3 1761 07833953 8

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/commentariainpri04fagn

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA IN QUARTUM LIBRUM DECRETALIUM.

VENETIIS, MDCCXXIX.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

BX
1935
F3
t. 4-6

LIBRARY
NOV 7 1968
UNIVERSITY OF TORONTO

RUBRICÆ
ET CAPITULA
HUJUS QUARTI LIBRI
DECRETALIUM.

de *Clandeſtina deſponſatione*. pag. 31

CUm inhibitio. 37
Quòd nobis. 31
Si quis. 31

de *Cognatione ſpirituali*. 57

EX litteris. 65
Si vir. 61
Super eo. 62
Veniens. 62
Utrùm autem. 57

de *Conditionibus appoſitis in deſponſatione, vel in aliis contractibus*. 39

QUicumque. 39
Si conditiones. 41
Super eo. 40

de *Conjugio ſervorum*. 56

AD noſtram. 56

de *Conſanguinitate, & affinitate*. 67

NOn debet. 70
Quia circa. 69
Quòd dilectio. 67
Quod ſuper. 68
Vir qui. 72

de *Deſponſatione impuberum*. 22

DE illis. 26
Tua. 22
Ubi non eſt. 24

de *Divortiis*. 95

EX litteris. 95

de *Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ*. 75

LItteræ quas. 75

Qui Clerici vel voventes Matrimonium contrahere poſſunt. 44

COnſuluit. 44
Inſinuante. 49

Qui filii ſint legitimi. 78

LAtor. 78
Per tuas. 94

de *Secundis nuptiis.* 98

VIr qui. 98

de *Sponſa duorum.* 38

LIcét. 38

de *Sponſalibus, & Matrimoniis.* 5

AD audientiam. 6
Conſultationi. 18
De Francia. 5
Ex litteris, il ſecondo. 9
Is qui fidem. 19
Juvenis. 5
Non eſt vobis. 10
Si inter virum. 20
Sponſam. 9
Tuæ fraternitati. 14

PRO-

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA In Quartum Librum DECRETALIUM.

DE SPONSALIBUS. & Matrimoniis.

Ex Concilio Triburienſi.

CAPUT I.

DE Francia quidam nobilem mulierem de Saxoniæ, lege Saxonum, duxit in uxorem: verùm quia non eiſdem utuntur legibus Saxones & Francigenæ, cauſatus eſt, quòd eam non ſua, id eſt, non Francorum lege deſponſaverat; dimiſſaque illa, aliam ſuperduxit. Deffinivit ſuper hoc ſancta Synodus, ut ille transgreſſor Evangelicæ legis ſubjiciatur pœnitentiæ, & à ſecunda conjuge ſeparetur, & ad priorem redire cogatur.

D*E Francia*. Matrimonium conſenſu contrahitur, licèt ſolemnitates, vel conſuetudines patriæ non ſerventur. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Præpoſ. & Alexand. de Nævo; & duo facit: Primò ponit caſum: Secundò deffinit, ibi, *Deffinivit*, Joan. Andr.

Pro intelligentia hujus textus vide quod ſcripſi *in cap. Utrùm, n. 15. de cognat. ſpirit.*

DE SPONSALIBUS.

Eugenius Papa.

CAPUT III.

JUvenis, qui puellam nondum ſeptennem duxit, quamvis ætas repugnaret, ex humana tamen fragilitate forſan tentavit, quod complere non potuit. Quia igitur in his, quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus, tenere debemus: tum propter honeſtatem Eccleſiæ, quia ipſa conjux ipſius fuiſſe dicitur; tum propter prædictam dubitationem: Mandamus, quatenùs conſobrinam ipſius puellæ, quam poſtmodùm duxit, dividas ab eodem.

SUMMARIUM.

1 *SPonſalia à pubere contracta cum puella minore ſeptennio, an pariant publicæ honeſtatis juſtitiam.*

2 *Pars tutior in dubio eſt tenenda in ſpectantibus ad ſalutem animæ.*

1 J*Uvenis*. Si major ſeptennio duxit in uxorem minorem ſeptennio, & eam traduxit ad domum, oritur ex tali contractu publicę honeſtatis juſtitia. Hoc dicit inhærendo litteræ, ſecundùm Anton. de Butr. Card. & Abb. ſed juxta intellectum Innocentii, Joan. Andr. & aliorum, communiter hoc intendit: Si major ſeptennio, in quo malitia ſupplet, ſponſalia contrahat, oritur ex his juſtitia publicæ honeſtatis, maximè ſi commiſceri tentaverunt. Primò deciſè narrat caſum dubium, quem ſecundò duplici ratione deffinit, ibi, *Quia igitur*.

In textu ibi, *Quod certius exiſtimamus, tenere debemus*. 2 Nota in ſpectantibus ad ſalutem animę tutiorem partem in dubio eſſe tenendã; concordãt jura hìc allegata in gloſ. 1.

Verùm inſignem hanc regulam ſacrorum Canonum pluresex recentioribus Theologis multifariàm conantur evertere. Alii enim dicunt hujuſmodi regulam non eſſe de præcepto, ſed de conſilio tantùm; quibus contradicit hæc littera ponderando verbum *debemus*, quod ex proprietate neceſſitatem importat, *l. Sæpè, ff. de offic. Proconſ. gloſ. 2. in c. Propoſuit, ſuprà de appellat.* Alii opponunt huic regulæ contrariam regulam, quod in dubio melior ſit conditio poſſidentis, juxta textum *in l. Res alienas, C. de rei vendicat cum ſimilib.* ut per Dec. *in l. In pari, ff. de regul. jur.* Quam regulam opinantur vendicare ſibi locum non ſolùm in materia juſtitiæ, & in judicio contentioſo, ſed etiam in materia aliarum virtutum, & in foro conſcientiæ; itaut propterea cum quilibet ſit in poſſeſsione ſuæ libertatis, in dubio minimè ſequi debeat partem tutiorem, quæ favet præcepto, ſed liberè poſſit amplecti laxiorem, quæ favet libertati. Contra quos pariter ſtat littera hujus textus; nam iſte juvenis, antequam ſponſalia contraxiſſet cum prædicta puella, abſque dubio erat in poſſeſſione contrahendi matrimonium cum illius conſobrina, & cum ea de facto jam contraxerat, & erat in poſſeſſione conjugii: & tamen quia poſteà ſupervenit dubium impedimenti publicæ honeſtatis juſtitiæ propter ſponſalia ab ipſo contracta cum dicta puella nondum ſeptenni, in hoc dubio Pontifex, nulla habita ratione hujuſmodi poſſeſſionis, judicat eum ligatum impedimento juſtitiæ, & præcipit, ut ſeparetur à dicta conſobrina, præcipuè ob rationem illam in littera expreſſam, quia in his, quæ dubia ſunt, quod certius exiſtimamus, tenere debemus. Alii exiſtimant eamdem regulam de tutiori parte in dubio eligenda procedere in materia irregularitatis dumtaxat, juxta textum *in c. Ad audientiam, in c. Significaſti, il ſecondo, & in c. penult. infra de homicid.* non autem in aliis materiis. Sed & hos redarguit littera hujus Decretalis, quæ loquitur in impedimento publicæ honeſtatis juſtitiæ. Alii demùm contendunt eam regulam non habere locum in dubio juris, ſed tantum in dubio facti, vel perſonæ. Verum his quoque videtur repugnare hoc Capitulum, quod non loquitur in dubio facti; certum enim erat ſponſalia fuiſſe contracta à prædicto juvene cum puella ſeptennio proxima, in qua malitia ætatem ſupplebat, ſecundum intellectum Innocentii, & communem: & ſimiliter certum erat eumdem juvenem tentaſſe, quod complere non potuit, ut dicitur in littera, & ſic ſuper facto nulla fuit dubitatio. Pariter hic nullum fuit dubium perſonæ; quia textus non dicit hunc juvenem habuiſſe conſcientiam dubiam de ſuborto impedimento, ſed deducit deciſionem ex principio illo univerſali, quod in dubio pars ſecurior ſit tenenda; & ſic loquitur in dubio juris præciſo, & abſoluto, quia ex ſponſalibus contractis cum proxima ſeptennio, in qua ſupplet malitia, fuit dubium juris abſolutum, an orta eſſet publicæ honeſtatis juſtitia. Quare ſupraſcriptas opiniones omnes ſingillatim confutavimus in repetitione *c. Ne innitaris, ſuprà de Conſtit. à n. 172. ad n. 225.* ubi plenè videas.

DE SPONSALIBUS.

Alexander III. Papien. Epiſcopo.

CAPUT IV.

AD audientiam noſtri Apoſtolatus pervenit, quòd cùm H. Papienſis civis, filiam ſuam cuidam filiorum L. dare vellet in uxorem: juravit, quòd ſi ille eam habere caſu aliquo interveniente non poſſet, alteri filio, quem de alia uxore genuerat, eamdem matrimonio copularet. Contractis autem à filio priore ſponſalibus, quidam conſanguinitatem inter eos eſſe, juramentis interpoſitis, firmaverunt: Ideòque præfatus H. eamdem dare alteri filio nititur, ut juravit. Sed quoniam ſcriptum eſt, quòd ſponſam fratris, frater habere non poteſt: Mandamus, quatenùs eum ſuum implere propoſitum non permittas; ſed ut pœnitentiam agat de illicito juramento, monitione præmiſſa, Eccleſiaſtica diſtrictione compellas.

S U M M A R I U M.

1 *Sponſalia contracta cum conſanguinea pariunt publicæ honeſtatis juſtitiam & n. 6.*

2 *Sponſalia ſub conditione à parentibus contracta non ſunt conditionalia, ſi purè à filiis contracta fuerint.*

3 *Sponſalia conditionalia non pariunt publicam honeſtatem ante eventum conditionis.*

4 *Matrimonium ne contrahatur in caſibus ab Eccleſia prohibitis, quilibet de populo poteſt ſe opponere.*

5 *Et idem poteſt eſſe denuntiator, & teſtis.*

6 *Sponſalia nulla ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus; de jure communi inducunt publicam honeſtatem, quæ impedit, & dirimit matrimonium cum conſanguineis ſponſi uſque ad quartum gradum, & nu. 10.*

Secus ex Concilio Tridentino, n. 8.

7 *In impedimento publicæ honeſtatis inducendo Eccleſia magis reſpexit ad factum, quàm ad jus, & n. 21.*

8 *Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus nullis omninò ſublatum eſt à Concilio Tridentino, & ex validis reſtrictum eſt ad primum gradum.*

9 *Sponſalia nulla ex defectu conſenſus juſtitiam non inducunt.*

Sive ſint de futuro, ſive de præſenti, n. 18.

11 *Impedimentum publicæ honeſtatis an oriatur ex matrimonio contracto contra formam Concilii Trid. & non conſummato, & n. ſeqq. uſque ad n. 22.*

Et quatenus oriatur, an fuerit reſtrictum ad primum gradum per Concil. Trid. n. 22. & nu. ſeqq. uſque in fin.

12 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio rato, & non conſummato, non eſt ſublatum à Concilio Tridentino, & n. 22.*

13 *Sponſalia propriè dicuntur ante matrimonium contractum, poſteà verò nonniſi impropriè.*

14 *Sponſa de futuro non comprehenditur in ſtatutis odioſis loquentibus de uxore.*

15 *Sponſalia de præſenti inducunt majorem honeſtatem, quam ſponſalia de futuro, & n. 22.*

16 *Dictio*, omninò, *quid importet, & n. ſeqq.*

17 *Obligatio naturalis non oritur ex contractu omninò nullo, & num. 24.*

19 *Gradibus conſanguinitatis, & affinitatis ſublatis, cenſentur etiam ſublati gradus honeſtatis.*

25 *Jus civile non poteſt tollere naturalem conſenſum, ſed tantum illius effectus.*

26 *Matrimonium etiam nullum parit infamiæ, ac bigamiæ impedimentum.*

27 *Matrimonium de facto contractum à Monacho, producit impedimentum publicæ honeſtatis.*

28 *Impedimentum publicæ honeſtatis an exiſtet in foro conſcientiæ, ſi matrimonium ſit omninò occultum.*

29 *Sponſalia mutuo conſenſu diſſoluta inducunt publicæ honeſtatis impedimentum.*

AD *audientiam*. Ex ſponſalibus contractis cum conſanguinea oritur publicæ honeſtatis juſtitia. Hoc 1
dicit ſecundùm omnes. Primò narrat factum. Secundò decidit, ibi, *Sed quoniam*.

Nota primò ibi, *Quòd ſi ille eam habere caſu aliquo interveniente non poſſet*: Conditionem à parentibus adjectam 2
in

in ſponſalibus filiorum non efficere ſponſalia conditiona-
lia ſi modò à filiis purè fuerint contracta; & ita contingit
in caſu hujus textus, quia ſponſalia hic fuerunt purè con-
tracta à filio non autem ſub illa conditione, ſub qua juravit
prius pater; & ideò inducunt publicæ honeſtatis juſti-
3 tiam ſecundùm Abbatem *hic n*.4. alioquin ſi conditio in
contractu ipſo interceſſiſſet, non fuiſſet orta publica ho-
neſtas ante eventum conditionis, ut eſt textus *in c*. 1. §.
fin. infrà eod. lib. 6.
4 Secundo nota ibi, *Qidam*, *&c*. quemlibet de populo
poſſet ſe opponere, ne matrimonium contrahatur ſubſi-
ſtente legitimo impedimento. Ad hoc *c. fin. infrà de clan-*
5 *deſt. deſponſ. & c. Præterea*, *infrà eodem*. Quinimo in-
nuitur hìc, ut hoc caſu idem poſſit eſſe denunciator, & te-
ſtis: ad quod facit *cap. In omni*, *ſuprà de teſtibus*, & hìc no-
tant Butr. Abb. & Alexan. de Nævo omnes *in* 1. *notab*. &
Præpoſ. *n*. 1. *in* 2. *notab*.
6 Ultimò nota ex Decretali, hoc jure inſpecto publicæ
honeſtatis juſtitiam oriri etiam ex ſponſalibus nulliter
contractis cum conſanguinea, ut hic eſt caſus ſecundùm
Jo. Andr. cum quo concordant Butr. Card. Anchar. Abb.
Præpoſ. & Alex. de Nævo, omnes *in Summario textus*; &
quamvis littera narrans factum loquatur in fratre, tamen
idem eſt in omnibus conſanguineis ſponſi uſque ad quar-
tum gradum incluſivè, ad præſcriptum *c. Non debet*, *in-*
frà de conſanguin. & affin, ſecundùm Abb. *hic n*.3. & latiùs
dicam infrà *n*. 10. Quod locum habet non tantùm ſi ſpon-
ſalia ſint nulla ob impedimentum conſanguinitatis, ut in
textu, ſed etiam ſi nulla ſint ex quolibet alio impedimen-
to juris poſitivi, puta affinitatis in primo genere, & quar-
to gradu, vel citeriori, frigiditatis, religionis, & hujuſ-
modi: ſatis eſt enim ad inducendam publicæ honeſtatis ju-
ſtitiam, ut ſponſalia ſint aliqua de jure naturali, & ſic te-
neant ratione conſenſus, ut eſt expreſsum in *d. c*. 1. *infrà eo-*
dem lib. 6. quo textu approbata fuit opinio Hugonis, & Jo.
in c. Si quis deſponſaverint, 27. *q*. 2. & Innoc. *hic poſt princ.*
in ver. Implere, qui dicebant Monachum Sacerdotem, fri-
gidum, & conſimiles perſonas contrahendo cum aliqua de
facto, impedire omnes eorum conſanguineos cum eadem
7 contrahere, ut notatur in *d. c*. 1. in gloſ. *in verb. Diſſolven-*
dum. Quippè in inducendo impedimento juſtitiæ ſacri Ca-
nones magis reſpexerunt ad factum, quàm ad jus: oritur
enim publica honeſtas ex communi æſtimatione, quia in-
honeſtum eſt, ut quis habeat ſponſam conſanguinei ſui in
uxorem: unde nihil mirum, ſi præſtet impedimentum et-
iam quod de jure non ſortitur effectum, gloſ. *hic in ver. Ha-*
bere non poteſt, Butr. *in* 3. *& 4. not. & n*. 10. Abb. *n*. 7. Prepoſ.
n. 1. & Alex. de Nævo *n*. 9. licèt Hoſt. *in c. Non debet*, *n*. 7.
de conſang. & affin. liberè affirmaverit, hoc impedimentum
juſtitiæ modicum rationis habere, proindeque optaverit
illud tolli per Eccleſiam, quod tamen in Concilio Lugdu-
nen. obtineri non potuit, ut ibi refert Jo. Andr. *n*. 14.
8 Dixi, *hoc jure inſpecto*; quia jure noviſſimo Concil. Trid.
in c. 3 *ſeſſ*. 24. *de refor. matr*. protsùs ſublatum eſt publicæ
honeſtatis juſtitiæ impedimentum ex ſponſalibus nullis
9 quacumque ratione: atque ita non modò cùm nullitas ori-
tur ex defectu conſenſus, ut in infante, & furioſo, quod ju-
re veteri ſancitum erat, *c*. 1. *de deſponſ. impub. lib*. 6. *& d. c*. 1.
de ſponſ. eod. libr. & ibi notat gloſ. *in ver. Conſenſus*, Ar-
chid. Jo. Andr. Gemin. & omnes, ſed etiam cùm nullitas
oritur ex quovis alio capite; & ita corrigitur hoc capitu-
lum, & opinio Hugonis, & Joannis, & Innocentii, de qua
10 ſuprà *n*. 5. Ac prætereà hoc impedimentum, ubi ſponſalia
ſunt valida, ex decreto *d. cap*. 3. reſtrictum eſt ad primum
gradum, cùm tamen jure veteri protenderetur uſque ad
quartum incluſivè, non tantùm ubi ſponſalia valida erant,
ſed etiam ubi erant nulla ex alia cauſa, quàm ex defectu
conſenſus, ut firmat gloſ. *in d. c*. 1. *in ver. Conſanguinitatis,*
& in ver. Affinitatis, *infra eod. lib*. 6. & ibi etiam Archid.
n. 11. Jo. Andr. *n*. 4. Anchar. *n*. 3. Franc. *eod. nu*. Gemin. *in* §.
Quare, *n*. 3. Goffred. *in Summa tit. De eo qui cognovit con-*
ſanguineam in fin. Henr. Boicch. *in c. Non debet*, *in fin. de*
conſang. & affin. Abb. *in c. Juvenis*, *n*. 4. *ſuprà eod*. & hìc no-
tant. Jo. Andr. *in fin*. reprobans opinionem Franciſci Ver-
cellini, qui dicebat ſponſalia nulla impedire ſolùm in pri-
mo gradu, cùm hìc de fratre dicatur, nec alibi de perſonis
ſecundi gradus, vel ulterioris, hoc habeatur expreſſum, ut
ſponſalia nulla pariant impedimentum, inducebat decreta-
lem, *Cum apud infra eod*. ſed hoc ibi reprobatur, ſecundùm
Jo. Andr. *ubi ſuprà*, cum quo tranſeunt hìc Henr. Boich. *n*.
3. Butr. *n*. 10. Anchar. *n*. 1. Abb. *n*. 3. Alex. de Nævo *n*. 8. &
Præpoſ. *in princ*. Stephan. de Gaet. *in repetitione*, *c. Ad li-*
mina, 30. *q*. 1. §. 4. *q*. 233. *n*. 483. Quorum tamen opinio-
nes, ut prædixi, ſublatæ ſunt à Tridentina Synodo, quia
ex ſponſalibus nullis nec in primo quidem gradu oritur ju-
ſtitia, ex validis verò primum gradum non excedit.
Ex facto quæſitum eſt, poſito decreto Concil. Trid. *d*. 11
cap. 3. *ſeſſ*. 24. *de refor. matr*. & Declaratione S. Pii V. in ex-
travag. *Ad Romanum*, & ſtante Declaratione S. Congr.
quod matrimonium non ſervata forma Concilii contra-
ctum non reſolvatur in ſponſalia de futuro: an ex matri-
monio per verba de præſenti contra formam à Concilio
traditam contracto oriatur impedimentum publicæ hone-
ſtatis; & quatenus oriatur, an ſit reſtrictum ad primum
gradum per Decretum Concilii *d. cap*. 3.
Ad evidentiam præmittendum eſt, eſtravagantem S. 12
Pii V. qua declaratum fuit, decretum *d. cap*. 3. habere lo-
cum tantummodò in ſponſalibus de futuro, editam fuiſſe
ex ſententia S. Congr. Concil. nam propoſito dubio, an
ex decreto Concilii Trid. *ſeſſ*. 24. *c*. 3. *de refor. matr*. ſit ſu-
blatum impedimentum publicæ honeſtatis proveniens ex
matrimonio contracto per verba de præſenti, non tamen
conſummato; S. Congr. cenſuit non eſſe ſublatum; quia 13
licèt tam ex matrimonio contracto per verba de præſenti,
quàm ex ipſis ſponſalibus, paſſim à DD. promiſcuè dedu-
catur impedimentum publicæ honeſtatis, Abb. *in c. Spon-*
ſam, *in princ. de ſponſal*. Covarr. *lib*. 4. *Decr. p*. 6. *c*. 2. ta-
men negari non poteſt, quin id impropriè uſurpetur; ete- 14
nim ſponſalia impropriè dicuntur, quando matrimonium
eſt contractum per verba de præſenti: cùm propriè dican-
tur ante contractum matrimonium Abb. *in rubr. nu*. 3. *&*
in c. penult. n. 2. *de ſponſal*. ubi infert ad ſtatuta odioſa, &
quæ ſtrictè intelliguntur loquentia de uxore, quæ propriè
dicitur contracto matrimonio per verba de præſenti, ut
non comprehendant ſponſam per verba de futuro. At de- 15
cretum Concil. eſt correctorium juris communis; & ideò
ejus verba propriè debent intelligi, præcipuè cùm ex ſpon-
ſalibus de præſenti oriatur major honeſtas, quàm ex ſpon-
ſalibus de futuro, Abb. *in d. c. Sponſam*, *in princ. de ſponſ*.
Atque hoc ſuppoſito, & quòd matrimonium contra-
ctum non ſervata forma Concilii ex ſententia S. Congreg.
non reſolvatur in ſponſalia de futuro.
Pro ſententia negativa, videlicet nullum ex prædicto 16
matrimonio oriri publicæ honeſtatis impedimentum, fa-
ciunt primò verba Concilii *ead. ſeſſ. c*. 1. *de refor. matr*. ibi,
Eos ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit: ſi omni-
nò, ergo totaliter, & ad quoſcumque effectus, Jo. Andr.
in cap. Si beneficia, *n*. 2. *verſ. Omninò*, *de Præbend. lib*. 6.
Felin. *in c. Ex parte*, il primo *poſt princ. de offic. Deleg*. er-
go etiam quoad productionem dicti impedimenti: nam ſi
inde oriretur tale impedimentum, utique non eſſent om-
ninò inhabiles; & ob id meritò S. Congreg. præinſertam
edidit declarationem.
Confirmatur; nam prædicta verba *Omninò inhabiles* 17
reddit ad ſic contrahendum, adeò partes inhabiles reddunt
ut ex earum contractu nedum civilis, ſed nec naturalis o-
bligatio oriatur, Felin. *in c. Rudulphus*, *n*. 26. *in fin. de re-*
ſcript. Hic autem effectus non poteſt tolli, niſi etiam tolla-
tur ſimul naturalis conſenſus: ſi enim naturalis duraret
conſenſus, utique ſubeſſet naturalis obligatio ex eodem
procedens, quia poſita cauſa naturali ſequitur etiam effe-
ctus naturalis, quę non poteſt auferre civilis, & humana
poteſtas, arg. §. 1. *diſt*. 5. *&* §. *Sed naturalia*, *inſtit. de jure*
natur. Nullitas autem matrimonii ex defectu conſenſus
procedens nullum de jure cauſat tale impedimentum; & 18
hoc nedum in ſponſalibus de futuro, *c*. 1. *de ſponſ. lib*. 6. *cap.*
Acceſſit, *de deſpon. impub*. ſed etiam in matrimonio de præ-
ſenti procedere deducitur ex *d. c. Acceſſit*, dum etiamſi lo-
quatur de ſponſalibus principaliter, & de contractis cum
impuberibus: tamen interſerit etiam matrimonium ipſum,
& fundat reſponſum ſuper defectu conſenſus: ex qua ratio-
ne in textu expreſſa etiam deducitur, ex matrimonio irrito
propter defectum conſenſus tale non oriri impedimentum;
& hoc in ſpecie docet Hoſt. *in ſum. de ſponſ*. §. *ſi quis ſit effe-*
ctus, ubi quando adeſt defectus conſenſus, dicit non oriri
hujuſmodi impedimentum. Nec dicamus, Hoſt. loqui de
ſponſalibus de futuro, quia imò loquitur etiam de matri-
monio de præſenti ut patet ex *c. Dilectus*, *infrà eod*. quod

adducit,

ducit, juncta regula, quæ habet, dictum Doctoris intelligi ſecundum legem, quàm allegat Butr. *in l. Non ſolum, §. Si liberationis n. 7. ff. de liber. leg.* Roman. *conſ.* 211 *col. fin. n. 5. verſ. Quoad ultimum*: ſi ergo ex eis non oriebatur impedimentum ante Concilium, utique nec poſtea.

Secundò, idem videtur ſuaderi poſſe: nam aut antiquitùs hoc impedimentum reſpectu matrimonii per verba de præſenti contracti, per ſe, & principaliter à ſacris Canonibus fuerat inductum, aut per quamdam concomitantiam ad ſponſalia de futuro, itaut ſicut eadem ſponſalia tale producunt impedimentum, ita etiam matrimonium de præſenti. Non primo modo, quia nullibi jure cautum legitur, ex matrimonio nulliter contracto per verba de præſenti hoc induci impedimentum, cùm *c. Si quis deſponſaverit, & cap. Qui deſponſatam.* 27. *q.* 2. de matrimonio, de præſenti loqui videantur; & de valido, non autem de invalido ſunt intelligendi: ergo ſequitur, ut tantùm fuerit inductum ſecundo modo, ut etiam videtur innuere D. Thom. *in 4. diſt. 41. q. unic. art. 3. q. 3.* & ibi Sot. *art. 2. ad fin.* & Abb. *in c. Sponſam,*
19 *in princ. de ſponſ.* Quando autem aliquid non per ſe abſolutè, ſed per proportionem ad aliud inductum reperitur, correcto uno, & aliud correctum cenſetur; arg. eorum, quæ in hac materia tradit Abb. *in d. cap. Sponſam n. 4. infrà eod.* dum vult, correctis gradibus conſanguinitatis, & affinitatis per *c. Non debet, de conſang. & affin.* eſſe correctos gradus honeſtatis impedimenti: ſed impedimentum publicæ honeſtatis procedens ex ſponſalibus quomodocumque nullis ſublatum eſt per Concilium *d. c.* 3. ergo & aliud ad illius ſimilitudinem, ac proportionem inductum, correctum remanet. Nec obſtat declaratio extravag. S. Pii V. quia illa intelligenda eſt de matrimonio valido per verba de præſenti contracto, non autem de invalido, quòd cum ſit nullum, ut inquit Div. Thom. ubi ſupra, nullum poteſt producere effectum, vel, ut dicit regula juris, nullum producit impedimentum.

Tertiò adducitur Palud. relatus à Navarr. *c.* 22. *nu.* 58. qui aſſerit, ex matrimonio, ſeu ſponſalibus clandeſtinis invalidè contractis tale non oriri impedimentum: ſed matrimonium contractum non ſervata forma Concilii *in d. c. 1.* factum eſt clandeſtinum: ergo ut tale eſt nullum, & nullum producit publicæ honeſtatis impedimentum.

20 Contrariam ſententiam puto veriorem, nempè ex matrimonio, ſive ex prædicta, ſive ex alia cauſa nullo præterquam ex defectu conſenſus, oriri de jure publicæ honeſtatis impedimentum dirimens uſque ad quartum gradum.

Primò, quia de hoc videntur text. *in d. c. Si quis deſponſaverit, & c. ſeq.* 27. *q.* 2. qui de matrimonio de præſenti ſatis manifeſtè loquuntur: & cùm generaliter loquantur, nec ſubſit ratio, quæ cogat diſtinguere inter matrimonium validum, & invalidum, utique generaliter intelligendi ſunt,
21 *c. Si Romanorum, 9. diſtin. cum ſimil.* Rationem verò diſtinguendi nullam ſubeſſe inde patet, quia Canones, qui hoc induxerunt impedimentum, non jus, ſed factum ipſum conſiderarunt, ipſamque externam decentiam, ut patet ex *c. Juvenis ſup. eod.* ibi, *Propter honeſtatem Eccleſiæ, quia ipſa conjux illius eſſe dicitur*: ubi Pontif. attendit non quantum valeat matrimonium, ſed quid de facto dicatur. Unde quoad materiam noſtram impertinens eſt quærere, an matrimonia de jure teneant, vel non. Secus autem eſt, quando deeſt conſenſus, quia tunc actus eſt etiam de jure naturæ nullus: unde non eſt mirum, ſi tunc non oriatur impedimẽtum. Et hoc eſt, quod etiam dicit gloſ. *hic in verb. Habere non poteſt*, attendi ſcilicet factum, non jus ut fuſiùs dixi ſupra *n. 7.*

Secundò, hoc ſatis probat text. in præſenti. Primò, quia probabile eſt inter filiam N. & filium J. contractum fuiſſe matrimonium, dum dicitur, poſt ſponſalia, ſeu promiſſiones parentum filius poſteà ſponſalia contraxiſſe. Hæc namque ſecunda ſponſalia debent intelligi de ſponſalibus de præſenti, non autem de ſponſalibus de futuro, quæ anteà erant per parentes contracta; ſufficiebatque filiis ea rata habere abſque eo, quòd eadem de novo contraherent actum ſuperfluum faciendo & tamen dicitur ex illis, licèt propter propinquitatẽ inter eos intercedentem eſſent nulla, impedimentum honeſtatis proveniſſe. Ac prætereà etiam ſi filii hic contraxiſſent ſponſalia de futuro, tamen textus in ſui ratione probat ex matrimonio de præſenti nulliter contracto idem oriri impedimentum: nam Pont. ad probandum ex his ſponſalibus, quæ nulla erant, oriri impedimentum honeſtatis, adducit ſcriptum eſſe, ſponſam fratris fratrem habere non poſſe. Sed hic ſcripturæ locus, ad quem ſe refert Pontifex, loquitur de matrimonio de præſenti; nam loquitur de uxore: ergo & Pontifex declarat, ex matrimonio de præſenti oriri impedimentum: alioquin non benè argueret.

Nec obſtat, ſi dicatur eumdem Scripturæ locum intelligi de matrimonio valido, non autem de invalido: quia imò Pontifex eumdem ibi ad ſuum propoſitum adducendo, declarat etiam intelligi de matrimonio invalido: alioquin non rectè inferret de ſponſalibus validis, ad invalida, de quibus hic agebatur.

Tertiò, idem confirmatur ex *cap. 1. de ſponſalib. lib. 6.* inducendo illum textum hoc modo: Canones antiqui ſupra allegati promiſcuè dicunt ex ſponſalibus, de matrimonio ſine copula oriri impedimentum, quod vocatur honeſtatis, nec diſtinguunt inter valida, vel invalida ſponſalia. Poſteà autem Bonifacius *in d. c. 1.* non per modum ſtatuentis, ſed quod juris ſit, reſpondentis, declarat, ex ſponſalibus nullis (modò adſit conſenſus) oriri dictum impedimentum. Quare ergo non idem eſt intelligendum de matrimonio de præſenti, de quo Bonifacius ibi non loquitur expreſsè? Fortè quia de hoc non dubitabatur, utpotè quia caſus erat minùs dubitabilis; & ſi de matrimonio dubitatum fuiſſet, idem reſpondiſſet.

Quartò, idem videtur ſatis expreſsè ſenſiſſe gloſſ. 1. *in d. c. Si quis deſponſaverit*, 27. *q.* 2. dum enim adducit text. *in c. Nuper, de bigam. & in l. Quid ergo, §. Cùm autem, ff. de his, qui not. infam.* ubi agitur de matrimonio de præſenti, ſequitur, ut ejus concluſio etiam intelligatur de matrimonio de præſenti, ſed nulliter contracto. Hoc idem videtur tenere Hoſt. *ubi ſuprà in dict. §. Quis ſit effectus*, cum quo etiam alii Doctores conſentire videntur. 22

Et ſtante hac concluſione, cum ex declaratione S. Pii V. in d. Extravag. *ad Romanum*, impedimentum publicæ honeſtatis, procedens ex matrimonio contracto per verba de præſenti, etiam poſt Concilium duret in omnibus caſibus, & gradibus, in quibus anteà oriebatur, (quandoquidem Concilium corrigit ſolum jus antiquum reſpectu impedimenti procedentis ex ſponſalibus de futuro:) hinc ſequitur, ut & modò in caſu propoſito impedimentum duret nedum uſque ad primum, ſed & uſque ad quartum gradum. Addit dicta extravagans ſuæ declarationis rationem, quia ſumus in materia correctoria, & quia etiam minor ratio ſubeſt: nam, ut inquit D. Thom. Soto *ubi ſupra*, & Abb. *d. c. Sponſam*, major honeſtas oritur ex matrimonio, quam ex ſponſalibus de futuro. 23

Quibus ita ſe habentibus, non obſtant ſuperiùs adducta in contrarium: nam quoad primum, verum eſt tales eſſe omninò inhabiles ad ſic contrahendum, itaut quidquid faciunt, ſit irritum quoad effectum, ut inde aliqua ipſis oriatur obligatio, ſive civilis, ſive naturalis; ſed tamen inde non ſequitur, quin ex actu, qui ſic de jure nullus eſt, jus deducat impedimentum, ut probè reſpondet Abbas *hic in fine*. At cum in argumento ſubjicitur impediri etiam conſenſum naturalem, hoc negatur: imò nec poteſt jus civile hunc naturalem conſenſum tollere: poteſt quidem jus ab eo ſuos juris effectus auferre, ſed non ipſum conſenſum, ſicut nec poteſt extorquere, ſi pars noluit; unde cum ſtante voluntate, ſeu conſenſu naturali, actus ipſe ſit aliquis ſecundum naturam, ut notat poſt gloſ. Gemin. & Franc. *in d. c. 1. notab. 3. de ſponſalib. lib. 6.* & Abb. *hic n.* 2. non eſt mirum, ſi ex actu omninò nullo quidem de jure poſitivo, aliquo tamen de jure naturæ, tale proveniat impedimentum: ſicut ex matrimonio nullo oritur impedimentum infamiæ, & bigamiæ, *dict. cap. Nuper, & dict. l. Quid ergo*, & confirmatur ex *c. Presbyt.* 27. *diſt.* ubi Preſbyteris, Diaconis, Subdiaconis, Monachis matrimonia contrahere penitus interdicitur, itaut eorum matrimonia ſint nulla, *c. 1. de voto lib. 6.* & tamen ex matrimonio de facto per Religioſum contracto, quamvis & ipſe ſit inhabilis ad contrahendum, hujuſmodi oritur impedimentum, gloſ. *in dict. cap. Si quis deſponſaverit*, 27. *q.* 2. & dictum eſt ſupra *n. 6.* & de ſponſalibus habetur *in dict. c. 1. de ſponſalib. lib.* 6. Accedit etiam doctrina Abbatis *hic n.* 2. dum dicit, ex ſponſalibus omninò nullis de jure poſitivo oriri tamen hoc impedimentum. Et quod dicitur extravagantem S. Pii V. loqui ſolum de matrimonio valido, negatur; imò enim generaliter, & cautè loquitur non de matrimonio de præſenti, ſed de matrimonio contracto per verba

(24 at "Quibus ita se habentibus"; 25 at "hic in fine"; 26 at "pedimentum: ſicut"; 27 at "byteris")

ba

ba, ut ajunt, de præſenti. Præterea ſufficit illa reſtrictio, dum inquit Concilium ſolùm loqui in ſponſalibus de futuro, quale non eſt matrimonium nulliter contractum per verba de præſenti: unde hoc remanet ſub prima juris communis diſpoſitione, *l. Commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.*

Ad ſecundum reſpondetur negando impedimentum, quod provenit ex matrimonio rato, fuiſſe inductum per concomitantiam ad ſponſalia; quia imò eque principaliter inducitur, quin etiam quod oritur ex matrimonio, potentius eſt, ut dictum eſt ſuprà *n. 15. & 22.*

28 Ad tertium, & ultimum, puto Paludanum loqui de matrimonio clandeſtino, prout importat factum ſine teſtibus, quia cùm occultum ſit, non eſt, cur ibi conſideretur illud honeſtatis impedimentum, quod inducitur propter actus externos, & hominum ſcandalum; & ideò Navarrus aſſerit illud non obſtare in foro conſcientiæ, ſi ſit occultum, quod tamen non firmo; & ita reſolutum.

29 Rurſus ex facto quæſitum eſt, an poteſt Concilium Tridentinum ex ſponſalibus à principio validis, ſed poſteà mutuo conſenſu diſſolutis, oriatur impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis.

Inter modernos variatum eſt ſententiis, ut videre eſt apud Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 58. n. 21.* & Caſtro Palao *part. 5. diſp. 8. part. 10.* ſed in Sac. Congregatione Concilii propoſita eſt hæc facti ſpecies.

Alphonſus Ruiza, & Iſabella Rodriquez Pacen. diœceſis ſponſalia per verba de futuro inter ſe contraxerunt: ſed cùm antequam ſe vidiſſent, aut ſimul colloquerentur, Iſabella gravi morbo correpta fuiſſet, ſe invicem à promiſſione, & juramento abſolverunt: nunc autem Alphonſus volens matrimonium contrahere cum Maria ſorore germana dictæ Iſabellæ dubitat, an ex ſponſalibus cum Iſabella contractis, & mutuo conſenſu diſſolutis, ortum ſit publicæ honeſtatis impedimentum? Sac. Congr. cenſuit, ſponſalia hæc cum à principio valida fuerint, induxiſſe impedimentum publicæ honeſtatis, licèt mutuo conſenſu diſſoluta; quia Concilium hoc ſolùm conſiderat, quòd à principio valida ſint; & quia ſi à principio valida, deindè dirempta per mortem, id impedimentum inducunt, ita & diſſoluta conſenſu. Et noviſſimè, jubente Santiſſimo Domino Noſtro propoſitum fuit in S. Congregatione Concilii, an ſponſalibus validè ab initio contractis, deindè mutuo conſenſu diſſolutis, ſit ſublatum impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis? Et pluries propoſito dubio, ac maturè examinato, tandem ſub die 6. Julii 1658. Eminentiſſimi Patres in antiqua ejuſdem Congregationis ſententia conſiſtentes cenſuerunt non eſſe ſublatum. Cujus ſententiæ unà cum rationibus hinc inde deductis, & recentioribus ejuſdem Congregationis in hac materia reſponſis, facta relatione ad Sanctiſſimum, Sanctitas Sua die 10. ejuſdem menſis prædictam Congregationis reſolutionem probavit, eandemque juſſit in dubium deinceps non revocari.

DE SPONSALIBUS.

Idem Alexander III. Vigilien. Epiſcopo.

CAPUT VIII.

SPonſam alterius (maximè ſi eſt nubili ætati proxima) nullus conſanguineorum aliquo modo ſibi poteſt matrimonio copulare.

SUMMARIUM.

1 *IMpedimentum publicæ honeſtatis oritur inter ſponſam, & conſanguineos ſponſi, impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.*

2 *Et durat uſque ad quartum gradum, ſi ſponſalia ſint de præſenti, licèt contracta fuerint non ſervata forma Concilii Tridentini.*

3 *Si verò ſponſalia ſint de futuro, & validè contracta, primum gradum non excedunt.*

1 SPonſam. Inter ſponſam, & conſanguineos ſponſi oritur impedimentum publicæ honeſtatis, impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. Hoc dicit Jo. Andr. cum quo cæteri concordant.

2 Hoc Capitulum ſi intelligatur in ſponſalibus de præſenti, non eſt immutatum à Concilio Tridentino *in c. 3. ſeſſ. 24. de reformat. matr.* & durat impedimentum juſtitiæ uſque ad quartum gradum incluſivè; tum quia Concilium loquitur de ſponſalibus, quorum appellatione ex proprietate vocabuli non veniunt ſponſalia de præſenti; tum quia licèt ex matrimonio non conſummato non oriatur affinitas, tamen hoc eſt fortius impedimentum, quàm illud quod oritur ex ſponſalibus de futuro, & ideò non comprehenditur *in dict. cap. 3.* ſed remanet in diſpoſitione juris communis, etiamſi matrimonium fuerit contractum non ſervata forma à Concilio Tridentino preſcripta, ut ex ſententia Sacræ Congregationis Cardinalium ejuſdem Concilii interpretum plenè adnotavi *in c. Ad audientiam à nu. 11. uſque in finem ſupra eodem.* Sed ſi Decretalis intelligatur in ſponſalibus de futuro, impedimentum publicæ honeſtatis 3 juſtitiæ ex illis proveniens reſtrictum eſt per dictum *cap. 3.* ad primum gradum, ſi ſponſalia ſint valida; ſi verò ſint nulla, etiam ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus, prorſus ſublatum eſt, ut dixi *in d. c. Ad audientiam*, ubi plenè videas: & adde quod in propoſito ſcripſi *in cap. Non debet à nu. 20. uſque in finem, & in cap. final. n. 9. infra de conſanguin. & affinit.*

DE SPONSALIBUS.

Idem Alexander III. Pictavien. Epiſcopo.

CAPUT X.

EX litteris Silvani Epiſcopi accepimus, quòd cùm duo nobiles viri ſui Epiſcopatus, G. ſcilicet de Monſtra, & B. filios & filias impubeſcentes haberent, inter ſe convenerunt, quòd eos adinvicem matrimoniis copularent: & hoc tam patres, quàm filii, ſub juramento ſe promiſere facturos: inter quos ſiquidem G. filiam alterius, conſentiente patre, ſe juravit ducere in uxorem: quo volente ad alia vota migrare, eum Epiſcopus compellere voluit, ut quod juraverat, adimpleret; & infrà. Quia igitur prædicto G. perículoſum eſt contra ſuum juramentum venire, Fraternitati tuæ

tuæ mandamus, quatenus ſi hoc tibi conſtiterit, eum moneas: & ſi non acquieverit monitis, Eccleſiaſtica cenſura compellas, ut ipſam (niſi rationabilis cauſa obſtiterit) in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet.

S U M M A R I U M.

1 *JUrans cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum, per cenſuram Eccleſiaſticam contrahere compellitur.*
2 *Etiam poſt Concilium Tridentinum, quod de ſponſalibus nihil ſtatuit.*
3 *Sponſalia jurata non impediunt, quominus ſponſa poſſit Religionem ingredi, & profiteri.*
4 *Sponſalia impuberum doli capacium firmantur juramento.*

1 EX *Litteris*, il ſecondo. Qui juravit cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum, per cenſuram Eccleſiaſticam contrahere compellitur: hoc dicit ſecundùm omnes. Primò, ponit caſum narratum. Secundò, committit illius diffinitionem, ibi: *Quia igitur*.

2 Dubitatum fuit in quodam caſu Mediolanen. an ſponſus, qui per verba de futuro promiſerat mulierem uxorem ducere ſolis teſtibus adhibitis ſine Parocho, eſſet compellendus ad contrahendum matrimonium, & an obſtaret *c. 1. ſeſſ.* 24. Tridentini Concilii *de reformat. matrim.*

Sacra Congregatio Concilii cenſuit, Concilium non comprehendere hunc caſum, cùm de ſponſalibus nihil ſtatuerit, & per conſequens non ſuſtuliſſe diſpoſitionem, *c.*
3 *Ex litteris il ſecundo de ſponſ.* Gregorius tamen XIII. opinionem, quòd ſponſalia jurata omninò cogantur ſponſi adimplere, *juxta cap. Ex litteris*, limitavit in quodam caſu Comenſi, ut non procedant, quando mulier fieret Monialis profeſſa: ſi enim matrimonium per verba de præſenti contractum non impedit, quin mulier ingrediatur Monaſterium, & profiteatur, *c. Ex publico de converſ. conjugator.* multò minùs ſponſalia de futuro, & jurata, quæ minus ſunt quàm matrimonium.

In gloſſ. 2. ibi: *Si ſint doli capaces*, nota benè hanc gloſſ. 4
Juncto textu *in ver. Impubeſcentes*: quòd ſponſalia impuberum firmantur juramento, itaut facti puberes ſint compellendi per cenſuras Eccleſiaſticas ad contrahendum per verba de præſenti, dummodò tamen tempore ſponſaliorum eſſent doli capaces, *ut in c. 1. de delict. puer.* Quod nota ad declarationem, *Authen. Sacramenta puberum*, ubi Bart. *nu. 9. C. Si adverſ. vendit.* & ita hic firmant gloſſ. præalleg. Hoſtien. *in verb. Jurare*, Joan. Andr. *num.* 3. Butr. *nu.* 10. Anchar. *nu.* 3. Abb. *nu.* 6. Alex. de Nævo *nu.* 15. Præpoſ. *nu. 4. in fin. & in c. De illis il primo, de deſponſat. impuber. gloſſ. in verbo Judicio*, Joan. Andr. & Anchar. *num.* 4. Abb. *nu.* 6. Alex. de Nævo *nu.* 13. Præpoſit. *num.* 1. Covarr. *in 4. Decretal part.* 1 *cap.* 5. §. 1. *num.* 3. Non obſtant textus *in cap. Parvuli, & cap. Pueri* 22. *quæſt.* 5. quoniam ibi idcircò puer jurare prohibetur, quia præſtabatur juramentum circa effectum, cujus puer non erat capax, nempè circa effectum teſtimonii ferendi, ut hic innuitur in gloſſ. 2. & hanc ſolutionem dicit eſſe veram, & communem, Præpoſ. *d. num. 4. in fine.*

DE SPONSALIBUS.

Idem Alexander III. Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque Prælatis per Angliam Conſtitutis.

CAPUT XI.

NOn eſt vobis (ſicut arbitramur) incognitum, qualiter rex Anglorum pro diſcordia, quæ inter ipſum & filios ſuos eſt ſuborta, uxores eorum detineat: & infra: Nos itaque attendentes, juſtum & honeſtum eſſe, ut viri ſuas petant uxores: Mandamus, quatenus eumdem regem ad eas reſtituendas ſolicitè moneatis: & ſi juxta commonitionem veſtram, filiis ſuis uxores ſuas infra certum terminum non reſtituerit, ex tunc in quacumque Provinciarum veſtrarum detinentur vel transferuntur, donec ibi fuerint, nulla divina officia (præter baptiſmum parvulorum, & pœnitentias morientium) celebretis, vel permittatis aliquatenus celebrari.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatus, & denuntiatus, an poſſit abſolvere pœnitentes in articulo mortis, & n. ſeqq. uſque in finem.*
2 *Congregationis Concilii Tridentini declaratio.*
3 *Tridentinum Concilium*, ſeſſ. 14. de Sacr. Pœnitent, de Caſuum reſerv. cap. 7. *refertur, & expenditur.*
4 *Lex vel Canon debet intelligi, ut conveniat Rubricæ.*
5 *Verba univerſalia reſtringuntur ad habiles.*
6 *Viaticum, & Extrema Unctio miniſtrari nequeunt à Sacerdote excommunicato, & præciſo.*
7 *Baptiſmus in neceſſitate poteſt recipi etiam ab hæretico, & excommunicato, & n. 13.*
8 *Sacerdos non approbatus poteſt abſolvere pœnitentes in articulo mortis.*
9 *Pœnitentia non eſt morientibus deneganda.*
10 *Abſolutio Sacramentalis Sacerdotis eſt actus judicialis.*
11 *Excommunicatus nec judicare poteſt, nec quemquam ſolvere, vel ligare.*
Excommunicatio eſt juriſdictionis privatio.

NOn *eſt vobis*. Summatur, & dividitur, ut per Joan. Andr.

In Gloſſa in verb. *Baptiſmum parvulorum.*

QUÆRO, utrùm Sacerdos excommunicatus, & denuntiatus poſſit abſolvere pœnitentes in articulo mortis 1
conſtitutos.

Hæc quæſtio proponitur in articulo neceſſitatis, id eſt, cùm non adeſt alius Sacerdos, qui morientem reconciliet, quàm excommunicatus, & denuntiatus. Et in caſu hujus neceſſitatis edita fuit declaratio à Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, in hæc verba:

Epiſcopus Valentinen. petiit declarari, utrùm pœnitentes in articulo mortis conſtitutos poſſit in caſibus reſervatis abſolvere quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, & denuntiatus, ut tenuit Navarr. *de Regulis Confeſſariorum c. 27. n. 272. verſ. Quod per eadem verba fol.* 551.

Congregatio Generalis, Maton. Alciat. Senonen. M. Alt. Alban. S. Sixti cenſuit, non poſſe. Quia communis opinio videtur illa, quòd tales excommunicati non poſſint etiam in hoc caſu neceſſitatis, Magiſtr. ſentent. *in 4. diſtinction.* 19. S. Thomas *in 3 par. qu. 82. art. 7. ad ſecundum, & in 4. ſentent. diſtinct. 19. qu. 1. art. 2. qu. 2. ad* 3. Durand. *in 4. diſt. 19. qu. 2. numer. 17. in reſponſ. ad* 4. Capre. *in 4. diſtinct. 19. qu. 1. art.* 3. Turrecrem. *in cap. 1. nu. 2. de Pœnitent.*

nitent. diſtinct. 6. S. Anton. *in* 3. *part. tit.* 14. *c.* 19. §. *Quintadecima conditio*, Bacchon. *in* 4. *diſtinct.* 15, *quæſt.* 2. *art.* 2. Scot. *in* 4. *diſtinct.* 19. *qu. unica artic.* 4. Riccard. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 9. *qu.* 3. Alex. de Ales *in* 4. *part. qu.* 20. *membr.* 8. *artic.* 2. Navarrus *in Manuali cap.* 26. *nu.* 26. Facit caput *Audivimus* 24. *qu.* 1. Abbas *in c. Cùm Clericis, de Ordinat. ab Epiſcop. qui renunc.* Decius *in l. More, ff. de juriſdict. omnium Jud.* licèt contra teneant Paludanus, Silveſter & Sotus. Nec obſtat *cap.* 7. *de Caſuum reſervatione*, quia debet intelligi de omnibus Sacerdotibus in unitate Eccleſiæ viventibus, referendumque ad eos Sacerdotes, de quibus eodem capite ſeptimo in prima, & ſecunda parte agitur, qui habent vel ordinariam, vel delegatam poteſtatem. Hactenùs verba declarationis.

3 Sed nihilominùs Doctores noſtræ ætatis contrariam opinionem frequentiùs ſecuti ſunt, fortè quia declarationis prædictæ notitiam non habuerunt, vel quia opinati ſunt hanc controverſiam fuiſſe deciſam à Tridentina Synodo *in d. c.* 7. Verùm quia res longè aliter ſe habet, operæ prætium erit ante oculos ſubjicere integrum Decretum Concilii, & illius verba diligenter expendere, quæ ſunt hujuſmodi

De Sacramento Pœnitentiæ ſeſſ. 14. De caſuum reſervatione. Cap. VII.

QUoniam igitur natura, & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos dumtaxat feratur, perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem. Magnoperè verò ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere SS. Patribus noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam, & graviora crimina non à quibuſvis, ſed à ſummis dumtaxat Sacerdotibus abſolverentur. Undè meritò Pontifices Maximi, pro ſuprema poteſtate ſibi in Eccleſia univerſa tradita, cauſas aliquas criminum graviores ſuo potuerunt peculiari judicio reſervare. Neque dubitandum eſt, quando omnia quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus, in ſua cuique Diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem, liceat pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores Sacerdotes authoritate, præſertim quoad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Hanc autem delictorum reſervationem conſonum eſt Divinæ authoritati non tantùm in extrema politia, ſed etiam coram Deo vim habere. Verumtamen piè admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis; atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt. Extra quem articulum Sacerdotes cùm nihil poſſint in caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus perſuadere nitantur, ut ad ſuperiores, & legitimos judices, pro beneficio abſolutionis, accedant. Hæc ibi.

Hoc decretum tres habet partes. In prima generaliter definit, ad validitatem abſolutionis neceſſariò requiri, ut Sacerdos habeat juriſdictionem ordinariam, vel delegatam in pœnitentem. In ſecunda ibi, *Magnopere*, docet expedire, ut generalis hæc juriſdictio limitetur, & reſtringatur mediante caſuum reſervatione, ita ut à quibuſdam gravioribus criminibus non indifferenter Sacerdotes omnes abſolvant, ſed ſummi tantùm Sacerdotes, id eſt Papa in univerſa Eccleſia, & Epiſcopi in ſua quiſque Diœceſi. In tertia ibi, *Verumtamen*, declarat nullam eſſe reſervationem in articulo mortis & ſublata differentia, quam poſuit inter inferiores, & ſummos Sacerdotes, & inter caſus reſervatos, & non reſervatos, docet Sacerdotes omnes in mortis articulo poſſe abſolvere quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris. Unde ſenſus Concilii eſt Nulla abſolutio, ſi Sacerdos juriſdictionem non habeat in pœnitentem. Hanc autem juriſdictionem non habent Sacerdotes inferiores in caſibus, quos ſummi Sacerdotes ſibi reſervarunt, Verumtamen ne hac ipſa occaſione (id eſt reſervationis caſuum) aliquis pereat, nulla eſt reſervatio in articulo mortis; atque ideò omnes Sacerdotes, id eſt tam ſummi, quàm inferiores, abſolvere poſſunt quoslibet pœnitentes, id eſt tam ſubditos, quàm aliàs propter reſervationem non ſubditos, à quibuſvis peccatis, & cenſuris, ſcilicet tam non reſervatis, quàm reſervatis.

Quo ſenſu evidenter patet, Concilium in illis verbis, *Omnes Sacerdotes*, nihil egiſſe, ac ne cogitaſſe quidem de Sacerdotibus ab unitate Eccleſiæ præciſis, ſed voluiſſe tantùm includere Sacerdotes illos, de quibus egerat in prima & ſecunda parte illius decreti, qui habent vel ordinariam, vel delegatam juriſdictionem, & ſic vivunt in unitate Eccleſiæ, ut dicitur in declaratione Sac Congregationis. Imò dum Concilium ibi ſubdit, extra mortis articulum Sacerdotes nihil poſſe in caſibus reſervatis, apertè oſtendit ſe ibi non loqui de excommunicatis, quia extra dictum articulum omnes conveniunt, excommunicatos nihil poſſe, etiam in caſibus non reſervatis. Rurſus dum poſteà ſubjungit, ut in caſibus reſervatis id unum pœnitentibus perſuadere nitantur, ut ad ſuperiores, & legitimos judices pro beneficio abſolutionis accedant; ſimiliter apertè excludit Sacerdotes excommunicatos, quia talibus nullo modo convenire poteſt talis perſuaſio, cùm ſint prorsùs ſeparati à communione fidelium. Qui intellectus validiſſimè confirmari poteſt conſiderationibus infraſcriptis, quarum.

Prima deducitur ex Rubrica, & titulo, quem Patres præfixerunt eidem decreto, videlicet de caſuum reſervatione; 4
ex hac enim inſcriptione Concilium oſtendit in corpore illius Decreti non fuiſſe intentionis ſuæ agere de juriſdictione Sacerdotum, niſi in ordine ad reſervationem; Lex enim vel Canon debet intelligi, ut conveniat Rubricæ, vel titulo, ſub quo ponitur, *l. Imperator*, & ibi Bartholus, *ff. de in diem addict.* Abbas in capit. *Inter alia circa finem, de immunitate Eccleſiarum*; ac proinde noluit agere de præciſis, quia tales non prohibentur abſolvere ex vi reſervationis, ſed quia ab Eccleſia privati ſunt uſu clavium, & redditi prorsùs inhabiles ad juriſdictionem exercendam, *c. Miramur, cap. Audivimus, cap. Ait, & c. ſeqq.* 24. *quæſt.* 1. alioquin egiſſet de materia extranea, & ad titulum non pertinente.

Secunda conſideratio ſumitur ex eo, quòd Concilium in prædicto decreto cùm declarat in articulo mortis nullam eſſe reſervationem, & ideò omnes Sacerdotes abſolvere poſſe, dicit in eadem Eccleſia Dei id cuſtoditum ſemper fuiſſe. Ergo manifeſtum eſt in ea parte Decreti Concilium non egiſſe de Sacerdotibus præciſis, quia minimè fuit ſemper cuſtoditum in Eccleſia, ut tales poſſent abſolvere in articulo mortis. Imò ante Concilium communis opinio erat, quòd non poſſent etiam in hoc caſu neceſſitatis, ut dicitur in deciſione Congregationis Concilii. Malè igitur Patres dixiſſent cuſtoditum ſemper fuiſſe in Eccleſia, ut Sacerdotes præciſi poſſent abſolvere in articulo neceſſitatis, cùm ſummi Theologi ad illa uſque tempora frequentiori calculo oppoſitam ſententiam docuiſſent, præſertim ponderando adverbium illud *ſemper*, quod oſtendit de juriſdictione Sacerdotum in caſu Concilii nullo unquam tempore fuiſſe dubitatum in Eccleſia Catholica; ſed inconcuſſe cuſtoditum, & obſervatum fuiſſe, ut omnes poſſent abſolvere, ad textum *in l.* 1. *cum gloſſa in verſ. ſemper, ff. ſolut. Matrimon. cum ſimilib.* Et tamen de præciſis non modò erat dubium, an poſſent, ſed communis opinio erat negativa. Igitur neceſſe eſt fateri Sanctam Synodum eò loci nequaquam egiſſe de Sacerdotibus excommunicatis, & denunciatis,

Tertia conſideratio inde deducitur, quòd mos Patrum in Tridentina Synodo numquam fuit definire controverſias quas Doctores Catholici, præſertim inſignes, habebant inter ſe, ſed tantùm illas, quæ agitabantur inter Catholicos & hæreticos, ut accuratè obſervat D. Cardinalis Pallavicinus *in ſua præclara Hiſtoria Concilii Trident.* De poteſtate autem Sacerdotis publicè excommunicati ad abſolvendum in articulo mortis, nulla erat controverſia, niſi inter Catholicos; & opinio negativa erat communis. Ergo non eſt veriſimile, ut Concilium voluerit eam dirimere, *cap. Contra morem* 100. *diſtinct.*

Quarta conſideratio eſt, quia opinio hæc negativa erat Divi Thomæ, cujus doctrinam tanti ſemper fecit Sacra Synodus, ut illi innixa graviſſimas quæſtiones, & controverſias definierit. Non eſt igitur credendum, Patres in eo Decreto voluiſſe quidquam docere contra ſententiam Doctoris Angelici, cùm præſertim illa eſſet communis Theologorum, & Canoniſtarum, tam inſpecto Authorum numero, quàm pondere.

Quinta conſideratio eſt, quod inter Cardinales Congregationis Concilii, in qua edita fuit declaratio ſuperiùs relata,

lata; Caput fuit Joan. Cardinalis Moronus, qui paulò ante fuerat Legatus Apoſtolicus in Concilio, & cujus directione in eo cuncta agebantur. Unde ſi Patres Concilii in Decreto de Caſuum reſervatione voluiſſent includere etiam Sacerdotes excommunicatos, & denunciatos, profectò idem Cardinalis non conſenſiſſet, ut fieret contraria declaratio; quin potiùs reclamaſſet, & reſolutionem facilè impedíviſſet. Quod cum non fecerit, imò conſenſerit declarationis fateri oportet non fuiſſe intentionis PP. in eo decreto comprehendere præciſos.

Ad hæc Gregorius XIII. ut Epiſcopus Veſtanus ſimiliter interfuerat Synodo una cum Cardinale Morono, & probè noverat ea, quæ ibi geſta fuerant. Quare audita Congregationis ſententia, certè non permiſiſſet eam publicari, ſi Patres in Concilio contrarium ſenſum habuiſſent. Et quamvis ex libris publicis Congregationis non appareat hanc deciſionem fuiſſe relatam Gregorio; hoc tamen in dubium revocari non poteſt, tum quia gravitas materiæ id expoſcebat, tum quia in Congregatione illa præſens fuit Philippus Boncompagnus Cardinalis Sancti Sixti, Gregorii Nepos; tum quia S. Pius V. decreverat, ut Congregatio decideret articulos quos claros exiſtimaret, dubios verò ad Sanctitatem ſuam deferret; tum denique quia mos Congregationis ſemper fuit referre ad Sanctiſſimum omnes declarationes ſuper novis dubiis anteà non deciſis; licèt de hac relatione non conſueverit fieri mentio in libris Congregationis, niſi ratò, & ex aliqua cauſa, veluti cùm vota Cardinalium erant varia, & diſcrepantia: & ego ipſe ita obſervavi per multos annos, quibus fui illius Congregationis à Secretis.

Denum ex actis Concilii non apparet verbum ullum factum fuiſſe de hoc articulo, an Sacerdos præciſus ſit miniſter Sacramenti Pœnitentiæ in articulo neceſſitatis; & tamen cùm hæc controverſia eſſet valdè inſignis, non fuiſſet terminata niſi in prævio tractatu, & examinatione.

Concludendum eſt igitur, Decretum illud Concilii de caſuum reſervatione ad Sacerdotes præciſos non pertinere. Atque ita corruit primum & principale fundamentum, quod à Neotericis conſtituitur in verbis generalibus Concilii. Unde non rectè Navarrus, qui *in Manuali anni* 1575 *capite vigeſimo ſexto num. vigeſimo ſexto*, tenuerat ſententiam Divi Thomæ, poſteà in alia editione, *& in regulis Confeſſariorum capite 27. num. 272. verſ. quod per eadem verba*, receſſit à prima opinione, innixus generalitati verborum Concilii. Quandoquidem verba illa, *Omnes Sacerdotes*, reſtringuntur ad ſubjectam materiam reſervationis. Item reſtringuntur ad Sacerdotes habiles, & capaces juriſdictionis, quales non ſunt præciſi ab unitate Eccleſiæ. Item reſtringuntur, ut non includant caſum, in quo ſpecialis mentio requiritur, & in quo reperitur peculiaris repugnantia; pro ut his modis DD. noſtri paſſim limitant regulam deſumptam ex *l. Julianus, ff. de leg. 3. & cap. Si Romanorum 19. diſtinct.* id eſt, Qui omne dicit, nihil excludit. Et in ſpecie
5 quòd verbum, *omnes*, reſtringatur ad perſonas habiles, etiamſi agatur de favore publico, probat text. irrefragabilis, *in l. in Provinciali, §. fin. et l.* juncta *l. ſeq. ff. de operis novi nunciatione*. Nam text. dicit, *Omnes cives opus novum nuntiare poſſunt, & in l. ſeqq.* redditur ratio, quia Reipublicæ intereſt, quamplurimos ad defendendam ſuam cauſam admitti. Et tamen illa verba, *Omnes cives*, reſtringuntur ad habiles, & idoneos, ut ibi notat gloſ. in verb. *Omnes cives*; unde pupillus, & mulier non admittuntur, *l. de pupillo, ff. eodem, & l. Mulieri, ff. de popul. acti.* Ad idem eſt, gloſſa notabilis, *in l. 1. Cod. de ſacr. Eccleſ.* Nam cùm textus favore publico, & animæ diſponat, ut habeat unuſquiſque licentiam relinquendi Eccleſiis, gloſſa prima exponit illud verbum, *Unuſquiſque*, id eſt habilis ad teſtandum. Et illam gloſſam ad hoc quotidie allegamus, ut inquit Baldus ibi, *nu. 7.* Et quamvis Barthol. *in 2. lect. num.* 11. contra omnes intelligat, unuſquiſque, etiam inhabilis, tamen Baldus ibi, *in repetit. in 2. 3. & 20 col.* multùm redarguit ejus intellectum, & dicit omnes tenere cum gloſ. excepto illo Saturnino Bart. & quòd opinio ejus eſt truffa, & rationes ejus ſunt ambages. Eumque ſimiliter, reprehendit Salycetus *ibidem in 6. col. & quinque ſeq.* & Angel. *conſ.* 233. incipien. *Poſito pro conſtanti, in pen. col.* ubi ait, opinionem illam Bart. eſſe reprobatam ubique, & in judiciis, & in ſcholis. Omnis enim diſpoſitio intelligitur de habili, text. *eſt in l. Ut gradatim, §. Etſi lege, ff. de muneribus, & honorib.* & ideò perſonæ probibitæ lege, moribus, vel natura incapaces, non includuntur, Baldus *conſil.* 207. *Quæſtio eſt, Spurius nu. 3. verſ. Sic igitur lib. ſecundo*, Angel. *conſ.* 110. *Sanctiſſima nu. 3.* Petrus de Anchar. *in capite Ubi periculum, §. Porro num. 3. de elect. lib. 7.* Non igitur mirum, ſi illa verba Concilii, *Omnes ſacerdotes*, ſint reſtrigenda ad habiles, ita ut minimè includant excommunicatos & præciſos.

Videamus nunc, quanti ſint ponderis reliqua fundamenta hujus ſententiæ affirmativæ.

Et quidem ſecundo loco illius Authores ratiocinantur, credendum non eſſe, Eccleſiam voluiſſe deſerere pœnitentes in extrema illa neceſſitate conſtitutos, ſed potius tamquam piam matrem voluiſſe illis ſuccurrere hoc ſalutari præſidio, habilitando Sacerdotes etiam præciſos ad abſolvendum; quinimò contendunt, Eccleſiam ex lege charitatis non potuiſſe hoc prætermittere, ne aliquis pereat. Quæ eſt ratio expreſſa *in d. cap. 7. de caſuum reſervatione*.

Cęterùm reſponderi poteſt, ſubſtantialia Sacramentorum nequaquam ſumi poſſe ex his veriſimilitudinibus, & præſumptionibus; oportet enim oſtendere Canonem, per quem Eccleſia ſic conſtituerit; alioquin ſi liceret ita ratiocinari, utique liceret etiam affirmare: Non eſt veriſimile, ut Deus in extremo neceſſitatis periculo noluerit abſolutionis beneficium impendi poſſe etiam à ſimplici Clerico, quinimò & à laico; ut nonnulli temerè opinati ſunt, quos refellit gloſſa communis in *cap. Paſtoralis, §. Præterea, in verſ. Præter quam in mortis, in fine de Officio Ordinar.* & uberius Sotus *in quartum ſentent. diſtinctione decima octava q. 4. art. 1.* Item liceret affirmare, Eccleſiam ex lege charita- 6
tis debuiſſe ſtatuere, ut poſitus in extremis recipere poſſet Viaticum, & extremam Unctionem à Sacerdote etiam excommunicato, & hæretico; nam & hæc Sacramenta gratiam juſtificationis conferunt, & remittunt peccata, ut definitur à Concilio Tridentino *ſeſſione 7. de Sacramentis in genere, Canon. 7. & 8. & ſeſſ. 24. de Sacramento Extrem. Unctionis, Canon.* 2. Et tamen nullus ex Catholicis auſus eſt id affirmare, ut per Divum Thomam *in 4. diſt. 19. qu. 1. art. 2. qu. 2. Ad tertium*: & memorabile exemplum habemus de Rege Hermenegildo, qui juſſu Patris occiſus eſt, eò quòd noluerit ſacram Communionem recipere de manu Epiſcopi Arriani, ut refertur *in c. Cœpit 24. qu. 1.* etenim hæc duo, ſcilicet Viaticum, & extrema Unctio non ſunt Sacramenta neceſſitatis, gloſſa *in cap. Quod in te, in verſ. Concedimus, de pœnitentia, & remiſſione*, & notant omnes in hoc *c. Non eſt vobis*. Sicut igitur poſt Baptiſmum lapſis Chriſtus Dominus noluit præbere remedium adeò univerſale, ſicut prębuit pro conſequenda venia ante Baptiſmum, cùm in hoc voluerit ſufficere quemcumque miniſtrum, in illo autem noluerit poſſe alium adhiberi, quàm charactere Sacerdotali inſignitum, nullo excepto neceſſitatis caſu: ita Eccleſia ad imitationem Chriſti potuit non adeò indulgere lapſis poſt Baptiſmum, ut voluerit eos in articulo mortis poſſe juſtificari per abſolutionem eis conferendam à Sacerdotibus etiam præciſis, & excommunicatis, argument. *c. Significaſti in princip. de elect.* Adde, hunc caſum, in quo non reperiatur alius Sacerdos, qui poſſit morientem abſolvere, quàm nominatim excommunicatus, & denunciatus, eſſe rariſſimum, ut propterea minimè oportuerit Eccleſiam condere legem pro caſu qui fortè in centum annis vix poſſet contingere; nam ex iis quæ fortè uno aliquo caſu accidere poſſunt, jura non conſtituuntur, *l. Ex iis, & l. Quoniam, ff. de legibus*.

Tertio loco Authores ſententię affirmativę ratiocinan- 7
tur ſic: Baptiſmus in extrema neceſſitate poteſt recipi etiam ad hæretico, & excommunicato, *c. Præter, §. Verum 32. diſtinct. c. Si quem forte 24. qu. 1.* ergo & pœnitentia, quia Baptiſmus parvulorum, & Pœnitentia morientium ſunt Sacramenta neceſſitatis, ſecundum gloſſ. *hic in verb. Baptiſmum parvulorum*. Unde in rubro & in ſumma *d. capit. Si quem forte*, ſic legitur: *In extremo poſitus etiam ab hæretico pœnitentiam accipere valet: nam quod non eſt licitum, neceſſitas facit licitum, cap. Quod non eſt, de regula juris*.

Huic argumento reſpondet Sanctus Thomas *in 3. part. qu. 82. art. 7. ad ſecundum*, his verbis (Ad ſecundum dicendum, quòd ſolus Baptiſmus permittitur eſſe ratus hæreticis, & ſchiſmaticis, quia poſſunt licitè baptizare in articulo neceſſitatis. In nullo autem caſu licitè poſſunt Euchariſtiam conſecrare, vel alia Sacramenta conferre.) Et

in quarta ſentent. diſtinct. 19. q. 1. art. 2. qu. 2. ad tertium, ubi exponens locum Auguſtini, ſic ait: (Vel poteſt dici, quòd membra Columbæ nominat omnes ab Eccleſia non præciſos; qui enim ab eis Sacramenta recipiunt, gratiam conſequuntur, non autem qui recipiunt ab illis, qui ſunt ab Eccleſia præciſi, quia hoc ipſo peccant excepto Baptiſmo, quem in caſu neceſſitatis licet etiam ab excommunicato recipere.) Hactenus verba Div. Thomæ quæ ſunt adeò clara, ut in alium ſenſum detorqueri non poſſint. Gloſſ. verò, dum dixit, in articulo neceſſitatis recipi poſſe pœnitentiam à Sacerdote etiam hæretico, communiter reprobatur, ut hic teſtatur Præpoſitus *nu.* 10. & Covarruvias *in c. Alma Mater, in relectione prioris partis, §. n. 8. concluſ. 8. de ſentent. excommun.* & contrarium tenuit gloſſ. *in dicto cap. Prætor, §. Verum, in verb. Vel communione, 32. diſtinct.* quam dicit verlorem Abb. *hic num. 9.* & textus *in d. cap. Si quem forte, 24. quæſt.* 1. non loquitur de pœnitentia, ut malè dicitur in rubro, ſed de Baptiſmo. Pœnitentia igitur non eſt tantæ neceſſitatis, ut debeat ſuſcipi etiam de manu hæretici, & excommunicati, ſicut Baptiſmus, qui requiritur ad ſalutem ex neceſſitate medii, *c. Firmiſſimè de conſecr. diſt. 4. cum concord.* At ſi oris confeſſio in articulo mortis prætermittitur, non nocet *c. Quem pœnitet, de pœnitent. diſt.* 1. & notat gloſſ. *in c. Paſtoralis, §. Præterea, in verſ. Præterquam in mortis, de offic. Ordinar.* & Abbas *hic n. 9.* poteſt enim moriens Divina gratia adjutus elicere actum contritionis cum Sacramenti voto, & juſtificatur, ut definitur à Tridentina Synodo de juſtificatione *ſeſſ. 6. de Lapſis*, & eorum reparatione, *cap. 14. & de Sacram. Pœnit. ſeſſ. 14. de Contrit. cap. 14.*

8 Quartò arguunt ſic; Si Sacerdos excommunicatus, & denuntiatus, ex defectu juriſdictionis non poſſet abſolvere pœnitentem in articulo mortis, ſequeretur, ut nec eum poſſet abſolvere Sacerdos ad confeſſiones audiendas ab Ordinario non approbatus; nam & hic caret juriſdictione, ſine qua nullius momenti eſt abſolutio, ut habetur *in d. c. 7. de caſuum reſervatione, & in c. 15. ſeſſ. 23.* Conſequens autem eſt abſurdum, quia in caſu neceſſitatis Sacerdos non approbatus efficitur proprius, & poteſt abſolvere non data copia alterius Sacerdotis non approbati, ut in Concilio Carthaginenſ. 11. c. 3. relato *in c. Presb. 26. q. 6.* & aliàs cenſuit Congregatio Concilii, & contrarium aſſerere eſſet error intolerabilis, ut dicunt Theologi.

Sed hoc argumentum in oppoſitum retorquetur, quia idcircò Sacerdos non approbatus poteſt abſolvere in articulo mortis, quia Eccleſia in tali caſu neceſſitatis ei expreſsè contulit juriſdictionem, *ut in d. c. Presbyt.* At nullibi apparet, Eccleſiam hoc feciſſe in Sacerdote excommunicato, & denunciato: ergo in hoc caſu cenſetur noluiſſe, *c. 2. de tranſl. Epiſc.* cum præſertim multiplex ſit differentia inter utrumque caſum: nam excommunicatus, cùm ſit ſeparatus à corpore Chriſti, caret juriſdictione ex vi non modò privationis, ſed etiam poſitivè incapacitatis, ut patebit infrà in ſolutione quæſtionis: non approbatus verò eſt in unitate Eccleſiæ, & juriſdictionis capax, *ut in d. c. Presb. & in c. 15. ſeſſ. 23.* Præterea ſi teneamus opinionem multorum Theologorum, quod quilibet Sacerdos non præciſus, nec excommunicatus accipiat à Chriſto poteſtatem univerſalem à peccatis abſolvendi, niſi in quantum ei limitatur ab Eccleſia, ut innuitur *in d. c. 15. ſeſſ. 23.* hinc ſequitur, ut dum poſteà Eccleſia eam limitat, & reſtringit ad peccata in Confeſſione prolata, & hæc dici poſſit ſpecies reſervationis. Sed etſi teneamus aliam opinionem, quòd juriſdictio conferatur cuilibet Sacerdoti ab Eccleſia per actum poſitivum: ſimiliter hinc ſequitur, ut dum eam confert limitatè quoad peccata prolata in Confeſſione, ſit in ſpecies reſervationis quoad reliqua juriſdictionem non conferre. Argumentum *c. Nuper infra de ſentent. excommun.* Unde ſemper verum erit, cuilibet Sacerdoti non approbato ablatam eſſe juriſdictionem ex vi reſervationis. At ſecus eſt in Sacerdote præciſo, & excommunicato, quia ei adempta eſt juriſdictio non ex vi reſervationis, ſed ex vi privationis, & poſitivæ incapacitatis, ut proximè dictum eſt. Præterea rariſſimè accidit, ut in articulo mortis non adſit alius Sacerdos, quam excommunicatus, & denunciatus; at frequentiſſimùm, ut adſit ſolus Sacerdos non approbatus. Unde eſſet intolerabilis error, Si Eccleſia non ſuccurriſset morienti in hoc ſecundo caſu; non ſic in primo, argumento, *l. Jura cum* 9 *tribus ſeqq. ff. de leg.*

Ultimo loco aſſerunt, ſacros Canones paſſim clamare morientibus pœnitentiam non eſſe denegandam, *c. Si quid de corpore, cum ſeptem cap. ſeqq. 26. qu. 6. c. Quod in te, de pœnitentia, & remiſſione.* Unde Cœleſtinus Papa: (Agnovimus, inquit, Pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum deſideriis annui, qui obitus ſui tempore, hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem inveniri, ut de Dei bonitate deſperet, quaſi non poſſit ad ſe quovis tempore concurrenti ſuccurrere, & periclitantem ſub onere peccatorum hominem redimere, quo ſe expediri deſiderat, & liberari. Quid hoc, rogo, aliud eſt, quàm morienti mortem addere, ejuſque animam ſua crudelitate, ne abſoluta eſſe poſſit, occidere?) Refertur *in c. Agnovimus, ead. cauſa, & qu.*

Verùm ad hoc facilis eſt reſponſio, quia fatemur, morientibus non eſſe denegandam, imò concedendam pœnitentiam; ſed dicimus concedeandam eſſe à miniſtris in unitate Eccleſiæ viventibus, non autem ab excommunicatis; & præciſis; ſacri enim Canones in hoc ſupponunt terminos habiles, & capacitatem in miniſtro, *ut c. 1. de pænit. diſtinct. 6.*

Quamobrem ſublatis fundamentis iſtius opinionis, non 10 videtur recedendum à ſententia Divi Thomæ, & declaratione Congregationis Concilii; nituntur enim ratione illa validiſſima, quòd abſolutio ſacramentalis Sacerdotis eſt actus judicialis, *c. Verbum Dei, de pœnitent. diſtinct.* 1. & hoc eſt de fide, ut in Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. de ſacram. Pœnitent. Canon. 9.* Ratio autem judicii expoſcit, ut ſententia in ſubditos dumtaxat feratur, ac proindè nullius momenti ſit abſolutio, quam profert Sacerdos non habens juriſdictionem in pœnitentem, ut legitur *in dict. c. 7. de Caſum reſervatione.* At excommunicatus, & denun- 11 tiatus, cùm ſit ſeparatus à corpore Chriſti, & traditus Satanæ, *cap. Omnis Chriſtianus, & cap. Nihil, 11. qu.* 3. & à conſortio totius Chriſtianitatis eliminatus, ut dicitur *in c. Canonica, in fin. eadem cauſa, & quæſt.* profectò nec ullos habet ſubditos, nec poteſtatem aliquam juriſdictionis; ideòque nec judicare poteſt, nec quemquam ſolvere, vel ligare, *ut cap. Audivimus, cap. Ait, cap. Aperte, & cap. Mirantur, 24. qu. 1. cap. de ſupplen. negligen. Prælator. lib. 6. cap. 1.* & ibi gloſſ. *fin. de offic. Vicar. & cap. Si is cui cum gloſſ. in verb. Excommunic. de offic. deleg. eodem lib.* uſus enim juriſdictionis eſt in comparatione ad alium hominem; & ideò cùm omnis excommunicatus à communione fidelium ſeparetur, quilibet excommunicatus uſu juriſdictionis privatur; unde excommu- 12 nicatio eſt juriſdictionis privatio: quæ ſunt præciſa verba Div. Thomæ *in 4. diſtinct. 18. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 3. in corp.* Nec valet, ſi dicas, Eccleſiam tribuere juriſdictionem excommunicato in articulo mortis. Hoc enim gratis aſſeritur, quia nullus Canon allegatur, nec allegari poteſt, in quo id cautum reperiatur; & quando Eccleſia voluit conferre juriſdictionem in articulo neceſſitatis, hoc expreſſit, ut fecit in Sacerdote non expoſito ad confeſſiones audiendas, *in c. Presbyter, 26. qu. 6.* in Extravag. *Inter cunctas, §. Incendiarii, de privileg.* & in Extravag. 1. §. *Decernimus, de ſententia excommunicationis*, & in caſibus reſervatis, *ut in cap. Frater noſter, 17. quæſt. 1. in cap. Paſtoralis, §. Præterea, de offic. Ordinar. cum concord. & in dict. c. 7. de Caſum reſervatione.* Quod cum non fecerit in excommunicato, & præciſo, 13 cenſetur noluiſſe, argum. *l. Unicæ, §. Sin autem ad deficientis, Cod. de cau. tollend.* ſolus enim Baptiſmus reperitur permiſſus licitè miniſtrari ab excommunicato, & hæretico in articulo neceſſitatis, *ut in dict. cap. Si quem forte, 24. quæſt. 1. & in cap. Præter, §. Verum, 32. diſtinct. & in cap. Arianos, 1. quæſt.* 1. ibi, *ideoque talibus ſolus Baptiſmus ratus eſſe permittitur:* dictio enim illa taxativa, *ſolus*, eſt excluſiva, & prohibitiva aliorum Sacramentorum, *l. 2. ff. de uſu, & habit. l. His ſolum, ff. de condict. indeb. l. Eum qui, §. Mulier, ff. de jurejuran.* & not. Bald. *conſ. 334. in quæſt. quæ vertitur n. 2. lib.* 3. Quòd ſi Eccleſia voluiſſet idem ſtatuere de pœnitentia, quod de Baptiſmo expreſſit, & de pœnitentia poterat expreſſiſſe, ut in ſimili arguit Pontifex *in c. Inter corporalia, § Unde ſi circa, de transl. Epiſc.* Quod igitur de Baptiſmo conceditur, de Pœnitentia negatur, *l. Cum ita legatum, ff. de condit. &*

de-

demonſtrat. cum ſimilibus, & declarat S. Thomas in locis ſupra relatis ſub *n.* 7. & Canon. *in hoc c.* cùm præſertim inter hæc Sacr. diſpar ſit ratio, ut ſuperiùs dictum eſt.

Demum pro hac ſententia videtur aperta deciſio *in c.* 1. *de pœnit. diſtinct.* 6. cujus verba libet hic ad literam referre, & ad rem noſtram expendere. Sic igitur Auguſtinus ait: [Tanta vis confeſſionis eſt, ut ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo; ſæpè enim contingit, quòd pœnitens non poteſt confiteri coram Sacerdote, quem deſideranti nec locus, nec tempus offert; & ſi ille cui confitebitur, poteſtatem ſolvendi non habet, fit tamen dignus ex deſiderio Sacerdotis, qui ſocio confitetur turpitudinem criminis. Mundati enim ſunt Leproſi, dum irent oſtendere ora Sacerdotibus, antequam ad eos pervenirent. Unde, patet, Deum ad cor reſpicere, dum ex neceſſitate prohibentur ad Sacerdotes pervenire. Sæpè eos quidem quærunt ſani & læti; ſed dum quærunt, antequam perveniant ad eos, moriuntur. Sed Dei miſericordia eſt ubique, qui & juſtis novit parcere, etſi non tam citò, ſicut ſi ſolverentur à Sacerdote. *Et infrà*: Laboret itaque pœnitens in Eccleſia eſſe, & ad Eccleſiæ unitatem tenderet niſi enim unitas Eccleſiæ ſuccurrat; niſi quod deeſt peccatori, ſua operatione compleat; de manibus inimici non eripietur anima mortui: *Et infrà*; Ideòque nemo dignè pœnitere poteſt, quem non ſuſtineat unitas Eccleſiæ; ideòque non petat Sacerdotes per aliquam culpam ab unitate Eccleſiæ diviſos. Judas enim pœnitens ivit ad Phariſeos, reliquit Apoſtolos, nihil invenit auxilii, ſed augmentum deſperationis. Dixerunt enim: Quid ad nos? tu videris: ſi peccaſti, tibi ſit, non tibi ſuccurrimus, *& infrà*; Ivit ad diviſos, & diviſus periit.] Hactenus verba text.

Ex quibus nota primò, doctrinam Sancti Auguſtini de Confeſſione facienda potiùs Laico, quàm Sacerdoti præciſo, vendicare ſibi locum in articulo neceſſitatis, ut oſtendunt illa verba, (ſi deeſt Sacerdos) Necnon illa (ſæpè enim contingit, quòd pœnitens non poteſt confiteri coram Sacerdote, &c.) Et infra ibi, (dum ex neceſſitate prohibentur ad Sacerdotes pervenire.) Nec non ibi, (antequam ad eos perveniat, moriuntur.) Et declarat gloſſa ibi in verb. *ab unitate*, quæ exponens illa verba, (non petat Sacerdotes per aliquam culpam ab unitate Eccleſiæ diviſos,) dicit enim in neceſſitate, & allegato textu in capit. *Præter*, §. *Verum* 32. *diſt.*

Secundò nota, non eſſe licitum confiteri Sacerdoti per aliquam culpam ab unitate Eccleſiæ diviſo, ſcilicet per excommunicationem ob aliquam culpam, prout hæc verba exponunt Hugo, Archidiac. & Bellameta in verbo per aliquam.

Tertiò nota, ſecundum doctrinam S. Auguſtini, in neceſsitate licitum eſſe pœnitenti peccata ſua confiteri ſocio etiam laico, quia licèt confeſsio illa non ſit ſacramentalis, eò quòd laicus ex defectu claviu n non poſsit abſolvere, tamen Deus confeſsionem illam miſericorditer ſuſcipit. At verò nullo caſu licitum eſſe confiteri Sacerdoti per excommunicationem ab unitate Eccleſiæ diviſo, id eſt ſeparato, ſecundum Hugon. & alios prædictos, quia de manibus inimici non eripietur anima mortui, ſcilicet in peccatis, ſecundum eos, exemplo Judæ, qui non ivit ad Apoſtolos, ſed ad Phariſæos diviſos, & diviſus periit. Unde per hanc litteram Turrecrem. ibi *n.* 2. concludit, Sacerdotes exiſtentes extra unitatem Eccleſiæ, ut puta hæreticos, Schiſmaticos, & excommunicatos, in caſu neceſſitatis non poſſe officium Confeſſoris exercere abſolvendo, nec aliquem debere talibus confiteri; & allegat Raymund. *in ſumm.* dicentem, in articulo neceſſitatis non eſſe confitendum hæretico, vel ſchiſmatico, non invento Catholico, qui confiteatur. Et concordant S Thomas & alii plures in declaratione S Congr. Concil allegati, & poſt Concilium Covarr. *in c. Alma Mater, in rel prioris partis*, §. 6. *n.* 8. *concl.* 8. *de ſententia excommunicationis lib.* 6. & Jo. a Medina *de pænit. tract.* 2. *q.* 28.

Porrò ſi hæc quæſtio à Sede Apoſtolica ſit dirimenda in favorem pœnitentium, neceſſe erit procedere altero de duobus modis, videlicet, aut per viam declarationis, aut per viam novæ Conſtitutionis. Utrumque autem videtur inconveniens. Nam ſi procedatur primo modo, id eſt per viam declarationis, oportebit Sedem Apoſtolicam reprobare ſententiæ Divi Thomæ, & communem Theologorum, & Canon. primæ Claſſis, qui apertè docuerunt, Sacerdotes præciſos, & excommunicatos, non poſſe abſolvere etiam in articulo neceſſitatis. Rurſus oportebit improbare declarationem à Congr. Concil. multo cum ſtudio, ac maturitate diſcuſſam, atque editam, validiſque rationibus ſulcitam. Quod an ſit ex dignitate Apoſtolicæ Sedis, diſpiciet Sanctiſſimus Dominus Noſter pro ſumma ejus prudentia. Sin autem procedatur poſteriori modo, id eſt per viam novæ Conſtitutionis, edenda erit Bulla univerſalis, per quam Sanctitas Sua tribuat facultatem abſolvendi in articulo mortis Sacerdotibus excommunicatis, & denunciatis. Quod tamen in Eccleſia per tot ſæcula huc uſque factum non legimus; quinimò quamvis Martinus V in Concilio Conſtantienſ. ad evitanda ſcandala, & multa pericula, quę conſcientiis timoratis contingere poſſent, Chriſti fidelibus miſericorditer indulſerit, ut poſſent communicare cum excommunicatis etiam in ſacrorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcumque Divinis: tamen apertis verbis excepit nominatim excommunicatos, & denunciatos, ut in Conſtitutione quæ incipit *Ad evitanda*, de qua ſcripſi latiſſimè *in c. Quod à præd. infra de Schiſmaticis*.

Quæ infrà tamen omnia humiliter ſubmitto infallibili judicio Sanctitatis Suæ.

DE SPONSALIBUS, ET MATRIMONIIS.

Innocentius III. Brixien. Epiſcopo.

CAPUT XXV.

TUæ fraternitati: & infrà. Poſtulaſti, utrùm ex ſolis verbis, & ex quibus matrimonium contrahatur? Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri, & mulieris conſenſum: ſed neceſſaria ſunt, quantum ad Eccleſiam, verba conſenſum exprimentia de præſenti. Nam ſurdi, & muti poſſunt contrahere matrimonium per conſenſum mutuum ſine verbis: & pueri ante annos legitimos, per verba ſola non contrahunt, cùm intelligantur minimè conſentire.

S U M M A R I U M.

1 *MAtrimonium an nutibus, vel ſignis contrahi poſſit, an vero in fari valentibus requirantur verba ex neceſſitate; & quæſit hujuſmodi neceſſitas, & n. ſeqq. uſque ad n.* 36.

2 *Matrimonium in valentibus loqui ſolo conſenſu non contrahitur, ſed ex Conſtitutione Eccleſiæ requiruntur verba, & n.* 3. *& ſeq.*

3 *Contrarium, n.* 22. *& ſeqq.*

4 *Verba in fari valentibus requiri ad eſſe matrimonii, quibus argumentis probetur, & n. ſeqq. uſque ad num.* 17.

5 *Forma ſubſtantialis inducitur, ubi lex utitur verbis neceſſitatem importantibus.*

Declaratur, n. 18. 19. *&* 22.

Fer.

6 *Forma dat eſſe rei, & impleri debet præciſè, & non per æquipollens.*
Declaratur, num. 22. & 27.
7 *Muti & ſurdi poſſunt contrahere matrimonium ſine verbis, ſed non ſine ſignis, & num. 28.*
8 *Baptiſmus non confertur fari valentibus, niſi ipſimet reſpondeant.*
Declaratur, num 32. & 33.
9 *Matrimonium ſpirituale non contrahitur ſine verbis.*
10 *Argumentum à matrimonio ſpirituali ad carnale, validum eſt.*
Fallit, num. 34.
11 *Matrimonium ſolo interiori conſenſu contrahi non poteſt, & num. 23. & 35.*
12 *In matrimonio nomine filiorum à parentibus contracto ſufficit filiorum taciturnitas.*
13 *Sponſalia de futuro tranſeunt de jure communi in matrimonium per copulam ſubſequutam, præſumptione juris, & de jure, licèt verba omnino deficiant.*
14 *Nec in foro Eccleſiæ admittitur probatio defectus conſenſus.*
Sed quoad Deum non eſt matrimonium, & in judicio animæ ſtandum eſt veritati, & confeſſioni peccatoris, ibid.
15 *Matrimonium, uno ex conjugibus verba proferente, non requirit verba ex parte alterius, ſed ſufficiunt ſigna æquipollentia.*
16 *Subharratio poſt verba unius ex contrahentibus ad matrimonium apta efficit matrimonium.*
17 *Matrimonium faciliùs probatur, & certificatur Eccleſia de conjugali conſenſu, ſi verba proferantur, & n. ſ q. & n. 31.*
18 *Neceſſarium quandoque exponitur, id eſt, utile, & expediens.*
19 *Sed ex proprietate vocabuli præceptum, & obligationem importat, & n. ſeq.*
20 *Matrimonium an requirat verba ex neceſſitate præcepti.*
21 *Matrimonium non requirit verba, ubi præceſſit tractatus de matrimonio contrahendo.*
22 *Matrimonium ſolo conſenſu legitimè contrahitur, ſed ad ſolemnitatem probationis in fari valentibus neceſſaria ſunt verba, vel alia ſigna æquipollentia.*
23 *Matrimonium poſſe ſignis contrahi ſine verbis, quibus fundamentis probetur, & num. ſeq. uſque ad num. 36.*
24 *Eccleſia non judicat de occultis, ſed ſequitur ea, quæ apparent, licèt non ſint.*
25 *Factis non minùs loquimur, & conſenſum exprimimus, quàm verbis.*
26 *Imò potentiora ſunt facta, quàm verba.*
27 *Solemnitas probatoria poteſt adimpleri per æquipollens.*
28 *Nutus ſunt majoris potentiæ in fari valentibus, quàm in mutis.*
29 *Conſuetudines pravæ, & corruptelæ debent ab Eccleſia radicitùs extirpari.*
30 *Florentini Concilii definitio de cauſa efficiente matrimonii expenditur.*
31 *Matrimonium aptiùs, & decentiùs contrahitur verbis, quàm ſignis.*
33 *Adultus cum baptizatur, niſi ipſemet reſpondeat, præſumitur fictè ad baptiſmum accedere.*
34 *Matrimonium ſpirituale, & carnale in pluribus differunt.*
36 *Legitimus conſenſus in matrimonio qualiter dicatur.*

1 T*Væ fraternitati.* Eſt celebre capitulum, & à pluribus
repetitum: & cùm dicat, matrimonium in veritate
contrahi per legitimum viri, & mulieris conſenſum,
ſed quantùm ad Eccleſiam neceſſaria eſſe verba conſen-
ſum exprimentia de præſenti: hinc emerſerunt variæ le-
cturæ, & opiniones Doctorum ſuper intellectu prædicto-
rum verborum, *Neceſſaria ſunt*, nempè de qua neceſſitate
ſint intelligenda.
2 Prima lectura fuit Tancredi, Joannis, Goffredi, Ber-
nardi, & Innocentii hìc, & Barthol. Brixienſ. *in capitul.
Sit Rector 43. diſtinct.* qui intellexerunt ea verba de neceſ-
ſitate præciſa, & abſoluta, exiſtimantes hanc decreta-
lem velle, ut in valentibus loqui verba ſint neceſſaria ad
eſſe matrimonii, adeò ut nutu, aut ſignis contrahi nul-
latenùs poſſit: idemque tenuerunt plurimi utriuſque ju-
ris Interpretes & Theologi, quos noviſſimè cumulat
Thomas Sanchez *de matrimon. tom. 1. libr. 2. diſput. 31.
num. 2. verſ. Hanc ſententiam*; & juxta hanc lecturam De-
cretalis hoc intendit: Per ſolùm conſenſum in valentibus 3
loqui non contrahitur matrimonium, ſed ex conſtitutio-
ne Eccleſiæ requiruntur verba; ſecùs in loqui non va-
lentibus.
Quorum opinioni ſuffragatur primò littera hujus De- 4
cretalis, ib, *Neceſſaria ſunt verba*; nam quotieſcumque
lex utitur verbis neceſſitatem importantibus, inducit for- 5
mam ſubſtantialem, & annullativam actus in contrarium
geſti, ut ſcripſerunt Signorolus de Homod. *conſ. 87. nu. 4.
& 5.* Albert. Brun. *in tract. de form. tit. Quando aliquid cenſ.
trad. pro for. fol. 34. concluſ. 4. poſt med. verſ. Et ſecundum*,
Pariſ. *conſ. 16. num. 19. lib. 3.* illud enim neceſſariò requiri-
tur, ſine quo actus eſt nullus, ut hìc *in fin.* ſecundùm
Abbat. *in primo not. verſ. Sed contra hoc opponitur*: forma
autem dat eſſe rei, *l. Julianus*, *§. Si quis*, *ff. Ad exhiben-* 6
dum; & impleri debet præciſè, & non per equipollens,
leg. 1, §. Opus novum, & ibi Scribentes, *ff. de nov. oper. nun-
ciation. & leg. 1. §. Si quis ita, ff. de verbor. obligat. cap. Cùm
dilecta, de reſcript.* gloſſ. in Clement. 1. *in verb. Tertiò, de
vita & honeſtate Clericor.* & alii relati à Tiraquel. *de tract.
lignag. §. 2. gloſſ. 2. num. 11.* Quo fundamento complures
Theologi, ac Juriſperiti nuper opinati ſunt, profeſſionem
emiſſam ab Equite Corſino in Religione Hieroſolymita-
na non ſuſcepto priùs cingulo militari, fuiſſe irritam, cùm
in ſtatuto Ordinis 2. *in tit. de recept. frater.* dicatur: *Prima,
che pigli l'abito, e faccia profeſſione, è neceſſario, che ſia or-
nato del cingolo della militia*, ut ſcripſi latiſſimè *in c. Qui
Presbyterum, à num.... uſque ad num.... præſertim num.... in-
fra de pœnit. & remiſſ.*
Deinde ſuffragatur huic primæ opinioni, quòd hæc De- 7
cretalis videtur conſtituere differentiam inter mutos, &
fari valentes, dum primò declarat generaliter in matri-
monio verba eſſe neceſſaria quantùm ad Eccleſiam, & po-
ſteà ſubnectit, mutos & ſurdos poſſe per mutuum conſen-
ſum contrahere ſine ulla verborum prolatione: & tamen
etiam in mutis ad matrimonii validitatem exiguntur ſi-
gna conſenſum exprimentia, *ut c. Cum apud*, ibi, *Cum quod
verbis non poteſt, ſignis valeat declarare, ſupra eod.* Unde
gloſſ. 2. hìc exponens verba illius textus, ſine verbis; ait:
Sed non ſine ſignis; & ſequitur Abbas *num. 3.* Ergo in fari
valentibus verba ſunt neceſſaria præciſè, alioquin inter
eos, & mutos nulla eſſet differentia, cujus contrarium
innuitur hìc.
Tertiò, favet eidem opinioni textus *in cap. Si inter vi-
rum infrà eod.* in illis verbis, utroque dicente, quæ ſunt re-
petita *in c. licèt de ſponſ. duor.* inducendo hæc jura, ut dixi
in d. cap. Si inter virum, in 1. notab.
Quartò, idem ſuadetur exemplo baptiſmi: nam qui fari 8
poteſt, non baptizatur, niſi ipſemet reſpondeat, *c. Cùm pro
parvulis, de conſecrat. diſtinct. 4.* Silveſt. *in verb. Baptiſ-
mus 4. n. 12. in fine, verſ. Decimooctavo.*
Quintò, ad idem facit, quia matrimonium ſpirituale 9
non contrahitur ſine verbis, *ut c. Eccleſia il primo, c. Cum
poſt repetitam, c. Cum ana, & c. In Geneſi, ſupra de elect. cap.
Sicut cum, & c. Cùm ab uno, eod. tit. lib. 6.* & tenent *in cap.
Quia propter eod. tit.* Joan. Andr. *nu. 28. verſ. Decimum ſex-
tum*, Butr. *n. 35. verſ. Decimum ſeptimum*, Imol. *n. 8. eod. verſ.*
& Abb. *num. 16. verſ. Decimum ſextum.* Ergo nec matri-
monium carnale, quia licet arguere de matrimonio ſpi- 10
rituali ad carnale, *c. 2. 3. & 4 ſupra de translat. Epiſcop.
& c. Sicut vir, 7. qu. 1. cap. Quoniam, §. Porrò, ſuprà, Ut
lite non conteſtat.*
Sextò & ultimò probatur hæc prima opinio ab abſurdo: 11
Eccleſia enim ſtatuit verba eſſe neceſſaria ad matrimo-
nium contrahendum, ne tantum Sacramentum ſit in in-
certo; aliàs multa pericula imminerent: quid enim ſi duo
ſimul ambulantes ſibi ad invicem complaceant, & unus in
alium conſentiat matrimonialiter, numquid judicabimus
inter eos matrimonium? Utique abſurdum eſſet hoc ſentire
quo argumento utitur Innoc. hìc paulò poſt principium.
Re-

Recipit tamen hæc prima opinio declarationes,ac limitationes infraſcriptas, in quibus conſentiunt etiam Authores aliarum opinionum.

12 Declaratur enim primò,ut non procedat in matrimonio præſumpto præſumptione juris tantùm, ut in matrimonio à parentibus contracto nomine filiorum,quia ſufficit filiorum taciturnitas; *ut c. Honorantur 30. qu. 2. c. Acceſſit, infra de deſponſ. impub. l. Sed qui patris, ff. de ſponſal.* & hic notat Innocen. *poſt med. verſ. Si autem parentes*, cum quo cæteri tranſeunt. Rationem reddit Div. Thom. *in 4. ſentent. diſt. 27. qu. 1. art. 2. ad 3.* Quia verba parentum reputantur puellæ; eſt enim ſufficiens ſignum, quòd ſunt ejus, ex quo non contradicit: & hic junge quod dicam infra *in 4. Lectura num. 21.*

13 Declaratur ſecundò, ut ſimiliter non procedat in matrimonio præſumpto præſumptione juris & de jure, quia approbatur ab Eccleſia,licèt verba omninò deficiant,veluti ſi poſt ſponſalia de futuro ſequatur copula: nam lex ex actu copulæ ſine verbis præſumit matrimonium, & ita eſſe diſponit *c. Is qui fidem*, & ibi caſus *infr. eod.* & tradunt Hoſt. *hic in princ. in verb. Matrimonium in veritate*, Jo. Andr. *n. 6. verſ. Unde quamvis verborum forma omnino deficiat*; Anchar. *n. 3. verſ. Iterum oppono*, Præpoſ. *poſt princ. verſ. Tertio præmitto*, & nemo diſcrepat:licèt ſecus ſit poſt Conc. Trid. ut dixi *in d. c. Is qui fidem num. 4.*

14 Quinimò hoc caſu, etiam ſi non ſolùm verba, ſed etiam conſenſus deficiat,qui jure naturæ exigitur, & ideò quoad Deum non ſit matrimonium; tamen Eccleſia, ex quo facta eſt ſibi fides de præſumptione, cui ſtat, non admittit probationem in contrarium, *ut c. Conſultationi, & d. c. Is qui fidem, infra eodem.* Sed in foro pœnitentiali ſemper ſtamus veritati,non præſumptioni, *ut c. Tua nos infra eod.* Et in hoc judicio animæ credendum eſt, peccatorem confiteri veritatem,& illius confeſſioni omninò ſtatur, *c. Omnis utriuſque infra de pœnit. & remiſſ.* ita Hoſt. & Jo. Andr. *loc. prox. cit.* dixi *in d. c. Is qui fidem n. 6. & 7.*

15 Declaratur tertiò, ut locum non habeat, ſi alter ex conjugibus proferat verba ad matrimonium apta; tunc enim ex parte alterius verba non requiruntur, ſed ſufficiunt ſigna æquipollentia,ſic Jaſon. *in l. Si ſtipuler. §. Si in locando*
16 *n. 1. ff. de verb. obligat.* Unde ſi hoc caſu ſequatur annuli ſubarratio,abſque dubio erit matrimonium,ut hic tenet gloſſa *in verb. Verba, & in c. penult. in verb. Dicente*, & ibi etiam Butr. *num. 9. infra eod.* & idem Butr. *in c. fin. n. 8.* ubi etiam Abb. *num. 7.* & Alex. de Nævo *nu. 12. de deſponſ. impuber.* & alii paſſim Doctores.

17 Secunda lectura eſt eorum,qui intelligunt verba textus, *Neceſſaria ſunt verba*, de neceſſitate cautativa,ſeu ſecundum quid,exponentes ver. *neceſſaria*, id eſt, utilia, & ad faciliorem probationem, quia ſcilicet faciliùs probabitur matrimonium, & certificabitur Eccleſia de conſenſu conjugali,ſi verba interceſſerint,Cardinal. *hic n. 1. in fine verſ. Solutio*. Non enim eſt novum in jure, ut verb. hoc *neceſſa-*
18 *rium*, exponatur, id eſt, utile, & expediens,gloſſ. *in l. 1. in verb. Neceſſarium, ff. ſolut. matr. & in l. 1. in verb. Neceſſe, ff. de offic. Præfect. Prætor. gloſſ. penult. in c. Omnis 21. q. 4. gloſſ. fin.* in Clem. *1. de procur.* Et ſecundum hanc lecturam hoc dicit: Matrimonium contrahitur legitimo conſenſu, & verba in loqui valentibus ad certificandam Eccleſiam ſunt neceſſaria ad benè eſſe, quia ex eis faciliùs certificatur: poteſt tamen & ſignis certificari; & ideò mutus poteſt matrimonium contrahere.

19 Sed huic expoſitioni tamquam inſerenti vim litteræ meritò non acquieſcunt Cardin. ubi ſupra, Molin. *de uſu nupt. lib. 1. c. 3. n. 67. & 70 & ſeqq.* Baſil. Pont. *de matrim. lib. 2. c. 3 n. 9. 10. 11.* Nam ex proprietate vocabuli, à qua in dubio non eſt recedendum, *l. Non aliter, ff. de legat. 3.* hujuſmodi verba non conſilium, ſed præceptum, & obligationem ſignificant,ut notat gloſſa in Clem *Attendentes, in ver. Debeant de ſtat. Monach.* & latiùs dicam infrà in ſequenti lectura. Hic tamen intellectus eſt in ſe verus,ut patebit infra *n. 22.* licèt modus exponendi non conſonet litteræ.

20 Tertia lectura, quam hìc Doctores non intelligunt, eſt nonnullorum Theologorum, qui intelligunt verba textus noſtri de neceſſitate præcepti. Cui lecturæ valdè ſuffragatur littera: nam ex proprietate vocabuli hæc verba *neceſſarium eſt*, ſeu *neceſſe eſt*, præceptum & obligationem deſignant *ut c. Quiſque præcepit 14. qu. 1.* ibi, *Quod imperatur, neceſſe eſt fieri*; nec non ibi, *Ubi præceptum, ibi neceſſitas eſt ſervientis*: & notat gloſſa *in c. Domino ſancto in verb. Neceſſe 50. diſt.* Item gloſ. in d. Clem. *Attendentes in ver. Debeant, de ſtat. Monach.* Abb. *in c. 1. n. 7. infra de deſponſ. impub.* Felin. *in c. Nam concupiſcentiam nu. 6. ſupra de conſt.* Item ſuffragantur jura *in c. Si inter virum infra eod. & in c. Licet, de ſponſ. duor.* ibi: *Ita quod unus alterum verbis conſuetis recipiat*; nec non ibi: *Verbiſque dicente*; & ſecundum hanc lecturam textus ſic ſummari poteſt: Solo conſenſu legitimo matrimonium perficitur; ſed ex præcepto Eccleſiæ in fari valentibus requiruntur verba mutuum conſenſum exprimentia. Hujus ſententię ſunt Petr. de Ledeſma *de matrim. q. 45. art. 2 concl. 2.* Manuel. Sa *in Summa to 1. in 2. edit. c. 216. n. 5* & Henriquez *lib. 11. de matr. c. 2. n. 6.* Qui tamen hoc non firmat abſolutè, ſed temperat, dicens,aliquo modo hoc videri de Eccleſię præcepto;licèt in Comment. *litt. M.* fatetur eſſe ſolum veniale peccatum,ſignis contrahere: in quo conſentit etiam Ledeſm. *dict. art. 2. concluſ. 3.* quia res eſt levis; nec diſcrepat Thom. Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. diſput. 31. n. 10.* nam etſi affirmet nullum de hoc eſſe Eccleſiæ præceptum, quia jura *in d cap. Si inter, & cap. Licèt*, ſimpliciter narrant factum; fatetur tamen culpam eſſe venialem, non exprimere verbis, ſed ſolis ſignis conſenſum, niſi juſta cauſa excuſaret; quia à recta ratione alienum eſt, in hoc graviſſimo contractu non exprimere conſenſum commodiori modo poſſibili: verba autem melius,& clarius,quam ſigna,conſenſum exprimunt.

Quarta eſt lectura Joan Andr. *hic n. 7. verſ. Quod poſſet* 21
eſſe verum, qui mediam viam eligendo, diſſidentes opiniones conciliat ſub diſtinctione,quòd aut præceſſit tractatus matrimonii, & tunc verba non ſunt neceſſaria ad matrimonium contrahendum, quia Eccleſia ex tractatibus præcedentibus, & ſignis ſequentibus eſt certa de matrimonio: & hoc modo ſalvari poteſt ſecunda Lectura: aut tractatus non præceſſit; & tunc quia periculoſum eſt ita ex abrupto judicare, partes ſolis ſignis ſine verbis voluiſſe matrimonium inire: ideò Eccleſia debet certificari per verba in loqui valentibus. Eamdem diſtinctionem poſuit Jo. Andr. *in c. final. in ult. gloſſ. infra de conjug. ſervor.* quam etiam ſequitur Henric. Boich. *num. 5.* Lap. *allegat. 57. num. 17. verſ. Venio ad 3.* & Boer. dicens communem *conſ. 35. num. 1.* & ſecundum hanc lecturam textus hoc intendit: Non præcedentibus tractatibus matrimonii requiruntur verba in loqui valentibus, in mutis autem ſecus: ita Præpoſit. *hic col. 2. verſ. 3. eſt lectura*: & hic junge quæ dixi ſupra *num. 12. de matrimonio à parentibus contracto.*

Quinta, & ultima lectura eſt Hoſtienſis hic, & ſequa- 22
cium, qui intellexerunt verba text. noſtri de neceſſitate probatoria, ita ut verba minimè requirantur ad eſſe matrimonii, quod ſolo conſenſu perficitur, ſed ad ſolemnitatem probationis in fari valentibus; quæ tamen ſolemnitas poteſt ſuppleri per ſigna æquipollentia: qui intellectus coincidit in effectu cum ſecunda Lectura, & differt tantummodò in modo explicandi; nam ibi exponuntur verba, *neceſſaria ſunt*, id eſt, utilia; hic verò neceſſaria, ſcilicet quoad probationem, quæ poteſt impleri per æquipollens: & ita utrobique Doctores fatentur matrimonium tam verbis, quam ſignis contrahi poſſe; & hæc ſententia eſt magis communis, quam tenuerunt gloſſ. *in c. Si inter virum, in verb. Dicente infra eod.* & apertiùs gloſſa 2. hic, dicens in his, qui loqui poſſunt, matrimonium non contrahi, niſi verbis, vel per aliquod ſignum, per quod ipſo facto videantur conſentire: licèt gloſſa additionalis in eodem ver. malè loquatur, dum ait: Duo ſunt neceſſaria ad iſtud Sacramentum, verba, & ſigna, vel conſenſus: debuit enim dicere verba, vel ſigna, & conſenſus, quia alternativa cadit in verbis, & ſignis, cum alterutrum ſufficiat, ſed conſenſus copulativè ſemper requiritur, ut hic, *& in c. Sufficiat 27. qu. 2.* Idem firmant hìc Hoſtienſ. *numer. 3. in ver. De præſenti, verſ. Sed contrarium eſt verum*, Butr. *n. 8.* Cardin. *circa finem*, Anchar. *n. 3* Abbas *n. 2. verſ. Sed Doctores*, dicens,Ita communiter ſentire Doctores moderniores, Alex. de Nevo *n. 15.* & idem Hoſtienſ. *in ſumm. tit. de matrim. §. Qualiter contrahatur nu. 10. & 11.* Cardin. *in dict. cap. Si inter virum nu. 4* & ibi etiam Abbas *num. 6.* & Idem Abbas *in cap. Ex parte num. 8. & 28. ſupra de reſtit. ſpoliat.* Alex. *in leg. Si finita, §. Meminiſſe in fin. ff. de nov. oper. nunc.* Ripa *in leg. Ex facto num. 1. ff. de vulg. & pupill.* Boer. *dec. 1. num. 28.* Aretin. dicens communem *conſ. 13.* & alii plures tam juriſperiti, quàm Theologi, quos refert, & ſequi-

ſequitur Sanchez *de matrim tom. 1. lib. 2 diſp. 31. n. 5. in fin.*
& poſt eum Baſil. Pont. *in eod. tract. de impediment. matrim.
cap. 24. §. 1. in princ.* Itaque ſolo conſenſu legitimo contra-
hitur matrimonium, ſed verba, vel alia ſigna æquipollentia
requiruntur ad probationem; & ita communiter tenere
Theologos *in 4. ſentent. diſt.* 38. teſtatur Sebaſtianus Medi-
ces *in Additionibus ad Abb. Antiq. hic in verb. Solo conſen-
ſu*: & ſecundùm hunc intellectum Decretalis hoc dicit: So-
lo conſenſu legitimo contrahitur matrimonium, ſed verba
requiruntur quoad probationem, ſubaudi, vel alia ſigna æ-
quipollentia, Abb. & Alex. de Nævo.

23 Pro hac opinione inducitur primò hæc Decretalis, licèt
in ea vim totam conſtituant Authores contrariæ ſententię.
Primò enim dicit, matrimonium in veritate contrahitur
per legitimum viri, & mulieris conſenſum: dicit enim, in
veritate, ſcilicet ſubſtantialiter, & quantum ad eſſe matri-
monii, nec intelligit de ſolo conſenſu interno (hic namque
non eſt ſufficiens ad matrimonium ineundum: & eſt con-
cluſio certa inter Catholicos, ut probat Ubaldenſis *de Sa-
cramentis c.* 132. impugnans errorem Joannis Vviclef con-
trarium tenentis) ſed intellige de conſenſu explicito ver-
bis, vel ſignis; quod clarè probatur ex *verſ. Nam ſurdi &c.*
ubi reddens rationem; cur ſolus conſenſus ſufficiat ad ma-
trimonium, ait: Nam ſurdi & muti poſſunt contrahere ſine
verbis: & tamen nec ab ipſis contrahitur ſine ſignis: igitur
ut illa ratio ſit adęquata, & ſufficiens, prima pars textus in-
telligi debet de conſenſu verbis, vel ſignis explicito.

Sed dices: Si matrimonium ſignis perindè, ac verbis iniri
poteſt, ergo Pontifex non benè hìc loquitur, dum ait, quan-
tum ad Eccleſiam neceſſaria ſunt verba conſenſum expri-
mentia; nam qualis eſt iſta verborum neceſſitas, ſi eſt in
opinione contrahentium, etiam quantum ad Eccleſiam, &
ſolemnitatem probationis, matrimonium contrahere ver-
bis, vel ſignis? Sola enim ſigna ſufficiunt, cùm in alternati-
va diſpoſitione unum in effectu contineatur, *leg. Cum illud
ff. Quan. dies legat. ced. leg. Si illud*, ubi Bald. *ff. de legat. 2. di-
xi in c. Inter cæteras in 1. notat. ſup. de reſcript.* Nec in verbis
poteſt conciderari ulla neceſſitas, cùm in hujuſmodi alter-
nativa electio ſit contrahentium, *l. Plerumque in fin. ff. de
jur. dot. & c. In alternativis, de regul. jur. lib. 6.* At pro reſpon-
ſione obſervandum eſt, Pontificem hìc non fuiſſe conſul-
tum, an matrimonium eſſet verbis contrahendum, ſed an
ſolis verbis poſſet contrahi. Dubitabatur enim ab aliquibus
ſolis verbis poſſe contrahi ad exemplum matrimonii ſpiri-
tualis, ut refertur ab Antonio Auguſtino *in 3. Collect. De-
cretal. l. 4. tit. 1. c. 5.* Et huic conſultationi reſpondet, ſolo
conſenſu matrimonium contrahi, ſed quantum ad Eccle-
ſiam neceſſaria eſſe verba conſenſum exprimentia: quod
perindè eſt, ac ſi dixiſſet, ſolis verbis matrimonium non
contrahitur, ſed duo ſunt neceſſaria, ſcilicet conſenſu, quo-
ad ſubſtantiam contractus; & ideò dixit, in veritate, hoc eſt,
intrinſecè, & eſſentialiter: & verba conſenſum exprimentia
24 quoad ſolemnitatem probationis; & ideò ſubjunxit, quan-
tum ad Eccleſiam, id eſt, forum contentioſum, in quo Ec-
cleſia non judicat de occultis, *c. Chriſtiana 32. qu. 5.* ſed ſe-
quitur ea, quę apparent, licèt non ſint: undè ejus judicium
ſepè fallit, & fallitur, *c. A nobis il 2 infr. de ſent. excomm.*
ſecundùm Hoſtienſ. *hìc n. 2. in fin. in verb. Ad Eccleſiam*,
25 Joan. Andr. *nu. 2.* & Anchar. *in 2. notab.* Nihil autem Pon-
tifex dixit de ſignis, quia de illis non quęrebatur; & ſi de ſi-
gnis conſultus fuiſſet, utique quod de verbis dixit, & de ſi-
gnis dixiſſet, quę verbis ęquipollent: nam factis non minùs
loquimur, & conſenſum exprimimus, quàm verbis, *leg. De
quibus, verſ. Nam quid intereſt, ff. de leg. c. Ex ore, de his quæ
26 fiunt à major. par. c. ubi gloſſ. in verb. renuntiaſſe*, dat plurima
concord. imò ad exprimendam voluntatem potentiora
ſunt facta, quàm verba, quia multò ampliùs eſt quid facere,
quàm verbis renuntiare, *leg. Si tamen, §. Ei qui, ff. de ædil.
edict.* Dixit ergo, verba quantum ad Eccleſiam eſſe neceſſa-
ria, ſcilicet ad clariorem probationem, ut hìc per Butr. *n. 8.*
Cardinal. *propè finem*, Abbas. *in fin.* Alexand. de Nęvo. *n. 15.*
27 & Præpoſ. *n. 6.* Undè non excluditur alius probandi mo-
dus, quia quod non eſt de ſolemnitate ſubſtantiali, ſed de
ſolemnitate probatoria, poteſt impleri per æquipollens, &
habet locum regula, Non refert, quid ex æquipollentibus
fiat, *c. Licèt ex quoniam de teſtibus, c. Tua, de conſanguinit.
& affinit.* & benè per Hoſtienſ. *in c. Si inter verum, in princ.
verb. expreſſa infra eodem*, & per Cardin. *hìc n. 2.* dicens id,
quod requiritur non ad actus ſubſtantiam, ſed ad ejus pro-
bationem, etſi dicatur ipſum eſſe neceſſarium, poſſe ex-
pediri per æquipollens; & ex hoc infert, ut ſi ſtatutum diſ-
ponat contractum eſſe celebrandum ſolo conſenſu, ſed ver-
ba requiri ad probationem, ſine verbis ſufficiat æquipol-
lens, ut ſigna, *l. Nutu, ff. de legat. 3.* & ſubdit: Ex quo eſt ma-
timonium per ſolum conſenſum, eſſet una ſimplicitas dice-
re, quod Eccleſia anguſtaſſet probationem ſolum in verbis,
cùm facultas probandi ſit laxanda, *c. Quoniam, ſupra ut li-
te non conteſt.*

Deinde hæc ſententia probatur *in cap. final.* ibi, *Nec fa-
cto, nec verbo conſenſerit, infra de conjug. ſervor. in c. Ex lit-
teris ſupra eodem, & in c. Is qui fidem infra eodem, in cap.
Continebatur, & cap. De illis il primo, §. 1. de deſponſat.
impuber. & capite unico, §. final. eodem tit. lib. 6. in l. In ſpon-
ſalibus la prima, l. Sponſalia, l. Scilicet, & l. Sed quæ patris,
ff. de ſponſalib. & in l. 2. ff. de ritu nupt.* in quibus juribus
contrahentes facto ipſo ſine ullis verbis cenſentur con-
ſentire; & eſt ſimile in profeſſione, *ut c. Vidua, de Regular.*

Tertiò pro hac opinione Hoſt. inducit text. *in l. Nutu, ff.
de legat. 3.* ubi dicitur, nutu poſſe fideicommiſſum relinqui, 28
dum is relinquat, qui & loqui poteſt: atqui nutus & ſigna
ſunt potentiora, & majoris efficaciæ in his, qui loqui poſ-
ſunt, quàm in mutis; cùm mutus non poſſit nutu fidei-
commiſſum relinquere, & ubi probatur, & notat gloſſ. 1. &
communiter Doctores: ſed mutus poteſt ſignis matrimo-
nium contrahere, *c. Cum apud ſupr. ead.* ergo multò magis
qui loqui poteſt. Demum confirmantur prædicta ex com-
muni obſervantia, & conſuetudine, quę eſt optima legum
interpres, *c. Cùm dilectus, de conſuetud.* nam mulieres quæ 29
verecundia & pudore plerunque annuunt potiùs, quàm lo-
quantur, maximè pręſentibus parentibus, *c. Honorantur 32.
qu. 2.* & advertit gloſſ. 1. *in fin. in c. Si inter virum, infr. eod.*
cum qua tranſeunt ibi Hoſtienſ. *in princ. in verb. Expreſſa*,
Butr. *n. 9.* Cardinal. *n. 4.* Abbas *nu. 6.* & alii communiter,
& ita fieri in Germania teſtantur addent. ad Abbat. *hic ſub
n. 3. in verb. Conſenſum, litt. A.* Quam quidem obſervan-
tiam pia Mater Eccleſia tamdiu non toleraſſet, ſi verba eſ-
ſent de eſſentia hujus Sacramenti, cùm potiùs ad ejus offi-
cium ſpectet pravas conſuetudines & corruptelas abolere,
& radicitùs extirpare, *c. Mala 8. diſtinct. c. Bonæ rei 12. q. 2.
c. 1.* & ibi dixi *n. 58.* poſt Anchard. *in 1. notab.* Cardinal. &
Decius *in 2. notab. ſupra de conſuetud.* Et tamen Concilium 30
Florentinum in decreto fidei Eugenii IV. ubi explicantur
eſſentialia cujuſque Sacramenti, videtur potiùs ſenſiſſe,
verba non eſſe de eſſentia matrimonii, dum *in §. Septimum
eſt Sacramentum*, definivit per hæc formalia verba: *Cauſa
efficiens matrimonii regulariter eſt mutuus conſenſus per
verba de præſenti expreſſus.* Videtur enim dixiſſe regulari-
ter, tum propter mutos, qui verba nequeunt proferre, & ta-
men validè contrahunt; tum propter filios, quorum taci-
turnitas efficit matrimonium pro ipſis à parentibus con-
tractum, ut dictum eſt *ſup. n. 12.* tum propter ſponſalia, quæ
per ſolam copulam ſubſequentem ſine verborum miniſte-
rio tranſeunt in matrimonium, ut conſtat ex dictis *ſup. n. 13.*
tum generaliter propter alios, qui malunt nutibus ac ſignis
contrahere, quàm verbis. Non meminit autem Concilium 31
de ſignis, ſed de verbis tantùm, quia decens & honeſtum
eſt, & tanto Sacramento magnoperè conſentaneum, ut
interior conſenſus non ſolis nutibus, ac ſignis, quę plerum-
que poſſunt eſſe æquivoca & incerta, ſed claris verbis ex-
primatur, niſi aliqua rationabilis cauſa excuſet, ut de vir-
ginibus proximè dictum eſt.

Non obſtant argumenta ſuperiùs adducta pro prima le-
ctura; nam ad primum deductum ex verbis hujus Decreta-
lis, patet reſponſio ex dictis *ſupra num. 23. & ſeqq.* & ad
ponderationem, quæ ſecundo loco fit de muto, reſponde-
tur in hoc cap. conſtitui differentiam inter mutos, & fari
valentes. Imò enim exemplum muti ponitur potiùs ad
probandum, in Sacramento matrimonii verba non eſſe ne-
ceſſaria, cùm ſurdi, & muti ſine verbis contrahant.

Ad tertium, nempè *ad c. Si inter virum inf. eodem, & c.* 32
Licet de ſponſ. duor. reſpondeo verba, illa *utroque dicente*, in
prędictis juribus fuiſſe appoſita per modum exempli, quod
regulam non reſtringit, ut hìc obſervat Prepoſ. *n. 6. ad fin.*

Ad quartum reſpondet Hoſt. *hic n. 4.* dicens aliud in ſacra-
mento Baptiſmi, ubi verba, & forma verborum ſunt de ſub-
ſtantia, *c. Detrahe 1. q. 1. & c. 1. ſupra de Baptiſm.* aliud in
matrimonio, in quo verba, & forma verborum non ſunt
de ſubſtantia, ut conſtat ex dictis. Sed adde, Baptiſ- 33

mum non reſpondentis eſſe invalidum, quoad præſumptionem tantùm, quia ex quo adultus eſt, & diſcretus, & reſpondere poteſt, & non reſpondet, Eccleſia præſumit, eum ficté, & non vero animo, & puro ad Baptiſmum accedere; ut notat gloſ. ult. Archid. Bellam. & Turrecr. *in d. cap. Cum parvulis de conſecr. diſt. 4.*

34 Ad quintum ſimiliter reſpondetur, multas eſſe differentias inter matrimonium carnale, & ſpirituale, quarum ſex proſequuntur hic Hoſt. *n. 5. & 6.* Jo. Andr. *n. 4.* Card. *n. 3.* & reliqui poſt eos, plenè Everard. *ſua in Centuria in loco à matrimonio carnali ad ſpirituale*; quarum una eſt, quia carnale ſolo conſenſu contrahitur, ſpirituale verò numquam contrahitur ſine verbis, ut per eos.

35 Ad ſextum, & ultimum reſpondet hic Hoſtien. *n. 3. in fin.* non obſtare exemplum ab Innocentio adductum, quia in caſu illo non poteſt fieri fides Eccleſiæ de conſenſu etiam tacito; quinimò etſi alter in alterum ſimul conſentiat, non poteſt tamen dici verè loquendo uterque ſimul conſentire, cùm alter ſenſum alterius non percipiat, ſed ignoret.

Nota, ex text. matrimonium perfici per ſolum legitimum viri, & mulieris conſenſum, & hanc dicit eſſe communem lecturam *hic in princ.* & dic legitimum quoad ætatem, *c. De illis il primo, infra de ſponſ. impub.* & quoad liberi arbitrii motum, *c. Gemma infra eod. & not. & in c. Cum locum ſupra eod.* Hoſt. & Joan. Andr. *hic n. 2. in ver. legitimum.* Item nota, verba eſſe neceſſaria de ſolemnitate probationis; quæ tamen ſolemnitas poteſt impleri per alia ſigna æquipollentia. Item nota, ſurdum, & mutum poſſe ſolis ſignis matrimonium contrahere. Item nota, pueros eſſe inhabiles ad matrimonium, intellige, niſi malitia ſuppleat ætatem: de quo dic, ut ſcripſi *in d. cap. De illis, & Puberes, infra de deſponſ. impuber.*

DE SPONSALIBUS.

Honorius III. Epiſcopo Berguen.

CAPUT XXVIII.

CONſultationi tuæ breviter reſpondemus, quòd mulieres, quæ veniunt ad valvas Eccleſiæ benedicendæ cum ſponſis, & ibi reclamantes affirmant, ſe numquam in eorum matrimonium conſenſiſſe, audiri (ſponſis legitimè probantibus contrarium) non oportet, cùm legitimis & idoneis teſtibus non debeat illarum ſimplex aſſertio prævalere. Sanè illis, quæ benedictione accepta, mox à ſponſis aufugiunt ante carnis copulam ſubſecutam, aſſerentes ſe numquam in illos veraciter conſenſiſſe, ſed metu illato compulſas, verba protuliſſe conſenſus, licèt animo diſſentirent, non ſtatim eſt audientia deneganda; ſed de illato metu eſt cum diligentia inquirendum, & ſi talis metus inveniatur illatus, qui cadere potuit in conſtantem virum, erunt non immeritò audiendæ.

S V M M A R I U M.

1 *MAtrimonio probato, non auditur negans ſimpliciter conſenſum, ſed aſſerens meticuloſum, & probare volens, auditur.*
2 *Mulieri neganti ſe in matrimonium conſenſiſſe, non creditur, marito probante contrarium.*
3 *Matrimonium non valet, ſi probetur contractum per metum cadentem in conſtantem virum, vel mulierem, ibidem, & n. 7. 11. & 14.*
In matrimonio dicitur legitima probatio, quæ fit per idoneos teſtes.
4 *Maximè ubi agitur de matrimonio diſſolvendo.*
5 *Matrimonium difficilius ſolvitur, quàm contrahatur.*
6 *Teſtes inducendi contra matrimonium debent eſſe omni exceptione majores.*
7 *Et hæc qualitas articulanda, & probanda eſt ab inducente.*
8 *Organum vocis eſt fallax.*
9 *Mulieri dicenti ſe contraxiſſe per metum, incumbit onus probandi non ſolùm ipſum metum, ſed etiam illius qualitatem.*
10 *Metus cadens in conſtantem virum dicitur mortis periculum, vel corporis cruciatus.*
11 *Timor vanus non excuſat.*
12 *Metus quando dicatur cadere in conſtantem virum, relinquitur arbitrio judicis.*
13 *Maſculinum concipit fœmininum, ut vitetur abſurdum.*
14 *Metus minor excuſat fœminam, quàm maſculum.*

1 C*Onſultationi.* Illegitimè propoſita, vel allegata
violentia non excuſat, ſecus autem cùm legi-
timè allegatur: Hoc dicit ſecundùm Abb. Antiquum,
vel aliter ſecundùm Card. Probato matrimonio non audi-
tur negans ſimpliciter conſenſum, ſed aſſerens meticulo-
ſum, & probare volens, auditur. Communiter tamen ſic
ſummatur: mulieri, quæ negat ſe in matrimonium con-
2 ſenſiſſe, non creditur marito probante contrarium; ſed
ſi probat ſe conſenſiſſe per metum, qui poteſt cadere in
conſtantem virum, non tenet matrimonium, Jo. Andr.
Butr. Anchar. Abb. Joan. de Anan. Præpoſ. & Alex. de Nevo duos caſus determinat. Secunda, ibi, Sanè, Joan. Andr.

Nota primò ibi, *Legitimis & idoneis teſtibus*, ubi agitur de 3
probatione matrimonii, eam dici probationem legitimam,
quæ fit per idoneos teſtes, ut hic, & *in c. 1. inf. de conſang. &
affinit.* Anch. *hic in 3. not.* & Præpoſ. *n. 1.* Quod fortius pro-
cedit, ubi agitur de matrimonio diſſolvendo, quia ſpiritualia 4
lia difficilius diſſolvuntur, quàm conſtruantur, *c. Inter cor-* 5
poralia, in princ. de tranſlat. Epiſc. undè lex dixit ſolutio-
nem matrimonii difficiliorem eſſe, quàm conjunctionem,
l. Conſenſu, C. de repudiis. Ad idem bonus text. *in l. Nullum
divortium, ff. de divort.* unde teſtes inducti contra matrimo- 6
nium, debent eſſe omni exceptione majores, *c. 1. infra de
conſanguinit. & affinit.* ubi gloſſ. *in ver. Majores*, Butr. *n. 8.*
Abb. *n. 5. verſ. Item nota*, & Præpoſ. *n. 9.* Felin. *ſup. in rub. n.
17.* Covarr. *lib. 4. Decretal. par. 2. c. 8. §. 12. n. 7.*

Et quamvis multi oppoſitum ſentiant, tamen hæc eſt communis opinio, ut teſtatur Socin. Junior. *conſ. 29. Circa præſentem conſultationem n. 8. & ſeq. lib. 2.* imò magis communis, ut per Gabr. *concl. 8. de teſtib. n. 75.* quam ſæpiùs etiam Rota ſequuta eſt, *ut deciſ. 209. n. 1. part. 1. diverſ.* Caputaq. *deciſ. 287. n. 1. part. 3.*

Quod multò clariùs procedit, ubi liquidò conſtat de matrimonio non ſolùm contracto, ſed etiam conſummato, text. *eſt in c. In litteris de teſtib.* ubi quia vir nobilis uxorem duxerat, & cum ea per ſeptennium cohabitaverat, in cauſa diſſolutionis matrimonii repelluntur teſtes non omnino integri, ad idem text. *in c. Inſuper, qui matrimonium accuſ. poſſ.*

Quinimò hæc qualitas, quòd teſtes ſint omni exceptione 7
majores, aut ſaltem probatæ vitæ, & opinionis, non ſufficit
ut inſit teſtibus; ſed neceſſe eſt, ut articuletur, & probetur ab
inducente. Bart. *in l. 1. §. Si quis neget. n. 12. verſ. Et requiri-
tur, ff. Quemadmod. teſtam. aperian.* quem communiter DD.
ſequuntur, ut teſtatur Grat. *conſ. 2. n. 35. lib. 2.* Corn. *conſ. 78.
col. 4. poſt med. verſ. Omitto quod teſtes, vol. 3.* & Cravett. *de
antiq. temp. part. 2. Quæritur, à n. 38. uſque ad 41.*

Secundò, nota ibi, *Metu illato compulſas, verba protuliſſe* 8
conſenſus, organum vocis eſſe fallax: nam ſæpè quis ore pro-
nuntiat, quod mente non gerit, ut 22. *cauſ. 2. quæſ. per totam,
& c. Humanæ aures, cum ſimilibus eod. q. 5.* Butr. hic *nu. 4.* &
Alex. de Nevo *in 2. notab.* licèt verba ſint inſtituta, ut quiſ
dedu-

deducat cogitationes ſuas in notitiam alterius, *c. Is autem* 22.*q.*2.de quo ſcripſi latiùs *in c. Falſidic.inf.de nomine falſ.*
9 Tertiò nota ibi, *Si talis metus inveniatur illatus, qui cadere poſſit in comſtantem virum*: mulieri dicenti ſe contraxiſſe matrimonium per metum incumbere onus probandi non ſolùm ipſum metum, ſed etiam illius qualitatem, videlicet metum fuiſſe talem, qui cadere poſſit in conſtantem
10 virum, qualis eſt mortis periculum, aut corporis cruciatus, *l. Interpoſitas, C. de tranſ. c. Cùm dilecti, & c. Perlatum, de his quæ vi met. cauſ. c. Lotharius, & c. Si verum* 31. *qu.* 2. *gloſ.*
11 *ultima hìc* & Card. *num.* 1. alias vanus timor non excuſat, *l. Metum autem la ſecunda, ff. Quod met. cauſ. l. Vani timoris, ff. de reg. jur. & leg. Si quis ab alio, ff. de re judic.* quod arbitrio
12 judicantis reliquuntur, *leg. Metus autem, ff. ex quibus cauſ. major.* gloſ. *in d. l. Interpoſitas, in verb. Cruciatus, C. de tranſactionibus*, gloſ. additionalis *hìc in verb. In conſtantem*, Abb. *in cap. Cùm virum num.* 8 *de regular.* & alii apud Menoch. *de arbitr. judic. caſ.* 135. *num.* 3. Adverte tamen, 13
quia etſi textus noſter dicat, *In conſtantem virum*, nihilominùs ſubaudiendum eſt, vel mulierem, ſecundùm Abbatem *in* 3. *notab.* & Præpoſ. *nu.* 3. vel certè maſculinum hìc concipit fœmininum, ut abſurdum vitetur, ſecundùm Præpoſit. Quamvis enim ex proprietate vocabuli viri appellatione non veniat mulier; tamen contrarium hìc ſuadet ſubjecta materia, quæ de muliere loquitur, ex notatis *in Clement.* 1. *in verb. Homines de election. in cap. Generali, eod. tit. lib.* 6. & per Archid. *in cap. Si quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. & per Bart. *in l.* 1. *ff. de verb. ſignific.* Quip- 14
pè minor metus excuſat fœminam, quàm maſculum, ut notat gloſſ. 1. *in cap. Cum locum ſupra eodem*, quam dicit notabilem Alex. de Nævo *hìc in* 5. *notab.* & à Doctoribus approbatam, Præpoſ. *n.*3. per tex. *in c. Indignantur* 32 *q.*6. Idem notat Hoſt. *in Summa de matr. §. Qualiter impediatur, verſ. ſupradict.* Butr. *hìc n.* 4. Cardin. *n.*1. & Abb. *in* 3. *notab.*

DE SPONSALIBUS.

Gregorius IX. Epiſcopo Cenomanen.

CAPUT XXX.

IS qui fide dedit M. mulieri ſuper matrimonio contrahendo. carnali copula ſubſecuta; & ſi in facie Eccleſiæ ducat aliam, & cognoſcat, ad primam redire tenetur: quia licèt præſumptum primum matrimonium videatur, contra præſumptionem tamen hujuſmodi non eſt probatio admittenda: ex quo ſequitur, quòd nec verum, nec aliquod cenſetur matrimonium, quod de facto eſt poſtmodùm ſubſecutum.

SUMMARIUM.

1 *Sponſalia de futuro de jure communi tranſeunt in matrimonium per carnalem copulam ſubſequutam, ſed non per niſum carnalis copulæ tantùm.*
2 *Et præjudicant matrimonio poſteà contracto.*
3 *Præſumptio juris, & de jure idem operatur in caſu præſumpto, quod veritas in caſu vero.*
4 *Et probationem in contrarium non admittit.*
5 *Præſumptio juris, & de jure non habet locum in foro animæ, ſed ipſa veritas.*
6 *Sponſalia non tranſeunt in matrimonium quoad Deum, ſi copula non interceſſerit affectu conjugali, ſed fornicario.*
7 *Papa ſtatuere non poteſt, ut cenſenſu expreſſo, vel tacito ſit matrimonium.*
8 *Sponſalia poſt Concilium Tridentinum non tranſeunt in matrimonium per copulam ſubſequutam.*
*Et poſſunt mutuo conſenſu partium diſſolvi, n.*10.
9 *Sponſalia de futuro contracta præſente Parocho, nullis tamen adhibitis teſtibus, non ſunt invalida ex Concilio Tridentino, ſed remanent in diſpoſitione juris communis.*
11 *Sponſalia per verba de præſenti contracta non ſervata forma à Concilio præſcripta, per copulam ſubſequutam in matrimonium non tranſeunt, ſi decretum de refor. matrimonii in Parochia fuerit publicatum.*
12 *Sponſus cogi debet ab Ordinario per cenſuras ad implendum juramentum, & ſuper voto petenda eſt diſpenſatio ab eo, qui poteſt concedere.*
13 *Sponſalia de præſenti inter puberem, & impuberem coram Parocho, & teſtibus contracta, poſt Concilium non tranſeunt in matrimonium per cohabitationem, & copulam.*
14 *Matrimonium nulliter cotractum ex cauſa metus, ſervata in reliquis forma Conc. Trid. ſi impedimentum ſit occultum, convaleſcit ex mutuo conſenſu conjugum.*
15 *Sponſus, qui ſponſam ſtupravit, non poteſt puniri pœna ſtupri, ſed graviter arbitrio Epiſcopi.*

1 IS *qui fidem*. Sponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium per carnalem copulam ſubſequutam, ſed non per niſum carnalis copulę tantùm: hoc dicit cum *c. fin. infr. eod.* ſecundùm Jo. Andr. Butr. Abb. Alexan. de Nęvo, & reliquos omnes. Primò ponit thema, ex quo tacitè elicitur quęſtio. Secundò illam ſolvit, & rationem ſubjicit, ibi, *Ad primam*.
Nota ex hac decretali, ſponſalia de futuro hoc jure inſpe- 2
cto per ſequentem copulam in matrimonium tranſire, adeò ut prejudicent matrimonio poſteà contracto, ut hìc eſt caſus ſecundùm Abb. Antiq. & alios communiter, concordat *c. Veniens il 2. ſup. eodem*. Ratio eſt, quia Eccleſia ex carnali conjunctione præſumit in ſponſis conſenſum conjugalem ad excludendum peccatum, quod incurrerent ex copula fornicaria, *ad l. Meritò, ff. pro ſoc.* ut per Covarr. *in epit. de ſponſal. par.* 1. *c.*4. §. 1. *n.* 1. & hęc eſt pręſumptio ju-
ris, & de jure, id eſt, ſtatuta à Canone, quam Hoſt. & Joan. 3
And. dicunt juſtam, & indubitatam, & omninò certam, jure ſcripto ſine approbatione approbatam, & neceſſariam appellat Specul. *in tit. præſ.* §. 2. ſic diſtinguens illam à temeraria, probabili, & violenta: unde idem operatur hęc pręſumptio in caſu pręſumpto, quod veritas in caſu vero, ſecundùm Butr. Abb. Alex. de Nęvo, & Prępoſ. *hìc in* 1. *notab.* &
conſequenter non audiretur ſponſus, qui aſſereret ſe non 4
cognoviſſe ſponſam affectu uxorio, vel animo matrimonium contrahendi, quia præſumptio juris, & de jure probationem in contrarium non admittit, ut hic notant gloſ. *ult.* Hoſtienſ. *nu.* 2. *in fin. in ver. Admitenda*, Jo. Andr. *nu.* 8. Butr. *in ſecundo, &* 3. *notab.* Abb. *n.* 2. Alex. de Nævo *n.* 3. *&*
5. *& communiter omnes*. Hæc tamen præſumptio locum 5
habet in foro contentioſo, & judiciali duntaxat, non autem in foro animę, in quo non cadit pręſumptio, ſed fictio; ad ipſa veritas: unde ſi verè ſponſus cognoviſſet ſponſam 6
non affectu uxorio, ſed fornicario, non eſſet matrimonium in foro pœnitentiali, & quoad Deum, *cap. Tuam, ſupra eod.* nam ut inquit Jo. Andr. *hìc n.*4. poſt Hoſt. *ſub nu.*3. *verſ. Sic Papa*, ſi ſponſus nullo modo conſenſit in primam, ſed in ſe-
cundam, etſi Papa ſit ſupra jus, tamen conſenſus valere non 7
poteſt, nec contra conſcientiam hominem urgere. Et quamvis poſteà idem Hoſt. *ver. Finaliter tamen*, videatur concludere obediendum eſſe Papę in utroque foro; tamen fatetur Papam efficere non poſſe, ut ſine conſenſu expreſſo, vel tacito ſit matrimonium: & hoc verius & communius.
Ceterùm cùm hodiè ex decreto Concilii Tridentini, *c.* 8
1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* præſcripta fuerit nova forma matrimoniis contrahendis cum decreto irritante; utique ſponſalia de futuro non tranſeunt ampliùs in matrimonium per copulam ſubſequutam, ſed neceſſe eſt iterùm contrahere per verba de pręſenti coram Parocho, & teſtibus juſta formam ibi ſtatutam: & ſic non eſt ampliùs locus diſpoſitioni hujus c. quod & Nav. advertit *in Man. c.*25. *n.*144. Idem refert & ſequitur Menoch. *de præſumpt. l.*3. *præſumpt.* 1.

n.99. & ſæpiùs cenſuit S. Congregatio Cardinalium Concil. Trident. Interpretum.

9 Et in ſpecie Epiſcopus Giennen. petiit declarari. Primò, an ſponſalia de futuro contracta præſente Parocho, nullis tamen adhibitis teſtibus, ſint invalida vigore decreti Conc. Trid. de quo *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim.*

10 Secundò, an ſponſalia legitimè contracta, carnali etiam copula ſubſequuta, poſſint mutuo conſenſu partium diſolvi.

Ad primum S. Congregatio reſpondit, Concil. *c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matr. verſ. Qui aliter*, loqui de contrahentibus matrimonium, non autem ſponſalia de futuro: & ideò quod attinet ad hujuſmodi ſponſaliorum de futuro validitatem, ſervandum eſſe jus cummune.

Ad ſecundum reſpondit, quomodocumque accipiatur illa dictio, *Legitimè*, ſive prout à jure communi diſponitur, ſeu coram Parocho, & teſtibus, non poſſe dici ſubeſſe validum, & indiſſolubile matrimonium. Etſi enim ante Concilium hujuſmodi ſponſalia tranſiviſſent in matrimonium, *c. Is qui fidem de ſponſal.* tamen quia Concilium voluit nullum eſſe matrimonium non contractum coram Parocho, & Intelligitur de matrimonio per verba de præſenti; ſi hic actus matrimonii coram Parocho per verba de præſenti non intervenit, non poteſt dici ſubeſſe validum matrimonium.

11 Rurſus propoſita fuit in Sac. Congregatione hæc facti ſpecies. D. Nicolaus pluries coram teſtibus Luciæ promiſit, imò per verba de præſenti aſſeruit ſe eam in uxorem accipere velle, ipſa itidem reſpondente ſe eum in virum accipere, poſteaque ſubſequuta eſt inter eos carnalis copula, poſt quam Nicolaus infirmitate correptus, Deo cum juramento vovit illam ſe ducturum in uxorem. Quæſitum fuit an matrimonium eſſet validum, & an poſſet compelli ad contrahendum, & ad implendum votum ac juramentum. S. Congregatio cenſuit, ſi caſus, de quo agitur, contigit poſt triginta dies à die primæ publicationis decreti Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. matr. c. 1.* factæ in Parochia dictor. Nicolai & Luciæ, & verbis illis de præſenti prolatis non interfuit proprius Parochus eorundem: certum eſſe hujuſmodi contractum nullum eſſe, ex eodem decreto Concilii *de reform. matrim. c. 1. verſ. Qui aliter*, nec poſſe dici ſponſalia ſequuta copula tranſiviſſe in matrimonium, *per c. Is qui fidem de ſponſal.* Quia Congregatio jam dudum declaravit *d. c. Is qui fidem*, hodie non habere locum, ſi non ſit ſervata
12 forma præſcripta *in d. c. 1. de reform. matrim.* Quoad juramentum, & votum non eſſe Congregationis, quia adeundus eſt Ordinarius pro juramento, qui poſteà per cenſuras cogat ad obſervandum, caſu quo Lucia non conſentiat. Item pro voto petenda diſpenſatio ab eo, qui dare poteſt; aliàs non poteſt ſtare Nicolaus cum tuta conſcientia.

Ad hæc Epiſcopus Squillacen. poſtulavit declarari, an 13
contractis ſponſalibus per verba de præſenti inter mulierem ætatis annorum decem, & virum majorem, ſervata forma Trident. Concil. & longi temporis cohabitatione, atque carnali copula ſubſequuta, hujuſmodi contractus habeat vim legitimi matrimonii, non ſervata iterùm poſt pubertatem forma Sacri Concilii? Sacra Congregatio cenſuit non habere, niſi iterùm coram Parocho proprio contrahatur per verba de præſenti, juxta formam Concilii, ſi modò tempore advenientis pubertatis mulieris ante copulam publicatum fuerat in parochia contrahentium decretum Concilii *ſeſſ. 24. de reformat. matr. c. 1.* & lapſi erant triginta dies à prima publicatione. Idem reſponſum in cauſa Meliten. ubi dictum fuit, matrimonium inter impuberes contractum per verba de præſenti, forma Concilii non ſervata per copulam, & cohabitationem ſubſequutam, non tranſire in matrimonium, tamquam valuerit, velut ſponſalia de futuro.

Secus tamen eſſet, ſi matrimonium in facie Eccleſiæ 14
contractum eſſet nullum ex cauſa metus, & impedimentum eſſet occultum, quia tunc mutuo conſenſu conjugum convaleſceret, ex declaratione S. Pii V. Dubitavit namque Epiſcopus Hieracen. ſi matrimonium contractum, & conſummatum fuerit per metum, ſervata in cæteris forma Tridentini Concilii, & poſteà conjugum mutuo conſenſu, & ſpontanea cohabitatione convaluerit, an hodiè illud cenſeatur validum non aliter ſervata forma Tridentini Concilii? Bon. mem. Cardinal. Caraffa hæc adnotavit; ſi impedimentum ex metu præſuppoſito occultum ſit, non eſſe opus iterùm contrahere repetitis ſolemnitatibus alias ritè adhibitis in primo contractu. Si autem impedimentum eſſet manifeſtum, matrimonium de novo contrahendum eſſet ſervata forma Concil. Trid. juxta reſponſum Congregationis aliàs datum ad dubium Cardin. Portugall. ac ſecundùm declarationem S. Pii V. de qua teſtatur Navar. *in Summa c. 22 n. 79. verſ. Advertendum quartò.*

Sed hic incidit dubitatio, an ſponſus, qui ſponſam ſeduxit, ac ſtupravit, poſſit puniri ab Epiſcopo pœna contra 15
ſtuprantem à Sacris Canonibus inflicta, prætextu quod hodiè ex decreto Concilii ſponſalia poſt copulam ſubſequutam non tranſeunt in matrimonium, ut tranſibant ante Concilium. Breviter ad propoſitum dubium S. Congregatio reſpondit, non poſſe puniri pœna ſtupri, ſed graviter arbitrio Epiſcopi dumtaxat, ex decreto *c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matr.* monendos tamen eſſe, ut quamprimùm factis ſponſalibus contrahant matrimonium propter periculum,

DE DESPONSALIBUS.

Idem Gregorius IX,

CAPUT XXXI,

SI inter virum & mulierem legitimus conſenſus interveniat de præſenti, ita quòd unus alterum mutuo conſenſu, verbis conſuetis expreſſo, recipiat, utroque dicente: Ego te in meam accipio: &, Ego te accipio in meum: vel alia verba, conſenſum exprimentia de præſenti, ſive ſit juramentum interpoſitum, ſive non, non licet alteri ad alia vota tranſire; quod ſi fecerit, ſecundum matrimonium de facto contractum (etiam ſi ſit carnalis copula ſubſecuta) ſeparari debet, & primum in ſua firmitate manere. Verùm ſi inter ipſos acceſſit tantummodò promiſſio de futuro, utroque dicente alteri: Ego te recipiam in meam: &, Ego in te meum: ſive verba ſimilia: ſi alius mulierem illam per verba de præſenti deſponſaverit, etiam ſi inter ipſam & primum, juramentum intervenerit (ſicut diximus) de futuro, hujuſmodi deſponſationis intuitu, ſecundum matrimonium non poterit ſeparari, ſed eis eſt de violatione fidei pœnitentia injungenda.

S U M M A R I U M.

1 *SPonſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens matrimonium etiam conſummatum, & numero 7.*

2 *Sponſalia de futuro etiam jurata ſolvuntur per ſubſequentia de præſenti.*

3 *Matrimonium an poſſit contrahi ſine verbis conſenſum exprimentibus.*

4 *Subarrhatio ſubſequuta poſt verba alterius ex contrahentibus ad matrimonium apta, arguit conſenſum matrimonialem.*

5 *Matrimonium contrahi poteſt non ſolùm per verba conſueta hic expreſſa, ſed etiam per alia conſimilia,*

6 *Nec requiritur, ut ambo ſint concordes in forma verborum.*

7 *Matrimonium ratum prævalet ſecundo, etiam carnali copula conſummato.*

8 Spon-

8 *Sponſalia de futuro contrahi poſſunt per quæcumque verba conſenſum exprimentia, non de præſenti, ſed de futuro.*

9 *Sponſalia de futuro propriè dicuntur ſponſalia; de præſenti autem impropriè, & reſpectu futuræ executionis matrimonii.*

10 *Vxor ante carnalem copulam, & traductionem ad domum viri, multis in locis appellatur ſponſa.*

1 S*I inter virum.* Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſubſequens matrimonium, etiam carnali copula conſummatum.

2 Sed ſponſalia de futuro etiam jurata ſolvuntur per ſubſequentia de præſenti. Hoc dicit. Secundum dictum ibi, *Verùm ſi.*

3 Nota 1. ibi, *Verbis conſuetis expreſſo*, argumentum, quòd ad matrimonium in eo, qui poteſt loqui, neceſſaria ſunt verba conſenſum exprimentia, ut hìc innuitur, *& in c. Licèt infrà de ſponſ. duor.* & videtur expreſſum *in c. Tuæ, ſuprà eodem*: ub dicitur, matrimonium in veritate contrahi per legitimum viri, & mulieris conſenſum; ſed neceſſaria eſſe quantum ad Eccleſiam verba conſenſum exprimentia de præſenti: & ſecundum hoc altero tantùm eo loquente non erit matrimonium quoad Eccleſiam, quia non loquens ſuum conſenſum ſufficienter non exprimit, argum. hujus litteræ, ibi, *Utroque dicente.* Idque ad exemplum ſtipulationis, quæ non contrahitur, niſi utroque loquente, etiamſi annuat ſine verbis, *l. 1. in princ. §. Et ſi quis ita, ff. de verb. oblig.* Et ita firmat gloſſ. *in cap. Tua nos, in verb. Nec forma ſupra eodem*, dicens, ad eſſe matrimonii duo eſſe neceſſaria, ſubſtantiam ſcilicet, & formam, ſicut ad eſſe hominis; pro ſubſtantia eſſe ibi conſenſum, pro forma verò verba conſenſum exprimentia: & ſi alterum deſit, non eſſe matrimonium. Idem tenet gloſſ. juris civilis *in leg. Cum notiſſimi, in verb. Solam, C. de præſumpt. trigint. vel quadrag. annor.* & ibi Bald. *nu.* 7. Bart. *in l. Nuptias n. 1. ff. de regul. jur.* Goffred. *in ſum. tit. de ſponſ. n.* 22. Innoc. *in c. tuæ poſt princ. in ver. Conſenſum ſupra eod.* dicens, in valentibus loqui non ſufficere conſenſum ſine verbis.

Cæterùm hic intellectus ſecundum Hoſtien. *hìc in princ. in ver. expreſſo*, apertè reprobatur *in cap. Ex litteris, & cap. Is qui fid. ſupra eodem in capit. Continebatur. & capit. de illis il primo, §. 1. infr. de deſponſ. impuber. & in l. Sed quæ patris, ff. de ſponſal.* in quibus contrahentes facto ipſo ſine ullis verbis cenſentur conſentire.

Nec obſtat, quod hìc dicitur: nam poſt litteram ibi, *Vel alia verba*, ſubaudiendum, vel præſumptiones violentas, ut in juribus allegatis, *& in c. Illud de præſumpt.* vel ſigna, nutus, ſeu argumenta ſufficientia, ut plenè notatur *in d. cap. Tuæ ſupra eodem*; nam hujuſmodi ſigna æquipollent huic formæ; unde non refert, quid ex æquipollentibus fiat, *cap. Licèt ex quadam de teſtib. cap. Tua de conſanguin. & affinit.* dummodò conſenſus exprimatur etiam non loquendo: nam multæ mulieres præ verecundia plerumque annuunt potiùs, quàm loquantur, maximè præſentibus parentibus, *cap Honorantur 32. quæſt. 2.* & in hoc tamdem reſidet hìc gloſſ. 1. cum qua concordant Hoſtienſ. *loco citato*, Butr. *num.* 9. Card. *num.* 4. & Abb. *num. 6. gloſſ. in cap. Sufficiat in ver. Initio 22. quæſt. 2.* Lapus *allegat. 56. per tot. & tenent in d. cap. Tuæ ſupra eod.* Hoſtienſ. *in ver. de præſenti*, Butr. *num.* 8. Cardin. *ad fin.* Anchar. *num.* 3. Abb *eodem num.* & Alex. de Nævo *num.* 15. & alii tam Juriſperiti, quàm Theologi, quos noviſſimè cumulat Thom. Sanch. *in tract. de matrm. tom. 1. lib. 2. diſput. 31. num.* 5. Quorum opinio videtur non obſcurè approbata à Concilio Florentino in Decreto fidei Eugenii IV. §. *Septimum Sacramentum*: ibi, *Conſenſus per verba regulariter expreſſus facit matrimonium*: dum enim dixit regulariter, ſatis clarè innuit, verba non ſemper adhiberi; ac proindè ad validitatem matrimonii non pertinere.

Quo fit, ut ſi alter ex contrahentibus proferat verba apta 4
ad matrimonium, & deindè ſubſequatur ſubharratio per immiſſionem annuli, ex hujuſmodi actu ſatis arguitur conſenſus matrimonialis, ut hìc firmat gloſſ. 1. *in fin.* Butr. *n.* 9. & plerique alii; Hoſtienſ. *in cap. Ex litteris il 1. n.* 1. dicens eſſe ibi de hoc textum apertum, ſupra eodem, & tradunt communiter omnes *in cap. Illud de præſumpt. & in c. fin. de deſponſ. impuber.*

Secundò, nota ibi, *Vel alia verba*; Sponſalia de præſenti 5
contrahi poſſe non tantùm per verba conſueta, quæ habentur in littera, *& in cap. Licèt infrà de ſponſ. duor.* videlicet, Ego te in meam accipio, & Ego te accipio in meum; ſed etiam per alia verba conſimilia, veluti ſi vir dicat, Promitto te pro conjuge tenere, vel in uxorem habiturum; ut ſunt jura clara *in c. Ex parte ſupra eod. & in cap. Si quis 30. q. 5.* & hic notat gloſſ. *in ver. Alia*, Innoc. *in princ.* & Abb. *n.* 4. *in verb. Vel alia verba.* Item ſi dicat, Nolo niſi te in meam uxorem: hæc enim verba ſic debent intelligi, ideſt, Volo te, & non aliam in uxorem: & hoc innuit verbum, *Volo*, quod eſt præſentis temporis: ita Specul. *in tit. de ſponſal. §. 1. num. 5. ubi num.* 6. ponit plura exempla his ſimilia,
de quibus plenè notatur per Joan. Andr. & Doctores *in c.* 6
Ex litteris il primo, ſupra eodem. Nec requiritur, ut ambo ſint concordes in forma verborum, ſed ſatis eſt, ut quoquomodo exprimant ſubſtantiam Conſenſus de præſenti: ideòque ſi vir dicat, Accipio te in meam uxorem, & mulier reſpondeat, Placet, vel conſentio, erit matrimonium, quia non refert, quid ex æquipollentibus fiat, ſecundùm Hoſtienſ. *hìc in princ. in ver. Conſenſum*, Joan. Andr. *num. 3. in ver. Verba*, Butr. *num.* 5. Abb. Sicul. *num.* 7. & alios communiter. Undè ſimiliter ſi mulier dicat: Do tibi corpus meum in legitimam conjugem, contrahitur matrimonium, licèt vir non repetat: Do tibi corpus meus in legitimum virum, ſecundùm Abb. Antiq. *hìc in fin.* dicentem ſic ſe vidiſſe bis judicari.

Tertiò, nota ibi, *Etiamſi ſit carnalis copula ſubſequuta*: 7
Primum matrimonium ratum prævalere ſecundo etiam carnali copula conſummato, ut hìc eſt caſus, *& in d. c. Licèt infra de ſponſ. duor.* & utrobique notant in ſummario textus Jo. Andr. Butr. Card. Abb. & omnes: rationem reddit Barboſ. *in rubr. ff. ſolut. matrim. part. 2. n.* 85. quia cùm ex primo matrimonio dominium corporis ad potentiam copulæ ſit translatum in uxorem, non poteſt conjux, qui jam non eſt dominus ſui corporis, illud in aliam uxorem transferre ad eamdem potentiam copulæ, argum. *cap. Quod autem ſuprà de jurepatr.* & ſic non obſtat regula, *l. Quoties, Cod. de rei vendicat.* ubi ille eſt potior in dominio, cui res priùs traditur, licèt alius in titulo prævenerit, ut ibi per Baldum.

Ultimò, nota ibi, *Sive verba ſimilia*; Sponſalia de futuro 8
non tantùm trahi poſſe per conſueta verba, quæ habentur in textu, videlicet: *Ego te recipiam in meam, & Ego te in meum*; ſed etiam per alias his ſimilia, ſeu æquipollentia, ut hìc per Hoſt. *n. 1. in verb. ſimilia*; ideſt, per verba exprimentia conſenſum non de præſenti, ſed de futuro; & hæc
ſecundùm Abb. *n.* 2. rectè & propriè dici poſſunt ſponſalia, 9
quia quis ſpondet, ſeu promittit ſe futurum maritum, vel uxorem; ſponſalia verò de præſenti, impropriè ſponſalia dicuntur reſpectu vinculi matrimonialis, ſed poſſunt appellari ſponſalia reſpectu executionis matrimonii, quia uterque ſpondet futuram matrimonii executionem: & ita uxor ante carnalem copulam, & traductionem ad domum viri,
multis in locis appellatur ſponſa, ut per eum ex hoc infe- 10
rentem ad ſtatuta odioſa loquentia de uxore, ut hujuſmodi ſponſam non comprehendant; ſequitur Alex. de Nævo *n.* 8. ſed tu vide tex. *in c. Qui deſponſatam 27. qu.* 2.

DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

Hormiſda Euſebio Epiſcopo.

CAPUT I.

TUa fraternitas requiſivit de filio adulto, quem pater matrimonium vult contrahere, ſi ſine voluntate adulti filii fatere poteſt. Ad quod dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe. Poteſt autem filium nondum adultum (voluntas cujus diſcerni non poteſt) pater, cui vult, matrimonio tradere. Et poſtquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc adimplere.

S U M M A R I U M.

1 *SPonſalia contrahit pater pro filio impubere, ſed non pro pubere, niſi conſentiat.*
2 *Sufficit tamen ut filius conſentiat expreſſè, vel tacitè, verbo, vel facto.*
3 *Matrimonium à patre contractum pro filio ante pubertatem conſentiente, valet ut ſponſalia de futuro: ſecus ſi filius nullo modo conſentiat.*
4 *Matrimonium quandoque accipitur pro ſponſalibus de futuro.*
5 *Sponſalia poteſt pater contrahere pro filio infante.*
6 *Quod intelligitur de facto, & ex quadam honeſtate; nam verè ex illis quoad ipſum filium nulla oritur obligatio, nec publica honeſtatis juſtitia.*
7 *Sponſalia pro infante à parentibus contracta poſt ætatem legitimam tenetur filius adimplere ex debito honeſtatis, non neceſſitatis.*
Declaratur, n. 14. & 15.
8 *Pater cogere non poteſt filium invitum nubere, ſed filiam poteſt, ſecundum leges, niſi dederit ei turpem ſponſum, vel moribus indignum.*
9 *Secus ſecundum Canones.*
10 *Diſpenſatio an filiæ invito patre ſit concludenda ſuper impedimento publicæ honeſtatis in primo gradu ex matrimonio rato, non conſummato, & n. ſeqq. uſque in fin.*
11 *Matrimonia invitis parentibus contracta, quamvis ſint valida, tamen inprobantur ab Eccleſia, & nu. ſeqq. uſque ad n. 23.*
12 *Virginalis pudoris non eſt maritum eligere, ſed judicium parentum expectare.*
13 *Filia nubens invitis parentibus mortaliter peccat.*
15 *Saltem ſi ex juxta cauſa contradicant, & filia non habeat legitimam cauſam non obediendi.*
16 *Matrimonium à filiofamilias contractum ſine conſenſu parentum, de jure civili non valet.*
17 *Secus de jure Canonico.*
18 *Filia nubens ante annum vigeſimum quintum invitis parentibus, ſecundum leges poteſt ab eis exhæredari.*
19 *Et quid ſecundum Canones.*
20 *Matrimonia à filiisfamilias invitis parentibus contracta, an jure Eccleſiaſtico irrita fuerint primis Eccleſiæ temporibus, & n. ſeq.*
21 *Intellectus* cap. Aliter 30. q. 5.
22 *Decretum Gratiani à Gregorio XIII. approbatur, ut pars corporis juris Canonici.*
23 *Matrimonium ratum, non conſummatum, non parit impedimentum affinitatis, ſed publicæ honeſtatis juſtitiæ, fortius tamen, quam ex ſponſalibus de futuro.*
24 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio etiam irrito ex aliis caſibus, quàm ex defectu conſenſus, & non conſummato, non fuit à Concilio Tridentino ſublatum, ſed durat in omnibus caſibus, & gradibus, in quibus ante oriebatur.*

1 TUa. Pater pro filio Impubere ſponſalia contrahit: pro pubere verò non, niſi conſentiat, Hoſtienſ. dicit ſecundum Joan. Andr. cum quo concordant Butr. Card. Anchar. Abb. Alex. de Nevo, & Præpoſ. Habet tria dicta, ſecundum ibi, *Poteſt*; tertium ibi, *Et poſtquam*.

Nota primò, ibi, *Si aliquo modo non conſentiat filius*. Patrem pro filio adulto nec matrimonium, nec ſponſalia contrahere poſſe, niſi filius conſentiat, Innoc. hic *n.* 1. & pondera illa verba *Aliquo modo*, quæ innuunt ſatis eſſe, ut filius conſentiat expreſſè, vel tacitè, verbo, vel facto; ſecundum Hoſtienſ. *n.* 3. & Joan. Andr. *n.* 1 *in verb. Aliquo modo*, & 2
eſt expreſſum *in cap. unic. infrà eod. lib. 6.* Et pro adulto intelligas eum, qui eſt habilis ad conſentiendum, ſive ſit pubes, ſive impubes, hac tamen differentia, quòd ſi filius expreſſa, vel tacitè conſentiat ante pubertatem, matrimonium ſic contractum valebit juris interpretatione, uti ſponſalia de futuro, *c. fin. infra*, ſin autem ſit pubes, valebit ut matrimonium, ut hic per Butr. *n. 4. circa medium, verſ. Tu* 3
conclude: ſed ſi filius nullo modo conſentiat, nec valebit ut matrimonium, nec ut ſponſalia, ut cùm hæc nullitas ſit ex defectu conſenſus, nec inde orietur publicæ honeſtatis juſtitia, ut eſt textus *in c. Acceſſit infrà eod.*

Secundò nota, ibi, *Matrimonio tradere*, Matrimonii 4
verbum quandoque accipi pro ſponſalibus de futuro, per quæ ad matrimonium pervenitur, ut hic per Jo. Andr. *n.* 3. *in verb. matrimonio*.

Tertiò nota, ibi, *Filium nondum adultum*, pro filio in- 5
fante poſſe patrem ſponſalia contrahere: nam verba illa, *nondum adultum*, de minore ſeptennio ſunt intelligenda, ſecundùm Ant. de Brut. *in 2. notab.* & Abb. *num.* 3. & probatur clarè ex verbis immediatè ſequentibus, *Voluntas cujus diſcerni non poteſt*, quæ non conveniunt, niſi infanti, *ut §. Pupillus inſtit. de inutil. ſtipulat. & l. Infanti, C. de jure deliberandi*. Cæterùm quod hic dicitur, referri debet ad fa- 6
ctum, & honeſtatem quamdam, ſecundùm quam pro filio infante, ex quo ejus voluntas diſcerni non poteſt, pater ſponſalia contrahit, ponendo ſpem in ratificatione filii, ſecundùm Abb. hìc *d. n.* 3. & Præpoſ. *n.* 1. *verſ. Unde Panormitanus*: ſed rei veritate inſpecta, & quoad juris effectum, ſponſalia hujuſmodi ſunt ipſo jure nulla ex defectu conſenſus. Ideòque quoad ipſum filium nullam inducunt obligationem, ut ſunt jura clara *in c. Ubi non eſt 30. q. 2. in c. Litteras, & c. ſeq. infra eod & in c. unic. eod. tit. lib. 6.* ubi expreſſum eſt, ſponſalia amborum infantium, vel alterius tantùm, ad invicem contracta, vel quæ parentes pro eis contraxerunt, uti nulla ex defectu conſenſus, publicæ honeſtatis juſtitiam non inducere, nec validari ex ſuperveniéntia majoris ætatis, niſi per cohabitationem mutuam, vel aliàs verbo, vel facto fuerint ratificata; quo textu apertè reprobatur opinio Raymundi *in Summa de ſponſal. §. Porrò quod*, Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. hìc *n.* 2. *verſ. Dicebat Magiſter meus*, qui per hanc Decretalem tenuerunt, ex ſponſalibus contractis à patre, etiam filio non conſentiente, oriri juſtitiam, & nitebantur hoc etiam probare *ex c. Acceſſit ad fin. infra eod* quod tamen nihil facit, prout hîc notantur in gloſſ. *ult. in d. c. unic.* cum qua tranſeunt ibi Scribentes.

Ultimò nota ibi, *Omninò debet hoc adimplere*, ſponſalia 7
pro infante à parentibus contracta, poſt ætatem legitimam debere filium omninò adimplere, ut in litera: ſed hoc intelligas ex debito non neceſſitatis, ſed honeſtatis, prout intelligit *gl. ult. ubi*, quę allegat ſimile *in c.* 1. *ſupra de teſtibus*: exponitur enim verbum, *debet*, id eſt, decet, *l. Cum oportet*, & ibi gloſſ. 1. *in fin. C. de bon. quæ lib.* & cum gloſſ. concordant hic Abb. Antiq. *in fin.* Hoſtienſ. *n.* 11 *in verb. Omninò debet*. Jo. Andr. *ad fin. in gl. ultim.* Henric. Boich. Butr. Anchar. & Præpoſ. *omnes n.* 4. Cardin. *n.* 1. Abb. Sicul. *nu.* 7. & Alex. de Nevo *n.* 13. Ex quibus patet, hanc eſſe unanimem Canoniſtarum ſententiam, quę tamen videtur declaranda, ut dicam *infrà n.* 15. & 16.

In

8 In gloſſa prima :nota benè diſtinctionem gloſſæ inter filium, & filiam; nam filium invitum pater cogere non poteſt, ut aliquam in uxorem ducat, *l. filiofamilias, ff. de ſponſalib. l. Non cogitur, ff. de rit. nupt.* quia nuptiæ coactæ difficiles exitus conſueverunt habere, *cap. Requiſivit, ſupra de ſponſalib. & §. 1. 31. q. 2.* At de filia ſecus dicendum videtur ſecundùm leges: quia contradicere non poteſt, niſi indignum moribus, vel turpem ſponſum pater ei eligat, ut *leg.*
9 *Sed quæ patris, ff. de ſponſal.* ubi gloſſa 1. ponit eamdem diſtinctionem. Verùm ſecundùm Canones nec filiam pater compellit invitam, *ut c. Cùm locum, ſupra de ſponſ. & cap. Sufficiat 27. q. 2.* Nec à ſanctione Canonum recedendum, quidquid leges civiles jubeant, ut notatur in gloſſa margin. Verumtamen etſi filia cogi non poſſit, tenetur tamen ſequi voluntatem parentum, etiam ſecundùm Canones, ut plenè dicam in quæſtione ſequenti.

10 Ex facto quæſitum eſt, an filiæ ſit concedenda diſpenſatio invito patre ſuper impedimento juſtitiæ publicæ honeſtatis in primo gradu ex matrimonio rato non conſummato?

11 Videtur reſpondendum, hanc diſpenſationem non eſſe concedendam; nam Eccleſia ſemper improbavit matrimonia, quæ invitis parentibus contrahuntur: unde in Concilio Tridentino *c. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrim.* tametſi dicatur, dubitandum non eſſe, clandeſtina matrimonia libero contrahentium conſenſu facta, rata, & vera eſſe matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecerit; & proindè jure damnandi ſint illi, & eos ſancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, & rata eſſe negant; quippè falsò affirmant matrimonia à filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe: nihilominùs ſancta Dei Eccleſia ex juſtiſſimis cauſis ſemper illa deteſtata eſt, atque prohibuit. Hoc enim decretum æquè improbat matrimonia clandeſtina, atque contracta invitis parentibus, ſi intelligamus verbum, *illa*, referri ad matrimonia utroque modo contracta, ad text. *in l. Pluribus, in princ. ff. de verbor. obligat.* Rot. *deciſ. 187, n. 7. ver. Et hoc denotat relativum illud part. 2. recent.*

Id quod apertiùs colligitur ex pluribus Summorum Pontificum, & SS. Patrum decretis: nam Euariſtus Papa *in c. Aliter 30. quæſt. 5.* Aliter legitimum non fit conjugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem habere videntur, & à quibus cuſtoditur, uxor petatur, & à parentibus, & propinquioribus ſponſetur. Hormiſda in hac Decretali quod eſt tranſumptum, *ex cap. Tua quæſt. 2. 31.* ſtatuit, ut ſponſalia à patre contracta filius, poſtquam pervenerit ad perfectam ætatem, teneatur omninò adimple-
12 re. Ambroſ. *in cap. Honorantur 32. quæſt. 2. Non eſt virginalis pudoris maritum eligere, ſed judicium parentum expectare:* & infrà: *Si qua amiſſo cito marito adoleſcentula laqueum infirmitatis ſuæ timeat incidere, ſi vult, nubat tantùm in Domino, ut electionem mariti parentibus deferat, ne appetentiæ procacioris exiſtimetur auctor, ſi ipſa de nuptiis ſuis electionem ſibi vendicet;* & *in cap. ſequent.* de muliere in domo patris, & in ætate puellari exiſtenti, quæ ad ſponſalia juramento ſe obſtrinxerat, ſic reſpondit: *Sin autem ubi audierit, contradixerit pater, & vota, & juramenta ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur ſponſioni, eò quòd contradixerit pater.* Auguſtinus *in cap. Merito, ead. cauſ. & quæſt.* Videtur etiam Apoſtolus de patre loqui, cùm dicit, *Servet virginem ſuam, &c.* & plura ſacræ Scripturæ teſtimonia ad hoc affert Card. Bellarm. *lib. 1. de Sacram. Matrim. cap. 1. propoſ. 3.*

13 Ideòque filiam invitis parentibus nubentem mortaliter peccare, cùm in re gravi illis injuriam inferat, & contraveniat præcepto divino de parentum veneratione, tradit Sot. *in 4. diſtinct. 28. q. 1. art. 1. in fin.* Cardin. *in Summ. q. 171. punct. 1. not. 3.* Navarr. *in manual. cap. 14. num. 15.* ubi dat
14 novum, & ſingularem intellectum ad hanc Decretalem, quatenùs habet, filium non teneri ducere uxorem illam, de qua aſſumenda paciſcitur pater, videlicet, ut non ſolùm debeat de honeſtate, ſed etiam de neceſſitate quoad effectum non peccandi, licèt non quoad effectum, ut ad id cogi poſſit; Medina *in ſumm. lib. 3. cap. 14. §. 14. fol. 109. col. 1.* Henriq. *lib. 11. de matrim. c. 6. nu. 6.* Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Sacram. matrim. cap. 19. propoſ. 3. & in fin.* & Petr. de Ledeſm. *de matrim. q. 47. art. 6. dub. 2.* ubi ait, hanc eſſe ſententiam Theologorum, & Juriſperitorum.

15 Quod abſque dubio procedit ſaltem cùm pater movetur familiæ inæqualitate, ut hoc caſu, vel alia juſta de cauſa, nec filius habet legitimam cauſam non obediendi, ut poſt Gaſpar. de Cald. & Cardin. hic notant Alex. de Nævo *num. 6.* & Præpoſ. *num. 5.* S. Bonavent. *in 4. ſentent. diſtinct. 29. q. 3.* Navarr. *in manual. d. cap. 14. num. 15.* Et multò magis ſi pater moveatur ad ſedandas periculoſas inimicitias, aut ad vitanda ſcandala, vel odia, quæ inde probabiliter exorirentur, Navarr. ibidem, & alii apud Sanch. *de matrimon. lib. 4. diſp. 23. n. 11.*

16 Nec eſt omittendum, de jure civili irrita eſſe hujuſmodi matrimonia, *ut l. Nuptiæ, la ſecunda, ff. de. ritu nupt.* Nuptiæ conſiſtere non poſſunt, niſi conſentiant contrahentes, id eſt, qui coeunt, & quorum in poteſtate ſunt. Et quamvis jus civile hac in parte correctum ſit à jure Canonico, 17
ut in Concilio Tolet. III. *cap. 10. relato in cap. Hoc ſanctum,* ubi gloſſ. *in verb. Parentum 32. quæſt. 2. cap. ſufficit 27. q. 2.* quod eſt Nicolai I. *cap. Tuæ ſupra de ſponſ. & cap. Cùm cauſa infrà de raptor.* Indè tamen patet, quàm ſint adverſa communi bono, & Reipublicæ tranquillitati connubia inita renuentibus parentibus. Undè has nuptias juſtas non haberi dicit Julianus *in leg. Nuptiæ, C. de nupt. & inſtit. eodem tit. in princip.* ſtatuitur, ut ſi filiifamilias ſint, conſenſum habeant parentum; nam hoc fieri debere, & civilis, & naturalis ratio ſuadet, in tantùm ut juſſus parentis præcedere debeat.

18 Et prætereà leges civiles, quæ ſanxerunt, filiam nubentem ante annum ætatis vigeſimum quintum invitis parentibus poſſe ab eis exhæredari, ut in Authent. *Ut cum de appellat. cognoſc. §. Si alicui colum. 8.* non ſunt correctæ à ſacris Canonibus, ſecundùm opin. Calder. *in cap. 1. de Clandeſt.*
deſponſ. & poſt Abbatem antiquum, & Joannem de S. Ge- 19
org. tradit Felin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num. 59. de Conſt.* Bald. *in c. Tenor in fin. de ſent. & re judic. & in l. Omnem ad fin. C. ad SenatusConſult. Tert.* & ex Theologis Sot. *in 4. diſt. 29. q. 1. art. 4. ad 4.* & Molin. *lib. 1. de juſtit. & jur. tract. 2. diſp. 176. fol. 1043.* Et quamvis hæc ſententia non tranſeat abſque difficultate, nec deſint contradictores: tamen quoad rem noſtram pertinet, ſatis eſt, ut inde etiam colligatur, quàm deceat filios abſtinere à nuptiis, quibus parentes reluctantur, cùm hæc referatur inter ingratitudinis cauſas, ut hic notat Gofredus relatus à Jo. Andr. *n. 8.* dicens filiam non poſſe patri contradicere ſine vitio ingratitudinis, licèt matrimonium teneat.

20 Quinimò non deſunt, qui exiſtimaverint matrimonia filiorumfamilias ſine parentum conſenſu etiam jure Eccleſiaſtico fuiſſe irrita primis Eccleſiæ temporibus. Quod ex recentioribus mordicùs tuetur Baſil. Pontius *de matr. lib. 2. cap. 1. §. 1.* & videtur conſtare ex decreto Concilii Aurelianenſis IV. *c. 24.* his verbis: (Decernimus, ut parentibus, aut propriis dominis, prout ratio poſcit, perſonarum accepta fide excuſari ſub ſeparationis promiſſione tradantur, poſtmodùm tamen à parentibus atque dominis libertate conceſſa, ſi voluerint, ex propria voluntate conjungantur.)

Idque apud Græcos apertiùs colligitur ex Epiſtola S. Baſilii ad Amphilochium, *c. 3.* ubi habetur: *Quæ ſine his, qui poteſtatem habent, fiunt matrimonia, ſunt fornicationes.* Neque ergo vivente patre, nec domino, ii, qui conveniunt ſunt ab excuſatione liberi, donec conjugio domini annuerint; tunc enim accipit firmitatem conjugium. Et Theodor. Balſamon. *in Commentar. ejus Epiſtolæ ad c. 38.* (Puellas, inquit, hìc ſanctus pater, eas, quæ ſunt in poteſtate parentum, appellat.) Dicit ergo: (Si alicujus puellæ tradant ſeipſas ſuis amatoribus præter ſuorum parentum ſententiam, & ab iis vitium illis allatum ſit, etiamſi matrimonio ſibi conjunctæ videantur, matrimonium ejus, quæ eſt in parentis poteſtate, non poſſe conſiſtere ſine paterna voluntate. Sin autem parentes ipſarum eis reconciliati fuerint, & eas cum amatoribus cohabitare voluerint, ei rei illa ratione videtur remedium afferri; quod enim ab initio malè factum eſt, parentum poſteà conſenſus reparare videtur, ut fornicatio in matrimonium deducatur.) Hæc ille.

21 Porrò hæc ſententia, quatenùs habet, matrimonia invitis parentibus inita aliquando fuiſſe irrita in Eccleſia, jure defendi non poteſt; habet enim pro fundamento ſolùm decretum Evariſti *in d. c. Aliter 30. q. 5.* Quod tamen mutilatè refertur à Baſilio Pontio ubi ſuprà: nam in eo decreto, ad hoc ut legitimum ſit conjugium, non ſolùm exigitur ut fœmina deſponſetur à parentibus, ſed etiam à propinquio-

quioribus. Item exigitur, ut legibus dotetur: Item, ut ſacerdotaliter benedicatur: Item, ut à Paranymphis aſſociata legibus detur, & ſolemniter accipiatur: ac demum ut biduo, vel triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant. Et mox immediatè ſubnectitur; *Ita peracta ſcitote legitima eſſe connubia, aliter verò præſumpta non conjugia, ſed adulteria, vel contubernia, vel ſtupra, aut fornicationes potius, quàm legitima conjugia eſſe non dubitatè, etiamſi voluntas propria ſuffragaverit, & vota ſuccurrerint legitima.* Hæc ibi. At manifeſtum eſt, cætera omnia, quæ in dicto decreto exprimuntur, non pertinere ad eſſentiam matrimonii (nemo enim dixerit, matrimonium eſſe nullum, propterea quòd conjux non fuerit dotata, aut benedicta à Sacerdote, aut à paranymphis aſſociata, vel triduo orationibus non vacaverit.) Ergo neceſſariò ſequitur, ut idem ſit dicendum, ſi à parentibus non fuerit deſponſata; cùm clauſula ſubſequens, *Ita per iſta ſcitote legitima eſſe connubia*, ad omnia præcedentia æqualiter referatur. Senſus igitur illius decreti non eſt, ut conjugia abſque ſolemnitatibus ibi præſcriptis inita ſint nulla, ſed tantùm ut tamquam clandeſtina reputentur illegitima, ac veluti fornicationes, & adulteria in foro externo, quamdiù contrarium probatum non fuerit, habeantur. Et in hunc ſenſum decretum Evariſti accipitur à Gratiano *in §. Sed objicitur*, qui habetur poſt *cap. Nec illud, & in §. His ita reſpondetur, poſt c. Si quis divinis* 30. q. 5. Et ita etiam decretum illud interpretatur Card. Bellarm. *lib. 1. de matr. cap.* 20. & communiter Scolaſtici. In quem ſenſum accipi etiam debet locus Baſilii ſuperiùs citatus.

Accedit, quòd in Codice Gratiani, quo nunc utimur, loco illius dictionis, *etiamſi*, relatæ à Baſil. Pont. legitur, *niſi*. Nec dici poteſt ea dicto per errorem irrepſiſſe, *quia in d. §. Sed objicitur*, ex profeſſo explicatur his verbis: Evariſtus cùm dixiſſet, *Aliter præſumpta non ſunt conjugia, ſed adulteria*, addit, *niſi voluntas propria ſuffragaverit, & vota ſuccurrerint legitima.* Et ſecundum hanc lecturam omnia ſunt plana, quia textus probat contrarium ejus, ad quod allega-
22 tur a Baſil. Pont. Nec hodie aliter legendum videtur, quia Gregorius XIII. decretum Gratiani Sanctitatis ſuæ juſſu emendatum, quod una cum Decretalibus Gregorii IX. Sexto, Clementinis, & Extravagantibus, Corpus juris Canonici appellat, imprimi ac divulgari præcipit, ſtatuitque ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ut non liceat hujuſmodi libris dicti juris Canonici, de mandato ſuo recognitis, correctis, & expurgatis, quidquam addere, detrahere, vel immutare, aut invertere, nullaque interpretamenta adjungere; ſed prout opus hujuſmodi Romæ impreſſum fuit, ſemper, & perpetuò integrum & incorruptum conſervetur: ut in Bulla *incip. Cùm pro munere*, *edita* 1. die Julii 1580. quæ habetur in princ. ipſius Decreti.

Decretum verò Concilii Aurelianenſis intelligi debet quoad thorum & cohabitationem, non autem quoad fœdus, & validitatem conjugii, ut indicant illa verba, *Sub ſeparationis commiſſione*: necnon illa, *A parentibus libertate conceſſa conjungantur*

Quamobrem tenendum eſt omninò, matrimonia contracta invitis parentibus, nullo unquam tempore fuiſſe irrita in Eccleſia: id quod non obſcurè innuit decretum Concilii Tridentini *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* quod abſque ulla diſtinctione temporum anathemate damnat eos qui falsò affirmant, matrimonia a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta irrita eſſe; & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe.

Verùm etſi hæc ita ſe habeant quoad nullitatem matrimonii, tamen quod ſpectat ad rem præſentem; conſtat ea conjugia adeò eſſe ſacris Canonibus inviſa & exoſa, ut appellentur adulteria, fornicationes, & ſtupra. Undè cùm tam Eccleſia, quàm civilis politia tantoperè ab illis abhorreant, non videtur annuendum, ut filia inire poſſit matrimonium, cui pater expreſsè, & ex legitima cauſa contradi-
cit. Præſertim quia nulla ſufficiens cauſa adducitur, quæ ju- 23
ſtificet diſpenſationem: oportet enim remaniſci, ex matrimonio rato non conſummato, licèt non oriatur impedimentum affinitatis, ſed publicæ honeſtatis juſtitiæ, ut olim conſultis gravioribus Theologis, & Canoniſtis cenſuit S. Congregatio Concilii; hoc tamen impedimentum eſſe fortius, quam illud, quod oritur ex ſponſalibus de futuro, S. Thom. *in 4. diſt.* 41. *q. unic. art.* 3. & ibi Soto *art.* 2. & Abb. *in*
c. Sponſam, in princ. de ſponſ. Ideòque graviorem cauſam re- 24
quiri pro concedenda diſpenſatione. Undè quamvis decretum Concilii *c. 3. ſeſſ. 24 de reform. matrim.* impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex ſponſalibus nullis, omninò ſuſtulerit, & ex validis reſtrinxerit ad primum gradum; tamen impedimentum publicè honeſtatis, quod oritur ex matrimonio contracto per verba de præſenti, & non conſumato, non fuit Concilio ſublatum, & durat in omnibus caſibus, & gradibus, in quibus antea oriebatur, ut ex ſententia S. Congregationis declaravit Pius V. in Extravag. *ad Romanum*: idque procedit, etiamſi matrimonium ſit irritum ex quacumque cauſa, præterquam ex defectu conſenſus, ut S. Congregatio declaravit.

Nec refert, quòd hoc caſu adducatur pro cauſa diffamatio converſationis mulieris apud virum, cui vult nubere: quia hæc cauſa, ſi vera eſſet, adduceretur potiſſimùm a patre, & fratribus ipſius mulieris, ex nobiliſſima familia oriundis, quorum exiſtimatio præcipuè læderetur ex ſiniſtra hujuſmodi ſuſpicione. Undè cùm eam nec pater, nec fratres adducant; ſed alii, ad quos non pertinet: ſatis hinc liquet hanc cauſam commentitiè proponi ad extorquendam diſpenſationem.

Niſi fortè dixerimus, hoc caſu Sanctiſſimum non diſpenſare, ut filia nubere poſſit contra voluntatem patris; ſed tantùm diſpenſare ſuper impedimento publicæ honeſtatis ex matrimonio rato: poſt impetratam verò diſpenſationem, ut matrimonium qua debet honeſtate & reverentia parentibus debita contrahatur, nullumque obſtet Canonicum impedimentum, ad curam, & ſollicitudinem Epiſcopi pertinere: licèt fatear hinc aperiri viam filiæ nubendi patre contradicente.

DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

Nicolaus Papa.

CAPUT II.

UBi non eſt conſenſus: & infrà, Diſtrictiùs inhibemus, ne aliqui, quorum uterque, vel alter ad ætatem legibus, vel canonibus determinatam non pervenerit, conjungantur. Niſi fortè aliqua urgentiſſima neceſſitate interveniente, utpotè pro dono pacis, talis conjunctio toleretur.

S U M M A R I U M.

1 *IMpuberes ambo, vel alter, niſi pro bono pacis, conjungi non debent.*
2 *Intellectus hujus capitul. & numero ſeqq. uſque ad numero* 12.
Sponſalia an licitè contrahi poſſint ante ſeptennium, ibid.
3 *Lex Eccleſiaſtica prohibens obligat transgreſſores ad culpam mortalem, & numero* 8.
4 *Sponſalia amborum infantium, vel alterius, publicæ honeſtatis juſtitiam non inducunt.*
5 *Sponſalia contrahi poſſunt ante ſeptennium, ſi uſus rationis præveniat ætatem.*
6 *Sponſalia poſt ſeptennium ante pubertatem contrahentes, peccant mortaliter, n.* 8.
Contrarium, n. 9.
7 *Sponſalia contracta ab impuberibus poſt ſeptennium inan-*

inducunt publicæ honeſtatis juſtitiam.

8 *Sponſalia non ſunt conjunctio, ſed promiſſio conjunctionis futuræ,*

10 *Matrimonium contrahentes ante pubertatem, non poſſunt abſque peccato carnaliter commiſceri.*

11 *Matrimonium contrahi non poteſt abſque culpa lethali ante expletum annum duodecimum in fœmina, & decimumquartum in maſculo, niſi ex urgenti cauſa, & de licentia Epiſcopi.*

12 *Pacis bonum eſt urgens neceſſitas diſpenſandi.*

UBi non eſt. Impuberes ambo, vel alter, niſi pro bono
1 pacis, conjungi non debent. Hoc dicit ſecundùm omnes; & ſunt duæ partes. Prima ponit inhibitionem: Secunda neceſſitatis caſum excipit, ibi, *Niſi fortè.*

2 Decretalis habet multiplices intellectus; quidam enim putant, hìc tantùm probari, nè fiant ſponſalia ante ſeptennium. Hæc enim eſt ætas legitima, de qua textus loquitur ad ſponſalia contrahenda, tam ſecundùm leges, ut *l. In ſponſalibus, de ſponſal.* quàm ſecundum Canones, ut *c. Litteras, c. Acceſſit, & c. Duo infrà eod.* & cùm textus dicat, *diſtrictiùs inhibemus*, ex hoc patet verùm non eſſe quod ait, Jo:
3 Andr. *in princ.* videlicet quòd hìc dicitur, procedere de honeſtate: imò enim eſt culpa lethalis huic inhibitioni contravenire, ad text *in c. Quiſquis præcepti*, 14. *qu.* 1. & not. per Hoſt. & alios *in c.* 1 *ſup. de treg. & pac.* & innuunt Hoſt. *hìc in princ.* & Alexan. de Nævo *n.* 2. dicente non eſſe leve contravenire huic præcepto; & ita per hunc textum mortaliter peccare pueros, qui ſponſalia contrahunt ante ſeptennium abſque legitima cauſa, & Epiſcopi licentia, tradunt Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 13. *n.* 13. & Petr. de Ledeſma *de matrim. q.* 43. *art.* 2. *dub.* 3.

4 Sed certè hic primus intellectus ſuſtineri non poteſt: tum quia textus prohibet, ne conjungatur: at nulla conjunctio, ſeu vinculum obligationis eſſe poteſt, ſi infantes ambo, vel alter ſponſalia contrahant; ideòque ſponſalia hujuſmodi, utpotè nulla ex defectu conſenſus, nec publicæ honeſtatis juſtitiam inducunt, ut eſt textus *in c. unic. infrà eod. lib.* 6. Tum qui aut pueri ante illam ætatem carent uſu rationis, & ſunt omnis culpæ expertes, ut notatur *in c. in gloſſ. penult. infrà, de delict. puer.* undè nec venialiter peccent: quod noviſſimè tenet Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 1. *diſp.* 17. *nu.* 4.
5 Aut uſus rationis prævenit ſeptennium: & tunc illa erit legitima ætas à ſacris Canonibus requiſita ad contrahendum ut probat ratio textus *in d. l. In ſponſal.* & tenet gloſſ. *in c. Invenis, in verb. Dubia ſuprà de ſponſal* & ibi Innoc. *in princ.* Joan. Andr. *n.* 9. Butr. *n.* 5. Cardin. *n.* 1. Anchar. *nu.* 4. Alexan. de Nævo *n.* 19. & Præpoſ. *nu.* 7. & docet S. Thomas *in* 4. *ſent. diſt.* 27. *qu.* 2. *art.* 2. *ad* 7. de communi Navarr. *in Man. c.* 22. *n.* 19.

6 Quidam autem cenſet hanc prohibitionem eſſe intelligendam in ſponſalibus de futuro, quæ contrahuntur quidem poſt ſeptennium, ſed ante pubertatem; & hunc intellectum amplectitur hìc gloſſ. 3. cùm illo reciter ultimo loco, & expreſſiùs Hoſt. *n.* 1. *in verb. Conjungantur*, Jo. Andr. *n.* 5 Butr. *n.* 7. Cardin. *circa fin.* Anchar. *n.* 3. & communiter Doctores, ut teſtatur Alex. de Nævo. *n.* 8. *verſ. Secund. mod.*

7 Et ratio prohibitionis ſecundùm gloſ. & Hoſt. fuit bonum publicum; nam quando uterque, vel alter impubes ſponſalia contrahit, inde oritur publicæ honeſtatis juſtitia ut *in d. c. unic. infrà eod. lib.* 6. Cùm autem ſponſi puberes facti ſæpè mutent voluntatem, & ſponſalia ſolvant, impeditur ſponſus matrimonium contrahere cum conſanguineis ſponſæ, & ſpôſa cum conſanguineis ſponſi, ut *in c. Sponſam, ſup. de ſponſal.* & ſic tota conſanguinitas remanet impedita. Non eſt ergo tutum, ut conjungantur; imò damnoſum Reipublicæ, tot uxores auferre ſponſo, & tot maritos ſponſæ: & plerumque ex tali diſſolutione diſcordiæ, & rixæ oriuntur & divertentes conſanguineis de facto copulantur; undè hujuſmodi licentia contrahendi fuit meritò reſtringenda:
8 & ita ſecundùm hanc lecturam Hoſt. & communem, majores ſeptennio, impuberes tamen, admitti non debent ad ſponſalia contrahenda, alioquin peccant mortaliter, ut dicunt Summa Roſell. *in verb. Matrimonium*, 2. *n.* 6. & apertiùs *in verb. Jejunium, n.* 3. & Silveſt. *in verb. Matrimonium*, 5. *qu.* 6. & *in ver. Sponſalia, q.* 3. *dicto* 1. Sed hunc quoque intellectum meritò refellit, Abb. *hìc circa fin. verſ. Nec placet mihi communis intellectus.* Primò, quia textus dicit, *Non conjungatur*: at per ſponſalia non fit conjunctio, ſed promiſſio conjunctionis futuræ; ad quòd facit *cap. Noſtrates*, 25. *qu.* 10. Deindè quia textus prohibet hujuſmodi 9
conjunctionem, antequam perveniatur ad ætatem legibus, vel Canonibus determinatam: at ſeptennio expleto jam pervenerunt ad hujuſmodi ætatem, ut *in d. l. In ſponſal. ff. de ſponſal & in cap. Litteras, & in cap. ſeqq. infrà eodem*, ergo ſponſalia licitè contrahunt, licèt puberes non ſint; & ex his puto ſublatam eſſe reſponſionem Alexan. de Nævo *hìc nu.* 10. quòd etiam ſponſalia de futuro poſſint dici conjunctio, cùm ex ipſis oriatur ultrò citròque obligatio ad contrahendum matrimonium, & obligatio eſt juris vinculum, quo natura adſtringimur ſecundum noſtræ civitatis jura, ut dicit text. *inſtit. de obligat. in princ.* quoniam hæc conſideratio non applicatur ſponſalibus contractus ante ætatem legitimam, de qua loquitur hoc capitulum, quia cùm illa ſit infrà ſeptennium, ut proximè dictum eſt, ſponſalia ſunt nulla ex defectu conſenſus, ac proindè ex illis nulla oritur obligatio, ut *in dict. cap. unic. de deſponſ. impub. lib.* 6. & conſequenter nullo reſpectu poſſunt dici conjunctio. Conſideratio quoque Hoſt. quòd tota conſanguinitas impediatur, hodie parùm urget; quia impedimentum publicæ honeſtatis primum gradum non excedit, ex Concilio Tridentino *c.* 3. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.*

Alii verò intelligunt hunc teſtum ſtrictè, quando ſcilicet impuberes ambo, vel alter contrahunt matrimonium, 10
& volunt intendere copulæ carnali: hæc namque conjunctio ab Eccleſia non eſt permittenda, nec poſteà de validitate matrimonii dubitari contingat, prout accidit in terminis, *cap. Continebatur, infrà eodem*; & hanc lecturam poſuit, Abb. *hìc ad finem, verſ. Unde intellige iſtum textum*; & eſt ex mente Innocentii *in fin.* exponentis verbum, *Conjungantur*, ſcilicet carnaliter; & eam ſequitur Sanchez *dict. diſput.* 17. *n.* 6.

Verùm neque hic textus intellectus Abbatis judicio meo ſuſtineri poteſt, quia textus permittit conjunctionem ante legitimam ætatem ex urgentiſſima cauſa, veluti pro bono pacis, ut patet *in verſ. Niſi fortè*: ergo non poteſt intelligi de commixtione carnali, quando ſunt impuberes ambo, vel alter, ut Abbas putat, quia Eccleſia ex nulla cauſa quantumvis neceſſaria, & urgenti poſt licentiam concedere, ut pubes cum impubere, vel ambo impuberes carnaliter commiſceantur; quia cùm inter eos matrimonium conſiſtere non poſſit, *cap. Puberes, & c. Atteſtationes, infrà eodem cùm multis concord.* copula non poteſt eſſe niſi fornicaria, & jure Divino naturali prohibita; ad quòd vide quòd ſcripſi *in cap. De illis, il ſecondo, numer.* 46. *infrà eodem.*

Nec ſatisfacit reſponſio, Sanchez, quòd commixtio pro bono pacis ſit permittenda, quando probabile eſt judicio Epiſcopi malitiam ſupplere ætatem: quoniam hæc reſponſio eſt extra terminus intellectus Abb. qui loquitur quando ambo, vel alter ſunt impuberes. At quando Epiſcopi judicio probabile eſt malitiam ſupplere ætatem, jam impuberes non cenſetur, ut *dict. c. Puberes, infrà eodem*; ac proindè & carnalis commixtio nullo jure prohibetur, qui in potiùs permittitur, ut ibi & *in c. De illis, il ſecondo, infrà eod.* & ibi dixi præſertim *d. n.* 46.

Supereſt ergo, ut hoc capitulum, cum nec de ſponſalibus, 11
nec de copula intelligatur, prohibeat tantummodò conjunctionem matrimonialem, juxtà primum intellectum gloſſæ, & Innocentii, id eſt, ne matrimonium contrahatur ſi ambo, vel alter nondum pervenerunt ad ætatem legibus, vel Canonibus præfinitam, hoc eſt, ante duodecimum annum exactum in fœmina, & decimumquartum ſimiliter exactum in maſculo, ut *l. Minorem, ff. de ritu nupt. c. Continebatur, & c. Atteſtationis, infrà eod.* gloſſ. 2. hìc Innoc. *in princ.* Joan. Andr. *num.* 4. & alii communiter, Navarr. *in Man. c.* 22. *num.* 29. Et ratio prohibitionis eſſe potuit, quia cùm minores apti ad matrimonium ex contractu matrimoniali obligentur, ut *c. de illis, infrà eodem*, & plerumque incertum ſit, ad matrimonium ſint apti, nec ne id eſt, an malitia ſuppleat ætatem, neque id ex habitu corporis, vel ex aliis ſignis facilè deprehendi poſſit; ſæpè contingit, ut alter conjugum pœnitentia ductus prætextu nullitatis à matrimonio reſiliat, & cum alia contrahat; unde puella innupta, & diffamata remanet, & inter parentes, rixæ, & diſcordiæ oriuntur: meritò Papa hìc diſtrictè hoc prohibet, adeò ut propterea ſit culpa lethalis matrimonium contrahere ante ætatem legitimam ſine urgenti

cauſa,

cauſa, & diſpenſatione Epiſcopi, ut docuerunt Petr. de Palude *in 4. ſent. diſt. 28. q. 2. art. 1. n. 8.* & Tabien. *in verb. Matrimonium, 5. q. 6.* Qua de re ſcripſi latiſſimè in prædicta Decretali, *De illis à n. 14. uſque ad n. 51.* ubi etiam videas de intellectu hujuſmodi textus.

Nota ibi, *utpote pro bono pacis*, bonum pacis eſſe urgentem neceſſitatem diſpenſandi, ſeu juris rigorem relaxandi ut *hic*, & *c. in in fin. ſupra de fer. cap. Omnes quod 22. qu. 1. c. Hæc quippè, 3. qu. 6. c. Niſi eſſent, de preben.* & *c. Cùm inter R. Juniorem, de elect.* unde verſus, *Pax ut ſervetur moderamen juris*, habetur gloſ. *ult. hic*, Hoſt. *n. 6. in verb. Pro bono pacis*, Joan. Andr. *in fin.* & alii communiter.

DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

Alexander III. Genuen. Archiepiſcopo.

C A P U T IX.

DE illis, qui in minori ætate deſponſantur: & infrà. Reſpondemus, quòd ſi ita fuerint ætati proximi, quòd potuerint copula carnali conjungi, minoris ætatis intuitu ſeparari non debent, ſi unus in alterum viſus fuerit conſenſiſſe, cum in eis ætatem ſupleviſſe malitia videatur: ſed cujuſcumque ſint ætatis ſe poſſunt per illatam violentiam excuſare: niſi poſt violentiam conſenſus accedat.

S U M M A R I U M.

1 *MInores apti ad matrimonium ex contractu matrimoniali obligantur, niſi violentia intercedat.*

2 *Matrimonium contractum ante ætatem legitimam, valet, ſi malitia ſuppleat ætatem, & n. 19. & 42.*

3 *Malitiæ nomine quid intelligatur, & n. 47.*

4 *Matrimonium non conſiſtit cum puella minore ſeptennio quantumcumque fuerit cognita, niſi multum ſit doli capax, & diſcreta.*

5 *Copula actualis non requiritur ad hoc, ut malitia ſuppleat ætatem, ſed ſufficit aptitudo ad copulam, quæ ex aliis ſignis probari poteſt.*

6 *Argumentum à contrario ſenſu non ſumitur, ubi alia jura contradicunt.*

7 *Ætas pubertati proxima, & potentia coeundi, an copulativè requirantur, ad validitatem matrimonii ante ætatem legitimam.*

8 *Pubertatem non metimur ex annorum numero, ſed ex vigore naturæ, & rationis, & n. 18.*

9 *Metus, & violentia, in quacumque ætate incutiantur irritant matrimonium.*

10 *Dummodò potuerit cadere in conſtantem virum.*

11 *Metus, & violentia purgantur per liberum conſenſum ſupervenientem, & matrimonium convaleſcit.*

12 *Sive conſenſus ſuperveniens ſit expreſſus, ſive tacitus, vel præſumptus.*

13 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

14 *Puella duodecim annis minor, cujus malitia ſupplet ætatem, an poſſit matrimonium contrahere de licentia Epiſcopi, an verò ſit opus diſpenſatione Apoſtolica, & n. ſeqq. uſque in fin. præſertim, n. 38.*

15 *Matrimonium jure naturæ in quacumque ætate contrahi poteſt, dummodo adſit ſufficiens rationis uſus, & n. ſeqq.*

16 *Impotentia coeundi non dirimit matrimonium jure naturæ, niſi ſit perpetua.*

17 *Matrimonium inter puberes ex urgentiſſima cauſa contrahi poteſt ex diſpenſatione Eccleſiæ, & n. 33.*

18 *Pubertas ſola jure poſitivo ſufficit ad validitatem matrimonii.*

19 *Pubertas ut plurimum contingit in fœmina anno duodecimo, & in maſculo decimoquarto completo.*

20 *Pubertatis, ſeu impubertatis præſumptio ante, & poſt legitimam ætatem non eſt juris, & de jure, ſed juris tantum.*

21 *Ætas legitima relevat ab onere probandi pubertatem, quæ anteà non præſumitur, niſi probetur.*

22 *Malitia, an ſuppleat ætatem, nec ne, ſpectat ad Ordinarii judicium, & num ſeqq. uſque ad n. 26. n. 47.*

23 *Epiſcopus eſt cognitor impedimentorum matrimonialium, & n. ſeqq.*

24 *Parochus non cognoſcit de impedimento matrimonii inter publicationes ſibi delato, ſed Ordinario denunciat.*

25 *Epiſcopus cognoſcit, an ſubſit legitima cauſa diſpenſandi cum impubere ſuper matrimonio contrahendo.*

26 *Matrimonium quibus caſibus contrahi poſſit ante ætatem legitimam authoritate Eccleſiæ, & n. ſeqq. uſque ad n. 35. & n. 38. uſque in finem.*

27 *Rationis uſus in matrimonio eſt ex neceſſitate Sacramenti.*

28 *Eccleſia non diſpenſat in ſubſtantialibus Sacramentorum.*

29 *Infantes ſunt matrimonii incapaces jure naturæ ob defectum conſenſus.*

30 *Papa ſolus diſpenſat ſuper matrimonio puellæ, quæ ſufficientem habet diſcretionem, ſed non aptitudinem ad copulam, & n. 46.*

31 *Potentia actualis coeundi non eſt de ſubſtantia matrimonii jure naturæ, vel Divino, ſed poſitivo tantùm.*

32 *Epiſcopus non diſpenſat ſuper impedimentis dirimentibus.*

33 *Epiſcopus an ex urgentiſſima cauſa diſpenſare poſſit, ut puella pubertati proxima matrimonio copuletur.*

34 *Intellectus cap. 2.* ſupr. eod.

35 *Matrimonium contrahens ante ætatem legitimam ſine juſta cauſa, & licentia Epiſcopi, peccat mortaliter.*

36 *Menſtruæ purgationes in puella ſunt ſignum infallibile pubertatis.*

37 *Epiſcopus compilato proceſſu ſuper malitia quid agere debeat.*

38 *Ætatis impedimentum non eſt ſimplex, & abſolutum, ſed conditionale, niſi malitia ætatem præveniat.*

39 *Matrimonium inſtitutum eſt à Deo primò in officium naturæ, & poſt lapſum infirmitatis remedium.*

40 *Ætatem prævenienti ſuccurendum eſt nuptiarum remedio propter periculum fornicationis.*

41 *Matrimonium puellæ, cujus malitia ætatem ſupplet, impediri non poteſt abſque peccato.*

42 *Impoſſibile dicitur quòd fieri non poteſt de jure communi, ſed tantum ex diſpenſatione Papæ.*

43 *Licentia contrahendi matrimonium ante annos nubiles ubi malitia ſupplet ætatem, non cenſetur adempta Ordinariis ex quod Sedes Apoſtolica ſuper hoc diſpenſare conſueverit.*

44 Papa *et Ordinarius ſingulorum, & univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus.*

45 *Ac ſi aliquid faciat de plenitudine poteſtatis, inferioribus non præjudicat.*

46 *Gregorii XIII. reſponſum petenti diſpenſationem ad matrimonium impuberis.*

47 *Matrimonium inter puberem, & impuberem contractum ſervata forma Concilii, eſt nullum, niſi malitia ſuppleat ætatem, nec per cohabitationem, & copulam ratificari poteſt.*

48 *Sponſaliorum validitati non obſtat clandeſtinitas, & num. ſeqq.*

49 *Ma-*

49 *Matrimonium per verba de præſenti inter puberem, & impuberem contractum non ſervata forma Concilii Tridentini, valet in vim ſponſaliorum.*

Secus in matrimonio contracto inter puberes, n. 52.

50 *Sponſi impuberes facti puberes cogi non poſſunt per cenſuras ad contrahendum per verba de præſenti.*

51 *Niſi ſponſalia fuerint jurata.*

1 D*E illis, il ſecondo.* Majores apti ad matrimonium ex contractu matrimoniali obligantur; niſi violentia intercedat. Hoc dicit ſecundùm Abb. Antiq. quem cæteri ſequuti ſunt. Duas habet partes. In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi, *Reſpondemus.*

2 Nota primò, valere matrimonium contractum ante ætatam à jure præfinitam, ſi malitia ſuppleat ætatem, ut hìc eſt textus, qui ad hoc quotidie à Doctoribus allegatur: ad idem text. *in cap. Puberes, ſuprà eod.* & infrà *in cap. fin.* & la-
3 tiùs dicam infrà *num.* 18. *& ſeqq.* Nomine autem malitiæ communiter intelligunt Doctores non tantùm aptitudinem ad copulam conjugalem, ſeu gerendi potentiam, ut hìc, *& in d. c. Puberes*; ſed etiam prudentiam, ut *in c. fin. infrà eod.* id eſt diſcretionem, & judicium rationis ad cognoſcendam magnitudinem Sacramenti Matrimonii, & vinculum conjugale perpetuum, & indiſſolubile: idem probat text. *in cap Continebatur, ſuprà eod.* ubi ponderatur non tantùm copulas, ſed etiam ætas pubertati proxima. Quæ ponderatio ætati inepta eſſet, ſi ſola copula eſſet ſufficiens: unde egregiè S. Thomas *in 4. diſt.* 36. *q. un. art.* 5. hanc malitiam appellat vigorem naturæ, & rationis, & Cardin. *hìc num.* 2. diſcretionem, & viri potentiam, & gloſſa *hìc in princ.* ſapientiam, diſcretionem, & doli capacitatem. Atque ita hæc duo eſſe copulativè neceſſaria ad validitatem matrimonii ante ætatem legitimam, cenſet Abb. *hic n.* 4. Alexan. de Nævo, *nu.* 7. Angel. *in verb. Matrimonium*, 3. *imped.* 15. *num.* 8. Silveſt. *in verb. Matrimonium*, 5. *qu.* 2. Covarr. *de ſponſal. p.* 2 *cap.* 5. *n.* 3. & paſſim alii, quorum ſententiam probavit S. Congregatio Concilii, ut dicam infrà, *num.* 47.

Et quamvis Thomas Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *de imped. diſp.* 104. *n.* 20. alleget multos pro contraria ſententia; veritas tamen eſt, gloſſas, & Doctores, quos citat non diſcrepare communi opinione: nam gloſſ. *hìc in verb. Copula*, dicit, ad hoc ut minores ſociari poſſunt vinculo conjugali, hoc tantùm conſiderari, an potuerint copula carnali conjungi, non numerum annorum; atque ita includit ſolam aptitudinem ad copulam ad excluſionem ætatis, non autem ad excluſionem diſcretionis ad intelligendam vim obligationis conjugalis. Quod inde apparet manifeſtè, quia eadem gloſa Bernardi in figuratione caſus interpretatur malitiam, id eſt ſapientiam, & diſcretionem, ut ſuperiùs dictum eſt. Similiter textus *in d. c. Puberes, ſuprà eod.* cum gloſſ. *in verb. Oſtendit*, dunc dicunt pubertatem, & matrimonium conſiderari tantùm ex vigore naturæ, & generandi potentia, non ex annorum numero, utique non excludunt judicium rationis. Et eodem modo gloſſa *in cap. fin. in verb. Prudentia*, quamvis interpretetur illud verbum, *prudentiam*, id eſt carnalem concupiſcentiam; tamen paulò poſt includit judicium rationis dum ſubjicit; ſic etiam in delictis doli capacitas ſupplet ætatem. Quam quidem capacitatem, & diſcretionem præter aptitudinem ad copulam, requirunt etiam *in d. cap. Puberes:* Hoſtienſ.
4 Henric. Boich. Butr. Cardin. & alii per eum allegati: licèt verùm ſit, minorem ſeptennio aptum ad copulam non eſſe habilem ad matrimonium, niſi diſcretio illa, & doli capacitas ſit magna, & ſufficiens ad intelligendam vim conſenſus conjugalis, ut benè advertit Abb. *in c. Continebatur*, *n.* 6. ubi concludit, cum puella minore ſeptennio, quantumcumque fuerit cognita, non dici matrimonium conſiſtere, quia non videtur habere conſenſum aptum ad diſcernendum, quid ſit matrimonium, niſi multum eſſet doli capax, & diſcreta; & ſequitur ibidem Præpoſ. *nu.* 3. Angel. Sylveſt. Covarr. ſupracitati.

5 Secundò nota, ad hoc ut malitia ſuppleat ætatem, non requiri, ut carnalis conjunctio actualiter præceſſerit, ſed ſufficere aptitudinem ad copulam: quod efficaciter probat hæc Decretalis in illis verbis: *Si ita fuerint ætati proximi ut potuerint copula carnali conjungi, ſeparari non debent, in eis ætatem ſuppleviſſe malitia videatur*; & tenent hìc Bernard. Goffred. Innoc. & Abb. Antiq. quos ſequuntur Joan. Andr. *n.* 3. Abb. Sicul. *n.* 4. Præpoſ. *n.* 1. Alexan. de Nævo, *n.* 8. & gloſſ. *in cap. unico, in verb. Supplebat, infrà eodem lib.* 6. & ex recentioribus, Menoch. *de arbitrar. judic. caſu* 58. *n.* 8. & pro hac parte conſuluit Cardin. Zabar. *conſ.* 4. *Lagia ætatis;* ubi reprobata contraria opinione, latè deducit, ad hoc non requiri copulam actualem, ſed ſufficere ut puella ſit proxima pubertati, & magnitudine vitæ pubertatem præfert.

Verùm Hoſtien. *hìc n.* 8. exponit verba illa, *potuerint copula carnali conjungi*, id eſt facto ſe conjunxerint: exiſtimans propterea, ad hoc, ut teneat matrimonium inter minores, & malitia ſuppleat ætatem, oportere, ut carnaliter ſe cognoverint, eò quòd coeundi potenti ante ætatem legitimam aliter probari non poſſit, quàm per actualem copulam. Idemque ante ipſum ſenſit, Tancred. quibus videntur adhærere, Henric. Boich. *n.* 3. & Petr. de Anchar. *n.* 5. & D. Antonin. *p.* 3. *tit.* 1. *cap.* 19. *in princ. col.* 3. *ante verſ. Et quia ſecundum.*

Sed certè Hoſtien. expoſitio infert vim litteræ, quæ hìc conſiderat actualem conjunctionem, ſed an minores ſint ita ætati proximi, ut potuerint carnaliter commiſceri; & ſic ſupponit aptitudinem ad copulam poſſe aliter probari, quàm per actualem conjunctionem: aliàs enim non proximitatem, ſed copulam illam ponderaſſet. Item hæc expoſitio eſt contra textum *in cap. Puberes, ſuprà eodem*, ubi puberes matrimonium apti definiuntur eſſe, qui ex habitu corporis pubertatem oſtendunt, & generare jam poſſunt. Et ita textus conſiderat non actualem commixtionem, ſed habitudinem corporis, & generandi potentiam. Idem probatur *in cap. Proximo, infra eod.* ubi niſus ad copulam cum conſenſu adhibito propè ætatem legitimam ſufficit ad matrimonium. Item pro hac parte ſunt textus infrà *in cap. fin.* & apertiùs *in cap. unico*, §. *infrà eod. lib.* 6. & hæc eſt veritas, ut inquit Anton. de Butr. *hìc nu.* 5. *verſ. Innocentius*, & Abbas tenens primam, quam efficaci ratione probat gloſſ. Joan. Andr. *in d. c. unico*, §. 1. *in verb. Supplebat, infrà eod. lib.* 6. *Pone*, inquit, *quòd puella proxima pubertati cognita ſit à pluribus, ſimiliter proximus pubertati plures cognoverit, & deindè illa ab iſto deſponſentur, & traducatur: quis hebes dixerit iſtos poſſe reſilire?* nullus ſecundùm eum.

Petr. de Anchar. *hìc num.* 5. conciliando opiniones ſic diſtinguit: Aut puella à viro traducta appareat virgo: & quantumcumque piloſitas, & alia ſigna pubertatis appareant, nihilominùs puella reſilire poteſt, ſi nondum compleverit annum duodecimum, per *cap. Continebantur*, §. *Si autem, ſuprà eod.* Et hoc caſu opinionem Tancredi, & Hoſtien. putat eſſe veriorem. Aut puella appareat ab alio cognita, & deindè à viro traducta, & præſumitur ab ipſo cognita, ſicut ſi quamlibet aliam duxiſſet majorem ætate. Et hoc caſu procedat opinio Goffred. Innoc. Abb. Antiq. & Joan. Andr.

Verùm rejecta hac diſtinctione Anchar. tenet indiſtinctè ſive puella fuerit ab aliis cognita, ſive non, matrimonium conſiſtere, ſi ex habitu corporis, & aliis ſignis intrinſecis appareat de potentia coeundi, ut probant jura ſuperiùs allegata, & concludit Abb. *hìc n.* 4 *verſ Sed diſceptatio non modica*, Præpoſ. *n.* 1. & Alexan. de Nævo, *n.* 8. Facit tex. *in l.* 1. §. *ſi intelligatur*, ibi, *ut plerumque ſignis quibuſdam demonſtrari ſolent vitia, ff. de ædil. edict.*

Non obſtat text. quem Anchar. allegat pro ſua ſententia *in dict. cap. Continebatur*, §. *Si autem*, quia quamvis decidat puellam pubertati proximam ſeparari non debere, cùm ſuo aſſenſu deſponſata, & cognita fuerit non tamen inde
licèt arguere, ut ſi non fuerit cognita, etiamſi aliundè ap- 6
pareat vir potens, ſeparari debeat; quia argumentum à contrario ſenſu non ſumitur, ubi alia jura contradicunt, *l.* 2. *C. de condit. inſert.* ſecundum unum intellectum, *c. A nobis, il ſecondo*, ubi Abbas, & Felin. notant infrà, *de ſent. excommun.* gloſſa *ult. in c. Significaſti, ſuprà de foro compet.*

Tertiò nota ſecundum Anton. de Butr. *nu.* 2. duo copu- 7
lativè videri neceſſaria ad hoc, ut minores ſint habiles ad matrimonium contrahendum, videlicet propinquitatem ætatis, & potentiam coeundi. Idem videtur probari *in c. Continebantur, ſuprà eodem*, ibi, *Si autem fuerit ætati proxima, & cognita ab eodem viro.* Sed oppoſitum ex diametro ex hoc textu colligit Petr. de Anchar. *in* 1. *notab.* videli-

cet

cet proximos pubertati, pro puberibus reputari, ſicut proximè accingendus habetur pro accincto, ut *l. penult. ff. de teſt. milit.* & ſic videtur ſentire, ſolam propinquitatem ſufficere etiam non probata coeundi potentia. Sed neutra opinio
8 eſt vera. Unde dic ſecundum Abb. *numer.* 4. Aut incipis a primo, id eſt a propinquitate ætatis: & requiritur etiam ſecundum, id eſt aptitudo ad copulam, quia ſola proximitas non ſufficit, ut hic patet *& in d. c. Continebatur, & in c. fin. infrà eodem.* Aut incipis à ſecundò, & primum non exigitur, quia ſola potentia coeundi ſufficit ſine proximitate, dummodò adſit vigor rationis ad diſcernendum vires matrimonii, quia pubertatem non metimur ex annorum numero, *cap. Puberes*, & ibi gloſſ. *in verb. Oſtendit, ſuprà eod.* & gloſſ. *hic in verb. Copula.* Unde ſi prædicta concurrant, in quacumque ætate matrimonium validè contrahi poteſt, ut per Hoſtien. *in dict. cap. Puberes n.* 8. ubi adducit teſtimonium B. Gregorii *in dialog.* de puero novem annorum, qui nutricem reddit prægnantem. Cujus etiam meminit, gloſſ. *in Summa*, 20. q. 1. *& in d. cap. Puberes*, Abb. *n.* 3. & alii communiter, & ipſemet Butr. *hic. n.* 5. Poſtea recedit à prima opinione, concludens ſolam copulam, ſeu coeundi potentiam abſque proximitate ætatis inducere matrimonium, dummodò ſit ultra ſeptennium. Nec obſtat hæc Decretalis, quia non exigit proximitatem ætatis, niſi ad præſumendam potentiam coeundi; ſed proximitas non exigitur, ſi potentia aliundè deprehendatur, ut dictum eſt.

9 Quartò nota *in ver. Sed cujuſcumque ſint ætatis*: metum, & violentiam, in quacumque ætate incutiantur, reddere matrimonium ipſo jure nullum, cùm tollant libertatem conſenſus: concordat textus ſecundùm unum intellectum
10 *in c. Veniens, il primo ſuprà de ſponſal.* Quòd intellige, talis ſit metus, & violentia, ut potuerint cadere in conſtantem virum, *cap. Veniens, il ſecondo, & cap. Conſultationi*, & ibi dixi *eod. tit.* & eſt communis opinio, ut teſtatur, Buer. *conſ. 21. n. 42. & ſeqq.*

11 Ultimò nota, ex fine litteræ conſenſum matrimonialem metu, aut violentia extortum purgari per liberum conſenſum ſupervenientem, & validari matrimonium meticuloſè, aut violenter contractum. Quòd procedit, ſive con-
12 ſenſus ſuperveniens ſit expreſſus, ſive tacitus, vel præſumptus; nam ſi talis violentia paſſus patienter alteri cohabitet, talis violentia tranſit in conſenſum, ut *c. Ad id quod, ſupra tit. proximo, c. Inſinuante, qui Cleric. vel voven. l. 2. C. quod met. cauſ.* Vel ſi carnalis copula ſubſequatur, ut *c. Significavit, infrà, de eo qui duxit in matrim. & c. Inſuper, qui matrim. accuſ. poſſ.* gloſ. *final. hic*, Hoſtien. *n.* 2. & Butr. *n.*
13 6. Sed hodie hoc corrigitur jure noviſſimo Concilii Tridentini, quia matrimonium nulliter contractum, per ſupervenientem conſenſum non convaleſcit, ſed neceſſe eſt iterum contrahere coram Parocho, & teſtibus, juxta formam præſcriptam *in c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ut ſæpius declaravit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres. Ad hoc quòd dicam infrà, *n.* 47.

14 QUÆRO, an puella duodecim annis minor, cujus malitia ſupplet ætatem, poſſit matrimonium contrahere de licentia Epiſcopi, an verò ſit opus diſpenſatione Apoſtolica?

15 Conſtat apud omnes, jure naturæ, modò adſit ſufficiens rationis uſus, nullam ætatem matrimoniis contrahendis
16 conſtitutam eſſe. Nam impotentia coeundi ita demum dirimit matrimonium jure naturæ, ſi ſit perpetua, ſecus ſi temporalis, *cap. Fraternitatis, infrà de frigid. & maleſic.*
17 Ideòque matrimonium inter puberes, cùm eorum impotentia temporalis ſit, ex aliqua urgentiſſima cauſa, puta pro bono pacis, poteſt contrahi ex diſpenſatione Eccleſiæ, ut eſt caſus *in c. ſup. eod.* quòd potius de matrimonio, quàm de ſponſalibus loquitur, ut ibi not. gloſſ. Innoc. Abbas, & alii. Ergo defectus pubertatis matrimonium non dirimit jure naturæ ſuper quo nulla cadit diſpenſatio, ut 13. *diſtinct. in Summa*, & ibi per gloſſ. & Archid. Atque hujus ſententiæ eſt D. Thomas *in 4. diſt. 36. q. unic. art. 5.* & Victorin.
18 *in ſumm. de matrim. n.* 284. Eamque pluribus comprobat, & ab objectis tuetur, Navarrus *conſ. 4 incipien. tractatum eſt, hoc tit. de deſpon. impuber.* Jure autem poſitivo etſi ad valorem conjugii ſola pubertas ſufficiat; pubertas autem non ex annorum numero, ſed ex habitu corporis, & vigore naturæ æſtimanda ſit, ut conſtat ex *c. Puberes, ſup. eod.* ubi refellitur opinio aliquorum, qui pubertatem ex annis metiebantur, & ibi notat gloſſ. *fin.* & Hoſt. *in princ.* & Cardin. *hic, n. 1. in oppoſit.* dicens, quantum ad matrimonium ætatem non eſſe taxatam, & præveniri poſſe: tamen 19
quia pubertas in fœmina ut plurimum contingat in duodecimo anno abſoluto, & in maſculo decimoquarto; propterea jura aptando diſpoſitionem ad ea, quæ frequentius accidunt, providè præfixerunt fœminæ annum duodecimum completum ad matrimonium ineundum, *c. Continebatur, ſupr. eod. & l. Minorem, ff. de ritu nupt.* & maſculo decimum quartum annum, *ut in cap. Proximo infrà eodem, & inſtitut. de nupt. in princ.* gloſſa *in c. 2. in verb. Canonibus ſupra eod.* quia ſcilicet ante illam ætatem eos impuberes præſumpſerunt, ut *in d. c. Puberes*, ubi hoc notat gloſſ. ultima, quæ communiter approbatur.

Hæc autem impubertatis præſumptio ante ætatem legitimam non eſt juris, & de jure, ita, ut non admittat probationem in contrarium, ſecundùm ea quæ leguntur, & notantur *in c. Ad id quod, & in cap. Is qui fidem, ſupra tit. proximo.* ſed eſt juris tantum, ut advertit Hoſt. *in prædict. Decretal. Puberes, n. 7. in verb. Oſtendit.* Ideòque ſi conſtet malitiam ſupplere ætatem, utique potuerunt minores conjugio copulari, quia hoc caſu præſumptio cedit veritati, ut textus apertus hic, *& in d. c. Puberes, & in c. fin. infrà eod. & in cap. unic. §. 1. eod. tit. lib. 6.* & tenent Feder. de Sen. *conſ. 237. Factum tale eſt;* Quidam nomine, *in princ.* Card. Zabar. *conſ. 4. Legia ætatis*, Ang. l. *conſ. 251. Domina Aſſiſima in princ. & in fine*, & Canoniſtæ omnes hic & in juribus prællegatis, & conſentit S. Thomas *in 4. diſtinct. 36. quæſt. unic. art. 5.* dicens, *Matrimonium, cum fiat per modum contractus, ſubjacere diſpoſitione legis poſitivæ; unde ſecundum jura determinatum eſſe, ut ante illud tempus diſcretionis, quo uterque poſſit de matrimonio ſufficienter deliberare, & debitum ſibi invicem reddere, matrimonia non contrahantur, & aliter facta dirimantur; hoc autem tempus ut pluribus eſſe in maſculis in quartodecimo anno, & in fœmina in duodecimo. Sed quia præcepta juris poſitivi ſequuntur ut in pluribus, idcircò matrimonium valide contrahi, ſi aliquis perfectionem debitam ante tempus prædictum perveniat, itaut vigor naturæ, & rationis defectum ætatis ſuppleat.* Hæc S. Thomas. 20

Itaque præfixio ætatis in effectu hoc tantùm operatur, 21
ut maſculus, qui decimumquartum, & fœmina, quæ duodecimum annum explevit relevantur ab onere probandi pubertatem, quia juvantur juris præſumptione, & cenſentur puberes, quamdiu contrarium non probetur. E contra verò quia pubertas ante prædictum tempus non præſumitur, qui dicit, minorem eſſe puberem, probare debet, cùm habeat præſumptionem contra ſe. Ita declarat Gemin. *conſ. 24. Quia diffuſe, n. 7.* & ante eum Innoc. *in c. Continebatur, n. 3. ſuprà eod.* Hoſt. *in d. c. Puberes, n. 7.* & ibi etiam Henric. Boich. *num. 2.* Butr. *num. 3.* Navarrus *in Manuali c. 22. num. 29.* & Covarr. *in 4. Decretal. in 2. part. cap. 5. numero 3.*

His ita conſtitutis, pro ſolutione quæſtionis propoſitæ duo ſunt inſpicienda. Primum eſt, an ſpectet ad Ordinarium loci cognoſcere, & judicare, an malitia puellæ ſuppleat ætatem. Secundum eſt, poſteaquam de malitia hujuſmodi legitimè conſtiterit, an matrimonium de Epiſc. licentia celebrari valeat abſq; Sed. Apoſtol. diſpenſatione.

Quoad primam inſpectionem credimus manifeſtum eſſe 22
cognitionem, & judicium, an malitia ſuppleat ætatem ad Ordinarium loci pertinere ex infraſcriptis.

Et primò hic caſus cognoſcendi, & judicandi, an malitia ætatem ſuppleat, & puella ſit apta conjugio nullibi reperitur Sedi Apoſtolicæ reſervatus. Ergo Ordinario cenſetur permiſſus per regulam, *c. Nuper verſ. Quia tamen Conditor Canonis, de ſent. excomm.*

Secundò, cauſæ matrimoniales, qualis eſt cognitio, an puella ante annos nubiles ſit apta ad matrimonium contrahendum, ad Epiſcopi tantùm examen, & juriſdictionem, pertinet, tam ex diſpoſitione juris communis, *cap. accedentibus*, & ibi gloſſ. *in verb. Epiſcopalis dignitatis de exceſ. Prælat.* quàm ex Decreto Concilii Tridentini *in c. 20. § hac ſeſſ. 24.*

Tertiò, hoc judicium, an matrimonio obſtet aliquod impedimentum, necne ad Epiſcop. pertinere in ſpecie ſanxit Alexander II. *in c. Multorum, 35. quæſt. 6.* Nam etſi textus dicat, *Epiſcoporum Concilium cauſam illam examinaverit*: tamen gloſſ. in verb. *Concilium*, exponit verbum illud, diſtri-

diſtributivè, id eſt ſinguli Epiſcopi in ſua quiſque Diœceſi; & idem ſtatutum eſt in Conc. Carthaginenſi, cui Auguſtinus interfuit, ut refertur *in c. Sæculares*, 33. q. 2. ubi gl. *in verb. Comprovinciales*, ſimiliter notat hujuſmodi cognitionem hodie ſpectare diſtributivè ad unumquemque Epiſcopum in Diœceſi ſua, & ſequitur ibi Turrecr. *n.* 4. *in verb. Ad Epiſcopos*.

24 Quartò priùſquam matrimonium in facie Eccleſiæ contrahatur, debet Parochus præmittere tres denuntiationes ad præſcriptum Conc. Lateranenſis *in c. Cùm inhibitio, de cland. deſponſ.* & Conc. Trid. *in c.* 1. *ſeſſ.* 24. *de ref. matrim.* Finge igitur inter publicationes revelatum fuiſſe aliquem ex contrahentibus nondum perveniſſe ad ætatem legitimam; è contra verò pro contrahentibus replicari impedimentum illud non obeſſe, quia malitia ſupplet ætatem. Quid aget Parochus? utique de impedimento cognoſcere non poterit, ſed debebit rem ad Ordinarium deferre, ut inquirat an impedimentum ſit verum, vel malitiosè oppoſitum, anve malitia ætatem ſuppleat, ut probatur *in c. fin. in fin. princ. de cland. deſponſ.* & tenet ibi Jo. Andr. *numer.* 9. *in verb. Interdicatur*. Quòd cùm ita ſit, eodem prorsùs modo ad inſtantiam contrahentium Ordinarius debebit hanc ſibi cognitionem aſſumere, cùm ipſe ſit cognitor, & judex impedimentorum matrimonii, *c.* 1. *in fin.* & ibi nota gl. *fin. de conſang. & affin.*

Ultimò, aliis omiſſis, favorabilior eſt cognitio, an malitia ſuppleat ætatem, quàm cognitio, an ſubſit cauſa diſpenſandi cum impubere. Patet, quia propria cognitio tendit ad matrimonium contrahendum via ordinaria, & de jure communi, cum Canones admittant, ut conjugia uniri valeant ante legitimam ætatem, quoties vigor naturæ, & rationis ætatem ſupplet, ut prædiximus. Poſterior autem cognitio tendit ad matrimonium in eodem jure extraordinario diſpenſationis, quæ odioſa eſt, & reſtringenda, *c. Quod dilectio, de conſang. & affin. c.* 1. *& 2. de fil. Presbyt.*
25 *lib.* 6. Sed cognitio cauſæ diſpenſandi cum impubere ſpectat ad Epiſcopum, ſecundum opinionem Hoſt. & communem *in c.* 2. *ſupr. eod.* ut dicemus infrà *n.* 34. ergo multò magis ad Epiſcopum ſpectare cognitio, an malitia ſuppleat ætatem. Ex quibus credimus hanc primam inſpectionem parum, vel nihil habere difficultatis.

26 Quo verò ad ſecundam inſpectionem, pro clariori ſolutione obſervandum eſt, in quatuor caſibus quæri poſſe, an puella ante annos nubiles poſſit matrimonio copulari authoritate Eccleſiæ.

27 Primus eſt cum puella non eſt doli capax; & hoc primo caſu explorati juris eſt Epiſcopum diſpenſare non poſſe, imò nec Summum Pontificem, quia in Sacramentis omnibus in quibus requiritur actus ſuſpicientis, ſicut eſt matrimonium, uſus rationis eſt ex neceſſitate Sacramenti, ut docet S. Thomas *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 2. *art.* 2. quem referunt, & ſequuntur Card. Turrecr. & Præpoſ. *in c. Subdiaconus*, *n.* 2.
28 77. *diſt.* in ſubſtantialibus autem Sacramentorum non diſpenſat Eccleſia, ut definitum eſt in Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *de commun ſub utraque ſpecie*, *c.* 2. ibi, *Salva illorum ſubſtan-*
29 *tia* Idem probatur *in c. Ubi non eſt*, 30. *q.* 2. ubi Nicolaus Papa determinat infames eſſe matrimonii incapaces, quia ubi non eſt conſenſus, ibi non eſt conjugium. Ex defectu autem conſenſus matrimonium eſt irritum jure naturæ, ſuper quo nulla cadit diſpenſatio, 13. *diſt. in Summ. S. Thom. quodl.* 4. *art.* 13. *& in* 4. *diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 3. *ad* 2. Sed hic non eſt caſus noſter.

30 Secundus caſus eſt, cum puella habet quidem uſum rationis, & prudentiam ad matrimonium jure naturali neceſſariam, ſed tamen non eſt habilis ad copulam conjugalem; & ſuper hoc impedimento ſolus Romanus Pontifex diſpenſat, cum ſit ſupra omne jus humanum poſitivum, *cap.*
31 *Propoſuit, de conceſſ. præb.* & potentia actualis coeundi non ſit de ſubſtantia matrimonii jure naturali, vel Divino, ſed ex Conſtitutione Eccleſiæ tantum, ut efficaciter probat
32 Navarr. *d. conſ.* 4. *nu.* 4. *hoc tit. de deſponſ. impub.* At verò Epiſcopus ſuper hoc impedimento nullatenus diſpenſare valet, quia cùm lege Eccleſiaſtica diſtrictè interdicantur matrimonia impuberum, ut *in c.* 2. *ſuprà eod.* non eſt Epiſcopi hanc prohibitionem Canonis relaxare, ſecundum communem, & veram Canoniſtarum ſententiam, quam latè tuetur Archid. *in c. Licèt Canon*, *n.* 3. *verſ. Et ibi aſſertivè dixit, de elect. lib.* 6. poſt Innoc. *in c. Dilectus, de temp. ordin.* Sed neque hic dicitur eſſe caſus noſter.

(Advertitur etiam in hoc caſu expedire, ut petatur diſpenſatio à Sede Apoſtolica, quemadmodum huc uſque fieri conſuevit. Sic enim res agitur cum plena ſecuritate conſcientiæ, & vitatur periculum nullitatis matrimonii, ſi fortè aliquis ex contrahentibus reverà non ſit habilis ad copulam conjugalem, ſuper quo defectus ſolus Papa diſpenſat, ut concluditur ſupra in 2. *caſu*.)

Tertius caſus eſt, cum incertum eſt, an malitia ſuppleat 33
ætatem, & partes ipſæ hoc fatentur, ſed tamen adeunt Epiſcopum pro diſpenſatione; & tunc ſi puella ſit pubertati proxima, admitti forſitan poteſt illorum opinio, qui te-
nent Epiſcopum ex urgenti cauſa poſſe diſpenſare; pro qua 34
videtur text. *in c.* 2. *ſup. eod. ibi, Diſtrictibus inhibemus, ne aliqui ante ætatem Canonibus præſcriptam conjungatur, niſi fortè aliqua urgentiſſima neceſſitate interveniente, utpotè pro bono pacis talis conjunctio toleretur*. Verbum enim, *toleretur*, non intelligitur de perſeverantia permiſſionis, ſed approbationis, ut inquit Navar. *conſ.* 5. *n. ult. de deſponſat. imp.* & cum illa Decretalis indulgeat diſpenſationem, nec aperiat cui intelligi debet de Epiſcopo, ſecundum theoricam Joannis de Lignano, & Jo. de Cald. *in c. At ſi Clerici*, §. *de Adulteriis, de jud.* quam ibi ſequuntur Butr. *n.* 17. *ver. Tamen eo quod jus permittit diſpenſationem*, & Abb. *nu.* 5. *verſ. Si verò expreſſè*; nam reſpectu Papæ non poteſt intelligi, quia ejus authoritas ſemper intelligitur excepta, ut ibi advertit idem Abb. *n.* 5. *verſ. Sed iſta difficultas*; unde hujus ſententiæ videntur eſſe *in d. c.* 2. Hoſt. *n.* 4. *in verb. Niſi fortè*, Jo. Andr. *n.* 1. Butr. *n.* 4. Anchar. *nu.* 2. Præpoſ. *in fin.* & Alex. de Nævo *n.* 6. qui omnes affirmant Epiſcopum debere cognoſcere, an hujuſmodi cauſa ſit juſta, ac deindè matrimonium ante legitimam ætatem eſſe contrahendum de illius licentia. Eidem ſententiæ adſcribendi ſunt Authores qui ſcripſerunt mortaliter peccare contrahentes matrimo- 35
nium ante legitimam ætatem ſine juſta cauſa, & licentia Epiſcopi; hi enim abſque dubio ſupponunt Epiſcopum poſſe ex juſta cauſa hujuſmodi licentiam impertiri; quod docuerunt Petr. de Palude *in* 4. *ſent. diſt.* 28. *q.* 2. *art.* 1. *n.* 8. Tabien. *in verb. Matrimonium*, 5. *q.* 6. Porrò hæc opinio multas, & graves patitur difficultates; ſed quidquid ſit de illius veritate, neque hic eſt caſus noſter.

Quartus denique, & ultimus caſus eſt, cùm non verſam in dubio, ſed ex habitu corporis, & ex aliis ſignis ſufficienter conſtat malitiam ſupplere ætatem, eò quòd puella non modò ſit ætati proxima, id eſt, poſt undecimum annum cum dimidio, ſecundùm opinionem gloſſ. Innocen. & Canoniſtarum *in c. Continebatur*, *ſupra eod.* ſed etiam ex aliis ſignis pubertatem præſeferat; quod plerumque evenire ſolet his, qui nati in murice, & auro, & nutriti inter ſuperbas opes, & delicias, vires majores, majuſque robur corporem ſibi quærunt, ut inquit Navar. *in præalleg. conſ.* 4. *n.* 13. *de deſpon. impub.* Evidens autem, & infallibile 36
ſignum pubertatis oſtenditur ex menſtruis purgationibus; nam certum eſt puberem eſſe, qui ex habitu corporis pubertatem oſtendit, & generare jam poteſt, ut definitur *in d. c. Puberes*, *ſup. eod.* potentiam autem generandi ſufficienter probari ex menſtruis, author eſt Ariſt. *lib.* 7. *de hiſt. anim. c.* 2. *in princ.* dicens, conceptum mulierem à profluvio menſtrui ſuaptè natura incipere; idem docuit Nicolaus de Lyra *Exodi* 21. ubi ait ſecundùm Rabbi Salo ortum pilorum, & menſtruorum eſſe ſigna pubertatis. Imò, ut inquit Silv. *in ver. Matrimonium*, 5. *n.* 3. *q.* 3. ſecundum Medicos menſtrua ſola arguunt pubertatem in muliere, quæ ſi incipit habere, eſt apta ad generationem, & conſequenter malitia ſupplet ætatem; & ſequuntur ex recentioribus Henriq. *lib.* 11. *de matrim. c.* 13. *n.* 11. Thom. Sanch. alios referens *de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *de imped. diſp.* 104. *n.* 34. & Baſil. Pont. *in eod. tract. lib.* 7. *de imped. dirim. c.* 65. *n.* 4.

Hoc igitur ultimo caſu Ordinarius receptis probationi- 37
bus, & compilato proceſſu, diligenter conſiderare debebit quid ex eo reſultet. Et quidem ſi cognoverit probationes malitiæ eſſe infirmas, aut dubias, illius partes erunt inhibere contrahentibus, & illorum Parocho, ne ad matrimonii celebrationem audeant procedere, juxta text. *in c. fin. infra de cland. deſponſ.* ſed è converſo ſi compererit eaſdem probationes eſſe concludentes, oportebit eum pronunciare puellam habere aptitudinem ad copulam conjugalem, & ſufficientem prudentiam ad intelligentiam vinculi matrimonialis, & ſic malitiam ſupplere ætatem, ac proindè inter contrahentes nullum extare Canonicum impedimen- 38
tum

tum: quo peracto liberum erit partibus matrimonium contrahere de Epiſcopi licentia ſine ulla Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Ratio eſt, quia impedimentum ætatis a Canonibus præfinitæ non eſt ſimplex, & abſolutum, ſed eſt conditionale, niſi malitia ſuppleat ætatem, ut hic patet, *& in c. Puberes, ſupra eod.* & infrà *in c. fin. & in c. unico, eod. tit. lib. 6.* Ergo ſtatim atque Ordinaris declaravit, malitiam ſupplere ætatem, puella in contrahendo utitur jure ſuo, & Epiſcopus concedendo licentiam nihil attentat contra jus, quin potiùs cùm ſit Canonum cuſtos, jura conſervat, ut poſt Jo. de Lign. & Cald. dicunt Ant. de Butr. *in c. At ſi Clerici, §. de adulteriis, n. 17. verſ. Eo quod jus ſimpliciter permittat,* & Abb. *n. 5. verſ. Si verò expreſſe, ſuprà de judic.*

39 Præterea matrimonium inſtitutum eſt à Deo primò in ficium naturæ, & poſt lapſum in infirmitatis remedium, §. *His ita, & c. Quidquid,* 32. *q.* 2. ait enim Apoſt. 1. ad Corint. 7. *propter fornicationem unuſquiſque ſuam uxorem, & unaquæque virum ſuum habeat, c. Quomodo,* 31. *q.* 1. Ergo ſi puel-
40 la, quæ jam pubes eſt, & apta concipere, non poteſt continere, juri naturali, & divino conſentaneum eſt, ut ei ſuccurratur nuptiarum remedio: quod optimè agnovit Jo. Andr. *in d. c. Puberes, n. 8. in fin.* dicens: *prævenienti ætatem neceſſe fuit provideri, ne haberet neceſſe fornicari; unde ſi prævenitur pubertas, licebit contrahere; & ita ſervari videmus.*
41 Hæc ille. Quo fit, ut Epiſcopus, qui puellæ ætatem prævenienti impediret libertatem matrimonii ad remedium concupiſcentiæ inſtituti, & in ſubſidium fragilitatis humanæ, ut inquit gl. in extravag. *Antiquæ,* Joan. XXII. *in ver. Efficax,* non eſſet à lethali culpa immunis, quia adduceret eam in periculum incontinentiæ, ut *in d. c. Quidquid,* 32. *quæſt.* 2.

42 Ad hæc DD. affirmant paſſim, poſſe matrimonium contrahi ante ætatem nubilem, ubi malitia ſupplet ætatem, gl. *in d. c. unic. §. 1. in verb. Supplebat,* Innoc. *in d. c. Puberes, in princ. in verb. Certum,* quem ibi ſequuntur Hoſt. Jo. And. & omnes, S. Th. & alii ſupracitati *n.* 5. Quibus verbis apertè ſupponunt, probata malitia non eſſe opus diſpenſatione Apoſtolica. Aliàs enim non aſſererent matrimonium poſſe contrahi; quia quod fieri non poteſt de jure communi, ſed fit tantum ex diſpenſatione Papæ, cenſetur impoſſibile, ut notat gl. *in l. Continuus, §. Cùm quis, in verb. Relictæ, ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. Apud Julianum, §. fin. ff. de legat.* 1. Innoc. *in c. Paſtoralis, de cauſa poſſ. & propriet.* DD. *in c. Super eo de condit. appoſit.*

Ac demùm non eſſe opus diſpenſatione Apoſtolica, ut puella præveniens ætatem nubere poſſit, clarè ſupponunt Palud. Tabien. Ang. & Silv. ſupracit. *n.* 35. ſentientes non peccare contrahentem matrimonium ante ætatem legitimam ex juſta cauſa, & de licentia Epiſcopi.

43 Nec prædictis obſtat, quòd diſpenſatio contrahendi matrimonium ante annos nubiles, ubi malitia ſupplet ætatem, peti ſoleat à Sede Apoſtolica, quoniam hinc non ſequitur, adempta ſit facultas Ordinariis ſuper hoc competens de jure communi, ut notabiliter dicit gl. *unica in c. fin.* & ibi Butr. *n.* 50. *ver. Non obſtat quòd ſolus Papa diſpenſat de fil. preſbyt.*
44 Ratio eſt, quia quod poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi, multò magis poteſt Pontifex maximus in tota Eccleſia, cùm ſit Ordinarius ſingulorum, *c. Cuncta per mundum,* 9. *q.* 3. gl. *in c. Cùm nullus, in ver. In eadem, de temp. ordin. lib.* 6. & ſolus univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, ut eſt definitum à Pelagio II. in Conſtitutione, quæ incipit, *Manifeſto,* in Bull. *tom.* 1. *pag.* 7. & multoties ad eum partes confugiunt, non quòd caſus ſit reſervatus, ſed ut ſibi abundantiùs conſulant
45 ſupremæ Sedis authoritate: unde ſi Papa aliquid faciat de plenitudine poteſtatis, cùm ſit abſolutè dominus, non præjudicat inferioribus, nec adverſus eos præſcribit, ut declarat Innoc. *in c. Bonæ, il* 2. *n.* 2. *in fin. de poſtul. Prælat.* Specul. *in tit. de præſcript. verſ. Illud,* & Abb. *conſ.* 101. *in quæſt. n.* 6. *verſ. Nec Papa exercendo hoc jus lib.* 1.

46 Ad extremum expreſsè hoc declaravit ſan. mem. Gregorius XII. quiput refert Navarr. *conſ.* 5. *in fin. de deſponſ. impub.* cuidam petenti diſpenſationem ad matrimonium impuberis, dicitur reſpondiſſe, Sedem Apoſtolicam ob hoc non eſſe interpellandum, cùm ſi deſit diſcretio, vel potentia conſummandi matrimonium, Sedes Apoſtolica nihil poſſit? quòd ſi neutrum deeſſe cognoverit Ordinarius poterit, ſi cauſæ, quæ narrantur, ſunt veræ, ſuo jure dictam licentiam concedere.

Et idipſum ſæpius probavit S. Congregatio Concilii: ali- 47
quando enim cenſuit matrimonium inter puberem, & impuberem contractum ſervata forma Concilii Tridentini eſſe quidem nullum, nec per cohabitationem, & copulam ratificari poſſe, niſi iterùm contrahatur ſervata forma ab eodem Concilio præſcripta: ſed tamen hoc eſſe intelligendum de eo impubere, in quo malitia non ſupplet ætatem; nam quoad hoc Concilium non Correxit Canones: an verò malitia ſuppleat ætatem, necne, Ordinarium diſpicere debere. Item in cauſa Januenſ. cenſuit matrimonium inter adoleſcentem duodecim annorum, & puellam tredecim eſſe nullum, niſi malitia ſuppleat ætatem: malitiam verò in duobus conſiſtere, & in diſcretione ad conjugalem conſenſum, & in potentia ad copulam: an autem ſit in impubere hujuſmodi malitia, ſpectare ad judicem Eccleſiaſticum. Et alias dedit litteras ad Epiſcopum Caltinum, ut ſibi legitimè conſtiterit in muliere pubertati proxima malitiam ſupplere defectum ætatis, concedat licentiam, ut matrimonium in facie Eccleſiæ contrahatur.

Secundò QUÆRO, præhabito, quod decretum pri- 48
mum *ſeſſ.* 24. Concilii Tridentini prohibens matrimonia clandeſtina non prohibet ſponſalia, an matrimonium per verba de præſenti per puberem, & impuberem contractum clandeſtinè non ſervata forma à Concilio tradita migret, & reſolvatur in ſponſalia; quod aliquibus placuit 49
DD. hac de re conſultis ex reſponſo Bonifacii VIII. *in cap. unic. §. 1. de deſponſ. impuber. lib.* 6. Propoſitam dubitationem excitavit Epiſcopus Valentin. & Congregatio publica, diſſentientibus tantùm Cardinalibus Peruſino, & Caraſa, cenſuit opinionem hanc eſſe veram, ut clandeſtinitas non obſtet: quia matrimonium per verba de præſenti contractum inter puberem, & impuberem valet in vim ſponſalium, ſecundùm c. 1. §. 1. *de deſponſ. impub. in* 6. quia jus jam eſt interpretatum tale matrimonium per verba de præſenti contractum eſſe tantùm ſponſalia per verba de futuro, d. §. 1. Ergo ſicut clandeſtinitas non obeſſet validitati ſponſaliorum, quæ per puberes fuiſſent contracta, ut jam Congregatio declaravit, & nullum eſt dubium in hoc: ita nec obſtabit validitati horum ſponſaliorum inter puberem, & impuberem contractorum, quia licèt ſint contracta per verba de præſenti in ſchemate matrimonii, attamen lex voluit eſſe pura ſponſalia per verba de futuro: ergo idem jus in iſtis ſponſalibus, quod in aliis; lex enim voluit eſſe hæc ſponſalia ſicut alia. Illud tamen Congregatio omnium conſenſu non probavit, quod dicitur in me- 50
moriali, impubere factum puberem poſſe cogi per cenſuras; quia hoc eſt contra, *cap. De illis, de deſponſ. impub.*

Hoc ultimum ego intelligo, niſi ſponſalia ſint jurata, 51
quia tunc etiam impuberes facti puberes coguntur per cenſuram Eccleſiaſticam ad obſervantiam juramenti, ut eſt caſus *in c. ex litteris, il* 2. *ſupra de ſponſal.* dummodò tamen tempore ſponſaliorum eſſent doli capaces, ut ibi dixi *in gloſſ.* 2. *num.* 4.

Rurſus quod ſuperiùs dictum eſt, matrimonium contractum non ſervata forma Conc. Trid. valere in vim ſponſaliorum, procedit tantummodò in matrimonio contracto inter puberem, & impuberem, vel inter duos impuberes non proximos pubertati, & quorum malitia non ſupplet ætatem: cum enim talis contractus propter ætatis defectum valere non poſſit ut matrimonium de præſenti, lex interpretatur valere eo modo, quo poteſt, & ſicut ſponſalia de futuro, ut *in d. c. unic. §. 1.* juncta gl. *in ver. Matrimonium de deſponſ. impub. lib.* 6. At ſecus eſt in matrimonio non ſervata forma Conc. per verba de præſenti inter puberes contracto, quia illud non reſolvitur in ſponſalia de futuro, ut aliàs S. Congregatio declaravit; nam conſulta, an matrimonium clam ſine Parocho, & teſtibus contractum reſolvatur ſaltem in vim ſponſaliorum; reſpondit non reſolvi, quia eſt defectus in forma.

DE

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

Ex Concilio Arelaten.

CAPUT I.

SI quis clam deſponſaverit aliquam, & mulier vel vir negat hujuſmodi deſponſationem: Viro incumbit probatio.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium clandeſtinum non præſumitur, ſed illud alleganti incumbit onus probandi, & n.5. Et quid poſt Concilium Tridentinum, n.6.*
2 *Matrimonium clandeſtinum de jure communi validum eſt quoad Deum indiſtinctè, & quoad Eccleſiam, dummodo ſufficienter probetur.*
3 *Collatio clandeſtina quamvis non careat ſuſpicione, tamen valet, ubi de ea fuerit facta fides.*
4 *Electio non valet, ſi ſit clandeſtina.*

1 SI quis clam. Ei, qui aſſerit matrimonium, incumbit probatio. Hoc dicit ſecundùm communem intellectum, vel aliter ſecundùm Abbat. pro matrimonio clandeſtino non præſumitur, ſed illud alleganti incumbit onus probandi. Primò ponit thema. Secundò determinationem, ibi, *Viro*.

2 Nota primò ibi, *Incumbit probatio*, Matrimonium clandeſtinum, jure communi inſpecto, eſſe validum quoad Deum indiſtinctè, & quoad Eccleſiam, dummodo ſufficienter probetur; quod ſatis probatur hìc: nam fruſtra Pontifex gravaret virum onere probandi matrimonium clandeſtinum, ſi non valeret: & ita ex hac littera deducunt Abb. Præpoſ. & Alexan. de Nevo omnes *in 1. notab.* Solus enim trahentium conſenſus ſufficit ad validitatem matrimonii, licèt clam ſit præſtitus, ut §. *Sed objicitur*, & §. *His ita reſpondetur*, 30. *qu.* 5. & *cap. fin. infra eod.* & definitum eſt Tridentina Synodo *in cap.1. ſeſſ.24. de reform. matrim.* ubi anathemate damnatur, qui clandeſtina matrimonia, libero contrahentium conſenſu facta, negant vera, & rata eſſe quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit. Et eſt ſimile in colla-
3 tione facta clandeſtinè, quæ tametſi non careat ſuſpicione, 4
tamen valet, ubi de ea fuerit facta fides, ut eſt teſtus *in cap. unic. ſuprà, ut Eccleſ. Benef.* Secus eſt in electione, quæ non valet, ſi ſit clandeſtina, ut *in c. Quia propter*, & ibi dixi *nu.* 64. *de elect.* & *cap. final. eod. tit. lib.* 6. ſecundum Abbatem, & Alexandrum de Nævo *ubi ſuprà*: & ita olim erat differentia inter matrimonium ſpirituale, quod contrahitur inter electum, & Eccleſiam, ut *cap. Inter Canonicos, de elect.* & matrimonium carnale; quia illud vitiabat clandeſtinitas, hoc autem non vitiabat.

Sed hodie æquiparantur, quia nec matrimonium carnale inficitur propter clandeſtinitatem, ut ſtatim dicam.

Secundò, nota ex textu, quòd ubi vertitur in dubium, 5
an matrimonium ſit contractum, necne, ſi vir aſſerat illud contractum fuiſſe, probare debet; & è converſo ſi mulier dicat contractum ſimiliter debet probare: nam etſi hæc Decretalis quoad hoc varios habeat intellectus, tamen hæc eſt communis lectura, quam aliis confutatis ſequitur gloſſ. *unic. hìc*, Innoc. *in verb. Viro*, & communiter Doctores, ut atteſtantur Cardin. Abb. Alexan. de Nævo, & Præpoſitus, omnes *in principio*.

Sed hodie inutilis eſt hæc controverſia, quia cùm ma- 6
trimonia clandeſtina irrita ſint ex decreto Concilii Tridentini *in d. c.* 1. & dicam pleniùs *in cap. ſeq.* dicens matrimonium clandeſtinum; gravari non debet onere probationis, quia fruſtra admitteretur ad probandum id, quod probatum non relevat, *l. Ad probationem, C. de probationib. cap. Cùm contingat, ſuprà de offic. delegat.* Propterea enim hìc admittitur probatio, quia clandeſtinitas non vitiabat matrimonium. Ergo ſecus ſi vitiaret, quia probatio eſſet inanis, & fruſtatoria, ut conſiderat hìc Præpoſ. *in* 1. *notab.*

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

Alexander III. Belvacen. Epiſcopo.

CAPUT II.

QUòd nobis: & infrà. Si matrimonia ita occultè contrahuntur, quòd exindè legitima probatio non appareat: ii, qui ea contrahunt, ab Eccleſia non ſunt aliquatenùs compellendi. Verùm ſi perſonæ contrahentium hoc voluerint publicare, niſi rationabilis cauſa præpediat, ab Eccleſia recipienda ſunt, & comprobanda, tamquam à principio in Eccleſiæ coſpectu contracta.

SUMMARIUM.

1 *De matrimonio occulto non judicat Eccleſia, ſed illud publicatum approbat.*
2 *Matrimonium clandeſtinum quot modis dici poſſit, & num ſeqq.*
3 *Occultum dicitur, quod factum eſt coram paucis.*
4 *Matrimonium clam contrahentes non ſunt cogendi ſimul cohabitare, ſi alter, vel uterque matrimonium inficietur, & alia probatio non appareat.*
5 *Confeſſioni conjugum ſtandum eſt ſuper matrimonio jam contracto.*
6 *Et proles ante publicationem ſuſcepta, pro legitima eſt habenda.*
7 *Niſi agatur de præjudicio alterius matrimonii publicè contracti.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n.19.
8 *Filius natus ex ſecundo matrimonio publico cenſetur legitimus, non autem natus ex primo clandeſtino.*
9 *Matrimonium publicum an præjudicet clandeſtino, ſi ambo fateantur ſe clam contraxiſſe, & habeant pro ſe unum teſtem cum fama, & n. ſeqq. uſque ad n. 20.*
10 *Teſtis unicus cum fama plenè probat.*
11 *Probatio per unum teſtem cum fama conquaſſatur per pleniorem probationem etiam de tempore citeriori.*
12 *Contrarium.*
13 *Probationes ſe invicem non collidunt, niſi ſint oppoſitæ, & incompatibiles, & n.17.*
14 *Contraria mutuo ſe expellunt, & vincit, quod eſt potentius.*
15 *Probationes ſi ſint contrariæ fortior prevalere debet, & minor pro non facta habetur.*
16 *Probatio per duos teſtes de viſu præfertur contrariæ probationi per unicum teſtem de viſu cum fama.*

18 *Pre-*

18 *Probationi primæ præſumptivæ ſtandum non eſt in præjudicium ſecundæ probationis veræ.*

20 *Declaratio retrotrahitur ad principium actus declarati.*

21 *Matrimonia clandeſtina de jure communi valida erant.*

22 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*

Matrimonium ex Concilio Tridentino qua forma ſit contrahendum, ibidem.

23 *Matrimonium non conſummatum ſortitur naturam ex conſtitutione Eccleſiæ.*

24 *Impedimenta matrimonium dirimentia poſſe conſtitui ab Eccleſia, eſt de fide.*

25 *Eccleſia poteſt quoſdam inhabilitare ad matrimonium contrahendum.*

26 *Matrimonia clandeſtina quas ob cauſas Eccleſia irrita fecerit.*

27 *Licentia Parochi an debeat eſſe ſpecialis ad matrimonium contrahendum, an vero ſufficiat generalis, & num. ſeqq.*

28 *Vicarius temporaneus Parochi eſt ordinarius.*

29 *Vices ſuas qui committit, cenſetur in totum committere.*

30 *Expreſſum dicitur etiam quod verbis generalibus exprimitur.*

31 *Licentia tacita ad matrimonium contrahendum non ſufficit, & n. ſeqq.*

32 *Coadjutor Vicarii Parochi poteſt matrimonio intereſſe, & aliis dare licentiam, ut interſint, verſ.* Præpoſitus.

Licentia Parochi data contrahentibus adhibendi quem maluerint Sacerdotem, ſufficit ad validitatem matrimonii, ibid. verſ. An licentia.

33 *Matrimonium contractum in Parochia mulieris coram Parocho viri, & è converſo, an ſit validum, & num. 36.*

34 *Et quid, ſi contractum fuerit in Parochia mulieris coram Sacerdote non Parocho, ſed habente licentiam à Parocho viri, præſertim ſi Parochiæ ſint in diverſis diœceſibus, & n. ſeqq. uſque ad n. 39.*

35 *Parochus poteſt audire confeſsiones Parochianorum etiam extra Parochiam.*

36 *Parochus alterius ex contrahentibus poteſt intervenire celebratione matrimonii in aliena parochia.*

Juriſdictio etiam voluntaria non poteſt exerceri extra territorium, quando eſt conceſſa ab inferiore à Principe, & ibid. n. 46.

37 *Sacerdos licentiam obtinens à parocho, interveniendi matrimonio, dicitur habere authoritatem à Concilio, & non à parocho, & n. 42. & ſeqq.*

38 *Vicarius Epiſcopi habens facultatem conferendi beneficia, poteſt ea conferre etiam extra diœceſim.*

39 *Matrimonium contractum coram Sacerdote de licentia parochi contrahentium extra illius parochiam, an ſit validum, necne, & n. ſeq. uſque ad n. 48.*

Parochus in matrimoniis nullam juriſdictionem exercet, ſed præſentiam exhibet, ibidem.

40 *Matrimonium contractum coram parocho utcumque contradicente, valet.*

41 *Teſtium præſentia non circumſcribitur territorio, ſicut juriſdictio.*

42 *Electio non adſcribitur eligenti, ſed potiùs tribuenti facultatem eligendi.*

43 *Licentia ſupponit poteſtatem habitualem in eo, cui conceditur.*

44 *Epiſcopus de Diœceſani licentia ordinat ſuum ſubditum extra diœceſim jure proprio, non jure concernentis licentiam, ibidem.*

45 *Vicario Epiſcopi juriſdictionem ordinariam dat lex, non Epiſcopus.*

47 *Vicarius parochi poteſt audire confeſsiones parochianorum etiam extra parochiam.*

48 *Matrimonium cum ſola præſentia parochi ſine conſenſu, aut alio ejus miniſterio, & coram duobus, vel tribus teſtibus, an valeat, & num. ſeqq. uſque ad num. 55.*

Requiritur, ut parochus ſit adhibitus, num. 54. verſ. Cave tamen.

49 *Parochus an ſit miniſter Sacramenti Matrimonii.*

50 *Matrimonium in lege Evangelica eſt Sacramentum, ad cujus eſſentiam requiritur materia, forma, & miniſter.*

51 *Matrimonium clandeſtinum ante Concilium fuit ratum, & verum matrimonium, & Sacramentum: & contrarium aſſerere eſt periculoſum in fide.*

52 *Matrimonii Sacramentum quem habeat miniſtrum.*

53 *Sacramentorum immutatio ſpectat ad ſolum inſtitutorem Chriſtum.*

54 *Parochus adhibetur in matrimonio ut teſtis authorizabilis.*

55 *Matrimonium cui interfuit Sacerdos juſſu Epiſcopi, ſi Epiſcopus deceptus eſt, ratus, Sacerdotem illum eſſe Parochum contrahentium, cùm tamen non eſſet, an ſit validum.*

QUod Nobis. De matrimonio occulto non judicat Eccleſia, ſed illud publicatum approbat. Hoc dicit ſecundùm Anton. de Butr. Alexan. de Nævo, & Præpoſ. Vel aliter ſecundum Abb. inhærendo litteræ. Qui matrimonium clandeſtinè contraxerunt, altero, vel utroque negante, non appareat exindè legitima probatione, ſimul cohabitare ab Eccleſia non compelluntur: ſed ſi illud publicaverint, tanquam in conſpectu Eccleſiæ factum, comprobabitur, niſi rationabilis cauſa ſubſit, quæ impediat: ponit duo dicta: ſecundùm ibi, *Verum.* 1

Nota primò ibi, *Occultè contrahuntur*, ſecundùm Alex. de Nævo *n. 2.* duobus modis dici poſſe matrimonium clandeſtinum. Primò ſcilicet quando ita eſt occultum, ut nullatenùs probari poſſit. Secundò, quando eſt quidem occultum, ſed non ita, quin poſſit probari per teſtes: & hoc modo dicitur clandeſtinum, id eſt non publicum, licèt probari poſſit: & hoc voluit Innocen. *in c. præcedenti, in princ.* ubi exponit *ver. Clam*, id eſt non publicè, licèt tamen tot fuerunt præſentes, quot ſufficiunt ad probationem. Sic ergo quod factum eſt coram paucis, dicitur occultum, ſeu clandeſtinum, ut notat gloſſ. *in c. Vestra, in ver. Occultum, de cohabit. cler. vel mulier* Facit *cap. Inauditum, § in.* & quod ibi notat gloſſ. *in ver. Dicta paucorum, de accuſat.* & *in c. Ut noſtrum. in ver. Occulta, ut Eccleſiaſt. benef.* Sed hodie ſublata hac diſtinctiones, tu dicas matrimonium dici clandeſtinum, quod non apparet contractum ſervata forma à Concilio Tridentino præſcripta *in c. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrim.* ut plenius dicam infra *in ul. notab.* 2 3

Secundò nota ibi, *Non ſunt aliquatenus compellendi*, clam contrahentes matrimonium non eſſe cogendos, ut ſimul cohabitent, ſecundùm gloſſ. primam, vel ſe pro conjugibus habeat, ſecundùm Innoc. *in princ.* ſi alter, vel uterque matrimonium inficietur, & alia probatio exindè non appareat: & ita hic eſt caſus ſecundùm Abb. Alexan. de Nævo, & Præpoſ. Ratio, quia Eccleſia non judicat de occultis, *cap. Erubeſcant, 32. diſt. cap. Chriſtianis, 32 q. 5.* & paria ſunt non eſſe, vel non apparere, *ut in l. In lege, & l. Rutilia Polla ff. de contrahen. empt.* unde hoc caſu dici poteſt, deficit probatio, ſed non jus, *l. Duo ſunt Titii, ff. de teſtamen. tutor.* ſecundùm Ancar. *hic in 1. notab.* & vide bonam gloſſam *in ſumm. 30 q. 5* Quinimò ſic contrahentes potiùs ſunt ab invicem ſeparandi, quia talia præſumuntur contubernia, & ſtupra; & in hunc ſenſum intellige textum *in c. Aliter, ead. cauſ. & qu.* ut hic in gloſſ. 1. & per Hoſt. *in princ. in verb. Legitima probatio, & in verb. Compellendi,* & Butr. *n. 8.* 4

Tertiò nota ibi, *Si perſonæ contrahentium hoc voluerint publicare*, ſtandum eſſe confeſſioni, & ſimplici verbo utriuſque conjugis ſuper matrimonio clam contracto; & perindè illud habendum eſſe, ac ſi in facie Eccleſiæ contractum fuiſſet, ut in textu: & notant Abb. *in 2 notab.* Alexan. de Nævo *n. 4.* & communiter Doctores. Ideòque proles ante publicationem ſuſcepta, pro legitima ſit reputanda, ſecundùm ea, quæ notantur in *c. Cum nobis, in'r. qui filii ſint legit.* & hic firmant poſt Antiquos Abbas, & Alexan. de Nævo *locis citatis*, & Præpoſit. *n. 3.* 5 6

Hæc tamen concluſio limitari debet, niſi agatur de præjudicio alterius matrimonii publicè contracti, quia tunc credendum non eſſet ſimplici aſſertioni contrahentium, niſi matrimonium clandeſtinum aliundè probaretur, *cap. Super eo, de eo qui cognovit conſang. ux. ſuæ,* & hic ſentit gl. 2. 7

in

in fin. ibi, *Vel aliud*: & apertiùs declarant Innoc. *in verb. Rationabilis*, Hoſtien. *n.1. in eodem ver.* Joan. Andr. *in fin.* Abb. *n.1.* & communiter Doctores, ut atteſtatur Præpoſ.
8 *n.2.* Quod adeò verum eſt, ut ſi filius natus ſit ex matrimonio clandeſtino, deindè natus ſit filius ex alio matrimonio publicè contracto, ſecundus cenſeatur legitimus, & primus illegitimus quoad Eccleſiam, quæ de occultis non judicat, ſecundùm Gaſpar. Calder. quem hìc ſequitur Alexan. de
9 Nævo *in 3. q.* Quinimò ſecundùm Vincent. hìc matrimonium manifeſtum ſemper præjudicat clandeſtino, etiamſi ambo confiteantur matrimonium clandeſtinum fuiſſe priùs contractum, & habeant pro ſe unum teſtem cum fama: quod Gaſpar. Calder. dicit eſſe benè notandum: & hoc tenent Butr. *n.9.* & communiter Doctor. ut teſtantur Ale-
10 xan. de Nævo *n.12.* & Præpoſ. *n.4.* Sed Cardin. *in 1. quæſt.* tenet oppoſitum, quia unus teſtis cum fama facit plenam probationem, ut eſt text. cum gloſſ. *in verb. Famam, in cap. 1. de appellat.* & notat gloſſ. & Innoc. *in c. Veniens, il primo, de teſtib.* Bart. plenè *in l. De minore, §. Tormenta, nu. 30. ff. de quæſt.* Speculat. *in tit. de not. crimin. §. Fama, verſ. Quid agente.* Unde, ut inquit Cardin. Si per unum teſtem, & famam conſtet de matrimonio clandeſtino priùs contracto, retrò dicitur non fuiſſe contractum clandeſtinum; vel ſaltem ex quo conſtat nunc de ipſo, præfertur matrimo-
11 nio poſteà publicè contracto. Verùm Abb. *hìc n.6. verſ. Sed ſalvando*, tenet primum dictum Vincentii, quia ubi alia probatio apertior concurrit cum fama, & uno teſte, tunc eſt ſtandum probationi clariori, & meliori, licèt teſtis, & fama deponant de tempore anteriori: & ſubdit, hoc eſſe dictum ſatis notabile, quia ſi quis probat per unum teſtem, & famam de ſuo titulo anteriori, alius verò probat per teſtes apertos de ſuo titulo citeriori, judicandum eſt ſecundùm probationem clariorem. Idque Alexan. de Nævo *nu. 13.* dicit eſſe perpetuò notandum, quia multùm limitat notata per DD. *in c. Licèt cauſam, de probat.* & per Bart. *in l. Si duo, ff. Uti poſſid.* & ſubdit Præpoſ. *hìc n.4. verſ. Et ideò infert.* [Quòd ſi hòc habet locum in matrimonio in quo agitur de majori periculo, quantò magis in temporalibus?] Et hanc partem videtur ſequi Hoſt. *in Summa hoc tit. §. Verùm Clandeſtina.*

12 Sed certè opinio Abbatis non tranſit ſine difficultate, quia tunc probatio plena confunditur, & quaſſatur à plenio-
13 re, quando probationes ſunt invicem oppoſitæ, & incompatibiles, adeòut conciliari non poſſint, puta quia ſunt ſuper articulis directè contrarii, de iiſdem perſonis, & actibus, & de eodem inſtanti temporis, juxta text. in Clem. 2.
14 juncta gloſſ. *in ver. Directè contrariis, de teſtibus.* Hęc enim eſt natura contrariorum, ut mutuò ſe expellant, *c. Majores, §. Item quæritur ſuprà de Baptiſm.* Clem. *Gratiæ, de reſcript. l. Pomponius, §. Sed & is, ff. de procurat. l. Sed ſi pupillo, §. Si Inſtitoria*, & ibi gloſ. *in eodem verb. ff. de Inſtitor. actione*, & vincat, quod eſt potentius, *l. Generaliter, ff. de fidejuſſor. l. Si duo, ff. de ſolut. c. Si vir, 27 diſtinct. & cap. Jejunium, 86.*
15 *diſtinct. cum ſimilib.* Unde ex probationibus contrariis fortior prævalere debet, quia minor pro non facta habetur, Natta *conſ. 373. Quoniam contra, in fin.* Grat. *conſ. 6. n. 23.*
16 *lib. 2.* Et ſic probatio per duos teſtes de viſu præfertur contrariæ probationi per unum teſtem de viſu cum fama, ut
17 per Soccin. *conſ. 270. Conſideratis, n. 3 lib. 2.* At ſecus eſt, ſi probationes non ſint ita contrariæ, quin poſſint diſtinctione conciliari; quia tunc non refert, utra ſit potentior, nec attenditur major, vel minor numerus teſtium, quia ſe vicem non collidunt, ut declarat Bald. *conſ. 380. Tres ſunt caſus n.2. & 3 lib. 5.* Hoc autem caſu probatio matrimonii clandeſtini per unum teſtem cum fama, & probatio matrimonii poſteà publicè contracti, non ſunt oppoſitæ, cùm percutiant diverſa tempora, ſecundùm gloſ. præalleg. in d.
18 Clem. 2. Ergo ſe invicem non enervant, ſed utraque retinet ſuam vim, niſi probatio primi matrimonii eſſet ſolùm præſumptiva, & probatio ſecundi eſſet vera, quia tunc non ſtaretur primæ in præjudicium ſecundæ, ut notat gloſſa 2. *in §. His ita reſpondetur, 32. qu. 5.* & Gemin. *conſ. 27. Super dubiis n.3.* Soccin. *loc. cit.* ad text. *in d. cap. Super eo, infrà de eo qui cognovit conſang. uxor. ſuæ*, & propterea hìc non ſtatur confeſſioni conjugum ſuper matrimonio clandeſtino in præjudicium matrimonii publicè contracti, ut dixi
19 ſuprà *n.7.* Circa hoc tamen latiùs non inſiſto, quia cùm hodie matrimonium clandeſtinum ſit irritum, ut dicam infra *in ult. notab.* etiamſi pleniſſimè probaretur, nunquam præjudicaret matrimonio in facie Eccleſiæ contracto.

Quartò, nota ibi, *tamquam à principio*, declarationem 20
retrotrahi ad principium actus declarati, ut hìc patet; & eſt ſimile *in c. Fraternitatis, infrà de frigid. & malefic.* cum aliis hìc allegatis in gloſ. *ult.* Ea enim eſt natura declarationis, ut aliquid novi non inducat, ſed quod priùs latebat, manifeſtet, ut *l. Hæredes palam, §. Sed etſi notam, ff. de teſtament.* & tradit Gemin. *conſ. 72. Quia articulus n.1.* & Philippus Probus plura cumulans *in addit. ad Monach. in c. 1. nu. 1. de privileg. lib. 6.* & ſcripſi latiſſimè *in c. Quoniam à num. 15. ſuprà de Conſtitut.* ideòque impoſſibile eſt, declarationem non trahi ad præterita, ut in Authen. *de fil. ante dotat. inſtrum. nat. §.1. l. Aſſe toto, ff. de hæred. inſtit.* & tradit Decius *in dict. cap. Quoniam num. 44.* & ibi dixi *n. 45. & 53.*

Ultimò, nota ibi, *recipienda, & comprobanda*, matri- 21
monia clandeſtina hoc jure inſpecto eſſe valida non tantum quoad Deum, cui nec fallit, nec fallitur, *c. A nobis, il ſecondo, infrà de ſentent. excomm.* ſed etiam quoad Eccleſiam, ſi de illis conſtet, vel per confeſſionem utriuſque conjugis, vel per aliàs legitimas probationes, ut patet in text. *& in § Sed obiicitur, & §. His ita reſpondetur, 30. qu. 5.* & hìc tenet gloſſ. *ult.* Innoc. Abb. Antiq. *in princ.* Hoſt. *in fine*, Butr. *in 1. notab. & n. 5.* Cardin. *in princ. & n. 1.* & communiter omnes.

Hoc tamen, ut prædixi, vendicat ſibi locum hoc jure in- 22
ſpecto: ſed hodie qui aliter, quam præſente parocho, vel alio Sacerdote, de ipſis parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus matrimonium attentabunt, eos Sancta Tridentina Synodus ad ſic contrahendum omninò inhabiles reddita, & hujuſmodi contractus nullos, & irritos eſſe decernit, ut diſertis verbis ſtatuitur in decreto de reformatione matrimonii *ſeſſ. 24. c. 1.* Porrò matrimonium 23
non conſummatum ſortitur naturam ex Conſtitutione Eccleſiæ ut declarant DD. *in c. Ex publico, de converſ. conjug. in c. Gaudeamus, & in cap. Quanto de divortiis*: quod conſtat ex quamplurimis impedimentis dirimentibus, quæ per Conſtitutiones Summorum Pontificum inducta ſunt, ut patet ſuprà *in tit. de ſponſal.* & infrà *in tit. de conſaguinit. & affinit. de eo qui dant in matrim. quam poll. per adult. qui Cleric. vel voven. de cognat. ſpirit.* & alibi ſparſim. Jo. Andr. poſt Hoſtien. *in c. Is qui fidem nu. 4. verſ. Unde dicebat, de ſponſalib.* ubi tenet, Papam per ſuam Conſtitutionem poſſe inhabilitare ad matrimonium contrahendum, eique, obediendum eſſe in utroque foro, quia circa matrimonium non conſummatum ſine Dei offenſione ſtatuere poteſt quod placet. Nam etſi lex poſitiva Eccleſiæ non poſ- 24
ſit inducere matrimonium ſine conſenſu; poteſt tamen circa matrimonium inducere novum impedimentum, & antiquum canonicum tollere, *c. Non debet, de conſang. & affinit. & c. prox. infrà eod.* & præſuppoſito impedimento conſenſus contrahentium erit impeditus: D. *in c. ult. infrà de ſponſ. duor.* Quinimò hæc concluſio hodie declaratur eſſe de fide Catholica ab eodem Concilio Trident. *ſeſſ. 24. de ſacram. matrim. can. 4. Si quis dixerit Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis conſtituendis erraſſe, anathema ſit.* Nec deſunt rationes irrefragabiles per ſacros DD. Theologos *in 4. ſent. de ſacr.* 25
matrim. nam matrimonium, ratione qua eſt Sacramentum pertinet ad Eccleſiam, ſicut habetur *in ead. ſeſſ. 24. de Doctrina Sacr. matr.* & docet S. Th. *lib. 4 contra Gentiles, c. 78.* & ideò Eccleſia diſponit ſicut in cæteris Sacramentis, de temporibus, & ritibus eorum: & ſicut poteſt à Sacram. Ordinis arcere bigamos, homicidas, & ſimiles; ſic etiam à Sacram. Matrimonii, quos non judicat eſſe conjugendus. Deinde in hoc Sacram. Eccleſia poteſt facere, & declarare actum nullum, licèt in quibuſdam aliis Sacram. id effici non poſſit in quibus imprimitur character, cùm à voluntate humana non dependeat, ſed ſecum afferant effectum, & legitima intentione conſecrerentur, & ſuſcipiantur, ut notatur *in c. ult. infrà de ſchiſmat.* quia Sacram. matrimonii ex voluntate humana efficitur. Et quemadmodum per excommunicationem poteſt effici, ut Sacram. Pœnitentiæ ſit nullum, & votum ſolemne ſimiliter ſit nullum, ſi legitimis ſuis legibus non fuerit peractum: ſic poteſt effici per Eccleſiæ legem, vel Summi Pontific. Conſtitutionem, ut conſenſus ille, quo Sacram. Matrimonii perficitur, reddatur nullus, & non aptus ad contrahendum, & ſic talis contractus conſequens ſit etiam nullus, ſicut cæteri,

cap. Cùm lex, cum ibi notat. *ſuprà de fidejuſſorib.* qui cùm per merum jus naturæ firmi eſſent, humana lege infringun-
26 tur. Et quamvis matrimonia clandeſtina olim valida eſſent; nihilominus Sancta Dei Eccleſia ſemper illa deteſtata eſt, atq; prohibuit ex juſtiſſimis cauſis, ut notatur *in §. His ita reſpondetur*, q.5. & ibi per gloſſam *in Summa*. Verùm cùm prohibitiones illæ propter hominum inobedientiam jam non prodeſſent, & gravia peccata committerentur, quæ ex iiſdem clandeſtinis conjugiis ortum habent; præſertim verò eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt: jure optimo S. Synod. certam formam matrimoniis contrahendis præſcripſit cum decreto irritante, ut *in d.c.1. ſeſſ.24. de reform. matrim.* Circa hoc decretum contingit dubitare de pluribus.

Et primò QUÆRITUR, an idem decretum, qua par-
27 te diſponit, ut matrimonia celebrari poſſint coram Sacerdote de Ordinarii, vel parochi licentia, exigat licentiam ſpecialem, an verò ſufficiat generalis omnia Sacramenta adminiſtrant?

Videtur poſſe diſtingui, an Sacerdos celebrationi matri-
28 monii interveniat tamquam Vicarius temporaneus parochi, an aliter de ejus licentia, ut primo caſu validè præſtet matrimoniis celebrandis ſuam præſentiam: quod in terminis Clem.1. *de privil.* tenet ibi gloſſ. communiter approbata *in ver. Preſbyteri* eſt enim Ordinarius ex notatis per Bart. *in l. Nec quidam, §. Ubi decretum, il primo n.5. verſ. Unde obſtat, ff. de offic. Proconſ. & legat.* & per Alexand. *in l. More, in fin. de juriſd. omn. judic.* Et quamvis ſit conſtitutus in locum ipſius conſtituentis, dicitur tamen de jure Canonico habere ordinariam juriſdictionem, ut idem Alex. tradit *in rubr. de offic. ejuſd. n.*17. qui etſi loquatur de Vicar. Epiſcopi, per *c. Romana, de appell. lib. 6. & c.2. de offic. Vicar. eod lib.* tamen idem intelligi poteſt reſpectivè de Vicario parochi eo caſu, in quo poteſt Vicarium conſtituere, ut per Rebuff. *in prax. benef. tit. Diſperſat. de non reſiden. n.* 14. Quare tunc intereſt celebrationi matrimonii ex officio,
29 nec quærendum eſt de licentia ſpeciali: nam qui committit vices ſuas, totum cenſetur commiſiſſe, ſecundum Hoſt. *in Sum. de offic. deleg. in §. Quæ delegari poſſint n.*7. Si verò interveniat tamquam alienus Sacerdos, ex licentia tamen propri parochi, juxta decretum Concil. *d.c.1. ſeſſ.24. de reform. mat.* dubitatur, an ſufficiat generis licentia: & videtur non ſufficere, per ea, quæ ex Dec. *conſ.*36. Tiraq. *de legib. connubial. gl.7. n.8. & aliis.* Poſtremò congerit Menoch. *conſil.* 188. *vol.*2. addendo text, in Clem.1. *de priv. & arg. cap. fin. de procurat. lib.6.* & doctrinam Card. in d. Clem.1.

Contrarium defendi poteſt, qui aliàs captatoria eſſet talis licentia; nam ſi Sacerdos tamquam miniſter poteſt alia Sacramenta, & quidem digniora, miniſtrare vigore generalis licentiæ exercendi ea, quæ ad Curati officium pertinent, cur non & matrimonium, cui ſolam exhibet præſentiam? Ita arguit, & concludit Navar. *con.*13. *An Sacerdos, de cland. deſponſ.* Quòd ſi ſecundùm Card. neceſſaria eſſet ſpecificatio, ut poſſet ſe quis immiſcere in materia Matrimonii, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis, nimis reſtringeretur licentia: unde potius dicendum eſt: generalem licentiam idem operari quoad comprehenſa ſub genere, quod ſpecialis quoad ſpecies, *l. Si Chorus, de legat.* 3. Tiraq. *ubi ſup. n.*89.

30 Non obſtat adducta à Menochio, quòd verb. *Licentia* de qua Concilium loquitur *in d.c.*1. denotet conſenſum expreſſum: quia verb. *Expreſſum* multipliciter ſumitur ut per Tiraq. *ubi ſupr.* ſæpiſſimè verò expreſſum dicitur quod verbis generalibus exprimitur, Bart. & Doctores *in l.1. ff. de vulgar. & pupillar.* Tiraqu. *loc. cit. n.* 87. nec oſtenditur verb. *Licentia* exigere expreſſum, & ſpecialem conſenſum
31 Et advertendum eſt, in caſu Menoch. ſuper quo conſulta S. Congregatio reſpondit expreſſam licentiam requiri: expreſſum ſumi ad differentiam, & excluſionem tacitæ licentiæ, quæ prætendebatur ex eo, quòd Canonicus, qui matrimonium celebraverat, dicebatur ſciente, & patiente Patriarcha ſolitus Sacramenta adminiſtrare. Similiter non obſtat Clement.1. *de priv.* quia præterquam quòd caſus eſt diverſus poteſt retorqueri: ibi enim, quia Summus Pontifex expreſſam, & ſpecialem licentiam ad ſolemnizanda matrimonia requiſivit, id expreſſit, quod in Concilio non legitur factum. Caſus, *cap. final. de Procurator. lib.6.* non afficit, quia Sacerdos non contrahit.

Demùm ita S. Congreg. cenſuiſſe referunt Domini de 3
Rota *dec.*750. *n.1. p.1. diverſ.*

Reſolutiones S. Congreg. ſunt infraſcriptæ.

Cum Parochus levi infirmitate detentus conceſſiſſet præpoſito licentiam exercendi concernentia curæ officium, dubitatum fuit, an in ea parochia validè contractum fuerit matrimonium, cui Præpoſitus prædictus loco parochi interfuit S. Congreg. die 22. Junii 1581. cenſuit, eſſe validè contractum præſuppoſita licentia, ſeu commiſſione generali adminiſtrandi omnia Sacramenta: & licèt alias declaraverit requiri licentiam ſpecialem, & expreſſam; tamen id intellexit in quodam Canonico, cui tacitè permiſſa erat adminiſtratio Sacramentorum in Eccleſia Cathedrali, ſciente, & patiente Ordinario.

An ut Sacerdos, qui non ſit proprius contrahentium parochus, eos matrimonio conjungere poſſit, ſufficiat tacita licentia, quæ reſultat ex tolerantia S. Congreg. cenſuit non ſufficere, ſed requiri vel commiſſionem generalem ad-
mininiſtranda omnia Sacramenta, vel ſi hæc non adſit ſpe- 3
cialem, & expreſſam licentiam.

Præpoſitus Eccleſiæ Armacanæ inter cætera dubitavit, an cùm ipſe conſtituiſſet Vicarium in dicta Eccleſia, poſteàque illi dediſſet coadjutorem, de cujus licentia quidam Sacerdos matrimonio contrahentes conjunxit, an matrimonium hoc modo celebratum ſit validum? S. Congreg. adixerat non ſufficere ad validitatem matrimonii licentiam tacitam, quæ reſultat ex tolerantia; ſed requiri vel licentiam generalem adminiſtandi omnia Sacramenta, vel ſi hæc non adſit, exppreſſam, & ſpecialem. Ita Rota dixerat in una Barchinonen. Vicarios temporales ad nutum amovibiles Parochialis Eccleſiæ poſſæ matrimoniis tamquam parochos intereſſe. Ideòque in caſu præſenti S. Congreg. ſenſit, poſſe, & matrimonio intereſſe, & alii dare licentiam, ut interferit hujuſmodique matrimonia eſſe valida.

An licentia contrahentibus nominatim deſignatis à Parocho conceſſa in ſcriptis, ut matrimonio inter ſe celebrando quamvis Sacerdotem eorum arbitrio adhibere poſſint, cenſeatur ſufficiens ad validitatem matrimonii, cui alius Sacerdos vigore ejuſdem licentiæ interfuit? Die 15. Junii S. Conreg. cenſuit ſufficere, mota præcipuè doctrina Card. Zabarell. poſt Zenzel. Paul. & Stephan in Clem.1. *de priv. n.*12.

QUÆRO ſecundò, quid juris de infraſcripta facti ſpecie: Antonius incola Villæ Pontis Caſalis Paduanæ diœceſis, contraxit matrimonium per verba de præſenti cum Catherina, quæ tempore contracti matrimonii erat in Villa d. Antonii, licèt domus ſuæ habitationis eſſet in alia Parochia. Et cùm hujuſmodi matrimonio adhibitus fuiſſet Parochus viri, non mulieris, dubitatum fuit, an eſſet ſatisfactum Tridentino Concilio, quod *c.1. ſeſſ.24. de refor. matrim.* diſponit, matrimonio proprium contrahentium parochum adeſſe debere. Propoſito hoc dubio in Congregatione generali, cui interfuerunt S R.E. Cardinales Moronus, Peruſinus, S. Praxedis. Geſualdus, SS. Quat. Alciatus Senonen. Montaltus, Albanus, Ritarius, Caraſa quique nempè; Peruſ. Geſua. Alc. Montalt. Caraf. arbitrati ſunt nullum eſſe matrimonium non contractum coram proprio parocho mulieris: alii ſex tenuere pro validitate matrimonii, nempè ſufficere parochum viri etiam in parochia mulieris, quia matrimonia voluntariæ juriſdictionis ſunt, & quia Concilium nihil de loco expreſſit, & quia videtur Concilium voluiſſe præſentiam parochi, teſtium ad tollendam ſolam clandeſtinitatem; ad quod ſufficit unus parochus, ſive viri, ſive mulieris.

Sanctiſſimus audita relatione opinionum Congregationis approbavit ſententiam ex Cardinalium pro validitate matrimonii, quod in futurum ita reſpondeatur, nulla habita ratione alterius deciſionis editæ die 15. Decembris 1574. quia dictum fuit ſufficere præſentiam ſolius parochi mulieris, ſi in ejus parochia matrimonium contrahatur. Item ſufficere præſentiam parochi viri, ſi contrahatur in parochia viri, ideòque ſi vir unius parochiæ acceſſerit ad mulierem alterius parochiæ, & ſecum duxerit ſuum proprium parochum, & coram eo ſolo matrimonium contraxerit ſine licentia, ſeu præſentia parochi mulieris, vel Ordinarii, matrimonium eſſe nullum.

QUÆRITUR tertiò, poſita deciſione Sacræ Congre- 34
gationis Concilii qua declaratum fuit validum eſſe matri-

trimonium contractum in Parochia mulieris coram parocho viri, & è converſo: an etiam validum cenſeri debeat matrimonium celebratum in Parochia mulieris coram Sacerdote non Parocho, ſed habente licentiam à Parocho viri, præſertim cùm Parochia viri non ſit in eadem diœceſi conſtituta, in qua parochia mulieris exiſtit.

Videtur reſpondendum, eſſe validum: nam Concilium Tridentinum *in c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ea tantùm matrimonia annullat, quæ celebrata ſunt aliter, quam præſente parocho, vel alio Sacerdote de ipſius licentia, ac duobus teſtibus: ſed hoc matrimonium habuit præſentiam Sacerdotis de licentia parochi, quamvis in alia parochia fuerit celebratum; ergo ſatisfactum eſt formæ Concilii, nihil aliud, quàm alternativè talem præſentiam, requirentis, ut in hac ſpecie arguit Rot. *dec. 750 n. 1. p. 1. diverſ.*

5 Prætereà Concilium nihil de loco expreſſit: ergo ubicumque celebretur matrimonium præſente parocho, vel alio Sacerdote de parochi licentia, validum exiſtit: quo argumento uſus eſt Hoſt. *In ſumma tit. de pœnit. & remiſſ. §. Cui confitendum, verſ. Et numquid extra territorium*, ubi dixit valere confeſſiones, & abſolutiones parochi ſuorum parochianorum confeſſionem extra parochiam audientis, eoſque abſolventis: quia Concilium Lateranenſe *in c. Omnis utriuſque de pœnitentia, & remiſſ.* nihil de loco expreſſit; quæ opinio eſt communiter recepta, ut per Ripa *in tract. de peſte, c. 8. n. 50.*

Accedit, quòd S. Congregatio declaravit jam, parochum alterius ex contrahentibus poſſe intervenire celebrationi matrimonii in aliena parochia: ergo idem potuit Sacerdos, qui ab eo licentiam ad id obtinuerit, cùm per Concilium quoad præſentiam in matrimoniis præſtandam æquiparentur parochus, & alius Sacerdos habens licentiam à parocho.

Item, cùm juriſdictio voluntaria poſſit exerceri extra territorium, *l. 2. ff. de offic. procur.* DD. *in c. Novit, de offic. Legat.* à fortiori hoc miniſterium pœnitentiæ præſtari poterit extra parochiam, nedum à parocho, ſed etiam ab alio Sacerdote de parochi licentia.

6 Neque obſtat, ſi dicas hanc rationem poſſe torqueri, quia verum eſt voluntaria juriſdictionem, quæ competit jure proprio, vel quæ delegata fuit à Principe exerceri poſſe extra territorim: ſed ſecus eſſe quoad juriſdictionem conceſſam ab inferiore à Principe, quæ non poteſt exerceri extra territorium concedentis, ut ex Bart. & aliis dicā infrà *n. 46.* unde cùm in dubio propoſito Sacerdos interveniat ex licentia parochi, & ſic authoritate inferioris à principe, non videtur poſſe hoc miniſterio fungi extra parochiam concedentis licentiam. Hoc, inquam, non obſtat: nam præterquam quòd verè in dubio propoſito non agitur de juriſdictione exercenda, ſed de exhibenda nuda præſen-
7 tia, ut dicam *in ſeq. q. n. 39.* pro ſolutione eſt etiam conſiderandum eſſe inter ſe valdè diverſa delegari à parocho ad præſentiam matrimonio præſtandam, vel eidem intereſſe de parochi licētia: nam in primo caſu actus geſtus à delegato fit nomine delegantis, & ejus authoritate, *c. Sanè de offic. delegat. cum ſimil.* in ſecundò verò actus, ad quem licentia requiritur, non fit vice, & nomine concedentis licentiam, ſed jure proprio ut patet in Epiſcopo, qui licèt extra diœceſim ſuum ſubditum ordinare non poſſit, *c. Tuarum, de uſu pallii*: tamen cum obtenta licentia ordinat in aliena diœceſi ordinat jure proprio, & non jure alieno, ſeu concedentis licentiam, nempè jure poteſtatis ſibi ut Epiſcopò competentis, ut *c. Cùm nullus de tempor. ordinat. lib. 6* & aliàs in hac materia animadvertit S. Congreg. At S. Synod. non juſſit, ut alius Sacerdos adhibendus ad matrimonii celebrationem delegaretur à parocho; ſed tantùm ut ab ipſo parocho licentiam haberet; quaſi voluerit, ut quilibet Sacerdos conjuges in matrimonio conjugere poſſit jure proprio dum tamen licentiam habeat à parocho, in cujus ſubditos hoc miniſterium Concilium authoritate præſtitus eſt: & ita videtur à Concilio tributa Sacerdotibus facultas hujus miniſterii præſtandi, eiſdem competere authoritate legis propter præiudicium parochi, ſine ejus licentia in ejus ſubditos noluerit exerceri. Unde parochus dans licentiam videtur potiùs præbere materiam, quam facultatem exhibendæ præſentiæ in celebratione matrimonii, ut in alio propoſito conſiderat Ripa *in d. c. 8 n. 52.* & per conſequens ceſſat objectum de juriſdictione habita ab inferiore à principe extra territorium non exercenda, cùm hæc facultas exhibendæ præſentiæ ſit conceſſa à lege, licèt exerceri abſque licentia parochi minimè queat.

Quod confirmatur, quia cùm lex S. Concilii nominatim 38 Sacerdotes ad id muneris deputet, & requirat licentiam parochi, deputatio Sacerdotis, quàm parochus facit, videtur potiùs tribuenda legi concedenti facultatem deputandi quàm parocho, qui deputat legis authoritate, argum. notab. per Bart. & DD. *in l. Unum ex familia, §. Si de falcidia, de l. 1.* Quod vendicat ſibi locum etiam in Vicario Epiſcopi, qui licèt ab Epiſcopo deputetur, authoritatem à lege dicetur habere, non ab Epſicopo, Corn. *conſ. 48. n. 2. & 3. vol. 1.* Ideoque tamquam legis authoritate deputatus, & à lege poteſtatem habens, licèt Epiſcopus illum deputans ſit inferior à principe, tamen extra diœceſim poteſt beneficia conferre, Rota *in antiquis dec. ult. de offic. Vicar.*

QUÆRITUR quartò, an matrimonium contractum 39 coram Sacerdote de licentia parochi contrahentium extra illius parochiam, ſit validum, necne?

Primò pro ſolutione dubii ſupponendum eſt, parochum, vel alium Sacerdotem, qui de ejus licentia celebrationi matrimonii intereſt, nullam juriſdictionem exercere, ſed tantum exhibere præſentiam, ut per Navarr. *in tit. de ſponſal. conſ. 52 propè finem*, ſecundum antiquam impreſſionem, & ſecundum novam *conſ. 4. in tit. de clandeſt. deſponſat.* Nam etſi Concilium Tridentinum *in d. c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ad tollendam clandeſtinitatem voluerit, præter duos teſtes adhiberi in celebratione matrimonii parochum, vel alium Sacerdotem de ejus licentia, tamquam perſonas authorizabiles: nihil tamen plus juris in illo actu habet, quàm cæteri duo teſtes, qui unà cum eis ex Concilio debent in- 40 tervenire; quod patet ex illa deciſione S. Congregationis, qua declaratum fuit valere matrimonium contractum coram parocho utcumque contradicendis. Itaque tam paro- 41 chus, quam Sacerdos ſunt nudi teſtes huic actui ex forma Concilii adhibendi. Nuſquam verò cautum reperitur, ut facultas exhibendi præſentiam teſtimonii cauſa, territorio, diœceſi, vel aliquo loco circumſcribatur, licèt ſecus ſit in juriſdictione, quæ territorio cohæret, *l. fin. de juriſd. omn. judic. cum ſimilib.*

Secundò ſupponendum eſt, Sacerdotem à parocho de- 42 putatum habere facultatem ſponſos conjugendi: tum quia Concilium tribuit auctoritatem deputandi; electio autem non adſcribitur eligenti, ſed potiùs tribuenti facultatem, Bart. & alii *in l. Unum ex familia, §. Sed ſi Falcidia, de leg. 2.* tum quia ipſummet Concilium Sacerdotes ad id muneris deputat, ibi, *Vel alio Sacerdote*: de eis enim Concilium ſpecialiter confidit, & eorum præſentiam authorizabilem putavit, cùm ſint publicæ perſonæ, *l. 1. §. Publicum. ff. de juſt. & jur.* Baldus *conſ. 285. vol. 3. verſ. Opinio verò.* Et quamvis poſteà idem Concilium ſubjecerit, de parochi, vel Ordinarii licentia: non proptereà ſequitur, quin Sacerdos ſit deputatus à Concilio, & proprio jure matrimonii celebrationi intereſſe valeat. Nam licentia ſupponit poteſtatem in eo, cui ceditur, licèt abſque illa ad actum legitimè procedere non 43 poſſit: ut conſtat exemplo Epiſcopi, quia etſi extra diœceſim ſuum ſubditum ordinare non poſſit abſque Diœceſani licentia; ſi tamen eam obtinuerit, ordinat jure proprio, & non jure concedentis licentiam, ut dixi ſuprà *nu. 37.* Et ideò Concilium non dixit, coram alio Sacerdote per parochum delegando quo caſu vice delegati fungeretur *c. Sanè de offic. deleg.* Dec. *in rubr. eodem tit. n. 14.* ſed dixit coram alio Sacerdote de parochi licentia, ut oſtenderet, à Concilio quidem Sacerdotem deputari, eique hanc facultatem legis vigore competere, ſed licentiam a parocho eſſe obtinendam. Et quamvis hæc licentia ſit meræ facultatis, & à 44 voluntate parochi dependeat; taman Sacerdos licentiam obtinens dicitur habere authoritatem à Concilio. & non a parocho; ſicut dicimus de Vicario Epiſcopi, qui etſi ab Epiſ- 45 copo deputetur, dicitur tamen Ordinarius, qui à lege authoritatem habet, non ab Epiſcopo, Cornens *in prædllegat. conſ. 48. n. 2. & 3. vol. 1.* Ideò utcumque electus ab inferiore à Principe nempè ab Epiſcopo, tamen extra diœceſim poteſt conferre beneficia, Rot. *in antiq. d. dec. ult. de offic. Vicar.* Ex prædictis ſequitur reſponſio ad dubium: nam cùm Sacerdos licentiam habens à parocho tamquam teſtis authorizabilis matrimonio interveniat, in quacumque parochia intervenire poteſt, cum facultas exhibendi præſentiam non terminetur teritorio.

Nec obſtat, quòd juriſdictio non poteſt exerceri extra 46

territorium, quamvis ſit voluntaria, quando eſt conceſſa ab inferiore à Principe, Bart. & Bald. *in l. fin.* ubi etiam Dec. *n.6. ff. de juriſdict. omn. judic.* Primò, quia non verſamur in juriſdictione, ſed in exhibitione nudæ præſentiæ. Secundò, quia hanc facultatem Sacerdos habet à lege Concilii, & non a Parocho, ut dictum eſt: Ideòque à Parocho potiùs videtur præberi materia, ſcilicet Parochiani, quorum ma-
47 trimonio intereſſe poſſit, quam intereſſendi facultas. Et propterea idem Sacerdos, uti faciens actum jure proprio, ubique poterit matrimonio intereſſe habita Parochi licentia, ut in ſimili de Vicario Parochi, ut poſſit audire confeſſiones Parochianorum extra Parochiam, per prædictam rationem dixit Ripa *in tract. de peſte c.8. n.53.*

48 QUÆRITUR quintò, an matrimonium cum ſola præſentia Parochi abſque conſenſu, aut alio ejus miniſterio, coram duobus, aut tribus teſtibus celebratum, ex decreto Concil. *ſeſſ.24. c.1. de refor. matr.* irritum ſit necne?

49 Pro ſolutione quæſtionis videtur examinandum, qua ratione Parochi præſentia in contractu matrimonii requiratur, an tamquam Sacramenti miniſtri, vel authoritatem præſtantis, vel potiùs ut teſtis.

50 Et cùm matrimonium *in l. Evangelica* ſit Sacramentum, ad cujus eſſentiam requiritur materia, forma & miniſter cum intentione faciendi quod intendit Eccleſia, ut in Concilio Florentino in Decreto Eugenii IV. pro inſtructione Armenorum, quod habetur in fine dicti Concilii *tomo 4. Conciliorum p.1. pag.612. col.2.* & matrimonii miniſter nullus alius videatur legitimè aſſignari poſſe, niſi Sacerdos: videtur ſequi, ut ejuſdem præſentia tamquam miniſtri requiratur, adeòut ſine ejus conſenſu factum, non ſit Sacramentum. Quod Canus *de locis Theolog. lib.8. c.5.* latè defendere contendit. Et huic opinioni favent verba Concilii *in d. c.1.* ibi, *Et ego vos in matrimonium conjungo;* per quæ videtur ſignificari, Sacerdotem ipſum hoc Sacramen-
51 tum miniſtrare. Sed contrarium eſt verius: nam certum eſt, ante Concilium Tridentinum matrimonium clandeſtinum fuiſſe ratum, ac verum matrimonium, & conſequenter fuiſſe Sacramentum, DD. *in c. Ex publico, de converſ. conjugat. c. Gaudemus, & c. Quantò de divort.* adeòut contrarium aſſerere ſit periculoſum in fide, *c. Ad abolendam, de hæret.* & habetur *in d. c. in princ. ſeſſ.24. de reform. matrim.* Nam cùm Eccleſia Catholica ſemper docuerit, matrimonium eſſe Sacramentum, ſitque definitum, matrimonium clandeſtinum fuiſſe verum matrimonium: ſequitur, ut definitum itidem ſit, matrimonium clandeſtinum eſſe Sacramentum. Unde contrarium aſſerens non videtur audiendus ut latè deducit, & probat Sotus *in 4. diſt. q.1 1. art. 3.* opinionem Cani reprobans.

52 Et quamvis aliqui dicant, matrimonium non habere certum miniſtrum, ut Petrus de Soto *de inſtit. Sacerd. de indiſſolubil. matrim. lect. 12 in princ.* attamen verius videtur contrahentes eſſe miniſtros hujus Sacramenti, ut probat Scotus *in 4. diſtinct. 28* Imò & Petrus de Soto *ubi ſuprà*, tacitè ſupponit ipſomet contrahentes eſſe miniſtros dum inquit, neceſſarium non eſſe hoc Sacramentum per aliquem alium eis miniſtrari; & ſic ſupponit eos ſibi ipſis illud miniſtrare: hoc etiam probat *c. Si inter, de ſponſal.* & clariùs Concilium Florentinum in præalleg. decreto Eugenii IV. *§. Septimum Sacramentum*, dum inquit cauſam efficientem matrimonii eſſe conſenſum ipſum, ſcilicet demonſtratum mutuò, & receptum. Si ergo efficit Sacramentum, neceſſario adeſt etiam miniſter, ſine quo non eſt Sacramentum, qui alius eſſe non poteſt, niſi ipſimet contrahentes, qui ad invicem mutuos expreſſoſque exhibent conſenſus ad matrimonium de præſenti contrahendum. Cui opinioni adhæret etiam Auctor *Flor. Theolog. q. unq. de eſſentialibus Sacramenti Matrim. art.4. in 3. difficult. concl. unic. pag. 520.* aſſerens conjuges, non autem, Sacerdotes dici eſſe Miniſtros, dum ſibi invicem materiam, & formam miniſtrant; eamque latè tuetur Card. Bellarm. *lib.1. de matrim. c.9. & duob. ſeqq.* dicens oppoſitam opinionem eſſe temerariam: & Thom. Sanch. alios adducens *in tract. de matrim. tom.1. lib.2. diſp.6. n.2.* Et ad verba Concilii *in dict. cap.1.* quæ ſuperiùs adducta ſunt pro contraria opinione, reſpondetur cum Soto *ubi ſuprà art. 3.* dicta verba proferri à Sacerdote non tamquam miniſtro Sacramentum miniſtrante, ſed declarante, ſeu firmante, id quod inter ipſas partes fit, ſeu factum eſt.

53 Cum igitur certum ſit, ante Concilium Parochum non fuiſſe neceſſarium miniſtrum hujus Sacramenti, ſequitur ut nec ſi poſt Concilium, quod dici non poteſt voluiſſe immutare ſubſtantialia Sacramenti, ut eſt miniſter, quorum immutatio, & præſcriptio ad Sacramentorum ſolùm Inſtitutorem Chriſtum ſpectat, *cap. Sunt quidam, 25. q.1.* S. Th. *in 4. diſtin.3. q.1. art.2. q.2.* Soto *in 4. diſt.1. q.1. not.7.* & patet ex *c.2. ſeſſ.21. de commun. ſub utraque ſpecie*, ubi declarat S. Synodus hanc poteſtatem perpetuò in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi magis expedire judicaret. Atque ita ejuſdem Parochi præſentia non requiritur ad hunc effectum, ut ipſe miniſter legitimus Sacramentum miniſtret: non item videtur Parochus adhiberi ut auctoritatem præſtans, vel habilitans perſonas, ut probat contextus Concilii, dum contrahentes ſine Parochi præſentia ad ſic contrahendum inhabiles reddit; cùm enim privatio ſupponat habitum, *c. Ad diſſolvendum. de deſpon. impub.* ſequitur, ut prius eſſent habiles, nec egerent, ut à Parocho ad hoc habiles fierent per ejuſdē Parochi præſentiam.

Ex his videtur ſequi, ut Parochus adhibeatur tertio modo nempè ut teſtis, & quidem authorizabilis, ut in ſimili habetur *in c. Cum eſſet*, ubi Abb. & cæteri DD. *de teſtam.* Ratio autem, quamobrem Concilium hujuſmodi teſtem authorizabilem voluerit omninò adhiberi, ſatis eſt patens, videlicet, ut matrimonio interſit idem, qui denūtiationes matrimoniales præmittit, & per quem uti certum, & notum miniſtrum, & omnibus expoſitum, maximè innoteſcere poteſt contractus matrimonii, & in ſumma ex ejus præſentia tollatur clandeſtinitas, cui Concilium voluit obviare: & hinc elicitur ſolutio propoſitæ quæſtionis; cum Concilium ſolum requirat in matrimonio contrahendo Parochi præſentiam, idque præſtetur eo ipſo, quod celebratur eodem præſente, & intelligente, quamvis nec conſentiat, nec aliud faciat, *leg. Coram*, ubi Alciat. *de verb. ſignif.* c. Card. in Clem. 1. *in princ. de appellat.* non eſt, cur matrimonium ob diſſenſum Parochi ſit dicendum irritum, cùm verbis, & menti Concilii ſit ſatisfactum: verbis quidem quia coram eo præſente, & intelligente fuit contractum; menti autem, quia Parochi ſola præſentia excludit clandeſtinitatem. Nec credendum eſt Concilium, quod maximè ſtuduit libertati matrimoniorum *ſeſſ. 24. de reform. matrim. c. 9.* adeòut nec voluerit contradictionem, ſeu diſſenſum matris obeſſe validitati matrimonii *d. c.1.* voluiſſe illud ſubjicere conſenſui Parochi. Præterea Concilium ea tantum matrimonia irritat, quæ celebrantur aliter, quàm præſente parocho, & teſtibus non autem ea, quibus parochus non conſentit, nec aliud adhibet miniſterium. Atque ita propoſito ſuprascripto dubio, videlicet, an matrimoniū cum ſola præſentia parochi abſque alio ejus conſenſu, aut miniſterio coram duobus, aut tribus teſtibus celebratum, irritum ſit ex decreto Concilii *c.1. ſeſſ.24. de reform. matrim.* S. Congreg. die 2. Martii 1580. reſpondit, illa verba, *c.1. verſ. Ubi parochus viro, & muliere interrogatis:* non pertinere ad ſubſtantiam matrimonii, ideòque matrimonium valere, etiamſi verba prolata ſint tantùm à contrahentibus, & non à parocho, dummodò adſit præſentia parochi quam abſque verbis ſufficere putavit.

Cave tamen, quia requiritur, ut parochus ſit adhibitus, ideòque cùm dubitatum fuerit, an ſit matrimonium, ſi duo contrahant per verba de præſenti proprio parocho præſente, & aliis requiſitis non omiſſis cui contractui parochus formaliter adhibitus non fuit, dum forſan conjugii; vel confabulandi cauſa, vel aliud tractandi adeſſet, audivit hujuſmodi contractum fieri, & poſteà alter contrahentium velit hujuſmodi contractu ratione hujus defectus reſilire: S. Congreg. cenſuit poſſe, niſi alia intervenerint, quæ Parochum à contrahentibus adhibitum fuiſſe arguant.

QUÆRITUR ſextò, an ſit nullum matrimonium, cui 5
intervenit Sacerdos juſſu Epiſcopi, ſi Epiſcopus deceptus eſt, ratus Sacerdotem illum eſſe Parochum contrahentium, cùm tamen non eſſet.

Cùm Epiſcopus Amerinen. hoc dubium declarari petiiſſet, S. Congreg. cenſuit matrimonium eſſe validum. Etſi enim deciſio Hoſt. relata à Iaſon. *in l. Si quis in fundi vocabulo, n.7. de legat. 3.* urgeat contra validitatem matrimonii, præſertim cùm habeat ſectatores Sylveſt. *Summ. Angel. Roſell.* & nullus Canoniſta allegetur, qui Hoſtienſem reprehenderit: tamen quia S. Thomas, Tabiena, Armilla contra te-

tenent; dubitatum fuit de veritate opinionis Hoſtienſis. Sed etſi opinio Hoſtienſis vera eſſet, nihilominus illud conſideratum fuit, quidquid ſit in Baptiſmo, certè in terminis matrimonii illud clarum eſſe, quòd Concilium ad validitatem matrimonii voluit ſufficere, ut fieret coram Sacerdote de licentia Epiſcopi, etiamſi talis Sacerdos aliàs non eſſet proprius Parochus; nec requiſivit Concilium, qua intentione, quove modo Epiſcopus daret talem licentiam; ſed ſatis habuit, ut licentiam daret Sacerdoti non Parocho. In hoc caſu Epiſcopus dedit licentiam tali Sacerdoti non Parocho: Ergo matrimonium eſt validum, pro quo etiam in dubio pronuntiandum eſt.

DE CLANDESTINA DESPONSATIONE.

Innocentius III in Concilio Generali.

CAPUT III.

CUm inhibitio copulæ conjugalis ſit in ultimis tribus gradibus revocata, eam in aliis volumus diſtrictè ſervari. Unde prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inherendo, clandeſtina conjugia penitùs inhibemus; prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus intereſſe præſumat. Quare ſpecialem quorumdam locorum conſuetudinem ad alia generaliter prorogando: Statuimus, ut cùm matrimonia fuerint contrahenda, in Eccleſiis per preſbyteros publicè proponantur competenti termino præfinito; ut infrà illum, qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat: & ipſi preſbyteri nihilominùs inveſtigent, utrùm aliquod impedimentum obſiſtat. Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſsè, donec quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis.

Si quis verò hujuſmodi clandeſtina, vel interdicta conjugia inire præſumpſerit, in gradu prohibito etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta, prorſus illegitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium: cùm illi taliter contrahendo non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur. Pari modo proles illegitima cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum præter omne interdictum, etiam in conſpectu Eccleſiæ contrahere præſumpſerunt.

Sanè ſi Parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam regularis qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, graviùs puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulaverit. Sed his, qui taliter præſumpſerint etiam in gradu conceſſo copulari, condigna pœnitentia injungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam, malitioſè impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

S U M M A R I U M.

1 *MAtrimonia cùm ſunt contrahenda, debent per Preſbyteros in Eccleſia edicta proponi, aſſignato termino ad apponenda impedimenta.*

2 *Nec de jure poſſunt Epiſcopi ſuper hoc diſpenſare.*

3 *Denuntiationes matrimoniales qualiter ex Concilio Tridentino ſint permittendæ, aut remittendæ, ibid.*

4 *Scholaſticus univerſitatis Salamantinæ an poſſit remittere denunciationes matrimoniorum, quæ à perſonis ſuæ juriſdictioni ſubjectis contrahuntur, & nu. ſeqq. uſque in fin.*

5 *Scholaſticus ſeu Rector univerſitatis, habet juriſdictionem ordinariam ex privilegio in corpore juris clauſo.*

6 *Ordinarius, de quo loquitur Concilium Tridentinum in denuntiationibus remittendis, intelligitur Epiſcopus Diœceſanus, & non alii, qui ſunt Ordinarii de jure ſpeciali, & n. 9.*

7 *Rector Scholarium ſatis eſt, ut ſit annorum viginti.*

8 *Rector univerſitatis habet juriſdictionem in ſcholares cumulativè cum Epiſcopo.*

9 *Farfenſis Abbatiæ Commendatarius, quamvis habeat juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, tamen non poteſt denuntiationes remittere.*

1 CUm inhibitio. Cùm matrimonia ſunt contrahenda,
debent per Preſbyteros in Eccleſia edicta proponi, aſ-
ſignato termino, infra quem qui voluerit impedire, im-
pedimentum opponat; & ſi probabilis conjectura fuerit de
impedimento, interdicatur matrimonium, donec de hoc
2 cognoſcatur hoc dicit uſque *ad §. Si quis*. Et cùm hoc
ſtatutum ſit Concilii generalis nequeunt Epiſcopi ſuper
hoc diſpenſare, ut tenent Petr. de Palud. *in 4. ſentent. diſt.
28. quæſt. 2. art. 3. n. 21.* & S Antonin. 3. *part. tit. 1. c. 16. in
fin. verſ. Sexto etiam ex magna cauſa*, ſecundùm ea, quæ
ſcripſi *in cap. Nimis, ſuprà de fil. Preſbyter. in quæſt.* an Epi-
ſcopi ex magna cauſa diſpenſare poſſint contra ſtatutum
3 generalis Concilii, *à n. 11. uſque ad nu. 44.* Quidquid contra
ſcripſerit Thom. Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 7. n. 1.* Sed hodie aliter dicendum eſt, quia Concilium Tridentinum in decreto *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform matrim.* inhærendo huic Conſtitutioni, ſtatuit primò, ut in poſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publicè denuntietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum; quibus denuntiationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur. Deindè hanc Conſtitutionem temperando adjicit, quòd ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitioſè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denuntiationes, tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel ſaltem parocho, & duobus, vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur, & poſteà ante ejus conſummationem denuntiationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſint impedimenta, faciliùs detegantur; niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur; quod illius prudentiæ, & judicio Sancta Synodus relinquit. Hactenùs verba Decreti: & de his denuntiationibus, & illarum remiſſione, vide quod dixi *in c. Accedentibus, n. 26. infrà de exceſſ. Præl. & in c. Qui Præſbyt. n. 94. de pœnit. & remiſſ.*

Hic QUÆRO: Poſita ſine veri præjudicio juriſdictio- 4
ne ordinaria Scholaſtici Cathedralis Salamantinæ in Univerſitatem generalem ſtudii Salamanticæ, ac omnes perſonas laicas, & Eccleſiaſticas in illa deſcriptas, necnon familiares, & continuos commenſales deſcriptorum hujuſmodi in omnibus cauſis civilibus, & criminalibus, ac etiam matrimonialibus: an idem Scholaſticus ex decreto Concilii Tridentini *c. 1. ſeſſ. 24. de refor. matr.* poſſit remittere denuntiationes matrimoniorum, quæ ab aliquo ex ſibi ſubjectis contrahi contingat.

Videtur reſpondendum, Scholaſticum non poſſe remit- 5
tere has denuntiationes.

Primò, quia tametſi habeat juriſdictionem ordinariam tum ex privilegio in corpore juris inſerto. Auth. *Habita, C. Ne fil. pro patr. l. fin. C. de juriſd. omn. judic.* quàm ex Pontifi-
ficio privilegio, quod à partibus præſupponitur; cùm tamen 6

Concil. *in cap.1. ſeſſ.24. de reform. matrim.* loquatur de Ordinario intelligi debet de Epiſcopo Diœceſano, non autem de aliis, qui ſunt Ordinarii de jure ſpeciali, etiamſi a Papa fuerint conſtituti, Dec. *in c. Poſt ceſſionem n. 9. de prob.* poſt Federic. de Sen. *conſ. 291. Domine mi, per totum*; ubi oſtendens, appellatione Ordinarii in materia viſitationis non venire Capitulum Sede vacante, quamvis tunc ſit Ordinarius de jure ſpeciali, ſive ex privilegio in corpore juris inſerto; plures adducit rationes, quæ caſui noſtro optimè congruunt, & ibi poſt Gull. de Monte Laudan. *ver. Ordinarii* poſitum in Clem. *Attendentes, de ſtat. Monach.* ita exponit, Ordinarii, id eſt, Diœceſani Epiſcopi.

Quod eò magis hoc caſu dicendum eſt, in quo Concil. utitur ea dictione, *Ipſe*, quæ eſt perſonaliſſima, & demonſtrativa ad oculum, ut inquit Bald. *in conſ. 304. Nobilis vir n. 1. in fin. vol. 5.* Soccin. jun. *conſ. 144. n. 4. vol. 3.* & confidit prudentiæ, & judicio ipſorum Ordinariorum, volens, remitti ab eis matrimoniales denuntiationes, quoties judicaverint expedire. Quamobrem dicendum eſt intellexiſſe de Epiſcopis, pro quibus magis præſumitur, tum ob majorem dignitatem, tum quia major in eis maturitas judicii præſupponitur, cum non deligantur minores annis triginta, *c. Cum*
7 *in cunctis, de elect.* cùm tamen in Rectore ſcholarium ſufficiat ætas annorum 20. ut per Bald. in d. Auth. *n. 146.*

Hanc opinionem clariorem reddunt rectè perpenſa verba Concilii, quæ habentur eodem decreto *c. 1.* dum ſemper eodem themate retento priùs egit de remiſſione denuntiationum ab Ordinaria facienda, ſtatuitque, ut ſi quis alienæ Parochiæ ſponſos conjungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſpicienda erat, abſolvatur. Et in fine mandat omnibus Ordinariis, ut id decretum populo publicari, & explicari curent in ſingulis ſuarum Diœceſum Parochialibus Eccleſiis; adeò ut apertiſſimè liqueat Concilium loquutum eſſe de Epiſcopis Diœceſanis, non de Rectoribus Univerſitatum, quibus ea verba non conveniunt, cum nec Diœceſim habeant, nec parochos, nec Parochiales Eccleſias ſibi jure ordinario ſubjectas, ſed ſolus Epiſcopus, ut *c. Cum Epiſcopus, de offic. Ordinar. lib. 6. c. Cum olim*, & ibi Abb *nu. 1. in 4. notab. ſup. de præſcript.* Et licèt etiam Diœceſani appellatione comprehendatur quilibet inferior habens in loco ordinariam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ubi ſubjecta materia eſt apta comprehendere tam Epiſcopum, quam alium Ordinarium, ut declarat Abb. *loc. cit.* tamen hoc vendicat ſibi locum, dummodò inferior eam juriſdictionem habeat privativè ad Epiſcopum, aliàs ſecus, ut notabiliter dicit gloſſ. in Clem. 1. §. *Vetimus, in ver. Diœceſanus de foro compet.* quam ibi approbant Cardin. *n. 2. in 4. quæſt.* Imol. *n. 34.* Abb. *n. 15.* & Vital. n. *n. 4.* & ſcripſi plenius *in d. c. Cum olim in 4. notab. de præſcript.* At Re- 8
ctor Univerſitatis non habet juriſdictionem in ſcholares privativè ad Epiſcopum, ſed cumulativè cum ipſo, ut eſt caſus in d. Authen. *habita*, ibi *Coram Domino, vel Magiſtro ſuo, vel ipſius Civitatis Epiſcopo*, & ibi Bart. *n. 5.* & communiter ſcribentes, *C. Ne fil. pro patr.* de quo vide Jul. Clar. *in pract. §. fin. q. 35. n. 23. verſ. Quæro nunc quis ſit judex competens ſcolarium.* 9

Poſtremò hæc opinio jam videtur carere difficultate ob aliam deciſionem S. Congregat. Concilii tempore Gregorii XIII. edita, & ab ipſo approbata qua declaratum fuit, Alexandrum Cardinal. Farneſium Commendatarium Abbatiæ Farfenſis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis carere facultate has denuntiationes remittendi, quam ei ex gratia ſpeciali Gregorius vita Cardinalis durante conceſſit, & in libris S. Congregationis manu bon. mem. Cardin. Carafa adnotatum eſt, Gregorium dixiſſe in decreto *d. c. 1.* appellatione Ordinarii non venire niſi ſolum Epiſcopum.

DE SPONSA DUORUM.

Alexander III. Salernitano Archiepiſcopo.

CAPUT III.

Licèt præter ſolitum: & infrà. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi inter virum & mulierem legitimus conſenſus interveniat de præſenti, ita quidem quòd unus alterum in ſuo mutuo conſenſu verbis conſuetis expreſsè recipiat; utroque dicente: Ego accipio te in meam: &, Ego accipio te in meum; ſive ſit juramentum interpoſitum, ſive non: non licet mulieri alii nubere. Et ſi nupſerit, etiamſi carnalis copula ſit ſecuta, ab eo ſeparari debet, & ut ad primum redeat, Eccleſiaſtica diſtrictione compelli. Quamvis aliter à quibuſdam præ deceſſoribus noſtris ſit aliquando judicatum.

SUMMARIUM.

1 *Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens matrimonium etiam carnali copula conſummatum.*
2 *Matrimonium ut ſit validum, an contrahentes debeant ſibi mutuò reſpondere, antequam ad extranea divertant, & n. ſeqq.*
Et quid poſt Concilium Tridentino, n. 5.
3 *Reſponſio facta ex intervallo non nocet in his, quæ conſenſu contrahuntur, & n. 9.*
4 *Electio tenet, licèt electi, & eligentium conſenſus eodem tempore non concurrant.*
6 *Matrimonium non valet, ſi unus ex contrahentibus revocavit conſenſum ante reſponſionem alterius.*
Et an ſit credendum dicenti poſt reſponſionem ſe prius conſenſum revocaſſe, n. 11.
7 *Matrimonium an valeat, ſi inter conſenſum unius, & alterius, magnum intervallum intercedat.*
8 *Intervallum medii temporis modicum non vitiat obligationem.*
9 *Declaratur.*
10 *Stipulatio requirit conſenſum, ſicut quilibet actus formalis.*
12 *In matrimonio contrahendo vir debet prius interrogari, & loqui, quam mulier.*
13 *Alicui tamen contrarium ſervatur, & cur.*

Licèt. Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens 1
matrimonium etiam carnali copula conſummatum: Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. & omnes; & eſt pars capituli, *Si inter virum, ſup. de ſponſal.* Dividitur ut hic per DD.

Nota primò ibi, *Utroque dicente*, argumentum pro opi- 2
nione Bonaguidæ *in c. Tuas infrà eod.* quòd ad matrimonium validè contrahendum non ſufficit reſponſio ex intervallo, ſed requiritur, ut contrahentes ſibi mutuò reſpondeant antequam ad extranea divertant; nam verba illa, *Utroque dicente*, videntur innuere, ut loquutio debeat eſſe ſimultanea; idque ad exemplum ſtipulationis, ut *l. Continuus, ff. de verb. oblig.* & cum opinione Bonaguidæ videtur tranſire Joan. Andr. *in c. Si inter virum nu. 2. de ſponſ.* & ibi etiam Collect. *n. 1.* cùm eam recitent ultimo loco. Speculat. *tit. de ſponſ. §. 1. n. 5. verſ. Sexto*, Abbas *in c. Dilectus in fin.* &
Anchar. *in c. Ex litteris nu. 3. eod. tit.* Sed oppoſitum tenet 3
Guido, ut refert Joan. Andr. *loc. cit.* quia in his, quæ conſenſu contrahuntur, reſponſio facta ex intervallo non nocet, *l. Si ſtipul. ult. ff. de verb. obl.* & hanc partem tenent gl. in d. *c. Dilectus in fin. de ſponſ.* & ibi Hoſt. *n. 4. & 5.* Jo. Andr. *n. 7.* Henr. Bolch. *n. 3.* Alex. de Nev. *n. 19* & Præp. *n. 2.* Archid. *in c.*

Suſ-

Sufficiat, *in* 1. *3l.* 27. *queſt.* 2. Cald. *in c. Si inter virum*, & ibi etiam Butr. *n.* 4. Cald. *eod. n.* 2. *q.* 1. Alex. de Nævo *n.* 12. & Præp. *n.* 3. *de ſponſ.* Pariſ. alios citans *conſ.* 55. *Attigam n.* 17. *vol.* 4. & eſt communis opinio, ut atteſtatur præpoſitus *d. cap. Dilectus n.* 2 quam ex Theologis ſequitur D. Tho. *in* 4. *ſentent. diſt.* 29. *q. un. art.* 3. *q.* 2. *ad ſecundum*, & alii apud
4 Sanch. *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *diſput.* 32. *num.* 3. *verſ. Secundò quia.* Et eſt ſimile in matrimonio ſpirituali, quod contrahitur inter intelligentem, & electum, quod valet, licèt electi, & eligentium conſenſus eodem tempore non concurrant, ut eſt textus *in c. Cùm inter Canonicos*, quem ad propoſitum noſtrum ponderat ibi, Abb. *n.* 6. *ſupr. de elect.*

5 Neque verò quoad hoc aliquid juris novi induxit Concilium Trid. *in cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.* Ideòque ſi vir coram Parocho, & teſtibus dicat mulieri: Ego te accipio in meam, & poſt aliquot dies ſimiliter coram parocho, & teſtibus mulier dicat viro: Ego te accipio in meum, procul dubio erit matrimonium, ut idem Sanch. obſervat *d. diſput.* 32 *num.* 17.

6 Tenendo communem opinionem, eam limita primò, ut non procedat, ſi ante reſponſionem conſenſus fuerit revocatus: tunc enim reſponſio ſubſequens matrimonium non facit, cùm illius conſenſus deficiat, ſine quo firmitatem habere non poteſt, ut *c. final.* §. *ult. de procur. lib.* 6. Butr. *in d. c. Si inter virum n.* 6. *verſ. Credo quòd ſi primus conſentiens*; & ibi etiam Alex. de Nævo *n.* 10. *de deſpon.* Navarr. *in manual. cap.* 22. *n.* 80. dicens, non eſſe neceſſarium, licèt ſit conveniens, ut amborum conſenſus ſimul & eodem loco, & tempore concurrat; ſed ſufficere, ut altera pars priùs, & in alio loco conſentiat, & poſteà quovis temporis intervallo interjecto altera alibi aſſentiat, modò prior in ſuo conſenſu perduret; allegat. Hoſt. & Jo. Andr. *in c. Ex litteris de ſponſ.* licèt aliqui ſentiant, non eſſe matrimonium, ſi inter aſſenſum unius, & alterius magnum intervallum intercedat, inter quos Sanch. *d. diſp.* 32. *n.* 7. *arg. l.* 1. §. 1. ibi *Intervallum medii temporis modicum non vitiat obligationem, ff. de verb. obligat.* Sed ille textus nihil facit, quia quatenùs probat à contrario ſenſu obligationem vitiari, ſi intervallum medii temporis ſit magnum, procedit in ſtipulatione, nec locum habet in aliis contractibus, qui conſenſu contrahuntur, *in d. l. Si ſtipuler*, §. *ult. ff. de verb. obligat.* & ibi notat gl. *in ver. Conſentiat*, & Bald. *in princ.* qui ſic ſummat illum textum: Quod vitiat ſtipulationem, puta temporis intervallum, non vitiat contractum, qui conſenſu contrahitur: & reddit rationem diverſitatis, quia in ſtipulatione requiritur conſenſus, ſicut in quolibet actu formali: quam differentiam etiam ponit Alex. de Nævo *in d. c. Si inter virum n.* 10. Sed quid ſi non appareat de expreſſa revocatione conſenſus numquid credendum ſit dicenti, ſe conſenſum revocaſſe ante conſenſum alterius? Reſpondeo, in dubio eſſe illi credendum, quia præſumitur conſenſiſſe ſub conditione, ſi alter ſtatim aſſenſum præbeat; ita Butr. *in d. c. Si inter virum* 4. *verſ. Credo de ſponſ.*

Secundò nota ibi, *Ego accipio te in meam*, *arg.* quòd in contrahendo matrimonio vir debet priùs interrogari & loqui, quam mulier; *concordat d. c. Si inter virum ſuprà de ſponſ.* ubi hoc notat Jo. Andr. *n.* 3. qui tamen fatetur, alicubi contrarium ſervari, ut Patavii: ſed non eſt jus quia hoc non eſt de ſubſtantia matrimonii: & fortè ſecundùm Abb. ibi *n.* 4. & Alex. de Nævo *in* 3. *not.* ob bonam cauſam in aliquibus locis introductum eſt, ut mulier priùs interrogetur, quia cùm ſit volubilis, cautius eſt priùs illius conſenſum antea perſcrutari, ne vir priùs conſentiens remaneat cum dedecore, ſi illa poſtmodùm renuat conſentire.

Reliqua ad interpretationem hujus text. habuiſti in prædicta Decretali *Si inter virum*.

DE CONDITIONIBUS APPOSITIS.
in deſponſatione, vel in aliis contractibus,

Ex Concilio Africano.

CAPUT I.

1 QUicumque ſub conditionis nomine aliquam deſponſaverit, & eam relinquere voluerit: dicimus, quòd frangatur conditio, & deſponſatio irrefragabiliter teneatur.

SUMMARIUM.

1 *Conditionis turpis defectus in contractu matrimonii appoſitæ non vitiat matrimonium, ſed vitiatur.*

2 *Conditio reſolutiva an vitiet matrimonium, vel potiùs vitietur.*

3 *Conditio an, & quando matrimonium ſuſpendat, aut vitiet, remiſſivè.*

QUicumque. Legitur tribus modis. Primò intelligendo litteram de conditione turpi, quæ non ſit contra ſubſtantiam matrimonii, prout intellexit gloſ. & hæc lectura communis eſt, ut atteſtantur Anchar. Præpoſ. & Alex. de Næv. *in princ.* & juxta hanc lecturam per alia verba textus ſic poteſt ſummari ſecundùm Cardin. Alexand. de Næ-
2 vo, & Præpoſ. matrimonium ſub turpi conditione contractum rejecta conditione ſervandum eſt: vel ſi ſecundùm Anton. de Butr. & Abb. defectus turpis conditionis in contractu matrimonii appoſitæ non vitiat matrimonium, ſed vitiatur.

Secundò legitur intelligendo textum in eo caſu, in quo præceſſit copula ante conditionis eventum: tunc enim intelligitur à conditione receſſum, ideòque matrimonium tenet rejecta conditione, ut *c. Per Tuas*, *infrà eod.* & huic intellectui ſuffragantur verba textus, ibi *Relinquere*, & ibi *Teneatur*, quæ videntur ſupponere matrimonium fuiſſe priùs conſummatum, ut hìc obſervat Anchar. *in princ.* & Covarr. *in* 4. *Decretal. p.* 2. *c.* 3. §. 1. *n.* 13.

Tertia lectura fuit Vicentii, qui intellexit decretalem in conditione reſolutiva, puta: Contraho tecum matrimonium, & ſi non dederis mihi decem, volo te relinquere: nam ex quo à principio matrimonium fuit validum, non poteſt diſſolvi ex futuro eventu, *ut in cap. Cùm ſis*, *de converſ. conjug.* & ideò ſervandum eſt conditione rejecta. Et cum hoc intellectum Vicentii tranſeunt hìc Joan. Andr. Butr. & Abbas omnes *numer.* 2. & communem dicit Navarr. *in Manual. cap.* 22. *numer.* 62. *verſ. Tertium*: ſed certè Joan. Andr. Butr. & Abb. non loquuntur ex propria ſententia; ſed ſimpliciter recitant opinionem Vicentii tamquam alienam: ideòque Abbas ex profeſſio probavit oppoſitum *in capit. final. infrà eod.* ut inferius patebit.

Ad conciliandas opiniones Alex. de Nævo hic *nu.* 1. *ad fin.* utitur hac diſtinctione, videlicet, aut matrimonium contrahitur ſub conditione reſolutiva, quæ ſit contra ſubſtantiam matrimonii, puta: Contraho tecum ſi aliam non invenero digniorem, ut in 2. exemplo *d. cap. fin.* & tunc vitiatur matrimonium, ut ibi deciditur. Aut matrimonium contrahitur ſub conditione reſolutiva, quæ ex ſe ſit honeſta, licèt in conſequentiam ejus defectus tendat ad diſſolutionem matrimonii, ut in exemplo Vincentii ſuperiùs propoſito; & tunc matrimonium valet, & conditio reſolutiva habetur pro non adjecta.

Sed hæc diſtinctio non videtur vera, quia quælibet conditio reſolvens, eſt contra ſubſtantiam matrimonii, de cujus natura eſt, ut ſit individuum, & indiſſolubile, ex quo ſemel fuit contractum, & ideò illud vitiat, & non vitiatur, ut ſcripſi plenius *in d. c. fin. in* 2. *notab.* & hanc partem indiſtinctè ſequitur Cardin. *hic n.* 2. & Præpoſ. *num.* 1. Abb. *in eod. cap.*

cap. fin. in 6. notab. & ibi etiam Præpoſ. *in 2. notab.* Covarr. *in 4. Decretal. p. 2. c. 3. §. 2. n. 10.* & noviſſimè Thomas Sanch. *de matrim. tom. 1. diſp. 9. n. 8. verſ. Cæterum.*

3 Generaliter autem, an & quando conditio ſuſpendat, aut vitiet matrimonium, vel potius vitietur, & habeatur pro non adjecta? conſule duas gloſſas magiſtrales, quarum altera habetur *in c. Solet, in verb. Noluit,* 32. *q.* 2. altera *in d. c. fin. in verb. Contra ſubſtantiam, infra eod.* & ibi Henric. Boich. *a n. 1.* ubi altius hanc materiam exorditur, & uberi diſtinctione more ſuo caſus ferè omnes complectitur.

DE CONDITIONIBUS APPOSITIS.

Urbanus III.

CAPUT V.

SUper eo verò quod poſtulaſti, utrùm ille qui in quamdam mulierem conſenſit, ſi pater ejus ſuum præſtaret aſſenſum, ſit ad conſummandum matrimonium compellendus. Reſpondemus, quòd cùm conſenſus liber dici non poſſit, qui in alieno arbitrio reſervatur, ac conditionem ipſam Canonica non improbent inſtituta: niſi voluntas patris poſtmodùm intercedat, nequaquam cogendus eſt ad matrimonium contrahendum. Nam licèt Alexander Papa reſponderit, quod ſponſalia interpoſita conditione contracta, ipſa non impleta, ſi conſenſus de præſenti intercedat, vel carnalis copula ſubſequatur, diſſolvi non debent, ſed firmiter obſervari: nequaquam eſt noſtræ diffinitioni adverſum, cùm hujuſmodi conſenſus non ſit de præſenti habendus, licèt per verba de præſenti evidentiùs exprimatur; qui in alieno arbitrio non habito, ſed habendo conſiſtit.

SUMMARIUM.

1 *MAtrimonium contrahens ſub conditione non improbata non compellitur illud conſummare ante conditionis eventum.*

2 *Matrimonium ſub conditione contractum, purificata conditione illicò eſt perfectum abſque novo conſenſu, ſecundum opinionem Canoniſtarum contra Teolog.*

3 *Diſpoſitio conditionali per adventum conditionis perficitur perindè, ac ſi ab initio purè facta eſſet.*

4 *Matrimonium ſub conditione contractum ſervata forma Concilii Tridentini, per adventum conditionis ſtatim perficitur, nec eſt opus iterùm contrahere coram parocho, & teſtibus.*

5 *Canoniſtarum opinio circa matrimonii contractum prævalet opinioni Theologorum.*

6 *Matrimonium conditionale ex Concilio Tridentino non requirit ſolemnitates parochi, & teſtium, quando receditur a conditione, ſed quando mutuo conſenſu vir, & mulier contrahunt.*

1 SUper eo. Qui per verba de præſenti cum muliere contrahit ſub conditione, ſi pater conſentiret; niſi pater conſentiat, ad matrimonium non eſt cogendus. Hoc dicit inhærendo litteræ ſecundùm Joan. Andr. Butr. & Anchar. vel generaliùs ſecundùm Abb. contrahens matrimonium ſub conditione non improbata, non compellitur illud conſummare ante conditionis eventum. Communis diviſio, conſultatio, & reſponſio; ſecunda ibi, *Reſpondemus.*

2 Nota ex textu, ibi, *Niſi voluntas patris poſtmodum intercedat*: contrahentes matrimonium per verba de præſenti ſub conditione a jure non improbata, ſtatim purificata conditione cogi poſſe ad matrimonium conſummandum; & ſic adveniente conditione ſtatim eſt matrimonium perfectum, & purum, etiamſi novus conſenſus non intercedat, licèt ſecus ſit in ſponſalibus de futuro, ut *c. De illis ſup. eod.* & ita hic probatur à contrario ſenſu: nam Papa conſultus, an qui per verba de præſenti contraxit ſub conditione, ſi pater conſenſerit, purificata conditione ſit cogendus matrimonium conſummare: reſpondit, non teneri contrahere, niſi voluntas patris poſtmodùm intercedat. Ergo à contrario, ſi voluntas hujuſmodi intercesſerit, cogendus eſt contrahere, id eſt conſummare, ut ſic reſponſio congruat interrogationi, ad textum in *l. Aurel. in ſ. Stycho, ff. de liberal. & in l. 1. C. de diverſ. reſcript.* & in conſummatione ſummant hunc textum Abb. & Alexan. de Nævo.

3 Et eſt ratio, quia diſpoſitio conditionalis adveniente conditione purificatur & ex eo tempore perficitur, perindè ac ſi ab initio purè fuiſſet facta, ut *l. Petier, in princ.* ibi *Cùm enim conditio ſemel extitit perindè habetur, ac ſi illo tempore, quo ſtipulatio interpoſita eſt, ſine conditione facta eſſet, ff. Qui potior. in pig. habe. in c. cum concordan.* de quibus ibi per gloſſ. *in verb. Melius eſt.* & matrimonium quamvis poſt legem Evangelicam ſit elevatum in Sacramentum, habet tamen rationem contractus; unde per adventum conditionis perficitur, ſicut cæteri contractus conditionales *l. Hæc venditio,* ibi, *Conditionales venditiones tunc perficiuntur, cum impleta fuerit conditio. ff. de contrah. empt.* Et quod hìc dicitur in littera, *Cum hujuſmodi conſenſus non ſit de præſenti habendus,* hoc intelligi debet de conſenſu cum effectu, ut hìc declarat Abb. Antiq. *n. 2.*

Quare matrimonium conditionale purificata conditione ſtatim eſſe perfectum abſque novo conſenſu, receptiſſima eſt canoniſtarum ſententia cum hìc tenuerunt Innocen. *in fine* Butr. *n. 9.* Cardin. *in fi.* Anchar. *nu. 8.* Abb. *n. 7. in fin.* & Alex. de Nævo *n. 23. & in c. 1. ſup. eod.* Innoc. *n. 4.* Hoſt. *poſt princ.* Joan. Andr. *n. 1.* Anchar. *eod. n.* Alex. de Nævo *n. 4.* Præpoſ. *n. 1. & in c. De illis. ſup. eod.* Joan. Andr. *n. 1.* Abb. *n. 5.* & alii communiter, Boich *in c. fin. 4. infrà eodem,* Navarr. *in Manual. c. 22. num. 63. & 64. & conſ. 1. hoc tit.* & ex Theologis eam ſequuntur Palud *in 4. ſent. diſt. 29. q. 2. art. 5. ad fin.* Petr. de Soto *l. 8. 3. de matrim.* §. *Quarto denique infertur,* & noviſſimè Thom. Sanch poſt alios quos citat, *de matrim. tom. 1. diſp. 8. q. 1.*

Et quamvis plerique ex Theologis oppoſitum ſentiant, exiſtimantes, non eſſe matrimonium adveniente conditione, niſi novus conſenſus accedat: inter quos præcipuè eſt S. Thom. *in d. diſt. 29. qu. unic. art. 3. q. 3.* S. Bonav. *in 4. diſt. 27. q. 4. col. 2.* Adrian. *in 4. q. 3. de matrim. c. Ad diſcernendam,* Victor. *relect. 2. de matr. part. 1. punct. 2. n. 9.* Sot. *in 4. diſt. 29. q. 2. art. 1. concl. 3.* & complures alii, quibus ex Canoniſtis ſubſcribunt Covarr. *in epitom. de ſponſal. par. 2. c. 3. n. 5.* & Navar. ſibi contrarius *conſ. 14. n. 7. in tit. de ſponſal. in 2. edit.* tamen primam opinionem Canoniſtarum ſervat Curia etiam poſt Concilium Tridentinum, ut mox patebit, & ideò ab illa in conſulendo, & judicando non eſt ullatenùs recedendum: nam in S. Congregatione Concilii alias fuit propoſitum infraſcriptum dubium: 4

Cum quidam contraxiſſent coram Parocho, & teſtibus per verba de præſenti ſub conditione licita, quæ poſteà fuit purificata; ſi reputantes ſe pro legitimis conjugibus ſine alia ſolemnitate matrimonium conſummaverint, an validum ſit ipſum matrimonium, vel conjuges cogendi ſint, ut denuò, quia purificata eſt conditio, coram Parocho legitimè contrahant.

In Congreg. generali, cui Interfuerunt S.R.E. Cardinal. Moronus, Peruſinus, Alciatus, Senonen. Montaltus, S. Sixti. & Caraſa, ſolus Alciatus renuit cum communi Canoniſtarum, quod conditione purificata nō ſit opus alia iteratio

tione contractus matrimonii coram Parocho: quam communem Canoniſtarum opinionem ſequutus eſt Antonin,
5 *in 3.p.* itemque Paludanus. Reliqui omnes tenuerunt, opus eſſe iterùm contrahere coram parocho: & ita reſpondendum, non quia contra dictam communem Canoniſtarum prevaleat opinio Theologorum, de qua per Covarr. *in epit.* 4. *Decretal. part.* 2. *cap.* 3. quam etiam ſequuti ſunt Innoc. Joan. Andr. Specul. citati ab Abbate, & Soto *cap.* 22. ubi aſſerit communem Theologorum, ſentit gloſſ. *in c. Actus legitimi*, facit *cap. Super eo, de cond. appoſ.* ſed quia Concilium videtur intellexiſſe de matrimonio perfecto purè per verba de præſenti ibi, *Vos conjungo*: ſed quando contrahitur per verba conditionata, non videtur matrimonium, ſed ſponſalia de futuro; item tutius videtur, ut fiat coram parocho pro ſecuritate conſcientiæ: tamen dictum fuit agendum cum Santiſſimo: cùm imò ex opinione Canoniſtarum non ſint ſponſalia de futuro, ſed matrimonium, ut per Covarr. d. loco, ubi dicit, eveniente conditione abſque alio actu matrimonium eſſe perfectum. Sanctiſſimus nempè Pius V. probavit ſententiam Canoniſtarum, quòd purificata conditione per conſenſum patris, matrimonium ſit perfectum, nec opus eſſe alia iteratione contractus coram paracho; ſicque prevalere, & in decidendo attendendam eſſe opinionem Canoniſtarum: Conc. autem Trident. nihil ad hanc rem facere.

Hęc eadem queſtio propoſita fuit in alia Congregat. cui interfuerunt Cardinales Paleottus, Lancellottus, Caſtrucius, Montelpus, Cuſanus, de Monte, Paravicinus, Mattheius, Aquaviva, Plattus; & omnes, pręter unum Plattum, tenuerunt matrimonium valere, nec requiri, ut de 6
novo coram parocho, & teſtibus contrahatur. Qua deciſione Sanctiſſimo relata, ſcilicet Clem. VIII. Sanctiſſimus viſus eſt dubitare, quia licèt de jure veteri matrimonium valeret, per textum *in c. Super eo, de condit. appoſit.* tamen hodie poſt Concil. quo ſolemnitas parochi, & teſtium introducta eſt, ſecus eſſe videtur, quia cùm contrahitur ſub conditione ſolemnitatem adhibendo, non ſatisfit Concilio: quando autem à conditione receditur, ſolemnitates non adhibentur. Ideòque mandavit, hoc dubium ſeu difficultatem in Congregatione conſiderari. Qua difficultate propoſita, Congregatio ei reſpondit, Concilium non requirere ſolemnitates parochi & teſtium, quando receditur à conditione; ſed quando mutuo conſenſu habito vir, & mulier contrahunt: hoc autem caſu, quando contractum fuit, adhibitæ ſunt ſolemnitates. Iterùm hac difficultatis ſolutione Sanctiſſimo relata, Sanctitas Sua probavit deciſionem Congregationis, & ita in hac cauſa reſponderi mandavit. Verùm noluit hanc deciſionem omnibus caſibus inſervire, ſed omnes qui acciderint in futurum, cum ſuis circumſtantiis eſſe ſpecialiter conſiderandos.

DE CONDITIONIBUS APPOSITIS.

Gregorius IX.

CAPUT VII.

SI conditiones contra ſubſtantiam conjugii inſerantur; puta, ſi alter dicat alteri: Contraho tecum, ſi generationem prolis evites: vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditiorem: aut ſi pro quæſtu adulterandam te tradas: matrimonialis contractus, quantumcumque ſit favorabilis, caret effectu. Licèt aliæ conditiones appoſitæ in matrimonio, ſit turpes aut impoſſibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adiectis haberi.

SUMMARIUM.

1 *Conditiones, quæ matrimonii ſubſtantiæ, ſeu illius bonis adverſantur, vitiant matrimonium, & nu. ſeqq.*

2 *Matrimonii tria ſunt bona, videlicet fides, proles, & ſacramentum; & conditiones hujuſmodi bona extinguentes vitiant, & non vitiantur.*

3 *Conditio contra matrimonii ſubſtantiam illud non vitiat, ſi alter conjux appoſitioni conditionis contradicat.*

4 *Et idem, ſi taceat, quia cenſetur contradicere, & cur.*

5 *Cautela pro mulieribus contra viros, qui in matrimonio apponunt conditiones contra illius ſubſtantiam.*

6 *Conditio contra naturam matrimonii vitiat illud, etiam ſi ſit reſolutiva, & n. ſeq.*

7 *Conditio, ut liceat viro aliam ducere, ſi uxor adulterium commiſerit, an vitiet matrimonium, & numer. ſeq.*

8 *Matrimonia non poſſunt pœna conſtringi.*

9 *Conditio turpis, vel impoſſibilis, quæ matrimonii ſubſtantiæ, ſeu illius bonis non adverſatur, habetur pro non adjecta, nec matrimonium vitiat, ſed vitiatur.*

Idem in ultimis voluntatibus, n. 11.

10 *Secus in contractibus, qui vitiantur omnes ex conditione turpi, vel impoſſibili.*

12 *Conditiones impoſſibiles de jure, vel de facto, aut natura æquiparantur.*

13 *Conditio, contraho tecum ſi es legitima, an vitiet matrimonium, ſi poſtea apparuerit mulierem illegitimam eſſe, & n. ſeq. uſque in fin.*

14 *Error qualitatis non excludit conſenſum à matrim.*

15 *Fallit, ſi qualitas apponatur in conditione.*

16 *Conditio de præſenti, vel de præterito, non ſuſpendit actum, & n.* 23.

17 *Matrimonium ſub conditione, ſi es virgo, eſt nullum, ſi mulier ſit corrupta.*

18 *Idem de conditionibus, ſi non es cæca, leproſa, & aliis hujuſmodi.*

19 *Conditio, ſi es legitima: poſſibilis, & honeſta eſt.*

20 *Conditiones ex ſui natura impoſſibiles rejiciuntur à matrimonio, non autem impoſſibiles ex accidenti.*

21 *Matrimonium contrahens ſub conditione, & ante ejus implementum deſponſatam cognoſcens, à conditione recedit, & n. ſeqq.*

22 *Procedit, ſi conditio ſit de futuro.*

23 *Conditio de futuro non reddit actum nullum ab initio, ſed ſuſpendit: ſecus ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito.*

24 *Matrimonium contrahens ſub conditione, non cenſetur à conditione recedere, ſi deſponſatam cognoſcat poſt defectum conditionis.*

25 *Matrimonium contractum ſub conditione coram Parocho, & teſtibus, purificata conditione per copulam remanet firmum, nec eſt opus formam repetere, ſi conditio ſit de futuro.*

26 *Matrimonium contractum coram Parocho, & teſtibus, ſed nulliter ob ætatis defectum, non convaleſcit per copulam ſubſequutam poſt legitimam ætatem.*

27 *Profeſſio an vitietur ex pacto reſervationis proprii.*

SI *conditiones.* Si in contractu matrimonii apponitur 1
conditio turpis, vel impoſſibilis, habetur pro non adjecta, niſi ſit contra ſubſtantiam matrimonii, quia tunc vitiat matrimonium. Hoc dicit: & ſunt duæ partes. In prima agitur de conditione turpi, quæ eſt contra ſubſtantiam matrimonii: In ſecunda de conditione turpi, vel impoſſibili, ibi, *Licèt.*

Nota primò ex priori parte textus, quòd tria ſunt ſub- 2
ſtantialia matrimonii, videlicet fides, proles, & ſacramentum,

tum, quæ alibi dicuntur matrimonii bona, ut *in cap. Omne itaque 27. qu. 2.* Et quòd conditiones, quæ aliquod ex prædictis bonis extinguunt, vitiant matrimonium, & non vitiantur. Tria exempla habes in textu, id eſt, contraho tecum, ſi prolem vitaveris, vel donec aliam invenero digniorem, vel ſi te pro quæſtu adulterandam tradideris: nam prima conditio perimit bonum prolis; ſecunda bonum ſacramenti, de cujus natura eſt, ut ſit individuum; tertia bonum fidei, quam conjux conjugi ſervare tenetur: concordat *cap. Solet, & c. Aliquando 32. qu. 2.* & declarat hic *gl. 1. verſ. Et hæc eſt ratio*, & communiter ſcribentes gloſ. magna *in d. c. Solet*, Silveſter *in ver. Matrimonium 3. nu. 1.* Navarr. *in Manuali c. 23. numer. 61. & 62.* & Covarr. *in 4. Decretal. part. 2. cap. 3. §. 1. numer. 1.* Quamvis autem textus expreſſerit tres tantùm conditiones; tamen id fecit exempli gratia. Undè idem dicendum in omnibus aliis conditionibus, quæ ſubſtantiæ matrimonii adverſantur, cùm hæc ratio in text. expreſſa ſit generalis, ut poſt Vinc. & Jo. Andr. hic notant Henric. Boich. *num. 5. in fin.* Abb. *in 1. notab.* dicens, hanc eſſe notabilem regulam, & Alex. de Nævo *num. 3.*

3 Adverte tamen, quia ita demum conditio contra ſubſtantiam matrimonii appoſita illud vitiat, ſi uterque conjux appoſitioni conditionis conſentiat: tunc enim nullus eſt conſenſus, nec matrimonium tenet. Secus verò ſi alter contradicat, quia tunc matrimonium eſt validum, perindè ac ſi conditio non fuiſſet appoſita, *ut in d. cap. Si aliquando 32. quæſt. 2.* Et idem ſi taceat, quia cenſetur contradicere fa-
4 vore matrimonii, *ut c. per Per tuas ſuprà eod.* ſecundùm Innoc. Hoſtien. Joan. Andr. & Aſten. quos hic refert, & ſequitur Henric. Boich. *num. 4. in fin.* Cardin. *n. 1. in 1. oppoſitione*, Præpoſ. *in 1. notab. verſ. Quod tamen intelligit*, Covarr. *in §. 1. n. 11.* Ratio eſt, quia proteſtatio hujuſmodi, vel conditio, idcircò vitiat actum, quia partes, quæ intendunt detrahere ſubſtantiæ actus, non videntur conſentire in actum, qui ſine ſubſtantia eſſe non poteſt, *c. Tua nos, ſuprà de ſponſal. cap. Detrahe 1. quæſt. 1.* At hæc conſideratio ceſſat, quando unus tantùm intendit detrahere, & alius
5 non exprimit, quia tunc deſcendendo poſteà ad actum, qui mutuo conſenſu perficitur, & matrimonium conſummando, ex quo utraque pars non conſentit turpitudini contra ſubſtantiam actus, cenſetur receſſum à conditione, ſeu proteſtatione, ut hìc ſubtiliter per Ant. de Butr. *in 1. not.* & Præpoſ. *n. 1. verſ. Et eſt ratio*; & propterea Vincen. & Hoſt. hic, & communiter ſcribentes conſulunt, ut cautæ ſint mulieres, & crebrò etiam moneantur, ut quando viri ad eas alliciendas oſtendunt ſe velle cum eis matrimonium contrahere, & apponunt hujuſmodi conditiones contra ſubſtantiam matrimonii, taceant, nihil reſpondeant; nam ſequuta copula, erit matrimonium.

6 Secundo nota ibi, *Donec inveniam aliam*, quòd ſicut non tenet matrimonium contractum ſub conditione ſuſpenſiva, quæ ſit contra illius ſubſtantiam; ita nec tenet ſi contractum fuerit ſub conditione reſolutiva, puta: Contraho tecum, ſi aliam non invenero honore, & facultatibus ditiorem, ut in littera. Ex quo infert hic notabiliter Abb. *in 1. notab.* ut ſi aliquis habens ſuſpicionem de incontinentia uxoris, contraxerit cum ea matrimonium ſub conditione, ut ſi adulterium commiſerit, liceret ſibi à matrimonio reſilire, & aliam ducere; matrimonium non valeat, quia etſi conditio illa ſit reſolutiva, tamen idem operatur, quod ſuſpenſiva: licèt inſpecto effectu non poſſit propriè dici reſolvens, quia nihil repetit quod reſolvat, cùm matrimo-
8 nium fuerit nullum ab initio. Sed Cardinalis tenet oppoſitum, prout eum ſic refert, & ſequitur Alex. de Nevo *n. 4.* Quia in exemplo Abbatis illud, quod apponitur in conditione, eſt honeſtum, ſcilicet ut uxor non committat adulterium, & conditio reſolutiva videtur potiùs adjecta in pœnam committentis adulterium, & ideo debet rejici, quia matrimonia non poſſunt pœna conſtringi, *c. Gemma, ſupr. de ſponſ.* Nec adverſatur hoc capitulum, quia loquitur in eo caſu, in quo matrimonium fuit contractum ad tempus incertum, & veriſimiliter poterat contingere, ut vir inveniret aliam honore facultatibus digniorem, ſecundùm eum. Mihi tamen magis placet opinio Abbatis, quam etiam ſequitur Præpoſitus hic 3. *notab.* quia etſi conditio illa, *Si adulterium commiſeris, liceat mihi aliam ducere*, primo intuitu videatur honeſta, ut ſic videtur adulterium: tamen reverà eſt turpis, quia in effectu perindè eſt, ac ſi dictum eſſet, Contraho tecum ad tempus incertum, donec non commiſeris adulterium; atque ita adverſatur bono ſacramenti, quod ex ſui natura eſt perpetuum, & indiſſolubile. Undè & conditio expreſſa hic in textu, videlicet, ſi aliam non invenero digniorem, in ſe conſiderata non eſt turpis; ſed tamen quia adverſatur vinculo individuo matrimonii, turpis reputatur, & matrimonium vitiat, & non vitiatur. Idem ergo dicendum in exemplo Abbatis. Et ſicut conditio ſimpliciter concepta; ſi adulterium non commiſeris, vitiat matrimonium, & non vitiatur: ita & conditio, ſi commiſeris adulterium, liceat mihi aliam uxorem ducere; quia hæc adjectio ducendi aliam uxorem implicitè continetur etiam in primo caſu, videlicet, ſi adulterium non commiſeris; nam reſoluto matrimonio per adventum conditionis, utique liceret cum alia contrahere. Undè patet, conditionem illam ducendi ſecundam uxorem non fuiſſe appoſitam in pœnam adulterii, ſed potius ut eſſet reſolutiva matrimonii; & ideò illud vitiat, & non vitiatur; quod etiam tenet Covarr. *in 4. Decretal. p. 2. c. 3. §. 2. num. 10.*

Ultimò nota ex ſecunda parte textus aliam regulam ſi- 9
militer notabilem in materia matrimonii, ſecundùm Abb. hic *in 1. notab.* videlicet, conditiones turpes, vel impoſſibiles, quæ matrimonii ſubſtantiæ, ſeu illius bonis non adverſantur, haberi pro non adjectis, nec matrimonium vitiare, ſed vitiari. Exemplum de conditione turpi, contraho tecum ſi furtum feceris, vel ſi homicidium commiſeris. De conditione impoſſibili, ſi imperium dederis, aut ſi cœlum digito tetigeris; & ita hic eſt expreſſum & tenent gl. 1. Jo. Andr. & omnes in ſummario text. Idemque habetur *in c. 3. ſuprà eod.* ſecundùm communem intellectum. Et pondera illa verba hujus *c. Propter ejus favorem*; quæ innuunt, hoc favore matrimonii ſpecialiter introductum eſſe. Se- 10
cus enim eſt in aliis contractibus, in quibus conditio turpis, vel impoſſibilis vitiat contractum, & non vitiatur, ut *§. Si impoſſibilis, inſtit. de inutil. ſtipul. & l. Non ſolum, ff. de act. & obligat.* Unde in ultimis voluntatibus, quia ſimiliter 11
favorabiles ſunt, *l. 1. C. de ſacroſ. Eccle.* idem eſt, quod in matrimonio; nam conditio turpis, vel impoſſibilis rejicitur, & habetur pro non adjecta, *§. Impoſſibilis, inſtit. de hæred. inſtit.* & hic notat gloſſ. 2. quam ſequuntur communiter ſcribentes, licèt in ultimis voluntatibus quidam diſtinguant, an conditio turpis, vel impoſſibilis adjiciatur perſonæ gravati, vel honorati, ut hic plenè per Alex. de Nev. *à n. 24. uſque in finem.* Item pondera, conditiones impoſſibiles de jure, & impoſſibiles de facto, vel ſecundùm naturam æquiparari, quia id poſſumus, quod de jure poſſumus, *l.* 12
Nepos Proculo, ff. de verb. ſignific. Undè impoſſibile dicitur, quod de jure fieri non poteſt: & ita has conditiones æquiparat gl. hic, & communiter DD. Quid autem juris conditione impoſſibili ex accidenti, attingam in proxima *q. n. 20.*

QUÆRO, an matrimonium coram Parocho, & teſti- 13
bus contractum à viro ſub conditione, ſi mulier eſt legitima, ac deindè conſummatum, ſit validum, necnè, ſi poſteà conſtiterit, mulierem illegitimam eſſe.

Hic caſus contigit in quodam Coſmo, qui coram Parocho, & teſtibus contraxit matrimonium cum Anna his verbis: Anna, ſi es legitima, accipio te in meam uxorem: deindè matrimonium cum ea conſummavit, ac prolem indè ſuſcepit. Poſteà compertum eſt, Annam non eſſe legitimam, ſed naturalem, natam ex concubina: quæſitum eſt, an valeat matrimonium?

Hæc quæſtio duas habet inſpectiones. Prima eſt, an matrimonium, ut proponitur, contractum, ex defectu conditionis fuerit nullum ab initio. Secunda eſt, quatenùs nul- 14
lum fuerit, an poſteà convaluerit ex copula ſubſequuta. Quoad primam inſpectionem videtur reſpondendum matrimonium ab initio fuiſſe nullum. Nam etſi error qualitatis, vel fortunæ non excludat conſenſum à matrimonio, §. 1. *verſ. Ad hæc non omnis error conſenſum evacuat* & ibi gloſſ. 1. Archid. Turrecrem. & Bellam. 20. *quæſt. 1. gloſ. in c. Cum dilectus, in verb. Ad fatuitatem*: & ibi Imol. n. 8. & Abb. *num. 13.* & alii communiter, *ſuprà quod met. cauſ.* hoc 15
tamen fallit, ſi qualitas, in qua erratur, adjiciatur contractui per modum conditionis honeſtæ, ut ſi quis ducat uxorem ſub conditione, ſi eſt dives, aut nobilis; tunc enim ſi conditio ſit falſa, matrimonium non habet conſenſum, ac propterea eſt irritum ipſo jure, ut declarant S. Bonaventura *in 4. ſent. diſt. 30. in expoſit. litteræ, n. 4.* Palud. *ibid. qu. 1. art. 2.*

art. 2. n. 9. concluſ. 2. & S. Anton. *in 3. part. tit. 1. cap. 2. in fin.*

16 Conditio enim honeſta, & poſſibilis, de præſenti, vel de præterito adjecta in actu ipſius matrimonii, illud non ſuſpendit; ſed ſi conditio tunc vera ſit, matrimonium illicò eſt validum; ſi falſa, illicò eſt irritum, ut hic tenent Vincent. Petr. de Sampſ. & Abb. Antiq. quos ſequitur Jo. Andr. *n.* 83. & Anton. de Butr. *n.* 7. *verſ. Secundo caſu*; qui ad hoc allegat textus *in l. Cum ad præſens, ff. Si cert. pet. & in l. Cùm in ſecudo, ff. de Iniuſt. rupt. teſtam.* & in conditione de præſenti, qualis eſt hæc, de qua agitur, docet S. Thomas *in 4. diſt. 29, q. 1. art. 3. q. 3.*

17 Ideòque videmus, hanc conditionem, Contraho tecum, ſi es virgo, non rejici, & matrimonium ſic contractum eſſe nullum, ſi mulier ſit corrupta, ut cenſent Palud. *in 4. diſt. 29 q. 2. art. 5. n. 33.* Adrian. *in 4. qu 3. dub. 6.* Sot. *in 4. diſt. 29. qu. 2. art. 3.* Silveſt. *in verb. Matrimonium 3. quæſt.* 8. & alii, quos refert, & ſequitur Covarr. *in 4. Decretal. p. 2. cap. 3. §.*
18 *2. nu. 3.* Et idem eſt de conditione, Si non es cæca, muta, leproſa, & ſimilibus, ut per Sot. *loc. cit.* Et eſt regulare in omnibus aliis teſtibus, ut *l. Circa eos, ff. de hæred. inſt. l. Inſtitutio talis, ff. de condit. inſtit. l. Eas cauſas, ff. de condit. & demonſtrat.* cum aliis ſupra alleg. per Butr.

19 Non videtur autem poſſe dubitari, quò minùs præſens conditio, ſi mulier eſt legitima, ex ſui natura poſſibilis, & honeſta ſit, ut patet ex his, quæ tradit Bald *in l. filium eum diffinimus n. 17. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni jur.* Azor. *in ſumma, C. de his qui not. infam.* & Menoch. *de præſent. lib. 6. præſumpt. 54. n. 29.*

20 Nec obſtat, quòd hæc conditio impoſſibilis videatur, eo quòd cùm mulier jam eſſet illegitima, impoſſibile erat, ut eſſet legitimè nata: & in præteritum non eſt potentia, ſecundùm Hoſt. *hic propè fin. & in ſumm. eod. tit. nu. 12. verſ. Imò ſi contraho.*

Nam reſpondetur, opinionem Hoſt. eſſe communiter reprobatam, quia à matrimonio rejiciuntur conditiones, quę abſolutè, & ex ſui natura ſunt impoſſibiles, ut, ſi cœlum digito tangis; non autem quæ ex ſui natura poſſibiles ſunt, licèt ex accidenti ſint impoſſibiles, qualis eſt conditio, de qua agitur, quia ex ſe poſſibile eſt, ut ſit legitimè nata: alioquin omnis conditio de præſenti, vel de præterito, eſſet impoſſibilis, & rejiceretur à matrimonio; quod eſt contra communen omnium ſententiam: ideòque has conditiones ſolùm ex accidenti impoſſibiles à matrimonio non rejici, concludunt Aretin. *conſ. 82. col. penult.* Palud. *in 4. diſt. 29. q. 2. art. 5.* Sylveſt. *in ver. Matrim. 3. qu. 8.* & alii apud Covarr. *in 4. Decretal. par. 2. cap. 3. §. 2. n. 3* Unde ſequitur, ut matrimonium, ut proponitur, contractum, ab initio nullum fuerit, cùm numquam extiterit conditio honeſta, & poſſibilis illi adjecta.

21 Supereſt nunc examinandum, an convaluerit per copulam ſubſequutam, quæ eſt ſecunda inſpectio initio propoſita. Et difficultas in hoc verſatur, quia is, qui ſub honeſta conditione matrimonium contrahit, & ante conditionis eventum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit, *cap. Per tuas, ſupra eodem*, ibi, *Cùm liquidò conſtet, quòd poſt contracta ſponſalia carnalis eſt inter eos copula ſubſequuta, pro matrimonio eſt præſumendum, quia videtur à conditione oppoſita receſſiſſe*; ad idem text. *ſupra in c. De illis, & c. Super eo*: & hæc eſt præſumptio iuris, & de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, ut colligitur ex gloſſ. *in d. cap. Per tuas, in ver. Præſumendum, circa med. verſ. Dicas ergo*; dum allegat text. *in cap. Is qui fidem de ſponſalib.* qui loquitur de præſumptione juris, & de jure, ut ibi omnes notant, & expreſſiùs tenet *gloſſ. fin. in d. cap. De illis.*

22 Cæterùm his non obſtantibus videtur adhuc reſpondendum, matrimonium eſſe nullum, quia ita demum per copulam cenſetur quis recedere à conditione, ſi conditio ſit de futuro, & ita procedit text *in d. c. Per tuas, cum aliis allegatis*: ſecus verò ſi conditio ſit de præterito, vel de præſenti, ut eſt conditio, de qua nunc agitur, Si legitima es.

23 Ratio diverſitatis eſt, quia ubi conditio eſt de futuro, actus non eſt nullus ab initio, ſed ſtat in ſuſpenſo uſque ad conditionis eventum, *d. c. De illis, & c. Super eo. & l. Eas cauſas, ff. de condit. & demonſtrat.* unde per copulam ideò videtur quis recedere à conditione, quia Eccleſia, ut excludat delictum fornicationis, preſumit acceſſum affectu conjugali, & conſenſum purum, ut declarat gloſſ magna circa medium *in d. c. Per tuas*, dicens, hoc caſu præceſſiſſe conſenſum de futuro, & inducere matrimonium præſumptum, & in favorem matrimonii inductam eſſe hanc præſumptionem, quia per carnalem copulam conjux ipſo facto videtur conſenſum exprimere de præſenti, & à conditione recedere, ſicut per puram emptionem receditur à conditionali, *l. Sed Celſus, §. ult. ff. de contrahend. empt.* idipſum explicat Sot. *d. diſt. 29. qu. 2. artic. 3.* poſt tertiam concluſionem, *verſ. Sed rurſus ſciendum*: at verò ubi conditio eſt de præſenti, vel de præterito, quę propriè non eſt conditio, actus non eſt in ſuſpenſo; imò ſi conditio non eſt vera, nullus eſt ab initio ex defectu conſenſus, *d. l. Cum in ſervo. & l. Cùm ad præſens, ff. Si cert. pet. l. Cùm in ſecundo, ff. de injuſto rupt. teſtam.* & copula non poteſt eſſe niſi fornicaria: undè quotieſcumque matrimonium à principio eſt invalidum, conjuges per copulam non videntur à conditione receſſiſſe; quod optimè declarat Anton. de Butr. *hìc n. 7. verſ. 2. caſu*, his verbis: (Si conditiones ſunt de præſenti, aut de præterito, non ſuſpendunt, imò vel ſtatim inficiunt matrimonium, ſi ſunt falſæ, vel ſtatim perficiunt, ſi veræ ſunt: ſi autem ſunt de futuro, ſuſpendunt in eventum conditionis; & in defectum inficiunt, & in exiſtentiam conditionis perficiunt: virtus autem ſuſpenſiva tollitur per copulam ſubſequutam; & hæc eſt communis opinio.) Hæc Butr.

Deindè reſpondetur, eum, qui contrahit ſub conditione, 24
ita demum videri à conditione recedere, ſi deſponſatam cognoſcat ante conditionis eventum. Ita expreſsè probat textus *in d. c. Per tuas*, ubi ſponſalia contracta fuerant ſub conditione, ſi pater conſentiret & deindè interceſſerat copula; & textus decidit, ſponſos videri à conditione receſſiſſe, quia probatum non fuit patrem contradixiſſe ante copulam, innuens, ſi hoc probatum fuiſſet, copulam, poſtquam conditio defecerat, nihil profuturam fuiſſe: quod apertè tradit ibi gloſſa *in verb. Sponſalibus*. Ergo, inquit, ſi contradixiſſet ante carnalem copulam, coitus nihil poſtea operaretur, quia nihil eſt ibi purum, vel conditionale, quod confirmet, vel dicat adeſſe talis coitus: ideòque illum textum ſic ſummant Jo. Andr. Butr. Abb. & alii omnes, videlicet: Qui ſub honeſta conditione ſponſalia contrahit, & ante conditionis eventum deſponſatam cognoſcit, à conditione recedit.

Quamobrem cùm hoc caſu mulier ante copulam illegitima eſſet, atque ita jam defeciſſet conditio illa, Si mulier eſt legitima, copula ſubſequens nihil profuit ad matrimonii validitatem: & hęc eſt communis omnium ſententia, quam ſequuntur *in d. c. Per tuas*, Innoc. *in verb. Quod ante*, Hoſt. *in fin.* Butr. *loc. cit.* Anchar. *n.* 3 Abb. *n.* 4. Angel. *in verb. matrimonium 3. Impedimento 3. n. 2* Covarr. *in 4 Decretal. par. 2. cap. 3. §. 1. n. 13.* ubi, Carnalis coitus, inquit, hunc effectum operatur, quando ante defectum conditionis contingit, quia ſi poſt defectum conditionis ſequatur copula, nihil conducit ad conjugii præſumptionem, cùm jam præmiſſum matrimonium omninò defecerit.

Quibus accedit, quòd etſi per copulam conjuges viderentur receſſiſſe à conditione; tamen cùm matrimonium eſſet nullum ab initio, neceſſarium fuiſſet iterùm contrahere coram Parocho, & teſtibus, ad præſcriptum Concilii Tridentini *in c. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matr.* nam nec ſponſalia poſt Concilium per copulam, & conſenſum ſupervenientem tranſeunt in matrimonium, & ſublata eſt diſpoſitio, *cap. Is qui fidem, de ſponſalib.* ut ibi dixi ex S. Congregationis ſententia.

Neque obſtat, quòd ubi contrahitur ſub conditione coram 25
Parocho, & teſtibus, poſteà purificata conditione matrimonium per copulam remaneat firmum, nec ſit opus eamdem formam repetere, ut plenè ſcripſi *in cap. ſuper eo, ſupra eodem.*

Reſpondetur enim, id ſimiliter procedere in conditione de futuro, quia eo caſu cùm actus non fuerit à principio nullus, ſatis eſt, ut ſemel fuerit celebratus ſecundùm præſcriptam formam. At ſecus dicendum in conditione de præſenti, vel de præterito, quia cùm ob illius defectum matrimonium fuerit nullum ab initio, ut dictum eſt; non ſufficit, ut ſemel fuerit celebratum coram Parocho, & teſtibus; ſed hęc forma neceſſariò eſt iteranda, cùm validè celebratur.

Quam ſententiam jam pridem approbavit S. Congrega- 26
tio Concilii, dum cenſuit, matrimonium nullum ob defectum ætatis, quamvis celebratum fuerit coram Parocho, & teſtibus, tamen non convaleſcere per conſenſum, & copulam ſupervenientem poſt legitimam ætatem; ſed debere iterùm contrahi ſervata forma à Concilio præſcripta.

Quæ-

27 Quæruni hìc DD. an profeſſio regularis vitietur ex pacto reſervationis proprii Communis opinio eſt, licèt multos habeat contradictores, profeſſionem valere, & pactum ſeu conditionem vitiari, ut hìc per Henric. Boich *nu.* 14. & ſcripſi pleniùs *in c. Cùm in Eccleſiis n.* 9. *ſupra de major. & obed.* Et rationem diverſitatis inter profeſſionem, & matrimonium vide hìc per Jo. Andr. *n.* 9. *verſ. Dic quòd in matrimonio*, & Henric. Boich. *n.* 15. *verſ. Hoc idem tenet.*

QUI CLERICI VEL VOVENTES MATRIMONIUM contrahere poſſunt.

Alexander III. Lucen. Epiſcopo.

CAPUT IV.

COnſuluit nos tua fraternitas, quid faciendum ſit de nobili muliere, quæ veſtibus pretioſis abjectis, mutavit habitum, & de manu Presbyteri velamen aſſumpſit: ſed non renuntiavit propriis, nec intravit clauſtrum, nec in manu alicujus Epiſcopi, Abbatis, vel Abbatiſſæ, aut ſuper altare profeſſa eſt, vel obedientiam promiſit; poſtmodum verò elapſa anno, abjecto religionis habitu, cuidam nobili nupſit. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quod ſicut ſimplex votum matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit jam contractum; ita habitus ſine profeſſione ſuſceptus, nec contrahatur: impedit, ſed contractum nequaquam diſſolvit.

SUMMARIUM.

1 *HAbitus profeſſorum ſuſceptus extra Monaſterium, & de manu non habentis poteſtatem incorporandi Religioni, impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum, & n.* 2.

3 *Idem, ſi fuerit ſuſceptus extra Monaſterium de manu habentis poteſtatem, & n.* 4. *&* 5.

5 *Habitus profeſſorum in legitima ætate inducit tacitam profeſſionem, dummodo ſuſcipiatur intra clauſtra, alias ſecus.*

6 *Habitus profeſſorum extra Monaſterium ſuſceptus inducit votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum.*

7 *Et quid poſt Concilium Tridentinum, remiſſivè,*

8 *Matrimonium contractum à profeſſo contra formam Decreti Clementis VIII. in loco non deſignato ad recipiendos novitios poſt lapſum quinquennium à die profeſſionis, an ſit validum in utroque foro; & num. ſeqq. uſque in finem*

9 *Lex poſitiva, quando ejus obſervantia repugnat legi Divinæ, non obligat in foro conſcientiæ, & n.* 33.

10 *Profeſſio irrita non dirimit matrimonium poſt contractum.*

11 *Profeſſio in Conventibus non deſignatis ad recipiendos novitios, nec poteſt expreſsè fieri, nec tacitè unquam induci, & n.* 2.

12 *Profeſſionis nullitas licèt proveniat ex perpetuò impedimento, tamen elapſo quinquennio allegari non poteſt, & n.* 21. *&* 32.

13 *Profeſſus nulliter, qui elapſo quinquennio ſpontè ad ſæculum redit, & uxorem duxit, eſt tutus in foro conſcientiæ, licèt poſſit puniri ab Eccleſia.*
Declaratur, n. 27. *&* 29.

14 *Profeſſio emiſſa à viro, uxore contradicente, an ea mortua obliget ad Religionem in genere, & dirimat matrimonium poſtea contractum, & n. ſeq.*

15 *Profeſſio emiſſa ante annum decimum ſextum completum, vel infra tempus probationis, poſt Concilium Tridentinum non obligat ad Religionem in genere.*

16 *Profeſſio ſolemnis, etiam tacita, & præſumpta, impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum.*

17 *Profeſſio, quæ ab Eccleſia habetur pro valida, licèt ſit irrita quoad Deum, tamen in foro judiciali dirimit matrimonium poſt contractum.*

18 *Profeſſio per ſimulationem emiſſa, licèt ſit nulla quoad Deum ex defectu conſenſus, tamen obligat Religioni in foro externo.*
Intellectus cap. Quod interrogaſti, 27. diſt. *ibid. & n.* 25. *&* 38.

19 *Intellectus* cap. Vidua, il primo 27. quæſt. 1. *& numer. ſeq.*

20 *Voluntarium eſt de ratione intrinſeca voti.*

21 *Profeſſio emiſſa contra formam Decretalium Clem. VIII. in foro conſcientiæ eſt nulla, licèt poſt lapſum quinquennium ab Eccleſia habeatur pro valida.*

22 *Matrimonium metu contractum, per ſpontaneam cohabitationem validatur, & contraria probatio non admittitur.*

23 *Profeſſus nulliter, qui ſpontè è Monaſterio exivit, & uxorem duxit, an ea contradicente poſſit in foro conſcientiæ ad Religionem redire.*

24 *Profeſſus nulliter, qui ante declarationem nullitatis contraxit matrimonium, tenetur etiam invita uxore in utroque foro obedire judici præcipienti, ut redeat ad Monaſterium ad agendam pœnitentiam.*

25 *Profeſſus per ſimulationem in Monaſterio monialium ex inhoneſta cauſa, licèt non ſit monachus, tamen cogitur in alio Monaſterio manere in pœnam commiſſi delicti.*

26 *Conjuges in multis caſibus continere coguntur ſine culpa, ſed non ſine cauſa.*

27 *Profeſſus nulliter, qui elapſo quinquennio ſponte exivit è Monaſterio, & uxorem duxit; ea conſentiente, tenetur ad religionem redire, etiam in foro conſcientiæ, & numer.* 29.

28 *Maritus Religionem profeſſus uxore ſciente, & diſſimulante, ad ſæculum redire non poteſt.*
Declaratur, numer. 29.

29 *Uxor juvenis, vel ſuſpecta de incontinentia, an poſſit ratificare profeſſionem mariti.*

30 *Profeſſus contra formam decretorum Clem. VIII. in Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios, qui poſt quinquennium dimiſit habitum, & uxorem duxit, cogendus eſt in foro externo ad Monaſterium redire.*

31 *Profeſſio qualibet elapſo quinquennio in foro fori præſumitur valida, & contrarium probari non poteſt.*

33 *Profeſſio etiam nulla annexum habet votum continentiæ, quod impedit matrimonium contrahendum.*

34 *Reſtitutio in integrum adverſus lapſum quinquennii an ſit concedenda nulliter profeſſo, qui ſponte ad ſæculum redit, & uxorem duxit.*

35 *Reſtitutio in integrum adverſus lapſum quinquennii non poteſt concedi ab inferiore à Papa.*

36 *Et paria ſunt eam non obtinuiſſe, vel obtinuiſſe à poteſtatem non habente.*

37 *Papa, quamvis inter fideles non poſſit diſpenſare ſuper matrimonio conſummato, poteſt tamen recipere probationes contra matrimonium præſumptum.*

Con-

1 CONſuluit. Suſceptio habitus profeſſorum extra religionem, à non habente poteſtatem incorporandi religioni, impedit in dubio matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum. Hoc dicit ſecundùm intellectum Ab-
2 batis Siculi, qui *n.* 3. dicit ſecus eſſe, ſi recipiatur habitus profeſſorum ab habente talem poteſtatem, etiam extra Monaſterium, quia tunc votum eſſet ſolemnizatum, & dirimeret matrimonium poſteà contractum: allegat *c. Porrectum, & c. Sicut de Regul.* & bonam gloſſ. *in c. De viduis il primo in verb. Propriis* 27. *q.* 1. Et idem voluit Cardinalis
3 hic *in* 5. *oppoſit.* Sed certè illa gloſſa potiùs facit contra intellectum Abbatis, quia dicit ſic: Poteſt aliqua in domo propria accipere veſtem religioſam, nec tamen Monialis
4 erit, cùm nulli Monaſterio ſe tradat; & ſic ſecundùm gloſſ. per ſuſceptionem habitus extra Monaſterium non ſolemnizatur votum: & in hunc ſenſum gloſſa intelligit hanc Decretalem; & intellectus, quem ponit Abbas, communiter non tenetur, & eſt contra iſtum textum, qui nullam vim facit, an tradens habitum habeat, vel non habeat poteſtatem incorporandi religioni; ſed ponderat, an iſta mulier ſuſceperit ſolùm habitum, an verò etiam promiſerit aliquid de ſubſtantialibus religionis, ut per Alex. de Nevo *n.* 10. Nec obſtat *c. Porrectum de Regul.* quia loquitur, quando intervenit expreſſa profeſſio. Item non obſtat *c. Sicut, eod. tit.* quia ultra habitum requirit profeſſionem; & ſic illa jura non faciunt contra communem intellectum, de quo infra proximè. Undè Decretalis communiter ſic ſummatur: Suſceptio habitus ſine profeſſione non dirimit matrimonium contractum, ſed contrahendum impedit. Hoc dicit Anton. de Butr. Prepoſ. & Alex. de Nævo, & poſt *verſ. Suſceptio habitus*, ſubaudi, profeſſorum extra Monaſterium: prout communiter Doctores intelligunt, & mox patebit.

5 Nota juxta communem lecturam, quòd etſi per ſuſceptionem habitus profeſſorum in legitima ætate inducatur tacita profeſſio, *ut c. Statuimus, de Regul. & cap.* 1. *in* 1. *reſp. eod. tit. lib.* 6. hoc tamen debet intelligi, dummodò habitus hujuſmodi ſuſcipiatur intra clauſtra, ſeu Congregationem; aliàs enim ſi ſuſcipiatur extra Monaſterium etiam de manu habentis poteſtatem incorporandi religioni, tacitam profeſſionem non inducit, nec ſolemnizat votum, & conſequenter nec matrimonium dirimit, ut hic probatur efficaciter: nam propterea validum fuit matrimonium ab iſta muliere contractum, quia non erat tacitè profeſſa, nec ejus votum erat ſolemnizatum, ex quo velamen quidem, & ſic habitum profeſſarum aſſumpſit; ſed propriis non renuntiavit, nec intravit clauſtrum, ut dicitur in littera. Et quòd habitus profeſſionis extra Monaſterium ſuſceptus non faciat Monachum, probat text. *in cap. Ut Clerici, de Regularib.* quod non corrigitur, quin potiùs roboratur per hoc cap. & firmant Hoſtienſ. *in c. Statuimus num.* 2. *verſ. Quod igitur dicimus eod. tit.* Archid. *in cap. Beneficium n.* 1. *de Regular. libr.* 6. Butr *hic n.* 4. & Alexand. de Nævo *in* 3. *not. & n.* 10. ubi atteſtatur hunc eſſe communem intellectum: & ad hunc textum reſpondet, iſtum Presbyterum dediſſe velamen profeſſionis, quod interdum traditur à Presbytero, *ut in cap. Vidua de Regular.*

6 Secundò, nota juxta intellectum communem, quòd habitus profeſſorum extra Monaſterium ſuſceptus, etſi non inducat votum ſolemne, nec dirimat matrimonium contractum, tamen inducit votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, ut hìc dicitur; quia ex quo habitum profeſſorum ſuſcepit, quantum in ſe fuit, videtur voluiſſe vitam mutare, & obſervare continentiam, & ideò ex hoc ſigno impeditur matrimonium contrahendum; & ita hìc notant Butr. *n.* 4. ibi: Et nota, quòd ſuſceptio habitus extra Congregationem æquiparatur voto ſimplici, vel in ſe habet votum ſimplex. Anchar. *nu.* 4. *verſ. Vel dic ſecundum Hoſt.* Alex. de Nævo *in* 3. *notab. & n.* 10. dicens communem contra Abbatem: Præpoſitus *in* 3. *notab. & n.* 2. ubi ait, ita tenere Hoſtienſ. & qui ſcripſerunt poſt eum.

7 An autem hæc vendicent ſibi locum poſt Concilium Tridentinum; vide quod ſcripſi *in cap. Si quis nu.* 46. *& in cap. Porrectum in* 7. *notab. ſupra de Regular.*

8 QUÆRO: Profeſſus contra formam decretorum Clementis VII. in Monaſterio non deſignato ad recipiendos Novitios, elapſo quinquennio ſponte habitum regularem dimiſit. & in ſæculo matrimonium in facie Eccleſiæ contraxit, & conſummavit; an matrimonium ſic contractum in utroque foro ſit validum, necnè?

In hac facti ſpecie ex una parte ſtat veritas matrimonii 9
conſummati, quod ſi validum eſt, indiſſolubile eſt, *c. Sunt quidam* 27. *qu.* 2. *& cap. unico, de voto lib.* 6. & obligat conjuges ſub mortali ad reddendum debitum conjugale non obſtante voto ſimplici continentiæ, *c. Chariſſimus, de converſ. conjugat.* Si nullum eſt, copula non poteſt eſſe, niſi fornicaria, & intrinſecè mala, *c. Literas, de reſtitut. ſpoliat.* Ex alia verò parte ſtat præſumptio validitatis profeſſionis, contra quam regularis elapſo quinquennio audiri non poteſt, ut in Concilio Tridentino *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* Unde cùm ex obſervantia legis poſitivæ Concilii Tridentini poſſit reſultare peccatum, & tranſgreſſio legis, ſubjecta materia cogit nos diſtinguere inter forum conſcientiæ, & forum judiciale, juxta text. *in d. cap. Literas, & in cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm.* & declarat Innoc. *in c. Quia plerique nu.* 1. *de immunit. Eccleſ.* Feder. de Senis *conſ.* 21. *n.* 4. & Silveſter *in ver. Lex n.* 9. *verſ. & probatur regula.*

Quod igitur ſpectat ad forum conſcientiæ, videtur abſolutè reſpondendum, matrimonium ut proponitur contractum, niſi aliud obſtiterit, eſſe validum.

Probatur; nam profeſſio irrita non dirimit matrimonium poſteà contractum: caſus eſt in hoc cap. nam habitus 10
profeſſorum, qui de jure tacitam profeſſionem inducit, hic fuit ſuſceptus de manu non habentis poteſtatem incorporandi religioni, ſecundùm intellectum Abbatis, vel extra Monaſterium, juxta communem lecturam, ut *dictum eſt ſupra in* 1. *&* 2. *notab.* & ſic fuit ſuſceptus nulliter; & propterea votum non ſolemnizavit, nec matrimonium poſteà contractum diſſolvit, ut in fin. literæ ad idem text. in Extravag. *Antiquæ de voto*, ubi ad matrimonium dirimendum exigitur profeſſio tacita, vel expreſſa, quæ ad caſtitatem, paupertatem, & obedientiam ſuos profeſſores adſtringat; & ſic debet eſſe valida: nam paria ſunt non profiteri, vel invalidè profiteri, argum. *c.* 1. *de tranſlat. Epiſcop.* & notat idem Abb. *in c. Placet in* 3. *notab. de converſ. conjugat.* Sed profeſſio emiſſa in Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios eſt irrita: Ergo in foro conſcientiæ matrimonium poſteà contractum non dirimit.

Minor patet, quia decreta Clementis decernunt nullas 11
profeſſiones quaslibet emiſſas contra formam in eis præſcriptam; idque impedimentum ſemper durat, adeò ut ex ſententia Sac. Congregationis Regular. nec tacita profeſſio ullo unquam tempore induci poſſit. Et quamvis Regularis elapſo quinquennio hanc nullitatem allegare non
poſſit, eò quòd Sac. Congregatio Concilii declaraverit illi 12
obſtare decretum *d. c.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* quod procedit in impedimento etiam perpetuo; tamen cùm Concilium ibi ex ſententia ipſius Congregationis tacitam profeſſionem non inducat, ſed tantùm deneget audientiam, verè
profeſſio illa ſemper remanet nulla quoad Deum, qui om- 13
nia novit, *c. Humanæ* 22. *q.* 5. *c. A nobis il.* 2. *de ſentent. excomm.* Et hanc ſententiam in terminis Concilii Tridentini tenet Navarr. *conſ.* 89. *Cum de jure num.* 6. *de Regular.* ubi conſuluit invalidè profeſſum, qui poſt quinquennium abſque licentia è Monaſterio exivit, & uxorem duxit, eſſe tutum in conſcientia, & quoad Deum, *& conſ.* 23. Petrutius, *eod. tit.* idem reſpondit de invalidè profeſſo, qui abſque licentia elapſo quinquennio rediit ad ſeculum, & matrimonium contraxit, licet ſubdat, quoad forum exterius neceſſariam eſſe authoritatem Superioris ad declarationem petendam, quæ ſine cauſæ cognitione concedi non poteſt.

Neque obſtat, quòd Ant. de Butr. *in c. Quidam de con-* 14
verſ. conjug. n. 8. teneat, profeſſionem nulliter emiſſam per virum uxorem contradicente dirimere matrimonium ea mortua contractum cum alia muliere, quia, inquit, quantum ad continentiam ſervandam ſatis ſolemnizavit ipſam per ſuam profeſſionem: Et quamvis iſtud non ſit votum religionis, & religioni in ſpecie obligans; eſt tamen votum emiſſum caſtitatis reſpectu certe, & approbatæ religionis: & licèt quoad alia non obliget ſubſtantialia, ut paupertat. & obedientiæ; obligat tamen quoad partem, ſcilicet caſtitatis, quantùm eſt in ſe; & pro tanto votum eſt ſolemne.

Nam reſpondetur, Butrium poſteà recedere ab hac opinione in verſ. *Niſi reſtringens*, ubi contrariam putat veriorem, quam etiam tenent *in dict. cap. Quidam*, Innoc. Vinc. Goff. Tancred. & alii à Butrio relati, qui cenſent, profeſſionem ut ſupra nulliter emiſſam à viro non dirimere matrimonium poſteà contractum: & idem tenet ibi Abb. *nu.* 4. Ac præterea Butr. videtur ſentire, ex d. profeſſione ortam

eſſe

eſſe obligationem ad religionem in genere, quę non ſolùm
15 impediat contrahendum, ſed dirimat contractum. At hæc doctrina, quatenùs etiam ſit vera, non tamen applicatur caſui, de quo agitur, quia cùm poſterius decretum Clementis VIII. decernat profeſſiones quaslibet emiſſas in Conventibus non deſignatis eſſe nullas ad quemcumque effectum, per illa verba cenſetur ſuſtuliſſe etiam obligationem ad religionem in genere, ut aliàs probavimus, idque ad exemplum Concilii Trid. *quod in. c. 15. ſeſſ. 25. de Regul.* per ſimilia verba ſuſtulit hujuſmodi obligationem, ut cenſuit S. Congregatio.

16 Quod verò pertinet ad forum judiciale, videtur reſpondendum, matrimonium, ut præfertur, contractum eſſe nullum; nam profeſſio ſolemnis impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum, ut hic, *& in cap. Meminimus, ſupra eodem*; ubi Alex. III. reſcribit, ſi quiſquam, qui religioni devovit, & habitu ſuſcepto profeſſionem fecit, poſtmodùm ſibi aliquam copulaverit, eſt cogendus ab ea recedere, & ad Eccleſiam, cui ſe contulit, ſine contradictione tranſire. Ad idem textus *in cap. Inſinuante in fine*, ubi de quadam muliere, quæ poſt profeſſionem matrimonium contraxerat, Innoc. III. reſcribit, ut ad malè dimiſſum religionis habitum reſumendum, & ſervandum quod vovit, etiam per cenſuram Eccleſiaſticam compellatur. Et concordant text. *in §. ult. diſt. 27. in cap. Cùm virum, de regular. & cap. Ex parte, de converſ. conjug.* Item Conc. Carthag. IV. *cap. ult.* Tolet. IV. *cap. 8.* Triburien. *cap. 6.* Aurelianen. *cap. 3.* ut refertur *27. qu. 1. per tot.* & definivit Tridentina Synodus *ſeſſ. 24. de Sacram. matrim. can. 9.*

Quod habet locum etiam in profeſſione præſumpta, ut patet *in c. Neque viduas 27. quæſt. 1.* ubi Gelaſius: *Neque viduas*, inquit, *ad nuptias tranſire patimur, quæ in religioſo propoſito diuturna obſervatione permanſerunt; ſimiliter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in Monaſteriis ætatem peregiſſe contigerit*; atque ibi notat gloſ. *in ver. Diuturna*, quæ intelligit illum textum de profeſſione tacita.
17 Imò hæc concluſio procedit, etiamſi ſolemnis profeſſio, quæ ab Eccleſia, & in foro fori habetur pro valida, ſit irrita quoad Deum, & in foro animæ; adhuc enim præſumpta hęc profeſſio in foro externo dirimit matrimonium poſteà contractum. Textus eſt clarus *in c. Quod interrogaſti 27. di-*
18 *ſtinct.* ubi Nicolaus Papa decernit, ut fœmina, quæ poſt obitum mariti ſui ſacrum velamen ſuper caput ſuum impoſuit, & finxit ſe ſub eodem velamine ſanctimonialem eſſe, poſteà verò ad nuptias rediit, quia per hypocriſim Eccleſiaſticam regulam conturbare voluit, & non legitimè in voto ſuo permanſit, pœnitentiam agat de illuſione nefanda, & revertatur ad id, quod ſpopondit, & in ſacro miniſterio permaneat, quod inchoavit: & concordat textus *in cap. Vi-*
19 *duas il primo 27. q. 1.* intelligendo textum de voto ſolemni, prout illum intelligit gloſſa ibi, *in verb. Hæ verò*: mulieres enim illæ, quæ ſimulaverunt ſe profeſſionem emittere, & animum non habuerunt ſe alligandi religioni, verè in foro poli non erant profeſſæ, ut in ſpecie ibi poſt Lap. & Archid. not. Præpoſ. *n. 9. verſ. Dic aut ſumus in foro pœnitentiali*: nulla enim profeſſio coram Deo validè induci poteſt abſque profitentis conſenſu, *c. 1. & c. Sicut, de Regular.* & tradit Prępoſ. ibidem, & Navar. *conſ. 15. nu. 2. de Regul.* nam ut ait Gregorius *lib. 26. Moral. cap. 7. Humanæ aures verba naturalia indicant, qualia foris ſonant: divina vero judicia talia ea audiunt, qualia ex intimis proferuntur.* quod refertur *in cap. Humanæ 22. quæſt. 5. & in cap. 1. 15. quæſt. 6.* Alex. Papa ait: *Amplius reſpicit Deus ad cogitationes, & ſpontaneas voluntates, quàm ad actus, qui per ſimplicitatem, aut neceſſitatem fiunt*: per quem textum gloſſ. *in c. Ad noſtram in verb. Triduum de Regul.* aſſerit, eum, qui abſque deliberatione, & illectus intrat religionem, non obligari quoad Deum, qui conſiderat cor, & non opus: allegat etiam tex-
20 tum *in cap. Si quid inveniſti, 14. qu. 1.* Profeſſio igitur dictarum mulierum quoad Deum non erat valida, cùm voluntarium ſit de ratione intrinſeca voti, ſecundùm D. Thomam *2. 2. q. 88. ar. 1. & in 4. diſt. 38. q. 1. art. 1. q. 1.* Silveſt. *in ver. Votum 1. in princ.* Sed nihilominùs, quia exceptio ſimulationis, & diſſenſus non admittitur ab Eccleſia, quæ non judicat de occultis, *c. Literas de reſtit. ſpoliat.* profeſſio illa habetur pro valida in foro Eccleſię; & dirimit matrimonium poſt contractum, ut illic ſtatuitur? atque ita ibi cenſent Hugo, Lapus, & Archid.
21 Profeſſio autem emiſſa contra formam decretorum Clementis in Conventu non deſignato, eſt quidem irrita in foro conſcientiæ, & quoad Deum, etiam poſt elapſum quinquennium; quia eadem decreta decernunt irritas receptiones, & profeſſiones quaslibet contra formam in eis pręſcriptam: quibus verbis ſublata eſt profeſſio tam expreſſa, quàm tacita, Prob. ad Joan. Monach. *in cap. 1. n. 4. de regul. lib. 6.* & alias cenſuit Sacra Congreg. regul. & decretum *d. c. 19. ſeſſ. 25. de regul.* ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii tacitam profeſſionem non inducit; ſed tamen quia in foro externo, ut etiam tradit Navarr. *conſ. 13. nu. 10. de regul. ead.* profeſſio poſt quinquennium ab Eccleſia habetur pro valida, cùm eo termino elapſo regularis ſit prohibitus deducere quaſcumque cauſas nullitatis profeſſionis: meritò hujuſmodi profeſſio præſumpta, licèt irrita ſit quoad Deum, tamen in foro Eccleſiæ dirimit matrimonium poſteà contractum.

Deindè pro hac ſententia adducitur text. *in c. Ad id, quod* 22
de ſponſal. ubi mulier, quæ diverterat à viro, eò quòd matrimonium per vim contraxerat, tamen quia poſteà per annum, & dimidium cum viro cohabitavit, ad ipſum cogitur redire; nec de cętero recipiendi ſunt teſtes, ſi quos memorata mulier ad probandum, quòd non conſenſerit in eundem, nominaverit producendos. Ubi ponderandum eſt matrimonium illud, ſi verè mulier numquam conſenſerat, fuiſſe irritum quoad Deum, cùm nuptias non concubitus, ſed conſenſus faciat, *l. Nuptias, ff. de regul. jur. §. 1. & cap. Cùm initatur 27. q. 2.* Sed tamen Eccleſia propter cohabitationem ſubſequentem elicit conſenſum præſumptum, contra quem probationem non admittit: & ideò licèt fortè numquam conſenſerit in foro interno, tamen cogitur ab Eccleſia ad virum redire. Ad idem ſunt text. *in cap. Is qui fidem, eod. tit. de ſponſal. in cap. De illis, & cap. Per tuas, de condit. appoſ.* & eſt bona gloſ. *in cap. Quod interrogaſti, in ver. Finxit, verſ. Similiter duo 27. diſt.* Eodem igitur modo quamvis regularis profeſſus contra formam decretorum Clementis verè non ſit alligatus Religioni, tamen quia in foro fori hanc nullitatem probare non poteſt, obſtante decreto *d. c. 19.* cogendus eſt ad religionem redire; quemadmodum enim poſt diuturnam cohabitationem *d. c. Ad id quod*, non admittit probationem nullitatis matrimonii per diſſenſum, ita nec Concilium poſt quinquennium admittit probationem nullitatis profeſſionis quacumque de cauſa: undè hic cogendus eſt adhærere religioni, ſicut illa mulier cogitur adhærere viro, arguendo à matrimonio carnali ad ſpirituale, ad text. *in c. Inter corporalia de tranſlat. Epiſcop.*

Porrò in hac perplexitate ſi quęratur, quomodo hic pro- 23
feſſus ſe gerere debeat, videtur ſic diſtinguendum: Aut uxor expreſsè contradicit viro volenti ad religionem redire: & tunc vir tuta conſcientia videtur ad religionem redire non poſſe, ſed teneri uxori ſuæ adhærere; patet hoc *in cap. 1. & cap. 2.* ac ferè per totum, *de converſ. conjug.* Nam ut inquit Gregorius *in cap. Sunt quidam 27. quæſt. 2. Sicut quidam qui dicunt religionis cauſa conjugia debere diſſolvi: verum ſciendum eſt, quòd ſi hoc lex humana conceſſit, lex tamen divina prohibuit; per ſe enim veritas dicit: Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet*; qui etiam ait: *Non licet dimittere uxorem excepta cauſa fornicationis.* Ad idem ſunt textus *in c. Multorum, in cap. Agatheſa, & quatuor ſeq. eadem cauſ. & qu.* & cum hæc mulier obedierit pręcepto Apoſtoli 1. Corinth. 7. *Propter fornicationem unuſquiſque ſuam uxorem, & unaquaque virum ſolum habeat, & nolite fraudare invicem, niſi fortè ex conſenſu, & ad tempus, cap. Sicut, §. His ita reſpondetur 32. quæſt. 2.* & melius ei fuerit nubere, quàm uri, ſecundùm Apoſtolum ibidem, *cap. Si Paulus 1. q. 1.* Iniquum eſſet, ut abſque facto, & culpa ſua privaretur jure exigendi debitum, quod ad remedium concupiſcentiæ juſto titulo acquiſivit; unde Abbas *in cap. Quidam de converſ. conjug. in 1. nota. num. 2.* ait, uxorem poſſe vendicare maritum adjecta etiam conditione de jure divino cùm habeat eum in ſua poteſtate quoad quid; ſicut dicimus in patre, qui poteſt vendicare filium, *leg. 1. §. Per hanc, ff. de rei vendic.* Quare cùm lex humana præcipiens *in d. c. 19.* ut profeſſus redeat ad religionem, hoc caſu repugnet legi divinæ pręcipienti, ut uxorem non dimittat; atque ita ſervari non poſſit abſque eo, quòd inde reſultet iniquitas, vel peccatum: meritò in hoc ſpeciali caſu in foro conſcientię ſervari non debet, ſecundùm Innocentium, & alios, quos ſupra retulimus *nu. 9. facit cap. unicum de voto lib. 6.* ubi dicitur, voti ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa;

ma-

matrimonii verò vinculum ab ipſo Eccleſiæ capite unionem, & indiſſolubilitatem accepit.

24 Quæ tamen concluſio non procederet, ſi judex compelleret ſic profeſſum redire ad Monaſterium, non tamen ut profeſſum, & alligatum religioni, ſed ad agendam pœnitentiam in pœnam commiſſi delicti; tunc enim teneretur obedire præcepto judicis in utroque foro, etiamſi uxor contradiceret, & virum repeteret. Probatur hoc *ex d. c.*
25 *Quod interrogaſti 27. diſt.* intelligendo, quòd mulier illa coacta fuit redire ad Monaſterium, non ſolùm quia non fuit admiſſa ad ſimulationem probandam, aut ſimulationem probare non potuit; ſed etiam in pœnam patrati criminis: quod ſatis indicant verba illa textus; *Bonum mihi videtur, quia per hypocriſim Eccleſiaſticam regulam conturbare voluit, ut pœnitentiam agat de illuſione nefanda*: qui fuit intellectus Lapi ad illum textum, ubi ait: [Licèt mulier illa verè non fuerit monialis; tamen præſumitur contra eam, & cogitur remanere, quia voluit conturbare Eccleſiaſticam regulam.] Et propterea Aug. ibidem dicit, eum, qui ſimulat ex inhoneſta cauſa ſe profiteri, cogendum eſſe in Monaſterio manere, non quia ſit Monachus, ſed ad cautelam propter conſervandam Eccleſiæ diſciplinam, & ne detur aliis licentia peccandi, & propter fraudem, & dolum, qui nemini debet eſſe lucroſus, & propter delictum, & propter illuſionem, qua Monaſterio illuſit, debet retrudi in idem, vel potiùs in aliud Monaſterium, *allegat. cap. Si qua Monachorum 27. q. 1. c. Si quis, & c. Romanus 81. diſt.* & Hu-
26 gonem refert, & ſequitur Archid. *in d. c. Quod interrogaſti, nu. 6.* His enim caſibus, in quibus vir cogitur redire ad Monaſterium ad agendam pœnitentiam, non habetur ratio uxoris in ſæculo remanentis, nec periculi incontinentiæ, ut patet in *c. Quoniam frequenter §. Porro, verſ. Si autem ſuprà ut lite non conteſt.* ibi: *Eo nequaquam obſtante, quòd de lapſu carnis poſſet opponi; quoniam in conjugio multi caſus occurrunt, in quibus conjuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur. Et in ſpecie de viro in hæreſim lapſo, qui in Monaſterium detruditur ad agendam perpetuam pœnitentiam, & cujus uxor invita cogitur continere*, eſt caſus *in c. Quantò, infrà de divort.* ibi: *Nec obſtat, quòd à quibuſdam forſan objicitur, quòd fidelis relictus non debeat jure ſuo ſine culpa privari, cùm in multis caſibus contingat, ut ſi alter conjugum incidatur*; & plures alios caſus conſimiles enumerat gloſ. *in d. §. Porrò, in ver. Multi caſus.*

27 Aut uxor conſentit, ut vir revertatur ad Monaſterium; & cum volenti non fiat injuria, *l. 1. Uſque adeo, ff. de injur. & cap. Scienti, de reg. jur. lib. 6.* & liceat conjugibus mutuo conſenſu religionem profiteri, *cap. Veniens de regul. c. Ex parte, & cap. Dudum, de converſ. conjug. cum concord.* utique ſic profeſſus tenetur redire ad religionem, & votum implere etiam in foro conſcientiæ. Nam cum decretum Concilii hoc caſu non repugnet legi divinæ, & ſervari poſſit ſine interitu ſalutis æternæ, meritò obligat, & ſervari debet in utroque foro, ut in precedenti membro latiſſimè
28 probatum eſt. Et idem eſt, ſi uxor diſſimulet, & virùm expreſſè non revocet textus eſt *in c. Conſuluit de converſ. conjug.* ubi, ſecundùm veriorem intellectum, profeſſus religione uxore ſciente, & diſſimulante, ad ſæculum redire non poteſt: quem intellectum ſequitur Petr. de Sampſone, & Abb. Antiq. ibi, & Jo. Andr. & Calder. *in c. Ex parte eod. tit.* Ad idem text. *in c. Placet, eod. tit.* ubi conjugatus intrans Monaſterium ignorante conjuge, non habet liberam facultatem exeundi è Monaſterio, ut clarè innuit textus ibi, *Re-*
29 *dire ad ſæculum*, ſecundùm Abb. Siculum. Quæ tamen fortè videtur intelligenda, dummodò uxor ſit ſenex, & non ſuſpecta de incontinentia, & caſtitatem voveat, aut Monaſterium ingrediatur; aliàs enim non licèt viro, niſi ut ſuprà cogatur à judice in pœnam commiſſi delicti, etiam uxore conſentiente, ad religionem tranſire *c. 1. c. Cùm ſis, c. Uxoratus, & c. Significavit, de converſ. conjug.*

Ratio eſt, quia mulier, cùm non poſſit ad ſecunda vota tranſire vivente eo, cui eſt matrimonialiter copulata, *c. Si quis neceſſitati 34. q. ult. & c. ult. 27. qu. ult.* non videtur poſſe abſque peccato relinqui in ſæculo expoſita periculo incontinentiæ; nam abſtinentia ad peccatum imputatur, ſi propter hoc alter ad peccatum labitur, *cap. Si tu 27. q. 2.*

Hoſtienſ. tamen *in c. Placet, de converſ. conjug.* dicit prædicta jura procedere ante factum, ſed poſteàquam alter ex conjugibus profeſſus eſt religionem, ut in hoc caſu, in quo profeſſio præceſſit matrimonium, dicit, ſatis eſſe ratificare poſt factum ingreſſum conjugis, ſive qui remanet in ſæculo ſit juvenis, ſive ſenex: & hæc opinio placet Abbati ibi *n. 7.* adjicienti eſſe notandam hanc limitationem ad jura prædicta.

At verò in foro externo, etiamſi uxor contradicat, aut ſit 30
ſuſpecta de incontinentia, tamen indiſtinctè ſic profeſſus, qui poſt quinquennium habitum ſponte dimiſit, videtur omninò cogendus habitum reſumere, & ad religionem redire ad præſcriptum *d. c. 19. ſeſſ. 25. de regul.* Ratio eſt, quia etſi profeſſio emiſſa contra formam decretorum Clementis in Monaſterio ad recipiendos novitios in Conventu non deſignato, in foro Poli, in quo ſimplex, & nuda veritas attenditur, ſit nulla, eò quòd decreta ipſa perpetuò inficiant profeſſionem, & decretum *d. c. 19.* tacitam profeſſionem non inducat, ut ſuperiùs diximus: aliud tamen dicendum eſt in foro fori; nam cùm elapſo quinquennio regularis audiri non poſſit ad allegandas quaſcumque cauſas nullitatis profeſſionis, parum refert, ut profeſſio ſit nulla quoad Deum cum in foro Eccleſiæ hæc nullitas probari non poſſit: Eccleſia enim non judicat de occultis, *c. Humanæ 22. q. 1.* ſed ſecundum acta, & probata, *c. Judicet 3. q. 8. & c. Erubeſcant 32. diſt.* & conferunt quæ habentur *in c. Quomodo, & ſeptem ſeqq. 11. quæſt. 3 & in cap. A nobis il ſecondo, de ſent. excomm.* quod clarè probatur in caſu contrario ex *d. cap. Litteras de reſtit. ſpol. & cap. Inquiſitioni, de ſent. excomm.* ubi judex juſtè præcipit mulieri ſub pœna excommunicationis in foro judiciali, ut adhæreat viro ſuo; & tamen illa ob impedimentum dirimens occultum debet potiùs excommunicationem humiliter ſuſtinere, quàm per carnale commercium peccatum operari mortale.
Quamvis enim Concilium *in d. cap. 19.* tacitam profeſſio- 31
nem denuò non inducat, tamen elapſo quinquennio habet quoſcumque regulares pro legitimè profeſſis. Ratio eſt, quia de jure communi quælibet profeſſio præſumitur valida, & qui eam dicit nullam, probare debet, ut per Specul. *in tit. de ſtat. Monach. q. 63.* & Navarr. *conſ. 13. incip. Titio à Sede Apoſtolica n. 10. de Regular.* Imò ex perſeverantia unius anni cùm delatione habitus indiſtincti præſumitur quis profeſſus præſumptione juris, & de jure gloſ. commu- 32
niter recepta *in c. Ex parte, in ver. per annum de regul.* & eſt text. *in c. .. eod. tit. lib. 6.* & in Clem. 2. *eodem.*

Nec refragatur, quod dicta jura loquantur in impedimento ætatis, quod cùm non ſit perpetuum, nihil prohibet quo minùs tolli poſſit per novum conſenſum poſt legitimam ætatem; ideòque non ſint extendenda ad caſum profeſſionis emiſſæ in Conventu non deſignato, in quo impedimentum decreti irritantis ſemper durat; nec tolli poteſt per conſenſum profitentis, ut aliàs diximus. Reſpondetur, hoc impedimentum utcumque perpetuum, fuiſſe tamen deducendum à profeſſo infrà tempus quinquenii, ut jam cenſuit S. Congregatio: unde eo elapſo, parùm refert ab impedimentum ſit perpetuum, vel temporale, cùm neutrum in foro judiciali probari poſſit: unde Eccleſia præſumit eum profeſſum in Conventu deſignato, ac ſervata forma Apoſtolicarum conſtitutionum, cum nolit contrarioies probationem recipere: atque dici poteſt huic profeſſo: adeſt jus, ſed deficit probatio *in l. Duo ſunt Titii, ff. de teſtament. tutel. & l. In l. ff. de contrah. empt.* & notatur per gloſſam, & DD. *in d. c. Quod interrogaſti 27. diſt.* ubi in ſpecie Præpoſ. *in 4 not. & n 9.*

Verùm profeſſus, de quo agitur, delinquit; tum quia ela- 33
pſo quinquennio habitum regularem ſponte dimiſit, & apoſtatavit, contra prohibitionem *d. c. 19.* tum quia matrimonium contraxit ante declaratoriam nullitatis profeſſionis; tum denique quia illud conſummavit frangendo votum continentiæ, quod ineſt profeſſioni etiam nullæ, & impedit matrimonium contrahendum, ut ſunt textus expreſſi *in d. c. Quidam*, ubi Abb. *n. 4. & cap. Placet de converſ. conjug.* Unde puniendus eſſet non ſolum tamquam apoſtata ad præſcriptam *d. c. 19.* ſed ſeveriùs pro tanti exceſſus gravitate, ut conſtat ex *c. 1.* & per totam *27. q. 1.* adeò ut propterea nec videatur illi concedenda reſtitutio adverſus lapſum quinquenii, quæ cùm ſit mera gratia, dari non debet abſque legitima, & rationabili cauſa, ad tradita per Silveſt. *in ver.*
Præſcriptio, prima n. 14. eſſet enim peſſimi exempli, ut qui 34
pro patratis criminibus mereretur pœnam præmium conſequeretur, *l. Mortuo, §. Labeo, ff. de Legat. 2.* Signorol. *conſ. 110. Teſtator, n. 8.*

Et

Et quamvis profeſſus videatur inter duo contraria & verſetur in anguſtiis; tamen imputet ſibi, qui ultrò ſe in neceſſitatem conjecit, *cap. 1.* & ibi gloſſa *final. de ætat. & qualit. leg. Bonafides, verſ. Nam male meritus, ff. depoſiti, gloſſ. in Extravag. Injunctæ, in verb. Suſpenſi, de elect.* Gemin. *conſ. 42. n. 12. verſ. Nec obſtat*, Signorol. *conſ. 19. in aſſumptione n. 2.* damnum enim, quod quis ſua culpa ſentit, ſentire non videtur, ut in regula *Damnum lib. 6.*

Navarrus tamen *in d. conſ. 23. nu. 3. de regul.* ſentit, cum poſſe juſtè ac ſanctè reſtitui in integrum, ſi probaverit ſe
35 fuiſſe legitimè impeditum, quominùs potuerit declarationem nullitatis ſuæ profeſſionis intrà quinquennium petere. Et certè poſteàquam carcere, & pœnitentiis eſſet diu maceratus, poſſet cum eo miſericorditer diſpenſari, habilitando eum ad deducendas cauſas nullitatis profeſſionis, ſaltem inſtante uxore, quam durum eſt invitam carere conjugio, quod ſibi paravit ad remedium incontinentiæ, *c. Sicut, §. ſeq. & c. Quidquid 32. qu. 2.*

Hæc autem omnia vendicant ſibi locum, etiamſi hic regularis, ut prætendit, probaret ſe obtinuiſſe ab Ordinario declaratoriam nullitatis profeſſionis, & licentiam exeundi à Monaſterio, in vim litterarum in forma Brevis Sanctiſſimi D. N. ſub die 2. Aprilis 1631. Quamvis enim in dictis litteris Santiſſimus mandet Ordinariis locorum, & Superioribus regularibus, ut profeſſos non peracto anno probationis in loco deſignato ad recipiendos novitios, ad profeſſionem denuò emittendam admittant abſque novo probationis anno; nullibi tamen tribuit illis facultatem concedendi declaratoriam nullitatis profeſſionis elapſo quinquennio; & tamen hoc egebat ſpeciali mentione, *c. Ex parte de Capell. Menoch. cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo de elect.* Et cùm Ordinarius non poſſit diſpenſare contra decretum generalis Concilii Tridentini *in dict. c. 19.* ut in Extravag. *unica de relig. domib.* & notat gloſ. *in c. Cum dilectus in ver. In ætate de elect.* & hæc facultas reſtituendi in integrum aliis non competat, quàm Summo Pontifici, Abb. *conſ. 87. lib. 1.* ut etiam de ſtylo obſervatur, paria ſunt, ut idem regularis di-
36 ctam declaratoriam non obtinuerit, vel obtinuerit à poteſtatem non habente, arg. *cap. 1. de translat. Epiſcopi*, cum ſimilibus, ut per Abbatem *in conſil. 90. duo ad deciſionem num. 1. lib. 2.* Unde haberi debet pro legitimè profeſſo, & matrimonium pro nulliter contracto in foro judiciali, perinde ac ſi dictam declaratoriam non obtinuiſſet. Sicut in ſimili S. Congregat. conſulta, an ingrediens Monaſteria monialium de licentia Epiſcopi ex cauſa non neceſſaria excommunicationi ſubjaceat? Reſpondit, licentiam eſſe nullam; & tam ingredientes hujuſmodi licentiæ prætextu in caſibus non neceſſariis, ſed prohibitis, & neceſſitatibus non urgentibus, quàm eos, qui illos admittunt, incidere in pœnas Concilii, & Bullæ Pii V.

Mitiùs tamen cum eo eſſet agendum, qui peccavit Superioris auctoritate: nam licentia judicis etiam nulla aliquando excuſat a pœna, & dolo, ſecundum Bart. *conſ. 91. n. 6. lib. 1. cum concord.* de quibus ibi per Apoſtill. Unde etiam hoc caſu faciliùs ei concedenda eſſet reſtitutio adverſus lapſum quinquennii.

37 Sed objicies. Si Summus Pontifex poſſet concedere hoc caſu reſtitutionem in integrum, ſequeretur, ut eſſet in illius poteſtate irritum, aut validum efficere matrimonium conſummatum: nam ſi denegaret reſtitutionem, matrimonium eſſet nullum in foro Eccleſiæ, utpotè contractum ab eo, qui ab Eccleſia habetur pro ſolemniter profeſſo: ſi verò reſtitutionem concederet, matrimonium eſſet validum etiam in foro Eccleſiæ, ut contractum ab invalidè profeſſo in Conventu non deſignato ad recipiendos novitios, ut probatum eſt ſupra *n. 9.* Quod tamen videtur abſurdum, cum Eccleſia inter fideles non poſſit irritum facere matrimonium conſummatum, aut ſuper eo diſpenſare, *c. Sunt quidam 25. q. 1. juncto cap. Unico de voto lib. 6. & c. 2.* cum ibi notatis, *de Translat. Epiſcop.* Henric. Boich. *in cap. fin. num. 4. de ſponſa duorum*, Abbas *in cap. Ex publico num. 15 verſ. Tertio quia, de converſ. conjugat.* Franc. *in dict. c. Unico in 3. notab.* Covarr. *poſt alios in 4. decret. 2. part. cap. 7. §. 4. num. 15.* & Cardin. Bellarm. *lib. 1. de matrim. cap. 15. & duobus ſeqq.*

At reſpondetur, matrimonium hoc caſu ab Eccleſia haberi pro nullo, non quòd verè ita ſit, ſed quòd ita præſumatur: atque ita verſamur in matrimonio non verò, ſed præſumpto: ſtat enim ſimul, ut matrimonium ab Eccleſia habeatur pro valido, & tamen verè ſit nullum coram Deo: textus ſunt clari *in dict. c. Literas, de reſtit. ſpoliat. & cap. Inquiſitioni, de ſentent. excommun.* Hæc autem præſumptio cùm inducta fuerit de jure poſitivo, & ex conſtitutione Eccleſiæ, nihil obſtat, quominùs tolli poſſit per Summum Pontificem per viam diſpenſationis, juxta *cap. Innotuit, de elect.* ſeu beneficio reſtitutionis in integrum, juxta ea, quæ tradunt Alexand. *in leg. Si inter ſtipulantem, §. 1. nu. 3. ff. de verb. obligat.* Ruin. *conſ. 68. nu. 20. vol. 1.* Alciat. *de præſumpt. in prælud. 2. part. n. 18.* Socin. jun. *conſil. 104. num. 18. vol. 3.* & Menoch. *de præſump. lib. 1. qu. 70. num. 1. & 2.* Exemplum deſumi poteſt *ex c. Is qui fidem de deſponſ.* ubi ſponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium per copulam ſubſequutam præſumptione juris, & de jure, contra quam probatio non admittitur, ut illic ſtatuitur. Ponamus ergo, Sedem Apoſtolicam ex juſta cauſa indulgere ſponſo, ut non obſtante illa præſumptione poſſit probare ſe non conſenſiſſe in ſponſam affectu uxorio, idque cum legitimè probaſſe: certè matrimonium, quod ab Eccleſia habebatur pro valido, jam apparebit nullum; nec tamen propterea Eccleſia dicetur diſpenſaſſe ſuper matrimonio conſummato. Similiter ſi admitterentur teſtes producti ab illa muliere, quæ *in c. Ad id quod eod. tit.* poſt matrimonium metu contractum per annum cum dimidio viro cohabitavit, utique metu probato, matrimonium, quod priùs validum præſumebatur, eſſet nullum, juxta textum *in c. Cum locum de ſponſal. & cap. de illis il ſecundo, de ſponſat. impuber.* nec tamen Eccleſia dicenda eſſet propterea irritum facere matrimonium, ſed tantùm habilitare ad illas probationes, ex quibus poſteà ipſius matrimonii nullitas reſultat; ut optimè declarat Abb. *in c. Ex parte num. 12. & 16. de reſtit. ſpoliat.* Alexand. *conſ. 80. per tot. lib. 7.* & Odd. *de reſtit. in integrum 2. part. quæſt. 60. artic. 3. num. 20.* Et quoad pro- 38
feſſionem, quamvis matrimonium contractum ab illa muliere, quæ finxit ſe profiteri, in foro Eccleſiæ ſit nullum, eò quòd profeſſio habeatur pro valida, juxta text. *in dict. cap. Quod interrogaſti 27. diſt.* ubi poſt Lap. & Archid. id not. Præpoſ. *num. 19.* tamen ſi Sedes Apoſtolica admitteret illam mulierem ad probandam ſimulationem, & diſſenſum, profeſſio poſt probationem hujuſmodi appareret nulla, ut ibi notatur per gloſ. & DD. & tradit gloſ. *in cap. Vidua, in ver. Licet Sacramento de regul.* & conſequenter matrimonium appareret validum, non quia Sedes Apoſtolica ſtatueret ſuper ſubſtantia matrimonii, ſed tantùm quia tolleret obſtaculum præſumptionis inductum ex conſtitutione Eccleſiæ, quod impediebat, quominùs veritas matrimonii probari poſſet.

QUI CLERICI VEL VOVENTES.

Innocentius III. Uliſambon. & Colimbrien. Epiſcopis.

CAPUT VII.

INſinuante J. nobili muliere, noſtro eſt Apoſtolatui reſeratum, quòd à quibuſdam curialibus fuit regi Legionen. pro ipſius copula ſupplicatum; quod cùm ad conſanguineorum ejus notitiam perveniſſet, ut maritum acciperet, ei ſub obteſtatione regia ſuggeſſerunt: ipſa verò quòd tunc nollet nubere proteſtans, conſilium accepit ab eis, quòd votum emitteret caſtitatis: quod in manibus cujuſdam de fratribus ſancti Auguſtini fecit, eo adjecto tenore, ut in domo propria cum omni ſubſtantia ſua remaneret. Sanè in ejuſdem Ordinis habitu biennio poſt permanſit, licèt id ſe invitam feciſſe aſſerat & coactam, non tam metu regio, quàm parentum: & infrà: Tandem attendens, quòd invita votum emiſerit, eo dimiſſo de parentum conſilio, P. Michaeli publicè fuit matrimonialiter copulata: de quo quatuor ſuſtulit filios tempore procedente: & infrà. Nos igitur attendentes, quòd in emiſſione voti, quod præceſſit, nulla vel modica coactio aſſuiſſet, quam patientia & perſeverantia ſequentis temporis penitùs profugavit, & quòd ſequens conjunctio potiùs iniqua fuit, & violenter extorta: Mandamus, quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, præfatam mulierem ad malè dimiſſum religionis habitum reſumendum, & ſervandum quod vovit, monere & inducere procuretis: & (ſi opus fuerit) per cenſuram Eccleſiaſticam coercere.

S U M M A R I U M.

1 *Votum ſolemne impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum.*
2 *Vxor non eſt petenda à Principe.*
3 *Matrimonia debent eſſe libera.*
4 *Matrimonii libertatem impedientes, excommunicantur à Concilio Tridentino, ſi ſint domini temporales, vel Magiſtratus, ſecus ſi privatæ perſonæ.*
5 *Metus proveniens ex imperio Principis, non irritat votum, vel matrimonium, & n. ſeqq.*
Niſi Princeps conſueverit tyrannicè tractare non obtemperantes præceptis ſuis, n. 8.
6 *Metus levis non impedit libertatem conſenſus.*
7 *Metus non probatur ſufficienter ex dignitate adverſarii, niſi aliter probetur oppreſſio.*
9 *Metus juſtus non inducitur ex reverentia mariti, niſi proceſſum fuerit ad minas, aut verbera.*
10 *Vovens caſtitatem reſpectu certæ regulæ approbatæ, an obligetur ad omnia ſubſtantialia regulæ, & n. ſeqq. uſque ad n. 18.*
11 *Quid ſi habitum ſuſcipiat animo omnia ſubſtantialia profitendi.*
12 *Et quid ſi intendat ſe obligare ad ſolam continentiam.*
Et quid ſi de illius intentione dubitetur, n. 14.
13 *Votum ſolemnizari reſpectu ſolius caſtitatis, & dirimere matrimonium poſt contractum, eſt error.*
15 *Votum caſtitatis ſolemnizatur per ſuſceptionem, & delationem habitus etiam extra Monaſterium, & n. 17.*
16 *Profeſſio irregularis quæ dicatur.*
18 *Profeſſio fieri poteſt etiam in manibus privati Religioſi habentis ſpeciale mandatum à Superiore.*
19 *Profeſſio tacita dirimit matrimonium poſt contractum, etiamſi ex eo plures filii fuerunt procreati.*
20 *Metus illatus tempore emiſſionis voti, purgatur ex patientia, & perſeverantia in delatione habitus regularis.*
21 *Religioſus an poſſit habere bona ſua ad uſumfructum, vel uſum, aut adminiſtrationem, de licentia Prælati, & dependenter ab illius voluntate.*
22 *Profeſſionem non vitiat pactum reſervationis bonorum quoad uſum, vel adminiſtrationem, ſed vitiatur.*
23 *Pecunia annua, quam ſibi monialis reſervavit in actu profeſſionis, in quos uſus per Abbatiſſam erogari debeat.*
24 *Ingreſſus in Monaſterium an ſit de ſubſtantia profeſſionis, & n. ſeqq. uſque ad n. 42.*
Quid in profeſſione tacita, n. 30.
Et quid in profeſſione expreſſa, n. 31.
25 *Profeſſio ejus, qui ſeſquimenſem anni novitiatus ſtetit in Monaſterio, & reſiduum anni extra illud ſub obedientia Prælati, valida eſt & n. 38. & ſeqq.*
26 *Profeſſio expreſſa de jure communi fieri poterat in ipſomet ingreſſu, etiam non data perſeverantia tridui.*
27 *Profeſſio fieri debet in ſolitudine, & ſilentio.*
28 *Novitii ex Regula S. Benedicti qualiter ſint probandi.*
29 *Veteranus non dicitur, ſed novitius, qui per annum geſtavit habitum extra ordinem.*
30 *Profeſſio tacita non inducitur ex ſuſceptione, vel geſtatione habitus regularis, niſi intra Monaſterium, & Congregationem Monachorum.*
31 *Novitius qui ſtetit ſex menſes in Monaſterio, & poſtea exivit ſine licentia Abbatis, & infra triduum ad Monaſterium rediit, non poteſt validè profiteri poſt alios ſex menſes & n. ſeq. uſque ad n. 39.*
32 *Novitius, qui peracto probationis anno rediit ad ſæculum, num ad Monaſterium reverſus profiteri poſſit ſine novo anno probationis.*
33 *Annus probationis debet eſſe continuus.*
34 *Quinquaginta, & quinquaginta non ſunt centum.*
35 *Novitius, qui ternos menſes in Monaſterio moratus bis exivit, & reverſus poſt alios novem menſes profeſſionem emiſit, habitumque profeſſorum octodecim menſes geſtavit, non obligatur ex profeſſione expreſſa, ſed ex tacita.*
36 *Annus probationis interrumpitur, ſi novitius animo tranſeundi ad aliam religionem duas horas in alio Conventu moratus fuerit.*
37 *Secus ſi animo fugiendi aliquantiſper latitaverit intra clauſtrum.*
39 *Monachus ubivis locorum degat de licentia Abbatis, fingitur degere intra clauſtra.*
40 *Novitius non tenetur probare omnes aſperitates religionis in ſpecie, ſed ſatis eſt, ut illas probet in genere.*
41 *Novitius, qui numquam ingreſſus eſt Monaſterium, ſed extra illud habitum regularem ſuſcepit, poſt Concilium Tridentinum non poteſt ad profeſſionem admitti.*
42 *Ad profeſſionis validitatem an ex decretis Clementis VIII. requiratur, ut tam receptio ad habitum cum perſeverantia annali, quam profeſſio ipſa fiat in Conventu deſignato, & n. ſeqq. uſque in finem.*
43 *Clementis VIII. decreta de Novitiis non recipiendis, niſi in Conventibus deſignatis, referuntur.*
44 *Acceptatio ad religionem facta extra Conventum deſignatum ſine habitus traditione, an ſit contra decreta Clementis. VIII. & n. ſeq.*
45 *Novitius propriè non dicitur per ſolam acceptationem ante actualem habitus ſuſceptionem.*
46 *Novitii receptio extra locum deſignatum ad recipiendos novitios, nomine tamen Conventus deſignati, an ſit nulla.*

47 *Ratificans dicitur auctor facti.*
48 *Novitius receptus extra locum deſignatum, nomine tamen Conventus deſignati ad recipiendos novitios, à quo tempore incipiat annum probationis.*
49 *Profeſſio eſt nulla, ſi novitius annum probationis fecerit extra locum deſignatum, licèt receptus fuerit, & profeſſionem emiſerit in loco deſignato.*
50 *Profeſſio ejus, qui fecit annum probationis in Conventu ad recipiendos novitios deſignato, an ſit nulla, ſi extra Conventum deſignatum emiſſa fuerit.*
51 *Quid ſi novitius fuerit receptus ad profeſſionem in Conventu non deſignato ſine admiſſione, & litteris teſtimonialibus Conventus deſignati.*
52 *Et quid ſi prævia admiſſione, & litteris hujuſmodi.*
53 *In alternativa prohibitione ſufficit alterutrum verificari ut ſit locus pœnæ.*
54 *Copula requirit concurſum utriuſque copulati.*
55 *Novitius quid agere debeat, ut recipi poſſit in filium Conventus ad recipiendos novitios non deſignati.*
56 *Verba clara non admittunt interpretationem, aut voluntatis conjecturam.*

1 INſinuante. Votum ſolemne impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum. Hoc dicit ſecundùm omnes; & duas habet partes. In prima ponit facti ordinem. In ſecunda diffiniendo committit, ibi, *Nos igitur.*

2 Nota primò ex illis verbis; *Fuit Regi Legionenſi pro ipſius copula ſupplicatum,* non videri improbatum à jure pro uxore accipienda porrigere ſupplicationem Principi. Sed non eſt ita: & hic ſimpliciter narratur factum, non autem approbatur, quia à Principe non eſt petenda uxor, & contrafaciens anathematis gladio eſt feriendus, *ut c. Nullus 36. q. 2.* & de jure civili, qui ſuper hoc reſcriptum impetrat, confingens ſe habere conſenſum puellæ, plectitur pœna amiſſionis bonorum, & deportationis, *ut l. 1. C. Si nuptiæ ex re-*
3 *ſcripto petantur.* Ratio eſt, quia libera debent eſſe matrimonia, *c. Cùm locum, c. Requiſivit, & c. Gemma, ſupra de ſponſalib.* & ita hìc firmant gloſ. 1. Innoc. *in princ.* Hoſtienſ. *ibidem in princ.* dicens, id nimis frequenter fieri à curialibus fortè volentibus ex divitiis mulieris aliquem pauperem
4 militem ditare, Jo. Andr. *n. 2.* Butr. *n. 1.* Anchar. & Præpoſit. ambo *in 1. not. gloſ. 1.* & Doctores *in d. c. Nullus.* Hodiè hoc videtur expreſſum à Concilio Tridentino *in c. 9. ſeſſ. 25. de reform. matr.* ubi dicitur, maximè nefarium eſſe matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias naſci, à quibus jura expectantur. Ideòque anathemate feriuntur Domini temporales, & Magiſtratus, qui ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios directè, vel indirectè cogunt, quominùs liberè matrimonio copulentur. Quod quidem Decretum a S. Synodo fuit ſpecialiter editum adverſus Principes, & Magiſtratus ſæculares. Unde S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres conſulta, an prohibitio *d. c. 9.* circa matrimonii libertatem comprehendat privatas perſonas: reſpondit non comprehendere, ſed tantùm Dominos temporales, & Magiſtratus cujuſque gradus, & conditionis.

5 Secundò nota ibi, *Sub obteſtatione Regia:* metum provenientem ex imperio Principis, non tollere libertatem conſenſus in voto, vel matrimonio, puta quia conſanguinei matrimonium ſuggerentes conteſtabantur mulieri dicentes: Rex imperat nuptias; niſi parueris, tu, & nos exhæredationem, & indignationem Regiam perpetuò incurremus: prout illa verba, *Sub obteſtatione Regia,* exponunt Hoſtien. *in princ.* & Jo. Andr. *n. 2.* Vel dic, ſub obteſtatione, id eſt, adjuratione; nam dicebatur ei: Contrahas, alioquin Rex dabit te alicui pauperi domicello; ut dilertis verbis inquit Abbas Antiq. *n. 1.* Et ratio eſt, quia coactio hujuſmodi dicitur modica, ſeu levis, ut innuit litera ibi, *Attendentes, quod*
6 *in emiſſione voti nulla, vel modica coactio adfuiſſet.* Levis autem metus libertatem conſenſus non impedit, *c. Cum dilectus, ſupra quod met. cauſ.* & notat gloſ. *hìc in verb. Modica.* Concludc igitur, Regis, ſeu Principis imperium, ſi ad alia proceſſum non fuerit, non inducere juſtum metum ad annullandum matrimonium, vel votum: quemadmodum nec imperium parentum, ut hic, & *in leg. Si patre, ff. de rit. nupt.* & *in c. Omnes cauſationes 32. q. 7. c. 1.* cum ibi notat. in gloſ. *in verb. Conſentit, ſupra de deſponſ. impuber.* & ita hìc ſingulariter tenet gl. *in verb. Metu Regio,* Hoſtien. *n. 2. ante ed verb.* Jo. Andr. *n. 10.* Butr. *n. 6.* Abb. *n. 8.* Alex. de Nevo *n. 4.* & Præ-
7 poſ. *in 2. & 8. not.* Nec refragatur text. *in leg. penult. C. quod met. cauſ. & in cap. Conventi r 23. qu. 8.* Quoniam, ut reſpondet Jo. Andr. *n. 10.* dignitas adverſarii non ſufficit ad metum probandum, ut eſt text. *in l. Ad invidiam, C. Quod met. cauſ.* niſi aliter probetur oppreſſio: & ſic loquuntur jura præallegata. Verumtamen ſi Rex conſuevíſſet tyrannicè 8
tractare non obtemperantes ſuis præceptis, aut precibus, tunc ſatis probaretur juſtus metus, ut fatetur Jo. And. Quod dictum ſequitur Petr. de Anchar. *in 3. not. ab.* & dicit eſſe ſingulariter notandum, Abbas *d. n. 8.* & allegat Bart. idem ſentientem *in tractatu de Tyrannia:* Et facit quod notat idem 9
Bart. *in d. l. Ad invidiam,* ubi ait, ſolam reverentiam mariti non inducere juſtum metum in uxore, niſi præceſſerint minæ, vel verbera; dicit tamen Anchar. *n. 1. in fin.* nimiam reverentiam inducere juſtum metum, *ut l. 1. §. Quæ onerandæ, ff. Quarum rerum actio datur:* & idem docuit Innoc. *in cap. Cauſam matrimonii, de offic. deleg.* Sed tu circa hoc vide omninò, quod ſcripſi *in c. Perlatum n. 14. & 16. ſupr. de iis qui vi, metuſve cauſa.*

Tertiò nota ibi, *Votum emitteret caſtitatis:* Votum ſolius 10
continentiæ, ſeu caſtitatis, & ſic alterius tantùm ex ſubſtantialibus, ſi emittatur reſpectu certæ regulæ per Sedem Apoſtolicam approbatæ, & in manibus habentis poteſtatem incorporandi religioni, ſolemnizari, & veram profeſſionem inducere, adeò ut obliget ad omnia ſubſtantialia regulæ, prout hic notant gloſſa ſecunda, Butr. & Abb. ambo *in 2. notab.* Alex. de Nevo *in 1. not.* Prepoſ. *in 3.* & alii communiter.
Sed tu in hoc articulo aſſumendo, & in aliquibus ſupplendo dicta Anton. de Butr. *n. 9. poſt medium, ver. Dic ad hoc;* ſic 11
diſtingue: Quandoque vovens caſtitatem aſſumit habitum certæ regulæ, animo omnia ſubſtantialia profitendi, & valet ingreſſus, & ſolemnizatum eſt votum quoad omnia: & hoc planum, dummodò vovens poſt ſuſceptum habitum religionis per annum in probatione ſteterit, ad præſcriptum Concilii Trid. *in c. 15. ſeſſ. 25. de regul.* Quandoque vovens caſtitatem intendit ſe obligare ad ſolam continentiam, non autem ad alia ſubſtantialia regulæ: & de hoc conſtat, ut pia proteſtatur: & tunc ſi intendit eſſe de congregatione, ſeu collegio Monachorum, non valet proteſtatio, & tenet ingreſſus, ut idem Butr. *notat in c. fin. ſupr. de condit. appoſ.*
Sin autem non intendat eſſe de Congregatione, ſed ſeorſim 12
habitare, tunc conſtringitur voto caſtitatis, & bona retinet quoad proprietatem, ſecundùm eum: quod multò clariùs procedit poſt Concilium Tridentinum, ex cujus diſpoſitione nedum votum caſtitatis, ſed nec profeſſio quoad tria ſubſtantialia obligat profitentem ſine ſuſceptione habitus intra clauſtra, ut dicam infra *in 1. q.* Quod autem ſubdit But. 13
hoc caſu votum ſolemnizari reſpectu caſtitatis tantùm, non autem aliorum ſubſtantialium, itaut dirimat matrimonium poſt contractum, eſt error; quia ad hoc requiritur profeſſio expreſſa, vel tacita, quæ neceſſariò includit tria vota ſubſtantialia, ut eſt diffinitum *in c. unico, de voto lib. 6.* 14
Quandoque verò dubitatur de mente voventis caſtitatem, an ſcilicet voluerit ſe adſtringere ad rel. quæ ſubſtantialia: & tunc ſi votum caſtitatis emittat in clauſtro, & aſſumpto habitu religionis, videtur omnia emiſiſſe, & quoad omnia ſolemnizatum eſt votum. Intellige, ſi annus probationis præceſſerit, alias ſecus, ut in decreto Conc. Tr. *d. c. 15.* Quòd ſi votum emittat extra religionem, & ſine habitus ſuſceptione, licèt reſpectu certæ regulæ habentis tria ſubſtantialia, obligatur tantummodò ad continentiæ votum, quod non eſt ſolemne, ſed ſimplex, nec dirimit matrimonium poſt contractum, *ut c. Conſuluit, ſupr. eod.* Neque hoc caſu eſt locus præalleg. decreto Conc. Trid. quod nihil diſpoſuit de voto, ut S. Congregatio declaravit. Sed ſi habitum religionis aſ- 15
ſumat, licèt extra clauſtrum, tunc cenſetur voviſſe omnia ſubſtantialia; quia ut poſt Hoſtienſ. formaliter, inquit Petrus de Anchar. *n. 3.* aſſumptio, & delatio habitus approbatæ religionis poſt votum caſtitatis inducit profeſſionem. Nec dicatur: Sola ſuſceptio habitus, qui dari profitentibus conſuevit, profeſſionem inducit, *ut notatur in c. Conſuluit, ſup. de regular.* ergo fruſtrà hic ponderatur emiſſio voti caſtitatis: 16
nam reſpondetur ſecundùm Anchar. *in hoc c.* induci quandam profeſſionem irregularem, videlicet ex pluribus imperfectis ſpeciebus, id eſt, ex voto caſtitatis; quod per ſe non ſufficit, & ex delatione habitus extra clauſtrum, quod ſimiliter non ſufficit; nam ſecundùm Hoſtienſ. multùm operatur clauſtrum, congregatio, & loci ſtabilitas; unde ſuſceptio, & delatio habitus profeſſorum extra Monaſterium, non inducit profeſſionem, ut dixi *in cap. Statuimus n. 9.*

n.9. ſupra de regul. Quiſquis ergo ſecundùm hæc tempora in domo propria votum caſtitatis emittit reſpectu certæ regulæ approbatæ, & habitum profeſſionis aſſumit à poteſtatem habente, cenſetur profeſſionem emittere, & obligatur ad
17 omnia ſubſtantialia; & ita procedit hæc decretalis. Dixi, ſecundùm hæc tempora; quia hodie poſt Concilium Tridentinum nedum votum caſtitatis, ſed nec expreſſa profeſſio extra Monaſterium emiſſa obligat profitentem, ut plenè dicam *infra in 1. qu. n. 26. & 41.*

18 Quartò nota ibi, *In manibus cujuſdam de Fratribus S. Auguſtini*: Profeſſionem fieri poſſe etiam in manibus privati religioſi alicujus Monaſterii, ut hic notat Butr. *n.4.* Sed tu hoc intellige, dummodò talis religioſus habuerit ad hoc ſpeciale mandatum à Superiore, & Conventu, prout intelligunt Hoſtienſ. *in princ. in verb. Fratribus*, Jo. Andr. *n.3. in eod. verb.* Collectar. *n.1.* Cardinal. & Abb. ambo *in 1. notab.* & Alexan. de Nævo *in 3. not.* vel dummodò Superior, vel Conventus poſteà ratum habuerit, ſecundùm Cardin. *in 1. oppoſit.* & Alex. de Nævo *ubi ſup.* Aliàs enim ſimplex religioſus non poſſet obligare Monaſterium, & per conſequens, nec profitentem Monaſterio, cùm ſit quaſi matrimonium ſpirituale, arg. *l. 1. §. Nauta, ff. de naut. caup. & ſtabul. & l. 2. ff. Communia prædior. ad hoc c. Porrectum*, & ibi dixi *in ult. notab. & c. Ad Apoſtolicam ſupra de regul.*

19 Quintò nota ibi, *De quo quatuor ſuſtulit filios*: Tacitam profeſſionem dirimere matrimonium poſt contractum, etiamſi ex eo plures filii ſint procreati; nam proles, & numerus liberorum non roborat matrimonium alias nullum, ſecundùm Petr. de Anchar. *n. 4.* Præpoſ. *in 9. notab.* licèt quandoque præbeat juſtam cauſam diſpenſandi, ut idem Anchar. *notat in cap. Cùm haberet infr. de eo, qui duxit in matrimonium.*

20 Sextò nota ibi, *Penitus profugavit*: Metum illatum tempore emiſſionis poſteà purgari ex patientia & perſeverantia in delatione habitus regularis: nam ratione temporis evaneſcit exceptio, quia præſumitur novus conſenſus, *cap. Conſtat. 1. q. 1. c. Ad id quod ſup. de ſponſal.* cum aliis hic allegatis in gloſ. ultim. & notat Butr. *in 8. notab.* Alex. de Nævo *n.5.* & Præpoſitus *in 10 notab.* & adde, quod notat Innoc. *in c. Vidua, verſ. Item nota*, & Hoſtienſ. *poſt eum n.8. verſ. Hoc autem notandum ſupra de regul.* ubi notabiliter deciduntur, ut ſi novitius cum ſolemnitate ſumpſerit habitum, etiamſi per vim, vel metum; tamen, niſi, cùm potuerit, illum dimiſerit, ratum habuiſſe videatur, *ut c. Cùm virum, de regular. & c. 1. de his, quæ vi, metus cauſ.* & argum. *de c. Ad id quod de ſponſal.* Si autem ſine ſolemnitate, ſecus allegant *c. Ut clerici de regul.* licèt ſubdant illam decretalem loqui, quando in aliqua Eccleſia ſunt tam profeſſi, quàm non profeſſi eundem habitum regularem portantes.

21 Ultimò nota ex illis verbis, *In domo propria cum omni ſubſtantia ſua*: Religioſum poſſe licitè retinere bona ſua ad uſumfructum, vel uſum, aut adminiſtrationem, de licentia ſuperioris, & dependenter ab illius voluntate: & hunc intellectum ad hanc decretalem, quem Abbas *n.5.* mirabilem dicit, tamdem approbat gloſ. *in verb. Ut in domo propria*, eumque recenſet primo loco Innoc. *num. 1.* dicens; In domo propria poſſe quem profiteri in manibus Epiſcopi, vel Abbatis, & Epiſcopum, vel Abbatem poſſe illi ſtatuere certum locum, ubi moretur, eique dare bona ſua in adminiſtrationem; neque hoc eſſe contra ſubſtantiam Monachatus, cùm poſſit eſſe ſine proprio, & ſub obedientia Superioris; licèt nullus citra Papam poſſit ei hoc indulgere in perpetuum, & irrevocabiliter: & hunc intellectum dicit eſſe communem Abbas *n.6.* quem etiam ſequutus eſt *in conſ. ſuo* 44 incipien. *Ad deciſionem n.3. & 4. lib. 2.* ubi ait hunc text. eſſe ad hoc ſingularem, quem ampliùs dicit irrefragabilem Navarrus *in c. Non dicatis n.46. 12. qu. 1.* Tu verò dic, hodie hunc intellectum eſſe improbatum evidenter ex jure noviſſimo Concilii Tridentini *in c.2. ſeſſ.25. de regular.* ubi diſertis verbis ſtatuitur, *Ne deinceps liceat Superioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere, etiam ad uſumfructum vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam*: & quamvis Navarr. *in Comment. d. cap. Non dicatis nu. 47.* cui recentiores ferè omnes ſubſcripſerunt, opinatus fuerit, Concilium ibi non prohibuiſſe adminiſtrationem peculii, quæ conceditur regularibus cum facultate diſponendi in uſus licitos ad nutum Superiorum; tamen illius opinionem eſſe falſam, latiſſimè oſtendi *in c. Monach. ſupra de ſtatu Monachor. ubi à num. 2. uſque ad num. 13.* retuli opiniones Navarri, & recentiorum Theologorum in materia adminiſtrationis peculii; eaſque confutavi in terminis juris communis *à d. num. 13. uſque ad num. 44.* & in terminis Concilii Tridentini *ab eodem n.44. uſque ad n.67.* & in terminis decretorum Clem. VIII. *à d. n. 67. uſque in fin.* & ad hunc text. reſpondi in 3. fundamento *n. 28.* ibi plenè videas.

An autem pactum reſervationis bonorum in actu pro- 22
feſſionis valeat, necnè, inſignis eſt contentio tam inter Legiſtas, quàm inter Canoniſtas; & complures opiniones colliguntur ex dictis Innocent. hic *n.1. & 2.* & multas recenſet gloſ. & DD. & in ſpecie Abbas *n. 7. in c. fin. ſupr. de condit. appoſit.* & Bart. in Auth. *Ingreſſi n.29. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Tu, quod attinet ad intellectum hujus decretalis, concludе, pactum reſervationis bonorum quoad uſumfructum vel uſum, aut adminiſtrationem, non vitiare profeſſionem, ſed vitiari. Primam partem, videlicet hujuſmodi pactum non vitiare profeſſionem, amplectitur gloſſ. noſtra *in verb. Ut in domo propria*, quam in hoc communiter ſequuntur Doctores hic, & Bart. in d. Auth. *Ingreſſis n. 29.* ubi firmat profeſſionem valere, ſi ingrediens Monaſterium bona ſibi reſervaverit eo pacto, ut habeat illa in adminiſtrationem, vel uſum; & in dubio faciendam eſſe interpretationem, ut voluerit illa ſibi retinere in adminiſtrationem, non autem in proprietatem, ut ſic res potiùs valeat, quàm pereat: & conſentit Butr. hic *n.9.* redarguens Bartolum, quòd ſibi appropriaverit verba hujus gloſſæ ad litteram, & illius mentionem non fecerit; cùm tamen non ſit veriſimile, ut illam non viderit. Sed revera Bart. immeritò reprehenditur: quia apertè meminit hujus gloſſæ, ut patet ibi, De hoc & quærit gloſſa, licèt hoc non firmet, *extra qui cler. vel voven. c. fin.* & ab hac opinione non reperi quemquam diſſentire. Secundam verò partem, videlicet pactum, reſervationis bonorum in adminiſtrationem vel uſum, non valere, ſed vitiari, pluribus tuetur hic Butr. *n. 9.* & fuſiùs *in c. fin. de condit. appoſ.* & pro hac parte allegari poſſunt Jo. Andr. & Doctores omnes, *qui in d. c. fin.* & hic tenent, reſervationem bonorum etiam reſpectu proprietatis non vitiare profeſſionem, ſive ſit appoſita per viam cauſæ, ſive modi, vel conditionis reſolutivæ, vel ſuſpenſivæ. Hi enim, à fortiori idem ſentiunt in reſervatione bonorum facta non reſpectu proprietatis, ſed reſpectu adminiſtrationis, vel uſus. Et quamvis contra Ant. de Butr. teneat Abbas hic *n. 6.* ſentiens reſervationem adminiſtrationis etiam in pactum deductam non vitiari, ſed valere: tamen Abbatis opinio hodie eſt reprobata à Concilio Tridentino *in d. c. 2. ſeſſ. 25. de regul.* ut tetigi ſupra *n. 22.*

Demùm concluſionem noſtram, videlicet hoc pactum 23
non vitiare ingreſſum, ſed vitiari, ſæpiùs probavit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres, ut ſcripſi *in c. Monachi, ſupra de ſtatu Monachorum*, & præſertim in cauſa Panormitana: nam cùm quædam Monialis præter dotem Monaſterio tributam ſibi reſervaſſet ſcuta quinquaginta annua pro ſuis neceſſitatibus, atque indigentiis; petiit ſibi fieri facultatem illa erogandi in uſus prædictos. S. Congr. cenſuit hanc pecuniam annuam non obſtante reſervatione jam quæſitam eſſe Monaſterio, ideòque deferendam eſſe rectà ad manus Abbatiſſæ, quæ primò proſpiciat neceſſitatibus Monialis oratricis, & quod reliquum fuerit, in uſus totius Monaſterii convertat.

QUÆRO, an ingreſſus in Monaſterium ſit de ſubſtan- 24
tia profeſſionis?

Pro parte negativa videtur text. apertus hic, ubi hæc mulier votum caſtitatis emiſit, & habitum regularem ſuſcepit adjecto pacto, ut ſibi liceret in domo propria remanere cum omni ſubſtantia ſua, nec unquam ingreſſa eſt Monaſterium, imò in ſæculo publicè matrimonium contraxit, & prolem ſuſtulit: & tamen Pontifex mandat eam compelli ad malè dimiſſum Religionis habitum reſumendum, & ſervandum quod vovit. Ergo ſine ingreſſu Monaſterii votum fuit ſolemnizatum, & dirimit matrimonium poſt contractum, ut ex hoc text. deducunt Innoc. & omnes. Concordat text. *in c. de Viduis, 27. q. 1.* ubi viduæ, vel puellæ, quæ ſimiliter in domibus propriis habitum Religionis aſſumunt ſolemniter vovendo, ſi poſteà nubant, debent ſuſpendi à communione Sacramentorum cum ſtupratoribus ſuis, donec pœniteant. Ad idem ſunt jura expreſſa *in c. Ex parte il 1. ſup. de converſ. conjug.* ubi ſecundum lecturam Abb. Sic. conjugatus faciens profeſſionem uxore conſentiente, licèt nunquà intraverit Monaſterium, ſi mor-

ſua conjuge cum alia contrahat, non valet matrimonium, Monaſterium intrare compellitur, *& in c. Sicut nobis de regular.* ubi *Qui profeſſionem fecit, licèt in clauſtro nunquam permanſerit, ſed in ſæculo ſuis bonis uſus fuerit, ad obſervantiam regularem compellitur:* & ita ibi eſt caſus ſecundum Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abbas & omnes, & tenet hic Cardinalis *num. 2.* dicens, locum non eſſe de ſubſtantia religionis, & Abbas *nu. 4.* quinimò idem Abbas *in c. Porrectum, in ult. notab. num. 7. de regul.* per illum textum dicit *Nec habitum, nec ingreſſum Monaſterii eſſe de ſubſtantialibus Monachatus, ſed de accidentalibus; ideoque profeſſum compelli poſſe, ut Monaſticè vivat, licèt numquam intraverit Monaſterium, nec habitum ſumpſerit.*

25 Et hanc ſententiam reſpectu ingreſſus per textum hic videtur aliàs probaſſe S. Congreg. Concilii: nam propoſito dubio, an valeat profeſſio ejus, qui ſex quinimo ſe anni novitiatus tantùm manſit in Monaſterio, & reſiduo illius anni tempore de licentia & mandato Prælati, ſub ejuſque obedientia, ſtetit in quadam Curiam agendo gravia ſui Monaſterii negotia, & in fine per Procuratorem profeſſionem emiſit? Reſponſum eſt valere, præſertim *per c. Inſinuante, qui Clerici vel vovent.* Nec eſt omittendum hanc deciſionem fuiſſe à S. Congr. editam conſulto prius . Navar. *qui in conſ. 31.* incipien. *N. fuit electus in tit. de regular.* eamdem validis rationibus confirmat, ut patebit *infr. n. 38. & ſeqq.*

In oppoſitum videtur textus *in c. 1. de Regular. lib. 6.* ibi: *Quòd ſi per totum ſequentem annum in Monaſterio permanſerit;* quæ verba non obſcurè indicant novitium debere per totum annum in Monaſterio manere. Idemque inſinuat Clement. *Eos eod. tit.* in illis verbis *Novitiorum habitum in aliqua religione portaverint;* quaſi dicat ſecus ſi extra illam, ut ibi declarat gloſſa *in verb. In aliqua.* Idem probat textus *in c. Monaſteriis 19. qu. 3.* ubi Gregorius prohibet quoslibet recipi in Monaſteriis ad converſionem, niſi biennium in converſatione compleant, id eſt, in communione & conſortio fratrum, & ſic intra clauſtra: quia dignum eſt, ut qui communem cum aliis vitam ſuſcipiunt, communem ſentiant in legibus diſciplinam, *c. Recolentes, ſupra de*
26 *ſtatu Monachorum.* Prætereà jura in contrarium adducta procedunt in terminis juris communis, quando annus probationis non erat de ſubſtantia Monachatus, ſed poterat illi à partibus renuntiari, & cenſebatur tacitè renuntiatum per profeſſionem infra annum emiſſam pariter, & acceptam, ut eſt caſus *in c. Ad Apoſtolicam,* & ibi dixi *in ult. not. & in c. Statuimus de reg.* Quare nil mirum, ſi tunc temporis clauſtrum non erat de ſubſtantialibus Monachatus: poterat enim quis validè profiteri ſine ulla probatione in ipſomet ingreſſu, & erat perpetuò religioni alligatus, ut *c. Firma 20. q. 1. & 27. q. 1. per tot. & c. eos qui ſemel, 20. q. 3.* & not. gloſ. *fin. in c. Ad noſtram de regul.* etiam non data perſeverantia tridui: quæ non requirebatur, niſi ad effectum, ut quis obligaretur religioni irrevocabiliter ex ſuſceptione habitus profeſſorum infra probationis tempus, ut declarat gloſ. *ult.* communiter recepta *in c. Conſtitut. eod. tit. lib. 6.*

At verò ſecus dicendum videtur poſt Conc. Trid. quia ad validitatem profeſſionis in quacumque religione neceſſariò exigitur, ut quis poſt ſuſceptum habitum ſteterit per annum in probatione, ut *in c. 15. ſeſſ. 25. de regular.* Neque huic probationi poteſt modò renuntiari etiam de communi conſenſu novitii, & religionis, ut probavi in prædicta decretali *Ad Apoſtolicam, n. 23.* Cum autem probationis tempus à SS. Patribus inſtitutum fuerit, ut novitius probet aſperitates religionis, & religio mores illius, ut legitur in *d. c. Ad Apoſtolicam,* conſequens eſt, ut hæc probatio neque ex parte novitii, neque parte religionis fieri poſſit extra clauſtra; quandoquidem in ſolitudine, & ſilentio fieri de-
27 bet probatio, *c. 1. & 2. 16. q. 1. c. Cum ad Monaſterium ſupra de ſtatu Monach.* & notat gloſ. Magna *in c. Beneficium, poſt medium verſ. in contrarium lib. 6.* nec regulæ rigor in univerſum, aut novitii mora extra Convent. ſatis probari
28 poſſunt, *cap. Monaſteriis 19. q. 3.* Quod non obſcurè colligitur ex regula S. Benedicti *cap. 58. de diſciplina ſuſcipiendorum fratrum,* ubi ſic legitur; *Noviter veniens quis ad converſionem, non ei facilis tribuatur ingreſſus: ſed ſicut ait Apoſtolus: Probate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt. Ergo ſi veniens perſeveraverit pulſans, & illatas ſibi injurias, & difficultatem ingreſſus viſus fuerit patienter portare, annuatur ei ingreſſus, & ſit in cella hoſpitum paucis diebus: poſteà autem ſit in cella novitiorum, ubi meditetur, & manducet, & dormiat, & ſenior ei talis deputetur, qui aptus ſit ad lucrandas animas, qui ſuper eam omnino curioſè intendat, & ſollicitus ſit, ſi verè Deum credit, & ſi ſollicitus eſt ad opus Dei, ad obedientiam, & ad opprobria: prædicentur ei dura, & aſpera, per quæ itur ad Deum, & probetur in omni patientia.* Hæc ibi. Et ex inſtitutis cujuſque religionis, & præcipuè ex Decretis generalibus Clementis VIII. pro inſtitutione, & educatione novitiorum, plurima præſcribuntur, quæ manifeſtum eſt nullatenùs impleri poſſe, niſi intra Monaſterii clauſtra. Unde qui moratur extra, nec religionem probat, nec probatur a religione, & conſequenter non ſatisfacit Concilio, quod reciprocam hanc proba-
tionem requirit ad valorem profeſſionis. Et confirmatur 29
ex eo, quod notat Bartolus *in l. final. §. Quæſitum nu. 3. ff. de publican.* ubi format hanc quæſtionem: [Quidam portavit habitum per annum, ſed non ſtetit in ordine; an dicatur veteranus? & certè non; quia debet ſtare in ordine]; ita concludit ibi Bart. inducens ad hoc litteram illius tex. ibi: *Anno continuo in urbe.*

His in utramque partem adductis, prò ſolutione diſtin- 30
guendum arbitror, an agatur de profeſſione tacita, an verò de expreſſa.

Et quidem ſi agatur de profeſſione tacita, quæ ſcilicet inducitur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, vel ex geſtatione annali habitus indiſtincti, id eſt, à novitiis, & profeſſis geſtari ſoliti ad præſcriptum *c. 1. de reg. l. 6.* cum ſuis concordantibus; concludendum videtur profeſſionem non induci, niſi habitus ſuſcipiatur, & deferatur in Monaſterio; nam habitus profeſſionis extra Monaſterium ſumptus non facit Monachum, ut *c. Statuimus de regular.* ubi hoc notat Hoſt. *nu. 2. in verb. Conſuevit,* Archid. *in c. Beneficium nu. 1. eod. tit. lib. 6.* Collect. *hic in princ.* dicens, hujuſmodi habitum extra religionem aſſumptum non ſolemnizare votum niſi cùm expreſsè emittitur: & ſimiliter ſi quis portet multo tempore habitum religionis extra Monaſterium, non cenſetur profeſſus, *c. Ut clerici de regul.* & notat gloſſ. in Clem. *Eos, in verb. In aliqua eod. tit.* & Abb. *in d. c. Porrectum num. 8.* Et eſt ratio ſecundum eum, quia tunc ceſſat præſumptio tacitæ profeſſionis; nam ſi vellet profiteri, intraret Monaſterium. & eum ſequitur totidem verbis Silveſter *in ver. Religio 3. q. 5. verſ. quinto.* Neque obſtat hæc Decretalis, quia hic præter ſuſceptionem, & geſtationem habitus religionis præceſſit votum caſtitatis; unde ex duobus imperfectis votum remanſit ſolemnizatum, ut tetigi ſuprà *n. 6.* Et hanc ſententiam videtur olim probaſſe Sacr. Congr. Concilii: nam Jo. Maria dum in minore ætate eſſet, & incumberet ſervitiis Urbani de Guidariis, dum vixit Abbatis, & perpetui Commendatarii Abbatiæ S. Nicolai, Ordinis S. Baſilii Meſſanenſis Diœceſis, quæ annis ſexaginta in Commendam Clericis ſecularib. concedi conſuevit, & in qua regularis obſervantia non vigebat, nec Conventus erat; quatuor minores ordines, & ſucceſſivè alios, etiam Presbyter. ad titulum dict. Abbatiæ de licentia Commendatarii ſuſcepit, habitumque à Monachis S. Benedicti geſtari ſolitum, ipſe per ſe, non autem per aliquem facultatem habentem, ſuſcepit & hucuſque geſtavit. Dubitatum fuit, an cenſeretur emiſiſſe tacitam profeſſionem. Fuit in Congreg. conſideratum, eos, qui extra Monaſterium, & Congregationem Monachorum deferunt habitum regularem, non ideo obligari religioni, gloſ. in Clem. *Eos, in verb. In aliqua de regular.* Abb. *in c. Ut clerici, eod. tit.* ſed poſſe compelli dimittere, vel intrare; hic autem fuit extra congregationem Monachorum, cum in ea Abbatia, in qua manſit, nullus exiſtat Monachus: item non poteſt videri profeſſus, cum per ſeipſum habitum ſuſceperit: oportet autem profeſſionem recipi ab eo, qui habet poteſtatem recipiendi *c. Porrectum,* ubi Abb. *n. 5. 9. & 11. de regular.*

Noluit tamen Congregatio decidere; ſed rejecit ad ſignaturam, & voluit ore dici ſupra dictas deciſiones.

Si verò agatur de profeſſione expreſſa, tunc exiſtimo tres 31
caſus eſſe diſtinguendos.

Primo caſus eſt in novitio, qui ſex menſes ſtetit in Monaſterio, ac deinde exivit ſine licentia Superioris, & in ſeculo tres, vel quatuor dies moratus eſt; demum ad Monaſterium reverſus, poſt alios ſex menſes profeſſionem emiſit
& in hoc caſu Abb. *in c. Ad Apoſtolicam num. 9. ſuprà de re-* 32
gular. dicit Bartholom. Brix. diſputaſſe ſuprà dictam quæſtionem, & tenuiſſe profeſſionem valere: idemque tenuiſſe gloſſ. in *in c. Eum qui certus eſt, de regul. tit. lib. 6.* & Specul. *in tit. de*

ſtat.

ſtat. Monachor. in §. 1. *in verſ.* 37 ſed minor de Abbate: nam
Barth. Brixien. *in ſua qu. Venereali* 68. incipien. *Aliquis in-
travit Monaſterium*, quem refert, & ſequitur gloſ. præalleg.
format quæſtionem longè diverſam, videlicet, an novitius,
qui è Monaſterio exivit finito anno probationis, ſi poſt
longum tempus ad eamdem religionem revertatur, debeat
ex integro ſtare per alium annum in probatione: & reſol-
vit non teneri per dictam regulam: *Eum, qui certus eſt, ulte-
rius certiorari non oportet, niſi conditio perſonæ, vel religio-
nis ſit immutata*. Quæ ſententia veriſſima eſt, eamdem ſæ-
piùs probavit S. Congregatio Concilii, ut dixi *in c. Ad A-
poſtolicam nu.* 43. *de regul.* Et locus Speculatoris videtur
corruptus; quia utitur iiſdem verbis, quibus utitur Brixien-
ſis, licèt illius non faciat mentionem: unde loco verbo-
rum, Ante tempus finitum, videtur reſtituendum, Poſt tem-
pus finitum: prout loquitur Brixienſis. Sed quidquid ſit de
his, quod ſpectat ad caſum ſuperiùs propoſitum; conclu-
dendum eſt profeſſionem non valere, prout ipſe Abbas
concludit *loc. cit.* in Ordinibus Mendicantium, in quibus
profeſſio infra annum emiſſa non obligat religioni in ſpe-
cie, ut *c. Non ſolum, & c. Conſtitutionem de Regular. lib.* 6.
Idemque ante eum tenuerunt Paulus de Eleazaris, & Jo. de
Lignan. in Clem. *Eos de regularibus*, & aperte Bart. *in l. In-
terdum*, §. *Quoties nu.* 2. *ff. de publican.* & eſt communis opi-
nio, ut teſtatur Navarrus *d. conſ.* 32. *verſ. Tertio de regula-
33 ribus.* Ratio eſt, quia annus probationis, ſine quo poſt Con-
cilium Tridentinum in quacumque religione irrita eſt pro-
feſſio, debet eſſe continuus, *ut c.* 1. ibi, *Per totum ſequentem
annum in Monaſterio permanſerit, de Regularibus lib.* 6. &
tenent omnes *in d. c. Ad Apoſtolicam*; generaliter enim
ubi jura certi temporis mentionem faciunt, intelligi debent
de tempore continuo; quia regulariter omne tempus debet
eſſe continuum, ut notat gloſſa *in rubric. de diverſ. & tem-
poral. præſcript. circa finem, verſ. Sed hìc notandum*, Cardin.
in Clement. *Cauſam num.* 12. *verſ. Quia regula eſt, ut omne
tempus de elect.* Et in propoſito eſt bonus textus *in d. leg. In-
terdum*, §. *Quoties, ff. de publican.* ubi ſervus dicitur novi-
tius, qui non ſtetit in urbe per annum continuum. Facit *l.
unic.* ibi, *Ad viginti annos obſervatione jugi*; *C. de profeſſor.
qui in urbe Conſtantinopol. li.* 12. Novitius autem, qui infra
annum per aliquot dies abſque licentia Prælati in ſæculo
moratus eſt, non dicitur ſtetiſſe in probatione per annum
continuum, quia tempora non conjunguntur: ad quod
facit optimus textus *in leg. Ubi fidejuſſ. ff. de ſolut.* per quem
textum, juncta gloſ. *in verb. Sive dena*, Bartol. ibi, *in prin-
34 cipio*, format talem quæſtionem: Statuto civitatis Luca-
nenſis cavetur, ut exbannitus in centum libris ſupra poſſit
impunè offendi: modò quidam habeat plura banna,
unum ſcilicet in libris quinquaginta, aliud in quadraginta,
& aliud in quinquaginta, quę ſimul conflata excedunt cen-
tum, non autem disjuncta: quærit Bart. an poſſit offendi
impunè: & determinat non poſſe, quia quinquaginta, &
quinquaginta non ſunt centum; aliud eſt enim quinqua-
ginta, & quinquaginta, & aliud centum: ſicut aliud ſunt
dena, & dena, & aliud viginti; ut eſt caſus *in d. l. Ubi, fidejuſſ.*
Ita ergo in propoſito tempora probationis non conjun-
guntur; quia propter intermiſſionem diverſificantur mo-
res, & opera hominum, *ut l. Si non ſortem*, §. *Libertus, ff. de
condit. indebiti*; & certum eſt, gravius eſſe religionis duri-
tiem, & rigorem experiri per annum integrum, quàm per
annum interpolatum, ut Abbas conſiderat in prædicta De-
cretali, *Ad Apoſtolicam*, ſicut docuit experientia reos in
quæſtionibus poſitos atrociùs cruciari ex tortura unius
horę continuę, quàm dimidię reperitę cum aliquo tempo-
ris intervallo, ſecundum ea, quę notantur per Bart. & Do-
ctores *in l. Unius.* §. 1. *ff. de quæſtionibus*, & per Hippolytum
de Marſil. *in l. Repeti n.* 4. *& ſeq. & n.* 10. *ante fin. ff. eod.* Ergo
talis non perfectè regulam expertus eſt. Et in hanc ſenten-
tiam ſępius reſpondit S. Congr. Conc. & in ſpecie cùm Mi-
35 chael Angelus dubitaret, an validè profeſſus eſſet, cùm tres
menſes in Monaſterio moratus inde exierit, & poſteà re-
verſus, & alios tres menſes itidem moratus, ſuperveniente
infirmitate rurſus exierit, eaque liberatus, & ad Monaſte-
rium reverſus poſt novem menſes in manibus miniſtri
profeſſionem emiſerit, habitumque profeſſorum ſuſcepe-
rit, quem decem, & octo menſes geſtavit: Sac. Congr. cen-
ſuit profeſſionem expreſſam non valuiſſe, quia intra an-
num facta; nec tempora poſſe conjungi, ſed requiri annum
continuatum: inductam tamen fuiſſe tacitam ex lapſu, &

geſtatione habitus Profeſſorum per tantum tempus. Qui- 36
nimò Procuratori Generali Ordinis Minimorum quęren-
ti, an novitius, qui à Monaſterio, ut aliam religionem in-
grederetur, abierat, ac duas tantum horas in alio Conventu
moram traxerat, moxque facti pœnitens reverſus fuerat,
teneretur incipere novum annum probationis: reſponſum
eſt, teneri ab eo die quo rediit. Porrò ex ſtatutis quarun-
dam religionum hoc ipſum expreſsè cautum reperitur, ut
in Ordine Carmelitarum, in quorum Conſtitutionibus
păr. 1. *c.* 13. *de recept. & probat. novit n.* 3. ſic legitur. *Si quan-
do evenerit quempiam ex novitiis temerè à Conventu fugam
capere, ac extra Conventum in domos ſæcularium ſe conferre,
ordinamus non poſſe hunc amplius ad habitum religionis, at-
que adeò intra Conventum recipi abſque expreſſa licentia
Prioris Generalis: cùm vero admittetur, incipiat annum pro-
bationis à die, quo iterum fuerit in religione acceptatus.* Hæc
ibi. Si tamen novitius non exiviſſet è Monaſterio, ſed ani- 37
mo fugiendi intra clauſtrum aliquantiſper latitaſſet, non
propterea annus probationis cenſeretur interruptus, ut ex
facto reſpondit Navarr. *conſ.* 33. *Puer quidam de regular.*

Secundus caſus eſt in novitio, qui poſt moram alicujus 38
temporis in Monaſterio, puta ſeſquimenſis, aut duorum,
vel trium menſium, de licentia, & mandato Superioris exi-
vit, ac ſub illius obedientia, & ex rationabili cauſa reſi-
duum anni temporis extra Monaſterium manſit, & exple-
to anno profeſſionem emiſit. Et manifeſtum eſt, hujus pro-
feſſionem valere, ut in declaratione S. Congr. ſuperiùs re-
lata *n.* 25. Prima ratio eſt, quia nullo jure cavetur, ut novi-
tius per annum integrum debeat ſemper, & continuè ma-
nere intra clauſtra, quin potiùs oppoſitum eſt cautum *in
hoc c.* & in aliis ſupra allegatis pro parte negativa *n.* 24. Se- 39
cunda ratio, quia Monachus, ubivis locorum degat de li-
centia Abb. fingitur degere intra clauſtra, ut inquit Abbas
Siculus *in c. ex reſcripto n.* 5. *de jurejurand.* ubi refert ita di-
xiſſe Abbatem Antiquum *in c. Cum illorum, de ſent. excom.*
& ſequitur Silveſt. *in ver. Religio* 3. *q.* 19. *verſ.* 5 & Navarr.
in comm. 4. *de regul. ſuper c. Statuimus* 19. *qu.* 3 *num.* 74. licèt
Abb. Antiq. explicitè hoc non dicat, ſed tantummodò, Mo-
nachum poſſe abſolvi per Abbatem, etiamſi aliquem per-
cuſſerit extra clauſtra. Tertia ratio, quia negari non poteſt,
quin Superior poſſit impertiri licentiam ſubdito ſuo mo-
randi extra clauſtra ad tempus, & ex rationabili cauſa, ut
concludit Abb. *in d. c. Ex reſcripto n.* 5. *verſ. Poteſt dici.* At
abſurdum eſſet, ut novitii à Monaſterio exeuntes de Abba-
tis licentia ad viſitanda loca ſacra, vel ad viſendos paren-
tes, vel cognatos ſuos ægrotantes, vel ad teſtimonium fe-
rendum, aut ob aliam juſtam cauſam, ex hoc annum proba-
tionis interrumperet. Item enarrent Reges, & Principes,
qui ſunt Magni Magiſtri Religionum Militarium, dum mi-
lites novitios poſt duos, vel tres menſes novitiatus fre-
quenter mittunt ad defendenda aliqua oppida, aut ad bella
contra infideles, ut ibi tempus probationis abſolvant.

Quarta ratio, quia jure cautum non reperitur, ut novi- 40
tius probare debeat omnes aſperitates religionis in ſpecie;
unde ſatis eſt, ut illas probet in genere degendo per annum
ſub obedientia Prelati: alioquin ſi novitius ſtatim poſt ſu-
ſceptum habitum morbo correptus in lecto decumberet
ſex, vel octo, aut decem menſes, elapſo anno non poſſet va-
lidè profiteri, quod eſſet abſurdum, *ad hoc c. Sicut nobis ſu-
pra de regul. & c. Ex parte il* 1. *ſupra de converſ. conjugat.* Et
ſępè contingit, ut novitii extra Monaſterium degentes de
mandato Prelati vitam ducant aſperiorem, & duriorem,
euntes, ac redeuntes, laborantes, & malè comedentes,
quàm qui in clauſtro ſub umbra, & benè edentes morantur,
prout hęc adnotavit Nav. *in præalleg. conſ.* 32. *de regular.*

Tertius denique & ultimus caſus eſt in eo, qui habitum 41
regularem aſſumpſit extra Monaſterium, nec unquam per
anni circulum ingreſſus eſt clauſtrum. Et talis licèt jure
communi inſpecto, quando probationis tempus erat arbi-
trarium, recipi poſſet ad profeſſionem; tamen exiſtimo ſe-
cus dicendum eſſe poſt Conc. Tridentinum, ut dixi ſupra *n.*
26. *& ſeqq.* cùm enim ſit de ſubſtantia profeſſionis, ut novi-
tius per annum probet rigorem religionis, & rigor hujuſ-
modi potiſſimùm conſiſtat in regulę obſervatione, & com-
muni vita, victu & veſtitu, ut inſinuat Tridentina Synodus
in c. 1. *ſeſ.* 25. *de regul.* utique non apparet, quo pacto religio-
ni perpetuò incorporari poſſit is, qui nunquam fuit in Mo-
naſterio. Accipe exemplum in religione Carthuſiana, quę
ob ſtrictiorem clauſuram eſt omnium religionū arctiſſima,

ut in Extravagant. 1. *de Regul. inter communes*; & finge aliquem ſuſcepiſſe habitum hujus Ordinis, ſed numquam intraſſe clauſuram Monaſterii, quomodo hic dici poterit ſtetiſſe in probatione, qui præcipuam religionis aſperitatem expertus non eſt? Profectò ut talis teneretur in quodam veluti perpetuo carcere vitam ducere inexpertus, & improbatus, valdè abſonum eſſet, & contra ſtatuta Patrum, qui probationis tempus inſtituerunt in ſubſidium fragilitatis humanæ, ut legitur *in d. cap. Ad Apoſtolicam de Regular. & in cap. Non ſolum eod. tit. lib. 6. ad hoc cap. Monaſterii 19. q. 3.* ubi dicitur eſſe nimis grave improbatos Monaſteriis applicare.

Quod multò clarius hodie procedit in Italia, & Inſulis adjacentibus, quoniam ex ſupracitatis decretis Clementis VIII. ad novitiorum receptionem, inſtitutionem, & profeſſionem ſpectantibus, in Bullar. *tom. 3. pag.* 130. irritæ decernuntur novitiorum receptiones ad habitum, & profeſſionem extra Conventus deſignatos, ut latiùs patebit in quæſtione proximè ſequenti.

42 Succeſſivè igitur QUÆRO, poſitis decretis Clementis VIII. de novitiis ad habitum regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in Conventibus ad id per S. Apoſtolicam deſignatis, an ad profeſſionis validitatem requiratur, ut tam receptio ad habitum regularem cum perſeverantia annali, quàm profeſſio fiat in Conventu, ut ſupra deſignato ad recipiendos novitios.

43 Verba primi decreti editi die 12. Martii 1596. ſic ſe habent: *Præcipimus omnibus Generalibus, &c. ut de cætero neminem ſub quovis prætextu, aut colore ad habitum regularem admittant, niſi in Conventibus auctoritate noſtra deſignandis. Inſuper ſancimus, ut quoad hujuſmodi Conventus per Nos deputati non fuerint, Superiores ad receptionem quorumcumque novitiorum ſive ad habitum, ſive ad profeſſionem omnino abſtineant;* & infrà; *Receptiones verò, & profeſſiones quaslibet eorum, qui contra hujuſmodi decretum admiſſi fuerint nullas, & irritas eſſe ex nunc decernimus.*

Verba autem ſecundi Decreti editi die 20. Junii 1599. ſunt infraſcripta: *Sanctiſſimus cùm diſtinctè prohibuerit, ne quis ad ſuſcipiendum habitum religionis admitteretur, profiteretur ve, quouſque Monaſteria, & Conventus aliquot deſtinarentur: quia tamen non obſtante tali prohibitione cognovit nonnullos prætextu licentiarum receptos, & admiſſos fuiſſe: nunc denuo præcipit, ne quemquam niſi per literas in forma Brevis ad habitum regularem ſuſcipiendum, niſi in Conventibus deſignandis, recipere, aut receptos ad profeſſionem admittere ullo modo audeant: quinimò receptos contra primam prohibitionem, etiamſi imperfectum habitum, aut ſine capucio gerant omninò ejicere debeant;* & infra: *Receptiones vero & profeſſiones quaslibet eorum, qui contra hujuſmodi decretum admiſſi fuerint, nullas & irritas eſſe ad quemcumque effectum ex nunc decernit, & declarat.*

44 His poſitis, pro clariori quæſtionis ſolutione quatuor caſus videntur diſtinguendi.

Primus eſt; cùm quis acceptatur ad religionem extra Conventum ad recipiendos novitios deſignatum, non tamen ibidem induitur habitu regulari, ſed ad locum ut ſupra deſignatum tranſmittitur, ibique habitum ſuſcipit, annum probationis agit, ac profitetur. Et hic primus caſus eſt ſatis clarus, ſive decretorum verba, ſive mentem conſideremus; verè enim, & in effectum talis dicitur receptus ad habitum in Conventu deſignato, ibique abſolvit noviciatum, & profeſſionem emiſit; quod eſt ſecundum verba, & mentem Clementis in utroque decreto, ut clarius etiam patebit ex dicendis in caſu ſequenti; & acceptatio præcedens dicitur potiùs deſtinatio, quàm actualis rece-
45 ptio, ſeu admiſſio ad habitum regularem: quæ quidem deſtinatio non facit eum novitium, vel perſonam Eccleſiaſticam, aut religioſam, ante actualem ſuſceptionem habitus regularis, argum. *l. fugitivus, ff. de verborum ſignif.* notat Innoc. *in c. Porrectum. nu. 3. verſ. Nec ſunt iſtæ perſonæ de foro Eccleſiæ de regul.* & colligitur ex Tridentini Concilii decreto, *c. 15. ſeſſ. 25. de regular.* ponderando verba illa, *Poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit*, ut deduxi latiùs *in cap. Quia ingredientibus num. 6. ſupra de teſtament.* Sed & jura inducentia tacitam profeſſionem conſiderant annalem habitus delationem, non ſimplicem deſtinationem, *ut in c. Significatum ſupra de regul. & c. 1. eodem in 6.* & in Clem. *Eos. eodem tit.* Ideòque Sac. Congregatio Concilii declaravit, decretum *capit. 16. ſeſſ. 25. de regular.* qua parte præſcribit formam ſervandam in renunciationibus novitiorum, non comprehendere renuntiationes factas ante ingreſſum, hoc eſt, ante habitus ſuſceptionem, etiam ingreſſus contemplatione. Et hunc primum caſum S. Congregatio regularium ſemper habuit pro indubitato.

Secundus caſus eſt, cùm quis à Superioribus Religionis 46
ad habitum recipitur, & re ipſa induitur in Conventu ad recipiendos novitios non deſignato; non tamen recipitur pro eodem Conventu, ſed pro alio, ut præfertur, deſignato, ad quem poſteà tranſmittitur, ibique peracto probationis anno profeſſionem emittit. Et hoc ſecundo caſu quamvis verba utriuſque decreti videantur primo intuitu obſtare validitati profeſſionis, cùm negari non poſſit, quin novitius primò admiſſus fuerit ad habitum extra locum deſignatum; tamen verius videtur, ex hoc capite profeſſionem non eſſe nullam: nam verba illa, *Ad habitum regularem non admittatur*, atque illa, *Non audeant ad habitum ſuſcipiendum recipere*, intelligenda ſunt cum effectu, argum. *cap. Relato, de Cleric. non reſident. cap. Aut verba de pœnit. diſtinct.* 1. gloſ. in Extravagant. *Suſcepti, in verb. Cum effectu, ne ſed. vacant.* Feder. de Sen. *conſ.* 10. *caſus talis eſt in fin.* Hic autem Novitius inſpecto effectu dicitur admiſſus, & receptus in loco deſignato, ubi per annum integrum probat auſteritatem religionis, & religionis mores illius, juxta textum *in cap. Ad Apoſtolicam, de regular.* & ubi poſteà ad ſolemnem profeſſionem admittitur, aut è Monaſterio ejicitur, ad præſcriptum *d. cap 16. verſ. Finito, ſeſſ. 25. de regular.* Quamvis enim indutus fuerit habitu regulari in Conventu non deſignato, non tamen fuit receptus, ut eſſet novitius ejuſdem Conventus, ſed alterius deſignati, pro quo, & cujus nomine fuit receptus: attenditur enim, cujus nomine, & contemplatione actus fuerit principaliter geſtus, *cap. Requiſiſti*, ubi gloſ. & Doctores not. *ff de teſtament. l. Filius, Cod. ſi adverſus rem judic. l. Si quis domum, §. penult. in fin. ff. Locat. l. Sed ſi plures, §. In arrogato*, ubi gloſ. dat concordant. *ff. de vulgar. & pupill. ſ.* Quod abſolutè procedit ſequuta ratificatione illius Conventus, cujus nomine ad habitum admiſſus fuit, *cap. Cum virum*, ibi, *Præſertim ſi ratihabitione ſequuta, quod ante geſtum fuerat, roboratur*; *& in Significatum de regular. cap. 1. eod. lib. 6. & cap. 1. ſupra quod met. cauſ.* Monachi enim receptio quemadmodum fieri poteſt Superiore mandante, ita & poſteà ratificante, ut notat Innocent. *in cap. Porrectum num. 4.* & Hoſtien. poſt eum *nu. 13. in ver. Et recipitur de regul.* & communi regula paria ſunt conſenſiſſe ab initio, vel ratum habere poſt factum, *cap. Salonitanæ 16. quæſt. 1. cap. fin. de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. cap. Cum nos, cap. Cura, & cap. Suggeſtum de Iurepatr. cum*
ſimilibus. Imò ratificans dicitur auctor facti, *l. In ſumma*, 47
§. Caſſius, & ibi Bald. *ff. de aqu. plu. arcen.* & ideò perindè eſt, ac ſi à principio feciſſet, *l. Cum fundus, §. Servum.* & ibi Decius *in 3. notab. ff. Si cert. pet.* Bald. *conſ.* 379 *col. 2. n. 6. in fin. verſ. Et quod ſit lib.* 1. Oldrad. *conſ.* 326. *n.* 17. *verſ. Nec obſtat.*

Accedit, quòd cùm novitius, ubi primò eſt receptus, non eſſet perſeveraturus, receptio illa momentanea non videtur attendenda ad profeſſionis nullitatem inducendam; quia receptio, de qua decreta Clementis loquuntur, non ſolùm cum effectu intelligenda eſt, ſed etiam cum effectu durabili, arg. *cap. Ad noſtram.* ibi. *Statim pœnituit, quod habitum induiſſet*, ubi id notat gloſ. *de regular. & in cap. Conſtat, in ver. Statim 1. quæſt.* 1. Roman. *conſ.* 326. *n. 4. verſ.* 1. & Abb. *conſ.* 69. *per totum lib.* 1. Et cùm verſemur in materia pœnali ob pœnam privationis officiorum, utriuſque vocis, & inhabilitatis, ex decretis Clementis impoſitam Superioribus recipientibus novitios extra Conventus deſignatos, factum non dicitur, quod factum non durat, *c. Nam & ego, de verb. ſignificat.* Abb. *conſ. 69. col. 1. in fin.* Ac demum cùm receptio in loco non deſignato de jure non fuerit ſortita effectum, non præſtat impedimentum, quominùs in Conventu deſignato novitius recipi valeat, *c. Non præſtat de regular. jur. lib. 6.* per quem textum Navarr. *conſ.* 28. *nu. 3. de regul.* reſpondit, profeſſum nulliter intra annum probationis non egere nova receptione capitulari, ſed ſatis eſſe, ut perſeveret, & poſt annum profiteatur, quia illa priùs facta nullius penitus eſt effectus, ideòque nec prodeſt, nec nocet, ut ibi per eum.

Et eò magis quod Conventui deſignato per receptionem novitii nulla fit injuria, cùm ſit in poteſtate Capituli

Con-

Conventualis, vel alterius, ad quem ſpectat, illum non admittere, imò etiam admiſſum infra annum probationis expellere, ſi eum religioni aptum non judicaverit, *d. c. Ad Apoſtolicam, & c. Conſulti, & c. Statuimus, de Regular. cap. Non ſolùm, & c. Conſtitutionem eod. tit. lib. 6.* & Concilium Tridentinum *d. c. 16. ſeſſ. 25. de regular.*

48 Quod tamen ita temperandum eſt, ut annus probationis non computetur à tempore ſuſcepti habitus extra Conventum deſignatum, cùm quoad hoc receptio illa ſit nulla, & contra verba, & mentem Clementis; ſed ſolùm à tempore receptionis, & actualis ingreſſus in Monaſterium deſignatum: Ita colligitur ex gloſ. *in c. Significatum, in verb. Ratam habuerit de Regularib.* ubi ſignans contrarium, quòd receptio, ſeu profeſſio ab initio nulla, per ratihabitionem convaleſcat; *ut cap. De illis, il ſecundo de deſponſat. impuber.* ſolvit dicens, valere, ut ex nunc, non ut ex tunc, *leg. Obſervare in fin. ff. de officio proconſul.* & eam gloſ. ſequuntur ibi, communiter Doctores: idemque cenſent Innoc. Hoſtien. Jo. Andr. Anchar. Abbas, & alii communiter *in cap. Conſulti, & in c. Quidam de converſ. conjug.* Quod diligenter obſervandum eſt à Superioribus regularibus: nam cùm annus Noviciatus debeat eſſe conſummatus in totum, *c. Ad noſtram,* juncta gloſ. *in ver. Ante conſummationem de reg.* & ex ſententia S. Congregationis Concilii currat de momento ad momentum: ſi computatio fieret à tempore receptionis ad habitum extra Monaſterium deſignatum, annus non eſſet integer, atque profeſſio irrita eſſet, ex decreto *d. c. 15. ſeſſ. 25. de regular.*

49 Tertius caſus eſt, cùm novitius admittitur quidem ad habitum regularem in Conventu deſignato, ibique induitur, ſed deindè tranſmittitur ad agendum annum probationis extra locum deſignatum, & poſteà redit ad primum Conventum, & in eo profitetur: & certum eſt, profeſſionem eſſe nullam; quia decreta Clementis ad profeſſionis validitatem copulativè requirunt, ut tam receptio ad habitum regularem, quàm profeſſio fiant in Conventu pro novitiatu deſignato, ut latiùs dicetur inferiùs *in 4. caſu.* Dum autem requirunt, ut receptio ad habitum fiat in Conventu deſignato, hoc intelligendum eſt de receptione cum effectu durabili, & perſeverantia annali, *ut c. Ad noſtram,* & ibi gloſ. *in ver. Statim de regular.* cum aliis ſuperiùs adductis in 2. caſu: non enim dicitur veniſſe, qui non ſtetit, *c. Si quis autem 18. diſt. c. 11. Si poſtquam,* & ibi gloſ. *in ver. Mente, & c. Cupientes, §. Si per viginti,* ubi gloſ. *in ver. Compareant de elect. in 6.* facit text. *in l. Si pro patre,* ibi: *Verſum autem ſic accipimus, ut verſum duret, ff. de in rem verſo.* Quibus accedit, quòd finis Clementis fuit, ut novitii probarentur in Conventibus ſtrictioris obſervantiæ, atque ibi probati & idonei reperti, ad profeſſionem admitterentur, aut è Monaſterio ejicerentur, ad præſcriptum Tridentini Concilii, *d. c. 15. & c. 16. verſ. Finito tempore novitiatus, ſeſſ. 25. de regular.* Ideòque dum locutus eſt de receptione, & admiſſione, cenſendus eſt intellexiſſe de effectuali, & cum annali perſeverantia; aliàs enim admiſſio illa eſſet inanis & fruſtratoria, & lex eſſet impoſita verbis, non rebus, contra regul. *c. Commiſſa, §. Porrò, de elect. lib. 6.* & in ſimili caſu ſcripſit Lapus *allegat. 4. n. 7.*

Præterea, dum decreta exprimunt duo extrema, nempè receptionem ad habitum, & profeſſionem, cenſentur includere etiam medium, id eſt annum probationis, *cap. Quia ſunt culpæ 28. diſt. cap. Inter dilectos, verſ. Dùm primum de fid. inſtrum. gloſ. fin. in cap. in die de conſecrat. diſt. 5. Bart. in l. Celſus n. 21. ff. de uſucap.* Federic. de Sen. *conſ. 61. n. 2. verſ. Sed ad hoc reſpondeo,* latiſſimè Alciatus *de præſumpt. in reg. 3. quæſt. 22.*

Ac demùm novitius ibi profiteri debet, & à Capitulo illius Conventus admitti, ubi illius mores cogniti, & probati fuerunt, *cap. Gonſaldus 17. q. 2. d. cap. Ad Apoſtolicam cap. Statuimus, & c. Conſulti de Regul. cap. Non ſolum, & cap. Conſtitutionem, eod. tit. lib. 6.* Undè parùm refert ad profeſſionis validitatem, ut novitius profiteatur in Conventu deſignato, niſi ibi per annum in probatione ſteterit. Nec refert, quòd haberi poſſit notitia morum per atteſtationem Superioris illius Conventus, ubi fuit Novitius: ſiquidem per hoc non ſatisfit intentioni Clementis; eſſet enim in facultate Conventus non deſignati admittere novitios ad profeſſionem, aut illos repellere, concedendo, vel denegando literas teſtimoniales, contra rationem in prædictis decretis expreſſam. Ex mente igitur Clementis, ut Novitius admitti poſſit ad profeſſionem, requiritur notitia experimentalis illius Conventus, qui debet eum ad profeſſionem admittere, non autem per relationem alterius: & hunc caſum S. Congregatio Regularium ſimiliter habuit pro claro. Quod apertè etiam conſtat ex literis in forma Brevis S. D. N. Urbani VIII. ſub die 2. Aprilis 1632. in quibus dicuntur invalidæ profeſſiones eorum, qui annum probationis non fecerunt in Conventibus ad recipiendos Novitios deſignatis; & propterea præcipitur Ordinariis locorum, & Superioribus regularibus, ut ſic profeſſos ad profeſſionem denuò emittendam admittant abſque novo probationis anno.

Ultimus caſus eſt, cùm Novitius actualiter recipitur ad 50
habitum in Conventu deſignato, ibique perſeverat per annum in probatione; ſed poſteà mittitur ad profeſſionem emittendam extra locum deſignatum: & tunc ſi mittatur 51
abſque admiſſione, ac literis teſtimonialibus Conventus, ubi fecit annum novitiatus, abſolutum videtur, profeſſionem eſſe nullam, cùm in Monaſterio deputato emiſſa non fuerit; ut requirunt verba expreſſa, & ratio utriuſque decreti. Nam probatio novitii per annum in loco deſignato, nihil prodeſſet, ſi abſque conſenſu Capituli ejuſdem loci eſſet in facultate Capituli cujuſque Conventus laxioris obſervantiæ illum admittere ad profeſſionem. Deeſt ergo hoc caſu unum ex duobus ſubſtantialibus requiſitis ex decretis Clementis ad profeſſionis validitatem, nempè ut profeſſio emiſſa fuerit in Conventu ad recipiendos novitios deſigna- 52
to. Sin autem novitius expleto anno probationis in loco deſignato, ibidem à Capitulo Conventuali judicetur habilis ad profeſſionem emittendam, & poſteà cum literis atteſtationis hujuſmodi tranſmittatur ad alium Conventum non deputatum, ibique profiteatur, ut ſit filius illius; res videtur magis dubia, quia novitius verè probatur in loco, ubi viget regularis diſciplina, & ibi admittitur ad profeſſionem emittendam, licèt illam poſteà alibi actualiter emittat. Ceterùm obſtant utriuſque decreti verba, quæ in prohibitione loquuntur alternativè, ut ibi, *A receptione quorumcumque Novitiorum ſive ad habitum, ſive ad profeſſionem omnino abſtineant;* & ibi, *Ne quis ad ſuſcipiendum habitum religionis admitteretur, profiteretur ve;* ac demum ibi, *Ne ad habitum regularem ſuſcipiendum, niſi in Conventibus deſignandis, recipere, aut receptos ad profeſſionem admittere ullo modo audeant.* In prohibitione autem alternativa ſufficit alterutrum 53
verificari, ut ſit locus pœnæ, *l. Si quis ita ſtipulatus in fine, ff. de ver. oblig.* & notat Dynus in regula *In alternativis, verſ. Ad ſecundam partem oppono, de regul. juris l. 6.* dixi in ca. *Inter cæteras n. 10. ſupra de reſcrip.* maximè ponderatis verbis *quorumcumque Novitiorum, omnino, & ullo modo,* quæ cùm ſint univerſalia, & geminata, oſtendunt magis enixam voluntatem conditoris obligandi in quocumque caſu ex prohibitis, per ea, quæ plenè ſcripſit Cravetta *conſ. 295. Verba tranſactionis num. 1. ſeqq.* In clauſula vero irritante eadem decreta loquuntur copulativè, ut ibi, *Receptiones ve-* 54
ro, & profeſſiones quaſlibet; atque ita irritant non ſolùm receptionem ab habitum extra locum deſignatum, ſed etiam profeſſionem ibi emiſſam, ita ut ſatis non ſit, ut aliquis receptus fuerit in loco deſignato, niſi etiam ibi profiteatur. Hæc enim eſt natura copulæ, *leg. Si hæredibus, ff. de condition. inſtit. d. l. Si quis ita ſtipulatus ff. de verbor. obligat. cap. Ex parte ſupra de reſcript.* gloſ. in Extravagant. *Suſcepti, in ver. Taxata de elect.* Quo loco ſimiliter expendenda eſt dictio univerſalis repetita, *quaſlibet,* & *quoſcumque,* de quibus per Roman. *conſ. 31. Viſis his num. 2.* & Cravettam *loc. cit.* Negari autem non poteſt, quin hoc loco novitius, quamvis receptus, & probatus in loco deſignato, ibique ad profeſſionem habilis judicatus fuerit, tamen extra illum poſteà profeſſionem emiſerit: aliud enim eſt habilem judicare ad profeſſionem faciendam, aliud realem profeſſionem recipere, & religioni incorporare celebrando contractum ultrò citròque obligatorium, qualis dicitur ſolemnis profeſſio; *cap. Porrectum,* ubi notatur, *de regul.* Hoſt. Joan. Andr. & DD. *in cap. Ad Apoſtolicam eodem titul.* Navarr. *conſ. 26. in princip. eodem titul.* quippè votum non ſolemnizatur per admiſſionem ad profeſſionem, ſed per profeſſionem ipſam tacitam, vel expreſſam, *ut in cap. Unic. de voto lib. 6.* Quamobrem hoc caſu novitius poſt annum 55
probationis expletum in loco deſignato, cum atteſtatione Capituli Conventualis mitti poterit ad Conventum, ubi recipiendus ſit in filium, aut certè ejuſdem Conven-

tus conſenſus, & acceptatio in filium per litteras requiri poterit juxta conſtitutiones, atque conſuetudines cujuſque religionis, ac deindè obtenta hujuſmodi acceptatione, novitius in primo Monaſterio ſui novitiatus debebit
56 actualem profeſſionem emittere: nam cum verba decretorum Clementis ſint clara, non admittunt interpretationem, neque voluntatis conjecturam, *l. Licet. Imperator, ff. de legat. 1.* gloſ. magna *in cap. Quod interrogaſti in fin. 27. diſt.* Abb. *conſ. 97. n. 1. verſ. Et primo quia lib. 2.* Soccin. *conſ. 13. num. 38. lib. 1.*

DE CONJUGIO SERVORUM.

Innocentius III. H. Epiſcopo.

CAPUT IV.

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe, quòd G. presbyter Cardinalis Apoſtolicæ ſedis legatus R. militem, à muliere quadam, propter conditionis ſeparavit errorem. Ideòque mandamus, quatenùs ſi conſtiterit, quod miles ignoranter contraxit cum ancilla, ita quòd poſtquam intellexit conditionem ipſius, nec facto, nec verbo conſenſerit in eamdem, propter quod per Cardinalem eumdem ab ejus fuerit conſortio ſeparatus, contrahendi cum alia, liberam ipſi concedas auctoritate Apoſtolica facultatem,

S U M M A R I U M,

1 *MAtrimonium ſeparatur, ſi liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo ſcivit, non conſenſit, & cum alia contrahere poteſt.*
Is tamen, qui decipit, non poteſt divertere invito libero, ſed cogitur ab Eccleſia ſtare matrimonio, n. 7.
2 *Legatus in Provincia ſua poteſt cauſas matrimoniales cognoſcere, ac diffinire.*
3 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
4 *Error conditionis dirimit matrimon. jam contractum.*
Procedit, ſi error ſit conditionis deterioris, n. 6. & 13.
Secus ſi ſit conditionis melioris, n. 8.
Et quid in errore qualitatis perſonæ, n. 11.
5 *Errantis nullus eſt conſenſus.*
Declaratur, n. 8. & ſeq.
9 *Error eſt unum pro alio putare.*
12 *Ratificatio actus nulli non inducitur ſine ſcientia nullitatis.*
13 *Procedit, ſi nullitas cognita veriſimiliter retraxiſſet ab actu gerendo: aliàs ſecus.*
14 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ non retraxiſſent Principem a gratia concedenda.*
15 *Matrimonium nullum, data notitia nullitatis, ratificatur per ſupervenientem conſenſum facto, vel verbis expreſſum.*
16 *Copula carnalis inducit conſenſum conjugalem, licèt nullum verbum proferatur, ſi aliquis tractatus præceſſerit: aliàs ſecus, n. 18.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 19.
17 *Verba in matrimonio non ſunt neceſſaria præcisè, etiam quantum ad hoc, ut Eccleſia de matrimonio contracto certificetur.*

1 AD *noſtram.* Si liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo ſcivit, non conſenſit, ſeparatur matrimonium; & cum alia contrahere poterit. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. cum quo cæteri concordant. Secunda pars ibi, *Ideòque.*

2 Nota primò ex principio litteræ, Legatum Sedis Apoſtolicæ in provincia ſibi decreta poſſe cognoſcere, ac diffinire cauſas matrimoniales, & in caſibus à jure permiſſis matrimonium ſeparare, Hoſt. *hic in princ. in verb. Militem,* Jo. Andr. *n. 3.* & Abb. *in 1. not.* qui ſubdit hoc facere ad limitationem, *c. Accedentibus de exceſs. Prælat.* ubi dicitur eſſe di-
3 gnitatis Epiſcopalis cauſas matrimoniales audire. Sed hodie cauſæ omnes fori Eccleſiaſtici, & præſertim matrimoniales, & criminales, in prima inſtantia coram Ordinariis locorum ſunt cognoſcendæ, ac terminandæ, nec Legati etiam de latere quarumcumque facultatum vigore poſſunt in prædictis cauſis Epiſcopos impedire, aut aliquo modo juriſdictionem iis præripere; aliàs eorum proceſſus nullius momenti ſunt, & ad damni ſatisfactionem partibus illati tenentur, ut ſtatuitur decreto Concili Trident. *c. 20. §. Legati quoque ſeſs. 24.* unde niſi ſpeciali facultate poſt Concilium ſint muniti, in prædictis cauſis nullatenus ſe ingerere poſſunt.

Secundò nota ibi, *Separavit,* errorem conditionis diri- 4
mere matrimonium jam contractum, ac proinde ab Eccleſia eſſe ſeparandum, concordat *c. Propoſuit, ſupra eod. & c. Si quis ignorans 29. q. 2.* & meritò, quia errantis nullus eſt 5
conſenſus, *c. Si quis ancillam, §. His ita 29. q. 1. & l. Non idcircò, C. de jur. & fact. ignor.* imò nil magis contrarium conſenſui, quàm error, *l. Si per errorem, ff. de juriſd. omn. judic.* & notat gloſ. 1. hic, & communiter Doctores.

Adverte tamen, quia non omnis error vitiat matrimo- 6
nium, unde pro pleniori doctrina ſic diſtingue ſecundùm Ant. de Butr. hic *n. 5.* Quidam eſt error conditionis deterioris, per quem ſcilicet fit deterior errantis conditio, ut quia credidit eam liberam, cùm eſſet ancilla; & hic error vitiat, ut *in hoc c. & in c. Propoſuit, ſupra eod. & in c. Si quis ignorans 29. q. 2.* Si tamen ancilla velit invito ingenuo diverte-
re, cogenda eſt ab Eccleſia ſtare matrimonio: & idem in ca- 7
ſu controverſo; nam qui decipit, compellitur, ut notatur *in c. 1. de eo, qui duxit in matr.* & hic per Butr. *in fin.* Anchar. *n. 3. verſ. Quærit gloſ.* Abb. & Alex. de Nævo *in fin.* Navarr. *in Manual. c. 22. n. 33.* Quidam eſt error conditionis melio- 8
ris, veluti cum quis contrahit cum libera, quam credit eſſe ancillam. Hic quidem errat, quia error nihil aliud eſt, quam unum pro alio putare, *c. In quibus 22. q. 2. c. Quamvis 28. diſt.* & tamen nemo dixerit, ex hujuſmodi errore matrimonium
vitiari, quia ſi ſciviſſet eam liberam, veriſimilius contraxiſ- 9
ſet, cum per hoc errantis melior fiat conditio, nec reſpectu ſuæ conditionis dicatur deceptus: ita notabiliter diſtinguit Goffredus *in Summ. hujus tit. §. Item quia ſi ſervus,* Hoſt. hic *n. 1.* Jo. Andr. *n. 2. in verſ. Conditionis,* Butr. *n. 5. verſ. Obſtat 1.* & alii communiter, & conſentit D. Th. *in 2. q. 6. art. 8.* ut ſcripſi plenius *in c. Significatum, à n. 21. uſque ad n. 27. de regul.* ubi per hanc doctrinam tenui contra Doctores modernos, profeſſionem tacitam induci per delationem annalem habitus indiſtincti, non obſtante errore, ſeu ignorantia nullitatis expreſſè, *à n. 1. uſque ad n. 49.* Quidam eſt error qualita-
tis paris conditionis, ut quia credit eam ſervam Eccleſiæ, 10
& eſt ſerva privati: & hic error non impedit matrimonium, quia ſufficit, ut hoc non ſit de jure ſcriptum. Quidam denique eſt error qualitatis perſonæ, ut ſi ducat pauperem, quam putabat locupletem; aut corruptam, quam putabat virginem: & hic error ſimiliter matrimonium non dirimit, quia non evacuat conſenſum, ut 29. q. 1. §. *Ad hæc. non omnis error,* Jo. Andr. & Butr. *loc. cit.* & nemo diſcrepat.

Tertiò nota ibi, *Poſtquam intellexit conditionem ipſius,* 12
ad inducendam ratificationem actus nulli neceſſariò requiri, ut ratificans ſciat, & intelligat illius nullitatem; non enim poteſt haberi ratum quod ignoratur *leg. Mater ff. de inoff. teſt.* cùm ſubſtantia ratihabitionis ſit ſcientia. Bald. *conſ. 176. Præmittendum, verſ. Item quia non apparet l. 2.* ideòque ignorans actum, quem ratificat, nihil agit *leg. Qui enim in princ. ff. Rem ratam habere,* Card. *conſ. 44. Quod ratificatio nu. 4. & ſeq.* nam ut inquit Hoſtienſ. *hic nu. 3. poſt gloſ.*

gloſſ. ult. antiquus conſenſus, & primus, qui nullus fuit, ad-
huc præſumitur perdurare arg. *c. Majores*, *§. final. ſuprà de*
baptiſ. l. Sed ſi manente, ff. de precar. l. Si cum dies, *in princ.*
& l. Labeo, §. penult. ff. de arbitr. & l. 1. §. Adjicit, ff. de verbor.
13 *obligat.* Sed ut dixi *in præcedenti notab. nu.* 6. hoc intelligas
procedere, quando nullitas, ſi fuiſſet cognita, veriſimiliter
retraxiſſet ab acto gerendo, eò quòd alioquin fieret dete-
rior errantis conditio: aliàs ſecus, ut pleniùs notavi *in d. c.*
14 *Significatum à n. 22 & n. 41. de regular.* Et eſt ſimile in ſub-
reptione, quæ non inducitur ex taciturnitate eorum, quo-
rum notitia non retraxiſſet Principem à gratia conceden-
da, *c. Super litteris*, cùm ibi plenè notatis per Doctores,
maximè per Felin. *nu. 8. ſuprà de reſcript.* Caſſad. *deciſ.* 12.
n. 14. de præbend. Rota *recent. deciſ. 222. n. 25. par. 7. cum con-*
cordant.
15 Ultimò nota ibi, *Nec facto, nec verbo conſenſerint*,
Matrimonium ab initio nullum ob conditionis errorem,
data certificatione conditionis ſervilis ratificari per ſuper-
venientem conſenſum facto, vel verbis expreſſum: & dic,
facto, id eſt, per copulam ſubſequentem, gloſſ. *ultim. hic*
16 & Joan. Andr. *nu.* 4. nam ipſo facto conſentit ille, qui co-
gnoſcit carnaliter, etſi nullum verbum dicat, ut *hic*, &
in cap. Propoſuit, *ſuprà eodem*, ſecundùm Hoſt. *hic n.* 3.
& ita eſt hic textus apertus, quòd verba in matrimonio
non ſunt neceſſaria præcisè, etiam quantùm ad hoc, ut de 17
matrimonio contracto Eccleſia certificetur; ſed ſatis eſt
conſenſum exprimere facto ipſo, vel ſignis æquipollenti-
bus, prout hìc notat Hoſt. *n. 2. in fin.* dicens: Nota expreſ-
ſum jus, quod verba non ſunt de ſubſtantia matrimonii, et-
iam quantum ad Eccleſiam: nec obſtat text. *in c. Tuæ fra-*
ternitati, ſupr. de ſponſal. ubi quantum ad Eccleſiam verba
dicuntur eſſe neceſſaria; nam reſponde, ut ibi dixi *in 5. le-*
ctura à n. 22. uſq. ad n. 36. maximè *n.* 23. Fateor tamen Hoſt. 18
hic n. 3. in ver. Conſenſerit, & Joan. Andr. *n.* 7. ex ſola copu-
la carnali conjugalem conſenſum non probari, niſi aliquis
tractatus præceſſerit, ut *l. Nuptias, ff. de regul. jur.* Ratio,
quia copula eſt ſignum æquivocum, cùm poſſit eſſe tam 19
affectu conjugali, quàm fornicario: ſed Eccleſia ad exclu-
dendum delictum præſumit conſenſum conjugalem, ubi
præceſſit tractatus, vel ſponſalia de futuro, ut *hic*, & *in c.*
Veniens, il ſecondo, & *c. Is quidem*, *ſuprà de ſponſal.* & ob-
ſervat Covarr. *in Epitom. de ſponſal. p. 1. c. 4. §. 1. n. 1.* Hodie
tamen hæc ceſſant, quia in matrimonio contrahendo ſer- 20
vari debet forma à Concilio Tridentino præſcripta *in c. 1.*
ſeſſ. 24. de reform. matrim. ut plenè ſcripſi *in d. c. Is qui fidem*
num. 8.

DE COGNATIONE SPIRITUALI.

Alexander III. Salernitano Archiepiſcopo.

CAPUT I.

UTrùm autem filii (aut filiæ) ante vel poſt compaternitatem geniti, poſſint adinvicem copulari Canones ſecundum diverſorum locorum conſuetudines contrarii inveniuntur. Et licèt primus Canon exinde editus, natos poſt compaternitatem adinvicem copulari prohibeat; alter tamen Canon poſteriùs editus, primum videtur corrigere: per quem ſtatuitur, ut ſive ante ſive poſt compaternitatem geniti ſunt, ſimul poſſunt conjugi, excepta illa perſona dumtaxat, per quam ad compaternitatem venitur. Unde nobis videtur, ut ſecundùm poſteriorem Canonem debeat obſervari: niſi conſuetudo Eccleſiæ, quæ ſcandalum generet, aliter ſe habere noſcatur.

S U M M A R I U M.

1 *FIlii duorum compatrum, niſi conſuetudo repugnet, licitè contrahunt, ſi per eorum neutrum deventum eſt ad compaternitatem.*

Cognationis ſpiritualis impedimenta reſtricta ſunt ad terminos Concilii Tridentini, cui non eſt derogatum per regulam Pii V. ibidem, verſ. Hodie.

2 *Conſuetudo, qua mulier geſtans puerum uſque ad januam Eccleſiæ habetur pro commatre, licèt eum non tangat in actu baptiſmatis, an impediat matrimonium contrahendum, & dirimat contractum, & n. ſeq. uſque in fin.*

3 *Cognatio ſpiritualis non contrahitur per eum, qui in actu baptiſmi nullum præſtat miniſterium.*

4 *Conſuetudo poteſt inducere novum impedimentum matrimoniis contrahendis.*

5 *Conſuetudo poteſt limitare, augere, & interpretari jus divinum.*

Conſuetudo inducens cognationem ſpiritualem, quæ tantum impediat matrimonium contrahendum, non eſt ſublata à Concilio Tridentino, ibidem.

6 *Impedimentum cognationis ſpiritualis ex conſuetudine inductum, non dirimit matrimonium poſteà contractum.*

7 *Contrahentes matrimonium contra conſuetudinem, poſſunt tantum ſeparari ad pœnitentiam peragendam, vel ad tempus.*

8 *Intellectus cap.* Super eo, infrà eodem.

9 *Conſuetudo inducens impedimentum dirimens, ita demum valet, ſi ſit à Sede Apoſtolica ſpecialiter approbata.*

10 *Conſuetudo inhabilitans ad contrahendum, ſi habeat concurſum juris veteris, & ex ejus obſervantia oriatur ſcandalum, an valeat, & ſeqq.*

12 *Opinio Sanchez, quòd conſuetudo, & lex ſæcularis poſſit reddere inhabiles ad matrimonium contrahendum reprobatur.*

13 *Conſuetudo derogat juri poſitivo, ſi ſit rationabilis, & legitimè præſcripta.*

14 *Conſuetudo irrationabilis dicitur, quæ reprobatur à ſacris Canonibus, aut juri divino adverſatur.*

15 *Intellectus cap.* 1. de ſponſal.

16 *Conſuetudo inhabilitans ad matrimonium contrahendum, cùm ſit contra jus divinum, ullo unquam tempore poteſt præſcribi.*

17 *Conſuetudo ut dicatur legitimè præſcripta, quæ requirantur.*

18 *Conſuetudo ut vincat legem, requirit ſcientiam, & approbationem ejus, qui poteſt ſuper ea jus condere.*

19 *Lex civilis non poteſt inducere nova impedimenta matrimoniis contrahendis.*

Cauſa quantumcumque rationabilis defectum poteſtatis non ſupplet, ibid. & n. ſeqq.

20 *Juriſdictiones Eccleſiaſtica, & ſæcularis à Deo diſtinctæ, invicem confundi non debent.*

21 *Matrimonium quamvis habeat rationem contractus; tamen cùm adjunctam etiam habeat rationem Sacramenti inter fideles, non ſubeſt poteteſtatibus ſæcularibus.*

22 *Matrimonium ut ſit irritum, neceſſe eſt, ut fiat irritum ab Eccleſia, nec ſufficit legalis authoritas.*

23 *S. Thomæ loca de poteſtate legali in inducendo impedimenta matrimoniis contrahendis, conciliantur.*

24 *Lex naturalis, divina, & civilis quemadmodum poſſint efficere aliquam perſonam illegitimam ad matrimonium contrahendum.*

25 *Matrimonium inter infideles propriè non eſt Sacramentum.*

26 *Sacramenta Eccleſiaſtica non ſubduntur humanis legibus.*

Utrùm

1 UTrùm autem. Filii duorum compatrum, per quorum neutrum deventum eſt ad compaternitatem, licitè contrahunt, niſi conſuetudo repugnet. Separantur autem, ſi per utrumque, vel alterum compaternitas ſit contracta. Hoc dicit *hoc cap. cum cap. Super eo, infrà eodem*. Dividitur in quatuor partes. In prima ponitur quæſtio dubitabilis. In ſecunda Canonum contrariorum inductio, ibi, *Et licèt*. In tertia poſterioris approbatio, ibi, *Unde nobis*. In quarta approbationis exceptio, ibi *Niſi*.

Nota primò, perſonam illam, per quam deventum eſt ad compaternitatem, non poſſe contrahere matrimonium cum aliquo ex filii baptizantis, vel ſuſpicientis de ſacro fonte, ſive ſint geniti poſt compaternitatem, ſive ante, quia efficiuntur ad invicem fratres ſpirituales. Et quod dictum eſt de perſona, per quam deventu eſt ad compaternitatem, intellige de baptizata, vel ſuſcepta; ſecus in baptizante, vel ſuſcipiente: nam baptizans, vel ſuſcipiens, benè poteſt contrahere cum ſorore ſuſcepti, ut hìc per Abbat. Antiq. *nu. 2. in verbo Excepta*. Et hæc quæſtio, ut ipſe refert, fuit de facto Bononiæ temporæ magiſtri ſui, id eſt, Petri de Sampſone. Et Paſcens pauperes negabat poſſe contrahere per hanc litteram, quia compater, vel commater eſt perſona, per quam compaternitas eſt contracta; & ideo prohibetur. Sed contrarium determinat ipſe Abb. Antiq quia littera loquitur in filiis, & non in baptizante, vel ſuſcipiente. Et ſequuntur Jo. Andr. *n. 3. in ver. Perſona*, Abb. Sicul. *n.* 4. Alex. de Nævo *item n.* 4. & alii communiter. Rurſus poteſt contrahere pater cum filia ſpirituali filii ſui, quia cognatio ſpiritualis deſcendit de patre in filium, ſed non aſcendit de filio in patrem. Unde filius non poteſt ducere filiam ſpiritualem patris, ut hìc vides; ſed è converſo pater benè poteſt ducere filiam ſpiritualem filii, ut notatur *in c. fin. 30. q. 3. & in c. 1. eodem lib. 6.* in gloſ. *ult. in fin.* & tradit Abb. *hìc eodem n. 4.*

Hodie impedimenta cognationis ſpiritualis reſtricta ſunt ad terminos Concilii Tridentini *in c. 2. ſeſſ. 24. de refor. matrim.* quo ſtatutum eſt, ut unus tantùm, ſive vir, ſive mulier, vel ad ſummum unus, & una baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant, inter quos, ac baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur, omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omninò ſublatis. Itaque contra diſpoſitionem hujus Decretalis hodie vàlet matrimonium contractum inter filium ſuſcipientis, & baptizatum, ut cenſuit S. Congreg. Concilii. Et Gregorius XIII. dubitantibus reſpondit, non eſſe revocata hæc per regulam Pii V. publicatam *die* 20. *Auguſti* 1566. cùm ſit magis declaratoria, quàm regula.

Secundò nota, conſuetudinem poſſe perſonas habiles inhabilitare ad contrahendum matrimonium, & ſic creare novum impedimentum dirimens, quando eſt talis, ut ejus inobſervantia ſcandalum generetur; ut hìc per Hoſt. *in verb. Conſuetudinem n. 1.* Joan. Andr. *in eodem verb. nu.* 2. Butr. *nu. 6.* Cardin. *in fin.* Abb. *nu.* 3. De hoc latiùs dicam *infrà n.* 10.

2 QUÆRO, poſita loci conſuetudine, ſecundùm quam mulier gerit puerum baptizandum uſque ad januam Eccleſiæ, ubi illum tradit futuro compatri, à quo puer introfertur, ac de baptiſmo ſuſcipitur, abſque eo quòd mulier ullum in actu baptiſmi miniſterium præbeat.

Poſita etiam deciſione S. Congreg. Concilii, qua declaratum fuit, mulierem hoc caſu non contrahere cognationem ſpiritualem.

Item poſita alia conſuetudine ejuſdem loci antiquiſſima, ut mulier ſic puerum deferens, in librum Parochi, uti commater, referatur, ac pro tali à baptizati parentibus, ac loci univerſo populo tractetur, ac reputetur.

An patri pueri baptizati cum tali muliere matrimonium contrahere liceat, ſtante decreto Concilii Tridentini *c. 2. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ac ſi contraxerit, an matrimonium ſit irritum, necne?

3 Circumſcripta conſuetudine, ſecundùm quam hujuſmodi mulier pro commatre reputatur, apertè conſtat, ex geſtatione prædicta eam non contrahere cognationem ſpiritualem, cùm in actu baptiſmatis nullum miniſterium præſtet, nec tangat, nec teneat, nec ſuſcipiat, prout requiritur de jure communi, *c. Quæris, c. Si qui, c. Mater Eccleſia de conſecr. diſtinct. 4. c. 2. 3. 4. & 5. c. Omnes 30. quæſt. 1. cap. Poſt ſuſceptum 30. q. 3. cap. Martinus, cap. contracto, cap. Veniens infrà eodem, c. 1. & ult. eod tit. in 6.* Qui canones de hac re loquentes utuntur hoc verbo, *ſuſcipiat, accipiat, tenet, levat*, & his ſimilibus, & tradunt Gemin. & Franc. *in d. c. 1. hoc tit. lib. 6.* Collectar. *hìc*, Navarr *conſ. 2. nu. 3. eodem tit.* Covarr. *in 4. lib. decret. in 1. præcepto cap. 6. §. 4. n. 5.* Idque fortiùs habet locum poſt Tridentinum Concilium, quod *in d. cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* jubet, unum, vel unam tantùm vel ad ſummum unum, & unam deſignari; decernitque, ſi alii ultra deſignatum tetigerint baptizatum, cognationem ſpiritualem non contrahere.

Verùm ſtante conſuetudine loci, quæ habet, ut hec mulier habeatur pro commatre, & reputetur; quod pertinet ad primam partem quæſtionis, videtur reſpondendum, parenti baptizati non licere cum tali muliere matrimonium contrahere. 4

Nam conſuetudo poteſt inducere novum impedimentum matrimoniis contrahendis, ut probat text. hìc, *& in cap. Super eo infrà eod.* juxta unum intellectum, ubi gloſſ. magna, Goffred. Vincent. Butr. *in 3. col. propè finem*, Abb. *n. 6.* Jo. Andr. *in cap. Quod ſuper his in fin. de conſang. & affinitat.* & ibi Abb. *n. 4.* qui refellit opinionem Hoſt. contrarium ſentientis.

Neque obſtat, quod Hoſtienſis ſentiat, talem conſuetudinem, uti contrariam juri divino, & canonico, non valere, quia duobus modis reſpondet Abb. *d. n. 4.* Primò eam conſuetudinem juri divino, & canonico non eſſe contrariam; quamvis enim ea jura permittant matrimonia in gradibus non prohibitis, non tamen præcipiunt, ut contrahantur; & ita hujuſmodi conſuetudo eis directè non contradicit. Secundò, ut ſibi conſiderat Abb. etſi conſuetudo 5
non poſſit tollere jus divinum, poteſt tamen illud limitare, augere, & interpretari; quod tradit etiam Innoc. *in c. fin. de conſuet.* & poſt alios Navarr. *conſ. 70. de uſur. n. 6.*

Neque verò talis conſuetudo impediens matrimonium contrahendum, ſed non dirimens contractum, videtur ſublata decreto Concil. *d. c. 2. ſeſſ. 24. de reform. matrimon.* nam Concilium reſtringit quidem impedimenta ex cognatione ſpirituali proficiſcentia ad baptizatum, & baptizantem, ac ſuſcipiente, baptizatique patrem ac matrem, ubique unum tantùm deſignari, & alios non contrahere cognationem, & tollit impedimentum hujus cognationis ſpiritualis inter alias perſonas; ſed loquitur de impedimento, & impediente, & dirimente, ut patet ex ratione, quæ habetur initio *in d. c. 2.* in illis verbis: *Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum perſæpè in caſibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non ſine magno peccato perſeveratur, vel ea non ſine magno ſcandalo muntur.* Quæ ratio non applicatur impedimento inducto à conſuetudine, quod, ut dictum eſt, impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit poſteà contractum, ut inferiùs dicetur. Igitur decretum Conc. non pertinet ad hujuſmodi impedimentum.

Cæterùm, quod ſpectat ad ſecundam quæſtionis partem, 6
videtur reſpondendum, matrimonium non eſſe irritum: nam conſuetudo poteſt quidem impedire matrimonium contrahendum, ut dictum eſt, at (ſecluſo Romano Pontificis conſenſu, & approbatione) nullam vim habet ad dirimendium matrimonium poſtea contractum, text. *eſt in cap. 1. de ſponſ.* & habetur ex gloſ. *ſupra cit.* Ugon. Ber. Vincent. Goffred. quos ita declarat Jo. Andr. *in d. c. Quod ſuper his in fin.* ubi etiam Anchar *in fin.* & Anton. de Butr. *d. cap. Super eo*, Archid. *in cap. Placuit n. 2. diſt.* 32. & ibi Turrecrem. *art. 2. n. 12.* Aſten. *in Summ. 2. part. lib. 8. tit.* 18. *artic.* 11. *quæſt. 4. ad finem*, Tabien. *in verb. Impedimentum* 1. *qu.* 4. *n. 5.* Steph. de Gaet. *in repetit cap. Ad limina* 30. *quæſt. 1. §. 4. n. 296.* Quibus poteſt etiam adjungi Innoc. *dum in dict. cap.* 7
Super eo, voluit, contrahentes contra conſuetudinem poſſe tantum ſeparari ad pœnitentiam peragendam, vel ad tempus: & ita ſentit, conſuetudinem poſſe inducere vinculum potens ad impediendum matrimonium contrahendum, vel contractum ad tempus ſeparandum, non autem ad dirimendum perpetuò. Et ſequuntur *in d. cap. Super eo, infrà eodem*, Butr. *in fin.* Abbas *n. 6.* Alex. de Nævo *num.* 16. Præpoſ. *n.* 4. Angel. *in verb. Matrimonium* 3. *impedimento* 17. *num.* 1. Silveſtr. *Matrimonium* 2. *quæſt.* 3. Quæ concluſio validis etiam rationibus fulcitur, ut ex infrà dicendis patebit.

Neque obſtat, quod *in d. c. Super eo*, filii duorum compatrum per quorum neutrum deventum eſt ad compaterni- 8

nita-

nitatem, licitè invicem contrahant matrimonium; & tamen, ſi ſubſit conſuetudo impediens, & dirimens talia matrimonia, ſervanda ſit loci conſuetudo, ſecundùm intellectum magis communem, ut notatur ibi *in Summa*.

9 Primò enim reſpondetur, ideò conſuetudinem eo caſu valere, quia Alexander III. illam expreſsè approbat, dum reſcribit Vigilienſi Epiſcopo: *De his te volumus conſuetudinem Metropolitanæ Eccleſiæ, &c. inquirere, & diligentius imitari; ita quòd ſi ejuſdem Eccleſiæ conſuetudo habeat inter eos non ſuſtinere conjugium fieri, nec factum firmitatis robur habere, tu ſimili modo in Eccl. tibi commiſſa conjugium hujuſmodi fieri non permittas. Et ſi quos taliter conjunctos inveneris, ſeparari ab invicem non omittas.* Ad idem textus *in c. Quod dilectio, de conſanguin. & affinit.* ibi, *Unde in hac parte conſultiùs duximus multitudini, & obſervantiæ conſuetudini deferendum, quàm aliud in diſſentionem, & ſcandalum populi ſtatuendum quadam adhibita novitate.*

Certum eſt enim, ex conſuetudine poſſe induci impedimentum, dirimens, quando per Summum Pontificem approbatur, quia tunc tranſit in naturam Conſtitutionis Apoſtolicæ, ut cenſet Hoſt *in c. fin. n. 1. de ſponſa duorum, & in cap. 1. in fin. de conſang. & affinit. & in Summ. de cognat. ſpirit. §. Quis ſit effectus n. 9* Turrecrem. *in c. Placuit art. 2. 32. diſt.* Unde cùm conſuetudo in illo ſpeciali caſu approbata fuerit per Sedem Apoſtolicam, extendi non debet ad alios caſus in quibus ſimilis approbatio non reperitur: atque hunc intellectum ad illum text. tradit Hoſt. *in cap. Quod ſuper, in fin. de conſang. & affinit. & in d. c Super eo n. 5. verſ. Non omittas, & in Summ ubi ſup. nu. 6.* & dicit communem Roſella *in verb. Impedimentum* 1. *n. 7.* Imò, ut ait Silveſt. *in verb. Matrimonium, 2. q. 3. in fin.* opinio Hoſtienſis, quàm Aſten. dicit eſſe communiorem, videtur eſſe clavis, & maxima, ad decidendas hujuſmodi quæſtiones.

10 Deindè reſpondetur, idcircò valere dictam conſuetudinem *in d. c. Super eo,* quia habet concurſum juris veteris, ſecundùm quem contrahebatur quædam affinitas ex compaternitate unius filiorum, ut etiam alii conjungi non poſſent, *c. Poſt ſuſceptum,* 3. q 3. & notatur *hìc*. Quem intellectum *ad c. Super eo,* tradit gloſſ. *in verb. Conſuetudo,* & ibi Anton. de Butr. *in fin.* Alex. de Nævo *n. 18. & ſeqq.* & eidem Butr. *in cap. Quod dilectio n. 10. de conſang. & affinit.* ubi etiam Præpoſit. *n. 7.* Jo. Andr. poſt Ugon. Bernard. Vincent. & Goffred. *in d. cap. Quod ſuper his, in fin. de conſanguinit. & affinit.*

Unde conſuetudo, de qua *in d. c. Super eo*, extendi non debet ad caſum, de quo agitur, in quo mulier, quæ puerum non tetigit, etiam inſpecto jure veteri ante Concilium ſpiritualem cognationem non contraxit, ut initio probavimus.

Quinimò ad validitatem hujusmodi conſuetudinis non ſolùm deſiderari, ut habeat concurſum juris veteris, ſed etiam ut ſcandalum generet, niſi obſervetur, ſentit *in d. c. Super eo,* gloſ. *in verb. Conſuetudo,* Butr. *in fin.* Abb. *n. 4.* Præpoſ. *n. 6.* Alex. de Nævo *n. 18. & 19.* gloſ. *in cap. final. in verb. Cognoviſſent, de ſponſa duorum, & in cap. Cum olim, in fine de Clericis conjugat. & in dict. cap. Quod ſuper his, in ver. Non obſtante,* & ibi etiam Abb. *n. 4.* Præpoſ. *num. 6. de con-*
11 *ſang. & affinit* Et claré probatur *hìc in fine*, ubi idem Alexander III. in eodem caſu, in quo, ut dictum eſt, de jure antiquo contrahi non poterat, reſcribit Archiepiſcopo Salernitano, matrimonium licitè contrahi, niſi conſuetudo Eccleſiæ, quæ ſcandalum generet, aliter ſe habere noſcatur. Facit text. *in d. c. Quod dilectio, de conſang. & affinit.* in illis verbis, *in diſſentionem, & ſcandalum populi, &c.*

12 Et quamvis Sanch. *de matrim. lib. 7. de imped. diſp. 4. n. 11.* ſentiat conſuetudinem habere vim inducendi novum impedimentum dirimens, licèt nec à Papa ſit ſpecialiter approbata, nec habeat concurſum juris veteris, nec ſcandalum generet; ejus tamen opinio in hoc ſingularis eſt: nam plerique in hac materia cenſet abſolutè conſuetudinem non valere, niſi ſpecialiter approbetur per Romanum Pontificem, juxta terminos *d. c. Super eo;* & hæc ſententia communis eſt, ut dixi ſupra. Alii cenſet, ita demum valere conſuetudinem, ſi habeat concurſum juris veteris, ut ſimiliter dictum eſt Alii demum tenent, non ſufficere juris veteris concurſum, ſed requiri etiam ſcandalum, ad præſcriptum hujus decretalis; quorum opiniones recitat Silveſt. *in verb. Matrimonium, 2. q. 3.* & idem Sanch. *ubi ſuprà n. 1. & ſeqq.* Verùm conſuetudinem poſſe inhabilitare ad contrahendum, etiam ſecluſo ſcandalo, concurſu juris veteris, & ſpeciali approbatione Romani Pontificis, nemo aſſerit niſi ſolus Sanchez, ut idemmet fatetur *n. 11. ver. Quamvis fatear:* nam Sotus *ſect. 4. de matrim. ad finem*, & alii ab eodem Sanchez relati, dum ſimpliciter aſſerunt, ex conſuetudine induci poſſe novum impedimentum dirimens, intelligendi ſunt juxta terminos hujus capituli, *& c. Super eo, infrà eodem*, id eſt, concurrente Pontificia approbatione, aut ſcandalo, & adminiculo juris veteris. Exploratum eſt autem contra validitatem matrimonii abſurdum eſſe adhærere opinioni ſingulari unius Doctoris contra communem, cùm potiùs ſequenda ſit opinio etiam unius gravis Doctoris, quæ favet matrimonio adverſus communem, quæ illud impugnat, ut per text. *in c. fin. de re judic.* ſcripſit Hoſt. & Abb. *in c. Si vir infra eod.* Barbat. *conſ. 60. Scriptum*
eſt lib. 1. Nec refragatur text. in quo præcipuè Sanch. de fun- 13
dat, *in c. fin. in fin. de conſuet.* ubi habetur, generaliter longævam conſuetudinem derogare juri poſitivo, ſi ſit rationabilis, & legitimè ſit præſcripta. Nam reſpondetur, conſuetudinem, quæ reddit fideles inhabiles ad contrahendum ſine approbatione Pontificis, nec eſſe rationabilem, nec legitimè præſcriptam.

Non eſt rationabilis, quia à jure ſpecialiter reprobatur, 14
nempè *in c. 1. de ſponſ.* ut paulò inferius dicetur; ita declarat gloſ. *in d. c. fin. de conſuet. in ver. Rationabilis, verſ. Irrationabilis eſt, quæ improbatur à jure.* Quæ communiter illic recipitur à Doctoribus. Deindè quia cùm conſuetudo ſit juris poſitivi, non poteſt dirimere matrimonium, quod ſurgit à jure divino, ut ait Cardin. *in d. c. 1. de ſponſ. num. 5.* ac proindè hujuſmodi conſuetudinem, tamquam irrationabilem, non valere, tenet Calderin. *in c. fin. de ſponſa duorum*, quem ibi refert, & ſequitur Alex. de Nævo *nu. 23.* & probatur *in d. cap. 1. de ſponſal.* ubi quidam Gallus, qui uxorem dimiſerat, & aliam duxerat, credens primum matrimonium eſſe nullum, propterea quòd in eo contrahendo non ſervaverat legem, id eſt, conſuetudinem Patriæ cogitur ad primam uxorem redire, & pœnitentiam agere, uti tranſgreſſor Evangelicæ legis: atque ita ex eo textu deducunt Innoc. *in fine* Hoſt. *paulò poſt princ. in ver. Superinduxit*, Jo. Andr. *n. 5.* Abb. *n. 3.* Præpoſ. *n. 7. verſ. Circa primum.*

Nec verum eſt, textum *in d. c. 1.* eſſe intelligendum de 15
conſuetudine Laicorum, quibus nulla eſt de rebus ſpiritualibus diſponendi poteſtas; non autem de conſuetudine Laicorum, & Clericorum. Imò enim ille text. cùm ſimpliciter loquatur de conſuetudine, ad quam inducendam requiritur conſenſus totius, vel majoris partis populi, ſecundùm gloſ. *in d. c. fin. de conſuet. in verb. Legitimè præſcripta, verſ. Item requiritur, quòd major pars populi:* utique intelligi debet de conſuetudinem tam Laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, cùm, & hi ſint de populo, & univerſitate, Oldrad. *conſ. 32. Quæſtio eſt, utrum Sacerdos.* Atque ita illum intelligit Abb. *n. 9.* ubi in quæſtione illa, an contrahentes omiſſis ſolemnitatibus peccent mortaliter, necne; concludit non peccare, ſi ſolemnitas inducta ſit à ſtatuto, ſecus ſi à conſuetudine, cùm hæc ſit Epiſcopi, & Cleri, quibus eſt auctoritas ſtatuendi circa hujuſmodi ſolemnitates: Et de hac conſuetudine dicit loqui prædictam decretalem. At verò ſi agatur de ſubſtantialibus matrimonii, omnes affirmant, conſuetudinem non valere. Ratio eſt, quia ſicut Laici, ita & Clerici carent poteſtate ſtatuendi in his, quæ pertinent ad eſſentialia matrimonii, cum hæc ſint Summo Pontifici reſervata: & in hoc ſe fundat textus in illis verbis: *Ille tranſgreſſor Evangelicæ legis:* atque ita cenſent Innocentius, & alii ſuperiùs relati, & declarat *in eod. c. 1.* Felin. *n. 23. verſ. Secundò limita hanc concluſionem*, & Silv. *in verb. Matrimonium, 2. qu. 3. propè finem, verſ. Quod non eſt verum.* Et quamvis Butr. ibi exemplificet in conſuetudine laicali, hoc tamen non ideò facit, quòd Clerici in ea non
comprehendantur: ſed quia denominatio fit à Laicis, in 16
quibus major pars populi conſiſtit. Sicut Collegium cenſetur laicale, ſi in eo plures ſint laici, quàm Eccleſiaſtici. ſecundùm Bart. *in l. fin. ff. de Colleg. illic.* Abb. *in c. Ex litteris n. 3. de conſtit.* Silveſt. *in verb. Collegium, in princ.*

Sed nec dici poteſt hæc conſuetudo legitimè præſcripta quia cùm ſit contra jus divinum, ut probatur *in d. c. 1. de ſponſ.* in iiſdem verbis: *Ille tranſgreſſor Evangelicæ legis*, ut notant ibi Cardin. & alii, nullo umquam tempore poteſt præſcribi, *c. Cum eſſes, de teſtam.* & eſt communis omnium reſolutio, *in c. Quantò, de conſuet.* teſte Covarr. *va-*

riar. reſolut. lib. 3. cap. 13. n. 9. Rationem reddit S. Thom. *in 1. 2. quæſt. 83. art. 3. ad 1.* quia lex divina procedit à voluntate divina; unde non poteſt mutari per conſuetudinem procedentem à voluntate hominis, ſed ſolùm per authoritatem divinam mutari poſſet: & inde eſt, ut nulla conſuetudo vim legis obtinere poſſit contra legem divinam, gloſ. in *d. cap. fin. in verb. Legitimè, verſ. Et quod ſit tale jus*, facit text. *in d. cap. Quod ſuper his, de conſang. & affinit.* ibi: *Ne autem infra gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publicè inhibere, & præſumptores Eccleſiaſtica diſtrictione punire, non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potiùs corruptela.*

17 Præterea adhoc ut ſit legitimè præſcripta, multa alia deſiderantur; idque ſatis innuit littera prædictæ Decretalis ult. *de conſuetud.* quæ dum requirit, ut longæva conſuetudo, adhoc ut deroget juri poſitivo, ſit legitimè præſcripta, ſatis apertè innuit, ultra tempus neceſſarium ad præſcriptionem inducendam, alia etiam debere concurrere, quæ implicitè continentur ſub illo verbo, *Legitimè*, & re-
18 cenſentur ibi à gloſ. & Doctoribus. Inter hæc autem illud eſt præcipuum, ut conſuetudo inducta fuerit ſciente, & patiente Principe, qui poteſt in his jus condere Innoc. *in rubric. de conſuet.* Felin. qui alios citat in *cap. Cum ex officii n. 8. de præſcript.* Cravett. *conſ. 96. n. 7.* Silv. *in verb. Jejunium, n. 8.* gloſſ. & DD. *in dict. cap. fin. de conſuet.* Quod maximè procedit in ſacramentalibus, Clemen. *in fin. de ætat. & qualit.* gloſ. *in cap. Vir, in fin. de ſecundis nupt.* & ibi Ant. de Butr. *n. 7.* Abbas *in fine*, Præpoſ. *n. 3. & 5.* Alex. de Nævo *n. 8.* Roſell. *in verb. Nuptiæ, num. 2.* Silveſt. *in verb. Conſuetudo, qu. 7.*

Nec ſatis eſt, ut putat Sanchez, ſcientia illa generalis, quam Pontifex habuit, dum edidit Conſtitutionem *dicti cap. fin. de conſuet.* ſed requiritur ſpecialis, & individua, ſecundum opinionem, quam ſequitur Rota *ut in Romana concordiæ S. Petri*, & coram Card. Cavalerio, poſt gloſſ. Hoſt. & Abbas *in d. c. fin. de conſuet.* qui meliùs locuti ſunt, Thom. Sanch. ut inquit noviſſimè Baſil. Ponte *de matrim. lib. 6. c. 6. n. 5.* Quinimò nec ſufficit conſenſus Principis permittentis, ſed requiritur etiam approbantis, cùm eadem poteſtas requiratur in legis abrogatione, quæ requiritur in ejus editione, *multa enim per patientiam tolerantur, &c. cap. Cum jam dudum de præbend.* ut latè probat *loc. cit.* idem Baſilius Pont. qui loquitur in terminis conſuetudinis, de qua agitur: & pluribus confutat opinionem Sanchez, *ubi ſupra*, & Suarez *lib. 7. de legibus, c. 12. in fine*, circa intellectum *d. cap. final. de conſuetud.* & ut diximus, hæc eſt ſententia Hoſt. communiter approbata *in d. c. Super eo, infra eodem.*

19 Nec mirandum, quòd Sanch. hanc vim tribuat conſuetudini laicorum & clericorum ſimul, quandoquidem eam tribuit etiam Principibus ſæcularibus quos *lib. 7. de imped. diſp. 4. q. 5. nu. 2.* indubiè affirmat ex genere, & natura ſuæ poteſtatis poſſe impedimenta matrimonium dirimentia fidelibus ſibi ſubditis ex juſta cauſa ſuis legibus inducere eo pacto, quo Summus Pontifex id poteſt; quod eſt contra Sacrorum Canonum, & Tridentini Concilii decreta, ac receptiſſimas Theologorum, & Canoniſtarum traditiones, de quibus latè per Felin. *in c. 1. de ſponſ.* motus potiſſimùm ea ratione, quòd cùm poteſtas ſæcularis ad tranquillitatem Reipubl. ſit inſtituta, ejus eſt, id quod ad hunc finem deſideratur providere, quale eſt circa matrimonia ineunda ſancire illa impediendo, & irritando, cùm inde maximè pendeat tranquillitas, & recta Reip. gubernatio.

Quippè hoc argumento liceret etiam ſæcularibus poteſtatibus tollere impedimenta dirimentia, & diſpenſare in gradibus prohibitis, cùm id multoties expediat Reip. tranquillitati, puta ad ſedendas capitales inimicitias inter magnates ad conſervanda bona feudalia in familia catholica, ne tranſeant in hæreticos, vel infideles, aut ob aliam publicam cauſam, ad præſcriptum *c. 5. ſeſſ. 24. de reform. matr.* Rurſus hoc argumento fas eſſet magiſtratibus ſæcularibus ex vi ſuæ poteſtatis Clericorum delicta coercere, Eccleſiaſticos ad ſubeunda onera Reip. compellere, delinquentibus ad Eccleſiam confugientibus immunitatem Eccleſiaſticam adimere. Patenas, Calices, & vaſa ſacra convertere in utilitatem Reip. & alia pleraque his ſimilia; quod tamen impium eſſet aſſerere.

20 Itaque cùm juriſdictionem fuerint à Deo diſtinctæ, non omnia, quæ publicam utilitatem concernunt promiſcuè per utramque juriſdictionem agenda ſunt, ſed temporalia per poteſtatem legalem, ſpiritualia verò per Eccleſiaſticam, ſub cujus tamen judicio, & ordinatione ſunt conſtituta, textus eſt ſingularis in cap. *Cum ad verum*: quod eſt deſumptum ab Epiſtola Nicolai P. primi ad Michaelem Imperatorem, & in cap. *Si imperator. 96. diſtin. c. Si quis a propria 21. q. 5.* & habetur 10. *diſtin.* per totam, & in *cap. Solitæ de major. & obed.* Qua de re magiſtraliter tractat Jo. Andr. poſt Hoſt. in *c. Per venerabilem, col. 6. in ver. Plenitudinem poteſtatis, Qui filii ſint legit.*

Matrimonium autem, cùm inter fideles non ſolùm habeat rationem contractus, ſed ex inſtitutione Chriſti adjunctam etiam habeat rationem Sacram. jam res ſacra eſt: nec quod illius materia contractus ſit, ſatis eſt, ut poſſit magiſtratus civilis ſuper eo leges condere. Quemadmodum etſi homines argentum, & aurum ſint materia ſubjecta legibus ſæcularibus; tamen poſtquam illi per manus impoſitionem ordinati ſunt Clerici, & hæc per conſecrationem effecta ſunt Vaſa ſacra, jam non ſubſunt ampliùs ſæculi poteſtatibus, ut contra Thomam Sanchez, quem dicit motum leviſſimis fundamentis, advertit Baſil. Pont. *de Sacramento matrimon. lib. 6. c. 2.* Idque ſatis etiam evidenter conſtat ex *cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrim.* ubi matrimonia 21
clandeſtina ſancta Synodus definit rata, & vera eſſe matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit: idemque definit de matrimoniis contractis à filiisfam. invitis parentibus, quæ tamen irrita ſunt de jure civili, ut *Nuptiæ, la ſeconda, ff. de ritu nupt.* ergo ut matrimonium ſit irritum, neceſſe eſt, ut Eccleſia illud irritum faciat, nec ſufficit legalis authoritas. Conferunt ejuſdem Concilii decreta *can. 12.* & *c. 9. eadem ſeſſ. & c. 20. ſeſſ. 25. de reform.*

Accedit, quòd laici in cauſis matrimonialibus poteſtate non habent juris dicendi, ut habetur in c. *Cauſam quæ qui filii ſint legit.* ergo nec juris condendi, quia forum ſortiri, & ſtatutis ligari à pari procedunt, cap. *fin. de conſtit. lib. 6. l. 2. in princip. ff. de eo quod certo loco*, Butr. *in rubric. de conſuet. num. 7.* Socin. *conſ. 79. nu. 9. lib. 4.* Card. Seraphin. *dec. 1018.* Quod ſi laici nequeunt ſua ſententia declarare irritum matrimonium, etiam cùm de jure eſt irritum, ut in dict. cap. *Cauſam quæ*; quomodo poterunt ſuis legibus illud irritum facere, cùm de jure eſt validum? ita in effectu arguit Jo. Andr. in dict. cap. *Per venerabilem, col. 3. verſ. Imperator autem, qui filii ſint legitim.* Poteſtas igitur ſtatuendi à juriſdictione dependat, cap. *A nobis, il primo, de ſent. excommunic. l. fin. ff. de juriſdict. omn. jud.* c. Bart. *in leg. Omnes populi in 1. q. in princ. ff. de juſtit. & jur.* & in quocumque actu ad illius validitatem neceſſaria eſt juſta poteſtas, cap. *Cum ſuper de offic. deleg. l. Cum te*, ubi Bald. *n. 1. Cod. de donat. ante nupt.* Nec ſufficit cauſa quantumcumque rationabilis, ut putat Sanchez, quia hæc non tribuit poteſtatem ſtatuendi, ut inquit Baldus in *l. Cunctos populos, nu. 15. C. de Summa Trinitat.* & eſt textus in cap. *Eccleſia S. Mariæ*, & ibi not. Butr. *num. 20. ſupra de conſtit.* & poteſtatis defectus, ſemper, & indiſtinctè nullitatem producit, ut ibi per Butr.

Nec D. Thomas aliud ſenſit: nam etſi *in 4. diſt. 34. quæſt. unic. art. 1. ad 4.* aſſerat, matrimonium, in quantùm eſt in 23
officium naturæ, ſtatui lege naturæ in quantum eſt Sacramentum, ſtatui jure divino; in quantum eſt in officium communitatis, ſtatui juri civili; & ideò ex qualibet dictatura legum poſſe aliquam perſonam effici ad matrimonium illegitimam, & idem ferè docuerit *in 4. contra gentes c. 78.* non 24
tamen idem licet inferre, ut quælibet ex prædictis legibus poſſit efficere indiſtinctè omnes perſonas illegitimas ad contrahendum, ſed quælibet lex aliquam tantùm perſonam, ut Divus Thomas loquitur, excepta lege naturæ, quæ communis eſt omnium nationum, cap. *Jus naturale, 1. diſtinct.* Et quidem lex divina poſitiva, in quantum ordinavit Sacram. matrimonii ad regimen Eccleſiæ, & conſervationem Chriſtianæ Reipublicæ, inhabilitat ad contrahendum fideles dumtaxat, cap. *Quanto*, & cap. *Gaudemus, de divort.* cap. *De infidelibus, de conſanguinit. & affinitat.* E contra verò lex civilis, in quantum ſtatuit matrimonium in offi- 25
cium communitatis, & in bonum politicum, non poteſt inhabilitare niſi infideles, inter quos matrimonium non eſt Sacramentum, ſed purus contractus naturalis, ut in dict. *c. Quanto.* Et quamvis in *d. c. Gaudemus*, Sacramentum conjugii apud fideles, & infideles dicatur exiſtere, hoc tamen quoad infideles impropriè debet intelligi, deficiente

ſcili-

ſcilicet fundamento omnium Sacramentorum Baptiſmo, *cap. 1. & c. fin. de Presbyt. non baptizat.* At verò inter fideles, apud quos matrimonium eſt elevatum à Deo in Sacramentum, lex civilis minimè poteſt quemquam efficere illegitimum ad contrahendum ſine authoritate Eccleſiæ, ut declarat ipſemet D. Thom. *in 4. diſt. 41. art. 2. ad 4.* juncto argumento contrario: ubi in fortioribus terminis, ait Sacra-
26 menta Eccleſiæ, ſicuti eſt matrimonium, non ſubdi humanis legibus, & ideò prohibitionem humanam legalem non ſufficere ad impediendum matrimonium, niſi interveniat auctoritas Eccleſiæ, quæ idem etiam interdicat: abſurdum enim eſſet, ut priori loco docuiſſet legem civilem poſſe ſtatuere inter fideles impedimenta matrimonium dirimentia, cùm hoc poſteriori loco expreſsè affirmaverit, ne illa quidem, quæ tantùm impediunt contrahendum, qualis eſt adoptio, induci poſſe per prohibitionem legalem abſque Eccleſiæ authoritate.

Quæ quamvis obiter dicta ſint, quia evidentiùs oſtendunt, matrimonium nec conſuetudine fieri poſſe irritum, niſi Sedis Apoſtolicæ authoritas illud irritum faciat.

Cæterùm quod pertinet ad conſuetudinem, de qua nunc agitur providendum erit ab Epiſcopo, ut illa in futurum aboleatur, & mulier, quæ puerum geſtare conſuevit, vel in actu baptiſmatis cum de ſacro fonte ſuſcipiat, vel a geſtatione hujuſmodi abſtineat, ut Sacra Congregatio cenſuit.

DE COGNATIONE SPIRITUALI.

Idem Alexander III. eidem Salernitano Archiepiſcopo.

CAPUT II.

SI vir vel mulier ſcienter, vel ignoranter, filium ſuum de ſacro fonte ſuſceperit, an propter hoc ſeparari debeant? Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd quamvis generaliter ſit inſtitutum, ut debeant ſeparari: quidem tamen humaniùs ſentientes aliter ſtatuerunt. Ideóque nobis videtur, quòd ſive ex ignorantia, ſive ex malitia id fecerint, non ſunt abinvicem ſeparandi: nec alter alteri debitum debet ſubtrahere, niſi ad continentiam ſervandam poſſint induci; quia ſi ex ignorantia id factum eſt, eos ignorantia excuſare videtur; ſi ex malitia, eis ſua fraus non debet patrocinari, vel dolus.

S U M M A R I U M.

1 *COmpaternitas ſcienter, vel ignoranter inter conjuges ſuperveniens, conjugium non diſſolvit.*

2 *Parentibus carnalibus non licet filios proprios de ſacro fonte ſuſcipere.*

Et quid in caſu neceſſitatis, & n. 5. & ſeqq.

3 *In opinionum varietate humanior amplectenda eſt.*

4 *Opinio ſingularis favens matrimonio, an & quando contra communem ſit tenenda.*

5 *Cognatio ſpiritualis an contrahatur inter concubinarium, & concubinam, quæ filium ex eo ſuſceptum, baptizatum tenuit, & n. ſeqq. uſque in finem.*

6 *Cognatio ſpiritualis contrahitur à laico baptizante in extremo neceſſitatis articulo.*

7 *Baptizans filium in extrema neceſſitate, ab uxore non eſt ſeparandus.*

8 *Licet contrahat cum ea cognationem ſpiritualem, & num. 10.*

9 *Cognatio ſpiritualis, quam contrahit pater baptizando proprium filium ex concubina ſuſceptum, impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum.*

1 SI vir. Compaternitas ſcienter, vel ignoranter inter conjuges ſuperveniens, conjugium non diſſolvit. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar. Abb. Alex. de Nævo, & Præpoſ. Communis deciſio, conſultatio, & reſponſio ſecunda ibi, *Conſultationi*: & hæc primò recitat Canonum antiquorum contrarietatem; ſecundò alteram partem approbat, & rationem reddit ibi, *Ideoque*.

2 Nota primò ibi; *Filium ſuum, &c.* Parentibus carnalibus non licere filios proprios de ſacro fonte ſuſcipere: alius enim debet eſſe pater carnalis, & alius ſpiritualis; ut hìc per Abb. *in 1. notab.* & Alex. de Nævo *n. 2.* Sed an hoc procedat in caſu neceſſitatis, anve eo caſu ſpiritualis cognatio contrahatur, dicam infrà *in 1. q.*

3 Secundò nota ibi, *Humanius*, in varietate opinionum amplectendam eſſe humaniorem, id eſt, rationabiliorem, & æquiorem, ut hìc exponunt Hoſt. *n. 1.* Joan. Andr. Abb. & Alexan. de Nævo omnes *n. 3.* Si verò utraque opinio ſit rationabilis, ſequendum eſt plurimorum judicium ſecundùm Hoſt. qui allegat in ſimili bonum textum *in cap. In Canonicis, 19. diſt.* & ſequuntur Joan. Andr. & alii præallegati: in foro autem conſcientiæ, ſi utrimque ſint opiniones æquæ probabiles, ſeu rationabiles ex præcepto eligenda eſt tutior, ut probavi latiſſimè *in cap. Ne innitaris, ſuprà de conſtitut.* Sed circa matrimonium, Hoſtien. *hìc nu. 2.* 4
tradit pro regula certa, & ſana, ut ubicumque magiſtri per gloſſas ſuas matrimonium ſolvunt, nec jus expreſſum inducunt, ſi invenias aliquem contrarium ſcribentem, ei adhæreas argum. *cap. Licet ex quadam, in fin. ſuprà de teſtibus*; & hanc regulam magni faciunt, & approbant hic Joan. Andr. *n. 3. verſ. Aliter*, Abbas, & Alexan. de Nævo *in 2. notab.* Quod tamen limitat Cardinalis *hìc in fine*, & Alexan. de Nævo *n. 3.* dummodo ille, qui tenet contrarium, poſſit opinionem ſuam aliqua probabili ratione adjuvare: Item hoc limitat Abb. *ubi ſuprà*, niſi communis opinio haberet quaſi textum pro ſe, quia tunc non liceret ſequi opinionem ſingularem pro matrimonio ſuſtinendo.

QUÆRO, Titius laicus in extrema neceſſitate bapti- 5
zavit filium Annæ, ac deinde habita copula cum ipſamet Anna, ac prole ſuſcepta; eadem Anna filium ſic ſuſceptum jam moriturum in extrema itidem neceſſitate domi baptizatum tenuit: An Titius tam in primò, quàm in ſecundo caſu cum Anna ſpiritualem cognationem contraxerit?

Certum eſt, in primo caſu eum contraxiſſe cognationem ſpiritualem, quippè quæ tam de jure communi, *cap. 1. de cognat. ſpirit. lib. 6.* quàm ex decreto Concil. Trident. *cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, itaut impediat matrimonium contrahendum, & dirimat contractum. Id enim habet locum etiam in laico baptizante in 6
extremo neceſſitatis articulo, ut docent Hoſt. *in ſumm. eodem tit. §. Et an aliquis, n. 8.* Archid. & Bellam. *in cap. Omnes, 30. q. 1.* Angel. *in verb. Matrimonium, 3. impedim. 6. n. 16.* Silveſt. *matrim. 8. quæſt. 7. d. 7.* Covarr. *in 2. decret. 2. part. cap. 6. §. 4 n. 4.*

In ſecundo autem caſu, quamvis Anna ſuſcipiendo pro- 7
prium filium de ſacro fonte videatur cum illius patre ſpiritualem cognationem contraxiſſe, ex decreto Concilii ſuperiùs relato: dubium tamen facit text. *in c. Ad limin. 30. q. 1.* ubi deciditur, quemdam Stephanum, qui proprium filium in extremo vitæ poſitum baptizavit, non eſſe propter à ſeparandum ab uxore; & reprehenditur Epiſcopus, qui illum ſeparandum cenſuit, quaſi proindè contraxerit cum ea cognationem ſpiritualem, quæ debiti petitionem, aut exactionem prohibeat.

Cæterùm dicendum eſt, illum textum procedere in legi- 8
timis conjugibus: cùm enim in caſu neceſſitatis pater ex de-

debito juſtitiæ teneatur proprium filium baptizare, iniquum eſſet, ut eam ob cauſam privaretur jure exigendi debitum a legitima uxore, ut ibidem legitur; atque ita contrahitur quidem etiam eo caſu cognatio ſpiritualis, non tamen talis, quæ ullum afferat præjudicium matrimonio jam ritè contracto: & in hunc ſenſum intelligendi ſunt Jo. And. *hìc n.4. in verb. Malitia*; Abb. & Alexan. de Nævo *in 1. notab.* dum dicunt non oriri aliquod impedimentum cùm pater carnalis inſtante neceſſitate proprium filium tenuit in Sacramento Baptiſmi, vel Confirmationis. At ſecus eſt
9 in concubina, qui cum illius commercium ſit jure prohibitum, patet ſuſcipiendo proprium filium contrahit talem cognationem cum concubina, quæ impedit contrahendum, & dirimit poſt contractum.

Nec etiam hoc caſu viget ratio illa, quòd non debeat privare jure petendi debitum propter id, quòd fecit neceſſitate adactus; quia revera nullum jus habet ejuſmodi debitum a concubina petendi, aut exigendi: & ita apertè tradit Navarr. *in Manual. c. 16. n. 34.* dicens: [Interrogatus Romæ, an qui infantem ſemeſtrem filium ſuum, quem 10
abortivit amica ejus, baptizavit jamjam moriturum abſente Clerico, poſſet ducere in uxorem illam amicam? Reſpondi, non poſſe, quia licèt neceſſitas efficiat, ut poſſit compater cum uxore ſua jam nupta, eadem commatre, licitè rem habere, ut dicitur *in d. c. Ad limina*, non tamen efficit, ne naſcatur compaternitas, quæ ante matrimonium ratam illud impediat, & dirimat.] *Et in conſ. 5. de cognat. ſpirit.* dicit *dict. cap. Ad limina*, tantùm excuſare patrem baptizantem filium ſuæ uxoris, nec poſſe extendi ad patrem baptizantem filium fornicarium ſuæ concubinæ, quia non eſt eadem ratio, cum illo caſu agatur de non præjudicando matrimonio jam contracto, in hoc autem de non præjudicando contrahendo; & ſequitur Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 62. n. 10.*

DE COGNATIONE SPIRITUALI.

Idem Alexander III. Vigilien. Epiſcopo.

CAPUT III.

SUper eò, quod à nobis tua fraternitas requiſivit, de duorum compatrum filiis? Reſpondemus, quòd ſi tales filii fuerint, per quorum alterum, vel utrumque parentes ad compaternitatem venerunt, eos conjungi nulla ratione ſuſtineas, & conjunctos Pontificali auctoritate non differas ſeparare. Cæterùm, ſi per neutrum eorum ad compaternitatem ventum fuerit, de his te volumus conſuetudinem tuæ Metropolitanæ Eccleſiæ, vel aliarum circumpoſitarum inquirere, & diligentiùs imitari: ita quòd ſi ejuſdem Eccleſiæ conſuetudo habet, inter eos non ſuſtinere conjugium fieri, nec factum firmitatis robur habere; tu ſimili modo in Eccleſia tibi commiſſa conjugium hujuſmodi fieri non permittas: & ſi quos taliter conjunctos inveneris, juxta earumdem Eccleſiarum conſuetudinem, ipſos ſeparare ab invicem non omittas. Verùm ſi de conſuetudine habeatur, ut talia conjugia permittantur, id in Eccleſia tua diſſimulare poteris; ita quòd nec contradicere, nec tuum videaris preſtare aſſenſuum: quia ſicut grave eſt, antiquam conſuetudinem circumadjacentium Eccleſiarum ſuper his contemnere; ſic quoque gravis videtur, ſi propter eam hujuſmodi conjugiis tuum indulges aſſenſum, cùm poſſet ſic in exemplum aſſumi.

SUMMARIUM.

1 *COmpatrum duorum filii, per quorum neutrum deventum eſt ad compaternitatem, licitè invicem matrimonium contrahunt, niſi obſtet loci conſuetudo.*

2 *Cognationem ſpiritualem non contraxit, qui baptizatum non tetigit, ſed candelam tenuit juxta conſuetudinem loci.*

1 SUper eo. Filii duorum compatrum, per quorum neutrum deventum eſt ad compaternitatem, licitè invicem contrahunt matrimonium; ſi tamen ſubeſt conſuetudo impediens, & dirimens talia matrimonia, ſervando eſt loci conſuetudo. Hoc intendit ſecundùm intellectum, quem Abbas dicit eſſe magis communem.

Nota ibi, *Conſuetudo habeat, inter eos non ſuſtinere conjugium fieri*: ex conſuetudine poſſe induci, ut habiles ad matrimonium contrahendum reddantur inhabiles: & ita ſecundum hunc intellectum conſuetudo poteſt inducere impedimentum non tantùm impediens matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimens poſt contractum. Sed huic intellectui repugnat textus *in c. Quod ſuper in fin. verſ. Nec autem infr. de conſang. & affinit.*

Pro conciliatione horum jurium multùm torquentur Moderni, qui de matrimonio tractatus ediderunt, videlicet Thom. Sanchez *lib. 7. diſput. 2.* & Baſil. Ponte *de impedim. matrim. cap. 1. §. 2.* Tu verò dicas conſuetudinem non eſſe tantæ potentiæ, ut poſſit inducere impedimentum dirimens matrimonium, ut fusè probavi *in cap. 1. à n. 2. uſque ad n. 26. ſuprà eod.* niſi fuerit per Summum Pontificem approbata; & in hoc caſu loquitur hoc capitulum, ut ibi dixi *n. 8*

Porrò S. Congreg. Concilii aliàs cenſuit, matrimonium 2
non eſſe nullum etiam de jure communi ex eo, quòd A. contraxerit cum B. cujus filium de ſacro fonte levavit cum puerum non ſuſceperit, nec linteum tetigerit, ſed ſimpliciter candelam tenuerit juxta conſuetudinem Regionis; nam conſuetudo non poteſt inducere impedimentum.

DE COGNATIONE SPIRITUALI.

Innocentius III. Epiſcopo, & Archidiacono Linconien.

CAPUT. VI.

VEniens ad Apoſtolicam Sedem C. Anglicus: & infrà. Mandamus, quatenus ſi conſtiterit H. mulierem prædicti viri filium de ſacro fonte levaſſe, antequam eam deſponſaſſet uxorem, vos inter eos divortium, appellatione poſtpoſita celebretis.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Compater, qui in actu baptiſmi infantem non tetigit, ſed Presbytero tradidit baptizandum, vel baptizatum de manu Presbyt. ſuſcepit, an contrahat cognationem ſpiritualem, & n. ſeqq. uſque in fin.*
Tactus moralis an ſufficiat ad contrahendam cognationem ſpiritualem ibidem.
2 *Patrinus eſt fidejuſſor baptizati apud Deum, eumque in fide catechizat.*
3 *Verba*, Suſcipere de baptiſmo, *vel* in baptiſmo, *quid importent: Et quid de verbis*, levare, tenere, *vel* tangere.
4 *Tactus corporalis requiritur ad cognationem ſpiritualem contrahendam.*
5 *Cognatio ſpiritualis an poſſit contrahi per procuratorem & n. 15.*
6 *Cognationis ſpiritualis definitio.*
7 *Tangens linteum, quo puer eſt involutus, aut ſimulans puerum tangere, an contrahat cognationem ſpiritualem.*
8 *Cognatio ſpiritualis ex Concilio Tridentino requirit tactum, & deſignationem.*
9 *Cognatio ſpiritualis inducta eſt de jure poſitivo ad inſtar generationis, & nativitatis naturalis.*
10 *Tactus immediatè præcedens, vel ſubſequens baptiſmum an ſufficiat ad cognationem ſpiritualem contrahendam.*
11 *Cognatio ſpiritualis imitatur naturam.*
12 *Quæ incontinenti fiunt, videntur ineſſe.*
13 *Puerum præſentans Presbytero baptizandum, an contrahat cognationem ſpiritualem.*
14 *Cognatio ſpiritualis inter fidelem, & paganum non poteſt contrahi.*
Sed benè cum Chriſtiano mox futuro, n. 20.
15 *Juramentum non poteſt præſtari per relationem ad ſcripturam juratam, niſi fiat incontinenti.*
In materia, & forma Sacramenti ſufficit moralis conjunctio, ibidem.
16 *Præſentans puerum pabtizandum cenſetur in ipſo actu tetigiſſe.*
17 *Tenens puerum ad effectum unctionis, & catechiſmi, non autem baptiſmi cognationem non contrahit.*
18 *Patrinus etſi non excedat plena pubertate baptizatum, tamen contrahit cognationem ſpiritualem.*
20 *Catechiſmus parit impedimentum impediens contrahendum, ſed non dirimens contractum.*
21 *Conſuetudine induci non poteſt impedimentum cognationis ſpiritualis dirimens contractum, ſed tantùm impediens contrahendum, & cur.*
22 *Conſuetudo faciliùs admittitur ad interpretandum, quam ad inducendum.*

V*Eniens*. Hoc dicit breviter ſecundùm Abbatem Antiquum, & Hoſt. Separatur matrimonium cum commatre contractum, vel ſecundùm Joan. Andr. Butr. Card. Anchar. & Præpoſ. Si pater baptizati poſtea contrahit matrimonium cum levante, ſeparari debebunt; vel pleniùs ſecundùm Abbat. Siculum, & Alexan. de Nævo, Inter patrem baptizati, & levantem, ſeu tenentem baptizatum, contrahitur cognatio ſpiritualis valida ad impediendum, & dirimendum matrimonium poſteà contractum. *Non dividitur.*

Nota, inter levantem de ſacro fonte, & patrem levati matrimonium non poſſe conſiſtere: concordat decretum Concilii Tridentini *in c. 2. ſeſſ. 24. de reform. matr.*

QUÆRO, an compater deſignatus, qui in baptiſmo
1 Infantis alterutrum præſtitit, id eſt, vel illum Sacerdoti porrexit, ut in ſacrum fontem immergeret, vel eductum, & baptizatum protinùs de manu Sacerdotis ſuſcepit, tametſi in actu baptiſmi illum non tetigerit, cognationem ſpiritualem contraxerit, quæ matrimonium contrahendum impediat, & dirimat contractum, præſertim ſi ita ſe habeat Regionis vetuſtiſſima conſuetudo?

Pro ſolutione non eſt confugiendum ad illam opinionem, quę inter quoſdam recentiores emerſit, videlicet tactum moralem ſufficere ad contrahendam cognationem ſpiritualem. Quod ſi verum eſſet, fruſtrà laboraremus in inquirendo, an actus interceſſerit ante, vel poſt pabtiſmum, cùm nullo tempore eſſet neceſſarium. Sanè hæc opinio ab initio hujus ſacrę cęremonię potuit habere aliquam rationem. Primò, ex natura rei, quę eſt, ut patrinus ſit fidejuſ-
ſor baptizati apud Deum, eumque in fide erudiat, & cate- 2
chizet, *c. Vos ante, de conſecr. diſt. 4.* Abb. *hic n. 4. verſ. Nam jura.* Ad quod tactus non eſt neceſſarius, & ita illum natura rei non poſtulat. Secundò, quia verba illa, *Suſcipere filium in baptiſmo*, vel *de baptiſmo*, quæ habentur *in cap.* 3
Non plures, cap. In baptiſmate, & innumeris ferè aliis *in dict. tit. de conſecrat. diſt. 4. & 30. q. 1. & hoc tit. de cognat. ſpirituali*, id ſignificant, ut patrino in baptiſmo, vel de fonte baptiſmi natus ſit filius per hanc regeneratione ſecundùm Deum, ſicut pater naturalis dicitur ſuſcipere filium, qui ſibi naſcitur per generationem ſecundùm naturam. Et proptereà hæc verba non habent ſignificationem phyſici tactus. Alia autem verba, videlicet, levare filium à fonte, quæ habentur *in cap. Noſſe, 30. qu. 1.* & aliis quibuſdam in locis, ſunt ſynonyma verbi, *ſuſcipere*, idemque ſignificant. Verbum autem, *tenere*, vel *tangere*, ſæpiùs inculcatum videmus, cùm agitur de cognatione ſpirituali, quæ provenit ex Confirmatione, ut *in c. Si quis filiaſtrum, c. De his, 3. q. 1. cum aliis ſimilib* nunquam tamen in his verbis uſos legimus ſacros Canones quoad cognationem ſpiritualem, quæ oritur ex baptiſmate. Tertiò, quia Canones facientes mentionem de tactu corporis, non videntur talem tactum requirere, ſed potiùs ita narrare, quia ita caſualiter, & de facto contingerat, ut perpendit hìc Cardin. qui proptereà ſentit, ex eis elici non poſſe, ut tactus requiratur.

Verùm tametſi res ab initio poſſet eſſe diſputabilis, ho- 4
die de ea non eſt ullo pacto dubitandum, cùm uſque adeò invaluerit opinio contraria, ut actus corporeus, & phyſicus ſit ſubſtantialis ad cognationem hujuſmodi inducendam, ut & Theologi, & Canoniſtæ, & Summiſtę eam paſſim, & admittant, & ſequantur; Theologi *in 4. ſent.* ubi Sot. *diſt. 4. qu. unic. art. 5.* Suarez *in 3. p. D. Thom. quæſt. 67. art. 7. pag. 243. in fin.* poſt Petr. de Palud. à Summiſtis citatum Canoniſtę *hic, & in cap. Quamvis*, ubi Archid. Gemin. & Franc. *hoc tit. lib. 6.* Joan. Andr *in reg. Poteſt quis per alium, de regul. jur. in 6.* Joan. Raym. Aſten. quos relatus ſequitur Henric. Boic. *in hoc c. prope fin.* Covarr. *in 4. lib. Decretal. in 2. par. c. 6. n. 5.* Novarr. *hoc tit. de cognat. ſpirit. conſ. 6. num. 4. & 5.* Hoſt. *Summ. tit. de cognat. ſpirit. verſ. Qualiter contrahatur, in princ.* S. Anton. *tom. 3. tit. 1. cap. 15. verſ. Sed diligenter*, Angel. poſt Rodonenſem *in ver. Matrimonium, verſ. Impedimentum ſeptimum n. 11. 12. & 13.* Silv. *Matrimonium 8. in 7.*
qu. nu. 7. verſ. Qui levando. Quibus adjungi poſſunt om- 5
nes Doctores, qui putant ſecundum communem non poſſe hanc cognationem contrahi per procuratorem: nam hi omnes ea ratione utuntur, quòd cum tactus corporeus requiratur, per alium expleri non poteſt, ut per Doctores *in l. Gallus, §. Forſan.* ubi Jaſon. *nu 13 de lib. & poſth.* & hoc principali fundamento movetur Joan. Andr *in cap. Poteſt quis per alium, de regul. jur. in 6.* poſt Archid. *in cap. 1. hoc tit. lib. 6.* ut per Abb. *hìc n. 4.* & Covarr. qui alios adducit, & eſſe
magis communem opinionem teſtatur *in d. c. 6. nu. 7.* Ejuſ- 6
dem ſententię ſunt omnes etiam DD. definientes cognationem ſpiritualem, qui in locis citatis definiunt eam eſſe perſonarum proximitatem provenientem ex Sacramenti datione, vel ad id detentione.

Quòd ſi tactus corporeus non requireretur, fruſtrà à 7
DD excitarentur quęſtiones, an ſufficiat tangere linteum, quo puer fuerit involutus, & an cognatio contrahatur, ſi quis ſimulet ſe tangere, & non tangat de quibus per DD. *in d. c. 1. hoc tit. lib. 6.* & per Summiſtas *in locis ſupracitatis.*

Cæterum ſi hæc neceſſitas tactus ad cognationem ſpiri- 8
tualem inducendam non probaretur ex DD. & Canonibus antiquis, ſatis probatur ex jure noviſſimo Tridentini Concilii, dum *in c. 2. ſeſſ. 24 de reform. matrim.* diſponit, ut ſi alii ultra deſignatos baptizatum tetigerint, non contrahant cognationem: & ſic requirit apertè tactum, & deſignationem, ut ſola aſſiſtentia non ſufficiat. Hinc Sacr. Congreg. ab Epiſcopo Cremoneñ. olim conſulta rectè reſpondit, ex duobus patrinis deſignatis, quorum alter tetigerat infantem, alter vero aſtiterat, ſed non tetigerat, ſolum eum qui tetigerat, & non alterum contraxiſſe cognationem ſpiritualem.

Atque ita ceſſant omnia ſupra adducta pro alia opinione,

cùm ea non procedant poſt Concilium Tridentinum, ſublata eſt omnis difficultas.

Præterea poſſe etiam reſponderi, quamvis rei natura tactum non poſtulet, neque Canones apertè requirant; ſatis tamen eſſe, ut ita ſenſerit ferè omnes interpretes. Nam cùm hæc cognatio ſit inducta de jure poſitivo ob congruitatem, *cap. De eo, 30. q. 1.* Turrecrem. *n. 10.* Covarr. *in 4. decret. cap. 6. §. 4. in princ.* in articulis à Canone non definitis eſt intelligenda quoad ſui ſubſtantiam, eo modo, quo juris poſitivi Interpretes inter ſe conveniunt, *cap. 1.* ibi, *Traditionem accipimus Hebreorum non lege præceptam, ſed arbitrio Magiſtrorum inolitam*, ubi id notat Butr. & Abb. *ſuprà de Decim. cap. Sunt nonnulli, in verb. Tantorum Patrum, 16. q. 1. cum concord.* de quibus per Felin. *in c. 1. n. 54. in 9. fallen. dict. Conſtit.* Præſertim cùm non deſint text. qui non narrant cauſaliter ſuſceptionem, ſed in eam vim faciunt, & in ſpecie *cap. Omnes, 30. quæſt. 1. & cap. fin. hoc tit. lib. 6.*

10 Cùm igitur dubium propoſitum non poſſit diſſolvi ex eo capite, quòd tactus phyſicus non ſit de ſubſtantia hujus cognationis: in præſenti diſpiciendum eſt, an tactus deſignati compatris ex eo, quòd immediatè præceſſit, aut eſt ſubſecutum baptiſmum, eo modo quo explicatur in dubio, ſufficiat ad dict. cognationem inducendam.

Et quidem non ſufficere, infraſcripta videntur ſuadere.

11 Primò, quia hæc cognatio imitatur naturam, Abb. *in c. Debitum n. 3. de Baptiſmo*: nam ut inquit D. Thom. *in 4. diſt. 42. q. 1. art. 3. Sicut per carnalem generationem homo accipit eſſe naturale, ita per Sacramenta Baptiſmi, & Confirmationis recipit eſſe ſpirituale per modum cujuſdam ſpiritualis regenerationis, ac nativitatis. Sicut enim in puero eſt duplex nativitas naturalis; prior in utero quando in illo adhuc debilis formatur; poſterior quando jam roboratus ad ſuſtinenda aliqua vitæ adverſa ex utero in lucem editur: ſic eſt in homine duplex nativitas ſpiritualis, altera in Baptiſmo, per quam regeneratur tenet, & quaſi intra Eccleſiæ uterum fovendus altera vero in Confirmatione, per quam fortis effectus in lucem prodit, ut periculis exponatur. Et in his Sacram. miniſtrans eſt quaſi pater generans, & ſuſceptor, ſive patrinus eſt quaſi mater, quæ nomine Eccleſiæ in ſuo gremio baptizatum, & confirmatum ſuſcipit.* Hæc S. Thom. At ſecundum naturam non poteſt quis effici pater, niſi adhibeatur tempore generationis. Ergo nec poterit effici pater ſpiritualis, niſi interveniat in actu baptiſmi.

Secundò, textus loquentes de hac cognatione, qui habentur *de conſec. diſt. 4. & 30. quæſt. 1.* cum aliis ſupracitatis utuntur verbis ſuſcipere, aut levare de ſacro fonte. At qui tradit puerum Sacerdoti baptizandum, vel poſteà illum ſuſcipit de manu Sacerdotis, neutrum, facit, quia de fonte non ſuſcipit, nec lavat; ſed tradit Sacerdoti, vel ab eo accipit. Ergo cùm non ſatisfiat verbis ſacrorum Canonum, hujuſmodi cognatio non inducitur.

Tertiò, Doctores loquentes de hac cognatione, requirentesque tactum, requirunt illum in actu Baptiſmi, dum ajunt oportere, ut tangatur puer, dum baptizatur, vel ſuſcipiatur de fonte, Angel. Silveſt. Covarr. & *alii ſupraſcitati.*

Quartò, hoc impedimentum ſurgens ex conſtitutione Eccleſiæ eſt reſtringendum, non autem dilatandum. Hoſt. *in Summ. loc. cit. de cognat. ſpirit. §. Quibus mod. contrah. verſ. Sententia.*

His tamen non obſtantibus verior, & tutior videtur eſſe opinio, ut ſufficiat præſentare baptizando Sacerdoti eo fine, ut puerum immergat, vel poſteà de ejus manu ſtatim ſuſcipere.

Hanc ſecundam partem, videlicet ſufficere ſtatim poſt tenet expreſsè Hugo *in c. fin. 3. q. 1.* ubi ait ſufficere, ut patrinus tangat, dum eſt in fonte, vel ſtatim poſt ſuſcipiendo à Presbytero: Hugonem ſequuntur Archid. *ibid.* Turrecrem. & Bellam. *n. 4.* S. Anton. *in Summ. tom. 3. tit. 1. c. 1. §. 15. verſ. Sed diligenter*, Covarr. *cap. 6. n. 5. in 2. par. 4. libr. Decretal.* Sot. *in 4. ſentent. diſtin. 42. q. 1. art. 1. verſ. Ex his prudentiſſ.*

12 Ratio eſt, quam reddit Hugo à cæteris approbatus; quia quæ incontinenti fiunt, videntur in eſſe, *l. Lecta, ff. Si cert. petat. cum concord.* de quibus ibi per gloſſ. *in verb. Stipulationi in fin.*

Accedit, quòd actus recipiens continuationem, & certo tempore perdurans, unicus actus cenſetur a principio uſq. ad finem, gloſ. *in l. Eum, qui §. In popularibus, ff. de furt.* Quapropter *Patrinus*, ſive *anadochus*, puerum de lavacro eductum confeſtim de manu Sacerdotis ſuſcipiens, perindè habetur, ac ſi in ipſo baptiſmatis actu teneret. Atque hic uſus, ut patrinus puerum, dum immergitur, non tangat, optima ratione inolevit; quia cùm quis baptizatur per aſperſionem, patrinus in actu Baptiſmi tenet infantem, cùm tunc Sacerdos aſperſioni incumbens non teneat: at quando quis baptizatur per immerſionem, Sacerdos, ipſe qui hujus Sacramenti eſt miniſter, viceſque Dei in illo actu gerit, D. Thom. *in 4. ſent. diſt. 42. par. 1. artic. 3.* tenent infantem immergendo. Ideòque introductum eſt, ut patrinus tunc non tangat, nec teneat, ſed poſt ſuſcipiat de manu Sacerdotis, ut declarat S. Antonin. *d. tom. 3. tit. 1. c. 1. verſ. Sed diligenter.*

Ex his conſtat, tum authoritatibus, tum rationibus probari patrinum deſignatum ſtatim ſuſcipientem puerum de manu Sacerdotis, qui illum baptizaverat, contrahere cognationem.

Sed an eadem cognatio contrahatur ab eo, qui puerum ante baptiſmum immediatè præſentat Sacerdoti baptizandum, magis dubitari poteſt, cum unicus auctor ſuccurrat, qui id expreſsè tradit, nempè Mart. Ledeſm. *in 2. 4. q. 58. art. 8.* Cujus verba ſunt hæc, [Illud autem quod diximus, quod tangentes puerum in baptiſmo ea intentione, ut ſint compatres, contrahunt cognationem ſpiritualem, intelligitur, ſi tangat præſentantes ad Batiſmum, aut levantes à Baptiſmo.] 13

Huic opponitur Sot. *in 4. ſent. diſt. in 4. qu. unic. art. 5.* ubi ait, [Eum qui catechumenum ſuper fontem ad baptiſmum teneret, niſi poſteà baptizatum ſuſciperet, aut eum dum aſpergeretur teneret, non contrahere affinitatem, quia non eſſet ſuſceptor.]

Et quòd præſentans hoc pacto ad baptiſmum cognationem non contrahat, præter rationes ſuperiùs adductas, affertur etiam hæc ratio, quòd inter fidelem, & paganum, qui non eſt incorporatus Eccleſiæ, nec filius illius ante baptiſmum non poteſt contrahi cognatio ſpiritualis, ut per Archid. Jo. Andr. & alios *in c. 1. hoc tit. lib. 6.* 14

Verùm probabilis videtur, cognationem ſpiritualem contrahi etiam per hanc præſentationem, juxta opinionem Mart. Ledeſm.

Nam ratio adducta per Hugonem, quem alii ſequuntur in illa opinione, quòd ſufficiat tangere immediatè poſt, quia quæ in continenti fiunt, videntur ineſſe, & aliæ ſuprà perpenſæ, militant etiam in eo, qui immediatè præſentat ante. Ac proindè etiam auctoritates ſupracit. cum Hugone ſentientes etiam ad hunc articulum definiendum multum ponderis habere debent ob rationis identitatem. Nam in iis, quæ incontinenti fiunt, & in actu unico, & continuo, non datur neque prius, neque poſterius. Sic videmus in juramento, quod etſi pro forma requirat tactum adeò, ut emitti non poſſit per relationem ad ſcripturam juratam, ut eſt text. *in c. pervenit, de jurejur.* tamen valet, ſi hæc relatio fiat incontinenti; quia tactus immediatè præcedens, cenſetur ineſſe actui incontinenti ſubſecuto, notat Petr. de Anch. *in d. c. pervenit. per regulam l. Lecta, 6. Dicebat, ff. Si cert. petat.* Et propriùs ad rem noſtram etiam in materia, & forma Sacramenti ſufficere conunctionem moralem docent Ricard. de Mediavill. *in 4. diſt. 3. art. 4. q. 2.* Ledeſm. *in 4. p. q. 7. art. 8. dub. 5.* Sotus *in 4. diſt. 3. q. unic. art. 8. §. Quando autem forma, & plurimi recent.* 15

Quòd ſi dicatur, ſuſceptioni, quæ fit poſt Baptiſmum magis congruere verba ſacrorum Canonum, qui utuntur verbis levare, & ſuſcipere de ſacro fonte, quam præſentationi, quæ fit antea, cùm præſentans ad baptiſmum nullo modo poſſit dici de fonte levare, aut ſuſcipere; quæ videtur fuiſſe ratio Soti. Reſpondetur, hanc difficultatem, ſi benè intellecta, ceſſare. Nam etſi ſacri Canones utantur verbis ſuſcipere, & levare; tamen ſufficit etiam tactus abſque ſuſceptione, ut communiter DD. tenent. Et ſic ſufficit, vel tangere, vel ſuſcipere. Utrumque autem præſtari debet, dum puer eſt in fonte ſi rigorem verborum attendamus. Nam qui puerum ſuſcipit de manu Sacerdotis, non ſatisfacit verbis Canonum requirentibus, ut de fonte, & non de manu Sacerdotis ſuſcipiat. Et ideo Hugo benigniori interpretatione cenſuit, per eum, qui poſt ſuſcipit de manu Sacerdotis, ſatisfieri non ſecundum ſonum, ſed quia quæ incontinenti fiunt, videantur ineſſe. Atque hæc interpretatio optimè congruit etiam præſentanti puerum Sacerdoti 16

doti immediatè baptizandum: is enim licèt non tangat in baptiſmo, tamen quia tangit paulò ante, & immediatè, videtur per eandem regulam in ipſo actu tetigiſſe. Et ſanè cùm in baptiſmate per immerſionem patrinus in actu non tangat, duobus modis apertiſſimè tangere debet, vel ante præſentando, vel poſt ſuſcipiendo, & inter utrumque actum ſolida ratio diverſitatis afferri non poteſt.

Soti authoritas obeſſe non debet, quominùs hanc opinionem vera ratione, & Ledeſmi, qui ejus præceptor fuit, auctoritate munitam, ſequamur; præſertim cum nec ſatis conſtet Sotum ita ſenſiſſe. Siquidem ubi loquitur de tenente catechumenum ſuper fonte ante baptiſmum,
17 videtur poſſe intelligi de tenente ad unctiones, & catechiſmos, quemadmodum alio in loco ipſe loquitur, videlicet *in 4. ſent. diſt. 24. q. 1. art. 1. verſ. Ex his.* Qui caſus nihil habet commune cum noſtro, in quo non agimus de tenente ante baptiſmum ad unctionem, vel alia, quæ præcedunt; ſed de eo, qui accipit puerum, & præſentat immediatè, ad effectum baptiſmi tantùm.

Ad rationes ſuprà in oppoſitum adductas breviter reſpondetur.

Ad primam, qua dictum eſt, hanc cognationem debere imitari naturam, reſpondetur hoc argumentum non habere locum, niſi in caſibus à jure expreſſis, cùm in multis ſit illi diſſimilis; & ſatis imitatur, ſi paulò ante, vel poſt
18 interveniat, cùm non ſit neceſſaria omnimoda ſimilitudo, uti aliàs S. Congr. conſideravit, dum reſpondit eum, qui plena pubertate baptizatum non præcedit, ſi ut patrinus eum tetigerit, contrahere cognationem, quamvis ſecundùm naturam illum generare non potuiſſet.

Sic etiam videmus, quamvis paternitas naturalis per
19 alium induci nequeat, tamen hanc ſpiritualem poſſe contrahi etiam per procuratorem; jam enim S. Congr. Concilii probavit opinionem affirmativam tamquam veriorem, cenſuitque juxta Feder. de Sen. *conſ. 15.* & Card. hìc *n. 3. & 4.* eum, qui nomine alterius levat infantem de ſacro fonte, non contrahere ſibi cognationem ſpiritualem, ſed mandanti.

Ad ſecundum, & tertium, quibus dictum eſt verba textus requirere ſuſceptionem in actu, & ita expreſsè loqui DD. Reſpondetur in actu ipſo juris interpretatione factum cenſeri, quod in continenti poſt, vel ante geſtum fuit, ex Hugone ſupra cit.

Ad quartum, ubi dicitur hoc impedimentum non eſſe ampliandum, reſpondetur non ampliari, ſed declarari in caſu, in quo de jure ſubeſt ſecundùm rectam interpretationem.

Ad eam rationem ſpecialem, quòd inter paganum, & fidelem ſpiritualis cognatio non poſſit contrahi, reſpondetur non procedere hoc caſu, in quo puer nondum baptizatus accingitur ad baptiſmum, cum quo non aliter contracta erit cognatio, quàm ſi baptiſmus ſequatur; atque ita
20 hac ratione non obſtante, in Catechiſmo, qui baptiſmum præcedit, cognatio contrahitur, quamvis impediens, non dirimens, *c. 2. de cognat. ſpirit. in 6.* Hoſt. *in Summ. hoc tit. verſ. Qualiter contrahatur.* Itaque non contrahetur cognatio cum pagano, ſed cum Chriſtiano mox futuro.

21 Quòd ſi hæc opinio aliquam haberet difficultatem, omnis tollitur per conſuetudinem regionis. Qua in re illud eſt animadvertendum; nam ſi conſtaret, in dictis duobus caſibus non contrahi cognationem ſpiritualem, nec etiam per conſuetudinem induci poſſet, ut contraheretur talis cognatio impediens, & dirimens, ſed impediens tantùm. Cùm enim ſolius Summi Pontificis, & univerſalis Eccleſiæ ſit inducere impedimentum dirimens, atque inhabilitare ad matrimonium contrahendum, D. Th. *in 4. diſt. 42. qu. 2. art. 2.* Palud. *in 4. diſt. 34. q. 1.* Sot. *in 4. diſt. 40. art. 5. col. 4. verſ. Interrogationis*, Hoſt. Abb. & Præpoſ. qui de communi teſtatur *in c. Ad diſſolvendum. de deſponſ. impub.* & alibi ſæpè DD. ſequitur, ut ſicut una Provincia non poteſt legem ferre, qua impedimentum dirimens inducatur, ita nec conſuetudinem introducere, quæ id roboris habeat, propter poteſtatis defectum. Et ratio rationis eſt, quia cùm matrimonium ſit de jure Divino, cùm ſit irritum auctoritate Pontificiæ Conſtitutionis, cenſetur irritum fieri à Deo, cujus vices Papa gerit in terris; at ſi dirimi poſſet virtute conſuetudinis, hoc tamen non proveniret à Deo, ſed ab humana poteſtate. Quam rationem reddunt DD. *in c. Super eo, ſupra eodem.* Ideò non mirum, ſi DD. communiter non tribuant conſuetudini talem poteſtatem, niſi habeat concurſum juris veteris, vel ſit approbata per Papam, gloſ. Bern. *in c. 1. ſuprà eodem*, Hoſt. *in ſumm. hoc tit. §. Quis ſit effectus verſ. Ideo dic.* Hugo, & Goffred. relati ab Henric. Boic. *in c. Super eo. ſupr. eod. circa med.* ubi etiam Innoc. Jo. Andr. & Ant. de Butr. eandem opinionem ſequuntur, Felin. *in c. 1. n. 21. de ſponſ.* Angel. *in ver. Matrimonium in 17. imped. n. 1.* Sum. Tabien. *in ver. Impedimentum 1. in communi n. 4.* Silveſt. *in ver. Matrimonium 2. n. 3.* ubi ait, Aſtenſem teſtari Hoſt. opinionem frequentiùs eſſe receptam, ſubditque eam eſſe clavem ad hujuſmodi quæſtiones decidendas. Et quamvis Henric. Boic. & Abb. *in d. c. Super eo n. 6.* videantur contrarium ſenſiſſe, non eſt à prædicta opinione diſcedendum, quæ communis eſt, & ratione validiſſima nititur: præſertim cùm nullum textum habeamus, qui opinioni Abbatis, & Henrici adſtipuletur; nam text. *c. 1. & c. Super eo*, apertè agunt de conſuetudine juris veteris concurſum habente, & de ea loquuntur gloſ. Ber. *in d. c. Super eo*, dum ei tribuit utrumque effectum impediendi, & dirimendi, licèt Henric. Boich. in conſultò recenſeat ejus auctoritatem in conſuetudine non
habente talem concurſum. 22

Itaque dum dicimus, ex conſuetudine tolli difficultatem, non hoc agitur, ut conſuetudini adſcribatur hæc poteſtas impediendi, & dirimendi in caſu, in quo liquidò conſtaret cognationem non eſſe contractam; ſed tantùm ſi caſus ſint de jure dubitabiles, eos recipere interpretationem à conſuetudine; nec enim eſt novum, ut faciliùs admittatur conſuetudo ad interpretandum, quàm ad inducendum, Bellon. *conſ. 1. Viſis ſcripturis n. 3. verſ. Et habet*, Decian. *conſ. 156. propè fin. lib. 3.* & poſt alios Cravet *conſ. 201. n. 11. & 12. lib. 1.* Put. *dec. 283. lib. 1.* Et propterea Hoſt. qui ſentit, ut ſupra dictum eſt, conſuetudinem non poſſe inducere impedimentum impediens, & dirimens: tamen in illa quæſtione, an ex catechiſmo oriatur impedimentum impediens tantùm, an etiam dirimens, quæ tunc non erat diffinita, ut fuit poſteà ex *c. 2. hoc tit. in 6.* ſentit eſſe attendendam conſuetudinem diverſorum locorum, & ſecundùm eam judicandum ut expreſsè tradit *in ſum. hoc tit. §. Qualiter contrahatur in fin.* Et ita conſuetudini interpretativæ tribuit vim impediendi, & dirimendi, quam non concedit conſuetudini inductivæ. Articulum, an conſuetudo vim habeat inducendi impedimentum dirimens, pleniùs examinavi *in c. 1. ſuprà eodem.*

DE COGNATIONE SPIRITUALI.

Gregorius IX.

CAPUT VIII.

EX litteris veſtris accepimus, quòd cum M. mulier coram officiali Cantuarieñ. Alanum peteret in virum, & ſe affidatam ab eo, ac carnaliter cognitam, per teſtes idoneos probaviſſet: dictorum tandem teſtium depoſitionibus publicatis, idem A. excipiendo propoſuit, quòd eam habere non poterat in uxorem, pro eo quòd ipſum pater mulieris ejuſdem, qui ſacerdos extitit, baptizavit. Sed cùm idem officialis exceptione hujuſmodi non admiſſa diffinitivam tulerit ſententiam contra ipſum, & idem ad ſedem Apoſtolicam appellaverit: Mandamus, quatenùs, ſi eſt ita eumdem A. ſuper hoc ab impetitione mulieris abſolvatis ipſius, eidem mulieri perpetuum ſilentium imponentes.

S U M M A R I U M.

1 *COgnatio ſpiritualis de jure communi oritur inter baptizatum, & filium baptizantis, impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum.*

2 *Cognatio ſpiritualis olim triplex, paternitas, compaternitas, & fraternitas; ſed hæc ultima ſublata eſt à Concilio Tridentino.*

3 *Babtizatus, & de ſacro fonte ſuſceptus efficitur filius ſpiritualis baptizantis, & ſuſcipientis, & n. 13.*

4 *Baptizatum de jure communi prohibentur plures de ſacro fonte ſuſcipere, ſed ex Concilio Tridentino unus tantùm, & una ad ſummum ſuſcipere debent.*

5 *Si tamen plures deſignati ſuſceperint, & tetigerint, nec appareat, quis prior ſit deſignatus, contrahunt omnes cognationem ſpiritualem.*

6 *Diſpenſatio an ſit concedenda contrahendi matrimonium cum ea, quam quis in Sacramento Confirmationis tenuit, ob dotis acceſſionem, & ad tollendas lites, & n. ſeqq. uſque in fin.*

7 *Cognationis ſpiritualis impedimentum eſt juris merè Eccleſiaſtici.*

8 *Et an dotis acceſſio ſit cauſa ſufficiens diſpenſandi, & num. 17.*

9 *Litis vitandæ cauſa an ſit diſpenſandum, & numer. 18.*

10 *Diſpenſatio in ſecundo gradu non concedenda, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.*

11 *Et an hoc procedat in cognatione ſpirituali.*

12 *Magis vitanda eorum conjugia, qui nobis per ſpiritualem, quàm per carnalem cognationem attinent.*

14 *Cognatio ſpiritualis major eſt, & difficiliùs ſolvitur, quàm carnalis.*

15 *Diſpenſare an ſoleat Eccleſia in primo gradu cognationis ſpiritualis, & n. ſeqq.*

16 *Cognationem ſpiritualem contraxit puella novem annorum, quæ infantem levavit de ſacro fonte, & cum ea Gregorius XIII. noluit diſpenſare.*

17 *Dotis acceſſio an & quando ex ſtylo Curiæ ſit juxta cauſa diſpenſandi in gradibus prohibitis.*

1 EX *litteris.* Inter baptizatum, & filium baptizantis oritur cognatio ſpiritualis impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum. Hoc dicit ſecundùm omnes. Sed iſta fraternitas ſpiritualis hodie ſublata eſt ex Concilio Tridentino *cap. 2. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* quo cognatio ſpiritualis reſtricta eſt ad levantes de ſacro fonte, & baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem, necnon ad baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem,
2 ac matrem. Et idem in Confirmationem. Unde cum olim triplex eſſet cognatio ſpiritualis, videlicet paternitas, compaternitas, & fraternitas, ut per D. Thomam *in 4. ſentent. diſtinct. 42. q. 1. art. 3.* & per Abbatem *ſuprà in rubrica ad finem*: ſublata hodie fraternitate per Concil. Trident. non remanet niſi paternitas, & compaternitas: quod & Navarr. advertit *in Manuali cap. 52. nu. 36. verſ. Quartum impedimentum, & n. 37.*

3 In gloſſa unica nota, baptizatum, vel de ſacro fonte ſuſceptum effici filium ſpiritualem baptizantis, vel ſuſcipientis. Jura ſunt in gloſſa.

4 In eadem gloſſa ibi, *Quod plures ſimul*, nota, prohibitum eſſe, ut plures ſimul infantem de ſacro fonte ſuſcipiant, ut *c. Non plures, 4. diſt.* ſed ex Concil. Trid. *in d. c. 2*, ſtatutum eſt, ut unus tantùm, ſive vir, ſive mulier, juxta ſacrorum canonum inſtituta, vel ad ſummum unus, & una baptizatum de baptiſmo ſuſcipiant.

5 Verum cùm negligentia Parochi factum eſſet, ut tres deſignarentur, & in libro ſcriberentur, de ſacro baptiſmi fonte fœminam ſuſcepturi, nempè Titius, Titia, & Sempronius, qui omnes levarunt baptizatum, & tetigerunt: fuit dubitatum, an omnes cognationem ſpiritualem contraxiſſent cum baptizata: an verò ii tantum duo, qui priores ſunt deſignati? Sac. Congregatio cenſuit, omnes contrahere, ſi non appareat, qui primi ſint deſignati, per *cap. final. de cognat. ſpirit.* & licèt unus tantùm, & una ſuſcipere debeant; tamen ſi omnes ſuſceperint, omnes contrahere: ita gloſſa ibi, quæ dicit, quòd non peccant: & ita ibi Philippus poſt alios: & licèt Concilium prohibeat plures quam duos, &c. tamen non annullat actum.

Ex facto QUÆSITUM eſt, an ſit concedenda diſpenſatio contrahendi matrimonium cum ea, quam quis in Sacramento Confirmationis tenuit ob dotis acceſſionem, quam mulier à tertio conſecutura eſt, & ad tollendas lites, quæ occaſione majoricatus inter virum, & mulierem poſſent inextricabiles exoriri. 6

Pro diſpenſatione adducitur, hujuſmodi impedimentum eſſe juris merè Eccleſiaſtici, S. Thom *in 4. ſent. diſtinct. 42. q. 1. art. 1, in corpor. Sot. ibidem*, Covarr. *in 4. Decretal. p. 2. c. 6. §. 4. in princ.* Navarr. *in Manual. c. 22 n. 36. verſ. Quartum*, licet in oppoſitum videatur text. *in c. Pitacium*, 30. q. 3. In his autem, quæ ſunt juris Eccleſiaſtici, apertè conſtat Sedem Apoſtolicam poſſe diſpenſare, *c. Cuncta per mundum*, 1. q. 3. & in ſpecie habetur ex Rebuff. *de diſpenſ. in grad. gloſſ. 5. n. 52.* & Navarr. *d. c. 22. n. 84.* juncto *num. 36.* & clarè deducitur ex Concilio Trident. *ſeſſ. 24. de refor. matr. c. 2.* quo hæc impedimenta ex prohibitione canonica provenientia reſtringuntur ad paternitatem, & compaternitatem, ut dictum eſt ſuprà *n. 2.* 7

Cauſæ autem, quæ diſpenſationi hoc caſu ſuffragantur, ſufficientes videntur. Primò ſcilicet utilitas puellæ, cui, ſi id matrimonium ſequetur, dos in mille aureis augebitur: quæ cauſa videtur ſufficiens ex ſtylo Curiæ, ſecundùm quem diſpenſationes in 3. & 4. ex cauſa narrata obtineri conſueverunt: ſtylus autem Curiæ facit jus, *c. Quam gravi, de crim. falſ.* Abb. *in c. Ex litteris n. 6. de conſtitut.* Se- 8 9
cundò, ut evitentur lites, quæ poſſent oriri ex majoricatu, ad quem tam vir, quam mulier poſt mortem cujuſdam nunc viventis jus habere prætendunt: cauſa autem vitandæ litis inducere ſolet Pontificem ad concedendam diſpenſationem *c. 2.* ubi gloſſ. *ult.* & DD. *de deſponſat. impub.*

His tamen non obſtantibus, ſatius eſſe videtur diſpenſationem petitam denegare; illius enim conceſſio non parvo eſſet futura ſcandalo illis, qui viderent, à patre filiam ſpiritualem in uxorem duci, indeque hæretici occaſionem arriperent detrahendi Eccleſiæ inſtitutis, *c. Magnæ de voto*, gloſſ. *in c. Requiſitis*, §. *Niſi rigor, in verb. Ut pleriſque*, 1. q. 7. *c. Et ſi illa, ead. q. 7.*

Accedit ad hoc prohibitio Tridentini Concilii *ſeſſ. 24. de reform. matr. cap. 5. in fin.* ubi poſtquam Sancta Synodus univerſaliter ſtatuit in contrahendis matrimoniis, vel nullam, vel rarò dandam diſpenſationem: agendo de ſecundo gradu ſtatuit, ut in eo diſpenſatio non concedatur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam: & ita ſatis manifeſtè inſinuat, in primo gradu, ut eſt noſter caſus, nunquam concedendam eſſe diſpenſationem. Nec 10 11
obſtat, ſi dicatur, illud decretum intelligendum eſſe de gradibus affinitatis, & conſanguinitatis, non autem de cognatione ſpirituali. Imò enim cum ſuperioribus capitibus egerit de impedimentis cognationis ſpiritualis, & prohibitio *d. c. 5, ad fin. verſ. In contrahendis*, ſit generalibus verbis abſque diſtinctione concepta, debet utique generaliter ad omnia ſuperiora referri, *c. Solitæ.* & ibi gloſ. *in verb. Non diſtinguemus, de majorit. & obedien.* Præterea quatenùs 12
loqueretur de gradibus affinitatis, & conſanguinitatis tantùm æquè tamen obſervandum eſſet in gradibus cognationis ſpiritualis, cùm Canones, & Sancti Patres *c. 1. 2. & 3. 30. q. 3.* definiverint, magis abſtinendum eſſe a conjugio illo- 13
rum, qui nobis per ſpiritualem, quàm eorum, qui per carnalem cognationem attinent; taleſque quos de ſacro fonte levamus, aut in Sacramento Confirmationis tenemus per Conſtitutiones Eccleſiaſticas verè noſtros filios effici. *d. c. 2. & 3. & c. Omnes quos, 30. q. 1.* Quod eò magis dicendum eſt, cùm tractemus de retinenda diſpoſitione juris communis contra diſpenſationem, quæ illud vulnerans, odioſa reputatur, *c. 1. de fil. Presb. lib. 6.* Imò cognatio ſpiritualis ma- 14
jor eſt, gloſ. 1. *in fin. cap. Qui dormierit*, 27. q. 2. & difficiliùs diſſolvitur, quàm carnalis, *c. Inter corporalia*, ubi Butr. *n. 22. de translat. Epiſcop.* Si igitur rigor non diſpenſandi obſervatur in carnali cognatione, quis negabit, eumdem multò magis obſervandum eſſe in ſpirituali? *c. Ex parte, il terzo de decimis.*

Et propterea Mandoſ. *de ſignat. tit. de diſpenſat. matrim. verſ. Cognatio ſpiritualis cum ſeqq.* ait, Eccleſiam non ſolere in primo cognationis ſpiritualis gradu diſpenſare. Imò Summi Pontifices denegarunt diſpenſationem etiam in his, qui ignorantes impedimentum, bona fide matrimonium contraxerunt. 15

Et

16 Et in ſpecie Sacra Congregatio Concilii olim conſulta, an puella novem annorum levans de ſacro fonte infantem, contrahat cum eo cognationem ſpiritualem; & ſi immemor hujus cognationis ſpiritualis ſecum contrahat matrimonium, an ſit concedenda diſpenſatio: Reſpondit, contractam quidem eſſe cognationem ſpiritualem non obſtante ætate; tum quia nullus Canon, nullum Concilium, nullus Doctor in terminis decidit contrarium: tum quia ſicut ætas levati non impedit, quin levans major 14. annis contrahat hanc cognationem cum levato, quamvis anniculo, vel paucorum menſium, aut dierum: ita nec impedit, quando levans eſſet minor quatuordecim; tum quia licèt minor quatuordecim, potuit tamen inſtruere minorem: tum quia reperiuntur Canones tantùm, qui repellunt non baptizatum, Abbatem, & Monachos, nec alii repelluntur. Ergo etiam infantes, & impotentes admiſſi cenſebuntur. Cæterùm quod pertinet ad diſpenſationem, etſi S. Congregatio exiſtimaverit, eam eſſe concedendam; tamen relata ad Gregorium XIII. ſententia, Sanctitas Sua approbavit quidem contractam eſſe cognationem ſpiritualem, ſed tamen noluit diſpenſare. Et quamvis nonnuquam poſt tempora Gregorii diſpenſatum fuerit ob dotis incompetentiam cum illius ſufficienti augmento; non tamen eſt judicandum exemplis; nec quod aliquando factum eſt, ſed quod fieri debet, eſt ſpectandum, *l. Sed licet, ff. de offic. Præſid.*

17 Duæ cauſæ, quæ pro diſpenſatione allegantur, leviores ſunt quidem, quàm rei gravitas poſtulat. Prima enim de augmento dotis nullibi in jure legitur approbata, & non deerunt fortè, qui eam indignam putent, quæ Pontificem movere poſſit ad concedendam diſpenſationem, videlicet ut puella nobilis aureos mille lucretur: nec ſtylus Curiæ huic caſui accomodari poteſt; is enim ſtylus obſervatur cum eis tantùm puellis, quæ præ nimia paupertate cum dote, quam habent, honeſtè nubere non poſſunt: tunc enim augmentum dotis reducitur ad opus pium, & propterea præbet legitimam cauſam diſpenſandi, Gratian poſt *c. Tanta nequitia*, & ibi gloſſ. communis, *& cap. ſeqq. 1. q. 7.* Quæ pietatis cauſa ceſſat in caſu noſtro, in quo non proponitur puellam eſſe adeò pauperem, ut ſine augmento alteri nubere honeſtè non poſſit, præſertim cùm jus ad majoricatum prætendat.

Secunda etiam cauſa inſufficiens videtur. Primò, quia 18
cùm fideicommiſſum majoricatus non ſit apertum, ſeu purificatum, nimirùm quia vivit perſona, quæ illum juſtè poſſidet, non conſtat, quomodo timor futuræ litis, quæ fortè morte interveniente, vel aliorum nativitate, vel prætenſionum dilucidatione, nunquam deducitur ad actum, poſſit afferre juſtam cauſam, ut de præſenti tam graviter jus commune vulneretur. Secundò, quia ad quem ipſorum majoricatus ſpectare debeat, poterit humana prudentia abſque lite per compromiſſum, vel alio modo fieri exploratum: quod ſi coram arbitris de eorum juribus noluerint experiri, & elegerint potiùs indurato animo litigare, non debet hæc ipſorum ſpontanea durities juſta videri cauſa, ut Pontifex legis vincula ad periculum litis ſummovendum relaxet, præſertim cùm ſint tanti ponderis, & ſpiritualia concernant, ex Archidiac. *in cap. Tale, 1. quæſt. 7. num. 1. & 2.*

DE CONSANGUINITATE, ET AFFINITATE.

Celeſtinus III.

CAPUT III.

QUòd dilectio: & infrà. Quæſiviſti, utrùm is; qui à ſtipite per deſcendentem lineam ſexto vel ſeptimo gradu diſtat, poſſit ei, quæ ex altera parte per lineam deſcendentem ab eodem ſtipite, ſecundo vel tertio gradu diſtat, matrimonialiter copulari propter indulgentiam Apoſtolicæ Sedis legati, qua permiſſum eſt hominibus terræ illius, in ſexto gradu conjungi? Quod videtur poſſe fieri ſecundùm regulam, qua dicitur: Quoto gradu quis diſtat à ſtipite, & à quolibet per aliam lineam deſcendentium ab eodem: cùm tamen de conſuetudine terræ, ſi quando talis caſus emerſerit, incolæ propter proximiorem gradum conjunctos ſeparent, & impediant copulari volentes. Nos itaque reſpondemus, quòd indulgentia illa ſic eſt intelligenda, quòd uterque conjungendorum diſtet à ſtipite ſexto gradu. Si verò alter ſexto vel ſeptimo gradu diſtat à ſtipide, alter autem ſecundo vel tertio, conjungi non debent: unde in hac parte conſultiùs duximus multitudini, & obſervatæ conſuetudini deferendum, quàm aliud in diſſenſionem, & ſcandalum populi ſtatuendum, quadam adhibita novitate.

S U M M A R I U M.

1 *DIſpenſatio cum aliquibus, ut poſſint contrahere quarto gradu, intelligitur, ſi uterque diſtat quarto dummodò hoc approbet conſuetudo.*

2 *Et an gradus remotior indiſtinctè attendatur tam in diſpenſationibus, quam in impedimentis Remiſſivè.*

1 QVod dilectio. Si diſpenſatur cum aliquibus, ut poſſint contrahere quarto gradu, requiritur, ut uterque diſtet quarto, maximè ubi conſuetudo hoc approbat. Hoc dicit: aliàs ſummatur ſine diſtinctione, maximè ſecundùm Joan. Andr. & ſequentes; & eſt communis intellectus ut atteſtatur Præpoſ. *in princip.* qui etiam eſt de jure verior, quia Pontifex fundat interpretationem ſuam ſuper conſuetudine, quæ vigebat in loco ex cujus violatione ſcandalum oriebatur, ut patet ex illis verbis: *Conſultiùs duximus multitudini, & obſervatæ conſuetudini deferendum, quam aliud in diſſenſionem, & ſcandalum populi ſtatuendum.* Unde circumſcripta conſuetudine, ſtandum eſt regulæ expreſſæ in littera, *& in cap. fin. infrà eod.* videlicet, *Quoto gradu remotior diſtat à ſtipite, &c.* prout hìc firmant gloſ. *in verb. Vterque*, Innocen. *in fin.* Hoſt. *numer. 4.* Jo. Andr.
numer. 8. in fin. dicens hoc tenendum Abbas *numer. 7.* & 2
alii communiter; & fuſiùs dixi *in dict. cap. fin.* & ibi plenè videas, an hodie tam in diſpenſationibus obtinendis, quàm in inducendis impedimentis, indiſtinctè gradus remotior attendatur, *numer. 4. 5. & in 1. & 2. quæſtion.*

DE CONSANGUINITATE, ET AFFINITATE.

Innocentius III. Roſan. Archiepiſcopo.

C A P U T V.

QUod ſuper his: & infrà. Super eo igitur, quòd pater, & filius cum matre & filia, & duo cognati cum duabus cognatis, avunculus & nepos cum duabus ſororibus contrahunt matrimonia; taliter tibi duximus reſpondendum, quod licèt omnes conſanguinei viri ſint affines uxoris, & omnes conſanguinei, uxoris ſint viri affines. inter conſanguineos tamen uxoris, & viri, ex eorumdem ſcilicet viri & uxoris conjugio, nulla prorsùs affinitas eſt contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri. Ne autem infrà gradus prohibitos matrimonium contrahatur, debes publicè inhibere, & præſumptores Eccleſiaſtica diſtrictione punire: non obſtante conſuetudine, quæ dicenda eſt potiùs corruptela.

S U M M A R I U M.

1 *COnſanguinei mariti cum conſanguineis uxoris licitè contrahunt.*
2 *Matrimonia contrahi non poſſunt in gradibus prohibitis etiamſi hoc habeat conſuetudo, & n. 7.*
3 *Affinitas contracta inter conſanguineos viri, & uxorem ipſius, non tranſit ad conſanguineos uxoris, nec è converſo.*
4 *Affinitas non cauſat affinitatem.*
5 *Affinitas quid.*
6 *Affines non ſunt vir, & uxor, ſed cauſa affinitatis.*
7 *Conſuetudo etiam immemorabilis non poteſt tollere, nec inducere impedimenta matrimonium dirimentia, & num. ſeqq.*
8 *Conſuetudo immemorabilis intelligitur ſublata, quando lex conſuetudinem damnat uti corruptelam.*

QUod ſuper. Conſanguinei mariti cum conſanguineis
1 uxoris licitè contrahunt. Hoc primò. In gradibus
2 prohibitis non poſſunt matrimonia contrahi, etiamſi hoc
habeat conſuetudo. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. Butr.
Card. Anchar. Abb. Alex. de Nævo, & Præpoſ. Secundum
dictum, ibi, *Ne autem.*

Nota primò, ex priori parte textus, affinitatem contra-
3 ctam inter conſanguineos viri, & uxorem ipſius, non tran-
ſire ad conſanguineos uxoris, nec è converſo; unde poſſunt
legitimè copulari, ut in textu, & notant gloſſ. 1. Abb. Antiq.
4 Hoſt. Joan. Andr. Butr. & omnes *in ſummario textus*. Ratio
eſt, quia affinitas non cauſat affinitatem, S. Thom. *in 3. qu.*
5 86. quæ in additionibus, 55 *art. 5.* Affinitas enim dicitur il-
la proximitas, quæ eſt inter uxorem, & conſanguineos
viri, & ſimiliter inter virum, & conſanguineos uxoris,
eò quòd duæ cognationes, quæ diverſæ inter ſe ſunt, per
nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis finem
accedit, dicit textus *in l. Non facilè, §. Affines, ff. de gra-
dib. & affinit.* Unde affines dicuntur quaſi juxta fines, ut
6 inquit Abb. Antiq. *in c. Non debet n. 2. infra eodem*; vir au-
tem, & uxor non ſunt affines, ſed cauſa affinitatis, ſicut
unus non eſt numerus, ſed principium numeri, gloſſ. *in §.
Affinitatis, in addit. in verb. Affinitatis, inſtit. de nupt.* gloſ.
in l. Sed & hæ perſonæ, in verb. Et liberti, ff. de Procur. S.
Thom. *in præt. q. 55. art. 1. ad 1.* Unitas ergo, quæ per ma-
trimonium efficitur inter virum, & uxorem, eſt cauſa, ut
uxori communicentur omnes conſanguinei mariti, & vi-
ceverſa marito conſanguinei uxoris; & conjunctio hujuſ-
modi unius ad talem, cùm non ſit conſanguinitas, reliquum
eſt, ut ſit affinitas, *cap. Porrò, 35. q. 5.*

Secundò, nota ibi, *Non obſtante conſuetudine*, regionis
7 conſuetudinem tollere non poſſe impedimenta matrimo-
nium dirimentia: & cùm textus adjiciat, quæ dicenda eſt
potius corruptela, hinc liquet manifeſtè hujuſmodi conſue-
tudinem eſſe impræſcriptibilem etiamſi ſit ſupra hominum
memoria, quia in his diuturnitas temporis non minuit,
ſed aggravat peccatum, ut eſt textus clarus *in c. Non debet
in fin.* & ibi Butr. *n. 12. infra eod.* ad idem *cap. Cùm haberet,
ſuprà de eo, qui duxit in matrim. & c. fin. al. de conſuetud.* Et
quotieſcumque lex damnat conſuetudinem uti iniquam, & 8
irrationabilem, tunc cenſetur damnata, & reprobata con-
ſuetudo etiam immemorabilis, ut poſt Fel. *in c. Cum ex
officii n. 13. de præſcript.* Aretin. *in l. Cùm ſtipulatus ſim à
Proculo, col. 3. ff. de verbor. obligat.* & alios plures, concilian-
do opiniones, concludit Covarr. *variar. reſolut lib. 3. cap.
13. n. 5. verſ. Adnotandum tamen erit.*

Sed in oppoſitum videtur textus *in c. Super eo, ſupra de cognat. ſpirit.* ubi filii duorum compatrum, per quorum neutrum deventum eſt ad compaternitatem, licitè contrahunt matrimonium; & tamen ſi ſubeſt conſuetudo impediens, & dirimens talia matrimonia, ſervanda eſt loci conſuetudo: & ita ibi eſt caſus, ſecundum intellectum, quem Abb. dicit eſſe magis communem. Ergo ſi conſuetudo vim habet inducendi impedimentum dirimens, ut ibi patet, non videtur ſubeſſe ratio, cur enim non poſſit tale impedimentum tollere: nam prout unumquodque producitur, ſic reſolvitur, *cap. Omnis res, infrà de regul. jur. cum concord.* cujus tamen contrarium hìc deciditur.

Pro conciliatione harum Decretalium valdè laborant, & inter ſe diſſident Scribentes hìc, & Moderni, qui de matrimonio tractatus ediderunt, videlicet Th. Sanch. *lib. 7. diſp. 4.* & Baſil. Ponte *de imped. matr. c. 1. §. 2.* Quidam dixerunt Decretalem, *Super eo*, quæ eſt Alex. III. corrigi per hanc, *& per c. Non debet, ad fin. infrà eod.* quæ ſunt Innocentii III. quod non placet, arg. *c. Cùm expectat, de elect. lib. 6.* Alii tenuerunt, hìc reprobari conſuetudinem contrahendi cum cognatis, & affinibus carnalibus; ibi verò cum cognatis ſpiritualibus quod ſimiliter non placet; quia magis vitanda ſunt connubia eorum, qui nobis per ſpiritualem, quam per carnalem cognationem ſunt conjuncti, *cap. 1. 2. & 3. 30. qu. 3.* & cognatio ſpiritualis major eſt, quam carnalis, gloſ. *1. in fin. in c. Qui dormierit, 27. q. 2.* Sed Abbas *hìc num. 4.* putat *in d. c. Super eo*, agi de conſuetudine inductiva charitatis, nempè ut potiùs illi contrahant cum extraneis, quam cum illis, qui aliquo modo videntur eſſe proximi: hìc autem de conſuetudine, quæ relaxat prohibitionem ad contrahendum inter conſanguineos, quæ ſic reſtringit conjunctionem, & amicitiam ad ſuos, & minuit viciſſitudinem charitatis ad alios.

Tu teneas, conſuetudinem non eſſe tantæ potentiæ; ut valeat inducere impedimenta matrimonium dirimentia, ut fusè probavi *in cap. 1. à num. 2. uſque ad num. 26. ſuprà de cognatione ſpirituali*, niſi talis conſuetudo fuerit ſpecialiter per Summum Pontificem approbata; & in hoc caſu loquitur Decretalis, *Super eo*, ut dixi *in dicto cap. 1. numer. 8.*

DE CONSANGUINITATE, ET AFFINITATE.

Idem Innocentius III.

CAPUT VI.

QUia circa: & infrà. Porrò de nobili viro N. pro cujus diſpenſatione, indulgentia ſcilicet remanendi cum ea, quæ ipſum quinto conſanguinitatis gradu contingit, à Sede Apoſtolica obtinenda, falſa nobis cauſa fuerat allegata, proles videlicet: cùm tamen ante diſpenſationem obtentam, unica filia, quam habebat, viam fuerit univerſæ carnis ingreſſa, prout tua conſultatio continebat: Diſſimulare poteris, ut remaneat in copula ſic contracta, cùm ex ſeparatione (ſicut aſſeris) grave videas ſcandalum imminere.

SUMMARIUM.

1 *Diſpenſatio obtenta à Papa non valet ſuper matrimonio inter conſanguineos contracto, ſi ibi falſa cauſa ſit expreſſa, niſi eam poſteà Papa confirmet.*
2 *Veritas narratorum eſt conſideranda ſecundum tempus datæ impetrationis.*
3 Diſſimulare poteris, *hæc verba habent vim diſpenſationis.*
4 *Subreptio in expreſſione falſæ cauſæ vitiat diſpenſationem ipſo facto.*
5 *Falſum exprimere deteſtabilius eſt, quàm verum tacere.*
6 *Diſpenſandi cauſa legitima ſuper matrimonio contracto in gradu prohibito, eſt ſoboles ex eo ſuperſtes.*
7 *Diſpenſatur ſuper matrimonio tam contracto, quàm contrahendo, ſi timeantur ſcandala, vel futuræ inimicitiæ, & n. ſeqq.*
Declaratur, n. 12. 14.
8 *Propter ſcandalum, receditur à diſpoſitione juris poſitivi.*
9 *Diſpenſatio an ſit concedenda in ſecundo affinitatis gradu ad evitandas inimicitias, & lites inter familias illuſtres. & n. ſeqq. uſque in fin.*
10 *Diſpenſatio in ſecundo gradu ex Concilio Tridentino non concedenda, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.*
Quod locum habet tam in ſecundo affinitatis, quàm conſanguinitatis, ibid.
11 *Et copula, & reſolvitur in disjunctivam.*
12 *Inimicitiæ privatorum non referunt ad publicam cauſam.*
13 *Periculum, ne civitas factionibus dividatur, eſt juſta cauſa diſpenſandi in ſecundo gradu conſanguinitatis.*
14 *Scandalum quod orireiur, ſi nuptiæ jam publicatæ non ſequerentur, non ex juſta cauſa diſpenſandi in ſecundo affinitatis.*
15 *Etiamſi copula interceſſerit, & mulier aliàs diffamata remaneret.*

1 QUia circa. Non valet diſpenſatio obtenta à Papa ſuper matrimonio inter conſanguineos contracto, ſi ibi falſa cauſa ſit expreſſa, niſi eam poſteà Papa confirmet. Hoc intendit ſecundùm intellectum, quem dicunt eſſe verum, & communem, Abb. Præpoſ. & Alexan. de Nævo. Primò recitat, & tacitè damnat diſpoſitionem: Secundò eam tolerat ex cauſa, ibi, *Cùm tamen.*

2 Nota primò ibi, *Ante diſpenſationem viam fuerit univerſæ carnis ingreſſa*: Veritatem narratorum eſſe conſiderandam ſecundùm tempus datæ impetrationis; non enim ſufficit narrata priùs fuiſſe vera, vel poſt impetrationem verificari, ut notatur *in c. Dilectus, il ſecondo, de præb. & hîc*, per Hoſt. *poſt princ. In ver. Ingreſſa*, Jo. Andr. *n.* 3. Abb. *n.* 4. & Alex. de Nævo *in ult. notab.* & clarè probatur hîc. Nam iſte impetrans habuerat filiam, ſed eam non habebat tempore impetrationis, quia priùs ex hac vita migraverat; & ideò diſpenſatio fuit ſubreptitia, ac nulla, ut in textu: Generaliter autem, an & quando in litteris gratiæ, vel juſtitiæ attendatur tempus datæ, vel receptionis, ſeu executionis litterarum, recurrere ad notabilem theoricam Abb. *in d. c. Dilectus n.* 7. & ibi dixi *à n.* 1. *uſq. in fin.* & quando ſpectetur initium, vel finis vide plenam gloſ. *in c. Dudum, il primo, ver. Electionis tempore, ſuprà de elect.*

Secundò, nota illa verba, *Diſſimulare poteris*, quæ habent vim diſpenſationis; etenim cùm diſpenſatio ob expreſſionem falſæ cauſæ, & matrimonium exindè contractum non valerent, ſtultum eſſet dicere, ut manerent in adulterio; quæ ſunt verba Innoc. *hîc in fine*, cum quo tranſeunt Hoſt. *poſt princ. in verb. Diſſimulare*, & Joan. Andr. *n.* 3. *in eod. verb.* Unde expone verba, *Diſſimulare poteris*, ideſt, ex certa ſcientia, & ex noſtra licentia, quam damus auctoritate præſentium, & ſic quod nullum erat, roboramus, *c. penult. de ſupplen. neglig. Prælator. c. Super eo, de cognat. ſpirit.* prout exponunt Goffred. Hoſt. & Jo. Andr. *locis proximè citatis.* Et ex hoc intellectu collige, ſubreptionem in expreſſione falſæ cauſæ vitiare diſpenſationem ipſo facto, ad quod eſt tex. expreſſus *in c. 2. in fin. de fil. Presb. lib.* 6. ubi apertè probatur, diſpenſationem eſſe nullam ipſo jure per ſubreptionem commiſſam in tacendo verum: ergo fortiùs in exprimendo falſum, ut hîc, quia deteſtabiliùs eſt falſum exprimere, quàm verum tacere; & ita illum textum ad hoc expendit Abb. *hîc n.* 5. 3 4 5

Ultimò nota ex textu duas cauſas diſpenſandi ſuper matrimonio contracto in gradu lege canonica prohibito. Prima eſt, quando ex matrimonio ſic contracto ſoboles eſt ſuperſtes: nam favore filiorum in tali matrimonio diſpenſatur ut hîc notat Bernard. poſt caſum, & reliqui poſt eum. Secunda cauſa eſt propter ſcandalum vitandum, ut in fin. tex. & notant Hoſt. *in fin.* Jo. Andr. *n.* 4. Henric. Boich. *in fin.* Abb. *n.* 2. Præpoſit. *n.* 1. & Alex. de Nævo *num.* 2. Et hæc eſt cauſa ſufficiens, nedum ſuper matrimonio jam contracto, ſed etiam ſuper contrahendo, ut dicunt Abb. Præpoſ. & Alexan. de Nævo *locis citatis*, quia propter ſcandalum receditur à diſpoſitione juris poſitivi, *c. Quod ſuper his, ſuprà eodem cap. 2. de tempor. ordin. & c. Cùm ex injuncto, de novi oper. nunciat.* ſecundùm Jo. Andr. *hîc nu.* 4. idem ſi timeantur futuræ inimicitiæ, & jurgia, ut per Felin. *conſ.* 26. *n.* 15. *verſ. Unde conſiderandum eſt*, & Menoch. *conſ.* 385. *n.* 7. *vol.* 4. & ita quotidie Papa diſpenſat inter conſanguineos, & affines propter bonum pacis futurum, vel ſcandalum vitandum; prout etiam obſervat Sac. Pœnitentiaria in impedimentis occultis. 6 7 8

Ex facto quæſitum eſt, num concedenda ſit diſpenſatio in ſecundo affinitatis gradu ad vitandas inimicitias, & lites inter familias illuſtres? 9

Sanctiſſimus mandavit examinari in S. Congr. Concilii, an concedenda ſit diſpenſatio in ſecundo gradu affinitatis, pro quo ſupplicat Sereniſſimus Bavariæ Dux per litteras Sanctitati Suæ directas.

Pro cauſa affertur ſuſpicio litium, & inimicitiarum inter familias illuſtres, eò quo vir fuerit à ſponſa hæres inſtitutus cognatis præteritis, & vulgata fuerit fama futurarum nuptiarum.

Decretum Concilii Tridentini *c.* 5. *ſeſſ.* 24. *de reſor. matr.* quo ſtatuitur, ut in ſecundo gradu numquam diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam, habet locum tam in ſecundo affinitatis, quàm conſanguinitatis, ut tradit Navarr. *de conſang. & affinit. conſ.* 4. *n.* 8. & ſæpiùs cenſuit S. Congregatio; unde non eſt opus diſcutere, an ſecundus affinitatis æquipolleat tertio conſanguinitatis, quod non- 10

nonnulli cenſuerunt. Satis enim eſt ex Concilio, juxta interpretationem S. Congregationis, prohiberi diſpenſationem etiam in ſecundo affinitatis, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.

11 Sed quia copula illa, &, reſolvitur in disjunctivam, ut eadem Sacra Congregatio aliàs declaravit, adeòut alterutrum ſufficiat, vel diſpenſationem magnis Principibus concedi, vel ſubeſſe cauſam publicam ejus concedendæ inter alios, quàm magnos Principes; cùm hoc caſu non ſint magni Principes, qui petunt diſpenſationem, ſed ſolùm ex illuſtri familia; tota difficultas reducitur ad cauſas, quarum
12 hic nulla affertur, quæ publica videatur. Nam bonum pacis, & vitatio litium, & inimicitiarum, quæ orirentur inter utramque familiam, ſi Carolus in matrimonium non duceret virginem partis adverſæ ſibi in ſecundo affinitatis gradu conjunctam, non eſt cauſa publica: neque enim privatorum diſſidia, & inimicitiæ reſpiciunt publicam cauſam, ut animadvertit S. Congr. in cauſa diſpenſationis Alexandri de
13 Cordelles nobilis Barcinonenſis 1605. Et propterea multò ante cùm peteretur diſpenſatio à Primatibus Civitatis Hiſpalenſis ſuper ſecundo conſanguinitatis, & Rex Catholicus pro diſpenſatione urgeret, & contrahentes allegarent periculum, ne Civitas factionibus divideretur, & plura ſequerentur homicidia, niſi concederetur diſpenſatio: Sac. Congr. cenſuit non aliter concedendam diſpenſationem, quàm ſi de tali periculo publicum Regis teſtimonium haberetur; quod tamen nunquam habuerunt contrahentes, licèt Rex Catholicus priùs pro eis ſupplicaſſet, ac proindè diſpenſationem non obtinuerunt. Tunc itaque ſenſit Sacra Congr. oportere cauſam inimicitiarum non reſpicere tantùm privatas familias, ſed univerſam Civitatem, ut cauſa publica dici poſſit: imò tunc etiam conſideratum fuit periculum ſimultatum, etiam publicarum, non eſſe attendendum, quia vigente ſæculari poteſtate, poſſunt, qui ad arma confugiunt, a Magiſtratibus coerceri. At verò hoc caſu nec ulla quidem etiam privata cauſa inimicitiarum urget, quia virgo non fuit deflorata, nec ſuſpicio ulla irrepſit deflorationis, ita ut honoris cauſa potuerint graves inimicitiæ ſuſcitari; ſed tantum maritus fuit hæres inſtitutus ab uxore, & cognati præteriti, quæ cauſa eſt merè civilis, & ſolum parere poteſt veriſimiliter lites, ac diſcordias inter utramq; familiam, quæ litis occaſione oriuntur. Quas tamen diſcordias ſæcularis Magiſtr. authoritas ſedare facilè poterit.

Alia cauſa ſcandali vitandi, quod orir etur, ſi hoc matri- 14
monium non ſequeretur, & quod vulgata jam ſit nuptiarum fama, certè nec gravis, nec publica eſt; imò talis, quæ facilè à quolibet diſpenſationem poſtulante afferri poſſet, adeòut eſſet in poteſtate affinium, & conſanguineorum, liberiùs ſimul verſando dare cauſam diſpenſationis. Et eò magis, quòd hoc caſu nec ſimul verſati ſunt, ſed tantum rumor irrepſit futurarum nuptiarum. Quamobrem ſi ſcandalum ſpectandum eſt, majus orietur ſcandalum ex conceſſione diſpenſationis non ſubſiſtente cauſa à Concil. requiſita.

Poſtremò, cum olim fuiſſet petita diſpenſatio in ſecundo 15
affinitatis ſequuta copula, non tamen ſpe faciliùs obtinendi diſpenſationem, ne mulier diffamata, & innupta remaneret, & ſcandala orirentur; S. Congr. Concilii etſi Cardinalis Arigonius dixiſſet in Dataria, has diſpenſationes ſæpè fuiſſe conceſſas, cùm tamen S. Congr. ſemper exiſtimaverit non concedendas, cenſuit nihil eſſe reſcribendum.

DE CONSANGUINITATE, ET AFFINITATE.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT VIII.

NOn debet reprehenſibile judicari, ſi ſecundùm varietatem temporum, ſtatuta quandoque varientur humana, præſertim cùm urgens neceſſitas, vel evidens utilitas id expoſcit: quoniam ipſe Deus ex his, quæ in veteri teſtamento ſtatuerat, nonnulla mutavit in novo. Cùm ergo prohibitiones de conjugio in ſecundo & tertio affinitatis genere minimè contrahendo, & de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis, cognationi viri non copulanda prioris, & difficultatem frequenter inducant, & aliquando periculum pariant animarum; cùm ceſſante prohibitione ceſſet effectus: conſtitutiones ſuper hoc editas, ſacri approbatione Concilii revocante, præſenti conſtitutione decernimus, ut ſic contrahentes de cætero liberè copulentur. Prohibitio quoque copulæ conjugalis, quartum conſanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt abſque gravi diſpendio hujuſmodi prohibitio generaliter obſervari. Quaternarius verò numerus benè congruit prohibitioni conjugii corporalis: de quo dicit Apoſtolus, quòd vir non habet poteſtatem ſui corporis, ſed mulier; neque mulier habet poteſtatem ſui corporis, ſed vir: quia quatuor ſunt humores in corpore, qui conſtant ex quatuor elementis. Cùm ergo jam uſque ad quartum gradum prohibitio conjugalis copulæ ſit reſtricta, eam ita volumus eſſe perpetuam, non obſtantibus conſtitutionibus ſuper hoc dudum editis, vel ab aliis, vel à nobis, ut ſi quis contra prohibitionem hujuſmodi præſumpſerit copulari, nulla longinquitate defendatur annorum: cum diuturnitas temporum non minuit peccatum, ſed auget; tantòque ſunt graviora crimina, quantò diutiùs infelicem animam detinent alligatam.

SUMMARIUM.

1 *AFfinitatis impedimentum in ſecundo, & tertio genere ſublatum eſt, & n. 14.*
2 *Idem de impedimento, quo ſoboles ſuſcepta ex ſecundis nuptiis conjungi non poterat conſanguineis prioris viri, & n. 15.*
3 *Impedimentum conſanguinitatis, & affinitatis, ultra quartum gradum non extenditur, & n. 16.*
4 *Papa licèt ſupremam habeat authoritatem, timet tamen ſe reprehendi.*
5 *Leges humanæ variari debent ex temporum varietate.*
6 *Canonum antiquorum rigor cur noſtris temporibus non ſit uſquequaque obſervandus.*
7 *Ob fornicationem ſimplicem olim deponebatur non ſolum Clericus, ſed etiam Epiſcopus.*
8 *Hodie ſecus, niſi fornicatio, ſit notoria, vel ſcandaloſa, aut diu continuata.*
9 *Depoſitionis pœna olim dignum erat quodlibet mortale peccatum.*
10 *Scientia juris eſt de æternis, quantum ad ſuam originem, quæ eſt dictamen rectæ rationis.*
11 *Legum finis eſt invariabilis.*
12 *Lex correcta, & corrigens, idem ſunt.*
13 *Jus Canonicum eſt jus humanum, ſed largè dicitur jus Divinum.*
14 *Affinitatis genera quæ ſint, & in quo differant à gradibus.*
16 *Affinitatis impedimentum, quod oritur ex fornicatione poſt Concilium Tridentinum ultra ſecundum gradum non extenditur.*
17 *Etiamſi ſuperveniat poſt matrimonium contractum.*

18 *Et*

18 *Et ultra ſecundum gradum nec dirimit matrimonium, nec ſponſalia de futuro.*
19 *Nec impedit contrahendum.*
20 *Impedimentum publicæ honeſtatis, quod olim oriebatur ex ſecundo, & tertio genere affinitatis, ſublatum eſt à Concilio Generali.*
Idem in publica honeſtate, quæ oriebatur ex ſecundis nuptiis inter ſobolem ex illis ſuſceptam, & conſanguineos primi viri, n. 22.
Sed publica honeſtas, quæ oritur ex ſponſalibus de futuro, non eſt ſublata, n. 23.
Et multò minùs, illa, quæ oritur ex ſponſalibus de præſenti, n. 24.
21 *Vitium quoties ex una radice naſcitur, conſequens eſt, ut una lege tollatur.*
25 *Cognationis legalis impedimentum à Concilio Generali non eſt ſublatum.*
26 *De impedimento publicæ honeſtatis tollendo, vel reſtringendo, actum fuit in Concilio Lugdun. ſed nihil obtentum.*
27 *At ex Tridentinum hoc impedimentum non oritur ex ſponſalibus nullis, & ex validis primum gradum non excedit.*
28 *Et hoc in ſponſalibus de futuro, ſed in ſponſalibus de præſenti adhuc durat ad præſcriptum juris veteris.*

1 NOn debet. Tollitur prohibitio contrahendi matrimo-
2 nium in ſecundo, & tertio affinitatis genere. Item
tolitur prohibitio, per quam ſoboles ſuſcepta ex ſecundis
3 nuptiis conjungi non poterat conſanguineis prioris viri: &
prohibitio conjugii ultra quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum non extenditur. Hoc ſtatuit juxta ordinem litteræ, ſecundùm Abbat. & Alex. de Nævo: & concordant, licèt ordine inverſo, Jo Andr. Butr. Card. Anchar. & Præpoſ. Dividitur in quatuor partes. Primò excuſat correctionem juris Antiqui. Secundò ibi, *Cùm ergo*, excuſationem declarans, in duobus illud tollit. Tertiò reſtringit, reſtrictionis cauſam reddens, ibi, *Prohibitio*. Quartò prohibitionem reſtrictam fortificans, conſtitutiones contrarias tollit, & cauſas reddit, ibi, *Cùm ergo*.
4 Nota primò ibi, *Reprehenſibile*, Summum Pontificem,
licet ſupremam habeat poteſtatem, timere tamen ſe reprehendi, ut hic innuitur, *& in c. Niſi ſuprà de uſu pallii, & in cap. Ut noſtrum, ut Eccleſ. Benef.* Sed quidquid timeat multoties mordetur: quod tamen non fit abſque peccato, ut *c. 1. infrà de maledict.* ſecundùm Hoſt. *hìc nu. 1.* & Joan. Andr. *num. 2.*
5 Secundò nota ibi, *Temporum*, ſtatuta humana variari
debere ex temporum varietate, ut hìc, & in concor. allegat
in gloſſ. 1. Nec mirum; quia lex debet tempori eſſe con-
6 veniens, *c. Erit autem lex, 4. diſtin.* Quo fit, ut rigor antiquorum Canonum in pœnis infligendis hodie non ſit uſquequaque obſervandus, quia, ut inquit text. *in c. Fraternitatis, 34. diſtin.* defectus noſtrorum temporum, quibus non ſolùm merita, ſed corpora ipſa hominum defecerunt,
7 diſtrictionis Canonicæ non patitur in omnibus manere
cenſuram. Unde olim propter ſimplicem fornicationem de rigore deponebatur non tantùm Clericus, ut *c. Si quis Clericus, & cap. Presbyter, 81. diſt.* ſed etiam Epiſcopus; ut *c.*
8 *ſeqq. & c. Lator,* & ibi gloſſ. 2. q. 7. Sed hodie ob ſimplicem
fornicationem non fit depoſitio, ut *cap. A multis, de ætat. & qualit.* niſi ſit notoria, vel ſcandoloſa, aut diù continuata, *c. Quam ſit, infrà de exceſſ. Prælator & c. Ex parte, Adæ, ſuprà de teſtib. cum concord.* ut per Butr. *in c. At ſi Clerici n.*
9 13. *verſ. Per hoc patet an ſimplex fornicatio, de judic.* Quinimò quodlibet mortale peccatum olim erat depoſitione dignum *c. Si Diaconus, 81. diſt. & d. c. Presbyter.* ſed hodie ſervabitur in his, prout legitur, & notatur *in d. c. At ſi Clerici,* maximè per Ant. de Butr. *d. n. 13.* & Abbas *n. 35.*
10 Ex his nonulli detrahunt ſcientiæ juris, aſſerentes eam
non eſſe propriè ſcientiam: quia ſcientia eſt de incorruptibilibus, & de impoſſibilibus aliter ſe habere, ut habetur *primo Poſterior.* Sed leges humanæ mutantur quotidie, ut hìc. Verùm ut benè reſpondent Cardin. *n. 2.* & Abbas *in 1. notab. verſ. Et per hoc dicunt;* Scientia juris eſt de æternis quantùm ad ſuam originem, quæ eſt directio, ſeu dictamen rectæ rationis; nam lex ſemper editur, ut appetitus noxius ſub juris regula coerceatur, ut habetur ſupr. in procem.
11 Itaque tametſi mutentur Conſtitutiones particulares, ta-
men finis legis, quod eſt primum in intentione Legiſlatoris eſt invariabilis, & leges deſerviunt fini ſemper enim lex debet eſſe rationabilis, & ſic fundata ſuper ratione naturali, & immutabili, aliàs non eſt lex, ut *c. Conſuetudo, 1. diſt. &*
d. cap. Erit autem lex, 4. diſt. Et ex hoc refert Cardin. *d. n.* 12
2. Præceptorem ſuum publicè diſputando, & in libro de ſomnio tenuiſſe, legem corrigentem, & correctam idem eſſe. Et ſubdit ex his repelli inſulſas cogitationes Logicorum, qui carpunt quod non intelligunt.
Tertiò nota ibi, *Humana*, Jus Canonicum eſſe jus hu- 13
manum, Card. *hic n. 1.* alibi tamen dicitur jus Divinum, ut *cap. Nimis, de jurejur. cap. Qualiter, de accuſat. & c. 1. de jurament. calum.* ubi lex canonica appellatur divina, & lex civilis humana. Sed in hoc intelligas largè; nam ſtrictè Summorum Pontificum, & Conciliorum Conſtitutiones jus divinum dici non poſſunt, ut hìc per Abbat. *n. 4*
Quartò nota ibi, *Revocantes;* hodie ſublatam eſſe anti- 14
quam prohibitionem contrahendi matrimonium in ſecundo, & tertio genere affinitatis. De ſecundo habetur *in cap. De propinquis, 35. q. 3.* De tertio verò *in cap. Porrò, eadem cauſ. & q.* Nec obſtat, quod Gregorius *in c. Fraternitatis, 35. quæſt. 10.* dixerit: *Qui diſſolvit hæc genera affinitatis, negat verbum Dei in æternum manere:* quoniam, ut reſpondet gloſ. *hic in ver. Revocantes*, hoc intelligi debet ſine cauſa, & ab alio, quàm ſucceſſore Gregorii: ad hoc *c. Innotuit, §. Quamvis autem, ſuprà de elect.* Itaque hodie non remanet, niſi primum affinitatis genus, reſtrictum tamen ad quartum gradum, ut hìc. Ut autem intelligas, quæ ſint ſecundum, & tertium affinitatis genera, & in quo differant genera, & gradus, conſule gloſſam magnam hìc, quæ mira facilitate hoc declarat: & eam probant, & commendant communiter ſcribentes.
Quintò nota ibi, *Non copulanda*, ſimiliter ſublatam eſſe 15
veterem prohibitionem, qua cautum erat, ut nullus de conſanguinitate viri præmortui poſſet matrimonium contrahere cum prole ex ſecundo viro per mulierem ſuſcepta: & ſimiliter ut nullus de conſanguinate uxoris præmortuæ poſſet contrahere cum prole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis viri: de qua prohibitione habuimus rubricam in veteri compilatione de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis ut hìc referunt Joan. Andr. *n. 4. in verb. Non copulanda,* & Cardin. *poſt princ.* Et quamvis Abb. Antiq. *n. 3.* multum ſe involvat circa hujuſmodi ſobolem ex ſecundis nuptiis ſuſceptam in perquirendis exemplis, quando contingat, ut quis contrahat cum ſorore fratris: tamen facilè ponuntur per Jo. Andr. *n. 6* cum quo alii tranſeunt.
Sextò nota ibi, *Quartum conſanguinitatis, & affinitatis* 16
gradum; prohibitionem conjugii inter conſanguineos, & affines, quæ olim uſque ad ſeptimum gradum prætendebatur, *cap 1. & cap. Nullum, 35. q. 3. & c. Ad ſedem, 35. qu. 5.* hodie reſtrictam uſque ad quartum incluſivè. Sed reſpectu affinitatis hoc intellige de illa, quæ oritur ex copula conjugali, non autem de illa, quæ oritur ex fornicatione, & matrimonium poſt contractum dirimit. Hæc enim noviſſimè reſtricta eſt à Trid. Synodo ad eos tantùm, qui in primo, & ſecundo gradu conjunguntur, adeòut in ulterioribus gradibus matrimonium poſteà contractum non dirimat, ut *in cap. 4. ſeſſ. 24. de reformat. matrimon.* quod etiam advertunt Navarrus *in Manuali c. 22 nu. 42* & Cardin. Tolet. *in Summa lib. 7. cap. 11. num. 4.* & S. Congregatio ejuſdem Concil.
interpres declaravit hoc habere locum etiam in impedi- 17
mento affinitatis ſuperveniente matrimonium contractum, & ultra ſecundum gradum non extendatur; quia ſi Concilium ſuſtulit, quod eſt majus, cenſebitur etiam ſuſtuliſſe, quod eſt minus, nempè hanc affinitatem ſupervenientem, & quia ſi Concilium primum, & ſecundum gradum, ergo in omnibus, &c. Sanctiſſimus Congregationis ſententiam ſibi relatam approbavit, non tamen voluit edi hac de re aliquam regulam; ſed ore tantùm, & litteris Congregationis petentibus reſponderi. Rurſus
cenſuit Sacra Congregatio, hujuſmodi reſtrictionem ad 18
primum, & ſecundum gradum extendi etiam ad ſponſalia per verba de futuro contracta, adeòut niſi in primo, & ſecundo gradu hujuſmodi affinitatis non dirimantur.
Et quamvis contextus Concilii non addat affinitatem ex 19
copula illicita ultra ſecundum gradum impedire matrimonium contrahendum, ſed tantum dicat dirimere poſt contractum: tamen S. Pius V. In ſuo motu proprio incipien.

Ad Romanum edito anno 1566 *die* 20 *Auguſti*, declaravit prædictam affinitatem nec dirimere, nec impedire.

20 In gloſſa magna in fine: nota per hanc Conſtitutionem ſublatum eſſe impedimentum publicæ honeſtatis, quod oriebatur ex ſecundo, & tertio genere affinitatis, ut *in c. Porrò*, 35. *q.* 3. ibi enim prohibetur ſecundum genus; & præter hoc impedimentum erat ibi etiam publica honeſtas, ut in uxoribus duorum fratrum, ſive conſobrinorum; uno igi-
21 tur ſublato per hoc capitulum, tollitur, & aliud. Nam quoties vitium ex una radice naſcitur, conſequens eſt, ut una lege tollatur, *l. ult. in fin. C. de nupt. l. Duobus*, § *Colonus*, *ff. jurejur. l. Si colonus*, *ff. Arbor. furtim caſarum*; & nota benè hanc theoricam gloſſæ ad interpretationem ſtatutorum.

22 Ob eamdem rationem, cùm prohibitio de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis non copulanda cognationi viri prioris ſublata ſit per hanc Conſtitutione, ſimiliter ſublata erit pu-
23 blica honeſtas inde proveniens. At verò publica honeſtas, quæ oritur ex ſponſalibus de futuro, juxta textum *in cap. Duo pueri*, & *cap. Acceſſit*, *ſuprà de ſponſat. impuber.* & *in c. Juvenis*, *de ſponſal.* per hanc Conſtitutionem minimè tollitur, cùm de ea hìc nihil dicatur, ſecundùm gloſſ. cum qua concordant Innoc. *in princ.* Abb. Antiq. *n.* 4. & Docto-
24 res communiter. Et longè minùs tollitur per hanc Decretalem publica honeſtas, quæ oritur ex ſponſalibus de præſenti; nam major honeſtas exigit, ut non ducam eam in uxorem, quæ fuit ſponſa de præſenti conſanguinei mei, quam ut abſtineam ab ea, quæ fuit ſponſa conſanguinei mei de futuro, ut ad litteram inquit Abb. *hìc num.* 13. & tenent Doctores *in cap. Sponſam ſuprà de ſponſal.* Et ob rationem
25 gloſſæ ſimiliter per hanc Conſtitutionem non tollitur impedimentum cognationis legalis, de quo *in cap. un. ſuprà de cognat. legal.* ſecundùm Hoſt. *hìc n.* 7. qui tamen optat has quoque revocari per expreſſam Conſtitutionem, quia modicum rationis habent, ſecundùm quam magnum dirimunt Sacramentum.

26 Sed ut notabiliter refert hìc Joan. Andr. *num.* 14. in Concilio Lugdunen. ſub Gregorio X. actum fuit de tolerando impedimento juſtitiæ publicæ honeſtatis, & aliquibus viſum eſt illud ſimpliciter tolerandum: aliis hoc durum videbatur, ſed ſuadebant dari poteſtatem Epiſcopis in illo diſpenſandi: alii ſuadebant illud reſtringi ad ſponſam primi, & ſecundi gradus tantum, & in aliis duobus tolli: & quamvis deliberatum fuiſſet per Præſidentes, ut ſecundùm hoc ultimum fieret Conſtitutio, tamen non fuit obtentum.

Cæterùm poſtea ſupervenit Concilium Tridentinum, 27
quo ex parte ſatisfactum eſt deſiderio Hoſt. & amplius obtentum, quam deliberatum fuerit in Concilio Lugdun. nam juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione valida non erunt, prorſus ſublatum eſt (cum tamen jure veteri publica honeſtas oriretur etiam ex ſponſalibus nullis, dummodò non eſſent nulla ex defectu conſenſus, ut *cap. unic. de ſponſ. lib.* 6.) Ubi autem valida fuerint primum gradum non excedunt, ut patet *in cap.* 3. *ſeſ.* 24. *de reform. matrim.* ubi ſubjungitur ratio, quia in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſque diſpendio obſervari: quæ ratio deſumpta eſt ex hac Decretali in ea parte, in qua reſtringitur impedimentum conſanguinitatis, & affinitatis ad quartum gradum.

Adverte tamen, quia ex decreto *dict. cap.* 3. non eſt re- 28
ſtricta publica honeſtas, quæ oritur ex ſponſalibus de præſenti, ſeu ex matrimonio rato, non conſummato, quia licèt illud non ſit affinitas, ſed publica honeſtas, tamen eſt fortius impedimentum, quàm illud, quod oritur ex ſponſalibus de futuro: & ideò minimè reſtrictum eſt a Concilio, ſed adhuc durat in omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilii introductum erat, ut in Declaratoria S. Pii V. quæ incipit, *Ad Romanum*, edicta Kalendis Julii 1565. ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii. Quod locum habet, etiamſi matrimonium ſit nullum ex alia cauſa, quam ex defectu conſenſus, ut ſcripſi latius *in c. Ad audientiam in* 1. *qu. ſuprà de ſponſal.*

DE CONSANGUINITATE, ET AFFINITATE.

Gregorius IX.

CAPUT IX.

VIr qui à ſtipite quarto gradu, & mulier, quæ ex alio latere diſtat quinto, ſecundùm regulam approbatam, qua dicitur: Quoto gradu remotior differt à ſtipite, & à quolibet per aliam lineam deſcendentium ex eodem: licitè poſſunt matrimonialiter copulari.

S U M M A R I U M.

1 *GRadu quarto, vel citeriori diſtans à ſtipite, cum diſtante quinto, vel ulteriori contrahere poteſt.*
2 *Gradu quoto remotior perſona diſtat à communi ſtipite, toto diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineam.*
3 *Etiamſi alter eorum diſtet à ſtipite in primo gradu, & n.* 8. *& n.* 11. *& ſeqq.*
4 *Gradum remotiorem in diſpenſationibus matrimonialibus non ſufficit exprimere, ſi alter ex conjunctis primum gradum quoquomodo attingat, & n.* 7.
5 *Sed in aliis gradibus remotior attenditur, & trahit ad ſe propinquiorem.*
6 *Gradus in aſcendentibus tot ſunt, quot perſonæ dempto ſtipite.*
7 *Gradus primus, non autem remotior attenditur quoad obtinendam diſpenſationem, non autem ad inducendum impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, aut publicæ honeſtatis, & n. ſeqq.*
9 *Gradus primus, & ſecundus publicæ honeſtatis ſublatus eſt à Concilio Tridentino, cùm fiat computatio à remotiori.*
10 *Affinitas ex fornicatione an hodie dirimat matrimonium ſecundo, & tertio gradu, & nu. ſeqq. uſque ad num.* 17.
11 *Affinitatis impedimentum ex fornicatione reſtrictum eſt à Concilio Tridentino ad primum, & ſecundum gradum.*
12 *Conſanguinei, & affines de jure antiquo prohibebantur copulari uſque ad ſeptimum gradum.*
14 *Gradus propinquior num in diſpenſationibus ſit attendendus, & n. ſeqq.*
15 *Ex Conſtitutione Pii IV. gradus propinquior exprimendus, non tamen ſuper eo diſpenſandum.*
16 *Eadem Conſtitutio quoad expreſſionem propinquioris revocata eſt à S. Pio V. præterquam quoad primum gradum, & declarationem ſuper remotiori.*
17 *Affinitas, quæ ex fornicatione poſt contractum matrimonium ſuperveniens debiti exactionem impedit, an cenſeatur ad primum & ſecundum gradum reſtricta à Concilio Tridentino, & n. ſeqq.*
18 *Affinitas ex fornicatione ultra ſecundum gradum, nec cauſat impedimentum dirimens, nec impediens.*
19 *Matrimonium contrahere plus eſt, quam debitum exigere.*
20 *Caſus omiſſus habetur pro expreſſo, ſi in eo concurrat ſimilitudo, vel identitas rationis.*
21 *Idem, ſi aliàs ſequeretur abſurdum.*
22 *Matrimonium an poſſit eſſe inter aſcendentes, & deſcendentes ultra quartum gradum, & nu. ſeqq. uſque in fin.*

23 *In-*

23 *Infra quartum eſt prohibitum ſaltem jure Eccleſiaſtico.*
24 *Lex generalis non corrigit legem ſpecialem, & n. 26.*
25 *Adam ſi hodie viveret, non poſſet cum aliqua matrimonium contrahere.*
27 *Lex civilis non potuit ſtatuere impedimentum dirimens matrimonium in infinitum inter aſcendentes, & deſcendentes.*
28 *Matrimonium in linea recta aſcendentium, & deſcendentium, an, & uſque ad quem gradum ſit irritum jure naturæ, & num. ſeqq. uſque in fin. maxime num. 33.*
29 *Non eſt irritum jure divino poſitivo.*
Gradus nullus jure divino hodie prohibitus eſt, qui idem non ſit prohibitus jure naturæ, ibid. & n. 31.
30 *Præcepta* Levitici 18. *quoad tot perſonarum inhabilitationem ad matrimonium contrahendum, judicialia ſunt, & ideò evacuata per Adventum Chriſti.*
31 *Præceptum nullum in lege Evangelica continetur, quod non ſit juris naturalis, præter præcepta de Sacramentis, & de Fide.*
32 *Matrimonium inter parentes, & filios conſiſtere non poteſt, ipſo jure naturali prohibente.*
33 *Sororum & fratrum commiſtio quantò fuit antiquior compellente neceſſitate, tantò poſteà facta eſt damnabilior Religione prohibente, & n. 34.*
35 *Papa poſt diſpenſare cum omnibus perſonis conjunctis, niſi cum patre, & matre, ut matrimonium contrahant.*

1 VIr qui. Se ſummat, ſecundùm Jo. Andr. ſed jungendo textum cum gloſ. hoc intendit: Diſtans à ſtipite quarto gradu, vel citeriori, cum diſtante quinto, vel ulteriori contrahere poteſt.

2 Nota ex textu, & gloſ. ſecundùm Abb. *in 2. not.* regulam infallibilem in computandis gradibus in linea tranſverſali, ſeu collaterali, videlicet quoto gradu remotior perſona diſtat à ſtipite, ſeu communi parente, toto diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineam. Quo fit, ut duo conſanguinei, quorum unus à communi ſtipite diſtat quinto, & alter quarto per aliam lineam, poſſint matrimonialiter copulari, nimirum quia computatio fit à remotiori, & ſic inter ſe diſtant quinto, in quo gradu nulla eſt prohibitio, *c. Non debet, ſupra eodem*; & ita hìc eſt caſus ſecundùm Abb. Alex de Nævo, & Præpoſ. in ſumm. textus.

3 Quod vendicat ſibi locum, etiamſi eorum alter diſtet à ſtipite in primo gradu, quia nihilominùs cum diſtante quinto validè contrahit: & quamvis aliqui contradicant; tamen hæc opinio vera eſt & communis, eamque amplectitur gloſ. ult. hìc, quæ graduum computationem explicat ſatis dilucidè, Jo. Andr. *n. 2.* Butr. *n. 4.* & Præpoſ. *in fin* Steph. de Gaet. *in repet. c. Ad limina* 30. q. 1. §. 4. q. 132. *n.* 358. Cov. *in 4. Decretal. in 2. part. c. 6. §. 6. in fin*

4 Adverte tamen, quia in diſpenſationibus matrimonialibus, ſi aliquis ex conjunctis primum gradum quoquomodo attingat, non ſufficit gradum remotiorem exprimere, ſed exprimendus eſt primus, in quo Summus Pontifex numquam diſpenſare intendit: in aliis verò gradibus remotior
5 attenditur, & trahit ſecum propinquiorem; ideòque ſufficit exprimere remotiorem, obtentis tamen poſteà ſuper propinquiore litteris declaratoriis, ut in Regula S. Pii V. Declaratoria Regulæ Pii IV. publicata die 20. Auguſti 1566. & hìc junge quod dicam infrà *in 1. qu.*

6 In aſcendentibus verò alia datur regula, ſecundùm Abb. hic *nu.* 4. videlicet quot ſunt perſonæ, tot ſunt gradus dempto ſtipite; & ideò demitur ſtipes, quia filius eſt ex ſanguine patris; unde non fit deſcenſus per duos gradus, ſed per unum dumtaxat, de quo pleniùs in arbore conſanguinitatis, & per Magiſtrum ſentent. *in 4. diſtinct. 46. de comput. grad. conſanguinit.*

7 Hinc Antonius, qui mulierem quamdam cognoverat, ejus mulieris neptem, ideſt filiæ filiam, in uxorem ducere volens, dubitavit, an ſibi liceret, cùm Concilium Tridentinum ad primum, & ſecundum gradum reſtrinxerit hanc affinitatem, & an attendatur primus, cùm in utroque mulieri prædictæ conjugatur? Sacra Congregatio cenſuit non licere, & primum gradum attendi, quia in linea tranſverſali, cùm gradus eſt inæqualis, computatio fit à remotiori: ſed in aſcendentibus, quot ſunt perſonæ, tot gradus, unde perſona matris facit primum gradum, Abb. *in cap. final. de conſanguinit. & affinit.* Ampliùs dictum fuit, etiamſi ageretur de Collateralibus, quia attingitur primus gradus, non poſſe attendi remotiorem, ob Bullam S. Pii V.

Cave tamen, ne decipiaris, quia exceptio, quæ habetur 8
in eadem Bulla Pii V. videlicet ut non ſufficiat exprimere gradum remotiorem, ſi alter ex conjunctis primum gradum attingat, locum habet in terminis, in quibus loquitur, id eſt, quoad obtinendas diſpenſationes matrimoniales dumtaxat: ſecùs autem quoad inducendum impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, aut publicæ honeſtatis, quia tunc non attenditur primus gradus, ſed remotior, ut dixi ſupra *n.* 3. & idem dicendum quoad alios effectus.

Ideòque Petrus de Velaſco volens contrahere matrimo- 9
nium cùm Maria Recalda Hiſpalen. Diœceſ. quę priùs cum Jo. Velaſco fratre germano dicti Petri ſponſalia per verba de futuro contraxit, ſed priùs vita exceſſit Joannes, quàm ipſam vel attentaſſet, vel etiam vidiſſet; petiit à Sanctiſſimo diſpenſationem, quę à Sanctitate ſua ad Congregationem Concilii rejecta fuit. Sacra Congregatio cenſuit declarandum, gradum hunc primum, & ſecundum publicę honeſtatis eſſe ſublatum à Concilio, cùm fiat computatio à remotiori in tranſverſali linea, & ſic à ſecundo, *c. fin.* ubi Abb. *de conſang. & affinit.* Nec obſtat Bulla Pii V. hac de re edita die 20. Auguſti 1566. quia procedit, quando agitur de diſpenſatione facienda: item procedit in gradibus conſanguinitatis & affinitatis, & non publicæ honeſtatis. Ideò declarandum eſſe, primum, & ſecundum gradum publicę honeſtatis juſtitię ab eodem ſtipite ſublatum eſſe à Concilio.

QUÆRO, an hodie affinitas ex fornicatione dirimat 10
matrimonium ſecundo, & tertio gradu?

Sicut hodie impedimentum affinitatis ex fornicatione 11
contractę non dirimit matrimonium poſteà ſequutum inter conjunctos in tertio, vel ulteriori gradu, cùm ex decreto Concilii *c. 4. ſeſſ. 25. de reformat. matrim.* ſit reſtrictum ad primum, & ſecundum gradum: ita etiam videtur reſpondendum, hujuſmodi impedimentum non dirimere matrimonium eorum, qui in ſecundo ſimul, & tertio gradu conjunguntur. Pro hac opinione videtur caſus in hac Decre- 12
tali; antiquitùs enim prohibebatur, ne conſanguinei, & affines uſque ad ſeptimum gradum matrimonio copularentur, 35 q. 2. & 3. *per tot.* Poſteà prohibitio fuit reſtricta 13
ad quartum, *c. Non debet, ſupra eodem*. Demùm fuit dubitatum, an per lineam inęqualem ſe attinentes in quarto, & quinto, ſimul poſſent matrimonium invicem contrahere? Et Gregorius IX. *in hoc. c.* reſpodit poſſe juxta regulam, qua dicitur, quoto gradu quis remotior diſtat à ſtipite, eodem gradu à quolibet per aliam lineam deſcendente ab eodem ſtipite diſtat. Ex hac regula conſtat, conjunctos in ſecundo, & tertio gradu, in tertio tantùm cenſeri conjunctos, ut declarat gloſ. *hic in verb. Remotiori*, quam omnes ſequuntur, ut latiùs dictum eſt ſupra *n.* 2.

Ex hoc itaque infertur, ut quoad eos, qui dicto inęquali ſecundo, & tertio ſimul affinitatis gradu ex illicita copula proveniente ſe attinent, hujuſmodi impedimentum dirimens locum non habeat, cùm in tertio tantùm gradu conjuncti dicantur, & conſequenter ſint comprehenſi in ſecunda parte *d. c. 4.* ibi, *In ulterioribus verò*.

Non obſtat text. *in c. Quod dilectio, ſupra eodem*, quo pro- 14
batur, diſpenſationem aliquibus, conceſſam, ut poſſint contrahere in certo gradu aliàs prohibito requirere, ut uterque contrahentium toto gradu à ſtipite diſtet; & ſic videtur attendendus gradus propinquior. Primò enim reſpondetur, illum textum loqui de diſpenſatione, ſeu privilegio conceſſo aliquibus contra jus contrahendi, quod cùm ſit odioſum, ſtrictè intelligendum eſt, ut declarat ibi Innoc & Anton. de Butr. *n. 4. notab.* Nos autem loquimur de Conſtitutione Conciliari, quæ jus commune conſtituit, nec dat privilegia contrahendi in gradibus prohibitis; ſed gradum ipſum, illiuſque prohibitionem ultra ſecundum generaliter revocat; ideòque latè intelligenda eſt, juxta determinationem hujus capituli. Deinde, ac veriùs, reſpondetur, illam interpretationem diſpenſationis fundari in conſuetudine loci, ſecundùm quam receptum erat, ut gradus propinquior attenderetur, ut perſpicuè innuit ibi textus in illis verbis, *Cùm tamen de conſuetudine*, & in illis, *Conſultius duximus multitudini, & obſervatæ conſuetudini deferendum*, & ſentiunt expreſsè ibi gloſ *in ver. Vterque*, Innoc. *in fin.* Hoſtien. *n.* 4. Jo. Andr. *n. 8. in fin.* & Abbas *n.* 7. Covarr. *in 4.*

in 4. Decretal. part. 2. c. 6. §. 10. nu. 12. & alii apud Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 1. nu. 33. propè finem.* Unde ceſſante conſuetudine ſummus Pont. lex veriſimiliter fuiſſet interpretatus privilegium diſpenſationis juxta textum hic, & regulam ſuperius adductam: & pro hac opinione facit Declaratoria Clementis VI. de qua meminit Calderin. *de conſanguinit. & affinit. conſ. 1.* Quę habet ſufficere, ſi in diſpen-
15 ſatione exprimatur gradus remotior tantùm. Et quamvis poſteà Pius IV. declaret, debere etiam fieri mentionem de gradu minùs remoto; non tamen dicit ſuper eo diſpenſandum eſſe, ſed ſufficere, ut detur declaratoria non obſtantiæ, & ita ipſe etiam admittit in computatione gradum verè attendendum eſſe remotiorem. At præterea advertendum prædictam Pii IV. Conſtitutionem in ea parte, in qua declaravit gradum propinquiorem eſſe neceſſariò exprimendum, & alioquin diſpenſationes eſſe nullas; fuiſſe revocatam per aliam Conſtitutionem S. Pii V. in qua idem Pontifex inhęrendo Declaratorię Gregorii XII. & Clementis VI. declaravit in diſpenſationibus ſufficere gradum remotiorem exprimere, dummodò propinquior primum gradum quoquomodo non attingat, & ex hoc capite litteras diſpenſationis, ſubreptionis, & obreptionis vitio nullatenus ſu-
16 bjacere, voluit tamen firmas eſſe Conſtitutiones Pii IV. in ea parte, in qua diſponit, ut qui litteras diſpenſationis impetrarunt, obtineant poſteà litteras Declaratorias ſuper gradu propinquiori, ut dictum eſt ſupra *n. 4. & 5.*

17 Secundò QUÆRO, an affinitas, quæ ex fornicatione poſt contractum matrimonium ſuperveniens, debiti exactionem impedit, cenſeatur ad primum, & ſecundum gradum reſtricta Decreto Concilii Tridentini *cap. 4. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

18 Videtur reſpondendum, eſſe reſtrictam; quia Concilium *d. c. 4.* non ſolùm voluit affinitatem ex fornicatione contracta ultra ſecundum gradum non cauſare impedimentum dirimens, ſed nec impediens, ut Pius V. declaravit in Bulla incipien. ad Romanum, edita 4. Kalen. Decembr.
19 1566. Si ergo affinitas hujuſmodi ultra ſecundum gradum non impedit, quo minùs contrahatur matrimonium, utique nec ubi contractum fuerit, ſi talis affinitas ſuperveniat impedit debiti exactionem; quia plus eſt contrahere, quàm debitum exigere, argum. *c. Ex parte, il terzo de decim. & c. Cui licèt de reg. jur. lib. 6.* Qua ratione cum aliis motus eſt Navarr. ut in hanc ſententiam inclinaret, *conſ. 3. n. 2. de conſanguinit. & affinit.*

20 Non obſtat, quòd caſus exactionis debiti ex fornicatione ſupervenientis ſit omiſſus à Concilio, & ideò remanſerit in diſpoſitione juris communis, *l. Sicùm dotem, in princ. ff. ſolut. matr. l. Commodiſſimè, ff. de liber. & poſthum.* Quoniam non eſt omiſſus à ratione Concilii, vel à ſimilitudine rationis, ut declarat Oldrad. *conſ. 224. Iſte ſunt allegationes n. 33.* Bald. *in l. Per diverſas n. 3. verſ. Quod verum credo, C. mandat.* Declan. poſt alios *conſ. 28. & prima fronte n. 22. & 23. l. 2.* Quia ſcilicet hujuſmodi prohibitio in ulterioribus gradibus non poteſt ſine ſalutis diſpendio obſervari, *c. Non debet, verſ. Prohibitio quoque ſupra eod.* Conc. Trid. *c. 3. in fin. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

21 Prętereà aliàs ſequeretur abſurdum, ut Concilium providiſſet, ut quis non obſtante tali affinitate poſſet contrahere; & tamen non providiſſet, ut ea non obſtante poſſet debitum exigere; cùm tamen longè fuiſſet facilius abſtinere à contrahendo matrimonio, quam poſt contractum ab exactione debiti conjugalis. At quando conſtat de veriſimili mente diſponentis, vel aliàs ſequeretur abſurdum, caſus omiſſus habetur pro expreſſo. Abb. *conſ. 75. Primò eſt videndum n. 5. l. 1.* Angel. *conſ. 221. In volumine per tot.*

22 Tertiò QUÆRO, numquid inter aſcendentes, & deſcendentes poſſit eſſe matrimonium ultra quartum gradum: quod coincidit cum quæſtione, an hoc capitulum permittens copulam conjugalem ultra quartum gradum inter collaterales, locum habeat etiam inter aſcendentes, & deſcendentes.

23 Conveniunt omnes, infra quartum gradum in linea recta matrimonium eſſe prohibitum ſaltem jure Eccleſiaſtico, per textum *in c. Non debet, ſuprà eod.* nam cùm ibi generaliter, & indiſtinctè prohibitio contrahendi matrimonium inter conſanguineos, & affines reſtringatur ad quartum gradum, & ita infra hujuſmodi gradum adhuc duret prohibitio; utique ſi hoc procedit in collateralibus, multò fortiùs vendicat ſibi locum in aſcendentibus, & deſcendentibus, in quibus major eſt ratio prohibitionis: & hoc planum.

Sed ultra quartum gradum, an in linea recta permiſſa ſit copula conjugalis, non conveniunt Doctores: nam Goffredus *in ſumma hoc tit. §. Item quæritur n. 7.* & poſt eum Abb. Antiq. *in d. c. Non debet nu. 4. circa finem, verſ. Unde non omitto:* putant, hanc prohibitionem non extendi ultra quartum gradum: quia cùm ille textus infrà quartum gradum conſanguinitatis eam concluſerit, nec diſtinxerit, an in linea recta, vel tranſverſali; utique generaliter, & indiſtinctè de utraque linea eſt intelligendus: & cum hac opinione quam recitat ultimo loco, videtur reſidere gloſſa *in ſumma 35. qu. 1.*

Sed Hoſtienſ. *in ſumma hoc tit. §. Qui conſueverant, ſub §. Qualiter arbor, verſ. Nono quæritur,* tenet, prohibitionem 24
in linea aſcendente, & deſcendente protendi uſque in infinitum; & miratur, quomodo ius indiſtinctè loquens corrigat illud, quod cum diſtinctione ſalvari poteſt, vel quomodo loquens in genere, corrigat quod in ſpecie loquitur, cùm potiùs conſentaneum ſit, ut hoc caſu novum trahat ad ſe antiquum, *ut l. Sed & poſteriores, ff. de legib.* Et quamvis Abbas Sicul. *in d. c. Non debet n. 8.* dicat ita originaliter tenuiſſe Hoſtienſem: tamen ante ipſum hoc voluit Hugo, 25
ut refert præcitata gloſſa *in ſumm. 35. qu. 1.* qui cenſuit in linea deſcendente prohibitionem extendi in infinitum, per textum *in §. 1. Inſtitut. de nupt.* ibi, *In infinitum* Undè ſecundùm eum, Adam, ſi hodie viveret, non poſſet cum aliqua matrimonium contrahere. Et idem dixit gloſſ. 1. *in l. Nemini liceat, C. de nupt.* Eamdem opinionem amplectitur Joan. Andr. in gloſſa ſua ſuper arbore conſanguinitatis, & communiter Doctores, ut hic teſtatur Anchar. *n. 1.* Eamque putat veriſſimam Abbas *d. nu. 8. verſ. Et hanc opinionem,* quia cùm textus juris civilis indiſtinctè prohibeat matrimonium inter aſcendentes, & deſcendentes in infi- 26
nitum, *ut l. Nuptiæ la quarta, ff. de rit. nupt.* & expreſsè correctus non reperiatur, & ſit fundatus ſuper honeſtate maxima: non debemus per generalem diſpoſitionem Canonicam contrarium affirmare, argum. *c. 2. ſupra de de ſponſat. impub.* & verba Abbatis ad litteram tranſcribit, & ſequitur Præpoſitus *ibi, n. 10.* & Alex. de Nevo *in §. Prohibitio n. 7. & 8.* Idem firmat Imol. *in cap. Litteras num. 12. de reſtit. ſpoliat.* Silveſter. *in verb. Matrimonium 8. qu. 6. d. 5.* Covarr. *in 4. Decretal. in ſecunda parte c. 6. §. 10. n. 4.* & plerique alii.

Ego verò valdè dubito de veritate hujus ſecundæ opinionis, quia Doctores fundant ſe in ea potiſſimum ratione, 27
quòd lex civilis irritans matrimonia in linea recta in infinitum, ſervari debet, cùm nitatur maxima honeſtate, & non ſit correcta per jus Canonicum. At hæc ratio infirma eſt, quia lex civilis inter fideles, niſi reperiatur expreſsè approbata per legem Canonicam, in quo caſu loquitur textus per Abb. *allegatus in d. c. 2. de deſponſ. impuber.* poteſtatem non habet ex cauſa quantumvis rationabili, & honeſta inducendi impedimenta matrimonium dirimentia, ut latiſſimè probavi *in c. 1. à num. 19. ſupra de cognat. ſpiritual.* Ideòque tametſi *in l. Nuptiæ, la ſecunda, ff. de rit. nupt.* irritentur matrimonia à filiiſfamiglias contracta ſine conſenſu parentum, & lex illa ſit fundata in decentia, & honeſtate maxima, ut patet *in ca. Honorantur 32. q. 2. in cap. Aliter 30. q. 5. & in c. Videtur, infra qui matrim. accuſare poſſunt,* & ſcripſi pleniùs *in c. 1. ſupra de ſponſat. impuber.* nihilominùs rata ſunt hujuſmodi matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecerit, ut diffinitur à Concilio Tridentino *in cap. 1. princip. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* Atque ita ad matrimonium irritandum requiritur ſtatutum Eccleſiæ, nec ſufficit legalis authoritas. Cùm igitur matrimonium 28
inter aſcendentes, & deſcendentes non potuerit irritum fieri à jure civili; pro ſolutione quæſtionis inquirendum, an alio jure irritetur.

Et quidem certum eſt non irritari iure divino poſitivo; 29
quia nullus gradus jure divino hodie prohibitus eſt, qui idem naturali jure non ſit prohibitus. Præcepta enim divinæ legis *Levitici 18.* quoad tot perſonarum inhabilitationem judicialia ſunt, Cajetan. *in 2. 2. qu. 154. art. 9. in ſolution. ad 3.* & conſtat ex Tridentina Synodo *ſeſſ. 24. de Sacram. matrim. can. 3.* Et ideò ſunt evacuata per Adventum 30
Chriſti, *c. Tranſlato de Conſtit.* Magiſtr. *in 4. ſent. diſt. 3.* S. Thom. *in 1. 2. qu. 104. art. 3.* In lege autem Evangelica 31
nullum præceptum continetur, quod non ſit juris natura-

lis,

lis, præter præcepta de Sacramentis, & de Fide, ut idem docet *in 1. 2. quæſt. 108. art. 1. 2.* Ergo circa matrimonium nullus gradus erit divina lege prohibitus, qui itidem non ſit prohibitus jure naturali; ita Covar *in 4. Decretal. cap. 6* §. 10. *nu.* 1.

Similiter certum eſt, matrimonium inter aſcendentes, & deſcendentes non irritari in infinitum jure Eccleſiaſtico, quia lex civilis *in d. l. Nuptiæ, la quarta, ff. de ritu nupt.* nullibi reperitur canonizata per ſacros Canones; quinimò gradus omnes conſanguinitatis lex Canonica intra quartum gradum concluſit, non diſtinguendo inter aſcendentes, & tranſverſales, *in d. c. Non debet ſupra eodem*, ut dixi ſupra *nu.* 11.

32 Tantùm igitur ſupereſt inquirendum, num jus naturæ citra, vel ultra quartum gradum conſanguinitatis in linea recta matrimonium dirimat: & quidem in primo gradu, ideſt inter parentes, & filios, concors Doctorum ſententia eſt, matrimonium dirimi jure naturę, ut ex D. Thom. Cajet & aliis compluribus patebit infra *n. 33. & 35.* Sed in ulterioribus gradibus magnoperè variatum eſt ſententiis, quas recenſet Cov. *in 4. Decretal. par. 2. c. 6 §. 6. à n.* 11. & noviſſimè Thomas Sanchez *de matrim. l. 7. diſp. 51. per tot.* Quidam enim arbitrati ſunt, in linea recta matrimonium eſſe irritum jure naturæ in quocumque gradu in infinitum, & pro hac ſententia plurimos tam Theologos, quàm Canoniſtas cumulat idem Sanchez *d. diſp. 51. n. 12.* Licèt revera, quod ſpectat ad Canoniſtas, nemo affirmet dirimi in infinitum jure naturę; ſed tantùm aſſerunt, eſſe irritum ex lege civili fundata in maxima honeſtate; Quinimò dum dicunt eam legem non fuiſſe correctam per jus Canonicum, non obſcurè innuunt hoc jure corrigi potuiſſe, ſi Eccleſia voluiſſet; ac proindè ad jus naturę non pertinere, quod eſt immutabile, §. *Sed naturalia, inſtit. de jure natur.* Quidam verò opinantur hoc impedimentum durare, quamdiu durat amicitia, ex ratione deſumpta ab Auguſtino *de Civitate Dei l. 15. c. 16.* & relata à Gratian. *in §. 1. ver. Habita 35. q. 1.* alii cenſent, conjugalem hanc prohibitionem in linea recta ultra vigeſimum gradum non extendi, ut Cov. *in 4. Decretal. pa. 2. c. 6. ad fin. ver. Et tamen in diſputatione*: alii eam concludunt intra quartum gradum, alii intra ſecundum.

Sed D. Thom. *in 2. 2. qu. 154. art. 9. ad 3.* ſatis clarè in ea 33 fuit ſententia, ut matrimonium in linea recta non ſit irritum jure naturæ ultra primum gradum; ſic enim ait: *In commiſtione perſonarum aliquid eſt, quod eſt ſecundum ſe indecens, & repugnans naturali rationi, ſicut quòd commiſtio fiat inter parentes, & filios, quod eſt per ſe, & immediata cognatio: nam filii naturaliter honorem debent parentibus. Vnde Philoſ. dicit in 9. de Animal. quòd quidam equus, quia deceptus fuit, ut matri commiſceretur, ſe ipſum præcipitavit, quaſi præ horrore, eo quòd animalibus aliquibus ineſt naturalis reverentia ad parentes. Aliæ verò perſonæ, quæ non conjunguntur ſecundum ipſas, ſed per ordinem ad parentes, non habent* 34 *ex ſe ipſis indecentiam; ſed variatur circa hoc decentia, vel indecentia ſecundùm conſuetudinem, & legem humanam, vel divinam; quia uſus, qui ordinatur ad bonum finem, ſubjacet legi; & ideo ſicut Auguſtinus dicit* 15. *de Civitate Dei c.* 16. *Commiſtio ſororum, & fratrum quantò fuit antiquior compellente neceſſitate, tantò poſtea facta eſt damnabilior Religione prohibente.* Hæc S. Thom. & ibi apertiùs Cajetanus ait, ſolùm patrem, & matrem de jure naturæ excludi à matrimonio; & ideò Papam poſſe diſpenſare cum omnibus perſonis 35 conjunctis, niſi cum matre, & patre, ut matrimonium contrahant: & eodem modo hoc impedimentum juris naturalis ad primum gradum reſtrinxit idem S. Thom. *in 4. ſent. diſtinct. 40. q. 1. art. 3.* & ibi D. Bonavent. & Richard. *q. 2.* Roſenſis *in tract. de matrimonio Regis Angliæ fol. 3.* & Alex. de Ales *in 2. part. q. 169* Palud. *in 4. diſtinct. 38. qu. 4. art. 4. ad fin. nu.* 54. Auguſtin. Triumph. *in Summa de poteſtat. Eccleſ. q. 53. art. 5. & 6.* & hos ſequor. Quidquid tamen ſit, propoſita quæſtio, ut inquit Abbas *in d. c. Non debet nu. 8. ſupra eodem*, propter brevem hominum vitam raro practicatur.

DE MATRIMONIO CONTRACTO contra interdictum Eccleſiæ.

Alexander III. Paduan. Epiſcopo;

CAPUT I.

Litteræ, quas tua nobis fraternitas deſtinavit, expreſsè declarant, quòd cùm quidam ſororem ſuam jam nubilem, cuidam ſe daturum in uxorem, ea præſente & conſentiente, præſtito juramento firmaſſet; & illa non poſt multos dies, dona & munera viri ſecundùm morem terræ ſpontè ſuſcipiens, ipſum tamquam proprium virum ſæpè amplexata fuiſſet; tandem mortuo fratre, à proprio viri ſui fratre ſe deſponſari permiſit, & quòd ab illo cognita fuiſſet, mendaciter aſſeverat. Cùmque ei prohibuiſſes publicè, ne cui illorum, vel alicui ſe copularet, ipſa ſpretis monitis tuis, alii nubere non expavit: demum cùm mulieri præcepiſſes, ut ad domum matris rediret, ipſa noſtram audientiam appellavit: & infrà. Mandamus, quatenus ſi eſt ita, præfatam mulierem (ne mandatum tuum contemptibile videatur) ad domum matris redire compellas, & impoſita ſibi de tanto exceſſu pœnitentia condigna, poſtquam in domo materna per menſem ſteterit, ad tertium reverti permittas.

S V M M A R I U M.

1 *Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ, vel judicis contractum valet; imponitur tamen pœnitentia ſic contrahentibus, & ſeparantur, donec cognoſcatur cauſa interdicti, & num. 4. verſ.* Secundò nota.

2 *Sponſalia de futuro de jure communi tranſeunt in matrimonium per ipſam copulam, non autem per oſcula, vel amplexus, aut niſum ad copulam.*

3 *Sponſalia de præſenti ab impuberibus contracta tranſeunt perfecta ætate in matrimonium per receptionem munerum, per oſcula, & alia hujuſmodi ſigna.*

4 *Et quid poſt Concil. Triden.*

5 *Matrimonium celebratum coram Parocho, cui Ordinarius interdixerat, ne ejus celebrationi interveniret, an valeat, necne; ſtante decreto Concilii Tridentini de reform. matrim. & n. ſeqq. uſque in finem.*

6 *Eccleſia tripliciter ſe habet in his, quæ ad matrimonium pertinent.*

7 *Papa ſolus poteſt inhabilitare ad matrimonium contrahendum.*

8 *Matrimonium contractum contra interdictum Papæ an teneat.*

9 *Matrimonium fortius eſt, quàm interdictum.*

10 *Matrimonium ex impedimento temporali impedire non poteſt inferior à Papa.*

Inſtrumenta rogata à Notario contra prohibitionem ſtatuti valent, ibid.

11 *Conditio, quæ non poteſt impleri de jure, ſufficit, ut impleatur de facto.*

12 *Paro-*

12 *Parochi poteſtas ſubalternatur Epiſcopo, & nu. 14. Parochia unde dicatur, ibid.*
13 *Parochus quale miniſterium præbeat in matrimonio.*
14 *Matrimonium contractum coram Parocho contradicente valet.*
15 *Actus geſtus contra prohibitionem non habentem cauſam perpetuam, valet.*
16 *Matrimonium contractum coram Vicario Parochi valet, non obſtante Epiſcopi interdicto.*
17 *Et quid de alio Sacerdote habente licentia à Parocho, & num. 23.*
Epiſcopus an poſſit revocare licentiam alii Sacerdoti conceſſam celebrandi matrimonium, ibidem, & num. 23.
18 *Parochus eſt veluti Epiſcopi Vicarius, & Coadjutor.*
19 *Epiſcopus an poſſit inhibere inferioribus poteſtatem circa ea, quæ illis commiſſa ſunt.*
20 *Parochus dupliciter illegitimus.*
21 *Matrimonium tripliciter conſideratur.*
22 *Archidiaconus contra prohibitionem Epiſcopi an poſſit exercere officium ſuum.*
23 *Epiſcopus poteſt ſuſpendere à totali curæ exercitio.*
24 *Suſpenſio non inficit Sacramentum, niſi in his, quæ ſunt juriſdictionis.*
25 *Matrimonium contractum coram Parocho denuntiato excommunicato validum eſt.*

1 L*ittera quas*. Hæc Decretalis, & duæ ſequentes ſecundùm Joan. Andr. & omnes poſſunt ſic ſummari: Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ, vel judicis contractum, propter hoc ſolum non dirimitur: imponitur tamen pœnitentia ſic contrahentibus, & ſeparantur, donec cognoſcatur cauſa interdicti. Sunt duæ partes: In prima ponitur facti narratio: in ſecunda reſponſio, ibi, *Mandavimus*,
2 Nota primò. ſponſalia de futuro non tranſire in matrimonium per oſcula, & amplexus, ut in littera: nec mirum; quia nec niſus ad copulam ſufficit ad hoc, ſed requiritur, ut mulier plenè cognoſcatur, *c. Is qui fidem, juncto*
3 *cap. Adoleſcens, ſupra de ſponſal.* Quod tamen procedit, ſi ſponſalia re, & verbis ſint de præſenti. Secus autem eſt in ſponſalibus contractis per verba de præſenti; quæ propter defectum ætatis contrahentium finguntur de futuro, quia hæc perfecta ætate per receptionem munerum, per oſcula, per amplexus, aut alia ejuſmodi ſigna benè tranſeunt in matrimonium, quod contrahentes ab initio intendebant, *ut in d. cap. 1. §. 1.* & diſtinguunt hìc, Joan. Andr. *num. 3. in ver. Amplexata*, Card. *num. 2 in 2. notab.* Alex. de Nævo *num. 3. in 2. notab.* & Covarr. *de ſponſal. part. 1. cap. 4. §. 3. num. 2.*

4 Cæterùm hæc vera ſunt inſpecta juris communis diſpoſitione; ſed hodie cùm ex decreto Concil. Trident. *in cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matr.* irrita ſint matrimonia aliter contracta, quàm præſente Parocho, vel alio ſacerdote de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus: ſponſalia ſive de præſenti, ſive de futuro, nec per ipſam quidem copulam, imò nec per conſenſum expreſſum tranſeunt ampliùs in matrimonium; ſed oportet iterùm contrahere ſervata forma à Concilio præſcripta, ut ſæpiùs reſpondit Sacra Congregatio Concilii, & dixi pleniùs *in cap. Verum*. Ubi decretum Concilii Tridentini non eſſet publicatum in parochia, ſervanda eſſet prædicta diſtinctio.

Secundò, nota, matrimonium contra interdictum Eccleſiæ, vel judicis contractum, niſi aliud obſiſtat Canonicum impedimentum, non eſſe irritum; ſeparatio enim conjugum hic non fit quoad fœdus matrimonii, ſed quoad thorum, donec cauſa interdicti cognoſcatur, ut notant in Summa hujus text. Jo. Andr. Card. Abb. & Alex. de Nævo.

5 QUÆRO, an hodie ſtante decreto Concilii Trident. *in d. c. 1.* matrimonium contractum coram Parocho, cui Ordinarius interdixerat, ne ejus celebrationi interveniret, validum ſit, necne?

6 Videtur reſpondendum, eſſe validum. Primò ex his, quæ tradit S. Thom. *quodlib. 5. art. 15, ad primum*, relatus à Tabien. *in verb. Impedimentum 13*, nam in his, quæ ad matrimonium pertinent, cùm Eccleſia ſe habeat tripliciter, uno modo per modum judicantis, altero per modum prohibentis vel punientis, tertiò per modum ſtatuentis; hæc poteſtas, ſecundùm quam Ordinarius inhibuit, non refertur niſi ad ſecundum modum: & tunc etſi matrimonium impediatur contrahendum, non dirimitur contractum, ut patet hic, & in duobus capitulis ſequentibus. Ad tertium 7 modum referri non poteſt, quia ſolùm auctoritate Summi Pontificis ſtatui poteſt contra validitatem matrimonii, iſque ſolus poteſt inhabilitare perſonas ad contrahendum, ut factum fuit in decreto, *c. 1. ſeſſ. 24 de reform. matrim.* Ita Anton. de Butr. *in c. Tua fraternitas n. 5. de ſponſ. duorum*, Tabien. *loc. cit. ad finem*, Covarr. *in 4. Decretal. 2. par. cap. 6. §. 10. n. 16.*

Secundò, matrimonium contractum contra interdi- 8 ctum Papæ, mero jure tenet, alio impedimento non extante gloſſ. & Innoc. *in c. Ad diſſolvendum de deſponſa. impub.* quod Abb. ibi, & Anton. de Butr. *in c. Tua fraternitas n. 5. de ſponſ. duorum*, verum dicunt, ubi prohibitio habet cau- 9 ſam temporalem, juxta gloſ. *in c. Tua de ſponſ. duor. eod. tit.* fortius enim eſt matrimonium, quàm interdictum, ut inquit gloſſ. *in d. c. Ad diſſolvendum*, & Rota *deciſ. unic. tit. de deſponſ. impuber. in novis*. Ergo multò magis validum erit matrimonium contra inhibitionem Epiſcopi, cùm certum 10 ſit, inferiorem aliquem à Papa non poſſe impedire matrimonium ex aliquo impedimento temporali; Abbas & alii *in d. c. Ad diſſolvendum*. Quod maximè procedit, ubi ſola inhibitio præceſſit: nam etiamſi haberet poteſtatem matrimonium annullandi, tamen actus non eſſet irritus, cùm non appareat eum intendere actum annullari, ut patet in omnibus impedimentis, quæ ex Eccleſiæ inſtitutione impediùnt contrahendum, ſed non dirimunt contractum, juxt. *c. 1. de Voto in 6.* & confer doctrina Bartol. *in l. Univerſos*. per illum textum, *C. de Decur. lib. 10.* ubi vult, ut quamvis notarius matriculatus prohibeatur facere inſtrumenta à ſtatuto, ſi fecerit, valeant, Decius *conſ. 17. Viſo puncto*,

Tertiò, per hanc Inhibitionem ſibi factam Parochus non deſinit eſſe Parochus: ergo matrimonium coram Parocho, licèt inhibito factum, ratum erit, & validum, quia de eo verè enunciatur coram Parocho fuiſſe contractum, juxta requiſitum Concilii. Et quamvis ex parte Parochi ejus interventus, utpotè contra præceptum Epiſcopi, dici poſſit non licitus. ex parte tamen contrahentium & ipſius 11 contractus legitimus cenſeri debet. Nec dicendum, hoc caſu propter illam prohibitionem factam Parocho inhabiles redditas eſſe etiam perſonas ad ſic contrahendum à Concilio. Sufficit igitur hoc requiſitum adfuiſſe de facto, prout dici ſolet de conditione, quæ niſi poſſit impleri de jure, ſufficit, ut impleatur de facto, *l. Mulier §. 1.* ubi Bartol. *ff. de condit. inſtit.* Baldus *in rub. C. de iiſ. tit. & ſub tit.*

Quartò, poteſtas Paroch. ſubalternatur Epiſcopo in his, 12 quæ ad juriſdictionem pertinent, & Sacramentorum adminiſtrationem, cùm tota diœceſis ſit Parochia Epiſcopi, *c. Apoſtolicæ de donat.* quam partitur inter ipſos ſacerdotes Parochiales, qui inde nomen etiam aſſumpſerunt: Parochia enim græcè, latinè Partitio dicitur; & dicitur Parochia quaſi partitio curæ, Archid. *in cap. Eccleſias n. 2. 13. quæſt. 1.* Hic autem actus interveniendi celebrationi matrimonium non eſt juriſdictionis, quia Parochus nihil debet judicare, ſeu decernere.

Quintò; Parochi perſona legitimata eſt à Concilio ad hunc actum: ergo jure proprio intelligitur actui legitimè intervenire; non ex facultate ſibi ab Epiſcopo tributa, argum. *l. More majorum*, ibi, *qui tam ſuo jure non alieno beneficio habent, ff. de juriſd. omn. judic.* Ideòque Epiſcopus ſimpliciter prohibendo illam tollere non cenſetur contra diſpoſitionem Concilii, ut matrimonium coram eo celebratum irritum ſit: nam etſi actus factus contra prohibitionem ſuperioris, regulariter ſit nullus, etiamſi ſuperior non procedat ulterius annullando actum, *leg. Non dubium, C. de leg.* quæ eſt canonizata *in c. Imperialis 25. qu. 2.* & notat. Hoſtienſ. Jo. Andr. Card. & alii communiter *in c. Ad Apoſtolicam de regul.* hoc tamen procedit, ſi eodem contextu ſuperior tribuat poteſtatem, & adjiciat prohibitionem, ne actus fiat, niſi hoc, vel illo modo; tunc enim recipitur poteſtas qualificata, ſeu modificata; & ideò actus non ſervatis modis præſcriptis à ſuperiore redditur nullus ex defectu poteſtatis, ut in judice delegato, qui formam delegationis non ſervat: ſecùs verò ſi prohibitio fiat illi, qui prius poteſtatem habebat actum celebrandi, ut hoc caſu; quia tunc actus ſuſtinetur, in vim poteſtatis præexiſtentis, licèt tranſgrediens ſit puniendus. Ita formaliter diſtinguit gloſſ. in

Clem.

Clem. 1. *in verb. Inhibente, verſ. Sed quæro, de jure patron.* quam ſequitur Anchar. *in cap. Statutum, §. fin. verſ. Adverte de reſcript. in 6.* Abb. *in cap. Ex parte n. 5. de conſtit.* Roman. *conſ. 203. Quod primum n. 7.*

14 Sextò, matrimonium præſente Parocho contractum, non obſtante ejus contradictione, & proteſtatione, niſi aliud obſiſtat, validum eſt, ut Sacra Congreg. cenſuit ex *l. Coram Titio, de verbor. ſignific.* Ergo ſimiliter validum erit non obſtante inhibitione Parocho ab Epiſcopo facta. Si enim ipſe quoad hunc effectum non poteſt facultatem intereſſendi matrimoniis, à Concilio conceſſam, à ſe abdicare; nec videntur id poſſe Ordinarii, qui parem à Concilio habent poteſtatem, argum. *c. Innotuit ſupra de elect.* in quo conſiderandum, de jure novo pro forma inductum eſſe, ut matrimonia coram proprio Parocho celebrentur, aut coram alio ſacerdote de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia; cùm olim abſque hujuſmodi forma matrimonia conſiſterent, ut habetur in princ. *d. c. 1. ſeſſ. 24. de refor. matr.* licèt mos contrahendi coram Presbytero in primitiva Eccleſia ab ipſis Apoſtolis fuerit introductus, ut in epiſt. Evariſti relato à Gratiano *in c. Aliter 30 q. 5. & in can. 13. Concil. Carthagin. 4.* adeò ut propterea hìc ritus non tam inſtitutus, quam reſtitutus fuerit à Trid. Syn. Vide Baron. *tom. 1. anno 57. nu. 47. 48. 49. & 50.* & notas ad idem Concilium Carthagin. *tom. 1. Concilior. general. & provinc. p. 1. pag. 591. col. 2. lit. A.*

Septimò, ſi ex inhibitione facta Parochis, ne interſint matrimoniis, eorum perſonæ inhabilitatæ eſſent ad ea celebranda, aperuiſſet Concilium facilem viam impediendi quæcumque matrimonia: Ordinarii namque ex cauſis, quas ipſi juſtas prætenderent matrimonium impedirent, & contracta dirimerent; quod eſſet ab omni jure alienum.

Ultimò præcipit Concilium Parochis, ne vagantium matrimoniis interſint, *c. 7. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* & tamen ſi interſint matrimonia non irritantur, quod eſſet, ſi ex inhibitione ablata Parochis intelligeretur facultas intereſ-
15 ſendi. Porrò ubi legis prohibitio non habet perpetuam cauſam, actus in contrarium geſtus valet, Abb. *in cap. Ad Apoſtolicam n. 11. verſ. Ideò ſolvo contrarium de regular.* Non igitur majoris efficaciæ erit Epiſcopi inhibitio; ad hoc bona gloſſ. *in c. Cùm ſpeciali in verb. Diſtricto præcepto, ſuprà de appellat. & gloſſ. fin. & ibi in addit. in c. fin. de Cleric. excommun. lib. 6.*

16 Eadem concluſio procedit in Vicario Parochi, licèt temporali, ſuppoſito quòd habuerit licentiam generalem adminiſtrandi omnia Sacramenta, & alia gerendi, quæ ad proprium Parochum pertinent, vel ſaltem ſpecialem licentiam
17 matrimonii celebrandi juxta declarationem Sac. Congreg. Concilii in cauſa Januenſi. Quòd ſi ex inhibitione conſtaret de revocatione licentiæ ab ipſo Ordinario conceſſæ, ſecus dicendum eſſet, non propter inhibitionem, ſed propter revocationem: ſi tamen hic habuiſſet licentiam à Parocho, dubitari poſſet, an hujuſmodi licentia ab Ordinario revocari poſſet per inhibitionem illi factam; quandoquidem Concilium pariter loquitur de matrimonio celebrato de licentia Parochi, aut Ordinarii.

18 Sed contra validitatem matrimonii objicitur primò, quia inter ſacerdotes in tota diœceſi unus Epiſcopus eſt, qui totam gubernat, & à quo Parochialium ſacerdotum juriſdictio dependet, quæ ad præparandum populum attinet, ut per D. Thomam *in 4. diſt. 20. art. 4. q. 1. in cor. & diſt. 24. q. 3. art. 2. q. 1. ad 3.* ideòque ipſi ſubalternantur omnes Parochi, ita ut nihil poſſint decernere contra id, quod Epiſcopus ordinavit, *cap. 4. de offic. Archipresb.* cùm ſint veluti Epiſcopi Vicarii, & Coadjutores. Hinc notant Abbas *in c. fin. de offic. Archipresb.* poſſe Epiſcopum circa commiſſa inferiori
19 Prælato, & Epiſcopi Vicario, in aliquibus illi inhibere poteſtatem, ut quod contra Epiſcopi decretum factum fuerit non valeat: unde effectus decreti habet locum etiam in decreto minoris à Papa.

At reſpondetur, hoc eſſe verum in his, quæ ſunt juriſdictionis; ſed interponere præſentiam in celebratione matrimonii, non eſt juriſdictionis. Ad notata *in c. fin.* reſpondetur procedere, quando materia ſubjecta eſt poteſtati ipſius Epiſcopi, ut per eum irritari poſſit: at circa matrimonia, licèt habeat facultatem judicandi, ac interdicendi, *c. 1. de conſang. & affin.* non tamen poteſt circa illa ſtatuere, irritando ut ſupra in prima ratione; ideoque matrimoniũ contra ejus interdictum celebratum, validum eſt, *ut in hoc tit.*

Quod ſi urgeas hoc eſſe juriſdictionis, quia Concilium cùm elegit proprium Parochum, reſpexit ad juriſdictionem is enim alienos ſubditos conjungere non poteſt, Clem. *Religioſi, in princ. de privil. DD. in c. Omnis, de pœnit. & remiſſ. & in c. 2. eod. tit. in 6.* ita ut propterea licèt interponendo præſentiam non judicet, non tamen tutum ſit dicere hunc actum non eſſe juriſdictionis. Quare ſicut ſubtrahendo contrahentes à juriſdictione Parochi limtaret Ordinarius Parochi facultatem, ita ut illos matrimonio conjungere non poſſet: ita videtur inhibendo ſubtrahere illi materiam, quæ eſt ſub ſua juriſdictione: & tunc non diceretur ipſe illegitimare, aut inhabilitare perſonas, quas ipſum Concilium ex hoc, quòd ſubditi non ſunt Parocho, inhabiles reddidiſſet ad contrahendum coram eo.

Reſpondetur, Quicquid Concilium reſpexerit, verum eſt nullam juriſdictionem Parochum exercere, dum conjungit Parochianos ſuos, & quatenùs per novam diviſionem Parochiarum, aut aliàs poſſet eos Epiſcopus ſubducere ab illius juriſdictione; tamen eo caſu non propter inhibitionem ſed quia non erit proprius illorum Perochus, non poterit eos conjungere.

Objicitur ſecundò, Parochus prohibitus ab Epiſcopo actum gerere, quoad illum actum non cenſetur legitimus; alioquin licitè illum actum gereret, nec puniendus eſſet: ſed matrimonium non contrahi coram Parocho, vel contrahi coram Parocho non legitimo, paria ſunt: Ergo, &c.

Reſpondetur, Parochum legitimum dupliciter ſumi poſ-
ſe, uno modo quoad culpam, & pœnam, ob id quòd non 20
paruit Epiſcopo; & hoc ſenſu admitti poteſt dici non legitimum inſtar eorum, qui contrahentes contra interdictum Eccleſiæ illegitimi cenſentur: alio modo reſpectu validitatis actus; & hac ratione eſt legitimus, quia talis eſt qualem Concilium requirit. Item non poteſt dici illegitimus, qui nec contra legem naturæ, quæ conſtituitur matrimonium, in quantum eſt officium naturæ, nec contra jus divinum in quantùm eſt Sacramentum; item nec contra legem civi-
lem, quæ ſtatuit ſuper matrimonio, in quantùm eſt in offi- 21
cium communitatis, Tabien. *in verb. Impedimentum 1. num. 2.*

Objicitur tertiò: Archidiaconus quamvis à jure habeat,
ut poſſit examinare ordinandos, viſitare, & pleraque agere, 22
quæ habentur *in c. 1. & cap. Ad hæc, ſuprà de offic. Archidiac.* tamen ab Epiſcopo prohibitus, nihil eorum exercere poteſt, ſecundùm Abb. *in d. cap. Ad hæc*: ea ratione, quia cenſetur Epiſcopi Vicarius. Ergo ſimiliter, etſi Parochus à Concilio habeat, ut poſſit matrimonia celebrare; quia tamen dependet ejus officium, & cura ab Epiſcopo, & eſt ejus Vicarius in parte diœceſis ſibi commiſſa, non poterit Epiſcopo interdicente intervenire.

Reſpondetur, Archidiaconum haberet communicatam juriſdictionem Epiſcopi, & in his cenſeri Vicarium ipſius. At hæc facultas intereſſendi non competiit primo Epiſcopo, & deindè communicata fuit Parocho ut illam dicatur habere Parochus per communicationem, ſive à jure, ſive ab Epiſcopo factam; ſed æquè principaliter tributa fuit à Concilio ipſi Parocho, cùm prius matrimonium etiam abſque præſentia Parochi contractum valeret.

Deindè reſpondetur, & fortè meliùs contra opinionem Abbatis eſſe auctoritatem Innocentii *in d. cap. 1. de off. Archid.* quem ibi omnes ſequuntur, & Archid. *in c. Perlectis 25. diſt.* ut dixi pleniùs *in d. c. Ad hæc.*

Objicitur quartò: Poteſt Epiſcopus ſuſpendere Paro-
chum à totali curæ exercitio, & miniſterio omnium Sacra- 23
mentorum: Ergo etiam à miniſterio unius Sacramenti, utpotè à celebratione matrimonii, arg. *c. Ex parte, il terzo in fin. ſup. de decim. & c. Cui licèt, de reg. jur. lib. 6.*

Reſpondetur, Parochum in celebratione matrimonii non præſtare præſentiam uti miniſtrum Sacramenti; ſed tamquam teſtem, de quo lex confidit, &c. Rota *dec. 750. n. 1. p. 1. diverſ.* & aliàs cenſuit Sac. Congregatio Concilii. Quare ſatis eſt, ut remaneat Proprius Parochus, ad hoc ut habeat in conſequentiam id, quod ſibi lex concedit; & *reg. Cui licèt*, habet multas exceptiones, ut in ea notatur.
Ac prætereà generalis hæc ſuſpenſio non efficit irritum Sa- 24
cramentum, niſi in his, quæ ſunt juriſdictionis, ſicuti eſt abſolutio à peccatis, Conc. Trid. *c. 5. 6. & 7. & can. 9. ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit.*

Et conſequenter ſuſpenſio ab omnibus Sacramentis non
debet operari nullitatem Sacramenti Matrimonii, in quo 25
Paro-

Parochus nullam exercet juriſdictionem, ſed exhibet nudam præſentiam, & miniſterium facti, ut dictum eſt; nec per ſuſpenſionem deſinit eſſe Parochus, §. *His auctoritatibus* 24.q.1.ibi, *veluti à ſuſpenſis, quibus adminiſtratio interdi-*
26 *citur, poteſtas non aufertur.* Et propterea valet matrimonium contractum coram Parocho excommunicato, ſi ſit toleratus, ſecundùm Navarr. *in Man.c.* 27.*n.*2. Quinimò & coram Parocho denuntiato excommunicato, ut reſpondit S. Congregatio Concilii tempore Cardin. Matthæii re diligenter examinata.

Objicitur quintò, poteſt Epiſcopus ex Concilio concedere licentiam alieno Sacerdoti celebrandi matrimonia inter alterius Parochianos, *d.c.*1.*verſ. Qui aliter, ſeſſ.* 24. *de refor. matr.* & ſic per indirectum auferre Parocho hanc facultatem. Ergo & directè, prohibendo illi, ne interveniat, vel reſervando ſibi hujuſmodi actum, & facultatem.

Reſpondetur negando ſequelam antecedentis: quamvis enim ex eo quòd ita Concilium diſpoſuit, Epiſcopus poſſit alieno Sacerdoti talem licentiam concedere; id tamen non intelligitur privativè ad proprium Parochum, ſed cumulativè, ut ex dictis conſtat. Epiſcopus Giennen. dubitavit, an validum ſit matrimonium adhibito Parocho, cui ab Epiſcopo fuerat interdictum, ne illo matrimonio intereſſet: S. Congregatio cenſuit eſſe validum.

QUI FILII SINT LEGITIMI.

Alexander III. Exonien. Epiſcopo, & Abbati Herforden.

CAPUT V.

LAtor præſentium R. & infrà. Cùm autem idem R. H. coram ſæculari judice ſuper hæreditate avi ejuſdem R. patris dicti H. traxiſſet in cauſam, ille ſibi præſumpſit objicere, quòd pater ejus non fuit de legitimo matrimonio natus, & ideo de hæreditate avi ſui nihil poſſet jure ſucceſſorio vendicare: tandem cùm ſuper quæſtione nativitatis, coram Norvicen. Epiſcopo tractatum fuiſset, ad noſtram extitit audientiam appellatum: & infrà. Ideòque mandamus, quatenus cauſam ſuper quæſtione nativitatis patris ejuſdem R. infrà duos menſes ſublato appellationis obſtaculo terminetis. Si verò infra duos menſes præfatus H. non poterit probare legitimè quod objecit, ex tunc ſæculari domino, ſub cujus judicio de hæreditate cauſa vertitur, intimetis, ut pro quæſtione nativitatis non dimittat, quin cauſam ſuper hæreditate audiat, & decidat.

S U M M A R I U M.

1 *LEgitimitatis quæſtio oppoſita petenti hæreditatem eſt ad Eccleſiaſticum judicem remittenda.*
2 *Legitimitatis cauſa eſt merè ſpiritualis, & judex laicus nec incidenter, nec alio modo poteſt de ea cognoſcere.*
3 *Et quid ſi controverſia non in jure, ſed in facto conſiſtat.*
4 *Legitimitatis poſſeſſio relevat ab onere probandi.*
5 *In legitimitatis quaſi poſſeſſione ut quis dicatur eſſe, requiritur, ut vel habeatur pro filio legitimo, vel poſſideat bona paterna, vel natus ſit de ea, quæ credebatur uxor.*
6 *Rotæ deciſio in cauſa Parmen. Status refertur.*
7 *Expenditur, & n. ſeqq. uſque ad* 54. *& n.* 71. *uſque ad num.* 88.
Revocatur, num. 88.
8 *Matrimonii probatio ante procreationem, ac nativitatem in cauſa legitimitatis prolis, reſpicit petitorium, & num.* 72.
9 *Legitimitas cum qualitate procreationis ex matrimonio in poſſeſſorio ſatis probatur ex matrimonio ipſo, & ſimplici quaſi poſſeſſione legitimitatis, & n.* 73.
Etiamſi concubinatus præceſſerit, nu. 16. *& num.* 61. *&* 74.
10 *Legitimus præſumitur fuiſſe uſque ab initio, qui ad præſens eſt in quaſi poſſeſſione legitimitatis, & nu. ſeqq. & num.* 54. *uſque ad* 63.
11 *Poſſeſſio alicujus ſtatus, vel qualitatis, transfert onus probandi in adverſarium, quando illa qualitas, quæ ineſt, fuit apta ineſſe ab origine rei, & n. ſeqq. & num.* 54. *uſque ad* 63.
12 *Vaſſallus ab origine nativitatis probatur quis ex ſimplici quaſi poſſeſſione vaſſallatus.*
13 *Legitimitatis quaſi poſſeſſio ſufficit ad obtinendum etiam in petitorio.*
14 *Filius in dubio præſumitur natus poſt matrimonium, & contrarium dicenti incumbit onus probandi.*
Etiamſi vir uxorem ante matrimonium cognoverit, numero 16.
15 *Ætas qualiter probetur ex matrimonio.*
17 *Inſtitutio in bonis, quorum non eſt capax, niſi procreatus ex legitimo matrimonio, conſtituit in quaſi poſſeſſione legitimitatis vera, & non ficta.*
18 *Nominatio, & tractatus patris ſuper legitimitate, regulariter non nocet tertio.*
19 *Fallit primo quoad effectum relevandi poſſeſſorem ab onere probandi legitimitatem.*
20 *Fallit ſecundo in nominatione facta principaliter propter ſe conjuncta cum inſtitutione.*
Fallit tertiò, ſi cum tractatu concurrant alia adminicula, num. 22.
Fallit quartò, ſi tertius, cujus intereſt, nominationi, & tractatui acquieverit, num. 23.
21 *Tractatus parentum ad conſtituendū filium in quaſi poſſeſſione legitimitatis fortior eſt, quàm nominatio, & n.* 30.
24 *Nominatio patris quando inferat ad veram filii legitimitatem.*
25 *Legitimi appellatione intelligitur legitimè procreatus, non autem legitimatus per ſubſequens, ſaltem ex communi uſu loquendi.*
26 *Poſſeſſio bonorum ſubjectorum fideicommiſſo veram legitimitatem requirenti non debetur, niſi filiis ex legitimo matrimonio procreatis.*
27 *Legitimitatis quaſi poſſeſſio acquiritur filio, ſi fideicommiſſarius patiatur eum ſuccedere in bonis fideicommiſſo ſubjectis, & num* 31.
28 *Quaſi poſſeſſio ex unico actu acquiritur.*
29 *Nec requiritur præſcriptio, niſi in petitorio.*
30 *Facta ſunt potentiora, quam verba, ad conſtituendum in quaſi poſſeſſione legitimitatis, & n.* 65.
32 *Adminicula plura pro quaſi poſſeſſione qualificata legitimitatis recenſentur.*
33 *Sententia ſuper ſtatu facit jus quoad omnes.*
34 *Poſitiones juratæ faciunt inter alios adminiculum.*
35 *Fides officialis ſuper qualificata legitimitate facit adminiculum.*
36 *Nominatio patris fortiſſima dicitur conjectura legitimitatis filii.*
37 *Indefinita teſtis æquipollet univerſali, ut reſponſio congruat interrogationi.*
38 *Fama probatur per teſtes deponentes per verba, quod publicè, & palam dicebatur.*
39 *Fama legitimitatis non eſt neceſſario probanda in loco originis, ſed ſufficit in loco, ubi filius fuit educatus, vel converſatus.*
40 *Natum eſſe, & procreatum, vel conceptum ex matrimonio, non differunt.*

41 *Le-*

41 *Legitimitatis quaſi poſſeſſio probatur per famam.*
42 *Probationes plures in judicio quaſi poſſeſſionis legitimitatis conjunguntur.*
43 *Et leviores ſufficiunt.*
44 *Inſtrumentum ſumptum ex ſumpto non probat.*
45 *Inſtrumentum, in quo milleſimum repugnat indictioni, vitiatur in totum.*
46 *Et ſaltem non probat datam, & n. 66.*
47 *Probationes contrariæ invicem conquaſſantur.*
48 *Subſcriptio, & ſigillum Notarii ſunt de ſubſtantia inſtrumenti.*
49 *Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis non valet*
50 *Subſtantia actus non præſumitur ex diuturnitate temporis, ſed ſolemnitas tantùm.*
51 *Præſumptio ſolemnitatis ſubſtantialis tollitur ex inſpectione ſcripturæ.*
52 *Teſtes contra legitimitatem debent eſſe omni exceptione majores.*
53 *Probatio plena non poteſt niſi per aliam plenam elidi.*
54 Bart. doctrina in l. Si priùs, n. 8. ff. de nov. oper. nunt. *explicatur, & n. ſeq. uſque ad n. 63.*
55 *Filius probatur legitimus ab origine ex quaſi poſſeſſione præſentis legitimitatis, etiamſi dubium ſit, an mulier fuerit uxor, vel concubina, & n. 61.*
56 *Præſumptio translativa quæ dicatur.*
57 *Reus excipiens de illegitimitate Actoris exiſtentis in quaſi poſſeſſione in ſua exceptione, eſt Actor, & probare debet, & n 75.*
58 *Legitimitatis qualitas diverſa eſt à qualitate filiationis, & ex quaſi poſſeſſione unius non infertur ad quaſi poſſeſſionem alterius, & n. 75.*
59 *Matrimonium probatum per præſumptiones eſt matrimonium verum, non fictum, vel præſumptum.*
60 *Legitimitatis probatio præſumpta ſufficit etiam in fideicommiſſo, quod vocat filios legitimè procreatos.*
62 *Servus præſumitur fuiſſe ab origine, qui nunc reperitur in quaſi poſſeſſione ſervitutis, licèt ſervitus de jure non præſumatur.*
63 *Tractatus legitimitatis cum adminiculis nocet etiam fideicommiſſariis, & n. 78. uſque ad n. 88.*
64 *Patris confeſſio qualiter poſſit habilitare incapaces ad ſucceſſionem etiam in præjudicium tertii.*
67 *Nativitatis ſuæ diem certò ſcire nemo poteſt.*
68 *Protocollum, de cujus rogitu, & publicatione non conſtat, non probat.*
69 *Sententia quæ nullum continet verbum, per quod appareat lecta, eſt nulla, non obſtante clauſula,* Data.
70 *Exceptio turbida, & altiorem requirens indaginem non admittitur in judicio poſſeſſorio legitimitatis, & num. 81.*
75 *Filiationis quaſi poſſeſſio non relevat ab onere probandi legitimitatem.*
77 *Pater in ſuprema ſua voluntate non præſumitur voluiſſe inſtituere filios incapaces.*
78 *Nominatio patris in actu proportionabili filio legitimè procreato conſtituit eum in quaſi poſſeſſione qualificatæ legitimitatis.*
79 *Tractatus, & nominatio patris ſuper legitimitate filii, an, & quando noceat tertio, & num. ſeqq. uſque ad num. 88.*
80 *Tractatus, & nominatio patris non nocet tertio, quandò agitur de præjudicio fœderis alterius matrimonii: ſecus ſi de ſucceſſione, & n. 87.*
81 *Tractatus parentum cum adminiculis probat legitimitatem ad effectum ſucceſſionis etiam in petitorio, & contra tertium, & num. 86.*
83 *Nominatio ſola abſque tractatu non probat legitimitatem contra tertium.*
84 *Tractatus legitimitatis filii, quando adeſt contrarius tractatus, non nocet fideicommiſſariis.*
85 *Tractatus ſimplex ſine adminiculis an ſufficiat in petitorio ad ſucceſſionem obtinendam excluſo tertio.*

1 L*Ator*. Quæſtio nativitatis appoſita. petenti hæreditatem, eſt ad Eccleſiaſticum judicem remittenda. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. & omnes: & ſunt duæ partes: Appellantis conquæſtio, & cauſæ commiſſio: Secunda ibi, *Ideòque*.

2 Nota primò, ibi, *Coram* Norvicenſi *Epiſcopo tractatum fuiſſet*; quæſtionem natalium, etiamſi de illa non principaliter, ſed incidenter agatur, ad judicem Eccleſiaſticum pertinere privativè ad judicem laicum, ut hic eſt caſus apertus. Inciderat enim hic quæſtio ſuper legitimitate coram judice ſeculari; quia petente hereditate Avi jure ſucceſſorio, objectum fuerat, quòd pater ejus non eſſet legitimus; & tamen Pontifex mandat, ut hec queſtio nativitatis coram judice Eccleſiaſtico priùs terminetur, & interim ſuperſedeatur in cauſa principali. Ratio, quia hec cauſa eſt merè ſpiritualis, *c. Tuam, de ordin. cognit.* & proptereà judex ſecularis nec incidenter, nec alio modo poteſt de illa cognoſcere, *c. Cauſam, infrà eodem*; quemadmodum nec de annexo ſpirituali, *c. Quanto, ſupra de judic.* & ita hìc firmant gloſſ. ultima, Innocen. *n. 2. in fine*, Hoſtienſ. *nu.* 7. Joan. Andr. *nu.* 11. Butr. *nu.* 7. *&* 11. Abbas *in 2. notab.* & reliqui omnes. Feder. de Sen. *conſ.* 275. *Caſus talis eſt, Statuto cavetur num.* 7. Rota *deciſ.* 296. *num.* 18. *part.* 5. *recent.*

Plerique tamen hoc intelligunt, ut locum habeat, dummodò controverſia in jure conſiſtat. Secus ſi in facto, puta quia non agitur, an matrimonium ſit validum, necnè; ſed ſolùm an fuerit contractum: tunc enim exiſtimant, judicem laicum non prohiberi de queſtione natalium incidenter cognoſcere; & hanc Decretalem intelligunt procedere in primo caſu, quia reus objecit defectum natalium provenientem ex validitate matrimonii, & ſic erat quæſtio juris, & non facti, ut hic per Abbatem *in 2. notab.* Alii tamen hanc diſtinctionem non admittunt; unde dic, ut plenè notavi *in dict. capite Tuam, à num. 36. uſque in fin. ſupra de ordin. cognit.* 3

Secundò nota ibi, *Non poterit probare legitimè quod objecit*: exiſtentem in quaſi poſſeſſione legitimitatis in judicio ſucceſſionis hereditarie relevari ab onere probandi ſe eſſe legitimè natum, & onus probandi defectum natalium incumbere opponenti, prout hic notabiliter voluit gloſſa *in verb. Probare legitimè*: dicens, idcircò opponenti quæſtionem nativitatis incumbere hìc onus probandi, quia pater actoris erat in poſſeſſione filiationis, ſcilicet legitime; habebatur enim pro filio legitimo, poſſidebat bona paterna, & natus fuerat de ea, quæ credebatur uxor. Non tamen intelligas hec tria ſimul requiri ad conſtituendum filium in quaſi poſſeſſione legitimitatis. Imò enim ſufficit unumquodque ex illis alternativè, ut declarat Alex. *conſ.* 51. *Viſo, & diſcuſſo num.* 2. *lib.* 1. & Decius *conſ.* 54. *In cauſa n.* 5. *in fin.* 4

Hæc materia quaſi poſſeſſionis legitimitatis fuit diù, multùmque agitata in Rotæ Auditorio in cauſa Parmen. Status, in qua cùm ſub die 26. Martii 1618. emanaſſe deciſio contra Dominos Marchiones Pallavicinos, ego enixà rogatus, ut ſcriberem pro veritate, non potui denegare: & cauſa pluries propoſita, tamdem placuit Dominis à deciſis recedere ſub die 27. Aprilis 1622. coram Coccino. Et quia quæ tunc ſcripſi, plurimùm conferunt ad intelligentiam hujus gloſſæ, & eorum, quæ tractant DD. *hic, & in cap. Per tuas, infra eod. & ſupr. in c. Tranſmiſſa, & in cap. Per tuas, de probat.* non ab re futurum putavi, deciſionem contra Dominos de Pallavicinis ut prefertur editam, & ſcripta noſtra hìc inſerere. 5

REVERENDISS. D. P. SACRATO.
Archiepiſcopo Damaſceno.

Parmen. Status.

Lunæ 26. Martii 1618.

POſt factas reſolutiones in hac cauſa, quòd ſit probatum matrimonium ſaltem de facto, & ſine coarctatione temporis inter qq. Bernardinum, & Catharinam aſcendentes Dominorum de Pallavicinis, fuit dubitatum, an dicti de Pallavicinis teneantur probare contractum dicti matrimonii de certo tempore, & de quo. Sed quia Domini de Pallavicinis præcipuè nitebantur eo fundamento, quòd ipſi ex perſona Uberti filii dicti Bernardini ſint in quaſi poſſeſſione legitimitatis, undè reſultare pretendebant, & ſe eſſe relevatos ab onere ulterioris probationis, & etiam ſibi hoc eſſe ſatis ad obtinendam immiſſionem in bonis fideicommiſſo, de quo agitur, ſubjectis, ex remedio, *l. fin. Cod. de edict. D. Adrian. tollen.* Propterea placuit Rotæ re- 6

reſtringere difficultatem ad dictam quaſi poſſeſſionem, quam poſt plures propoſitiones cenſuit non eſſe probatam.

Pro quo illud in primis fuit obſervatum, quòd fideicommiſſum de quo agitur, vocat legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio procreatos, & natos verè, & non fictè; proptereà iſta qualitas procreationis, & nativitatis ex legitimo matrimonio eſt in ſpecie probanda, ut in iſtis terminis eſt deciſio Card. Seraph. *deciſ.* 1081. *n.* 2. Et eſt regulare in omni alia qualitate, quòd quando eſt fundamentum intentionis, debeat in ſpecie probari, Cravetta *conſ.* 96. *n.* 4. Rota *diverſ. deciſ.* 72. *part.* 1.

Secundò, fuit obſervatum non fore probatam dictam qualitatem ex eo quòd ſupponantur deciſiones jam factæ, quòd ſcilicet conſtet de matrimonio inter Bernardinum, & Catharinam ſine coarctatione temporis, etiam ſi modò ſimpliciter probaretur, quòd Ubertus fuerit in quaſi poſſeſſione legitimitatis; quia iſta quaſi poſſeſſio poſſet verificari in legitimatis per ſubſequens, qui tamen non veniunt in fideicommiſſis, in quibus vocantur procreati, & nati ex legitimo matrimonio; ut latè per Peregrinum *de fideicom. art.* 24. *nu.* 25. *cum pluribus ſeqq.* Theſaur. *deciſ.* 196. *nu.* 3. Surd. *deciſ.* 219. *n.* 5. & ſentit Rota coram bon. mem. Card. Seraph. *deciſ.* 1300. *in fin.* ponderando maximè prægnantiam verborum fideicommiſſi, de quo agitur. Ideòque exiſtimaverunt Domini, in caſu, de quo agitur, eſſe neceſſariam quaſi poſſeſſionem qualificatam, puta quòd Ubertus fuerit admiſſus ad bona, vel honores, ad quæ nonniſi procreati, & nati ex legitimo matrimonio ſolent admitti, aut quid ſimile inferens perneceſſe dictam qualitatem: & eò maximè, ſtante non legitimo initio, ex quo ex mandato de diſpenſando, teſtibus, & aliis, conſtat Bernardinum ante prætenſum matrimonium cognoviſſe Catharinam, & ex illa ſuſcepiſſe filios: tunc enim probatio redditur magis æquivoca, & ſuſpecta, & exactiores probationes requiruntur, ut benè per Cephal. *conſ.* 82. *nu.* 55. *cum plurib. ſeqq.* Verall. *deciſ.* 210. *part.* 2. Rota in cauſa Veneta illegitimitatis 16. Novembris 1607. coram bon. memor. Penia. Quibus conſtitutis,

Ad primum genus probationis Dominorum de Pallavicinis, deductum ex eo quòd Bernardinus in duobus teſtamentis inſtituerit Ubertum, & alios filios hæredes, & in primo illos nominaverit ſuos filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ex ſe, & Domina Catharina uxore ſua pro juſto matrimonio, & in alio illos nominaverit ſuos filios legitimos, & naturales, procreatos, & natos ex ſe, & Domina Catharina ſui teſtatoris uxore legitima, & quam ſuam uxorem legitimam eſſe proteſtatus fuit, & proteſtatur; fuit dupliciter reſponſum. Primò, quòd denominatio, & tractatus patris non ſolet nocere tertio, *Jaſ. conſ.* 81. *in princip. lib.* 1. Gratian. *conſ. ultim. n.* 4. *lib.* 1. Card. Mantic. *de conject. ultim. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 11. latè Petr. *de fideicomm. qu.* 11. *nu.* 302. *cum pluribus ſeqq.* Seraph. *deciſ.* 1081. *num.* 2. Rota in cauſa Sutrina Beneficii 13. Martii 1588. coram bon. mem. Card. Platto, & in Romana de Bonellis 29. Novembris 1613. coram R. P. D. meo Ubaldo: maximè quando materia eſt ſuſpecta ex malo initio, per ſupra allegata. Et fuit etiam ponderatum, quòd prædicta teſtamenta non continent tractatum legitimitatis qualificatæ ex procreatione durante matrimonio; quia quomodocumque filii eſſent legitimi, ſive per ſubſequens matrimonium, ſive per reſcriptum, inſtitutio illis debebatur, juxta not. per Butr. *in c. Per venerabilem num.* 19. *qui filii ſint legit.* Soccin. Jun. *conſ.* 42. *nu.* 34. & 36. *lib.* 1. Ideòque quidquid ex prædictis teſtamentis circa legitimam procreationem elici poſſet, remaneret ſimplex enunciativa moderna, ſi dematur tempus litis, & unica, cùm ſit ab eadem perſona; unde etiam circumſcripta ſuſpicione, nihil probat, maximè in caſu, in quo agitur principaliter de enunciato, Alex *conſ.* 21. *n.* 4. *verſ. Sed non probabitur lib.* 1. Rota *deciſ.* 388. *part.* 1. *diverſ.* Secundò fuit reſponſum, quòd neque verba dictorum teſtamentorum inferunt perneceſſè, quòd Ubertus, de cujus perſona ſtrictè agitur, fuerit procreatus ex legitimo matrimonio, cùm poſſit verificari in legitimato per ſubſequens, quia tempore teſtamenti rectè potuit dici natus ex teſtatore, & Catharina legitima uxore, non quia eſſet talis de tempore procreationis, ſed quia ſecundum aſſertionem teſtatoris erat talis de tempore teſtamenti. Nec officit, quòd qualitas adjecta verbo intelligatur ſecundum tempus verbi, *l. In delictis*, §. *Extraneus*, *ff. de noxal.* quia qualitas uxoratus non eſt adjecta verbo, *procreatos*, ſed eſt adjecta perſonæ Catharinæ, & ſic ſtat, vel ſaltem ſtare poteſt demonſtrativè ad perſonam Catharinæ de tempore teſtamenti, & non qualificativè ad filios de tempore procreationis. Et quòd intentio teſtatoris fuerit potiùs demonſtrare Catharinam, quàm qualificare procreationem Uberti, patet ex illis verbis, quam ſuam uxorem legitimam eſſe (& ſic de tempore teſtamenti) proteſtatus fuit, & proteſtatur, &c.

Ad ſecundum genus probationis deductum ex eo quòd Ubertus poſſederit bona paterna, necnon etiam fideicommiſſo ſubjecta, & ulteriùs fuerit a Rolando patruo ſuo, & qui illo exiſtente incapace ſuccedebat in fideicommiſſo, nominatus depoſitarius medietati Caſtri Zibelli. Quoad poſſeſſionem bonorum paternorum reſponſio patet ex ſupra deductis, nempè quòd hęc non nocet tertio, & nec etiam infert poſſeſſionem legitimitatis qualificatę ex juſta procreatione: cùm pro habenda poſſeſſione bonorum paternorum ſufficiat, Ubertum quomodocumq; fuiſſe legitimatum, ſive ex reſcripto Principis, ſive ex ſubſequenti matrimonio ex allegatis. Quoad poſſeſſionem bonorum fideicommiſſo, de quo agitur, ſubjectorum, fuit reſponſum, neque ex illa aliquid inferri: quia cùm Ubertus fuiſſet hæres Bernardini ultimi gravati fuit illi debita poſſeſſio bonorum fideicommiſſo ſubjectorum, & ab illius manu debebant recipere fideicommiſſarii, latè per Dec. *conſ.* 467. *n.* 12. & de communi Rota *dec.* 83 *nu.* . *part.* 1 *diverſ.* Nec facit, quòd fideicommiſſarius per aliquod tempus non moverit litem Uberto: quia cùm haberet triginta annos ad petendum fideicommiſſum juxta notat *in l. Sicut, ff. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor.* patiendo pro minori tempore, non fuit ei in aliquo præjudicatum: aliàs ſequeretur, quòd ſi fideicommiſſarius aperto fideicommiſſo non movet incontinenti litem, conſtituat hæredem gravatum in quaſi poſſeſſione qualitatis, in qua priùs non erat; quod nullo jure cautum reperitur. Fuerunt etiam dati teſtes deponentes, quòd Rolandus fideicommiſſarius jactabat, quòd filii Bernardini erant illegitimi, & incapaces, & quòd volebat illis movere litem; & etiam conſtat, quòd dictus Rolandus pro majori parte temporis fuit carceratus, ſicque non facilè potuit incumbere litibus civilibus; unde ex iſtis eò minùs poteſt fieri fundamentum ſuper potentia fideicommiſſariorum. Quo verò ad depoſitum medietatis Caſtri Zibelli, fuit dictum ex illo benè inferri confidentiam Rolandi erga Ubertum, ſed nihil habere commune cum legitimitate, maximè qualificata, cùm non ſit qualitas ullatenùs neceſſaria ad recipiendum depoſitum.

Quoad tertium genus probationis deductum ex teſtibus, diſcurrendo ſuper ſingulis, neque viſum fuit relevare. Primus teſtis Stephanus de Cavallis dum dicit, quòd Bernardinus, & Catharina tractarunt Ubertum, & alios filios pro legitimis, & naturalibus, & ita etiam vidit eos teneri, & reputari à ſubditis, & vaſſallis, nihil nocet. Nam quoad tractatum parentum reſponſum eſt ſupra in primo genere probationis. Quoad reputationem vaſſallorum, teſtis non deponit per verbum communiter, prout requiritur ad iſtum effectum, Verall. *dec.* 210. *par.* 2. & eſt regulare, quòd in teſte indefinita non æquipollet univerſali, ut per ſcribentes *in c. Auditis, de præſcript.* Ideòque poteſt dictum iſtius teſtis verificari in duobus, vel tribus vaſſallis, qui filios Bernardini reputarent tales: & ipſemet teſtis refert multos, qui habebant filios Bernardini pro non legitimis; & denique teſtis non dicit, quòd filii Bernardini fuerint tractati, & reputati uti legitimi, & naturales, procreati ex legitimo matrimonio. Ideòque poteſt illius dictum verificari legitimatis per ſubſequens, vel per reſcriptum, qui non ſuccedunt in ſimilibus fideicommiſſis, ut dictum eſt ſupra.

Secundus teſtis Raymundus del Pozzo in eo quod deponit de tractatu Bernardini erga filios, tollitur ex dictis in proximo. Dum autem dicit, quòd Catharina ante ortum Uberti, & ſubſequenter fratrum, dicta fuit eſſe, ac habebatur, tenebatur, & reputabatur ab hominibus Zibelli, prout vidit ipſe teſtis, uxor Bernardini, & ab eo deſponſata, neque in hoc viſus fuit relevare. Primò, quia non dicit, quòd Catharina ante ortum Uberti communiter reputaretur uxor, quod erat neceſſarium, cùm aliàs ejus dictum poſſet verificari in duobus, vel tribus vaſſallis, qui ita reputarent; ut dictum eſt in proximo teſte. Secundò, non deponit, quòd ita reputaretur ante procreationem Uberti, cùm ortus

poſſit

poſſit verificari in ſola nativitate poſt matrimonium, & tamen fideicommiſſum vult procreatos ex legitimo matrimonio, & non contentatur de natis durante matrimonio, ut patet ex illis verbis, procreatos, & natos.

Tertius teſtis Franciſcus Paraſaccus deponit de ſimplici auditu, unde ſuper illo non fuit immoratum.

Quartus teſtis Baptiſta de Ferrariis dicit, quòd Bernardinus, & Catharina per plures annos ſteterunt ſimul reputantes ſe pro legitimis conjugibus, & procrearunt articulatos filios, & plures reputabant eos pro veris, & legitimis conjugibus, & etiam aliqui dicebant, quòd inter eos non potuit eſſe verum matrimonium: dictum fuit iſtum teſtem in primis non deponere præcisè, quòd filii fuerint procreati poſt reputationem matrimonii. Secundò, & quòd hoc dicat, non reddit rationem concludentem matrimonium ante procreationem, quia quòd Bernardinus, & Catharina reputarent, & tractarent ſe uti tales, non probat, quòd de illo tempore fuerit inter illos matrimonium, quia dato malo initio, hujuſmodi tractatus non probant matrimonium, Innoc. *in c. Ex parte n. 5. de reſtit. ſpoliat.* & fuit latè dictum in cauſa Cracovien. illegitimitatis 22. Maji 1606. coram me Circa illud quod dicit de reputatione aliorum, non concludit, cùm non deponat per verbum, *communiter*, ex dictis ſuper duobus proximis teſtibus; imò deponit de illis, qui reputabant in contrarium.

Quintus teſtis Bernardinus de Franciofis dicit, quòd judicio ſuo poſſunt eſſe viginti anni, vel circa, quòd ipſe teſtis dici audivit à pluribus, & quòd publicè dicebatur in loco Zibelli Bernardinum deſponſaſſe Catharinam, & eam in uxorem accepiſſe, & quòd obindè citrà dictus Bernardinus ſuſcepit ex ea Ubertum. Iſte teſtis circa quaſi poſſeſſionem legitimitatis qualificatæ ex procreationis viſus fuit non probare. Primò, quia quòd Catharina eſſet uxor Bernardini de tẽpore ſuſceptionis Uberti, non deponit niſi per rationem, quòd publicè dicebatur; quæ ratio ad ſummum concludit publicam vocem, & famam, quæ facit ſemiplenam probationem, & ipſe tamquam unicus facit ſemiplenam iſtius ſemiplenæ. Preterea iſte teſtis non deponit de procreatione Uberti poſt matrimonium, ſed de ſuſceptione, quæ poteſt verificari in ſimplici nativitate Uberti poſt matrimonium, quæ nativitas non ſufficeret ex ſupra allegatis: & etiam fuit obſervatum, quòd iſte teſtis deponit de fama in loco Zibelli, quæ non ſuffragatur, cùm Ubertus fuerit natus in loco Varani: fama enim, ut probet, debet eſſe in loco, ubi actus eſt geſtus. Salic. *in l. Ea quidem n. 103. C. de accuſat* Natta *conſ. 473. n. 16 verſ. Item prædicti teſtes.*

Sextus teſtis Barrotius de Burgo omnia deponit de auditu ſimplici: ideòque ſuper illo non fuit immoratum.

Septimus teſtis Joannes de Magiſtris dicit ſe cognoviſſe uxorem Bernardini, de qua in interrogatorio, de anno 1516. quo tempore erat nupta in dictum Bernardinum; & hoc ſcit, quia vidit, & audiebat, & intelligebat dictum Bernardinum eam tenere, reputare, & nominare pro uxore: & è converſo ipſam eum tenere pro marito, & ita eos teneri à vicinis, & aliis cognoſcentibus, & teſtis ita eos tenuit, & reputavit, tenebat, & reputabat palam, & publicè. Idem teſtis ſuper 13. interrogatorio dicit, quod Bernardinus ex dicta ejus uxore, antequam eſſet uxor, habuit unum filium nominatum Federicum, & poſtquam fuit nupta in Bernardinum, habuit Ubertum, & alios filios, & ita audivit, & intellexit, ac vidit ipſum Bernardinum, & Catharinam, ipſos filios, ac filias pro talibus ſic natis habere, tenere, ac reputare, & nominare, ac ab aliis haberi, teneri, & reputari palam, & publicè in terra Zibelli. Iſte teſtis & ipſe viſus fuit poſſe evitari. Nam in primis non deponit de procreatione Uberti poſt prætenſum matrimonium, ſed per verbum, *habuit*, quod eſt æquivocum, & poteſt referri ad ſimplicem nativitatem poſt matrimonium, quæ non ſufficeret ex ſupradictis. Prætereà in eo quod dicit, quòd Bernardinus, poſtquam ſibi fuit nupta Catharina, habuerit Ubertum, & alios filios, nullam reddit cauſam ſcientiæ, prout debebat, cùm non interfuerit matrimonio, ita ut certò ſciret tempus illius: imò ſe reſtringit ad ſimplicem auditum, & intellectum ibi, *& ita audivit dici, & intellexit:* & in omnem eventum in hoc eſſet unicus. Dum autem ſubjungit vidiſſe ipſum Bernardinum, & Catharinam filios pro talibus ſic natis habere, tenere, & reputare, ac nominare, nihil aliud concludit, quàm tractatum parentum, qui non nocet tertio, ex ſuprà ded ctis. Dum autem dicit ita fuiſſe tentos ab aliis, non ſubjungit hoc fuiſſe communiter, prout requiritur ex ſæpiùs allegatis. Prætereà non deponit de loco Varani, prout requiritur ex pariter allegatis.

Poſtremò, quidquid dici poſſet cum ſolis probationibus Dominorum de Pallavicinis, res viſa fuit reddi magis dubia ex deductis pro parte Dominorum de Rangonibus. Nam in primis fuit datum inſtrumentum confectum per Ubertum cum præſentia, & aſſenſu matris de anno 1526. 27. Novembris, in quo medio juramento confitetur ſe eſſe majorem 17. annis, & ultra: ideoque apparet, quòd erat natus ante annum 1510. de quo tempore Bernardinus, & Catharina procurarunt exequutionem mandati de diſpenſando pro contrahendo matrimonio, & ſic non erat adhuc inter illos matrimonium. Nec movit Dominos, quòd indictio, de qua in dicto inſtrumento, non concordet cum dicto milleſimo, ideòque poſſit eſſe erratum in milleſimo, ſicut in indictione: quia viſum fuit circa milleſimum tamquam rem notiſſimam non potuiſſe errari, quod ſecus eſt in indictione, quæ paucis eſt nota. Non etiam movit Dominos, quòd Ubertus potuerit errare circa propriam ætatem, cùm homines de tempore nativitatis non habeant uſum rationis: quia à communiter accidentibus homines maximè nobiles, vel per relationem propinquorum, vel aliàs, ſolent ſcire propriam ætatem: ideòque inolevit praxis ut illis credatur circa propriam ætatem, ſicut videmus practicari in teſtibus, etiam ubi ætas eſt de ſubſtantia, ut in teſtibus deponentibus ſuper immemorabili: & cùm mater benè conſcia ætatis filii eſſet præſens, & auctorizans, multùm veriſimile eſt, quòd admonuiſſet filium, ſi erraſſet in aſſertione ætatis: & in omnem actum, cùm poſſibile ſit, quòd Ubertus aliquo modo eſſet certus de ſua ætate, ſtandum eſt illius confeſſioni juratæ, donec probetur error, cùm regula ſit, quòd confeſſio plenè probet contra confitentem, & habentem cauſam ab illo. Similiter non obſtare viſum fuit, quòd Ubertus in alio inſtrumento de eodem anno confecto aſſeruerit ſe majorem 16. annis, quia in majori ætate ineſt minor, juxta not. *in l. 1. §. Si ſtipulanti, ff. de verb. ſignif.* & hoc modo concordantur ſimiles probationes per Alex *conſ. 64. n. 3. & 4. lib. 2.*

Secundò principaliter pro parte Dominorum de Rangonibus fuerunt dati teſtes, ex quibus apparet Jacobam ſororem Uberti fuiſſe natam 18. menſes poſt illum, & rurſus 18. menſes poſt Jacobam fuiſſe natum Pallavicinum, adeò ut Pallavicinus excederetur in ætate ab Uberto per tres annos. Iſte autem Pallavicinus reperitur nominatus in teſtamento patris condito de anno 1511. menſe Decembris: ideòque apparet, quòd Ubertus fuit conceptus circa principium anni 1508. & ſic ante mandatum de diſpenſando, de quo ſuprà. Et quatenùs fuit replicatum pro parte Dominorum de Pallavicinis, quòd teſtes hoc deponentes jam ſunt declarati nulliter examinati, viſum fuit Dominis, quòd ex quo tales teſtes fuerunt inducti à Dominis de Pallavicinis, quòd etiamſi ſint nulliter examinati, poſſint contra illos facere magnum adminiculum, per ea, quæ fuerunt deducta coram Verall. *dec. 268. par. 3.* & dixit Ruin *conſ. 46. n. 10. lib. 4.* & Cravett. *conſ. 198. n. 11.* Card. Seraph. *dec. 585. n. 1.*

Tertiò fuerunt dati pro parte Rangonorum teſtes plura deponentes in confuſo ſuper illegitimitate filiorum Bernardini, & ſignantur duo, nempè Hieronymus de Roncho, & Bernardinus de Piccis, qui dicunt publicè audiviſſe, quòd filii Bernardini erant illegitimi, & inſucceſſibiles, quod verbum, *publicè*, ſecundùm opinionem, quam ſequitur Rota, importat publicam vocem, & famam; Caputaq. *dec. 7. & deciſ. 189. par. 3.* Rota in cauſa Romana Matrimonii 21. Junii 1611. coram R. P. D. meo Pirovano.

Et licèt iſtæ probationes fortè non viderentur ſufficientes ad probandam illegitimitatem, quatenùs onus probandi incumberet Dominis de Rangonibus; attamen benè viſæ fuerunt ſufficere ad elidendam, & conquaſſandam probationem Dominorum de Pallavicinis, cùm ſuprà deducta ſatis ſint imperfecta ex genere ſuo: & quando probatio eſt debilis, & imperfecta, tunc eliditur, & conquaſſatur per alias ſimiles contrarias, ut in iſtis terminis reſpondit Rota in Cracovieñ. Illegitimitatis coram me, de qua ſuprà.

Et ita tantùm, &c.

PARMEN. STATUS.

7 SUpraſcripta deciſio Rotæ quinque habet partes. In prima deciditur qualitas procreationis, & nativitatis ex legitimo matrimonio eſſe a Marchionibus Pallavicinis probanda, nec probatam cenſeri ex matrimonio inter Bernardinum, & Catharinam, & ex ſimplici quaſi poſſeſſione legitimitatis Uberti.

In ſecunda deciditur, hanc qualitatem non eſſe probatam ex nominatione, inſtitutione, & tractatu Bernardini eorum authoris.

In tertia, eamdem qualitatem non probari ex eo quòd Rolandus paſſus ſit Ubertum poſſidere bona fideicommiſſo ſubjecta.

In quarta, item non probari hujuſmodi qualitatem ex teſtium depoſitionibus.

Ultima pars verſatur circa probationes partis adverſæ.

Ut autem recedatur a deciſis, ſatis erit oſtendere, qualitatem procreationis, & nativitatis, vel non eſſe probandam, vel certè eſſe probatam per aliquod genus dictarum probationum. Sed omninò erit recedendum, ſi docebitur probatam eſſe per ſingula probationum genera, ut confidimus.

Et quoad primam partem repetendum eſt memoria, ante deciſionem hujus cauſę cùm eſſet dubitatum, an Pallavicini tenerentur probare contractum matrimonii de certo tempore, & de quo fuiſſe tunc omiſſam hujus dubii propoſitionem, quia ipſi oppoſuerunt ſe eſſe in quaſi poſſeſſione legitimitatis, ac propterea debere in bonorum poſſeſſionem immitti abſque ulteriori probatione: atque ita reſtricta fuit difficultas ad hanc quaſi poſſeſſionem poſthabita priori diſputatione. Et tamen in deciſione cauſæ fit reditus

8 ad primum dubium, & reſolvitur Pallavicinos teneri probare qualitatem procreationis, & nativitatis ex matrimonio; quod nihil aliud eſt, quàm ipſos teneri probare matrimonium de tempore ante eorum procreationem: quinimò non ſolùm reſolvitur hoc dubium, quod relictum fuerat, & petitorium reſpicit, *c. Per tuas, qui fil. ſint legit.* & tradit Menoch. *de arbitr. judic. caſu 89. n. 10.* ſed deciditur etiam aliud quod poſteà ſubſequi debuiſſet, videlicet matrimonium de certo tempore ante procreationem probatum non eſſe.

9 Veritas ergo eſt, idcircò fuiſſe propoſitum dubium quaſi poſſeſſionis legitimitatis, quia per eam ſolam relevabantur Pallavicini ab onere probandi qualitatem procreationis, & nativitatis poſt matrimonium; nam in judicio poſſeſſorio hęc qualitas ſatis probatur ex matrimonio ipſo, & ſimplici quaſi poſſeſſione legitimitatis, quamdiu oppoſitum non doceatur, etiamſi concubinatus præceſſerit.

10 Quod probatur, quia cùm qualitas legitimitatis, in cujus quaſi poſſeſſione exiſtunt tunc Pallavicini, fuerit apta illis ineſſe ab origine procreationis, præſumitur ita fuiſſe, & contrarium aſſerenti incumbit onus probandi, ex doctrina Bartoli poſt Dyn. *in l. Si prius nu. 18. ff. de nov. oper. nunciat.*

11 ubi agens, quaſi poſſeſſio alicujus ſtatus, vel qualitatis transferat onus probandi in adverſarium, concludit tunc transferre, quando illa qualitas, quę ineſt, fuit apta ineſſe ab origine rei; quod etiam docuit Bald. *in l. Titia divortium, ſub n. 2. poſt med. ff. ſol. matrim.* ibi: (Circa hoc, utrum poſſeſſio, vel quaſi relevet ab onere probandi. Dic, aut ſtatus, quem inducit poſſeſſio, poteſt naturaliter ineſſe origini; & tunc relevat ab onere probandi, &c.) & idem Bald. *conſ. 351. ſub n. 2. verſ. Præterea quoties lib. 1.* ubi proptereà conſuluit,

12 ex ſimplici quaſi poſſeſſione vaſſallatus probari aliquem fuiſſe vaſſallum ab origine nativitatis. Sequitur Jaſ. *in d. l. Si prius n. 43.* Peregrin. *de fideicom. art. 43. nu. 69.* & alii apud Fulvium Paciań. *de probat. par. 2. cap. 20. n. 1. & 2.* & Maſcard. *eod. tract. concluſ. 1194. n. 20.*

Quam concluſionem probant textus expreſſi *in l. Liberos, §. Si quis ex ſervitute, ff. de liber. cauſ. in l. Si filius, & in l. Circa eum, ff. de probat. in l. Mover, C. Si ſerv. export. ven. in l. Matrem, & in l. Ad probationem, la ſecunda. C. de probat.* Ex quibus juribus conſtat exiſtentem in poſſeſſione libertatis, ſervitutis, vel alterius ſimilis qualitatis, ſive agat, ſive conveniatur, non teneri probare ſe fuiſſe in hac quaſi poſſeſſione ab origine nativitatis, quia cùm aptè potuerit naſci liber, aut ſervus, & nunc abſque dolo reperiatur in quaſi poſſeſſione hujuſmodi qualitatis, liberatur ab onere probandi, illudque transfert in adverſarium ſuum.

Et per hanc Bartoli theoricam, quòd quaſi poſſeſſio le- 13
gitimitatis ſufficiat ad demonſtrandam veram legitimitatem etiam in petitorio, quia hæc quaſi poſſeſſio non repugnat origini, & primo ſtatui filiationis, imò ei convenit, cum præſumptio ſit filium ex legitimo matrimonio eſſe natum; tradit Menoch. *videndum de arbitr. jud. lib. 2. d. caſu 89. n. 71.* & Burſat. *conſ. 384. nu. 17. verſ. Quartum minus vol. 4.* ubi loquitur ad effectum ſuccedendi in bonis veram legitimitatem requirentibus, ut in themate, & pluribus relatis oſtendit hanc eſſe veriorem, & magis communem opinionem, & ſequitur Simon. de Præt. *de interpret. ultim. volunt. lib. 5. dub. ult. n. 189.* Qualitas enim verę legitimitatis habet 14
juris communis aſſiſtentiam: tum quia cùm neceſſe ſit quemlibet naſci ex coitu, qui vel licitus ſit, vel prohibitus; in dubio præſumi debet licitus, ſecundum Bald. *in l. 1. nu. 35. Cod. de iis, qui accuſ. non poſſ.* ubi ait, ex honeſta conjectura inhoneſtam præſumptionem favore prolis innocentis excludi: qua ratione filium in dubio præſumi natum legitimè, latè probant Bero. *conſ. 19. nu. 6. & ſeqq. vol. 2.* Menoch. *de præſumption. lib. 6. præſumpt. 54. nu. 22. & ſeqq.* Cæphal. *conſ. 435. num. 81. vol. 3.* tum quia eſſe illegitimè natum, propter maculam originalem, quędam nota, & infamia facti creditur, quę non præſumitur, niſi probetur, ut arguit *loc. cit.* Menoch. *nu. 29.* & alias rationes adducit Paleott. *de noth. & ſpur. cap. 20. num. 3. & ſeqq.*

Ideòque filium præſumi potiùs natum poſt matrimonium, quàm ante, & contrarium dicenti incumbere onus probandi, docuerunt in ſpecie Bald. *conſ. 213. occurrit in fin. vol. 2.* Sacil. *in l. Neque natales n. 3. verſ. Item iſtam gloſſam, C. de prob.* Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 37.* & Matth. Vveſembecius *conſ. 44. ſub n. 64. verſ. Et ita*, ubi teſtatur de communi. Et hac ratione videmus probari ætatem etiam 15
ex matrimonio; quia ſi verum eſt matrimonium à decem annis contractum fuiſſe, verum etiam eſt filium non eſſe majorem annis decem, cum poſt matrimonium natus cenſeatur, ut ex communi opinione concludit poſt alios Odd. *de reſtit. in integr. par. 1. qu. 37. art. 10.*

Quamobrem cùm qualitas legitimitatis non modò ſit apta ineſſe origini nativitatis, & procreationis, ſed cenſeatur etiam ineſſe juris præſumptione; non eſt dubitandum quominùs per illius quaſi poſſeſſionem Pallavicini fuerint liberati ab ulteriori probatione: & hanc eſſe receptiorem, ac veriorem ſententiam, teſtatur *d. præſumpt. 54.* Menoch. *num. 31. verſ. Hæc receptior & verior ſententia.* Conſtat autem manifeſtè hęc omnia eodem modo concludere ſive 16
copula præceſſerit matrimonium, ſive non, quia cùm conſtet de utroque ſtatu matrimonii, & concubinatus, nec appareat, quo tempore natus fuerit, jus præſumit natum cum ea qualitate, in cujus poſſeſſione nunc reperitur, & quæ fuit apta eidem ineſſe ab origine procreationis, nec attenditur poſſibile contrarium, ut advertunt omnes initio relati, & declarat Everard. *in loco a tempore ad tempus n. 20.* & hoc ipſum conſideravit olim Rota in hac cauſa coram Seraph. *deciſ. 1000. nu. 8* in hæc verba: [Concubinatus verò licèt faciat, ut cùm præceſſit, non poſſit poſteà deduci concludens probatio ex cohabitatione, &c.] tamen cùm in hoc caſu cum cohabitatione concurrant tot alia inferentia ad matrimonium, utique ex illis tollitur illa æquivocatio, quæ ex præcedenti concubinatu oritur: & proptereà non obſtare malum initium, docuit ſimiliter in hac cauſa *deciſ. 978. n. 7. ejuſd. Seraph.* Et in propriis terminis filium præſumi natum in dubio poſt matrimonium, etiamſi vir uxorem ante matrimonium cognoverit, conſuluit Ruin. *conſ. 51. n. 20. verſ. Præterea ex quo lib. 5.* Jaſ. *conſ. 168. col. 3. verſ. Secundò principaliter vol. 4.* ubi alios allegat, & Marcabrun. *conſ. 73. n. 46. & ſeqq.*

Quibus accedit, quòd Doctores ſuprà relati loquuntur, vel quando conſtat tantùm de matrimonio, & filiatione, ut Bald. Salic. Alciat. Ruin. & Jaſ. vel quando conſtat ſolùm de filiatione, & ſumus omninò dubii, ut Bero. & Menoch. *de præſumpt. num. 22. & ſeqq.* vel quando ſolùm conſtat de quaſi poſſeſſione legitimitatis, ut Menoch. *de arbitrar. judic.* Burſatt. & Sim. de Præt. & tamen hi omnes cenſent filium cenſeri procreatum legitimè ad effectum ſucceſſionis, idque etiam in petitorio; ut Menoc. & Burſat. Ergo hoc caſu, in quo tria copulativè concurrunt, nempè matrimonium, filiatio, & quaſi poſſeſſio legitimitatis, & verſamur in poſſeſſorio, res videtur omninò indubitabilis, ut in puncto ani-

animadvertit Menoch lib.6. de præſumpt. 54. num. 34. in fin.

Nec prædictis obſtat deciſ. Seraph. 1081. n.2. allegata in dec. per quam deciditur, ad effectum ſucceſſionis in ſuo caſu duo eſſe probanda, videlicet matrimonium, & nativitatem ex matrimonio.

Reſpondetur enim, ab ea deciſione tamquam non juridica, & edita una tantùm parte informante, fuiſſe poſteà receſſum, ut patet in dec. 1300. ejuſdem Seraph. ac præterea ibi nec de matrimonio conſtabat, nec de quaſi poſſeſſione legitimitatis, ut colligitur ex nu.2. & 5. unde patet, quàm malè ex ea inferri poſſit ad hunc caſum, in quo conſtat de utroque.

Et eodem modo reſpondetur ad conſ. Ceph. 82. vol. 1. ubi conſuluit filium probare debere ſe natum eſſe poſt matrimonium, cùm in concubinatu natus præſumatur: nam in ſuo caſu filius non erat in poſſeſſione legitimitatis, nec conſtabat de vero, vel putativo matrimonio, ſed tantùm de præcedenti fornicatione, ut ipſe ſe declarat ſub nu. 43. verſ. Poſtremò, & ſub n.56. ibi: (nam verè, & certitudinaliter conſtat de fornicatione præcedenti, & non liquet concludenter de matrimonio ſubſequenti; & propterea cùm de fornicatione clarè appareat, veriſimilius eſt illum eſſe natum ex ipſa fornicatione.) Hæc ibi. Unde hoc caſu, in quo conſtat de quaſi poſſeſſione legitimitatis, & de præcedenti matrimonio, veriſſima eſt concluſio, quam ibidem ponit Cæph. n. 1. quòd natus ex concubina deſponſata, natus videatur potiùs poſt deſponſationem, quàm ante.

Ex quibus, ni fallor, ſublata eſt prima hæc concluſio Rotæ, quia revera Pallavicini non tenentur probare qualitatem procreationis, & nativitatis ex matrimonio, cùm hæc qualitas ſatis probetur per matrimonium ipſum, & quaſi poſſeſſionem legitimitatis ex juris præſumptionibus, quæ dicuntur liquidiſſimæ probationes, ut per Burſatt. in his terminis d. conſ. 384. n.14. vol.4. Cæphal. d. conſ. 43. n.4. Seraph. d. deciſ. 1000. n. 14.

In ſecunda parte deciſionis reſolvitur non probari qualitatem procreationis ex matrimonio per nominationem, inſtitutionem, & tractatum Bernardini; & tamen in aliis deciſionibus hujus cauſæ hactenùs Rota ſemper agnovit, probavitque legitimitatem Pallavicinorum uti qualificatam. Nam in deciſione coram Rubuſterio 2. Dec. 1573. cenſuit conſtare de matrimonio ad effectum legitimitatis pro ſucceſſione bonorum fideicommiſſo, de quo agitur, ſubjectorum, ut ibi in princ. & verſ. 6. & verſ. Sicut nec agitur, & coram Illuſtriſſimo Cardinali Ludoviſio 10. Aprilis 1606. perpendit ſucceſſibilitatem Pallavicinorum in fideicommiſſo, in quo non veniebant niſi nati ex legitimo matrimonio: & coram Seraph. d. dec. 1000. ſub n. 17. verſ. Octavò; conſideravit relationem Cardinalis Simonettæ Paulo III. factam, quòd iidem nati eſſent ex legitimo matrimonio.

17 Quàm verò ſolidiores fuerint rationes veterum deciſionum, quàm hujus noviſſimæ, patebit ex infraſcriptis. Nam ex tribus fundamentis ultimæ deciſionis primum eſt, quòd inſtitutio debebatur Pallavicinis, quomodocumque eſſent legitimati etiam per ſubſequens matrimonium; & ideò ex inſtitutione Bernardini non poteſt inferri ad qualificatam legitimitatem filiorum inſtitutorum.

Huic primo fundamento repugnat veritas facti, quia Ubertus fuit inſtitutus à Bernardino in Caſtris ſuppoſitis fideicommiſſo, veram, & non fictam legitimitatem requirenti, & quorum Ubertus capax non fuiſſet, niſi ex legitimo matrimonio fuiſſet procreatus, ut in puncto tradit in hac ipſa cauſa Put dec. 7. de ſponſal. Ergo ex nominatione, & inſtitutione in bonis, quorum legitimati per ſubſequens matrimonium non erant capaces, Ubertus conſtitutus fuit in quaſi poſſeſſione qualificatæ legitimitatis: ita in terminis Bero. conſ. 19. n.7. & ſeq. lib.2. Menoch. lib.6. de præſump. 54. n.38. Pacian. de prob lib.2. c.16. n.77 præſertim quia Bernardinus habuit exactam notitiam hujus fideicommiſſi, cujus ter obtinuit confirmationem.

18 Alterum Rotæ fundamentum eſt, quòd tractatus patris non ſoleat nocere tertio: quæ tamen regula nunc patitur quatuor limitationes, ſeu declarationes, quarum unaquæque ſufficeret, & tamen concurrunt omnes in caſu præſenti.

19 Limitatur enim primò, ut non procedat quoad effectum relevandi poſſeſſorem ab onere probandi, illudque in adverſarium transferendi; quia in hac parte etiam contra tertium hic tractatus operatur, & declarat Pariſ. conſ. 10. n. 100 & n. 109. & ſeq. vol. 2. ubi ait extare hac de re apertiſſimas deciſiones Bart. & communiter aliorum, Seraph. d. deciſ. 1000. n.14. Lupus de illegitim. comment. 2. §.3. n.53. ad fin. ver. Tamen indiſtinctè, Maſcard. de probat. concl. 790. nu. 9. Menoch. lib.6. d. præſumpt. 54. n.48. Bero. conſ. 19. n.7. & ſeq. vol. 2. & Simon. de Præt. de interpr. ult. vol. lib.5. dub. ult. nu. 187. & ſeq. ubi loquitur in ſpecie de adipiſcenda poſſeſſione, ex remed. l. fin. C. de edict. D. Adr. tollend.

Declaratur ſecundò, ut procedat in ſimplici nominatio- 20
ne, & incidenti aſſertione parentum, in quibus terminis tantùm loquitur Jaſ. Mant. Seraph. & alii in deciſ. allegati, ut patet ex illorum inſpectione: ſed aliud dicendum eſt in nominatione facta propter ſe, & conjuncta cum inſtitutione; quia hæc non dicitur ſimplex nominatio, ſed tractatus, qui operatur etiam in præjudicium tertii: ita in propriis terminis declarat Gozadin. conſ. 13. n. 33. verſ. 2. præfacti teſtes, & n.53. verſ. Non obſtat, Jaſ. ubi multipliciter reſpondet Jaſoni, & teſtatur contra eum eſſe magis communem opinionem Doctorum numero, & pondere: & hanc opinionem, quando nominatio eſt facta principaliter, & in actu, qui magis conveniret filio, quàm extraneo, approbavit idemmet Jaſ. conſ. 102. col. 1. verſ. Secundò ad idem vol. 4. ut advertit Gozadin. loc. cit. & idem Jaſon. in l. Profeſſionem n. 4. C. de teſtam. & conſ. 114. col. penult. ſub num. 6. verſ. Vel aliter, & 3. vol. 1. Bero, qui ſimiliter reprobat Jaſon. conſ. 19. num. 11. volum. 1. Cæſar. de Graſſ. dec. 18. de probat. & Maſcard de probat. concl. 790. n.42. ubi poſt alios concludit tractatum favore legitimitatis probare legitimitatem etiam contra tertium.

Ratio differentiæ eſt, quia ad conſtituendum filium in 21
hac quaſi poſſeſſione fortior eſt tractatus, quàm nominatio, et tradit Baldus in l. Non ignorat, C. qui accuſ. non poſſ. Jaſ. qui hanc differentiam non ignoravit, d. conſ. 114. incip. ab objectu, col. fin. vol. 1. Gozadin. d. conſ. 113. n. 39. Cravetta conſ. 408. ſub n.5. verſ. Ideo fortior eſt tractatus.

Quamobrem tractatus Bernardini non poteſt appellari ſimplex enuntiativa, ut dicitur in deciſione; cùm ſit principaliter propter ſe, & fundamentum diſpoſitionis, & in actu proportionabili filiis legitimè natis dumtaxat, ut in propriis terminis dixit Bartol. in d. l. 1. §. Item per contrarium n. 3. ff. de liber. Gozadin. d. conſ. 13. ſub n.55 Pariſ. latè conſ. 10. n. 100. volum. 2. & Cravetta conſ. 958. n.37. Nec ſimiliter poteſt dici unica, cùm ſit geminata in duobus teſtamentis, licèt ſit ejuſdem perſonæ, Caſtrenſ. in puncto in l. Non Epiſtolis n.3. verſ. Item videtur, C. de probat. Paleott. de noth. & ſpur. cap. 23. n.2.

Limitatur tertiò, ut non procedat, ſi cum tractatu con- 22
currant alia adminicula, quæ hoc caſu plurima concurrere inferiùs patebit; eo enim caſu tractatus legitimitatis operatur etiam in præjudicium tertii, ut latè conſuluit Cravetta conſ. 991. à n.80. verſ. Reſpondetur vol.6. Cæph. conſ. 137. n. 51. ubi ait hanc opinionem eſſe indubitatam, Gabr. conſ. 21. n.43. lib.2. & Burſatt. d. conſ. 384. n. 18. vol. 4. ubi teſtatur de communi opinione: quod clarè perpendit olim Rota in hac cauſa coram Ludoviſio 10. Aprilis 1606. verſ. Accedit nominatio in illis verbis: & licèt pars adverſa contendat, has enuntiativas non eſſe ſufficientes ad probandum matrimonium contra tertium; poſſent forſan admitti, ſi per ſe conſiderentur, & non in concurſu aliarū præſumptionum.

Limitatur demùm, ut non procedat hæc regula, cùm ter- 23
tius, cujus intereſt, nominationi, & tractatui acquieſcit, quemadmodum acquieviſſe Rolandum, docebitur in 3. par. Angel. in l. Liberorum in princ. ff. de his, qui not. infam. Paleott. de noth. & ſpur. cap. 22. in fin. Menoch. de arbitrar. d. caſu 89. n.72.

Tertium, & ultimum fundamentum Rotæ in hac ſecunda parte eſt, quòd verba teſtamenti Bernardini non concludant neceſſariò procreationem ex legitimo matrimonio.

Quod tamen fundamentum ſimiliter tollitur ex facto, 24
quia in eodem teſtamento filios natos ante matrimonium, & legitimatos poſteà per ſubſequens, Bernardinus appellat naturales, vel filios ſimpliciter; Ubertum verò, & fratres vocat filios ſuos legitimos, & naturales, procreatos, & natos ex ſe, & uxore ſua, item magnificos, & generoſos: ex qua filiorum diſtinctione convincitur nominaſſe, atque agnoviſſe Ubertum, & fratres uti filios verè legitimos, & ex legitimo matrimonio procreatos, ut in ſpecie advertit Bartol. in l. Ex facto, §. Si quis rogatus, ff. ad Trebell. Angel. conſ. 365. nu. 5. verſ. Primò ſi teſtator in aliqua parte teſtament.

de naturalibus fecit mentionem, & Cæſar. de Graſſ. *dec.* 18. *n.* 5. *de probat.* præſertim habita ratione prægnantiæ verborum, quibus uſus eſt teſtator, cùm de Uberto, & fratribus ſermonem habuit: & hæc filiorum diſtinctio olim non latuit Rotam, ut patet in deciſione hujus cauſæ coram Card. Ludoviſio 10. Aprilis 1606. *verſ. Nec ex concubinatu.*

35 Sed jure etiam tollitur hoc fundamentum, quia etſi Bernardinus Ubertum, & fratres ſimpliciter nuncupaſſet filios ſuos legitimos, & naturales abſque alia filiorum diſtinctione: adhuc tamen ipſi ex hac nuncupatione, & tractatu conſtituti eſſent in quaſi poſſeſſione veræ legitimitatis, itaut abſque alia etiam probatione ad fideicommiſſum veram legitimitatem requirens, deberent admitti. Ita in propriis terminis Burſat. *d. conſ.* 384. *n.* 13. *verſ. Quartò cum principaliter*, *vol.* 4. & Bero *d. conſ.* 19. *n.* 7. *& ſeqq. vol.* 2. & Cæſar. de Graſſ. *dec.* 18. *nu.* 11. *de probat.* ibi, [Oppoſitio, quòd potuerunt nominari legitimi, quia eſſent legitimati, non placuit prædictis omnibus concurrentibus, & pluribus ex Dominis viſa eſt nimia ſubtilitas] Verba enim illa, etiam ſimpliciter prolata, intelliguntur de filiis legitimè procreatis, *d. l. Ex facto*, §. *Si quis rogatus*, *ff. Ad Trebell.* Maſcard. *de probat. d. concl.* 798. *n.* 11. nec verificantur in legitimatis per ſubſequens, ſaltem ex communi uſu loquendi, Cæph. poſt alios quos citat *conſ.* 82 *nu.* 18. *& ſeqq. vol.* 1. *& conſ.* 276. *n.* 27. *vol.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 24. *n.* 38.

36 In tertia deciſionis parte, ubi reſolvitur qualitatem procreationis ex matrimonio non probari ex eo, quòd Rolandus paſſus ſit Ubertum poſſidere bona huic fideicommiſſo ſubjecta: ſtatuuntur à Rota tres concluſiones. Prima eſt, quòd cùm Ubertus fuiſſet hæres Bernardini, erat illi debita poſſeſſio bonorum huic fideicommiſſo ſubjectorum, & ab illius manibus debeant recipere fideicommiſſarii; ac propterea Rol. patiendo Ubert. poſſidere, non conſtituit eum in quaſi poſſeſſione legitimitatis qualificatæ.

Hac concluſione Rota tacitè fatetur, Ubertum eſſe procreatum, & natum ex legitimo matrimonio, quia alioquin illi tamquam incapaci non fuiſſet debita poſſeſſio bonorum fideicommiſſo, de quo agitur ſubjectorum, ut cenſuit Rota in Peruſina fideicommiſſi 15. Januarii 1614. coram D. Decano & tradunt Rolenial. *de feud. c.* 7. *concl.* 92. *n.* 1. Peregr. *conſ.* 4. *n.* 55. *vol.* 1. *& recent.* Bonon. *de legit. contrad. q.* 19. *art.* 2. ubi teſtatur ab hac ſententia neminem

37 diſſidere. Aut igitur Uberto erat debita poſſeſſio dictorum bonorum, aut non. Si erat debita, ergo erat legitimè natus ex dictis proximè. Aut non erat debita; & tunc Rolandus fideicommiſſarius non tenebatur recipere de illius manibus, & conſequenter patiendo Ubertum poſſidere bona veram legitimitatem requirentia, illum conſtituit in quaſi poſſeſſione veræ, & non fictæ legitimitatis per text. *in l.* 1. aliàs incipit, *Quod Senatus*, §. *Item per contrarium*, ubi hoc docet Bartolus, *ff. de liber. agnoſcend.* & alia apud Menochium *lib* 6. *præſump.* 54. *n.* 38.

Præſertim quia ex aliquo quoque capite Rolan. tenebatur capere de manu Uberti. Nam cùm in teſtamento Jo. Franciſci adeſt prohibitio de non alienando in favorem fideicommiſſarii in caſu alienationis poterat Rolandus poſſeſſionem rei alienatæ propria auctoritate ingredi, Zanch. *in repetit. l. Hæredes mei*, §. *Cùm ita n.* 407. *ff. ad Trebell.* Bero. *conſ.* 129 *n* 5. *lib.* 2. Petr. *de fideicommiſſ. q.* 3. *n.* 30. *&* 31. Prout revera propria auctoritate ingreſſus fuit poſſeſſionem bonorum Polydori alterius fratris, licèt ſupereſſet Livia Polydori filia. Veritas ergo eſt, Ubertum non poſſediſſe hæc bona, ut illa reſtitueret fideicommiſſariis, ſed ut ſibi retineret ex teſtamento paterno. Siquidem huic cauſæ, de qua conſtat, tribuendus eſt actus poſſeſſionis, nec debemus aliam cauſam præſumere Rot. *dec.* 100. *n.* 22. *p.* 1. *diverſ.* Et revera mirum videtur hodie Rotam ita cenſuiſſe, quæ tamen olim ſemper habuit patientiam Rolandi pro validiſſima præſumptione, ut coram Robuſtetio 2. Decembris 1573. *verſ. Sexto* coram Seraph. *d. dec.* 1000. *num.* 15. *verſ. Quinto concurrit alia validiſſima præſumptio*, & coram Card. Ludoviſio 10. Aprilis 1606. in illis verbis Validiſſima etiam præſumptio viſa fuit illa, quàm aliàs magni fecit Rot. nempè ſucceſſio filiorũ Bernard. in bonis fideicommiſſo, de quo agitur ſubjectis, ſciente & patiente Rolando.

38 Concluſio ſecunda, quam ponit Rota in hac tertia parte eſt, quòd Rolandus patiendo Ubertum poſſidere hæc bona minori tempore, quàm triginta annorum, non conſtituit eum in quaſi poſſeſſione hujuſmodi legitimitatis.

Hæc temporis ratio fortè concluderet in judicio proprietatis; ſed quoad poſſeſſionem Roland. intulit ſibi præjudicium eo ipſo, quòd ſcivit Ubertum poſſidere, & non contradixit, Bart. *in l. Si de eo*, §. *Si forte*, *n.* 4. *verſ. Quid dicendum*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* & tradunt *in c. Cùm venisſent*, *de reſtitut. ſpoliat.* Butr. *n.* 15. & Abbas *n.* 16. Neque enim umquam repetitur jure cautum, ut ad conſtituendum aliquem in quaſi poſſeſſione alicujus qualitatis, requiratur longiſſimum tempus triginta annorum. Quandoquidem id requiritur pro acquiſitione dominii ex præſcriptione, non autem pro quaſi poſſeſſione adipiſcenda, quæ illicò etiam ex unico actu acquiritur Ripa *in c. Cùm Eccleſia Sutrina n.* 52. *extra de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* & in terminis quaſi poſſeſſionis legitimitatis, tradit Menoch. *de arbitr. judic. d. caſu* 89. *n.* 73. & generale eſt, ut quaſi poſſeſſio non re- 29
quiratur præſcripta, niſi in petitorio, ut idem Menoch. *in Commen. retin. remed* 5 *q.* 3. *n.* 49. *& q.* 4. *n.* 53. *verſ Diſſolvendus eſt modus*, relatus à Maſcard. *de probat. concl.* 1194. *num.* 51.

Ultima concluſio tertiæ partis eſt, quòd Rolandus fuit carceribus mancipatus, & non potuit illicò impedire, quominùs Ubertus poſſideret. Quod tamen ſimiliter ceſſat ex facto; nam à morte Bernardini ad carcerationem Rolandi intercesſit ſpatium duorum annorum cum dimidio. Unde ille tamdiù paſſus non fuiſſet Ubertum poſſidere bona, in quibus ipſe ſucceſſiſſet, ſi Ubertus fuiſſet incapax, niſi eum verè legitimum, & capacem exiſtimaſſet. Præſertim quia eo temporis intervallo litem egit occaſione bonorum huic fideicommiſſo ſubjectorum contra filiam Polydori fratris teſtamento excluſam. Unde ceſſat, quod dicitur in deciſione, quòd Rolandus tunc non potuerit vacare litibus; quemadmodum etiam ceſſat, quòd ipſe jactaverit filios Bernardini eſſe illegitimos.

Quoniam ex tribus teſtibus de hoc deponentibus alter ſingularis eſt, alter jam rejectus à Rota, alter verò non ſolum dicit Rolandum ea verba protuliſſe calore iracundiæ, ſed deponit etiam de judicio ſuo. Nam cùm Rolandus 30
dum agebat de illegitimis, non expreſſerit, de quibus intellexerit, teſtis ſuſpicatur eum de filiis Bernardini fuiſſe locutum. Sed nihilominùs etiamſi de illis intellexiſſet, potentiora tamen fuerunt ejus facta pro conſtituendis illis in quaſi poſſeſſione legitimitatis, quàm verba oppoſitum deſignantia, *cap. Per tuas*, *qui filii ſint legit.* & dixit Rota in hac cauſa coram Cardinali Ludoviſio 10. Aprilis 1606. Cæterùm quamvis patientia Rolandi ad hanc quaſi poſſeſſionem inducendam non fuiſſet ſufficiens, tamen ſatisfuerunt actus illius poſitivi. Siquidem cùm Rolando in car- 31
ceribus detento, Ubertus, & fratres occupaſſent partem Arcis, & oppidi Zibelli ad Rolandum pertinentem, ut poſteà à violentiæ ſuſpicione ſe excuſarent, Nuntio ad Clementem VII. ablegato declararunt ſe partem hujuſmodi occupaſſe non animo ſpoliandi Rolandum, ſed ut illam eidem, ac ſibi ipſis conſervarent, cùm in ea jus ſe habere prætenderent. Quòd cùm audiviſſet Pontifex, per litteras in forma Brevis, in quibus Ubertum, & fratres appellavit feudatarios Sedis Apoſtolicæ, decrevit, ut hæc pars arcis, & oppidi, ut proponit, occupata, deponeretur penes aliquam perſonam ab ipſomet Rolando eligendam, quæ Uberto, & fratribus cautionem daret, ne in parte arcis, & oppidi ad eos ſpectante moleſtarentur. His litteris, in quibus, ut diximus, Ubertus, & fratres dicebantur feudatarii, & aſſerabantur jus prætendere in portione Rolandi, non modò Rolandus ipſe acquievit, ſed amplius etiam iiſdem litteris per publicam ſcripturam approbatis elegit ipſummet Ubertum, & fratres in depoſitarios ejus portionis arcis, & oppidi, ut *in ſumm. n.* 4. In quo quidem actu Rolandus author partis adverſæ primò tacitè approbavit Ubertum eſſe feudatarium Sed. Apoſt. & conſequenter verè legitimum, cùm nulla alia adeſſent feuda, niſi ſubjecta huic fideicommiſſo veram legitimitatem requirenti. Secundò paſſus eſt, ut eidem Uberto præſtaretur cautio pro parte arcis, & oppidi ad eum ſpectante: in quo actu ſimiliter faſſus eſt illum verè fuiſſe legitimum, ac ſucceſſibilem; neque enim alia ratione poterant hæc bona ad Ubertum ſpectare, niſi quia habebat qualitates à fideicommiſſo requiſitas. Tertiò audivit Ubertum jus prætendere in parte arcis, & oppidi eidem fideicommiſſo ſubjecta, & ad ipſum Roland. pertinente, & non contradixit. Unde neceſſariò admiſit, ut Ubertus tamquam verè legitimus

mus gereret ſe pro fideicommiſſario, quia alioquin etſi eſſet legitimatus per ſubſequens matrimonium, & Bernardini heres exiſteret in portione dimidia Caſtri Zibelli, nullum tamen jus prætendere potuiſſet in alia portione Rolandi, ad quam vocari non poterat niſi ex fideicommiſſo. Quartò non modò his omnibus acquievit Rolandus, ſed ampliùs etiam voluit, ut pars iſta, in qua Ubertus jus prætendebat, eſſet ſub ipſius Uberti depoſito. Quem actum, ſi omnia ſimul perpendantur, non poteſt dici feciſſe ratione confidentię; ſed tantùm quia agnovit illum legitimè natum & procreatum. Preſertim quia agebatur de fortalitio, & re propria, quam veriſimiliter non poſuiſſet in manibus illegitimorum, ſtante ampliſſimo fideicommiſſo paterno; quæ ſunt formalia verba Rotæ in hac cauſa coram Robuſterio 10. Decembris 1573. *verſ. Imò idem Rolandus;* & dixit etiam coram Seraph. *deciſ.* 100. ibi: (Quintò concurrit alia validiſſima præſumptio, quia Rolandus mortuo Bernardino non ſolùm non curavit recuperare bona, quę ad ipſum pertinebant, filiis illegitimis exiſtentibus; ſed etiam fecit actum poſitivum in contrarium: nam dum eſſet in carcere, declaravit velle, ut bona ſua juriſdictionalia deponerentur penes Pallavicinos ſuos nepotes filios Bernardini.)

Conſtituamus ergo ex una parte Ubertum, ex altera Rolandum, ad quem in caſu incapacitatis Uberti pertinebat integrum oppidum Zibelli ſubjectum huic fideicommiſſo; & conſideremus Rolando fuiſſe exhibitas litteras Apoſtolicas, in quibus Ubertus appellabatur feudatarius ratione bonorum huic fideicommiſſo ſubjectorum, & dicebatur jus prætendere in illamet portione occupata arcis & oppidi, quæ ad ſolum Rolandum ſpectabat, & in qua Ubertus non poterat jus pretendere, niſi tamquam fideicommiſſarius, & ex legitimo matrimonio procreatus. Conſideremus denique Roland. licèt de arce ageretur, quę res eſt apud Barones graviſſimi momenti, & difficilis recuperatu, præſertim ex manibus illorum qui jus prætendunt: tamen his omnibus auditis, & lectis, non ſolùm nihil repugnaſſe nuncupationi Pontificis, & prætenſioni Uberti, ſed prætereà etiam voluiſſe, ut eadem pars arcis, & oppidi ſibi contingens, in qua Ubertus jus prætendebat, eſſet ſub ipſius Uberti depoſito, & litteras Apoſtolicas ſolemniter approbaſſe. Certè his perpenſis nemo erit qui neget Rolandum permiſiſſe, ut Ubertus gereret ſe pro fideicommiſſario tamquam verè legitimus, & ſucceſſibilis: nam alioquin Rolandus nedum nullo modo voluiſſet, ut in detrimentum propriarum filiarum ſua pars poneretur ſub depoſito, & cuſtodia Uberti illegitimi, & incapacis, qui in eadem portione jus prætendebat, & illam occupaverat; ſed potiùs ſibi ad injuriam revocaſſet illius prætenſionem, & occupationem, & illicò ſe oppoſuiſſet, ſicut anteà ſe oppoſuit Liviæ Polidori filiæ. Hæc omnia ita ſe habuerunt, ut prædiximus: & revera ſi actus iſte, ut ſperamus, humaniter expendatur, ſatis hinc patebit Rolandum conſenſiſſe, ut Ubertus gereret ſe pro fideicommiſſario in his bonis veram legitimitatem requirentibus, ac proindè Ubertum fuiſſe conſtitutum ab auctore partis adverſæ in pacifica quaſi poſſeſſione veræ, & non fictæ legitimitatis, ex his, quæ in propriis terminis poſt Pariſ. Gozad. & Bero. tradit Menoch. in ſæpiùs alleg. *præſumpt.* 54. *n.* 38. & Pacian. *de probat. lib.* 2. *c.* 16. *n.* 77.

Sed etſi nec taciturnitas, nec actus poſitivi Rolandi, quidquam profuiſſent, afferuntur nihilominùs plures alii actus, per quos Pallavicini conſtituti fuerunt in hac quaſi poſſeſſione.

32 Primùm enim defuncto Rolando, ſi Ubertus, & fratres non fuiſſent verè legitimi ex fideicommiſſo Rolandi Senioris veram legitimitatem requirente, ſucceſſiſſent in Caſtris Zibelli, Verani, & Solignani, Marchio Sfortia Manfredi filius, & Marchio Hieronymus Chriſtophori filius; & tamen tam Marchio Sfortia per annos quinquaginta quinque, quam Marchio Hieronymus, qui fideicommiſſi plenam habebant notitiam, per annos quinquaginta ſemper admiſerunt Ubertum, ac poſt eum Marchionem Alphonſum, & Alexandrum ad Caſtra eidem fideicommiſſo ſubjecta: unde ex legitima hac poſſeſſione, ſcientibus, ac patientibus iis, quorum intererat, Ubertus, & ſucceſſores fuerunt poſiti non modò in poſſeſſione, ſed etiam in proprietate, & ſtatu veræ, & non fictæ legitimitatis.

Imò verò Marchio Sfortia non tantùm paſſus eſt Ubertum, & filios tamdiù poſſidere, ſed expreſsè etiam adoptavit Marchionem Alexandrum ad caſtra ſuppoſita fideicommiſſo ejuſdem Rolandi Senioris requirenti qualificatam legitimitatem, declaravitque ex majorum ſuorum diſpoſitione licere ſibi transferre Caſtra prædicta in ipſum Marchionem Alexandrum, tamquam ex deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus Joannis Franciſci.

Deindè Pallavicinus, & alii poſteriores fratres Uberti, quibus delata fuiſſet ſucceſſio ex fideicommiſſo, ſi Ubertus verè legitimus non fuiſſet, non modò paſſi ſunt ipſum Ubertum pacificè poſſidere Caſtrum Zibelli, ſed ampliùs etiam poſt obitum Uberti poſſederunt communiter cum Marchionibus Alphonſo, & Alexandro Caſtra Verani, & Solignani eidem fideicommiſſo ſuppoſita, ac veram legitimitatem requirenti uſque in hanc diem, & tamquam domini unà omnes litem hanc proſequuti ſunt annos pluſquã octaginta; ita ut ex tot actibus poſitivis Uberti, & deſcendentium ſpatio longiſſimi temporis doceatur de proprietate, & preſcriptione verę legitimitatis, nedum de illius quaſi poſſeſſione: & nihilominùs accedunt prędictis plura adminicula preter famam, de qua tractabitur in quarta parte.

Primum adminiculum oritur ex ſententia diffinitiva inter alios lata anno 1586. per quam Ubertus pronuntiatur natus ex legitimo matrimonio, & Marchioni Alphonſo proptereà adjudicantur bona ſubjecta fideicommiſſo, quo vocantur nati ex legitimo matrimonio tantùm.

Hæc enim ſententia, cùm ſit ſuper ſtatu, facit jus quoad 33
omnes, *l. Ingenuum, ff. de ſtatu homin.* & in terminis legitimitatis tradit Menoch. *præſumpt.* 54. *n.* 43.

Secundum adminiculum oritur ex poſitionibus juratis 34
Comitis Baltaſaris, in alio judicio ſuper hac qualificata legitimitate, quas facere inter alios adminiculum, tradit Alex. *in l.* 2. *n.* 11. *C. de eden.*

Tertium adminiculum ſumitur ex fide Poteſtatis Par- 35
mæ, qui occaſione agnationis fideicommiſſi, & aditionis hereditatis, teſtatus eſt Ubertum, & fratres minores eſſe procreatos, & natos ex legitimo matrimonio, hęcque adeò vera eſſe, ut nulla tergiverſatione celari poſſint, ut ſibi ex depoſitionibus teſtium notorum, ac fide dignorum conſtabãt; *gl. fin. in l.* 1. *in fin. ff. Quemadmod. teſtam. aperian.* Gab. *tit. de teſtibus, concl.* 1. *n.* 43. & 49.

Quartum ex nominatione matris in pluribus inſtru- 36
mentis, quam appellat fortiſſimam conjecturam Cæphal. *deciſ.* 435. *n.* 74.

Ultimum adminiculum deſumitur ex relatione Cardin. Simonettæ, cui pars adverſa acquievit, ut in ſua commiſſione, qui retulit Paulo III. Ubertum eſſe ſucceſſibilem in dictis bonis requirentibus legitimitatem in radice matrimonii: quod olim perpendit Rota in hac cauſa coram Cardinali Ludoviſio 10. Aprilis 1606. *verſ. Subſiſtit etiam adminiculum.*

In quarta parte deciſionis, quòd ſcilicet qualitas veræ legitimitatis non probetur teſtibus, Rota nititur in univerſum tribus rationibus.

Prima ratio eſt, quia teſtes non deponunt per verbum, communiter. Secunda, quia non deponunt de fama in loco originis. Tertia, quia deponunt de nativitate, non de procreatione, ut requirunt verba fideicommiſſi.

Verùm prima ratio diluitur. Primò ex interrogatorio; 37
nam primus teſtis interrogatus, an Ubertus & fratres reputentur legitimi ab omnibus eorum ſubditis, & vaſſallis? Quæ reſponſio non poteſt intelligi de duobus, vel tribus vaſſallis, ut decidit Rota, ſed de omnibus, ut congruat interrogationi: hoc enim caſu indefinita teſtis æquipollet univerſali, ut per Felin. *in c. Auditis num.* 24. *ad fin. verſ. Quod autem de præſcript.* & Socin. qui veriſſimum dicit *in l. Si quis cum tantùm n.* 4. *verſ. In qua tamen, ff. de except. rei judic.* Quo loco advertendum eſt, in deciſione quoad ſecundum teſtem fuiſſe omiſſa verba, à vaſſallis, & aliis cognoſcentibus, quæ æquipollent dictioni, communiter; Rota *deciſ.* 71. *ante n.* 1. *part.* 1. *diverſ.*

Diluitur ſecundò hæc ratio ex ſubjecta materia: ſiquidem cùm ageretur de qualificatione filiorum, quæ non inducitur niſi communi reputatione, teſtis ineptè reſpondiſſet eos reputari legitimos à duobus, vel tribus, *ad l. Si uno, ff. Locati cum ſimil.* ut per Oldrad. *conſ.* 172. *nu.* 6. & Alex. *conſ.* 129. *n.* 4. *lib.* 2.

Diluitur tertiò, quia in his depoſitionibus unica oratione determinantur, atque exequantur Ubertus, & illius fratres, qui erant verè legitimi: unde teſtes cenſeri debent depoſuiſſe de communi reputatione quoad Ubertum, ſicut de ea

ea depoſuerunt quoad ejus fratres, per reg. *l. Iam hoc jure*, §. *Sed ſi*, & ibi Bart. *n.1. ff. de vulgar.*

38 Diluitur quartò, quia plerique ipſorum deponunt per verbum, *palam*, & *publicè*; & inter alios ita etiam depoſuit ſeptimus teſtis, licèt omiſſum id fuerit in deciſione: hæc autem, publicè, & palam, ſecundùm opinionem, quam ſequitur Rota, important publicam vocem, & famam, Caputaq. *deciſ. 7. & deciſ. 189. part.* 3. & dicitur in fine hujus deciſionis.

Ac demum diluitur hæc prima ratio quoad presbyterum Joan. Baptiſtam; quia licèt utatur voce illa, plures; tamen ex tota ejus depoſitione apparet eum de majori parte hominum ſenſiſſe, cùm exceperit tantùm aliquos, qui contrarium exiſtimabant, ut diſertis verbis olim dixit Rota in hac cauſa coram Seraph. *d. deciſ.* 100, *ſub num.* 4. *verſ. Nam licèt utatur.*

39 Secunda ratio, quòd teſtes non deponant de fama in loco originis, nihil obſtat; quia ſufficit, ut probetur in loco, ubi Ubertus fuit educatus, vel converſari conſueverat, ſecundùm Bart. *in l. De minore*, §. *Plurimum num.* 10. *& ſeq. ff. de quæſt.*

40 Tertia ratio, quòd teſtes non deponant de procreatione, tollitur primò, quia procreari ex matrimonio, & naſci non differunt, ut in puncto probat Laderch. Imol. *conſ.* 24. *n.* 13. ubi ineptam appellat hanc diſtinctionem: & revera Juriſconſulti promiſcuè utuntur his verbis, nati ſunt, editi ſunt, procreati, vel progeniti ſunt, *ut in l. Cùm quis, & in l. Nuper, C. de natur. liber.*

Et nihilominùs ſufficere, ut conceptus ex concubinatu natus fuerit poſt matrimonium, etiamſi teſtator uſus fuerit verbis geminatis importantibus actum procreationis, & conceptionis ex legitimo matrimonio, poſt Bald. Alvar. & Præpoſ. tradit Marcabrun. *conſ.* 73. *per tot* & præſertim *nu.* 20. *& ſeq. uſque ad n.* 39 *& n.* 50. *uſque ad fin.*

Tollitur ſecundò hæc ratio, quia ex communi uſu loquendi, teſtis deponens de legitimis, & naturalibus, intelligitur de legitimis ab origine procreationis, non autem de legitimatis per ſubſequens, Cæphal. *conſ.* 82. *n.* 18. *& ſeq. & conſ.* 276. *n.* 2. Peregrin. *de fideicom. art.* 24. *n.* 38.

Tertiò tollitur, quia cùm alii teſtes deponant per verbum, ſuſcepit, alii per verbum, habuit, hęc verba tamquam apta importare etiam procreationem, declarantur ex depoſitione Presbyteri Joan. Baptiſtę, qui locutus eſt de procreatione, Seraph. *deciſ.* 78. *nu.* 1. Pręſertim quia de hac procreatione deponunt etiam Beroſius de Burgo, & Paraſcius, qui quamquam ſint teſtes de auditu, negari tamen non poteſt, quin faciant adminiculum. Quòd autem Presbyter Joannes Baptiſta de procreatione depoſuit, patet, quia interrogatus, an Catharina, & Bernardino exiſtentibus in figura matrimonii fuerint procreati Ubertus, & fratres, reſpondit dictum Bernardinum, & Catharinam per plures annos ſe reputaſſe pro legitimis conjugibus, & procreaſſe dictos filios. Quæ reſponſio, ut congruat interrogationi, non poteſt citra cavillationem intelligi, niſi de procreatione, ex ipſis conjugibus in figura matrimonii exiſtentibus. Et denique tollitur hæc tertia ratio, quia primus teſtis deponit Ubertum, & filios fuiſſe reputatos hæredes univerſales Bernardini, & in ſpecie in Caſtro Zibelli fideicommiſſo, de quo agitur, ſuppoſito; quod perindè eſt, ac ſi dixiſſet eos fuiſſe reputatos legitimè procreatos, & natos, cùm alioquin ſuccedere non poſſit in bonis eidem fideicommiſſo ſubjectis.

41 Itaque ex his teſtibus ſimul junctis facta eſt concludenter probata fama: verò probata facit quaſi poſſeſſionem legitimitatis ſaltem quoad hoc, ut onus probandi in adverſarium rejiciatur, Cæſar. de Graſſ. *dec* 6. *n.* 2. *qui filii ſint legit.* ubi de communi, Put. *deciſ.* 172. *alias* 173. *lib.* 2.

42 Atque ex his omnibus in compendium relatis apertiſſimè conſtat: Primùm Pallavicinos non teneri probare procreationem, & nativitatem poſt matrimonium, cùm hæc qualitas abundè probetur ex matrimonio, filiatione, & ſimplici quaſi poſſeſſione legitimitatis: & nihilominùs patet hanc qualitatem fuiſſe concludenter probatam ex nominatione, inſtitutione, & tractatu, ex ſcientia, & patientia diuturna eorum, quorū intererat, ex actibus poſitivis eorumdem, ex poſitionibus, & ſententia inter alios lata, ex atteſtatione Poteſtatis Parmę, ex relatione Cardinalis Simonettæ, atque ex fama, & communi reputatione: quæ quamquam ſingula ſufficerent ad inducendam, & conſtituendam quaſi poſſeſſionem qualificatæ legitimitatis, cùm tamen omnia ſimul concurrant, clariſſima, atque indubia hujuſmodi quaſi poſſeſſio veræ legitimitatis redditur, ut dicit Menoch. *poſt alios d. præſumpt.* 54. *n.* 45. & Rota in hac cauſa coram Seraph. *deciſ.* 978. *verſ. Neque ab hac opinione.*

Cùm præſertim hoc caſu leviores, & conjecturales probationes ſufficiant ex quinque fundamentis in ſcripturis factis optimè deductis: & certè hac in parte plurimum verſatur æquitas, ac pietas erga ſobolem, quæ nihil peccavit: ideòque quantùm fieri poteſt ſuppleri debet parentum negligentia, ut piè ac juſtè docet Innoc. *in c. Cum inhibitio col.* 2. *in princ. ſub n.* 3. ibi: (Non enim oportet circa hoc nimis ſubtilizare propter periculum illegitimitatis filiorum:) atque ibi etiam Butr. *n.* 17 *de clandeſt. deſponſ.* 43

Ultima deciſionis pars, quæ circa probationes alterius partis verſatur, duo habet fundamenta.

Primum innititur inſtrumento, ut dicitur, confecto 27. Novembris 1526. in quo Ubertus confitetur ſe majorem annis decem & ſeptem, ex quibus arguit Rota illum fuiſſe natum ante annum 1510. atque ita ante matrimonium, cum eo tempore Bernardinus, & Catharina procurarent executionem mandati de diſpenſando.

Hoc fundamentum corruit, quia prædictum inſtrumentum non probat ex infraſcriptis.

Primò, quia eſt ſumptum ex ſumpto: unde non probaret, etiamſi in reliquis eſſet in forma probanti, Rota *dec.* 733. *n.* 10. *part.* 1. *diverſ.* 44

Secundò, quia milleſimum repugnat Indictioni, ac proptereà vitiatur in totum, & nihil probat, ut in puncto reſpondit Dyn. *conſ.* 14. *Quidam nomine Nucius, circa fin. ver. Præterea primum inſtrumentum*, Bal. *conſ.* 66. *Factum tale eſt, ſub n.* 4. *verſ. Sed D. Innocentius vol.* 3. ubi ait, inſtrumentum in quo ſit falſus dies, vel falſa indictio, in totum vitiari, quia illud vitium reſpicit inſtrumentum in qualibet parte ſui; & citat Innocent. idem tenentem *in c. Fraternitatis, de hæret.* Ratio eſt ſecundùm Innocentium, quem ibi Anchar. Abb. & cæteri ſequuntur, quia Tabellio non debet in inſtrumento apponere, niſi quod in veritate novit, & in hoc caſu non poteſt eſſe ignorantia; unde ſive ſcienter, ſive ignoranter ſuper his, quæ tangunt ſubſtantialia inſtrumenti, falſum admiſceat, inſtrumentum nihil valebit. 45

Tertiò, ſaltem quoad ætatem non eſt habenda ratio hujus inſtrumenti, quia non probat datam, Put. *deciſ.* 186. *n.* 2. *lib.* 3. 46

Ultimò conſtat hoc inſtrumentum, vel confeſſionem ſibi factam fuiſſe erroneam, quia tunc temporis Rangoni proſequuti ſunt litem contra Curatorem Uberti uſque in finem anni 1535. unde illum minorem confeſſi ſunt, ac ſibi præjudicarunt, ut in ſpecie tradit Bald. *in l.* 2 §. *Quod obſervari n.* 10. *verſ. Sexto quæro, C. de juram. calumn.* & alii apud Borgnin *de Tutor. & Curat. n.* 297. Itaque habemus in hac ſpecie duas confeſſiones, unam Uberti aſſerentis ſe majorem, aliam Rangonorum aſſerentium illum minorem. Aut ergo prævalere debet confeſſio Rangonorum favore legitimitatis; aut ſaltem confeſſio Uberti per aliam contrariam confeſſionem confunditur, & conquaſſatur, itaut nihil probet, ut in terminis reſpondit Rota in cauſa Cracovien. Illegitimitatis coram R. P. D. Sacrato, & in hac ipſa deciſione in fin. Præſertim quia confeſſio Rangonorum fuit judicialis, & cum ipſo Uberto, de quo nunc agitur, confeſſio autem Uberti extrajudicialis, & inter alios. Ac prætereà cum confeſſione Rangonorum concurrunt etiam confeſſiones geminatæ parentum, quòd Ubertus eſſet natus ex matrimonio; & ſic quòd tunc temporis eſſet minor. Quæ confeſſiones prævalere debent unicæ extrajudiciali inter alios, & de credulitate, cùm nemo per veritatem recordetur de die ſuæ nativitatis, ut inquit Bald. *in l. De tutela col.* 3. *n.* 3. *verſ. Quia nemo, C. de integr. reſtit.* 47

Sed quatenùs hoc inſtrumentum probaret concludenter ętatem Uberti; non tamen proptereà conſtaret illum fuiſſe natum ante matrimonium, quia ſcriptura, quę producitur, executionis mandati de diſpenſando, continet clauſulam, *In quorum fidem*, *&c.* per Notarium, ſcribamque noſtrum ſubſcribi, & publicari mandavimus, ſigilli que noſtri impreſſione muniri: & tamen de ſubſcriptione, publicatione, & ſigillo hujuſmodi nihil apparet. Ergo hęc ſcriptura nihil prorſus probat: eſt enim imperfecta non ſolum ratione ſolemnitatis ſubſtantialis, ut de ſubſcriptione, & ſigillo eſt textus *in c. Inter dilectos, verſ. Quia nec erat publica manus* 48

confectum, nec ſigillum habebat authenticum, & verſ. Tum quia ſubſcriptio Notarii videbatur manus alterius fuiſſe, de fid.inſtrum.& tradit Angel.*conſ.220.in princ.*Gramm.*deciſ. 106.n.28.verſ. Item deficit ſubſcriptio Notarii*, & ſic minimè probat,& fuſiùs Alex.*conſ.153.n.8.& ſeq.l. 2.* Sed etiam ratione voluntatis,quia cautum fuit, ut hæc omnia deberent fieri; & tamen nihil eſt factum: quo caſu ſcriptura, etiamſi aliàs eſſet ſolemnis,dicitur tamen imperfecta ratione voluntatis, quia nondum fuit habita pro abſoluta, & eſt prorſus irrita,ac nulla quoad omnem effectum, per tex. *in l.Contractus, C. de fide inſtrum.* atque ibi tradit Bald. *n.* 11. ibi, Sed ſi requiritur ſubſcriptio Tabellionis, non dicitur perfecta,niſi ea ſubſcripta,& Anchar.*conſ.*332 *Proclarieri,*
49 *in princ. verſ. Hoc pro tanto dico.* Sicut videmus, quòd etſi teſtamentum,quod pater condidit inter liberos, valeat abſque publicatione Notarii, & aliis ſolemnitatibus,*l. Hac conſultiſſima, §. Ex imperfecto,* & Auth. *Quod ſine,C.de teſtam.*tamen ſi pater poſt confectum teſtamentum voluit,ut illud publicaretur, & ante publicationem objit, teſtamentum dicitur nullum defectu voluntatis,&appellatur potiùs teſtamenti præordinatio, quàm teſtamentum, ut egregiè conſuluit Oldrad. *conſ.* 119.*Titius condidit teſtamentum*. Cujus opinio communis eſt,ut teſtatur Jaſ.qui in eadem facti ſpecie reſpondit *conſ.*119.*per tot.vol.*4 Idcòque hoc caſu
50 dicta ſcriptura nullum robur aſſumpſit ex temporis diuturnitate. Tum quia cùm non fuerit abſoluta, non agitur de præſumenda ſolemnitate,ſed ſubſtantia actus, quę numquã præſumitur ex quovis temporis curſu,ut per Alex. *conſ.* 50. *In cauſa,& lite col.2.lib.5.*&Dec.*conſ.*442.*In cauſa n.21.ver. Secus ſi non appareat de ſubſtantia actus*,quia ex diuturnita-
51 te temporis illa non præſumitur. Tum quia ex ipſa ſcripturę inſpectione probatur negativa, quòd ſolemnitates ſubſtantiales non intervenerint;quo caſu ceſſat præſumptio illa,quę ſurgit ex temporis diuturnitate, Paul.de Caſtr. *conſ.* 48.*In cauſa quæ vertitur col.5. verſ. Etſi dicatur propter antiquitatem l.br.* 1. ubi ait,non ſtari hujuſmodi præſumptioni antiquitatis,cùm apparet defectus ex inſpectione ſcripturę, quia evidentia facti tollit præſumptionem contrariam, cùm nulla ſit major probatio, quàm per rei evidentiam; & ſequitur Alex. *conſ.* 1. *n.* 1.*vol.*4.ibi:(Ex inſpectione inſtrumenti apparet, quòd non intervenerint ſolemnia; igitur tunc ceſſat illa præſumptio, quæ aliàs in dubio urgeret ex antiquitate.)&Felin.*in c.Sicut ſub n.33.poſt med.de re judic.* ibi:(Secus ſi ſolemnitas enunciatur, & non fuit integrè deſcripta; quia tunc diuturnitas temporis non facit præſumi pro ejus ſolemnitate:)& alii copioſè relati à Menoch. *de præſumpt.lib.*3.*præſumpt.*133.*n.*79.*verſ. Declaratur ſextò.* Cùm itaque ad probandam nativitatem Uberti ante matrimonium duo debeant neceſſariò concurrere copulativè, id eſt, terminus à quo,deſumptus ex inſtrumento, in quo Ubertus fatetur ſe majorem;& terminus ad quem,deſumptus ex prædicta ſcriptura executionis mandati de diſpenſando: ſatis eſſet Pallavicinis, ut pars adverſa deficeret in probatione unius ex duobus terminis requiſitis, ſecundùm Bald. *in l. Titia divortium*,per illum text.*n.*1.*ff. de ſol. matr.*Sed cùm deficiat in utroque,quia nec inſtrumentum, nec ſcriptura probet quidquam, clariſſima remanet quaſi poſſeſſio veræ legitimitatis ſuperiùs probata. Atque ex his etiam corruit argumentum deſumptum ex nativitate Jacobæ.
52 Ultimum verò Rotę fundamentum,quod verſatur circa teſtes Rangonorum, ceſſat, quia hi teſtes jam fuerunt in aliis ſcripturis omninò confutati, ita ut nec adminiculum faciant, præſertim quia ad impugnandam legitimitatem eorum,qui in illius quaſi poſſeſſione exiſtunt,teſtes nullam peti debent exceptionem,ut in hac ipſa cauſa cenſuit Rota
53 coram Seraph. *deciſ.* 1330. *nu.* 9. & nihilominùs probatio plena Pallavicinorum non poteſt niſi per aliam pleniorem elidi, Felin. & Dec.*in c.In præſentia ſub n.* 12.*de probat.*Seraph. *deciſ.*619.*n.*9.*&* 10.

PARMEN. STATUS.

54 AD ſingulas partes præcedentis ſcripturæ, quæ incipit, Supraſcripta deciſio Rotæ, ab Advocatis Marchionum de Rangonibus plures dantur reſponſiones, quas infrà pro veritate ex ordine referam.

Et quoad primam partem, in qua ex theorica Bart.communiter approbata *in l.Si prius n.18.ff.de novi oper.nunciat* probatum eſt, Marchiones Pallavicinos exiſtentes in quaſi poſſeſſione legitimitatis cenſeri legitimos ab initio procreationis,& contrarium dicenti incumbere onus probandi; Reſpondent primò, Bartolum,dum ex quaſi poſſeſſione ſtatus præſentis arguit ad ſtatum originis, præſupponere ſtatum originis inconcuſſum,& indubitatum;quod non eſt hoc caſu, cùm non conſtet de matrimonio ante procreationem Uberti. Hæc reſponſio deſtruit funditùs doctrinam Bart.Nam quando conſtat de ſtatu originis indubitatæ,quid opus eſt recurrere ad præſumptionem provenientem ex quaſi poſſeſſione ſtatus præſentis?Bartolus ergo loquitur tantummodò in caſu,in quo de origine non conſtat, & tunc ad hoc ut quaſi poſſeſſio alicujus qualitatis præſumatur ineſſe ab origine, ſolùm requirit, ut ſit apta ineſſe, non autem ut inſit, atque ita requirit ſtatum originis non verum,ſed poſſibilē Et eodem termino poſſibilitatis,& aptitudinis utitur Bald.*in l.Titia divortium ſub n.*2. *poſt med. ff.ſol. matr.* Jaſ. *in d.l.Si prius nu.*43.& alii apud Pacian.*de prob.par.*2.*c.*20.*n.*1.*&* 2.Maſcard.*de prob.concl.*1194.*nu.* 20. 55 56
Præter quos videatur Bald. magiſtraliter loquens *in l. Ex perſona n.2.C.de prob.*ubi hanc præſumptionem,ſecundùm quam ex ſtatu præſenti præſumitur in præteritum,appellat tranſlativam,in eaque dicit duo eſſe neceſſaria,id eſt,ut extremum à quo,quod eſt tempus præſens, ſit verum,& præteritum poſſibile, & concludit probatam eſſe originem alicujus ſtatus eo ipſo, quòd ſtatus præſens poteſt concurrere cum veritate ſtatus antecedentis.

Ex quibus patet, abſurdum eſſe, ut requiratur ſtatus originis indubitatus ad hoc, ut qualitas legitimitatis, quæ nunc ineſt Pallavicinis, cenſeatur ineſſe ab origine; ideòque Præpoſ.*in c.Per tuas col.5.circa med. ſub n.* 16. *Qui filii ſint legit.*docet filium probari legitimum ab initio, ſi pater illum legitimum nominaverit,etiamſi, inquit, dubium fuerit, an mulier fuerit uxor, vel concubina: & eodem modo loquitur Bald.*in l.Si matre n.2 verſ. Sed quid, C. de ſuis, & legit. hæred.* & Ruin.*con.* 51.*ſub n.*20. *verſ. Præſumi debet*, *vol.*5.Jaſ.*conſ.*168.*col.*3.*ſub n* 3.*verſ. Secundò principaliter*, *vol.*4.& Marchabrun.*conſ.*73.*n.*46.*& ſeq.*

Reſpondent ſecundò,ordine inverſo theoricam Baldi *in d.l.Si priùs*, procedere, dummodò clarè,& concludenter conſtet de quaſi poſſeſſione ſtatus præſentis. Sed hoc caſu dicunt non conſtare de quaſi poſſeſſione legitimitatis etiã ſimplicis,quia non probatur ſcientia,&patientia Rolandi.

Quæ reſponſio veriſſima eſt quoad majorem propoſitionem,ſed falſa eſt minor,quòd hoc caſu non conſtet de ſimplici quaſi poſſeſſione legitimitatis. Quoniam aliis omiſſis, certum eſt, Ubertum auctorem Pallavicinorum fuiſſe nominatum à patre in duobus teſtamentis filium legitimum,& naturalem,cum aliis verbis prægnantibus,&fuiſſe inſtitutum in bonis veram legitimitatem requirentibus. Undè indubitata eſt quaſi poſſeſſio legitimitatis etiam qualificatæ nedum ſimplicis, ex his, quæ tradit Bart.communiter approbatus *in l.*1.*§.Item per contrarium,ff.de.liber. agnoſcen.*& ſcripſit poſt alios Cravett.*conſ* 991 *in fin.n.*27. *vol.* 6.& cenſuit Rota in hac ipſa cauſa 23. Octobr. 1592. *verſ.*4. in hęc verba:(Ex tali nominatione filii conſtituuntur in quaſi poſſeſſione filiationis, & legitimitatis,) quod eſt verius, & Rota ſemper admiſit etiam in hac ultima deciſione, & plerique ex Dominis ex adverſo ſcribentibus non negant hanc ſimplicem quaſi poſſeſſionem, licèt dicant eam non eſſe cum qualitate procreationis ex legitimo matrimonio.

Nec quidquam obſtat, quòd de hoc Rolandus notitiam non habuerit. Nam quatenus id eſſet verùm, non tamen tolleret, quominùs Ubertus fuiſſet conſtitutus à patre in hac quaſi poſſeſſione; ſed ex eo quòd Rolandus id ignoraſſet, ſolùm dubitari poſſet, an illa quaſi poſſeſſio idem intuliſſet præjudicium; quam tamen dubitationem credimus omninò ſublatã ex ultima ſcriptura, quę incipit, Tres ſunt queſtiones,in qua ex communi Doct. ſent.oſtendimus tractatum cum adminiculis nocere etiam tertio in bonis undecumque provenientibus. Preterquamquòd verum non eſt Rolandum non habuiſſe notitiam legitimitatis Uberti. Conſtat enim de oppoſito evidenter, quia idem Rolandus dum eſſet in carcere, fuit examinatus, & interrogatus diligenter à judice delegato ſuper litteris in forma Brevis Clemen. VII. in quibus quidem litteris Ubertus appellabatur feudatarius Sedis Apoſtolicæ (qualis non poterat eſſe illegitimus,) & dicitur jus prætendere in dimidia parte Caſtri Zibelli ſuppoſiti huic fideicommiſſo veram legitimita-

tem requirenti: & tamen Rolandus non ſolùm dictas litteras intellexit, & non contradixit, ut rurſus probatur in facto; ſed fecit etiam actum poſitivum inferentē ad legitimitatem Uberti, ut fuſiùs diximus in ſcriptura præcedenti *n.*3

Rurſus, per duos annos cum dimidio ante ejus carcerationem vidit, & paſſus fuit Ubertum poſſidere dimidium Caſtri Zibelli, & adverſarii hactenùs ſemper faſſi ſunt Rolandum permiſiſſe, ut Ubertus dictam partem poſſideret non tamquam fideicommiſſarius, ſed tamquam hæres Bernardini, ut etiam legitur in deciſione ultima hujus cauſæ. Ergo Rolandus optimè ſcivit Uberti legitimitatem ſaltem ſimplicem, quia illegitimus hæres eſſe non poterat, Auth. *Licèt*, *& l. fin. C. de natural. lib* Quod optimè olim perpendit Rota in hac cauſa coram Robuſterio 2. Decembris 1573. *verſ. Sexto, ex eo quia*.

Quamobrem cùm conſtet clarè, & concludenter de quaſi poſſeſſione præſentis legitimitatis, optimè intrat doctrina Bart. quòd hæc qualitas legitimitatis cenſeatur extitiſſe ab initio procreationis quoad hoc, ut contrarium dicenti incumbat onus probandi.

57 Reſpondent tertio loco doctrinam Bart. *in d. l. Si prius*, *ff. de novi oper. nuntiat.* non habere locum in Actore, qui tenetur probare id, quod eſt ſuæ intentionis fundamentum, quę reſponſio nullo modo poteſt defendi, quia filius exiſtens in quaſi poſſeſſione legitimitatis in poſſeſſorio, ſive agat, ſive conveniatur, numquam tenetur probare originem ſuę legitimitatis; ſed qualis eſt hodie, talis cenſetur fuiſſe ab initio procreationis, niſi probetur contrarium; atque ita ſentiunt omnes *in d. l. Si prius*, & in ſpecie Bart. *ſub n.* 10. *verſ. Et venio ad ſecundam partem*, diſertis verbis dicit, onus probandi incumbere reo convento, quoties cumque actor eſt in quaſi poſſeſſione qualitatis, de qua controvertitur, & teſtatur id eſſe ex mente omnium, & in actore etiam loquitur gloſ. *in l. Siculi*, §. *Sed ſi quæratur*, *in verb. Poſſeſſoris n.* 2. *C. de probat.* Ratio eſt, quia cùm actor ſit in quaſi poſſeſſione qualitatis, quam jus præſumit eidem ineſſe ab origine, reus, qui excipit dictam qualitatem non extitiſſe, in ſua exceptione eſt actor, & probare debet, *l. In exceptionibus*, *ff. de probat.* Corn. *conſ.* 260. *n.* 6 *lib.* 3.

Neque obſtant auctores in contrarium allegati: nam Ceſar. de Graſſ. *dec.* 176. *n.* 9. dicit ſimpliciter onus probandi legitimitatem incumbere filio agenti ad paternam hereditatem; ſed non loquitur de filio exiſtente in quaſi poſſeſſione legitimitatis, Pacian. *c.* 19. *n.* 12. *& ſeq par.* 2. decidit onus probandi incumbere illi, qui agit contra exiſtentem in quaſi poſſeſſione, quia, inquit, talis quis pręſumitur, qualis eſt ſtatus, in quo reperitur: unde Pacian. aſſerit apertè oppoſitum ejus, ad quod allegatur; Maſcard. *concl* 779. *n.* 9. *&*

58 17. non dicit actorem probare debere legitimitatem, etiam ſi ſit in illius quaſi poſſeſſione, ut adducitur ex adverſo; ſed diſputat an filiatio probari debeat legitima; & concludit debere ita probari, etiam ſi filius actor ſit in quaſi poſſeſſione filiationis, quia qualitas legitimitatis eſt diverſa à qualitate filiationis: & hoc etiam modo loquitur Peir. *de fideicom. q* 11. *n* 477. unde hi quoque auctores perperam allegantur; & nihilominùs utrumque in hoc æquivocaſſe dicit Menoch. *l.* 6. *præſumpt.* 59. *n.* 48. *& ſeq.*

Reſpondet quartò, in præſentia non agi de quaſi poſſeſſione ſimplicis legitimitatis, ſed cum qualitate proventionis ex matrimonio; ideòque hanc qualitatem debere concludenter probari, nec ſufficere ſimplicem quaſi poſſeſſionem, cum illa ſit æquivoca, & poſſit verificari in legitimatis per ſubſequens, qui non admittuntur ad fideicommiſſum, in quo vocantur tantùm nati, & procreati ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, Seraph. *deciſ.* 1300. *in fin.* & dicitur in hac ipſa deciſione.

Hęc quoque reſponſio eſt nullius roboris, nec tollit vim argumenti deſumpti ex doctrina Bart. *in d. l. Si prius*: nam quatenùs hoc caſu ſit probanda qualitas procreationis ex matrimonio, tamen illam probant Pallavicini ex pręſenti quaſi poſſeſſione ſimplicis legitimitatis, quia cùm hęc qualitas potuerit aptè illis ineſſe ab initio procreationis, jus præſumit ita fuiſſe, quamdiù non probetur oppoſitum, ut probatur apertè *in l. Liberis*, §. *fin. ff. de lib. cauſ. & in l. Circa eam*, *ff. de prob* cum aliis adductis à Pacian. *par.* 2. *cap.* 20. *n.* 1. *&* 2. Unde probatio qualitatis procreationis ex matrimonio, quę fit hoc caſu, juris auctoritate non eſt equivoca, ſed concludens. Nam quiſquis hodie eſt legitimus, jure ſic diſponente, probatur ſemper fuiſſe legitimus, & procreatus ex legitimo matrimonio, niſi contrarium probetur. Et legitimitas per hanc præſumptionem probata eſt legitimitas 59 vera, non autem ficta, vel præſumpta, ut per Rotam in hac eadem cauſa coram Seraph. 6. Martii 1592. ubi deciſum eſt matrimonium probatum per pręſumptiones non eſſe matrimonium fictum, vel pręſumptum, ſed verum, & ſufficiens pro ſucceſſione, ad quam vocantur filii de legitimo matrimonio procreati verè, & non fictè: & in iiſdem terminis habemus etiam deciſionem Rotę in cauſa Mediolanenſ. Illegitimitatis coram Rubeo ann. 1558. Quinimò ſufficere 60 præſumptam probationem filiationis legitimę etiam in fideicommiſſo, quod vocat filios legitimos, & ex legitimo matrimonio procreatos, & hanc eſſe veram probationem, licet modus probandi ſit fictus, decidit Rota *in eadem cauſa Mediol. Illegitimitatis* 5. Junii 1559. ut in deciſione, quæ datur; ubi etiam reſpondit ad objectionem illam, quòd hoc modo daretur præſumptio præſumptionis, id eſt legitimitas præſumpta ex matrimonio præſumpto.

Nec quidquam facit Menoch. in contrarium allegatus *de adipiſc. remed.* 4. *n.* 443. quia ibi ſolùm decidit legitimandum eſſe perſonam petentis ſe mitti in poſſeſſionem, quod nos non negamus, ſed dicimus hoc caſu eſſe concludenter legitimatam ex ſupradictis.

Reſpondetur quintò, dictam theoricam Bart. non habere locum, quando filius eſt in poſſeſſione mala fide. Pacian. *d. q.* 20 *n.* 4. Hoc autem caſu dicunt conſtare de illegitimitate Uberti per quamdam ſcripturam executionis mandati de q. ſpendendo: unde inferunt illum fuiſſe mala fide conſtitutum à patre in dicta quaſi poſſeſſione.

Hęc quinta reſponſio petit principium, & ſupponit id, de quo principaliter diſputatur, eamque confutabimus infra in ultima parte, & probabimus hujus ſcripturæ nullam habendam eſſe rationem.

Reſpondent ſextò, doctrinam Bart. procedere, dummodò conſtet de quaſi poſſeſſione in terminis, de quibus controvertitur; Claud. Seiſel in *d. l. Si prius n.* 20. *ff. de novi oper. nunciat.* Unde inferunt probandum prius eſſe matrimonium ante nativitatem, ut dici poſſit probata quaſi poſſeſſio qualificatę legitimitatis, ex authoribus allegatis.

Sed hęc reſponſio coincidit cum prima: nam ſi probatum eſſe matrimonium ante nativitatem, ridiculum eſſet allegare pręſumptionem nativitatis ex matrimonio per quaſi poſſeſſionem præſentis legitimitatis: non enim opus eſt conjectura ex poſſeſſione, ſi conſtaret de proprietate, & originali titulo poſſeſſionis *c. Per tuas*, *qui filii ſint leg.* Nec Claud. de Seiſel. aliud intendit quàm ſimpliciter probandam eſſe pręſentem quaſi poſſeſſionem; non autem dicit probandum eſſe ejuſdem poſſeſſionis initium: nec ſequitur ullo modo ut dum ex pręſenti quaſi poſſeſſione infertur ad illius originem, quaſi poſſeſſio extendatur extra terminos, in quibus reperitur: quia imò ſemper eſt eadem quaſi poſſeſſio legitimitatis, quam jus pręſumit etiam retrò extitiſſe ex quo potuit ineſſe ab origine rei. Nec obſtant Doctores allegati. nam Seraph. *dec.* 1081. *n.* 1. allegata in hac deciſione, & revocata *dec.* 1300. ſupponit non conſtare de matrimonio, nec de quaſi poſſeſſione legitimitatis, ſaltem quoad pręjudicium tertii: quinimmo potiùs conſtare de illegitimitate, cùm filius, de quo agebatur, fuiſſet expoſitus in Hoſpit. S. Spiritus, ut ibi *n.* 3. Ac pręterea ibi agebatur de qualitate filiationis in petitorio judicio: unde non mirum, ſi decidit in ſuo caſu duo eſſe probanda, id eſt filiationem, & nativitatem ex matrimonio. Dec. *conſ.* 153. *ſub n.* 5. *verſ. & ulteriùs conſiderandum*, & Lancel. *inter con. ult. vol. lib.* 2. *conſ.* 49. *n.* 9. *verſ Sed iſtis*, *& n.* 15. decidunt ſimpliciter, quaſi poſſeſſionem matrimonii ſufficere ad hoc, ut filii dicantur de legitimo matrimonio nati, etiam excluſa proprietate matrimonii: & ſic potiùs dicunt contrarium ejus, ad quod allegātur.

Reſpondent ſeptimò, hanc pręſumptionem procreationis ex matrimonio, quę elicitur ex doctrina Bartoli, hoc caſu eludi per aliam pręſumptionem vehementiorem, nempè ex initio vitioſo concubinatus, ex quo dicunt ſublatam eſſe præſumptionem qualificatæ legitimitatis, quæ oritur ex præſenti quaſi poſſeſſione, ex Cepol. & aliis allegatis. 61

Sed hęc reſponſio facilè tollitur, quia licèt conſtet de concubinatu, conſtat etiam de matrimonio. & cū non appareat in quo ſtatu filius procreatus fuerit, judicatur procreatus cū ea qualitate legitimitatis, vel illegitimitatis, in cujus poſſeſſione ad pręſens reperitur: hęc enim qualitas, etiāſi concubinatus pręceſſerit, aptè potuit ineſſe Uberto ab origine

gine procreationis, & Bartol. & alii nihil aliud requirunt in hac materia, quàm ut poſſit ineſſe, & hæc poſſibilitas optimè concurrit in caſu præſenti, quia conſtat etiam de ſtatu matrimonii, in quo Ubertus aptè procreari potuit: & hoc eſt, quod ſibi voluit Rota coram Seraph. *in hac deciſ.* 1000.*n*.8.*& dec*.988.*n*.7. dum dixit ex præſumptionibus inferioribus ad matrimonium ſublatam eſſe illam æquivocationem, quæ ex præcedenti concubinatu oriebatur: ideòque filium probari legitimum ab initio per nominationem patris, etiamſi tempore nativitatis filii incertum ſit, an mulier eſſet uxor, vel concubina; tradit Prepoſit. *& alii quos retuli ſupra in prima reſponſ.n*.55.& revera, ut ibi dixi, Authores omnes in hac materia loquuntur, quando ſtatus originis eſt dubius & incertus: nec poteſt negari hæc incertitudo in caſu præſenti, cùm conſtet tam de concubinatu, quàm de matrimonio: nec aliud decidunt Doctores in contrarium adducti; nam Cephal.*conſ*.82.*n*.51.56.*&* 57. non loquitur de filio exiſtente in quaſi poſſeſſione legitimitatis, quinimò ſupponit contrarium *n*.53. dum dicit filium debere probare ſe eſſe natum ex legitimo matrimonio, præſertim quia adverſarius erat in quaſi poſſeſſione legitimitatis, quo caſu ſua intentio ſatis fundata erat. Rurſus Ceph. conſuluit in petitorio judicio, ut *n*. 49. ibi; in propoſito autem ſumus in deciſoriis, & in cauſa petitorii: unde Cephal. non facit ad rem noſtram, cùm Pallavicini nitantur quaſi poſſeſſione legitimitatis in poſſeſſorio: præterquamquòd in caſu Ceph. conſtabat de concubinatu tantùm, non autem de matrimonio; ut ibi ſub *n*.43. *verſ. Poſtremò*, *& ſub n*. 56. *verſ. Sed hic non eſt caſus noſter:* nam verè, & certitudinaliter conſtat de fornicatione præcedenti, & non liquet de matrimonio ſubſequenti.

Grat. *reſp*. 62. *nu*. 11. *lib*. 2. dicit formaliter nominationem, & educationem non probare filiationem, quando filiatio eſt reprobata à lege, ut quia ſit nata ex illis, inter quos non potuit contrahi matrimonium; & idem dicit *reſponſ*. 1. *n*. 45. *lib*. 1.

Guid. *conſ*. 10. *n*. 19. *& conſ*. 12. *ſub n*. 51. dicit tractatum matrimonialem, ubi conſtat mulierem fuiſſe priùs fornicariam, quia, inquit, ſæpè adulteri fingunt ſe conjuges ad velandam eorum turpem vitam: & eodem modo loquitur Menoch. *lib*. 3. *præſumpt*. 1 *n*. 83 & Caputaq. *deciſ*. 212. *nu*. 4. Camer. *conſ. ſuo* poſt conſilia Zabarellæ *n*. 38.

Rota ſimiliter *deciſ*. 244. *nu*. 2. inter primò impreſſas per Farinac. decidit ſolùm ex reputatione, & tractatu conjugali non probari matrimonium ad effectum legitimitatis; quia, inquit, cùm conſtet de vitio concubinatus, reputatio, & tractatus poſteà ſubſequuta potiùs inducunt commercium concubinatus, quàm matrimonium: quæ omnia nihil commune habent cum caſu noſtro, in quo Rota per tres deciſiones cenſuit, matrimonium ſaltem in genere eſſe probatum, non obſtante vitioſo initio concubinatus. Neque obſtat allegata diſparitas inter Bernardinum, & Catharinam; nam huic objectioni reſpondit Rota in hac cauſa coram Seraph. *dec*. 1000. *n*. 9. ibi: [Diſparitas verò attendi non debet hoc caſu, in quo habemus enixam mentem Bernardini, quòd volebat matrimonium contrahere cum Catharina.] Quod etiam priùs perpendit Rota *d. deciſ*. 978. *nu*. 7 *verſ Sed conabantur*, & coram Ludoviſio 10. *April*. 1606. *verſ. Informantes*.

Reſpondent octavò, doctrinam Bart. non habere locum in legitimitate, quia hæc qualitas habet contra ſe juris præſumptionem, cùm in dubio quis illegitimus præſumatur ex ſupradictis.

62 Sed quoad hoc omiſſa diſputatione, an quis præſumatur legitimus, ſeu illegitimus, de qua in ſcriptura præcedenti; tollitur hæc reſponſio, quia de jure nec ſervitus præſumitur, cùm quilibet liber in dubio cenſeatur, ut in Auth. *Quibus mod. natur. effic. legit*. §. *Liceat igitur*; & tamen exiſtens in poſſeſſione ſervitutis cenſetur ſervus ab origine, ut exemplificat *in d. l. Si prius*, Bart. & alii omnes per text. *in d. l. Liberis*, §. *fin. ff. de liber. cau*.

Illa verò receptiſſima regula, quæ in contrarium adducitur, quòd quando conſtet de aliquo, ſive bono, ſive malo, præſumitur illius continuatio, quouſque non probetur ſuperveniens novi tituli; retorquetur in oppoſitum, quia poſt concubinatum ſupervenit novus titulus matrimonii: unde tollitur præſumptio mali initii, ut ſuperiùs dictum eſt in deciſionibus in cauſa factis.

Reſpondent nonò, doctrinam Bartoli non habere loco hoc caſu, quia non conſtat de matrimonio.

Quæ reſponſio tollitur tum ex tribus deciſionibus hujus cauſæ, in quibus ſaltem in genere deciſum eſt conſtare de matrimonio inter Bernardinum, & Catharinam, tum ex dictis ſupra in prima reſponſione, ubi probatum eſt non eſſe neceſſariam probationem originis ad hoc, ut qualitas, quæ modò ineſt, cenſeatur extitiſſe ab origine.

Reſpondent decimò, eamdem doctrinam non habere locum, quando ſumus in qualitate, quæ eſt fundamentum intentionis agentis, quia tunc ipſa qualitas debet concludenter probari.

Verùm Bart. dum tractat, an ex quaſi poſſeſſione alicujus qualitatis quis relevetur ab onere probandi, neceſſariò intelligit de onere probandi illam qualitatem, in qua quis ſe fundat, quia aliam qualitatem non tenetur quis probare: ideòque Bartol. ineptè dixiſſet, actorem ex præſenti quaſi poſſeſſione relevare ab onere probandi illam qualitatem, quam aliàs non fuiſſet obſtrictus probare; ac proptereà hæc reſponſio coincidit cum tertia.

Reſpondent ultimo loco, eamdem doctrinam Bart. *in d. l. Si prius*, procedere ſolùm in qualitate variabili, qualis non eſt legitimitas, quæ poteſt provenire ex pluribus cauſis, puta ex matrimonio ſubſequenti, & Principis reſcripto: unde dicunt, hanc quaſi poſſeſſionem uti æquivocam non ſuffragari, Rota *deciſ*. 240. *n*. 2 *p*. 2,

Verùm hæc quoque reſponſio eſt contra mentem & verba Bart. & aliorum omnium, qui de hac materia ſcripſerunt: ſiquidem ad hoc ut qualitas, quæ modò ineſt, cenſeatur extitiſſe ab origine rei, hoc tantùm requirit ut ſit apta ineſſe; tunc enim æquiſſimum putant, ut exiſtens in poſſeſſione hoc fruatur commodo, ut relevetur ab onere probandi ejuſdem poſſeſſionis originem, illudque transferat in adverſarium ſuum, juxta textum *in d. l. Liberis* §. *fin. ff. de liber. cauſ*. nec conſiderant, an qualitas ſit variabilis, necne.

Quinimò text. *in d*. §. *fin*. Bart. & alii exemplificant in libertate, quæ tamen eſt qualitas variabilis & æquivoca, cùm poſſit quis eſſe liber à nativitate, & per manumiſſionem. Bal. *conſ*. 315. *ſub n*. 2 *ver. Præterea*. *lib*. 1. ponit exemplum in qualitate variabili vaſſallatus, & decidit, ex illius quaſi poſſeſſione præſumi aliquem fuiſſe vaſſallum ab origine nativitatis. Forſter. *de ſucceſ. ab inſt. in q. cui incumbat onus probandi filiationem ſol*. 70. applicat hanc doctrinam Bart. ad filiationem, quæ tamen qualitas eſt ſimiliter variabilis, cùm quis poſſit eſſe filius à natura, & per adoptionem: ac demum doctrinam Bart. habere locum in propriis terminis legitimitatis, ideòque filium, qui modò eſt in poſſeſſione ſimplicis legitimitatis, cenſeri legitimum ab initio procreationis, apertè tradunt Men. *arbitrar. jud. lib*. 2. *caſ*. 89. *n*. 71. Burſat. *conſ*. 385. *n*. 17. *ver. Quartum vol*. 4. ubi teſtatur de magis communi, Peregrin. *conſ*. 23. *à n*. 8. *vol*. 2. & Simon. de Præt. *de interp. ultim. volunt. l*. 3. *dub. ult. n*. 189.

Ad ſecundam partem, in qua probatum eſt, tractatum, & 63
nominationem patris nocere etiam tertio, reſpondet pars adverſa, Doctores præallegatos non loqui niſi de præjudicio ipſius nominationis. Sed hanc reſponſionem jam ſuſtulimus in ultima ſcriptura juris, in qua ex communi Doctorum conſenſu oſtendimus, tractatum legitimitatis cum adminiculis nocere etiam fideicõmiſſariis, ut patet infrà *n* 79

Neque obſtant authores in contrarium noviſſimè allegati: nam Rota in cauſa illa Romana de Bonellis coram Ubaldo: 13. Februarii 1617. decidit, ſimpliciter tractatum operari in præjudicium nominantis, de quo tunc agebatur; ſed Rota non loquitur, quando cum tractatu alia concurrunt adminicula, ut hoc caſu.

Burſatt. *conſ*. 88. allegatus *n*. 5. loquitur in petitorio, & in ſimplici tractatu ſine adminiculis; *ideòque in eodem conſ*. paulò ante *n*. 8. *verſ. Suppoſito tamen*, concurrentibus adminiculis decidit apertè pro hac parte.

Petr. *de fideicom*. *q*. 11. *n*. 302. ſimiliter agit de nominatione, vel tractatu ſine adminiculis, & tamen aptiùs allegari potuiſſet pro hac parte, *quia nu*. 305 recenſet ultimo loco deciſionem Cyni, & Præpoſ. qui tenent, confeſſionem patris nocere etiam tertio; dummodò alteri matrimonio præjudicium non fiat.

Lup. *de illegit. n*. 2. *p*. 3. *alleg. n*. 42. loquitur de ſimplici tractatu; ſed ubi concurrunt adminicula, *ſub nu*. 53. *verſ. Tamen indiſtinctè*, cenſet, quaſi poſſeſſionem ex tractatu provenientem nocere etiam fideicommiſſariis.

Menoch. *de arbitr. caſu* 89. *num*. 72. loquitur de ſolo tra-

ctatu, in quo tamen ipſemet contrarium cenſuit *lib.2.præſumpt.43.n.51.& 52.*

Rebuff. *de nomin.q.1.n.4.* loquitur in ſola nuda nominatione parentum, ſicut Natta *conſ.473.ſub nu.24.verſ. Ad contraria*, & Surd. *conſ.552.n.21.* tamen Surd. contrarium cenſet concurrentibus aliis præſumptionibus ibid. ſub *n.24.* ibi: *Vel quando cum nominatione concurrunt alia.*

Alciat. *reſponſ.149.lib.9.* loquitur in petitorio, ut *n.4.* & in ſimplici tractatu, ſeu confeſſione patris, qui volebat excludere filios fratris, quibus erat inimicus, ut patet ſub *n.6. verſ. Et hæc ſententia.*

Quibus non obſtat, quod videtur contra naturalem æquitatem, ut patet poſſit habilitare incapaces per tractatum, & nominationem, & hoc modo præjudicare fideicommiſſariis per indirectum, quibus directè præjudicare non poteſt.

64 Huic enim objectioni reſpondetur primò, eam non procedere concurrentibus adminiculis, quia tunc confeſſio patris redditur admodùm veriſimilis, & ideò æquum eſt, ut præjudicet etiam tertio, ut ad litteram dicit Riminald. Sen. *conſ.615.n.7.* Quare ſicut æquum non eſt, ut ſola nominatio aliis præjudicet, ut per Innoc. *in c. Per tuas nu.1. qui fil.ſint legit.* ita iniquum eſſet, ut non præjudicaret concurrentibus aliis probabilibus conjecturis; aliàs enim non eſſet dare modum conſtituendi filios in quaſi poſſeſſione legitimitatis, niſi vocatis omnibus, quorum intereſt; quod eſſet valdè abſurdum, ut per Bald. *in c. Per tuas ſub num.4. in 2. oppoſ. de probat.*

Secundò huic objectioni reſpondet in puncto Cravet. *conſ.991. ſub n.79. verſ. Quæ cum ita ſint*; quòd quemadmodum erat in poteſtate viri mulierem deſponſare, atque ita inferre præjudicium vocatis ex fideicommiſſo; ita etiam licebat illi prolem ex ea ſuſceptam admittere, agnoſcere, & confiteri: quod clarè animadvertit Rota in hac cauſa coram Seraph. *dec.1000 ſub n.11.* his verbis. [Valdè inveriſimile eſt, ut Bernardinus voluerit mendacium dicere in ea re, quàm facere, ut vera eſſet; erat in ejus poteſtate verè ducendo Catharinam in uxorem: tunc enim potuiſſent videri ſuſpectæ hę nominationes, ſi emanaſſent de tempore, quo ipſe non potuiſſet contrahere, puta jam mortua Catharina.] Quoad eamdem ſecundam partem, ubi diximus Ubertum fuiſſe conſtitutum à patre in quaſi poſſeſſione qualificatæ legitimitatis per inſtitutionem, & nominationem Bernardini.

Reſpondent primò Advocati ex adverſo hanc inſtitutionem fuiſſe factam in bonis Bernardini tantùm, ideòque non probari legitimitatem qualificatam.

Hanc reſponſionem ſæpiùs ſuſtulimus, quia revera Ubertus fuit inſtitutus à patre in Caſtro Zibelli ſubjecti fideicommiſſo Joannis Franciſci, quod vocat filios procreatos ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, ut optimè in facto deducitur: unde per hoc fuit apertiſſimè conſtitutus in poſſeſſione veræ legitimitatis, quia fuit admiſſus ad bona, ad quæ admitti non poterat, niſi verè legitimus, ut requirit Rota in hac deciſione, & dictum eſt in ultima ſcriptura Juris.

Reſpondent ſecundo loco quoad nominationem Bernardinum non diſtinxiſſe Ubertum à filiis legitimatis, ſed à filiis adulterinis tantùm. Hoc ſimiliter eſt valdè alienū à veritate, quia Bernardinus fecit diſtinctionem inter Ubertū, & Federicum, qui erat legitimatus per ſubſequēs tamquam natus ex Catharina poſt obitum primi viri, & eum appellavit filium ſimpliciter, cui etiam tamquam legitimato jure inſtitutionis reliquit annuas quaſdam pecunias: Ubertum verò appellavit unà cum fratribus ſubſequentibus filium legitimum, & naturalem, itē primogenitum cum aliis verbis prægnantibus, eumq; hæredem inſtituit in bonis huic fideicommiſſo ſubjectis, & veram legitimitatem requirentibus.

Unde ex hac diſtinctione manifeſtè apparet de qualificata Uberti nominatione, ut fuſiùs diximus infra in ultima ſcriptura Juris *ſub n.76. verſ. Deinde.*

Objectum verò quòd hæc Bernardini nominatio fuerit affectata, jam ſuſtulit Rota in hac cauſa coram Seraph. *dec.1000.n.15. verſ. Quintò concurrit nominatio.*

Ad tertiam partem Advocati reſpondent ea, quæ dicuntur de actu poſitivo Rolandi, non eſſe vera, prout narrantur, eo quòd Rolandus non habuerit notitiam Brevis Clementis VII.

Cæterùm hæc veritas dilucidè appareat ex ipſamet atteſtatione Commiſſarii Apoſtolici, in qua legitur ad litteram Rolandum non fuiſſe ab ipſo diligenter examinatum, & interrogatum ſuper iiſdem litteris, iiſque intellectis, feciſſe actum illum poſitivum, quem latius explicavimus in prima ſcriptura Juris ſupra *n.31.* & quam Rota coram Seraph. & Robuſterio ſemper habuit pro validiſſima præſumptione qualificatæ legitimitatis Uberti.

Ad objectum verò, quòd Rolandus jactaverit Ubertum eſſe illegitimum, reſpondit Rota in hac cauſa coram Cardinali Ludoviſio 10. Aprilis 1606. his verbis: [Non obſtat quòd Rolandus habuerit illos pro incapacibus, &c. nam quando hoc probaretur, urget magis ad declarandum animum ſuum factum Rolandi in deciſione perpenſum cum illa patientia, & taciturnitate, cùm facta ſit potentiora ad declarandum, quàm verba: ac præterea hæc verba Rolandi non probantur, ut oſtenditur in ultima ſcriptura facti.] 65

In ultima parte, quæ verſatur circa probationes Rangonorum, conſtat primò inſtrumentum illud, in quo Ubertus aſſeruit ſe eſſe majorem, non eſſe in forma probanti ob falſitatem indictionis.

Reſpondet pars adverſa in ſtatu Mediolanenſi indictionem incipere à menſe Septembris: quod tamen nec probatur, nec verum eſt, ut mihi ſupponitur: & nihilominus Caſtrum Zibelli tunc temporis erat in ditione Eccleſiæ.

Reſpondent ſecundò errorem Indictionis non vitiare inſtrumentum. Sed in contrarium habemus aliis omiſſis authoritatem trium graviſſimorum authorum, nempè Innoc. *in cap. Fraternitatis de hæret.* Dyn. *conſ.14. circa fin. verſ. Præterea primum inſtrumentum*, & Baldi *conſ.66. ſub nu.4. verſ. Sed Dominus Innocentius.* Quorum opinio videtur ſaltem amplectenda, quando incidit principaliter quæſtio temporis, ut hoc caſu: tunc enim abſurdum videtur, ut eliciatur concludens probatio temporis ex inſtrumento, in quo erratum eſt in tempore ob repugnantiam milleſimi cùm indictione: & hoc modo conciliari poſſunt contrariæ opiniones. 66

Addimus ex abundanti illud inſtrumentum nihil aliud in ſumma continere, quàm ſimplicem aſſertionem Uberti extrajudicialem inter alios, & de credulitate; certò enim nemo ſcire poteſt diem nativitatis ſuæ, Bald. *in l. de tutel.col.2. n.3. verſ. Quia nemo, C. de in integr. reſtit. minor.* 67

E contra verò habemus confeſſiones non de credulitate, ſed de veritate, eaſque geminatas Bernardini patris, qui non modò nominavit Ubertum legitimum, ſed illum etiam inſtituit in Caſtris veram legitimitatem requirentibus, ut ſupra probatum eſt: atque ita confeſſus eſt illum fuiſſe natum poſt matrimonium. Rurſus habemus aliam veriſimilem confeſſionem Uberti, qui eodem anno in alio inſtrumento aſſeruit ſe majorem ſexdecim annis. Habemus denique confeſſionem judicialem Rangonorum, qui litem ſunt proſequuti contra ejuſdem Uberti curatorem. Nec tollit vim hujus confeſſionis, quod idem curator eſſet etiam curator fratrum Uberti: nam nihilominus Rangoni approbarunt illius perſonam etiam tamquam curatorem Uberti; ideòque confeſſi ſunt Ubertum minorem per integrum illud tempus, quo contra ipſius curatorem egerunt litem, Baldus *in l.2.§. Quod obſervari, n.10. verſ. Sexto quæro, C. de juram.calum.*

Quamobrem hæ plures confeſſiones ita qualificatæ penitùs enervant, & conquaſſant unicam illam aſſertionem Uberti de credulitate extrajudicialiter, & inter alios, & in inſtrumento ſuſpecto emanatam, ex dictis in cauſa Cracovien. Illegitimitatis 22. Maji 1606. coram Sacrato, quæ eſt *dec.117.p.3. in recent.*

Deinde in hac ultima parte conſtat aſſertum decretum executioni mandati de diſpenſando ſimiliter nihil probare, quia non habet ſolemnitates requiſitas.

Ex adverſo reſpondetur in originalibus, ſeu protocollis ex ſtylo non conſueviſſe apponi hujuſmodi ſolemnitates.

Cæterùm obſervandum eſt primò dictam ſcripturam in omnibus ſuis partibus nullam habere faciem publici inſtrumenti; non enim incipit, *In nomine Domini, &c.* neque habet annum, diem, & locum celebrati inſtrumenti, ſed tantummodo annum, diem, & locum decreti: non habet ſignum, ſubſcriptionem, aut nomen Tabellionis, nec ullum continet verbum, quod inferat Notarium eam ſcripſiſſe, aut publicaſſe, ſeu de ea rogatum fuiſſe; quamvis enim habeat clauſulam, *Datum, & Actum*, illa tamen eſt clauſula non Notarii, ſed aſſerti executoris, ut patet ex illius inſpectione: & in ſumma hæc eſt ſcriptura ſolius executoris, & te- 68

& reperta inter alias Notar. ſcriptur. Unde nullo modo appellari poteſt inſtrumentum, cùm nullum habeat publici inſtrumenti requiſitum. Ideoque Rota in cauſa Rom. Dotis de Sfortia 11. Januarii 1610. coram Penia dixit, teſtamentum, de quo agebatur, licèt ſcriptum, ſubſcriptum, & ſignatum manu Notarii, & repertum inter ejus ſcripturas, non tamen probare, quia non conſtabat de rogitu; quamobrem quidquid ſit de ſubſcriptione, & ſigillo, oportet tamen indiſtinctè ut appareat de aliis ſolemnitatibus, & in ſpecie de rogitu, & publicatione; alioquin nec protocollum, ſeu ſcriptura matrix dicitur in forma probanti, Alex. *conſ.* 153. *n.* 12. *& ſeqq. lib.* 2. Rub. *conſ.* 94. *n.* 2. Corn. *conſ.* 94. *verſ. Ita quod, vol.* 4.

Præſertim quia hoc caſu Judex juſſit, ut ſcriptura publicaretur. Undè niſi appareat de publicatione, ſcriptura nihil probat etiamſi aliàs publicatio non requireretur, per
69 ea, quæ tradit Abb. *in c. Cùm P. n.* 4. *de fide inſtrum.*

Obſervandum eſt ſecundò, dictam ſcripturam, etſi haberet rogitum Notarii, & alias ſolemnitates requiſitas; tamen nihil probare, quia eſt decretum, ſeu ſententia Judicis delegati ſine actis, Innoc. *in cap. Cùm in jure peritus nu.* 4. *de offic. deleg.* Caſtell. *conſ.* 24. *num.* 35. Seraphin. *dec.* 615. *nu.* 15. nec habet Judicis ſubſcriptionem, nec ullum continet verbum, per quod probetur lecta, unde eſt ipſo jure nulla non obſtante clauſula, *Data, &c.* ſecundùm Bart. *in l. Statutis nu.* 5. *C. de ſent. ex peric. recit.* & Rolan. *conſ.* 41. *nu.* 15.
70 *volum.* 1.

Obſervandum eſt ultimò, quidquid ſit de his, negari ſaltem non poſſe, quin probatio per dictam ſcripturam ſit turbida. Undè unus ex Dominis exadverſo ſcribentibus in fine ſuarum allegationum fatetur dictam ſcripturam non fuiſſe conſideratam à Rota niſi pro adminiculo: Hæc igitur turbida probatio cùm altiorem requirat indaginem, non eſt admittenda in hoc judicio poſſeſſorio, ſed ad petitorium rejicienda, ut in propriis terminis decidit Borgn. *deciſ.* 45. *in addit. n.* 15. his verbis: [Si ille, qui eſt in quaſi poſſeſſione filiationis, & legitimitatis, petit mitti in poſſeſſionem, & alter excipiat de illegitimitate, & petat ſe anteferri, ſi non appareat incontinenti de illegitimitate, non debet excludi, ſed mitti in poſſeſſionem.] Quod etiam tradit Malvaſ. *conſ.* 32 *n.* 7. *&* 10. *vol.* 1. ubi ſimiliter reſpondit filio exiſtenti in quaſi poſſeſſione legitimitatis per tractatum, & nominationem patris, non eſſe denegandam immiſſionem ex eo, quòd tertius excipiat de illegitimitate, quia inquit, hæc exceptio eſt vitium excuſabile, & altiorem requirit indaginem.

Reliqua in facto ſublata ſunt.

PARMEN. STATUS.

71 AN in caſu, de quo agitur, probanda ſit qualitas procreationis ex legitimo matrimonio.

Anve hæc qualitas probetur ex tractatu, & nominatione patris: Et an tractatus hujuſmodi noceat tertio.

72 Quoad primum dubium initio deciſionis Rota amplectitur ſecundum dubium, videlicet an Marchiones Pallavicini ſint in quaſi poſſeſſione legitimitatis. Primum verò an teneantur probare matrimonium de certo tempore, rejicit ad petitorium judicium: & tamen paulò infrà decidit primum dubium, quod priùs omiſerat, hoc eſt Pallavicinos teneri probare matrimonium de tempore ante nativitatem, & procreationem; idem enim ſunt probandam eſſe qualitatem procreationis ex matrimonio, ut dicitur in deciſione, vel probãdum eſſe matrimonium ante procreationem, ut patet ad ſenſum; quæ tamen probatio ad præſens judicium non pertinet, quia reſpicit proprietatem, & ſubſtantiam legitimitatis, ut Bart. & Bald. docent *in l. Non Epiſtolis, & in l. Non nudis, C. de probat.* Dec. *in c. Per tuas n.* 17. *extr. eod.* Maſcard. qui de communi teſtatur, *de probat. concl.* 788. *n.* 1. *in fin.*

73 Sed in poſſeſſorio, de quo nunc ſtrictè diſputatur, qualitas procreationis, & nativitatis non eſt in ſpecie probanda, quia cùm Ubertus, ut Rota admittit, fuerit in quaſi poſſeſſione ſimplicis legitimitatis, & hæc qualitas aptè potuerit illi ineſſe ab origine procreationis, cenſetur ſemper fuiſſe legitimus ad effectum obtinendi immiſſionem contra fideicommiſſarios, etiamſi de hac origine aliàs non conſtet, quamdiu contrarium non probetur, quemadmodum poſt Menoch. *de arbitr. judic. lib.* 2. *caſu* 89. *nu.* 71. & Burſat. *conſ.* 384. *n.* 17. *verſ. Quartum, vol.* 4. quos aliàs retulimus, reſpondit in puncto Peregr. *conſ* 23. *lib.* 2. *à nu.* 8. *uſque in fin.* & Valentinus Forſterius *de ſucceſſ. ab inteſt. in qu. Cui incumbat onus probandi filiationem*, quæ incipit, *In hac quæſtione variatum, eſt verſ. In hac itaque.*

Neque huic concluſioni obſtat concubinatus præcedens, 74
quia hoc vitium purgatum poſteà fuit per ſubſequens matrimonium, & ſublata illa æquivocatio, quæ ex præcedenti concubinatu oriebatur, ut in hac cauſa advertit Rota coram Seraph. *dec.* 978. *n.* 7. *& dec.* 1000. *nu.* 8. & ſicut cùm neque de concubinatu, neque de matrimonio conſtat, filius exiſtens in quaſi poſſeſſione ſimplicis legitimitatis cenſetur ſemper fuiſſe legitimus, in quibus terminis propriè reſponderunt Menoch. & alii proximè citati; idem omninò dicendum eſt, ubi conſtat de utroque ſtatu concubinatus, & matrimonii, ut hoc caſu: nam cùm non appareat, in quo ſtatu filius natus fuerit, jura præſumunt natum, & procreatum cum ea qualitate, in cujus poſſeſſione nunc reperitur; & quæ fuit apta illi ineſſe ab origine, ex theorica Bart. *in l. Si priùs n.* 18. *ff. de novi oper. nuntiat.* & Bald. *in l. Titia divortium ſub num.* 2. *poſt med. ff. ſolut. matrim.*

Quibus nunc addo Præpoſ. *in c. Per tuas, col.* 5. *circa med. ſub nu.* 17. *Qui fil. ſint legit.* qui ſentit, ex quaſi poſſeſſione, quæ inducitur ex nominatione patris, probatam eſſe legitimitatem ab initio procreationis, quod & Bald. probavit, licèt non conſtet de hac quaſi poſſeſſione *in l. Si matre n.* 2. *C. de ſuis legit. hæred.* & ſequitur Ruin. licèt Bald. non allegat *in conſ.* 51. *ſub. n.* 20. *vol.* 5.

Sed in caſu præſenti, in quo conſtat de matrimonio, ut jam deciſum eſt, & de quaſi poſſeſſione legitimitatis, res procedit abſque difficultate, ut teſtatur Menoch. *de præſ. lib.* 6. *præſumpt.* 54. *num.* 31. *verſ. Hæc receptior, & verior ſententia.*

Atque ita, quamvis Ubertus potuiſſet naſci ante matrimonium, potuit tamen naſci etiam poſt, & in dubio favore legitimitatis poſt matrimonium natum cenſetur, cùm fuerit in poſſeſſione legitimitatis, quæ potuit illi ineſſe ab initio conceptionis, & ſi qui contrarium affirmarunt, ut Cæph. Rolan. & alii, loquuntur tamen, vel in judicio petitorio, vel quando conſtat de ſtatu vitioſo concubinatus tantùm, non autem de matrimonio in quibus caſibus fortè non ſufficit quaſi poſſeſſio ad ſucceſſionem obtinendam, ſed qui ſe fundat in qualitate illam probare debet, ut declarat Peregrin. *d. conſ.* 23. *lib.* 2. At ubi conſtat de utroque ſtatu, & agitur de judicio poſſeſſorio, ut hoc caſu, judicatur indiſtinctè ſecundùm ſtatum præſentis quaſi poſſeſſionis, ut expreſsè probatur *in l. Liberis, ff. de liber. cau.* & in aliis juribus adductis à Paciano, *de probat. part.* 2. *cap.* 20. *num.* 1. *&* 2.

Et ideò neque obſtar, quod omnis qualitas, quando eſt 75
fundamentum intentionis, ut videtur eſſe hoc caſu nativitas poſt matrimonium, debeat in ſpecie probari; ſicut dicitur in deciſione.

Reſpondetur enim hoc procedere, dummodò qualitas ſit diverſa, & diſtincta à qualitate quaſi poſſeſſionis, ut ſi filius exiſtens in quaſi poſſeſſione filiationis dicat ſe legitimum: tunc enim probanda eſſet qualitas diſtincta legitimitatis, Bald. *conſ.* 180. *n.* 3. *vol.* 3. Secus autem eſt, cùm non agitur de probanda qualitate diverſa à quaſi poſſeſſione, ſed de præexiſtentia ejuſdem qualitatis in cujus poſſeſſione quis reperitur, ut hoc caſu, in quo dubitatur, an Pallavicini qui modò habent quaſi poſſeſſionem legitimitatis, eamdem qualitatem habuerint ab inſtanti procreationis; & tunc principium, & origo qualitatis non eſt probanda, ſed ex quaſi poſſeſſione præſenti præſumitur in præteritum, & contrarium dicenti incumbit onus probandi, Bald. *in l. Ex perſona n.* 2. *C. de probat.* & optimè declarat Everard. *in loco à tempore ad tempus n.* 20. & eſt ex mente Bart. *in l. Cùm res n.* 14. *C. de probat.*

Sed quatenùs probanda eſſet quaſi poſſeſſio qualificatæ legitimitatis, quod eſt falſum: tamen aliis probationibus omiſſis, dubitatur ſecundo loco, an conſtet de tali nominatione, & tractatu, quæ conſtituerunt Pallavicinos in quaſi poſſeſſione legitimitatis.

Rota decidit primò, non conſtare de hac quaſi poſſeſſio- 76
ne ex inſtitutione Bernardini in duobus teſtamentis, quia inſtitutio debebatur filiis quomodocunque eſſent legitimi, ſive per ſubſequens matrimonium, ſive per reſcriptum.

Quæ

Quæ tamen prima conſideratio apertè tollitur ex facto, quia Bernardinus inſtituit Ubertum, & fratres in bonis, & caſtris ſubjectis fideicommiſſo, de quo agitur, In quibus nullo modo debebatur inſtitutio filiis legitimatis per ſubſequens, ſecundum opinionem Rotæ in hac deciſione. Quamobrem cùm Rota in caſu, de quo agitur, exiſtimaverit, ad inducendam quaſi poſſeſſionem legitimitatis qualificatæ, probandum eſſe Ubertum fuiſſe admiſſum ad bona, vel honores, ad quæ nonniſi procreati, & nati ex legitimo matrimonio admitti ſolent, ut diſertis verbis dicitur in deciſione certè hinc neceſſariò ſequitur, ut Ubertus fuerit in hac qualificata quaſi poſſeſſione, quia fuit admiſſus à patre ad bona huic fideicommiſſo ſubjecta, ad quæ non admittuntur niſi procreati ex legitimo matrimonio: quod etiam cenſuit Rota in hac ipſa cauſa apud Put. *deciſ. 7. de ſponſal.*

Deindè in deciſione reſolvitur non conſtare de tractatu qualificatæ legitimitatis, quia verba teſtamentorum non inferunt perneceſſe, ut Ubertus procreatus fuerit ex legitimo matrimonio, cùm poſſint verificari in legitimato per ſubſequens.

Hoc quoque fundamentum facilè evertitur ex ipſa facti veritate: nam Bernardinus in dictis teſtamentis tacitè conſtituit duas ſpecies filiorum; unam illorum, qui nati erant ante matrimonium, & erant legitimati per ſubſequens; aliam illorum, qui procreati erant poſt matrimonium, & erant verè legitimi: primos appellat filios ſimpliciter, vel filios naturales tantum; & in hac ſpecie ponit in primo teſtamento Joannem Franciſcum, & Federicum: ſecundos vocat filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ex ſe, & uxore ſua pro juſto matrimonio; item magnificos, & generoſos; & inter hos primo loco commemorat Ubertum. Qua facti veritate ſuppoſita, ceſſat prorſus objectio, quòd verba teſtamentorum quoad Ubertum, & fratres poſſint verificari in legitimatis per ſubſequens matrimonium: nam etiam Jo. Franciſcus, & Federicus erant hoc modo legitimati. Unde ex hac differentia, & diſtinctione filiorum utriuſque ſpeciei liquidò conſtat Ubertum fuiſſe nominatum à patre filium verè legitimatum, & ex legitimo matrimonio procreatum, ut in ſpecie hanc filiorum diſtinctionem perpendit Bart. *in l. Ex facto, §. Si quis rogatus ſub n. 2. verſ. Vel ſi in alia parte &c.* Angel. *conſ.* 336. *n. 5. verſ. Primò ſi teſtator*, & Cæſar. de Graſſ. *dec.* 18. *nu.* 5. *de probat.* Præſertim quia Ubertum unica oratione, & verborum ſtructura nominavit unà cum fratribus, de quibus dubitari non poterat, ſaltem quoad minorem natu, quominùs procreati eſſent poſt matrimonium.

Quibus accedit alia validiſſima conſideratio: nam Bernardinus in ſecundo teſtamento primo loco inſtituit Ubertum, quem vocat primogenitum, ejus filium legitimum in parte Arcis, & Caſtri Zibelli; ac deindè in aliis bonis particularibus inſtituit Pallavicinum ſecundo genitum, Sigiſmundum tertio genitum, & Joannem Franciſcum quarto genitum ejus filios ſimiliter legitimos. Inquiro, qua ratione Bernardinus appellavit Ubertum primogenitum? Certè reſpectu filiorum legitimatorum per ſubſequens matrimonium Ubertus primogenitus non erat, quia ante illum natus fuerat & Federicus. Vocavit ergo illum primogenitum ex filiis poſt matrimonium procreatis, inter quos Ubertus erat primò natus: unde hìc quoque clariſſimè apparet Ubertum fuiſſe nominatum à patre verè legitimum, & non per interpretationem, maximè quia Bernardinus in dictis teſtamentis non ſolùm verbis contradiſtinxit Ubertum à filiis legitimatis per ſubſequens matrimonium, ſed etiam factis quia illos juſſit eſſe contentos legato quodam pecuniario: Ubertum verò inſtituit hæredem in parte Caſtri Zibelli huic fideicommiſſo ſuppoſiti, cujus capaces non
77 erant filii legitimati. Et revera non eſt credibile, ut Bernardinus in ſuprema ſua ultima voluntate, ſub qua deceſſit, fuiſſet adeò immemor propriæ ſalutis, ut reliquiſſet Uberto bona debita filiis verè legitimis tantùm, niſi certò ſciviſſet illum fuiſſe ex legitimo matrimonio procreatum; ut conſiderat Cravett. *conſ.* 991. *in fin. num.* 27. *vol.* 6. & hic quidem tractatus, & nominatio probatur etiam per teſtes ut alias diximus.

78 Quamobrem ex nominatione facta principaliter propter ſe, & ex tractatu proportionabili filio verè legitimo: ſicut eſt inſtitutio in bonis veram legitimitatem requirentibus negari non poteſt, quin Ubertus fuerit conſtitutus in quaſi poſſeſſione veræ, & non fictę legitimitatis, ex doctrina Bart. *in l. 1. §. Per contrarium n. 3. de liber. agnoſcen.* quam ſequuntur Canoniſtæ communiter *in cap. Michael*, ubi in ſpecie Abb. *n. 1. de fil. Presbyt.* & tradit in puncto Cravett. *conſ.* 991. *n.* 20. 26. 27. *& ſeqq. vol* 6. poſt Anchar. *in c. Per tuas n.* 6. & Præpoſ. *ibid. n. 1. qui fil. ſint legit.*

Videamus ergo tertium dubium, an hic tractatus, & quaſi poſſeſſio inde proveniens noceat fideicommiſſariis, necne. Rota decidit non nocere tertio, ex auctoritatibus in deciſione allegatis. Sed in contrarium eſt textus apertus 79
in Auth. *Ut lic. Matr. & Av. §. Ad hoc autem, collat.* 4. Et tamen hæc propoſitio, ſi vera eſt, patitur nihilominus hanc certam, & approbatam limitationem, videlicet ut non procedat, quotieſcumque una cum tractatu, & nominatione in poſſeſſorio judicio concurrunt alia adminicula, quia tunc tractatus nocet etiam tertio.

Pro cujus limitationis veritate videatur Cravett. *d. conſ.* 691. *n.* 78. *lib.* 6 ubi multipliciter reſpondet ad conſilium Jaſonis, quòd tractatus non noceat tertio, & ſub *nu.* 80 *verſ. Tertiò reſpondetur*, expreſſis verbis aſſerit Jaſonis doctrinam non habere locum, quando tractatus, & nominatio parentum adminiculis, & præſumptionibus juvatur: idque latè comprobat rationibus, & auctoritatibus uſque ad *num.* 83.

Sed, præter alios, quos ipſe allegat, ſequitur hanc limitationem Bald. *in c. Per tuas, de probat. ubi ſub nu. 4. verſ. Secundo oppono*, decidit ſtandum eſſe nominationi parentum, quando cum ea concurrit etiam tractatus, & communis opinio, & fama: & deindè paulò ante *n 7. verſ. Oppono*, dicit non obſtare, quòd hic tractatus, & nominatio ſit res inter alios acta, quæ non nocet tertio, quia alioquin, ut ipſe ait, numquam daretur probatio ipſe de jure tertii.

Aretin. *in eodem c. Per tuas ſub n.* 25. ibi, [Quamvis tractatus probet ad eorum præjudicium, non tamen probat ad præjudicium deſcendentium ex eis, niſi aliud concurrat.]

Felin. *ibid ſub. n.* 12 *propè fin.* ibi, [Quòd nominatio noceat ſoli patri, & non aliis, eſt inconveniens.

Dec. *ibi n.* 28. *&* 29. in illis verbis: [Sed replicari poteſt idem eſſe in caſu noſtro, ubi tractatur de præjudicio venientium ab inteſtato]

Ant. de Butr. *in c. Per tuas, qui filii ſint legit. ſub nu.* 17. his verbis: [Si verò eſt præjudicium alterius, aut habet contra ſe tractatum, & factum parentum, & communem opinionem, quando aſſeruit filium, & non creditur: ſi nihil habet contra ſe, creditur, ubi nominatur in actu filio communiter proportionabili.]

Præpoſ *ibid. n.* 20. ubi quærit, an probatio legitimitatis per tractatum, & nominationem patris, admittat probationem in contrarium, & contra Jacobum de Belvis: reſpondit admittere, [quia, inquit, eſſet inconveniens, ut in fraudem feudatariorum, & fideicommiſſariorum talis legitimus probaretur, & contrarium non poſſe probari.] & infrà *ſub n.* 22 ſic ait: [reſpectu ipſius confitentis, & hæredis ejus præjudicat, non reſpectu fideicommiſſariorum, quia hoc reſpectu talis præſumptio admittere probationem in contrarium.] Sentit ergo Præpoſ. hanc probationem legitimitatis operari quidem contra fideicommiſſarios; ſed non adeò plenè, quin poſſit contrarium probari.

Petr. de Anchar. *conſ.* 225. ubi conſuluit pro filio ad excluſionem ſubſtituti, ut in themate, & ſub *n.* 6. [Concurrentibus, inquit, teſtimonio utriuſque, fama viciniæ, nominatione, educatione, & inſtitutione, certo certiùs eſt dicendum ex his reſultare pleniſſimam probationem:] quem locum in propoſito expendit etiam Cravett. *d. conſ.* 991. *ſub n.* 80. *verſ. Quarto.*

Pariſ. *conſ.* 57. *n.* 45. *verſ. Nec erit in conſideratione lib.* 4. 80
ubi expreſsè dicit [Authores, qui tenent tractatum non operari contra tertium, eſſe intelligendos, quando agitur de præjudicio fœderis alterius matrimonii, non autem ubi agitur de ſucceſſione, quia tunc erit contra tertium hæc probatio operatur.]

Roland. à Valle *conſ.* 22. *n* 29. *&* 30. *vol.* 3. ubi in ſpecie loquitur de immiſſione ex remedio *l. fin.* contra tertium, ut patet *ſub nu.* 13. *verſ. Quibus tamen non obſtantibus*, & ibidem concludit, ad hoc ſufficere quaſi poſſeſſionem ex tractatu concurrentibus adminiculis.

Quod etiam tradit Malvaſ. *conſ.* 32. *n.* 7. *vol.* 1. ubi reſpon- 81
dit in poſſeſſorio adipiſcendæ filio exiſtenti in quaſi poſſeſſione legitimitatis per tractatum, & nominationem patris,

non

non eſſe denegandam immiſſionem ex eo, quòd tertius objiciat de illegitimitate, quia hæc exceptio eſt vitium inviſibile, quod altiorem requirit indaginem.

Borgnin. Cavalc. *deciſ.* 45. *ſub nu.* 95. *& in addit. nu.* 15. *verſ. Et ideo ſi ille.*

Cæphal. *conſ.* 137. ubi tractat de filio agente contra fideicommiſſarios, *& num.* 8. dicit ſufficere quaſi poſſeſſionem ex nominatione, & tractatu, ubi aliæ concurrunt præſumptiones, & adminicula.

Gabr. *conſ.* 21. *n.* 43. *verſ. Et licet Marian. vol.* 1. ubi expreſsè tradit, confeſsionem conjugum probare etiam contra tertium, ubi alia concurrunt, & ſimiliter teſtatur de communi.

Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 38. *n.* 7. ubi loquitur de tractatu cum adminiculis contra tertium.

Gozadin. *conſ.* 13. *n.* 55. *& ſeqq.* ubi multis modis confutat conſilium Jaſonis.

Burſat. *conſ.* 88. *paulò ante nu.* 8. *verſ. Supponitur tamen, & verſ. Nec ſolùm ad obtinendum*, ubi aſſerit, ex tractatu, nominatione, & communi reputatione probari filiationem legitimam non ſolùm ad obtinendum bona paterna, ſed etiam fideicommiſſaria; & teſtatur ita fuiſſe deciſum in Rota coram Oradino in caſu Bonon. Bonorum de Pepulis, quod fuſiùs probat *conſ.* 384. *nu.* 18. *uſq. in fin. & præſertim verſ. Secundo dicitur*; & duas alias Rotæ deciſiones adducunt in hac ipſa ſpecie Moderni *diſcept. forenſ. c.* 157. *n.* 11.

Proſper. Paſet. *conſ.* 105. *n.* 7. *uſq. in fin.* ubi reſpondit pro filio contra tertium fideicommiſſarium, ut conſtat ex titulo, & themate Conſilii: & teſtatur, rem eſſe claram, & extra difficultatem, quando ultra tractatum legitimitatis aliæ præſumptiones concurrunt.

Put. *deciſ.* 172. *nu.* 2. *lib.* 2. in hæc verba: (Hìc ultra famam aderat tractatus parentum, qui pro conjugibus ſe tractabant,) in quo caſu fama cum aliis adminiculis ad effectum ſucceſsionis probat filium eſſe legitimum, Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 6. *n.* 8. *qui fil. ſint legit.*

Seraph. *dec.* 1300. ubi receditur à deciſione illa 1081. in qua dictum fuerat tractatum non nocere tertio, & reſolvitur quaſi poſſeſſionem legitimitatis ad effectum ſucceſsionis eſſe ſufficienter probatam ex tractatu, & aliis præſumptionibus.

Ac demùm Rota in hac ipſa cauſa coram Cardin. Ludoviſio 10. Aprilis 1608. *verſ. Accedit nominatio.*

82 Et hanc ſententiam ſequuntur etiam Authores omnes, qui in iſta quæſtione, an tractatus parentum ſufficiat ad obtinendum contra tertium in deciſoriis, & petitorio judicio, conciliatis opinionibus concludunt tunc ſufficere, quando cum tractatu alia concurrunt adminicula, Decius *conſ.* 54. *ſub n.* 3. *verſ. Non obſtat, quòd quaſi poſſeſſio*, Cravett. *conſ.* 249. *ante num.* 3. *verſ. Poſſet etiam dici*, ubi teſtatur de magis communi, & loquitur contra fideicommiſſarios, ut ex themate conſilii, Cæph. *conſ.* 435. *nu.* 51. *verſ. Quando cum tractatu concurrunt nominatio, & fama*, Roland. poſt alios *conſ.* 22. *n.* 30. *vol.* 3. *verſ. Tertiò reſpondetur*, Covarr. *in Epitom. de ſponſal. c.* 8. §. 3. *ſub n.* 6. *in fin. verſ. Procedit tamen*, Rim. Jun. *conſ.* 339. *n.* 67. *vol.* 3. Paſet. *conſ.* 40. *n.* 6. *uſque in fin.* Maſcard. *de probat. concl.* 799. *num.* 23. *&* 25. Petra *de fideicomm. quæſt.* 11. *numer.* 411. *&* 514. ubi teſtatur de communi opinione, *& n* 483. *& ſeqq.* Lup. *de illegitim. commen.* 2. §. 3. *n.* 53. *verſ. Tamen indiſtinctè*, Jacob. Beret. *conſ.* 39. *ante verſ. Et his ſic ſtantibus.*

Ratio autem differentiæ, cur nominatio, ſeu nudus, & ſimplex tractatus patris non noceat tertio, & tamen noceat concurrentibus adminiculis, eſt ſatis evidens; quia ideò non creditur regulariter patri nominanti, ſeu tractanti filios ut legitimos, quia non debet eſſe in ipſius facultate excludere fideicommiſſarios à bonis ad eos ex fideicommiſſo pertinentibus; & ſicut pater non poteſt eos directè excludere, cùm non agatur de bonis ſuis, ita nec poteſt per indirectum nominando, & tractando filios tamquam legitimos, & ſucceſsibiles. At hæc ratio omninò ceſſat, quando tractatus non eſt nudus, & ſimplex, ſed juvatur etiam extrinſecis conjecturis; quia tunc tollitur abſolutè illa ſuſpicio fraudis, quæ potuiſſet oriri ex ſimplici nominatione: neque enim pater cenſetur filium legitimum nominaſſe, ut aliis præjudicet, quando ejus nominatio, ſeu tractatus ſumit fomentum, & veriſimilitudinem ab aliis præſumptionibus, quæ non à patre, ſed aliundè proficiſcuntur; ſed creditur id egiſſe, quia ſic ſe habet veritas, ut perpendit Cravett. *d. conſ.* 991. *n.* 80. & Gabr. *conſ.* 21. *ſub n.* 43. *vol.* 1.

Itaque ex tractatu, & nominatione Bernardini concurrentibus adminiculis Ubertus fuit conſtitutus in quaſi poſſeſsione qualificatæ legitimitatis etiam contra tertium: & revera ſi hæc contra tertium non ſufficiant, nullus alius dabitur modus parentibus conſtituendi ſuos filios in hac quaſi poſſeſsione, quàm citatis omnibus quorum intereſt, ad conſentiendum nominationi, & tractatui: atque ita nemo poterit ſoboli ſuæ aliàs conſulere, quàm in dicto fideicommiſſarii judicio. Quod ſanè abſurdiſsimum eſſet, & maximè alienum ab æquitate, quam ſemper conſuevit ſequi Rota in ſimilibus caſibus: id quod animadvertit Bald. *in d. c. Per tuas, de prob. ante n.* 7 *verſ. Oppono illud vocare.*

Nec prædictis obſtant authoritates, quæ in contrarium afferri poſſunt: ad omnes enim patebit reſponſio ex ſequentibus.

Nam aliquando agitur de ſimplici nominatione parentum abſque tractatu, & tunc verius videtur eam nominationem non probare contra tertium, & ita loquitur apertè 83
Jaſ. à quo alii acceperunt, *conſ.* 106. *& conſ.* 81. *lib.* 1. Mantic. & alii in deciſione allegati, ac præter eos Rebuff. *de nominat. qu.* 1. *n.* 3. Decius, *conſ.* 243. *in princ.* Natta *conſ.* 473. *n.* 25. Maſcard. *concl.* 790. *nu.* 40. & Menoch. *de arbitr. judic. caſu* 89. *num.* 83 & hoc modo ad conſ. Jaſonis in ſpecie reſpondit Cravett. *conſ.* 991. *nu.* 78. *vol.* 6. & hic non eſt caſus noſter.

Aliquando autem agitur de nominatione, & tractatu legitimitatis; & tunc aut concurrunt plures tractatus contrarii, putà quia pater ſemel tractavit filium tamquam legitimum, ſemel tamquam illegitimum: & tunc admitti poteſt, ut tractatus legitimitatis non noceat fideicommiſſariis, ſicut declarat Butr. *in c. Per tuas n.* 17. *Qui fil. ſint legit.* & ſimiliter hic non eſt caſus noſter. 84

Aut concurrit unicus tractatus legitimitatis cum nominatione; & tunc diſtinguendi ſunt duo caſus.

Primus eſt, cùm verſamur in deciſoriis, & petitorio judicio: quo caſu ſi tractatus ſit ſimplex abſque adminiculis, ardua eſt quæſtio, an ſufficiat ad ſucceſsionem obtinendam excluſo tertio: & authores pro utraque ſententia congerit copiosè Maſcard. *d. concl.* 799. *nu.* 18. & Petra *de fideicomm. q.* 11. *n.* 478. nec ſatis conjici poteſt, utra ſit communior: & ad hunc caſum referuntur Gratian. & alii ferè omnes, qui dicunt tractatum non nocere tertio; loquuntur enim in ſimplici tractatu abſque adminiculis, & hic ſimiliter non eſt caſus noſter. 85

Si verò tractatus non ſit nudus, & ſimplex, ſed cum aliis adminiculis conjunctus, tunc vera eſt opinio, quòd tractatus ſufficiat contra fideicommiſſarios etiam in petitorio, ut probavimus ex authoribus ſupra relatis. Sed tamen nos verſamur in caſu longè faciliori, ut mox dicetur. 86

Secundus caſus eſt, cùm verſamur in poſſeſſorio; & rurſus eſt diſtinguendum; nam aut agimus, an tractatus legitimitatis præjudicet alteri matrimonio, & non præjudicat, ſic procedit authoritas Innoc. *in c. Per tuas, qui fil. ſint legit.* & Bald. in Auth. *Si quis in aliquo col.* 2. *verſ. Iuxta hoc quæro, C. de eden.* ut declarat formaliter Pariſ. *conſ.* 57. *n.* 46. *vol.* 4. & neque hic eſt caſus noſter. 87

Aut verò agimus, an tractatus, & nominatio patris in judicio poſſeſſorio noceat tertio quoad ſucceſsionem bonorum: & tunc concurrentibus aliis adminiculis, & præſumptionibus, veriſsima, & receptiſsima eſt limitatio, quam ſupra poſuimus, quod tractatus noceat etiam fideicommiſſariis. In quibus terminis nemo contradicit: & hic eſt propriè caſus noſter. Verſamur enim in poſſeſſorio, *l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.* habemus nominationem, & geminatum tractatum parentum, & quamplura adminicula aliàs relata.

Quæ diſtinctio videtur diligenter attendenda, quia ſi qui Doctores in contrarium adducuntur, ſanè reducuntur omnes ad aliquem ex ſupraſcriptis caſibus; nec quiſquam loquitur in hac ſpecie, in qua ſtrictè agitur de tractatu, & nominatione, cum pluribus adminiculis ad effectum ſucceſsionis in poſſeſſorio judicio.

DE

QUI FILII SINT LEGITIMI.

Innocentius III.

CAPUT XII.

PEr tuas litteras intimaſti, quòd R. ex muliere, quam ſecundùm opinionem majoris partis viciniæ in concubinam habebat, prole ſuſcepta, quamdam poſt, & aliam ea defuncta, duxit in uxorem, & ea, de qua prolem ſuſceperat, virum ſibi alium copulavit; proceſſu vero temporis idem R. in præſentia multorum, firmavit proprio juramento, quòd eam, quam habere viſus fuerat concubinam, priùs affidaverat in uxorem, quàm ex ea filium genuiſſet: & poſtea cum ageret in extremis, & eum, quem ex ea ſuſceperat, in teſtamento hæredem inſtituens, legitimum filium appellavit. Cùm autem tuæ inquiſitioni fuiſſet commiſſum, an filius ſic ſuſceptus, legitimus eſſet hæres ipſius R. & ad ejus patrimonium admittendus: tu præter id, quod ex quadam decretali bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, ſtandum eſſe ſuper hoc verbo viri & mulieris credebas: receptis teſtibus à filio ejuſdem R. productis, quibus legitimè comprobavit, prædictum R. matrem ſuam in Capella Sancti Sergii affidaſſe, eum ipſius R. hæredem eſse legitimum judicaſti. Nos autem attendentes, quòd plus eſt quod in veritate agitur, quam quod ſimulatè concipitur: licèt dictus R. cum ea dimiſſa, quam ut concubinam habuerat, ad alia vota tranſiverit, videatur ipſo facto matrimonium, quod inter eos celebratum fuerat, denegaſſe: quia tamen deſponſatio per teſtes legitimos comprobata, eos matrimonialiter fuiſſe conjunctos oſtendit: ſive deſponſatio ipſa fuerit de præſenti, ut per conſenſum legitimum, per verba de præſenti expreſsum, copula matrimonii inter eos fuerit celebrata: ſive per verba de futuro, carnali copula ſubſecuta: non tam decretali dicti prædeceſſoris noſtri, quæ in caſu diſſimili loquitur, quam inductis probationibus innitentes, te proceſſiſse legitimè reſpondemus, ſententiam tuam auctoritate Apoſtolica confirmantes.

SUMMARIUM.

1 *LEgitimitas probatur per teſtes deponentes de matrimonio ante nativitatem, licèt fama viciniæ, & tractatus parentum habeat contrarium.*

2 *Filius ſuſceptus ex ſponſa de futuro carnaliter cognita eſt legitimus, licèt matrimonium numquam fuerit publicatum.*

3 *Secus poſt Concilium Tridentinum.*

4 *Sententia, in qua exprimitur duplex cauſa, ſuſtinetur ex cauſa vera, licèt judex principaliter moveatur ex cauſa falſa.*

5 *Secus ſi una tantum cauſa exprimatur, & illa ſit falſa.*

6 *Filiationem, & legitimitatem probandi quatuor ſunt ſpecies, & n. ſeqq.*

7 *Fama probat filiationem legitimam, & illegitimam, & ſufficit major pars viciniæ.*

8 *Nominatio parentum probat legitimitatem, maximè ſi fiat in actu filio legitimo proportionabili.*

9 *Legitimitatis probatio per exiſtentiam matrimonii ante navitatem eſt probatio vera, & vincit famam, & tractatum, quæ ſunt probationes præſumptæ.*

10 *Probatio per rei veritatem vincit probationem, quæ fit per præſumptiones, & conjecturas.*

11 *Probatio præſumptiva contra inſtrumentum non admittitur.*

12 *Nominationi parentum ſuper legitimitate filii non ſtatur, quando tractatus eſt in contrarium, maximè ſi cum tractatu concurrat fama, & n. 15.*

13 *Etiamſi pater nominaverit filium legitimum in extremis, eumque hæredem inſtituerit.*

14 *Teſtis deponens in mortis articulo, non habet majorem fidem, quam haberet in vita.*

16 *Tractatus legitimitatis vincit teſtimonium parentum, & hoc vincit famam viciniæ.*

1 PEr *tuas*. Statur dicto teſtium, qui probant aliquem legitimum, licèt fama viciniæ, & tractatus parentum habeat contrarium. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. In prima ponitur conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi, *Nos autem*.

2 Nota primò ibi, *Sive per verba de futuro, carnali copula ſubſecuta*, filium natum ex ſponſa de futuro carnaliter cognita eſſe legitimum, licèt nunquam matrimonium in facie Eccleſiæ ſit publicatum: & ita hìc eſt caſus ſecundùm Abb. Antiq. *in princip.* Ratio eſt, quia ſponſalia de futuro
per copulam ſubſequutam tranſeunt in matrimonium præſumptione juris, & de jure, quæ probationem in contrarium non admittit, ut eſt textus *in c. His qui fide, ſupra de ſponſ.* & ibi notat gloſſ. *ult.* & communiter Doctores, & gloſſ. *hic in ver. Affidaſſe*; ſed hodie hoc corrigitur, quia ex decreto Concilii Tridentini *cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat.*
matrimon. non tenet matrimonium, niſi fuerit celebratum 3
ſervata forma ibi præſcripta: unde ſponſalia de futuro, ex copula non tranſeunt ampliùs in matrimonium, nec proſunt ad legitimitatem prolis, ut ſepiùs cenſuit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres. 4
Secundò nota ibi, *te proceſſiſſe legitimè*, quòd ubi in proceſſu, vel ſententia judex exprimit duplicem cauſam, quarum una ad rem pertinet, altera non, quamvis principaliter moveatur ex cauſa ad rem non faciente, valet proceſſus, vel ſententia: ſecus ſi unam tantum exprimeret: hic enim Epiſcop. fundavit ſententiam legitimitatis principaliter ſuper Decretali, *Tranſmiſſæ ſuprà eod.* quæ in caſu diſſimili loquitur, ut dicitur in textu: & tamen quia illam fundavit etiam ſuper vera probatione matrimonii, Pontifex reſcribit eum legitime proceſſiſſe: & ita communiter ad hoc allegatur hoc capitulum, ſecundum Anton. de Butr. *hic n. 5.* & eſt caſu valdè notabilis, ſecundum Alex.
de Nævo *n. 19.* Nec obſtat *cap. Ex litteris, ſuprà de reſtit. in* 5
integr. & c. Ex parte, de conceſſ. præbend. ubi patet, ſententiam latam ex falſa cauſa eſſe nullam, licèt ex alia cauſa vera poſsit tolerari: quoniam hoc procedit, quando judex in ſententia exprimit tantummodò unam cauſam, & illam falſam. Secus verò ſi exprimit plures, ut in caſu hujus Decretalis, quia tunc ſuſtinetur ſententia ex cauſa vera, licèt principaliter judex motus fuerit ex cauſa falſa: ad hoc *c. Cum inter, de re judic.* & ita hic declarant, Hoſt. & Jo. Andr. uterque *nu. 4. in verb. Judicaſti*, Abbas *n. 6.* & fuſius Alex. de Nevo *n. 19. & 22.* dicens, hoc communiter teneri.
Tertiò nota ex hac Decretali, ſecundùm Anton. de 6
Butr. *num. 2.* & Præpoſ. *nu. 1.* quatuor ſpecies probationis
filiationis, & legitimitatis. Prima ſpecies eſt communis 7
opinio, & fama viciniæ ſuper filiatione, & legitimitate, ut patet ex littera ibi, ſecundùm opinionem majoris partis viciniæ, ex quibus verbis deducunt Abb. & Alexan. de Nævo, ambo *in 1. notab.* ad probandam legitimitatem ſatis eſſe, ut quis probet, famam viciniæ habere, parentes illius fuiſſe legitimè conjunctos: & viceverſa, ad probandam illegitimitatem talis eſſe, ut quis probet famam viciniæ habere, parentes illius fuiſſe concubinarios; & ad
hoc ſufficere majorem partem viciniæ, ut in textu. Quod 8
no-

nota propractica articulandi famam, ut per Butr. *n.* 3. Secunda ſpecies eſt aſſertio, ſeu nominatio parentum, cùm ſcilicet parentes aſſerunt, vel confitentur eum eſſe eorum filium legitimum, maximè in actu filio legitimo proportionabili, veluti hæredè inſtituendo, ut patet in textu, ibi, *In teſtamento hæredem inſtituens, filium legitimum appellavit.* Tertia ſpecies eſt tractatus, cùm ſcilicet pater tractavit matrem illius ut uxorem, non ut concubinam; facit *cap. Illud de præſumpt.* & de hoc tractatu ſcripſi latiſſimè *in c. Lator, ſuprà eod.* Quarta, & ultima ſpecies eſt, cùm probatur matrimonium fuiſſe priùs contractum cum illa, ex qua filius genitus eſt, ut patet in textu ibi, *Quia tamen diſpenſatio per teſtes legitimè comprobata.*

9 Ultimò nota graduationem inter ſupraſcriptas probationum ſpecies: nam primo loco præfertur probatio filiationis, & legitimitatis per probationem matrimonii, quæ omnes alias contrarias probationum ſpecies vincit, & conquaſſat, ut hìc eſt caſus apertus, ſecundùm omnes. Nam fama viciniæ, & tractatus parentum hìc habebat, ut mulier eſſet concubina, & ſic filius ex ea ſuſceptus eſſet illegitimus; & tamen, quia matrimonium fuit per teſtes comprobatum, Pontifex huic probationi innixus ſententiam judicis confirmavit, ut in fine textus. Ratio hujus concluſionis eſt, quia probatio per famam viciniæ eſt probatio opinata; & probatio per nominationem, & tractatum parentum, eſt probatio ſimulata, vel præſumpta; ſed probatio ſuper exiſtentia matrimonii eſt vera probatio: ſemper autem opinio, & ſimulatio, vel præſumptio cedit veritati: & hoc eſt, quod innuitur in littera ibi, *Nos autem attendentes quod plus eſt, quod in veritate agitur, quàm quod ſimulatè concipitur*, & concordat, *C. plus val.* quod agitur in rubro, & nigro: & ita hìc notant Butr. *n.* 2. Anchar. *in* 4. *notab.* Abb. *in* 1. *notab.* Præpoſ. & Alex. de Nævo uterque *in* 2. *notab.* Et hinc collige generalem theoricam, quòd probatio per rei veritatem ſemper prævalet
10
11 probationi, quæ fit per præſumptiones, & conjecturas. Unde probatio præſumptiva ad impugnandum inſtrumentum non admittitur, ut notabiliter voluit Bald. poſt gloſſ. *in l. Juris gentium*, §. *quod ferè*, *ff. de pactis*, Decius poſt alios *conſ.* 36. *Et pro tenui n.* 4. *verſ. Nec obſtat*, Rota *dec.* 06. *n.* 4. *p.* 2. *recent.* Inter probationes autem præſumptivas primum locum tenet tractatus, maximè cum ſtante 12
fama viciniæ: unde hìc non ſtatur aſſertioni parentum ſuper legitimitate etiam cùm juramento, contra theoricam Doctorum *in l.* 1. §. *Julianus, ff de liber. agnoſ. & in c. Tranſmiſſa, ſuprà eod.* quia fama viciniæ, & tractatus præcedens habebat contrarium: nam pater tractaverat mulierem ut concubinam, non ut uxorem; & hoc etiam tacitè declaraverat facto ipſo, relinquendo illam, & tranſeundo ad alia vota; & ita hìc notant Ant. de Butr. *nu.* 4. *verſ. Veltaiò* Cardin. *n.* 5 Abb. *in* 2 *notab. & num.* 5. *verſ. Ad ſecundum verò*, Præpoſ. *num.* 5. & Alexander de Nævo *n.* 4. Quod vendicat ſibi locum, etiamſi pater appellet filium 13
legitimum in extremis, eumque hæredem inſtituat, ut patet in textu, & notat, Alex. de Nævo *dict. n.* 4. Ex quo infert Butr. *n.* 5. ut atteſtatio facta in mortis articulo non 14
magis augeat fidem teſtis, quàm ille haberet in vita, de quo remittit Alex. de Nævo *ad cap. Tum ex litteris, ſuprà de reſtit. in integr.* Et quamvis in caſu hujus Decretalis cum tractatu concurrat fama viciniæ; tamen non ſtatur dicto parentum ſuper legitimitate, etiam quando ſolus 15
tractatus ſine fama viciniæ eſt in contrarium, ſecundùm Innoc. *hìc in verb. Denegaſſe*, & Hoſt. *n.* 6. & apertiùs Ant. de Butr. *ſub n.* 17. *verſ. Si vero eſt præjudicium alterius:* & meritò, quia facta ſunt potentiora, quàm verba ut in his terminis dixi Rota coram Gregorio XV in cauſa Parmen. Status 10. Aprilis 1606. & ſcripſi pleniùs *in c. Lator n.* 30. *&* 65. *ſuprà eod.* Secundum locum obtinet aſſertio, 16
& teſtimonium parentum. Tertium verò locum fama viciniæ: ideòque ſecundùm Ant. de Butr. *hìc ſub n.* 17. *verſ. Si ergo quæratur*, & Alexan. de Nævo *num.* 18. ſi non agatur pe præjudicio tertii, ſtatur dicto parentum ſuper filiatione, & legitimitate, etiamſi fama viciniæ, vel infamia ſit in oppoſitum; & tamen non ſtatur eorum dicto ſi præceſſerit contrarius tractatus: itaque ſecundùm eos tractatus vincit teſtimonium parentum, & hoc vincit communem opinionem, ſeu famam viciniæ; quod nota.

DE DIVORTIIS.

Alexander IX.

CAPUT V.

EX litteris tuis accepimus, quòd V. quamdam duxit uxorem, qui paucis temporibus fuere concordes: proponebat enim idem V. quod illam per violentiam ſibi illatam, mediante metu etiam duxiſſet: & infrà. Tandem vir uxorem ſuam ſuper crimine fornicationis in jure convenit, quæ neſcitur quo ducta ſpiritu, cœpit publicè confiteri, quòd cùm vir negaret ei in neceſſariis providere: crimen compulſa eſt incurrere memoratum: cùmque diligentiùs à te fuiſſet admonita, ne ad ſuggeſtionem alicujus illud tam turpe contra ſe proponeret, ipſa id manifeſtiùs aſſerebat. Sanè tu convocato capitulo tuo, cùm ex eorumdem conſilio utrique privatam continentiam injunxeris obſervandam, ita quòd caſtè viverent, ab invicem ſegregati: memoratus V. furtim cum alia ſponſalia & nuptias temerè celebravit: verùm cùm factum inquirere laborares, ſupradictus V. rei ſeriem explicans & exponens, ad audientiam noſtram dicitur appellaſſe. Unde fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi res ita proceſſit, prætaxatum virum ad legitimam uxorem redire compellas.

SUMMARIUM.

1 *MAtrimonium ſeparatum propter adulterium mulieris reintegratur, ſi vir poſteà fornicetur.*
2 *Maritus, qui non providet uxori de neceſſariis, præbet ei occaſionem adulterandi.*
3 *Paupertas non excuſat adulterium, etiam quoad pœnam civiliter inferendam.*
4 *Maritus poteſt accuſare uxorem de adulterio, licèt adulterii tempore denegaverit ei providere in neceſſariis.*
5 *Pater ob neceſſitatem victus poteſt vendere filium.*
6 *Filium tenetur jure naturæ ſubvenire patri egeſtate laboranti.*
7 *Filia non committit ingratitudinem, quæ poſt vigeſimum quintum annum innupta peccat in corpus ſuum.*
8 *Furari, & occidere licet in neceſſitate, non autem fornicari, & cur.*
9 *Adulterium ſuperveniens rei judicatæ præjudicat conjugi, pro quo lata eſt ſententia.*
10 *Paria delicta, mutua compenſatione tolluntur.*
11 *Maritus an poſſit uxorem adulteram ſibi reconciliare in vitam, non obſtante ſententia divortii.*
12 *Et quid ſi uxor poſt latam ſententiam divortii religionem ingreſſa, & profeſſa fuerit.*
13 *Uxor ob viri adulterium an poſſit Monaſterium ingredi, & in eo profiteri, & n ſeqq. uſque ad n.* 23.
14 *An ve ſubſit juſta cauſa cum ea diſpenſandi ſuper anno probationis, & n.* 23. *& ſeqq.*

15 *Vir*

15 *Vir, & uxor non judicantur ad imparia.*
16 *Conjux innocens ob adulterium conjugis liberatur ab omni ſervitute, quam illi debet ratione conjugii.*
17 *Adulter amittit jus revocandi conjugem à Monaſterio.*
18 *Uxor adultera poſt thori ſeparationem an poſſit ingredi Religionem.*
19 *Uxor reconciliata viro, adultero, cenſetur injuriam remiſiſſe, & obligationem mutuæ ſervitutis reintegraſſe.*
20 *Injuriæ remiſſæ ob nova delicta renaſcuntur.*
21 *Matrimoniale vinculum durat etiam poſt ſententiam divortii uſque ad mortem naturalem.*
22 *Uxor per religionis ingreſſum non deſinit eſſe uxor, niſi quoad temporalia, & jus ſæculi.*
23 *Annoprobationis poſt Concilium Tridentinum renunciari non poteſt.*
24 *Quibus ex cauſis licet derogare anno probationis.*
25 *Uxori, cujus vir ſacros ordines ſuſcepit, licet ingredi Religionem etiam poſt matrimonium conſummatum.*
26 *Annus probationis eſt juris poſitivi.*

1 EX litteris. Matrimonium ſeparatum propter adulterium mulieris reintegratur, ſi vir poſteà fornicetur. Hoc dicit Jo. Andr Butr. Cardin. Anchar. Abb. Joan. de Anan. Alexan. de Nævo, & Præpoſ. & eſt caſus multùm allegabilis ſecundùm Abbatem: communis diviſio; ſecunda ibi, *Unde fraternitati.*

2 Nota primò ibi, *Quod cum vir.* Argumentum, quòd maritus, qui non providet uxori de neceſſariis, præbet ei occaſionem peccandi in corpus ſuum: ad hoc *c. Si tu abſtines*, 27. *qu.* 2. Sed iſta mulier ad excuſandas excuſationes ſuas in peccatis allegabat culpam viri in denegatione alimentorum, ut *cap. Quanto, ſuprà de conſuetud.* Non tamen propterea erat ignoſcendum ei, quæ obtentu paupertatis turpiſſimam vitam egit, dicit text. *in l. Palam.* §. *Non*
3 *eſt, ff. de rit nupt.* & potius debuit omnia mala pati, quam adulterio conſentire, *cap. Ita ne*, 32 *qu.* 5. & hic notat, gloſſ. 1. Hoſt. *poſt princip. in verb. compulſa*, & communiter Doctores, & ſic paupertas non excuſat adulterium etiam quoad pœnam civiliter inferendam, ut hic per Butr *in* 2.
4 *notab.* Quinimò ſecundùm Abb. *n.* 4. maritus poteſt accuſare uxorem de adulterio, licèt adulterii tempore denegaverit ei providere in neceſſariis; non enim mulier propter hoc ab adulterio excuſatur, quia debet agere contra virum, & petere alimenta, de quo in Speculat. *in tit. qui filii ſint legitimi*, § *Nunc dicamus*, & per Abb. *hic in* 2, *notab. nu.* 3.
5 Non obſtat, quòd excuſetur pater, qui ex neceſſitate victus diſtrahit filium, *l. ult. C. de patribus, qui filios diſtrax.*
6 Quoniam ibi nullum eſt peccatum; tum quia filius jure naturali tenetur ſubvenire patri egeſtate laboranti, gloſſ. 1. *in cap. Si qui filii*, 30. *diſt.* Silveſt *in ver. Filius n.* 25. Tum quia id fit lege permittente, *cap. Qui peccat*, 23. *q.* 4 & notat gloſſ. *in c. Ex reſcripto, in ver. Obſides, ſuprà de jurejur.* & Dyn. *in c. In argumentum, in princip. de reg. jur lib.* 6.
7 Item non obſtat, quòd filia non committat ingratitudinem, quæ poſt 25. annum innupta peccat in corpus ſuum, ut in Auth. *Sed ſi poſt, C. de inoff. teſtam.* nam hoc fuit conſtitutum in odium patris, qui tamdiù diſtulit filiam marito copulare, ut ibi, *Et tamen etiamſi filia ob id exhæredari non poſſit, nihilominus à peccato non excuſatur*, ut notat gloſſ. 1. *in d. c. Si tu abſtines*, 27. *q.* 2.
8 Rurſus non obſtat, quòd in neceſſitate liceat furari, *c. Diſcipulos, de conſecr. diſtinct.* 5. quoniam, ut reſpondet gloſſ *in cap.* 3. *in verb. Pœniteat, infrà de furt.* in neceſſitate omnia ſunt communia, argum. *cap.* 1. 42. *diſtin. cap.* 2. 12. *qu.* 1. *cap. Quod autem*, 23. *q.* 7. *cap. Sicut ii hi*, 47. *diſtinct.* Debuit enim credere dominum perm iſſurum, §. *Placuit, inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſcuntur.* Quare propter neceſſitatem famis mulier excuſatur à furto, non à fornicatione, quia in neceſſitate res facta eſt communis, quam furatur, ſed in fornicatione non eſt ita; ac proindè debuit potiùs omnia mala ſuſtinere, quàm peccato conſentire, ut *in dict. cap. Ita ne*, 32. *quæſt.* 5. vel ſecundùm Hoſt. *in ſumma de furtis*, §. 1. *verſ. Sed quæritur quare excuſetur.* In primo caſu, ſcilicet in furto, jus naturale ſubvenit, & excuſat rationalis. In ſecundo ſcilicet in fornicatione, jus divinum contradicit, & accuſat turpitudo, & horror proveniens ex peccato, ut *d. ſt. l. Palam*, & in Auth. *de reſtitut. & ea quæ parit in undecimo menſe*, §. *Unum ſi quidem.*

Proprius tamen dici poteſt, furari nullo caſu permiſſum eſſe, quia intrinſecè malum: ſurripere autem alienum eſſe permiſſum in extrema neceſſitate, quando aliter haberi non poteſt, ut in cenſura facultatis Theologicæ Lovanienſi, quam poſui *in c. Ne innitaris, ante n.* 3. *in octava cenſura, ſuprà de Conſtitut.*

Demum non obſtat, quòd ego excuſor ab homicidio, ſi ex neceſſitate me defendendo, meum occidam Invaſorem, Clem. *Si furioſus de homicid.* nam ut reſpondet præcitat. gloſ. *in c.* 3 *de furt. in fine*; ego non interficio, imò potiùs ipſe ſe interficit, qui me aggreditur, argum. *l.* 1. §. *Cum arietes, ff. Si quadr. pauper. feciſ. dic.* argum *cap. Lator, infrà de homicid.*

Secundò nota ibi, *Nuptias temerè celebravit*: delictum 9
rei judicatæ ſuperveniens præjudicare conjugi, pro quo lata eſt ſententia gloſ. *ult.* hic ad Cyn. & Jo. Andr. *numer.* 10. Quod verum eſt, etiamſi conjuges juraſſent ſeſe ulteriùs non repetituros, argum. *c. Tua nos, ſuprà de jurejur.* & hìc notat gloſ. *penult.*

Tertio, nota ibi, *Redire compellas*: quòd ubi de adulterio conſtat ex confeſsione utriuſque conjugis, paria delicta mutua compenſatione tolluntur, *c. Significaſti, in fin. ſuprà eod.* & hic notant Innoc. & Hoſt. *in fin.* Jo Andr. *nu.* 5. *in verb. Redire*, & pleriquealii. 10

Gloſſa in verb *redire compellas*, movet quæſtionem, 11
Numquid vir innocens, quia contra uxorem adulteram obtinuit ſententiam ſeparationis thori, poſſit eamdem in vitam ſibi reconciliare? Et primò recitat, & multis argumentis confirmat opinionem Laurentii, qui tenuit maritum poſſe ſibi reconciliare uxorem invitam non obſtante ſententia divortii: deindè recitat contrariam opinionem Hug. qui ſentiebat poſt latam divortii ſententiam auctoritate Eccleſiæ neutrum teneri alteri, & utrumque altero invito poſſe Religionem ingredi, quia uterque in ſeparatione thori ceſſit juri ſuo: tandem gloſſ. reficit cum prima opinione Laurentii: & hanc teneas, quia optimis fulcitur rationibus, & eam tenuerunt Bartholomæus Brixien. *in q. Dominicali*, 34. Petr. Hiſpanus, Vincentius, Gotfred. & Philippus, quos hic refert, & ſequitur Jo. Andr. *nu.* 11. & conſentiunt Cardin. *in fin.* Anchar. *nu.* 10. Henric. Boich. *nu.* 13. Abb. *in fin.* & Alexander de Nævo *nu.* 20. Innoc *in cap. De illa num.* 1. *verſ De illis, infrà eodem.* Hoſt. *in ſumm. tit. de conſ. verſ. conjugat. num.* 9. *verſ. Et numquid*, & *in cap. Gaudemus n.* 1. *eodem tit.* Præpoſit. *in c. Ex parte n.* 4 *ſuprà de ſponſ.* Felin. *in cap. Lator, in* 8. *declarat. n.* 9. *ſuprà de ſentent. & re judicat.* Turrecrem. *in cap. Apoſtol. s.* 32. *q.* 7. *art.* 1. *nu.* 1. *in ſolut. ad* 3. Stephanus de Gaeta *in repetit. c. Ad limina*, 30. *qu.* 1. §. 4. *nu.* 231. Ex quibus patet hanc eſſe receptiſſimam Canoniſtarum ſententiam, quam etiam ſequuntur Theologi, & in ſpecie S. Thom *in* 4. *ſentent. diſtin.* 35. *quæſt.* 1. *art.* 6. *ad* 3. & S. Bonaventura *ibid. art.* 1. *quæſt.* 5.

Quam tamen declara, dummodò res ſit integra; ſecus verò ſi adultera poſt latam ſententiam divortii religionem ingreſſa, & profeſſa fuerit, quia tunc vir innocens non poteſt eam de Monaſterio educere, & imputet ſibi, qui ante profeſſionem noluit eam ſibi reconciliare, *cap. Gaudemus, ſuprà de converſ. conjugat.* & firmant hic Hoſt. *ad fin.* Jo. Andr. *n.* 10. Henric. Boich. *nu.* 13. Anchar. *num.* 11. Abb. *in fin.* Alexand. de Nævo *n.* 20. & Felin. *loco citato.* 12

QUÆRO, an uxor ob viri adulterium poſſit Monaſterium ingredi, & in eo profiteri? 13

Anvero ſubſit juſta cauſa cum ea diſpenſandi ſuper anno probationis. 14

Duciſſa Amalphitana ob adulteria à Duce ejus viro patrata egit ad thori ſeparationem, & ſententiam favorabilem obtinuit, quæ Duce non appellante habuit executionem. Communibus deinde amicis ſeſe interponentibus, dicti conjuges redierunt inter ſe in gratiam, & rurſus cohabitare cœperunt: quia cohabitatione durante, cum Dux in alia adulteria fuiſſet relapſus, Duciſſa iterum convenit ipſum ad novam thori ſeparationem. Et probatis in cauſa adulteriis, tum ex confeſsione Ducis, privata ſcriptura adulteria à ſe commiſſa atteſtantis, & ſeparationi, ac pro-

profeſsioni regulari per Duciſſam emittendæ conſentien-
tis; tum etiam ex plurium teſtiū depoſitionibus; ſequuta eſt
alia ſeparationis ſententia, quæ, cùm itidem ab ea non fuiſ-
ſet appellatum, fuit executioni mandata, & Dux ſeparatus
à Duciſſa, quæ ex eo tempore Monaſterium Monialium
ingreſſa, ibidem annos decem commorata eſt. Nunc au-
tem cupiens in eodem Monaſterio profeſsionem emittere
ſupplicat Sanctiſsimo unà cum ejus Monaſterii Moniali-
bus, ut ſibi profiteri liceat anno probationis non expecta-
to. Sanctiſsimus ſupplici libello ad Sacram Congregatio-
nem Concilii rejecto, mandavit conſiderari primum, an
caſus Duciſſæ ſit talis, ut ei liceat vivente conjuge Reli-
gionem profiteri: deinde an ſubſit cauſa, ob quam circa
annum probationis Concil. Trid. derogetur.

Quoad primum videtur reſpondendum licere Duciſſæ
vivente marito Religionem profiteri, quando enim alter
ex conjugibus adulterium committit, poteſt conjux inno-
cens Monaſterium intrare, & in eo profeſsionem emitte-
re, *c. Agathoſa*, 27. *qu.* 2. Quod ſine dubio procedit in ca-
ſu noſtro, in quo eſt lata judicio Eccleſiæ divortii ſenten-
tia, gloſſ. *in dict. cap. Agathoſa*, *in verb. Converſionis*: &
hìc tenet gloſſ. *ultim.* Jo. Andr. *in fin.* Anton. de Butr. *nu-
mer.* 18. & Henric. Boich. *col.* 2. *circa med.* & quamvis
15 text. *dict. cap Agathoſa*, loquatur de viro, qui poteſt Re-
ligionem ingredi ob adulterium uxoris: tamen idem juris
obtinet in uxore, quę poteſt Religionem ingredi ob adulte-
rium viri poſt latam ſententiam ſeparationis: nam vir, &
uxor in hac materia non judicantur ad imparia, ut dicit
textus *in cap. Si quis uxorem*, 27. *quæſt.* 2. ubi gloſſ. *in verb.
Ad imparia*, & tradit expreſsè Hoſt. *in ſumma titul. de con-
verſ. conjugat.* §. *Vtrum poſſit*, *verſ. Quid ſi maritus*, Hen-
ric. Boich. *in cap. Vxoratus*, *in* 3. *col. verſ. Aut quæris*, *eo-
dem tit. de converſ. conjugat.* Summa Tabien. *in verb. Ma-
trimonium*, 4. *numer.* 5. *in princ.* ubi in hanc ſententiam
16 citat S. Thom. *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 35. *quæſt.* 1. *art.* 5. *ad*
3. Et ratio eſt, quia propter adulterium conjugis libera-
tur conjux innocens ab omni ſervitute, quam illi debet
ratione conjugii, *cap. Significaſti*, *ſuprà eodem*, gloſſ. *in
cap. Conſtitutus in verb. Ad gradum Sacerdotis*, *de con-*
17 *verſ. conjugat.* Navarr. *conſ.* 7. & 11. *eod. tit.* Nec umquam
18 cogitur reconciliari adultero, ſi nolit. ut hìc per DD.
Quinimo nedum uxor innocens poteſt marito adultero
invito poſt ſeparationem, Religionem ingredi, & profi-
teri; ſed etiam uxor, propter cujus adulterium ſequuta eſt
ſententia divortii, poteſt, ſaltem antequam vir ſibi recon-
cilietur, Monaſterium intrare, & validam in eo profeſ-
ſionem emittere, ut poſt Goffredum, & alios antiquos
ſcripſit Henric. *in dict. cap. Vxoratus*, *col.* 3. *verſ. Aut non
conſentiente*, *poſt princip.* DD. *hìc*, & *in cap. De illa ante
finem*, *infrà eodem*. Cum igitur Duciſſa ob adulteria viri
ſententiam ſeparationis contra eum obtinuerit, apertè
conſtat ex ſupradictis, liberum ei eſse, nedum marito non
conſentiente, ſed etiam invito, Religionem irrevocabili-
ter profiteri.

19 Neque obſtat, quòd ſtante ſupra narrata facti ſpecie
Duciſſa poſt adulteria à viro commiſſa, & ſequutam ſen-
tentiam divortii, & ſeparationem, rurſus eidem fuerit
reconciliata, & cum eo cohabitaverit, ac debitum con-
jugale reddiderit, & ita injuriam remiſiſse, & obligatio-
ne mutuæ ſocietatis reintegraſse videatur, Tabien. *in
verb. Matrimonium*, 4. *poſt princip.* DD. *in cap. Tua*, ubi
Butr. *in fin. de adult.* Reſpondetur enim, Duciſſam poſt ta- 20
lem cohabitationem, & remiſsionem injuriæ, iterum ju-
dicium ſeparationis inſtituiſse ob adulteria iterùm patrata
poſt primam ſententiam, & obtinuiſse. Quare cùm inju-
ria remiſsa ex novo delicto renaſcatur, ut ait gloſs. *in cap.
Tua*, *in verb. Fornicationis*, ubi DD. *de adulter.* Duciſsa
jure optimo, non obſtante tali reconciliatione, potuit ſe-
parationem thori iterùm obtinere. Quod & Judicem cau-
ſæ, qui poſteriorem ſententiam divortii protulit, animad-
vertiſse probabile eſt.

Neque validitati profeſsionis obſtat, quòd etiam jam la- 21
ta divortii ſententia vinculum matrimoniale duret uſque
ad mortem naturalem, licèt conjuges ſint à mutua ſervitu-
te liberati, *c.* 1. & 2. 32. *quæſt.* 2. gloſs. *in cap. Conſtitutus*,
in verb. Cogere, *de converſ. conjugat.* Hoſt. *in d.* §. *Sed ve-
rum*, *eod. tit. verſ. Dic ergo*, Lap. *allegat.* 123. *n.* 7. Nam ta-
metſi uxor per Religionis ingreſsum non deſinat eſse 22
uxor, niſi quoad temporalia, & titulus uxoris remaneat
nullum; tamen jus ſæculi retinet, ut per Lap. *d. alleg. n.* 23.
& paſsim DD. ſupracit.

Quoad ſecundum de derogatione Concilii circa annum 23
probationis, ea videtur concedenda; quamvis enim par-
tes ipſæ abſolutè renunciare non poſsint anno probationis
poſt Concilium, Navarr. *de reg. conſ.* 28. tamen cùm ejuſ-
modi annus ſit juris poſitivi, ideòque ante Concilium li-
ceret partibus illi renunciare, *c. Ad Apoſtolicam*, *de Reg.*
cùmque Summus Pontifex ſit ſupra omne jus humanum
poſitivum, *c. Propoſuit*, *de conceſſ. prabend.* Navarr. *conſ.*
25. *n.* 2. *de temp. ord.* ambigi non poteſt, quin ſuper eo, et-
iam contra generale Concilium, poſsit diſpenſare, *c. Inno-
tuit*, *de elect. c. Translato*, *de Conſtit.* Gemin. *conſ.* 53. *verſ.
Quædam eſt poteſtas ſuprema*, præſertim ſtante ejuſdem
Concilii decreto *ſeſſ.* 25. *de reform. c. ult.* Graves hoc caſu
ſubſunt cauſæ, cur ſit derogandum.

Primò, Duciſsæ nobilitas, ad textum *in cap. De multa*, 24
in fin. de præbend. Secundò, probitas morum, & inſignis
illius Religio, *c. Monachus*, 77. *diſtinct.* ubi gloſs. *in ver.
Interſtitia*, dicit, ſancti propoſiti devotionem ſupplere tem-
poris intervallum, & quod prolixior conſuetudo non con-
tulit, reſtituere morum probitatem. Tertiò, quia cùm de-
cem jam annos in hoc eodem Monaſterio permanſerit,
Moniales expertæ ſunt ejus mores, & ipſa experta eſt regu-
læ aſperitatem, quæ fuit cauſa ſtatuendi annum probatio-
nis ad profeſsionem emittendam, ut *dict. cap. Ad Apoſto-
licam*, *de Regular.* ubi Abb. & Navarr. *dict. tit. conſ.* 25. *n.*
3. Quartò, quia id aliàs factum eſse conſtat in caſu valdè
ſimili. Cùm enim ſacra Pœnitentiaria reſpondiſset Cin- 25
thiæ Mutinæ, cujus vir Ordines ſacros ſuſceperat, licere,
quamvis matrimonium eſset conſummatum, ingredi Re-
ligionem, & in ea profiteri; eaque Cinthia agens annum
38. id quamprimùm agere cupere, petiit ſecū diſpenſari, ut
non obſtante Concilio, ſtatim, vel intra annum quando-
cumque ad profeſsionem admitteretur, cùm in Monaſte-
rio quindecim menſes commorata regulæ aſperitatem no-
viſset, & ipſa à Monialibus noſceretur: Sacra Congrega-
tio reſpondit, hanc materiam meri juris poſitivi eſse, ideò 26
poſse diſpenſari, & cauſam juſtam hoc caſu ſubeſse: & ita
Gregor. XIII. ſententiam Congregationis audita, diſpen-
ſavit.

DE SECUNDIS NUPTIIS.

Urbanus III. Vigilien. Epiſcopo.

CAPUT III.

VIr autem vel mulier ad bigamiam tranſiens, non debet à Preſbytero benedici: quia cùm alia vice benedicti ſint, eorum benedictio iterari non debet.

SUMMARIUM.

1 *Conjuges non benedicuntur, ſi ambo, vel alter fuerit benedictus.*
2 *Bigamos non eſt benedicendus.*
3 *Nuptiæ ſecundæ cur non ſint benedicendæ, & n. 5.*
4 *Benedictio nubentium non reiteratur.*
5 *Matrimonium ſecundum, quamvis ſit perfectum Sacramentum, tamen non habet plenam ſignificationem matrimonii Chriſti, & Eccleſiæ.*
6 *Benedicendæ an ſint nuptiæ, quæ ſunt ſecundæ reſpectu viri, non autem reſpectu mulieris.*
7 *Conſuetudo benedicendi conjuges, quando vir ſecundam duxit virginem, an valeat, & n. ſeqq.*
8 *Conſuetudo in ſacramentalibus non valet, niſi Papa ſciat, & toleret.*
9 *Benedictio nubentium fieri debet à Proprio Parocho, non autem ab alio Sacerdote, niſi de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, non obſtante immemorabili vel privilegio, & n. 14.*
Et Sacerdos contraveniens eſt ſuſpenſus, quamdiu ab Ordinario proprii Parochi abſolvatur, n. 11.
10 *Conjuges monendi ſunt, ut non cohabitent ante benedictionem in templo ſuſcipiendam.*
12 *Conſuetudo immemorabilis Venetiarum, ut Parochus mulieris benedicat conjuges, poſtquam mulier fuit traducta ad domum viri in alia Parochia habitantis, an ſit ſublata à Concilio Tridentino, & n. ſeqq. uſque in fin.*
13 *Uxor traducta ad domum viri efficitur de ejus foro, & Parochiana Eccleſiæ, cujus eſt maritus.*
15 *Parochus contrahentium debet eſſe talis tempore benedictionis, & n. ſeqq.*
16 *Qualitas adjecta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi.*

1 V*Ir autem*. Joan. Andr. non ſummat, quia breve eſt, ſed ſecundùm Alexan. de Nævo hoc dicit: Conjuges non benedicuntur, ſi ambo, vel alter fuit benedictus. Primò ponit dictum. Secundò rationem, ibi *Quia*.
2 Nota primò, *Ad bigamiam tranſiens*, bigamum non
eſse benedicendum: & intellige bigamum, ſcilicet tranſeuntem ad ſecundas nuptias, ſecundùm Hoſt. & Joan.
Andr. *num.* 1. & Præpoſit. *in* 1. *notab.* licèt aliàs bigamiæ
plures ſint ſpecies, ut dixi *in cap. A nobis num.* 2. *ſuprà de*
3 *bigam.* & pondera rationem in textu expreſsam, videlicet, quia cum fuerit benedictus, ſcilicet in primo matrimonio non debet iterùm benedici: & ſic collige benedi-
4 ctionem nubentium non reiterari, ut hîc per gloſs. 2. &
communiter DD. & eſt ſimile in benedictione Abbatum,
& Abbatiſsarum, ut ſcripſi *in c. Presbyter n.* 3. *de Sacram.
non iteran.* & ibi plenè videas *à n.* 2. quotuplex ſit manus
5 impoſitio, & quæ iterari poſſit. Sed aliam rationem, cur
ſecundæ nuptiæ non ſint benedicendæ, reddit S. Thomas
in 4. *ſentent. diſt.* 42. *qu.* 3. *art.* 2. *ad ſecundum*, videlicet
quia ſecundum matrimonium, quamvis in ſe conſideratum ſit perfectum Sacramentum, tamen in ordine ad primum conſideratum habet aliquid de defectu Sacramenti,
quia non habet plenam ſignificationem, cùm non ſit una
unius, ſicut eſt in matrimonio Chriſti, & Eccleſiæ; & ratione hujus defectus benedictio à ſecundis nuptiis ſubtrahitur.
6 Subdit tamen S. Doctor, hoc eſſe intelligendum, quando ſecundæ nuptiæ ſunt ſecundæ ex parte viri, & ex parte
mulieris, vel ex parte mulieris tantùm. Si enim virgo
contrahat cum illo, qui habuit aliam uxorem, nihilominùs nuptiæ benedicuntur. Salvatur enim aliquo modo ſignificatio etiam in ordine ad primas nuptias, ut latiùs per
eum. Sed certè in oppoſitum eſt apertè hoc capitulum, ubi
patet, ſecundas nuptias non eſse benedicendas, etiamſi
unus tantùm ex conjugibus in primo matrimonio fuerit
benedictus; quia ut formaliter inquit Abb. *hîc n.* 2. *in fin.*
cùm iſta benedictio ſit communis marito, & uxori, ex quo
alter fuit benedictus, non debet benedictio iterari, quia
iteraretur in perſona aliàs benedicta. Fateor tamen, opi- 7
nionem S. Thomæ ſervari in praxi, ut atteſtantur Covarr.
de ſponſal. p. 2. *cap.* 8. §. 11. *nu.* 2. & alii plures hîc relati à
modernis Collectoribus: quod etiam fatetur gloſs. *ult. hîc*:
dicens [Conſuetudine quorundam locorum benedictionem iterari, quando aliquis ſecundam duxit virginem] &
ſecundùm Jo. Andr. *num.* 7. multum invaluit hæc conſuetudo, quàm nonnulli approbant ea ratione, quia, ut apparet ex forma benedictionis, tota benedictio fundabitur
ſuper muliere: & ita ex quo mulier numquam fuit benedicta, dabitur nunc benedictio, quia nihil in viro intelligitur iterari. Verùm ut ſubdit Jo. Andr. de jure patet eſse
contrarium per hanc Decretalem, ſicut etiam notant Petr.
de Sampſ. & Abb. Antiq. *in cap.* 1. *ſuprà eodem*, & Hoſtien.
hîc num. 2. Conclude igitur, hoc caſu, in quo verſamur in 8
ſacramentalibus, conſuetudinem hanc non valere, niſi
Papa illam ſciat, & toleret, prout concludit gloſ. *ult. hîc*,
quam Hoſt. Joan. Andr. & communiter Doctores ſequuntur, eamque multum extollit Abb. *in fin.* ad limitationem
eorum, quæ notat gloſs. 1. *in cap. In iſtis*, §. *Leges*, 4.
diſtin.
Secundò nota ibi, *à Presbytero benedici*, ad ſolum Preſ- 9
byterum pertinere conjuges benedicere, Præpoſit. *hîc in
ſecundo notab.* Non tamen hoc intelligas de quolibet Preſbytero, ſed de Presbytero Parochiali dumtaxat, ut noviſ- 10
ſimè cautum eſt decreto Concilii Tridentini *cap* 1. *ſeſſ.* 24.
de refor. matr. ubi S. Synodus primò hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent: deinde ſtatuit benedictionem à Proprio Parocho fieri; neque à quoquam,
niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam alii Sacerdoti concedi
poſse, quacumque conſuetudine etiam immemorabili, 11
quę potiùs corruptela dicenda eſt, vel privilegio non obſtante. Quòd ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſive regularis, ſive ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex privilegio, vel
immemorabili conſuetudine licere contendat, & alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure
tamdiù ſuſpenſus maneat, quamdiu ab Ordinario proprii
Parochi abſolvatur.
Ex facto quæſitum eſt, ſuppoſita conſuetudine civitatis 12
Venetiarum ab immemorabili tempore obſervata, ut Parochus mulieris, coram quo matrimonium contrahitur,
benedictionem Sacerdotalem conjugibus impertiatur, etiam poſtquam mulier ad domum viri in alia Parochia
habitantis fuerit traducta, an hujuſmodi conſuetudo ſit
ſublata Decreto Concilii *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform. matrim.*
Videtur reſpondendum, eſse ſublatam: mulier enim ad 13
domum viri traducta efficitur de ejus foro, *l. Cùm quædam
puella*, ubi DD. *ff. de juriſdict. omn. judic. l. Mulieres*,
Cod. de incol. lib. 10. *l. final.* §. *Idem reſcripſerunt*, *ff. Ad
municip. de incol.* & ſicut per talem traductionem conſtituitur Parochiana ejuſdem Eccleſiæ, cujus eſt maritus,
ut per Hoſtienſ. *in ſumma tit. de Paroch.* §. *Quis intelligatur, verſ. Sed & uxor*, Joan. de Anan. *in cap. final.*

num.

*num.*13.*cod.tit.*ita definit eſſe Parochiana illius Parochi,in
cujus Parochia ante traductionem morabatur; quia tranſ-
latio domicilii ſubtrahit eam illius juriſdictioni: ex quo ſe-
quitur, ut Parochus mulieris non ſit ampliùs proprius ip-
ſius Parochus, propterea, quòd ipſa ob translationem do-
micilii ſubtracta eſt ejus jurisdictioni, gloſſ *in cap. final.*
in verb. Habitatores, per illum text. ubi DD. de Paroch.
14 Unde cùm Concilium Tridentinum prohibeat Sacerdota-
lem benedictionem ab alio, quàm à proprio Parocho, fie-
ri, abolendo contrariam conſuetudinem etiam immemo-
rabilem: apertè conſtat, hanc conſuetudinem, quæ in
dubio ſupponitur eſſe ſublatam.
15 Nec dicatur Concilium tollere conſuetudinem irratio-
nabilem, ſive corruptelam, quæ tunc ſubeſſe videbatur,
quando benedictiones nuptiales fiebant à Parocho pror-
sùs alieno, vel ab aliquo Regulari; non autem quando fiunt
à Parocho, qui proprius fuit, licèt tempore benedictionis
eſſe deſierit; præſertim cùm is, eò quòd interfuit celebra-
tioni matrimonii, jus ad benedictionem conjugibus im-
pertiendam acquiſiviſſe quodammodò cenſeri poſſit. Reſ- 16
pondetur enim non ſufficere, ut proprius Parochus fuerit
ſed opportere, ut ſit proprius, quando benedicit. Quia
cùm Concilium ſtatuat, ut benedictio fiat à proprio Paro-
cho, qualitas adjecta verbo, intelligitur, ſecundùm tem-
pus verbi, *l. In delictis*, §. *Si extraneus ff. de noxal. action.*
l. Titius, *ff. de teſtam. tutel.* Roman. *conſ.* 642. *Ut deciſio-*
nem n. 2. Mil. *in repert. in verb. Qualitas adjecta verbo.* Et
ita debet eſſe proprius Parochus tempore benedictionis:
alioquin ſequeretur, eum, qui in aliqua Parochia com-
commoratus, inde receſſit, poſſe ad talem benedictionem
adhibere Parochum domicilii jam mutati, contra gloſſ.
& DD. *in d. cap. fin.*

Finis Quarti Libri Decretalium.

PROSPERI

FAGNANI

COMMENTARIA

IN QUINTUM LIBRUM

DECRETALIUM.

VENETIIS, MDCCXXIX.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

RUBRICÆ, ET CAPITULA HUJUS QUINTI LIBRI DECRETALIUM.

de *Accuſationibus*, *Inquiſitionibus*, & *Denunciationibus*. pag. 5.

Omnipotens. 5
Qualiter & quando, il ſecondo. 13
Si conſtiterit. 8
Sicut olim. 22

de *Adulteriis*, & *Stupro*. 147

Pervenit. 147

de *Apoſtatis*, & *reiterantibus Baptiſma*. 117

Conſultationi. 117

de *Clericis pugnantibus in duello*. 142

Henricus. 142

de *Clerico excommunicato*, *depoſito*, *vel interdicto miniſtrante*. 191

Illud. 194
Poſtulaſti. 194
Si quis Presbyter. 191

de *Clerico per ſaltum promoto*. 197

Tuæ litteræ. 197

de *Colluſione detegenda*. 190

Audivimus. 190

de *Crimine falſi*. 167

Ad falſariorum. 183
Ex conſcientia. 188
Falſidicus. 167
Licet. 180
Super eo. 178

de *exceſſibus Prælatorum*, & *ſubditorum*. 205

Accedentibus. 214
Ex litteris. 213
Nimis iniqua. 218
Nimis prava. 219
Sicut unire. 205

de *Furtis*. 153

Ex litteris. 153

de *Hæreticis*. 88

Abſolutos. 98
Ad abolendam. 88
Cum Chriſtus. 88
Vergentis. 94

de *Homicidio voluntario*, *vel caſuali*. 119

Ad audientiam. 130
De cætero. 127
Interfeciſti. 120
Petitio. 138
Quidam. 140
Sicut dignum. 123
Significaſti il ſecondo. 136
Si quis. 119
Suſcepimus. 124
Tua nos. 137

de *Judæis*, & *Saracenis*, & *eorum Servis*. 87

Poſtulaſti. 87

de *Magiſtris*, & *ne aliquid exigatur pro licentia docendi*. 79

Quia nonnullis. 81
Quoniam. 79
Super ſpecula. 84

de *Maledicis*. 191

INnotuit. 191

Ne Prælati vices ſuas, vel Ecclesias ſub annuo cenſu concedant. 67

PRæterea. 67
Quoniam. 77

de *Nova operis nuntiatione*. 228

CUm ex injuncto. 228

de *Pœnis*. 281

LIcet. 285
Presbyteri. 281
Tuæ. 288

de *Pœnitentiis, & remiſſionibus*. 288

CUm ex eo. 317
Manifeſta. 288
Ne pro dilatione. 320
Officii. 303
Omnis. 307
Quæſitum. 300
Qui Presbyterum. 290

de *Privilegiis, & exceſſibus Priviligiatorum*. 234

CUm capella. 253
Cùm & plantare. 239
Cùm olim, il primo. 252
Cùm olim, il ſecondo. 250
Epiſcopalia. 234
Ex parte, il ſecondo. 258
Ex parte, il terzo. 277
In his. 277
Patentibus. 241
Quanto. 474
Quod nonnullis. 271
Quoniam. 266
Tuarum. 243
Ut privilegia. 267

de *Schiſmaticis, & ordinatis abeis*. 100

QUod à prædeceſſore. 100

de *Sententia excommunicationis*. 327

A Nobis, il primo. 329
A nobis, il ſecondo. 340
Contingit, il ſecondo. 367
Cùm illorum. 347
Cùm non ab homine. 327
Cùm pro cauſa. 337
Cum voluntate. 376
In audientia. 336
Inquiſitioni. 367
Nuper. 343
Perpendimus. 334
Per tuas. 351
Pervenit. 327
Reſponſo. 357
Sacro. 370
Si aliquando. 355
Ut famæ. 350

de *Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur*. 29

ACcuſatum. 34
Ex diligenti. 36
In ordinando. 29
Licèt Heli. 47
Mandato. 60
Nobis. 37
Per tuas, il primo. 51
Quotiens. 35
Tua nos, 56

de *Verborum ſignificatione*. 385

NOvimus. 385
Olim. 379

de *Uſuris*.

COnſuluit. 158
In Civitate. 153
Naviganti. 159

PRO-

PROSPERI FAGNANI COMMENTARIA In Quintum Librum DECRETALIUM.

DE ACCUSATIONIBUS, INQUISITIONIBUS, & Denuntiationibus.

Gregorius Conſtantiæ Auguſtæ.

CAPUT IV.

OMnipotens Deus: & infrà. Valdè grave eſt, ut vir, de quo tanta & talia denuntiantur (cùm antè requiri & diſcuti debeant) honoretur.

SUMMARIUM.

1 *ACcuſatus, vel denuntiatus de aliquo crimine, interim ad dignitates, officia, vel beneficia promoveri non poteſt, & num. 2. Sive ſint dignitates Eccleſiaſticæ, ſive ſæculares, n.5.*
Et licèt infamia non præceſſerit, n.12. & 32. & 33.
Fallit primò, ſi ex accuſatione, vel denuntiatione orta ſit infamia apud perſonas viles dumtaxat, n.13.
Fallit ſecundò, ſi accuſatio non teneat, n.14.
Fallit tertiò, ſi accuſatio fiat civiliter non ad pœnam, ſed ad intereſſe, num.15.
Fallit quartò, ſi accuſetur Collegium, n.16.
Fallit quintò, ſi crimen ſit leve, n.17.
2 *Accuſati opinio gravatur ex ſola pendentia accuſationis.*
3 *Accuſatio ſola non conſtituit aliquem reum, vel crimìnoſum.*
4 *Appellatione pendente ſtatus condemnati integer eſt, nec inter infames interim eſt habendus.*
6 *Accuſatus etiam ante ſententiam honores petere prohibetur, ſecus poſt annum, niſi per ipſum ſteterit, quo minus cauſa expediretur.*
7 *Accuſatus pendente accuſatione à quibus actibus prohibeatur, & n. ſeqq.*
8 *Et à quibus non, & n. ſeqq.*
9 *Notarius accuſatione pendente poteſt conficere inſtrumenta, de quibus eſt rogatus, ſed novum officium aſſumere non poteſt.*
10 *Accuſationis pendentia præjudicat in quærendis, ſed non in quæſitis.*
11 *Accuſatio ſuperveniens non impedit jam promotum adminiſtrare, niſi ſit ſuſpectus de dilapidatione.*
14 *Sententia condemnatoria etiam ſuper crimine aliàs famoſo, ſi nulla ſit, non imprimit notam infamiæ.*
15 *Accuſato de crimine etiam famoſo, ſi fiat civiliter, non infamat.*
16 *Accuſato Collegio, illius perſonæ promoveri poſſunt, niſi in accuſatione ſint ſpecialiter nominatæ.*
17 *Crimina gravia quæ ſint, & quæ levia.*
18 *Electio non caſſatur, ſi crimen in modum exceptionis probatum contra electum ſit modicum.*
19 *Accuſatus ſi pendente judicio fuerit promotus, & poſtea repertus innocens, an talis promotio teneat, necne? & n. ſeqq uſque ad n.25.*
20 *Miles factus pendente liberali cauſa, licèt poſtea appareat liber, debet exauctorari, niſi per calumniam petitus fueri in ſervitutem.*
21 *Animal, quod ita ſanatum eſt, ut in priſtinum ſtatum reſtitueretur, perinde habendum eſt, quaſi numquam morboſum fuiſſet.*
22 *Attendi non debet quod fuit, ſed quod eſt.*
23 *Veritas rerum erroribus geſtorum non vitiatur.*
24 *Habilitas promoti attenditur tempore promotionis, & declaratio innocentiæ debet præcedere.*
25 *Accuſatus an poſſit eligi accuſatione pendente, & num. ſeqq. uſque in finem.*
26 *Inquiſitus pendente inquiſitione ineligibilis eſt, & n.34.*
Inquiſitio non fit niſi contra infamatum, n.26. & 34:
27 *Litteræ ad beneficia non facta mentione de pendentia inquiſitionis ſuper infamia, & collatio inde ſequuta lite non terminata, non valent.*
28 *Inquiſitio in caſibus, in quibus poteſt fieri non præcedente infamia, non impedit electionem.*
29 *Accuſatio, denuntiatio, & exceptio, electionem impediunt, ſi infamia præceſſerit, & n. ſeq.*
30 *Infamia facti reddit quem ineligibilem etiam ſine aliqua litis motione.*
31 *Etiamſi pœnitentiam egerit.*

31 *Accuſatus, vel denuntiatus, aut contra quem excipitur, eligi poteſt, ſi infamia non præceſſit*

33 *Infamia ſola, quæ oritur ex accuſatione, denuntiatione, & exceptione, non impedit electionem.*

1 OMnipotens. Jo. Andr. non ſummat, quia breve eſt; ſed ſecundùm Ant. de Butr. & Jo. de Anan. ſummatur ſic: Accuſatus, vel denuntiatus, acuſatione, vel denuntiatione pendente, non poteſt ad dignitates promoveri; vel ſic ſecundùm Abb. & Marian. Socin. Qui de aliquo crimine accuſatur, vel denuntiatur, interim promoveri non poteſt; vel ſecundùm Card. Pendente proceſsu ſuper crimine, reus non promovetur. Hoc dicit.

2 Nota primò, ex pendentia accuſationis, vel denuntiationis uſque adeò gravari opinionem accuſati, vel denuntiati, ut ad dignitates promoveri non poſſit. prout *hic* notant gloſ. 1. Hoſt. *in prin. in verb. Nuntiantur*, Butr. Abb. & Felin. omnes in 1. *notab.* & Mar. Socin. *num.* 3. *&* 4. nec ad
3 officia, vel beneficia ſecundùm Abb. autem. Quamvis enim ſola accuſatio non conſtituat aliquem reum, vel criminoſum, *ut cap. ult.* 15. *quæſt. ult.* niſi etiam ſit convictus: nec ſola nominatio ſufficiat, *ut in cap. Multi*, 2.
4 *quæſt.* 1. & ſi condemnatus appellavit, ſtatus ejus integer ſit, *l. unic. ff. nihil innovand. pendent. appellat.* nec inter infames interim ſit habendus, *l. Furti, ff. de his qui notantur infam.* nihilominus impeditur interim ab honoribus, *ut hic, & in cap. Tantis Daniel*, 81. *diſt.* & notat gloſsa *in cap. Nonne, in verb. ſententia*, 8. *q.* 4.

5 Amplia primò iſtum textum, ut vendicet ſibi locum non modò in dignitatibus Eccleſiaſticis, verùm etiam in ſæcularibus, *ut l. Reus*, 1. *Reſponſ. ff. de muneribus, & honor.*
6 ubi dicitur: *Reus delatus etiam ante ſententiam honores petere principalibus conſtitutionibus prohibetur: nec intereſt an plebeius, vel decurio fuerit, & l. 1. Cod. de reis poſtul. lib.* 10. ubi ſic legitur: *Reos criminis poſtulatos novos honores appetere non debere antequam purgaverint innocentiam ſuam;* & à Divis parentibus noſtris, & à me ſępè reſcriptum eſt. Ad idem textus *in l. Qui ſtatus, ff. de re milit. & in l. Qui libertate, ff. de liber. cauſ.* & hic notant gloſ. 1. Anch. *in* 1. *notab.* Abbas *num.* 2. & Maur. Socin. *num.* 1. Elapſo tamen anno poſtquam reus delatus eſt, benè poterit promoveri, niſi per ipſum ſteterit, quominus cauſa intra annum expediretur, ut dicitur *in dict. l. Reus*, & notat gloſs. *in cap. Tantis Daniel, in verb. Obrepſit*, 81. *diſt.* Similiter accuſatus pendente accuſatione non poteſt ad ordines promoveri, *d. cap. Tantis, Daniel, c. Laici*, 33. *diſt. cap. Fin. in fin.*
7 *ſupra de teſtibus*. Item non poteſt alium accuſare, quia non relatione criminis, ſed innocentia reus purgatur, *ut leg. Is qui, ff. de publicis judiciis, & dict. cap. fin.* Item non poteſt teſtificari in criminali cauſa præterquam in criminibus exceptis, ut eſt caſus in eodem *cap. fin.* Item alterius procurator eſſe non poteſt, *l. Reum, Cod. de procurat.* prout hęc notantur per gloſſ. 1. *in dict. cap. final.* & *hic* per Anchar. & Jo. de Anan. *in* 1. *notab.*

8 Verumtamen accuſatio non impedit bonorum adminiſtrationem, ut plenè notat Bartol. *in l. poſt contractum; ff. de donationib.* nec teſtificationem, *l. Qui à latronibus*, §. 1. *ff. de teſtam.* nec exactionem debiti à debitoribus, ut
9 *l. reo, ff. de ſolut.* Item Tabellio accuſatione pendente poteſt conficere inſtrumenta, de quibus eſt rogatus, argum. *l. Quod ſi forte*, §. 1. *& l. Reo criminis, ff. de ſolution.* licèt novum officium interim aſſumere non poſſit, *ut d. l. Reum, & l. Is qui reus, ff. de public. judic.* & tradit Baldus *in d. cap. fin. num.* 2. *de teſtibus*, & Felin. *hic num.* 1. *circa fin.*
10 *verſ. Item adde Bald.* Rationem diverſitatis inter hæc, & præcedentia reddunt Anchar. *hic num.* 2. Joan. de Anan. *n.* 3. quia hæc ſunt quęſita, & in perſona jam fundata, illa verò ſunt quærenda: & potentia accuſationis præjudicat in quærendis, non in quæſitis, ut notat gloſs *in c. Sepè, in verb. Rata manet, de appellation.* Mar. Socin. *hic num.* 3. & Felin. *in* 2. *notab.* facit text. *in l. Pluribus*, §. *Et ſi placeat*, ibi: *Servitus acquiri non poteſt, acquiſita tamen conſervatur, ff. de verbor. obligat. & in l.* 1. § *Quamvis autem, ff. de poſtuland.* ibi: *Sed melius eſt, ut retinere quidem dicamus jam acceptum magiſtratum poſſe, aſpirare autem ad novum penitus prohiberi: & in* §. *ultim.* 15. *qu.* 1. cum concordantibus, de quibus ibi in gloſſa *in verb. Deciciunt*.

11 Et ex hoc inferunt Anchar. & Jo. de Anan proximè citati, ut accuſatio ſuperveniens non impediat Prælatum jam promotum adminiſtrare, ut notat præcit. gloſ. *in dict. c. Sępè* Hoc tamen fallit, ſi accuſatus, vel denuntiatus eſſet ſuſpectus de dilapidatione, ut eſt textus *in cap. ultim.* & ibi Doctores *infra eodem*, Felin. *hic num.* 1. *verſ. In quantum Doctores*, Hoſt. *in cap. Accuſatum, num.* 2. *de Simon.* & ibi etiam Jo. Andr. *n.* 1. *verſ. Sicut propter*.

Amplia ſecundò iſtum textum, ut locum habeat, etiamſi 12
infamia non præceſſerit, ſed ſit criminoſus occultus, quia nihilominus ſola pendentia accuſationis, vel denuntiationis impedit promotionem: ut hic & in concord. ſupra citatis *num.* 5. & notat Mar. Soc. *hic num.* 5. & eſt ex mente gloſſ. Hoſt. & aliorum, quos ſupra citavimus *num.* 2. Diſtinctio enim; an præceſſerit infamia, necne, ſit tantum in electione, non autem in promotione, ut patebit infra *n.* 29. *& ſeqq. uſque in fin.*

Amplia tertiò, etiamſi ſequatur ſententia ſuper innocen- 13
tia promoti, accuſatione pendente, prout limitat Felin. *hic num.* 3. & plenè examinabitur infra *in* 1. *dubio à num.* 19. *uſque ad. n.* 25.

Hinc limita primò textum noſtrum, ut locum habeat quando ex accuſatione, vel denuntiatione orta eſt infamia apud bonos, & graves homines, ſecus ſi apud perſonas viles, quia tunc pendentia accuſationis, vel denuntiationis non impedit promotionem; ita notabiliter determinat Hoſtienſis *in cap. Meminimus, num.* 2. *verſ. Nec obſtat, infra eodem*, quem ibi Doctores omnes ſequuntur, dolentes quòd hic non poſuerunt hanc limitationem, ut dicit Felin. *hic n.* 2.

Limita ſecundò iſtum textum, dummodò accuſatio te- 14
neat, & facta ſit a legitimo, textus eſt *in dict. c. Meminimus*, & tradit Felin. *hic d. num.* 2. *verſ. Item limita ſecundò*: nec mirum, quia nec ſententia condemnatoria etiam ſuper crimine aliàs famoſo imprimit notam infamiæ ſi ſit nulla ex defectu juriſdictionis, vel ex inordinato proceſſu, aut ſi appareat lata ſine cauſæ cognitione, vel denegata audientia ipſi condemnato. Caſus eſt *in cap. In primis, verſ. Quia ergo Stephanus Epiſcopus* 2. *quæſt.* 1. & in crimine uſurarum ex facto reſpondit Gemin. *conſ.* 77. *Quia ſuper præmiſſis per totum*, maximè *num.* 4. *verſ. Secundo ratione proceſſus*.

Limita tertiò, niſi accuſatio de crimine etiam famoſo fiat 15
civiliter ad intereſſe, & non criminaliter ad pœnam, ſeu vindictam; tunc enim non impedit promotionem, quia infamiam non corripit, *cap. Tuæ, de procurat. cap. Super his infra eodem*, & tradit Gemin. *d. conſ.* 77. *num.* 4. *verſ. Tertio ratione cauſæ*, poſt Innocentium *in c. Qualiter il ſecondo in gloſſa Magna, verſ. Et nota quod tres, infra eodem*, niſi in caſibus, ut ibi per Innocentium.

Limita quartò, niſi accuſetur Collegium, quia pendente 16
lite aliquis de Collegio non impeditur promoveri, niſi perſona illa in accuſatione ſit ſpecialiter nominata, ut poſt Vincentium probat Archid. *in cap. Tantis Daniel, num* 5. 81. *diſt.* quem ſequitur Felin. *hic d. nu.* 2. *verſ. Tertio*, niſi eſſet accuſatum unum Collegium, & Henr. Boich. *in c. Accuſatum n.* 9. *de Simon.*

Limita quintò, & declara hanc Decretalem, ut locum 17
habeat, dummodò crimen, de quo aliquis accuſatur, vel denuntiatur, ſit grave, ut probat iſta litera, ibi, de quo tanta, & talia nuntiantur: nam *verb. Tanta*, exponitur ideſt gravia, ſecundùm Hoſtien. & Jo. Andr. *hic in princ. in verb. Tanta*. qualis ſunt homicidium, ſacrilegium, adulterium, fornicatio, falſum teſtimonium; rapina, furtum, longa iracundia, ebrietas aſſidua, & alia, de quibus *in c. Unum orarium*, §. *Alias* 25 *diſtinct.* ſecus ſi crimen ſit tale, ut quamvis eſſe probatum, tamen promotionem ejus non impediret, puta quia eſt de minoribus, & levoribus criminibus, ſeu peccatis, qualia ſunt in cibo, & potu plus accipere, quam neceſſe eſt; plus loqui, quàm oportet; plus tacere, quàm expedit; pauperem importunè petentem exaſperare, & alia ſimilia, de quibus habetur *in d. cap. Unum orarium*, §. *Aliàs ea demum, verſ. Quæ autem ſint minuta peccata*, 25. *diſtinct.* Item inter levia poteſt numerari venatio, habita tamen diſtinctione utrum fiat ob neceſſitatem, necne; ut legitur, & notatur *in cap.* 1. *&* 2. *infra de cler. venator. & in Clem. Ne in agro*, §. *Porrò, de ſtat. Monach.* & ebrietas non aſſidua, *cap.* 1. 35. *diſtin.* Item facere ſtrepitum in Synodo, *capit. In loco*, 6. *quæſt.* 4. ſecundum Hoſt. *in ſumm. de tempor. ordinat.* §. *Et cui*: *verſ. Leve verò eſt*. Quod tamen intellige

quan-

quando illi, qui in talia crimina incidunt, corrigibiles ſunt, aliàs propter contumaciam fient mortalia ex contemptu, ut *d. c. Unum orarium*, §. *Nunc autem*, 25. *diſtin.* de quo tamen dic, ut plenè ſcripſi *in cap. A crapula, n.* 25. 27 31. *&*
18 32. *ſupra de vit. & hon. Clericor.* & talis poteſt promoveri accuſatione, & proceſſu hujuſmodi non obſtante, ut firmat Henr. Boich. *in cap. Accuſatum, n.* 6. *de Simon.* allegat Compoſtellan. *in cap. Dudum, il ſecondo, ſuper ver. Objecta, verſ. Item numquid exceptione, ſupra, de elect.* ubi ait: [Si in modum exceptionis probatum ſit crimen contra electum, non ſemper Superior caſſabit electionem: imò ſi modicum ſit crimen, nec eſt ſcandalum, aliam pœnam imponet, & ſic diſpenſabit, ſi talis ſit Superior, qui ſuper tali crimine diſpenſare poſſit.] arg. *c. Quod ſicut, de elect. & c. Solicitudo* 52. *diſt.*

19 Sed hìc conſurgit dubium, quid ſi accuſatus, aut denunciatus, vel inquiſitus pendente judicio fuerit promotus, & poſteà per ſententiam pronuncietur innocens, numquid talis promotio teneat, necne?

Goffred. hìc, & Vincent. *in cap. fin. de teſtibus*, quos refert hìc Jo. Andr. *n.* 3. *verſ. Dicit hic Goffred.* tenuerunt ſic promotum eſſe removendum, licèt poſteà reperiatur innoxius, per *l. Qui ſtatus, ff. de re militar. & l. Qui cum uno, §. Reus, eod. tit.* niſi ſecundùm Goffredum appareat per calumniam fuiſſe accuſatum, per *l. Qui de libertate, ff. de li-*
20 *beral. cauſ.* ubi ſi pendente cauſa liberali aliquis fuerit factus miles, licèt poſteà apparuit liber, debet exauctorari: ſed ſi per calumniam petitus fuerit in ſervitutem, in militia retinetur; idem tenet gloſſ. Joannis *in cap. Tantis Daniel, in verb. Obrepſit*, 81. *diſt.* dicens: [Ex quo ſe promoveri fecit lite pendente, deponendus eſt, etiamſi innocens inveniatur,] alleg. hoc *cap. & d. l. Qui de libertate.* Similiter Damaſus ſub hoc tit. relatus à Jo. And. *n.* 4. *verſ. Damaſus*, ubi licèt ſub dubio forte, dicit talem eſſe deponendum, quia contempſit legis prohibitionem, ergo promotio nulla, per *l. Non dubium, C. de Legib.*

21 Sed Bartholomæus Brixienſis *in q. ſua Veneriali* 80. quæ incipit: *Eſto quod pendente accuſatione, inter tractatus communes, tom.* 17. *fol.* 59. ſequendo Tancredum tenet contrarium, id eſt talem non eſſe deponendum, per *l. Quod ita ſanatum, ff. de edilit. edict.* ubi dicitur, Quod ita ſanatum eſt, ut in priſtinum ſtatum reſtitueretur, perinde haben-
22 dum eſt, quaſi nunquam morboſum fuiſſet. Ergo à ſimili cùm iſte ſit repertus innoxius, perinde habendus eſt, ac ſi numquam fuiſſet criminoſus; non enim debet reſpici quod fuit, ſed quod eſt, ut *cap. Ferrum de terra, in fine*, 50. *diſt.*
23 & veritas rerum erroribus geſtorum non viciatur, *l. Illicitas, §.* 1. *ff. de offic. Præſid.* Utramque opinionem putat ſatis probabilem Marian. Socin. *hic n.* 5. *circa finem.*

Sed tu adverte: nam Bartholom. Brixien. revera non diſcrepat à prima opinione Goffredi, & Vincentii, nam etſi dicat cum Tancredo accuſatum non eſſe deponendum, ſi poſteà fuerit repertus innocens; tamen immediatè ſubjungit *all. l. Qui de libertate, ff. de liberal. cauſ.* non eſſe contrariam, quia ut ibi dicitur, ſi miles per calumniam petatur in ſervitutem, in militia retinetur. Tenet ergo Bartholom. Brixien. promotum pendente accuſatione tunc non eſſe removendum, quando per calumniam fuit accuſatus: ergo ceſſante calumnia ſentit eſſe removendum; & ſic concordat cum opinione Goffredi; unde nil mirum, ſi Ant. de Butr. *hic n.* 7. & quidam alii eum allegent pro prima opinione, ſcilicet quòd promotus pendente accuſatione ſit removendus, quamvis appareat innocens.

Conclude igitur ſecundùm diſtinctionem Goffredi, quòd aut apparet accuſatorem moveri ad accuſandum, ut promotionem impediat; & tunc tenet promotio, juxta textum in *dict. l. Qui de libertate*: aut movetur juſta, & rationabili credulitate; & tunc non tenet promotio per hanc Decretalem, & per jura ſuperiùs allegata: & in hoc tandem reſidet Mar. Soc. *ubi ſupra*, Archid. *in dict. cap. Tantis Daniel, num.* 4. 81. *diſt.* Præpoſ. *ibid. num.* 30. & hìc firmant Card. *num.* 1. *verſ. Quæro quid ſi accuſatus*, Anchar. *num.* 6. & Felin. *num.* 3. ubi ampliat hoc c. etiamſi ſequatur ſententia ſuper innocentia promoti pendente cauſa criminali, quia nihilominùs requiritur nova electio, ſeu promotio, niſi appareret accuſatorem per calumniam accuſaſſe,
24 juxta limitationem Goffredi: & hoc teneas, nam declaratio innocentiæ procedere debet, & non ſufficit eam ſubſequi, ut notat Vincentius *in cap. Non debet de Teſtibus*: in talibus enim principium eſt ſpectandum, ut *cap. Dudum, ſupra de electio. & c. Super eo, eod. tit. lib.* 6. & cum principium fuerit vitioſum, & contra jura, declaratio innocentiæ poſteà ſubſequens non retrotrahitur, ut per Anchar. & Card. *loc. cit.* Ad hoc bonus textus *in cap. Si celebrat. de cler. excomun. miniſtr.* ubi excommunicatus minori excommunicatione non poteſt eligi ad beneficium, quia non poſſet Sacramenta miniſtrare: & ſic inſpicitur, an electionis tempore electus ſit habilis ad exercitium, quod requirit beneficium, nec ſuperveniens habilitas, quæ poteſt ſupervenire, cùm excommunicatus minori facillimè abſolvatur, eſt in conſideratione? & ita illum text. ad hoc ponderat Præpoſ. *in d. c. Tantis Daniel, num.* 3. *verſ. Pro illa opinione*, 81. *diſt.* facit text. *in cap. Si eo tempore*, cum ibi notat. *de reſcript. lib.* 6.

In Gloſſa 1. *in fine* QUÆRO, cùm hìc dicatur pendente 25
accuſatione accuſatum non debere honorari, numquid interim poſſit eligi.

Jo. Andr. *hic n.* 1. *verſ. Dicit Innocentius*, & alii poſt eum recitant duas opiniones. Prima opinio eſt Innocentii hìc in principio, qui conſtituit differentiam inter promotionem, & electionem: nam ſecundum eum quamvis pendente accuſatione non debeat aliquis ad dignitatem promoveri, ut hìc, & in concordantibus; tamen poteſt eligi, & electio tenet, ſed non confirmabitur, niſi priùs purget innocentiam ſuam, vel aliàs abſolvatur. Fundamentum hujus opinionis eſt, quia ſi talis non poſſet eligi, daretur locus fraudibus, & figmentis, & materia delinquendi aperiretur: nam vacante Eccleſia ſi quiſpiam ſuſpicaretur aliquem fore eligendum, ſtatim poſſet illum per ſe, vel per alium accuſare, ut ſic impediret ejus electionem; quod eſſet abſurdum, ad hoc *c. Sicut il ſecondo, verſ. Quamvis, infr. de Simon. c. Quanto, ad fin. ſupra de divort.* quam rationem adducit Innoc. *in c. Accuſatum, n.* 2. *infra de Simon.*

Secunda opinio eſt aliorum, qui tenent electionem non valere, & ad vitandum inconveniens ſupra conſideratum dicunt eſſe præfigendum terminum accuſatori trium menſium, vel ſecundùm arbitrium judicis, infra quem debeat accuſator probare accuſationem ſuam, allegant §. *Si quis autem*, in Auth. *De Sanctiſs. Epiſcop.* Sed ut dicit Joan. Andr. *hìc n.* 1. *verſ. Alii verò*, & ante eum Innoc. *in d. c. Accuſatum, n.* 2. *verſ. Alii contra*, ille textus hoc non probat, quia non loquitur de eligendo, ſed de electo, & confirmato in Epiſcopum, cui tres menſes dantur ad munus conſecrationis ſuſpiciendum, ut *c. Quoniam* 75. *diſt. & c.* 1. 100. *diſt.* innovatis à Conc. Trid. *c.* 2. *ſeſſ.* 23.

Tu verò in hoc articulo clariùs, & pleniùs diſtingue ex 26
mente Hoſt. *hic n.* 1. & aliorum de quibus infra *num.* 34. aut proceditur per viam inquiſitionis, aut per viam accuſationis, denuntiationis, vel exceptionis.

Primo caſu, cùm infamia debeat ſemper præcedere inquiſitionem, ut *cap. Qualiter il ſecondo, cap. Cùm oporteat, & c. Inquiſitionis, infr. eodem, & c. Licèt Heli, de Simon.* inquiſitus non poterit eligi, ut *cap. Cum in cunctis, de elect. & c. Tantis Daniel*, 81. *diſtinct.* & in hoc primo membro conveniunt Doctores omnes in *c. Accuſatum, infra de Simon.* Hoſt. Jo. Andr. & reliqui omnes *hic*, præſertim Cardin. *num.* 1. *poſt med.* ibi. [Et per hoc dico, quod de inquiſito indiſtinctè dicendum eſt eum repelli, quia non fit niſi præcedente infamia,] Abbas *num.* 4. *ver. Et ideo ſic puto dicendum*, & Mar. Socin. *verſ. Tu verò diſtingue*, Calder. *conſ.*
20. *Pendente inquiſitione, de præbend.* ubi conſuluit litteras 27
ad beneficia non facta mentione de pendentia inquiſitionis ſuper infamia de criminibus furti, & homicidii, & collationem inde ſequutam lite non terminata non valere: & idem
repetit *in conſ.* 4. *Fuit formata inquiſitio, de accuſation.* 28
Quamobrem ſi procederetur per viam inquiſitionis in caſibus, in quibus poteſt procedi non præcedente infamia, ut quia de mandato Papæ, vel quia expreſsè, vel tacitè renunciatum eſſet proceſſui ſuper fama, ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur in *c.* 2. *de accuſat. lib.* 6. tunc magis attenderetur quantum ad hoc infamia, quàm proceſſus, ſeu modus procedendi, & ſic talis inquiſitio non impediret electionem, quia ceſſante ratione legis ceſsat lex, *l. Adigere, §. Quamvis, ff. de jure patr. cum ſimilibus*, & ita per hanc rationem firmat Henric. Boich. in *d. c. Accuſatum, n.* 9. *verſ. Si verò procedatur, de Simon.*

Secundo caſu ſubdiſtingue: nam aut contra accuſatum 29
vel denuntiatum, aut contra quem de crimine excipitur,

30 præceſſit infamia; & tunc ſimiliter eligi non poteſt, quia ſola infamia facti reddit eum intelligibilem, ut *l. 2. C. de dignitat. lib. 12.* & in regulis infamibus, *de regul. jur. lib. 6. & d. cap. Cùm in cunctis, de elect. cum ſimilib.* & in hoc pariter conveniunt unanimiter DD. *in d. c. Accuſatum, de Simon.* & in hoc cap. ubi in ſpecie Anchar. *num.* 5. dicit etiam ſine aliqua litis motione infamatum de crimine videri intelligibilem, cum infamia facti repellat quemlibet a promotione dignitatis, & idem repetunt Abbas *num. 4. verſ. Si vero eſt*
31 *accuſatus*, & Mar. Soc. *num. 7 verſ. Secundo caſu.* Quod locum habet etiamſi pœnitentiam egerit, quia nihilominùs aliqua infamia reſperſus, etiamſi nullus eum accuſaverit, promoveri non debet, arg. a contrario in *c. ult. infr. de furt.* & tenet Guil. Naſo, quem referunt, & ſequuntur in *cap. Tantis Daniel* 81. *diſt.* Archid. *num.* 3. Gemin. *num.* 2. Turrecr. *n.* 3. & Præpoſ. *n.* 2.

32 Aut infamia non præceſſit, ſed eſt criminoſus occultus; & tunc accuſatus, vel denuntiatus, aut contra quem excipitur, promoveri quidem non poteſt, ut *d. l. Reus delatus, ff. de muner. & honoribus*, & oſtenſum eſt ſupra *num. 1. 2. & 12.* ſed tamen benè poteſt eligi, tum quia alias poſſet malitioſè accuſari, ut dixi ſupra *num.* 25. tum quia eligi non eſt promoveri, *c. Eam te*, & ibi dixi *n. 3. & 5. de reſcript.* & in hoc caſu, ut prædixi, reſidet Innoc. cujus opinionem dicunt eſſe veriorem, Hoſt. *in dict. c. Accuſatum num. 2. in*
33 *fin. verſ. Prima opinio de Simonia*, & Jo. Andr. *hic num. 1. circa fin. verſ. Dicit Hoſt.* & ſic ſola infamia, quæ oritur ex proceſſu accuſationis, vel denuntiationis, licèt repellat à promotione, non tamen impedit electionem celebrari, ut formaliter inquit Anchar. *hic num. 5. verſ. Sola ergo infamia*: & idem in exceptione, quia non impedit electionem ubi infamia non præceſſerit, ut *cap. Super eo, de elect.* & hic notat Mar. Soc. *num. 5. circa finem, verſ. Si vero ageretur.*

Supradicta diſtinctio fuit originaliter Innoc. *in d. cap.* 34
Accuſatum nu. 2. verſ. Hæc autem Decretalis de Simon. ubi diſtinguit inter inquiſitionem, & accuſationem, denuntiationem, & exceptionem, ut inquiſitus eligi non poſſit, quia inquiſitio fieri non debet niſi contra infamatum, *d. c. Licet de Simon.* & electus bonum teſtimonium debet habere etiam ab his, qui foris ſunt: ergo iſte, qui diffamatus eſt, eligi non poteſt: ſed accuſatus, vel denuntiatus, aut con- 35
tra quem de crimine excipitur, indiſtinctè poſſit eligi, quia eſt in facultate cujuſque alium accuſare, vel denuntiare, aut contra eum excipere etſi nulla infamia præcedente, & conſequenter ab electione repellere, vel removere; & ita ſentit Innocentius ſolam accuſationem, denuntiationem, vel exceptionem non reddere aliquem intelligibilem; niſi præceſſerit infamia; & ſubdit hoc eſse magis conſonum rationi, & cum eo concordant ibi Hoſt. *num.* 2. ubi diſtinguit inter accuſatum occultum, & accuſatum diffamatum, id eſt qui diffamatus erat ante accuſationem. Primus, ſcilicet occultus, non prohibetur eligi: ſecundus verò, ſcilicet diffamatus, eligi prohibetur, ſicut & ille contra quem fit inquiſitio, quæ non fit niſi contra infamatum. Talis ergo repellitur, quia fama electi in nullo debet vacillare: Eamdem diſtinctionem probat in *dict. cap. Accuſatum*, Henric. Boich. *num. 8. verſ. Sed Hoſtienſis diſtinguit*, & in hoc cap. Card. *n. 1. poſt med. verſ. Tene ergo primum*, & apertius Anchar. dicens veram Innocentii diſtinctionem *num. 4. in fin. verſ. Et per hæc vera videtur*, Abb *num.* 4. licèt aliquantum vacillet, & Marian. Socin. *num.* 7.

DE ACCUSATIONIBUS.

Alexander III.

CAPUT XII.

SI conſtiterit, quòd D. Eccleſia non perpetuò conceſſa, ſed ad tempus fuerit comendata: & de vinolentia, & quòd in taberna pernoctaverit, ita quod altera die nulla præmiſſa dormitione Miſſam cantaſſet: & infra; Si de hoc rationabiliter convictus fuerit in judicio ante Epiſcopum ſuum: ſive accuſatus, vel ad rationem poſitus ſine coactione fuerit confeſſus: ei ſuper eadem Eccleſia perpetuum ſilentium imponatis, ipſum ab impetitione B. deſiſtere compellentes. Cæterùm ſi eidem fuit Eccleſia canonicè conceſſa & tradita, & poſteà de crimine aliquo non fuit convictus, propter quod de jure debeat ſpoliari: vel poſt appellationem (ſicut aliquando allegavit) Eccleſia illa fuerit ſpoliatus, ipſam ei faciatis reſtitui, & in pace dimitti.

S U M M A R I U M.

1 *PResbyter in potatione pernoctans, & Miſſam celebrans, officio, & beneficio privari debet.*
2 *Preſbyter qui inter paſtum, aut potum, & Miſſæ celebrationem non dormit, an præſumatur celebraſſe non jejunus, & n. 16.*
3 *Communicare in die Cœnæ non jejuno ſtomacho quamvis olim licuerit, hodie tamen eſt mortale.*
4 *Eucbariſtia cur à jejunis tantùm ſumenda ſit.*
5 *Ebrietas ſola non eſt ſufficiens cauſa privationis beneficii.*
6 *Intellectus hujus c. uſque ad n. 22.*
7 *Ebrietas cognita licèt non aſſidua ſemper ſecundum ſe eſt mortale peccatum.*
8 *Ebrius vino ſepultus ignorat quid loquatur.*
9 *Lex non debet ferri ſuper impoſſibili.*
10 *Dormitio poſt cibum, vel potum an debeat præcedere celebrationem Miſſæ, & n. 13.*
11 *Jejunus quando quis dicatur ad effectum ſumendi Eucbariſtiam, & n. ſeqq. & n. 16. & ſeq.*
12 *Dies in Romana Eccleſia incipit à media nocte.*
13 *Digeſtio cibi, vel potus an debeat præcedere ſumptionem Eucbariſtiæ, & n. . . .*
14 *Sacerdoti an liceat comedere poſt matutinum, cùm dicitur ſerò, & mane miſſam celebrare non præmiſſa dormitione, aut digeſtione, & n. 20.*
15 *Presbyter pernoctans in taberna præſumitur bibiſſe poſt mediam noctem, & n. 21.*
16 *Presbyter qui poſt mediam noctem cibum, vel potum ſumpſit, & mane celebravit, an ſit beneficio privandus, & n. ſeqq.*
17 *Cibus etiam non nutriens, & per modum medicinæ ſumptus poſt mediam noctem impedit Miſſæ celebrationem.*
18 *Jejunium naturæ, & Eccleſiæ in quo differant.*
19 *Pernoctare quid ſit.*
20 *Presbyter qui cibum, aut potum ſumpſit ante mediam noctem, etiam non præmiſſa dormitione, vel digeſtione poteſt celebrare.*
21 *Presbyter vinolentus ſi in taberna non pernoctavit, an in dubio præſumatur celebraſſe non jejunus.*
22 *Ebrietas an ſit peccatum.*
Ebrietas dupliciter accipitur, ibid.
23 *Ebrietas continetur ſub gula ſicut ſpecies ſub genere.*
24 *Ebrii quaſi pœna.*
25 *Ebrius in foro temporali ſi ſteterit in meris finibus ebrietatis nulla pœna tenetur.*
26 *Ebrius qui ſua culpa in ebrietatem incidit, & ebrius exiſtens hominem interfecit, vel mutilavit, an, & quando ſit irregularis, & n. ſeqq. uſque in finem.*
27 *Ebrietas contracta ignoranter, & ſine culpa nullam pœnam meretur.*
28 *Voluntarium duplex.*

29 *Miles*

29 *Miles armatæ militiæ, & cœleſtis militiæ æquiparantur.*
30 *Miles ebrius qui ſe ipſum vulneravit, à militia removetur.*
31 *Ebrius meretur duplices maledictiones.*
32 *Pittacus ebrio delinquenti duplicem pœnam imponendam eſſe conſtituit.*
33 *Covarruviæ opinio adſtruens ebrium ſua culpa non eſſe irregularem ex homicidio, refellitur.*
34 *Ebrius, & furioſus æquiparantur.*
35 *Delictum in ebrietate commiſſum non conſtituit novam ſpeciem peccati, ſed eſt circumſtantia peccati præcedentis.*
36 *Voluntarium ſecundum ſe eſt de ratione intrinſeca peccati actualis, non autem irregularitatis, & cur.*
37 *Ignorantia, & error perinde ac furor, & ebrietas excludunt conſenſum.*
38 *Irregularitas contrahitur ex homicidio ignoranter, & præter intentionem commiſſo, quoties culpa præceſſit caſum.*
39 *Pater qui dormiens in lecto infantem ſuffocavit, an ſit irregularis.*
40 *Irregularitas contrahitur etiam ex cauſa remota ad homicidium ordinata, quando quis dabat operam rei illicitæ.*
41 *Ebrii ſunt in duplici differentia, & n. 46.*
42 *In homicidio ebrii conſiderari poſſunt tres actus, & num. 46.*
43 *Irregularis non eſt præbens homicidio cauſam remotam, & ad homicidium non ordinatam, etiamſi daret operam rei illicitæ.*
44 *In ebrietate oportet veniam habere.*
45 *Delinquentes per ebrietatem non dicuntur ſtudioſè delinquere, ſed impetuoſè; & ideò mitiùs puniuntur arbitrio judicis.*
46 *Ebrietas voluntaria quæ dicatur.*
47 *Ebrii pluries injuriantur, quàm ſobrii.*
48 *Ebrietas voluntaria eſt culpa mortalis.*
49 *Ebrius ſua culpa qui in ebrietate homicidium commiſit indiſtinctè abſtinere debet à miniſterio altaris.*
50 *Dubia res dicitur, ubi ſunt opiniones ex utraque parte probabiles.*
51 *Opinio tutior in foro pœnitentiali, vel quaſi ex præcepto eligenda eſt tam in dubio facti, quàm juris etiam abſoluti, ubi vertitur peccati periculum.*
52 *Irregularitatis inſtituendæ cauſa quæ fuerit.*

1 Si *conſtiterit*. Legitur variè, ſed ſecundum intellectum quem communem dicit Marian. Socin. hoc intendit: Presbyter ebrioſus Miſſam celebrans ante ebrietatis digeſtionem, beneficio privandus eſt, & officio. Ego verò arbitror hanc lecturam non poſſe ſuſtineri, ut dicam infrà *in 2 notab.* unde ſic ſumo textum: Presbyter in potatione pernoctans, & Miſſam celebrans, officio, & beneficio privari debet. Hoc dicit. Dividitur in duas partes. In prima inſtruit Judicem, quando ſit contra actorem pronuntiandum. In ſecunda, quando pro actore contra reum, ibi, *Cæterùm*.

2 Nota primò, Presbyterum, qui inter paſtum, aut potum ſumptum, & Miſſæ celebrationem non dormit, præſumi celebraſſe ante digeſtionem, & ſic non jejuno ſtomacho, ſecundùm gloſ. *in verb. Dormitione*, & Marian. Soccin. *nu.6. in 3. notab.* quod fieri non debet, *ut in cap. Sacramenta, de conſecr. diſt. 1. & in cap. Liquido, de conſecr. diſt. 2.* Concilium Conſtantienſe *ſeſſ. 13.* Quod enim li-
3 cuit olim in die Cœnę communicare ſtomacho non jejuno, *ut in d. cap. Sacramenta*, quod eſt Concilii Carthaginenſis III. *cap. 29.* procedit ſecundùm conſuetudinem aliquando apud aliquos obſervatam, ut in repræſentationem Dominicæ Cœnæ illo die à non jejunis corpus Chriſti ſumeretur, Quem morem dicuntur retinuiſſe Corinthii, & diu poſteà ſervarunt Eccleſiæ Alexandrinæ, Ægypti, & Thebaidos. Sed nunc hoc abrogatum eſt, ut notat gloſſ. ibi, *in ver. excepto*: & declarat S. Thomas *in 3. part. qu. 80. art. 8. ad 3.* nec eſt ſervandum, imò eſt mortale ſecundùm Petr. de Palude apud Silveſt. *in ver. Euchariſtia 3. num. 8.* Placuit enim Spiritui ſancto, ut in honorem tanti Sacra-
4 menti in os Chriſtiani priùs Dominicum corpus intraret quàm cæteri cibi, & per univerſum orbem mos iſte ſervatur, ut legitur *in d. cap. Liquido*. Alias rationes ſubjicit S. Thomas *d. art. 8. in corp. & in 4. ſent. diſt. 8. q. 1. art. 4. quæſt. 1.* Abrogatio prædictæ conſuetudinis habetur etiam in canone 29. Synodi Trullanæ *tom. 5. Concil. pag. 350. col. 1.* Lutetiæ Pariſiorum. Sed horum canonum quæ, & quanta ſit authoritas, vide *eodem tom. 5. pag. 311.* Verumtamen quod ſpectat ad præſumptionem indigeſtionis, de qua ſuprà, ut dicit Marian. Socin. *loc. cit.* conſiderari debet diſtantia temporis, & qualitas, & quantitas ſumpti cibi, vel potus, & diſtantia jejunii præcedentis. Poſſet enim eſſe tam modicæ quantitatis, aut tam facilis digeſtionis, ut Presbyter brevi digeſſiſſe præſumeretur. Sed de hoc dicam pleniùs in ſecundo notab. præſertim *num. 17.*

Secundò nota, Presbyterum propter ſolam ebrietatem 5
non eſſe privandum beneficio: nam textus præcipit inquiri non tantùm de ebrietate, ſed etiam an celebraverit non præmiſſa dormitione; & ſic alterum non ſufficit ſecundùm Abb. qui ampliùs dicit ebrietatem, ſi rara fuerit, non eſſe peccatum mortale, ut in *c. Unum orarium, §. Nunc autem, verſ. aliàs ea demum, & verſ. Ebrietas, 25. diſt.* & cum tranſeunt Marian. Socin. *n. 5. in ſecundo notab.* & Felin. *itidem in 2. notab. n. 2.*

Sed tu adverte, quia in his dictis Abbatis, & Doctorum 6
in ſumma hujus textus implicantur quatuor propoſitiones, quæ videntur omninò falſæ. Primò enim ſupponunt DD. hanc decretalem loqui de Presbytero ebrioſo, id eſt de eo, qui eſt in conſuetudine ſe inebriandi: talis enim dicitur propriè ebrioſus ſecundùm Bald. *in cap. A crapula, num. 1. ſupra de vita, & honeſt. Cleric.* qui alibi dicitur ebrietati deſerviens, ut in *cap. Epiſcopus, 35. diſt.* & ibi poſt Hugon. declarat Archid. *nu. 1. in verſ. Deſervien,* Turrecr. *num. 12.* & Præpoſ. *num. 3. verſ. Quæro an iſti clerici.* Sed hoc eſt falſum, quia hæc decretalis nuſquam loquitur de ebrioſo, ſed de vinolento, qui in taberna pernoctavit, id eſt per totam noctem potando, & ſe inebriando vigilavit, ut explicat Hoſt. *num. 2. in ver. Pernoctaverit:* unde ad incurrendam hanc pęnam ſatis eſt, ut ſemel tantùm pernoctaverit in potatione, & manè non præmiſſa dormitione Miſſam celebraverit, prout revera intelligunt DD. licèt incautè ſummaverint textum in Presbytero ebrioſo.

Deindè ſupponunt Doctores, ebrietatem ſi rara ſit non 7
eſſe peccatum mortale, quòd ſimiliter non benè dicunt, quia ebrietas dummodò ſit cognita, & ſic voluntaria, licèt non ſit aſſidua, ſemper ſecundùm ſe eſt mortale peccatum, ut docet S. Thomas in *2. 2. q. 150. art. 2.* Archid. Turrecr. & omnes in *cap. Sexto die, 35. diſt.* & dixi plenè in *d. c. A Crapula à num. 24. uſque ad num. 33. de vit. & honeſt. Clericor.* ubi oſtendi Canoniſtas ibi, & hic fuiſſe lapſos in intellectu dicti §. *Nunc autem*: & hinc exiſtimo factum eſſe, ut Jo. Andr. & omnes intellexerint hunc text. in ebrioſo, quia ſcilicet in ea fuerunt opinione, ut ebrietas eſſet tantummodò peccatum veniale, niſi eſſet aſſidua; quod tamen eſt falſum, ut ibi dixi. Tertiò Doctores ſupponunt Presbyterum non incidere in hanc pęnam, niſi celebrationem Miſſæ præceſſerit ebrietas; quod ſimiliter non eſt verum, ſi intelligatur de ebrietate, prout parit exilium mentis, & privat uſu rationis.

Non enim poteſt contingere hic caſus, ut Presbyter ſit 8
ebrius, & non pręmiſſa digeſtione Miſſam celebret, ſecundùm lecturam quam Marian. Soccin. dicit communem, 9
quia vino ſepultus ignorat quid loquatur, *cap. Sanè, 15. q. 1.* & ita hæc Conſtitutio lata eſſet ſuper impoſſibili, contra *cap. Erit autem lex, 4. diſt.* Ebrietas ergo de qua Doctores loquuntur, non eſt accipienda, prout ſignificat alienationem mentis contingentem ex immoderato uſu vini, ſed pro ipſo actu immoderatæ potationis, ſecundùm diſtinctionem S. Thom. in *2. 2. q. 150. art. 1.* Loquitur enim hìc textus de Sacerdote non ebrio, ſed vinolento. Quartò & 10
ultimò ſupponunt Doctores inter potum aſſumptum, & celebrationem Miſſæ debere intercedere dormitionem, ita ut aliàs præſumatur indigeſtus, & non jejunus, ut dixi ſupra in primo notab. Quod itidem non eſt verum indi- 11
ſtinctè: nam ut inquit D. Thomas *in 3. part. quæſt. 80. art. 8. ad ſecundum*: *Cum dicitur quòd hoc Sacramentum prius quàm alii cibi debet in os Chriſtiani intrare, non eſt intelligendum abſolutè reſpectu totius temporis: alioquin qui ſemel comediſſet, vel bibiſſet, nunquam poſſet hoc Sacramentum acci-*

accipere, ſed eſt intelligendum quantum ad eundem diem: &
licèt principium diei ſecundum diverſos diverſimodè accipia-
12 *tur, nam quidam à media nocte, quidam ab ortu ſolis diem*
incipiunt (de quibus vide gloſſam primam in l. More Roma-
no, ff. de fer.) Eccleſia tamen Romana diem à media nocte
incipit; & ideo ſi poſt mediam noctem aliquis ſumpſerit ali-
quid per modum cibi, vel potus, non poteſt eadem die hoc ſu-
13 *mere Sacramentum: poteſt verò ſi ante mediam noctem: nec*
refert, utrum poſt cibum, vel potum aſſumptum dormierit, aut
etiam digeſtus ſit quantum ad rationem præcepti: refert au-
tem quantum ad perturbationem mentis quam patiuntur ho-
mines propter inſomnietatem, vel indigeſtionem, ex quibus
ſi mens multùm perturbetur, homo redditur ineptus ad ſum-
ptionem hujus Sacramenti. Hæc S. Thomas, & ſequitur S.
14 Antoninus apud Silveſtr. *in verb. Euchariſtia, 3. q. 7. num. 9.*
dicens non impedire, ſcilicet neceſſariò, etſi de congruo
quòd quis poſt cibum non dormierit, aut non ſit facta dige-
ſtio, dummodò poſt noctem mediam non comederit, aut
biberit, etiamſi comediſſet, aut bibiſſet poſt matutinum, cum
dicitur ſerò, licèt non multùm liceat poſt illud bibere, &
multo minus comedere, niſi neceſſitas urgeat. Nec obſtat
15 ſecundum Petrum de Palude apud Silveſt. *ubi ſupra*, hæc
Decretalis, ubi qui pernoctavit in taberna ſine ſomno, pri-
vatur Eccleſia, quia cùm in taberna apponatur vinum, ve-
riſimiliter poſt mediam noctem bibit, & celebravit; & ſic
eſt præſumptio juris, contra quam, ut ipſe dicit, non ad-
mittitur probatio, vel ſaltem cui ſtatur quamdiù contra-
rium non probetur.

16 Ex his omnibus cùm quæritur, an ſit puniendus Sacer-
dos, qui poſt cibum, vel potum aſſumptum non præmiſ-
ſa dormitione celebravit, perſtringendo dicta Theologo-
rum, & Canoniſtarum, ego arbitror tres caſus eſſe diſtin-
guendos.

Primus eſt, cùm certum eſt Presbyterum ſumpſiſſe ci-
bum, vel potum poſt mediam noctem, & manè celebraſ-
ſe; & hoc primo caſu abſque dubio eſt puniendus. Ratio
eſt, quia accipiendo diem prout accipit Eccleſia Romana,
Corpus Chriſti non fuit primus cibus, qui pro illa die intra-
vit in os ipſius, ut præcipitur *in d. cap. Liquido, de conſe-*
crat. diſt. 2. & ſic non jejunus celebravit, contra text. ibi,
17 *& in d. cap. Sacramenta, de conſecr. diſt. 1.* Nec verum
eſt, quod ait hìc Mar. Soc. *in 3. notab.* videlicet conſideran-
dam eſſe quantitatem, & qualitatem cibi, vel potus, &
intervallum temporis: imò enim ſive cibus, & potus ſit
multus, ſive modicus, & ſive ſit difficilis, ſive facilis di-
geſtionis, indiſtinctè ſi fuerit aſſumptus poſt mediam no-
ctem impedit celebrationem Miſſæ, etiamſi non nutriat,
& fuerit aſſumptus per modum medicinæ, ut declarat San-
ctus Thomas *in 4. diſt. 8. quæſt. 1. art. 4. quæſt. 2.* Etenim in
reverentiam ſanctitatis hujus Sacramenti inſtitutum eſt, ut
os Chriſtiani ſuſcipientis Corpus Chriſti quaſi novum ad
ipſum ſumendum accedat. Quantalibet autem cibi aſſum-
ptio hanc auſert novitatem, & ideò quælibet cibi ſumptio
impedimentum præbet Euchariſtiæ ſumptioni; ut per
eum: Unde opinio Goffredi, & Joannis aſſerentium ci-
bum prohiberi prout nutrit, & ideò quod ſumitur per
modum medicinæ non impedire miſſæ celebrationem, ut
modicum gingiberis, communiter reprobatur, & eam
confutat Paludan. *in 4. diſt. 8.* & Hervec. relati à Silveſtro
18 *in verb. Euchariſtia, 3. nu. 8. verſ. intellige.* Ratio eſt,
quia ad debitam ſumptionem Dominici corporis non exi-
gitur jejunium Eccleſiæ, quod non ſolvitur, niſi per ſe-
cundam ſumptionem illorum, quæ in cibum, & refectio-
nem de ſe conſueverunt aſſumi; ſed exigitur jejunium na-
turæ, quo dicitur jejunus qui poſt mediam noctem nihil
cibi, aut potus etiam per modum medicinæ aſſumpſit. Ita
S. Thom. *loc. cit. in reſp. ad 2. & in 3. p. 2. q. 80. a. 4.* Al-
bert. Magnus, & alii, quos cit. Silveſt. *ubi ſup.* Crede-
rem tamen non incidere in pœnam hujus Canonis Presby-
terum, qui electuarium ſumeret, aut modicum vini degu-
ſtaret illicò poſt mediam noctem, & manè miſſam ce-
lebraret, quia hic textus loquitur de Presbytero vinolen-
to, qui in taberna pernoctavit, id eſt qui in potatione to-
19 tam noctem inſumpſit, ſecundùm Hoſt. hìc *num. 2.* Perno-
ctare enim noctem totam ſignificat, *ut l. Urbana, §. Per-*
noctare, ff. de verbor. ſignific. & notat gloſſa *in verb. Per-*
noctaverit: quæ verba huic non adaptantur; & conſequen-
ter nec diſpoſitio *l. Ita autem, §. Geſſiſſe, ff. de adminiſtr.*
tutor. l. 4. §. Toties, ff. de damno infecto. Et quamvis hic
celebrando ſit in culpa, tamen pęna privationis beneficii,
de qua hìc, non videtur tali delicto commenſurari, *ad*
cap. Ad ſi clerici, de adulter. & hoc caſu ſalvari poteſt con-
ſideratio Mariani Socini, quòd attendi debeat qualitas,
& quantitas ſumpti cibi, & intervallum inter cibum aſ-
ſumptum, & celebrationem, & quod notat gloſſ. *in d. cap.*
Sacramenta, in verb. A jejunis, de conſecr. diſt. 1. dum
firmat jejunum dici celebrata, id eſt abſoluta digeſtione,
unde an habeat locum pęna privationis necne, arbitrio ju-
dicis relinquendum erit.

Secundus caſus eſt, cum è contra certum eſt Presbyte- 20
rum ſumpſiſſe cibum, vel potum ante mediam noctem,
non autem poſt; & hoc caſu etiamſi non præmiſſa dormi-
tione, vel digeſtione miſſam celebraverit, non eſt culpabi-
lis, nec puniendus, quia dicitur jejunus pro illa die ſecun-
dùm jejunium naturæ, juxta ſententiam D. Th. & aliorum,
de quibus ſupra. Neque hoc caſu locum habet hæc Decre-
talis, quia qui cibum, aut potum ſumpſit duntaxat ante
mediam noctem, non dicitur in potatione pernoctaſſe,
prout requiritur ad inquirendam hanc pęnam, ut proximè
dictum eſt.

Tertius caſus eſt, cùm dubium eſt, an Sacerdos cibum, 21
vel potum ſumpſerit ante, vel poſt mediam noctem; &
tunc ſubdiſtingue? nam aut pernoctavit in taberna, aut
non; ſi pernoctavit, præſumitur bibiſſe etiam poſt me-
diam noctem: unde niſi probaverit contrarium, punien-
dus erit ut hic; & in hoc tertio caſu propriè loquitur hæc
Decretalis. Conſtito enim de vinolentia, & de pernocta-
tione in taberna, hinc deducitur præſumptio, quod totam
noctem in potando inſumpſerit, & ita celebraverit non je-
junus, ſecundum Petrum de Palude, & Silveſtrum ſupra
citatos. Aut non pernoctavit in taberna, & tunc in du-
bio non præſumitur comediſſe, vel bibiſſe poſt mediam
noctem, niſi hoc probetur: neque hoc caſu intrat pęna,
de qua hìc. Patet, quia textus mandat copulativè incurri
de tribus, primo de vinolentia Presbyteri, ſecundo quòd
pernoctaverit in taberna, tertio quòd miſſam altera die ce-
lebraverit: ergo in dubio non ſufficit ſola probatio vinolen-
tiæ in genere ſine circumſtantia temporis, quia ex illa co-
gnoſci non poteſt, an presbyter potaverit ante, vel poſt
mediam noctem; ſed requiritur probatio, quòd pernocta-
verit in taberna: ex hoc enim reſultat ſufficiens probatio
per juris præſumptionem, quòd etiam poſt mediam noctem
potaverit, & ſic celebraverit non jejunus; & ita intellige
hanc Decretalem.

QUÆRO, an ebrietas ſit peccatum.

Solutio: (Ebrietas poteſt dupliciter accipi, uno modo 22
prout ſignificat ipſum defectum hominis, qui accidit ex
multo vino potato: ex quo fit, ut non ſit compos rationis;
& ſecundum hoc ebrietas non nominat culpam, ſed defe-
ctum pęnalem conſequentem ex culpa. Alio modo ebrie-
tas poteſt nominare actum quo quis in hunc defectum inci-
dit, qui poteſt cauſare ebrietatem dupliciter. Uno modo ex
nimia fortitudine vini præter opinionem bibentis. & ſic et-
jam ebrietas poteſt accidere ſine peccato, præcipuè ſi non
ex negligentia hominis contingat, & ſic creditur Noe ine-
briatus fuiſſe. *Gen. 9* Alio modo ex inordinata concupiſcen- 23
tia & uſu vini, & ſic ebrietas ponitur eſſe peccatum, & con-
tinetur ſub gula, ſicut ſpecies ſub genere. Dividitur enim
crapula in commeſſationem, & ebrietatem, quæ prohibet
Apoſtol. *ad Rom. 13.* dicens, *Non in commeſſationibus, &*
ebrietatibus.) Ita S. Tho. *in 2. 2. quæſt. 150. art. 1.* Turrecr.
in cap. Sexto die, n. 35. diſt. & Silveſt. *in verb. Ebrietas,*
in princip. Quale autem peccatum ſit ebrietas, an ſcilicet
veniale, vel mortale, dixi latè in *c. A crapula, à num. 24.*
ſupra de vita & honeſt. cleric.

Secundò QUÆRO, quæ ſit pœna ebrii.

Solutio: In foro pęnitentiali pęna eſt arbitraria. *cap.* 24
Menſuram, de pœn. diſt. 1. in foro autem judiciali Eccle-
ſiaſtico olim procedendum erat juxta Canonem Apoſto-
lorum 42. relatum in *c. 1. 35. diſt.* ubi ſic legitur: *Epiſco-*
pus, aut Presbyter, aut Diaconus ebrietati deſerviens, (id
eſt, aſſuetus ſe inebriare, ſecundùm Hug. Archid. Turrecrem.
Præpoſ.) *aut deſinat, aut deponatur: Subdiaconus autem,*
aut Lector, aut Cantor ſimilia faciens aut deſinat, aut com-
munione privetur, ſimiliter & laicus. Item Concilium
Agathenſe *cap. 41.* quod refertur in *c. Ante omnia, ead. diſt.*
ſtatuit Clericum quem ebrium fuiſſe conſtiterit, aut tri-
ginta dierum ſpatio à communione ſubmovendum, aut
corpo-

corporali ſubdendum ſupplicio, id eſt, recipiat quadra-
ginta ictus, ut ibi exponunt gloſſ. Sed an, & quo ordine
Clerici propter ebrietatem poſſint ſubjici verberibus, &
quomodo in prædictis pęnis ſit procedendum, dic ut ibi
per Præpoſ. *num.* 1. Hodie verò contra quoslibet Clericos
ebrioſos, ſeu ebrietati deſervientes ſervanda erit diſpoſi-
tio *d. c. A crapula*; ut ſcilicet, ſi moniti non deſiſtant, ab
25 officio, vel beneficio ſuſpendantur. In foro autem tem-
porali laicus propter ebrietatem nulla pęna tenetur, ſe-
cundùm Marian. Socin. *hic num.* 21. & hæc vera, ſi ebrius
ſteterit in meris finibus ebrietatis; ſed ſi aliud delictum in
ebrietate commiſerit, juxta textum in *l. Omne delictum*,
§. *penult. ff. de re militar.* tunc dicendum, ut in *quæſt. ſe-
quenti*.

26 Ultimò QUÆRO, an qui ſua culpa in ebrietatem in-
cidit, & ebrius exiſtens hominem interfecit, aut mutila-
vit, efficiatur irregularis, necne.

27 Hæc quæſtio proponitur de eo, qui culpa propria effe-
ctus eſt ebrius; nam ſi ſine culpa, putà, quia eo ignorante
alius miſcuit ſal cum vino, vel dentem caballinum, vel
quid ſimile, aut quia ſumpto vino moderatè ignorans il-
lius potentiam præter conſuetudinem, & opinionem con-
traxit ebrietatem, expeditum eſſet hunc non eſſe aliqua
pęna puniendum, nec irregularitatem incurrere, quo-
niam talis nec venialiter quidem peccat, ut docet Sanct.
Thomas, Archid. Turrecrem. & alii citati ſupra *in* 1. *q.*
Jo. à Capiſtrano in dict. *c. A crupula*, *nu.* 7. *&* 8. *de vita
& honeſt. cleric.* & ſic credimus de Noe, *Gen.* 9. & de Loth,
qui commiſit inceſtum, à quo excuſatus eſt ſecundùm
Auguſtin. contra Fauſtum, ut in *c. Inebriaverunt*, 15. *q.* 1.
dicit enim text. Geneſ. 14. *Et ne tunc quidem ſenſerit
quando concubuerit, nec quando illa ſurrexerit*; & ita hunc
non eſſe irregularem, cenſet Mar. Soc. in *c. Ad audien-
tiam*, *nu.* 55. *infra de homicid.* & Covarr. in Clem. *Si fu-
rioſus*, *in* 3. *part. n.* 3. *verſic. Sed quoad irregularitatem*, *eo-
dem tit.* nec quiſquam diſſentit. Dubium igitur reſtringitur
ad eum, qui ſua culpa in ebrietatem incidit; & qui-
dem, ſi dedit operam, ut inebriaretur, & ſciebat ſe con-
ſueviſſe in ebrietate arma ſumere, & homines perſequi,
& percutere, procul dubio efficitur irregularis, quia per
immoderatam potionem dedit operam rei illicitæ, & ad
occiſionem periculoſæ, ex his, quæ ſolent accidere; ita
Mar. Socin. in dict. *c. Ad audientiam*, *nu.* 56. & Covarr.
in dict. Clem. *Si furioſus*, *in* 3. *par. ſub num.* 4. *verſic. Poſ-
ſet quidem vera cenſeri*; & hìc caſus ſimiliter eſt extra omne
dubium.

Major difficultas eſt, quid dicendum in ebrio, qui ex
28 ſimplici culpa in ebrietatem incidit immoderatè bibendo,
& in ebrietate homicidium commiſit. Et quidem S. Tho-
mas *in* 1. 2 *q.* 77. *art.* 7. cui ſubſcripſit Silveſt. *in verb. Ebrie-
tas*, *n.* 5. ſentit abſolutè hunc eſſe irregularem. Ait enim:
*Aliquid eſſe poſſe voluntarium, vel ſecundùm ſe, ſicut quan-
do voluntas directè in ipſum fertur, vel ſecundùm cauſam,
quando voluntas fertur in cauſam, & non in effectum, ut
patet in eo, qui voluntariè inebriatur: ex hoc enim quaſi vo-
luntarium ei imputatur, quod per ebrietatem committit*.
Idem apertiùs firmant Zenzelin. Card. & Imol. in d. Clem.
Si furioſus, *de homicid.* quos ſequuntur Villadiego *de irre-
gular. cap. de percuſſore*, *col.* 11. Silveſt. *in ver. Homicidium*,
3. *q.* 4. *& alii*.

Quibus primò ſuffragatur *cap. Sanè*, *& c. Inebriave-
runt*, 15. *qu.* 1. ubi patet delinquentem in ipſa ebrietate
non eſſe omninò immunem à culpa, nec à pęna.

29 Deindè ſecundùm Mar. Soc. in d. *cap. Ad audientiam*,
num. 57. hoc probat textus expreſſus *in l. Omne delictum*,
ff. de re militari; nam miles cęleſtis militiæ, & miles ar-
matæ militiæ videntur æquiparari, ut *l. Miles*, & ibi no-
30 tatur, *ff. de re judic.* ſed miles armatæ militiæ in ebrieta-
te ſeipſum vulnerans, aut aliàs mortem ſibi conſciſcens à
militia removetur, ut dict. *l. Omne delictum*, §. *pen.* prout
hunc text. in propoſito adducunt etiam *in cap. A crapula*,
de vita & honeſt. cleric. Hoſt. *num.* 8. *in verb. Suſpendatur*,
& Jo. Andr. *num.* 3. *in verb. Beneficio*: ergo & fortiùs mi-
les cęleſtis militiæ, ut eſt clericus, debet deponi ab altaris
miniſterio, & per conſequens videtur in irregularitatem
incidere.

31 Tertiò favet eidem ſententiæ authoritas Ariſtot. 3. *Ethic.
c.* 5. dum docet ebrium mereri duplices maledictiones, vi-
delicet, ut explicat D. Thom. in 1. 2. *qu.* 76. *art.* 4. *ad quar-
tum*, propter duo peccata, quæ committit, ſcilicet ebrie-
tatem, & aliud peccatum, quod ex ebrietate ſequitur.

Similiter, ut ibi Euſtratius refert, Pittacus unus ex ſe- 32
ptem Græcię Sapientibus ebrio delinquenti duplicem pę-
nam infligendam eſſe conſtituit, alteram propter ebrieta-
tem, alteram propter crimen in ebrietate patratum; cujus
rei etiam meminit S. Thom. ubi ſupra, & Covarr. in dicta
Clem. *Si furioſus*, *in* 3. *par. num.* 4. *in fin.*

Sed contrariam ſententiam pluribus conatur tueri idem 33
Covarr. *eod. num.* 4. *in princ. verſ. Supereſt igitur difficul-
tas*.

Movetur primò, quia ebrius, & furioſus æquiparan- 34
tur, *cap. Venter*, 35. *diſt.* ſed furioſus non eſt irregularis
propter homicidium in furore commiſſum, ut in d. Clem.
Si furioſus: ergo nec ebrius. Sed hoc argumentum poteſt
in oppoſitum retorqueri; nam furioſus, qui propria cul-
pa in furorem incidit, irregularis efficitur, ſi in furore ali-
quem interfecerit, aut mutilaverit, ut dixi in dict. *cap. Ad
audientiam*, *num.* 24. *infra de homicid.* ergo & ebrius,
qui ſua culpa incidit in ebrietatem.

Deindè movetur, quia homicidium ebrii proceſſit ab
eo, qui caret uſu rationis: ergo irregularitatem non indu-
cit. At nego conſequentiam, quia irregularitas non con-
trahitur hoc caſu ex eo, quòd homicidium ſit voluntarium
in ſe, ſed quia eſt voluntarium in ſua cauſa propter culpam
præcedentem, ut ex mente D. Thomæ ſuperiùs dictum
eſt, & patebit infra *num.* 36. 37. *&* 38.

Movetur tertiò, quia ebrius non punitur propter ho- 35
micidium commiſſum, ſed propter ebrietatem illam,
quæ graviori pęna eſt digna propter circumſtantia ho-
micidii, cui cauſam præbuit: quod videtur cenſiſſe D. Bo-
navent. *in* 2. *ſent. diſt.* 22. *art.* 1. *quæſt.* 3. dum ait; *Nec fu-
rioſum, nec ebrium, quamvis uterque illorum ſit ſua culpa
uſu rationis privatus, poſſe committere novam culpam; ſed
omne malum, quod durante furore, vel ebrietate factum
fuerit, eſſe circumſtantiam, quæ aggravat ebrietatis, aut
furoris peccatum*: quem locum citat etiam Alphonſus à
Caſtro tenens hanc opinionem *lib.* 2. *de poteſt. leg. pœnal. ca.*
14 *verſ. Prima principalis concluſio*.

Verùm hoc argumentum eò tantùm ſpectat, ut oſten- 36
dat delictum in ebrietate, vel furore commiſſum non con-
ſtituere novam ſpeciem peccati, ſed eſſe circumſtantiam
peccati præcedentis, quod & nos fatemur; quia volunta-
rium eſt de ratione intrinſeca peccati actualis, *cap. Majo-
res*, §. *verum*, *de Baptiſ.* nec poteſt eſſe voluntarium in
eo, qui caret uſu rationis. Sed non eſt bona conſequen-
tia: homicidium in ebrietate commiſſum non eſt nova ſpe-
cies peccati, quia non eſt voluntarium; ergo ex illo non
contrahitur irregularitas. Ratio eſt, quia ad irregularita-
tem, quæ non eſt peccatum, ſed pęna peccati, non requi-
ritur, ut delictum ipſum ſit voluntarium in ſe, ut requiri-
tur ad eſſe peccati; ſed ſatis eſt, ut culpa præceſſerit, ut op-
timè explicat D. Thomas *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 4. *ad* 2. ait
enim: *Effectus conſequens, qui peccatum aggravat, jam in
actu præceſſit, velut in cauſa; & ideò quando commiſſum
eſt, totam ſuam quantitatem habuit, & ex effectu conſequen-
ti non accreſcit aliquid quoad culpæ rationem, etſi accreſcit
quoad pœnam accidentalem*. Hæc S. Thomas, quem ſe- 37
quitur Silveſt. *in verb. Ebrietas*, *num.* 5. Id quod patet
apertiſſimè in omni homicidio caſuali, & præter intentio-
nem commiſſo: illud enim non poteſt dici peccatum ho-
micidii, cùm voluntarium non ſit, quia ignorantia, & er-
ror, perindè ac furor, & ebrietas excludunt conſenſum,
cap. Quamvis, 38. *diſt. leg. Cum Aquiliana*, *ff. de tranſact.
l. Sed hoc ita*, *ff. de aqua plu. arcen. l. Non idcirco*, *Cod. de
jur. & fact. ignor.* quia voluntas non fertur, niſi in præco-
gnitum, ut patet in 3. *de Anima comm.* 39. imò nil magis
contrarium conſenſui, quàm error, *l. Si per errorem*, *ff.
de juriſ. omn. judic.* & tamen jura paſſim clamant ex homi- 38
cidio caſuali ignoranter, ſeu per errorem commiſſo irre-
gularitatem induci, quoties culpa, vel negligentia præceſ-
ſit caſum, ut in *cap. Continebatur*, *cap. Suſcepimus*, *&
cap. Ad audientiam*, *infra de homicid. cum ſexcentis ſi- 39
mil.* Sicut etiam dormiens uſu rationis caret, non ſecùs,
ac furioſus, infans, vel ebrius, ut in dict. Clem *Si furio-
ſus*, *de homicid.* & tamen ſi in ſomniis filium in lecto ſuf-
focaverit, irregularis efficitur propter culpam, vel negli-
gentiam, quæ homicidium præceſſit, ut eſt textus *in cap.
Quæſitum*, & ibi DD. *de pœnit. & remiſſ. cap. Conſuluiſti*,

2. *q.*

2. *q.* 5. *c. fin.* cum ibi notatis, *de iis, quæ fil. occider.* plenè Silveſt. *in verb. Homicidium, ſecundo num.* 15. *in* 23. *quæſt.* Itaque licèt homicidium ebrii non ſit peccatum ab ebrietate diſtinctum, ſed circumſtantia ebrietatis; ſemper tamen ex illo incurritur irregularitas, ſi præceſſit culpa, ſicut incurritur ab ignorante, ſeu errante, vel dormiente, licèt in his quoque homicidium propter defectum eo ſenſus non ſit nova ſpecies culpæ, ſed circumſtantia culpæ præcedentis.

40 Movetur quartò idem Covarruvias, quia ebrietas non eſt cauſa proxima, nec immediata occiſionis, ſed cauſa mediata, & remota, *arg. c. Quia diverſitatem, de conceſſ. præben.* nam culpa fuit cauſa ebrietatis, ebrietas verò cauſa occiſionis. Sed hæc quoque ratio infirma eſt, quia ad contrahendam irregularitatem non requiritur, ut quis præbuerit cauſam proximam, ſeu immediatam homicidio; ſed ſatis eſt, ut præbuerit remotam, quando dabat operam rei illicitæ, ſi cauſa fuerit aliquo modo ad homicidium ordinata, *cap. Continebatur*, ſecundùm unum intellectum, *& cap. Suſcepimus, de homicid.* & eſt communis regula in materia irregularitatis, ut dixi in *c. Ad audientiam, num.* 19. *&* 33. *eod. tit.*

41 Quid dicendum? Cogitabam opiniones poſſe conciliari fœdere diſtinctionis: Dupliciter enim ex ſimplici culpa poteſt aliquis in ebrietatem incidere ex mente S. Thomæ *in* 2. 2. *q.* 150. *art.* 2. Uno modo cùm percipit uſum vini eſſe immoderatum, non tamen æſtimat inebriare potentem, & ita ex inordinata concupiſcentia, & uſu vini contingit ei ebrietas præter intentionem, & conſuetudinem: & hoc primo caſu exiſtimo hunc eſſe immunem ab irregularitate, ſi contracta ebrietate aliquem occidat, aut mutilet.

42 Moveor, quia in homicidio hujuſmodi conſiderari poſſunt tres actus. Primus eſt ipſa potatio, ſecundus ebrietas, tertius hominis occiſio. In primum actum dumtaxat hoc caſu fertur voluntas directè, nempè quia talis tantùm voluit bibere vinum immoderatè. In ſecundum fertur voluntas indirectè, & per accidens. In tertium verò, id eſt in occiſionem, aut nullo modo nec per ſe nec per accidens fertur voluntas, aut per accidens quidem,
43 ſed valdè remotè. Atqui ex cauſa valdè remota, & ad homicidium non ordinata, irregularitas non contrahitur etiam ab illo, qui dabat operam rei illicitæ, ut eſt caſus in *cap. Exhibita, infra de homicid.* ubi puer, qui ludens lapidem jecit in alium puerum, ut timorem illi incuteret, & ſic dabat operam rei illicitæ non contraxit irregularitatem ex eo, quòd ille à projecto lapide non percuſſus corruens, & capite illiſus ad petram ex aliorum incuria objit, ut ibi deciditur, & latiùs probavi in *cap. De cætero, num.* 13. *eod. tit.* & in hoc primo caſu ſalvari poteſt opinio Alphonſi à Caſtro, & Covarr. ut ipſemet videtur declarare in dict. Clem. *Si furioſus, part.* 3. *nu.* 4.
44 *verſ. Tandem quartò*; & ita etiam intelligi poteſt, quod docuit Ariſt. 2. *Et hic.* In ebrietate oportet veniam habere: & quod habetur in *l. Omne delictum*, §. *Per vinum, ff. de re milit.* videlicet per vinum, aut laſciviam pios clementiùs eſſe puniendos.

45 Et quod ait Bald. in *c. A crapula, num.* 3. *ſupra de vita & honeſt. cleric.* id eſt delinquentes per ebrietatem non dici ſtudiosè delinquere, ſed impetuosè; & ideò mitiùs puniendos eſſe, juxta text *in l. Reſpiciendum*, §. *Delinquunt, ff. de pœnis*, idque Judicis arbitrio relinqui tradiderunt Roman. *in leg.* 1. *num.* 9. *ff. de verborum obligat.* Dec. in *cap.* 1. *in fine, de teſtibus*, & alii apud Menoch. *de arbitr. judic lib.* 2. *cent.* 4. *caſu* 326. & hunc venialiter tantùm peccare docuit S. Thomas prællegatus *in* 2. 2. *quæſt.* 150. *artic.* 2.

Alio modo poteſt quis in ebrietatem incidere, cùm advertit potum eſſe immoderatum, & inebriantem, & tamen vult magis ebrietatem incurrere, quàm à potu abſtinere, & ſic voluntariè inebriatur, & factus ebrius hominem occidit, aut mutilat; & hunc non auderem excuſare ab irregularitate, quia ejus voluntas proximius accedit ad homicidium, quam in primo caſu. In illo enim ſolus potus fuit voluntarius, ex potu verò præter intentionem contigit ebrietas, & ex ebrietate homicidium. In hoc verò non tantum potus fuit voluntarius, ſed etiam ebrietas, ex qua immediatè homicidium proceſſit. Unde hìc fuit illata culpa, & dedit cauſam proximam homicidio, aut remotam quidem, ſed tamen ad homicidium ordinatam, quæ ſufficit ad incurrendam irregularitatem, 46
ſecundum Marian. Socin. in *cap. De cætero, num.* 9 & ibi 47
dixi *num.* 16. *de homicid.* Præcognoſcere enim debuit, & potuit facilè poſſe contingere, ut in ebrietate aliquem percuteret, vel offenderet; quia plures injuriantur ebrii, quàm ſobrii, ut patet per Philoſoph. 2. *Politicor.* & per D. Thomam *in* 1. 2. *qu.* 76. *numer.* 4. *ad* 4. *in fin.* & Bald. *in l.* 1. *num.* 40. *C. Unde vi.* Et propterea *Proverb.* 10. dicitur, *tumultuoſa ebrietas*, ut in *c. Luxurioſa*, 35. *diſt.* alii legunt *contumelioſa*, ut Jo. à Capiſtr. in *c. A crapula, in* 1. *notab. ſupra, de vita & honeſt. clericor.* Et culpam mortalem eſ- 48
ſe ſe ſcienter inebriare, probat S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 150. *d. art.* 2. Abb. Antiq. in dict. *c. A crapula, numer* 3 per textum in *cap. Nullus, de conſecr. diſt.* 5. Navarr. *in Manuali cap.* 23. *num.* 121. & dixi latiſſimè in eod. *cap. A crapula, à num.* 24. & in hoc ſecundo caſu procedit opinio ejuſdem D. Thom. *in* 1. 2. *q.* 77. *art.* 7. loquitur enim expreſsè de illo, qui voluntariè inebriatur.

Cæterùm in practica arbitror indiſtinctè ebrium homi- 49
cidam debere ſe irregularem reputare, & abſtinere à miniſterio altaris, hoc præcipuo fundamento, quia cùm in hoc articulo ſint ex utraque parte authoritates, & rationes probabiles, hinc ſtatus rei dubius conſtituitur, ut patet in 1. *Topicor. cap.* 9. *in princ.* ubi problemata ideircò dicuntur dubitationem habere, quia de utriſque ſunt ratio- 50
nes ſuaſibiles; & latiſſimè probavi in *cap. Ne innitaris, à nu.* 125. *uſque ad nu.* 171. *de conſtit.* In dubio autem non tantùm facti, ſed etiam juris, tenetur quis ex præcepto in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentiali amplecti partem tutiorem, præſertim in materia irregularitatis, ut ſi- 51
militer probavi in eod. *cap. Ne innitaris, à num.* 71. *uſque ad num.* 229. ubi etiam oſtendi falſam eſſe differentiam, quam nonnulli ex recentioribus Theologis ſubtiliter excogitarunt inter dubium juris abſolutum, & dubium juris, & perſonæ ſimul.

Accedit, quòd vix poſſet eſſe ſine ſcandalo, ut ebrius 52
ex immoderato uſu vini hodie homicidium committeret, & cras nulla prævia diſpenſatione miniſtraret in altari corpus, & ſanguinem Chriſti; & cauſa inſtituendæ irregularitatis, ſecundùm Laud. & Card. in Clem. 1. *num.* 2. *in* 18. *quæſt. de homicid.* fuit horror, & ſcandalum inde oriens, quia abominabile eſt, ut qui intinxit manus in ſanguinem humanum, offerat ſanguinem, & hoſtiam immaculatam Deo. De quo tamen vide per Marian. Socin. in dict. *cap. Ad audientiam, num.* 66. *de homicid.*

DE

DE ACCUSATIONIBUS.

Innocentius III. In Concilio generali.

CAPUT XXIV.

QUaliter & quando debeat Prælatus procedere ad inquirendum, & puniendum ſubditorum exceſſus, ex auctoritatibus novi & veteris teſtamenti colligitur evidenter: ex quibus poſtea proceſſerunt canonicæ ſanctiones: ſicut olim apertè diſtinximus, & nunc ſacri approbatione Concilii confirmamus. Legitur enim in Euangelio, quòd villicus ille, qui diffamatus erat apud dominum ſuum, quaſi diſſipaſſet bona ipſius, audivit ab illo: Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ: jam enim non poteris ampliùs villicare. Et in Geneſi Dominus ait: Deſcendam, & videbo, utrùm clamorem, qui venit ad me, opere compleverint. Ex quibus auctoritatibus manifeſtè probatur, quòd non ſolùm cùm ſubditus, verum etiam cùm Prælatus excedit, ſi per clamorem & famam ad aures ſuperioris pervenerit, non quidem à malevolis & maledicis, ſed à providis & honeſtis, nec ſemel tantùm, ſed ſæpè, quod clamor innuit, & diffamatio manifeſtat, debet coram Eccleſiæ ſenioribus veritatem diligentius perſcrutari, ut (ſi rei popoſcerit qualitas) canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis: non tamquam idem ſit accuſator & judex, ſed quaſi denuntiante fama, vel deferente clamore, officii ſui debitum exequatur. Licèt autem hoc ſit obſervandum in ſubditis, diligentiùs tamen eſt obſervandum in Prælatis, qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam. Et quia non poſſunt omnibus complacere, cùm ex officio ſuo teneatur non ſolùm arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, nonnumquam verò ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur. Et ideò ſancti Patres providè ſtatuerunt, ut accuſatio Prælatorum non facilè admittatur, ne concuſſis columnis, corruat ædificium: niſi diligens adhibeatur cautela, per quam non ſolùm falſæ, ſed etiam malignæ criminationi janua præcludatur. Verùm ita voluerunt providere Prælatis, ne criminarentur injuſtè, ut tamen caverent, ne delinquerent inſolenter: contra morbum utrumque invenientes congruam medicinam, videlicet, ut criminalis accuſatio, quæ ad diminutionem capitis, ideſt degradationem intenditur, niſi legitima præcedat inſcriptio, nullatenùs admittatur. Sed cum ſuper exceſſibus ſuis quiſquam fuerit infamatus, ut jam clamor aſcendat, qui diutiùs ſine ſcandalo diſſimulari non poſſit, vel ſine periculo tolerari, abſque dubitationis ſcrupulo ad inquirendum & puniendum ejus exceſſus, non ex odii fomite, ſed charitatis procedatur affectu: quatenùs ſi fuerit gravis exceſſus, & ſi non degradetur ab ordine, ab adminiſtratione tamen amoveatur omninò: quod eſt ſecundùm ſententiam Euangelicam, à villicatione villicum amovere, qui non poteſt villicationis ſuæ dignam reddere rationem. Debet igitur eſſe præſens is, contra quem facienda eſt inquiſitio, niſi ſe per contumaciam abſentaverit: & exponenda ſunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi ſeipſum; & non ſolùm dicta, ſed etiam nomina ipſa teſtium ſunt ei, ut quid, & à quo ſit dictum appareat, publicanda; necnon exceptiones, & replicationes, legitimæ admittendæ, ne per ſuppreſſionem nominum infamandi, per exceptionum verò excluſionem, deponendi falſum, audacia præbeatur. Ad corrigendos itaque ſubditorum exceſſus tantò diligentiùs debet Prelatus aſſurgere, quantò damnabiliùs eorum offenſas deſeret incorrectas. Contra quos, ut de notoriis exceſſibus taceatur, & ſi tribus modis poſſit procedi, per accuſationem videlicet, denuntiationem, & inquiſitionem ipſorum; ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne fortè per leve compendium ad grave diſpendium veniatur: ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & non denuntiationem charitativa monitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio prævenire: illo ſemper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii, ſententiæ quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares perſonas non credimus uſquequaque ſervandum: quæ, cùm cauſa requirit, & faciliùs & liberiùs à ſuis poſſunt adminiſtrationibus amoveri.

SUMMARIUM.

1 *INquirere debet Superior contra ſubditum maxime Prælatum de his tantum, ſuper quibus præceſſit infamia, & numero nono, & undecimo.*

2 *Prælatus diffamatus maximè de dilapidatione poteſt per ſuperiorem compelli ad reddendam rationem adminiſtrationis.*

3 *Secus ſi diffamatus non ſit, & n. ſeq.*

4 *Prælatus in quibus differat à tutore.*

5 *Inquirenda eſt veritas ab eo, contra quem fit inquiſitio, priuſquam à teſtibus.*

6 *Inquiſitio eſt permiſſa non ſolùm cùm agitur ad vindictam publicam, ſed etiam ubi agitur civiliter ad utilitatem Eccleſiæ.*

7 *Inquiſitio in cauſis civilibus eſt permiſſa, ſi ſpectant ad publicam utilitatem principaliter.*

8 *Inquiſitio facienda eſt in loco, ubi quis laborat infamia.*

9 *Ad inquiſitionem ex fama ut procedi poſſit tàm contra ſubditum, quàm contra Prælatum, quæ requirantur.*

10 *Inquiſitio ut fieri debeat, requiritur, ut fama ad aures ſuperioris pervenerit, ut ſufficit, ut pervenerit, ad alios.*

11 *Inquiſitio nec contra Prælatum, nec contra ſubditum fieri poteſt, niſi infamia præceſſerit.*

12 *Epiſcopus non debet contra ſubditum in criminalibus procedere, niſi adhibitis ſecum Canonicis Eccleſiæ Cathedralis.*

13 *Epiſcopus in cauſis criminalibus non tenetur ſequi conſilium Capituli, ſed ſatis eſt, ut illud requirat.*

14 *Sed de conſuetudine procedunt Epiſcopi ſoli ſine Capitulo, & valet talis conſuetudo.*

15 *Et quid ſi Capitula ſint exempta.*

16 *Judex in judicio inquiſitionis locum accuſatoris non tenet.*

17 *Fama in inquiſitionis judicio tenet locum accuſatoris, & num. 69.*

18 *Inquiſitio an ſit remedium ordinarium, vel extraordinarium, & n. ſeq.*

19 *Inquiſitio jam incepta ceſſat ſuperveniente accuſatore.*

20 *Prælati ſunt poſiti tamquam ſignum ad ſagittam.*

21 *Prælatus malus timet bonum ſubditum.*

22 *Prælati cùm teneantur ſubditos arguere, & increpare, odium multorum incurrunt, & n. 27.*

23 *Criminoſus primò eſt arguendus, ſecundo increpandus, tertio ſuſpendendus, quarto excommunicandus, quintò deponendus.*

24 *Morbis variis parare varias medicinas oportet.*

25 *Accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio.*

26 *Fallit in quinque caſibus, remiſſivè.*

27 *Inquiſitio non ita facilè eſt facienda contra Prælatum, ſicut contra ſubditum.*

Contra Prælatum requiritur infamia, quæ ſine ſcandalo diſſimulari non poteſt, vel ſine periculo tolerari, ibid. & n. 47.

28 *Inquiſitio quando fit contra aliquem, debet ille eſſe præſens.*

29 *In inquiſitione quis ordo ſit ſarvandus.*

30 *Inquiſitio ſi primò fieret, & poſteà traderentur Capitula nihil ageretur.*

31 *Quod procedit in inquiſitione ſpeciali, ſecus in generali, in qua non dantur capitula.*

32 *Proceſſus inquiſitionis non traditis reo capitulis valet, ſi non opponatur.*

33 *Confeſſionem ſuam inquiſitus non poteſt impugnare ſub prætextu, quòd capitula ſibi tradita non fuerint, vel infamia non præceſſerit.*

34 *Judex quot modis procedere poſſit ſuper crimine, & n. ſeq.*

35 *Sententiæ forma in quolibet procedendi modo ſequi debet juxta formam judicii, & n. 79.*

36 *In Romana Curia agitur de crimine duobus modis.*

37 *Proceſſus diverſi, quando diverſis modis in diverſis inſtantiis facti ſunt, & nullus per ſe ſufficit ad condemnationem, an poſſint ſimul cumulari, & n. ſeq.*

38 *Probatio unius modi agendi non facit fidem in alio modo agendi, vel ſuper alio articulo.*

39 *Proceſſus ſuper crimine factus ſuper uno modo agendi, ſi ſit perfectus, non impedit alium procedendi modum.*

40 *Inquiſitio quotuplex ſit, & an in qualibet inquiſitione ſit ſervanda forma hujus capituli, & n. ſeqq. uſq; ad n. 62.*

41 *Inquiſitio generaliſſima quæ dicatur.*

42 *Et quæ inquiſitio generalis.*

43 *Capitula tradi non debent, quando inquiritur ſuper ſtatu Eccleſiæ.*

44 *Inquiſitio ſpecialis quæ ſit, & n. 55.*

45 *Si fiat non ad pœnam imponendam, ſed ex debito officii, non requiritur infamiam.*

46 *Idem ſi fiat ad denuntiationem publici Officialis.*

48 *Probationes ſuper fama, leviores ſufficiunt contra ſubditum, quam contra Prælatum.*

49 *Inquiſitio contra Regularem, ſi fiat ad correctionem, non requirit formam hujus cap.*

50 *Si verò fiat, ut ab adminiſtratione removeatur, ſervanda eſt hac forma quoad quædam, & n. 98.*

51 *Prælati Regulares ex levioribus cauſis ab adminiſtratione removentur, quàm ſæculares, & n. 110.*

52 *Et ſpectanda eſt conſuetudo ſpecialis locorum Religioſorum.*

53 *Priores, & officiales minores inſtituuntur, & deſtituuntur pro libito Abbatis etiam ſine cauſa, & n. 102.*

54 *Inquiſitio alia eſt præparatoria, ſeu generalis ad inveniendum delinquentem, alia ſolemnis ad puniendum, quæ à Canoniſtis dicit ſpecialis, & n. 56.*

55 *Inquiſitionis ſpecialis diffinitio.*

56 *Inquiſitionis generalis, & ſpecialis communis practica quæ ſit, & n. ſeq. & n. 60.*

57 *Inquiſitio generalis, quæ fit ad inveniendum delinquentem, non requirit infamiam.*

58 *Inquiſitio generalis tranſit in ſpecialem, quando teſtes in genere interrogati nominant deliquentem in ſpecie, & n. 61.*

59 *Inquiſitio ſpecialis contra certam perſonam ſive ex officio, ſive ad denuntiationem alterius fieri non poteſt niſi infamia præcedente.*

60 *Inquiſitio ſpecialis non præcedente diffamatione eſt nulla nec obſtat contraria conſuetudo.*

61 *Inquiſitio generalis, in qua per teſtes aliquis nominatur, ſine alia fama aperit viam ad ſpecialem inquiſitionē.*

62 *Inquiſitio ſuper crimine, quæ fit ex mero judicis officio, an, & in quo differat ab inquiſitione, quæ fit ad querelam, ſeu denuntiationem partis, & n ſeqq. uſq; ad n. 68.*

63 *Judex inquirens ex mero officio recipit juramentum ab illis, contra quos eſt facienda inquiſitio, ſecus ſi ad alterius inſtantiam.*

64 *Judex procedens ſuper crimine ex officio non tenetur recipere probationes ſuper fama, ſed ſatis eſt, ut de ea ſibi conſtet.*

65 *Judex procedens ad inſtantiam alterius admittit probationes contrarias ſuper bona fama, ſecus quando procedit ex officio.*

66 *Litis conteſtatio fit cum promovente inquiſitionem, quando judex procedit ad denuntiationem.*

67 *Teſtes recipi poſſunt etiam publicatis atteſtationibus, quando judex procedit ex officio.*

68 *Inquiſitionis judicium in quo differat à judicio per viam accuſationis, & per viam denuntiationis, & n. ſeqq. uſque ad n. 84.*

70 *Teſtes in judicio inquiſitionis recipiuntur lite non conteſtata,*

71 *Teſtes admittuntur etiam minùs idonei, quando fit inquiſitio tàm in capite, quàm in membris, & ſuper ſtatu Eccleſiæ.*

72 *Accuſatio, & denuntiatio fit etiam de occultis criminibus dummodò probari poſſint; inquiſitio ſecus.*

73 *Accuſatus ſuper occultis reſpondere compellitur, quia jurat de calumnia.*

74 *Inquiſitus de dilapidatione, interim ab adminiſtratione removetur conſtito de ſuſpicione; ſecus in accuſato.*

75 *Prælatus de gravi crimine inquiſitus, & convictus, ab adminiſtratione totaliter removetur: accuſatus verò deponitur.*

76 *Degradatio accipitùr etiam pro verbali depoſitione.*

77 *Et eſt pœna capitalis.*

78 *Judex in judicio denuntiationis non debet pœnam ordinariam imponere, ſed pœnitentiam compellere, & nu. ſeq.*

79 *Denuntiatio triplex, Evangelica, Judicialis, & Canonica, & in qualibet diverſæ feruntur ſententiæ.*

80 *Inquirentis officium eſt veritatem invenire.*

81 *Denuntiationis finis eſt emendatio fratris: accuſationis vero punitio criminis ad publicam vindictam.*

82 *Accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, denuntiationem charitativa correctio, inquiſitionem clamoſa inſinuatio.*

83 *Monitio in accuſatione, & inquiſitione non requiritur, etiamſi procedatur per inquiſitionem ad denuntiationem alterius.*

84 *Fama qualiter probetur.*

85 *Teſtes ſuper fama interrogati qualiter debeant deponere.*

86 *Fama in criminalibus an aliquem gradum probationis conſtituat, & n. ſeqq.*

87 *Fama eſt ſufficiens indicium ad inquirendum contra eum, qui maleficium commiſit.*

88 *Fama in criminalibus nec ſemiplenam facit probationem, niſi de crimine civiliter agatur.*

89 *Et ſine adminiculis an ſit ſufficiens indicium ad torturā.*

90 *Prælatus an ſtatim lata ſententia ſuper crimine intelligatur ipſo jure privatus dignitate, vel beneficio.*

91 *Sententia lata ſuper crimine quos effectus producat.*

92 *Condemnatus in pœnam, quæ ſtatim aufert libertatem, perdit teſtamenti factionem, ſed non ea, quæ ſibi competunt ratione publici officii.*

93 *Beneficia ejus, qui per ſententiam fuit depoſitus, poſſunt per Epiſcopum alteri conferri.*

94 *Depoſitus ſpoliari poteſt etiam beneficiis, quæ poſſidet in aliis diœceſibus.*

95 *Prælato condemnato an ſtatim liceat electoribus ad electionem alterius procedere.*

96 *Prælatus poſt ſententiam condemnatoriam an remaneat poſſeſſor dignitatis, vel beneficii.*

Infa-

97 *Infamia, quæ ex pœna procedit, evidentior eſt, quam quæ ex ſententia.*

98 *Inquiſitio, quæ formatur contra Regulares, quot habeat ſpecialia.*

99 *Ordo juris in inquiſitione, quæ fit contra Regulares, non eſt ad unguem obſervandus quoad ſubſtantialia judicii: ſecus quoad veritatis probationem.*

101 *Exceptiones tot non recipiuntur contra Regulares, quot contra ſæculares.*

1 Q*Ualiter, & quando, il ſecondo.* Superior contra ſub-
ditum, maximè Prælatum, de his tantùm inquiret, ſu-
per quibus præceſſit infamia: & tunc eum vocabit, arti-
culos ipſi tradet, nomina, & dicta teſtium ei publicabit,
& exceptiones, & defenſiones illius admittet, & ab ad-
miniſtratione removebit illum, ſi appareat graviter deli-
quiſſe. Hic ordo non eſt ad unguem in Regularibus obſer-
vandus. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. Butr. Cardin.
Anchar. Abb. Joan. de Anan. Aretin. Mar. Socc. Felin. &
Bero. Dicebat Hoſtien. Ponuntur hìc auctoritates utriuſq;
teſtamenti, & ipſarum mens, ex quibus colligitur, quali-
ter, & quando, & contra quem, & à quo ſit inquiſitio fa-
cienda, & quis ſit effectus. Cardin. dicebat: Ponit theori-
cam, & practicam inquiſitionis meliùs, quàm alia quævis
lex, vel Decretalis, eamque adeò luculenter repetit Mar.
Socinus, ut Felynus *in princ.* formaliter dixerit; Non tra-
ctabo in iſta Decretali multa, prout requirit ejus fama,
quia per ſolemnitatem repetitionis D. Mariani adeò eſt oc-
cupatus campus, ut exiſtimem ſuperfluum, quod diſtinctiſ-
ſimè tractatum eſt, iterùm revolvere. Dividitur in qua-
tuor partes ſecundùm Petrum de Sampſon. & Abbatem
Antip. Prima dicit; quando inquiſitio ſit facienda. Secun-
da qualiter. Tertia, ad quid. Quarta limitat. Secunda
ibi, *Debet*; tertia ibi, *Ad corrigendos*; quarta ibi, *Hunc
tamen*.

2 Nota primò ibi, *Villicus ille, qui diffamatus erat*. Præ-
latum diffamatum maximè de dilapidatione poſſe per ſupe-
riorem compelli ad reddendam rationem adminiſtrationis:
quod denotatur per verbum *Villicus*, quod denotat Præ-
lationem, ſecundùm Hoſt. *hic num.* 2. & notat Abbas *n.* 4.
3 Mar. Soccin. *num.* 17. & Aretin. *in 4. notab.* ergo à contra-
rio, ſecundùm eos, ſi non ſit diffamatus, non videtur poſ-
ſe compelli; ſed oppoſitum tenet gloſ. *hic in verb. Redde ra-
tionem*: ea ratione, quia Prælatus æquiparatur tutori, &
procurator eſt, non dominus, *cap. 2. ſupra de dolo c. 2. qu.*
4 12. *d.* 1. Et ideò debet reddere rationem adminiſtrationis
ſuæ tamquam Tutor. *l. 2. C. de judic.* Sed poteſt dici aliud
eſſe in tutore, & aliud in Prælato: nam tutor eſt tempora-
lis, & ejus adminiſtratio finitur pubertate, *ut Inſtitut.
Quibus modis tutel. final. per totum*: & ideò tenetur redde-
re rationem finita tutela indiſtinctè, *ut l. Actus, & l. Ad-
verſus ff. de adminiſtrat. tutor. & l. Niſi finita ff. de tutel. &
ration. diſ.* quo fit, ut Gubernatores, & Adminiſtratores
Hoſpitalium & piorum locorum, licèt non ſint ſuſpecti de
dilapidatione, adinſtar tutorum, & curatorum, teneantur
ſingulis annis de ſua adminiſtratione rationem reddere, ut
in Clement. *Quia contingit §. Illi etiam de religioſis domib.*
& in Concilio Tridentino *cap. 9. ſeſſ.* 22. At Prælatus eſt
perpetuus, quia beneficium non poteſt dari ad tempus per
alium, quàm per Papam, ut dicit gloſſ. notab. *in cap. Ve-
niens in verb. Ordinaſti, ſupra de fil. Presbyt.* Item tutor
non poteſt procuratorem conſtituere ante litem conteſta-
tam, *l. Neque C. de procurat.* Secus in Prælato, ut notatur
in cap. 1. ſupra de procurat. Item tutor non utitur bonis pu-
pilli, ſicut Prælatus utitur bonis Eccleſiæ. Item tutela eſt
onus, Prælatura eſt honor, & Prælatus habet liberam, &
generalem adminiſtrationem in bonis Eccleſiæ, & poteſt
donare aliqua bona, ſi hoc habeat conſuetudo: tutor non,
cap. Cæterum de donat. Unde nil mirum, ſi Prælatus
non eſt cogendus reddere rationem, niſi laboret in-
famia, ut hìc per Ant. de Butr. *num.* 23. & Anchar. *n.*
12. & 31.

5 Secundò nota ibi, *Quid hoc audio de te*; Eſſe priùs ex-
quirendum veritatem ab eo, contra quem fit inquiſitio,
quàm à teſtibus; prout fecit iſte dominus; nam ſi puram,
& meram confiteatur contra ſe veritatem, cùm eo mitiùs
eſt agendum, *cap. Innotuit §. Multa ſupra de elect.* nec eſt
opus teſtibus, ut hìc notat gloſſ. 3. in addit. Hoſt. *numer.* 2.
in verb. Redde rationem, Joan. Andr. *num.* 3. Butr. *num.* 5.
verſ. Per hanc Decretalem, & Cardin. *num.* 3. *verſ. Nota
quod antequam*, dicens ita ſervari, ut ante omnia petatur
ab inquiſito de veritate. Et adverte, quia auctoritas novi 6
teſtamenti hìc allegata concernit inquiſitionem faciendam
ſuper crimine dilapidationis; auctoritas autem veteris te-
ſtamenti concernit crimina graviora: ex quibus conjun-
ctim collige ſecundùm Petr. de Anchar. *hic in 5. notab.* Jo.
de Anan. *num. 6. verſ. Nota quod ille numer.* 7. & Aretin.
num. 6. inquiſitionem eſſe permiſſam non ſolùm cùm agi-
tur ſuper rebus Eccleſiaſticis, ne dilapidentur: & ſic ad uti-
litatem Eccleſiarum inquiſitio eſt permiſſa ſingulariter pro
utilitate publica. Unde in cauſis merè civilibus, ſi ſpectant 7
ad publicam utilitatem principaliter, inquiſitio eſt permiſſa,
*in l. Si vacantia C. de bon. vac. & l. Miſſi opinatores C. de
executor. tribut. lib.* 10. imò & quandoque ad utilitatem pri-
vatam permiſſum eſt judici inquirere, ut patet in uſuris, *c.
ad noſtram, il ſecondo, ſupra de jurejurand.*

Tertiò nota ibi: *Deſcendam, & videbo*; Prælatum de- 8
bere deſcendere ad locum, ubi quis dicitur infamatus,
quia ibi meliùs veritas reperitur, ubi aliquis eſt notus,
*cap. Nuſquam de elect. cap. Quoſdam, & cap. Quanto de
præſumpt.* & quia poteſt de criminibus eſſe diffamatus in
uno loco, & non in alio: in loco igitur, ubi eſt infamia,
& non in alio, eſt inquirendum, ut notatur *in d. cap. Ad no-
ſtram, il ſecondo, de jurejur. & in c. Cum deputati de jud.* &
per Anchar. *hic in 6. notab.* & Jo. de Anan. *n. 7. circa finem,
verſ. Nota quod Prælatus.*

Quartò nota in verſ. *Ex quibus auctoritatibus*, tria requi- 9
ſita ad hoc ut ex fama poſſit ad inquiſitionem procedi tam
contra ſubditum, quàm contra Prælatum. Primum eſt,
ut fama, & clamor ad aures ſuperioris devenerit; ſecun-
dum, ut fama non habuerit ortum à malevolis, & male-
dicis, ſed à providis, & honeſtis; tertium, ut non ſemel
tantùm, ſed pluries hæc fama invaluerit, ut in littera, &
notat Butr. *n.* 4. Mar. Soc. *n.* 19. & Aretin. *nu.* 10. Quid au-
tem ſit fama, & de illius ſpeciebus, & requiſitis, & in qui-
bus differant rumor, & fama, egi latiſſimè *in c. Veſtra ſupra
de cohabit. cleric. & mulier.*

Quintò nota ibi, *Utrum clamorem, qui venit ad me*, Butr. 10
demum teneri Prælatum inquirere, quando ad eum perve-
nit diffamatio: facit etiam textus ibi, ad aures ſuperioris:
unde non adſtringitur inquirere, quando fama ſolùm perve-
nit ad alios, ſecundùm Hoſt. *n. 4. verſ. Qui venit ad me*, Butr.
n. 8. & Marian. Soccin. *n.* 18.

Sextò nota ibi, *Si per clamorem, & famam ad aures Su- 11
perioris pervenerit*; nec contra Prælatum, nec contra ſubdi-
tum poſſe ſuperiorem inquirere, niſi infamia præceſſerit, ut
hìc eſt caſus ſecundùm omnes; ſed de hoc latiùs dicam infra
in prima quæſt.

Septimò nota ibi, *Coram Eccleſiæ Senioribus*, Prælatum 12
non debere contra ſubditum in criminalibus procedere; ni-
ſi adhibitis ſecum Canonicis Eccleſiæ Cathedralis: nam ju- 13
riſdictionem aliàs non exercet Epiſcopus ſine conſilio Ca-
pituli, *ut cap. Epiſcopus nullius* 15. *q.* 7. *cap. Novit, & cap.
Quanto de his quæ fiunt à Prælatis*, & hìc notat Butr. *n.* 10.
Cardin. *num.* 7. Abb. *num.* 6. Joan. de Anan. *numer.* 9. Mar.
Soccin. *n.* 24. & 25. Aretin. *in 7. not. & Bero n.* 17. Ergo non
tenetur illius conſilium ſequi, ſed ſatis eſt, ut illud requirat,
& coram Capitulo cognoſcat, *cap. Cum olim, de arbitris*;
nam & textus *in cap. Epiſcopus nullius*, ſolam præſentiam
requirit; & textus noſter dicit. coram Senioribus. Ergo
Epiſcopus poteſt inquirere etiam Capitulo invito, arg. *l.* 14
Coram ff. de verbor. ſignif. Sed hodie, fortè propter ignoran-
tiam Canonicorum, communiter Epiſcopi contra eos præ-
ſcripſerunt, ut ipſi ſoli abſque Capituli conſilio de crimini-
bus inquirant, & juriſdictionem exerceant; & valet talis
præſcriptio, ſeu conſuetudo, ut in c. 3. & ibi gloſ. 1. *de con-
ſuetud. lib.* 6. & probatur *in cap. Irrefragabili, & in c. Pa-
ſtoralis de offic. ordin.* & tenet Abb. Mar. Soc. & Bero. *in lo-
cis ſupracitat.* Fallit in Capitulis, quæ exemptionis privi-
legio, vel alio ſpeciali jure ſe tuentur adverſus juriſdictio- 15
nem Epiſcopi: tunc enim contra Capitulares delinquen-
tes Epiſcopus non poteſt ſolus procedere, ſed ſervata for-
ma à Concilio Tridentino præſcripta *in cap. 6. ſeſſ. 25. de re-
form.* non obſtantibus conſuetudinibus etiam immemora-
bilibus; de quo dic, ut ſcripſi *in d. c. Irrefragabili §. Exceſ-*

ſus

ſus numer. 9. & 10. 10. & 21. de offic. Ordinar.

16 Octavò, nota ibi: *Nam tamquam idem ſit accuſator. & judex*; in judicio inquiſitionis judicem non tenere locum accuſatoris, & hoc ideò, quia alia debet eſſe perſona judicis, alia accuſatoris, *ut cap. Forus infra de verb. ſignif. & cap.* 1. 4. q. 4. ſunt enim hæc officia incompatibilia, ſecundum Cardin. *hic num.* 8. Abb *numer.* 7. Aret. *num.* 11. & Mar. Soccin. *num.* 27. Fama ergò in
17 inquiſitione ſuccedit loco accuſatoris, ut innuit littera ibi: Sed quaſi denuntiante fama, vel deferente clamore, & notant Hoſtien. *n.* 10. *in verb. Deferente.* Joan. Andr. *num.* 13. *in eodem verb.* Butr. *num.* 5. Cardin. *num.* 8. Anch. *num.* 10. Joan. de Anan. *eodem num.* & Bero. *num.* 23. & ita tenere communiter Canoniſtas, affirmat Præpoſitus *in cap. Accuſatione num.* 41. *verſ. Item dixi de crimine* 2. *q.* 8. & poſt eum Julius Clarus *in pract.* § *fin. quæſt.* 6. *poſt princ.*
18 Et ex hoc dicunt aliqui inquiſitionem eſſe remedium, & judicium extraordinarium, quod non concurrit cum
19 ordinario, immò ſuperveniente accuſatore ceſſat inquiſitio jam incepta, ut notat Dynus *in cap. Factum legitimè, vol.* 2. *in fin. verſ. Unde ſunt argumenta de regul. jur. lib.* 6. & Bartol. *in l.* 2. §. *Si ante extraneus num.* 2. *ff. de adulter.* quos ſequitur Anchar. *loco cit.* Hoc tamen requirit altiorem indaginem, & Bald. *in l. Ea quidem num.* 38. *verſ. Quod iſti dicunt Cod. de accuſat.* dicit, inquiſitionem de jure Canonico eſſe auxilium ordinarium; & allegat Innoc. *in c. Dilecto de ſentent. excommun. lib.* 6. ſecus de jure civili, quia licèt fama videatur accuſare, tamen accuſator tenetur ſe inſcribere, *ut l. fin. C. de accuſat.* Sed ſecundùm Canones in inquiſitione ceſſat ſubſcriptio. Ergo &c. Magis tamen communis opinio eſt, etiam ſecundum Canones Inquiſitionis remedium eſſe extraordinarium: & in ſpecie hanc eſſe communem opinionem, atteſtatur Alciatus *in c.* 1. *num.* 14. *de offic. Ordinar.* Hier. *in Apoſtill. ad Angel. de maleſ. in verb. Hæc eſt quædam inquiſitio poſt num.* 80. Decius *in rubr. de jud. num.* 37. & *num.* 43. *verſ. Et quod judicium inquiſitionis*, prout illum refert Boſſius *in tit. de Inquiſitione num.* 17. & Clarus *in pract.* §. *fin. qu.* 3. *verſ. Debes autem ſcire:* & ratio hujus concluſionis eſt, quia de jure communi regulariter quilibet admittitur ad accuſandum, niſi expreſsè prohibitus reperiatur, *l. Qui accuſare, ff. de accuſat.* §. 1 In primis verbis: meritò accuſatio dicitur remedium ordinarium: contra verò judicium Inquiſitionis dicitur extraordinarium, quia de jure communi regulariter judex non poteſt ex officio procedere per viam inquiſitionis, ut dicit gloſ. *in l.* 2. §. *Si publico in ver. Sive accuſatore, ff. de adulter.* quæ in hoc eſt communiter approbata, ut dicit Alber. *in d. l. ea quidem, poſt num.* 4. *C. de accuſat.* prout illum refert Apoſtilla præallegat. ad Angel. *de maleſ. poſt num.* 48. Et hanc opinionem ſequuti ſunt omnes antiqui Doctores, ut inquit Mar. Soccin. *hic nu.* 16. quam etiam dicit communem Raphael Cuman. *conſ.* 136. *circa fin.* quos refert, & ſequitur Clarus *loco citato*: meritò ergo judicium Inquiſitionis dicitur extraordinarium: Vel conciliando opiniones diſtingue, ut hìc per Mar. Soccin. *num.* 89. quicquid tamen ſit de jure, hæc omnia ceſſant ex conſuetudine hujus temporis, ſecundum quam etiam de jure civili permiſſum eſt judici procedere ex officio, & ſic per inquiſitionem, prout de hac generali conſuetudine atteſtatur Gand. *in tit. Quomodo cognoſcatur de maleſ. per inquiſitionem, poſt num.* 6. *verſ. Sed hodie*, quem refert Bald. *in d. l. Ea quidem num.* 137. *circa fin. verſ. Alii dicunt, C. de accuſat.* Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de inquiſ.* §. *Quando autem in princ.* ubi dicit, judices fori ſæcularis facere ſibi regulam inquirendi de quolibet maleficio: & alii plures congeſti à Julio Claro *d. quæſt.* 3. *verſ. Sed certè*. Unde ſtante hac conſuetudine, facienda eſt concluſio in contrarium, ideſt, inquiſitionem remedium eſſe ita ordinarium, prout eſt remedium accuſationis: & ita dixit Andr. de Piſis relatus à Bald. *in l.* 1. §. *In initio poſt num.* 7. *verſ. Sed numquid ff. de offic. Præfect. Urbis*: quod dictum ſequuntur omnes, ut hìc dicit Jo. de Anan. *in* §. *Licet autem nu.* 9. & Clar. *loc. cit.*

20 Nonò nota in verſ. *Licet autem*, Prælatos omnes poſitos tamquam ſignum ad ſagittam; & ad hoc quotidie allegatur hoc cap. Quod dupliciter poteſt intelligi, primò ſcilicet ut eſſe debeant virtutibus ornati, ut à ſubditis eorum operationes trahantur in exemplum, *cap. Magna, verſ. Quod enim agitur à Prælatis, ſupra de voto, cap. Viliſſimus* 1. *quæſt.* 1 §. *Nunc autem* 25. *diſt.* Concil. Tridentin. *cap.* 1. *ſeſſion.* 25. *de reformat.* Imò, ut inquit Caſſiodor. *lib.* 3. *Ethicor.* facilius quippè eſt errare naturam, quàm diſſimilem poſſit Princeps formare Rempublicam; & Ariſtot. *in* 1. *Oeconom.* inquit, (Impoſſibile eſt non diligentes Dominos diligentes facere Vicarios.) *Qualis enim Rector civitatis, tales & habitantes in ea.* Eccleſ. *cap.* 10. Et hinc fit, ut malus Prælatus timeat bo- 21
num ſubditum, ut dicit textus *in l. Priſco in verb. Debebis, Cod de Palat. ſacr. largition. lib.* 12. & ideò Herodes metuebat Joannem, ſciens virum juſtum, & Sanctum, ut legitur *Marci* 6.

Secundo modo poteſt intelligi, ut Prælati ſint tamquam 22
ſignum ad ſagittam, quia propter juriſdictionalia, quæ exercent, incurrunt inimicitiam, & malevolentiam multorum: nam ut legitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 13. *cap.* 6. *Subditi Epiſcopo tametſi jure correpti fuerint, magnoperè tamen eum odiſſe, & tamquam injuria affecti ſint, magna illi crimina objicere ſolent, ut quoquo pacto poſſint, ei moleſtiam exhibeant, cujus vexationis timor plerumque illum ad inquirenda, & punienda eorum delicta ſegniorem reddit.* Et Evariſtus Papa Epiſt. 2. *Sunt*, inquit, *nonnulli, qui præpoſitos ſuos perversè reprehendunt, ſi vel parum ipſis moleſti extiterint.* Refertur *in cap. Sunt nonnulli* 2. *q.* 7. Prior intellectus magis placet ratione effectus: ſed hic poſterior eſt magis amicus litteræ, in qua redditur ratio, quia cùm Prælati ex officio ſuo teneantur ſubditos arguere, & increpare, &c. odium multorum incurrunt, & inſidias patiuntur.

Decimò nota in eodem verſ. *Licet autem*: bonum or- 23
dinem debitæ correctionis: eſt enim criminoſus primò arguendus, ſecundò increpandus, tertiò ſuſpendendus, quartò ligandus, ideſt excommunicandus: unde & dicitur; Coerce; corripe, excommunica, degrada, *ut cap. Forte* 23. *quæſt.* 4. de quo dic, ut legitur, & notatur *in cap. Cum non ab homine ſupra de judic.* ſecundùm Hoſtien. *hic num.* 21. Joan. Andr. *num.* 15. Abbat. *in* 7. *notab.* & Mar. Soccin. *num.* 31. Et ex hoc collige, ſecundum 24
Anchar. *in* 12. *notab.* poteſtatem multiplicem ſuperiori conceſſam ſuper criminibus puniendis, quia variis morbis parare varias medicinas oportet, non ut imperitus medicus, qui uno collyrio omnium oculos vult curare, *cap. Neceſſe* 29. *diſt. cap. Ut conſtitueretur* 50. *diſt.* Unde Seneca *in tractat. de Ira*: *Civitati curandæ adhibitus ſum: pro cujuſque morbo medicina curetur, hunc ſanat verecundia, hunc dolor; hunc ſervitus, hunc egeſtas: ita legum præſidem, civitatiſque rectorem decet verbis, quamdiu poteſt, ingenuè curare, æquitatemque boni, & æqui conſtituat; deinde tranſeat ad triſtiorem orationem, noviſſimè ad pœnas, & has leges, & revocabiles imponat; ultima ſupplicia ultimis ſceleribus imponat, ut nemo pereat, niſi quem perire etiam pereuntis interſit.*

Undecimò nota ibi, *niſi legitima præcedat inſcriptio*, 25
accuſationem criminalem, quæ tendit ad depoſitionem Prælati, nullatenùs eſſe admittendam, niſi prius accuſator legitimè ſe inſcribat, ut hìc & *in c. Super his, ſupra* 26
eod. & *in c. Licet Heli, infra de Simonia.* Quod limita in quinque caſibus, quos recenſet gloſ. *in d. c. Super his, in verb. Oportet inſcribi.*

Duodecimò nota ibi, *Qui diutius ſine ſcandalo diſ-* 27
ſimulari non poſſit, non ita facilè inquirendum eſſe contra Prælatum, ſicut contra ſubditum: nam contra ſubditum ſufficit præcedens infamia non ſcandaloſa, ſed contra Prælatum oportet, ut procedat infamia, quæ ſine ſcandalo diſſimulari non poteſt, vel ſine periculo tolerari, ut in littera: & eſt ſpeciale in Prælato propter rationem in textu expreſſam, quia facilè à ſubditis falſa crimina eis impinguntur, cùm incurrat ob executionem officii odium plurimorum, ut dixi ſupra *in* 9. *notab.* & dic, ſine ſcandalo, ut quia diffamatur de delicto incontinentiæ, de quo ſubditi multùm ſcandalizantur, *cap. Veſtra, & cap. Tua, de Cohabitat. Cler. & mulier.* nec ſcandalo obviari poteſt, niſi fiat inquiſitio: & dic, ſine periculo, ut quia eſt infamatus de dilapidatione, vel de hæreſi. unde ſi ſuperior diſſimu-

mularet, inde ſequi poſſet rerum eccleſiaſticarum diſtra-
ctio, *cap. Prælatorum, infra eodem*, & reſpectu hæreſis
aliorum infectio, Clem. 1. §. *Verum de hæreticis*; unde di-
cit Innoc. & poſt eum Jo. Andr. *num.* 22. & Anchar. *num.* 15.
quando timetur periculum, poſſe contra prælatum proce-
di ſine multa infamia, *arg. cap. fin. 7. q. ult. & cap. Quieſcamus*,
42. *diſt.* de quo dic plenius, ut per Innocent. *in cap. Li-
cet Heli, num.* 1. *infra de Simonia*, & hanc differentiam
inter prælatum, & ſubditum perpendunt hic Abb. *num.* 9.
& Marian. Socin. *num.* 40.

28 Decimotertiò nota *in §. Debet*, quòd is, contra quem
inquiritur, debet eſſe præſens: quod patet ex auctoritate
Evangelica ibi, *Redde rationem villicationis tuæ*, & ſic præ-
ſens erat villicus, cui dominus loquebatur, ſecundùm
Hoſt. *num.* 15. *in ver. Debet*, & Jo. Andr. *num.* 22. *in ver. Igi-
tur*: vel idcircò debet eſſe præſens, quia tenetur rationem
reddere, quæ non benè redditur niſi per præſentes, *ut l.
Cum ſervus, ff. de condit. & demonſtrat.* ſecundùm Anchar.
hìc num. 18. & hoc verum niſi contumaciter ſe abſentave-
rit, ut in textu, quia tunc poteſt contra ipſum ad ſenten-
tiam procedi, ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur
*in cap. veritatis, ſupra de dolo, & contum. & in c. Quoniam
frequenter, ut lite non conteſt.* Item nota ordinem in inqui-
29 ſitione ſervandum: debent enim inquiſitio exponi capitu-
la, ſuper quibus eſt inquirendum, eique ſtatuendus eſt ter-
minus ad faciendas ſuas defenſiones. Idem nomina, &
dicta teſtium ſunt ei publicanda, & danda ſunt nomina
ſimul cum dictis; & non ſegregatim, quia alioquin reus
neſciret quid à quo dictum eſſet, ſecundùm Jo. Andr. *hìc
num.* 26. *in ver. Quid à quo.* Item legitimæ exceptiones, &
replicationes admittendæ, ut in litera, & notant Jo. And.
30 Butr. Cardin. & omnes *in ſumm. text.* Quare ſi primò
fieret inquiſitio, & poſteà traderentur capitula, nihil age-
retur, quia pervertitur ordo, *cap. Cum petitum, ſupra de
elect.* ſecundùm Hoſt. *hìc num.* 15. *in ver. Fuerit*, & Joan.
Andr. *num.* 25. *in eodem ver.* & Butr. *num.* 38. & tandem
probatis criminibus, ab adminiſtratione removebitur, ſi
eam habet, ut in litera; & notant omnes *in ſummar. tex-*
31 *tus.* Hæc tamen procedunt in inquiſitione ſpeciali, quæ fit
contra certam perſonam, & ſuper certo crimine: ſecùs verò
in inquiſitione generali, quia tunc non dantur capitula,
nec eſt cui dentur, ſed generaliter inquiritur, prout hìc
32 declarant Anchar. *in* 18. *notab.* & Abb. *in* 13. *not.* Num-
quid autem valeat proceſſus in inquiſitione ſpeciali, ſi fiat
inquiſitio non traditis reo capitulis, dicendum eſt valere,
33 ſi non opponatur; unde ſi confeſſus fuerit crimina, con-
feſſionem impugnare non poterit, quominùs puniatur ex
ipſa, eo prætextu, quòd capitula ſibi tradita non fuerit,
vel non fuerit infamatus, *ut cap.* 1. *de accuſat. lib.* 6. Joan.
Andr. *hìc num.* 25. & Abbas *ubi ſupra.*

34 Decimoquartò nota *in §. Ad corrigendos*, quatuor mo-
dos procedendi ſuper crimine. Primus eſt per viam noto-
rietatis, de qua non vult loqui textus, dum dicit, ut de
notoriis exceſſibus taceatur, de quo *vide cap. manifeſta,
& cap. de manifeſta*, 29. 1. & bona gloſ. *in cap. Ad noſtram,
il terzo, in verb. Obſervandus, de jurejuran.* & Speculator
in tit. de not. crimin. & latiſſimè Salic. *in l. ea quidem, à
num.* 58. *uſque ad num.* 92. & præcipuè *n.* 84. *cum duobus ſeqq.
Cod. de accuſat.* Secundus modus eſt per viam denuntiatio-
nis, de qua *in cap. Novit, ſupra de judic. & cap. Si pec-
caverit*, 2. *quæſt.* 1. & per Speculat. *in tit. de denuntiat.* &
per Abb. *in dict. cap. Ad noſtram, de jurejur.* Tertius per
viam accuſationis, de quo per totum hunc titulum.
Quartus modus per viam inquiſitionis, de qua præcipuè
agitur in hoc cap. Et largo modo ſecundùm Abbatem *in* 14.
notab. poteſt dari quintus modus, ſcilicet per viam exce-
ptionis, *ut in cap. ſuper his ſupra eod.* Item ſextus per viam
actionis, *cap. Ex parte, de reſcript. cap. Quærelam de ju-
rejur.* quæ impropriè dicitur accuſatio, de quo dic, ut in
cap. Per tua, il primo, infr. de Simon. quos modos recen-
ſet hìc Hoſtien. *num.* 19. Jo. Andr. *n.* 25. Petr. de Anchar. *in*
23. *notab* Abb. *in* 14. *notab.* Jo. de Anan. *in §. Ad corrigen-*
35 *dos, ante num.* 1. & Mar. Soc. *num.* 47. Conveniunt autem
iſti modi in hoc, quòd in quolibet juxta formam judicii
ſequi debet forma ſententiæ, ut in littera ibi: *Illo ſemper
adhibito moderamine, ut juxta formam judici ſententiæ
quoque forma dictetur*, & ad hoc quotidiè allegatur hoc
cap. ſecundùm Abb. *in* 14. *notab.* unde dicit fatuum eſſe
judicem, qui aliter condemnat, quam fuerit petitum, ut
l. fin. Cod. de fideicomm. libert. Dicit tamen Hoſt. *num.* 19. in 36
Curia Romana agi de criminibus duobus modis, ſcilicet
per modum juſtitiæ, & per modum gratiæ: per modum
juſtitiæ ſex modis ſuperiùs expreſſis, per modum verò
gratiæ proceditur per viam proviſionis, diviſionis, &
compoſitionis, ut latius per eumdem Hoſt. *dicto num.* 19.
& Joan. Andr. *num.* 28. qui etiam tractant, quando diverſi
proceſſus diverſis modis in diverſis inſtantiis facti ſunt 37
contra aliquem, & nullus ſufficit ad condemnationem,
ſed collati ſimul ſufficiunt, an cumulatio fieri poſſit. Qui-
dam affirmant eam poſſe fieri, quaſi dulcis ſit mixtura bo-
norum, *cap. Novit, in fin.* 12. *diſt.* & argum. §. *Si duorum,
inſtit. de rerum diviſ.* & quia Reipublicæ intereſt, ne ma-
leficia remaneant impunita, *cap. Ut famæ de ſent. excomm.*
Sed contra eſt, quia probatio unius modi agendi, non 38
facit fidem in alio modo agendi, vel ſuper alio articulo,
cap. Veniens, il ſecondo, §. 1. *verſ. Quo audito, & §. Nos
igitur, ſup. de teſtib.* & quia res inter alios acta, &c. *cap.
penult. in princip. cum ſuis concord. ſup. de re judic.* & quia
poteſt timeri, ne per leve compendium ad grave diſpen-
dium veniatur, ut hìc ſequitur in littera; & quia ſecundùm
formam judicii ſententia eſt dictanda, ut in textu *in veeb.
Illo ſemper.* Et hanc partem ſequuntur hìc Doctores, niſi
cumulatio fieret de plenitudine poteſtatis, ut concludunt
Hoſtienſ. & Joan. Andr. *in locis ſupracitatis*; cum quibus
concordant Ant. de Butr. *num.* 45. Joan. de Anan. *in §. Ad* 39
corriegendos, num. 1. & alii communiter. Et his collige
proceſſum ſuper crimine factum altero de prædictis modis
non impedire alium procedendi modum: quod intellige
verum, quando proceſſus eſt perfectus: aliàs dic, ut notatur
in cap. De his ſupra eodem, ſecundùm Anchar. *num.* 24. Jo.
de Anan. *ubi ſupra.*

QUÆRO, an in qualibet inquiſitione debeat ſervari 40
forma hujus cap.

Solutio. Dicit Hoſtienſis hìc *num.* 6. triplicem eſſe inqui-
ſitionem, videlicet generaliſſimam, generalem, & ſpe-
cialem, Generaliſſima eſt, quæ fit ex mero, & puro offi- 41
cio judicis, ut quando agitur, & quæritur in Conciliis
generalibus, vel provincialibus generaliter de ſtatu provin-
ciarum, ſeu provinciæ quantùm ad Eccleſias, & perſonas
in melius reformandum, *ut capite Sicut olim, infra eod.* 42
*cap. Grave, de præbend & §. Ut autem omnis Eccleſiaſticus
ſtatus*, in Authent. *de Sanctiſſim. Epiſc.* Concilium Tolet.
tertium, *cap.* 18. *cap. Concilia*, 17. *diſt. cap. De Conciliis, &
cap. Propter Eccleſiaſticas cum ſeq.* 18. *diſtinct.* Concilium
Aurel. 3. *cap.* 1. Concilium Lateratnenſe ſub Leone X. *ſeſ-
ſion.* 10. Concil. Tridentinum *cap.* 2. *ſeſſion.* 24. *de reform.*
Generalis eſt, quæ fit tàm in capite, quàm in membris ali-
cujus Eccleſiæ, civitatis, vel caſtri, vel alterius loci, dum
Prælatus viſitat ex eodem mero & puro officio, *cap.* 1. *&
cap. Irrefragabili, de offic. Ordinar. cap. Placuit*, 10. *quæſt.*
1. *cap. Excommunicamus, §. Et adjicimus, infra de Hæ-
reticis, cap.* 1. *§. Sanè, de cenſ. lib.* 6. Concil. Tolet. 4. *cap.* 35.
Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 3. & in
his duobus caſibus dicit Hoſt. non habere locum formam
hujus Concilii, ſed ſicut generaliſſima, vel generalis ex
puro & mero officio fit inquiſitio, ſic etiam generaliter,
& compendioſè proceditur contra omnes. Unde dicebat 43
Abbas Antiquus *hìc num.* 2. *propè fin.* capitula tradi non
debere, quando inquiritur ſuper ſtatu Eccleſiæ, ſed ſolùm
quando inquiritur contra certam perſonam. Fit etiam
inquiſitio generalis extra viſitationem aliquo impetente,
ſeu denuntiante, vel ex officio fama deferente, in quo
caſu ſimiliter dicit Hoſtienſ. formam hujus Concilii non
eſſe ſervandam, ſed aliam, de qua *in cap. Cum I. & A. &
cap. ſeq. de re judic.* licèt ſubdat illa capitula poſſe etiam
intelligi de ſingulari inquiſitione tantùm, ut ibi notatur,
& cum Hoſtienſ. concordant hìc Joan. Andr. *num.* 7. &
alii inferiùs citandi, *num* 54. Marian. Socin. *num.* 56.
Specialis, ſive ſingularis eſt, quæ fit contra certam perſo- 44
nam: & in hac diſtingue ſecundùm Abb. *n.* 11. *verſ. Quæ-
dam eſt inquiſitio ſpecialis*, ex mente Hoſtienſis *num.* 7. &
8. Nam quandoque fit talis inquiſitio, non ad pœnam 45
imponendam, ſed ex debito officii, veluti ut matrimo-
nium non contrahatur propter aliquod impedimentum,
vel ut non promoveatur quis ad Prælaturam, ſeu non con-
firmetur electus, ſi reperiretur vitioſus: & in tali inquiſi-
tione non exigitur infamia, *cap. final. de clandeſt. deſpon-
ſat. cap. Poſtquam, cap. Cum dilecti, & cap. Nihil, de*

elect. cum multis ſimilibus: & vide quod notat Innocentius
in cap. 1. de exceſſ. Prælator. & Hoſtienſis in cap. unic. Ut
Eccleſiaſt. benef. Et idem eſt, ubicumque judex ex puro, &
mero officio procedit, in iis maximè, in quibus imminet
periculum animarum, ut patet in cap. Ad noſtram, il ſe-
condo, ſupra de jurejurand. & in cap. 1. de offic. Ordin. & in
l. 1. & l. In confirmando, ff. de confirm. tutor. & in l. 3. ff. de
ſuſpect. tutor. de quo dic plenius, ut notatur per Hoſtien.
in ſumma de criminibus ſine ordine puniendis, § final. Quan-
46 doque verò hæc ſpecialis inquiſitio fit ad pœnam impo-
nendam: & tunc ſubdiſtingue, nam aut proceditur ad
denuntiationem illius, ad quem hoc pertinet ex offi-
cio; & non eſt opus, ut præcedat infamia, l. Ea quidem,
Cod. de accuſation. cap. Præterea, de teſtibus cogen. non
tamen denuntiatur niſi notorium, alias non creditur de-
nuntiatoribus, ut notatur in cap. Nullus, il ſecondo, §.
Aliquando, 4. quæſt. 4 & per Doctores, maximè per Sali-
cetum in dict. l. Ea quidem. Aut fit non ad denuntiatio-
47 nem publici officialis, ſed fama deferente; & tunc aut
proceditur contra Prælatum ſæcularem, aut contra ſubdi-
tum etiam ſæcularem, aut contra regularem. Primo caſu
contra ſæcularem Prælatum non ſufficit ſimplex fama,
vel clamor, & ſi frequens ſit, niſi ſit tanta, quæ ſcanda-
lum generet, vel ſine periculo tolerari non poſſit, ut dixi
ſupra in 12. notab. Secundo caſu contra ſubditum ſæcula-
rem ſufficit fama frequens, & clamoſa, & ſi non generet
ſcandalum, ut in litera, & dixi in eodem 12. notab. & in
utroque iſtorum membrorum ſervari debet forma, quæ
48 hîc traditur in §. Debet. Ac propterea requiritur probatio
famæ, de qua notatur in cap. Cum oporteat, § final. in 1.
reſponſ. ſupra eodem: quod tamen totum eſt arbitrio bo-
ni judicis relinquendum, ea tamen habita conſideratione,
ut leviores probationes ſufficiant contra ſubditum, quàm
contra prælatum, ut patet in cap. Licèt Heli, infra de
Simonia, & in cap. Paſtoralis, in 1. reſponſ. in fin. ſupra
de offic. delegat. & argum. cap. Cum illorum, §. Si verò
clauſtralis, & §. præced. infra de ſentent. excommun. & l. 3.
ff. de alienand. judic. cauſ. fact. ſecundùm Hoſtienſem, &
Joan. Andr.
49 Tertio caſu cùm fit inquiſitio contra Regularem, iterum
ſubdiſtingue: nam aut fit ad correctionem, ſeu ad pœni-
tentiam ſecundùm regulam: & non eſt opus ſervare
formam hîc præſcriptam, ſed juxta eamdem regulam
proceditur, de plano, ut cap. Reprehenſibilis, & cap. Cum
ſpeciali, ſupra de appellat. cap. final. de Regular. cap. in Sin-
gulis, & cap. Ea quæ, de ſtatu Monachorum. Aut fit in-
50 quiſitio, ut ab adminiſtratione removeatur; & tunc quan-
do agitur de Abbate, vel Priore Conventuali, aut curam
habente, & auctoritate Superioris inſtituto, quamvis
non ad unguem, tamen quoad quædam ſervanda eſt
forma hujus Capituli, ut ſcilicet vocetur, ut ſe poſſit
defendere, ut patet in cap. Ad petitionem, §. Cum igitur,
ſupra eodem, & infra c. Olim, § Si verò, & in cap Per tuas,
51 de Simonia. Veruntamen ex levioribus cauſis removeri
poteſt, quàm ſæcularis, ut dicitur in dict. cap. Per tuas,
in fin. & in cap. final. infra eodem, & hîc in fin. in §. Hunc
52 tamen ordinem. Sed & conſuetudo ſpecialis locorum re-
ligioſorum in hoc ſpectanda eſt, ut ſubjicitur in dict. cap.
fin. & legitur, & notatur in cap. Quia nos, de appellat. Si
verò agitur de ſimplici Priore, vel Officiali, ſeu aliam
53 obedientiam tenente, talis inſtituitur, & deſtituitur pro
libito Abbatis etiam ſine cauſa, ut legitur, & notatur in
cap. Cum ad monaſterium, §. Tales, & in cap. Monachi,
§. Prioratus, & §. Priores, ſupra de ſtatu Monachorum,
& in cap. Volentes, § final. de privilegio, lib. 6. & la-
tiùs dicam infrà num. 102.
54 Ita in hac materia inquiſitionis diſtinguit hîc Hoſtienſis
num. 7. & 8. & latius in ſumma de inquiſitionibus, &
cum eo concordant hîc Joan. Andr. num. 7. 8 & 9. Hen-
ric. Boich. à num. 1. uſque ad num. 7. Butr. num. 9. Car-
dinal. in §. Hunc tamen, num. 6. poſt med. verſ. Alii aliter
dividunt, Anchar. num. 38. poſt med. verſ. Hoſtienſ.
etiam hîc dicit, Abb. num. 11. & Joan. de Anan. in §. De-
bet, num. 6.
Legiſtæ tamen aliter diſtinguunt: nam omiſſa illa gene-
raliſſima inquiſitione, quæ fit per Officiales ad præſcri-
ptum l. Cognovit, ff. de offic. Præſid. cujus loco hodie
ſucceſſit proclama, ſeu bannum generale contra omnes
homines malæ conditionis & famæ, quod faciunt poteſta-
tes in principio eorum officii, ut teſtatur Angel. de malef.
in verb. Hæc eſt quædam inquiſitio, num. 3. & Julius Clarus
in pract. §. final. quæſt. 3. in princ. dicunt Legiſtæ duas tan-
tùm eſſe inquiſitionum ſpecies. Altera dicitur præparato-
ria, quam aliqui appellant generalem, quæ fit ad inve-
niendum delinquentem, & judex generaliter inquirit
quiſnam delictum commiſerit, informationes generales
deſuper aſſumendo. Altera dicitur ſolemnis, quæ fit ad
puniendum, contra particularem perſonam, de cujus de-
licto jam Curia notitiam habuit. Et hanc Canoniſtæ ſpe- 55
cialem appellant, & diffiniunt eſſe jus quoddam per offi-
cium procedendi ad condemnandum, & puniendum fa-
cinoroſos homines de territorio inquirentis de aliquo cri-
mine non a malevolis infamatos, ut per Præpoſitum
in cap. de accuſatione, num. 41. 2. quæſt. 8. Ita diſtinguit
Bartol. in l. 2. Si publico, numer. 9. ff. de adulter. & Sa-
lyc. in l. Ea quidem, num. 31. Cod. de accuſation. quos re- 56
fert, & ſequitur Bero. hîc num. 33 Et fuit originalis diſtin-
ctio Innocentii in cap. Bona, il primo, num. 5. ſupra de elect.
ubi formaliter inquit. (Item nota, quòd ſic ſervat totus
mundus, quod contingente maleficio notorio ſtatim in-
quirit judex generaliter non contra certam perſonam, &
facta inquiſitione vocat nominatos in inquiſitione de
maleficio, ut ſe defendat; & quod longam interpretatio-
nem recipit ex iteratione factorum, mutari, non debet, l.
Minime, & l. Si de interpretatione, & l. ſeq. ff. de Legi-
bus; & ſic cùm maleficium ſic notoriè factum eſt, ſed quis
illud fecerit, eſt incertum, judex nullo vocato procedit
ad inquiſitionem illius maleficii, ſcilicet per quos ſit fa-
ctum; & idem ſi certum ſit de aliquibus perſonis, & de
aliquibus incertum: & hæc inquiſitio, quæ fit de incerta
perſona, eſt tantum præparatoria alterius inquiſitionis,
nam contra perſonam in prima inquiſitione nominatam
recipitur nova inquiſitio, & iidem teſtes, qui dixerunt
in prima, ſcilicet, quando contra nullam perſonam age-
batur, iterum recipientur in ſecunda, quando contra
certam perſonam agitur, argum. cap. Veniens, ſupra de
teſtibus.) Hactenus verba Innocentii: quem refert Bald.
in l. Edita, in ſecunda lectura, num. 30. ad finem, verſ. Et
dicit Innocentius, Cod. de edendo, Angel. in l. Ea quidem,
num. 5. C. de Accuſat. dicens ita obſervare communem
conſuetudinem mundi, Jo. de Anan. in cap. Inquiſitionis,
num. 5. verſ. Sed adverte: & ibi etiam Felin. eodem num.
ſupra eod. Præpoſ. in cap. de accuſatione, num. 40. verſ.
Et de ho. dicit Innocen. 2. quæſt. 8. alios cumulat Menoch.
de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 88. num. 7. & 8. Communis 57
igitur practica eſt, ut ſi non ſit porrecta contra aliquem que-
rela, vel denuntiatio, vel aliter aperta via judici ad ſpe-
cialiter inquirendum, ſed tantum conſtet delictum fuiſſe
commiſſum, judex ſtatim ex officio inquirat generaliter
interrogando teſtes, quos putat de negotio informatos, in
genere, an ſciant quis delictum commiſerit, neminem no-
minando; & in hac generali, ſeu præparatoria inquiſitio-
ne, quæ fit ad inveniendum criminoſum, non requiritur
ut infamia præcedat: & ita omnes fatentur, ut inquit Bero.
hîc num. 34. & Jul. Clarus in praxi, § final. quæſt. 6. verſ.
Scias etiam. Quando verò certus eſt delinquens, puta
quia porrecta eſt contra aliquem querela, vel denuntiatio,
tunc judex non inquirit generaliter, ſed ſpecialiter inter-
rogando teſtes, quid ſciant de contentis in ipſa querela,
vel denuntiatione, in qua ille eſt ſpecialiter nominatus: 58
tunc autem illa inquiſitio generalis tranſit in ſpecialem,
quando teſtes, qui ſunt in genere interrogati, nominant
ipſi in ſpecie delinquentem nam eo caſu illa denomina-
tio aperit viam judici ad inquirendum ſpecialiter contra
illum nominatum, id eſt ad alias informationes contra eum
aſſumendas, ita Jul. Clar. in d. §. fin. quæſt. 5. verſ. Poterit
igitur; & conſtat ex verbis Innocentii ſuperiùs relatis, n. 56.
Et ad hanc ſpecialem inquiſitionem, ſive fiat ex officio, ſive 59
ad querelam, vel denuntiationem, judex devenire non po-
teſt, niſi præcedente infamia, juxta text. hîc: & eſt commu-
nis opinio, de qua teſtantur Ang. in l. Si vacantia, num. 177.
C. de bon. vac. lib. 10. Boſſ. in pract. tit. de inquiſit. num. 21.
& ſeq. & in dict. n. 75. in fin. Marſ. in pract. crimin. in § Con-
ſtante, n. 22. Hyppol. Rimin. conſ. crimin. diverſ. 105. num. 27.
lib. 1. Grat. conſ. 57. num. 11. lib. 2. Roland. conſ. 24. num. 21. &
ſeq. vol. 1. & conſ. 3. n. 15. vol. 3. & conſ. 57. n. 29. vol. 4. Clar. in
pract. § fin. q. 6. verſ. Idem etiam.
Cæterùm adverte: nam quicquid ſit de jure, hodie 60
iſta

iſta diffamationis ſolemnitas in inquiſitionibus receſſit ab Aula, ſecundùm Clar. *dict. quæſt. 6. verſ. Prætereà ſcias:* nam hodie practica ſervat, ut judex conſtito de delicto, aſsumendo informationes in genere, interroget primò teſtes, quos putat informatos, an ſciant quis illud maleficium commiſserit; & ſi dicant ſe neſcire, tunc interrogat eo ſupér diffamatione, neminem nominando, ſed in genere interrogando, an ſaltem ſciant contra quos de illo delicto fama laboret, & ſi dicunt aliquem diffamatum, tunc contra illum ſpecialiter inquirendo, ad citationem, vel ad capturam, juxta inditiorum qualitatem, procedit, & ſic unico contextu ſuper veritate criminis, & ſuper diffamatione informationes aſsumuntur, ut ibi per eum, qui proptereà ſubdit ſe numquam vidiſse aliquem proceſsum fieri, qui à diffamatione inciperet. Sed contra hujuſmodi practicam inſurgit Rolandus à Valle *in conſ. 57. num. 26. & ſequent. volum.* 4. nam ſecundùm enim licèt teſtimonium Clari ſit magnum: tamen eſt ſpernendum quia omnes Doctores tam antiqui, quàm moderni concludunt, & exclamant in inquiſitione famam debere præcedere, nec aliquis eorum dicit de conſuetudine contrarium ſervari, prout dicit Clarus. Quinimò, ut inquit Ludovic. Cat. *conſ. crimin. diverſ. 99. num. 1. lib. 1. in paucis*, totus mundus ſequitur hanc concluſionem, quòd inquiſitio non præcedente diffamatione facta, nulla, & invalida ſit. Item ſalvando Clarum, dicit ipſe Rolandus illius practicam procedere in ſtatu Mediolani, prout ipſe loquitur, & ubi erat verſatus, & non alibi. Verùm ut noviſſimè obſervat Proſper Farinacius *in pract. titul. de inquiſit. quæſt. 9. num. 21. verſ. Ego verò*, conſuetudo, de qua loquitur Clarus, non eſt contra juris diſpoſitionem: non enim ipſe dicit ſimpliciter, & indiſtinctè in inquiſitione de conſuetudine famam non debere præcedere, quia hoc eſſet contra auctoritates novi, & veteris teſtamenti, de quibus in hoc c. contra canonicas ſanctiones, & unanimem Canoniſtarum conſenſum; ſed tantùm dicit ſecundùm practicam, qua hodie utuntur in inquirendo, non requiri, ut præcedat infamia, quia commiſſo delicto non incipiunt à ſpeciali inquiſitione contra aliquem, in quo caſu debet præcedere infamia, ſecundùm omnes; ſed à generali aſſumptione informationum, videlicet quis illud delictum commiſerit: in qua generali informatione, & inquiſitione conveniunt omnes, non eſſe neceſſarium, ut fama præcedat, & concluſum eſt ſupra *num.* 57. Deinde ſubdit Cla-
61 rus, quòd ſi teſtes in genere interrogati aliquem nominaverint in ſpecie, poterit judex ex generali illa inquiſitione devenire ad ſpecialem contra nominatum, etiam nulla præcedente fama, & hoc ſimiliter non eſt contra concluſiones Doctorum. Imò generalis inquiſitio, in qua per teſtes aliquis fuit nominatus, ſine alia forma aperit viam ad ſpecialem inquiſitionem, juxta theoricam, & practicam Innocentii, quam ſervat totus mundus, ut dictum eſt ſupra *num.* 56. & prædictis adde Mar. Socin. *hìc art. 1. in 1. quæſt.* ubi tradit novem capita diſtinctionum in inquiſitionis materia, & egregiè ſingula dictionem capita exemplificat.

62 Secundò QUÆRO, cùm ad ſpecialem inquiſitionem ſuper certo delicto, & contra certam perſonam, quæ verè & propriè dicitur inquiſitio, ſecundùm Præpoſitum in *cap. De accuſatione, num. 41. 2. quæſt.* 8. judex procedere poſſit tam ex ſuo mero officio, quàm ad partis querelam, ſeu denuntiationem: an, & in quo iſti duo modi procedendi inter ſe differant.

63 Solutio. Gloſſa magna hìc videtur aſſignare tres differentias inter proceſſum faciendum ex mero judicis officio, & illũ, qui fit alio impetente, ſeu promovente inquiſitionẽ.

Prima differentia eſt, quia quando procedit ex mero officio, tunc recipit juramentum ab illis, contra quos eſt facienda inquiſitio; ſed quando procedit ad inſtantiam alterius, hoc juramentum non recipit, ne inſtruat adverſarium: ſed ipſe adverſarius debet probare ea, quæ denuntiavit.

64 Secunda differentia eſt, quia quando procedit ex officio, non tenetur recipere probationem ſuper fama; ſatis enim eſt, ut de ea conſtet ſibi: ſecùs quando procedit ad alterius inſtantiam; & cum gloſſ. quoad hanc differentiam concordat Petrus de Sampſone, & Abb. Antiq. *num.* 3. qui ſimiliter diſtiguunt inter inquiſitionem, quam facit judex alio proſequente; & illam, quam facit à ſe ipſo, & ex officio ſuo, ut in primo caſu non procedat judex ſuper inquitſiione veritatis, niſi probetur infamia per eum, qui fuit promotor inquiſitionis: ſed in ſecundo, quando ex officio, tunc poſtquam conſtat judici de infamia, de veritate inquiret, licèt inquiſitus neget ſe infamatum; nec tenetur ipſe judex fidem ſacere de infamia: cui enim facere fidem, cùm ipſe ſit judex; Si tamen inquiſitus propter hoc appellaret, tunc coram judice appellationis teneretur primus judex de infamia facere plenam fidem, & ſequitur Jo: Andr. *num.* 36. Anchar. *num.* 29. Abb. *n.* 17. *verſ. Secunda differentia eſt*, Angel. *in l. Si vacantia, n. 177. C. de bonis vacan. lib.* 10. ubi videtur tenere diffamationem non requiri, quando judex non ad poſtulationem partis, ſed ex mero officio inquireret, & dicit Auguſt. ad Ang. *de maleſ. in ver. Hæc eſt quædam inquiſitio, num.* 57. aſſeſſores hoc communiter obſervare: ſed certè in hoc contra Angel. eſt magis communis opinio, ut inquit Hieron. *in Apoſtill. ad Angel. de maleſ. in loco præalleg. num. 68. verſ. Quartò in quantum*, quem refert Grat. *conſ. 57. n. 11. lib.* 2. & Roland. *conſ. 24. circa fin. lib.* 1. Boſſ. *in tit. de indit. n. 75. in fin.* Hyppol. Rimin. *inter conſilia criminalia diverſ. conſ. 105. num. 27. lib.* 1 & Jul. Clar. *in pract. §. fin. q* 6. *verſ. Idem etiam*, ſubdens ea eſſe rationi magis conſentaneam; nam quando proceditur ex mero officio, tunc magis neceſſaria eſſe debet diffamatio, quæ ſuccedit loco accuſatoris, ut dicunt Scribentes in hoc cap. Ob quam rationem aliis etiam relatis hanc opinionem ſimiliter dici eſſe veriorem & magis communem Proſper Farinac. *in pract. tit. de inquiſit. q. 9. num. 4. verſ. Non autem per hoc recedas*. Tu tamen adverte, quia gloſſa, & Canoniſtæ noſtri non dicunt diffamationem non requiri, quando judex ex officio procedit, imò dicunt etiam eo caſu judicem debere per ſe inquirere de fama; ſed tantùm aſſerunt ſatis eſſe, ut de hujuſmodi fama conſtet judici, qui non tenetur de ea finem facere, nec probationes aſſumere, quando procedere ex officio ſuo, ſed ſolùm quando procedit alio inquiſitionem promovente; & ita utroque caſu diffamationem requirunt, & ſolùm conſtituunt differentiam ſuper illius probatione.

Tertia differentia, quia ſi judex procedit ad inſtantiam
alteriùs, admittit probationes contrarias ſuper bona fa- 65
ma: ſecus quando procedit ex officio: & ratio diverſitatis eſt, quia non ita præſumitur contra judicem, ſicut contra partem, *argum. cap. In noſtra, de procurator. & cap. Ad audientiam, de præſcript.*

Quarta differentia ultra gloſſ. ponitur per Doctores, qnia 66
quando proceditur ad inſtantiam, fit litis conteſtatio cum pormovente inquiſitionem, *ut in cap. Cùm dilectus, de purgat. canon.* ſecùs quando ex officium proceditur, quia non eſt, cum quo fiat litis conſtatatio; ſed fit quædam quaſi conteſtati inter infamiam, quæ tenet locum accuſatoris, & reſponſionem inquiſiti.

Quæ differentia, quia quando proceditur ex officio, 67
poſſunt recipi teſtes etiam publicatis atteſtationibus; tunc enim ceſſat ratio timoris ſubornationis, cùm ſemper teſtium dicta ſint nota judici: ſecus quando proceditur ad inſtantiam partis, ut notatur in *cap. Cum Clamor, ſupra de teſtib.* & has duas differentias ultra gloſ. ponit in ſpecie Abb. *n.* 17.

Tertiò QUÆRO, cùm ſuprà *in 14. notab.* dictum ſit 68
tribus modis principaliter poſſe procedi ſuper crimine, videlicet per viam inquiſitionis, accuſationis, & denunciationis, in quibus differat judicium inquiſitionis ab aliis judiciis.

Solutio. Dic ſecundùm Speculat. *in tit. de inquiſitione*, 69
§. 1. *num.* 33. in pluribus differre. Primò enim in judicio inquiſitionis fama habetur loco accuſatoris, ut hic, & in *cap. Licet Heli, de Simon.* & dictum eſt ſupra *in octavo notab.* in aliis autem nullus regulariter ſine accuſatore, vel denuntiatore damnatur, *ut cap. Relatum, 5. quæſt.* 3.
& cap. Unico, ſupra ut Eccleſ. Benef. Secundò, in cau- 70
ſa inquiſitionis teſtes recipiuntur lite non conteſtata, quod non contingit in aliis regulariter, *cap. Quoniam,*
§. Sunt & alii, ſupra ut lite non conteſtata. Tertiò, in ju- 71
dicio inquiſitionis recipiuntur minùs idonei teſtes, cùm ſit inquiſitio tam in capite, quàm in membris, vel ſuper ſtatu Eccleſiæ, ut notat idem Speculator *in dict. §. 1. verſ.* 21. quod non fit in aliis cauſis, *ut cap. Ex parte*
A. ſupra de teſtibus, §. In teſtibus, 4. quæſt. 3. Quar- 72
tò, inquiſitio fit de manifeſtis per famam, ut hìc, non de occultis, *ut in cap. Qualiter, in fin. ſupra eod.* alia verò judicia inſtituuntur etiam ſuper occultis, dummodò pro-
bari poſſint, *cap. Plerumque, 2. qu. 7.* unde accuſatus etiam 73

ſuper occultis reſpondere compellitur, quia jurat de calu-
mnia, cap. 1. de juramen. calumn. ſecundum Hoſt. hic num.
16. Joan. Andr. num. 25. in verb. Facultatem, & Butr. n. 39.
& ad cap. Non tibi, de pœnit. diſt. 1. quod videtur in-
74 nuere oppoſitum, reſponde, ut per eos. Quintò in inqui-
ſitione proceditur quandoque ad remotionem, dum nego-
tium agitur, cap. Quia ea, 3. q. 2. probata tamen prius ſuſpi-
cione dilapidationis, cap. Licet Heli, verſ. Quia verò, &
c. Per tuas, de Simon. & cap. fin. infra eod. & in aliis judi-
ciis ſecùs, ut cap. Volumus, 16. quæſt. 4. cap. 1. de judic. cap.
75 Nunc, 8. quæſt. 4 Sextò in judicio inquiſitionis, ſi crimen
ſit grave, prælatus convictus ab adminiſtratione totaliter
removetur, ut hic in textu, ibi: Quatenus ſi fuerit gravis
exceſſus, & ſi non degradetur ab ordine, ab adminiſtratio-
ne tamen amoveatur omnino: & notat Bernar. in gloſ. 1.
verſ. Crimine verò ſic probato, cum quo concordant Hoſt.
num. 23. Joan. Andr. num. 30 Henric. Boich. num. 13. &
communiter omnes. In judicio verò accuſationis præla-
tus de gravi crimine convictus deponitur, ut cap. Inquiſi-
tionis, & cap. Super his, ſupra eod. cap. Tua de pœnis, cap.
Unum orarium, §. Criminis, 25. diſt. & hic in text ibi:
Criminalis accuſatio, quæ ad diminutionem capitis, id
eſt degradationem intenditur, & dic degradationem, id-
76 eſt depoſitionem, nam etiam verbalis depoſitio ab ordine
dicitur degradatio, quia privat, & dejicit, cap. Degra-
77 datio, de pœnis, lib. 6. ſecundum Abbatem hic num. 10. &
Mar. Socin. n. 42. & eſt pœna capitalis, quæ ſequitur ex accu-
ſatione, ut inquit Hoſt. hic n. 13. & ſic mitiùs punitur in-
quiſitus, quàm accuſatus, ut in præcitatis juribus, & no-
tat Bald. in l. Ea quidem num. 49. C. de accuſat. Jo. de Anan.
in cap. Inquiſitionis, n. 4. ſupra eodem, de quo dic pleniùs,
ut hic per Henric. Boich. num. 12. & iſtis duobus modis de-
bet judex imponere pœnam ordinariam, & non pœniten-
78 tiam. ſecundum Abb. in 4. not. Prædictas ſex differentias
ponit Speculator citatus ſupra num. 69. & ex illo Mar. Soc.
hic n. 92. In denunciatione autem judex non debet pœnam
ordinariam imponere, ſed tantum ad pœnitentiam com-
79 pellere, ut per Abbatem ubi ſupra. Verùm ut dicit Hen-
rich. Boich. num. 14. ſicut denuntiatio diverſimodè fieri
poteſt, & natura, diverſa eſt, ſic quoque diverſæ ſenten-
tiæ formabuntur. Nam ſi denuntiatio ſit evangelica,
pœnitentia injungetur, ſi judicialis, ad ſatisfactionem
condemnabitur; ſi canonica, pœna inſligetur, vel pecca-
tum fieri inhibebitur, vel aliter ſecundum quòd requirit
denuntiationis modus, ſententiabitur; de quo dic, ut le-
gitur, & notatur in cap. Novit, in primo reſponſ. ſuprà de
judic. & ſecundùm hanc diſtinctionem intelliguntur illa
verba textus, ut juxta formam judicii ſententiæ quoque
forma dictetur, ſecundùm Hoſt. num. 23. verſ. In denuntia-
tione, Jo. Andr. n. 30. eodem verſ. & Henric. Boich. num. 14.
cum quibus ſatis concordant Archid in cap. Si peccaverit,
80 num. 15. 2 quæſt. 1. Septimò illi tres modi tendunt ad diver-
ſos fines, ſecundùm Abbbatem hic in 14. notab. nam inqui-
rentis officium eſt veritatem invenire, ut per Azor. inſtit.
de offic. judic. in princ. cap. Qualiter, de offic. judic. & notat
Bald. in l. Edita, num. 30. circa finem verſ. Aut loqui ur
in proceſſu inquiſitionis, C. de edendo ſed accuſatio fit ad pu-
81 niendum, & ad publicam vindictam, l. Non ignoras, &
l. Si quis, Cod. de his qui accuſar. non poſ. cap. Inquiſitionis,
& cap. Super his, ſupra eod. Bald. loc. citat. denuntiatio ve-
rò fit ad correctionem, ut dicitur in d. cap. Super his, c. Si
peccaverit, 2. q. 1. In denuntiatione enim attenditur emen-
datio fratris, ſed in accuſatione punitio criminis, S. Thom.
in 2. 2. qu. 67. art. 3 ad 3. & qu. 66. art. 1. in corpor. & in 4. ſen-
82 tent. diſt. 35. art. 3. ad 6. Octavò, ſicut accuſationem legi-
tima præcedere debet inſcriptio, ſic & denuciationem
charitativa correctio, & inquiſitionem clamoſa debet in-
ſinuatio prævenire, ut hic dicitur in §. Ad corrigendos, &
eſt repetitum in c. Licet Heli, de Simon. Cum enim accu-
ſatio inſtituatur ad depoſitionem, ne aperiatur via calum-
niandi, accuſator debet ſe inſcribere, ut in cap. Super his,
ſupra eodem, id eſt ſe obligare ad eamdem pœnam, ſi non
probaverit, quam reus debuiſſet, ſi probaſſet; ut cap. Quiſ-
quis, & cap. Qui crimen, 2. quæſt. 8. & notat gloſſ. in dict.
cap. Super his, in verb. Oportet inſcribi, & de hac pœna
talionis vide quod legitur, & notatur in cap. Quod debe-
tur, 14. qu. 1. & in cap. Sex differentiæ, 23 quæſt. 3. per Al-
bert. in l. fin. Cod. de accuſat. & per D. Thom. in 2. 2. qu. 68.
art. 4. in corp. & in 4. ſent. diſt. 41. art. 5. q. 2. ad primum; &
de forma accuſationis tria continente, vide textum in l.
Libellorum, C. de accuſationibus, quæ eſt canonizata in c.
Per ſcripta, §. Sed Calixtus, verſ. Libellorum, 2. q. 8. In in-
quiſitione autem non requiritur inſcriptio, ut dicitur in d.
cap. Super his, ſupra eodem, quia ceſſat ſuſpicio calumniæ
tum ob præcedentem infamiam, tum quia non eſt ibi, qui
ſe opponat, & ſe inſcribat, ut ibi per Felin. num. 2. in fin.
In denuntiatione ſimiliter non requiritur inſcriptio, ſeu
obligatio ad pœnam talionis, quia non inſtituitur ad pu-
niendum, ſed ad corrigendum, ut dictum eſt; & ideò
denuntiationem debet præcedere admonitio, ſeu chari-
tativa correctio, ut in juribus ſupracitatis; & egregiè de-
clarat S. Thom. in 2. 2. q. 33. art. 8. & in 4 ſent. diſt. 19.
q. 2. art. 3. q. 3. Quæ tamen admonitio in accuſatione, & in- 83
quiſitione non requiritur, etiamſi fiat alio denuntiante,
ſeu promovente; ſed ſtatim poteſt procedi ad inquirendum,
ut hic firmat gloſ. noſtra, Hoſt. n. 7. & Jo. Andr. num. 37.
& plenè Aret. num. 39. & docet S. Thom. 4. diſt. 19. quæſt.
2. art. 5. qu. 1. ad 4. ubi ait in accuſatione non agi ad emen-
dationem peccantis, ſed ad bonum commune, ſcilicet juſti-
tiam conſervandam per punitionem delinquentis; & ideò
accuſationem in judicio bona conſcientia fieri poſſe, etiamſi
admonitio non præcedat, nec eſſe contra præceptum Do-
mini; quod intelligitur, quando agitur ad emendationem
peccantis: inquiſitionem verò faciendam non eſſe, niſi de
notorio peccato, quia oportet, ut inquiſitionem præcedat
clamoſa inſinuatio; & ideò ſecreta admonitio non requiri-
tur de neceſſitate.

Quartò QUÆRO, quomodo probetur fama. 84

Solutio. Secundùm Innocentium hic num. 1. teſtis depo- 85
nere debet, eum, de quo agitur, de tali crimine diffama-
tum eſſe, & interrogatus, apud quos ſit diffamatus, re-
ſpondere tenetur, apud tales, & niſi eos nominet, non vi-
detur reddere bonam cauſam dicti ſui; & ratio eſt, quia
aliter ſciri non poteſt, an illi ſint viles, & malevoli, an
verò fide digni, de quo ante omnia judici conſtare debet, uti
hìc in verſ. Ex quibus auctoritatibus. Debet ergo dicere,
apud tales, & tales eſt ſuſpectus; quia hæc ab eis audivi,
vel vidi eos vitare ipſius familiaritatem: & ſubdit Inno-
centius, ſufficere, ſi dicatur à duobus ſe audiviſſe quia
textus noſter loquitur in plurali, ibi: Providis & honeſtis,
Ergo ſufficiunt duo, l. Ubi numerus, ff. de teſtibus. Adver-
te tamen, quia non ſufficit, ſi teſtis dicat apud duos eſſe ſu-
ſpectum, quia ex hoc non eſſe probata fama, ut cap. In-
quiſitionis, in fine, ſupra eodem, ſed oportet eum addere in
ſuo teſtimonio, quòd hoc ipſum, quod audivit ab illis
duobus, clamat major pars viciniæ: & hoc intendit hæc
litera, dum dicit, quòd illi providi viri debeant dicere,
quod clamor innuit, & diffamatio manifeſta ad idem
textus in cap. Super eo, ſupra de eo, qui cognovit conſang. uxor.
ſuæ, & c. 2. infra de purgat. canon. Quidam tamen, ut ſub-
jicit Innoc. num 4. verſ. In præſenti autem caſu, non im-
probabiliter dicunt ſatis eſſe, ut teſtes etiam nullis perſo-
nis expreſſis dicant, rumor, & infamia eſt per viciniam;
reſervatur enim alteri parti facultas probandi infamiam
hanc eſſe tantùm apud viles, aut malevolos, vel ab ipſis or-
tum habuiſſe: quo probato non procedit inquiſitio, arg.
cap. In cunctis, 11. quæſt. 13 & hic non cavetur, ut teſtis
debeat hoc dicere, ſed tantum ut ſuperior non debeat ad
inquiſitionem procedere, niſi clamoſa inſinuatio per bo-
nos, & graves ad eum pervenerit: & cum his dictis In-
nocentii concordant hic Jo. Andr. num. 11. Anchar. num. 33.
Abbas num 1. & 4. Cardin. in §. Hunc tamen, num. 9. &
communiter DD. ut atteſtatur Alexand. conſ. 100. ſuper pri-
mo caſu poſt num. 4. verſ Sextus teſtis, lib. 1. Aretin. in
cap Cum oporteat, poſt num. 58. verſ. Communiter tamen
ſupra eodem, ubi etiam teſtatur de magis communi & pra-
cticata opinione, Gandin. in rubrica Quomodo, ac maleſ. co-
gnoſc. per inquiſitionem, poſt num. 11. & alii plures, quos
noviſſimè cumulat Farin. de indic. & tortura, quæſt. 47. num.
227. & num. 236.

Sextò QUÆRO, an fama in criminalibus aliquem 86
gradum probationis conſtituat.

Solutio. Explorati juris eſt, ſolam famam, quæ 87
eſt contra aliquem, quòd maleficium commiſerit,
eſſe ſufficiens inditium ad inquirendum contra eum,
ut hic eſt textus apertus: Idque fatentur omnes,
ut inquit Julius Clarus in pract. §. final. quæſt. 6. in
princip. & quæſt. 21. verſ. Fama ſola, quia, fama
ſucce-

ſuccedit loco accuſatoris, ut dictum eſt ſupra in 8.notab.
quandoque verò fama tribuit materiam indicendi purga-
tionem canonicam, *cap.Presbyter ſi à plebe*, *2.qu.7. & c.
Accedens*, *ſupra eodem*, cum ſimilibus: quandoque tribuit
materiam ſuſpendendi à beneficio, & officio, donec ſe pur-
gaverit, concurrentibus tamen requiſitis, de quibus per
Marian.Soc.*in cap. Nos inter*, *num.3.infra de purgat.canon.*
quandoque coadjuvat probationes jam factas, ſeu alia ad-
88 minicula, *ut c. Præterea*, *ſupra de teſtibus*; gradum tamen
probationis non facit, ſecundùm Mar.Socin. *hic num.635.*
quia in criminalibus probationes debent eſſe luce clariores,
ut l.Sciant cuncti, *C.de probat.c.Sciant*, *2.q.8. & c.Epipha-
nium*, *5. quæſt.6.* ubi probatur nec ſemiplenam facere pro-
bationem, niſi de crimine civiliter ageretur; & ſentit
gloſſa *in cap.Veniens*, *il prima*, *in verb. Illorum de teſtibus*,
quam ait eſſe communiter approbatam Bero. *hic n.78.* &
hanc eſſe communem opinionem atteſtatur etiam Decius
in eodem cap. Veniens, *num.25.* & ita etiam ſe habere com-
munem practicam affirmat Salyc. *in l.Ea quidem*, *num.133.
C.de accuſ.* & Bertrard. *conſ.126. num.11.lib.7.* quos re-
fert, & ſequitur Jul. Clarus *in pract.§.fin. q.21. verſ.Fama
ſola*, ibi, Fama enim in criminalibus non probat neque
etiam ſemiplenè; unde ſine adminiculis non eſt ſufficiens
89 inditum ad torturam: & ita tenent communiter DD. ut ait
Marſil. *in l.De minore*, *§.Plurium*, *n.30.ff.de quæſt.& conſ.
3.n.4.in fin.* Hanc etiam dicunt communem concluſionem
Jaſ. *in rep. l. Admonendi*, *n.307.ff. de jurejur.* Cravet. *conſ.
41.n.6.*Blanch. *ad l.fin.n.312..verſ.Unde Baldus*, *ff.de quæſt.*
Grammat. *conſ.42. num.15.* dicens, ita per aſſeſſores obſer-
vari, Duen alios referens, & communem dicens *in reg.
300. in 4.fallen. & in reg.301. in princip.* & alii plurimi
apud Farinac. *de indit. & tortur. quæſt.47.num.4.* Et quam-
vis in hoc articulo magna ſit controverſia inter Scribentes,
& Jo. Andr. ad Speculat. *in tit. de notor. crimin. §. Fama*,
in verb.Veniens, *circ.fin.* quem refert Marſil. *dict. l. De mi-
nore*, *§. Plurium*, *num.30. & conſ.73. num.16.* atteſtetur
contrarium ſervari de conſuetudine, ut ſcilicet fama ſola
ſit ſufficiens ad torturam, prout etiam ſe vidiſſe aliquan-
dò per aſſeſſores obſervari refert Gandinus *de malef. in tit.
de quæſt. num. 39.* tamen Julius Clarus *in d. quæſt.21.verſ.
Fama ſola*, *circa med.* dicit ſe fuiſſe ſemper ſequutum
communem opinionem, quam etiam audivit ſemper ob-
ſervari ab aliis juſtis judicibus, ut ſcilicet nunquam proce-
datur ad torturam ex ſola fama, niſi cum ea concurrat ali-
quod aliud adminiculum; & ſubdit ſe credere eam tu-
tiorem, & veriorem; & quamvis ad torquendum videa-
tur ſufficere minùs quàm ſemiplena probatio, nihilomi-
nùs cùm fama ſit inditium à delicto valdè remotum, &
multùm fallax, ut quotidiè experientia docet; putat Cla-
rus judicem tutiùs facturum, ſi nullo alio adminiculo con-
currente reum tormentis non ſubjiciat. In aliis autem
quàm criminalibus, an fama faciat plenam, vel ſemi-
plenam probationem, diſtingue plures caſus, ut hìc ple-
nè per Mar. Socin. *num.621. circa fin. verſ.Circa tertium
membrum*.

90 Septimò QUÆRO, an ſtatim lata ſententia ſuper cri-
mine, Prælatus intelligatur ipſo jure privatus dignitate,
vel beneficio, adeò ut beneficia hujuſmodi poſſint alteri
conferri.

91 Pro ſolutione Innocentius *hìc num.10.* latiùs proſequi-
tur articulum, quos effectus producat ſententia, & diſtin-
92 guit plures caſus. Quandoque enim talis eſt pœna impo-
ſita ex delicto intentato, quæ ſtatim aufert libertatem:
& tunc ſtatim lata ſententia ſuper crimine non licebit con-
demnato teſtamentum condere, nec poterit ex teſtamen-
to aliquid capere, *l.Qui ultro*, *ff.de pœnis*, *l.1.§. à Præ-
fecto*, *ff.de Legat.3.* Quod tamen fallit in his, quæ con-
demnato competerent ratione publici officii, ut prælato;
nam geſta per eum tenent, donec in officio toleratur, *cap.
Nonne*, *8.qu.4.* Quod ſi oppoſitum diceremus, ſequere-
tur abſurdum, quia condemnatus depoſiti, vel mandati
eſt infamis, *ut l. Furti*, *§.penult.& ult ff. de his*, *qui no-
tantur infamia:* numquid ergo dicemus propter hoc ſen-
tentias ab eo latas ulteriùs non valere? *cap.1.3.quæſt.7.* Ab-
ſit: omnia enim tolerantur propter officium, quod ad-
miniſtrat, *l.Barbarius*, *ff. de offic. Prætor. cap. Servan-
dum*, *14.diſtinct.* & prædicta ſunt vera, niſi eſſet lata
ſententia depoſitionis, vel eſſet ſpoliatus inſigniis digni-
tatis: tunc enim ſententia à tali lata non teneret, *l.2.
§.igitur*, *ff.de his*, *qui notantur infam. l.Cum Prætor*, *ff.
de judic.* non enim poteſt dici amodò toleratus, ſed intru-
ſus, *facit cap.Veritatis*, *ſupra de dolo*, *& contum. & cap.
Tanta*, *infra de exceſſib. prælat.* Et ex hoc infert Innoc. *d.
num.10. verſ.Credimus tamen*, ut Epiſcopus diœceſanus 93
poſſit alteri conferre beneficia, quæ ſic depoſitus habet ſub
eo, *cap.Multi*, *2.quæſt.1.* Nec obſtat *c.Super his*, *ſupra eo-
dem;* quia ibi loquitur, cùm probatur crimen per modum
exceptionis, quo caſu judex non poteſt ſuper alio judica-
re, *c.Licet Heli*, *de Simon.* Sed hìc loquitur, cùm probatur
per viam accuſationis, vel inquiſitionis, quo caſu per
ſententiam efficitur crimen notorium, *c.Veſtra*, *& cap.
Tua*, *de cohabit. cler.& mulier.* Ex quo ſequitur, ut non 94
ſolùm beneficiis, quæ poſſidet in diœceſi Epiſcopi pronun-
ciantis, ſed & in quacumque alia ſpoliari poſſit, *cap.Poſtu-
laſti*, *ſupra de foro compet.* Neque hoc contingit ex eo, quòd
res cum uno acta, aliis proſit; ſed quia per hoc efficitur
res notoria: unde benè ſequitur pœna ablationis beneficii,
quia ſententia non inducitur ad probandum, quòd per
eam dicatur privatus, ſed inducitur ad probationem cri-
minis, ſcilicet quòd ſit notorium: & ideò per talem ſen-
tentiam probaretur infamis, & à teſtimonio, vel ab ordi-
nibus repelleretur, *c.Teſtimonium*, *de teſtib.* & cum his
dictis Innocentii concordant hìc Jo. Andr. *num.21.* Butr.
in fin. Anchar. *num.39.* Card. *in §. Hunc tamen num.17.*
& alii communiter.

Sed hìc incidenter QUÆRITUR, an prælato con- 95
demnato liceat Capitulo, ſive Electoribus ad electionem
alterius procedere. Punctus quæſtionis videtur ad hoc re- 96
ſtringi, an poſt ſententiam condemnatoriam prælatus re-
maneat poſſeſſor dignitatis, & beneficii, vel privatus ſit:
ſi enim remaneat, quamvis injuſtè poſſideat, non videtur
alius poſſe deligi propter illam poſſeſſionem, *c.Cum noſtris*,
de conceſſ.præben. concludit Innoc. *eod.n.10. poſt medium*,
verſ.Clerici autem. Quandoque judex pronuntiat tantum-
modò ſuper delicto, puta prælatum commiſiſſe homici-
dium, quandoque pronuntiat etiam ſuper pœna, ut quia
privat, vel perpetuò ſuſpendit. Primo caſu non licet alium
eligere, niſi electoribus fuerit eligendi poteſtas data. Se-
cundò autem caſu licet Canonicis eligere, quando pœna,
ſuper qua eſt pronuntiatum, infamiam irrogat, veluti ſi
prælatus ſuſpendatur perpetuò propter furtum, vel aliud
publicum crimen, de quo damnatus eſt: tunc enim alius in
locum ejus eligi poteſt. Et idem ſi ſola pœna ſine ſententia 97
ſuper crimine infligitur, ex qua irrogatur infamia: eviden-
tior enim eſt infamia, quæ ex pœna procedit, quàm quæ ex
ſententia: ſecus verò ſi non ſuſpendatur ex tali cauſa infa-
miam irrogante, *ut cap.in loco*, *5.qu.4.* ſecundùm Innoc.
cum quo ſimiliter concordant Joan. Andr. *d. num. 21. verſ.
Clerici autem*, & alii proximè citati. Quæ perpetuò com-
menda memoriæ, quia valdè utilia ſunt ad ſciendum, an
quando prælatus per ſententiam eſt privatus dignitate, vel
eſt de tali crimine condemnatus, quod ſufficit ad privatio-
nem, ut electores poſſint alium eligere; an ve quando pœna
privationis ipſo jure à ſtatuto, vel à conſtitutione imponi-
tur, ſtatim ſine alia ſententia declaratoria, liceat ad alterius
electionem procedere: ſolutio enim patet ex prædictis; &
facit *c.Venerabilem*, *de elect. cap. Ad Apoſtolicæ*, *in fin.de
re judic. lib.6. cap. Licet Epiſcopus*, *de præbend. eod.lib.* &
quod notatur per DD. *in cap. Cum ſecundum leges*, *de hæ-
ret. lib.6.* & quod ſcripſi *in cap. Ad abolendam*, *à num.28.
uſque ad num.44.infr. eod. tit.* Quot autem ſint genera pœ-
narum de jure canonico, & quam proportionem habeant
cum pœnis de jure civili impoſitis, latiſſimè hìc proſequi-
tur Innocentius *à n.6.* cui Jo. Andr. *n.18.* & cæteri omnes
ſubſcribunt, & adde Hoſt. *in ſumma*, *de pœnis*, *§. Quot
ſint ſpecies pœnarum*, *ut §§.ſeqq.*

Ultimò QUÆRO, *in §. Hunc tamen ordinem*, quot 98
ſint ſpecialia in inquiſitione, quæ formatur contra regu-
lares.

Solutio. Ex hoc §. tria ſpecialia colliguntur ſecundùm 99
Mar.Soc *hic num.52.* Primum ſpeciale eſt, quia in inquiſi-
tione, quæ fit contra eos, ordo juris non eſt ſervandus uſ-
quequaque, ut dicitur in litera, id eſt omninò, ſecun-
dùm Cardin. *in hoc §.in princip.* ſeu ad unguem ſecundùm
Jo. Andr. *& omnes in ſumm. textus.* Et hoc intelligas quo-
ad ſubſtantialia judicii: hæc enim in cauſis regularium ali-
quatenùs remittuntur, non autem quoad veritatis proba-
tionem, nam illa nequaquam omittenda eſt, ut in Clem.

Sæpè, de verb. ſignif. unde Hoſt. *hic num.* 24. *circa ſin.* &
Jo. Andr. *num.* 31. exponunt verbum, *Uſquequaque*, ideſt ad
unguem quoad ſubtilitates, licèt non ſit veritas omitten-
da: & adde Feder. de Senis *conſ.* 105. *Conſueverunt viſita-
tores*, & Lapum *allegat.* 73. incipien. *Prælatus regularis*,
100 *num.* 5. *verſ. Item hujuſmodi*. Secundum ſpeciale eſt, quia
faciliùs poſſunt removeri regulares ab adminiſtratione,
quàm ſæculares prælati; unde leviores cauſæ, & leviores
probationes videntur ſufficere, ſecundum Hoſt. *num.* 23. *in
fin. in verb. Facilius*, & Jo. Andr. *num.* 31. *in eod. verb.* &
hoc denotat idem *verb. Facilius*, poſitum hic in textu.
101 Tertium ſpeciale eſt, quia contra regulares non recipiun-
tur tot exceptiones, ſicut contra ſæculares, nec in ipſis
exceptionibus neceſſe eſt ſervare ordinem ad unguem, ſe-
cundùm Hoſtien. Jo. Andr. & Mar. Socin. proximè cita- 102
tos, & hoc denotat *ver. Liberius*, poſitum *hic in fin.* Et
prædicta intellige de prælatis, qui per electionem canoni-
cam inſtituuntur, non autem de Prioribus & officialibus
minoribus, quia tales ad libitum Abbatis ſine ulla cauſa,
& nullo juris ordine ſervato a ſuis adminiſtrationibus re-
moveri poſſunt, ut dixi ſupra *num.* 53. & ſcripſi pleniùs in
cap. Cum ad monaſterium, §. *Tales*, *a num.* 23. *uſque ad n.* 43.
ſupra, de ſtatu monach. & in cap. Per tuas, *il primo*, *num.* 8.
& num. 41. *&* 45. *infra de Simonia*.

DE ACCUSATIONIBUS.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio generali.

CAPUT XXV.

SIcut olim à ſãctis Patribus noſcitur inſtitutum: Metropolitani ſingulis annis, cum ſuis ſuffraganeis, Provincialia non omittant Concilia celebrare: in quibus de corrigendis exceſſibus & moribus reformandis, præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum: Canonicas regulas, maximè quæ ſtatutæ ſunt in hoc generali Concilio, relegentes, ut eas faciant obſervari, debitam pœnam tranſgreſſoribus infligendo. Ut autem id valeat efficaciùs adimpleri, per ſingulas diœceſis ſtatuant perſonas idoneas, providas videlicet & honeſtas, quæ per totum annum, ſimpliciter & de plano, abſque ulla juriſdictione, ſolicitè inveſtigent, quæ correctione vel rêformatione ſunt digna: & ea fideliter proferant ad Metropolitanum & ſuffraganeos, & alios in Concilio ſubſequenti: ut ſuper his & aliis, prout utilitati & honeſtati congruerit, provida deliberatione procedant: & quæ ſtatuerint, faciant obſervari: publicaturi ea in Epiſcopalibus ſynodis annuatim per ſingulas diœceſes celebrandis. Quiſquis autem hoc ſalutare ſtatutum neglexerit adimplere, à ſui executione officii ſuſpendatur.

SUMMARIUM.

1 *COncilium provinciale celebrare tenentur Metropolitani ſingulis annis de jure communi, & n.* 19.
2 *Teſtes ſynodales per ſingulas Diœceſes deputari debent in quolibet provinciali Concilio.*
Quod ſit eorũ officium, & poteſtas, ibid. & n. ſeqq. & n. 6.
3 *Quibus qualitatibus præditi eſſe debeant.*
Et in quibus differant à teſtibus ſynodalibus deputandis in Synodo diœceſana, num. 5.
4 *Arcana Regni alieni ſcrutari non convenit.*
6 *Teſtes ſynodales in provinciali Concilio deputandi non requiritur, ut ſint jurati.*
7 *Si ſint de loco, ubi inquirunt, propriis ſumptibus vivere debent.*
8 *Sin minus, à quo ſint procurandi.*
9 *Sumptus habere debent moderatos, ſed non poſſint aliquem coercere.*
10 *Synodum diœceſanam Epiſcopi tenentur cogere ſingulis annis, & in ea publicare ſtatuta provincialis Concilii, & num.* 109.
11 *Et legitimè impediti poſſunt illam celebrare per Procuratorem, vel Vicarium generalem.*
12 *Requiritur tamen ſpeciale mandatum.*
13 *Concilia provincialia quibus ex cauſis olim à Sanctis Patribus inſtituta fuerint.*
14 *Ad Metropolitanum ſpectat provinciale Concilium indicere, convocare, & celebrare.*
15 *Etiam ſine auctoritate Primatis, ſeu Patriarchæ.*
16 *Et Metropolitano impedito, ad Coepiſcopum antiquiorem.*
17 *Et idem ſede Metropolitana vacante.*
18 *Et antiquior dicitur Epiſcopus, qui eſt antiquior inter comprovinciales, non autem exemptus, licèt ſit comprovincialibus antiquior.*
19 *Concilium provinciale quoties, & quando ſit celebrandum, & num. ſeqq.*
20 *Quid ex Concilio Niceno.*
21 *Quid ex Concilio Chalcedonenſi.*
22 *Et quid ex Concilio Lateranenſi noviſſimi, & Trid.*
23 *Indulgetur Archiepiſcopo Limano in Indiis ob nimiam Suffraganeorum diſtantiam, ut Concilium provinciale ſexto quoque anno celebrare valeat.*
24 *In Concilio quolibet provinciali indicendus eſt dies futuri Concilii.*
25 *Formula litterarum indictionis remiſſivè.*
26 *Concilium provinciale fieri debet in loco proportionato reſpectu eorum, qui convenire debent.*
27 *Et electio loci ad Archiepiſcopum pertinet, qui concurrentibus neceſſarius Eccleſiam Metropolitanam relinquere non debet.*
28 *Concilio provinciali qui teneantur intereſſe.*
29 *Et quo ordine ſedere debeant, & num. ſeq.*
30 *In Epiſcopis attenditur tempus ordinationis, non dignitas Eccleſiarum, vel earum ordo, & præeminentia.*
31 *In Concilio provinciali qui votum habeant deciſivum, vel conſultivum, & num.* 34.
32 *Votum prius dandum ab iis, qui inferioris ordinis ſunt.*
33 *Metropolitano, & Suffraganeis diſcrepantibus, quænam ſententia prævalere debeat, & num. ſeq. & num.* 104.
35 *In Concilio provinciali quæ ſint tractanda, & ſtatuenda, & quæ ſit illius authoritas, & juriſdictio, num. ſeq. uſque ad num.* 97.
36 *Decreta Concilii Tridentini recipienda.*
Et perlegenda, num. 39. *&* 71.
37 *Hereſes anathematizandæ.*
38 *Fidei profeſſio facienda.*
40 *Exceſſus corrigendi, & controverſiæ componendæ, & num.* 61.
41 *Querelæ etiam contra Metropolitanum recipiendæ, & terminandæ, & num.* 46.
42 *Si cauſæ expediri non poterunt, judicibus deputatis committendæ.*
43 *Contra Epiſcopos etiam ex officio inquirendum, & ſuper quibus, & num.* 50. *&* 59.
44 *De gravioribus cauſis Epiſcoporum non cognoſcendum.*
45 *Sed ſummariæ informationes ſumi poterunt ad Papam tranſmittendæ.*
46 *Minores cauſæ qualiter recipiendæ, & terminandæ etiam contra Metropolitanum, & num. ſeq.*
47 *Epiſcopis tantùm committendæ, niſi ex cauſa Concilium aliter judicaverit.*
48 *Negotia indefinita extra ſynodum non committenda*

niſi

niſi in caſibus in Jure, & in Concilio Tridentino expreſſis.

49 *A deputatis à Concilio appellandum ad Primatem Patriarcham, vel Papam.*

51 *Ab examinatoribus ſynodalibus officii ratio expoſcẽda.*

52 *Cauſæ inferiorum clericorum minus propriè ad provinciale Concilium pertinent.*

53 *Cauſæ vertentes in prima inſtantia coram Suffraganeis quando in Concilio tractandæ.*

54 *Introductæ coram Ordinariis in prima inſtantia non avocandæ.*

55 *Sed pendentes coram Archiepiſcopo avocari poterunt.*

56 *Appellari poteſt ab Ordinario ad Concilium provinciale omiſſo Archiepiſcopo, & ab ipſo Archiepiſcopo ad Concilium, ſed non è converſo.*

57 *Viſitationem diœceſis, quam Epiſcopi impediti facere poſſunt per ſuos generales Vicarios, Concilium provinciale ſuſpendere non poteſt.*

58 *Procedit in cauſis criminalibus contra Proviſores, ſeu Vicarios Generales, etiam Archiepiſcopi.*

60 *Pauperum querelas contra quoſcumque judices, & potentiores recipit.*

61 *Poſt cauſas, & controverſias ad correctionem, & reformationem procedet.*

62 *Ut Seminaria in diœceſi vel provincia erigantur, & ſalubriter ordinentur, providebit.*

63 *Formam inſtructionis pro promovendis ad Cathedrales Eccleſias præſcribit arbitrio Papæ approbandam.*

64 *Cognoſcet de cauſis, ob quas Eccleſiæ Suffraganeorum à Metropolitano viſitari debent.*

65 *Præſcribet formulam ad debitum in divinis officiis regimen.*

66 *Formam examinis per concurſum obſervandam curabit, ſcietque ſibi à S. Pio V. ademptam facultatem eidem formæ aliquid addendi, vel minuendi.*

67 *Expendet, ſi quæ Cathedrales ſint uniendæ, & redditibus augendæ, & confecta inſtrumenta ad Papam tranſmittet.*

68 *De abuſibus, & quæſtionibus circa imagines, & reliquias Sanctorum judicabit, & qualiter.*

69 *In Capitulorum generalium defectum circa regularium reformationes providebit, & num. 90.*

70 *Abuſus circa indulgentias ad Papam defert.*

72 *Decretum de matrimoniis clandeſtinis in ſingulis Parochiis publicari præcipiet.*

73 *Judices ſynodales deſignabit.*

74 *Item Judices, qui de alienationibus, etiam à Sede Apoſtolica confirmatis, judicent.*

75 *Maiorem auctoritatem habet Synodus provincialis ex Concil. Trid. quàm de jure communi.*

76 *Contra jus regulariter ſtatuere non poteſt, ſed ſolùm præter jus, & n. 78.*

78 *De rebus fidei, & majoribus cauſis non poteſt quicquam tractare, vel diffinire.*

79 *Suis decretis poteſt adjuvare jus commune, pœnas novas addendo, vel antiquas augendo.*

80 *Abſtinere debet à novis decretis, quæ jure communi & Pontificiis conſtitutionibus minùs conſonant, etiam in caſibus à jure permiſſis.*

81 *Supplere debet, ubi per antiquos Canones, vel ultimum generale Concilium non eſt ſufficienter proviſum.*

82 *In quæſtionibus controverſis à diffinitionibus abſtinebit, præſertim circa ſacramenta, cenſuras, & alios conſcientiæ caſus, & num. 91.*

83 *Cauſam non ſummariam non poteſt ſummariam efficere, nec inſtantiam facere breviorem.*

84 *Nec appellationes prohibere.*

85 *Nec ordinem judicii prætermittere.*

86 *De juriſdictione eccleſiaſtica, & ſæculari conſultius erit nihil ſtatuere.*

87 *Exemptos non ligat ſuis decretis, niſi in caſibus, in quibus Epiſcopis, vel Concilio poteſtas in eos tributa eſt.*

88 *Cum capitulis exemptis, & Regularibus, quomodo ſe gerere debeat.*

89 *Quoad monaſteria exempta Epiſcopi ſunt executores eorum, quæ continentur in Concilio Trid. ſeſſ. 25. de regular.*

90 *Et eorum negligentiam ſupplebit ſynodus provincialis.*

91 *Explicabit quæ ſcitu ſunt neceſſaria circa ſacramenta, & clericorum functiones.*

Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

92 *Adhortationes frequentes interſeret in his, quæ ſub juriſdictione ipſius non cadunt.*

93 *Concilii provincialis decreta quo ſtylo ſint conſcribenda.*

94 *A Metropolitano, & Epiſcopis ſubſcribantur ſub correctione Sedis Apoſtolicæ.*

95 *Ad quam in unum volumen redacta, pro emendatione, & approbatione tranſmittantur.*

96 *His additis quæ ſynodus judicabit Sanctiſſimo proponenda pro felici profectu provinciæ.*

97 *In Concilio provinciali quæ ſit Metropolitani auctoritas, & num. ſeqq. uſque ad num. 105.*

98 *Diſſolvere non poteſt Concilium ſine conſilio, & aſſenſu Coepiſcoporum, ibid.*
Nec cuipiam ſilentium indicere, aut alia hìc expreſſa facere ſine eorum conſilio, & aſſenſu.

99 *Poteſt tamen mandare, ne quis loquatur extra locum, aut ſynodum perturbet.*

100 *An, & quando poſſit cognoſcere cauſas ſuffraganeorum, vel eis ſubjectorum.*

101 *Contra Epiſcopos uſurpantes in Concilio vel extra illius juriſdictionem, non poteſt procedere niſi extra Concilium.*

102 *Non poteſt viſitare ſuffraganeos niſi cauſa cognita, & probata in Concilio provinciali.*

103 *Nec ſufficit, ut Concilium declaret eum poſſe viſitare eo quod adſint querelæ contra Epiſcopos.*

104 *Metropolitanus, & Epiſcopi in Concilio provinciali ſunt conjudices.*

105 *Metropolitani, & Epiſcopi negligentes cogere provincialem, vel diœceſanam ſynodum, qua pœna ſint puniendi, & num. ſeqq.*

106 *Suſpenduntur ab executione officii non ipſo jure, ſed per ſententiam.*

107 *Nec aliquid novi induxerunt Concilium Lateranen. & Trid. & num. 109.*

108 Incurrat *verbum eſt latæ ſententiæ, niſi habeat relationem ad antiquas pœnas, quæ requirant ſententiam hominis, & num. ſeq.*

109 *Synodum diœceſanam Epiſcopi negligentes celebrare infra ſex menſes, & in ea publicare decreta provincialis Concilii, incurrunt pœnam ſuſpenſionis duorum menſium.*

110 *Et qui verentur accedere, mittant procuratores ad ſe excuſandum, non impediti cogantur, & fiat ſynodus cum iis, qui poſſunt venire, & veniunt.*

111 *Ad Concilium provinciale Epiſcopi non accedentes quas pœnas incurrant.*

112 *Et quæ ſint legitima impedimenta non accedendi remiſſivè.*

S*icut olim.* Metropolitani, ad correctionem exceſſuum, & reformationem, ſingulis annis facere debent provinciale Concilium, in quo ſtatuere debent per ſingulas diœceſes perſonas idoneas, quæ ſolicitè inveſtigent, & in ſequenti Concilio referant corrigenda: & Epiſcopi facere debent ſynodus Epiſcopales ſingulis annis, & publicare agitata in Concilio provinciali: & hæc negligentes, ab executione officii ſuſpenduntur. Hoc dicit in ſumma, ſecundùm Abb. Mar. Socin. Jo. de Anan. & Felin. Dividitur in tres partes. Prima providet de provinciali Concil. & de agendis in illo. Secunda de teſtibus ſynodalibus, & ipſorum officio. Tertia de pœna hoc non ſervantium: & obiter interſerit de Epiſcopalibus ſynodis: ſecunda ibi, *ut autem*; tertia ibi, *Quiſquis.* 1

Nota primò ibi, *ſingulis annis*, Metropolitanos hoc jure inſpecto teneri quotannis celebrare provinciale Concilium. hoc tamen (ut inquit Hoſt. *hic in princ.*) pauci Metropolitani ſervant, quia aliqui nunquam iſtud Concilium celebrant, alii vix ſemel in vita ſua, & qui melius faciunt, de biennio in biennium: allegat *c. propter Eccleſiaſticas*, 18. *diſt.* Sed ſecundùm Card. & Jo. de Anan. ille textus non dicit, ſemel in biennio, ſed bis in anno. Utcumque tamen ſit, hodie, & malè hujuſmodi Concilia communiter non celebrantur, ut per Abb. *in* 2. *not.* & Felin. *in princ.* Unde dicit Anch. quia Prælati in hoc malè ſe gerunt, cùm de jure teneantur, ideò malè tractabuntur, prout eum referunt Jo. de Anan. & Felin. *hic in princ.* Dixi, *hoc jure inſpecto*, quia hodie celebrari debent de triennio in triennium, ut dicam infrà *in* 3. *q.*

2 Secundò nota ibi, *Statuant*, in quolibet provinciali Concilio deputandas eſſe per ſingulas diœceſes aliquot perſonas, quæ per totum annum, & hodie per totum triennium ſolicitè inveſtigent, quæ correctione, vel reformatione ſunt digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & ſuffraganeos in ſequenti ſynodo provinciali, ut in littera. Atque ita ſunt iſti quaſi teſtes ſynodales nullam juriſdictionem habentes, & vocantur Inquiſitores, ut hic in gloſ. *ult.* ſeu Viſitatores ſecundum Hoſt. *num.*3. & à Legiſtis appellantur Denuntiatores, de quibus hic plura
3 per Felin. *in primo*, & *ſeqq.* Et ponderat qualitates, quas habere debent. Requiritur enim, ut ſint idonei, & providi, ut procul videant, & de notoriis, & de manifeſtis inveſtigent, de plano interrogando ſeniores, & honeſtiores. Item ut ſint honeſti, nec corrupti aliquem falsò infament, vel deferant; *cap. Nemo, infra de ſimonia*;
4 & melius eſt, ut ſint de eadem diœceſi, quàm de extranea, argum. *cap. Quia propter, de elect. ibi, tres de Collegio fide digni*: nam alieni regni arcana ſcrutari non convenit, *l. 4. poſt princip. Cod. de commer. & mercat.* Et quia præſumuntur citiùs percipere veritatem, argum. *cap. Quoſdam ſupra de præſumpt. cap. Quanto, & cap. Veniens, il ſecondo. ad finem de teſtibus*: & ideò aliis ſunt præferendi, *cap. Videtur ſupra, Qui matrim. accuſ. poſſ.* Hoſtienſ. *hic num.* 5. Jo. And. *eod. num.*

5 Similes Inquiſitores, ſeu Denuntiatores deputandi ſunt ab Epiſcopo in diœceſana ſynodo, *ut in cap. Si Epiſcopus in ſynodo*, 35. *quæſt.*6. Sed alii ſunt hi, quam illi, & tam primi, quàm ſecundi ſtatui debent, ſecundum Hoſtien. Jo. Andr. *num.*4. *in verb. Statuant*. Hac tamen differentia, quòd primo, de quibus loquitur hæc Decretalis, ſtatui debent à Præſidentibus Concilio Provinciali; ſecundi verò à ſingulis Epiſcopis in eorum ſynodis, ſecun-
6 dùm eos. Item primi non requiritur ut ſint jurati, cùm de hoc nihil dicatur in littera; ſed ſufficit, ut ſint providi, & honeſti, & tales, quibus meritò ſit credendum, licèt ſi juramentum exigatur, non ſit improbandum, ſecundùm Hoſt. *num.*6. *in verb. Juriſdictione*, & Joan. Andr. *n.*11. At ſecundi præſtant juramentum, ad præſcriptum *dict. cap. Epiſcopus in ſynodo*, 35. *qu.*6.

7 Demum Inquiſitores, de quibus hic, ſi ſunt de loco, ubi inquirunt, vivent de proprio ſicut vocati in partem
8 ſolicitudinis, *cap. Qui ſe*, 3. *quæſt.* 6. Sed ſi mittantur Delegati, mittens procurabit illos, ut in Auth. *De mandat. Princip. §. Illud quoque, & in Auth. Jusjur. Quod præſtat. ab his*, §. 1. *col.*2. ſecundùm Vincent. hic relat. Joan. Andr. *num.*10. Verùm ſecundùm Hoſtien. *num.*6. procurabuntur iſti à Parochis, ad quos divertent: neque enim coguntur propriis ſtipendiis militare, *cap. Cùm ex officii, ſupra de præſcript. cap. Jam nunc*, 28. *quæſt.*1. nec officium ſuum debet eis eſſe damnoſum, *argum.* 4. *quæſt.* 3. §. *Venturis*.
9 Sumptus tamen debent habere moderatos, ſed non poſſunt aliquem coercere, cùm juriſdictione careat, ſed debent referre Epiſcopo, ut ipſos coerceat, quia ſaltem ad hoſpitalitatem tenentur, ut leg. & not. *in cap.* 1. *ſupra de contrah. empt.* ſecundùm Hoſtien. *eod. num.*6. At verò denuntiatores eligendi in diœceſana ſynodo, non videntur à quoquam eſſe procurandi, quia eliguntur ſeptem, & eò ampliùs de qualibet parochia, *ut in cap. Epiſcopus*. Unde applicatur ratio Vincentii, de qua ſupra *num.*7. quòd vivere debeant de proprio, ex quo aſſumuntur de loco, ubi inquirunt.

10 Tertiò nota ibi, *Annuatim celebrandis*, Epiſcopos teneri ſingulis annis cogere diœceſanam ſynodum, & in ea publicare ſtatuta provincialis Concilii: quòd ſi legiti-
11 mis de cauſis eſſent impediti, poſſent ſynodum celebrare per procuratorem, vel Vicarium Generalem, ut S. Congregatio declaravit, cùm Concilium Tridentinum *cap.*2. *verſ. Synodi quoque, ſeſſ.* 24. impersonaliter loquatur, & de jure firmat Henric. Botthæus *de ſynodo Epiſcopi par.* 2.
12 *quæſt.*1. *in princ.* Requiritur tamen ad hoc ſpeciale mandatum, ut ibi per eum *num.*2.

Ultimò nota ex fine litteræ pœnam non celebrantium ſtatis temporibus provincialem, vel diœceſanam ſynodum, de quo latiùs dicam in 10. quæſtione.

Quoniam hic agitur principaliter de ſynodo provinciali, opportunè inſerendam duxi quandam de ipſa ſynodo veluti tractationem, præcipuè ex decretis Tridentini Concilii, & S. Congregationis declarationibus excerptam, & per quæſtiones exaratam, ut uſui eſſe poſſit ad multorum utilitatem.

Primò igitur QUÆRO, ex quibus cauſis Epiſcoporum 13
Concilia a SS. Patribus olim inſtituta fuerint.

Solutio. Conveniebant olim in unum Epiſcopi, ut de incidentibus caſibus fieret diſceptatio, & ſalubris de Eccleſiaſtica obſervatione collatio, quatenus & præterita corrigeretur, & regulam futura ſuſciperent, Gregor. *lib.*12. *cap* 31. & *lib.*7. *cap.*110. In quibus conventibus præcipuè tractabatur de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, præſertim in Clero, de controverſiis componendis, de tollendis abuſibus, de inducenda obſervatione ultimi Concilii Generalis, deque Eccleſiaſtica diſciplina ſenſim reſtituenda, ut patet hic in textu, & *diſt.* 18. *per totam*. Hæc autem ferè præſtabantur, canonicas regulas, maximè quæ in ultimo generali Concilio ſtatutæ eſſent relegendo; debitas pœnas tranſgreſſoribus infligendo; juſtitiam expeditè ſingulis eam poſcentibus miniſtrando; ea, quæ in poſtremo Concilio ſpecialiter mandata fuiſſent, exequendo; nonnulla etiam ad majorem, faciliorémque obſervationem ſacrorum Canonum per modum regulæ dirigendo, ac prout rerum, & perſonarum qualitates poſtulant, erudiendo, comminando, & exhortando, ut hic & *in dict. diſtinct.*18. & de origine hujus inſtitutionis adde Concilium Lateranen. noviſſimum ſub Leone X. *ſeſſ.*10. *in Conſtitut.* quæ incipit, *Regiminis, circa finem*, §. *Mature quoque conſiderantes, tom.*4. *Conciliorum, part.*2. *pag.*99. *col.*1. quæ eſt repetita in Bullar. *tom.*1. *pag.*482. § 12.

Secundò QUÆRO, ad quem ſpectet provinciale Con- 14
cilium indicere, convocare, & celebrare.

Solutio. Dic ad Metropolitanum hoc munus pertinere, ut hic, & *in cap. Si Epiſcopus cum duobus ſequentibus* 18. *diſtinct.* & *in cap. Quod ſicut*, §. *Præterea, ſupra de*
elect. etiam ſine auctoritate Primatis, ſeu Patriarchæ, 15
cap de Conciliis, & ibi Præpoſ. *num.* 2. *eadem diſtinct.* 18. Henric. Botthæus *de ſynodo Epiſcopi, p. par. quæſt.*6. *num.*
20. Et Metropolitano legitimè impedito, id munus perti- 16
net ad Coepiſcopum antiquiorem, ut in Concilio Tri-
dentino *ſeſſ.*24. *cap.* 2. Idemque dicendum ſede Metro- 17
politana vacante, ut per Archid. & Gemin. *in cap. Placuit, num.*2. Bellam. & Turrecrem. *in cap. Propter eccleſiaſticas, num.*8. & Præpoſ. *in cap. De Conciliis, in 3. not.* 18. *diſt.*

Sed dubitatum fuit, quis eſſet Epiſcopus antiquior, nem- 18
pè an antiquior comprovincialis, vel Epiſcopus exemptus, ſi ipſe ſit comprovincialibus antiquior. Dubium ingerebat Breve Sanctiſſimi ad Cardinalem Epiſcopum Burgen. qui ſynodum Toletanam, cui adhæret, elegit, licèt exemptum quoad ea, quæ antiquitatem, & prælationem in ipſa provinciali ſynodo concernerent, pari cum reliquis ejus ſynodi Epiſcopis jure cenſeri, & ſi promotio ſua in Epiſcopum aliorum Epiſcoporum provinciæ Toletanæ antiquior exiſtat, illam ſynodum ipſe, Archiepiſcopo impedito, cogere, eique præſidere, & alia quæ in ea parte ad Epiſcopum, aut illo abſente, vel impedito, ad Coepiſcopum antiquiorem juxta dicti Concilii decreta pertinent, facere, gerere, & exequi poſſe, & debere perinde ac ſi alias ſuffraganeorum ipſius Archiepiſcopi antiquior eſſet, prout in hac parte exiſtit. Sed hujuſmodi Breve S. Congregatio cenſuit intelligendum quoad intereſſentiam Concilii provincialis tantum, & receptionem decretorum ejus, non quoad reliqua, conſiderata mente Concilii in eo decreto, in quo dum ſtatuitur, ut exempti teneantur eligere aliquem Metropolitanum, declaratur etiam, quare id faciendum ſit, ut ſcilicet in ejus ſynodo ſimul cum aliis interſint, & quæ ibi ordinata fuerint, obſervent, in reliquis omnibus eorum exemptiones, & privilegia expreſſim præſervando. Unde quemadmodum Concilium præter intereſſentiam ſynodi, & obſervationem ſtatutorum illius, ad quæ obligat exemptos eam ſynodum eligentes, in reliquis eorum privilegia ſuffraganeorum tacitè conſervare videtur.

Tertiò QUÆRO, quoties, & quando provinciale 19
Concilium ſit celebrandum.

Solutio. Secundùm antiquam regulam celebrari debe- 20
bat bis in anno per ſingulas provincias, *cap. Pervenit* 18. *diſtinct.* ſemel quidem ante diem Quadrageſimæ: ſecundùm verò circa Tempora Autumni, *ut in cap. Habeatur eod.*

ead. diſt. & quamvis in cap. ſeq. dicatur, ſemel eſſe convocandum poſt tertiam hebdomadam Paſchæ, & ſecundum Idibus Octobris: tamen primus Canon cùm ſit Nicæni Concilii, propter majorem authoritatem præjudicat ſecundo, ut notat gloſſ. 1. Archidiac. & Præpoſ. *in d. cap. Habeatur*. Vel certè ſecundùm eos iſti Canones loquuntur ſecundùm diverſas conſuetudines. Unde congruè dici poteſt eſſe in optione Archiepiſcopi ſynodum convocare an-
21 te Quadrageſimam, vel inter Paſcha, & Pentecoſtes, ut ibi per Præpoſ. *num.* 4. Sed poſteà in ſexta Synodo univerſali antiqua Conſtitutio fuit correcta, ac propter fatigationem, & ut opportunè haberentur ad iter agendum, qui congregandi erant, a ſanctis Patribus diffinitum fuit, ut omnibus modis hoc Concilium fieret ſemel in anno, ut *in cap. Quoniam quidem, ead. diſt.* & hoc ſtatutum ſextæ ſynodi innovatur hìc à Concilio generali ut in gloſſ. prima, & præcipitur obſervari *in cap. Cùm ſit, infrà de Judæis*. Sed & ſecundùm leges civiles, & Patriarchæ, & Metropolitani tenebantur Epiſcopos Comprovinciales ſemel, aut bis in anno ad ſe convocare, *ut in Authent. de Sanctiſſ. Epiſcopis, cap. 10. §. Ut autem omnis Eccleſiaſticus ſtatus, col-*
22 *lat. 9.* Verùm quia neque hoc ſervabant Metropolitani, ut dixi ſupra in primo notab. idcircò in Concilio Lateranenſi noviſſimo ſub Leone X. *in loco ſupracitato in fine primæ quæſtionis*, antiqua jura fuerunt correcta, & ordinatum fuit, ut de cætero provincialia Concilia fierent ſingulis trienniis. Sed & Tridentinum Concilium *ſeſſ. 24. cap. 2.* ſtatuit, *ut Metropolitani intra annum ad minus à fine ipſius Concilii, & deinde quolibet ſaltem triennio poſt octavam Paſchæ reſurrectionis, ſeu alio commodiori tempore pro more provinciæ non prætermittant ſynodum in provincia ſua cogere*. Hæc ibi. Et pondera illam dictionem, *ſaltem*, quæ innuit Metropolitanum poſſe infra triennium etiam plures ſynodum convocare, ſi rationabilis cauſa ſubſit, ſicut olim etiam poſt ſextam ſynodum celebrari poterat bis in anno, ſi neceſſitas cogebat, ut notat Præpoſ. *in cap. De Conciliis, num. 6. 18. diſt.* Henric. Botthęus *de ſynodo Epiſcopi, in prima parte num.* 54. Ultra triennium tamen protrahi non debet, *ut in d. cap. 2*

23 Cæterùm cùm Archiepiſcopus de Lima, trium Regnorum in Indiis conquereretur ſe non poſſe, juxta decretum *d. c. 2. ſeſſ. 24.* celebrare ſynodum provincialem ob nimiam ſuffraganeorum diſtantiam ad decies ferè centena paſſum milia: Et S. Congregatio Concilii cenſuiſſet terminum cogendi Concilium provinciale de licentia Sanctiſſimi poſſe prorogare ad alios tres annos, ut ſingulis ſexenniis celebrari debeat: Sanctiſſimus annuit.

24 Porrò ex Canone Concilii Toletani IV. ſtatutum eſt, ut quæ ſynodus deinceps futura eſſet, ejus conſtitutus dies denunciaretur, indicareturque in ſynodo, quæ illam ordine ſequentem proximè antecederet. Et hunc morem laudabilem ſervat Eccleſia Mediolanenſis in indictione provincialis Concilii, ut *tom. 4. Concilior. par. 2. pag.* 547. *col. 2. litt. B*, & utinam ſervarent Archiepiſcopi omnes quia ſic indictione adſtricti, celebrationem ſynodi ad bo-
25 num regimen Eccleſiarum, tam utilem, & neceſſariam non prætermitterent. Formula autem litterarum indictionis Concilii habetur in fine actorum Eccleſiæ Mediolan. *eod. tom. 4. par. 2. pag.* 564. *col. 2.*

26 Quartò QUÆRO, ubi ſit congregandum provinciale Concilium.

Solutio. In Congregationibus Conciliorum baberi debet ratio, ut hi, qui vocandi ſunt, non fatigentur propter diſcrimina itinerum, ut *cap. Quoniam quidem*, 18. *diſt.* Debent enim fieri hujuſmodi Congregationes, & Conventus in loco non multùm remoto, imò proportionato reſpectu eorum, qui debent convenire, ut ibi notat Præpoſitus *num. 1.* & Henric. Botthæus *de Synod. Epiſc. par. 1. q. 10. num. 56.*

27 Et cum dubitatum fuerit, ad quem ſpectet electio loci pro Synodo provinciali celebranda: S. Congregatio cenſuit ſpectare ad Archiepiſcopum, qui tamen ceſſantibus juſtis impedimentis, Metropolitanam Eccleſiam, modò in ea adſint commoditates ad id neceſſariæ, relinquere non debet.

28 Quintò QUÆRO, quinam provinciali Concilio intereſſe teneantur.

Solutio. De Metropolitano, & Epiſcopis ſuffraganeis, ſeu Comprovincialibus non eſt dubium, ut hìc, *& in c. Quoniam quidem cap. Si Epiſcopus, cap. Placuit, & cap. Si quis Epiſcoporum*, 18. *diſt.* De aliis verò, & præcipuè de Capitulis Cathedralium Eccleſiarum ſunt opiniones Doctorum *in cap. fin. ſupra de his, quæ fiunt à Prælatis, & in c. Grave de præbend.* ut per Præpoſit. *in cap. Propter Eccleſiaſticas, il primo, num. 9. ead. diſt.* Tu dicas, ut plenè ſcripſi *in d. cap. final.* & adde quod dicam in duabus quæſtionibus proximè ſequentibus.

Sextò QUÆRO, quo ordine ſedere debeant Epiſco- 29
pi, & alii in provinciali Concilio.

Solutio. Epiſcopos ſecundum ordinationis ſuæ tempus 30
ſive ad conſedendum in Concilio, ſive ad ſubſcribendum, vel in qualibet alia re ſua attendere loca decrevit Gregorius, ut *in cap. fin. 17. diſtinct.* conſervato Metropolitani primatu, ut *in cap. Placuit*, 18. *diſtin.* Unde cum fuerit quæſitum, an in Conciliis provincialibus quoad Epiſcoporum præcedentiam attendendum ſit tempus ordinationis, vel dignitas Eccleſiarum, vel earum ordo, & præeminentia: S. Congregatio Concilii cenſuit attendendum tempus ordinationis Epiſcoporum. De Capitulis verò Cathedralium Eccleſiarum, Abbatibus, Commendatariis, Dignitatibus, & Capitulorum Deputatis, dic, ut ſcripſi *in cap. fin. in ult. q. de his, quæ fiunt à Prælatis.*

De ordine autem ad celebrandum, provinciale Concilium, vide Pontificale Romanum ſub tit. De ordine ad Concilium provinciale celebrandum, & noviſſimè Cerem. Epiſcoporum *lib. 1. cap* 21.

Septimò QUÆRO, qui votum habeant deciſivum, 31
vel conſultivum in ſynodo provinciali.

Solutio. Non omnium, qui ſynodo interſunt, idem eſt ſuffragium. Nam Metropolitanus, & Epiſcopi tantùm votum habent deciſivum, Abbates verò, Commendatarii, Capitulares, Capitulorumque Deputati vocem habent dumtaxat conſultivam, Innoc. & DD. communiter *in cap. Grave, ſuprà de præbend.* Abb. *in cap. fin. num. 2. de his, quæ fiunt a Prælat.* Præpoſit. *in cap. Propter Eccleſiaſticas, il primo, num. 9. verſic. Vel aliter*, 18. *diſtinct.* Sed Epiſcoporum procuratores poſſunt ex ſententia Sac. Congregationis, ſi Concilio provinciali placuerit, etiam deciſivam habere. Laici verò, qui ex eadem S. Congregatione ad provinciale Concilium invitati, intereſſe poſſunt, in eo vocem conſultivam habent. Et poteſt unuſquiſque ex iis, qui ſynodo interſunt, ad eam referre de his, quæ ibi ſunt pertractanda. Et votum priùs dandum eſt ab 32
iis, qui inferioris ordinis ſunt.

Octavò QUÆRO, diſcrepantibus ſententiis inter Me- 33
tropolitanum, & Epiſcopos ſuffraganeos, quænam ſententia prævalere debeat.

Solutio Dubitavit olim Epiſcopus Ulixbonen. quando in Concilio provinciali Metropolitanus eſt unius ſententiæ, ſuffraganei autem omnes ſunt alterius, utra prævaleat, & num Sanctiſſimus ſit conſulendus. Quod dubium tranſmiſſum fuit à Cardin. Alciato per manus Cardinalium S. Congregationis Concilii cum his allegationibus, videlicet conſiderari poterit Canon Apoſtolorum, 35. relatus *in cap. Per ſingulas primo, & ſecundo, & cap. Archiepiſcopus 9. quæſt. 3.* ubi dicitur [Epiſcopos provinciæ nihil poſſe agere abſque Metropolitani ſcientia, ſeu conſenſu:] & ita DD. *in dict. cap. Per ſingulas*, præſertim Archid. Bellam. Turrecrem. & Brixien. dicunt formalia verbæ: [Quòd Epiſcopi provinciæ ſine Metropolitani conſenſu nihil poſſunt ſtatuere, neque agere, quod pertineat ad diſpoſitionem, & communia negotia provinciæ; nec Metropolitanus ſine omnium ſuorum Epiſcoporum Comprovincialium conſenſu agere quid velit, quod ad provinciam pertineat: & ſi Epiſcopi reſiſtant, ipſe autem in hoc obduret, ad Apoſtolicam Sedem referendum eſt.] Item 6. q. 4. *cap. Si quis Epiſcopus in aliquibus*, dicitur: *Diſcrepantibus provinciæ Epiſcopis, inter quos ſit & Metropolitanus, adeundum eſſe Primatem*. Nec obſtat *cap. Nec Epiſcopi, de tempor. ordin.* dum *in fin.* dicitur, quòd Metropolitanus debet conſentire majori parti ſuorum ſuffraganeorum: nam dupliciter reſpondetur. Primò, quod etſi Archiepiſcopus id non faciat, tamen ſententia ſua valebit, ut in terminis dicunt ibi Innoc. Hoſt. Jo. Andr. Butr. & Abbas. Secundò, quòd ibi agitur de materia conſecrationis, in qua communis opinio eſt, quòd quando Archiepiſcopus eſt unius ſententiæ, & reliqui omnes ſuffraganei ab ea diſſentiunt, tunc adeundus eſt Superior, nempè Primas, vel

Papa;

Papa: ita poſt Hugon. concludit Gloſſ. Archid. Gemin.
Cardin. Alexand. Turrecrem. *in cap.1.65.diſtinct.in ver.
Contradicant.*
Die 11. Octobris 1576. S. Congreg. cenſuit ampliùs
deliberandum ſuper hoc dubio. & videndum Abbatem *in
cap. final. de his, quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu capi-
tuli.*
34 Die 10. Januarii 1577. Congregatio publica Mo. Col.
Geſs. Lanc. Alciat. Senonen. M. Alt. S. Sixtus, Caraſ. Qua-
tuor nempè Mor. Geſſ. Lancel. Caraſ. cenſuerunt ſenten-
tiam ſuffraganeorum præferendam eſse ſententiæ Metro-
politani, quia illi habent votum deciſivum, & ſunt con-
judices: item per Hoſt. *in c.1. de Libell. oblat. ad finem*,
ubi dicit in ſynodo Metropolitanum, & ſuffraganeos eſse
conjudices, & Metropolitanum debere cum conſilio, &
aſsenſu ſuffraganeorum, ſeu majoris partis pronunciare.
Item ex Jacobatio *de Concilio lib.6.art.2. verſ. Nono facit*:
ubi inquit, quòd prævalet ſententia provincialis Concilii
ſententiæ Archiepiſcopi. Alii, nempè Colum. Alciat. Se-
non. Mo. Alt. (nam S. Sixtus quid ſentiret non aperuit) di-
xerunt neutri ſententiæ adhærendum, nec ſuffraganeorum,
nec Metropolitani, ſed abſolutè in quacumque cauſa ad-
eundum Papam, ex theorica gloſs. *in d.c.1.65.diſtin. & cap.
fin. 63. diſt.* Ita referendum Sanctiſſimo.
Sanctiſſimus die 4. Jannuarii audita relatione Congrega-
tionis inclinavit potiùs in opinionem illam, quod præva-
leat ſententia ſuffraganeorum, & quia votum habent de-
ciſivum, & quia DD. dicunt, quod debet Metropolita-
nus ſtatuere de concilio, & aſſenſu eorum, ſeu majoris
partis: nec putavit obſtare exemplum communis opinio-
nis in conſecratione, quia in ea non videntur eſse conju-
dices. Minus obſtare, quod verba ita concipiantur, *Nos
Metropolitanus decernimus*: quia cùm id debeat cum con-
ſilio, & aſsenſu eorum facere; indè colligitur, quòd te-
netur ſequi eos, ſeu majorem partem eorum. Tamen
Sanctitas Sua non decidit, ſed dixit quærendum priùs, in
qua re Metropolitanus nunc diſſentiat à ſuffraganeis. Ita
declarandum poſteà.
35 Nonò QUÆRO; quæ ſint tractanda, & ſtatuenda
in ſynodo provinciali, & quæ ſit illius auctoritas, & ju-
riſdictio.
36 Solutio. Exequendum eſt ante omnia, quod S. Conci-
lium Tridentinum ad populorum ædificationem, & Ca-
tholicæ fidei præſidium præcepit *in cap.2. ſeſſ.25.* nempè ut
in prima ſynodo provinciali omnes palam recipiant om-
nia, & ſingula, quæ in eodem Concilio Tridentino defi-
nita, & ſtatuta ſunt, necnon veram obedientiam ſummo
Romano Pontifici ſpondeant, & profiteantur: ſimulque
hæreſes omnes in ſacris Canonibus, & generalibus Con-
37 ciliis, & præſertim ab eodem Concilio Tridentino dam-
natas, publicè deteſtentur, & anathematizent, ſi qua in
38 provincia adhuc factum non eſt, omninò quamprimùm
fiat, & in ſingulis habendis ſynodis iteretur repetita ſal-
tem fidei profeſſione, juxta formulam à Sede Apoſtolica
præſcriptam.
39 Utile quoque admodùm eſſet, & conveniret, ut in
primo Patrum conventu perlegerentur Concilii Tridenti-
ni decreta, ſi non omnia, ſaltem ea, quæ ad fidem per-
tinent, prout Innoc. III. hic mandat fieri de ſuo Conci-
lio VI. generali, ut patet ibi: *Maximè, quæ ſtatuta ſunt in
hoc Concilio generali, relegentes*: & prout olim Epheſinum
Concilium legi conſueverat in ſynodis provincialibus, te-
ſte Iſidoro de celebratione Concilii, idque ſuccedebat loco
illarum inſtitutionum, & collationum, quæ de præcipuis
fidei Myſteriis in primis diebus habebantur.
40 Hoc primum peracto, ad cogendos exceſſus, & con-
troverſias componendas animum advertere oportebit, ſe-
cundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *in 1. quæſt.* ut juſti-
41 tia viam præparante omnes unanimi conſenſu ad alia eſſe-
quenda expeditiùs procedant. Quapropter expoſtulan-
tium querelæ, & accuſationes non modò contra inferiores
ordinis clericos, ſed potiſſimùm contra Epiſcopos, ipſum-
que Metropolitanum æquis auribus excipientur, & prout
juſtitia ſuaſerit, terminabuntur, *cap. De Conciliis, 18. diſt.*
42 Quòd ſi pleniores probationes, & exactiorem cognitio-
nem poſtulent, quàm ut brevi illo tempore expediri poſ-
ſint: judicibus à Synodo provinciali deputatis cognoſcen-
dæ, ac diffiniendæ committentur, ad præſcriptum Con-
43 cilii Tridentini *c.5. in fin. ſeſſ.24.* Nec ſolùm ad petitio-
nem aliorum, ſed etiam ex officio Synodus provincialis
inquiret contra Epiſcopos in univerſum, *ſeſſ.25.cap.1.*
Quomodo ſe habeant erga ſuos conſanguineos, & fami-
liares, & quomodo ſe gerant erga ſubditos: ſpecialiter
autem cognoſcet, an deliquerint circa reſidentiam; & ſi ab-
ſentiæ cauſas, licentiaſque a Metropolitano, vel ſuffraga-
neo antiquiori obtentas prætenderint, de iiſdem cauſis, &
licentiis judicabit, ne quis eo jure abutatur, & ut pœnis
canonicis errantes puniantur, ut *ſeſſ. 23. cap. 1.* An de-
creto Concilii de viſitationibus, & procuratione viſitatio-
nes cauſa accipiendi fraudem fecerint, ut ſi id compertum
fuerit canonicis pœnis, aliiſque arbitrio Synodi abſque
ulla ſpe veniæ mulctentur, *ſeſſione 24. cap. 3.* An con-
cubinas, vel alias ſuſpectas mulieres domi, aut extra teneant,
aut cum iis ullam habeant conſuetudinem: ſi autem inno-
tuerit aliquem ex Epiſcopis ab hujuſmodi crimine non ab-
ſtinere, a Synodo provinciali admonebitur, ut ſi admo-
nitus ſe non emendaverit, ipſo facto ſuſpenſionem incur-
rat, & contra eum ad ulteriora procedatur, juxta Conci-
lii Tridentini decretum *ſeſſ.25.cap.14.*
De gravioribus tamen cauſis criminalibus Epiſcoporum, 44
quæ depoſitione, aut privatione dignæ ſunt, Synodus
provincialis cognoſcere non poteſt: poterit tamen de his 45
contra aliquem ex Epiſcopis ſuſpectum, vel accuſatum ca-
pere ſummariam informationem, & formare proceſſum
ad effectum tranſmittendi ad Summum Pontificem Ro-
manum. Minores autem eorumdem cauſæ, & ipſiuſmet 46
Archiepiſcopi, quia alibi, quàm in Concilio provinciali
cognoſci, & terminari non poſſunt, ſi delatæ fuerint, re-
cipientur, ſed non ita paſſim, ut levioribus quibuſcum-
que querelis aures faciles accommodentur, ut *ſeſſ.24.cap.5.*
Has tamen non ſolùm ipſum Concilium, etiam ſi non ad- 47
ſit numerus duodecim Epiſcoporum à jure requiſitus, ſed
etiam ab ipſo deputatis cognoſcere poterunt, qui regulari-
ter ob reverentiam Pontificalis officii ex S. Congregationis
ſententia, nonniſi Epiſcopi erunt, ſi ex cauſa Concilium
aliter non judicaverit. Et advertendum tam Concilium,
quam dictos deputatos non ad majorem, quam ad chari-
tativam correctionem procedere debere, ſed tantùm pro-
nuntiare etiam aliqua informatione extrajudicialiter ſum-
pta, & deputati id præſtare poterunt etiam poſt termina-
tum, & finitum Concilium. Quæ omnia locum habent
etiam in cauſis criminalibus contra ipſummet Archiepiſco-
pum, non item in civilibus.
Porrò judicibus, & perſonis particularibus negotia, 48
quæ indefinita remanent tempore diſſolutionis, aut finis
Concilii, ut illa ipſi determinent poſt finem impoſitum Con-
cilio, committi non poterunt, niſi in cauſis in Concilio
Tridentino, & in jure expreſſis: & a judicibus prædictis, 49
qui de proximo de dictis negotiis, ſeu cauſis cognoverint,
appellari debet ad Primatem, Patriarcham, vel Papam.
Similiter cognoſcet contra negligentes Epiſcopos in iis, 50
quæ eorum muneris ſunt, explendis. & quæ ſpecialiter in
poſtremo Concilio generali ipſis mandata ſunt, *ſeſſ.23. c.
3. cum ſeq.* maximè circa ordinationes clericorum, Semi-
nariorum inſtitutiones, *eadem ſeſſ. cap.18.* & Eccleſiarum
curatarum proviſiones, quæ nonniſi per concurſum fieri
poſſunt, *ſeſſ.24. cap.18.*
Ab examinatoribus præterea, qui in Synodo diœceſana 51
eligi debent, ut de qualitatibus eorum qui Parochialibus
Eccleſiis præficiendi ſunt, renuntient, muneris, officiique
eorum ratio expoſci poterit, *ſeſſ.24. d. cap.18.*
Cauſæ verò, & controverſiæ inter clericos inferiores, 52
quia ab eorum Ordinariis facilè deffiniri poſſunt, minùs
propriè ad provinciale Concilium pertinere noſcuntur.
Omnes verò cauſas vertentes in prima inſtantia coram 53
Epiſcopis ſuffraganeis, ex ſententia Sacræ Congregationis
poterit Concilium cognoſcere; & non ſolùm illas, quæ
ſpecialiter ejus judicio a jure, & Concilio reſervatæ ſunt,
ſed de omnibus, tam civilibus, quàm criminalibus, quæ
dubiæ non ſint, quæque brevi tempore poſſunt expediri,
& alioqui juxta canonicas ſanctiones in eo tractari, & de-
ferri poſſunt. Si tamen in prima inſtantia coram locorum 54
Ordinariis illæ introductæ reperiantur, non poterunt avo-
cari, niſi in caſibus à jure permiſſis. Item nec cauſas pen- 55
dentes coram Archiepiſcopo poterit ad ſe avocare.
Appellari etiam poterit ad ipſummet Concilium in cau- 56
ſis pendentibus coram Epiſcopo, vel ejus Vicario, omiſſo
Archiepiſcopo, ad Concilium, ſicuti ad Papam: à Conci-
lio

lio verò ad Archiepiſcopum, vel ejus officialem appellari non poterit.

57 Viſitationem autem omnium Epiſcoporum ſuffraganeorum, quam Epiſcopi legitimè impediti per ſuos generales Vicarios faciunt, ſuſpendere, donec Concilium diffinitum fuerit, minimè poteſt.

58 Contra Proviſores, ſeu Vicarios generales etiam ipſiuſmet Archiepiſcopi in cauſis criminalibus procedet.

59 Generaliter autem erit procedendum, ut quæ de vita, honeſtate, cultu, eorum officiis, & functionibus à ſacris Canonibus maximè in poſtremo generali Concilio decreta ſunt, obſerventur; contra eos, qui talium decretorum contemptores, tranſgreſſoreſque relati, repertique fuerint, ſeverè ad relinquendum exemplum animadvertendo, *ſeſſ.23. cap.1.*

60 Pauperum inſuper querelas contra quoſcumque judices, & potentiores tam Eccleſiaſticos, quàm laicos, in Synodis provincialibus admiſſas fuiſſe, veterum Conciliorum teſtimonio, & ratione comprobatur: maximè enim pertinent ad Epiſcoporum curam, pauperum defenſionem adverſus potentes ſuſcipere, ut oppreſſores priùs ſacedotali admonitione redarguant, & ſi contempſerint emendari, eorum inſolentia Regiis auribus intimetur. Quare cauſam hanc vexationis pauperum Synodus provincialis negligere non debebit, ex Concilio Carthaginenſe V. *cap.9.* & Tolletano IV. *cap.13.*

61 Ubi verò privatorum querelis, & debitæ inquiſitioni ſatisfactum fuerit, & delatis cotroverſiis compoſitis, vel commiſſis proferent Epiſcopi ea, quæ correctione, vel reformatione digna compererint per teſtes ſynodales in eorum diœceſibus, ut ſuper his, & aliis ab ipſis proponendis, prout utilitati, vel honeſtati congruerit, Synodus provincialis provida deliberatione procedat, & ſtatuat obſervanda.

62 Nihil autem Synodo provinciali erit antiquius, quàm ut ea, quæ ſpecialiter Patres Concilii Tridentini fidei, & diligentiæ illius crediderunt, ſedulò exequatur: proindè in eam curam incumbet, ut Seminaria in qualibet diœceſi inſtituantur, & conſerventur, *ſeſſ.23. cap.18. ad finem*. Quòd ſi ob paupertatem aliquarum Eccleſiarum ejuſmodi collegia intelligat erigi non poſſe, curabit ex fructibus duarum, aut plurium talium Eccleſiarum in Metropolitana, aut in alia provincia commodiori, unum, aut plura collegia erigenda. Et præterea ſi in his, quæ de Seminario in Concilio Tridentino ordinata ſunt, difficultates, aut impedimenta contigerint: Synodus pro regionis more, pro Eccleſiarum, & beneficiorum qualitate etiam, quæ ad felicem Seminarii profectum neceſſaria, & opportuna videbuntur, decernet, & providebit.

63 Præſcribet propriam examinis, ſeu inquiſitionis aut inſtructionis faciendæ formulam de promovendis ad Eccleſias Cathedrales, Sanctiſſimi Romani Pontificis arbitrio approbandam, *ſeſſ.24. cap.1.*

64 Cognoſcet, & probabit cauſas, ob quam Cathedrales Eccleſiæ, & diœceſes ſuffraganeorum à Metropolitano viſitari debeant, *ead. ſeſſ. cap.3.*

65 De his, quæ ad debitum in divinis officiis regimen ſpectant, deque congrua in his canendi, ſeu modulandi ratione, de certa lege in Choro conveniendi, & permanendi, ſimulque, de omnibus Eccleſiæ miniſtris, quæ neceſſaria erunt, & ſi qua hujuſmodi, pro cujuſque provinciæ utilitate, & moribus certam cuique formulam præſcribet, *ſeſſ.24. cap.12. in fin.*

66 Formam à Concilio Tridentino in proviſionibus Eccleſiarum Parochialium præſcriptam, & S.Pii V. conſtitututione firmiùs ſancitam, obſervandam promulgabit, ſciens facultatem ſibi à Concilio Tridentino tributam, *ſeſſ.23. cap.18.* circa Prædictam examinationis formam, addendi ſcilicet, aut remmittendi, quæ cenſuiſſet ead. S.Pii V. conſtitutione adempta fuiſſe.

67 Examinabit, vocatis his, quorum intereſt, & diligenter expendet, ſi quas Eccleſias Cathedrales propter earum anguſtiam, tenuitatemque, vicinis unire, vel novis proventibus augere expediat, confecta de præmiſſis inſtrumenta ad Summum Romanum Pontificem remittet, *ſeſſ. 24. cap.13.*

68 De imaginibus, & reliquiis Sanctorum, ſi quis dubius, aut difficilis abuſus ſit extirpandus, vel aliqua de ipſius gravior quæſtio incidat, Synodus provincialis judicabit, ita tamen ut nihil inconſulto Romano Pontifice novum, aut in Eccleſia hactenùs inuſitatum decernatur, *ſeſſ.15. de Invocatione Santorum, in fin.*

In exequendis decretis reformationis Regularium ſupplebit, & coercebit, & in defectum Capitulorum generalium eadem Synodus per deputationem aliquorum ejuſdem Ordinis providebit, *ſeſſ.25. de regul. cap.ult.* 69

Abuſus indulgentiarum, quos Epiſcopi in ſuis Eccleſiis collegerint, in Synodo provinciali referentur, ut aliorum quoque Epiſcoporum ſententia cognita, ſtatim ad Summum Pontificem deferantur, cujus auctoritate, quod univerſali Eccleſiæ expedit, ſtatuatur, *ſeſſ.25. in decreto de indulgent.* 70

Publicanda quoque erunt in Synodo provinciali ſpecialiter, quæ in Concilii Trid. de reſidentia ſub Paulo III. & Pio IV. ſtatuta ſunt, & ſi quæ alia ejuſdem Concilii decreta in primis neceſſaria atque utilia cenſebuntur, *ſeſſ.6. c.1. & 2. & ſeſſ.23. c.1.* 71

Cùm Decretum Concilii Tidentini de clandeſtinis matrimoniis, tantùm in unaquaque parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, à die primæ publicationis in eadem Eccleſia parochiali factæ numerandos, nec hujuſmodi publicationi requiſitæ à Concilio Tridentino æquivaleat publicatio, quæ fit in Synodo povinciali, ut Sacr. Congregatio declaravit: præcipiendum erit omnibus Epiſcopis, & aliis, ad quos talis executio ſpectare poteſt, ut dictum decretum de clandeſtinis matrimoniis, ita ut certum eſt nihil addendo, detrahendo, aut immutando, in ſingulis parochiis quamprimùm pubilcetur, *ſeſſ.24. cap.1. de reform. matrim.* 72

Deſignabuntur in Synodo judices, quibus alioqui ad id aptis cauſæ Eccleſiaſticæ, ac ſpiritules, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes in partibus delegandæ committi poſſint, *ſeſſ.25. c.10.* 73

Deputabunt item judices, qui de locationibus rerum Eccleſiaſticarum etiam auctoritate Apoſtolica confirmatis judicare valeant, juxta Tridentini Concilii decretum, ut quas à triginta annis citrà ad damnum Eccleſiæ, & contra canonicas ſanctiones contractas fuiſſe judicaverint, irritas declarent, de quibus *ſeſſ.25. c.11.* 74

Atque hæc ferè ſunt, quæ Synodus provincialis ex Con- 75
cilio Tridentino præſtare debet, ſuper quibus amplior eſt
illius poteſtas, quàm jure communi eidem competat, *cap.*
Epiſcoporum, 18. diſt. cùm in præmiſſis non propria, ſed 76
Concilii univerſalis auctoritate nitatur. In cæteris enim
cauſis, & negotiis meminiſſe oportebit Epiſcoporum Con-
cilia non habere vim conſtituendi, ſed auctoritatem impo-
nendi, & inducendi, quod aliàs ſtatutum, & generali-
ter, ſeu ſpecialiter obſervari præceptum; multòque mi- 77
nus in hujuſmodi Conciliis de rebus fidei, & majoribus
cauſis tractari, aut quicquam diffiniri poteſt, *c. Majores*
de baptiſm. Non tamen horum poteſtas adeò reſtringitur, 78
quin multa ſtatuere poſſint circa ea, quæ totam provin-
ciam concernunt præter jus commune, & quandoque
etiam contra illud, ex cauſa urgenti, veriſimiliter à Canone
non prævifa, ſecundùm ea, quæ fusè adnotavi *in cap. Dile-* 79
ctus, ſupra de tempor. ordinat. & in cap. Quod ſuper his, de ma-
jor. & obed. ſuiſque decretis jus commune adjuvare adden-
do, novas pœnas, vel antiquas augendo.

Cæterùm ad evitandam omnem ambitionis, & præ- 80
ſumptionis ſuſpicionem, abſtinendum erit à promulgandis
novis decretis, quæ jure communi, & Pontificiis conſti-
tutionibus minùs conſonant, etiam in caſibus aliàs per-
miſſis, DD. *in d.cap. Quod ſuper his, de maior. & obedient.*
& ubi per antiquos Canones, vel ultimum generale Con- 81
cilium, aut Summorum Pontificum Conſtitutiones pro-
viſum non fuerit, vel minùs ſufficienter, ſupplebit Synodus provincialis ſuis Conſtitutionibus, ut Eccleſiaſtica diſciplina reſtituatur, prout melius, & faciliùs videbitur.

In rebus dubiis, & de jure controverſis non facilè dif- 82
finitiones fiant, præſertim ubi grave aliquod præjudicium parari poteſt, veluti in materia Sacramentorum enodanda, aut explicandis caſibus uſurarum, & aliorum vitiorum, quibus timoratæ conſcientiæ irretiri poſſunt.

Si circa judicia, illorumque expeditiones fuerit decer- 83
nendum meminiſſe oportebit, non poſſe Epiſcopos, nec Synodum provincialem cauſam, quæ ſui natura, aut ex juris diſpoſitione ſummaria non ſit, ſummariam efficere, neque breviorem reddere inſtantiam, aut ea, quæ de

jure

jure communi in cauſis ſummariis ſervanda ſunt, præci-
84 dere, minuſque appellationes in caſibus, in quibus alias permittuntur, prohibere: nec prætermittere modum, &
85 ordinem a jure, & Concilio Tridentino præcipuè in puniendis, corrigendiſque exceſſibus præſcriptum.

86 In materia juriſdictionis Eccleſiaſticis, & ſæcularis conſultius erit nihil ſtatuere, quàm ut appareat ex juribus Eccleſiæ aliquid eſſe imminutum, vel uſurpatum: videtur etiam abſtinendum a mentione legum ſæcularium; præſertim ſi affines ſint illis, quæ à Sede Apoſtolica improbatæ fuerunt.

87 Noverint etiam exemptos decretis Concilii provincialis non obligari, niſi in caſibus, in quibus à jure communi, Concilio Tridentino, & Summorum Pontificum Conſtitutionibus ſpecialiter Epiſcopis, aut Concilio provinciali in ipſos poteſtas tributa eſt, ut Sacr. Congregat. cenſuit.

88 Quid obſervandum ſit cùm Capitulis exemptis, & Epiſcoporum juriſdictioni non ſubjectis, apertè ſtatuitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.6. c.4. & ſeſſ.25. cap.6.* Quòd ſi illius executio quoad hoc habitura ſit impedimenta, vel difficultates, quæ ſuperari non poſſint, ſatis erit nihil decernere, quam aliquid ſtatuere, quod ipſius Concilii decretis non conſentiat.

Cum regularibus quomodo Synodus provincialis procedere poſſit, aut debeat, edidicere poterit ex Concilio Tridentino *ſeſſ.25. de regular.* & ex poſterioribus Rom. Pontif. ea de re Conſtitutionibus, præſertim Gregorii XV. quæ incipit, *Inſcrutabili Dei providentia*: quorum auctoritate niſi ſpecialiter nitantur decreta Synodalia, utique arctabunt illa tantùm Monaſteria, quæ ipſis Ordinariis
89 ſunt ſubjecta. In aliis autem Monaſteriis Epiſcopi ſcire debent ſe a Concilio Tridentino datos eſſe executores eorum, quæ in decretis *d. ſeſſ.25. de regular* continentur: in
90 quibus provinciale Concilium Epiſcoporum negligentiam ſupplere, & coercere debet, eo tamen modo, & forma, prout in ipſo Concilio Tridentino diſpoſitum eſt, *eadem ſeſſ. c. ult.*

Et quia non omnia Conſtitutionibus præciſè, & ſub pœnis comprehendi poſſunt, aut expedit; nec omnes, quibus uſui eſſe poſſunt decreta Synodi, ſubjiciuntur illius juriſdictioni: advertendum erit, ne decreta ipſa videantur minus conſideratè concepta, ſeu ſcripta, aut executione fruſtrentur.

91 Quoniam verò Prælati munus eſt docere, ac doceri, *cap. Nemo oportet 28. diſtin.* ſuſcipiet Synodus hanc quoque partem erudiendi tam Epiſcopos, qui ad Synodum accedunt, ut doceant, & doceantur, quàm inferiores, maximè ſacerdotes, quorum ignorantia valdè periculoſa eſt in his, quæ animarum curam, & ſalutem concernunt. De Sacramentis igitur, eorumque adminiſtratione explicabit, quæ ſcitu ſunt neceſſaria, eaque accuratiùs ediſci mandabit. De ſingulis clericorum functionibus diligenter edocebit: & quæ in materia morum ſolent frequenter ſcrupulum injicere timoratis conſcientiis, elucidabit, adhærendo probatis auctoritatibus, & receptis in Eccleſia Catholica ſententiis.

92 Interſeret etiam Synodus provincialis frequentes exhortationes de rebus, quæ opportunè occurrent, & ſub juriſdictione, & coercitione illius non cadunt, nec pœnis ſanciri poſſunt: & cum ſermo dirigatur ad perſonas, quæ non ligantur Provincialibus decretis, ſanè in quibuſvis generalibus cauſarum, & negotiorum, ſi exhortationes hujuſmodi fuerint plenæ paternæ charitatis, non minus efficaces eſſe poterunt ad perſuadendum, quàm ſi ea legibus præciperentur.

93 Porrò ipſa ſynodi decreta puro, & Eccleſiaſtico ſtylo conſcribantur, ut Chriſtianam pietatem, non rudem ſimplicitatem potiùs, quàm exquiſitam latinitatem redoleant. Uſitata igitur a Sanctis Patribus, & Sum. Pontif. verba in rebus præcipuè Eccleſiaſticis uſurpentur, nec nova vocabula in Eccleſia ex profanis Ethnicorum ſcriptis invehantur, quæ rebus obſcuritatem offundere, & catholicis ſtomachum movere poſſint.

94 Demùm cùm provinciale Concilium abſolvendum erit, quæcumque in eo conſtituta fuerint, coram Patribus Concilii relegentur, quibus ſub judicio, & correctione S. Sedis Apoſtolicæ cum Metropolitano reliqui comprovinciales Epiſcopi ſubſcribent.

Illa in unum volumen redacta, antequam publicentur, ad 95
S.D.N. cum litteris Metropolitanis, vel totius ſynodi tranſmittentur, ut a Sede Apoſtolica revideantur, corrigantur, atque probentur, itaque correcta executioni demandentur. His etiam ſubjici poterunt ea, quæ ad promo- 96
vendum provinciæ profectum in Eccleſiaſtica diſciplina, vel ad occurrendum impedimentis, atque periculis. Synodus provincialis Sanctiſſimo D. N. proponenda judicaverit.

Decimò QUÆRO, quæ ſit Metropolitani auctoritas 97
in Synodo provinciali. Solutio patebit ex ſubjectis declarationibus Sacræ Congreg. Concilii.

Cum quæreretur, an Archiepiſcopus ſolus juſſis de 98
cauſis poſſet abſque aliis Epiſcopis diſſolvere Concilium, Sac. Congreg. cenſuit non poſſe, niſi de conſilio, & aſſenſu Coepiſcoporum. Archiepiſcopus ex S. Congregatione, licet ſit Caput Concilii, & Præſidens, nonniſi conſilio, & aſſenſu Coepiſcoporum, poterit cuipiam ſilentium indicere, vel jubere aliquod ſcriptum, aut libellum legi, vel tunc non legi, ſeu mandare aliquem tunc exire a Concilio, vel intrare, etiamſi accidat, ut aliquis ex Epiſcopis impediat, aut perturbet, aut cum Archiepiſcopo minus urbanè ſe gerat: cum tamen ipſius ſit Concilium dirige- 99
re, poterit ex ſe mandare, ne quis loquatur extra locum, neve perturbetur Concilium.

An Metropolitanus poſſit cognoſcere de cauſis civili- 100
bus Epiſcoporum, necnon eorum, quæ dictis Epiſcopis ſunt ſubditi: S. Congreg. cenſuit poſſe, etiam quando Epiſcopus adit contra Epiſcopum; cæteroqui non poſſe, niſi in caſibus in jure expreſſis.

An Archiepiſcopus poſſit procedere per cenſuras, & 101
alias pœnas contra Epiſcopos illos, qui uſurpant Archiepiſcopi juriſdictionem in Concilio, ſive extra illud, volentes cognoſcere de aliquibus cauſis ad tribunal, & curiam ipſius Archiepiſcopi pertinentibus: S. Congregatio cenſuit non poſſe, niſi extra Concilium provinciale, juxta canonicas ſanctiones.

Et cum ex Concilio Tridentino caveatur, ut Archiepi- 102
ſcopus poſſit viſitare ſuffraganeos cauſa cognita, & probata in Concilio provinciali: an neceſſarium erit facere 103
informationem de cauſis urgentibus, ut debeant viſitari, & primitùs Epiſcopum vocari & audiri in Concilio provinciali, ut videatur quid reſpondeat, antequam Concil. provinciale ordinet, & declaret, an ſit locus, ut Archiepiſcopus viſitet: Sac. Congregatio cenſuit Epiſcopum audiendum, nec ſufficere, ut Concilium provinciale declaret, quòd dictus Archiepiſcopus poſſit viſitare ſuffraganeos, eò quòd adſit querela, & libellus, ſeu memoriale contra dictos Epiſcopos, & perſonas ſuarum diœceſum, abſque eo, quòd dictus Epiſcopus, reliquæ perſonæ ſiet præſentes, niſi cauſæ viſitationis decernendæ cognoſcantur, & probentur.

Verum cùm hæc omnia in Concilio provinciali ex ſuf- 104
fraganeorum, & metropolitani ſententia peragi debeant, ſi metropolitanus eſt unius ſententiæ, ſuffraganei autem alterius. S. D. N. dixit, ſententiam prævalere ſuffraganeorum, & hoc quia habent votum deciſivum, & ſunt conjudices; & quia Doctores dicunt, quòd debet metropolitanus ſtatuere de conſilio, & aſſenſu eorum, ſeu majoris, partis, ut plenius dictum eſt ſupra in octava quæſtione.

Undecimò QUÆRO, qua pœna ſint puniendi Metro- 105
politani, & Epiſcopi negligentes ſtatis temporibus celebrare provincialem, vel diœceſanam Synodum.

Solutio, textus *in c. Quoniam quidem*, 18. *diſt.* ſim- 106
pliciter dicit, canonicis pœnis ſubjaceat: nec aperit, quænam ſint hujuſmodi pœnæ. Sed in hoc cap. expreſsè ſtatuitur, ut quiſquis neglexerit hæc adimplere, à ſui executione officii ſuſpendatur. Non eſt ergo pœna latæ ſenten- 107
tiæ, ſed ferendæ, ſecundùm Hoſt. *hic in fin.* & Joan. Andr. *num.7. in verb. Suſpendantur.* Et ita intelligo decretum Lateran. Concilii ſub Leone X. *in Conſtitutione ſupracitata in fine primæ quæſt.* ibi: *Circa hoc autem negligentes, pœnas in eiſdem canonibus contentas ſe noverint incurſuros.* Nec non Concilii Tridentini *in d. cap. 2. in fin. ſeſſ.24.* ibi: *Quod ſi in his tam Metropolitani, quam Epiſcopi ... negligentes fuerint, pœnas ſacris canonibus ſancitas incurrant.* Nam 108
etſi verb. *incurrant*, ex ſui natura ſit latæ ſententiæ. Clem. 1. *de decim.* & ibi gloſ. *in verb. Incurrant*, Paul. Laur. Imol.
& Card.

& Card. *in* 27.*quæſt. de uſur. cap. ult.* & ibi gloſſ. *in verb. Incurrat, de offic. deleg. lib.* 6. Tiraquell. *in l. Si unquam, in verb. Revertatur, num.* 145. *Cod. de revoc. donat.* & ex ſententia Sac. Congregat. dixi *in cap. Sacro, in* 3. *quæſt. infra de ſententia excommunicationis*; tamen ſecùs eſt hoc caſu, cùm præcitata decreta relationem habeant ad pœnas à jure ſtatutas: & ita S. Congreg. intellexit verba d. cap. 2. ut in ſubjectis declarationibus.

109 Dubitatum fuit primò, an Epiſcopi negligentes in congreganda diœceſana Synodo infra ſex menſes poſt celebratum provinciale Concilium, ut in ea notificent ejuſdem provincialis Concilii decreta, incurrant pœnam ſuſpenſionis duorum menſium, juxta *cap. fin.* 18. *diſt.*

Secundò, an ex decreto *cap.* 2. *ſeſſ.* 14. Tridentini Concilii dici poſſit, imponi Epiſcopo non celebranti quotannis diœceſanam Synodum, pœnam ſuſpenſionis, de qua *in cap. Sicut olim, de accuſat.*

Tertiò, dato quòd cenſeatur impoſita, an ipſa pœna, quæ ſecundùm *dict. cap. Sicut olim*, incurritur mediante ſententia, hodie ipſo jure incurratur propter illa verba *d. cap.* 2. *in fin.* ibi, *Pœnas ſacris canonibus ſancitas incurrant.*

Ad primum S. Congreg. reſpondet, Epiſcopum teneri ad congregandam dictam Synodum diœceſanam, juxta *dict. c. fin.* & DD. *ibid.* Nec Tridentinum Concilium Epiſcopum ab hoc onere liberavit: ideò ad tollendum omnem ſcrupulum ab eo, qui omiſit eam Synodum celebrare, petendam abſolutionem à Papa, & monendum Epiſcopum per litteras Congregationis, ut deinceps ſervet *d. cap. fin.*

Ad ſecundum cenſuit incurrere pœnam ſuſpenſionis, quia *d. c. Sicut*, diſponit æquè in diœceſana Synodo, ac in provinciali, ut per Abb. *ibid. in ſummar. & in cap.* 2. *ſeſſ.* 24. Trid. Conc. colligitur appoſita pœna Epiſcopis negligentibus convocare diœceſanam, in ultimis verbis *d. c.* 2. ibi: *Si Metropolitani, vel Epiſcopi negligentes fuerint, &c.* quæ verba debent referri tam ad provincialem, quàm diœceſanam Synodum. Quam Congregationis ſententiam itidem Sanctiſſimus approbavit, & Epiſcopo abſolutionem conceſſit.

Ad tertium cenſuit per Conc. Tridentin. non eſſe alteratum, nec immutatum modum incurrendi pœnam *d. c. Sicut olim*, quia Concilium utitur illis verbis, *Incurrat pœnas ſancitas*, quæ nihil innovant.

110 Rurſus Epiſcopus Comen. jam annum omiſerat celebrare Synodum diœceſanam duabus de cauſis. Primò, quia Clerus Valtellinæ, & Clavenæ ſuæ diœceſis nec venerat, nec excuſatores miſerat formidine ſuorum dominorum temporalium Catholicæ Fidei oppugnatorum. Secundò, quia cum nunquam eſſet celebrata Synodus provincialis cenſuit Epiſcopus ſuperſedendum, donec celebraretur, ut quæ in ea ſtatuerentur, & ederentur decreta, legi poſſent in Synodo diœceſana.

S. Congregatio negotium hoc ad Sanctiſſimum rejecit, qui nullam ex rationibus, ſeu excuſationibus approbavit; ideò dixit, quod Epiſcopus quotannis celebret Synodum ſuam diœceſanam, ut tenetur, & qui verentur accedere, ſatis eſſe, ut mittant Procuratores ad excuſandum ſe: reliqui verò, qui nullam cauſam habent, quominùs ad Synodum accedant, cogantur, & fiat Synodus cum iis, qui poſſunt venire, & veniunt. Pro omiſſione autem in præteritum facta, Sanctitas Sua abſolvit Epiſcopum, & diſpenſat, quatenùs opus ſit.

Duodecimò, & ultimò QUÆRO, pro complemento materiæ, quæ ſit pœna Epiſcoporum non accedentium ad Synodum provincialem. 111

Solutio. Variæ pœnæ à ſacris canonibus ſtatutæ reperiuntur: nam *in cap. Si ægrotans*, 5. *quæſt.* 3. à communione ſuſpenditur. Item *in cap. Si quis*, 18. *diſt.* alienus erit à fratrum communione uſque ad ſequentem Synodum. Item *in cap. Si Epiſcopus Metropolitanus, eadem diſtinct.* uſque ad proximam ſynodum à charitate fratrum, & Eccleſiæ communione privetur. Item *in cap. Si quis Epiſcoporum, d. diſtin.* 18. uſque ad futurum Concilium cunctorum Epiſcoporum communione privetur. Item *in cap. Placuit, ead. diſtinct.* Eccleſiæ ſuæ communione debent eſſe contenti: id eſt, cum aliis Epiſcopis non communicent, ut ibi in gloſſ. ult. Unde non erit talis Epiſcopus prohibitus celebrare divina officia, & ſacramenta recipere, nec cum cæteris Epiſcopis, vel aliis communicare; ſed tantùm ſuſpenſus erit à communibus negotiis cum aliis Epiſcopis, nec poterit intereſſe ſcrutinio Epiſcoporum, nec eorum conſecrationi, & aliis communiter pertractandis cum Metropolitano, & Epiſcopis; & ſequitur Præpoſitus *in dict. cap. Placuit, in fin.* Cardin. Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *art.* 5. *in princ. fol.* 111. Item ex Concilio Toletano XI. *cap.* 15. unius anni communione privetur. Item ex Concilio apud Alterin. *c.* 11. Burcard. *lib.* 1. *cap.* 52. Ivo *par.* 5. *cap.* 162. pro prima vice graviter objurgentur; deindè interdicitur eis Miſſas celebrare. Item ex Concilio Meldenſi 37. ceſſet ab officio, donec ſatisfaciat fratribus. Item ex VIII. ſynodo, *c.* 17. Metropolitanus, qui ad ſynodum Patriarchæ vocatus ire neglexerit, primo tempore ſegregetur, & durante contumacia deponatur.

De impedimentis autem non accedentium ad ſynodum provincialem, vide quod ſcripſi *in cap. Ego N. à num.* 9. *ſupra de jurejur.* 112

DE SIMONIA, ET NE ALIQUID pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

Gregorius Generali Synodo præſidens.

CAPUT I.

IN ordinando: & infrà. Sicut non debet Epiſcopus manum, quam imponit; ita nec miniſter, vel notorius in ordinatione ejus, vocem vel calamum vendere. Pro ordinatione igitur, vel uſu pallii, ſeu chartis, atque paſtellis, eum qui ordinatur, omninò aliquid dare prohibemus.

SUMMARIUM.

1 *PRo Ordinibus conferendis, vel inſtrumentis ſuper eis conficiendis, Epiſcopus, vel Miniſtri, aut Notarii, nihil temporale exigere debent, num. ſeqq.*
2 *Principale quando debet eſſe gratuitum, ita & omnia acceſſoria.*
3 *Paſtellus quid ſit.*
4 *Simonia non committitur in contractu gratuito.*
5 *Emptionis, & venditionis nomine in diffinitione ſimoniæ venit omnis contractus non gratuitus.*
6 *Ordinatori non licet aliquid temporale etiam ſponte oblatum accipere pro collatione ordinum.*
7 Dare, *verbum liberalitatem notat, non neceſſitatem.*
8 *Ordinatori an liceat aliquid ultrò oblatum ab ordinato accipere non pro ſpiritualibus, ſed ex charitate, ſine pacto expreſſo, vel tacito, & num. ſeqq.*
9 *Et quid poſt Conc. Trid. num.* 11.
10 *Sanguinem elicit, qui multùm emungit.*
12 *Conſuetudo etiam immemorabilis accipiendi ab ordinatis ad primam tonſuram forfices, pectines, & mappas, præter faculas, eſt corruptela.*
13 *Ordinator nullam oblationem ab ordinatis poteſt accipere præter eam, quæ à Potificali Romano fieri conſuevit.*
14 *Notarius an pro inſtrumentis conficiendis in collatione*

tione ordinis, vel beneficii, aut pro litteris dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus poſſit aliquam mercedem accipere ſaltem a ſponte dantibus, & num. ſeqq. in finem.

15 *Quid ſi percipiat ſalarium ex publico, & num. 20. & 27.*

16 *Et quid ſi non percipiat, & n. 22. & 27.*

Et quid ſi ſalarium non ſit congruum, num. 21. & num. 29.

Et quid in Notario Epiſcopi, num. 18. & 28.

Et quid in extraneo, n. 19. 23. & 28.

Et quid ſi officium Notarii ſit neceſſarium ad probationem ordinis, n. 20. & 28.

Et quid poſt Concil. Trid. n. 27.

17 *Notarii Papæ poſſunt mercedem accipere juxta taxationem factam pro qualibet Bulla.*

24 *Notarius accipiendo aliquid ſponte oblatum ab ordinatis, ſi non ea intentione ab initio ad hoc acceſſit, ſimoniam non committit.*

25 *Præſertim ſi conſuetudo vigeat aliquid offerendi, quod pietatem, & devotionem præſeferat.*

26 *Et quid ex Concilio provinciali Mediolanenſi.*

27 *Trident. Concilii decretum* ſeſſ. 21. cap. 1. *expenditur, & num. ſeqq.*

30 *Negativa univerſalis,* Nullus, *excludit omnia etiam minima.*

31 *Cancellarius quam mercedem poſſit accipere pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis, & num. 34. & 35.*

32 *Sine ſimoniæ Epiſcopus nihil poteſt accipere in caſibus hic enumeratis: Notarius vero in aliquibus tantùm accipere poteſt mercedem ſuo labori convenientem, ſi ex publico ſalarium non habeat, & num ſeqq. uſque in finem.*

33 *Miſſam bis in die celebrandi, an & quando Epiſcopis poſſit licentiam concedere, & n. 37.*

36 *Pro decretis in teſtamentis Clericorum interpoſitis, ſi quid Epiſcopus de jure, vel conſuetudine poteſt accipere, non debet excedere taxam conſuetam.*

38 *Diſpenſationes ab Epiſcopo, & Vicario ſunt gratis exequendæ, non obſtante immemorabili.*

Notarius quartam partem aurei accipere poteſt pro examine teſtium.

39 *Examinatores pro examine, & approbatione ad Parochiales nihil poſſunt accipere.*

40 *Conſuetudo, ne quis in Eccleſia ſepeliatur ſine licentia Epiſcopi, ſervari debet; ſed ut pro dicta licentia ſex ſcuta exigantur, tollenda eſt, vel ita moderanda, ut exactum pauperibus, vel Eccleſiæ erogetur.*

41 *Parochi ſervare debent edictum Epiſcopi de ſponſis matrimonio non conjungendis ſine ipſius licentia, quæ tamen gratis dari debet, licèt conſuetudo donandi aliquid Epiſcopo in ſignum lætitiæ non videatur penitus improbanda.*

42 *Ex conſuetudine exigendi à Beneficiatis donativum in ingreſſu Epiſcopi, non licet denegare litterarum executionem, vel poſſeſſionem beneficiatis poſt ingreſſum non ſoluto donativo.*

43 *Annata pro beneficiis de novo inſtituendis ab Epiſcopo exigi non debet: Notario verò proceſſum ſcribenti aliquid honeſtum ſolvere non videtur inconveniens.*

44 *In Capellania dignitati unita Epiſcopus retinet omnia jura ſibi ante unionem competentia, niſi ſecus in litteris Apoſtolicis diſponatur.*

45 *Ordinationes generales fieri non debent in Capella privata, ſed in Eccleſia Cathedrali.*

46 *Parochi, & Beneficiati, qui ſuo muneri plene ſatisfecerunt, non prohibentur alios impeditos coadjuvare; ſed non pro licentia ſaltem poſt Concilium nihil exigendam.*

47 *Notarii, & alii miniſtri Epiſcopi abſtinere debent ab omnibus exactionibus inſolitis, vel immoderatis.*

48 *Notarius ſi exigat pro inſtrumento ordinationis, ſeu litteris dimiſſoriis ultra decimam auri partem, committit ſimoniam, non tamen jure divino damnatam.*

IN *ordinando.* Jo. Andr. non ſummat, quia breve eſt. 1
Sed ſecundum Cardinalem ſic ſummari poteſt: Pro conferendis ordinibus, vel inſtrumentis ſuper eis conficiendis, nihil exigi debet, & idem de palliidatione. Vel aliter ſecundùm Jo. de Anan. Mar. Socinum, & Felin. Epiſcopus pro ordine ab eo conferendo, vel miniſtri, aut Notarii nihil temporale exigere debent. Hoc dicit: & eſt B. Gregorii in ſynodo Romæ habita, *cap.* 88. & refertur *in cap. Sicut Epiſcopum,* 1. *quæſt.* 2. Dividitur in duas partes, prout ſunt duo dicta; ſecunda ibi, *pro ordinatione.*

Nota primò ex principio text. fas non eſſe Epiſcopo aliquid temporale accipere pro manus impoſitione, ſcilicet ordinatoria: de hac enim loquitur hæc littera, ut patet ex parte deciſa, necnon ibi, *pro ordinatione,* & notat gloſſ. 1. & communiter Doctores, licèt ex identitate rationis idem ſit dicendum in omni manus impoſitione, quæ multiplex eſt, ut plenè per gloſſ. 2. Archid. & Turrecr. *in cap. Manus,* 1. *qu.* 1.

Secundò nota ibi, *Ita nec miniſter.* Sicut principale 2
debet eſſe gratuitum, ita & omnia acceſſoria, & circumferentia. Unde quemadmodum prohibetur Epiſcopus aliquid temporale pro collatione ordinis recipere, ita & omnes alii ejus miniſtri non tantum pro ordine, ſed etiam pro chartis, vel paſtellis, id eſt parva ceræ maſſa in modum paſtæ: & hoc ne fraus committatur, neve fiat indi- 3
rectè, quod directè fieri non poteſt, *ut hic gloſſ.* 3. & notant Anton. de Butr. *in* 2. *notab.* Abb. *num.* 2. & Mar. Soc. *in* 1. *notab.* qui ex hoc infert ad multas quæſtiones. Pro miniſtro autem intellige Archidiaconum, qui examinat promovendos, *cap. Ad hæc, circà finem, ſupra de offic. Archidiac.* ut exponit *hic gloſſ.* 2. Hoſtien. *num.* 1. & Jo. Andr. *num.* 6. & colligitur ex littera ibi, *vocem:* nam Ordinatore interrogante, *ſcis eos dignos?* prior Diaconorum reſpondet, *quantum humana fragilitas, &c.* ut *cap. un. ſupra de ſcrut. in ordin. facien.* Vel quia cùm examinat, vocat ordinandos, ut ait gloſſ. 1. *in dict. cap. Sicut Epiſcopum,* 1. *quæſt.* 2. Vel pro miniſtro intellige Diaconum, qui Evangelium legit, ſecundùm Innoc. *in princ.* & quod infra dicit, *vocem expone,* id eſt lectionem Evangelicam, ſecundùm Goffred. & Abb. Antiq. *in ver. Vocem:* & hoc magis conſonat antiquæ, ſecundùm Joan. Andr. *num.* 6. Card. *num.* 21. *verſ. Quæro, de intellectu textus,* & Abb. Siculum *num.* 3. Legebatur enim: [In ordinando Epiſcopo Pontifex manum imponit, evangelicam verò lectionem miniſter legit, confirmationis autem ejus epiſtolam Notarius ſcribit] ut refertur ab Ant. Auguſt. *in prima collect. Decret. lib.* 5. *tit.* 2. *cap.* 1.

Tertiò nota ibi, *Vocem, vel calamum vendere,* Simo- 4
niam non induci ex contractu gratuito: quia verbum, *vendere,* contractum gratuitum non comprehendit, cùm venditio non procedat ſine pretio, *l.* 2. §. *Sine pretio, ff. de contrah. empt.* & hic notat gloſſ. 3. Hoſt. *num.* 4. & 5
Butr. *num.* 6. Cæterùm, *venditionis,* nomen non intelligas ſtrictè, ſed in latiori ſignificatione: nam etſi ſimonia ſit ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum; tamen ſub nomine emptionis, & venditionis comprehenditur omnis contractus non gratuitus, ut declarat S. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 1. *ad* 5.

Ultimò nota ibi, *Aliquid dare prohibemus,* pro colla- 6
tione ordinis non modo non licere ipſi Ordinatori aliquid temporale exigere, ſed nec ultrò oblatum accipere: nam 7
verbum, *dare,* liberalitatem notat, non neceſſitatem; ut *l. Rem legatam, ff. de alimen. legat.* & legitur, & notatur *in cap.* 1. *ſup. de donat.* & ita ex hac littera colligunt Hoſt. *num.* 4. *in verb. Dare,* & Joan. Andr. *eod. num.* Signanter 8
dixi, pro collatione ordinis, quia ſecùs eſſet, ſi oblatio fieret non pro ipſa collatione, ſed ex charitate, ut notabiliter declarat idem Hoſtien. *ubi ſup.* dicens: [Si tamen non pro his ſpiritualibus, ſed ex charitate, ſine pacto expreſſo, vel tacito, aliquid etiam ordinatori, & ab ordinato gratuitum offeratur, non reprobamus,] ut *cap. Etſi quæſtiones.* §. 1. 2. *& in fin. infra eod.* Et meritò, quia 9
oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex ambientis petitione proceſſit, ut legitur *in cap. Sicut Epiſcopum,* 1. *quæſt.* 2. Ad idem *cap. Quicquid,* 1. *quæſt.* 1. ibi, *Niſi voluntariè oblata:* licèt a Codice regio abſit illa dictio, Niſi, ut eſt adnotatum in calce illius canonis. Facit *cap. Dilectus, il ſecondo, infra eodem,* ibi, *Illud tamen gratanter*

ter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis obla-
tum: & per hunc intellectum, ut Hoſtienſis ſubdit, & ge-
10 ſtio damnatur ſimoniaca, & reprobatur interpretatio ni-
mis rigida, & amara, quod fieri debet, argum. l. Si id
quod, §. Si quas ſervi operas, ff. de donat. inter virum, &
uxor. l. penult. ff. Ad exhibendum, cap. intelligentia, &
cap. Præterea, infrà de verbor. ſignific. nam qui multùm
emungit, elicit ſanguinem, cap. Denique, 4. diſtinct. &
cum Hoſtien. totidem ferè verbis tranſeunt hìc Jo. Andr.
num. 4. Butr. num. 2. in prima oppoſ. & num. 7. verſic. Si
eſt de ſubſtantia collationis, Cardin. in fin. Anchar. num. 3.
Abb. n. 4. & Joan. de Anan. n. 9.

Quorum ſententiæ, quod ſpectat ad jus commune, &
ipſe accedo, cum duobus tamen temperamentis. Primum
eſt; ut quod offertur, ſit modicum, ut per Butr. in loco
proximè citato; alterum, ut non detur in ipſo actu ordi-
nationis, ſed ex intervallo, ut hìc per Card. in fin. & pro-
batur in d. cap. Sicut Epiſcopum, 1. quæſt. 2. ibi, poſt acce-
ptas chartas, & pallium. Facit optimè textus in cap. Emen-
dari, 1. quæſt. 1. Opus enim per ſe laudabile, ratione tem-
poris reprobatur, ne malignandi occaſionem inducat;
ideòque licèt nummos in concham mittere opus pietatis
ſit, tamen tempore ſuſcipiendi baptiſmi ſimoniæ ſuſpicio-
nem ingerit, ut ibi, & argum. l. un. in fin. ff. ad l. Julium,
de ambitu, & notat gloſſ. 1. in d. c. Emendari.

11 Porrò hæc vendicant ſibi locum jure communi inſpe-
cto: verùm hodie opinio Hoſtienſis reperitur correcta à
Concilio Trident. in cap. 1. ſeſſ. 21. Nam Sancta Synodus
ad tollendam omnem ſuſpicionem, ſuſtulit etiam ſpontè
oblata, quæ ſi nihilominùs acciperentur, non propterea
ſimonia induceretur, ceſſante ſcilicet omni pactione ta-
cita, vel expreſsa; ſed ſolùm incurrerentur pœnæ eo de-
creto inflictæ; & quamvis ex c. Etſi quæſtiones, infra eod.
in ſponte oblatis attendenda ſint perſonæ dantis, & acci-
pientis qualitas, quantitas muneris, & donantis tempus:
ſecundùm verba illa Concilii, Etiam ſpontè oblatum, quovis
prætextu, & ex quacumque de cauſa; tollunt omnem præ-
textum, & omnem cauſam, ut nulla poſſit eſse accipien-
tis excuſatio, nullave tergiverſatio. Adde, quòd etiam de
jure communi contra Hoſtien. facit textus in d. cap. Sicut
Epiſcopum, quæſt. 2. quia dum permittit ordinato gratiæ
tantummodò cauſa aliquid dare, non dicit ipſi ordinatori,
ſed quibuslibet de Clero; & ſic quòd de aliis conceſſit, de
ordinatore videtur negaſse, ad gloſs. in cap. qualis, in verb.
Negatur, 25. diſt.

12 Ab his tamen excipe id, quòd datur ab ordinatis ex
præſcripto Pontificalis Romani. Unde Sacra Congregat.
Concilii aliàs cenſuit, conſuetudinem etiam immemorabi-
lem percipiendi ab ordinatis ad primam tonſuram forfices,
pectines, & mappas, præter faculas, pariterque mappas
à Presbyteris, intelligi perindè, ac corruptelam revocatam,
13 nullamque in ea functione oblationem percipi poſse, præ-
ter eam, quam quis, dum ſacris Ordinibus initiatur, Pon-
tificali Romano permittente conſuevit offerre: ex quibus
infertur, nec ex laudabili conſuetudine, c. Ad Apoſtolicam,
infra eod. aliquid accipi poſse.

14 QUÆRO generaliter, an Notarius pro inſtrumentis
conficiendis in collatione ordinis, vel beneficii, aut pro
litteris dimiſsoriis, ſeu teſtimonialibus poſſit aliquam mer-
cedem accipere, ſaltem à ſpontè dantibus.

Doctores in hac quæſtione, & in intellectu hujus De-
cretalis multùm ſe involvunt, & in varias ſcinduntur opi-
niones, quas hìc plenè inter alios recenſet Joan. de Anan.
in gloſs. penult. n. 12.

15 Quidam enim diſtinxerunt, an Notarius percipiat ſala-
rium ex publico, necne? Si percipiat, dicunt ei non li-
cere aliquid accipere: & in hoc caſu intelligunt hoc cap. Si
16 verò ſalarium non percipiat, aſserunt non eſse illi interdi-
ctum operas ſuas, vel ſcripturam vendere, cùm nemo
cogatur de proprio beneficium facere, cap. Precariæ, 10.
quæſt. 2. & in hac opinione fuit originaliter Hugo, ut no-
tatur in cap. Sicut Epiſcopum, in gloſs. Calamum, 1. q. 1.
& Bernard. hic in gloſs. 3. eamque veram eſse, affirmat Car-
din. num. 1. in 1. oppoſit. quam etiam ſequitur Abb. n. 3.
circa finem, verſ. Et ideò ſimpliciter.

17 Et propterea Alanus hìc dicebat. Notarios Papæ licitè
poſſe mercedem accipere juxta taxationem factam pro
qualibet Bulla, quia non habent ſalarium à Papa, vel quia
in Curia Romana non habet locum ſimonia, ſicut nec
lex Julia, de ambitu, ut l. un. ff. ad leg. Jul. de ambit. & facit
quod notatur in cap. Presbyter, 92. diſt. & in cap. ult. 1.
quæſt. 6. & hoc dictum Alani ſequuntur hìc Butr. num. 3.
Cardin. num. 1. in 2. oppoſ. Anchar. num. 2. Abb. num. 5.
Jo. de Anan. in 2. notab. licèt hoc corrigendum eſſe dicat
Hoſt. num. 3. verſ. Et ſecundum hoc, & alii præallegati.

Alii verò diſtinxerunt inter Notarium Epiſcopi, cui ſci- 18
licet Epiſcopus hoc officium commiſit, & Notarium ex-
traneum. In primò caſu dicunt procedere hanc Decreta-
lem, ita ut Notorius Epiſcopi teneatur gratis omninò mi-
niſterium ſuum impendere. In ſecundo autem caſu ad-
mittunt Notorium extraneum nedum petere poſſe juſtum 19
ſalarium, ſed etiam aliquantulum plus juſto propter ma-
gnitudinem negotii: ita expreſsè Innoc. hìc in verb. No-
tarius, verſ. Si autem alius, & paulò infra verſ. Vel dic quod
loquitur, cui totidem ferè verbis ſubſcribunt Hoſtienſ.
num. 3. Joan. Andr. num. 7. & idem Hoſtienſis in c. Sicut,
num. 5. circa finem, ſupra ne Cler. vel Monach.

Sed alii ſimul jungunt ambas diſtinctiones ſuperiùs pro- 20
poſitas, dicunt enim: Aut notarius habet ſalarium ex pu-
blico; & tunc ſubdiſtinguunt, an officium talis Notorii
ſit de ſubſtantia ordinationis; & hoc primo caſu non liceat
ei aliquid recipere, cùm ejus officium ſit de conferentibus
adminiſtrationem. Aut non eſt de ſubſtantia; & tunc ſi 21
ſalarium, quod ſolvitur, non congruit ſcribenti, conſidera-
to labore, & negotii qualitate, licita ſit receptio. Ra-
tio, quia non debet quis cogi militare propriis ſtipendiis,
ut in c. Cùm ex officii, de præſcript. Sin autem ſalarium ut
ſuprà ſit congrum, tunc receptio non ſit licita, quin
potiùs ſimoniaca, ita diſtinxit Ant. de Butr. hic n. 7. verſic.
Dic ergo, ſi ſalarium recipit ex publico, & Jo. de Anan.
num. 12. verſ. Quandoque aliquid recipitur: & quamvis Abb.
hìc num. 3. verſ. Ad primum conclude, hanc diſtinctionem
impugnet, eò quòd nullo caſu officium ſcriptorum poſſit
eſſe neceſſarium ad ordinem ritè conferendum: tamen il-
lam ſolvat Jo. de Anan. num. 12. col. penult. verſ. Tu conſide-
ra, dicens, hanc fuiſſe mentem Doctorum, quod ex pri-
vilegio, ſtatuto, vel conſuetudine erat inductum, ut
ordinatio, vel traditio pallii, vel collatio beneficii non
poſſet probari, niſi per inſtrumenta, vel chartas ſcriptas
per certos Notorios ad hoc deputatos, & hoc reſpectu of-
ficium talis Notarii dici poterat neceſſariò requiri ad ordi-
nem legitimè conferendum, id eſt ad illius probationem, ne
alioquin de ordinatione dubitari contingeret, ut in cap.
Legum, 2. quæſt. 2. & notat gloſſ. in d. c. Sicut Epiſcopum,
in verb. Calamum, 1. quæſt. 2. paria enim ſunt non eſſe, vel
probari non poſſe, l. Duo ſunt Titii, ff. de teſtam. tutel cum
aliis allegatis per gloſſ. final. in cap. Cum dilecti, ſupra de ac-
cuſat.

Verùm Laurentius in dict. cap. Sicut Epiſcopum, in præ- 22
citata gloſſ. in verb. Calamum, reprobavit ſupraſcriptas di-
ſtinctiones, cenſuitque Notarium non poſſe aliquid exi-
gere pro hujuſmodi ſcriptura; nec diſtinguendum eſſe, an
habeat ſalarium ex publico, necne, quia textus prohibet,
ut in collatione ordinis, nec pro labore, nec charta liceat
aliquid recipere: unde Epiſcopus curare debebit, ut ſi-
ne muneris alicujus acceptione ſcribatur: & hanc opi-
nionem dicit poſſe defendi Cardin. hic num. 1. in 1. oppo-
ſit verſ. Ego tamen dico, argum. hujus litteræ, quæ ex-
preſsè prohibet miniſtros, vel Notarios aliquid capere,
nec ullam adhibet diſtinctionem. Et ad contrarium gloſ- 23
ſa, quòd quis non teneatur de ſuo facere beneficium, &
propriis ſtipendiis militare, reſpondet Cardin. Notarium
extraneum non debere ſe ingerere illicitè in officio, quod
debet eſſe gratuitum. Ideòque tenentur Epiſcopi deputa-
re aliquos, qui hoc liberaliter expleant; licèt hoc non fa-
ciant, & minùs benè, ſecundùm eum.

In omnibus tamen ſupraſcriptis caſibus, in quibus Do- 24
ctores negant licere Notario aliquid recipere, intelligunt
hoc procedere, quando ex pacto, & conventione recipit.
Sed ſi gratis, & ſpontè aliquid offeratur, & ſine omni in-
tentione ab initio ad hoc acceſſerit, ſimoniam non com-
mittit, cap. Cùm ſit Romana, infra eodem, ſive ſit Nota-
rius ordinationis, ſive extraneus, & ſive ſalarium habeat
ex publico, ſive non: & in hoc conveniunt gloſſ. hìc in
verb. Vendere, Innocentius poſt med. verſ. Si quis autem,
Abb. Antiq. in fin. Hoſtienſis num. 3. Joan. Andr. num. 7.
verſ. Si omninò eſſet extraneus; & reliqui omnes: præſer- 25
tim ſi conſuetudo vigeat aliquid offerendi, quod pieta-
tem,

tem, & devotionem præſeferat, *ut cap. Ad Apoſtolicam, infra eodem*, ſecundum Innoc. *ubi ſupra*, Hoſtien. *dict. num.3. verſ. Maximè, ubi conſuetudo*, & Jo. Andr. *d. n. 7. verſ. Sed etiam talibus locis*.

26 In Concilio tamen provinciali quinto Mediolanenſi *in tit. de Cancellario, & Notariis, tom.4. Concilior. par. 2. pag. 542. col. 2.* recenſentur quamplura inſtrumenta, & ſcripturæ, quæ a Cancellario, & Notariis confici, & gratis dari debent, *& pag. ſeqq. col. 1.* expreſſe cautum legitur, ut qui aliquid etiam a ſponte dantibus perceperit, tum in conſcientiæ foro ne ſuum faciat, ſed pauperibus loci erogare omninò debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in Eccleſiæ inſtaurationem, vel in Sacriſtiæ uſum erogetur.

27 In hac varietate ſupervenit jus noviſſimum Concilii Tridentini *in d. cap. 1. ſeſſ. 21.* quo diſertis verbis ſtatuitur, ut Notarii in iis tantùm locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi, pro ſingulis litteris dimiſſoriis, aut teſtimonialibus decimam tantùm unius auri partem accipere poſſint: dummodò eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo, nec Epiſcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum ex eiſdem ordinum collationibus directè, vel indirectè provenire poſſit; tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omninò teneri decernit: contrarias taxas, ac ſtatuta, & conſuetudines etiam immemorabiles, ut corruptelas caſſando, & interdicendo.

Quo decreto S. Synodus inter opiniones ſupraſcriptas non obſcurè probavit primam diſtinctionem Hugonis, & Bernardi, de qua ſupra *num. 15.* videlicet, ut Notarius non habens ſalarium ex publico poſſit mercedem accipere pro inſtrumento, ſeu litteris teſtimonialibus collationis ordinis; ſecùs ſi habeat ſalarium: & conſequenter Concilium rejecit opinionem Laurentii, de qua ſupra *num. 22.* qui indiſtinctè negavit Notarium aliquid accipere poſſe, etiam ſi nullum ei ſalarium ſit conſtitutum: nam hoc caſu ex Concilio licet mercedem accipere. Quatenus tamen Hugo, & Bernardus permiſerunt Notario publicum ſalarium non habenti inſtrumentum collationis vendere, & ſine limitatione pretium exigere, Concilium hoc non admiſit, ſed mercedem taxavit, & reduxit ad decimam unius auri partem, vulgò julium unum pro ſingulis litteris dimoſſoriis, vel teſtimonialibus.

28 Rurſus Concilium non approbavit diſtinctionem Innoc. & ſequacium inter Notarium Epiſcopi, ſeu ordinationis, & Notarium extraneum; ſed ſi Notarius non percipiat ſalarium ex publico, & non obſtet contraria conſuetudo, permittit ei accipere decimam partem unius auri, nec diſtinguit, an ſit Notarius extraneus, vel ad hoc officium deputatus; & in Cancellario Epiſcopi ſæpius hoc declaravit Sac. Congregatio Concilii, ut dicam infra

29 *num. 31. & 35.* Et eodem modo non videtur Concilium admiſiſſe aliam diſtinctionem Antonii de Butr. de qua ſupra *num. 20.* videlicèt, an ſalarium Notarii ſit congruum, necne; ſed ita demùm voluit dicere Notario mercedem ac-

30 cipere, ſi ſalarium nullum ei ſit conſtitutum. Et pondera univerſalem negativam, *nullum*, quæ excludit ſalarium quantumcumque minimum, gloſſ. *in cap. Statutum*, §. *Inſuper, in verb. Nullum, de reſcript. lib. 6.* gloſſ. *in c. Nemo poteſt, il primo, in verb. Obligari, de reg. jur. eodem lib.* Gemin. *conſ. 35. num. 5.* Cravett. *conſ. 294. n. 6.* Unde ſibi imputet Notarius, qui modicum ſalarium acceptavit; per hoc enim ſe tacitè adſtrinxit ad operas ſuas pro illo modico impendendas, exemplo ejus, qui beneficium acceptavit, nam tenetur illi inſervire, quantumcumque ſit tenue, ut leg. & not. *in cap. Conquerente, ſupra de Cleric. non reſid.*

31 Porrò quemadmodum hæc Decretalis, licèt in ſpecie loquatur in ordine, tamen à quibuſdam generaliter intelligitur etiam in beneficio, ut hic refert Innoc. *in princip. in verb. Notarius, eodem modo*, licèt Concilium *in d. c. 1. ſeſſ. 21.* loquatur ſpecificè in collatione ordinum: tamen S. Congregatio id ipſum declaravit in collatione beneficii, licèt ratione majoris laboris mercedem pinguiorem arbitrata fuerit. Sæpiùs enim cenſuit, Cancellarium poſſe pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & cæteris omnibus computatis, unum aurum non excedat, & dummodò ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo præſtitutum ſit, & ex pecunia, quam accipit, nihil prorſus emolumenti collatores, aut inſtitutores etiam occaſione ſigilli ullo modo directè, vel indirectè percipiant.

In aliis autem pluribus caſibus ſicut Epiſcopis, ita & eorum Cancellarii tenentur operam ſuam gratis præſtare, ut patet ex infraſcriptis reſolutionibus Sac. Congregationis Concilii in cauſa Vicenſi, & Sac. Congregationis Epiſcoporum in cauſa Gerunden. tenoris infraſcripti, videlicet 32

Capitulum Vicenſe obtulit Sac. Congregationi Concilii ſupplicem libellum, quo conquerebatur, tam Epiſcopum Vicenſem, quam ejus Notarios, & ſcribas pro diverſis ſcripturis negotiorum ad ejus juriſdictionem pertinentium non modicam pecuniarum quantitatem exigere, petebatque mandari Epiſcopo, ut abſque modi exactionibus abſtineret, atque Notarios, & ſcribas coerceret, ne plus debita mercede reciperent.

Scripturæ autem negotiorum, atque actuum prædictorum a Capitulo ſigillatim expreſſæ, hæ fuerunt.

Collationum, inſtitutionum, ſeu proviſionum per obitum, vel reſignationem etiam ex cauſa permutationis, vel alias.

Dimiſſoriarum, ſeu teſtimonialium, quæ conceduntur Presbyteris, ſeu Clericis ad alienas diœceſes tranſituris.

Licentiarum recipiendi ordines ab aliis Epiſcopis.

Licentiarum bis in die celebrandi.

Licentiarum dicendi Miſſas.

Licentiarum dicendi Miſſas matutino tempore, quas matutinales vocant, diebus Dominicis, & feſtivis.

Licentiarum audiendi confeſſiones.

Licentiarum adminiſtrandi Sacramenta.

Licentiarum deſerviendi beneficiis Curatis.

Licentiarum deſerviendi beneficiis ſimplicibus.

Licentiarum ordinandi ſe ad titulum patrimonii, ſeu approbationem hujuſmodi titulorum.

Licentiarum abſentandi ſe ab Eccleſiis, & beneficiis.

Licentiarum quæſtuandi.

Licentiarum ſepeliendi cadavera intùs Eccleſiam.

Mandatorum de publicando in Eccleſia initiandos ſacris, vel minoribus Ordinibus, vel tonſuræ Clericali.

Diſpenſationum ad duo beneficia etiam ſimilia ſub eodem tecto.

Approbationum concurrentium ad vacantes parochiales in menſibus reſervatis, quæ ad Curiam Romanam tranſmittuntur.

Approbationum Juriſpatronatus ex fundatione, vel dotatione.

Creationum Notariorum in parochialibus, & commiſſionum regiminis ſcribariatum earumdem vacan.

Deputationum Oeconomorum, dum beneficia vacant.

Executionum litterarum Apoſtolicarum gratiam, ſeu juſtitiam concernentium.

Die ſeptima Februarii 1602. Propoſito in Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum hoc ſupplici libello, Patres primum mirati ſunt aliqua ex ſuprapoſitis capitulis aliquo modo etiam abſque ulla mercede concedi, nempè licentiam tum bis in die, tum etiam matutino tempore Miſſas celebrandi; & proindè mandarunt Epiſcopo ſignificari, num hæc ipſe concedat, quemadmodum proponitur.

Deinde quoad pecuniæ, ſeu mercedis exactionem, ac ſolutionem pertinet, reſponderunt, Epiſcopo quidem in nullo ex ſupradictorum capitum licere quicquam accipere, vel percipere directè, vel indirectè: Notario, vel Cancellario nihil etiam licere accipere in plurimis ex iiſdem capitibus, nempè propter approbationem ad audiendas confeſſiones; propter licentiam adminiſtrandi Sacramenta; ob licentiam deſerviendi beneficiis; ob licentiam ſepeliendi defunctorum corpora in Eccleſia; ob licentiam, ut quis poſſit abeſſe à beneficiis: ob mandata publicandi in Eccleſia eos, qui primam tonſuram, vel minores, ſacroſve ordines ſuſcipere voluerint; adeò ut in nullo ſupradictorum caſuum, neque ratione ſcripturæ, nec ſigilli, nec laboris, nec alio titulo aliquid a quopiam percipere queat; ſed gratis hæc omnia his, quorum intereſt, debeant præſtari. Verùm quoad alia capita ita demùm Notarium, vel

Can-

Cancellarium poſſe aliquid percipere, ſi nullum ſibi ſalarium, vel ſtipendium ſit conſtitutum, eumque congruam tantùm ſui laboris mercedem, quæ quoad litteras collationis, vel inſtitutionis Curatarum Eccleſiarum, vel deputationis Vicariorum in illis. unum aurum, & quoad litteras dimiſſorias, aut teſtimoniales, decimam unius auri partem nunquam excedat.

Ex cùm pro parte Epiſcopi ad impediendam hujus decreti executionem habitus eſſet recurſus ad Commiſſarium Cameræ, eò quòd Cameræ intereſſet, quæ tempore ſedium Epiſcopalium in Hiſpania vacantium emolumenta ſupradicta percipere conſueverat; Commiſſarius inhibitionem conceſſit; ac propterea Capitulo petente inhibionis moderationem, Sanctiſſimus D. N. mandavit, ut de hac re in Congregatione, utraque parte audita, iterum ageretur.

33 In Congregatione præterita, cùm Procurator Capituli Vicen. eſſet conqueſtus, quòd Epiſcopus pecuniam exigeret pro licentia bis in die celebrandi: S. Congregatio mandavit ſignificari Epiſcopo, ut nedum aliquid propterà non exigeret, ſed nec ullam licentiam bis in die celebrandi ullo modo concederet.

Nunc idem Procurator petiit hujuſmodi decreti moderationem: allegat *cap. Conſuluiſti, de celebrat. Miſſarum.*

Sac. Congregatio die 28. Februarii 1602. cenſuit hoc cap. demendum ex decreto, & ex litteris, quæ dabuntur ad Epiſcopum, & relinquendum in diſpoſitione juris communis.

Exemplum literarum ad Epiſcopum Vicen. Propoſito, atque perlecto in Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum ſupplici libello his litteris adjuncto, quem Procurator Capituli iſtius Cathedralis exhibuit, Illuſtriſſimi Patres eis ſingulis deguſtatis, atque perpenſis, reſponderunt, Epiſcopo quidem in nullo ſupradictorum capitum licere quicquam accipere, vel percipere, directè, vel indirectè; Notario autem, vel Cancellario nihil etiam licere accipere in plurimis ex eiſdem capitibus: nempè propter approbationem ad audiendas confeſſiones; propter licentiam adminiſtrandi ſacramenta; ob licentiam deſerviendi beneficiis; ob licentiam ſepeliendi defunctorum corpora in Eccleſia; ob licentiam, ut quis poſſit abeſſe à beneficiis; ob licentiam celebrandi Miſſas: ob licentiam colligendi eleemoſynas; ob mandata publicandi in Eccleſia eos, qui primam tonſuram, vel minores, ſacroſque ordines ſuſcipere voluerint; adeòut in nullo ſupradictorum caſuum, neque ratione ſcripturæ, nec ſigilli, nec laboris, nec alio titulo aliquid à quopiam percipi queat, ſed gratis hæc omnia his, quorum intereſt, debeant præſtari.

34 Verùm quoad alia capita ita demùm poſſe Notarium, vel Cancellarium aliquid percipere, ſi nullum ſibi ſalarium, vel ſtipendium fuerit conſtitutum: tuncque congruam tantùm ſui laboris mercedem, quæ quoad litteras collationis, vel inſtitutionis Curatarum Eccleſiarum, vel deputationem Vicariorum in illis, unum aureum; & quoad litteras dimiſſorias, aut teſtimoniales, decimam unius auri partem nunquam excedat. Tenet amplitudo Tua non obſcurè in ſingulis hiſce capitibus Congregationis ſententiam, cui conformiùs adhærebit, quò magis decet Prælatos a pecuniæ ſtudio eſſe abhorrentes. Deus Amplitudinem Tuam incolumen ſervet.

Romæ die 8. Martii 1602.

Decreta S. Congregationis Epiſcoporum
Die 25. Octobris 1588.

RElatis, & latè diſcuſſis in S. Congregatione, Illuſtriſſimorum, ac Reverendiſſimorum S. R. E. Cardinalium ſuper negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, ac viſitationibus Apoſtolicis deputatorum, junctis capitibus S. D. N. nomine Canonicorum, & Capituli Gerunden. Eccleſiæ per memoriale Sanctitati ſuæ porrectum exhibitis, unà cum reſponſionibus nomine Reverendiſſimi D Epiſcopi deſuper factis, partium Procuratoribus etiam in contradictorio ſæpiùs auditis: eadem Sac. Congregatio, cui negotium fuit remiſſum à Sanctitate ſua, ſuper unoquoque reſpondendum fore cenſuit, prout infra.

Ad primum, & ſecundum, quatenùs aſſerit R. D. Epiſcopum à proviſis in forma dignum à Sede Apoſtolica exigere pro collatione in vim Apoſtolici mandati facienda julios duos pro quolibet decreto valoris beneficii, & pro collationibus, quæ ipſe facit jure ordinario, pro qualibet proviſione aliquando ſex, aliquando ſeptem ſcuta; & a proviſis ab inferioribus etiam exemptis, quorum collationes ab ejus Vicario vult approbari, & ratificari, ſub ſolutione præfata. S. Congregatio inhærendo reſponſioni jam factæ per Illuſtriſſimos, & Reverendiſſimos DD. Cardinales pro interpretatione, & executione S. Concilii Tridentini deputatos, dicit pro collatione (aut inſtitutione Eccleſiarum Curatarum Cancellarium poſſe in ſingulis accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & cæteris omnibus computatis, unum aurum non excedat; & dummodò ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo conſtitutum ſit, & ex pecunia, quam accipit, nihil prorſùs emolumenti collatores, aut inſtitutores ullo modo directè, vel indirectè percipiant: & idem ſervandum in omnibus aliis etiam ſimplicibus beneficiis quibuſcumque. 35

Ad tertium ſuper juribus competentibus dicto Epiſcopo ex conſuetudine pro decretis per eum in teſtamentis Clericorum interpoſitis, illorumque, ut ajunt, inſolita exactione: dicitur, quòd ſi aliquid de jure, vel præſcripta conſuetudine exigi debeat propter decreta in teſtamentis interponi ſolita ab Epiſcopo non excedatur taxa, ſeu ſumma antiquitùs conſueta, quæ ſemel ſolvatur, etiamſi plura legata pia in eodem ſcripta ſint teſtamento, & de illa ab Epiſcopo, non autem ab hæredibus, vel ab alio merces Notarii detur. 36

Ad quartum ſuper licentiis bis celebrandi, ac pecuniis, quæ pro illarum expeditione, ut aſſeritur, ſolvuntur, miratur Sacra Congregatio agi de his licentiis concedendis: nam id nonniſi ex magna neceſſitate fieri debet, & magna cautela, ut putà in locis, ubi perpauciſſimi ſunt ſacerdotes; vel adſint impedimenta adverſariorum Fidei, vel quid ſimile; quæ ceſſant eo in loco, ubi vix evenire poſſunt alii caſus à jure permiſſi; nec concedi poteſt hæc licentia ab Epiſcopo generaliter, quaſi privilegium alicujus ſacerdotis, ſed tantùm in aliquo caſu particulari neceſſitatis cauſa ab Epiſcopo examinanda; & ſi quando concedi contingat, gratis prorſùs etiam quoad mercedem Notarii concedatur. 37

Ad quintum, & ſextum ſuper pecuniis, quæ ab Epiſcopo, ut fertur, exiguntur pro litteris dimiſſoriis, & teſtimonialibus, aut commendatitiis, necnon publicationis, ut ipſi vocant, quæ promovendis ad ſacros Ordines concedi ſolent: dicitur ad unguem ſervari debere decretum S. Concilii Tridentini *cap. 1. de reform. ſeſſ.* 21.

Ad ſeptimum ſuper ſolutionibus, quas fieri exponitur, pro licentiis exercendi curam animarum, confeſſiones audiendi, coadjutoriis, earumque revocatione: dicitur gratis omninò licentias concedendas, ex decreto ejuſdem Sac. Concilii *cap. 15. de reform. ſeſſ.* 23.

Ad octavum ſuper exactione, quæ fieri præſupponitur 38 unius argentei pro diſpenſationibus matrimonialibus exequendis, litterarum Apoſtolicarum clauſulis non obſtantibus: inhærendo reſponſo deſuper facto per ſupradictos Illuſtriſſimos, & Reverendiſſimos DD. Cardinales Concilii prædicti Interpretes, dicitur pro diſpenſationibus matrimonialibus non licere Epiſcopo, vel ejus Vicario quidquam accipere, vel ratione taxæ, etiam ex immemorabili conſuetudine, nec ratione ſigilli, vel alicujus alterius rei: quapropter decretum illud, quod poni ſolet in litteris diſpenſationum matrimonialium, ut nihil muneris, aut premii etiam ſponte oblati accipi poſſit pro illarum executione, ita intelligendum eſt, ut neque Ordinarius ipſe, neque Vicarius ejus quidquam prorſùs etiam pro mercede laboris, quam ex ea re ſuſceperint, capere poſſint: Notarios verò pro examine teſtium quartam partem auri, ſeu ducati licitè accipere poſſe.

Ad nonum ſuper exactione, quam fieri aſſerunt juliorum quatuor ab examinatis, & approbatis ad Parochiales 39 obtinendas examinatori ſolvendorum: dicitur abolendam fore, gratiſque examen, & approbationem eſſe faciendam, juxta decretum Sac. Concilii

prædicti *cap.* 18. *de reform. ſeſſ.* 24. ſub pænis in eo contentis.

40 Ad decimum ſuper exactione ſcutorum ſex, quam facere dicunt Epiſcopum a Presbyteris volentibus ſepeliri in ambitu Eccleſiæ contra formam decretorum ſynodalium, & provincialium: dicitur ſervandam fore conſuetudinem, ſi qua eſt Eccleſiæ Gerunden. ejuſque provinciæ, non permittendo quemquam ſepeliri intra Eccleſiam abſque Epiſcopi licentia: ſed quòd pro ea ſolvantur ſcuta ſex, non benè ſonat, & potiùs ad avaritiam, quam ad reprimendas importunorum preces, videtur inductum; ideò vel tollendam, vel moderandam, ut aliquid honeſtum ſolvatur pauperibus erogandum, vel ſaltem in Eccleſiæ ejuſdem manifeſtam, & apparentem utilitatem convertendum.

41 Ad undecimum ſuper edicto, quo Parochis prohibetur, ne ſponſos matrimonio conjungant, etiam ſolemnitatibus à Tridentino Concilio requiſitis, expletis, niſi habeant in ſcriptis licentiam; quæ tamen non datur abſque ſolutione, ut aſſeritur, dimidii unius Julii: dicitur, quòd ſi ex aliqua rationabili cauſa prohibetur, ne Parochi ſolemnitatibus à dict. Concilio ordinatis, expletis, matrimonio aliquos conjungere poſſint, niſi habita priùs licentia ab Epiſcopo; hoc jure ipſi Epiſcopo lex aliqua præſcribenda non eſt, ſed ſervatis omninò, quæ ex eodem Concilio ſubſtantialia ſunt quoad ſolemnitates dumtaxat, ſuæ tantùm conſcientiæ, & regimini relinquendum. Similiter etiamſi quomodolibet in aliquo Caſtro, ſeu Oppido id prohibere convenit, quod tamen nonniſi ex aliqua urgenti cauſa faciendum videtur: ſicut enim Epiſcopus ſummoperè debet animadvertere, ne matrimonia ſine ſolemnitatibus prædictis fiant; ita etiam cavere, ne difficiliores reddantur matrimoniorum contractus, novas ſine magna cauſa addendo neceſſitates; ſi tamen aliqua licentia opus erit, nihil omninò etiam à Notario pro ea exigatur; ſed ſi ex antiqua forſan præſcripta conſuetudine aliquid Epiſcopo, quaſi in ſignum lætitiæ donari gratis ſoleat, non videtur penitùs improbandum.

42 Ad duodecimum ſuper eo, quòd Epiſcopus ampliat, ut aſſeritur, conſuetudinem exigendi donativum ſibi factum in ejus ingreſſu, ut exigatur etiam ab obtinentibus beneficium poſt ingreſſum, denegando etiam litterarum executionem, & beneficiorum poſſeſſionem, donativo priùs non ſoluto: dicitur id reprobatum eſſe, ex decreto S. Concilii Tridentini *cap.* 24. *ſeſſ.* 14. & proptereà abſtinendum, prout abſtineri per procuratorem Epiſcopi reſponſum fuit.

43 Ad decimumtertium ſuper annata, quam prætendit Epiſcopus, ut fertur, pro beneficiis de novo erigendis, ſeu inſtituendis: dicitur benè à procuratore Epiſcopi reſponſum fuiſſe negando hujuſmodi annatam exigi; & proptereà ut ita ſit, decernendum fore, ut nihil exigatur, niſi ubicumque neceſſariò aliquis proceſſus fiet; tunc enim Notario ſcribenti pro ſuo labore aliquid honeſtum eſſe ſolvendum, non videtur incoveniens.

44 Ad decimumquartum ſuper eo, quòd Epiſcopus, ſi Capellania uniatur dignitati, quæ aliàs in nihil contribuere tenetur, vult ratione Capellaniæ ab obtinente dignitatem exigere jus viſitationis, & donativum. Reſpondetur omnia jura, quæ Epiſcopo competebant in Capellania ante unionem, remanere Epiſcopo, niſi contrarium in ipſa unione Apoſtolica auctoritate fuerit expreſsè diſpoſitum.

Ad decimumquintum ſuper eo, quòd Epiſcopus utatur nimis frequenter cenſuris, ut objicitur, in cauſis civilibus, & parvi momenti: dicitur, Epiſcopum non debere inferre cenſuras, niſi ſervata forma d. Sac. Concilii *cap.* 3. *de reform. ſeſſ.* 25.

Ad decimumſextum de perſona Vicarii, & Officialis generalis, confidit S. Congregatio Epiſcopum talem Vicarium, ſeu Officialem generalem conſtituere, qualem inſignem illam decet Eccleſiam.

45 Ad decimumſeptimum ſuper eo, quòd Epiſcopus ordines generales confert ut plurimum in Capella Eccleſiæ remota, & obſcura, & quandoque in alia ejus palatii, nulla præcedente intimatione, nec vocatis Canonicis: dicitur ab Epiſcopo ſervandum fore in omnibus decretum S. Concilii prædicti *cap.* 8 *de reform. ſeſſ.* 23.

46 Ad decimumoctavum ſuper eo, quòd Epiſcopus non permittit, ut exponitur, Parochos, & Beneficiatos facere ſervitium alterius Beneficiati in eadem Eccleſia, vel alia etiam proviſi non reſidentis, niſi habita licentia, & pro ea juliis octo, & denariis quatuor perſolutis; dicitur, quòd ubicumque Parochus ſuæ Parochiæ curæ animarum ſibi commiſſarum, & Beneficiatus muneri ſuo plenè ſatisfecerit, ſi quod tempus ſuperſit, ut quandocumque alterum fortè impeditum adjuvet, non videtur prohibendum: quòd autem pro licentia aliqua taxa ſolvatur, ſaltem poſt Conc. Trid. nullo modo probatur.

47 Optaret tandem Sac. Congregatio, ut Epiſcopis pro ſua pietate, & populi ſibi commiſſi ædificatione non ſolùm ipſe, quod ſperatur, ſed etiam agat, ut alii Officiales, & Miniſtri, & Notarii abſtineant ab omnibus exactionibus, vel inſolitis, vel immoderatis, ita ut appareat nihil ex cupiditate, ſed omnia ab eo honeſtè, & moderatè fieri ad Dei gloriam, & ſalutem animarum. Actum in Sac. Congregatione die, & anno ſuperius annotatis.

48 Porrò in omnibus ſupraſcriptis caſibus, in quibus Notario aliquid accipere non licet, ſi de facto accipiat, eſt ſimoniacum, quia prohibitum: non prohibitum, quia ſimoniacum, ſecundùm Petr. Hiſpan. Lau. & Goffred. quos hìc refert Joann. Andr. *num.* 6. *in fine*, licèt Vincent. contra: & ita intelligo infraſcriptam reſolutionem Sacræ Congregationis Concilii, videlicet.

An Notarii pro litteris dimiſſorialibus plus quam decimam unius auri partem accipientes contra id, quod ſtatuitur decreto Concilii Tridentini *cap.* 1 *ſeſſ.* 21. ſimoniam committere cenſeantur: Sacra Congregatio cenſuit committere ſimoniam; alioquin ſi hoc eſſet naturaliter, & intrinſecè malum, non potuiſſet Eccleſia ſtatuere, ut liceret Notario decimam auri partem accipere, ut notatur *in cap. Ex parte*, *il primo in gloſſ. dimittere*, *de offic. deleg.*

Et de ſupradicta diſtinctione, vide quod latiſſimè ſcripſi *in cap. Cum pridem*, *à num.* 2. *uſque ad num.* 30. *ſupra de pactis*; ubi etiam habes articulum, quem hic proſequitur Abb. *num.* 6. videlicet, an Papa poſſit involvi crimine ſimoniæ, *in* 3. *quæſt. à num.* 53. *uſque ad num.* 141.

D E S I M O N I A:

Deodatus Papa.

C A P U T IV.

Accuſatum ſimoniacum, neceſſe habuimus prohibere, ne Miſſarum ſolemnia celebraret, donec quid eſſet, veriùs conſtitiſſet.

S U M M A R I U M.

1 *Accuſatus de ſimonia, de qua prius erat infamatus, eſt ipſo jure ſuſpenſus tam quoad ſe, quàm quoad alios.*

Et quid poſt Conſtitutionem Martini V. Ad evitanda, *num.* 9.

2 *Simoniacus in ordine habet characterem vitioſum.*

3 *Accu-*

3 *Accuſatus de ſimonia non præcedente infamia eſt ſuſpectus quoad ſe, ſed non quoad alios.*
4 *Simoniacus pendente accuſatione ab adminiſtratione divinorum prohibetur.*
5 *Prohibitio divinorum eſt ſuſpenſio.*
6 *Accuſatus de ſimonia interim ſuſpenditur à celebratione Miſſæ.*
7 *Suſpectus, & excommunicatus à jure poteſt ſuſpendi, & excommunicari ab homine.*
8 *Simonia eſt morbus cancroſus, in quo opus eſt ferro ignito.*
9 *Accuſatus, & infamatus de ſimonia, hodie non eſt ſuſpectus quoad alios, niſi ſit publicè denunciatus per ſententiam.*
10 *Inquiſitio, vel accuſatio, denunciatio, & exceptio, an impediant promotionem, vel electionem.*

1 *ACcuſatum*. Ad faciliorem intelligentiam præmitte hoc cap. & cap. ſequens habere locum in accuſato de ſimonia, qui priùs erat publicè diffamatus, & de quo aliqua ſigna apparebant, ut *cap. Sicut, il primo, infra eodem*. Talis enim erat ipſo jure ſuſpenſus tam quoad ſe, quàm quoad alios, *cap. Præter hoc, §. Verùm, in fin. 32. diſt. cap. Quibuſdam, & c. Reperiuntur, 1. quæſt. 1.* Præ-
2 ſertim ſimoniacus in Ordine, qui habet characterem vitio-
3 ſum, ut *cap. Tanta, infra eodem*. Secùs verò, ſi accuſatus eſſet aliàs ſimoniacus occultus; quia tunc, quamvis eſſet ſuſpectus quoad ſe, ſicut quilibet exiſtens in peccato mortali, non tamen quoad alios, ut *c. ult. ſupra de cohabitat. Cler. & mulier. c. Sacerdotes, 1. quæſt. 1.* & ita intelligunt hoc *cap. cum cap. ſeqq.* gloſſa. 1. hìc Innocent. Abb. Antiq & Hoſtienſis, omnes *in princip.* Butr. *num. 3. & 4. verſ. Vel dicit gloſſa*, & alii communiter.

4 Hoc præmiſſo, cùm Papa hìc dicat, neceſſe habuimus prohibere, ne accuſatus de ſimonia Miſſarum ſolemnia celebraret: hinc emerſerunt duo intellectus ad hanc Decretalem. Primus eſt exponendo verbum, *Prohibere*, ſcilicet de facto, non autem de jure: nam cùm talis in veritate jam eſſet ipſo jure ſuſpectus, non fuiſſet neceſſe illum de novo ſuſpendere, ſed ne divina celebraret prohibere, hoc referens ad nudam prohibitionem facti, non autem juris, ſecundùm Hoſtienſ. *hic num. 2.* Joan. Andr. *num. 1. in verb. Prohibere*, Butr. *num. 4.* & Card. *ante num. 1. verſ. Sed poteſt legi*; & juxta hanc lecturam Decretalis ſummatur ſic ſecundùm Abbatem, Joan. de Anan. Mar. Socin. & Felin. Simoniacus pendente accuſatione ab adminiſtratione divinorum prohibetur. Hoc dicit cum cap. ſeqq.

Secundus intellectus, qui magis placet Cardin. accipit 5
verb. Prohibere, pro ſuſpenſione, quia prohibitio divinorum eſt ſuſpenſio, *cap. Is cui, de ſentent. excommunic. lib. 6.* & juxta hanc lecturam ſic ſummat Cardinalis: Ac- 6
cuſatus de ſimonia interim ſuſpenditur à celebratione Miſſæ: hoc intendit cum cap. ſeqq. Quòd ſi objicias, qua- 7
re ergo ſuſpenditur, cùm jam ſuſpenſus ſit? Reſpondetur ſecundùm Hoſtienſ. Joan. Andr. Burr. & Card. *proximè citatos*, ſuſpenſum à jure poſſe nihilominùs ſuſpendi ab homine: nam & excommunicatus excommunicatur, ut *cap. Ita quorundam, infra de Judæis, & leg.* & not. *in cap. Cum pro cauſa, & in cap. Officii, de ſentent. excommunic.*

Quamvis autem hoc cap. & cap. ſequens loquatur de 8
ſimonia, quæ ut ait Goffred. *in cap. Tanta, infra eodem*, & Joan. Andr. *hìc num. 2.* eſt morbus cancroſus, in quo opus eſt ferro ignito, *cap. Reperiuntur, 1. quæſt. 1.* tamen obtinent etiam in aliis criminibus, ſecundùm Innoc. *hìc num. 1 verſ. Et non obtinet ſolùm in ſimonia*, & Hoſtienſ. *in princ. per l. 1. C. de reis poſtulatis, lib. 10. & cap. Presbyter, 3. quæſt. 5.*

Cæterum adverte, quia licèt inſpecta juris communis 9
diſpoſitione, accuſatus de ſimonia, vel alio crimine, de quo priùs erat infamatus, ſit ipſo jure ſuſpenſus etiam quoad alios, ut dictum eſt ſupra in principio: hodie tamen hoc non obtinet, niſi etiam ſit ſuſpenſus, & publicè denunciatus per ſententiam hominis; quia ex Conſtitutione Martini V. edita in Concilio Conſtantienſi, quæ incipit, *Ad evitanda ſcandala*, licitè communicamus etiam in divinis officiis, & receptione Sacramentorum excommunicatis, ſuſpectis, & interdictis, niſi ſint publicè denunciati per ſententiam hominis, aut notorii Clericorum percuſſores, de cujus Conſtitutionis intellectu, & robore latiſſimè diſſeruimus *in c. Quod à prædeceſſore, infra de ſchiſmaticis*, ubi plenè videas. Hæc de celebratione divinorum, & Sacramentorum adminiſtratione.

Quid autem juris ſit in promotione, vel electione, vi- 10
delicet, an impediatur per inquiſitionem, vel accuſationem, denunciationem, & exceptionem, diſtingue, ut plenè ſcripſi *in cap. Omnipotens, ſupra de accuſat.* & hic per Innocentium, & Henric. Boich.

DE SIMONIA.

Idem Deodatus Papà.

CAPUT V.

QUotiens: & infrà. Pervenit ad nos, quòd per ſimoniacam hæreſim fueris ordinatus, propterea neceſſe habuimus te prohibere, ne Miſſarum ſolemnia celebrare debuiſſes, donec quid ſit, veriùs diſcerneremus.

QUotiens. Idem dicit, quod præcedens, niſi quòd illud cap. loquitur in accuſato de ſimonia, de qua tamen erat publicè infamatus, ut dixi *num. 1.* hoc verò de inquiſito, qui ſimiliter erat infamatus, cùm inquiſitio non fiat, niſi præcedente infamia, *cap. Qualiter, il ſecondo, cap. Cùm oporteat, & cap. Inquiſitionis, ſupra de accuſat.* Rurſùs illud loquitur de ſimonia in genere; hoc verò ſpecificat de ſimoniaco in Ordine: quare ad intellectum hujus cap. vide quæ ſcripſi in cap. præcedenti.

DE SIMONIA.

Alexander III.

CAPUT XVII.

EX diligenti tua relatione innotuit, quòd H. Gant. Archidiaconus te induxit, ut ei homagium faceres, & fidelitatem præſtares: ita quòd ipſe tibi beneficium Eccleſiaſticum annis ſingulis exhiberet. Unde quoniam hujuſmodi obligatio illicita, & contra tuæ ſalutis, necnon & ſuæ profectum exiſtit, abſolvi à nobis inſtantiùs poſtulaſti: adjiciens, quòd ab eo deinceps nihil omninò de beneficio acciperes conſtituto. Quocirca nos tuam petitionem honeſtam, & favorabilem attendentes: te à præfati Archidiaconi homagio, & fidelitate (præſertim cùm hæc taliter præſtita divinis, & humanis legibus contraire noſcantur) abſolvimus: ita quòd ab Epiſcopo, vel ſacerdote diſcreto, pœnitentiam inde condignam recipias. Verùm ne aliqua propter hoc nota, vel infamia poſſis reſpergi, abſolutionis noſtræ litteras tibi duximus indulgendas; quibus contra latrantium morſus tutus, & præmunitus exiſtas; & quas in teſtimonium indulgentiæ noſtræ valeas demonſtrare.

S U M M A R I U M.

1 *HOmagium facere pro habendis ſpiritualibus ſimoniacum eſt.*
2 *Homagium eſt munus ab obſequio.*
3 *Simoniacum eſt contra divinas, & humanas leges dare aliquid temporale pro collatione beneficii Eccleſiaſtici.*
Intellectus hujus capituli, ibid. & num. ſeqq. uſque in finem.
4 *Lex divina, & humana, quæ dicatur, & nu. ſeqq.*
5 *Simoniæ crimen eſt merè Eccleſiaſticum.*
6 *Jus divinum an dici poſſit ab Eccleſia extenſum.*
7 *Papa recipiendo pecuniam pro beneficii collatione, an involvatur crimine ſimoniæ.*

1 EX *diligenti*. Pro habendis ſpiritualibus homagium facere ſimoniacum eſt; hoc dicit, ſunt duæ partes. In prima ponitur ſupplicantis narratio, petitio, & obligatio. In ſecunda petitionis exauditio cum determinatione, & litterarum datio, ibi, *Quocirca*.

Nota primò ex hac Decretali, ſimoniacum eſſe homagium facere, ſeu fidelitatem præſtare pro beneficio Eccleſiaſtico obtinendo, ut hìc eſt caſus, & *in cap. fin. infra de reg. jur.* ubi dicitur indignum eſſe, & Romanæ Eccleſiæ conſuetudine alienum, ut pro ſpiritualibus homagium
2 quis facere compellatur: eſt enim munus ab obſequio indebitè impenſo, quod ſimoniam inducit, *cap. Sunt nonnulli*, 1. *quæſt.* 1. & hìc notat gloſſ. 1. & DD.

3 Secundò nota litteram ibi, *Cum hæc taliter præſtita divinis, & humanis legibus contraire noſcantur*: & deindè collige ſimoniacum eſſe, & lege divina prohibitum præſtare homagium, & ſic dare aliquid temporale pro collatione
4 beneficii Eccleſiaſtici. Et quamvis gloſſa *in verb. divinis*, exponant verbum illud, *divinis*, id eſt canonicis, prout exponitur *in cap. Quod ſuſpecti*, 3. *quæſt.* 5. & verbum, *humanis*, interpretetur, id eſt civilibus, dum allegat *l. Si quemquam, C. de Epiſcop. & Cleric. & Authent. de Sanctiſſ. Epiſcop. circa princ. §. Sed neque collat. 9.* & hanc expoſitionem ſequatur Præpoſ. *in cap. Latorem*, *num.* 31. 1. *quæſt.* 1. hæc tamen primæ gloſſæ expoſitio non videtur admittenda; quia cùm crimen ſimoniæ ſit merè Eccleſiaſticum, & leges civiles non poſſint ſe de illo intromittere, gloſſ. *fin. in cap. Cum ſit generale, de foro compet.* quam ſequuntur communiter Doctores, teſte Jo. de Anan. *in c.* 1. *num.* 9. *ſupra eodem*, & Julio Claro *in pract. crim. §. Si-*
5 *monia*, *num.* 7. *verſ. Hoc crimen*; verbum illud, *humanis*, non poteſt exponi pro civilibus; quia non eſt credendum hunc canonem voluiſſe canonizare leges civiles de hoc crimine ſtatuentes, & ponentes falcem in meſſem alienam, ut *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, cum ibi notatis per DD. *ſup. de Conſtit.* Sed intelligi debet, humanis, id eſt canonicis, ſeu Eccleſiaſticis: & conſequenter præcedens verbum, *divinis*, cum ponatur ad differentiam canonicarum, non poteſt exponi pro canonicis, alioquin perindè eſſet, ac ſi dixiſſet textus, cum hoc canonicis, & canonicis legibus noſcatur contrare: & ſic eſſet nugatoria propoſitio. Unde meritò gloſſa tranſit ad ſecundam expoſitionem intelligendo propriè illud verbum, *divinis*, quia hoc eſt contra vetus, & novum teſtamentum, ut *in c. Qui ſtudet*, 1. *quæſt.* 1.

Nec relevat, quòd Præpoſ. *in cap. Latorem*, *nu.* 31. *verſ.* 6
Non obſtat, 1. *quæſt.* 1. dicat illam gloſſam eſſe intelligendam de jure divino ab Eccleſia extenſo, dum allegat textum *in dict. cap. Qui ſtudet*, qui loquitur de ſimonia in ordine, Imò enim hinc potius colligitur gloſſam ſenſiſſe pari paſſu ambulare ſimoniam in ordine, & in beneficio, dum ad probandum ſimoniam in beneficiis eſſe damnatam in veteri, & novo Teſtamento, adducit textum, qui loquitur de ſimonia in Ordine. Prætereaquamquòd jus divinum extenſum verè, & propriè non eſt aliud a jure divino, ſicut patet in naturalibus; nam pellis extenſa, eſt eadem met pellis: nec propriè hæc dicitur extenſio, ſed comprehenſio, argum. *l. Neque*, *ff. de legib.*, & totum, quæ notant Cyn. & Bart. *in l.* 1. *C. de interdict.* Quòd ſi extenſio ſimoniæ fieret ultra jus divinum, jam non verificaretur, quod dicit gloſſa, ſimoniam in beneficio eſſe prohibitam in veteri, & novo Teſtamento; nam potius eſſet prohibita ex Conſtitutione Eccleſiæ. Atque ita hìc juncta gloſſa eſt caſus apertus contra eos, qui tenent vendere titulum beneficii Eccleſiaſtici 7
non eſſe ſimoniacum, quia prohibitum, cum tituli beneficiales ſint de jure poſitivo; inter quos recenſentur Henric. Boich. *in c.* 1. *in princ. Ne Prælat. vices ſuas*, & Card. *in cap.* 1. *num.* 2. *ſup. eod.* inferentes propterea Papam recipiendo pecuniam pro beneficii collatione non involvi crimine ſimoniæ. Et de communi opinione citatur Jo. de Anan. *in d. c.* 1. *poſt num.* 7. Felin. *ibid. num.* 2. & *in cap. Ex parte*, *il primo*, *num.* 1. *verſ. Dicunt hic moderni*, *de offic. deleg.* Præpoſ. *in d. cap. Latorem*, *num.* 29. 1. *quæſt.* 1. & Jul. Clar. *in d. §. Simonia*, *num.* 5. *verſ. Quæro etiam*. Sed in contrarium, ut vides, eſt textus hic, & ad idem ſunt jura aperta *in c. Ex multis*, 1. *quæſt.* 3. cui reſponderi non poteſt, ut inquit Felin *in c.* 1. *num.* 2. *verſ. Sed fortius urget*, *ſup. eodem*. Item *in cap. Salvator*, *in cap. Si quis dator*, & *in cap. Si quis objecerit*, *ead. cauſ.* & *quæſt.* & *in cap. Presbyter*, 1. *quæſt.* 1. Hunc articulum latiſſimè proſequor *in cap. Cum pridem*, *ſup. de pact.* ubi à *num.* 42. *uſque ad num.* 50. expendo ſingula jura proximè citata, & totam materiam examino per quinque principales quæſtiones à num. 2. uſque in finem, ibi videas.

DE SIMONIA.

Cœleſtinus III.

CAPUT XXVII.

NObis fuit ex parte tua intimatum, quòd cùm quatuor eſſent à capitulo conſtituti, qui debebant quemdam eligere in Plebanum, amici ejus: de cujus electione ſpes habebatur, uni vel omnibus eligentium promiſerunt, ſe pecuniam ſoluturos, eo tamen ignorante, qui hujuſmodi promiſſione interveniente poſtmodùm eſt electus: & infrà. Quia igitur ſuper hoc conſulere nos voluiſti: Conſultationi tuæ breviter reſpondemus, quòd niſi conſtaret illos, qui promiſſum tale fecerunt, per fraudem in diſpendium illius, qui eligendus erat, id malitiosè feciſſe: quamvis ipſe promiſſionis conſcius non fuerit, ejus tamen electio, tamquam ſimoniaca pravitate præſumpta, eſt penitùs reprobanda: & infrà. Ad ultimum, quod in fine conſultationis tuæ invenimus, hoc duximus reſpondendum: Quòd aliquis in Eccleſiæ cujuslibet Prælatum electus, & ut dictum eſt, per pravitatem ſimoniacam reprobatus, ab Epiſcopo ſuo diſpenſationem aliquam obtinere de jure non poteſt.

SUMMARIUM.

1 *ELectio ſimoniaca eſt caſſanda, ſi electoribus propter hoc ſit promiſſa pecunia, quamvis electus ignoret.*
2 *Non diſpenſat Epiſcopus cum electo reprobato propter vitium ſimoniæ, & num. 9.*
3 *Electio eſt ſimoniaca etiam cùm pecunia promittitur uni tantùm electoribus, licèt electus hoc ignoret, & num. 16. & ſeqq.*
4 *Electio tota cur inficiatur ex voto unius ſimoniaci, nõ autem ex voto unius excommunicati ignorãter adhibiti.*
5 *Præſentatio, collatio, & electio vitiantur ex ſimonia unius, ſi competant pluribus ut univerſis; ſecus ſi ut ſingulis.*
6 *Electio eodem modo eſt ſimoniaca, ſi pecunia electoribus ſit promiſſa, ac ſi ſoluta fuerit.*
7 *Simonia non tantùm realis, ſed etiam conventionalis reddit electionem ipſo jure nullam, & num. 13.*
8 *Electio quamvis ſit ſimoniaca, non tamen vitiatur, quando pecunia eligentibus datur, vel promittitur malitiosè, & in fraudem electi, & num. 32.*
9 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus poſt electionem caſſatam cum ſimoniacè electo etiam ignorante.*
10 *Electio Papæ per ſimoniam celebrata, an & quando ſit ipſo jure nulla, & num. ſeqq. uſque ad num. 102.*
Quid ſi ipſemet electus cum Cardinalibus votum dantibus ſimoniam commiſerit, nu. 11. & 56.
Et quid ſi alius eam cõmiſerit electo contradicente, n. 30.
Et quid ſi ille hoc fecerit malitiosè, & in fraudem electi, nu. 32.
Et quid ſi non malitiosè, ſed tamen electo ignorante, nu. 35 uſque ad nu. 83.
Et quid ſi electus poſteà ratum habuerit, nu. 83.
Et quid ſi ſimonia per alium commiſſa fuerit electo ſciente, & tacente, nu. 96.
11 *Electio Papæ celebrata per ſimoniam commiſſam cum Cardinalibus votum dantibus ab ipſomet electo, vel ab alio de illius voluntate; eſt ipſo jure nulla ex Conſtitutione Julii II. & nu. 56.*
12 *Nec per ſucceſſivam inthronizationem, vel adorationem, aut curſum temporis convaleſcit.*
Conſtitutio Julii II. an ſit intelligenda de illa tantùm ſimonia, quæ notoria eſt, ibid. & nu. 78.
13 *Conſtitutio Julii II. irritat electionem Papæ factam per ſimoniam etiam conventionalem.*
14 *Prætium dare, & habere fidem de prætio, paria ſunt.*
15 *Simoniaca eſt electio etiam cùm quis promittit, quòd ſe obligabit pecuniam ſolvere, poſtquam fuerit electus.*
16 *Electio ſimoniaca eſt nulla, etiam ſi pecunia de voluntate electi promiſſa fuerit uni tantùm ex Cardinalibus votum dantibus, & nu. 55.*
Etiamſi votum illud non ſit neceſſarium ad integrandam electionem, ſed ſuperabundet, & num. 18.
17 Aliquis, *verbum, quamvis ſit relativum diverſitatis, tamen diſtributivum, & verificatur etiam in uno.*
19 *Electio ſimoniaca non ſuſtinetur ex eo, quod eligentes dicant ſe non fuiſſe pecunia motos ad eligendum, quia aliàs electuri erant.*
Declaratur, num. 20. & 108. & ſeqq.
21 *Cardinalis, qui dicit ſe non dediſſe votum electo, à quo pecuniam recepit, non eſt audiendus, & electio eſt nulla, ſi proceſſum fuerit per formam ſcrutinii.*
Idem ſi quaſi per inſpirationem, num. 23.
Et quid ſi per compromiſſum, nu. 24. uſque ad nu. 30.
22 *Electio Papæ per ſcrutinium debet eſſe ſecreta, ita ut nomen eligentis numquam publicetur.*
23 *Electio Papæ quaſi per inſpirationem, pro forma requirit, ut nullus præcedat de perſona ſpeciali tractatus, atque ut fiat ab omnibus Cardinalibus communiter nemine diſſentiente.*
24 *Compromiſſarii ſimpliciter dati non arctantur ad eligendum per ſcrutinium ſecretum.*
25 *Conſtitutio Julii II. an irritet electionem, quando ſolus electus ſimoniam commiſit, non autem eligentes, & num. ſeqq. uſque ad num. 30.*
26 *Electus quamvis non concurrat in ſua electione activè, concurrit tamen paſſivè, & num. 29.*
27 *Electus aliquando eſt ſimoniacus, ſed non ſimoniacè electus, & num. 54. & 111.*
29 *Eligere ſeipſum nemo poteſt, etiam cum proceditur per viam compromiſſi.*
30 *Simonia cum electoribus commiſſa non imputatur electo contradicenti.*
31 *Niſi poſteà ratum habuerit.*
32 *Simonia malitiosè, & in fraudem commiſſa. ad hoc ut electio ſit nulla, non nocet electo.*
Et quid ſi electus ratum habuerit, nu. 34.
33 *Fraus per conjecturas probatur.*
35 *Electio facta per ſimoniam cum electoribus commiſſam electo ignorante, an ſit nulla ipſo jure, & nu. ſeqq. uſque ad nu. 83.*
36 Penitùs, *dictio importat nullitatem ipſo jure, etiamſi præponatur verbo futuri temporis.*
Declaratur, nu. 69.
37 *Promoti per ſimoniam ipſis ignorantibus commiſſam, de rigore juris tenentur Eccleſias dimittere, n. 58. & 69.*
38 *Sed poſt dimiſſionem ex miſericordia tolerantur, n. 70.*
40 *Electo à duabus partibus Cardinalium objici poſſunt defectus intrinſeci, qui inficiunt naturalia electionis principia, & nu. ſeqq.*
41 *Et qui ſint hujuſmodi defectus.*
42 *Defectus principiorum naturalium, ſuper quibus fundatur eſſentia rei, ipſam tollit.*
Exceptio, qua ſubjectum negatur, ſemper admittenda eſt, ibid.
43 *Electum in Papam à duabus partibus Cardinalium non repellunt defectus extrinſeci. Et qui ſint tales defectus.*
44 *Naturalia difficiliùs immutantur, quàm accidentalia.*
45 *Simonia eſt defectus intrinſecus, eligentium animos ab intra vulnerans, & inficiens.*
Contrarium, nu. 62. & ſeqq.
46 *Electio eſt nulla de jure naturali, quando quis eſt intruſus, vel ſimoniacè electus, & nu. 52.*

Contrarium, num.80. & ſeqq.

Declaratur, num.82.

47 *Electio ob defectus intrinſecos redditur nulla etiam electo ignorante.*

48 *Ignorantia excludit delictum, ſed non legitimat actum.*

49 *Et quamvis excuſet à pœna, non tamen dat robur actui aliàs invalido.*

50 *Sancti Thomæ doctrina de ignoranter promoto per ſimoniam expenditur, & num.ſeqq.& num. 80. & 82.*

Spiritualia quæcumque qui muneris interventu aſſequitur contra voluntatem, & ordinationem Domini, ea licitè retinere non poteſt, ibid.

Declaratur, num.81.

51 *Privatio quandoque non eſt pœna, ſed effectus injuſtæ acquiſitionis.*

Simoniacè promotus ignoranter tenetur reſignare beneficium cum fructibus extantibus, non autem bona fide conſumptis, ibid. & num.80.

52 *Dignitas acquiſita per ſimoniam, ſe ignorante commiſſam, dimittenda eſt in foro animæ, non in pœnam criminis, ſed ex natura rei, quæ vendibilis non eſt.*

Contrarium, num.80. & ſeqq.

Declaratur, num.82.

53 *Conſtitutio Julii II. an comprehendat electum per ſimoniam ab alio commiſſam ipſo ignorante, & nu.71.*

54 *Electus nonnunquam eſt ſimoniacè promotus, ſed non eſt ſimoniacus.*

55 *Simonia perindè nocet, ſi fuerit commiſſa cum uno eligentium, ac cum omnibus, quoad vitium electionis, ſed non quoad pœnam eorum, qui non peccaverunt.*

56 *Electo à duabus partibus Cardinalium de iure communi objici non poteſt, quod electio ſit ſimoniaca, etiamſi ipſemet ſimoniam commiſerit, & num.60. & ſeqq.*

Et quid ex Conſtitutione Julii II. à num.71.

57 *Intellectus* c. Si quis pecunia, 79. diſt.

59 *Cardinales ſi fuerint accuſati, & convicti, quòd Papam ſimoniacè elegerint, non propterea electus erit deponendus.*

60 *Hæreſis ſtrictè ſumpta objici poteſt contra electum in Romanum Pontificem.*

61 *Simonia dicitur hæreſis, ſed largè, & impropriè.*

Declaratur, num.82.

62 *Simonia, quamvis aliqualiter captivet affectum, tamen naturali conſenſui directè, & per ſe non obviat, & num.65.*

63 *Cauſa eadem contrariorum naturaliter eſſe non poteſt.*

64 *Metus electionem inficit ipſo jure.*

65 *Pecuniæ receptio libertatē eligentium prorsùs non tollit.*

66 *Matrimonium carnale, ſicut ſpirituale, libertatem conſenſus requirit.*

67 *Electionem inferiorum per ſimoniam electo ignorante commiſſam, non eſſe nullam, quibus fundamentis probetur.*

68 *Pœna impoſita per verbum futuri temporis intelligitur per ſententiam, & num.79.*

Pœna non cenſetur ipſo jure inflicta, niſi jure id caveatur, ibidem.

72 *Conſtitutio Julii II. ſupponit crimen in ſimoniacè electo, cui graviſſimas pœnas infligit, & num. ſeqq.*

Simonia punibilis non committitur abſque peccato, ibidem.

73 *Ignorantia excludit delictum, & num.76. & ſeqq.*

74 *Simonia punibilis non cadit in ignorantem, & nu.77.*

75 *Anathema quis eſſe non poteſt pro peccatis alienis.*

77 *Committere quis non dicitur per ſe, vel alium, quod prorsus ignorat.*

78 *Ignorantia ſimoniæ probatur per juramentum electi, niſi ex adverſo probetur ſcientia.*

81 *Gratis data, gratis dari debent, ut juſta ſit datio, niſi ignorantia à peccato excuſet, & num.ſeqq.*

82 *Simoniaca hæreſis, quæ ex natura rei impedit acquiſitionem ſpiritualium, quæ ſit.*

Baptizati, & ordinati ignoranter per ſimoniacam hæreſim recipiunt characterem, & gratiam ſacramentalem, ibid. verſ. Quinimò.

83 *Simonia committitur, quandocumque electus conſenſerit ſive ante electionem, ſive poſt.*

Declaratur, num.85.

84 *Ratihabitio in maleficiis retrotrahitur, & mandato comparatur.*

85 *Ratum quis habere non poteſt, quod ſuo nomine geſtum non eſt.*

86 *Simoniam propriè non committit, qui poſteaquam contradixit, & jus plenum acquiſivit, pecuniam ſolvit.*

87 *Simoniam committere non dicitur, ratam habens dationem pecuniæ non ſuo nomine factam, ſed tamen cogendus eſt beneficio renuntiare.*

89 *Fallit in Papa.*

90 *Electio Papæ de jure communi non inficitur ex eo, quòd electus ratam habeat pecuniæ ſolutionem ſuo nomini factam eligentibus.*

Et quid ex Conſtitutione Julii II. num.93.

91 *Fictio non poteſt operari, quod veritas ipſa non operatur.*

92 *Fictum non habet eſſe realiter, ſed intellectualiter.*

93 *Verba intelligi debent ſecundùm veritatem, & non ſecundum fictionem.*

94 *Diſpoſitio loquens de aliquo actu in materia ſtricta non comprehendit fictum,*

95 *Fictio fundatur ſuper falſo.*

96 *Electus qui novit ſimoniam cum eligentibus commiſſam, tacendo, & non contradicendo conſentire videtur.*

97 *Simoniam ſcientes, ſive expreſsè conſenſerint, ſive tacuerint, ſive turbare noluerint, ſimoniaci ſunt, & ſimoniacè promoti.*

98 *Simoniam non committit verè, ſed præſumptive, qui tacet, & non contradicit.*

99 *Taciturnitas eſt quid medium inter conſenſum, & contradictionem.*

100 *Taciturnitas non ſufficit in re gravi, & oneroſa, ſed requiritur expreſſus conſenſus.*

101 *Conſtitutio Julii II. intelligi debet de ſimonia vera, non autem de præſumpta, quæ elicitur ex ſcientia, & taciturnitate electi.*

102 *Electio Papæ propter ſimoniam commiſſam de voluntate electi cum aliquo votum non habente, an ſit irrita, necne, & num. ſeqq. uſque in fin.*

103 *Quid ſi pecunia alicui Magnati ſoluta fuerit, ad hoc ut libertatem electionis de facto non impediat.*

Et quid ſi fuerit ſoluta, ad hoc ut quempiam ex electoribus inducat ad eligendum, & num. 107.

104 *Vexationem pecunia redimere in iure ſpirituali quæſito non eſt ſimoniacum; ſecus in jure quærendo, & num. ſeqq.*

105 *Simoniacus eſt electus, & beneficio renuntiare tenetur, ſi de illius voluntate pecunia ſoluta fuerit contradictori, ut à contradictione deſiſtat.*

106 *Simoniacum non eſt, ſi eligentes, inſcio electo, dent alicui Magnati pecuniam, ut eos in ſua libertate eligendi de facto non impediat.*

107 *Simoniacum eſt dare pecuniam amico, vel conſanguineo eligentis, ut eum inducat ad eligendum; idque ſi fiat de volutate electi, irrita eſt electio.*

108 *Fallit, ſi eligens aliàs electurus erat, & num. ſeqq.*

109 *Preces non inducunt ſimoniam, ſi eligendus aliàs erat idoneus.*

110 *Simoniacum eſt, ſi quis det pecuniam non ordinatori, ſed alteri pro ordine, quem aliàs obtenturus erat.*

111 *Simoniacus eſt electus, qui pecuniam dedit amico, vel conſanguineo eligentium; ſed electio non eſt ſimoniaca, ſi aliàs electuri erant, & num.ſeqq.*

112 *Regiminis locus quærentibus, & ambientibus eſt denegandus.*

N*Obis*. Electio ſimoniaca eſt caſſanda, ſi electoribus propter hoc ſit promiſſa pecunia, quamvis electus ignoret, niſi hoc factum fuerit in fraudem electi. Hoc dicit primò, ſecundum Joan. Andr. & omnes. Secunda pars legitur ſimpliciter, ſecundùm Innoc. 1

Sed juxta intellectum gloſſæ, qui magis conſonat litteræ, & videtur communiter approbari, hoc intendit. Cum electo reprobato, propter vitium ſimoniæ tamen diſpenſat Epiſcopus; & ita ſunt duæ partes principales. Secunda ibi, *Ad ultimum*. Prima ſubdividitur in

in conſultationem, & reſponſionem. Secunda ibi, *Igitur*.

Nota primò ibi, *Uni*, *vel omnibus*, ſimoniacam eſſe electionem non modò cùm promittitur pecunia omnibus
3 electoribus, ſed etiam cùm promittitur uni tantùm, prout hic notant Hoſt. *in princip. in ver. Uni*, *vel omnibus*, Jo. Andr. *num.* 1. *in ver. Uni*, Ancharan. *in* 2. *notab.* Cardin. *in ult. quæſt.* Abb. Jo. de Anan. & Marian. Socin. omnes *in* 1. *notab.* & decidit Rota coram Cardinali Seraphi-
4 no *deciſ.* 516. *num.* 1. Atque ita electio celebrata in plena concordia inficitur propter ſimoniæ vitium ab uno ex eligentibus perpetratum etiam electo ignorante, ut hìc eſt caſus, & latiùs dicam infra *num.* 16. Quod videtur mirabile ſecundum Abbatem, quia interventus unius excommunicati ad electionem ignoranter admiſſi non vitiat totum actum, ut *cap. fin. de Procurat.* & notatur in *c. Illa*, *de elect.* Sed ratio diverſitatis poteſt eſſe ſecundùm Marian. Socin. quia actus unius excommunicati non attribuitur in ſolidum electioni, ſed actus ſimoniaci in ſolidum electioni attribuitur. Sed hæc ratio plenè non ſatisfacit, quia adhuc remanet dubium, cur magis tribuatur electioni in ſolidum actus ſimoniaci, quàm excommunicati. Jo. de Anan. *num.* 1. dicit vitium excommunicationis eſſe perſonale, ſed vitium ſimoniæ quodammodò dici poſſe vitium reale, & magis actum reſpicere, quàm perſonam. Judicio meo poteſt eſſe ratio, quia votum excommunicati non eſt nullum propter delictum circa electionem commiſſum; & ideò in illam non influit, nec nocet ignorantibus: at votum ſimoniaci eſt infectum ob vitium, quod intrinſecè ineſt electioni, cujus eſt pars: unde nil mirum, ſi votum unius pecunia venditum, & corruptum totam maſſam electionis corrumpat, argum. *c. Si adſcripturas*, 9. *diſt.* & *cap. Per inquiſitionem*, *ſupra de elect.* & hæc fortè fuit intentio Mar. Socin. & Jo. de Anan.

5 Procedit autem concluſio ſupra firmata tàm in electione, quàm in collatione, & præſentatione, dummodò tamen hæc competant pluribus ut univerſis, ſeu collegialiter, prout loquitur hæc Decretalis: hoc enim caſu omnium eſt electio, collatio, & præſentatio; ideòque ſimonia cum altero commiſſa inficit, & vitiat totam electionem, collationem, & præſentationem, ut dictum eſt. Secùs verò, ſi hæc competant pluribus ut ſingulis, non autem jure collegii, quia tunc quilibet per ſe confert, ſeu præſentat, & tot ſunt collatores, vel patroni: ideòque una collatio, vel præſentatio vitioſa in alterum non influit, ſed habet locum regula Sexti, *Utile per inutile*, *&c.* & in his terminis loquitur Rota *deciſ.* 550. *num.* 2. *par.* 4. *diverſ.* quam noviſſimè ſequitur Nicol. Garz. *de benefic. par.* 8. *cap.* 1. *num.* 12. & vide quod ſcripſi in *cap. Maſſana*, *ſupra de elect.*

6 Secundò nota ibi, *Promiſerunt ſe pecuniam ſoluturos*, eodem modo ſimoniacam eſſe electionem, ſi ſola promiſſio pecuniæ præceſſerit, ac ſi ſolutio præceſſiſſet, concordat *cap. Veniens*, *ſup. eodem*; pari enim paſſu ambulant promiſſio, & ſolutio, ut *l. final. Cod. Ad l. Falcid.* & ita hìc firmant Hoſt. *nu.* 1. Anchar. *in* 3. *notab.* Abb. & Jo. de Anan. ambo in 2. *notab.* & Felin. *num.* 2. qui plura objicit, & obje-
7 ctis reſpondet. Quod nota contra opinionem illorum, qui dixerunt electionem ſimoniacè factam eſſe nullam, duntaxat ſi ſimonia ſit realis ab utraque parte completa; ſecùs ſi ſit conventionalis: quos copioſè cumulat Nicol. Garz. *de benefic. par.* 8. *cap.* 1. *num.* 17. *& ſeqq.* In contrarium enim eſt hoc cap. quod clarè loquitur de ſimonia conventionali, & concordat Conſtitutio Martini V. edita in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 43. *de ſimonia*, *incip. Multæ tom.* 3. *Concil. par.* 2. *fol.* 942. pro qua ſententia plures etiam citat idem Garz. *d. cap.* 1. *num.* 28.

8 Tertiò nota ibi, *Per fraudem*; & ſigna caſum ſingularem, ſecundùm Abb. *num.* 4. & Felin. *num.* 1. *verſic. Nota textum ſingularem*, in quo electio eſt ſimoniaca, & tamen non vitiatur, videlicet cùm pecunia datur, vel promittitur eligentibus malitioſè, & in fraudem electi, de quo latius dicam infrà *num.* 32.

9 Quartò nota ibi, *Reprobanda*, electionem factam interventu pecuniæ eligentibus datæ, vel promiſſæ, non eſſe nullam ipſo jure ſecundùm unum intellectum; ſed an hoc ſit verum, pleniùs examinabitur infra *n.* 40. *&* 56.

Ultimò nota ex fine litteræ textum expreſſum, quòd Epiſcopus cum electo etiam ignorante per ſimoniacam pravitatem diſpenſare non poteſt; ſed obſtat textus in *cap. de ſimoniace*, *ſupra eod.*

Pro ſolutione Innocentius hìc dat tres intellectus: communiter tamen Doctores videntur intelligere hunc textum poſt electionem reprobatam, ut ſatis innuit littera ibi, *Electus*, *& per pravitatem ſimoniacam reprobatus*; & eſt ratio, cur Epiſcopus tunc diſpenſare nequeat, videlicet propter criminis enormitatem; tum quia eſt notorium juris per ſententiam *cap. Ut conſtitueretur*, *& cap. De his*, 50. *diſt.* & hunc intellectum approbat Tancred. hìc gloſſ. *ult.* Innoc. *ad fin.* Hoſtien. *num.* 1. *in verb. Ignorante*, *& circa fin.* & Joan. Andr. *in extrem. verb.* De hac materia dic, ut plenè notatur in prædicta Decretali, *de ſimon.*

QUÆRO, poſita Extravag. Julii II. incip. *Cùm tam divino*, an & quando electio Romani Pontificis per ſimoniam celebrata ſit ipſo jure nulla. 10

Ut quæſtionis ſolutio ſit clarior, exiſtimo ſex caſus eſſe 11
diſtinguendos. Primus caſus eſt, cum ſimonia commiſſa fuit cum Cardinalibus votum dantibus ab ipſomet electo, vel ab alio de illius voluntate; & hìc primus caſus eſſet ſatis dubius, ſi ſolutio petenda eſſet à jure communi; quia non levis eſt inter Doctores controverſia, an electio Papæ per pecuniam celebrata ſit nulla ipſo jure, necne, & an de vitio ſimoniæ contra electum excipi poſſit: quod plenè in utramque partem examinabitur infra *num.* 35. *&* 67. Verùm inſpecta diſpoſitione præcitatæ 12
Extravag. Julii II. articulus eſt valdè clarus, quia in illa diſertis verbis decernitur, ac diffinitur, ut electio Romani Pontificis celebrata per ſimoniam, eo ipſo adeò ſit nulla, ut nec etiam per ſucceſſivam inthronizationem ſeu temporis curſum, vel omnium Cardinalium adorationem convaleſcat, & contra ſic electum objici poſſit à quocumque Cardinali de hujuſmodi crimine tamquam de vera, & indubitata hæreſi; idemque electus non apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur, ut latiùs in ipſa Conſtitutione, quam poſteà idem Pontifex confirmavit, approbante generali Concilio Lateranenſi in alia Conſtitutione, quæ incip. *Si Summus*: habetur utraque in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 403. *& ſeqq.* Quamobrem hoc caſu abſque dubio 13
concludendum eſt electionem, ut præfertur, celebratam, eſſe ipſo jure nullam. Non tamen omitto Petrum Andr. Gammar. *in repet. hujus Extravag. num.* 33. *tom.* 6. *repet. fol.* 42. ejus ſententiæ fuiſſe, ut ad multa abſurda vitanda, quæ illic congeſſit, Extravagans intelligenda ſit in ea tantùm ſimonia, quæ notoria, & manifeſta eſt; ubi latiùs per eum.

Amplia primò hanc concluſionem, ut procedat non 14
tantùm, ſi ſimonia fuerit realis, ab utraque parte completa, ſed etiam ſi fuerit conventionalis, eò quòd pecunia de voluntate electi promiſſa fuerit electoribus, ſed non ſoluta; nam nihilominùs irrita eſt electio, quia Conſtitutio Julii II. apertè loquitur etiam de ſimonia conventionali, ut patet ibi, *In dando*, *promittendo*, *vel recipiendo pecunias*, necnon ibi, *Promiſſiones*, *& obligationes*. Unde in electione Summi Pontificis hodie ceſſat controverſia, de qua ſupra *num.* 7. Et ita in terminis hujus Extravag. firmat Petrus Andr. Gammar. in illius interpretatione in verb. *promittendo*. *num.* 119. *tom.* 6. *repet. fol.* 46 & meritò: nam dare pretium, vel habere fidem de pretio paria ſunt, §. *Item pretium*, *inſtit. de empt. & vend.* & qui habet actionem, videtur habere rem, *l. Rem in bonis*, *ff. de acquir. rer. dom.* & actiones, ac jura bonis hæreditariis annumerantur, *cap. Nulli*, *de reb. Eccleſ. non alienan.* Quod 15
procedit ſecundùm eum, etiamſi promittat, quòd ſe obligabit, quando eum elegerit: nam eodem modo eſt ſimonia; cùm hujuſmodi obligatio ſe habeat inſtar ſimplicis obligationis, allegat Alexan. in *l. Cum fundum*, §. *Servum*, *verſ. Nota circuitum*, *ff. ſi cert. pet.*

Amplia ſecundò prædictam concluſionem, ut locum 16
habeat, etiamſi pecunia de voluntate electi data, vel promiſſa fuerit uni tantùm ex Cardinalibus votum dantibus; nam quoad vitium electionis, nihil intereſt, an ſimonia commiſſa fuerit cum omnibus eligentibus, vel cum uno tantùm, ut eſt textus apertus hìc in illis verbis, *Uni*, *vel omnibus eligentium promiſerunt ſe pecuniam ſoluturos*, & latiùs dictum eſt ſupra in 1. *notab.* & in electione
Papæ conſtat ex prædicta Extravag. Julii II. ibi, *Ab aliquo*, 17
ſeu aliquibus de cœtu Cardinalium, necnon ibi, *Per ſe*,

vel alium, ſeu alios; nam verbum, *Aliquis*, quamvis ſit relativum diverſitatis, ut notat. gloſ. in Clem. 1. *in verb. Incerta, de præben.* eſt tamen diſtributivum, ita ut non ad diverſitatem, ſed ad perſonas ſingulares ſit referendum, ſecundùm Gemin. *conſil.* 65. *Diſcutiam, num.* 27. & verificetur etiam in uno, ut *l. Quiſiliabus*, §. *Si quis ita, ff. de legat.* 1. cum aliis allegat. per Bartolum, qui hoc notat *in conſ. ſuo* 57. *Anacellus in fine lib.* 1. facit gloſſ. in Clem. 1. *in verb. Aut aliqua, de foro compet.* cùm præſertim verba d. Extravagantis alternativè ſint poſita, *ab aliquo, ſeu aliquibus*; unde perindè eſt, ac ſi dictum eſſet, *ab uno, vel pluribus, l. Si ita ſtipulatus, ff. de verborum obligat. cum ſimilib.* Et ita hoc ipſum verbum Extrav. exponit Petrus Andr. Gammar. *in illius repetione, in verb. Aliquo, num.* 11. *tom.* 6. *repet.*
18 *fol.* 46. Quinimò hæc ampliatio procedit, etiamſi votum ſimoniaci non ſit neceſſarium ad integrandam electionem, ſed ſuperabundet, eò quòd electus etiam voto illo non computato habuerit ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium, ad præſcriptum *c. Licèt de vitanda, de elect.* adhuc enim electio irrita eſt, *& utile per inutile vitiatur.* Quod deduco apertiſſimè ex præcitata Extravag. Julii II. quæ primò decernit ipſo jure nullam electionem Romani Pontificis factam per ſimoniam commiſſam etiam ab uno ex Cardinalibus votum dantibus, ut ſupra proximè probatum eſt, ordinando litteram ad eum modum, quem ponit idem Gammar. *in verb. electionem, num.* 110. *verſ. At dic meliùs.* Deindè Bulla proſequitur, ac diffinit hanc electionem factam per ſimoniam commiſſam etiam ab uno eſſe irritam, quamvis celebrata fuerit in plena concordia ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus nemine diſcrepante. Ergo patet evidenter unicum illud votum ſimoniacum reddere electionem infectam, ac nullam, licèt ſit ſuperfluum: quandoquidem, ſi ad nullitatem electionis ſatis eſt, ut ſimonia ſit commiſſa ab uno ex electoribus, & electio hujuſmodi ex Bulla eſt invalida, etiamſi facta fuerit unanimiter ab omnibus, & ſingulis Cardinalibus nullo diſſentiente; certè ad hanc nullitatem inducendam non eſt neceſſe, ut votum ſimoniaci concurrat ad integrandam electionem, quippè quæ ad ſui validitatem non requirit, niſi ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclavi exiſtentium, ut in prædicta Decretali, *Licèt de vitanda*, & in Conſtitutione Gregorii XV. quæ incipit, *Æterni patris filius*, §. *Quod ſi electio*.

19 Amplia tertiò prædictam concluſionem, ut vendicet ſibi locum, etiamſi Cardinalis, cui de voluntate electi pecunia tradita, vel promiſſa fuit, affirmet ſe non fuiſſe pecunia motum ad eligendum, quia aliàs electurus erat: nam nihilominùs electio juribus non ſubſiſtit. Idque verius eſſe aſſerunt hic Vincent. gloſſ. 2. Hoſt. *num.* 1. *in verb. Electus*, & ſequuntur Doctores communiter. Conſtat enim promiſſionem interveniſſe ante electionem, à qua omnis pactio, vel promiſſio abeſſe debet, qualiſcumque fuerit intentio eligentis, *argum. in illa palea, cap. Novit*, 100. *diſt. cap. Placuit*, 1. *quæſt.* 1. *& quæſt.* 2. *cap. Quam pio, c. Veniens, ſupra eod.* Præterea, ut inquit Jo. Andr. *hic num* 5. in gloſ. 2. non apparet, quomodo talis intentio probari poſſit, niſi per ipſum, cui tamquam ſoli, & crimino ſo, & in facto ſuo deponenti non eſt credendum; alioquin facile eſſet cuique per pecuniam eligenti aſſerere ſe fuiſſe aliàs electum. Quòd ſi dicatur; imò poterit hoc probare per alios, cum quibus dixerat priùs ſe velle illum eligere: reſpondet Jo. Andr. fortè falſum tunc dicebat, facit *cap. Auditis, de elect.* ſed eſto verum dixerit, potuiſſet tamen animum mutare, ſi pecuniam non recepiſſet: facit quod notat idem Jo. Andr. in *c. Tua, ſupra de ſponſal.* & prædictas conſiderationes hic ſequuntur Henr. Boich. & Anchar. ambo *num.* 5 Butr.
20 *num.* 7. Cardin. *num.* 1. Abb. *num.* 5. Jo. de Anan. *eod. num.* & Felin, *num.* 2. *verſ. In gloſſa ſecunda.* Hanc tamen ampliationem notabiliter limita, ut procedat, prout loquitur, quando pecunia de voluntate electi data, vel promiſſa fuit alicui ex electoribus; ſecùs ſi extraneo, ad hoc ut preces, vel auctoritatem ſuam cum electoribus interponat; quia tunc electio non eſt nulla, ſi aliàs electuri erant, ut plenè dicam infra *in* 2. *quæſt. num.* 108.

21 Amplia quartò eamdem concluſionem, ut procedat, etiamſi Cardinalis dicat ſe non dediſſe votum electo, a quo pecuniam recepit, ut eum eligeret: adhuc enim puto ir-
22 ritam eſſe electionem, ſi proceſſum fuerit per formam ſcrutinii, vel quaſi inſpirationis: nam ſi per formam ſcrutinii Cardinalis, qui dicit ſe non dediſſe votum electo, à quo recepit pecuniam, non eſt audiendus, quia cum electio per ſcrutinium hodie ſit celebranda per ſecreta ſchedularum ſuffragia, ita ut nomen eligentis nunquam publicetur, ex præcitata Conſtitutione Gregorii XV. de elect. Romani Pontificis, §. *Quod ſi electio Cardinalis probare non poteſt, ſe non dediſſe votum electo*: nec ad eam probationem eſt admittendus, quia obſtat Conſtitutio, quæ vult, ut electionis negotium quam ſecretiſſimè tranſigatur, ut ibi in littera: facit gloſſ. *in cap. De forma, in verb. de ſecreto*, 22. *quæſt.* 5. & textus *in cap. Omnis*, §. *Caveat autem, infra de pœnit. & remiſſ.* Quòd ſi proceſſum fuerit ad electionem quaſi per 23
inſpirationem, non tenet electio, tum quia de ſubſtantia talis formæ eſt, ut nullus præcedat de perſona ſpeciali tractatus, ut in dict. Bulla Gregoriana, §. *Quod ſi electio.* Alioquin dicitur electio potius per inſtigationem, quam per inſpirationem, ut notatur in *cap. Quia propter, ſupra de elect.* ubi propterea Hoſtienſis, Abb. & alii inferunt fuiſſe caſſatam electionem Parmenſis electi, quam Bernardi gloſſa dictaverat, quia in ea dicebatur, habito diligenti tractatu, fuit per inſpirationem quaſi electus; ſequitur Ripa *reſponſ.* 5. *incip. Appellatio, nu.* 10. *in tit. de elect.* Quòd ſi etiam tractatus alias licitus vitiat electionem quaſi inſpiratam; quantò magis tractatus ſimoniacus inter electum, & eligentem? Tum quia non poteſt eſſe electio quaſi inſpirata, ubi intervenit ſimoniæ labes, quia Deus non eſt author iniquitatis, *c. Viſis*, juncta gloſſ. *in verb. Cùm ver.* 23. *quæſt.* 4. unde legitur Oſee 8. *Fecerunt ſibi Regem, & non per me: Principem, & non per conſilium meum, cap. Audacter*, 8. *quæſt.* 1 Tum denique & fortiùs, quia ſi Cardinalis, qui recepit pecuniam, non dedit votum electo: ergo non poteſt eſſe electio quaſi per inſpirationem, quæ ad ſui validitatem requirit, ut fiat ab omnibus Cardinalibus communiter nemine diſſentiente, *cap. Quia propter, de elect.* & clarè ſtatuitur in præcitat. §. *Quod ſi electio.*

Sin autem proceſſum fuerit ad electionem per formam compromiſſi, res non caret difficultate, quia eligens benè probare poteſt ſe non dediſſe votum electo, cùm compromiſſarii ſimpliciter dati non attententur ad eligendum per ſcrutinium ſecretum, ut notat gloſſ. *in cap. Cum dilectus, in ver. Examinatis, ſupra de elect.* Ant. de Butr. *in c. Quia propter, nu.* 45. *eod tit.* hoc igitur caſu in dubium vertitur, an electio ſit valida. 24

Pro parte affirmativa facit, quia Bulla Julii II. irritat electionem, quam celebrari, vel fieri contingerit per ſimoniam; hoc autem caſu non fuit celebrata per ſimoniam, 25
quia Cardinalis, qui pecuniam recepit, in electum non conſenſit, nec illi votum dedit, ut ſupponitur in quæſtione: unde cùm tali electioni verba Conſtitutionis non adaptentur, nec illius diſpoſitio adaptari debet, *l.* 4. §. *Toties*, & ibi Bart. *ff. de damn. infect. cap. Tua, de ſponſal. cum ſimilib.* ut per Gemin *conſil.* 88. *incip. Innocentius, nu.* 4. *verſic. Cum ergo concurrant*, cùm præſertim Conſtitutio tamquam pœnalis, & exorbitans à jure communi ſtrictè ſit intelligenda, *cap. In pœnis, cap. Odia, & cap. Quæ jure, de regula jur. lib.* 6. Nec obſtat, ſi dicatur, quamvis electus non 26
concurrat in electione activè, eò quòd ſuffragium electi etiam in hac forma in numero ſuffragiorum non computetur, ut in Bulla Gregoriana in dicto §. *Quod ſi electio*, concurrit tamen paſſivè, cùm requiratur illius conſenſus, *c. Cum inter Canonicos, de elect.* & ſic electio dici poteſt aliquo reſpectu per ipſum electum celebrata. Nam reſ 27
pondetur Conſtitutionem non loqui de celebratione electionis paſſiva, ſed activa, ut oſtendunt illa verba, *Aliquibus de cœtu Cardinalium votum dantibus*: quando autem electus ſimoniam commiſit cum Cardinali, qui dedit votum alteri, quàm electo, uſque electio dici non poteſt activè celebrata per ſimoniam: quamvis enim electus ſit ſimoniacus, quippè qui pro ſua electione pecuniam dedit, vel promiſit; non tamen eſt ſimoniacè electus, ut not. gloſſ. *in c. de Regularibus, in verb. Itinerantibus, ſupra eod.* ita hoc non eſt vitium electionis, ſed perſonæ electi, contra quem de ſimonia excipi non poteſt, ut not. gloſ. 1. In *c. Si quis pecunia*, & ibi etiam Turrecrem. *n.* 3. & 4. & Præpoſ. *num.* 1. *verſ. Ego non recederem*, 79. *diſt.* & latius dicam, *infra num.* 56. 60. *& ſeqq.*

In

28 In contrarium facit, quia Extravag. Julii II. irritat electionem ſimoniacè factam ab eo, quem eligi contigerit, vel ab aliquo, ſeu aliquibus de cœtu Cardinalium votum dantibus: unde cùm loquatur alternativè, ſatis eſt ad nullitatem inducendam, ut electio ſimoniacè facta fuerit per ſolum electum, cùm in diſpoſitione alternativa ſufficiat alterutrum verificari, *leg. Si quis ita ſtipulatus, in ſecundo reſp ff. de verbor. obligat. cap. Inter cæteras, cum materia ſupra, de reſcrip.* Electus autem electionem ſuam facere
29 non poteſt, niſi paſſivè, cùm nemo poſſit ſeipſum eligere, *cap. Per veſtras, ſupra de jurepatron. cap. final. de inſtit.* etiam cùm proceditur per viam compromiſſi, ut expreſsè diſponitur in dict. Conſtitut. Gregorii XV. dict. §. *Quod ſi electio.* Ergo Extravag. Julii II. irritat etiam electionem paſſivè factam ab ipſo tantùm electo per ſimoniacam pravitatem Et ita illius verba de paſſiva electione intelligit Petr. Andr. Gammar. ſecundùm unum intellectum *in præcit. repet. in verb. electionem, n 110. tom. 6. repetit. fol. 42.* At reſponderi poteſt, litteram Extravagantis aliter eſſe ordinandam, ita ſcilicet, ut verb. *ab eo*, referatur ad verbum, *commiſſam*, non autem ad verbum, *fieri*, adeò ut ſit ſenſus, ut irrita ſit electio facta quomodolibet per ſimoniam commiſſam ab eo, quem eligi contingerit, vel ab aliquo cœtu Cardinalium votum dantium; & hanc lecturam uti meliorem amplectitur idem Gammar. *d. num. 110. verſ. At dic meliùs*; & hoc ſenſu prædicta Conſtitutio non irritat electionem ſimoniaci, niſi etiam electio activè celebrata fuerit per ſimoniam. Hoc autem caſu, in quo compromiſſarius non dedit votum electo, à quo pecuniam accepit, non poteſt dici activè celebrata per ſimoniam, & conſequenter non eſt nulla; & hoc credo veriùs.

30 Secundus caſus eſt, cùm pecunia pro electione fuit data, vel promiſſa alicui, ſeu aliquibus de cœtu Cardinalium votum dantibus, non quidem ab electo, ſed ab altero, ipſo tamen electo prohibente, & contradicente; & extra dubium eſt electionem eſſe validam, & ſimoniam ab eligentibus commiſſam eidem electo non imputari. Caſus eſt apertus in *cap. Sicut tuis, infra eodem*, ſecun-
31 dùm Jo. Andr. Butr. Cardin. Abb. & omnes, *ibi in ſummario.* Niſi tamen poſteà conſenſerit pecuniam ſolvendo promiſſam, vel reddendo ſolutam, ut ibi dicitur, & notat gloſſ. *ibid. in verb. Conſenſerit*: ſed an hoc ſit verum in Papa, tangam infra in quinto caſu *n. 83.*

32 Tertius caſus eſt; cùm alicui ex electoribus malitioſè, & in fraudem electi datur pecunia, ad hoc ut electio ſit ſimoniaca, & invalida; & tunc manifeſtum eſt hanc fraudem electo minimè obeſſe, quamvis id ſciat, & non contradicat, prout ſunt jura clara in hoc *cap. Nobis, in verb. Quod niſi conſtaret, & in d. cap. Sicut tuis, §. Alioquin contingeret, infra eodem*, & docet S. Thomas *in 2. 2. q. 100. art. 6. ad tertium, verſ. Niſi fortè inimicus*; malitiis namque hominum non eſt indulgendum, *cap. Significante, ſupra qui matrim. accuſ. poſſ. cum concord.* de quibus hic in gloſſ. *in verb. Malitioſè*: & fraus, & dolus non debet cuiquam patrocinari, *cap. Cùm univerſorum, ſupra de rerum permut. capit. Ociis, de teſtam.* nec quiſquam prægravari alterius odio, *l. Si quis in ſuo, C. de inoff. teſtam.* & eſt ſimile in eo, qui propter odium aliquem ad dignitatem nominat, ut *. Uni, C. Si propter injur. cred. fact. lib. 10.* & notatur *in cap. Honoratus, 74. diſt.* De hujuſmodi autem fraude conſtare poterit ex conjecturis, ve-
33 luti cùm ab inimicis eſt data pecunia, qui ſe opponebant electioni, ſecundùm Jo. Andr. *hic num. 2. in verb. Malitioſè*, Butr. *num. 3.* Abb. *num. 4.* Joan. de Anan. *eod. num.* & Felin. *num. 1. verſ. Et probabitur*: generaliter enim fraus per conjecturas probatur; *cap. 2. de renunc. lib. 6. leg. Dolum, Cod. de dol.* Abb. *ubi ſupra*, Bart. & Doctores in *l. Poſt contractum, ff. de donat.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. num. 43.* Cæterùm ſi electus ratum ha-
34 beret pactum, ei noceret, non obſtante quòd electores fraudulenter feciſſent, ſecundùm Alan. Vincent. & Philipp. & poſt eos Joan. Andr. *hic num. 5.* Cardin. *num. 1. in 1. quæſt. verſ. Et dic*, & S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 100. artic. 6. ad tertium, verſ. Niſi fortè poſtmodum pacto conſenſerit*: ſed an hoc ſit verum in electione Papæ, vide quod ſtatim dicam infrà in quinto caſu.

35 Quamvis caſus eſt, ubi ſimonia per alium commiſſa fuit cum Cardinalibus votum dantibus, electo prorsùs ignorante; & hic quidem caſus eſt valdè difficilis; & ideò pleniùs examinabitur. 36

Pro nullitate electionis adducitur primò hoc cap. in illis verbis, *eſt penitus reprobanda*, quæ probant electionem eſſe ipſo jure nullam, ſi pecunia propter hoc promiſſa fuerit lectoribus, licèt electus hoc ignoret; ponderando dictionem *penitus*, quæ importat nullitatem ipſo jure, ut notat gl. fin. *in l. Si quis advocatorum, C. de poſtul.* quam ſequitur, & commendat Corſett. *in ſuis ſingularibus, in ver. Penitus*, Felin. *in cap. Rodulphus, num. 34. ſupra de reſcript* etiamſi præponatur verbo futuri temporis, ut tenet gloſſ. fin. in *cap. Quamſit, de elect. lib 6.* facit *cap. Religioſus, in ver. Omninò evacuetur, eod. tit. & lib.* & in terminis textus noſtri ſic firmat Felin. in *cap. Inſinuatum, in princ. verſ. Et pro iſta concluſione, ſupra eod. gloſſa pragmat. ſanct. tit. de elect. §. Deindè eligant, in ver. Ipſo jure*, & Boer. *dec. 117. ſub. n. 4.*

Deinde ad hanc partem inducuntur jura, quæ dicunt 37 promotos per ſimoniam ipſis ignorantibus commiſſam teneri Eccleſias dimittere (ſcilicet de facto, ut declarat Covarr. *in reg. Peccatum, in 2. par. §. 8. nu. 8. verſ. Igitur pontificiæ deciſiones*; & eſt ſimile *in cap. Litteras, ſupra de conceſſ. præben.*) & poſt dimiſſionem ex miſericordia tolerari, *cap.* 38 *Quicumque, 1. q. 5. cap. Sicut tuis, infra eod. c. De regularibus, & c. Ex inſinuatione, ſupra eod.*

Tertiò adducitur *cap. Tenuit ſup. de elect.* ex quo text. 39 Abb. *ibi num. 2.* notat electionem factam per ſimoniam etiam electo ignorante eſſe nullam, qui malitioſè facta extitit, & idem tenent ibidem Barbat. gloſſ. *pragmat ſanct. loc. cit.* Capel. Tholoſ. *deciſ 439. num. 3. de ſequeſtr. poſſeſſ.* Sarnen. *in reg. de triennali, quæſt. 12. num 8 verſ. Et iſta*, ubi teſtatur hanc opinionem approbaſſe Dominos de Rota in una Meſſanen. Capellaniæ menſe Majo 1536. coram Petro Vortio, Creſcent. *deciſ. 4. de ſimon.* Rota *deciſ. 191. num. 5. par. 1. diverſ.* & alii recentiores apud Nicol. Garz. *de benef. p. 8. c. 1. n. 6.*

Quartò ponderatur pro hac ſententia, quòd etſi ex præ- 40 ſcripto *cap. Licet de vitanda, ſupra de elect.* contra electum à duabus partibus Cardinalium nulla exceptio opponi poſſit; tamen ut declarat ibi Bellamera *num. 39.* qui- 41 dam ſunt defectus intrinſeci, qui ſcilicet ab intra directè & per ſe inficiunt naturalia electionis principia, cujuſmodi ſunt defectus poteſtatis, eò quòd electio facta ſit per non Cardinales, & in poſſeſſionem Cardinalatus non exiſtentes. Item defectus numeri, ut quia celebrata à minori numero, quàm à duabus partibus Cardinalium. Item defectus rei, ſeu materiæ, eò quòd celebrata ad Eccleſiam non vacantem. Item defectus perſonæ electi, ut quia hæreticus, judæus, vel paganus, vel quia Papatui renunciaverit, ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur in *cap. 1. de renunc. lib. 6.* Item defectus formæ electionis, ut quia non intervenerit conſenſus eligentium, argum. *l. Obligationum ſubſtantia, in fin. ff. de act. & oblig. & l. Non figura, eod. tit. c. Intelligentia, & c. In his, infra de verborum ſignific.* Item defectus libertatis in conſenſu, ut *c. In nomine Domini, §. Quod ſi pravorum, & §. Quod ſi quis contra hoc noſtrum decretum, 23. diſt. cap. 1. & cap. Si quis pecunia, 79. diſt.* plenè Bellam. in *dict. cap. Licet, num. 42.* & de his quidem defectibus benè excipi poteſt contra electum in Romanum Pontificem, dummodò de illis conſtet ad eum modum, quod declarat Bellam. *ibidem in 2. oppoſ. in 3. dub. principali num. 33.* & eſt ratio, quia ex his 42 redditur electio ipſo jure nulla, ut patet ex notatis per Innoc. in prædicta Decretali, *Licet, de elect. in verb. Etſi contempt. num....* & ratio rationis eſt, quia defectus principiorum naturalium, ſuper quibus fundatur eſſentia rei, ipſam tollit, *l. Julianus, §. Sed & ſi quis, ff. ad exhibend.* argum. *cap. Cùm Paulus, 1. q. 1. & cap. Veniens, de presbyter. non baptizat.* & exceptio, qua ſubjectum negatur, ſemper admittenda eſt, ut dixit Abbas in *cap. Ex parte il ſecondo, de offic. deleg.* & in dict. *cap. Licet*, Bart. in *l. Divus ff. de milit. teſtam.* & poſt eos Petr. Andr. Gammar. *in repetit. Extrav. Cum tam divino, Julii II. num. 25. tomo 6. repet. pag. 42.* Alii verò ſunt defectus extrinſeci, qui ſcili- 43 cet naturalibus principiis electionis directè, & per ſe obviant: nec illa directè, & per ſe inficiunt, ſed ab extra veniunt per Conſtitutiones poſitivas, ſicut excommunicatio, vel ſuſpenſio in eligentibus: aut defectus Ordinis, vel ætatis in electo, aut ſolemnitatis in forma Concilii generalis, *cap. Quia propter, de elect.* & defectus tales electum

44 ctum in Papam à duabus partibus minime repellunt; & eſt ratio diverſitatis, quia naturalia difficilius immutantur, quam accidentalia, ſecundùm ea, quæ notantur per Innocent. in *cap. Quæ in Eccleſiarum*, *num. 3. de Conſtit. & in cap. Quia plerique*, *num 5. de immun. Eccleſ.* Ideòque tametſi jus poſitivum prædictæ Decretalis tollat hujuſmodi defectus extrinſecos, tamen defectus intrinſecos non tollit; neque enim ab antiquis juribus receditur, niſi quatenus reperitur expreſſum, gloſſ. in *cap. Conſtitutionem*,
45 *in verb. Prorogamus*, *de Regul. lib. 6.* Modò ad propoſitum noſtrum, ſimonia realis, vel conventionalis in electione Papæ interveniens videtur eſſe defectus intrinſecus animos eligentium ab intra vulnerans, & inficiens; quoniam qui pro aliquo eligendo pecuniam, vel promiſſionem recipit, libertatem conſenſus ligat, juxta illud vulgare, *Munera, ſumpta ligant*, *&c.* & ita inficitur electio, quia ut legitur in *cap. Ubi periculum*, *§. Cæterum*, *de elect. lib. 6.* cum arbitrium inordinatus captivat affectus, vel ad certum aliquem obligationis cujuſque neceſſitas adigit, ceſſat electio, dum libertas adimitur eligendi; & hoc eſt, quod voluit
46 Innoc. in *c. Quod ſicut*, *num. 8. verſic. In alio autem caſu*, *de elect.* dum dixit, electionem eſſe nullam de jure naturali, quando quis eſt intruſus, vel ſimoniacè electus: & ita per hæc fundamenta firmat Card. Bellam. in dict. *cap. Li-*
47 *cet de vitanda*, *num. 3. verſ. Secundo moveor*, *eod. tit.* Poſito autem hoc fundamento, quòd defectus ſimoniæ ſit intrinſecus, & electionem inficiat ex naturalibus principiis, hinc reſultat, ut electio ſit nulla, etiamſi electus ignoraverit ſimoniam à Cardinalibus eligentibus inſe commiſſam; nam ſicut electio celebrata per metum, vel impreſſionem, aut ſine conſenſu duarum partium non ſuſtinetur propter ignorantiam electi, ita nec electio facta per ſimoniam, cum omnes æquè ſint defectus intrinſeci: ad quod facit optimè textus in *c. In nomine Domini*, 23. *diſt. & in c. Si quis pecunia*, 79. *diſt.* ubi quoad hoc, ut electus in Papam habeatur pro Apoſtolico, parificantur hæc tria, videlicèt ut electio celebrata fuerit per pecuniam, vel per impreſſio-
48 nem, vel ſine concordi electione Cardinalium; & generale eſt, ut ignorantia excludat delictum, tamen non legiti-
49 met actum, ut Baldus inquit per illum textum in *cap. Innotuit*, *num. 8. de elect.* & quamvis excuſet à pœna; non tamen dat robur actui aliàs invalido, ut in terminis ſimoniæ eſt textus hic, ubi dicitur ignoranti non imputari ad pœnam, vel ad culpam, quòd pro illius confirmatione pecunia fuit promiſſa; & nihilominus electio caſſatur tamquam ſimoniaca.

50 Quintò ad hanc partem inducitur authoritas S. Thomæ *in 2.2. qu. 100. artic. 6. in corpore*, ubi ſic ait: *Reſpondeo dicendum, quod nullus poteſt licitè retinere id, quod contra voluntatem domini acquiſivit, putà ſi aliquis diſpenſator de rebus domini ſui daret aliquid contra voluntatem, & ordinationem domini ſui, ille qui acciperet, licitè retinere non poſſet: Dominus autem, cujus Eccleſiæ Prælati ſunt diſpenſatores, & miniſtri, ordinavit, ut ſpiritualia gratis darentur, ſecundùm illud Matthæi 10. Gratis accepiſtis, gratis date: & ideò qui muneris interventu ſpiritualia quæcumq; aſſequitur, ea licitè retinere non poteſt.* Hæc ibi: *& in reſponſ.*
51 *ad tertium: Ad hoc ut aliquis privetur eo quod accepit, non ſolum eſt pœna peccati, ſed etiam quandoque eſt effectus acquiſitionis injuſtæ, puta cum aliquis emit rem aliquam ab eo, qui vendere non poteſt; & ideo ſi eo naſcente, nec volente per alios cujus promotio ſimoniacè procuratur, tenetur reſignare beneficium, quod eſt conſecutus, cum fructibus extantibus, non autem tenetur reſtituere fructus conſumptos, quia*
52 *bona fide poſſedit.* Hæc S. Thom. ex cujus contextu quilibet percipere poteſt electionem ſimoniacam nullam eſſe, nec jus aliquod tribuere electo etiam ignoranti, non quidem in pœnam criminis, ſed quia ex natura rei jure ipſo, naturali hæc acquiſitio impediatur divina voluntate, ſine qua ſpiritualia vendi non poſſunt: materia enim vendibilis non eſt; ideòque titulo emptionis acquiri nequit. Indeque fit, ut dignitas acquiſita per ſimoniam etiam electo ignorante commiſſam, etiam in foro conſcientiæ ſit dimittenda, poſteaquam electus ſciverit vitium ſimoniæ, quia ipſa acquiſitio peccat propria natura rei, quæ in venditione deduci non poteſt abſque conſenſu divino; cùm enim res non ſit vendibilis, parum refert, an emptor emerit ſcienter, vel ignoranter, an bona, vel mala fide. & ita ex prædictis locis Div. Thomæ deducit Covarr. *in reg. Peccatum*, *in 2. part. relect. 1. §. 8. numer. 8.*

Sexto pro hac parte adduci poteſt prædicta Extravag. Ju- 53
lii II. qua decernitur irrita electio Papæ celebrata per ſimoniam commiſſam per ſe, vel alium; nec diſtinguitur, an ille, an alius id fecerit electo ſciente, vel ignorante: unde videtur intelligenda generaliter, & indiſtinctè, ut ſic recipiat interpretationem paſſivam a jure communi, ſecundùm quod talis electio eſt nulla, non obſtante electi ignorantia, ut oſtenſum eſt ſupra *in l. 2. C. de noxal. cum ſimili-*
bus, & eò magis, quia Bulla loquitur de electione per ſimo- 54
niam celebrata, ſeu facta: negari autem non poteſt, quin electio hoc caſu facta, ſeu celebrata fuerit ſimoniacè, & electus ſimoniacè promotus, licet ipſe propter ignorantiam non ſit ſimoniacus, ut *cap. de ſimoniace*, & not. gloſ. in *cap. de Regularibus*, *in verb. Ignorantibus*, *ſupra eodem titul.*

Non obſtat, quod Conſtitutio Julii II. tamquam pœ- 55
nalis non liget ignorantes: nam reſpondet Joan. Andr. in hoc *c. num. 1. in verb. Uni*, poſt Hoſt. *in princ. in eod. verb.* tantùm valet, ſi pecunia detur uni tantùm, quantum ſi detur omnibus eligentibus, quoad vitium electionis, ſed non quoad pœnam eligentium, qui non peccaverunt, *cap. Quæſivit*, *de his, quæ fiunt à major. part. capituli*, *& c. Non ſatis*, *ſup. eod.* idem Butr. hic *num. 4.* dicens, quamvis delictum unius præjudicet alteri quoad invaliditatem electionis, non tamen quoad hoc, ut alii puniantur, cùm ex unius delicto alius prægravari non debeat, & ſequuntur Card. *in fin.* & Joan. de Anan. *numer. 1. in fine*, *verſ. Nec etiam erit idem.*

Cæterum etſi prædicta valdè urgere videantur, illis ta- 56
men minimè obſtantibus conſtanter affirmo electionem eſſe validam, ſive conſideremus diſpoſitionem juris communis, ſive Conſtitutionem Julii II. Nam quod ſpectat ad jus commune, Doctores crebriori calculo tenent contra electum in Papam objici non poſſe, quod electio ſit ſimoniaca, etiamſi ipſemet electus pro ſua electione pecuniam dederit eligentibus, & ita in *c. Si quis pecunia*, *79. diſt.* firmant Hugo gloſſ. 1. Archid. & Gem. ambo *num. 1.* Turrecrem. *nu. 3. & 4.* & Præpoſ. *num. 1. verſic. Ego non recederem:* ubi aſſerit, hanc eſſe communem opinionem: & ad
textum ibi, quo ſtatuitur, ut: *Si quis pecunia, vel gratia hu-* 57
mana, vel populari, ſive militari tumultu ſine concordi, & canonica electione, ac benedictione Cardinalium fuerit Apoſtolicæ Sedi inthronizatus, non apoſtolicus, ſed apoſtaticus habeatur; reſpondent Canonem illum intelligi de electo non a Cardinalibus, ſed ab aliis eligendi poteſtatem non habentibus, ut innuunt verba illa, *ſine concordi electione Cardinalium.* Et quamvis hunc intellectum multis argumentis confutet ibi Bellam. *in princ. verſ. Quia dicendum*, & fuſius in *c. Licèt de vitanda*, *de elect. à num. 38 in tertia principali oppoſit.* more ejus tenens electionem Romani Pontificis celebratam per ſimoniam, de jure communi eſſe nullam ipſo jure; communem tamen opinionem ſuetur, & objectis reſpondet Præpoſ. *loc. cit.* Quinimo ſententiam Bellam. a nullo receptam eſſe atteſtatur Petr. Andr. Gammar. in repetit. Extravag. *Cum tam divino Julii II. num. 31. in fin. tom. 6. repetit. fol. 42. & fol. 45. num. 94.* ubi ſimiliter communem ſententiam ſequitur, & pro ea inducit verba dict. Extravag. ibi: *Statuimus*, *&c.* quæ jus novum inducunt, *cap. In his*, *de verbor. ſignificat. & cap. Decernimus*, *de judic.* Ergo electus per ſimoniam ante illam Extravag. erat verus Papa, ut ibi per eum: alioquin nec Julius potuiſſet illam Conſtitutionem condere, quippè qui per ſimoniam ad Pontificatum evectus dicitur, ſi credimus eidem Gammar. id atteſtanti in *ead. repet. num. 3. & 26.* Quòd ſi non vitiatur electio, quando ipſemet electus ſimoniam commiſit, ut firmatum eſt, quantò minus vitiabitur, quando ſimonia fuit commiſſa per alium ipſo ignorante? argum. *cap. De ſimoniace*, *ſupra eod. & cap. Sicut tuis*, *infra eodem.* Nec refragatur hæc Decretalis,
& alia jura ſupracitata *nu. 36. & 37.* quæ videntur innuere 58
electionem ſimoniacam eſſe invalidam, licèt electus hoc ignoraverit. Quoniam loquuntur in electionibus inferiorum, non autem in electione ſummi Pontificis, cui jure illa nec poſſunt congruè adaptari: nam textus in *cap. Quicumque*, *1. q. 5. & in cap. De Regularibus*, *ſupra eodem*, diſponunt, ut qui Eccleſias adepti ſunt, vel ad Religionem recepti per ſimoniam aliis ignorantibus commiſſam, cogantur Eccleſias dimittere, & loco renuntiare. At nullus

mei.

mortalium eſt judex, qui poſſit Romanum Antiſtitem coge-
re ad renuntiandum, *cap. Nemo*, *cap. Aliorum*, *& capit.*
Facta ſubditorum, *9. quæſt. 3. & cap. Si Papa*, ubi Turre-
crem 40. *diſtinct.* Et in terminis quæſtionis noſtræ ita
tenent Hugo & gloſ. *prima in cap. Si quis pecunia*, *97. di-*
59 *ſtin.* ubi quærunt: Pone, quòd aliquis accuſet Cardinales
quòd ſimoniacè elegerint Papam (hoc enim licè poteſt
fieri, *ut in cap. Si tranſitus*, *79. diſtinct.*) numquid ſi
probata fuerit ſimonia, Papa deponeretur? & reſpondent
non, argum. *cap. Interogatum*, *2. qu. 5. l. Denuntiaſſe. ff.*
de adulter. & ſequuntur ibi Turrecrem. & Præpoſit. ambo
n. 4. verſ. Item in c. præſenti.
60 Prætereà ex decretali *Licèt de vitanda*, *de elect.* contra
electum in Romanum Pontificem à duabus partibus Car-
dinalium nulla exceptio poteſt opponi, ut ibi notant gl.
Compoſt. Innoc. Hoſt. Joan. Andr. Butr. & omnes. Et
quamvis excipi poſſit de crimine hæreſis, *ut cap. Si Papa*,
40. *diſtinct.* hoc tamen intelligitur de hæreſi ſtrictè ſum-
pta, quæ eſt contra articulos fidei, ſecundùm Hugonem
relatum à Turrecrem. *in dict. cap. Si quis pecunia*, *n. 3.*
61 *79. diſtinct.* At ſimonia licèt dicatur hæreſis, *cap. Eos,*
qui, *cap. Fertur*, *& cap. Liqueat*, *1. quæſt. 1.* non eſt ta-
men hæreſis in propriè, & ſtrictè, ut notant Hugo, gl. 1.
Archid. Gemin. Turrecrem. & Præpoſ. *in dict. cap. Si quis*
pecunia. Quamobrem dato etiam & non conceſſo, ut
electio ſimoniaca eſſet invalida, tamen de illa contra ele-
ctum excipi non poſſet, quia non eſt judex in terris, qui
de hoc poſſit judicare, *ut in dict. cap. Licet*, & in aliis ju-
ribus ſupracitatis, *num. 58. in fin.* Et ita per hanc ratio-
nem firmat gloſ. not. *in cap. 1. in verb. Et canonica*, *79. di-*
ſtinct. dicens: *Si eſt electus duabus partibus, amodò nulla*
admittitur contra ipſum exceptio, nec de vitio eligentium,
vel electi, quia non eſſet coram quo judice exceptiones illæ pro-
ponerentur; unde ſi tertia pars vellet probare electionem
eſſe ſimoniacam, non audiretur, ut cap. Licèt, de elect. Qui
tamen ſic eligunt, peccant, & electio talis vitioſa eſt. Ha-
ctenus gloſſ. a qua nemo diſcrepat, ne ipſe quidem Cardi-
nalis Bellam. author. opinionis oppoſitæ, ut per eum in
dict. cap. Si quis pecunia, *num. 18. verſ. In eadem gloſſa*
ibi, *Deponeretur*: quæ omnia longè magis ſibi vendicant
locum, quando ſimonia ab electoribus commiſſa fuit electo
ignorante, quo caſu nec Bellamera videtur à cæteris diſ-
ſentire.
62 Et confirmatur, quia vitium ſimoniæ in electione Pa-
pæ non eſt defectus intrinſecus, ſed extrinſecus: nam
etſi notam inurat eligentibus, tamen principiis naturali-
bus electionis directè, & per ſe non obviat, nec illam
63 naturaliter inficit, nec intrinſecè opponitur conſenſui na-
turali; alioquin corruptio conſenſus procederet immedia-
tè ab eodem conſenſu; & tamen eadem cauſa contrario-
rum naturaliter eſſe non poteſt. *l. Qui hominem*, *in fin.*
64 *ff. de ſolution.* Licèt ſecus ſit in metu, quia etſi cauſetur ab
extra, tamen ab intra conſenſum generat: & ſic naturali-
bus electionis principiis directè contrariatur. Prætereà in
metu Conſtitutione Canonica expreſsè cautum eſt, ut
electionem inficiat ipſo jure, *ut in cap. In nomine Domini*,
§. *Quod pravorum*, §. *Quod ſi quis contra*, 23. *diſtinct.*
At de ſimonia hoc non reperitur jure cautum, quia li-
cèt ſecundùm aliquos hoc videatur expreſſum quoad aliàs
electiones, ut in *cap. final. ſupra de elect.* in Papali tamen
electione hoc nullibi ordinatur, quin potiùs contrarium
elicitur ex prædicta decretali, *Licèt de vitanda*, dum ibi
diſponitur, ut electus à duabus partibus Cardinalium, ab
univerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur abſque
ulla exceptione. Canones autem loquentes de electioni-
bus inferiorum ſervari debent in electione Romani Ponti-
ficis in illis tantùm caſibus, in quibus nihil in ſpecie repe-
ritur diſpoſitum circa electionem Papalem, ſecundùm
theoricam quam tradunt Bellam. *num. 4.* & Præpoſitus *num.*
2. in c Si quis Apoſtolicæ, *79. diſtinct.*
65 Ad hæc etſi pecuniæ receptio aliquantiſper imminuat li-
bertatem conſenſus, & eligentium captivet affectum, ut
in *cap. Ubi periculum*, §. *Cæterum*, *de elect. lib. 6.* tamen
66 eorum libertatem prorſus non tollit; quod ſic probo: Ita
requirit libertatem conſenſus matrimonium carnale,
ſicut ſpirituale: adeò ut ſicut electio per impreſſionem ce-
lebrata, ita matrimonium metu contractum ſit ipſo jure
nullum, *cap. Veniens*, *il ſecondo*, *& cap. Conſultationi*,
de ſponſal. & notat gloſſa in *cap. Bonæ*, *il primo*, *in verb.*
Metuebant, *verſ. In ſpirituali*, *de elect.* & tamen ſi pro-
pter pecuniam ſibi traditam vel promiſſam, ſeu ob ſponſa-
litiam largitatem quis inducatur ad contrahendum, nemo
dixerit matrimonium eſſe nullum, *l. Cum veterum*, & ibi
Baldus, & Salicet. *Cod. de donat. ante nupt. cum ſimilib.* Er-
go ſicut pecuniæ receptio non evacuat libertatem conſen-
ſus in conjugio carnali; ita nec in ſpirituali, *cap. Inter cor-*
poralia, *de tranſlat. Epiſcop.* & conſequenter vitium ſi-
moniæ in eligentibus non eſt defectus intrinſecus, Rurſus
ſi quis amore, vel odio moveretur ad aliquem eligendum,
nemo auderet affirmare ob eam cauſam conſenſum non
eſſe liberum, ac proinde electionem eſſe irritam: Ergo
non minus liber dicendus eſt conſenſus ex eo, quòd quis
ad eligendum moveatur cupiditate pecuniæ: ejuſmodi
enim animi paſſiones à pari procedunt, & æquè huma-
num judicium pervertunt, *capit. Quatuor modis*, *11.*
quæſt. 3.
Quibus demùm accedit, quòd de jure verius videtur nec 67
electionem inferiorum factam per ſimoniam eſſe nullam
ipſo jure, ſi electus hoc ignoraverit: nam nullus textus re-
peritur, qui expreſsè dicat electionem hujuſmodi eſſe
ipſo jure nullam, ſed reprobandam, ut hìc, & in *cap. pe-*
nult. ſup. de elect. Quippè nulla pęna cenſetur ipſo jure im-
poſita, niſi jure id caveatur, gloſſa 2. *in cap. ult. de jure patr.*
& quamvis quædam jura dicant ſic electum à die notitiæ 68
teneri ad renuntiandum, ut *c. Quicumque*, *1. quæſt. 5. c. De*
Regularibus, *& c. Ex inſinuatione*, *ſupra eodem*; per hoc
tamen potiùs innuunt eum habere aliquod jus, cum pri-
vatio præſupponat habitum, *cap. Ad diſſolvendum*, *ſupra*
de deſponſat impuber. l. Decem, *ff. de verbor. obligat.* Nec 69
refragatur verbum, *Penitus*, hìc poſitum, quia refertur ad
poteſtatem, quæ adimitur Epiſcopo diſpenſandi pro illa
vice, ut infra §. *Ad ultimum*, non autem ad nullitatem
electionis, ut per Navar. loco proximè citando; ac præ-
tereà dictio, *Penitus*, vel *Omnino*, quando adjicitur verbis
futuri temporis denotantibus executionem, non mutat
naturam verbi, ut declarat Felinus in *c. Rodulphus*, *num. 34.*
in verb. Omnino de reſcript. & hanc partem ſequuntur
idem Felinus *in dict. cap. Inſinuatum*, *numer. 5. ſupra eo-*
dem, Joan. Coraſ. *de benefic. 4. part. cap 1. numer. 3.* eam-
que pluribus comprobat, veriorem dicit, & ab obje-
ctis tuetur Navar. *in conſil. 95.* incip. *An collatio. de*
ſimonia, cui etiam adhæſit *conſil. 73 Titius num. 3. conſil. 97.*
Si quæſtionibus, *num. 8. eodem titul.* & in Manuali *cap. 25.*
n. 113.
Et nihilominùs quatenùs etiam aliæ electiones ſimonia- 70
cæ eſſent omninò irritæ; tamen jura ſubveniunt ignoran-
tibus, ita ut poſteàquam à die notitiæ dimiſerint Eccle-
ſias, quas per ſimoniacam pravitatem ab aliis commiſſam
ſunt conſequuti, ex miſericordia tolerentur, quamvis de
juris rigore ſint deponendi, ut eſt textus in *cap. Quicum-*
que, *quæſt. 5.* ubi de parvulis, qui per pecuniam à pa-
rentibus datam adepti ſunt Eccleſias, *in cap. De Regularib.*
& cap. Ex inſinuatione, *ſupra eodem*. Hæc autem adapta-
ris nequeunt electioni Romani Pontificis, qui neque de
rigore juris deponi, neque ex miſericordia tolerari poteſt,
cum non ſit ſuperior, ad quem poſſit recurſus haberi, ut
dicitur in dict. *cap. Licèt de vitanda*, *de elect.* & alioquin
duriùs augeretur cum Romana Eccleſia; in qua tamen ob
eam rationem, quòd ſuperiorem non habeat: potiùs ali-
quid ſpeciale eſt indulgendum, ſicut legitur in prædicta
Decret. *Licèt*.
Quod autem ſpectat ad Extravag. Julii II. exiſtimo eam 71
nullo prorſùs modo locum habere in electo ignorante ſi-
moniam per alios commiſſam. Moveor primò, quia Con-
ſtitutio non loquitur explicitè de electo, qui ſimoniam
ignoravit. Ergo hic caſus tamquam à Conſtitutione
omiſſus remanſit in diſpoſitione juris communis, *l. Com-*
modiſſimè, *ff. de liber. & poſthum.* De jure communi au-
tem electio ſummi Pontificis per ſimoniam celebrata inſcio
electo, vel non eſt nulla, vel certè contra electum de ſimo-
nia excipi non poteſt, ut abundè oſtenſum eſt ſupra à *num.*
59. & Conſtitutio hac in parte recipit interpretationem
paſſivam à jure communi, *l. Juris gentium*, § *Si paciſcar*,
ff. de pactis, *l. 1. Cod. de noxal.* gloſ. Bart. & DD. *in l. Scien-*
dum, *ff. qui ſatiſdar. cogant.* Rota *deciſ. 98. num. 7. par. 5.*
recent.
Moveor ſecundò, quia eadem Conſtitutio ſimoniacè
electum privat ipſo jure Cardinalatus honore, eique alias 72
gra-

graviſſimas pœnas infligit: ergo ſupponit peccatum in perſona electi, *cap. 2. de Conſtitut. l. Gracchus, C. Ad leg. Jul. de adulter.* nam certi juris eſt ſimoniam punibilem non committi abſque peccato, ut dixit Rota poſt Conſ. Proſp. Farinac. *deciſ. 234. numer. 2.* allegans Navarr. *in Manuali cap. 23. num. 107. & 109.* & Gabriel. *conſ. 177. num. 4.* At
73 non poteſt eſſe peccatum, ubi eſt ignorantia, *cap. Eos, §. Ex hac itaque authoritate, 1. quæſt. 5.* quia de ratione peccati intrinſeca eſt, ut ſit voluntarium, *cap. Majores, §. Verum, de Baptiſ.* Ignorantia verò voluntarium excludit, *cap. Quamvis, 39. diſtinct. l. Cum Aquiliana, ff. de tranſact. & l. Si ignorans, ff. Locati*, cùm voluntas non feratur niſi in præcognitum, ut patet *in tertio de anima commen. 39.* Igitur prædicta Conſtitutio tamquam pœnalis locum non habet in electo ignorante, qui nihil peccavit: nam ut legitur in *cap. Quæſivit, de his, quæ fiunt a major. par. Capituli*, peccata ſuos authores tenere debent, nec pœna eſt ulterius protrahenda, quam delictum fuerit in
74 excedente repertum. Atque ita pœna privationis non habere locum in eo, qui conſcius non fuit ſimoniæ per alios commiſſæ tenet gloſſ. in *cap. Quicumque, in verb. Pro magna, 1. quæſt. 5.* Et pro ter ſimoniam unius, alios, qui non conſenſerunt, puniendos non eſſe, firmant in hoc *cap. Nobis*, Hoſt. *in princ. in verb. Uni, vel omnibus*, Jo. Andr. *num. 1. in verb. Uni*, Butr. *num. 4.* Card. *in fine*, & Jo. de Anan. *num. 1. in fin. verſ. Nec etiam erit idem*, & generaliter ſimoniam punibilem non cadere in ignorantem, reſolvit Rota *in præallegat. deciſ. 234. num. 2. verſ. Unde ſequitur alia concluſio.*

75 Moveor tertiò, quia Extravagans Julii II. decernit, ut non ſolùm electio per ſimoniam celebrata eo ipſo ſit nulla, ſed etiam ut contra ſic electum de ſimoniaca labe à quocumque Cardinali, qui eidem electioni interfuerit, opponi, & excipi poſſit, ſicut de vera, & indubitata hæreſi, & idem electus non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus habeatur, & ab omnibus vitetur, ut magnus Ethnicus, publicanus, & hæreſiarcha. Quæ omnia nemo non videt nullatenùs congruere electo ignoranti, ſed illi tantùm, qui ſimoniam commiſit, vel ſimoniacæ electioni aſſenſum præbuit: injuſtitia enim eſſet, ut quis pro peccatis alterius
76 eſſet anathema: nam *anima quæ peccavit, ipſa morietur*, Ezechielis 18 *cap. Si habes, 24. quæſt. 3. cap. Cum itaque, 1. quæſt. 4.* & nullus crimen maculat neſcientem, textus *in cap. 1. & 2. & per tot. eadem cauſ. & quæſt.* Navarr. *d. conſ. 95. nu. 4. de ſimon.*

77 Demùm moveor authoritate Petri Andreæ Gammari in repetitione prædictæ Extravagantis Julii II. *tomo 6. repet. fol. 48. num. 137.* qui explicans verba, *per ſe, vel alium*, quærit, Quid ſi ille alius commiſerit ſimoniam electo ignorante? & reſpondet ſe credere pœnam Conſtitutionis, non habere locum, niſi electus conſenſerit, quia, inquit, [Illa Conſtitutio infert pœnam ob crimen, quod non committit, qui ignorat, *l. 2. C. Ne ſanct. Bapt. l. Generali, C. de Decurion. lib. 10.* nam neque per me, neque per alium commiſiſſe dicor, quod prorsùs ignoravi, *l. Si ignorans, ff. de Locat.* & faciunt notata in *reg. Qui per alium, de regul. jur. lib. 6.* Alioquin poſſet quis in fraudem eligendi committere ſimoniam, ut electus deinde a Pontificatu dejiceretur, *cap. Sicut, & cap. Nobis, de Simon.* & licèt poſteà detegatur ſimonia, non propterea Papa cogetur renuntiare, quamvis ſecùs dicamus in aliis beneficiis propter *cap. Matthæus, eodem titul.* nam contra electum in Pontificem non poteſt opponi aliqua exceptio, quæ non
78 ſit in jure expreſſa.] Hæc ille: & quamvis ſubdat, quod quando ſimonia illa eſſet adeò notoria, ut non eſſet veriſimile electum ignoraſſe, ſecus fortè dicendum, per notata in *cap. Innotuit, in verb. Ignorantiam, de elect.* & tunc dubitandum eſſet, an ignorantia probari poſſit per proprium juramentum, ex quo de illius præjudicio agitur: nihilominus tandem concludit dicens, tutior eſt opinio, ut dicamus ignorantiam quocumque caſu probari per juramentum ipſius electi, niſi ex adverſo probetur ſcientia, per ea, quæ tradunt Joan. Andr. & alii in *reg. Præſumitur de reg. jur. lib. 6.* & Philipp. Franc. in *cap. Eos, de tempor. ordin. eod. lib.*

Non obſtant modò adducta in contrarium. Ad primum enim nempè ad textum noſtrum abundè reſponſum eſt ſupra *n. 67. & 69.*

Ad ſecundum ſimiliter patet reſponſio ex dictis ſupra *numero ſexageſimo octavo & numero 70.*

Ad tertium reſpondetur, textum in dict. *cap. penultim.* poſſe in contrarium retorqueri, quia dicit. *Si alicujus electionem per ſimoniam eo ignorante, ac ratum non habente commiſſam contigerit reprobari*; quæ cùm ſint verba futuri temporis, ſupponunt electionem non eſſe ipſo jure nullam, ſed ſolum poſſe contingere, ut reprobetur, ſci- 79
licet per ſententiam, *cap. 2. de Hæret. lib. 1.* & tradit Navarr. *dict. conſ. 95. num. 3. de ſimon.* Abb. verò Caſſad. & Gomez. obiter loquuntur, ut ibi obſervat Navarr. *num. 5. verſ. 2.*

Ad quartum abundè reſponſum eſt ſupra, *num. 62.* ubi oſtenſum eſt vitium ſimoniæ eſſe defectum extrinſecum, de quo excipi non poteſt contra electum in Romanum Pontificem.

Ad quintum reſponderi poteſt cum Navarro *in prætitat. conſ. 95. num 5. verſ. Tertio, de ſimon.* authoritatem ſan- 80
cti Thomæ minimè obſtare, quin potius facere pro hac parte: nam ibi in reſponſione ad tertium docet promotum per ſimoniam ab aliis, ſe ignorante commiſſam teneri reſignare beneficium, & reſtituere fructus extantes, non autem bona fide conſumptos; quod nulla ratione defendi poſſet, ſi collatio eſſet omninò invalida, quia nullatenus poſſet excuſari a reſtitutione fructuum conſumptorum, niſi illa ſimoniaca collatio, promotio, vel electio valeret, donec inciperet ſcire illius nullitatem. Et quamvis regula- 81
riter gratis debent dari ad hoc ut juſta ſit datio, hoc tamen fallit, quando ignorantia juſta peccato excuſat, donec ſuperveniat ſcientia ad id neceſſaria. Covarruvias in contrarium citatus fatetur frequentiorem ſententiam habere, ut hujuſmodi electio in foro externo ſit valida, donec à judice reſcindatur; quin etiam maluiſſet contrariam opinionem ſectari, niſi putaſſet ſibi obſtare verba S. Thomæ; quæ tamen revera non obſtant, quin potius favent, ut dictum eſt, & advertit Navarr. *dict. num. 5. verſ. Secundò*. Præterea advertit Petr. Andr. Gammar. in dict. Extra- 82
vag. *Cum tam divino*, Julii II. *num. 18. tom. 6. Repet. fol. 42.* quamvis Eccleſia, quæ de manifeſtis tantum judicat, *cap. A nobis, de ſent. excommun.* pro comperto habeat ſimoniam committi quandocumque pro re ſpirituali conſequenda datur æſtimabile quidquam: tamen quoad rei veritatem attinet, is tantum ſimoniam committit, qui accipit rem ut pretium ſpiritualis, exiſtimans ſpiritualem eſſe in commercio noſtro; quare Act. 15. *Repulſus eſt Simon Magus à Petro, quòd exiſtimaverit ſe poſſe donum Dei pecunia poſſidere*: eſt enim hæreticus, qui ſic ſentit: & ita rem hanc declarare videtur Innocent. in *cap. Quoties, ſupra eodem*, & S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 100. in 4. ſent. diſtinct. 13.* Itaque dum idem S. Doct. *loco ſupracit. num. 50.* docuit impediri acquiſitionem rei ſpiritualis non in pœnam criminis, ſed quia res invendibilis eſt ſine voluntate Domini, qui præcepit ſpiritualia gratis dari; & ideò ſic promotum retinere non poſſe in foro animæ, quod injuſte acquiſivit per ſimoniam etiam ſe ignorante commiſſam, intelligi debet in eo caſu, in quo quis dat pecuniam ut pretium rei ſpiritualis, intendens eam mercari ut venalem, quaſi ſit in commercio humano, ac pretio æſtimabilis. Hoc autem non contingit hoc caſu, quia dans pecuniam electori non intendit emere pro eligendo poteſtatem aliquam ſpiritualem, ſed tantummodò mediante pecunia electorem inducere ad ſuffragium ferendum; unde quamvis graviſſimè peccet, & ſimoniam committat quoad Eccleſiam; non tamen incidit in illam ſpeciem ſimoniæ, quæ hæreſis eſt, & impedit acquiſitionem ſpiritualium intrinſecè, & ex propria rei natura; & conſequenter citra ipſa Eccleſiæ Conſtitutione, electus, qui ſimoniam ignoravit, dignitatem ſic acquiſitam in foro animæ dimittere non tenetur. Quinimò verius exiſtimo, nec per ſimoniacam hæreſim impediri neſcientibus acquiſitionem ſpiritualium: Quod manifeſtè probatur exemplo parvulorum, qui ſi baptizentur à ſimoniacis, non modò recipiunt characterem Baptiſmi propter efficaciam Sacramenti, ſed etiam gratiam. Idemque patet de ordinatis à ſimoniacis per pravam manus ſimoniacæ impoſitionem, ut habetur in *§. Conſtat, poſt cap. per Eſaiam, & in § Sicut ergo, poſt cap. Statuimus, ſi primo, 1. quæſt. 1.* Nec obſtat, quòd ſacramenta ſimoniacorum ſicut & cæterorum hæreticorum licèt ſint vera quantum ad formam; inania tamen, & falſa ſunt quantum ad effectum, cùm non poſſint in cordibus homi-

hominum gignere cœleſtem gratiam, ut legitur *in §. Quid*
in his, poſt cap. Sicut Eunuchus, eadem cau. & qu. quo-
niam hoc verum eſt, quando ſacramenta accipiuntur à ſi-
moniacis ex certa ſcientia in contemptum Eccleſiæ, ut ibi
declarat Archid. *num. 4. in verb. Gignere*, Turrecrem. &
Præpoſ. uterque *in fine*, & clarè probatur in §. *Cum ergo*,
verſ. Poteſt etiam intelligi, 1. *quæſt.* 1. ubi dicitur: (Sicut
Chriſtus venditus non venditori, vel ementi, ſed eis,
qui neſcientes aderant, dona ſuæ gratiæ contulit; ſic &
Spiritus Sanctus non vendenti, vel ementi, ſed his, qui
de manibus eorum ignorantia ducti ſacramenta Dominica
accipiunt, ſuæ gratiæ effectum largiri probatur.) Hæc
ibi: unde patet evidenter anthoritatem illam, *Gratis acce-*
piſtis, gratis date, non obſtare ignorantibus, quominus
ſpiritualia acquirant; & conſequenter electio facta per
ſimoniam electo ignorante, non eſt irrita jure ipſo naturali,
& divino, ſed tantummodò ſecundùm unam opinionem
jure eccleſiaſtico poſitivo, quod, ut ſæpiùs repetitum eſt,
loquitur de electionibus inferiorum Prælatorum, nec pro-
tenditur ad electionem Romani Pontificis.

Ad ſextum, nempè ad Extravag. Julii II. ſatis ſuperque
reſponſum eſt ſupra, *à n.* 71.

83 Quintus caſus eſt, cùm ſimonia committitur ab eligen-
tibus ipſo electo ignorante, ſed tamen poſtea ratum ha-
bente. Et quod electio ſit caſſanda, videtur textus in *cap.*
Sicut tuis, infra eodem: ubi deciditur non eſſe imputan-
dum electo confirmato ad culpam, vel ad pœnam, ſi pe-
cunia pro illius confirmatione promiſſa, & ſoluta fuerit
ipſo ignorante, niſi poſteà conſenſerit pecuniam ſolvendo
promiſſam, vel reddendo ſolutam, ubi gloſ. *in verb. Con-*
ſenſerit, dicit, ſimoniam committi quandocumquè con-
ſenſerit electus, quia conſentire eſt quandocumque con-
ſentire & ante, & poſt; ſimilis gloſ. eſt *in cap. penult. in*
verb. Ratum non habente, ſupra de elect. & probatur in
cap. Eos, 1. *quæſt.* 1. ubi *Alienus omninò à ſacerdotio pro-*
nunciatur is, qui aliquando dederit, vel acceperit pecuniam
in aliquo tempore, ſive ante manus impoſitionem, ſive in ipſa
manus impoſitione, ſive poſt: accipere enim eſt quandocumque
accipere: hæc ibi. Ad idem textus *in cap. Si quis obje-*
cerit, in fin. & in cap. Si quis præbendas, ibi, *Ante,*
vel poſt à quoquam aliquid exigatur, 1. q. 3. & docet S. Th.
in 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 6. *ad* 3. *verſ. Niſi fortè poſtmodum*,
& eſt ratio ſecundùm gloſ. prælleg. *in dict. cap. Sicut tuis*;
84 quia in maleficiis ratihabitio retrotrahitur, & mandato
comparatur, *c. Notum*, 2 *quæſt.* 1. *cap. Cum ad ſedem*,
in fin. ſupra de reſtit. ſpoliat. l. 1. *§. Quoties, ff. de vi &*
85 *vi armata*. Cæterùm adverte, quia hoc procedit, ſi pecu-
nia fuerit ſoluta nomine electi, aliàs ſecus, ſecundùm Abb.
in d. cap. Sicut tuis, num. 8. & Mar. Soc. *ibidem num.* 24.
nam de jure canonico non poteſt quis ratum habere, quod
ſuo nomine geſtum non eſt, ita ut ſit vera ratihabitio, &
retrotrahatur, *cap. Cum quis, de ſent. excomm. lib.* 6. *&*
86 *cap. Ratum, de reg. jur. eod. lib.* Ideòque ſolvens pecuniam
poſteaquam contradixit, & ſic poſt jus plenum ſibi quęſi-
tum, propriè non committit ſimoniam; quia aliud eſt eme-
re, vel vendere, aliud emptioni, vel venditioni conſentire,
87 *l. Aliud, ff. de re judic.* Quamobrem rectam habens da-
tionem pecuniæ non ſuo nomine factam, non dicitur com-
mittere ſimoniam, licèt graviter peccet, *ut dict. cap. Cum*
quis. Et quamvis, ut ſubdunt *in dict. cap. Sicut tuis*, Abb.
dict. num. 8. *verſ. An autem*; & Marian. Socin. *numer.* 26.
88 hoc caſu ratum habens teneatur dimittere beneficium, vel
poſſit privari habita conſideratione ad ſimoniam priùs
commiſſam cum peccato poſteà ſubſequuto, ad præſcrip-
89 tum illius Decretalis, *verſ. Niſi poſteà conſenſeris*; tamen
hoc non poteſt habere locum in electo in Romanum Pon-
tificem, quia cùm ſit verus Papa, *cap. Licèt, de elect.* non
eſt judex, qui poſſit eum privare, *cap. Aliorum*, 9. *quæſt.*
3. notant gloſ. 1. *in cap. Si quis pecunia*, & ibi etiam Tur-
recrem. *n* 3. 79. *diſt.* & latiùs dictum eſt ſupra *n.* 58. *cum duo-*
bus ſeqq. & n. 70.

Concludendo igitur, aut pecunia non fuit ſoluta nomi-
ne electi; & ratihabitio non retrotrahitur, ita ut reddat
electionem ſimoniacam, nec electus à quoquam cogi po-
90 teſt ad renuntiandum, ut proximè dictum eſt. Aut pecu-
nia ſoluta fuit nomine electi; & hoc caſu ratihabitio retro-
trahitur, & ſic electio dici poteſt per ſimoniam celebrata,
dict. cap. Sicut tuis. Veruntamen de jure communi electio
Papalis ex hoc capite non eſt nulla; quia ſi nec ſimonia
ab electo in Papam ante ipſam electionem commiſſa per rei
veritatem inficit electionem, ut plenè firmatum eſt ſupra
num. 56. 60. *& ſeq.* longè minùs eam inficit, quando non
fuit commiſſa à principio verè, ſed ſolùm per juris fictio-
nem, quia ſcilicet jus fingit ſimoniam ab initio interceſſiſſe
ratihabitionem retrotrahendo, ſeu retrofingendo, ut
ſic ratihabitio non ſit mandatum, quod eſt impoſſibile,
ſed mandato comparetur, juxta *reg. Ratihabitionem, de*
reg. jur. lib. 6. *& l. fin.* & ibi Bald. *in princip. Cod. ad Ma-*
cedonian. Ratio eſt, quia fictio numquam poteſt operari 91
quod veritas ipſa non operatur, ut ibi notat gloſſa *unica*
poſt med. verſ. Ratio quia ratihabitio: quinimò in eodem
caſu fictio non eſt tantæ potentiæ ſicut veritas, & natura-
lis actus, *l. Si actor*, juncta gloſſa, *ff. de jurejur. & l. Quam-*
vis, §. Marcellus, & §. ſeq ff. ad Velleian. fictum enim 92
non habet eſſe realiter, ſed intellectualiter, & fictum non
eſt, ſed in elligitur eſſe, text. *in l. Qui in utero, ff. de ſta-*
tu homin. & quod ibi notatur An autem hoc caſu intret 93
Conſtitutio Julii II. non ſatis conſtat, quia dum irritat ele-
ctionem factam per ſimoniam commiſſam ab eo, quem eli-
gi contigerit, videtur intelligenda in caſu vero, videlicet
quando ipſe ante electionem verè ſolvit, vel promiſit pe-
cuniam eligentibus; non autem in caſu ficto, quando ſci-
licet propter ratihabitionem; quæ intellectualiter retrotra-
hitur, ab initio fingitur ſimoniam commiſiſſe; nam regu-
lariter verba intelligi debent ſecundùm veritatem, & non
ſecundùm fictionem, *l.* 1. *§. Servi, ff. ad Syllanian.* &
in materia ſtricta, diſpoſitio loquens de aliquo actu non 94
comprehendit fictum, *l. Adoptivum, ff. de in jus vocan.*
& notat Bartolus in ſua *quæſt.* 3. *num.* 12. & Baldus *in conſ.*
24. *Statuto Civitatis, in fine, lib.* 1. Et eò magis quia 95
Conſtitutio vult, ut contra electum excipi poſſit de crimine
ſimoniæ tamquam de vera, & indubitata hæreſi: quæ ver-
ba omninò excludunt fictionem, quæ fundatur ſuper fal-
ſo, ut poſt Boattin. notat Joann. Andr. in *cap. Litteras*,
num. 3. *ſupra de tempor. ordin.* ſuper quo tamen cogi-
tabis.

Sextus, & ultimus caſus eſt quando aliquis ex Car- 96
dinalibus votum dantibus recepit à tertio pecuniam ſcien-
te, & tacente electo: & hoc caſu ſi liceret arguere ab ele-
ctione inferiorum ad electionem Summi Pontificis, veriùs
eſſet electionem fore nullam, per textum *in cap. Sicut tuis,*
infra eodem, ubi hoc tenet gloſſa *in verb. præbere*, & Butr.
num. 6. & alii communiter; quia tacendo, & non con-
tradicendo conſentire videtur, *cap. Si ſervus ſciente*, 54.
diſt. l. Si ut proponis, C. de nupt. Ad idem textus *in cap. De*
Regularib. ſupra eod. ubi ſufficit ſola ſcientia pecuniæ à ter-
tio ſolutæ, ad hoc ut monachi cenſeantur ſimoniaci, & ſi-
moniacè recepti, & ibi notant Hoſtien. *in princ.* & Joan.
Andr. *num.* 1. *in ver. Scientibus*, ubi dicunt ſcientes, ſive
expreſsè conſenſerint, ſive tacuerint, ſive turbare nolue- 97
rint, eſſe ſimoniacos, & ſimoniacè promotos: & eſt ſen-
tentia D. Thomæ *in* 2. 2. *q.* 100. *art.* 6. *ad primum*, quem
ſequuntur communiter Theologi, ut atteſtatur Covarr. *in*
reg. Peccatum in 2. *p.* §. 8.

Cæterùm non auderem hæc jura extendere ad electio- 98
nem Romani Pontificis: conſidero enim hoc caſu non
agi de ſimonia expreſſa, & vera, ſed de tacita, & præ-
ſumpta: nam ex eo, quòd electus ſciverit ſimoniam prò ſui
electione ab aliis commiſſam, & non contradixerit, jura
eliciunt præſumptionem tacitæ acquieſcientiæ, ſecundùm
ea, quæ notantur per Legiſtas *in l. Quæ dotis, ff. ſolut. ma-*
trim. & per Canoniſtas *in c. Nonne, ſupra de præſumpt. &*
in reg. Is qui tacet, de reg. jur. lib. 6. & ſic talis non eſt ſi-
moniacus verè, ſed præſumptivè, ut in ſpecie notat gloſſa
præallegata *in cap. Sicut tuis, in verb. Præbere, infra eo-*
dem dum ait, Et ſic iſte Abbas conſenſiſſe præſumitur, ſi
poſtquam intellexerit, non contradixiſſet; & conſentit ibi
Hoſtien. *num.* 5. & alii. At jure communi inſpecto, contra
electum in Papam objici non poteſt, quòd per ſeipſum verè
ſimoniam commiſerit pecuniam eligentibus dando, vel
promittendo, ſecundùm communem opinionem Docto-
rum *in cap. Si quis pecunia*, 79. dic ut plenè dixi ſupra
num. 56. *& ſeq.* Ergo longè minùs objici poteſt, quod ſi-
moniam commiſerit præſumptivè, ſeu per interpretatio-
nem, ſcilicet ſimoniæ per alios commiſſæ non contradi-
cendo: nam præſumptio, ſeu fictio non eſt tantæ poten-
tiæ, quanta eſt veritas, & naturalis actus, ut inquit Bal.
conſ. 337. *In primis videndum*, *num.* 2. *verſ. Item nec de-*
bet,

99 *bet, lib.* 1. & taciturnitas eſt quid medium inter conſen-
ſum, & contradictionem, ut probatur in dict. *cap. Sicut*
tuis, in verſ. Quia tamen longè diverſum eſt, & ibi no-
tant Butr. *num.* 6. & Anchar. *in* 3. *notab.* qui enim tacet
non loquitur; unde nec fatetur, nec negat, *l. Qui tacet.*
100 *ff. de reg. jur.* & in re gravi, & onerosa requiritur expreſſus
conſenſus, nec ſufficit taciturnitas, ut inquit Abb. in
cap. In cauſis, num. 3. *verſ. Nec ſufficit, ſupra de elect.*
101 Conſtitutio Julii II. cum ſit pœnalis, & exorbitans a jure
communi, eſt ſtrictè intelligenda, *cap. Pœnè, de pœnit.*
diſt. 1. *cap. Quæ a jure*, & Joan. Andr. *de reg. jur. lib* 6.
l. Ut gradatim, §. *Et ſi lege, ff. de muner. & honor.* Ol-
drad. *conſ.* 150. *In Eccleſiæ Valentina, num.* 3. *verſ. Præ-*
ſertim, & in ſimilibus Conſtitutionibus Apoſtolicis mul-
toties reſolvit Rota, ut *deciſ.* 591. *num.* 2. *part* 1. *& deciſ.*
783. *num.* 9. *part.* 2. *recent.* & ideò dum irritat electionem
factam per ſimoniam commiſſam ab eo, quem eligi conti-
gerit, extendi non debet ad eum, qui tacet. & non con-
tradicit; ſed videtur intelligenda de ſimonia vera, ut in-
nuit illud verbum, *Commiſſam*, non autem in præſum-
pta, quæ elicitur ex ſcientia, & taciturnitate, ut patet ex
his, quæ dixi ſuprà *num.* 93. *& ſeqq.* Præſertim verò, quia
Conſtitutio diſponit, ut contra electum excipi poſſit de
crimine ſimoniæ tamquam de vera, & indubitata hæreſi;
quæ ſanè verba nullatenus adaptari poſſunt electo, qui ſo-
lum tacuit, & non contradixit. Undè cùm hoc caſu non
habeamus Canonem, vel Conſtitutionem Apoſtolicam
expreſsè diſponentem in electione Summi Pontificis, ſta-
bimus juri antiquo, *cap. Cum expediat, de elect. lib.* 6.
gloſſ. *in cap. Conſtitutionem, in ver. Prorogamus, de regu-*
lar. eod. lib.
102 Secundò principaliter QUÆRO, ſi pro electione Ro-
mani Pontificis de voluntate electi data, vel promiſſa fue-
rit pecunia alicui votum non habenti, an hujuſmodi ele-
ctio ſit irrita, necne.
103 Pro clariori ſolutione duo caſus ſunt diſtinguendi. Pri-
mus eſt, cùm pecunia de voluntate electi ſoluta, vel pro-
miſſa fuit Regio Oratori, vel alteri, ad hoc ut Cardinali-
bus eum eligere volentibus nomine regio, vel aliàs de fa-
cto obicem non ponat, ſed eligendi poteſtatem Cardina-
libus liberam dimittat: & dicùnt quidam non eſſe ſimo-
niacum, quia licet ad vexationem redimendam dare pe-
cuniam alicui jus non habenti, ad hoc ut à vexatione deſi-
ſtat, & injuſta impedimenta ſubmoveat: ſecundum illud
Apoſt. ad Eph. 5. *Redimentes tempus, quoniam dies mali*
ſunt: & eſt argument. optimum *in cap. Dilectus, il primo,*
infra eodem, ubi hoc tenet gloſ. prima dicens, verius, &
æquius eſſe, & Hoſt. *num.* 1. *verſ. Quid ergo*, idem firmat
gloſ. *in cap. Cum pridem, in ver. Illicitæ pactionis, verſ.*
Si verò, ſupra de pact.
104 Sed cave, quia hoc procedit in jure quæſito, prout lo-
quuntur gloſſæ præallegatæ: ſecus in jure quærendo, quia
tunc ſimoniacum eſt dare alteri pecuniam, ut ab injuſta
vexatione deſiſtat, textus eſt *in cap. Matthæus, ſupra eo-*
105 *dem*; ubi ſi contradicens electo pro pecunia de volunta-
te electi tradita a contradictione ceſſat, electus poſteà con-
firmatus eſt ſimoniacus, & beneficio renuntiare tenetur:
& ita ibi eſt caſus ſecundùm Joan. Andr. Butr. Cardin. Abat.
& omnes; & hanc diſtinctionem inter jus quæſitum,
& jus quærendum, ponit Joan. Andr. *in dict. cap. Dilectus,*
num. 5. quem communiter Doctores ſequuntur; idem-
que docet S. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 100. *artic.* 2. *ad* 5. di-
cens: *Antequam alicui acquiratur jus in Epiſcopatu, vel*
quacumque dignitate, vel præbenda per electionem, vel pro-
viſionem, ſeu collationem, ſimoniacum eſſet adverſantium
obſtacula pecunia redimere: ſic enim per pecuniam pararet
ſibi viam ad rem ſpiritualem obtinendam; ſed poſtquam jus
alicui acquiſitum eſt, licet per pecuniam injuſta impedimen-
ta removere. Hæc S. Thomas, & conſentiunt Rebuff. *in*
Praxi benefic. tit. de ſimon. in renuntiat. num. 18. *cum ſeqq.*
Redoan. *de ſimon. part* 2. *cap.* 31. *num* 48. *& par.* 3. *cap.* 2.
num. 5. Menoch. *conſ.* 67. *num.* 17. *cum ſeqq.* Navar. *in Ma-*
nuali cap. 23. *num.* 102. *& conſ.* 47. *num.* 44. *hoc tit.* Car-
dinal. Dolet. *in Summa lib.* 5. *capit.* 90. latè Suarez *de*
relig. tomo 1. *lib.* 4. *de ſimonia, cap.* 19. *num.* 17. *& c.* 50.
in princip. Et ad ſecundum membrum Divi Thomæ perti-
net exemplum Gregorii Magni, qui pecuniam ſolvit Mau-
ritio Imperatori pro confirmatione: nam, ut inquit Ba-
ronius *ad annum* 690. *pag.* 5. *lit. D. verſ. Cæterum: Etſi*
pendenda ab ipſo Gregorio fuerit Imperatori eadem pecuniæ
quantitas, quæ a prædeceſſoribus Gothorum temporibus exa-
cta eſt; haud tamen in crimen adduci potuit, quaſi redemptum
pecunia Pontificatum obtinuerit: etenim electio, ut dictum
eſt, legitimè facta illi contulit Pontificatum, non Impera-
toris confirmatio tyrannicè uſurpata, quæ pecunia licitè re-
dimi potuit, cum non redimeretur ea Pontificatus, ſed execu-
tio muneris eo modo (quo aliter liceret) ab illata vexatione ſe
liberando. Hæc Baronius. Ita hoc primo caſu videtur eſſe
locus Conſtitutioni Julii II. de ſimoniaca Papæ electione;
cum limitatione tamen, de qua infra *n.* 108.
Verum ſi aliquis ex Cardinalibus inſcio electo aliquid 106
temporale daret, vel promitteret Legato Regio, vel alteri
ad hoc ut ipſum in exercitio ſuæ poteſtatis eligendi de facto
non perturbaret, fortè non eſſet ſimonia, quia cùm Car-
dinales jus habeant eligendi Romanum Pontificem ex con-
ceſſione Apoſtolicæ Sedis, & ex vetuſtiſſima conſuetudi-
ne, *cap. In nomine Domini*, 23. *diſt. cum ſuis concordan.*
videtur eis licere ſine labe ſimoniæ pecuniam ſolvere ad
redimendam vexationem ſibi de facto illatam, vel infe-
rendam in hoc jure ſibi quæſito, juxta primum membrum
diſtinctionis ſuperius poſitæ: & hoc voluit præcitata gloſſ.
in cap. Cum pridem, in verb. Illicitæ pactionis, ſupra de pa-
ctis, dum ait: *Si cùm jus habeo, dedero tibi pecuniam re-*
dimendo vexationem meam, non pecco. Non enim hoc ca-
ſu Cardinales pecunia mediante parant ſibi viam ad jus
ſpeciale obtinendum, ſed jus jam ſibi acquiſitum conſer-
vant; & ſic ceſſat ratio ſimoniæ per D. Thomam conſide-
rata. Tamen cogitabis.
Secundus caſus eſt; cùm pecunia fuit tradita, vel pro- 107
miſſa Magnati, vel amico, ſeu conſanguineo alicujus
Cardinalis, ad hoc ut eum inducat ad aliquem eligendum:
& hoc ſi fiat ſciente, & conſentiente electo, procul du-
bio eſt ſimoniacum, & vitioſa eſt electio. ut videtur caſus
in cap. Præſentium, 1. *qu.* 5. ubi pecunia pro ordinatione
Sacerdotis non fuit data eidem Sacerdoti, nec Epiſcopo,
ſed cuidam Principi amico Epiſcopi: & tamen textus de-
cidit ſic ordinatum ex miſericordia eſſe tolerandum in Or-
dine, ea præcipua ratione, quia tam ipſe Presbyter, quam
Epiſcopus factum ignoravit. Ergo a contrario ſecus ſi ſci-
viſſent: & confirmatur, quia ſi non licet abſque vitio ſi-
moniæ ſibi viam ſtruere ad futuram electionem removen-
do impedimenta, ut concluſum eſt in caſu præcedenti;
longè minùs id licebit diſponendo per interpoſitam perſo-
nam Cardinales electores ad eligendum.
Fallit hæc concluſio, quando eligentes erant alias electu- 108
ri: tunc enim datio pecuniæ etiam de voluntate electi non
vitiat electionem, ex quo alias erat eligendus, arg. *l.* 3. *C.*
Si ex falſo inſtrum. cap. Cum I. & A. ſupra de re judic. & §.
ult. 1. *q.* 6. ubi hoc videtur expreſſum. Sicut dicimus pre- 109
ces non inducere ſimoniam, ex quo eligendus alias erat
idoneus; de quo *in cap. Tua, ſupra de ætat. & qualit* Et
in hac opinione reſidet hic Goffred. Et quamvis gloſſa ſe-
cunda Vincent. & alii teneant ſimoniam eſſe, non ob-
ſtante, quod electores eſſent alias electuri, ut nos ſupra
firmavimus *num.* 19. tamen opinio gloſſæ, & ſequacium
procedit, quando pecunia de voluntate electi data fuit ipſiſ-
met electoribus: tunc enim ſimoniaca eſt electio, nec
attenditur, qua intentione Cardinales elegerint ut ibi dixi-
mus. Secus verò ſi pecunia etiam de conſenſu electi fuerit
data extraneo votum non habenti, ut in hoc caſu; quia
tunc licèt electus ſit ſimoniacus, electio tamen non eſt ſi-
moniaca; ita ſingulariter declarat Hoſt in *cap. Tanta nu.*
1. *in ver. Præter ſimoniacum, verſ. Item nota, ſupra eod.*
dicens. (Item nota, quòd ſi quis obtinuerit ordinem, vel
beneficium dando pecuniam non ordinatori, ſed alii, quod
obtenturus erat, etiam ſi pecuniam non dediſſet, non eſt ſi-
moniacum, argum. § [illegible]. 1. *quæſt.* 6. ſin autem aliàs non 110
erat obtenturus, vel etiam obtenturus erat, ſi ordinatori
dedit, ſimoniacum eſt, *cap. Quam pio, & c. Quæſitum,*
1. *quæſt.* 2. *& quæſt.* 3. *cap. Si quis objecerit, & cap. nn. & q.*
6. *c.* 1.) Hactenus Hoſtien. cum quo ſimpliciter tranſeunt
hic Jo. Andr. *num.* 5. Butr. *num.* 7. *verſ. Dic ſi pecunia*, &
Anchar. *in fin.* Et quamvis in hoc articulo Abb. *num* 5. 111
verſ. Sed adverte, concordando opiniones teneat ſimonia- 2
cam eſſe electionem, quando pecunia ab ipſomet electo,
vel de illius voluntate tradita, vel promiſſa fuit extraneo,
præſertim amico, vel conſanguineo cujuſcumque, non ob-
ſtante, quod aliàs fuiſſent eum electuri, & cum Abb. con-
ſen-

ſentiant Marian. Socin. *num.8. verſic. Conclude*, & Joan. de Anan. *num.5. verſic. Sed adverte.* Tamen non videbitur recedendum à diſtinctione Hoſtienſis, tum ob illius authoritatem, & ſequatium: tum quia multum intereſt, an pecunia ab electo data fuerit extraneo votum non habenti ad hoc, ut preces, vel authoritatem ſuam interponat cum electoribus, ut eum eligant; an verò ab ipſo electo, vel ab
112 alio data fuerit ipſiſmet electoribus. Nam in primo caſu, quamvis electus ſimoniam commiſerit, eò quòd pro jure ſpirituali quærendo non debeat aliquid dari, ut notatur *in cap. Ad aures, ſuprà eodem*, & locum regiminis quęrentibus, & ambientibus ſit denegandus, *cap. In ſcripturis, 8. quæſt.1* tamen electio ipſa non eſſet ſimoniaca, cùm electores pecuniam non receperint, & aliàs electuri eſſent.

In ſecundo autem caſu, cum pecunia fuerit tradita electoribus, electio non fuerit libera, & fortę electores mutaſſent opinionem, ſi pecuniam non accepiſſent: unde electio proculdubio eſt infecta, & ſimoniaca, ut in juribus ſupra citatis ab Hoſtien. Præterea in primo caſu cum electores crimen non commiſerint, benè probare poterunt ſe aliàs electuros fuiſſe, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.19.* Secùs in ſecundo caſu, quia tamquam criminoſi, & in facto proprio deponentes, non eſſent audiendi; & ſic rationes, quas hìc ponderat Joan. Andr. *num. 5. in gloſſ. 2.* vigent tantummodò in hoc ſecundo caſu, non autem in primo; unde ipſe conſentit cum opinione Hoſtienſ. licèt Butr. *n.7* eum aliter intelligat, & non benè, ſecundùm Abb. & Jo. de Anan. *locis citatis*. Hoc autem multò magis procedit in terminis Extravag. Julii II. quæ non irritat electionem ſimoniaci, ſed electionem celebratam per ſimoniam; ut requirit, ut electus non tantùm ſit ſimoniacus, ſed etiam ut ſimoniacè electus fuerit. ut patet ex dictis ſupra *n.27.*

DE SIMONIA.

Innocentius III. Priori S. Victoris, Magiſtris I. Bonon. & L. Modicen. Canonicis.

CAPUT XXXI.

Licèt Heli ſummus ſacerdos in ſe bonus exiſteret, quia tamen filiorum exceſſus efficaciter non corripuit, & in ſe pariter & in ipſis animadverſionis Divinæ vindictam excepit: dum filiis ejus in bello peremptis, ipſe de ſella corruens fractis cervicibus expiravit. Ad corrigendos igitur ſubditorum exceſſus, tantò diligentiùs debet Prælatus aſſurgere, quantò damnabiliùs eorum offenſas defereret incorrectas. Contra quos (ut de notoriis exceſſibus taceatur) & ſi tribus modis procedi poſſit, per accuſationem videlicèt, denuntiationem, & inquiſitionem ipſorum; ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ſicut accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, ſic & denuntiationem charitativa correctio, & inquiſitionem clamoſa debet inſinuatio prævenire. Deſcendam (inquit Dominus) & videbo, utrùm clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, Tunc enim clamor pervenit ad Prælatum, cum per publicam famam, aut inſinuationem frequentem, ſubditorum ſibi referuntur exceſſus; & tunc debet deſcendere, & videre, ideſt mittere, & inquirere, utrùm clamorem, qui venit, veritas comitetur. Nam juxta Canonicas ſanctiones, ſi quid de quocumque Clerico ad aures Prælati pervenerit, quod eum juſtè poſſit offendere, non facilè credere debet, nec ad vindictam eum res accedere debet incognita; ſed coram Eccleſiæ ſenioribus diligenter eſt veritas perſcrutanda, ut ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis, non tamquam ſit idem accuſator, & judex, ſed quaſi fama deferente, vel denuntiante clamore, ſui officii debitum exequatur, eo ſemper adhibito moderamine, ut juxta judicii formam, ſententiæ quoque forma dictetur. Cùm igitur de Abbate Pompoſiano ea nobis frequenter inſinuata fuiſſent, quæ ab honeſtate regulari nimiùm diſſonabant, Monachis ad præſentiam noſtram accedentibus, quidam ex ipſis nobis ipſum Abbatem de ſimonia, perjurio, dilapidatione, ac inſufficientia detulerunt. Contra quos cùm idem Abbas exciperet, quod denuntiationem hujuſmodi fraterna correctio, ſecundùm regulam Evangelicam, non præceſſerat: & iidem conſtanter aſſererent, quòd correctionem hujuſmodi præmiſiſſent: licèt ad probandum hæc duorum Monachorum juramenta fuiſſent exhibita? quia tamen ſuper hoc ipſi nondum contendere deſiſtebant, Nos, ut prædiximus, frequentibus clamoribus excitati, ex officio noſtro voluimus inquirere de pręmiſſis, omnes Monachos, qui vel cum ipſo, vel contra ipſum acceſſerant, juramenti vinculo aſtringentes, ut de propoſitis plenam, quam ſcirent, exponerent veritatem: quorùm depoſitiones in ſcripturis redactę, cùm publicatæ fuiſſent, ſuper illis cęperunt multipliciter diſputare. Quia verò tum ex aſſertione Monachorum, tum ex ipſius Abbatis confeſſione cognovimus, quòd idem non modicam ſummam pecuniæ relictam à prædeceſſore ſuo expenderat, & in alia ſumma majori Monaſterium obligarat: Nos eum, quaſi de dilapidatione ſuſpectum, ab adminiſtratione Abbatiæ duximus ſuſpendendum: & quia ſimonia multis modis contra ipſum Abbatem videbatur eſſe probata, ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, ſuper quibus fuit multipliciter diſputatum: aliis aſſerentibus in crimine ſimoniæ, ſicut in crimine læſæ majeſtatis, omnes indifferenter, tam infames, quàm criminoſos, non ſolùm ad accuſandum, ſed etiam ad teſtificandum admittendos: cùm ad inſtar publici criminis, & læſæ majeſtatis, procedat accuſatio ſimoniæ: aliis è contrario reſpondentibus, quòd licèt hæc duo crimina quantum ad accuſationem, quaſi paria judicentur, differunt tamen in multis: cùm alia pœna pro uno, & alia pro altero inferatur: & inter perſonas accuſatorum & teſtium ſit utique diſtinguendum, cùm non per accuſatores, ſed per teſtes crimina comprobentur. Ne verò vel innocentiæ puritas confuſa ſuccumberet, vel ſimoniæ pravitas effugeret impunita: Nos æquitate penſata, illas duntaxat exceptiones oppoſitas probandas admiſimus, quæ probatæ non de zelo juſtitiæ, ſed de malignitatis fomite procedere viderentur.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *MOnachi de ſimonia, perjurio, dilapidatione, & inſufficientia ſuum denunciare poſſunt Abbatem.*

2 *Abbas adverſus teſtes deponentes contra eum ſuper ſimonia in judicio Inquiſitionis poteſt excipere, quod ſunt inimici, & conſpiratores: aliàs vero exceptiones criminum opponere non poteſt.*

3 *Prælati, qui non corrigunt ſubditos, dicuntur eos occidere, & puniuntur à Deo tam in hoc ſæculo, quàm in futuro, & n.ſeqq.*

4 *Heli ſummus Sacerdos, qualiter fuerit punitus à Deo, quia filios non corripuerat.*

5 *Correctio duplex, coactiva, & oſtenſiva, ſeu fraterna, & utraque eſt in præcepto.*

6 *Correctio coactiva eſt actus juſtitiæ, correctio fraterna eſt actus charitatis.*

7 *Prælatus non debet eſſe facilis ad credendum in præjudicium alterius.*

8 *Credendi facilitas, ceſſante proximi præjudicio, eſt ſignum ſimplicitatis, & juſtitiæ.*

9 *Monitio requiritur in judicio Inquiſitionis, etiamſi fiat ad denuntiationem alterius.*

10 *Prælatus ex ſola pendentia judicis ſuper dilapidatione non removetur, niſi alia probatio adſit.*

11 *Sufficiunt tamen conjecturæ.*

12 *Prælatus convincitur eſſe ſuſpectus de dilapidatione, ſi probetur Eccleſiam fuiſſe divitem, & nunc eſſe pauperem.*

13 *Nec excuſatur, ſi dicat ſe expenſas feciſſe attenta conconditione ſuæ magnæ nobilitatis.*

14 *Expenſæ reſtringi debent à Prælato quantumcumque nobili juxta facultates Eccleſiæ.*

15 *Dilapidatio dicitur, cum res immobiles alienantur; cùm verò mobiles, dicitur quaſi dilapidatio.*

16 *Teſtes in crimine læſæ majeſtatis, hæreſis, & ſimoniæ admittuntur, & in criminoſi, dummodo non ſint conſpiratores, vel inimici capitales.*

17 *Epiſcopus an poſſit facere edictum, ut quilibet Clericus oſtendat titulum ſui beneficii ſub pœna privationis, & n.ſeqq. uſque ad n.34.*

18 *Clericus poſſidet Eccleſiam, Diœceſanus dicit, quod minus canonicè eam tenet: Clericus petit libellum ſibi offerri: Epiſcopus vult inquirere, dicens collationem ad ſe devolutam, an erit locus recuſationi.*

19 *Titulum ſuæ poſſeſſionis licèt non cogatur quis oſtendere, tamen ſpeciale eſt in poſſeſſore beneficii, ut cum de inſtitutione agitur, eam probare debeat per inſtrumentum, & n.23.*

20 *Intellectus* cap Ordinarii, de off. ord. lib. 6. *& num. 21. & n.25.*

Beneficia plura curata, vel aliàs incompatibilia obtinentes cogi poſſunt ab Ordinariis ad ſuas diſpenſationes exhibendas, n.20.

21 *Et quid in obtinentibus unum, vel plura compatibilia, & n.ſeqq.*

22 *Statutum Epiſcopi privans Beneficiatos, qui infra menſem titulum inſtitutionis ſuæ in memorialibus Epiſcopi non ponunt, validum eſt.*

23 *Beneficii poſſeſſio non ſufficit ſine canonica inſtitutione.*

24 *Titulum ſui beneficii non cogitur Clericus oſtendere, quando tertius agit contra ipſum, allegans ſe habere jus in præbenda.*

25 *Argumentum à contrario ſenſu non ſemper pro lege, & certa ratione ſuſcipitur.*

26 *Epiſcopus in viſitatione poteſt cogere Clericos viſitatos ad exhibitionem ſuorum titulorum, ex ſententia Sac. Congregationis Concilii.*

27 *Beneficiatus an cogi poſſit oſtendere titulum ſui beneficii, ſi ejus poſſeſſio ſit antiqua, & n. ſeqq.*

28 *Et an ſit admittendus ad probationem per juramentum, & n.29.30. & 32. & quæ poſſeſſio ad hunc effectum dicatur recens, vel antiqua, n.31.*

30 *Epiſcopi noviter promoti ſolent publicare edictum generale, ut unuſquiſque teneatur fidem facere de titulo ſui beneficii.*

31 *Poſſeſſio dicitur antiqua ad effectum præſumendi titulum, ſi ſit decennalis.*

32 *Clericus, qui per decennium poſſedit plura beneficia incompatibilia, & allegat ſe titulum amiſiſſe, an ſit admittendus ad probationem tituli per juramentum.*

33 *Beneficia incompatibilia obtinentes cogi poſſunt ab Epiſcopo ad diſpenſationem exhibendam, & titulos oſtendendos, non obſtante temporis longinquitate, niſi beneficia ad juriſdictionem Epiſcopi non ſpectarent.*

34 *Epiſcopus in civitate poteſt compellere Clericos ad oſtendendas dimiſſorias, quarum vigore ordinati ſunt.*

L*Icèt Heli.* Abbas Antiquus ſic ſummat hanc Decre- 1
talem: Monachi de ſimonia, perjurio, dilapidatio-
ne, & inſufficientia ſuum denuntiare poſſunt Abbatem:
ſed melius Joannes Andr. & communiter ſequentes ſum-
mant ſic: Abbas adversùs teſtes, qui depoſuerunt contra 2
eum de ſimonia in judicio Inquiſitionis, excipere poteſt,
quòd ſunt inimici, & conſpiratores: alias verò exceptio-
nes criminum opponere non poteſt. Hoc dicit. Dividitur
ut per Jo. Andr.

Nota primò ibi, *In ſe bonus exiſteret*, durum verbum 3
pro Prælatis, ſecundum Abbatem Antiq. hic *num.* 2. quia
quantumcumque boni ſint, tamen ſi non corrigunt ſub-
ditos, puniuntur a Deo, non ſolùm æternaliter, ſed etiam
in hoc ſæculo; ut hic, & in *cap. Legant Epiſcopi*, 37. *diſt.*
quia non corrigendo dicuntur occidere, *cap. Epheſius*, 43.
diſt. Unde Heli Summus Sacerdos, licèt in ſe bonus, ta-
men quia efficaciter filiorum exceſſus non corripuit, ipſis 4
filiis in bello peremptis, cecidit de ſella retrorſum, & fra-
ctis cervicibus expiravit, ut in textu; & Dominus reve-
lavit Samueli ſe judicaturum domum Heli, quia noverat
filios ſuos indignè agere, & eos non corripuerat. Hiſto-
riam habes *lib.* 1. *Regum cap.* 3. *&* 4. eamque complectitur
Abbas Antiquus his verſibus.

Funere crudeli fractis cervicibus Heli.
Corruit à ſela triſti veniente novella.

Corruptè enim legitur *Chriſto veniente*. Intelligitur au-
tem hoc cap. non ſolùm de correctione coactiva, quæ fit 5
à Prælato per pœnæ impoſitionem ad bonum publicum, ut
alii timentes à peccato deterreantur; ſed etiam de oſten-
ſiva, ſeu fraterna, quæ fit à Prælato ad emendationem
proximi; utraque enim eſt in præcepto, ut docet S. Tho- 6
mas *in* 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 2. *in corp.* ſed coactiva eſt actus
juſtitiæ, fraterna verò eſt actus charitatis, ut idem tradit
d. art. 2. *ad* 3.

Secundò nota *in verſ. Contra quos*, tres modos proce-
dendi ſuper crimine, videlicet per accuſationem, denun-
ciationem, & inquiſitionem: concordat textus in *cap.
Qualiter, & quando, il ſecondo, ſupra de accuſ.* In
quibus autem differant ipſi tres modi, notat Speculator *in
tit. de juriſd. §.* 1. *num* 33. & ſcripſi plenè in dict. *cap. Qua-
liter, in* 3. *quæſt. à n.*68. *uſque ad n.*83.

Tertiò nota ibi, *Clamoſa debet inſinuatio prævenire*, ad
ſpecialem inquiſitionem ſuper certo crimine, & contra
certam perſonam procedendum non eſſe, niſi infamia præ-
cedente, ut hic, & in dict. *cap. Qualiter, il ſecondo*, &
dixi ibi, *in* 1. *quæſt. à n.* 40. *de accuſat.*

Quartò nota ibi, *Non facile credere*, Prælatum, vel 7
Judicem non debere eſſe facilem ad credendum his, quæ
aſſeruntur: quod verum eſt quantum ad præjudicium al-
terius, *cap.* 1. *cum duob. cap. ſeqq.* 3. *quæſt.* 9. & ita intelligi-
tur, *cap. Non ſolùm*, 11. *quæſt.* 3. *& cap. Si quod verò*, 86. 8
diſt. Sed ceſſante proximi præjudicio facilitas credendi non
eſt vituperanda, quin potiùs laudanda, quia eſt ſignum
innocentiæ, id eſt ſimplicitatis, & juſtitiæ, ut *cap. Inno-
cens*, juncta gloſſa 1. 22. *quæſt.* 4. *& cap. In cunctis*, 11.
quæſt. 3. unde primo ad Corinth. *cap.* 13. 7. *Charitas omnia
ſuffert, omnia credit*; ad quod vide bonam gloſ. in *cap.
Quam magnum, in verſ. Non poſſunt*, 23. *q.* 4.

Quintò nota in *verſ. Contra quos*, quòd quando fit in-
quiſitio contra aliquem ſuper crimine in vim præcedentis
denuntiationis requiritur, ut præcedat monitio: quod
probat ſingulariter iſte textus ſecundùm Marian. Socin hic
num. 16. & Aretin. in *cap. Qualiter, & quando, num.* 29.
verſic. Et probatur iſta concluſio, ſupra de accuſat. nam
hic controvertebatur inter denuntiatores, & denuntiatum,
quod non præceſſiſset trina monitio, prout requirebatur,

9 tur, & determinat Papa, quia intendebat præcedente fama procedere ex officio, idcircò curandum non eſſe de illa controverſia, quinimò ex fine hujus literæ, & *cap. Per tuas, infra eod.* apparet, quòd ipſimet Monachi; qui denuntiaverunt Abbatem, proſequebantur inquiſitionem; de quo dic plenius, ut per Aret. *loc. cit.* & per Mar. Soc. in eod. *cap. Qualiter, in 9. q.* & ibi dixi *nu.*83.

10 Sextò nota in *verſ. Quia verò*, ex ſola pendentia judicii ſuper dilapidatione Prælatum non eſſe removendum ab adminiſtratione, ut hìc per Marian. Soccin. *num.*17. & tenet Innocent. *num.*4 *in ver. Quaſi de dilapidatione*, dicens: Nota, non per ſolam accuſationem removetur, niſi alia probatio adſit, ut hic. Nec obſtat, quòd tutor pendente judicio ſuper ſuſpicione debeat ab adminiſtratione abſtinere, ut §. *Si quis, inſtitut. de ſuſcept. tut. & l. Eum quem, C. Eodem*; quoniam aliud eſt in tutore, qui non habet niſi nudam adminiſtrationem, ſicut & procurator, unde faciliùs removetur, argumen. *l. Quæ omnia, ff. de procurator.* Aliud eſt in Prælato, qui jus habet in rebus ad dignitatem pertinentibus; & idcircò difficiliùs ei tollitur adminiſtratiò, ſecundùm Innocentium ubi ſupra; & ſcripſi pleniùs in *capit. Qualiter, & quando, il ſecondo, in primo notab. ſupra de accuſat.* & ibi vide plures differentias inter Prælatum, & tutorem. Requiritur ergo, ut probetur dilapidatio, ad hoc ut Prælatus ab adminiſtratione removeri poſſit: ſufficit tamen probatio ex ſolis conjecturis, ut
11 probat hæc littera ſecundùm Hoſtienſem *num. 9. verſ. Probatur autem ſuſpicio*, Joann. Andr. *num.*14. & Marian. Soccin. *nu.* 18. Quinimò quantumcumque leviter appareat de ſuſpicione dilapidationis, ab adminiſtratione removetur, ut inquit Innocentius dict. *num.4. in ver. Quaſi de dilapidatione*, & ex illo Hoſtien. *num.8. per l. Quod ſi fortè, de ſolut. l. Tutor. C. de ſuſpect. tutor. & cap. Quia*, 3. *qu.* 2. quod eſt ſpeciale in hoc crimine ſuſpicionis dilapidationis, ſecundùm Marian. Soccin. dict. *num.*18. maximè quia ſuſpectio pendente lite non eſt magni præjudicii: aliàs verò in criminalibus probationes debent eſſe luce clariores, *l. final. C. de probat.* quæ eſt canonizata in *cap. Sciant cuncti*, 2. *qu.*8.

12 Septimò nota ibi, *Non modicam ſummam pecuniæ*, unum modum convincendi Prælatum de ſuſpicione dilapidationis, videlicet probando Eccleſiam fuiſſe divitem, & nunc eſſe pauperem, ſeu Eccleſiam non fuiſſe ære alie-
13 no gravatam, & nunc eſſe. Nec excuſatur Prælatus, ſecundùm Hoſtien. *num.9. ante medium*; ſi dicat ſe expenſas feciſſe attenta conditione ſua magnæ nobilitatis, quia quan-
14 tumcumque ſit nobilis, debet reſtringere, & moderari expenſas juxta facultates Eccleſiæ, prout juriſconſultus conſuluit tutori in adminiſtratione rerum pupilli, ut *l. Jus alimentorum, §. In amplis, ff. Ubi pupilli educ. debent.* Ad hoc tamen vide, quod ſcripſi in *cap. Si quis ſanè, n.29. & ſeqq. ſupra de pecul. cleric.*

15 Octavò nota ibi, *Quaſi de dilapidatione*, ex conſumptione rerum mobilium non dici propriè dilapidationem, ſed quaſi dilapidationem: nam dilapidatio propriè dicitur alienatio bonorum immobilium, ut *ff. de reb. eorum, & C. de prædiis minor. per totum*, & hanc differentiam colligunt hìc Hoſtien. *num.*7. Jo. Andr. *num.11. in verb. Quaſi*, Abbas *num.9. in eod. verb.* & reliqui omnes.

16 Ultimò nota in *verſ. Aliis afferentibus*, in crimine læſæ majeſtatis admitti teſtes indifferenter, etiam criminoſos, dummodò non ſint conſpiratores, vel inimici, ſcilicet capitales, ut in *cap. Proximo, infra eodem.* Simile in crimine hæreſis favore fidei, ut *cap. Filii, in fin. de hæret. lib.6.* & ſimoniaca pravitate eſt caſus in hoc cap. ſecundùm omnes, *in ſummario, & in dict. capit. Proximo.* Hæc enim crimina quantum ad accuſandum, & teſtificandum parificantur, ut hìc, & in *cap. Sanè*, 15. *quæſt.*4. ſecundùm Hoſtien. *num.*11. Differunt autem in multis & per eum.

17 Extra gloſſam quæruut Doctores hìc, an Epiſcopus poſſit facere edictum, ut quilibet Clericus oſtendat titulum ſui beneficii ſub pœna privationis.

Emerſit aliàs hæc quæſtio, ut in ſubjecta facti ſpecie,

Conqueſtus eſt Archiepiſcopus Sipontinus, quòd Archiepiſcopus Tranenſis in viſitatione Eccleſiæ S. Jacobi inſtituta ex auctoritate tum S. Concilii Tridentini, tum Sacræ Congregationis ejuſdem Concilii Interpretis, compellere tentaverit Clericos ad oſtendendum titulos ſuorum beneficiorum, & dimiſſorias, quarum vigore ordinati ſunt. Sed nihil affert, unde querela appareat juſta: nam jus, & conſuetudo expoſcit, ut Viſitator inquirat de titulis illorum, ſaltem beneficiorum, quæ obtinent in Eccleſia quæ viſitatur, præſertim ſi curata ſit, *cap. Ordinarii, de offic. Ordinar. lib.6.* ubi Archid. *num.*1. inquit, Si Clericus malè tenet Eccleſiam, certum eſt, quòd animam ſuam damnat, & alias animas Parochianorum ipſis Eccleſiæ decipit, *cap. Dudum, il ſecondo, ſupra de elect.* & ideò inquiſitio fit de talibus etiam generalis, *cap. Grave, ſupra de præbend.* Unde ſecundùm Innocent. in *cap. De cætero, num.1. verſ. Item Epiſcopo, de tranſact.* relatum ab Archidiac. *ubi ſupra*, ſalvum manet Epiſcopi jus in inſtitutione alicujus Clerici etiam ex officio ſuo ratione ſuæ juriſdictionis inquirendi contra eum: & quòd talia per officium expediantur, patet in *cap. Unico, ſupra, Ut Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione, &c.* Ad idem *cap. Pernicioſam, & cap. Irrefragabili, de offic. Ordinar. & cap. Ad aures, de exceſſ. Prælator.* & notat ipſe Archidiac. in *cap. Non eſt. num.2. de conſuetud. lib 6.* & in hac opinione fuit Hoſtien- 18
ſis hìc *num.*4. ubi ſic format quæſtionem: (Quod ſi Clericus poſſideat Eccleſiam, diœceſanus dicit, quòd minùs canonicè eam tenet. Clericus petit, ut offeratur libellus: ſed dicit Epiſcopus, Ego volo inquirere, cum tanto tempore vacaverit Eccleſia, ut jure ad me devoluta ſit conferendi poteſtas. Reſpondet Clericus, Ideò magis habeo vos ſuſpectum, quia quaſi cauſam veſtram proſequimini. Numquid igitur eſt locus recuſationi ex hac cauſa? Reſolvit Hoſtienſis non eſſe locum, quia ſicut à correctione non appellatur, ita nec occaſione correctionis poterit fieri recuſatio. Et ſic videtur loqui *cap. Super eo, il ſecondo, §. In cauſis de appellat.* Neque offerendus eſt libellus, quia niſi clericus probet ſe canonicè inſtitutum, hoc eſt auctoritate diœceſani, vel alterius, ad quem ſpectat, omninò removendus eſt officio etiam ſine libello, *cap. Ex frequentibus, ſupra de inſtitut.* Non eſt ergo dandus libellus, ne differenda inquiſitio, quia in talibus periculum eſt in mora; ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur in *cap. fin. in princip. infra de pœn. in cap. Matthæus; ſupra eodem, in cap. Cùm inter univerſas, & in c. Ne pro defectu, ſupra de elect.* Nec obſtat textus in *cap. Conquerente, ſupra de reſtitut. ſpoliat.* quia ibi nullus ordo ſervatus fuit, ſed Epiſcopus non citatum, non confeſſum, non convictum, nec aliqua præmiſſa inquiſitione clericum illum voluntate capitanea beneficio ſpoliavit.) Ita Hoſtienſis, cum quo totidem ferè verbis concordant hìc Joan. Andr. *num.*7. Butr. *num.* 13. Cardin. *num.* 7. Anchar. *eodem num.* Abb. *num.* 22. Joan. de Anan. *num.*27. & Felin. *num.*17. Pro hac ſententia addit Goffredus in *cap. Ex* 19
inſinuatione, de procurat. relatus ab Archidiacono in dict. *cap. Ordinarii, num.1. de officio Ordinar. lib.6.* ſpeciale eſſe, ut cum agitur de inſtitutione; detinens probare debeat ſuam inſtitutionem per inſtrumentum: & eſt ſimile in *cap. Legum, 2. quæſt. 1.* Sicut eſt ſpeciale in eo, qui poſſidet vel pro hærede, vel pro poſſeſſore, ut *leg. Cogi, C. de petit. hæred.* & in liberto Eccleſiæ: qui quamvis ſit in quaſi poſſeſſione libertatis, nihilominùs probare cogitur ſuam manumiſſionem, ut *cap. Longinquitate, & cap. Liberti 12. quæſt.2.* & ita in his caſibus non obtinent jura, quæ dicunt non debere poſſeſſorem cogi ad oſtendendum titulum ſuæ poſſeſſionis, §. 1. 2. *quæſt.* 5. gloſs. in *cap. 1. in verb. Titulum, de præſcript. lib. 6.* & quòd actore non probante reus abſolvitur, *cap. Unico, Ut Eccleſiaſtica beneficia.*

Sed dices, Concilium Lugdunenſe in d. *cap. Ordinarii,* 20
de offic. Ordin. lib.6. loquitur de obtinentibus ex diſpenſatione plura Curata, vel aliàs incompatibilia beneficia; ſtatuitque, ut tales compellantur ab Ordinariis exhibere ſuas 21
diſpenſationes. Ergo obtinentes unicum beneficium, vel plura compatibilia, cogi non poterunt ad ſuos titulos exhibendos: & ita in puncto reſpondit Petr. de Anch *in conſ.* 60. incipien. *Duplici ratione*: ubi conſuluit ſententiam Vicarii Epiſcopi ſuper privatione beneficiorum propter non exhibitum titulum in termino fuiſſe nullam, eo præcipuè, fundamento, quia in ſuo caſu non agebatur de obtinentibus beneficia incompatibilia: & ideò dictum *cap. Ordinarii*, in quo Vicarius ſe fundavit, non faciebat ad propoſitum, quia loquitur, cùm quis poſſidet contra

jus commune plura Curata, vel dignitates, quo caſu præſumitur contra ipſum poſſeſſorem. Non mirum ergo, ſi Ordinarius poteſt illum arctare, ut titulum oſtendat, quia præſumitur illicitè poſſidere, *c. Contra morem:* ubi hoc tenet gloſ. *in verb. Oſtendi*, 100. *diſtinct.* Secus verò cum quis poſſidet beneficia ſimplicia, quod poteſt ſecundùm jus commune, ut *capit. Cùm jam dudum, de præbend.* Tunc enim poſtquam Ordinarius paſſus eſt eum ſemel poſſidere, niſi oſtendat, quòd minùs canonicè poſſideat, non poteſt eum propter titulum non exhibitum ſpoliare, *cap. Ex ore de his, quæ fiunt à major. par. Capituli, capit. Diverſis de Cler. conjugat.* Ita Ancharan. qui addit hoc ipſum tenuiſſe Zenzelinum in dicto *cap. Ordinarii*, & ſe idem ibi ſcripſiſſe: & ſequitur illud conſilium Felinus *hic numer. 17. verſ. Quinta concluſio, & verſic. Limita primo.*

Sed quidquid dicant iſti, veriùs videtur Epiſcopum ex officio poſſe quemlibet Clericum ſibi ſubjectum compellere ad exhibitionem tituli, etiam ſi unicum obtineat beneficium; & in hoc caſu, id eſt de clerico obtinente Eccleſiam in ſingulari, & non plures Eccleſias, loquuntur Hoſtienſis, Archidiac. & ſequaces, & probant illorum rationes; & ita Hoſtienſem intellexit etiam Feder. de Sen. *in conſ. 234. ſuper primo, num. 3. col. 3. in princ. verſ. Et eſt ſimile.* Et idem tradidit. Joan. Andr. *in cap. Mora, numer. 8. & 9. de reg. jur. lib. 6* ubi firmat Epiſcopum poſſe facere ſtatutum, ſeu edictum, quo privet beneficiatos, qui infra menſem titulum inſtitutionis ſuę in memorialibus Epiſcopi
23 poni non faciunt: & valere tale ſtatutum, quia eſt juri conſonum, cùm ad Epiſcopum ſpectet ſcire, qualiter ſubditi ſua beneficia teneant: & ſubditi de ſua inſtitutione fidem facere debent, cùm poſſeſſio ſine canonica inſtitutione non ſufficiat, *cap. Beneficium, de regul. jur. libr. 6.* Lapus *allegat. 78. Vacaverat Eccleſia, num. 11. verſ. Ad tertiam quæſtionem, & allegat. 89. Factum ſuper quo, nu. 15. circa medium, verſ. Et faciat ad hoc ſecundùm eos*, Roman. *conſ. 177. Licuit ipſi Notario, nu. 3.* ubi ait, communem eſſe deciſionem, ut Epiſcopus ex proprio officio poſſit clericum beneficiatum compellere ad oſtendendum titulum ſuæ poſſeſſionis. Et pro hac parte eſt gloſſa ordinaria, & notabilis *in cap. Beneficium, in verb. Obtineri, circa medium, verſ. Et nota, quod hæc regula, de reg. jur. lib. 6.* Ubi primò ex regula illius textus ſumit argumentum contra clericum, qui eſt in poſſeſſione beneficii ſui, & petitur ab eo titulus poſſeſſionis, ſcilicet inſtitutio, quòd teneatur illam oſtendere, & hoc probat per rationes Goffredi, Hoſtienſis, & Archidiaconi ſuperiùs relati: deinde arguit in contrarium per jura, quæ dicunt neminem cogendum oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis: tertiò recitat opinionem Joannis, & Laurentii in *cap. Contra morem*, 100. *diſtinct.* quòd clericus habens duo beneficia cogitur dicere titulum: habenti autem unum ſolum ſufficit poſſeſſionem oſtendere. Denum ſolvit gloſſa dicens primam opinionem eſſe veram, cùm Epiſcopus ex officio vult videre inſtitutionem Clerici, & hoc probari in *cap. Dilecto, de præbend.*
24 *& in cap. Unico, Ut Eccleſiaſtica beneficia*; ſecundam verò opinionem dicit procedere, quando tertius agit contra clericum, fortè allegans ſe habere jus in prębenda: tunc enim actor, qui aſſeverat, probare debet, ut *cap. Actor. 6. quæſtion. ult. & dict. cap. Unico, & l. Actor. Cod. de probat.* & cum hac conciliatione gloſſæ tranſeunt ibi communiter Canoniſtæ, & Felin. *hic num.* 16. & communem dicit Romanus *in præallegat. conſ. 177. in fin.* Stat igitur concluſio, quòd Epiſcopus ex officio ſuo poteſt cogere clericum ad exhibitionem tituli, etiamſi unicum ſolum poſſi-
25 deat beneficium. Et quamvis textus in dict. *c. Ordinarii, de offic. Ordinar. lib. 6.* loquatur in pluribus Curatis, ta-
26 men ut inquit Archid. ibi *num. 1. circa medium*, de talibus loquitur propter majus periculum; non tamen propter hoc prohibet de aliis beneficiis non curatis: nam non ſemper contrarius ſenſus auctoritatis pro lege, & certa ratione ſuſcipiendus eſt, ut legitur, & notatur in *c. Si qui à ſimoniacis, 1. q. 1.* Atque hanc ſententiam puto ſequutam fuiſſe S. Congregationem Concilii, dum reſpondit viſitantibus Epiſcopis licere clericos viſitatos cogere ad exhibitionem ſuorum titulorum: hujuſmodi enim coactio fieri poteſt, vel per ſubtractionem fructuum, vel per excommunicationem, vel per privationem beneficii, ſecundùm Doctores. Aliàs quomodo cognoſcet viſitator onera fortè annexa beneficio, & quomodo providebit, ne Eccleſia debitis fraudetur ſervitiis?

Verumtamen ut dicit Lapus *d. alleg. 78. num. 8.* producens titulum etiam qui non ſit in forma authentica, excuſatur à pœna edicti & idem ſi producat titulum infectum. Epiſcopus tamen poterit procedere, ut juſtificet titulum, ſed non poterit eum privare ex edicto, quaſi de titulo non docuerit, ut per eum.

Prędicta intellige vera in facto recenti, in antiquo 27
enim aliud eſſet, ut dicit Hoſtienſis *hic num. 5. verſ. Supradicta intelligas.* Tum quia Prælatus tamdiu tacuit, unde 28
ei eſt imputandum, *cap. 1. de frigid. & malef.* tum quia fortè ob temporis antiquitatem difficiliter titulus probari poſſet; probationes enim citò cadunt; & ideò ad delationem juramenti fortè recurrendum eſſet in tali caſu, argum. *l. Hac conſultiſſima, §. At cum humana, C. Qui teſtamenta facere poſſunt, & l. Generaliter, in primo reſponſo, Cod. de rebus cred.* Et hanc declarationem Hoſtien. ſequuntur hic Joann. Andr. *numer. 7. ad fin. verſ. Intelligit*, Hoſtien. Butr. *num. 13. verſ. Caſus eſt hodie*, Cardin. *num. 7. verſ. Non autem ſemper*, Anchar. *eodem num. 7. verſ. Et prædicta*, & Felin. *num. 10.* Calder. *conſ. 302. aliàs 10. de rerum permut.* Feder. de Sen. *in conſ. 234. colum. 2. circa medium, verſ. Et eſt ſimile*, Geminian. *conſ. 87. num. 2. verſ. Corroboratur*, Felin. *conſ. 2. num. 27. & ſeq.* & dicit hic Joan. de Anan. *num. 34. ad finem, verſ. Tu autem conſidera*, omnes DD. tenere hanc diſtinctionem, an poſſeſſio ſit recens, vel antiqua.

Sed tu adverte ſecundùm Abbatem hic *num. 22. in fine*, 29
& Joan. de Anan. *num. 27.* quia hæc videntur contra notata per gloſſ. & Joan. Andr. in d. *cap. 1. de regul. jur. lib. 6.* & per Archidiac. in dict. *cap. Ordinarii, de off. Ordinar. eodem lib. & cap. Contra morem*, 100. *diſtinct.* nam communis concluſio videtur eſſe, ut ex quo Epiſcopus tacitè conſentit, non poſſit ampliùs ex officio compellere ſubditum ad oſtendendum titulum. Quamobrem hoc articulo diſtingue ſecundùm eos; nam ut factum eſt antiquum, ſed ſuperior exquirens titulum numquam conſenſit tacitè, vel expreſsè, ut quia de recenti adeptus eſt Epiſcopatum, vel diù ſtetit in captivitate: & tunc habebit locum opinio Hoſtienſis, quòd propter facti antiquitatem admittatur probatio per juramentum, arg. *l. Si arbiter, ff. de probat.* & eorum, quæ notantur in *cap. Illud, de præſumpt.* militat enim aliqua præſumptio pro titulo, ex quo fuit toleratus per prędeceſſorem: & hanc opinionem Hoſt.
ſic declaratam ſingulariter notabis ſecundum Abbatem 30
quia quotidie occurrit in practica: nam ſtatim atque in Epiſcopum aliquis promoveretur, hodie ſolet publicare edictum generale, ut unuſquiſque teneatur fidem facere de titulo ſui beneficii. Itaque ſecundùm Abbatem ſub *num. 23.* hęc quæſtio decidenda eſt inſpecta longinquitate temporis, & qualitate beneficii, & ſuperioris prædeceſſoris, qui illum toleravit: nam ſi factum ſit antiquum, ſeu non multùm recens, & iſte ſuperior eum toleravit tamquam beneficiatum, tunc non erit cogendus ad illum titulum probandum etiam per juramentum, quia Superior viſus eſt conſenſiſſe, argum. *cap. Ex ore, de his, quæ fiunt a maior. par. Cap.* poteſt tamen ipſe ſuperior aſſumere in ſe onus probandi defectum tituli, argum. *c. Dilecto, præb. & l. Cura, ff. de probat.* Si verò ſuperior non conſenſit tacitè, vel expreſsè, tunc poteſt eum compellere ad faciendam plenam fidem de titulo, argum. dicti *cap. 3. de inſtit.* & notat præallegat. gloſ. in *c. 1. de reg. jur. lib. 6.* & facit *cap. Læti, 2. qu. 1.* & quod notat Innocent. in *cap. Super his, num. 11. ſupra de accuſat.*

Quod ſi quæras, quando poſſeſſio beneficii dicatur re- 31
cens, vel antiqua, Jo. de Anan. hic *num. 35.* videtur concludere poſſeſſionem cenſeri antiquam, quando eſt triennalis, per Clem. 1. *de ſequeſt. poſſ. & fruct.* ubi ſecundum eum illa dicitur recens poſſeſſio beneficii, quando quis non poſſedit per completum triennium: ſed meliùs Felin. hic *nu. 11.* dicit ad hoc, ut poſſeſſio dicatur antiqua ad hunc effectum præſumendi titulum beneficii, requiri decennium, quia ſic intelligunt DD. In *l. Qui in aliena, ff. de acqu. hered.* & tenet Abbas in *c. Illud, num. 8. ad finem, verſ. Unde dico, de præſumpt.*

Sed dubitari poteſt, numquid ſufficiat talis probatio per 32
juramentum juncta antiquitate temporis, ſi jus commune ſit contra eum, qui beneficium poſſidet, ut quia obti-

net

net duo beneficia incompatibilia, aut ſit minor, vel aliàs incapax beneficii, & allegat ſe habuiſse litteras diſpenſationis, ſed eas amiſiſſe: concludit Abbas hìc *num.*24. in eo, qui poſſidet plura beneficia contra jus commune, non ſufficere tacitum conſenſum Epiſcopi ex diuturna tolerantia inſurgentem, cùm conſentire non poſſit, ad hoc d. *c. Ordinarii, de off. ord. lib.*6. quod loquitur indiſtinctè ſecundùm eum.

33 Hodie eſt expeditum, quia Conc. Trident. innovando textum in d. *c. Ordinarii*, ſtatuit, ut Ordinarii locorum quoſcumque plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, diſpenſationes ſuas exhibere diſtrictè compellant: & S. Congregatio conſulta, an temporis longinquitas obſtet, ut obtinentes beneficia incompatibilia non poſſint compelli ab Epiſcopo ad diſpenſationem exhibendam, eorumque titulos oſtendendos: Reſpondit non obſtare, niſi beneficia ad juriſdictionem Epiſcopi non ſpectarent, ut ſi eſſent membra S. Antonii Viennen. ſeu aliorum.

34 De exhibitione dimiſſoriarum idem ſentiendum eſt, eò maximè, quia exercentes curam animarum in Eccleſia S. Jacobi, approbandi ſunt ab Archiepiſcopo Tranen. & diœceſani ibi ſervientes dimiſſorias ab alio, quàm ab Archiepiſcopo Tranen. recipere non poſſunt, juxta declarationem S. Congr. Cùm ergo hinc ſtatus clericorum colligatur, an ſcilicet aliter promoti ſint ſuſpenſi, vel irregulares, & an idonei ſint ad curam exercendam, ſubterfugere non poſſunt, quin tales dimiſſorias oſtendat; idque pertinet nedum ad diœceſanos, ſed etiam ad extraneos, quatenùs inſervire intendant in dicta Eccleſia, ut doceant ſe ritè ordinatos, vel dimiſſos à propriis Prælatis, ad hoc *c. Cum nullus, de temp. ordin. lib.*6. *& c.*8. *ſeſs.*23.

Procurator Archiepiſcopi Sipontini iteratis vicibus citatus, nihil hucuſque ad fundandas querelas ſui principalis deduxit: quare videtur vel cauſæ cedere, vel judicium eludere, & neutro caſu ampliùs expectandus; ſed literis Sac. Congregationis arguendus, quòd Clericos S. Jacobi animoſos, & contumaces reddat ad contradicendum ordinationibus, & decretis Archiepiſcopi Tranenſis in viſitatione legitimè inſtituta, & principaliter quoad hæc duo capita exhibitionis titulorum, & dimiſſoriarum. In reliquis ſi ſe gravatum indebitè ſenſerit, ad S. Congregationem recurrat; interim decreta Archiepiſcopi Tranen. auctoritate S. Congreg. emanata exequatur, alioquin noverit Tranen. pœnas comminatas, & ſuſpenſas legitimè executurum. Et ita, &c.

DE SIMONIA.

Idem Innocentius III.

CAPUT XXXII.

PEr tuas nobis litteras intimaſti, te dubitare ſuper quadam epiſtola Decretali, quam nos aſſeris edidiſſe, de teſtibus admittendis contra ſimoniacam pravitatem. Noveris igitur, quòd nos illam epiſtolam, quæ ſic incipit: Quamvis ad abolendam, nequaquam edimus; ſed aliam, quæ ſic incipit: Licèt Heli, nos edidiſſe fatemur. ad cujus intelligentiam credimus diſtinguendum, utrum is, contra quem agitur de ſimoniaca pravitate, denuntietur ſimpliciter, aut criminaliter accuſetur; & utrùm agatur ſecundùm juris rigorem, an ſecundùm temperantiam æquitatis. Item utrùm ipſe ſit regularis, qui jam renuntiaverit mundo, an ſæcularis, qui adhuc in mundo exiſtit: & an inferioris gradus, an excellentioris ſit dignitatis. Ad hæc, utrùm antè fuiſſet claræ opinionis & bonæ famæ, an graviter infamatus & valdè ſuſpectus: & utrùm de facili poſſit puniri, an ſine ſcandalo nequeat condemnari. Præthereà, utrùm teſtes ſint honeſti, an crimino ſi: & an ſint emendati de crimine, an adhuc in crimine perſeverent. Rurſus, ſi crimina ſint eadem, vel minora, an paria, vel majora: utrumve teſtes ex zelo juſtitiæ, an ex malignitatis fomite depoſuiſſe credantur. Denique utrùm ad pravitatem ſimoniacam detegendam ſola dicta teſtium inducantur, an alia etiam adminicula ſuffragentur. Hæc omnia ſunt ad intelligentiam illius epiſtolæ diſtinguenda. Ille quidem Pompoſianus Abbas, qui jampridem renuntiavit mundo, erat de ſimonia, perjurio, dilapidatione, ac inſufficientia graviter infamatus. Cumque per monachos, qui juraverant perhibere teſtimonium veritati, ſimonia multis modis videretur eſſe probata, ipſe contra teſtes multas exceptiones oppoſuit, conſpirationes videlicet, inimicitias capitales, furtum, & adulterium, ut eos à teſtimonio removeret: Nos verò (ne innocentiæ puritas confuſa ſuccumberet, vel ſimoniæ pravitas effugeret impunita) illas dumtaxat exceptiones probandas admiſimus, quibus fortè probatis, teſtes non zelo juſtitiæ, ſed malignitas fomite proceſſiſſe conſtaret; ut conſpirationes, & inimicitias capitales: cæteras autem exceptiones, ut furti, & adulterii, propter immanitatem hæreſis ſimoniacæ (ad cujus comparationem cætera crimina quaſi pro nihilo reputantur) duximus repellendas: quoniam & ſi probatæ fidem teſtium debilitarent in aliquo, non tamen evacuarent ex toto, aliis adminiculis ſuffragantibus; præſertim cùm teſtes de crimine fuerint emendati. Tales igitur contra talem taliter duximus admittendos: non ſecundùm rigorem juris, ſed ſecundùm temperantiam æquitatis; cùm ageretur non criminaliter, ut deponeretur ab ordine; ſed civiliter, ut ab adminiſtratione amoveretur, tamquam immeritus, & damnoſus. Et utique tales Prælati ex levioribus cauſis poſſunt ab adminiſtrationibus amoveri, ſicut quorumdam religioſorum approbata conſuetudo depoſcit. Unde prædictus Abbas, non expetata ſententia, quaſi malè conſcius ſibi ceſſit.

SUMMARIUM.

1 CRedimus, *verbum à legiſlatore prolatum inducit juris diſpoſitionem.*
2 *Idem de verbo,* videtur.
3 *Teſtes criminoſi concurrentibus qualitatibus hic præſcriptis admittuntur in criminibus exceptis, non tamen ut faciant plenam fidem, niſi conjunctis aliis adminiculis.*
4 *Simonia dicitur hæreſis, ad cujus comparationem cætera crimina quaſi pro nihilo reputantur.*
5 *Inimicitiæ in criminibus exceptis, niſi ſint capitales, non repellunt teſtes, ſed fidem minuunt.*
6 *Ordo juris in cauſis regularium non ſolùm in parte remittitur, ſed etiam fit aliqualis remiſſio juſtitiæ.*
7 *Prælatus regularis ſi ſit captus à Turcis, vel Saracenis, an alius in ejus locum eligi poſſit, an verò ex captivitate reverſus in priſtinum ſtatum ſit reponendus: latè diſcutitur, ut n. ſeqq. uſque in fin.*
8 *Prælati regulares, qui à Capitulo eliguntur, & à Superiore confirmantur, removeri non poſſunt, niſi ex juſta cauſa, & juris ordine ſervato, & num. 44. & 45.*
9 *Non tamen in regularibus requiritur cauſa tam gravis, ſicut in ſæcularibus.*
10 *Priores minores, & officiales regulares removeri poſſunt pro libito Abbatis, ſine ulla cauſa, & n. 41.*
11 *Beneficia regularia ſunt manualia, niſi ſint electiva.*
12 *Prælatus ab hoſtibus captus non eſt ipſo jure privatus ſua dignitate, nec privandus per ſententiam, & nu. ſeqq.*
13 *Epiſcopo à paganis, vel Schiſmaticis capto non inſtituitur alius in locum ipſius, ſed Capitulum adminiſtrat ad tempus, & n. 21. & 33.*
14 *Eccleſia per captivitatem Prælati non vacat verè, ſed fictè, ſeu interpretativè.*
15 *Dictio,* Ac ſi, *fictionem importat.*
16 *Captivitas eſt mors civilis, quæ non æquiparatur naturali, niſi in caſibus in jure expreſſis.*
17 *Capti in bello ſervi capientium efficiuntur, ſi bellum ſit juſtum, & n. 38.*
Hoc tamen non obtinet in Epiſcopis captis à Turcis, vel Saracenis, n. 19.
18 *Servitus eſt mors civilis, quæ morti naturali aſſimilatur.*
20 *Epiſcopus à Paganis, vel Schiſmaticis bello captus non efficitur ſervus capientium.*
21 *Vicarii juriſdictio an expiret Epiſcopo ab Hoſtibus capto.*
22 *Prælatus ſi efficiatur inhabilis etiam perpetuò, non removetur, ſed datur ei coadjutor, vel adminiſtrator.*
23 *Captivorum calamitati eſt miſerendum, & n. 26.*
24 *Prælati regulares non ita pingue jus habent ſicut ſæculares.*
25 *Prælatus regularis etſi removeri poſſit levioribus ex cauſis, requiritur tamen delictum, & illius probatio.*
26 *Prælatus non debet privari jure ſuo propter captivitatem.*
27 *Captus ab hoſtibus, & poſteà reverſus recuperat omnia jure poſtliminii, tàm ſecundùm leges ſæculi, quàm ſecundùm Canones, & num. ſeqq. & num. 33. & 43.*
28 *Clerico de captivitate redeunti Eccleſia debet reſtitui quantocumque tempore detentus fuerit, & n. 37.*
29 *Epiſcopus ab hoſtibus expulſus in alia Eccleſia intitulatus, ceſſante hoſtilitate reſtituendus eſt primæ Eccleſiæ, & qui medio tempore fuit ſubſtitutus, debet eam dimittere.*
30 *Beneficia ſub conditione non dantur, nec ad tempus.*
31 *Papa ſub conditione, & ad certum tempus poteſt aliquem inſtituere Prælatum.*
32 *Prælatus non poteſt inſtitui ſub conditione à jure reprobata, ſed benè ſub conditione tacita à jure inducta.*
34 *Marito ex captivitate reverſo reddenda eſt mulier, licèt medio tempore bona fide alteri nupſerit, nec habenda eſt ratio juris civilis, aliud ſtatuentis.*
35 *Poſtliminii diffinitio.*
36 *Poſtliminii jure reverſis ſecundùm leges datur actio reſciſſoria intra quadriennium; ſed ſecundùm Canones recuperant omnia non obſtante quocumque temporis curſu, & n. ſeqq.*
37 *Præſcriptio non currit durante captivitate.*
38 *Poſtliminii jus ſecundùm Canones locum non habet quantum ad hoc, ut Chriſtiani ſervi efficiantur capientium; ſed benè quantum ad hoc, ut reverſi omnia recuperent.*
39 *Poſtliminio carent, qui armis victi turpiter ſe dediderunt.*
40 *Clerici non debent movere arma corporalia etiam contra hoſtes, nec propria perſona pugnare; ſed tamen adeſſe, & hortari.*
41 *Poſtliminii jus non habet locum in officiis minoribus regularium, ſed benè in prælaturis electivis, etiamſi non ſunt perpetuæ, ſed ad certum tempus, & n. ſeq.*
42 *Tutor ſi ſit captus ab hoſtibus, deſinit eſſe tutor, ſed reverſus recipit tutelam jure poſtliminii.*
43 *Poſtliminio reverſus ſtatum recuperat priſtinum, & munera etiam civilia, & cuncta ei incolumnia ſervantur.*
44 *Poſtliminium duo habet capita; alterum fundatur ſuper veritate, alterum ſuper fictione.*
45 *Captus à Piratis, vel latronibus, etiam ſecundùm leges civiles liber permanet, & retinet omnia jura ſua, & fictio poſtliminii non eſt neceſſaria.*
46 *Provincialis Carmelitarum à Barbaris captus, ac poſteà liberatus, à S. Congregation. Epiſcoporum, & Regularium jubetur in poſſeſſione Provincialatus manuteneri, & ad liberum illius exercitium reintegrari, caſſata alterius Provincialis electione.*

P*Er tuas, il* 1. Hoc cap. eſt gloſſa cap. præcedentis: nam
tendit ad declarationem illius, an, & quando teſtes
criminoſi admittantur in crimine ſimoniæ; & in effectu
idem dicit, quod præcedens Abbas Siculus, & eſt ex mente
Jo. Andr. & ſequacium; unde Petr. de Sampſone, &
Abb. Antiq. ponebant verſus, quos dicebant fuiſſe Roderici
Hiſpani Epiſcopi Palatini: *Doctrinam tibi talem tradere
Papa conatur: Qualiter, in quales, per quos, quæ culpa probatur:
Adde modum Cæli, ſi diſtinguas licet Heli;* & ſunt
duæ partes. In prima conſultat. In ſecunda reſponſio ibi,
Noveris: & hæc ſubdividitur, ut per Jo. Andr.

Nota primò ibi: *Credimus,* verbum *Credimus,* à legiſ- 1
latore probatum inducere juris diſpoſitionem, ut hic, &
in *c. Nuper, & c. Per tuas, de ſent. excom. & in c. Conſulti,*
& ibi dixi *n. 4 de Regul.* unde Hoſt. & Jo. Andr. in *c. Cum
olim, de ſent. & re jud.* exponunt verbum *credimus,* id eſt,
ſcimus, ut ibi dixi *n. 18.* & hic notat Mar. Socc. *n. 2* & idem
de verbo, *videtur,* ut *c. de quarta, de præſcript. & in c. Præterea,
de appell. & in c. 2. de fide inſtrum. c. De cætero,* &
ibi dixi *n. 2. de homic.*

Secundò nota ibi, *Diſtinguendum;* plura, quæ in judicio 2
criminali ſunt per judicem conſideranda tam circa modum
agendi, quàm circa perſonam rei, & perſonas teſtium,
& atteſtationes, & alias probationes: quæ omnia proſequere,
ut hic per Mar. Socc. à *n. 33.*

Tertiò nota in *verſ. Cumque per monachos,* ſecundùm 3
communem intellectum, in crimine ſimoniæ, & per conſequens
& in aliis criminibus exceptis admitti teſtes criminoſos
concurrentibus qualitatibus, de quibus in littera,
non tamen, ut faciant plenam fidem; niſi conjunctis aliis
adminiculis, ut hic per Anchar. in 5. *notab.* Abb. *nu.* 4 &
Mar. Socc. *n. 7.*

Quartò nota ibi, *Propter immanitatem hæreſis ſimoniacæ;* 4
ſimoniam dici hæreſim, ad cujus comparationem cætera
crimina quaſi pro nihilo reputantur, ut hic in textu, &
in *c. ult. q. 7. & in c. Tanta, ſupra eodem:* ſed an, & quando
ſimonia ſit hæreſis propriè, dixi in *c. Cum pridem, nu.
24. ſupra de pact.*

Quintò nota ibi, *Inimicitias capitales,* non quaslibet 5
inimicitias repellere teſtes à teſtimonio ferendo in crimine
ſimoniæ, & conſequenter in aliis criminibus exceptis, ſed
capitales duntaxat: nam aliæ inimicitiæ non repellunt,
argumen. *l. Licet, ff. de arbitrar. §. Inimicitia, inſtitut. de
excuſat. tut.* & hic notat gloſ. *in verb. Inimicitias capitales,*

Jo. Andr. *num.* 9. Butr. *num.* 3. Anchar. *nu.* 5. Mar. Soccin. *num.* 10. & alii communiter, Hippolyt. de Marſil. *lib.* 1. §. *Præterea per illum textum, in princ. & num.* 11. *ff. de quæſtionibus*, & ita omnes tenere atteſtatur Jo. de Anan. in *cap. Cum oporteat, num.* 6. & ibi etiam Felin. *num.* 8. *ſupra de accuſat.* & ita Jul. Clarus *in pract.* §. *fin. quæſt.* 24. *verſ. Item quæro*, & noviſſimè Proſper Farin. *quæſt.* 53. *de oppoſit. contra perſonas teſtium, nu.* 52.

6 Ultimò nota ex ultimis verbis textus, contra regulares Prælatos, non ſolùm remitti in parte ordinem juris, ſed etiam fieri aliqualem juſtitiæ remiſſionem, quia ex levioribus cauſis removentur, ut in textu, & not. Abb. *numer.* 4. *in fin.* & Marian. Socc. *num.* 13. Ad idem text. in *c. Qualiter, & quando, il ſecondo, §. Hunc tamen ordinem, ſuprà de accuſationibus, & in cap. Cum ſpeciali, §. Cæterùm, de appellat.*

7 Hinc ſumpta occaſione QUÆRO, ſi Prælatus regularis ſit captus à Turcis, vel Saracenis, an hæc ſit juſta cauſa alium in ejus locum eligendi: an verò ex captivitate poſteà reverſus, in priſtinum ſtatum ſit reponendus.

8 Ad evidentiam præmittendum eſt Prælatos regulares, ut Provinciales, Abbates, Priores conventuales, & conſimiles, qui à Capitulo canonicè eliguntur, & à ſuperiore confirmantur, non eſſe ad nutum amovibiles; & quamvis in pluribus Religionibus ſint triennales, tamen durante triennio removeri non poſſe niſi ex juſta cauſa, & juris ordine ſervato, textus eſt clarus in *cap. Monachi, § Priores, ſupra de ſtatu Monachorum*, cujus hæc ſunt verba: *Priores autem cùm in Eccleſiis conventualibus per electionem Capitulorum ſuorum canonicè fuerint inſtituti, niſi pro manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur*, & ibi notat gloſſa *in verb. non mutentur*, Innocent. *ad finem, in eodem verb.* Hoſtien. *nu.* 5. Joann. Andr. *n.* 12. & communiter DD. Et
9 quamvis in *cap. Qualiter, & quando, il ſecondo, § Hunc tamen de accuſat.* dicatur juris formam circa regulares perſonas non eſſe uſquequaque ſervandam, quæ cùm cauſa requirit, faciliùs, & liberiùs à ſuis poſſunt adminiſtrationibus amoveri: tamen hæc verba potiùs demonſtrant eos non poſſe amoveri ad nutum, imò ſupponunt cauſam neceſſariam, ut patet ibi, *Cum cauſa requirit*; unde ſenſus eſt, ut cauſa non adeò gravis in regularibus exigatur, ſicut exigitur ad privandum clericos ſæculares ſuis dignitatibus, & beneficiis, ſed ex levioribus cauſis ab adminiſtratione removeri poſſint, ut hìc dicitur in fine, rationabilibus tamen & manifeſtis, ut expreſsè habetur in dict. *cap. Qualiter*, & notat gloſſ. in *cap. Cùm ad monaſterium in verb. Amoveri, de ſtatu monachorum*, & latius infra ſubjiciam, *num.* 41. & 24. Nec refragatur textus in eodem *cap. Cùm ad monaſterium, §. Tales*, qui videtur contrarium innuere in illis verbis, *Nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda, tamquam in ſua ſibi vita locetur; ſed cum oportuerit amoveri, ſine contradictione qualibet revocetur.* Nam reſpondetur illum textum non loqui de Prioribus conventualibus, ſeu Prælatis, qui à Capitulo eliguntur, ſed de Prioribus minoribus, qui per ele-
10 ctionem canonicam non creantur, ſed ſuperior eis committit adminiſtrationem; & tales non confirmantur, ſed ſunt obedientiarii, & ad nutum ipſius ſuperioris amovibiles: & ita textum in dict. §. *Tales*, cum textu in *cap. Monachi*, conciliant communiter DD. & in ſpecie præcitat. gloſſ. in dict. *cap. Monachi, in verb. Non mutentur*, Innocent. *ibidem ad fin. in eodem verb.* Hoſtien. *numer.* 5. dicens, Priores minores pro voluntate Abbatis hodie mitti poſſe in prioratus, & in craſtinum revocari, Jo. Andr. *numer.* 12. *verſ. Alii ad voluntatem:* item gloſſ. in dict. *c. Cùm ad monaſterium, in verb. Perpetuò*, & ibi etiam Hoſtien. *num.* 20 *in eod. verb.* item gloſſ. in *Clem.* 1. *in verb. Revocari, poſt med. verſ. Suas, de ſupplend. negligent. prælator.* Et hanc ipſam diſtinctionem inter Prælatos electivos, & officiales minores poſuerunt Hoſtien. Joan. Andr. & communiter DD. in dict. *cap. Qualiter*, & ibi dixi *nu.* 51. *cum duobus ſeqq.* & nullus diſcrepat, & de his prioratibus, &
11 officiis minoribus intelligendi ſunt Doctores, qui dicunt prioratus, & beneficia regularium eſſe manualia, non autem de electivis, ut Caſſador. *deciſ.* 4. *num.* 3. & *deciſ.* 12. *nu.* 9. *de præben.* Millis *in repertor. in verb. Beneficia regularia, num.* 30. Rebuff. *in tract. de pacif. poſſeſſ. num.* 280. & alii paſſim; unde ſi aliquis ex dictis prioribus, & officialibus minoribus fieret captivus, abſque dubio liceret Abbati alium in ejus locum ſubſtituere, cùm tales etiam ſine ulla cauſa amoveri poſſint, ut dicunt Hoſt. & alii ſupra citati: & latè probavi in d. *cap. Cùm ad monaſterium, à num.* 30. *uſque ad nu.* 43. Sed de iſtis non eſt hic ſermo.

His præcognitis, ad primam partem quæſtionis propoſi- 12
tæ videtur negativè reſpondendum, quia Prælatus ab hoſtibus captus non eſt ipſo jure privatus ſua dignitate, nec captivitas eſt juſta cauſa eum privandi per ſententiam, & alium in ejus locum eligendi, ſed tantummodò deputandi adminiſtratorem temporalem, vel Vicarium, ſeu viſitatorem, qui durante illius captivitate provinciam, vel mo- 13
naſterium regat, textus eſt in *cap. Si Epiſcopus, de ſupplen. neglig. Prælat. lib.* 6. ubi eſt caſus expreſſus, quòd Epiſcopo à Paganis, vel Schiſmaticis capto non inſtituitur alius in locum ipſius, ſed Capitulum in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtrat, donec eum libertati reſtitui contigerit, vel donec Sedes Apoſtolica per Capitulum conſulenda aliud duxerit ordinandum, ubi gloſſ. *ultim.* dicit: Fortè 14
viſitatorem dando, ut *cap. final. eodem tit. & lib.* Et eſt ratio, quia per captivitatem Prælati Eccleſia non vacat, ut ait gloſſ. in *dict. c. Si Epiſcopus, in verb. Sed Capitulum*, nec illa eſt vacatio vera, ſed ficta, ſeu interpretativa, ut tradit ibi Philippus Probus *in add. ad Monach. in princ.* Joann. Franciſcus Pavinus *in tit. de offic. & poſt. Capit. ſed vacant. prælud.* 7. *num.* 13. & innuit text. ibi: Ac ſi ſedes per mortem vacaret. Nam dictio, *Ac ſi*, fictionem importat, *l. Si alterius, ff. de hæred. inſtit. l. Quamvis*, & 15
ibi gloſſ. 1. *ff. de bon. author. judic. poſſid.* & ſic illa eſt mors ficta, ſeu civilis, ut ibi notat Jo. Monach. *num.* 1. 16
& Archidiac. *in princ.* quæ non æquiparatur veræ, ſeu naturali, niſi in caſibus in jure expreſſis: & hoc pro regula eſſe tenendum dicit gloſſ. in *cap. Placuit, il ſecondo, in verb. Mortuus, verſ. & hoc teneas pro regula*, 16. *q.* 1. Non eſt autem in jure expreſſum, ut mors civilis, Eccleſia quaſi vacante per captivitatem Prælati, æquiparetur naturali quoad inſtitutionem, ſeu electionem ſucceſſoris; ſed tantùm quoad hoc, ut Capitulum ad tempus ſuccedat in adminiſtrationem, ut in dicto *c. Si Epiſcopus*; Ergo in reliquis ſtabimus regulæ *leg. Sancimus, Cod. de teſtamentis, leg. Præcipimus, in fin. Cod. de appellat.* & textum in dicto *c. Si Epiſcopus*, non eſſe extendendum ad alios caſus firmat Alex. *conſ.* 110. *Adeò gravis nu.* 3. *circa finem, verſ. Et poſito, & num.* 4. *lib.* 6.

Quinimò tametſi capti in bello ſervi efficiantur capien- 17
tium, ſi bellum ſit juſtum, *l. Naturalem.* §. *ult. ff. de acquirend. rerum domin. l. Hoſtes, ff. de captiv. & poſtlim. reverſ.* §. *Item ea, Inſtitut. de rer. diviſ.* & ſervitus ſit mors ci- 18
vilis, quæ mortui naturali aſſimilatur, *l. Intercidit, ff. de condit. & demonſtrat. l. Servitutem, ff. de reg. jur.* gloſſ. in *l. Rei capitalis, in verb. amiſſio, ff. de pœnis*; nihilomi- 19
nùs in Chriſtianis captis à Turcis, vel Saracenis hoc non obtinet, quia ſervi capientium minimè efficiuntur, nec quantum ad hoc ſunt ſervandæ leges Romanorum, quæ de captivis apud hoſtes loquuntur, nec ſunt neceſſariæ fictiones legis Corneliæ, & poſtliminii, ut pluribus probat Covar. *in regula peccatum, par.* 2. §. 11. Et quamvis gloſſ. in 20
cap. Si Epiſcopus, in verb. Libertati, dicat: Servus enim factus erat; tamen intelligitur ſecundùm leges Romanorum, quas allegat, & Geminian. *ibi circa finem*, quærit 21
ſolum: Quid Epiſcopus captus habebat Vicarium tempore captionis, an per capturam expiret ejus mandatum, ita ut non poſſit exequi officium ſuum? & reſpondet expirare, quia per mortem Epiſcopi expirat mandatum, ut not. gloſſ. *fin. in Clement. fin. de procur.* & textus in dicto *c. Si Epiſcopus*, æquiparat mortem civilem naturali quoad juriſdictionis exercitium, vel dato quòd mandatum non expiret, tamen non poteſt juriſdictionem exercere, quia iſto caſu devolvitur ad Capitulum. Ita formaliter Gemin. cum quo concordant ibi Franch. *ad fin. verſ. In gloſſ. fin.* & Prob. *ad Monach. in princ.* & ſic Geminian. tenet Prælatum captum eſſe mortuum civiliter tantummodò quoad exercitium juriſdictionis: & ſic ſupponit habitum remanere apud ipſum; & conſequenter cum non effici ſervum capientium, nec libertatem amittere niſi de facto: & ita intelligi debet littera d. *c. Si Epiſcopus*, in illis verbis; *Donec eum libertati reſtitui contigerit.* Quamobrem cùm Prælatus captus à Turcis, vel Schiſmaticis ſecundùm Canones non ſit in ſervitutem redactus, nec ſit mortuus civiliter quantum ad habitum juriſdictionis, & jus Prælaturæ,

ſed omninò quantum ad juriſdictionis exercitium, nulla ratio ſinit, ut alius in ejus locum ſubſtituatur, ut dicit textus in *c. p. Quamvis triſte*, ibi: *Quia ergo viventem ab officio ſuo neceſſitas non crimen abducit, alium loco ejus, niſi eo recuſante, nulla ſinit ratio ordinari*, 7. *quæſt.* 1.

22 Confirmantur prædicta, quia ſi Prælatus officiatur inhabilis ad officium exercendum propter morbum etiam perpetuum, & incurabilem, non privatur officio, vel beneficio; ſed datur ei coadjutor, ut *cap. Ex parte*, ibi: *Gravi & incurabili morbo*: *& cap. fin. de cleric. ægrot. & in cap. unico*, §. *Verum*, ibi: *Perpetuo impeditus*: *eodem titulo lib.* 6 & probavi latiſſimè in d. ct. *c. p. fin. à num.* 40. Et de Epiſcopo extra mentem poſito ſunt jura clara in *c. Scripſit*, *& in dicto cap. Quamvis triſte*, 7. *quæſtion.* 1. & in Generali Ordinis Humiliatorum mente capto conſuluit Petrus de Ancharan. *in conſ.* 188. incipit *Viſis conſiliis*, *nu.* 7. *verſ. Permittendum eſt etiam pro veritate*, *& num.* 11. Ergo ſimiliter ſi Prælatus impediatur officium ſuum exercere propter captivitatem, non eſt ab officio removendus, ſed ei dandus eſt adminiſtrator, vel Vicarius, qui durante captivitate vices illius ſuppleat in exercitio juriſdictionis: nam ut legitur in *c. Satis perverſum*, 56. *diſtinct.* ſatis perverſum, & contra Eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, ut fruſtra pro quorumdam voluntatibus quis privetur, quem ſua culpa, vel facinus ab officii, quo fungitur, gradu non dejicit: & nimis reprenſibile eſſe manifeſtum eſt, ut Prælato vivente alius ſubſtituatur; quæ ſunt verba textus in *cap. Petiiſti*, 7. *quæſt.* 1. Nemo enim ſine culpa privandus eſt jure ſuo, *cap. inventum*, 16. *quæſt.* 1. *cap.* 1. *de judic.* & de Prælato regulari tradit gloſſ. in *cap. Monachi*, *in verb. Non mutentur*, *de ſta-*
23 *tu Monachorum*, quin potiùs captivorum calamitati eſt miſerendum, *cap. Non ſatis*, *& cap. Pulchra*, 86. *diſtin. c. Aurum*, *& c. Sacrorum*, 12. *q.* 2. facit textus in *l. Quamvis*, *ff. ſolut. matrim. & in l. Si pro redemptione*, *Cod. de donation.*

24 Nec obſtat, ſi dicas hæc procedere in Epiſcopis, & Prælatis ſæcularibus, qui matrimonium ſpirituale contrahunt, cum Eccleſia, *c. Inter corporalia*, *c. Quanto*, *& cap. Licèt*, *ſupra de translat. Epiſcop.* & propterea à ſuis adminiſtrationibus ſine cauſa gravi, & probata amoveri non poſſunt, ut d. *c. Qualiter*, *il ſecondo*, §. *Licèt autem de accuſationib.* & in præcitatis juribus; at ſecus eſſe in Prælatis regularibus, quia non ita pingue jus habent ſicut ſæculares, ut inquit gloſſ. *hic in verb. Levioribus*, & ideò poſſunt faciliùs, & liberiùs removeri, ut dicitur in d. *c. Qualiter*, *in* §. *Hunc tamen ordinem*.

25 Id, inquam, non obſtat, quia etſi in regularibus Prælatis leviores cauſæ ſufficiant, ut habetur hic *in fin.* requiritur tamen cauſa delicti, & de tali intelligitur hoc capit. quod loquitur ubi de crimine civiliter agitur, ut Prælatus regularis ab adminiſtratione removeatur tamquam immeritus, & damnoſus, ut in textu in *verſ. Tales igitur*, & notat Abbas *in* 2. *notab.* & Marian. Socc. *n.* 11. Similiter de cauſa criminis intelligitur dictum *c. Qualiter*, quod primò præſcribit ordinem procedendi per inquiſitionem in cauſis criminalibus tam contra Prælatum, quàm contra ſubditum, & concludit probato gravi crimine eum eſſe removendum ab adminiſtratione, ac deinde declarat hunc ordinem non eſſe in regularibus obſervandum uſquequaque, id eſt per omnia, vel ad unguem, ſecundùm Cardin. *in dict.* §. *Hunc tamen ordinem*, *in princ.* quaſi dicat etiam ad remotionem Prælati regularis requiritur cauſa, & probatio criminis, ſed non eſt neceſſe, ut crimen ſit adeò grave ſicut in Prælatis ſæcularibus; idque apertiùs eſt expreſſum in dicto *cap. Monachi*, §. *Priores*, *de ſtatu Monach.* ubi poſteaquam textus dixit: (Prælati regulares per electionem canonicè inſtituti, ſine manifeſta, & rationabili cauſa non mutentur,) immediatè declarando qualis debeat eſſe hujuſmodi cauſa, ſubjunxit, videlicet: (Si fuerint dilapidatores, ſi incontinenter vixerint, aut tale aliquid egerint, pro quo amovendi meritò videantur,) ecce quòd ad remotionem Prælati regularis ſemper requiritur delictum, & hoc probandum eſt, ut dicit ibi gloſſ.
26 ult. At captivitas non eſt delictum, & ubi delictum non eſt, ibi non debet eſſe pœna, *c. Cognoſcentes*, *de Conſtitutionibus*, gloſſ. *in c. Si beneficia*, *in verb. Sine culpa de præbend. lib.* 6. Nec Prælatus captivus ſine culpa privari debet jure ſuo, gloſſ. *penultim. in dict. cap. Monachi*; imò inhumanum eſt nimis talem affligere, cui potiùs eſt miſerendum, *cap. Licet de cenſibus*, & ibi gloſſ. *in verb. Miſereri*, Abb. *conſ.* 47. *num.* 3. *lib.* 1. facit *cap. Cum percuſſio*, 7. *quæſt.* 1. ibi: *Non debet a nobis addi flagellatis afflictio*, *cap. Ex parte*, ibi: *Nec afflictio afflicto ſit addenda*, *de Clericis ægrotant. cap. Judicas*, ibi: *Cui magis conſulendum ſit, & compatiendum, quam puniendum, aut aliquo modo feriendum*, 3. *quæſt.* 9. *cap. At ſi clerici*, §. *de Adulteriis*, *de judiciis*, ibi: *Nec duplici debeat ipſum contritione conterere*, *& l. Navis onuſta*, §. *Cum autem*, ibi: *Quia non debet duplici damno onerari*, *ff. ad legem Rhodiam*, *de jactu*, *cum ſimilib.*

Sed ſi urgeas, ex cauſa publicæ utilitatis, ne ſcilicet provincia, vel monaſterium debito regimine deſtituatur, etiam ſine culpa poſſe quem privari jure ſuo, *leg. Item ſi verberatum*, §. 1. *ff. de rei vendic. leg. Lucius*, *ff. de evictione.* plenè Antonius Gabriel. *commun. concluſion. in tit. de jure quæſito non tollend. conſ.* 2. *num.* 1. & dixi in *cap. Cæterum*, *num.* 32. *de reſcript.* Reſpondebimus cauſam publicæ utilitatis poſſe tantùm conſiderari in datione Vicarii, vel adminiſtratoris, qui durante captivitate Prælati juriſdictionem exerceat, juxta textum in dicto *cap. Si Epiſcopus*, *de ſupplend. neglig. Prælat. lib.* 6. non autem in privatione ipſius Prelati, & electione ſucceſſoris; nullum enim eſt publicum incommodum, ut Prælatus captivus titulum, & habitum dignitatis retineat, dummodò adſit alius, qui illius vices ſuppleat, & durante illius impedimento, in ſpiritualibus, & temporalibus adminiſtret, ut per Abbatem in *cap. Tua nos*, *num.* 4. *de cleric. ægrot.* & probatur ex doctrina Innocentii communiter recepta in *cap. Niſi cum pridem*, *numer.* 4. *in verb. Malitiam*, *verſ. Nos dicimus*, *de renunc.* ponderando eam, ut dixi in dicto *cap. Cæterum*, *nu.* 51. *de reſcript.* Quinimò remotio Prælati captivi eſſet potius contra jus, & utilitatem publicam, quia hoc exemplo deterriti non invenirentur, qui vellent onus regiminis ſubire, argum. *cap.* 1. *de cler. ægrot.* & notat gloſſ. in *c. Cùm percuſſio in figuratione caſus*, 7. *quæſt.* 1. & Abbas in *dict. cap.* 1. *in* 3. *notab.* ubi formaliter inquit: (Nota quòd exiſtenti in impotentia ſerviendi non debet ſubtrahi beneficium, ne ex hoc turbetur ſtatus Eccleſiæ.) Roman. *conſil.* 467. *num.* 7. *verſ. Quarto per textum in dict. cap.* 1. ubi ſimiliter ait remotionem officialis ſine culpa tendere non ad conſervationem, & bonum ſtatum officii, ſed potiùs ad ejus ſubverſionem, eo conſiderato quòd difficulter reperiretur, qui hoc officium ſubiret regiminis. Hæc quoad primam partem quæſtionis.

Circa ſecundam partem reſpondendum videtur Prelatum 27
è captivitate reverſum in priſtinam dignitatem, & adminiſtrationem eſſe reponendum amoto quocumque alio interim electo ſeu inſtituto.

Quod probatur primò per textum in *cap. Prima actione*, 16. *q.* 3. ubi Concilium Hiſpalenſe II. cui Iſidorus interfuit *cap.* 1. ſtatuit in hæc verba: (Placuit, ut omnis parochia, quam antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe Eccleſiam ſuam quiſque comprobaret, ejus privilegio reſtitueretur; ſicut enim per legem mundialem, iis quos Barbarica feritas captiva neceſſitate tranſvexit, poſtliminio revertentibus redditur antiqua poſſeſſio, non aliter & Eccleſia receptura eſt parochiam, quam ante tenuit, cum rebus ſuis, ſive ab aliis Eccleſiis poſſideantur, ſive in cujuslibet poſſeſſionem transfuſa ſint: non enim erat objicienda præſcriptio temporis, ubi neceſſitas intereſt hoſtilitatis.)

Probatur ſecundò in *cap. Cum per Bellicam*, 34. *qu.* 1. 28
ubi Leo Papa ſcribens Nicetæ Acquilejenſi Epiſcopo *epiſtola* 77. *capit.* 1. *& ſeqq.* ſic ait: *Remotis malis, quæ hoſtilitas intulit, unicuique hoc, quod legitime habuit, reformetur, omnique ſtudio procurandum eſt, ut recipiat unuſquiſque, quod proprium eſt.* Et infrà: *Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captivitatem ducti ſunt, pertinebant, in jus alienum tranſire potuerunt; & tamen plenum juſtitiæ eſt, ut iiſdem reverſis propria reformentur: quod ſi in mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac poſſeſſionibus ritè ſervatur, quantò magis in conjugiorum redintegratione faciendum eſt, ut ſic quod bellica neceſſitate turbatum eſt, pacis remedio reformetur*; ubi gloſſa *in verb. Conjugiorum*, deſumit argumentum, quòd Eccleſia debet reſtitui clerico de captivitate redeunti, quantocumque

tempo-

tempore detentus fuerit, ſi probat juſtum impedimentum,
cùm Eccleſia ſit uxor clerici, *c. Sicut vir*, *& cap. Sicut al-
terius*, 7. *q*. 1. & cum gloſſ concordant Hugo, & Turre-
crem. *num.* 1.

29 Probatur tertiò in *c. Paſtoralis*, 8. *q*. 1. ubi cùm Joannes
Liſitanæ Civitatis Epiſcopus ab hoſtibus eſſet repulſus, &
Liſitana Civitas in captivitatem redacta, Gregorius Papa
dedit ei Eccleſiam Syllatinam hac conditione, ut ceſſante
hoſtilitate ad ſuam Eccleſiam reverteretur: qui textus ad
rem noſtram dupliciter inducitur, & primò ſic: Si Præla-
tus Eccleſiæ ab hoſtibus captivatæ, ceſſante hoſtilitate re-
ſtituendus eſt primæ Eccleſiæ, non obſtante quòd medio
tempore fuerit inordinatus, ſeu intitulatus in alia Eccleſia,
ut in *d. c. Paſtoralis*; multò fortiùs ceſſante captivitate
30 Prælatus debet reſtitui ſuæ dignitati in caſu noſtro, cùm
medio tempore in nulla alia Eccleſia fuerit intitulatus. Se-
cundò ſic: Si prælato ab hoſtibus expulſo, is, qui me-
dio tempore è Papa fuit ſubſtitutus, ceſſante hoſtilitate de-
bet Eccleſiam dimittere, eamque primo prælato reſtitue-
re, ſecundùm Hug. Arch. & omnes in *d. c. Paſtoralis*: er-
go à fortiori is, qui durante captivitate prælati à Capitulo
fuit electus, ea ceſſante, debet dimittere dignitatem, eam-
que reſtituere prælato ab hoſtibus reverſo. Sed dices: Præ-
latus non poteſt conſtitui ad certum tempus, vel ſub con-
ditione, quia beneficia ſub conditione non dantur, *cap.
Quamvis*, 7. *q*. 1. *Sanctorum*, 70. *diſt.* nec convenit mo-
ribus noſtris temporales filios habere, *l. Quæſitum*, *ff. de
adopt. l. Actus legitimi*, *ff. de reg. jur.* Sicut nec libertas ad
tempus datur, *l. Libertas*, *ff. de manumiſſ. teſtam.* nec hæ-
reditas, §. *Hæres*, *inſtit. de hæredib. inſtit.* nec matrimo-
31 nium, *c. Solet*, 32. *q*. 1. Ergo nec Epiſcopus Eccleſiæ ca-
ptivatæ in alia Eccleſia intitulatus, nec alius in ejus locum
electus, vel inſtitutus removeri debent, licèt captivitas
ceſſaverit. Gloſſ. 1. in *d. c. Paſtoralis*, 7. *q*. 1. ſolvit obje-
ctum tripliciter. Prima ſolutiò eſt, quòd inſtitutio hoc ca-
ſu ſit pura, ſed reſolvatur ſub conditione, ſi Prælatus à ca-
ptivitate liberetur, *l. 2. ff. de in diem addict.* & eſt ſimile in
c. Veniens, *de fil. presbyteror. & in c. Illo*, *de pignor.* Secun-
da ſolutio eſt, quod jure poſtliminii reſtituitur ei prior
Epiſcopatus, ut in *d. c. Prima actione*, 16. *q*. 3. Tertia ſo-
lutio, Papa ſub conditione, vel ad certum tempus poteſt
aliquem inſtituere prælatum, ſicut miles ſub conditione,
& ad certum tempus inſtituit hæredem, *l. In fraudem*, §.
32 *Similis*, *ff. de militar. teſtam.* Quarta, & melior ſolutio
eſt, quam ponit Archid. in *d. c. Paſtoralis*, *n*. 2. quòd Præ-
latus non poſſit inſtitui ſub conditione à jure reprobata, &
ſic loquitur *d. c. Quam pio*, 1. *q*. 2. *& c. fin. ſup. de pact. cum
ſimil.* ſecus autem eſt ubi tacita conditio à jure inducta eſt;
& ſic loquitur *d. c. Paſtoralis*, quia dum inſtituitur Præla-
tus ex cauſa captivitatis, tali inſtitutioni ineſt tacita con-
ditio à jure inducta, videlicet, ut ſi hoſtilitas ceſſaverit,
teneatur redire ad primam Eccleſiam.

33 Probatur quartò in prævallegato *c. Si Epiſcopus*, *de ſuppl.
negl. prælat. lib.* 6. ubi Epiſcopo à paganis, vel ſchiſmaticis
capto datur adminiſtratio Capitulo non in perpetuum, ſed
ut dicit textus, donec eum libertati reſtitui contigerit: re-
cuperat enim jura ſua quaſi jure poſtliminii, ut dicit gloſ-
ſa, ibi, *in verb. Libertati*, & Petr. de Anchar. *in* 3. *notab*:
dicens: Nota in *verb. Donec*, quod adminiſtratio Capi-
tuli iſto caſu durat Epiſcopo exiſtente capto, liberatus
autem jura ſua recuperat: facit textus in *cap*. 1. *de Paroch.*
ubi Prælatus hæreticus ad unitatem Eccleſiæ converſus,
quamvis intereà alius in ejus locum fuerit inſtitutus ex mi-
ſericordia reintegratur: ergo fortiùs eſt reintegrandus
hoc caſu prælatus captivus, cùm hoc fiat non, ex miſeri-
cordia, ſed ex juſtitia, ut expreſsè habetur in *d. c. Cum
per bellicam*, 34. *q*. 1. ibi: *Punctum juſtitiæ eſt*, *ut eiſdem
reverſis propria reformentur*, id eſt reſtituantur per actio-
nem reſciſſoriam, quæ reverſus ab hoſtibus datur pro
bonis ſuis retrahendis, ſecundùm Turrecr. *in ver. Re-
formentur*.

34 Probatur quìntò arguendo à matrimonio carnali ad ſpi-
rituale, quod argumentum eſt validum in jure, ut *c. Sicut
vir*, 7. *qu*. 1. *& cap. Inter corporalia*, *de translat. Epiſcop.*
nam marito ex captivitate reverſo reddenda eſt uxor ſua,
licèt medio tempore alteri nupſerit bona fide credens pri-
mum virum eſſe mortuum, ut graviſſimis rationibus
oſtendit Leo Papa in *d. cap. Cum per bellicam*, & Innoc.
in *c. ſeq.* 34. *qu*. 1. ergo ſimiliter prælato ab hoſtibus redeun-
ti reſtituenda eſt Eccleſia ſponſa ſua, cùm qua dicitur con-
jugium ſpirituale, vel quaſi contraxiſſe, ut in præcitatis
juribus: & in puncto arguit gloſſ. in *d. c. Cum per belli-
cam*, *in verb. Conjugiorum*. Nec habenda eſt ratio juris
civilis, ſecundùm quod matrimonium per captivitatem diſ-
ſolvitur, & uxor non reſtituitur marito redeunti, niſi no-
vus adſit conſenſus, ut *l. Cum duæ*, ibi: (Non ut patet fi-
lium, ita uxorem maritus jure poſtliminii recipit, ſed con-
ſenſu reintegratur matrimonium,) *ff. de capt. & poſtlim.
rever.* Quoniam lex civilis in hoc repugnat juri divino,
quia à Deo jungitur uxor viro, & quos Deus conjunxit,
homo non ſeparet: & ſic eſt neceſſe, ut etiam renuente
uxore legitimarum fœdera nuptiarum reintegrentur, ut
legitur in *d. c. Cum per bellicam*.

Probatur denique aliis omiſſis ex natura poſtliminii, 35
quod diffinitur eſſe jus amiſſæ rei recuperandæ ab extraneo,
& in ſtatum priſtinum reſtaurandæ, ut *l. Poſtliminium*,
ff. de captivis, *& poſtlimin. reverſ.* gloſſ. 2. in *dict. cap.
Prima actione*, 16. *quæſt.* 3. Et quamvis ſecundùm leges 36
poſtliminio reverſus detur actio reſciſſoria intra quadrien-
nium, ut §. *Rurſus inſtitut. de actionibus*, *l. ultim. Cod. de
in integr. reſtit.* Turrecrem. in *d. c. Cum per bellicam*, *in
verb. Reformentur*, 34 *qu*. 1. & ſi non potuerit agere in
hoc quadriennio, per aliquot dies reſtituatur ad eos, *l.
Sed & ſi per prætorem*, §. *Si feriæ*, *ff. Ex quibus cauſ. ma-
jor.* tamen ſecundùm Canones cum exiſtenti in captivita- 37
te, ſeu hoſtilitate non currat præſcriptio, ut *d. cap. Prima
actione*, 16. *q*. 3. non dabitur reſciſſoria, ſed per quantum-
cumque temporis prælatus fuerit in captivitate, jura omnia
recuperabit jure poſtliminii, ut notat ibi gloſ. *in verb. Poſt-
liminium*.

Et ex his patet uſquequaque verum non eſſe, quod ali- 38
qui regulares dixerunt, jus poſtliminii non babere ampliùs
locum, ſecundùm Canones, ex Covarr. *in reg. Peccatum*,
par. 2. §. 11. *num*. 6. & Molin. *de juſt. & jure tom*. 1. *diſput.*
118. §. *Obſerva tamen*. Quoniam hoc vendicat ſibi lo-
cum tantummodò ad hoc, ut infideles nullum acquirant
dominium in Chriſtianis captivis, cujus contrarium erat
cautum de jure civili, ſecundùm quod capti ab hoſtibus
eorum ſervi efficiebantur, ut §. *Servi*, *inſtit. de jur. per-
ſon.* gloſſ. *in* §. *Si ab hoſtibus*, *in verb. Pendet inſtit. quibus
mod. jus patr. poteſt ſolvitur*, & ſic loquuntur præcitati
auctores: ſed non procedit quantum ad recuperationem
jurium, ac rerum: nam quantum ad hoc ex captivitate
reverſus etiam ſecundùm Canones recuperat omnia jura
poſtliminii, prout ſunt jura clara in *d. c. Prima actione*,
16. *q*. 3. & in *d. cap. Cum per bellicam*, 34. *quæſt*. 1. & te-
nent ubique gloſſatores; unde jure optimo dicit gloſa
in §. *Item ea*, *in ver. Recipiunt*, *inſtitut. de rer. diviſion.*
poſtliminii, & captivitatis jura hodie non ſervari quan-
tum ad perſonas, ſcilicet ut Chriſtiani per captivitatem
ſervi efficiantur, ſed benè quantum ad res, ſcilicet ut re-
cuperent omnia, quæ priùs habebant: idemque tradidit
Bart. in *l. Hoſtes*, *ff. de captiv. & poſtlimin. reverſ.* & ex
illo Franciſcus Arias *in tract. de bello*, *& bellator. nu.* 160.
inter tractatus communes *tom*. 12. *fol*. 192. & Joann. Lup.
in eodem tract. in 3. *qu*. §. *Si ſumus in caſu ſæcularium*,
num. 4. *eodem tom*. 12. *fol*. 169. *col*. 3. Idque expreſsè agno-
vit Covarr. *d.* §. *Undecimo*, *num*. 6. *poſt med.* ubi diſertis
verbis ſic ait: (Quamvis in iis, quæ poſſunt in favorem
cedere captivorum, æquiſſimum ſit, imò omni ex parte
juſtum, eaſdem leges, ſcilicet de poſtliminio loquentes,
ſervari: nec enim Reipublicæ Chriſtianæ convenit præter
ipſam captivitatis afflictionem damnum aliud aut detri-
mentum Chriſtianis apud Saracenos, aut Turcas captivis
irrogari.) hæc Covarr.

Rurſus non obſtat, quòd poſtliminio careant, qui ar- 39
mis victi hoſtibus ſe dediderunt, ut dicitur in *l. Poſtliminio*,
ff. de capt. & poſtliminio reverſ quia licèt non ſpontè, ta-
men coacta voluntas non eſt, ut ait ibi gloſſa *in verb. Ho-
ſtibus*. Nam reſpondetur illum textum procedere in iis,
qui cùm dimicare deberent, ſe turpiter dediderunt, quo
caſu propter ignominiam carent jure poſtliminii, ut de-
clarat textus *in l. 2. ff. eod.* ſed hoc non obtinet in clericis,
qui corporalia neſcientes arma, ſolum Deum, & propu-
gnatorem ſuum, quando ei placuerit miſereri, patienter
expectant, dicit text. in *cap Porrò*, 16. *qu*. 3. ubi gloſs.
in verb. Arma, deſumit argumentum, quòd clerici non 40
debent movere arma corporalia etiam contra hoſtes, *cap.*

Quicumque, 23. *q*.8. Nam lacrymæ, & orationes ſunt ar-
ma Clericorum, *c. Convenior*, *ead. cauſ. & queſt.* Unde
quamvis clerici in bello juſto poſſint alios hortari ad pu-
gnam contra hoſtes, *c. Igitur*, *c. Hortatu*, *c. Omni timo-
re*, *c. Ut pridem*, 23. *qu. ult. c. Dominicis*, 23. *q*.2. *& cap.
Adrianus*, *diſt*.63. propria tamen perſona pugnare non
poſſunt, *d. c. Quicumque*, *& c. Clerici*, 23. *q*.8. nam eo-
rum officium reddit eos inhabiles ad pugnandum, *cap. Ex
multa*, *ad fin. de voto*, & notat gloſ. *in c. Petitio in verb.
remordet*, & ibi etiam Butr. *n*.4. *de homic.* Bald. *conſ*. 469.
Ad bellum juſtum, *vol*.1. & docet S. Thom. *in* 2. 2. *qu*.40.
art.2. *ad* 2.

41 Deinùm non obſtat, quod dixerunt nonnulli Regulares
jus poſtliminii non habere locum in officiis temporalibus,
quales ſunt adminiſtrationes regularium, *ut c. Cum ad mo-
naſterium*, §. *Tales*, *verſ. Nec alicui*, *de ſtat. Monachor.*
ſed ſolùm in officiis, & beneficiis perpetuis, quales ſunt
Epiſcopatus: de quibus loquitur *d. c. Paſtoralis*, 7. *q*. 1. *&
c. Si Epiſcopus*, *de ſuppl. neglig. prælat. lib*.6. Nam reſponde-
tur hoc verum eſſe in officiis minoribus, ad quæ regulares
non aſſumuntur per electionem canonicam, ſed ſunt obe-
dientiarii, & ad nutum ſuperiorum amovibiles, de quibus
loquitur *d*. §. *Tales*, & in talibus admittimus non habere
locum jus poſtliminii, quia removeri poſſunt pro libitu
Abbatis, & ſine ulla cauſa, ut clarè oſtenſum eſt ſupra in
præludiis *n*.10. *&* 11. At ſecus eſt in prælatis, qui canonicè
eliguntur, quia ſive ſint perpetui, ſive ad tempus deter-
minatum, puta triennium, vel biennium, eo tempore
durante, juris ordine non ſervato, & ſine juſta, & ratio-
nabili cauſa removeri non poſſunt, ut eſt textus *in c. Mo-
nachi*, §. *Priores*, *de ſtatu Monach.* & fusè probatum eſt
42 ſupra *n*.8. Et quòd poſtliminium habeat locum etiam in of-
ficiis ad certum tempus duraturis, probatur exemplo tuto-
ris, cujus officium non eſt perpetuum, ſed temporale, &
finitur pubertate, *ut inſtit. quib. modis tut. finit. per tot.* Item
ſi tutor ſit captus ab hoſtibus, deſinit eſſe tutor *ut inſtit. de
Attil. tut.* §. *Ab hoſtibus*: & tamen reverſus recipit tutelam
43 jure poſtliminii, ut ibi dicitur, quo jure alia quoque om-
nia recuperat, ut ibi notat gloſſ. *in verb. Jure poſtliminii*,
ut eſt textus in *l. Poſtliminii*, ibi: *Omnia reſtituuntur ei ju-
ra, ac ſi captus ab hoſtibus non eſſet*, *ff. de captiv. & poſtlimin.
reverſ. & in l. Cum duæ*, ibi: *Recuperet & ipſe jus ſuum*,
& in l. Hoſtes, ibi: *Ab hoſtibus autem captus*, *&c poſtli-
minio ſtatum recuperat priſtinum*, *ff. eodem*, *& inſtit. quib.
mod. juſpatronat. poteſt ſolv.* §. *ſi ab hoſtibus*; unde & munia
civilia recuperat, *l. Liber captus*, *C. eodem*, *l. Libertas*,
§. *Poſtliminium*, *ff. A municip.* & incolumia cuncta ei
ſervanda ſunt, *l. fin. verſ. Reddantur*, *C. de captiv. & poſt-
lim.* & eſt ratio, quia ut ibi dicit gloſ. *in ver. Pendet*; poſt-
liminium habet duo capita, unum eſt, quia reverſus recu- 44
perat omnia: & hoc fundamentum eſt ſuper veritate: aliud
eſt, quia is, qui captus eſt, fingitur in civitate ſemper fuiſ-
ſe, & ſemper habuiſſe jura; quod eſt contra veritatem;
unde quemadmodum prælatus regularis, ſi verè in ſuo mo-
naſterio, vel provincia ſemper fuiſſet triennio ſuo, vel bien-
nio durante, jura prælationis retinuiſſet, ut probatum eſt
ſupra *n*.8. *&* 41. *&* 42. eodem modo ſi fuit captus ab hoſti-
bus, quia ex ſecundo capite poſtliminii fingitur ſemper fuiſ-
ſe in ſuo monaſterio, vel provincia, & cum poſtea revertitur
ex primo poſtliminii capite jura omnia prælationis recupe-
rat, ita juſtitia exigente, ut in *d. c. Cum per bellicam*, 34.
q.1. & naturali æquitate, ut dicitur in *l. Poſtliminium*, *ff.
de capt. & poſtlim. reverſ.*

Quæ omnia multò fortiùs vendicant ſibi locum, ubi præ- 45
latus non fuit captus ab hoſtibus, ſed à piratis, vel latroni-
bus, quia tunc etiam ſecundum leges civiles liber permanet,
ut in *d. l. Poſtliminium*, ibi: *A piratis, vel latronibus ca-
pti liberi permanent*; & ideò retinet omnia jura ſua, & fi-
ctio poſtliminii non eſt neceſſaria, ut dicit text. in *l. Hoſtes*,
ff. eod. & in l. Qui a latronibus, *ff. de teſtam.* ubi gl. 1. & Bart.
num. 2. *verſ. Solve*, & alii ſcribentes.

Contigit non ita pridem hic caſus in Patre Joanne Che- 46
ron Provinciali Carmelitarum Vaſconiæ, qui rediens à
Capitulo generali in Urbe celebrato die 31. Maji 1648. fuit
in mari captus à Turcis, & cùm Generalis Ordinis de illius
captivitate certior factus fuiſſet, creavit Vicarium Provin-
cialem; ſed eo conquerente, quòd Vicario nomine non poſ-
ſet provinciam gubernare, & regularis obſervantia multùm
periclitaretur, cumque nulla ſpes ſubeſſet redemptionis Pa-
tris Cheron, Comitia Provincialia induxit, in quibus die
8. Maji 1650. idem Vicarius in Provincialem electus eſt.
Sed die 6. Aprilis immediatè præcedentis antiquus Provin-
cialis præter ſpem redemptus Romam venit, & poſtulavit
ſibi reddi Provincialatum; ſed Generali renuente, recur-
ſum habuit ad SS. D. N. reque a Sanctitate Sua ad S. Con-
gregat. Epiſcoporum, & Regularium delata, tametſi non-
nulli Regulares contenderent electionem ſecundi Provin-
cialis fuiſſe legitimam, nec Provincialem redemptum poſ-
ſe provincialatum repetere, ut in ſpecie P. Lezana in ſuis
conſultationibus noviſſimè impreſſis *conſult*.42. nihilomi-
nùs Sacr. Congregatio mandavit Generali Ordinis, ut P.
Cheron in poſſeſſione Provincialatus manuteneret, & ad
liberum illius exercitium reſtitueret & reintegraret, ele-
ctionem novi Provincialis cum omnibus inde ſequutis caſ-
ſando, & annullando, contrariis non obſtantibus, die 12.
Auguſti 1650.

DE SIMONIA.

Idem Innocentius III. Decano Belvacen.

CAPUT XXXIV.

TUa nos duxit diſcretio conſulendos: & infrà. Devotioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi quis clericus cum conditione vel pacto largiatur, aut offerat bona ſua, ut illa poſtmodùm pro præbenda retineat; & in canonicum admittatur: hujuſmodi oblatio vel receptio fieri non poterit ſine vitio ſimoniæ: cùm in talibus omnis pactio aut conventio ceſſare debeat, juxta Canonicas ſanctiones. Si verò purè ac ſine pacto vel conditione qualibet offerat, rogans humiliter, ut in canonicum admittatur, & bona ſua retinere ſibi liceat pro præbenda, & clerici ejuſdem Eccleſiæ purè conſentiant: hujuſmodi receptio fieri poterit abſque ſcrupulo ſimoniacæ pravitatis. Licèt autem taliter duximus reſpondendum, quia nobis datum eſt de manifeſtis tantummodò judicare: ſi tamen is qui talem donationem facit, ea intentione ducatur, ut per temporalia bona, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci: & clerici, qui eum in fratrem admittunt, non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri: ſine dubio tam ille quàm iſti apud diſtrictum judicem (qui ſcrutator eſt cordium, & cognitor ſecretorum) culpabiles judicantur.

SUM-

S U M M A R I U M.

1 *SImoniacus eſt clericus, qui confert Eccleſiæ bona ſua eo pacto, ut recipiatur in canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda.*

2 *Jus Canonia eſt quid ſpirituale, & non cadit in laicum.*

3 *Simoniacum eſt beneficium fundare, vel dotare eo pacto, ut ſibi conferatur.*

4 *Simoniacum eſt pactum præſentandi ſeipſum, à fundatore oppoſitum in erectione beneficii, & irrita eſt erectio & inſtitutio inde ſequuta, & n. ſeq.*

5 *Præſentato acquirit jus ſpirituale ad beneficium obtinendum, & Epiſcopus compelli poteſt inſtituere.*

6 *Simoniacum eſt pro præſentatione aliquid temporale dare vel accipere.*

7 *Beneficium obtinens à ſe fundatum cum pacto præſentandi ſeipſum, an faciat fructus ſuos, & n. ſeq. uſque ad num. 15.*

8 *Simoniacus eſt intruſus, carens titulo vero, & putativo.*

9 *Et ſemper eſt in mora reſtituendi ſicut fur.*

10 *Et tenetur ad reſtitutionem omnium fructuum, etiam qui percipi potuiſſent à diligenti poſſeſſore.*

11 *Dominium ſequuta traditione transfertur ex contractu etiam inutili: non tamen nullo, & contra legem.*

12 *Clauſula*, & non aliàs, &c. *facit diſpoſitionem conditionalem.*

13 *Pecunia per ſimoniam collata an, & quando ſit reſtituenda ei, qui contulit.*

14 *Retentio faciliùs datur, quàm petitio.*

15 *Pactum omne, & conventio in beneficialibus, & aliis ſpiritualibus ſimoniam inducit.*

16 *Simonia non eſt deducere in pactum juris communis diſpoſitiones.*

17 *Etiamſi in actu receptionis fuerit oppoſitum.*

18 *Collatio beneficii ſub conditione, ſi reſederis, vallida eſt.*

19 *Collatio beneficii facta eo pacto, ut proviſus ſolvat penſionem collatori debita, non eſt ſimoniaca.*

20 *Simoniacus non eſt Sacerdos abſolvens pœnitentem eo pacto, ut rem ſibi ſublatam reſtituat.*

21 *Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum.*

22 *Pactum dandi ſpirituale pro ſpirituali, an fieri poſſit ſine vitio ſimoniæ remiſſivè.*

23 *Simoniacum non eſt in actu receptionis, vel ingreſſus ad jus ſpirituale aliquid dare, vel offerre ſine pacto, vel conditione.*

24 *Gratis recipi poteſt gratis oblatum.*

25 *Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, quoties una non cauſatur ab alia.*

26 *Secus ſi actus ſint correſpectivi.*

27 *Eſt tamem vitanda propter ſpeciem mali.*

28 *Accuſatus non debet ingredi domum judicis.*
Opus per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur, ibid. & n. ſeqq.

29 *Simoniæ ſuſpicionem præſefert nummos in concham mittere, dum baptiſmus ſuſcipitur.*

30 *Fructuum deductiones, & ſolutiones, quæ ex prava conſuetudine, aut conſtitutionibus fiunt tempore ingreſſus, vel poſſeſſionis, reprobantur à Concil. Trident. & Conſtitut. S. Pii V.*

31 *Preces humiles à digno oblatæ pro beneficio obtinendo, ſimoniæ, aut ambitionis vitium non inducunt.*

32 *Secus ſi ab indigno.*

33 *Preces, quas pro ſe quis porrigit, ut in Prælatum eligatur, ambitioſæ ſunt, & illicitæ.*

34 *Epiſcopatum appetere non licet.*

35 *Primatus fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret.*

36 *Munuſcula conferentes Prælatis, & rogantes pro beneficio adipiſcendo, an ſimoniam committant.*

37 *Electus offerens ordinatori, vel conſecratori ſuo electuarium, vel aliud quidpiam modici pretii, non cenſetur ſimoniacus, ibid.*

38 *Conſuetudo, cujus vigore canonicus novus ſingulis canonicis chirothecas diſtribuit poſt admiſſionem ad fructus, & diſtributiones, ſublata eſt à Concil. & Bulla S. Pii V.*

39 *Simonia eſt quoad Deum, & in parvis, & in magnis muneribus, ſi animus judicis ex eis flectatur.*

40 *Simonia mentalis ſolum Deum habet ultorem, & num. 45.*

41 *Eccleſia non judicat de occultis, & n. 45.*

42 *Simonia mentalis non inducitur in ſimoniacis de jure Eccleſiaſtico, ſed tantùm in ſimoniacis de jure divino.*
Contrarium, num. 44.

43 *Simonia in beneficialibus an ſit prohibita de jure divino remiſſivè.*

44 *Simoniæ mentalis peccatum per ſolam pœnitentiam aboletur.*

45 *Intellectus cap. fin. infra eod. ibid.*
Eccleſiæ ultioni non ſubduntur, quæ in finibus nudæ voluntatis conſiſtunt.

TUa nos, Si Clericus eo pacto bona ſua confert Eccleſiæ, ut recipiatur in canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda, ſimoniacus eſt: ſecus ſi hoc fiat ſine pacto Hoc dicit: dividitur in duas partes. In prima ponitur deciſa conſultatio. In ſecunda reſponſio, ibi, *Devotioni*, & hæc ſubdividitur in duo membra. Secundum ibi, *Si verò*, cujus limitatio ſubnectitur, ibi, *Licèt autem*. 1

Nota primò jus canoniæ eſſe quid ſpirituale; unde non cadit in laicum, *ut in cap. 2.* cum ibi notatis per Innoc. *ſupra de inſtitut.* Ideòque pro jure canoniæ obtinendo ſimoniacum eſt temporale aliquid dare, vel promittere, ut hìc deciditur: concordat *cap. Jacobus*, *infra eod.* & notant hìc Anton. de Butrio *num. 2.* Abbas *num. 3.* & Marian. Socin. *num. 4. in 3. notab.* 2

Secundò nota eſſe ſimoniam fundare, vel dotare Canonicatum, vel aliud beneficium Eccleſiaſticum eo pacto, ut beneficium illud ſibi conferatur, de quo hic eſt caſus appertus. Unde cum quidam clericus non ita pridem ſua bona patrimonialia contuliſſet pro erectione Archipresbyteratus in Cathedrali Eccleſia cum reſervatione juriſpatronatus, eo pacto adjecto, ut poſſet ſeipſum præſentare, & non aliàs: conſultus ab eodem clerico reſpondi erectionem, & inſtitutionem inde ſequutam fuiſſe ſimoniacam & nullam per hanc decretalem, & opus eſſe nova erectione, & proviſione Sedis Apoſtolicæ, quam poſtea idem clericus impetravit à S. D. N. Urbano VIII. Ex præſentatione enim acquiritur præſentato jus ſpirituale ad beneficium obtinendum, & Epiſcopus poteſt compelli ad inſtituendum, ut *in cap. Cùm Bertoldus*, & ibi Abbas *n. 11. de re judicat.* & *in cap. Dilectus, de off. Legati.* 3 4 5

Unde ſicut ſimoniacum eſt dare aliquid temporale pro collatione, ſeu receptione, ut, hìc, aut pro inſtitutione, *ut in cap. Auctoritate*, & ibi Abb. *de inſtitut cap. In tantùm & cap. Audivimus, infra eodem, cum concord.* ita & pro præſentatione, ut pluribus probat Lambert. *de jurepatr. in 2. part. 1. lib. in 9. quæſt. princ. art. 11. num. 1.* & ſepiùs concludit Rota Roman. ut teſtatur Horat. Mandoſ. ad Roman. *conſil. 317. Circa propoſitum.* 6

Ampliùs conſultus, an prædictus clericus ſuos fecerit fructus Archipresbyteratus, ut præfertur, erecti; reſpondi feciſſe à die datæ litterarum Apoſtolicarum, & habitæ poſſeſſionis, ad præſcriptum Extravag. *Injuncta de elect.* Quo verò ad fructus antea perceptos, cùm in litteris nulla fiat condonatio, imò oppoſita ſit clauſula: Per hoc tamen non intendimus geſta per Ordinarium aliquatenus approbare: dubitatio emergit, quia ſimoniacus eſt intruſus carens titulo vero, & putativo, & dicitur fur, & invaſor, *cap. Ordinationes, 1. & 9. qu. 1.* & ideò ſemper eſt in mora reſtituendi ſicut fur, ut dicunt Tancredus, & Joannes, quos ſequitur gloſſa communiter approbata *in cap. Niſi cum pridem, in verb. dumtaxat, de renuntiat.* Jo. Andr. *ibidem num 4.* Baldus *num. 1.* Anton. de Butr. *num. 8. verſ. Conclude mentem gloſſæ, & verſ. infertur tertiò*, Henric. *colum. 1. ante med. verſ. Aut non habet titulum*, & Cardinal. *in §. Intueri, num. 2.* & ſimoniacum in beneficio teneri ad reſtitutionem omnium fructuum, etiam qui percipi potuiſſent à diligenti poſſeſſore, docet Sanctus Thomas *in 2. 2. quæſt. 100. art. 1. ad 2. & in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art. 1. quæſtiunc. 3. ad 2.* & Silveſt. per Archidiac. *in verb. Simonia, num. 13. verſ. Octavo.* 7 8 9 10

Cæterùm etſi memoratus clericus ſuos non fecerit fructus tamquam beneficiales, ſeu Eccleſiaſticos, eò quòd 11

erectio

erectio canonicatus, & inſtitutio nulla fuerit, ut prædixi; tamen videtur illos feciſſe ſuos tamquam patrimoniales, & laicales; quia oblatio bonorum, quam fecit Eccleſiæ cum pacto præſentandi ſeipſum, fuit invalida tamquam ſimoniaca, ut hic in textu, & conſequenter clericus dominium bonorum oblatorum a ſe non abdicavit, nec illud tranſtulit in Eccleſiam ex contractu nullo, & vitioſo: nam licet regulariter ex contractu etiam inutili tranſferatur dominium ſequuta traditione, *ut leg. Eleganter, in princ. ff. de pignor. act.* tamen ſecus eſt, ſi contractus ſit nullus, & contra legem, ut not. Bart. *in l. 1. §. Si vir in fin ff. de acquir. poſſeſſ.* Paul de Caſtro *conſ. 244. Viſo & examinato, in fine lib. 2.* & ex contractu à lege improbato
12 nec poſſeſſionem transferri reſpondit Alexan. *conſ. 69. circa primum, num. 14. lib. 5.* præſertim ſtante clauſula, *Et non aliàs aliter nec alio modo*, quam dictus clericus adjecit pacto præſentandi ſeipſum, quæ facit diſpoſitionem conditionalem, ita ut niſi conditio purificetur, perinde ſit ac ſi ab initio bona ſua Eccleſiæ non obtuliſſet, ut per Cæphal. *conſ. 118. n. 13. & 14. lib. 1.*

13 Nec obſtat, ſi dicatur: Pecunia per ſimoniam collata Eccleſiæ ſæculari non eſt reſtituenda ei qui contulit, quia turpiter, & contra juſtitiam dedit; ſed Eccleſiæ in cujus ignominiam data fuit, *ut in cap. De hoc, ſupra eodem. cap. Si quis atrio, 17. quæſt. 4. & in Authent. de Sanctiſſ. Epiſc. §. Sed neque*: & hoc ſi ſolus Prælatus, vel alius de Eccleſia deliquerit; quòd ſi Eccleſia fuerit in culpa, puta quia totum Collegium conſenſit ſimoniæ, tunc etſi applicari non deberet Eccleſiæ, quia talis lucri reddidit ſe indignam, tamen nec debet reſtitui danti, ſed a ſuperiore pauperibus erogari; quemadmodum pecuniam Judæ traditam a Judæis, nec Judæi retinuerunt, nec Judæ remanſit: ſed data fuit in Cœmeterium pauperum peregrinorum, ut patet *Matth. 26.* & ita poſt multa concludit, & diſtinguit gloſſ. *fin. in d. cap. De hoc*, & ibi fuſiùs Hoſtien. Jo. Andr. & alii, Turrecrem. *in cap. Si quis dator, in verb. Reſtituere, 1. qu. 3.* & latiùs *in c. Non eſt punienda, 1. quæſt. 1.* ubi hanc diſtinctionem pluribus comprobat, & eſt communis theorica, ut ibi teſtatur Præpoſitus *num. 1.* poſt Ant. de Butr. & Abb. *in dict. cap. De hoc*, quam etiam ſequitur S. Thomas *in 2. 2. quæſt. 100. art. 6. ad 1. & 4.*

Id inquam non obſtat, quia procedit de juris rigore. At verò ex miſericordia in tribus caſibus pecunia ſimoniacè accepta reſtituitur ei, qui dedit. Primus eſt, cum dans religionem ingreditur, ut per Innoc. *in dict. c. De hoc, in verb. Eccleſiæ*, qui ad hoc allegat *cap. Veniens, ſupra eod. c. De lapſis, 16. quæſt. 6. & cap. Si quis ita, 27. quæſt. 1.* Secundus eſt, cùm dans pecuniam non habet unde vivat; & in hoc caſu Hoſtien. & alii intelligunt textum *in d. ct. cap. Veniens*, ubi reſtitutio jubetur fieri Presbytero, qui per ſimoniam dedit. Tertius eſt, cùm dans pecuniam ſimoniacè erravit in jure, vel in facto: tunc enim ex miſericordia fit ei reſtitutio, ut tenent Hoſt. Joan. Andr. & Præpoſ. *locis citatis*, & Silveſt. poſt Rayn. *in verb. Simonia, nu. 20. verſ. Poſſet tamen ex miſericordia*: & hic propriè eſt caſus noſter, quia clericus, qui fecit pactum de præſentando ſeipſum, hoc egit bona fide ignorans diſpoſitionem hujus Decretalis.

14 Ac præterea hìc non eſt agendum de reſtitutione, quia idem clericus poſſeſſionem bonorum à ſe non abdicavit: eodem enim contextu, quo illa contulit Eccleſiæ, ſibi retinuit pro præbenda. Explorati autem juris eſt faciliùs dari retentionem, quam petitionem, *leg. Sed etſi poſſeſſori, ff. de rei vend. l. g. In bonæ fidei, C. de pact. l. Per retentionem, Cod. de uſur. leg. 2.* & ibi Baldus *in 3. notab. C. de fidei commiſſ.* Paul. de Caſtro *conſ. 19. Ultra ea in princ. lib. 2.*

15 Tertiò nota ibi, *Cum in talibus*, omne pactum, & conventionem in beneficialibus, & aliis ſpiritualibus ſimoniam inducere, ut eſt textus hic, *& in cap. Cum pridem, & cap. fin. ſupra de pact. in cap. Quam pio, 1. quæſt. 2. in c. Ut noſtrum, ut Eccleſ. benefic. & in capit. Quæſitum, de rer. permut. cum concordan.* & hic notant. gloſ. 1. Hoſtien. *num. 1. in ver. Omnis pactio*, Butr. *numer. 2. in 2. notab.* & Cardin. *num. 1.* Roman. *conſ. 317. Circa præpoſitum, in fine,*
16 *& conſ. 259. Quia beneficii, in princ. & per totum.* Intellige, niſi in traditione ſpiritualium deducatur in pactum diſpoſitio juris communis, quia hoc non inducit ſimoniam, ut eſt text *in cap. Ex parte, il ſecondo, ſupra de cleric. non reſiden.* & notant gloſ. & Innocen. *in cap. cum M. de Conſtitut.* gloſſa *in cap. Ad audientiam, il ſecondo*, & ibi dixi *nu. 13. de reſcript.* item gloſa *in cap. Significaſti, de elect.* gloſſa *in cap. Significatum de præben.* & gloſſa *in cap. Olim, il primo, de reſtitut. ſpoliator.* Nulla enim conditio a jure 17
communi approbata reddit actum ſimoniacum, etiamſi tempore conceſſionis fuerit appoſita, ut reſpondit Gemin. *conſ. 84. num. 14. verſ. Non obſtat, quod iſta conditio*, Cravett. *conſ. 145. num. 4.* Hinc fit, ut valeat collatio beneficii 18
ſub conditione *Si reſederis*, ut probatur *in dict. capit. Ex parte*, ubi patet valere juramentum de reſidendo præſtitum in receptione Præpoſituræ: & tenet Gemin. *d. conſil 84. nu. 5. verſ. Item valet collatio*, & Joan Andr poſt Archid. *in c. 1. de jurejur. lib. 6.* Hinc etiam fit, ut ſimiliter valeat col- 19
latio beneficii facta eo pacto, ut proviſus ſolvat penſionem antiquam, & conſuetam ſolvi ipſi collatori, ut per Gemin. *d. conſil. 84. num. 4. verſ. Et dico quod tale juramentum.*

Quod verum puto etiam in his, quæ ſunt prohibita, 20
quia ſimoniaca, ſecundum ea, quæ notantur *in cap. Ex parte, il ſecondo*, in gloſſa *in ver. Dimittere, ſupra de offic. de eg.* Quid enim ſi pœnitens in Sacramento Pœnitentiæ confiteatur ſe aliquid furto ſubtraxiſſe ipſi Confeſſori: certè nulla eſſet ſimonia, ſi Sacerdos diceret, Nolo te abſolvere, niſi reſtituas. Imò cum non teneatur Sacerdos rem ſibi ſubtractam pœnitenti condonare, non poteſt illi abſolutionis beneficium impendere niſi facta reſtitutione, quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, 21
capit. Si res aliena, 14. quæſt. 6. cap. Quamquam, de uſur. lib 6. & regula *Peccatum, eod. lib.* ubi notat gloſſa magna *poſt princ. verſ. Secundum alium intellectum*, & Abb. *in cap. Cum tu, infra de uſur.* Et quamvis S. Thomas *in 4. diſt. 25. quæſt. 3. art. 3. ad 2.* dixerit ſimoniam eſſe, ſi quis det aliquod ſpirituale debitori, ut recuperet quod ſuum eſt: tamen in ſumma id eſt *in 2. 2. quæſt. 100. art. 1. ad 7.* ubi loquitur ferè per eademmet verba, non abre exemplum illud prætermiſit. De quo tamen vide quæ notantur *in capit. Qui ſtudet, 1. quæſt. 1. & in cap. Dilectus, il primo, in gloſ. prima ſupra eodem*, & ibi per Abb. plenius diſtinguentem *in ſecundo notab.* & per Thomam Campegium *in tract. de Annatar. inſtitutione num. 15.* ubi ſequitur doctrinam Divi Thomæ; circa quam vide etiam quod ſcripſi in *cap. Ad audientiam, il ſecondo num. 19. ſupra de reſcript.* An 22
autem pactum dandi ſpirituale pro ſpirituali fieri poſſit ſine vitio ſimoniæ, dic ut per Archid. *in cap. Quam pio, num. 3. 1 quæſt. 2.* & ibi plenius per Præpoſ. *num. 2.* & Abb. *in c. Statuimus de tranſact.*

Quartò nota ibi, *Purè conſentiant*, etiam tempore ingreſſus, vel receptionis ad jus ſpirituale poſſe aliquid da- 23
ri, vel offerri abſque vitio ſimoniæ; dummodò liberaliter id fiat, & pactum, ſeu conditio nulla interveniat: nam gratis poteſt recipi gratis oblatum, *cap. Dilectus, il* 24
primo in fine, ſupra eod. Nec ideo minus receptio gratuita dicitur, *arg. leg. Si remuneranda, ff. Mandati c. Jud. eos, 1. quæſt. 1. cap. De eulogiis, 18. diſt. & leg. Solent, §. fin. ff. de offic. Proconſul.* Et pro hac parte diſputando determinat gloſa 1. *in cap. Emendari, 1. quæſt. 1.* & gloſa *in c. Quam pio, in verb. Poſtmodum, 1. quæſt. 2.* & gloſa noſtra *hic in ver. Purè conſentiant*, Hoſtien. *num. 3.* Butr. *in 3. notab.* Abb. *num. 4.* & plerique alii. Unde conſequitur, ut datio 25
mutua ſpiritualis, & temporalis juris ſimoniam non inducat, quoties una non cauſatur ab alia, ut formaliter inquit Butr. *num. 3.* ſecus ſi actus eſſent correſpectivi, ita ut 26
unus haberet reſpectum, ſeu relationem ad alterum, ut per Cardin. *num. 2. in 3. notab.* & Felin. *num. 1.* Subdit ta- 27
men Hoſtien. poſt gloſſam, cavendum eſſe, ne fraus ſub ſpecie talium munerum committatur, *cap. Si quis neque, 1. quæſt. 1.* nam etſi planum ſit ſimoniam, vel quaſi non committi niſi pacto interveniente, vel quaſi, ut hic probatur, niſi mentalem, *ut in cap. fin. infra eod.* tamen quia eſt mentalis, quæ facilè in prædictis intervenire poteſt, vitari debet. Idcircò ſecundum Hoſtienſem prima opinio, quam hìc ponit gloſa, honeſtior, & tutior eſt: & ſequitur Cardin. *in prima oppoſit.* Adde gloſam præallegatam in 28
d. cap Emendari, 1. quæſt. 1. quæ notabiliter dixit hoc vitandum eſſe propter ſpeciem mali, argum. *capit. Conſtitutus de tranſact. & l. Unica, ff. ad leg. Jul. de ambitu*, ubi habetur accuſatum non debere intrare domum judicis; nam opus per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur, & ne malignandi occaſionem inducat. Quemadmodum etſi num- 29
mos in concham mittere opus pietatis ſit; tempore tamen ſuſci-

ſuſcipiendi Baptiſmi præſefert ſimoniæ ſuſpicionem, argum. *dict. l. Unica*, adeòut etiamſi ſub aliquo prætextu tempore prohibito detur, præſumptio ſimoniæ non evaneſcat, *cap. Si quis ægritudine*, 57. *diſtinct. & cap.* 1. 8. *quæſt.* 3. Idem notat gloſſ. *in dict. cap. Quam pio, in ver. Subſidii*, 1. *quæſt.* 2.

30 Et hanc partem hodie non obſcurè videtur probaſſe Concilium Tridentinum *cap.* 14. *ſeſſ.* 24. ubi deteſtatur conditiones, ſeu deductiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationes illicitas, aut turnorum lucra, quæ in aliquibus Eccleſiis ex eorum conſtitutionibus, aut ex prava conſuetudine interponuntur in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione, ſive ad poſſeſſionem alicujus Cathedralis Eccleſiæ, vel beneficii; mandatque Epiſcopis, ut quæcumque hujuſmodi in uſus pios non convertuntur, atque ingreſſus eos, qui ſimoniacæ labis, aut ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem habent, fieri non permittant.

Pondera hoc decretum, quia non ſolùm reprobat conditiones, & promiſſiones, ſed etiam ſolutiones, & fructuum deductiones, quæ fiunt in actu proviſionis beneficii, ſeu tempore ingreſſus: nec tantùm reprobat quæ verè ſunt ſimoniacæ, ſed etiam quæ ſimoniæ, & avaritiæ ſuſpicionem inducunt. Unde cùm ea quæ dantur tempore ingreſſus, ſeu receptionis, etiamſi liberaliter fiant, & ſine ulla conditione, vel pacto; tamen ratione temporis ſemper hanc ſuſpicionem præſeferant ſecundùm præcitatas gloſſas; hinc videtur ſequi, ut S. Synodus approbaverit hanc ſententiam uti honeſtiorem ac tutiorem: idemque habetur in Conſtitutione S. Pii V. incipien. *Dum nimis*, in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 310. in qua decretum illud ampliatur, & declaratur. Niſi dixeris, idcircò hæc prohiberi a Concilio, & Bulla, quia non fiunt liberaliter à ſponte dantibus, ſed ab invitis vigore ſtatuti, vel conſuetudinis: hìc verò quæritur de his quæ purè, & liberaliter offeruntur tempore ingreſſus: verumtamen negari non poteſt quin ratio illa ſuſpicionis vigeat etiam in hoc caſu, ut ex dictis conſtat.

Præterea hoc expreſſius ſtatutum legitur in decreto *cap.* 1. *ſeſſ.* 21. ubi inquit, Epiſcopos, aut eorum miniſtros nihil quovis prætextu accipere poſſe, etiam ſponte oblatum, pro collatione quorumcumque ordinum, nec pro litteris dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa. Quo decreto, ut Cardinalis Carafa adnotavit, corrigitur quod aſſerunt Doctores *in cap.* 1. *ſupra eod.* videlicet accipi poſſe id, quod non principaliter, & pro ipſa re ſpirituali, ſed ex charitate ſpontè datur. Item corrigitur, *c. Etſi quæſtiones*, & *c. Dilectus il ſecondo*, *ſupra eod.* ibi, *Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit ſine taxatione gratis oblatum*. Sed Hoſt. dixit ibi: (Quòd gratanter recipiant, ſatis eſt mihi certum; ſed an gratis offerant, non eſt notum.) Unde Sac. Synodus ad tollendam omnem ſuſpicionem ſuſtulit etiam ſponte oblata: quæ ſi nihilominus acciperentur, non propterea ſimoniam inducerent, ſi omnis abeſſet pactio; ſed dantes, & accipientes inciderent in pœnas eo decreto inflictas

31 Quinto nota ibi, *Rogans humiliter*; preces humiles à digno oblatas pro canonicatu, vel alio beneficio Eccleſiaſtico obtinendo ſimoniæ labem non inducere, nec peccatum aliquod ambitionis, concordat *cap. Præpoſuit, in* 1. *reſp. de cler. excommun. miniſtr.* Dixi à Digno; quia ſi indignus
32 hujuſmodi preces porrigeret, abſque dubio ſimoniam committeret, ut poſt Tancred. notat gloſſ. 1. *in cap. Tuam, de ætat. & qualit.* Quæ tamen diſtinctio procedit, ſi preces
33 porrigantur pro canonia, vel alio ſimplici beneficio, ut hìc, ſecus ſi pro majoribus, in quibus ſe nemo ingerere debet, *cap. Qualiter, de elect. cap. Cum jamdudum, de preb.* ſecundùm Hoſtien. *hic num.* 2. & Cardin. *in* 2. *notab.* Unde preces, quas pro ſe quis porrigit, ut in prælatum eligatur, ambitioſæ ſunt, & illicitæ, *cap. Nullus* 1. *quæſt.* 1. & concludit gloſſa prælleg. & DD. *in dict. c. Tuam*. Nec mirum,
34 quia Epiſcopatum nec licet appetere, nedum pro eo adipiſcendo preces porrigere, cùm Auguſtinus *lib.* 19. *de Civit Dei cap.* 19. *propè fin.* dicat: *Locus ſuperior, ſine quo populus regi non poteſt, etſi adminiſtretur ut decet, tamen indecenter appetitur*, & Chryſoſt. *homil.* 35. *in Matth. circa med. Opus quidem deſiderare bonum: bonum eſt; primatum*
autem honoris concupiſcere vanitas eſt; primatus enim fu-
gientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret: ad hoc *cap. fin.* 35
1. *quæſt.* 6. & egregiè probat S. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 1. explicans illud Apoſt 1. ad Timoth. 3. *Qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat, cap. Qui Epiſcopatum*, 8. *quæſt.* 1. Sed pro minoribus beneficiis, qui digni ſunt, 36
licitè humiles preces porrigitur: imò hoc procedit, etiamſi præceſſerit donatio rei temporalis liberaliter facta, & citra ullam conditionem, vel pactum, ut probat hæc littera ibi: *Si vero purè, ac ſine pacto rogans humiliter, &c.* & tenet Abb. *in* 1. *notab.* dicens hoc eſſe perpetuò notandum ad excuſationem eorum, qui munuſcula, vel xenia Cardinalibus, vel aliis Prælatis conferunt, rogantes pro aliquo beneficio conſequendo: nam niſi ducantur principaliter ea intentione, ut ſpiritualia adipiſcantur, quamvis ſecundariò ſpem habeant beneficii obtinendi, extra omnem noxam judicantur, *c. Non ſatis*, 86. *diſt. cap. Sunt in Eccleſia*, 8. *quæſt.* 1. gloſſa 1. *cap. Cum eſſent, ſupra eod.* vix enim facere poſſunt, qui hujuſmodi intentionem ſecundariam non habent, ut dicunt hìc Innocen. *in ver. intentione*, Hoſtien. & Joann. Andr. *ambo num.* 3. *in eodem ver.* & Cardin. *nu.* 3. facit quod notatur *in cap. Quid prodest*, 61. *diſt. in c. Sunt nonnulli*, 1. *quæſt.* 1. & *in d. cap. Tuam de ætat. & qualit.* & cum opinionem Abb. tranſeunt hic Marian. Socin. *nu.* 6. & Felin. *in* 1. *notab.*

Et confirmatur, quia in his parvis xeniis, vel munuſcu-
lis non committitur ſimonia: nam etſi ipſa etiam perſona 37
electi offerat ordinatori, vel conſecratori ſuo electuarium, aut de vino, ſive de aliis hujuſmodi, quæ modici pretii fuerint, & quæ voluntatem recipientis inclinare, vel movere non debeant; non tamen Eccleſia Romana interpretari conſuevit recipientem in his delinquere, vel donantem: quæ ſunt verba textus *in cap. Etſi quæſtiones in fin. ſupra eod.* & ibi notat Bernard. *in gloſ. ult.* & Doctores, & Petr. Brixien. *in repert. in ver. Simonia, verſ. Pro modico*: unde & Clemens VIII. in Bulla de largitione munerum excipit leviora eſculenta, aut poculenta, ſeu ad devotionem, vel religionem pertinentia munuſcula: licèt Sacra 38
Congregatio Concilii, cùm in una Caſalen. dubitatum fuerit, an a Tridentino Concilio *cap.* 14. *ſeſſ.* 24 & Bulla S. Pii V. *Durum minus*, ſit ſublata conſuetudo, cujus vigore Canonicus novus ſingulis Canonicis chirothecas diſtribuit, & donat poſt adeptam poſſeſſionem, & poſt admiſſionem ad fructus, & diſtributiones; declaraverit nec fas eſſe hujuſmodi chirothecas diſtribui, vel recipi. Sed poteſt dici, munus illud non ſpontè offerri, vel donari, ſed jure conſuetudinis cogente; quia donari videtur, quod nullo jure cogente conceditur, *l. Donari, ff. de donat. & l. donari, ff. de regul. jur.* Joan. Andr. *hic num.* 3. *in ver. Purè*. Unde non mirum ſi ea conſuetudo à Concilio, & Conſtitutione S. Pii V. ſublata fuerit, facit decretum ejuſdem Concilii *in c. Unico, ſeſſ* 22. *de obſervan. & evitand. in celebr. miſſ.* ibi: *Illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quàm poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ à ſimoniaca labe, vel certè à turpi quæſtu non longe abſunt.*

Cæterùm adverte, quia quod dictum eſt in his munu-
ſculis ſimoniam non committi, procedit in foro exterio- 39
ri, & quoad Eccleſiam, quia cùm non ſit probabile, ut animus judicis ſpiritualis flectatur ad aliquid faciendum pro parvo munere, idcircò Eccleſia in his non judicat ſimoniam committi; & ita loquitur textus *in dict. cap. Etſi quæſtiones*; ſed apud Deum, qui cor videt, ſimonia eſt & in parvis & magnis muneribus, ſi animus judicis ex eis flectatur; & ita illum text. declarat Sanctus Thomas *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 3. *art.* 3. *ad* 1. Item ſimoniam eſt etiam in parvis munuſculis, ubicumque apparet de intentione, *c. Ex tuæ de ſimon.* ubi patet ſex ſolidos ſimoniam inducere, & *c. Judices*, 11. *qu.* 1. ubi de quinque obolis: ſimiles de furto, *c. ult.* 14. *quæſt. ult.* & *in uſura, c. Plerique*, 1. *qu.* 3. & *c. Conſuluit, de uſur.*

Ultimò nota *in verſ. Licèt autem*, ſimoniam mentalem
habere ultorem ſolum Deum, qui ſcrutator eſt cordium, & 40
cognitor ſecretorum; non autem Eccleſiam, cui datum eſt
de manifeſtis tantummodò judicare, ut in textu, non au- 41
tem de occultis, *c. Erubeſcant*, 32. *diſt.* & *cap. Proximo, ſup. eod. cum concord.* de quibus ibi in gloſ. *fin.* & declarat S. Th. *in* 2. 2. *qu.* 100. *art.* 6. *ad* 6.

In gloſſ. *ult.* Innoc. *in verb. Culpabiles*, poſt multa con- 42
cludit, in his quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, ut ven-

dere

dere Sacramenta, gratiam, & generaliter omnia, quæ veteris, vel novi Teſtamenti auctoritate, ſimoniaca judicantur, ſolam voluntatem inducere vitium ſimoniæ: in iis verò quæ prohibentur ſola Conſtitutione Eccleſiæ, ut renunciare præbendam, ut alteri conferatur, licèt ſit peccatum, non tamen ſufficere ſolam voluntatem, ut faciat ſimoniacum: idem docuit gloſſ. *in verb. Dimittere, in cap. Ex parte, il primo, de offic. delegat.* & ſequuntur *hic* Hoſtienſis *ad finem*, & Cardinal. *in 1. quæſt.*

Pondera hæc dicta Innoc. & ex his collige concluſiones.

43 Prima concluſio eſt, ſimoniam in beneficialibus, ut eſt vendere beneficium, ſeu illud reſignare, ad hoc ut alteri conferatur; non eſſe prohibitam jure divino, ſed conſtitutione Eccleſiæ; & ita eſſe ex genere illorum, quæ non ſunt prohibita quia ſimoniaca, ſed ſimoniaca quia prohibita. Sed de veritate hujus concluſionis latiſſimè diſſerui in *c. Cum pridem, de pact.* ubi videas in ſecunda, & tertia quæſt.

54 Secunda concluſio eſt, ſimoniam mentalem non induci in ſimoniacis de jure Eccleſiaſtico, ſed tantum in ſimoniacis de jure divino: & idem tenet gloſ. Vicentii *in d. c. Ex parte, il. 1. in ver. dimittere, de offic. deleg.*

Verùm hæc concluſio à DD. non tenetur: quia ſive ſimonia prohibita ſit jure divino, ſive Eccleſiaſtico; ſicut pactum, vel conventio, ut detur ſpirituale pro temporali indiſtinctè inducit ſimoniam conventionalem; ita & mens dandi, vel recipiendi indiſtinctè inducit ſimoniam mentalem: ad hoc *c. fin. infr. eod.* ubi peccatum ſimoniæ mentalis per ſolam præſentiam aboletur, & text. loquitur indiſtinctè de omnibus ſpiritualibus: inducitur ergo vitium ſimoniæ mentalis, ſive ſpiritualia ſint de jure divino, ſive ex conſtitutione Eccleſiæ, ex quo text. aliter non diſtinguit, *c. Si Romanorum, 19. diſt. & c. Si dormierit, 31. q. 1.* & ita illum text. ad hoc ponderat Abb. hic *nu. 5.* & ſequuntur Marian. Socc. *n. 9.* & Felin. *n 3.*

Conclude ergo, quantum ad Deum, & forum conſcientiæ indiſtinctè per ſolam voluntatem, & deliberationem committi ſimoniam mentalem: ut per Silv. *in verb. Simonia, num. 5. verſ. Quinto quæritur.* Quantum verò ad Eccleſiam, & humanum judicium nullus contrahit ſimoniam quacumque voluntate, niſi aliquid ſuperaddatur, ut hìc & in *c. fin. infra eod.* id eſt niſi pactum intercedat expreſſum, vel tacitum, ut declarat Silveſter *loco citat.* Ratio eſt, quia quæ in finibus nudæ voluntatis conſiſtunt, non ſubduntur ultioni Eccleſiæ, quæ non judicat de occultis, *c. Chriſtiana, 32. qu. 5. & c. Sicut il ſecondo, infra eodem*, ita Marian. Soccin. *ſupra in rubr. num. 5.* & vide quod dixi *in c. Ex parte, il primo ad fin.* de *offic. deleg.* 45

D E S I M O N I A.

Gregorius IX.

C A P U T XLVI.

MAndato noſtro recepto, ut cum monachis, qui per ſimoniam dato aliquo, locum in monaſteriis ſunt adepti, ſecundùm conſtitutionem generalis Concilii, diſpenſares: & infrà. Conſultationi tuæ breviter reſpondentes, dicimus mandatum Apoſtolicum etiam ad Abbates extendi: Et ad reſignationes ſpiritualium & temporalium, quæ nullo pacto, ſed affectu animi præcedente, utrimque taliter acquiruntur, (in quo caſu delinquentibus ſufficit per ſolam pœnitentiam ſuo ſatisfacere Creatori) eos pro ſimonia hujuſmodi non teneri.

S U M M A R I U M.

1 *ABbas venit appellatione Monachorum in materia indifferenti, & num. 4.*
2 *Simonia ſolo affectu animi non committitur, ſed aliquo dato, vel recepto.*
3 *Diſpenſandi poteſtas eſt latè interpretanda, & nu. ſeqq. uſque ad n. 13. & n. 33.*
4 *Fallit in ſex caſibus, ut nu. 10.*
5 *Beneficii nomen includit Rectorias, & Dignitates, & num. 37.*
Niſi obſtet intentio ſcribentis propter alterius præjudicium, nu. 7. & 42.
6 *Inferioribus expreſſis adiecta clauſula generali non veniunt ſuperiores.*
8 *Offendere plures difficilius eſt, quàm unum.*
9 *Diſpenſandi poteſtas eſt beneficium datum diſpenſanti, & non delinquenti, & ideò largè interpretatur.*
10 *Beneficium Principis eſt latiſſimè interpretandum.*
11 *Major Pœnitentiarius diſpenſat in occultis, etiamſi agatur de homicidio voluntario, & revalidat titulos beneficiorum.*
12 *Etiam in concurſu obtentorum ab inabili ob cenſuram, vel miniſtrationem in cenſura, & num. 61. & 62.*
13 *Major Pœnitentiarius an poſſit revalidare titulos parochialium extra concurſum obtentarum, & num. 33. uſque ad nu. 38.*
14 *Et an poſſit in quocumque caſu revalidare titulos parochialium in concurſu obtentarum non adiecta clauſula,* ſiet poſtquam concurrentibus ſatisfecerit, &c. *& nu. 38. uſque ad n. 65.*
15 *Et an id poſſit cum præſcripta clauſula, & nu. 65. uſque ad nu. 72.*
16 *Et an, & quomodo eadem clauſula ſit reducibilis ad praxim, & n. 72. uſque in fin.*
17 *Parochialis Eccleſia ex juſtitia eſt debita digniori inter probatos in concurſu ab examinatoribus ſynodalibus, & n. 62. & ſeq.*
18 *Et poſtpoſitus poteſt appellare ab irrationabili judicio Epiſcopi, ex Bulla D. Pii V. & n. 27.*
19 *Appellandi jus non competit, niſi inhabili, & contra juſtitiam gravato, & num. ſeqq.*
20 *Appellatio eſt provocatio in qua ſententia querelam continens.*
21 *Et illius uſus fuit inventus ad corrigendam judicantium iniquitatem, vel imperitiam.*
22 *Parochialem impetrans in concurſu tacendo ſuam inhabilitatem occultam; peccat contra juſtitiam, & ad reſtitutionem tenetur, & num. ſeqq. uſque ad num. 33.*
23 *Damnificans aliquem videtur ei auferre id, in quo ipſum damnificat.*
24 *Reſtitutio eſt actus juſtitiæ commutativæ.*
25 *Pœnitentiaria non curat de jure eventuali, & ſecundario, & n. 55.*
26 *Attendere non debemus, quod fieri poſſit de facto, ſed quod fieri debeat de jure.*
28 *Oppoſitori habenti qualitates requiſitas competit jus conſiderabile, ut ea liceat appellare à denegata.*
29 *Impediens, ne beneficium detur digniori in concurſu, reſtituere tenetur.*
30 *Impediens ex injuſta cauſa, ne præbenda detur ei, cui, firmatum erat, ut daretur, tenetur ad reſtitutionem æqualis.*
31 *Sed ſi impediat antequam id firmatum, tenetur ad aliquam compenſationem arbitrio ſapientis.*
32 *Damnificans aliquem impediendo, ne adipiſcatur*
quod

quod erat in via habendi, tenetur aliquam recompenſationem facere, ſecundùm conditionem perſonarum & negotiorum.
33 *Diſpenſatio eſt odioſa, & ſtrictè accipienda.*
34 *Diſpenſandi poteſtas ſuper beneficiis extenditur etiam ad beneficia curata, ubi de nullius præjudicio agitur. Aliàs ſecus, num.* 41.
35 *Beneficia conferendi facultas includit etiam curata.*
39 *Diſpenſandi poteſtas, quando agitur de præjudicio alterius, quam Principis concedentis, eſt odioſa, & reſtringenda.*
40 *Beneficii appellatione in materia odioſa, & reſtringibili non venit curatum.*
43 *Princeps in ſuis conceſſionibus, & reſcriptis nunquam intendit jus alterius lædere.*
44 *Pœnitentiaria non ſolet juri quæſito derogare.*
45 *In revalidationibus titulorum ante Concilium Tridentinum apponebat clauſulam,* ſine alicujus præjudicio.
46 *Et fructus malè perceptos condonat ſine præjudicio illorum, quibus diſtributiones accreſcere, vel non decreſcere debent.*
47 *Interpretatio ſemper fieri debet excluſiva præjuditii tertii, etiam verba impropriando.*
48 *Diſpenſandi poteſtas ut cumque ampla, & exuberans, non extenditur in præjudicium tertii ſine derogatione regulæ de jure quæſito non tollendo.*
49 *Majoris Pœnitentiarii poteſtas revalidandi titulos beneficiorum, an ſit ex ſui natura præjudicialis ad effectum, ut non intret regula de jure quæſito non tollendo.*
50 *Gratia ſui natura præjudicialis non dicitur illa, quæ fræquenter præjudicat; ſed illa, quæ præjudicat ſemper & perneceſſe.*
51 *Parochiales Eccleſiæ in pluribus caſibus hìc relatis conferuntur ſine forma examinis per concurſum.*
52 *Jura non adaptantur ad ea, quæ ſemel tantùm, aut bis contingere poſſunt.*
53 *Major Pœnitentiarius poteſt legitimare prolem, & condonare puellis violatis dotes obtentas à Confraternitatibus in præjudicium virginum.*
54 *Legitimatio prolis facta poſt obitum parentum non præjudicat venientibus ab inteſtato.*
56 *Reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio.*
57 *Reſtitutio facta per Papam, ubi aliud non exprimitur, intelligitur fieri ſine juris præjudicio alieni.*
58 *Retroactio in gratioſis nunquam fit in præjudicium tertii, niſi aliud in litteris exprimatur, & num. ſeqq.*
59 *Electio invalida ob occultam irregularitatem convalidatur per diſpenſationem.*
60 *Niſi ante diſpenſationem alius fuerit canonice electus.*
61 *Major Pœnitentiarius cur revalidet titulum beneficii in concurſu obtenti ab inhabili ex cenſura, vel illius violatione, non adjecta clauſula,* fiet poſtquam ſatisfecerit, *& num. ſeq.*
62 *Revalidatio beneficii in concurſu obtenti eſt ſui natura præjudicialis.*
63 *Diſpenſandi poteſtas non extenditur etiam ex majoritate rationis de uno caſu ad alium, ſub lata verborum ſignificatione non comprehenſum.*
64 *Irregularitas ex defectu diſſicilius tollitur, quàm irregularitas ex miniſtratione in cenſura.*
66 *Reſtitutio non eſt neceſſe, ut præcedat abſolutionem.*
67 *Datæ tempus non attenditur in mandatis de diſpenſando, vel conferendo quoad habilitatem impetrantis.*
Habilitas ſufficit, quando potentia explicatur ad actum, ibid.
68 *Reſtitutio dicitur facta, qualitercumque ſatisfiat.*
69 *Clauſula,* quatenùs non tollatur jus quæſitum, *reddit gratiam conditionalem, & ſtante præjudicio gratia à principio eſt nulla, nec convaleſcit ex ſatisfactione ſubſequuta.*
70 *Conditione purificata perinde eſt, ac ſi diſpoſitio à principio fuiſſet pura.*
71 *Clauſula,* ſine alicujus præjudicio, *in litteris tacitè ſubintelligitur, ſed non facit gratiam conditionalem.*
73 *Reſtitutio à malè proviſo in concurſu fieri poteſt competitoribus in multis caſibus ſine ullo periculo detegendi delictum occultum.*
74 *Reſtituendi impotentia non extinguit ſubſtantiam obligationis, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus quo impedimentum ceſſaverit.*
75 *Reſtitutio quibus facienda ſit ab eo, qui in fraudem obtinuit beneficium in concurſu.*

M*Andatum.* Non ſummatur propter brevitatem, & 1
veritatem lecturarum, ſed ſecundùm Felin. ſic
ſummari poteſt: In materia indifferenti appellatione Mo- 2
nachorum venit Abbas: hoc primò: ſimonia ſolo affectu
animi non committitur, ſed aliquo dato, vel recepto: hoc
dicit ſecundò.

In textu ibi: *Mandatum Apoſtolicum etiam ad Abbates extendi.* Nota ex hac littera poteſtatem diſpenſandi etiam 3
latè interpretandam; nam hìc mandatum fuit alicui, ut diſpenſaret cum monachis, qui per ſimoniam monaſterium ſunt ingreſſi, nulla mentione habita de Abbatibus; & tamen hoc ad Abbates extenditur; nec mirum, quia 4
Abbas monachus eſt, & ſub conſtitutione pœnali de monachis loquente includitur, *ut in cap. Quoniam, ſupra eodem,* fortiùs ergo in favorabili, argum. *leg. Cum quidam, ff. de liber. & poſthum.* ſecundùm Joan. Andr. *hìc num.* 3. Nec 5
obſtat, quòd beneficii nomen non includat Rectorias, vel Dignitates; *ut cap. fin. de præbend. & cap. Cùm in illis, eodem titul. lib.* 6. & expreſſis inferioribus, adjecta clauſula gene- 6
rali, non veniant Superiores, *cap. Sedes, de reſcript.* quoniam ut reſpondet Hoſtien. *hìc num.* 4. conſideranda eſt intentio ſcribentis, *cap. Super eo, de offic. deleg. cum ſuis* 7
concord. quæ prævalet voci, & ſcripturæ, *cap. Intelligentia, de verbor. ſignific.* fuit autem hæc intentio Papæ, ut tam Abbates, quàm monachi ſalvarentur, & hoc reſpectu fit extenſio, ut inquit Innoc. multùm ſuccinctè. In contrariis verò fit reſtrictio, ne alii fiat præjudicium, & ne impediantur electiones. Nec obſtat, ſi dicatur etiam in ſimplici beneficio fieri præjudicium, tum quia non eſt præjudicium tale, de quo multùm poſſit conqueri, *cap. Dilectus, ſupra de off. Legat.* tum quia frequentius collatio ſimplicis beneficii conſuevit ad unum ſpectare, electio verò ad plures: & difficilius eſt plures, quàm unum offendere, *cap. 2. de tempore* 8
ordinat. tum quia illuſorium eſſet mandatum, ſi ſaltem ſimplex beneficium non includeret. Eſt ergo interpretandum, ut aliquid operetur, *cap. Si Abbate, de verborum ſignificat. cap. In his, de privileg.* Et eodem modo reſpondetur *ad cap. Sedes, de reſcript.* ſecundùm Hoſt. vel poteſt dici ſecundùm Jo. Andr. *n. 3. in fin.* hanc poteſtatem diſpen- 9
ſandi fuiſſe beneficium datum diſpenſanti, non delinquentibus; quod patet, quia de illis nulla fuit facta nominatio, & ideò largiùs interpretatur, facit *cap. Si cui de præbend. lib.* 6. Sentit ergo Joan. Andr. diſpenſationem ipſam, quæ datur delinquentibus, tamquam odioſam eſſe reſtringendam; ſed poteſtatem diſpenſandi, quæ datur ipſi diſpenſanti, eſſe largè interpretandam: & concordant alii inferiùs citandi *n.* 33.

Adverte tamen, quia hæc concluſio non videtur hìc plenè probari, quia ex mandato Papæ non fuit conceſſa Epiſcopo nova poteſtas ad diſpenſandum cum monachis ſimoniacè receptis, ſed tantùm excitata poteſtas ordinaria eidem conceſſa per Concilium generale *in cap. Quoniam ſupr. eod.* ut patet ex hac littera ibi, *Secundùm Conſtitutionem generalis Concilii diſpenſares.* Unde hæc Decretalis nihil videtur probare de commiſſione. ſed tantùm de poteſtate ordinaria diſpenſandi à jure conceſſa, prout animadvertunt Aretin. *in l. 2. in princ. n. 1. ff. de verborum obligat.* Fortunius *in l. Gallus, §. Et quid ſi tantum, à n.* 156. *ff. de lib. & poſth.* Navarr. *in commen. hujus cap. n.* 3. Covar. *in 4. Decretal. in 2. part. cap. 8. §. 8. num.* 9. qui etiam advertit de hac ordinaria poteſtate ad diſpenſandum loqui *capit. Per venerabilem, ſuprà qui fil. ſint legit.* dum probat poteſtatem diſpenſandi circa majora extendi etiam ad minora.

Sed poſſet reſponderi hanc Decretalem non fuiſſe directam Epiſcopo, nam ex ſupraſcriptione hoc non apparet, nec colligitur ex diſpoſitiva, ſed tantùm dicitur, *Mandato noſtro recepto ut diſpenſares,* & gloſſ. in figuratione caſus dicit: *Quidam recepit in mandatis à Papa,* & gloſ. ſecunda ſimiliter dicit: *Mandatum fuit alicui, ut diſpenſaret:* nec

nec exprimit de Epiſcopo: ergo ille fuit delegatus à Papa.
Nec refragantur illa verba, *Secundùm Conſtitutionem ge-
neralis Concilii*, quia non referuntur ad poteſtatem, ſed
ad modum: unde ſenſus non eſt, ut diſpenſet juxta facul-
tatem, quam habet à Concilio, ſed juxta formam, & mo-
dum à Concilio præſcriptum: & hoc ſenſu mandatum illud
non fuit excitativum juriſdictionis ordinariæ, juxta tex-
tum in *cap. Licèt in corrigendis*, *ſupra de offic. Ordinar.* ſed
fuit collativum poteſtatis delegatæ; & ſic textus benè pro-
bat concluſionem, quòd poteſtas diſpenſandi eſt favorabi-
lis, & latè interpretanda, quia eſt liberalitas, & benefi-
10 cium Principis nulli noxium, quod largiſſimè interpreta-
tur, *l. fin. ff. de conſtitut. Princip. cap. Olim*, *infra de verbo-
rum ſignificat. cap. Cum dilectus*, *in fine*, *ſupra de donat.*
quia in beneficiis, ut ibi dicitur, plena eſt interpretatio fa-
cienda; & hìc notat gloſſ. 2. Joan. Andr. *num.* 3. Felin. *nu* 7.
dicens ad hoc ſemper allegari hoc cap. juxta intellectum
Jo. Andr.

Hanc concluſionem limita quinque modis, quos hìc
proſequitur idem Felin. *à num. 8.* Primò ſcilicet, dummo-
dò militet eadem ratio. Secundò, præterquàm in cauſæ
cognitione. Tertiò, niſi nominetur perſona, cum qua
eſt diſpenſandum. Quartò, ut non extendantur ad defe-
ctus jure naturali inductos. Quintò, niſi larga interpreta-
tio eſſet contra conſuetudinem approbatam. Adde tu ſex-
tam limitationem, quando ex lata interpretatione fieret
præjudicium tertio; de quo dic, ut tetigi ſupra *n.* 7. & di-
cam pleniùs *in q. ſeq.*

11 Poſito vivæ vocis oraculo Gregorii XV. quo tribuitur
facultas Majori Pęnitentiario diſpenſandi in occultis ſine
relatione facienda Suæ Sanctitati, etiam in caſibus, in
quibus ex Bulla S. Pii V. reformationis officii Pęnitentiaria
eſt alloquendus Summus Pontifex, etiam quòd agatur de
homicidio voluntario, & de revalidatione titulorum be-
neficiorum.

(Additur in hac materia ſervandam eſſe Conſtitutionem
ſanctæ mem. Urbani Octavi incipientem, *Regiminis uni-
verſalis Eccleſiæ*, cujus mentio hìc *n.* 46.)

12 Item poſito alio oraculo Pauli V. quo eidem Pœniten-
tiario conceditur, ut poſſit in occultis convalidare titulos
beneficiorum in caſu, quo dicta beneficia fuerint obten-
ta in concurſu, quando tamen inhabilitas provenit ex
aliqua cenſura, vel quia illis irretitus impetrans mini-
ſtravit.

13 Dubitatur primò, an in quocumque caſu Major Pę-
nitentiarius poſſit in occultis revalidare titulos parochia-
lium Eccleſiarum extra concurſum obtentarum, puta ex
permutatione, aut reſignatione, ubi de nullius præjudicio
agitur.

14 Secundò, an cum inhabili aliter, quàm ex cenſura,
vel miniſtratione in cenſura, qui in fraudem obtinuit be-
neficium in concurſu, poſſit major Pęnitentiarius diſpen-
ſare, & ejus titulum revalidare, non adjecta clauſula for-
mularii, *Fiet poſtquam concurrentibus ſatisfecerit*, *vel cum
eis concordaverit*.

15 Tertiò, an poſſit hujuſmodi titulum revalidare cum prę-
ſcripta clauſula.

16 Quartò, an, & quomodo eadem clauſula ſit reducibilis
ad praxim.

17 Ad evidentiam præmittendum eſt, parochialem Eccle-
ſiam ex juſtitia eſſe debitam digniori inter probatos in con-
curſu ab examinatoribus ſynodalibus, quia Concilium
Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 18. verſ. Peracto*,
18 præcipit, ut eidem digniori, & non alteri collatio Eccle-
ſiæ fiat, & ex Bulla 33. S. Pii V. *In conferendis*, §. 7. magis
idoneus poſtpoſitus poteſt appellare à mala Epiſcopi ele-
ctione, & provocare electum ad novum examen, & con-
ſtito de Epiſcopi irrationabili judicio, parochialis eidem
19 poſtpoſito eſt conferenda. Et S. Congregatio Concilii meo
tempore multoties vocavit concurrentes Romam, ad no-
vum examen ſubeundum. Jus autem appellandi non com-
20 petit, niſi indebitè, & contra juſtitiam gravato, *leg. 1. ff.
de inoffic. teſtament. cap. Non ſolent*, 2. *quæſt.* 6. *cap. Super eo*,
21 *de offic. deleg.* cùm appellatio ſit provocatio iniquæ ſenten-
tiæ querelam continens, *leg. Perfectis*, *ff. de minor.* gloſ. *Uni-
ca*, *in cap.* 1. 2. *quæſt* 6. Et illius uſus fuit inventus ad cor-
rigendam judicantium iniquitatem, vel imperitiam, *l.* 1.
in princip. ff. de appellat. & ne appellans maneat oppreſſus
indebitè, *cap. Suggeſtum*, & *cap. Cum ſpeciali*, §. *Porro*, *ſup.
de appellat.* Præpoſ. *in rubr. eod. tit. n.* 15. & 68. Ex quo ne-
ceſſariò ſequitur, ut prælectus ab Epiſcopo in concurſu 22
qui per fraudem tacendo occultam ſuam inhabilitatem, &
fingendo ſe capacem, præripuit parochialem magis idoneo,
peccaverit contra juſtititiam commutativam, ac proinde
ad reſtitutionem teneatur, *cap. Si quis de clericis*, 12. *qu.* 2.
c. 1. & *cap. fin. de injur.* & *dam. dat. l.* 1. *ff. de his*, *qui dejecer.
vel effud.* & eſt communis theorica Canoniſtarum in regu-
la *Peccatum*, *de regul. jur. lib.* 6. & Theologorum *in 4. ſent.
diſt.* 25. & *in* 2. 2. *quæſt.* 62. Nam (ut inquit ibidem S. Thom. 23
art. 4. *in corp.*) *quicumque damnificat aliquem*, *videtur ei au-
ferre id in quo ipſum damnificat*. Damnum enim dicitur ex
eo, quòd aliquis minus habet, quam debet habere, ſecun-
dùm Philoſoph. *in* 5. *Ethicor. c.* 4. Et ideò tenetur ad reſtitu- 24
tionem, quæ eſt actus juſtitiæ commutativę, ut idem do-
cuit eadem *q.* 62. *art.* 1. & a fortiori notat gloſ. *in reg. Pecca-
tum*, *in ver. Abbatum*, *de reg. jur. lib.* 6. dicens: *Pone nihil ab-
ſtuli*, *ſed injuſtè damnum dedi*, *ex quo nihil ad me venit*; *te-
neor reſtituere damnum paſſo*, *alias non remittitur peccatum*.

Nec dicatur jus, quod habet dignior ex concurrenti- 25
bus, eſſe eventuale, & ſecundarium, de quo non curat
S. Pęnitentiaria, ut inquit Sarnen. *in reg. de non toll. jus
quæſ. quæſt.* 3. cùm poſſit contingere, ut poſtpoſito dignio-
re, Epiſcopus alium præeligat. Nam reſpondetur in hoc 26
non eſſe attendendum, quid Epiſcopus facere poſſit de fa-
cto, ſed quid facere debeat de jure, *cap. Cum cauſam*,
verſ. Quia igitur, *non debemus attendere*, *de elect.* cum
concordantibus, de quibus ibi in gloſ. 1. De jure autem
debet omninò præeligere digniorem, eique & non alteri
Eccleſiam conferre, ut initio diximus. Quod & jure
veteri ſancitum erat, *ut cap. Licet ergo*, & *cap. Illud*, 8.
quæſt. 1. *cap. Unum omnium*, §. *Nunc autem*, 25. *diſt. cap.
Viliſſimus*, 1. *quæſt* 1. *cap. Metropolitano. in fin.* 63. *diſt.
cap. Quoniam de jurepatr.* alioquin eligens dignum poſtha-
bito digniori mortaliter peccat, nec eſt orandum pro ipſo,
ut inquit Butr. *in cap. Inter cætera num* 5. *de offic Ordin.*
& ante eum Feder. de Senis *conſ.* 95. *num.* 1. *ac communi*,
Decius *in cap. Conſtitutis*, *il ſecondo*, *num.* 6. & 12. *de ap-
pellat.* Et quamvis jure communi inſpecto electio de digno 27
omiſſo digniori non ſit retractanda, *cap. Monaſterium* 16.
quæſt. 7 gloſ. communis *in d. cap. Conſtitutis*, *in ver. Ma-
gis utilem*, S. Thom. *in* 2. 2 *quæſt.* 63. *art.* 2. *ad* 3. & in vim
Concilii Tridentini ex ſententia Sac. Congregationis non
liceat appellare à mala Epiſcopi electione, eo quòd S. Sy-
nodus voluerit in hoc deferre judicio Epiſcopi, qui ex va-
riis animi ſui motibus ſe informare potuit, *ut in cap. In præ-
ſentia*, *in princ. de renunc.* Rota *deciſ.* 29. *numer.* 4. *de re-
ſcript. in antiq.* Achil *deciſ.* 1 *num* 4. *de Confeſſ.* & *deciſ.*
654. *part.* 4. *diverſ.* & coram Gregorio XV. *deciſ.* 11. *num.* 6.
tamen poſtea ſupervenit præallegata Bulla S. Pii V. quę ut pa-
rochiales Eccleſiæ non ſolùm dignis, ſed magis idoneis re-
pertis in concurſu conferantur, noluit in hoc deferre Epi-
ſcopi judicio, ſed tribuit poſtpoſito jus appellandi a mala
Epiſcopi electione, mandavitque eam retractari per judi-
cem appellationis, conſtito de irrationabili judicio, &
Eccleſiam conferri magis idoneo, ut oſtenſum eſt ſupra
n. 18. Quare jus, quod habet magis idoneus ad paro-
chialem Eccleſiam, non eſt eventuale, nec ſecundarium,
ſed omninò certum, & primarium; quia collatio non eſt
libera, ſed Epiſcopus ex juſtitia tenetur conferre digniori,
& ſi de facto non conferat, non ideò minùs parochialis eſt
illi de jure debita; & ita quòd ſtante Conſtitutione Apo- 28
ſtolica, ut beneficium debeat conferri magis idoneo, &
qualificato, ex ſola oppoſitione ſit acquiſitum jus conſi-
derabile oppoſitori habenti qualitates requiſitas, Ita ut li-
ceat ei appellare à denegata collatione, & Superior debeat
compellere, ut juxta tenorem Conſtitutionis fiat collatio,
pluries reſolvit Rota, ut apud Put. *deciſ.* 252. *lib.* 3. & *de-
ciſ.* 100. *eod. lib.* & *deciſ.* 235 *lib.* 2. & coram Duran. *deciſ.*
370. *num.* 2. & 3. & ſequitur Navar. *in Manuali cap.* 17. 29
n. 74. dicens: (Quando ex ſtatuto beneficia dantur per
concurſum digniori ex concurrentibus, ſi ſatis ſunt in id
qualificati, & aliquis impedivit, ne darentur legitimis
concurrentibus, reſtituere tenetur, quia illi jam jus quod-
dam perfectum acquiſiverant ad petendum, ut alicui ex
ipſis darentur.) Quod validiſſimè confirmatur ex doctri- 30
na D. Thomæ ab omnibus recepta in 2. 2. *quæſt.* 52. *art.* 2.
ad 4. ubi ait: *Si firmatum ſit*, *ut alicui detur præbenda*, &
aliquis propter indebitam cauſam procuret, *ut revocetur*,

idem

idem eſt, ac ſi jam habitam ei auferret; & ideo tenetur ad
31 *reſtitutionem æqualis.* Quinimò ſecundùm eum ibid. *Si quis injuſtè impedit, ne præbenda detur digno, conſulens, ut non detur, etiamſi id faciat, antequam ſit firmatum, quòd ei detur, tenetur nihilominus ad aliquam recompenſationem penſatis conditionibus perſonarum, & negotii, ſecundùm arbi-*
32 *trium ſapientis.* Quod ipſum priùs docuerat *in 4. ſent. diſtinct. 15. quæſt. 1. artic. 5. quæſt. 2. ad 3.* Et generaliter, ut idem ait, *dicta quæſt. 62. art. 4. in corpor. Si quis damnificet aliquem impediendo, ne adipiſcatur quod erat in via habendi, quamvis tale damnum non oporteat recompenſare ex æquo, quia minus eſt habere aliquid virtute, quàm habere actu, & qui eſt in via adipiſcendi aliquid, habet illud ſolum ſecundùm virtutem, vel potentiam: tenetur tamen aliquam recompenſationem facere, ſecundùm conditionem perſonarum, & negotiorum.* Si igitur ex ſententia D. Thom. & communi, ex hoc ſolo, quòd quis ſuis perſuaſionibus avertit Prælatum à collatione beneficii, tenetur ad recompenſationem, licèt ipſe perſuadens nihil acceperit, & damnum paſſus non habeat jus certum, ſed tantùm ſit in via ad beneficium aſſequendum: quantò magis tenebitur ad recompenſationem ille, qui non ſolùm in cauſa eſt, ut magis idoneus non conſequatur beneficium ſibi debitum ex juſtitia, ſed etiam illud per fraudem occupat? hoc enim caſu tenetur ad reſtitutionem ex duplici capite, videlicet ratione acceptionis, id eſt damni ex injuſta cauſa illati, & ratione rei acceptæ, ſecundùm ea quæ docet idem S. Thom *d. qu. 62. art. 6.* & ibi magiſtraliter Cajetan.

33 His præhabitis, ad primum dubium breviter reſpondetur, Majorem Pęnitentiarium in occultis poſſe indiſtinctè revalidare titulos parochialium extra concurſum obtentarum, quia etſi diſpenſatio ipſa tamquam vulnerans jus commune ſit odioſa, & ſtrictè accipienda, *cap. 1. §. Ille, de filiis Presbyter. lib. 6.* Creſcent. *deciſ. 1. num. 1. de privileg.* tamen diſpenſandi poteſtas, quæ nulli eſt præjudicialis, niſi ipſi concedenti, eſt favorabilis, & latè interpretanda, ut efficaciter probat hęc Decretalis, inducendo eam, ut dixi ſupra *à num. 3. uſque ad num. 13.* ſecundum intellectum Jo. Andr. *n. 3. in fin.* cum quo concordant Butr. *n. 5.* Cardin.
34 *in 1. oppoſ. num. 3. & 5.* & reliqui omnes, gloſſ. *in cap. Dudum in ver. Beneficia, de præbend. lib. 6.* Et propterea poteſtas attributa M. Pęnitentiariæ in oraculo Gregorii XIV. diſpenſandi ad beneficia, ſeu revalidandi titulos beneficiorum, extenditur etiam ad beneficia curata, in quibus non agitur de alicujus præjudicio, Joan. de Anan. *in cap. fin. n. 5.* ibi, *Tu conſidera, de cler. pugnan. in duello,* Felin. *in capit. Poſtulaſti, num. 11. in 4. limitat. verſ. Adde etiam iſtis, de reſcript.* Ripa *in cap. Ad aures, num. 20. eod. tit.* Et eſt ſimile
35 in facultate conferendi beneficia, quæ includit etiam curata, Paul. de Leazar. & Lap. Abb. *in d. c. Dudum, de præben. lib. 6.* ibi etiam Gemin. *col. 2. ante medium verſ. Et ex his infertur,* & Franc. *n. 13. & 14.* Dec. *in rubr. de reſcript. n. 36.* Felin. *loc. cit.*

36 Unde & Vicarius cui ab Epiſcopo data eſt facultas conferendi beneficia, poteſt conferre etiam curata, Gemin. *in cap. ult. in fin.* & ibi etiam Franc. *num. 3. de offic. Vicarii, lib. 6.* Felin. *in cap. Cauſam quæ num. 14. de reſcript.* Lap. *allegat. 84* Staphil. *in tit. de modo, & forma impetrandi, §. Circa tertium, num. 3.* Rota *deciſ. 7. de offic. Vicar. alias*
37 *437. in antiq. & deciſ. 2. eodem tit. in antiquior.* Et eſt ratio, quia beneficiorum nomine in materia favorabili etiam curata continentur, *ut cap. penult. de verb. ſignific.* gloſ. *in cap. Cum in illis, in verb. Provideri,* ubi etiam Franc. *num. 5. in 4. col. verſ. Secundo verò caſu principali, de præbend. lib. 6.* & dictum eſt ſupra *num. 5.* Et quamvis Abb. *in dict. cap. final. num. 5. de cler. pugnan. in duello,* ſentiat facultatem diſpenſandi circa beneficia per Papam alicui conceſſam intelligi de ſimplicibus: tamen in hoc non videtur ulteriùs immorandum, quia prima opinio tamquam verior, & communior jam fuit ſemel, atque iterùm approbata in Signatura S. Pęnitentiariæ, & quotidie practicatur: nam quotieſcumque petitur revalidatio beneficii curati, ſolemus percunctari, an illud fuerit obtentum extra concurſum; & tunc non revocatur in dubium facultas Majoris Pęnitentiarii, ſed de plano conceditur revalidatio.

38 Ad ſecundum dubium videtur reſpondendum, extra caſum inhabilitatis ex cenſura, vel miniſtratione in cenſura, Majorem Pęnitentiarium non poſſe revalidare titulos beneficiorum in concurſu obtentorum, niſi cum prædicta clauſula, *Si & poſtquam, &c.* Præcipuum fundamentum 39
eſt, quia poteſtas diſpenſandi, quando agitur de præjudicio alterius, quam ipſius Principis concedentis, odioſa eſt, & reſtringenda, Butr. *in cap. Per venerabilem, num. 13. Qui filii ſint legit.* & ibi etiam Alex. de Nævo *num. 52.* & Præpoſ. *in §. Quod autem, num 23. in fin.* Felin. *in d. cap. Poſtulaſti. num. 11. verſ. Secundus caſus, de reſcript. & in cap. At ſi clerici, §. De adulteriis, num. 6.* & ibi etiam Alex. de Nevo *nu. 15. & 23. de judic.* Alciat. *in l. 2. in princ. num. 51. verſ. Fallit 4. ff. de verb. obligat.* ubi alios citat, Covarr. *in 4. Decretal. in 2. part. cap. 8. §. 8. num. 9.* & alibi paſſim DD.

In materia autem odioſa, & reſtringibili, beneficii appellatione non venit Curatum, ut eſt caſus *in dict. cap.* 40
Cum in illis, de præbend. lib. 6. & ibi notat Anchar. *in 3. notab.* Abb. *in cap. final. in 2. not. de præben.* gloſſ. *in cap. Si eo tempore, in verb. Cum cura, de reſcript. lib. 6.* & ibi Ancharan. *in principio,* Dec. *in rubr. eodem tit. num. 35.* & 41
conſequenter poteſtas diſpenſandi circa beneficia, ſeu revalidandi titulos beneficiorum ex oraculo Gregorii XIV. non includit beneficia curata in concurſu obtenta, in quibus agitur de præjudicio concurrentium; ſed ne fiat illis præjudicium, reſtringitur ad beneficia non curata, ſicut facultas conferendi beneficia, quam Papa dat alicui, non extenditur ad curata, quando alteri præjudicatur: ita in terminis Gemin. *in cap. Dudum, num. 14. de præben. lib. 6.* Felin. *in prædicta Decretali Poſtulaſti, num. 11. in 2. caſu, verſ. Quam tandem firmat, de reſcript.* Rebuff. *in forma Vicariatus, num. 113. & 114.* Garz. *de benef. part. 1. cap. 6. num. 45.* & ſentiunt Hoſtienſ. & Joann Andr. ſupracitati *num. 7.* Quemadmodum nec extenditur ad beneficium alteri debitum, Put. *deciſ. 35. lib. 2.* Ex quibus patet apertiſ- 42
ſimè, facultatem revalidandi titulos beneficiorum nullatenùs extendi ad beneficia curata in concurſu obtenta, quæ ex Concilio Tridentino, & Bulla S. Pii V. ſunt alteri debita, ſcilicet digniori inter probatos ab examinatoribus ſynodalibus. Ratio hujus concluſionis eſt, quia Princeps in ſuis 43
conceſſionibus, & reſcriptis numquam intendit jus alterius lædere, *l. Nec accuſ.* ibi: *Nec in cujuſquam injuriam beneficia tribuere eſt noſtri, Cod. de emancipat. liber. l. 2. §. Merito, ff. Ne quid in loco publ. leg. impuberi, ff. de adminiſtr. tutor. leg. Sed cum ab hærede, ff. Ad Trebell. cap. Ex tuarum, de uſu pall.* ubi gloſſ. *in verb. Permittat, cap. Ad aures, verſ. Cum non ſit intentionis noſtræ, de reſcript. cap. Super eo,* ibi: *Non tamen eſt noſtræ intentionis, & cap. Ex parte, il primo,* ibi: *Si memores fuiſſemus, &c. de offic. Delegat.* & plures gloſſas allegat Felin. *in cap. Cauſam quæ, num. 10. verſ. Et generaliter, de reſcript.* Rot. *in Antiquior. deciſ. 2. num. 2. de renunciat.* Unde nec Pęnitentiaria conſuevit juri quæſito derogare, ut atteſtatur 44
Sarnen. *in regul. de jure quæſit. non tollen. quæſt. 3. num. 4. verſ. Et ſecundum iſtam opinionem.* Et propterea ante Concilium Tridentinum in revalidationibus titulorum ſemper 45
apponebat clauſulam, *Sine ullius præjudicio,* ut patet in formulario de anno 1542. fol. 336. Quinimò eam clauſulam apponebat etiam in rehabilitatione Regularium ad officia, & dignitates. Et Urbanus VIII. in ſua Bulla *Regimini* §. 3. dum in occultis tribuit M. Pęnitentiario facultatem 46
condonandi fructus malè perceptos, ſimiliter adiecit clauſulam, *Sine præjudicio illorum, quibus diſtributiones accreſcere, vel deſcreſcere debent.* Mens igitur Papæ ſemper 47
intelligitur ea eſſe, ut jus tertii non lædatur; & ita fieri debet interpretatio facultatum, etiamſi verba eſſent improprianda, *cap. Super eo, de offic. Delegat.* Gemin. *in cap. Dudum, columm. 2. circa med. verſ. Contra dictum Lapi, de præben. lib. 6.* Roman. *conſ. 334. num. 1. verſ. Secundò idem probatur,* Ruin. *conſ. 123 poſt num. 12. lib. 3.* Jaſ. *in l. Ex facto, in 4. notab. ff. de vulgar. & pupillar.* Bolognet. *conſ. 2. num. 38.* Quod præcipuè locum habet poſt regulam *de jure quæſit. non tollend.* quia debet nominatim fieri mentio, & individua derogatio regulæ, ut optimis fundamentis reſolvit Rota apud Cæſar. de Graſſis *deciſ. 9. aliàs 3. de reſcript. & deciſ. 1. num. 10. de verborum ſignific.*

Nec relevat, quòd facultas revalidandi titulos beneficiorum, de qua in oraculo Gregorii, ſit valdè ampla, & exuberans, cùm tribuatur etiam in caſibus, in quibus ex Bulla S. Pii V. Summus Pontifex eſt alloquendus: quoniam reſpon-

reſpondetur hæc verba reſtringi ad tres caſus expreſſos in eadem Bulla S. Pii V. videlicet ad irregularitatem ex homicidio voluntario, ſimonia ſcienter contracta, & publicis criminibus, ſuper quibus voluit Romanum Pontificem eſſe conſulendum a Majore Pęnitentiario, ut legitur in Bulla; ac proinde revalidandi facultas propter illa verba oraculi nequaquam extendi poteſt ad parochiales in concurſu obtentas in præjudicium concurrentium.

48 Sed eſto verba oraculi eſſent univerſalia, & prægnantia; nihilominùs non extenderentur ad tollendum jus alteri quæſitum ſine derogatione regulæ, quia ut formaliter dixit Rota apud Cardinal Seraphin. *deciſ.* 1082. *num.* 6. *&* *ſeqq.* (Papa non cenſetur velle juri alterius derogare, quibuſcumque utatur verbis, & clauſulis, niſi expreſsè deroget regulæ: imò nulla alia formula poteſt introduci, per quam poſſit dici conſtare de mente Papæ volentis tertio præjudicare, niſi faciat regulæ mentionem, quia proteſtatio, quam Papa facit in regula, tollit ejus conſenſum, & voluntatem ab actu gerendo, ubi ei non derogatur.) Hactenus verba deciſionis: & ita priùs dixerat Sarnen. *in proœmio regulæ, quæſt.* 5. *num.* 3. & tenuit Rota in Burgen. juris ſepeliendi coram Cæſare de Graſſis, 10. Junii 1575. quæ habetur *in tit. de reſcript. deciſ.* 9.

Supereſt nunc, ut ſatisfiat nonnullis difficultatibus, quę in contrarium excitantur.

49 Opponitur enim primò, quòd facultas revalidandi titulos parochialium ſit præjudicialis ex ſui natura, quia parochiales ut plurimum conferuntur prævia forma examinis per concurſum à Concilio Tridentino præſcripta, & jura adaptantur ad ea, quæ frequenter accidunt, non quæ raro, *leg. Nam ad ea, ff. de leg.* in gratia autem ſui natura præjudiciali non requiritur derogatio regulæ de jure quæſit. non tollen. Rot. *deciſ.* 15. *in fin. de offic. deleg. & deciſ.* 6. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet. in novis, & in recent. deciſ.* 174. *num.* 1. 2. *&* 3. *part.* 1. Seraph. *deciſ.* 762. *num.* 4. *& deciſ.* 1445 *num* 6. & alii paſſim.

At reſpondetur hanc theoricam non applicari caſui noſtro duplici ratione. Prima eſt, quia in oraculo Gregorii XIV. non legitur facultas revalidandi titulos parochialium, ſed tantummodò revalidandi titulos beneficiorum. Hæc autem facultas, quando agitur de præjudicio tertii, non extenditur ad beneficia curata, ut clarè oſtenſum eſt ſupra num. 39. nemo autem dixerit facultatem conferendi beneficia non curata, quæ per concurſum non conferuntur, eſſe præjudicialem ex ſui natura, cùm potius nemini præjudicium afferat. Secunda ratio eſt, quia dato, & non conceſſo, quòd in prædicto oraculo expreſsè continetur facultas revalidandi titulos parochialium; nihilo-
50 minus hæc gratia non eſſet dicenda præjudicialis ex ſui natura: quandoquidem gratia ſui natura præjudicialis non dicitur illa, quæ frequenter eſt præjudicialis, ſed illa tantùm, quæ naturaliter, & intrinſecè implicat præjudicium, & quæ ſemper præjudicat, & perneceſſe, ita ut ſola gratia ſecum afferat præjudicium in neceſſariam conſequentiam, ut in exemptione a decimis, in exemptione à juriſdictione, in derogatione, & commutatione ultimæ voluntatis, in diſmembratione, unione, & conſimilibus, in quibus Papa ex ſola gratia intelligit præjudicium; & cùm de illius poteſtate dubitari non poſſit, & de voluntate conſtet ex natura ipſius gratiæ, meritò non requiritur derogatio regulæ, ut egregiè declarat Rota in Bononien. Uſusfructus 23. Maji 1625 *verſ. Non obſtat quod hæc gratia,* coram Coccino. *& in recent. deciſ.* 21. *num.* 25. *part.* 6. *& deciſ.* 17. *num.* 1. *part.* 1. Caſſador. *deciſ.* 1. *de privileg.* Se-
51 raph. *deciſ.* 1445. *num.* 6. *& deciſ.* 762. At revalidatio tituli parochialium non eſt hujuſmodi, quia plurimi ſunt caſus, in quibus parochiales conferuntur abſque forma examinis per concurſum, ſcilicet in reſignationibus, in permutationibus, in parochialibus ad Papam devolutis, in parochialibus unitis, in parochialibus regularibus, in parochialibus Juriſpatronatus laicorum: item in parochialibus, quæ quotidie in Dataria impetrantur certo modo, puta ob non factas publicationes, ob non ſervatam formam examinis per concurſum, ob non factam dimiſſionem juxta Extravag. *Execrabilis*, ob non delationem habitus, & tonſuræ, propter hæreſim, propter ſimoniam, & in aliis pluribus. Qui caſus omnes ſi in univerſum conferantur cum illis, in quibus requiritur concurſus, abſque dubio frequentiores apparebunt; & conſequenter non applicatur regula *dictæ leg. Nam ad ea, ff. de legib.* quia facultas revalidandi titulos parochialium intelligenda eſt de parochialibus, quæ conferuntur ſine concurſu, quod frequentiſſimè accidit; & ſic hujuſmodi facultas non eſt ſui natura præjudicialis: & eò magis, quia textus *in d. leg. Nam ad ea*, intelligitur de his, quæ ſemel tantùm, aut 52
bis poſſunt contingere, ut patet ex *leg. ſeq* ubi dicitur: *Quæ vero ſemel, aut bis accidunt, contemnunt legiſlatores, & in leg. Jura, ff. eodem*, dicit textus. *Jura ex iis; quæ fortè uno aliquo caſu accidere poſſunt, non conſtituuntur*, & gloſſ. *in leg. Ex iis, eod. tit.* ponit exemplum de Lazaro reſuſcitato; & ita hæc jura declarat Albericus *in leg. Si major, Cod. de legitimis heredibus.* At Parochiales Eccleſiæ ſine concurſu non ſemel tantùm, aut bis, ſed frequentiſſimè conferuntur, ut dictum eſt; & ideo facultas revalidandi hos titulos non apparet quomodo dici poſſit ſui natura præjudicialis ex regula *d. leg. Nam ad ea*. Quæ tamen dicta ſint ex abundanti, quia in oraculo Gregorii non continetur hæc facultas revalidandi titulos parochialium: niſi per extenſionem, quæ quidem extenſio fieri non poteſt, quando agitur de præjudicio tertii, ut ex dictis conſtat.

Opponitur ſecundò, Pęnitentiaria diſpenſat in matrimonio contracto cum legitimatione prolis in præjudicium 53
legitimorum, & venientium ab inteſtato. Item condonat puellis violatis dotes obtentas a Confraternitatibus cum præjudicio virginum. Cur ergo ſimiliter non convalidet titulos parochialium in præjudicium concurrentium?

At facilis eſt reſponſio, quia in prædictis duobus caſibus Pęnitentiaria expreſſam habet facultatem a Summo Pontifice: nam quoad legitimationem prolis habet oraculum Gregorii XIV. §. 2. & quoad condonationem dotium habet oraculum Pauli V. de Menſe Maji 1617. & cum hæ duæ facultates ex ſui natura videantur præjudiciales, quia non poteſt legitimari proles, quin fiat aliquod præjudicium venientibus ab inteſtato, nec poſſunt condonari dotes puellis corruptis, quin præjudicetur virginibus: utique Papa cenſetur voluiſſe tertio præjudicare, & ſic non intrat regula *de jur. quæſit. non tollen.* At ſecus eſt in revalidatione tituli beneficiorum, quia hæc facultas poteſt verificari in beneficiis non curatis, vel etiam curatis extra concurſum obtentis, in quibus nulli fit præjudicium, ut jam diximus.

Præterea ſecundùm opinionem quæ veriſſima eſt, & 54
communiter tenetur, legitimatio prolis non præjudicat agnatis, quando fuit facta poſt obitum parentum; & ſic quando fuit jus quæſitum venientibus ab inteſtato, ut tenent communiter Canoniſtæ *in cap. Per venerabilem, Qui filii ſint legit.* ubi in ſpecie Butr. *num* 13. & alii ſupracitati *num.* 39. Baldus *conſ.* 361. *num.* 2. *verſ. Sed quid dicit, lib.* 5.
Quòd ſi legitimatio fiat ante obitum parentum, tunc jus 55
venientium ab inteſtato eſt omninò incertum, & eventuale, quia fieri poteſt, ut prædecedant parentibus, vel ut parentes faciant teſtamentum. Et idem dicendum de virginibus quoad dotes, quarum jus eſt prorſus incertum, & eventitium, de quo non curat S. Pœnitentiaria, ut inquit Sarnen. ſupracitatus *num.* 25. At jus quod habet magis idoneus in concurſu ad parochialem Eccleſiam, eſt certum, & primarium, ut initio oſtendimus; & ideo hæc ſimilia ad rem non pertinent.

Opponitur tertiò, Quando Princeps abſtergit maculam 56
reſtituendo aliquem ad famam, vel ad bona, tunc non conſideratur præjudicium tertii, quia reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio, & reſtitutus in priſtinum jus recidit, argum. *cap. Nos Sanctorum, & cap. Juratos*, 15. *quæſt.* 6. *& cap. Quia diligentia, de elect. & cap. Si quem, in fin.* 2. *quæſt.* 3. *& l.* 1. *Cod. de ſent. paſſ.* Ergo ſimiliter ubi Major Pœnitentiarius auctoritate Apoſtolica diſpenſat ſuper irregularitate abſtergendo maculam per diſpenſationem, fit reſtitutio in primævum ſtatum, nec habetur ratio præjudicii alieni.

Sed hanc objectionem ſolvit textus rotundus *in c. Quamvis, de reſcript. lib.* 6. ubi eſt expreſſum, quòd reſtitutio 57
facta per Papam nihil operatur in præjudicium ejus, cui ante reſtitutionem fuit jus quæſitum: nec fit retrotractio ad primævum tempus, quia, ut ibi dicitur, talis reſtitutio, ubi aliud non exprimitur, intelligitur fieri ſine juris præjudicio alieni: & ita ibi eſt caſus ſecundùm Joann. Andr. Anchar. Gemin. Franch. & omnes *in ſumm. textus*, & firmant Abbas *in capit.* 1. *in primo not. de Parech.* Oldrad.

conſ.

conſ. 325. *num.* 8. *verſ. Prætereà*, Feder. de Sen. *conſ.* 26.
num. 2. *verſ. Item excluſus*, plenè Caſtilion. *conſ.* 8. *per to-
tum*, *maximè num.* 9. Fulgoſ. *conſ.* 143 *per totum*, Soc. Se-
nior. *conſ.* 32. *num.* 23. *lib* 1. Joan. de Anania *conſ* 32. *num.* 6.
generaliter enim in gratiis nunquam fit retrotractio in
præjudicium juris tertio quæſiti, niſi in litteris hoc expri-
58 matur, ut in gratia, *Perinde valere dicto cap. Quamvis*,
& cap Si prote, ubi textus optimus *de reſcript. lib.* 6. & ibi
plenè Gemin.

59 Et hinc fit, ut ſi diſpenſetur cum illegitimo, vel irregu-
lari occulto, quamvis convalidetur electio de ipſo per Ca-
pitulum celebrata, quia per diſpenſationem omnia refor-
mantur, ut poſt Innocent & Hoſtien. notat Abbas *in cap.*
60 *Niſi*, *nu.* 16 *de renunc.* tamen ſi medio tempore alius fue-
rit electus, licèt poſtea per diſpenſationem macula ſit ſub-
lata: nihilominus diſpenſatio non retrotrahitur ad tem-
pus primæ electionis in præjudicium ſecundi electi, ut de-
terminat Innoc. *in cap. Dudum il primo in fin. de election.*
Speculator. *in tit. de abolit. & purgat.* §. *Nunc de Epiſcopo-
rum diſpenſatione*, *verſ. Sed pone clericus accuſatus*, *&c.*
quos refert & ſequitur Archidiac. *in cap. Si quis de miniſte-
riis*, *in fin.* 50. *diſt.* Alia plura exempla, in quibus non fit
retrotractio in præjudicium juris tertio quæſiti, congerit
Card. *conſ.* 105. *à n.* 9. *verſ. In contrarium*.

61 Opponitur quartò, quando Pęnitentiaria revalidat titulos parochialium in concurſu quoad inhabiles ex cenſura, vel cenſuræ violatione, non apponit illam clauſulam, *Fiet poſtquam ſatisfecerit*, *&c.* ergo longè minùs debet illam apponere quoad inhabiles ex aliis defectibus; nam inhabilitas ex cenſura, vel illius violatione cum peccato contrahitur, *cap. Nemo Epiſcoporum*, 11. *quæſt.* 3. & infr. *de cler. excommun. miniſtr. per totùm*; inhabilitas verò ex aliis defectibus multoties contingit ſine ulla culpa, ut irregularitas ex defectu lenitatis, ex defectu natalium, ex bigamia; & hujuſmodi; unde abſurdum videtur, ut duriùs agatur cum his, qui culpa vacant, & ſunt potiùs digni majori indulgentia.

62 Verùm hæc difficultas facilè ſolvitur, quoniam in primo caſu idcircò Pœnitentiaria non apponit illam clauſulam, quia ſpecialem habet facultatem ex oraculo Pauli V. revalidandi titulos in concurſu quantum ad inhabiles ex cenſura, vel violatione cenſuræ; & cùm hæc facultas ex ſui natura ſit præjudicialis, & Papa intellexerit præjudicium ex ſola gratia, quia non poteſt revalidari titulus beneficii in concurſu obtenti, quin fiat præjudicium competitoribus; meritò Papa cenſetur voluiſſe illis præjudicare, & conſequenter in eo caſu non debet apponi illa clauſula, *Fiet poſtquam*; prout etiam ſervat Dataria. At ſecus eſt, quando inhabilitas provenit ex aliis defectibus; quia tunc non reperitur data expreſſa facultas revalidandi titulos parochialium in concurſu; & ideò neceſſaria eſt illa clauſula excluſoria præjudicii competitorum.

Et hinc ſumitur validiſſimum fundamentum pro hac ſententia; nam cùm bon. mem. Card. Burgheſ. tunc Major Pęnitentiarius petiiſſet à Summo Pontifice avunculo ſuo facultatem revalidandi titulos parochialium in concurſu obtentarum in quocumque caſu, Sanctitas Sua noluit ita generaliter hanc facultatem impertiri, ſed eam conceſſit, & quidem maxima cum difficultate in ſolo caſu inhabilitatis ex cenſura, vel miniſtratione in cenſura; in aliis verò caſibus expreſsè illam denegavit, ut atteſtantur qui hac de re cum Pontifice egerunt: unde neſcitur, qua ſecuritate conſcientiæ nos poſſimus facultatem ſic limitatam extendere ad inhabilitates ex alio delicto, vel defectu provenientes.

Nec dicatur hoc indultum fuiſſe impetratum per errorem, eò quòd Cardinalis Burgheſius non crederet ſe habere hanc facultatem revalidandi titulos beneficiorum in concurſu obtentorum: imò enim hanc facultatem non habebat, ut clarè oſtenſum eſt ſupra; & ideò eam petendo non erravit: & ſanè abſonum videtur ſentire tot viros doctrina, & prudentia inſignes, qui tunc temporis erant in Prætorio S. Pęnitentiariæ, & de quorum conſilio, & aſſenſu negotium fuit geſtum, in re tam gravi turpiter hallucinatos fuiſſe; nam turpe eſt ignorare jus in quo quis verſatur, dicit textus *in l.* 2. §. *Servius*, *ff. de origin. jur.* & eò magis quia facultas revalidandi titulos beneficiorum fundatur tota in oraculo Gregorii XIV. & incredibile eſt tantos viros non intellexiſſe vim prædicti oraculi.

Ad ponderationem verò, quòd major ſit ratio revalidan-
di ſine prædicta clauſula titulos beneficiorum in concurſu
obtentorum, ſi inhabilitas proveniat ex defectu, quam ſi
proveniat ex cenſuris, vel violatione cenſurarum. Reſpon- 63
detur facultatem diſpenſandi in uno caſu non extendi ad
alium, ſublata verborum ſignificatione non comprehen-
ſum, etiamſi in illo ſit major ratio, quam in expreſſo,
Felin. *hic n.* 8. *in* 1. *limit.* Gambar. *de auctor. Legat. tit.* 10. *n.*
203. Quod pluribus exemplis confirmat Navar. *in manuali
c.* 27. *n.* 275. quia exorbitantia à jure communi non ſunt ex-
tendenda de uno ad aliud, *c. Quæ à jure*, *de reg. jur. lib.* 6.
Feder. de Sen. *conſ.* 14. *n.* 4. *verſ. Non obſtant contraria*, Na-
varr. *d. n.* 275. *verſ.* 16.

Prætereà conſideratio peccati, de qua ſupra, non eſt bona, quia Sedes Apoſtolica difficiliùs dipenſat in irregularitatibus ex defectu, quæ ſine peccato contrahuntur, puta cum bigamis, cum ſpuriis, ſeu adulterinis, & cum corpore vitiatis, quam ſuper inhabilitate ex cenſura, vel cenſuræ violatione, quæ cum peccato contrahitur, ut practici norunt: & differentia fortè provenit ex facilitate, & frequentia incurrendi cenſuras ob illarum multitudinem; ideòque uſu receptum eſt, ut in omnibus litteris gratiæ apponatur clauſula abſolutionis à cenſuris? quare non ſine rationabili cauſa Paulus V. fuit promptior ad concedendam facultatem revalidandi titulos beneficiorum in concurſu obtentorum ab inhabilibus propter cenſuram, vel illius violationem, quàm propter alias irregularitates, quæ rariùs contrahuntur, & difficiliùs tolluntur. 64

Ex quibus conſtat prædictam clauſulam, *Fiet poſtquam*, eſſe omninò apponendam, quoties conceditur revalidatio extra caſum cenſuræ, vel violationis cenſuræ: & quamvis hoc modo nonnihil recedamus à formulario, in quo ſemper, & indiſtinctè memorata clauſula apponebatur; Nos verò modò eam apponimus, modò non apponimus; tamen hanc differentiam poſt oraculum Pauli V. facimus rationabiliter, quia in caſu cenſuræ &c. habemus facultatem præjudicandi concurrentibus, & ideò dictam clauſulam non apponimus: in aliis verò caſibus hanc facultatem non habemus; & ideò illam apponimus; ſatius autem eſt recedere à formulario in parte, modò dictam clauſulam apponendo, modò non apponendo, quàm recedere in totum, nunquam eam apponendo, ut patet ad ſenſum.

Ad tertium dubium reſpondendum videtur Majorem Pęnitentiarium habere facultatem revalidandi titulos parochialium in concurſu obtentarum, dummodò apponat prædictam clauſulam, *Fiet poſtquam*. Ratio eſt evidens, quia facultas revalidandi titulos beneficiorum, quam habet à Gregorio XIV. tamquam favorabilis extenditur etiam ad beneficia futura, ubi non agitur de præjudicio tertii, ut ex Gemin. Felin. & aliis oſtenſum eſt in primo dubio: quando autem cum prædicta clauſula revalidatur titulus beneficii curati in concurſu obtenti, nulli fit præjudicium. 65

Quod ut clariùs appareat, obſervandum eſt accuratè prænominatam clauſulam bis apponi in formula revalidationis hujuſmodi, ut patet in formulario in rubrica, *A mala promotione ante ætatem, & à mala proviſione*, *fol.* 13. Primò enim apponitur in ea parte, in qua datur abſolutio à peccato, vel cenſura: & tunc apponitur his verbis: *Quodque illis, quibus ipſe in concurſu per fraudem ſic prælatus fuit, ſatisfaciat, vel cum eis concordet*: & hoc in eo fit, quia non eſt neceſſe, ut reſtitutio præcedat abſolutionem, ſed ſatis eſt, ut ante abſolutionem pęnitens ſe obliget ad reſtituendum quamprimùm poterit, ut poſt Hoſt. Archid. & Jo. Andr. notat Feder. de Sen. *conſ.* 18. *n.* 4. *verſ. Super hoc*. Deinde apponitur hæc clauſula in alia parte, in qua datur revalidatio tituli; & tunc reperitur concepta per hæc formalia verba: *Si & poſtquam prædictis ſatisfecerit, vel cum eis concordaverit, ut præfertur, dictam Parochialem Eccleſiam retinere licitè valeat, miſericorditer diſpenſari mandare dignemini*, *&c.* Et in hoc ſecundo caſu ſatisfactio debet omninò præcedere diſpenſationem, ut evidenter demonſtrant illa verba, *Si & poſtquam*. Unde cùm tempore diſpenſationis, quæ conceditur à Confeſſario vigore litterarum Apoſtolicarum Majoris 66

Pœnitentiarii jam ceſſaverit præjudicium concurrentium, eò quòd jam fuerit eis ſatisfactum vel cum ipſis concordatum, ambigi non poteſt de validitate diſpenſationis & revalidationis; de qualitate enim concurſus non eſt facienda mentio in gratia, niſi propter præjudicium concurrentium, cùm hæc qualitas non ſit de his, quæ de jure ſunt exprimenda in impetratione, ſecundum ea quæ notat gloſſ. *in cap. Super literis, in verb. Literas dediſ-*
67 *ſemus, de reſcript.* unde cum ante perfectionem gratiæ jam ceſſaverit præjudicium, impetratio, ſeu revalidatio ſuſtinetur: nam in mandantis de diſpenſando, conferendo, & ſimilibus quoad habilitatem impetrantis ceſſante ſubreptione, non attenditur tempus datæ litterarum, ſed tempus executionis, *ut cap. Is cui, de præbend. lib. 6. & cap. Et cui, eodem tit. & libro*, ubi eſt caſus ſecundum Abbatem *in cap. Dilectus, il ſecondo, num. 7. ſupra de præbend.* ſatis enim eſt, ut ſit habilis perſona, quando potentia explicatur ad actum, aut ait *in dicto cap. Is cui*, Joann. Andr. in gloſſ. *Additionali, in verb. Dimittat*, Felin. poſt alios *in cap. Eam te, num. 18. in prin. fallen. de reſcript.* Id quod aliquibus exemplis manifeſtius apparebit. Finge enim ante executionem litterarum revalidationis competitores eſſe mortuos, vel aliud beneficium incompatibile aſſecutos, aut religionem profeſſos: profectò his caſibus nemo negaverit Confeſſorem in vim literarum Majoris Pœnitentiarii poſſe revalidare titulum parochialis utcumque obtentæ in concurſu, quia ante illarum executionem omnis ratio concurſus evanuit. Ergo idem dicendum, quando ante diſpenſationem, & revalidationem lator ſatisfecit concurrentibus, vel cum eis concordavit: ceſſat enim omne præjudicium, quia nemo videtur fraudare eos, qui ſciunt, & conſentiunt, *leg. Nemo videtur fraudare, ff. de regul. juris, leg. Cum donationis, Cod. de tranſaction. leg. 1. §. Uſque*
68 *adeò, ff. de injur.* & qualitercumque ſatisfiat, dicitur facta reſtitutio, *leg. Item liberatus, in princip. ff. Quibus modis pignus, vel hypothec. ſolv. leg. Si rem, §. Satisfactum, ff. de accuſat.* gloſſa *in regula Peccatum, in verb. Reſtituatur, lib. 5.*

69 Et ex hoc patet reſponſio ad doctrinam Gomeſii ſuper regula *de jure quaſ. non toll. quæſt. 1. num. 41. verſ. Poſtremò pro complemento*: quòd clauſula, *Quatenus non tollatur jus quæſitum*, reddat gratiam conditionalem; & ideò ſtante præjudicio, gratia ſit ab initio invalida, nec convaleſcat ex eo quòd poſtea ſatisfiat damnum paſſo.

Etenim hæc doctrina eſt in ſe vera, ſed caſui noſtro non applicatur duplici ratione. Primò, quia antequam Confeſſarius exequatur litteras Pœnitentiariæ, & revalidet titulum parochialis, jam reperitur ſublatum præjudicium, cùm jam fuerit ſatisfactum concurrentibus, vel cum eis concordatum vigore dictæ clauſulæ, *Si & poſtquam*? ergo clauſula, *Quatenus, &c.* dato quòd eſſet expreſſa in oraculo Gregorii XIV. non inficit diſpenſationem, ſeu revalidationem, quia ante executionem litterarum conditio illa fuit purificata. Unde perinde eſt, ac ſi diſpoſitio
70 ab initio fuiſſet pura, *l. Si pupillus*, ibi: *Conditione expleta, pro eo eſt, quaſi purè ei hæreditas, vel legatum relictum ſit; ff. de condit. inſtitut.* & notat Bald. *in l. Cum in teſtamento, in fin. Cod. de manumiſſ. teſtamen.* Dec. *conſ. 551. num. 7. & conſ. 629. num. 4.* Socin. junior *conſ. 69. num. 4. lib. 3.*

71 Deinde doctrina Gomeſii non applicatur, quia in facultate Majoris Pœnitentiarii revalidandi titulos beneficiorum non habetur illa clauſula, *Quatenus non tollatur, &c.* nec tacitè ſubintelligitur, ſed benè intelligitur clauſula, *Sine alicujus præjudicio*; quæ tamen non facit gratiam conditionalem: & ideò gratia valet ab initio, cum obligatione tamen ſatisfaciendi damnum paſſo, ut declarat idem Gomeſ. *ubi ſupra*, & Rebuf. *in praxi beneſ. in forma novæ proviſionis, verſ. Dummodò tempore*; alioquin ſi prædicta clauſula, *Quatenus, &c.* ſemper ſubintelligeretur, omnis gratia eſſet conditionalis, & diſpenſationes, & abſolutiones, quas paſſim concedit Pœnitentiaria cum obligatione ſatisfaciendi parti læſæ, tamquam conditionales eſſent invalidæ ab initio, nec convalidarentur per ſatisfactionem ſubſequutam: quod quàm ſit abſurdum aſſerere, nemo non videt.

72 Ad quartum, & ultimum dubium dicimus non pertinere ad Pœnitentiariæ officium indicare, vel præſcribere modos, quibus tutò poſſit ſatisfieri concurrentibus, vel cum eis concordari; hoc enim eſt munus providi, & diſcreti Confeſſoris, qui pro locorum, temporum, & caſuum diverſitate, ſuo ingenio, ac prudentia adhibere debet aptiora media, quibus conſultum eſſe poſſit ſecuritati pœnitentis, & indemnitati concurrentium, *ut in cap. Omnis utriuſque, §. Sacerdos, de pœnit. & remiſſ.* Et hujuſmodi modos recenſere in abſtracto, nimis eſſet longum, & laborioſum, ne dicam impoſſibile. Sed nihilominus quia difficultas exequendi prædictam clauſulam, *Si & poſtquam, &c.* reſtringitur ad duo capita, videlicet ad periculum manifeſtandi delictum, & incertitudinem perſonarum, quibus ſatisfieri oportet: oſtendendum nobis erit neutram ex his difficultatibus impedimento eſſe, quò minus dicta clauſula ad practicam deduci poſſit.

Et quidem quod ſpectat ad periculum, ne crimen oc- 73
cultum detegatur, animadvertendum eſt plurimos eſſe caſus, in quibus hujuſmodi periculum non ſubeſt, videlicet in omnibus irregularitatibus, & inhabilitatibus, quæ ſine peccato contrahuntur, puta ex defectu lenitatis, ex bigamia, ex defectu natalium, ex homicidio pro defenſione patriæ, vel parentum, aut in bello juſto, maximè contra inimicos fidei & conſimilibus. Unde in his caſibus cum nullum ſit delictum, conſequenter nullum erit periculum detegendi turpitudinem propriam: ac proinde palam, & publicè poterit ſatisfieri competitoribus, vel cum eis concordari, ut de ſe patet. In aliis verò irregularitatibus ex delicto, ſiquidem loquamur de illa, quæ incurritur ex leviſſima culpa per homicidium caſuale, ſimiliter ceſſat omnis difficultas, quia non eam continet turpitudinem, quæ deterreat ab illius manifeſtatione, ut in plurimis exemplis congeſtis à Marian. Socin. *in c. Ad audientiam, de homicid.* Sed ſi agatur de irregularitate ex homicidio voluntario, de quo in loco nulla prorsùs habetur notitia, puta ex abortu occulto, vel quia ab omnibus creditur mortuus naturaliter is qui veneno necatus fuit; utique ex ſatisfactione, vel concordia cum competitoribus nulla poterit oriri ſuſpicio perpetrati delicti, quod prorsùs ignoratur.

Præterea etiam in caſu, in quo homicidium eſſet publicum, & nuper commiſſum, & in eodem loco, non deeſſent modi prudentiales ſatisfaciendi competitoribus.

Sed eſto detur aliquis caſus, in quo nulla ratione pro- 74
viſus poſſet ſatisfacere competitoribus abſque eo, quòd ſeipſum proderet, nihilominùs non eſſet liberatus a reſtitutione, quia impedimentum, vel impotentia reſtituendi non extinguit ſubſtantiam obligationis, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus, quo impedimentum ceſſaverit, & ita civilis, & naturalis obligatio remanet, ſed eſt inefficax durante impedimento; hic eſt text. *in cap. Odoardus, de ſolut.* & ibi gloſſ. *ult.* Hoſtien. *num. 8.* Joan. Andr. *num. 6.* Butr. *in 1. notab. & nu. 14.* Cardin. *in 2 quæſt. circa finem, verſ. In gloſ. 3.* Anchar. *in 8. n. 1.* Imola *numer. 1.* & Abb. *in 3. notab.* Rota *deciſ. 31. num. 5. de re judic. in antiq.* Caſſador. *deciſ. 11. num. 1. de reſcript.*

Nunc videamus, an obſtet ſecunda difficultas incerti- 75
tudinis perſonarum, quibus facienda eſt reſtitutio: & ſanè ſi proviſus nulliter de beneficio in concurſu non habeat niſi unum competitorem, nulla erit incertitudo; quia illi beneficium eſt de jure debitum, ac proinde ei ſoli ſatisfaciendum erit, vel cum eo concordandum, ut juxta doctrinam D. Thomæ, & communem, oſtenſum eſt ſupra *num. 17. & 26.* Et idem dicendum, ſi competitores fuerint plures, ſed unus tantùm ſit ſuperſtes, eò quòd alii ſint mortui, vel Religionem ingreſſi, aut aliud æquale beneficium incompatibile aſſequuti: quòd ſi tres, aut quatuor, vel plures ſuperſint ex approbatis; tunc ſi unus ætate, moribus, doctrina, & prudentia ſit cæteris omnibus longè præſtantior, & eminentior, & de hoc ſit fama publica in loco, & communi omnium reputatio; utique cum ſecuritate conſcientiæ poterit nulliter proviſus illi ſatisfacere, vel beneficium ei renunciando, vel dando recompenſationem: tenetur enim inveſtigare, cui facienda ſit reſtitutio, ſecundùm D. Tho. *in 4. ſent. diſt. 15. qu. 1. art. 5. qu. 4. ad 1. & in 2. 2. qu. 62. art. 5. ad 3.* Et ſatis eſt, ut ex probabilitate morali intelligat ſe illi & non alteri damnum intuliſſe, ad hoc ut ei ſatisfaciendo ſit tutus quoad Deum: *c. fin. de injur. & damn. dat. l. Si ſervus, la ſeconda, §. Si ex plauſtro, & l. Qui occidit, §. in hac, ff. ad l. Aquil.*

Nec dicatur, judicium de magis idoneo ad ſolum Epi-

Epiſcopum pertinere; quoniam poſt Bullam S.Pii.V.Epiſcopus in hoc nullum habet arbitrium, ſed tenetur præciſè eligere digniorem ex approbatis, ut patet ex dictis ſupra *n.26. & 27.* Unde qui in fraudem obtinuit parochialem poſthabito Epiſcopi judicio, poterit tutò ſatisfacere illi, qui communi omnium eſtimatione habetur pro digniori.

Si verò nullus ex competitoribus evidenter appareat eminentior, tunc nulliter proviſus ſi irregularitatem, ſeu inhabilitatem contraxerit ſine culpa, & peccato, poterit adire Epiſcopum publicè, & palam, & de illius conſilio ſatisfacere; ſi verò eam contraxerit ex delicto, poterit eidem revelare in Confeſſione ſacramentali ſe eſſe inhabilem ex quodam impedimento occulto ad parochialem retinendam, & ideò ſe promptum eſſe ad illam reſignandam, vel ſatisfaciendum illi ex competitoribus, quem ipſe Epiſcopus magis idoneum judicaverit.

Et ad extremum ſi neque ex judicio Epiſcopi, neque aliunde conſtare poſſit, quis ex competitoribus ſit dignior, & omnes videantur æquè idonei: hoc caſu poterit omnibus ſatisfacere æqualiter, non quidem per reſignationem beneficii, quod diviſionem non patitur, *c. Majoribus, de præbend.* ſed per illius æſtimationem, ad gloſſ. 1. *in regula Peccatum, de regul. jur. lib.6.* videlicet cautè ſolvendo in pecunia cuique ſuam portionem arbitrio Confeſſoris, juxta conſilium D. Thom. *in 2 2. quæſt.62. art.6. ad 2.*

Alia remedia poterunt ſuggerere varia accidentia & circumſtantiæ diverſæ, quæ modò nos divinare non poſſumus. Hoc autem eſt, quòd majores noſtri non putarunt prædictam clauſulam, *Si & poſtquam, &c.* eſſe impracticabilem; alioquin eam non appoſuiſſent, ſicut appoſuerunt in formulario circa annum 1591. & ſervarunt Clemens Octavus tunc M. Pœnitentiarius, Julius Antonius Cardinalis S. Severinæ ſucceſſor Clementis in eodem officio, Lucius Cardinalis Saſſus Regens, Cardinalis Toletus Conſultor Theologus, & Hieronymus Cardinalis Pamphilius Sanctiſſimi D. N. Innocentii X. Patruus Conſultor Canoniſta, ac deinde Regens: & iterùm de anno 1612. D. Coccinus Regens, P. Juſtinianus Conſultor Theologus, & D. meus Joan. Franciſcus Fagnanus Conſultor Canoniſta in formulario ab eis reformato, & ſubſcripto.

NE PRÆLATI VICES SUAS, VEL ECCLESIAS ſub annuo cenſu concedant.

Alexander III. in Concilio Lateranenſi.

CAPUT I.

PRæterea, quoniam quidam in quibuſdam partibus ſub pretio ſtatuuntur, qui Decani vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate Epiſcopalem juriſdictionem exercent: Præſenti decreto ſtatuimus, ut qui de cætero hoc præſumpſerit, officio ſuo privetur: & Epiſcopus conferendi hoc officium, poteſtatem amittat.

SUMMARIUM.

1 *PEcuniam dans, ut ſpiritualem juriſdictionem exerceat, officio privatur, & ſic conferens illud ampliùs conferre non poterat, & canonicè punietur.*
2 *Juriſdictio Epiſcopalis eſt quid ſpirituale, & pretio conferri non poteſt, ſine labe ſimoniæ.*
3 *Simonia non committitur in Curia Romana in his, quæ ſimoniaca ſunt, quia prohibita, ſi fiant Principe authorizante, & ſcienter.*
4 *Secus in his quæ prohibita ſunt, quia ſimoniaca.*
5 *Beneficium Eccleſiaſticum vendere an ſit ſimoniacum quia prohibitum, vel è converſo.*
6 *Annatæ utrum in Curia Romana exigantur licitè, & ſine vitio ſimoniæ; latiſſimè diſcutitur uſque in fin.*
7 *Annatæ à quibus impugnentur.*
8 *Annata unde dicatur, quid ſit, & quot illius ſpecies.*
9 *Annata propriè ſumpta quæ, & quanta ſit, & de quibus beneficiis ſolvatur.*
10 *Annata Bonifaciana quæ.*
11 *Commune ſervitium quid ſit.*
12 *Minuta ſervitia quæ.*
13 *Quindennium quid ſit.*
14 *Annatarum origo, & antiquitas, & num. ſeq.*
15 *Damaſi Papæ teſtimonium de annatis.*
16 *Conſuetudo Eccleſiæ Romanæ prævalet authoritati cujuſcumque Doctoris.*
17 *Annatarum juſtitia deducitur ex jure divino, & naturali, & num. ſeqq.*
18 *Decimarum decimæ Summo Sacerdoti in lege veteri ex præcepto divino à Levitis præſtabantur.*
Annata ſolvitur Papæ loco decimarum, ibidem & n.25.
19 *Papa in quibus præcellat Pontificem legis veteris.*
20 *Joannis Andreæ propoſitio in Concilio Viennenſi de vigeſima redditum totius Orbis à Clericis perſolvenda pro ſuſtentatione Papæ, & Cardinalium, & n.75.*
21 *Decimæ debentur jure divino omnibus curam animarum habentibus.*
22 *Parochus fundat intentionem de jure communi ſuper decimis, & Epiſcopus ſuper quarta decimarum.*
23 *Papa conſtitutus eſt Paſtor totius gregis Dominici, & num. ſeqq.*
24 *Sacerdotibus debentur ſtipendia laboris jure divino, naturalique.*
25 *Decimæ Papales exiguntur pro ingruentibus Eccleſiæ neceſſitatibus, nec ſunt perpetuæ.*
26 *Eccleſia eſt unum corpus myſticum in multa membra diffuſum inſtar corporis humani.*
27 *Capite langueſcente cætera membra quoque inficiuntur.*
28 *Eccleſiæ omnes prodierunt ex utero Eccleſiæ Romanæ.*
29 *Papa eſt ſponſus univerſalis Eccleſiæ, & Pater Patrum.*
30 *Pater poteſt cogere filios ad præſtanda ſibi alimenta, ipſos etiam vendendo.*
31 *Filiæ tenentur alere matrem inopem jure naturæ.*
32 *Patri ſpirituali non minus obeſqui debemus, quam carnali.*
33 *Eccleſiæ omnes mundi Romanæ ſubſunt Eccleſiæ.*
34 *Et quidquid habent in peculio, habent ſeparatum quodammodo à rationibus. Dominicis Domini permiſſu.*
35 *Eccleſia Romana cum aliquid percipit ab Eccleſiis inferioribus, nihil novi acquirit, ſed retinet quod ſuum eſt.*
36 *Subſidium charitativum debetur Epiſcopo indigenti ab omnibus Eccleſiis ſuæ diœceſis.*
37 *Et contraria præſcriptio non valet.*
38 *Papæ neceſſitatibus tenentur Eccleſiæ omnes ſubvenire, ſi requirantur.*
39 *Papa poteſt collectare Eccleſias totius Orbis.*
40 *Princeps ſæcularis poteſt ſubditis ſubſidium imponere etiam ſine cauſa.*
41 *Annatarum juſtitia fulcitur jure gentium.*
Item jure Eccleſiaſtico, n.45.
Item jure civili, n.47.
42 *Sacerdotes Gentilium in ingreſſu Sacerdotii mediam*

diam partem redditum Summo Sacerdoti adminiſtrabant.

44 *Martini V. decretum de annatis Papæ ſolvendis approbante Concilio Conſtantienſi.*

45 *Fructus beneficiorum vacantium in Epiſcopo, vel altero, ut ex juſta cauſa ſint reſervati, introduci poteſt privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto.*

46 *Romanam Eccleſiam excuſat neceſſitas, cùm non poſſit de ſuo omnibus providere.*

47 *Tributa ſolvuntur Principi ex publico in recognitionem univerſalis dominii.*

48 *Et ſunt impræſcriptibilia.*

49 *Salarium debetur ex publico cuilibet judici Ordinario.*

50 *Papa dicitur Princeps Principum, & Dominus Dominantium.*

51 *Item judex omnium mortalium, & ordinarius ſingulorum.*

52 *Spiritualia ſine corporalibus diu eſſe non poſſunt.*

53 *Annatæ temporis diuturnitate ex voluntariis facta ſunt neceſſaria.*

54 *Actus, qui ſonat in vitium, & in non vitium, in dubio interpretari debet in non vitium.*

55 *Conſuetudo præſumitur habuiſſe bonum initium.*

56 *Eleemoſynarum uſus an habeat locum inter clericum & clericum.*

57 *Papæ quod datur, Petri Sacrario datur.*

58 *Baſilienſis Concilii decretum contra annatas refertur. Refellitur.*

59 *Petri de Monte Epiſcopi Brixienſis oratio pro annatis ad Regem Angliæ, ibidem.*

60 *Angli ante ſubtractionem obedientiæ ſolvebant Romanæ Eccleſiæ communia, & minuta ſervitia, non autem annatam Bonifacianam, & cur.*

61 *Denarii S. Petri quid ſint.*

62 *Pragmatica ſanctio uti ſchiſmatica à Rege, & Parlamento Franciæ, & Lateranenſi Concilio abrogata eſt.*

63 *Gloſſatoris Pragmaticæ ſanctionis invectiva contra annatas retunditur.*

64 *Annalia, & vacantia differunt ab annatis.*

65 *Conſuetudo, ſecundùm quam Canonici dant aliquid in ſua receptione, an valeat, & n. 81.*

66 *Annata eſt onus impoſitum fructibus beneficii, non autem beneficiato, & n. 81.*

67 *Conſuetudo Normandiæ, & diœceſis Pariſienſis exigendi annalia pro diportu, an ſit reprobata.*

68 *Annatarum ſolutioni nulla ineſſe poteſt licitationis ſuſpicio, & cur.*

69 *Annata pro Eccleſiis Conſiſtorialibus tertiam partem fructuum, & pro inferioribus dimidiam veri valoris non excedit.*

70 *Fructus beneficiorum à communiter accidentibus præſumuntur potiùs aucti, quàm diminuti.*

71 *Valor beneficii intelligitur deductis omnibus expenſis, & oneribus conſuetis.*

72 *Valor beneficiorum Galliæ qualiter in litteris ſit exprimendus.*

73 *Communia, & minuta ſervitia pro Epiſcopatibus, & monaſteriis Galliæ in patria reductis, ſextam partem veri valoris non excedunt, & n. 75.*

74 *Eccleſiæ, & monaſteria in patria reducta quæ dicantur.*

76 *Viennenſe Concilium quid egerit circa annatas, & vigeſimam fructuum.*

77 *Joannis Gerſonis ſententia de annatis, & n. 97.*

78 *Annata non eſt pretium beneficii, aut collationis, ſed fructuum, qui debentur Cameræ Apoſtolicæ, & nu. ſeqq. uſque ad n. 99. maximè n. 83.*

79 *Fructus beneficii an, & quando vendi poſſint ſine labe ſimoniæ.*

80 *Intellectus cap. Res Eccleſiæ, & cap. Si quis objecerit, 1. quæſt. 3.*

81 *Conſuetudo, ut dimidia fructuum primi anni præſtimoniorum vacantium cedat in utilitatem menſæ Capitularis, non eſt ſublata à Concilio Trident.*

82 *Pactum, ut receptus ſolvat penſionem collatori debitam, non eſt ſimoniacum.*

83 *Annata ſolvitur non in actu proviſionis beneficii, ſed expeditionis litterarum, quæ multoties non expediuntur.*

84 *Gratia ex ſola ſignatura ſupplicationis perficitur.*

85 *Bullarum expeditio non requiritur ad gratiæ perfectionem, ſed tantum ad illius probationem.*

86 *Bullæ non ſunt producendæ, niſi ubi agitur de canonizanda gratia.*

87 *Annata, & ſervitia pro beneficiis bis, vel pluries eodem anno vacantibus non ſolvuntur niſi ſemel.*

88 *Litteræ gratis relaxantur proviſis, qui poſſeſſionem beneficii ſtatim non ſunt habituri, facta obligatione de ſolvendo annatam, cùm fructus percipient.*

89 *Aliquando tamen ex cauſa fit ſolutio, habita, vel non habita poſſeſſione.*

90 *Litteræ ſub obligatione de ſolvendo relaxantur habentibus gratiam conditionalem de certo corpore beneficii, vel puram, ſi fructus ſint alteri reſervati.*

91 *Annata minuitur pro rata reſervationis fructuum.*

92 *Annata non ſolvitur pro expectativis, reſervationibus, & aliis gratiis ad incerta beneficiorum corpora.*

93 *Nec pro beneficiis compermutatis, antiquorum valor 24. ducatos non excedit.*

94 *Annata aut communia, & minuta ſervitia non ſolvuntur ex diſtributionibus quotidianis, cujuſcumque ſint valoris.*

95 *Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione fructuum.*

96 *Nec comprehenduntur in regulis de valore.*

97 *Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, niſi actus ſint correſpectivi, & unus cauſetur ab alio.*

98 *Papæ, & Cardinalium ſtatus ex Gerſonis ſententia modum, & quotam ſubventionis præſcribit, etiamſi aliunde ſit dotatus.*

99 *Duareni ſententia de annatis refellitur.*

P*Rætereà.* Qui pecuniam dat, ut Epiſcopalem, vel 1
alium juriſdictionem ſpiritualem exerceat, officio privatur; & ſic conferens, illud ampliùs conferre non poterit, & canonicè punietur. Hoc dicit cum cap. ſequen. Et primò ponit exceſſum, quem ſecundò ponit, ibi: *Præſenti.*

Nota ex hac Decretali, juriſdictionem Epiſcopalem eſſe 2
quid ſpirituale, & propterea pretio conferri non poſſe ſine labe ſimoniæ, prout hic notant Hoſtien. *num. 6. verſ. Quinimo*, Jo. Andr. *num. 3.* Cardin. *num. 2.* Butr. Abb. & Marian. Socin. *omnes in primo notabili:* & dicam plenius in cap. ſequen.

Quærunt hic Doctores, & præſertim Hoſtien. *nu. 3. verſ.* 3
Et ideo dicunt, & Henrich. Boich. *in princ.* utrum in Curia Romana committatur ſimonia: & quæſtionem ſolvunt hac diſtinctione. Aut agitur de his, quæ ſunt ſimoniaca, quia prohibita, hoc eſt ex Conſtitutione Canonica, ut vendere, vel emere Eccleſiaſtica beneficia, aut de his, quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, ut vendere, vel emere Sacramenta. In primo caſu ſimonia non committitur, dummodò fiat Principe authorizante, & ſciente, ut patet in eo, quod legitur, & notatur *in cap. fin. ſupra tit. primo, in cap. Propoſuit, de conceſſ. præben. in cap. A nobis, de decim. & in c. Non debet, de conſang. & affinit.* nam Conſtitutio ſuper tali ſimonia non ligat promulgantem, *l. Princeps, ff. de legib.* unde nec ſimonia laicalis, id eſt, lex Julia de ambitu, habet locum in Urbe, *ut in leg. Unica in princip. C. ad l. Juliam de ambitu:* verùm etſi hoc caſu ſimonia non committatur, infamia tamen non tollitur, *ut l. 3. Cod. de generali abolit.* ſed & ſpecies mali, & turpe lucrum eſt, & ideò vitandum, ſecundùm Apoſtolum, *ut in cap. Audivimus, ſupra, tit. prox. & cap. Cum ab omni, ſupra de vit. & honeſt. cleric.* à quo ſaltem propter exemplum deberet Curia præ cæteris abſtinere, ut legitur, & notatur *in cap. In cauſis, ſupra de re judic. & cap. Magnæ, §. 1. de voto*; ſed ſi non fiat authore Principe, & ſciente, tunc ſimonia in Curia committitur, ſicut & alibi. In ſecundo autem caſu, 4
id eſt, cum agitur de his, quæ ſunt prohibita, quia ſimoniaca, committitur ſimonia etiam in Curia, nec poſſet Papa ſuper hoc diſpenſare. Eamdem diſtinctionem ponit gloſſa *in cap. Cum pridem in verb. Illicita pactionis ſupra de pactis*, Innocent. *in cap. Tua nos, in verb. Culpabiles, ſupra tit. prox.* Joann. Andr. & DD. *in cap. 1. & cap. final. eodem tit.* & ita communiter diſtinguere Legiſtas, & famoſiores Canoniſtas, imò & Theologos, teſtantur in

cap.

cap. Latorem, 1. *quæſt.* 1. Turrecrem. *num.* 5. & Præpoſ. *num.* 12. *verſ. in oppoſitum*.

5 Cæterum adverte, quia etſi hæc diſtinctio in ſe vera ſit, & ferè omnium conſenſu approbata, ut dixi *in d. cap. Cum pridem, in* 1. *quæſt. ſupra de pact.* valdè tamen controverſum eſt, an vendere titulum beneficii Eccleſiaſtici ſit ſimoniacum, quia prohibitum, prout hic exemplificat Herinc. Boich. *in principio*, Cardin. *in dict. cap.* 1. *num.* 2. *ſupra tit. prox.* & ante eos Hoſtien. *in cap. Ex parte il primo, de offic. deleg. num.* 5. ibi: (Quædam verò hodie judicantur ſimoniaca, quæ vendi prohibentur, quæ tamen in veteri Teſtamento nec ſimoniaca, nec prohibita inveniebantur, ſicut eſt vendere beneficia.) Oppoſitum enim cenſent Theologi ferè omnes, & multi etiam ex Canoniſtis; unde circa hoc vide, quod ſcripſi in prædicta Decretali *Cum pridem*, ubi hanc materiam latiſſimè examinavi, per quatuor quæſtiones principales, *à num.* 30. *uſque in fin.* Quoniam verò in ſecunda, & tertia quæſtione ibi ſequuti ſumus opinionem Durandi, Petri de Palude, Turrecrem. & Cajetani, exiſtimantium vendere titulum beneficii, etiam ſimplicis, eſſe prohibitum, quia ſimoniacum; & ideò eſſe poſſibile, ut in his etiam Papa ſimoniæ crimine involvatur: ne inde quis anſam arripiat exiſtimandi à nobis improbatas fuiſſe annatarum exactiones, quæ fiunt in Curia, operæ pretium duximus de his peculiarem diſputationem ſubnectere.

6 QUÆRO igitur, utrùm annatæ in Curia Romana exigantur licitè, & ſine labe ſimoniæ.

7 Adverſus annatarum exactiones non tantùm debacchantur hæretici proteſtantes, ut refert. Paul. Griſald. *in deciſ. ſid. Cath. in ver. Annota*, ſed multi etiam ex Catholicis ſcripſerunt, ut inferiùs patebit: ſed quod magis in admirationem, ne dicam ſcandalum, rapit, Patres quoque Baſileæ pro celebranda generali Synodo congregati, hac de re deteſtabile decretum quaſi hoſtiliter promulgarunt, ut patebit infrà *num.* 38.

8 Ad evidentiam præmittendum eſt, annatas ſic nuncupari, quia omnes debentur ex fructibus primi anni beneficiorum vacantium, atque ita annata eſt nomen generis, quod in plures ſpecies dividitur. Quarum prima eſt annata propriè ſumpta; & hoc modo aſſumit nomen ſpeciei,
9 ſicut de arrogatione & adoptione dicitur *in l.* 3. *ff. de juriſdict. omn. judic. & l.* 1. *ff. de adoption.* & de beneficio, & privilegio notant Joann. Andr. Abb. & DD. *in cap. Olim*, & ibi dixi *num.* 4. *&* 5. *infrà de verbor. ſignific.* Secunda ſpecies, commune ſervitium nuncupatur. Tertia dicitur minuta ſervitia. Quarta, quæ ſolo accidenti ab aliis differt, quindennium appellatur.

Annata ſolvitur pro omnibus beneficiis inferioribus, præter Epiſcopatus & Abbatias Conſiſtoriales: & eſt dimidias pars veri annui valoris fructuum beneficii vacantis, & hæc integrè Summo ipſi Pontifici relinquitur.

10 Hodiè autem annata hujuſmodi dicitur Bonifaciana, eò quia forma exactionibus, qua Curia, utitur ortum duxit à Bonifacio IX. antea enim per Pontifices exigebantur, mediantibus eorum Commiſſariis, fructus integri unius anni per triennium, tertia pars quolibet anno, reliquis duabus tertiis partibus proviſo relictis. Sed Bonifacius, ut conſuleret ipſis proviſis, & obviam iret extorſionibus, quæ per Commiſſarios committebantur, reduxit annatæ ſolutionem ad medietatem valoris annui fructus, cum onere tamen, ut proviſus anticipatè de propriis pecuniis in relaxatione ſuarum litterarum eam ſolveret. Et propterea in ipſa relaxatione ſupplicationis fiebat obligatio in Camera de illa ſolvendo; & ſic litteræ in totum expediebantur, quæ retentæ in Camera Apoſtolica relaxabantur, mediante quietantia Theſaurarii. Atque hinc patet non ideò talem dictam eſſe annatam, quòd complectatur omnes anni fructus; ſed vel quia, ut dictum eſt ſolvitur ratione fructuum primi anni; vel quia dicta annata per Bonifacium IX. introducta, ſucceſſit in locum reſervationis, quam antea Pontifices facere conſueverant pro ſuis, & Roman. Eccleſiæ neceſſitatibus de omnibus fructibus, & proventibus unius anni beneficiorum ad tempus vacantium, vel quæ exinde uſque ad triennium, aut quinquennium, vel aliud tempus in certis deſignatis provinciis vacarent: quos quidem fructus pro ſe, & Camera Apoſtolica Romani Pontifices per ſuos Collectores percipiebant.

Cujuſmodi exemplum eſt in Extravag. Joannis XXII. quæ incidit, *Cum nonnullæ, la prima inter communes ſub tit. de præben.*

Commune ſervitium, eſt quantitas certa pro quolibet 11
Epiſcopatu, vel Abbatia conſiſtoriali, ſecundùm antiquam taxam ſolvenda, quam aliàs moderatus eſt Joannes XXII. in præcitata Extrav. *Cum nonnullæ*. Et hæc propterea ſervitium dicitur, quia juxta vulgare Italicumque quælibet datio nuncupatur ſervitium, ſive debita ſit, ſive non: ſicut in Hiſpania hoc ſervitii nomine appellantur contributiones illæ, quas faciunt Regna ad ſublevandas Regni neceſſitates.

Dicitur autem commune ſervitium, quia ejus dimidium tribuitur Papæ, reliquum S. Collegio Cardinalium, & inter ipſos Cardinales præſentes dividitur.

Minuta verò ſervitia ſunt quinque portiunculæ, quæ 12
ſecundùm proportionem taxæ fructuum Epiſcopatus, vel Abbatiæ, inter certos Papæ miniſtros, & officiales diſtribuuntur, & appellantur minuta; tum quia ſunt minutæ partes annatæ, tum quia partiuntur inter minores miniſtros.

Quindennium denique dicitur ſpecialis quædam anna- 13
ta, quæ à prædictis differt nomine tantùm, & accidentali temporis præfinitione, quia de quindecim in quindecim annos, juxta Conſtitutionem Pauli II. abolitis aliis ſolutionum annatarum terminis uſque ad ſua tempora obſervatis, pro beneficiis perpetuò unitis, ſolvitur ab illis, in quorum favorem talia beneficia ſunt unita, ut in Extravag. *Decet Romanum*, quæ habetur in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 330. & notat Galleſ. *in tract. de annat. circa fin.* Card. Seraph. *deciſ.* 1410. *num.* 1. *& nu.* 10. ubi de quindenniorum origine, & cauſa.

His præmiſſis, quàm juſtè, & rationabiliter in Roma- 14
na Curia exigantur annatæ, evidenter oſtenditur ex infraſcriptis.

Et primò hoc deducitur ex ipſa annatarum origine, & antiquitate: nam ut patet *Actor.* 4. initio naſcentis Eccleſiæ multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, nec quiſquam eorum de his, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed tanta erat fidelium erga Dei Eccleſiam devotio, ut ad eam augendam, & locupletandam, quotquot poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes pretia eorum, & quas res habebant, afferrent, & ponerent ante pedes Apoſtolorum, *cap. Dilectiſſimis, cap. Qui tua, cap. Cui portio, & cap. Certe,* 12. *quæſt.* 1. Sed poſtmodum fidelibus ab eo fervore declinantibus, itaut vix decimas divino jure debitas ſolverent Eccleſiæ, in qua miniſtrabantur Eccleſiaſtica Sacramenta; opus habuit Eccleſia, & Apoſtolica Sedes, ad ſui ſuſtentantionem, & onerum ſibi incumbentium ſupportationem, annatarum exactionem inſtituere, & ordinare, ut ſibi ſaltem à ſuis miniſtris ſervitium & adjutorium præſtaretur, Nam & ante illam formalem titulorum beneficialium inſtitutionem Eccleſiæ non ſolùm Cathedrales, ſed etiam inferiores habebant reditus, ut patet *in cap. Nulli,* 12. *quæſt.* 1. *& in cap. Sacerdote,* 12. *quæſt.* 4. & declarant Abb. *in ſua quæſt.* 4. *col.* 18. *verſ. Secundum præſuppoſitum,* & Præpoſ. *in cap. in Summa,* 44. *diſt. num.* 4. *verſ. Tertium tempus*, dixi *in cap. fin. ſupra de peculio cleric.*

Adeò autem antiqua eſt annatarum inſtitutio, ut de illius initio non extet memoria (quidquid aliqui ex recentioribus tàm hæreticis, quam Catholicis commenti fuerint de Joanne XXII.) tantùm enim media illa annata, quæ Bonifaciana appellatur, ortum habuit à Bonifacio IX. ut dictum eſt ſupra *num.* 10. quæ tamen cùm ſubrogata fuerit loco fructuum primi anni vacationis beneficii, qui integrè ab antiquo, & immemorabili tempore Summo Pontifici reſervabantur, ipſa quoque antiqua, & immemorabilis reputari debet; cùm ſubrogatum ſapiat naturam ejus, in cujus locum ſubrogatur, *cap. Eccleſia S. Mariæ, il ſecondo,* & ibi gloſ. 1. *ſupra, ut lite pendent. cap. Cum tu, in fin.* & ibi gloſſa *fin. infra de uſur.* gloſſ. & DD. *in leg. Si eum,* §. *Qui injuriarum, ff. Si quis caution.* Nec leve anti- 15
quitatis annatarum teſtimonium S. Damaſus, qui ſedit anno ſalutis 367. reliquit in ſua Chronica Summorum Pontificum; ait enim: *Sicut Papa in ſui ordinatione contribuebat Imperatori, nec id vitio dabatur;* (fortaſse id eſt, de quo fit mentio *in cap. Agatho,* 61. *diſt. & in c. Tributum,* 23. *quæſt.* 8.) *ſic & ſuſcipientes modò ordinationes à Papa*

Aliquid ei perſolvunt, tamquam in alterius jus ſucceſſerit. Et hinc plerique opinati ſunt ortum habuiſſe annatas, licet revera Damaſus loquutus fuerit de annatis tamquam ab antiquo tempore provenientibus, & non de novo ſuo tempore introductis; unde meritò annatas à tempore Apoſtolorum inſtitutas fuiſſe defendit Card. Cajetanus de auctoritate Papæ ad 14. (Nam pro Hieroſolymitana, inquit, Eccleſia a reliquis ſolvebantur collectæ) de quo latè Ecchius in ſuo Enchrid. Quæ quidem antiquitas perſpicuè etiam apparet primò ex ipſius Cameræ Apoſtolicæ regiſtro, deinde ex Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.* 40. die Sabbati 30. Octobris anno 1417. ubi fit mentio de annatis, communibus ſervitiis, & minutis, *tom. 3. Concil. part. 2. pag.* 937. tertiò ex Clem. *Quia regulares*, §. *præmiſſa, de ſupplend. negligen. prælator.* quartò ab Extravagante Joannis XXII. *Suſcepti*: quintò ex Conſtitutione Gregorii XII. ſuper reductione taxæ Eccleſiarum, & Monaſteriorum Regni Franciæ, ubi de fructibus primi anni, ſeu communibus, & minutis ſervitiis: ſextò ex Joann. Andr. *in cap. Inter cætera, de offic. ordin.* ubi *num.* 13 refert ad ſui inſtantiam actum fuiſſe in Concilio Viennenſi, ut Curia reciperet vigeſimam redditum clericorum totius Orbis, & abſtineret a ſervitiis, & fructibus primi anni: atque ita ſupponit jam tum in Eccleſia & ſic multò ante tempora Joannis XXII. extitiſſe hanc conſuetudinem exigendi annatas, & ſervitia: ſeptimò ex Felin. *in cap. Ex parte, ii primo, num 4. verſ. Tertio reſpondetur, ſupra de offic. deleg.* ubi teſtatur harum ſolutionum uſum adeò eſſe diuturnum in Eccleſia, ut ignoretur illius principium; ac demum omiſſis aliis ex Thoma Campeg. *de inſtitutione annatarum*, & Antonius Maſſ. Galeſ. *de annat.*

Ex hac autem annatarum origine, & antiquitate oritur efficax, & inconcuſſum fundamentum juſtitiæ harum exa-
16 ctionum; impium enim eſſet tot Sanctiſſimos Pontifices injuſtitiæ, & impietatis inſimulare, & conſuetudo Romanæ Eccleſiæ prævalet authoritati cujuſcumque Doctoris, ut docet S. Thom. *in 2. 2. q. 10. art. 12.*

17 Secundò principaliter juſtitia annatarum deducitur ex jure divino, nam ut habetur *Num. 18. num. 26. & 28. Loquutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Præcipe Levitis, atque denuncia: Cum acceperitis à filiis Iſrael decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id eſt decimam partem decimæ, ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis, quàm de torcularibus; & in univerſis quorum accipitis, primitias offerte Domino, & date*
18 *Aaron Sacerdoti.* Si igitur Sacerdoti Summo, & Pontifici legis veteris à minoribus Sacerdotibus & Levitis decimarum ſuarum decimæ ex divino præcepto ſolvebantur; cur loco decimarum exigere non debeat annatas à reliquis Eccleſiæ miniſtris Summus Sacerdos, & Pontifex legis novæ? *cap. In cauſis, de re judic. c. Per venerabilem*, §. *Rationibus, Qui filii ſint legitim.* maximè verò quia ille Summus Sacerdos præerat regimini ſolius populi Iſraelitici in concernentibus ſacrificia, & holocauſta; at
19 Romanus Pontifex præſidet regimini totius populi Chriſtiani, Clement. *Paſtoralis, de re judic.* Extravag. *Ex debito, de elect.* inter communes; ejuſque miniſterium ad multò plura, & majora extenditur, quam eſſent ſacrificia illa, & olocauſta. Unde B. Bernardus *de conſid rat. lib. 2. cap. 9. ad Eugenium III.* verba faciens: *Tu*, inquit, *Sacerdos Magnus, Summus Pontifex, tu Princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum, tu primatu Abel, tu gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchiſedech, Dignitate Aaron, &c.* Et paulò poſt: *Habent illi aſſignatos ſibi greges ſinguli ſingulos; tibi univerſi crediti uni unus; nec modo ovium, ſed & paſtorum tu unus omnium paſtor.* Hæc ille. Præterea Pontifex in lege veteri ultra decimam illam partem decimarum à Levitis exactam, aliis quoque, iiſque maximis emolumentis adjuvabatur; cum tamen Pontifex Romanus nihil, aut parum accipiat præter hanc annatarum exactionem. Et nihilominus ſi adhuc utriuſque emolumenta ad invicem comparentur, illa quæ pro minori cauſa, & a pauciori populo præſtabantur, reperientur eſſe multò pinguiora, quàm hæc, quæ pro graviſſimo omnium labore, & ſo-
20 licitudine à toto Orbe terrarum exiguntur. Quapropter in Concil. Viennenſi fuit propoſitum, licèt non reſolutum, ut vigeſima pars redditum clericorum totius Orbis quotannis ſolveretur pro ſuſtentatione Papæ, & Cardinalium, ut refert Joann Andr. *in cap. Inter cætera, nu.* 13. *de offic. ordi. ar.* Manifeſtum eſt enim annatam minimè ſupplere prædictæ ſuſtentationi, cæteriſque neceſſitatibus Sedis Apoſtolicæ: cum præſertim floreni, qui ſolvuntur, tertiam partem veri valoris fructuum non ſolum non excedant, ſed non attingant: & fructus beneficiorum, ſaltem ſuper quibus facta fuit taxa per Commiſſarios Joann. XXII. potiùs adaucti, quam diminuti fuerint.

Et confirmatur: nam omnibus curam animarum ha- 21
bentibus debentur decimæ jure divino, naturalique, ut *in cap. 16. quæſt. 7. in cap. 1. de decim. & in cap. Cum ſecundum, de præbend.* ſunt enim tributa egentium animarum, *cap. Decimæ, 16. quæſt. 1. & cap. Tua nobis, de decim.* & ſunt cibus in domo Domini, *Malach. 3. cap. Revertimini, 16. quæſt. 1. & cap. Decimas, quæſt. 7.* cùm debeant dari eis, à quibus ſpiritualia recipiuntur, *cap. Eccleſias*, §. *His ita 13. quæſt. 1.* gloſſ. *1. in cap. Quamvis, de decimis*, adeò ut parochi de jure communi fundent intentionem ſuper deci- 22
mis percipiendis, *cap. Cum contingat, eodem tit.* & Epiſcopi ſuper quarta decimarum ab iiſdem parochis perſolvenda, *cap. Conquerente*, §. *Nos autem, de offic. ordinar. cap. De quarta, de præſcription. cap. De his*, ubi Gemin. *circa finem*, 10. *quæſt.* 1. Rota apud Cardinal. Seraph. *deciſ.* 1449. & ſæpè alias. Quod cum ita ſit, abſurdum planè eſſet, ut Sum- 23
mus Pontifex, qui conſtitutus eſt paſtor totius gregis Dominici, *Joannis 21. cap. Significaſti, de elect.* & omnium Eccleſiarum curam, & ſolicitudinem gerit, *cap. Cum inſtantia, de cenſibus*, ſaltem à ſuis miniſtris in tanti laboris ſtipendium nihil exigeret, dicente Apoſtolo 1. *ad Corinth.* 24
9. Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte ejus non manducat? Scriptum eſt enim; Non alligabis os bovi trituranti. Et infra: *Debet in ſpe qui arat arare, & qui triturat in ſpe fructus percipiendi. Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus?* Et paulò poſt: *Neſcitis, quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt edunt; & qui Altari deſerviunt, cum Altari participant?* Hæc ibi. Quod ſi de inferioribus membris, & miniſtris Eccleſiæ conſtat Apoſtolum hoc dixiſſe, qui in partem ſolicitudinis ſunt vocati, *cap. Decreto, & cap. ſequen. 2. quæſt. 6.* quantò magis de Pontifice Maximo ejus Capite, cui credita eſt cura omnium fidelium? Clemen. *Paſtoralis, de re judic.* d. Extravagan *Unigenitus de pænit. & remiſſ.* Et cum certum ſit 25
Summum Pontificem nullibi accipere decimas, quandoquidem decimæ Papales imponuntur dumtaxat pro extraordinariis & ingruentibus Eccleſiæ neceſſitatibus, *ut in cap. Cum ad liberandam, in parte deciſa, de cenſib.* nec in perpetuum exiguntur, ut notat gloſſa in Clem. 2. *in verb. ad tempus, eodem tit.* dicendum eſt hanc annatarum exactionem fieri loco decimarum, ut plerique ſumma cum ratione cenſuerunt; ac proinde Summo Pontifici debitam eſſe jure divino, & naturali.

Tertiò annatarum exactio juſtificatur itidem ex jure na- 26
turali; quoniam Eccleſia univerſalis eſt unum corpus miſticum in multa membra diviſum inſtar corporis humani, *cap. Novatianus, 7. quæſt. 1. cap. Loquitur Dominus, 24. quæſtion.* 1. dicente Apoſtolo *ad Roman. 12. Multi unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra, cap. Singula, 89. diſtinct.* Hujus autem miſtici corporis caput eſt Romana Eccleſia; membra verò Eccleſiæ inferiores per orbem diffuſæ, *ut in d. cap. Loquitur, & in cap. Non decet, 12. diſtin.* Quemadmodum 27
autem in corpore humano ſingula membra debent jure naturæ capiti languenti opem ferre, ne alioquin capite languescente, ipſa quoque membra inficiantur, ut dicit textus *in cap. Merito, 6. quæſt. 1.* ita in miſtico Eccleſiæ corpore, Romanæ Eccleſiæ illius capiti languenti ob multiplices, quibus aſſiduè premitur, neceſſitates, tenentur reliqua membra, id eſt Eccleſiæ inferiores, conferre temporalia ſubſidia. Et ſicut Romanus Pontifex univerſalis Eccleſiæ præſul, & gubernator debet ad ſingula ejuſque corporis membra alimenta transfundere, ut formaliter inquit Cardin. poſt Gulielm. de Monte Laud. in Clem. *Quia contingit, n. 4. de relig. domib.* ita viceverſa debent membra ipſa caput alere, eique indigenti temporalibus quoque auxiliis ſubvenire, ut ratio æqualitatis juſtitiæ ſervetur, argum. *cap. 1. 16. quæſt. 7.*

Quartò ex eodem jure deducitur annatarum juſtitia, 28
quia

quia titulos dignitatum, & quorumcumque beneficiorum fundavit Romana Eccleſia, ut eſt textus *in cap.* 1. *& per totam*, 22. *diſtinct. in cap. Olim*, 95. *diſtinct.* Abb. *in ſua quæſtione* 1. quæ incipit: *Epiſcopus & quidem Rector*, *col.* 3. *num.* 4. *verſ. Nam tituli beneficiales;* latè Præpoſ. *in ſumma num.* 4. *verſ. Quartum tempus*, 44. *diſtinct.* DD. *in cap.* 1. *de ſimonia*: & proptereà Eccleſia Romana dicitur omnium Eccleſiarum Mater, quia ſcilicet Eccleſiæ omnes ex illius utero prodierunt, *cap.* 1. *&* 2. 12. *diſtinct. cap. Dudum*, 3. *quæſt.* 6.

29 Hujus autem Eccleſiæ Sponſus eſt Romanus Præſul, *cap. Quoniam*, *de immunitat. Eccleſiar.* qui proptereà dicitur Pater Patrum, ut notat gloſſa in procem. *Clemen. in verb. Papa*: ſed pater naturalis poteſt corripere filium ſi-
30 bi alimenta negantem, & ad ea præſtanda compellere, *l. qui filios*, *Cod. quæ res pign. oblig. poſſeſſ. & l.* 1. *&* 2. *Cod. de patr. qui fil. diſtrah.* ipſos etiam vendendo, ut ibi: item fi-
31 liæ tenentur alere matrem inopem, *leg. filia*, *Cod. de adopt.* ubi Baldus dicit hoc ex ratione naturali debitum, Bart. *in*
32 *leg. Seja*, §. *Cajo*, *ff. de alim. & cibar. legat.* Ergo eadem ratione pater ſpiritualis, quem non minùs diligere debemus, quàm carnalem, *cap.* 1. *&* 2. & ibi gloſ. *finalis* 30. *quæſt.* 3. *cap. Qualis condemnatio*, & ibi gloſ. *in* 2. *quæſt.* 7. & mater ſpiritualis Eccleſia poterit à ſuis filiis ſpiritualibus, & Eccleſiis inferioribus alimenta recipere, & conſequenter annatas exigere, quas, ut eſt notorium, Summus Pontifex accipit pro ſui ſuſtentatione.

33 Quintò, idem ſuadetur, quia, inquit Oldrad. *conſ.* 172. *Quia omnes*, *num.* 4. *& conſ.* 244. *ad objectus*, *num.* 8. cùm omnes Eccleſiæ Mundi immediatè Romanæ ſubſint Eccleſiæ, quia univerſalis omnium cura commiſſa fuit Petro, *cap. Puto*, 2. *qu.* 7. *& cap. In novo*, 21. *diſt.* & in eas habeat plenitudinem poteſtatis, *cap. Qui ſe ſcit*, 2. *q.* 6. *& c. Nunc verò*,
34 9. *q.* 3. quidquid habent inferiores Eccleſiæ, quaſi in peculio habent ſeparatum quodammodo à rationibus Dominicis
35 Domini permiſſu. Unde cùm Romana Eccleſia aliquid percipit ab Eccleſiis inferioribus, nihil de novo acquirit, ſed retinet quod ſuum eſt, ut notat gloſſ. *in cap. Volumus*, *in verb. Eccleſia*, 16. *q.* 4. Valdè eſt igitur rationabile, ut illuc unde exierunt flumina, revertantur. Hæc Oldradus.

36 Sextò eadem naturali ratione omnes Eccleſiæ Diœceſis tenentur ſolvere Epiſcopo indigenti charitativum ſubſidium, *cap. Conquerente*, *de offic. ordin. cap. Cum Apoſtolus*, §. *Prohibemus*, *de Cenſuris*, Extravag. *Vas electionis*, *eodem tit.* inter communes, Feder. de Sen. *conſ.* 224. *in princ.* adeò
37 ut præſcriptio contra ſubſidium charitativum non valeat, Rota *in antiq. deciſ.* 3. *quæ eſt ult. de cenſibus*, *aliàs* 676. Cur ergo non liceat ſubſidium imponere Epiſcopo univerſalis Eccleſiæ? *cap. Suſpectus*, *juncta ſupraſcriptione*, 3. *quæſt.* 5.
38 *ad cap. fin. de dilat.* ubi patet Eccleſias omnes uti Papæ ſubjectas teneri illius neceſſitatibus ſubvenire, ſi requirantur. Et ob hanc rationem Gemin. *conſil.* 74. *Attenta-*
39 *tis*, *num.* 7. *in fine*, *& num.* 9. concludit Papam poſſe ab omnibus ſubſidium exigere, & collectare Eccleſias totiùs Orbis; & idem reſpondit Raphael Fulgoſ. *conſ.* 120. *Sup-*
40 *poſita Bulla.* Nec mirum, quia Princeps quoque ſæcularis poteſt hujuſmodi ſubſidium imponere etiam ſine cauſa, ut conſuluit Oldrad. *conſil.* 104. *Circa propoſitam*, quem ſequitur gloſſ. Joann. Franciſci Pavini in dict. Extravag. *Vas electionis*, §. *Præmiſſis*, *in verb. Charitativum*, ubi alios allegat.

41 Septimò, juſtitia annatarum fulciri poteſt etiam jure gentium: nam & Gentilitas hoc jure uſa eſt, cujus rei memorabile teſtimonium extat apud Joannem Grammat. ut refert Ferdin. Corduben. *in ſuo tractatu de annatis*, in illud
42 Ariſtot. 1. *Metaph.* Sacerdotum genus apud Ægyptios vacare permiſſum eſt. Ait enim: (Ægyptii primi, deinde gentium omnium Sacerdotes fuerunt locupletes, præſertim Sacerdotes maximi: nam inferiores Sacerdotes in ingreſſu ſacerdotii mediam partem redditunm ſummo Sacerdoti miniſtrabant.) Sed & S. Thom. ſuper *Joſue cap.* 21. dixit apud omnes gentes obſervatum fuiſſe, ut qui divino cultui intendunt, à populo ſuſtententur, aut ab iis, qui curam gerunt univerſitatis. Quantò magis ergo Romano Pontifici, qui omnium Chriſtianorum curam gerit, debentur à ſuis ſacerdotibus vitæ ſubſidia? Hac enim ratione introductæ ſunt annatæ, & aliæ pleræque contributiones.

43 Octavò, annatarum exactionem firmari lege poſitiva *Proſper. Fagnan. in V. Lib. Decretal.*

Eccleſiæ tam clarum eſt, ut probatione non egeat: nam præter Extravagantes Joannis XXII. Bonifacii IX. Pii II. Pauli II. Clementis VII. Julii III. Pauli IV. S. Pii V. & Sixti V. hoc patet ex auctoritate Concilii Viennenſ. in quo ſecundùm teſtimonium Joann. Andr. *in cap. Inter cætera*, *de off. ordinar.* quamvis actum fuerit de ſervitiis ipſis tollendis, tamen prævaluit ſententia, ut remanerent: idipſum colligitur ex auctoritate Concilii Conſtantienſis. Nam die Sabbati 30. Octobris Anno Domini 1417. *ſeſſ.* 40. ſub titulo Reformationis fiendæ per Papam unà cum Concilio antequam Concilium diſſolvatur, ponuntur decem, & octo articuli, ſuper quibus facienda eſſet reformatio, quorum tertius eſt de annatis, communibus ſervitiis, & minutis, & undecimus de fructibus medii temporis. Deinde Martino V. ad Pontificatum evecto, *in ſeſſ.* 43 *habita die* 31. *Martii tunc ſequentis anni* 1418. facta fuerunt decreta reformationis ſuper nonnullis ex dictis decem, & octo articulis, & inter alios ſuper undecimo de fructibus medii temporis, in hæc verba, videlicet: *Fructus, & proventus Eccleſiarum, Monaſteriorum, beneficiorum, vacationis tempore obvenientes, juris, & conſuetudinis, vel privilegii diſpoſitioni relinquimus, illoſque nobis, vel Apoſtolicæ Cameræ prohibemus applicari*, *tom.* 3. *Concilior. part.* 2. *pag.* 942. At verò de annatis, & communibus ſervitiis, & minutis, quod erat tertium reformationis caput, nulla mentione habita, in fine ejuſdem *ſeſſ.* 43. ſubnectitur ultimo loco infraſcriptum decretum, videlicet: *Martinus &c. Decernimus & declaramus Sacro approbante Concilio, per decreta, ſtatuta, & ordinata tam lecta in præſenti ſeſſione, quàm concordata cum ſingulis rationibus ejuſdem Concilii ſuper articulis contentis in decreto, ſuper reformatione fienda Sabbato* 30. *Menſis Octobris proximè præteriti promulgato, fuiſſe, & eſſe jam ſatisfactum*, ut habetur *in ſequenti pag.* 943. Ex quibus verbis clarè deducitur circa annatas, & ſervitia Concilium nil novi ſtatuiſſe, ſed potiùs voluiſſe, ut in ſtatu priſtino remanerent; alioquin falſum eſſet, quod dictum fuerat, ſatisfactum fuiſſe decreto ſuper reformatione facienda promulgato, quod non eſt dicendum. Itaque Martinus Sacro 44
approbante Concilio decrevit & declaravit annatas Papæ ſolvendas eſſe, ut pro tanto officio, labore, & dignitate ſufficiens & condecens beneficium ex fructibus ſaltem inferiorum beneficiorum haberet.

Nonò, eodem jure Eccleſiaſtico hoc ipſum confirmari 45
poteſt, quia ex privilegio Apoſtolico, conſuetudine, vel ſtatuto induci poteſt, ut fructus primi anni, imò & duorum, vel plurium annorum, fabricæ, Epiſcopo, vel alteri cuipiam reſerventur; idque etiam pro debitis Epiſcopi perſolvendis, vel ex alia rationabili cauſa, prout ſunt jura aperta *in cap. Præſenti*, *de offic. ordin. lib.* 6. *in cap. Tua nobis*, *ubi de biennio*, *infrà de verborum ſignific. in cap. Si propter tua debita*, ubi de quinquennio, & ibi Joann. Andr. & omnes notant, *de reſcript. in* 6. *in cap. Si tibi*, *de præbend. eodem lib.* & in Extravag. Joann. XXII. *ſuſcepti*, ubi 46
hæc appellantur annalia; longè igitur magis Summi Pontifices potuerunt medios fructus primi anni ſibi reſervare pro ſuis, & Eccleſiæ neceſſitatibus, Romanam quippè Eccleſiam excuſat neceſſitas, cùm non poſſit de ſuo omnibus providere; ut formaliter inquiunt Hoſtien. Joann. Andr. *in dict. c. Inter cætera*, in gloſſ. *ult. de offic. ordinar.* Ac prætereà, ut inquit Thomas Campeg. *in eodem tract. de annatar. inſtitut. num.* 13. ſicut omni caret reprehenſione, ſi Pontifex dando uni beneficium, partem redditnum clerico indigenti loco annuæ penſionis reſervet; ſic licebit modeſtiùs agendo medietatem fructuum primi anni pro indigentiis propriis retinere. Cùm præſertim penſio ſingulis annis, annata autem primo dumtaxat, quo quis recipit beneficium, debeatur. Et quia onus perpetuum non eſt, non dicitur beneficium cum diminutione conferri, contra diſpoſitionem *cap.* 1. *Ut Eccleſiaſt. benefic. ſine diminutione confer.*

Decimò, civilis quoque authoritas juſtificat annatarum exactionem. Nam principi ſolvuntur tributa, & 47
ſtipendia ex publico in recognitionem univerſalis dominii. Et proptereà ſunt impræſcriptibilia, *leg. Competit*, *Cod. de præſcript. trigint. annor.* gloſſ. *in l. Locatio*, § *pen. in* 48
ver. Præſtitum, *in addition.* & ibi etiam Bartol. *ff. de Publican. & vectigal.* Item debentur Principi ſtipendia hujuſmodi, quia ipſe tenetur conſervare juſtitiam in terra, ut inquit

S. Thomas in 2. 2. *quæſt.* 62 *art.* 7. Imò huic ſolutioni divina quoque oracula præbent auctoritatem. Nam Phariſæis interrogantibus *Matth.* 22. *cap. Quid culpatur*, 23. *quæſt.* 1. *Licet cenſum dare Cæſari, an non*: Reſpondit Dominus, *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, quæ ſunt Dei Deo*. 49 Rurſus cuilibet judici ordinario debetur ſtipendium, ſeu ſalarium ex publico, Authent. *Ut differ. Judic.* §. 50 *final.* Cui ergo ex publico non debeantur ſtipendia Romano Pontifici, qui eſt Princeps Principum, & dominus dominantium, ut eum appellat Baldus *conſ.* 388. *Si Princeps, lib.* 4. Princeps Epiſcoporum, ut B. Bernardus 51 inquit loco ſuperiùs citato, Judex omnium mortalium, *cap. Si Papa*, 40. *diſtinct. cap. Facta ſubditorum*, 9. *quæſt.* 3. *cap. Per venerabilem*, §. *Rationibus*, *infra*, *Qui filii ſint legit.* & Ordinarius ſingulorum, *cap. Cuncta per mundum*, 9. *quæſt.* 3. gloſſa *in cap. Cum nullus*, *in verb. In eadem*, *de temporib. ordinat. lib.* 6. Quippe in hoc fundatur ratio illa communis, videlicet, qui regendæ multitudi- 52 nis curam ſuſcipit, talibus debet adjumentis muniri, quibus onus regiminis valeat ſupportare. Cùmque ſpiritualia ſine corporalibus diu eſſe non poſſint, ſed unum alterius auxilio indigeat, *cap. Si quis objecerit*, & ibi Archid. 1. *quæſt.* 3. congruum, & neceſſarium eſt, ut ſpiritualia exercenti, corporalia quoque præſtentur auxilia. Alioquin Summus Pontifex Eccleſiæ onera ſubire, ſuiſque, & publicis neceſſitatibus conſulere, nequaquam poſſet ſine miraculo, uſque adeò fidelium charitas refrixit.

Ultimò ex alio capite multi tuentur annatarum juſti- 53 tiam, nempè quia illarum ſolutiones ex tempore diuturnitate, & vetuſtiſſima conſuetudine, cujus initii non extat memoria, ex voluntariis factæ ſunt neceſſariæ, *ut in cap. Ad Apoſtolicam*, *infrà de ſim.* Et cùm ignoremus unde ortum traxerint, an ſcilicet ex coactione, an ex liberalitate dantium; in hoc dubio prævalet præſumptio, quæ vitium excludit, *c. fin. de præſumpt.*

Actus enim qui ſonat in vitium & non vitium, in 54 dubio ſemper interpretari debet in non vitium, *l. Creditore*, & *leg. Si ſocius*, *ff. de furt. leg. Merito*, *ff. pro ſocio*, Bart. *in leg. Non ſolum*, §. *Sed ut probari*, *num.* 3 *ff. de nov. op. nunc.* Roman. *conſ.* 113. *Pro deciſione*, *num.* 1. *Præſertim in Beatiſſimo Romano Pontifice*, *ut in* §. *Qui autem*, 17. *quæſt.* 4. Unde conſuetudo præſumitur habuiſſe bonum initium: 55 nam ex quo tanto tempore ſolverunt, præſumuntur ſe à principio voluntariè obligaſſe, ut inquit Innoc *in d. c. Ad* 56 *Apoſtolicam*, *num.* 1. *verſ. Imò quia tanto tempore*. Nec obſtat, quòd inter clericum, & clericum ceſſet pius uſus eleemoſynæ, ut not. *in cap. Cum M. Ferrarien. de conſtitut.* & per Joann. de Anan. *in cap. Jacobus*, *de ſimonia*; etenim illud procedit, ubi datur clerico æquali.

57 Atquod datur Summo Pontifici, datur Sacrario Petri, & prodeſt danti tamquam facienti opus piiſſimum. Ita in terminis arguit, & concludit Felin *in cap. Ex parte*, *il primo*, *num.* 1. *verſ. Tertio reſpondetur*, *de offic. deleg.* Quæ tamen ratiocinatio non placet, quia nulla deformitas, aut vitium etiam à principio conſiderari potuit in exactione annatarum; ſed omni tempore fuerunt exactæ ex debito divini, & humani juris, ut in ſuperioribus monſtratum eſt.

58 Supereſt nunc reſpondere ad ea, quæ ex adverſo objiciuntur.

Primò enim contra annatas opponitur decretum illud Concil. Baſilienſis, quo 9. Julii 1435. *ſeſſ.* 21. & ſic ante Concilii diſſolutionem, *i. tit. de annat. to.* 4. *part.* 1. *pag.* 53. ſtatutum eſt in hæc verba; *Sacroſancta generalis Synodus*, *&c.* ſtatuit quòd tam in Curia Romana, quàm alibi pro, ſeu in confirmationibus electionum, admiſſionum, poſtulationum, præſentationum, proviſione, collatione, diſpenſatione, electione, poſtulatione, præſentatione etiam à laicis facienda, inſtitutione, inſtallatione, & inveſtitura de Eccleſiis etiam Cathedralibus, & Metropolitanis, monaſteriis, dignitatibus, beneficiis, officiiſque Eccleſiaſticis quibuſcumque, necnon Ordinibus ſacris, & benedictione, ac pallio, de cætero nihil penitùs ante, vel poſt exigatur ratione litterarum Bullæ, Sigilli, annatarum, communium, & minutorum ſervitiorum, primorum fructuum, deportuum, aut ſub quocumque alio titulo, colore, vel nomine, prætextu cujuſvis conſuetudinis, privilegii, vel ſtatuti, aut alia quavis cauſa, vel occaſione directè, vel indirectè; ſolùm Scriptoribus, Abbreviatoribuſque, Regiſtratoribus litterarum, ſeu minutarum, pro ipſorum labore competenti ſalario ſolvendo. Huic autem Sacro Canoni ſi quis exigendo, dando, vel promittendo contraire præſumpſerit, pœnam incurrat adverſus ſimoniacos inflictam, & in ipſis dignitatibus, ac beneficiis taliter obtentis nullum jus, ac titulum acquirat. Etſi, quod abſit, Romanus Pontifex, qui præ cæteris univerſalium Conciliorum exequi, & cuſtodire Canones debet, adverſus hanc ſanctionem aliquid faciendo Eccleſiam ſcandalizet, generali Concilio deferatur.

Ad hanc oppoſitionem nulla ſolutio aptior, & effica- 59 cior afferri poteſt, quam quæ deſumitur ex verbis egregiæ illius Orationis, quam de annatis habuit Petrus de Monte celebris Juriſconſultus, Brixienſis Epiſcopus, ab Eugenio IV. Legatus miſſus ad Henricum VI. Angliæ Regem; ſic enim habent: *Ad ea vero, quæ proximis diebus in ipſa Synodo geſta ſunt, veniamus; quæ ſanè talia ſunt, ut maximam mereantur reprehenſionem, nec ulla ratione ſine gravi divinæ Majeſtatis offenſa valent tolerari. Hi enim qui Pontificem Maximum, virum utique ſanctum, quietum, & pacificum capitali odio proſequuntur, poſteaquam temporali eum patrimonio ſpoliatum intellexerunt, ſpirituali quoque ſubſidio ſpoliare cogitarunt, ut ſic omni prorſus auxilio deſtitutus dignitatem ſummi Apoſtolatus tueri nequaquam poſſet. Plebem itaque illam ſynodalem, quæ ſemper novis rebus ſolet gaudere, malis quibuſdam artibus quas pudor vetat referre, facilè induxerunt, ut vacantium beneficiorum fructus quos uſitatiori vocabulo annatas dicunt, Summo Pontifici lege interdicerentur. Favoribus itaque, & clamoris inſanientis vulgi ea lex lata eſt, qua & Pontifici talium fructuum receptio, & iis quibus beneficia conferuntur, ſolutio veluti ſimoniaca prohibetur. Huic autem legi ferendæ, etſi multi venerabiles Patres, magnæque auctoritatis viri contradixerint, manifeſtam in ea Sedis Apoſtolicæ, & Vicarii Chriſti depreſſionem contineri dicentes; prævaluit tamen indiſcreta multitudinis non tàm auctoritas, quam voluntas, quæ ad tantam temeritatem eò erat audacior, quo potentium quorumdam ſtimulis agitabatur. Quid hac lege perniciosius? quid detestabilius? quid ab omni humanitate, atque honeſtate remotius? Quænam, bone Jeſu, eſt hæc ſynodalis reformatio? Summum Pontificem omni ſpirituali ac temporali auxilio privare; eumque uti mendicum quemdam hominem conſtituere, qui nec ſuis, nec Eccleſiæ neceſſitatibus poſſit nullatenus providere? Et quamquam hujus legis iniquitas (ſi tamen lex dicenda eſt) ſatis per ſeipſam appareat, conabor tamen id paucis oſtendere, quibus breviter explicitis peroravero. Debet lex, ut a majoribus noſtris traditum eſt, eſſe honeſta, juſta, poſſibilis, ſecundùm naturam, & patriæ conſuetudinem, loco, ac tempori denique conveniens, utilis demum, ac neceſſaria. Quid horum, quæſo, in hac lege poteſt inveniri? Diſcurramus per ſingula. Magnam in primis continet turpitudinem. Nonne turpe, & indecens eſt Sedis Apoſtolicæ privilegia, & dignitates evertere, & quem Dominus Principem univerſæ Eccleſiæ conſtituit, adverſus hunc moliri inſidias, hunc exinanire, debilitare, huic Eccleſiaſticos redditus, qui ad ſupportanda onera regiminis ſunt deputati, impiè, atque inhumanè ſubtrahere? Injuſtitiam vero hujus legis quis non videt? nonne injuſtum, & iniquum eſt, ut qui plantat vineam, fructus ejus commoditate privetur? & quis pascit gregem, de lactis dulcedine non veſcatur? &c.* (& his ſimilia, quæ ſupra commemoravimus num. 24.) *Quantum vero ab Eccleſiæ conſuetudine diſcrepet, facile dignoſceri poteſt. Ea ſiquidem à tot præclaris Pontificibus, ac ſanctis Patribus obſervata, ſine magna, & rationabili cauſa violari non debuit.* Et paulò poſt dicit: *Loco vero ac tempori nullatenus convenit; nam pro tempore, quo legem illam ediderunt, omni dominio temporali erat Summus Pontifex tyrannorum potentia ſpoliatus, à propria Sede vi, & rebellione ſubditorum expulſus, ejus pretioſa ſupellex vulgi prædæ expoſita, omnia ejus ornamenta direpta, adeo ut non Summi Pontificis ornatu, ſed abjecti Monachi veſtitu urbem reliquerit, ac demum inſignem Italiæ urbem Florentiam ſolus, profuguſque intraverit. Quæ quidem ſi legis hujus latores piè, ac reverenter conſideraſſent, non ſolùm hoc temporali auxilio non privaſſent; ſed ſi numquam antea id exigere licuiſſet, pro neceſſitate rerum, ac temporis eam exactionem inſtituere debuiſſent.* Et paulò poſt: *Nullam in ſe continet dicta lex utilitatem, nullam prorſus neceſſitatem,*

Debuit

Debuit ſiquidem res tam gravis, tam ardua ſæpiùs diſcuti, crebrò ventilari, & tandem magna animi maturitate, ſapientiaque concludi; debuit colendiſſimorum Patrum voluntas inquiri; debuit omnium nationum conſenſus adhiberi; doctiſſimorum hominum quoque vota ſcrutari, eorumque præſertim, qui Deum præ oculis habentes, zelo juſtitiæ, non deſiderio vindictæ duci viderentur: qui ſi auditi eſſent, numquàm tam nefandæ rei conſenſiſſent. Honorarunt, Chriſtianiſſimè Princeps, ſuperiorum temporum Concilia mirum in modum Apoſtolicam Sedem, & Chriſti Vicarium illi præſidentem; nec uſquam ejus Primatum, dignitatem, ac privilegia attingere, nedum violare præſumpſerunt. Cùm enim ſcirent ſancti Patres ſynodaliter convenientes, ſine auctoritate ſummi Pontificis ſynodum generalem non poſſe convenire ipſa quoque Concilia robur, auctoritatem, & firmitatem ab illo accipere: ſacrilegum, ac penè hæreticum eſſe judicarunt, ſi unum in locum convenientes aliquid adverſus illum agerent, quem auctorem, & Principem ſuum divina voce agnoſcerent. Ad hoc Sanctorum Patrum laudabili more longè declinavit hæc Synodus; legat quicumque voluerit ejus canones, & decreta; animadvertat ejus actiones, & opera: perpauca certè inveniet ex zelo fidei, & charitatis fervore proceſſiſſe, aut ad utilitatem publicam emanaſſe; ſed omnia plena ſunt odii, diſſidii, & ambitionis; omnia nedum ad debilitationem, ſed ad ſubverſionem ſupremi capitis
60 *Eccleſiæ quorumdam machinationibus ordinata.* Hactenus verba Brixienſis, quæ quanti ponderis fuerint exitus ipſe probavit: nam Rex Angliæ illorum vi, ac rationum momentis permotus, nulla habita ratione illius decreti, permiſit, ut in ſuo regno Eccleſiaſtici pergerent in ſolutione communis, & minutorum ſervitiorum, atque ut regni incolæ præſtarent denarios S. Petri; mediam enim annatam Bonifacianam Angli numquam ſolverunt, quia illius loco ſatis viſum eſt Romanis Pontificibus habere hoc vectigal denariorum S. Petri, de quo fit mentio in *c. Au-*
61 *ditis, de præſcript. & in cap. Ea quæ de cenſib.* ubi gloſſ. dicit hanc eſſe quandam præſtationem, quam Angli faciunt Romanæ Eccleſiæ: & Hoſtien. *in princip.* (legitur, inquit, in Hiſtoria Anglicana, quòd Anglici devoverunt, & promiſerunt dare Eccleſiæ Romanæ quolibet anno certam penſionem, & vocatur hæc datio Viſitatio, ſive Denarii B. Petri.) Eſt autem tributum duorum denariorum, quod à ſingulis exactum domibus Adeulias, ſeu Edehvulphus Angliæ Rex Romam profectus ad Leonem IV. primus obtulit B. Petro, ut teſtantur Vincent. antiquiſſimus Chronographus *lib. 24. cap. 36.* & Joann. Nauclerus *in 29. generatione ſuæ Chronographiæ.* In cujus exactione perexerunt Pontifices, quouſque Henricus VIII. Clementi VII. ſubtraxit obedientiam. Itaque Angli injuſtum illud Baſileenſium decretum numquam acceptarunt. Sed & Æneas Silvius poſteà Pius II. qui in minoribus agens Baſileenſi Synodo adhæſit, poſteà ad Pontificatum evectus, poſthabito eodem decreto Conſtitutionem edidit contra detrectantes ſolvere annatas, quæ refertur in alia Conſtitutione Innocentii VIII. quæ incipit, *Apoſtolicæ*, in Bullar. *tom. 1. pag.* 376. Et de revocatione actorum Concilii Baſileenſis vide quæ ſcripſi in *cap. Significaſti, ſupra de elect.*
62 Everſo autem, & conquaſſato fundamento decreti Baſileenſis de annatis, neceſſe eſt, ut ſimiliter corruat pragmatica ſanctio Gallicana ſuper illo exædificata, *cap. Cum Paulus, 1. qu. 1. cap. Veniens, de Presbyt. non baptiz.* Præterquamquòd pragmatica illa ſanctio, utpotè Regni Franciæ corruptela, ſchiſmatis tempore, Caroli VII. auctoritate à non habentibus poteſtatem cum maximo animarum periculo, & ſcandalo, dignitatiſque Apoſtolicæ detrimento, & vilipendio in Conciliabulo Biturricenſi promulgata, anno Domini 1438. die 7. Julii à Ludovico XI. Francorum Rege tamquam ſchiſmatica abrogata, & abolita eſt, ut in litteris patentibus abolitionis relatis *tom. 4. Concil. par. 1. pag. 36.* Item à Parlamento Franciæ, ut in literis caſſationis, quæ habentur *eadem to. pag. 107.* Ac demum ab Eugenio IV. Nicolao V. Pio II. & Leone X. in Concilio Lateranenſi, ut in Conſtitutione, quæ incipit, *Paſtor æternus, edita 14. Kalen. Januarii 1516. in 11. ſeſſ.* ut patet *eod. tom. 4. pag. 38. & 120.* Eamque Romani Pontifices non ſecus ac pernicioſam hæreſim execrati ſunt, ut habetur in notis ad Conciliabulum Bituricenſe, *eodem tom. pag. 410.*

Secundò, contra annatas apponuntur dicta cujuſdam Coſmæ Guymier, qui gloſſavit pragmaticam ſanctionem: 63
Hic enim *in tit. de annatis, in ver. Annatarum*; contra hujuſmodi exactiones invehit his verbis: [Annatarum ſic vulgariter dictarum, quia per annum emolumenta beneficiorum percipiebantur, & adhuc hodie percipiuntur in Curia Romana,] & alibi: Et de ipſis notatur in *Clem. Quia Regulares, §. Præmiſſa de ſupplen. neglig. Prælat.* & dicuntur annalia in Extrav. Jo. XXII. *Suſcepti, & vacantiæ, inf. eod. §. Item ex nunc*, & ante tempora Joan. XXII. rarò, vel numquam exigebantur. Sed ipſe Papa per Extravag. *Cum nonnullæ*: in qua ſupponit aliam prius feciſſe, & ſe refert, aſſerit fructus primi anni Eccleſiarum Cathedralium vacantium ad triennium in aliquibus Orbis partibus pro neceſſitatibus Romanæ Eccleſiæ ſuæ Cameræ reſervaſſe. Sed quod temporaliter ab aliquibus Eccleſiis duntaxat pro neceſſitate temporis ab eo exactum fuit, in perpetuum, & ad omnes Eccleſias poſteà à Bonifacio IX. qui primus indifferenter Eccleſiaſticis beneficiis annatarum uſum impoſuit, extenſum eſt, contra totius divini, & humani juris diſpoſitionem, *1. qu. 1. & qu. 3. per totum*, & in juribus ſuprà allegatis. *Nonne ſcriptum eſt, Neminem concutiatis, & cap. 24. quæſt. 1. militare; Et quod gratis accepiſtis, gratis date?* Numquid Simon Magus cùm gratiam Spiritus ſancti emere vellet, damnationis ſuæ ſententiam a Petro audivit, *Pecunia tua tecum ſit in perditionem*; *1. quæſt. 1.* Qui ſtudet. Et qui ſunt illi, qui dant, & recipiunt annatas, niſi ementes, & vendentes in Templo, quos Chriſtus ab illo ejecit; *1. quæſt. 1.* Vides, etiam ex eventu ſolo damnandæ ſunt: nam ex hoc indigni, & qui plus pecuniarum habent, promoventur. Et dignus eſt Prælatura, cui non actionis meritum, ſed copiarum præmia ſuffragantur. Unde reſtat, ut nihil ſibi in Eccleſiaſticis honoribus gravitas, nihil ſibi defendat induſtria, ſed totum auri profanus amor obtineat, *quæſt. 1.* Fertur, *leg. Si quemquam, C. de Epiſc. & Cler.* Pro ſolutione annualium plerumque mobilia etiam pretioſa Eccleſiarum venduntur, parentes promotorum pecuniis exhauſtis deſtruuntur, materia exigendi à ſubditis paratur, ut quotidie videmus promotos à ſubditis ſub velamento jucundi adventus, quem triſtem & mœſtum potiùs dixerim, exigere. Unde boni Prophetæ olim munera prophetiæ non accipiebant, ſed ſtipes tabernaculi. Mali autem, qui accipiebant prophetiam, quæ donum Dei erat, in divinationem, quæ diabolica circumvertebatur: quid aliud colligitur, niſi ut ait Hieron. *Idcirco propter vos Sion quaſi ager arabitur, & Hieruſalem in cuſtodia Pomerii erit, 1. quæſt. 1. Judices.* Et dicit Joann. Andr. in *cap. Inter cætera, de offic. Ordinar.* Quod optaret, quòd Curia Romana reciperet vigeſimam partem fructuum clericorum totius orbis ad ſuſtentationem Papæ, & Cardinalium; & nihil exigi, vel recipi poſſet pro communibus ſervitiis, & fructibus primi anni, quos recipit à Prælatis, quos promovet, exceptis ſalariis laborantium, puta ſcriptorum, & ſimilium; & tunc provideret Legatis, & Nunciis quos mittit, de prædicta quota, & abſtineret ab annatis, exactione decimarum, & ſimilium. Et quòd de hoc fuit factus ſermo in Concilio Viennenſi. Sed deliberaverunt Prælati ibidem exiſtentes non facere. Et fortè benè, ut dicit Jo. Andr. quia tanta viget inſatiabilis cupiditas, quòd ſi hoc fieret, & iſtud, & illa perciperent.

Sed quantùm hic vir Sedi Apoſtolicæ, & ſupremæ Romani Pontificis dignitati inviderct, ſuis dictis, ſeu potiùs maledictis clarè patefecit. Ructavit etenim venenum, quod hauſerat ex Conciliabulo Bituricenſi, & ut gratiam aucuparetur Prælatorum Galliæ, qui contra anatas prævaluerant in Synodo Baſileenſi, & pro illius pragmaticæ revocatione citabantur in Concilio Lateranenſi per Julium II. inchoato, compoſcit gloſſam textui non diſſimilem, cùm utrumque manaverit ex eodem fonte livoris, & odii in Romanos Antiſtites. Quod benè animadvertit Jacob Simonetta Rotæ Auditor. & poſteà Cardinalis; nam *in tract. de reſervat. quæſt. 62.* ſic ait: [Non omitto, quod quidam Doctor Gallicus in quodam opuſculo ſuper Pragmatica Sanctione infenſus Pontificiæ poteſtati, & favens in omnibus pragmaticæ ſanctioni prohibenti reſervationes, &c.] Verùm contingit illi, quod ſemper evenire ſolet impugnantibus veritatem, ut plura ſint mendacia, quàm verba, Primò enim dicit appellari annatas, quia per annum emolumen-

lumenta beneficiorum percipiebantur, & adhuc percipiuntur in Romana Curia; quod falſum eſt, quia verè Curia non percipit niſi dimidiam partem fructuum, ut patet ex dictis ſupra *n.9. & 10.*

64 Secundò, dicit de his fieri mentionem in *Clemen Quia Regulares*, *§. Præmiſſa de ſupplen. neglig. Prælat.* & appellari annalia in Extravag. Joannis XXII. *Suſcepti*: quod itidem falſum eſt, quia annata multum differt à vacantibus, & annalibus, de quibus loquuntur prædicta jura, & alia ſuperiùs citata, *num.* 45. Seraphin. *deciſ.* 1410. *num.*11.

Tertiò, aſſerit annatas ante tempora Joannis XXII. raro, vel numquam exactas fuiſſe: quod falſiſſimum eſſe conſtat ex his, quæ de annatarum origine, & antiquitate dicta ſunt ſupra *n.*14. *& ſeq.*

Quartò, refert Joan. XXII. in Extravag. *Cum nonnullæ*, aſſerere ſe pro neceſſitatibus Romanæ Eccleſiæ reſervaſſe ſuæ Cameræ fructus primi anni Cathedralium vacantium; ſed cuilibet legenti prædictam Extrav. patebit ipſum in hoc erraſſe, quia Papa Joannes aſſeruit ſe per alias litteras reſervaſſe fructus primi anni beneficiorum Eccleſiaſticorum in diverſis Orbis partibus, non tamen Cathedralium, & Abbatiarum regularium.

Quintò, affirmat, quod à Joanne XXII. temporaliter ab aliquibus Eccleſiis dumtaxat pro neceſſitate temporis exactum fuit, poſteà in perpetuum, & ad omnes Eccleſias à Bonifacio IX. extenſum fuiſſe. Hoc loco manifeſtè detegitur Auctoris malitia, quia tacuit Bonifacium IX. inſtituiſſe dimidiam annatam loco illius integræ, quæ priùs exigebatur, ut patet ex dictis ſupra *n.*10.

Sextò, dicit Bonifacium IX. primum omnibus beneficiis annatarum uſum impoſuiſſe: quod itidem à veritate alienum eſſe convincitur ex ſupradictis *numer.*9. *& ſeq.*

Septimò, audacter aſſerit Bonifacium hoc feciſſe contra totius divini, & humani juris diſpoſitionem: ſed hoc erroneum eſſe manifeſtè liquet ex his, quæ de juſtitia annatarum latè ſupra explicavimus *à num.* 17. *uſque ad num.*60.

Octavò, plura effutit de ſimoniæ labe in exactione annatarum; ſed quàm temerariè, & ſacrilegè loquatur uſque ad auctoritatem Hieremiæ, per ſe patet. Quam verò ſit alienum à veritate hujuſmodi exactionibus ineſſe aliquod vitium, aut ſuſpicionem ſimoniæ, evidenter patebit ex his, quæ dicentur infrà in reſponſione ad tertiam principalem oppoſitionem. Et ipſemet Gloſſator hanc veritatem vel invitus admiſit; nam in prææallegato *tit.*

65 *de annatis*, *ſuper gloſ. in ver. Conſuetudinis*, quærit, an ibi reprobetur conſuetudo generalis in omnibus Eccleſiis Collegiatis, ſecundùm quam Canonici dant aliquid in ſua receptione; & reſolvit diſtinguendo his verbis: [Poteſt dici, quòd ſi conſuetudo imponit hoc onus præbendæ & non recepto, & valet in favorem cultus divini, argum. *cap. Significatum, de præben. & cap.* 1. *ut Eccleſiaſt. benef.* & hoc caſu poteſt eſſe verum, quòd à principio etiam cau-

66 tio exigi poſſit, argum. 18. *quæſt.* 2. *Servitium*.] Quæ verba multùm conferunt ad juſtitiam annatarum, cum ſint onus impoſitum non ipſis promotis, ſed beneficiis, aut fructibus beneficiorum, ut in *cap. Si propter, de reſcript. lib.*6. *& cap. Si tibi, de præben.* Prætereà idem Gloſſator

67 ibidem ſubjicit hæc verba: [Similiter poteſt quæri, an hic damnetur conſuetudo quaſi generalis in Normandia, in diœceſi Pariſienſi, & aliis pluribus locis, ubi Epiſcopi, & Archidiaconi percipiunt fructus primi anni beneficiorum vacantium pro deportu.] Et videtur quòd non, quia talem conſuetudinem jura approbant, *cap. Præſenti, §. Porrò, de offic. ordin. lib.*6. excepto quod habetur in *cap. Quia ſæpè, de elect. eod. lib. & in Clem. Statutum, §.*1 *eodem tit.* & Doctores, ut notat Joann. Andr. In *cap. Nemo, de regul. iur. lib.*6. *in not.* ubi allegat Extravagantem Joannis XXII. *Suſcepti regiminis*, ubi hoc eſt deciſum, allegat eam in *Clem.*1. *de conceſſ. præbend. in Clem.* 2. *de decim.* non eſt autem veriſimile unico verbo tot jura ſubverti. Ideò poſſes hunc intelligere textum, cum tales deportus vel annatæ exiguntur pro collatione, vel inveſtitura, aut aliis ſpiritualibus, ita quòd illa ſint cauſa immediata propter quam alia exiguntur. Quippè hæc ratio, quam ibi ponit Gloſſator pro ſuſtentatione illius conſuetudinis per Canones, & Extravagantes ad commodum Epiſcoporum, & Archidiaconorum approbatæ, longè magis concludit in favorem Summi Pontificis, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ; præſertim cùm cauſa exactionis annatarum non ſit collatio, neque beneficium; ſed vacatio, & fructus ipſius, ut patebit in reſponſione ad tertiam oppoſitionem.

Nonò, damnat annatas ex eventu, eo quòd exinde promoveantur indigni, & qui plus pecuniarum habent: 68
ſed certè cum annatæ ſint certæ, & notæ, Epiſcopatuum quidem, & monaſteriorum ex taxa, quæ habetur in libris Cameræ; inferiorum verò beneficiorum ex ipſo vero valore, qui exprimitur in litteris; non poteſt eſſe locus ementitæ per ipſum Gloſſatorem licitationi; præſertim cum ſummæ prædictæ non ſolvantur Pontifici ad manum, neque tempore, quo fiunt proviſiones; ſed poſtea officialibus ad id deputatis, quandocumque libet ipſis proviſis literas expedire, quas plerique, ut infrà diceur, numquam expediunt, prætereà licitationi prædictæ, etiamſi maximè vellet Papa, quod abſit, vix locus eſſe poteſt, quoad Epiſcopatus & Monaſteria, quæ ferè omnia conferuntur nominatis a Regibus, & Principibus, ſub quorum temporali ditione exiſtunt; necnon à Capitulis, & Conventibus, qui facultatem habent eligendi, & nominandi: ita ut non remaneat Pontifici libera Epiſcopatuum, & Monaſteriorum proviſio, niſi in certis Italiæ partibus, ut plenè notavi in *cap.*1. *ſupra de elect.*

Decimò, deplorat, quòd pro ſolutione annatarum mobilia etiam pretioſa Eccleſiarum vendantur; ſed hoc eſt ma- 69
nifeſtum mendacium: nam cum ſolutio annatæ fiat in actu expeditionis literarum, quomodo proviſus pro hac ſolutione poteſt diſtrahere bona Eccleſiæ, cujus poſſeſſionem nondum eſt adeptus? Quòd ſi urgeas, ſaltem proviſus alienabit pretioſa Eccleſiæ, ut relevet ſe à ſumptibus, quos paſſus fuit in ſolutione annatæ; ergo mendacium eſt; quod dixit Gloſſator, mobilia Eccleſiarum diſtrahi pro ſolutione annatarum. Prætereà nec pro relevatione à ſumptibus contingit alienatio hujuſmodi; quoniam pro Epiſcopatibus, & Monaſteriis taxa non excedit dimidiam veri valoris, & quilibet proviſus ſtatim recuperaturus eſt ex fructibus triplicatam ſummam in Epiſcopatibus, & Monaſteriis, & duplicatam in inferioribus, vel potiùs multò majorem; cùm rariſſimi ſint Epiſcopatus, Monaſteria, quorum fructus non ſint aucti à tempore, quo inſtauratæ fuerunt dictæ taxæ a Joanne XXII. unde à communiter accidenti- 70
bus fructus beneficiorum potiùs aucti præſumuntur, quam diminuti, ut dixit Rota apud Cardinal. Seraphin. *dec.* 1393. *num.*3. & in beneficiis inferioribus ferè num- 71
quam verus valor exprimitur: & nihilominus talis, qualis exprimitur, ſemper intelligitur deductis omnibus expenſis, & oneribus conſuetis. Rota *in antiq. dec.*60. *de conceſſ. præb. & in recent. deci.* 444. *num.*5. *par.*2. Felin. *in cap. Ad aures*, *num.* 13. *ver. Duodecima concluſio, de reſcrip.* Unde nullatenùs ſubeſt neceſſitas, quam Gloſſator comminiſcitur, vendendi mobilia etiam pretioſa Eccleſiarum pro ſolutione annatæ.

Undecimò, exaggerat deſtructionem pecuniarum Galliæ; ſed hoc quoque eſt merum commentum, cum ipſis 72
Gallis indultum ſit à Sede Apoſtolica, ut pro beneficiis inferioribus non ſolvant annatam, & liceat eis impunè quorumcumque beneficiorum fructus exprimere ſub valore vigintiquatuor ducatorum ut in concordatis Franciæ inter Leonem X. & Franciſcum I. anno 1517. & in declaratione ipſius Leonis Kalen. Octobris ejuſdem anni, ut in Conſtitutione, quæ incipit, *Romanus Pontifex*, & habetur in Bullar. *tom.*1. *pag.* 507. Et pro Conſiſtorialibus ſol- 73
vuntur communia, & minuta ſervitia pro medietate fructuum primi anni dumtaxat, ut in Conſtitutione Gregorii XII. incipien. *S. D. N. &c. Penſatis guerrarum cladibus*, quæ licèt ad quinquennium facta fuerit, tamen uſque in præſens eſt obſervata, excepto illo tempore, quo viguit pragmatica ſanctio. Idque pro Eccleſiis, & Monaſteriis, quæ 74
ex ſtylo dicuntur in patria reducta, idest pro Eccleſiis, & Monaſteriis illarum diœceſium, quæ tempore prædictæ Conſtitutionis Gregorianæ erant ſub temporali dominio Regis Franciæ, & habentur indice alphabetico deſcriptæ in libris Cancellariæ, & referuntur a Hieronymo Paulo Barchinon. *in ſua Practica Cancellariæ ſub tit. Provinciæ in quibus decima reducta eſt*, videlicet Archiepiſcopatus Lugdunen. Rothomagen. & Epiſcopatus Claromon-

montenſ. Et hæc ſolutio medietatis fructuum fit juxta ta-
75 xationem Eccleſiarum Cathedralium, & Monaſteriorum,
quæ habetur in libris Cameræ, & non attingit tertiam
partem veri valoris. Unde cùm hujus tertiæ partis provi-
ſi non ſolvant niſi dimidiam, hinc liquidò apparet com-
munia, & minuta ſervitia vix attingere ſextam partem
fructuum veri valoris; & tamen pro hàc ſexta parte pro-
viſi mox recepturi ſunt fructus integros primi anni, ut
prædiximus.
76 Demum ex auctoritate Jo. Andr. quem diminutè, & de-
pravatè refert Gloſſator, potiùs elicitur efficax fundamen-
tum pro annatarum juſtitia: etenim ſi Patres Concilii Vien-
nenſis cognoviſſent illarum exactionem præſeferre aliquod
vitium, aut ſuſpicionem ſimoniæ, abſque dubio illas pro-
hibuiſſent; & tamen nec prohibere voluerunt, nec com-
mutare in vigeſimam fructuum; ſed magis ſinere, ut exi-
gerentur ut priùs.
77 Tertiò, contra annatas opponitur auctoritas viri clariſ-
ſimi Joannis Gerſoni Cancellarii Pariſienſis in *tract. de Si-
monia*, cujus hæc ſunt verba: *Super materia ſimoniacæ la-
bis in collatione beneficiorum per Papam, reſolvendo mate-
riam ad radicem ſacræ Scripturæ, qua dimiſſa, percurrere
ramos opinionum particularium fine caret, ponitur hæc unica
concluſio. Simoniaca labes contra jus divinum, vel de ſimo-
niaca ſpecie ſuſpectum eſt in conferente beneficium eccleſia-
ſticum, etiamſi ſit Papa, exigere, vel extorquere à benefi-
ciando promptam pecuniam ſub titulo primorum fructuum,
ac impedire poſſeſſionem, & officiationem ſuam, quouſque
ſolverit illam pecuniam.*
Verùm egregius hic vir ex falſis ſuppoſitionibus dece-
ptus eſt ab illis, qui in Concilio Conſtantienſi annata-
rum communium, & minutorum exactionem ſeu ſimo-
niacam condemnabant, aſſerentes Papam quaſi ex contra-
ctu pro collatione beneficii exigere illam pecuniam contra
Evangelicum præceptum, videlicet, *Gratis accepiſtis,*
78 *gratis date.* Unde non ita loquutus fuiſſet, ſi rem ipſam
ut ſe habebat intellexiſſet; ſic autem ſe habet: Lege, aut
vetuſtiſſima conſuetudine introductum eſt, ut vacantium
Epiſcopatuum, & Abbatiarum Papa, & Collegium Car-
dinalium ex fructibus primi anni ſub nomine communis,
& minutorum ſervitiorum habere debeant illam ſummam,
quæ, ut dictum eſt ſupra, pro tertia parte veri valoris in
libris Cameræ jamdudum taxata eſt; & inferiorum be-
neficiorum Papa debeat habere dimidium, quod olim per
ſuos collectores exigebat. Sed quia oneroſum erat Provin-
ciis, & ipſis ſolvere debentibus officium collectorum, qui
pro ipſis exigendis in ipſis Provinciis moram trahebant:
quaſi tacita omnium conventione ſtabilitum eſt, ut illi,
qui ad Epiſcopatus, aut Abbatias promovebantur, &
quibus de aliis beneficiis per Papam providebatur, debe-
rent ſibi acquirere omnes illos fructus, & ſolvere illorum
79 pretium. Et ſic quidem emptio, & venditio, non tamen
tituli beneficii, ſed illius portionis fructuum, quæ debe-
tur Papæ, & Cardinalibus. Obſervandum eſt enim cir-
ca quodlibet beneficium tria occurrere maximè conſide-
randa. Primum eſt ipſum beneficium; ſecundùm illius
proviſio, ſeu collatio; tertium fructus ipſius. Pro bene-
ficio ipſo, vel ejus proviſione nihil ſolvitur: gratis enim
ſemper confert Papa; & de hoc intelligi debet illud Evan-
gelicum, Matthæi 10. *Gratis accepiſtis, &c. cap. Si quis
Epiſcopus*, 1. *quæſt.* 3. non autem de fructibus beneficio-
80 rum vacantium, de quibus agitur. Non obſtat, quòd au-
thoritas illa Matthæi intelligatur etiam de rebus Eccleſiæ,
ut eſt textus in *c. Rex Eccleſiæ, eadem cauſ. & qu.* & cum
fructus beneficii ſine beneficio non proveniant, vendito
uno neutrum invenditum relinquatur, *cap. Si quis objece-
rit, & cap. Salvator*, 1. *quæſt.* 3. Ob quam rationem
Theologi concludunt præbendam, licèt ſit quid tempora-
le; tamen ratione connexionis, quam habet cum cleri-
catu, & canonia, vendi non poſſe ſine labe ſimoniæ,
ut fusè oſtendimus in *cap. Cum pridem, num.* 90. *& num.*
107. *ſupra de pactis*. Id, inquam, non obſtat, quia locum
habet in illis fructibus dumtaxat qui debentur beneficia-
to propter officium, & miniſterium clericale ex debito di-
vini juris, ut 1. ad Corinth. 9. *cap. Quicumque*, 12. *quæſt.*
2. §. *His ita*, 13. *quæſt.* 1. *& cap. Cum ſecundum, de præben.*
hos enim vendere ſimoniacum eſt propter connexionem,
quam habent cum clericatu, & jure ſpirituali, ut optimè
deducit Cardln. Cajet. *in tractat. 9. de ſimonia, quæſt.* 1.
tom. 2. opuſculorum, & dixi latiùs in dict. *c. Cum pridem,
num.* 91. *& num.* 107. Item in his committitur injuſtitia tàm
ex parte dantis, quia vendi non poteſt res à non domino,
l. 1. C. de uſucap. pro empt. quàm ex parte recipientis, quia
venditur illi, quod ſuum eſt, *l. Res ſuæ, ff. de contrahend.
emption. l. Cum res; & l. Si mater, Cod. eod.* ut explicat
Cajet. *ubi ſuprà*, & ante eum Petrus de Palude relatus à
Turrecrem. in *c. Latorem, num.* 9. *verſ. Ad tertiam ra-
tionem*, 1. *quæſt.* 1. ut dixi in prædicta Decretali *Cum pri-
dem, num.* 113. *& num.* 123. *verſ. Sed nihilominus*. At hæc
omnia ceſſant in fructibus primi anni beneficiorum va-
cantium, de quibus agitur; quia cùm ſpectent ad Se-
dem Apoſtolicam ex titulo præambulo reſervationis, ju-
re vendi poſſunt tam ex parte Papæ, qui vendit, quod
ſuum eſt, quàm ex parte proviſi, qui emit, quod ſuum
non eſt. Et cum proviſus juſtè poſſit ſui beneficii fructus
alteri vendere, licèt beneficio ſint annexi, ut rectè obſer-
vat Cajetan. *loco citato*, nulla afferri poteſt ratio, cur non
idem liceat Sedi Apoſtolicæ pro dimidia fructuum ad eam
ſpectantium; & quemadmodum Epiſcopus, cui fructus
beneficiorum vacantium ex privilegio, vel conſuetudine
eſſent reſervati, juxta textum in *cap. Præſenti, de offic. or-
din. lib.* 6. poſſet illos licitè vendere beneficiato, eadem
prorsùs, imò potiori ratione id licere debet Papæ, ad gloſ.
in *c. Cum pridem, in verb. Illicitæ pactionis, in fin. ſupr. de
pactis*. Nec propterea venditur proviſo jus aliquod ſpiri-
tuale; quia in collatione beneficii fructus hujuſmodi dedu-
cuntur tamquam æs alienum, & beneficiatus tenetur hu-
juſmodi onera ſubire, *c. Tua nobis, infrà de verborum
ſignific. cap. Si propter tua debita, de reſcript. lib. 6. & c. Si
tibi, cum gloſſa in verb. Fructus, de præbend. eodem lib.*
Thom. Campeg. *de annat. inſtit. num.* 11. Sunt enim onus 81
annexum beneficio, non autem beneficiato: & ideò va-
let ſtatutum, vel conſuetudo, ut ſolvantur à recepto in ca-
nonicum, *cap. Significatum, de præbend. l. 1. Cod. de do-
nat. quæ ſub modo*, & poſt Vincent. & Joann. Andr. notat
Joan. de Anan. in *cap. Jacobus, num.* 3. *& 4. de ſimonia*,
Quinimò pro illis etiam ante receptionem poteſt recipi
cautio, argum. *c. Servitium*, 18. *quæſt.* 2. ſecundùm eos,
& notatur per DD. in dict. *cap. Significatum.* Hinc S. Con-
gregatio Cardinalium Concilii Trident. interpretum aliàs 82
conſulta, an ſi extaret talis conſuetudo, ut fructus puta
cujuslibet præſtimonii dimidii anni poſtquam vacaverit, ce-
derent in utilitatem menſæ capitularis, ea ſit ſublata ejuſ-
dem Concilii decreto, *c.* 14. *ſeſſ.* 24. reſpondit non eſſe ſub-
latam; eſt enim onus impoſitum beneficio, & non benefi-
ciato. Hinc etiam eſt, ut in actu collationis, ſeu receptio-
nis non ſit ſimonia deducere in pactum, ut collatarius, ſeu
receptus ſolvat penſionem collatori debitam: ut conſuluit
Gemin. *conſ.* 84. *nu.* 4. *verſ. Et dico quod tale juramentum*,
per textum in *c. Ex parte, il ſecondo, de cler. non reſid.*
& ſcripſi pleniùs in *c. Tua nos, de ſimonia.*
Hanc autem annatæ ſolutionem fieri ratione dictorum 83
fructuum, non autem ratione proviſionis, vel collatio-
nis, evidenter oſtenditur. Primò, quia proviſio, & col-
latio liberè præcedit, neque unquam propterea impedi-
tur expeditio ſupplicationis: ſed quando proviſi expediunt
literas bullatas, tunc juxta obſervatam conſuetudinem
ſolvunt annatam: quòd ſi nunquam expedirent litteras,
prout contingit multis, qui literis non expeditis, in alio-
rum favorem cedunt; illi ſic cedentes, aut ſine ceſſione
literas non expedientes, nihil ſolvunt: & tamen verum
eſt eis fuiſſe proviſum, cùm gratia ex ſola ſignatura ſuppli- 84
cationis perficiatur, *leg. Sacri affatus, Cod. de diverſ. re-
ſcript. cap. Inſtitutionis*, ubi Turrecrem. *num* 1. 25. *quæſt.* 2.
gloſſ. in *reg. Cancell.* 13. *& 53. ad finem*, Caſſadorus *decis.*
36. *ſuper reg.* Gomeſ. *in regul. de non judicando juxta formam
ſupplicationis, quæſt.* 5. expeditio enim Bullarum non re- 85
quiritur ad gratiæ perfectionem, ſed tantummodò ad illius
probationem. Et propterea nec ſunt producendæ, niſi ubi 86
agitur de canonizanda grazia, at in ſexcentis deciſionibus
fuit à Rota obſervatum, teſte Cardinale Seraph. *dec.* 775.
num. 2.
Deinde hoc ipſum clarè oſtenditur, quia ſi contingat 87
unum, & idem beneficium, ſive illud ſit de majoribus, &
conſiſtorialibus, qualia ſunt Epiſcopatus, & Abbatiæ, ſi-
ve de minoribus, qualia ſunt reliqua omnia, in uno, eo-
demque anno bis, vel pluries vacare, & illud ſucceſſivè
duobus conferri, annatæ, & ſervitia prædicta non exigun-
tur;

tur, niſi ſemel, ut pro Regno Franciæ eſt expreſſum in antedicta Conſtitutione Gregorii XII. & praxis obſervat: quod non fieret, ſi annatæ, & ſervitia exigerentur pro collatione, & proviſione beneficii, & non pro parte illa fructuum, quæ debetur Cameræ Apoſtolicæ.

88 Tertiò idem ſuadetur: nam proviſis, qui docent alios eſſe intruſos in poſſeſſionem beneficii, quive ob aliquod aliud impedimentum beneficii poſſeſſionem ſtatim non ſunt habituri, ſine ulla ſolutione litteræ relaxantur, facta dumtaxat obligatione de ſolvendo, cum habita poſſeſſione
89 percipient fructus: licèt nonnunquam aliquibus ingruentibus cauſis ſolutio fiat in relaxatione litterarum, habita, vel non habita poſſeſſione, ne ex lite, cujus finis ignoratur damnum aliquod Papæ, & reliquis participantibus
90 proveniat. Sub illa etiam conditione in futurum ſolvendi relaxantur litteræ illis, quibus facta eſt aliqua gratia beneficialis ſub aliqua conditione de certo corpore beneficii, ut ſunt regreſſus, & proviſiones etiam ſimplices ubi fructus
91 ſunt aliis reſervati. Quòd ſi fructus omnes aliis reſervati non ſint, ſed illorum certa pars dumtaxat, aut ſuper illis certa annua penſio, collatarius, ſeu proviſus tantò minus ſolvit pro annata, vel communi ſervitio, quanta eſt pen-
92 ſio, vel pars fructuum aliis reſervata. Dixi, de certo corpore beneficii, quia pro gratiis ad incerta beneficiorum corpora, ut ſunt expectativæ, reſervationes, & aliæ ſimiles, nihil ſolvitur, nec ulla fit obligatio de ſolvendo in
93 futurum. Similiter pro beneficiis commutatis, cujuſcumque ſint valoris: item pro illis, quorum valor non excedit vigintiquatuor ducatos, quocumque modo illorum proviſiones fieri contingat, proviſi nihil ſolvunt, nec promittunt. Quæ omnia convincunt ſolutionem annatæ, & ſervitii non fieri pro collatione, ſeu proviſione, ſed pro fructibus tantùm: alioquin ſolutio fieri deberet etiam in caſibus memoratis, in quibus dubium non eſt, quin fiat collatio, ſeu proviſio.

94 Quartò; & ultimò, aliis omiſſis, idem oſtenditur, quia ex diſtributionibus quotidianis non ſolvitur annata, neque commune, & minuta ſervitia, ut in Extravag. *Cum nonnullæ, la prima*, §. *Præterea*, *de præbend.* inter communes: & ita ſæpiſſimè expediuntur proviſiones canonicatuum cum expreſſione, quòd fructus non excedunt vigintiquatuor ducatos, & pro eis non ſolvitur annata, neque ſervitia; tametſi illorum diſtributiones quotidianæ ſint magni valoris, adeò ut multa ducatorum millia exce-
95 dant. Idque non alia ratione, niſi quia diſtributiones hujuſmodi non veniunt appellatione fructuum; *cap. unic. de Cleric. non reſiden. lib 6. cap. final.* §. *In illis*, *de conceſſ. præbend. eodem lib. cap. Licèt*, *ſupra de præbend.* & tenet Caſſad *deciſ.* 1 *de cleric. non reſiden.* & propterea non com-
96 prehenduntur in regulis Cancellariæ de valore fructuum exprimendo, Felin. alios cumulans in *cap. Ad aures, num.* 14. *de reſcr.* Covarr. *lib.* 3 *variar. reſol. cap.* 13 *num.* 1. & dixi plenius in dict. *cap. Licèt*, *in primo notabili*. Quod ſimiliter demonſtrat evidenter hanc ſolutionem fieri tantummodò ratione fructuum, qui debentur Cameræ, non autem pro collatione, ſeu proviſione beneficii; alioquin non conſtitueretur hæc differentia inter fructus, & diſtri-
97 butiones quotidianas. Unde fit, ut nullum vitium hìc conſiderari poſſit, cum ſolutio annatæ nullam habeat correſpectivitatem ad collationem, & jus ſpirituale, ſed tantùm ad fructus temporales, ad Sedem Apoſtolicam pertinentes, ut notat Card. in *cap. Tua nos*, *num.* 3. *in* 3. *notab.* & ibi etiam Felin. *num.* 2. *de ſimonia*. Numquam enim datio mutua ſpiritualium, & temporalium ſimoniam inducit, quoties una non causatur ab alia, ut formaliter inquit Ant. de Butr. in dict. *cap. Tua nos*, *num.* 3. Quamo-
98 brem ſi vir doctus, & pius Joan Gerſon annatarum, & ſervitiorum exactionem dicit eſſe ſimoniacam, credendus eſt propterea hoc dixiſſe, quia falsò ei ſuggeſtum eſt hanc ſolutionem fieri pro ipſa beneficii proviſione, ſeu collatione palliato nomine, ac titulo primorum fructuum. Id quod ſex ipſiuſmet doctrina non obſcurè deprehendi poteſt. Nam in tract. ſuo ſummi Pontificis de ſtatibus Eccleſiaſticis ponit ex conditiones de ſtatu Papæ, & Cardinalium, & pro ſquarta conſideratione ponit hæc verba: *Status prædictus potuit, & poteſt in ſubventionibus temporalibus, & honeſtæ ſuſtentationis præſcribere de certo modo, vel quota ſubventionis factæ per ſubditos in oblationibus, decimis, & ſimilibus, etiam ubi ſtatus prædictus aliunde dotatus eſſet ex patrimonialibus bonis, vel aliis, quemadmodum in Prelatis decimas, & Curatis* Et infra propius ad annatas, pro quinta conſideratione ſubjicit verba infraſcripta, videlicet: *Status prædictus dum recipit, & quærit ſubventiones conſuetas in oblationibus, decimis, vel annatis, & ſimilibus, non debet eo ipſo de ſimoniaca pravitate notari, niſi forte vitium aliud in executionis modo concurrerit, quod vitium corrigi debet, non ob inde ſtatus minui, deſtrui, culpari, vel juribus aliunde debitis defraudari, ſicut ab infirmo tollendus eſt morbus, non ſubjectum, vel corpus deſtruendum, &c.* Ex quibus Gerſonis verbis perſpicuè apparet, ipſum, ut ſupra diximus, fuiſſe deceptum ab impugnantibus annatas in Concilio Conſtantienſi. Fuit enim illi ſuggeſtum annatarum, & ſervitiorum exactionem fieri ſimoniacæ ratione collationis, nomenque primorum fructuum, & annatarum eſſe prætextum quæſitum ad palliandam ſimoniam. Quod cum ex dictis liquidò conſtet falſum eſſe, hinc ſequitur, ut Gerſonis ſententia ſtet potiùs pro annatis, quam contra illas. Præſertim verò, quia in eodem tractatu de ſimonia, in reſponſione ad primam objectionem dicit officio Papæ deberi ſufficiens beneficium, & condecens, illudque ſubſidium poſſe, vel potuiſse debitis circumſtantiis obſervatis accipi ſuper fructibus inferiorum beneficiorum, ubi non eſt aliter facta Papæ ſufficiens proviſio, tam ex jure divino, quam naturali, præſuppoſito divino.

Opponitur ultimò contra annatas ſententia Franciſci 99
Duareni Juriſconſulti Galli, *qui in tract. de benef. lib.* 6. *c.* 3. illius exactionem, necnon communium ſervitiorum, pluribus conatur exterminare; ait enim: (Uſitatum eſt apud nos, & Leonina Conſtitutione firmatum genus vectigalis, quod vulgus annatam vocat. Nam cum primum recens electus eſt, & a Rege nominatus, aut Epiſcopus, aut Cœnobiarcha, Romanus Pontifex anni integri fructus ejus beneficii percipit, eoſque ſibi ſtatim ſolvi, ac repræſentari curat.)

Sed hoc loco Duarenus uno ferè verbo duas protulit falſitates. Altera eſt, dum dicit anni integri fructus, quos tamen certum eſt ſolvi pro dimidia tantùm. Altera, dum affirmat annatæ ſolutionem fieri ſtatim facta nominatione, cùm inter nominationem, & expeditionem litterarum, quando ſolvitur annata, plerumque intercedant nedum menſes, ſed anni, & ſæpè litteræ nunquam expediantur, nec ſolvatur annata. Deinde ſic proſequitur: (Sed quòd unius anni ſit, quidam a Bonifacio IX. inventum, alii a Joann. XXII. ſcribunt.) Hoc itidem loco aliorum errore involvitur, cum loquatur tantummodò de Epiſcopatibus & monaſteriis, pro quibus non annata, ſed ſervitia ſolvuntur, quæ ab immemorabili tempore ante memoratos Pontifices erant jam in uſu.

Tertiò ſubjungit ſæpè quæſitum eſse, an jure poſset exigi, & illam fere Theologorum, & juris Pontificii Conſultorum eſse opinionem, Romanum ſcilicet Pontificem lege ſimoniaci ambitus, ut cæteros Epiſcopos, teneri, ſi pro ſacris miniſteriis pecuniam accipiat. Et mox inculcata authoritate Conventus Baſileenſis concludit his verbis: (Quò ſe vertant Pontifices, quibuſcumque Decretis, Conſtitutionibus, pactiſque hanc exactionem tueantur, divinum oraculum ſemper eis apponemus: *Gratis ſcilicet accepiſtis, gratis date.*) Sed profectò non divinum oraculum, ſed magis prava Auctoris interpretatio obtruditur exactioni annatarum, cum in ea non vendatur titulus beneficii, nec jus exigendi fructus, quæ ſpiritualia ſunt, nec fructus debiti beneficiato, qui ſunt ſpiritualibus annexi, hæc enim omnia gratis dantur: ſed venduntur fructus temporales, qui beneficio non ſunt annexi, ſed detrahuntur ut æs alienum, & onus beneficio adjunctum; nec ulla injuſtitia in hoc conſiderari poteſt, quia Sedes Apoſtolica vendit quod ſuum eſt: nec ſpecies ulla ſimoniæ, quia vendit quod temporale eſt, & a ſpiritualibus ſejunctum, ut in ſuperioribus monſtratum eſt, à *n.* 79.

Demum ex ſua concluſione Idem Doctor infert corollarium adverſus concordata Capitula inter Pontificem Romanum, & Regem Franciæ, dicens (Quod cum ita ſit, conventio inter Regem noſtrum, Pontificemque Leonem inita, turpis omninò, ac inhoneſta quibuſdam videtur, ideòque pro non ſcripta haberi, ac rejici debere; ita tamen ut cætera capita ejuſdem conventionis, quæ a ratione, honeſtateque non abhorrent, nihilominus obſerventur.)

Talis

Talis eſt Duareni ſententia, audaciæ, & temeritatis cenſura certè digna; & quod ſpectat ad ſimoniam, ex jam dictis ſatis ſuperque eſt confutata. Quod autem pertinet ad Cancellarium, cùm decretum Conventus Baſileenſis contra annatas univerſaliter ab omnibus reprobetur, injuſtumque, & impium fuerit, & talis etiam ſit pragmatica ſanctio, ſuper ipſo decreto Baſileenſi fundata: hinc neceſſariò conſequitur, ut conventio inter Leonem Decimum, & Franciſcum Primum inita, quam malignè carpit Duarenus, honeſta prorsùs, juſta, laudabilis, & inviolabili obſervatione digna ſit.

NE PRÆLATI VICES SUAS, &c.

Idem Alexander III. in Concilio Turonen.

CAPUT II.

Quoniam in quibuſdam partibus Decani quidam, vel Archipresbyteri, ad agendas vices Epiſcoporum, ſeu Archidiaconorum, & terminandas cauſas Eccleſiaſticas, ſub annuo pretio ſtatuuntur: quod ad ſacerdotum gravamen, & ſubverſionem judiciorum non eſt dubium redundare: id ulteriùs fieri prohibemus. Quòd ſi quis de cætero fecerit, removeatur à Clero. Epiſcopus autem, qui hoc ſuſtinuerit, & Eccleſiaſticam juriſdictionem ſua patitur diſſimulatione perverti, diſtrictione Canonica percellatur.

SUMMARIUM.

1 *Juriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates deputandi in ſpiritualibus locare non licet.*

2 *Et conceſſiones etiam à Sede Apoſtolica factæ cenſentur ſubreptitiæ.*

3 *Locatio juriſdictionis ſuper damnis bonorum Eccleſiæ illatis prohibita eſt,*

4 *Juriſdictio Eccleſiaſtica eſt quid ſpirituale, & ſimoniacum eſt illam vendere, & num. ſeqq. uſque ad num. 12.*

5 *Juriſdictio etiam merè temporalis prohibetur vendi.*

6 *Juriſdictio eſt res inæſtimabilis ſicut patria poteſtas.*

7 *Juriſdictionem temporalem vendere propriè non eſt ſimoniacum: eſt tamen turpe lucrum, & ementes committunt ſimoniam laicalem.*

8 *Vicario, ſeu officiali Epiſcopus tenetur ex Camera ſua ſalarium conſtituere.*

9 *Vicarius locat Epiſcopo operas ſuas, nec tenetur ſuis ſtipendiis militare.*

10 *Advocatus licitè vendit patrocinium ſuum.*

11 *Epiſcopus tenetur ex officii ſui debito juriſdictionem gratis adminiſtrare.*

12 *Juriſdictionis venditio redundat in ſubditorum gravamen, & n. 22. & 23.*

13 *Fructus, & obventiones Eccleſiarum ex juriſdictione provenientes, vendi non poſſunt juriſdictionem exercenti, etiam ſeorſim à juriſdictione.*

14 *Non provenientes verò ex juriſdictione vendi poſſunt, etiam juriſdictionem exercenti, dummodo juriſdictio ipſa non vendatur.*

15 *Cancellaria an, & quando ab Epiſcopo vendi poſſit, aut locari ſub annuo cenſu, & nu. ſeqq. uſque in finem.*

16 *Notarii communiter creantur judices ordinarii.*

17 *Et ſunt Magiſtratus inter conſentientes, habentque juriſdictionem habitu, licèt non actu.*

18 *Et dicuntur judices Carthularii.*

19 *Item faciunt præceptum, & guarentigiam.*

20 *Eorumque juriſdictio prorogari poteſt de habitu ad actum.*

21 *Et poſſunt expedire ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, ſi ſibi committantur.*

22 *Notario, ſeu actuario vendi non poſſunt fructus ex juriſdictione provenientes.*

23 *Clementis VIII. decretum, ne Prælati Cancellarias ſuorum Tribunalium locent, ſed illas per proprios miniſtros mercede conductos exerceant.*

24 *Pandecta, ſeu taxa mercedum in ædibus Notariorum affigenda.*

25 *Epiſcopi, vel eorum miniſtri pro collatione ordinum, & literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus nihil poſſunt accipere, etiam ſponte oblatum.*

Nec pro ſigillo in collationibus beneficiorum, etiam ubi extaret talis conſuetudo, n. 29.

26 *Cancellarius pro ſingulis literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus decimam unius aurei partem poteſt accipere.*

27 *Item pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis poteſt accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ omnibus computatis unum aureum non excedat, & num. 29.*

Et quartam partem ducati pro examine teſtium in executione literarum Apoſtolicarum, n. 31.

28 *Dummodò ei nullum ſalarium pro officio exercendo conſtitutum ſit, & ex illius commodis Epiſcopo nihil emolumenti directè, vel indirectè provenire poſſit.*

30 *Epiſcopi, vel eorum officiales pro executione literarum Apoſtolicarum, diſpenſationum matrimonialium, & præſentatione cujuslibet reſcripti nihil accipere poſſunt.*

1 Quoniam. Summatum eſt in cap. præcedenti. Dividitur in duas partes. Primò ponit exceſſum, quem expreſſa cauſa prohibet. Secundò pœnam addit, ibi, *Quod ſi quis.*

2 Nota, prohibitum eſſe juriſdictionem Eccleſiaſticam vendere, ſeu locare, ut hìc, *& in cap. præcedenti*: quod noviſſimè etiam ſancitum eſt decreto Concilii Tridentini *capit. 11. ſeſſ. 25. de reformat.* ibi: *Non liceat etiam juriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios ſpiritualibus locare, nec conductoribus per ſe, aut alios ea exercere; aliterque conceſſiones etiam à Sede Apoſtolica factæ ſurreptitiæ cenſeantur.* 3 Hinc cum juriſdictio ſuper damnis, bonis Eccleſiarum illatis, ſub certa annua penſione, ad hoc ut majori ſolertia bona Eccleſiarum conſervarentur, locari quibuſdam officialibus conſueviſſet: S. Congregatio ejuſdem Concilii interpres reſpondit, eo decreto id prohibitum eſſe, cùm juriſdictio ſit Eccleſiaſtica, qua jus redditur ſuper damnis illatis bonis Eccleſiarum.

4 Prima hujus prohibitionis ratio eſt, quia juriſdictio Eccleſiaſtica eſt quid ſpirituale, ut in *cap. præcedenti*. Clavium enim poteſtas à Deo eſt, Matth. 16. S. Thom. in 4. *diſtin.* 18. *quæſt.* 1. *artic.* 1. *quæſt.* 1. eamque Epiſcopus ratione ſui officii gratis exercere debet; unde ſimoniacum eſt illam vendere, *cap. Ex multis, cap. Vendentes, & cap. Non ſolùm*, 1. *quæſt.* 3. *cap. Decernimus, ſupra de judic.* & tenet gloſſ. 1. hìc, & in *cap. præceden.* Innocent. *ad finem, verſ. Item prælationem*, Hoſtienſ. *nu.* 6. *verſ. Quinimò*, Joan. Andr. *num.* 3. Cardin. *num.* 2. Butr. Abb. & Mar. Soccin. omnes *in primo notab.* Altera ratio eſt, quia ven- 5 ditio,

ditio, ſeu locatio juriſdictionis redundat in ſubditorum gravamen, & ſubverſionem judiciorum, ut hic dicitur in littera. Ob quam rationem etiam juriſdictio merè temporalis prohibetur vendi, ne ſcilicet ſubditi prægraventur, ut in *Authen. Ut judic. ſine quoque ſuffrag. & in Authent. de mand. Princip. §. Illud tamen*; & notant in *c. præceden.* Innocent. *verſ. Ratio diverſitatis* Hoſtienſ. *numer. 51. verſ. Quod & prohibetur*, Butr. *nu. 10. verſ. Et dicunt*, Innoc. & Card. *num. 2.* Addit. Marian. Socc. *ibidem numer.*
6 3. Juriſdictionem ipſam vendi non poſſe, quia eſt res inæſtimabilis ſicut patria poteſtas. ut *l. Filiæ, C. de collation.* Et quia ejus rei non videtur eſſe commercium, *l. Inter ſtipulantem*; *§. Sacram, ff. de verbor. obligat. & l. Apud Julia-*
7 *num, §. fin. ff. delegat* 1. Et quamvis vendere juriſdictionem merè temporalem propriè non ſit ſimoniacum ſecundùm Innoc. & omnes in *c. præcedenti*, eſt tamen turpe lucrum: Et ſicut in juriſdictione Eccleſiaſtica committitur ſimonia ſpiritualis, ita in juriſdictione temporali committitur ſimonia laicalis; quia ementes juriſdictionem ſæcularem, & honorem incidunt in crimen ambitus, ut in *l. unic. C. Ad Jul. de ambitu*, ſecundùm Hoſt. *in eod. cap. præced. num. 6. verſ. Quinimo.*

8 Nec prædictis obſtat, quòd non videatur illicitum dare pecuniam pro juriſdictione: nam quotidie hoc fit, cùm Epiſcopus teneatur ex Camera ſua officiali, ſeu Vicario ſalarium conſtituere, *cap. Charitatem, & cap. Quicumque, 12. quæſt. 2.* & tenent in *cap. prox. ſup. eodem gloſſ. ſecunda*, Innocent. *verſ. Sed è converſo*, Hoſt. *num 5. in verb. de cætero præſumpſerit*, Butr. *num. 7.* Card. *num. 1. in 1. oppoſit. & reliqui*: etenim ut reſpondet Butr. *eod num. 7.* ut officium committatur datione pecuniæ ex parte ſuſcipientis, & dantis officium, eſt illicitum, ut hic, & in *cap. præcedenti*: ſed officio commiſſo datio pecuniæ ex parte committentis loco ſalarii ipſi, cui committitur, eſt licita, & non eſt ſimoniaca, ut in juribus præallegatis.

9 Ratio diverſitatis eſt, quia Vicarius recipit mercedem ſui laboris; locat enim Epiſcopo operas ſuas, nec ullo jure cogitur ſuis ſtipendiis militare, *cap. Cum ex officii, de præſcript. & cap. Cum ſecundum, de præbend.* ſic & aſſeſſori ſtatuitur ſalarium in *cap. Statutum, §. Aſſeſſorem, de reſcrip. lib. 6.* & ſic Advocatus licitè vendit patrocinium ſuum,
10 ut in *cap. Non ſanè, 14 quæſt. 5* At è converſo Epiſcopus tenetur ex officii ſui debito juriſdictionem gratis admini-
11 ſtrare; unde ſi pretium accipiat, ex eo quod vices ſuas officiali committat, videtur juriſdictionem ipſam vendere, & ſimoniam committit, ut hìc in gl. 1. Præterea hoc tendit in ſubditorum gravamen, quia ut verbis utar Abbatis in *cap. præced. num. 4.* [Officialis ut aliquid lucretur ultra
12 pecuniam datam ſuperiori, per fas, & nefas inducetur ad extorquendam pœnam, & modicam culpam faciet graviorem, & ſæpè puniet burſam, ubi punienda eſſet perſona.] Idemque adnotavit Card. *ibid. num. 1. in fine, verſ. Quæro, quæ fuit ratio.*

Rurſus non obſtat, quòd fructus, & obventiones
13 Eccleſiarum vendi poſſint, ſeu locari ſub annuo cenſu, ut in *capit. fin. infrà eodem*, quoniam ſecundum Innocent. in *cap. præced.* hoc intelligi debet, ſi obventiones temporales vendantur non exercenti juriſdictionem; aliàs ſecus: ſed Hoſtienſ. *ibidem num. 5.* diſtinguit ſic: Aut fructus, & obventiones temporales proveniunt ex juriſdictione: & hoc caſu verum eſt, quod ait Innoc. quia vendi non poſſunt juriſdictionem exercenti, etiamſi vendantur ſeorſim à juriſdictione. Ratio eſt, quia cùm ſine juriſdictione non proveniant, qui illos venderet, juriſdictionem invenditam non derelinqueret, ut in *c. Si quis objecerit, & in cap. Salvator, 1. quæſt. 3.* Aut verò fru-
14 ctus, & emolumenta hujuſmodi non proveniunt ex juriſdictione, & tunc licitè vendi poſſunt etiam exercenti juriſdictionem, dummodò juriſdictio ipſa non vendatur, ita ut contractus non permiſceantur, ſed committatur juriſdictio ſimpliciter, & ex altera parte vendantur fructus, argum *cap. Ad quæſtiones, ſupra de rerum permut.* & hanc diſtinctionem Hoſtien. ſequuntur ibidem Joan. Andr. *num. 2.* Butr. *num 10. verſ. Oppono ulterius*, Card. *numer. 1. verſ. Hoſtien. dicit*, Anchar. *num. 1.* Mar. Soccin. *num. 6.* & alii communiter.

Hinc ſolvi poteſt quæſtio, an liceat Epiſcopo Cancel-
15 lariam vendere, vel locare ſub annuo cenſu; & quidem ſi fructus, & emolumenta Cancellariæ vendantur, ſeu locentur non Officiali, ſeu Actuario, ſed extraneo, qui nullatenùs debeat ſe ingerere in negotiis Tribunalis; ceſſante omni fraude, venditio ſeu locatio non eſt illicita; quia etſi fructus, & obventiones hujuſmodi proveniant ex juriſdictione; tamen non eſt prohibitum illos vendere juriſdictionem non exercenti, ubi contractus non permiſcentur, ſecundum diſtinctionem Hoſtien. communiter approbatam, de qua ſupra proximè. Neque verò hoc caſu vigent pericula extorſionum, de quibus mox dicetur in ſequenti membro, cum conductor in tribunali nullum habeat miniſterium: & hoc propriè non eſt locare Cancellariam, ſed illius obventiones temporales dumtaxat ſeorſim à juriſdictione.

Sin autem locetur Cancellaria, ſeu illius fructus, & obventiones vendantur, Cancellario, ſeu Actuario, vel Notario, aut Magiſtro actorum; tunc locatio, & venditio prohibita eſt, quia cùm creantur Tabelliones, communiter etiam creantur judices ordinarii, & tales communiter ſe intitulant, ut teſtatur Angel. *conſil. 93. Viſis, & inſpectis, num. 2.* dicens ſe id vidiſſe infinitis privilegiis, 16
& Paulus de Caſtro *conſil. 84. Viſa, in princip. verſ. Si verò, lib. 1.*

Eo autem ipſo, quòd Notarius conſtitutus eſt à Superio- 17
re judex ordinarius, eſt Magiſtratus inter conſentientes, & habet juriſdictionem habitu, licèt non actu, ut notatur in *l. 1. ff. de juriſdict. omn. judic. & in l. fin. Cod. ubi, & apud quem*, ſecundum Paul. de Caſtro *d. conſ. 84. per totum, & præſertim, n. 4. verſ. Ex his ſequitur*. Et dicitur Judex Car- 18
thularius, & habet juriſdictionem inter volentes, & poteſt multa, ex quo radicem habet juriſdictionis, ut inquit Bald. *conſ. 105. factum tale eſt, num. 3 verſ. Item poſſet, lib. 3.* & 19
tamquam judex ordinarius facit præceptum, & guarentigiam, ita ut habeat executionem paratam, plenè Tiraqu. *de Conſtit. part 3. limit. 30. num. 29.* guarentigia enim videtur decretum judiciale ſecundum Bald. in *l. Non aliter, n. 1. in fin ff. de adopt.*

Suppoſita autem radice juriſdictionis habitualis, per 20
deputationem ad acta cenſetur prorogata illius juriſdictio: hoc enim caſu fieri poteſt prorogatio de habitu ad actum, ut notat Innocen. in *cap. Prudentiam, de offic. deleg.* & poſt eum Paul. de Caſtro *loco citat.* & conſentit Bart. in *l. 2. num. 14. Cod. de jure fiſci, lib. 10.* ubi dicit Notarium poſſe expe- 21
dire ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, ſi ſibi committantur; quia in hoc ipſe eſt judex: & de actuario, ſeu ſcrinario habente jus geſtorum eſt textus in *l. Eos, la prima §. 1.* juncta gloſſ. *ver. Scrinia, C. de appell.* & notat Bald. in *l. Hac conſultiſſima, §. Si quis autem, in fin. C. de teſtam.*

Quamobrem cùm actuarius juriſdictionem habeat ſal- 22
tem voluntariam, conſequens eſt, ut fructus, & obventiones temporales ei vendi non poſſint, ſive ſequamur opinionem Innocent. tenentis generaliter, & indiſtinctè obventiones temporales vendi non poſſe juriſdictionem exercenti; ſive ſequamur opinionem Hoſtienſis exiſtimantis vendi non poſſe exercenti juriſdictionem, obventiones ex juriſdictione provenientes, etiam ſi ſeorſim à juriſdictione vendantur, quia cum ſine illa non proveniant propter hujuſmodi connexionem vendito uno, neutrum invenditum derelinquitur, ut in *dict. cap. Si quis objecerit*, & in hoc caſu militant inconvenientia, quæ in venditione juriſdictionis conſiderant DD. & præſertim Cardinal. in *cap. præced num. 1. in fin. verſ. Quæro, quæ fuit ratio*, & plenius Abb. *num. 4.* Nam actuarius conductor cum ex mercede actorum deducere debeant penſionem Epiſcopo perſolvendam, ut præter illam aliquid ſibi lucretur, verendum eſt, ne taxas augeat in actis, & inſtrumentis conficiendis, illiſque edendis partibus, quarum intereſt, & illas concutiat, ut pecuniam extorqueat, ut in *Auth. ut jud. ſine quoque ſuffrag. col. 2.*

Unde meritò Sacra Congregatio negotiis, & con- 23
ſultationibus Epiſcoporum præpoſita ſæpiùs reſpondit Epiſcopis non licere Cancellarias locare. Quinimò hoc ipſum probavit ſanct. memor. Clemen. VIII. ex ipſius Congregationis ſententia, ut patet ex litteris hac de re ſcriptis ad Archiepiſcopum Neapolitanum, quarum tenorem libuit hìc inſerere de verbo ad verbum, cùm materia ſit gravis, & exemplaris. Eſt autem hujuſmodi, videlicet.

La Santità di N. Sig. col parere di queſti miei Illutriſs. Signori della S. Congregatione ſopra i Veſcovi ha riſoluto, che i Prelati non habbino ad affittar le Cancellarie de' loro Tribunali, ma quelle devono far' eſſercitare da miniſtri proprii da eſſi proviſionati, ſenza dar loro participatione alcuna degl' emolumenti, e proventi di eſſa; confidandoſi che con queſto i popoli habbino da reſtar più ſicuri da eſattioni indebite, & i poveri di conſeguir più gratie di quelle, che poſſono far loro gl' affittuarii ſteſſi, & anco ſia lecito ad ogn' uno
24 *vedere, che non gli ſia fatto aggravio. Vuole anco Sua Beatitudine, che ogn' uno habbia la ſua pandetta, ò taſſa delle mercedi degl' officiali ſteſa, & attaccata in publico nella ſtanza delli Notari, di maniera, che chi tratta nel Tribunale poſſa à ſua poſta chiarirſi di quanto debba pagare. Di che hora dò avviſo à V. S. d' ordine della Santità Sua, affinche ella per quello che tocca à lei, così eſſeguiſca, e per lettere comandi à tutti li ſuoi ſuffraganei di commiſſione di Sua Beatitudine, che faceino il medeſimo ſenza replica alcuna, e quanto prima, perche contro li negligenti ſi manderà commiſſario con ſpeſa, e poca loro reputatione. E ſe pareſſe ad alcuno eſſerli ciò dannoſo, habbia patienza, perche il guadagno deve conſiſter ſolo nel ſervitio di Dio benedetto, e nella ſalute, e buona ſodisfacione de' popoli.*

Di Roma 26. d' Agoſto 1592.

25 Alii reddunt aliam rationem, cur non liceat locare Cancellariam, quia ſcilicet Epiſcopi, vel eorum miniſtri nihil prorsùs emolumenti etiam ſpontè oblati quovis prætextu accipere poſſunt pro collatione quorumcumque ordinum, nec pro literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa.

26 Notarii verò in iis locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo nihil accipiendi, pro ſingulis literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, decimam unius aurei partem accipere poſſunt, dummodò eis nullum ſalarium ſit conſtitutum
27 pro officio exercendo, nec Epiſcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum directè, vel indirectè provenire poſſit, ut diſertis verbis ſtatuitur decreto Concilii Tridentini in *cap. 1. ſeſſion.* 21. Et Sacra Congregat. ejuſdem Concilii interpres ſæpiùs declaravit Cancellarium poſſe pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ tamen ſcriptura, ſigillo, & cæteris omnibus computatis, unum
28 aureum non excedat: & dummodò ipſi Cancellario ſalarium nullum pro officio ſuo exercendo præſtitum ſit, & ex pecunia, quam accipit, nihil prorsùs emolumenti collatores, aut inſtitutores etiam occaſione ſigilli ullo modo directè, vel indirectè percipiant. Similiter ſanct. memor. 29
Gregorius XIII. in cauſa Burgenſi declaravit in collationibus beneficiorum Epiſcopum non poſſe pro ſigillo aliquid capere, etiam ubi extaret talis conſuetudo: Notarium autem, cui certum ſalarium pro ſuo officio conſtitutum non eſt, poſſe pro ſingulorum beneficiorum collatione, aureum unum accipere in cauſam laboris, ſcripturę, ſigilli, & ceterorum. Item officiales Archiepiſcoporum, 30
& Epiſcoporum Regni Luſitaniæ unum ducatum accipiebant pro executione litterarum Apoſtolicarum, diſpenſatione matrimonialium, & ita etiam pro præſentatione cujuslibet reſcripti: Notarii etiam pro examine te- 31
ſtium capiebant alium ducatum, & plus, minuſve, juxta numerum illorum, & laborum. Et quoniam in eis litteris ſolet apponi clauſula: *Quod Epiſcopi, & officiales depoſita omni ſpe cujuſcumque muneris, & præmii etiam ſpontè oblati, diſpenſent*; & Tridentinum Concilium in *cap. 5. ſeſſ. 24. de reformat. matrimon.* tales diſpenſationes gratis omninò concedi jubet: quæſivit Cardinal. Portugalliæ Legatus, an liceat dictis officialibus, & notariis accipere id, quod capiebant: Sanctiſſimus referente Congregatione Concilii, decrevit Epiſcopos, eorumque Vicarios nihil prorsùs ea de cauſa accipere poſſe: Notariis autem licere dumtaxat quartam partem ducati accipere. Quæ cùm ita ſint, ſi Epiſcopis liceret Cancellariam locare, utique per indirectum conſequerentur emolumentum ex mercede, quam licet Cancellario accipere in caſibus memoratis, quod eſſet contra decretum d. *cap.* 1. & Apoſtolicas declarationes.

Verùm hæc ratio quamvis in ſe vera ſit, tamen non eſt omninò adæquata, & vitari poſſet, ſi Epiſcopus in locatione Cancellariæ, & taxatione annui cenſus non computaret ea, ex quibus nihil ſibi, ſed Cancellario dumtaxat, licet aliquid emolumenti percipere. Eo enim caſu, attenta ratione prædicta, ſuſtineretur locatio, quia Epiſcopus pro litteris dimiſſoriis, pro ſcriptura collationis, vel inſtitutionis, pro executione litterarum Apoſtolicarum, & conſimilibus, nihil emolumenti perciperet directè, vel indirectè: & tamen neque hujuſmodi cautela adhibita licitum eſſet Cancellariam locare; unde tutius eſt tenere, quod ſuperiùs dictum eſt.

DE MAGISTRIS, ET NE ALIQUID EXIGATUR pro licentia docendi.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT I.

QUoniam Eccleſia Dei ſicut pia mater providere tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus juvari non poſſunt, legendi & proficiendi opportunitas ſubtrahatur, per unamquamque Cathedralem Eccleſiam magiſtro, qui clericos ejuſdem & ſcholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium prębeatur: & infrà. Pro licentia verò docendi nullus pretium exigat, vel ſub obtentu alicujus conſuetudinis, ab eis qui docent, aliquid quærat; nec docere quemquam qui ſit idoneus, petita licentia interdicat. Qui autem contra hoc venire præſumpſerit, ab Eccleſiaſtico fiat beneficio alienus. Dignum quippè videtur, ut in Eccleſia fructum ſui laboris non habeat, qui cupiditate animi, dum vendit docendi licentiam, Eccleſiaſticum profectum nititur impedire.

S U M M A R I U M.

1 *ECcleſia Cathedralis, & qualibet Collegiata, providere debet de una præbenda Magiſtro in Grammatica, qui clericos ejuſdem Eccleſiæ, & pauperes ſcholares gratis doceat, & n. 4.*

2 *Pro licentia docendi prætextu alicujus conſuetudinis nil debet exigi, vel promitti; ob hoc promiſſum remittitur, & ſolutum reſtituitur, & illam vendens eſt beneficio privandus, & n. 4. & 12.*

3 *Legere volentes non ſunt prohibendi, ſi ſint idonei, & contrafacientes puniuntur, ut hic.*

5 *Magiſter Grammatices in Cathedrali, vel Collegiata deputatus, tenetur gratis docere Clericos ejuſdem Eccleſiæ tantùm, alios verò non, niſi ſint pauperes.*

6 *Pauperes non dicuntur, qui opibus parentum ſuſtentari valent.*

7 *Pater tenetur alere filios, etiam ſpurios, de jure canonico.*

8 *Pa-*

8 *Patris divitiæ cenſentur divitiæ filii, etiam nil actu habentis.*
9 *Teſtimonium patris ſuffragatur filio, ſtante ſtatuto, ne quis admittatur ad officium, niſi habeat centum in bonis.*
10 *Filius habens patrem divitem poteſt promoveri ad ſacros Ordines abſque patrimonio.*
11 *Contrarium.*
12 *Quaſi ſimoniacum reputatur, pro licentia docendi aliquod pretium exigere.*
13 *Et quid ſervandum circa expenſas in aſſumptione magiſterii, vel doctoratus.*

1 QUoniam. Totus hic titulus quoad primam, & ſecun-
dam partem rubricæ ſummatur a Joann. Andr. unico
contextu, & concordant Cardin. Anchar. Abb. Joan. de
Anan. & Marian. Socc. Quoad primam partem ſic; Cathe-
dralis Eccleſia, & quælibet Collegiata, quæ ad hoc ſuffi-
cit, providere debet de una præbenda Magiſtro in Gram-
matica, qui clericos Eccleſiæ, & pauperes ſcholares gra-
tis doceat: qui Magiſter à Prælato cum Capitulo, vel ma-
jori parte ipſius eligi debet, quorum negligentiam ſupple-
bit Ordinarius. Metropolitana Eccleſia etiam habebit
Theologum, & ſi utrique non ſufficit, de Grammatica in
aliqua Eccleſiarum ſuarum, quæ ad hoc ſufficiat, faciat pro-
videri. Ut Theologi poſſint haberi, Prælati, & Capitula
ad Theologiæ ſtudium aliquos mittere debent, quibus pro-
videbunt, ſi ſui reditus eis non ſufficiunt: & docentes in
Theologia, donec docuerint, & ſtudentes, per quinquen-
nium integrè præbendarum ſuarum fructus percipiant, con-
ſuetudine, vel ſtatuto contrariis non obſtantibus. Hoc di-
cit *c. 1. in 1. part. ſecundum in 2. penult. & ultim.* Quoad ſe-
2 cundam partem ſummatur ſic; Pro licentia docendi præ-
textu alicujus conſuetudinis nil debet exigi, vel promitti;
3 ob hoc promiſſum remittitur, & ſolutum reſtituitur; ido-
nei legere volentes prohiberi non debent; contrafacientes
officiis, & dignitatibus privabuntur. Hoc dicit *c. 1. in 2.
part. & cap. 2. in prima, & cap. 3.* Sed Antonius de Butr.
ſummat unamquamque Decretalem per ſe: quod ſatis pla-
cet, ut ſingulæ faciliùs intelligantur, ſecundùm Abbatem,
4 Marian. Soccin. & Felin. Unde hæc prima ſummatur ſic:
Eccleſia Cathedralis providere debet magiſtro de beneficio,
qui clericos ejuſdem Eccleſiæ, & alios pauperes gratis do-
ceat, & vendens licentiam docendi, aut idoneum ad do-
cendum impediens, eſt beneficio privandus. Hoc ſtatuit;
ſunt tres partes; in prima provideri mandat de magiſtro;
in ſecunda factum irreprehenſibile inhibet, ibi, *Pro licen-
tia*; in tertia pœnam imponit, reddens cauſam, ibi, *Qui
autem.*

5 Nota primò ibi, *Pauperibus*, quamlibet Cathedra-
lem teneri providere de Magiſtro, qui clericos ejuſdem
Eccleſiæ, & pauperes ſcholares gratis doceat: ergo alios
clericos non tenetur gratis docere, niſi ſint pauperes, *cap.
Quia nonnullis infrà eodem*, ſecundùm Innocent *hic in
ver. Ejuſdem*, Hoſtien. *num. 1.* Jo Andr. *num. 2. in eodem
verb.* & Butr. *in 2. notab.* à divitibus enim, qui ejuſdem Ec-
cleſiæ non ſunt, licitè poteſt accipere, cùm non propter
eos habeat præbendam, argum. *c. Charitatem, 12. quæſt. 2.
cum ſimilibus*, ut per Innocent. in dict. *c. Quia nonnullis,
in princip.*

Secundò nota ibi, *Qui parentum opibus juvari non poſſunt*, 6
pauperes non dici, qui opibus parentum ſuſtenſtari valent,
prout ex hac littera deducunt Abb. Marian. Socc. & Felin.
omnes *in 1. not. ib.* reddentes rationem, quia pater tenetur 7
filiis alimenta, & alia neceſſaria ſubminiſtrare, *l. Si quis à
liberis, ff. de liber. agnoſcend.* etiamſi ſint ſpurii, ſecundùm
Canones, ut *c. Cum haberet, in fin. ſupr. de eo, qui duxit
in matrimon. quam poll. per adult.* Itaque divitiæ patris cen-
ſentur divitiæ filii, etiam nihil actu habentis; quod pluri- 8
bus more ſuo exornat Felin *hic num. 2. verſ. Nota ex eiſdem
verbis*: & in ſpecie ex hoc notabiliter infert, ut ſtante ſta- 9
tuto, ne quis admittatur ad officium, niſi habeat centum in
bonis, æſtimum patris hoc caſu proſit filio nil in bonis ha-
benti; ad quod ſemper allegat gl. in *l. 2. in verb. Poteſtate,
C. Qui ætate, lib. 10.* qui dicit æſtimum patris filii reputari;
idem dicit Bald. *l. 2. in 8. col. verſ. Item nota quod æſtimum,
C. de liberis, & eorum liber. & in l. fin. in fin. C. de impub.
& aliis ſubeſt.* & Batt. in *l. 1. §. Domini, il 3. nu. 2. ff. ad Syl-
lanianum.*

Hinc etiam deducunt aliqui, ut quamvis Epiſcopus, 10
qui ordinavit clericum ad ſacros ordines ſine ſufficienti ti-
tulo, non habente de ſuo unde vivat, teneatur ei vitæ
neceſſaria ſubminiſtrare; tamen hoc non procedat, ſi or-
dinatus habeat patrem divitem, cujus opibus vivere poſſit,
ut innuit textus in *cap. Epiſcopus, ſupra de præbend.* in il-
lis verbis: *Niſi talis ordinatus de ſua, vel paterna heredi-
tate ſubſidium vitæ poſſit habere.* Et ibi hoc notat Decius
num. 7. dicens idem ſentire Joann. de Imol. *ibidem colum. 2.
ver. Ultimò potes notare.* Quinimò ex hoc infert Surdus *in
tract. de alimentis, tit. 7. q. 27. n. 2.* ut etiam a principio cle-
ricus promoveri poſſit ad ſacros Ordines abſque patrimo-
nio, ſi patrem habeat divitem: ſed hæc non ſunt admit- 11
tenda poſt Concilium Tridentinum *c. 2. quæſt. 21.* ut plenè
ſcripſi in dict. *cap. Epiſcopus: à num. 20. uſque ad num. 30. de
præbend.*

Tertiò nota ex ſecunda parte textus, & rubricæ, pro 12
licentia docendi non licere aliquod pretium exigere, con-
traria conſuetudine non obſtante, ut hic, & in duobus
cap. ſeq. & ideò hoc quaſi ſimoniacum reputatur, ut hic
in gloſſ. *in verb. Conſuetudinis*; nam ſtrictè, & propriè
ſumpto vocabulo, in hoc non dicitur committi ſimoniam:
& ita poteſt intelligi, quod notat Vicent. *in cap. ſeq.* &
ibi etiam Innocent. *in fin.* dicens hoc non eſſe ſimoniam,
ſed turpe lucrum: largè tamen, & impropriè poteſt dici
ſimonia, ut hìc per Marian. Socc. *num. 10.* & Felin. *num. 4.
verſ. in gloſſ. verb. Conſuetudinis*, & hoc denotat dictio il-
la, *quaſi*, poſita in gloſſ. quæ regulariter eſt nota impro-
prietatis, ut *l. 3. §. fin. ff. de vi, & vi armat.* & notatur in
c. 2. de præbend. lib. 6. Hodie tamen circa expenſas à ſchola- 13
ribus faciendas in aſſumptione magiſterii, vel doctoratus
eſt proviſum per Concilium Viennenſe in *Clem. Cum ſit ni-
mis, de Magiſtris.*

Providet hoc Capitulum circa magiſtrum grammatices,
ſecundùm Joann. Andr. & ſequaces in ſumma hujus ti-
tuli; ut dixi ſupra in principio. De magiſtro autem Theo-
logiæ ſtatuit *cap. final. infra eodem.* Sed quia de utroque
ſtatuitur tam in *cap. Quia nonnullis, infrà eod.* quam in
Concilio Tridentino *cap. 1. ſeſſ. 5.* ideò & nos de utroque
agemus in prædicta Decretali, *Quia nonnullis*, ubi melius
cadit.

DE-

DE MAGISTRIS,

Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT IV.

QUia nonnullis propter inopiam, & legendi ſtudium, & opportunitas proficiendi ſubtrahitur, in Lateranenſi Concilio pia fuit conſtitutione proviſum, ut per unamquamque Cathedralem Eccleſiam, Magiſtro, qui ejuſdem Eccleſiæ Clericos alioſque ſcholares pauperes gratis inſtrueret, aliquod competens beneficium præberetur: quo & docentis relevaretur neceſſitas, & via pateret diſcentibus ad doctrinam. Verùm quoniam in multis Eccleſiis id minimè obſervatur; Nos prædictum roborantes ſtatutum, adjicimus, ut non ſolùm in qualibet Cathedrali Eccleſia, ſed etiam in aliis, quarum ſufficere poterunt facultates, conſtituatur Magiſter idoneus, à Prælato cum Capitulo, ſeu majori & ſaniori parte Capituli eligendus, qui Clericos Eccleſiarum ipſarum gratis in Grammatica facultate ac alios inſtruat juxta poſſe. Sanè Metropolis Eccleſia Theologum nihilominùs habeat, qui Sacerdotes & alios in ſacra pagina doceat, & in his præſertim informet, quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur. Aſſignetur autem cuilibet Magiſtrorum à Capitulo unius præbendæ proventus: & pro Theologo à Metropolitano tantumdem: non quòd propter hoc efficiatur Canonicus, ſed tamdiù redditus ipſos percipiat, quamdiù perſtiterit in docendo. Quòd ſi fortè de duobus Eccleſia Metropolis gravetur, Theologo juxta modum prædictum ipſa provideat: Grammatico verò in alia Eccleſia ſuæ civitatis, ſive diœceſis, quæ ſufficere valeat, faciat provideri.

SUMMARIUM.

1 *Magiſter Grammatices eligi debet à Prælato, & Capitulo in qualibet Cathedrali, vel Collegiata in facultatibus ſufficienti: in Metropolitana verò eligi debet etiam Theologus.*

2 *Tridentinum Concilium in quo diſcrepet à jure communi circa electionem Magiſtri Grammatices in Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, & n. ſeqq. uſque ad num. 24.*

3 *Magiſter Grmmatices qualis eligendus.*

4 *Magiſter ludi litterarii à communitate electus poteſt ab Epiſcopo examinari in iis dumtaxat, quæ ſpectant ad fidem, doctrinam Catholicam, & bonos mores,*

5 *Monachus, & religioſus an poſſit aſſumi in magiſtrum, & n. ſeqq. uſque ad num. 15.*

6 *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium.*
Declaratur num. 11.

7 *Regulæ Monachali, & Eccleſiaſticis officiis nemo poteſt ſimul deſervire, & n. 12.*

8 *Profeſſio diſpar eſſe non debent in uno, & eodem officio.*
Declaratur num. 13.

9 *Monachus bonus vix bonum Clericum facit, & numero 14.*

10 *Monachum ſcientem, & honeſtum ſatius eſt Cathedræ præficere, quàm ſæcularem clericum ſcientem, & inhoneſtum.*

15 *Magiſter Grammatices de jure eligendus eſt ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli.*

16 *Sed ex Concilio Tridentino eligi debet cum Capituli conſilio, quod Epiſcopus tenetur petere, ſed ſequi non cogitur.*

17 *Magiſter Grammatices tenetur gratis docere clericos etiam divites illius Eccleſiæ, in qua eſt conſtitutus: alios verò clericos, & ſcholares non tenetur docere gratis, niſi ſint pauperes.*

18 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

19 *Magiſter unus tantùm, ſcilicet Grammaticus, de jure conſtitui debet in Cathedrali, vel Collegiata: in Metropoli autem duo, ideſt Theologus, & Grammaticus.*

20 *Sed ex Concilio Tridentino in qualibet ex dictis Eccleſiis conſtituendus eſt Theologus tantum, & in ejus defectum Grammaticus.*

21 Saltem, *dictio eſt ſubſidiaria, & diminutiva.*

22 *Magiſtro Grammatices de jure aſſignandi ſunt a Capitulo redditus unius præbendæ, quos tamdiu percipiat, quamdiu perſtiterit in docendo.*

23 *Et quid ex Concilio Tridentino.*

24 *Theologiæ Lector de jure eligi debet tantùm in Metropolitana Eccleſia: ſed ex Concilio etiam in Cathedrali, & Collegiata.*

25 *Lectio Sacræ Scripturæ ex Concilio Tridentino haberi debet in monaſteriis monachorum, in conventibus regularium, & in publicis gymnaſiis.*

26 *Lector Sacræ Scripturæ examinandus eſt ab Epiſcopo loci de vita, & moribus, & ſcientia; quod tamen de Lectoribus in clauſtris monachorum non intelligitur.*

27 *Nec de Rectoribus in conventibus regularium.*

28 *Theologi officium eſt Sacerdotes, & alios docere ſacram Scripturam, & in his præſertim inſtruere, quæ ad curam pertinent animarum.*

29 *Theologalem præbendam obtinens an poſſit legere Theologiam ſcholaſticam.*

30 *Scriptura Sacra propriè dicitur, quæ in ſacris litteris continetur.*

31 *Theologia ſcholaſtica eſt, quæ legitur in libris ſacrorum Scriptorum.*

32 *Theologalis præbenda an poſſit conferri Canoniſtæ.*

33 *Theologus in Metropolitana Eccleſia electus de jure non efficitur Canonicus.*
Secus ex Concilio Tridentino.

34 *Præbenda primò vacatura poſt Concilium Tridentinum pro Lectore Sacræ Scripturæ ipſo facto conſtituta intelligitur, ibidem.*
Requiritur tamen actualis Epiſcopi deputatio, & erectio, n. 36. & n. 37.

35 *Theologalem præbendam obtinens qualiter ſit cogendus muneri ſuo ſatisfacere.*

37 *Collatio præbendæ, quæ primò poſt Concilium Tridentinum vacavit, facta perſonæ minus idoneæ ad legendum Sacram Scripturam, valida eſt, ſi præbenda nondum fuerit deputata, & erecta in Theologalem.*

38 *Theologi electio ſpectat ad Epiſcopum; præbenda verò Theologalis collatio facienda ab eo, ad quem ante Concilium Tridentinum ſpectabat, & n. ſeqq.*

39 *Præbenda, quæ primò poſt Concilium vacavit in menſibus reſervatis, non poteſt uniri pro lectione Sacræ Scripturæ: & idem ſi in dictis menſibus Cardinalis habeat indultum.*

Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

QUia nonnullis. In qualibet Cathedrali Eccleſia, vel alia in facultatibus ſufficienti debet à Prælato, & Capitulo unus Magiſter eligi, cui redditus unius præbendæ debent aſſignari: in Metropoli- 1

tana verò Eccleſia etiam debet Theologus: & ſi ad Grammaticum, & Theologum non ſufficiat, provideat ipſi Teologo de præbenda; & Grammatico faciat provideri in aliqua Eccleſiarum ſuæ civitatis, vel diœceſis, Hoc dicit Butr. Abb. Joann. de Anan. Marian. Socin. & Felin. Primò ponit ſtatutum Concilii, quod ſecundo innovat, & ſupplet ibi Hoſtienſ. Providet hic Innocentius III. in Concilio generali tàm circa Magiſtrum Grammatices, quàm circa Theologum, prout etiam facit Concilium Tridentinum *in cap.* 1. *ſeſſ.* 5. unde nos ſimiliter de utroque agemus, juxta ordinem hujus literæ, primò ſcilicet de Grammatico, ſecundò de Theologo.

Circa primum conjungendo diſpoſitionem textus noſtri cum decreto Tridentini Concilii in dict. *cap.* 1. *verſ. Eccleſiæ verò*. Nota primò ex hoc textu ibi, *Adjicimus* non ſolùm hìc roborari, & ſecundùm Hoſt. *num.* 1. innovari ſtatutum Concilii Lateranenſis ſub Alexandro III. de quo *in cap.* 1. *ſupra eodem*, ſed aliquid adjici: ſic etiam Concilium Tridentinum non tantùm Summorum Pontificum, & Conciliorum conſtitutionibus cohæret, eaſque amplectitur, verùm etiam illis nonnulla adjicit, ut in proœm. dict. *cap.* 1. *ſeſſ.* 5.

2 Secundò nota ibi, *Sed etiam in aliis*; quòd non tantùm Cathedrales, ſed etiam Collegiatæ Eccleſiæ debent habere Magiſtrum Grammatices: nam verbum, *aliis*, exponitur, id eſt Conventualibus, & capitulum habentibus, ſecundùm Hoſtien. *num.* 1. *in fin. in verb. In aliis*, Joan. Andr. *eod. num. in verb. Aliis*, & Ancharan. *in primo notab.* & in hoc addit hæc Conſtitutio Lateranenſi Concilio. Dum autem dixit de Cathedralibus, intellige etjam de Metropolitanis: nam Metropolitana Eccleſia præter Theologum debet etiam habere magiſtrum in Grammatica facultate, ſicut quælibet Cathedralis, ut patet in textu ibi, *Metropolitana Eccleſia Theologum nihilominùs habeat*, id eſt ultra Magiſtrum Grammatices: nec non ibi, *Quod ſi fortè de duobus Eccleſia Metropolis gravetur, &c.* In hoc concordat Concilium Tridentinum in dicto *cap.* 1 *ſeſſ.* 5. nam qua parte diſponit, ut Eccleſiæ, quæ Theologum habere non poſſunt, ſaltem habeant Magiſtrum Grammatices: verbum: illud *Eccleſiæ*, refertur ad Metropolitanas, Cathedrales, & Collegiatas, de quibus ſuprà fecerat mentionem in Conſtitutione præbendæ Theologalis.

3 Tertiò nota ibi, *Idoneus*: non quemlibet, ſed idoneum tantùm conſtituendum eſſe in Magiſtrum Grammatices, id eſt qui moribus primum, deinde facundia excellat, *leg. Magiſtros, Cod. de profeſſ. & medic. lib.* 10. bonam enim converſationem debet habere teſtem doctrinæ, *cap. Valentinianus*, 63. *diſtinct.* & notat gloſ. in *cap. Quanto, in verb. Idonei, ſupra eod.* Unde & Magiſter lu-
4 di litterarii à communitate electus ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii poteſt ab Epiſcopo examinari in iis, quæ ſpectant ad fidem, doctrinam Catholicam, & bonos mores.

Sed numquid religioſus, & præſertim monachus poſſit
5 aſſumi in Magiſtrum? Hoſt. hic *num.* 3. diſputat quæſtio-
6 nem ad partes, & primò arguit ad negativam, quia monachus non docentis, ſed plangentis habet officium, *cap. Monachus, & cap. ſeqq.* 16. *q.* 1. Item quia ſecundùm Gre-
7 gorium, *Nemo poteſt eccleſiaſticis officiis ſimul, & monachali regulæ deſervire, cap. Nemo*, 16. *qu.* 1. ergo longè minùs monachali, & magiſtrali: & ſicut dicitur in Con-
8 cilio Hiſpalenſi, in uno, & eodem officio non debet eſſe diſpar profeſſio, & cohærere, & conjungi non poſſunt, quibus vota, & ſtudia ſunt diverſa, *cap. In nova*, 16 *qu.* 7. non ergo clerici ſæculares, & regulares quoad officium docendi videntur ſimul conjungi poſſe, quia ſecundùm Auguſtinum, *Bonus monachus vix bonum clericum faciet*,
9 *cap. Lege*, 16. *q.* 1. quòd ſi non facit bonum clericum, ergo nec bonum magiſtrum: tales igitur repelli debent ab officio magiſtrali, quia in talibus malè concordaret cithara cum pſalterio, *arg. c. Diverſis, & cap. Quod a te, de cler. conjug.* Sed in contrarium arguit, quia ſecundùm Hieronymum *ad Ruſticum Monachum*, *Multo tempore debet Monachus diſcere, qui poſteà doceat; ſed caveat, ne citò uſurpet, & ne prius ſit magiſter, quam diſcipulus, cap. Sic vive, & cap. Si clericatus*, 16. *q.* 1. Item ſatius eſt cathedræ
10 præficere Monachum ſcientem, & honeſtum, quàm ſæcularem clericum ſcientem, & inhoneſtum, ſecundùm Jo. Chryſoſtom. *in cap. Multi ſacerdotes*, 40. *diſtinct.* & Ambroſ. *in cap. Doctos, & in c. ſeqq.* 11. *quæſt.* 1. maximè cùm gratis doceant, nec idonei ſunt prohibendi, ut legitur & notatur ſupra in *cap. prox.* His in utramque partem adductis concludit Hoſt. ſub diſtinctione: nam aut monachus ingerit ſe; & ſic eſt repellendus, ut in primis concordant: aut a ſuperiore ſuo mittitur, & ab illo, ad quem pertinet, licentiatur; & ſic eſt admittendus, *cap. Moderamine, cum cap. ſeq.* 16. *q.* 1. *& cap. cætera, de offic.* Ordin. dummodò tamen à ſcientiis prohibitis abſtineat, ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur in *cap. Non magnopere, & in cap. fin. Ne Cler. vel Monach.* hoc enim expoſcit non ſolùm utilitas proprii monaſterii, ſed etiam univerſalis Eccleſiæ: ad hoc *cap. Ad audientiam, de cleric. non reſidentib.*
Non obſtat, quod Monachus non habeat officium docen- 11
tis; quia hoc verum, niſi ad aliud eligatur, vel aſſumatur.
Item non obſtat *cap. Nemo poteſt*, 16. *qu.* 1. quia licèt eo- 12
dem momento non poſſit Eccleſiaſticis officiis, & Monachali regulæ deſervire, poteſt tamen hoc diverſis locis, ſi-
cut & faciunt plerique ſæculares clerici. Item non obſtat 13
Hiſpalenſe Concilium, quia verum eſt non debere ſub uno, & eodem tecto ſociari homines diverſæ profeſſionis, id eſt contrariæ, ut ibi: nam aliàs certum eſt in una, & eadem univerſitate eſſe diverſorum corporum hominum genera diverſa. Sed nec quoad officium magiſterii ſæcularium, & regularium diverſa ſunt ſtudia, quia utrique ſtudent, utrique docent: nam ſi conſideretur univerſitas ſtudentium, diverſarum ſcientiarum diverſi ſunt modi, & tamen unum corpus conſtituunt, & ſimul cohærent,
& ſimul conjunguntur. Demum non obſtat, quod bonus 14
Monachus vix faciat bonum clericum: quia etſi vix fit, tamen fit, *l. Vix certis, ff. de judic. c.* 2. *de cognat. ſpiritual. lib.* 6. Ita Hoſtien. cum quo concordant hic Joann. Andr. *num.* 2 Henric. Boich. *num.* 12. Butr. *num.* 3. Cardin. *eodem num.* Anchar. *num.* 8. Abb *num.* 1. Joan. de Anan. *num* 2. Marian. Socin. *num.* 4. & Felin. *num.* 1. Archid. in *cap. Monachus, num* 1. 16. *qu.* 1. & ibi etiam Bellam. *poſt princip.* quod latiſſimè proſequitur Turrecr. in *cap.* 1. *num.* 4. *eod. caſu, & quæſt.*

Quartò nota ibi, *A Prælato cum Capitulo*, Magiſtrum 15
in Grammatica facultate eligendum eſſe a Prælato cum Capitulo, ut in littera: imò ut dicit Hoſtienſ. hic *num.* 7. *verſ. Vel dic quod verius eſt*, magis requiritur in tali electione conſenſus Capituli, quam Prælati, quia Prælatus non debet doceri, ſed docere: illi verò de capitulo ſunt inſtituendi; unde ipſorum intereſt, ut eligatur talis, qui diligatur, & is cujus modus acceptabilis ſit, & cum Hoſtien. tranſeunt Joan. Andr. *num.* 3. Ancharan. *in ſecundo notab.* referentes illud Quintiliani *lib.* 2. *ar. orator. inſtitut.* [Ut Præceptoris eſt officium docere, ita diſcipulorum præbere ſe dociles: ſcientia enim convaleſcere nequit, niſi ſociata fuerit tradentis, accipientiſque concor-
dia] Sed nihilominus Concilium Tridentinum in dicto 16
capit. 1. *ſeſſ.* 5. *verſic. Eccleſiæ vero*, in electione Magiſtri Grammatices non exigit Capituli conſenſum, ſed conſilium, ut patet ibi, *Ab Epiſcopo cum conſilio Capituli eligendum*. Quo fit, ut Epiſcopus teneatur conſilium petere, ſed ſequi non adſtringatur, *cap. Cum olim, de arbitrar. cap.* 1. *de Capell. Monach.* gloſſ. in *capit. Cum veteri in verb. Expectatum, de elect.* Doct. in *cap. Quanto, de his, quæ fiunt à Prælat.* & in terminis dict. *cap* 1. *ſeſſ.* 5. aliàs cenſuit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii Interpres.

Quintò nota ibi, *Clericos Eccleſiarum ipſarum*; Magi- 17
ſtrum Grammatices teneri gratis docere clericos illius Eccleſiæ, in qua eſt conſtitutus magiſter, etiamſi divites ſint, quia cùm illorum ratione habeat redditus præbendæ, Juri conſentaneum eſt, ut aliam mercedem ab eis non accipiat; alios verò clericos, & ſcholares, quia illorum ratione non habet præbendam, non tenetur gratis docere, niſi ſint pauperes, ut notatur in *cap.* 1. *ſupra eod.* Innoc. *in verb. Ejuſdem*, Hoſt. *num.* 1. Joan. Andr. *num* 2. *in eod. verb.* & Ant. de Butr. *in* 2. *notab.* & idem Innoc. hìc *in princip.* Sed Concilium Trid. in d. *cap.* 1. *ſeſſ.* 5. non reſtrin- 18
git ſe ad Clericos eccleſiarum, in quibus magiſter conſtituitur, ſed ſimpliciter, & indiſtinctè dicit: *Qui clericos, alioſque ſcholares pauperes Grammaticam gratis doceat*; ergo ſimpliciter, & indiſtinctè de omnibus clericis videtur intelli-

telligendum argum. *cap. Relatum, il ſecondo*, §. 1. *ſupra*
de teſtam. cap. Quia circa, de privileg. l. 1. §. Generaliter,
ff. de legat. præſtand. l. De pretio, de publication in rem,
action. Niſi dixeris Concilium diſtingui per Canones an-
tiquos, a quibus recipit interpretationem paſſivam, *leg.*
2. *Cod. de Noxal.* & ferè in his terminis notat Hoſtienſis
hic num. 7. in verb. Et alios. Sed nihil firmo, quia non re-
perio deciſum.

19 Sextò nota ibi, *Metropolis Eccleſiæ*; & accuratè obſer-
va differentiam inter Cathedrales, vel Collegiatas, &
Metropolitanas Eccleſias: nam in Cathedralibus, & Col-
legiatis conſtituendum eſt unus tantùm magiſter, ſcilicet
Grammatices: in Metropolitana verò conſtituendi ſunt
duo magiſtri, unus ſcilicet in Theologia, alius in Gram-
matica facultate; & cuilibet ipſorum aſſignandi ſunt à Ca-
pitulo proventus unius præbendæ, ut in littera, & no-
20 tant omnes in ſummario textus. Verùm Tridentina ſyno-
dus in dict. *cap. 1. ſeſſ. 5.* in qualibet Eccleſia ſeu Metropo-
litana, ſeu Cathedrali ſeu Collegiata, non mandat conſti-
tui niſi Theologum cum aſſignatione præbendæ proximè
vacaturæ: quòd ſi illarum proventus tenues fuerint, vel
tam exigua ſit clerici, & populi multitudo, ut Theologi
electio in eis commodè haberi non poſſit; tunc mandat
ut ſaltem magiſtrum habeat, qui clericos alioſque ſchola-
21 res pauperes Grammaticam gratis doceat. Atque ita Con-
cilium non mandat conſtitui Grammaticum niſi in defe-
ctum Theologi, & in ſubſidium; cùm dictio illa, *ſaltem*,
ſit ſubſidiaria, & diminutiva, *cap. Statutum*, §. *Cum ve-*
rò, & ibi bona gloſſ. *in verb. Saltem, de reſcript. lib. 6. leg.*
1. *Cod. de emendat. propin.* Bart. *in l. 1. num. 5. ff. de iure*
Codicill. Paul. de Caſtro *conſ. 79. Pro pleniori, num. 7. lib. 1.*
Diſcrepat igitur Concilium à jure communi in duobus
quantum ad hoc. Primò, quia de jure in Cathedrali,
vel Collegiata conſtituendus eſt Grammaticus: ex Conci-
lio conſtituendus eſt Theologus. Secundò, quia de ju-
re in Metropoli conſtituendi ſunt duo magiſtri, ſcilicet
Theologus, & in ſubſidium Grammaticus. Fateor ta-
men Concilium non improbare, quin potiùs velle, ut
quæcumque aliæ lectiones, vel conſuetudine, vel qua-
vis alia ratione jam conſtitutæ, propter id minimè præ-
termittantur, ut patet in eodem *cap. 1. verſ. Ita ta-*
men.

22 Septimò nota ibi, *Unius præbendæ proventus*, Magiſtro
Grammatices eſſe aſſignandos à Capitulo proventus unius
præbendæ, quos tamdiu percipiat, quamdiu perſtiterit
in docendo. Quòd ſi proventus hujuſmodi non ſuffi-
ciant, Metropolitanus in alia Eccleſiæ ſuæ civitatis, ſive
diœceſis, quæ ſufficere valeat, faciat provideri, ut in
23 textu: Concilium verò in dict. *cap. 1. ſeſſ. 5. verſ. Eccleſiæ*
verò, nullam mentionem facit de præbenda, ſed mandat
ut Magiſtro Grammatices, vel alicujus ſimplicis benefi-
cii fructus, quos tamdiu percipiat, quamdiu in docen-
do perſtiterit, aſſignentur, vel ex Capitulari, vel Epiſ-
copali menſa condigna aliqua merces perſolvatur, vel
aliàs Epiſcopus ipſe aliquam rationem ineat ſuæ Eccleſiæ,
& diœceſi accommodam. Hæc circa primum, ſcilicet ma-
giſtrum Grammatices.

24 Circa ſecundum, ſcilicet Theologum, ſimiliter conjun-
gendo hunc textum cum decreto Concilii in dict. *cap. 1.*
verſ. In Eccleſiis, ſeſſ. 5. Nota primò in *verſ. Sanè Me-*
tropolis, Theologum de jure eſſe eligendum in Metropo-
litana Eccleſia duntaxat; ſed ex Concilio eligi debet non
ſolùm in Eccleſiis Metropolitanis, ſed etiam in Cathedra-
libus, ſi civitas ſit inſignis, vel populoſa, & in collegia-
tis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido etiam nullius diœ-
ceſis; & ita extenditur diſpoſitio hujus textus à Metropo-
litanis ad cathedrales, & collegiatas eccleſias, ut præfer-
25 tur, qualificatas. Præterea addit Concilium in dict. *cap. 1.*
ſeſſ. 5. ut in Monaſteriis quoque Monachorum, ubi com-
modè fieri queat, lectio ſacræ Scripturæ habeatur. Qua
in re ſi Abbates negligentes fuerint, Epiſcopi locorum in
hoc ut Sedis Apoſtolicæ Delegati eos ad id opportunis re-
mediis compellant, & eamdem lectionem haberi præcipit
in conventibus regularium, ubi ſtudia commodè vigere
poſſunt, & in Gymnaſiis publicis, ſtatuitque neminem
ad hujuſmodi lectionis officium tàm publicè, quàm pri-
26 vatim admittendum eſſe, qui priùs ab Epiſcopo loci eſſe
de vita, moribus, & ſcientia examinatus, & approbatus
non fuerit; quod tamen de electoribus in clauſtris Mona-
chorum non intelligatur, ut ibi: Et cùm ſanctæ memoriæ
Cardinalis Borromæus petiiſſet declarari, an admittendi 27
ad officium legendi ſacram Scripturam in Conventibus re-
gularium, non tamen in clauſtris Monachorum, exami-
nandi, & approbandi ſint ab Epiſcopo loci de vita, mori-
bus, & ſcientia, ex *ſeſſ. 5. cap. 1.* Sacra Congregatio Con-
cilii cenſuit non eſſe.

Secundò nota ibi, *In ſacra pagina doceat*, officium 28
Theologi ut ſuprà electi eſſe Sacerdotes, & alios docere in
ſacra pagina, & in his præſertim inſtituere; quæ ad curam
animarum ſpectare noſcuntur: ex Conc. Trident. d. *cap.*
1. ſeſſ. 5. Lectores ſacræ Theologiæ munus eſt ſacram Scri-
pturam exponere, & interpretari.

Sed ſupplicante Capitulo Collegiatæ Hiſpalen. ut obti- 29
nenti præbendam Theologalem, qui ſine fructu ſacram
Scripturam priùs legebat, cui nemo ibidem incumbit, li-
ceret proſequi lectiones Theologiæ Scholaſticæ, quam in-
cœperat cum magna utilitate. Die 23. Februarii 1576. 30
Congregatio generalis conſideravit. Primò, quod propriè
loquendo de ſacra Scriptura dicitur, quæ in ſacris litteris
continentur, Biblia, Evangelium, Epiſtolæ Pauli, &c. 31
Theologia verò illa ſcholaſtica, quæ in libris ſacrorum
Scriptorum legitur, Auguſtini, Hieronymi, Thomæ,
Cajetani, &c. Concilium autem *cap. 1. ſeſſ. 5.* licèt in
principio videatur reſpicere ad ſacram Scripturam tantùm,
tamen indifferenter poſteà in ſubſequentibus modò Theo-
logiam, modò ſacram Scripturam nuncupat. Et propterea
cùm Concilium de utraque expreſſerit, de utraque erit in-
telligendum, ſic ut alteram legere ſufficiat, vel ſacram
Scripturam, vel Theologiam ſcholaſticam. Quod etiam
ſenſiſſe videtur Concil. Lateranenſe, ad quod Concilium
Tridentinum reſpicit, *cap. Quia nonnullus, de Magiſtris*,
ibi: *Qui Sacerdotes, & alios in ſacra pagina doceat, & in*
his præſertim informet, quæ ad curam animarum ſpectare
noſcuntur: & ſic in Theologia ſcholaſtica. Fuerunt tamen
ex Cardinalibus, qui dicerent: Quando leget Theologiam
ſcholaſticam, puta de uſuris, ſumat initium a verbis ſa-
cræ Scripturæ, puta *Mutuum dantes, nihil inde ſperantes*,
& ſic ſemper præmittat aliquem locum ſacræ Scripturæ,
& deinde deſcendat ad ſcholaſticam occaſione illius inter-
pretationis. Sed hoc conſilii eſt, non neceſſitatis, præ-
ſertim cùm in diſcurſu ſcholaſticæ neceſſe ſit citare locos S.
Scripturæ. Citatus etiam fuit Rebuff. *rubr. de collat. in*
verb. Legere.

Verùm cùm Epiſcopus Cremonen. non reperiret Theo- 32
logum idoneum in civitate ſæcularem, contulit primam
præbendam poſt Concilium vacantem Vicario Canoni-
ſtæ. Dubitavit, an id fieri licuerit. Nihil reperio deciſum
à Sacra Congregatione, ſed notavit Card. Alciatus non
potuiſſe Epiſcopum hoc facere, quia Concilium primò va-
caturam vult pro Theologo; nec potuit Epiſcopus dero-
gare, & quòd proviſus non facit fructus ſuos, quia ſine
titulo. Epiſcopum autem indigere abſolutione Papali pro-
pter pœnas, in quas incurrit comminatas in Bulla Pii IV.
contra non obſervantes Concilium; & ideò hæc eſſe refe-
renda Sanctiſſimo, qui Epiſcopum abſolvit ſigno Crucis,
& proviſus pariter fuit abſolutus oretenus tantùm, & di-
xit, quòd in poſterum cùm vacatio contingit non in menſe
Apoſtolico, conferat omninò Theologo. Reperi etiam
adnotatam reſolutionem miſſam à Cardinali ſancti Sixti,
ſed non authenticam, his verbis: (Concilium Tridenti-
num loquens de præbendis Theologalibus non habet lo-
cum in Canonicalibus, cùm non ſit eadem ratio; & ſi non
invenitur Theologus facta diligentia non ſolùm in loco,
ſed etiam extra, poterit non ſolùm Canoniſtæ aſſignari,
ſed cuilibet; ſed non propterea occurrente vacatione de-
bet omitti, quin de novo fiat diligentia de reperiendo
Theologum.)

Tertiò nota *in verſ. Aſſignetur*, Theologo ut præfertur
electo aſſignandos eſſe proventus unius præbendæ, ita ut 33
per hoc non efficiatur Canonicus, ſed tamdiu redditus ipſos
percipiat, quamdiu perſtiterit in docendo; ut dicitur in tex-
tu. Contra verò Concil. Trident. in d. *cap. 1. ſeſſ. 5. verſ.*
In Eccleſiis, ſtatuit, ut præbenda quomodocumque præter-
quam ex cauſa reſignationis primò vacatura ad uſū Lecto-
ris S. Theologiæ ipſo facto perpetuò conſtituta, & deputa-
ta intelligatur; & ita ex Concil. S. Scripturæ Lector poſt
vacationem præbendæ habet eam perpetuò intitulatam,
& Canonicus efficitur, & ſi muneri ſuo non ſatisfaciat, pu-

niſi poteſt etiam privatione ipſius præbendæ, ut in ſubjecta declaratione.

35 Cum in Eccleſia Majoricen̄. quidam præbendam Theologalem obtinuiſſet, nec legere ullo modo vellet, Epiſcopus conſuluit Sacram Congregationem, quid ſibi eſſet agendum. Sacra Congregatio cenſuit poſſe cogi comminationibus pœnarum, ſequeſtratione fructuum; aſſignatione portionis de iiſdem fructibus alteri, qui ipſius loco legat; demum creſcente contumacia ad alias pœnas etiam privationis deveniendum; factaque privatione ad corroborandum Concilii decretum Epiſcopum declarare debere talem præbendam, & canonicatum affectum fuiſſe, & eſſe ex Concilio pro Sacræ Scripturæ Lectore: tum deligat perſonam idoneam, quæ id muneris per ſeipſam exequi valeat, & illi per ordinarium collatorem hujuſmodi præbenda conferatur.

36 Cæterùm adverte, quia etſi Concilium dicat, *Præbenda primo vacatura pro Lectore ſacræ Scripturæ ipſo facto conſtituta, & deputata intelligitur:* nihilominùs ad id requiritur actualis Epiſcopi deputatio, & erectio, ut ſæpiùs
37 fuit reſolutum; & in ſpecie orta dubitatione, an ſi præbenda, quæ primò poſt confirmatum Concilium vacavit, & ipſo facto ejuſdem Concilii decreto *ſeſſ. 5. cap. 1. verſ. In Eccleſiis autem*, pro lectore ſacræ Scripturæ perpetuò conſtituta, & deputata intelligitur, collata fuerit inhabili ad id munus per ſe explicandum, collatio valida ſit: & quatenus valida exiſtat, an ejuſmodi præbendam obtinens cogi poſſit ad ſolvendum competens ſtipendium alicui idoneo ab Ordinario loci eligendo, qui loco ſui ſacram Scripturam interpretetur. Die 26. Aprilis 1582. in Congregatione generali propoſito, & in utramque partem maturè perpenſo, & diſcuſſo dubio, quatuor ex Cardinalibus cenſuerunt collationem invalidam eſſe, quippe factam contra formam legis. Reliqui tres ſteterunt pro validitate, cùm dicerent ex Concilio illam collationem nullam, & invalidam intelligi, quæ inhabili facta ſit ejus præbendæ, quæ actu in Theologalem reputata, & erecta reperitur: omnes tamen deciſionem rejecerunt ad Sanctiſſimum, qui poſtridie ejus diei in Conſiſtorio audita relatione Congregationis, ſentiens decretum Concilii in *verſ. In Eccleſiis autem*, eſſe conditionatum, & requiri declarationem, & actualem deputationem, reſpondit valere collationem præbendæ, quæ primò poſt Concilium vacavit, factam perſonæ minus idoneæ ad ſacram Scripturam per ſeipſum interpretandam, ſi nondum illa præbenda actu fuerat deputata, & erecta in Theologalem. Poſteà in una Majoricenſ. & aliis ſæpius eſt reſponſum ad erectionem præbendæ Theologalis requiri actualem deputationem.

Sed dubitatur, an in eo canonicatu: & præbenda, quæ ſe- 38
cundum Trid. Concil. aſſignatur Lectori ſacræ Scripturæ, remaneat Epiſcopo proviſio, quæ prius ſibi in eodem canonicatu competebat; ſervata tamen forma dicti decreti, ita ut Capitulum non poſſit ſe intromittere in proviſione dict. Canonicatus, ſicut priùs ſe non intromittebat; Congregatio privata rejecit ad generalem, tum quia prius de eodem negotio in una Bergomen. Congregatio generalis non omnino decrevit, ſed inclinavit contra Capitulum; tum quia verba illa Concil. de conſilio Capituli, videntur referri tantum ad proxima, nempè quando agitur, vel de aſſignatione, vel de contributione, vel de magiſtro; tunc enim de conſilio Capituli, quia agitur de contributione; tum quia præbenda ipſo jure applicatur à Concilio pro præbenda Theologali, quo caſu videtur Concilium reliquiſſe collationem in terminis, in quibus erat præbenda ante Concilium & ſic ſoli Epiſcopo. Adjuvat, quia ſuprà cum de ſubſtituto idoneo agitur, ſoli Epiſcopo datur electio. Adjuvat & exemplum Pœnitentiarii *ſeſſ. 24. cap. 8.* quamquam illud aliis verbis ſit conceptum ibi, *Ab Epiſcopo inſtituatur*; & cum pro Epiſcopo ſtet regula, & ſtet jus vetus, poſſet ad ſummum pro honore Capituli addi, de conſilio Capituli, quod non tenetur ſequi. Sed tamen die 14. Maji 1576. Congregatio generalis cenſuit, quicquid aliàs dictum fuerit in Bergomen. Concilium reliquiſſe in terminis juris, qui ante Concilium erant, a quo fieret collatio præbendæ Theologalis; & ideò ſi præbenda ante Concilium ad Epiſcopi collationem ſpectabat, nunc etiam pertinere, abſque conſilio Capituli. Secunda Auguſti anno 1576. cum iterum hac de re actum fuiſſet, relatis tribus allegationibus Capituli, cenſuit perſiſten-
dum in decretis; & ſubinde in una Bergomenſ. cum fuerit 39
dubitatum, ad quem ſpectaret electio Theologi, & collatio præbendæ Theologalis; & an poſſet uniri, quoties vacaret in menſibus reſervatis, præſertim ſi in illis aliquis ex Cardinalibus habeat indultum. Sacra Congregatio die 1. Decembris 1580. cenſuit electionem Theologi ſpectare ad Epiſcopum, collationem verò præbendæ faciendam ab eo, ad quem anteà ſpectabat: Præbendam verò vacantem in menſibus reſervatis Sedi Apoſtolicæ, non poſſe uniri pro dicta lectione; idemque ſi in dictis menſibus Cardinalis habeat indultum.

DE MAGISTRIS,

Honorius III.

CAPUT V.

SUper ſpecula: & infrà. Volumus & mandamus, ut ſtatutum in Concilio generali de Magiſtris Theologis per ſingulas Metropoles ſtatuendis, inviolabiliter obſervetur: ſtatuentes, ut quia ſuper hoc propter raritatem Magiſtrorum ſe poſſent aliqui forſitan excuſare; ab Eccleſiarum Prælatis & Capitulis, ad Theologicæ profeſſionis ſtudium aliqui docibiles deſtinentur, qui cùm docti fuerint, in Dei Eccleſia velut ſplendor fulgeant firmamenti: ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi DD. qui velut ſtellæ in perpetuas æternitates manſuri, ad juſtitiam valeant plurimos erudire: quibus ſi proprii proventus Eccleſiaſtici non ſufficiunt, prædicti neceſſaria ſubminiſtrent. Docentes verò in Theologica facultate, dum in ſcholis docuerint, & ſtudentes in ipſa, integrè per annos quinque percipiant de licentia ſedis Apoſtolicæ proventus præbendarum, & beneficiorum ſuorum: non obſtante aliqua alia conſuetudine, vel ſtatuto, cùm denario fraudari non debeant, in vinea Domini operantes.

S U M M A R I U M.

1 *PRelati, & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur.*

2 *Magiſtri quamdiu puplicè in ſcholis Theologiam, vel jus canonicum docuerint, & ſcholares per quinquennium gaudent fructibus beneficiorum ſuorum, amiſſis diſtributionibus quotidianis, & nu. 4. & num. 11.*

Et quid ſi fructus omnes ex diſtributionibus conſiſtent, numer. 3.

Et quid ſi præbenda ſit in Cathedrali civitatis, ubi lectoris munere funguntur, num. 5.

6 *Lectores Theologiæ, ut gaudeant privilegio percipiendi fructus præbendarum ſuarum in abſentia, an debeant eſſe ſtipendiati, & ex numero obtinentium Cathedras, & numer. ſeqq. uſque ad num. 10.*

7 *Lecto-*

7 *Lectores ſacræ Theologiæ, & ſcholares promovent utilitatem univerſalis Eccleſiæ.*

8 *Stipendium ex publico, quo jure Lectoribus aſſignandum.*

9 *Lectores ut gaudeant privilegio Lectoribus conceſſo, ſatis eſt, ut legant in civitate Regia, vel privilegiata, vel longiſſima poſſeſſione ſuper hoc munita.*

10 *Facultas, quam à jure habent Epiſcopi diſpenſandi cum illis, qui parochiales obtinent, ut litterarum ſtudio ad ſeptennium inſiſtant, & interea promoveri non teneantur, niſi ad ſubdiaconatum, an ſit ſublata à Concilio Tridentino, & n. ſeqq. uſque in finem.*

12 *Eccleſia ad ſui regimen indiget viris litteratis, & non porcis, vel aſinis ferratis.*

13 *Doctoratus in jure canonico in quinque annis, ſi velit in alia facultate ſtudere, ad reſidentiam revocari non poteſt.*

14 *Juſtus juſtior, & perfectus perfectior fieri poteſt.*

15 *Congregatio Concilii non conſuevit concedere, ut parochi ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint niſi perraro, & magna cum circumſpectione.*

16 *Parochi ut de licentia Epiſcopi abeſſe poſſint à parochiali ſtudiorum cauſa, novem requiſita hìc relata debent concurrere, & num. ſeq.*

17 *Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt cum parochis, ut ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint.*

1 *SUper ſpecula.* Prælati, & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur, qui in abſentia redditus præbendarum, & beneficiorum per quinquennium integraliter percipient; & ſi proprii redditus ad ſuſtentationem ſtudii eis non ſufficiunt, debet Prælatus cum Capitulo eis providere: Magiſtri verò donec docuerint, integrè percipiunt fructus beneficiorum ſuorum. Hoc dicit ſecundùm Antonium de Butr. Abb. Joan. de Anan. Marian. Socin. & Felin. & ſunt tres partes. Prima ſtatutum Concilii corroborat. Secunda providet ſuper magiſtrorum raritate, ibi, *Statuentes*. Tertia magiſtris, & ſcolaribus providet de redditibus in abſentia percipiendis, ibi, *Docentes*. Prima & ſecunda pars non ſervatur, & ita nullus eſt fructus hujus ſtatuti, & aliorum, ut dicit gloſſ. 1. hìc, & fruſtra membranas occupar ſecundùm Hoſtien. *num.* 2. & Butr. *num.* 9. *verſ. Dicit gloſſ.* Sed quoad tertiam partem hæc Decretalis innovata eſt à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 5 *cap* 1. *in fin.* Itaque

2 magiſtri quamdiù publicè in ſcholis ſacram Theologiam docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis eidem ſtudio operam navaverint per quinquennium, fructibus præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia plenè gaudent, & fruuntur, ut hìc in littera, & in dict. *cap.* 1. diſtributionibus quotidianis dumtaxat amiſſis, ut eſt caſus in *cap. Licèt, ſupra de præbend.* & hìc notat gloſ. *in verb. Integrè*, quæ communiter approbatur. Hoc tamen

3 intelligas, ſi fructus præbendæ a quotidianis diſtributionibus ſint ſejuncti; ſecus verò ſi univerſi fructus hujuſmodi diſtributionibus conſtent, quia tunc Lectores, & ſtudentes lucrantur duas tertias illarum partes, omiſſa alia tertia quæ inſervientibus accreſcit, ut ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii ſcripſi in prædicta Decretali, *Licet num.* 97. & latiùs *num.* 124 *& ſeqq. & numer.* 129. Et

4 quod dictum eſt de magiſtris, & ſtudentibus juris canonici, quia tale ſtudium cedit in utilitatem univerſalis Eccleſiæ, *cap. Cum ex eo, de elect. lib.* 6. ſecundùm opinionem Archid. *in cap.* 2. *num.* 1. *ad fin. verſ. Tales habita licentia, de privil. lib.* 6. quam hìc ſequuntur Abb. *num.* 6. *verſ. Sed contrarium*, Marian. Soc. *num.* 30. & pluribus confirmat Felin. *num.* 2. quam etiam ſæpiùs probavit Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Quinimò alias cenſuit docentes jus canonicum

5 in publica univerſitate gaudere, & potiri privilegio de percipiendis in abſentia ſuarum præbendarum fructibus, quamvis præbendæ, quas obtinent, ſitæ ſint in cathedralibus ejuſdem Civitatis, in qua publici Lectoris munere funguntur. Quid autem in jure civili, dixi in *cap. Super ſpecula, ſupra ne cleric. vel monach.* & vide gloſ. in dict. *cap. Cum ex eo, in verb. Litterarum, de elect. lib.* 6. & Archidiac. *loco citato*.

6 QUÆRO, an Canonicus Cathedralis publicè in aliqua Academia docens S. Theologiam, ſi nullum ſit ei ſtipendium à publico conſtitutum, neque ſit ex numero eorum, qui cathedras habent, ſed facultatem a Rectore, vel aliis, ad quos ſpectat, obtinuerit, gaudeat privilegio à jure conceſſo, ut fructus canonicatus in abſentia percipiat, juxta hoc cap. quod Concilium Tridentinum in d. *cap.* 1. *ſeſſ.* 25. ſalvum eſſe voluit.

Hoc dubium habet duas partes. Prima eſt, an ad gaudendum privilegio oporteat lectorem eſſe ſtipendiatum. Secunda, an oporteat eum eſſe de numero eorum, qui habent cathedras. Quoad primam partem videtur reſpondendum nihil referre ad gaudendum privilegio, ut quis 7
ſit ſtipendiatus, necne. Primò, quia ratio, ob quam à jure conceſſum eſt Lectoribus, & ſcholaribus privilegium percipiendi fructus beneficii in abſentia, eſt, quia promovent utilitatem nedum Eccleſię particularis, ſed etiam univerſalis, quæ ad ſui regimen juris litteratis indiget, ut patet in textu, ibi: *Qui cum docti fuerint in Dei Eccleſia, velut ſplendor fulgeant firmamenti, ex quibus poſtmodum copia poſſit haberi Doctorum, qui velut ſtellæ in perpetuas æternitates manſuri, ad juſtitiam valeant plurimos erudire*, & in fine, ibi, *Cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes, & in cap. Super ſpecula, verſ. Quia verò Theologiæ ſtudium cupimus ampliari, & c. ſupra ne cler. vel monach.* & hìc notat Abb. *num.* 6. & Jo. de Anan. *num.* 2. Hæc autem ratio militat in lectore non ſtipendiato, non minùs, imò magis, quàm in ſtipendiato: ideòque privilegium in utroque debet habere locum, *l. Illud, ff. ad l. Aquil. cap. Tua, de conſang. & affin.*

Secundò, quia Lectoribus non mandant Canones aſſignari ſtipendium, ſed præberi competens aliquod beneficium, ut in *cap.* 1. *ſupra eodem*, vel proventus alicujus præbendæ, ut ſupra in *cap. Quia nonnulli*: ſtipendium autem ex pulico fuit poſteà introductum, ut per Abb. in dict. *cap. Quia nonnulli, numer.* 3. *propè finem*. 8

Tertiò hoc clarè colligitur ex dictis Doctorum, præſertim Antonii de Butrio, Abb. & Jo. de Anan. in dict. *cap. Quia nonnulli*, qui clarè ſupponunt dari etiam Lectores non ſtipendiatos, & eos potiri omnibus privilegiis, quæ Lectoribus conceſſa reperiuntur.

Quoad ſecundam partem dubii, an pro hujuſmodi privilegiis oporteat Lectorem eſſe de numero obtinentium cathedras, ſimiliter videtur reſpondendum non oportere.

Primò, quia jura non requirunt ad gaudendum privilegio Lectoribus conceſſo, ut ſint ex numero obtinentium cathedras, ſed tantùm ut legant in civitate regia, 9
vel privilegiata, vel longiſſima poſſeſſione ſuper hoc munita, Albert. *in* 1. *Conſtitutione Digeſtorum*, *§ hæc autem, & in l. Sed & reprobari, § de Philoſophis, ff. de excuſat. tutor.* Accedit, quòd cauſa privilegii militat etiam in his, qui non ſunt de numero obtinentium cathedras: nam & ipſi in vinea Domini operantur juxta textum hìc: ergo etiam in eis privilegium debet habere locum. Quinimò id confirmant verba *cap.* 1. *ſupra eodem*, ubi agendo de Lectoribus habentibus hoc privilegium, cavetur expreſsè neminem eſſe interdicendum, quominùs legat, ſi tamen fuerit idoneus: & ita numerus non præfinitur, ſed quilibet idoneus eſt admittendus, & privilegio gaudet.

An autem requiratur licentia ad hoc, ut docentes, vel ſtudentes in Theologia percipiant in abſentia fructus præbendarum ſuarum, dixi in *cap. Relatum, nu.* 18. *& ſeqq. de cleric. non reſidentib.* & an abſentes abſque hujuſmodi licentia cogi poſſint ad reſidentiam redire, etſi univerſitas ſit privilegiata, dixi in *cap. Cum ad hoc, eod. tit. à num.* 2. *uſque in finem*, ubi habes plura circa intellectum hujus Decretalis.

Ulterius QUÆRO, Poſita conſtitutione Bonifacii 10
VIII. quæ incipit, *Cum ex eo*: item poſitis decretis Concilii Tridentini *cap.* 1. *ſeſſ.* 5. *cap.* 11. *ſeſſ.* 7. *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. *& cap.* 18. *ſeſſ.* 24. an Epiſcopi diſpenſare poſſint cum iis, qui parochiales Eccleſias obtinent, ut litterarum ſtudio ad ſeptennium inſiſtant, atque intereà promoveri minimè teneantur niſi ad ordinem Subdiaconatus.

Videtur reſpondendum poſſe: nam decretum *cap.* 1. 11
ſeſſ. 5. non modò non tollit facultatem Epiſcopis attributam ex dicta Conſtitutione Bonifacii VIII. relata in

cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6. ſed inò illum expreſsè præſervat his verbis: *Docentes vero ipſam ſacram ſcripturam, dum publice in ſcholis docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis ſtudent, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum in abſentia à jure communi conceſſis plene gaudeant, & fruantur.* Similiter decretum *cap. 11. ſeſſ. 7.* præſervat facultates de non promovendo in caſibus a jure communi expreſſis, & eodem modo decretum *cap. 2. ſeſſ. 6.* præſervat legitimas facultates temporales non reſidendi etiam in parochialibus Eccleſiis, per hæc verba: *Indulgentiis vero, & diſpenſationibus temporalibus ex veris, & rationalibus cauſis tantum conceſſis, & cum Ordinario legitimè probandis, in ſuo robore permanſuris: quibus caſibus nihilominùs officium ſit Epiſcoporum, &c. providere, & per deputationem idoneorum Vicariorum, &c. cura animarum nullatenus negligatur.*

Decretum verò *cap. 1. ſeſſ. 23.* & ſi præcipiat parochialium Rectoribus, ut jugiter reſideant, tamen declarat eos poſſe legitimè abeſſe, cum Chriſtiana charitas, urgens neceſſitas, debita obtinentia, evidens Eccleſiæ, vel reiplublicæ utilitas aliquos abeſſe poſtulant; & infra ſtatuit, ut quandocumque eos cauſa priùs per Epiſcopum cognita, & probata abeſſe contigerit, Vicarium idoneum ab ipſo Ordinario approbandum cum debita mercedis aſſignatione relinquant, utque licentiam in ſcriptis gratiſque concedendam ultra bimeſtre tempus niſi ex gravi cauſa non obtineant. Præſervat ergo hoc loco Concilii facultatem, quam habent Epiſcopi concedendi licentiam abſcedendi ex gravi cauſa, aut ob Eccleſiæ, vel reipublicæ uti-
12 litatem. Ad hanc verò utilitatem congruè referri poſſe abſentiam ſtudiorum cauſa, ſatis colligitur ex eademmet Conſtitutione Bonifacii, ibi, *Legendi, & proficiendi opportunitas ſit ſublata in grande Eccleſiæ univerſalis, quæ ad ſui regimen in viris litteratis permaximè noſcitur indigere, diſpendium, & jacturam*; & infra ibi, *Ut fructum in Dei Eccleſia ſuo tempore afferre valeant opportunum*: unde Joan. Monac. *ibid. num. 1.* dicit. (Cùm indigentiæ Eccleſiæ ſit ſubveniendum, ipſa eſt perſonis litteratis implenda, non nepotulis, nec aſinis deferratis.) Item Ancharan. & Geminian. *in 2. notab.* dicunt: (Nota, quia Eccleſia Dei ſummè indiget viris litteratis, non porcis, vel aſinis ferratis, & ob eorum carentiam dicitur ſuſtinere jacturam) ut in dict. *cap. Cum ex eo.* Ideò ſtatuitur abſentes ſtudiorum cauſa percipere fructus beneficiorum ſuorum, quia denario fraudari non debent in vinea Domini operantes, ut hic dicitur in fine.

Itaque difficultas videtur reſtringi ad decretum *cap 18. ſeſſ. 24.* quo præſcribitur forma examinis per concurſum in collatione parochialium Eccleſiarum: nam cum privilegium dict. *cap. Cum ex eo*, conceſſum fuerit ob eam cauſam, ut Parochi in litteris proficiant, & magis idonei efficiantur ad curam animarum adminiſtrandam; utique hæc cauſa videtur jam ceſſare in his, qui parochiales per concurſum ſunt aſſequuti: cenſentur enim magis idonei, cùm illis, & non aliis parochiales Eccleſiæ conferri poſſint, ac debeant, ex decreto dict. *cap. 18.* & ex Conſtitutione 33. D. Pii V. *In conferendis*; ceſſante igitur cauſa privilegii, ceſſat privilegium, *l. Titia Seia, §. Uſuras, § de leg. 2.* Ancharan. in dict. *cap. Cum ex eo, num. 6. de elect. lib. 6.*

Sed tamen verius videtur facultatem dict. *c. Cum ex eo*, non eſſe ſublatam decreto dict. *cap. 18.* duobus fundamentis, Primum, quia decreta Concilii debent quantum fieri poteſt invicem conciliari, ne contraria, & pugnantia videantur, ad *cap Cum expediat, de elect in lib. 6.* unde non eſt dicendum, ut Concilium decreto dict. *cap. 18.* voluerit eſſe ſublata privilegia dict. *cap. Cum ex eo*, quæ priùs expreſsè præſervaverat decreto *c. 1. ſeſſ. 5 c. 11. ſeſſ. 7. c. 2. ſeſſ. 6. & cap. 1. ſeſſ. 23.*

Secundum fundamentum eſt, quia Conſtitutio *cap. Cum ex eo*, non ſolùm emanavit in favorem ſcholarium, ſed etiam Lectorum, & docentium in publicis univerſitatibus; certum eſt autem privilegium Lectorum non eſſe ſublatum per decretum d. *cap. 18.* ſed potiùs confirmatum: nam ſi parochi electi in concurſu ſunt magis idonei, ergo majorem fructum afferre poſſunt in legendo, quàm ſi eſſent ſimpliciter idonei: atque ita per concurſum non ceſſat; imò magis viget cauſa finalis dict. Conſtitutionis Bonifacii quoad Lectores. Ideò cum parochus Valentinus legens in publica univerſitate Valentiæ ſacram Scripturam, quæſiverit, an ſuæ parochialis fructus in abſentia percipere poſſit: Sacra Congregatio Concilii cenſuit poſſe, ita tamen ut cura animarum per ſe ipſum exercenda nihil detrimenti patiatur: unde ſequitur, ut quemadmodum Concilium quoad Lectores non ſuſtulit diſpoſitionem dict. *cap. Cum ex eo*: ita nec quoad ſcholares, qui eodem jure cum Lectoribus cenſentur, ſuntque hac in parte æqualiter privilegiati, argum. *cap. Translato, de Conſtitut. cum ſimilibus.* & quamvis digniores inter probatos ab examinatori- 13
bus judicati fuerint, adhuc tamen perfectiores, & Eccleſiæ utiliores effici poſſunt; pro quo adducitur ſingularis doctrina Anchar. in dict. *cap Cum ex eo, ſub num. 7.* ubi quærit, an ſit juſta cauſa revocandi ad reſidentiam eum, qui in quinque annis eſt doctoratus in jure canonico, & non vult ad Eccleſiam redire, ſed in alia facultate ſtudere: & reſolvit determinatum fuiſse non eſse hanc juſtam cauſam revocandi eum ad reſidentiam, quia, inquit, juſtus 14
juſtior, & perfectus perfectior fieri poteſt, *cap. Quantumlibet, in fine, 47. diſtin.* & quod dixit Auguſtinus in *cap. Si habes, verſ. En adſum, 24. qu. 3.* & Juriſconſultus in *l. Apud Iulianum, §. 1, ff. de fideicommiſſ. libertat.* Crediderim tamen longè majore cautela utendum eſse cum proviſis per concurſum, quibus nonniſi perrarò, & ad breve tempus concedenda eſset ſtudendi facultas. Locorum etiam, & perſonarum ratio habenda eſset, prout obſervat S. Congregatio Concilii: & in ſpecie cum Stanislaus Clericus Uratislavien. diœceſis ex nobili genere procreatus, qui parochialem Eccleſiam in diœceſi Gneſnen. ſitam obtinebat, petiiſset, ut ſibi liceret per triennium in publica univerſitate vacare ſtudio ſacrorum Canonum, fructuſque parochialis interea percipere: *die 16. Junii* 1605. Sacra 15
Congregatio tametſi non conſueverit concedere, ut parochi a parochiali abeſse poſſint ſtudiorum cauſa; tamen quia Sacri Canones id privilegium tribuunt, & Concilium illud non revocat, ſed præſervat *cap. 1. ſeſſ. 5.* cenſuit gratiam petitam juveni optimæ ſpei concedendam, ut rem Chriſtianam Sacrorum Canonum ſcientia inſtructus in illis partibus promovere poſſit.

Quod autem pertinet ad d. Conſtitutionem Bonifacii, 16
quamvis videatur valdè inconveniens, ut parochi ſola ſtudiorum cauſa per ſeptennium abſint ab Eccleſiam, advertendum eſt tamen eam conſtitutionem recipere declarationes, ac moderationes infraſcriptas, quibus facilitas indulgentiæ plurimum temperatur.

Primò enim refertur ad perſonas habiles tantùm, ut ibi tradit gloſs. *in verb. Litterarum*, ubi admonet Epiſcopus, ut caveant, ne diſpenſent cum his, qui docile non ſunt, & Joan. Monach. *num. 1. in verb. Opportunum.* dicit hanc diſpenſationem eſse faciendam cum humilibus, & ſtudere deſiderantibus, ne alioquin ſit diſſipatio.

Secundò, reſtringitur ad ſolos Epiſcopos, & illorum ſu- 17
periores, unde excluduntur inferiores Prælati, ut tradit gloſs *illic, in verb. Epiſcopi*, Archid. *in verb. Superiores*, Anch. *num. 6.* & alii communiter.

Tertiò, procedit Conſtitutio, dummodò facultas ſtudendi non petatur in fraudem, ſecundùm Archid. ibi, *in ver. Liberè, & in verb Inſiſtentes*, ubi ait mentem ejus litteræ veritatem requirere, non ſimulatum fraudem.

Quartò, habet locum in his, qui ſtudent in univerſitate generali, non in caſtris, aut villis, *cap. Tuæ, de cleric. non reſident.* gloſs. in dict *cap. Cum ex eo, in verb. Litterarum*, & alias cenſuit Sacra Congregatio Concilii.

Quintò, hæc diſpenſatio fieri debet infra annum, in quo proviſus fieri debet, non autem poſt, ſecundùm Anchar. ibi *num. 1. in 3. notab.*

Sextò, Conſtitutio ita intelligitur, ut non imponat neceſſitatem diſpenſandi, ſed hoc pendeat à recto judicio Præſidentis, ſecundùm Archidiac. *ibi poſt princip. in verb. Liberè, verſ. Et nota quod hæc littera*, qui tamen ſubdit: Poteſt tamen dici, quòd ubi eſset perſona, quæ evidenter apparet apta ad ſtudium, Epiſcopus cum tali debet diſpenſare cum cauſa in hac conſtitutione expreſsa; quòd ſi Epiſcopus noluerit ſine cauſa, fortè talis, qui petit diſpenſationem, poterit quoad hoc ſuperioris officium implorare,

rare, argum. *cap. Nullus de jurepatr.* & abſolutè ſuperiorem adiri poſſe, ſi Epiſcopus ſine cauſa nolit concedere, cenſent ibi Gemin. *verſ. Sed quæro*, & Anch *ſub num.* 7.)

Et quamvis ex textu noſtro ſtudentibus in Theologia non concedatur niſi quinquennium, ſicut etiam ſtudentibus in jure civili, ut in proœm. Digeſtorum; dicit tamen Joan. de Imol. & poſt eum Geminian. in dict. *c. Cùm ex eo, in gloſ. in verb. Septennium*, iſtud fuiſſe verum in tempore antiquo, quando non erant tot gloſ. & dicta Doctorum; ſed hodie eſt ſecus; & ideò jura dant ſeptem, vel octo annos.

Septimò, etſi Conſtitutio loquatur de ſeptennio, hoc tamen tempus breviarii poteſt, licèt non prorogari; unde gloſ. *in verb. Septennium*: (Commendabile eſt, inquit, non à principio totum dare ſeptennium, ut experiatur ſi proficiant, & tunc detur ulterius tempus, aliàs denegetur.) & Archid. *poſt princip. in verb. Septennium*: (Hujus litteræ, inquit, ſenſus eſt, quòd Epiſcopi diſpenſare non poſſunt ultra hoc tempus, ſed citra, ſecundùm quòd Eccleſiis, non perſonis viderint expedire.]

Octavò, ſeptennio durante debent Epiſcopi providere, ut per idoneos Vicarios ab ipſis deputandos cum congrua fructuum Eccleſiæ aſſignatione cura animarum laudabiliter exerceatur, ut illic diſertis verbis ſtatuitur in §. *Porrò*.

Ac denique omiſſis aliis, Conſtitutio Bonifacii ita intelligenda, ut ſi quis diſpenſationem in fraudem impetravit, incidat in pœnam, *cap. Commiſſa, de elect. lib. 6.* cujus hæc ſunt verba: *Cæterùm ſi promoveri ad ſacerdotium non intendens parochialem receperis Eccleſiam, ut fructus ex ea per annum percipias, ipſam poſtmodum dimiſſurus, niſi voluntate mutata promotus fueris, tenebris fraudulenter: illum fructuum eorumdem, cùm eos receperis fraudulenter: illum autem, qui enim tibi contulit, cum te non crederet ad ejuſmodi ordinem promovendum, præter divinam, quam exinde incurrit offenſam, ad ſervandam indemnem eamdem Eccleſiam decernimus obligari.*

His omnibus ſervatis fortè non eſſet inconveniens, ut Epiſcopi uterentur facultate ſibi attributa per Conſtitutionem Bonifacii VIII.

Cæterùm hæc diſputationis gratia dicta ſint: nam propoſito in S. Congregatione Concilii dubio infraſcripto, videlicet, an Ordinarius poſſit concedere licentiam parocho, qui parochialem poſt Concilium obtinuit, ut in publica univerſitate ſtudiis ſacræ Theologię, vel Canonum vacare poſſit? hæc reperi adnotata in libris publicis, qui apud me aſſervabantur.

Partem negativam probat textus in *cap. 1. in verſ. Eadem omnia*, ibi, *Bimeſtre tempus*, *ſeſſ.* 23. juncta declaratione Sacræ congregationis: nam ſi Epiſcopus etiam ex gravi cauſa non poteſt parochis concedere licentiam non reſidendi ultra annum, ſequitur, ut neque ex cauſa ſtudii, quæ non debet gravior videri, quam cauſa inimicitiarum, vel infirmitatis, propter quam licentiæ à Congregatione impetrantur, nec ultra annum extenduntur.

Accedit, quòd parochiales poſt Concilium providentur per concurſum nonniſi perſonis, quæ idoneæ ſint de præſenti, juxta *cap.* 18. *ſeſſ.* 24 quare ceſſat ratio, quæ conſideratur in *cap. final. de Magiſtris, & cap. Cum ex eo, de elect. lib. 6.*

Sanctiſſimus reſpondit non poſſe, juſſitque Epiſcopum ab ejuſmodi licentiæ conceſſione abſtinere.

In gloſſ. *in verb. de licentia*. De intellectu hujus gloſſæ vide quod ſcripſi in *cap. Cum ad hoc, num. 6. & 7. de cler. non reſiden.*

(Additur ex ſtylo receptiſſimo Datariæ, nec Summum Pontificem tales diſpenſationes concedere, ſed præcisè ſervari Conſtitutionem Gregorii X. in generali Concilio Lugdunen. editam, & elapſo anno ab eodem præſcripto concedi paſſim impetrationes contra illos, qui non fuerunt promoti.)

DE JUDÆIS ET SARACENIS, & eorum ſervis.

Innocentius III.

CAPUT XIV.

POſtulaſti, qualiter contra Judæum procedere debeas, qui manus injecit in quemdam clericum violentas: Ad quod breviter reſpondemus, quòd ſi dictus Judæus ſuæ juriſdictionis exiſtit, ipſum pœna pecuniaria punias, vel alia (ſecundùm quòd convenit) temporali, faciens læſo ſatisfactionem congruam exhiberi: alioquin ejus dominum moneas & inducas, ut paſſo injuriam, & Eccleſiæ ab eo ſatisfieri faciat competenter: quod ſi dominus ejus neglexerit adimplere, tu Chriſtianis omnibus per cenſuram Eccleſiaſticam interdicas, ne cum ipſo Judæo, antequam ſatisfaciat, præſumant commercia exercere.

P*Oſtulaſti*. Judæus, qui percuſſit Clericum, temporaliter punietur: vel interdicitur commercio, donec ſatisfaciat. Hoc dicit Joan. Andreas, Communis diviſio, ſecunda ibi, *Ad quod*.

Pro intelligentia hujus Decretalis, vide quod ſcripſi in *cap. Licet, num. 18. de pœnis*.

DE HÆRETICIS.

Alexander III. Rhemen. Archiepiſcopo.

CAPUT VII.

CUm Chriſtus perfectus Deus & perfectus ſit homo: Mandamus, quatenùs ſub anathemate interdicas, ne quis de cætero audeat dicere, Chriſtum non eſſe aliquid ſecundùm quòd homo: quia ſicut Chriſtus verus eſt Deus, ita verus eſt homo, ex anima rationali & humana carne ſubſiſtens.

C*Um Chriſtus.* Chriſtus fuit verus Deus & verus homo: ſentiens oppoſitum, hæreticus eſt, & excommunicatus. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. Jo. de Anan. & Mar. Socin.

Pro intelligentia hujus textus, & gloſſæ *in verb. ſub anathemate,* vide omninò quod ſcripſi in *cap. Firmiter, num.* 49. *&* 50. & præſertim *num.* 51. *ſup. de Sum. Trinit. & Fid. Cathol.*

DE HÆRETICIS.

Lucius III.

CAPUT IX.

ADabolendam & infrà. Univerſos, qui de ſacramento corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel de baptiſmate, ſeu de peccatorum confeſſione, matrimonio, vel reliquis Eccleſiaſticis ſacramentis, aliter ſentire, aut docere non metuunt, quàm ſacroſancta Romana Eccleſia prædicat, & obſervat; & generaliter quoſcumque eadem Romana Eccleſia, vel ſinguli Epiſcopi per diœceſes ſuas cum conſilio clericorum, vel clerici ipſi ſede vacante cum conſilio (ſi opportuerit) vicinorum Epiſcoporum, hæreticos judicaverint; vinculo perpetui anathematis innodamus: & infrà. Præſenti nihilominùs ordinatione ſancimus, ut quicumque manifeſtè fuerint in hæreſi deprehenſi: ſi clericus eſt, vel cujuslibet religionis obumbratione fuſcatus, totius Eccleſiaſtici ordinis prærogativa nudetur; & ſic omni officio & beneficio ſpoliatus eccleſiaſtico, ſæcularis relinquatur arbitrio poteſtatis, animadverſione debita puniendus: niſi continuò poſt deprehenſionem erroris, ad fidei Catholicæ unitatem ſpontè recurrere, & errorem ſuum ad arbitrium Epiſcopi regionis publicè conſenſerit abjurare, & ſatisfactionem congruam exhibere. Laicus autem, niſi (prout dictum eſt) abjurata hæreſi, & ſatisfactione exhibita, confeſtim ad fidem confugerit Orthodoxam, ſæcularis judicis arbitrio relinquatur, debitam recepturus pro qualitate facinoris ultionem: & infrà. Qui verò inventi fuerint ſola ſuſpicione notabiles, niſi ad arbitrium Epiſcopi, juxta conſiderationem ſuſpicionis, qualitatemque perſonæ, propriam innocentiam congrua purgatione monſtraverint, ſimili ſententiæ ſubjacebunt. Illos quoque qui poſt abjurationem erroris, vel poſtquam ſe (ut diximus) proprii Antiſtitis examinatione purgaverint, deprehenſi fuerint in abjuratam hæreſim recidiſſe, ſæculari judicio ſine ulla penitùs audientia decernimus relinquendos: & infrà. Statuimus inſuper, ut comites, barones, rectores, & conſules civitatum, & aliorum locorum, juxta commonitionem Epiſcoporum, præſtito corporaliter juramento promittant, quòd fideliter & efficaciter, cùm ab eis fuerint requiſiti, Eccleſiam contra hæreticos & eorum complices, adjuvabunt bona fide juxta officium & poſſe ſuum. Si verò id obſervare noluerint, honore; quem obtinent, ſpolientur, & ad alios nullatenùs aſſumantur; eis nihilominùs excommunicatione ligandis, & terris ipſorum interdicto Eccleſiæ ſupponendis. Civitas autem quæ his inſtitutis duxerit reſiſtendum, vel contra commonitionem Epiſcopi punire neglexerit reſiſtentes, aliarum careat commercio civitatum, & Epiſcopali ſe noverit dignitate privandam: & infrà, Si qui verò fuerint, qui à lege diœceſanæ juriſdictionis exempti, ſoli ſubjaceant ſedis Apoſtolicæ poteſtati: nihilominùs in his, quæ ſunt contra hæreticos inſtituta, Epiſcoporum ſubeant judicium: & eis in hac parte tamquam à ſede Apoſtolica delegatis (non obſtantibus libertatis ſuæ privilegiis) obſequantur.

SUMMARIUM.

1 *HÆreticus malè ſentiens, vel docens de Sacramentis Eccleſiæ excommunicatus eſt.*
2 *Et niſi ſe corrigat, vel errorem abjuret, ſi clericus eſt degradatur, & traditur Curiæ ſæculari.*
3 *Per quam etiam laicus legitime punietur.*
4 *Suſpectus de hæreſi, ſi ſe non purgat, punitur eadem pœna, qua punitur hæreticus.*
Hæreticis relapſis audientia denegatur, ibidem, & num. 24.
5 *Principes ſæculares, qui jurare nolunt de Eccleſia contra hæreticos defendenda, dignitate privantur, & num.* 27.
6 *Item excommunicantur, & terra ipſorum interdicuntur.*

7 *Et civitates reſiſtentes privantur aliorum commercio, & Epiſcapali dignitate.*
8 *Exempti ſubſunt Ordinariis ſuper iis, quæ contra hæreticos inſtituuntur, & n.*10.
9 *Hæreticus eſt non ſolùm qui malè ſentit de articulis Fidei, ſed etiam de corpore, & ſanguine Chriſti, & reliquis Sacramentis.*
10 *Hæreſis cauſa ſpectat ad judicem Eccleſiaſticum etiam contra exemptos, & laicos.*
11 *Sed ſi dubitetur, an aliqua aſſertio ſit catholica, ſolius Papæ eſt hoc diffinire.*
12 *Epiſcopus non cognoſcit de cauſis hæreſis ſine conſenſu, vel conſilio Capituli.*
13 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in poteſtate juriſdictionali Epiſcopi, etiam quoad judicandum hæreticos.*
14 *Clericus de hæreſi convictus non ſtatim eſt tradendus Curiæ ſæculari, ſed priùs eſt degradandus.*
15 *Hæreticus converſus ut effugiat pœnam mortis, quæ requirantur.*
16 *Criminoſi regulariter condemnari, & puniri debent etiam ſi pœniteant.*
17 *Fallit in hæreticis, & cur.*
18 *Hæretici ad fidem redeuntes, quamvis evitent mortem, tamen in perpetuum carcerem detruduntur.*
19 *Niſi ſponte compareant, antequam ſint denuntiati, vel accuſati.*
20 *Et quid ſi pœniteant ſtatim poſt capturam, vel ante publicationem teſtium.*
21 *Hæreſis crimen eſt merè Eccleſiaſticum.*
22 *Et judex laicus ſolam habet executionem.*
23 *Judex laicus in executione ſententiæ contra hæreticum latæ non poteſt cognoſcere de nullitate proceſſus.*
25 *Hæreticus relapſus non eſt audiendus, licèt iterum velit abjurare.*
26 *Etiamſi tempore primæ abjurationis crimen non fuerit plenè probatum.*
27 *Principes ſæculares, & laici ratione criminis Eccleſiaſtici poſſunt per judicem Eccleſiaſticum privari dignitatibus, & honoribus etiam ab Imperatore habitis.*
28 *Hæretici an ſint ipſo jure beneficiis privati, an verò privandi per ſententiam, & num. ſeqq. uſque ad n.*44.
29 Spolietur *verbum ſupponit privationem ipſo jure.*
30 Nudetur *verbum æquipollet verbo* ſpolietur.
31 *Verbum futuri temporis quando eſt executivum, importat latam à lege ſententiam.*
32 *Bonorum appellatione etiam beneficia Eccleſiaſtica continentur.*
33 *Hæretici beneficia an vacent, ubi hæreſis incurritur, an verò ubi lata eſt ſententia declaratoria.*
34 *Conſtitutiones Apoſtolicæ contra hæreticam pravitatem, quæ decretalibus Sexti non obviant, præſervantur.*
35 *Beneficia propter hæreſim vacantia Sedi Apoſtolicæ reſervantur à S. Pio V.*
36 *Dimiſſorias concedendi facultas ſpectat ad Capitulum Epiſcopo exiſtente notoriè hæretico.*
37 *Sede vacante interpretativè, & non verè, juriſdictio non devolvitur ad Capitulum.*
38 *Matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico eſt invalidum, ſi publicatum fuerit in parochia decretum Concilii, &c.*
39 *Matrimonium contractum coram Parocho excommunicato etiam denuntiato validum eſt.*
40 *Excommunicatus retinet beneficia priùs obtenta, licèt non poſſit de novo acquirere.*
41 *Hæretici beneficia impetrari poſſunt uti vacantia etiam ante ſententiam declaratoriam.*
42 *Hæreticus tamen non poteſt à beneficio amoveri, antequam ſit pronuntiatum ſuper crimine.*
43 *Filii hæreticorum ſi à Papa inhabilitentur uſque ad quartam generationem, an hoc intelligatur tàm de filiis filiarum, quàm de filiis filiorum.*
44 *Clericus pro crimine quantumvis enormi de jure non degradatur, nec traditur Curiæ ſæculari, niſi in tribus caſibus hìc expreſſis.*
45 *Hæreticus relapſus ſæculari judici ſine ulla audientia eſt relinquendus.*
46 *Hæretico relapſo in caſu hìc poſito an per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda abſolutio, & rehabilitatio ad honores, & dignitates, & num. ſeqq. uſque in fin.*
47 *Hæreticus relapſus poteſt per Sedem Apoſtolicam nedum abſolvi, ſed etiam ad honores rehabilitari.*
48 *Abſolutio pœnitenti non eſt deneganda.*
49 *Impœnitenti præſertim relapſo non eſt concedenda.*
50 *Relapſus non eſt recipiendus ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, niſi manifeſta dederit ſigna pœnitentiæ.*
51 *Pœnitentiæ ſigna hæretici relapſi quæ ſint.*
52 *Pœnitentia perfecta cogit peccatorem omnia libenter perferre.*
53 *Carnis illecebris immerſus, pœnitens non dicitur quoad alia peccata.*
Pœnitentia falſa quæ ſit, ibid.
54 *Impietas quædam infidelitatis eſt à Deo dimidiam ſperare veniam.*
55 *Impœnitentiæ ſignum nullum majus in relapſo, quàm hæreticos provehere.*
56 *Crimen qui poteſt emendare, & non corrigit, ipſe committit.*
57 *Hæreticus ſe inpœnitentem oſtendit, qui nondum obtenta abſolutione intereſt divinis.*
58 *Pœnitens ut quis cenſeatur, non ſufficit docere de bonis operibus.*
59 *Sacramentorum frequentia in excommunicato impœnitentiam arguit.*
60 *Pœnitentiam modicam Deus non reſpuit.*
61 *Relapſo non ſufficit levis pœnitentia ad abſolutionem obtinendam.*
62 *Abſolutio impœnitenti non eſt concedenda cujuſvis periculi vitandi cauſa.*

A*D abolendam*. Hæreticus malè ſentiens, vel docens 1
de Sacramentis Eccleſiæ, excomunicatus eſt; niſi 2
ſe corrigat, & errorem abjuret, ſi eſt clericus, degradatur, 3
& traditur Curiæ ſæculari, per quam etiam laicus legitimè
punietur. Eadem eſt pœna ſuſpectis, qui ſe non purgant: 4
relapſis verò audientia denegatur. Sæculares Principes, 5
qui jurare nolunt de Eccleſia contra hęreticos defendenda, 6
dignitate privantur, excommunicantur, & terræ ipſo- 7
rum interdicuntur: civitates verò reſiſtentes, aliorum com- 8
mercio, & Epiſcopali dignitate privantur: & exempti in
his ſubſunt Epiſcopis. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin.
Anchar. Abb. Jo. de Anan. Felin. & Marian. Socin. & no-
vem ſunt partes, quæ per ſe patent.

Nota primò ex principio text. Hæreticum eſſe non tan- 9
tùm qui malè ſentit de articulis fidei, qui continentur in Symbolo, *ut cap. Firmiter ſupra de Summa Trinitat. & fide Catholic.* ſed etiam qui malè ſentit de Sacramentis Eccleſiæ, ut de corpore, & ſanguine Chriſti. De erroribus autem circa hoc Sacramentum traditur *de conſecrat. diſtinſt. 2. per tot.* & in Concil. Trident. *ſeſſ. 13. De Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento in undecim Canonibus ibi poſitis.* De Baptiſmate traditur *de conſecration. diſtinct.* 4. & in Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de Baptiſmo in* 14. *Canonibus.* De Pœnitentia habetur infrà *de pœnit. & remiſſ.* & in Trident. *ſeſſ.* 14. *in Doctrina de Pœnitent. Sacrament. & in* 15. *Canonibus ſubſequentibus*, De Matrimonio *in cap. debitum, ſuprà de bigam.* & in Trident. *ſeſſ.* 24. in Doctrina de ſacramento Matrimonii, & in duodecim Canonibus immediatè ſequentibus. Et de aliis tribus Sacramentis notatur per Joannem Andr. *ſupra in rubr. de Sacram. non iteran.* & poſt Hoſtienſ. *in ſumma eodem tit.* & habetur in Trident. *ſeſſ. 7. de Sacramento Confirmationis in* 4. *Canonibus*, *ſeſſ.* 14. *in Doctrina de Sacramento extremæ unctionis, & in Canon.* 1. 2. 3. *&* 4. *& ſeſſ. 23. in Doctrina de ſacramento Ordinis, & in* 8. *Canonibus ſubſequentibus*, & de omnibus ſacramentis ſingillatim in Conſilio Florentino in decreto fidei Eugenii IV. pro inſtructione Armenorum *tom. 4. Concil. part. 1. pag.* 612.

Secundò nota ibi. *Et generaliter, quoſcumque, juncto* 10
verſ. Laicus autem, & verſ. Si qui verò. De crimine hæreſis judicem Eccleſiaſticum non tantùm cognoſcere contra Clericos ſibi ſubditos, ſed etiam contra exemptos, & laicos,

laicos, Innoc. *hic in fin.* Abb. *n.* 3. *&* 7. & Marian. Socin.
11 *n.* 2. qui addunt etiam inferiorem poſſe cognoſcere, ſi deli-
ctum eſt clarum: ſi verò dubitaretur, an aliqua aſſertio eſſet
Catholica, necne, tunc ſolam Papam poſſe hoc determi-
nare, ac diffinire, *ut c. Multis*, 17. *diſt. c. Quotiens*, 2. *q.* 1.
c. Majores, ſupra de Baptiſm.
12 Tertiò nota ibi: *Cum conſilio Clericorum*, de cauſa hæ-
reſis Epiſcopum non cognoſcere ſine conſenſu Capituli.
Conſilium enim hic accipitur pro conſenſu, argum. *cap.* 1.
ibi: *Aut ſine judicio Capituli ſuſpendere, vel eorum Eccleſias
interdicto ſubjicere attentes, infra de exceſſib. Prælat.* ſe-
cundum Hoſtienſ. hic *n.* 2 *in verb. Cum conſilio*, Butr. *nu.*
30. ſed Joan. Andr. *n.* 4. dicit in ſententiis arduis Epiſcopum
requirere conſilium Capituli, licèt conſenſum non expe-
ctet, *cap. Novit. & cap. Quanto, ſupra de his quæ fiunt à
Prælat. cap.* 3. *de conſuetud. lib.* 6. Ad hoc vide quod ſcri-
pſi *in cap. Cum ex eo, num.* 20. *ſupra de reliquiis, & vene-
rat. Sanctor.*
13 Quartò nota ibi: *Vel clerici ipſi ſede vacante*, Capitu-
lum ſede vacante ſuccedere in poteſtate juriſdictionali Epi-
ſcopi, etiam quoad judicandum hæreticos, prout hic no-
tant Hoſtienſ. *num.* 2. *&* 4. Henric. Boich. *num.* 4. Butr.
num. 3. *in* 5. *notab.* Abb. *num.* 4. Silveſtr. *in verb. Hære-
ſis*, 2. *num.* 2. Molin. *de juſt. & jure tract.* 5. *diſp.* 28. *n.* 2.
in fin. Generaliter autem an, & quando juriſdictio tran-
ſeat in Capitulum ſede vacante, habes hic prolixam diſtin-
ctionem Innocentii *n.* 1 quam ad litteram recitant Hoſtien.
num. 3. & Jo. Andr. *num.* 5. Sed tu dicas ut plenè ſcripſi *in
cap. His quæ, de major. & obedien.* & notatur *in cap. Cum
olim. eod. tit.*
14 Quintò nota ibi: *Totius Eccleſiæ ordinis prærogativa
nudetur*, Clericum convictum de hæreſi non ſtatim eſſe
tradendum Curiæ ſæculari, ſed priùs eſſe degradandum,
ut hic, & expreſſiùs *in cap. penult. infrà eod.* & hic notant
Hoſtien. *num.* 6. Butr. *num.* 5. Anchar. *num.* 4. Abb. *num.* 5.
Jo. de Anan. *num.* 6. & Marian. Socin. *in* 5. *not.* Jo. Andr.
Butr. Card. & omnes *in ſummario text.* Covar. *practic.
quæſt. in q.* 32. *num.* 2. dicens hoc omnes fateri, Jul. Clar.
in pract. crimin. §. *fin. q.* 36. *verſ. Scias autem*. De forma
autem degradationis legitur, & notatur *in cap. Novimus,
de verb. ſignificat. in cap. Degradatio, de pœnit. lib.* 6. &
in Pontificali Romano *in pluribus titul. de degrada-
tione.*
Sextò nota ibi: *omni officio, & beneficio ſpoliatus Eccle-
ſiaſtico*. Hæreticum eſſe privatum ipſo jure omnibus offi-
ciis, & beneficiis. Sed hoc latiùs examinabitur infrà *in*
1. *quæſt.*
15 Septimò nota *in verſ. Niſi continuò*, quatuor copulati-
vè requiri ad hoc ut hæreticus ad Catholicam fidem re-
diens effugiat pœnam ultimi ſupplicii. Primum, ut in-
continenti abjuret errorem ſuum. Secundum, ut ſponte id
faciat, ut patet in littera ibi, *continuò*; & ibi, *ſponte*:
quando autem dicatur incontinenti, & ſponte redire, con-
ſule Abb. *in cap. Excommunicamus, il primo, num.* 10.
infrà eod. & Jacobum Simanch. Epiſcopum Pacenſem *de
Catholicis inſtitutionibus, tit.* 47 *num.* 7. Tertium eſt, ut
abjuret publicè ſecundùm arbitrium proprii Epiſcopi, ut in
text. ibi, *ad arbitrium Epiſcopi regionis publicè conſenſerit
abjurare*. Quartum, ut de peccato condignè ſatisfaciat per
pœnitentiam, & aliam pœnam pecuniariam ſibi indicen-
dam, ut ibi, *ſatisfactionem congruam exibere, & in cap.*
16 *Ut commiſſi, de hæretic. lib.* 6. & notat Joan. de Lignan. in
Clem. *Ad noſtram, eod. tit.* Butr. hic *num.* 6. Abb. *num.* 5.
verſ. Item nota, & nu. 6. & Marian. Socin. *num.* 8. Et ita
quamvis ſecundùm regulas juris communis, ex quo ſemel
commiſit crimen, deberet judicialiter puniri, & conde-
mnari, etiamſi pœniteret, quia per hujuſmodi pœniten-
tiam in foro humano, & judiciali nocens eſſe non deſiit,
*ut l. Qui ea mente, ff. de pœnis, l. Quod ſignificatum, in
princip. ff. de ædilit. edict.* & hic per Anchar. *in* 5. *notab.* &
17 Abb. *num.* 5. *in fin.* tamen quia Eccleſia benigna eſt, nec
claudit gremium redeuntibus, mitiùs agere volens in hac
parte, ordinavit, ut illicò poſt deprehenſionem in hæreſi
ad unitatem Eccleſiæ ſponte redeuntes, & errorem ut ſu-
pra abjurantes, & ſatisfactionem exibentes, ad miſericor-
diam recipiantur, & impoſita pœnitentia ſalutari ſolvetur
eis vita, nec permittantur occidi per brachium ſæculare,
18 quia Eccleſia tueri debet ſuos pœnitentes. Ita DD. de Rota
deciſ. 1. *num.* 14. *de hæret. in antiq.* Adverte tamen, quia
ſic redeuntes, etſi mortem evadant, non tamen omninò
pœnam effugiunt; imo in perpetuum carcerem ad agen-
dam pœnitentiam detruduntur, *ut cap. penult. infrà eodem*,
& ibi notat gloſ. final. & communiter Doctores, & Rota
d. deciſ. 1. *num.* 15 Ab hac tamen regula perpetuæ detru- 19
ſionis excipiendi ſunt, qui ſponte comparent, & ad Eccle-
ſiam redeunt, antequam ſint de crimine accuſati, ſeu de-
nuntiati; non enim debent in perpetuum carcerem conde-
mnari, ut probat text. à contrario ſenſu *in d. cap. penult.*
§. *fin.* ibi: *Si qui poſtquam fuerint deprenſi redire noluè-
rint ad agendam condignam pœnitentiam, in perpetuum
carcerem detrudantur*. Ergo à contrario ſi ſponte redeant,
& miſericordiam implorent, antequam fuerint deprehen-
ſi, non videntur perpetuo carceri mancipandi; & ita ſer-
vatur in ſupremo Tribunali Sanctiſſimæ Generalis inquiſi-
tionis. Quid autem ſit de illis, qui ſtatim poſtquam 20
capti ſunt, tam de ſe, quàm de aliis, quos hæreticos eſſe
ſciunt, plenè & ſincerè confitentur: nec non de illis, qui
puro corde redeunt, priuſquam dicta teſtium fuerint publica-
ta, numquid tales in perpetuum carcerem ſint detrudendi?
Conſule eumdem Jacobum Simancham *de Cathol. Inſtit.
tit.* 16. *num.* 17. & Franciſcum Peniam *in* 3. *part. Direct. In-
quiſit. Schol.* 142.
Octavò nota *in verſ. Laicus autem*, crimen hæreſis eſſe 21
merè Eccleſiaſticum, adeò ut judex laicus nec contra lai-
cum poſſit cognoſcere, vel judicare, aut quoquomodo ſe
ingerere, *c. Ut Inquiſitionis*. §. *Prohibemus de hæretic. lib.* 6.
Laicus enim ſolam habet executionem contra hæreticos 22
facta degradatione, & traditione, & relicta ei executione,
ut in d. §. *Prohibemus, & in cap. Cum ſecundum leges, eodem
tit. & lib.* & hic notant Abb. *nu.* 7. *&* 12. & Marian. Socin.
nu 9. An autem judex ſecularis aſtrictus exequi ſententiam 23
judicis Eccleſiaſtici latam contra hæreticum poſſit cogno-
ſcere de juſtitia proceſſus: quicquid dicant Legiſtæ, tenen-
dum eſt non poſſe cognoſcere, ut probatur *in d.* §. *Prohi-
bemus*; & hic latè firmat, & objectis reſpondet Felin. alios
cumulans *num.* 5. Idem notat Abb. *in cap. Ea quæ, num.* 14.
de ſtat. Monach. dicens Bartolum in hoc erraſſe *in l. Di-
vus, ff. de cuſtod. reor.* Bero. *in cap. Ac ſi Clerici, num.* 79.
de judic. Hippolyt. de Marſil. poſt alios *in tract. de bann. in
verſ. Judice, n.* 129.
Nono nota ibi: *Qui vero inventi fuerunt ſuſpicione nota- 24
biles*, ex ſola ſuſpicione hæreſis indici purgationem, in
qua deficiens punitur ut convictus, & indicitur hæc pur-
gatio ad arbitrium Superioris, ut in text. & ſic præparatur
bonus modus convincendi ſuſpectos de hæreſi, ſcilicet in-
dicendo purgationem, ut hic per Butr. *n.* 6. *in* 1. *not. & n.* 7.
Abb. *n.* 8. & Marian. Socin. *n.* 10.
Decimò nota *in verſ. Illos quoque* relapſum in hæreſim 25
non eſſe audiendum, licèt iterum velit abjurare. Recidere
enim pejus eſt, ſive periculoſius, quàm incidere. & dete-
rior dolus eſt illius, qui interruptam iterum litem deſerit,
quam qui ſemel cœptam dereliquit, *ut* §. *Si verò ntra præ-
dictum in fin.* in Authen. *de litigioſ.* Hoſtienſ. hic *num.* 9.
Quod procedit ſecundùm Doctores, etiamſi tempore pri- 26
mæ abjurationis, crimen hæreſis non fuerit plenè proba-
tum, ſed ob ſolam hæreſis ſuſpicionem fuerit facta abjura-
tio, ut hic per Butr. *num.* 8. & Marian. Socin. *num.* 11 Ad
quod vide quod legitur, & notatur *in c. Accuſatus, infrà
eod. lib.* 6.
Ultimò nota in verb. *Statuimus inſuper*, ratione delicti 27
Eccleſiaſtici Principes etiam ſæculares, & laicos poſſe pri-
vari per Eccleſiaſticum judicem dignitatibus, & honoribus
ſæcularibus, etiam ab Imperatore obtentis, & inhabilitari
ad acquirendos, ut hic per Butr. *n.* 11. Abb. *num.* 8. *in verſ.
Statuimus*, & Marian. Socin. *n.* 12. Dixi *in cap. Vergentis,
n.* 6. *&* 7. *infrà eod.*
QUÆRO, an hæretici ſint ipſo jure privati beneficiis 28
Eccleſiaſticis, an vè ſint privandi per ſententiam.
Videtur reſpondendum eſſe ipſo jure privatos. Primò 29
per hoc cap. ponderando illa verba: *Et ſic omni officio, &
beneficio ſpoliatus Eccleſiaſtico, ſæcularis relinquatur arbi-
trio poteſtatis*; nam verbum *ſpoliatus* executionem impor-
tat, & ſic denotat privationem ipſo jure, ut notat Butr. *in
cap. fin. n.* 15. *verſ. Quartò ſupra de poſtuland.* ubi per illum
text. in verb. *Spoliavi, & per cap. Conquerente, de reſtitut.
ſpoliat.* dat generalem theoricam, quòd ubicumque ali-
quis utitur verb. *Præcipimus ſpoliari*, vel *ſpolietur*, licèt
ſit verbum futuri temporis, tamen ſupponit privationem
ipſo

ipſo jure, & denotat ſolam amotionem manualem, & quoad facti poſſeſſionem; & ſic refert fuiſſe allegatum in facto, & eum ſequitur Felin. *in cap. 2. n. 3. & in cap. Rudolphus, n. 25. de reſcript. & in cap. Inſinuatum in princip. de ſimon.* Ad quod vide bonum textum *in cap. Ex tuæ, de cleric. non reſidentib.* juncta expoſitione Hoſtien. & Joan. Andr. *ibi*
30 *verb. Spoliari.* Nec refragatur, quòd hæc inductio tollatur ex verbis præcedentibus ibi, *Totius Eccleſiaſtici ordinis prærogativa nudetur*: quæ verba videntur importare privationem per ſententiam, ex notatis per Felin. *in d. cap. Rudolphus*, quaſi cum textus ſtatim ſubjungat; *& ſit omni officio, & beneficio ſpoliatus*; hæc ultima viderentur denotare executionem dictæ privationis per ſententiam faciendæ, non autem privationis ipſo jure. Reſpondetur enim, illud quoque verbum, *Nudetur*, ſimiliter referri ad manualem executionem, cum idem importet, quod *ſpolietur, ut cap. 1. §. Illum autem, in fin.* & ibi Archidiacon. *in verb. Jam nudatus*, id eſt ſpoliatus, *de reſtit. ſpoliat. lib. 6.* ac proindè intrat alia conſimilis theorica Raphaelis *in l. Providendum, C. de poſtuland.* per gloſſ. ibi poſitam *in verb. Foro*, & ab Angelo ibi approbatam, quòd verbum futuri temporis importat latam à lege ſententiam, quando eſt verbum executivum: quam theoricam ſequitur Andr. Siculus *in c. Sacerdos de off. Ordin.* relatus à Felin. *in d. c. Rudolphus, n. 25. de reſcript.*

31 Secundò, principaliter pro hac concluſione eſt text. in *cap. Cum ſecundùm leges, de hæret. lib. 6.* per quod patet bona hæreticorum eſſe confiſcata ipſo jure, ita ut eorum dominium hæretici eo ipſo amittant, nec aliud requiratur
32 niſi pronuntiatio judicis Eccleſiaſtici ſuper crimine. Bonorum autem appellatione etiam beneficia Eccleſiaſtica continentur, *cap. 1. de præbend. & l. Bonorum, ff. de verbor. ſignificat.* & Rebuff. *ibi, & in praxi beneficior. in tit. de ſimon. in reſignat. nu. 31.* Et quamvis in beneficiis non intret confiſcatio, cùm non ſint tranſitoria ad fiſcum; intrat tamen privatio, de qua ibi. Et ita illum textum intelligit Rota Apud Achillem de Graſſ. *deciſ. 345. aliàs 1. n. 5. de hæreticis.*

Tertiò, idem probatur *in cap. Ut commiſſi, §. Privandi infrà eodem lib. 6.* ibi, *Privandi, vel privatos nunciandis* nam dictio, *vel*, expoſitivè eſt accipienda pro *id eſt*, ut ibi notant Jo. Andr. numero quarto *in verbo Privandi*, & alii poſt eum.

Quartò, ad idem videtur text. ad quem non advertunt DD. *in cap. 1. de paroch.* nam ibi fuit ſubſtitutus alius Epiſcopus in locum Epiſcopi hæretici, nec apparet contra hæreticum fuiſſe latam ſententiam privationis, ipſeque ad unitatem Eccleſiæ reverſus reſtituitur diſpenſativè, & fit diviſio inter eum, & Epiſcopum ſubſtitutum, juxta formam in text. præſcriptam ut *ibi* notant Innoc. Hoſtien. & Joan. Andr. & ſic ſupponitur ipſo jure privatus Epiſcopatu: & quòd Epiſcopo hæretico ad Catholicam fidem redeunti non reſtituatur Epiſcopatus niſi ex miſericordia, probant *cap. Ipſa pietas, verſ. Item ſi inquiunt, in fin. 23. qu. 4. & cap. Quod autem, quæſt. 7. cap. Convenientibus, 1. quæſt. 7.* & per hæc jura notat gloſſ. *in cap. Vergentis, in ver. Miſereri infrà eod.* & ibi etiam Hoſtienſ. *nu. 1 in eod. verb.* & Marian. Socin. *in 3 notab.* Quare hanc opinionem probatunt *in d. cap. Ut commiſſi*, Joan. Andr. Gemin. Franch. & communiter DD. dum exponunt illa verba, *Vel privatos nunciandi*, ut dictio *vel*, ſtet expoſitivè prò *id eſt*, Abb. *in cap. jure dilectos, num. 11. de exceſſib. prælat.* Philip. Prob in addit. de Monach. *in c. Alma Mater n. 8. de ſentent. excomm. lib. 6.* Millis *in repert. in verb. Hæreticus*, Covarr. *var. reſol. cap. 8. num. 4.* Rebuff. *in prax. beneficiar. 3. part. tit. de mod. amitten. benefic. num. 3. & de pacific. poſſeſſ. num. 196.* Bernard. Diaz. *in practic. crimin. Canonic. cap. 114. num. 2.* Navar. *conſ. 6. & conſ. 16 verſ. 2. de hæretic.* Menoch. *de arbitrar. judic. lib. 2. centur. 5. caſu 416. nu. 61.* Franc. Penia *in Director. inquiſit 3. quæſt. 113. ſchol. 162.* eamque aliàs probavit Rota apud Caſſador. *deciſ. 14. ſuper regulis, num. 1. & 4* quæ de hoc dicit eſſe text. *in*
33 *cap. Quo iure*, & ibi gloſſ. Dominic. & Præpoſit. 8. *diſt.* & eamdem ſuppoſuit *deciſ. 707. num 4. part. 3. diverſ.* licèt domini non fuerint concordes, an beneficia hæretici vacaverint in partibus, ubi crimen hæreſis fuit commiſſum, an verò in Curia, ubi lata fuit ſententia declaratoria. Fateor non deeſſe qui ſentiant hæreticos non eſſe beneficiis privatos ipſo jure, ſed privandos per ſententiam, ut Alphonſ. a Caſtro *in tit. de juſta hæretic. punit. cap. 9.* Jacob. Simanch. *de Cathol. inſtitution. cap. 46 num. 72.* Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali in 1. part. in verb. privatio, in princip.* & quidam alii apud Sanchez *ſuper Decalog. lib. 2. cap. 26. à n. 5.* ea ratione, quia privatio ipſo jure numquam inducitur, niſi expreſsè in jure cautum reperiatur, gloſſ. 2. *in cap. fin. de jurepatron.* Sed quicquid dicant, tu non recedas à prima opinione, tum quia communis eſt, tum quia benè probatur in prælleg. juribus, tum denique 34
quia hoc eſt diſertis verbis expreſſum in Conſtitutione 2. Nicolai II. *Noverit univerſitas*, in Bullar. *tom. 1. pag. 124.* ubi ſic legitur. *Hæretici autem, & receptores, defenſores, fautores eorum, ipſorumque filii uſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, ſeu officium admittantur: quod ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum, & inane. Nos enim prædictos ex nunc privamus beneficiis acquiſitis, volentes ut tales & habitis perpetuò careant, & ad alia ſimilia nequaquam in poſterum admittantur.* Quid clarius? Porrò hæc Conſtitutio, ſicut & aliæ contra hæreticam pravitatem à Romanis Pontificibus editæ, quæ Decretalibus Sexti non obviant, præſervantur *in cap. ultim. in fin. de hæretic. lib. 6.* ut notat gloſ. *in proœm. Sexti, in verb. Reſervantur.*

Suffragatur etiam communi opinioni Conſtitutio 29. 35
S. Pii V. *Cum ex Apoſtolatus*, in Bullar. *tom. 2. pag. 213.* qua perpetuò reſervantur diſpoſitioni Apoſtolicæ beneficia vacantia propter hæreſim; & ſic ſupponit hæreticos eſſe beneficiis privatos ipſo jure, ut rectè obſervat Franc. Penia *in Direct. Inquiſit part. 3. ſchol. 162.* & Nicol. Garz. *de benef. part. 11. cap. 10. n. 71.* & Azor. *inſtit. moral. lib. 8. cap. 13. q. 8.* licèt hujus Conſtitutionis verba in alium ſenſum detorqueat Thom. Sanchez *ſuper Decalog. l. 2. c. 26. num. 6. verſ. Quia nec motus proprius.*

Ad extremum, communem ſententiam ſemel atque ite- 36
rum non obſcurè probavit Sacr. Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum aliquando enim cenſuit Epiſcopo exiſtente notoriè hæretico, facultatem concedendi dimiſſorias ſpectare ad Capitulum Cathedralis Ec- 37
cleſiæ: non enim Sacra Congregatio mota fuit ex eo, quòd ſedes Epiſcopalis propter hæreſim Prælati vacet interpretativè, ſecundùm ea, quæ adnotavit Hoſtienſ. *in ſumma tit. Ne ſede vacant. §. Quot modis dicatur ſedes vacare, num. 2* & ex illo Joan. Franc. Pavin. *in tract. de offic. & poteſt. Capituli ſede vacante, prælud. 7. & ultim. num. 13. verſ. Secundo ſi Prælatus tract. tom. 13. part. 2. fol. 412.* ſiquidem propter vacationem interpretativam juriſdictio ad Capitulum non devolvitur, *cap. 1.* & ibi notat gloſ. *in verb. Ipſius*, & ante eam Hoſtienſ. *ibi n. 8. de offic Vicar. lib. 6.* & nos fusè probavimus *in c. Quia diverſitatem, à nu. 16. uſque in fin. de conceſſ. præben.* ſed mota fuit, quia propter hæreſim notoriam Prælati ſedes Epiſcopalis vacat verè, & ideò juriſdictio, & conſequenter facultas concedendi dimiſſorias tranſit in Capitulum ſede vacante, *ut c. His quæ, & c. Cum olim, de maior. & obed.*

Et aliàs cenſuit matrimonium celebratum coram Parocho publico hæretico eſſe invalidum, ſi in parochia decre- 38
tum *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim* publicatum fuerat ante 30. dies poſt matrimonium contractum: hæc enim declaratio non fundatur in eo, quod parochus hæreticus ſit excommunicatus, ut hìc, *& in cap. Excommunicamus, 1. & 2. infrà eod.* quandoquidem validum eſt matrimonium contractum coram parocho excommunicato etiam de- 39
nuntiato, ut eadem Sacra Congreg. reſpondit tempore bo. mem. Cardinalis Matthæi, re diligenter examinata; ea ratione, quia excommunicatus retinet beneficia prius obtenta, licèt non poſſit acquirere de novo, *cap. Cum bonæ mem. de ætat. & qualit. cap. Poſtulaſtis, de Cler. excomm. miniſtran.* ut colligitur ex votis Cardinalium: ſed funda- 40
mentum prædictæ deciſionis fuit, quia parochus publicus hæreticus deſinit eſſe parochus, cùm ſit ipſo jure privatus beneficio parochiali; undè meritò invalidum eſt matrimonium coram eo celebratum ob non ſervatam formam à Concilio præſcriptam *in d. cap. 1.*

Cæterùm adverte, quia etſi hæreticus à die perpetrati delicti ſit ipſo jure privatus beneficiis antea obtentis, ut ex 41
dictis conſtat; ideòque beneficia hujuſmodi tamquam vacantia imperrari poſſint etiam ante ſententiam declaratoriam, ut notat Philip. Prob. ad Monach. *in cap. Alma Mater, num. 8. de ſentent. excomm. lib. 6.* & Rebuff. *in praxi*

bene-

beneficiaria, *tit. de mod. vac. n.5.* non tamen poteſt à poſſeſſione amoveri, niſi prius ſententia declaratoria contra
42 ipſum promulgetur ſuper facto, idelt cùm incidiſſet in crimen hæreſis, ut apertè probatur *in cap. Cum ſecundum leges*, *de hæret. lib 6.* ubi poſtquam text dixit bona hæretici eſſe confiſcata ipſo jure, immediatè ſubjunxit: Confiſcationis tamen, executio, vel bonorum ipſorum occupatio fieri non debet per Principes, vel alios dominos temporales, antequam per Epiſcopum, vel aliam Eccleſiaſticam perſonam, quæ ſuper hoc habet poteſtatem, ſententia ſuper eo crimine fuerit promulgata; & in hac ſpecie obſervant Sarnen. *in regul. de annali*, *q.52. nu. 3. verſ. Secunda ratio*, Menoch. *de arbitrar. judic. centur.5. caſ.416. n.62.* & alii recentiores, quos cumulat Thomas Sanchez *ſuper Decalog. lib.2. cap.26. nu.7.* contra Suarez *tom.5. in 3. part. diſput.43. ſect.1. n. 4.* Et in hunc ſenſum accipi poſſunt Doctores, qui ſcripſerunt crimen hæreſis non privari beneficiatum ſuo beneficio ante ſententiam, ſecundùm Menochium *ubi ſupra*, *num.64.* inter quos allegatur Innocent. *in cap. Cum noſtris, de conceſſ. præbend.* Compoſtell. *in c. Conſideravimus*, *de electior.* & Ancharan. *conſ.293. nu. 4. verſ. Nam licèt propter crimen*, quos ſequutus eſt Alciat. *in d. cap.1. n.37. de judiciis*.

An autem hæreticorum filii ſint & ipſi beneficiis Eccleſiaſticis privati ipſo jure, vel privandi per ſententiam, latiſſimè examinavi *in cap. Vergentis*, *infrà eodem*. Item ſi
43 Papa ſtatuat, ut hæretici, & filii eorum uſque ad quartum gradum non admittantur ad collegium clericorum, numquid hoc ſit intelligendum tàm de filiis, quàm de filis filiorum, egregiè diſputat in utramque partem Hoſtienſ. *in d. cap. Vergentis*, *à num. 4. uſque ad num. 9.* concludens pro negativa: ſed hodie vide Conſtitutionem Bonifacii VIII. quæ habetur *in cap. Statutum, il ſecondo*, *infrà eod. lib. 6.*

44 In gloſſ. *in verb Relinquatur*, nota benè hanc gloſſam, quia à Doctoribus quotidie allegatur, quòd pro nullo crimine quantumcumque enormi Clericus non incorrigibilis debet ſtatim degradari actualiter, & tradi Curiæ ſæculari, ſed debet deponi, & remanere ſub poteſtate Eccleſiaſtica, præterquam in tribus caſibus. Primus eſt in crimine hæreſis, ut hic; & quamvis Abb. *num* 11. dicat hanc non eſſe bonam exceptionem, quia ſi convictus de hæreſi vult redire ad Fidem, non traditur Curiæ ſæculari, ut hic dicitur, ergo tunc ſolùm traditur, cùm eſt incorrigibilis; & ſic non rectè excipitur: tamen ſalvando gloſſam, cum qua tranſeunt communiter Doctores, poteſt dici in hæretico ſervandam non eſſe illam formam, quæ in Clerico incorrigibili præſcribitur *in cap. Cum non ab homine*, *ſupra de judiciis*. Item hæreticus relapſus licèt ſit paratus ſe corrigere, & velit hæreſim abjurare, nihilominus traditur Curiæ ſæculari, ut hic ſtatuitur *in verſ. Illos quoque*, & dictum eſt ſuprà *in 10. not.*

Secundus caſus eſt in crimine falſi, intellige de falſificante litteras Apoſtolicas, *ut in cap. Falſariorum, de crimine falſ. & in cap. Novimus*, *de verb. ſignific.*

Tertius eſt in conſpirante contra Epiſcopum proprium, *ut in cap. Si quis Sacerdotum*, 11 *q.* 1. & ſic ſentit gloſſ. *in hoc tertio caſu*, Clericum ſtatim eſſe degradandum, & tradendum Curiæ ſæculari, licèt non ſit incorrigibilis; ſed gloſſ. *in d. cap. Si quis ſacerdotum*, *in verb. Mox depoſitus*, variavit, & quòd requiratur incorrigibilitas, tenuit gloſ. *in cap. fin. in verb. Juramento abſolvant*, *de teſtib. cogend.* & Bartol. Brixienſis *in c. Si quis ſunt*, 2. *queſt.7.* Verùm etſi hæc opinio ſit benignior, tamen contraria eſt verior, ut ait Hoſtien. *in d. cap. Novimus*, *num.1. verſ. 3.* & communiter etiam tenetur, ut dixi *in d. cap. Cum non ab homine*, *nu.71. de judiciis*, ubi retuli alias gloſſas, & Doctores concordantes, & ibi etiam vide alios caſus, in quibus per Conſtitutiones Apoſtolicas Clericus tradi poteſt Curię ſæculari; & quamvis Abb. hìc *num* 11. *verſ. Sed hanc materiam*, & pleniùs *in cap. At ſi Clerici de Judiciis*, tenuerit pro quocumque crimine gravi, & damnoſo Clericum in continenti poſſe tradi Curiæ ſæculari, etiam non expectata incorrigibilitate: tamen ejus fundamenta latiſſimè confutavi in præalleg. Decretali *Cùm non ab homine*, *à n. 65 uſque ad n.104.*

45 In *verſ. Illos quoque*, cùm text. decernat eos, qui poſt abjuratione erroris, vel poſtquam ſe proprii Antiſtitis examinatione purgaverint, deprehenſi fuerint, in abjuratam hæreſim recidiſſe, ſæculari judicio ſine ulla penitùs audientia eſſe relinquendos.

QUÆRO, an relapſo in caſu infraſcripto per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda abſolutio, ac rehabilitatio ad honores, & dignitates. 46

In cauſa N. abſolutionem petentis ſub cenſura Eccleſiæ. 47
Primum illud pono, hæreticum utcumque relapſum poſſe a Summo Pontifice nedum abſolvi, & unitati Eccleſiæ reſtitui, *cap. Super eo*, *de hæretic. lib.6.* ſed etiam ad honores, & dignitates rehabilitari; tum quia multis exemplis id factum eſſe conſtat; tum quia hæc Conſtitutio jubens eos ſine ulla penitus audientia ſæculari judicio eſſe relinquendos, eſt juris poſitivi, quippè a Lucio III. condita fuit ad hoc quod notat Innoc. *in cap. Cum ad monaſterium, n.3. de ſtat. Monach.* unde omnis pœna relapſi quoad Papam eſt arbitraria, latè Arnal. *in cap. Quoniam*, *q. 12. num. 9. de heret. lib.6.*

Pono item abſolutionem eſſe concedendam pœnitenti, 48
impœnitenti eſſe denegandam.

Prima pars probatur vulgaris Sacræ Scripturæ locis; Eccleſia nunquam claudit gremium redeunti: *Peccator in quacumque hora converſus fuerit, & ingemuerit, omnium iniquitatum ejus non recordabor amplius: Cum converſus fueris, & ingemueris, tunc ſalvus eris*, aliiſque ſimilibus, quorum paſſim meminere Sancti Patres, & in ſpecie Chryſoſtomus *Epiſtola quinta ad Theodorum lapſum*, ubi rem pluribus illuſtravit exemplis: idemque habetur diverſis Gratiani locis, *cap. Penderet*, *50. diſt. cap. Cognovimus*, *§ Ecce*, *cap. Is*, *26. q.6. cap. Quia eadem diſtinct.* ubi habetur ibi dari miſericordiam, ubi poſt peccatum eſt ſequuta pœnitentia: nec enim debet deſpici in eo, quod fuit, quia jam incipit eſſe, quod non fuit: quæ habere locum etiam in relapſo conſtat ex text. *in d. c. Super eo*, ubi Archid. Jo. Andr. & cæteri DD. & S Thomas *in 2. 2. q. 11. art. 4.*

Secunda pars probatur *ex cap. Legatur*, *24. q 2.* quo ha- 49
bentur hæc verba Gelaſii Papæ: *Legatur, ex quo eſt religio Chriſtiana, vel certè detur exemplum in Eccleſia Dei à quibuslibet Pontificibus, aut ab ipſis Apoſtolis, aut ab ipſo denique Salvatore veniam, niſi corrigentibus ſe, fuiſſe conceſſam.* Idem habetur *in cap. Pœnitentes*, *50. diſt.* Quòd ſi in quolibet peccatore id obſervandum eſt, ut non abſolvatur, niſi pœnituerit, id certè exactius obſervari oportet in relapſo, qui cùm redierit ſemel ad hæreſim abjuratam,
jam ſe oſtendit in Fide Catholica inconſtantem: propte- 50
rea prudenter Alexander IV. *in d. cap. Super eo*, *de heret. lib.6.* expreſsè ſtatuit, ne relapſus ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ recipiatur, niſi manifeſta dederit indicia pœnitentiæ.

His ita conſtitutis patet ſolutionem dubitationis circa abſolutionem petitam pendere ex facto, nimirum ex eo an relapſus manifeſta dederit ſigna pœnitentiæ, nec ne; nam ſi dederit, abſolvendus erit; alioquin erit deneganda abſolutio.

Signa pœnitentiæ hæc vulgò afferunt. Primò, quòd ſpe- 51
ciales nuncios ad Sedem Apoſtolicam miſerit, ut abſolutionem obtineret, eiſque repulſis nihil commotus, aut indignatus fuerit, neque ullum paulò aſperius in Sedem Apoſtolicam, aut Summum Pontificem verbum ex ejus ore exciderit; quin etiam propoſitum petendi abſolutionem poſt repulſam conſtanter retinuerit: quod in ipſo videtur non leve pœnitentiæ indicium, ea enim eſt potentum natura, ut niſi honorificentiſſimè tractentur, ſe contemptos, injuriaque affectos exiſtiment. Cum igitur N. reverſus re infecta qui ablegati fuerant, nihilominùs ſe præſtiterit in Sedem Apoſtolicam obſequentem, & adhuc firmiter in ſua converſione permaneat, pergatque humiliter petere abſolutionem, magnam præſefert anteactæ vitæ pœnitentiam: nam ut habetur *in cap. Perfecta, de pœniten. diſtinct.3 Perfecta pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter perferre.*

Secundò affertur eum Eccleſias frequentare, Miſſas de- 52
votè audire, peccata confiteri, Sacramentum Euchariſtiæ ſumere, veteribus delictis illacrymari, plurimas eleemoſynas elargiri: at longè minora ſigna pœnitentiæ videntur ſufficere in relapſo ad Eccleſiæ communionem admittendo: nam Archidiac. *in d. cap. Super eo*, *num. 4.* pro ſignis numerat petitionem abſolutionis, & pectoris percuſſionem: ibidemque Francus videtur exigere ea ſigna, quæ

tra-

traduntur ab Hoſtienſ. *num.* 1. & Joan. Andr. *num.*2. *in cap. A nobis, il ſecondo infrà, de ſentent. excommunic.* qui non alia ſigna requirunt ibidem ad internoſcendum animum excommunicati pęnitentis, quàm elevationem oculorum ad cęlum, gemitus, ſuſpiria, pectoris, vel oris percuſſionem, abſolutionis petitionem; & tamen text. *d. cap. A nobis*, utitur eiſdem verbis in excommunicato, quibus utitur *cap. Super eo*, videlicet, ſi pęnitentiæ ſigna oſtenderit manifeſta.

E converſò adverſus relapſum multa recenſentur ſigna impęnitentiæ.

Primò enim, ipſe plures collationes beneficiorum factas à Sede Apoſtolica irritas eſſe decrevit.

Secundò, concubinam nuptam habet, cum qua omnibus ſcientibus adulteratur; idque fatentur, qui ab ejus par-
53 tibus ſtant, ſed negant delictum ad hæreſis crimen quicquam pertinere: quod etſi verum ſit, illud tamen conſtat carnis illecebris demerſum, nec quoad alia peccata longè diverſa eſſe verè pęnitentem: *cap. fin. de pœniten. diſt.* 5. ubi Innocentius II. admonens fratres ſuos, ne falſis pęnitentiis laicorum animas decipi patiantur, declarat eam falſam eſſe pęnitentiam, cùm ſpretis pluribus de uno ſolo penitentiam agitur, aut cum ſic agitur de uno, ut non diſcedatur ab alio, & Ambroſ. *in cap. Sunt plures, de pœnitent. diſt.* 3. *Sunt plures*, inquit, *quos pœnitet peccaſſe, ſed non omninò, reſervantes ſibi quædam, in quibus delectantur, non animadvertentes Dominum ſimul ſurdum, & mutum à dæmonio liberaſſe. per hoc docens nos nunquam niſi de omnibus ſanari; ſi enim vellet ex parte peccata reſervari, habenti ſeptem dæmonia, manente uno proficere potuerat, ſex expulſis: expulit autem ſeptem, ut omnia crimina ſimul ejicienda*
54 *doceret.* Et infrà: *Quomodo ergo qui crimen reſervat, de alio recipiet veniam?* Et paulò poſt: *Quædam impietas infidelitatis eſt ab illo, qui juſtus, & juſtitia eſt, dimidiam ſperare veniam; quem ergo pœnitet, omninò pœniteat.* Ad idem tex. *in c. Majores, §. Sed ad hoc, de baptiſm.* cum concordantibus, de quibus ibi per gloſſ. *in verb. Ex parte.*

Tertiò, in oppido N. edictum contra libertatem conſcientiæ promulgavit, hoc autem non eſt hominis ad fidem redire volentis, neque in re tam gravi, & intrinſecè mala excuſari debet his cauſis, quas pro eo audimus ad hujus criminis excuſationem allegari, *c. Litteras, de reſtit. ſpoliat. c. Inquiſitioni, de ſent. excommunic.*

Et quamvis etiam magni Reges, videlicet Carolus IX. & Henricus III. ſimul edictum promulgaverint, tamen exempla rem adeò pernicioſam, atque omni jure damnatam excuſabilem reddere non poſſunt, *cap. Sana, 9. diſt. & l. Nemo, C. de ſent. & interlocut. omn. judic.* Præterea Carolus IX. præclarè oſtendit ſe illud edictum non ad hæreſes promovendas promulgaſſe, cùm poſteà occaſione edicti nudatis omnium animis magnum hæreticorum numerum contrucidaverit, plurimos editione ejecerit, alios ad ſanitatem redire compulerit. Atque utinam ſanctiſſimis ejus conatibus diuturnior vita reſpondiſſet. Henricus autem III. qui idem edictum confecit, illud etiam ſemel, atque iterùm revocavit.

Neque etiam defenditur N. relapſus ea ratione quòd Summus Pontifex hoc, atque alia ſæpè in Principibus Catholicis toleraverit: nam tolerantia non excuſat à peccato, multaque permittuntur, quæ non ſine peccato committuntur, *c. Cum jam dudum, de præbend. c. Super eo, de cognat. ſpiritual. & c. Mulieri de jurejur.*

Quartò, hæretici apud N. gratia, & auctoritate pollen-
55 tes, honoribuſque, & gradibus honeſtantur, quo nullum majus videtur eſſe impęnitentiæ ſignum in relapſo, ex his quæ habentur *in c. Accuſatus, §. Ille quoque, infrà eod. lib.* 6.

Quintò, Judex ſæcularis in presbyterum mortis ſententiam nuperrimè tulit, eo quòd dixiſſet N. omni poteſtate, ac juriſdictione nudatum eſſe, utpotè relapſum: antequam à Sede Apoſtolica admitteretur, juſſit eumdem Regularem propoſitionem tamquam hæreticam abjurare. Qua in re duo præcipuè maxima delicta idem judex commiſit: alterum quòd ſe dogmatum Fidei Catholicæ judicem conſtituit, *c. Ut Inquiſitionis, §. Prohibemus, de hæret. lib.* 6. alterum quòd Catholicam propoſitionem tamquam hæreticam abjurari mandavit. At, inquiunt, hoc judicis eſt delictum, ideòque non imputandum præfato N. qui ei cauſam delegavit, *c. Si quis à Catholica, 23. q. 4. gloſſ. 1. & in c. 2. de conſtit.* quaſi judex aliquid in re tam gravi auſus eſſet abſque conſcientia, & voluntate delegantis; aut hæc delicta non ſint ipſi N. tribuenda, qui illis poterat obviare, *c. Qui poteſt 23. q. 3. c. Negligere, 2. q. 7. cap. Error, diſt.* 38. 56
quippè crimen qui poteſt emendare, & non corrigit, ipſe committit, *c. Facientis, 86. diſt.*

Sextò, ſic relapſus fuit à Summo Pontifice declaratus excommunicatus, cùm jam eſſet excommunicatus à jure, *c. 1. 24. q. 1. cap. Excommunicamus, primo, & infrà eod.* & Conſtitutione, quæ in die Cęnæ Domini legi conſuevit: quo fit, ut valdè peccet, ſeque impœnitentem oſtendat, cùm 57
adeat Eccleſias? Miſſaſque audiat, ac divinis interſit, nondum à Sede Apoſtolica obtenta abſolutione, *c. Quod in te, de pœnit. & remiſſ.*

Ex utraque igitur parte conjecturæ concurrunt; ſed quæ 58
in propoſito noſtro impęnitentiam oſtendunt, videntur longè validiores: nam ut quis verè pœnitens cenſeatur, non ſufficit docere de bonis operibus, niſi etiam appareat eum abſtinere à malis: nam ut ait Auguſtinus relatus *in cap. Pœnitentia, de pœnit. diſt. 3. Pœnitentia eſt mala præterita plangere, & plangendo iterum non committere*: ut enim dicitur *in cap. Pœnitentiam quippe, de pœnit. ead. diſt. Qui ſic alia deplorat, ut iterum alia committat: adhuc pœnitentiam agere aut ignorat, aut diſſimulat:* quod etiam habetur *in c. Ille, ead. diſtinct. & in c. Pœnitentes, & cap. Irriſor, ſeqq.* ubi appellatur irriſor, non pęnitens, qui adhuc agens quod pœnitet, non videtur Deum poſcere ſubditus, ſed ſubſannare ſuperbus. Nec ſigna eleemoſynarum, aut lacrymarum proſunt, ubi peccata non deſeruntur; *c. Qui admiſſa, cap. Qui vult, cap. Nihil prodeſt, eadem diſt.* 3. Unico igitur verbo reſponderi poteſt ad ſigna pęnitentiæ ſuperiùs relata, videlicet non ſufficere ad pęnitentiam ſigna bonorum operum, quæ ſint criminibus, & peccatis præſertim tam gravibus involuta.

Præterea inter ſigna pœnitentiæ recenſetur ſacramento- 59
rum frequentatio, quæ tamen in excommunicato arguit potiùs impęnitentiam, ut ſupra eſt demonſtratum.

Verùm quatenùs etiam relata bonorum operum ſigna eſſent magis attendenda, quàm ſigna malorum; negari tamen non poteſt, quin illa longè infirmiora, atque obſcuriora reddantur ob ſigna contraria; & ita non ſint evidentia, ſeu manifeſta, qualia requiruntur in relapſo ad obtinendam abſolutionem, *d. c. Super eo, de hæretic. lib.* 6.

At dicet quis multos eſſe pęnitentiæ gradus, quemad- 60
modum & peccatorum, ſatiſque eſſe, ut nunc incipiat modicè pœnitere eorum, quæ geſſit: *Jam enim futurum, ut uberiores, & ampliores veræ pœnitentiæ fructus ferantur, Deumque brevem illam, & exiguam pœnitentiam,* (ut ait Chryſoſtomus *Epiſt. 5. ad Theod. lapſum,*) *non abnuere, ſed magna penſitare mercede; imo vehementer corruptos non impellere magna vi ad virtutem, ſed manſuetè, & ſenſim promovere, imo plerumque portare, ne immanior ſciſſura fiat, aut error productior.* Hæc Chryſoſtomus.

Sed reſpondetur levem quidem pęnitentiam non ſper-
nendam, ſed eam tamen non ſufficere relapſo ad obtinen- 61
dam abſolutionem, antequam perfectior fiat, ejuſque habeamus ſigna evidentia, & perſpicua, juxta text. *in d. c. Super eo.*

Non obſtat, quòd ob publicam cauſam, & gravia pericula evitanda ſummus Pontifex debeat juris vincula laxare, relapſumque admittere, ut poſt D. Th. ſentit Auguſt. Triumph. *in tract. de poteſt. Eccleſiaſt. q.* 28. Nam abſolutio alicujus periculi vitandi cauſa non eſt concedenda non pęnitenti, 62
juxta text. *d. c. Legatur.* Sed quando verè pęniteret, & ita abſolveretur, tunc ad pericula vitanda jure deberet concedi poſteà rehabilitatio ad honores, & dignitates, quia in hoc cadit conſideratio periculi vitandi; non autem in abſolutione, quæ nullo modo danda eſt ei, qui non pęnitet.

DE HÆRETICIS.

Innocentius III.

CAPUT X.

VErgentis in ſenium ſæculi corruptelam: & infrà. In terris verò temporali noſtræ juriſdictioni ſubjectis, bona hæreticorum ſtatuimus publicari: & in aliis idem præcipimus fieri per Poteſtates & Principes ſæculares, quos ad id exequendum (ſi fortè negligentes extiterint) per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compelli volumus & mandamus: Nec ad eos bona eorum ulteriùs revertantur, niſi eis ad cor revertentibus & abnegantibus hæreticorum conſortium, miſereri aliquis voluerit: ut temporalis ſaltem pœna corripiat, quem ſpiritualis non corrigit diſciplina. Cùm enim ſecundùm legitimas ſanctiones, reis læſæ majeſtatis punitis capite, bona confiſcentur eorum, filiis ſuis vita ſolummodò ex miſericordia conſervata; quantò magis qui aberrantes in fide Domini Dei Filium Jeſum Chriſtum offendunt, à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, Eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari: cum longè ſit gravius æternam, quàm temporalem lædere majeſtatem? Nec hujuſmodi ſeveritatis cenſuram, orthodoxorum exhæredatio filiorum, quaſi cujuſdam miſerationis prætextu, debet ullatenus impedire: cùm in multis caſibus (etiam ſecundùm divinum judicium) filii pro patribus temporaliter puniantur: & juxta Canonicas ſanctiones, quandoque feratur ultio, non ſolùm in auctores ſcelerum, ſed etiam in progeniem damnatorum.

SUMMARIUM.

1 *HÆreticorum bona confiſcantur, etiamſi Catholicos habeant filios: & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Imperii fiſco ſæculari, & n.3. & n.16.*

2 *Papa in terris Eccleſiæ vendicat ſibi omnia jura temporalia, & habet Cameram fiſcalem, cui applicantur bona confiſcata.*

3 *Publicatio bonorum ſi fiat in terris Imperii, applicatio fit fiſco ſæculari, licèt publicatio fiat ratione criminis merè Eccleſiaſtici.*

4 *Niſi is cujus bona publicantur, ſit clericus: quia tunc applicatio fit fiſco Eccleſiæ etiam in terris Imperii.*

5 *Hæreticorum bona licèt ſint ipſo jure confiſcata, tamen apprehendi non poſſunt per poteſtatem ſæcularem, niſi priùs judex Eccleſiaſticus pronuntiaverit ſuper crimine.*

6 *Judices ſæculares poſſunt compelli per Eccleſiam ad juſtitiam faciendam.*

7 *Papa propter injuſtitias, & alias iniquitates poteſt Principes ſæculares dignitate privare.*

8 *Imperium Romanum à Græcis cur in Germanos tranſlatum à Leone III.*

9 *Hæretici etiam ſponte abjurantes non recuperant bona niſi ex miſericordia.*

10 *Epiſcopus in hæreſim lapſus Epiſcopatum non recuperat niſi ex miſericordia.*

11 *Filii quandoque puniuntur temporaliter propter criminis paterni immanitatem.*
Non autem ſpiritualiter, n.13.

12 *Presbytericidæ filii à Pœnitentiaria redduntur inhabiles ad beneficia obtinenda.*

13 *Filius regulariter puniri non debet pro delicto patris.*

14 *Hæretici committunt crimen læſæ majeſtatis Divinæ, quod eſt gravius, quam læſæ majeſtatis humanæ, & n.18. & 21.*

15 *In Religionem divinam quod committitur, in omnium fertur injuriam.*

16 *Hæreticorum filiis etiam orthodoxis nihil relinquendum eſt ex bonis parentum, licèt poſt mortem fuerint damnati.*

17 *Quod locum habet etiam in terris Imperii.*

19 *Judæorum bona, qui facti ſunt Chriſtiani, & poſtea labuntur in hæreſim, reſervantur filiis Catholicis.*

20 *Filius hæretici an ſit ipſo jure privatus, vel privandus beneficiis obtentis, & penſionibus reſervatis antequam pater condemnaretur, & num. ſeqq. uſque in fin.*
Et quid ſervetur in Congregatione Generalis Inquiſitionis, n.31.

22 *Filii percutientium Cardinales ſunt ipſo jure privati beneficiis obtentis.*

23 *Ratio ubi eſt eadem, lex non dicitur extendi, ſed enucleari.*

24 *Et ubi habet locum legis ratio, circa id prodita dici debet lex.*

25 *Etiamſi in materia pœnali, & correctiva.*

26 *Privatio in præteritum non inducitur ex inhabilitatione in futurum.*

27 *Pietatis prætextu non debet ſalubris ſeveritas relaxari.*

28 *Nicolai III. Conſtitutio privans filios hæreticorum beneficiis obtentis, & inhabilitans ad obtinenda refertur.*

29 *Conſtitutiones pœnales ad hæreſes arcendas ſunt favorabiles.*

30 *Penſio in materia favorabili venit appellatione beneficii.*

32 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum filiis hæreticorum ad officia, & beneficia, & num. ſeqq. uſque in finem.*

33 *Decretum irritans impedit, ne Epiſcopus poſſit diſpenſare in criminibus infrà adulterium.*

34 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum iis, qui à canone perpetuò ſunt privati beneficiis obtentis, vel inhabiles ad illa obtinenda.*

35 *Nec in concernentibus fidem, vel ſtatum univerſalis Eccleſiæ.*

36 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum filiis interficientis Prælatum.*

37 *Epiſcopus diſpenſare poteſt, ubicumque in materia pœnali canon permittit diſpenſationem.*

38 *Infamia juris per ſolum Principem aboleri poteſt, non per Epiſcopum.*

V*Ergentis.* Bona hæreticorum confiſcantur, etiamſi 1
Catholicos habeant filios. Hoc dicit ſecundùm
Joan. Andr. cum quo concordant Butr. Cardin. Anchar.
Joan. de Anan & Felin. vel plenius ſecundùm Abbatem,
& Marian. Soccin. Bona hæreticorum confiſcantur, & in
terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Imperii
fiſco ſæculari; & procedit, etiamſi catholicos habeant filios.
Hoc dicit, & ſunt tres partes: nam primò permittit decilium exordium; ſecundò ponit ſtatutum de publicatione, quod probat per argumentum à minori; tertiò ſolvit obſtaculum: ſecunda ibi, *in terris*, tertia ibi, *nec hujuſmodi*, Jo. Andr.

Nota primò ibi, *In terris verò temporali noſtræ juriſdi-* 2
ctioni ſubjectis, Romanum Pontificem, vel Eccleſiam In
terris

terris ſibi ſubjectis quoad juriſdictionem temporalem vin-
dicare ſibi omnia jura temporalia, & habere Cameram fiſ-
calem, cui applicantur bona confiſcata, ut hìc per Butr.
num.2. & Marian. Socin. *in 1. notab.* de quo in Clem. 2. *de
hæretic.* ibi, *in fiſcum Eccleſiæ*. Facit quod notat Joan.
Andr. *in cap. Quis diverſitatem, numer. 15. de conceſſ.
præben.*

3 Secundò nota ibi, *Et in aliis idem præcipimus fieri per
Poteſtates, & Principes ſæculares;* In terris Imperii bona
publicata deferri in fiſcum ſæcularem, licèt publicatio fiat
ratione criminis merè Eccleſiaſtici, nt hìc notant iidem
Butr. *numer. 2. in fin. verſ. Ex quo nota*, Anchar. *num. 1.* &
4 Marian. Socin. *in ſecundo notab.* Qui tamen ſingulariter hoc
limitat, niſi is, cujus bona publicantur, eſſet Clericus, quia
5 tunc applicatio fieret fiſco Eccleſiæ etiam in terris Imperii,
argum. *cap. 2. de ſucceſſ. ab inteſt* Et ſatis videtur probari in
hoc cap. Cæterùm adverte, quia etiamſi agatur de bonis
laici, tamen apprehenſio illorum nullatenus fiet, niſi prius
pronuntietur ſuper crimine per judicem Eccleſiaſticum, ut
eſt expreſſum *in c. Cum ſecundum leges, infrà eod. lib. 6.* ubi
habetur hodie bona hæreticorum eſſe confiſcata ipſo jure,
licèt ſecundùm hoc cap. requireretur ſententia, ut probatur,
ibi, *ſtatuimus publicari*: necnon ibi, *præcipimus fieri*, ſed
nihilominus neceſſariam eſſe declarationem judicis Eccle-
ſiaſtici ſuper facto; & ita hìc notant Jo. Andr. *nu 2.* & Card.
n. 1. in verb. Sæculares.

6 Tertiò nota ibi, *Compelli volumus, & mandamus*, Judi-
ces, & Principes ſæculares poſſe compelli per Eccleſiam ad
juſtitiam faciendam, prout hìc notant Bernard. poſt caſum,
& in gloſſ. 1. Innoc. & Hoſtienſ. *nu. 1.* per text. *in cap. Ad-
miniſtratores, 23. quæſt. 5. cap. Poſtulaſti, §. fin. & cap. Ju-
dæi, ſive Saraceni, §. fin. ſupra de Judæis.* Hoc enim fa-
7 cere poteſt Papa ratione peccati, *ut cap. Novit, ſupra de
Judæis*. Unde poteſt eos propter hoc dignitate privare,
8 *cap. Ad abolendam, §. Statuimus, ſupra eodem.* Sicut &
propter alias iniquitates, *cap. Alius, 16. quæſt. 6.* Quem-
admodum Leo III. Romanum Imperium in perſonam Ca-
roli Magni à Græcis tranſtulit in Germanos, propterea quod
Imperatores Conſtantinopolitani Eccleſiam Romanam,
quæ ab Aſtulpho Rege Lombardorum opprimebatur, de-
fendere noluerunt, *ut cap. Venerabilem, cum ſua gloſ. in
verb. Tranſtulit, de elect.* De qua Imperii translatione la-
tiſſimè differit Cardin. Bellarmin. *in tract. de translat. Im-
per. lib. 1. cap. 4. cum ſeqq. juncto cap. 12. & lib. 2. per tot. &
lib. 3. maximè cap. 3.*

9 Quartò nota ibi, *Miſereri aliquis voluerit*, Hæreticos
quamvis ad fidem ſponte redeant, & hæreſim abjurent,
tamen bona amiſſa non recuperare niſi ex miſericordia; &
10 idem in Epiſcopatu, quem lapſus in hæreſim non recupe-
rat niſi ex miſericordia, *ut cap. Ipſa pietas, verſ. Item ſi in-
qiunt in fin. 23. q. 4. & cap. Quod autem, q. 7* & notatur per
Innoc. Hoſtien. Jo. Andr. & alios *in c. 1. de Paroch.* & per
gloſſ. *hìc in verb. Miſereri*, Hoſtien. *num. 1. in eod. in verb.*
& Marian. Socin. *in 3. notab.*

11 Quintò nota ibi *Filiis ſuis vita ſolummodo ex miſericor-
dia conſervata*, propter criminis paterni immanitatem
quandoque filios puniri temporaliter, idque ut ipſorum pa-
rentum gravior ſit pœna, *l. Iſti, quidem, ff Quot. met.
cauſ.* & quia exempla paterni criminis in filiis metuuntur,
cùm filius naturaliter ſequatur veſtigia parentum, ut *l. Quiſ-
quis, §. Filii verò*, juncta gloſſ. *in verb. In quibus, C. Ad
l. Juliam majeſtat.* Facit text. cum gloſſ. *in l. Cum unus, in
princ. ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. Quod ſi nolit, §.
12 Si mancipia, ff. de ædilit. edict.* & notatur *in cap. Illud, 40.
diſt. & in cap. Quantumlibet, 47. diſt.* Unde & Hierem. *cap.
31. Patres comederunt uvas acerbas, filiorum dentes ob-
ſtupuerunt*; & ſacra Penitentiaria in abſolutione à Presby-
tericidio apponit clauſulam de qua *in c. Quibuſdam de pœ-
nis*, videlicet, *Et ne minus vindicta, quam exceſſus memo-
ria prorogetur, ipſe, eiuſque liberi propter hoc cenſeantur in-
habiles ad beneficia Eccleſiaſtica obtinenda, niſi cum eis
13 fuerit ſuper hoc miſericorditer diſpenſatum.* Regulariter ta-
men filius non debet puniri pro crimine patris, & maximè
in ſpiritualibus, in quibus numquam debet portare iniqui-
tatem patris; & ſic intelligitur illa authoritas, ut notatur
in ſumma 24. q. 1. & in ſumma, 1. q. 1.

14 Sextò nota ibi, *Æternam, quàm temporalem habere maje-
ſtatem*, Hæreticos committere crimen læſæ majeſtatis di-
vinæ, quod longè gravius eſt, quàm læſæ majeſtatis huma-
næ, ut hìc, & in Auht. *Gazaros, C. de hæret. & Mani-
chæis*, ad idem *c. Sicut qui Eccleſiam, 17. q. 4. & c. Si apud,
23 q. 5.* Quod enim in religionem divinam committitur, in 15
omnium fertur injuriam, & publicum eſt crimen, *l. Ma-
nichæos, Cod. de hæret. & Manichæis*, gloſſ. hìc *in verb.
Longè ſit gravius.* Quare ſi contra homines illatæ blaſphe-
miæ impunitæ non tranſeunt, multò magis qui ipſum
Deum blaſphemat, dignus eſt ſupplicia ſuſtinere, ut in
Auth. *Ut non luxurien. contr. nat. reſp. 1. & §. 1.* Hoſtien.
hìc *num. 2.*

Ultimò nota ibi, *Orthodoxorum exhæredatio filiorum qua- 16
ſi cujuſdam miſerationis prætextu debet ullatenus impedire*.
textum expreſſum, quòd bona hæreticorum confiſcantur
ſive habeant filios, ſive non, nec Catholicis hæreticorum
filiis aliquid relinquendum eſt, ut hic dicitur; & quamvis
contrarium reperiatur ſtatutum de jure civili, *ut in d. l. Ma-
nichæos*, & in Auth. *Idem eſt de Neſtorianis*, ubi habetur
filios Catholicos propter hoc hæreditate paterna non priva-
ri: nihilominus prædicta jura corriguntur per hanc Decre-
talem, & per Conſtitutionem Federici, *Hac edictali*, quæ
hoc idem dicit, & olim fuit poſita in quinta compilatione
eodem tit. idque in deteſtationem criminis; nam ſi id ſan-
citum eſt in crimine læſæ majeſtatis humanæ, ubi ſi ii pu-
niuntur quoad bona; *ut in d. l. Quiſquis, C. Ad leg. Jul.
majeſt.* quæ eſt canonizata *in §. Verùm, verſ Si quis cum
militibus, 6. q. 1.* multò fortiùs in crimine hæreſis, quod
longè gravius eſt, ut hìc in littera, & dictum eſt in præce-
denti notab. & in hac opinione fuerunt gloſ. Jo. Laurentius,
& Archidiac. *in ſumma, 23. q. 7.* Cyn. *in d. l. Quiſquis, n. 6.*
Hoſt. *in ſumm. de hæretic. §. Qua pœna*, & firmat gl. *penult.*
hìc, cum qua concordant Abb. Antiq. Jo. Andr. Butr. Car-
din. & omnes *in ſummario text.* Hoſtienſ. *num. 9.* Cardin.
num. 4. Abb. Siculus *num. 5.* & Marian. Socin. *num. 8. & 9.*
Et quamvis nonnulli opinati fuerint hunc textum habere
locum, quando pater fuit damntaus in vita, jus autem civi-
le quando fuit damnatus poſt mortem: tamen hæc differen-
tia confunditur *per cap. Cum ſecundum leges, infrà eodem* 17
lib. 6. Rurſus etſi Joan. Andr. hìc *num. 5.* credat hanc De-
cretalem prævalere legibus in illis terris tantùm quæ ſub-
ſunt temporali juriſdictioni Domini Papæ; in terris autem
Imperii prævalere leges, quæ majori æquitate nituntur;
illius tamen opinio eſt apertè falſa, nec ullam habet proba-
bilitatem, & mirandum eſt hoc contigiſſe juris Canonici
illuminatori. Advertatur enim hoc quod cap. facit mentio-
nem de terris Imperio ſubjectis, & cogit Principes ſæcula-
res, quia crimen eſt merè Eccleſiaſticum, *cap. Ut inquiſi-
tionis, infrà eodem lib. 6.* & ideò pœnæ impoſitio perti-
net ad Judicem Eccleſiaſticum, non ad ſæcularem, *§. In
hoc, 32 quæſt. 2.* Quare hanc opinionem, quæ etiam fuit
Tancredi; & Goffredi, meritò hìc reſpuunt Butr. *num. 11.
verſ. Jo. Andr. dicit*, Cardin. *num. 4.* Anchar. *num. 7.* Abb.
in fin. & Marian. Socin. *num. 8. & 9.* licèt revera Jo. Andr.
videatur poſteà ab ea receſſiſſe, quia paulò poſt ſubjungit
obſtare Auth *Gazaros. C. de hæret. & Manichæis*, quam
dixit concordare cum textu noſtro. Atque ita Joan. Andr.
agnovit hanc differentiam conſtitui non poſſe inter loca
Imperio, vel Eccleſiæ ſubjecta, cùm ipſimet Imperatores
hoc idem ſanxerint, videlicet Juſtinianus, in d. Auth. *Ga-
zaros*, & apertiùs Federicus in præcitata Conſtitut. *Hac
edictali*, cujus hæc ſunt verba: *Cæterum quia quantò majo-* 18
*ra divinæ nutu miſerationis accepimus, & altiorem locum
præ filiis hominum obtinemus, tantò devotiora debemus ob-
ſequia gratitudinis conferenti; ſi aliquando in noſtri nominis
contemptores noſtra exeandeſcit authoritas, ſi reos læſæ ma-
jeſtatis in perſonis eorum, & liberorum ſuorum exhæredatio-
ne damnamus: multò fortiùs, juſtiùſque contra Dei blaſphe-
matores nominis, & detractores Fidei Catholicæ provoca-
mur, eorumdem hæreticorum, receptatorum, fautorum, & ad-
vocatorum ſuorum hæredes, & poſteros, ut ad ſecundam ge-
nerationem beneficiis cunctis temporalibus, publicis officiis,
& honoribus Imperiali auctoritate privantes, ut in paterni
memoriam criminis continuo mœrore tabeſcant, verè ſcien-
tes quòd Deus zelotes eſt peccata parentum in filios potentiùs
ulciſcens*. Hactenus verba conſtitutionis, quam ut inquit
Cyn. *in d. l. Quiſquis, n. 6. C. ad leg. Jul. Majeſtat.* Eccleſia
Romana approbavit, & invenitur apud Inquiſitores hæreti-
cæ pravitatis ſub Bulla Papali.

Declarata nunc concluſionem ſuperiùs firmatam, ut lo- 19
cum habeat in Chriſtianis ortum ducentibus à Chriſtianis,

& ab

& ab ipſo principio, quia lapſi ſunt in hæreſim; ſecus verò in Judæis, qui effecti ſunt Chriſtiani, & demum poſteà labuntur in hæreſim, quia bona talium reſervantur filiis Catholicis, ut eſt text. notabilis *in cap. Judæi*, 1. *q*. 4. unde hoc caſu filii Neophytorum ſunt melioris conditionis quam filii Chriſtianorum, ut hic per Marian. Socin. *nu*. 9. *in fin.*

Sed juxta prædicta QUÆRO, an filius condemnati de hæretica pravitate ſit ipſo jure privatus, vel privandus beneficiis obtentis, & penſionibus ſibi reſervatis, antequam pater condemnetur.

20 Videtur reſpondendum eſſe ipſo jure privatum, aut ſaltem privandum tam beneficiis, quàm penſionibus hujuſmodi.

Quod primò probatur per text. *in cap. Ut commiſſi*, §. *Privandi*, *infrà eod. lib.* 6. quo tribuitur Inquiſitoribus facultas privandi, vel privatos nuntiandi tam hęreticos, quam eorum filios; undè ſive illa verba privandi, vel privatos nuntiandi intelligantur diſtributivè, & verbum, *privandi*, referatur ad filios hæreticorum, qui puniuntur ex alieno facto, & verba, *privatos nuntiandi*, referantur ad hæreticos, qui privantur ex proprio, ut placuit quibuſdam antiquis, quorum meminit Jo. Andr. *in d. cap. Ut commiſſi*, *num*. 4. Covar. *l*. 2. *var. reſol. cap*. 8. *num*. 4. *verſ. Ipſi verò*: ſive illa verba ita accipiantur, ut dictio, *vel*, ſtet expoſitivè pro, *id eſt*, ut Joan. Andr. Gemin. & communiter Doctores ibidem intelligunt: nos habemus intentum, quia ſecundùm priorem intellectum textus ille neceſſariò convincit, filios hæreticorum eſſe privandos, & ſecundum poſteriorem, & communem, eſse ipſo jure privatos, & ut tales nuntiandos, quo caſu nuntians non fert novam ſententiam, ſed à jure promulgatam exequitur, Archid. *in d. c. Ut commiſſi*, *poſt princip.*

Secundò, id probatur, quia ratio puniendi filios ea fuit, ut ad deterrendos alios à tam immani facinore filii perpetua egeſtate ſordeſcerent, eiſque mors elset ſolatium, & vita ſupplicium, ut habetur *in l. Quiſquis*, *C. ad l. Jul. majeſt.* quæ cùm loquatur de crimine læſæ majeſtatis humanæ, fortiùs habet locum in crimine læſæ majeſtatis divinæ, ut eſt crimen hæreſis, ut hìc patet, & in Auth. *Gazaros*, *C. eod.* & dictum eſt ſupra *in 6. notab. & num*. 18. At hæc ratio comprehendit nedum inhabilitatem ad nova beneficia acquirenda, ſed etiam obtentorum punitionem, alioquin ſequeretur, ut ſi filii tempore delicti paterni pinguia beneficia poſſiderent, eiſque non privarentur, jam non eſsent in egeſtate miſerabiles victuri; ideòque ob idenitatem rationis debent privari etiam obtentis, *ad l. Titio*, *ff. de verb. oblig. cum concord.*

Tertiò, idipſum confirmant verba hujus textus ſumpta ex *d. l. Quiſquis*, dum dicunt eis ſolam vitam ex miſericordia relinqui; unde ſequitur, ut cætera omnia adimantur, *leg. Cum prætor*, *ff. de judiciis*, *c. Nonne de præſumption.*

21 Quartò, accedit, quòd omnes pœnæ impoſitæ pro delicto læſæ majeſtatis humanæ ex majoritate rationis debent habere locum in crimine læſæ majeſtatis divinæ, ut hic arguitur, ibi: *Cùm enim ſecundum legitimas ſanctiones, reis læſæ majeſtatis punitis capite, bona confiſcentur eorum, filiis ſuis vita ſolummodo ex miſericordia conſervata, quanto magis qui aberrantes in Fide Domini Dei Filium Jeſum Chriſtum offendunt à capite noſtro, quod eſt Chriſtus, Eccleſiaſtica debent diſtrictione præcidi, & bonis temporalibus ſpoliari, cùm longè ſit gravius æternam, quàm temporalem lædere majeſtatem?* quod etiam legitur in d. Auth. *Gazaros*, *C. eod. tit.* & in Conſtitutione Federici ſuperiùs relata, *num*. 18.

22 Sed in crimine læſæ majeſtatis humanæ, quale eſt percutere perſonam Cardinalium, Gigas *in tract. de crimen. læſæ majeſtat. tit. Qualiter, & à quibus crimen læſæ majeſtat. committat*, *quæſt*. 5. *num*. 3. *cum ſeqq.* expreſsè cautum eſt, ut filii delinquentium ſint ipſo jure privati beneficiis obtentis, *c. Felicis*, §. *Quod ſi quis*, *de pœnis*, *lib*. 6. ergo idem etiam habebit locum in crimine læſæ majeſtatis divinæ, de quo agimus.

His rationibus hanc ſententiam ſequuti ſunt Jo. Andr. *in d. cap. Ut commiſſi*, *num*. 4. *in verb. Privandi*, Gemin. *in d.* §. *Privandi*, *num*. 4 Henric. Boich. *in hoc cap. nu*. 12. & Jo. de Anan. *eod. num. verſ. De crimine autem hæreſis*, Præpoſ. *in cap. Satis perverſum*, *n*. 4. 56. *diſtinct.* Emeric. *in direct. inquiſit. quæſt*. 114. Roman. *ſingul*. 693. Decian. *tract. crimin. cap*. 43. *num*. 4. *verſ. Perdunt filii*, Lambertin. *de jurepatronat. in* 1. *part. in* 2. *lib. in* 6. *art*. 3. *q. principalis*, Gigas *in tract. de crim. læſæ majeſt. lib*. 3. *tit. de pœnis, quas filii incurrunt*, *q*. 11. Paul. Rubeus *in tract. de Regno Navar. p*. 5. §. 7. & 8. & communem eſſe atteſtantur Covar. *lib*. 3. *var. reſol. cap*. 8. *n*. 4. & Jul. Clar. *in praxi crimin.* & §. *Hæreſis*, *verſ. Item Clericus.*

Non obſtat, quod oppoſitum ſenſerint Jacob. de Simanch. *de cathol. inſtit. tit*. 29. *n*. 20. Rebuff. *in praxi beneficiar. tit. de mod. amit. benef. num*. 25. Pena *in ſcholion. ad* 3. *part. directorii ſchol*. 156. Covar. & Clar. *in locis ſupracitatis*. Etenim contra filium eſt communis opinio omnium ferè antiquorum, ut ipſemet Penia teſtatur ibidem, *verſ. Anceps tamen*, præſertim cùm Abbas citatus à Covar. pro filio, in hoc cap. nihil affirmet, ſed ſimpliciter dicat gloſ. *in c. Satis perverſum*, 56. *diſt.* velle, ut filius non perdat beneficium: quæ tamen gloſ. potius facit pro hac parte, cum loquatur de crimine læſæ majeſtatis humanæ, & ſentiat filium ob crimen patris non privari beneficio, ea ratione quia eſt exemptus a poteſtate Principis, quaſi volens a contrario ſenſu, ut crimine læſæ majeſtatis divinæ, in quo ceſſat ea ratio exemptionis in Clerico, talis filius beneficium amittat, ut etiam elicitur ex verbis ejuſdem Abb. *in c. Cum laici*, *n*. 4. *de jurepatron.* dum in eadem quæſtione loquens de crimine læſæ majeſtatis humanæ, primò arguit, ut filius ſit privatus beneficio, quia eſt infamis, deindè contrarium concludit, quia cùm filius ſit Clericus, non potuit effici infamis per legem ſæcularem: & ita tacitè inſinuat, ut in crimine læſæ majeſtatis, in quo per legem canonicam filiis irrogatur infamia, ipſi amittant beneficia obtenta, cum lex canonica non careat poteſtate in eis, quemadmodum ſæcularis.

Non obſtant rationes, quibus moti ſunt Covar. & Penia ad aliter ſentiendum.

Nam ad primam, quòd nullo jure caveatur hæretico- 23
rum filios eſſe privatos obtentis, & quòd *c. Felicis*, imponens hanc pœnam filiis percutientium perſonas Cardinalium, tamquam pœnale non debeat extendi.

Reſpondetur ſatis id eſſe cautum tàm per textum *in d. c. Ut commiſſi*, §. *Privandi*, quam per rationem expreſſam *in d. l. Quiſquis & in hoc cap.* ubi enim eſt eadem ratio, lex non dicitur extendi, ſed enucleari, *l. Si poſtulaverit*, §. *Sed qui negavit*, *ff. de adulter.* quem textum ad hoc propoſitum allegat Oldrad. *conſ*. 185. *Thema tale eſt*, *Titius Canonicus in fin.* & ubi eſt eadem ratio, non dicitur quis extendendo novum caſum addere, ſed quod in primo caſu in ratione includebatur, ſecundùm æquitatem detegere, ſive declarare, quia lex dicitur omne, quod in ratione conſiſtit, *c. Conſuetudo*, 1. *diſt.* ergo ubi habet locum legis ra- 24
tio, circa id prodita dici debet lex, ita formaliter dicit Calder. *conſ*. 1. *Ut lite pendente*, & ut alibi ſcribit Bald. *in l. De quibus*, *ff. de legib.* ubi eſt eadem ratio in pluribus caſibus, una, & eadem ratio decidit omnes illos caſus, non per extenſionem, ſed ſicut genus comprehendit ſpeciem, ſic generalis ratio diverſas ſpecies: ideòque expreſſo uno caſu veniunt omnes, in quibus viget eadem ratio; quod Baldi dictum refert, & ſequitur Paul. de Caſtro *conſ*. 441. *Pro declaratione*, *n*. 6. *col. penult. ad fin. verſ. Nam ut inquit eleganter D. Bald. lib*. 1. Id procedit etiam in materia pœnali, 25
& correctiva, ut tradit Abb. *conſ*. 75. *Primò eſt videndum*, *n*. 7. *lib*. 1. Tiraquell. *de cauſ. ceſſ. in* 1. *part. num*. 155. & eſt text. *in l. His ſolis*, *verſ. Satis etiam tacitè cautum putamus*, *C. de revocand. donationib.* quem dicit meliorem de corpore juris, Bald. *in rubr. Cod. de nautic. fœner.* Joan. de Anan. inter conſ. Paul. de Caſtro *conſ*. 256. *Viſis*, *& conſideratis*, *col*. 2. *ad fin. lib*. 2. & Cravet. *conſ*. 183. *Regula*, *nu*. 3. Quinimò ut ait idem Bald. *conſ*. 384. *Statuto civitatis cavetur*, *nu*... *lib*. 5. ea quæ ſunt ejuſdem rationis, includuntur ſub diſpoſitione ex ſignificatione, id eſt tamquam expreſſa propriè, non tacitè.

Secunda ratio contrariæ opinionis eſt, quia textus *in c.* 26
Quicumque, §. *Hæretici*, *de hæreticis lib*. 6. prohibet tantum, ne hæreticorum filii ad beneficia admittantur; & ſic futuram acquiſitionem: inhabilitatio autem in futurum non inducit privationem in præteritum, gloſ. in Clem. 1. §. *Ipſius de pœnis*, ubi DD.

Ad hanc rationem reſpondetur, primò retorquendo textum *d*. §. *Hæretici*, quòd cùm loquens tàm de hæreticis, quàm de eorum filiis, inhibeat uniformiter, ne ad beneficia admittantur; conſequens eſt, ut ſicut illa prohibi-

hibitio quoad hæreticos importat etiam privationem obtentorum, gloſſa communiter approbata in *c. Quo jure in verb. Nam jure diſt.*8. Rota apud Caſſad. *dec.*14. *num.* 1. *ſuper regulis*, ita etiam eamdem privationem importat quoad filios hæreticorum, per regulam *l. Jam hoc jure*; *de regul. & pupill. cum ſimil.* & propterea Emeric. *in direct. inquiſit. d. q.* 114. fundat privationem beneficiorum in hæreticorum filiis ex ſolo text. *in d. §. Hæretici*. Secundò reſpondetur, quamvis per text. *in d. §. Hæretici*, non inducatur privatio obtentorum, ſed tantùm inhabilitas in futurum, tamen inductam eſſe talem privationem per alios text. ſupra citatos & per rationem *d. l. Quiſquis*, & text. noſtri.

27 Neque verò præferenda eſt in hac materia opinio non privans filios tamquam benignior: quia non debet prætextu pietatis ſalubris ſeveritas relaxari, ut expreſsè admonemur in hoc *cap. in fin.* ibi: *Nec hujuſmodi ſeveritatis cenſuram orthodoxorum exhæredatio filiorum quaſi cujuſdam miſerationis prætextu debet ullatenus impedire, cùm in multis caſibus (etiam ſecundum divinum judicium) filii pro patribus temporaliter puniantur: & juxta canonicas ſanctiones quandoque feratur ultio non ſolum in authores ſcelerum, ſed etiam in progeniem damnatorum.*

28 Ad extremum hanc altercationem apertis verbis dirimit Nicolaus III. in Conſtit. 2. incip. *Noverit univerſitas*: §. *Hæretici autem*, ubi ſic ſtatuit: *Hæretici autem, receptores, defenſores, & fautores eorum, ipſorumque filii uſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, ſeu officium admittantur: quod ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum, & inane. Nos enim prædictos ex nunc privamus beneficiis acquiſitis, volentes, ut tales & habitis perpetuò careant, & ad alia ſimilia nequaquam impoſterum admittantur.* Habetur hæc Conſtitutio in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 124.

29 Cùm ergo filii hæreticorum amittant etiam beneficia obtenta, non eſt dubitandum, quin amittant etiam penſiones: nam cùm Conſtitutiones pœnales hæreſes arcendas ſint favorabiles, ad tradita per Bar. *in l. Quemadmodum circa med. C. de agricol. & cenſib. lib.* 11. & Tiraq. *in d. tract. de cauſ. ceſſ. in* 1. *p. n.* 158. ſequitur, ut in tali materia favorabili appellatione beneficii veniat etiam penſio, Gig. *de penſ. qu.* 28. *in* 2. *limit. n.* 16.

30 Sed quatenus etiam in hac materia penſiones non veniant appellatione beneficii, ſed bona temporalia cenſeantur: filius hæretici eis etiam privatus eſt, per *d. l. Quiſquis*, juncto textu noſtro, & auth. *Gazaros*, *C. eod.* & Conſtitutione Federici, *Hac edictali*, quibus tales filii omnibus etiam bonis temporalibus privantur, ſola eis vita ex miſericordia conſervata.

31 Poſt hæc reperi hanc controverſiam contigiſſe olim in Rota in cauſa Conchen. penſionis, coram Penia, in qua libratis rationibus, & auctoritatibus utriuſque opinionis, reque ad ſa. me. Clem. VIII. delata, die 3 Novembris 1594. Sanctiſſimus in generali Congregatione S. Inquiſitionis propoſito articulo, conſultiſque Cardinalibus, & reliquis Prælatis Conſultoribus, qui præſentes aderant, auditiſque Cardinalibus Inquiſitoribus ſenioribus affirmantibus non eſſe uſu Inquiſitionis receptam doctrinam aſſerentium filios hæreticorum propter parentum hæreſim privari beneficiis habitis: cenſuit hanc opinionem tamquam mitiorem fore amplectendam: & iterum referente bon. memor. D. Juſto ſub die 23. Decembris immediatè ſequentis Sanctitas ſua dixit ſe alloquutum fuiſſe Congregationem S. Inquiſitionis, & reperiſſe S. officium ſervare opinionem negativam tamquam benigniorem; idcircò non eſſe locum diſputationi. Vide hac de re binas deciſiones poſt conſ. Proſperi Farinac. *tom.* 1. *dec.* 87. *& deciſ.* 90.

Sed poſteà ſub die 6. Martii 1598. coram Peregr. in ead. cauſa Conchen. penſionis, dubio exactiſſimè diſcuſſo de expreſſo ordine Sanctiſſimi; Rota reſolvit filios hæreticorum eſſe privatos ipſo jure beneficiis, & penſionibus, etiam ante delictum obtentis, ſeu reſervatis; & hanc opinionem dixit eſſe veriorem de jure, & communiter receptam, eamque probari ex pluribus Romanorum Pontificum Conſtitutionibus, nempè Innocentii IV. Alexandri IV. & præcipuè ex illa Nicolai III. Habetur hæc deciſio impreſſa apud Nicolaum Garz. *de benefic. p.* 11. *cap.* 10. *num.* 76. & Farin. *loco proximè citato deciſ.* 123. & Marcheſ. *de Commiſſ. par.* 1. *fol.* 215. cujus etiam meminit Lotherius *de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 42. *n.* 51.

[Additur hoc eſſe receptum in ſancto Officio etiam poſt ultimam deciſionem Peregrini ibi allegatam, & ſervari in Dataria etiam hoc tempore Pontificatus S. D. N. Alexandri VII.]

Succeſſivè QUÆRO, an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum filiis hæreticorum ad officia, & beneficia Eccleſiaſtica. 32

Cùm explorati juris ſit hæreticorum filios nec ad beneficia Eccleſiaſtica, nec ad officia, vel honores admitti debere *c. Quicumque*, §. *Hæretici*, *de hæretic. lib.* 6. non videtur habere facultatem Epiſcopus cum eis diſpenſandi.

Primò, quia cùm textus in *d. cap. Hæretici*, contineat in ultimis verbis decretum irritans, ibi, *Quod ſi ſecus actum fuerit decernimus irritum, & inane*: ſequitur, ut Epiſcopus diſpenſare non poſſit: nam etiam in adulterio, & minoribus criminibus Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quando leges, vel canones prohibentes annullant actum factum contra prohibitionem, Fel. *in cap. At ſi clerici*, §. *de Adulteriis*, *n.* 4. *in ſecunda limitat. de feud.* 33

Deinde quia Nicolaus III. in Conſtitutione ſuperiùs relata *num.* 28. ſtatuit, ut hæretici, eorumque filii uſque ad ſecundam generationem beneficiis habitis perpetuò careant, & ad alia ſimilia nequaquam impoſterum admittantur; quibus verbis cenſetur adempta Epiſcopis diſpenſandi facultas, ut notat gloſſ. in *cap. Cupientes*, §. *Cæterùm*, *in ver. Perpetuò de elect. lib.* 6. quam ut ſingularem probant Cardin. in Clem. 2. 2. *de vita, & honeſt. Clericor.* & Felin. *loco citato*. 34

Tertiò, quia cum verſemur in concernentibus fidem, & ſtatum univerſalis Eccleſiæ, qui per filios hæreticorum ad officia, & honores admiſſos, ſi paterna dogmata retinerent, labefactari poſſet; & ita tractemus de re graviori quàm ſit adulterium, conſequens eſt Epiſcopum diſpenſare non poſſe, *cap. Dilectus*, *de tempor. ordinat.* & ibi gloſ. *in verb. Permiſſa*, *verſ. Vel dic quod non licet*, & Innoc. *num.* 2. Roman. *conſ.* 325. *Quoad primum*, *nu.* 4. *in* 3. *dub.* Felin. *in d. §. De adulteriis*, *num.* 1. ubi ait, omnes ita ſentire. 35

Nec obſtat doctrina Abb. in *cap. In quibuſdam*, *n.* 4. *de pœn.* ubi ſcripſit Epiſcopum poſſe diſpenſare cum filio interficientis Prælatum, licèt per illum tex. repellatur à Clericatu: nam reſpondetur illum text. in fine permittere, ut cum eis poſſit diſpenſari; unde non eſt mirum, ſi Epiſcopo hoc liceat: nam ubi in materia pœnali canon permittit diſpenſationem, non eſt ambigendum, quin liceat Epiſcopo diſpenſare, ut poſt Abb. declarat Dec. *d. §. de Adulteriis*, *nu.* 35. Præſertim verò quia cùm filii hæreticorum, qui læſerunt majeſtatem Divinam, non minùs videantur infames, quàm filii conſpirantium adverſus Principem, ex *l. Quiſquis*, *C. ad leg. Jul. majeſt.* juncto hoc cap. infamia hujuſmodi per ſolum Principem aboleri poteſt, & non per Epiſcopum, ut notant omnes in *c. Cum te*, ubi inſpecie Felin. *n.* 12. *de ſent. & re judic. l.* 1. §. *De quare*, *ff. De poſtulando*. 36 37 38

DE HÆRETICIS.

Gregorius IX.

CAPUT XVI.

ABſolutos ſe noverint à debito fidelitatis hominii, & totius obſequii, quicumque lapſis manifeſtè in hæreſim, aliquo pacto, quacumque firmitate vallato tenebantur aſtricti.

SUMMARIUM.

1 *HÆreticus perdit ipſo jure fidelitatis homagii, & quamcumque aliam obligationem eo ipſo, quod eſt hæreticus, n. 4.*
2 *Papa ratione criminis Eccleſiaſtici poteſt abſolvere vaſallos laicorum ab omni obligatione, & alios eiſdem obnoxios à quocumque pacto etiam jurato.*
3 *Hæretici amittunt ipſo jure dominium omnium bonorum à die commiſſi criminis, & n. 14. & 15.*
5 *Et eorum familiares, ſervi, liberti, & mercenarii ſunt ſolati omni obligatione, qua eis tenebantur.*
6 *Uxor non recedit ab excommunicato, ſed ab hæretico ſic.*
7 *Hæreticorum filii liberantur à patria poteſtate, & emancipatio facta à patre non tenet.*
8 *Debitor ſi juraverit ad certam diem ſolvere ſub certa pœna, ſi non ſolvat creditori in hæreſim lapſo, pœna non committitur, nec eſt perjurus, & n. ſeq.*
9 *Juramentum debitoris habet tacitam conditionem, ſi creditor in eodem ſtatu manſerit.*
10 *Debitor lapſi in hæreſim tenetur ſolvere fiſco, ſi bona ſunt publicata.*
11 *Debitor excommunicati non tenetur ei debitum ſolvere, ſed illud deponere debet apud ædem ſacram, donec ab excommunicatione fuerit abſolutus.*
12 *Vaſalli liberantur ab omni debito fidelitatis, ſi domini labantur in hæreſim manifeſtè.*
13 *Et quid ſi occultè, & n. ſeqq.*
14 *Hæreticorum bona ſunt ipſo jure confiſcata, etiam ſi ſint occulti.*
15 *Pœna ipſo jure impoſita afficit delinquentes quantumcumque occultos.*
16 *Dimiſſoriæ Epiſcopo exiſtente hæretico an ſint concedendæ à Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, & n. ſeq. uſque in fin.*
17 *Et quid ſi Canonici uno excepto propter hæreſim ſint diſperſi, & n. 19. & 25.*
Et quid ſi omnes abſint, n. 27. & ſeqq. uſque in fin.
18 *Sedes Epiſcopalis an vacet propter hæreſim Epiſcopi, & n. 23.*
20 *Vacationis appellatione an veniat vacatio de jure, & de facto, & n. 22.*
21 *Hæretici beneficium vacat ipſo jure, ſed detentor non poteſt dejici à poſſeſſione ante declaratoriam ſuper facto.*
Poſſeſſor remanet, qui titulum habuit ab initio, licèt per pœnam juris privetur, ibid.
24 *Declaratoria non requiritur, ubi factum eſt notorium,*
Declaratur, n. 34.
25 *Dimiſſorias concedere ſede vacante non ſpectat ad Canonicos ut ſingulos, ſed ut repræſentantes Capitulum.*
26 *Capituli jus in uno Canonico conſervatur.*
27 *Dimiſſoriæ ſede vacante dari non poſſunt à Canonicis abſentibus.*
28 *Dimiſſorias concedendi poteſtas, Epiſcopo, & Capitulo non extantibus, conſervatur penes Eccleſiam, nec devolvitur ad Archiepiſcopum.*
29 *Ordinari an quis poſſit ab alieno Epiſcopo vel à Metropolitano, ſi proprius Epiſcopus ſit hæreticus, & Canonici omnes ſint diſperſi, & n. ſeq. uſque in fin.*
Epiſcopo exiſtente hæretico, an ſubditi ab illius obedientia liberentur, ibid. & n. 34.
30 *Exemptus an poſſit, à quo maluerit Epiſcopo, Ordines ſuſcipere.*
31 *Lex debet eſſe poſſibilis, & n. ſeq.*
32 *Electio facta per vota non ſecreta non eſt irrita ubi non ſunt niſi duo vocales.*
33 *Ordinari quando quis poſſit ab alieno ob delictum proprii Epiſcopi.*

A*Bſolutos*. Breve eſt; ſed per alia verba ſecundum Ab- 1
batem, Jo. de Anan. & Mar. Socc. ſic ſummari poteſt:
Liberantur ab omni obligatione, qui hæreticis tenebantur
aſtricti. Hoc dicit.

Nota primò ex textu, ratione criminis Eccleſiaſtici Pa- 2
pam poſſe abſolvere vaſſallos laicorum ab omni obligatione,
& alios eiſdem obnoxios à quocumque pacto quavis
firmitate vallato, ut hic eſt caſus, & notat Butr. 3
num. 2. Abb. *in* 1. *notab.* Joan. de Anan. *num* 1. Mar. Soccin.
eod. num. & Felin. *in princ.* Quod clarum eſt hodie, quia
hæreticorum bona ſunt ipſo jure confiſcata, ut *cap. Cum
ſecundum leges, infra eod. lib.* 6. licèt olim ſecus eſſet ſecundum
Innoc. *hic circa finem, verſ. Eſt etiam ibi argumentum*,
& ſic amittunt ipſo jure dominium omnium bonorum
à die commiſſi criminis, ut præter citatos tradit novîſſimè
Franciſc. Penia *in Directorio Inquiſit. 4. 3. lib. 3. Scholio*
159. Bonorum autem appellatione continentur etiam
obligationes, actiones, & jura; *l. Bonorum*. §. *In bonis*.
ff. de verb. ſignif.

Secundò nota, hæreticum perdere obligationem fidelita- 4
tis, & homagii ipſo jure eo ipſo, quòd eſt hæreticus; & ita
hic eſt caſus ſecundum Jo. de Anan. *in ſumm. textus*. & notat
gloſ. 1. Hoſt. *in princ.* Jo. Andr. *n.* 4 Butr *in* 1. *not.* & reliqui
omnes: & idem intelligas in quacumque alia obligatione
ſervitii, vel obſequii, ut in textu.

Unde jure noſtro, familiares, ſervi, liberti, & mer- 5
cenarii ſunt etiam liberati, ut dicit Goffred. hic per hanc
literam; quæ generaliter dicit, *& totius obſequii*; & ſic
comprehendit omnes etiam mercenarios; & cum Goffredo
concordant Jo Andr. *n.* 1. Butr. *n.* 3. Abb. *n.* 2. Jo. de
Anan. *n.* 4. & Mar. Socc. *nu.* 2. Franciſ. Penia citatus *ſupra
num.* 3. Nec obſtant *c. Quoniam*, 11. *qu.* 3. & *c. Inter alia*,
infra de ſent. excomm. quia loquuntur in excommunica- 6
to, non in hæretico, ſecundum Goffred. & alios prælegatos.
Uxor autem non recedit ab excommunicato, ut
ibi: ab hæretico ſic. *c. Si enim*. 28. *qu.* 1. Similiter filii 7
liberantur à patria poteſtate, & efficiuntur ſui juris. adeò
ut emancipatio facta à patre hæretico non teneat, tanquam
facta de perſonis ſui juris, ut *cap. Quicumque, infra
eodem lib.* 6. Joan. And. *hic num.* 1. *in verb. Adſtricti*, Abb.
n. 3. & Marian Socc n. *eodem num.* Et idem in debitore, 8
qui certa die obſtrictus eſt ſolvere ſub certa pœna, nam ſi
non ſolvat, pœna non committitur, quia cùm hæreticorum
bona poſſint occupari, multò magis retineri, ut legitur,
& notatur *in cap. Excommunicamus*, §. *Si verò Dominus*,
ver. 1. *ſupra eod.* Nec ſi juravit ſolvere, intelligitur 9
dejerare, quaſi juramentum habeat in ſe tacitam conditionem,
ſcilicet ſi in tali ſtatu permanſerit, ut ei communicandum
ſit, arg. *cap. Quemadmodum, reſp.* 1. *verſ. Quia
in illo, ſupra de jurejur.* & *cap. Excommunicamus*, *il ſecondo*,
§. *Credentes, ſupra eod* text. optimus in *l. Cum quis*,
reſp. 1. *ff. de ſolutionib.* ubi ſi ſtipulatus ſum mihi, aut Titio
dari; Titio tunc rectè ſolvi poteſt, ſi in eodem ſtatu manſerit,
in quo erat tempore ſtipulationis: & ita hic firmant
gl. 2. Innoc. *in fin.* Hoſt. *nu.* 1. *in ver. Aliquo pacto*, Jo. And.
n. 2. & communiter Doctores.

Adverte tamen, quia etiamſi debitores liberentur ab 10
obligatione ſolvendi creditoribus in hæreſim lapſis, non
propterea quicquam ſibi acquirunt; ſed ſi bona ſint
publicata: tenentur fiſco ſolvere, vel cui declaratum
fuerit

fuerit eſſe ſolvendum, aliàs non evitarent pœnam, vel præjudicium, ſi aliam excuſationem non haberent, ut hìc per Marian. Soc. *n.14.*

11 An autem idem ſit dicendum in excommunicato, ſcilicet, ut ille, qui ſub pœna vel ſub juramento promiſit intra certum terminum ſolvere, incidat in pœnam, vel in perjurium, ſi illi interim excommunicatione innodato, & in ea perſiſtenti non ſolvat, ſunt opiniones, de quibus per DD. *in cap. Veritatis, ſupra de dol. & contumac.* Tutius tamen, ac verius videtur pecunias non eſſe ſolvendas excommunicato, ſed eſſe deponendas apud ædem ſacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad hoc ut ſolvantur creditori, poſtquam ab excommunicatione fuerit abſolutus, gloſ. *in c. Nos Sanctorum, in verb. Conſtricti,* 15. *qu.6.* quam ibi ſequitur Archid. *num.* 1. *verſ. Adde, & verum eſt,* Abb. in *cap. Si verè, num.6. de ſentent. excommun. & in d. cap. Veritatis, num.39.* Jo. de Anan. *hìc num.* 5. & Felin. *in fin.*

12 Ultimò nota ibi, *Lapſis manifeſtè in hæreſim,* Vaſſallos liberari ab omni debito fidelitatis præſtando, ſi ipſi domini
13 in hæreſim labantur manifeſtè, ut in littera. Ergo à contrario ſecus ſi occultè, ut hìc tenent Innoc. *poſt princip. in ver. Manifeſtè,* Hoſtien. *num.1. in eodem verb.* Joan. And. *eodem num. & verb.* Butr. *num.* 3. *verſ. Quid ſi occultè,* & Cardin. *num.1. verſ. Si autem:* & quamvis Philippus dicat idem, ſi ſit occultus, dummodò probari poſſit: tamen Jo. And. *ubi ſupra,* intelligit hoc procedere, ubi crimen eſt probatum, quia tunc tranſit in manifeſtum, *c. Cum olim, de verb. ſignificat.* ſecus ſi non ſit proceſſum ad probationem, quia Eccleſia non judicat de occultis, *cap. Sicut tuis, in fin. ſupra de ſimonia,* & conſentiunt Butr. & alii proximè citati.

Sed Abbas *hìc num.1. circa finem,* non putat hoc dictum
14 hodie eſſe verum indiſtinctè, quia omnia bona hæreticorum ſunt confiſcata ipſo jure, etiamſi ſint occulti, ut *cap. Cum ſecundum, infra eod. lib.6.* ubi autem pœna ipſo jure
15 imponitur, efficiuntur delinquentes quantumcumque occulti, ut dicit gloſſa ſingularis in Clem. 1. *in verb. eo ipſo de hæreticis:* ergo eo ipſo, quod quis labitur in hæreſim, in continenti perdit omnia; & ſic ſequitur abſolutio à fidelitate, & quacumque alia obligatione ſibi quæſita: non tamen poteſt hæc abſolutio, ſeu publicatio allegari in foro externo, niſi hæreſis ſit manifeſta, vel probata; & hoc modo poſſunt ad concordiam reduci diſſidentes opiniones; & cum his dictis Abbatis videtur hìc tranſire Joan. de Anan. *num.* 3. *verſ. Sed Dominus Abbas,* Marian. Soccin. *num.* 11. & Felin. *num.* 1. Tu tamen cogita, quia illa gloſſa loquitur de pœna ſpirituali ſuſpenſionis; & excommunicationis, prout etiam loquitur dicta Clem. 1. & vide quod ſcripſi in *cap. Vergentis, ſupra eod.*

16 QUÆRO, an Epiſcopo exiſtente hæretico facultas concedendi dimiſſorias juxta *c.10. ſeſſ.7.* Conc. Trid. pertineat ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ.

17 Et an eo caſu, quo Capitulum concedere poteſt dimiſſorias, ſi Canonici propter hæreſes diſperſi ſint, & nequeant convenire, aut conveniri ſine difficultate, ſufficiat habere litteras dimiſſorias ab uno ex Canonicis Cathedralis Eccleſiæ; vel certè ſine dimiſſorias adire pro ſuſcipiendis Ordinibus viciniorem Epiſcopum, ſeu Metropolitanum

Pro quæſtionis ſolutione infra dicti articuli videntur examinandi.

18 Primò, an propter hæreſim Epiſcopi, ſedes Epiſcopalis taliter cenſeatur vacare, ut ejuſdem Eccleſiæ Capitulum poſſit dimiſſorias, ſeu reverendas pro Ordinibus ſuſcipiendis concedere, ad formam juris, *& dict. cap.* 10. *ſeſſ.7.*

19 Secundò, ſede Epiſcopali vacante, & Capitulo nuſquam comparente, an vel unus ſolus Canonicus, maximè ſi alii non valeant niſi difficulter congregari, poſſit hujuſmodi dimiſſorias concedere. Et quid ſi neque hac via poſſint obtineri dimiſſoriæ, an poſſit aliquis Prælatus alterius Eccleſiæ, ejuſdem tamen diœceſis, eaſdem impertiri, vel ſaltem hoc jus tranſeat ad Metropolitanum.

Tertiò, an qui de dicta diœceſi cupiunt promoveri, nec prædictis modis poſſunt obtinere dimiſſorias, poſſint ritè ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis, vel ſaltem à Metropolitano ad Ordines promoveri.

Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Ad primum pro negativa facit, quòd in materia ſtrictè 20
interpretanda, ut eſt decretum *d. cap. 10. ſeſſ.7.* quod correctionem juris communis continet, appellatione vacationis venit vacatio de jure, & de facto, Calder. *conſ. 6. in fin. de conſtit.* Cum igitur in caſu propoſito Epiſcopatus de facto ab hæretico detineatur Epiſcopo, non comprehendetur ſub diſpoſitione hujus decreti, quod requirit vacationem veram, quæ eſt de jure, & de facto. Secun- 21
dò, etſi crimen hæreſis inducat vacationem beneficii ipſo jure, *cap. Quo jure,* juncta gloſ.8. *diſtin.* ubi Præpoſ. tamen detentator non poteſt de poſſeſſione expelli, niſi præcedente declaratoria ſuper facto, *cap. Cum ſecundum, ubi Doct. de hæret. lib.6.* generaliter enim qui à principio titulum habuit, licèt per pœnam juris privatus ſit, itaut beneficium alteri conferri poſſit; tamen remanet poſſeſſor, & propter id poſſeſſione privari non poteſt, niſi cauſa cognita, & vocatus; ita ſingulariter Joan. Andr. *in reg. Mora nu.15. verſ. Hinc eſt quod qui à principio, de reg. jur. lib.6.* Quamobrem litteræ dimiſſoriæ ante declarationem criminis ab ipſo Epiſcopo hæretico, & non ab alio videntur petendæ.

Breviter diſtinguo; aut de hæreſi Epiſcopi notoriè con- 22
ſtat, aut non; ſi non conſtat, negativa verior videtur; ſi conſtat, videtur dicendum ad Capitulum pertinere dare has dimiſſorias tam de jure, ut à fortiori probat text. *in cap. Cum nullus, §. Epiſcopo autem in remotis agente, de tempor. ordinat. lib.6.* quàm ex decreto *d. c. 10. ſeſſ.7.* etenim Capituli poteſtas ſede vacante verificatur nedum in vera vacatione, ſed etiam in ficta, *cap.3. de ſupplen. neglig. lib.6.* juncto *cap. Is cui, de elect. eodem lib.* & in ſpecie quando Epiſcopus eſt hæreticus, exemplificat Hoſtien. *in ſumma, tit. Ne ſed. vacant. verſ. Quot modis:* vel certè quatenùs poteſtas Capituli ſede vacante non verificetur in vacatione ficta, ſeu interpretativa, quod veriùs eſt, ut ſcripſi in *cap. Quia diverſitatem, nu.16 uſque in fin. ſupra de conceſ. præ-* 23
ben. tamen propter hæreſim notoriam Prælati ſedes non vacat interpretativè, ſed verè, ut probavi in *cap. Ad abolendam, à num.28. uſque ad num.44. ſupra eod.* ac proinde poteſtas ad Capitulum devolvitur, *c. His quæ, & c. Cum olim, ſupra de major. & obed.* & dixi in dicto *c. Quia diverſitatem, n.24. & 34.*

Ad contraria reſpondetur ut infra, videlicet ad primum; ideò ſi correctioris ſtrictam fieri interpretationem, ut minùs corrigatur jus commune: in caſu noſtro ex lata interpretatione jus commune nullatenùs corrigitur: ergo verba non ſtrictè, ſed largè ſunt interpretanda, *l. Si unus, §. Pactus, in fin.* & ibi Jaſ. *num.6. ff. de pact.* imò admittitur etiam extenſio, ut ibidem Jaſon. præterquamquòd hæc eſt paſſiva interpretatio: ideòque *vacationis* verbum accipi debet in ea ſignificatione, qua accipitur in jure, *l. Juris gentium, §. Si pauper, ff. de pactis,* juncta *l. Tranſigere,* ubi gloſ. *Magna, C. de tranſact.* gloſ. Bart. & DD. *in l. Sciendum, ff. Qui ſatiſdare cogantur.*

Ad ſecundum reſpondetur, illud non procedere in noto- 24
riis, in quibus nec requiritur de neceſſitate declaratoria; imò judex ad quem ſpectat, poteſt ſine ea procedere ad expeditionem, ut ex communi notat Boſſius *in pract. crim. tit. Quando procedendum ſit in crimine notorio, num.6. cum ſequ.*

Quoad ſecundum articulum, cùm dicta facultas com- 25
petat non ſingulis de Capitulo, ſed capitulo ipſi unum corpus repræſentanti, *l.2 & l. Sicut, ff. Quod cujuſque univerſ. nom.* utique nulli licebit dictas litteras concedere, niſi Capituli corpus repræſentet, & in ipſo jus Capituli 26
reſideat; licebit autem, ſi in ipſo reſideat, ſeu ipſe Capitulum repræſentet, etiam ſi ſit unus ſolus, *d. l. Sicut, §.1.* ubi gloſ. & gloſ. *pen. in cap. Gratum,* ubi Abb. *num.9. de poſtul. Prælat.* & inde infertur, ut ſi unus tantùm adſit Canonicus reſidens, is ſolus nomine Capituli dictas dimiſſorias concedere poſſit; at ſi ſint plures, unus ſolus non poterit, niſi omnes, vel major pars reſidentium concurrat capitulariter.

Quod ſi nullus reſideat, ſed omnes ſint abſentes, non 27
videtur cuiquam licere dimiſſorias concedere, quia de abſentibus quoad actus capitulares regulariter nulla habetur ratio, & perinde eſt, ac ſi non eſſent, ex iis quæ tradit Abb. poſt gloſſ. *in cap. Cum inter univerſas, num.8. de elect.* & ex Regula: *Quod paria ſunt non eſſe, & non apparere, l. Rutilia Polla, ff. de contrah. empt.* Ex quibus ad ſecundam

quæſtionem quoad primam illius partem videtur reſpondendum, ad ſolos reſidentes Canonicos ſpectare dictas dimiſſorias capitulariter concedere.

28 Quo verò ad ſecundam, cùm nullo jure reperiatur cautum, ut dicta poteſtas vacante ſede Epiſcopali, & Capitularibus Canonicis nuſquam apparentibus devolvatur ad alios Prælatos; hoc à nobis temerè non videtur aſſerendum, argum. *cap. Conſuluit*, *2. quæſt. 5.* ſed potius dicendum eſt dictum jus conſervari apud ipſammet Eccleſiam, ex Abb. *in d. cap. Gratum num. 22. de poſtul. Prælat.* Et eodem modo reſpondetur ad tertiam ejuſdem quæſtionis partem, videlicet hanc facultatem ab Archiepiſcopum non devolvi, *d. cap. Si Epiſcopus*, *de ſupplen. neglig. Prælator. lib. 6.* ubi gloſ. quædam in verb. *Archiepiſcopus*, aſſerendo rationem prædictæ concluſionis, ait, *Ideo dictam facultatem Ad Archiepiſcopum non tranſire, quia hoc jure cautum non reperitur*; generaliter noſtram confirmat ſententiam, quæ eodem modo confirmatur per *cap. 1. de ſupplen. negl. Prælat. eod. lib.* ibi, *Cum id non reperiatur a jure conceſſum.*

29 Ad tertiam quæſtionem, pro affirmativa facit, quòd cùm ſubditi per hæreſim Prælati liberentur ab illius obedientia. & aliis, in quibus eidem obſtricti erant, ut in hoc cap.
30 liberi autem à juriſdictione, ſeu ſubjectione ſui Epiſcopi poſſint quoad ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, alteri Epiſcopo ſe ſubdere, ut de exemptis, quæ ad Ordines ſuſcipiendos notat Archid *in cap. 3. col. fin. de temp. ordin. lib. 6.* ſequitur, ut prædicti tamquam liberi poſſint à quocumque Catholico Antiſtite ordines accipere.

31 Secundò, canon, ſeu lex cùm debeant eſſe poſſibilis, *cap. Erit autem lex*, *4 diſt.* non vendicat ſibi locum in caſu, in quo non poteſt obſervari, *l. 4. §. Toties ff. de dam.*
32 *infect.* unde Abb. *conſ. 25. vol. 2. col. 3. poſt num. 2.* concludit, Canonem annullantem electionem factam per ſcrutinium non ſecretum, non procedere in illo Monaſterio, ubi non reperiuntur niſi duo Monachi: ſed hoc caſu non poteſt obſervari Canon prohibens, ne quis ab alieno ſine dimiſſoriis proprii Prælati ordinetur Ergo, &c.

Tertiò, ratio quare ſtatutum fuerit, ne quis ab alieno Epiſcopo ordinetur, fuit, ut evitaretur diſcordia inter Epiſcopos, arg. *cap. 1.* juncta gloſſ. 1. *& cap. Primatus*, *71. diſt.* quæ cùm ceſſet in caſu noſtro, ſequitur, ut ceſſet etiam diſpoſitio, ex regula, *l. Adigere*, *§. Quamvis, ff. de jurepat. & cap. Cùm ceſſante, de appell.*

33 Negativa opinio tutior videtur, nam cùm Canones ubique ſtatuant, ne quis eum, qui ſibi ſubditus non ſit, ordinare præſumat, *cap. 2.* & ibi gloſ. *in verb. Aliena*, *de tempor. ordinat. & quæſt. 2 per totum*; ſed ut quiſque debeat à proprio Epiſcopo ordinari, *cap. 8 ſeſſ. 23.* Trid. Concil. Nec a dicta regula videtur recedendum hoc caſu, cùm in jure non reperiatur exceptus, gloſſ. 1. *in cap. Inter hæc*, *in fin. 23. quæſt. 2.* & notatur in *l. 1. ff. de reg. juris*, confirmatur per argumentum a ſpeciali tex. *in cap. 2. de temp. ordin. lib. 6.* juncta gloſſ. *cap. 1. in verb Culpis, de ſuppl. negl. Prælat. lib. 6.* quæ notat ſpeciale eſſe, ut in *d. cap. 2.* in pœnam delicti Epiſcopi proprii liceat ſine illius dimiſſoriis à vicinis Epiſcopis ordines ſuſcipere, idque ideò ibi licere, quia ſic expreſsè conceditur: at in caſu noſtro hoc non reperitur expreſsè conceſſum: ergo videtur dicendum prædictas perſonas debere a Sede Apoſtolica remedium expoſcere, ut videtur in ſimili ferè caſu obſervatum in *cap. Fraternitatis*, *71. diſt.*

Ad contraria autem ſic videtur reſpondendum, videlicet 34
ad primum, eſto Epiſcopus ipſo jure ſit ſua juriſdictione privatus: poſſitque propter delicti notorietatem ab alio judice ſine alia citatione, & declaratione, ſua poſſeſſione, ſeu detentatione ſpoliari: non tamen inde ſequitur, ut ſubditi, qui ſunt privatæ perſonæ, ipſimet poſſint nulla præcedente declaratoria de facto ſeipſos eximere ab illius obedientia, ut ſatis colligitur ex Abb. *in cap. Accepta*, *num. 6. de reſtit. ſpoliat.*

Prætereà in caſu noſtro poteſtas prædicta ab Epiſcopo tranſit in Capitulum, ut ſupra dictum eſt; quod ſi Capitulum nuſquam appareat, non tamen ob id ipſi ſubditi efficiuntur liberi, ſeu exempti, ſed dictum jus conſervatur, & retinetur ab ipſamet Eccleſia, ſecundum Abb. *in d. c. Gratum*, *num. 12 de poſtul. Prælator.* licèt ſecus videatur eſſe in Collegiis ſæcularibus.

Ad ſecundum negatur ſimilitudo: nam in caſu noſtro ſubditi non coguntur ordines ſuſcipere, & quatenus in aliquo caſu cogerentur, tamen ob dicta impedimenta excuſarentur, ad notata in *cap. Commiſſa*, *de elect. lib. 6.* poſſuntque ii ſubditi pro remedio ad Sedem Apoſtolicam, vel illius in dictis partibus Legatum recurrere.

Ad tertium, illa ratio non videtur tam cauſa finalis, quàm impulſiva: unde argumentum non urget, ad notata in *l. 1 § Sæpè, ff. de poſtulando.* Sacræ Congreg. reſponſa ad ſupraſcripta dubia habes in *cap. His quæ*, *nu. 22. ſupra de major. & obed.*

DE SCHISMATICIS ET ORDINATIS AB EIS.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT I.

QUod à prædeceſſore noſtro: & infrà. Ordinationes ab Octaviano, & Guidone hæreſiarchis factas, & ab ordinatis ab eis, irritas eſſe cenſemus: adjicentes, ut qui dignitates Eccleſiaſticas, ſeu beneficia per dictos ſchiſmaticos acceperunt, careant impetratis. Alienationes quoque, quæ per eoſdem ſchiſmaticos, ſeu per laicos factæ ſunt de rebus Eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad Eccleſias ſine omni onere revertantur. Si quis autem contraire præſumpſerit, excommunicationi ſe noverit ſubjacere. Illos verò, qui ſpontè juramentum de tenendo ſchiſmate præſtiterint, à ſacris ordinibus, & dignitatibus decernimus manere ſuſpenſos:

S U M M A R I U M.

1 *SChiſmaticorum geſta juribus carent, etiamſi gerantur prætextu publici officii, & n. 131.*

2 *Ordinationes ſchiſmaticis factæ, irritæ ſunt quoad executionem tantùm, non autem quoad impreſſionem characteris, & numero vigeſimo ſeptimo, & ſeqq.*

3 *Character Ordinis non confertur per miniſtrum, ſed imprimitur in anima immediatè à Chriſto, & nu. 31. & ſeq.*

4 *Ordinatis forma Eccleſiæ non ſervata character non imprimitur.*

5 *Ordinationes factæ ab eis, qui à ſchiſmaticis ordines ſuſceperunt, executionem non conferunt.*

6 *Schiſmatici an ſint ipſo iure excomunicati, vel potiùs excommunicandi, uſque ad n. 25.*

7 *Schiſmatici quot modis accipiantur.*

8 *Excommunicati largè dicuntur ſchiſmatici.*

9 *Schiſmatici propriè qui dicantur, & numeris ſequentibus.*

10 *Schiſma unde dicatur.*

11 *Schiſma quid ſit, & n. 24.*

12 *Unitas Eccleſiæ in quibus conſiſtat.*

13 *Græci, qui ab unitate Eccleſiæ Romanæ recedunt, ſunt ipſo jure excommunicati.*

14 *Hæretici dicuntur, qui extollunt ſe contra Romanam Eccle-*

Eccleſiam, & hi, qui principales ſunt, hæreſiarchæ.
15 *Epiſcopi in conſecratione non ſolum hæreſim, ſed etiam ſchiſma anathematizant.*
16 *Græci ſchiſmatici noſtri temporis ſunt formaliter hæretici.*
17 *Hæreſis eſt error in fide cum pertinacia.*
18 *Schiſmatici ſine hæreſi, qui dicantur.*
19 *Schiſmaticus, & hæreticus eſſet, qui duos Summos Pontifices ſimul crederet veros.*
20 *Hæreticus omnis eſt ſchiſmaticus, ſed non è converſo.*
21 *Schiſma nullum eſt, niſi ſibi aliquam hæreſim confingat, ut rectè ab Eccleſia receſſiſſe videatur.*
22 *Antipapa dicitur hæreſiarcha.*
23 *Schiſmatici omnes propriè ſumpti hodiè ſunt vinculo excommunicationis innodati.*
24 *Inobedientia eſt offenſa qualibet, aut rebellio contra Papam, & Sedem Apoſtolicam: ſunt caſus Sedi Apoſtolicæ reſervati in Extravagan. Pauli II. & Sixti IV.*
Rebellis quis dicatur, ibid.
25 *Beneficiorum collationes à ſchiſmaticis factæ ſunt ipſo jure nullæ.*
26 *Matrimonia in Ruſſia à Catholicis contracta coram parochis Ruthenis an ſint irrita, necne, & nu. ſeq. uſque in fin.*
27 *Vuladicæ Ruthenorum an ſint veri Epiſcopi.*
28 *Sacramentum poteſt tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus.*
29 *Ordinatio facta in forma Eccleſiæ ab Epiſcopo etiam hæretico, ſeu ſchiſmatico, ſive anathemate innodato, ſive ordinationem receperit in Eccleſia, ſive extra, habenda eſt rata quoad veritatem ordinis.*
30 *Intellectus cap. Novatianus, 7. q. 1.*
31 *Poteſtas ſpiritualis duplex, ſacramentalis, & juriſdictionalis.*
32 *Altare ſemel conſecratum non conſecratur iterùm, niſi fuerit diſſipatum.*
33 *Epiſcopi ſchiſmatici nec poſſunt excommunicare, nec abſolvere, nec indulgentias concedere; ac ſi fecerint, nihil eſt actum.*
34 *Intellectus cap. Didicimus, & cap. Pudenda, q. 1.*
35 *Ordinati ab Epiſcopis ſchiſmaticis etiam ignoranter executionem non recipiunt.*
36 *Excommunicati omnes etiam non denuntiati ante Concilium Conſtantienſe dicebantur non tolerati.*
37 *Hæretici, vel ſchiſmatici de jure communi nullam ordinum executionem, vel juriſdictionem habent, & num. ſeq.*
38 *Inſtitutio authorizabilis eſt de lege juriſdictionis.*
39 *Conſtantienſis Concilii Conſtitutio*, Ad evitanda, *recipienda eſt ut canonica, & perpetua, & num. ſeqq.*
40 *Excommunicati denuntiati dumtaxat, aut notorii Clericorum percuſſores, ex Concil. Conſtantienſi dicuntur non tolerati, & n. 46. & 54.*
41 *Baſileenſis Concilii Canon an derogaverit Conſtitutioni Concilii Conſtantienſis*, Ad evitanda, *& numer. ſeqq.*
42 *Baſileenſe Concilium quo tempore ab Eugenio IV. tranſlatum, ſeu diſſolutum fuerit.*
43 *Baſileenſis Concilii Canon an, & in quo differat à Conſtitutione Conſtantienſi.*
44 *Abbatis Nicolai de Auſimo, Felini, & Navarri error circa Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, & nu. ſequ.*
45 *Baſileenſis Concilii acta in quibus approbata, aut reprobata fuerint.*
46 *Excommunicati notoriè, niſi ſint denuntiati, aut clericorum percuſſores, ex Conc. Conſtantienſi non ſunt vitandi, & n. 54.*
47 *Hæretici, ſchiſmatici non dicuntur nominatim denuntiati ex Bulla Cœnæ.*
48 *Moguntinum Concilium etſi innovaverit Conſtitutionem Conc. Baſileenſis, tamen non derogavit decreto Conſtantienſis Conc.*
49 *Synodus provincialis facultatem non habet derogandi Concilio generali, nec obligat extra provinciam.*

50 *Epiſcopi ſchiſmatici in vim Conſtitutionis Conſtantienſis validè juriſdictionem exercent, & beneficia conferunt, & num ſeqq.*
Contrarium, n. 53. & ſeqq. uſque ad n. 126.
51 *Beneficii collatio fit ab Epiſcopo ratione publici muneris.*
52 *Popones in Ruſſia an ſint veri Ruthenorum parochi, uſque in fin.*
53 *Conſtantienſis Conc. Conſtitututioni de evitandis excommunicatis fuit derogatum per contrariam Conſtitutionem Concilii Lateranenſis ſub Leone X. & pluribus ſeqq.*
54 *Conſtantienſis Conſtitutionis tenor refertur.*
55 *Lateranenſis Conc. Conſtitutio itidem refertur.*
56 *Excommunicati omnes notoriè ex Conſtitutione Conc. Lateranenſis vitari debent, etiamſi non ſint nominatim denuntiati, aut notorii Clericorum percuſſores.*
57 *Vuladicæ, & Popones Rutheni, quorum ſchiſma notorium eſt, hodie dicuntur excommunicati non tolerati.*
58 *Parochialium collationes factæ à ſchiſmaticis non valent.*
59 *Beneficii collatio facta ab excommunicato non tolerato eſt irrita ipſo jure, & n. 78.*
60 *Prælatus naturaliter mortuus, & excommunicatus æquiparantur.*
Beneficii collatio facta ſchiſmatico, ſeu hæretico, aut excommunicato, eſt ipſo jure nulla, ibid. & nu. 73. & num. 77.
61 *Conſuetudo contra Concilium generale non valet.*
62 *Communicatio in divinis cum excommunicatis eſt culpa mortalis.*
Et quid extra divina, ibidem remiſſivè.
63 *Communicantes in divinis cum excommunicatis incidunt in excommunicationem majorem, quæ non infligitur niſi pro mortali reatu.*
64 *Sacramenta recipiens ab excommunicato tolerato an peccet mortaliter.*
65 *Conſuetudo irrationabilis, & nutritiva peccati dicenda eſt potiùs corruptela, quàm conſuetudo.*
66 *Hæretici, & ſchiſmatici ex Conſtit. Pauli IV. ſunt ipſo jure privati omnibus dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis.*
67 *Pauli IV. Conſtitut.* Cum ex Apoſtolatus, *expenditur.*
68 *Verba,* Ipſo jure, *licèt non excludant declaratoriam ſuper facto; tamen ſecus eſt, ſi factum ſit notorium.*
69 *Beneficia propter hæreſim vacantia ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata ex Conſtitution. S. Pii V. & eorum impetrationes non valent, niſi modus vacationis propter hæreſim ſit expreſſus.*
70 *Beneficiorum poſſeſſiones in perſonas hæreticorum vires, & effectum non habere ſenſit Gregor. XIII.*
71 *Conſtitutio poſterior tollit priorem Conciliarem etiam ſine ſpeciali derogatione.*
72 *Conſtantienſe Concilium non relevat excommunicatos ſuſpenſos, vel interdictos, nec eis in aliquo ſuffragatur.*
73 *Beneficii collatio facta excommunicato non tenet.*
74 *Etiamſi excommunicatio ſit occulta.*
75 *Beneficii collatio facta excommunicato nulla eſt etiam in foro conſcientiæ.*
76 *Clauſula abſolutionis à cenſuris in litteris Apoſtolicis proviſionum quid operetur.*
77 *Hæretici, & ſchiſmatici noſtri temporis ſunt irregulares, & inhabiles ad beneficia obtinenda.*
78 *Excommunicatus, vel ſuſpenſus etiam non denuntiatus de jure communi eſt deſtitutus omni facultate beneficia conferendi.*
79 *Et quid in occultè excommunicato.*
80 *Matrimonium celebratum coram parocho palam intruſo, ac titulum non habente, poſt Conc. Trident. non valet.*
81 *Matrimonium contractum coram parocho excommunicato etiam denuntiato validum eſt.*
82 *Matrimonium contractum coram parocho publico hæretico irritum eſt, ſi decretum Tridentini Concilii de refor. matrim. publicatum fuerit in parochia, & lapſi ſint triginta dies à die publicationis, & num. 97. verſ. Unde fit.*

83 *Conſtantienſis Concilii Conſtitutio indulget Catholicis, ut poſſint recipere Sacramenta etiam ab hæreticis, & ſchiſmaticis non denuntiatis.*

84 *Antecedens in omni materia includitur in conceſſione conſequentis.*

Declaratur, n. 91.

85 *Diſpenſatio tacita ſuper defectu inducitur, quando aliàs ex gratia nulla utilitas perciperetur, & num. 91.*

86 *Conſtit.* Ad evitanda, *habilitat Catholicos ad Sacramenta recipienda ab excommunicatis, in reliquis ſupponit terminos habiles, & n. ſeq. uſque ad n. 94.*

87 *Papa ſolus poteſt promovere ad Epiſcopales, Archiepiſcopales, & aliàs majores dignitates.*

88 *Ordines ſuſcipere non licet niſi ab Epiſcopo originis, beneficii, vel domicilii.*

89 *Prælatus intruſus non poteſt conferre Sacramenta, & conferendo executionem non confert.*

90 *Abſolutio Sacramentalis eſt actus judicialis, qui in non ſubditum exerceri non poteſt.*

91 *Princeps non cenſetur ſuper in inhabilitate diſpenſare, quando gratia in aliqua parte poteſt operari effectum ſuum.*

93 *Excommunicati non ſunt privati beneficiis ante excommunicationem canonicè obtentis, nec ſunt privandi, niſi in excommunicatione inſorduerint.*

94 *Conſtantienſem Conc. ſpeciali Conſtit. revalidavit collationes, & titulos eorum, qui in Conc. Piſano fuerunt ab eorum dignitatibus depoſiti, & n. 110.*

95 *Excommunicati in vim Conſtit.* Ad evitanda, *retinent juriſdictionem reſpectu non excommunicatorum privilegio alieno, non proprio.*

95 *Conſtitutio Conſtantienſis nec in favorem Catholicorum ſanavit deffectus titulorum, ſeu canonica inſtitutionis.*

96 *Epiſcopi nequeunt diſpenſare ad Parochiales Eccleſias cum minoribus 25. annorum, aut illegitimis, criminoſis, aut corpore vitiatis.*

97 *Beneficii collatio tamquam actus legitimus non poteſt eſſe in pendenti: ſed aut ſtatim tenet, aut vitiatur.*

98 *Hæretici, ſeu ſchiſmatici non ſolùm ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda, ſed etiam ipſo jure privati beneficiis ante hæreſim, vel ſchiſma canonicè obtentis.*

99 *Hæreticorum filii ex conſuetudine, & pietate relaxantur beneficia.*

100 *Conſtitutio,* Ad evitanda, *quibus ex cauſis edita fuerit à Conc. Conſtantienſi, & n. ſeq.*

191 *Conſtitutio,* Ad evitanda, *an habeat locum in proviſis de parochialibus Eccleſiis, vel dignitatibus poſt excommunicationem, ſeu ſchiſma, & num. ſeqq. uſque ad n. 26.*

102 *Patriarchæ: Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates Græci ſchiſmatici in Concilio Florentino ut tales indifferenter agniti, & tractati fuerunt, & num. 116.*

103 *Conſtitutio Conſtantienſis,* Ad evitanda, *in quibus conſuluerit timoratis conſcientiis, & ſcandalis obviaverit, uſque ad n. 113.*

104 *Excommunicati in quibus actibus de jure communi ſint vitandi.*

105 *Notoriè excommunicati vitari debent etiam ante declaratoriam ſuper facto.*

106 *Communicatio cum excommunicatis majori excommunicatione extra crimen, an ſit mortalis.*

107 *Excommunicato Eccleſiam ad orandum ingredienti, ceſſandum eſt à divinis etiam miſſa inchoata, ſi nondum cœptus ſit canon.*

108 *Communicatio cum excommunicatis in adminiſtratione, vel receptione Sacramentorum, eſt culpa lethalis.*

109 *Conſtitutio,* Ad evitanda, *extendi non debet ad rehabilitationem ad beneficia ad ulteriorem correctionem juris communi.*

110 *Proviſi in ſchiſmate ab Antipapis fuerunt rehabilitati ad dignitates, & beneficia in Concilio Conſtantienſi non obſtante vitio hæreſis, vel ſchiſmatis.*

111 *Sacerdos notoriè excommunicatus de jure communi poteſt validè quemquam abſolvere in articulo mortis, ſecus ex Conc. Conſtantienſi.*

112 *Excommunicatus proviſus a Papa de parochiali cum clauſula abſolutionis à cenſuris, poteſt non excommunicatis adminiſtrare Sacramenta, ex Conc. Conſtantienſi; ſecus de jure communi.*

113 *Lex quantumcumque generalis ſemper reſtringitur ad perſonas habiles.*

114 *Lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, in quibus verba legis congruunt, & adaptantur.*

115 *Quod non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum ſuperſtitioſis non eſt adinventionibus præſumendum.*

116 *Papa ſi quem ſub titulo dignitatis etiam ex certa ſcientia nominet, ſeu tractet, per hoc in dignitate illa ipſum probare non intelligitur.*

117 *Nominatio Papæ in litteris Apoſtolicis non tribuit jus intruſo, aut aliàs titulum non habenti.*

118 *Intellectus Clem. Si Summus de ſentent. excommunicationis.*

119 *Papa ſi quem admittat aſſignando ei certam ſedem, aut recipiat tamquam Abbatem ad ſuum officium exercendum, non cenſetur eam approbare in ea dignitate.*

120 *Beneficium non cenſetur collatum, aut confirmatum, niſi illud per verba diſpoſitiva conferatur.*

121 *Inſtitutio canonica tamquam ſolemnitas extrinſeca non præſumitur, ſed probari debet.*

122 *Verba enuntiativa non propter ſe, ſed propter aliud prolata, non probant, neque diſponunt.*

123 *Nominatio Papæ non inducit probationem dignitatis, vel tituli.*

124 *Imperator Græcus, & Patriarcha Conſtantinopolitanus cur ut tales habiti, & tractati fuerint in Concilio Florentino.*

125 *Hæretici, & ſchiſmatici in Conciliis generalibus conſueverunt admitti diſputationis gratia, & ad eorum errores confutandos.*

126 *Græci Epiſcopi, & ſacerdotes ſchiſmatici an cenſeantur in ſuis regionibus Ordinarii, & Parochi, titulo ſaltem putativo, & errore communi, uſque ad num. 139.*

127 *Beneficiorum collationes facta in ſchiſmate ab Antipapis, quo tempore præſtabatur eis obedientia, ſuſtinentur ex communi reputatione.*

Contrarium, n. 132.

128 *Hæretici dum tolerantur in aliqua dignitate, & ſunt occulti, poſſunt excommunicare, beneficia conferre, & litteras impetrare.*

129 *Intellectus l. Barbarius, ff. de off. Prætor. uſque ad numer. 139.*

130 *Geſta ab excommunicato ut valeant, requiritur titulus putativus à legitimo ſuperiore, nec ſufficit à ſuperiore putativo.*

131 *Fictio non generat fictionem.*

132 *Geſta ab intruſo non ſuſtinentur ex communi errore etiamſi gerantur prætextu publici officii.*

133 *Beneficii reſervati collatio facta à Prælato putativo etiam ratione publici officii non valet.*

134 *Geſta ab occultè excommunicato non ſuſtinentur quoad eos, qui ſciunt impedimentum.*

135 *Error communis ad validitatem eorum, quæ geruntur ab excommunicato, vel irregulari, debet eſſe facti, non juris.*

136 *Geſta per Prælatum putativum valent, quamdiù toleratur; ſecus ſi notorium ſit eum eſſe ſuſpenſum.*

137 *Beneficii impetratio non fit ab excommunicato ratione publici officii, ac propterea ex communi errore, & titulo putativo non ſuſtinetur, & numer. ſeq.*

138 *Excommunicatus publicè, vel occulte, non differunt in his, quæ non geruntur ratione publici officii.*

139 *Parochus non aſſiſtit matrimonio ut miniſter, ſed ut teſtis authorizabilis.*

140 *Clementis VIII. Conſtitutio prohibens divortia fieri quo ad vinculum inter Græcos, an habeat locum in matrimoniis Græcorum ſchiſmaticorum.*

141 *Græci ſchiſmatici latinos ritus abominantur.*

142 *Græ-*

142 *Græci Epiſcopi non ſunt admittendi ad Ordines, vel alia Sacramenta conferenda, nec Sacerdotes in Parochialibus inſtituendi, niſi abjurato ſchiſmate.*

143 *Tridentini Concilii decretum de reformat. matrimon. publicari debet in ſingulis Parochiis, ut matrimonium ſit validum, nec ſufficit publicatio facta in Synodo provinciali.*

144 *Præſumitur tamen publicatum, ſi fuerit obſervatum tamquam decretum Concilii.*

1 QUod à prædeceſſore. Irritæ ſunt ordinationes, beneficiorum collationes, & Eccleſiaſticarum rerum alienationes factæ à Schiſmaticis; & à dignitate, & ordine ſuſpenduntur, qui ſchiſma tenere jurant. Hoc dicit. Habet quatuor dicta. Secundum ibi, *Adiicientes*. Tertium ibi, *Alienationes*. Quartum ibi, *Illos vero*.

Nota primò, juribus carere ea, quæ geruntur à ſchiſmaticis, etiam ſi gerantur prætextu publici officii; nam *l. Barbarius, ff. de offic. Prætor.* non habet locum in intruſis, ſicut ſunt ſchiſmatici; quod pleniùs examino infra in 1. *reſp. ad quartam oppoſitionem, num. 129. & ſeqq.*

2 Secundò nota, irritas eſſe ordinationes à ſchiſmaticis factas, concordat text. in *cap. Ordinationes, 9. quæſt.* 1. Quod intellige quoad executionem, non autem quoad impreſſionem characteris, ſecundùm gloſſ. *in verb. Irri-* 3 *tas*. Innocent. Hoſtien. Joann. Andr. & alios *hic*. Ratio eſt, quia character non confertur per miniſtrum, ſed imprimitur in anima immediatè à Chriſto. Infectio ergo miniſtri non vitiat, §. *Verum*, 32. *diſtinct.* & dixi latè in *cap. 1. ſupra de Baptiſm. in q.* an baptizati ab hæreticis 4 Calviniſtis ſint iterum baptizandi: & patebit infra *num.* 31. *& ſeq.* Hoc tamen habet locum, ſi forma Eccleſiæ fuerit obſervata; alioquin irrita eſt ordinatio etiam quoad characterem, *cap. Extra Catholicam, & cap. Detrahe*, 1. *quæſt.* 1. *d. cap. 1. & cap. penult. de Baptiſ.* ſecundùm Goffred. Joann. Andr. *hic num.* 7. Butr. *num.* 3. Card. *num.* 4. *in* 3. *quæſt.* & Abb. *num.* 4. & innuit gloſſ. 2. dum dicit ſchiſmaticos conferre Sacramenta, dummodò in forma Eccleſiæ conferant.

5 Tertiò nota ex illis verbis, *Et ab ordinatis ab eis*: Soccin. irritas eſſe ordinationes non ſolùm factas à ſchiſmaticis, ſed etiam factas ab illis, qui à dictis ſchiſmaticis ordines ſuſceperunt. Quod expreſsè notat *hic* Innoc. *n.* 1. *in fin.* dicens. Idem de ordinatis ab hæreſiarchis, vel ſchiſmaticis in infinitum: nam cùm non habeant executionem, aliis dare non poſſunt, confert text. *cap. Vulnerato, & in cap. fertur*, 1. *q.* 1. ibi: *Ex infecta radice fructus non producitur, in l. In cauſæ, la prima*, §. 1. §. *fin. & in l. ſeq. ff. de minor.* ubi ſi res per plures manus ambulaverit, idem juris erit.

6 Quartò nota in *verſ. Si quis autem*, ſchiſmaticos non videri ipſo jure excommunicatos, ſed excommunicandos: nam ſi excommunicatio fertur in tribus caſibus hic expreſſis, ergo extra ipſos ſchiſmatici regulariter non ſunt excommunicati, per argumentum à ſpeciali, ſecundùm Abb. *hic num.* 3. & Socc. *nu.* 6.

Præterea in fin. text. fertur ſententia ſuſpenſionis contra jurantes tenere ſchiſma; ergo ſic jurantes, quibus hæc pœna ſpecialis imponitur, non ſunt excommunicati, & conſequenter longè minùs debent eſſe excommunicati illi, qui non jurant tenere ſchiſma, ſed ſolùm adhærent intruſo, ut per Soccin. *ubi ſupra*. Idem probat text. *in cap. in nomine Domini*, 23. *diſt.* ponderando verbum, *Damnetur*, ibi poſitum in fin.

7 Verùm tu dic multiplicem eſſe ſchiſmaticorum acceptionem, ut per Innocent. *hic in princip.* Hoſtien. *num.* 1. Butr. *num.* 4. & ſupra *in rubr.* per Joann. Andr. *num.* 3. Abb. *num.* 1. & Soccin. *num.* 4. Quidam enim dicuntur ſchiſmatici largiſſimè, ut omnes criminoſi, & exiſtentes in peccato mortali, *cap. Sacerdotes*, 1. *quæſt.* 1. *cap. Reſecandæ*, 24. *quæſt.* 3. ſunt enim extra charitatem, *cap. Audi denique*, 11. *quæſt.* 3. *cap. Dixit*, 24. *quæſt.* 3 cùm peccato ſeparet hominem à Deo, ſecundùm illud Iſajæ *cap.* 49. *Peccata noſtra diviſerunt inter nos, & Deum noſtrum*. Et hos manifeſtum eſt non eſſe generaliter excommunicatos, quia cenſura aliquibus tantùm criminibus annexa eſt, quæ latiſſimè recenſet Navar. *in Man. cap.* 27. *num.* 75. *uſque ad num.* 8 150. & Summiſtæ *in verb. Excommunicatio*. Et quamvis criminoſi omnes ſint ſuſpenſi quoad ſe, non tamen quoad alios, ut *in cap. fin. de cohabit. cleric. & mulier.* Quidam dicuntur ſchiſmatici largè, ut omnes excommunicati à jure, vel ab homine, *cap. Apoſtolicæ*, 24. *quæſt.* 3. quia ſunt extra Eccleſiam, & communionem fidelium, *cap. Cum excommunicato*, 1. *quæſt.* 1. Et de his ineptum eſt quærere, an ſint excommunicati. Alii dicuntur ſchiſmatici ſtrictè, 9 qui ſcilicet proprium Epiſcopum ejiciunt de ſede Epiſcopali, & Epiſcopatum occupant, & ſuos conſtituunt Sacerdotes, *cap. Scire*, 7. *q.* 1. *cap. Inter hæreſim*, 24. *q.* 3. Et ſub hac ſpecie conſtitui poſſunt etiam illi, qui conjurationes faciunt contra proprium Epiſcopum, de quibus in *cap. Conjurationem, cum quatuor ſeqq.* 11. *q.* 1. Et hi ſecundum quoſdam ſunt excommunicati, ſed tamen Doctores communiter tenent oppoſitum, ut teſtatur Abb. *ſupra in rubr. num.* 1. *verſ. Strictè verò dicuntur*: eo quòd cùm recognoſcant Eccleſiam Romanam, licèt proprium Epiſcopum ejecerint, aut in eum conſpiraverint, non tamen dicuntur ab unitate diviſi, ut per Innoc. Hoſtien. Joan. And. & Abb. ſupra *in rubr.* Alii demum dicuntur ſchiſmatici arctiſſimè, prout hìc ſumuntur, 10 qui ſcilicet dividunt ſe ab unitate Eccleſiæ, & conantur ſibi Epiſcopos, Presbyteros, & Conſtitutiones facere, *cap. Novatianus, cap. Factus eſt, & cap. Denique*, 7. *qu.* 1. Schiſma enim Græcè ſciſſuram ſignificant, *cap. Schiſma*, & ibi Archidiacon. *in princ.* 24. *quæſt.* 1. Nam cùm unica ſit fides, & unica ſancta Eccleſia; ergo qui ab hac unitate diviſus eſt, ſchiſmaticus eſt; in unitate enim ſciſſura eſſe non poteſt, *d. cap. Schiſma, cap. Sicut Domini veſtimentum*, 16. *quæſt.* 7. *cap. Loquitur Dominus*, 24. *quæſt.* 1. Unde ſchiſma diffinitur eſſe illicitus ab unitate fi- 11 dei, vel univerſitate receſſus, ſecundùm Hoſtien. Goffred. & Raymund. *in ſumm. de Schiſma*, & Soccin. *ſupra in rubr. num.* 1. Quæ quidem unitas in duobus conſiſtit, 12 videlicet in commiſtione, ſeu communione membrorum Eccleſiæ ad invicem, & in ordine omnium membrorum ad unum caput. Hoc autem caput eſt Chriſtus, cujus vices gerit Romanus Pontifex, Clement. 1. *de jurejur.* Unde qui ſubeſſe renuunt ſummo Pontifici, & qui membris Eccleſiæ communicare recuſant, ſciſſuram facientes; valdè propriè dicuntur ſchiſmatici. Dupliciter autem poteſt contingere, ut aliqui ab hac unitate recedant. Primò, cùm 13 Eccleſiam Romanam non agnoſcunt, ſed aliam ſibi Eccleſiam, & caput conſtituunt, ut faciunt Græci ſchiſmatici: & hi abſque dubio ſunt ipſo jure excommunicati, *cap. Nulli*, 19. *diſt.* & determinat *hic* Innoc. *nu.* 2. *in verb. Irritas*, Hoſtien. *num.* 2. *verſ. Illi autem ſchiſmatici*, Jo. Andr. *num.* 2. *in ver. Subjacere*, Butr. *num.* 4. *verſ. Numquid autem quilibet ſchiſmaticus ſit excommunicatus*. Qui enim extollunt 14 ſe contra Romanam Eccleſiam, & ab ipſa ſe ſeparant, hæretici dicuntur, & hi, qui principales ſunt, hæreſiarchæ, ut hìc, ac proinde excommunicati ſunt, ex *cap. Excommunicamus*, §. *Credentes, ſupra de hæret.* ſecundùm Hoſtien. *d. num.* 2. qui ampliùs dicit talem ſententiam excommuni- 15 cationis ferri, ſeu potiùs innovari à quolibet Epiſcopo in ſua conſecratione, quem conſecrator interrogat dicens, *Anathematizas omnem hæreſim?* ſubaudi, *non ſolùm errantem in fide, ſed etiam extollentem ſe adverſus hanc, ſcilicet Romanam ſanctam Catholicam Eccleſiam*; & is, qui conſecratur, reſpondet, *Anathematizo*, ut in libro Pon- 16 tificali, Quod multò clariùs vendicat ſibi locum in Græcis ſchiſmaticis noſtri temporis, qui non ſolùm nolunt agnoſcere ſummum Pontificem pro Chriſti Vicario, & Capite univerſalis Eccleſiæ; ſed etiam ita credunt, ſentientes Eccleſiam Orientalem, & Conſtantinopolitanam non eſſe ſub Eccleſia Romana, & Patriarcham Conſtantinopolitanum non eſſe inferiorem Romano Pontifici, ut patet ex actis Florentini Concilii ſub Eugenio IV. Hi enim ſunt formaliter hæretici, ut per Abb. *ſupra in rubr. nu.* 1. quoniam ha- 17 bent errorem in fide cum pertinacia contra articulum, *Et unam ſanctam Eccleſiam, cap. Inter hæreſim, cap. Quia in Eccleſia, & c. Qui aliorum*, 24. *qu.* 3. Archid. *in cap. Hæreſis, num.* 1. *ead. cauſ. & quæſt.* Silveſt. *in verb. Hæreſis*, 1. *nu.* 1. Deinde poteſt contingere, ut ſciſſuram quis faciat, & recedat ab unitate abſque errore in fide, veluti cùm duo contendunt de Pontificatu, ut hìc, & in *cap. Si duo*, 89. *diſt.* nam quilibet credit unitatem Eccleſiæ, & illam eſſe apud ſe, nec impugnat Eccleſiam Romanam; & hi ſunt ſchiſmatici ſine hæreſi, ut notatur in §. 124. *quæſt.* 1. ſentiunt enim 18

de fide, & unitate, idem quod cæteri, ſed tamen diſſidio Congregationis delectantur, ut inquit Socc. *ſupra in rubr. num.* 5. aliàs qui duos ſummos Pontifices crederet veros, ſchiſmaticus, & hæreticus eſſet: ſchiſmaticus, quia di-
20 videret Eccleſiam; hæreticus, quia contra fidem. Atque ita quis poteſt eſſe hæreticus, & ſchiſmaticus. Imò omnis hæreticus eſt ſchiſmaticus, ſed non è converſo, ut declarat Goffred. *in ſumma de ſchiſmat.* & Soccin. *ubi ſupra*. Et de his ſchiſmaticis ſine hæreſi variæ ſunt opiniones, an ſunt excommunicati; Doctores tamen magis inclinant in ſententiam affirmativam, ut teſtatur Abb. *ſupra in rubr. num.* 1. & probatur in *dict. cap. Nulli*, 19. *diſtinct.* ponderando verbum, *Jam damnatus*; quod eſt latæ ſententiæ, ut ibi per Hugonem, & Archid. & hic per Hoſtien. & Jo.
21 Andr. & Silveſt. *in ver. ſchiſmaticus, num.* 5. Præterea etſi in ſui principio ſchiſma non habeat perverſum fidei dogma ſicut hæreſis: tamen in fine nullum ſchiſma eſt ſine hæreſi ut docet Hieronym. *ad Titum cap.* 3. dicens, *Inter hæreſim, & ſchiſma hoc intereſſe arbitrantur, quòd hæreſis perverſum dogma habeat; ſchiſma propter Epiſcopalem diſſenſionem ab Eccleſia pariter ſeparat. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi poteſt. Cæterùm nullum ſchiſma non aliqua ſibi confingit hæreſim, ut rectè ab Eccleſia receſſiſſe videatur*: refertur *in cap. Inter hæreſim*, 24. q. 3.
22 Et propterea Guido, & Octavianus, meritò hic ab Alexandro III appellantur hæreſiarchæ; & conſequenter excommunicati ſunt ex *d.* §. *Credentes*. Neque obſtat ponderatio Abbatis, & Soccini, quòd in textu noſtro excommunicentur ſchiſmatici in tribus caſibus tantùm. Quia hoc non eſt verum: nam in *verſ. Si quis autem*, non excommunicantur ſchiſmatici, ſed illi tantùm, qui ſchiſmaticorum ordinationibus innituntur, aut ab his beneficia, vel rem Eccleſiæ acquirunt, ut per Silveſt. *loco citat.* Unde in his tantùm concludit argumentum à ſpeciali, quia communicantes cum excommunicatis regulariter non ſunt excommunicati ſaltem majori excommunicatione, niſi in caſibus, qui notantur per Jo Andr. & DD. in *cap. Sacris, ſupra de his quæ vi, metuſve cauſa, & in cap. Statuimus, infra de ſentent. excommun.* Sed contra communem opinionem, præter ultimam conſiderationem Soccini, duo videntur magnoperè urgere. Primum eſt, quòd ſi ſchiſmatici in terminis hujus Decretalis eſſent ipſo jure excommunicati, utique participantes cum eis in crimine criminoſo, in eamdem ſententiam excommunicationis inciderent, ut eſt caſus in *cap. Nuper*, & ibi dixi *de ſent. excommunic.* & tamen contrarium hic deciditur in *verſ. Illos verò*, quia jurantes tenere ſchiſma, & ſic communicantes in crimine ſchiſmatis, à dignitate, & ordine ſuſpenduntur, quæ ſpecialis pœna fruſtrà illis infligeretur, ſi eſſent ipſo jure excommunicati. Secundum eſt, quia jurantes tenere ſchiſma ſunt formaliter ſchiſmatici; & tamen non ſunt excommunicati, ut ſupra proximè dictum
23 eſt. Verùm quicquid ſit in terminis hujus textus, certè hodie res eſt extra difficultatem, quia, ut advertunt Abb *ſupra in rubr.* & Soccin. *hic num* 6. *in fin.* & Silveſt. *in verb. Schiſmaticus, num.* 5. poſteà emanavit *cap. Licet, de vitanda, ſupra de elect.* ubi diſponitur, ut tam ipſe qui ſe gerit pro Papa; quàm illi adhærentes excommunicationi ſubjaceant, per quæ verba inducta eſt excommunicatio ipſo jure, ut ibi notant DD. idemque apertiùs ſtatuitur noviſſimè in Conſtitutione Gregorii XV. de Romani Pontificis electione, quæ incipit, *Æterni Patris filius*. Quapropter aut agimus de ſchiſmaticis, qui recedunt ab unitate Eccleſiæ Romanæ, ut Greci, & illi ſunt ipſo jure excommunicati per *dict. cap. Nulli*, 19. *diſtinct. & per cap Excommunicamus*, 1. *&* 2. §. *Credentes de hæret.* ut dictum eſt ſupra *nu.* 13. aut agimus de Antipapis, & eorum adhærentibus, de quibus hic; & hi excommunicati ſunt per *dict. cap. Licet*, & Conſtitutionem Gregorii XV. & ſic hodie, quicquid ſcripſerint nonnulli ex modernis, ſchiſmatici omnes ſtrictiſſimè ſumpti ſunt vinculo excommu-
24 nicationis innodati. Addo, quòd in Extravaganti, *Etſi Dominici*, Pauli II. & Sixti IV *de pœnit. & remiſſ.* ad quas Doctores non advertunt, inter caſus Sedi Apoſtolicæ reſervatos ponitur non ſolùm crimen hæreſis, & conſpirationis in perſonam, aut ſtatum Romani Pontificis; ſed etiam cujuſvis offenſæ, inobedientiæ, aut rebellionis ejuſdem Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ. Quibus verbis ſatis clarè comprehenduntur ſchiſmatici, qui ſe ſubtrahunt ab obedientia ſummi Pontificis: nam ſecundùm Hoſtienſ. *in ſumm. de ſchiſmat. in princip.* ſchiſma eſt illicita diviſio per inobedientiam ab unitate Eccleſiæ facta. Et quamvis Soccin. *ſupra in rubr* huic definitioni poſt verbum *inobedientiam* addat, ſcilicet, *cum rebellione*; hoc tamen poteſt procedere tantummodò quoad effectum, ut ſic inobedientes dicantur propriè ſchiſmatici; quia etſi omne peccatum ſit inobedientia cœleſtium mandatorum, ſecundum Ambroſium, & per conſequens omnis inobediens diſcedat ab Eccleſia; tamen niſi ſit inobediens cum rebellione, ſtrictè, & propriè non dicitur ſchiſmaticus, ut ibi per eum, *num.* 8. Sed quoad effectum reſervationis cenſuræ ſufficit ſola inobedientia etiam ſine rebellione; tum quia prædictæ Extravagantes utuntur dictione illa univerſali, *Cujuſvis offenſæ, inobedientiæ, &c.* tum quia poſterior Sixti IV. loquitur disjunctivè, videlicet inobedientiæ, aut rebellionis. Aliud enim eſt inobedientia, aliud rebellio, *cap. Inter quatuor*, & ibi Butr. *num.* 4 *ſupra de major. & obed.* Et nihilominus etiamſi requireretur concurſus utriuſque qualitatis etiam ad effectum reſervationis cenſuræ, tamen non eſt dubitandum, quin ſchiſmaticorum inobedientia ſit cum rebellione; ſiquidem rebellis propriè dicitur, qui facto reſidit ſuperiori, vel juriſdictioni, *cap. Sanè, il ſecondo*, & ibi Butr. *num.* 4. *ſupra de off. deleg.* Bald. *in l. Si certarum*, §. *Sed ſi miles, num* 3. *ff. de teſtam. milit.* & conſequenter apertè conſtat ſchismaticos omnes ſtrictiſſimè ſumptos etiam ſine hæreſi tamquam inobedientes ac rebelles Romano Antiſtiti incidere in cenſuram Sedi Apoſtolicæ reſervatam in prællegatis Extravagantib. Poſtremò ceſſat omne dubium, quia in Bulla Cœnæ Domini quotannis anathematizantur non tantum hæretici, ſed etiam ſchiſmatici, ut in Bulla Gregorii XIII. *Conſueverunt*, ibi: *Nec non ſchiſmaticos, & eos, qui ſe à noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia pertinaciter ſubtrahunt, vel recedunt*.

Ultimò nota irritas eſſe collationes dignitatum, & beneficiorum à ſchiſmaticis factas: de quo dic plenius, ut in ſequenti quæſtione. 25

In Ruſſia, ac præcipuè in Leopolienſi Provincia Catholici permixti degunt cum ſchiſmaticis, quorum triplo major 26 eſt numerus; ac plerique in locis vix unus ſacerdos Catholicus reperitur; unde paſſim Popones, id eſt ſacerdotes ſchiſmatici in poſſeſſione parochialis Eccleſiæ inſtituti, quos Rutheni ſuos parochos æſtimant, ſacramenta adminiſtrant Græco ritu, & Catholicos cum ſchiſmaticis, & è contra in matrimonium conjungunt. Quærit Archiepiſcopus Leopolienſis.

An Popones ſint ſuæ curæ ſubjectorum Ruthenorum, & Ruthenarum proprii parochi, & an includantur in Canone Matrimonii Conc. Trid. ita ut dum Catholicus contrahit cum Ruthena, vel è converſo in manibus Poponi, matrimonium hoc ſit validum, necne.

Suppoſita publicatione decreti *c.* 1. *ſeſſ.* 24. *de refor. matrim.* in parochiis Ruthenorum, ſolutio quæſtionis ex ſententia Theologorum, quos conſuluit Archiepiſcopus, pendet ex duplici inſpectione. Prima eſt, an Vuladicæ Ruthenorum ſint veri Epiſcopi. Secunda, ſi ſint, an habeant jus inſtituendi parochos. 27

Quoad primam inſpectionem admittunt omnes tam Theologi, quàm Canoniſtæ Vuladicas eſſe veros Epiſcopos Ruthenorum, cum dubitandum non ſit, quin ſchiſmaticis in forma Eccleſiæ, qua utuntur Rutheni, & cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia, verus Epiſcopalis, Sacerdotalis ordo conferatur, ut patet ex authoritate Auguſtini *lib.* 2. *contra Epiſt. Parmeniani c.* 13. ubi improbat quorumdam opinionem, qui putabant Epiſcopos ſchiſmaticos neque habere Ordinis Sacramentum, neque aliis conferre poſſe, quod refertur in *cap. Quodquidam*, 1. *q.* 1. *& in c. Oſtenditur, de conſecr diſt.* 4. Sacramentum enim 28 poteſt tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus, ut idem Auguſtinus docet *li.* 6. *de Bapt. contra Donatiſtas cap.* 5. *circa princ.* & ad Bonifac. *Epiſt.* 50. Et hanc eſſe Catholicam veritatem dicit gloſſ. communiter approbata in *ſumma* 29 9 *qu.* 1. ubi Turrecrem. *nu* 1. (Sit, inquit, iſta concluſio tamquam veriſſima ab omnibus ſuſcipienda, quòd ordinatio facta in forma Eccleſiæ ab Epiſcopo, ſive ſit Catholicus, ſive hæreticus, ſive ſchiſmaticus, ſive anathemate innodatus, ſive ultimam manus impoſitionem, ideſt Epiſcopalem ordinationem receperit in Eccleſia, ſive

ſive extra, eſt habenda rata quantum ad veritatem ordinis; ita quod omnes ordinati ab eo ordines recipiunt, & ſi alios ordinant, ordinati erunt, & ſic in infinitum.) Et quamvis in hoc articulo olim variatum fuerit ſententiis, tamen hæc eſt vera opinio, quam hodie ſequuntur omnes, teſte eodem Turrecrem. qui eam pluribus confirmat, & ab objectis tuetur, *in cap. Qui perfectionem, & in cap. Sacramenta*, 1. *quæſt.* 1. ſequitur Silveſtr. *in verb. Degradatio, num.* 9. & Canoniſtæ hic, ut dictum eſt ſupra *num.* 2. *in* 2. *notab.*

30 Nec refragatur authoritas Cypriani *in cap. Novatianus*, 7. *quæſt.* 1. dicentis: *Qui nec unitatem ſpiritus, nec conventionis pacem obſervat, & ſe ab Eccleſiæ vinculo, & Sacerdotum collegio ſeparat, nec Epiſcopi poteſtatem habere*
31 *poteſt, nec honorem.* Quoniam ut reſpondit S. Thom. *in* 2.2. *quæſt.* 39. *artic.* 3. *Duplex eſt ſpiritualis poteſtas: una quidem Sacramentalis, alia juriſdictionalis. Sacramentalis poteſtas eſt, quæ per aliquam conſecrationem confertur: omnes autem conſecrationes Eccleſiæ ſunt immobiles manente re, quæ conſecratur, ſicut etiam patet in rebus inanimatis: nam altare ſemel conſecratum, non conſecratur ite-*
32 *rum, niſi fuerit diſſipatum.* Ad hoc *cap.* 1. *& cap.* 3. *& utrobique not. de conſecrat. Eccl. vel alt. cap. Si motum, & cap. Eccleſiis, de conſecrat. diſt.* 1. Et ideò talis poteſtas ſecundùm ſuam eſſentiam remanet in homine, quia per conſecrationem eam eſt adeptus, quamdiu vivit, ſive in ſchiſma, ſive in hæreſim labatur: quod patet ex hoc, quòd rediens ad Eccleſiam non iterùm conſecratur, *cap. Ordinationes*, 9. *quæſt.* 1. Sed quia poteſtas inferior non debet exire in actum, niſi ſecundùm quod movetur à poteſtate ſuperiori, ut etiam in rebus naturalibus patet; inde eſt, quòd tales uſum poteſtatis amittunt, ita ſcilicet, ut non liceat eis ſua poteſtate uti: ſi tamen uſi fuerint, eorum poteſtas effectum habet in ſacramentalibus: quia in his homo non operatur, niſi ſicut inſtrumentum Dei: unde effectus Sacramentales non excluduntur propter culpam quamcumque conferentis Sacramentum, *cap. Si juſtus, cap. Ex catholica, cap. Sic autem, cum multis ſeqq.* 1. *q.* 1.
33 Poteſtas autem juriſdictionalis eſt, quæ ex ſimplici injunctione hominis confertur, at talis poteſtas non immobiliter adhæret; unde in ſchiſmaticis, & hæreticus non manet: ideòque non poſſunt abſolvere, nec excommunicare, nec indulgentias facere, aut aliquid hujuſmodi; quod ſi fecerint, nihil eſt actum, *cap. Omnibus, cap. Ait Cœleſtinus, & cap. Apertè*, 24. *quæſt.* 1. Cùm ergo dicitur tales non habere Epiſcopi poteſtatem, intelligendum eſt vel de poteſtate ſecunda, vel ſi referatur ad primam poteſtatem, non eſt referendum ad ipſam aſſentiam poteſtatis, ſed ad legitimum uſum ejus; ita D. Thom. & Silveſt. *in verb. Schiſmaticus, n.* 3.
34 Et eodem modo reſpondetur *ad cap. Didicimus, & cap. Pudenda, ead. cauſ. & quæſt.* ubi Pelagius Papa: *Pudenda, ut ita dicam, rapina in diviſione eſt non conſecratus, ſed execratus Epiſcopus: ſi enim ipſum nomen conſecrationis rationabili, ac vivaci intellectu diſcutimus, is, qui cum univerſali detractat conſecrari Eccleſia, conſecratus dici, vel eſſe nulla ratione poterit: conſecrare enim eſt ſimul ſacrare; ſed ab Eccleſiæ viſceribus diviſus, & Apoſtolicis ſedibus ſeparatus execrat ipſe potiùs, & non conſecrat: jure ergo non conſecratus poterit dici, quem ſimul ſacrare in unitate conjunctis membris non agnoſcit Eccleſia.* Hæc ibi:
35 Hæ namque, & conſimiles auctoritates intelligi debent, vel quoad ea, quæ concernunt juriſdictionem, ut dictum eſt, vel quoad executionem tantùm, quam de jure communi non recipiunt ordinati ab Epiſcopis ſchiſmaticis, vel præciſis ab Eccleſia, ſeu excommunicatis, *dict. cap. Qui perfectionem*, & ibi Turrecrem. *num.* 3. *&* 4. *cap. ſeq.* 1. *quæſt.* 1. *cap.* 1. *de ordin. ab Epiſc.* etiam ſi ignoranter ſic fuerint ordinati, *ut in cap. ult. eod. tit.* & poſt Innoc. notat Joan. Andr. *in dict. cap.* 1. *ſuper ultima gloſſ. & hic ſuper ſecunda gloſſ. ad finem magnæ ſuppletionis*, Præpoſ. *in ſumm.* 9. *quæſt.* 1. *num.* 1. non autem debent intelligi quoad poteſtatem officii, & veritatem, ſeu eſſentiam conſecrationis, ut paulò infrà declarat Gratian. poſt *cap. Miramur, in §. His auctoritatibus*, 24. *quæſt.* 1. & vide quod ſcripſi de utraque poteſtate Sacramentali, & juriſdictionali, *in cap.* 1. *ſupra, de ſupplem. negligen. Prælat.* Hæc de prima inſpectione.
36 Quoad ſecundam inſpectionem, videlicet an Vuladicæ Ruthenorum habeant jus inſtituendi Parochos, longè major eſt difficultas: & quidem pro parte affirmativa videtur valdè urgere, quòd ante Concilium Conſtantienſe excommunicati omnes dicebantur, non tolerati, & vitandi erant etiam ante ullam denuntiationem: caſus eſt in *cap. Cum ab homine, de ſentent. excommun. in cap. Excommunicatos*, 11. *quæſt.* 3. & poſt Hug. & Raym. notat Archid. *in cap. Si tantum, num.* 1. 6 *quæſt.* 2. gloſ. *in capit Sanè quod, in verb. Nominativè*, 24. *quæſt.* 2. per text. *in capit. Cum deſideres, de ſent. excommun.* Felin. *in c. Rodulphus, numer.* 39. *de reſcript.* ubi redarguit Petr. de Anchar. quòd per inadvertentiam ſcripſerit contra prædicta jura *in conſ.* 185. *Tribus de cauſis, col.* 2. ideòque hæretici, & ſchiſmatici 37
tamquam excommunicati *ex cap. Excommunicamus*, 1. *&* 2. *de hæret.* & ex Bulla Cœnæ Domini indiſtinctè dicebantur nullam ordinum executionem, vel juriſdictionem habere, ut hic, *& in cap. ſeq.* Abb. *in cap. Ad probandum, num.* 2. *de re judic.* S. Thom. *in* 3. *part. quæſt.* 50. *alias* 19. *art.* 6. Silveſt. *in verb. Schiſmaticus, nu.* 3. Ac propterea nec poterant veros parochos inſtituere; imò eorum collationes erant ipſo jure nullæ ex decreto Concilii Lateranenſis hic relato, & conſtitutione Alexandri IV. *in cap.* 2. *§. Hæretici, de hæret. lib.* 6. Inſtitutio enim authorizabilis, ſeu 38
datio curæ animarum eſt de lege juriſdictionis, *cap. Conquerente, & cap. Dilectus*, juncta gloſſa *in verb. de lege juriſdictionis, de offic. ordin.* Epiſcopi autem ſchiſmatici prorſùs carebant poteſtate juriſdictionali, *d. §. His authoritatibus*, 24. *q.* 1. & ex ſententia D. Thomæ oſtenſum eſt ſupra *in* 1. *inſpectione à n.* 30.

Verùm poſteà in Conſtantienſi Conſilio ſub Martino 39
V. edita fuit Conſtitutio incipien. *Ad evitanda*, quam ad litteram refert S. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 25. *cap.* 2. Felin. *in dict. cap. Rodulphus, num.* 39. *verſ. Inſuper ad evitanda, de reſcript.* Silveſt. *in verb. Excommunicatio*, 5. *nu.* 7. *verſ. Sciendum eſt*, 4. & Sot. *in* 4. *diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. qua ſtatutum eſt, ut ii tantùm excommunicati cenſeantur non tolerati, & vitari debeant, qui nominatim, & expreſsè fuerint denuntiati, vel notorii Clericorum percuſſores.

Et quamvis ut idem S. Antonin. teſtatur *in* 3. *part. tit.* 26. *cap. ult.* citatus à Felin. *ubi ſupra*, quidam aſſererent eamdem Conſtitutionem fuiſſe propoſitam, ſed non acceptatam, præcipuè ab Italica natione, ipſe tamen audivit à duobus venerabilibus viris, quos nominat, & qui Concilio interfuerunt, eam fuiſſe acceptatam ab omnibus ut perpetuam, *& in tract. de cenſur. cap* 83 diſputat, an Summus Pontifex potuerit ſic ſtatuere, & concludit affirmativè, adjiciens, quòd cùm quidam dixiſſet Martino V. ſe audiviſſe illam Conſtitutionem fuiſſe pro quinquennio; Martinus reſpondit: *Ego volo, ut ſemper duret*; & alia ſubnectit circa robur ejuſdem Conſtitutionis. Quamobrem jam more Eccleſiæ receptiſſimum eſt, ut non vitemus 40
niſi duas illas excommunicatorum ſpecies, quas prædictum Concilium vitari juſſit, ut ait *loco cit.* Sot. poſt Cajet. Et licèt Covarr. *in cap. Alma mater, part.* 1. *§.* 2. *num.* 7. dicat in exemplaribus, quæ extant, ſe nunquam reperiiſſe hoc decretum inter canones Conſtantienſis Concilii, ac propterea dubitare, an potiùs fuerit conditum à Martino V. ut etiam ſupponit Navarr. *in man. cap.* 27. *num.* 35. utcumque tamen ſit, decretum illud recipiendum eſt ut canonicum, ut omnes admittunt *locis citatis*, Neque obſtat, quòd Abbas in Clem. 2. *de ſent. excomm. num.* 6. referat in alio canone Concilii Baſileenſis *ſeſſ.* 20. *§. Ad evitanda ſcandala*, ſancitum fuiſſe, ut non teneatur quis alium evitare in divinis, vel extra, prætextu excommunicationis, aut ſuſpenſionis; aut interdictum obſervari, niſi ſit facta per judicem declaratio, aut conſtiterit quem in excommunicationem ita notoriè incidiſſe, ut ulla poſſit tergiverſatione celari: & quòd Nicolaus de Auſmo *in ſupplemento Piſanellæ, in verb. Clericus, in fin.* relatus à Felin. *in dict. cap. Rodulphus, num.* 39. *de reſcript.* referens eamdem Conſtitutionem concordet cum relatione Abbatis, ſubdens ſe illam extraxiſſe de libro Juliani Cardinalis, qui vulgariter dicebatur S. Angeli, & præfuit eidem Concilio, & ſibi oſtendit hanc Conſtitutionem in camera ſua, & ſtudio ſuo Florentiæ anno 1440. die 11. Decembris: hic autem Ca- 41
non Baſileenſis Concilii tamquam poſterior ſuſtulerit Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, qua non erant vitandi niſi expreſsè denuntiati, an notorii Clericorum percuſſo-

cuſſores, ut videtur ſentire Covarr. *in dict. cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 2. *numer.* 7. & ante eum Felin. *in dict. cap. Rodulphus*, *num.* 39. *de reſcript.* ubi propterea cenſuit notoriè excommunicatos ante denuntiationem indiſtinctè eſſe vitandos, Silveſt. *in verb. Excommunicatio*, 5. *num.* 9 & in effectu Navarr. *de pœnit. diſtinct.* 6. §. *Laboret*, *num.* 9. *& in Manuali*, *cap.* 27. *num.* 35. Id inquam non obſtat, quia hujus Canonis Concilii Baſileenſis nulla ra-
42 tio habenda eſt, non quidem ex eo, quòd conditus fuerit poſt diſſolutionem Concilii, ut quidam incautè opinati ſunt: nam ſeſſio, in qua habetur ille Canon, celebrata fuit anno 1435. undecimo kal. Febr. ut patet in notis ad eam ſeſſionem *tom.* 4. *Conciliorum part.* 2. *pag.* 408. *col.* 2. diſſolutio autem, ſeu translatio Concilii ad civitatem Ferrarienſem facta fuit ab Eugenio poſt menſes circiter trigintaduos, ut conſtat ex Bulla translationis, quæ incipit, *Doctoris gentium, edita* 14. *Kalend. Octobris* 1437. quæ habetur poſt acta Concilii Baſileenſis *eodem tom.* 4. *part.* 1. *pag.* 125. Et quamvis Eugenius multò ante, ideſt 15. Kal. Januarii anno 1431. ejus Pontificatus primo diſſolviſſet Concilium, ſi quod Baſileæ congregatum videretur, aliudque Concilium in anno cum dimidio Bononiæ, & ſequens aliud Concilium in decennio Avenionæ indixiſſet, ut in Bulla diſſolutionis, quæ incipit, *Quoniam alto, & incomprehenſibili Domino*: & habetur itidem poſt acta ejuſdem Concil. *pag.* 209. tamen hæc diſſolutio ex cauſarum defectu poſteà caſſata fuit ab eodem Eugenio perinde, ac ſi nunquam emanaſſet, ut in Bulla incipien. *Dudum ſacrum generale Baſileenſe Concilium*; quæ ponitur inter illius acta *ſeſſ.* 16. *tom.* 4. *part.* 1. *pag.* 41. Unde manifeſtè apparet ſeſſionem 20. fuiſſe habitam ante ſciſſuram Concilii. Quod etiam clarè colligitur ex Epiſtola Eugenii ad Concilii legatos ſcripta poſt duos menſes à celebratione illius ſeſſionis, videlicet 13. Kal. Martii 1435. ut patet *pag.* 214.
43 Atque ita prædictum Canonem fuiſſe editum in Concilio Baſileenſi ante ſciſſuram teſtatur S. Antonin. *tractat. de Cenſur. cap* 83. dicens ſe ita audiviſſe a Cardinali Juliano Concilii Legato. Idemque affirmat Silveſt. *in verb. Excommunicato*, 5. *num.* 7. *verſ. Sciendum eſt quarto*, & Covarr. *in cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 2. *num.* 7. Quod tamen immediatè ſubjicit idem S. Antonin. Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis fuiſſe approbatam in Concilio Baſileenſi, & ab Eugenio IV. non eſt uſquequaque verum. Refertur enim Conſtitutio Baſileenſis *ead. ſeſſ.* 20. *in* § *Ad vitandum*, *eod. tom.* 4. *Concil. part.* 1. *pag.* 50. & concordat cum Conſtitutione Conſtantienſi uſque *ad verſ. Salvo*; ſed poſtea ubi Conſtantienſis excipit tantùm notorios clericorum percuſſores; hæc Baſileenſis generaliter excipit, ac vitari jubet omnes notoriè excommunicatos, & in hoc conſentit cum illa, quæ poſteà edita fuit in Concilio
44 Lateranenſi, ut patebit infrà *num.* 55. Unde cùm Concilium Baſileenſe hac in parte adverſetur Conſtantienſi, & iſte canon editus fuerit ante ſciſſuram; non mirum, ſi Abbas Panormitanus, qui partes Baſileenſium acerrimè tuebatur, & Nicolaus de Auſmo ſupracitati putaverint notoriè excommunicatos etiam non denunciatos eſſe vitandos, idemque ſenſerit Felin. eorum authoritati innixus *in eod. cap. Rodulphus*, *numer.* 39. *verſ. Salva veritate*, *de reſcript.* ubi hanc diſcrepantiam non conſiderans, confundit Conſtitutionem Conſtantienſis cum Baſileenſi. Et eodem modo lapſus eſt Navarr. *in Man. cap.* 27. *numer.* 34. ubi dicit Extravagantem Martini V. fuiſſe malè relatam à S. Antonino, & Felino, & benè à ſeipſo *in cap.* 1. §. *Laboret*, *de pœnit. diſtinct.* 6. Nam reverà benè refertur ab illis, & malè ab ipſo, quia ipſe loco Conſtitutionis Conſtantienſis, ſeu Extravagantis Martini V. ab Eugenio IV. approbatæ, refert Conſtitutionem Concilii Baſileenſis editam multò poſt obitum Martini V. videlicet Pontificatus Eugenii anno quinto, & repetitam in Concilio Lateranenſi ſub Leone X.

45 Sed ex alio capite hic canon Baſileenſis non eſt attendendus, nec aliquatenus derogat Conſtantienſi, nempè quia acta Synodi Baſileenſis fuerunt reprobata, aliquibus tantùm exceptis, ut conſtat ex *ſeſſ.* 11. Concilii Lateranenſis noviſſimi, ubi Conciliabulum ſchiſmaticum, & nullius prorſus authoritatis appellatur, præſertim poſt translationem; quæ verba indicant etiam ante translationem illud non fuiſſe ex omni parte legitimum, *ut dixi in cap. Significaſti*, *numer.* 25. *&* 26. *ſupra de elect.* Idipſum conſtat ex Bulla Nicolai V. incip. *Ut pacis*, *edita Spoleti* 14. *Kalend. Julii* 1449. quæ habetur inter acta Concilii Baſileenſis *tom.* 4. *Conc. part.* 1. *pag.* 96. Nam cùm Felix V. Antipapa ceſſiſſet Pſeudopontificatui, actaque omnia Baſileenſis Côciliabuli ſuo ipſius judicio quaſi improbaſſet; Nicolaus pacis gratia approbavit eas tantùm Conſtitutiones, quæ de beneficiis Eccleſiaſticis fuerunt editæ, & improbavit reliqua omnia, quæ aliorum Conciliorum decretis, & Conſtitutionibus non ſunt diffinita. Quibus verbis evidenter apparet prædictam Conſtitutionem Concilii Baſileenſis in ea parte, in qua præcipit vitari omnes notoriè ex- 46
communicatos etiam non denuntiatos, fuiſſe penitus reprobatam, quia non ſolum in ea parte non reperitur idem diffinitum in aliis Conciliis, prout requiritur ad hoc ut cadat ſub præſervatione Nicolai; ſed potius reperitur diffinitum oppoſitum in Conſtitutione Conſtantienſi, quæ non præcipit vitari non denuntiatos, niſi ſint notorii clericorum percuſſores. Rationes autem, cur acta Synodi Baſileenſis fuerint invalida, fusè recenſentur a Cardin. Turrecr. qui in minoribus agens eidem Synodo interfuit, *in ſumm. de Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 100. Quamobrem quoad notoriè excommunicatos non denuntiatos ſervandum eſſe decretum Conſtantienſis Concilii juxta generalem Eccleſiæ uſum docuerunt S. Antonin. *in* 3 *part. tit.* 28 Adrian. *in* 4. *in materia de Clavib.* Cajet. *in ſumma*, *in verb. Excommunicatio major*, *& in* 2. 2. *quæſt.* 12. *artic.* 2 idemque Silveſt. *in conflatorio Epiſtolarum*, ubi vidit Turrecrematam, à priori ſententia diſceſſit, quod & Navarr. fecit in ultima impreſſione *Man. cap.* 3. *num.* 8. *& cap.* 27. *numer.* 35 & ſimiliter Covarr. præalleg *in cap. Alma mater*, *part.* 1. §. 2. *num.* 9. *verſ. Supereſt igitur*, fatetur magis receptam eſſe in 47
Chriſtiano Orbe Martini V. & Conſtantienſis Conſtitutionem. Unde refert Avila *in tract. de Cenſ. diſputat.* 2. *dub.* 2. *verſ. Secunda opinio*, in Anglia, & Germania Catholicos tutò cum notoriè hæreticis communicare: nam non dicuntur nominatim denunciati ex eo quòd in Bulla Cœnæ feratur cenſura in ſchiſmaticos generaliter, non nominatis perſonis, ut animadvertit Sot *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. *verſ. In iſta quæſtione*, *uſque ad verſ. Quod ſi arguas*; ſed ad hoc ut dicantur non tollerati, neceſſe eſt, ut notentur cenſura expreſſo nomine proprio, aut aliquot appoſitis ſignis, quæ certè, & abſque ullo dubio eum, qui excommunicatur, ſignificent, & demonſtrent, ſecundum Covarr *in dict. cap. Alma mater*, § 2. *numer.* 8. & ante eum gloſſ. *in Clem.* 1. *in verb. Nominatim*, *de vita & honeſt. cleric.* quæ communiter illic recipitur. Non 48
obſtat, quòd dicta Conſtitutio *Ad vitandum*, ad eum modum, quo condita fuit in Concilio Baſileenſi, poſteà ad litteram repetita fuerit, & innovata in Concilio Moguntino, *cap.* 104. *anno* 1549. ut patet *tom.* 4 *Conciliorum*, *part.* 2. *pag.* 268. Quoniam hæc Synodus fuit provincialis 49
ſub Sebaſtiano Archiepiſcopo, nec apparet confirmata per Sedem Apoſtolicam; unde nullatenus derogavit Conſtitutioni editæ in generali Concilio Conſtantienſe, text. eſt in *cap. Quod ſuper his*, & ibi dixi, *de major. & obed.* & cenſuit Sacra Congregatio Concilii ſuperioribus annis in cauſa Concilii provincialis Gneſnenſis; & ad ſummum hæc Conſtitutio ſervanda eſſet ſolummodò in provincia Moguntina, extra quam Synodus juriſdictionem non habet, *cap. Decernimus*, 3. *quæſt.* 9. *cap. Cum ſit*, *de Judæis*, *cap.* 1. *& per tot.* 13. *diſtinct.* gloſſ. & D. *in cap. Domino Sancto*, 50. *diſt.* Sequitur hic, ut Epiſcopi ſchiſ- 50
matici ex recepta omnium ſententia tamquam excommunicati tolerati, id eſt non nominatim denuntiati, actus juriſdictionis validè exerceant, ac beneficia conferant, ut in ſpecie de collationibus beneficiorum poſt Concilium Conſtantienſe adnotavit Sot. *loco cit. verſ. Primum enim*. Ra- 51
tio eſt, quia fit ab Epiſcopo ratione publici muneris, & valent actus, qui geruntur publici muneris authoritate ab excommunicatis, dum tolerantur, *cap. Ad probandum*, ubi Felin. *de re judic.* Abb. & alii in *cap. Veritatis*, *de dolo*, *& contum.* Et in terminis Conſtantienſis Concilii tradit Sarnen. *in tractatu Expectativarum*, *num.* 60. & Covarr. *in dict. cap. Alma mater*, *part.* 1. § 7. *numer.* 9 Suarez *tom* 5. *de Cenſur. diſput.* 13 *ſect.* 2. *num* 3 & Sayr. *in eodem tract. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 8. Itaque cùm Vuladicæ, ut ini- 52
tio probavimus, ſint veri Epiſcopi Ruthenorum, & tamquam tolerati, id eſt non denuntiati nominatim, poſſint actus juriſdictionis exercere, & beneficia Eccleſiaſtica con-

conferre: neceſſariò videtur ſequi, ut quantum in ipſis eſt, Popones ab eis inſtituti in poſſeſſione beneficii curati, ſint veri Ruthenorum Parochi, & conſequenter valida ſint matrimonia coram eis, & duobus teſtibus contracta: neque enim aliud exigit Tridentinum Concilium *in cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

53 Sed his non obſtantibus ſub cenſura Eccleſiæ exiſtimo irrita omninò eſſe hujuſmodi conjugia: & moveor præcipuè ex tribus fundamentis.

Primum fundamentum eſt, quia Conſtitutio Conſtantienſis Concilii, qua parte habilitat Catholicos ad communicandum cum notoriè excommunicatis, dummodò non ſint denuntiati, aut notorii Clericorum percuſſores, fuit abrogata per contrariam Conſtitutionem Concilii Lateranenſis ſub Leone X. Quod ut evidentiùs appareat, ex-
54 pendenda ſunt verba utriuſque Conſtitutionis. Et quidem tenor Conſtantienſis ad eum modum, quo refertur à S. Antonin. Felin. Silveſt. & Soto *locis ſupracitatis nu.* 39. talis eſt, videlicet: *Ad evitanda ſcandala, & multa pericula, quæ conſcientiis timoratis contingere poſſent, Chriſtifidelibus miſericorditer indulgemus, ut nemo deinceps à communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuſcumque divinis, vel extra prætextu cujuſcumque ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ab homine, vel à jure generaliter promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, vel interdictum Eccleſiaſticum obſervare, niſi ſententia prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura hujuſmodi fuerit in, vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, aut certam à judice publicata, & denunciata ſpecialiter, & expreſsè, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque; ſalvo ſi quem pro ſacrilega manuum in clericos injectione ſententiam latam à Canone adeò notoriè conſtiterit incidiſſe, ut factum non poſſit aliqua tergiverſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari: nam à communione illius, licèt denunciatus non fuerit, volumus abſtineri juxta canonicas ſanctiones.* Hactenùs verba Conſtitutionis Conſtantienſis, ex quibus apparet non eſſe vitandos notoriè excommunicatos, niſi ſint ſpecialiter denuntiati, aut notorium ſurgat ex violenta manuum injectione in clericos, ut relatis verbis S. Antonini ſub nomine Archiepiſcopi Florentini, & Angel. *in verb. Excommunicatio*, 8. in propriis terminis declarat Decius *in cap. A nobis, num. 21. verſ. Adde verò, de except.* & Covarr *in dict. cap. Alma mater, part. 1. §. 2. num 6. verſ. Ex quibus ſatis apparet.* (Etenim in Conſtitutione prædicta ſolùm excipitur unus caſus notorius, videlicet violentæ manuum injectionis in clericum: ergo in aliis caſibus regula videtur generaliter habere locum, quia exceptio facta in uno caſu, videtur confirmare regulam in aliis, *cap. 2. de conjug. lepro ſ. cap.* Dominus, 32. *quæſt.* 7 & notat Bart. *in l. Quæſitum, §. Denique, ff. de fund inſtruct.* Nec obſtat, quòd in facto notorio non requiratur denunciatio; quia procedit de jure communi; ſecus attenta prædicta Conſtitutione.) Hæc Decius, ubi etiam ſalvat Abbatem *in Clem. 2. de ſent. excommun.* quòd ſit intelligendus juxta Conſtitutionem, quam allegat, id eſt Baſileenſem, ut patet ex dictis ſupra *num.* 44.

55 Conſtitutio verò Concilii Lateranenſis habetur *ſeſſ. 11. in §. Statuimus inſuper, ut ad vitandum ſcandala, tom. 4. Conciliorum part. 2. pag. 117. col. 2.* & concordat de verbo ad verbum cum Conſtitutione edita Conſtantiæ, uſque ad *verſ. Salvo, &c.* Sed poſteà ubi Conſtantienſis excipit notorios clericorum percuſſores, hæc Lateranen. excipit generaliter omnes notoriè excommunicatos, his verbis: *Aut ſi ita notoriè in excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari: nam à communione illius abſtineri volumus juxta canonicas ſanctiones.* Hæc ibi:
56 quæ clauſula manifeſtè opponitur clauſulæ Conſtitutionis præcedentis. In illa enim Catholici habilitantur ad communicandum cum excommunicatis etiam notoriè ante denuntiationem, niſi ſint notoriè excommunicati propter ſacrilegam manuum injectionem in clericos: in hac verò prohibentur communicare indiſtinctè cum omnibus excommunicatis, etiam non denunciatis, quorum crimen eſt adeò notorium, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, juxta text. *in cap. Tua nos, & cap. fin. de cohabit. clericor. & mulier.* Ergo hac in parte Conſtitutio Lateranenſis tamquam poſterior derogavit contrariæ Conſtantienſi, licèt illius nullam fecerit mentionem, ut eſt text. *in cap 1* ubi id notant gloſ. Archid. Joann. Mon. Joann. Andr. Gemin. & reliqui omnes *de conſtitut. lib. 6.* Et de conſtitutionibus Conciliaribus, quæ invicem adverſantur, tradunt Turrecrem. & Præpoſ. *in cap. Domino Sancto, 50. diſtinct.* & dixi *in cap. Nonnulli, de reſcript.* Et pro hac ſententia allegari poſſunt Abb. Piſanella, Felin. Silveſt. Navarr. & Covar. citati ſupra *num.* 41. *&* 44. Hi enim auctores, cùm in terminis Conſtitutionis Baſileenſis teneant, notoriè excommunicatos eſſe vitandos, etiamſi non fuerint ſpecialiter denuntiati; utique exiſtimandi ſunt idem ſentire in terminis Conſtitutionis Lateranenſis, quæ de verbo ad verbum concordat cum Baſileenſi. Et quamvis Silveſt. & Navarr. poſteà ſe retractaverint; id tamen fecerunt, quia ex teſtimonio Turrecrem. intellexerunt acta Concilii Baſileenſis fuiſſe invalida, ut dictum eſt ſuprà *num.* 49. Quo fundamento ceſſante, prout ceſſat in Conſtitutione Concilii Lateranenſis, quæ eſt eadem cum Baſileenſi, judicandi ſunt in priori ſententia perſiſtere. Atque hinc ſequitur, ut Vula- 57
dicæ, & Popones Rutheni, quorum ſchiſma eſt adeò notorium, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, hodie dicantur excommunicati non tolerati, ex prædicta Conſtitutione Concilii Lateranenſis, ad quam DD. noſtri non videntur advertiſſe; ac ſubindè invalidæ ſint collationes 58
parochialium Eccleſiarum; tum ex parte ipſius collatoris, ut de ſchiſmaticis eſt caſus hìc, ubi irritæ decernuntur collationes beneficiorum à ſchiſmaticis factæ: & de colla- 59
tore excommunicato, ex text. *in cap. un. Ne ſed. vacan. lib 6.* ubi id notant gloſſ. *in verb. Majoris*, Geminian. & Ancharan. *num.* 2. Franc. ibidem *num.* 2. ubi rationem reddit 60
quia parificatur Prælatus naturaliter mortuus, & excommunicatus: & de excommunicato non tolerato, qualis eſt notorius, aut etiam publicus, declarant Imol. *in cap. Veritatis, num. 16. de dol. & contum.* Abb. *in cap. Si verò numer. 9. de ſent. excomm.* & Soccin. *in cap. Sacris, num.* 88. *eod. tit.* tum ex parte collatoris, ſeu proviſi; collatio enim beneficii facta ſchiſmatico, ſeu hæretico, eſt ipſo jure nulla, *ex cap. 2. de hæret lib. 6.* quemadmodum & facta excommunicato, *cap. Poſtulaſtis, de cler. excommun. miniſt.* & patebit in tertio prox. fundamento: ſucceſſivè irrita ſunt matrimonia coram Poponibus celebrata, cùm non ſint veri contrahentium parochi, ut pro forma requiritur ex decreto *dict. cap. 1. verſ. Qualiter quam præſente parocho, ſeſſ. 24. de reform. matrim.*

Neque obſtat, quòd ex conſuetudine jam receptum 61
ſit, ut ad præſcriptum Conſtitutionis Conſtantienſis non habeantur pro excommunicatis non toleratis niſi nominatim denuntiati, & notorii percuſſores Clericorum, ut teſtantur Soto, & Covarr. *locis citatis*, & alii Doctores paſſim.

Nam reſpondetur, hujuſmodi conſuetudinem adverſari antedictæ Conſtitutioni Conc. Lateranenſis, ut oſtenſum eſt ſuprà à *num.* 53. ac proinde non valere, ut in terminis alterius Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. etiam in materia ad Fidem non pertinente docet Hoſtienſ. *in cap. Cum laicis, n. 11. de rebus Eccleſ. non alienan.* ubi ait illud eſſe Concilium generale, quod eſt obſervandum ſicut Evangelium, *cap Sicut, 15. diſtinct.* ergo non valet contraria conſuetudo, *cap fin. de conſuet. & cap. fin. de præſcript.* & Hoſtienſem totidem verbis referunt, & ſequuntur ibi Jo. Andr. *num. 3. in fin. verſ. Hoc enim eſt Concilium generale ſervandum ut Evangelium.* ergo non valet conſuetudo contrarii, & Card. *num 7. verſ. Hoc enim eſt Concilium*, Bald. *in tit. de pace Conſtan. col. 4. in ver. Mos Romanorum, ſub num. 22. in fin.* Jaſ. *in l. De quibus, col. 13. num. 54. verſ. Addo quòd eodem modo nihil valet conſuetudo aliquid introducens contra Concilia generalia, ff. de leg.* & Rochus de Curt. *in tract. de conſuet. nu.* 546. *verſ. Secundo limita:* quorum ſententiam meo tempore ſecuta eſt S. Congregatio Concilii in cauſa Mediolanen. privilegii fori, ut dixi *in dict. cap. Cum laicis.*

Prætereà participatio in divinis cum excommunicatis 62
non toleratis, quales ex prædicta Conſtitutione Lateranenſi ſunt omnes notoriè excommunicati, eſt culpa mortalis, ut eſt textus *in cap. Sacris, ſupra de his, quæ vi, metuſve cauſ.* ubi Innocentius III. decidit, eum, qui per metum inducitur ad communicandum cum excommunicato in-

incidere in excommunicationem; & ſubnectit rationem, quia licèt metus attenuet culpam, quia tamen non eam prorſus excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere, excommunicationis labe credimus inquinari: ad idem textus *in cap. Rogo*, 11. *quæſt.* 3. ibi: *Nec unquam Sacerdoti ſupraſcripto Maximo comunicanti contra animam ſuam quiſquam veſtrum communicare præſumat*: ubi gloſ. poſt Hug. exponit verbum illud, *Communicanti*, id eſt in ſacris; concordat text. *in cap. Exceptionem*, ibi, *In periculum animæ*, *de except.* Et quamvis valdè ſit controverſum inter Doctores, an participatio extra divina ſit venialis, quod fuſè examinat Archidiac. *in dict. cap. Rogo*, & Joann. Andr. *in dict. cap, Sacris*; tamen in divinis conſentiunt omnes eſſe mortalem, ut poſt D. Thomam, quem citant, concludunt Archid. & Joann. Andr. cum quibus tranſeunt communiter DD. *locis citatis*, &
63 Navarr. *in Man. capit.* 27. *numer.* 29. & 30. Quod convincitur ex eo quòd ſic communicantes excommunicantur majori excommunicatione, *cap. Significavit*, *de ſent. excom.* gloſſ. *in cap. Statuimus*, *in verb. Conſtitutionibus*, *eod. tit. in* 6. major autem excommunicatio non infligitur niſi pro peccato mortali, *cap. Nemo Epiſcoporum*, 11. *qu.* 3. ſecundùm Archid. & Jo. Andr *ubi ſupra*.

64 Quinimò non deſunt Theologi, qui putent eſſe culpam lethalem communicare in ſacris cum hæreticis, & excommunicatis etiam toleratis, prout in terminis Conſtitutionis Conſtantienſis, *Ad evitanda*, de communicantibus cum excommunicatis non denunciatis, nec notoriis Clericorum percuſſoribus, cenſet ex recentioribus, Suarez *in* 3. *part. quæſt.* 65. *art.* 4. *diſput.* 18. *ſect.* 1. *col.* 5. *littera B.* (Quia, inquit, quamvis ex ratione excommunicationis ſolùm aſtringantur fideles vitare excommunicatum denunciatum, aut nòtorium Clericorum percuſſorem; ac proinde ab aliis excommunicatis interdicatur illis recipere ſacramenta: at ex vi legis charitatis de vitando ſcandalo, & generalis obligationis non cooperandi ad peccatum alterius, obligantur fideles ad non petendum, neque recipiendum ſacramenta à miniſtro quomodocumque excommunicato, eò quòd ille peccat miniſtrando. Neque hæc obligatio, cùm naturalis ſit, potuit per decretum Concilii Conſtantienſis auferri.) Et quamvis in hoc articulo alii aliter ſentiant, ut Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 9. *num.* 7. & *ſeqq.* tamen extra controverſiam eſt, ſemota Conſtitutione Conſtantienſi, eſſe mortalem culpam communi-
65 care in ſacris cum notoriè excommunicatis. Ergo conſuetudo contraria non valet, quia eſt irrationabilis, & nutritiva peccati, *cap. fin. de conſuet. cap. Flagitia*, 32. *quæſt.* 7. Joann Andr. *in cap. Extirpandæ*, *in verb. Conſuetudine*, *de præben.* Feder. de Sen. *conſ.* 275. *Caſus talis eſt in ſtatuto*, *in princip.* Calder. *conſ.* 42. *de conſuet.* Cùm enim tantò ſint graviora peccata, quantò diutiùs infelicem animam detinent alligatam, nemo ſanæ mentis intelligit, juri, cujus tranſgreſſio periculum ſalutis inducit, quacumque conſuetudine, quæ dicenda eſt potiùs corruptela, poſſe aliquatenùs derogari; ut legitur in eodem *cap. fin.*

Accedit, quòd cùm hæc communicatio in divinis annexam habeat excommunicationem majorem, ut proximè dictum eſt; etiam ex hoc capite non poteſt validè introduci contraria conſuetudo, quia contrafacientes ſtatim incidunt in pœnam, & in factum damnatum, *cap. Audivimus*, 24. *quæſt.* 1. Hoſtien. *in cap.* 1. *num.* 6. *verſ. Sed quæritur, an Prælati ſupra de tregua, & pace*, Alphonſ. à Caſtro *de pot. legis pœnal. lib.* 2. *cap.* 12. *poſt primam concluſionem*.

Concluditur ergo ex decreto Concilii Lateranenſis Ruthenos tamquam notoriè ſchiſmaticos eſſe excommunicatos non toleratos, non obſtante Conſtitutione Conſtantienſi, & contraria conſuetudine; ac propterea nullas eſſe collationes parochialium ab eis factas activè, & paſſivè, & conſequenter irrita eſſe matrimonia coram Popis celebrata. Cogitandum eſt tamen, an prædicta Conſtitutio Lateranenſis, cùm reperiatur inſerta in concordatis inter Leonem X. & Franciſcum I. habeat locum, & ſervanda ſit extra Regnum Franciæ; generaliter enim tenendum eſſe videtur adnotatum *in cap. penultim. in marg.* gloſſ. 2. *de cler. excomm. miniſtr.*

66 Secundum fundamentum nullitatis matrimonii deducitur ab Extravaganti Pauli IV. *Cum ex Apoſtolatus*, edita 15. Kalend. Martii 1559. in qua ſtatuitur, ut hæretici, & ſchiſmatici ultra ſententias, & pœnas a variis Pontificibus inflictas ſint ipſo jure privati omnibus Eccleſiis etiam Cathedralibus, Metropolitanis, Parochialibus, ac quibuſcumque dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis.

Quæ quidem Conſtitutio ad incurrendam ſupradictam 67
pœnam privationis non requirit, ut hæretici, vel ſchiſmatici ſint publicè, & nominatim denunciati: & in hoc videtur addere Decretal. Innocentii III. *in cap. Excommunicamus*, §. *Credentes*, *de hæret.* nec loquitur tantummodò de confeſſis, vel convictis, ſicut loquitur *c. Ad abolendam*, *eodem tit.* ſed etiam de deprehenſis in crimine hæreſis, vel ſchiſmatis. Quinimò *in* §. *Adjicientes*, diſponit, ut: *Si ullo unquam tempore apparuerit aliquem Epiſcopum etiam pro Archiepiſcopo, Patriarcha, vel Primate ſe gerentem ante ejus promotionem à fide Catholica deviaſſe, aut in aliquam hæreſim incidiſſe, ſeu ſchiſma incurriſſe: promotio de eo facta irrita, atque inanis exiſtat, nec convaleſcat per ſuſceptionem muneris, conſecrationis, aut ſubſecutam regiminis, & adminiſtrationis profeſſionem, vel cujuſvis temporis curſum, nec pro legitima in aliqua ſui parte habeatur, nullamque talibus in Epiſcopos, ſeu Archiepiſcopos, vel Patriarchas, aut Primates promotis in ſpiritualibus, vel temporalibus adminiſtrandi facultatem tribuere cenſeatur; ſed omnia, & ſingula per eos quomodolibet geſta, & adminiſtrata, ac inde ſequuta quæcumque viribus careant, & nullam prorſus firmitatem, nec jus alicui tribuant; ſintque ipſi ſic promoti eo ipſo abſque alia deſuper declaratione facienda omni dignitate, loco, titulo, honore, officio, authoritate, & poteſtate privati.*

Quo loco ponderandum eſt illud verbum, *Apparuerit*, 68
quod propriè verificatur in Græcis noſtri temporis, quorum hæreſis, & ſchiſma notorium eſt, *cap. Tua nos*, & *cap. fin. de cohabit. Cleric. & mulier.* cum præſertim etiam ex præſumptionibus aliquid dicatur apparere, ut eſt text. *in cap. Scribam de præſumpt.* Similiter ponderanda ſunt illa verba, *Abſque alia declaratione*: nam etſi verba hæc regulariter non excludant declaratoriam ſuper facto, *cap. Cum ſecundum*, *de hæret. in* 6. *leg. Ejus qui delatorem*, ubi Bart. *ff. de jure fiſci*, Ancharan. *in Clem.* 1 *in* 6. *notab. de pœnis*: tamen nec declaratoria facti requiritur, ubi crimen eſt notorium, *cap. Pervenit*, & ibi Abb. *de appell.* Innoc. *in cap. In Lateranenſi*, *num.* 1. *verſ. Niſi fortè eſſet notoria horum participatio*, *de præb.* cum quo tranſeunt ibi communiter DD. Felin. *in cap. Rodulphus*, *nu.* 37. *verſ. Limita primò*, & *num.* 39. *verſ. Salva veritate*, *de reſcr.* hæc enim tria æquiparantur judicis denunciatio, propria confeſſio, & rei evidentia, ut eſt caſus *in dict. cap. fin. de cohabit. Cleric. & mulier.* Et eò magis, quia prædicta Conſtitutio Pauli IV. *in* §. *Et inſuper*, utitur illis verbis. *Et ipſo abſque aliquo juris, aut facti miniſterio.* Denique expendenda ſunt verba, *Nullam prorſus firmitatem, nec jus alicui tribuant*: quæ clarè oſtendunt proviſiones hujuſmodi eſſe nullas non ſolùm in favorem ſchiſmaticorum, ſed etiam Catholicorum.

Ac propterea S. Pius V. in Conſtitutione incip. *Cum ex* 69
Apoſtolatus, edita 6. Kalen. Februarii 1567. reſervavit Sedi Apoſtolicæ beneficia propter hæreſim vacantia, declaravitque illa non comprehendi in impetrationibus, in quibus modus vacationis propter crimen hæreſis non ſit expreſſus. Et ſubinde Gregorius XIII. in Conſtitutione, 70
In Eccleſiis, edita Idibus Novembris 1580. decrevit diſpoſitiones beneficiorum factas Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate, in perſonam hæreticorum, aut ab eis deſcendentium, vires, & effectum non habere, & beneficia hujuſmodi ut priùs vacare, & ſub priori affectione, vel reſervatione manere, & alia nondum reſervata, neque affecta, ad novam Romani Pontificis diſpoſitionem tantùm pertinere, eaque ab aliis idoneis ab ipſa Sede dumtaxat liberè impetrari poſſe. Quamobrem etſi Concilium Con- 71
ſtantienſe habilitaſſet ſchiſmaticos ad beneficia conferenda, vel obtinenda, & illius diſpoſitio ſublata non eſſet ex Concilio Lateranenſi; tamen cùm in hoc contrarium decernant Paulus IV. S. Pius V. & Gregorius XIII. ſtandum erit illorum Extravagantibus tamquam poſterioribus. Ad hoc enim ut Conſtitutio poſterior tollat priorem Conciliarem non eſt opus, ut ſpecialiter deroget Concilio generali, quia hæc derogatio requiritur tantùm in privilegiis, & litteris gratiæ,

gratiæ, juxta textum *in cap. Ex parte, de Capell. Monach. & cap. Eam te, de ætat. & qualit.* non autem in Conſtitutionibus, quæ fiunt per modum legis univerſalis, ut eſt caſus in *cap.* 1. ubi gloſſ. Archid. & omnes notant *de conſtitut. in 6.* & dixi latè in *cap. Nonnulli, num. 29. ſupra de reſcript.*

72 Ultimum fundamentum nullitatis matrimonii eſt, quia etſi Conſtitutio Conſtantienſis remaneret in ſuo robore, nec ſublata eſſet per poſteriores Conſtitutiones; tamen lata fuit ad vitanda ſcandala, & conſulendum timoratis conſcientiis eorum, qui cum excommunicatis communicabant. Hi enim ſi ſint Catholici ex dicta Conſtitutione, ſacramenta, & beneficiorum collationes validè recipiunt ab excommunicatis toleratis. Verùm per hoc nullum jus ipſis excommunicatis tribuitur, ut ibi declaratur in fine in hæc verba: *Per hoc tamen hujuſmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos non intendimus in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.* Quæ clauſula poſteà fuit ad litteram repetita tàm in Concilio Baſileenſi, & Moguntino, quàm in Lateranenſi. Ergo quantum pertinet ad ipſos excommunicatos, & illorum favorem, cùm teneantur abſtinere ab his, quæ excommunicatis à Sacris Canonibus ſunt interdicta, ut in terminis prædictæ Conſtitutionis, poſt S. Antonin. quem citat, tradit Silveſt. *excommun. 5. num 8. verſ. Sed hoc non habetur ex textu,* Covarr. in *cap. Alma mater, part. 1. §. 2 num. 11.* Navarr. *in Manual. cap. 27. num. 35. verſ. Nota ſecundo:* hinc ſequitur, ut proviſiones Parochialium Eccleſiarum tàm activæ quàm paſſivæ nullam habeant roboris firmitatem: nam cùm excommunicati etiam non denunciati in nullo juventur ex prædicta Conſtitutione, utique ſubjiciuntur per
73 omnia diſpoſitioni juris communis. De jure communi autem collatio beneficii facta excommunicato, quales ſunt hodiè omnes ſchiſmatici, ſaltem ex Bulla Cœnæ Domini irrita eſt ipſo jure, & eſt caſus in *cap. Poſtulaſti,* ut oſtenſum eſt ſupra *in 4. not de cler. excomm. miniſtr.* ubi Innoc. III (Cùm, inquit, excommunicatis communicari non debeat, Clerici excommunicationis vinculo innodatis eccleſiaſtica beneficia conferri non poſſunt, nec illi valent ea licitè retinere.) Ad idem text. in *cap. Poſt ceſſionem, de probat.* & tradunt DD. utrobique, & Selva *de benef. 3. part. quæſt. 4.* Caputaq. *deciſ. 305. part. 2 num. 6. & 10.*
74 Idque procedit non modò ante denunciationem, ut probatur in *dict. cap. Poſtulaſti,* juncto *cap. Cùm non ab homi-*
75 *ne, de ſent. excommun.* ſed etiamſi excommunicatio ſit occulta: adeò ut nec in foro conſcientiæ, beneficium excommunicato collatum poſſit ab ipſo retineri, ut patet ex littera *dict. cap. Poſtulaſti,* ibi, *Nec illi valent ea licitè retinere:* ubi id not. Rebuff. in gloſſ. *in verb. Retinere, nu.*
76 *62.* Ac proptereà in litteris Apoſtolicis proviſionum ad validandam gratiam in favorem excommunicati non denunciati ex ſtylo apponi ſolet clauſula abſolutionis à cenſuris ad effectum gratiæ dumtaxat conſequendum, per illa verba: *Teque à quibuſvis, &c.* ut per Felin. in *cap. Apoſtolicæ, in princ. de except.* Staphil. *de litteris gratiæ, tit. de vi, & effect clauſularum, §. 1. à num. 7.* Boer. *deciſ. 290.* Rebuff. *in praxi, in forma, & declaratione novæ proviſionis, in verb. Teque abſolventes,* & in concord. in forma mandati Apoſtolici, *verb. Quavis occaſione,* Mandoſ. *de Signatura gratiæ, tit. de proviſion. verſ. Clauſula: Et cum abſolutione,* Navarr. in *cap. Ita quorumdam, de Judæis, in 11. notab. & in Manual. cap. 27. numer. 22. verſ. Decimotertio, annullat reſcripta.* Ratio hujus concluſionis eſt, quia in his quæ non geruntur ratione publici officii, ſicuti eſt beneficium obtinere, nulla eſt differentia inter excommunicatum publicum, & occultum, Abb. in *cap. Ad probandum, numer. 12. & 13. de re judic.* & latiùs patebit in-
77 fra in 2. reſponſione ad quartam oppoſit. *nu.* 137. Similiter collatio beneficii facta hæretico, quales eſſe ſchiſmaticos noſtri temporis oſtenſum eſt ſupra *num.* 16. eſt ipſo jure nulla, ex Decretal. Alexandri V. in *cap. 2. §. Hæretici, de hæret. lib. 6.* ibi: *Ad nullum eccleſiaſticum beneficium admittantur, quod ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum & inane.* Unde hæreticos hujuſmodi eſſe irregulares, & inhabiles ad beneficia obtinenda, ſcripſit Specul. *tit. de diſpenſat. §. Juxta, num. 16. verſ. Dicens quod eſt irregularis hæreticus,* & ſequuntur Felin. in *cap. Eam te, de reſcr. num. 12. in 1. limitat.* Lambert. *de jurepatr. in 1. part. lib. 1. quæſt. 7. art. 4. numer. 26.* Mandoſ. *de Signatura gratiæ, tit. de abſolutione ab hæreſi, in princ.* Majolus *de irregular. lib. 5. cap. 46. num. 1. & 2.* Navarr. *in Man. cap. 27. num. 205. verſ. Tertio dico,* per text. in *cap. Si quis omnem, 1. quæſt. 7. & d. §. Hæretici.* Ad idem text. in *cap. Nos conſuetudinem, 12. diſt.* ibi: *Exceptis iis, qui ex Donatiſtis ad Epiſcopatum perveniunt, quos provehi ad Primatus dignitatum modis omnibus prohibemus,* & ibi gloſ. *fin. & in cap. Quia diligentia, de elect.* ubi ſi ſchiſmaticus ad unionem Eccleſiæ reverſus eligitur in Epiſcopum, electio non tenet: & quamvis nonnulli contradicant in hæretico occulto, & ad fidem converſo, ut apud Sayrum *de cenſur. lib. 7. cap. 12. nu. 16.* tamen ubi crimen eſt publicum, & multò magis ubi eſt notorium, & ante emendationem, ut hoc caſu, omnes conveniunt hæreticos eſſe irregulares, & inhabiles ad beneficia, juxta text. in *dict. §. Hæretici,* & quidem ea inhabilitate, quæ non ſolùm titulum, ſed etiam poſſeſſionem inficit, ac nudam detentionem, *cap. Quo jure,* & ibi gloſſ. & Turrecrem. 8. *diſt.* Gomez. *in reg. de Annali, quæſt. 51. verſ. Limitatur tamen.* Prætereà 78
nullitas collationis ſurgit hoc caſu etiam ex defectu poteſtatis collatoris, quia Epiſcopi excommunicati, quales ſunt Rutheni, *per cap. Excommunicamus, 1. & 2. & cap. Ad abolendam, de hæret.* & Bullam Cœnæ Domini, ut latiùs dictum eſt ſuprà *in 4. notab* etiam ante denunciationem ſunt deſtituti omni prorſùs facultate beneficia conferendi, ut dixit Rota coram Cæſare de Graſſ. *dec. 191. numer. 12. & num. 20.* & eſt text. in *cap. Unico,* & ibi Doctores, *ne ſede vacan. lib. 6.* Et proptereà in cauſa Aſſiſien. Canonicatus 25. Junii 1599. coram Gypſio fuit reſolutum, collationem factam ab Epiſcopo ſuſpenſo à collatione beneficiorum ex eo, quòd beneficium vacans per reſignationem contulit conſanguineo reſignantis, ex Conſtitutione 58. S. Pii V. eſſe nullam, & ſic eſſe juſtificatam gratiam illius, qui impetravit dictum Canonicatum ab Epiſcopo collatum, narrando illum eſſe ſuſpenſum à collatione, qui tamen non erat ſuſpenſus denunciatus, ut refert Garzia *de benef. part. 5. cap. 4. numer. 326.* Quinimò id procedere 79
etiam in occultè excommunicato cenſuit Rota *in recent. dec. 534 numer. 2. part. 1.* Et quamvis hoc non tranſeat abſque difficultate, per ea quæ dicentur infra *num. 126. & ſeqq.* tamen ubi excommunicatio, eſt non ſolùm publica, ſed etiam notoria, ut in caſu præſenti, extra controverſiam eſt collationem eſſe nullam, Ancharan. in *cap. Nihil, quæſt. 4 in fin. de elect.* & eodem modo irrita eſt collatio facta ab Epiſcopo ſchiſmatico, ut eſt textus hic, & in *cap. fin. infra eod.* Si igitur de jure communi invalidæ ſunt colla- 80
tiones beneficiorum tàm ex defectu poteſtatis collatorum, quàm ex inhabilitate obtinentium propter notorium vitium ſchiſmatis, & excommunicationis; & Epiſcopi, & Sacerdotes Rutheni tamquam notoriè ſchiſmatici, & excommunicati in nihilo relevantur ex Conſtitutione edita Conſtantiæ: manifeſtè hinc apparet non valere matrimonia contracta coram Popis Ruthenis. Irritum enim eſt matrimonium celebratum coram Parocho palàm intruſo, ac titulum non habente, ut poſt Concilium Tridentinum cenſent Henriquez *de matrim. lib. 11. cap. 3. numer. 4.* Manuel. *in ſumm. tom. 1. cap. 219. numer. 8. in ſecunda edit.* & poſt eum Sanchez *de matrim. lib. 3. diſput. 22. n. 60.* & alii recentiores.

Nec refert, quòd valeat matrimonium contractum 81
coram Parocho excommunicato etiam denunciato, ut reſpondit Sacra Congregatio Concilii tempore Cardinalis Matthæi re diligenter examinata: quia id procedit in excommunicato, qui aliàs ſit verus Parochus. Ita enim colligitur ex votis Cardinalium, qui unanimes dixerunt excommunicatum non deſinere eſſe Parochum, quia retinet beneficia priùs obtenta, licèt non poſſit acquirere de novo, *cap. Cum bonæ memoriæ, de ætat. & qualit. & dict. cap. Poſtulaſtis, de cleric. excomm. miniſtr.* Sed Popones cùm ob præcedentem excommunicationem, & ſchiſma fuerint beneficiorum incapaces, dici non poſſunt veri Parochi Ruthenorum. Ac proptereà videtur reſponden- 82
dum non valere matrimonia coram eis contracta, adinſtar alterius deciſionis Sacræ Congregationis, quæ declaratum fuit nullum eſſe matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico, ſi decretum Concilii *de reformat. matrim. ſeſſ. 24. cap. 1.* publicatum fuerat in Parochia, & lapſi erant triginta dies à die publicationis.

Sed

Sed contra hoc tertium, & ultimum fundamentum mul-
ta, & gravia videntur urgere.
83 Opponitur enim primò, Conſtitutio Conſtantienſis,
Ad evitanda, indulget Catholicis, ut poſſint recipere
Eccleſiaſtica Sacramenta, etiam ab hæreticis, & ſchiſma-
ticis non denunciatis, ſecundùm Navarr. *conſ. 10. numer. 2.*
de hæreticis, & de orat. cap. 22. in nova impreſſ. Gabriel.
Sotum, Ledeſmam, & Heringq. citatos a Sayro *de cenſur.*
lib. 2. cap. 12. numer. 2. Sed ab hæreticis, ſeu ſchiſmaticis
Catholici Sacramenta recipere non poſſunt, niſi illi ha-
beant titulum canonicum Parochialis Eccleſiæ, cujus ra-
tione Catholici ſunt eorum ſubditi, *cap. Eccleſias, 13. quæſt.*
84 1. gloſſ. 2. in *cap. Nec numerus*, 18. *quæſt.* 3. Ergo ne in-
dultum Catholicorum ſit inane, & eluſorium, contra *cap.*
In his, de privil. dicendum eſt hæreticos, & ſchiſmati-
cos fuiſſe effectos habiles etiam ad parochiales obtinendas,
tamquam neceſſarium antecedens ad Sacramentorum ad-
miniſtrationem, argum. *leg. Illud, ff. de acquir. hæred. leg.*
Ad rem mobilem, & leg. Ad legatum, ff. de procur. cap. Præ-
terà, de off. Deleg. cum concor. de quibus per gloſſ. *fin.*
85 *in cap. 1. eod. tit.* Generale eſt enim in omni materia, ut
in conceſſione conſequentis includatur ſuum neceſſarium
antecedens, Jaſ. & Curt. jun. in *l. 2. in princ. ff. de juriſd.*
omn. jud. ita ut etiam tacita diſpenſatio inducatur ſuper
defectu, quando alias gratia nulla eſſet, vel ex ea nulla uti-
litas perciperetur, Oldrad. *conſ. 332. num. 8. verſ. Item de*
unam, & plura hac de re cumulant DD. in *dict. l. 2.* Et in
terminis noſtris ita videtur tenere Gemin. *conſ.* 88. Inno-
cent. *in princ. colum. 1. verſ. Nec obſtat ſi dicatur:* ubi
dicit poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis non
poſſe objici hæreticis, vel ſchiſmaticis, quòd privati ſint
ſuis dignitatibus, & beneficiis, quia per dictam Conſti-
tutionem præcluſa eſt via tale vitium objiciendi. Et quam-
vis hoc dicat in argumentis; tamen in fine illius *conſ. col.*
ult. ſub numer. 4. verſ. Nec obſtat fundamentum, in reſpon-
ſionibus ad objecta prædictam doctrinam non impugnat,
quin potius videtur tacite approbare.
86 Verum huic objectioni reſpondetur, prædictam Conſti-
tutionem, *Ad evitanda*, dum tribuit facultatem Catho-
licis recipiendi Sacramenta ab excommunicatis, in reli-
quis ſupponere terminos habiles reſpectu excommunicato-
rum, id eſt ſecluſa excommunicatione nullum aliud eis
ſubſiſtere canonicum impedimentum, text. eſt in *cap. unic.*
de ætat. & qualit. in 6. ubi indultum conceſſum Epiſcopis
diſpenſandi cum majoribus viginti annis ad dignitates, &
perſonatus curã animarũ non habentes, intelligitur, ſi aliud
non obſtet canonicum impedimentum, id eſt, quia non ſunt
illegitimi, non corpore vitiati, non bigami, nec criminoſi,
ut ibi explicat gloſſ. *in verb. Canonicum*, ad idem text. in c.
1. *de fil. Presbyt. eod. lib.* & generaliter tradunt Dec. in
cap. Cum omnes, in 2. lectura, num. 2. de conſtitut. Jaſ. in
l. 2. §. Prætor, numer. 3. ff. Qui ſatiſd. cogan. Cravett.
conſ. 307. Statutum, numer. 2. Roland. à Valle *conſ. 61. nu-*
mer. 43. & ſeq. lib. 1. poſt Bart. in *leg. Si tertius, in fin. ff.*
de aqu. pluv. arcen. Et pluribus exemplis hanc regulam
confirmat Jaſ. in *dict. §. Prætor.* Quo circa Conſtit. Con-
87 cilii Conſtantienſis, quoad ordinum collationem, & ju-
riſdictionem, ſupponit Epiſcopos excommunicatos non
ſolum eſſe ritè, & rectè conſecratos, & ſic habere pote-
ſtatem ſacramentalem; ſed etiam habere titulum canoni-
cum à Papa, qui ſolus poteſt promovere ad Epiſcopales,
& Archiepiſcopales, & alias majores dignitates, *cap. 2.*
de præben. lib. 6. cap. 1. 22. diſt. Geminian. *dict. conſ.* 88.
numer. 3. & ſic habere poteſtatem etiam juriſdictiona-
lem, ſecundùm diſtinctionem D. Thomæ in 2. 2. *quæſt.* 39.
artic. 3.
88 Item ſupponit Epiſcopum eſſe Ordinarium eorum, qui-
bus vult Ordines conferre, cùm non liceat Ordines ſuſci-
pere niſi ab Epiſcopo originis, beneficii, vel domicilii,
89 *cap. Cum nullus, de tempor. ordinat. in 6.* Nam ſublato
etiam vinculo excommunicationis, Epiſcopi non poſſunt
non ſubditos ordinare, aut in eos juriſdictionem exerce-
re, *cap. 3. de Paroch.* Unde benè Innocent. *hic numer.* 4.
(Prælatus, inquit, Intruſus non poteſt ſubditis, quibus
per intruſionem datus eſt Prælatus, conferre ſacramenta,
& conferendo non confert executionem, non quia ſit ſu-
ſpenſus, ſed quia non ſuis ſubditis non poteſt executionem
90 conferre.) Similiter quoad Confeſſiones ſacramentales re-
ſpectu Sacerdotum prædicta Conſtitutio ſupponit eos non
ſolum eſſe aliàs ritè, & rectè ordinatos, ſecundùm Na-
varr. *dict. conſ. 10. de hæret.* ſed etiam habere titulum
canonicum Parochialis Eccleſiæ, vel licentiam proprii Sa-
cerdotis, juxta textum in *cap. Omnis, de pœnit. & remiſſ.*
& in cap. 2. eodem tit. lib. 6. hoc eſt Papæ, vel Epiſcopi
diœceſani, aut Parochialis Presbyteri, ut legitur, & nota-
tur in Extravag. *Vas electionis, de hæret.* Eſt enim ſacra-
mentalis abſolutio actus judicialis, qui in non ſubditum
validè exerceri non poteſt, ut eſt diffinitum à Trident. Sy-
nodo *de Sacramento Pœnitentiæ ſeſſ. 14. cap. 7. de caſuum*
reſervat. Sed & quoad Sacramenta Unctionis extremæ,
vel Euchariſtiæ, aut Matrimonii, ſupponit excommunica-
tos illa adminiſtrantes, aut eſſe Parochiales Presbyteros,
aut habere ab alio ſpecialem licentiam, juxta textum in
Clem. Religioſi, de privil. Et in ſumma hujuſmodi Conſti-
tutio hoc tantùm facit, id eſt habilitat Catholicos ad reci-
pienda Sacramenta ab illis Sacerdotibus, qui ordinis exe-
cutionem non habent propter excommunicationem, vel
aliam prohibitionem Eccleſiæ, ut latius dicam infra in re-
ſponſione ad ſecundam oppoſitionem. Et hoc ſolum im-
pidimentum aufert; canonicam verò inſtitutionem, ac cæ-
teras habilitates non ſupplet, ſed ſupponit, ut ex prædictis
patet.
Neque huic caſui applicatur doctrina in contrarium 91
adducta, quòd inducta ſit rehabilitatio, & validatio titu-
lorum tamquam neceſſarium antecedens. Quandoquidem
hęc doctrina procedit tantùm, quando indultum alias nihil
prorſus operaretur; tunc enim Princeps cenſetur tacitè ſu-
per inhabilitate diſpenſare, ne alioquin videatur voluiſſe
facere actum fruſtratorium. Secus autem eſt, quando gra-
tia in aliqua parte poteſt operari effectum ſuum, quia tunc
diſpenſatio non inducitur. Ita declarat Oldradus in con-
trarium allegatus in *dict. conſ. 332. num. 8.* Atque hoc ca- 92
ſu dicta Conſtitutio Concilii Conſtantienſis benè poteſt ef-
fectum ſuum ſortiri quoad Sacerdotes, qui ante excom-
municationem in Parochialibus Eccleſiis fuerunt canoni-
cè intitulati. Hi enim per excommunicationem poſteà in-
curſam beneficiis antea canonicè obtentis non ſunt ipſo ju-
re privati, *cap. Dilecti, de except.* Imò nec ſunt privandi
per ſententiam, niſi per annum in excommunicatione in-
ſorduerint, *cap. Rurſus, 11. quæſt. 3.* gloſſ. *fin. in cap. Cum*
bona, de ætat. & qualitat. Hoc igitur caſu licebit Catholi-
cis in vim dictæ Conſtitutionis ſuſcipere ſacramenta ab
excommunicatis non denunciatis, quod ante Cõncilium
Conſtantienſe non licebat, *cap. Significavit,* juncto *cap.*
Cum non ab homine, de ſent. excommun. Præterea in aliis
etiam caſibus eadem Conſtitutio operari poteſt effectum
ſuum, ut dicetur infrà *à num. 103. uſque ad num.* 13. Un-
dè nulla neceſſitas cogit inducendi tacitam diſpenſatio-
nem, aut revalidationem titulorum, ut neceſſarium ante-
cedens.
Nec adverſatur authoritas Gemin. in contrarium citati 93
dict. conſ. 88. col. 1. verſ. Nec obſtat ſi dicatur: quia ipſe
non loquitur de Conſtitutione *Ad evitanda*, de qua tunc
agimus, ſed de alia Conſtitutione edita in Concilio Con-
ſtantienſi, per quam revalidantur collationes, & tituli eo-
rum, qui in Conciliabulo Piſano tamquam adhærentes
Gregorio XIII fuerunt depoſiti à ſuis dignitatibus, &
damnati tamquam hæretici, ad præſcriptum *cap. Excom-*
municamus, §. Credentes, de hæret. Quo ſuppoſito, hæc
Geminiani doctrina poteſt in oppoſitum retorqueri. nam
idcircò in ſuo caſu contra validitatem titulorum non po-
tuit objici vitium hæreſis, vel ſchiſmatis, quia à Concilio
Conſtantienſi hujuſmodi defectus ſpecialiter ſanatus fuit
mediante revalidatione titulorum: Ergo contrarium di-
cendum eſt in caſu præſenti, in quo Conſtitutio *Ad*
evitanda, de titulorum defectu nullam facit mentio-
nem.
Opponitur ſecundò, Quamvis collatio dignitatum, & 94
Parochialium nulla ſit reſpectu Epiſcopi, & Sacerdotis
ſchiſmatici, quia Conſtitutio *Ad evitanda*, non intendit
relevare, neque juvare ſic excommunicatos, &c. tamen
videtur ſuſtineri poſſe, quatenùs concernit favorem Catho-
licorum: nam ut inquit Sayrus *præalleg. de Cenſur. lib.*
2. cap. 12. numer. 13. excommunicati retinent juriſdictio-
nem in utroque foro reſpectu non excommunicatorum
privilegio alieno, non proprio. Quemadmodum vide-
mus tempore interdicti quoſdam famulos frui privilegio
domini pro divinis officiis, juxta textum in *cap. Licet, de*
privil.

privil. in 6. concubinam privilegio clerici, *cap. Eos qui*, 32. *diſtinct.* & generaliter non privilegiatum in individuis potiri privilegio conſortis; quod comprobat pluribus exemplis Felin. *in cap. 1. num. 6. de præſcr.* & DD. *in l. Si communem, ff. Quemadmodum ſervit. amittat.* & dixi latè *in cap. Cum propter ſupra de iurepatron.* Ergo ſimiliter eſto beneficia, officia, & juriſdictiones collatæ hæreticis, & ſchiſmaticis ſint invalidæ, favore tamen Catholicorum non excommunicatorum in vim ejuſdem Conſtitutionis videntur poſſe dici ſubſiſtere etiam quoad uſum; idque multò magis reſpectu Sacramenti Matrimonii, in quo Sacerdos ex ſententia S. Congregationis Concilii non intervenit tamquam miniſter, ut in aliis ſacramentis, ſed tamquam teſtis authorizabilis.

95 At reſpondetur Concilium Conſtantienſe habilitaſſe excommunicatos ad illam tantùm poteſtatem, & juriſdictionem in favorem non excommunicatorum exercendam, quam priùs habebant, ſed propter vinculum cenſuræ exercere non poterant: Schiſmatici enim, & excommunicati executionem habent ligatam nexibus juris, ut inquit hìc Innocent. *num.* 2. Et hoc vinculum, & ligamentum duntaxat Conſtantienſis Conſtitutio ſolvit habilitando Catholicos ad communicandum cum excommunicatis, etiam in adminiſtratione, & perceptione Sacramentorum; ſed novam poteſtatem, ſeu juriſdictionem intruſis non attribuit, nec dignitates aut beneficia de novo contulit. Et reverà cùm Sedes Apoſtolica ſecundùm venerabiles Sanctorum Patrum ſanctiones in aſſumendis ad Cathedrales, & alias majores Eccleſias conſueverit exquiſitas adhibere diligentias in examine, & inquiſitione de natalibus, vita, ætate, doctrina, & aliis omnibus qualitatibus promovendorum, *ut in cap. Cum in cunctis, de elect. cum concord. & cap. 2. ſeſſ.* 22. Concil. Trident. prætereà etiam relatione Cardinalis, & magna cum ſolemnitate in pleno Conciſtorio, ut habetur *in cap. 1. ſeſſ.* 24. & ſit mortale peccatum præficere indignos Epiſcopatibus, ut illic patet, & docet S. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 2. *ad* 3. quis credat Martinum V. in Concilio Conſtantienſi ſub involucro verborum voluiſſe unica vice conferre Cathedrales, Metropolitanas, & Parochiales Eccleſias, tunc & pro tempore vacantes, omnibus Epiſcopis hæreticis, & ſchiſmaticis, qui in earum occupationem jam tunc de facto ſe intruſerant, ac ſe intruderent in futurum, & conſtituere tot lupos animarum Paſtores? Ad hoc quæ dicam infra in prima reſponſione ad quartam oppoſitionem *num. 129.* Sed etſi Martinus feciſſet intruſis gratiam revalidationis titulorum, quod falſum eſt, & ſic rehabilitaſſet illos ad parochiales conferendas: hoc tamen eſſet intelligendum, dummodò illas conferrent perſonis aliàs habilibus, juxta text. *in cap. 1. de ætat. & qualit. lib 6.* & dictum eſt ſupra *num. 86.* Nemo enim dixerit bigamum ab Epiſcopo proviſum de parochiali Eccleſia, ex vi ejuſdem Conſtitutionis poſſe validè curam animarum exercere, & Sacramenta Catholicis adminiſtrare, contra *cap. unic. de bigam. in 6.* cùm Epiſcopi ne ad minores quidem ordines, vel beneficia ſimplicia poſſint cum eis diſpenſare, ut Sixtus V. declaravit ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii.
96 Et dixi in *cap. 2. ſupra de bigam.* Et idem dicendum in proviſo de parochiali ante annum vigeſimum quintum, cum quo ſimiliter Epiſcopus diſpenſare non poteſt, obſiſtente, *cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, de elect. & dict. cap. unico, de ætat. & qualitat. lib. 6* Et idem de illegitimis, criminoſis, aut corpore vitiatis, ut ibi per gloſſ. *in verb. Canonicum.* Quod enim multis vigiliis, ac laboribus à Sacris Canonibus, & generalibus Conciliis excogitatum eſt, non eſt credendum Concilium Conſtantienſe unico verbo ſubvertere voluiſſe, ut legitur in *cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo, de elect.* & in propoſito notat Gemin. *dict. conſ. 88. col. ult. ad fin. verſ. Item cum Papa:* præſertim verò quia in prædictis caſibus etiam Sacerdotes Catholici, & non excommunicati, cùm titulum Canonicum non habeant, non poſſunt aliis Catholicis Sacramenta adminiſtrare: ergo longè minùs id poterunt Sacerdotes hæretici, & ſchiſmatici, aut excommunicati; ne aliàs iſti ſint melioris conditionis, quàm Catholici non excommunicati:
1 unde fit, ut Popones Rutheni, qui propter ſuam inhabilitatem carent titulo Canonico Parochialis Eccleſiæ nequaquam poſſint matrimonia ſolemnizare in favorem Catholicorum, cùm hunc tituli defectum non ſuppleat antedicta Conſtitutio: in quo non videtur ulteriùs immorandum, quia, ut dictum eſt, jam S. Congregatio declaravit matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico eſſe nullum, ſi decretum Concilii Tridentini *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* publicatum fuerat in Parochia, & lapſi erant triginta dies a die publicationis, aliàs ſecus: nimirum quia cùm propter hæreſim careat titulo Canonico Parochiali, celebrationi matrimonii tamquam Parochus intereſſe non poteſt etiam in favorem Catholicorum: in ea enim deciſione non agebatur de matrimonio hæreticorum, ſed de matrimonio à Catholicis contracto coram Parocho hæretico.

Prætereà ego non percipio, quomodo hæc validitas titulorum reſpectu Catholicorum tantùm ſit poſſibilis: nam 97
Epiſcopi Græci dum cõferunt ſchiſmaticis parochiales Eccleſias, utique illas non intendunt conferre in favorem Catholicorum, quos cum eorum ritibus ſummoperè execrantur, ut in *cap. Licet Græcos, ſupra de Baptiſm.* ſed illas intendunt conferre tantummodò in favorem ſuorum ſchiſmaticorum: ergo ab initio hujuſmodi collationes ſunt invalidæ, cùm Conſtitutio Conſtantienſis non intendat in aliquo relevare ipſos excommunicatos; & conſequenter poſſunt poſteà convaleſcere ex eo, quòd Catholici à ſic proviſis petant, aut recipiant ſacramenta, quia validitas tituli oriri non poteſt ex poſteriori facto privatorum, ſed ad ſuum eſſe requirit canonicam inſtitutionem, *cap. Beneficium, de reg. jur. in 6.* Gemin. *conſ. 109. in princ.* & cùm collatio beneficii ſit actus legitimus, non poteſt eſſe in pendenti, ſed aut ſtatim tenet, aut vitiatur, *cap. 2. de elect. lib. 6.* & ibi not. gloſſ. *in verb. Incerta, verſ. Sed numquid,* dicens, poſt Compoſt. diſpoſitionem illius textus procedere etiam in collatione beneficii: idemque tradunt ibi Archid. & Joan. Andr.

Opponitur tertiò: Si Concilium Conſtantienſe, in Conſtitutione, *Ad evitanda,* non habilitat Sacerdotes ad parochiales obtinendas: ergo in ea parte, in qua dat Catholicis facultatem recipiendi ſacramenta ab excommunicatis, non poterit habere locum niſi in illis excommunicatis, qui ante cenſuram parochiales obtinuerunt: nam ſola excommunicatio quamvis non privet beneficiis anteà obtentis; tamen inhabilitat ad illa in poſterum obtinenda, adeò ut collatio facta excommunicato ſit irrita ipſo jure, *cap. Propoſuit, & cap. Poſtulaſtis, de Cleric. excommun. miniſtr.* & dictum eſt ſupra *in 3. fundamento, numer.* 73.

Quo verò ad hæreticos, & ſchiſmaticos, nullo caſu poterit habere locum, quia tales non modò ſunt inhabiles ad 98
beneficia obtinenda, ut in *cap. 2 §. Hæretici, de hæret. lib. 6.* ſed etiam beneficiis ante hæreſim, vel ſchiſma canonicè obtentis ſunt ipſo jure privati, *cap. Excommunicamus, §. Credentes, & cap. Ad abolendam, ſupra eod. tit.* & eſt communis opinio, quam tenent Joann. Andr. Geminian. & Franc. *nu.* 2. & reliqui omnes in *cap. Ut commiſſi, §. Privandi, eod. tit. in 6.* dum exponunt illa verba, *Vel privatos nunciandi,* ut dictio, *Vel,* ſtet expoſitivè pro *Id eſt,* Abb. *in cap. Inter dilectos, num. 1. de exceſſib. Prælat.* Caſſad. *deciſ. 14 ſuper regulis, num.* 1 Rota *deciſ. 707. lib. 3 part. 3. diverſ.* Clar. *in §. Hæreſis, num. 16. verſ.*
Item Clericus: ubi ex communi Doctorum ſententia affirmat hæreticos, & eorum filios non ſolùm beneficia, ſed 99
etiam omnem poteſtatem Eccleſiaſticam amittere, & ſolis filiis Catholicis ex conſuetudine, & pietate relaxari beneficia. At abſurdum eſſe, ut prædicta Conſtitutio non habeat locum niſi in proviſis de parochialibus ante excommunicationem; & nullo caſu verificari poſſit in hæreticis, & ſchiſmaticis, videtur ſuaderi poſſe conſiderationibus infra ſcriptis.

Prima conſideratio eſt, quia ejuſmodi Conſtitutio
edita fuit ad vitanda ſcandala, & pericula, & ſubveniendum 100
conſcientiis reſpectu excommunicatorum, in diuturno illo ſchiſmate à Gregorio XI. uſque ad Martinum V. in quo diverſi, qui ſe Pontifices prætendebant, cenſuras invicem ferebant, Cardinales, & Epiſcopos dependentes creabant, & beneficia ſuis fautoribus conferebant, ut patet ex hiſtoriis Conciliorum *tom. 3. part. 2. pag. 742.* & ex Conciliis, & Conciliabulis tunc habitis, & tradunt hiſtorici ad illa tempora per annos quadraginta, ab anno 1378. uſque ad 1417. ut Blond. *decad. 2. lib. 10.* Platina *in Urbano,* & alii: & Italia ali-

aliquibus ſavebat, aliis Galliarum, *Siciliæ*, & Hiſpaniarum Regna.

101 Non ſatis ergo conſultum fuiſſe timoratis conſcientiis, & obviam itum ſcandalis, & periculis diverſarum provinciarum, ſi talis Conſtitutio in elligenda eſſet ſolùm de iis, qui poſt beneficia legitimè ſuſcepta inciderunt in excommunicationem, cum plurimi eſſent excommunicati, & ſchiſmatici ante ſuſcepta beneficia adhærentes Antipapis ſpatio annorum 40. per Hiſpaniam, Galliam, Germaniam, Italiam, in parochialibus, & aliis beneficiis inſtituti, vel ab ipſis Antipapis immediatè, vel mediantibus Epiſcopis de novo creatis.

Secunda conſideratio eſt, quia Conſtitutio non diſtinguit, ſed univerſaliter loquitur reſpectu cujuſcumque, & prætextu cujuſlibet cenſuræ à jure, vel ab homine generaliter promulgata: non ergo videtur diſtinguendum de cenſura ante, vel poſt beneficium, *cap. Si Romanorum*, 19. *d. cap. Solitæ, de major. & obed.*

Tertia conſideratio eſt, quia difficillimum fuiſſet populis hoc cognoſcere, & obſervare in Gallia, Germania, Polonia, Græcia, ubi permixtim Catholici cum ſchiſmaticis, & excommunicatis degunt: unde quoad communicationem indifferenter eſt uſu recepta in illis Regionibus prædicta Conſtitutio reſpectu quorumcumque excommunicatorum, ſchiſmaticorum, & hæreticorum; ut teſtatur Navarr. & experientia oſtendit.

102 Quarta conſideratio eſt, quia non modò in Concilio Piſano, & Conſtantienſi admiſſi indifferenter fuerunt electi à Clemente VII. & Benedicto XIII. Antipapis, eorumque fautores: ſed in Concilio Florentino ſub Eugenio VI. Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & alii Beneficiati, & Officiales, & Præſules Græci, eorumque Vicarii diſtinctè in eodem Concilio enumerati, admiſſi fuerunt, nominati, & indifferenter agniti ut tales in inchoatione, ſuffragiis, decretis, & ſubſcriptionibus Concilii, cum eorum titulis, & dignitatibus, ut patet legenti *tomum quartum*, *par.* 1. cum decreto fidei ibi relato. Et tamen Græci poſt reconciliationem factam anno 1270. in Concilio Lugdunenſi tempore Gregorii X. iterum deficientes in ſuis erroribus, & ſchiſmate perſtiterunt uſque ad annum 1438. ſub Eugenio IV. juxta notata ibi ante Acta Concilii *pag.* 411 ac proinde ex Conſtitutione juvari non poterant niſi illi, qui jam in ſchiſmate, & excommunicatione conſtituti, poſteà ordinati ad dignitates, & beneficia promoti fuerunt ab aliis Græcis, ſive Patriarchis, ſive Epiſcopis ſchiſmaticis, qui ſpatio annorum 150. eorum Eccleſiis præfuerunt. At ſi legantur omnia Acta Concilii, nulla apparet nova collatio dignitatum, beneficiorum, & officiorum, quamvis tunc etiam in uſu eſſet electio Patriarchæ Conſtantinopolitani diverſi à ſchiſmatico, ut colligitur ex verbis Eugenii IV. relatis circa finem Concilii: adhortans enim Græcos ad eligendum novum Patriarcham in locum defuncti, ait: *Eum qui à me eligitur, amovebo, efficiamque, ut unus Patriarcha ſit*. Imò in fine decreti fidel dicitur de quatuor Patriarchis, ſalvis omnibus privilegiis, & juribus eorum: quod non eſt beficia, & jura de novo conferre, ſed præexiſtentia ſupponere, & preſervare, *cap. Quia intentionis*, *ſupra de privileg.* Idem patet in unione Armenorum; recipuntur enim Procuratores Patriarchæ Armenorum, & tamen initio Bullæ aſſerit Eugenius: Alius diſſidii lapis non ingentis, & amplius annis inveteratus aufertur; & tamen nil legitur de nova collatione beneficiorum facta Armenorum Patriarchæ, vel aliis illius gentis. Idem patet in alia Bulla ejuſdem Pontificis, *Cantate Domino*, ſuper unione Jacobinorum, in qua nominat venerabilem fratrem noſtrum Joannem Jacobinorum Patriarcham, & dilectum filium Andream Abbatem monaſterii Sancti Antonii apud Ægyptum, & nihil de nova beneficiorum collatione reperitur. Ex quibus omnibus videtur colligi dignitates, beneficia, & officia etiam poſt ſchiſma, & excommunicationem fuiſſe validè collatam, alioquin in ſupradictis fuiſſet neceſſaria nova collatio.

Cæterùm ad primam collationem hujus tertiæ oppoſi-
103 tionis, reſpondetur, Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis principaliter editam fuiſſe, quia cùm ſchiſmatici, & excommunicati jam in multis Orbis partibus permixti cum Catholicis non excommunicatis degerent, difficilli-
104 mum, & ferè impoſſibile erat, ut in ſalutationibus, & colloquiis dandis, ac recipiendis litteris, habitatione, ac menſa non communicarent: & tamen de jure communi in his omnibus excommunicati vitandi erant, gloſſ. & Doctores in *cap. Statuimus, de ſent. excomm. lib. 6.* Hoſtien. *in ſumm. eod. tit. §. 20. Exquiſita pœna*, Theologi *in 4. diſtinct.* 18. & paſſim Canoniſtæ, etiam antequam fuiſſent ſpecialiter denunciati, ut eſt caſus in *cap. Cum non ab homine, de ſent. excomm.* & dictum eſt ſuprà *nu.* 74. *& ſeqq.*
Quod citra controverſiam habebat locum in notoriis: nam 105
diſpoſitio *cap. Cum ſecundum, de hæret.* quo deciditur etiam in pœnis ipſo jure impoſitis requiri declaratoriam ſuper facto, non procedit, ubi crimen eſt notorium, *cap. Pervenit*, & ibi Abb. *de appell.* & ſimiliter dictum eſt ſuprà. Et proptereà Concilium Lateranenſe noviſſimum in Conſtitutione *Ad evitanda*, ſuperiùs relata, dum jubet vitari excommunicatos, etiam non denuntiatos, quorum crimen eſt adeò notorium, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, ſubjicit immediatè illa verba, *Juxta canonicas ſanctiones:* apertè innuens ſe in ea parte jus novum non inducere, ſed jus antiquum innovare.

Et quamvis regulariter communicatio cum excommu- 106
nicatis majori excommunicatione extra crimen non eſſet mortalis, ſed venialis tantùm ſecundùm opinionem Hoſtien. *in ſumm. de ſent. excomm. §. fin.* Joann. Andr. & aliorum communiter *in cap. Sacris, de his, quæ vi*, S. Thomæ, & aliorum Theologorum *in eadem diſt.* 18. tamen de hoc dubitat Abb *in d. cap. Sacris*. Et contrarium tenent multi ex antiquis Canoniſtis, quos refert ibidem Jo. Andr. & Archidiac. *in cap. Rogo*, 11. *quæſt.* 3. Et ſaltem erat mortalis, quando erat nimis frequens, ſecundùm Joann. And. *ubi ſupra*, & Navarr. *in Man. cap. 27. num. 29.* Qui caſus facilè contingere poterat ſtante permixtione Catholicorum, & ſchiſmaticorum; & in hoc Conſtitut. *Ad evitanda*, conſuluit per omnia conſcientiis timoratis, habilitando Catholicos ad communicandum cum excommunicatis non denuntiatis, quod ante Concilium Conſtantienſe optavit fieri Joan. And. putans per d. *cap. Cum ſecundum, de hæret. lib.* 6. non eſſe apertè deciſum, ut excommunicatum, vel interdictum à jure non teneremur vitare ante denunciationem, ut in ſua gloſſ. *in Clemen. 2. in fin. de ſent. excomm.* Atque ita hodie ſatis factum eſſe menti prędictæ gloſſæ affirmat in eadem *Clem.* 2. Abb. *nu.* 6 & Felin. *in cap. Rodulphus, num. 39. verſ. Sed de veri, de reſcript.*
Deinde difficillimum erat, ſtante hujuſmodi permixtione, 107
ut Catholici cum excommunicatis non participarent in divinis officiis, & aliis precibus; & tamen hoc itidem interdictum erat à jure communi, *cap. Quod in te, de pœnit. & remiſſ.* adeò ut excommunicato Eccleſiam ingrediente ad orandum cæteri omnes tenerentur exire, aut precibus, aut vi eum cogere ad exeundum, alioquin ceſſandum eſſet à divinis etiam Miſſæ inchoatæ ſi nondum cœptus eſſet Canon, *Clem. Gravis*, & ibi gloſ. *in verb. inexpleta, de ſent. excommun.* Innoc. *in cap. Nuper, eod. tit.* Hoſtien. *in ſumma eod. §. Quæ ſit pœna, verſ. Sed numquid*, Sanctus Thom. *in 4. diſtinct.* 18. Navarr. *cap. 27. numer.* 33. Unde vix contingere potuiſſet, ut Catholici cum ſchiſmaticis permixti Miſſam inchoatam perficerent, diviniſque officiis, & orationibus tuta conſcientia vacare poſſent; & in hoc ſimiliter omnem ſcrupulum ſuſtulit Conſtitutio Concilii Conſtantienſis, habilitando Catholicos ad participandum cum excommunicatis etiam in divinis officiis.

Ulteriùs quod pertinet ad Sacramenta excommunicatis 108
adminiſtranda, eadem Conſtitutio abſtulit omnem ſcrupulum à conſcientiis Catholicorum, quatenùs per illa verba: *In adminiſtratione, vel receptione Sacramentorum*, habilitaverit Catholicos Sacerdotes ad illa adminiſtranda excommunicatis non denuntiatis; quod de jure communi prohibitum erat ſub mortali culpa, *cap. Engeltrudam*, 3. *quæſt.* 4. Navarr. *in Man. d. cap. 27. nu.* 29. *&* 30.

In prædictis ergo tribus, & præſertim in primis duobus caſibus, qui frequentiſſimè poterant contingere; prædicta Conſtitutio ex omni parte conſuluit timoratis conſcientiis, & ſcandalis obviavit; neque enim in illis cadit conſideratio rehabilitationis excommunicatorum ad beneficia obtinenda, quia ad hoc ut Catholici non teneantur vitare excommunicatos, & poſſint illis Sacramenta adminiſtrare, manifeſtum eſt non requiri, ut ex-

com-

communicati habeant beneficium. Quo verò ad receptionem ſacramentorum non ſuberat tanta neceſſitas habilitandi Catholicos ad illa recipienda de manibus notoriè hæreticorum, vel ſchiſmaticorum, quod valdè abhorrent ſacri Canones, cùm poſſent illa recipere à Catholicis Sacerdotibus.

109 Satis eſt igitur; ut antedicta Conſtitutio, quæ ut Felin. ait *in d. cap. Rodulphus*, *ſub nu. 39. de reſcript.* eſt multùm correctoria juris communis, operetur effectum ſuum etiam reſpectu adminiſtrationis activæ ſacramentorum quoad illos tantùm excommunicatos, qui ante excommunicationem canonicè adepti ſunt beneficia curam animarum habentia; nec debet extendi ad rehabilitationem ad Cathedrales, vel Parochiales, de qua non loquitur, ad ulteriorem correctionem juris communis; quin potiùs expedit jura juribus concordare, ut in ſimili Conſtitutione Concilii Conſtantienſis perpendit Gemin. *d. conſ. 88. num. 4. verſ. Item cum Papa*.

110 Nec urget, quòd in longo illo ſchiſmate cum plurimi obtinuiſſent dignitates, & beneficia ab Antipapis, prædicta Conſtitutio non occurriſſet periculis animarum, niſi revalidaſſet titulos. Tollitur enim objectum, quia in eodem Concil. Conſtantienſi edita fuit alia Conſtitutio, per quam proviſi in ſchiſmate à Gregorio, & Joan. Antipapis fuerunt rehabilitati ad dignitates, & beneficia, ut deinceps vitium ſchiſmaticis vel excommunicationis eiſdem objici non poſſet, ut referunt Gemin. *dict. conſ. 88. columm. 1. verſ. Nec obſtat ſi dicatur*, & Paul. de Caſtro *conſ 253. Ad confirmationem*, *ſub num. 1. verſ. Nec obſtat*, *lib. 1.* Unde cùm ſatis proviſum eſſet à Concilio periculis tunc imminentibus, in futurum, ſedato ſcilicet ſchiſmate, nulla neceſſitas ſuadebat, ut habilitarentur ſchiſmatici ad obtinenda beneficia curata ad hoc, ut de illorum manibus Catholici reciperent eccleſiaſtica ſacramenta. Quinimò Conſtitutio à Gemin & Paul. de Caſtro relata ſatis apertè indicat per Conſtitutionem, *Ad evitanda*, ſchiſmaticos non fuiſſe rehabilitatos ad beneficia; quia alioquin ſi fuiſſent generaliter rehabilitati, non fuiſſet opus, ut Concil. Conſtantienſe per aliam Conſtitutionem eos ſpecialiter rehabilitaſſet, ut ſu-

111 periùs dictum eſt. Et nihilominus eadem Conſtitutio, *Ad evitanda*, etiam quoad excommunicatos non habentes titulum canonicum beneficii, vel proviſos poſt excommunicationem, poteſt habere officium ſuum reſpectu adminiſtrationis ſecramentorum in aliquibus caſibus, & præcipuè in duobus. Primus eſt in articulo mortis: nam poſt Concilium Conſtantienſe in eo articulo licebit Catholico confiteri peccata ſua cuicumque Sacerdoti notoriè excommunicato, cum eo caſu non requiratur, ut Sacerdos ſit proprius Parochus, ſed omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes abſolvere poſſint, ut in decreto Concilii Tridentini *ſeſſ. 14. cap. 7. de caſuum reſervat. verſ. Hanc autem delictorum reſervationem*. Et tamen jure communi inſpecto Sacerdos notoriè excommunicatus non poteſt validè quemquam abſolvere etiam in mortis articulo. Ita enim in Sacerdote excommunicato, & denuntiato jampridem reſolvit S. Congregatio Concilii, ſecuta opinione Magiſtri ſententiarum, S. Thom. & aliorum graviorum Theologorum, ut dixi *in cap. 1. num. 28. ſupr. de Conſtit.* Ergo idem dicendum in notoriè excommunicato, cùm hi duo caſus æquiparentur, *cap. final. de cohabit. cleric. & mulier.*

112 Secundus caſus eſt in excommunicatis proviſis à Papa, quia cùm in litteris Apoſtolicis proviſionum ex ſtylo apponatur clauſula abſolutionis à cenſuris, cujus clauſulæ virtute collatio parochialis facta excommunicato non denuntiato valida eſt, Archidiac. *in cap. Nullus*, *num. 4. 63. diſtin.* & dictum eſt ſupra *num. 76.* ac proinde licebit Catholicis ab eo recipere ſacramenta non obſtante excommunicatione; idque in vim Conſtitutionis, *Ad evitanda*, cùm aliàs non liceret, quia prædicta clauſula reſtricta eſt ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, & ſic operatur habilitationem tantummodò ad parochialem obtinendam, non autem ad ſacramenta adminiſtranda.

113 Ad ſecundam conſiderationem reſpondetur, quamvis Concilium Conſtantienſe non diſtinguat inter cenſuram ante, vel poſt beneficia; tamen debere ſic diſtingui, quia lex quantumcumque generalis ſemper reſtringitur ad perſonas habiles, Jaſ. *in l. 2. §. Prætor*, *num. 3. ff. Si quis ſa-*
Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

uſd. cogan. & latius oſtenſum eſt ſupra *numer. 86.* Item prædicta Conſtitutio reſtringi debet, ut minùs corrigat jus commune, Geminian. *dict. conſ. 88 ad fin. verſ. Item cum Papa*. Item limitari debet ad tenorem verborum, *cap.* 114
Porrò, *de privil.* Quia lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, quibus verba legis congruunt, & adaptantur, ut idem Gemin inquit, *ubi ſupra num. 4. verſ. Cum ergo concurrant*, & not Bartol. & DD. *in l. 4. §. Toties*, *ff. de damn. infect.* De renabilitatione autem ſchiſmaticorum ad beneficia Conſtitutio nullam facit mentionem; imò nec de hæreticis, vel ſchiſmaticis nominatim loquitur, niſi quatenus comprehenduntur ſub nomine excommunicatorum; & tamen quod pertinet ad proviſiones beneficiorum, plurimùm intereſt inter hæreticos, & excommunicatos; quia excommunicati licèt ſint inhabiles ad beneficia obtinenda, non tamen ſunt privati beneficiis antea obtentis: at hæretici non ſolùm ſunt inhabiles, ſed etiam privati ipſo jure etiam ante declaratoriam judicis, quæ in notoriis non requiritur, ut probatum eſt ſupra *numer. 92. 98. & 104.* Unde cùm Conſtitutio prædicta loquatur tantùm de excommunicatis, non eſt noſtrum eam extendere ad rehabilitationem ſchiſmaticorum ad beneficia, de qua non loquitur: quod enim non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinventionibus præſumendum, *cap. Inter corporalia*, *de translat. Epiſcop. cap. Conſuluiſti 2. quæſt. 5.* Nam ſi rehabilitationem comprehendere voluiſſet, quod de cenſuris dixerat, & de rehabilitatione poterat expreſſiſſe, ut legitur *in dict. cap. Inter corporalia*, *in cap. Ad audientiam*, *de Decim. & in cap. Majores*, *de Baptiſ.* Quod ergo in ea non reperitur conceſſum, ut priùs intelligitur prohibitum, *cap. Hoc tantùm*, *18. quæſt. 2. cum concord.* de quibus per gloſſ. *in d. cap. Inter corporalia*, *in verb. Non invenitur*. Et benè per Oldrad. *conſil. 266. Quod autem*, *n. 10.*

Ad tertiam conſiderationem hujus tertiæ oppoſitionis 115
reſpondetur, quoad participationem Catholicorum cum ſchiſmaticis in divinis officiis, & extra, in quibus eſt major neceſſitas communicandi, ſtante illorum permixtione, ceſſare objectum, quia ad hæc non requiritur, ut ſchiſmatici habeant beneficia, ut dictum eſt ſupra *num. 108.* Quo verò ad receptionem ſacramentorum non eſt opus diſtinguere; an ſchiſmatici obtinuerint parochiales ante, vel poſt ſchiſma, quia utroque caſu carent titulo canonico beneficii, ut patet ex dictis *num. 98.* Cùm ergo Græcorum ſchiſma ſit notorium, proindeque non ſit difficile decernere inter Sacerdotes Catholicos, & ſchiſmaticos, confugiant Catholici ad Catholicos Preſbyteros pro ſacramentis ſuſcipiendis, & vitabunt omne periculum.

Ad quartam, & ultimam conſiderationem reſpondetur negando conſequentiam: ex eo enim quòd Patriarcha, 116
Epiſcopi, & Abbates ſchiſmatici fuerint admiſſi in Concilium Florentinum, atque ut tales nominati, agniti, & tractati ab Eugenio, non rectè infertur ad validitatem, ſeu approbationem dignitatum, ſeu titulorum. Hic eſt textus apertus *in Clem. Si ſummus*, *de ſentent. excommunicationis*, ubi ſi Summus Pontifex aliquem ſub titulo cujuslibet dignitatis ex certa etiam ſcientia, verbo, Conſtitutione, vel litteris nominet, honoret, ſeu quovis alio modo tractet, per hoc in dignitate illa ipſum approbare non intelligitur, aut quidquam ei tribuere novi juris; ubi gloſ. ſic format caſum: Ponamus quod eram intruſus in ali- 117
quo beneficio, ita quòd non habebam titulum, & Papa ſcripſit mihi litteras, in quibus appellavit me Epiſcopum illius loci, quem obtinebam ſine titulo; vel ponamus quòd illud beneficium vacabat, & nullus obtinebat, & ipſe in litteris ſuis appellavit me Epiſcopum illius loci: an per hoc videatur mihi jus tribuere in illo beneficio? Reſpondet Clemens Papa quòd non; atque 118
ita illum textum generaliter habere locum in omnibus dignitatibus tàm ſæcularibus, quàm eccleſiaſticis, cùm loquatur per illa verba univerſalia, *cujuslibet dignitatis*, & ſubſit eadem ratio, tenet ibi gloſſ. *in verb. Dignitatis*, & Card. *in §. Similiter*, *num. 2. in fin. verſ. Quæro*, de qua dignitate loquitur, ſubdens poſt Paulum idem juris eſſe de perſonatu, officio, beneficio, titulo, vel adminiſtratione; & Laudunus, & Card. *ibid. in princ.* exemplificant, ſi Papa vocat aliquem Archidiaconum Pariſienſem,

vel Decanum Aurelianenſem, *ut in cap. Ad aures, de re-
ſcript. & in cap. Dilecto, eodem titul. in 6.* Et in Canonico
ponit exemplum Vitalin. *ibidem num.* 38. dicens: Si Pa-
pa etiam ſcienter nominet te in litteris Canonicum Pari-
ſienſem: & non ſis, non propterea faciet te Canonicum.
vel ſi erat intruſus in dictum Canonicatum, & ipſe hoc
ſciebat, & vocaverit te Canonicum Pariſienſem, non pro-
pterea cenſetur approbare tuam intruſionem, hoc eſt pur-
gare vitium tuæ intruſionis; alias concurrent duo ſpecia-
lia; unum ſcilicet purgatio intruſionis, aliud collatio Ca-
119 nonicatus, contra *leg. 1. Cod. de dot. promiſſ. cum ſimilibus.*
Item verba illa textus, *ſeu quovis alio modo tractet*, ſic ex-
ponuntur per gloſſ. & Cardin. *in 6. & 7. not.* videlicet ſic
Papa aliquem admittat aſſignando incertam ſedem cum his,
qui ſunt certi ordinis, dignitatis, vel officii; vel ſecun-
dum Genzelin. ſi papa aliquem recipiat tamquam Abba-
tem, vel Archidiaconum ad unum officium exercendum:
neque enim per hoc cenſetur illum approbare in ea digni-
tate, Per quem text. ſublata eſt altercatio antiquorum Ca-
noniſtarum, de qua *in cap. Si aliquando, de ſent. excomm.
in cap. Dominus*, & ibi per gloſſ. *in ver. Sacrilegium, 94.
diſt. in cap. Si inimicus, 93. diſt.* & ibi per Archid. & per
Innocent. & Hoſtien. *in cap. Cum olim, il primo. de pri-
vil.* per Goffr. *in proœmio hujus Gregorianæ compilationis*,
& Speculat. *in titul. 2. §. Nunc oſtendendum, verſ. 29.* &
hæc fuit ratio impulſiva prædictæ conſtitutionis, ſecundum
120 Vitalin. *ubi ſupra num. 46.* & Anchar. *num. 1.* Conſtat igi-
tur ex hoc textu beneficium eccleſiaſticum non cenſeri col-
latum, aut confirmatum, niſi illud per verba diſpoſitiva
121 conferatur, ut ibi per Vitalin. *num 42.* In beneficialibus
enim ſuperioris inſtitutio eſt neceſſaria, quæ tamquam ſo-
lemnitas extrinſeca non præſumitur, ſed probari debet, ut
ad litteram ait ibidem Genzelin. & poſt eum Cardinal. *in
dict. §. Similiter, num. 2. verſ. Dicit Genzelin.* Verba
enim prolata ad unum finem non operantur alium, ubi præ-
ſertim abeſt voluntas proferentis, quæ in dubio abeſſe præ-
ſumitur, niſi illa verbis exprimatur, ut dicit Goffred. *in
proœm. Decret.* & in propoſito Vitalin. in ead. *Clem. Si
122 ſummus, num. 47. de ſent. excomm.* & cum verba hujuſ-
modi ſint enuntiativa, & prolata non propter ſe, ſed pro-
pter aliud non probant, neque diſponunt, *leg. Ex his ver-
bis, C. de teſtam milit* & notat gloſ. *in d. Clemen. Si ſum-
mus, in verb. Non intelligitur*, & ibi Vitalin. *n.* 48. Card.
in §. Similiter, num. 1. in 3. not. gloſ. & DD. *in Clem. 1. de
probat. & in cap. Si Papa, de privil. in 6.* Nam propter no-
ſtram affirmationem: vel negationem, rei veritas non im-
mutatur, *l. Aſſumptio, ff. Ad munic. pal.* Vital. *in d. Clem.
n. 45.* Quæ deciſio ſummam habet rationem propter odium
intruſionum, & inſufficientium titulorum, cum quibus
aliqui beneficia eccleſiaſtica tenent in detrimentum ani-
mæ, & beneficiorum, ut non poſſint per tales colores ſe
purgare, ſed teneantur docere de titulo, ſi ſint requiſiti, ut
formaliter inquit Laudunus in eadem *Clem. Si ſummus*, &
poſt eum Vitalin. *n. 58.* & Cardin. *in §. Similiter, n. 2. verſ.
123 Hac dicit Laudunus.* Et quamvis text. ibi non loquatur niſi
de approbatione, vel novi juris collatione; & ſic non vi-
deatur excludere probationem, quæ reſultat ex confeſſio-
ne, *ut l. Generaliter, C. De non num. pecun.* contrarium
tamen concludit ibi Vitalin. *num. 49.* tum quia ſuper hu-
juſmodi narrativa non fundatur intentio diſponentis, ut
ibi: tum quia non eſt de facto proprio enuntiantis: tum
quia non fit propter ſe, vel cauſaliter, ſed narrativè, &
propter aliud; & ſic non obſtat *dict. l. generaliter.* Et idem
tenet Cardinal. *in §. Similiter, num. 1. in 3. not.* dum col-
ligit ex text. quòd licèt in aliqua diſpoſitione quis nomine-
tur ſub aliqua dignitate, non tamen propterea fit probatio
ſuper hoc.

124 Itaque quamtumcumque Eugenius nominaverit ſchiſ-
maticos ſub titulis dignitatum, eoſque tractaverit ut tales:
hinc tamen nullla reſultat nova collatio, aut probatio vali-
ditatis proviſionum: nam ut verbis Pauli utar *in d. Clem.
Si ſummus, de ſent. excommun.* in hoc parcendum eſt
Papæ, ſi aliquem nominet ſub titulo dignitatis, quia ſi no-
men dignitatis omitteret, ipſum turbaret, vel ſcandaliza-
ret; & ideò non mirum, ſi ex tali nominatione non inten-
dat jus tribuere, quia talia non ſunt facienda ſine cauſæ co-
gnitione; cujus dictum referunt ibi Vital. *numer. 49. verſ.
Paulus item aſſignat*, & Card. *ubi ſupra, num. 2. verſ. Et
dicit Paulus.* Requirebat autem graviſſimum negotium
unionis cum Eccleſia Romana, ut Græci, & præſertim Im-
perator Paleologus, & Patriarcha Conſtantinopolitanus,
quem contendebant eſſe caput Eccleſiæ Orientalis, non
ſcandalizarentur, quin potius honorificè exciperentur, & 125
tractarentur in Concilio. Quibus accedit, quod ante Con-
ſtitutionem Conſtantienſem, imo & ante Concilium Vie-
nenſe mos fuit Romanorum Pontificum admittere in Con-
cilium etiam hæreticos, & ſchiſmaticos diſputationis gra-
tia, & ad eorum errores confutandos, & in ſpecie in Con-
cilio Lateranen. III. ſub Alexand. III. interfuit Nectarus
Abbas, ſeu Præpoſitus Monaſterii Caſularum, & Græco-
rum ſchiſmaticorum Legatus, qui eadem qua venit animi
indurata nequitia, & perverſitate inflexus, & obſtinatus,
poſt prolixas diſputationes eſt reverſus ad ſuos, ut patet ex
litteris ad eum ſcriptis a Gregorio Corcyræ Epiſcopo, quæ
referuntur in notis poſt acta ejuſdem Concilii *tom. 3. Conc.
par. 2. pag. 562. col. 1.*

Opponitur quartò, Epiſcopi, vel Sacerdotes Græci, 126
Armeni, Rutheni, & alii hujuſmodi, quamvis ſint ipſo ju-
re privati titulo, & beneficiis, nihilominus ſuis in regioni-
bus videntur eſſe Ordinarii, & Parochi, ſaltem titulo co-
lorato, putativo, & errore communi, quia communi-
ter ibi tales nominantur, & creduntur ſub diverſis lin-
guarum vocibus ab illis populis: quem communem erro-
rem non videtur tollere ſcientia paucorum Catholicorum
ſi ibi reperiantur; quæ autem à talibus geruntur in his, quæ
non adverſantur juri divino, etiam circumſcripta Conſti-
tutione Concilii Conſtantienſis, cenſetur valida, ex diſpo-
ſitione *l. Barbarius, ff. de offic. Prætor.* & in ſpecie colla- 127
tiones, ſeu proviſiones beneficiorum factas tempore Con-
cilii Conſtantien. a Gregorio XII Antipap. in loco, in
quo communiter habetur pro Papa, & ei obedientia
præſtabatur, ſuſtineri, reſpondit ex facto Gemin *conſ. 8.
in pr. inc. & per totum*: & idem in collationibus factis ab hæ- 128
reticis; & excommunicatis occultis docuit Innocent. *in
cap. Si vere, num. 3. verſ. Item dum tolerantur, de ſenten.
excommun.* dicens: [Hæreticos dum tolerantur in aliqua
dignitate, & ſunt occulti, non nominatim excommuni-
cati, poſſe excommunicare, beneficia conferre, litteras
impetrare, quia hoc ipſum dignitas facere videtur. &
non perſona excommunicata, *cap. Nonne, 8. quæſt. 4.*] &
eum refert, & ſequitur Lap. *alleg. 89. Factum ſuper quo,
num. 12.* ejuſque opinionem dicit veriorem Abbas *in cap.
Ad probandum, num. 15. de re judic.* & tenet Rota *in an-
tiquis, deciſ. 14. de jurepatron.* & in collatore hæretico lo-
quuntur expreſsè *in cap. Nihil, de electione*, Butr. *num. 2.*
& Abb. *num. 12.* Jaſon. *in dict. l. Barbarius, numer. 32.*
Sylva *de benefic. in 2. part. quæſt. 12. num. 20* Navarr.
*in cap. Placuit, de pœnit. diſt. 6. n 179 & in Manual. cap.
9 n. 11.*

Huic objectioni reſpondetur primò, ad hoc ut collatio- 129
nes beneficiorum, & alia geſta per Prælatum putativum
ſuſtineantur ex communi reputatione, quatuor copulati-
vè eſſe neceſſaria, quorum nullum concurrit in caſu
præſenti.

Requiritur enim primò, ut titulus putativus proveniat 130
à legitimo, & vero ſuperiore; non autem a ſuperiore pu-
tativo: quod conſtat ex dicta *l. Barbarius*: nam ille ſer-
vus, qui putabatur liber, habuit officium non a ſuperiore
putativo, ſed a legitimo, & declarat expreſsè Compoſt.
*in d. cap. Nihil, num. 4. in verb. Adminiſtret. verſ. Item
per ſuperiorem confirmatum, de elect.* quem ibi ſequuntur
Butr. *n. 24.* & Anch. *ad fin. q. 4.* Henr. Boich. *in § Cæterum,
n. 4* Idem docuit Archid. *in c. Alienationes, n. 2. 12. q. 2.* Bal.
in d. l. Barbarius, in prima lectura, n. 29. & ibi Jaſ. *n. 48* etſi
Bern. *conſ. 128. ad fin. vol. 1.* Ant Gabr. *com. concl. in tit. de
prob. n. 3. concl. 8.* Ratio autem, cur non ſufficiat, ut titulus
putativus non proveniat a ſuperiore itidem putativo, ea eſſe 131
poteſt, quia titulus putativus non eſt verus, ſed præſumptus,
ſeu fictus, at fictio non generat fictionem, Bald. *conſ. 130.
Caſus ſuper quo, circa fin. n. 2. verſ. Præterea concurrent. lib.
3.* Alex. *conſ. 13. Ex iis, qua n. 3. verſ. Quin imo, lib. 1.* quia
duo ſpecialia non poſſunt concurrere circa idem, *l. 1.* & ibi
Bald. Salic. & DD. *C. de dotis promiſ.* Oldr. *conſ. 79. in prin.
duo ſpecialia.* Dec. *conſ. 40. n. 47. & ſeq. & præſertim nu. 10.
lib. 2.* ubi quòd generaliter individuum non generat aliud
ſpeciale; & ideò fictio fictionis non reperitur, ſervitus
ſervitutis, tacitum ex tacito, fructus fructuum, uſuræ
uſurarum, & alia id genus: unde ſimiliter non datur titulus
puta-

putativus ex titulo putativo, alioquin daretur proceſſus
132 in infinitum. Rutheni autem quamvis dicantur habere titulum putativum Cathedralis, vel Parochialis Eccleſiæ: tamen hunc titulum non habent à ſuperiore legitimo, ſed à Prælatis, & Ordinariis putativis, & illi ab aliis Prælatis ſimiliter putativis: ergo validè beneficia conferre, aut matrimonia ſolemnizare non poſſunt: cùm enim careant auctoritate legitimi ſuperioris, dicuntur palam intruſi: intruſos verò non tuetur Eccleſia, ac proindè eorum geſta ex communi errore, & reputatione non ſuſtinentur, gloſſ. *final. in dict. c. Nihil, verſ. Sed pone quòd talis Prælatus, de elect.* Innocent. *ibidem numer. 3. & 4. verſ. Si autem non ſit intruſus ſua auctoritate*, Joan. Andr. poſt Compoſt. & Hoſtien. *columm. fin. in ultima gloſſ. verſ. Et dicunt quod omnia, quæ facit electus*, & alii proximè citandi, Roſell. *in verb. Confeſſio ſacramentalis, 3. numer.* 4. Angel. *Confeſſio, 4. num.* 12. Silveſt. *Confeſſor, 2. numer.* 15. Navarr. *in cap. Placuit, de pœnit. diſtinct. 6. num.* 117. & eſt communis opinio, ut teſtatur Abb. *in cap. Dudum, il ſecondo, num. 20. de elect.* pro qua eſt textus ſatis apertus hìc: nam Octavianus, & Guido ordinationes fecerant, dignitateſque, & beneficia contulerant ratione publici officii: quilibet enim ipſorum gerebat ſe pro Papa, & Octavianus Romanus Joannis Maledicti filius electus in ſchiſmate appellatus eſt Victor, eique vita functo ſucceſſit in ſchiſmate Guido Cremonenſis nuncupatus Paſchalis, ut referunt hìc gloſſ. 1. Hoſtien. & Joan. Andr. *in princip.* in cujus locum poſteà ſuffectus eſt Joan. de Struma, qui dictus eſt Calliſtus, licèt de eo non fiat mentio in hac compilatione, ſed in *can.* 2 Concilii Lateranen. ſub Alexand. III. ex quo deſumpta eſt hæc Conſtitutio; & hos omnes tamquam veros Pontifices coluit univerſa Germania, & aliquot regiones Italiæ, ut habetur in hiſtoria ejus Concilii *tom.* 3 *Concil part. 2. pag.* 114 & nihilominus eorum geſta fuerunt irrita, ut hìc dicitur. Unde per Petr. de Ancharan *nu.* 1. [Nota, inquit, quòd carent juribus, quæ geruntur per ſchiſmaticos, etiamſi gerantur prætextu publici officii: quod ergo dicitur *in l. Barbarius, de offic. Prætor. & cap. Conſultationibus, de jurepatronat.* habet locum in eo, qui dignitatem poſſidet bona fide: ſecus ſi eſt intruſus, ut ſchiſmaticus, quia tunc ſibi non eſt reſpondendum de juribus dignitatis.] Hæc ille. Et in terminis matrimonii poſt Concil. Trident. tradunt Moderni citati ſuprà *n.* 80.

133 Requiritur ſecundò ad hoc ut valeant collationes beneficiorum factæ à Prælato putativo, ut beneficium quod confertur, non ſit reſervatum, alioquin quamvis Prælatus putativus conferat ratione publici officii, non valebit collatio etiam facta perſonæ aliàs habili propter decretum irritans in reſervatione appoſitum, quod inficit titulum, ac poſſeſſionem: ita tenet Rota *deciſ. 20. de præben. in Antiquis, & deciſ. 4. eodem titul. in Antiquior*, Æneas de Falcon. *de reſerv. 4. quæſt. effectu* 26. Simonetta *in eodem tract. quæſt.* 44. ſed beneficia hæreticorum, quales ſunt hodie Græci ſchiſmatici, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata cum decreto irritante, ex Conſtitutionibus Pauli IV. S. Pii V. & Gregorio XIII. relatis ſupra in 2. fundamento *num.* 66. ergo à Prælatis putativis validè conferri non poſſunt, ac ſi conferantur, irrita erit collatio etiam facta non excommunicato aut aliàs habili, non obſtante ignorantia, aut communi errore; ad hoc alleg. *capit. Si poſtquam, cap. Dudum, §. Hos igitur, cap. Si beneficium, cap. penult. verſ. Licet ab ignorantibus, de præben. in 6. cap. Tibi qui, de reſcript. & cap. Si ſoli, verſ. Niſi nos in gratia, de conceſſ. præben. eod. lib.*

134 Requiritur tertiò ad validitatem geſtorum propter communem errorem, ut error ſit communis etiam quoad eos, quibus beneficia conferuntur, vel ſacramenta adminiſtrantur: nam reſpectu eorum, qui ſciunt impedimentum, non ſuſtinentur geſta per Prælatum, vel Parochum putativum, ut ſatis colligitur *ex dict. l. Barbarius*, ponderando litteram ibi, *quamdiu latuit*, & ibi, *propter utilitatem eorum, qui apud eum egerunt*, juncta ratione gloſſæ *in verb. Effeciſſet, in fine* ſcilicet homines decipiantur; Eccleſia enim dum tribuit juriſdictionem habentibus titulum putativum, ſuccurrit errantibus tantùm; unde ut in propoſito inquit Abbas *in cap. Ad probandam, numer. 15. in fine, de re judicat.* (dignum eſt, ut beneficium ignorantiæ non proſit ſcientibus,] & fuit dictum Joan. Andr. & aliorum *in cap. 1. de reſcript. in 6.* Et quamvis Anton. de Butr. *in dict. capi. Ad probandum, numer.* 11. Imol. *num.* 6. Abb. *numer.* 15. Felin. *numer.* 8. & Alexand. de Nævo *numer.* 27. ſentiant geſta per Prælatum putativum mero jure valere; etiam quoad ſcientes impedimentum, ſed eſſe retractanda in odium illorum: tamen abſolutè non valere geſta reſpectu ſcientis impedimentum, cenſent in terminis *dict. l. Barbarius*, Albertinus ibi, *numer.* 22. Millus *in repertor. in verb. Error communis*, dicens hanc eſſe quamdam limitationem *ad dict. l. Barbarius*, Felin. *in cap. Rodulphus, num. 40. de reſcript.* Decius *in cap. Sciſcitatus, num. 39. verſ. Prædicta concluſio, eodem tit.* Et propterea ſi aliqua Civitas reputetur communiter habere privilegium doctorandi, & in veritate non habeat, ſi aliquis hoc ſciens ibi inſignia doctora us aſſumpſerit, non erit doctor, quia communis error illi ſcienti non prodeſt, Brixien. *in ſuo Repertor. verb. Error.* & poſt Felin. tradit Dec. *loco citato.* Sed Catholici in Ruſſia certò ſciunt Ordinarios, & Parochos ſchiſmaticos non habere verum titulum Cathedralis, vel Parochialis Eccleſiæ, cùm eorum ſchiſma notorium ſit; ergo communis reputatio Catholicis non prodeſt quoad validitatem matrimonii.

Requiritur quartò ad validitatem eorum, quæ fiunt 135
à Prælato putativo, ut error communis ſit facti, non autem juris; nam *in dict. l. Barbarius, ff. de offic. Prætoris*, ille ſervus credebatur liber, & ſic factum ſervitutis ignorabatur: idem patet *in cap. Infamis, verſ. Verumtamen 3. quæſt.* 7. ibi, *Si ſervus cum putaretur liber, ex delegatione ſententiam dixit*: at hoc caſu eſto ſufficeret communis error ſchiſmaticorum, nec requireretur etiam Catholicorum: tamen ſchiſmatici non ignorant factum, id eſt Vuladicas, & Popones Ruthenos eſſe præciſos ab unitate Eccleſiæ Romanæ: id enim eſt notorium, nec ab ipſis negatur; ſed ignorant jus, quia falsò credunt eos eſſe Catholicos, habere titulum, & poſſe ritè, & rectè ſacramenta adminiſtrare. Atqui refugit animus, ut Eccleſia velit fovere hunc errorem hæreticorum, & eidem errori innixa illis tribuere juriſdictionem ad beneficia conferenda, & ſacramenta adminiſtranda: ad hoc allego Federic. de Senis *conſ. 137. Viſo, & examinato, ſub num. 2. verſ. Hoc ſalvo*: ubi ex facto conſuluit valere acta, & geſta per miniſtrum excommunicatum, & irregularem; ſi tamen communiter reputabatur, & habebatur, & tenebatur à Prælatis, & ſubditis provinciæ non excommunicatus, nec irregularis, & omnia faciebat tamquam Prælatus integri ſtatus, eò quòd ignorabatur; ſeu errabatur in facto; ſecus verò ſi opinio, & reputatio communis habuiſſet ortum ex errore ſupino, eo quòd idem miniſter aſſereret ſe non eſſe excommunicatum, cùm eſſet excommunicatus, vel ad excuſationem facti damnati allegaret ſe habuiſſe licentiam à non habente poteſtatem illam concedendi; quia tunc reputatio communis ex fatuitate procedens non prodeſt ad validitatem geſto-
rum. Facit quod notat Petrus de Anchar. *in dict. cap. Ni-* 136
hil, quæſt. 4. in fin. de elect. ubi ait valere geſta per Prælatum putativum, quamdiu toleratur: ſecus ſi eſſet notorium eum eſſe ſuſpenſum, *per cap. Veritatis, de dol. & contum. cap. Ad probandum, de re judic. & cap. Verum, 32. diſtinct.*

Reſpondetur ſecundò, concluſionem illam, quòd ge- 137
ſta à ſchiſmaticis, & excommunicatis, & in ſpecie collationes beneficiorum ſuſtineantur ob communem reputationem, habere locum dumtaxat reſpectu Prælati collato-
ris, non autem reſpectu ſubditi collatarii. Ratio diver- 138
ſitatis eſt, quia Prælatus confert publici officii auctoritate; cujus ratione valent geſta propter publicam utilitatem. At hæc ratio ceſſat in ſubdito; quia beneficium aſſequitur ut privatus, non autem authoritate alicujus publici officii. Colligitur hæc diſtinctio ex Innocentio in *cap. Cùm dilectus, de conſuet.* ubi tradit generalem theoricam, quòd in his, quæ non geruntur ratione publici officii, nulla eſt differentia inter excommunicatum publicum, & occultum, quod ipſum voluit Joan. Andr. *in cap. 1. de reſcript. lib. 6.* & Calder. *in cap. Ad probandum, de re judic.* quos refert, & ſequitur Abb. *ibi num. 12. & 13.* & ſatis probatur ſecundùm eum in dicto *cap. Cùm dilectus, &*

cap. Cum inter R. de elect. ubi electio facta diſtinctione inter publicos & occultos: nam in illis ceſſat ratio publicæ utilitatis, neque enim Canonici eliguntur jure publico, ſed proſequuntur jus ſuum proprium, ut per eum: ſed melius ad propoſitum noſtrum probatur *in cap. Poſtulaſti, de cler. excomm. miniſtr. & in cap. 2. §. Hæretici, de hæretic. lib. 6.* ubi collatio beneficii facta excommunicato, vel hæretico eſt ipſo jure nulla, nec diſtinguitur inter publicum, & occultum: unde collationes factas etiam occultè excommunicatis, hæreticis, vel ſchiſmaticis eſſe irritas, ſatis probatum eſt ſupra in 3. fundamento *nu.* 73. Quamobrem eſto in Epiſcopis Ruthenis concurrant omnia requiſita, de quibus ſupra in prima reſponſione, ad hoc ut collationes Parochialium ab ipſis factæ ſuſtineantur ex titulo putativo, & communi errore: hoc tamen non procedit, ſi collationes fiant ſchiſmaticis, & excommunicatis; quia reſpectu impetrantium error, ſeu reputatio communis nihil operatur.

139 Opponitur quintò, ſolemnizare matrimonium non eſt actus juriſdictionis, nec Ordinarius, aut Parochus illi aſſiſtit tamquam miniſter, ut in aliis ſacramentis, ſed præſtat nudam præſentiam tamquam teſtis authorizabilis, Rota *dec. 750. n. 1. part. 1. divers.* & aliàs cenſuit Sacra Congregatio Concilii. Ergo etiamſi Epiſcopi, & Sacerdotes ſchiſmatici carerent poteſtate juriſdictionis; non tamen videntur impediri, quin poſſint intereſſe matrimoniis ut teſtes.

At facilis eſt reſponſio, quia quamvis Ordinarius, vel Parochus aſſiſtat matrimonio tamquam teſtis; requiritur tamen pro forma, ut ſit Ordinarius, vel Parochus, ad præſcriptum *dict. cap. 1. ſeſſ. 24. de reform.* alioquin ſi ſufficeret quilibet teſtis, etiam non Ordinarius, vel Parochus, Concilium non dixiſſet, coram Ordinario, vel Parocho, & duobus teſtibus. Requiritur ergo ex Concilio ad validitatem matrimonii, ut non ſolùm illi aſſiſtant duo teſtes, ſed præter illos etiam alius teſtis authorizabilis, qui ſit Ordinarius, vel Parochus: at Epiſcopi, & Sacerdotes Rutheni nec ſunt Ordinarii, nec Parochi, cùm titulum canonicum non habeant Cathedralis, vel Parochialis Eccleſiæ, ut latè oſtenſum eſt ſuprà. ergo matrimonia validè ſolemnizare non poſſunt.

140 Opponitur denique, in Bulla Clemen. VIII. *Sanctiſſimus Dominus*, in inſtructione ſuper aliquibus ritibus Græcorum, poſteaquam actum fuit de Græcis Catholicis, & etiam ſchiſmaticis, ut ex contextu patet; tandem in §. 5. generaliter ſtatuitur, ut Ordinarii matrimonia inter Græcos dirimi, ſeu divortia quoad vinculum fieri nullo modo permittant; & ſi quæ de facto præceſſerunt, nulla, & irrita declarent. Quæ Bulla cùm ſit edicta anno 1595. annos 30. & unum poſt Tridentinum Concilium, alterutrum videtur ſupponere, ſcilicet vel decretum Concilii Græcos non obligaſſe, vel valida fuiſſe matrimonia etiam celebrata coram Præſulibus Græcis: quamvis enim fuerit Græcorum error de matrimoniis dirimendis, ut patet ex Concilio Florentino; tamen ſi decretum Tridentini etiam ſchiſmaticos ligat, & præſentia eorum Prælatorum non ſufficit, jam fuiſſent eo tempore nulla, & irrita ex vi Concilii eorum conjugia; ac proinde divortia non eſſent, ut Pontifex præcipit irrita declaranda. Quod ſi divortia declarentur irrita, utique matrimonia valida, & firma quoad vinculum ſupponi neceſſe eſt.

141 Sed huic objectioni reſpondetur, Conſtitutionem Clementis non eſſe intelligendam de matrimoniis ſchiſmaticorum, ſed Catholicorum tantùm: nam cùm Clemens per totam illam Conſtitutionem præſcribat ritus à Græcis obſervandos: præcipuè in ſacramentis: non eſt credendus ejuſmodi ritus præſcripſiſſe Græcis ſejunctis ab unione Eccleſiæ, qui Latinos ritus abominantur, *ut in cap. Licet Græcos, ſupra de Baptiſ.* & de quorum ritibus non eſt curandum quamdiù perſiſtunt in ſtatu damnabilis hæreſis, & ſchiſmatis. Quinimò in § 4. declarat non eſſe admittendos Epiſcopos 142 ſchiſmaticos ſive pro ordinibus, ſive pro aliis ſacramentis conferendis, & in §. 6. Presbyteros ſæculares, abjuratis ſchiſmate, & erroribus, atque in fide Catholica benè inſtructos, & in Parochialibus, ſeu Curatis Eccleſiis Græcorum benè inſtitui poſſe. Quomodo ergo elicere poſſumus ex hac Conſtitut. ut valeant matrimonia coram Ordinario, vel Parocho ſchiſmatico, ſi Conſtitutio interdicit, ne Epiſcopi ſchiſmatici ad ſacramenta admittantur, neve Presbyteri ſchiſmatici inſtitui poſſint in Parochialibus, niſi poſteaquam abjuraverint ſchiſma? Præterea quatenus eadem Conſtitutio dum prohibet, ne divortia fiant quoad vinculum loqueretur etiam de matrimoniis ſchiſmaticorum, utique intelligenda eſſet tantùm de matrimoniis celebratis in illis Parochiis, in quibus decretum *de reform. matrim.* publicatum non eſſet; tunc enim valida ſunt matrimonia etiam clandeſtina, nec ſunt dirimenda, ut ibi ſtatuitur; non autem de contractis in Parochiis, in quibus ejuſmodi decretum fuit publicatum; tunc enim ad eorum validitatem requiritur præſentia Parochi, quam exhibere non poſſunt ſchiſmatici, qui Parochi non ſunt, ut ex dictis conſtat: & propterea Clemens ibidem mandat Epiſcopis, ut curent in ſingulis Parochiis Græcorum publicari decretum Conc. Trid. *de reform. matrim.* Imò ex hac Conſtitutione deduci poteſt validum fundamentum pro hac ſententia: nam ſi Græci ſchiſmatici potuiſſent inſtitui in parochialibus in vim decreti Concilii Conſtantienſis, cur Clemens declaraſſet eos non poſſe inſtitui in parochialibus niſi abjurato ſchiſmate? Alterutrum ergo neceſſe eſt fateri, id eſt aut ſchiſmaticos non fuiſſe habilitatos ad parochiales obtinendas per Concilium Conſtantienſe, aut ſi habilitati fuerint, illius diſpoſitionem ſublatam fuiſſe per hanc poſteriorem contrariam Conſtitutionem Clementis VIII. ſecundùm ea, quæ de Conſtitutione Pauli IV. & de Concilio Lateranen. dicta ſunt ſupra in 2. & 3. fundamento *n.66. & 72.*

Ex quibus omnibus, ut initio diximus, verius videtur 143 matrimonia Catholicorum contracta coram Popis Ruthenis nulla, atque irrita eſſe, ſi in eorum parochiis decretum *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* publicatum fuerit. Cæterùm an ita ſit, necne, cùm pendeat ex facto, ad judicium noſtrum non pertinet; ſed ipſe Archiepiſcopus Leopolienſis diligenter diſpicere debebit. In quo tamen duo præcipuè erunt illi animadvertenda. Alterum quòd ad hoc ex ſententia S. Congr. Conc. non ſufficit, ut decretum publicatum fuerit in Synodo provinciali; ſed abſolutè requiritur, ut fuerit publicatum in ſingulis parochiis, quemadmodum Sancta Synodus præſcribit. Alterum quòd eadem S. Congr. declaravit præſumi publicationem, quando decretum illud fuit obſervatum tamquam decretum Concilii.

Fortè tamen ſuper his omnibus, cùm res graviſſima ſit tutius eſſet requirere oraculum Sanctiſſimi in S. Congregatione Inquiſitionis.

DE

DE APOSTATIS, ET REITERANTIBUS Baptiſma.

Honorius III. Archiepiſcopo Lugdunen.

CAPUT VI.

Conſultationi tuæ breviter reſpondemus, quòd Monachus aliquem ſacrum ordinem in apoſtaſia recipiens, quantumlibet ſuo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam, abſque diſpenſatione Romani Pontificis miniſtrare non poterit in ordine ſic ſuſcepto.

SUMMARIUM.

1 *Regularis in apoſtaſia ordinatus ad ſacros, ſine diſpenſatione Papæ non miniſtrat in illis.*
Nec ad ſuperiores aſcendit, n.4.
Et quid in promoto ad minores, n.3.
2 *Regularis apoſtata poſt reconciliationem ordinatus ſine diſpenſatione remanet in ordine ſic ſuſcepto.*
5 *Regularis tranſiens à ſtrictiori ad laxiorem Religionem abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, an ſit apoſtata, & excommunicatus, aut ſaltem ſuſpenſus, & numeris ſequentib. maximè à numer. 11. uſque in fin.*
6 *Intellectus* cap. Ex parte, de tempor. ordinat. *& nu. ſeqq.*
7 *Apoſtata propriè non dicitur Religioſus, niſi habitum temerè dimittat, & ad ſæculum redeat, & num.12. ſeqq.*
8 *Excommunicatio, quæ annexa eſt apoſtaſiæ, non incurritur, niſi pro peccato mortali.*
9 *Regularis tranſiens ad ſtrictiorem Religionem licentia petita, licèt non obtenta, non peccat.*
10 *Regularis canonicè translatus ad arctiorem Religionem non poteſt redire ad primum ordinem abſque licentia Papæ.*
12 *Apoſtatæ propriè non dicuntur, niſi qui legem Chriſtianam dimittunt, vel qui relicta profeſſione, quam dimittere non licet, dimittunt ſine cauſa.*
13 *Regularis tranſiens ad alium Ordinem ſine legitima licentia non poteſt ibi promoveri ſine diſpenſatione ſuperioris regularis ſi tranſitus ſit publicus; quòd ſi occultus, nulla eget diſpenſatione.*
14 *Apoſtatæ à Fide, vel ex voto Religionem deſerentes in apoſtaſia ordinati, carent executione, nec poſſunt ab alio, quàm à Papa diſpenſari.*
15 *Regularis tranſiens ad laxiorem Religionem licentia non petita, vel petita, ſed non obtenta, peccat mortaliter.*
Sed non dicitur propriè apoſtata, & cur, ibid. & n. 16. cum duobus ſeqq.
17 *Apoſtatarum duo ſunt genera, & numeris ſequentibus.*
18 *Regularis migrans ad ordinem laxiorem abſque licentia incidit in apoſtaſiam minorem; non autem in majorem, & indiſpenſabilem.*
19 *Apoſtaſia eſt temerarius receſſus à ſtatu Fidei, Obedientiæ, vel Religionis.*
20 *Apoſtatæ unde dicantur.*
21 *Regularis ejectus à laxiori Religione, ad quam de facto tranſivit, non dicitur apoſtata, ſi per eum non ſtet quominus redeat ad primum Ordinem.*
22 *Prælati Regulares tenentur ſubditos ad laxiorem Ordinem abſque legitima licentia tranſeuntes ad ſuum Monaſterium revocare.*

1 *Conſultationi.* Monachus in apoſtaſia ordinatus ad ſacros, ſine diſpenſatione Papæ non miniſtrat in illis. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. & alios fere omnes.

2 Nota caſum, in quo ſolus Papa diſpenſat, videlicet cum Religioſo in apoſtaſia ad ſacrum ordinem promoto, quantumcumque pœnitentiam egerit, & Abbati ſuo fuerit reconciliatus, ut in text. ſi tamen priùs reconciliatus fuiſſet, & poſteà à ſuo Epiſcopo ordinem canonicè ſuſcepiſſet, ſine diſpenſatione remaneret in ordine ſic ſuſcepto, ſecundùm Innocent. & Hoſtien. *hìc in princip.* quibus cæteri conſentiunt. Et dum textus dicit ſacrum ordinem,
innuit ſecus eſſe in minoribus; unde eo caſu diſpenſat Epi- 3
ſcopus, cùm Papa ſibi non retinuerit diſpenſationem, *capit. Nuper, de ſentent. excommun.* ſecundùm Vincent. & Hoſtien. *hìc in princip. verſ. Ideò etiam dicit ſacrum*: ſed hodie Religioſus apoſtata incidit in excommunicationem, *cap.2. Ne Cleric. vel Monach. lib.2.* unde cum ordinem recipiat in cenſura, & ſic fiat irregularis, diſtinguendum eſt ut legimus *in cap. Cum illorum, de ſent. excomm.* ſecundùm Jo. Andr. hìc *num. 1.* Abb. *num. 2.* & communiter Scribentes.

Rurſus cùm textus prohibet ſic ordinatum in ſuſceptis 4
ordinibus miniſtrare, multò magis cenſetur prohibere, ne ad ſuperiores aſcendat, *d. cap. Cum illorum*, ſecundùm Boat. dicentem hoc eſſe tutius, licèt aliqui contradicant; & eum ſequuntur Jo. Andr. *n.1. in ver. Suſcepto*, & Abb. *n. 2. verſ. Sed quæro, quia textus.*

QUÆRO, an Regularis tranſiens à ſtrictiori ad 5
laxiorem Religionem abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſit Apoſtata, & excommunicatus, aut ſaltem ſuſpenſus?

Solutio quæſtionis pendet ex intellectu duorum Cano- 6
num, qui videntur invicem pugnare, videlicet *cap. Ex parte, de tempor. ordinat. & hoc cap. Conſultationi*: nam *in cap. Ex parte*, cùm quidam Abbas, & Monachi conſuluiſſent, an eorum Monachus, qui ſe tranſtulit ad Monachos Nigros, & habitum eorum aſſumpſit, ibique ordinatus fuit ſacerdos, in aſſumpto ordine poſſet miniſtrare: Innocentius III. reſcribit, ut ipſi Monachò officium ſacerdotis liberè exequi permittant. Atque ita ex eo textu apparet tranſeuntem de religione in religionem, quamvis videatur apoſtata, eo quòd habitum ſui Ordinis temerè dimiſerit, tamen non eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum, nec ſi in hujuſmodi apoſtaſia promotus fuerit, eſſe irregularem. Contra verò in hac Decret. generaliter deciditur; ut Monachus in apoſtaſia ordinatus ad ſacros, abſque diſpenſatione Romani Pontificis miniſtrare non poſſit in ordine ſic ſuſcepto.

Pro conciliatione afferuntur à gloſſa, & DD. duo intellectus. Primus eſt, quod text. *in dict. cap. Ex parte*, procedat in Monacho, qui tranſivit licitè, ideſt licentia petita, licèt non obtenta, ad Religionem Nigrorum, quæ erat ſtrictior: ideò ex hoc non poteſt dici apoſtata; & & ſic non eſt irregularis, nec aliqua eget diſpenſatione; textus verò in hoc cap. procedit, quando tranſivit illicitè; & ſic ibi ordinatus non debet miniſtrare, niſi diſpenſetur; ita gloſſ. 2. *in dict. cap. Ex parte*, & ibi Anton. de Butr. *ſub num. 5.*

Sed hic intellectus non placet, primò quia ſupponit 7
tranſeuntem illicitè ad aliquam Religionem eſſe propriè apoſtatam; quod tamen eſt falſum, quia ad hoc requiritur, ut dimiſſo habitu ad ſæculum redeat, juxta tex. *in cap. Ut periculoſa, Ne Cler. vel. Mon. lib.6. in cap. ultim. 50. diſt.* ibi: *Et ad ſæcularem redeunt converſationem, & in cap. 1. ſupra eod.* ibi: *Relicto habitu ſuo in apoſtaſia tamquam laici converſantur.* Seu, quod idem eſt, ut relinquat Monachatum, quemadmodum loquuntur Goffred. & Jo. Andr. & eſt communis opinio, ut inferiùs patebit.

Deindè quia ſi Monachus; de quo *in d. cap. Ex parte*, tranſiiſſet ad ſtrictiorem, licentia petita, licèt non ob-

tenta, illa quæſtio fuiſſet de indubitabili, contra tex. *in l.*
Labeo, ff. de carbon. edic. & notata per Abb. *in cap. Cum*
in jure, de elect. & alios apud Rimin. Jun. *conſ. 639. Ma-*
gnificus, n. 70. lib. 7. Ineptum enim fuiſſet in controverſiam
adducere, an eo caſu Monachus poſt tranſitum ordinatus
eſſet irregularis, & fruſtra DD. excitaſſent quæſtionem,
8 an eſſet apoſtata: ſiquidem excommunicatio, quæ anne-
xa eſt apoſtaſiæ, *dict. cap. Ut periculoſa*, cum ſit pœna-
rum graviſſima, *cap. Corripiantur, 24. quæſt. 3.* non in-
curritur niſi pro peccato mortali, *cap. Nemo Epiſcoporum,*
11. quæſt. 3. S. Thomas *in 4. diſtinct. 18.* Tabien. *in verb.*
Excommunicatio primo, verſ. Utrum excommunicatio poſ-
9 *ſit infligi.* At qui tranſit ad ſtrictiorem licentia petita, li-
cèt non obtenta, cùm id faciat Canonis authoritate, ideſt
cap. Licèt de regul. utique non peccat, Can. *qui peccat,*
23. quæſt. 4. & tradit Innocen. *in dict. cap. Ex parte, nu. 2.*
in verb. Exequi, ibi: *Si monaſterium ad quod tranſivit,*
erat arctius, quàm primum, non peccavit, &c. Quin po-
tiùs meretur, cùm ad frugem melioris vitæ tranſmigret, &
adimpleat propoſitum ſanctioris vitæ, ut legitur *in d. cap.*
Licet. Dicendum eſt igitur Monachum, ibi, vel tranſiiſ-
ſe ad laxiorem abſque diſpenſatione Romani Pontificis,
vel certè ad ſtrictiorem, vel parem, nec obtenta, nec pe-
tita licentia à ſuo Superiore. Quod videtur innuere litte-
ra ibi, *Qui ſe tranſtulit.* Unde ex eo textu ſecundùm hoc
irrefragabiliter probatur Monachum illicitè tranſeun-
tem ad alium Ordinem, dummodò habitum regula-
rem non dimittat, non eſſe propriè apoſtatam: nam
ſi eſſet talis, non poſſet in ſuſcepto Ordine miniſtrare, ut
hìc deciditur.

Accedit, quòd *in dict. cap. Ex parte*, Monachus, qui
tranſivit ad Nigros, ſupponitur poſteà rediiſſe ad primum
monaſterium; ideòque ille textus à DD. ſic ſummatur; Si
Monachus unius ordinis, in ſecundo ordine, ad quem
tranſivit, recipit ſacerdotium, ad primum ordinem re-
diens, liberè miniſtrabit. Ergo hinc neceſſariò ſequitur, ut
vel religio Nigrorum, ad quam tranſivit, eſſet laxior, vel
ſi ſtrictior, tranſiiſſet de facto non petita licentia; alias enim
ſi religio fuiſſet ſtrictior, & Monachus canonicè tranſlatus,
non potuiſſet poſtea redire ad primum ordinem laxiorem
10 abſque licentia Papæ, Innoc. *in c. Intelleximus, num. 2. in*
verb. Exercere, de ætat. & qualitat. gloſſ. & DD. *in cap.*
ſingula, §. fin. de præben. Rebuff. *in praxi benef. in tit. de*
tranſl. Monach. n. 9 & ſic rediens ſecundùm hunc intelle-
ctum non potuiſſet in ſuſcepto ordine miniſtrare, cujus ta-
men contrarium ibi deciditur.

Itaque ſecundus datur intellectus, quod ſcilicet Decre-
11 talis *Ex parte*, procedat in Monacho, qui licèt de facto
tranſierit ad alium ordinem, tamen habitum regularem
non dimiſit; & ſic non fuit propriè apoſtata, nec ex ordi-
num ſuſceptione irregularis. Textus verò in præſenti pro-
cedat in eo, qui ex toto dimiſit habitum, & ad ſæculum
rediit; qui propriè dicitur apoſtata, & incidit in excom-
municationem, juxta text. *in d. cap. Ut periculoſa, Ne Cler.*
vel Monach. lib. 6.

Et hìc intellectus communiter recipitur; nam gloſſa *in d.*
12 *cap. Ex parte, in verb. ad Nigros*, quærens, an Monachus
tranſiens ad aliam religionem ſit apoſtata, concludit non
eſſe propriè apoſtatas, niſi recedentes a fide; vel retro-
abeuntes: & intelligit pro retroabeuntibus omninò deſe-
rentes religionem, cum alleget text. *in c. Non obſervetis,*
26. q. quæſt. ult. ſeu redeuntes ad ſæculum, juxta text. *in cap.*
ult. 50. diſt. & cap. 1. ſupra eod. Et de his gloſſa ſenſit eſſe in-
telligendum hoc cap.

Innocentius in eodem *cap. Ex parte, num. 1.* Dic, inquit,
quòd propriè non dicuntur apoſtatæ, niſi qui legem Chri-
ſtianam dimittunt, *cap. Beatus, 3. quæſt. 4. dict. cap. Non*
obſervetis. Et qui relicta profeſſione, quam dimittere non
licet, dimittunt ſine cauſa. Quo loco Innocentius ſimili-
ter intelligendus eſt de redeuntibus ad ſæculum; tum quia
hi propriè dicuntur religionem dimittere; tum quia alle-
gat text. *in dict. cap. ultim. 50. diſtin.* qui loquitur de his,
qui ad ſæcularem redeunt converſationem. Sentit tamen
13 inferiùs hunc non poſſe promoveri abſque diſpenſatione, ſi
tranſitus ſit publicus; adjiciens Monachum poſſe occultè
tranſire, nec obſtare text. *in cap. Quanto, de tranſlat.*
Epiſcopi quia procedit in Epiſcopo, qui cum multis tran-
ſit in turba. At Monachus ſtat occultè, & habitu mutato
incedit.

Innocentium ſequitur ibid. Anton. de Butr. *ſub numer. 5.* 14
his verbis; [Dic ergo, quidam ſunt apoſtatæ fidei, vel ex
toto religionem dimittentes; & tales ordinati in apoſtaſia
carent executione, & non poſſunt ab alio, quam à Papa
diſpenſari. Quidam ſunt apoſtatæ latè, qui illicitè tran-
ſeunt de religione in religionem: & tunc aut tranſeunt pu-
blicè, ita quòd factum eſt publicum: & tunc cum talibus
diſpenſat Abbas; aut eſt occultum, & non requiritur diſ-
penſatio. Aut tranſeunt licitè, & non egent diſpenſatio-
ne.] Butrium totidem verbis refert, & ſequitur Abb.
ibid. *in fin.*

Jo. de Anan. *num. 1.* [Nota quòd Monachus tranſiens
ad aliud monaſterium non concluditur neceſſariò apoſtata,
adeò ut recipiens ibi ordinem, incurrat irregularitatem,
nec per hoc eſt ſuſpenſus ab executione officii. Non obſtat
cap. fin. de apoſt. quia poteſt dici, quod quidam ſunt apo-
ſtatæ ſtrictè, qui ex toto apoſtatant relinquendo habitum,
& redeundo ad mundum; vel qui apoſtatant a fide, & ta-
les incurrunt irregularitatem. Quidam ſunt apoſtatæ latè,
id eſt retroabeuntes (intelliguntur retroabeuntes, qui tran-
ſeunt de ſtrictiori ad laxiorem religionem,) & iſti non in-
currunt irregularitatem, vel ſaltem talem, cum qua Abbas
non poſſit diſpenſare.)

Henric. Boich. (Aut tranſivit ad laxiorem religionem 15
licentia non petita, vel petita, ſed non obtenta; & tunc
peccat mortaliter.] In hoc concordat gloſſ. ibi, *in verb.*
Liberè: ita quod eo caſu non debet ordinari, nec in ordi-
nibus ſacris licitè miniſtrare, niſi prius fuerit cum eo diſ-
penſatum per Epiſcopum (habet relationem ad tempus
in quo monachi erant ſubjecti Epiſcopis diœceſanis,
juxta text. *in cap. Pervenit, 16. quæſt. 1. & cap. Abb. cum*
quatuor cap. ſeqq. 18. quæſt. 2.) & infra: [Qui tranſivit
ad laxiorem, non eſt apoſtata:] nam non eſt apoſta-
ta, niſi qui ad ſæculum redit, *ut infra de apoſtat. cap.*
final.

Similiter gloſſa noſtra hic *ad finem*, [Tamen, inquit, ſi
ad aliam religionem tranſiſſet, & ordinem ibi ſuſcepiſſet,
ſine diſpenſatione, poſſet in ſuſcepto ordine miniſtrare:]
ſupra de tempor. ordinat. cap. Ex parte: quia ordinem
non ſuſcepiſſet in apoſtaſia: & ſic gloſſa apertè ſen-
tit, talem non eſſe apoſtatam: & ſequuntur ſcribentes
hìc.

Rationem verò, cur Monachus tranſiens abſque licentia 16
ad ordinem laxiorem non ſit apoſtata, reddit Innocentius
in cap. Intelleximus, in fin. de ætat. & qualitat. (Quia,
inquit, in nullo venit contra ea, quæ ſunt de ſubſtantia
ordinis, cùm ſemper in alicujus obedientia fuerit.) cu-
jus dictum ſequuntur ibi Joan. Andr. ac cæteri omnes, &
Archidiac. *in cap. Placuit, 50 diſtinct. num. 4.* dicens
(Apoſtatarum duo ſunt genera principalia. alii nam-
que apoſtatæ à fide Chriſti ad cultum Idololatriæ, Alii a re- 17
ligione ad ſæcularem ſtatum, ſecundùm rigorem Cano-
num; nec illi, nec iſti etiam poſt acceptam pœniten-
tiam poſſunt promoveri.] Et infrà *num. 6.* [Sed pone
quòd aliquis de majori religione tranſivit ad minorem,
numquid iſte dicitur apoſtata: Dicit Innocentius, quòd
non, quia in nullo venit contra ea, quæ ſunt de ſubſtan-
tia ordinis, cùm ſemper ſit in alicujus obedientia: nam non
dicitur apoſtata propriè, niſi qui ad ſæculum redit.] Al-
legat etiam pro hac ſententia Joan. Vincent. Goffred. &
Bernard. *in dict. cap. Ex parte, de tempor. ordinat.* & ſequi-
tur Præpoſ. *in §. Apoſtatæ, poſt dict. cap. Placuit, num. 2.*
50. diſtinct.

Similiter tranſeuntem ad laxiorem non eſſe excommuni-
catum, neque apoſtatam, conſuluit Lapus *alleg. 33. in cap.*
An tranſiens ad laxiorem religionem; & Ludov. Roman. 18
conſ. 341. incipien. *Circa primum conſultationis articulum:*
ubi quærens, an religioſus migrans ad alium ordinem regu-
læ laxioris, & ejus habitu proprio relicto, alienum reci-
piens, incidat in apoſtaſiam, ſic diſtinguit; [Aut quæri-
tur, an incurrat apoſtaſiam minorem, hoc eſt, an ſit apoſta-
ta largè ſumpto vocabulo: & dicendum quòd ſic,
quia eo ipſo, quòd Religioſus migrat à monaſterio, &
non eſt ſub obedientia ſui Prælati, largè apoſtata dici-
tur, ut notat Innocentius *in capit. final. de renunc.* Aut
quæritur, an incurrat apoſtaſiam majorem, quæ eſt indiſ-
penſabilis, juxta *cap. fin. de Apoſtat.* & tunc dicendum, quòd
non, quia ſi Monachus ad aliam tranſeat religionem,
etiam laxiorem, non habita licentia, ibique ordinem ſuſci-

piat,

piat, poterit in ſuſcepto ordine ſine diſpenſatione miniſtrare: iſte eſt textus *in cap. ex parte, de tempor. ordin.* Cæterùm nec ex hujuſmodi habitus ſuſceptione, & primi dimiſſione cenſetur incurriſſe ſententiam excommunicationis ipſo facto, quam in religioſos profert *cap. 2. Ne Cler. vel Mon. lib. 6.* Quoniam ille textus loquitur, quando quis proprium habitum dimittit, & vagatur, quod ceſſat in illo, qui aliam religionem quamvis laxiorem ingreditur. [Hęc Rom. qui allegat pro hac ſententia Jo. Andr. *in cap. Joannes, de regul.* quidquid dixerit Gulièl. Naſo, *in cap. Sanè, eod tit.* Idem tenent Gemin. & Franc. *in d. cap. 2.* Calc. *conſ.* 123. *ad primum, col. 2. verſ. Secundò pro hoc facit*, Joan. Staphil. *in tract. de litter. grat. & Juſt. col. antepenult. juxta primam impreſſionem, verſ. Credo tamen quod tranſit*, & Rebuff. *in praxi beneficiar. ſub tit. de tranſl. Monach. n.* 11.

19 Quæ ſententia ſatis confirmatur etiam ex ipſa apoſtaſiæ definitione, quæ aliud non eſt, quàm temerarius receſſus à ſtatu fidei, obedientiæ, vel religionis, ſecundùm Hoſtien. *in ſumm. de apoſtat.* & Jo. de Anan. *in d. cap. Ex parte, ante num. 2. de tempor. ordin.* & Alberic. *in dictionario, in verb. Apoſtaſia*: & eſt ex mente D. Thomæ, ſecundum Silveſt. *in verb. Apòſtaſia, in princ.* Qui autem tranſit ad laxiorem religionem, abſque legitima licentia, quamvis tranſeat inordinatè, & graviter peccet, tamen nec recedit à fide, nec ab obedientia, nec à religione, ut per Innocent. Archid. & Præpoſ. *loc. cit.* Ad quod confert etiam ipſa vocabuli etymologia: dicitur enim apoſtata ab *Apo*, quod eſt de, &
20 *Iſtimi*, quod eſt ſiſto; inde apoſtata, id eſt deſiſtens, retrò abiens à fide, vel religione, ſecundùm Hugon. & Archid. *ubi ſupra*, & Silv. *loc. cit.*

Ex quibus patet hunc Regularem, qui ex Religione Capuccinorum tranſivit abſque licentia ad religionem Minorum de obſervantia, propriè non eſſe apoſtatam, nec incidiſſe in excommunicationem ſtatutam *in d. c. Ut periculoſa, Ne Cler. vel Mon. lib. 6. & in c. fin. 50. diſt.*

Rursùs patet hunc non eſſe irregularem, nec ſuſpenſum, quin ſaltem poſſit diſpenſari à ſuo Superiore Regulari. Videtur tamen egere hujuſmodi diſpenſatione, ſi tranſitus fuerit publicus, propter doctrinam Innocentii, Butrii, & aliorum *in d. c. Ex parte*, quos ſuperiùs retulimus *nu. 13. & ſeqq.*

Non obſtat; quòd poſteà fuerit ejectus à ſecunda religio- 21
ne, & diù in ſæculo permanſerit ſine habitu: id enim fecit, ut in facto ſupponitur, quia religio Capuccinorum noluit eum ampliùs recipere; undè ex hoc cap. non fuit apoſtata, &c. cùm non ſteterit per eum quò minùs reverteretur, atq; ita inceſſerit in habitu ſæculari ſine cauſa, prout requiritur ad hoc ut ſit propriè apoſtata, ſecundùm Innocent. *ubi ſupr.* & Archid. *in d. cap. Placuit, 50. diſt.* præſertim quia Supe- 22
riores primæ religionis ſunt in culpa, cùm teneantur ſuos Monachos indebitè à religione abeuntes annuatim requirere, & ad monaſterium revocare, ut eſt text. *in cap. fin. de regul.* Idem habetur *in cap. Joannes, cap. Non eſt à nobis, & cap Sanè, eod. tit.* ubi patet Monachos poſt emiſſam in uno ordine profeſſionem non poſſe recipi in alio ordine laxiori ſine requiſita ſolemnitate, ac ſi recepti fuerint, jubentur reddi primis monaſteriis. Ad idem *cap. Abbates, 18. q. 2.* ubi eſt expreſſum Monachos unius ordinis profeſſos in alio illicitè pervagantes fore per Abbatem cum auxilio Epiſcopi ad proprium monaſterium revocandos. Et ita ex facto reſpondit Lud. Rom. *d. conſ.* 341. *n. 2. & ſeq. verſ. Secundò quæſitum eſt.*

DE HOMICIDIO VOLUNTARIO, vel caſuali.

In Exodo.

CAPUT I.

SI quis per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias; ab altari meo evelles eum, ut moriatur.

SUMMARIUM.

1. *Eccleſia non profert ſententiam ſanguinis.*
2. Moriatur, *verbum qualiter intelligatur, & n. ſeq. uſque in fin.*
3. *Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ ſæculari, ut moriatur.*
4. *Intellectus* cap. Delatori, 5. q. ultim.
   Delator qua pœna ſit mulctandus, ibid.
   Lingua capulari, & caput amputari, quomodo intelligatur, ibid.
5. *Depoſitio habetur inſtar mortis.*
6. *Homicida ex propoſito debet deponi ab Altaris miniſterio.*

1 SIquis. Communiter non ſummatur, tum quia breve eſt, tum quia multiplices habet lecturas, præcipuè ob illa verba: *Ab Altari meo evelles eum, ut moriatur*: cùm enim Eccleſia non proferat ſententiam ſanguinis, *cap. His à quibus 23. quæſt. 8. cap. 1. & 2. 51. diſtinct. cap. Clericis, & cap. Sententiam, ne Cler. vel Mon.* multùm torquentur Doctores circa intellectum illius verbi, *Moriatur.* Vin-
2 centius exponit, *moriatur*, id eſt in peccatis, vel ad pœnitentiam humilietur, *ut cap. Quid eſt, 5. diſt.* Goffred. exponit, *moriatur peccato*, ideſt agat pœnitentiam: ſimilis expoſitio, *cap. Quæ Chriſto, & cap. De filia 27. q. 1.* & juxta hunc myſticum intellectum ſic ſummat Cardinal. Homicida de induſtria, id eſt ex propoſito, ſubjiciendus eſt morti ſpirituali; ſed alii; ut Petrus de Anchar. *in cap. Cum non ab homine, num. 10. verſ. In contrarium de judiciis*, Abb. *in cap. At ſi clerici, n. 41. verſ. Additio, eod.* *tit.* & Jo. de Anan. hìc *num. 4. & 5.* intellexerunt hoc *cap.* in Clerico, qui pro crimine atrociſſimo, ſicut eſt homicidium ex inſidiis, ſeu cum proditione, non expectata incorrigibilitate, ſtatim poteſt degradari, & tradi curiæ ſæculari, ut luat pœnam ultimi ſupplicii, non per Epiſcopum, qui evellit eum ab altari, cùm Eccleſia non imponat pœnam mortis corporalis, ſed per executionem judicis ſæcularis; proptereà enim littera dicit, *moriatur*, in tertia perſona. Sed hunc intellectum plenè confutavi *in dict. cap. Cum non ab homine, à num. 38. uſque ad num. 47.* reprobata opinione
Ancharan. & Abb. *à num. 36. uſque in fin.* Mitius autem 3
Hoſtien. hìc *num. 2.* intellexit hunc textum in Clerico, dummodò ſit incorrigibilis, & non aliàs; per id, quod legitur, & notatur *in d. cap. Cum non ab homine*, & traditionem Curiæ ſæculari dixit fieri debere ad præſcriptum *cap. Novimus, de verb. ſignific.* Et juxta hanc lecturam textus ſummatur ſic ſecundùm Abb. Joan. de Anan. Marian Socin. & Felin. Homicida incorrigibilis debet deponi, & tradi curiæ ſæculari, ut moriatur, ſed certè hìc verbum nullum de incorrigibilitate, & dictum *cap. Cum non ab homine*, loquitur de homicidio indefinitè: hæc autem Decretalis, de homicidio ex inſidiis, ſeu cum proditione. Item cùm lex Exodi, quæ hìc recitatur, nunc ſit redacta inter Conſtitutiones canonicas, Eccleſia non benè inſtrueret judicem ſæcularem, ut Clerico degradato imponeret pœnam mortis, cùm potiùs debeat efficaciter intercedere, ut eam pœnam moderetur, ut legitur *in dict. cap. Novimus*, & ipſemet Hoſtien. fatetur. Neque obſtat textus *in*
cap. Delatori, 5. quæſt. ult. ubi dicitur: *Delatori autem* 4
lingua capuletur, aut convicto caput amputetur, & ſic Papa docet, quid facere debeat judex ſæcularis, ut ibi notat gloſſ. *in ver. Lingua*, id, inquam, non obſtat, quoniam ut

dicunt ibi Hugo; & Laurentius, & poſt eos Archidiaconus, Bellamera, Turrecrem. & Geminian. verbum, *Capuletur*, exponitur, id eſt officium linguæ auferatur, id eſt privetur executione officii retento beneficio, & dignitate; *& caput amputetur*, id eſt dignitas, & beneficium ei auferatur, & deponatur: & ſic per capitulationem linguæ intelligitur amiſſio officii, per capitis amputationem amiſſio dignitatis, ſive beneficii; ac depoſitio; & hæc ſi Clericus eſt; ſi verò ſit laicus, ſic exponitur: *Lingua capuletur*, id eſt perpetuum ſilentium ſtandi in aliqua Eccleſia imponatur; *& caput amputetur*, iſt eſt dignitas auferatur ſi quam habet, ſin minus caput, id eſt bona fama, & ſic quaſi perpetuò erit infamis: unde ſecundùm Petrum de Sampſone relatum ibi ab Archidiacono *num.*3. melius eſt, ut illam litteram myſticè intelligamus: & ſecundùm hoc ille textus potius confirmat expoſitiones Vincentii, & Gofredi, de quibus *ſupra in principio*. Alii verò, ut gloſſ. *hic in verb. Per inſidias*, & Hoſtienſ. *in princ. in verb. Altari meo*, & Aretin. *in dict. cap. Cum non ab homine*, *nu.* 59. intelligunt hunc textum in laico, qui ex propoſito homicidium commiſit; nam ſi confugiat ad Eccleſiam, & teneat Altare, debet tamen inde evelli, & ſic non gaudet immunitate Eccleſiæ; & juxta hunc intellectum textus ſummatur ſic: Homicida ex propoſito non gaudet immunitatibus eccleſiaſticis, ut hic in gloſſ. ante caſum: Sed neque hic intellectus placet ſecluſa proditione, quia videtur contra *cap. final. de immunitat. Eccleſ.* & debuiſſet potiùs collocari ſub illo titulo, ſecundum Abb. & Joann. de Anan. Item huic expoſitioni non congruit *verb. moriatur*, quia ſive agatur de Clerico, ſive de laico, qui immunitate non gaudet, nullo caſu Eccleſia debet indicare poteſtati ſæculari, ut reum morte afficiat, *ut dict. cap. Novimus*, *de verb. ſignificat.* & propterea Innocen. hic *in fin.* dixit hanc Decretalem loqui de Altari veteris teſtamenti, quod non erat ejus auctoritatis, cujus ſunt noſtra Altaria: ſed hic intellectus non videtur placere Hoſtienſi hic *in fin.*

5 Exponamus igitur verbum, *moriatur*, id eſt deponatur, quod habetur inſtar mortis, §. *Quia ergo*, 2. *quæſt.* 7. Secundùm Joan. Andr. hic *num.* 1. *in verb. Moriatur*, & hic eſt communis intellectus, ut atteſtatur Aretin. *in dict. cap. Cum non ab homine*, *num.* 59. *de judiciis*, & ibi
dixi *num.*42. Et juxta hanc lecturam Decretalis ſumma- 6
tur ſic; Homicida ex propoſito debet deponi ab Altaris miniſterio. Hoc dicit Abb. Siculus, Joan. de Anan. & Marian. Soccin.

DE HOMICIDIO.

Ex Pœnitentiali Romano.

CAPUT II.

INterfeciſti furem aut latronem, ubi comprehendi poterat abſque occiſione: quia ad imaginem Dei creatus eſt, per quadraginta dies non intres Eccleſiam, & lanea veſte indutus, ab eſcis & potibus, qui interdicti ſunt, & à toro, gladio, & equitatu, illos ſupradictos dies abſtineas. In tertia autem, & quinta feria, & ſabbato, aliquo genere leguminum, vel oleribus, pomis, & parvis piſciculis cum mediocri cerviſia utere temperatè. Si autem ſine odii meditatione, te tuaque liberando, hujuſmodi diaboli membra interfeciſti (ſecundùm indulgentiam dico, propter imaginem Dei) ſi aliquid jejunare volueris, bonum eſt tibi: & eleemoſynam fac largiter. Si Presbyter eadem fecerit, non deponatur: tamen quamdiù vivit, pœnitentiam agat.

S U M M A R I U M.

1 *OCcidens furem, vel latronem, cum ſe poterat aliter liberare, tenetur agere pœnitentiam, de qua in hoc cap.*

2 *Fur, & latro an, & in quo differant, & num.*12. *verſ.* Quibus ponderatis.

3 *Furem, vel latronem occidere an liceat laico pro neceſſaria rerum defenſione, & numer. ſeqq. uſque in fin.*

4 *Quid de jure civili, & in foro contentioſo, & numer.*18.

5 *Et quid de jure canonico, & in foro pœnitentiali, & n. ſeqq.*

6 *Maritus; vel pater poteſt occidere adulterum, vel adulteram de jure civili; ſecus de jure canonico, & in foro animæ*

7 *Intellectus hujus, & numer. ſequent. uſque ad numer.* 13.

8 *Occidens eum qui de jure naturali, vel divino poterat occidi, non peccat, ſecus ſi de jure poſitivo tantùm.*

9 *Copula, &, reſolvitur in disjunctivam, ubi neceſſe eſt: aliàs requirit amborum concurſum, & n. ſeq.*

10 *Metus juſtus dicitur, ſive interveniat periculum vitæ, ſive amiſſionis bonorum.*

11 *Fur nocturnus; vel diurnus, & an quando poſſit impunè occidi.*

12 *Intellectus* l. Furem, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. *& num.* 18.

13 *Patrimonii ſui an magis, quàm vitæ alterius, teneatur quis curam habere.*

14 *Inſtantiam dare ſufficit reſpondenti.*

15 *Pecunia & patrimonium dicuntur vita hominis.*

16 *Declaratur.*

17 *Clericus pro defenſione vitæ poteſt invaſorem occidere; ſecus pro defenſione rerum.*

18 *Homicidium furis pro ſola rerum defenſione an ſit permiſſum de jure civili.*

19 *Vim vi repellere licet cum moderamine inculpatæ tutelæ, & in quo conſiſtat hujuſmodi moderamen.*

20 *Injuria omnis corporalis major eſt qualibet reali.*

21 *Canoni ſtandum eſt, etiam in terris Imperii, & in foro ſæculari, in materia, in qua non eſt expreſſa deciſio juris civilis, ſed tantummodo ſunt opiniones inter Legiſtas.*

22 *Irregularis eſt laicus occidens furem pro ſola rerum defenſione.*

INterfeciſti. Occidens latronem, quando aliter poterat 1
ſe liberare, tenetur agere pœnitentiam hic præſcriptam: ſi verò aliter ſe liberare non poterat, non tenetur pœnitentiam agere, niſi ad cautelam. Hoc dicit: Secunda ibi, *Si autem.*

Nota primò, differentiam eſſe inter furem, & latro- 2
nem, cùm de his littera dicat alternativè, *furem, aut latronem*; ſed in *c. Suſcipimus*, *infra eod.* hæc ponuntur ut ſynonyma: nam cùm priùs textus dixiſſet, *latrones*, poſtea retento eodem themate dixit, *fures*: dic, ut ibi ſcripſi *in* 1. *notab.*

Secundò nota ibi, *Te tuaque liberando*, duo eſſe copulativè neceſſaria ad hoc, ut quis excuſetur ab homicidio latronis, videlicet, ut occiderit defendendo non tantùm res, ſed etiam perſonam: de hoc latiùs in proxima quæſtione. Quod tamen intellige ſecundùm Marian. Soccin. hic *num.* 9. ut procedat reſpectu rerum, ſed reſpectu perſonæ non requiritur copulativa rerum: nam ſi mortem aliter vitare quis non poſſit, ſufficit defenſio perſo-

perſonæ tantùm, ut eſt caſus in Clemen. *Si furioſus, de homicid.*

3 QUÆRO, an laico pro neceſſaria rerum defenſione liceat occidere furem, vel latronem.

Doctores in *cap. Suſcepimus, infrà eod.* dicunt etiam pro defenſione rerum, & patriæ laicum licitè poſſe arma ſumere, & prævenire hoſtem, ut *l. 1. C. unde vi*, ita gloſ. 1 *in fine in eodem cap. Suſcepimus*, Jo. Andr. *n.* 5. *in gloſ.* 1. Butr. *num.* 7. *verſ. Hæc verò in Clerico*, Abb. *num.* 4. *verſ. In laico verò, & verſ. Et tunc ſolve contrarium*, & alii communiter. Et licitam eſſe rerum, ſicut corporis, defenſionem uſque ad occiſione injuſti aggreſſoris, præſertim ſi ſint res magni valoris, nec ſit probabilis ſpes aliter eas recuperandi, tuentur Duenn. *reg.* 101. Navarr. *in Man. cap.* 15. *num.* 5. Covar. *in Clemen. Si furioſus, in* 3. *part.* §. *Unico, num.* 6. *verſ. Sexto* Sot. *de juſt. & jur. lib.* 5. *quæſt.* 1. *art.* 8. Molin. *in eodem tract. tom.* 4. *diſp.* 16. *nu.* 1. *verſ. Contrariam*, Sayrus *in Clavi Regia lib.* 7. *cap.* 10. *& de Cenſur. lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 24. & alii multi ex recentioribus; imò tenent omnes licitum eſſe laico pro rebus conſervandis hominem occidere, ut dicit Joan. de Anan. *in dict. cap. Suſcepimus. num*, 5.

4 Sed tu adverte, quia hoc eſt verum de jure civili, & in foro contentioſo: nam Legiſtæ in *d. l.* 1. ubi in ſpecie Bart. *num.* 9. *C. Unde vi, & in l. Furem, ff. de ſicar.* communiter tenent licere laico furem occidere, ſi aliter res à rapina, & invaſione ſalvas habere non poſſit: & hanc eſſe communem opinionem Legiſtarum, teſtantur Dec. & Jaſon. *in l. Ut vim, ff. de juſt. & jur.* Carrer. *in practica rubr. de homicid.* § 6. *num.* 28. *& ſeq.* Covar. *loco cit.* & Clar. alios referens in §. *Homicidium, verſ. Hæc autem concluſio, & verſ. Ultima eſt*: ſed de jure canonico, & in foro pœnitentiali
5 concludunt omnes non eſſe licitum laico pro rebus tantùm ſervandis interficere furem: & ita in ſpecie determinat Innoc. *in cap. Si verò, il primo, num.* 2. *verſ. Sed ſi pro rebus occideret, infrà de ſenten. excommun.* Hoſtien. *in ſum. de homicid.* §. *Qua pœna*, Abb. *hìc num.* 2. & latiùs in *cap. Clerici il primo*, ubi etiam Imola *ſupra de vit. & honeſt. Clericor.* Joan. de Anan. *hìc num.* 6. *& in d. cap. Suſcepimus, num.* 5. Card. poſt Paul. in d. Clemen. *Si furioſus. de homicid.* Calderin. *in cap. Petitio, infra eod.* Fortunis *in l. Ut vim, col.* 8. *ff. de juſt. & jur.* Carer. poſt alios *in pract. rubr. de homicid.* §. 6. *num.* 30. & ita omnes concludere teſtatur Felin. alios citans *hìc num.* 4. *verſ. Sed in quantum omnes*, & Clar. *in d.* §. *Homicidium, verſ. Hæc autem concluſio*: & quamvis Cajetanus *in* 2. 2. *quæſt.* 64. *art.* 7. *in* 2. *dub.* ex principiis contendat oſtendere etiam in foro animæ, licitum eſſe privato hominem occidere pro rebus defendendis, eique adſtipuletur Covar. ubi ſupra, exiſtimans non eſſe conſtituendam differentiam inter jus canonicum, & civile abſque expreſſa auctoritate, nec inter forum exteriorem, & forum conſcientiæ; tamen conſimilis differentia nota-
6 tur in *cap. Inter hæc* 33. *quæſt.* 2. nam de jure civili, & quod pertinet ad forum contentioſum, poteſt pater occidere filiam adulteram in flagranti crimine deprehenſam, ut *l. Nec in ea, & l. ſeq. ff. de adulter.* & etiam maritus adulterum certo caſu, ut *l. Grachus, Cod. eod.* & tamen ſecundùm Canones, & in foro conſcientiæ, & quoad Deum, pater, & maritus peccant; & ideò imponitur eis gravis pœnitentia, ut in *cap. Admonere, ead. cauſ. & quæſt.* & notant *hìc* Abb. Joan. de Anan. & Felin. & idem Felin. in *cap.* 1. *nu.* 2. *ſupra de præſumpt.* poſt Richardum ab eo relatum in 4. *ſenten. diſt.* 37. *q.* 2. *art.* 1. Angel. *in tractat. de malefic. verſ.*
7 *Che mi ha adulterato la mia donna.* Imò quatenùs de jure civili liceat ſpoliatorem occidere, tamen hæc differentia inter jus Canonicum, & civile non eſt ſine expreſſa auctoritate, ut putat Covarr. quia illam expreſsè conſtituit hæc Decretalis, ibi, *Te tuaque liberando*, per quæ verba Abb. *hìc in* 4. *notab. num.* 2. (Nota, inquit, ſingulariter textum, quòd tunc quis excuſatur ab occiſione furis etiam nocturni, quando facit, ut liberet ſe, & ſua.) Ergo pro rebus tantùm liberandis non licet occidere furem etiam nocturnum: nam iſta ponuntur hìc copulativè; non ſufficit ergo altera pars. Et adverte, quia nemo ponderat iſtum textum, quòd ſit contra opinionem Legiſtarum, ut in præalleg. *l. Furem*, & maximè contra Bartol. *in l.* 1. *C. Unde vi*: dicunt enim communiter, quòd ſi bona aliter ſalvari non poſſunt, licitum eſt occidere furem: & pro illa opinione facit textus in *cap. ſequen.* ubi ſit mentio de illa *l. civili*; ſed ſalvando opinionem illam Legiſtarum, poſſumus dicere, quòd in foro ſæculari contentioſo procedit illa opinio, per textum in *l. Itaque, ff. ad l. Aquil.* ſed propter hoc non evitatur peccatum: unde in foro pœnitentiali debet imponi pœnitentia, ut probatur optimè hìc: ita Abb. quem totidem verbis refert, & ſequitur Joan. de Anan. *num.* 6. Marian. Soccin. *nu.* 8. & videntur etiam hanc differentiam admittere Jaſ. & Dec. *in dicta l. Ut vim.*

Pro qua optimè facit diſtinctio, quam ponit Æneas de 8
Falcon. *in addit. ad Abb. hìc in verb. A peccato homicidii*; ait enim (Veritas iſta eſt, quam elicio ex dictis Abbatis hìc, videlicet quòd ſi occido illum, qui de jure naturali, vel divino poterat occidi, puta ad meam neceſſariam defenſionem, & tunc evitabo peccatum, ut etiam vult Abb. *in cap. Olim, il primo, num.* 17. *ſupra de reſtitut. ſpoliat.* aut ille poterat occidi de jure poſitivo, ut banniti, & ſimiles: & tunc teneo in foro animæ iſtam contrarietatem; & nota hanc diſtinctionem, quia nullus ponit.) Hæc ille: Et ſubdit, licèt nimis audacter (Et eſt vera ſicut Deus eſt in cœlo.) Pro defenſione autem rerum temporalium poteſt quis occidi de jure civili tantùm ſecundùm opinionem Legiſtarum, non autem de jure naturali vel divino, ut patebit infra à *num.* 13. imò nec de jure Eccleſiaſtico poſitivo, ut clarè probatur in hac Decretali, intelligendo illa verba, *te tuaque*, copulativè, prout Canoniſtæ communiter intelligunt.

Sed objicies: Dum textus in principio decidit non lice-
re furem interficere, ubi comprehendi cum rebus poteſt 9
abſque occiſione, à contrario ſenſu videtur decidere, ut ubi comprehendi non poteſt, & ſic pro neceſſaria rerum defenſione, benè liceat illum interficere. Dum verò poſtea in ſecunda parte decidit licere furem occidere pro defenſione perſonæ, & rerum; verba illa, *te tuaque*, intelligi debent alternativè, *te*, vel *tua*, ita ut etiam pro ſola defenſione rerum liceat occidere furem: ubi comprehendi non poterat, ne alioquin ſi intelligerentur conjunctivè, hæc ſecunda pars eſſet contraria primæ, in qua deciſum eſt licere furem interficere pro defenſione rerum tantùm, ubi non poterat comprhendi; & ſic copula, *&*, reſolvitur in disjunctivam, ſicut fieri debet, ubi neceſſe eſt, per id quod legitur, & notatur in *cap. Quemadmodum, in gloſ. in verb. Quamvis, ſupra de jurejur. & in l. Eas cauſas, ff. de condit. & demonſtrat.* & per Bald. *in l.* 3. *ff. de act. empt.* qui intellectus videtur ex mente Cajetani in 2. 2. *quæſt.* 64. *art.* 7. *in* 2. *dubio, verſ. Decretalis autem illa*, licèt obſcurè loquatur: ſed apertius ita hanc litteram exponit Covarr. in Clem. *Si furioſus, part.* 3. §. *Unico, num.* 6. *verſ. Sed & ad textum*: quibus optimè videtur ſuffragari *cap.* 10
Verum, de jurejur. quod ſimiliter loquitur copulativè, ibi, *pro vita & rebus*: & tamen juſtus metus, de quo ibi agitur, à Doctoribus intelligitur disjunctivè, ſive interveniat periculum vitæ, ſive amiſſionis bonorum, per ea quæ habentur in *cap. Abbas, ſupra quod met. cau. & in cap. Frequens, de reſtit. ſpoliat. lib.* 6. ut *hìc* per Joan. de Anan. *num.* 9.

Cæterùm hæc dicta ſunt magis ſubtiliter, quàm verè, quoniam textus in princ. neque directè, neque à contrario ſenſu decidit licere furem interficere pro ſola defenſione rerum; ſed tantummodò in ſenſu directo decidit non licere illum occidere, ubi poterat comprehendi; nec dicit cum rebus, ut ſupplet Covarr. & à contrario decidit furem poſſe occidi, ubi comprehendi non poterat. Hoc autem debet intelligi in caſu, in quo ſuberat periculum rerum, & perſonæ ſimul, quia pars prima, quæ indiſtinctè loquitur, debet declarari per ſecundam ſpecialiter loquentem, juxta text. in *l. Quemadmodum, §. fin. ff. ad l. Aquil.* ita ut ſit ſenſus; interfeciſti furem qui te, & tua invaſerat, ubi comprehendi poterat abſque occiſione; age pœnitentiam, de peccato: ſi autem interfeciſti illum, ubi comprehendi non poterat, & ſic te tuaque liberando non teneris agere pœnitentiam, niſi ad cautelam. Quo ſenſu adverſativa illa, *ſi autem*, retinet propriam naturam, ut exigit Cajetanus; & copula, *&*, remanet in propria ſignificatione, ſecundùm quam requirit amborum concurſum, ut *l. Si hæred. ff. de condit. & demonſtrat.* nec debet in disjunctivam reſolvi abſque neceſſitate, ut in juribus in contrarium citatis *num.* 9. Atque ita hæc verba, *te tuaque*, eſſe conjunctivè accipienda, ita ut pro ſalvandis rebus tantùm non liceat furem occidere, tenet gloſ. *in verb. Fugiens*,

giens, *in ſumma*, 23. *quæſt*. 3. & notant *hic* Abb. *num*. 2. Joan. de Anan. *num*. 6. & Marian. Soccin. *nu*. 8. Item dicunt in *cap. Suſcepimus*, *infr. eod.* Hoſtien. *num*. 3. *in verb. Tam acriter*, Jo. Andr. *num*. 3. *in verb. Acriter*, Butr. *n*. 6. *verſ. Secundo caſu*, Cardin. *num*. 2. *verſ. Oppono*, Marian. Soccin. *num*. 7. & reliqui omnes, dum ponderant hanc litteram non dicere, *te*, vel, *tua*, ſed, *te itaque*, & ita hic non agi de defenſione rerum tantùm, ſed rerum & perſonæ ſimul; a quorum interpretatione non videtur recedendum, quidquid dicant Theologi, quia hæc eſt propria meſſis Canoniſtarum.

11 Præterea hujus intellectus veritatem ego alia conſideratione oſtendo, ni fallor, apertiſſimè: & ante omnia pondero differentiam inter furem nocturnum, & diurnum: nam fur nocturnus occidi poteſt impunè, tàm de jure civili ex lege duodecim tabularum, ut in *l. Itaque*, § *Lex*, *ff. ad leg. Aquil.* & *leg. Furem*, *ff. ad leg. Corneliam*, *de Sicar.* quàm de jure Canonico, ut in *cap. proximo inf. eod.* Imò etiam de jure divino: nam ut legitur Exodi 22. *Si effringens fur domum ſive ſuffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit: percuſſor non erit reus ſanguinis.* Fur autem diurnus non poteſt impunè occidi; ſequitur enim in ſacro textu: *Quod ſi orto ſole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipſe morietur.* Idemque habetur in *d. cap. proximo infra eodem*, & *in d. l. itaque*. Deinde pondero rationem diverſitatis, quam aſſignat Auguſtinus in eod. c. proximo exponens hanc ipſam Exodi auctoritatem, *Quia ſcilicet occidens furem orto jam ſole, poterat diſcernere, quod ad furandum, non ad occidendum veniſſet: & ideo non debuit occidi.* Quæ ratio probat à contrario, *propterea furem nocturnum occidi poſſe, quia incertum eſt, an venerit animo occidendi, vel furandi*, & ita ſubeſt periculum perſonæ, & rerum ſimul. E contra verò furem diurnum non debere occidi, quia agitur de periculo rerum, non autem perſonæ: cùm enim telo ſe non defendat, jam intelligi poteſt ad furandum, non ad occidendum veniſſe; quod clare adnotavit gloſ. *in dict. l. Itaque* §. *Lex*, *in ver. ut tamen*, *in fine*. (Quia, inquit, in die propter periculum
12 rerum non poteſt occidi, licèt cum rebus fugiat, ſed in nocte ſic.) Et quamvis gloſ. ibi ante finem, & in *d. l. Furem*, *ff. ad leg. Cornel. de Sicar.* aſſignet etiam aliam rationem diverſitatis, quia ſcilicet nocturnum ſi recedat cum rebus poſtea non recognoſcam, quod ſecus eſt in diurno, qui poterit accuſari: & ideò debet dimitti, tamen hæc ratio non videtur congruere litteræ *d. l. Furem*, ubi qui furem nocturnum occidit, ita demum impunis evadit ſi parcere ei ſine ſuo periculo non poteſt; dicit enim, periculo ſuo, & non rerum, & ſic conſiderat tantummodò periculum perſonæ, ut advertit hic Jo. de Anan. & latiùs dicam infrà *num*. 18.

Præterea ſi valeret hæc ratio, non liceret furem diurnum occidere, etiam cùm telo ſe defendit, quia etiam tunc poteſt cognoſci, & accuſari, & ſic deberet dimitti, cujus tamen contrarium deciditur in *d.* §. *Lex*, & *in cap. prox. infrà eodem*. Et certè non alia ratione, niſi quia cùm reſiſtit telo, agitur etiam de periculo perſonæ; ea enim plus eſt quam fur, ut dicitur in eod. cap. Sed quidquid dicat gloſ. juris civilis, ſecundùm Canones prævalet ratio ibi expreſſa, *quia ſcilicet diſcerni poteſt, quòd fur diurnus venerit ad furandum, non ad occidendum, & ideò non debet occidi.* Quibus ponderatis hæc Decretalis dum in principio loquitur alternativè de interfectione furis, aut latronis, pro fure intelligit nocturnum, pro latrone autem diurnum, ut poſt Goffred. notat *hic* Butr. *num*. 6. & Joan. de Anan. *n*. 1. & Cardin. *in cap. Suſcepimus*, *in* 1. *notab. infrà eodem*, nam etſi fur, & latro aliquando ſint ſynonyma, ut *in d. cap. Suſcepimus*, & propriè fur dicatur, qui clam furatur, & latro, qui palam, ut ibi dixi in 1. *notab.* tamen quia furta clam: & obſcurè fiunt, & plerumque de nocte, ut dicitur in *l.* 1. *ff. de furtis*: ideò communiter fures appellari ſolent qui noctu, latrones verò qui interdiu, & palam furantur. Dum ergo textus in prima parte hic dicit: *Interfeciſti furem, aut latronem, ubi aliàs poterat comprehendi abſque occiſione: age pœnitentiam, &c.* ſenſus eſt, Non licuit tibi furem ſive nocturnum, ſive diurnum interficere, ubi capi poterat ſine occiſione, quia eo caſu defenſio perſonæ, & rerum non erat inevitabilis, prout requiritur ad hoc ut liceat invaſorem occidere, ut in Clem. *Si furioſus*, *de homicid.* Si autem comprehendi non poterat, tunc ita demum eris ab homicidio immunis, ſi eum interfeciſti, ut te itaque liberares; & ſic pro defenſione perſonæ, & rerum ſimul, puta quia fur nocturnus erat, aut ſi diurnus, telo tamen reſiſtebat, quo ſenſu hic textus concordat cum cap. ſeq. & probat concludenter pro ſola rerum defenſione nullo caſu furem occidi poſſe ſine peccato, etiamſi res aliter ſalvari non poſſint, quam occidendo.

Non obſtat fundamentum Cajetani *in* 2. 2. *qu*. 64. *art*. 7. 13
quòd plus teneatur quis curam habere rerum ſuarum quæ ſunt adminicula vitæ ſuæ, & virtutis, atque felicitatis, quam alienæ vitæ, præterquam in caſu neceſſitatis, ut in *cap. Paſce*, 86. *diſt.* & conſequenter liceat pro rebus ſuis conſervandis alium occidere. Reſpondetur enim negando hanc conſequentiam: nam & tutor magis tenetur habere curam rerum pupilli, quæ ſibi ex officio incumbit, quam vitæ alterius, ſecundum ratiocinationem Cajetani. Et idem in quolibet adminiſtratore, depoſitario, & conſimilibus. Et tamen nemo auderet affirmare pro ſalvandis rebus pupilli poſſe tutorem ſine peccato occidere ſpoliatorem.
Sufficit autem reſpondenti dare inſtantiam ad tollendam 14
vim conſequentiæ, ut poſt Ariſt. 8. *Topicor.* declarat gloſ. 2. *in cap. Sicut urgen.* 1. *quæſt*. 1. & Joan. de Anan. *in cap. Suſcepimus*, *num*. 5. *verſ. Facit etiam*, *infra eodem*. Præterea non eſt bona conſequentia: Minùs tenetur quis habere curam vitæ proximi, quam rerum ſuarum: ergo pro ſalvandis rebus poteſt proximum ſuum occidere: arguit enim à negligentia, ſeu culpa negativa in omittendo, prout eſt non habere curam rerum ſuarum, ad culpam poſitivam in committendo, prout eſt proximum occidere. At nulla eſt proportio inter omiſſionem curæ rerum temporalium, & deſtructionem vitæ alterius. Quod clarè conſtat ex authoritate Auguſtini *in primo libro de libero arbitrio*, *cap*. 5. *propè fin. tom*. 1. relati a D. Thom. *in* 2. 2. *quæſt*. 64. *art*. 7. *in* 2. *argum. contrario*, ubi ait: *Quomodo apud divinam providentiam a peccato liberi ſunt, qui pro his rebus, quas contemni oportet, humana cæde polluti ſunt?* Idemque patet ex *c. Suſcepimus*, *infra eod.* ibi: *Expediebat potius rerum ſuſtinere jacturam, quam pro rebus civilibus, & tranſitoriis tam acriter in alios exardeſcere.*

Sed urgebis, Pecuniæ, & patrimonium dicuntur vita 15
hominis, ita ut qui patrimonium perdit, dicatur vitam perdere, ut notant gloſ. & Bald. in *l. Advocati*, *C. de advoc. diverſ. judic.* & probatur ex illa littera, ubi qui defendit alicujus patrimonium, dicitur defendere ejus vitam. Sicut ergo licet hominem occidere pro defenſione vitæ, ut in Clem. *Si furioſus*, *de homicid.* ita & pro defenſione patrimonii.

At reſponderi poteſt hanc æquiparationem procedere 16
ſecundum analogiam, & quoad quid, videlicet, quia de pecunia, & patrimonio homo vivit; non tamen procedere quoad hoc, ut pro defenſione rerum liceat hominem occidere, cum vita hominis ſit rebus pretioſior, *l. Sancimus*, *ad fin.* & ibi gloſ. *in verb. Animas hominum*, *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* & patet exemplo clerici, qui pro defenſione vitæ poteſt occidere invaſorem, ut in d. Clem. *Si furioſus*; & tamen non poteſt pro defenſione rerum oc-
cidere ſpoliatorem, ut eſt caſus apertiſſimus in *d. cap. Suſcepimus*, & ibi dixi, *infra eodem*. Et ita in ſpecie reſpondet ibi Joan. de Anan. *num*. 5. *verſ. Nec obſtat ſi dicatur*. 17
Præterea hujuſmodi æquiparatio poſſet procedere in foro judiciali, & de jure civili, non autem in foro pœnitentiali, & ſecundum Canones, qui indiſtinctè prohibent pro rebus tranſitoriis effundere ſanguinem, & humana cæde ſe polluere, ut proximè dictum eſt.

Quinimò non eſſet ponere os in cœlum, ſi attenderetur, nec de jure civili licitum eſſe laico furem, vel ſpolia- 18
torem occidere pro rebus tuendis ab invaſione, & rapina: nam jura quibus innititur opinio Juriſtarum, loquuntur per verba denotantia defenſionem perſonæ, non autem rerum, ut accuratè obſervat *hic* Joan. de Anan. *num*. 8. *verſ. Adde etiam prædictis*: textus enim in *d. l. Itaque in princ. ff. ad leg. Aquil.* dicit: *Si occidero latronem inſidiantem mihi ſecurus ero.* Pondera verbum *mihi*, non enim dicit, rebus meis: imò ſubdit: *Nam adverſus periculum naturalis ratio permittit ſe defendere.* Pondera verbum, *ſe*, quia non dicit, ſua. Et in *l. ſeq.* ſubjungit. *Si metu mortis quis furem occiderit, non tenebitur*: non dicit metu bonorum, ſed metu mortis. Item textum in *d. l. Furem*, §. *ad leg. Corneliam de Sicar.* excuſat eum qui occidit furem noctur-

nocturnum, ſi parcere ei ſint ſuo periculo non poſſit. Dixit ſuo periculo, non autem periculo bonorum. Item textus in *l. Scientiam*, §. *Qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil.* dicit, *Qui cùm aliter ſe tueri non poſſent, damni culpam dederunt, innoxii ſunt*. Pondera eodem modo verbum *ſe*, non enim dicit *ſua*. Ita etiam loquitur textus in *cap.* 1. §. *Si quis hominem, in tit. de pace tenenda*, ibi: *Vitam ſuam defendendo*; non enim dicit, *bona ſua*. Et tenendo hanc opinionem non obſtat textus cum gloſ. *in l. Ut vim ff. de juſt. & jure, & in l.* 3. §. *Eum igitur, ff. de vi, & vi arm.* quia littera ibi dicit licitum eſſe vim vi repellere, & rejicere: ſed non dicit occidere. Imò in *d. l. Ut vim*, ſubnectitur ratio: nam jure hoc evenit, ut quod quiſque ob tutelam corporis ſui fecerit, jure feciſſe exiſtimetur. Similiter textus in *d. l. Scientiam*, §. *Qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil.* dicit enim, vim vi defendere omnes leges, & omnia jura permittunt; nec loquitur de occiſione. Et ita etiam poteſt intelligi textus in *l.* 1. *C. Unde vi*, ubi littera dicit, propulſare licet: nam illud verbum non importat, ut
19 poſſim occidere. Præterea ibi dicitur licitum eſſe vim vi propulſare, dummodò id fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ. In hoc autem moderamine, aliis omiſſis, de quibus ibi in gloſ. *in ver. Moderatione*, præcipuè ſpectandus eſt modus, ut ſcilicet ſi armis inferatur violentia, armis repellatur, ſi ſine armis ſimilis modo repelli debeat, ut
20 *l.* 1. §. *vim vi, & l.* 3. *ff. de vi, & vi arm.* Unde pugnum, vel alapam non liceret gladio propulſare niſi in caſu de quo per gloſ. præalleg. & Bartol. Multò autem minùs videtur ſervari hoc moderamen, ſi tu aufers mihi bona, & ego aufero tibi vitam: nam quælibet injuria corporalis major eſt quavis reali, *l. In ſervorum, in fine, ff. de pœn.* Bartol. *in d. l.* 1. *num.* 9. *verſ. Sed omnis injuria, C. Unde vi*. Et ſic opinio Legiſtarum deſtituitur authoritate, quia nulla lex expreſsè loquitur de occiſione niſi furis nocturni, aut diurni telo reſiſtentis, quorum occiſio permiſſa eſt, quia tunc agitur non tantùm de periculo rerum, ſed etiam perſonæ, ut abundè oſtenſum eſt ſupra à *nu.* 7. & ſic ſervatur eo caſu æqualitas modi, & moderamen inculpatæ tutelæ.

Et ſecundùm hoc conſideratio Covarruviæ ſupracitati 21
ſub *num.* 5. contra ipſum retorquetur. Nam ſi non eſt conſtituenda differentia inter jus civile, & canonicum, & inter forum contentioſum, & pœnitentialem, ſine manifeſta authoritate, ut ipſe dicit, profectò hinc ſequitur, ut homicidium ſpoliatoris pro ſola rerum defenſione puniri debeat etiam in foro ſæculari, quoniam de jure canonico hoc expreſsè reperitur ſancitum, ut non liceat furem interficere niſi pro defenſione rerum, & perſonæ ſimul, ut latè probavimus. Nec apparet de jure civili aliquid diſpoſitum in contrarium, ut proximè dictum eſt. Stabimus ergo juri canonico in utroque foro, ut per Felin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 49. *verſ. Secunda declaratio, de Conſtit.* ubi poſt Butr. Imol. Abb. & Joan. de Anan. quos citat, concludit etiam in terris Imperii, & in foro ſæculari ſtandum eſſe Canoni in materia, in qua non eſt expreſſa deciſio juris civilis, ſed tantummodò ſunt opiniones inter Legiſtas.

Sed quidquid ſit de jure civili, certè ſecundùm Ca- 22
nones in foro ſaltem pœnitentiali, & quoad Deum, abſolutè credimus non poſſe laicum ſine peccato occidere ſpoliatorem ſecundùm communem Canoniſtarum ſententiam. Et vide Silveſt. *in verb. Excommunicatio, 6. quæſt.* 1. *verſ Eſto autem quòd verum diceret*, ubi limitat tribus modis. Quod multò clariùs procedit in materia irregularitatis. Unde Navarr. *in Manual. cap.* 15. *nu.* 3. quamvis excuſet à mortali peccato eum, qui occidit pro juſta defenſione proximi, vel ſui honoris, vel rei familiaris, illum tamen non excuſat ab irregularitate, prout nec excuſat Silveſt. *ubi ſupra verſ. Unde dico*. Facit quod notat gloſ. *penult.* in dict. Clemen. *Si furioſus, de homicid.*

DE HOMICIDIO.

Alexander III. Exonien. Epiſcopo.

CAPUT VI.

Sicut dignum; & infrà. Sanè cum vir diſcretus exiſtas, pleniùs noſti, quòd in exceſſibus ſingulorum, non ſolùm quantitas & qualitas delicti; ſed ætas, ſcientia, ſexus, atque conditio delinquentis ſunt attendenda: & non ſolùm ſecundùm prædicta, ſed ſecundùm locum & tempus quo delictum committitur, unicuique pœnitentia debet indici: cùm idem exceſſus magis ſit in uno, quàm in alio puniendus.

Illi autem, qui animo occidendi, feriendi, aut capiendi illum ſanctum & reverendum virum quondam Cantuarienſem Archiepiſcopum, citra manuum injectionem ſe fatentur veniſſe: ſi de illa captione mors ejus ſecuta fuiſſet, pari pœnitentia, vel ferè pari exiſterent puniendi.

Illi etiam, qui non ut ferirent, ſed ut percuſſoribus opem ferrent, ſi fortè per aliorum violentiam impedirentur, paulò minori debent pœna mulctari; quia cùm ſcriptum ſit: Qui potuit hominem liberare à morte, & non liberavit, eum occidit: conſtat ab homicidii reatu immunes non eſſe, qui occiſoribus opem contra alios præſtare venerunt: nec caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſinit obviare.

Qui verò ſe aſſerunt animum regis inflammaſſe ad odium, unde homicidium fuit ſecutum, durè & aſperè, ſed non ita ſeverè ſunt puniendi; niſi fortè regem ipſum ad illud homicidium ſuis ſuggeſtionibus provocaſſent.

Hi quoque non ſunt à culpa liberi, nec à pœna debent eſſe immunes, qui licèt fuerint illius machinationis ignari, tamen eis, quos ſicarios eſſe ſciebant, in ſarcinis cuſtodiendis miniſterium præbuerunt.

Eos inſuper, qui dicuntur illius ſancti viri, & ſuorum poſt mortem ejus ſpolia occupaſſe: ſi nihil aliud in tanto facinore commiſerunt, à pœna mortis ejus arbitramur eſſe immunes, ſed quæ occuparunt, eis quorum fuerunt, tenentur in integrum reſtituere, ſi habent in facultatibus, unde poſſint ea reddere: & ipſis ex hoc moderata eſt pœnitentia injungenda; quia licèt quædam ex his, quæ occupaverunt, fateantur ſe pauperibus erogaſſe, non tamen aliena, (cùm ipſa potuiſſent eis, quorum fuerint, reſtituere,) debuerunt pauperibus erogare.

Illis prætereà, qui ſola excommunicatorum participatione ſe reos eſſe cognoſcunt, conſiderata temporis mora, quo in eadem nequitia perdurarunt, & inquiſito, ſi eis timore vel affectione communicaverint ſcienter, vel ignoranter, eſt pœnitentia indicenda.

Cle-

Clericos autem, quos conſtat armatos interfuiſſe tanto facinori: & illos, qui conſilium dederunt, ut ſanctus vir caperetur, perpetuò non ſolùm ab Altaris miniſterio deponendos eſſe cenſemus; ſed etiam quòd in Eccleſiis nullo unquam in tempore lectiones legant, vel reſponſoria in choro ſeparatim cantent: ſed in pſalmis apud Deum de commiſſo ſatagant veniam impetrare, inſuper in diſtricto clauſtro monachorum, vel canonicorum regularium (ſi fieri poteſt) ſunt recludendi; ita quòd uſque ad ſeptennium vel quinquennium, debeant ab Eccleſiarum introitu coerceri.

S U M M A R I U M.

1 *Canonicus irregularis ex homicidio voluntario an poſſit in choro cum aliis pſallere, & num. ſeqq.*
2 *Lectiones non legit, nec reſponſoria ſeparatim cantat.*
3 *Clericus fit irregularis, & eſt deponendus non ſolum propter homicidium per ſe commiſſum, ſed etiam propter homicidium commiſſum jus auxilio, conſilio, vel favore, & num. 5.*
4 *Nec miniſtrat in ordinibus etiam minoribus.*
5 *Statuta punientia homicidas, verificantur etiam in mandantibus fieri homicidium.*
6 *Niſi aliquid exprimant, per quod reale homicidium intelligatur.*

Sicut dignum. Summatur de §. in §. ut per Abb. *num. 1.*

1 In §. *Clericos*, nota ſingulariter hunc textum, quia ſolvit dubium, quòd nuper contigit in S. Congregatione Concilii, an Canonicus irregularis ex homicidio volun-
2 tario poſſit in choro cum aliis pſallere: textus decidit; ut Clerici, qui in necem B. Thomæ Cantuarienſis auxilium conſilium, vel favorem præſtiterunt, non ſolùm ab Altaris miniſterio deponantur, ſed etiam ut in Eccleſiis nullo unquam tempore lectiones legant, vel reſponſoria in choro ſeparatim cantent, ſed in pſalmis apud Deum de commiſſo ſatagant veniam impetrare.

Innocentius hic in fine arguens à contrario ſenſu ex verb. *Separatim*, dicit: Quando enim omnes cantant, & ipſi cantare poſſunt. Idem Tancred. & Abb. Antiq. *in fin. in verb. Separatim*: ſed Hoſtien. *num. 16. in eod. verb.* dicit primò iſtos Clericos reſponſoria non poſſe dicere per ſe cùm dicunt Tertiam & alias Horas Canonicas, quod alias poſſent ex diſpenſatione Epiſcopi, ut notatur in *c. Ad audientiam*, §. 1. *in fin. infra eod.* deinde dicit: Quicquid tamen dicatur, hic præter pſalmodiam tacitam non videtur eis aliud reſervari; & cum Hoſtien. tranſeunt ſimpliciter Joan. Andr. *nu. 12.* Butr. *num. 24. in verb. Clericos*, Anchar. *nu. 9. in 11. notab.* & Joan. de Anan. in hoc §. *Clericos, num. 1.* Verùm Cardinalis *nu. 4.* dicit ſibi magis placere primam opinionem Tancredi, & Innocentii, quæ & mihi magis placet: nam ſi iſti Clerici irregulares nec ſeparatim, nec cum aliis canere poſſent, ad quid text. dixiſſet *ſeparatim*? & tamen hoc verbum non debet cenſeri appoſitum ſine myſterio, *cap. Si Papa, de privileg. lib. 6.* Reſtringitur ergo prohibitio ad eum caſum dumtaxat, ut lectiones non legant, nec reſponſoria ſeparatim cantent: eſt autem magna ratio diverſitatis ſecundùm Cardin. quia quando dicunt ſeparatim, plus honorantur, ſicut patet in illis choralibus, quibus honoris cauſa præcipitur, ut ſpecialiter dicant antiphonam, vel reſponſorium; & huic opinioni videtur etiam adhærere Abb. Siculus *num. 10.* dum ait clericum fieri irregularem, & eſſe deponendum 3
non ſolùm propter homicidium per ſe commiſſum, ſed etiam propter homicidium commiſſum ejus auxilio, conſilio, vel favore, & ſic depoſitum non poſſe in Eccleſia ſeparatim cantare: ergo à contrario cum aliis poteſt. Addo, quòd opinio Hoſtien. vix poſſet ſervari ſine ſcandalo, ut ſcilicet aliis canentibus ipſi tacerent.

Adverte tamen, quia Clericus irregularis etſi non pro- 4
hibeatur in choro cum aliis canere, ſecundum prædicta; tamen prohibetur in Ordinibus etiam minoribus miniſtrare, ut notat Marian. Soccin. *in cap. Ad audientiam, num. 105. infra eod.* poſt Innoc. & Abb. *in cap. 2. infra de Clerico pugnante in duello.*

In gloſ. Magna in verb. *Conſilium*, nota ſingulariter 5
hanc gloſſam, quia eſt magiſtra in materia irregularitatis ex homicidio, & ut dicunt Joan. Andr. *num. 18. verſ. Et ſcias*, Abb. & Marian. Soccin. *num. 11.* ea quotidie utuntur aſſeſſores fori civilis, inducentes eam ad intellectum ſtatutorum punientium homicidas, ut verificentur etiam in mandandantibus fieri homicidium; ad quod etiam inducunt jura in *l. Si quis id, §. fin. ff. de juriſdiction. omn. judic. & in l. 2. §. Divus, ff. de jure fiſc. & in l. Judæi, la ſeconda, C. de Judæis*: addit tamen Joan. Andr. & conſen- 6
tiunt alii, quòd ſi ſtatutum aliquid exprimeret, per quod reale homicidium intelligeretur, puta qui homicidium manu, vel enſe perpetraverit, non eſſet locus ſtatuto; ad quod facit *cap. In noſtra infra eod.* & adde quod in propoſito ſcripſi in *cap. Ad falſariorum, num. 31. & ſeqq. infra de crimine falſi.*

DE HOMICIDIO.

Alexander III. Abbati S. Benedicti de Vebeja.

CAPUT X.

SUſcepimus litteras tuas, per quas cognovimus, quòd cùm lator præſentium in cuſtodia cujuſdam domus cum altero fratre maneret; ingredientes de nocte quidam latrones ad eos, turpiter ipſos in perſonis affligere, & denudare veſtimentis propriis præſumpſerunt; in quos iſti reſumptis viribus inſurgentes, ligaverunt illos, & detinere uſque ad notitiam capituli voluerunt. Cùm autem iſte rem ad tuam audientiam perlaturus, ligatos in fratris ſui cuſtodia dimiſiſſet, & fures ſe ſolvere niterentur, frater illos (ne ipſe ab eis interimeretur) occidit. Verùm quoniam expediebat potiùs poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere jacturam, quàm pro conſervandis vilibus rebus & tranſitoriis tam acriter in alios exardeſcere, abſtineat iſte humiliter ab Altaris miniſterio: & uterque peccatum ſuum ad arbitrium tuum ſtudeat expiare: conſtat enim eos contra manſuetudinem Eccleſiaſticam, ex utriuſque ope interemptos.

S U M M A R I U M.

1 *Irregularis eſt is, cujus illicita opera homicidium ſequitur.*
2 *Fur, & latro an, & in quo differant.*
3 *Latrocinantes qui dicantur.*
4 *Furtum unde dictum.*
5 *Clerico non licet pro rebus conſervandis latronem interficere, licèt aliter res conſervari non poſſint, & num. 7. uſque in finem.*

6 *Irre-*

6 *Irregularitas contrahitur ab eo, qui ligavit furem, ſicut ab eo qui interfecit.*

7 *Clericus qui pro neceſſaria rerum defenſione occidit furem, vel ſpoliatorem, an efficiatur irregularis, & n. ſeqq. uſque in fin.*

8 *Intellectus hujus cap.*

9 *Clerici ſæculares, & Monachi quoad irregularitatem contrahendum non differunt.*

10 *Latronem capere, & ligare licitum eſt etiam Clerico dummodò id fieri poſſit ſine homicidio, & gravi ſanguinis effuſione.*

11 *Manſuetudini Eccleſiaſticæ convenit potiùs rerum ſuſtinere jacturam, quàm in alios acriter exardeſcere.*

12 *Clerico licitum eſt proſequi delinquentem uſque ad ſatisfactionem damni, & non ultra.*

13 *Clerico non licet ob res ſuas tranſitorias armis ſe tueri, & interficere ſpoliatorem, licèt hoſtis fortior ſit, & ſine armis impetat, & ſpoliet.*

14 *Valerii Reginaldi opinio, quòd pro ſalvandis rebus trium, vel quatuor ducatorum liceat Clerico furem occidere, reprobatur.*

15 *Intellectus Clem.* Si furioſus, de homicid.

16 *Irregularis eſt, qui pro neceſſaria parentis, filii, conjugis, vel alterius conjuncti defenſione interficit aggreſſorem.*

17 *Maritum, & uxorem eſſe duos in carne una quomodo intelligatur.*

18 *Filius in quibus cenſeatur eadem perſona cum patre.*

19 *Irregularis eſt committens homicidium pro neceſſaria defenſione proprii honoris.*

20 *Homicida, eſt qui potuit hominem à morte liberare, & non liberavit.*

21 *Injuriam proximi, & vicini qui negligit propulſare, videtur injuriantem fovere.*

22 *Excommunicatus eſt permittens Clericum percuti, ſi potuit prohibere, & non prohibuit.*

23 *Metus ignominiæ viris bonis major, quàm mortis eſſe debet.*

24 Defenſio *rerum temporalium regulariter non eſt ſub præcepto.*

25 *Intellectus cap.* 2. ſupra eod.

26 *Intellectus cap.* Dilecto, de ſent. excomm. lib. 6.

27 *Clerico licet res proprias manum injectione, baculo, & gladio defendere, dummodò non procedat ad ſæva.*

28 *Clericus occidens, aut cauſam præbens occiſioni pro defenſione perſonæ, & rerum, an, & quando incurrat irregularitatem.*

29 *Laico an liceat occidere latronem pro neceſſaria rerum defenſione, remiſſivè.*

1 S*Vſcepimus*. Is, ex cujus illicita opera homicidium ſequitur, irregularis eſt. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. & omnes: vel ſic, homicidium imputatur ei, qui fuit in culpa: ſed magis inhærendo litteræ ſecundùm Abb. Antiq. & Felin. hoc intendit, qui pro temporalium rerum conſervatione aliquem interficit, aut occaſionem mortis præbet, irregularis cenſetur. Communis diviſio. Secunda ibi, *Verùm*.

2 Nota primò, hæc verba, *furem*, & *latronem* eſſe ſynonyma: nam cùm textus prius dixiſſet latrones, poſteà dixit fures, prout hìc notat Abb. *in* 1. *notab.* & *in cap.* 2. *ſimiliter in* 1. *notab.* ubi etiam Marian. Soccin. *nu.* 2. *ſupra*
3 *eod.* Propè tamen loquendo ſecundum gloſ. in *l. Cum duobus*, §. *Damna in ver. Subreptum*, *ff. Pro ſocio*, latrocinantes dicuntur qui in ſylvis ſtant, ut ſpolient tranſeuntes, fures de nocte in domibus, ut in Auth. *Ut nullus judic.* §. *penult. collat.* 9. & *l.* 1. *Cod. Depoſ.* ſed ſecundùm Cardin. *hic in* 1. *notab.* fur appellatur nocturnus, latro diurnus; & idem poſt Goffred dixit Joann. de Anan. *in d. cap.* 2. *nu.* 1. Verùm hæc differentia confunditur *in cap. Si perfodiens, ſupra eod.* & *in l. Itaque*, § *Lex*, *ff. ad l. Aquil.* ubi fur appellatur non tantùm nocturnus, ſed etiam diur-
4 nus. Item confunditur per textum in *l.* 1. *ff. de furtis*, ubi furtum dicitur à furvô, id eſt nigro: quia clam, & obſcurè fiat, & plerumque de nocte: ſi plerumque, ergo non ſemper. Quare tu dic, furem propriè appellari, qui clam furatur, ut in *d. l.* 1. nec diſtinguitur, an noctu, vel interdiù; & ita intelligitur textus in *d. cap. Si perfodiens*; latronem verò qui palam furatur, ut per Doctores in Auth. *Sed novo*, *C. ſerv. fugit.* Florian. *in l.* 3. *in princip. ff. ad l. Aquil.* licèt Marian. Soc. *hic numer.* 2. putet furem eſſe nomen generis, & latronem ſpeciei, ita ut omnis latro ſit fur, ſed non è converſo: quidquid tamen ſit, hæc diſtinctio non eſt perpetua, ut inquit Joan. Andr. *in ver. Latrones*, *num.* 1. & Abb. *ubi ſupra*, quia nonnunquam fur, & latro pro eodem accipiuntur, ut hic vides.

Secundò nota ibi, *rerum ſuſtinere jacturam*, Clerico 5
non licere pro rebus conſervandis latronem interficere, licèt aliter res conſervari non poſſint; & ſigna textum irrefragabilem contra opinionem recentiorum, qui tenent Clericum non eſſe irregularem, ſi pro neceſſaria rerum defenſione occidat furem, vel raptorem, ut pleniùs dicam infra in prima quæſt.

Ultimò nota, irregularitatem contrahi ab eo, qui liga- 6
vit fures, ſicut ab eo qui interfecit, ſecundùm Anton. de Butr. *num.* 6. qui infert ad vulgare proverbium: quod benè probat hæc littera in fine, juncta gloſ. ubi fures utriuſque ope dicuntur fuiſſe interempti, & tamen unus eorum non interfecit, ſed tantùm ligavit: ad hoc *l. Item Mela*, §. *Si alias*, *ff. ad l. Aquil.* ubi tenetur de damno ille qui tenuit, ſicut ille qui percuſſit, atque ita utrumque teneri de homicidio, notant *hic* Abb. *num.* 2. & Felin. *in* 1. *notab.*

QÆRO, an Clericus qui pro neceſſaria rerum de- 7
fenſione occidit furem, vel ſpoliatorem, efficiatur irregularis.

Solutio quæſtionis maximè pendet ex intellectu hujus 8
Decretalis: legitur enim variè. Primus intellectus eſt Vincentii, & Alani, qui arbitrati ſunt, quòd hìc d ciditur, habere locum in Monachis tantùm, non autem in Clericis ſæcularibus, ut hic refert Herinc. Boich. *col.* 2. *poſt med. verſ. Vel dic. ſecundum quoſdam*: nam ſecundùm eos interfectores, de quibns loquitur hęc Conſti utio, iter perfectionis arripuerant; quare non licebat eis vim ſibi illatam r pellere, & repellendo in culpa fuerunt, idemque ſenſit Goffred. dicens hoc habere locum in Monachis, qui viam perfectionis arripuerant; & iedò poſt tunicam etiam pallium dimittere debuerunt, ut dicitur in littera; & eſt ſimile in *cap. Aliud*, 11. *quæſt.* 1. *cap. Aliud*, *de pœnit. diſt.* 1. *Quod de-*
betur, 14. *quæſt* 1 & *in cap.* 1. 23. *quæſt.* 4. Verùm hic pri- 9
mus intellectus nimis reſtringit litteram, quę licèt loquatur in Monachis, tamen narrat factum, prout contigit, ſed ratio deciſionis quòd pro rebus temporalibus conſervandis non licuerit tam acriter exardeſcere. Item verba illa, *contra manſuetudinem Eccleſiaſticam*, æquè conveniunt Clericis ſæcularibus, ac Monachis, nec in materia irregularitatis, quæ eſt in ordine ad miniſterium Altaris, ut *hic in fine*, & *in cap. Presbyterum*, *ſupra eodem*, *cum multis ſimilib.* conſtituenda eſt differentia inter Clericos ſæculares, & regulares. Ad quod adduco optimum ſimile in *cap. Tua nos*, *infra eodem*, ubi Religioſus chrirurgię artem exercens, ſi ex ea mors ſequatur, declaratur irregularis: & quamvis litera loquatur in Monacho, quia ſic fuit in facto, tamen intelligitur in quolibet alio Clerico ſæculari, cùm eadem ſit ratio, ut ibi declarat Abb. *in* 1. *notab. num.* 2. *in fin.* & Marian. Soccin. *in cap. Ad audientiam*, *num.* 154. *infr. eodem*, unde hunc intellectum non ſequuntur Doctores; ſed intelligunt textum promiſcuè enim in Clericis ſæcularibus.

Secundus intellectus, qui colligitur ex gloſ. 1. hìc in princip. eſt eorum qui opinati ſunt, duos Monachos qui latrones ligaverunt, idcircò incidiſſe in regularitatem, quia exceſſerunt modum licitæ defenſionis: nam cum haberent res ſuas ſalvas, non debebant fures ligare, ſed extra domum ejicere: quem intellectum ſequutus Covarruv. in Clem. *Si furioſus*, *de homicid. part.* 3. §. *Unic. num.* 6. *verſ. Undecimo*, & alii recentiores cōnati ſunt tueri Clericum non eſſe irregularem, ſi pro neceſſaria rerum defenſione occidit furem, vel raptorem. Sed hic intellectus patitur difficultatem tàm in facto, quàm in jure. In facto quidem, quia ex hac litera nō concluditur neceſſariò, an prædicti Monachi poſſent res ſalvas habere abſque eo quòd latrones ligarent potuit enim dari caſus, ut eos ligare poſſent, & tamen non poſſent è domo ejicere, *l. Neque natales*, *C. de probation.* In jure autem quia licitum eſt latrones capere,
& ligare, dummodò id fieri poſſit ſine homicidio, & gravi 10
ſanguinis effuſione; atque ita in hoc nullus fuit exceſſus, ut poſt Innoc. *hic* tenet Hoſtien. *nu.* 1. *in verb. Voluerunt*, per

textum

textum in *cap. Archiepiſcopatu, de raptor. & in cap. Tua nos, infra hoc tit.* & cum eo tranſit Joan. Andr. *num. 7. in gloſſ. 1.* ibi, *Capere*, Henr. Boich. *col. 2. circa fin. verſ. Tu dic cum Hoſtienſ.* & alii communiter. Præterea textus non fa-
11 cit vim in eo quòd Monachi aliter poſſent res ſuas ſalvas habere, imò fundat deciſionem in ratione expreſſa in littera, quoniam inquit expediebat potiùs poſt tunicam repellere pallium, & rerum ſuſtinere jacturam, quam pro conſervandis vilibus rebus, & tranſitoriis tam acriter in alios exardeſcere; & propterea præcipit Clericum qui opem præſtitit homicidio, abſtinere a miniſterio Altaris. Hæc autem ratio concludenter probat non eſſe licitum Clericis effundere ſanguinem humanum pro rebus temporalibus etiamſi alias nulla alia ratione conſervari valeant. Atque ita hic conſideratur exceſſus Monachorum in eo quia unus eorum homicidium, & alter opem præſtitit homicidio pro rebus conſervandis, quod non licuit; non quia res poſſent aliter conſervari, neque hoc conſiderat textus, ſed quia oportuit potius ſuſtinere jacturam rerum, quàm ad ſæva procedere contra manſuetudinem Eccleſiaſticam, ut dici-
12 tur in fine textus. Rationem reddit Petr. de Anchar. *nu. 2. in 5. notab.* videlicet quia Clericis uſque ad ſatisfactionem damni licitum eſt proſequi delinquentem, & non ultra, ut in *cap. Poſtulaſti, infra eod.* & propterea, ut ipſe ait, potius debent tolerare rerum jacturam, quam ad arma, & homicidium proſilire.

Atque hinc colligitur tertius intellectus, ſecundùm quem hæc Decretalis evidenter probat Clericum eſſe irregularem ex homicidio commiſſo pro defenſione rerum quantumcumque neceſſaria, & inevitabili, qui intellectus colligitur ex gloſſa *prima, verſ. Clericus verò*, cumque uti verum & conſonum literæ ſequuntur Abb. Antiq. *in princ.* Hoſtien. *num. 3. in verb. Tam acriter*, Joan. Andr. *nu. 3. in verb. Acriter*, Butr. *num. 4. & num. 6 verſ. Tertio caſu*, Cardin. *num. 2. verſ. Oppono*, Anchar. *num. 2. in 4. notab*, Henr. Boich *col. 2. circa med verſ. Et pro intellectu*, Abb. *in 3. notab.* Jo. de Anan. *num. 5. verſ. Nota quod Clericis*,
13 Marian. Soccin. *num. 5. & 7.* Felin. *in princ.* Idem tenet Archid. *in Summa*, 23. *quæſt. 8. in gloſſ.* quæ incipit, *Adde hic*, ubi refert Vincentium, & Laurentium dicentes non licere Clerico ob res ſuas tranſitorias armis ſe tueri, & interficere ſpoliatorem, quamvis hoſtis fortior ſit, & ſine armis vim ferat, & ſpoliet, ut *hic*, & in *c. Convenior*, 23. *quæſt. 8.* & in hoc ſecundum Boich. *ubi ſupra*, concordant Hoſtien. & Jo. Andr. *hic*, & in *cap. Petrus, inf. eodem*, & Specul. *in tit. de legat. §. Juxta circa* 10. *col. verſ. Illud etiam, in fine*, ibi, *ſecus ſi faciat*. Item Paulus, & Matth. in Clem. *Si furioſus, de homic.* relati a Mar. Soccin. in *cap. Ad audientiam, num. 187. infra eodem*. Ex quibus apparet hanc eſſe unanimem Canoniſtarum ſententiam; eamque communem eſſe teſtatur Mar. *Soc. hic num. 7.* quem etiam ſequitur Navarr. *in Manuali cap. 27. num. 211. & cap. 15. num. 5.* Item Plovius *de irregular. regul. 37.* Silveſter. *in verb. Bellum, §. 7.* Gonzal. à Villadegio *de irregul. cap. De percuſſore, col. 14.* quorum ſententiam majori, & frequentiori Doctorum calculo receptam eſſe fatetur idemmet Covarr. in d. Clem. *Si furioſus, part. 3. §. Unic. num. 6. verſ. Undecimo*, licèt incautè dixerit eam non probari in hoc textu; quem tamen
14 meliùs intellexit Abb. *in 3. notab.* ubi formaliter ait: (Nota caſum apertiſſimum, & notabilem, quòd pro rebus conſervandis non licet Clerico occidere latronem, licèt aliter res conſervari non poſſent, imò potiùs debet ſuſtinere omnem jacturam rerum:) & nullibi ita benè probatur, ut hic; & hoc dictum Abbat. refert, & ſequitur Jo. de Anan. *num. 5.* ubi pondera verba illa, *omnem jacturam*, quæ oſtendunt Clericum non excuſari ab irregularitate ex homicidio commiſſo pro neceſſaria defenſione rerum, cujuſcumque ſint valoris, & quantitatis.

Unde patet, quàm malè Valerius Reginald. *in praxi fori pœnitentialis tom. 2. lib. 6. & totius operis lib. 11. c. 5. n. 64. & ſeq. & præcipuè num. 68.* ſcripſerit poſſe etiam Clericum ſi res ſibi ſubreptæ excedant valorem trium, quatuor, aut quinque ducatorum, ſine peccato, & incurſu irregularitatis interficere furem cum dictis rebus fugientem catapulta in eum exploſa.

15 Sed præter textum hìc probatur etiam hæc opinio in d. Clem. *Si furioſus, de homic.* ubi primò decidimr non eſſe irregulares ex homicidio, vel mutilatione uſu rationis carentes, ut furioſus, aut infans, ſeu dormiens. Deinde ſubnectitur, & idem de illo cenſemus, qui mortem aliter vitare non valens ſuum occidit, vel mutilat invaſorem: ergo ſecus in aliis caſibus, argum *cap. Nonne de præſumpt.* ut benè deducit Mar. Soccin. *in dict. cap. Ad audientiam,*
nu. 187. Præterea textus dicit invaſorem ſuum, non dicit 16
rerum, innuens per hoc pro neceſſaria defenſione perſonæ tantùm, non autem rerum, licere hominem occidere, vel mutilare; unde etiam ex ea litera colligit gloſſa communiter approbata *in verb. ſuum*, irregularem eſſe, qui pro neceſſaria parentis, filii, conjugis, vel alterius conjuncti defenſione interficit aggreſſorem: nam etſi hoc videatur permiſſum quoad aliam pœnam fori contentioſi, ut plene per Bald. *in repert. l. 1. C. Unde vi*; tamen quoad irregularitatem ſecus eſt, quia occidens defendendo non eſt immunis ab irregularitate, niſi quando aliter mortem propriam vitare non poteſt, juxta litteram d. Clem. ubi ultra gloſ. hoc tenent Lap. & Paul. item Matt. Cardin Imola, & Abb. *in cap. 2. de vita, & honeſt. Cleric.* & eam gloſſam dicit communiter receptam Navarr. *in Manuali cap. 27. num. 213.* quicquid contra ſcripſerit Fortun. *in l. Ut vim, col. 9. ff. de juſt. & jur.* quem meritò refellit idem Navarr. *ubi ſupr.* & dixi plenius in *cap. Petitio, infra eodem.* Et quamvis Matth. 17
in dict. Clem. *Si furioſus*, dicat prædicta habere locum præterquam in uxore, & marito, qui cenſentur una, & eadem caro, ut *cap. Martinus, de cognat. ſpirit. cap. Sciſcitatur, & cap. Si quis, 30. quæſt. 4. & cap. Admonere, 33. q. 5.* hoc tamen communiter reprobatur teſte Marian. Socin. in dicto *cap. Ad audientiam, nu. 170.* quia licèt quoad generationem prolis, & alia bona matrimonii cenſeantur una caro, tamen ſecus eſt quoad alia. Quod patet a ſimili in 18
filio, qui cenſetur eadem perſona cum patre quoad acquiſitionem, *l. Quod dicitur, ff. de verb. oblig.* & etiam quoad alia quædam, ut in *§. Hanc auctoritatem, 33. quæſt. 3.* non tamen quoad omnia, niſi quæ ſunt in jure expreſſa, ut per Mar. Soccin. *ubi ſupra*.

Similiter, ut ex littera dict. Clem. *Si furioſus*, deducit 19
gloſſa prælleg. non vitat irregularitatem committens homicidium pro neceſſaria defenſione proprii honoris: cujus opinio in hoc quoque ferè ab omnibus recipitur, ut Navarr. teſtatur *loc. cit.*

Si igitur in prædictis caſibus non excuſantur ab irregularitate qui occidunt, vel mutilant: longè minùs excuſari debent qui hoc faciunt pro defenſione rerum temporalium quantumcumque neceſſaria, & inevitabili. Siquidem ad 20
defenſionem proximi tenetur quis ex præcepto, qui enim potuit hominem a morte liberare, & non liberavit, homicida eſt, dicit textus in *cap. Sicut dignum, §. Illi etiam, ſupra eodem*. Ad idem *cap. Non inferenda*, ibi. *Qui enim* 21
non repellit à ſocio injuriam, ſi poteſt, tam in vitio eſt, quàm ille qui facit, 23 q. 3. & in can. ſeq. dicitur. *Qui poteſt obviare, & perturbare perverſos, & non facit, nihil aliud eſt quam favere eorum impietati. & qui vicinis, & proximis negligit injuriam propulſare, videtur injuriantem favere, & particeps ejus culpæ, cap. Dilecto, de ſent. excom. lib. 6.* Imò 22
excommunicatus eſt permittens Clericum percuti, ſi potuit, prohibere, & non prohibuit, ut eſt textus in *cap. Quartæ, infra eod. tit.* Similiter tenetur quis ad defenſionem 23
proprii honoris, & famæ, ut in *cap. Non ſunt audiendi, 11. quæſt. 3.* ubi qui famam contemnunt, non ſolùm impudentes, ſed & crudeles appellantur; unde dicit textus in *l. Iſti, ff. Quod met. cau.* Viris bonis metus ignominiæ major quam mortis eſſe debet. At verò defenſio rerum tem- 24
poralium non eſt in præcepto, ut hic patet, imò res proprias, vel debitum dimittere perfectionis eſt, *cap. Quod debetur, 14. q. 1. c. Aliud, 11. q. 1.* & patet Matth. 5. *Si quis abſtulerit tibi tunicam, da ei & pallium*, S. Thomas in 2. 2. *q. 43. art. 8. & in 1. 2. q. 96. art. 4.* Ergo pro defenſione quantumlibet neceſſaria bonorum temporalium nullatenùs licere debet Clerico ſpoliatorem occidere, aut mutilare.

Non obſtat text. In *cap. 2. ſupra eod.* quia non dicit, *te*, 25
vel *tua*, ſed *te tuaque*, & ſic ibi fur, aut latro fuit occiſus non pro defenſione rerum tantùm, ſed perſonæ, & rerum copulativè; & ita ad illum textum reſpondent *hic* Hoſtien. *num. 3. in verb. Tam acriter*, Jo. Andr. *num. 3. in ver. Acriter*, Butr. *num. 6. verſ. Secundo caſu*, Cardin. *num. 2. verſ. Oppono*. Marian. Soccin. *num. 7.* & reliqui omnes.

Item non obſtat *cap. Dilecto, de ſent. excom. lib. 6.* ubi 26
nedum laico, ſed etiam clerico licet res ſolas etiam ſine perſo-

perſona armis defendere: etenim hoc verum eſt invocando brachium ſæculare, ut ibi, & in *cap. Poſtulaſti*, *infrà eodem*, & ita illum textum intelligit Hoſtien. *hic num.*4. ſecundùm quem jungi debet, quod notatur in *cap. Petitio*, *infra eod.* & *in cap. Ex multa*, §. *De Clericis*, *de Voto*, & ſequitur Jo. Andr. *num.* 3. *in eod. ver. Acriter*, Anchar. *nu.* 2. *verſ. Sed contra*, & Marian. Soccin. *num.* 8. qui de communi
27 teſtatur. Sed certè hic intellectus nimis reſtringit litteram illius Decretalis, & contrarium ſentit ibi gloſ. *fin. in verb. Bonis*. Unde conclude ſecundum Abb. *num.* 3. *verſ. Sed certè*, & Marian. Soccin. *num.* 8. pro defenſione rerum licere quidem Clericis manus injicere, & baculo, vel gladio defendere; dummodò tamen non procedant ad ſæva, & ad occiſionem. Pro quo intellectu facit hæc littera ibi, *tam acriter in alios exardeſcere*. Non igitur prohibetur moderata defenſio: & ita ſecundùm eos videtur intelligere Innoc. *in cap. Si vero*, *il primo de ſent. excomm.* & hanc ſententiam tenuit Jo. Andr. *in d. cap. Dilecto*, & idem Abb *in d. cap.* 2. *ſupra*, *de vita*: & *honeſt. Cleric.* pro qua ſecundùm Marian. Soccin. facit textus *in cap. Olim*, *il primo de reſtit ſpoliat.* juncta Clem. *Si furioſus*, *de homicid.*

28 Ex prædictis omnibus conclude: Quandoque clericus facit aliquid ad defenſionem perſonæ, & rerum, quandoque ad defenſionem perſonæ tantùm, quandoque ad defenſionem rerum tantùm. Primo caſu ſi defenſio ſit neceſſaria, & inevitabilis, non efficitur irregularis, ſi ex tali facto homicidium ſequatur, ut notatur in *cap.* 2. *ſupra eodem*, & in Clemen. *Si furioſus*, *eodem tit.* Si verò defenſio ſit quidem neceſſaria, ſed non omninò inevitabilis, tunc non vitat irregularitatem, ut *hic*, & ſentit gloſ. 1. *in princ.* ad hoc *cap. Sicut*, *ſupra eod.* & multò minus eam vitat, ſi nulla ſubſiſtat neceſſitas, juxta notata in *d. cap. Sicut dignum*. Secundo caſu dic idem per omnia, quod dictum eſt in proximo membro. Tertio caſu, videlicet quando pro defenſione rerum tantùm, dic ſi idem perpetravit homicidium, ſine dubio incurrit irregularitatem, & in hoc conveniunt omnes, ut abundè oſtenſum eſt ſupra. Si autem alius homicidium commiſit, tamen aliquo facto ipſius præcedente; tunc diſtingue: nam aut fuit in culpa, vel diligentiam non adhibuit, & incurrit irregularitatem; & in hoc caſu loquitur hæc Decretalis, quia ſecundùm Innocen. & Doctores Monachus, qui latrones ligatos dimiſit in cuſtodia alterius, fuit in culpa, quia duos dimiſit in cuſtodia unius tantùm, & diligentiam non adhibuit, quia illos non benè ligavit: debuit enim cogitare hoc evenire poſſe, ut dicunt Doctores, & in ſpecie Petr. de Anchar. *num.* 2. Aut verò adhibuit omnem diligentiam quam debuit, & non fuit in culpa; & tunc homicidium ſuperveniens ei non imputatur, nec redditur irregularis, ut in juribus allegatis in gloſſa: & hæc vera, niſi factum quod mandaret Clericus, eſſet tale, ut ex illo veriſimiliter poſſit ſequi mors, quia tunc indiſtinctè in irregularitatem incideret non obſtante aliqua ejus proteſtatione. Hic eſt caſus in *cap. Is qui de homicid. lib.* 6.

Hæc procedunt in Clerico. Quid autem juris ſit in laico, dixi in *cap.* 2. *ſupra eod.* 29

DE HOMICIDIO.

Idem Alexander III. Lucen. Epiſcopo.

CAPUT XI.

DE cætero noveris, quòd Diaconus, qui homicidio cauſam dediſſe videtur, non videtur ad Sacerdotium promovendus.

SUMMARIUM.

1 *IRregularis eſt dans cauſam homicidio*, & *n.* 7.
2 *Verbum*, videtur, *in legislatore eſt expreſſivum veritatis.*
3 *Doctor reſpondens per verbum*, videtur, *intelligitur affirmativè reſpondere.*
4 *Medicus ſimiliter per verbum*, videtur, *affirmat.*
5 *Teſtis deponens per verbum*, videtur, *an*, & *quando probet.*
6 *Irregularis removetur ab omni Altaris miniſterio.*
7 *Irregularis eſt præbens cauſam proximam homicidio, licèt det operam rei licitæ.*
8 *Irregularitas incurritur etiam cum merito, ibidem.*
9 *Irregularis eſt judex, qui protulit ſententiam ſanguinis, ſi exinde ſequuta ſit mors.*
10 *Teſtis quoque deponens in cauſa ſanguinis, ſequuta morte, irregularis efficitur.*
11 *Lex promotionis magis reſpicit ad factum, quàm ad voluntatem.*
12 *Cauſa remota, quæ nullo modo eſt ordinata ad homicidium, non parit irregularitatem.*
13 *Etiamſi præbens hujuſmodi cauſam det operam rei illicitæ.*
Ars faciendi taxillos prohibita eſt, ibidem.
14 *Puer, qui turgidam veſicam frangens dedit cauſam abortui, an ſit irregularis.*
15 *Irregularis non eſt accedens armatus ad neptem adulteram, ut cogat adulterum cum ea contrahere, ſi adulter metu ſe præcipitaverit.*
Adulter irregularis non eſt ob necem à marito illatam uxori adulteræ, ibidem.
16 *Irregularitas an*, & *quando oriatur ex cauſa remota ad homicidium ordinata.*
17 *Inſtans apud regem pro remedio facinorum an ſit irregularis, ſi malefactores juſſu regis necati fuerint.*
18 *Clerici poſſunt de ſuis malefactoribus conqueri coram judice ſæculari ſine pœna irregularitatis, dummodò proteſtentur expreſſè.*
19 *Iudex Eccleſiaſticus tradens Clericum degradatum curiæ ſæculari prævia proteſtatione, non eſt irregularis.*
20 *Epiſcopi deputantes Ballivos in ſua juriſdictione temporali, non fiunt irregulares, licèt pœna ſanguinis inferatur.*
21 *Princeps qui legem condidit ſub pœna mortis, non efficitur irregularis, ſi legis authoritate aliqui ultimo ſuppiicio affecti fuerint.*
22 *Papa non poteſt Canonicam irregularitatem incurrere.*
23 *Iudex committens alteri cauſam, irregularis eſt, ſi commiſſarius ad mortem condemnet.*
24 *Irregularis an ſit Clericus, cui Epiſcopus commiſit, ut eligat juſtitiarum, ſi juſtitiarius procedat ad pœnam ſanguinis.*
25 *Irregularis non eſt, qui conſulit alteri, ut morti ſe exponat pro nomine ſive honore Chriſti, vel pro fide, aut pro ſtatu Eccleſiæ.*
26 *Inquiſitores pronunciantes aliquem hæreticum, licèt ſciant eum morti tradendum, aut aliàs id procurent excuſantur ab irregularitate.*
27 *Irregularitas ex homicidio voluntario non contrahitur indiſtinctè ab eo qui dat cauſam proximam homicidio, ſed oportet, ut homicidium ſit in ſe volitum.*

DE *cætero*. Dans cauſam homicidio irregularis eſt 1
Hoc dicit ſecundum Card. Abb. & Marian. Soccin. Breve eſt, & diviſionem non patitur.

Nota primò, hoc verbum, *videtur*, quod bis repetitur, in legislatore importare juris diſpoſitionem, & eſſe expreſ- 2

ſivum

ſivum veritatis; unde ſecundùm Joan. Andr. *num.* 1. idem
eſt dicere, *non videtur*, ac *non eſt*, & conſentiunt Butr.
num. 2. Cardin. *in princ.* Abb. *in* 1. *notabili*, & Marian. So-
cin. *num.* 1. & idem Cardin. *con.* 56. *Caſus ſuper quo*, *n.* 18.
ubi dicit verbum, *videtur*, prolatum a lege, eſſe aſſertivum
veritatis, quia lex non poteſt eſſe dubia, *cap. Erit autem
lex*, 4. *diſt. cap. fin. de Conſt.* & ob eamdem rationem di-
ctio *forſitan*, à legislatore prolata, non ponitur deputativè,
ſed affirmativè, ut in *cap. Niſi cum pridem*, §. *Propter con-
ſcientiam*, & ibi notat gloſ. *in verb. Forſitam*, Innoc. Ho-
ſtien. & Doctores *ſupra de renunciat.* Quod Butr. & Abb.
inducunt ad dicta teſtium, & malè ſecundùm Marian. So-
cin. & ideò tu dic in legislatore pro primo dicto Jo. Andr.
eſſe texum in *cap. De quarta, de praſcript. in cap. Praterea,
de appellat. & in cap.* 2. *de fide inſtr. & in l. Sciendum, ff. de*
3 *verb. obligat.* Idem dicendum in Doctore, qui reſpondens
per verbum, *videtur*, intelligitur reſpondere de jure, ut
in *cap.* 1. & ibi DD. *de judic.* Unde cum nos in ſolutione
principalium quæſtionum utimur illis verbis, *videtur re-
ſpondendum*, non ſic loquitur quaſi dubii, ita ut verbum
videtur, ſit nota improprietatis; ſed quia ita juris eſſe cen-
4 ſemus. Quod facit pro dictis frequentibus Innocentii.
Idem credimus in medico, ut in *l. Quod tamen*, §. *Si arbi-
ter, ff. de arbitr.* & ibi per Bartol. & *l.* 1. §. 1. *ff. de ventr. in-*
5 *ſpicien.* Demum idem dicendum in judice, qui ſententiam
profert per verbum, *videtur*, ut ſcripſit Angel. *in l. Scien-
dum, ff. de verb. obligat.* quem refert, & ſequitur Marian.
Soccin. *hic nu.* 4.

Ratio prædictorum eſt, quia Doctor, Medicus, & Judex
reſpondent non de his, quæ in facto conſiſtunt, & ſenſu
corporis percipiuntur; ſed de eo, quod judicio intellectus,
& ratione percipitur; ac proinde ſatis eſt, ut reſpondeant
6 per verbum, *videtur*, ut in juribus citatis. Ideòque in teſte,
qui non ſolùm deponit de judicio rationis, ſed etiam de
facto, ſic diſtinguitur ſecundùm Marian. Socin. *hic num.* 5.
Nam aut deponit in iis, quæ poſſunt per ſenſum corpo-
reum certitudinariè comprehendi, & percipi: & non pro-
bat, niſi reddat ſufficientem cauſam dicti ſui. Aut deponit
in his, in quibus laborat judicium rationis, & intellectus,
ut in Medico, qui deponit ſibi videri vulnus mortale, & in
obſtetrice deponente aliquam virginem ſibi videri corru-
ptam, vel prægnantem: & tunc probat, ut *l.* 1. §. 1. *ff. de ventr.
inſpic.* Rationem differentiæ inter judicem & teſtem aſſi-
gnat Bald. *in d. l. Quid tamen*, §. *Si arbiter, ff. de arbitr.*
Et de hoc articulo an teſtis probet per verbum, *videtur*,
vide *cap.* 2. *ſupra de renunc. cap.* 1. *de judic. & c. Perpendi-
mus, de ſent. excomm.* Bart. *in Proœmio Digeſtorum.*

7 Secundò nota regulam ex ſummario textus, videlicet ir-
regularem eſſe non tantùm, qui principaliter homicidium
perpetravit, ſed etiam qui cauſam præbuit homicidio; &
ideò non debere ad Ordines promoveri, nec in ſuſceptis
Ordinibus miniſtrare. Et hoc tene ſecundùm Abb. Antiq.
Jo. Andr. Cardin. Ancharan. Abb. Mar. Socin. & omnes;
quia etſi textus dicat hunc non eſſe promovendum ad Sa-
cerdotium; tamen cùm ſit irregularis, removeri debet ab
omni Altaris miniſterio, ut in *cap. Presbyterum*, *ſupr. eod.*
Rurſus etſi textus ponat caſum in Subdiacono, tamen fa-
ctum narrat; unde idem intelligas in alio Clerico, ſecun-
dùm Jo. Andr. *in princ.* & Cardin. *in fine*; imò & in laico,
ut per Abb. *num.* 1. & Marian. Socin. *num.* 7.

Nunc declara primò hanc regulam, ut procedat, ſi cau-
ſa ſit propinqua, veluti quia conſilium, præceptum, vel
opem quis dedit, ut alter occideretur, *c. Si quis viduam*,
50. *diſt. cap. Henricus*, *ad fin. de Cler. pugn. in duello*, *cap.
Sicut dignum*, §. *fin. & cap. proximo, ſupra eod.* vel hoc ſug-
geſſit, ut in *d. cap. Sicut dignum*, §. *Qui verò*, ſecundùm
gloſ. *hic* Hoſtin. *in princip.* & Butr. *num.* 3. Quod latiùs ex-
plicat Innocen. *in cap. Ad audientiam*, *num.* 1. *& ſeqq. in-
fra eodem.*

8 Neque hoc caſu diſtinguitur, an quis det operam rei illi-
citæ, necne; ſed indiſtinctè ex cauſa proxima incurritur
irregularitas, ſecundùm Innocent. in *dict. cap. Ad audien-
tiam, num.* 1. *verſ. Tamen ſemper fit irregularis*, etiam cum
9 merito, ut patet in judice qui protulit ſententiam ſangui-
nis, ſi exinde ſequuta ſit mors, *cap.* 1. 51. *diſt. cap. His à
quibus*, 23. *quaſt. ult. cap. Clericis*, & *cap. Scientiam, Ne
Cler. vel monach.* & notatur in *cap. Inter opera de ſponſ.* &
per D. Thomam *in* 2. 2. *quaſt.* 4. *art.* 2. *in corp. & ad quar-
tum*,

Item non diſtinguitur, an hujuſmodi cauſam proximam 10
ſponte quis dederit, an adactus, ut in *dict. cap.* 1. 51. *diſt.*
ibi: *Qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata, fe-
cerunt.* Et patet in teſte, qui juſſus a judice depoſuit in
cauſa capitali; ut in *d. cap. Sententiam, Ne Cler. vel Mo-
nac.* Innocent. *ubi ſupra num.* 7. Specul. *in tit. de diſpen.* §. 4.
num. 9. *verſ. Item litigioſus*, Cravet. *conſ.* 2. *num.* 1. Clar.
in praxi crimin. §. *fin. quaſt.* 24. *nu.* 8. *verſ. Ulterius quaro*,
Navarrus *in Manuali cap.* 27. *num.* 212. Ratio eſt, quia lex 11
promotionis magis reſpicit ad factum, quam ad volunta-
tem, ut in *cap. fin.* 15. *quaſt. ultim.* & notat Archidiac. *in
cap. Si evangelica, num.* 6. & ibi etiam Præpoſ. *num.* 55. *diſt.*
Hoſtien. & Doctores *in cap. Significaſti*, *il ſecondo*, *infra
eodem*, Mar. Socin *infra in cap. proxim. n.* 230. *& ſeq.*

Sin autem cauſa ſit remota, gloſſa hic tenent non incurri 12
irregularitatem, argum. *l. Qui domum habebat, ff. Locati,
& cap. Exhibita*, *infr. eod.* niſi ejuſmodi cauſam quis de-
derit animo nocendi, aut non adhibita diligentia, quam
debuit, aut potuit adhibere, ad quod allegat *c. Presbyte-
rum*, *in fin. ſupra eod. & l. Si quis necandi, C. ad l. Cornel.
de Sicar.* & cum gloſſa videntur *hic* tranſire Abb. Antiq. &
Ant. de Butr. *num.* 4. Verùm Hoſtien. *hic in fin.* dicit in *d.
cap. Presbyterum*, non fuiſſe cauſam remotam, imò pro-
pinquam, & cohærentem: & ideò idem juris eſſe, argum.
l. Quæ religioſis, *ff. de rei vendic.* & ſequuntur Joan. Andr.
num. 4. Card. *num.* 2. *in* 1. *oppoſit.* Petr. de Anchar. *in fine*,
Abbas *num.* 3. *in fin.* & Marian. Socin. *num.* 8.

Tu verò diſtingue duos caſus. Primus eſt, cum cauſa
remota nullo modo eſt ordinata ad homicidium; & hoc
primo caſu manifeſtum eſt ex cauſa hujuſmodi nullam
contrahi irregularitatem, & ita procedit textus in *d. cap.
Exhibita*, *infr. eodem*, & *in d. l. Qui domum habebat. ff.
Locati*, (Neque, ut inquit Hoſtien. *hic num.* 1. Faber qui
fecit cutellium, ex eo ſolo quòd fecit cum, eſt in culpa, ſi
cum ipſo homicidium committatur: & ſic non nocet cau-
ſa remota.) Conſimile exemplum ponit hic Abb. *num.* 3.
videlicet, (Feci feneſtram in domo, aliquis ultro ſe ex ea
præcipitavit: tunc enim ego ſum cauſa remota, nec ſum
in aliqua culpa, ſed cauſa propinqua fuit fatuitas illius ſe
præcipitantis,) & ſequitur Marian. Socin. *n.* 9. qui ad hoc
plures remiſſiones dedit in *cap. Presbyterum, ſupra eodem*,
Alia exempla habes in *cap. De occidendis*, *verſ. Unde nec
reus*, 23. *quaſt.* 5.

Procedit autem hæc concluſio, etiam ſi qui præbuit hu- 13
juſmodi cauſam remotam, & omninò per accidens, daret
operam rei illicitæ: nam nihilominùs ex ea non efficitur
irregularis, text. eſt in *d. cap. Exhibita*, *infr. eod.* Et pro-
pterea qui fecit taxillos ad ludendum, non incidit in irre-
gularitatem ex eo, quòd convenientes ad ludum ſe interfece-
rint: Nam etſi ſecundùm communem opinionem ars fa-
ciendi taxillos ſit prohibita, tamen non eſt ad homicidium
ordinata, ut per Marian. Socin *in cap. prox. num.* 237. *verſ.
Secus autem ſi non eſſet ordinata*, *infr. eod.* 14

Et eodem modo irregularis eſt puer, qui turgidam veſi-
cam porcinam frangens, in cauſa fuit, ut mulier prægnans
terrore abortiretur, ut poſt Abb. tenet Silveſt. *in verb. Ho-* 15
micidium, 2. *num.* 14. Licèt contrarium videantur ſentire
Innoc. Abb. ant & Vinc. & minùs benè ſecundùm Sil-
veſt. Idemque patet ex ſubjectis declarationibus Sac Con-
gregationis Concilii: Nam Petrus Presbyter Pampilonen-
ſis cùm audiſſet Martinum laicum cum quadam muliere
ſoluta ipſius oratoris ex fratre nepote ſolere carnaliter
commiſceri, & quadam nocte domum ejus ingreſſum eſ-
ſe, & cum illa commorari, armatus ipſe, aliiſque conſan-
guineis armatis comitatus ad d. domum dictæ neptis ac-
ceſſit ea intentione, ſicuti aſſerebat, ut Martinum com-
pelleret contrahere cum ea matrimonium, non autem ut
eum occideret. Verùm ſimul ut Martinus audivit fores
pulſari, ſe in aream d. domus è feneſtra projecit, ac ſtatim
exanimatus eſt. Quæſivit Petrus, an propterea contraxiſ-
ſet irregularitatem. *Die* 29 *Novembr.* 1602. Sacr. Con-
greg. cui undecim Cardinales interfuerunt, cenſuit Pe-
trum prædict. ſecundum ea, quæ proponebantur, non in-
cidiſſe in irregularitatem. Et poſtea cum quidam Presby-
ter OrIolen. diœceſis nocte ad mulierem conjugatam ac-
ceſſiſſet, ab ipſa de viri abſentia edoctus, cùmque vir ipſe
caſu ſuperveniens uxorem necaſſet; dubitavit idem Pres-
byter, num incidiſſet propterea in irregularitatem. *Die*
31. *Julii* 1610. S. Congregatio reſpondit uti prius cenſuerat
præ-

prævia diligenti diſcuſſione, adulterum ob mortem adul-
teræ à marito propter adulterium inflictam non eſſe irre-
gularem.

His planè caſibus etſi prædicti darent operam rei illici-
tæ, quia tamen cauſa remota, quam homicidio præ-
ſtiterunt, nullatenùs fuit ordinata ad cauſatum, ſed fuit
omninò per accidens; declarati fuerunt immunes ab irre-
gularitate.

16 Secundus caſus eſt, cùm cauſa remota eſt veriſimiliter
ordinata ad cauſatum, ita ut propter ipſam ordinationem,
& conſequentiam cauſati præſtans cauſam ipſam remotam
videatur habuiſſe animum ad cauſatum. Et hoc caſu, qui
præbuit cauſam, tenetur, ut per Marian. Socin. *hìc nu. 9.*
Ego verò intelligo hoc procedere, ſi præbens hujuſmo-
di cauſam dabat operam rei illicitæ, vel animo nocendi
hoc fecit, aut diligentiam non adhibuit, quam potuit, aut
debuit adhibere; aliàs ſecus, ut in *cap. Continebatur, ſupra
eod.* & infrà *in cap. prox. l. Si putatur, ff. ad leg. Aquil.* Ita
Ægid. Bellam. *conſ. 14. Factum eſt tale, per tot. & præſertim
17 num. 3. verſ. In oppoſitum*: ubi notabiliter conſuluit, Epi-
ſcopum Avenionenſem, qui propoſuit Ludovico Franco-
rum Regi enormia quædam facinora in ejus ditione per-
petrata, & inſtitit pro remedio opportuno, nullam con-
traxiſſe irregularitatem, licèt alii ex delinquentibus juſſu
Regis decapitati, alii ſubmiſſi, & alii mutilati fuerint:
motus hoc principali fundamento, quia danti operam rei
licitæ non imputatur damnum, maximè ſi non valet de
negligentia reprehendi, *ut cap. De occidendis, 23. quæſt. 5.*
ſecundùm Bernard. & Hoſtien. *in cap. Sicut dignum, ſupra
eodem*, & Henric. hìc. Et idem ſi non adhibet diligen-
tiam, quam poteſt, ſi cauſam proximam non dederit, ut
leg. Qui domum debebat, ff. Locati: at Epiſcopus hoc egit
principaliter pro redemptione captivorum, & ſic dabat
18 operam rei licitæ, nec dedit cauſam proximam; ſed Rex,
& illius miniſtri. Sic etiam videmus Prælatis, vel Cleri-
cis quibuſcumque, qui de laicis ſuis malefactoribus quere-
lam penes ſæcularem judicem deponentes petunt emen-
dam ſibi fieri, & provideri, ne contra eos talia de cætero
præſumantur, imputari non debere, ſi proteſtentur expreſ-
sè ſe ad vindictam, ſeu pœnam ſanguinis non intendere,
licèt malefactoribus judex mortem intulerit juſtitia exi-
gente, ut eſt caſus in *cap. Prælatis, de homicid. lib. 6.* Et
quamvis Joann. Andr. ibi dixerit Clericum cautè facere
ſi potiùs dicat, *Conqueror*, quàm *Accuſo*; & ſic ſerventur
verba *dict. cap. Prælatis*; tamen putat eum non fieri irre-
gularem, licèt dicat, *Accuſo*; nam & querela inofficioſi
teſtamenti dicitur accuſatio, *l. Parentibus, & l. In arenam,
Cod. de inoffic. teſtam.* & ſequitur poſt Abb. Socin. *in cap.
19 prox. infrà eodem num. 256.* Sicut non imputatur judici Ec-
cleſiaſtico, qui Clericum actualiter degradatum tradit Cu-
riæ ſæculari, ſi proteſtetur ad præſcriptum *cap. Novimus,
20 infrà de verb. ſignif.* Similiter Epiſcopus, ſeu quicumque
alius Prælatus, vel Clericus juriſdictionem obtinens tem-
poralem, ſi homicidio, aut alio maleficio ab aliquibus in
juriſdictione ſua commiſſo, Ballivo ſuo, aut alii cuicumque
injungat, ut veritatem inquirens juſtitiam exequatur, ir-
regularis non efficitur, licèt pœna ſanguinis inferatur, ut
eſt text. in *c. Epiſcopus, Ne Cler. vel Monach. lib. 6*

His enim caſibus, & aliis conſimilibus, qui adduci poſ-
ſent, quamvis præbentes cauſam remotam intelligere
poſſint, aut debeant futurum eſſe, ut inde mors ſequatur;
excuſantur tamen ab irregularitate, quia dant operam rei
21 licitæ, & eorum officio incumbenti. Unde nec Princeps,
qui legem condidit ſub pœna mortis, efficitur irregularis
ſi leges auctoritate aliqui ultimo ſupplicio affecti fuerint,
quia in perſonam certam non animadvertit, nec in Con-
ſtitutionem ſuam voluit aliquem incidere, ſed eam tan-
tummodò promulgavit propter bonum, & licitum, ut
homines à maleficiis deterreret; ita Archid. *in c. Officia,
num. 1. 23. quæſt. 5.* & Joann. Andr. *in cap. 1. num 5. in gloſ.
1. infrà de Sagittar.* Quod multò magis habet locum in 22
Papa, qui non poteſt canonicam irregularitatem incurre-
re, *cap. Propoſuit, ſupra de conceſſ.* quia & aliis ſuper hoc
medetur, ut patet ex notatis in *cap. Sicut, ſupra eodem*, &
infrà *in cap. Poſtulaſti*, & tradit Joan. Andr. *loc. cit.* Verùm
ſi Clerici emendam peterent, aut reum Curiæ ſæculari tra-
derent non præmiſſa proteſtatione, utique irregularitatem
non evaderent, ut in juribus citatis; & utrobique notant
DD. Et eodem modo quærit hìc Collectar. *in princ.* ſi ali- 23
quis obtinuerit à Principe judicaturam, & cauſam commi-
ſerit in genere, quia à ſe totam juriſdictionem abdicare
non poteſt, an committens ſit irregularis. ſi Commiſſa-
rius ad mortem, vel mutilationem condemnet: & conclu-
dit eſſe irregularem, cùm ſit cauſa, & occaſio, quia hoc
potuit prævidere. Nec obſtat ſecundùm eum, *c. Epiſcopus,
Ne Cler. vel Monach. lib. 6.* quia hoc faciunt Prælati ex ne-
ceſſitate ſui officii; & ideò Papa ibi eos excuſare poteſt.
Aliàs idem eſſet judicium de Prælatis, & aliis, ut legitur,
& notatur in *c. Ex litteris de exceſſ. Prælat.* Idem ſi Prin-
ceps cauſam Clerico commiſiſſet, qui alicui re integra
in totum vices ſuas committeret, propter eamdem ratio-
nem, ut hìc per Collect. poſt Gulielm. de Monte Laudano
in tract. ſuo de Sacram. Et idem dicendum, ſi Epiſcopus 24
committat Clerico, ut vice ſua eligat Balivum, vel Judi-
cem, vel ſpecialem juſtitiarium, & juſtitiarius à Clerico
electus condemnet ad mortem ſecuto effectu; nam Cle-
ricus irregularitatem incurrit; & in hoc reſidet Joann.
Andr. *in dict. cap. Epiſcopus*, quia talis voluntariè hoc fa-
cit, non autem ex officio: & tota illa Decretalis loquitur
de eo, cujus eſt juriſdictio: licèt Collectar. *hìc in fin.* dicat
hoc magis mirandum eſſe, cùm hic Clericus non faciat, ni-
ſi quod Epiſcopus eſſet facturus: quid enim poteſt illi im-
putari, maximè ſi coactus fuit à ſuo Prælato? quare in præ-
cepto concludit ſecus, *c. Sicut, 7. quæſt. 1. & cap. Quod quis,
de regul. jur. lib. 6.*

Declara ſecundò principalem regulam hujus Decreta- 25
lis, ut non procedat in eo, qui alicui conſulit, ut indubita-
tæ morti ſe exponat pro nomine, ſive honore Chriſti, vel
pro fide, aut pro ſtatu Eccleſiæ: non enim fit irregularis,
licèt exinde ſequatur mors, & ſic dederit cauſam proxi-
mam homicidio, *cap. Sunt quidam, 25. quæſt. 1. cap. Non
ſolum, & cap. ſeq. 11. quæſt 3.* cùm Chriſtus mortem pro
nobis ſubierit, *cap. Cum Redemptor, 22. quæſt. 1. cap. Pro
humani, de homicid. lib. 6.* ita Innocen. *in c. Ad audientiam,
num. 6. verſ. Sed etſi conſulat, infrà eod.* Archid. *in ſumma
23. quæſt. 8. num. 4. verſ. Sed ſi ei conſulat* Et hac ratione 26
excuſari poſſunt ab irregularitate Inquiſitores hæreticæ
pravitatis pronunciantes aliquem hæreticum, licèt ſciant
eum propter hoc morti tradendum, & hoc etiam aliàs mul-
tipliciter procurent; ad hoc *c. Legi 23. q 8. & cap. Si audie-
tis, 23. q. 5* ſecundùm Archid. *ubi ſupra, verſ. Hac etiam ra-
tione*, & Specul. *in tit. de legat. §. Juxta, verſ. Porrò.*

Declara tertiò eamdem regulam, ut procedat in ſimplici 27
irregularitate, non autem in ea, quæ contrahitur ex ho-
micidio voluntario, & eſt indiſpenſabilis, ut in decreto
Concil. Trident. *cap. 7. ſeſſ. 14.* ad hanc enim inducendam
non ſufficit indiſtinctè cauſam proximam dediſse homici-
dio, ſed oportet, ut homicidium ſit in ſe volitum, ut fusè
probavimus in *c. proxim. infra eodem, in quæſtione*, an man-
dans committi homicidium in perſona unius, ſi ſequatur in
perſona alterius, ſit irregularis ex homicidio voluntario?
à n. 53. uſque in finem.

DE HOMICIDIO:

Clemens III.

CAPUT XII.

AD audientiam Apoſtolatus noſtri pervenit, quòd cùm quidam presbyter volens corrigere quemdam de familia ſua, cingulo, quo cingi ſolebat, ipſum verberare tentaſſet: contingit, quòd cultellus de vagina, quæ cingulo adhærebat, elapſus, eum in dorſo aliquantulum vulneravit. Poſtmodum verò cùm ille vulneratus aliquamdiù vixiſſet, & convaluiſſet à vulnere; alia graviori, (ut dicitur) infirmitate percuſſus, viam eſt univerſæ carnis ingreſſus. Quia verò utrùm occaſione vulneris deceſſiſſet, dubium habetur: veſtræ diſcretioni duximus reſpondendum; quòd cùm in dubiis ſemitam debeamus eligere tutiorem, vos convenit injungere presbytero memorato, ut in ſacris ordinibus non miniſtret: injuncta tamen pœnitentia competenti, ſibi poteritis concedere, ut minoribus ordinibus ſit contentus. Si verò ille ex alia infirmitate obierit, poterit (ſicut erat ſolitus) divina officia miniſtrare.

SUMMARIUM.

1 *HOmicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam, quam debuit.*
2 *Dubitans, an ſit irregularis, debet tutiorem partem eligere, & abſtinere à miniſterio Altaris.*
3 *Irregularitas in foro contentioſo in dubio non eſt præſumenda.*
4 *Secus in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentiali.*
5 *Dubius tenetur tutiorem partem eligere in omni materia, in qua ſubeſt periculum ſalutis æternæ.*
6 *Dubia contra ſeipſum in deteriorem partem ſunt interpretanda; ſecus contra proximum.*
7 *Regula de tutiori parte in dubio eligenda à recentioribus Theologis multipliciter oppugnatur.*
8 *Clerico licet propriam familiam corrigere etiam moderatè verberando, nec caſus mortis inde contingens illi imputatur.*
9 *Virgis, & loris verberari quis poteſt, & cuſtodiæ cauſa in vinculis poni.*
10 *Correctio debet eſſe levis, & moderata.*
11 *Sævitia nimia adſcribitur culpæ.*
12 *Caſtigatio levis dicitur, ſi fiat cum molli cingulo.*
13 *Caſtigatio an ſit moderata necne, judicis arbitrio relinquitur.*
14 *Caſtigatio levis in robuſto poteſt eſſe gravis in debili, vel infirmo.*
15 *Caſtigatio dicitur levis, aut gravis ex genere inſtrumenti.*
16 *Item ex parte corporis, in qua quis percutitur.*
Magiſter, vel dominus baculo percutiens caput dicitur eſſe in culpa; ſecus ſi manum dando palmatam, ibidem.
17 *Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione in quibus caſibus contrahatur. Et infrà per diſcurſum, uſque in finem.*
18 *Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione eſt in duplici differentia.*
19 *Irregularitas ex homicidio caſuali contrahitur, ab eo qui dabat operam rei illicitæ.*
20 *Clericus qui venando telum in feram miſit, & hominem occidit, irregularis eſt, etiamſi omnem adhibuerit diligentiam.*
21 *Clericus qui porcos ex agro pulſurus projecit lapidem, & puerum necavit, non eſt irregularis.*
22 *Projiciens aliquid per locum inſolitum, non tenetur clamare.*
23 *Clamantes ſubmiſſa voce, vel poſt caſum contingentem non excuſantur.*
24 *Furioſus, qui culpa propria incidit in furorem, an ſit irregularis ex homicidio in furore commiſſo.*
25 *Furioſus ex culpa ſua puniendus eſt, ſed mitiori pœna, & refellitur contraria opinio Menochii.*
26 *Furioſus quod facit, perinde eſt, ac ſi à quadrupede, vel tegula per ſe cadente factum eſſet.*
27 *Mandans aliquem verberari, licèt expreſsè inhibeat ne occidatur, irregularis eſt, ſi mandatarius occidat.*
28 *Conſulens alicui jactum machinæ vel baliſtæ, aut expugnationem caſtri, an ſit irregularis.*
29 *Aſſocians euntem ad aliquem interficiendum an, & quando incurrat irregularitatem.*
30 *Irregularis non eſt qui caſu interfuit homicidio abſque participatione, licèt ex ejus præſentia aliquid robur accreverit adverſariis.*
31 *Irregularis efficitur inflammans animum Regis ad odium, ſi inde ſequatur mors.*
32 *Suggerere quid ſit.*
33 *Irregularis non eſt præbens homicidio cauſam remotam, & ad homicidium non ordinatam, etiamſi daret operam rei illicitæ, & n. 61.*
34 *Culpa leviſſima an ſufficiat ad irregularitatem contrahendam.*
35 *Irregularis eſt ex homicidio caſuali, qui non adhibuit diligentiam, quam debuit, licèt daret operam rei licitæ.*
36 *Negligentia diſſoluta propè dolum eſt, & habetur pro conſcientia.*
37 *Dormiens an, & quando fiat irregularis ex homicidio in ſomnis commiſſo.*
38 *Chirurgus an ſit irregularis, ſi ex aduſtione, vel inciſione, quam fecit, ſequuta fuerit mors, vel mutilatio, & num. 40.*
39 *Barbitonſoris, ſeu phlebotomantis artem exercens, an efficiatur irregularis.*
40 *Chirurgiæ ars eſt Clericis interdicta, & n. 42.*
41 *Intellectus cap. Tua nos de homicid.*
42 *Chirurgus ut ſit immunis ab irregularitate, quæ requirantur.*
43 *Urſum, aprum, vel leonem tenens, ſi aliquem interficiant, an ſit irregularis.*
44 *Clericus e campanili ſurſum trahens chordam campanæ an ſit irregularis, ſi puer funi appenſus ceciderit, & expiraverit.*
45 *Irregularis efficitur cauſam præbens homicidio animo nocendi, licèt aliàs daret operam rei licitæ.*
46 *Feneſtram faciens intentione, ut alter ſe per eam præcipitet, irregularis efficitur, ſi mors ſequatur.*
47 *Clericus ſe defendens in rixa an ſit irregularis, ſi ſupervenìant inimici adverſariorum, & aliquem interficiant.*
48 *Cultellum tenens in manu, an ſit irregularis, ſi alter in eum inſiluerit, & vulnus lethale acceperit.*
49 *Clericus trahens officiali furem, petens, utrum puniat citra ſanguinis effuſionem, an ſit irregularis, ſi officialis occidat, vel mutilet.*
50 *Clericus expellens latronem de Eccleſia, qui juſtitia mediante ſuſpenſus eſt, an ſit irregularis.*
51 *Irregularitas ex homicidio voluntario qualiter contrahatur.*

52 Per-

52 *Portans ligna ad comburendos hæreticos, ut indulgentiam conſequatur, an ſit irregularis.*

53 *Mandans comitti homicidium in perſonam unius, ſi ſequatur in perſonam alterius, an ſit irregularis ex homicidio voluntario, & num. ſeq. uſque in fin.*

54 *Irregularis ex eodem facto unus eſſe poteſt ex homicidio voluntario, alter ex caſuali.*

55 *Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, aut cæſim leviter in facie vulnerari, non eſt irregularis ex homicidio voluntario, ſi mandatarius gladio interfecerit.*

56 *Irregularis non eſt, qui omni conatu niſus eſt occidere, ſed non occidit.*

57 *Caſus eſt in agente præter intentionem.*

58 *Caſus evenientes ex aliquo opere præter operantis intentionem, non ſunt voluntarii, niſi per accidens.*

59 *Mandans percuti extra Prætorium, ſi percuſſio ſequatur in Prætorio, non tenetur de percuſſione.*

60 *Fur qui equis ſubtractis mulierem confregit, non tenetur l. Cornelia de Sicariis.*

61 *Homicidium caſuale tunc imputatur danti operam rei illicitæ, quando actus ille eſt ordinatus de ſui natura ad homicidium ſubſequutum.*

62 *Homicidium culpoſum non doloſum, quando dicatur.*

63 *Concilium, & eventus exigitur à juriſconſulto.*

64 *Mandans capi unum ex tribus Clericis, & alios duos non gravari, ſi mandatarius capiat unum ex duobus, mandans non eſt excommunicatus.*

65 *Irregularis an ſit conſulens alicui homicidium, ſi ille dum aggreditur, occiditur.*

66 *Pœna ordinaria an ſit puniendus, qui volens percutere Titium, percuſſit Mevium.*

67 *Percutiens animo occidendi armato pugno, an cenſeatur homicida voluntarius, ſi percuſſus cadendo ex aliſione ad petram obierit.*

68 *Error an excuſet homicidium involuntarium.*

69 *Injuriam inferens Titio, quem putabat eſſe Cajum, quæ pœna puniatur.*

- *Mandans quando teneatur ex homicidio, ſi mandatarius erraverit in perſona occiſi, ibid.*

70 *Excommunicatus eſt, qui volens percutere unum Clericum, percuſſit alium.*

71 *Percutere volens Titium, ac percutiens Cajum prætereuntem, tenetur l. Aquilia.*

72 *Occidens hominem etiam infidelem eſt irregularis.*

AD *audientiam*. Homicidium caſuale imputatur ei,
1 qui dabat operam rei licitæ ſi non adhibuit diligen-
tiam, quam debuit. Hoc dicit ſecundùm omnes. Com-
munis diviſio. Secunda ibi, *Quia verò*. Et hæc diſtinguit.
Et ſecundum membrum ibi, *Si verò*.
2 Nota primò ibi, *Quod cùm dubiis*, eum, qui dubitat
an ſit irregularis, nec ne, debere tutiorem partem eligere,
ſeque irregularem æſtimare, & abſtinere à miniſterio Al-
taris. Concordat *cap. Significaſti, il ſecondo, & cap. Peti-
tio, infra eodem*. Unde videtur inferri, ut in dubio ir-
3 regularitas ſit præſumenda. Quod tamen non ita gene-
raliter accipiendum eſt, ſed ſub diſtinctione, de qua hic
per Abb. *num.* 2. & Marian. Socin. *num.* 18. Nam aut agi-
tùr ad pœnam imponendam propter irregularitatem in
foro contentioſo; & tunc in dubio quis debet potiùs judi-
cari non irregularis, quam è contra. Et ita loquitur In-
nocen. *hic in fin.* ab aliquibus perperàm allegatus. Ait enim
irregularitatem eſſe de jure poſitivo, ut notatur *in cap.
Niſi cum pridem, de renunc.* Et ideò non debere aliquem in
dubio reputari irregularem, quia pœnæ ſunt molliendæ
potiùs, quàm exaſperandæ, *c. Pœnæ, de pœnit. diſtin.* 1.
Et ſic loquitur Innocen. in foro judiciali, quando agitur
ad pœnam, prout illum intelligit Abb. *dict. num.* 2. Et ita
etiam loquitur Speculat. *tit. de legat. §. Juxta, verſ. Quid-
quid ego, & verſ. Generaliter*, & ibi Joan. Andr. *in addit.*
4 ſecundum Marian. Socin. *eodem num.* 18. Aut agitur in fo-
ro pœnitentiali ad pœnitentiam imponendam: & in du-
bio debet quis potiùs reputari irregularis; quoniam in
hujùſmodi foro tutior pars eſt eligenda, licèt durior videa-
tur. Et idem dicendum, ubi agitur in foro quaſi pœniten-
tiali, puta quia propriè non agitur ad pœnitentiam, ſed ut
quis abſtineat à miniſterio Altaris; quia debemus in tu-
tiorem partem interpretari, ut clarè probatur hìc *in dict.*
cap. Significaſti, & in cap. penult. infra eodem. Procedit 5
autem hæc regula de tutiori parte in foro pœnitentiali, vel
quaſi pœnitentiali eligenda, non ſolùm in irregularitate, ut
hìc, & in juribus proximè citatis; verùm etiam in omni
materia, in qua poſſet ſubeſſe peccatum, ut per Mar. Socin.
hic num. 21. Et in excommunicatione eſt textus *in cap. Il-
lud, de cler. excommunic.* In Baptiſmate, *in cap. Parvuli,
de conſecr. diſtinct.* 4. In Pœnitentia, *in cap. Si quis poſitus,
& cap. ſeq. de pœnitent. diſtinct.* 7. In Sacramento Ordinis,
in cap. Veniens, de Presbyt. non baptiz. in Matrimonio, *in
cap. Juvenis, de ſponſal.* Et generaliter ubicumque agitur 6
de præcepto ſub culpa mortali, *in Clem. Exivi, §. Item Præ-
tereà, de verborum ſignificat.* Rationem differentiæ inter
utrumque forum egregiè aſſignat D. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.*
60. *art.* 4. *Quia ubi non apparent manifeſta indicia de mali-
tia alicujus, debet unuſquiſque eum ut bonum habere, in melio-
rem partem interpretando quod dubium eſt; alioquin injuria-
tur ei, & contemnit ipſum: nullum autem debet alium con-
temnere, aut nocumentum quodcumque inferre abſque cauſa.
At verò circa ſeipſum homo debet dubia interpetrari in pejo-
rem partem ſecundùm illud Job 9. Verebar omnia opera mea:
eò quod cùm debeamus noſtris malis adhibere remedium, ex-
pedit ad hoc, ut ſecurius remedium apponatur, ut ſupponatur
id, quod eſt deterius.* Hæc S. Thom. Idem voluit gloſ. *in c.
un. in verb. Aeſtimare, de ſcrut.* quæ conciliando jura in ar-
ticulo, an quis in dubio præſumatur culpabilis, necne; (Hoc
inquit, generale eſt, ut ubi vertitur periculum animæ, præ-
ſumatur in deteriorem partem.) *cap. Juvenis, de ſponſal.
cap. Presbyteri, 68. diſtinct.* Sed circa judicia præſumitur
potiùs juſtum, vel bonum, quàm è converſo, *cap. Si quid,
86. diſt. cap. In cunctis, 11. quæſt. 3. cap. Innocens, 22. qu. 4. &
l. Ab ea parte, ff. de probat.*
Verùm inſignem hanc ſacrorum Canonum regulam 7
de electione tutioris partis complures ex recentioribus
Theologis ita extenuant, ut ferè ad nihilum redige-
re videantur: quidam enim affirmant electionem tutio-
ris partis non eſſe in præcepto, ſed in conſilio tantùm:
quidam dicunt eam habere locum tantummodò in du-
bio facti, vel perſonæ, non autem in dubio juris
quidam in dubio juris practico, non autem ſpeculativo:
alii verò opinantur eam regulam eſſe reſtringendam ad
limites hujus Decretalis, ita ut non procedat niſi in
materia irregularitatis: alii demum putant eam non
habere locum in opinionibus; nam cùm utrimque
ſunt opiniones æquè probabiles, aut una probabilis, &
alia probabilior, contendunt licere unicuique eligere
quamcumque opinionem, etiam omiſſa probabiliori, &
tutiori. Sed has omnes opiniones ut improbabiles, &
minimè conſonas diſpoſitioni ſacrorum Canonum, la-
tiſſimè confutavimus in tractatu noſtro de opinione proba-
bili, quem poſuimus *in c. Ne innitaris, ſupra de conſtit. præ-
ſertim à n.* 44.
Secundò nota Clerico, licitum eſſe propriam fami- 8
liam corrigere etiam verberibus, nec caſum mortis
inde contingentem illi imputari, dummodò correctio-
nis modum non exceſſerit, *cap.* 1. *& cap. Cum volunta-
te, de ſentent. excommunic.* Nam virgis, & loris ver- 9
berari quis poteſt, & cuſtodiæ cauſa in vinculis poni,
leg. unic. in princ. Cod. de emend. ſervor. Hoſtienſ. *hic n.* 1.
S. Thomas *in* 2. 2. *quæſt.* 65. *art.* 2. Secùs verò ſi exceſſe- 10
rit modum in corrigendo; & ita intelligitur hìc tex-
tus ſecundùm Abb. *num.* 1. Correctio enim debet eſſe
levis, & moderata, *ut leg. Sed etſi quæcumque, §. Si
Magiſter, & leg. ſeq. ff. ad leg. Aquil.* quia levis caſtiga-
tio reverentiam exhibet caſtiganti: nimia verò aſperi-
tas nec correctionem recipit, nec ſalutem, ut legitur
in cap. Cum beatus, 45. diſtinct. Debet igitur eſſe admix-
ra miſericordia cum diſciplina, *cap. Diſcipulum, eadem* 11
diſtinct. cùm ſępè erga corrigendos plus agat benevolentia,
quàm auſteritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus
charitas, quàm poteſtas, *cap. Licèt,* 1. *& 2. eadem diſt.*
Concil. Trident. *cap.* 1. *ſeſſ.* 13. Unde non mirum, ſi nimia
ſævitia aſcribitur culpæ; *ut d. §. Si magiſter*, Dicitur au- 12
tem levis caſtigatio, ſi fiat cum cingulo; ut notabiliter dicit
gloſ. 1. hìc, quod verum dicit Jo. Andr. in gloſ. *Leviter, n.* 7.
ſi cingulum erat molle, ſed meliùs Marian. Socin. exiſtimat 13
num. 5. hoc relinquendum eſſe arbitriò judicis, inſpecta
qualitate ejus qui corrigitur, videlicet an ſit ſanus, & ro-
buſtus, an verò infirmus, vel tenellus: nam caſtigatio quæ 14

levis eſſet in robuſto, diceretur gravis inhabili, vel infirmo, ut probatur *in leg. Qua actione*, §. *Si quis ſervum*, *ff. ad leg. Aquil.* & hoc tenet Innoc. *in c. Cum in Magiſtrum*,
15 *de elect.* & Archid. *in cap.* . *ſuper gloſ.* 23. *quæſt* 5. Similiter cenſetur levis, vel gravis caſtigatio ex genere inſtrumenti, quo utitur quis ad caſtigandum, ſecundum Marian. Socin. *num* 5. Non enim eadem ratio habenda eſſet ejus, qui molli cingulo, ac ejus qui baculo uteretur; nec eadem illius qui percuteret virga, ac illius qui ferro, aut malleo. Præſumitur enim in dolo, qui caſtigat ferro, malleo, ligone, vel cultello, *ut in cap. Significaſti*, *il ſecondo*, *infra eodem in fin.* Ibi, *Cum ratione inſtrumenti*, *cum quo ipſe percuſſit*, *quod cùm grave ſit*, *non ſolet levem plagam inferre*, *& in l. 1. §. Sed ſi clava*, & ibi per Jac. de Aren. poſt gloſſ.
16 *ff. ad l. Corneliam, de ſicar.* Rurſus ſpectandum erit, in qua parte corporis magiſter, vel dominus verberaverit; nam ſi in capite, & inde mors ſequeretur, non eſſet corrigens immunis ab irregularitate *ut in dict. cap. Significaſti*, *in fin.* Ibi, *Cum ratione partis*, *in qua fuit ille percuſſus*, *in qua de modico ictu quis lethaliter lædi ſolet.* Unde *in cap. Presbyterum*, *ſupra eodem*, declaratur irregularis Presbyter, qui quendam puerum intuitu diſciplinæ percuſſit in capite, cùm poſt paucos dies expiraſſet. Secus verò ſi baculo verberaret manum dando palmatam, ut inquit Marian. Socin. *ubi ſupra*.

Demum temporis quoque rationem habendam eſſe putat idem Socin. *num* 8. videlicet, an aer ſit ſaluber, an peſtifer, ſeu corruptus. Quibus omnibus probè perſpectus judex arbitrabitur, an correctio ſit levis, & moderata, necne; quod etiam tenet Signorol. Homodeus *conſ* 63. *Titius Calce*, *num.* 2. qui *num* 6. *&* 7. concludit judicem poſſe per conjecturas arbitrari, an quis moderatum caſtigationis modum excèſſerit, ut ſi ferro, & non ligno percuſſit, & ſi ligno, quàm acriter, & durè, & qua in parte corporis: & loquitur in marito, qui calce uxorem percuſſit, ſequitur Monach. alios citans *de arbitr. judic. lib.* 2. *cent.* 4. *caſu* 364.

De practica autem cognoſcendi, an magiſter, vel dominus diſcipulum, vel famulum percuſſerit animo diſciplinandi, & corrigendi, vide Bart. *conſ* 103. *Viſis teſtibus*, *per tot. lib.* 1. ubi pluribus materiam explicat, & loquitur in magiſtro, qui puerum cepit per aures, & dedit ei alapam.

17 QUÆRO, quibus caſibus contrahatur irregularitas ex homicidio, vel mutilatione.

Hanc materiam tractant hìc DD per quæſtiones, nihil ferè in concluſionibus deducentes, præter Marian. Socin. ſenior, qui in hac Decretali uberem tractationem inſeruit de irregularitate, magiſtraliter explicans quid ſit irregularitas, unde dicatur, quo jure ſit introducta, quot ſint irregularitatis ſpecies, per quas perſonas incurratur, qua ratione fuerit inſtituta, qualiter, & in quibus caſibus in unaquaque ſpecie contrahatur, qui ſint irregularitatis effectus, quomodo contra irregularem formetur libellus, & qualiter irregularitas removeatur; & ſic materiam copiosè, & dilucidè abſolvit per decem principales quæſtiones, ad quas poteris recurrere, ubi caſus acciderint.

18 Ego verò ſtrictè ad materiam hujus Decretalis, omiſſa diviſione quæ habetur *in c. Si quis viduam*, 50. *diſtinct.* & per gloſſ. magn. *in cap. Sicut dignum ſupra eodem*, diſtinguo irregularitatem in duo membra. Alia enim eſt irregularitas, quæ contrahitur ex homicidio non voluntario, ſed caſuali, & præter intentionem. Alia eſt, quæ contrahitur ex homicidio voluntario, & per ſe intento, & eſt indiſpenſabilis: quam differentiam poſuit Concil. Trid. *in cap.* 7. *ſeſſ.* 14. *& in cap.* 6. *ſeſſ* 24. De alia enim ſpecie irregularitatis quæ ponitur *in dict. cap.* 7. *& in dict. cap. Si quis viduam*, videlicet ex homicidio ad defenſionem agemus *in cap. Significaſti*, *il ſecondo*, *infra eodem*. Circa primum membrum, irregularitas ex homicidio caſuali contrahitur in tribus caſibus, qui ſunt veluti tres regulæ in materia irregularitatis, ad quas ſicut rivi ad fontem omnes caſus particulares reduci poſſunt, ſecundùm gloſſ *in cap. prox. in verb. Cauſam dediſſe ſupra eodem*, Silveſt. *in verb. Homicidium*, 2. *n.* 2.

19 Primus caſus eſt, cùm occidens, vel mutilans facto proprio, aut cauſam præbens homicidio, vel mutilationi dabat operam rei illicitæ; & hoc primo caſu pro regula conſtituitur, ut irregularis efficiatur, licèt homicidium, vel mutilatio contigerit fortuitò, & præter ejus intentionem, & omnem adhibuerit diligentiam. Jura ſunt clara in eo, qui occidit manu propria, *in cap. Continebatur*, *ſupra eodem*, & infra *in cap. Petitio*, *& in cap. De his clericis*, 50 *diſt.* Et de eo, qui cauſam præbuit homicidio, ſupra *in c. Suſcepimus*, *cum concord* & hoc pro regula ponit Silveſt. *in verb. homicidium*, 2. *num.* 2. *verſ. Tertia regula*.

Ratio eſt, quia etſi homicidium hujuſmodi non ſit voluntarium ſecundum ſe, quia voluntas directè in illud non fertur; tamen dicitur voluntarium ſecundum ſuam cauſam, quando voluntas fertur in cauſam, non in effectum, ut docet S. Thom. *in* 1. 2. *quæſt* 77. *art.* 7. Et ideò quoties culpa præcedit caſum ordinatum ad illam culpam, etiam per caſum quis efficitur irregularis, *capit. Presbyterum*, *& cap. Suſcepimus*, *ſupra eodem*. Et hic cum multis ſimilibus.

Itaque ſecundùm hanc primam regulam, ex iis, qui fa- 20
cto proprio occidunt, vel mutilant, irregularis eſt Clericus, qui venando telum in feram miſit, & hominem interfecit juxta terminos reſpiciendum, §. *Delinquunt*, *ff. de pœn.* etiamſi omnem adhibuerit diligentiam, *cap. Hi qui arbores*, 50. *diſtinct* Silveſt. *in verb. Homicidium*, 2. *num.* 7. *verſ. Sexto* Quia dabat operam rei illicitæ, id eſt venationi, quæ eſt Clericis interdicta, *cap* 1. *&* 2. *de cler. ven.* Secus in Clerico, qui porcos ex agro pulſurus, lapi- 21
dem jecit, & puerum interfecit: nam cum daret operam rei licitæ, ſi omnem diligentiam adhibuit circumſpiciendo, non ſit irregularis, *cap. Clerico*, 50. *diſtinct.* Silveſt. *ubi ſupra verſ. Quinto*, & vide Abbat. *in cap. Ex literis*, *il ſecondo*, *infra eodem*, ubi vult, ut projiciens aliquid ad 22
locum inſolitum, & per quem quis tranſire non conſuevit, non teneatur clamare, *ut in leg. Si putator*, *ff. ad leg. Aquiliam*, alias ſecus; *& in capit. fin. infra eodem*, dicit 23
clamantes ſubmiſſa voce, vel poſt caſum contingentem, non excuſari, ſicut plerumque ruſtici ducentes mulos, poſt impactionem clamant, *Cave*.

Rurſus ſecundùm hanc regulam irregularis eſt, qui cul- 24
pa ſua incidit in furorem, & demum furioſus exiſtens homicidium perpetravit, *cap. Si quis inſaniens*, 15. *quæſt.* 1. & tenet Laudun. *in Clemen. un. hoc tit.* Intellige hoc procedere, quando exiſtens ſanæ mentis præcognoſcebat futurum eſſe, ut ſi certum quid comederet, in talem incideret furorem, ut nihil aliud quæreret, quam homines interficere, aut mutilare, idque experientia ipſa frequenter cognovit, & tamen illud comedit: aliàs ſecus; & ita poteſt ſalvari gloſſa *in ſumma*, 15. *quæſt.* 1. *& in d. cap. Si quis inſaniens*, quę abſolutè dicit hunc non eſſe irregularem, prout contrarias opiniones Laud. & gloſſæ conciliat hic Mar. Socin. *n.* 31.

Unde illum, qui ſua culpa incidit in furorem, eſſe 25
quidem puniendum, ſed pœna mitiori, ſcripſit Tiraquell. *in tract. de pœn. legum*, *cauſa* 1. *n.* 7. ſic intelligens gloſſ. *in cap. Sed hoc fortè* 13. *quæſt.* 2. Anchar. & Cardin. *in Clem.* 1. *de homic.* Soccin. ſen. hic, licèt de hoc leviſſimis fundamentis hæſitaverit Menoch. *de arbitrar. jud. lib.* 2. *centur.* 2. *caſu* 325. *num.* 9. ſentiens hunc non eſſe dignum aliqua pœna: quoniam ſi facto ſuo effectus eſt furioſus, mentem alienatam habet ab eo, quod jam facere propoſuerat. Quæ ratio inepta eſt, quia etſi delictum non ſit in ſe voluntarium, eſt tamen voluntarium in ſua cauſa; & furioſus hoc caſu non punitur ob culpam criminis ab eo commiſſi, ſed propter ipſius furoris caſum, in quo culpam habuit; & propter circumſtantiam homicidii, quæ aggravat culpam, ut dixi *in cap. Si confiteatur*, *nu.* 35 *ſupra de accuſat.* Porrò contraria opinio poſſet tantummodò admitti, ubi nulla culpa præceſſiſſet caſum: tunc enim infelicitas facti excuſat, *ut l. infans*, *vel furioſus*, *ff. ad l. Cornel de Sicar.* & ſatis dicitur puniri furore ſuo, *ut l. Divus*, *ff. de offic. Præſid.* Unde 26
quod facit furioſus perinde eſt, ac ſi à quadrupede, vel tegula per ſe cadente factum eſſet, ut dicit tex. *in l. Sed etſi quemcumque*, §. *Et ideò*, *ff. ad l. Aquiliam*

Idem prorſus in ebrio, qui dedit operam, ut inebriaretur, & ſciebat ſe conſueviſſe in ebrietate arma ſumere, & homines percutere, atque offendere: nam proculdubio irregularis efficitur, quia per immoderatam potionem dedit operam rei illicitæ, & ad occaſionem periculoſæ, ex his, quæ ſolent accidere: ita Marian. Socc.

hic

hic num.36. & Covarr. *in Clem. Si furioſus, de homicid. in 3. part. ſub n.4. verſ. Poſſe quidem vera cenſeri*. Et hìc quidem caſus eſt extra omnem dubium.

Major difficultas eſt, quid dicendum in ebrio, qui ex ſimplici culpa in ebrietatem incidit immoderatè bibendo, & in ebrietate homicidium commiſit. Hanc quæſtionem plenè examinavi *in cap. Si conſtiterit, à num. 26. uſque in fin. de accuſat.*

Ex iis verò, qui dantes operam rei illicitè non manu propria occiderunt, ſed homicidio caſuali cauſam præbuerunt, irregularis efficitur, ex cujus mandato, conſilio, auxilio, vel ſuggeſtione fortuitò, & præter intentionem ſequutum eſt homicidium, vel mutilatio.

27 Unde irregularis eſt mandans aliquem verberari, licèt expreſsè inhibeat, ne occidatur, vel mutiletur, ſi mandatarius fines mandati excedens occidat, vel mutilet: nam etſi olim hoc eſſet admodùm controverſum inter Doctores, qui ſcripſerunt ante compilationem ſexti libri Decretalium, hodiè tamen ita decifum eſt *in cap. final. de homicid. in 6.*

28 Item irregularis eſt, qui alicui conſuluit, vel ſuaſit jactum machinæ, vel baliſtæ, aut expugnationem caſtri, ſi exinde aliquis moriatur: expugnationi enim caſtri, & jactui machinæ nimis affine eſt occidere hominem. Neque hoc caſu diſtinguitur, an quis conſuluerit, ut caſtrum expugnaretur, an verò ut caperetur proditionaliter, vel furtim: ſiquidem cùm illicitum opus conſulat, abſolutè irregularis efficitur, licèt caſu ſequatur inde mors, *cap. Continebatur, §. 1. & cap. Presbyterum, ſupra eod.* Et in hoc tandem reſidet Innoc. *hìc num. 1. verſ. Sed & qui non conſuluit*, cui adſtipulantur Hoſtien. *num.5.* quia hoc officium non eſt Clericis, vel Sacerdotis, aut volentis in Presbyterum promoveri, *c. Suſcepimus, ſupra eod. cap. fin. in princip. de poſtul.* Jo. Andr. *num.3.* Butr. *num.4.* Marian. Socin. *num. 319. & ſeq.* & alii communiter.

29 Similiter irregularis eſt aſſocians eum, qui ibat ad aliquem interficiendum, effectu ſubſequuto, licèt ſuper homicidio committendo non habuerint aliqua verba, vel ſi habuerint, aſſocians illi conatus eſt diſuadere, cui tamen aſſociatus noluit acquieſcere: unde aſſocians eum comitatus eſt, ut ſi neceſſitas poſtularet, ipſum defenderet, Doctores *in cap. Sicut dignum, ſupra eod.* Hoſtien. *in ſumma eod. tit. §. Qua pœna verſ. Quis cadit*, per notata *in d. cap. Sicut dignum, §. Illi etiam, §. fin.* Idem Specul. *in tit. de jud. deleg. verſ. Quid ſi aliquis vadit*: ſecus ſi aſſocians in nulla fuerit culpa, quia aſſociavit cauſa pacificandi, vel ex alia juſta cauſa: nam etſi ex ejus præſentia aliquod robur accreſcat aſſociato, eò quod timor adverſariis incutiatur, non tamen propterea efficitur irregularis, ut probatur in *cap. Presbyterum, à contrario ſupra eodem*, & tenent Innocent. Joann. Andr. & DD. *in cap. Petitio, infra eodem*, & Marian. Socin. *hìc num.277.* facit *cap. De occidendis, verſ.*
30 *Abſit ut ea, 23. quæſt. 5.* Et quamvis Specul. *tit. de diſpenſ. §. Juxta, num.56.* Tabiena *in verb. Irregularitas, 2 num.31.* & Majol. *de irregular. lib.5. cap. 48. §.1. n. 1.* ſimpliciter affirment ad incurrendam irregularitatem ſatis eſſe, ut quis interfuerit homicidio, licèt non percuſſerit; non tamen intelligendi ſunt de eo, qui caſualiter reperitur in loco, ubi homicidium perpetratur, prout illos declarat Rota apud Farinac. *deciſ 260. n.3. part.1. recent.* nam hujuſmodi intereſſentiæ nulla habetur ratio, niſi probetur participatio, *cap. ult. in fin. 23. q.8.* Innocent. *in cap. Sententiam, nu.1. in fin. Ne Cler. vel Monac.* Feder. de Sen. *conſ.168. in princ.* Pariſ. *conſ.152. n.30. & 31. lib. 4.*

31 Item irregularis eſt, qui ſuggeſtione animum Regis inflammavit, unde homicidium fuit ſequutum, *cap. Sicut*
32 *dignum, §. Qui verò, ſupra eod.* Surggerere autem eſt inſinuare, ſubminiſtrare, ſubjicere; vel ſuggerere eſt ſuadere, ſeu quaſi latenter conſulere, & propriè decipiendi cauſa, aut nocendi ei cui ſuggeritur, aut etiam alteri, ut per Archid. *in cap. Primatus, 71. diſt.* licèt quandoque in bonam partem accipiatur, ſecundum illud Joann. *cap. 24. Ille ſuggeret vobis omnia*; & ita accipitur *in dict. cap. Primatus, 17. quæſt. 1. & cap. Suggeſtum, ſupra de Decim. cum ſimilibus.*

33 In his planè caſibus, & aliis quamplurimis, qui adduci poſſent, irregularitatem incurrunt ex homicidio caſuali dantes operam rei illicitæ, non tantùm ſi homicidium committant manu propria, ſed etiam ſi cauſam remotam præbeant homicidio; dummodò tamen cauſa ſit ordinata ad homicidium, alioquin hujuſmodi cauſam præſtans non ſit irregularis; etiamſi daret operam rei illicitæ, ut ex text. *in cap. Exhibita infrà eod. & in cap. Quæſitum, de pœnit. & remiſſ.* & ſcripſi plenè ſuprà *in capit. Proximo, num. 12. & ſeqq.* Et in hoc intendunt Innocen. *num.8.* & Doctores hìc, 34
dum dicunt homicidium caſuale non imputari ei, qui fuit in culpa, ſi culpa hujuſmodi fuerit levis, id eſt valdè remota, & ad homicidium non ordinata; de quo vide per Abb. *in dict. cap. Quæſitum*, & per Silveſt. *in ver. Homicidium, 2. num.2. verſ. Poteſt addi quarta regula*, & quod latiùs dixi *in cap. fin. num.9. infrà eod.* ubi an hoc procedat, ſi culpa levis ſit tantùm in omittendo, an verò etiam in committendo, & an hoc caſu ſufficiat culpa leviſſima ad irregularitatem contrahendam.

Secundus caſus, in quo contrahitur irregularitas ſimplex 35
ex homicidio caſuali, & non voluntario, eſt, cùm quis non adhibet diligentiam, quam debuit, & potuit adhibere: tenetur enim de caſu fortuito, licèt daret operam rei licitæ, text. *eſt in cap. Continebatur*, ſecundum unum intellectum, *ſupra eod. & in cap. Quæſitum, infra de pœnit. & remiſſ.* & clarè probatur in hac Decretali: nam hic Preſbyter dabat operam rei licitæ, id eſt correctioni, quæ permiſſa eſt etiam moderatè verberando, ut dixi ſupra *in 2. notab.* ſed quia non adhibuit diligentiam, quam debuit, removendo cultellum, qui cingulo erat annexus, irregularis efficitur ex morte famuli inde ſequuta, ut hìc notat Hoſtien. *num.1. in verb. Cingulo*; & hæc regula colligitur ex gloſſa communiter approbata, *in c. prox in verb. Cauſam dediſſe ſupra eod.* eamque ponit Silveſt. *in verb. Homicidium, 2. num.2. verſ. Secunda, qui dat operam rei licitæ.* Rationem hujus concluſionis aſſignat gloſſ. *in d. cap. Quæ-* 36
ſitum, in verb. Negligentibus, quia diſſoluta negligentia propè dolum eſt, *l. Si fidejuſſori, 1. reſpon. ff. Mandat. cap. Sæpè, 50. diſtinct.* & habetur pro conſcientia, *l. Cum lex, ff. de Aedil. edicto*; qualis eſt ignorantia Judæorum, qui nolunt intelligere, ut benè agant, *§. ult. 1. quæſt.4. ſic cap. ult. 37. diſt.* Et quamvis homicidium hoc caſu non ſit voluntarium directè, quia in illud voluntas non fertur; dicitur tamen voluntarium indirectè, quia voluntas poteſt illud prohibere, & non prohibet, ut declarat S. Thom. *in 1.2. quæſt. 77. art. 7.*

Hinc infertur primò, ut quamvis dormiens non incidat 37
in irregularitatem propter homicidium, vel mutilationem commiſſam in ſomnis. *Clem. Si furioſus, de homicid.* quia furioſo comparatur, ut ibi, *& in capit. Majores, §. Item quæritur, de Baptiſ.* etiamſi præceſſerit voluntas occidendi ante dormitionem, ut tenet Paul. in d. Clem. hoc tamen fallit, ſi ſciebat ſe aliquando ſolitum eſſe noctu dormiendo è lecto ſurgere, & enſem evaginare, vel ſimilia facere, & nihilominus non curavit, nec diligentiam adhibuit claudendo oſtium, vel removendo arma, ut hìc per Marian. Socin. *num. 54.* Palud. *in 4. ſent. diſt. 32. quæſt. 1. art.3.* Silveſt. *in verb. Homicidium, 3. quæſt.4.* & Covarr. *in Clemen. Si furioſus, part.3. num.6.* & hunc eſſe puniendum pœna extraordinaria tradit Bart. *in leg. penul. ff. ad leg. Pomp.* de *parricid.* & eſt communis opinio teſte Covarr. *ubi ſupra*, & Claro *in §. fin. quæſt.6. num.13. verſ. Quæro etiam.* Gulielmus ponebat exemplum de quodam ſocio ſuo Anglico, qui dormiendo Piſis in Eccleſia S. Benedicti propè Arnum fluvium, acceſſit, ad filiam cujuſdam alibi exiſtentem, & ibi puerum interfecit, & dormiens ad lectum redivit, ut refert hìc Marian. Socin. *num. 51.* ſubdens ſe habuiſſe Bononiæ vicinam puellam, quæ in ſomniis ſurrexit, & panem fecit.

Infertur ſecundò, ut irregularis ſit Chirurgus, ſi propter 38
ejus imperitiam mors ſecuta fuerit ex inciſione, vel aduſtione, quam fecit, *ut cap. Tua nos, §.1. infrà eodem*: ſecus ſi adhibet omnem diligentiam, quam debet; non enim efficitur irregularis, quia mors præſumitur eveniſſe potiùs culpa ægri, aut aliàs, quàm ex Chirurgi negligentia, vel imperitia, *cap. De occidendis, 22. quæſt. 5. cap. Ad aures, ſupr. de ætat. & qualit.* ubi propterea conſulitur medico, quem remordet conſcientia, ne ad majores Ordines accedat. Idemque dicendum in barbitonſore, ſeu phlebotonante, & ſimilibus perſonis, ut tenet Specul. *in tit. de di-* 39
ſpenſ. §. Juxta, verſ. Item exercens, & verſ. Facto, in fin. & Mar. Socin. *hìc num.149. & ſeqq.* & Silveſt. *in verb. Homicidium, 2. n.9. verſ. Decimoquarto.*

40 Tu adverte, quia ſupradicta diſtinctio, an Chirurgus, vel Medicus ſit peritus, & omnem diligentiam adhibuerit, necne, procedit in laico: nam cùm ei phyſicæ, vel chirurgiæ ars permiſſa ſit, caſus fortuitus non eſt illi imputandus, ſi fuerit peritus, & nihil omiſerit de contingentibus, quia dedit operam rei licitæ, *cap. Dilectus cum duobus ſeqq. infra eodem, & ſupra in c. Continebatur*, ſecundum unum illud; niſi probabiliter dubitet ex ejus negligentia, vel imperitia aliquem periiſſe, quia tunc propter dubium prohibetur à promotione, juxta textum *in dict. cap. Ad aures, de ætat. & qualitat.*

41 At ſecus eſt in Clerico, quia cùm ars chirurgiæ ſit ei interdicta, ſive ſit in arte peritus, ſive non, & ſive fuerit diligens, ſive negligens, indiſtinctè tenetur de caſu fortuito, quia dedit operam rei illicitæ, ut in regula præcedenti, & de hoc eſt textus expreſſus *in d. cap. Tua nos, inf. eod.* ubi ille Monachus erat peritus in arte, & omnem adhibuit diligentiam, & nihilominus declaratur irregularis; & redditur ratio, quia multum deliquit alienum officium uſurpando [id eſt chirurgi] quod ſibi minimè congruebat, licèt cùm eo miſericorditer diſpenſetur. Et quamvis ibi loquatur de Monacho, quia fuit in facto, tamen idem in quolibet alio Clerico ſæculari eadem ratione, ut illic declarat Abb. *in primo notab. num. 2.* & Mar. Socin.
42 *hic num.* 154. Quia propterea dicunt, & benè, quatuor requiſita debere concurrere ad hoc, ut chirurgus non fiat irregularis. Primum eſt, ut officium illud ſibi conveniat, id eſt, ut ſit laicus, quia Clericis, & Monachis eſt interdictum, ut in *cap. Sententiam, cap. Non magnopere, & cap. fin. ſupra Ne Cler. vel Monach.* Secundum, ut ſit peritus. Tertium, ut adhibeat omnem diligentiam ſecundùm artem ſuam. Quartum, ut edoceat infirmum ea quæ ſunt neceſſaria illius ægritudini, quibus ſervatis eventus mortis ei non imputatur.

43 Infertur tertiò, ut irregularis ſit, qui tenet animalia, quæ conſueverunt nocere, puta urſum, aprum, vel leonem, ſi ab his aliquis interficiatur, & ipſe non tenuit illos debito modo ligatos, argum. *cap. Hi qui arborem, & cap. Sæpè, 50. diſt.* fuit enim in lata culpa tenendo eos ſolutos, ut optimè probat textus *in l. 2. in fin. ff. Si quadrup. feciſſ.* dicatur, & concludit hic Marian. Socin. *num.* 244. alioquin levis culpa, vel negligentia non deberet huic imputari, cùm multùm remota ſit cauſa ab homicidio, ut Innocent. inquit *n.* 8. Joann. Andr. & Butr. uterque in ult. quæſt. & Specul. *in tit. de Jud. de leg. § Juxta, verſ. Quod ſi aliquis*, facit quod not. gloſ. *in c. de occidendis*, 23. *qu.* 5. & vide Silveſtr. *in verb. Homicidium*, 2. *n.* 16. *in* 24. *quæſt.*

Infertur quartò, ut irregularis ſit Clericus, qui ad requirendam ſupellectilem in puteum à fure projectam, puerum eò dimiſit per chordam; ſi puer diſrupto fune ad oram putei refricanti, dum furſum traheretur, decidens ſuffocatus fuerit, ut dixi plenè *in cap. fin. infrà eodem*. Quibus addi poteſt me Secretario hunc caſum aliàs conti-
44 giſſe in Sacra Congregatione Concilii. Quidam Clericus aſcendit campanile, & dum apprehenſo fune manibus malleo campanam crebrò pulſaret in honorem feſtivitatis, aſpiciens campanam dimoveri à tabula, cui propè campanam inſidebat, deſcendens, funem furſum trahebat: dum autem attraheret, perſenſit funem gravi pondere onuſtum; ſed nihilominùs perrexit trahere, & chordam alligavit trabi, ne pulſando campanam à quoquam lædi, aut impediri poſſet. mox ad partem imam campanilis reverſus, reperit puerum ſeptem circiter annorum moribundum ſubtus chordam campanæ, qui ſe canapi appenderat, & ſublevatus uſque ad fornicem, cecidit; & paulò poſt exſpiravit. Sac. Congregat. habuit Clericum pro irregulari; quia dum chordam onuſtam trahebat, advertere poterat, & debebat aliquem eſſe illi appenſum, & inde poſſe illi aliquid nocumenti contingere; cenſuit tamen cum eo miſericorditer diſpenſandum ad Ordines, & beneficia.

45 Tertius caſus, in quo contrahitur irregularitas ex homicidio caſuali, eſt, cùm quis homicidio cauſam præbet animo nocendi: nam ob pravam inventionem tenetur de caſu fortuito, licèt aliàs daret operam rei licitæ, & cauſa ſit remota, argum. *cap. Hi qui arborem, & cap. Sæpè*, 50. *diſtinct.* ita colligitur ex gloſſ. præalleg. *in cap. De cætero in*
46 *verb. Cauſam dediſſe, ſupr. eod.* Et propterea tametſi qui fecit feneſtram, per quam aliquis ſe præcipitavit, non ſit irregularis, cum cauſa ſit valdè remota, & ad homicidium non ordinata, & opus licitum eſſet, ut not. *in dict. cap. De cætero, ſupra eodem*, & Marian. Soccin. *num. 9.* tamen ſecus eſt, ſi ea intentione feneſtram fecerit ut alter ſe præcipitaret, ut hic per Marian. Socin. *num.* 237. *in fine*.

Similiter quamvis Clericus ſe defendendo in rixa, cui 47
cauſam non dedit, non ſit irregularis, ſi inimici adverſariorum ſuperveniant, & aliquem ex illis interficiant, *c. Cum homo*, 23. *q.* 5. tamen ſecus eſt, ſi ipſe poterat diſcedere, & non diſceſſit, ſed adverſarios ea intentione retardavit, ut inimici eorum ſupervenirent, & illos interficerent, ut per eumdem Socin. *hic n.* 241.

Eodem modo tenens cultellum in manu, quamvis non 48
ſit irregularis, ſi alius ſe in eum inſiluerit, & vulnus lethale receperit: ut tenet Archid. *in cap. Quia te*, 50. *diſt.* tamen irregularis efficitur, ſi cultellum in manu tenebat ea intentione, ut alter ſe in illum impellendo configeretur, ut hic declarat Mar. Socin. *n.* 266.

Demùm ut alia exempla omittamus, ob eamdem ratio- 49
nem quamvis Clericus tradens officiali furem, petens, ut eum puniat citra ſanguinis effuſionem, immunis ſit ab irregularitate, licèt officialis occidat, vel mutilet, nec noceat illi, etiamſi officiali ad furem convincendum tradiderit item ſigna: idemque ſit dicendum de Clericis deponentibus querelam contra ſuos malefactores, licèt tales vix abſque ſanguinis effuſione valeant coerceri, *cap. Tua nos, §. Ad ultimum, & cap. Poſtulaſti, infra eodem cap. Maximianus*, 23. *qu.* 3. *cap.* 1. *& c. Unum*, 23. *quæſt.* 5. *l. Qui cum major, §.* 1. *ff. de bon. libert.* tamen hæc procederent, ſi ad mortem non intenderent, neque hoc in animo gererent: aliàs ſecus, ut quia expreſsè inſtabant, ut fur puniretur citra ſanguinis effuſionem, *cap. In Archiepiſcopatu, inf. de raptor.* vel in exilium mitteretur, *cap Cum non ab homine, ſupra de judic. cap. Novimus, de verbor. ſignificat.* vel in perpetuum carcerem detruderetur, *cap. Excommunicamus, il ſecondo, de hæretic. cap. A nobis, de Apoſt. c. Non vos*, 23. *quæſt.* 5. & tenet hic Marian. Socin. *nu.* 249. *& ſeq.* Qui etiam ex prædictis infert, ut quamvis Clericus expel-
lens latronem de Eccleſia, juxta textum *in cap. Sicut, il pri-* 50
mo, 17. *quæſt.* 4. qui per Sacerdotem extrahendus eſt, ut in *cap. Diffinivit, eadem cau. & quæſt.* irregularitatem non incurrat, quia non dicitur morti tradere, ſed lex, *cap. Cum homo*, 23. *quæſt.* 5. ſecundùm Archid. *in d. cap. Diffinivit*; hoc tamen vendicet ſibi locum, dummodò expellens nullo modo intenderet ad mortem, vel mutilationem, ut per eum *num.* 251.

His planè caſibus remotio, vel proximitas cauſæ non multùm operatur, ſed operatur intentio, ut cauſa ſit ad homicidium ordinata, & in ordinatis procedit regula illa: Quidquid eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa cauſati, ut *l. Manumiſſiones, & l. Ex hoc, ff. de juſt. & jur. c. Siſtude*, 50. *diſt. c. Si aliquis, & cap. Sicut, ſupr. eod.* Mar. Soc. *hic nu.* 238. & dixi plenius ſupra *in cap. De cætero, n.* 12 *& ſeq.*

Circa ſecundum membrum irregularitas ex homicidio 51
voluntario contrahitur, cùm quis ſua voluntate facto proprio homicidium committit, ut *in cap. 1. ſuprà eodem. cap. Miror*, 50. *diſtinct.* ſive chriſtianum occidat, ſive paganum, *cap. Clericum, eadem diſt.* Marian. Socin. *hic n.* 137. aut cùm intentione, & propoſito cauſam directè præbet homicidio, ſive præbuerit cauſam efficientem, ut puta mandato, præcepto, vel juſſu, *ut in cap. 1. de homicid. lib. 6. cap. Sicut dignum, §. fin. ſupr. eodem*, ſive materia- 52
lem, ut puta miniſtrando arma, gloſſ. 3. *in c. Ita quorumdam de Judæis*, vel portando ligna pro comburendis hæreticis, ſi ligna hæreticum combuſſerunt, Specul. *in tit. de diſpenſ. §. Juxta, ver. Quid de his*, etiamſi hoc fecerit ut indulgentiam conſequeretur, ut per eum, & per Joan. And. *in d. cap. Sicut dignum, ſupr. eod.* & Socin. *hic num.* 279. vel formalem, ut puta inſtruendo, informando, conſulendo, vel quid ſimile, ut modus daretur homicidio, *cap. Si quis viduam*, 50. *diſt. dict. cap. Sicut dignum, §. ult.* vel finalem, ut puta per præmii conſtitutionem ad homicidium committendum, ut explicat Mar. Soc. *hic n.* 237.

QUÆRO, P. juſſit famulo, ut interficeret Joannem: famulus putans à ſe interfici Joannem, interfecit alium; an dict. P. ſit irregularis ex homicidio voluntario, vel caſuali.

Quæſtio propoſita videtur admodùm dubia, maximè ad

ad

ad finem, in quem proponitur, videlicet ut inde colligatur, an Epiſcopus, qui poteſt diſpenſare in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, ad præſcriptum *cap.6. ſeſſ.* 24. Concil. Trident. poſſit cum d. P. diſpenſare.

54 Pro faciliori tamen quæſtionis ſolutione præmittendum eſt, ex eodemmet facto poſſe alterum eſſe irregularem ex homicidio voluntario, alterum ex cauſali, ut decla-
55 rat Navar. *in Manual. cap.27. num.* 240. Ideoque Sacra Congregatio Concilii aliàs conſulta, an is qui mandavit aliquem baculo verberari, eo expreſſo, ne occideretur, ſi mandatarius armis percuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum Concilii *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. adeò ut omni ordinatione, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico abſque ſpe diſpenſationis perpetuò carere debeat: Reſpondit non incidiſſe. Quinimò cùm poſtea dubitatum fuerit, an is, qui gravibus ab aliquo effectus injuriis famulo mandavit, ut illi in facie vulnus leve cæſim infligeret, ſi mandatarius hujuſmodi fines excedens, pluribus mortiferis vulneribus illi mortem intulerit, cenſeatur incidiſſe in irregularitatem provenientem ex homicidio voluntario; Sac. Congreg. licèt diſcrepantibus ſententiis, tamen majori parte cenſuit non incidiſſe in ejuſmodi irregularitatem, quæ oritur ex homicidio voluntario. Et ita in his duobus caſibus ſolus mandatarius eſt irregularis ex homicidio voluntario, non autem mandans; quod etiam tenet Navarr. *d. num.* 240. *verſ. Dixi ab oratore*, *& verſ.*
56 *Tum quia mandamus vulnerari aliquem*. Deinde præmittendum eſt legem promotionis non animum, ſed factum reſpicere. Unde qui omni conatu niſus eſt occidere, ſed non occidit, irregularis non eſt, *cap. fin.* 15. *quæſt.* 5. gloſ. *in cap. Si aliquis*, *ſupra eod.* & hoc etiamſi aliqua pœna ſanguinis ſic delinquenti irrogari deberet, Navarr.
57 *d. cap.27. num.* 211. Tertiò præmittendum eſt ex D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 64. *art.* 8. caſum eſſe in agente præter intentionem. Unde quæ talia ſunt, non dicuntur ſimpliciter volita, licèt quandoque poſſint dici volita per accidens.

His præhabitis videtur reſpondendum prædictum P. qui mandavit Joannem occidi, cùm in perſonam alterius homicidium ſequutum fuerit, eſſe quidem irregularem, quippè cùm cauſam dederit homicidio, *cap. De cætero*, *ſupra eod.* ſed tamen hanc irregularitatem provenire potiùs ex homicidio cauſali, quàm voluntario.

58 Quod probatur primò, nam caſus evenientes ex aliquo opere præter operantis intentionem, vel ab eo non præcogitati, non ſunt voluntarii, niſi indirectè, & per accidens, ex S. Thom. *in relect. Clement. Si furioſus*, *de homicid.* 2. *part.* §. 4. *num.* 10. Reſpectu autem mandantis homicidium ſequutum in aliam perſonam, quàm ab eo nominatam, longè abfuit à ſua intentione. Igitur quoad eum homicidium non eſt voluntarium.

59 Secundò. Mandator non tenetur de re geſta per mandatarium, ubi facillimum illi fuit limites mandanti obſervare, Covarr. *d.* 2. *part.* §. 1. *num.* 2. *verſ. Solet tamen*, ubi infert ut ſi quis alteri mandet, ut percutiat Sempronium extra Prætorium, & ille in Prætorio percutiat, mandator non teneatur de hac percuſſione, in qua percutiens egreſſus eſt fines mandati.

60 Tertiò, adducitur textus *in cap. Quantum*, 50. *diſtinct.* ubi ſi aliquis equis furto ſubtractis mulierem caſu confregerit, non tenetur *l. Cornelia de ſicar.* Et ita infertur ex illo textu, ut etiamſi quis det operam rei illicitæ, non teneatur de homicidio, quod caſu contigit, ita ut doloſum, & voluntarium dicatur, licèt teneatur de culpa, gloſ. *ibi in ver. Culpabilis*.

61 Quartò, homicidium tunc demum imputatur danti operam rei illicitæ, quando actus ille eſt ordinatus de ſui natura ad homicidium ſubſequutum, Ita procedit textus *in cap. ult. de homicid. in* 6. quo diſponitur, ut mandans aliquem vulnerari ſit irregularis, ſi vulneratus intereat: erant enim vulnera directè ordinata in mortem illius, & ille debuit cogitare hoc evenire poſſe, cùm ut plurimum ex vulneribus mors ſequatur, Franc. & cæteri *in d. cap. ult.* ut dixi *ſupra num.* 33. & latiùs *in cap. De cætero, num.* 12. *& ſeq. ſup. eod.* Unde ſecus eſt in caſu noſtro, ex quo mandatum, ut Titius occideretur, non erat de ſui natura ordinatum ad homicidium alterius, nec frequenter ſolet evenire ut loco unius alius interficiatur, Cepoll. in terminis noſtris *in conſ.* 33. *num.* 19. *verſ. Nec obſtat*.

Quintò, in fortiori caſu reſpondet Cepoll. *d. conſ* 33. 62
cùm quis intendens occidere Sempronium, occidit Cajum, eſſe homicidam culpoſum, & non doloſum, & per conſequens non voluntarium, cùm dolus ex voluntate, & animo proficiſcatur; & ideò ibi infert eum non poſſe puniri pœna mortis, aut corporali, ſed tantùm arbitraria pro modo culpæ.

Sextò, mors perſonæ præter intentionem mandantis illata non poteſt dici à mandante, niſi per accidens volita, ut potè qui non hujus, ſed Joannis ſolius intendebat mortem, & dum famulo deſignavit Joannem occidendum utique videtur tacitè mandaſſe, ne alium quempiam necaret, argum. *l. Cum Prætor*, *ff. de Judic. cap. Nonne de præſumpt.* præſertim cùm verſemur in delictis, & materia pœnali, adeò ut non videantur comprehenſi, niſi expreſſi, argum. *l. Si Prætor*, *ff. Qui in fraudem Creditorum*, *l. Creditor*, §. *Lucius*, *in fin. & l. Diligenter*, *ff. mand.*

Septimò, confirmatur prædicta concluſio per textum ad hoc notabilem *in l. Ait Prætor.*, §. *Ita demum*, *& l. Si quis cum haberet*, *ff. Quæ in fraud. credit.* ubi qui animo fraudandi creditum, teſtamento dat libertatem directam ſervo ſuo, nihil facit, ſi verè creditor remanet læſus; finge modò me id feciſſe animo fraudandi Titium creditorem meum, & poſtea factum eſſe, ut dicta manumiſſio ceſſerit non in fraudem Titii, cui ſolvi ſuum creditum, ſed in damnum Mævii creditoris mei poſt teſtamentum meum cauſati. Reſpondet Juriſconſultus dationem dictæ liberta- 63
tis non annulari. Ratio eſt, inquit, quia ad hoc ut libertas reſcindatur, utrumque in eamdem perſona exigitur, conſilium inquam, & eventus. Ergo & in caſu noſtro, in quo ut dictum eſt in ſecunda ſuppoſitione, requiritur non ſolùm voluntas, ſed etiam factum, non ſufficit ut mandatum quis dederit in injuriam, & damnum Joannis, quando damnum non in perſonam Joannis, ſed alterius ſubſequutum eſt. Unde ex natura dictarum perſonarum incurret irregularitatem ex homicidio voluntario: non ex perſona Joannis, quia ipſe non fuit læſus; non ex perſona tertii, quia in eum intentio non fuit directa.

Octavò, adducitur Plov. *de irreg. reg.* 27. ubi referendo 64
Joan. de Deo decidit, ut ſi quis mandet capi unum ex tribus Clericis ſimul ambulantibus, & alios duos non gravari, ſed mandatarius fines mandati excedendo capiat alios duos, utique mandans non ſit excommunicatus. Ratio eſt, quia captura facta eſt contra ejus voluntatem, & inde infert a ſimili ad irregularitatem ex homicidio, quæ non incurritur, niſi homo actu occidatur; & ſic non ſufficit mandatarium occidere, niſi occidat quem mandans deſignavit.

Nonò, ad idem adducitur Innocen. *hìc num.* 8. & Joan. 65
Andr. *num.* 3. *verſ. Quid ſi Titius*, & Specul. *in tit. de leg. ſeu de diſpenſat.* §. *Juxta num.* 43. ubi concludunt, ſi conſulo tibi, ut talem tuum inimicum occidas; ſi dum aggrederis, tu me occideris; ego non ſum irregularis, quia etſi conſilium fuerit malum, tamen non erat in mortem occiſi. Ergo idem erit in caſu noſtro.

Non obſtat, quòd Joan. Andr. *in cap. fin. per illum textum in verb. Occidat*, *de homicid. lib.* 6. Butr. & alii hìc dicant, imò hunc eſſe irregularem; ſiquidem hoc ita aſſerunt, ut oſtendant eumdem ex homicidio caſuali, non autem ex homicidio voluntario irregularem eſſe; ajunt enim ideò eſſe irregularem, quia fuit in culpa, & non prævidit quod poterat ſequi.

Decimò, adducitur Angel. ad Bart. *in l. Reſpiciendum*, 66
§. *Delinquunt*, *ff. de pœn.* Nam cùm Bartol. ibi dixiſſet pœna ordinaria puniendum eſſe, qui volens percutere Titium, percuſſit Mævium; addit ibi Angel. de Peruſ. jura adducta per Bart. id non probare, & talem non teneri actione injuriarum, quia ceſſat intentio injuriandi, ſed teneri *l. Aquilia* propter culpam, & puniendum eſſe arbitrio judicis, ut de delicto caſu commiſſo. Et cum Angelo tenent alii DD. Et quamvis ſentiant aliqui cum Bart. tamen non probant homicidium fuiſse voluntarium.

Poſtremò adducitur Aretinus *conſ.* 147. quem refert, & 67
ſequitur Felin. *in tract. quando conatus*, *col. fin. verſ. Ex his*, qui tenet ſtatutum puniens homicidium voluntarium non comprehendere illum, qui animo occidendi armato pugno adverſarium ita percuſſit, ut ceciderit in terrā.

Unde evenit, ut cadendo alliſerit ad petram, & ex dicta col-
liſione expiraverit. Rationem adducit; nam cùm ſta-
tutum duo requirat, animum iniquè occidendi, & occiſio-
nem ex intentione ſequutam, & in hoc caſu mors ſequu-
ta fuerit non ex facto per delinquentem electo, ſed ex col-
liſione prædicta, non per ipſum electa, ſed quæ caſu acci-
dit: ſtatuit verba hunc non comprehendunt. Quæ ratio
multò magis videtur conſentire caſui noſtro ad proban-
dum hunc mandatorem non poſſe dici irregularem ra-
tione voluntariæ mortis tertii, qui contra illius voluntatem
fuit, non ab ipſo mandante, ſed per accidens loco alterius
interfectus.

68 Nec obſtat, ſi dicatur errorem prædictum nihil immi-
nuere de culpa homicidii, nec de pœna irregularitatis,
cùm verſetur circa qualitatem, quæ ad propoſitum no-
ſtrum ſit impertinens, eò quòd ſive hic, ſive ille homo
occidatur, modò occidatur homo, ſemper eadem incur-
ritur irregularitas, ex doctrina D. Thomæ 1. 2. *qu. 76. art. 3.*
& ibi Cajetan. adeò ut dictus error quoad prædictos effe-
ctus non cauſet involuntarium: nam argumentum proce-
dit reſpectu ipſius mandatarii, qui non erraverit in corpo-
re occiſi; imò in individuo eumdemmet voluit interimere,
& interemit; ſed tantùm erravit in qualitate impertinen-
69 ti; de quo eſt text. ad id notabilis in *l. Eum qui, §. Si in-*
juria, ff. de injur. ibi, Si quis putet me Lucium Titium
eſſe, cùm ſim Cajus Sejus, prævalet quod principale
eſt, injuriam eum mihi facere velle; certus enim ſum ego,
licèt ille putet me alium eſſe, quam ſim. Secus autem eſſe
reſpectu mandantis, qui non erravit in qualitate per-
ſonæ, ſed erravit in corpore: dum enim voluit, ut una
perſona, unumve corpus occideretur, aliqua perſona, ſeu
aliud corpus, in quod nullo modo mandans conſenſerat,
occiſum fuit; & ſic ex quo mandans nullo modo voluit,
ut illud corpus læderetur, non poteſt dici voluntariè in
illud conſenſiſſe; ideò argum. ejus textus à ceſſante
ratione infertur, ut injuriarum actione neque ratio-
ne illius corporis læſi teneatur. Argumentum autem
contrarium procederet, ſi mandans viſa perſona Seji ami-
ci, putanſque eum eſſe Titium inimicum, mandaſſet ſer-
vo, ut dictam perſonam ad oculum deſignatam occideret,
quia tunc mandans voluntariè, & directè conſenſiſſet in
necem dictæ perſonæ, nec excuſaretur ex eo quòd ipſe
erraſſet in qualitate amici, vel inimici, eo quòd dicta
qualitas nec augeat, nec minuat homicidium, nec reddat
70 illud involuntarium. Et eodem modo reſpondetur ad
illud, quod deduci ſolet ex gloſ. *cap. Si verò, il ſecondo, de*
ſentent. excommun. videlicet, qui volens percutere Titium
Clericum percuſſit Sejum itidem Clericum, non evitat ex-
communicationem.

71 Pariter nec obſtat textus *in l. Scientiam, §. ult. ad l.*
Aquil. ibi, (ſed ſi defendendi mei cauſa lapidem in adver-
ſarium miſero, & non eum, ſed prætereuntem percuſſero,
l. Aquil. tenebor:) nam præterquamquòd hoc exem-
plum in aliis terminis proponitur, quàm ſit caſus, de quo
dubitatur; eſto dictus error non impediat quominus læ-
ſus *l. Aquilia* repetat ſuum damnum; non tamen inde ſe-
quitur, ut hic percuſſus fuerit voluntariè percuſſus; unde
quamvis percutiens teneatur *l. Aquilia* ob negligentiam
commiſſam, non tamen tenetur actione injuriarum. Præ-
terea quatenus etiam injuria à percutiente poſſet dici vo-
luntariè illata ipſi percuſſo, non tamen poſſet dici proceſ-
ſiſſe ex voluntate, nec ſecundum voluntatem mandan-
tis, qui non illud corpus, ſed aliud juſſit injurioſè per-
cuti. Quòd ſi adhuc urgeatur, Canones induxiſſe irre- 72
gularitatis pœnam non contra occidentes Sejum, vel Ti-
tium, ſed contra occidentes hominem, quicumque ille ſit
etiamſi ſit infidelis, *cap. Clericum qui paganum diſt. 50.* &
dictum eſt ſupra *num.* 51. & proinde ſufficere, ut mandan-
do voluerit hominem in genere occidi, ſicut & occiſus
fuit: Reſpondebimus hic adeſſe fallaciam; nam cùm
mandat quis hominem in genere occidi, utique volunta-
te conſenſit in quodcumque individuum ſub ſpecie com-
prehenſum. Unde quodcumque individuum occidatur,
perſona ab eodem mandante nolita dicetur occiſa, &
ita eidem ad voluntarium homicidium imputabitur,
veluti ſi mandavero alicui: Accede ad talem rixam, &
interficere adverſarios; quia tunc voluntas mea comple-
ctitur ſingulas perſonas in dicta rixa exiſtentes. At
in caſu noſtro mandans determinavit voluntatem ſuam
ad hanc perſonam particularem Joannis. Ergo ſi occi-
datur alia perſona, non poterit dici occiſa perſona à man-
dante intenta, & volita. Argumentum autem fortaſſe
procederet, ſi dominus dixiſſet famulo hæc, vel ſimilia
verba: Quidam Joannes mihi intulit injuriam, vade
inquire de illo, & repertum occidere: quia tunc ſi famulus
reperto homine Sejo, & credens illum eſſe Joannem, eum-
dem occidiſſet, fortè poſſet dici mortem Joannis aliquo
modo ab hero voluntariè intentam, & perinde eſſe, ac
ſi ipſemet mandans viſo Sejo, putanſque eum eſſe Joan-
nem, illamque perſonam in individuo oſtendens famu-
lo, eidem dixiſset, Occide talem perſonam; quia tunc
ut dixi; dictus herus conſenſiſset voluntariè in occiſionem
talis corporis, quem hominem eſse non ignorabat;
unde irregularitatem ex homicidio voluntario incur-
riſset.

Non obſtat doctrina Covarr. in Clem. *unic. de homicid.*
part. 2. §. 1. num. 2. Nam illius rationes non videntur con-
cludentes, eique videtur repugnare doctrina Navarri ejus
Præceptoris in dicto *cap 27. nu.* 240. Quamobrem videtur
poſse tutò reſponderi prædictum P. non incidiſse in irregu-
laritatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.

Et hanc ſententiam aliàs probavit S. Congregatio Con-
cilii: nam propoſito dubio, an mandans committi ho-
micidium in perſonam unius, ſi ſequatur in perſonam al-
terius, intelligatur incidiſse in irregularitatem, quæ con-
trahitur ex homicidio voluntario, adeò ut ſuper eo nec di-
ſpenſari debeat juxta *cap. 7. ſeſſ.* 14. nec Epiſcopus poſſit ex
cap. 6. ſeſſ. 24. quamvis homicidium occultum ſit: *Die 9.*
Januarii 1587. Sac. Congregatio cenſuit non incidiſse in
irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.

DE HOMICIDIO.

Innocentius III. Abbati S. Trinitatis de Meldemberg.

CAPUT XVIII.

SIgnificaſti nobis, quòd cùm quidam maleficus ingreſſus Eccleſiam, Euchariſtiam cum Altarium ornamentis, & libris Eccleſiaſticis extra Eccleſiam aſportaſſet: L. Presbyter Eccleſiæ Canonicus regularis, præfatum iniquitatis filium, foſſorio arrepto percuſſit; ſed ſi ad mortem fuit ictus hujuſmodi, tu & ipſe penitùs ignoratis: quem parochiani Eccleſiæ videntes ornamenta Eccleſiæ aſportantem, arreptis gladiis & fuſtibus in eodem loco protinùs occiderunt: & infrà. Nos in præmiſſo caſu credimus diſtinguendum, utrùm conſtare poſſit, quòd præfatus ſacerdos non inflixit percuſſionem lethalem, de qua, ſi aliorum non fuiſſent vulnera ſubſecuta, percuſſus minimè interiiſſet; & ſi percuſſor voluntatem non habuerit occidendi, neque ipſius ſtudio, conſilio vel mandato proceſſerint alii contra illum. Et quidem ſi hoc ita ſe habet, (quod forſan ex eo poſſet oſtendi, ſi certa apparuiſſet percuſſio ab eodem inflicta tam modica & tam levis, in ea parte corporis, in qua quis de levi percuti non ſolet ad mortem, ut peritorum judicio medicatorum talis per-

percuſſio aſſereretur non fuiſſe lethalis (cùm de cæteris credendum ſit ipſi, qui non excuſatur vel denuntiatur ab aliquo, ſed per ſeipſum conſilium appetit ſalutare, poſt pœnitentiam ad cautelam injunctam in ſacerdotali poterit officio miniſtrare, maximè religionis accedente favore, cùm ſit Canonicus regularis, & ſine omni ſcandalo poſſit ſacerdotale officium celebrare. Quòd ſi diſcerni non poſſit, ex cujus ictu percuſſus interiit, in hoc dubio tamquam homicida debet haberi ſacerdos, & ſi fortè homicida non ſit, à ſacerdotali officio abſtinere debet: cùm in hoc caſu ceſſare ſit tutius, quam temerè celebrare, pro eo quòd in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur: & infrà, Si verò (quemadmodum prohibetur) ſacerdos iſte, priùs ab illo percuſſus ſacrilego, mox eum cum ligone in capite repercuſſit, quamvis vim vi repellere, omnes leges, & omnia jura permittant, quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad injuriam propulſandam, non videtur idem ſacerdos à pœna homicidii penitùs excuſari, tum ratione inſtrumenti, cum quo ipſe percuſſit, quod cùm grave ſit, non ſolet levem plagam inferre, tum ratione partis; in qua fuit ille percuſſus, in qua de modico ictu quis lethaliter ſolet lædi;

S U M M A R I U M.

1 *Irregularis cenſetur percutiens, de cujus vulnere an fuerit lethale, vel ne, ſciri non poteſt, ſi percuſſus ab eo, vel aliis occiſus extiterit.*

2 *Lex promotionis conſtat non ſolùm in promotione ad Ordinem, ſed etiam in Ordinis executione.*

3 *Pars tutior in dubio eſt tenenda etiam extra materiam irregularitatis.*

1 *Significaſti, il ſecondo.* Irregularis cenſetur, qui alium lethaliter percuſſit, licèt ab aliis fuerit extinctus: idem ſi non apparet, an lethaliter, ſi etiam percuſſus ab aliis obiit, & non apparet, ex cujus vulnere deceſſerit: idem eſt, ſi non percuſſerit lethaliter, ſi animum occidendi habuit, & ex aliorum vulneribus percuſſus expiravit. Hoc dicit notabiliter ſecundùm Abbatem. Sed Jo. Andr. cum quo cæteri concordant, ſummat ſic. Quoad legem promotionis habetur percutiens ut homicida, de cujus vulnere an fuerit lethale, vel non, ſciri non poteſt, ſi percuſſus ab eo, vel ab aliis occiſus extiterit. Communis diviſio; ſecunda ibi: *Nos in præmiſſo:* quæ diſtinguit, & primum membrum proſequitur, ibi, *Et quidem*; ſecundum ibi,
2 *Quod ſi.* Addit Jo. Andr. ſe ideò dixiſſe de lege promotionis, quia lex illa conſtat non ſolùm in promotione ad Ordinem, ſed etiam in Ordinis executione, ad quem quis jam eſt promotus, & quod impedit ſecundum, fortius primum, *ut cap. Quemadmodum de jurejur.*

In textu ibi, *Quod ſi diſcerni non poſſit*, nota, cùm vertitur in dubium, an ex homicidio fuerit contracta irregularitas, vel non, debere quem reputare ſe irregularem, & abſtinere à miniſterio Altaris, quamvis revera homicidium non commiſerit, ut in littera. Et pondera rationem in deciſione expreſſam, ibi: *Cùm ceſſare ſit tutius, quàm temerè celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur.* Quæ ratio periculi tamquam generalis, & expreſſa in littera oſtendit diſpoſitionem ſpecialem ad omnes materias, in quibus illa ratio viget, ut eſt caſus *in l. Regula*, *§. final.* ubi Bartol. & Bald. notant, *ff. de Irreg. & fact. ignor.* Et quamvis textus proponat quæſtionem de Presbytero irregulari, ex vulnere illato, & homicidio ſubſecuto: tamen hoc ideò facit, quia caſus ita contigit in facto, ſicut moris eſt in Decretalibus. Sed non propterea arctare voluit regulam de tutiori parte in dubio eligenda ad ſolam materiam irregularitatis: nam ſi hoc facere voluiſſet, potiùs debuiſſet dicere hoc ſtatutum fuiſſe in odium homicidii, & ſpecialem indecentiam exercendi Ordines cum dubio irregularitatis. Quod tamen non fecit, imò fundavit deciſionem in illo univerſali principio, quòd inter duo extrema in dubio illud ſit eligendum, in quo nullum timetur periculum. Unde jure optimo ex hoc textu generalem regulam, quod in dubiis ſequi debeamus partem tutiorem, eliciunt Hoſtien. *numer. 9.* 10. *&* 15. *in fine*, & Marian. Soccin. *numer.* 4. *& in cap. Ad audientiam*, *ſupra eodem*, idem Hoſtien. *num.* 3. *in fin. & num.* 4. Butr. *numer.* 2. Abb. *eodem num. verſ. Aut agitur in foro pœnitentiali*, Joann. de Anan. *num.* 1. *verſ. Aut agitur*, Marian. Soccin. *num.* 4. 18. 19. *&*. 20. & Felin. Quod eſt contra modernos Theologos, qui dicunt præceptum hoc de tutiori parte eligenda non habere locum niſi in dubio irregularitatis; quorum ſententiam latiùs confutavimus in repetitione *cap. Ne innitaris*, *num.* 220. *ſupra de Conſtit.* ubi etiam tolluntur aliæ oppoſitiones noſtro ſeculo ſubtiliter excogitatæ ad hanc regulam evitandam, à *nu.* 172. *uſque ad num.* 225.

DE HOMICIDIO.

Idem Innocentius III.

CAPUT XIX.

Tua nos duxit fraternitas conſulendos: & infrà Quæſiviſti quid ſit de quodam Monacho ſentiendum, qui credens ſe quamdam mulierem à gutturis tumore curare, & Chirurgus cum ferro tumorem illum aperuit, & cùm tumor aliquantulum reſediſſet, ipſe mulieri præcipit, ne ſe vento exponeret ullo modo, ne fortè ventus ſubintrans gutturis apertionem, ſibi cauſa mortis inferret; ſed mulier (ejus mandato contempto) dum meſſes colligeret, vento ſe expoſuit incautè, & ſic per apertionem gutturis ſanguis multus effluxit, & mulier diem ultimum ſic finivit; utrùm, videlicet cùm prædictus Monachus ſit ſacerdos, liceat ei ſacerdotale officium exercere? Nos igitur fraternitati tuæ reſpondemus, quod licèt ipſe Monachus multùm deliquerit alienum officium uſurpando, quod ſibi minimè congruebat; ſi tamen cauſa pietatis & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in exercitio Chirurgiæ, omnemque ſtuduit, quam debuit diligentiam adhibere, non eſt ex eo, quod per culpam mulieris contra conſilium ejus accidit, adeò reprobandus, quòd non poſt ſatisfactionem condignam cum eo misericorditer agi poſſit, ut Divina valeat celebrare: alioquin interdicenda eſt ei ſacerdotalis ordinis executio de rigore.

Ad ultimum fuit ex parte tua propoſitum, quòd quidam ſcholaris metuens, ne latrones in hoſpitio

ſpitio ſuo eſſent, de ſtrato conſurgens, reperit ibi furem, qui non ſolùm ipſum ſcholarem proſtravit ad terram, ſed penè ad mortem vulneravit eumdem: & infrà. Manè itaque ſcholares latronem quaſiverunt eumdem, quem vulneratum inventum, Poteſtati Vincentiæ tradiderunt, coram quo conſtanter negavit, quòd præmiſſa minimè perpetravit: unde præfatus Poteſtas ad eumdem ſcholarem nuntios deſtinavit, ut exponeret, ſi qua ſciret de fure prædicto, vel traderet interſignia qui cultrum, quem ipſi latroni abſtulerat, & ſotulares ab eodem in ipſius domo dimiſſos, quos abſtraxerat; ne pedum ſtrepitus audiretur, nuntius tradidit memoratis, ſuper eodem facto ſe nihil ampliùs intromittens. Poteſtas igitur receptis talibus interſigniis, latronem ipſum apparitoribus ſuis tradidit puniendum, qui ſibi amputaverunt virilia, & occulos eruerunt: Latro verò ita & dolore commotus, nec potum ſumpſit, nec cibum, & ſic de medio eſt ſublatus. Unde per noſtrum oraculum poſtulas edoceri, utrum præfatus ſcholaris ad ſacros valeat Ordines promoveri? Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi præfatus ſcholaris dignis meritis adjuvatur, propter præſcriptum eventum, à ſuſceptione ſacrorum Ordinum nullatenus eſt arcendus.

S U M M A R I U M.

1 *Religioſus Chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt.*

2 *Irregularis non eſt, qui judici ſæculari dedit interſignia furis, à quo fuit vulneratus.*

1 *Tua nos*. Monachus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiamſi ſit peritus, & diligens, & hoc fuerit pietatis cauſa, ſed cum eo poſt ſatisfactionem miſericorditer diſpenſari poteſt. Hoc primò. Qui judici ſæculari dedit interſi- 2
gnia furis, à quo fuit vulneratus, irregularis non eſt, licèt ille poſtmodum occidatur. Hoc dicit ſecundùm Joann. Andr. Butr. Cardin. Ancharan. Abb. Joann. de Anan. & Marian. Soccin. Secunda pars, ibi, *ad ultimum*, & ſubdiviſio patet, ſecunda ibi, *Nos igitur*.

Pro intelligentia hujus Decretalis vide, quod dixi in *cap. Ad audientiam*, *n.* 38. 40. *&* 41. *ſup. eod.*

D E H O M I C I D I O.

Honorius III. Pelagio Presbytero.

C A P U T XXIV.

Petitio tua nobis exhibita continebat, quòd cùm inimici Dominicæ Crucis, ac blaſphemi nominis Chriſtiani, caſtrum quoddam, in quo morabaris, graviter invaſiſſent, exeuntibus inde habitatoribus, tàm clericis, quàm laicis, contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occiſi quam plurimi extiterunt: Unde cùm pro eo, quòd aliquos percuſſiſti, irregularitatem metuas incurriſſe. Mandamus, quatenus ſi de interfectione cujuſquam in illo conflictu tua conſcientia te remordet, à miniſterio Altaris abſtineas reverenter, cùm ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quàm temerè celebrare.

S U M M A R I U M.

1 *Clericus pugnans etiam contra Saracenos irregularis eſt, ſi aliquem illorum occidit, & in dubio abſtinebit.*

Irregularitas an contrahatur ex homicidio, vel mutilatione pro neceſſaria defeſione patriæ, vel parentum, ibid. & num. ſeqq. uſque in fin.

2 *Clerici in bello juſto poſſunt adeſſe, & hortari, ſed non propria manu pugnare.*

3 *Clerici in bello juſto poſſunt deferre arma defenſiva tantùm.*

Papa an poſſit Clericis concedere, ut ipſi manu propria poſſint hominem occidere.

Irregularitas ex occiſione, vel mutilatione ad ſui defenſionem quando incurratur, ibid.

4 *Neceſſitas inevitabilis ad evitandam irregularitatem quando dicatur.*

5 *Clericum interficiens ob neceſſariam proximi defenſionem non eſt excommunicatus.*

6 *Irregularitas contrahitur etiam ex merito.*

7 *Excommunicatio non incurritur ſine peccato mortali.*

8 *Patriæ, & parentum defenſio eſt de jure naturæ.*

9 *Irregularitas contrahitur ex homicidio patrato ob neceſſariam honoris defenſionem.*

10 *Teſtes etiam coacti in cauſa criminali ſunt irregulares, ſi inde ſequatur mors, aut mutilatio.*

11 *Irregularitas contrahitur ex ſola præſentia in homicidio ab aliis patrato in bello injuſto; ſecus ſi bellum ſit juſtum.*

12 *Intellectus* cap. Sicut dignum, §. fin. de homicid.

Irregularis eſt Clericus, qui in bello injuſto auxilium, vel conſilium dedit, vel culpabilis, aut negligens fuit, ſi inde ſequuta ſit mors, ibid.

13 *Irregularis non eſt, qui intereſt bello injuſto ad ineundam pacem, licèt ex illius præſentia robur accreſcat ſuis, & timor adverſariis, dummodo abſit dolus.*

14 *Clericus in bello juſto ex percuſſione etiam cum ſanguinis effuſione citra mortem, non fit irregularis, licet per alios ſequuta, fuerit mors.*

15 *Diſpenſari poteſt cum Eccleſiaſticis irregularibus ex homicidio ob neceſſariam patriæ, vel parentum defenſionem.*

Tridentinum Concilium cap. 7. ſeſſ. 14 *à regula Diſpenſationem prohibente excipiens homicidium ad ſui defenſionem, comprehendit etiam homicidium ad defenſionem parentum, ibid.*

Petitio. Clericus pugnans etiam contra Saracenos irregularis eſt; ſi aliquem illorum occidit, & in dubio abſtinebit. Hoc dicit ſecundùm Joann. Andr. Butr. Card. & Anchar. vel ſecundùm Abb. Clericus pugnando, etiam contra inimicos fidei Catholicæ, ſi quemquam percuſſit, & de interfectione ipſum remordet conſcientia, à miniſterio Altaris abſtinere debet. Communis diviſio. Secunda ibi, *Mandamus*.

In Regno Portugalliæ quamplurima loca maritima ſunt ſubjecta Maurorum, Batavorum, & aliorum hæreticorum incurſionibus, & quandoque illis in ea irruentibus contingunt diverſa damna, & infortunia, nempè viros, & mulieres abduci, virgines deflorari, templa devaſtari, & alia id generis mala.

QUÆ-

QUÆRITUR, an ſtante evidente neceſſitate hujuſmodi Eccleſiaſtici pro patriæ, & parentum defenſione, quin etiam Eccleſiarum, & Monaſteriorum poſſint contra prædictos hæreticos arma capere, & vim vi repellere abſque irregularitatis incurſu.

1 Hanc quæſtionem videtur decidere hæc Decretalis, ubi Honorius III. reſcribit Pelagio Presbytero his verbis; *Petitio tua nobis exhibita continebat, quod cùm inimici Dominicæ Crucis, ac blaſphemi nominis Chriſtiani caſtrum quoddam, in quo morabaris, graviter invaſiſſent, exeuntibus inde habitatoribus tàm Clericis, quàm laicis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occiſi quamplurimi extiterunt: unde cum pro eo quod aliquos percuſſiſti, irregularitatem metuas incurriſſe, mandamus, quatenus ſi de interfectione cujuſquam in illo conflictu tua conſcientia te remordeat, à miniſterio Altaris abſtineas reverenter, cùm ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quàm temerè celebrare.* Hic enim agebatur de neceſſaria patriæ defenſione, cùm hoſtes caſtrum graviter invaſiſſent, & tamen deciditur Pelagium Presbyterum eſſe irregularem, ſi eum remordeat conſcientia, quòd in conflictu aliquem interfecerit.

2 Ratio eſt, quia etſi Clerici alios poſſint hortari ad pugnam in bello juſto contra hoſtes, *cap. Igitur, cap. Hortatus, cap. Omni timore, cap. Ut pridem, 23. quæſt. ultim. cap. Dominus, 23. quæſt. 2. & cap. Adrianus, diſtin. 63.* in propria tamen perſona pugnare non poſſunt, *c. Quicumque, & cap. Clerici, 23. quæſt. ultim.* quandoquidem eorum officium reddit eos inhabiles ad pugnandum, *cap. Ex multa, ad finem, de voto*, gloſſ. *hic in verb. Remordet.*

Unde D. Thom. 2. 2. *quæſt. 40. art. 2. ad ſecundum: Dicendum eſt*, inquit, *quòd Prælati, & Clerici ex auctoritate ſuperioris poſſunt intereſſe bellis, non quidem ut ipſi propria manu pugnent, ſed ut juſtè pugnantibus ſpiritualiter ſubveniant ſuis exhortationibus, & abſolutionibus, ſicut & in veteri lege mandabatur, Joſue 6. quòd ſacerdotes ſacris buccinis in bellis clangerent. Et ad hoc primò fuit conceſſum, quòd Epiſcopi, vel Clerici ad bella procederent: quod autem aliqui propria manu pugnent, abuſionis eſt.*

Et Butr. hìc *num.* 4. (Clerici hortatu adeſſe poſſunt bellis, hortando ad bellum juſtum, ſed non in propria perſona pugnando, quia officium ad hoc eos inhabiles reddit: & licèt quidam dicant Clericos in minoribus poſſe ferre arma, dicendum eſt contrarium, niſi cauſa defenſionis, ut clypeum, vel loricam, vel niſi ad terrorem, ut in obſidione.) Hæc Butrius.

3 Et Bald. *conſ.* 439. *Ad bellum juſtum, volum.* 5. inter quinque requiſita ad hoc ut bellum ſit juſtum, primo loco recenſet, ut perſona ſit ſæcularis, non autem eccleſiaſtica, cui pugnare non licet, niſi ob inevitabilem neceſſitatem, & *numer.* 2. duplicem reddit rationem ſecundùm B. Thomam, (quia, inquit, ars bellica, & bellorum ſtrepitus retrahit Clericos à laude Dei, oratione, & divinis officiis.) Secunda propter effuſionem ſanguinis, quia exemplo Chriſti debent potiùs pati ſuum ſanguinem effundi, quàm effundere alienum, & propter hoc eſt inſtitutum ut effundentes ſanguinem ſint irregulares, ſicut ſcriptum eſt de David: *Non ædificabis mihi templum, quia vir ſanguinis es.* Hæc Bald. qui *num.* 4. ampliùs affirmat nec Papam poſſe Clericis concedere, ut ipſi manu propria poſſint hominem occidere. Quæ ſententia ſatis etiam probatur in Clem. *Si furioſus, de homicid.* ubi ſolùm excipitur ab incurſu irregularitatis ex mutilatione, vel occiſione, qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit, vel mutilat invaſorem, ubi gloſſ. *penultim.* ponderando illud verbum, *ſuum*, (Hæc littera, inquit, innuit, ſecus in illo, qui occiderit volentem occidere patrem, filium, conjugem, vel perſonam conjunctam, quam aliter juvare non poterat: quod verum puto, quaſi caſus ille non includatur ſub neceſſitate inevitabili :) quæ quidem gloſſa recipitur ferè ab omnibus, ut teſtatur Navarr. *cap.* 27. *numer.* 213: qui idem putat in caſu, in quo quis deformat aliquem ob neceſſariam patriæ defenſionem, ita ut niſi id faceret, civitas obſeſſa caperetur; idemque cenſent Bann. 2. 2. *quæſt.* 4. *numer.* 2. *dub.* 41. *verſ. In hujus rei expoſitione*, & Cajet. *ibid.* & cum verbis Clementinæ concordat decretum Concilii Tridentini in *cap.* 7. *ſeſſ.* 14. ibi, *Vel vim vi repellendo, ut quis ſe à morte defenderet.* Et quamvis Concilium ſupponat irregularitatem, dum dicit jure quodammodo eſſe debitam diſpenſationem; hoc tamen dicendum eſt procedere, cùm neceſſitas eſt omninò inevitabilis, aut cùm exceditur moderamen inculpatæ tutelæ, juxta terminos *cap. Significaſti, il ſecondo, ſupra eodem*: aliàs enim nulla incurritur irregularitas, ut in d. Clem.

4 Non obſtat, quòd Abb. hìc *numer.* 2 videatur ſentire hunc textum non habere locum, ſi neceſſitas eſſet omninò inevitabilis: ait enim *in* 2. *notab.* Licèt ergo Clericus poſſit interficere ad defenſionem ſuam, quando non poteſt aliter evitare mortem, ut in Clemen. *Si furioſus, de homicid.* ſecus quando invaditur tota terra, quia per alios poteſt repelli injuria; unde tunc neceſſitas non eſt omninò inevitabilis.

Hoc inquam non obſtat, quia Abb. tunc demum ſentit neceſſitatem cenſeri inevitabilem, cùm deficiunt laici, qui civitatem obſeſſam cuſtodiant, quo caſu res non ſervatur in puris terminis meræ defenſionis patriæ, ſed reducitur ad terminos d. Clemen. *Si furioſus*, id eſt defenſionis propriæ perſonæ cujuſque Clerici: unde non mirum, ſi irregularitas non incurratur: quod benè declarat hìc Marian. Socc. *notab.* 1. dicens: (Nota primò, quòd Clericus eſt prohibitus pugnare etiam cum infidelibus, non ſolùm eos, aut eorum terras invadendo, ſed etiam proprias terras defendendo ab invaſionibus infidelium: quod intellige, quando terra eſſet munita aliis hominibus, qui poſſent illam defendere: aliàs ſecùs ſi poſſet eſſe timor rerum, & perſonarum:) & idem Soccin. in *c. Ad audientiam, nu.* 275 *ſup. eodem*, ubi ait: (Si bellum ſit juſtum, dic quòd aut eſt neceſſarium pro defenſione perſonarum, aut rerum; ſi perſonarum, nullo modo efficitur irregularis, & hoc caſu etiam proprio facto committens homicidium non eſt irregularis.) Ergo non efficitur irregularis ille, qui tenetur defendere, ſi præſtat auxilium; & in hunc ſenſum accipiendus eſt Covar dum loquitur de neceſſitate omninò inevitabili everſionis patriæ ab hoſtibus, in d. Clem. *Si furioſus, in* 2. *par. relect.* §. 3. *num.* 2.

5 Rurſus non obſtat, quòd Fortunius, quem alii plures ſequuntur in *l. Ut vim, ff. de juſt. & jur. col.* 9 contrarium ſenſerit: ſiquidem movetur ea ratione, quòd non incurrit excommunicationem, qui percutit Clericum ob neceſſariam proximi defenſionem, ſecundùm doctrinam Innocentii communiter receptam in *cap. Si vero, de ſentent. excommun.* cùm liceat, imò quandoque oporteat proximum defendere, *cap. Dilecto, de ſentent. excommun. in* 6. & *cap. Quantæ, infrà eodem titul.* 6 Quam tamen rationem frivolam eſſe in propriis terminis oſtendit gloſſ. in *d. Clement. Si furioſus, in verb. Suum*; quia irregularitas contrahitur ſine culpa, etiam ex merito, ut in judice juſtè occidente, *cap.* 1. 51. *diſtinct.* & notatur in *cap. Inter opera, de ſponſal.* & docet D Thom. in 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 2. ex communi ratione; 7 imò oportet, ut præcedat diabolica ſuaſio circa Clericum percutiendum, *cap. Si quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. & non incurritur abſque peccato mortali, *cap. Nemo Epiſcoporum, ead. cauſ. & quæſt.* Navar. *in Man. cap* 27. *nu.* 213. ubi propterea refellit opinionem Fortunii: & hæc eſt communis opinio, ut aliis relatis teſtatur Marian. Socc. in *cap. Ad audientiam, num.* 169. *ſupra eodem.*

8 Non obſtat demum, quòd abſurdum videatur, ut quis incidat in irregularitatem ob neceſſariam patriæ, aut parentum defenſionem, ad quam tenetur de jure naturæ, ſeu de jure gentium, *l.* 1. §. *Jus gentium, ff. de juſtit. & jur.* adeò ut peccarent non faciendo, *cap. Fortitudo, cap. Non in inferenda, cap. Qui poteſt, & per totam* 23. *quæſt.* 3. *cap. De occidendis*, 23. *quæſt.* 5. Silveſt. *in verb. Bellum*, 3. *quæſt.* 2.

9 Reſpondetur enim eadem obligatione unumquemque teneri ad defenſionem proprii honoris, & famæ, *c. Non ſunt audiendi*, 11. *quæſt.* 3. ubi qui famam contemnunt, non ſolùm impudentes, ſed & crudeles appellantur: & tamen hoc caſu eum, qui occidit, vel mutilat, abſolutum eſt in irregularitatem incidere; & contrarium aſſerere, ut ait Navarr. *loco citato*, eſſet mille deciſiones in theorica, & praxi receptas ſine ratione ſufficienti mutare, & contra text. ferè expreſſum in d. Clem. ubi gloſ. recepta ferè per omnes 10 hoc tenet. Et eodem modo videmus teſtes in certis caſibus compelli poſſe in criminalibus etiam per cenſuras Eccleſiaſticas ad teſtimonium ferendum, ita ut propterea peccent, ſi examen detrectent, *c. Super eo*, ſecundùm communem intel-

intellectum, *& cap. ſeq. de teſtib. cogen.* & tamen ex hujuſmodi examine contrahunt irregularitatem, ſi ſequatur mors, aut mutilatio, Navarr. *in Manual. c. 27. de irreg. n.212.* & generaliter imperium, aut juſſum ſuperioris non excuſare ab irregularitate, habetur in can. *Aliquantos*, ibi, *Qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata fecerunt*, 51. *diſt.*

Cùm ergo regula ſit, quòd irregularis efficiatur qui aliquem interficit, aut mutilat, nec ab hac regula reperiantur excepti niſi caſus furioſi, infantis, ſeu dormientis, & illius qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit, vel mutilat invaſorem, ut in dict. Clement. ſtabimus regulæ, quamdiù non probatur exceptio, gloſ. 1. *in capit. Inter hæc., in fin. 32. quæſt. 2.* notatur in *l. 1. ff. de regul. jur.*

Quamobrem ut concludamus, cùm in propoſito dubio duo quærantur, videlicet, an Eccleſiaſtici poſſint arma capere pro patriæ, & parentum defenſione, & an propterea incidant in irregularitatem.

Quoad primum videtur reſpondendum, Eccleſiaſticis licere adeſſe, & hortari ad eum modum, quo Sanctus Thomas declarat *ubi ſupra;* ſed non pugnare manu propria, ut per Abb. hìc *num.* 3. & eſt text. in *d. c. Ex multa, §. fin. de voto.*

11 Quo verò ad ſecundum, ſi aliquem percuſſerint, licèt malè fecerint percutiendo, ſi homicidii, aut mutilationis conſcientia eos non remordeat, non incidunt in irregularitatem. Caſus eſt ad litteram in hac Decretali, qui non habetur alibi ita clarè, ut dicit Abb. *in fine:* nam Papa hìc conſultus de percuſſione, reſpondet de interſectione, per hoc inſinuans Clericum non eſſe irregularem ex eo, quòd aliquos percuſſerit, niſi ex illa percuſſione aliquis mortuus fuerit, ut hic ponderant Innocen. *in princ.* Hoſt. *num. 1. in verb. Si de interſectione*, Butr. *nu.* 2. Anchar. & Abb. ambo *n.* 3.

12 Neque obſtat text. in *c. Sicut dignum, §. fin. ſupra eodem*, quia procedit tantùm in bello injuſto, in quo ex ſolo conſilio, vel præſentia armata contrahitur irregularitas ſecuto homicidio per alios, ſecundum Abb. hìc *n. 3. ver. Sed contra hoc fortiter oppono.* Quod fuſius explicat Innocent. *in princ.* dicens: (In bello injuſto quandocumque auxilium, vel conſilium Clericus dederit in mortem alterius, vel ſi culpabilis, aut negligens fuerit, & ex hoc ſequuta ſit mors, irregularis eſt: *c. Quantum, c. Sæpè, & cap. Si duo*, 50. *diſt.* Unde ſi euntes ad bellum injuſtum, favorem præſtent ſuis, qui propterea ſecuriùs lædunt inimicos, aut terrorem incutiant adverſariis ad hoc ut fugiant, vel non audeant
13 ſe defendere, ſi exinde mors ſequuta ſit, irregulares ſunt. Verùm ſi quis ad injuſtum bellum iret cauſa pacificandi, vel aliàs ex juſta cauſa, non creditur huic imputandum, ſi ejus præſentia aliquod robur accreſcat ſuis, vel timor adverſariis, dummodò dolus omninò abſit.) Ita Innocentius dicens hoc probari a contrario ſenſu in *c. Quantum*, 50. *diſt.* & ei ſubſcribunt Hoſtien. Butr. & alii proximè citati.

At verò ſi bellum ſit juſtum, ut in caſu hujus cap. in quo 14
pugnabatur contra infideles, tunc ex ſola percuſſione etiam cum ſanguinis effuſione Clerici non incurrunt irregularitatem, niſi propria manu occidant, aut mutilent, licèt per alios ſequuta fuerit mors, aut mutilatio, ſecundùm omnes. Sin autem in conflictum non ſolum percuſſerint, ſed etiam necaverint, aut mutilaverint, utcumque bellum ſit juſtum, cenſendi ſunt irregularitatem contraxiſſe in propoſita facti ſpecie, quia neceſſitas non eſt inevitabilis ad eum modum, quo requirunt DD. ad irregularitatem incurrendam; nimirùm quia non deſunt laici, qui poſſint vim hoſtium propulſare, ſecundùm Abb. *num.* 2. & Socc. in 1. *notab.*

Neque verò habenda eſt ratio Suarez *tom. 5. de cenſur. diſput. 47. ſect. 6. n.* 2. & Sayr. *lib. 6. de cenſur. c. 19. n.* 5. & aliorum recentiorum: nam cùm aſſerunt ex homicidio ob neceſſariam patriæ, & parentum defenſionem non contrahi irregularitatem; aut loquuntur in caſu, in quo deficiunt laici, qui poſſint vim hoſtium repellere; & admitti poteſt eorum ſententia, quia agitur etiam de propria defenſione perſonarum, juxta terminos dict. Clement. *Si furioſus, de homicidio:* aut loquuntur in caſu, in quo laici non deſunt; & tunc contra eos ſtat hæc Decretalis, doctrina Divi Thomæ, & unanimis Canoniſtarum ſententia.

Itaque hoc caſu, in quo ſupponuntur adeſſe etiam laici, 15
qui poſſint hoſtium injurias propulſare, poſſet Sanctiſſimus D. N. ut conſcientiæ Eccleſiaſticorum conſultum ſit, impertiri facultatem Collectori Portugalliæ ad tempus Sanctitati ſuæ benè viſum diſpenſandi ab irregularitate cum Eccleſiaſticis, qui in caſu inevitabilis neceſſitatis, infideles, vel hæreticos, defendendo patriam, occiderunt, vel mutilarunt: ejuſmodi enim irregularitas eſt diſpenſabilis adinſtar illius, quæ contrahitur ex homicidio ob neceſſariam parentum defenſionem, ut in ſubjecta declaratione Sacræ Congregationis Concilii, videlicet, an Concilium *c. 7 ſeſſ. 24.* dum agit de repellendo vim vi a perſona propria, ut irregularitas ſit diſpenſabilis, habeat etiam locum in perſona patris: S. Congregatio cenſuit habere locum: nam permiſſio vim vi repellendi, & alium offendendi pro tutela ſui corporis, juxta *l. Vim, ff. de juſt. & jur.* habet locum etiam pro tutela patris, vel filii, mariti, vel uxoris, gloſſ. in dicta *leg. Ut vim*, & eſt communis, ut ibi per Jaſ. *nu.* 28. Et licèt gloſſ. in *Clem. 1 de homicid.* dicat quòd Clem. volens eum, qui mortem aliter evadere non valens, ſuum occidit invaſorem, non eſſe irregularem, non procedit in patre, & filio, ſed tantùm in ejuſdem perſona propria; & gloſſam ſequuntur ibi Card. & Ancharan. tamen illud eſt verum, quando volumus excuſare à contrahenda irregularitate: illa enim etiam ſine culpa contrahitur, & ita dictum gloſſæ procedit in terminis d. Clem. In caſu autem Concilii non agitur de excuſando, ne irregularitas contrahatur, ſed de excuſando, ut contrahatur irregularitas diſpenſabilis, quia vis vi repulſa eſt; & ideò in Concilio comprenditur etiam perſona patris.

DE HOMICIDIO.

Gregorius IX.

CAPUT XXV.

Quidam (ut aſſeris) ad ædificationem Eccleſiæ in adjutorium à Presbytero evocatus, ruens cum laqueari, quod idem Presbyter ſolvere nitebatur, hac occaſione, rebus eſt humanis exemptus: & infrà. Attendentes igitur, quòd ſacerdos ipſe dabat operam licitæ rei, ſtuduit etiam, quam debuit diligentiam adhibere, circumſtantibus, quibus periculum imminebat, ita tempeſtivè, & alta voce præmonitis, quòd & intelligere, & fugere potuerunt: Inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ob hanc cauſam, vel quia omnes caſus fortuitos, (qui prævideri non poſſunt) forſitan non prævidit, non debet quoad officium, vel beneficium impediri.

SUMMARIUM.

1 *Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa.*

Irregularis an ſit Clericus, qui puerum per funem demiſit in puteum ad res quærendas, ſi puer diſrupto fune decidens obierit, ibidem, & num. ſeqq. uſque in fin.

2 *Actus illicitus quando dicatur.*

3 *Homicidium caſuale quando imputetur danti operam rei illicitæ.*

4 *Clericus vacans rei mechanicæ, vel ædificationi, an dicatur rei illicitæ operam dare.*

5 *Clericis opus rurale permiſſum eſt.*

6 *Irregularis an ſit, qui in cauſa fuit, ut artifex per tectum incederet, ſi ille decidens objerit.*

7 *Irregularis non efficitur Clericus equitans, equus diſrupto fræno hominem prætereuntem occiderit.*

8 *Caſus non imputatur danti operam rei licitæ.*

9 *Irregularitas contrahatur ex leviſſima culpa.*

10 *Culpa leviſſima in committendo tranſit in culpam levem.*

11 *Culpa tunc abeſt, ſi omnia facta ſunt, quæ diligentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet.*

12 *Homicidium imputatur Clerico ad irregularitatem, ſi proveniat actu conſervandi bona etiam extra propoſitum.*

1 Quidam. Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa. Hoc dicit communis diviſio. Secunda ibi, *Attendentes*, Nota ſummarium, cum quo concordat *cap. Joannes, ſupra eodem*, & Joann. Andr. Butr. Cardin. & omnes *in princip.*

Quidam Clericus ad requirendam ſupellectilem in puteum à fure projectam puerum eò demiſit ligatum unico fune groſſo, ac novo, eumque appenſum per funem ſuſtentabat, dum ſupellectilem expiſcaretur: tandem chorda, quæ ore putei refricabatur, dum puer extraheretur onuſtus, diſrupta eſt, & puer decidens in aquam eſt ſuffocatus. Quæritur, an homicidium hoc quod caſuale eſt, atque omninò fortuitum, neque à Clerico volitum, ipſi veniat imputandum, adeò ut irregularitatem inciderit.

Quæſtio videtur in duos articulos dividenda. Primus eſt, an Clericus ſecundùm ea, quæ proponuntur, dederit operam rei illicitæ, necne. Secundus, an fuerit in aliqua culpa, ita ut propterea irregularitatem contraxerit.

2 Quoad primum nonnulli opinati ſunt eum dediſſe operam rei illicitæ, dum ipſemet fune ſuſpenſum hominem unà cum ſociis demiſit in puteum, ac etiam tenuit: nam actus illicitus ille dicitur primò ratione periculi mortis, aut confractionis membri, quæ exinde poſſunt contingere, Covarr. poſt alios *in Clement. Si furioſus, de homicid.* §. 4. 2. *part. numer.* 10. per textum in *cap. Tua nos, ſupra eodem, & cap. Sententiam ſanguinis, Ne Cleric. vel Monach.* deinde quia Clerici dignitati non convenit, dicto *cap. Tua nos*, & notat Abbas in *cap. Joanes, numer.* 1. *ſupra eodem, & in cap. Multa, Ne Cleric. vel Monach.* poſt gloſſ. 4. *in capit. Significante, de appellat.* tunc verò eventus ex actu illicito ſecundùm hunc modum poſteriorem etiam præter intentionem contingens imputatur, ſi ille eventus per ſe ex illo opere conſequatur, ut docet
3 S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 64. *artic.* 8. Itaque patet homicidium
caſuale ad irregularitatem imputandum fore danti operam rei illicitæ, ſi is actus ſit cauſa non admodum remota, tametſi cauſa propinqua, ſeu immediata inſpici ſoleat, gl. 1. in *cap. De cætero, ſupra eodem*, & Dec. in *Authen. Præterea, Cod. Unde vir*, poſt Bart. in *l.* 1. *num.* 24. *ff. de act. & oblig.* aut quoties illicitum opus per ſe volitum fuerit periculoſum ex natura ſua, ut notant DD. in *cap. ult. infrà eodem lib.* 6. & firmat Covar. *loco cit.* Alphonſ. à Caſtro *lib.* 2. *de poteſt. leg. pœn. cap.* 14. Domin. Sot. *libr.* 5. *de juſt. & jur. q.* 1. *art.* 9.

4 Cæterum pleriſque viſum eſt hunc Clericum non dediſſe operam rei illicitæ: tum quia in *c. Ex litteris, il ſecondo,*
ſupra eodem, excuſatur Monachus, qui opus mechanicum
exercebat, quaſi rem neceſſariam ageret, quemadmodum
& hìc Clericus rem ſuam in puteum demerſam extrahere
ſatagebat: tum quia in hoc cap. Clericus dans operam
ædificationi dicitur rei licitæ operam dare: tum quia bonorum
ſuorum recuperatio nec ſuaptè natura mala eſt, nec
Clericum dedecet, licèt per aliquod opus externum fiat; 5
neque enim vilior eſt opere rurali, quod Clericis permiſ-
ſum eſt, juxta notata in *c. Clericus juſtum*, 91. *diſt. & cap.*
Numquam, de conſecr. diſtin. 5. *& in c.* 1. *de celebr. Miſſar.*
tum demum quia Henriq. *in ſumma lib.* 14. *c.* 15. ait eum, 6
qui fuit in cauſa, ut faber lignarius incederet per tectum,
ut illud componeret, non eſſe irregularem, ſi ille collapſus
moriatur, dummodò ſpontè id operis aſſumpſerit, & aliàs
exercere conſueverit.

Itaque cùm probabilius videatur hunc Clericum rei li-
citæ operam dediſſe, ſecundus articulus ſupereſt exami-
nandus, an ſcilicet in aliqua culpa ſit ejus homicidii, quod
conſecutum eſt: & quidem non eſſe in culpa videtur ſua-
deri primò, quia in *cap. Dilectus, ſupra eodem*, quid ſi- 7
mile contigiſſe videtur, dùm ibi refertur, diſrupto fræno,
quo Clericus ſeſſor equum cohibere nitebatur, hominem
prætereuntem interfectum fuiſſe: & nihilominùs decidi-
tur irregularem factum non eſſe, quia nec operam rei illi-
citæ dedit, nec ulla culpa præceſſit. Quia verò gloſſa Ber-
nardi ait ibi, Clericum equitantem in culpa non fuiſſe, quo-
niam fragile frænum non adhibuerat, ſed ſatis validum:
pari ratione Clericus, de quo nunc agitur, excuſandus eſt;
quandoquidem fune novo, ac ſatis firmo puerum colliga-
vit, qui in puteum demiſſus eſt, nec tenebatur omnium
firmiſſimum adhibere; ſecus fortaſſe ſe res haberet, ſi pa-
rùm diligenter devinctus ille fuiſſet, & ob nexus reſolutio-
nem in vitæ diſcrimen adductus fuiſſet, arg. *l. Item quæritur*,
§. *Si gemma, ff. Locati.*

Deinde hoc ipſum ſuaderi poteſt ex *cap. Joannes, ſupra* 8
eodem, ubi dicitur, Nos igitur attendentes, quòd dicto
Sacerdoti, qui dabat operam rei licitæ, nihil potuit im-
putari, ſi caſus omnes fortuitos non prævidit: & idem
habetur in textu noſtro, ibi, *Quia omnes caſus fortuitos,*
qui prævideri non poſſunt, forſitan non prævidit. Ex his vi-
detur inferri poſſe, ut cùm hìc Clericus daret operam rei
licitæ, quamvis non præviderit, imò nec prævidere tenere-
tur, quod poſtea conſecutum eſt, ab irregularitatis nota li-
ber habendus ſit.

His tamen non obſtantibus videtur reſpondendum, præ- 9
dictum Clericum eſſe irregularem. Non me latet multos
ſequi opinionem Abbatis, qui in *cap. Quæſitum, de pœn.*
& remiſſ. numer. 2. ait culpam leviſſimam non inducere
irregularitatem, cui ſubſcribit Navarr. ibidem, & alii
citati à Covarr. & ex recentioribus Henriq. Cæterùm
oppoſita ſententia, quæ placuit gloſ. *ſecundæ in cap. Signi-*
ficaſti, il primo, ſupra eodem, Hoſtienſ. & Joann. Andr.
ibidem, juri valdè conſona eſt, præſertim cùm contra-
riæ opinionis Auctores concedant culpam leviſſimam in
committendo inducere irregularitatem, juxta *cap. Conſu-*
luiſti, 2. *quæſt.* 5. propterea quòd ea tranſit in culpam le- 10
vem, juxta gloſſ. 2. *in l. Lege Cornelia, ff. Ad Syllan.* Cùm
itaque idem Clericus culpa non careat, tùm quia firmio-
rem funem adhibere debuit, argumen. *leg. Si ſervus*, §. *Si*
ex plauſtro, ff. ad legem Aquil. tum quia pertrahens præ-
videre debuit eum, qui ſurſùm trahebatur onuſtus, peri-
culo objici, ne diſrupto fune laberetur, præſertim cùm
funis eſſet unicus, & ore putei refricaretur, argum. *leg.*
Quod te, ff. de reb. cred. & l. Idem juris, ff. ad l. Aquil. &
verò culpa tunc abeſt, ait Juriſconſ. in *leg. Si merces, ff.*
Locat. §. *Qui columnam*, ſi omnia facta ſunt, quæ dili-
gentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet. Unde, ut ait
Abb. hìc *in ultim. notab.* ut quis caſu fortuito non teneatur, 11
intelligitur de fortuito, quem etiam diligentiſſimus præ-
videre non poteſt, ut *l. Si quis domum, ff. Locat.* Quibus
addi poteſt etiam latam culpam fortaſſe interveniſſe, quia 12
vehementius res ablatas recuperandi ſtudium in cauſa fuit,
ne ille miſer cautiùs extraheretur, argum. *cap. Suſcepimus,*
ſupra eodem; ubi Alex. III. *Quoniam*, inquit, *expediebat*
potiùs poſt tunicam relinquere pallium, & rerum ſuſtinere
jacturam, quàm pro conſervandis vilibus rebus, & tranſi-
toriis, tam acriter in alios exardeſcere, abſtineat iſte hu-
mili-

militer ab Altaris miniſterio, & uterque peccatum ſuum ad arbitrium tuum ſtudeat expiare: ubi Felin. in 1. *notab.* dicit Clerico imputari ad irregularitatem, ſi ex actu conſervandi bona ſequatur homicidium etiam extra propoſitum. Ex quibus reſultat etiam reſponſio ad objecta: & ita reſolutum.

DE CLERICIS PUGNANTIBUS IN DUELLO.

Cœleſtinus III.

CAPUT II.

HEnricus Presbyter nobis humiliter intimavit, quòd cùm laicum quemdam ſuper furto in ſæculari placito conveniſſet, quia teſtes ſui defecerunt, pugilem ſecundùm pravam terræ conſuetudinem introduxit, qui reum uſque adeò ictibus vulneravit, quòd coactus eſt expirare. Quia igitur ſuper hoc nos conſulere voluiſti, ambiguitatem tuam reſponſione hujuſmodi removemus: quòd tales pugiles homicidæ veri exiſtunt, nec prædictus ſacerdos, licèt non ipſe, ſed alius pro eo in duello pugnaverit, debet in ſacris Ordinibus miniſtrare, ſicut tradunt ſacrorum Canonum inſtituta. Homicidium autem tàm facto, quàm præcepto, ſive conſilio, aut defenſione non eſt dubium perpetrari; poterit tamen cum eo circa habendum beneficium miſericorditer diſpenſari.

SUMMARIUM.

1 *Irregularis eſt Clericus, ſi pugil ab eo datus adverſarium occidat; diſpenſatur tamen cum eo ad beneficium.*
2 *Conſuetudo qua accuſans, & accuſatus adſtringitur ad pugnandum, damnata eſt.*
3 *Duellum purgationis vulgaris quibus rationibus reprobetur.*
4 *Potentioribus pares eſſe non poſſunt.*
5 *Inequalitas in judiciis reprobatur, parilitas approbatur.*
6 *Fortitudo nulla ſine juſtitia eſt laudanda.*
7 *Duellum purgationis vulgaris quo jure ſit prohibitum.*
8 *Diſpenſari poteſt cum homicida voluntario ad obtinendum beneficium etiam in titulum.*
9 *Et an hæc diſpenſatio ſit debita, adeò ut ſuperior peccet non diſpenſando.*
10 *Clericus homicida eſt deponendus, & perpetuò detrudendus in monaſterium.*
11 *Verbum*, poteſt, *eſt facultatis.*
12 *Diſpenſare non poteſt inferior à Papa, niſi ex cauſa magnæ utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ.*
13 *Diſpenſatio eſt quædam miſericordia.*
14 *Miſericordia quid ſit.*
15 *Papa in his, quæ ſunt juris poſitivi, diſpenſare poteſt ſine ulla cauſa, & ſic diſpenſati ſunt tuti quoad Deum.*
Declaratur, ibid. verſ. Niſi lex canonica.
16 *Diſpenſare poteſt cum homicida voluntario etiam Epiſcopus ad beneficium ſimplex, ſed ad curatum non diſpenſat niſi Papa, & numer. vigeſimo ſeptimo, uſque in fin.*
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum homicida voluntario ad beneficium curatum priùs obtentum, ibid. verſ. Et quamvis.
17 *Et quid ad beneficium non curatum, cui ſit annexum onus miniſtrandi in ſacris Ordinibus per ſeipſum.*
Et quid ſi alter beneficium impetraverit in eventum privationis ante accuſationem inſtitutam, ibid. ver. An autem Epiſcopus.
18 *Homicida voluntarius in ſacris Ordinibus non diſpenſatur.*
19 *Et quid in minoribus.*
20 *Ordo quilibet in latiori ſignificatione dicitur ſacer.*
21 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum occulto homicida etiam in ſacris.*
22 *Homicida voluntarius etiam occultus ex Conc. Trid. omni ordine, beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò carere debet.*
23 *Concilium Tridentinum in capit. 7. ſeſſ. 14. excludens voluntarium homicidam à ſpe diſpenſationis, an habeat locum in jam promoto ad ſacros Ordines, & num. ſeqq.*
24 *Diſpenſationis gradus tres.*
25 *Promovendus facilius repellitur, quàm dejiciatur promotus.*
26 *Concilium Triden. nec voluit, nec potuit adimere Papæ poteſtatem diſpenſandi in ſacris Ordinibus cum voluntario homicida.*
27 *Papa an poſſit diſpenſare quoad Ordines cum homicida voluntario.*
28 *Eccleſia numquàm diſpenſat ſuper homicidio voluntario etiam ex manſuetudine, & n. 33.*
Contrarium, n. 34.
29 *Irregularitas cauſata ex homicidio voluntario an ſit de jure divino.*
30 *Papa contra jus divinum non diſpenſat.*
31 *Phinees nepos Aaron fuit diſpenſatus ſuper duobus homicidiis, & permiſſus divina miniſtrare.*
32 *Paulus Apoſtolus, quamvis homicida, divina miniſtravit.*
33 *Doctores aſſerentes Eccleſiam non diſpenſare ſuper homicidio voluntario expenduntur.*
34 *Papa diſpenſat cum promotis ſuper homicidio voluntario aliquando in ſignatura gratiæ, aliquando remittit ſupplicationes ad Congregationem Concilii.*
35 *Congregationis Concilii ſtylus in diſpenſationibus ſuper homicidio voluntario.*
36 *Cum homicida voluntario, ad effectum ingrediendi Religionem, qualiter diſpenſetur.*
37 *Pœnitentiariæ ſtylus in diſpenſationibus concedendis ſuper homicidio voluntario occulto.*
38 *Et quid in atrociſſimis.*
39 *Eccleſiæ Romanæ obſervantia prævalet authoritati cujuſcumque D. Doctoris.*
40 *Papa diſpenſat ſuper omnibus irregularitatibus.*
41 *Cum homicidio voluntario numquam diſpenſatur ad Ordines ſuſcipiendos.*
42 *Epiſcopi poſt Conc. Trid. an poſſint diſpenſare ſuper homicidio voluntario ſaltem occulto ad executionem minorum Ordinum.*
43 *Concilii Tridentini decretum in cap. 6. ſeſſ. 24. expenditur.*

H*Enricus*. Irregularis eſt Clericus, ſi pugil ab eo datus adverſarium ejus occidit; nec excuſat conſuetudo: poteſt tamen cum eo circa habendum beneficium diſpenſari. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. & DD. communiter. Secunda ibi, *Quia igitur*. 1

Nota primò, pravam eſſe & damnatam conſuetudinem ſecundùm quam accuſatus, & accuſator adſtringitur ad pu- 2

pugnandum per ſe, vel per alium, ut ſic appareat de innocentia, vel convincatur de crimine illato; quæ dicitur purgatio vulgaris, ut infrà *de purgat. vulg.* Abſit enim iſta abuſio, ut qui vincit in campo, ſit in jure potior, ut inquit Oldrad. *conſil.* 191. *Nullo modo, numer.* 2. Quia
3 multa habet abſurda, propter quæ redditur imperſcriptibilis, ut ibi per eum: & complures rationes cur hæc probatio ſit reprobata, adducunt hìc Hoſtien. *num.* 1. Jo. Andr. *num.* 3. Butr. *num.* 12. Ancharan. *num.* 6. & Joann. de Anan. *num.* 1. Quarum prima eſt, quia per talem probationem Deus tentari videtur, *c. Monomachiam*, 2. *quæſt.* 4. Secunda, quia mortes hominum, & pericula animarum inde proveniunt, *cap.* 1. *verſ. fin. ſupra tit. prox.* Tertia, quia inventa eſt Diabolo fabricante, *cap. Menſam, & cap. Conſuluiſti*, 2. *quæſt.* 4. Quarum rationum meminit etiam Concilium Tridentinum in *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. ubi dicitur: *Deteſtabilis duellorum uſus fabricante Diabolo introductus, ut cruenta corporum morte animarum etiam*
4 *perniciem lucretur.* Quarta, quia non eſt veriſimilis probatio, imò veriſimile eſt, ut fortior, & potentior debiliorem conculcet, argum. *cap.* 1. *verſ.* 1. *ſupra, tit. prox.* Etenim potentioribus pares eſſe non poſſumus, *l.* 3. *reſponſ.* 1. *ff. de alin. judic. mut. cau. fac.* Quinta, quæ ex
5 præcedenti conſequitur, quia vix, aut numquam poſſunt eligi pugiles utrinque pares in omnibus. In judiciis autem iniquitas, & inæqualitas reprobatur, & parilitas approbatur, ut in *capit. Cùm inter priorem*, §. 1. *cum ibi*
6 *not. ſupra de except. & in cap.* 1. §. 1. *de mut. petition.* Sexta, quia falſa probatio eſt, unde nec ſententia hac occaſione lata in rem judicatam tranſit, ut in *capit.* 2. *infrà de purgat.*
7 *vulgar.* Septima, quia nulla fortitudo ſine juſtitia eſt laudanda, ut in *Authent. Ut omn. obed. jud. reſpon.* 1 *coll.* 5. Ex his conſequitur, ut hæc ſpecies duelli purgationis vulgaris ſit omni jure prohibita, prout illam de jure divino, canonico, & civili prohibitam eſſe pluribus probat hìc Marian. Soccin. *num.* 9. *& ſeqq.*

8 Secundò nota, cùm homicida voluntario diſpenſari poſſe quoad obtinendum beneficium, etiam in titulum, ut probatur in *cap. Presbyterum*, 38. *diſtinct.* ponderando litteram, ibi: *Cathedram quidem habere, ſed ab officio abſtinere præcipimus*: & hoc tenet Goffred. quem hìc ſequuntur Joan. Andr. *num.* 2. *in verb. Beneficium*, Cardin. *ante num.* 1. *in eod. verb.* Abb. *num.* 4. *verſ. Ulteriùs quæro*, & Joann. de Anan. *num.* 5. Geminian. *in cap. Studeat*, per illum textum in *verſ. Verum ſi Presbyter*, 50. *diſtinct.* Imò
9 dicunt Doctores hanc diſpenſationem eſſe debitam, adeò ut Superior dicatur peccare, niſi diſpenſet, ſi Clericus ſit corrigibilis, per dict. *cap. Studeat, & dict. cap. Presbyterum*, ne ſcilicet cogatur in Clerici opprobrium mendicare, *cap. Diaconi*, ibi: *Mendicat infelix Clericus in plateis, & civili operi mancipatus publicam à quolibet depoſcit alimoniam*, 93. *diſtinct. & cap. Ad ſupplicationem, de renunt.* & hoc tenet Hoſtienſ. *hìc num.* 6. *in verb. Poterit tamen*, Joan. And. *num.* 2. *in eodem verb.* Butr. *num.* 11. Cardin. *in*
10 *princip. dicto verb. Poterit.* Verùm hæc opinio ita indiſtinctè non placet Abbati *num.* 3. *in ult. notab.* Quia pro homicidio ſicut & pro alio graviſſimo crimine debet Clericus deponi, & perpetuò in monaſterium detrudi ad agendam
11 pœnitentiam, ut in *cap. Tuæ, infrà de pœnis.* Ergo ceſſat hæc ratio, ne cogatur mendicare, cùm in monaſterio ſint ei ſubminiſtranda alimenta, ut in *cap. Novimus, infrà de verbor. ſignificat.* Unde concludit Abb. hujuſmodi diſpenſationem eſſe omninò gratioſam: & ponderat litteram hìc in *verb. Miſericorditer*; pro quo etiam facit *ver. poterit*, hìc poſitum, quod eſt facultatis, ut *l. Sæpe, ff. de offic. Præſid. & l. Non quicquid, ff. de judic.*

Pro conciliatione Joann. de Anan. hìc *nu.* 4. *verb. Poteſt*, fortè dicit opinionem Hoſtienſ. poſſe procedere, ſi Clericus non detrudatur in monaſterium, ſed remaneat in ſæculo, quia tunc viget ratio illa mendicitatis; ſed Marian. Soccin. in *cap. Ad audientiam*, *num.* 412. *ſupra de homicidio*, diſtinguit, an ſubſit juſta, & legitima cauſa diſpenſandi, puta quia verteretur maxima utilitas Eccleſiæ, vel magnum ſcandalum, vel alia ſimilis cauſa urgens: & vera ſit opinio Hoſtien. ut Superior cogatur diſpenſare, & peccet non diſpenſando. An verò ſubſit ſola utilitas perſonæ, ut quia eſt bonæ conditionis, & lapſu quodam erravit, & multùm eſt contritus, & dolens de exceſſu ſuo; & hoc caſu vera ſit ſecunda opinio, ut ſit in facultate Prælati concedere, vel non concedere diſpenſationem. Tu adverte,
quia hoc ſecundum membrum diſtinctionis Mariani Soc- 12
cini non tranſit abſque difficultate. Supponit enim diſpenſari poſſe cum homicidio voluntario ob ſolam utilitatem perſonæ, quod non videtur verum, quia diſpenſatio concedi non debet niſi ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, *cap. Etſi illa*, 1. *quæſt.* 7. *in fine*, ibi: *Illa nullatenus mutilanda ſunt, quæ nec ulla neceſſitas, nec eccleſiaſtica prorſus extorquet utilitas, & cap. Mutationes*, 7. *quæſt.* 1. ibi: *Communi utilitate, vel neceſſitate.* Imò hæc cauſa in diſpenſatione Epiſcopi debet eſſe magna, ut patet in *cap. Cenomanen. in fine*, 56. *diſtinct. in cap. Ab excommunicatis*, 9. *quæſt.* 1. ibi: *Ad ſuperiores autem conſcedere non concedimus, niſi neceſſitas, vel utilitas maxima flagitaverit: & in cap. Nemo, de elect. lib.* 6. ibi: *Et evidente neceſſitate, vel utilitate ipſius Eccleſiæ ſuadente*; & hodie eſt expreſſum in decreto Concil. Tridentini *cap.* 18. *ſeſſ.* 25. Imò qui hoc negant, profectò ſacras regulas non intelligunt, ut formaliter inquit Archidiac. in *c. Licèt Canon*, *num.* 3. *verſ. Item requiritur, quod talis neceſſitas, vel utilitas ſit magna, de elect. lib.* 6. & ſcripſi pleniùs in *cap. fin. nu.* 6. *& ſeqq. ſupra de fil. Presbyter.* Aut ergo ſubeſt ſola cauſa utilitatis perſonæ, & diſpenſatio nullatenùs eſt concedenda; aut ſubeſt evidens Eccleſiæ utilitas, vel neceſſitas: & tunc
arbitror indiſtinctè veram eſſe opinionem Hoſtienſ. ut 13
diſpenſatio ſit debita; quod tenet gloſſa magna in *cap. Ut Conſtituetur*, 50. *diſtinct.* ubi dicit diſpenſationem eſſe debitam, ſi ſubeſt juſta cauſa, ut ibi, *& cap. Licet*, 45. *diſtinct. cap. Diſpenſationes*, 1. *quæſt.* 7. *cap. Plerumque*, 11. *quæſt.* 3. *cap. Noli*, 23. *quæſt.* 1. *& cap. Conſiderandum*, 50. *diſtinct.* Eſt enim diſpenſatio quædam miſericordia, ut hìc, & in *cap. Ad audientiam, ſupra de homicid.* vel quaſi miſericordia, ut inquit gloſſa præalleg. At quilibet tenetur eſſe miſericors, *c. Non ſatis*, 86. *diſtinct. cap. Diſciplina, in princ.* 45 *diſtinct.* & maximè Prælati, *cap. fin.* 90. *diſtinct. cap.* 2. *infra de ſortileg. l. Placuit, C. de judic.* & hac poſſet implorari Officium Superioris, ut ſentit gloſſ. in d. *cap. Ut conſtitueretur*, 50. *diſtinct.* & expreſſiùs gloſſa 1. in *cap. Exigunt*, *quæſt.* 7. argumen. *cap. Nullus, de jurepatronat.* & ſic ponderatio, quam facit Abb. *ſuper verb. Miſericorditer*, contra ipſum retorquetur, quia ut Dama-
ſcenus inquit, *lib.* 2. *Orthodoxæ fidei*, *cap.* 14. *Miſericor-* 14
dia eſt ſpecies juſtitiæ, & propterea ab Auguſtin. *lib* 9. *cap.* 5. *ante med. de Civitat. Dei*, diffinitur eſſe alienæ miſeriæ in noſtro corde compaſſio, qua utique, ſi poſſumus, ſubvenire compellimur, ut refert Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt.* 30. *art* 1. Quinimò ſuperior, qui negaret diſpenſationem, peccaret non ſolùm contra miſericordiam in proximum, ſed etiam contra juſtitiam Eccleſiæ debitam, ſi urgens illius neceſſitas, aut evidens utilitas exigeret diſpenſationem: quod ſatis conſtat ex decreto ejuſdem Concilii in d. *cap.* 18. ibi. *Urgens, juſtaque ratio, & major quandoque utilitas poſtulaverit, cum aliquibus diſpenſandum eſſe.*

Dictum Mariani Soccini fortè ſalvari poſſet in Papa, 15
qui cùm ſit ſupra omne jus humanum poſitivum, *cap. Propoſuit, de conceſſ. præbend.* poteſt in his pro ſola voluntate diſpenſare, etiam nulla cauſa ſubſiſtente, ut determinat Innocent. in *cap. Cùm ad monaſterium*, *num.* 3. *verſ. Item nota quod quidam dicunt, ſupra de ſtatu Monach.* quem ſequitur Speculat. *in titul. delegat.* §. *Nunc breviter, ad finem, verſ. Decimo quinto in voto*, Cardin. *in reper. cap. Perpendimus, de ſent. excommun.* Præpoſ. in *cap. Per venerabilem, Qui fil. ſint legitim.* & alii relati à Felin in *capit. Ad audientiam, el ſecondo, num* 4. *verſ. Nihilominus attende, de reſcript.* & ſic diſpenſati ſunt tuti etiam quoad Deum, ut ibi probat Felin. *verſ. Et puto hoc procedere*, niſi lex canonica eſſet fundata in aliqua ratione deſcendente à jure divino, vel à dictamine rationis merè naturalis, ut per eumdem *verſ. benè fateor*, & eſt ex mente D. Th. *quodl.* 9. *art.* 5.

Hanc autem diſpenſationem ad beneficium ex juris com- 16
munis diſpoſitione poteſt hoc caſu etiam Epiſcopus impertiri, ſi beneficium ſit ſimplex; ſecus ſi curatum, quia non diſpenſat niſi Papa, argumen. *cap. fin.* cum ibi notatis, *ſupra de fil. Presbyt. & cap. fin. de præben.* ſecundùm Hoſtien. *hìc in fine*, Joan. Andr. *num.* 2. *in verb. Beneficium*, Butr. *num.* 11. *in fin.* Cardin. *ante num.* 1. *in verb. Beneficium*, Abb. *num.* 4. *verſ. Ulterius quis poteſt diſpenſare*, & Marian Soccin.

cin. in *cap. Ad audientiam*, *numer.* 400. *ſupra de ho-*
16 *micid.*

Et quamvis Joann. de Anan. *hic num.* 5. *verſ. Quis autem poterit diſpenſare*, videatur concludere, Epiſcopus diſpenſare poſſe etiam ad curatum, eo quòd etſi diſpenſatio ipſa ſit ſtricti juris, poteſtas tamen diſpenſandi ſit latè interpretanda, *cap. fin.* ubi id notant Joan. Andr. & omnes *de Simon.* & Dec. *in cap. At ſi Clerici*, *§. de adulteriis*, *n.* 129. *de judic.* conciliando opiniones dicat quoad beneficium obtinendum veram eſſe primam opinionem Hoſtienſis, & Abbatis, ſed in beneficio prius acquiſito procedere ſecundam opinionem Joan. de Anan. nihilominus nec ſecunda opinio, nec conciliatio Decii videtur admittenda, quia cùm Epiſcopus cum homicida voluntario non poſſit diſpenſare, ut miniſtret in ſacris Ordinibus, ut eſt textus clarus hic, & dicam infrà *in ultim. notab.* in neceſſariam conſequentiam nec diſpenſare poteſt, ut retineat beneficium curatum, quippe quod annexum habet ſacri Ordinis miniſterium, & eſt ſequela officii, *cap. Si quis Sacerdotum*, & *cap. Eos*, 81. *diſtin.* & notat gloſ. in *cap. fin. in verb. Datur*, *de reſcript. lib.* 6. Ad quod adduco textum optimum in *cap. Ex litteris*, *infrà de exceſſ. Prælat.* ubi pro deciſione, cur Epiſcopus propter homicidium voluntarium ſit deponendus, adducitur ratio illa, quia Pontificale officium non valet adimpleri ſine altaris miniſterio, cujus ſic delinquens reputatur indignus; quæ ratio militat etiam in quolibet curato. Nec valet motivum Decii, quòd poterit Vicarium conſtituere, ut in ſimili habetur in *cap. Cum ex eo*, *de elect. in* 6. imò enim obtinens beneficium curatum tenetur celebrare, & Sacramenta adminiſtrare per ſeipſum, ut in *c. Extirpandæ*, §. *Qui vero*, *infra de præb. in cap. Licèt canon*, *de elect. in* 6. & in decreto *cap.* 1. *ſeſſ.* 23. Concilii Tridentini. Non obſtat text. in dict. *cap. Cum ex eo*, quia loquitur in privilegiatis ſtudiorum cauſa, nec applicatur ei qui cùm propter delictum reddiderit ſe inhabilem ad officium, etiam beneficio privari debet, ut dicitur in dict. *cap. Eos*, & *in cap. Si quis ſacerdotum*.
17 Et idem intelligo in beneficio non curato, cui ex fundatione, vel alias ſit annexum onus miniſtrandi in ſacris Ordinibus per ſeipſum, ut in *Clem. Ut ii*, *de ætat. & qualitat* & in decretis Concilii Tridentini *cap.* 4. *ſeſſ.* 22. & *cap.* 5. *ſeſſ.* 25. quia viget eadem ratio; & alioquin beneficiatus ſentiret commodum ex culpa ſua, quia perciperet emolumenta, & onera non ſubiret, quod eſſet abſurdum, ut conſiderat Vitalin. in *Clem. Cupientes*, *num.* 41. & 42. *de pœnis*.

An autem Epiſcopus poſſit diſpenſare cum homicida voluntario ad beneficium ſimplex priùs obtentum, eo caſu, in quo alter in eventum privationis ante litem motam, & accuſationem inſtitutam illud a Sede Apoſtolica impetravit, Geminian. reſpondit non poſſe, *conſ.* 105. *Pro declaratione*, *col. ult. num* 10. *verſ. Sed præſupponendo*, quia ex præmiſſa impetratione jus quoddam alteri jam eſt quæſitum, cui Papa ſine ſpeciali derogatione non cenſetur præjudicium intuliſſe: idem tenet Joan. Staphil. *de litter grat. fol.* 78. *col* 2. vide Covarr. in *Clem. Si furioſus*, *par.* 2. §. 3. *numer.* 6. *de homicid.* Quæ tamen procedunt inſpecta juris communis diſpoſitione. Sed quid in terminis Concilii Tridentini, dicam infra *num.* 22.

18 Ultimò nota ibi, *in ſacris*, cùm Clerico homicida voluntario in ſacris Ordinibus non diſpenſari, concordat *cap. Continebatur*, *ſup. de homicid.* & *dict. cap. Miror*, 50. *diſt.* ſecus in minoribus, ut notatur in *cap.* 1. §. *fin. ſupra eod.* & *cap.* 2. *de bigam.* ita Hoſtien. *hic num.* 5. *in verb. In*
19 *ſacris*, qui tamen ſubdit de rigore juris idem eſſe in non ſacris, ex quo in culpa eſt, *cap. Si quis viduam*, 50. *diſtinct.* & *cap. Sicut dignum*, §. *fin. ſupra de homicid.* Pondera hæc dicta Hoſtienſis, qui videtur velle, ut Epiſcopus poſſit in executione minorum Ordinum diſpenſare cum homicida voluntario: & clariùs hoc tenet in fine, in *verb. Diſpenſari*; & cum eo tranſit Joann. Andr. *num.* 1. *verſ. Oppono*, & hanc opinionem magis communem eſſe teſtatur Covarr. in *Clem. Si furioſus*, §. 3. *num.* 5. *de homicid.* moventur per *cap. Continebatur*, & *cap. Ad audientiam*, *ſupra de homicid.* Et pro hac opinione facit littera hujus Decretalis, quæ dum prohibet de ſacris, videtur permittere de minoribus, argum. *c. Nonne*, *de præſumpt.* Sed contrarium tenet Innoc. *hic in princ.* qui in littera ibi, *In ſacris*, ſubaudit verbum, *maximè*, & indiſtinctè tenet idem eſſe in non ſacris, pro quo facit text. in *cap.* 1. *ſupra eod.* & apertius opinionem Hoſtienſis reprobat Butr. hìc *num.* 9. & Abb. *num.* 7. Joan. de Anan. *eodem num.* 7. & Mar. Soc. in d. *cap. Ad audientiam*, *num.* 396. nec ſecundùm eos oppoſitum tenent Doctores, niſi homicidium ſit caſuale, prout loquuntur textus in dict. *cap. Continebatur*, & *cap. Ad audientiam*.

Item non obſtat hæc Decretalis, quia dum dicit de ſacris 20
Ordinibus, poteſt ſumi largè pro quolibet Ordine etiam minore: nam in latiori ſignificatione quilibet Ordo minor eſt ſacer, quia ſacri ſignaculum, ut notatur in *c. Clericus ſi tonſuram*, & ibi per Abb. *ſupra de vita, & honeſt. Cleric.* licet majores communiter propter excellentiam appellentur ſacri, ut in gloſſ. *in ſumma*, 32. *diſtinct.* Subdit tamen Marian. Socin. in dict. *cap. Ad audientiam*, *nu.* 399. primam opinionem Hoſtienſis poſſe ſalvari in eo qui commiſit homicidium voluntarium mediante juſtitia, cum quo ſecundùm eum poterit Epiſcopus diſpenſare quoad adminiſtrationem minorum Ordinum ſuſceptorum; quod & Navarr. admittit in *Manuali cap.* 27. *numer.* 270. *ver. Ex quo videtur inferri*, licèt ſecundum ejus diffinitio-
nem hoc homicidium non ſit voluntarium. Addit etiam 21
Butr. ubi ſuprà, Archidiac. tenere in *cap. De his*, 50. *diſt.* cùm occulto homicida poſſe Epiſcopum diſpenſare etiam in ſacris: locus Archidiaconi declarantis in hoc ſententiam Vincentii eſt in dict. *cap. De his*, *il ſecondo*, *num.* 5. *ad fin. verſ. Sententiam Vincentii*, & alios plures pro hac ſententia refert Covarr. in dict. *Clem. Si furioſus*, *par.* 2. §. 3. *num.* 4. Sed in hoc contrarium tenet Hoſt. *in ſumma*, *de homicid.* § *Quæ pœna*, *verſ. Sed & ſecundum Canones*: & quamvis opinio Vinc. & Archid. ſit ſatis probabilis, tamen contraria ſententia Hoſtienſis eſt tutior; & ideò ſequenda, cùm agatur de periculo animæ, ut dicit Herinc. Boich. in *cap. Quæſitum*, *circa med. verſ. Et licèt iſta opinio*, *de tempor. ordinat.* quam etiam dicit communem Bellam. *ibidem in* 2. *oppoſ. nu.* 12. & contra primam opinionem videtur textus ſatis clarus in prædicta Decretali, *Quæſitum*, ibi *Præter reos homicidii*, ut ponderant Herincus, & Bellamera.

Verùm has difficultates ferè omnes hodie ſuſtulit Con- 22
cilium Tridentinum in *cap.* 7. *ſeſſ.* 14. quo ſtatutum eſt, ut qui ſua voluntate homicidium perpetraverit, etiamſi crimen id nec ordine judiciario, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros Ordines promoveri poſſit, nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum, conferri liceat; ſed omni ordine, ac beneficio, & officio eccleſiaſtico perpetuò careat: quo decreto ſatis apertè corrigitur opinio Vincent. & Archid. & approbatur ſententia Hoſt. de qua ſuprà proximè dictum eſt: an autem corrigantur ea, quæ hìc dicunt DD. de diſpenſatione ad minores Ordines & beneficia ſimplicia: & quid in terminis *cap.* 6. *ſeſſ.* 24 dicam *infrà num* 42.

QUÆRO, an decretum dict. *c.* 7. *ſeſſ.* 14. excludens voluntarium homicidam à ſpe diſpenſationis, vendicet ſibi locum in eo, qui ante homicidium ad ſacros jam erat Ordines promotus.

Die 2. Septembris 1613. habita eſt Sacra Congregatio 23
Concilii coram S. D. N. cui Interfuerunt S. R. E. Cardinales Camerinenſis, Monteſperus, Sanctæ Cæciliæ, Juſtinianus, de Monte, Palavicinus, Plattus, SS. Quatuor, Burgheſius, Blanchettus, Davila, Mantica, Arigonius, Viſcontius, Doſſatus, S. Marcelli: in eaque propoſito ſupradicto dubio, Camerinenſis exiſtimavit decretum Concilii comprehendere etiam promotum; nam Canones ita loquuntur, ut nemo ſit diſpenſandus homicida voluntarius, idque non tàm ob delictum, quàm ob Sacramenti decentiam, cùm non deceat virum ſanguinolentum miniſtrare in ſacra Euchariſtia, quod eſt Sacramentum pacis, & unionis, Sotus *de juſt. & jur. lib.* 1. *qu.* 6. *art.* 5. *verſ. Ad primum igitur*, & *lib.* 5. *q.* 1. *art.* 4 quæ ratio militat etiam in promoto; neque hoc modo Concilium ampliat diſpenſationem antiquorum Canonum, ſed cum ea ſe conformat. Monteſperus exiſtimavit promotum non comprehendi, dum tamen non celebret in loco commiſſi delicti. Sanctæ Cæciliæ arguit pro opinione affirmativa, quòd Concilium promotum includat. Primò, quia *c. Miror*, 50. *diſtinct.* arcet ab altari voluntarium homicidam, ejuſque ratio militat tàm in promoto, quàm in promoven-

vendo. Secundò, quia Concilium utitur verbo, *careat*, quod importat carentiam ejus, quòd quis habet; Contrariam tamen ſententiam, ut promotus non comprehenda-
24 tur in Concilio, veriorem eſſe putavit; nam tres ſunt gradus diſpenſationis. Primus cum diſpenſatur in aliquo homicidio voluntario, ut miniſtret in minoribus Ordinibus. Secundus cum diſpenſatur, ut miniſtret in majoribus. Tertius cum diſpenſatur cum eo, qui non eſt promotus, & hic eſt maximus gradus diſpenſationis. Unde non eſt dicendum, Concilium loquens de hoc tertio gradu, qui eſt omnium maximus, voluiſſe ſub prohibitione includere gradus minores, præſertim cum inter promotum, & promovendum ſit maxima ratio diverſitatis; nam is, qui non eſt promotus ad ſacros, poterit uxorem ducere, aliiſque rebus ſe addicere. At promotus quid aget, cum nec miniſtrare poſſit, nec retrocedere liceat? Præterea de jure communi erat ei danda diſpenſatio, ne mendicare cogeretur, *cap. 2. de Cleric. pugn. in duel.* ubi dicunt DD. hujuſmodi diſpenſationem eſſe quaſi debitam, ſi Clericus ſit corrigibilis. Juſtinianus eamdem opinionem ſequutus eſt, ut promotus non comprehendatur; nam verba Concilii non poſſunt convenire promoto, ibi, *promoveri*, ibi, *conferri*.

Dictio autem, *ſed*, quæ ſubſequitur, eſt continuativa cum omnibus qualitatibus, & ſic verba ſequentia intelligenda ſunt retento eodem themate de promovendo; & cum verba non ſint apta comprehendere promotum, verè multò minùs comprehendunt promotum ex ſimilitudine, quia faciliùs repellitur promovendus, quàm dejicia-
25 tur promotus, Gloſſ. in *cap. Ex tenore, de tempor. ordin.* Covarr. *in 2. par. relect. Clement. Si furioſus, de homicid. §. 3. num. 4.* Ponderavit etiam textum in *cap. 6. ſeſſ. 24.* dum à facultate tributa Epiſcopis diſpenſandi in caſibus occultis excipit homicidam voluntarium: nam ſi ex *cap. 7. ſeſſ. 14.* eſſet decretum, ut non diſpenſaretur etiam promotus, illa exceptio eſſet de indubitabili. Id etiam comprobavit ex obſervantia ſubſequuta, quia in Pœnitentiaria, & in Signatura Gratiæ paſſim conceſſæ ſunt promotis hujuſmodi diſpenſationes: quod ſi ſecùs eſſet, ſequeretur abſurdum; nam ſi homicidium eſſet ita occultum, ut manifeſtari non poſſet, cogeretur talis promotus abſtinere cum periculo, ut de ſe ſuſpicionem induceret. Neque obſtat, quòd in *cap. Miror, 50. diſtin.* tàm promotus, quàm promovendus arceri videantur ab altaris miniſterio, quia Concilium non tollit, quod erat diſpoſitum de jure veteri, ſed illud relinquit in terminis, in quibus erat ante Concilium, & tantùm ſub nova prohibitione non includit. De Monte, & Paravicinus idem cum Juſtiniano ſenſerunt. Plattus procliviorem ſe eſſe dixit in contrariam ſententiam. Primò, quia Canones antiqui æquè prohibent diſpenſari in promoto, ſicut in promovendo; quapropter Concilium, quod juris veteris prohibitionem fortè non obſervatam innovare voluit, utrumque includere voluiſſe credendum eſt. Secundò, quia cum verba in principio ſint poſita per modum rationis, ex ea debet extendi diſpoſitio, dummodò verba diſpoſitionis ſint apta comprehendere etiam latè ſumpto vocabulo. Verbum autem, *careat*, poſitum in Concilio includit etiam habentem, *cap. Clericus, 50. diſtinct.* & ſic etiam promotum. Tertiò, quia ultima pars *dict. cap. 7.* abſque dubio loquitur etiam de promoto: ergo & prior, cum una pars legis declaret aliam. Ad ponderationem exceptionis poſitæ in *c. 6. ſeſſ. 24.* reſpondit, eſſe poſitam ad majorem declarationem, ne Epiſcopus ſibi tributam putaret facultatem diſpenſandi cum homicida voluntario. Sanctorum Quatuor exiſtimavit promotum non comprehendi; nam de jure antiquo non erat promoto ablata ſpes diſpenſationis, Hoſtienſ. in *cap. Sicut, de homic.* ubi Cardin. de communi teſtatur; & quia dum Concil. loquitur de beneficio, non procedit in jam collato, quod non vacat, niſi homicida eo privetur: ergo etiam cum diſponit de Ordine, non eſt intelligendum de jam collato, ut una pars legis declaretur per aliam. Nec obſtat ratio Concilii, quæ aptari videtur tam promoto, quàm promovendo, ibi, *ab altari avelli debeat*; nam cum lex diſponat de ratione, non autem ratio de lege, non eſt attendenda ratio. Burgheſius etiam opinionem tenuit negativam, quia difficilior eſt diſpenſatio cum promovendo, quàm cum promoto, quia Epiſcopus de jure veteri non poterat cum homicida voluntario diſpenſare, ut promoveretur ad minores Ordines, & tamen poterat, ut in ſuſceptis Ordinibus miniſtraret. Nec obſtare, ait, canones antiquos, nempè *cap. Miror, cum ſeqq. 50. diſt.* quia loquuntur de irregularitate, non de diſpenſatione. Blanchettus fuit ejuſdem ſententiæ. Davila exiſtimavit, quoad promotum, nihil ſtatuiſſe Concilium, ſed reliquiſſe in terminis antiquorum Canonum, quia circa beneficia promotus diſpenſatur, cur ergo non debeat diſpenſari quoad Ordinum ſuſceptorum executionem? Ratio autem dicti decreti in materia pœnali non ſufficit ad ampliandum. Mantic. dixit, has diſcordes ſententias poſſe diſtinctionis fœdere conciliari; nam homicidium eſt duplex, unum ex propoſito, aliud in rixa. In primo caſu credidit Concilium comprehendere etiam promotum, in ſecundo minimè. Arigonius putavit Concilium tantùm diſpoſuiſſe de promovendo; nam cum promoto faciliùs diſpenſatur, quàm cum promovendo, *cap. fin. qu. 1.* ubi id gloſſ. notat. Secundò, quia ſi Concilium voluiſſet includere promotum, uſum eſſet aliis verbis, putà ſuſpenſionis ab Ordinibus jam ſuſceptis, quemadmodum uſi ſunt Canones in *cap. Ex tenore, & cap. fin. de tempor. ordin.* Tertiò, quia abſque eo, quòd Concilium comprehendat promotum, ſatis operatur in promovendo, in quo ſuſtulit omnes juris antiqui diſputationes; nam Covarr. *in Clem. Si furioſus, §. 3. num. 6. de homicid.* refert plures tenentes Epiſcopum poſſe diſpenſare ad minores, quam diſputationem Concilium ſuſtulit, ſicut & illam, an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida occulto, & plures alias ſimiles. Quartò, quia non eſt dubium, Concilium non comprehendere beneficia jam obtenta ante homicidium, & tamen ſi comprehenderet promotum, includeret utique etiam hujuſmodi beneficia. Non obſtat textus in *cap. fin. de tempor. ordin.* & alii ſimiles Canones agentes communiter de promoto, & promovendo, quia in eis non agitur de diſpenſatione, ſed an peracta pœnitentia miniſtrare poſſit tàm promotus, quàm promovendus. Viſcontius idem ſenſit. Doſſatus cenſuit Concilium habere locum etiam in promoto, tum propter generalitatem proœmii, tum propter finem Concilii, quod voluit omnia in melius reformare; quod non feciſſet, ſi promotos non comprehendiſſet, quemadmodum illos comprehendebat jus antiquum, ut habetur in *cap. Miror, 50. diſtin. & in cap. fin. de tempor. ordin.* in quibus, etſi agatur de irregularitate, non de diſpenſatione; tamen etiam de jure communi homicidam voluntarium, quamvis promotum, non debere diſpenſari, ſcribit Hoſtienſ. *in Summ. tit. de homic. §. fin.* Tum denique, quia promotus magis delinquit, & propterea magis debet excludi. Sancti Marcelli, ait ſe aliquando aliter ſenſiſſe, ſed auditis ſingulorum ſententiis exiſtimare Concilium non includere jam promotum ob adductas rationes, quibus addidit, quòd Mar. Socin. in *c. Ad audientiam, de homic.* ait, in promovendo difficiliorem eſſe diſpenſationem.

S. D. N. probavit hanc opinionem, ut Concilium promotum non includat.

Porrò hæc diſputatio eo tantùm fine propoſita eſt, ut 26
appareat Romanum Pontificem non facere contra Concilium, cum diſpenſat ſuper irregularitate ex homicidio voluntario cum jam promotis ad ſacros Ordines, quia hic caſus in decreto Concilii non includitur, ut eſt deciſum; non autem fuit propoſita, ut inde cognoſcatur, an Papa poſſit, vel non poſſit diſpenſare; quoniam decretum Concilii nec voluit, nec potuit etiam quoad promovendos adimere Papæ diſpenſandi poteſtatem, ut eſt textus formalis *in cap. Innotuit, de elect. verſ. Quamvis autem canon*, & dixi latiſſimè *in cap. Significaſti, eod. tit.* cùm præſertim idem Concilium Papæ auctoritatem expreſſè præſervaverit in *cap. 21. ſeſſ. 25. de reform.* ita ut propterea, ut verbis Baldi utar in *cap. Niſi cum pridem, nu. 14. de renunc.* licèt Concilium oſtendat Papæ quid facere debeat, non tamen oſtendat quid facere poſſit, quia poteſtas clavium eſt talis, & tanta, ut non recipiat interpretationem reſtrictivam.

Sed contra hoc objici poteſt, hanc diſputatio- 27
nem inutilem eſſe, quia Papa diſpenſare non poteſt quoad Ordines cum homicida voluntario, ut tenet gloſſa magna in *cap. Sicut dignum, de homicidio*, & Speculat. *in tit. de diſpenſat. §. Nunc breviter*. Nam *numer. 2. verſic. Hæc autem ſunt*, recen-

cenſet caſus, in quibus Papa diſpenſare non poteſt; & *nu.* 3. *verb. Quinto*, ponit caſum cum homicida voluntar. o poſt quamcumque pœnitentiam, ut miniſtret in officio altaris; allegat *cap. fin. ſupr. de tempor. ordinat. cap. Miror*, 50. *diſtinct. cap. Si quis omnem*, 1. *quæſt.* 7. *cap. Ex litteris*, *infra de exceſſibus Prælat. cap. Inquiſitionis*, *ſupra de accuſat. & cap.* 1. *de homic.* & idem Specul. *in dict. tit.* §. *Juxta*, *verſic. Quando autem*, *& per quem*, *numer* 61. *& verſic. Curia Roman. numer.* 63. Ejuſdem ſententiæ videtur eſſe Hoſtienſ. in *cap. Suſcepimus*, *nu.* 6. *in verb. Manſuetudinem*, *de homicidio*: ubi dicit neque ex manſuetudine Eccleſiam unquam diſpenſare cum voluntario homicida, *dict. cap. Miror*, 50. *diſtinct.* quinimò ipſum deponere, etiamſi Epiſcopus ſit, ut in *d. cap. Ex litteris*, *de exceſſ. Prælat.* 28

29 Cujus dictum ſequitur ibi Jo. Andr. *num.* 4. *in eodem verb.* Card *nu.* 2. & alii communiter. Cui opinioni videtur ſuffragare, quòd irregularitas cauſata ex homicidio voluntario videtur inducta de jure divino: nam dictum eſt David 1. *Paralip.* 22. 8. *Multum ſanguinem effudiſti, & plurima bella bellaſti, non poteris ædificare domum nomini meo, tanto effuſo ſanguine coram me*, *& capit.* 28. 3. *Non ædificabis domum nomini meo, eo quod ſis vir bellator, & ſanguinem fuderis*, *c. Si quis omnem*, 1. *quæſt.* 7. *capit.* 1. *de conſecrat. diſtinct.* 1. & tenet Abb. in *cap. Ad audientiam*, *numer.* 2. *de homicid.* & ibi latiſſimè Marian. Soccin. *in* 3. *quæſt. princip. a num.* 15. ſed Papa non diſpenſat contra legem divinam, *cap. Sunt quidam*, 25. *q.* 1. ergo non diſpenſat ſuper irregularitate ex homicidio voluntario. Nam, ut inquit Speculat. *in dict.* §. *Nunc breviter*, *nu.* 3. ſi David prohibitus eſt ædificare Domino templum, quia vir ſanguinis erat, eo quòd figurabat novum teſtamentum, ut in dict. *cap.* 1. *de conſecr. diſtinct.* 1. multò magis Sacerdos homicida prohibendus eſt celebrare, ut ibi, & in prædicto *cap. Miror*: etiamſi qui interfecerit Paganum, *c. Clericum qui*, *diſtinct.* 50.

30 Verùm reſpondetur Hoſtienſem, & communiter DD. contrarium tenere in dict. *cap. Sicut dignum*, *de homicid.* concludentes Papam diſpenſare poſſe cum homicida etiam voluntario, prout de communi opinione teſtatur Marian. Soccin. in dict. *cap. Ad audientiam*, *num.* 390. Et ad jura quæ volunt, vel videntur velle, ut cum homicida voluntario non diſpenſetur, reſpondet referenda eſſe ad difficultatem, eo quòd Papa haud facilè diſpenſet: ſi tamen vult, poteſt, quia videtur ei hoc permiſſum à lege divina: nam & in veteri teſtamento Numer. 25. legimus diſpenſatum fuiſſe cum nepote Aaron, qui vocatus fuit Phinees, & duplex commiſerat homicidium: & poſtea permiſſus fuit divina miniſtrare, ut in *cap. Occidit*, 23. *quæſt.* 8. Item Moyſes Ægyptium quendam interfecit, ut refertur in *cap. Non inferenda*, 23. *quæſt.* 3. & tamen Altare Deo erexit, & conſecravit, Exod. cap. 21. & fuit Sacerdos, ut in *cap.* 1. *de conſecrat. diſtinct.* 1. *& in cap. Sacroſancta*, 22. *diſtinct.* & tenet gloſſ. *in ſum.* 21. *diſtinct. in verb. Et minores*, & ibi etiam Turrecrem. *nu.* 10. poſt Innocent. in *cap. Solitæ*, *de major. & obedien.* & poſt legem Euangelicam Paulus Apoſtolus fuit homicida, Act. 8. & tamen in altari miniſtravit, ut latiùs per Hoſtien. in dict. *c. Sicut dignum*, *nu.* 16. *verſ. Illud enim notandum eſt.* Adverte etiam, quia DD. in contrarium citati non dicunt abſolutè Papam diſpenſare non poſſe cum voluntario homicida: nam Speculator in dict. §. *Nunc breviter*, quamvis primò videatur hoc tenere, tamen poſtea recitat contrariam opinionem eorum, qui dicunt Papam diſpenſare poſſe, ſi velit, quamvis non deceat, per *cap. Propoſuit*, *ad fin. de conceſſ. præben.* nec illam reprobat: imò in dict. §. *Juxta*, *num.* 61. *in fin.* Cum homicida, inquit, actu voluntario non licet etiam Domino Papæ diſpenſare, & refert ſe ad dictum §. *Nunc breviter*, & ſic utrobique reſpicit ad decentiam, non ad poteſtatem. Paulò ante infra *num.* 63. tantùm dicit Curiam Romanam non diſpenſare cum Clerico in homicidio voluntario: & ita non reſpicit ad poteſtatem, ſed ad ſtylum, & obſervantiam, ad quam etiam reſpexit gloſ. magna in dict. *cap. Sicut dignum*, dum dixit ſimpliciter cum voluntario homicida numquam diſpenſari; & Hoſt. in dict. *cap. Suſcepimus*, dum ſimiliter dixit cum tali Eccleſiam non diſpenſare etiam ex manſuetudine. Et nihilominùs hujuſmodi obſervantia non ſubſiſtit in facto: imò enim Sedes Apoſtolica multoties diſpenſat cum jam promotis ad ſacros Ordines, etiamſi homicidium ſit publi-

31

32

33

34

cum, & ad forum contentioſum deductum; & Sanctiſſimus aliquando diſpenſat in Signatura Gratiæ, plerumque autem remittit ſupplicationes ad Sacram Congregationem Concilii, quæ præcipuè conſiderare ſolet, an homicidium fuerit commiſſum per induſtriam, ſeu præmeditatè, & per inſidias, juxta text. in *cap.* 1. *de homicid. & in cap.* 7. *ſeſſ.* 14. Concilii Tridentini; an verò calore iracundiæ, & in pura rixa; an occidens fuerit rixæ author, vel provocatus: an tantum temporis exceſſerit a die perpetrati homicidii, ut illius memoria ſit obliterata in loco, & ſic ceſſet ſcandalum, & horror, ut vir ſanguinolentus miniſtret in altari, quæ fuit cauſa inſtituendi irregularitatem, ſecundum Laud. & Cardin. in *Clement.* 1. *numer.* 20. *in* 18. *quæſt. de homicid.* anve ab eo tempore orator a miniſterio altaris abſtinuerit. Rurſus an obtinuerit pacem a parentibus, vel conſanguineis defuncti, anve cum fiſco concordaverit. Item an eſſet alias bonæ conditionis, & famæ; & an poſt delictum ſemper laudabiliter vixerit ex litteris teſtimonialibus Ordinarii, & alia pleraque id genus, quibus perpenſis Sac. Congregatio reſcribit concedendam, vel non concedendam eſſe diſpenſationem, cum quo reſcripto remittit ſupplicationes ad Datariam, a qua poſtea de ipſius Congregationis voto expediuntur litteræ. Ad effectum verò ingrediendi religionem, multò facilius diſpenſatur, cum clauſula tamen; *Si & poſtquam orator profeſſionem emiſerit regularem*, ne alioquin diſpenſatione ſimpliciter obtenta, ante annum probationis elapſum a religione diſcederet, & quaſi illudens, & per fraudem celebraret: propterea enim diſpenſatio cautè confertur in tempus poſt emiſſam profeſſionem. 35

36

37

In homicidio autem voluntario occulto longè frequentius cum jam promotis diſpenſat S. Pœnitentiaria, ſi urgens, juſtaque ratio id poſtulet, veluti ſi Sacerdos è loco commiſſi delicti diſcedere nequeat, nec ibi abſtinere poſſit à celebratione Miſſæ, quin ſcandalum generet, & ſuſpicionem præbeat de perpetrato homicidio, cujus auctor ignoratur; aut ſi ratione Parochialis, vel alterius beneficii Eccleſiaſtici obſtrictus ſit celebrare, nec poſſit illud dimittere, puta quia ad illius titulum fuerit ordinatus, nec aliunde habet, unde vivere poſſit. In his planè caſibus, & conſimilibus, qui in dies contingunt, neceſſitas ipſa cogit ad diſpenſandum; licèt in atrociſſimis aliquando reſcriptum fuerit, ut homicida ingrediatur aliquam de religionibus approbatis: Et quidem multa cum ratione, ut ſic ingreſſus religionis ſuccedat loco pœnæ perpetuæ detruſionis in monaſterium, quæ imponenda eſſet, ſi homicidium eſſet publicum, ut in *cap. Tuæ*, *infra de pœn.* prout hæc omnia tàm in Sacra Congregatione Concilii, quam in Signatura S. Pœnitentiariæ ſæpiſſimè experti ſumus. Hujuſmodi autem conſuetudo, & obſervantia Eccleſiæ Romanæ prævalet authoritati cujuſcumque Doctoris, ut docet Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt.* 10. *artic.* 12. Pro qua obſervantia facit, quod notat Innocent. in *cap. Niſi cum pridem*, *num.* 8. *ſupra de renunt.* ubi dicit irregularitates omnes, & illarum pœnas eſſe de jure divino, & ex conſtitutione Eccleſiæ; & ideò Papam in omnibus irregularitatibus diſpenſare, cujus dictum ſequuntur ibi Hoſtienſ. *num.* 72. Jo. Andr *num.* 5. Bald. *num.* 14. ac cæteri omnes Gemin. in *cap. Is qui*, *in princip. de ſentent. excommun. lib.* 6. Quinimò irregularitatem ex homicidio non eſſe, nec fuiſſe inductam Lege veteri divina, poſt gloſ. in *Sum.* 21. *diſtinct. in verb. Et minores*, pluribus probat Covar. in dict. *Clement. Si furioſus*, *in* 2. *part.* §. 3. *nu.* 3. ubi etiam addit, quòd etſi in veteri teſtamento fuiſſet inſtituta, tamen hodie poſt Legem Euangelicam minimè vim legis ea inſtitutio haberet, cum jus divinum Legis Euangelicæ nihil de ea re ſtatuat. Unde concludit hanc irregularitatem Jure Pontificio humano inductam fuiſſe, licèt cùm promovendis in homicidio voluntario numquam meminerim diſpenſatum. Hæc de Summo Pontifice. 38

39

40

41

42

Quo verò ad Epiſcopos, cùm jam deciſum fuerit dict. *c.* 7. *ſeſſ.* 14. arcens voluntarium homicidam a diſpenſatione non habere locum in jam promoto ad ſacros Ordines, hinc ſequitur, ut caſus promoti tamquam omiſſus à Concilio, regulari debeat ſecundùm juris communis diſpoſitionem. De jure communi autem ſi agatur de executione ſacrorum Ordinum, manifeſtum eſt Epiſcopos non poſſe diſpenſare, ut hic deciditur in *verb. Non debet*, ſecundùm omnes in *cap. Continebatur*, *ſupra de homicid.*

& in

& in c. Minor, 50. *diſt. cum concord.* ſi verò agatur de rehabilitatione ad exercitium minorum Ordinum, ſunt opiniones, diſcrepant enim Innoc. & Hoſt. ut dixi *ſupra in* 3. *not.* ſed quoad beneficium ſimplex conveniunt omnes, Epiſcopum de jure communi poſſe diſpenſare, ut ſimiliter dixi *in* 2. *notab.* Unde ſecundùm hoc non obſtante Conc. Trid. ſalva eſſet Epiſcopis diſpenſandi facultas quoad beneficium ſimplex, & lis adhuc eſſet ſub judice quoad minores Ordines, licèt Navarr. *in Manual. c.* 27. *n.* 240. *ver. Quartò nota*, ſimpliciter dicat poſt *d. c.* 7. non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum homicida voluntario ad ullos Ordines, neque ullum beneficium ſimplex; quod poteſt procedere quoad ſuſcipiendos, non autem quoad jam ſuſceptos ſecundùm prædicta. Cæterùm etſi hæc vera ſint inſpecto decreto *d. c.* 7. *ſeſſ.* 14. tamen quod ſpectat ad *c.* 6. *ſeſſ.* 24. ſecus dicendum
43 videtur. Credimus enim hoc decreto fuiſſe ademptam Epiſcopis omnem facultatem diſpenſandi cum voluntario homicida, etiam occulto, non ſolùm quoad executionem minorum Ordinum, de quibus erat dubium, ſed etiam quoad beneficia ſimplicia, de quibus nulla erat controverſia. Quod ut evidentiùs appareat, obſervandum eſt diſpoſitione juris communis Epiſcopos in plurimis caſibus poſſe diſpenſare ſuper irrregularitatibus, & ſuſpenſionibus, adeò ut Innoc. *c. Dilectus*, *nu.* 2. *ſup. de temp. ordin.* recenſeat duos & viginti caſus, in quibus diſpenſare poſſunt, & viginti unum, in quibus non poſſunt, quos itidem enumerant ibi Hoſt. *n.* 3. Jo. Andr. *n.* 13. *in fin.* Butr. *n.* 17. Card. *n.* 4. & Abb. *n.* 7. de quibus latiùs in Specul. *in tit. de diſpenſ.* §. *Nunc de Epiſcoporum*, & per D. Antonin. *in* 3. *p. tit.* 22. *c.* 7. Concilium verò volens in caſibus occultis ampliare poteſtatem Epiſcoporum, uſum eſt verbo illo, *Liceat*, quod eſt aptum non ſolùm includere facultatem, quam priùs habebat, ſed etiam novam adjungere; & ſic pro regula conſtituit, ut liceat Epiſcopis diſpenſare in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, non ſolùm in illis caſibus, in quibus poterant de jure veteri, ſed etiam in illis, in quibus non poterant. Dum autem unico contextu excipit irregularitatem ex homicidio, ut exceptio ſit de regula, cenſeri debet eam excepiſſe non tantùm à nova facultate eo decreto Epiſcopis attributa, ſed etiam ab illa, quam priùs habebant de jure communi, ita ut ſit ſenſus, liceat Epiſcopis ut ſupra diſpenſare tàm in caſibus, in quibus poterant ſuo jure, quàm in illis, in quibus non poterant: nullis tamen caſibus liceat illis diſpenſare in irregularitate proveniente ex homicidio voluntario. Quo ſenſu Concilium abſque dubio ademit Epiſcopis facultatem, ſi quam priùs habebant, diſpenſandi, ſuper homicidio voluntario etiam occulto, & conſequenter nec licebit eis amodò diſpenſare ad minores Ordines, nec beneficium ſimplex, quia cùm Concilium prohibeat diſpenſationem in genere, utique cenſetur prohibere quamcumque ſpeciem diſpenſationis, & ſic etiam illam, quæ fit ad minores Ordines, & beneficia ſimplicia; & de materia *d. c.* 6. *ſeſſ.* 24. vide quæ ſcripſi in *c. Dilectus*, *à n.* 22. *ſup. de temp. ordin.*

DE ADULTERIIS, ET STUPRO.

Gregorius Sipon. Epiſcopo.

CAPUT II.

PErvenit ad nos; quòd Felix quamdam virginem ſtupro decepit: quod ſi verum eſt quamvis eſſet de lege pœna plectendus, nos aliquatenùs legis duritiem mollientes, hoc modo diſponimus: Ut aut quam ſtupravit, uxorem habeat, aut ſi renuendum putaverit, corporaliter caſtigatus, excommunicatuſque, in monaſterio, in quo agat pœnitentiam, detrudatur, de quo nulla ſit egrediendi ſine præceptione licentia.

SUMMARIUM.

1 *STuprans virginem de jure canonico tenetur copulativè eam dotare, & uxorem ducere.*
2 *Sed ſi omninò eam ducere noluerit, non erit cogendus, ſed tamen eam dotabit, & punietur ut hìc.*
3 *Stupranti virginem ſine vi ex conſuetudine non infligitur alia pœna, quàm ut eam ducat in uxorem, vel condecenter dotet.*
4 *Pœna, de qua hìc, & in cap. præced. locum dabet, ſi deflorata ſit honeſtæ vitæ, aliàs ſecus.*
5 *Eccleſia poteſt mitigare duritiem legis civilis.*
6 *Pœna à jure Canonico impoſita ſtupranti virginem an ſit ſervanda in terris Imperii, & num. ſeq.*
7 *Lex canonica in foro Eccleſiæ prævalet legi civili etiam inter laicos ſubjectos Imperio, & in materia non concernente peccatum.*
8 *Intellectus hujus cap.*
Stuprum eſt crimen mixti fori, ibid.
9 *Clericus propter ſtuprum cum virgine commiſſum punitur pœna depoſitionis.*
10 *Epiſcopus in cauſis criminalibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori, an poſſit laicos ſibi aliàs in temporalibus non ſubditos carceri mancipare, & corporaliter punire, licèt ex conſuetudine adverſus laicos ad perſonalem diſtrictionem procedere non conſueverit, & nu. ſequ. uſque in fin.*
11 *Epiſcopus in delictis ad ejus forum pertinentibus poteſt contra laicos pœnis etiam pecuniariis procedere.*
12 *Judex Eccleſiaſticus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori, non poteſt de jure communi procedere ad capturam contra laicos.*
Contrarium, n. 18.
13 *Juriſdictio Eccleſiaſtica, & ſæcularis diſtinctæ ſunt, & num.* 26.
14 *Epiſcopus de jure communi debet primò uti cenſura Eccleſiaſtica, & in ſubſidium brachii ſæcularis auxilio, & num.* 28.
15 *Clericus pœnis legalibus affici non debet abſque eo, quod à judice Eccleſiaſtico tradatur Curiæ ſæculari.*
16 *Judex Eccleſiaſticus an poſſit mittere in poſſeſſionem corporalem bonorum laicalium, & n.* 28.
17 *Epiſcopus carcerat laicos pro criminibus ſacrilegii, ac ſtupri, quæ ſunt mixti fori, & num. ſeqq.*
19 *Eccleſia habet carcerem, & infligit pœnas relegationis.*
20 *Laicus in delictis Eccleſiaſticis, vel mixti fori, efficitur de foro Eccleſiæ.*
21 *Judex Eccleſiaſticus non poteſt pœnam mortis infligere, ſed debet reum ſive Clericum, ſive laicum tradere Curiæ ſæculari, & n.* 27.
22 *Judex qui habet poteſtatem cognoſcendi, an etiam habeat exequendi.*
24 *Argumentum à contrario ſenſu non procedit, ubi oppoſitum reperitur ſtatutum à jure.*
25 *Epiſcopo tribuitur facultas procedendi contra laicos in cauſis ad ejus forum pertinentibus, non ſolùm per ſacros Canones, ſed etiam per leges Regias, & Imperiales, & n.* 25.
29 *Epiſcopus an poſſit procedere ad capturam contra laicos ex c.* 3. *ſeſſ.* 25. *Conc. Trid.*
30 *Cenſura de jure communi erat remedium ordinarium,*

poſt Concilium extraordinarium, & in ſubſidium, & num. ſeq.

31 *Brachii ſæcularis invocatio de jure communi erat remedium extraordinarium, ſecus poſt Concilium.*

32 *Cap. 3. ſeſſ. 25. de refor. editum fuit inſtantibus Regis Catholici Oratoribus.*

Laicus eodem modo ſortitur forum Epiſcopi ratione delicti, ac ratione contractus, ibid.

33 *Dictio*, quoque, *eſt copulativa, & repetitiva præcedentium.*

Dictio, ut ſupra, *inducit repetitionem præcedentium cum omnibus ſuis qualitatibus, ibid.*

34 *Captura in civilibus regulariter eſt prohibita, ſecus in criminalibus.*

35 *Carcer de jure civili eſt ad cuſtodiam, de jure Canonico eſt etiam ad pœnam.*

36 *Concubinarii, & adulteri quibus pœnis ab Epiſcopo ſint puniendi.*

37 *Brachii ſæcularis auxilium qualiter ab Epiſcopis ſit implorandum.*

38 *Conſuetudo, ſecundùm quam de jure communi Epiſcopus non proceſſit ad capturam contra laicos, fuit ſublata à Concilio.*

39 *Judex tàm Eccleſiaſticus, quàm laicus eſt competens in cauſis mixti fori, & eſt locus præventioni.*

40 *Præventio in captura præfertur præventioni verbali.*

41 *Captura eſt arbitraria judicis.*

42 *Præſcriptio negativa in facultativis qualiter procedat.*

43 *Juriſdictionem ordinariam impedientes excommunicantur in Bulla Cœnæ.*

44 *Bulla Cœnæ non ſolùm tollit præteritas conſuetudines, & præſcriptiones contra impedientes juriſdictionem ordinariam, ſed etiam futuras impedit inchoari, & inchoatas interrumpit.*

P*Ervenit*. Stuprans virginem tenetur eam dotare, & ducere in uxorem: ac ſi noluerit cum ea contrahere, ultra dotem corporaliter caſtigabitur. Hoc dicit cum cap. præcedenti ſecundùm Abb. & Mar. Soc.

1 Nota primò pœnam deflorantis virginem, quia de jure Canonico tenetur eam ſimul dotare, & in uxorem accipere: & quidem ad dotandum præcisè poteſt compelli, ſi modò ipſa, & pater ejus conſenſerint, ut in *cap. 1. ſupra eodem*. Sed ad contrahendum cum ea ma-
2 trimonium, ſi omninò ſtuprator renuerit, finaliter non erit cogendus, ſecundùm gloſſam finalem hic; nam textus loquitur alternativè, aut ducat, aut puniatur, ut advertunt Butr. *num. 2.* Anchar. *num. 1. in 3. notab.* Abb. *num. 1. in primo notab.* Joan. de Anan. *eodem numer. verſ. Nota quòd raptor cogitur, aut raptam ducere in uxorem, aut aliam pœnam ſuſtinere*, & Marian. Socc. *num. 3. in 2. notab.* dicens eum, qui defloravit virginem, non compelli præcisè cum ea matrimonium contrahere, ſed cauſativè, ſi non vult pati pœnas: ſola enim dotis conſtitutio ſufficit; cùm textus in cap. præced. exigat copulativè, ut eam dotet, & in uxorem ducat: nec ſi ducere recuſaverit, per ſolam dotis conſtitutionem eſt ſufficienter punitus, quia, ut inquit Abb. dict. *num. 3.* puniri debet perſona, quæ deliquit, & non burſa. Itaque ſi omninò renuerit eam traducere, præter dotem, quam nihilominùs cogetur ſolvere, corporaliter etiam punietur, id eſt fuſtigabitur, ſecundùm gloſſ. & Doctores. Item excommunicabitur non quidem à communione fidelium, ſed tantùm à communione ſacramentorum, & ſic minori excommunicatione, quouſque Superiori viſum fuerit, *cap. Engeltrudam, 3. quæſt. 4. & cap. ſi celebrat, de Cler. excomm. miniſtr.* ſecundùm gloſſam fin. Innocent. & Hoſtien. *in verb. Excommunicatus.* Item detrudetur in monaſterium, ut hic dicitur, & quidem ad tempus, donec pœniteat, ſecundùm Hoſt. ſed perpetuò, donec revocetur, ſecundùm Cardin. & innuit finis hujus Decretalis.

3 Verùm etſi de jure hæc ita ſe habeant, in practica tamen ſervatur, ut ſtuprator non cogatur præcisè ad contrahendum cum deflorata matrimonium, ſed alternativè, vel ad contrahendum, vel ad condecenter dotandum, ut teſtatur Anton. Gomez in *l. Tauri, num. 8.* & Papo *lib. 22. tit. 9. Arreſto 9.* ubi dicit hodie contra ſtuprantes virgines ſine vi non eſſe in uſu aliam pœnam, quàm ut illas ducant in uxorem, vel condecenter dotent; & ita ex facto reſpondit Caſſan. *conſ. 40.* Ita etiam ſervari in Hiſpania, ubi quotidie fiunt lites ſuper hujuſmodi ſtupris, teſtatur idem Anton. Gomez *ubi ſupra n. 7.* & ita etiam ſe quandoque vidiſſe per Senatum Mediolanenſem judicari, dicit Clar. *in pract. crim. §. Stuprum, num. 3. verſ. Sed quæro, quæ ſit pœna ſtupri.*

Prædicta tamen intellige, dummodò puella, quæ ſtuprum 4
paſſa eſt, ſit honeſtæ vitæ; alias enim non haberet locum diſpoſitio hujus Decretalis, & cap. præced. & ita hæc juxta intelligunt Scribentes, ut teſtatur Pariſ. *conſ. 160. n. 14. lib. 4.* ubi in facti contingentia ita conſuluit, & ſequitur Clar. *loc. cit. verſ. Hæc autem omnia.*

Secundò nota, ibi, *Nos aliquatenus legis duritiem mol-* 5
lientes; Eccleſiam poſſe moderari, ac mitigare aſperitatem, & rigorem Juris Civilis: quod tamen DD. dicunt habere locum in ſuo tantùm foro, ſed in foro ſæculari ſervabitur lex civilis, cum ex ejus obſervantia nullum immineat peccati periculum, ut notat gloſſa in *reg. Poſſeſſor, de regul. jur. lib. 6.* Unde inferunt hic Butr. *numer. 1.* Abb. *nu-* 6
mer. 2. Joan. de Anan. *num. 1. in 1. notab.* & Marian. Socc. *num. 4.* pœnam, de qua hìc, & in præced. cap. ſervandam eſſe tantummodo in terris ſubjectis Eccleſiæ in temporalibus, non autem in terris Imperii, in quibus ſervabitur ſua lex, *de qua inſtit. de publ. jud. §. 2.* Idem affirmat Clar. *in §. Stuprum, verſic. Sed quæro, quæ ſit pœna ſtupri*, ibi, [Licèt revera diſpoſitio dictorum capitulorum de jure non habeat locum niſi in terris Eccleſiæ, non autem in terris Imperii.]

Sed tu adverte, quia ſi in terris Imperii lis agatur contra laicum ſtupratorem in foro ſæculari, verum eſt, quod dicunt Doctores, ſervandam eſſe legem civilem: verùm ſi lis agatur contra laicum in foro Epiſcopali, quod fieri poteſt, cùm crimen ſtupri ſit mixti fori, ut dicam infrà *in ultim. notab.* utique ſervanda erit pœna, de qua in tex-
tu noſtro, & ſupra in *cap. proxim.* Ratio eſt, quia ubi le- 7
ges, & canones contrariantur, ut hoc caſu, etiam in materia non concernente peccatum, in foro Eccleſiæ ſervari debet lex canonica etiam in locis non ſubjectis temporali juriſdictioni Eccleſiæ, ex notatis in *c. Cùm eſſes, de teſtam. & in cap. 1. de novi oper. nuntiat.* & tenent in *cap. Clerici, de judic.* Anton. de Butr. *num. 12. verſ. Si materia eſt mixta*, & Abb. *in princip.* Alex. *conſ. 197. Viſo proceſſu, num. 5. in fine, libr. 2.* & alii, quos refert. & ſequitur Felin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 43. verſ. Limita tertiò, de Conſtit.*

Itaque in terris Eccleſiæ ſervabitur hæc pœna etiam in foro laicali: nam in terris ſubjectis temporaliter Eccleſiæ Romanæ, Canones prævalent legibus, etiam inter laicos, & in foro ſæculari indiſtinctè, *capit. Si duobus, de appellat.* per quem textum ita firmat Abb. in *dict. capit. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, & poſt eum Felin. *ibi num. 44. in prima declaratione*, & ſentit gloſſa à contrario ſenſu *in capit. 2. in verb. Lex civilis, de arbitr. in 6.* In terris autem ſubjectis Imperio ſervabitur pœna Juris Civilis in foro civili, & in foro Eccleſiaſtico pęna canonica per ſupradicta.

Ultimò nota hìc textum notabilem ad hoc non pon- 8
deratum à Doctoribus, quòd Epiſcopus in cauſis mixti fori poteſt laicum corporaliter punire, & in carcerem detrudere: hìc enim agitur de ſtupro, quod eſt crimen mixti fori, ut per Ancharan. *conſ. 169. numer. 11.* Item agitur contra laicum, ut patet ex eo, quòd ſtuprator cogitur in uxorem ducere, quam defloravit, quod non aptatur Clericis præſertim in ſacris conſtitutis. Et in laico Doctores communiter intelligunt hanc Decretalem, ut per Clar. in dict. *§. Stuprum. nu. 3. verſic. Laicus autem committens*
ſtuprum; nam Clericus propter ſtuprum cum virgine com- 9
miſſum punitur pęna depoſitionis, ut hic per Abb. *num. 4. in fine*, & eſt communis opinio, ut dicit Grillan. *de a ... crimin. libr. 4. quæſt. 6. poſt n. 2.* quem refert Diaz *in pract. crimin. Canon. cap. 77.* Bermond. *de Concub. fol. 389. num. 15.* & in hoc nulla eſt difficultas, ut inquit Clar. ubi ſupra, *verſ. Sed quæro, quæ ſit pœna ſtupri.* Item hic agitur in foro Epiſcopali; quod patet tum ex eo, quòd Gregorius reſcribit Sipontino Epiſcopo, ut conſtat ex ſupraſcriptione. Et ita pœnæ hic ſtatutæ ab Epiſcopo ſunt infligendæ, cum ad eum verba Pontificis dirigantur, ut arguit gloſſ. in *cap.*

Con-

Contra Idolorum, 26. *quæſt.* 5. tum quia in materia non concernente peccatum Eccleſia ſe non intromittit adverſus laicos in foro civili, ut notat gloſſ. in *cap.* 2. *in verb. Lex civilis*, *ad fin. verſic. Sed quid dices*, *de arbitr. libr.* 6. *gloſſ.* 1. *in reg. Poſſeſſor*, *de regul. jur. libr.* 6. & dictum eſt ſupra *in* 2. *notab.* tum denique quia ſtuprator hìc jubetur excommunicari, quod fieri non poteſt à judice laico: & tamen Pontifex jubet hunc laicum, qui virginem ſtupro decipit, non ſolùm excommunicari, ſed etiam caſtigari corporaliter, & in monaſterium detrudi, ſi renuerit defloratam ducere in uxorem: Atque ita hìc eſt textus apertus, quòd Eccleſia in cauſis mixtis procedit etiam contra laicos ad perſonalem diſtrictionem, & punitionem. Quod multò clariùs procedit hodie poſt Concilium Tridentinum in *cap.* 3. *ſeſſion.* 25. Sed quia nihilominùs non deſunt graves auctores, qui etiam poſt Concilium hoc in controverſiam adducunt, ab re non erit hunc articulum diligenter examinari.

10 Revoco igitur in dubium, an poſito Tridentini Concilii decreto *capit.* 3. *ſeſſion.* 25. *de reformat.* Epiſcopus, vel alius Ordinarius Eccleſiaſticus in cauſis criminalibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori poſſit laicos ſibi aliàs in temporalibus non ſubditos carceri mancipare, & corporaliter punire, licèt ex conſuetudine adverſus laicos ad perſonalem diſtrictionem procedere non conſueverit.

11 Hæc quæſtio nititur iiſdem principiis, quibus jam Sacra Congregatio Concilii declaravit, Epiſcopum, vel alium judicem Eccleſiaſticum in delictis Eccleſiaſticis, vel mixti fori poſſe contra laicos pœnis etiam pecuniariis procedere, ut ſcripſi plenè in *cap. Licèt*, *infra de pœnis*. Verumtamen quia aliquibus videtur ex eo, quòd Epiſcopus poſſit laicos in bonis mulctare, non rectè inferri, ut poſſit eos perſonaliter diſtringere, ex his, quæ adnotavit Jo. Andr. Butr. & DD. in *cap. Unico*, *de oblig. ad ratioc.* præſertim ſi obſtet contraria conſuetudo, idcircò viſum eſt expedire, ut propoſitum dubium de perſonali diſtrictione ſpecialiter diſcutiatur

12 In crimine hæreſis non eſt dubium, *c. Ut commiſſi*, *de hæret. in* 6. *& Clem.* 1. *eod. tit.* ibi, *Quilibet de prædictis ſine alio citare poſſit*, *& arreſtare*, *ſive capere*, *ac etiam in compedibus*, *vel manicis ferreis*; Jo. Andr. ad Spec. *in rub. de off. ordin. litt. A. verſ. communiter tenetur*, *& in tit. de major. & obed.*

Quoad alia verò crimina merè ſpiritualia, vel mixti fori quoniam contrariæ extant DD. ſententiæ, ut evidentiùs appareat, qualis fuerit mens Tridentinæ Synodi, expedit priùs afferre præcipua aliquot fundamenta, quibus utraque opinio nititur in terminis juris communis.

13 Et quidem in criminibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori non poſſe judicem Eccleſiaſticum procedere ad capturam laicorum, ſuadetur. Primò, quia juriſdictio Eccleſiaſtica, & ſæcularis diſtinctæ ſunt, nec una debet falcem immittere in meſſem alterius, *capit. Quoniam*, 10. *diſtin. capit. Cum ad verum*, *& capit. Si Imperator*, 96. *diſtinct. cap. Novit*, *in princip. de judic.* Joan. Andr. ad Specul. *in rubr. de offic. Ordin. verſ. Ad negativam*: qua de re plura eleganter ſcripſit Oldrad. *conſ.* 83. *An Epiſcopus poſſit declinare forum Regis*, *per totum*; & magiſtraliter idem Jo. Andr. poſt Hoſtien. *in cap. Per venerabilem*, *col.* 6. *in verb. Plenitudinem*, *Qui fil. ſint legit.* Sed judex laicus non diſtinguit Clericos, *cap. Si Imperator*: ergo nec judex Eccleſiaſticus laicos.

14 Secundò in his caſibus debet Epiſcopus adverſus laicos uti cenſura Eccleſiaſtica, *capit. Cùm Clarus*, ubi de perjurio agitur, *de foro compet. lib.* 6. *& cap.* 1. *de offic. Deleg.* eaque minimè ſufficiente, utendum eſt auxilio brachii ſæcularis, *capit.* 1. *de offic. Ordinar.* Atque ita nullo caſu videtur ei permiſſa alia poteſtas coercendi laicos; Ideòque textus in *cap. Cùm Epiſcopus*, *de offic. Ordinar. in* 6. cùm generaliter egiſſet de libero arbitrio Epiſcopi ſuper exercitio juriſdictionis in tota diœceſi; poſteà deſcendens ad capturam perſonarum reſtrinxit ſe ad perſonas Eccleſiaſticas. Ad idem ſunt textus in *capit. Ut famæ*, *de ſentent. excommunic. & cap. Novimus*, *de verborum ſignific.* Pro hoc etiam *l. Placet*, *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* ubi Epiſcopus excommunicavit ſacrilegum, & judex laicus deportavit, & in *Authent. de mand. Princip.* §. *Si verò Canonicum*, quæ jura allegat, & ut ſupra inducit Ancharan. in *cap. Ea quæ*, *numer.* 17. *de regul. jur. in* 6.

15 Tertiò in caſibus, in quibus Clericus eſt pœnis legalibus puniendus, hoc fieri non debet abſque eo, quòd a judice Eccleſiaſtico tradatur Curiæ ſæculari, *capit Cùm non ab homine*, *de judic. capit. Ad falſariorum*, *de crimine falſi*, *cap. Ad abolendam*, *de hæret. cum concordant.* Ergo ſimiliter ubi laicus ob delictum Eccleſiaſticum, vel mixti fori eſt pœnis corporalibus afficiendus; id fieri non debet ab Eccleſiaſtico abſque traditione, argument. *leg.* 1. *ff. Quod quiſque jur. & cap. Cum omnes*, *de Conſtitut.*

Ita arguit Ancharanus *in dict. cap. Cùm Epiſcopus*, *colum.* 2. *propè fin. verſ. Item in caſibus*, *de offic. Ordin. lib.* 6.

16 Quartò, affertur doctrina Innocent. in *capit. Significaſti*, *num.* 4. *de offic. Deleg.* ubi (Non credimus, inquit, quòd delegatus Papæ in rebus, quæ non ſunt ejus juriſdictionis, in poſſeſſionibus laicalibus poſſit dare poſſeſſionem corporalem, puta ſi cognoſcat de dote, vel de aliis conſimilibus; ſed laico judici dandam mandavit,) allegat textum *in l. Admodum*, §. 1. *ff. de re judic. cap. Cum ad verum*, 96. *diſtinct. & cap. De perſona*, *in fin.* 11. *quæſt.* 1. Dictum Innocent. ſequuntur Hoſtienſ. & Bald. *ibidem*, Joan. Andr. *verſ. Quid de ſæcularibus*, Herinc. Boich. *ver. Sed iſtas opiniones*, Anchar. *ſub nu.* 4. *verſ. Tertiò quæro*, ubi poſt Hoſtien. dicit hoc eſſe juſtitiæ, Idem Butr. *propè finem*, Cardin. in *Clement.* 1. *quæſt.* 110. *de offic. delegat.* Ancharan. qui loquitur etiam in Ordinario, & pluribus hanc opinionem tuetur in d. *cap. Ea quæ*, *num.* 17. *verſ. Et ego non benè capio*, *de regul. jur in* 6. ſubdens non obſtare illam rationem, quòd ex quo Epiſcopus habet poteſtatem cognoſcendi de poſſeſſionibus laicalibus: ergo & poteſtatem exequendi; nam illa conſequentia non eſt bona inter non ſubditos.

Ultimò, omiſſis aliis, hanc opinionem videtur tenere gloſſa *in Clement.* 1. §. *Cæterum*, *in verb. Cenſura*, *de uſur.* Oldrad. *conſil.* 86. incip. *Quæritur*, *an Eccleſia*; ſed non firmat Joan. de Imola in dict. *capit. Cùm Epiſcopus*, & ibi etiam Anchar. ſed propè finem neutram videtur approbare. Hanc tamen latè tuetur in dict. *cap. Ea quæ*, *de regul. jur. in* 6. & latiùs Joan. de Lup. *in cap. Per veſtras*, *in* 2. *notab.* §. *Sed eſt pulchra dubitatio*, *num.* 18. *de not. inter virum*, *& uxorem.*

Et communem dicunt Joann. Andr. ad Speculat. *in rubr. de offic. Ordin. littera A verſ. Communiter tenetur*, inferiores Prælatos poteſtatem, de qua quæritur, non habere in laicos, præter crimen hæreſis, *& in tit. de major. & obedien.* cujus dictum refert Ancharan. *loc. cit.* prout etiam illum referunt, quamvis oppoſitum ſentiant, Foller. *Pract. crimin. Can. fol.* 97. *n.* 52. *& ſeq.* & Aufrer. *de poteſt. Eccleſ. ſuper laicis*, *num.* 1. De communi etiam teſtantur Geminian. licèt ipſe contrarium teneat, in dict. *cap Cùm Epiſcopus*, *col.* 2. *verſ. Communiter tenetur*, Bald. in dict. *cap. Significaſti*, *de offic. deleg.* ubi & Felin. quamvis & ipſe ſentiat oppoſitum, Menchaca *lib.* 3. *de teſtam.* § 22. *poſt n.* 17. licèt credat eumdem ferè eſſe numerum eorum, qui contrariam ſequuntur, Clar. *in* §. *fin. q.* 37. *verſ. Unum tamen*, Joan. Lupus ubi ſupra, & Mich. Graff. *lib.* 2. *comm. opin. cap.* 8. *num.* 4.

Et communem hanc ſententiam etiam in practica obſervari, & ab ea non eſſe recedendum, & ſecundùm illam fuiſſe judicatum in facti contingentia, teſtatur Clar. *loc. citat.* & Pap. *libr.* 1. *titul.* 5. *arreſto* 26. Maxver. *in praxi de judic. & eor. juriſdict. numer.* 20. *colum.* 2. *in princip. verſic. Item Epiſcopus*, niſi in caſibus privilegiatis, ut ibi Boer. *deciſ.* 227. *numer.* 11. ubi affirmat ita fuiſſe per plura arreſta declaratum, ut habetur in ſtylo Parlamen. 4. *part. de arreſt.* §. 26. *& ſequ.* & idem Boer. *lib. de Conſuet. Biturig. tit. de juriſdict. gloſſ.* 1. *circa med.*

17 Pro contraria verò opinione, id eſt licere Eccleſiaſtico judici in cauſis criminalibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori procedere ad capturam adverſus laicos, adducitur textus noſter ponderatus ut ſupra in ult. notab. qui efficaciter probat hanc partem.

18 Secundò, adducitur textus in *capit. Contra idolorum*, 26. *quæſt.* 5. qui videtur loqui in crimine ſacrilegii, ut innuunt verba illa, *Eoſque à tanti labe ſacrilegii*, *&c.* Et tamen Gregor. ſcribens ad Januarium Epiſcopum ſic præci-

pit: *Et ſiquidem ſervi ſint, verberibus, cruciatibuſque, quibus ad emendationem pervenire valeant, caſtigentur; ſi verò ſint liberi, incluſione digna, diſtrictaque in pœnitentiam redigantur:* ubi gloſſ. ex text. colligit licere Epiſcopis aliquos verberibus caſtigare, & in carcerem mittere reos & alio modo punire nobiles, atque ignobiles. Niſi dixeris textum loqui contra idolorum cultores, aruſpices, & ſortilegos: in crimine autem hæreſis non eſt dubium, ut initio diximus.

Tertio, affertur textus clarus in *Authent. Cauſam, quæ, in fin. Cod. de Epiſc. & Cler.* ubi diſponitur, ut executores laici, qui trahunt Monachos ad judicium ſæculare, ab Epiſcopo in carcerem detrudantur. Nec refragatur, quòd Ancharan. in dict. *c. Ea quæ, num.* 17. dicat hoc ibi eſſe ſpeciale, ut in hæreſi: quandoquidem delictum illud non eſt adeò grave, ut deciſio illius Authenticæ poſſit dici ſpecialis, ut in hæreſi propter criminis immanitatem, juxta textum in *capit. Per tuas, §. Cæteras, de ſimon.*

Quartò, idem probat generaliter textus in *c. Attendendum*, 17. *qu.* 4. ubi contra uſurpantes bona Eccleſiæ uſibus dedicata Urbanus in epiſt. ad omnes Epiſcopos ſcribit his verbis: *Quod ſi quis fecerit poſt debitæ ultionis acrimoniam, quæ erga ſacrilegos jure promovenda eſt, perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio, perpetuæ deporta-*
19 *tionis tradatur*: ubi gloſſ. *in verb. Carceri*: (Nota, inquit, quòd Eccleſia habet carcerem, & infligit pœnam relegationis:) verbum autem illud, *ſi quis*, aptum eſt comprehendere tàm laicos, quàm Clericos, *c.* 1, ubi DD. *de Baptiſ.* cùm crimen ſacrilegii ſit mixti fori, *deciſion. Pedemon.* 103. *num.* 7. Clar. *in §. fin. quæſt.* 3. *num.* 6.

20 Quintò, qualitas delicti Eccleſiaſtici, vel mixti fori efficit laicum de foro Eccleſiæ, *Authent. Item nulla*, ubi notatur *C. de Epiſc. & Cler. & cap. Cùm ſit, & cap. Ex tenore, de foro compet.* Ergo ad Epiſcopum ſpectabit eumdem ſive laicum, ſive Clericum punire. Ita Oldrad. *conſ.* 86. *Quæritur, an Eccleſia, circa med. verſ. In contrarium*, & Anchar. *in c. Cum Epiſcopus, prope fin. verſ. In contrarium, de offic. Ordin. in* 6.

21 Sextò, in criminibus atrocioribus ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, in quibus venit pœna irroganda mortis, Judex Eccleſiaſticus non poteſt hanc pœnam infligere, ſed debet reum tradere Curiæ ſæculari, ſecundùm Conſtitutiones legitimas puniendum, *cap. Ad falſariorum, de crimin. falſi*, ubi gloſſ. *in verb. Tradantur*, dat concordantes. Idque ſive reus ſit Clericus, ſive laicus: ut innuit littera ibi, *Per quam*, (id eſt poteſtatem ſæcularem,) *& laici qui fuerint de falſitate convicti*, (ſcilicet per Judicem Eccleſiaſticum,) *puniantur, prævia ſcilicet proteſtatione*, de qua in *cap. Novimus, de verb. ſignif.* Id autem neceſſariò ſupponit judicem Eccleſiaſticum habere reum ſub arcta corporis cuſtodia, quia aliàs numquam poſſet eſſe locus huic traditioni.

22 Septimò, conceſſa juriſdictione, quod eſt principale, cenſentur etiam conceſſa acceſſoria, ſeu media ad illam exercendam, *c. Præterea, de offic. deleg.*

Nec obſtat, quod ait Ancharan. in dict. *capit. Ea quæ, num.* 17. *de regul. jur. in* 6, Quòd ex quo Epiſcopus habeat poteſtatem cognoſcendi, non ſit inferendum, ut habeat poteſtatem exequendi; eo quòd hæc conſequentia non ſit bona inter non ſubditos; & quòd etſi laici in cauſis Eccleſiaſticis, vel mixti fori ſortiantur forum Epiſcopi, non propterea dici poſſint ſubditi, ut inquit gloſ. *fin. Clem.* 1. *de foro compet.* cùm in multis jura dent poteſtatem cognoſcendi, ſed non exequendi, ut *l. à Divo Pio, in princip. de re judic.*

Id, inquam, non obſtat, quia laicus in ejuſmodi cauſis ſortitur forum Epiſcopi, & efficitur illius ſubditus etiam ratione perſonæ, ut probant jura ſuperius adducta; alias non poſſet excommunicari, juxta *c. Primum, de offic. Ordinar. cum ſimil.* Ergo cùm res agatur inter ſubditos, erit bona illatio: Epiſcopus habet poteſtatem cognoſcendi, igitur & exequendi; juxta textum in d. *cap. Præterea*. Et hanc opinionem ſequuntur gloſ. in *d. cap. Contra idolorum*, 26. *q.* 5 Oldrad. *d. conſ.* 86, ubi inclinat in hanc partem, licèt alii illum adducant pro contraria, Gemin. in *cap. Cum Epiſcopus, de offic. Ordin. in* 6 *col.* 2. *verſ. Sed quæro*, ubi aſſerit ſibi numquam placuiſſe contrariam opinionem, licet fateatur eam communiter teneri Franc. *ibidem verſ. Quin imo a contrario ſenſu*, Joan. de Anan. *hic & in rubr. de Sortileg. num.* 5. Felin. *in capit. Cum ſit generale, de foro compet. num.* 10. *& in dict. cap. Significaſti, col. ultim. de offic. deleg.* Covarr. *Pract. quæſt. cap.* 10. *num.* 2. *verſ. Secundo quæries*; alios Clar. *§. fin. qu.* 37. *numer.* 8. adjiciens in numero totidem eſſe tenentes hanc partem, ac qui contrariam: eamque pluribus comprobat, & ab objectis tuetur Barbat. *inter conſ. crimin. tom.* 1. *conſ.* 3. *nu.* 12. *in fin.* Aufret. *de poteſt. Eccleſ. & ſæcul. num.* 1. ubi ait ſe ita practicaſſe, licet non ſine aliqua murmuratione judicum ſæcularium.

Eamdem & leges Regiæ admiſerunt, & probarunt ſæpiſſimè, ut teſtatur Covarruv. *cap.* 10. *loc. citat.* & Epiſcopus Montis Marani *in Praxi Archiepiſcopali, cap.* 13. *numer.* 3. ait in regno extare, *cap.* 104. quod Prælati in criminibus Eccleſiaſticis cognoſcant liberè contra laicos, & puniant eos, nec officiales laici poſſint ſe intromittere.

Ex his conſtat hanc poſteriorem ſententiam non eſſe 23
gravibus auctoritatibus deſtitutam, & proculdubio eſſe veriorem etiam circumſcripta Tridentini Concilii diſpoſitione, quia textus pro ea allegati, quia loquuntur de captura laicorum per judices Eccleſiaſticos id probant directò; textus verò in contrarium adducti, inducuntur omnes ſumpto argumento a contrario ſenſu; quod tamen argumentum non deſumitur, ubi oppoſitum reperitur ſtatutum a jure, gloſſ. in *cap. Significaſti, de foro competen.* At- 24
que ita non ſequitur, Epiſcopus excommunicat laicum: ergo non poteſt illum perſonaliter diſtringere. Item, Epiſcopus poteſt apprehendere Eccleſiaſticum: ergo non laicum: quia hoc ultimum textus expreſsè non negat, ſed potius omittit. Unde ſolutio peti debet ab aliis juribus, quæ de captura laicorum expreſsè loquuntur. Ita in terminis reſpondet Geminian. in d. *cap. Cùm Epiſcopus, col.* 3. *verſ. Et ad textum allegatum in contrarium*, & Franc. *ibid. verſ. Nec obſtant jura.*

Magni etiam ponderis videtur eſſe, quòd facultas 25
procedendi in his cauſis ad capturam laicorum tribuitur Epiſcopo non ſolum per ſacros Canones, ſed etiam per leges Imperiales, ut in d. *Authent. Cauſam quæ, Cod. de Epiſc. & Cleric.* ut propterea Imperatores videantur juri ſuo ceſſiſſe, ſi quod prius haberent, excluſo Epiſcopo, atque in Eccleſiam irrevocabiliter tranſtuliſſe, argumen. *cap. Ego Ludovicus*, 63. *diſtinct.* Probatur in *cap. Novit, de judic.* ubi hoc tenet Innocent. *nu.* 6. *verſ. Vel melius*, quem ibi ſequuntur Abb. *numer.* 23. *verſic. Quarta ſolutio*, & alii communiter. idem firmat Archidiac. in *cap. Quicumque*, 11. *quæſt.* 1. *per text. in leg. Perfecta, Cod. de donat. quæ ſub mod.* ubi patet donationem ſemel perfectam non revocari, & Joan. Andr. in *cap. Conſtitutus, de relig. domib.*

Et per hoc ceſſat etiam primum objectum diſtinctionis 26
juriſdictionum: imò argumentum retorquetur; quia ubi crimen eſt Eccleſiaſticum, juriſdictio etiam adverſus laicos eſt attributa judici Eccleſiaſtico tantùm, ut pluribus probat Henric. Boich. in *c. Nos inter, col.* 3. *verſ. Aut quærit, de purg. Canor.*

Ergo ex vi diſtinctionis juriſdictionis, perſonalis diſtrictio non ad judicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum pertinet: & in cauſis mixti fori juriſdictio ſimiliter tribuitur Eccleſiaſtico, ſi in cauſa prævenerit, cùm in his cauſis, in quibus cumulativa eſt juriſdictio, ſit locus præventioni, *capit. Cum ſit generale*, ubi DD. *de foro compet.* Ergo diſtinctio ipſa juriſdictionum operatur, ut captura laicorum ſpectet ad judicem prævenientem: & per hæc patet reſponſio ad primum, & ſecundum argumentum contrarium.

Non obſtat tertium, quòd ſicut judex laicus non punit
Clericum ante traditionem, ita nec Eccleſiaſticus punire 27
debet laicum; quia non eſt par ratio, cùm laicus non ſit capax juriſdictionis ſpiritualis adverſus Clericum, *c. Decernimus, de judic.* ſed Eccleſiaſticus benè eſt capax juriſdictionis temporalis contra laicum, ita in ſpecie reſpondet Oldrad. *d. conſ.* 83. *num.* 7.

Non obſtat quartum de doctrina Innocentii in dict. *cap.* 28
Significaſti: nam reſpondetur illam procedere de urbanitate, quia judex modeſtè ſe gerit non exquendo ſententiam in bonis laicorum; ſed ſi exequatur, executio tenebit,

bit. Quæ reſponſio eſt Felini in dict. *c. Significaſti, col. ul. ante num.* 4. ac præterea opinionem contra Innocentium eſſe veriorem teſtatur ibi Joan. de Anan. *in fin.* Ex quibus patet poſteriorem hanc ſententiam validioribus rationibus fulciri.

29 Sed quatenùs dubia videretur in terminis juris communis, tamen poſt Concilium Tridentinum videtur eſſe extra omnem difficultatem; ſive quia correxit jus commune, quatenùs clarè ſanxiſſet, ut judicibus Eccleſiaſticis non liceret laicos, perſonaliter diſtringere; ſive quia quatenùs jus commune fuiſſet dubium, approbaverit opinionem gloſſæ, & DD. qui ſcripſerunt id licere judicibus Eccleſiaſticis.

30 Quod ut evidentiùs appareat, obſervandum eſt primò opinionem eorum, qui arbitrati ſunt Epiſcopum non poſſe procedere ad capturam adverſus laicos, in eo præcipuè fundari, quòd cùm Epiſcopus haberet contra eos remedium cenſuræ Eccleſiaſticæ, illo uti deberet, non autem aliis pœnis temporalibus; nam ut ait Ancharan. in dict. *cap. Ea quæ, ſub num.* 17. Canones non loquuntur expreſsè de captura laicorum, ſed de cenſura, ut in *capit. Quærenti, de verbor. ſignific.* & ſimiliter cùm in *Clement.* 1. *§. Cæterùm, de uſur.* decernantur laicum uſuarium eſſe compellendum cenſura Eccleſiaſtica edere codices rationum, gl. *in verb. Cenſura*: Non vult ergo, inquit hæc Conſtitutio ipſo invito domum ipſius ingredi, vel arcam ipſius frangi.

31 Itaque de jure communi cenſura erat remedium ordinarium, quia eo judex Eccleſiaſticus primariò uti debebat pro executione ſuæ ſententiæ, & pro ſua juriſdictione, *cap. Dilecto, de ſentent. excommun. lib.* 6. diſtrictio verò perſonalis, ſeu invocatio brachii ſæcularis erat remedium extraordinarium: hoc enim utendum non erat, niſi cùm cenſura non proficiebat, juxta notata in *cap.* 1. *de offic. Ordin.* & aliàs pependit Sacra Congreg. dum reſpondit Epiſcopum poſſe ex decreto Concilii in d. *cap.* 3. in cauſis mixti fori adverſus laicos etiam pœnis pecuniariis procedere.

32 Deinde ſupponendum eſt Oratores Regis Catholici, dum adhuc Tridentinum Concilium eſſet apertum, Regis nomine conqueſtos fuiſſe, quòd locorum Ordinarii nimia facilitate uterentur gladio excommunicationis, indeque fieret, ut fideles illaquearentur, & cenſuræ Eccleſiaſticæ contemnerentur; ac proinde inſtitiſſe, ut patres ſtatuerunt, ne de cætero liceret uti excommunicatione, ſed priùs deberent Ordinarii alia remedia experiri pro juſtitiæ executione, ac demum in ſubſidium cenſuras adhibere, ubi executio realis, vel perſonalis fieri non poſſent: itaque præcipuè ad illorum inſtantiam patres addiderunt decretum illud *c.* 3. *ſeſſ.* 25. *de refor.* ut patet ex actis, quæ in Arce S. Angeli aſſervantur.

Ex his infertur, ut hæc controverſia ſit hodie dirimenda ordine diverſo, quàm dirimenda eſſet de jure communi: tunc enim idcircò Epiſcopus uti non debebat remedio extraordinario capturæ, quia illi ſuppetebat remedium ordinarium excommunicationis; at poſt Concilium executio realis, vel perſonalis effecta eſt remedium ordinarium, & excommunicatio remedium extraordinarium, & ſubſidiarium: unde non eſt ambigendum, quin judicibus Eccleſiaſticis in cauſis ad eorum forum pertinentibus liceat ad capturam contra laicos primò, & principaliter procedere, cùm cenſura ſit reſervata in ſubſidium dumtaxat.

Id autem probatur primò ex decreto dict. *cap.* 3. in proœmio in ſui ratione, ibi: *Excommunicationis gladius ſobriè, & magna circumſpectione exercendus eſt; cùm experientia doceat, ſi temerè, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari.* Quæ quidem ratio æquè viget, cùm Epiſcopus procedit contra Clericos, ac cum contra laicos.

Deinde probatur ex diſpoſitiva in ſui generalitate, ibi: *In cauſis vero judicialibus mandatur omnibus judicibus Eccleſiaſticis, ut quandocumque executio realis, vel perſonalis ab ipſis propria auctoritate fieri poterit, abſtineant à cenſuris Eccleſiaſticis.* Quæ verba tamquam generalia ſunt apta comprhendere caſus tàm civiles, quàm criminales, & perſonas tàm Eccleſiaſticas, quàm ſæculares.

Tertiò, Concilium expreſsè prohibet uſum cenſurarum in caſibus civilibus, ubi poteſt fieri executio realis, vel perſonalis etiam contra laicos, *verſ. Sed liceat eis*, ibi *Contra quoſcumque etiam laicos*; ergo idem dicendum in criminalibus, quia eodem modo ſortitur laicus forum Eccleſiæ ratione delicti, ac ratione contractus, *Authent. Item nulla, Cod. de Epiſc. & Cler. & cap.* 1. *de offic. Ordin. facit cap. fin. de foro competen. & cap. Volentes, de privil. in* 6.

Et confirmantur ex dictione illa, *Quoque*, ibi, *In cauſis quoque criminalibus*; necnon ex dictione, *Ut ſupra*, ibi, *Ubi exececutio realis, vel perſonalis ut ſuprà*; quarum prima eſt copulativa, & inducit repetitionem præcedentium, *l. In repetendis, ff. de leg.* 3. *l. Sæpè, §. Cajo, ff. de fund. inſtruct.* Oldrad. *conſ.* 103. *Quæſtio eſt, num.* 4. *verſ. Quarto hoc denotat*; ſecunda itidem eſt repetitiva præcedentium cum omnibus qualitatibus, perinde ac ſi nominatim eſſent expreſſæ Cravett. *conſ.* 729. *num.* 10. *& ſeq.* & Decian. *conſ.* 72. *tit.* 46. *lib.* 2. 33

Cùm igitur Concilium primò illic ſtatuat, ut in cauſis civilibus contra quoſcumque etiam laicos liceat Epiſcopis etiam per mulctas pecuniarias, ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem procedere; & mox immediatè ſubjiciat: *In cauſis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel perſonalis ut ſupra fieri poterit, à cenſuris abſtineant*: manifeſtè patet per verba illa, *contra quoſcumque etiam laicos*, cenſeri etiam repetita in ſecunda clauſula, ubi de cauſis criminalibus diſponitur.

Et revera maximè abſurdum eſſet, ut liceret Epiſcopo procedere ad perſonalem executionem in cauſis civilibus, & tamen non liceret in criminalibus, in quibus longè major eſt ratio, ac neceſſitas perſonalis diſtrictionis.

In cauſis enim civilibus carcer eſt regulariter interdictus, Oldrad. *conſil.* 54. *An fugiens, in princip.* Roman. *conſ.* 120. *Circa primum, sub num.* 2. *verſ. Tertio quia*; ubi apoſtilla plures cumulat, & dicit communem; ſecus in criminalibus, præſertim capitalibus, Joan. de Anan. *conſ.* 1. *in princip.* qui reddit rationem, ne fruſtratorium ſit judicium. 34

Rurſus in cauſa civili intenditur privata utilitas creditoris; at in criminali ſive carcer ſit ad cuſtodiam, ut de jure civili, *l.* 1. *ubi not. Cod. de cuſtod. reor.* ſive ſit ad pœnam, ut de jure Canonico, *cap. Quamvis, de pœn. lib.* 6. verſatur publica utilitas: idcirco enim delinquentes arcta poſſunt cuſtodia mancipari, ut legitur in *cap. Ut famæ, de ſentent. excomm.* quia Prælati ejuſmodi exceſſus corrigere debent, & publicæ utilitatis intereſt, ne crimina remaneant impunita, & per impunitatis audaciam fiant, qui nequam fuerunt, nequiores, facit *cap. Eſt injuſta miſericordia, & per totam*, 23. *q.* 4. 35

Ideòque non obſtat, quòd Concilium dum loquitur de cauſis civilibus, dicat licere Epiſcopis procedere per mulctas pecuniarias, perſonarumque diſtrictionem contra quoſcumque etiam laicos; in cauſis verò criminalibus nullam laicorum mentionem faciat, nec dicat Epiſcopis licere ad perſonalem diſtrictionem procedere; ſed ſimpliciter debere abſtinere à cenſuris; quaſi ex hac diverſa loquendi ratione inferatur, ut in criminalibus non liceat Epiſcopo uti perſonali diſtrictione adverſus laicos. Siquidem reſpondetur in effectu non extare hanc diverſitatem, quia propter dictiones illas repetitivas, *quoque*, &; *ut ſupra*, perinde eſt, ac ſi etiam in criminalibus nominatim de laicis eorumque diſtrictione ſanxiſſet. Dum enim juſſit Ordinarios abſtinere à cenſuris, ubi executio realis, vel perſonalis fieri poſſet, in neceſſariam conſequentiam cenſetur voluiſſe, ut prætermiſſa cenſura, uterentur executione reali, vel perſonali ut ſupra, id eſt contra quoſcumque, etiam laicos, ex ſupradictis; alioquin enim iniquum fuiſſet, ut Patres Concil. abſtuliſſent Epiſcopis facultatem, quam habebant à jure communi, procedendi in criminalibus contra laicos per cenſuras Eccleſiaſticas, & reliqui ſſent eos deſtitutos aliis remediis temporalibus; hac enim ratione liceret laicis quodcumque facinus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori impunè committere in maximam Epiſcopalis juriſdictionis perturbationem. Quam rationem in exemptionibus conſiderat idemmet Conc. *in cap.* 2. *in princip. ſeſſ.* 24. & conferunt textus *in d. cap. Eſt injuſta, & in cap. Duo iſta*, 23.

queſt. 4. ita nihil novi juris quoad hoc induxit Concil. ſed tantùm ordinem immutavit: nam cum olim prius utendum eſſet cenſura, deinde pœnis temporalibus; hodie ordine inverſo primum utendum eſt pœnis temporalibus, & in ſubſidium remedio ſpirituali excommunicationis.

36 Et confirmatur ex alio Tridentini Concilii decreto, nempè ex *cap. 8. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* ubi præcipitur, ut concubinarii tam ſoluti, quàm uxorati, ſi ter admoniti concubinas non dimiſerint, excommunicatione feriantur, & mulieres ſive conjugatæ, ſive ſolutæ, graviter pro modo culpæ puniantur, & extra oppidum, vel diœceſim, invocato, ſi opus fuerit, brachio ſæculari ejiciantur, aliis pœnis contra adulteros, & concubinarios inflictis in ſuo robore permanentibus. Ex quo decreto duo colliguntur.

37 Primum eſt licere Epiſcopo mulieres adulteras, & concubinas etiam extra diœceſim ejicere, quod nihil aliud eſt, quam contra eas ad perſonalem executionem procedere, etiam ſine brachii ſæcularis auxilio, cum Concilium non præcipiat abſolutè, ut illud ab Epiſcopis invocetur, ſed tantum ſub conditione illa, *ſi opus fuerit*, id eſt ſi executores, ac miniſtri Curię Epiſcopalis nequiverint ipſi per ſe exequi ſententiam Epiſcopi: concordat textus in *cap. 1.* ibi: *Cum opus fuerit, publicum convocent. auxilium, de offic. Ordin. & in cap. Periculoſo, § ult. verſ. Invocato ſi opus fuerit, &c. de ſtatu regular. lib. 6.* innovato à Concilio *in cap. 5. ſeſſ. 25. de regular.*

Secundum eſt, quòd Concilium, dum jubet concubinarios etiam laicos excommunicari, præſervat alias pœnas contra concubinarios inflictas, quæ quidem pœnæ, excluſa cenſura Eccleſiaſtica, ſunt aptę comprehendere etiam capturam; unde cùm in *c. 1. de offic. Ordin.* ſtatutum ſit, ut Epiſcopi liberam habeant facultatem adulteria, & alia crimina ulciſcendi, ſecundùm quòd Canones cenſent, Anchar. qui in d. *cap. Ea quæ*, in terminis juris communis tuetur contrariam ſententiam, ut evitet diſpoſitionem d. *c. 1.* reſpondet ſub facultate ulciſcendi crimina laicorum ibi non comprehendi pœnas temporales, quia textus dicit, ſecundùm quòd Canones cenſent: Canones autem de hac captura laicorum, vel executione in rebus laicalibus non expreſsè loquuntur, ſed de cenſura, *de verb. ſignific. c. Querenti*. Non debemus ergo, inquit Anchar. Abſque Canonibus affirmare, quia erubeſcimus, &c. *Illam, C. de collat. in Auth. de Triente, & ſemiſſe, Conſideremus.* Et quod non eſt decreto Sanctorum Patrum ſancitum, &c. *cap. Inter corporalia, de transl. Epiſc.*

Quę quidem ratio Anchar. contulit oppoſitum per Concilium: nam decreto Patrum in d. *c 8.* ſancitum eſt, ut Epiſcopus non ſolùm cenſura Eccleſiaſtica, ſed etiam aliis pœnis ulciſci poſſit adulteria, & concubinatus, & gl. & DD. qui cenſuerunt d. *cap. 1. de offic. Ord.* propter ſui generalitatem comprehendere etiam capturam, id haberent pro indubitato in terminis d. *cap. 8.* quod ſpecificè loquitur tam de excommunicatione, quàm de aliis pœnis, quas præſervatas eſſe vult: ejuſmodi enim pœnæ diſtinctæ à cenſura aliæ eſſe non poſſunt, quàm temporales.

38 Porrò hęc concluſio procedit, etiamſi Ordinarius Eccleſiaſticus ad capturam laicorum procedere non conſueverit: nam ſi inſpiciamus tempus ante Concilii publicationem, cùm Ordinarius tunc haberet remedium cenſuræ Eccleſiaſticæ, qua primò uti debebat, non poteſt ei imputari, quòd diſtrictione perſonali uſus non fuerit. Quod adeò verum eſt, ut aliqui DD. exiſtimaverint de jure communi Ordinarium ita demum poſſe ad capturam contra laicos procedere, ſi hanc facultatem legitimè præſcripſerit, ut apud Menoch. & Clar. *locis ſupracit.* At cùm Conc. hac in parte ſuſtulerit diſpoſitionem juris communis, & novam formam præſcribendo noluerit cenſuras adhiberi niſi in ſubſidium, cenſetur etiam ſuſtuliſſe conſuetudinem juri communi conformem, quæ proprie non dicitur conſuetudo, ſed juris communis obſervantia, ut ſcripſit Jo. Andr. in *cap. unic. de Cler. conjug. in 6.* quem ibi ſequitur Anchar. & Raphael. Fulgoſ. *conſ. 123. nu. 2.* & alias advertit Sac. Congreg. dum ob hanc rationem reſolvit, conſuetudinem, ſecundum quam Clericus habitum, & tonſuram deferens fori privilegio gaudebat, licèt beneficium Eccleſiaſticum non haberet, nec alicui Eccleſiæ inſerviret, fuiſſe ſublatam à Conc. in *c. 6. ſeſſ. 23.* tametſi decretum illud quoad hoc de conſuetudine mentionem non faciat; alioquin enim niſi Concilium in d. *c. 3.* ſuſtuliſſet obſervantiam juris communis, non ſuſtuliſſet niſi jus commune non obſervatum, quod abrogare opus non fuerat. Quam rationem in his terminis dicit evidentiſſimam gloſſa in *cap. 1. in verb. Facti, Item probo id evidentiſſima ratione, de Conſtit. in 6.* quam ſequuntur Gemin. *col. 2. in 2. oppoſit.* & Franc. *col. 7. verſ. In ea gloſſa*, ibi, *Eſſet abſurdum*.

Poſt Concilium verò non obſtat Epiſcopo, quòd captura 39
uſus non fuerit adverſus laicos; hoc enim potuit contingere, aut quia non accidit caſus, aut ſi accidit, Epiſcopus utendum non putavit remedio capturæ, ſed aliis pœnis temporalibus; aut quia cùm in delictis mixti fori contra laicos ſit locus præventioni, fortè judex laicus in cauſa prevenit; quo caſu ipſe procedit, *c. Cum ſit generale*, ubi Abb. & alii communiter *de foro compet. & l. Si quis in hoc genus*, ubi Legiſtæ, ac præſertim Paul. de Caſtro *num. 4. verſ. Item nota*,
C. de Epiſc. & Cler. aut ſi prævenit Eccleſiaſticus in citatio- 40
ne, laicus tamen prævenit in captura; quo caſu præventio
realis præfertur verbali, Bar. in *l. Sepulcra*, ubi etiam Alex.
in apoſtil. verſ Secundo eſt videndum, ff. de ſepulc viol.
niſi id fieret in fraudem, ſecundum Boſſ. *Praxi tit. de foro*
compet. num. 97. & ſeq. licèt Dec. *in c. Cum M. Ferrarien.* 41
de Conſtit. in fine, dicat etiamſi ſit in fraudem, prævalere, &
in ſumma captura eſt arbitraria judici, Clar. *§. fin. quaſ. 28.*
in princ. Unde non prejudicat Epiſcopo, quòd ad capturam 42
procedere non conſueverit; quia ad hoc ut inducatur conſuetudo, vel præſcriptio negativa per non uſum ejus quod eſt in facultate faciendi, requiritur actus contrarius, nec ſufficit negativus, ut declarat Calder. *conſ. 41. a. leg. 3. de conſuet.* incip. *An valeat conſuetudo, n. 3. verſ. Ad aliud vero dubium*, & Abb. *conſ. 101. In quæſtione, num. 7. verſ. Quinimò*
poſſet, lib. 1. Contraria autem præſcriptio ad eum modum, 43
quo requiritur in facultativis, induci non poteſt; tum quia eſt contra generale Concilium, ut ſæpius advertit S. Congreg. & præſertim in deciſione paulò ante relata; tum quia in Bulla Cœnæ *cap. 16.* excommunicantur omnes, qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, &c. & omnes alios quoſcumque judices Eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet impediunt, quo minùs ſua juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque utantur, ſecundùm quòd Canones, & Sacræ Conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum Generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt; & derogatur conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Unde per ſolemnem hu-
jus Bullæ publicationem, quæ fit quotannis in die Cœnæ 44
Domini, non ſolùm abrogantur conſuetudines, & præſcriptiones uſque ad illud tempus introductę in prejudicium ordinariæ juriſdictionis, ſed etiam prohibentur in poſterum introduci, ita ut conſuetudines, vel præſcriptiones aut inchoari non poſſint, aut inchoatæ per annuam illam publicationem interrumpantur, ut in terminis Bullæ Cœnę ſcripſit Felin. in *cap. Cum non liceat, col. fin. ſub n. 12. verſ. Quintò conſidera quòd ſingulo anno, de præſcript.*

DE

DE FURTIS.

Alexander III. Cremonen. Epiſcopo.

CAPUT V.

EX litteris tuis innotuit, quòd B. Calicem quendam in Eccleſia minùs cautè dimiſſum rapiens, longo tempore detinere præſumpſit: & infrà. Mandamus, quatenus ſi ſpontè confeſſus fuerit, & exinde Eccleſiæ, cujus Calix fuerat, ſatisfecerit, nec eſt ſuper hoc nota, vel infamia maniſeſta reſperſus: poſt peractam pœnitentiam, aut congruam partem pœnitentiæ (dummodò aliàs idoneum ipſum eſſe cognoſcas) ad ſacros ordines non dubites promovere.

SUMMARIUM.

1 *FUr occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros Ordines promoveri.*
2 *Immunitatem Eccleſiæ violans vaſa ſacra ſurripiendo non eſt ipſo jure excommunicatus.*
3 *Excommunicatio impedit promotionem.*
4 *Immunitatem Eccleſiæ violantes, ſecundùm Canones non ſunt excommunicati, ſed excommunicandi.*
5 *Fallit in incendiariis, & effractoribus Eccleſiæ.*

1 E *Ex litteris.* Fur occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros Ordines promoveri. Hoc dicit, Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Joan. de Anan. & Marian. Soccin. Secunda pars ibi, *Mandamus*.
2 Nota ſingulariter ex hoc textu, quia fortè non reperies alibi ita clarè, quòd violans Eccleſiæ immunitatem, etiam ſacra vaſa inde abſtrahendo, non eſt ipſo jure excommunicatus: nam iſte Clericus de Eccleſia calicem ſurripuit, & tamen poſt ſatisfactionem, & pœnitentiam poteſt ad ſa-
3 cros Ordines promoveri: ergo non fuit excommunicatione innodatus, quia excommunicatio impedit promotionem, *cap. Cum illorum, infra de ſentent. excommunic.* cum ſimilibus; & ita hunc textum ad hoc ponderat Abb. *in cap. Cum pro cauſa, num. 5. eodem tit.* Quod eſt contra Hoſtien. *ibi num. 2.* ubi voluit excommunicatum eſſe, qui Eccleſiam violat eam ſpoliando, vel in clauſtro ipſius laicum verberando. Sed eum reprobant ibi Joann. Andr. &
communiter DD. ut ibi dixi *num. 10.* Et contrarium deter- 4
minat idemmet Hoſtien. *in ſumma de immunit. Eccleſ. in fin. §. Quæ ſit pœna violantium*, ubi ait, ſecundùm Canones Eccleſiæ immunitatis violatores eſſe excommunican-
dos, *cap. Nullus, & cap. Si quis deinceps, 17. quæſt. 4.* Et 5
ſolos incendiarios, & effractores eſſe excommunicatos ipſo jure, *cap. Canonica, 11. quæſt. 3. cap. Omnes, 17. quæſt. 10. cap. In litteris, ſupra, de raptor. & cap. Conqueſti, infra de ſentent. excommunic.* Hodie etiam extrahentes reos ab Eccleſiis excommunicati ſunt ex Bulla Gregorii IV. & abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata, ut fusè probavi in prædicta Decretali, *Cum pro Cauſa, à num. 5. uſque ad nu. 36.* De multiplici autem ſacrilegii ſpecie, & de illius pœna, vide ibi plenè per Innocen. *n. 1.*

DE USURIS.

Alexander III. Genuen. Archiepiſcopo.

CAPUT VI.

IN civitate tua dicis ſæpè contingere, quòd quidam piper, ſeu cinnamomum, ſeu alias merces comparant, quæ tunc ultra quinque libras non valent, & promittunt ſe illis, à quibus illas merces accipiunt, ſex libras ſtatuto termino ſoluturos: Licèt autem contractus hujuſmodi ex tali forma non poſſit cenſeri nomine uſurarum, nihilominus tamen venditores peccatum incurrunt: niſi dubium ſit merces illas plus minuſve ſolutionis tempore valituras: Et ideò cives tui ſaluti ſuæ benè conſulerent, ſi à tali contractu ceſſarent, cùm cogitationes hominum omnipotent Deo nequeant occultari.

SUMMARIUM.

1 *VEndens rem pluris, quam valeat, quia ſolutionem differt, peccat, niſi dubium ſit, an res tempore ſolutionis plus, minuſve ſit valitura, & vendens non erat ſtatim venditurus, & numer. 12.*
2 *Vendens cariori pretio ob dilatam ſolutionem, an uſurarum nomine jure damnari poſſit, & num. ſeqq. uſque ad num. 13.*
Injuſtitia notoria nullitati æquiparatur, ibid.
3 *Vendens cariùs ob dilatam ſolutionem, in foro externo uſurarum nomine non tenetur, ſecus in foro animæ, & n. ſeqq. & n. 10. & 11.*
Declaratur, n. 7.
4 *Intellectus, cap. Conſuluit, infra eodem.*
5 *Uſura propriè non committitur in contractu emptionis, & venditionis, ſed in mutuo.*
6 *Mutuum interpretativum, præſumptum, implicitum, aut indirectum explicatur.*
7 *Vendens cariùs ob dilatam ſolutionem, ubi de prava intentione conſtat, cenſetur uſurarius, etiam in foro contentioſo.*
8 *Et ex quibus conſtet de hujuſmodi prava intentione.*
9 *Vendens cariùs etſi fateatur in judicio ſe id feciſſe ob dilatam ſolutionem, tamen ſi pravam intentionem neget jure damnari non poteſt.*
11 *Canoniſtarum opinio præferenda eſt opinioni Theologòrum ſuper interpretatione juris divini inſpectantibus ad moralem philoſophiam.*
12 *Vendens cariori pretio ob dilatam ſolutionem quando excuſetur in foro conſcientiæ ab uſuraria pravitate.*
13 *Cenſualis contractus ad tempus limitatum an ſit de jure licitus, & num. ſeq. uſque ad n. 18.*
14 *Et quid ſi non agatur de cenſu antiquitus conſtituto, ſed de eo, qui conſtituitur tempore contractus.*
15 *Et quid ſi emptor computatis ſolutionibus annuis totius temporis aliquid ultra pretium conventum ſit recepturus, & n. ſeqq.*

17 *Cen-*

17 *Cenſualis contractus eſt illicitus, ſi excedat annuatim redditum, quem emptor de tanta pecunia in terra empta poſſet habere, & n. 30.*

18 *Cenſus pecuniarius certi, & determinati temporis ſupponitur ex Bulla S. Pii V.*

19 *Cenſualium redditnum emptiones omni tempore viſæ ſunt ſuſpectæ.*

20 *Bulla Nicolai V. ſuper emptionibus cenſuum in regno Siciliæ ad rationem decem pro centenario continet diſpenſationem.*

21 *In cenſuum emptione non videtur certum pretium generaliter ſtatuendum.*

22 *Pretia rerum ex quibus varientur.*

23 *Aeſtimatio rei pretium eſt, & fieri debet ſecundùm præſentem valorem.*

24 *Cenſus annales non eſt tutum decernere, ut certam ſummam non excedant.*

25 *Cenſus emptio licita eſt, ſi illius redditus, & penſio incerta ſit.*

26 *Cenſus annui minoris valent, quàm fructus, qui liberè ex prædio percipiuntur.*

27 *Pactum de redimendo minuit pretium rei.*

28 *Pretium cenſus qua ratione ſit minuendum propter pactum de redimendo, vel alia onera emptioni adjecta.*

29 *Cenſuali contractui poſſunt accedere obligationes Camerales, fidejuſſiones, & hypothecæ.*

30 *In contractu cenſuali non emitur res, ſed jus petendi penſionem, & n. 34.*

31 *Cenſus conſtitui non poteſt niſi ſuper re ex ſui natura fructifera.*

32 *Cenſus pro parte perimitur, re pro parte perempta, vel reddita infructifera.*

34 *Cenſus reſervativus qui ſit, & qui cenſus conſignativus.*

35 *Cenſualis contractus in quibus differat à contractu emphyteutico.*

1 IN *Civitate*. Qui vendit rem plus, quàm valeat, eò quòd differat ſolutionem pretii, peccat, niſi dubium ſit, an tempore ſolutionis plus, vel minus valere deberet. Hoc dicit ſecundum Joann. Andr. Butr. & Anchar. vel juxta intellectum Cardin. quem dicunt eſſe communem Abbas, & Joann. de Anania hoc intendit: Vendens rem plus quàm valeat, quia ſolutionem differt, peccat: niſi dubium ſit, an tempore ſolutionis erit valor rei variatus, & venditor non erat venditurus tempore, quo vendidit. Hæc tamen ultima pars non habetur in hac Decretali, ſed ſuppletur ex *cap. Naviganti, infrà eodem*. Communis diviſio; ſecunda ibi, *Licèt*.

QUÆRO, utrum N. qui frumentum carius vendidit ob dilatam pretii ſolutionem, uſurarum nomine jure damnatus fuerit.

2 Sententia, quia N. uſurarum nomine fuit condemnatus eo prætextu, quod frumentum ob dilatam ſolutionem cariori pretio vendiderit, continet evidentem iniquitatem, & injuſtitiam: ideoque nedum revocari, ſed etiam nullum declarari debet, cùm notoria injuſtitia nullitati æquiparetur, *cap. Inter cæteras*, & *cap. Cum Bertoldus*, ubi Innocen. *ſuper verb. Conceſſimus, de re judic. Clem. Paſtoralis, eodem tit.* Vant. *in tit. de nullit. ex defectu proceſſ. num.* 127. Rota *deciſ. 414. num. 7. part. 4. & deciſ. 322. n. 2. part 6. recent.* & fuit ſæpiùs deciſum, ut inquit Cardin. Seraph. *deciſ. 493. nu. 2.* Notoria injuſtitia patet ex eo, quòd lata eſt contra textus expreſſos, & contra auctoritatem omnium Doctorum de materia loquentium.

3 Qui enim frumentum habita fide de pretio cariùs vendit, quam communiter venditionis tempore conſueverat, quamvis in foro conſcientiæ quandoque ad reſtitutionem teneatur; in foro tamen contentioſo uſurarum nomine conveniri non poteſt.

4 Quod primò probatur in hoc cap. ubi propoſita hac eadem facti ſpecie, Alexander III. diſertis verbis decidit non poſſe hujuſmodi contractus ex tali forma uſurarum nomine cenſeri; nihilominus tamen venditores peccatum incurrere. Et ita his Papa uſurarum nomine in foro contentioſo venditores liberat, & eoſdem in foro tantùm conſcientiæ diſtringit: id quod etiam indicant ſequentia verba: *Dum animarum ſaluti Apoſtolica benignitate proſpiciens, conſulit talibus venditoribus, ut ab his contractibus abſtineant, cum cogitatione hominum Deo omnipotenti nequeant occultari; quaſi ſignificet quamquam contentioſi fori periculum evitaverint, Deum ſcrutatorem cordium fallere non poterunt*, ut juribus hic allegatis in gl. ultima.

Secundo, idem clarè probatur per text. *in cap. Conſuluit, infra eodem*, ubi pluribus quæſtionibus propoſitis, inter quas poſtremò loco habetur hæc noſtra de mercibus ob dilatam ſolutionem majori pretio diſtractis, Urbanus III. declarat ſimiles contrahentes malè agere, & ad ea, quæ acceperunt, reſtituenda in animarum judicio efficaciter eſſe inducendos. In quibus verbis præcipuè duo ſunt ponderanda. Alterum, quòd dum dicitur in animarum judicio, a contrario ſenſu ſatis oſtenditur ſecus obſervandum eſſe in foro contentioſo, argum. *cap. Nonne, de præſumptionibus*. Alterum, quòd ibi Pontifex utitur verbo inducendi, quod cohortationem quidem efficacem, non autem coactionem ſignificat, *cap. Cum ſimus de regul.* & ex conſequenti ponit obligationem reſtituendi, & damnat talem contractum in foro animæ, in quo peccator ad ſatisfaciendum inducitur, non autem in foro judiciali, in quo compellitur, ut in ſpecie ponderat Berous *in rub. de Uſuris, num.* 24.

Tertio, idem confirmant omnes DD. de hoc articulo loquentes, & in primis gloſ. *in allegat. cap. Conſuluit, in ver. Male agere*, ubi conciliando textum noſtrum, in quo dicitur tales contractus non eſſe cenſendos nomine uſurarum, cum d. *cap. Conſuluit*, in quo habetur hujuſmodi venditores malè agere, dicit, hunc textum loqui quoad judicium Eccleſiæ, & ſic quoad forum judiciale; ſed *cap. Conſuluit*, loqui in foro animæ: & deinde clariùs explicans ſubjungit tales contractus quoad formam non dici uſurarios, ſed contrahentes propter depravatam intentionem in foro animæ judicandos eſſe malè agere, & inducendos, non autem compellendos, ut accepta reſtituant, nec tamquam uſurarios puniendos, licet re vera quoad Deum uſurarii videantur. Opinionem gloſſ. nec ibi; nec alibi ullus Doctor, quem viderim, refellit: imò eam in ſpecie ſequuntur ibi Hoſtien. *num* 4. Anan. *à num.* 1 *propè fin. verſ. in gloſ. fin.* Anton. de Butr. *in fin.* ubi expreſſe dicit tales venditores eſſe uſurarios quoad forum animæ, ſed non quoad forum contentioſum, Henr ch. Botch. *in cap. Naviganti, infra eodem in princ. 2. col.* ubi materiam plena diſtinctione de more proſecutus concludit, cum contractus fit cum dilatione ſolutionis pretii convento, licèt majoris, quam ſit rei valor, in foro contentioſo non poſſe judicari uſurarium. Abb. *in d. cap. Conſuluit, num. 4. & 5.* Berous *in loco ſupra citato num. 17. 24. & 25.* Rip. *in rep. rub.* 116. *in princ.* Card. [illegible] 11. *prope fin.* Idque etiam tenuerunt Joann. Andr. & Anch. [illegible] *cap. Conſuluit*, cum ſummarià [illegible], quòd vendens rem plus debito ob dilationem temporis ad ſolvendum tenetur in judicio animarum; innuentes non idem juris eſſe in foro judiciali.

Et ratio diverſitatis inter forum contentioſum, & conſcientiæ quoad hunc caſum ea eſſe videtur, quòd hujuſ- 5
modi contractus emptionis, & venditionis ex ſui forma non eſt uſurarius, quia uſura non committitur præterquam in mutuo, ut probat textus hic, & eſt communis DD. ſententia teſte Bero *in d. rubr. de uſur. num.* 37. Verum 6
ubi venditor habet intentionem fœnerandi, & propterea majori pretio vendit, quia ſolutio differtur, ſurgit mutuum interpretativum, in quod cadit uſura: fingitur enim pretium ab ipſo emptore ſolutum, & deinde a venditore ei mutuatum cum lucro ejus quantitatis, in qua pretium conventum verum valorem excedebat. Ita declarant hic Abb. *num.* 2. & Joan. de Anan. *num.* 1. Bero *ſupra in rubrica, num.* 38. Joann. de Capist. *intra l.* [illegible] *quæſt. An vendens ad tempus, num.* 45. Ideòque paſſim DD. effectum reſpicientes, talem contractum modò vocitarunt mutuum præſumptum, vel interpretativum, ut Abb. Anan. & Bero. in locis proximè citatis; modò mutuum implicitum, ut Cajetanus *in ſumm. in verb. Uſura exterior. 2. & verb. Uſur. implic. comm.*; aliquando uſuram intellectam, ut Cajet. *in loco ſupracit.* aliquando etiam ſi uſuram, & ſic uſuram impropriam, ut Hoſtien. *d. cap. Conſuluit*. Hæc autem mutui interpretatio in caſu noſtro quoad forum judiciale non eſt facienda, quia cùm talis contractus ſemper ſit licitus, niſi venditor habuerit intentionem depravatam, ut per DD.

in d. 2.

in dict. cap. Conſuluit, ſi talis intentio lateat, non poteſt judicari uſurarius quoad forum exteriorem Eccleſiæ. quæ non judicat de occultis, *cap. Sicut tuis, de ſimon.* At in foro animæ, ſi intentionem pravam habuerit, quamquis occultum, eſt uſurarius, quia Deus, quem nihil latet, etiam de occultis in foro animæ judicat, *cap. Tua nos, de ſimon. cum ſimilib. ut hic in gloſ. ult.* Et hæc doctrinæ ratio colligitur ex not. per Bero *hic num.* 2. & Joann. de Anan. *in dict.*
7 *cap. Conſuluit, nu.* 2. *verſ. Et hoc plus placet.* Hinc eſt, ut quando in foro contentioſo de prava intentione venditoris conſtaret, etiam in eo contractus eſſet cenſendus uſurarius; tuncque non eſſet diſcrimen inter forum conſcientiæ, & judicialem, Hoſtien. *in dict. cap. Conſuluit, nu.* 4. *verſ. Quid ſi in judicio contentioſo*, Joan. Andr. *ibid. in fin.* Ant. de Butr. *num* 6. Anchar. *num.* 5. Abb. *item num.* 5. Quæ declaratio Hoſtien. videtur communis; tametſi Bero. *ſup. in rubr. n.* 29. non levibus eam rationibus oppugnet.

8 Nec objiciatur, quòd ſi declaratio Hoſtien. eſt vera, ut cùm de prava intentione conſtat, venditor in foro contentioſo cenſeatur uſurarius: hinc conſequatur in caſu noſtro venditorem eſſe puniendum, quia ſatis de prava intentione conſtat ex facto ipſo, ſcilicet per exceſſum pretii, & dilationem conceſſam ad ſolvendum.

Reſpondetur enim de prava intentione debere alio modo conſtare, quàm ex pretii exceſſu, & pilatione data, quia ſi id ſufficeret, tolleretur diſtinctio ſupra poſita de foro animæ, & contentioſo, & ſemper ex ſola forma talis contractus uſurarius eſſet, contra hoc cap *& cap. Naviganti, & c. Conſuluit*, & Doctores ſupra relatos. Ideòque Hoſt.
9 Butr. Abb. Anan. & alii ſupra proximè citati tunc dixerunt in propoſito conſtare de prava intentione, cùm venditor eam fatetur in judicio: & ita neceſſariò convincitur oportere eam intentionem aliundè probari, quàm per dilationem datam ad ſolvendum hujuſmodi pretium. Imò non ſufficeret, ſi venditor fateretur ſe dilatione data carius vendidiſſe, quàm præſenti pecunia fuiſſet venditurus; niſi etiam teſtaretur ſe habuiſſe pravum animum fenerandi, Ripa *d. reſp.* 116. *num.* 2. quod & ſenſiſſe videtur Anan. d. loco dicens indubitatum eſſe venditorem ex tali contractu in foro contentioſo non teneri, quoties negat ſe intentionem habere corruptam.

Cum igitur inquiſitus ſemper negaverit ſe habuiſſe pravam intentionem, neque ea aliundè colligatur, non potuit ullo pacto tamquam uſurarius in foro contioſo damnari.

10 Non obſtant prædictis authoritates Abb. Dec. Covar. Sot. Summ. Confeſſor. qui in contrarium allegantur, quibus addo Joann. de Capiſtr. *tract. de uſur. tit. de vendit. ad cred. num.* 56. Lupum *in Comment.* 3. *ad cap. Naviganti infra eodem* §. 5. *num.* 19. ubi alios refert. Primò, quia ipſi ſimpliciter dicunt tales contractus eſſe uſurarios, ſed non attingitur articulum quæſtionis, an venditor ex eiſdem contractibus teneatur in foro conſcientiæ tantùm, vel etiam in contentioſo; & ex conſequenti intelligendi ſunt dumtaxat in foro conſcientiæ, ne diſſentiant à juribus, & DD. citatis.

Quinimò ex his Doctoribus, qui contractum hujuſmodi tamquam uſurarium notant, Covarr. *lib.* 2. *var. reſolut. cap.* 2. *num.* 6. *&* 7. & Capiſtr. *ſupra cit.* dum citat *dict. cap. Conſuluit*, & hoc *cap. In Civitate*, ſatis oſtendunt ſe non improbare ſupra traditam diſtinctionem inter forum conſcientiæ, & contentioſum; Abb. autem etſi in *cap. Ad noſtram, de empt. & vend. num.* 3. aſſeveret tales contrahentes eſſe uſurarios, nobis tamen non obeſt; nam cùm poſtea maturiùs ſenſerit contrarium in *dict. cap. Conſuluit*, utique ſtandum eſt poſteriori ſententiæ, præſertim diſtinguenti, argum. *cap. Litteras, cum gloſ. in ver. Viam mediam, de reſtitut. ſpoliat. & cap. Per tuas, verſ. Nos igitur, de ſent. excommun* & eò magis cùm in *cap. Ad noſtram*, citet hoc cap. quod non probat ſententiam, quam ibi Abb. tuetur: nam ille text. quamvis dicat hujuſmodi contractus eſſe uſurarios, tamen declarandus, & diſtinguendus eſt juxta text. hic, *& in d. cap. Conſuluit*: nimirùm ut ſint uſurarii in foro animæ, non autem in foro judiciali. Neque enim eſt novum poſteriores leges per priores diſtingui, & declarari, *leg. Non eſt novum, ff. de leg. b. cap. Cum expediat, de elect. lib.* 6. Roman. *conſ.* 57. *nu.* 3. alioquin induceretur correctio legum contra *leg. Præcipimus, de appell. cum ſimilib.* At verò Joannes Lupus, & Decius expreſſim de foro conſcientiæ loquuntur: nam Joann. Lupus regulam conſtituens in hac noſtra quæſtione, non dicit abſolutè hujuſmodi venditores eſſe uſurarios, ſed peccatum uſuræ incurrere; & ita in foro conſcientiæ tantùm; & omnes exceptiones, quas poſtea ibi ſubnectit, ut terminos regulæ non egrediantur, ſunt intelligendæ retentis eiſdem terminis, nempe quoad peccatum, & in animæ judicio: Dec. itidem qui allegatur in *conſ.* 91. de hac re non loquitur, ſed in *conſ.* 3. manifeſtè agit de foro conſcientiæ, de quo erat conſultus, ut habetur *ibi in princ.* An Bernardin. ſalva conſcientia, &c. & ibid. *propè fin. in concl.* ibi, Silv. Bert. habet examinatorem conſcientiam: cæteri verò, qui allegantur Theologi, ſunt de foro conſcientiæ, quæ propria eorum 11
eſt meſſis, expreſsè loquentes. Et quatenus de utroque foro loquerentur, nihil eſſent ponderis habituri adverſus opinionem Canoniſtarum, quibus in hac materia magis ſtandum eſt, quàm Theologis: nam Canoniſtarum eſt interpretari jus divinum in dubiis caſibus pertinentibus ad moralem philoſophiam, Anchar. in celebri illa diſputatione incipiente *Antiquis, & modernis temporibus*, Alex. *conſ.* 1. *n.* 16. *lib.* 2. Decius *d. conſ.* 3. *n.* 4.

Præterea ſi Canoniſtæ, & Theologi in contrarium citati, in foro contentioſo expreſſim loquerentur, eſſent intelligendi, quando de prava intentione in eo foro per partis confeſſionem, aut aliàs legitimè conſtaret, juxta doctrinam Hoſtien. & Anton. de Butr. Anan. & Abb. de quibus ſup. *num.* 7. *in dict. cap. Conſuluit*. Et quatenus abſolutè ſentirent, tales venditores etiam non aliter probata intentione corrupta, uſurarios cenſeri in foro contentioſo nullius eſſent auctoritatis: quippè loquerentur contra tex. expreſſos *in d. c. Conſuluit*, & in hac decretali, & receptam Doctorum ſententiam, de qua teſtatur Bero us *ſupra in hac rubr. num.* 34. qui *dict. cap. Conſuluit*, in propoſito textum clarum, & ad litteram appellat.

Verùm tametſi ex ſupradictis aperta, & evidens ſit latæ ſententiæ injuſtitia; breviter tamen attingendum, an 12
idem N. eo contractu peccaverit, & uſurarius ſaltem in foro conſcientiæ cenſendus ſit; nam ſi non erit cenſendus uſurarius in foro conſcientiæ etiam juxta opinionem DD. qui de foro conſcientiæ loquuntur, longè minus judicandus erit talis in foro fori: & quidem ſecundùm ea, quæ proponuntur, dicendum eſt ipſum etiam in foro conſcientiæ non eſſe uſurarium.

Primò enim excuſatur in foro animæ vendens rem cariùs ſolutione dilata, quando erat probabile dubium, an res pluris, minoriſve ſolutionis tempore eſſet valitura, ut eſt caſus expreſſus in hoc cap. ſecundùm Joann. Andr. & omnes *in ſum. textus, & in cap. Naviganti, in* 3 *caſu, infrà eod.* tunc enim, ut ait gloſ. *hic in ver. Veriſimiliter*, tam emptor, quàm venditor æqualiter incommodum ex tali, dilatione expectant; & concordant DD. hic, & in *d. cap. Naviganti*, Joan. de Capiſtr. *in dict. tract. num.* 46. *de communi*, Joann. Lupus, ad idem *cap. Naviganti*, §. 5. *num.* 19. 20. *&* 21. Quæ qualitas in caſu noſtro plenè concurrit, quia nedum venditionis tempore erat probabile dubium, an frumentum venditum plus, minuſve ſolutionis tempore eſſet valiturum; ſed etiam erat veriſimile, & ferè certitudini proximum fore, ut pretium in dies valdè augeretur, ut ratio illius temporis ſuadebat, & re ipſa evenit. Igitur in foro animæ uſuram non commiſit, cum hæc ſola qualitas ſufficiat ad excuſationem talis venditoris, ut ſentit Cajet. *in ſumm. in loc. ſuprac. verſ. Et ſimiliter.* Quòd ſi cum dicta qualitate ad excuſationem concurrere debeat etiam alia, ut venditor non eſſet aliàs frumentum contractus tempore venditurus, ut habetur *in dict. cap. Naviganti in fin.* & receptior eſt Doctorum ſententia, teſte Joann. Lupo *in loco ſupracit. num.* 22. & dictum eſt ſupra in *ſumm. tex* planè & hæc qualitas abundè concurrit, quia N. ejus qualitatibus inſpectis; niſi tale pretium fuiſſet conſequutus, venditionem diſtuliſſet in tempus, quo frumentum cariori pretio potuiſſet diſtrahere, quemadmodum boni patresfamilias conſueverunt;

Secundò excuſatur N. in foro conſcientiæ, ſi inopiam, aut malitiam debitoris fortaſsè proſpiciens, ideò carius frumentum vendidit, quia verebatur, ne in pecunia exigenda laborem, impenſam, difficultatemve ſubiret, Joan. à Capiſt. *in loco ſupracit.* Ripa *d. reſp.* 116. *n.* 4.

Demum aliis omiſſis excuſatur, ſi propterea vendidit majori pretio dilata ſolutione, quàm præſenti pecunia fuiſſet

fuiſſet venditurus, ratione damni, quod paſſurus, vel lucri, quod amiſſurus fuiſſet ob dilatam pretii ſolutionem: hujus enim intereſſe ratio habetur in mercatore negotiari ſolito, Jo. a Capiſtr. *d. loc.* & poſt Anan. Salic. Dec. & alios tradit Jo. Lupus *d.* §. 5. *num.* 20.

13 Ulterius QUÆRO, an cenſualis contractus ad tempus limitatum ſit de jure licitus.

In terminis juris communis videtur licitus, quia continet in ſe veram venditionem excludentem mutuum, & adeſt pretium certum, & certa etiam merx, quæ eſt jus exigendi annuam præſtationem per tot annos: & cum venditor non teneatur, nec cogi poſſit ſortem ipſam reddere, procul abeſt hic contractus a mutuo, & ab uſuræ vitio: id enim, quòd venditor pluribus ſolutionibus determinato tempore ſeparatim factis teneatur reſtituere ſortem, procedit ex eo, quòd in hoc contractu certo pretio emitur jus limitatum percipiendi annuam præſtationem per tot annos, & non ultra; & ita tenet Innocent. *hic num.* 2. quem ad verbum refert, & ſequitur Joan. Andr. *eodem num.* & concordat Hoſtien. *num.* 7. *in verb. Uſurarum*, Cardin. *in* 3. *quæſt.* Abb. *num.* 7. dicens ita tenere Innocen. Hoſtien. & communiter omnes DD. ſequentes Jo. de Anan. *num.* 21. *verſ. In ſecundo caſu*, plenè Anchar. *conſil.* 30. incipien. *Dubitari ſolet*, Conrad. *de contract. qu.* 80. Joan. de Med. *de reb. per uſur. acquiſ. quæſt.* 13. Sotus *de juſt. & jur. lib.* 6. *quæſt.* 5. *art.* 2. *col.* 2. *verſ. Pari jure*, Navarr. *de uſur. num.* 71. Covar. qui alios citat *lib.* 3. *var. reſolut. cap.* 7. *num.* 4. & ratio eſt evidens, quia ſi poſſum emere cenſum perpetuò duraturum, quod eſt indubitatum, nulla ſubeſt ratio, quare non poſſim emere ad certum tempus, ut per Anchar. *d. conſ.* 30. & tradunt omnes ſupracit. Nec placet differentia, quòd in perpetuo conſiſtat contractus emptionis, ex quo merx eſt perpetuò remanſura penes emptorem, quod ſecus eſt in cenſu temporali, in quo res revertitur ad venditorem, ut per Joann. de Anan. *dict. num.* 21. quia etiam in temporali res non revertitur ad venditorem, ex quo dictum jus percipiendi limitatum ad certos annos
14 elapſis dictis annis finitur, & ceſſat. Et hæc procedunt non ſolùm in venditione cenſus antiquitus conſtituti, ad quem ſe reſtringit Innoc. & Joann. Andr ſed etiam ſi agatur de cenſu, qui eodem tempore contractus conſtituitur, cùm etiam ille habeat eamdem rationem mercis, ut voluit Card. *ubi ſupr.* Conrad. *d. quæſt.* 80. *concl.* 3. qui reprobant diſtinctionem Innoc. quam etiam reprobat Sot. *de juſt. & jur. lib.* 6. *quæſt.* 5. *art.* 1. *in* 1. *concl. in fin. & in* 2. *concluſ.* & eſt communis opinio.

15 Et ejuſmodi contractus abſque dubio eſt validus, & nullam habet fraudis ſuſpicionem, ubi ex particularibus ſolutionibus toto tempore cenſus nihil recipitur ultra pretium datum: quòd ſi per particulares ſolutiones emptor ſit aliquid recepturus ultra pretium conventum, nihilominùs validum eſſe de rigore cenſuerunt Innocen. Hoſtien. & Joann. Andr. & ſequentes ſupracit. quia hæc lucri certitudo, quæ reprobatur in mutuo, admittitur in contractu emptionis, in quo poteſt quis ſucceſſivè ex re empta plus percipere, quàm ſit pretium numeratum prod. re empta, maximè conſideratis oneribus, quibus emptor ſe ſupponit: & hanc opinionem tenet Conrad. *dict. quæſt.* 80. *concluſ.* 2. & 4. Navarr. *dict. num.* 71. & Covarr. *dict. cap.* 7. *ſub num.* 4. & alias hujuſmodi contractus numquam reciperetur tamquam inutilis, & fruſtratorius, ut dicit Joann. Lup. *in tract. de contract. cap.* 55. *verſ. His ſuppoſitis, lib.* 1.

16 Omnes tamen præallegati DD. dicunt ab eo tamquam mutuo proximo, & præferente ſpeciem mali eſſe abſtinendum: ita in ſpecie Innoc. hic ad fin. dicens conſulendum eſſe omnibus fidelibus, ut ab hujuſmodi contractu abſtineant, Joann. Andr. *num.* 2 *verſ. Sed certè conſulendum eſt*, Cardin. *in* 3. *quæſt. verſ. Hanc dicit Innoc.* & Anchar. *nu.* 4. *in fine, verſ. Conſuluit tamen Innocent.* & Conrad. *d. quæſt.* 80. *concluſ.* 4. *in fin.* qui dicit conſulendum eſſe Magiſtratibus, ut illum prohibeant, Sot. *dict. quæſt.* 5. *art.* 3 *in fin.* qui etiam dicit ſe non audere approbare hunc contractum abſque formidine, ut poſſint hujuſmodi pecuniarii cenſus certi temporis emi, niſi tanto prorſùs pretio, quanta eſt omnium penſionum ſumma. Covarr. *dict. cap.* 7. *num.* 4. qui dicit conſulendum eſſe, ut Chriſtiani ab eo abſtineant, & utile eſſe illum a Republica relegare, & rejicere. Medin. *d. quæſt.* 13. qui etſi dicat de rigore ſcholaſtico poſſe defendi opinionem Conradi, ut poſſit emi minori pretio, ubi adeſt conſuetudo communiter approbata, ipſe tamen tenet contrariam opinionem uti tutiorem, ut non poſſit emi minori pretio, ex quo contractus habet ſpeciem mali, & magnam ſimilitudinem cum uſurario, & ſequi poſſunt ex eo multa inconvenientia, quæ ex vero contractu uſurario evenire ſolent.

Et hoc nullam habet difficultatem, ubi adeſt exceſſus in 17
proportione debiti pretii, quia alias redderetur iniquus, ut fatentur Innocen. *hic num.* 2. Hoſtien. *num.* 6. *in verb. Uſurarum*, & Joan. Andr. *num.* 2. nam poſteaquam dixerunt, ſi quis pro certa pecuniæ quantitate emeret aliquem redditum grani, vel vini, vel alium conſimilem perpetuò, vel ad certum tempus, vel ad tempus vitæ alicujus, hujuſmodi contractum eſſe licitum: immediatè hoc limitant, dummodò redditus annuus communi æſtimatione non excedat annuatim redditum, quem de tanta pecunia in terra empta potuiſſet habere; ſi verò excedat, communiter eſt illicitus, argum. *cap. Conſuluit, infra eod.* Idem dicunt Conrad. *dict. quæſt.* 80. *concluſ.* 2. & 4. Navarr. *a. num.* 71. Covar. *d. c.* 7. *num.* 4. qui dant exemplum in cenſu decem vendito pro ſcutis nonaginta ad decem annos, & ad ſummum pro quindecim annis: & omnes concludunt pretium debere eſſe juſtum arbitrio boni viri. quem credo non eſſe arbitraturum pretium juſtum in cenſu novem ſcutorum vendito pro centum ſcutis ad 25. annos, quo tempore facta ſupputatione emptor habiturus eſt longè ultra dimidiam ejus, quod dedit, maximè conſiderato modo hujus contractus, quo emitur virtualiter annuus cenſus ad rationem quinque pro centenario, cùm hoc ut venditor teneatur omni anno reſtituere vigeſimam quintam partem capitalis, videlicet quatuor, quæ juncta cum dictis quinque faciunt novem, adeò ut non facta redemptione, puta ante duodecim annos, non obſtante, quòd emptor jam recuperavit duodecim vigeſimas quintas ſui capitalis, adhuc pro reliqua dimidia capitalis exigit quinque ad rationem 18. pro centenario, & ſi non redimatur, niſi in 24. anno pro ſcutis quatuor capitalis quæ remanent inexacta, exiget novem pro fructibus, quod eſt ab omni ratione alienum, maximè erga pauperes, qui non poſſunt ſe redimere, & in 12. anno ſolvent ad rationem 19. pro centenario, in 18. anno ad rationem 100. pro centum, & in 24. anno ad rationem 200. pro centum, quod repugnat bono univerſali, & maximè pauperum, pro quibus edi dicitur hujuſmodi Conſtitutio. Hæc de jure communi; ſed hodiè præſcripta eſt forma noviſſima creandi cenſus in Bulla 79. S. Pii V. cui quidem Bullæ proculdubio ſupponitur cenſus pecuniarius 18
certi, & indeterminati temporis, ut per Navar. *in tract. de Uſur. in gloſ.* 18. *ſup. de Bulla.*

Cæterùm etſi dubitari non poſſit emptiones cenſualium 19
redituum, ſi juxta formam ibi præſcriptam celebrentur, licitas eſſe; quia tamen non nihil ſuſpectæ omni tempore viſæ ſunt, ab iis abſtinendum eſſe cautè cenſuerunt poſt Innoc. & alios ſupracitatos *num.* 16. Tiraqu. *de retract.* §. 1. *gloſſ.* 6. *nu.* 16. & Joann. Bapt. Lup. *in l.* 2. *Cod. de pact. int. empt. & vendit.* § 2. *num.* 62. & veluti odioſas reſtringendas eſſe dixerunt Tiraq. *ubi ſup.* & Covarr. *var. reſol. l.* 3. *c.* 7. *num.* 7. Itaque tum veteres Pontifices Martinus, & Calixtus, tum S. Pius V. certis cancellis, & conditionibus hujuſmodi contractus indulſerunt, quia cùm viderent genus hoc contractuum ad inſtar clypei redactum eſſe pro ſubterfugiendis uſuris, videntur voluiſſe potiùs animarum ſaluti conſulere, & corruptelæ occurrere, quàm has cenſuum venditiones, & emptiones uti conducibiles approbare. Et 20
quod attinet ad Conſtitutionem Nicolai V. qua licentiam concedit ejuſmodi contractus in Regno Siciliæ celebrandi, pro diſpenſatione illam fuiſſe editam ſatis liquet ex ejus inſpectione. quia cùm eſſet frequentiori uſu recepta, & poſtea populi illa pro lege uterentur, S. Pius V. ſalubri ſua Conſtitut. tam gravi morbo ſubvenire tentavit, & quò plures conditiones adjecit, ut uſurarum pravitati cautum ſit, eò plus ſuſpicionis ineſſe his contractibus indicavit, dum ad diluendas præſumptiones uſurarum præfixit certos limites cenſuum emptionibus, & venditionibus. Ad hæc animadverſione dignum videtur, quòd Conſtitutionem Pontificum ſuper cenſibus locales omnes fuerunt, cùm ſupponeretur jam in illis locis vigere hujuſmodi contractus. S. Pius V. verò anguſtiùs coercere voluit licentiam, quam contrahentes vigore dictarum Conſtitutionum ſibi uſurpaverunt, ut vix ſine labe, aut ſaltem ſcrupulo hujuſmodi con-

21 contractus celebrari poſſe videantur; quia tamen libet credere, his omnibus accuratiùs conſideratis Concilium provinciale, ut fœneratitiis contractibus materia ſubtraheretur ſimilem facultatem in Provincia Mediolani indulgendam cenſuiſſe; an conſuetudo hæc introduci debeat, ubi hactenus cenſuum contractus in uſu non fuerit, judicium erit Sanctiſſimi.

22 Et quatenùs cenſibus aperiatur aditus, non videtur certum pretium generaliter ſtatui poſſe, aut debere, quo hujuſmodi redditus annui emi debeant: nam rerum pretia non ſolùm pro diverſitate locorum, ſed & temporum variantur: item pro copia, & penuria ementium, aut vendentium; itemque mercium, vel pecuniæ numeratæ,
23 *l. Pretia rerum*, §. *fin. cum ibi notat. ff. ad l. Falc.* Cùm igitur rerum æſtimatio, quæ pretium eſt, *l. In ſumm.* §. *Frumentum*, *ff. de condict. indeb.* ut ſit juſta, commenſurari debeat valori rei ſecundùm tempus præſens, in quo res ipſa venditur, ac traditur, ex Sot. *de uſ. & in l. 6. quæſt. 4. art. 1.* ſequitur, ut per legem, aut edictum aliquod generale propoſita taxatio fieri non poſſit.

24 Non etiam videtur expedire, ut decernatur, ne annales cenſus certam ſummam excedant, juxta Conſtitutionem Nicolai V. nam, ut docuit experientia, ſi oſtendatur ſumma, quam excedere non liceat, cedet hoc in præjudicium venditorum pecuniis indigentium: ſemper enim ſuadebunt emptores vendentibus, ut ſint contenti dicto pretio; quod uſu venit poſt Bullam Nicolai V. ſecundùm quam cenſus ad rationem decem pro quolibet centenario ven-
25 duntur, quia pretium per eum ſit taxatum fuerat: quam ob cauſam Navar. *in Man. cap. 23. num. 77.* hujuſmodi taxationem videtur improbare, & Jo. Bapt. Lup. *in d. leg. 2. C. de pact. in empt. & vendit.* §. 2. *num. 71.* dicit ſecundùm communem opinionem DD. licitam eſſe emptionem cenſus, quando illius redditus, & penſio incerta ſit.

26 Similiter non videtur ſufficere, ut habeatur ratio fructuum, qui communiter perciperentur ex prædiis, ſi illa emerentur ſecundùm temporis qualitatem: jus enim exigendi penſionem, aut redditus annuos cum conditionibus & oneribus annexis, minoris valet, quam ipſi fructus,
27 qui liberè ex prædiis percipiuntur. Etenim emptores cenſuum ſubjiciuntur multis periculis ſine ſpe lucri, quod emptores fructuum ſperare poſſint. Præterea certum eſt onera, & pactum de redimendo, quo cenſuum emptores tenentur, minuere pretium rei, Tiraquel. *in præfatione de retract. convent. num. 20.* poſt Abb. *in cap. Ad noſtram, de emptione, & vendit.* Non enim eſt dubium, quin pacta, & onera appoſita in venditione faciant partem pretii, ut per
28 Tiraq. *ibi num. 22.* Quantum autem debeat minui pretium cenſualium redditum penſatis conditionibus, & oneribus illis annexis, vel relinquendum eſt, ut ipſi inter ſe contrahentes deſpiciant, & conveniant, prout conveniunt, quando emitur prædium cum pacto de retrovendendo, aut cum aliis oneribus, ad trad. *in dict. l. & in cap. Ad noſtram.* Vel poteſt Synodus provincialis decernere, quanti minoris licitè emi poſſint hujuſmodi annales cenſus, quàm emerentur fructus, qui communiter perciperentur ex prædiis, ſi illa empta forent, v.g. quia talia onera non poſſunt minui ultra tertiam, vel quartam partem juſti pretii ipſorum fructuum, juxta id, quod factum fuiſſe in Synodo Florentina refert Lup. *ubi ſupra, num. 77.*

29 Porrò celebrato hujuſmodi contractu cenſus ſecundùm terminos legitimæ obligationis, nihil prohibet, quin accedant quæcumque obligationes Camerales, fidejuſſiones, & generales bonorum hypothecæ, quibus contrahentes efficaciùs aſtringantur ad obſervationem eorum, quæ in principali obligatione continentur, tàm ratione evictionis prædii, ſuper quo cenſus conſtitutus eſt, quàm etiam quoad ſolutionem annui cenſus. Siquidem hæ cautiones ſequuntur naturam principalis contractus: & quatenus reſpiciunt exequutionem contractus cenſualis, non immutant ejus formam; & conſentaneum legibus eſt, ut caveat ſibi contrahens, ne eludatur: imò, ut ille ait, contrahentem ſi centum vincere catenis ſtudeas, effugiet tamen.

Quod verò S. Pius V. prohibuit pacta omnia continentia moroſum cenſuum debitorem in aliquam pœnam cadere, non eò pertinet, ut moroſus non poſſit ſe ſubjicere cenſuris, & obligari in forma Cameræ, quia prohibetur pœna temporalis ad obviandum fraudibus uſurarum, per quam prohibetur emptori aliquod pretium exigere ultra creditum ſuum.

Cæterùm ut res cenſualis reddat tantum, quantum eſt 30
cenſus, non ſufficit, ut valor rei cenſualis æquet, aut ſuperet ſummam pecuniarum, quibus cenſus emitur; nam in contractibus cenſualibus non emitur res, ſed jus petendi penſionem: valor autem ejuſdem juris non eſt major, quàm ipſa penſio, Sot. *de juſt. & jur. lib. 5. quæſt. 5. artic. 1. verſ. Reſtat.* Unde ut talis penſio loco fructuum ſubrogetur, 31
cùm cenſus non poſſit conſtitui niſi ſuper re fructifera de ſui natura, ex Bulla S. Pii V. neceſſe eſt, ut non poſſit excedere valorem redituum, qui annuatim ex re percipiuntur, & quatenus deſtitueretur fundamento reali, uſura committeretur.

Cùmque re pro parte perempta, vel infructifera reddita 32
pro parte etiam cenſus perimatur, ex Bulla S. Pii V. manifeſtum eſt cenſum debere cum fructibus rei commenſurari.

Conſideratio autem propoſita fortè locum habitura 43
eſſet, ſi ageretur de introducendo cenſu, quem vocant reſervativum; id eſt cùm quis rem ſuam alteri tradit, reſervato ſibi jure quotannis percipiendi partem quampiam, ſeu penſionem ex illa re: de quo in *l. ult. C. de re permut.* & per gloſ. *penult. in cap. Conſtitutus, de Relig. domib.* de hoc enim ſentiunt Doctores tenentes in dubio præſumi contractum empyteuticum potiùs, quàm cenſualem, quia ille minùs præjudicialis eſt Eccleſiæ. Eadem verò conſideratio accomodari non poteſt ad cenſum, de quo inducendo agitur, qui conſignativus appellatur, ut dum quis retentis ſuis bonis, eorumque uſu, conſignat alteri certam penſionem, quam obligatur ſolvere ſingulis menſibus, aut annis, ex Sot. *de juſt. & jur lib. 6. quæſt. 5. artic. 1.*

Hic cenſualis contractus, de quo loquitur Conſtitutio 34
S. Pii V. adeò diſtat à contractu emphyteutico, ut nihil ferè commune cum eo habeat, ut notat gloſ. *penult.* Card. Achar. Abb. & alii communiter in *d. cap. Conſtitutus, de Rel. domib.* nam is, qui rem ſuam in emphyteuſim concedit, transfert in accipientem dominium utile, & ſibi directum retinet: qui rem ſuam ſupponit cenſui, retinet ſuæ rei dominium, & uſum; vendit autem ſolum jus percipiendi penſionem ſive in fructibus, ſive in pecunia, vel re aliqua utili, ut vult gloſ. præalleg. & Bald. *conſ. 379.* incipien. *Sequitur, num. 7. verſ. Quæro quod jus reſultat, lib. 1.* Emphyteuta vendens non ſine conſenſu domini incidit in commiſſum, *l. 2. Cod. de jur. Emphyt.* Cenſuarius rem cenſui ſuppoſitam liberè poteſt vendere. Emphyteuta habet in re dominium utile, at qui emit cenſum, habet tantùm hypothecam in re cenſui ſuppoſita. Emphyteuta ob non ſolutionem canonis incurrit pœnam caducitatis, *cap. Potuit, de locat.* Cenſuarius moroſus numquam amittit rem cenſuariam, ut eſt text. in *d. cap. Conſtitutus,* & ibi præcitata gloſ. *penult.* & communiter DD. In emphyteuſi re pro parte perempta non minuitur canon, *l. 1. Cod. de jur. emphyt.* In hoc caſu re pro parte perempta, vel infructifera reddita perimitur etiam pars cenſus. Aliam differentiam ponit Everardus *in ſua Centuria legali in loco ab emphyteuſi ad cenſum n. 4.*

Sicut igitur fieri non poteſt, ut cenſualis hic contractus regatur clauſula contractus emphyteutici, ita verendum non eſt, ne fiat præjudicium Eccleſiis reſpectu penſionum, quas jure emphyteutico exigere intelliguntur, ſi de novo cenſus hic conſignativus inducatur.

DE USURIS.

Urbanus III.

CAPUT X.

COnſuluit nos tua devotio, an ille in judicio animarum quaſi uſurarius debeat judicari, qui non aliàs mutuo traditurus, eo propoſito mutuam pecuniam credit, ut licèt omni conventione ceſſante, plus tamen ſorte recipiat: Et utrùm eodem reatu criminis involvatur, qui (ut vulgò dicitur) non aliter parabolam juramenti concedit, donec, quamvis ſine exactione, emolumentum aliquod inde percipiat: Et an negotiator pœna conſimili debeat condemnari, qui merces ſuas longè majori pretio diſtrahit, ſi ad ſolutionem faciendam prolixioris temporis dilatio prorogetur, quàm ſi ei incontinenti pretium perſolvatur. Verùm quia quid in his caſibus tenendum ſit ex Euangelio Lucæ manifeſtè cognoſcitur, in quo dicitur: Date mutuum, nihil inde ſperantes, hujuſmodi homines pro intentione lucri, quam habent (cùm omnis uſura, & ſuperabundantia prohibeatur in lege) judicandi ſunt malè agere: & ad ea, quæ taliter, ſunt accepta, reſtituenda, in animarum judicio efficaciter inducendi.

S U M M A R I U M.

1 *MUtuans ea mente, ut plus ſorte percipiat, tenetur in judicio animarum, & n. 3.*

2 *Vendens rem pluris, quàm valeat, ob dilatam pretii ſolutionem, cenſetur quaſi uſurarius in foro animæ, & ad reſtitutionem tenetur, & n. 8.*

Fallit ſi duo copulativè concurrant, n. 9.

Et quid in foro judiciali, n. 10.

3 *Uſurarius mentalis tenetur in foro conſcientiæ ad reſtitutionem ejus, quod ultra ſortem accepit.*

4 *Quod verum eſt, ſi habuit intentionem ad lucrum principaliter. Secus ſi ſecundariò.*

5 *Uſura non eſt ſecundariò aliquid ſperare ex mutuo.*

6 *Niſi ſpes iſta deducatur in pactum, n. 7.*

7 *Debitor eſt mutuanti naturaliter obligatus ad antidora.*

1 C*Onſuluit.* Mutuans ea mente, ut plus ſorte percipiat;
non dans parabolam juramenti, niſi aliquid inde recipiat: vendens rem plus debito, quia ſolutionem pretii differt, tenetur ex his in judicio animarum. Hoc dicit:
2 Joan. Andr. Butr. & Anchar. & in ſubſtantia concordant, Card. Abb. & Joann. de Anan. & ſunt duæ partes; in prima ponitur conſultatio tria dubia continens: ad quæ ſimul in ſecunda reſpondet, ibi, *Verum quia*. Et quid ſit dare parabolam juramenti, declarat hic Bernard. in figuratione caſus in 2. q. cum quo tranſeunt communiter Doctores.

Nota primò ex ſolutione primi dubii, uſurarium men-
3 talem teneri in foro conſcientiæ ad reſtitutionem ejus, quod ultra ſortem accepit: & quamvis nonnulli opinentur talem cenſeri quidem uſurarium; ſed nihilominus ad reſtitutionem non teneri, quaſi non noceat uſura mentalis, ſicut non nocet mentalis ſimonia quantum ad reſtitutionem ſic receptorum, ut c. *final. ſupr. de ſimonia*; tamen quod primò dixi eſt tutius, ſecundùm Innocentium hìc ad finem: imò veriſſimum, & aliud falſiſſimum; & formaliter inquit Hoſtien. *num. 3. in verb. Pro intentione*, Joann. Andr. *num.* 4. poſt Raymund. quem citat in *Summa hujus titul. verſ. Sed numquid voluntas*, Butr. *num. 4. verſ. Quæro ulterius*, & Abb. *num.* 5. dicens hìc eſſe caſum apertum pro opinione Innocentii, & Hoſtienſis, quam ſequuntur communiter Doctores quòd adeptus lucrum ex mutuo, intentione tamen depravata, tenetur reſtituere in foro animæ, nec ſufficit agere ſolam pœnitentiam, licèt aliud ſit in ſimonia mentali, ut in *d. cap. final. de ſimon.* ubi etiam notatur ratio diverſitatis.

Cæterùm hoc verum eſt, ſi principaliter habuit intentio-
4 nem lucrandi aliquid ex mutuo; tunc enim omni etiam pactione ceſſante uſuram committit, & in judicio animæ re- 5
ſtitutioni eſt obnoxius, ut hìc eſt expreſſum. Secus verò ſi habuerit hujuſmodi intentionem ſecundariò, ut hìc firmat gloſ. 2. Innocen. *in princip.* dicens: [Si creditor principaliter intentionem habeat ad lucrum, uſura eſt, vel malum lucrum; alias ſi ſecundariò aliquid ſperat] ſecus Hoſtien. *num.* 2. qui ſimiliter ait: [Secundariò aliquid ſperare omninò eſt reprobandum, nam ſi tibi ſervio, ſperare poſſum quòd & tu mihi ſervias, vel me remuneres,] argum. *cap. Quid proderit*, 61. *diſt. cap. Si officia*, 59. *diſt.* Nec etiam recipere ex tali ſpe, uſurarium, vel quaſi cenſebitur, argum. *cap. Quam pio*, 1 *quæſt.* 2. quinimò ſecundùm gloſ. Innoc. 6
& Hoſtien. debitor eſt mutuanti naturaliter obligatus ad antidora, *l. Sed ſi lege*, §. *Conſuluit*, *ff. de petit. hæred. cap. Cum in officiis*, *ſupra de teſtam.* & in his concordat hìc Jo. Andr. *num. 4. verſ. Et quod dicitur uſuram*, Card. *in 2. oppoſit.* adjiciens tamen cum gloſ. quòd ſi ſpes iſta ſecundaria 7
deduceretur in pactum, uſura committeretur, Butr. *num. 4. ad fin. verſ. Et quod dicitur uſurarium*, & Ancharan. *nu.* 5. *verſ. Poſſet eſſe verum quando ſecundariò*, & idem Hoſtien. *in ſumma hujus tit. poſt princ.* & plenius Joann. Andr. *in reg. Peccatum, in primo articulo quæſtionis, de reg. jur. lib. 6.* Verumtamen ut ſeriò ſubdit Hoſtien. *hìc num.* 3. quamvis talis poſſit hominem fallere, & judicem humanum; non tamen illum, cui omnia nuda ſunt, & aperta, quia Deus eſt cognitor ſecretorum, *cap. Erubeſcant*, 32. *diſt. c. Conſuluiſti*, 2. *quæſt.* 4. *cap. Novit*, *ſupra de judic. cap. Tuas nos, in fine, de ſimon.* quem non latet peccat. qualitas, nec peccantis affectus, *cap. Deus*, 24. *quæſt.* 1. gloſ. *ult. in cap. In Civitate*, *ſupra eodem*.

Secundò nota ibi, *Prolixioris temporis dilatio*, eum qui 8
vendit rem pluris, quam valeat, ob dilatam pretii ſolutionem, cenſeri quaſi uſurarium in foro animæ, & ad reſtitutionem teneri: & eſt communis opinio, ut conſtat ex dictis in præcedenti notab. Fallit tamen, ſi duo copu- 9
lativè concurrant. Primum eſt, ut dubium ſit, an res tempore ſolutionis plus minùſve valitura eſſet. Secundum, ut tempore contractus eam rem non eſſet venditurus, ut eſt textus in *cap. Naviganti*, *in ult. caſu infra eod.* & *in cap. In Civitate*, *ſupra eodem*, ſecundum lecturam Cardinal. quam dicunt ibi eſſe communem, Abbas, & Joann. de Anan. *in princ.* & magis communem Joan. Lupus *in repetition. d. cap. Naviganti*, §. 5. *num.* 22. & hìc notat Henric. Boich. *in princ.* An autem vendens cariori pretio ob 10
dilatam ſolutionem, poſſit in foro contentioſo tamquam uſurarius damnari, & quibus ex cauſis excuſetur in foro animæ ab uſuraria pravitate: dic ut plenè ſcripſi in prædicta Decretali *in Civitate*, *ſupra eodem à num. 2. uſque in finem*.

DE USURIS.

Gregorius IX. Fratri R.

CAPUT XIX.

NAviganti, vel eunti ad nundinas, certam mutuans pecuniæ quantitatem, pro eo quòd ſuſcepit in ſe periculum, recepturus aliquid ultra ſortem, uſurarius eſt cenſendus. Ille quoque, qui dat decem ſolidos, ut alio tempore totidem ſibi grani, vini, vel olei menſuræ reddantur, quæ licèt tunc plus valeant, utrùm plus vel minùs ſolutionis tempore fuerint valituræ, veriſimiliter dubitatur: non debet ex hoc uſurarius reputari. Ratione hujus dubii etiam excuſatur, qui pannos, granum, vinum, oleum, vel alias merces vendit, ut ampliùs, quàm tunc valeant, in certo termino recipiat pro eiſdem: ſi tamen eo tempore contractus non fuerat venditurus.

SUMMARIUM.

1 *MUtuans pecuniam naviganti, ſi recipiat aliquid ultra ſortem, uſurarius cenſetur, etiamſi periculum in ſe ſuſcipiat, & n.4*
Quid de jure civili, n.5.
Et quid de jure canonico, num.8.
Quid in foro judiciali, num.21.
Et quid in foro animæ, n.24. & 57.
2 *Uſurarius non eſt emens rem minùs juſto pretio, ſi tunc veriſimiliter dubitetur, an tempore traditionis plus, vel minùs ſit valitura, & numer. trigeſimo.*
3 *Vendens rem plus, quàm valeat, ex eo, quòd differt ſolutionem pretii, excuſatur ab uſura ratione dubii, ſi tunc non erat aliàs venditurus, & n.34.*
5 *Naulicum fœnus de jure civili, etiam uſque ad uſuram centeſimam permittebatur.*
Uſura centeſima quæ ſit.
7 *Pecunia trajectitia quæ dicatur.*
8 *Uſura nautica de jure Canonico reprobatur ſecundùm Canoniſtas.*
Contrarium ſecundum Theologus, n.12.
Diſtinguitur, n.21.
9 *Jus Canonicum in materia peccatum concernente in totum derogat jure civili.*
10 *Periculum rei mutuatæ, quod in ſe ſuſcepit creditor, cur eum non excuſet ab uſura, ſi aliquid ultra ſortem recipiat, & n.ſeq.*
11 *Dominium rei mutuatæ conſumptione amittitur, & fit alterius.*
13 *Intellectus varii Theologorum ad hoc cap. & nu. 55. uſque ad n. 59.*
54 Aliquid, *dictio verificatur in qualibet minima re.*
15 *Uſura committitur, ſi aliquid quantumcumque modicum ultra ſortem accipiatur.*
16 Nihil, *dictio quamcumque quantitatem excludit.*
17 *Navigare dicitur, qui uxorem duxit, & cur.*
18 *Uſura eſt aliquid ultra ſortem accipere ratione mutui tantùm, vel ratione mutui, & periculi ſimul, ſed non ratione periculi tantùm ſecundùm Theologos.*
19 *Et ratione mutui tantum intelligitur, quando creditor vult omninò in ſe ſuſcipere ſortis periculum aliàs non mutuaturus.*
20 *Idem ſi non exprimat, an lucrum recipiat propter mutuum, vel propter periculum.*
22 *Simoniaca eſt electio, licèt electores dicant ſe non fuiſſe motos propter pecuniam ſibi datam, vel promiſſam, qui aliàs electuri erant.*
23 *Uſurarius an judicetur, qui priùs liberè mutuat, & poſteà ſub certa mercede periculum in ſe ſuſcepit.*
Correſpectivitas præſumitur ex proximitate temporis, ibidem.
24 *Uſura ſola voluntate committitur.*
25 *Uſura non eſt, ſed locatio operarum, ſi navigans recipiat pecuniam ultra mare vehendam ſub certa mercede.*
26 *Pecuniæ nullus eſt uſus.*
27 *Locator cur juſtè ſalarium recipiat, non autem mutuans.*
28 *Socius ponens pecuniam, licitè poteſt habere partem lucri, dummodò pecuniam periculo exponat.*
29 *Societas eſt quædam fraternitas.*
30 *Uſurarius eſt qui tunc emit rem minùs quàm valeat, ob eam cauſam quia rei traditio differtur, & tunc ſolvit pretium.*
31 *Niſi dubium ſit, an tempore traditionis plus, minuſve ſit valitura.*
32 *Et in æſtimatione valoris conſiderari debet, quod communiter ſolet contingere.*
33 *Dubia in foro judiciali ſunt interpretanda in meliorem partem; ſed in foro animæ in duriorem.*
34 *Vendens rem carius, quàm valeat, ob dilatam pretii ſolutionem, ut excuſetur ab uſura, quæ debeant concurrere.*
35 *Uſurarius mentalis eſt qui cariùs vendit credita, quam numerata pecunia, & n. 45.*
36 *Societas inita ab officiali Romanæ Curiæ ſuper officio ultra valorem gravato, contemplatione tamen alterius perſonæ recognoſcentis bonam fidem, & ſervantis eum indemnem, an ſui natura ſit illicita, & uſuraria, & numer. ſeqq. uſque in fin.*
37 *Societas contrahi non poteſt ſuper re non exiſtenti.*
Societas officii ſine officio ſuper ſolo periculo vitæ conſtitui non poteſt, ibidem.
Declaratur, n.73.
38 *Societas requirit ſubjectum communicativum lucri, & damni.*
Uſurarium putatur ex re infructifera lucrum ſperare, ibidem.
Declaratur, n.74.
39 *Uſura non cadit, niſi ubi mutuum verum, vel fictum intercedit.*
40 *Uſura eſt lucrum ex mutuo, vel quaſi mutuo.*
41 *Contractus præſumitur qualis in ſui figura apparet.*
42 *Uſura ex mutuo vero quando dicatur.*
43 *Mutuatarius ex ratione mutui veri, vel palliati ſubit omne periculum rei mutuatæ, & ſemper obligatur ad ſortis reſtitutionem.*
Cenſus vitalitius, in quo perpetuò pecunia fit recipientis, ſortitur naturam emptionis, ibid.
44 *In ſocietate officiorum pecunia non fit recipientis, ſed remanet ſolventis ſub ſolo periculo in caſu mortis.*
45 *In mutuo palliato neceſſè eſt, ut lucrum, quod ſperatur, proveniat ex interuſurio temporis.*
46 *Uſurarius cenſetur contractus, qui ex ſui forma uſurarius non eſt, ob depravatam contrahentium intentionem.*
47 *Uſura palliata eſſe non poteſt, ubi ceſſat depravata intentio contrahentium.*
48 *Uſura mentalis committitur, cùm quis ex mutuo lucrum ſperat: ſecus ſi ex alia juſta cauſa.*
49 *In ſocietate ſuper officio ultra valorem gravato fructus non accipiuntur ratione mutui, ſed ratione periculi, quod ſui natura non eſt illicitum, & num. ſeqq. & num. 71.*
50 *Periculum amiſſionis ſortis in ſocietate officiorum eſt pecunia æſtimabile ad rationem duodecim pro centenario.*

51 *Præ-*

51 *Pretii juſtitia deſumitur ex conſuetudine longiſſimi temporis cum ſuperiorum tolerantia.*
52 *Societatis contractus tunc juſtus dicitur, cùm inter ſocios lucri, & damni ſervatur æqualitas.*
53 *Mortis eventus inter caſus fortuitos computatur. In ſocietatibus officiorum ceſſat ſuſpicio uſurarum propter incertitudinem vitæ, ibid.*
54 *In ſocietate officiorum fructus juſtè percipiuntur non ratione ſocietatis, ſed ratione periculi.*
55 *Uſura an ſit mutuare pecuniam ruſtico, ut juſta mercede agros mutuantis colat, & n. 57.*
58 *Uſurarium non eſt periculum in ſe ſuſcipere, & aliquid ultra ſortem recipere, niſi in contractu mutui.*
59 *Contractus mutui quoad uſurariam pravitatem multùm differt à contractu denominato, & n. 62.*
60 *Contractus, in quo datur alicui pecunia cum pacto duplum reſtituendi, ſi accipiens ducat uxorem, aut presbyter fiat, non eſt uſurarius.*
61 *Mutuans cum pacto, ut nihil ſibi reſtituatur, ſi mutuatarius intra certum tempus moriatur, ſi vivat, duplum reſtituat, an committat uſuram, & n. ſeq.*
63 *Officialis poteſt inire ſocietatem ſuper fructibus ſibi debitis à recognoſcentibus bonam fidem.*
64 *Actus ſi non valet ut agitur, an valeat, ut valere poteſt, n. 66. & ſeqq.*
65 *Contractus non à nemine, ſed à conventionibus, & circumſtantiis ſortiuntur naturam.*
66 *Actus in dubio cenſetur factus omni meliori modo.*
67 *Juramentum facit, ut actus etiam nullus defectu formæ valeat omni meliori modo quo poteſt.*
68 *Contractus in dubio neque injuſtus, neque uſurarius eſt judicandus.*
69 *Societas officii congruè appellari poteſt, etiam ſi contracta fuerit ſuper officio ultra valorem gravato, & num. ſeqq.*
70 *Nuptiæ unde dictæ.*
71 *In ſocietate officiorum non deſerviunt officia niſi pro colorando contractu, qui ſolùm ſuſtinetur ratione periculi amiſſionis capitalis.*
72 *Societas contracta ſuper officio ultra valorem gravato extinguitur ſublato officio.*
75 *Bulla Pii IV. de ſocietatibus officii non contrahendis ſuper officio ultra valorem gravato continet jus poſitivum, & n. ſeq. uſque in fin.*
76 *Contractus natura hoc non patitur, ergo eſt contractus injuſtus; erronea eſt conſequentia.*
77 *Contractus quando dicatur jure poſitivo, vel naturali prohibitus.*
78 *Societates officiorum an contrahi poſſint ſuper officiis extra Romanam Curiam exiſtentibus.*
79 *Conſtitutio revocata, vel illius ratio ad deciſionem cauſarum allegari non poteſt.*
80 *Societatem ignoranter contrahens ſuper officio gravato, præter ſortem poteſt etiam fructus recuperare.*
81 *Bona fides in his quæ ſunt juris naturalis, poteſt excuſare à peccato, ſed non à reſtitutione.*
82 *Societatis officiorum ex ſtylo Curiæ fiunt etiam ſuper officiis ultra valorem gravatis.*
Conſtitutionibus Apoſtolicis objici non poteſt, quòd non ſint uſu receptæ; ſed benè objici poteſt, quod per contrarium uſum ſint abrogatæ.

1 NAviganti. Gregoriana eſt, ut inquit Joann. And. & ideò legalis, ſecundùm Joann. de Anan. & ipſa ſe ſummat, & dividit. Breviùs tamen ſic ſummari poteſt: Recipiens aliquid ultra ſortem, uſurarius cenſetur, licèt
2 periculum in ſe ſuſcipiat: hoc dicit primò. Emens rem minus juſto pretio, non eſt uſurarius, ſi tunc veriſimiliter dubitetur, an tempore traditionis plus, vel minus ſit valitura: hoc ſecundò. Propter dubium excuſatur is, qui ex
3 eo quòd differt ſolutionem pretii, vendit rem pluris, quàm valeat, ſi tunc non erat aliàs venditurus: hoc tertiò; & ita ſunt tria dicta. Secundum ibi, *Ille quoque*. Tertium ibi, *Ratione hujus dubii*.

4 Nota primò ibi, *Pro eo quòd ſuſcipit in ſe periculum*, textum expreſſum, qui non reperitur alibi, quòd mutuans pecuniam naviganti, vel eunti ad nundinas, ſi aliquid ultra ſortem recipiat, ab uſuræ vitio non excuſatur, ex eo quòd pecuniæ periculum in ſe ſuſcipiat: & per hoc ſigna differentiam inter jus civile, & jus canonicum: nam de
jure civili permittebatur nauticum fœnus, ut *Cod. de naut.* 5
fœn. per tot. ita ut mutuanti periculo ſuo pecuniam ultra
mare vehendam liceret recipere uſuram etiam centeſimam, ut *leg. Nihil, ff. eod.* quæ ſcilicet in anno æquatur 6
ſorti, ut per Hoſtien. *in cap. Quanto, num. 5. ſupra eod. & in ſumma de uſur. §. Ex quibus, verſ. Item in trajectitia, &*
verſ. ſeq. & dicebatur hujuſmodi pecunia trajectitia, eò 7
quod trans mare periculo creditoris trajiceretur, *l. 1. ff. de nautic. fœn.* & hic notant Hoſtien. & Joann. Andr. ambo *n. 1.* & Calder. *n. 6.* & erat hoc ſpeciale in uſura nautica, in qua erant & alia ſpecialia: nam aliæ uſuræ ſine ſtipulatione non debebantur; nautica verò debebatur etiam ex pacto nudo, *l. Periculi, §. fin. eod. tit.* ſecundum Calder. *hic n. 7.* Cardin. *n. 1.*

Verùm de jure canonico uſura hæc nautica omninò re- 8
probatur, ut hic eſt textus clarus, quo ſublata eſt juris communis diſpoſitio, & correctus totus titulus, *ff. & Cod. de naut. fœn.* ut hic firmant Hoſtien. *num. 1. 2. & 3.* Cardin. *in princ.* ubi ſic ſummat textum, videlicet [Nauticum fœnus jure canonico reprobatur,] & fuſius *num. 1. in expoſit.* Anchar. *in 2. notab.* Joann. de Anan. *num. 7.* & Joann. Crot. *num. 8. in 3 notab. tom. 4. Repeten. fol.* 383. dicens: [Nota quòd per juſtum textum eſt correctus totus titulus, *ff. & C. de naut. fœn.*] Et quamvis contrarium teneat Jacobus Butrigarius in *l. C. de naut. fœn.* exemplo duorum, qui ludunt taxillis: nam cùm ſubjiciant ſe fortunæ periculo, ſi unus vincatur ab alio, lucrum licitè retinetur: & Joann. Crot. dicat hanc opinionem ſibi aliquando placuiſſet, eò quòd cùm creditor ſuſcipiat in ſe periculum pecuniæ, & aliquid recipiat ultra ſortem, hoc non eſt contra jus divinum: ideòque jus civile ſervabitur in terris Imperii, juxta gloſ. *in cap. 2. de arbitr. lib. 6.* & Abb. *in cap. Dilecti, de re*
judic. attamen, ut idem Crotus ſubdit, prior opinio eſt 9
tenenda; quia hic textus prohibet talem contractum, uti uſurarium; & ita illum prohibet ratione peccati: in materia autem concernente peccatum, jus canonicum in totum derogat juri civili, & ubique locorum ſervari debet, *cap. fin. de præſcript.* Bart. & DD. *in leg. Privilegia, C. de Sacroſ. Eccleſ.* idem voluit Salyc. *in Authen. Ad hæc, in 3. col. Cod. de Summ. Trinit.* dicens, legibus loquentibus de uſura nautica hodiè non eſſe accomodandum aſſenſum, propter id quod habetur in hoc cap. Nec obſtat dictum Jacobi Butrigarii, quia non eſt verum per hunc textum, ut inquit Joan. de Anan. *hic num. 3.* poſt Petr. de Anchar. cujus manuſcripta dicit ſe vidiſſe, & atteſtatur ita communiter teneri: de communi etiam teſtatur Navarr. *in Manuali, cap. 17. num. 221.* & ex Theologis hoc tenet ſupple-
mentum, ut refert Sylv. *in ver. Uſura, 1. num. 35.* Item 10
non obſtat, quòd cùm in mutuo dominium transferatur in debitorem; ideòque ipſum ad ſpectet periculum rei mutuatæ, ut *l. Incendium, C. ſi cert. petat.* creditor, qui periculum in ſe ſuſcipit, videatur licitè poſſe aliquid accipere quaſi in compenſationem ſuſcepti periculi. Quoniam reſpondetur hunc nihilominus uſurarium cenſeri, cùm recipiat aliquid ultra ſortem; quod eſt contra naturam mutui, ut *cap. Conſuluit, & cap. Conqueſtus, ſupra eod.* & ſive pecuniæ ſors ſit perempta, ſive non, ſi emolumentum ultra ſortem accipiat, uſura eſt, quia nihil ex mutuo ſperare licet, *l. 14. quæſt. 3. per totam*, ita ſolvit gloſ. 1. hic, quæ optimè loquitur ſecundùm Anton. de Butr. *num. 10.* Sed aliter, & fortè meliùs prædictam objectionem diluit Hoſt. *en. in ſumma hoc tit. §. An aliquo caſu, verſ. Sed numquid pro trajectitia*, ubi hunc articulum latè proſequitur, & affirmat pecuniam trajectitiam eſſe uſurariam, quamvis creditor periculum ſubeat; idque probari ratione naturali,
quia aut recipiens juvat ſe uſu pecuniæ: aut non: ſi non 11
juvat ſe, iniquum eſt, ut creditor ab eo lucrum exigat, quod non habuit: ſi juvat ſe: ergo dominium non remanet penes creditorem; quia conſumptione amittitur, & fit alterius, ut *leg. Si alien. ff. de ſolut.* unde patet creditorem non debere lucrum accipere à debitore, qui re propria utitur, & cum ea lucratur: nam periculum, quod in ſe ſuſcipit creditor, in nihilo ipſum relevat, ſed potiùs oneratum relinquit: imputet ergo ſibi, ſi periculum in ſe ſuſcepit; ut ibi latiùs per Hoſtien.

Contrariam opinionem, videlicet nauticum fœnus nul- 12
lo jure improbari, amplectuntur communiter Theologi, quia quod in hac ſpecie ultra ſortem accipitur, non datur ratio-

ratione mutui, nec propter nudum intereſſe interuſurii temporis, ſed propter juſtiſſimam cauſam, id eſt propter periculum, quod in ſe ſuſcipit creditor contra naturam mutui: ita S. Thom. *in tract. de uſur. opuſc. 73. quæſt. 9.* S. Antonin. *in 2. part. lib. 1. c. 6. §. 21.* Conrad. *de contract. quæſt. 39. concl. 1.* Silveſt. alios adducens *in ver. Uſura 1. num. 35.* Jo. Major. *in 4. ſentent. diſtinct. 15. quæſt. 31.* & Cajet. *in ſumma in ver. Uſura exterior, verſ. Duodecimus caſus*, quos refert, & ſequitur Covar. *variar. reſol. lib. 3. cap. 2. num. 5.* & ex Juriſperitis Jacob. Butrigar. *ſupra cit. in l. 1. C. de naut. fœn.* & Bald. *in l. 1. num. 33. verſ. Vel eſt ſuſceptio periculi, C. de Summa Trinit.* dicens in nautico fœnore non eſſe propriè uſuram, quia ibi non eſt lucrum, ſed quædam recompenſatio debita hinc inde; & ita quotidie fit Venetiis, Florentiæ, & alibi, ut hìc atteſtatur Cardin. *num. 1. in 6. oppoſ.*

13 Magnoperè tamen laborant præcitati Auctores, ut vitent diſpoſitionem inſignis hujus Decretalis, quam propterea in varios ſenſus deducunt.

Primus intellectus eſt Adriani *in 2. ſentent. in tract. de Uſur. cap. Occurrunt*, qui putavit hoc capitulum habere locum in eo tantùm caſu, in quo pretium periculi, quod in ſe ſuſcipit creditor, eſt injuſtum, & immoderatum: tunc enim ultra ſortem accipitur id quod juſtum pretium excedit, & hoc cauſa mutui; & ideò uſura eſt ſecus verò ſi pretium periculi ſit juſtum, ut etiam dicam infra *num. 55.*

14 Verùm hic intellectus non conſonat litteræ ibi, *recepturus aliquid ultra ſortem:* nam dictio *aliquid*, verificatur in qualibet minima re, juxta gloſ. in Clem. 1. *in ver. aut earum aliqua parte, de foro compet.* & hic notat Abb. *num. 2. verſ. Et nota benè quod textus dicit, aliquid*, & Jo. Crotus *in 2.*
15 *notab. num. 7.* Unde ſecundùm eos uſura committitur, ſi aliquid quantumcumque modicum ultra ſortem exigatur Idem probatur in *cap. Plerique, 14. quæſt. 3.* & ſuffragatur illud, *Mutuum dantes nihil inde ſperantes, cap. Conſuluit ſu-*
16 *pra eod.* nam dictum, *nihil*, cùm ſit univerſalis negativa excludit quamcumque quantitatem, *l. Si is qui ducenta §. Utrum, ff. de reb. dub.* Igitur ſive pretium periculi ſit modicum, ſive magnum, in contractu mutui uſura eſt per hunc textum.

Secundus intellectus eſt ejuſdem Adriani *in d. c. Occurrunt*, ad primum Caroli Molinei *de contract. quæſt. 3.* & Sori infra citandi *num. 46.* exiſtimantium hunc textum obtinere in eo caſu, in quo probabiliter nullum ſubeſt periculum, ſed ſolùm prætexitur à creditore, ut hoc colore quæſito ſit certus de lucro ultra ſortem convento. Sed eos meritò refellit Covar. *d. cap. 2. num. 5. verſ. Primum equidem*; quia textus loquitur de illo, qui mutuat pecuniam naviganti. At nil tàm capax fortuitorum, quàm mare, ut inquit Tacit. *Annal. lib. 14.* Ideòque ſecundùm Calder. *hìc num. 2.* verbum, *navigare*, in latiori ſignificatione ponitur pro quolibet actu laborioſo, cùm ſæpè navigando labor, & priculum immineat, *cap. Non turbetur, 24. quæſt. 1. cap.*
17 *Adverſitas, 7. quæſt. 1.* unde navigare dicitur, qui uxorem duxit, *cap. Nos novimus, 17. q. 2.* ubi gloſſa prima, (Sicut navigans, inquit, ſubjicit ſe variis periculis, nec proprio motu regitur, ſed ventis; ſic habens uxorem.)

18 Tertius denique intellectus eſt illorum, qui ſic diſtinguunt: Aut mutuans recipit aliquid ultra ſortem ratione mutui tantùm, aliàs non mutuaturus, & eſt uſura, non obſtante quòd periculum ſortis in ſe ſuſcipiat; & in hoc caſu loquitur hoc capitulum. Aut recipit partim ratione mutui, & partim ratione periculi; & ſimiliter uſura eſt quantum ad illud quod recipit ratione mutui. Aut demum recipit ratione periculi tantùm, atque ut pretium periculi; & ſic non eſt uſura: nam etſi non mutuaret, & periculum navigantis vellet ſubire, licitè poſſet recipere pretium periculi ſuſcepti: nec propter hoc quòd ei inſervit mutuando, efficitur deterioris conditionis: & hic quidem intellectus à Theologis communiter approbatur, ut inferiùs patebit; ſed tamen illud impugnat ſupplementum duplici motivo. Primò quia hoc cap. vult eſſe uſuram, etiamſi quid ultra ſortem recipiatur ratione periculi, ut ſonat littera ibi, *pro eo quod*. Verba enim textus ſic ſe habent, *Naviganti, vel eunti ad nundinas certam mutuans pecuniæ quantitatem pro eo quòd ſuſcipit in ſe periculum, recepturus aliquid ultra ſortem, uſurarius eſt cenſendus.* Denique quia ſi haberetur reſpectus ad mutuum, nullum fuiſſet dubium: & ſic lex lata eſſet ſuper indubitabili, quod eſſe non debet, quia eſſet ſuperflua; ad hoc *l. Quod Labeo*, & ibi gloſ. 1. *ff. de Carbon. edic.* ſed eum mordet Silveſt. quòd non benè intellexerit textum; quia verba illa, *pro eo quod*, non denotant cauſam receptionis lucri ultra ſortem, ſed cauſam mutuandi; & ſecundùm hoc poni debet coma poſt verbum, *ſuſcipit*, non autem
poſt verbum, *quantitatem*. Cenſetur autem creditor mo- 19
veri ratione mutui, quando vult, & paciſcitur, ut ſortis periculum omninò ad ſe pertineat, aliàs non mutuaturus: & ſic ex mutuo vult conſequi lucrum non quidem immediatè, ſed mediante ſuſceptione periculi; quod uſurarium eſt: & ita hunc textum intelligunt S. Antonin. *in 2. part. lib. 1. tit. 1. cap. 6. §. 21.* Silveſt. alios adducens *in ver. Uſura, 1. num. 35.* Conrad. *de contract. concluſ. 1.* Jo. Major. *in 4. ſent. diſt. 15. quæſt. 31.* & Cajet. *in ſumma in ver. Uſura exterior, verſ. Duodecimus caſus*, & hunc ſenſum verè proprium eſſe, ut frequentiori Theologorum judicio probatum atteſtatur Covar. *variar. reſol. lib. 2. cap. 2. num. 5.* 20
verſ. Secundo. Quando autem mutuans ſuſcipit in ſe periculum pecuniæ mutuatæ, & ſimpliciter recipit aliquid ultra ſortem, non exprimens, an id recipiat ratione periculi, an ratione mutui; Canon vehementer præſumit eum recipere propter mutuum, & ſuſceptionem periculi adhibitam eſſe ad palliandam uſuram, ad quam quidem palliationem de medio tollendam ſub colore periculi ſuſcepti emanavit hæc Decretalis; ſecus verò ſi mutuans exprimat ſe emolumentum accipere propter periculum, quod in ſe ſuſcipit; quia tunc contractus non eſt uſurarius, ut per Valaſc. *conſ. 18. num. 4.* & alios complures hìc cogeſtos à modernis Collectoribus.

Quid dicendum? Ego ad conciliandas opiniones puto ſic 21
diſtinguendum: Aut quæritur, an ejuſmodi contractus cenſeatur uſurarius in foro externo, & quantum ad judicium Eccleſiæ: Aut quæritur, an ſit uſurarius in foro animæ, & quoad Deum. In primo caſu exiſtimo contractum judicari uſurarium, & ita procedere opinionem Canoniſtarum; quia cùm creditor recipit in ſe periculum rei mutuatæ, & aliquid accipit ultra ſortem, Eccleſia judicat principale objectum illius eſſe lucrum ex mutuo, ita ut non ſit audiendus, ſi dicat ſe non recipere ratione mutui, ſed ſolùm ratione periculi: quia cum hoc conſiſtat in intentione, non pertinet ad judicium Eccleſiæ, quæ non judicat de occultis, *cap. Sicut tuis, in fin.* & ibi gloſ. *ult.* & *cap. Tua, de ſimon.* & *cap. 1. Ut Eccleſ. benefic.* Talis enim intentio, ut inquit Jo. Andr. *in cap. Nobis, num. 5. de ſimon.* non video quomodo probari poſſit niſi per ipſum, cui tamquam ſoli criminoſo, & in facto ſuo deponenti non eſt credendum; alioquin cuique facile eſſet dicere; Ego fuiſſem aliàs mutuaturus; occulta enim, & incognita illi ſoli ſunt relinquenda, qui ſolus novit corda fidelium hominum, *cap. Conſuluiſti,*
2. quæſt. 5. Et eſt ſimile in ſimonia: nam ſi pecunia promiſ- 22
ſa, vel data interveniat, non audiuntur electores, ſi dicant ſe non fuiſſe motos ad eligendum propter pecuniam, quia aliàs electuri erant: ſed qualiſcumque fuerit eorum intentio, electio judicatur ſimoniaca, ut firmat gloſ. 2 in *d. cap. Nobis, ſupra de ſimon.* quam ibi ſequuntur Hoſtien. Joan. Andr. Abb. & alii communiter, & videtur ſententia D. Thom. *in 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5.* Eodem igitur modo non eſt audiendus creditor, qui dicit ſe non moveri ad emolumentum ultra ſortem accipiendum ex cauſa mutui, quia aliàs erat mutuaturus, ſed nihilominùs uſurarius ab Eccleſia judicatur, qualiſcumque ſit ejus intentio: & propterea text. non dixit, uſurarius eſt, ſed uſurarius eſt cenſendus: quaſi ſenſerit non eſſe uſuram intrinſecè, & ex natura rei, ſed uſuram reputari ab Eccleſia: nam cenſeri idem importat quod judicare, *l. Cenſere, ff. de verb. ſignific.* gloſ. In Clem. 1. *in ver. Cenſemus, de probat.* Quod ſanè judicium in eo videtur fundatum, quia ut plurimum creditores ſuſcipiunt in ſe periculum ad palliandam pravam intentionem, quam gerunt lucrandi ex pecunia mutuata. & ex his, quæ plerumque accidunt, jura conſtituuntur, *l. Nam ad ea, ff. de legib.* & ſic non quia culpa ſit, ſed quia ſolet eſſe, ut inquit gloſ. *in cap. Præſentiam, in ver. Iſtam, 1. quæſt. 1.* & eſt ſimile in *cap. Mulier, 15. q. 1.*

Limitari tamen poſſet hoc primum membrum, niſi aliquis primò mutuaret, & poſtea conveniret, ut ad ſe pericu- 23
lum pertineret certa mercede ſibi conſtituta: tunc enim non ex mutuo lucrum acciperet, ſed ut ajunt, pro aſſecuratione ſortis: ita Navar. *in Manual. cap. 17. num. 221.* alios citans;

citans, & videtur ex mente Cardin. *hic nu. 1. in 6. oppoſit.* ſed ego hoc admitterem, dummodò ejuſmodi actus non eſſent correſpectivi, quod ex brevitate temporis inter mutuum, & ſuſceptionem periculi, atque ex aliis circumſtantiis dijudicari facilè poteſt, ſecundum ea, quæ ſcribit Anchar. *in conſ.* 434. incip. *Ex narratis, n.* 3. *verſ. Præterea,* & Menoch. latiſſimè *de præſumpt. lib. 6. Præſumpt. 12. per totam, præſertim num.* 28. Alioquin levi negotio poſſet unuſquiſque priùs mutuare, & paulò poſt periculum in ſe ſuſcipere, ut eluderet diſpoſitionem hujus textus: imò intervallum unius diei ſuſpicionem augeret, ut per Modern. Pariſien. *in tract. de uſur. nu.* 407. & Menoch. *d. præſumpt. 12. num. 29.*

24 In ſecundo autem caſu, id eſt in foro animæ vera videtur Theologorum diſtinctio: nam ſi mutuans recipiat aliquid ultra ſortem ratione mutui, ſeu ea intentione ut lucretur ex mutuo, quamvis periculum in ſe ſuſcipiat, abſque dubio eſt uſura, quæ ſola voluntate committitur, *c. Cum conſuluit, ſupra eodem,* gloſ. *in cap. Ex parte, il primo, in ver. Dimittere, de offic. Deleg.* Sed ſi verè non intendat lucrari ex mutuo, ſed tantummodò accipere per mercedem, ſeu pretium periculi, juxta text. *in l. Periculi, ff. de naut. fœn.* in foro interiori, & quantum ad Deum non eſt uſurarius. Itaque tota hæc res ab intentione diſtinguitur, & ſpecificatur, *cap. Cum voluntate, infra de ſent. excomm. l. Qui injuria, ff. de furt.* Facit text. *in cap. In Civitate in fin. ſupra eodem.* In dubio autem cùm non diſtinguit, an lucrum recipiat ratione mutui; vel ratione periculi, cenſetur recipere ratione mutui; & ideò uſura eſt, ſecundum ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 20. & ſic arbitror poſſe conciliari diſſidentes opiniones: quod nota.

25 Retenta Canoniſtarum opinione, eam declara primò ſecundum Innocen. *in princ.* Hoſtien. *n.* 5. Butr. *num.* 7. Cardin. *n.* 4. ut non procedat, ſi navigans recipiat pecuniam ultra mare trajiciendam certo pretio ſibi conſtituto: nam ſive periculum in ſe ſuſcipiat, ſive non, uſura non eſt, quia ibi non eſt mutuum, ſed locatio operarum, vel invectionis, vel cuſtodiæ, quæ licita eſt, *l. Et ita de facto, & toto tit. ff. Naut. caup. ſtabul. l. In nave, l. Qui operas, l.*
26 *Qui mercedem, & l. ſeq. ff. Locati;* ſecus verò ſi non detur pro mercede, ut vehat, ſed ut negotietur, quia hoc eſt mutuum. Unde quidquid accipitur ultra ſortem, uſura eſt, cùm pecuniæ nullus ſit uſus, vel utilitas utendi, ut in illa
27 palea incip. *Ejiciens,* 88. *diſtinct.* Ratio differentiæ eſt, quia locator retinet dominium rei locatæ, *l. Non enim, ff. Locati:* propter quod ad eum rei ſuæ pertinet periculum. At creditor non retinet dominium pecuniæ mutuatæ, ſed illud transfert in debitorem, cujus propterea eſt periculum, *l. 2. ff. Si cert. petat.* Præterea res locata uſu fit deterior, quod in mutuo non contingit: Non igitur mirum, ſi locator ſalarium percipit, non autem mutuans. Ita Jo. Andr. *hic num.* 11. Butr. *num.* 10. *verſ. Ratio,* ut Jo. de Anan. *n.* 3. *verſ. Et ex prædictis,* & conſentit S. Thom. *in* 2. 2. *q.* 78. *art.* 2. *ad* 5.

28 Declara ſecundò Canoniſtarum opinionem, ut procedat in mutuo, prout loquitur hoc cap. non autem in contrahentibus ſocietatem, quorum unus ponit operam alter pretium; quia ut inquit Bald. *in l.* 1. *nu.* 36. *Cod. de Summa Trinit.* non eſt uſura, de diviſio lucri induſtrialis: & ſic licet, ut ait Goffred. communicantur commoda, & incommoda. Unde ponens pecuniam poteſt habere partem lucri, dummodò pecuniam periculo exponat, ita ut ſit particeps damni, & lucri, *cap. Plerique,* 14. *quæſt.* 3. ſo-
29 cietas enim eſt quædam fraternitas, ut *l. Verum primo reſponſo, ff. Pro ſocio;* & ita *hic* firmant Joan. Andr. *num.* 3. *in ver. Mutuans,* & Butr. *num.* 6. de quo latiùs per Calder. *in ſecunda quæſtione, n.* 28. & eſt ex mente S. Thomæ *loco citato.*

30 Secundò nota ex ſecunda parte textus uſurarium cenſeri eum, qui nunc emit rem minus, quàm valeat ob eam cauſam, quia differtur traditio rei emptæ, & nunc ſolvit pretium: Fingimus enim emptorem nunc mutuare venditori pretium rei, & accipere illud plus quàm valebit tempore traditionis, niſi dubium ſit, an res tunc temporis plus minuſve ſit valitura; tunc enim tàm emptor, quàm ven-
31 ditor æqualiter commodum, & incommodum ex dilatione expectant, ut hic per gloſ. 2. & Abb. *num.* 6. Atque ita ratione dubii valet quod aliàs non valeret: de quo plenius dicetur infra *in* 3. *notab.*

Porro in æſtimatione valoris conſiderari oportet id, 32
quod veriſimile eſt, ut innuit littera ibi, *veriſimiliter;* ita ut ſi communiter traditionis tempore res pluris valitura eſſet, veluti ſi ſolvatur pretium tempore meſſium, ut menſura detur tibi in Paſchate, erit interuſurium ſecundùm communem curſum, & morem omnium regionum, qui ſpectandus eſt, ut *l. 1. in princip. ff. de flumin.* Idemque dicendum, ſi ematur ante meſſem frumentum tradendum in æſtate tam modico pretio, ut probabiliter plus ſit valiturum, & valere communiter conſueverit. Nec refert, quòd nonnunquam contingat oppoſitum; quandoquidem ad ea quæ rarò accidunt, jura non adaptantur, *l. Nam ad ea, ff. de legib.* Sed quod fit frequenter, id eſt plerumque, & reſpiciunt, & medentur, ut in Auth. *Ut ſine prohibit.* §. *Quia verò, col.* 1. Ut ergo evitetur fraudis ſuſpicio, emat de tempore ad idem tempus in qualitate, puta de æſtate ad æſtatem, & de vere ad ver, vel ad tempus, in quo non lædat conſcientiam, vel in animarum judicio ad reſtitutionem judicetur, ut in *cap. Conſuluit, ſupra eod.* Ita Hoſtien. *hic num.* 6. Joan. Andr. *eod. num. in ver. Veriſimiliter.* Butr. *num.* 2. *&* 11. Anchar. *in* 4. *&* 5. *notab.* Abb. *num.* 10. & alii communiter.

Tertiò nota ibi, *veriſimiliter dubitetur,* dubia in me- 33
liorem partem eſſe interpretanda: ad idem *cap. 2. infra de reg. jur.* promptiores enim eſſe debemus ad abſolvendum, quàm ad condemnandum, *cap. Ex litteris, ſupra de probat. & l. Anianus, ff. de act. & obligat.* & *hic* notat gloſ. 2. Verum Hoſtien. *num.* 9. cui Cardin. *num.* 2. & cæteri conſentiunt, declarat hoc verum eſſe in judicio contentioſo, ut hic, & in juribus ſupracitatis, in quo non debet judex ſe certum reddere, ubi certus non eſt, nec dubitare, ubi certus eſt, *cap. Cum contingat,* §. *penul. ſupra de reſcript.* in quo etiam quandoque relinquitur aliquis conſcientiæ ſuæ, ut *cap. Mulieri, ſupra de jurejur.* Secus in foro animæ, in quo ad vitandum ſalutis periculum in duriorem partem interpretamur: & ſic non obſtat *cap. Ad audientiam,* §. 1. *& cap. Significaſti,* §. *fin. de homicid. cap. In Civitate,* §. *fin. ſupra eod. cap. Illud infra, de Cler. excomm. miniſtran.* Eamdem diſtinctionem adhibuit gloſſ. notab. *in cap. un. in ver. Æſtimare, ſupra, de Scrutin.* & S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 60. *art.* 4. & ſcripſi plenius in *cap. Ne innitaris, a num.* 137. *uſque ad* 147. *ſup. de Conſtit.*

Ultimò nota ex tertia parte textus, ad hoc ut contractus 34
ſit licitus, quando venditur res plus quàm valeat, & differtur ſolutio pretii in certum terminum, neceſſarium eſſe, ut duo copulativè concurrant. Primum eſt, ut probabile dubium ſit, an tempore ſolutionis pretii res empta plus, vel minus ſit valitura. Alterum eſt, ut venditor non eſſet alias venditurus tempore contractus. Si igitur certum ſit tempore ſolutionis pretii rem minus valituram fuiſſe, quàm tunc ille numerata pecunia vendidiſſet: eo caſu contractus uſurarius eſt cenſendus, ut hic probatur apertè, & hoc per rationem, quam tetigi ſupra in 2. *notab num.* 30. & notat gloſ. 2. Butr. *num.* 11. & Abb. *num.* 7. Et talem, qui propter dilationem carius vendit
quàm ſtatim ſoluto pretio fuiſſet venditurus, dicunt 35
eſſe uſurarium mentalem, Hoſtien. *num.* 12 *in fin.* Joan. Andr. *num.* 6. *in ver. Tempore contractus,* & Anchar. *in* 6. *notab.*

QUÆRO, an contractus ſocietatis initæ ab aliquo Of- 36
ficiali Romanæ Curiæ ſuper officio ultra valorem gravato, contemplatione tamen alterius perſonæ recognoſcentis bonam fidem, & ſervantis eum indemnem, ſui natura illicitus ſit, atque uſurarius.

Pro opinione illorum, qui putant hunc contractum de- 37
fendi non poſſe ab uſuraria pravitate, adducitur illud præcipuum argumentum, quòd ſocietas contrahi nequit ſuper re non exiſtente, *l. Verum,* §. *fin. ff. pro ſoc.* ſed ipſe officialis jam obligatos habet omnes officii fructus: ergo ſibi amplius non licebit ſuper illis ſocietatem inire; ſublato enim fundamento, &c. *cap. Cum Paulus* 1. *quæſt.* 1. *cap. Veniens, infra de Presbyt. non baptiz.* Ita Lelius Zecchius *in tract. de uſur. cap.* 7. *de ſocietate, num.* 10. *verſ. Notandum, col. fin.* Jo. Baptiſt. Conradus *in ſuis reſponſis Caſuum Conſcientialium, num.* 255. *col.* 5. *verſ. Si non concedatur,* & Rota *deciſ.* 287. *num.* 1. *part.* 4. *diverſ.* ubi in terminis reſolvit ſocietatem officiorum ſuper officio ultra valorem gravato non ſuſtineri ob eam rationem, quia ubi deficit ſubjectum, ſuper quo ſubſiſtat contractus, in vim ſocie-

38 ſocietatis valere non poteſt, & neceſſe eſt, ut reſolvatur in mutuum, *& deciſ.*552. *num.* 3.5.6. *part.* 1. *recent.* ubi decidit ſocietatem officii ſine officio ſuper ſolo periculo vitæ conſtitui non poſſe, quia deficit ſubjectum communicativum aptum reddere lucrum, & damnum, ut eſt neceſſarium in ſocietate ex *d. l. Verum*, §. *fin. ff. pro ſoc.* & ex aliis authoritatibus ibi allegatis.

39 Quibus tamen non obſtantibus videtur reſpondendum, contractum, circumſcripta Eccleſiæ prohibitione, ex ſe licitum eſſe, & ſui natura ab uſurario crimine longè abeſſe.

Primò, quia uſura non cadit, niſi ubi mutuum verum, vel fictum intercedit, *cap.* 1.4. *quæſt.* 3. Abb. *conſ.* 114. *Attingendo, num.* 1. *part.* 2. *& conſ.* 15. *Quæritur, nu.* 2. *part.* 1. notant Canoniſtæ in rubrica, *& in cap. Conqueſtus, ſupra eodem*, & Legiſtæ *in l.* 2. §. *Creditum*, ubi Dec. *in* 3. *notab. ff. Si cert. petat.* & colligitur ex ipſa uſuræ diffinitione;
40 dicitur enim eſſe lucrum ex mutuo, vel quaſi mutuo, Sot. *lib.* 3. *de juſt. & jur. quæſt.* 1. *art.* 1. Covar. *lib.* 3. *variar. reſolut. cap.* 3. Conrad. *de contract. tract.* 2. *quæſt.* 21. Sed hic nulla veri aut ficti mutui ſubeſt ratio. Ergo, &c. Mutuum
41 verò in hoc contractu non intervenire oſtendunt verba ipſa, quæ in contractum ſocietatis, non in contractum mutui ſonant, *l. Si quis ſtipulatus*, ibi, *Reſpiciendus erit ſermo ſtipulationis, ff. de verbor. obligat. l. fin.* & ibi gloſs. *in ver. Proclivior, ff. de condit. cauſ. dat.* Contractus enim præſumitur qualis ex figura apparet, Bart. *in cap.* 1. *in princ. de feud. dat. contra vic. leg. commiſſ.* & in ſpecie contractum ſocietatis fuiſſe initum, ſi verba ſonent in ſocietatem, plenè conſuluit Curt. ſen. *conſ.* 52. incip. *Super art. num.* 2.
42 Itaque mutuum verum dicitur, ubi partes expreſsè de mutuo agunt, & tunc uſuram veram committunt, cùm aliquid ultra ſortem ex pacto, & conventione recipiunt, juxta *l. Rogaſti*, §. *Si tibi, ff. Si cert. petat.* De hoc mutuo loquitur Pontifex *in cap. Inter dilectos, de exceſſ. Prælat. in princ.* dicens uſurarium eſſe illum, qui in ludo alteri mutuavit undecim pro duodecim; quo exemplo utitur Bero. *conſ.* 207. *nu.* 51. *vol.* 1. ad oſtendendam differentiam, quæ inter mutuum uſurarium verum, & mutuum uſurarium
43 palliatum intercedit. Quòd verò neque mutuum fictum, aut palliatum in hoc contractu conſiderari poſſit: patet, quia de ratione mutui tàm veri, quàm palliati eſt, ut mutuatarius omne damnum rei mutuatæ, & omne periculum ſubeat. & in omni caſu ad illam mutuanti reſtituendam teneatur, *l. Incendium, ff. Si cert. pet.* §. *Item ſecus, Inſtit. quib. mod. toll. oblig.* Angel. *in Summa ver. Mutuum*, latiſſimè Conrad. *de contract. tract.* 2. *quæſt.* 33. *in fin.* 2. *ſuppoſitionis, & quæſt.* 34. *concl.* 1. ubi pluribus comprobat ad ſubſtantiam mutui pertinere, ut mutuatarius ſemper obligatus remaneat ad ſortis reſtitutionem, *& deciſ.* 552. *num.* 7. *part.* 1. *recent.* ubi propterea decidit cenſum vitalitium, in quo datur pecunia, ut perpetuò ſit apud reci-
44 pientem, ſortiri naturam emptionis. In hoc autem contractu ſocietatis officii, pecunia non fit recipientis, ſed remanet ſolventis, ſub ſolo periculo amiſſionis in caſu mortis, ut dixit Rota *d. deciſ.* 552. *num.* 8. & recipiens ſpem probabilem habet illam lucrandi, & facile poteſt fortunæ beneficio ab onere reſtitutionis ſe liberare. Ergo certum eſt, ne palliatum quidem mutuum hìc intervenire; quandoquidem hujus contractum forma, quæ in hujuſmodi conventione conſiſtit, à forma contractus mutui maximè differt.

45 Præterea ut mutuo palliato, & interpretativo ſit locus, neceſſe eſt, ut quod ſperant contrahentes, ſperent, & expectent ex curſu, & interuſurio temporis, aut certè aliunde expectare non poſſint. Exemplum eſt clariſſimum in hac Decretali *in* 2. *reſponſ.* ubi mercatores, qui cariùs vendunt merces credita pecunia, uſuræ labe infecti cenſentur. Quamvis enim contractus venditionis ſui natura careat omni ſuſpicione uſuræ, quia tamen id quod ultra juſtum pretium recipiunt mercatores, non aliunde ſperant, quàm ex dilata ſolutione, nec aliunde provenit, quàm ex curſu, & lapſu temporis: meritò judicatur ab Eccleſia mutuum palliatum nomine emptionis, & venditionis. Ita
46 in terminis declarat Abb. *conſ.* 5. *Omiſſis argumentis, nu.* 3. *part.* 1. Ideòque gloſ. *ult. in cap. Conſuluit, ſupra eod. circa med.* ubi idem exemplum habemus, dicit ob depravatam intentionem contrahentium uſurarium exiſtimari contra-
47 ctum, qui ex ſui forma uſurarius non eſt. Item gloſ. *hìc in* *verb. Venatores*, ubi etiam Abb. *num.* 2. docet mercatores cariùs vendentes ob dilatam pretii ſolutionem, de uſura damnari, quia fraudem habent in mente. Hinc etiam Hieronymus Gabriel. *conſil.* 156. *nu.* 26. *&* 35. *vol.* 2. ſcripſit uſuram palliatam locum habere non poſſe ceſſante depravata intentione contrahentium. Verùm quòd in caſu noſtro à contrahentibus accipitur, vel expectatur, ubi gravatum eſt officium; non accipitur, neque expectatur ex dilata ſolutione ob pecuniæ uſum propter curſum, & lapſum temporis, ſed propter illud grave periculum, quod ſubeunt amittendi ſortem; nec habent animum depravatum, & voluntatem corruptam. Ergo nulla prorſus mutui ſpecies hìc eſſe videtur, ut ſæpiſſimè firmavit Rota, & præſertim *deciſ.* 291. *num.* 4. *& deciſ.* 336. *num.* 5. ubi aliæ deciſiones referuntur, *par* 4. *diverſor.*

Hoc dictum ex eo licet confirmare, quòd uſura menta- 48
lis eſt per objectum perpendenda, ita ut tunc demum committi dicatur, quando quis ex mutuo lucrum ſperat: ſecus verò ſi non ratione mutui, ſed ex alia juſta, atque legitima cauſa; quia tunc non eſt uſura, ſive ſecundariò, ſive principaliter ſperet lucrum: ita Sot. *lib.* 6. *de juſt. & jur. quæſt.* 1. *art.* 2. *col.* 3. *circa fin.*

Cùm itaque contrahentes ſocietatem ſuper officiis etiam
gravatis ultra valorem fructûs ſibi promiſſos accipiant non 49
ex vi mutui, ſed ob pecuniæ periculum ſuaptè natura æſtimabile, ut *l. Periculi, ff. de naut. fœnor.* utique dici non debent uſuraria labe coinquinari, etiamſi eorum mens in contrahendo ad lucrum principaliter dirigatur; præſertim cùm periculum ſit tale, ut hoc pretio, & recompenſatione dignum judicetur.

Quod probatur primò authoritate Soti *lib* 6. *de juſt. &* 50
jur. quæſt. 6. *art.* 2. *ad fin.* ubi de hujuſmodi ſocietatibus verba faciens, [Periculum, inquit, quod centum conferens ſubit; ut ſi tempore durantis ſocietatis moriatur, illa amittat, æſtimabile eſt pecunia, atque adeò ſicut in ludo, & in aliis itidem fortuitis fieri conſuevit, juſtè videntur pro illo periculo centum recipi ſex pro quolibet ſemeſtri]Hæc ille.

Secundò, quia homines prudentes, ac timoratæ con-
ſcientiæ juſtum putant recipere ſex pro centenario ſexto 51
quoque menſe ratione illius periculi; & hoc pretium conſuetudo longiſſimi temporis cum ſuperiorum tolerantia huc uſque approbavit: ex his namque ſumitur pretii juſtitia, ut tradunt Doctores in *l. Pretia rerum, ff. ad l. Falcid. & in cap.* 1. *de empt. & vendit.* & ex multis Conrad. *de contract. q* 56. *& q.* 89.

Tertiò, quia ubi contrahentes ob dubiam ſpem dubium- 52
que eventum potentiam habent ad plus, & minus, ad damnum, & lucrum, nulla inter eos inæqualitas, nulla injuſtitia conſiderari poteſt, argum. *l. Si oleo*, ubi Bald. & Salyc. *& l. Si pactione, C. de uſur.* & patet ex dictis ſupra *num.* 28. Quis autem non videat in hoc contractu accipientem pecunias habere ſpem non minùs probabilem lucrandi ſortem, quàm dantem lucrandi fructus, cùm mors cer-
tiſſima ſit, tempus verò mortis adeò incertum, ut non abſ- 53
que ratione caſus mortis inter alios fortuitos computetur? *l. fin. in princ. C. de jure dot.* Bald. *in l.* 1. *in fin. C. Qui non poſſ. ad libert. perven.* Unde Rota coram Gregor XV. *deciſ.* 107. *n.* 4. dixit in ſocietate officiorum ceſſare omnem ſuſpicionem uſurarum propter incertitudinem vitæ, ex traditis per Roman. *conſ.* 302. *num.* 3. & Dec. *in l. fin. num.* 4. *C. de tranſact.*

Quartò, & ultimò, ut alia omittamus, quia juſtitia ſo- 54
cietatis contractæ intra valorem officii ab hoc periculo dependet; proptereà eo caſu putatur licere ſocio accipere duodecim pro centenario ſingulis annis, quia hoc æſtimatur juſtum pretium illius periculi amittendi cenſum. Ita fatentur omnes uno ore hac de re tractantes, præcipuè autem Caſtrac. *cap.* 8. *num.* 2. *c.* 42. *&* 48. *num.* 1. quibus in locis apertè teſtatur jus percipiendi fructus, quod habet pecuniam tradens, fundatum eſſe in periculo illam perdendi, atque ideò tali periculo ceſſante veluti cauſa, ceſſare; & ipſum jus fructus percipiendi: quinimò Navar. *conſ.* 29. *Excellentiſſime Domine, in tit. de uſur.* aſſerit fructus in hoc contractu juſtè recipi non ratione ſocietatis, ſed ratione periculi, quod ſubit ſocius in utilitatem officialis: quod videtur etiam ſenſiſſe Rota *deciſ.* 742. *num.* 1. *& deciſ.* 763. *num.* 3. *part.* 1. *diverſ.* & Oldrad. *conſ.* 207. *Univerſis, n* 6. *& per tot.* Sed qui ſocietatem ſuper officio gravato contra-

hunt, eidem, ac fortaſſe etiam majori ſe exponunt periculo, ut ex ſe patet. Ergo eoſdem etiam fructus pro illius periculi pretio accipere poterunt: nam quod fructus officii extent, vel non extent, non efficit majus, vel minus, juſtum, vel injuſtum talis periculi pretium.

55 Nec quidquam obſtat, quòd qui contrariam tenent opinionem, reſpondeant fructibus officii non extantibus contractum hunc ad mutuum reduci, in quo periculum rei mutuatæ, quod mutuans in ſe ſucipit, illum non excuſat ab uſu a, ut videtur eſſe textus inſignis in hoc *cap. Naviganti*, & tradit Navar. *in Manual. cap.* 17. *num.* 221. *&* 284. Quare hoc caſu periculum non erit habendum in conſideratione,

Id inquam non obſtat, primò quia non deſunt graves viri, qui uſurariam non exiſtimant mutui dationem ea lege factam, ut mutuarius cogatur ſolvere mutuanti pretium periculi rei mutuatæ, quod in ſe ſuſcipere vult, dummodò tamen juſtum pretium ſit, ac legitimum: & inter hos præcipuus eſt Adrianus *in* 4. *ſent. tract. de uſur. in cap. Occurunt*, cujus ſententia adjuvari videtur ex doctrina Bald. *in l. Rogaſti*, §. *Si tibi*, *col.* 2. *ff. Si cert. pet.* & Jo. Lup. *in cap. Per veſtras*, *de donat. inter vir. & uxor.* §. *ult. num.* 39. qui committere uſuram non credunt civem, qui ruſtico certam pecuniæ quantitatem mutuat, ut ſuos agros

56 juſta mercede colat. Et ad hunc textum prædicti Doctores reſpondent, maximè verò Adrianus *loco citato*, procedere, ubi periculum non eſt verum, ac reale, ſed fictum, ac ſimulatum in fraudem uſurarum. Hunc intellectum, probat Sot. *lib.* 6. *de juſt. & jur. quæſt.* 4. *art.* 2. Quis autem dixerit periculum perdendi capitale, quod in ſe ſuſcipit tradens pecunias, ſimulatum eſſe, cum oculis quodammodò cernatur, & quaſi manibus tangatur? hunc tamen intellectum confutavi ſupra *n.* 17.

Reſpondet præterea idem Adrian. ubi ſupra hujus textus diſpoſitionem non habere locum, niſi quando injuſtum eſt periculi pretium. In cauſa autem noſtro juſtum ſupponimus, ut jam in ſuperioribus probavimus.

57 Sed quia neque hujuſmodi interpretatio conſonat litteræ hujus cap. ut dixi ſupra *num.* 14. & doctrina Adriani, & ſequacium, de quibus ſupra *num.* 55. communiter reprobatur, teſte Covar. *lib.* 3. *variar. reſolut. cap.* 2. *num.* 5. *verſ. Tertiò*, & contra illam valdè urgent rationes per eum ponderatæ. Ideò tertio loco reſponderi poteſt hujus textus deciſionem fundatam eſſe in præſumptione, ut colligitur ex verbis textus ibi, *Uſurarius eſt cenſendus*; id eſt præſumendus, ut interpretatur Navarr. *in Manuali cap.* 17. *n.* 284. hunc intellectum recipit Conrad. *de contract. quæſt.* 39. *col.* 4. *verſ. Secundò*, *&c.* Ad quod vide quod dixi ſupra *n.* 22. Quare cùm nos loquamur de foro interiori conſcientiæ, in quo veritas rejectis præſumptionibus attenditur, ut per Feder. de Sen. *conſ.* 21. *n.* 2. *verſ. Præterea lex ſeu forum conſcientiæ*, non eſt, cur de ejus deciſione laboremus.

58 Sed quatenus hic quoque intellectus aliquam pateretur difficultatem, quarto loco, & fortè meliùs, quod ſpectat ad rem præſentem, reſpondetur hunc textum intelligendum eſſe de mutuo vero habente propriam formam contractus mutui, concurrente depravata, ac perverſa mutuantis voluntate, ut unuſquiſque cognoſcere facilè poterit, ſi verba textus diligenter legat, & illorum etiam, qui communem intellectum tuentur, loquendi modum accuratè perpendat. *Naviganti*, inquit Gregorius IX. *vel eunti ad nundinas certam mutuans pecuniæ quantitatem*, *&c.* Verba ſunt clara, apertèque mutuum demonſtrant. Non procedit ergo in alio contractu, qui mutui ſpeciem ac formam non præſeferat, ſed ad aliud genus contractus à mutuo diverſum reduci poſſit, licèt certum ac proprium illius nomen non habeamus. Sed contractus, de quo agitur, non eſt mutuum, habita ratione illius formæ, ut ſupra probatum eſt *num.* 41. neque contrahentes vitiatam habent intentionem, cùm bona fide contractum licitum celebrare ſibi perſuadeant, ut pro certo ſupponimus. Ergo periculum in caſu noſtro excuſare optimè poterit ab uſuraria pravitate.

59 Quæ diſtinctio confirmatur etiam ex his, quæ tradit Navar. *conſ.* 23. *Reſpondimus*, *de uſur. lib.* 5. Nam in principio dicit non committere uſuram illum, qui dat centum mercatori in Syriam ducere volenti navem mercibus onuſtam ea lege, ut perdat illa, ſi navis pereat; ſi verò ſalva revertatur, reddantur ſibi centum: & quia contrarium videtur tenere in ſuo *Manuali cap.* 17. *nu.* 284. ut ſe ex iſtimat ab illa contradictione, declarat, quæ habentur in Manuali, procedere in mutuo; quæ verò tradit. in dict. conſ locum habere in contractu innominato, per quem datur aliquid alteri ob periculum ſubeundum; neque valere argumentum à contractu mutui, qui debet eſſe gratuitus, ad alios contractus non gratuitos: quam autem differentiam conſiderare poſſumus inter unum contractum, de quo in Manuali, & alterum de quo in conſil niſi dicamus eam eſſe, ut contractus, de quo in Manuali, habeat veram mutui formam, & ibi de mutuo agatur ex mente contrahentium; alter verò careat forma mutui, & in eo mens contrahentium ad mutuum non referatur: quod clarius apparebit, ſi eumdem Navarrum adeamus *in conſil.* 29. *Excellentiſſime Domine*, *num.* 4 *verſ. Tertio quæro*, *eodem tit. de uſur.* ubi juſtam dicit conſuetudinem 60
in Gallia Belgica receptam, ut quis det alteri centum cum pactione reddendi ducenta, ſi poſt duos annos uxorem accipiens, viſa Roma in patriam revertatur, vel tradat alicui certum quid cum pacto duplum reſtituendi, ſi uxorem ducat, vel ad Presbyteri gradum aſcendat: & juſtitiam 61
conſuetudinis fundat in periculo, cui ſe exponit tradens pecuniam: quod quidem periculum, ut ait Navar. efficit, ut liceat mutuare alicui ea lege, ut ſi moriatur intra ſex annos, nihil mutuanti reſtituatur, ſi vivat ſex annos, reddantur illa, & centum pro miliario; quæ profectò pugnare omninò videntur cum iis, quæ *in Manual.* ſcripta reliquit *d. cap.* 17. *num.* 222. ibi enim, qui mutuat, inquit, cum pacto, ut ſi mutuatarius infra certum tempus moriatur, ſit liber, ſi vivat, duplum reddat, uſuram committit. Ut ergo vindicemus Navarrum ab hac apparenti con- 62
tradictione, dicamus in Manuali eum loqui de vero, & proprio mutuo, ac mutui formam habente: in citato verò conſil. de contractu à forma mutui longè diverſo, de contractu ſcilicet innominato donationis ſub modo, vel dationis pecuniæ ad aliquem uſum ſub periculo amittendi eam in aliquo caſu dubio, ſi perierit, & accipiendi aliquid ultra ſortem ſi ſalva fuerit. Nemo autem non videt contractum, de quo dubitamus, ſublato fundamento fructuum ex officio manantium induere formam, ac ſpeciem contractus innominati, argum. *l.* 2. *cum tribus ſeqq. ff. præſcript. verbis*. Quare adhuc licitus, & juſtus erit; nemo enim cogitur pecuniam ſuam alteri gratis concedere, ſed poteſt petere, ac recipere honeſtum pretium eorum, quæ dat, vel concedit per tales contractus innominatos legitimos non gratuitos, ut per Navar. *in precit. conſ.* 23. *de Uſur.*

Secundum, ac ultimum principale fundamentum pro 63
hac opinione, aliis prætermiſſis, eſſe videtur, quòd etſi officialis, qui officium obligavit pro quantitate totius valoris, nullos amplius habeat fructus ex officio; tamen negari non poteſt, quin habeat penſiones, ut ita loquar, & fructus, qui ſibi debentur ab illis, in quorum favorem ſocietates contraxit, cùm illi accipientes pecuniam pro ſuis uſibus, atque neceſſitatibus, ab officiali recognoſcant bonam fidem, eumque indemnem ſervare promittant obligando ſe ad reſtituendos omnes, & quoſcumque fructus, quos idem officialis illorum cauſa tradenti pecuniam perſolveret; nihil autem impedit, quominus officialis contrahere poſſit ſocietatem ſuper hujuſmodi fructibus, in quibus non minus jura habere intelligitur, quàm in fructibus officii non obligati: neque enim aſſignari poteſt concludens ratio diverſitatis. Cùm itaque fructibus officii non extantibus contractus poſſit nihilominùs habere verum ac ſolidum fundamentum à parte rei, non debemus illum, tamquam uſurarium, & illicitum condemnare, ſi nullus adſit dolus, & omnis abſit fraus reſpectu contrahentium, ut nos ſupponimus.

Qui contrariam ſententiam tuentur, prædicta funda- 64
menta conantur evertere hac ratione. quia etſi contractus fieri poſſit cum officiali habente officium gravatum in vim ſponſionis, dationis pecuniæ cum periculo, vel etiam in vim contractus ſocietatis habita ratione fructuum, quibus ſibi reſpondent perſonæ recognoſcentes bonam fidem: attamen in caſu noſtro cum ineuntes ſocietatem eorum contractum hoc nomine ſocietatis officii agant, nec cogitando quidem de hujuſmodi modis contrahent, qui poſſunt admitti gravato etiam officio: utque

ſi non

ſi non valet ut agitur, nequ; etiam valere debet ut valere poſſet, ad reg. *l.* 1. §. *Si quis ita*, & ibi Bart. *nu.*2. *ff. de verb. obl.* & *l. Non codicillum*, ubi Alex. *in princ. C. de teſtam.*

65 Pro ſolutione hujus argumenti, quod attinet ad nómen, quod contractui dederunt contrahentes, parùm eſt laborandum, cùm non à nomine, ſed à pactis, conventionibus, & circumſtantiis, quas ſortitus eſt, qualitatem ſumat, & naturam, ut optimè Conrad. *de Contract. quæſt.* 33. *in* 2. & 3. *ſuppoſit.* ubi ſexcentis exemplis, & auctoritatibus probat non valere hanc conſequentiam; contractus talis vocatur à contrahentibus; ergo talis eſt judicandus. Præterquam quòd huic contractui noſtro etiam remoto officii fundamento convenit nomen ſocietatis reſpectu fructuum, qui ſibi ab illis debentur, quorum favore officium obligavit, ut ſupra tetigimus *num.* 63. & infra probavimus.

66 Quòd verò dicitur contrahentes in ecunda ſocietate ne cogitaſſe quidem de hujuſmodi contractibus innominatis, qui gravato etiam officio liciti cenſentur; admittimus eos expreſsè, & ſpecificè non cogitaſſe de alia contractus ſpecie diverſa à ſocietate officii: negamus tamen eoſdem ſaltem implicitè, virtualiter, & in genere mentem non direxiſſe ad hujuſmodi etiam contractus: eo enim ipſo quòd celebrare intellexerunt contractum talibus circumſtantiis indutum, & actum validum gerere, ſimul etiam tacitè voluerunt contractum juſtum bona fide inire: nam contractus talibus concurrentibus circumſtantiis in aliam ſpeciem contractus tranſire videtur, nec poteſt valere, aut juſtus eſſe, niſi ut eſt reducibilis ad hujuſmodi contractus innominatos. Quare ex præſumpta, & veriſimili mente contrahentium ſuſtineri debet, ad gloſſ. *ultim. in fin.* communiter approbatam in *leg. Tale pactum*, §. *fin. ff. de pact.* Ita in ſimili caſu reſpondet Conrad. *de Contract. quæſt.* 34. *poſt tertiam concluſionem in tertio argum.*

Neque obſtat reg. *d.* §. *Si quis ita*; nam in primis animadverto hanc regulam eſſe bocardicam, imò contrariam regulam eſſe longè univerſaliorem, ita ut reſpectu illius hic §. dici poſſit exceptio potiùs ad regulam, quàm regula, ut ibi tradit Jaſ. *num.* 21. nam ut inquit Abb. *conſil.* 67. *In cauſa quæ vertitur*, *col.* 2. *num.* 2. *verſ. Nec obſtat ſi dicatur*, *par.* 2. in dubio quis videtur facere actum omni meliori modo, quo poteſt, ſequitur Roland. à Valle *conſ.* 67. *num.* 13. *cum ſeqq. volum.* 1. Quare contrariæ regulæ ſtandum erit, quamdiù non probetur exceptio, ad Bart. *in l.* 2. *ff. Si quis in jus vocat. DD. in rubr. ff. de reg. jur.* & *in leg. Omnis definitio*, *eodem tit.* Prætereà quatenùs etiam pro regula habendum eſſet, ut quoties actus non valet eo modo, quo agitur, nec valeat, ut valere poteſt; Reſpondeo hujuſmodi regulam inter alias multas præcipuè duas recipere declarationes, quæ maximè conferunt ad rem noſtram. Prima eſt, ut procedat in caſu, in quo contrahentes ſciebant actum eo modo geſtum non valere, ut declarat Raph. Cumanus, quem refert, ut ſequitur Alexand. *in cit.* §. *Si quis ita*, *num.* 8. Tunc enim præſumitur facere velle actum eluſorium, argum. *l. Non ſolùm*, *ff. de act.* & *obligat.* Secus verò ubi contrahentes id probabiliter ignorabant, ut in caſu propoſito: nam tunc ceſſat præſumptio actus eluſorii, & ſuccedit alia præſumptio pro actus validitate, quæ tamquam potentior, ac firmior, alias omnes elidit, argum. *l. Divus*, *ff. de integr. reſtit. minor.*

67 Secunda regulæ declaratio eſt, ut non habeat locum quando actus juramento fuit confirmatus: ea enim eſt potentia juramenti, ut faciat actum valere omni meliori modo, quo poteſt, Barthol. Alexand. & Jaſ. *in dict.* §. *Si quis ita*, tradunt Doctores *in l. Cum pater*, §. *Filius matrem*, *ff. de legat.* 2. Covar. 2. *parte relect.* §. 6. *col.* 2. *verſ. Decimatertia*, *ante num.* 2. ubi de communi teſtatur; quod procedit, etiam ſi actus eo modo, quo geſtus eſt, nullus ſit ex defectu formæ, Honded. *conſil.* 307. *num.* 41. Cùm itaque contrahentes ex inveterata jam conſuetudine in hoc contractu juramentum adhibere ſoleant, virtute hujus Sacramenti ſuſtineri debet eo modo, quo valere poteſt;

68 præſertim cùm agatur de evitando uſuræ crimine, eaque ſemper ſit facienda interpretatio, ut contractus neque uſurarius, neque injuſtus judicetur, Hieronym. Gabr. *conſ.* 168. *quæſt.* 6. *num.* 12. *lib.* 1. & *conſ.* 256. *num.* 3. *vol.* 2. Bero. *conſ.* 169. *n.* 19. *vol.* 1.

His accedit, quòd homines per ſe, & non per interpoſitas perſonas, non clam, ſed palam celebrarunt hujuſmodi contractum ſpatio longiſſimi temporis, idque fecerunt tolerantibus Superioribus tàm Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus. Tales contractus communi hominum opinione habiti ſunt pro juſtis, & licitis; ab omnibus indifferenter celebrati fuere, à doctis, gravibus, & prudentibus viris timoratæque conſcientiæ. Confeſſarii numquam contrahentibus abſolutionem ſacramentalem denegarunt; imò ne admonuerunt quidem umquam de injuſtitia horum contractuum. Sæpè, ac ſæpiùs accidit, ut accipientes pecunias ſuper officio gravato ingentem illarum ſummam lucranti ſint per mortem dantis, vel illius qui ab eo fuerat nominatus. Hæc ſanè omnia ſuadent ut contractus initus ſuper officio gravato, ſi non valet jure ſocietatis, ſuſtineatur eo modo, quo valere poteſt ſaltem ex æquitate, quæ in foro interiori maximè attendi ſolet. Præſertim quia contrahentes ſi ſciviſſent illicitam eſſe ſocietatem ſuper officio gravato contractam, libenter confugiſſent ad officium non gravatum, cùm ex hoc, quòd officium ſit gravatum, nihil commodi atque utilitatis ad eos redundare poſſit; quare iniquum videtur, ut decepti authoritate conſuetudinis à Superioribus non improbatæ, ſine culpa ſentiant hoc graviſſimum damnum reſtitutionis fructuum perceptorum, ad quam tenentur, ſi contractus eſt uſurarius, ut *cap. Cum tu*, *ſupr. eod. cum ſimilib.* Et certè cùm Superiores tàm Eccleſiaſtici, quàm ſæculares hunc contractum in Urbe, & ubique locorum ſcienter toleraverint à tempore ferè immemorabili uſque ad hanc diem, pium eſt credere id eos feciſſe, quia viderunt, ac prudenter conſiderarunt talem contractum concurrente bona fide contrahentium fieri abſque peccato, & juſtè ſuſtineri poſſe, cùm à parte rei inveniatur modus illum juſtificandi per reductionem ad contractum innominatum dationis pecuniæ cum periculo futuri eventus; vel certè eſt contractus ſocietatis initæ ſuper fructibus officialis debitis ab illis, in quorum gratiam officium obligatur: & ad hunc fortaſſe faciliùs redigetur, cùm majorem habeat cognationem, & affinitatem cum ſocietate ipſa contracta ſuper fructibus officii, & in habentibus ſymbolum facilior ſit tranſitus, *l. Item veniunt*, §. *Cum prædiximus*, §. *de pet. hered. cum vulg.* Et talis contractus quamvis initus ſuper fructibus 69
aliunde quæſitis, quàm ex officio, adhuc tamen congruè retinebit nomen ſocietatis officii. Primò ob originem, quam habuit, quia ortum duxit ab illo contractu ſocietatis, quem homines à principio frequentare cœperunt: prout in ſimili videmus nuptias ſic dictas, quia olim ſponſa pudoris gratia obnubere, ac velare ſolebat caput, *capit.* 70
Hic imago, 33. *quæſt.* 1. Hodie quoque tali nomine appellari ob antiquum illum ritum, licèt jam abjerit in deſuetudinem. Secundo voluerunt fortaſſe ſummi Pontifices hunc contractum celebratum ſuper officio gravato hoc nomen habere ad ſcandalum evitandum, ut mos eſt Romanorum Pontificum, ut per Bero *conſ.* 146. *num.* 27. *col.* 3. ne ſcilicet homines vulgares ignorantes nomen contractus, judicarent hunc contractum nomine mutui eſſe appellandum; & ex conſequenti cum eà ſummo Pontifice permiſſum ſit ex hujuſmodi contractu lucrum quærere; ſibi temerè, ac falsò perſuaderent ex mutuo aliquid ultra ſortem licitè recipi poſſe. Quam ob cauſam Rota 71
in cauſa Romana Societatis coram Gypſio, quæ habetur *deciſ.* 311. *num.* 6. & in alia Romana Societatis coram Cardinali Blanchetto, quæ refertur *deciſ.* 336. *num.* 5. *part.* 4. *diverſor.* dixit hujuſmodi officia deſervire ſolùm pro colorando contractu. Denique non ineptè hunc contractum ſocietatem officii appellamus, quia fructus, qui ab officiali percipiuntur à tertia perſona, quamvis non proficiſcatur immediatè eo ipſo officio, debentur tamen occaſione, & cauſa officii, cùm officialis aliorum gratia, & contemplatione officium proprium obligaverit; quare, latè ſaltem accepto vocabulo, dici poſſunt fructus officii: nam quidquid eſt cauſa cauſæ, dicitur eſſe cauſa cauſati, *l. Manumiſſionis*, *ff. de juſt.* & *jur. cum vulg.* & à primordio tituli poſterior formatur eventus, *l.* 1. §. *Lucrativas*, *C. de impon. lucrat. deſcript. lib.* 10. Facit textus in *l. Qui id quod*, *ff. de donat.* Hinc fit, ut ſocietas contracta ſuper officio gravato extinguatur ſublato officio, Rota *deciſ.* 291. *num.* 1. & 72
ſeqq. deciſ. 308. *num.* 1. & 2. *part.* 4. *diverſ.* Non ſolùm quia cùm originè duxerit à contractu illo primo ſuper fructibus offi-

officii inito, ſecundùm illius naturam regulari debet; verùm etiam quia ſublato officio auferrur officiali illud jus percipiendi fructus à perſonis, quarum beneficio fructus officii obligavit. Cùm enim tale jus ab officio tamquam à cauſa dependeat, ceſſante officio, & ipſum jus ceſſare intelligitur, *cap. Etſi Chriſtus, circa fin. de jurejur. & cap. Cum ceſſante, de appell.* Sicut igitur Navar. *in Manuali cap.* 17. *num.* 257. optat à ſummo Pontifice, & ab Epiſcopis juſtam declarari conſuetudinem in Gallia, & in multis aliis Italiæ locis receptam, ut Eccleſiæ, viduæ, pupilli, & ſimiles perſonæ miſerabiles dantes mercatoribus ſuas pecunias lucrentur quatuor, aut quinque pro centum in ſui ſuſtentationem, cum conſuetudo talis legitimam originem habuerit, & commodè defendi poſſit: ita fortè ab re non eſſet, ut Eccleſia contractum hunc ſocietatis initæ ſuper officio gravato, ab omni uſura, & injuſtitia alienum declararet, cùm à contractu licitò originem duxerit, fundamentum habeat à parte rei, & nullus dolus, nullaque fraus ſubſit ex parte contrahentium. Ita enim conſuleretur & animarum ſaluti, & Reipublicæ utilitati. Neque tot homines illaqueati tenerentur, nec damnum illud ſequeretur in publicæ tranquillitatis perturbationem, quod ſuo tempore accidiſſe refert Pius IV. in ſua Bulla hac de re edita in princ. de qua infra *n.*75.

73 Ex his apertè colligitur, quàm infirma ſint argumenta, quæ in contrarium afferuntur. Primò enim quod ajunt re non exiſtente ſocietatem ſuper ea iniri non poſſe, id ſolùm probat, officio gravato ultra illius valorem, contractum in vim ſocietatis officii propriè loquendo non ſubſiſtere: quod & nos fatemur. Sed tamen negamus, quin ſuſtineri poſſit in vim aliorum contractuum, quorum

74 ſupra meminimus. Deinde quod dicunt ex re infructuoſa lucrum ſperare uſurarium eſſe, non officit concluſioni noſtræ; quia falſum eſt, quod ipſi gratis aſſumunt, officium gravatum omninò infructuoſum eſſe: nam ejus cauſa, & occaſione habet officialis jus percipiendi tot fructus ab iis, ad quos revera pervenerunt pecuniæ, quot illorum contemplatione ſolvit tradenti pecunias: & ideò fructus tales non incongruè fructus officii licet appellare, ut ſuprà oſtendimus. Prætereà ſi concedamus officium eſſe infructuoſum, poſtquam gravatum eſt pro quantitate totius valoris, non concedemus tamen ſocios hoc caſu uſuram incurrere, quia quod expectant, aut accipiunt ab officiali, cui pecunias tradiderunt, non expectant, aut accipiunt ratione officii abſolutè, ac ſimpliciter, ſed ratione periculi, quod in ſe ſuſcipiunt, tali pretio æſtimabilis, ut ſimiliter oſtenſum eſt ſupra; hoc enim permiſſum, & licitum eſſe præſertim extra cauſam mutui liquidò conſtat ex iis, quæ ex mente ipſius Navar. *in Manual. & in conſil.* 23 *de uſur. ſupra retulimus, num.* 59. quæ non obſcurè indicant eumdem Navar. *conſil* 15. *Primum dubium, col.* 5. *tit. de empt. & vendit.* nihil aliud ſibi velle, quàm contractum ſuper officio gravato celebratum jure ſocietatis non ſubſiſtere; quinimò contrahentes uſuram fortaſſe committere, ſi depravata intentione lucrum inhiantes, & ſcientes ita contrahant in fraudem uſurarum.

75 His conſequens eſt, ut conditio illa, de qua per Pium IV. in ſua Bulla incip. *Cum ſicut accepimus, in Bullar. tom.* 2. *pag.* 12. ut contractus ſocietatis celebrari nequeat ſuper officio pro quantitate valoris gravato, pertineat potiùs ad jus poſitivum, quàm ad jus naturale; cùm probatum ſit exhauſtis officii fructibus, contractum à parte rei habere poſſe fundamentum, nec intrinſecè malum, aut uſurarium eſſe: quod videtur ſenſiſſe Rota *deciſ.* 287. *num.* 1. *verſ. Nec obſtat periculum, part.*4. *diverſ. & deciſ.* 117. *n.*1. *part.*2. *recent.* ubi decidit ſocietatem officiorum ſuſtineri dumtaxat uſque ad valorem officii, ſed non ultra, idque tàm ex forma Conſtitutionum ſummorum Pontificum, quàm ex diſpoſitione juris communis; & allegat deciſ. Cardin. Millin. *in Romana ſocietatum* 29 *Januarii* 1602. quam refert, & ſequitur Gregor. XV. *dec.* 166. *n.*1.

76 Quamvis enim talem conditionem deſiderare videatur natura contractus ſocietatis officii, cùm hic contractus conſiſtere nequeat ſine fructibus ab officio manantibus, Rota *deciſ.* 287. *num.*1. *par.*4. *diverſ.* id tamen non eſt de natura contractus abſolutè, ac ſimpliciter, ita ut contractus alio modo celebratus ſine officii fructibus defendi nullo modo poſſit. Aliud enim eſt, ut ad formam, & naturam alicujus contractus aliquid neceſſariò requiratur, quod juris poſitivi eſſe poteſt, à quo dependet natura, ac forma particularis contractus, ut per DD. communiter in *l.* 1. *in princ. ff. de verb. oblig.* ubi de ſtipulatione in ſpecie exemplum habemus; aliud verò, ut contractus in genere ex ſui natura ſimpliciter, & abſolutè ſecluſa omni humana Conſtitutione aliquid neceſſariò poſtulat, quod propriè dicatur eſſe juris naturalis, cui derogari non poſſe teſtantur Theologi, & ſequuntur Doctores noſtri, inter quos egregiè Bald. *in l.* 1 *num.* 37. *C. de Summa Trinit.* Hinc rectè Conrad. *de Contract. q.* 83. *col.* 9. *verſ. Quarta ratio.* Quamvis, inquit, aliquid ſit contra naturam contractus, naturam pro naturalibus, aut ſubſtantialibus accipiendo; non tamen ſequitur idcircò illicitum, & damnandum: & hanc conſequentiam; Id non patitur natura contractus: ergo contractus eſt injuſtus, & illicitus, erroneam, atque irrationabilem eſſe probat eleganter idem author *quæſt.* 89. *corol.*1.

Quod prætereà illa conditio non ſit propriè juris naturalis, elicitur ex Bullis hac de re editis Pauli Quarti, & Pii Quarti. Primò quia ponitur inter alias conditiones juris poſitivi: ergo ejuſdem qualitatis, & naturæ cenſeri, debet, argum. *l. Jam hoc jure,* §. *Sed ſi,* & ibi Bart. *n.*1. *ff. de vulg. pupil. & l. fin. Cod. de ſentent.* Quod verò aliæ conditiones ſint juris poſitivi, certiſſimum eſt: inter alia enim illa eſt præcipua, qua ſocietates contrahi prohibentùr ſuper officiis in Romana Curia non exiſtentibus. Quis autem dubitet etiam ſuper aliis officiis contrahi ex natura ſua legitimè poſſe, ſi aliqua fructifera reperiantur, ut revera reperiuntur? Nec obſtat, quòd in Conſtitutione Pauli Quarti, quæ incipit *Inter cæteras, in Bullar. tom.*1. *pag.*723. contractus ſocietatis aliter initi, quam ſuper officiis Romanæ Curiæ, declarentur illiciti, injuſti, atque uſurarii. Quandoquidem eamdem Conſtitutionem Pius IV caſſavit, irritavit, & annullavit cum omnibus in ea appoſitis clauſulis: unde cùm in totum ſit abrogata, nec Conſtitutio ipſa, nec illius ratio ad deciſionem cauſarum, aut in argumentum allegari poteſt, ut probat Dec. *in cap.*1. *num.* 11. 37. *& ſeqq. de Conſtit.* Secundò, quia Bulla Pii IV cautum eſt, ut qui ignoranter contrahunt ſocietates ſuper officio gravato, nullum ex hoc damnum, & detrimentum ſentiant, atque ita ſimul cum fructibus recuperare poſſint, ut interpretatur Caſtracan. *in tract. de ſociet. cap.* 6. *num.* 18. *cum ſeq.* Hoc enim argumento ſatis patet talem conditionem non eſſe juris naturalis; quandoquidem in iis, quæ juris naturalis, ſunt, etſi bona fides excuſare poſſit interdum à peccato, numquam tamen excuſat a reſtitutione, ubi aliquid quæſitum eſt ex illegitimo, & uſurario contractu, ut communiter Theologi fatentur, & multi ex noſtris, ut teſtatur Navar. *conſ.*16. *Conſuluit quidam, n.*2. *de Uſur.* 77 78 79 80 81

Ex abundanti dicimus, in prædicta Pii IV. Conſtitutione nullum poſſe fieri fundamentum; quia non ſolùm numquam fuit uſu recepta neque Romæ neque alibi, cum nullus inventus ſit ex officialibus, qui juridicè officio privatus fuerit vigore dictæ Bullæ, neque ullus ex ſociis, qui ad fructuum contra formam Bullæ perceptorum reſtitutionem fuerit condemnatus: ſed etiam per contrarium uſum, cùm juris poſitivi ſit, abrogari potuit, & de facto abrogata cenſeri debet, cùm inoleverit jam conſuetudo longiſſimi temporis, quo officiales ad petitionem extraneæ perſonæ aſſumere quotidiè ſolent ſibi ſocios ſuper officio ultra illius valorem gravato, ſcientibus, & patientibus Romanis Pontificibus: & de hoc ſtylo Curiæ contrahendi ſocietate officiorum ſuper officiis ultra valorem gravatis atteſtantur Domini de Rota *deciſ.*310. *numer.*5. *par.*4. *diverſor.* Quamvis enim in Conſtitutionibus Apoſtolicis, quæ non a conſenſu populi, ſed ab authoritate a Chriſto Domino Summis Pontificibus attributa proficiſcuntur, admitti non poſſit propoſitio Navarri *conſ.*4. incip. *Pœna, num.*4. *de injur. & damn. dat. & conſ* 10. *Per gratia. num.*2. *de ſent. excom. lib.* 5. & aliorum quos cumulat Hieronymus Gabriel. *conſ.*78. *num.*9. *&* 10. *vol.* 1. aſſerentium illas non ligare, niſi ſint uſu receptæ: tamen admittenda eſt alia propoſitio tamquam ſacris Canonibus conſentanea, & à Doctoribus ubiq; recepta, quod per contrarium uſum cum ſcientia Papæ, & longiſſimi temporis curſu abrogari valeant, ut optimè declarat Cardin. *in proœm. Clementin. verſ. Univerſitatis, num.*3. *in fin.* Nulla enim eſt lex poſitiva, quæ per contrariam conſuetudinem rationabilem, & legiti- 82 83

legitimè præſcriptam abrogari non poſſit, *cap. Iſtis*, *§. Leges*, 4. *diſt. cap. fin.* ubi Canoniſtæ *de conſuet.* & ſcripſit Abb. *conſ.* 7. *col. penult. in princ. lib.* 2. *verſ. Et notanter*, Rom. *conſ.* 512. *n.* 130. *in fin. verſ. Tertiò quia*, Bart. & DD. *in l. De quibus. ff. de legib.* & in propriis terminis tradit Roland. *conſ.* 75. *num.* 42. *lib.* 1. & de generali Urbis conſuetudine ineundi ſocietatem officiorum ſuper officiis alienis, Rota *deciſ.* 311. *num.* 5. *par.* 4. *diverſor.*

DE CRIMINE FALSI.

D. Auguſtinus.

CAPUT I.

FAlſidicus teſtis tribus perſonis eſt obnoxius: primùm Deo, cujus præſentiam contemnit: deinde judici, quem mentiendo fallit: poſtremò innocenti, quem falſo teſtimonio lædit. Uterque reus eſt, & qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia & ille prodeſſe non vult, & iſte nocere deſiderat.

SUMMARIUM.

1 *TEſtis falſidicus tres lædit, Deum, judicem, & partem, & nu.* 120. *uſque ad n.* 133.
2 *Falſi pœna tenetur teſtis non modo, ſi falſum dicit, ſed etiamſi veritatem occultat, & n.* 124. *& ſeqq.*
Declaratur n. 56. *& ſeqq. n.* 144.
3 *Delicto unico poteſt quis lædere plures perſonas, & tenetur omnibus ſatisfacere.*
4 *Et qui in pluribus offendit, in pluribus punitur.*
5 *Teſtis tenetur de falſo, ſi interrogatus ſuper certo articulo dicat ſe neſcire, aut non recordari; vel ſi deponat obſcurè, verſutè, vel per malitiam, & n.* 149. *& ſeqq.*
6 *Secus ſi non juraſſet, vel non fuiſſet interrogatus.*
7 *Tacens veritatem quando teneatur pœna falſi, & peccet, latè declaratur, ut num. ſeqq.*
Tacens veritatem peccat, quando aſſumpſit officium teſtificandi, ibid.
8 *Et eſt peccatum mortale, & n.* 124.
9 *Idem eſt, quando aliter ex alio officio aſſumpto tenetur dicere veritatem.*
10 *Et idem quando ex alia cauſa ad id tenetur.*
11 *Tacens veritatem ſuperioribus ſuis peccat.*
Quod procedit etiam in tacente crimen capitale per ipſum commiſſum, n. 125.
12 *Tacens veritatem non peccat, quando non compellitur reſpondere, & veritas aliter haberi poteſt.*
13 *Limitatur, quando procuraret, ne veritas ab aliis poſſet haberi.*
14 *Tacens veritatem peccat, quando non poteſt aliter de veritate liquere, & proximus inde damnum patitur, & n.* 131.
15 *Tacens veritatem ad favorem proximi, ne puniatur in cauſa criminali, non peccat.*
16 *Fallit primò, quando aſſumpſit officium teſtificandi, vel aliàs ex officio tenetur.*
17 *Fallit ſecundo in ſubſidium, quando veritas aliter haberi non poteſt.*
18 *Tacens veritatem in impetratione à Principe peccat.*
19 *Paria ſunt nocere injuſtè, & juſtè prodeſſe nolle.*
20 *Jurans falſum ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, an peccet mortaliter, & num. ſeqq. uſque in fin.*
21 *Quid ſi id faciat ſine juſta cauſa.*
Et quid ſi juſta cauſa ſubſit, nu. 26. *& num. ſeqq. uſque in fin.*
22 *Juramenti finis eſt determinatam veritatem aperire, & n.* 133. *& ſeqq.*
Juramentum quod huic fini adverſatur, non inducit mortale peccatum in materia levi, n. 24.
Contrarium, n. 137.
23 *Juramentum cui deeſt ſola diſcretio, non ingerit culpam mortalem, & num.* 152.
24 *Jurare joci cauſa Principem eſſe in oppido, intelligendo pictum, eſt grave peccatum, ſed non mortale.*
Imò eſt mortale, n. 145. *& ſeqq.*
26 *Jurare falſum ex juſta cauſa, ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum; nullam eſſe culpam, qui Authores ſenſerint.*
Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.
27 *Et quibus fundamentis, & num. ſeqq. uſque ad n.* 55.
Scriptura ſacra frequenter utitur verbis, quæ ſecundùm litteram videntur falſa, ſunt tamen vera ſecundùm implicitas ſubauditiones, ibid. & n. 161.
Declaratur, n. 156. *& ſeqq.*
28 *Deus audit verba noſtra, prout ex intimis proferuntur: humanæ aures, prout foris ſonant, & n.* 70.
Declaratur num. 76. *&* 80. *&* 162. *verſ. Non obſtat ſecundum.*
29 *Veritas, aut falſitas ſermonis non eſt accipienda ex verbis externis, ſed ex intentione proferentis.*
Contrarium, n. 84.
Declaratur num. 76. *&* 162. *verſ. Non obſtat ſecundum.*
30 *Verba deſerviunt intentioni, non intentio verbis, & nu.* 71.
31 *Linguam ream non facit niſi ea mens, & n.* 72.
32 *Mentiri eſt contra mentem ire, & n.* 163.
33 *Mendacii ad rationem verba materialiter ſe habent, ſed formalitas ex mente proferentis eſt accipienda, & n* 87. *in fin.*
Declaratur n. 163.
34 *Mendax non eſt, qui dirigit greſſus in aliquam partem, ad quam ire non intendit, & n.* 164.
35 *Opinio adſtruens perjurium non eſſe verbis falſum jurare, & interna ſubauditione verum concipere, eſt probabilis, & ideo eligi poteſt, licèt oppoſita ſit probabilior, ac tutior.*
Contrarium, n. 166.
36 *Jurare ſe aliquid neſcire, quod expedit ſub ſecreto tegere, ſubaudiendo in mente, ita ut expediat revelare, multi opinantur non eſſe perjurium.*
37 *Idem in eo, qui coactus jurat ſe pecuniam ſoluturum, ſubaudiendo intra ſe, ſi erit debitor.*
38 *Idem in eo, qui per metum jurat ſe accepturum aliquam in uxorem, ſub intelligendo, ſi mihi placuerit.*
39 *Idem in muliere, quæ ſciens occultum impedimentum dirimens, metu excommunicationis jurat ſe velle viro cohabitare, ſubaudiendo, ſi mihi licebit.*
40 *Idem in eo, qui pecunia egens jurat ſe illam non habere, intelligendo ad mutuandum.*
41 *Idem in adultera, qui jurat ſe adulterium non commiſiſſe, ſubaudiendo, in alio die, vel loco.*
42 *Idem in Clerico, qui ut ſe eximat ab indebita ſolutione gabellæ, jurat ſe nihil portare, ſubaudiendo, ex quo gabellam ſolvere teneatur.*
43 *Idem in viatore veniente ex loco, qui peſte infectus creditur, & jurat ſe inde non venire, ſubintelligendo, tamquam ex loco infecto.*
44 *Idem in pœnitente, qui malè interrogatus à Sacerdote, falsò negat ſe confeſſum fuiſſe aliquod peccatum, ſubaudiendo, itaut illud dicere teneatur.*
45 *Juramentum quoties exigitur ad faciendum peccatum, poteſt quis jurare ſe facturum, ſubintelligendo intra ſe, ſi abſque peccato id ſibi licuerit.*
Contrarium à n. 80. *uſque in fin.*
46 *Reus non juridicè interrogatus poteſt jurare ſe delictum non commiſiſſe, intelligendo intra ſe prout ſubeſt illi judicio, & n.* 129.

47 *Et*

47 *Et idem in teſte, qui jurat ſe neſcire.*
Contrarium num.129.

48 Neſcio, *verbum recipit hanc interpretationem ſcilicet ad revelandum.*

49 *Jurans falſum in judicio ex juſta cauſa, ſubaudiendo in mente aliquid, quod reddat ſenſum verum, non peccat ſecundùm aliquos.*

50 *Idem putant in eo, qui occidit hominem ad ſui defenſionem, vel putans eſſe feram, & negat in judicio ſe occidiſſe, intelligendo intra ſe de facto criminoſo, & num.127. & 153. & ſeqq.*

51 *Idem in eo, qui ut ſibi ſatisfaciat de injuſta taxa, negat in judicio ſe fraudaſſe, intelligendo, ita ut deliquerit.*

52 *Idem in eo, qui ut ſe eximat ab imputatione homicidii, quod non commiſit, in judicio negat gladium repertum penes cadaver eſſe ſuum, ſubaudiendo in mente, quatenus eſt indicium illius delicti.*

53 *Idem in eo, qui ad ſui ſuſtentationem abſcondit bona, ne à creditoribus capiantur, & negat judici ſe illa habere, ſubaudiendo, ita ut teneatur manifeſtare,*

54 *Idem in eo, qui cùm pecunias mutuo acceptas reſtituerit, in judicio negat mutuum, ſubintelligendo, ita ut teneatur ſolvere.*

55 *Mendacium non eſt uti verbis falſum ſignificantibus, quando attentis circumſtantiis recipiunt ſenſum verum juxta interrogantis intentionem, quam reſpondens mente concipit.*
Contrarium, num.153.

57 *Mendacium omne ex ſuo genere eſt peccatum.*
Adeo ut nec advitandam mortem, aut pudicitiam ſervandam, nec pro ſalute animæ, nec pro Dei gloria mentiri liceat, ibidem.

58 *Mendacio, & odio Dei adeò intrinſeca eſt malitia, ut nec per omnipotentiam Dei abſolutam poſſit auferri.*

59 *Mendacium non pernicioſum, ſed officioſum, vel jocoſum, eſt peccatum veniale.*
Sed addito juramento fit perjurium, n.60.

60 *Perjurium eſt mendacium juramento firmatum.*

61 *Perjurium omne, quantumcumque mendacium ſit leve, ex ſui ratione eſt mortale.*

62 *Eſt grave ſcelus, & in Lege, & in Prophetis, & in Euangelio prohibitum.*

63 *A quo nec metus mortis excuſat.*

64 *Per illud infertur veritati Dei atrociſſima injuria, quæ ſine mortali eſſe non poteſt.*

65 *Mendacio interveniente ex univerſali regula juramentum ſemper eſt mortale, & n.82.*

66 *Juramentum in foro animæ an ſit interpretandum juxta intentionem recipientis, vel jurantis: alte diſtinguitur, ut n. ſeqq. uſque ad n.80.*

67 *Intellectus* cap. Quacumque arte, 22. quæſt.5. *& num. ſeqq. uſque ad n.81. maximè n.76.*

68 *Jurans falſum ſuper lapidem, perjurus eſt.*

69 *Sermo malus toties procedit de ore noſtro ad deſtructionem audientium, quoties loquimur, non ut convenit audientibus, & n.136.*

70 *Intellectus* cap. Humanæ aures, 22. quæſt.5. *& n. ſeqq. uſque ad num.80. maximè num.76. & 162.* verſ. Non obſtat ſecundum.

71 *Intentio non debet verbis deſervire, ſed verba intentioni.*

72 *Perjurium eſt non quod quis ore, linguave protulit, ſed mente jurata concepit, & animo.*
Declaratur n.76.

73 *Juramentum in conſilio animæ ſecundùm intentionem jurantis recipit interpretationem, ſed in judicio ſecundùm jus, ex ſententia Innocentii.*

74 *Contrarium.*
Declaratur n.76.

75 *Jurantis intentio non ita eſt attendenda, ut ſit in libertate ſua exponere verba ut vult, ſed ſecundum id, quod communiter intelligitur.*

76 *Juramentum, ſi non ſit eadem intentio jurantis, & ſuſcipientis, in foro animæ accipiendum eſt juxta ſanum intellectum ejus, qui dolum non adhibet, & num.80. & 162.* verſ. Non obſtat ſecundum.

77 *Jurantis, & recipientis ſimplicem intentionem conſiderat Deus, & ex parte utriuſque verborum artem aſpernatur, & odit.*

79 *Jurare falſum ſubaudiendi aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, eſſe peccatum mortale, latiſſime oſtenditur n. ſeqq. uſque ad n.138.*

80 *Juramentum artificioſe compoſitum ad fallendum proximum accipit Deus ſecundum quod is, cui juratur intelligere debet juxta rectam intelligentiam verborum.*

81 *Lingua loquentis eſt tuba cordis.*

82 *Mendacium juramento firmatum in quacumque materia, & ex quacumque cauſa ſemper eſt peccatum mortale, & n.88.*

83 *Mendacium committit, qui ſcienter utitur falſa ſignificatione vocis, & aliud ſubaudit in mente, quod reddat ſenſum verum, & n. ſeqq. uſque ad num.96. & n.146.*

84 *Mendacium eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione fallendi.*
Id eſt falſum dicendi, n.88. & ſeqq.

85 *Falli, & errare eſt unum pro alio, ſeu falſum pro vero putare.*

86 *Juramentum in quacumque materia eſt mortale, ſi verba ſunt falſa.*

87 *Subauditio implicita in mente retenta non excuſat, quin ſit falſa vocis ſignificatio, & n.97. uſque ad n.102. & num.111. & 147.*

88 *Fallit quiſquis falſum loquitur, etiamſi audiens non fallatur, quia fallaciam intendit, ſecundum quod eſt in fallente, & n. ſeqq.*

89 *Mendacia ſi non habent quem decipiant, ipſa ſibi mentiuntur.*
Mendacii ratio ſumitur à voluntate falſum enunciandi; intentio autem imprimendi falſum in alterius opinionem fallendo ipſum non pertinet ad rationem mendacii, ſed ad quamdam illius præfationem, ibid.

90 *Mendax eſt qui lingua profert contrarium ejus, quod mente gerit, & n. ſeqq.*

91 *Mendacii ratio formalis conſiſtit in difformitate, & diſſonantia verborum ab intentione.*

92 *Mentientis malum eſt unum habere clauſum in pectore, aliud promptum in lingua.*

93 *Voces cùm ſint ſigna intellectus, innaturale eſt, ut aliquis voce ſignificet, quod habet in mente.*

94 *Juramenti verba ſi non admittunt ſenſum, quem jurans mente concipit, à perjurio non excuſant.*

97 *Vox externa, quæ ſignificat falſum, in nullo caſu admittit ſubauditionem internam, quæ ſignificet verum, & num. ſeqq. uſque ad n.102.*

98 *Verum, & falſum invicem ſunt contraria, & eſſe non poſſunt in eodem ſubjecto.*

99 *Perjurium eſt aliquid juramento promittere, ſubaudiendo in mente conditionem natura impoſſibilem.*

100 *Conditio impoſſibilis natura vitiat ſtipulationem.*

101 *Eſſe, & non eſſe contradictorie ſunt oppoſita.*

102 *Perjurus eſt qui apparenter jurat, ſed intentionem habet aut non jurandi, aut ſe juramento non obligandi, aut promiſſionem juratam non adimplendi.*

103 *Mendacium eſt materia omnino contraria juramento tàm interiori, quàm exteriori.*

104 *Jurantis in dolo, in cujus mente eſt non ſic ſe facturum, ut promittit.*

105 *Perjurus eſt antequam juret, qui pejerare paratus eſt.*

106 *Infidelium ſectas ore profiteri, ſubaudiendo in corde, ſi mihi liceat, nefas eſt Chriſtiano.*

107 *Juramentum eſt actus latriæ.*

108 *Juramento firmare id, quod nihil eſt, perjurium eſt.*

109 *Verum, & nihil ſunt contradictorie appoſita.*

110 *Juramentum, cui veritas non eſt comes, eſt perjurium, & n.113.*

111 *Mentiens nihil dicit, quia non dicit quod vox ſignificat, nec dicit, quod cogitat.*

112 *Veritas eſt, ut quod eſt dicatur.*

114 *Mendacium eſt non ſolùm in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus.*

115 *Et æquale eſt peccatum.*

116 *Facto qui mentitur, & mente concipit verum, non eſt à mendacio immunis, & n.140.*

117 Res verbis accommodare non eſt in facultate hominis, ſed ſolius Dei, & n.156.
118 Nec verbis ſignificationem imponere.
119 Veritas in juramento eſt adæquatio vocis ad rem.
120 Jurans falſum in judicio, & ſubaudiens in mente verum, eſt obnoxius Deo.
121 Item judici, & n.ſeqq. uſque ad n.132.
Item parti, n.131. & n.ſeqq.
122 Perjurium eſt nequiter decipere credentem.
123 Sententia ferri debet ſecundum acta, & probata.
124 Veritatem occultans metu cujuslibet poteſtatis, iram Dei ſuper ſe provocat.
125 Accuſatus de crimine capitali non poteſt judici ſecundùm juris formam interroganti veritatem celare ſine mortali peccato & n.155.
126 Damnatus ad mortem peccat aufugiendo de carcere.
127 Tacens veritatem judici non juridicè interroganti non peccat.
128 Carceratus injuſtè peccat non fugiendo de carcere.
Contrarium, n.130.
129 Reus non tenetur reſpondere, ſi judex exquirat quod non debet ſecundum ordinem juris; ſed poteſt appellare, vel aliàs licitè ſubterfugere, ſed non poteſt uti mendacio.
131 Accuſator ſi in probatione deficiat, tenetur pœna talionis.
132 Item efficitur infamis, & communione privatur.
133 Juramentum inſtitutum eſt non per quod ſe homines fallant, ſed per quod quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat.
134 Verbis uti ad fallaciam, non ad quod inſtituta ſunt, peccatum eſt.
135 Juramenti finem deſtruit modus jurandi per internas ſubauditiones verborum ſenſum invertentes.
136 Juramenti comes principalis eſt veritas in audientis notitiam delata.
Voces inſtitutæ ſunt, ut adſtruatur veritas apud audientem, quæ eſt apud loquentem, & qui ad aliud utitur, incurrit peccatum mendacii, ibid.
138 Jurans alta voce aliquid falſum, & ſuperaddens aliquid voce ſubmiſſa, & imperceptibili, quod reddat ſenſum verum, mortaliter peccat.
139 Reſpondere nihil, vel ita reſpondere, ut incertus dimittatur interrogator, paria ſunt.
140 Jurans Italico idiomate perd' io, cum apoſtropho, ut audientem fallat, intendens ſignificare perdo io, perjurium committit.
141 Idem in eo, qui jurat per verb. Uro, ſupprimendo litteram I.
142 Idem in eo, qui pronuntiat juramenti verba interrogativè, ut contrarium ſenſum inducant.
143 Idem in eo, qui intendit ironicè loqui ad fallendum proximum.
144 Mentiri aliud eſt, quod numquam licet, aliud veritatem occultare, quod aliquando licet, & numer.164.
145 In juramento uti amphybologia, ſeu æquivocatione etiam ex juſta cauſa, vel jocosè, eſt mortale peccatum, ſi verba communi audientium uſu non admittant ſenſum verum, quem jurans intendit.
Secus ſi verba utrumque ſenſum admittant, num.147. & n.152.
Quod tamen fallit in judicio, n.149. & ſeq.
146 Juramentum eſt accipiendum juxta propriam, & communem verborum intelligentiam.
Mendacium idem eſt, quod aſſertio falſi cogniti, ibidem.
Peccatum grave, & mortale idem ſunt, ibid.
147 Jurans non obligatur niſi ſecundùm intentionem ſuam, ſi verba ita duplicia ſint, ut æqualiter diverſos ſenſus exprimant.
148 Amphybologia, qua uſus eſt B. Franciſcus, an ſalvetur à mendacio.
149 Amphybologia, ſeu æquivocatione dolosè uti in judicio eſt mortale peccatum, etiamſi verba ex communi intelligentia utrumque ſenſum admittant.
150 Veritatis proditor eſt, qui in judicio non liberè veritatem pronuntiat, quàm liberè pronuntiare poteſt.
151 Teſtis tenetur pœna falſi, qui obſcurè, verſutè, aut per malitiam teſtificatur.
153 Mendacium ſalvari non poteſt ex interrogantis intentione, quam reſpondens mente concipit attentis circumſtantiis.
154 Maximè in judicio.
155 Judex debet ſolam veritatem indagare pro adminiſtratione juſtitiæ.
156 Scripturæ ſacræ præter ſenſum litteralem inſunt alii ſenſus ſpirituales, & myſtici.
157 Omnes ſcientias tranſcendit, quia dum narrat geſtum, prodit myſticum.
158 Nec multiplicitas ſenſuum facit æquivocationem, nec aliquam ſpeciem multiplicitatis.
159 In nulla ſcriptura humana poteſt reperiri niſi ſenſus litteralis, ſed tantùm in divina, cujus Spiritus ſanctus eſt auctor, homo verò inſtrumentum.
160 Mendacium per vetus Teſtamentum tueri non licet, & num.162.
161 Et quomodo in Scriptura divina à mendacio excuſentur, quæ ſecundùm litteram videntur falſa.
164 Factis aut verbis ſignificare id quod non eſt, nunquam licet: ſed prætermittere ſignificare id, quod eſt, aliquando licet.
165 Simulatio ſeu fictio, cui mendacium non ineſt, utilitatis cauſa interdum eſt licita.
166 Ore non aliud loquamur, & aliud corde, ne ſimus Judas, & Herodiani.

FAlſidicus. Joan. Andr. non ſummat, quia breve eſt; 1
ſed ſecundùm Abbat. & ſequaces hoc dicit: Teſtis fal- 2
ſidicus tres lædit, Deum, judicem, & partem, & falſus eſt non ſolùm qui mendacium dicit, ſed etiam qui veritatem occultat. Secunda pars ibi, *uterque*. In ſupraſcriptione tribuitur Auguſtino, cui etiam tribuitur à Raym. Cont. & Gratian. *in cap. Quiſquis metu, in ſupraſcriptione*, 11. q 3. Non ſunt tamen verba Auguſtini, ſed Iſidori *lib.* 3. *de ſummo bono, cap.*59. ut refert Anton. Auguſtin. *in notis ad primam collectionem Decretalium lib.*5. *tit.*16. *cap.*2. & notatur hìc in gloſ. *marginali in princip. & in notis poſt dict. cap. Quiſquis.*

Nota primò ibi, *tribus perſonis eſt obnoxius*: unico de-
licto poſſe aliquem lædere plures perſonas, & teneri omni- 3
bus ad ſatisfactionem, Butr. hìc *n.* 3. Abb. & Marian. Soc. *in* 1. *notab.* Facit quod legitur, & notatur *in l. Numquam, ff. de privat. delict. & in cap. Parochianos, de ſentent. excommun.* Et qui in tribus offendit, in tribus punitur, ut hìc
in gloſſ. penult. & per Hoſtien. *n.*4. Butr. *n.*6. quod latiùs pro- 4
ſequitur Abb. *n.*5. & 6.

Secundò nota ibi, *& qui veritatem occultat*: teſtem eſſe
falſum, & pœna falſi teneri non modò cùm mendacium 5
dicit, ſed etiam cùm celat veritatem. Idem dicitur *in cap. Quiſquis*, 11. q.3. Hoc tamen intellige ſecundùm Abb. hìc *in* 2. *notab.* quando interrogatus ſuper certo articulo, reſpondet ſe nihil ſcire, vel quando juravit dicere puram, & meram veritatem, & multa ſubticuit, *ut in c. Cùm dilecti, ſupra de accuſat.* Et idem eſt ſi dixerit, ſe non recordari de eo, de quo veriſimiliter recordari debet, vel ſi depoſuerit obſcurè, verſutè, aut per malitiam, Farin. *in prax. crim. part.* 2. *q.* 97. *num.*223. & *num.*225. & dicam infra
num. 151. Secus autem ubi non juraſſet, vel non fuiſſet in-
terrogatus, *ut in dict. l. Numquam, ff. de privat. delict.* 6
Tunc enim non tenetur de falſo, ſi veritatem non operit; quia teſtis non debet eſſe verboſus, ſed ſatis eſt, ut reſpondeat ad interogata, ſecundùm Abb. Sed tu vide Mar. Soc. *n.*45. & *ſeqq.*

Tertiò nota in iiſdem verbis, peccatum eſſe veritatem 7
celare, quod tamen intelligunt Goffred. & Innocent. hìc *in fin.* quando quis aſſumpſit officium teſtificandi, vel quando aliàs de veritate liquere non poteſt: & concordant Abb. Antiq. *in fin.* Hoſtien. *num.* 6. Joan. Andr. *num.* 1. Butr. *num.* 5. Cardin. *num.* 1. Ancharan. *num.* 5. & Abb. Sicul. *in* 3. *notab.* Sed tu latiùs diſtingue ſecundùm Marian. Socin. *in* 4. *notab. num.* 5. nam aut quis officium teſtificandi aſſumpſit: & peccat tacendo veritatem, ut hìc, & 8
notatur *in dict. cap. Quiſquis*, 11. *quæſt.* 3. in gloſs. 1. juncto *cap. Fraternitatis, ſupra de teſtibus*, Goffred. Innoc. & alii præallegati, & dicit Butr. *num.* 2. & 5. hoc eſſe peccatum mortale, quia eſt contra charitatem, & præce- 9
ptum

ptum Dei: quod latiùs patebit infra *num.* 125. Et idem di-
cendum, ſi aliter ex officio aſſumpto ad hoc teneretur pro-
pter eamdem rationem, & conſentit Abb. Siculus *ubi ſu-*
10 *pra*. Si verò quis non aſſumpſit officium teſtis, vel ſimi-
lis: tunc ſubdiſtingue: nam aut loquimur in caſibus, in
11 quibus tenetur interrogatus reſpondere, ut in Superiori-
bus, ad quorum interrogationem ſubditus tenetur pande-
re veritatem; & tacens peccat, *ut in cap.* 2. *ſupra de ma-*
jor. & obed. & cap. Qui reſiſtit, 11. *quæſt.* 3. & latiùs dicam
12 infra *dict. num.* 125. aut non cogitur reſpondere: & tunc
aut veritas aliter haberi poteſt; & non peccat, niſi ipſe af-
13 fectatè procuraſſet, ut veritas ab aliis haberi non poſſet,
ſed ſolùm ab ipſo, *ut in cap. Primum, & cap. Ne quis*, 22.
14 *q.* 2. aut non poteſt aliter de veritate liquere; & tunc aut
taciturnitas tendit ad damnum proximi, & hoc etiam caſu
tacens peccat, argum. hujus cap. quia in mandato legis
continetur, *Dilige proximum tuum ſicut teipſum*, *cap. Cha-*
ritas, §. *Proximos*, *de pœnit. diſtinct.* 2. & quia quod mi-
hi prodeſt, & non nocet, facere teneris, *l.* 2. §. *Item Va-*
rus, *ff. de aqua pluvial. arcen.* & not. gloſſ. *in cap. Quiſquis*
metu, *in verb. Prodeſſe*, 11. *quæſt.* 3. Si verò taciturnitas
tendit in utilitatem proximi, ut in cauſa criminali, ne pro-
15 ximus damnetur: & hoc caſu non eſt peccatum tacere, ex
16 quo non acceptavit officium teſtificandi, nec aliàs ex offi-
cio tenetur, *ut in cap. Dilectorum*, *ſupra de teſtib. cogen.*
17 Quod tamen verum eſt, niſi in ſubſidium, ſecundùm Inno-
18 cent. *in cap.* 1. *eodem tit.* Et prædictis adde, quòd peccat
etiam qui tacet veritatem in impetratione, quam facit à
Principe, *ut cap. Super litteris*, *de reſcript.* ſecundùm Mar.
Soc. hic *n.* 20.

19 Ultimò nota ex fin. litteræ, pari reprehenſione dignum
videri eum, qui nocet injuſtè, & eum, qui juſtè non vult
prodeſſe: utrumque enim eſt contra officium Sacerdotis,
cap. final. in princ. ſupra de poſtul. Hoſt. hìc *in fin.* Jo. Andr.
num. 1. *in fine*, Abb. *num.* 4. *in fin. verſ. ultim.* & Marian.
Socin *n.* 2.

20 QUÆRO, an ſit mortale peccatum jurare falſum, ſub-
audiendo aliquid in mente retentum, quod reddat ſenſum
verum.

Hæc eſt frequens Modernorum concertatio, in qua
21 conveniunt omnes, peccatum eſſe ſic jurare ſine juſta cau-
22 ſa, licèt variatum ſit ſententiis, quale ſit peccatum.
Aliis quidem affirmantibus eſſe mortale, quia ſic jurans
agit contra præcipuum juramenti finem, qui eſt determi-
natam veritatem aperire, *cap. Juramenti*, 22. *quæſt.* 5. &
latiùs patebit infià *num.* 133. inter quos recenſentur Card.
Cajetan. *in* 2. 2. *quæſt.* 89. *art.* 7. *in reſponſ. ad* 4. *col. penult.*
verſ. Ad hoc dicitur, Sotus *lib.* 5 *de juſtit. & jur. quæſt.* 6.
art. 2. *concl.* 7. *& in lib.* 8. *concl.* 1. *art.* 7. *col. ult. & de Se-*
creto, *membr.* 3. *q.* 3. *concl.* 3. *in fin.* Corduba *in Summa*
q. 65. Azor *Inſtit. moral. tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 4. *q.* 5. *in fin.*
Lopez *part* 1. *Inſtrutorii*, *cap.* 42. *col.* 7. *verſ. Item qui non*,
& verſ. ſeq.

23 Aliis verò exiſtimantibus tantùm eſſe culpam venialem
ſine juſta cauſa ſic jurare, dummodò id non fiat in judicio
ad legitimam judicis interrogationem, nec in præjudicium
tertii; quia in tali juramento deeſt ſola diſcretio, ſeu judi-
cium, *cap. Unum orarium*, §. *Quæ autem*, *circa fin.*
24 *verſ. Si dum incautè juramus* 25. *diſtin.* Et quamvis hoc
adverſetur fini juramenti, tamen dicunt id contingere in
materia levi; ac proinde non ingerere culpam mortalem,
argumen. *cap. Ne quis arbitretur*, §. *Duo ſunt*, 21. *quæſt.* 2.
Cujus ſententiæ ſunt Thom. Sanchez *ſuper Decalogo*
tom. 1. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 15. Bonacina *tract. de legib. diſp.*
4. *quæſt.* 1. *pun.* 12. *num.* 3. Filluc. *in quæſt. moral. tom.* 2.
tract. 25. *cap.* 11. *num.* 331. & noviſſimè Diana *reſolut. mo-*
ral. part. 2. *tract.* 1. *miſcell. reſolut.* 25. & vacillando Leo-
25 nar. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 9. *num.* 98. *in fin.* dicens:
Quòd ſi tali orationi, cùm juſta cauſa non ſubeſt, adda-
tur jusjurandum, ut ſi jures Principem eſſe in oppido, in-
telligendo pictum, joci cauſa erit grave peccatum,
quia eſt magna irreverentia ſuis jocis Deum teſtem ad-
hibere; fortè tamen ſi ſcandalum abſit, non erit morti-
ferum.

26 Sed ſi juſta cauſa ſubſit, puta quia id neceſſarium, aut uti-
le ſit ad ſalutem corporis, vel ad honorem, aut ad res fa-
miliares tuendas, vel ad quemlibet alium virtutis finem;
tunc multorum opinio eſt, nullam eſſe culpam jurare id,
quod falſum eſt ſecundùm vocis ſignificationem, implicitè
ſubaudiendo aliquod in mente, quod efficiat ſenſum verum
eamque tenuerunt Navarr. *in cap. Humanæ aures*, 22. *qu.*
5. *in* 2. *quæſt. num.* 12. Gregor. de Valen. *tom* 3. *diſput.* 5.
q. 13. *punct.* 2. *& tom.* 4. *diſput.* 7. *quæſt.* 13. *punct. ultim.*
Salon. *in* 2. 2. *quæſt.* 69. *art.* 2. *controverſ.* 11. *in* 4. *ratione*,
& in ſolut. ad 1. *& ad* 2. Toledo *in Summa lib.* 4. *cap.* 21.
num. 9. Philiarchus *de offic. Sacerdot. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3.
cap. 14. Suarez *tom.* 2. *de Religione*, *lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 4.
& 5. Reginald. *in prax. tom* 2 *lib.* 24. *cap.* 1 *nu.* 10. & mo-
dicus tuetur Sanchez alios referens *ſuper Decalog. tom.* 1.
lib. 3. *cap.* 6 *n.* 15.

Pro hac opinione ponderant primò hunc loquendi mo- 27
dum per implicitatis ſubauditiones frequenter uſurpari in
ſacris Litteris: nam Joan. 7. Salvator dixit: *Non aſcen-*
dam ad diem feſtum; & tamen ſtatim aſcendit, & nihilo-
minus loquutio vera fuit ex ſubauditione in mente Chriſti
retenta, ſcilicet, non aſcendam manifeſtè, quem ſenſum
ſignificatio vocis non importabat: & Tobiæ 5. Ange-
lus dixit: *Ex filiis Iſrael ego ſum Azarias Ananiæ magni*
filius; quæ verba ſimiliter ſecundùm propriam ſignifica-
tionem erant falſa, ſed tamen vera ſecundum interpre-
tationem retentam in mente Angeli. Item Geneſis 27.
Jacob dixit: *Ego ſum primogenitus tuus Eſau, & feci ſicut*
præcepiſti mihi: quorum utrumque fuit falſum, inſpecta
verborum ſignificatione: & tamen eum vindicant à men-
dacio multi, quos refert & ſequitur Pereira in eum locum
diſp. 5. *per totam*. Item Matth. 11. Chriſtus dixit, Joan-
nem eſſe Eliam. Item Geneſ. 12. Abraham rogavit Saram
uxorem ſuam, ut ſororem ejus ſe eſſe mentiretur: & ta-
men hæc quoque ex ſubauditis ſenſibus a mendacio excu-
ſantur, *ut in cap. Quæritur*, *& in* §. *Item opponitur*, 22.
quæſt. 2.

Deindè pro eorum opinione inducunt text. *in cap. Hu-* 28
manæ aures, 22. *quæſt.* 5. ubi dicitur: *Humanæ aures ver-*
ba noſtra talia judicant, qualia foris ſonant; Divina verò
judicia tales eſſe audiunt, qualia ex intimis proferuntur.
Igitur veritas, aut falſitas ſermonis non eſt accipienda ex
verbis externis, ſed ex intentione proferentis, ut ibi in 29
gloſſ. 2. Nec mirum, quia ut dicitur *in cap. Intelligentia*,
infra de verbor ſignific. intelligentia verborum ex cauſis 30
eſt aſſumenda dicendi, quia non ſermoni res, ſed rei eſt
ſermo ſubjectus.

Nec linguam ream facit niſi rea mens, *ut cap. Hominis*, 31
in fin. 22. *q.* 2.

Tertiò arguunt ab etymologia, ſeu alluſione vocabuli, 32
ad text. *in l. Notionem*, §. *Inſtrumentorum*, *ff. de verbor.*
ſignific. cum ſimilib. nam mentiri eſt contra mentem ire,
Connan. *lib.* 1. *cap.* 3. *num* 2 Raphael. Cuman. *in l. Si quis*
extraneus, *ff. de acquir. hered.* Quare externa verba ma-
terialiter tantum ſe habent ad rationem mendacii, nec re- 33
fert, utrùm vera ſint, an falſa; ſed formalitas ex mente pro-
ferentis eſt accipienda, *cap. Is autem mentitur*, §. *Nemo*
mentiens, 22. *q.* 2. Sanctus Bonaventura *in* 3. *Sententia-*
rum, *diſtinct.* 38. *q.* 1. *num.* 2. *&* 10. Cum ergo hoc caſu
mens non intendat aliud verbis aſſerere, aut negare, quàm
quod ipſa concipit, utique verba non adverſantur inten-
tioni: ac proindè cùm non ſint mendacium, nullum erit
peccatum illa jurejurando firmare, *c. Animadvertendum*,
22. *quæſt.* 2.

Id quod etiam confirmant, quia ratio mendacii non con-
ſiſtit in falſitate menti alterius impreſſa; alioquin mentire-
tur etiam qui utitur verbis ex ſe ambiguis, quod eſt falſum,
ut patebit infra *nu.* 147. Rurſus non conſiſtit in uſurpatione
verborum in ſenſu improprio, & qui eam amphibologiam
non admittat: ſed mendacium eſt intendere verbis negare
eam ipſam veritatem, quæ mente concipitur, *d. cap. Is au-*
tem mentitur, 22. *q.* 4. quod ſecundùm eos non contingit in
caſu propoſito.

Quartò arguunt ſic: Mendacium eſt non modò cùm 34
quis intendit exprimere falſum verbis, ſed etiam factis,
cap. Cavete, 22 *quæſt.* 5. S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 111. *art.* 1.
ſed non mentitur, qui v. g. dirigit greſſus in aliquam par-
tem, ad quam ore non intendit; quia non vult ſignifica-
re ſe animum illuc eundi habere, quamvis adſtantes id
concipiant; ſed tantùm vult occultare animum ſuum aliò
eundi, ut idem docet *eod. art.* 1. *ad quartum*. Ergo ſimiliter
non mentitur, qui verbis nō intendit aliquid falſum ſignifi-
care; ſed tantùm celare aliquam veritatem audientibus, in-
tendendo dicere ſolum id, quod verum eſt ſecundùm im-

plici-

plicitam ſubauditionem in ſua mente retentam.

35 Ultimò aſſerunt ſaltem negari non poſſe, quin hæc opinio ſit probabilis, cùm tot ſuaſibilibus rationibus, & auctoritatibus fulciatur, argum. *Clemen. unicæ, §. final. de Summa Trinitate, & Fid. Cathol.* in concurſu autem probabilium opinionum, ubique proclamant nullum eſſe peccatum eligere probabilem, licèt contraria ſit prpbabilior, ac tutior.

36 Ex concluſione ut ſupra firmata deducunt primò, ut interrogatus de re, quam expedit ſub decreto tegere, poſſit licitè jurare ſe neſcire, ſubaudiendo intra ſe, ita ut expediat revelare, quia locutio vera eſt, & urget neceſſitas ſic jurandi: ita Silveſter *in verb. Mendacium, quæſt. ultim. verſ. Quarto*, quia tamen non loquitur de juramento, Sot. *de juſt. & jur. lib. 5. q. ult. art. 2. col. penult.* Petrus à Navarr. *de reſtit. lib. 2 cap. 4. in nov. edit. in 3. part. dub. 5. nu.* 242. quos refert & ſequitur Sanchez *ſuper Decalogo lib. 3. cap. 6. num. 25.*

37 Deducunt ſecundò, ut ſi per injuriam extorqueatur promiſſio jurata de ſolvendo aliquam pecuniam, liceat jurare ſe ſoluturum, ſubaudiendo hanc conditionem in mente retentam, ſi debuero; quod tenuerunt Angel. *in verb. Juramentum, 3. num. S. caſu 9.* Silveſt. *in verb. Juramentum, 4. q. 7. verſ. Secundùm*, ubi ſic ait: (Si verò in aliquo ſenſu intendebat facere quod jurabat; licèt non in ſenſu ejus, cui jurabat, ut quia juravit dare centum latroni, ſubaudiendo in animo ſuo, ſi debuero; tunc non peccat, quia non tenetur jurare ſecundùm intentionem ejus, cùm non ſit ſuus judex; ſed utitur ſimulatione licita.) Quod licet, *ut in cap. Utilem, 22. quæſt. 2.* & ſequuntur Navarr. *in cap. Humanæ aures, 22. cap. 5. in 3. quæſt. num. 6. in fine*, & in Manuali *cap. 12. num. 14.* Azor. *inſtit. moral. tom. 1. lib. 11. cap. 4. quæſt. 5. regul. 3. juncto verſ. Primo quidem*, Gregor. de Valent. *in 2. 2. diſp. 6. q. 7. punct. 4. col. antepenult.* & Sanch. *ſuper Decalogo lib. 3. cap. 6. num. 37. & 38.* Oppoſitum tamen docuerunt Cajet. *in 2. 2. q. 89. art. 7. in reſp. ad 4. col. pen. verſ. Ad hoc dicitur*, & Arag. *ibid. circa ſolutionem ad 4. in 2. concl.* & Sot. *de juſt. & jur. lib. 8. q. 1. art. 7. col. ult.*

38 Deducunt tertiò, ut coactus aliquam accipere in uxorem, quam accipere non tenetur, tuta conſcientia jurare poſſit ſe illam accepturum, intelligendo intra ſe, ſi tenebor vel ſi placuerit mihi, ſic Toled. *in ſumm. lib. 4. cap. 21. n. 9.* & Sanch. *ubi ſupra n. 39.*

39 Deducunt quartò, ut mulier excommunicata, eo quòd viro non cohabitet propter occultum impedimentum dirimens, juxta terminos *cap. Litteras, de reſtitut. ſpoliat. & cap. Inquiſitioni, de ſentent. excomm.* licitè poſſit jurare ſe cohabituram, ſubaudiendo in mente, ſi mihi id licebit, Angel. *in verb. Juramentum, 4. in princip.* Silveſt. *in verb. Juramentum, 3. quæſt. 2. verſ. In juramento verò*, Navarr. *in manuli cap. 12. num. 9.* Philiar. *de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 14. ad fin.* Sanchez *ſuper Decalogo lib. 3 c. 6. num. 40.*

40 Deducunt quintò, ut rogatus ab amico, ut det ei pecunias mutuas, poſſit licitè, ſi illis egeat, juramento affirmare ſe illas non habere, quamvis verè habeat, ſub intelligendo intra ſe, ad ſibi mutuandum, Navarr. *in manuali cap. 12. num. 18. & in dict. cap. Humanæ aures, in 3. quæſt. num. 13.* Philiar. *d. c. 14. ad fin.* Sayr. *in Clavis Regia, cap. 4. num. 26.* & Sanchez *d. cap. 6. num. 43.* contra Cordub. *de Secreto, membro 3. quæſt. 3.* Herinquez *in ſumma lib. 3. de pœn. cap. 19. num 8. in Commento littera R. in fine*, & Ludovic. Lopez *in 1. par. Inſtructorii cap. 42. col. 7. verſ. Item qui non tenetur.*

41 Deducunt ſextò, ut uxor interrogata à viro, num commiſerit adulterium, abſque peccato jurare poſſit, ſe non commiſiſſe, ſubaudiendo tacitè, in alia die, vel in alio loco, quàm in eo, in quo illud perpetravit, Navar. *in dict. cap. Humanæ aures, in 1. q. num. 9.* Philiar. *de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. d. cap. 14. ad fin.* & Sanchez *d. cap. 6. n. 4* & eſt ex mente Silveſtr. *in verb. Juramentum, 3. q. 2. verſ. In juramento verò*, ubi poſt Roſell. & Aſten. ſic ait: (Cùm vir exigit ab uxore juramentum ſuper adulterio, quia iniquè agit, poterit jurare, quod eſt verum ſecundùm ſuam intentionem, licèt ſit falſum ſecundùm intellectum audientis.) Sed contra Sot. *de Secreto, membr. 3. q. 3. poſt 5. concl. verſ. Sed ait fortè, & de juſt. & jur. lib. 5. quæſt. 6. art. 2. in corp. ad fin.*

Deducunt ſeptimò, ut Clericus interrogatus à cuſtodibus, an ſecum deferat aliqua bona, eo fine, ut gabellam ſolvere compellatur, tutò jurare poſſit ſe nihil deferre, tacitè addendo intra ſe, ex quo debeatur gabella, Silveſt. *in verb. Mendacium, quæſt. ult. verſ. Tertio*, Sanchez *ſuper Decalogo lib. 3. d. cap. 7. n. 32. verſ. Et eadem ratione*, qui hoc ampliat etiam ad laicum in eo caſu, in quo ex aliqua cauſa non tenetur ad ſolutionem gabellæ, ex Suarez *tom. 2. de Relig. tract. de juram. lib. 3. cap. 9. n. 7.* 42

Deducunt octavò, ut viator interrogatus à cuſtodibus Civitatis; an venerit ex tali loco, qui creditur, ſed non eſt peſte infectus, tuta conſcientia jurare poſſit, ſe ex illo non venire, ſubaudiendo implicitè, tamquam ex loco ſuſpecto Silveſter *in verb. Juramentum, 3. q. 2. in fin.* Navarr. *in cap. Humanæ aures, 22. q. 5. in 2. q. n. 9. & in Man. cap. 12. n. 19.* Toled. *in ſumm. lib. 4. cap. 21. n. 9.* Philiar. *de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. cap. 14. ad fin.* Suarez *ubi ſupra*, & Sanchez *d. cap. 6. n. 35.* 43

Deducunt nonò, ut pœnitens à Sacerdote perperam interrogatus, an tale peccatum confeſſus fuerit, licitè poſſit jurare, ſe illud non fuiſſe confeſſum, concipiendo in mente, ita ut teneatur hoc illi manifeſtare: ita Henriquez *in ſumm. lib. 6. de pœn. cap. 19. num. 7.* Gregor. de Valent. *tom. 4 diſput. 7. quæſt. 13. punct. ult. col. 2.* & Sanchez *d. cap. 6. num. 44.* contra Sot. *in 4. diſtinct. 18. quæſt. 4. art. 5. in ſol. ad 4. verſ. Atque conſiderate*, qui ait pœnitentem poſſe quidem reſpondere ſe non dixiſſe, at non poſſe affirmare ſe non dixiſſe in confeſſione, aut ſe confeſſum non fuiſſe. 44

Demum hanc eſſe regulam univerſalem, ut quoties exigitur juramentum ad faciendum aliquid, quod ſine peccato fieri non poteſt, jurans poſſit ſemper jurare ſe facturum, intra ſe intelligendo, ſi abſque peccato id facere potuero, tradit Silveſt. *in verb. Juramentum, 3. quæſt. 2. verſ. In juramento verò*, & poſt eum Sanchez *dict. cap. 6. num. 40.* 45

Extendunt plerique præmiſſam concluſionem, ut locum habeat etiam in judicio, ſi judex non ſit competens, aut interroget non juridicè, ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur in *cap. At Clerici, ſupra de judic.* unde ſi reus non legitimè interrogetur de crimine, quod verè perpetravit, poteſt jurare ſe illud non commiſiſſe, ſubaudiendo intra ſe, eo modo quo judex interrogat, nempe ut ſubeſt illi judicio. 46

Idemque affirmant procedere in teſte, qui non juridicè interrogatus de aliquo delicto, poteſt reſpondere ſe neſcire, intelligendo in mente, ita ut teneatur dicere, quamvis verè illud ſciat: quia verb. *neſcio*, recipit hunc ſenſum, *ut tibi dicam*, ſecundùm illud Marci 13 *De die illa nemo ſcit, neque filius hominis.* Quod explicat B. Auguſtinus *Pſal. 6. in* 47
prologo, ut intelligatur ad revelandum, Sic Silveſt. *in verb. Mendacium, quæſt. ult. verſ 4.* & Navarr. *in d. cap. Humanæ aures, 22. q. 5. in 1. q. n. 9.* quem dicit communiter receptum Sanch. *ſuper Decalog. lib. 3. cap. 6. numer. 23. & 26.* Sayr. *in Clavi Regia lib. 4. cap. 5. num. 24. & lib. 12. cap. 17. num. 29.* quamvis de hoc dubitet Sot. *de juſt. & jur. libr. 5. q. 6. art. 2. concl. 7. & de ſecreto, membr. 3. quæſt. 3. concl. 4.* & abſolutè id neget Sepulveda *in lib. de ratione reddendi teſtimonii, cap. 13.* 48

Quinimò aliqui eamdem concluſionem extendunt etiam ad eum, qui in judicio interrogatur juridicè; dummodò ſubſit juſta cauſa ſic jurandi. Et ex hoc. 49

Inferunt primò, ut ſi quis occiderit hominem ad ſui neceſſariam deſenſionem; vel ignoranter, putans eſſe feram, aut rem alienam ſurripuit in debiti compenſationem, de hoc in judicio legitimè interrogatus, tuta conſcientia negare poſſit, intelligendo intra ſe de facto criminoſo; ſic Bannes in *2. 2. q. 69. art. 2. dub. penult.* Salon. *ibid. controv. 11. in 4. ratione*, Sayr. *in Clavi Regia lib. 12. cap. 17. numer. 26.* Leſſius *de juſtit. & jur. lib. 2. cap. 31. dub. 3. numer. 14.* & Sanchez *ſuper Decalogo lib. 3. cap. 6. num. 29.* qui ex eadem ratione deducit, ut ſi taxa alicujus mercis ſit injuſta, & aliquis majori pretio vendiderit, vel defraudaverit in pondere, & menſura, ad hoc ut ſibi ſatisfaceret pro pretii injuſtitia, interrogatus à judice, an pluris vendiderit: vel 50
fraudaverit in pondere, & menſura, poſſit licitè jurare ſe pluris non vendidiſſe, nec fraudaſſe, ſubaudiendo in mente, ita ut deliquerit. 51

Inferunt ſecundò, ut ſi reperto cadavere aliquis interroge- 52

rogetur à judice, an gladius ibi repertus ſit ſuus, vel tali
hora illac tranſiverit, licitè poſſit juramento id negare;
ſi verò homicidium non commiſerit, ſubaudiendo intra
ſe, quatenus eſt medium illius delicti: ita Sot. *de Secreto,
memb. 2. quæſt. 7. poſt 3 concl. dub. 2.* Manuel. *de ordin. ju-
dic. cap. 20. num. 7.* Salon. *ubi ſupra*, Sayr. *dict. cap. 17.
num. 11.* Leſſius *dict. dub. 3. num. 14.* Sanchez *dict. cap. 6.
num. 30.*
53 Inferunt tertiò, ut ſi quis ad ſui neceſſariam ſuſtentatio-
nem abſconderit aliqua bona, ne à creditoribus rapiantur,
juridicè interrogatus jurare poſſit, ſe nulla bona abſcondita
habere, addendo intra ſe, ita ut judici manifeſtare tenea-
tur, Sanchez *ubi ſupra n. 31.*
54 Inferunt demum aliis prætermiſſis, ut ſi quis pecunias
mutuo acceptas ſolverit, & interrogetur à judice de mu-
tuo, poſſit juramento id negare, ſubaudiendo in mente, ita
ut ſolvere teneatur, Jaſ. *in l. Manifeſtè, col. penult. ff. de ju-
rejur.* Cepol. *cautel 60.* Alciat. *in l. 1. §. Si quis ſimpliciter,
n. 74. ff. de verb. oblig.* quos refert & ſequitur Covarr. *lib. 1.
var. reſol. cap. 2. n. 4.* Azor. *inſtit. mor. tom. 1. lib. 11. cap. 4.
q. 5. reg. 2.* Suarez *tom. 2. de Relig. tract. 2. de juram. lib. 3.
cap. 9. n. 6.* & Sanchez *d. cap. 6. n. 32.* qui hoc ampliat pluri-
bus modis.
55 Quas quidem illationes tuentur ea præcipuè ratione,
quòd etſi verba ex proprietate vocabuli falſum ſignificent:
tamen attentis circumſtantiis loci, temporis, perſonæ, &
modi interrogandi, recipiunt ſenſum verum juxta inter-
rogantis intentionem, quam reſpondens mente concipit;
ideò verba hujuſmodi poſſunt abſque mendacio uſurpari,
prout hanc regulam tradunt Navarr. *cap. Humanæ aures,
22. quæſt. 5. in quæſt. num. 8. in fin.* Bannes *in 2. 2. quæſt. 69.
artic. 2. dub. penul.* & ibi Salon. *controverſ. 11.* Azor. *in-
ſtitut. moral tom. 1. lib. 11. cap. 4. quæſt. 5. reg. 2.* Sayr.
in Clavi Regia lib. 12. cap. 17. num. 26. Suarez *tom. 2. de
Relig. tract. de juram. lib. 3. cap. 9. num. 6.* Sanchez *cap. 6.
num. 14.*
56 Cæterùm his non obſtantibus, ego verius puto hujuſ-
modi implicitas ſubauditiones non excuſare ſic jurantes
à culpa mortali, & hanc eſſe pernicioſam cautelam
ad mentiendum, & pejerandum in ſtragem animarum.
Quod ut evidentiùs appareat, præmitto duas conclu-
ſiones, in quibus unanimiter conveniunt Theologi, &
Canoniſtæ.
57 Prima concluſio eſt. Omne mendacium ex genere ſuo
eſt peccatum, ſecundùm illud Eccleſ. 7. *Noli velle mentiri
omne mendacium:* adeò ut nullo caſu nec ad vitandam ſui,
vel alterius mortem, nec ad pudicitiam ſervandam, nec
pro ſalute animæ, nec etiam pro Dei gloria mentiri liceat.
Jura ſunt clara *in cap. Primum eſt capitale, in cap. Ne quis
arbitretur, & in cap. Faciat homo, cum dubius cap. ſeq. 22.
q. 2.* & docet Sanctus Thomas *in 2. 2. q. 110. art. 3.* Imò quod
58 eſt mirabile, multorum ſententia eſt, Deum ex pote-
ſtate abſoluta poſſe diſpenſare etiam in lege naturali,
eamque immutare auferendo malitiam à quibuſvis actibus
lege naturæ prohibitis, ita ut nullum ſit peccatum furari,
occidere, fornicari, &c. & tamen conveniunt omnes nul-
lam cadere diſpenſationem in odio Dei, & mendacio, qui-
bus adeò eſſentialis, intrinſeca, & inſeparabilis eſt malitia,
& inordinatio, ut nec per omnipotentiam Dei abſolutam
poſſit auferri, ut latiſſimè diſſerit, & probat Suarez *de le-
gib. lib. 2. cap. 15. per tot. maximè nu. 4. verſ. Qui enim fieri
poteſt, num. 5. & num. 12. verſ. Unde mendacium, & n. 23.*
concludens in præceptis 2. tabulæ nullam inveniri immu-
tabilitatem ex parte materiæ, ſolo excepto mendacio, tum
propter alias rationes ibi adductas, tum verò quia ejus de-
formitas non pendet ex alio dominio, vel divino jure, ſed
ſtatim oritur ex diſſonantia verborum ad mentem: quod
etiam docuit S. Bonaventura *in 3. ſentent. diſtinct. 38. q. 2.
n. 25. & 26.*
59 Secunda concluſio. Quamvis mendacium jocoſum,
vel officioſum, ſi nihil habeat pernicioſi, ſit peccatum ve-
niale, *c. Ne quis arbitretur, §. Duo ſunt omninò genera, 22.
quæſt. 2 gloſſ. ultim. in cap. Nec artificioſo, ead. cauſ. & quæſt.*
60 S. Thomas *in 2. 2. quæſt. 70. art. 4.* tamen ſi juramen-
tum adjiciatur, tranſit in perjurium, quod nihil eſt aliud,
quàm mendacium juramento firmatum, ut diffinit Magi-
61 ſter *in tertia ſentent. diſtinct. 39.* & ibi S. Thomas *quæſt. 1.
art. 7. Omne autem perjurium, quantumcumque mendacium
ſit leve, ex ſui ratione eſt peccatum mortale, ut cap. In novo,*
ibi, *Pejerare in manè peccatum eſt, & cap. ult. 22. quæſt. 1.*
ubi dicitur: *Perjurium grave ſcelus eſſe, & in lege, & in* 62
*Prophetis, & in Evangelio prohibitum, & talem de perju-
rio pœnitentiam imponi debere, qualem & de adulterio, &
de fornicatione, & de homicidio ſponte commiſſo, & de cæ-
teris criminalibus vitiis.* Hæc ibi: adeò ut a perjurio nec 63
metus mortis excuſet: nam ut legitur *in cap. Si quis,
22. quæſt. 5.* qui coactus pro vita redimenda, vel pro
qualibet cauſa, vel neceſſitate perjurat, plus corpus,
quam animam diligit: & probat S. Thomas *in 3. ſentent.
diſtinct. 39. quæſt. 1. art. 5. & in 2. 2. quæſt. 98. art. 3.* Co-
varruv. *in cap. Quamvis, de pactis in 1 part. §. 1. num. 4.*
Reddens rationem, quia cum in juramento Deus adduca- 64
tur in teſtem, perjurium ſemper eſt mortale etiam in re
leviſſima, quia atrociſſima fit injuria in ejus veritatem:
quæ quidem contumelia non poteſt abſque peccato morta-
li contingere: & idem repetit *lib. 1. var. reſolut. cap. 1. nu.
2. circa medium, verſ. Nam quod de juramento.* Et hanc
eſſe univerſalem regulam, ut mendacio interveniente, 65
ſemper juramentum ſit mortale, tradit Cajetan. *in 2. 2.
quæſt. 89. art. 7. in reſponſione ad 4. col. 7. verſ. Ad hoc di-
citur.*
Quibus ſuppoſitis, pro ſolutione quæſtionis ante om- 66
nia inquirendum eſt, an juramentum in foro animæ ſit in-
terpretandum juxta intentionem recipientis, vel jurantis.
Hujus autem articuli determinatio potiſſimum pendet ex 67
intellectu, & conciliatione duorum jurium, quæ vi-
dentur inter ſe contraria, nempè *cap. Quacumque arte,
& cap. Humanæ aures, 22. quæſt. 5.* Nam *in dict. cap. Qua-
cumque*, Iſidorus ait: (Quacumque arte verborum quiſ-
que juret, Deus tamen, qui conſcientiæ teſtis eſt, ita hoc
accipit, ſicut ille, cui juratur, intelligit. Dupliciter au-
tem reus fit: quia & Dei nomen in vanum aſſumit, &
proximum dolo capit.) Hæc ibi: concordat text. *in c.
Ecce, ead. cauſ. & quæſt.* ubi de eo, qui ſuper lapidem 68
falſum jurat, Auguſtinus ſic ait: *Si tu illud ſanctum non
putas, ſanctum puta cui juras: non enim quando juras tibi
juras, de proximo juras. Homini juras ante lapidem; ſed
numquid ante Deum? non te audit lapis loquentem, ſed punit
te Deus fallentem.* Ad idem textus *in cap. Quoties, 22. q. 5.* 69
ubi Hieronymus dicit: *Quoties loquimur non ut convenit au-
dientibus, toties ſermo malus procedit de ore noſtro ad deſtru-
ctionem eorum, qui audiunt.* Quibus auctoritatibus con-
ſtare videtur juramentum eſſe interpretandum juxta inten-
tionem recipientis.
E contra verò *in dict. cap. Humanæ aures, 22. quæſt. 5.* 70
Gregorius ait: *Humanæ aures verba noſtra talia judicant,
qualia foris ſonant: Divina vero judicia talia ea audiunt,
qualia ex intimis proferuntur. Certe noverit ille, qui inten-* 71
*tionem, & voluntatem alterius variis explicat verbis: quia
non debet aliquis verba conſiderare, ſed voluntatem, & in-
tentionem: quia non debet intentio verbis deſervire, ſed ver-
ba intentioni.* Hæc Gregorius. Cui conſonat, quod ait 72
Ariſtoteles 1. Rhetoric. *cap. ult.* videlicet: *Perjurium eſt
non quod quis ore, linguave protulit, ſed mente jurata con-
cepit, & animo.* Nec non illud Euripidis in Hypomen.
translatum à Tullio *lib. 3. de officiis 73. Juravi lingua, men-
tem injuratam gero.* Unde Gratianus poſt dictum *cap. Hu-
manæ*, ſic infert: (Si ergo Divina judicia verba noſtra ta-
lia foris audiunt, qualia ex intimis proferuntur: ſi intentio
non debet ſervire verbis, ſed verba intentioni, patet, quòd
Deus non accipit ſic juramentum, ſicut ille cui juratur,
ſed potiùs ſicut qui jurat, intelligit.) Cujus oppoſitum 73
docuit Iſidorus *in dict. cap. Quacumque.* Gloſſ. *in cap. Ve-
niens, in verb. Præſcivisſet, ſupra de jurejur.* arguit pro
& contra, & non ſolvit. Sed Innocentium *ibi nu. 2. verſ.
Si autem jurat aliquid determinatè*, diſtinguit forum inter-
num ab exteriori judicio, dicens: Juramentum in confeſ-
ſio animæ ſecundùm intentionem jurantis recipit interpre-
tationem, *cap. Quanto, & cap. Ad noſtram, ii ſecundo,
de jurejuran.* ſed in judicio recipit interpretationem ſecun-
dùm jus, *cap. Venientes, eodem tit.* quam diſtinctionem to-
tidem ferè verbis ſequuntur ibi Hoſtienſ. *num. 4. verſ. Ex
dictis Innocentii*, dicens eſſe notandum, & ſemper hic al-
legari, quòd juramentum recipit interpretationem ſecun-
dùm jus in judicio contentioſo, ſed in Pœnitentiali ſecun-
dùm intentionem jurantis, & Abb. *num. 4.* Bald. in *l. fi-
nal. nu. 9. C. de non numerata pecun.* Joan. de Selva *in tra-
ctat. de jurejur. 2. part. quæſt. 2.* & Bart. Cepol. Veronen. *in
Rubr.*

Rubr. Digeſtorum, de verb. ſignific. in 7. quæſt. 6. quæſt. principalis, ubi ait: (Hæc ſit concluſio, quòd in foro animæ juramentum intepretatur ſecundùm intentionem jurantis: in foro autem contentioſo ſecundùm intentionem deferentis.)

74 Sed certè primum membrum hujus diſtinctionis, quòd juramentum in foro animæ ſecundùmi ntentionem jurantis ſit interpretandum pugnat ex diametro cum verbis d. *c. Quacumque*, 22. *q.* 5. nam ibi Iſidor. dicit: (Deum, qui conſcientiæ teſtis eſt, accipere juramentum juxta mentem ejus, cui juratur:) & ſic apertè loquitur in foro conſcientiæ, prout etiam loquitur Auguſt. *in dict. cap. Ecce*, 22. *quæſt.* 5.

75 Antonius de Butrio *in dict. cap. Veniens*, *num.* 17. *de jurejur.* aliter diſtinguit, videlicet aut mens ſuſcipientis eſt certa, & juramentum debet intelligi ſecundùm intentum ſuſcipientis; aut non eſt certa, & tunc intelligi debet ſecundùm mentem veriſimilem jurantis, & non ſecundùm mentem non veriſimilem ſuſcipientis; ſed ſecundùm id, quod communiter intelligitur: & ferè in idem recidit diſtinctio Cardin. *ibid. num.* 4. dicentis: (Non ita eſſe attendendam intentionem jurantis, ut ſit in libertate ſua exponere verba ut vult, ſed debet attendi intentio, quam veriſimiliter præſumimus eum habuiſſe,) argum. *cap. Quintavallis*, *de jurejur. cum ſimil.* Verum hæc diſtinctio pertinet potiùs ad forum externum, nec conciliat jura præallegata.

76 Quamobrem pro conciliatione rectiùs diſtinguit gloſſ. communis in §. *Quæritur*, *poſt cap. Hoc videtur*, *in verb. Quæritur*, 22. *quæſt.* 5. videlicet, aut ab utroque interponitur dolus, & tunc juramentum eſt intelligendum ſecundùm communem ſignificationem verborum, *ut cap. Ex litteris*, *de ſponſalibus*; aut à neutro intervenit dolus, & interpretandum eſt ſecundùm intellectum utriuſque, ſi verba poſſint utrique intellectui adaptari, *cap. Cum tu*, *de teſtib.* aut ab altero tantùm, & tunc intelligendum eſt ſecundùm eum, qui rectè intelligit, *ut in cap. Quacumque*, 22. *quæſt.* 3. ubi idem tenent Archid. *num.* 1. & Bellam. *eod. num.* & eodem ferè modo diſtinguit egregiè S. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 89. *artic.* 7. *ad* 4. nam ut ipſe ait. *Quando non eſt eadem jurantis intentio*, & *ejus*, *cui jurat*, *ſi hoc procedit ex dolo jurantis*, *debet juramentum ſervari ſecundùm ſanum intellectum ejus*, *cui juramenenm præſtatur*. Et hoc doloſo juramento loquitur Iſidorus, ut conſtat ex illis verbis: (Quacumque arte verborum, id eſt fraude, calliditate, & verſutia,) ſecundùm Hug. Archidiac. Bellam. & Turrecr. *in princip.* Tum ex verbis ſubſequentibus: (Nomen Dei in vanum aſſumit, & proximum dolo capit: ſi autem jurans dolum non adhibeat, obligatur ſecundùm intentionem jurantis.) Et in hoc caſu intelligitur auctoritas Gregorii *in dict. cap. Humanæ aures*. Ita D. Thomas qui idem docuit in 3. *ſentent. diſtinct.* 39. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſt.* 3. *in corp.* dicens: *Doloſè jurantem ex juramenti neceſſitate obligari ad illud ſervandum taliter*, *ut ex dolo alius lædatur*: *ſi autem ſimpliciter juret abſque dolo*, *tunc in foro conſcientiæ non obligari*, *niſi ſecundùm ſuam intentionem*: *ſed in foro contentioſo*, *ubi intentio ignoratur*, *obligari ſecundùm quod verba communiter accipi ſolent*. Idemque ante eum docuit Alexand. de Ales in 3. dicens: (Deus ſimplicitatis amator, & duplicitatis aſpernator, ita accipit, ſicut ille, qui ſine fraude intelligit: unde dictum Iſidori intelligitur de doloſè jurante. Si verò uterque fraudulentus fuerit; debent accipi verba iſta ſecundùm arbitrium boni viri, & ſecundùm quod ſonant verba illa apud rectè intelligentes.) Hæc ille: quem refert, & ſequitur Turrecrem. *in dicto* §. *Quæritur*, *poſt cap. Hoc videtur*, 22. *quæſt.* 5. *num.* 4. & *ſeqq.* ubi etiam Raymundum, & Gulielmum ejus gloſſatorem in hanc ſententiam citat, & conſentiunt Cajetanus in 2. 2. *quæſt.* 89. *d. art.* 7. *in reſponſione ad* 4. *col.* 7. *verſ. Ex quibus patet ſolutio*; & Covarr. *in cap. Quamvis*, *de pact. in* 1. *part.* § 5. *num.* 2. nec diſcrepat Hoſtien. *in dict. cap. Veniens*, *num.* 4. *de jurejur.* dum ait: (Juramentum in conſilio animæ ſecundùm bonam, & ſanam, & non fradulentam intentionem jurantis recipere interpretationem.) Quæ diſtinctio in effectu fuit Gratiani *in cap. Qui pejerare*, §. *Ex his omnibus*, 22. *quæſt.*
77 5. Nam concilians auctoritatem Gregorii ſic ait: *Sicut aliud eſt callida verborum arte jurare*, *aliud ſimpliciter intentionem ſuam jurando nuntiare*; *ſic aliud eſt ſimplici intentione juramentum factum recipere*, *aliud in recipiendo calliditate uti*. Et infra: *Deus autem duplicitatis aſpernator ſimplicem intentionem utriuſque conſiderat*, & *tàm ex parte recipientis*, *quàm ex parte præſtantis verborum artem aſpernatur*, & *odit*. Quid plura? Hanc veritatem lumine 78
naturali etiam Ethnici agnoverunt: nam Cicerò *in oratione pro Sexto Roſcio* 52. *Littera B. Non enim*, inquit, *ex pactione verborum*, *quibus jusjuranaum comprehenditur*, *ſed ex perfidia*, *malitia*, *per quam inſidiæ tenduntur alicui*, *Dii immortales hominibus iraſci*, & *ſuccenſere ſolent*.

His ita conſtitutis, quòd ſit mortale peccatum ex qua- 79
cumque cauſa jurare falſum ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, oſtenditur apertiſſimè ex ſequentibus.

Et primò, juramentum artificiosè compoſitum ad fal- 80
lendum proximum in foro animæ juxta ſanam intelligentiam ſuſcipientis eſt accipiendum; quia Deus accipit hòc juramentum ſecundùm quod is, cui juratur, intelligit *dict. cap. Quacumque*, 22. *quæſt* 5. id eſt intelligere debet ſecundùm rectam intelligentiam verborum, ut ibi explicat gloſſ. 1. ex Turrecrem. *in verb. Intelligit*, & conſtat ex dictis ſupra *num.* 76. & 77. ſed qui jurat id, quod ſecundùm vocis ſignificationem eſt falſum, & ſubaudit aliud in mente, quod reddit ſenſum verum, artificiosè conjungit internam ſuabauditionem cum verbis externis, ad hoc, ut audiens fallatur, & credat verum eſſe quòd verba ſonant. Si enim hoc non intenderet, utique verba falſa non pro- 81
nuntiaret, *l. Labeo*, §. *Idem Tubero*, *ff. de ſuppellect. legat.* cùm turba cordis ſit lingua loquentis, ut Bald. inquit, *conſ.* 160. *Facta fuit inveſtitura*, *circa finem*, *verſ. Et ſi dicatur*, *lib.* 1. Ergo juramentum ejuſmodi artificio compoſitum ad fallendum proximum in foro animæ, juxta ſanam ſuſcipientis intelligentiam eſt accipiendum: ſed juxta ſanam ſuſcipientis intelligentiam, quæ ex recta verborum ſignificatione deſumitur, id quod juratur eſt falſum, ut ſupponitur in quæſt. ergo tale juramentum eſt perjurium, quod ex ſui ratione ſemper eſt mortale, ut ſupra *in* 2. *concluſ. n.* 60.

Secundò, mendacium juramento firmatum in quacum- 82
que materia, & ex quacumque cauſa ſemper eſt peccatum mortale, *cap. ult.* 22. *q.* 1. *cap. Si quis*, *ead. q.* 5. & patet ex dictis ſupra *in* 2. *concl. n.* 60. & *ſeqq.* Sed enuntiare id, quod 83
ſecundùm vocis ſignificationem cognoſcitur eſſe falſum ſubaudiendo aliud in mente, quod reddat ſenſum verum, eſt mendacium: ergo ſi firmetur juramento, ſemper eſt mortale peccatum.

Minor probatur, quia mendacium nihil eſt aliud quàm 84
falſa ſignificatio vocis cum voluntate fallendi, ut diffinit Auguſtin. *in lib. Contra mendacium ad Coſentinum*, *c.* 22. & *in Enchrid. cap.* 18. relatus à Gratiano *in cap. Beatus*, §. *Ille ergo*, 22. *quæſt.* 2. gloſſ. *in l. De ætate*, §. *Si eum eſſet*, *in verb. Mendacii*, *ff. de interrogat. action.* Magiſter, & Theologi *in* 3 *ſentent. diſtin.* 3. & in ſpecie S. Thomas *quæſt.* 1. *art.* 1. Silveſt. *in verb. Mendacium*, *num.* 1. ſed qui ſcienter dicit ſe aliquid feciſſe, quod non fecit, quidquid in mente ſubaudiat, utitur falſa ſignificatione vocis; quia ſubauditio illa in mente retenta nihil operatur quoad externam ſignificationem vocis, *l. Si repetendi*, *C. de condit. ob cauſ.* & *l. In ambiguo*, *ff. de rebus dubiis*. Item ha- 85
bet intentionem fallendi, quia intendit, ut audiens credat verum eſſe, quod ſecundùm vocis ſignificationem eſt falſum, & ſic fallatur: nam falli, & errare nihil eſt aliud, quàm unum pro alio putare, *cap. In quibus*, 22. *quæſt.* 2. *l. Si poſthumus*, §. *ultim. ff. de liber.* & *poſthum. gloſſ. prima*, *circa fin. in ſumma* 29. *quæſt.* 1. Hoſt. *in cap. Ad noſtram*, *n.* 2. *ſupra de coujug. ſervor.* ſeu falſum pro vero putare, *cap. Quamvis*, 38. *diſtinct. dict. gloſſ. in ſumm.* 29. *q.* 1. *in verb. Erravit*. Igitur enuntiare quod cognoſcitur eſſe falſum ſecundùm ſignificationem vocis, quicquid internè ſubaudiatur, mendacium eſt. Et confirmatur ex verbis Cajetani in 2. 2. *quæſt.* 89. *artic.* 7. *in reſponſione ad* 4. *verſ. Ad hoc dicitur*, ubi ſic ait: (In quacumque meteria ſi 86
verba ſunt falſa, tale juramentum eſt peccatum mortale: & ratio eſt, quia ibi eſt mendacium juramento firmatum, quia ibi eſt falſæ vocis ſignificatio cum intentione fallendi juramento firmata. Nec excuſatur propter implicitam 87
ſubauditionem in mente retentam, quoniam hujuſmodi ſubauditio non excuſat, quin ſit falſa vocis ſignificatio

cum

cum intentione ſallendi illum, ut intelligit ſibi promitti
quod iſte promittere non intendit.) Hæc ille.
88 Præterea eſto in aliquo caſu audiens non fallatur, ut con-
tingit in mendacio jocoſo, quia audiens fidem non adhi-
bet, & ſic non fallitur, nihilominùs, ut inquit S. Thomas
*in 3. ſentent. diſtinct. 38. quæſt. 1. artic. 1. ad ultimum: Quiſ-
quis ſciens falſum loquitur, fallit, quamvis non ſemper ali-
quis per ejus verborum fallatur, veluti ſi mendacium ſit joco-
ſum, quia fallacium intendit ſecundum quod eſt in fallen-
te; ſecundùm illud Chryſoſtomi ſuper Matth. cap. 21.
Mendacia ſi non habent quem decipiant, ipſa ſibi men-
tiuntur, ſicut ait Pſalm. Mentita eſt iniquitas ſibi.* Unde
89 ratio mendacii ſumitur a falſitate formali, ſecundùm hoc
ſcilicet, quòd aliquis habet voluntatem falſum enuntiandi:
quòd autem quis intendat falſitatem in opinione alterius
conſtituere, fallendo ipſum, non pertinet ad ſpeciem men-
dacii, ſed ad quamdam illius perfectionem, ut idem S.
Thomas docuit in 2, 2. *quæſt.* 100. *art.* 1. *in corp.* & poſt
eum S. Anton. 2. *part. tit.* 10. *cap.* 1. *de mendacio*, §. 1. *ver-
ſic. Secundum eſt, & verſ. Tertium*, & Silveſter *in verb.
Mendacium, num.* 1. & conſentit D. Bonaventura *in 3.
ſentent. diſtin. 38. quæſt. 7. num.* 50. ubi ſic ait: *Cum dici-
tur mendacium, eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione
fallendi. Non idem eſt fallere, quod decipere; ſed idem eſt
fallere, quod falſum dicere: unde ſenſus eſt, cum intentione
fallendi, hoc eſt falſum dicendi; & hoc utique convenit men-
dacio jocoſo, licèt minùs completè, quàm pernicioſo.* Hæc
ille. Ergo qui ſciens falſum loquitur etiam per jocum, quic-
quid in mente ſubaudiat, mendacium incurrit, ſive au-
dientem fallat, ſive non.
90 Tertiò, mendax eſt, qui lingua profert contrarium
ejus, quod mente gerit, *cap. Is autem mentitur*, 22. *quæſt.*
91 2. In diſſormitate enim, & diſſonantia verborum ab in-
tentione conſiſtit ratio formalis mendacii, *cap. Quæritur
§. Item opponitur, verſ. Epiſcopus vero, ead. cauſ. & quæſt.*
& dictum eſt ſupra *num.* 58. *in fin. Nam*, ut inquit Ma-
giſter *in 3. ſententiarum diſtinct. 38. in 4. dub. littera, C. hoc
92 malum eſt proprium mentientis, unum habere clauſum in pe-
ctore, aliud promotum in lingua.* Unde gloſſa exponens il-
lud Pſalmi, *Labia doloſa in corde & corde locuti ſunt*, ſic ait:
(ubi eſt duplex cor, ita quòd aliud dicitur, & aliud inten-
ditur, ibi eſt mendacium;) ſequitur S. Anton. *in 2. par.
93 titul.* 10. *cap.* 1. *de mendacio*, §. 1. Rationem reddit D.
Thom. in 2. 2. *quæſt.* 110. *artic.* 3. *in corp. Quia cùm vo-
ces naturaliter ſint ſigna intellectuum, innaturale eſt, &
indebitum, quod aliquis voce ſignificet id, quod non habet
in mente.* Hinc Homer. in 1. Iliade: *Exoſus mihi veluti in-
ferni portæ, qui aliud quidem occultum habet in mentibus,
94 aliud ore profert.* Qui autem implicita ſubauditione uti-
tur ad invertendum ſenſum verborum, utique lingua
profert contrarium ejus, quod gerit in mente: nam
lingua profert ſenſum falſum juxta ſignificationem vo-
cis, & mente concipit ſenſum verum juxta implici-
tam ſubauditionem: nam verbi gratia, ſi homicida
dicat, *Non occidi*, & mente ſubaudiat ſcilicet, in die
Paſchatis, propoſitio illa, *Non occidi*, ſecundùm exter-
nam vocis ſignificationem eſt falſa, quia in veritate occi-
dit; ſed ſecundùm mentis ſubauditionem eſt vera, quia
in veritate non occidit tali die. Rurſus propoſitio illa,
95 *Non occidi*, juxta ſonum verborum eſt ſimplex, & ab-
ſoluta, & juxta implicitam ſubauditionem redditur com-
plexa, & qualificata: Idque non contingit ex ſignificatione
vocis, quia verba, *Non occidi*, non admittunt hanc in-
terpretationem, ſcilicet in die Paſchatis, ut per ſe patet:
ſed contingit ex conſpectu mentis: & ita qui ſic loquitur:
habet in lingua contrarium ejus, quod mente gerit: igitur
eſt mendax: & ſi huic: mendacio etiam non pernicioſo,
ſed officioſo, vel jocoſo, juramentum addat, ſemper eſt
perjurus, & mortaliter peccat, ut conſtat ex dictis in 1. &
2. *concluſ.*
96 Quartò, ſi verba juramenti ex propria ſignificatione
non admittunt ſenſum, quem jurans mente concipit, per
hoc à perjurio non excuſatur, ut ſi quis jurat ſe non come-
diſſe, volens ſignificare ſe non dormiſſe: vel ſi dicat fun-
dum, intelligens de equo, ut exemplificat gloſſ. 1. in *l. In
ambiguo, ff. de reb. dub.* quia non eſt in facultate cujuſ-
quam ſignificationem verbis imponere; idque liberè fa-
tetur Vaſquez in 1. 2. *quæſt.* 103. *art.* 4. *diſput.* 82. *cap.* 4. *n.*
29. & Auctores contrariæ ſententiæ, ut Sanchez *in Deca-
logo lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 15. *in fin.* idemque dicit Sotùs *de Se-
creto, membro 3. quæſt. 3. ad fin.* de eo, qui jurat aliquid
de Petro, intelligendo intra ſe alium Petrum ab eo, de
quo interrogatur. Ergo ab eamdem rationem non excuſa-
bitur à perjurio, qui in quocumque caſu ex ſubauditione 97
in mente addita invertit ſenſum aſſertionis juratæ, quia
vox externa, quæ ſignificat falſum, in nullo caſu admittit
ſubauditionem internam, quæ ſignificat verùm; alioquin
contineret contrarietatem, quia ſimul ſignificaret verum, 98
& falſum, quæ invicem ſunt contraria, & eſſe non poſ-
ſunt in eodem ſubjecto, gloſſ. *in cap. Cum humilitatis, in
verb. Falſitas*, 22. *quæſt.* 2, & probat S. Thomas in 1. *part.
quæſt.* 17. *art.* 4. Quod exemplis clariùs apparebit. Ecce tu 99
ad interrogationem meam reſpondes, Dabo tibi centum,
& ſubaudis intra te, ſi Cœlum digito tetigeris: utique
reſponſio verbis expreſſa affirmat te daturum centum;
ex conditione autem in mente addita negat te daturum, 100
quia conditio impoſſibilis natura vitiat ſtipulationem, *l.
Generaliter, & l. ſeq. ff. de verb. obligat. l. Non ſolùm, ff.
de act. & obligat. §. Impoſſibilis, inſtitut. de inutil. ſtipulat.*
Similiter vir dicit mulieri, Accipio te in meam uxorem:
quæ verba matrimonium inducunt, *cap. Si inter virum,
ſupra de ſponſ. & cap. Licet de ſponſa duorum*, & ſubau-
dit intra ſe conditionem, ſi adulterium commiſeris;
quæ conditio matrimonium vitiat, cùm ſit contra illius
ſubſtantiam, *cap. fin. de condit. appoſ.* Igitur externa 101
vox cum ſubauditione mentis conjuncta ſimul ſignificat
matrimonium eſſe, & non eſſe, quæ contradictoriè
ſunt appoſita, Sanctus Thomas in 1. 2. *quæſt.* 64. *art.* 3.
ad tertium; & idem eſt ſi propoſitiones non ſint oppoſitæ:
nam ſi tu dicis, Dabo tibi centum, & ſubaudis intre te, ſi
mihi placuerit, propoſito verbis expreſſa eſt pura: tu ve-
rò ex conceptu mentis facis eam conditionem. Item ſi in-
terrogatus à judice dicas, *Non occidi*, & mente ſubintelli-
gas, ut tibi dicam; reſponſio verbalis eſt nuda, & ſimplex:
at ſubauditio eam efficit modalem, & complexam: quę
omnia repugnant naturæ verborum, cùm ſtare non poſ-
ſit, ut una & eadem propoſitio ſimul ſit conditionalis,
& pura, vel complexa, & ſimplex, ut per ſe patet: &
idem dicendum de ſimilibus; nam in quocumque caſu
quæſtionis propoſitæ ſubauditio in mente retenta corrum-
pit, ac deſtruit externam ſignificationem vocis, cùm aliud
vox, aliud ſubauditio ſignificet: ad hoc textus optimus in
l. In ambiguo, & ibi gloſſ. 1. §. 1. *de reb. dub.* & latiùs pate-
bit infra *n.* 111.
Quintò, qui apparenter jurat, ſed intentionem habet 10
aut non jurandi, aut ſe juramento non obligandi, aut pro-
miſſionem juratam non adimplendi, perjurus eſt; quia
exterius juramentum applicatur mendacio, quod eſt 103
materia omninò contraria juramento, tam interiori,
quàm exteriori: unde Gratian. in §. *Item qui falſum, cir-
ca fin. poſt cap. Animadvertendum*, 22. *quæſt.* 2. (Ille, in- 104
quit, in dolo jurat, aut mendaciter promittit, in cujus
mente eſt non ſic ſe facturum, ut promittit;) *& in cap.
Qui pejerare*, 22. *quæſt.* 5. Cromatius ait: (Qui pejerare pa- 105
ratus eſt, antequam juret, jam perjurus eſſe videtur; quia
Deus non ex operibus judicat, ſed ex cogitationibus, &
ex corde:) & ſingula membra per rationes invicibiles la-
tè proſequitur, & probat doctiſſimus Cajetanus in 2. 2.
quæſt. 89. *artic.* 7. *in reſponſ. ad quartum, col.* 6. *verſ. Quo-
circa*; ſed qui verbis externis jurat aliquid eſſe, vel non
eſſe, aut ſe daturum, vel facturum, & in mente ſubau-
dit conditionem impoſſibilem, vel inducentem contra-
rium ſenſum, utique apparenter jurat, ſed intentionem
habet aut non jurandi, aut certè ſe non obligandi, & pro-
miſſionem non adimplendi: propterea enim externo ju-
ramento obligatorio ſecundùm ſignificationem vocis ad-
dit in mente conditionem impoſſibilem, vel aliam, quæ
juramenti vim, & obligationem perimit, ut per hanc cau-
telam non remaneat juramento obligatus; idque conce-
dunt vel Auctores ſententiæ oppoſitæ, dum aſſerunt ſic
jurantem non obligari juramento: ergo ſic jurans per-
jurus eſt.
Sextò, ſi ex aliqua juſta cauſa liceret verbis exteriori- 106
bus jurare falſum, ſubaudiendo in mente aliquid, quod
redderet ſenſum verum, ſecluſo ſcandalo licuiſſet etiam
Martyribus ad vitandam mortem infidelium ſectas ore
profiteri, ſubaudiendo in corde, ſi mihi liceat: ſed hoc
impium eſſet aſſerere, *cap. non ſolum*, 11. *quæſt.* 3. quia
eſſet

eſſet applicare actum exterioris cultus cui non debetur.
107 Ergo ſimiliter qui actum exterioris juramenti, qui eſt
actus latriæ (S. Thom. in 2. 2. *quæſt. 89. artic. 4.*) appli-
cat materiæ contrariæ, ſcilicet mendacio, dum dicit: *Deus
eſt mihi teſtis, quod ſi faciam, & ſubaudiat in mente aliud,
per quod non intendit facere, mortaliter peccat: eſt enim
hoc exhibere Deo irreverentiam coram hominibus, qui au-
diunt juramentum falſum ſecundum vocis ſignificationem,
& non percipiunt ſubauditionem in mente jurantis retentam:*
quo argumento utitur Cajetan. in 2. 2. *quæſt. 89. artic. 7.
in reſponſ. ad quartum, verſ. Ad hoc dicitur, colum. penult.
circa fin.*

108 Septimò, qui firmat juramento id, quod nihil eſt, per-
jurium committit; quia quod nihil eſt, non poteſt eſſe ve-
rum, cùm verum, & nihil, ſeu non ens, contradictoriè
109 ſint oppoſita, Sanctus Thomas *in 1. part. quæſt. 17. art 4.
& in 1. 2. quæſt. 64. art. 3. ad tertium, & in 1. ſentent. diſt.*
110 *19. quæſt. 5. art. 1. ad ultim.* Et juramentum, cui veritas
non eſt comes, perjurium eſt, *cap. Animadvertendum*,
22. *quæſt.* 2. Qui autem lingua jurat ſcienter falſum, & men-
te concipit verum, utique firmat juramento id, quod ni-
hil eſt: nam ut formaliter inquit gloſſ. 1. *part. in cap. Is au-*
111 *tem mentitur*, 22. *quæſt.* 2. qui mentitur, nihil dicit, quia
non dicit id, quod vox ſignificat; aliud enim cogitat men-
te, quàm ore proferat. Idem non dicit id, quod cogitat,
quia vox illud non ſignificat, nec dicit illud, quod voce
ſignificat, quia illud non intendit: ergo nihil dicit, *ut l. In
ambiguo, ff. de reb. dub.* ubi dicitur: Qui aliud dicit, quàm
vult, neque id dicit, quod ſignificat, quia non vult; ne-
que id, quod vult, quia id non loquitur. Igitur qui ſic lo-
quitur, cùm firmet juramentum id, quod nihil eſt, per-
jurium committit.

Et confirmatur, quia veritas eſt, ut quod eſt dicatur,
112 *cap. Cum humilitatis*, 22. *quæſt.* 2. Tu verò dicis, quod
non eſt, ut ſupponitur in quæſtione: nam quod implicitè
ſubaudis, non dicis, ſed mente cogitas, *dict. l. In ambi-
guo, & l. Si repetendi, ff. de condit. ob cauſ.* ergo ipſe te
ſeducis, & veritas in te non eſt, *dict. cap. Cum humilitatis*,
Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt.* 111. *artic.* 1. *in corp. & in
reſponſ. ad primum*: & cùm ſine veritate juras, non juras,
113 ſed pejeras, *ut in dict. cap. Animadvertendum*, ibi: *Si iſta
defecerint, nequaquam erit juramentum, ſed perjurium*, 22.
quæſt. 2.

114 Octavò, non ſolùm in falſis verbis, ſed etiam in ſimu-
latis operibus mendacium eſt, dicit textus *in cap. Cavete*,
22. *quæſt.* 5. ubi gloſſa unica deſumit argumentum, quòd fa-
ctis mentimur ſicut verbis, & factis negamus Chriſtum ſi-
cut verbis, *cap. Exiſtimant*, 11. *quæſt.* 3. Nam ut inquit
115 Sanctus Thomas *quodlib. 6. art. 17. in corp. Cum eadem
intentio fallendi ſit in eo, qui mentitur verbo, & in eo, qui
mentitur facto, uterque æqualiter peccat; verbum enim, &
factum aſſumuntur ut inſtrumentum fallendi: Unde non
refert quantum ad peccatum mendacii, utrùm quis ver-
bo, vel facto quocumque, vel ſcripto, vel motu mentia-
tur; ſicut nec refert quantum ad peccatum homicidii, utrùm
aliquis gladio, vel ſecuri interficiat hominem.* Hæc D.
Thomas, quem ſequitur Archidiac. *in cap. Is autem, n.* 1.
116 22. *quæſt.* 2. & idem docuit in 2. 2. *quæſt.* 111. *artic.* 1.
Qui facto ipſo mentitur, non ideò immunis eſt à menda-
cio, quòd in mente aliquod verum ſubaudiat, quia non
eſt in facultate mentientis rerum merita immutare, ut
Boet. inquit *lib. 1. de conſolat. proſ.* 4. aut res verbis ac-
commodare, S. Thom. *in 1. part. quæſt. 1. art. 10. & quod-
lib. 7. art. 14.*

117 Alioquin ſecluſo ſcandalo licuiſſet etiam Beato Marcelli-
no Jovis ſimulacro thura adolere, concipiendo in mente ſe
non thurificare idolis, ſed vero Deo: & tamen fatentur
omnes eum peccaſſe contra fidei confeſſionem, *ut cap. Non
ſolum*, 21. *diſtinct.* quia ſcriptum eſt, *Quicumque me
erubuerit coram hominibus, hunc & filius hominis erube-
ſcet coram Angelis Dei*, ut in propoſito ejuſdem Ponti-
ficis notat Cajetan. in 2. 2. *quæſt. 89. artic. 7. in reſp. ad
4. verſ. Ad hoc dicitur, columm. penult. circa finem.* Cu-
jus rei evidentiſſimum teſtimonium præbuerunt horribi-
lis pœnitentia poſtea peracta, Pontificatus ſponte dimiſ-
ſus, & martyrium ob fidem ſuſceptum, ut apud Cardin.
118 Bellarm. *lib. 4. de Roman. Pontific. cap. 9.* Ergo pariter nec
qui falſis verbis utitur eſt à mendacio immunis ex eo, quòd
in mente ſubaudiat verum; quia ſicut non eſt in poteſtate
alicujus facti veritatem immutare, ita nec verbis aliam ſi-
gnificationem imponere: nam ut inquit Sanctus Thomas
in 3. ſentent. diſtinct. 38. quæſt. 1. articul. 3. in corpor. non
eſt in poteſtate hominis verum ſignificare, nec verum ſci-
re: & probatur *in dict. l. In ambiguo*, & ibi gloſſ. 1. *ff. 1. de
reb. dub. & in l. Si repetendi, Cod. de condict. ob cauſ.*
& ex dictis ſupra *num. 89. &* 111. Et veritas in juramen- 119
to eſt adæquatio vocis ad rem, ſecundùm Turrecr. *in c.
Animadvertendum, in reſponſione ad primum, verſ. Nec
veritas*, 22. *quæſt.* 2. & D. Bonaventura *in 3. ſent. diſt. 38.
q. 1. num. 9.*

Nonò, cùm hæc ita ſe habeant in extra judicialibus, 120
longè magis procedunt in judicio: nam qui in juramento
utitur hujuſmodi ſubauditionibus ſenſum invertentibus,
obnoxius eſt Deo, judici, & parti: quæ tria damnantur
in hac Decretali.

Obnoxius eſt Deo, qui artificioſum juramentum ac-
cipit non ſecundùm mentem jurantis, ſed juxta ſanam
intelligentiam ſuſcipientis, id eſt ſecundùm id, quod
ſuſcipiens intelligere debet juxta rectam intelligentiam
verborum, ut probatum eſt ſupra *numer. 79. &* 80.
At juxta rectam intelligentiam verborum, & ſignifi-
cationem vocis id, quod juratur, eſt falſum, ut ſup-
ponitur in quæſtione. Ergo ſic jurans graviter obno-
xius eſt Deo, cum Divinum ejus nomen invocet in
teſtimonium falſitatis, & ipſius præſentiam contemnat,
ut hìc dicitur.

Obnoxius eſt judici, quia cùm implicita ſubauditio in 121
mente retenta ſit judici abſcondita, & imperceptibilis, &
exteriora juramenti verba ſint falſa, per hoc judex falli-
tur, eique ſubtrahitur debitum juſtitiæ; quod eſt morta-
le peccatum, ut per Div. Thom. in 2. 2. *q. 69 artic.* 1.
Item perjurium eſt nequiter decipere credentem, ut *cap.* 122
1. 22. *q.* 2. Præterea doloſo hoc juramento inducitur ju-
dex ad ferendam iniquam ſententiam, utpotè falſis pro-
bationibus innixam; quod ſimiliter eſt contra juſtitiam,
*cap. Super eo, infra eodem, & cap. Cùm venerabilis, ſup.
de except.*

Nec dicatur: ſi reus, qui homicidium commiſit ad ſui 123
neceſſariam defenſionem, juret ſe non occidiſſe, ſubau-
diendo in mente, ita ut puniri poſſit, ſententia abſoluto-
ria non eſt iniqua, cùm homicidam hoc caſu non ſit puni-
bile, *Clemenent. Si furioſus, de homicidio.* Imò enim ad-
huc judex malè judicat, quia non fert ſententiam abſolu-
toriam ex eo, quòd accuſatus commiſerit homicidium
ad ſui defenſionem, ſed ex eo, quòd homicidium non
commiſerit, & ita ex falſa cauſa, cùm verè illud perpe-
traverit. Unde fertur ſententia ex falſis probationibus,
cùm ſecundùm acta, & probata ſit judicandum, *cap. Ju-
dicem*, 3. *quæſt. 6. & §. Si quando autem, quæſt. 1. cap.
Paſtoralis, § Qui vero*, ubi gloſſ. ultim. *ſupra de offic.
Deleg.* Inſuper reus negando homicidium in cauſa eſt, ut
judex ad veritatem indagandam inquirat contra alios non
culpabiles, & injuſtè puniat accuſatorem in probatione
deficientem, ut dicam infra *numer.* 131. quod non faceret
ſi accuſatus veritatem confiteretur. Unde ſic jurans me-
ritò obnoxius eſt judici, quem mentiendo fallit, ut hìc
dicitur.

Inſuper eſto ſic jurans non ſit perjurus ex eo, quòd fal- 124
ſum dicat: tamen procul dubio perjurus eſt ex eo, quòd
veritatem occultet judici, cui tantùm nota eſt externa ſi-
gnificatio vocis, ſed prorsùs ignota ſubauditio in mente
jurantis retenta. Unde ex nulla cauſa excuſatur à culpa
mortali, ut per Silveſt. *in verb. Mendacium, quæſt. ultim.
verſ. Cavenda tamen:* nam ut legitur *in cap. Quiſquis*,
11. *quæſt. 3. Qui metu cujuslibet poteſtatis veritatem occul-
tat, iram Dei ſuper ſe provocat, quia magis timet hominem,
quàm Deum.* Et infra: *Uterque reus, & qui veritatem oc-
cultat, & qui mendacium dicit:* quæ verba ſunt repetita
in hac Decretali. Ad idem text. *in l. Si quis obrepſerint, ff.
de falſ.* & fuſiùs dictum eſt ſupra *in 3. notab.* Adeò ut et- 125
iam accuſatus de capitali crimine, non poſſit abſque
mortali peccato veritatem celare, licèt certò ſciat ſe pro-
pterea ultimo ſupplicio affectum iri, quia ut egregiè do-
cet Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt. 69. artic. 1. in corp. Qui-
cumque facit contra debitum juſtitiæ, mortaliter peccat. Per-
tinet autem ad debitum juſtitiæ, quòd aliquis obediat ſuo Su-
periori in his, ad quæ jus Prælationis ſe extendit. Judex
autem Superior eſt reſpectu ejus, qui judicatur, & ideò ex*

debito

debito tenetur accuſatus judici veritatem exponere, quam ab eo ſecundum formam juris exigit; & ideo ſi confiteri noluerit veritatem, quam dicere tenetur, vel ſi eam mendaciter ne-
126 *gaverit, mortaliter peccat.* Hæc ille. Idem firmat Bartol. *in l. Relegati, ff. de pœn. ubi numer.* 1. fortius dicit ſecundum Theologos damnatum ad mortem peccare aufugiendo de carcere: & ſequitur Abb. *in cap. Ex parte, il ſecondo, numer.* 2. *in fine, verſ. Per quod idem è contra, de ſepultur.* & Marian. Socin. hic *num.* 10. *&* 11.

127 Sed dices: Hæc vendicant ſibi locum, ſi reus, vel teſtis interrogetur ſecundum formam juris; ſecus verò ſi non juridicè, puta quia judex non ſit competens, vel ejus juriſdictio ſit ſuſpenſa, aut non extent indicia ſufficientia ad interrogandum: quia tunc tacendo veritatem non
128 peccat, ut conſtat ex dictis ſupra *in* 3. *notab.* Quinimò hoc caſu peccat reus non fugiendo de carcere, ſecundùm Marian. Socin. hic. *numer.* 12. *& per cap. Si non licet,* 23. *q. ult.* 5.

129 At reſpondetur, licere quidem hoc caſu veritatem celare, ſed non mentiri, aliud ore proferendo, aliud mente ſubaudiendo, *cap. Ne quis arbitretur,* 22. *quæſt.* 2. & in ſuperioribus abundè probatum eſt: quòd ſi judex injuſtè urgeat ad confeſſionem extorquendam, poterit reus uti cautelis, quarum meminit Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt.* 69. *d. art.* 1. *in corp.* dicens: *Si verò judex hoc exquirat, quod non poteſt ſecundum ordinem juris, non tenetur ei accuſatus reſpondere, ſed poteſt vel per appellationem, vel aliter licitè ſubterfugere; mendacium tamen dicere non licet.*
130 Adde verum non eſſe, quod ait Marian. Socin. de reo non fugiente de carcere. Imò enim, ut rectiùs docuit Cajetan. in 2. 2. *quæſt.* 89. *artic.* 7. *in reſp. ad* 4. *verſ. Ex his autem in tot dubiis,* quantumcumque carceratio ſit injurioſa vel injuſta: tamen materia eſt juſta, & ſancta; nam velle pati juſtum, & velle pati injuſtum, ſanctus eſt: ad hoc 23. *quæſt.* 1. *in Summa, cap. Quod Chriſtus, §. Poteſt, quæſt.* 4. *& cap. Suggeſtum,* 7. *quæſt.* 1. Nec ad rem facit *dict. cap. Non licet,* quia loquitur de eo, qui occidit ſeipſum: quod nullo caſu eſt licitum, cùm ſit malum intrinſecè, ut ibi patet.

131 Demum jurans in judicio, obnoxius eſt parti, quam doloſo juramento lædit, ut hic in textu, contra illud Pſalm. *Domine eſt terra, &c. nec jurabit in dolo proximo ſuo,* ut notatur *in Summ.* 2. *quæſt.* 2. necnon contra illud Eccleſ. 23. *Vir multum jurans implebitur iniquitate, & non diſcedet a domo illius plaga: & ſi fruſtraverit, delictum illius ſuper ipſum erit: & ſi diſſimulaverit, delinquit dupliciter; & ſi in vanum juraverit, non juſtificabitur.* Item ut inquit Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt.* 69. *art.* 1. *ad tertium: Qui mentitur in judicio, ut ſe à morte liberet, non ſolùm facit contra dilectionem Dei, cujus eſt judicium, & contra dilectionem proximi ex parte judicis, cui debitum negat; ſed etiam ex parte accuſatoris qui punitur, ſi in probatione deficiat,* ſcilicet pœna talionis, *cap. Calumniator,* 2. *quæſt.* 3. *l. final.* & ibi gloſſ. *in verb. Similitudo ſupplicii, C. de accu-*
132 *ſator.* Sanctus Thomas in 2. 2. *quæſt.* 68. *art.* 4. Et efficitur infamis, *cap. Qua autem pœna,* 2. *q.* 3. & communione privatur, *cap. Si quis Epiſcopum, &c. Enthennium, ead. cauſ. & quæſt.*

133 Decimò, & ultimò, juramentum inſtitutum eſt, non per quod ſe invicem homines fallant, ſed per quod quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat. Verbis er-
134 go uti ad fallaciam, non ad quod inſtituta ſunt, peccatum eſt; quæ ſunt formalia verba text. *in cap. Is autem menti-*
135 *tur,* 22. *quæſt.* 2. Modus autem jurandi per has implicitas ſubauditiones mentis alium ſenſum inducentes, quam vox ſignificet, hunc juramenti finem enervat prorſus, ac deſtruit. Nam idcircò ſuſcipiens juramentum redditur certus de fideli jurantis intentione, quia eum non credit uſque adeò immemorem ſalutis æternæ, ut velit jurare, Deum invocando in teſtimonium falſitatis. At quo pacto poterit amplius certior fieri de hujuſmodi intentione, ſi jurans ſine nullo ſcrupulo peccati poteſt lingua proferre contrarium ejus, quod animo tenet; & quæ fides erit juramenti, ſi illius veritas pendet ex ſubaudito intellectu mentis audienti occulto, & impenetrabili? Profectò ſi fas eſſet has ſimulationes, & cordis duplicitates jurejurando adſtruere, hinc poſſet quiſque ſuo arbitratu proximo illudere, & penè corrueret certitudo judiciorum, contractuum, & humanarum actionum, quæ potiſſimum jurejurando vallantur, & firmitatem accipiunt, & omnia dolis, ac fallaciis paterent, reſque ſacroſancta, & in actibus humanis tam neceſſaria ludibrio haberetur. Cum nihil ſit tam falſum, quod his duplicitatibus, & implicitis ſubauditionibus velari non poſſit: & tamen principalis juramenti comes eſt veritas, *cap. Animadvertendum,* 22. *q.* 2. nec veritas in mente jurantis retenta, ſed 136
in audientis notitiam delata, *ut in dict. cap. Is autem mentitur. Nam,* ut inquit S. Bonavent. *in* 3. *ſent. diſt.* 38. *quæſt.* 2. *num.* 24. *Voces inſtitutæ ſunt, ut adſtruatur veritas apud audientem, quæ eſt apud loquentem, & ideo qui ad aliud utitur, ipſo ſermone abutitur, & incurrit peccatum mendacii.* Hæc ille. Item omnis, qui jurat, ut quod verum eſt, eloquatur, dicit textus *in cap. Juramenti,* 22. *q.* 3. Quamobrem ut verbis Auguſtini utar *in cap. Homines,* 22. *q.* 2. *Videtis quam iſta ſit deteſtanda bellua, & de rebus humanis exterminanda.*

Nec relevat replicatio, quòd etſi modus hic jurandi adverſetur fini ſacramenti, tamen ſi id contingat in materia 137
levi, non ſit niſi culpa venialis: quoniam non de ſimplici mendacio, ſed de perjurio hic agitur, ut conſtat dictis. Perjurium autem in quacumque materia etiam leviſſima ex ſui ratione ſemper eſt mortale peccatum, ut ſæpiùs repetitum eſt.

Amplia primò concluſionem ſuperiùs firmatam, ut 138
locum habeat etiam in eo, qui alta voce juramento affirmat aliquid falſum, & continuando ſubmiſſa voce ab aliis imperceptibili ſuperaddit aliqua verba, quæ reddunt ſenſum verum: nam & is dicendus eſt pejerare, quicquid contra ſcripſerit Sanchez *ſuper Decalogum lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 15. *verſ. Quinto quia*: quid enim intereſt, an quis in ma- 139
teria falſa implicitè ſubaudiat aliquid in mente, vel voce adeò ſubmiſſa id exprimat, ut audiens non percipiat? utroque enim caſu eadem eſt fallendi intentio, cum alta vox aſſumatur tamquam inſtrumentum fallendi. Unde ſicut mentiri non licet mente ſubaudiendo, ut abundè oſtenſum eſt ſupra; ita nec imperceptibili voce loquendo, cùm paria ſint nihil reſpondere, vel ita obſcurè reſpondere, ut incertum dimittat interrogatorem dicit text. in *l. De ætate, §. Nihil,* & ibi Bart. *in princ. ff. de interrog. action.*

Amplia ſecundò, ut ob eamdem rationem non excuſe- 140
tur a perjurio, qui in materia falſa diceret Italico idiomate, *Giuro perd'io,* cum apoſtropho, poſt litteram *d* intendens ſignificare, *perdo io,* vel qui juraret per verb. *uro,* ſuppri- 141
mendo infra dentes litteram *I,* ad. ò ut audiens id non perciperet, ſed intelligeret jurantem dixiſſe, *Juro*; licet contrarium, etiam bene, docuerit idem Sanch. *d. cap.* 6. *n.* 37. *verſ. Similiter.*

Amplia tertiò, ut ratione conſimili idem ſit dicendum 142
in eo, qui in materia itidem falſa pronuntiet juramenti verba interrogativè, ut contrarium ſenſum inducat ad aliquem decipiendum, veluti ſi dicat: Ergo non novi hominem? acuendo paululùm vocem in ultima ſyllaba, ſed ita artificioſè, ut non percipiatur ab audiente. Sicut nonnulli hæretici invertunt illud Beati Auguſtini: *Qui fecit te ſine te, non ſalvabit te ſine te?* quaſi ſit ſenſus, utique ſalvabit. Vel ſi in- 143
tendat loqui per ironiam, intelligendo album pro nigro, & verum pro falſo. Et generaliter quocumque alio modo 144
ad aliquem circumveniendum in juramento utatur fallacia, artificio, ſimulatione, duplicitate, vel fictione aliqua, prout in ſingulis decem prædicamentis exemplificat Margarita decreti, ſeu tabula Martin. *in verb. Fingere,* & patet ex D. Thom. in 2. 2. *quæſt.* 111. *artic.* 1. nam ut legitur *in cap. Nec artificioſo,* 22. *q.* 2. *Nec artificioſo mendacio, nec ſimplici verbo oportet decipere quemquam; & quomodolibet mentitur, quis occidit animam*; aliàs legitur quolibet artis modo mentiatur, os, quod mentitur, occidit animam.

Amplia quartò eamdem concluſionem, ut vendicet 145
ſibi locum etiam in eo, qui in juramento utitur verbis amphybologicis, ſeu æquivocis, ſub hac tamen diſtinctione: nam aut verba, quæ uſurpantur, ex propria ſignificatione vocis, & communi audientium uſu non admittunt interpretationem, quam jurans intendit, ut in exemplo Principis picti, de quo ſupra *num.* 25. & hoc caſu in juramento uti amphybologia, & verbis dublicibus, etiam ex juſta cauſa, vel jocosè, eſt mortale peccatum. Et

146 ratio eſt in promptu, quia cùm juramentum ſit accipien-
dum juxta propriam, & communem intelligentiam verbo-
rum, *ut cap. Ex litteris, il primo*, & ibi omnes, *ſupra de
ſponſal.* & exteriora verba ex communi intelligentia non
recipiant ſenſum verum, quem jurans intendit, ut ſuppo-
nitur in hoc primo membro diſtinctionis: eſt manifeſta
ibi falſa vocis ſignificatio juranti cognita, & ſic menda-
cium juramento firmatum, quod ex nulla cauſa excuſatur
à mortali, cùm in ſubſtantia mendacium idem ſit, quod
aſſertio falſi cogniti, ut per D. Bonavent. *in 3. diſt.* 38. *qu.* 1.
num. 13. & latiùs oſtenſum eſt ſupra *n.* 88. *&* 89. Neque enim
interna ſubauditio veri operatur, quin externa ſignificatio
vocis ſit falſa; ut ſimiliter probatum eſt ſupra *nu.* 87. *&* 97.
uſque ad num. 102. *& num.* 111. Unde quemadmodum qui
ſciens aliquid facit, quamvis mente concipiat ſe illud non
facere, tamen facit: ita qui ſciens falſum dicit cum jura-
mento, quamvis mente concipiat ſe verum dicere, tamen
falſum dicit, & mortaliter peccat, cùm utrobique eadem
ſit ratio, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 114. *&
ſeqq.* Et quamvis Leonardus Leſſius ſupracitatus *numer.* 25.
de hoc hæſitaverit, dicens ineſſe grave peccatum, ſed for-
tè non mortiferum: tamen non percipio, quomodo pecca-
tum poſſit eſſe grave, & non mortale, cùm in oppoſitum
ſit text. *in c.* 1. 81. *diſt.* Unde Jo. Andr. *in c. Sacris, n.* 20. *ante
med. ſupra de his, quæ vi met. cauſ.* ſic arguit: Crimen eſt
grave peccatum: Ergo mortale. Cujus dictum ſequuntur
ibi communiter Doctores: venialia enim non gravia pec-
cata, ſed minuta, parva, minima, & levia dicuntur,
cap. Unum orarium, §. aliàs autem, & cap. ſeq. 25. *diſt. cap. De
quotidianis, de pœnit. diſt.* 3.

147 Aut verba hujuſmodi ex proprietate vocabuli, & com-
muni uſu utramque interpretationem recipiunt, & tunc
non eſt mortale peccatum his verbis amphybologicis, &
æquivocis ſine alicujus præjudicio uti in eum ſenſum,
quem jurans intendit, licèt is, cui juratur, illa in alium
ſenſum accipiat, eo quòd his verbis nullum inſit menda-
cium, ac proinde nec perjurium; & hanc diſtinctionem
probant Alexand. de Ales in tertio relatus à Turrecrem. in
§. *Quæritur, poſt cap. Hoc videtur, numer.* 5. 22. *quæſt.* 5.
ubi quærit, quid ſi verba ita duplicia ſint, ut æqualiter di-
verſos ſenſus exprimant, & reſpondet, tunc non obligari
jurantem niſi ſecundùm intentionem ſuam, nec poſſe co-
gi ad obſervationem in alio ſenſu, ſed ad implendum id
quod intendit jurare. Sequitur ibi Turrecr. ubi etiam Hoſt.
Raymundum, & Gulielmum ejus gloſ. in hanc ſenten-
tiam citat. Idem firmat Cardinal. Cajetan. *in* 2. 2. *quæſt.* 89.
art. 7. *col. penult. verſ. Ad hoc dicitur*, ibi, (Si verò non in-
terveniunt verba falſa, dicens hoc caſu non eſſe mortale,
etiam ſi jurans intendat, ut per accidens fallatur,) Sot. *de juſt.
& jur. lib.* 5. *quæſt.* 6. *art.* 2. *concluſ.* 7. *lib.* 8. *concluſ.* 1. *artic.* 7.
col. ultim. & de Secreto, memb. 3. *quæſt.* 3. *concluſ.* 3. *in fin.*
Corduba *in ſumm. quæſt.* 65. *& de Secreto, membr.* 3. *qu.* 3.
Azor. *tom.* 1. *inſtitut. moral. lib.* 11. *cap.* 4. *quæſt.* 5. *in fine*,
Lopez 1. *part. Inſtructorii, cap.* 42. *col.* 7. *verſ. Item qui non
eſt, & verſ. ſeq.* licèt S. Bonavent. *num.* 3. *diſt.* 39. *quæſt.* 1.
num. 50. dicat, quando verba multiplicata indifferenter ſe
habent ad utrumque ſenſum, cùm neutrum probari poſſit,
ſtandum eſſe judicio bonorum virorum, qui penſatis con-
jecturis, & rationibus condeſcendere debent ſaniori, &
puriori intentioni.

148 Et hac ratione ſalvant nonnulli cautelam S. Franciſci,
qui interrogatus à miniſtris Curiæ, an quidam illac tran-
ſiſſet, manus in veſtis manicas intromittens reſpondit: Non
tranſit hac, intelligens de loco, in quo manus habebat.
Ita Jo. de Anan. & Angelus, quos refert, & ſequitur Na-
varr. *in cap. Humanæ aures*, 22. *qu.* 5. *in* 2. *quæſt. num.* 10. *&*
11 Suarez *tom.* 1. *de Relig. tractat. de Juram. lib.* 3. *cap.* 9. *nu.* 7.
& 8. & idem Navarr. *in manual. c.* 12. *nu.* 8. Salon. *in* 2. 2. *qu.*
69. *art.* 1. *controv.* 11. & Sanchez *ſuper Decalog. lib.* 3. *cap.* 6.
num. 42. ſubdens idem eſſe, ſi dixiſſet: Non tranſit hac, in-
telligendo locum individuum, quem pede, vel manu
tangit, & allegat Silveſtrum hoc dicentem *in ver. Menda-
cium quæſt. ult. verſ. Tertiò*, licèt amphybologiam B. Franci-
ſci reprobet Sotus *de ſecreto membr.* 3. *q.* 3. *poſt* 5. *concl. verſ.
Sed ais fortè.*

149 Cæterùm hoc ſecundùm membrum diſtinctionis limita-
ri debet, ut non procedat in judicio, quia hoc caſu cùm
non modò ſit perjurus, qui falſum dicit, ſed etiam qui
veritatem occultat, ut patet in hoc cap. & fuſiùs dictum
eſt ſupra *in* 3. *not.* quiſquis utitur verbis amphybologicis, 150
æquivocis, & diverſos ſenſus habentibus, quamvis non
dicat falſum poſitivè, tamen veritatem occultat, & ſic
perjurium committit: nam ut legitur *in cap. Nolite time-
re*, 11. *quæſt.* 3. non ſolùm ille eſt proditor veritatis, qui
tranſgrediens veritatem palam pro veritate mendacium
loquitur, ſed etiam ille, qui non liberè veritatem pro-
nunciat, quam liberè pronunciare poteſt. Unde tene-
tur pœna falſi, qui obſcurè, verſutè, aut per malitiam te-
ſtificatur, Marian. Socin. *hic num.* 68. Farinac. *in praxi cri-
minali part.* 2. *quæſt.* 67. *num.* 223. *&* 225. & tetigi ſupra *nu.* 5. 151
Limitatio apertè colligitur ex Cajetan. *loco ſuperiùs citato*,
ubi ſic ait: (Si verò non intervenerint verba falſa, ſed plures
ſenſus habentia, & in uno vera, & in alio falſa, & à ju-
rante intenduntur in ſenſu, quo ſunt vera; ſi non eſt in ju-
dicio, & materia præjudiciali, quamvis ſit intentio, ut
audiens falſatur; abſque peccato mortali fit tale juramen-
tum, quia veritas & juſtitia adſunt, licèt diſcretio deficiat, 152
quoniam non debet Divinum teſtimonium his immiſceri
quaſi duplicitatibus.) Hæc Cajetan. qui ut vides limitat
ſuam concluſionem ſub conditione illa, ſi non eſt in ju-
dicio, idem Silveſt. *in verb. Mendacium, quæſt. ult. verſ.
Quarto.*

Et ex his patet illationes, de quibus ſupra à *num.* 50. vix 153
poſſe ſuſtineri ex regula ibi poſita *num.* 55. quòd falſitas ver-
borum ſalvari poſſit ex interrogantis intentione, quam
reſpondens mente concipit, attentis circumſtantiis; ete-
nim cùm verba ſecundùm rectam, & ſanam intelligen-
tiam non ſignificent id, quod reſpondens intendit, eſt ibi
manifeſta diſſonantia cordis, & oris, in qua conſiſtit ra-
tio formalis mendacii, ut fusè in ſuperioribus probatum
eſt, præſertim *in* 3 5. *&* 7. *fundamento*. Prætereà propo- 154
ſita regula quatenùs ſit vera, limitari debet, ut non pro-
cedat in judicio; nam ſi amphybologia, & æquivocatio-
ne in judicio uti non licet, etiam in eo caſu, in quo ver-
ba ex propria ſignificatione utrumque ſenſum admittunt,
ſed nuda, & ſimplex veritas eſt liberè pronuncianda, ut
ſupra proximè oſtenſum eſt: longè minùs ea uti licebit,
quando verba utrumque ſenſum non recipiunt ex pro-
prietate vocabuli, ſed tantùm ex intentione interrogan-
tis, quam reſpondens mente concipit. Præterquam quòd 155
verum non eſt, quod ajunt judicem interrogare de homici-
dio tamquam de facto criminoſo. Imò enim intentum
judicis eſſe debet ſolam veritatem indagare pro adminiſtra-
tione juſtitiæ, *l. Nemo, Cod. de ſent. l.* 2. & ibi gloſ. *fin. Cod.
de edendo*, gloſ. *in §. Si verò abſens, in verb. Veritatem, in
auth. de hæredit. & Falcid.* Ideòque non tantùm inquire-
re debet de homicidio, ſed etiam an caſu, vel culpa
dolove malo fuerit perpetratum, ut ſic pro modo cul-
pæ pœnas exaſperet, aut temperet, *ut leg. Reſpiciendum, in
princip. & §. Delinquunt, ff. de pœn.* & culpabilem pu-
niat, aut innocentem abſolvat, ad quod pronior eſſe
debet, *ut cap.* 3. *ſup. de probat. leg. Abſentem, ff. de pœn.* Un-
de accuſatus utcumque homicidium commiſerit ad ſui de-
fenſionem, vel aliàs ſine culpa, tenetur judici ſecundùm
ordinem juris id exquirenti liberè & clarè confiteri: alio-
quin tacendo veritatem ſubtrahit legitimo ſuperiori debi-
tum juſtitiæ, & mortaliter peccat, *cap. Qui reſiſtit*, 11.
quæſt. 3. *cap.* 2. *de major. & obed.* & ex D. Thom. oſtenſum
eſt ſupra *n.* 125.

Supereſt nunc, ut ad objecta reſpondeamus. Et quidem 156
non obſtat primum, quoniam exempla ibi adducta de-
ſumuntur ex Divina Scriptura, cui præter ſenſum litte-
ralem inſunt & alii ſenſus ſpirituales & myſtici; nam il-
lius Auctor eſt Deus, in cujus poteſtate eſt, ut non ſolùm
voces ad ſignificandum accommodet, (quod etiam ho-
mo facere poteſt) ſed etiam res ipſas: & ideò, cùm in om-
nibus ſcientiis voces ſignificent, hoc habet proprium iſta
ſcientia, ut ipſæ res ſignificatæ per voces etiam ſignificent
aliquid. Unde Gregor. 20. *Moralium, cap.* 1. *circa med.*
dicit: *Sacra Scriptura omnes ſcientias ipſo locutionis ſuæ* 157
*more tranſcendit, quia uno, eodemque ſermone, dum nar-
rat geſtum, prodit myſterium*; & Hieron. *in prolog. Bibliæ* lo-
quens de Apocalypſi: *In verbis ſingulis multiplices latent
intelligentiæ*: & docet S. Th. *in* 1. *part. qu.* 1. *art.* 10. *& quod-
lib.* 7. *artic.* 14. Nec multiplicitas iſtorum ſenſuum facit 158
æquivocationem, nec aliquam ſpeciem multiplicitatis, ut
per eumdem *dict. quæſt.* 1. *art.* 10. *ad* 1. In nulla autem ſcien- 159
tia, vel ſcriptura humana poteſt inveniri niſi ſenſus lit-

teralis, ſed ſolùm in Divina Scriptura, cujus Spiritus Sanctus eſt auctor, homo verò inſtrumentum, ut idem do-
160 cet *d. quodlib. 7. art. 16.* Igitur per vetus Teſtamentum mendacium ſuum tueri non licet, ut *cap. Si quis per vetus, 22. qu.*
161 2. Et ita in propriis terminis ad primam objectionem reſpondet gl. 2. *in cap. Nec artificioſo, eadem cauſa, & quaeſt.* dicens: *Quid ergo dicis de Abraham, nonne mentitus eſt, cùm aliud gereret in animo?* ut infra eodem, *§. Abraham.* Item quid de Paulo, qui dixit: *Neſcivi, quia Princeps eſſet,* cum ſciret, *ut cap. Paratus, 23. quaeſt.* 1. Item quid de mendacio Jehu, qui aliud in animo gerebat? *cap. Utilem,* 22. *qu.* 2. Ad hoc dicendum eſt, quòd Abraham myſtico intellectu verum dixit; oſtendens Patrem, & Filium in fine temporum reverſurum ad Judaeos, cùm omnes revertentur ad ipſum. Paulus per illa verba praedixit deſtructionem Regni Judaeorum futuram veniente Chriſto. Item Jehu non fuit mentitus, ſed ironicè locutus eſt. Vel dic, quòd inſpiratione Divina hoc dixerunt, *ut cap. Gaudemus, de divortiis.*) Hactenus verba gloſ. Ad exemplum de Abraham qui rogavit Saram, ut uxorem ejus ſe eſſe mentiretur: Reſpondetur *ut in d. c. Utilem, §. Ecce, & cap. ſeqq. 22. quaeſt.* 2. ubi etiam *in §. Item opponitur,* reſpondetur ad exemplum
162 de Jacob, qui dixit ſe eſſe Eſau, & de Chriſto dicente Joannem eſſe Eliam. Quamobrem, ut ait Gratian. *in cap. Quod autem ait, § Sed in vetere,* 22. *q.* 2. [In vetere teſtamento multa permittebantur, quorum exemplis hodiè uti non licet.]

Non obſtat ſecundùm, deſumptum ex *cap. Humanae aures, 22. quaeſt.* 5. Quoniam ad illum textum abundè reſponſum eſt ſupra *num. 76.* Procedit enim in eo, qui jurat ſine dolo, & intentione fallendi, veluti cùm quis jurat ſuper Breve per dolum ſuppoſito, in quo aliud continetur, quam ipſe arbitretur, ſe juraturum, ut exemplificat Gratian. *in §. Si ergo, verſ. Item objicitur de civibus poſt d. cap. Humanae aures.* Vel alias cùm quis jurat falſum, quod putat eſſe verum. Is enim non mentitur, quoniam quantum in ipſo eſt, non fallit ipſe, ſed fallitur, *ut cap. Is autem mentitur, §. Nemo mentiens, 22. qu. 2. & c. ſeq.* S. Thom. 2. 2. *quaeſt.* 111. *art.* 1. & idcircò in eo caſu juramentum ſecundùm rectam intentionem jurantis à Deo judicatur, quia Deus audit in corde, gloſ. *fin. in cap. 14. de Summ. Trinit. & fide Cathol. lib. 6.* At ſecus eſt in eo, qui aliud verbis ſignificat, & aliud in mente gerit, ut audientem fallat, ut in caſu quaeſt. propoſitae; quia tunc juramentum accipit Deus ſecundùm ſanam intelligentiam ejus, cui juratur, ut conſtat ex dictis *eod. n. 76. & n. 80.*

Non obſtat tertium, nam reſpondetur retorquendo ar- 163
gumentum; ſi enim mentiri eſt contra mentem ire, & ratio mendacii conſiſtit in negando eam veritatem, quae mente concipitur, ſanè qui per implicitam ſubauditionem mente concipit aliquid eſſe verum, & verbis exprimit quod in veritate eſt falſum, ut ſic audientem fallat, & inducat ad credendum eſſe verum, quod verum non eſt: proculdubio mendacium committit, & adjecto juramento pejerat.

Non obſtat quartum, quia qui dirigit aliò greſſus ſuos 164
non animo illud proficiſcendi, nihil agit per ſimulationem, vel duplicitatem; non enim per exteriora ſigna tactorum, vel rerum ſignificat aliquod quod non eſt, quod numquam licet; ſed ſolùm praetermittit ſignificare illud, quod eſt, quod aliquando licet, ut per D. Thom. *in 2. 2. quaeſt. 111. d. art. 1. ad quartum.* Quandoque enim aliquid jubendo ſignificamus velle fieri, quod fie- 165
ri nolumus, ſed experimentum obedientiae quaerimus, ut *c. Si quilibet, §. Quandoque 22. q. 2.* Et ita nulla eſt ibi ſimulatio, ſed ſolum quaedam fictio, cui non ineſt mendacium; & ideò utilitatis cauſa eſt licita, *ut in d. c. Utilem.* In noſtro autem caſu manifeſtè concurrit mendacium: & ita in terminis ad praedictam objectionem reſpondet Cajet. *in 2. 2. qu. 89. art. 7. in reſponſ. ad 4. col. ult. verſ. Ad objectionem autem.*

Non obſtat ultimum, quia reſpondetur negando con- 166
trariam opinionem eſſe probabilem: imo enim eſt falſa ſicut Judas, ſecundùm illud Auguſtini *tom. 4. lib. de ſalutar. docum. incert. Author. cap. 63.* Non aliud loquamur ore, & aliud corde, ne ſimus Judas, & Herodiani. Et nihilominus etſi praedicta opinio eſſet probabilis: tamen in foro animae omninò eligenda eſſet contraria, quae tutior eſt, ut dixi *in tract. de opinione probabili,* quem poſui *in c. Ne innitaris, ſupra de Conſtit.* ubi latiſſimè oſtendi inter duas opiniones oppoſitas aequè probabiles, vel quaſi, non licere utramlibet ſequi, ſed omninò eligendam eſſe tutiorem, à *n. 54. uſque ad n. 236.* idque multò magis ſi tutior opinio ſit etiam probabilior, à *n. 237. uſque ad n. 246.*

DE CRIMINE FALSI.

Lucius III. Vigorien. Epiſcopo.

CAPUT II.

SUper eo, quòd ſententiam auctoritate litterarum falſarum latam noluiſti executioni mandare, tuam prudentiam commendamus; mandantes, ut quoties aliqua ſcripta ſub nomine noſtro deſtinata, redarguenda videris falſitatis, nullam eis adhibeas fidem; & quod per ipſas mandatum fuerit, non obſerves: ſed eum, qui praeſentaverit, retineri facias diligenter.

SUMMARIUM.

1 *SEntentia lata per falſas litteras non debet executioni mandari.*
2 *Falſae litterae juriſdictionem non conferunt, & nu. 8. & num. 11.*
3 *Matrimonia bona fide contracta in gradibus prohibitis vigore diſpenſationum, quas conceſſerunt Ordinarii in vim falſarum litterarum, an ſint irrita nec ne, & n. ſeq. uſque ad n. 13.*
4 *Praelati putativi ſive Ordinarii, ſive Delegati geſta regulariter ſunt valida.*
5 *Etiam quoad ſpiritualia, & pertinentia ad forum interiorem.*
Declaratur, n. 9.
6 *Indulgentiae conceſſae à falſis Praelatis ob communem errorem an valeant, & n. 11.*
7 *Matrimonium contractum coram Parocho putativo tenet.*
Declaratur, num. 10.
8 *Reſcriptum falſum, cujus falſitas ignoratur, tribuit juriſdictionem.*
Contrarium, n. 11.
9 *Geſta à Praelato putativo non ſuſtinentur ex communi errore, ſed requiritur etiam titulus ab habente auctoritate.*
10 *Matrimonium contractum coram Parocho intruſo non valet.*
11 *Indulgentiae à falſis Praelatis conceſſae quando intelligantur eſſe meritoriae.*
Exceptio falſitatis impedit executionem ſententiae etiam latae cum ignorantia falſitatis reſcripti, ibid. verſ. Quemadmodum, & n. ſeq.
12 *Praelato putativo obediendum eſt, ſi habeat titulum auctoritate ſuperioris, ſecus ſi per falſas litteras.*
13 *Diſpenſati à Legato extra limites ſuae legationis non ſunt tuti ex titulo putativo, & communi errore.*

14 *Ger-*

14 *Germaniæ appellatione ex ſtylo in facultatibus non venit Belgium.*

15 *Bona fides excuſat à culpa, & pœna, ſed non validat actum nullum.*

1 SUper eo. Sententia lata per falſas litteras non debet executioni mandari. Hoc dicit ſecundùm Abbatem Antiquum, cui conſentiunt Joan. Andr. & omnes. Dividitur in duas partes. Primò commendat eum, cui ſcribit, de præterito. Secundò eum inſtituit in futurum ibi, *Mandantes*.

2 Nota ex hac Decretali per falſas litteras delegatorias juriſdictionem non conferri: propterea enim ſententia ex falſis litteris commiſſionis prolata non demandatur executioni, quia eſt vitium in radice, & fundamento juriſdictionis. Unde ut hic dicebant Laurentius, & Goffred. in hoc caſu ſine temporis præfinitione ſemper retractanda eſt ſententia, quia ipſo jure nulla eſt, cùm defectus ſit in juriſdictione: quorum dictum ſequuntur gloſ. 1. Hoſt. *in princ.* Jo. Andr. *n. 4. in gloſ.* 1. Collectar. *in princ.* Butr. *n.* 6. Card. *n. 1. in 2. oppoſ.* Anchar. *in primo notab.* Abb. *num.* 4. & Jo. de Anan. *num. 1. verſ. Nota quod ſententia*, ubi concludit ſententiam latam virtute falſi reſcripti dici lata à non judice, & de hoc eſſe caſum hìc; unde ipſe ſic ſummat hanc Decretalem: Sententia lata à judice impetrato per falſas litteras eſt nulla; ex quibus apparet hanc eſſe unanimem Canoniſtarum ſententiam. Nec obſtat, quòd textus dicat, auctoritate falſarum litterarum: quia verbum *Auctoritate*, poteſt exponi ſecundùm apparentiam, & intentionem judicantis, ut per Cardin. *n. 1. in 1. oppoſ.*

Verùm hæc procedunt, ut dictum eſt, ſi ſententia lata fuerit in vim falſi reſcripti delegatorii; & ſic cùm exceptio falſitatis concernit fundamentum juriſdictionis. Nec mirum, quia illius defectus eſt inſanabilis, Verall. *deciſ.* 38. *num. 2. lib.* 3. Secùs verò ſi judex aliàs habeat juriſdictionem, & falſitas concernat tantùm merita cauſæ, eo quòd ſententia ſit lata per falſos teſtes, vel per falſa inſtrumenta; quia tunc ſecundùm Jo. de Anan. *n. 4. in gloſ.* 1. communiter tenetur ſententiam eſſe validam, ſed eſſe reſcindendam ope reſtitutionis in integrum, juxta text. *in l. Divus, ff. de re judic.* Quæ opinio eſt etiam de jure verior, niſi in certis caſibus, de quibus per eum.

QUÆRO, an matrimonia bona fide contracta in gradibus prohibitis vigore diſpenſationum, quas conceſſerunt Ordinarii in vim falſarum litterarum, ſint irrita, necne.

3 Quidam Regularis Ordinis N. in Hiſpania decem annorum ſpatio multas litteras diſpenſationum matrimonialium à Sede Apoſtolica impetratas ſuper impedimentis dirimentibus falſificavit mutatis gradibus, atque aliis falſitatibus patratis, de quibus conſtitit in Curia Nuncii Apoſtolici. Cùm verò Ordinarii ad quos litteræ fuerunt directę, falſitatem ignorantes multas diſpenſationes conceſſerint; & ſubinde ſic diſpenſati bona fide in gradibus prohibitis matrimonium contraxerint, ac prolem ſuſceperint; Rex Catholicus ſupplicat S.D.N. ut dignetur committere Epiſcopo Oxomenſi, ut auctoritate Apoſtolica confirmet matrimonia, ut præfertur, contracta.

Explorati juris eſt ſententias ab Ordinariis latas in vim falſarum litterarum hujuſmodi, & diſpenſationes exinde conceſſas eſſe omninò irritas ex defectu juriſdictionis. Caſus eſt hìc ſecundùm communem omnium intellectum, ut plenè oſtenſum eſt ſupra: unde difficultas ad hoc tantùm reſtringitur, an ſic diſpenſati tueri ſe poſſint ex titulo putativo, & communi errore, juxta terminos *leg. Barbarius, ff. de off. Prætor.*

4 Et quidem geſta publici officii auctoritate per Prælatum ſive Ordinarium, ſive Delegatum, qui communi æſtimatione credebatur auctoritatem habere, regulariter ſunt valida, ut de Ordinario eſt textus *in dict. leg. Barbarius*, & de Delegato *in cap. Infamis, §. Verum tamen, 3. quæſt. 7.* Imò quamvis Innoc. *in cap. Cum dilecta, de reſcript.* teneat *d. l. Barbarius*, habere locum in Ordinario tantùm, prout loquitur, non autem in Delegato; idemque videatur ſentire Bart. *in l. 2. Cod. de Senator.* tamen communis opinio eſt in contrarium, quam ſequuntur Angel. & Salyc. *in d. l. 2.* Imola *in leg. Quidam conſulebant, de re judic.* Abb. *in cap.*
5 *Gratum, num. 11. de off. Delegat.* Quæ concluſio habet locum etiam in ſpiritualibus, in quibus jus divinum non repugnat, ut cenſent Innoc. Hoſtienſis, Cardin. & alii in *cap. Nihil, de elect.* & idem Innoc. *in cap. Veritatis, n. 2. de Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.*

dol. & contum. Roſell. *in ver. Confeſſio ſacramentalis, 3. n. 4.* Tabien. *Abſolutio, num. 3.* Ang. *Confeſſio 4. num. 12.* Silveſt. *Confeſſor, 2. num. 15.* & Navarr. *in cap. Placuit, de pœnit. diſt. 6. n. 177.*

Ideòque indulgentias conceſſas à falſis Prælatis ob com- 6
munem errorem putat eſſe validas, Jaſ. *in leg. Præſcriptione, n. 26. C. Si contra jus.* Et matrimonium contractum coram 7
Parocho carente legitimo titulo ob vitium aliquod latens eſſe validum, tenet Henric. *lib. 11. de matrim. cap. 3. nu. 4.* & Man. *1. tom. Summæ, 2. edit. c. 219. n. 8.*

Et generaliter reſcriptum omninò falſum, cujus tamen 8
falſitas ignoratur, tribuere juriſdictionem, cùm propter dubium conſtituat Delegatum in quaſi poſſeſſione juriſdictionis, tradit Bart. *in d. l. Præſcriptione*, quem ſequitur Cardin *in cap. Super litteris, de reſcript.* & illius opinionem putat veram Jaſ. *in d. cap. n. 26.*

Verumtamen ad hoc ut valeant geſta ab eo, qui auctoritatem non habet, non ſufficit communis error, ſed requiritur etiam titulus à Superiore collatus, licèt is titulus ſit reverà invalidus ob vitium aliquod occultum: ita probat text. *in dicta leg. Barbarius, & in d. cap. Infamis*, ibi: *Si ſervus cùm putaretur liber ex delegatione ſententiam dixit*, & ſenſit gloſ. *fin. in d. cap. Nihil, de elect.* ubi dicit idcircò ibi valere acta illius Prælati, quia fuit in quaſi adminiſtratione, & in quaſi poſſeſſione prælationis de licentia Papæ, & pro Prælato habitus fuit; quam gloſ. illic ſequuntur Innoc. *n. 4.* Joann. Andr. *n. 28.* Butr. *n. 27.* Anchar. *in fin. quæſt. 4.* ubi Joan. Vinc. & Goffred. in hanc ſententiam citat Imol. *num. 7.* & Abb. *num. 11.* dicens: (Nec communis error ex quo deeſt auctoritas ſuperioris: Nam lex *Barbarius, ff. de off. Prætor.* fundat ſe ſuper communi errore, & ſuper auctoritate ſuperioris; nam ille ſervus, qui putabatur liber, habuit officium à ſuperiore; & ſic concurrebant ibi duo, ſcilicet auctoritas ſuperioris, & communis error: ſecùs autem, ubi aderit unum tantùm, ut tenuit hìc Innoc. & Bald. in repet. *dict. leg. Barbarius,*) Hæc Abb. Idem tenet Archid. *in cap. Alienationis, 12. quæſt. 2. num. 2.* & alii copiosè relati à Tiraquell. *poſt leges connub. gloſ. 8. numer. 145.* Tabien. Angel. Silveſt. & Navarr. *in locis ſupracit.* & eſt communis opinio, ut teſtatur Abb. *in cap. Dudum, il ſecondo, n. 20. de elect.*

Neque verò ad hoc ſatis eſt, ut titulus conferatur à quo- 9
cumque ſuperiore, ſed conferendus eſt à legitimo, & auctoritatem habente, ut docuit Compoſt. *in d. cap. Nihil, num. 4. in ver. Adminiſtret, verſ. Item per ſuperiorem confirmatum*, quem refert & ſequitur ibi Anton. de Butr. *num. 24.* Anchar. *ibi ad fin. quæſt. 4.* Henric. Boich. *in §. Cæterum, num. 4.* Idem apertè ſcripſit Bald. *in dict. leg. Barbarius in prima lectura, num. 29.* & ibi Jaſ. *num. 48. & 51.* Bertrand. *conſ. 128. ad fin. vol. 1.* Anton. Gabr. *in tit. de probat. lib. 3.*
concluſ. 8. Et ideò etſi valida ſint matrimonia celebrata 10
coram Parocho, qui caret titulo ob occultum aliquod vitium; tamen nulla ſunt contracta coram Parocho intruſo, qui ſcilicet à ſuperiore titulum non habet, ut tradunt Henr. & Manuel. *loc. cit.* & poſt eos Sanchez *de matrim. lib. 3. diſput. 22. num. 60.*

Quamobrem cùm in caſu, de quo agitur, Ordinarii qui auctoritate Apoſtolica diſpenſaverunt revera in gradibus falsò expreſſis in litteris, nullam habuerint facultatem diſpenſandi à Summo Pontifice, ſed potiùs ab illo Regulari, qui litteras vitiavit; hinc videtur ſequi, ut matrimonia in vim dictarum diſpenſationum contracta, fuerint prorſus irrita, ac nulla, non obſtante communi errore, & ignorantia falſitatis litterarum.

Neque obſtat, quòd valeant indulgentiæ conceſſæ à fal- 11
ſis Prælatis, ſi communiter ſint habiti pro veris: nam reſpondetur Jaſon. id non aſſerere, ſed tantùm eas non minùs operari quoad ſalutem animarum, quàm ſi eſſent conceſſæ à Prælato vero; ſentiens per hæc verba, opus tribuentis eleemoſynam falſo quæſtori eſſe meritorium: ita enim loquitur Ancharan. ab eo relatus; alioquin ſi ſentiret indulgentias eſſe validas, ejus opinio eſſet erronea, nec poſſet defendi, niſi quando Prælatus habuiſſet legitimum titulum à ſuperiore, & tamen titulo careret ob occultum aliquod impedimentum. Ideòque contrariam ſententiam, ideſt indulgentias conceſſas à Prælato cum falſis Bullis non valere, ſequitur Oldrad. *conſ. 76. Quæritur de illo, per tot.* Ancharan. in Clem. *Abuſionis, in princ. de pœnit. & remiſſ.* cum quo tranſit Felin. *in ſuo tract. de indulg.*

col. ult. verſ. Cæterum, de indulgentiis Epiſcoporum, Cardin. *in d. Clem. Abuſionibus*, §. *Ad hæc q.* 5. Dec. *in c. Tuarum, n. 6. de privileg.* & idemmet Jaſon. *in l. Si urbana, nu. 8. verſ. Alibi tamen, ff. de cond. indeb.*

Quemadmodum neque obſtat, quòd ſecundùm Bart. reſcripta omninò falſa tribuant juriſdictionem, ſi illorum falſitas ignoretur: nam reſpondetur Bartoli ſententiam hac in parte eſſe communiter reprobatam; & contra eam tenent Bald. & Fulgoſ. *in d. l. Præſcriptione*, Innoc *in c. Cum venerabili, de except. verſ. Nunc de octavo*, ubi dicit obe- 12 diendum eſſe Prælato minùs juſto, qui eſt in pacifica poſſeſſione, dummodò concurrat auctoritas ſuperioris; ſecus verò ſi per falſas litteras obtinuit reputari Prælatum: & pleniùs idem Innoc. *in cap. Super litteris, in verſ. Forſan, n. 6. verſ. Sed quod ſi litteræ falſæ dicuntur, uſque in finem illius gloſſæ de reſcript.* latè Bellam. *deciſ.* 84. incip. *Executoria*, & Felin. *in cap. Ad audientiam, il ſecondo n. 21. verſic. Fallit ſeptimo, de reſcript.* & contra Bartolum tenere omnes Legiſtas, & Canoniſtas teſtatur Jaſ. *in d. leg. Præſcriptionem, ſub n. 26.*

Quæ opinio eſt etiam de jure verior, quidquid in oppoſitum ſcripſerit ibi Jaſ. contra quem eſt textus clarus hic, ubi ſententia ſupponitur lata per judicem cum ignorantia falſitatis reſcripti; ideòque verbum illud, *Authoritate*, exponitur à Cardin. *n. 1.* ideſt ſecundùm apparentiam, & intentionem judicantis, qui credidit litteras eſſe veras, & tamen deciditur, ut propter exceptionem falſitatis poſteà propoſitam ſententiam executioni mandari non debeat, cùm deficiat fundamentum juriſdictionis; & ita communiter intelligunt Doctores hanc Decretalem, ut initio diximus *n.* 2. ergo per falſum reſcriptum, licèt illius falſitas ignoretur, nulla tribuitur juriſdictio.

Non obſtat *deciſ.* Rotæ 136. *aliàs* 2. *de fil. Presbyt. in novis*, quæ incipit, *Voluerunt Domini, num.* 7. ubi dicitur reſolutum fuiſſe diſpenſationem factam per illum, qui communiter reputabatur habere facultatem ſuper matrimonio, valere, licèt facultatem non haberet, per *conſ.* Anchar. 409. *Viſo, & diligenter inſpecto, in fin.* nam reſpondetur Anchar. non firmare in ſuo caſu diſpenſationem factam ab Epiſcopo durante ſchiſmate in gradibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, eſſe validam propter communem reputationem; imò ſupponit eam nullam, ſed tantùm aſſerit contrahentes ob communem errorem excuſari ad effectum legitimitatis prolis: ait enim *num. 7. in fin.* [Dicebam quòd præſuppoſito R. P. Dominus electus Leodien. non potuerit in dictis gradibus diſpenſare, tamen ejus diſpenſatio, licèt nulla, excuſat ipſos, ſaltem quoad legitimationem prolis poſtea ſuſceptæ,] & infra: (Excuſantur illi propter communem errorem; credebatur enim ab omnibus in illis regionibus Ordinarium diſpenſare tunc poſſe, & omnia agere, quæ alias erant Papæ ſpecialiter reſervata.) Et quamvis ſubdat, communem errorem reddere actum validum, qui alias non valeret; tamen hoc generaliter aſſerit, non autem de illa diſpenſatione in particulari. Unde prope finem concludit ſic: (Etſi non potuit, tamen poſtquam diſpenſavit, dicta diſpenſatio tribuit conjugatis bonam fidem, ſaltem quoad hoc, ut filii propter juſtam ignorantiam parentum debeant reputari legitimi.) Deciſio autem Rotæ poteſt ſalvari in eo tantùm caſu, in quo diſpenſator carebat diſpenſandi poteſtate ob aliquod vitium occultum, non autem ex eo quòd non haberet legitimum titulum diſpenſandi à Summo Pontifice; aliàs enim reſolutio non eſſet juridica, ut ex ſupradictis conſtat.

Unde poſſet committi Nuntio Hiſpaniarum, ut iterùm diſpenſet cum his, qui ut proponitur matrimonium bona fide contraxerunt, ut valeat iterùm contrahere ſervata forma Concilii Tridentini. Et ita reſolutum.

Ex prædictis videtur inferri poſſe, ut irritæ ſint provi- 13 ſiones, & diſpenſationes, quas nuper conceſſit in Belgio Cardinalis Legatus Germaniæ ſuper impedimentis dirimentibus, *cap. Cum dilecta, de reſcript.* ita ut ſic proviſi, & diſpenſati non ſint tuti ex titulo putativo, & communi errore: nam etſi ſub Germania comprehendatur tam ſuperior, quàm inferior, ſecundùm tabulas Geographicas; tamen ex ſtylo in facultatibus ſub nomine Germaniæ non venit Belgium, niſi ſpecialiter exprimatur, juxta declarationem S. D. N. Urbani VIII. Ideòque in Conſtitutione 14 Sixti V. de viſitandis liminibus hujuſmodi provinciæ ponuntur tamquam diſtinctæ, ibi, *Germani verò, Galli, Hiſpani, Belgæ, &c.* Quamobrem cùm quoad Belgium defuerit omninò titulus Apoſtolicus, communis error, & reputatio non ſuffragatur, ut ex dictis patet: & bona fides poteſt quidem excuſare à culpa, & pœna, ſed non va- 15 lidare actum, ut ſunt jura clara *in cap. Si poſtquam, in c. Dudum, §. Nos igitur, in cap. Si beneficium, & in cap. penul. verſ. Licèt ab ignorantibus de præb. in* 6. & notat Archid. *in capit. Si Apoſtolica, circa med. eod. tit. & lib.* & Felin. *in c.* 2 *n. 7. verſ. Quartò limita, de conſtitut.* & eò magis, quia Sanctitas ſua dixit ſe benignè acturam cum ſic proviſis, & diſpenſatis, ubi novas proviſiones, ac diſpenſationes petierint à Sede Apoſtolica: atque ita ex mente Sanctiſſimi videntur egere nova gratia.

DE CRIMINE FALSI.

Innocentius III. Archiepiſcopo, & Canonicis Mediolanenſibus:

CAPUT V.

Licèt ad regimen: & infrà. Ut autem varietates falſitatis circa noſtras litteras deprehendere valeatis, eas vobis præſentibus litteris duximus exprimendas.

Prima ſpecies falſitatis hæc eſt, ut falſa bulla falſis litteris apponatur.

Secunda, ut filũ de vera bulla extrahatur ex toto, & per aliud filũ immiſſum, falſis litteris inſeratur.

Tertia, ut filum ab ea parte, in qua charta plicatur inciſum, cùm vera bulla falſis litteris immittatur, ſub eadem plicatura cum filo ſimilis canapis reſtauratum.

Quarta, cùm à ſuperiori parte bullæ, altera pars fili ſub plumbo reſcinditur, & per idem filum litteris falſis inſerta, reducitur infra plumbum.

Quinta, cùm litteris bullatis & redditis, in eis aliquid per raſuram tenuem immutatur.

Sexta, cùm ſcriptura litterarum; quibus fuerat appoſita vera bulla, cum aqua vel vino univerſaliter abolita, ſeu deleta, eadem charta cum calce & aliis juxta conſuetum artificium dealbata, de novo reſcribitur.

Septima, cùm chartæ, cui erat appoſita vera bulla, totaliter abolitæ vel abraſæ, alia ſubtiliſſima charta ejuſdem quantitatis ſcripta cum tenaciſſimo glutino conjungitur. Eos etiam à crimine falſitatis non reputamus immunes, qui contra conſtitutionem noſtram, ſcienter litteras non de noſtra vel bullatoris noſtri manu recipiunt. Illos quoque, qui accedentes ad bullam, falſas litteras cautè projiciunt, ut de vera bulla cum aliis ſigillentur. Sed hæ duæ ſpecies falſitatis non poſſunt facilè comprehendi: niſi vel in modo dictaminis, vel in forma ſcripturæ, vel qualitate chartæ falſitas co-

gno-

gnoſcatur. In cæteris autem diligens indagator falſitatem poterit intueri, vel in adjunctione filorum, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtuſione, præſertim ſi bulla non ſit æqualis, ſed alicubi magis tumida, & alibi magis depreſſa.

SUMMARIUM.

1 *Littera Apoſtolica novem modis his expreſſis falſantur.*
2 *Doctrina non eſt tradenda de his, quæ melius eſt neſcire, quàm ſcire.*
3 *Falſantes, ſeu confingentes ſignaturam ſupplicationis Papalis ſcribendo verbum* Fiat, *an incurrant pœnas cap. Ad falſariorum, infra eod. & n. ſeqq. uſque in finem.*
4 *Argumentum à partium enumeratione validum eſt in jure, ſi ſpecies omnes enumerentur, aliàs ſecus, num. 32.*
5 *Litteræ Apoſtolicæ non dicuntur expeditæ, niſi quando in plumbo ſunt.*
6 *Supplicatio non eſt littera Bullata; eſt tamen littera Papalis, & n. 31. & 35.*
7 *Falſarii ſupplicationum gratiam, vel juſtitiam concernentium à Papa ſignatarum excommunicantur in Bulla Cœnæ.*
Supplicationes à Papa ſignatæ in materia odioſa non veniunt appellatione litterarum Apoſtolicarum, ibid. & num. 30.
Contrarium n. 31. & 36.
8 *Supplicatio ſola non probat jus alicui competere.*
9 *Et illius clauſulæ quandoque ab officialibus aliter extenduntur, & reſtringuntur, & n. ſeq.*
10 *Et aliquando juſtis de cauſis ſupplicatio laceratur.*
11 *Supplicatio ſola jus certum non continet, nec ſuffragatur litteris non expeditis, & n. 13.*
12 *Sed continet gratiam informem, & n. 19.*
13 *Et intrans poſſeſſionem beneficii litteris non expeditis, licèt habeat ſupplicationem ſignatam, perdit omne jus.*
14 *Et ſola ſupplicatio non dat canonicum titulum, ſaltem in ſuo eſſe perfecto.*
15 *Litterarum expeditio dat formam, & perfectionem gratiæ.*
16 *Et per illas gratia digeſta, & ſuam perfectionem totaliter habere dicitur.*
17 *Supplicatio adhuc in utero exiſtere dicitur, donec per expeditionem litterarum in mundum producatur.*
18 *Et ſumptum de Regiſtro ſupplicationem judicis fidem non facit: ſecus in ſumpto litterarum Bullatarum.*
20 *Falſificatio litterarum Apoſtolicarum enormius eſt delictum, & ſeveriùs vindicandum, quàm falſificatio ſupplicationum ſignatarum.*
Contrarium n. 26. & ſeqq. uſque in finem.
21 *Litteræ ſi diſcrepent à ſupplicatione, ſtatur ſupplicationi tamquam matrici, & non litteris.*
22 *Litterarum regiſtrum, & inde ſumpta debent reformari, & corrigi juxta originalem ſupplicationem.*
23 *Inſtrumentum diſcrepans à matrice, ſeu protocollo, debet ſecundum illud corrigi, & emendari.*
24 *Expeditiones duæ ſi ſint inter ſe difformes, recurritur ad ſupplicationem tamquam ad matricem.*
25 *Supplicatio attenditur etiamſi non exhibeantur litteræ, ubi non agitur de canonizanda gratia.*
27 *In ſupplicatione, & ſignatura Papæ conſiſtit tota ſubſtantia gratiæ.*
Litterarum expeditio non requiritur, ſed ad probationem, ibidem.
28 *Subſtantiam rei gravius eſt corrumpere, quàm illius accidentia.*
29 *Falſitates faciliùs committuntur in ſupplicationibus, quàm in litteris, & cur.*
31 *Falſare ſignaturam Papæ, ſeu* Fiat, *propriiſſimè eſt falſare litteras Apoſtolicas.*
33 *Supplicatio quando eſt regiſtrata, & ſoluta componenda, non habet locum regula de non judicando juxta formam ſupplicationis.*
34 *Nec poteſt lacerari ab officialibus, cùm ſit gratia perfecta.*
Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Licèt. Ponit novem modos falſandi litteras Papales. 1
Hoc dicit, & advertunt Doctores hanc Decretalem legendam eſſe cum Bulla ad oculum demonſtrata, ut hìc per Abbat. Joann. de Anan. & Marian. Socin. in princip.

Nota ex textu novem modos, per quos falſitas committitur in litteris Apoſtolicis. Et dicit hìc Goffred. non eſſe 2
tradendam doctrinam, qualiter hujuſmodi falſitates perpetrentur: ſunt enim quædam, quæ melius eſt neſcire, quàm ſcire, *cap. Quamvis, in fin. 38. diſt.* & docuit Philoſophus *lib. 12. Metaphyſices text. 51.* & S. Th. *in 1. part. quæſt. 22. art. 3. in 3. argum. contrario*, & in illius reſponſione; ubi reddit rationem, quia cogitatio malorum pervertit interdum voluntatem in malum; unde Seneca *ad Lucillum Epiſtola 76.* monet ipſum, ne diſcat quæ forent dediſcenda, ſi ſciret; & Marcus Varo notabiliter inquit: [Quædam ſunt eradenda de animo ſcienti:, quia inferendi verum locum occupant.] Item Hieronymus *ad Clerum*: Non diſcat puer, quod ei poſteà dediſcendum eſt. Difficiliter enim eradicatur, quod rudes animi receperunt. Sed nihilominus, ut ſubdit idem Goffred. legimus quædam, ut cognoſcamus, & reprobemus, *cap. Legimus, 37. diſtinct.* Nam prudentis eſt eligere bonum, & reprobare malum. Ideòque hæ falſitates ad hunc effectum hic explicantur: & fuſiùs poſt Hoſtienſem, & Joan. Andr. per Marian. Socin. *hic in 2. notab.* ad quos recurre, ſi te moveat curioſitas.

QUÆRO, an falſantes, ſeu confingentes ſignaturam 3
ſupplicationis Papalis ſcribendo verbum *Fiat*, vel aliud æquipollens, cenſendi ſint falſarii litterarum Apoſtolicarum, de quibus loquitur hæc Decretalis, *& cap. Ad falſariorum, infra eod.*

Ad partem negativam inducitur. Primò hoc cap. Ubi 4
enumerantur modi, quibus falſantur litteræ Papales, & inter hos non ponitur modus falſandi ſupplicationes, ſeu ſignaturas Papæ; ergo talis modus non eſt inter alios connumerandus, arguendo a ſufficienti partium enumeratione, juxta textum *in leg. Patre furioſo*, ubi Bartol. Bald. Angel. & DD. notant, *ff. de iis qui ſunt ſui, vel alien. jur. & in cap. Cum dilectus*, & ibi Abb. *numer. 6. de jurepatron.* Et confirmatur, quia hæc littera in ſingulis novem modis, 5
in quibus exprimit varietates falſitatum, quæ committuntur circa litteras Apoſtolicas, ſemper loquitur de litteris Bullatis, ſeu ſub plumbo, ideſt quibus apponitur, ſeu appenditur Bulla plumbea, ut patet legenti per diſcurſum; ideòque litteræ non dicuntur expeditæ, niſi quando in plumbo ſunt, ut per text. noſtrum dixi Gomeſ. *in regul. de non judicand.* juxta formam ſupplicat. *in 1. quæſt. num. 5. verſ. Teſtamen. ulteriùs*, ubi refert ita tenuiſſe Rotam in Salamantina Parochialis menſe Novembris 1539. coram Marcello Creſcentio, & ita ſervatur in practica, ut inquit Felin. *in cap. Ex diligenti, in fin. de ſimon.* Supplicatio autem non eſt littera bullata, nec ei aliqua Bulla apponitur, 6
ut eſt notiſſimum: Ergo cùm ſupplicationi non adaptentur verba hujus textus, conſequenter nec ejus diſpoſitio adaptari poteſt, *l. 4. §. Toties, ff. de damn. infect. cum ſimilibus.* Cùm præſertim materia ſit odioſa, & pęnalis, & ſic reſtringenda, ut in regula *Odia, de regul. jur. lib. 6. & cap. Pœna de pœnit. diſtinct. 1. cum ſuis concordant.*

Deinde ad hanc partem Navarr. *in manual. c. 27. num. 62.* 7
verſ. Declaratio prima inducit Bullam Cœnæ Domini, quæ in §. 6. excommunicat falſarios litterarum Apoſtolicarum, nec non ſupplicationum gratiam, vel juſtitiam concernentium, per Romanum Pontificem ſignatarum. Per quam clauſulam juncto *cap. Ad falſariorum infra eodem*, arguit Navarr. quòd appellatione litterarum Apoſtolicarum in materia odioſa non includantur ſupplicationes à Papa ſignatæ, quas ſignaturas vocamus; alioquin illud cap. puniens falſantes litteras Apoſtolicas, ſuperfluè per Bullam Cęnæ extenderetur ad falſantes ſignaturas.

Ad idem conferunt quamplures differentiæ, quæ ſunt 8
inter ſupplicationes, & litteras; & omiſſis aliis, quæ ad

rem non pertinent, ſupplicatio concludenter non probat
jus alicui competere, quia fortè quando litteræ expediri
9 debent, Cancellariæ officiales clauſulas ſupplicationis
aliter extendent, vel reſtringent, & forſitan ſuper tali
ſupplicatione litteras non dabunt, quia, ut experientia
docet, plures ſupplicationes expediri nequeunt, eo quòd
in eis reperiantur aliquæ clauſulæ, quæ ſunt contra ſty-
lum, ut obſervat Gomeſ. *in reg. de non judicand. juxta
formam ſupplicationis, quæſt. 1. num. 2. verſ. Quia ſola ſup-*
10 *plicatio*, & re ipſa ſupplicationes jam ſignatæ aliquando
juſtis de cauſis lacerantur, & Datarius ex officio mune-
ris ſui ſupplicationibus tàm ſignatis, quam ſignandis,
ut ratio poſtulat, addit & detrahit, ut dixit Rota in
cauſa Meten. Prioratus 17. Maji 1627. coram Merlino
qui priùs fuerat Datarius Gregorii XV. *deciſ. 68. num. 9.
& 10. part. 5. recent.* poſt Gonzal. *ſuper regul. de menſib.*
11 *gloſ. 63. num. 54. & ſeqq.* & ideò ſupplicatio non videtur
certitudinem continere, ſecundùm Gomeſ. *ubi ſupra*; nec
ſuffragatur litteris non expeditis, Rota *deciſ. 509. num.
16. part. 5. tom. 2. in recent.* & eſt expreſſum in extravag.
12 *Injunctæ, de electiòn.* & in conſtitution. Julii III. hac de
re edita, & propterea per ſolam ſupplicationem gratia
informis per Rotam appellari ſolet, ut patet in *deciſ.*
13 *19. de conceſſ. preben. in novis*. Quo fit, ut intrans poſſeſſio-
nem Beneficii litteris non expeditis, licèt habeat ſuppli-
cationem ſignatam, omne jus perdat, ut inquit Felin. in
*cap. Veniens, num. 3. verſ. Et adde quod intrans poſſeſſio-
nem, de accuſationibus*, & eſt text. in dict. extravag.
Injuncta, de electiòn. aliàs fruſtrà Papa in Cancellaria tot
officiales conſtitueret, dans illis formas per ſuas regulas
expediendi, ſi ſola ſupplicatio ſine expeditione ſufficeret,
ut notat Ægidius Bellam. *in conſ. 34. ſuppoſito ſtatuto in
6. col. in reſponſione ad 1. dub. verſ. Aut quæris*; & meri-
14 tò Rota jus quod acquiritur per ſupplicationem, judicavit
informe, & confuſum, adeò ut ante litterarum expe-
ditionem plerique DD. voluerint non dari canonicum
titulum, ſaltem in ſuo eſſe perfecto, ut dixit Ægid.
deciſ. 110. in 3. col. & deciſ. 664. & tenet etiam Ni-
15 col. Milis Rotæ Auditor *in repertorio in verb. Gratia
Apoſtolica*, cum quibus concordat *deciſ. 20. circa ſecun-*
16 *dum num. 5. de conceſſ. præbend. in novis*. At verò per expe-
ditionem litterarum forma, & perfectio gratiæ datur, ut
dixit Rota *deciſ. 27. de reſcript. in novis*, reperita apud
Ægid. *deciſ. 746.* & per illas omne dubium tollitur, &
gratia digeſta, & ſuam perfectionem totaliter habere
dicitur, ut tradit Oldrad. *in conſ. 324.* incipien. *Factum ta-
le eſt: Dominus noſter, numer. 3. verſ. Quarto circa re-
nunciationem*, & ut Bald. inquit per *leg. Contractus, C. de
fid. Inſtrum.* relatus à Gomeſ. *in regul. de non judican. jux-
ta form. ſupplicat. quæſt. 1. num. 3.* ſola ſupplicatio adhuc
17 in utero exiſtere dicitur, donec per expeditionem litte-
rarum in mundum producatur; & hinc fit, ut ſumptum
18 de Regiſtro ſupplicationum ſignatarum in judicio fidem
non faciat, ut dicit Ægid. *deciſ. 252.* ſecus autem ſi ſum-
ptum litterarum Bullatarum extrahatur, ut dicitur in
deciſ. 28. de probation. in Antiq. & refertur à Gomeſ. *ubi
ſupra num. 4.* Hinc etiam fit, ut Romani Pontifices edi-
19 derint tres regulas Cancellariæ, videlicet regulam de
non judicando juxta formam ſupplicationis, ſed litte-
rarum expeditarum, in cujus exordio dicitur. Cùm
ante confectionem litterarum gratia Apoſtolica ſit in-
formis, &c. Item *regulam 29.* quæ diſponit commiſ-
ſiones non valere litteris non expeditis. Item regulam
53. quæ vult diſpenſationes ſimiliter non valere non expe-
ditis litteris. Ex quibus omnibus deducitur multò gra-
20 viùs delinquere, & atrociorem injuriam Papæ irroga-
re, ac majus præjudicium inferre poſſe falſantem lit-
teras Bullatas, in quibus conſiſtit totalis perfectio gra-
tiæ, & ſecundùm quas eſt judicandum, quàm falſan-
tem ſupplicationes ſignatas, quæ continent gratiam ru-
dem, & informem, & quæ ſine litteris minimè ſuf-
fragatur; & conſequenter pœna falſantium litteras Apo-
ſtolicas, de qua *in cap. Ad falſariorum infra eodem*, non
debet extendi ad eos, qui falſant ſupplicationes, ſeu ſi-
gnaturas, quia pœnæ ita debent adæquari, & commenſu-
rari delictis, ut quod ſceleratiùs eſt commiſſum, graviùs
vindicetur, *cap. Non efferamus, 24. quæſt. 1. cap. Quæſivit
de iis, quæ fiunt à major. part. Capit. cap. fin. in fin. de exceſ-
ſib. Prælator.*

Ad partem verò affirmativam facit, quia ſi litteræ di- 21
ſcrepent a ſupplicatione, ſtatur ſupplicationi tamquam
matrici, & non litteris, Caputaq. *deciſ. 75. num. 6. & de-
ciſ. 227. lib. 1.* Rota *deciſ. 730. num. 1. part. 2. recent.* & lit-
teræ ſunt corrigendæ ad formam ſupplicationis, ut dixi in
cap. Ex conſcientia numer. 7. infra eod. & litterarum regi- 22
ſtrum, & inde ſumpta debent reformari, & corrigi juxta
originalem ſupplicationem, Mandoſ. *in reg. de non judic. jux-
ta formam ſupplicat. qu. 19. n. 6.* Rota *deciſ. 387. nu. 10. part. 5.
recent.* Trita enim eſt regula, ut inſtrumentum publicum 23
diſcrepans a matrice, ſeu protocollo, debeat ſecundum illud
corrigi, & emendari, *l. Si quis ex argentariis, §. Prætor*, &
ibi Bart. *n. 3. ff. de edend.* Felin. *in cap. Quoniam contra, n. 10.
de probat.* cum aliis cumulatis *in præalleg. deciſ. 387.* Unde 24
etiam videmus ad ſupplicationem tamquam ad matricem
eſſe recurrendum, ſi expeditiones duæ ſint inter ſe diſcor-
des, ut decidit Rota *in recent. deciſ. 225. numer. 10. part. 4.
tom. 2.* allegando Bart. *in leg. Sempronius, ff. de leg. 2. & in leg.
Si Librarius, numer. 9. ff. de reg. jur.* Imò ſola ſupplicatio at- 25
tenditur, etiamſi non exhibeantur litteræ expeditæ, ubi non
agitur de canonizanda gratia, Caputaq. *deciſ. 235. & de-
ciſ. 301. part. 3.* Mantica *deciſ. 335. num. 2.* ubi aliæ cumu-
lantur, Gregor. XV. *deciſ. 540. numer. 6* Caſſador. *deciſ. 3.
num. 14. de reſtitutione ſpoliatorum*, Mohedan. *deciſ. 2. in
fin. de privileg.* Seraphin. *deciſ. 538. numer. 4. & deciſ. 775.
num. 3. & in recent. deciſ. 228. 6. part. numer. 6. & deciſ. 218.
num. 8. part. 7.* & alias paſſim: ergo enormius eſt delictum, 26
& majoris præjudicii, falſare ſupplicationem, quam lit-
teras, quia falſitas litterarum poteſt corrigi ad formam
ſupplicationis originalis, ſed non è converſo, ut di-
ctum eſt.

Præterea tota ſubſtantia gratiæ conſiſtit in ſupplicatio- 27
ne, & ſignatura Papæ; expeditio verò litterarum non re-
quiritur ad perfectionem gratiæ, ſed ad probationem tan-
tùm, Geminian. *conſ. 106. ſuper d. dubio, verſ. In contra-
rium*, Caſſad. *deciſ. 4. num. 2. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Se-
raphin. *deciſ. 775. numer. 2.* cum ſimilibus, ut dixi *in cap.
Nihil, num. 28. ſupra de elect.* Gravius autem eſt corrum- 28
pere ſubſtantiam rei, quàm illius accidentia, argum. eo-
rum, quæ tradit Calder. *conſ. 11.* incip. *Epiſcopus rem Ec-
cleſiæ, ante med. verſ. Ad cujus declarationem, de feud.*
Conſequenter pœna *cap. Ad falſariorum, infra eod.* magis
convenit ei, qui corrumpit ſubſtantiam gratiæ falſando
ſupplicationem, quam ei, qui corrumpit gratiæ probatio-
nem falſando litteras.

Ulter iis pro hac parte facit, quia falſitates faciliùs, & 29
frequentiùs in ſupplicationibus committuntur propter ap-
poſitionem manus plurimorum officialium, ut advertit
Gomeſ. *in reg. de non judican. qu. 1. num. 6.* per text. *in l. fin. C.
de Codicill.* Exploratı autem juris eſt, propter delicti fre-
quentiam pœnas exacerbari, vel augeri, ut *leg. Aut facta
in fin. ff. de pœn.* & notat Aretin. *in cap. Cum non ab homi-
ne, n. 59. circa finem, ſupra de judiciis.*

Demum hanc partem amplectitur in puncto Collectar. 30
in cap. Ad falſariorum numer. 2. infra eod. ubi format quæ-
ſtionem, quid dicendum de illis, qui falſant, ſeu confin-
gunt ſignum ſupplicationis Papalis, ſeu *Fiat*, vel aliud fa-
ciendo; & refero hinc controverſiam de facto tunc contin-
giſſe, & multos dixiſſe tales non poſſe dici falſarios littera-
rum Apoſtolicarum, quia litteræ non dicuntur Apoſtolicæ
niſi propter Bullam, ut in textu; ſed poſteà ſubjungit Col-
lectar. ſibi viſum eſſe Bart. & multis aliis, quia certum 31
eſt, quòd falſare il *Fiat*, eſt falſare litteras Apoſtolicas, idque
propriiſſimè, ſicut illud, in quo conſiſtit tota virtus, &
ſubſtantia, & ad hæc facit indiſtinctè littera dicti *cap. Ad
falſariorum*. Nec obſtat hæc Decretalis, quia ponit cer- 32
tos modos probandi falſitatem ſecundum eum, ideſt ali-
quos, ſed non omnes, ut hic in gloſ. 1. ac proinde cùm
ſpecies omnes non enumerentur, non procedit argumen-
tum à partium enumeratione, ut eſt textus in *leg. Filius,
§. Filiusfamilias miles*, juncta gloſ. *in ver. Locum, ff. de li-
ber. & poſthum. & in cap. Venerabilem*, & ibi Joann. Andr.
num. 18. & Abb. *num. 8. ſupra de electione.* Quæ opinio faci- 33
liùs eſſet admittenda, quando litteræ eſſent expeditæ, vel
ſupplicatio regiſtrata, & ſoluta componenda, quia tunc
non habet locum regula de non judicando juxta formam
ſupplicat. ut fuit pluries in Rota reſolutum teſte Card. Sera-
phin. *deciſ. 764. nu. 4. & 5.* Nec ſupplicatio poteſt lacerari ab 34
officialibus, cùm eo caſu ſit gratia perfecta, ut dixit Rota
deciſ.

deciſ. 554. *n.*9. *part.*5. *tom.*2. *in recent.* unde falſitas talis ſupplicationis perneceſsè influit in falſitatem litterarum, quæ nonniſi ad formam matricis, & originalis ſupplicationis expediuntur, ut dictum eſt; ac proinde eſt punibilis non ſecus, ac falſario ipſarum litterarum.

35 Non obſtant argumenta contraria; nam ad primum patet reſponſio ex jam dictis ſupra *n.* 32. Ad confirmationem reſpondetur: Quamvis ſupplicationes non ſint litteræ expeditæ, quia non ſunt in plumbo, ſed tantùm litteræ Apoſtolicæ ſecundum Collectar. ſupracitatum *n.* 30. & 31. &
36 ad inductionem Navarr. de qua ſupra *nu.* 7. reſponderi poteſt Bullam Cœnæ in ea parte, in qua loquitur de falſantibus ad ſupplicationes emanaſſe declarationes, *cap. Ad falſariorum*, *infra eod.* & ſic novum jus non induxiſſe, *l. Heredes palam*, §. *Si quid*, *ff. de teſtam.* quod inde liquet manifeſtè, quia in Bulla Cœnæ excommunicantur etiam falſarii litterarum in forma Brevis, ut videre eſt in Bulla Urbani VIII. §. 9. in Bull. *tom.* 4. *pag.* 356. & tamen certum eſt litteras in forma brevis verè, & propriè eſſe litteras Apoſtolicas quæ jam erant comprehenſæ *in d. cap. Ad falſariorum*, ut ipſemet Navarr. fatetur *d. cap.* 27. *n.* 62. *verſ. Tertia*.

Ad ultimum verò, nempè ad differentias ponderatas inter ſupplicationem, & litteras patet reſponſio ex dictis ſupra *d. n.* 21. *uſque ad num.* 32. ex quibus apparet eas ponderationes in contrarium retorqueri, maximè quando litteræ ſunt expeditæ, vel ſoluta eſt componenda, ut conſtat ex dictis ſupra *n.* 33. 37

DE CRIMINE FALSI.

Idem Innocentius III.

CAPUT VII.

Ad falſariorum confundendam malitiam: & infrà. De communi fratrum noſtrorum conſilio duximus ſtatuendum, ut qui litteris noſtris uti voluerint, eas primò diligenter examinent: quoniam ſi falſis litteris ſe uſos dixerint ignoranter, eorum ſera pœnitentia evitare nequibit pœnas inferiùs adnotatas. Nos enim omnes falſarios litterarum noſtrarum, qui per ſe vel alios vitium falſitatis exercent, cum fautoribus & defenſoribus ſuis, anathematis vinculo decernimus innodatos, ſtatuentes, ut clerici, qui falſarii fuerint deprehenſi, omnibus officiis & beneficiis Eccleſiaſticis perpetuò ſint privati: ita quòd qui per ſe falſitatis vitium exercuerint, poſtquam per Eccleſiaſticum judicem fuerint degradati, ſæculari Poteſtati tradantur, ſecundùm conſtitutiones legitimas puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falſitate convicti, legitimè puniantur. Qui verò ſub nomine noſtro litteris falſis utuntur, ſi clerici fuerint, officiis & beneficiis Eccleſiaſticis ſpolientur; ſi laici, tamdiu maneant excommunicationi ſubjecti, donec ſatisfaciant competenter; ita tamen, ut in iſtis & in illis, malitia graviùs, quàm negligentia puniatur: quod & de his, qui falſas litteras impetrant, ſtatuimus obſervandum.

SUMMARIUM.

1 *Falſantes per ſe, vel per alium litteras Papæ, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, & n.* 27.
2 *Et Clerici officiis, & beneficiis privati ſunt, & n.* 38.
3 *Item ſunt degradandi, & Curiæ ſæculari tradendi, & num.* 40.
4 *Falſis litteris Apoſtolicis utentes, ſi Clerici ſunt, officiis & beneficiis privantur: ſi laici, excommunicati ſunt, & n.* 47. *&* 48.
5 *Statutum valet, quo cavetur, ut quis non poſſit allegare illius ignorantiam.*
6 *Litteris Apoſtolicis uti volentes, debent priùs diligenter illas examinare, an ſint veræ, vel falſæ, vel ſuſpectæ.*
7 *Litteræ Papales fiunt magna cum diligentia, & exquiſita curioſitate.*
8 *Et nihilominus in eis quaſi imperceptibiles committuntur falſitates.*
9 *Litteræ gratioſæ, vel contra jus, vel contra utilitatem publicam, majorem requirunt examinationem, quàm litteræ de ſimplici juſtitia.*
10 *Ignorantia quamvis præſumatur in delictis, hoc tamen fallit, quando debet præcedere diligens inquiſitio, & num. ſeq.*
11 *Falſum non committitur ſine dolo.*
12 *Dolus in dubio præſumitur, quando ex officio, vel ex natura actus prærequiritur diligens indagatio.*
13 *Ignorantia affectata, craſſa, & ſupina quæ.*
14 *Falſis litteris utens cum ignorantia craſſa, mitiùs punitur, quàm cum dolo expreſſo.*
15 *Clerici falſantes litteras Principis, ſeu Imperatoris, quas pœnas incurrant, & n.* 16.
Et quid in falſantibus litteras, ſeu ſigillum Regis, num. 23.
Et quid in falſantibus litteras majoris Pœnitentiarii, vel Nuncii, aut Brevia Papæ, n. 24.
Et quid in falſantibus litteras Epiſcopi, vel Capituli, ibidem, & n. 25.
16 *Papa longè præſtat Imperatori.*
17 *Injuria aggravatur ex dignitate perſonæ, cui irrogatur.*
18 *Delictum gravius eſt in perſonam Principis, cui delinquens eſt ſubjectus, quàm extraneam.*
19 *Læſæ majeſtatis crimen non committit non ſubditus.*
20 *Clericus natus in Terris Principis laici dicitur eſſe originaliter, & naturaliter de dominio, & ditione ipſius Principis.*
21 *Non tamen contra eum dici poteſt committere crimen læſæ majeſtatis.*
22 *Rex habet in Regno ſuo jura ſupremi Principis, item Imperatoris.*
26 Exercere *verbum in diſpoſitione pœnali verificatur in unico actu.*
27 *Falſans litteras Apoſtolicas, etiam ſemel tantùm, puniendus eſt pœna hujus cap.*
28 *Bulla S. Pii V. contra exercentes vitium nefandum, an habeat locum in iis, qui unica tantùm vice illud committunt.*
29 *Falſantes litteras Papæ ſunt excommunicati, ſive ſint laici, ſive Clerici, ſive Monachi.*
Et quid in Epiſcopis, n. 36.
30 *Et abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata.*
31 *Falſarii litterarum Apoſtolicarum, vel falsò eas fabricantes, aut ſupplicationes falsò ſignantes, excommunicantur in Bulla Cœnæ.*
32 *Excommunicatio Bullæ Cœnæ, & excommunicatio hujus cap. contra falſarios litterarum Apoſtolicarum, in quibus differant.*
33 *Falſans litteras Papæ per alios, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, & n. ſeqq.*
34 *Faciens per alios, per ſeipſum facere videtur: quod procedit etiam in delictis, & n.* 43.
35 *Item procedit etiam in ſtatutis pœnalibus, quæ juri com-*

communi non obviant, & num. ſeq.

36 *Statutum puniens utentem falſo inſtrumento locum habet etiam in utente per alium.*

37 *Falſans ſupplicationes manu Papæ ſignatas incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*

Et an incidat in pœnas hujus cap. ibidem.

38 *Beneficia falſantium litteras Papæ impetrari poſſunt tamquam vacantia.*

39 *Laici falſantes litteras Papæ non ſunt ipſo jure privati ſuis dignitatibus, & officiis.*

40 *Clerici falſarii litterarum Apoſtolicarum degradatione judicis eccleſiaſtici traduntur Curiæ ſæculari pœna legali puniendi, ſcilicet mortis naturalis.*

41 *Degradationis pœna de jure communi non imponitur niſi in tribus caſibus hic expreſſis.*

42 *Clericus, qui non per ſe, ſed per alium falſat litteras Papæ, an ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus.*

44 *Laicus ratione rei eccleſiaſticæ falſificando reſcriptum Papæ ſubjicitur foro Eccleſiæ.*

45 *Falſi pœna de jure civili quæ ſit, & n. 46.*

46 *Deportationis pœna, & damnationis in metallum hodie non eſt in uſu.*

47 *Spolientur, ideſt per ſententiam.*

48 *Falſis litteris utentes ſunt ipſo facto excommunicati, etiamſi ab illarum uſu deſiſtant infra viginti dies.*

49 *Secus in habentibus litteras falſas, quia non ſunt excommunicati, ſi illas infra viginti dies laceraverint, vel reſtituerint.*

50 *Clerici falſis litteris ſcienter utentes, an ſit excommunicati.*

51 *Pœnæ falſificantium litteras Papæ, & falſis litteris utentium ſunt in triplici differentia.*

52 *Malitia magis punitur; quàm negligentia.*

53 *Negligentia craſſa, & ſupina dolo æquiparatur.*

54 *Falſis litteris utentes, & falſas litteras impetrantes, ſed non exercentes per ſe falſitatem, æquiparantur.*

55 *Impetrantes per ſuggeſtionem falſitatis litteras à Papa quas pœna puniantur.*

56 *Epiſcopi falſantes litteras Papæ non incidunt in pœnam hujus cap.*

57 *Sunt tamen excommunicati ex Bulla Cœnæ.*

58 *Falſarius litterarum Apoſtolicarum etiam occultus incurrit pœnam excommunicationis, & privationis officiorum, & beneficiorum eo ipſo, quòd crimen committit, & n. 62.*

Sed pœna degradationis ei infligitur tantùm, ſi criminaliter ſit convictus, n. 63.

Sive per viam accuſationis, ſive inquiſitionis, numer. 64.

Si verò civiliter actum fuerit, mitiùs punitur, numer. 59.

61 *Intellectus cap. Novimus, §. final. de verb. ſignificat. & num. 65.*

66 *De crimine falſantium litteras Apoſtolicas an alius, quàm Papa, poſſit cognoſcere.*

1 A*D falſariorum*. Qui per ſe, vel per alios litteras
Papæ falſant, excommunicati ſunt cum ſuis fauto-
2 ribus; & Clerici officiis, & beneficiis privati ſunt, &
3 degradandi ſunt, & tradendi Curiæ ſæculari, per quam
4 laici legitimè puniuntur. Qui litteris falſis utitur, ſi
Clericus eſt, & officio & beneficio privatur; ſi laicus,
excommunicatur. Hoc dicit Joann. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. Joann. de Anan. & Mar. Socin. Dividitur in
duas partes. Primò punit falſantes litteras Papæ per ſe,
vel per alios. Secundò punit utentes litteris falſis, ibi,
Qui verò.

5 Nota primò ſingulariter ex principio text. argumentum,
quòd valet ſtatutum, ut reſpectu ſtatutorum, vel aliorum
gerendorum non poſſit quis ignorantiam allegare, ſeu non
proſit ignorantia, prout ex hac littera deducunt hic Abb.
& Mar. Socin. *in 1. notab.* & notat Bart. in *l. Divus*, *nu.* 4.
ff. ad l. Cornel. de falſ.

6 Secundò nota ibi, *Examinent obligationem, quam habent
volentes uti litteris Apoſtolicis*; debent enim priùs eas diligenter examinare, utrum ſcilicet ſint veræ; & tunc utantur illis, ſi voluerint; aut falſæ, & tunc nullo modo utantur; aut ſuſpectæ, & tunc etiam abſtineant, *cap. Inter
dilectos, §. Verum de conceſſ. præben. lib. 6. & arg. cap. Ad audientiam, §. 1 ſupr. de homicid. & cap. Cum ſpeciali, §. Exceſſio di appell.* ſecundùm Hoſt. *hic num. 6. & in cap. fin. in
princip. in verſ. Suſpicioris, infra eod.* Nam etſi litteræ Pa- 7
pales multa cum diligentia, & exquiſita curioſitate fiant,
ut *cap. Cum ad eo, ſupra de reſcript. & cap. Apoſtolica 35.
quæſt. 9.* tamen in illis tales plerumque committuntur falſi- 8
tates, quæ etiam prudentiſſimos fallerent, & quæ nedum
de facili cognoſci nequeunt, ſed etiam maxima, & diligentiſſima diſquiſitione inveniri, aut percipi nequaquam
poſſunt, ut in *cap. Licet ſupra eod.* & notat idem Hoſt. en.
in ſumma eod. tit. §. 2. verſ. Præterea uſur & poſt eum Marian Socin. *hic numer. 29. & 30.* Unde nil mirum, ſi hæc
Conſtitutio adſtringat volentes uti litteris Apoſtolicis ad
tam ſedulam examinationem. Major tamen examinatio 9
requiritur in litteris, quæ ſunt de gratia, vel contra jus,
vel contra utilitatem publicam, quam in litteris de ſimplici juſtitia, *cap. Accedens infra eod. & leg. Reſcripta, Cod.
Si contra jus, vel util. publ.* ſecundùm Innoc. *hic circa med.
verſ. Item examinatio.*

Tertiò nota ibi, *Si falſis litteris ſe uſos dixerint ignoranter*, ignorantiam non præſumi, ſeu non excuſare, ubi 10
non præmittitur diligentia, quam quis tenetur adhibere,
ut in textu: quamquam enim in delictis præſumatur ignorantia, ut *leg. Quoties, §. Qui dolo, ff. de probat.* tamen
hoc fallit, quando præcedere debet diligens inquiſitio, prout
hoc caſu præcedere debet ob auctoritatem hujus Conſtitutionis, gloſ. 2. hic, Innoc. *in princ.* ibi, (Tunc non excuſat
ignorantia, cum non præceſſit examinatio: ex hoc enim
fuit in culpa, cùm non examinavit, nec à peritioribus
quæſivit,) *§. ult. 36. diſt. leg. regula, ff. de juris, & facti ignorantia*, Hoſtien. *num.* 1. ibi. (Quòd ſi hanc diligentiam 11
non adhibuerint, in dolo eſſe videntur, ſine quo non committitur falſum,) *l. Ne exemplum, C. Ad leg. Corn. de falſ.
leg. Divus, ff. eod.* Butr. *n. 2. & n.* 12. ubi ait: (In iis, in qui- 12
bus debet diligens inquiſitio præferri, præſumitur ſcientia, & dolus, niſi probetur ignorantia; & ſic quòd in
dubio dolus non præſumatur, verum eſt, niſi ex officio,
vel ex natura actus requiratur præcedens indagatio ad actus
vel vitii illius certificationem.) Hæc Butr. Concordat
Anchar. *in 1. notab.* & ſequuntur cæteri. Vel certè, ut dicit 13
gloſ. 1. hic, tales dici poſſunt affectatores ignorantiæ, *cap.
Cum inhibitio, de clandeſt. deſponſ.* & hujuſmodi ignorantia appellari poteſt craſſa, & ſupina, *cap. Apoſtolicæ, de
Cler. excommun. miniſtr.* & hæc punitur pœna hujus *cap.
in verb. Qui vero*, ſecundùm Mar. Socin. *hic num.* 34. qui 14
tamen *num.* 35. ſubdit, & benè, mitiùs puniri utentem
falſis litteris cum ignorantia craſſa, & ſupina, quam cum
dolo expreſſo, quia primo caſu punitur pœna hujus textus
in d. § Qui vero; ſed ſi eſſet in dolo, ita ut probaretur ſcientia, tunc deberet puniri graviori pœna, ſcilicet *leg. Corn.
de falſ.* ſicut punitur, qui tales litteras falſat, ut *l. Maiorem,
& leg. Falſos, C. ad l. Cornel. de falſ.* nam & uſu committitur verum falſum, ut ibi, & in *leg. Eos qui, §. fin. ff. eodem*, & latius per eum, quod benè nota.

Quartò nota ibi, *Litterarum noſtrarum*, diſpoſitionem 15
hujus Decretalis, & illius pœnas vendicare ſibi locum
dumtaxat in Clericis falſantibus litteras Papæ: ſecus verò 16
in Clericis falſantibus litteras Principis, ſeu Imperatoris,
quia non videtur eſſe tantus exceſſus contra Principem,
quantus contra Apoſtolicum, cum longè præſtet Papa
Imperatori, ut in *cap. Solitæ, ſupra de majorit. & obed.* &
reſpectu perſonæ, in quam delictum commiſſum eſt, aggravatur pœna, ut notat gloſ. 2. in *cap. 1. ſupra de calumniator.* & hæc opinio placet Marian. Socin. *hic n. 12. 13. & 14.*
& quamvis *gloſ. in verb. Legitimas*, videatur uniformiter
loqui de litteris Principis, & Papæ, & Marian. Socin. ſubdat pro opinione gloſſæ facere, quia cùm delictum ſit valdè atrox, videtur eſſe locus degradationi, & traditioni Curiæ ſæculari, ſecundùm ea quæ traduntur in *cap. Cum non ab
homine, ſupra de judic.* tamen reſponderi poteſt pœnam degradationis, & traditionis hujuſmodi non eſſe imponendam niſi in caſibus in jure expreſſis, ut fusè probavimus in
d. cap. Cum non ab homine, n. 68. & 79. inter quos non reperitur hic caſus falſantis litteras Imperatoris, cùm hoc cap.
non loquatur niſi de falſantibus litteras Papæ, & in pœnis
benignior pars ſit eligenda, ut in Regula *In pœnis, de reg.
jur. lib. 6.* & facit *cap. Ad audientiam, ſupra eodem*: præ-
ſertim verò, quia delictum Clerici falſantis litteras Papa- 17
les

les eſt gravius, quàm falſantis litteras Principis, duplici con-
18 ſideratione. Prima eſt, ut dici numer. præcedenti, inju-
ria, quæ Pontifici Maximo irrogatur, eſt atrocior ratio-
ne præeminentioris dignitatis, §. *Atrox*, *Inſtit. de injur. l.*
Prætor, *ff. eod. cap. Cum illorum infra de ſentent. excomm.*
Secunda eſt, quia Clericus non eſt ſubditus Imperatori,
ſed Papæ, *capit. Si Imperator*, *& capit. Cùm ad verum 96.*
diſtinct. c. Eccleſia Sanctæ Mariæ, *cum ibi notat. ſupra de*
Conſtitut. Exploratì autem juris eſt longè gravius eſſe cri-
19 men in perſonam Principis, cui delinquens eſt ſubjectus,
quàm in extraneum, *leg. Omne delictum*, §. 1. *ff. de re milit.*
Et propterea delinquens contra Principem, cui non eſt
ſubjectus, non dicitur committere crimen læſæ majeſtatis,
ut probat text. in Clement. *Paſtoralis*, ubi gloſſ. *in verb.*
Non ſubfuit de re judic. & eſt communis opinio, ut atte-
ſtatur Roland. à Vall. *conſ. 4. in Cauſa Inquiſitionis num. 1.*
20 *volum. 1.* & Jul. Clar. *in praxi criminal.* §. *Læſæ majeſtatis*,
ver. Vidi quandoque dubitari; & hinc fit, ut Clericus natus
in terris ſubjectis alicui Principi laico, quamvis dicatur
naturaliter, & originariè eſſe de dominio, & ditione il-
lius Principis, prout tenere communiter Doctores affir-
mat Gigas *in tract. de crimine læſæ majeſtatis qu. 63. num. 3.*
21 nihilominùs cùm poſt clericatum revera non poſſit dici
ſubditus ipſius Principis, non poteſt dici contra eum
committere crimen læſæ majeſtatis: & eſt communis opi-
nio, ut dicit Præpoſitus *in capit. In primis*, §. *De perſona*
col. 5. num. 16. verſ. Non obſtat opinio 2. quæſt. 1. & Clar. *loc.*
citat. verſ. Hinc refertur. Non igitur mirum, ſi Clericus
falſans litteras Papæ ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tra-
dendus; non autem ſi falſet litteras Imperatoris: & gloſſ.
noſtra videtur uſurpaſſe nomen Principis non pro Impera-
tore, ſed pro Papa, de cujus litteris loquitur hæc Decretalis.
22 Hinc etiam fit, ut quàmvis Rex in ſuo Regno habeat jura
ſupremi Principis, ideſt Imperatoris, ut inquit Præpoſ.
ubi ſupra n. 22. verſ. Tertiò dicitur, per ea quæ notantur in
c. Per venerabilem, *ſupra*, *Qui fil. ſint legit.* tamen Cle-
23 ricus falſans litteras, vel ſigillum Regis non punitur pœna
hujus cap. ſed deponitur, & in ſignum maleficii ei chara-
cter in fronte imprimitur, quo ab aliis diſcernatur, & in
exilium mittitur, ut eſt caſus *in cap. Ad audientiam ſupra*
eodem, & ibi omnes, Boer. *dec. 82. num. 3.* licèt hodie de
conſuetudine hanc pœnam impreſſionis characteris in Cle-
ricis non ſervari atteſtentur Ludov. Piguer. *dec. crim. 80. nu.*
10. & ſeqq. & Farin. *in pract. crim. par. 5. de falſit. q. 151. n.*
62. ad fin.
24 Longè autem minùs incidunt in pœnas hujus text. falſa-
rii litterarum Epiſcopi, vel Nuncii, quia hæ propriè non
ſunt litteræ Apoſtolicæ: & eadem ratione idem dicendum
de falſariis litterarum Pœnitentiariæ, quia non ſunt litteræ
Papæ, ſed ejus Commiſſarii, ut tradit Navar. *in Manual.*
cap. 27 num. 62. verſ. Tertia, licèt ſecus ſit de falſariis Bre-
vium Papæ, ſecundum Gomeſ. *de Brevib. pag. 3.* & Navar.
ubi ſupra. Tu tamen adverte, quia DD. *in cap. Ex litteris*
ſupra de fid. Inſtr. videntur tenere pœnas falſantium litteras
Apoſtolicas habere locum etiam in falſantibus Bullas, &
ſigillum litterarum ſacræ Pœnitentiariæ, ut videre eſt apud
Hoſt. *ibi n. 6.* Jo. Andr. *n. 4. ante fin.* Bellam. *nu. 3. in fin.* &
Butr. *n. 4.* itidem *in fin.* quos ita intelligit Farin. *in d. pract.*
crim. q. 151. n. 24.
25 De pœna autem falſantium litteras Epiſcopi, vel Capi-
tuli vide text. *in c. Si Epiſcopus 50. diſt. in c. Tam litteris in*
fin. de teſtib. & in c. Ad audientiam ſupra eod. & plenè hìc
per Marian. Socc. *n. 11.*
26 Quintò, nota ibi, *Vitium falſitatis exercent*, prima fa-
cie hic videri argumentum, quòd ad incurrendas pœnas
hujus cap. non ſufficiat unica falſitas, ſed requiratur itera-
tio actuum, ponderando illud verb. *exercent*, argumen.
l. Sciendum, §. *Illud*, *ff. de ædilit. edict.* per quem text.
Bart. *in proœm. Digeſtorum n. 10.* quem ſequitur Abb. *in c. 1.*
n. 24. de judic. dicit artificem, vel mercatorem non dici
eum, qui ſemel, aut iterum artem, vel mercaturam exer-
cet; ſed eum, qui toties, ut vulgi opinione habeatur pro ta-
li. Ad idem tex. *in l. Quis ſit fugitivus*, §. *Errorem*, *ff. eo-*
dem, *& l. fin. ff. de Abiga.* Sed oppoſitum eſt verius, quia
27 verb. *exercent*, & in diſpoſitione pœnali in unico actu veri-
ficatur, ut eſt text. *in* §. *Item lex Julia*, *il primo*, *inſtitut. de*
publ. judic. Unde etiam, qui unica tantùm vice falſat litteras
Papæ, puniri debet ad præſcriptum hujus Decretalis, ut fir-
mat noviſſimè Proſper Farin. *in praxi crimin. lib. 5. de falſit.*
q. 251. n. 31. adjiciens ita practicari: & latiùs *in tit. de de-* 28
lictis carnis q. 138. num. 30. Et ex hoc confunditur illorum
opinio, qui dixerunt Bullam S. Pii V. contra exercentes vi-
tium nefandum, ſecundùm ea, quæ ſcripſi *in d. c. Cum non*
ab homine num. 76. de judic. non habere locum in his, qui ſe-
mel tantùm illud perpetrarunt; ſed ſolùm in his, qui qua-
ſi ex uſu continuato exercent. Inter quos Navarr. *in Ma-*
nual. cap. 27. num. 249. verſ. Tertiò dico. Nam & d. §. *Lex*
Julia de exercentibus loquitur, ibi: *Qui cum maſculis ne-*
fandam libidinem exercere audent. Et ſimiliter hoc cap. lo-
quitur per verb. *exercent*; & tamen illius pœnæ verifican-
tur etiam in his, qui unica tantùm vice delicta hujuſmodi
perpetrarunt, ut dictum eſt, & fuſiùs probat Farinac. *di-*
cta q. 138. num. 30.
Sextò, nota pœnam generalem falſantium litteras Apo- 29
ſtolicas. Nam unà cum fautoribus, & defenſoribus ſuis
ſunt ipſo jure excommunicati: hoc enim demonſtrant ver-
ba illa, *anathematis vinculo*, quæ ſunt Canon latæ ſenten-
tiæ, *ut in c. Dura in gloſ. 3. ſupra eodem*, & hìc notat gloſ.
3. Innoc. *circa fin. in verb. Innodatos*, Hoſtien. *nu. 3. & 5. in*
eod. verb. Henric. Boich. *n. 4. verſ. Aut quæris*, Cardin. *nu. 1.*
& in verb. Innodatos, Butr. *n. 3.* Abb. *eod. num. verſ. Si verò*
eſt laicus, Jo. de Anan. *n. 1.* & Marian. Socin. *n. 40.* Joan.
Andr. & omnes in ſummario textus, Goffred. *in ſumma*
hujus tit. n 7. & Hoſtien. *itidem in ſumma eodem tit. num. 8.*
verſ. Nam falſarius Domini Papæ, gloſ. *in c. Licet in verb.*
Tenuem ſupra eod. & ibi Butr. *nu. 4. verſ. Dicit gloſ.* & nul-
lus diſcrepat: & cùm littera dicat, omnes falſarios, hanc
pœnam infligit cunctis indifferenter, ſive ſint clerici, ſive
laici, ut hìc per Marian. Socin. *num. 15.* & conſentiunt om-
nes: & in Monacho conſuluit Feder. de Senis *conſ. 219. Si*
notorium, addens abſolutionem eſſe Sedi Apoſtolicæ reſer- 30
vatam per *d. c. Dura*, quod etiam dicit poſt Jo. Andr. Ma-
rian. Socin. *hìc n. 23.*
Hodie in falſarios litterarum Apoſtolicarum fertur ex- 31
communicatio in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini legi con-
ſuevit, §. 6. in hæc verba: *Item excommunicamus, & ana-*
thematizamus omnes falſarios litterarum Apoſtolicarum,
etiam in forma Brevis, ac ſupplicationum gratiam, vel ju-
ſtitiam concernentium per Romanum Pontificem, vel ſanctæ
Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarium, aut gerentes vices eo-
rum, aut de mandato ejuſdem Romani Pontifici ſignata-
rum; *necnon falsò fabricantes litteras Apoſtolicas etiam*
in forma Brevis, ac etiam falsò ſignantes ſupplicatio-
nes hujuſmodi ſub nomine Romani Pontificis, ſeu Vice-
cancellarii, aut gerentium vices prædictorum. Hæc
ibi.
Et ex hoc contextu colligunt nonnulli ex modernis ali- 32
quot differentias, & præcipuè duas inter excommunica-
tionem, quæ infligitur in textu noſtro, & illam, quæ in-
fligitur in Bulla Cœnæ d §. 6. Prima differentia eſt, quia in
hoc cap. excommunicantur non modò indifferenter omnes
qui falſant litteras Papales: ſed etiam laici, qui falſis litte-
ris utuntur, ut dicam infra *in 10. notab.* Sed in Bulla Cœnæ
non excommunicentur niſi falſarii litterarum Apoſtolica-
rum, vel falſas litteras fabricantes, aut ſupplicationes fal-
sò ſignantes; de utentibus autem nihil ſtatuitur; & aliud
eſt falſare, & aliud uti falſis, ut colligitur ex hoc cap.
in principio, *juncto* §. *Qui verò*, & tres differentias col-
ligimus infra *num. 51.* & hanc differentiam conſtituunt
Navarr. *in Manual. cap. 2. num. 62. verſ. Quarta*,
Suar. *tom. 5. diſputat. 21. ſect. 2. numer. 48.* & qui-
dam alii.
Secunda differentia eſt, quia ex hoc cap. excommunica- 33
tionem incurrunt, qui litteras Papales falſant per ſe, vel per
alios, ut in littera: ſed ex Bulla Cœnæ non excommuni-
cantur, niſi qui hujuſmodi litteras falſant per ſe, ut tenent
Jacobus de Graſſis *in ſuis Deciſionibus part. 1. lib. 4. cap. 18.*
n. 93. & 95. & Suarez *d. diſp. 21. ſect. 2. num. 48.* Sed hanc
differentiam non puto veram, quia regula: Qui per alium 34
facit, eſt perinde ac ſi faciat per ſeipſum: procedit etiam in
delictis, ut hìc notat Marian. Socin. *n. 19. & 20. & in cap.*
Ad audientiam n. 286. ſupra de homicid. Idque non per fi-
ctionem, ſed per veritatem, ut in terminis excommunica-
tionis eſt textus clarus *in cap. Mulieres*, §. *fin. infra de ſent.*
excomm. ubi deciditur mandantem percuti Clericum inci-
dere in excommunicationem, & redditur ratio per hæc for-
malia verba, quia is committit verè, cujus auctoritate, vel
mandato delictum committi probatur; ubi gloſſ. ultima
alle-

35 allegat jura concordantia. Item procedit prædicta regula Sexti etiam in ſtatutis pœnalibus, ut ex gloſſ. magna *in cap. Sicut dignum eodem tit.* deducunt ibi Jo. Andr. *num.* 18. *verſ. Et ſcias*, Abb. & Marian. Soccin. *num.* 11. dicentes, auctoritate illius gloſſæ quotidie uti aſſeſſores fori civilis, inducentes eam ad intellectum ſtatutorum punientium homicidas, ut verificetur etiam in mandantibus fieri homicidium. Ad quod etiam inducunt jura *in l. Si quis id*, *§. fin ff. de juriſdict. omn. jud. & in l.* 2. *§. Divus, ff. de jure fiſci, & in l.*
36 *Judæi, la ſeconda C. de Judæis.* Ideoque ſtatutum puniens utentem falſo inſtrumento, locum ſibi vendicat etiam in eo, qui utitur per alium, ut pluribus fundamentis reſpondit Ludov. Roman. *conſ.* 105. *Viſo themate num.* 2. & quamvis oppoſitum ſenſerit Vincentius de Paleatis inter conſilia Alexandri *conſ.* 65. *Viſa quadam lib.* 4. ubi latè conſului: Conſtitutionem pœnalem contra homicidas non habere locum in eo, qui mandat fieri homicidium; tamen ejus opinio poſſet fortaſſe obtinere, ubi ſtatutum eſſet juri communi contrarium; tunc enim non reciperet interpretationem à jure communi: at ſecus eſt, ſi diſponat quaſi idem, quod jus commune, aut illud adjuvet, pœnam augendo, quia tunc ſtatuti pœna locum habet etiam in eo, qui facit per alium; ita Alexand. *conſ.* 55. *num.* 15. *lib.* 4. Hoc autem caſu Bulla Cœnæ non obviat juri communi, quin potiùs cum eo concordat, quia eamdem pœnam excommunicationis imponit falſariis litterarum Apoſtolicarum, quam jus commune imponit in hoc cap. & quamvis Bulla non utatur illis verbis, *per ſe, vel alios*, ſed ſimpliciter loquatur de falſariis, tamen intelligi debet de falſariis tàm per ſe, quàm per alios, ut ſic recipiat interpretationem paſſivam ab hac Decretali, ad text. *in l.* 2. *C. de noxalibus, & in cap. Cum dilectus, §. Cæterum*, & ibi gloſ. recepta in verb. Juri communi, ſupra de conſuetudine; nec Bulla loquitur per illa verba, *per ſe*, ſicut loquitur hoc cap. in ea parte, in qua imponit pœnam degradationis, & traditionis Curiæ ſæculari, ut dicam infra *num.* 42. ſed, ut prædixi, loquitur ſimpliciter de falſariis litterarum, vel fabricantibus falſas litteras, vel falsò ſignantibus ſupplicationes, quæ verba verificantur etiam in iis, qui non per ſe, ſed per interpoſitam perſonam hujuſmodi falſitates committunt, ut ex dictis conſtat. Quinimò etiamſi Bulla Cœnæ uteretur illis verbis, *per ſe*, nihilominùs eſſet ſupplenda, vel per alios, prout ſupplent text. noſtrum, Hoſt. Jo. Andr. & communiter DD. ut dicam infra in 8. *notab. d. n.* 42.

37 Tertia differentia, omiſſis aliis, eſt, quia Bulla Cœnæ in *d. §.* 6. loquitur expreſsè etiam de falſantibus ſupplicationes à Papa ſignatas, ſed text. noſter loquitur tantùm de falſantibus litteras Apoſtolicas, quarum appellatione non veniunt ſupplicationes; alioquin ſuperfluum fuiſſet, ut bulla extenderet hoc cap. puniens falſantes litteras Papæ ad falſantes illius ſignaturas, ut obſervat Navarr. *in Manual. d. c.* 27. *n.* 62. *verſ. Declaratio prima*: ſed adverte, quia oppoſitum videtur tenere Collectarius *hic n.* 2. & ad rationem Navarri reſponde, ut dixi *in c. Licet n.* 36. *ſupra eod.* & ibi vide hunc articulum in utramque partem plenè diſcuſſum à *n.* 3. *uſque ad n.* 37.

Septimò nota in verſ. *Statuentes*, ſpecialem pœnam Clericorum falſantium litteras Papæ: nam officiis, & benefi-
38 ciis Eccleſiaſticis ſunt ipſo jure privati, ut in text. & notant Jo. Andr. Card. Anchar. Abb. & omnes *in ſumm.* & ita eorum officia, & beneficia impetrari poſſunt tamquam vacantia, ut tradunt Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. n.* 204. *& in praxi beneſic. tit. de mod. amittend. beneſic. n.* 43. Petr. Gregor. Toloſan. *de beneſ. c.* 26. *n.* 12. Nicol. Garz. *in eod. tract. p.* 11. *c.* 10. *n.* 170. Gonzal. *ad regul. de menſib. gl.* 15. *n.* 58. & cùm
39 textus noſter hac in parte reſtringat ſe ad clericos, hinc deducitur, ut laici falſantes litteras Papæ pœnam privationis officiorum, ac dignitatum minimè incurrant, ut hic per Marian. Socc. *num.* 17. *&* 18.

40 Octavò nota in verſ. *ita quod*, aliam pœnam ſpecialem clericorum falſantium litteras Papæ: nam de crimine convicti, prævia degradatione judicis Eccleſiaſtici, traduntur Curiæ ſæculari, ſecundùm Conſtitutiones legitimas puniendi, ut in littera, ſcilicet ultimo ſupplicio, ſeu pœna mortis naturalis, ut hic innuitur, & tenet gloſſ. in verb. *Legitimas*, Hoſt. *n.* 8 dicens in falſario reſcripti Principis magnitudinem criminis exigere ſupplicium capitale, Butr. *num.* 16. *verſ. Et imponitur talis pœna*, Anchar. *num.* 2. *in* 3. *notab.* ubi ſe remittit ad gloſſ. & Jo. de Anan. *n.* 11. *verſ. In ead. gloſ.* & eſt ſpeciale in hac ſpecie falſitatis, ſecundùm Abb. *num.* 9. quem ſequitur Afflict. *dec.* 404. *num.* 20. *in fin. & num.* 21. Idem tradunt Salicet. *in l. Majorem num.* 1. *poſt medium, verſ. Et ſi quæras, C. ad leg. Cornel. de falſ.* Boer. *dec.* 82. *num.* 6. Duenna *in regula* 290 *in* 1. *limitatione ad fin.* Grammat. *dec.* 27. *num.* 10. & ita paſſim ſervatur, teſte Farinac. *in pract. crim. lib.* 5. *de falſit. q.* 151. *num.* 4. licet Joann. de Anan. *in rubrica circa fin.* dicat non ſervari illo caſu, ut clericus Curiæ ſæculari tradatur, prout illum refert Jul. Clar. *in §. fin. in pract. qu.* 36. *num.* 34. *verſ. Videmus etiam*: & eodem modo hæc verba, legitima pœna, id eſt mortis in clerico incorrigibili, exponit Abb. Antiq. *in cap. Cum non ab homine poſt princ. in verb. Legitima de judic.* & ita habes hic 41
unum ex tribus caſibus, in quibus de jure communi clericus degradatur, & traditur Curiæ ſæculari, etiam non expectata incorrigibilitate. Alios duos habes hic in gloſ. in verb. *Tradantur*, unum ſcilicet *in cap. Ad abolendam ſupra de hæretic.* & alium *ex cap. Si quis Sacerdotum* 11 *q.* 1. & hanc dicit eſſe theoricam Doctorum Gul. de Benedictis *poſt tertiam partem repetitionis, c. Raynutius de teſtam. in quæſt. de homicidio num.* 3. *& ſeq* & Jul. Clar. *d. qu.* 36. *verſ. Scias etiam*, & iſtos tres una cum aliis pluribus per Conſtitutiones Apoſtolicas inductis poſui *in cap. Cum non ab homine à num.* 68. *de judic.*

Sed hic inſurgit dubitatio, numquid hac pœna degrada- 42
tionis, & traditionis Curiæ ſæculari puniendus ſit clericus, qui falſat litteras Apoſtolicas per alium, an verò ille tantùm, qui falſat illas per ſeipſum, Hoſt. *hic num.* 6. *in verb. Per ſe ſupplet, vel per alium, quia per ipſum facere videtur*, arg. hujus textus ibi, *Per ſe, vel alios, & cap. Paſtoralis, §. Præterea in fin. ſupra de off. deleg. & cap. Mulieres infra de ſent. excomm.* & ſic ſentit Hoſtien. hanc pœnam degradationis, & traditionis pariformiter imponendam eſſe clerico, ſive falſet litteras per ſe, ſive per alium; & hanc opinionem approbat Joan. Andr. *in ſumm. text. & num.* 2. *in verb. Vel alios*, dum allegat regulam, *Qui per alium, de regul. jur. lib.* 6. *& num.* 3. *in verb. per ſe*, ubi ſimiliter ſupplet, *vel per alios*, & ſequitur Anton. de Butr. *in fin.* Anchar. *in* 2. *notab.* & eſt communis opinio DD. ut inquit Mar. Soccin. *num.* 19.

Sed certè huic opinioni valdè obſtat littera textus, dum loquendo de clericis dicit: *Qui per ſe falſitatis vitium exercuerint*; nam in verſ. præcedenti generaliter præmiſit de committentibus falſitatem per ſe, vel alios, infligendo pœnam excommunicationis; deinde *in 2 verſ. Statuentes*, dum imponit aliam pœnam clericis, ſimpliciter loquitur de falſariis: & ita hæc quoque ſecunda pœna locum habet in falſantibus tam per ſe, quàm per alios: ſed tandem *in verſ. Ita quod*, dum ſubjungit graviſſimam pœnam degradationis actualis, & traditionis Curiæ ſæculari, non repetit illa verba, *Per ſe, vel alios*, ut fecit in prima pœna, nec loquitur ſimpliciter, ut fecit in ſecunda; ſed expreſsè dicit, *Qui per ſe, &c.* ergo in hoc tertio caſu videtur abſolutè excludere falſantes per alios; alioquin ad quid hæc diverſitas loquendi? Unde pœna talium clericorum, qui per alios falſificant, ultra excommunicationem, & privationem officiorum, & beneficiorum, videtur dependere à diſpoſitione aliorum jurium, quia quod non mutatur, &c. *leg. Sancimus, C. de teſtamen. leg. Præcipimus in fin. C. de appellat.* & in hoc tandem, licèt cogitandum relinquat, videtur reſidere Marian. Socin. *hic num.* 19. cum tribus ſequentibus; & quamvis *n.* 22. dicat opinionem Hoſtien forte eſſe magis tenendam, 43
quia in jure etiam in delictis videtur æquiparari, qui per ſe facit, & qui per alium; ideòque diſpoſitio facta in uno videtur extendi ad reliqua, ut notatur *in leg. Si quis ſervo, C. de furtis, & in cap.* 2. *ſupra de mutuis petitionib.* & in concordantibus per eum allegatis: tamen hæc non poſſunt applicari caſui noſtro, in quo textus conſtituit expreſſam differentiam inter memoratas pœnas, & in tertia tantùm ſe reſtringit ad falſantes per ſe; unde ſuppletio illa, *Vel per alios*, corrumpit litteram, & ſuppletiones ad Decretales non ſunt permiſſæ, *Clemen. Ne Romani*, ibi, *Vel addi, de elect.* & qui ſupplet, corrigit, ut in Authen. *de non alienand. in princ.* Brixien. *in repertorio in verb. Suppletio*: & hæc opinio mihi magis placet, tum quia eſt magis amica litteræ, tum quia pœnæ non ſunt extendendæ de caſu ad caſum, ſed potiùs reſtringendæ, *cap. Odia, & cap. In pœnis, de reg. jur. lib.* 6. Afflict. *deciſ.* 21. *numer.* 7. & in ſpecie hæc pœna degradationis non imponitur niſi in caſibus in jure expreſſis, ut

dixi

dixi ſupra *n. 56. ver. Tamen reſponderi poteſt*: & hic caſus
Clerici falſantis per alium non reperitur expreſſus, quin po-
tiùs excluſus per hanc litteram.

44 Nonò nota ibi, *Per quam & laici*, ſpecialem caſum, in
quo laicus ſubjicitur foro Eccleſiaſtico, id eſt cùm delin-
quit in re Eccleſiaſtica, falſando litteras Apoſtolicas, ut hìc
per Butr. *num.* 4. Anchar. *in 5. notab.* Abb. *num.* 4. & Ma-
rian. Socc. *num.* 16. Alios caſus habes *in c. fin. de except. lib. 6.*
& in ſumma 11. *qu.* 1. & per Abbatem *in cap. Cùm ſit gene-*
45 *rale de foro compet.* Hoc autem in caſu laicus eſt puniendus
per Curiam ſæcularem ſecundùm Conſtitutiones legiti-
mas, ut in textu, ideſt pœna legis Corneliæ, quæ in ſer-
vo eſt ultimum ſupplicium, & in libero homine eſt depor-
tatio, & omnium bonorum publicatio, *ut in l. 5. §. fin. ff.*
ad leg. Cornel. de falſ. & in l. Ubi falſi, C. eod. & in §. Item
lex Cornelia de falſis inſtitut. de publ. judic. & hìc notant gl.
in verb. Legitimas, & ſequuntur omnes Doctores, ut di-
cit Marian. Soccin. *num.* 8. qui tamen declarat dictum gloſ-
ſæ de deportatione, ut procedat in libero homine nobili,
aut in dignitate conſtituto; ſed in homine ignobili, & ple-
bejo eſt pœna damnationis in metallum, *per l. Si quis ali-*
46 *quid, §. Qui vivi, ff. de pœnis*, & notat Bart. *in d. l. 1. §.*
fin. num. 1. ff. eod. Afflict. *dec. 21. num.* 8. Pœna tamen de-
portationis hodie non eſt in uſu, nec alicui imponitur de
conſuetudine, ut poſt alios atteſtatur Jul. Clar. *in pract.*
crim. §. Falſum, verſ. Sed quæro, quæ ſit pœna falſi: ſed &
damnatio ad metallum, ſive ad opus metalli, hodie etiam
in foro ſæculari receſſit ab aula, ut ait Foller. *in pract. cri-*
min. canon. fol. 131. *num.* 8. & Jul. Clar. *in §. fin. qu. 67. verſ.*
Item damnatio; unde ſecundum eum in præallegat. verſ.
Sed quæro, ubi adſunt ſtatuta ſuperinde diſponentia, im-
ponenda eſt pœna expreſſa in ipſis ſtatutis, alioquin impo-
nenda eſt pœna conſueta, quaſi hoc arbitrio judicis relin-
quatur.

47 Decimò nota *in §. Qui verò*, pœnam eorum, qui falſis
litteris Apoſtolicis utuntur: Nam ſi Clerici ſint, officiis,
& beneficiis ſpoliantur, id eſt per ſententiam, ut exponit
Innocentius *hìc in fine in verb. Spolientur*, Hoſt. *num.* 10.
Joan. Andr. *num.* 4. Card. *nu.* 1. *in eodem verb.* & alii com-
muniter: quod nota ad limitationem eorum, quæ de hoc
verb. *ſpolientur*, *dixi in cap. Ad abolendam num. 29. ſupra*
48 *de hæreticis*: ſi verò ſint laici, ſunt ipſo facto excommuni-
cati, ut oſtendunt verba illa, *tamdiù maneant excommuni-*
cationi ſubjecti, &c. & tenent hìc Innoc. *in fin.* Abb. *nu.* 6.
Marian. Soccin. *num.* 23. Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar.
& omnes *in ſumm. textus*, quod intelligit, ſi ab uſu non
49 deſiſtunt infra viginti dies, *per cap. Dura, § fin. ſupra eod.*
ſed hoc non placet, quia textus *in d. cap. Dura*, non lo-
quitur de his, qui falſis litteris utuntur, ſed de habentibus
litteras falſas, & non lacerantibus, ſeu diſtribuentibus,
vel reſtituentibus: & tales nullam excommunicationem
incurrunt, niſi ſit lata à judice, prout ibi dicitur, cum ter-
mino viginti dierum: ſed textus noſter *in §. Qui verò*, pro-
cedit in his, qui ſcienter utuntur falſis litteris, & tales, ſi
ſint laici, ſunt ipſo facto excommunicati, ut in textu, &
hìc declarat Abb. *num. 9.*

50 Et ex hoc deducitur, ut ſi ſint clerici, qui falſis litteris
ſcienter utuntur, non ſint excommunicati, quia textus
iſte apertè diſtinguendo inter clericos, & laicos vult, ut
falſis litteris utentes, ſi clerici ſint, officiis & beneficiis
ſpolientur, & nihil dicit de excommunicatione: ſi verò
ſunt laici, excommunicationi ſint ſubjecti: ergo clerici
hanc pœnam excommunicationis non incurrunt; & hæc
opinio magis placet Abbati *n. 6.* ne clerici duplici pena con-
terantur, contra text. *in cap. At ſi clerici, §. De Adulteriis*
ſupra de Judiciis, & quia in pœnis benignior pars eſt eligen-
da, *cap. Pœnæ de pœnit. diſtinct.* 1. licèt Hoſt. *hic nu.* 10. *in*
verb. Excommunicationi, teneat etiam clericos falſis litte-
ris utentes eſſe ipſo jure excommunicatos, eique adſtipu-
lentur Jo. Andr. *n.* 5. Card. *n.* 1. *in verb. Laici*, & Marian.
Socc. *n.* 23. ea ratione, quia clerici magis delinquunt; ſed
primæ opinioni Abbatis magis favet iſta littera.

51 Ex prædictis collige tres differentias inter falſantes litte-
ras, & falſis litteris utentes. Prima differentia eſt, quia
falſantes litteras, ſive ſint clerici, ſive laici, ſunt ipſo facto
excommunicati, ut dixi ſupra *in 6. notab.* utentes verò fal-
ſis litteris, ſi ſint laici, excommunicati ſunt, & in hoc
concordant omnes; ſi verò ſint clerici, ſecundùm opi-
nionem Abbatis non ſunt excommunicati, ut dixi ſupra
n. 50. Secunda differentia, quia falſantes litteras; ſi Clerici
ſint, officiis & beneficiis ſunt ipſo jure privati, ut dictum
eſt ſupra *in 7. notab.* ſed utentes falſis litteris non ſunt pri-
vati ipſo jure, ſed privandi per ſententiam hujuſmodi, ut
ſimiliter dictum eſt ſupra *n.* 47. Tertia differentia, quia fal-
ſantes, ſi ſint Clerici, actualiter ſunt degradandi, & Curiæ
ſæculari tradendi, ut patet ex dictis ſupra *in 8. notab.* uten-
tes verò, hac pœna degradationis, & traditionis minimè
puniuntur, ut hìc per Anchar. in *6. not.* & in his concor-
dant omnes Doctores.

Undecimò nota hìc in verſ. *Ita tamen*, in criminibus 52
malitiam graviùs puniri, quàm negligentiam, ut in littera,
Anchar. *in 7. notab.* Quandoque tamen negligentia dolo
comparatur, ſcilicet, cum diſſoluta eſt, craſſa, & ſupi- 53
na, *l. Si fidejuſſor, ff. Mandati*, & hìc notat gloſ. ult. &
communiter DD.

Ultimò nota ex fine textus, æquiparationem, quæ fit 54
inter eos, qui falſis litteris utuntur, & eos qui falſas litte-
ras impetrant, ſed non exercent per ſe falſitatem; in utriſ-
que enim in modo puniendi diſtinguitur, an id egerint
per malitiam, vel per ſimplicitatem, ſeu ignorantiam,
prout diſtinguitur *in c. Super litteris de reſcriptis*, & hic
intellectus magis placet Joan. Andr. *num. 5. in verb Statui-*
mus, Abb. *in fin.* & Marian. Soccin. *n.* 25. quàm intellectus 55
eorum, qui dicunt proviſionem ſuperiùs factam circa
eos, qui falſis litteris utuntur, hìc extendi ad illos, qui
per ſuggeſtionem falſitatis impetrant litteras à Papa. Hic ſa-
nè intellectus non eſt verus, quia tales non incidunt in pœ-
nas hujus cap. ſed tamen puniuntur juxta terminos *d. cap.*
Super litteris, quia carent omni commodo litterarum, &
in expenſis condemnantur, ut hìc in gloſſ. ultim. & tradit
Card. *in c. final. col. ultim. in princ. verſ. Per hoc dico infra*
eod. ubi expreſsè dixit impetrantem reſcriptum per falſi ſub-
reptionem, aut taciturnitatem, non incidere in pœnam fal-
ſi, ſed carere impetratis, & inſuper teneri ad omnia da-
mna, & intereſſe, & ſequitur Præpoſit. *in c. In memoriam*
num. 3. & 7. 19. diſt. Alioquin ſi omnes impetrantes per ſub-
reptionem litteras Papales inciderent in pœnas hujus capit.
ò quàm multi reperirentur illaqueati! Quare impetrantes
litteras Papæ per ſubreptionem, vel obreptionem, non eſ-
ſe excommunicatos, cenſent S. Antonin. *in 3. part. tit. 25.*
cap. 13. Silveſt. *in ver. Excommunicatio 7. num. 9. verſ. Et ſe-*
cundò, Card. Cajet. *eod. ver. c. 26. & de materia*. Vide Jo.
de Anan. *in c. Licèt n. 2. in fin. verſ. In gloſſ. falſitatis, & n. 3.*
4. & 5. ſupra eod. & Marſil. *in l. Si quis obrepſerit nu. 11. &*
ſeq. ff. ad l. Cornel. de falſ.

Quærunt Doctores, an pœnæ hujus Decretalis locum 56
habeant in Epiſcopis: & reſolvunt negativè, tum quia
in talibus Epiſcopi, & Superiores nunquam comprehen-
duntur, niſi de illis fiat mentio ſpecialis, *ut in cap. Quia*
periculoſum de ſent. excomm. libr. 6. tum quia non ſunt pri-
vandi ſine ſpeciali mandato Papæ, *ut cap. Dudum 3. qu. 6. ut*
hìc per Butr. *num.* 77. Adverte tamen, quia hodie ex Bùl- 57
la Cœnæ falſarii literarum Apoſtolicarum ſunt excommu-
nicati, etiamſi Epiſcopali, vel alia majori dignitate ſint
præditi.

In gloſſ. *in verb. Deprehenſi*. Nota benè hanc gloſſam, 58
quia ad hoc, ut falſarii Bullarum Apoſtolicarum puniri poſ-
ſint pœnis hujus cap. requiritur, ut ſint criminaliter convi-
cti. Debet enim acerrima fieri indagatio, ubi pœna eſt gra-
viſſima infligenda, *ut l. Ubi, Cod. ad leg. Cornel. de falſ.*
ſed ubi civiliter agitur, mitiùs eſt agendum, *l. penult. Cod.*
eod. Verùm Hoſt. *hic n. 6.* dicit fortè ſpeciale eſſe in falſario 59
litterarum Papæ, ut ſi notorius ſit per evidentiam facti,
degradetur, ex mente hujus verbi, deprehenſi, & idem eſt
ſecundum eum, ſi per modum inquiſitionis convincitur, 60
& cum hoc ſimpliciter tranſit Joann. Andr. *n.* 7. Butr. *nu.* 14.
Sed Cardin. *n.* 3. intelligit, ut ſint deprehenſi, ita ut judicia-
liter conſtet, & ſic utraque ſolutio in idem recidit ſecun-
dum eum: Archidiaconus verò *in cap. In memoriam n.* 11. 61
ad finem verſ. Item videtur contradicere 19. diſt. tenet hanc
penam habere locum, quando proceditur per viam accuſa-
tionis, ſecus verò ſi per viam inquiſitionis; quia tunc fal-
ſario litterarum Papalium imponitur pena perpetui carce-
ris, *per c. Novimus, §. fin. de verb. ſignific.* & ſequitur Col-
lectar. hìc *n.* 3. dicens hoc eſſe mitius, & verius. Placet di-
ſtinctio Abbatis hìc *n.* 8. & Marian. Soccin. *nu.* 53. videlicet 62
quòd aut loquimur de penis, quæ ipſo jure infliguntur fal-
ſariis litterarum Papalium, ut pena excommunicationis, &
priva-

privationis officiorum, ac beneficiorum: & tales intelliguntur inflictæ eo ipſo, quòd delictum eſt perpetratum, nec eſt jus an civiliter, vel criminaliter actum fuerit, quia Conſtitutio ligat crimen etiam omninò occultum, ut dicit gl. ſingularis in Clem. 1. *in verb. Eo ipſo, de hæret.* licèt poſſeſſione privari non poſſit niſi cauſa cognita, & vocatus, ut tradit Jo. Andr. *in reg. Mora n. 15. verſ. Hinc eſt quod qui à principio titulum habuit, de reg. jur. lib. 6.* Aut loquimur de pœnis per judicem infligendis, ut eſt pœna degradationis, & traditionis Curiæ ſæculari: & in talibus procedit opinio gloſſæ, ut non infligantur ſi civiliter agatur, ſed ſolum ſi
64 criminaliter ſint convicti. Non tamen facias differentiam, an actum ſit per viam accuſationis, vel inquiſitionis: nam utroque caſu, ſi convincatur, eſt degradandus, ſecundùm opinionem Hoſt. de qua ſupra *n. 60.* cum qua DD. videntur hic tranſire, *& ad d. c. Novimus, §. fin. de verb. ſignif.* reſponde, ut ibi per Bernard. in gl. *in verb. Includas*, & Hoſt. *n. 4. verſ. Et intelligas*, videlicet quòd pœnitentia carceris perpetui ibi de gratia imponitur, quia ſic placuit Papæ: non enim recipitur intellectus, quem poſuit ibi Innocen. *in fin.* nempe quòd falſarius non ſemper tradatur Curiæ ſæculari, ſed ſolum quando non eſt ſpes de ipſius correctione: quoniam, ut advertit Hoſt. ubi ſupra in fine, ſi hoc verum eſſet, modica ſpecialitas eſſet in falſario Bullarum Apoſtolicarum, quia non ſolum falſarius, ſed & quilibet alius graviter delinquens, ſi de illius correctione ſpes non habetur, poteſtati traditur ſæculari, *c. Cùm non ab homine ſupra de jud.* vel de alio falſario, quàm litterarum Papæ, loquitur ille textus, ut ibi per Jo. Andr. in extremis verbis.

Extra gloſſam QUÆRO, utrum alius, quàm Papa, 65
poſſit cognoſcere de crimine falſantium litteras Apoſtolicas: quidam negant per *c. In memoriam 16. diſt.* ſed contrarium tenet ibi Archid. *n. 11. per c. Novimus, de verb. ſignif.* Nec obſtat *cap. In memoriam*, quia ut ibi notatur; non conſtabat de crimine, nec reperitur reſervatum, concordat Collect. hic *n. 1.*

DE CRIMINE FALSI.

Idem Innocentius III.

CAPUT IX.

EX conſcientia: & infra. Verùm litteras ipſas, quæ redargutæ fuerant falſitatis, diligentiùs intuentes, nullum in eis falſitatis ſignum, vel ſuſpicionis invenimus, niſi paucarum litterarum raſuras, quæ nequaquam ſapientis animum in dubitationem vertere debuerunt. Unde ſi vobis conſtiterit prædictum R. obligaſſe ſe ſub periculo cauſæ, quòd litteras illas falſas eſſe probaret (cùm quilibet ad renuntiandum juri ſuo liberam habeat facultatem) ipſi R. ſuper dicta Eccleſia ſilentium imponatis.

S U M M A R I U M.

1 *REſcriptum non probatur falſum ex raſura paucarum litterarum in loco non ſuſpecto, & n. 13.*

2 *Raſura multarum litterarum, puta lineæ, in reſcripto inducit ſuſpicionem falſitatis.*

3 *Secus ſi raſura ſit talis, quæ animum ſapientis in dubitationem non vertat.*

4 *Suſpicio modica non debet animum ſapientis immutare.*

5 *Beneficiatus quoad ſui præjudicium poteſt ſe obligare ad pœnam perdendi beneficium: ſecus quoad præjudicium ſuperioris.*

6 *Litteræ Apoſtolicæ non redduntur falſæ ex raſura facta ab Officiali Curiæ etiam in loco ſuſpecto.*

7 *Litteræ Bullatæ poſſunt abradi, & corrigi ab officialibus Cancellariæ, quando non concordant cum ſupplicatione, vel quando minùs benè fuerunt expeditæ.*

8 *Raſura quantumvis modica in litteris Apoſtolicis facta ab impetrante, ſeu utente, reddit eas falſas, & radens eſt falſarius, & excommunicatus, & numer. ſeq.*

Non tamen incurrit pœnam l. Corn. de falſis, niſi hoc faciat cum dolo, n. 10.

Et dolus præſumitur, cum aliquid immutatur ex ſubſtantialibus, vel in loco ſuſpecto, n. 11.

Aut cum falſificans talibus litteris utitur, n. 10.

9 *In littera Papali nec punctus fieri, nec deleri poteſt ſine metu excommunicationis.*

12 *Dolus præſumitur in his, quæ ſunt de genere prohibitorum.*

14 *Raſura paucarum litterarum, cùm dubium eſt à quo facta fuerit, non reddit litteras falſas, ſi ſit in loco non ſuſpecto, aliàs ſecus.*

15 *Raſura quando reperitur in loco non ſuſpecto, præſumitur facta per Officialem, ſed in loco ſuſpecto, præſumitur facta per impetrantem.*

16 *Et quando dicatur locus ſuſpectus.*

17 *Reſcriptum non redditur falſum, nec ſuſpectum ex raſura in narrativa facti.*

18 *Reſcriptum redditur falſum ex raſura ſcripta manu diverſa etiam in loco non ſuſpecto.*

19 *Secus ſi eadem manu.*

20 *Et in dubio præſumitur manus diverſa, ſi ſit in loco ſuſpecto.*

21 *Litteræ Apoſtolicæ, ſi ſint redditæ clauſæ, non vitiantur ex raſura in quocumque loco ſit.*

22 *Niſi character in loco raſuræ ſit valdè difformis.*

EX *Conſcientia*. Propter paucarum litterarum raſuram 1
in loco non ſuſpecto reſcriptum non probatur falſum. Hoc dicit, ſecundum Jo. Andr. & omnes. Primò diffinit objectum dubium. Secundò objectionem puniri mandat, ibi. *Verùm*.

Nota primò ex textu regulam, quòd raſura paucarum 2
litterarum in reſcripto Apoſtolico, non inducit probationem falſitatis, de quo latiùs dicitur infra in examinatione materiæ. Ergo à contrario ſecus, ſi raſura ſit multarum litterarum, *ut cap. Venerabilis, §. 1. ſupra de Religioſ. domib. & cap. Licet, ver. Quinta ſupra eodem*, ubi de hoc, & notat hic Hoſt. *in princ. in ver. Peccatum*; unde, ut dicebat Joannes relatus à Jo. Andr. *n. 6.* & Mar. Socc. *n. 7. in fin.* licèt raſura litteræ non inducat ſuſpicionem falſitatis, *c. Cùm olim, il ſecondo infra de privileg.* tamen raſura lineæ utique eam inducit.

Secundò nota ibi, *Sapientis*, non quamlibet raſuram 3
inducere probationem, ſeu ſuſpicionem falſitatis litterarum Apoſtolicarum: ſed illam tantùm, quæ debet ſapientis animum in dubitationem vertere, ut hic per Abb. *in 2.*
notab. nam modica ſuſpicio non debet ſapientis animum 4
immutare, argum. hujus textus, *& cap. Judices 1. quæſt. 1. & cap. Etſi quæſtiones, §. fin. ſupra de ſimon.* cum ſuis concordant. ſecundùm gloſſ. Joannis *hic in verb. Sapientis*, & Hoſtien. *num. 2.* qui in fine addit ſuſpicionem probabilem debere ipſum aſſecurare, ut patet *in cap. 2.* ubi de hoc *ſupra eodem*.

Ultimò nota ibi, *Obligaſſe ſe ſub periculo cauſæ*, Bene- 5
ficiatum poſſe ſe obligare ad pœnam perdendi beneficium; ſimile *in cap. Cùm dilectus ſupra de elect.* quod verum eſt quoad ſui præjudicium, ſecus quoad præjudicium ſuperioris, quia talem promiſſionem poteſt ſuperior reſpuere,

puere, ſeu non acceptare, *ut in cap. Admonet, & in cap.*
Quod in dubiis, ſupra de renun. & hìc notat Marian. Soc.
num. 7.

6 Abſolutis breviter notabilibus venio ad materiam, & ad
clariorem textus intelligentiam diſtinguo tres caſus ex
mente Laurentii, & gloſſæ *in cap. Licèt in verb. Tenuem,*
ſupra eodem, & Marian. Soc. *hìc nu. 10. & ſeq.* Quandoque
enim abraſio in litteris Apoſtolicis facta fuit à Cancellario,
ſeu alio ex officialibus Curiæ, in quantum unicuique ratio-
ne officii eſt commiſſum, & hoc eſt certum; quandoque
facta fuit ab impetrante, ſeu utente, & hoc ſimiliter eſt
certum; quandoque verò ignoratur à quo facta fuerit, &
ſic verſamur in dubio.

Primo caſu, cùm ſcilicet eſt certum abraſionem fuiſ-
ſe factam ab officiali Curiæ, manifeſtum eſt eam non indu-
cere falſitatem in litteris Apoſtolicis, ut firmant *in cap. Ex*
litteris ſupra de fide inſtr. Innocent. *in fine in verb. Abradi,*
Hoſtien. *num. 5.* Joan. Andr. *num. 4. in eodem verb.* Bellam.
num. 2. Butr. *num. 4. verſ. Quæro à quo poſſit abradi,* & Car-
din. *num. 1. in fin.* Nec diſtinguitur hoc caſu, an raſura ſit in
loco ſuſpecto, quia nihilominùs cùm apparet facta ab of-
ficiali, non reddit falſum reſcriptum, ut hìc per Abbatem
num. 4.

7 Quòd ſi quæras, in quibus caſibus officialis poſſit abra-
dere, & corrigere litteras Bullatas: Reſpondeo id poſſe in
illis caſibus, in quibus litteræ non concordant cum ſuppli-
catione, ſeu matrice: vel quando litteræ minùs benè ex-
peditæ reperiuntur, ut patet in Regula de non judicando
juxta formam ſupplicationis, in illis verbis: *Et ſi litteræ*
ipſæ per præoccupationem, vel aliàs minùs benè expeditæ re-
periantur, ad illorum, quorum intereſt, inſtantiam ad Apo-
ſtolicam Cancellariam remitti poterunt per ejus officiales,
quibus hujuſmodi tenores, & formas reſtringere convenit,
ad formas debitas reducendæ.

8 Secundo caſu, id eſt cùm certum eſt abraſionem fuiſſe
factam ab impetrante, vel utente; hæc ſit concluſio, quòd
modica quælibet raſura in litteris Apoſtolicis, etiamſi ſit
unius ſyllabæ, unius litteræ, vel puncti, reddit eas falſas,
& ſic radens eſt falſarius, & excommunicatus: ita Goffre-
dus *in ſumma hujus tituli num. 9.* Gloſſa *in cap. Licèt, §. Si*
verò litteræ in verb. Tenuem ſupra eod. Hoſtien. *in cap. Ad*
falſariorum num. 4. in fin. in ver. Falſitatis ſupra eod. & in
c. Ex litteris num. 2. in ver. In alia littera, quàm Papali, de fi-
de inſtr. ubi ait: *In littera Papali nec punctum fieri, nec de-*
leri poſſe ſine metu excommunicationis: & idem repetit *n. 4.*
in ver. Abradi, & concordant ibi Joan. Andr. *eodem num.*
Bellam. *num. 3.* Butr. *numer. 4. verſ. Unde dicit Hoſtienſis,*
Card. *num. 3. poſt medium,* Imola *num. 4.* & Abb. *poſt n. 3.*
Archid. *in c. In memoriam num. 9. 19. diſt.* & ibi Bellam. *n. 7.*
& Præpoſit. *num. 15. verſ. Et conſiderandùm,* Abbas *hìc*
num. 4. ibi: (Si iſte impetrans raſiſſet, falſarius induceре-
tur, quantumcumque raſura eſſet modica,) *ut in cap. Licèt,*
ibi: *Aliquid per raſuram tenuem immutatur, ſupra eodem,*
& cum ſequitur Marian. Soccin. *hìc num. 9. verſ. Idem ſi ap-*
paret facta ab impetrante, Afflictus *dec. 404. poſt num. 8. &*
num. ſeq. ubi pluribus oſtendit raſuram in litteris Principis,
& præſertim Papæ, falſitatem inducere, ſive reperiatur in
loco ſuſpecto, ſive non ſuſpecto, & ſive fuerit nociva, ſi-
ve non, quando fuit non ab officiali publico, ſeu Cancel-
lario, ſed ab impetrante. Nec diſtinguitur, an modica ſit
raſura, ut idem Afflictus tradit in Conſtitut. *Qui litteras*
num. 1. verſ. Nec diſtinguitur an modica ſit raſura, unde ſe-
cundùm Laurentium hìc relatum à Mariano Soccino *num.*
9. etiamſi raſura eſſet in facti narratione, & conſtaret,
quòd eſſet facta ab impetrante, obeſſet, *ut c. Significante,*
& cap. Rodulphus de reſcriptis, quibus adde Hoſtienſem *in*
ſumma hujus tituli §. 2. ver. Quinto in fin. ubi dicit: [Hodie
præceptum eſt, ut in litteris D. Papæ nec in magno nume-
9 ro, nec in modico audeat quis manum apponere, etiam
litteram unicam, vel dimidiam, vel punctum unicum ad-
dendo, cancellando, diminuendo, componendo, aut
mutando, exceptis officialibus, quibus hoc permiſſum eſt;
alioquin manum apponens ex Canone lato in Curia ipſo
facto ſententiam excommunicationis incurrit, quæ non
poteſt per aliquem citra Sedem Apoſtolicam relaxari, &
tales difficillimè abſolvuntur ſine pœna:] & quamvis Na-
varr. *in Manuali cap 27. num. 62. verſ. Sexta,* poſt Jo. Ger-
ſonem *in 2. par. Alphab. 32. c. Quidam fol. 118.* dixerit non
ſufficere aliquam literam, vel punctum corrigere, quod non
mutat ſubſtantiam aliquam, ut faciat incidere in excommu-
nicationem latam in falſarios litterarum Apoſtolicarum,
ſaltem quo ad forum conſcientiæ, cùm id facere bona men-
te ſine dolo, & ullo alterius damno non videatur mortale:
non tamen videtur recedendum à communi opinione,
quam etiam tenet Card. Cajet. *in ſumma in verb. Excom-*
municatio c. 26.

Cæterùm adverte ſecundùm Marian. Soccin. *hìc nu-* 10
mer. 12. circa finem, quia ſi talis dolo mutaret, abra-
deret, ſeu cancellaret, puniri deberet pœna falſi, &
aliis pœnis, quibus falſarii litterarum Apoſtolicarum 11
puniuntur, de quibus *in cap. Ad falſariorum ſupra eodem,*
& præſumeretur dolo feciſſe, ſi aliquid corrigeret, abra-
deret, vel induceret, quod eſſet de ſubſtantialibus litte-
rarum, vel in loco ſuſpecto, & importante aliquod præ-
judicium non leve; & ita intelligendus eſt textus *in cap. Li-*
cèt ſupra eodem, & quod ibi notat gloſſ. *in verb. Tenuem:*
ſed ſi extra ſubſtantialia, vel circumſtantias neceſſarias
abraderet, vel immutaret, ut in cognomine, vel agnomi-
ne, vel ſimilibus, tunc arbitrandum eſſet hoc feciſſe po-
tiùs per ſimplicitatem, quàm per malitiam. Unde fortè
non teneretur pœna *l. Cornel. de fal.* Eſſet tamen excommu-
nicatus, ut dictum eſt, & carere deberet omni commodo
litterarum, *ut in cap. Cùm olim ſupra de offic. Delegat.* Et
quamvis ille textus loquatur tantùm de aperiente, & de-
ſtruente ſolum ſigillum: tamen ſatis placet, ut non teneatur
pœna *l. Cornel.* quia hujuſmodi pœna non tenetur niſi dolo-
ſus, *l. Nec exemplum, Cod. ad leg. Cornel. de falſis, gloſ. 1.*
in c. Ad falſariorum ſupra eod.

Neque obſtat, quòd in genere prohibitorum præſuma- 12
tur dolus, ut notatur *in cap. 1 ſupra de præſumpt.* & con-
ſequenter cùm etiam punctum, & litteram removere,
aut apponere ſit prohibitum, ſi in contrarium operatus
eſt, præſumatur dolo id feciſſe: quoniam, ut reſpondet
Marian. Socc. *n. 15* ex quo id commiſſum eſt in loco nulla-
tenùs ſuſpecto, & nihil importante, præſumptio eſt, quòd
potiùs per ſimplicitatem id egerit, argum. *cap Accedens,*
juncta gloſſ. *1. ſupra eodem.* Res tamen, ut ſubdit Marian.
Soccinus, non eſſet ſine maximo dubio, & fortè ſi talibus 13
litteris uteretur, falſi pœnam non evaderet, per tex. *in dict.*
cap. Accedens, & per notata *in l. Divus, ff. ad leg. Cornel.*
de falſis.

Tertio caſu, cùm ſcilicet dubium eſt, à quo facta fue- 14
rit abraſio, in quibus terminis intelligitur hoc cap. con-
cluſio ſit, quòd raſura paucarum litterarum facta in lo-
co non ſuſpecto non reddit litteras falſas. Caſus eſt in
hac decretali, quæ tametſi indefinitè determinet pauca-
rum litterarum raſuram non inducere ſuſpicionem falſita-
tis: tamen communiter à Doctoribus intelligitur, ſi raſura
hujuſmodi ſit in loco non ſuſpecto, aliàs ſecus, & in ſpe-
cie ſic tradit Bernardus hìc poſt caſum dicens: (Nota quòd
raſura paucarum litterarum non reddit falſum ſcriptum,
niſi eſſet in loco ſuſpecto,) prout hìc intelligitur, & te-
nent Joan. Andr. Butr. Cardin. & Anchar. Abb. & omnes
in ſumm. textus. Ad idem eſt caſus expreſſus *in cap. Ex lit-*
teris ſupra de fid. inſtrum. quem ſic ſummant Joann. An-
dr. & reliqui poſt eum, videlicet, Reſcriptum Apoſtoli-
cum propter raſuram in loco non ſuſpecto non cenſetur vi-
tioſum.

Ratio hujus concluſionis eſt, quia quando raſura repe- 15
ritur in loco non ſuſpecto, præſumitur facta per officialem:
ſecus verò ſi reperiatur in loco ſuſpecto, quia præſumitur
facta per impetrantem, vel utentem; & ideò talibus litte-
ris fides non adhibetur, ut hìc declarant Abbas *num. 4. verſ.*
Sed quando, Jo. de Anan. *n. 3.* & Mar. Soccin. *num. 9. verſ.*
Sed quando, Bellam. *in c. In memoriam num. 4.* & ibi etiam
Turrecrem. *num. 3. verſ. Alio modo,* & Præpoſitus *num. 8.*
& 10. diſtinct. 19. Vitalinus *in Rubrica de crimine falſi,* in
Clem. *num. 5. verſ. Sed raſura in loco ſuſpecto:* & ita intelli-
gendi ſunt Doctores, qui ſimpliciter ajunt, in dubio ab-
raſionem præſumi factam ab habente auctoritatem corri-
gendi, ut puta officialibus Cancellariæ, ſcilicet ſi appareat
in loco non ſuſpecto, aliàs ſecus. Hi ſunt *in cap. Ex litteris*
de fide inſtrum. Jo. Andr. *n. 4. verſ. Sed in dubio,* Butr. *eod.*
num. verſ. In dubio præſumitur, Card. *n. 3. in fin.* Anchar. *in*
3. notab. verſ. Ubi autem apparet abraſio, & Jo. de Anan.
n. 3. & hæc præſumptio oritur propter Bullam in literis Apo-
ſtolicis appoſitam, quæ omnem ſuſpicionem excludit, ſe-
cundùm Card. *ubi ſupra.*

Dici-

16 Dicitur autem locus ſuſpectus, ſi abraſio fiat in nominibus judicum, vel in data, vel in remotione appellationis, ut exemplificat gloſ. *in c. Inter dilectos in ver. Conſumptum de fid. inſtrum.* cum qua concordant ibi Innoc. *n.* 3. *in verb. Annotatione*, Hoſtien. *n.* 4. Jo. Andr. *n.* 29. Butr. *n.* 14. *&* *num.* 20.

17 Ergo ſi raſura ſit in narrativa facti, propter hoc reſcriptum Apoſtolicum non redditur falſum, nec ſuſpectum, ut eſt caſus ad litteram *in d. c. Ex litteris de fid. inſtrum.* & ibi notat gloſ. penult. & communiter omnes.

Item gl. 1. hic & Hoſt. *poſt princ. in verb. Raſuras*, Goffred, *in ſumma hujus tituli num.* 9. Hoſt. in *ſumma eod. tit. num.* 3. *verſ. Quinto cum litteris Bullatis*, Jo. de Anan. *in c. Licèt num.* 7. *verſ. Adde etiam ſupra eod.* Turrecr. *in c. In memoriam num.* 2. *verſ. Alio modo* 19. *diſt.* Afflict. *deciſ.* 404. *num.* 5. Itaque tunc obeſt raſura in facti narratione, quando apparet facta ab impetrante, ut in ſecundo caſu: ſecus verò ſi dubitetur, ut in hoc tertio caſu, quia non obeſt; & ita intelligitur *d. c. Ex litteris de fid. inſtrum.* ut declarat Laurentius, quem hìc ſequitur Mar. Socc. *num.* 9. *verſ. Unde voluit.*

18 Adverte tamen, quia ſi abraſio ſcripta ſit manu diverſa, tunc licèt reperiatur in loco non ſuſpecto, indiſtinctè reddit litteras falſas. Quod pluribus modis poteſt deprehendi, nempè ex encauſto ſeu atramento, & ſpecie, & forma literæ, & aliis ſimilibus modis, ſecundùm quod traditur *in l. Comparationes, C. de fid. inſtrum. & in l. Si unus, C. de*
19 *teſtamentis*: & è converſo non obeſt raſura in quocumque loco reperiatur, ſi eadem manu fuerit ſcripta, ut poſt Lau-
rentium voluit gl. *in c. Licet in verb. Tenuem ſupra eod.* Ve- 20
rùm ſi dubium ſit, an eadem, vel diverſa manu ſit ſcripta, tunc recurritur ad conjecturam loci: nam ſi reperiatur in loco ſuſpecto, tunc præſumitur ſcripta non eadem manu, ſed diverſa; & ideò reddit reſcriptum falſum, ut dicunt Abb. hìc *num.* 4. & Jo. de Anan. *num.* 3. Hoſt. *in d. c. Ex litteris eod. num. in princ. & verſ. Niſi conſtaret*, & ibi etiam Jo. Andr. *num.* 7. *in fin. eod. verſ.* & Anchar. *num.* 3. *itidem in fin. de fid. inſtrum.*

Prædicta procedunt, ſi literę Apoſtolicę ſint redditę aper- 21
tæ, ſecus verò ſi clauſæ, quia tunc, ut dicit gl. *in c. Licèt in ver. Tenuem ſupra eodem*, non nocet raſura in quocumque loco ſit; & idem voluit Laurentius, qui ad hoc allegat *l. Cancellaverat, ff. de his quæ in teſtamento delentur*, & quod notatur *in c. Inter dilectos ſupra de fide inſtr. & in cap. Cum olim de offic. deleg. & in d. l. Comparationes, C. de fide inſtr. & in d. l. Si unus, C. de teſtam.* & eſt communis concluſio, ut dicit Mar. Soc. *hic n.* 10. qui tamen eam limitat, & benè, dummodò character in loco raſuræ non ſit ab alio multùm diſſormis, aliàs ſecus; præſertim ſi eſſet magna, & notabilis raſura, & eſſet in loco ſuſpecto, nec fieret aliqua mentio intus de correctione: nam eo caſu præſumi poſſet ſigillum eſſe adulterinum, & eſſet notabilis ſuſpicio, & rationabilis, quòd eſſet falsò appoſitum, vel quòd fortè aliquo ingenio literæ eſſent diſſigillatæ, & raſura commiſſa, & poſteà ſigillatæ; ſed ſi intùs eadem manu, & forma tincturæ fieret mentio de abraſione, ſecus eſſet dicendum.

DE COLLUSIONE DETEGENDA.

Alexander III. Norvicen. Epiſcopo.

CAPUT III.

1 AUdivimus uſque adeò clericorum malitiam excreviſſe, ut interdũ inter ſe colluſione facta ſuper beneficiis, quæ poſſident, ſe ſuſtineant ab aliis moleſtari: & poſteà, ut quæſtioni cedatur, & iidem clerici beneficia quietè poſſideant, quaſi nomine tranſactionis ſolvunt aliis de beneficiis annuã penſionem, ut poſt mortem eorum in beneficiis illis, ſuper quibus eſt colluſio facta, jus ſibi valeant vẽdicare. Unde tibi mandamus, quatenùs ſi quos clericos tuæ juriſdictionis, per colluſionem hujuſmodi, fraudem legitimè tibi conſtiterit commiſiſſe, eos beneficiis, ſuper quibus colluſum fuerit, non differas perpetuò ſpoliare: quia ſatis eſſet indignum, ſi fraus & dolus, quæ in præjudicium tui juris, & aliorum nituntur committere, in eorum non redundarent incommodum & jacturam.

SUMMARIUM.

1 *BEneficio ſuo privatur, qui per colluſionem illud conſtituit cenſuale.*
2 *Colludens in cauſa beneficiali privari debet beneficio.*
3 *Prælatus poteſt Eccleſiam conſtituere penſionariam. Declaratur n. 6.*
4 *Colluſio quid ſit.*
5 *Geſta per colluſionem non tenent.*
6 *Penſio bona fide impoſita ſuper beneficio ſine auctoritate Epiſcopi non excedit vitam ſolventis, ſecus ſi cum Epiſcopi auctoritate.*
7 *Contrarium.*
8 *Penſiones ex ſtylo ſolus Papa reſervat, & nullæ declarantur reſervationes penſionum ad vitam factas à Vicario Leodienſi.*

AUdivimus. Beneficio ſuo privatur, qui per colluſio-
1 nem illud conſtituit cenſuale. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. & omnes, vel generalius ſecundùm Abb. Siculum: Colludens in cauſa beneficiali privari debet beneficio; &
2 primò refert colluſionem, ſecundò facientes puniri mandat, ibi, *Unde*.

Nota ex textu Prælatum poſſe ſuper fructibus beneficii annuam penſionem imponere, prout hic notat Bernardus poſt caſum, dicens Prælatum poſſe Eccleſiam conſtituere
3 penſionariam: & ſatis probat hæc littera; nam in tantum penſionis impoſitio hìc reprobatur, in quantum facta fuit per colluſionem. Iſti enim Clerici, qui fingebant ſe rectores, habebant jus in beneficiis, & pro bono pacis concordabant cum eis, qui beneficia poſſidebant, ut tenerent ipſa quoad viverent, & in ſignum juris petentium ſolverent eis annuam penſionem, ut poſt mortem ipſorum poſſent actores poſſeſſionem beneficiorum intrare: & per hoc illudebatur collatio, quæ debebat fieri per Epiſcopum, & in hac colluſione, & fraude Papa hic fundat ſuam deciſionem, ut patet in littera ibi, *Si quos Clericos per colluſionem hujuſmo-*
di fraudem legitimè ſibi conſtiterit commiſiſſe. Eſt enim col- 4
luſio inter actorem & reum latens, & fraudolenta conventio, ſecundùm gloſſ. 1. & Hoſt. *n.* 1. unde colludium non de-
bet remanere impunitum, *cap. Si quem pœnituerit* 2. *q.* 3. & 5
geſta per colluſionem non tenent, *l.* 3. *ff. eod.* ſecundùm In-
noc. *hic in fine*. Ergo à contrario ſenſu ceſſante colluſione 6
penſio ſuiſſet validè impoſita; non tamen excederet vitam ſolventis etiam colluſione ceſſante, cùm eſſet impoſita ſine auctoritate Epiſcopi, ut dicit gloſſ. 2. cum qua concordat Innocent. *in princ.* inquit enim: (Hæc penſio ſi bona fide pacta ſit, non excedit vitam paciſcentis, niſi interveniat auctoritas Epiſcopi,) allegat *c. De cætero, & c. Veniens ſup. de tranſact.* & ſequitur Hoſtien. *nu.* 2. dicens penſionem ſine auctoritate Epiſcopi conſtitui non poſſe, & ſi conſtituta ſit etiam licitè, vitam ejus, qui ſolvit, non excedere. Sentiunt igitur gloſ. Innoc. & Hoſt. penſionem poſſe aliquando licitè conſtitui ſine Epiſcopi auctoritate, ſcilicet pro bono pacis, & concordiæ, omni fraude, & colluſione ceſſante;

ſed

ſed eo caſu penſionem eſse perſonalem, nec excedere vi-
7 tam gravati. Ergo à contrario cenſent per auctoritatem
Epiſcopi poſse bona fide conſtitui penſionem realem, & du-
raturam in tempus ſucceſſionis in beneficio. Tu verò de
hoc articulo dicas, ut ſcripſi in *c. Niſi eſſent de præb.* ubi ple-
niſſimè examinavi, an, & quando poſſit Epiſcopus ſua or-
dinaria auctoritate penſiones ad vitam, vel perpetuas im-
ponere, *à n.* 14. *uſq. ad n.* 65. & ad hunc textum reſponde,
ut per Abb *in* 1. *notab.* videlicet hìc vacare argumentum à
contrario ſenſu, quia habemus jus expreſsum in contra-
rium, id eſt *in d. c. Niſi eſſent*; quod irrefragabiliter pro-
bat Epiſcopum nec pro bono pacis poſse annuas penſiones
imponere, quæ tranſeant ad ſucceſsores in beneficio, in-
ducendo illud fortiter, ut ibi dixi *n.* 40.
8 Quibus adde, quòd cùm Vicarius Leodienſis delatus fuiſ-
ſet ad ſa. me. Paulum V. quòd diſpenſationes in aliquibus ca-
ſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis paſſim concederet, & pen-
ſiones tam vitales, quàm perpetuas reſervaret; Papa per
literas in forma Brevis hujuſmodi gratias, & reſervationes
nullas eſse declaravit, eidemque inhibuit ſub pœnis, & cen-
ſuris, ne de cætero ſimilia attentaret: & cùm poſtea Sere-
niſſimus Epiſcopus, & Princeps Elector conqueſtus eſset,
quòd ſe inaudito hujuſmodi literæ emanaſsent, Congrega-
tio ad illius ſupplicationem ſuper his controverſiis deputata
quoad facultatem reſervandi penſiones, dixit, tametſi DD.
variè diſtinguant *in c. Audivimus*, *de Colluſ. deteg.* cùm ta-
men uſus Sedis Apoſtolicæ ubique receptus habeat, ut ſolus
Papa eas reſervet, minimè poſse Vicarium hanc ſibi facul-
tatem vendicare: totius negotii ſeriem retuli *in c. Cùm de
tua n.* 11. *&* 17. *ſupra de corpor. vitiat.*

D E M A L E D I C I S.

Clemens III.

C A P U T I.

INnotuit nobis: & infrà. Quia nobis per litteras retuliſti, quòd J. clericus multis coram aſtantibus, verba quædam in depreſſionem officii, & beneficii noſtri protulit, ipſum à temeritate ſua compeſcas: ut pœna illius, aliis terrorem incutiat, ne de cætero contra Romanam Eccleſiam in talia verba prorumpant.

I*Nnotuit*. Maledicens Papæ puniendus eſt, ut deinceps alii abſtineant, & terreantur. Hoc dicit Joan. Andr. Et primò ponit culpam; ſecundò puniri mandat, ibi, *Ipſum*.

Pro intellectu hujus text. vide quod ſcripſi *in c. Licèt nu.* 18. *de pœn.*

DE CLERICO EXCOMUNICATO, DEPOSITO, vel interdicto miniſtrante.

Ex Concilio Antiocheno.

C A P U T II.

SI quis presbyter, aut alius clericus fuerit degradatus, aut ab officio pro certis criminibus ſuſpenſus: & ipſe per contemptum, & ſuperbiam aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere præſumpſerit: & poſteà ab Epiſcopo ſuo correptus, & in cœpta præſumptione perduraverit, modis omnibus excommunicetur: & quicumque cum eo communicaverit, ſimiliter ſe ſciat eſſe excommunicatum. Similiter de clericis, laicis, vel fœminis excommunicatis obſervandum eſt. Quòd ſi aliquis iſta omnia contempſerit, & Epiſcopus minimè emendare potuerit, regis judicio, ad requiſitionem Eccleſiæ, exilio damnetur.

S U M M A R I U M.

1 *DEpoſitus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens excommunicatur, & ſi nec ſic deſiſtat, per ſæcularem poteſtatem, ad requiſitionem Eccleſiæ, exilio damnatur.*

2 *Irregularis an efficiatur Clericus minorum Ordinum ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus, miniſtrando in aliquo ex dictis ordinibus, & n. ſeqq. uſq. in fin.*

3 *Pœna ubi non eſt ſtatuta, non eſt noſtrum eam imponere.*

4 *Irregularitas non incurritur niſi in caſibus in jure expreſſis, & dicens aliquem irregularem, debet dare caſum juris.*

5 *Clericorum appellatione veniunt Clerici minorum Ordinum.*

6 *Jus generaliter, & indiſtinctè loquens, generaliter, & indiſtinctè intelligitur, niſi per aliud diſtinguatur.*

7 *Deponitur quis à minoribus Ordinibus, ſicut à majoribus, & n.* 13.

8 *Irregularis in dubio prohibetur miniſtrare in ſacris Ordinibus, in minoribus verò permittitur diſpenſativè.*

9 *Et an hoc caſu diſpenſet Epiſcopus.*

10 *Ordinum minorum miniſteria exerceri debent per Clericos cœlibes tantùm, & in eorum defectum per Clericos conjugatos, non tamen bigamos.*

11 *Irregulares fiunt Clerici miniſtrantes in prima tonſura, & in minoribus ordinibus ſimoniacè ſuſceptis, ex Conſtitutione Sixti V. hac in parte non revocata per Clementem VIII.*

12 *Ordines minores, in quantum ſunt Sacramentum, ordinantur omnes ad Sacramentum Euchariſtiæ.*

13 *Et ſecundùm ſe ſunt ſacri.*

14 *Interdictum violat, qui in officio ſuo miniſtrat ſicut priùs licèt ſit Clericus minorum ordinum, & irregularitatem incurrit, & n. ſeqq. uſque in fin.*

15 *Secus ſi exerceat aliquid non deputatum certo ordini, ut cantare reſponſoria, dicere Pſalmos, & hujuſmodi.*

16 *Item ſecus ſi ſit deputatum certo ordini, ſed ex conſuetudine exerceatur etiam per laicos, ut in Epiſtola, quæ ſine apparatu dicitur per quemcumque.*

Sed

Sed contra, num. 18. & 19.

17 *Clerici ſuſpenſi, excommunicati, vel interdicti, qui tamquam Clerici ex officio ſuo exercent actum alicui ex dictis ordinibus deputatum, irregularitatem incurrunt ex voto ſacræ Pœnitentiariæ.*

18 *Conſuetudo qua minorum ordinum functiones exercentur promiſcuè à Clericis, ac laicis, eſt corruptela à Conc. Trid. improbata.*

19 *Monialis, vel laicus non poſſunt canere Epiſtolam, & Lectiones in Miſſa ſolemni, & ſi neceſſitas urgeat, conſulendus Sanctiſſimus, ex ſententia S. Congregationis Concilii.*

20 *Regulares comprehenduntur in decreto Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 17. de minorum ordinum functionibus non exercendis niſi per Conſtitutes in eiſdem ordinibus,*

1 SI *quis Presbyter*. Degradatus, vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens excommunicatur; & ſi nec ſic deſiſtat, per ſæcularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur. Hoc dicit, ſecundùm Jo. Andr. & omnes.

2 In textu ibi, *Aut alius Clericus*. QUÆRO, an clericus minorum ordinum ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus miniſtrando in aliquo ex dictis ordinibus, irregularitatem incurrat.

3 Ad partem negativam arguitur, quia Canones, qui in contrarium allegantur, ut hic, & in concordantibus, infra citandis, quod pertinet ad irregularitatem, videntur reſtringendi ad conſtitutos in ſacris, de quibus loquitur *c. 1. ſupra eod.* & cùm nullum jus expreſsè dicat Clericum inferioris gradus citra ſacros excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut interdictum in ordine ſuo miniſtrantem, in irregularitatem incidere, nec nos ex capite noſtro hanc pœnam inducere debemus. Primò, quia ubi pœna ſtatuta non eſt, non eſt noſtrum ipſam imponere, *l. Et ſi quis, §. Et generaliter, ff. de Relig. & ſumpt. funer. l. 2. §. Non perpe-*
4 *tuè, ff. de Sepulchro viol.* Secundò, quia irregularitas non incurritur niſi in caſibus in jure expreſſis. Unde qui dicit aliquem irregularem, debet dare caſum juris, *cap. Is qui de ſent. excomm. lib. 6.* Speculator *in tit. de diſpenſat. §. Juxta num. 22.* & cùm odioſa ſit & pœnalis, reſtringenda eſt,
5 non laxanda, *cap. Pœnæ de pœnit. diſtinct. 1. cap. Odia de*
6 *regul. jur. lib. 6.* Tertiò, quia Acolythi, & inferiores quaſi laici cenſentur, ut patet in eo, quod leg. & notat. *in cap. 1. & 2. ſupra de Cleric. conjugat.* nec in degradatione ipſorum adhibetur illa ſolemnitas, quæ adhibetur in degradatione conſtitutorum in ſacris, *ut in cap. Felix, & in cap. Si autem 15. qu. 7.* Ideòque ſi Eccleſiaſticam cenſuram contemnat, non poteſt adeò affici ordo ipſorum, ſicut ordo ſacer, nec punitur niſi ſicut Monialis, quam certum eſt non poſſe irregularitatem incurrere, *cap. Poſtulaſtis, §. Quæſiviſtis infra eodem*: & ſicut laici, & fœminæ, ut infra *in hoc cap. verſ. Similiter de clericis, laicis, vel fœminis*. Igitur, aut tales nullam contrahunt irregularitatem, aut ſi contrahunt aliquam, Epiſcopi poterunt ſuper ea diſpenſare, ſecundùm ea, quæ leguntur, & notantur *in cap. 2. ſupra de bigam.* & per Hoſt. *in c. Ad audientiam n. 4. in ver. Concedere ſupr. de homicid.* Quartò, minorum ordinum miniſteria ex generali conſuetudine promiſcuè exercentur tàm à Clericis, quàm à Laicis: & ob hoc potiſſimum fundamentum huic opinioni adhærent complures Theologi, & in ſpecie Pet. de Palud *in 4. ſent. diſt. 28 q. 4. verſ. Quintus effectus, & qu. 7. art. 3. concl. 2.* Ricard. de media Villa *eadem diſt. 18. art. 7. qu. 5.* Gabr. *ibidem q. 2. art. 3.* Sot. *in cap. 4. diſt. 22. qu. 3. art. 1. concl. 5.* Allen. *in ſumma p. 2. libr. 7. tit. 10. qu. 1.* S. Antonin. *3. part. tit. 22. de Irregular. cap. 1. §. De Subdiaconatus,* Tabiena *in ver. Suſpenſio num 3.* & Clarus *n. 10.* & alii apud Silveſtr. *ver. Irregularitas num. 15.* & complures moderni, & ex Canoniſtis Covarr. *in cap. Alma mater p. 1. §. 6. num. 9. verſ. Decimo, de ſent. excomm. lib. 6.* Pro hac ſententia S. Antoninus, & Tabiena allegant etiam S. Thomam, qui tamen videtur potiùs oppoſitum ſentire, ut dicam infra *num. 16. in fin.*

7 Verùm quidquid ſubtilizetur, ut inquit Hoſtienſis *hic num. 4.* certum eſt etiam Clericos minorum ordinum cenſura irretitos, miniſtrando in aliquo ex dictis ordinibus, irregularitatem incurrere. Quod probatur primò in hoc textu, qui non tantùm loquitur de presbytero, ſed etiam de aliis Clericis, qui aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere præſumpſerint, *& in cap. Clerici, in c. Fraternitati,* ibi, *Presbyteros autem, & alios Clericos, & in cap. Poſtulaſtis, §. Quæſiviſtis, infra eodem in c. 1. §. Securus de ſentent. & re judicat. libr. 6. cap. Cum medicinalis, §. Caveant, & cap. Is cui de ſent. excomm. eodem lib.* quæ Jura de Presbyteris, & Clericis indiſtinctè loquuntur: ſicut hæc rubrica, quæ non inſcribitur de Presbytero, vel Diacono, &c. ſed de Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante: Clericorum autem appellatione abſque dubio veniunt Clerici minorum ordinum, *cap. Clericos 21. diſt. cap. De perſona in fin. 11. q. 1.* præſertim cum ponuntur ad differentiam Presbyterorum, *ut hic, & in cap. ſeq.* Unde, ut inquit Hoſt. ubi ſupra. Jus generaliter, & indiſtinctè loquens, generaliter & indiſtinctè intelligitur, niſi per aliud diſtinguatur, *l. 3. ff. de offic. Præſid. cap. Quia circa infra de privil.* Qui ergo dixerit conſtitutum in minoribus irregularitatem non contrahere, ſicut & alios, non creditur ei, niſi oſtendat jus, quod ipſos expreſsè eximat; quod, ut ipſe putat, nunquam eſt reperire.

Secundò, hoc videtur expreſſum *in cap. Epiſcopus in fin. 11. qu. 3.* ubi non tantùm Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ſed & reliqui gradus a Synodo depoſiti prohibentur miniſtrare, niſi in reparatione ſua recipiant ea, quæ in ordinatione perceperant, ubi gloſ. *in verb. Reliqui,* notat æquè aliquem deponi à minoribus ordinibus, ſicut a majoribus, & allegat jura concordantia. Ad idem allegatur textus *in cap. Si quis Epiſcopus in Concilio eadem cauſ. & quæſt.* ubi dejicitur à Clero Presbyter, vel Diaconus, qui oblationem, vel matutinum, aut veſpertinum ſacrificium quaſi in officio ſuo agit ſicut priùs, & ſic etiam miniſteria, & functiones minorum ordinum inducant irregularitatem, ponderando illa verba, *Sicut priùs*, prout intelligunt hoc caſu gloſſa 1. *in c. 1. ſupra eodem*, Innoc. & alii infra citandi *n. 14.* Hoſt. *n. 4* Abb. *eod. num.* & communiter Doctores. 8

Tertiò, ad hanc partem inducitur bonus textus *in cap. Ad audientiam ſupra de homicid.* nam Presbyter ille, de quo dubium erat, an eſſet irregularis, abſolutè prohibetur miniſtrare in ſacris ordinibus, & poſt peractam pœnitentiam ex indulgentia conceditur, ut poſſit miniſtrare in minoribus, ut demonſtrant illa verba, *Poteritis concedere, ut minoribus ordinibus ſit contentus*, ubi gloſſa ultima exponit, *Poteritis concedere*, ſcilicet diſpenſativè, *ut in cap. Continebatur eodem tit.* & cum gloſſa tranſeunt ibidem Jo. Andr. *n. 7.* & alii communiter, licèt in eo caſu, ſcilicet homicidii caſualis, & dubii, poſſit Epiſcopus diſpenſare, ſecundùm Hoſt. *ibi num. 4.* ubi exponit ver. *Concedere*, id eſt jure ſuo, & quod de minoribus agitur. nam in ſacris non diſpenſat niſi Papa, *ut d. cap. Continebatur*, & ſequitur Jo. Andr. in eodem *cap. Ad audientiam in fine verſ. Putat tamen Hoſt.* ſecùs in homicidio voluntario, *ut c. Miror 50. diſtinct.* Quemadmodum ergo irregularis abſque diſpenſatione prohibetur miniſtrare in ordinibus, ita ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus miniſtrando in illis irregularitatem incurrit, *ut in cap. Is cui de ſentent. excomm. lib. 6.* cum concord. ſupracitatis. 9

Quartò, ad idem eſt decretum Concilii Tridentini *cap. 17. ſeſſ. 23.* quod præcipit Epiſcopis, ut ad minorum ordinum miniſteria aſſumant Clericos cœlibes, ſi præſtò ſint, & in eorum defectum ſubſtituant Clericos conjugatos, dummodò non ſint bigami. Atque ita hujuſmodi miniſteria interdicta ſunt irregularibus, & ſic etiam cenſura irretitis & hinc fit, ut Clerici, qui cum cenſura in prædictis ordinibus miniſtrant, irregularitatem incurrant, per hoc cap. ubi irregulares declarantur, qui aliquid de miniſterio ſibi interdicto agere non verentur. 10

Quintò, hoc videtur expreſſum in Conſtitutione 91. Sixti V. *Sanctum, & ſalutare*, contra Clericos malè, & ſimoniacè promotos, in Bullar. *tom. 2. pag. 651.* quæ Clericos etiam primæ tonſuræ malè promotos perpetuò ſuſpenſos declarat ab executione, miniſterio, & exercitio Ordinum ſuſceptorum; ac ſi in eis miniſtrare præſumpſerint, illos ſic irregulares effectos omnibus officiis & beneficiis privat, ubi ponderanda ſunt illa verba, *Sic irregulares effectos*, quæ demonſtrant Papam non infligere de novo irregularitatem, ſed ſupponere Clericos ſic miniſtrantes jam eſſe Irregulares effectos: & ita eſt ibi caſus expreſſus, quòd Clericus minorum ordinum ſuſpenſus, ſi in illis miniſtret, irregularis effici- 11

efficitur: & quamvis hæc Bulla, quoad alios malè promotos fuerit revocata à Clemente VIII. in ſua Conſtitutione 4. *Romanum Pontificem*, *in Bullar. tom.* 3. *pag.* 54. tamen ſalva remanet quoad ſimoniacè ordinatos, ut ibi in §. 2. & ſic tales cum ſuſpenſione miniſtrantes in ordinibus minoribus ſupponuntur jam irregulares effecti in Bulla Sixti hac in parte per Clementem minimè revocata.

12 Sextò, & ultimò, Ordines omnes tàm ſacri, quàm minores unum conſtituunt Sacramentum, ſcilicet Ordinis, Concilium Tridentinum *de Sacramento Ordinis*, *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *&* 2. & in quantum ſunt Sacramentum, omnes ordinantur ad Sacramentum Euchariſtiæ, Sanctus Thomas in 4. *Sent. diſtinct.* 24. *quæſt.* 3. *art.* 2. *quæſt.* 2. *in corpor. & in* 2. 2. *quæſt.* 40. *art.* 2. *itidem in corp.* ſinguli habent ſuam materiam, & formam à Chriſto Domino inſtitutam. Concilium Florentinum in Decreto Fidei Eugenii IV. §. *Sextum Sacramentum*, & ſcripſi in *cap. Cum veniſſent*, *num.* 28. *ſuprà de Sacra Unct.* Item ſinguli habent ſuas peculiares functiones à temporibus Apoſtolorum in Eccleſias receptas, quas recenſet Iſidorus in *cap. Perlectis*, 25. *diſtinct. & in cap. Clerus.* 21. *diſtinct.* & innovari præ-
13 cipit Tridentina Synodus *in dict. cap.* 17. *ſeſſ.* 23. Et quamvis ratione materiæ ſacræ, circa quam habent actuum ſuum, tres tantùm ſint ſacri, nempè Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiadconatus: nihilominus omnes ordines Eccleſiæ ſecundùm ſe ſunt ſacri, ut declarat Sanctus Thomas *in* 4. *diſtinct.* 7. *quæſt.* 3. *art.* 1. *quæſt.* 3. *& diſtinct.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 3. utrobique in corpore: ideòque etiam ordines minores à Sacris Canonibus paſſim appellantur ſacri, ut §. *Quodlibet ad finem quæſtionis*, *cap. De ordinationibus*, *& capit. Quibuſdam*, 1. *quæſt.* 1. *& quæſt.* 3. *cap. Non ſolum*, *in princ. cap. Infames*, *in fin.* 6. *quæſt.* 1. *capit. Nullus*, 28. *quæſt.* 1. *capit.* 2. 34. *diſtinct. & capit.* 1. & ibi Doct. ſuprà *de fil. Presbyter.* & non tantùm à ſacris, ſed etiam à minoribus ordinibus fit degradatio, ut in *capit. Degradatio*, *de pœnis*, *lib.* 6. & in Pontificali Romano *in titulis de Degradatione*, *&c.* & ſcripſi pleniùs *in capit. Cum contingat*, *numer.* 62. *& ſeqq. ſupra de ætate*, *& qualitate*. Unde jure optimo conſtitutum eſt, ut illorum miniſteria à ſuſpenſis, excommunicatis, vel interdictis minimè exerceantur; & ſic exercentes irregularitatem incurrant. Et hæc eſt vera, & con-
14 munis Canoniſtarum ſententia, quam tenet Innocent. in *capit. fin. num.* 1. *in verb. violare*, *infra de exceſſ. Prælat.* ubi decernit interdictum violare, qui in officio ſuo miniſtrat ſicut priùs, & irregularitatem incurrere, etiamſi ſit in minoribus ordinibus conſtitutus, putà offerendo in Miſſa calicem, vel urceolum, vel aliud, quod ad officium ſuum ſpectet, vel dicendo Matutinum, vel Veſperas ſicut priùs, per dict. *capit. Si quis Epiſcopus in Concilio*, *& in c. Epiſcopus Presbyter*, *in fin.* 11. *quæſt.* 3. & concordant ibi totidem verbis Abbas Antiqu. *numer.* 1. *in verb. Violavit*, Hoſtien. *numer.* 2. Joan. Andr. *num.* 3. Butr. *numer.* 23. & reliqui omnes, Speculat. *in tit. de diſpenſat.* §. *Juxta*, *numer.* 27. *verſ. Hoc etiam*, idem concludunt, hìc Hoſtien. *dict. numer.* 4. *verſ. Sed quicquid ſubtilizetur*, Joan. And. *num* 2. *in fine*, Butr. *numer.* 7. Anchar. *numer.* 5. Abbas *numer.* 4. & Marian. Soccin. *numer.* 6. & idem Marian. Soccin. *in c. Ad audientiam*, *numer.* 105. *ſupra de homicid.* ubi dicit eos violare interdictum, qui exercent aliquid deputatum alicui ordini eccleſiaſtico hoc facientes tamquam Clerici, ſive illud faciant tamquam Sacerdotes, ſive tamquam Clerici inferiores: unde ſi Diaconus dicit Euangelium tamquam Diaconus, vel Subdiaconus dicit Epiſtolam tamquam Subdiaconus, vel Acolythus, efficiuntur irregulares, ut in *hoc capit.* Secùs verò ubi exercent aliquid non deputa-
15 tum certo ordine eccleſiaſtico, ut cantare Reſponſoria, dicere Pſalmos, & ſimilia, non tamen principaliter officiando in Eccleſia, ſed tamquam quilibet alius laicus; quia tunc efficerentur irregulares; & ſubdit idem eſſe ſecundùm Dominum ſuum, ſcilicet Abbatem Siculum, ſi exer- 16
ceretur aliud, quod eſſet deputatum certo ordini, ſed ex conſuetudine exerceretur indiſtinctè per quemcumque etiam non ordinatum, ut eſt Epiſtola, quæ ex conſuetudine communi dicitur ſine apparatu etiam per quemcumque: unde licèt ſuſpenſus, vel excommunicatus, vel interdictus ſine apparatu, ut alius quilibet diceret Epiſtolam, non fieret irregularis, concordat Silveſt. *in verb. Irregularitas*, *numer.* 15. ubi ait: (Suſpenſum, excommunicatum, vel interdictum ingerentem ſe Divinis faciendo aliquid attributum certo ordini etiam minori, putà Acolytatus, Exorciſtæ, & hujuſmodi, incurrere irregularitatem, ſecundùm communem opinionem, dummodò id faciat tamquam Clericus, ſive ſolemniter, ſecus ſi attentet aliquid exercibile etiam per laicos, ut quia cantat Requiem æternam, aut verſum Pſalmi, & hujuſmodi, quia non efficitur irregularis; & dato etiam quod illud ſit deputatum certo ordini, & tamen de conſuetudine exercetur per alium quemcumque indiſtinctè, etiam à non ordinatis, talis exercens non eſſet irregularis, dummodò illud exerceat ſine ſolemnitate,] & ex Recentioribus Navarr. *in manuali*, *cap.* 27. *num.* 163. dicens, Clericum incurrere irregularitatem exercendo in loco interdicto ſolemniter actum deputatum ordini minori, ac exercendo deputatum majori, ſecundùm Innocent. & communem, & dixit *ſolemniter*, quia aliter cantans Epiſtolam, ferens cereos, vel urceolos, & ſimilia tamquam alius laicus non incurrit irregularitatem, ſecundùm omnes, nec diſſentit Sanctus Thomas *in* 4. *Sentent. diſtinct.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 2. *ad* 9. ait enim: *Oſtiarium in ſuſceptione ordinis accipere poteſtatem, ut poſſit ex officio arcere alios ab introitu Templi, quamvis etiam hoc ab aliis fieri poſſit, ſed non ex officio*; & mox ſubdit: *idem eſſe in omnibus actibus minorum ordinum, qui poſſunt per alios licitè fieri, quamvis illi non habeant ad hoc officium*. Repete, *ſed non ex officio*, ut in- 17
nuunt verba, *idem eſſe*, *&c.* Et hanc ſententiam Canoniſtarum probavit noviſſimè Signatura S. Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, habita die 20. Decembris 1650. Cenſuit enim Clericos minorum ordinum excommunicatos, ſuſpenſos, vel interdictos, qui tamquam Clerici ex officio ſuo exercent actum, ſeu miniſterium alicui ex dictis ordinibus deputatum, irregularitatem incurrere.

Ad unicum fundamentum Thologorum reſpondetur, 18
conſuetudinem, ſecundùm quam minorum ordinum functiones promiſcuè exercentur à Clericis, & laicis, eſſe abuſum, & corruptelam improbatam à Concilio Tridentino *in dict. cap.* 17. *ſeſſ.* 23. ubi ſtatuitur, ut functiones hujuſmodi aliquamdiu in Eccleſia intermiſſæ, in uſum revocentur, & nonniſi per conſtitutos in prædictis ordinibus exerceantur.

Unde cùm quidam Regulares conſuluiſſent Sacram 19
Congregationem Cardinalium ejuſdem Concilii Interpretum, An Monialis in Miſſa ſolemni poſſit canere Epiſtolam, & Lectiones, vel ſaltem vir, qui caret eo ordine, ſuperpelliceo tantùm inductus: Sacra Congregatio cenſuit non poſſe; quia Concilium *cap.* 17. *ſeſſ.* 23. vult expreſsè, ut hujuſmodi miniſteria nonniſi per conſtitutos in hiſce ordinibus exerceantur; & ſi neceſſitas urgeat, conſulendum Sanctiſſimum.

Rurſus Generalis Ordinis Sancti Hieronymi Hiſpania- 20
rum petiit à Sacra Congregatione Concilii declarationem infraſcripti dubii, An diſpoſitio *cap.* 17. *ſeſſ.* 23. quo cavetur, ne in futurum minorum ordinum miniſteria per alios, quam conſtitutos in dictis ordinibus exerceantur, comprehendat etiam Regulares: Sacra Congregatio cenſuit comprehendere.

DE CLERICO EXCOMMUNICATO.

Innocentius III. Herbipolen. Capitulo..

CAPUT V.

ILlud Dominus in beato Petro: & infrà. Venerabilis frater noſter quondam Hildeſemeñ. Epiſcopus licentia non ſolùm non obtenta, ſed nec etiam poſtulata, Eccleſia Hildeſemeñ. relicta, Herbipoleñ. Eccleſiam occupavit: & infrà. Unde Magdeburgeñ. Epiſcopo dedimus in mandatis, ut (cùm factum ipſum non poſſet in partibus illis non eſſe notorium) niſi dictus Epiſcopus infra viginti dies ab Herbipoleñ. Eccleſiæ adminiſtratione ceſſaret, eum excommunicatum publicè nuntiaret: quod idem Magdeburgeñ. ſtuduit adimplere: & infra. Ipſe verò Epiſcopus in noſtra poſtmodum præſentia conſtitutus, & ſi ſuum recognoſceret, & confiteretur exceſſum; & non judicium, ſed miſericordiam poſtularet: hoc tamen inter alia in ſua excuſatione propoſuit, quod cùm dictus Magdeburgeñ. non eſſet ordinarius judex ejus, non crediderat, quòd monitione non præmiſſa, auctoritate delegata poſſet procedere contra ipſum, aut ſententiam in eum aliquam promulgare. Unde cùm nec ante factum monitorias, nec poſt literas ab eo aliquas accepiſſet, peccare non credidit; ſi divina officia quantumcunque ſolemniter celebravit: præſertim cùm ei non niſi per famam de ſententia contra eum prolata conſtaret: & infrà. Licèt autem in hoc non videatur omninò culpabilis extitiſſe: quia tamen in dubiis via eſt tutior eligenda, etſi de lata in eum ſententia dubitaret, debuerat tamen potiùs ſe abſtinere, quàm ſacramenta Eccleſiaſtica pertractare. Illud autem quod ſub ſpe veniæ divina ſibi fecit (poſtquam ſe à nobis excommunicatum noverat) celebrari, & communioni fidelium ſe ingeſſit; potiùs contra eum facere credimus, quàm pro eo: cùm ſub fiducia pænitentiæ non debuerit deliquiſſe: & excommunicato non vitare, multò magis, quàm non vitari periculoſum exiſtat; non vitare ſiquidem, cùm in eo ſit, excommunicatus ſine delicto non poteſt ſed cum ex aliis pendeat, ſine ſuo delicto, poterit non vitari: & infrà. Cum eo miſericordiam facientes, pœnam, quam canon infligit his, qui poſt excommunicationem divina præſumpſerint officia celebrare, vel ſe celebrationi ingeſſerint divinorum, ei non duximus infligendam.

SUMMARIUM.

1 *EXcommunicationem notitiam habens per famam, & celebrans, deponitur de rigore.*

I*Llud*. Si habens notitiam excommunicationis per ſolam famam celebrat, debet de rigore deponi, licèt cum eo poſſit miſericorditer diſpenſari. Hoc dicit, & eſt caſus notabilis, Abb. Sicul.

In textu ibi, *Periculoſum exiſtat*. Probat hæc littera in concurſu opinionum probabilium, ubi adeſt periculum peccati, eligendam eſſe opinionem tutiorem ex neceſſitate præcepti inducendo textum, ut ſcripſi in *cap. Ne innitaris, numer.* 193. *ſupra de Conſtitut.* quod locum habet non tantùm in materia irregularitatis, ſed etiam in omni alia, & ſive dubium ſit facti, ſive juris, vel perſonæ, ut ibi dixi *numer.* 152. *cum pluribus ſeqq.* & ibi plenè videas de electione opinionis probabilis, *à num.* 13. *uſque ad num.* 311.

DE CLERICO EXCOMMUNICATO.

Idem Innocentius III. Decano, & Priori Colonien.

CAPUT VII.

POſtulaſtis per ſedem Apoſtolicam edoceri: & infra. Conſultationi veſtræ reſpondemus, quod cum excommunicatis communicari non debeat; clericis excommunicationis vinculo innodatis Eccleſiaſtica beneficia conferri non poſſunt, nec illi valent ea licitè retinere; niſi forſitan cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum; cùm ea non fuerint canonicè conſecuti. Illi verò qui ſcienter illa beneficia talibus contulerunt, tamdiu debent à beneficiorum collatione ſuſpendi, donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur: ut puniantur in hoc, in quo delinquere præſumpſerunt.

Quæſiviſtis prætereà qualiter puniri debeant Clerici, Monachi, vel Moniales Eccleſiarum Conventualium, qui poſt latam interdicti ſententiam in locis ſuppoſitis interdicto, præſumpſerunt hactenus, & adhuc etiam non verentur divina officia celebrare, quamvis propter hoc ſint excommunicationis vinculo innodati. Ad hoc breviter reſpondemus, quòd Clerici, qui talia præſumpſerunt, ſunt Eccleſiaſticis beneficiis ſpoliandi: Monachi verò, vel Moniales in arctioribus Monaſteriis ad peragendam pœnitentiam detrudendi.

S U M M A R I U M.

1 *COllatio beneficii excommunicato facta non valet, & ſcienter conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur, & n. 3. & 8.*
Secus ſi ignoranter, n.9.
2 *Celebrans in loco interdicto, ſi Clericus eſt, à beneficio deponitur; ſi Monachus, vel Monialis, in arctius monaſterium detruditur.*
3 *Excommunicatus tenetur cedere beneficio poſt excommunicationem obtento, nec poteſt illud ſalva conſcientia retinere.*
4 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum excommunicato, ut retineat beneficium poſt excommunicationem ſibi collatum.*
5 *Dum tamen non ſit ille idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit.*
6 *Et quid ſi collatio fuerit facta per Papam, & num. ſeq.*
7 *Clauſula abſolutionis à cenſuris in litteris Apoſtolicis reddit gratiam efficacem, & validam non obſtante exceptione excommunicationis.*
9 *Collatio beneficii facta excommunicato etiam occulto eſt nulla, & n. ſeq.*
10 *Occultum non diſtinguitur à manifeſto in his, quæ non geruntur ratione publici officii, ſed concernunt privitam utilitatem excommunicati.*
11 *Collatio beneficii facta excommunicato non tenet etiam ſi communi reputatione habeatur pro abſoluto.*
12 *Nec validatur per ſequentem abſolutionem.*
13 *Collatio Beneficii facta excommunicato abſoluto in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, vel Jubilæi, an ſit valida, nec ne: & num. ſeqq. uſque in fin.*
14 *Abſolutus in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæi, non cenſetur abſolutus in foro exteriori & num. 32.*
15 *Beneficii aſſecutio eſt actus pertinens ad forum externum.*
16 *Excommunicatus licèt abſolutus in foro animæ, non poteſt ſe immiſcere Divinis officiis.*
17 *Et in publico debet ſe gerere tamquam excommunicatum.*
18 *Et puniri poteſt in foro judiciali.*
19 *Forus conſcientiæ, & forus judicialis tendunt ad diverſos fines.*
20 *Excommunicatus quibus pœnis afficiatur in foro animæ, & quibus in foro externo.*
Excommunicatus per abſolutionem in foro pœnitentiali, à quibus pœnis liberetur, ibidem, & num. ſeq.
21 *Abſolutio ab excommunicatione in foro animæ non tollit pœnas fori externi.*
22 *Electio celebrata nudo conſenſu eligentium non ſervata forma,* cap. Quia propter, *ſuffragatur electo in foro conſcientiæ quoad hoc tantùm, ut cedere non teneatur, ſed non valet in foro externo.*
23 *Excommunicatus abſolutus in foro conſcientiæ tantùm, parte opponente, numquam debet admitti ad participationem Sacramentorum, ac Divinorum celebrationem.*
24 *Excommunicatio occulta in foro externo non impedit beneficii aſſecutionem.*
25 *Expenduntur Auctores in deciſione Rotæ allegati, & num. ſeq.*
26 *Abſolvendi facultas in utroque foro ſatisfacta parte aliquando conſuevit concedi in Bulla Cruciatæ, vel Jubilæi, & n.29.*
27 *Pœnitentiarii an habeant facultatem abſolvendi in foro externo.*
28 *Abſolutio in foro pœnitentiali probatur dicto Presbyteri atteſtantis ſe abſolviſſe.*
29 *Clauſula,* ſatisfacta parte, *ſolet opponi in Bullis, quando datur facultas abſolvendi in utroque foro.*
30 *Abſolutio in foro externo ad effectum validitatis gratiæ probatur dicto ſolius Pœnitentiarii,*
Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.
31 *Abſolutus a ſimonia occulta, ac diſpenſatus ab Epiſcopo in vim Concilii Tridentini* cap. 6. ſeſſ. 24. *non cenſetur abſolutus, ac diſpenſatus ad beneficia obtinenda.*

P*Oſtulaſtis.* Collatio beneficii excommunicato facta 1
non valet, & ſcienter conferens à beneficiorum col-
latione ſuſpenditur. Hoc primò. Celebrans in loco interdi- 2
cto, ſi Clericus eſt, à beneficio deponitur: ſi Monachus,
vel Monialis, in arctius monaſterium detruditur. Hoc ſe-
cundò, Joan. Andr. Butr. Cardinal. Ancharan. Abb. & Ma-
rian. Soccin. Secunda pars ibi, *Quæſiviſtis:* & ſubdiviſio
patet.

Nota primò ibi, *Conferri non poſſunt*, collationem be- 3
neficii Eccleſiaſtici factam Clerico excommunicato eſſe
ipſo jure nullam, nam verb. *poſſunt*, præcedente nega-
tione, tollit potentiam, & inficit actum ipſo jure, ut no-
tat gloſſ. ordinaria *in cap. Beneficium, in verb. Non poteſt,*
de reg. jur. lib. 6. quam Bart. & ſcribentes omnes ſequun-
tur *in l. Gallus, ff. de liber. & poſthum.* & ibi teſtatur Ja-
ſon. *num.* 19. 20. & 23. & ſcripſi pleniùs *in cap. Cùm di-*
lectus, num. 57. *cum duobus ſeqq. ſupra de conſuetud.* Un-
de nec poteſt beneficium in excommunicatione obtentum
ſalva conſcientia retinere, cùm non fuerit canonicè inſti-
tutus, ſecundùm Abb. hìc *num.* 2. & Marian. Soccin. *num.*
6. nec intraverit per oſtium in ovile, ſed tamquam fur,
ut dixit Rota *deciſ.* 83. *num.* 16. & 17. *part.* 7. *recent.* Quod
videtur eſſe contra Compoſtellanum *in cap. Quod ſicut,*
n. 19. *verſ. Item Dicimus, ſupra de elect.* ubi tenet excom-
municatum electum non teneri cedere, licèt ejus electio
ſit nulla, *cap. Cùm dilectus, ſupra de conſuetud.* Sed hoc
non patitur hæc Decretalis, ut inquit Joan. Andr. hìc *n.* 6.
ad fin. Butr. *num.* 10. *verſ. Compoſtell.* Abb. *dict. numer.* 2.
& Marian. Soccin. *nu.* 16. nam ſi non poteſt beneficium li-
citè retinere, ut dicitur in littera, ſequitur perneceſſe, ut
teneatur illud dimittere; & de veritate opinionis Compo-
ſtellani, quæ etiam fuit Innocentii in eodem *c. Quod ſicut,*
vide Archidiaconum *in cap. Si cui, ſub n.* 1. *in verb. Firma-*
tis, de elect. lib. 6.

Secundò nota ibi, *Miſericorditer diſpenſatum*, cum 4
eo, qui in excommunicatione beneficium eſt aſſecutus, ſi
poſteà fuit abſolutus, poſſe diſpenſari, ut illud retineat, ut
in littera. Et ſic nota diſpenſationem fieri poſſe etiam ubi
collatio non tenet, ſecundùm Abbatem hìc *num.* 2. *verſ.*
Nota quod diſpenſatio: & Marian. Soccin. *num.* 6. Talis
enim diſpenſatio habet vim collationis, ſecundùm Cardin.
num. 5. *verſ. Solutio*, ita ut non ſit opus nova collatione,
ut per Abbatem *ſub num.* 8. *verſ. Intellige*, Marian. Soccin.
num. 17. & Rebuff. *in gloſſ. num.* 70. & cum text. non ape-
riat, à quo debeat concedi diſpenſatio, videtur relicta pote-
ſtas diſpenſandi Epiſcopo, ut hìc tenet gloſſ. 2. Goffred. &
Innocent. *in princip.* dicens: (Cùm Papa non retineat diſ-
penſationem ſibi, Epiſcopus diſpenſare poteſt,] *cap. Nu-*
per, infra de ſentent. excomm. Abb. *num.* 8. Marian. Soccin.
num. 15. Rebuffus *num.* 64. Speculator. *in tit. de diſpenſat.*
§. *Nunc de Epiſcoporum, verſ.* 16. Covarruv. *in cap. Al-*
ma mater, part. 1. §. 7. *num.* 8. *de ſent. excomm. lib.* 6. Sed 5
hoc notabiliter limitant Abb. hìc *num.* 9. & Marian. Soccin.
num. 16. *in fin.* dummodò non ſit ille idem Epiſcopus, qui
ſcienter contulit, quia cùm ipſe peccaverit in conferendo,
non eſt dignus hac poteſtate diſpenſandi, ut patet in ſimi-
li de Epiſcopo ſimoniaco *in capit. Præſentium;* 1. *quæſt.* 5.
Item limitant, licèt ſub dubio, niſi collatio fuiſſet excom- 6
municato facta per Papam, quia tunc inferior non poſ-
ſet fortè diſpenſare, ex quo manum appoſuit, ſicut diximus
in eo, quem ipſe ordinavit: nam alius inferior ſine ipſius
licentia non poteſt ipſum ad ſuperiores Ordines promove-
re, *ut in cap. Cùm in diſtribuendis, ſupra de temp. Ordin.*
Sed tu adverte, quia hic caſus, ut Papa conferat benefi- 7
cium excommunicato, non videtur poſſe contingere, cum
in omnibus litteris proviſionis Papalis apponatur clauſula
abſolutionis à cenſuris per illa verba: *Teque à quibuſvis,*
&c. per quam redditur gratia efficax, & valida, non ob-
ſtante exceptione excommunicationis, ut hìc notat Re-
buff. *num.* 67. *cum ſeqq. & in praxi Benef. in forma, & de-*
clarat. novæ proviſionis, in verb. Teque abſolventes, num.
1. *ſeq.* Felin. *in cap. Apoſtolicæ, num.* 1. *verſ. Et idem de*
abſolut. & ibi etiam Decius *num.* 6. *de except.* Covarr.
in d. cap. Alma mater, part. 1. §. 7. *n.* 3. *ad fin.* Boer. *dec.* 290.

per totam, Navarr. in cap. Ita quorumdam, in 11. notab. à n.14. de Judæis.

8 Tertiò nota in verſ. Illi verò, pœnam imponendam Prælato, qui Clerico excommunicato beneficium contulit: nam ſi ſcienter hoc fecerit, debet ſuſpendi à collatione beneficiorum, ut puniatur in eo, in quo peccavit, ut in textu, & notat Bernardus poſt caſum, Joann. Andr. Butr. Ancharan. & omnes ſupra in ſumm. Neque hoc caſu requiritur ulla monitio, quia ſumus extra caſum, cap. Grave, de præben ſecundùm Abb. hìc num. 3. Ergo à contra-
9 rio ſi contulit ignoranter, nullam pœnam incurrit, ſed tamen collatio facta non tenet, argum. cap. fin. infra eodem, cap. Cum dilectus, de conſuet. ut per Hoſtien. hìc num. 2. in verb. Scienter, Jo. Andr. eodem num. & verb. & Abb. num. 3. in fin. verſ. Sed ſi ignoranter, & ſatis probatur in littera: nam ubi agitur de pœna infligenda Prælato, qui excommunicato contulit beneficium; textus adjicit verb. Scienter, & loquitur de doloſis, & temerarius collatoribus, ut innuunt verba illa, delinquere præſumpſerunt. Sed in 1. par. ubi agit de viribus collationis beneficii factæ excommunicato, non utitur verbo, Scienter, ſed ſimpliciter, & abſolutè decidit collationem non valere. Ergo voluit id habere locum, ſive collatio fuerit facta ſcienter, ſive ignoranter; alioquin ſi voluiſſet ſolùm habere locum, quando ſcienter, id expreſſiſſet ſicut fecit in 2. part. argum. cap. Inter corporalia, §. Sed neque. verſ. Unde ſi circa, ſupra de tranſlat. Epiſcop. Facit quod notat Baldus in cap. Innotuit, n.8. de elect. ubi per illum textum inquit, [Quamvis ignorantia excuſet à pœna, non tamen dat robur actui aliàs invalido.) Et probatur in cap. A nobis, inducendo
10 illud, ut ibi dixi n.49. ſupra de ſimon. Item ad hoc facit ratio, quia in his, quæ non geruntur ratione publici officii, ſed concernunt privatam utilitatem ipſius excommunicati, vel alterius, non eſt differentia inter occultum, & manifeſtum, ut hìc tradit Abbas numer. 4. & ſequuntur Navarr. in manuali capit. 27. numer. 21. & 271. & 273. & conſ. 13. num. 4. ſub hoc titulo, Covarr. in dict. cap. Alma mater, §.7. num. 2. verſ. Hæc principalis, Mandoſ. de ſignat. Grat. tit. de proviſ. verſ. Clauſula, & cum abſolutione à Cenſuris, Caſſad. dicens hanc eſſe communem theoricam deciſ. 1. num. 4. de præbend. Cæſar. de Graſſ. deciſ. 2. num. 12. de ſentent. excommun. Put. deciſ. 67. lib. 1. Sed etſi excom-
11 municatus communi opinione reputetur pro abſoluto, nihilominus irrita eſt collatio eidem facta, quia in hac materia, in qua agitur, ut excommunicatus ſit incapax ad obtinendum beneficium, non habet locum lex Barbarius, ff. de off. Præt. ſed veritas opinioni præfertur, ut notat gloſſa fin. in cap. Solet, de ſenten. Excommun. lib. 6. Abbas in cap. Paſtoralis. §. Verum n. 15. & ibi etiam Franc. n. 11. de appellatione, Rebuff. hìc n.61. Caſſad. d. diſtin. 1. num. 4. de præbendis.

12 Nec ſuffragatur excommunicato, quòd poſt collationem beneficii fuerit abſolutus; per hoc enim non tollitur incapacitas, quæ collationem præceſſit, quia in his ſpectatur initium, c. Dudum, il primo, ſupra de elect. Rebuff. hìc nu 50. Covarr. d. §.7. ſub n.2. verſ. Septimo, Rota deciſ. 83. n. 11. & 18. part. 7. recent. niſi aliud appareat ex amplitudine clauſularum mandanti pro abſolutione impetrati, ut ibi dicitur n.12.

13 Sed QUÆRITUR, an beneficii collatio facta excommunicato abſoluto in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, vel Jubilæi, ſit valida, nec ne.

14 Receptiſſima eſt opinio, quam Sacra Congregatio Concilii ſæpiùs ſequuta eſt, & admittit Rota in hac deciſione, abſolutum in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæi, non cenſeri abſolutum in foro exteriori, ut fuſiùs patebit infra num. 32. Hinc autem ſequitur, ut nulla ſit
15 collatio beneficii facta excommunicato abſoluto in foro conſcientiæ tantùm, quia actus aſſecutionis beneficii propriè ſpectat ad forum externum. Covarruv. in dict. cap. Alma mater, in prima parte, §. 7. in princip. ubi aſſerit inter alios excommunicationis majoris effectus quoad exteriora unum eſſe, quòd collatio beneficii facta excommunicato nulla eſt ipſo jure, ut in hac Decretali: quod tres habet rationes. Prima eſt, quia beneficium datur propter officium, cap. Cum ſecundum, de præbend. cap. ultim.
16 de reſcript. lib. 6. Sed excommunicatus licèt abſolutus in foro pœnitentiali, non habet officii executionem, ut pluribus probat Covarruv. in dict. cap. Alma mater, part. 1. §. 11. num. 16. verſ. Tertio circa idem. Ergo beneficium Eccleſiaſticum ei conferri non poteſt. Quo argumento utitur ad litteram idem Covarruv. in dict. §. 7. in princip. Secunda ratio colligitur ex hoc cap. ubi Abb. poſt num. 1. [Nota, inquit, primò in principio litteræ, quòd cui denegatur aliquid, denegatur & omne id, per quod pervenitur ad illud, l. Oratio, ff. de ſponſal. nam ex eo, quod excommunicato denegatur communio, non poſſunt ei conferri beneficia, quia ſine communione non poteſt beneficia adipiſci, nec in eis adminiſtrare.] Et concordat iiſdem ver-
bis Marian. Soccin. in 1. notab. Sed excommunicato, quam- 17
vis ſit abſolutus in foro conſcientiæ, & quoad Eccleſiam denegatur communio, & debet ſe gerere in publico tamquam excommunicatum, ut per Covarruv. in loco proximo citato, & noviſſimè cenſuit Sacra Congregatio Immunitatis in cauſa Mediolanen. ut in litteris hac de re ſcriptis ad Vicarium Capituli ſede vacante; ergo nec poteſt ei be-
neficium conferri. Ultima ratio ſimiliter deſumitur ex ver- 18
bis Abbatis in cap. De his, ante num. 4. ſupra de accuſat. ubi reddens rationem, quare abſolutus a Confeſſore poſſit iterum puniri in foro judiciali, inquit: (Nam pro deli-
ctis imponitur pœnitentia in foro animæ, ut ſatisfaciat 19
Deo, & animæ; ideòque punitur a Confeſſore ſuo tantum ubi deliquit, cap. Placuit, 21. quæſt. 5. Item punitur in foro contentioſo, ſeu judiciali, quia læſit Rempublicam ut l. Locatio, §. Quod illicitè, ff. de publican. & vectigal. Cum ergo iſta tendant ad diverſos effectus, impoſitio unius non impeditur per impoſitionem alterius.) Hactenùs verba Abbatis.

Excommunicatus autem dupliciter punitur, primò ſci- 20
licet in foro animæ, & quoad Deum, quia privatur ſuffragio Eccleſiæ, ut ait Richard. in 4. ſentent. diſtinct. 18. art. 7. quæſt. 2. & excluditur à regno cœlorum, cap. Quicumque, 24. quæſt. 1. Ab his pœnis liberatur per abſolutio-
nem in foro pœnitentiali. Deinde punitur in foro exter- 21
no, & quoad Eccleſiam, quia efficitur infamis, cap. Infames, 6. quæſt. 1. excluditur ab eccleſiaſtica ſepultura, cap. Sacris, de ſepultur. à communione fidelium, cap. Sicut, 11. quæſt. 3. à divinis officiis, cap. Quod in te, de pœniten. & remiſſ. & Sacramentis Eccleſiæ, cap. Engeltruda, quæſt. 4. & redditur inhabilis ad beneficia acquirenda, ut hìc in textu. Et hujuſmodi pœnæ cum reſpiciant Eccleſiam militantem, nullatenus tolluntur per abſolutionem in foro animæ: idem Abbas in dicto cap. De his, num. 5. in 2. limitat. de accuſat. & ſequuntur Marant. de ordin. Judic. in 6. part. numer. 87. Covarruv. in dict. cap. Alma mater, in 1. part. §. 11 num. 16. & lib. 2. var. reſol. cap. 10. num. 3. & Franc. Penia Rotæ Auditor in Director. Inquiſit. Schol. 20.

Sed etſi beneficii collatio facta abſoluto in vim Crucia- 22
tæ ſuſtineri poſſit, ita ut proviſus non teneatur ſe beneficio abdicare quoad Deum, & in foro animæ; tamen non debet cenſeri, ac pronuntiari valida in judicio exteriori, & contentioſo, exemplo electionis celebratæ ex nudo conſenſu eligentium non ſervata forma a jure canonico præſcripta, quæ licèt ſuffragetur electo in foro conſcientiæ, adeò ut cedere non teneatur, non tamen valida eſt in foro exteriori, ſecundùm Innocent. in cap. Quod ſicut, num 8. de elect. & in cap. Si celebrat, num. 5. infra eod. quem ſequitur Abb. in cap. 1. in fin. de reſtit. ſpoliat. Anchar. in reg. Beneficium, in 7. quæſt. de reg. jur. lib. 6. & alii apud Felin. qui plura exempla his ſimilia congeſſit in cap. 1. num. 36. in 6. fall. de Conſtit.

Hoc autem multò clariùs procedit parte opponente 23
in caſu deciſionis Rotæ, in quo pars objicit beneficii aſſecutioni impedimentum excommunicationis; tunc enim abſolutus in foro conſcientiæ numquam admitti debet ad participationem Sacramentorum, ac Divinorum celebrationem, & conſequenter nec ad aſſecutionem beneficii, quod datur propter officium, ut dictum eſt. Et hanc opinionem parte opponente ſequuntur etiam Auctores contrariæ ſententiæ, & in ſpecie Navarr. conſ. 47. an mendicantes, numer. 4. de ſentent. excommunic.

Ac demum quemadmodum excommunicatio occulta 24
nihil operatur in exteriori judicio, nec impedit beneficii aſſecutionem, Jo. Andr. poſt Hoſtienſ. in cap. Si vere, in gloſ. in verb. Executionem, quem Abb. & alii ſequuntur de ſentent. excomm. ita nec abſolutio occulta, id eſt in

foro

foro ſecreto, & pœnitentiali operari debet, ut beneficii aſſecutio valida ſit in foro externo; eadem enim vis ligandi, atque ſolvendi, *cap. Verbum, de pœnit. diſt.* 1. *cap. Cum inferior, de major. & obedien.*

25 Neque his obſtant auctoritates in deciſione Rotæ allegatæ; ſiquidem omnes ſupponunt Pœnitentiarium eo caſu habuiſſe facultatem abſolvendi in utroque foro: quæ
26 quidem facultas in aliquibus caſibus ſatisfacta parte conſuevit concedi in litteris Cruciatæ, vel Jubilæi, ut teſtantur Covarruv. *in dict. cap. Alma mater, part.* 1. §. 11. *nu-*
27 *mer.* 16. *verſ. Hæc deinde opinio*, & Navarr. *dict. conſ.* 47. *num.* 3. *de ſentent. excommun.* Etenim Calderin. quærit, an abſolutio ad effectum validitatis impetrationis beneficii probetur dicto Pœnitentiarii, & reſpondet his verbis: (Sed ſalvo ſaniori conſilio, dico abſolutionem probatam, dummodò tamen Penitentiarius hanc facultatem habeat, quam videtur habere, quia Epiſcopi hoc caſu habent, & ipſos Pœnitentiarios puto habere in abſolvendo poteſtatem ipſorum Epiſcoporum, id eſt quam Epiſcopi habent de jure communi, quia ex generali poteſtate vicem Papæ gerunt. In hoc tamen Curia Romana declaret.) Itaque Calderin. non diſputat ibi, an abſolutus à Pœnitentiario ſit capax beneficii; ſupponit enim ſimpliciter eſſe capacem, dummodò Pęnitentiarius habeat poteſtatem abſolvendi, quam habent Epiſcopi de jure communi, id eſt in utroque foro, & in hoc remittit ſe judicio Eccleſiæ Romanæ. Sed ſolùm inſiſtit, an ea abſolutio, quatenus vim habeat in utroque foro, probetur teſtimonio ſolius Pœnitentiarii; & pluribus oſtendit probari, & reſpondet objectis.

28 Rota ſimiliter *deciſ.* 573. *diverſor.* dum decidit abſolutionem in foro pœnitentiali ad effectum validitatis gratiæ probari teſtimonio Presbyteri dicentis ſe abſolviſſe vigore Cruciatæ, ſupponit potiùs eo caſu illum Presbyterum habuiſſe facultatem in utroque foro abſolvendi. Quod inde colligitur, quòd Rota ibi aſſerit abſolutionem conceſſam fuiſſe parte priùs ſatisfacta. In Bulla enim Cruciatæ clau-
29 ſula, *ſatisfacta parte*, ſolet potiſſimùm apponi, ubi datur Confeſſario facultas abſolvendi etiam in foro exteriori: quod ſatis colligitur in litteris Jubilæi fel. rec. S. Pii V. publicatis anno 1568.

30 Creſcentius verò *deciſ.* 14. *de probat. aliàs* 163. longè apertiùs ſupponit in ſuo caſu conceſſam fuiſſe à Pænitentiario facultatem abſolvendi etiam in foro externo, & decidit illam probari ad effectum validitatis gratię per ſolum Pœnitentiarium. Ait enim; Abſolutionem etiam in foro contentioſo ad effectum validitatis gratię ſufficit probare per ſolùm Pęnitentiarium dicentem ſe abſolviſſe à cenſuris. Verba enim illa, *Abſolutionem etiam in foro contentioſo ad effectum validitatis gratiæ*, duo videntur ſupponere, ideſt abſolutionem eo caſu fuiſſe conceſſam à Pęnitentiario habente poteſtatem abſolvendi etiam in foro exteriori, & hanc eſſe neceſſariam ad effectum validitatis gratiæ. Itaque ſolus Navar. *d. conſ.* 47. *de ſenten. excomm.* nulla, vel ratione, vel auctoritate ſuffultus, ſed obiter aſſerit abſolutionem in foro conſcientiæ tantùm operari, ut abſolutus obtinere poſſit beneficia ſibi canonicè collata: & tamen ipſemet *n.* 4. declarat hoc non procedere parte opponente; & oppoſitum abſolutè ſentit *in conſ.* 49. incip. *Quidam in loco, eod. tit.* ubi reſpondet excommunicatum abſolutum à Confeſſario virtute Cruciatæ non eſſe capacem beneficii, niſi non ſolùm parti ſatisfecerit, verùm etiam ab Ordinario excommunicatore abſolutionem impetraverit.

Et hanc ſententiam ſatis probavit Sac. Congreg. Concil. 31
in terminis *c.* 6. *ſeſſ.* 24. quo tribuitur Epiſcopis facultas abſolvendi in foro conſcientiæ tantùm, ac diſpenſandi in irregularitatibus ex occulto delicto provenientibus; cenſuit enim abſolutum à ſimonia occulta, ac diſpenſatum in vim *d. cap.* 6. non cenſeri abſolutum, ac diſpenſatum ad beneficia obtinenda.

Subſequitur nunc declaratio ejuſdem S Congregationis, 32
de qua mentio facta eſt ſupra *n.* 14. an virtute Bullarum, ſeu privilegiorum Apoſtolicorum, quibus datur Confeſſario facultas abſolvendi pęnitentes à cenſuris, ſi in iiſdem Bullis, ac privilegiis expreſſum non ſit, ut pænitentes abſolvi poſſint in utroque foro, liceat Regularibus, ſaltem ſatisfacta parte, abſolvere quemquam à cenſuris quoad forum externum, & contentioſum.

Sac. Congreg. Cardinalium Concil. Tridentini Interpretum cenſuit Regulares nequaquam poſſe in vim privilegiorum, ſeu litterarum Apoſtolicarum ejuſmodi, etiam ſatisfacta parte, abſolvere pęnitentes à cenſuris quoad externum, & judicialem forum; & abſolutum ab eis in foro conſcientiæ, & pænitentiali, utique non cenſeri abſolutum in judicio exteriori, & contentioſo: quinimò cenſuris eccleſiaſticis irretitos, denuntiatos cogi poſſe à Locorum Ordinariis gerere ſe pro talibus, etiamſi à Regularibus ut ſupra abſolutionem obtinuerint.

DE CLERICO PER SALTUM. promoto.

Innocentius III. In Bononien. Epiſcopo.

CAPUT I.

TUæ litteræ continebant, quòd (ſicut ex relatione quorumdam receperas) P. Presbyter, Diaconatus ordine prætermiſſo, ſe fecit ad Sacerdoti ordinem promoveri: Ipſe tibi quoque ſecretò confeſſus eſt, ſe pro certo neſcire, ſi res taliter ſe haberet: ſed ex quo boni viri hoc aſſerebant, inter quos fuerat converſatus, & credebat aſſertioni eorum: eò quòd tempore, quo ordines inferiores ſuſceperat, infra annos diſcretionis fuerat conſtitutus, & infrà: Mandamus, quatenus condignam pœnitentiam pro hujuſmodi negligentia injungas eidem: qua peracta (quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur) ipſum in Diaconum ordinare procures: & ſic de miſericordia eumdem miniſtrare permittas in ordine Sacerdotis.

S U M M A R I U M.

1 *SUbdiaconatus, qui ignoranter per ſaltum fit Presbyter, poſt pœntientiam in Diaconum ordinatur, & demum poterit ſecum in Sacerdotio diſpenſari.*
2 *Ordo Presbyteratus non prærequirit ex neceſſitate Sacramenti ordinem Diaconatus.*
3 *Ordinatus ad ſacros Ordines prætermiſſis Minoribus characterem recipit, & num. ſeq. uſque ad num.* 6.
4 *Præpoſteratio facti factum non vitiat.*
5 *Ordines minores fuerunt in primitiva Eccleſia ex inſtitutione Chriſti.*
6 *Epiſcopalis Ordo an prærequirat characterem Presbyteralem ex neceſſitate Sacramenti.*
7 *Presbyter eſt capax conſecrationis Epiſcopalis, licèt non ſit Diaconus, vel Subdiaconus.*

8 Epiſcopus ſi conſerat ordinem Diaconatus, vel ſubdiaconatus, quem non habet, characterem non imprimit.

Ordinato in Presbyterum conferendi ſunt ordines inferiores, de quibus ignoratur, an fuerint collati.

Iteratum non intelligitur, quod factum eſſe neſcitur, ibid.

10 Ordo cùm dubitatur an fuerit collatus ab Epiſcopo, conferri debet ſub conditione, & n.15.

11 Sive dubium ſit facti, ſive juris.

12 Ordinatus per ſaltum ſi nollit miniſtrare, non debet præcisè cogi ſuſcipere Ordinem prætermiſſum.

13 Ordines ſacri non requirunt uſum rationis ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex neceſſitate præcepti tantùm.

14 Ætas diſcretionis quandoque dicitur poſt ſeptennium, ſed regulariter poſt annum decimumquartum in maſculo, & duodecimum in fœmina.

15 Ordinatus ante ætatem legitimam, an recipiat characterem, ſi Epiſcopus publico edicto proteſtatus fuerit ſe nolle Ordines conferre niſi in legitima ætate conſtitutis.

16 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Presbytero ordinato per ſaltum, ut poſteaquam pœnitentiam egerit, & ordinem omiſſum receperit, in Presbyteratu miniſtret.

Et quid ſi ordinatus fuerit ſcienter, & doloſè, ibid. verſ. Verùm Hoſtienſis.

17 Et quid ſi miniſtraverit in Ordine, quo carebat, & num.20.

Et quid poſt Concilium Tridentinum, n.21.

18 Diſpenſare quis poſſit cum ordinato per ſaltum poſt annum ætatis decimumquartum.

Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat, ibidem, & num. ſeq.

19 Ignorantia non eſt tolerabilis in facto proprio, maximè recenti, & ſolemni.

20 Ordinatus per ſaltum ſi miniſtraverit, habetur pro non ordinato in ſui præjudicium, nec poteſt eligi in Epiſcopum.

22 Ordinatus per ſaltum eſt ipſo jure ſuſpenſus ab executione Ordinum, ac ſi miniſtraverit, irregularitatem incurrit, & n. ſeq.

23 Irregularis efficitur, qui miniſtrat in Ordine, à quo eſt ſuſpenſus.

24 Diſpenſare an hodie poſſit Epiſcopus cum ſcienter ordinato per ſaltum.

25 Lex nova ſuperveniens in materia diſpoſita per leges antiquas, quamvis generaliter loquatur, tamen diſtinguitur prout diſtinguebant leges antiquæ.

26 Interpretatio paſſiva admittitur in omni materia.

27 Ordinatus in ſacris ante annos diſcretionis ad ætatem legitimam perveniens an continere teneatur, latiſſimè diſcutitur uſque in finem.

Quid ſi factus adultus ordinationem ſuam ratificavit expreſsè, n.40.

Et quid ſi tacitè, eo quod velit in ordine remanere, & uti privilegiis clericalibus, n.48 & 69.

Et quid ſi ordinatus ante uſum rationis poſteà contradixit, & in contradictione, perſeveravit tàm ante, quàm poſt finem decimiquarti anni, num. 50.

Et quid ſi poſt uſum rationis uſque ad finem decimiquarti anni tacuit, ſed poſteà infra triduum reclamavit, num.52.

Et quid in caſu converſo, n.53.

Et quid ſi ſemper tacuit, & habuit ſe merè negative, n.54.

Item quid ſi tempore ordinationis erat doli capax, & poſt ſuſceptum ordinem ſtatim contradixit, & perſeveravit in contradictione uſque ad finem decimiquarti anni, ſed poſteà tacuit, n.70.

Et quid in caſu converſo, n.73.

Et quid ſi conſenſit tantummodò ante ſuſceptum ordinem; poſteà verò nec conſenſit, nec diſſenſit, numer. 74.

28 Opiniones Doctorum referuntur de continentia ordinati ante annos diſcretionis, & numer. ſeq. uſque ad num.40.

29 Doli capax & Voto, & Sacramento ſe obligare poteſt.

Declaratur, n. 32. & n.45.

30 Ordo facit quod votum facere non poſſet.

Contrarium n.51. & 68.

31 Virginitas eſt voti, non præcepti, & n. 51.

32 Voto continentiæ nec tacitè, nec expreſsè poteſt quis ſe adſtringere ante quatuordecim annos, & nu. 45. & 69.

33 Ordinatus ante annos diſcretionis, qui nec ante, nec poſt finem decimi quarti anni infra triduum contradixit, cenſetur ratificare, & n.38. & 74.

34 Nec eſt opus interrogare ordinatum, an velit continere, necne.

35 Secus in profeſſione, & cur, & num. ſeqq. & 78. in fine.

38 Votum tàm profeſſionis, quàm continentiæ, expreſsè, & tacitè ratificari poteſt.

39 Taciturnitas ratihabitionem non inducit, & n.56.

Declaratur n.58. uſque ad n.65.

40 Ratificans ordinem ſacrum ante annos diſcretionis ſuſceptum non poteſt validè matrimonium contrahere.

41 An vè ratificatio hujuſmodi hodie fieri poſſit ante annum decimum ſextum expletum, & num. ſeq. uſque ad n.48.

Votum caſtitatis hodie tàm expreſsè, quàm tacitè fieri poteſt à majore annis quatuordecim, ſicut poterat ante Concil. Trid. & n. ſeqq.

43 Profeſſio Regularis majorem requirit deliberationem, quam votum continentiæ.

44 In regula obſervatione gravitas eſt, & labor.

45 Impubes poteſt ad alia vota ſe obligare, non autem ad votum continentiæ, & cur.

46 Votum continentiæ faciliùs introducitur in eo, qui characterem habet Ordinis ſacri, quàm in ingreſſo in Monaſterium, qui Monachus non eſt.

47 Lex exorbitans à jure communi non extenditur ultra caſum expreſſum etiam ex identitate rationis.

48 Ratificatio tacita obligat ad votum continentiæ Ordini ſacro annexum, ſicut expreſſa.

49 Idem in profeſſione, ſponſalibus, & matrimonio.

50 Conſenſus liber voventis eſt de intrinſeca ratione voti.

51 Eccleſia non poteſt quemquam invitum obligare ad votum continentiæ.

52 Puero in cunis ordinato non præjudicatur, ſi adveniente ætate adulta contradicat, verſ. Idem apertiùs tenet Hugo, & n. ſeq.

55. Taciturnitas an, & quando habeatur pro conſenſu.

56 Et quid in præjudicialibus, & ubi agitur de obligatione inducenda.

57 Et quid ſi cum taciturnitate concurrat actus poſitivus, & n. ſeq. uſque ad n.65.

Et quid in favorabilibus, n.63.

58 Intellectus, cap. Diaconus, 27. diſtinct.

Ordinem ſacrum ſuſcipiens tenetur continere, licet ante ordinationem proteſtatus fuerit ſe nolle continenter vivere, ibid.

59 Connexorum alterum recipiens, cenſetur ad alterum ſe obligare.

60 Intellectus cap. Si fortè 65. diſtinct.

61 Litteras recipiens, & legens, cenſetur eo ipſo illas approbare, & debitum confiteri.

62 Cautela mirabilis ad extorquendam confeſſionem à debitore.

64 Profeſſio ante annos diſcretionis emiſſa, an & quando poſt ætatem legitimam cenſeatur tacitè ratificata, & num.76.

65 Ratihabitio actus nulli ex defectu conſenſus, per ſolam remotionem impedimenti non inducitur, & n.84.

66 Sponſalia contracta ante uſum rationis, per ſupervenientiam ætatis non convaleſcunt, niſi verbo vel facto ratificentur.

67 Ma-

67 *Matrimonium metu contractum in ætate innubili de jure communi convaleſcit per copulam ſubſequutam, non autem per ſolam remotionem impedimenti.*

68 *Ordini ſacro annexum eſt votum continentiæ ex Conſtitutione Eccleſiæ, & n.77.*

69 *Niſi impediat defectus ætatis.*

71 *Ordinationi ſuæ contradicens ante decimumquartum annum cenſetur poſteà in priori diſſenſu perdurare, & num. ſeq.*

Idem in caſu converſo, n.75.

72 *Voluntatem immutatam allegans probare debet, & num.75.*

75 *Votum à viro emiſſum uxore contradicente, ſtatim ea mortua ex perſeverantia in Monaſterio ſolemnizatur.*

76 *Votum virginitatis firmatur, ex quo ætas jam adulta eſſe cœpit.*

77 *Votum continentiæ ineſt profeſſioni de ſui natura, & eſt de ipſius ſubſtantia.*

78 *Ratificatio inducitur propter præcedentis actus continuationem.*

79 *Ratificatio Ordinis ante annos diſcretionis ſuſcepti inducitur eo ipſo quòd ordinatus poſt pubertatem infra triduum non reclamavit.*

80 *Furioſus habens dilucida intervalla in Subdiaconum ordinatus an continere teneatur, & an ſit ei concedenda diſpenſatio, ut poſſit contrahere matrimonium.*

81 *Et quid ſi dum erat mentis compos, intentionem habuit ſuſcipiendi Diaconatum.*

82 *Et quid ſi tempore ſuſceptionis non agitabatur furore.*

83 *Et quid in dubio.*

1 TUæ litteræ. Qui ignoranter per ſaltum de Subdiacono fit Presbyter, poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & demum ſecum poterit in Sacerdotio diſpenſari. Hoc dicit ſecundùm omnes. Communis diviſio. Secunda ibi, *Mandamus*.

2 Nota primo ex hac Decretali ordinem Sacerdotalem non prærequirere ex neceſſitate Sacramenti characterem ordinis Diaconatus, quod apertè probatur hìc, quia ordinatus in Presbyterum prætermiſſo Diaconatu non jubetur iterùm ordinari ad ordinem Presbyteratus. Imò poſteaquam pœnitentiam peregerit, & Diaconatum ſuſceperit, ex miſericordia permittitur miniſtrare in ordine Sacerdotali, ut hìc in fine: & ſic character Presbyteralis fuit abſque dubio impreſſus, & præpoſteratio non obfuit: ad idem textus *in cap. Solicitudo*, 52. *diſtinct.*

3 Hoc autem procedit non tantùm ſi ſolus ordo Diaconatus fuerit omiſſum, ſed etiam ſi omiſſi fuerint reliqui inferiores ordines: nam etſi Hugo relatus hìc in gloſſ. fin. tenuerit laicum ordinatum ad ſacros ordines nihil recipere, eo quòd ſicut viri, & mulieris conjunctio unum perficit corpus, ita Clericatus, & Sacerdotium unum faciunt Presbyterum, ut legitur *in cap. Sicut*, 40. *diſtin.* tamen oppoſitum docuit Vincentius: nam ſecundùm eum etiamſi quis nullum habeat ex minoribus ordinibus, tamen ſi promoveatur ad ſacros, utique ordinem recipit. Et hanc opinionem Vincentii ſequuntur hìc gloſſa final. Hoſtienſis *num.*2. Joan. Andr. *num.*6. *in fine*, dicens item tenere Petrum Hiſpalen. & Goffred. Item Marian. Soccin. *in* 1. *notab.*

4 Idem firmat gloſſ. unica *in d. cap. Solicitudo*, 72. *diſtinct.* quæ hinc colligit præpoſterationem facti factum non vitiare.

5 Et innocentius *in cap.* 1. *de Presbiter. non baptiz.* ubi hoc probat ea ratione, quia tempore Apoſtolorum in primitiva Eccleſia non erant minores Ordines; Eccleſia enim ipſos primò conſtituit, *cap.* 1. 22. *diſtinct.* & tamen ipſi Apoſtoli fuerunt Sacerdotes, *cap. In novo*, 21. *diſtinct.* Ad hanc tamen rationem Innocentii reſpondet hìc Joan. Andr. *num.*7. Ordines minores fuiſſe inſtitutos ab Eccleſia, antequam aliquis Apoſtolus ordinaretur: quod etiam videtur ſonare illa littera.

Sed tu adverte ad id, quod ait Innocentius, Ordines minores non fuiſſe in primitiva Eccleſia. nam oppoſitum docuit S. Tridentina Synodus, *ſeſſ.* 23. *de Sacram. Ordin. cap.* 2. ibi: *Et ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium ordinum nomina, atque uniuſcujuſque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolyti, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarii in uſu fuiſſe cognoſcuntur.* Item quod ſubjicit Ordines minores fuiſſe ab Eccleſia inſtitutos, periculoſum eſt, ut probavi latiſſimè *in cap. Cum contingat*, *à num.* 72. *ſupra de ætat. & qualitat.* Nec obſtat textus *in dict. cap.* 1. 22. *diſtinct.* quia non loquitur de Ordinibus, ſed de Dignitatibus, quas omnes inſtituit Romana Eccleſia. Alioquin ſi de Ordinibus loqueretur, Ordo Epiſcopalis, de quo ibi fit mentio, eſſet ex conſtitutione Eccleſiæ, non autem ex ordinatione divina, quod eſſet hæreticum affirmare, ut in decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.*23. *de Sacram. Ordin. can.* 6. & ſcripſi *in cap.* 1. *num.* 9. *ſupra de ordinat. ab Epiſc.* & pleniùs *in cap. Quanto*, *de Conſuetud.* Prætereà Dominus Sacramentum Ordinis inſtituit, & Apoſtolos ordinavit Sacerdotes in Cœna, cùm dixit eis, *Hoc facite in meam commemorationem*, ut per D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 3. *ad* 2. & Turrecr. *in cap. Presbyter*, *nu.* 2. 23. *diſtinct.* & diffinitum eſt à Tridentina Synodo *ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ*, *cap.* 1. & *can.* 2. Unde quod dicit Joan. Andr. Eccleſiam inſtituiſſe minores Ordines, antequam Apoſtoli ordinarentur, hodie eſt error. Quidquid tamen ſit de dictis Innocentii, & Joan. Andr. prædicta concluſio, quòd ordo Sacerdotalis non prærequirat characterem aliorum ordinum ex neceſſitate Sacramenti, veriſſima eſt quia poteſtates ſunt diſtinctæ, ut docet S. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 5. S. Bonav. *ead. diſtin. qu.* 3. Raymund. Petr. de Palud. Aſtenſis, & cæteri Theologi, ut hìc teſtatur Henric. Boich. *col.* 3. *in princ. verſ. Aut eſt maſculus*, & Silveſt. *in verb. Ordo*, 2. *num.* 1. *verſ. Nec etiam*, & ex recentioribus Toletus *in ſumm. lib.* 1. *cap.* 50. *verſ. Alterum eſt*, quam etiam ſequuntur communiter DD hìc teſte Abbate *n.*4.

Cæterùm quamvis hæc ita ſe habeant in Ordine Presbyteratus, non tranſeunt tamen abſque difficultate in ordine Epiſcopali: nam Bartholom. Brixienſis *in cap. Solicitudo*, 52. *diſtinct.* ut ibi notatur in gloſſ. unica, *in fine*, opinatus eſt laicum recipere ordinem Epiſcopatus, & characterem imprimi, ſi ei conferatur in forma Eccleſiæ ab eo, qui poteſtatem habet, argum. hujus Decretalis; & hoc placet hìc Joan. Andr. *in fine*; idipſum poſt Hugonem tenet Archidiac. *in cap. Subdiaconus*, 77. *diſtinct.* ubi ſic ait: [Imò plus dico, quòd in cunis poteſt puer eſſe Sacerdos, & Epiſcopus, & omnes Ordines recipere ſecundùm Hugonem,] & hanc partem pluribus hìc tuetur Henr. Boich. *col.* 3. *verſ. Tu dicas*, ubi etiam reſpondet ad text. *in cap. Ex litteris*, *infra de exceſſ. Prælat.* Pro qua etiam concludit Præpoſ. *in dict. cap. Subdiaconus*, *num.*4. dicens: [Iſta argumenta Thelegorum procedunt retento quòd Epiſcopatus non ſit Ordo per ſe ſeparatus à Sacerdotali, ſed quædam uberior facultas. Sed retenta opinione Canoniſtarum, quam tenui *in cap.* 1. 21. *diſtinct.* ſcilicet quòd Epiſcopatus ſit Ordo ſeparatus, & imprimat ſuum characterem; iſta opinio non procederet, quia imò imprimeretur character, & eſt eadem ratio, quæ in ordine Sacerdotali.) Hæc Præpoſitus. Et ita communiter teneri affirmat Abb. hìc *num.* 5. *verſ. Quoad ſecundum*. Veritas tamen eſt prædictam opinionem nec commnem, nec veram videri: quoniam Canoniſtæ ferè omnes, excepto Bartholomæo Brixienſi, & aliis præallegatis, oppoſitum tenuerunt, nempe Vincentius, Petrus Hiſpalen. Goffredus, Joan. Bernardus, Innocentius, & Hoſtien. ſupracitati *num.* 3. & *in c. Indecorum*, *de ætate*, & *qualitat.* Petrus de Sampſone, & Abb. Antiq. *num.*2. Joan. Andr. *num.* 10. Bellam. *num.* 15. *verſ. Probatur hoc*, Butr. *num.* 8. *verſ. Ordo ſacer*; & Anchar. *num.*2. *verſ. Nam & Presbyter.* Item Turrecr. *in dict. cap. Solicitudo*, 52. *diſtinct.* & hujus opinionis eſſe omnes ferè DD. ſcripſit Raymund. *in cap. Gratia*, 1. *quæſt.* 1. ut refert Turrecrem. *ubi ſupra*, quam etiam veriorem eſſe dicit gloſſ. fin. hìc, per text. *in cap. Ex litteris*, §. *Cùm igitur*, ibi, *Num igitur Pontificale officium ſine Altaris miniſterio, &c. infra de exceſſ. Prælat.* & Silveſt. *loc. cit.* De cujus veritate plura ſcripſi *in d. cap.* 1. *de ordin. ab Epiſc.* ubi etiam *num.*81. poſui rationem diverſitatis, cur Ordo ſacerdotalis non prærequirat characterem aliorum Ordinum ex neceſſitate Sacramenti, & tamen Epiſcopatus prærequirat characterem presbyteralem ex neceſſitate conſecrationis. 6

Adverte tamen, quia etſi non habens ordinem ſacerdo- 7

talem non ſit capax conſecrationis Epiſcopalis; tamen qui Sacerdos eſt, poteſt conſecrari Epiſcopus, licèt Ordinem Diaconatus, vel Subdiaconatus, aut alios inferiores non
8 habeat. Sed priuſquam exequatur, ſupplendum eſt id, quod deeſt, ut hìc, *& in d. cap. Solicitudo, 52. diſtinct.* Quòd ſi Epiſcopus daret Ordinem Subdiaconatus, vel Diaconatus, quem non habet, nihil conferret, argum. *cap. Gratia, & cap. Ventum eſt, 1. quæſt. 1. cap. Daibertum, 1. quæſt. 7. & cap. Quomodo, de conſecr. diſt. 4.* & notat hìc gl. fin. Hoſtien. *num. 2. verſ. Hanc autem recipit*, & alii ſupracitati.

9 Secundò nota ibi, *In Diaconum ordinare procures*: ordinato in Presbyterum eſſe conferendos inferiores ordines, de quibus ignoratur, an fuerint collati, necne. Rationem habes in littera, quia non intelligitur iteratum, quod factum eſſe neſcitur; quaſi dicat, quamvis Sacramentum Ordinis non ſit iterabile, *c. 1. & cap. fin. ſupra de Sacram. non iteran.* Conc. Trident. *ſeſſ. 7. de Sacram. can. 9.* Tamen non dicitur iterari ordo, qui neſcitur eſſe collatus: concordat *cap. Eccleſiæ, & cap. Solemnitates, de conſecr. di-
10 ſtin. 1. & cap. Placuit, de conſecrat. diſt. 4.* Epiſcopus autem ratione dubii præmittere poterit hæc verba, videlicet: *Si tu es ordinatus in Diaconum non te ordino*, & nil dare, vel recipere intendat, *Si verò non es ordinatus, ordino te*, & in mente gerat, & ſuper eodem inſtruat ordinandum, ſecundum Hoſtienſ. *num. 2. in verb. Iteratum*, Joan. Andr. *eodem nu. in verb. Procures*, & Marian. Soccin. *in 3. notab.* Adde tu, & ordinationem perficiat in forma Eccleſiæ, id eſt proferat verba formæ, & adhibeat inſtrumenta pro materia eidem ordini aſſignata, ut in Concilio Florentino in decreto fidei Eugenii IV. pro inſtructione Armenorum *in §. Sextum Sacramentum*: alias enim charactere non imprimeretur, ut ibi; *& in cap. Extra Catholicam, & c. Detrahe, 1. quæſt. 1. cap. 1. & cap. penult. de Baptiſm.* & notant *in cap. 1. infra de ſchiſmat. gloſſ. in verb. Irritas*, Joan. Andr. *num. 7.* Butr. *num. 3.* Cardin. *num. 4. in 3. q.* & Abb. *num. 4.* Similis cautela, cùm dubitatur de Sacramento Baptiſmi, habetur *in cap. 2. de Baptiſ. & de Eccleſia*, de qua dubitatur, an ſit conſecrata, *in d. cap. Solemnitates, de
11 conſecrat. diſtin. 1.* Quod procedit non tantùm in dubio facti, cùm ſcilicet vertitur quæſtio, an Ordo fuerit collatus necne, ut hìc; ſed etiam in dubio juris, cùm quæritur, an ritè collatus fuerit, ut ſcripſi *in cap. unic. num. 81. ſupra de ſacr. Unct.* & patebit infrà *num. 15.* Verùm ſi promotus
12 per ſaltum non vult miniſtrare in Ordine ſic recepto, vel in ſuperioribus Ordinibus, non debet cogi præcisè ſuſcipere Ordinem prætermiſſum, ſecundum Hugon. & Archid. qui hoc not. *in cap. Solicitudo, 52. diſt.* & poſt eos Henr. hìc *in princ.*

13 Tertiò nota ibi, *Ante annos diſcretionis*, uſum rationis ad ſacros Ordines recipiendos non eſſe ex neceſſitate Sacramenti; alioquin ſic ordinatus characterem non reciperet, ſed deberet iterùm ordinari, cujus contrarium hìc deciditur: nam ſuppletur tantummodò Subdiaconatus Ordo prætermiſſus; reliqui autem ordines ante uſum rationis collati non iterantur. Et ita hunc text. ad hoc inducunt Cardin. Turrecrem. & Præpoſ. *in cap. Subdiaconus, ambo num. 2. 77. diſtinct.* & tenet hìc gloſſ. 2. dicens infra annos diſcretionis benè quem recipere ſacros Ordines, licèt conferri non debeant. Unde eſt hìc caſus pro opinione Hugonis, & Archidiac. *in dict. cap. Subdiaconus*, qui dixerunt puerum poſt ſuſceptum Baptiſmum in cunis ordinatum etiam in Presbyterum characterem recipere. Idem docuit D. Thom. *in 4. ſenten. diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 2.* Hoſtien. *in cap. Vel non eſt compos, numer. 6. verſ. Adeo quod etiam puer in cunis*, & ibi etiam Collectar. *num. 2. ſupra de tempor. ordinat.* & Henric. *hìc column. 3. verſ. Super eo.* Ad declarationem. Quod benè nota, quia non habemus alibi textum ita clarè hoc decidentem: nam *cap. Majores, §. fin. de Baptiſ.* concludit in Sacramento Baptiſmi; licèt eadem ſit ratio in omnibus Sacramentis non iterabilibus, ut per Præpoſ. *loc. citat.* Prædicta autem Decretalis, *Vel non eſt compos*, non loquitur de infante, ut perperam ibi notant moderni Collectores, ſed de puero tredecim an-
14 norum. At de infante loquitur hæc littera, ſi intelligamus verbum diſcretionis pro rationis uſu, ſicut intelligendum videtur, quia ordinatus alegabat ſe inferiores Ordines ſuſcepiſſe ante annos diſcretionis ad probandam ignorantiam omiſſionis Diaconatus. Quæ allegatio non concluderet; ſi ordinationis tempore uſum rationis habuiſſet. Nec eſt novum, ut ætas diſcretionis intelligatur ſeptennio expleto, ut *in cap. 1. 30. q. 2. & in cap. Omnis utriuſque, infra de pœnitent. & remiſſ.* licet propria dicatur poſt decimumquartum annum in maſculo, & duodecimum in fœmina, *ut in cap. Cum virum, & cap. Cum ſimus, ſupra de Regular. Clem. Eos*, juncta gloſſ. *1. eod. tit.* & notat hìc Hoſtien. *ante n. 1. in verb. Diſcretionis.*

Cæterùm ſi Epiſcopus ante ordinationem proteſtatus 15
fuiſſet, ſe non habere intentionem Ordines conferendi niſi habentibus ætatem legitimam; tunc non imprimeretur character, non quidem ex defectu ætatis, ſed ex defectu intentionis miniſtri, quæ requiritur ex neceſſitate Sacramenti, ut in Concilio Florentino *in Decreto fidei Eugenii IV. in §. 5* & in Concilio Tridentino *ſeſſ. 7. de Sacramen. can. 11.* Unde cum olim in Sacra Congregat. Concilii actum eſſet, quid reſpondendum de ordinatis ante ætatem legitimam ab Epiſcopo, qui ante ordinationem in Eccleſia publico edicto proteſtatus fuerat, quod non intendebat Ordines conferre niſi iis, qui in ætate legitima eſſent conſtituti, præſuppoſita atteſtatione ejuſdem Eccleſiæ Decani aſſerentis ſe audiviſſe ab Epiſcopo, cum diceret hujuſmodi proteſtationem fieri ad terrorem, cæterum ſe habere intentionem Ordines conferendi: Die 22. Januarii 1586. Sacra Congregatio communi ſententia quoad primam, negative quoad ſecundam partem, reordinandi cum proteſtatione, ſi non eſt ordinatus. Die 24. Januarii 1586. in Conſiſtorio Sanctiſſimus reſpondit ſe eſſe in eadem ſententia ſupra dictis præſuppoſitis, ſi ex edicto Epiſcopi colligitur eum habuiſſe intentionem negativam, ſive oppoſitam: tamen ut cautius reſpondeatur, dixit ſignificandum parti, ut exemplum dicti edicti proferat. De hoc articulo, an ſcilicet uſus rationis ad ſacros Ordines ſit ex neceſſitate Sacramenti, an verò ex neceſſitate præcepti tantum, & quid in Ordine Epiſcopali, ſcripſi plenè *in cap. Super inordinata a num. 35. ſupra de præbend.*

Ultimò nota ibi, *de miſericordia miniſtrare permittas*, 16
Epiſcopum poſſe ſuo jure diſpenſare cum Presbytero per ſaltum promoto, ut poſteaquam pœnitentiam peregerit, ac deinde ſuſceperit Ordinem prætermiſſum, miniſtret in Ordine ſacerdotali. Concordat textus *cap. Solicitudo, in fin.* ponderando verbum *Concedas, 52. diſtinct.* & tenet hìc *gloſſ. ultim.* & Archidiac. *in dict. cap. Solicitudo, ſuper dict. verb. Concedas*: verum Hoſtien. *num. 2. in fin. verſ. Tu dicas*, exiſtimat hoc habere locum, ſi talis fuerit ſic ordinatus ignoranter; ſecus ſi doloſe, & ſcienter; quia tunc non diſpenſaret niſi Papa; offendit enim mentem, & litteram, *cap. prox. ſupra, & infra eodem*; cum paria ſint non eſſe ordinatum, & eſſe non debito modo. Ad hoc *cap. 2. ſup. de transl. Epiſcop.* Et ſequuntur hìc Joan. Andr. *num. 6. in gloſſ. ult.* & Ant. de Butr. *num. 5.* Idem tenet Lap. 17
alleg. 28. incip. An diſpenſet Epiſcopus. num. 1 ubi firmat Epiſcopum poſſe diſpenſare cum eo, qui omiſſo Diaconatu fecit ſe ordinari ad Presbyteratum, & celebravit, dummodò tamen ſcienter, & tanquam talis non miniſtraverit in ordine, quo carebat; quia tunc etiamſi ignoranter fuiſſet per ſaltum promotus, contra talem irregularitatem non diſpenſaret niſi Papa; exemplo Clerici, qui non eſt ordinatus, & miniſtrat in aliquo ordine in apparatu: alleg. Calder. in Decretali *Si celebrat, ſupra de Cleric. excom. mini. miniſt.* Idipſum firmat Hoſtien. hìc *in princip. in verb.* 18
Negligentia. in eo, qui fuit ordinatus per ſaltum poſt annum decimumquartum, vel ſaltem poſt annum decimumoctavum, qui tunc temporis requirebatur ad Ordinem Subdiaconatus, *ut in Clem. fin. de ætate, & qualitate.* tunc enim cum ignorantia ſit craſſa, & ſupina, quæ non excuſat, *cap. 1. ſupra de ordin. ab Epiſc. & cap. Apoſtolicæ, de Cler. excomm. miniſtr.* ſolus Papa diſpenſaret. Secus in ordinato per ſaltum ante decimumquartum annum, cum quo diſpenſat Epiſcopus, ſecundum Hoſtienſem, cujus opinionem dicit eſſe tutiorem Henric. Boich. in hoc *cap. col. 2. verſ. Sed opinio Hoſtienſis*, quia talis ignorantia, ſeu negligentia in adulto non eſt tole- 19
rabilis in facto proprio, *ut l. Plurimum, ff. de jur. & fact. ignor. & l. Cum falſum, ff. de acquir. hered.* & notat gloſſ. *ult. in l. fin. Pro ſuo*, & maximè recenti, *ut l. Si res obligata, ff. de legat. 1. & l. Si diuturno, ff. de pæn.* & notat Zenzel. *in Clem. unic. in verbo Innectarat., de jurejur.* & tam ſolem-

ſolemni, ſicut collatio Ordinis ſacri, *cap. Diaconus, & c. Subdiaconus, & propter totam, 23. diſtinct. Et de Sacram. non iteran. per tot.* Et diſſoluta negligentia propè dolum eſt, *l. Si fidejuſſor, ff. Mandati.* Et craſſa, & ſupina ingnorantia dolo æquiparatur, *l. Quod Nerva, ff. de ſponſ. d. cap.*
20 *Apoſtolicæ, 2. reſp. ſupra de Cler. non ordin. miniſtr. & c. animarum de Conſtit. lib. 20.* Quod ſecundùm Henric. maximè teneri poteſt, ubi miniſtravit; quia talis quoad ordinem per ſaltum ſuſceptum habetur pro non ordinato in ſui præjudicium, ut non poſſit eligi in Epiſcopum, juxta *cap. Ad multis, ſupra de ætat. & qualit.* & notat Archid. *in dicto cap. Solicitudo, ſuper verb. Officia,* & Hoſtien. *hic in fine,* argumen. *cap. 2 Sed neque, verſ. Sicut juxta, ſupra de transl. Epiſcop.* Dum non ordinato autem miniſtrante ſolus Papa diſpenſat, ſecundùm Hoſtien. & Henr. Boich. *in cap. 2. ſupra de Cleric. non ordin. miniſtr.* & Lap. *d. alleg. 28*

21 Hodie cùm promotis per ſaltum, ſi non miniſtraverint, Epiſcopus ex legitima cauſa poteſt diſpenſare, ut ſtatuitur
22 jure noviſſimo Conc. Trident. *cap. 14. in fin. ſeſſ. 23.* Ex quo decreto collige ſublatam eſſe veterem DD. altercationem, an promotus per ſaltum ſit ipſo jure ſuſpenſus, ita ut miniſtrando irregularitatem incurrat. Nam Archid. & alii poſt eum in *cap. Solicitudo, 52. diſt.* tenuerunt non eſſe ſuſpenſum, niſi ſicut ille, qui eſt in mortali; ideòque ſi celebret, mortaliter peccare, ſed non effici irregularem. Et conſentiunt Summa Angelica, & Roſella.

Et eſt ſimile quod dicunt Doctores de ordinato in Sacris ante ætatem legitimam, qui eſt ſuſpenſus quoad ſe, non quoad alios, ac proinde de jure communi celebrando non incurrit irregularitatem; quod tenent complures, quos retuli in *cap. Vel non eſt compos, num. 22. ſupra de tempor. ordin.* In oppoſitum eſt textus in *dict. cap. Solicitudo, 52. diſt.* ubi patet ordinatum in Presbyterum, Subdiaconatus Ordine poſtpoſito, eſſe ſuſpenſum ab executione Sacerdotalis officii. Et ita promotum per ſaltum eſſe ipſo jure ſuſpenſum ab executione Ordinum, tenent hic Henr. Boich. *col. 3. poſt med. verſ. Si quæris utrum recipiat.* Gemin. *conſ. 91. Præmitto, n. 2. verſ. Nec etiam teſtes,* & Lap. *d. alleg. 28.*
23 Et ſatis probatur in hac Decretali, ubi ſic promotus prohibetur miniſtrare in Ordine ſacerdotali niſi hoc ei ex miſericordia Epiſcopus permittat. Miniſtrando autem in Ordine, à quo quis eſt ſuſpenſus, in irregularitatem incidit, *c. Cum æterni, de re judic. lib. 6.* ibi, *Quòd ſi ſuſpenſione durante damnabiliter ingeſſerit ſe divinis, irregularitatis laqueo ſe involvet, & cap. Cum medicinalis, in fine, de ſentent. excommun. eodem lib.* Et hanc partem tenent Hoſtienſis & Doctores *hic* & Silveſter *in verb. Irregularitas, num. 13.* Poſteriorem hanc ſententiam non obſcurè probavit Concilium Tridentinum *in dict. cap. 14. in fin. ſeſſ. 23.* Nam dum decrevit Epiſcopum ita demum poſſe diſpenſare cum promoto per ſaltum, ſi non miniſtraverit; utique ſupponit ſic promotum eſſe ipſo jure ſuſpenſum ab executione Ordinum, & celebrando novum impedimentum, & ſic notam irregularitatis incurrere; alioquin ſi ſuſpenſus non eſſet, ſed tantummodò ſuſpendendus, miniſtrando in Ordine, utique novum impedimentum non contraheret, ut per Doctores in *d. cap. Solicitudo.* Et ita ex eo decreto firmat Cardin. Tolet. *in Summa lib. 1. cap. 50. in verb. Duo ſunt,* & Navar. *loc. cit.*
24 Sed remanet dubium, an hodie Epiſcopus poſſit diſpenſare cum his, qui non miniſtraverint, ſi ſcienter fuerunt per ſaltum promoti: Marius Alterius *tom. 2. de cenſur. diſput. 10. cap. 5. verſ. Hoc in loco,* & Moderni Collectores *hic* opinantur poſſe diſpenſare, quia Concilium non diſtinguit de ordinato ſcienter, vel ignoranter, ſed ſimpliciter loquitur. Quod non credo verum, quia cum jus commune ſic diſtinguat, ut patet tum in hac Decretali, quæ loquitur in ordinato ignoranter per ſaltum ante annos diſcretionis, ſecundùm Hoſtien. *ante num. 1. in ver. Negligentia,* tum in *d. cap. Solicitudo, 52. diſt.* ubi diſtinguitur an talis ſe fecerit ſic promoveri ex negligentia, ſeu igno-
25 rantia, an verò ex ſuperbia: eodem prorſus modo diſtingui debet decretum Concilii, quia lex nova diſponens in materia antiqua recipit omnes interpretationes & limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat, *l. In contractibus, §. Præterea, C. de non numer. pecun.* Petrus Brixien. *in repert. in verb. Interpretativo, verſ. Lex noviter,* quod procedit, etiamſi lex nova ſuperveniens in materia diſpoſita per leges veteres generaliter loquatur, quia nihilominus diſtinguitur, prout diſtinguunt leges antiquæ, ut poſt alios notat Jaſon. *in l. Sciendum, in princ. ff. Qui ſatiſd. cogant.* idque ne videatur leges veteres corrigere, ut per Caſtillion. *conſ. 10. In facto, num. 5. verſ. Ad teſtamentum,* ubi affirmat DD. omnes ita tenere, & jura allegat.

Hæc enim eſt interpretatio paſſiva, quæ in omni mate- 26
ria admittitur, *l. 2.* & ibi Bartol. *C. de Noxal. l. Juriſgentium, §. Si paciſcar, ff. de pactis, l. 1. §. Lex falcidia, ff. ad l. falcidiam,* Alexan. *in l. Marcellus, in princ. num. 4. ff. ad Trebell.* gloſ. Barth. & DD. *in d. l. Sciendum.*

QUÆRO, an promotus ad ordinem ſacrum ante an- 27
nos diſcretionis, ad ætatem legitimam perveniens continere teneatur, necne.

In hoc articulo tam variè loquuti ſunt Doctores, ut ferè dixeris cum Auguſtino, tot diverſitates opinionum, quot hominum numerantur, ut refertur in *cap. In Sacramentis, de conſecrat. diſt. 5.*

Quidam enim arbitrati ſunt promotum ad ſacros ordi- 28
nes etiam ante uſum rationis adſtringi ad continentiam, eo quòd receperit characterem ordinis ſacri, ut hic, cui lege poſitiva Eccleſiæ annexum eſt votum continentiæ, *cap. Nullum, 28. diſt. cum concordan.* atque hujus ſententiæ ſunt Petr. de Palud. *in 4. diſt. 37. quæſt. 1. art. 1. n. 14.* S. Antonin. *in 3. part. tit. 1. cap. 8. concluſ. 3. in fine,* & Stephan. de Gaeta *in repert. cap. ad limina, 30. qu. 1. §. 4. quæſt. 194. num 465.*

Alii contra ſimpliciter dixerunt ſic ordinatum non teneri continere, ut Guliel. de Monte Laud. in Clem. *un. §. 2. de homic.* & Aſten. *lib. 6. in tit. de ætate ordinandorum, art. 1. q. 3.* qua continentia eſt voti, non præcepti, *cap. Integritas, 32. quæſt. 1.*

Sed Glo a Joannis *in cap. Eſtote,* aliàs in *cap. Pueri, in* 29
verb. Ad ſacros, verſ. Sed numquid, 1. quæſt. 1. reſolvit hunc teneri, ſi ſit doli capax, quia & voto, & ſacramento ſe obligare poteſt, *cap. 1. de delict. puerorum,* licèt non Religioni, *§. Cum ergo, 27. q. 2.* & cum hac gloſ. tranſeunt *hic* Anton. de Butr. *num. 4. in fin.* Cardin. *num. 2. q. 1.* Vitalin. in Clement. *Generalem, num. 26. & ſeq. de ætate, & qualitat.* & ex Theologis Sotus *de juſtit. & jur. quæſt. 2. art. 5. ad ult.*

Similiter gloſ. noſtra hìc in verb. *Diſcretionis,* tenet, 30
licèt Vacillando, ordinatum ad ſacros ante annos diſcretionis, poſt pubertatem non poſſe matrimonium contrahere, quia ſtatim antequam ordinaretur debuit contradicere, & nullo modo conſentire, & ita facit Ordo quod votum facere non poſſet, quia in tali ætate non tenet votum, *cap. Ad noſtram, & cap. Significatum, ſupra de regular.* Et quamvis gloſ. ſubdat æquius videri, ut contrahere poſſit; tandem nihilominùs concludit verum eſſe quod priùs dixit, quia antequam ordinaretur debuit contradicere, & ſequitur Zenzelin. in Clement. *Generalem, de ætat. & qualitat.* Verùm Innocent. *in cap. Vel non eſt compos, n. 1. in*
verb. Ad ætatem, ſupra de tempor. ordinan. determinat ſic 31
ordinatum non teneri ad continentiam, ſed poſſe matrimonium contrahere, ſi contradixit ſtatim poſt ſuſceptionem Ordinis, & in contradictione uſque ad finem decimiquarti anni perſeveravit, vel ſi contradixit ſtatim poſt finem decimiquarti anni, argumen. *cap. Illud, 20. quæſt. 1.* id eſt infra triduum, juxta textum *in cap. Ad noſtram, de regular.* ſecundùm Hoſtienſ. virginitas enim eſt voti, & non præcepti, *dict. cap. Integritas, 32. quæſt. 1.* Quod etiam probat alia efficaci ratione, quia ante quatuordecim annos non poteſt quis, etiamſi velit, ſe expreſsè adſtringere ad
votum continentiæ, *cap. 1. 20. quæſt 1.* Ergo multò minùs 32
poteſt tacitè per ſuſceptionem ſacri Ordinis; ita Innocen. qui conſentiunt *ibidem* Hoſtien. *nu. 6.* & in hac Decretali Joan. Andr. *num. 5.* Henrich. Boich. *num. 12.* Anchar. *n. 8.* & Abb. *num. 3.* & idem Anchar. in dict. Clemen. *Generalem, in fine, de ætat. & qualitat.* & communiter Doctores, ut teſtatur Præpoſ. *in cap. Subdiaconus, num. 4. in fine, verſ. Monſtrum tamen reſultabit, 77. diſt.* Secus autem eſt ſi nec
ſtatim poſt ſuſceptum ordinem ante decimumquartum an- 33
num, nec poſtea infra triduum contradicat, quia cenſetur ſe tacitè voto adſtrinxiſſe, argum. *cap. De illis, 1. & 2. de ſponſal. impub. cap. Inſuper, qui matrimon. accuſ. poſſ. cap. Cum virum, & cap. Cum ſimus, de regular. cap. 1. §. Quod ſi eod. tit. lib. 6.*

Quod adeò verum eſt, ut nec adveniente ætate ſit neceſ- 34
ſe

ſe ordinatum interrogare, an continere velit, necne; quia nihilominus inducitur ratihabitio, ſecundum Innocen. *in dict. cap. Vel non eſt compos, num. 1. verſ. Nec tamen videtur, de tempor. ordin.* & Hoſtien. poſt eum *num. 7. verſ. Sed*
35 *numquid.* Nec obſtat, quòd hujuſmodi interrogatio ſit neceſſaria ad ratificationem ingreſſus in monaſterium, ut notatur *in cap. 2. de regular.* nam ut reſpondet Innocen. inter hos caſus eſt ratio diverſitatis: nam ordinatus quamvis minor characterem recipit, & ordinem habet; & ideò de facili continentiæ votum ex conſtitutione Eccleſiæ ordini annexum non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè introducitur. At ingreſſus monaſterium non eſt Monachus, quouſque annum decimumquartum compleverit, & ideò requiritur expreſſus conſenſus, vel ratificatio æquipollens: & idem in Matrimonio, ut in *cap. Atteſtationes, ſupra de deſponſ. impuber.*

36 Hæc tamen ratio diverſitatis non placet Hoſtien. Joanni Andreæ, & Anchar. quia utrumque votum non tantum expreſsè, verùm etiam tacitè ratificatur; ut legitur & notatur in *cap. 1. de Regular. lib. 6.* unde Hoſtien. aſſignat aliam rationem differentiæ, videlicet quia ingreſſus minus habet
37 de tempore, & ideò magis fuit ei providendum. Præterea ſecundùm Hoſtienſem inter utrumque caſum nulla eſt diverſitas, quia etiam ingreſſus ſine interrogatione per ſolum lapſum anni efficaciter obligatur, ut in *c. Statuimus, de regul.*

38 Præter hos Henrich. Boich. in hac Decretali *col. 4. verſ. Sed tu diſtingue*, conjungendo opiniones ſic diſtinguit: Aut ſic ordinatus eſt doli capax, & tenetur continere, quia debuit contradicere ante ſuſceptionem ſacri Ordinis, & in hoc caſu procedat opinio gloſſ. Bernardi in hoc *cap. Aut non eſt doli capax*, & procedat diſtinctio Innocen. & Hoſtienſis, ut non teneatur ad continentiam, ſi ſtatim, vel poſt finem decimiquarti anni contradixerit; aliàs verò te-
39 neatur, quia tacendo cenſetur ratificare. Verùm hoc ultimum impugnat Ægid. Bellam. *ibidem num. 4. in 5. quæſt. verſ. Et quidquid ſit*: ſentit enim ex ſola taciturnitate non induci ratificationem ordinationis, niſi ex aliquibus indiciis hoc deprehendatur, per *cap. Si infantes, de deponſ. impub. lib. 6.* ab initio enim Ordinis ſuſceptio illum ad continentiam non obligavit; nec ſola taciturnitas obligationem inducit, *l. Qui vas, §. Vetare, ff. de furt.*

Demum nonnulli ex modernis Theologis putant indiſtinctè hunc non ligari voto continentiæ, niſi factus adultus ordinationem ſuam ratificaverit, ut Thom. Sanch. & alii per eum citati *in tract. de matrim. tom. 2. lib 7. de impedim. quæſt. 30. num. 8.*

Quid dicendum? In tanta opinionum diſſonantia ut clara ſeparentur à dubiis, & appareat in quo Doctores diſcrepent, aut conveniant, & quid verius videatur, infraſcriptos caſus arbitror eſſe diſtinguendos.

40 Primus caſus eſt, cùm ordinatus ante annum decimumquartum poſt finem decimiquarti anni ordinationem ſuam expreſsè approbat, & ratam habet: & extra dubium eſt hunc ad continentiam teneri, nec poſſe validè matrimonium contrahere, argum. *l. 1. & fin. C. ſi major factus ratum habeat, & cap. 1. in princip. de regular. lib. 6.* ibi, *ſeu profeſſionem à ſe prius factam ratam expreſsè habeat*: quod tenent Hugo *in dict. cap. Subdiaconus, 77. diſt.* & poſt eum Archid. *in cap. Pueri, num. 1. verſ. Vel ſi conſenſerit factus adultus, 1. quæſt. 1.* Bellam. *in dict. cap. Vel non eſt compos, num. 4. verſ. Primo ſi talis*, Hoſtien. & Joan. Andr. *hic*, quos refert, & ſequitur Henric. Boich. *col. 4. verſ. Ego vero Henricus*. Et hic primus caſus eſt indubitabilis jure communi inſpecto.

41 Sed non levis eſt difficultas, an hodie hoc corrigatur jure noviſſimo Concilii Tridentini. Thomas Sanchez *in tract. de matrim. tom. 2. lib. 7. de impedimentis, diſput. 30. num. 8. in fine*, putat ad validitatem ratificationis hodie requiri, ut fiat poſt annum decimumſextum completum, quia ante illud tempus ſicut non poteſt quis ſe voto ſolemni profeſſionis adſtringere, ut in decreto *cap. 15. ſeſſ. 25. de regular.* ita nec ad continentiam ſe obligare per ratificationem ſacri Ordinis. Et infra num. 10. affirmat tempus contradicendi hodie durare uſque ad decimumſextum annum, qui ſucceſſit pubertati olim requiſitæ ad validitatem profeſſionis.

42 Contrarium credo, quia decretum *dict. cap. 15.* nihil diſpoſuit de voto; ut declaravit Sac. Congregatio ejuſdem Concilii interpres. Et multum intereſt inter profeſſionem 43
regularem, & votum caſtitatis, licèt ſolemne: nam per hujuſmodi votum ordinatus obligatur ad ſolam continentiam, *cap. 1. cap. Diaconi, & cap. De iis, 28. diſtinct. cap. 1. 31. diſtinct.* At per profeſſionem regularem præter caſtitatem obligatur etiam ad obedientiam, & paupertatem, ut in *cap. Cum ad Monaſterium, ſupra de ſtatu Monach.* unde tempus quatuordecim annorum, quod Concilium prorogavit ad validitatem profeſſionis uſque ad annum decimumſextum completum, non cenſetur prorogaſſe ad validitatem voti ſolius caſtitatis, quod non tantam requirit deliberationem, quantam requirit ſolemnis profeſſio, qua quis jugo religionis perpetuò mancipatur. In regulæ enim 44
obſervatione gravitas eſt, & labor, ut inquit gloſſ. in *cap. Ad noſtram, in verb. Ante conſummationem, de regul.*
Præterea quamvis doli capax poſſit ſe obligare aliis votis, 45
ut notat Innocen. *in cap. Scriptura, ſupra de voto*; tamen ſecus eſt in voto continentiæ, quia cum ante pubertatem non habeat potentiam coeundi, nec poſſit matrimonium contrahere, quantumcumque ſit doli capax, non poteſt renunciare ei, quod ignorat, ut firmat *hic* Abb. *n. 3.* & poſt eum Mar. Socin. *num. 10.*

Hæc autem ratio impotentiæ coeundi non conſideratur in profeſſione: neque enim Concilium dum præfixit annum decimumſextum completum ad profeſſionem emittendam, habuit rationem pubertatis, alioquin non decimumſextum præfixiſſet, ſed decimumquartum, in quo plerumque contingit pubertas in maſculo, & duodecimum in fœmina, *c. Puberes, cap. Continebatur, & cap. Atteſtationes, ſupra de deſponſ. impub. inſtitut. de nupt. in princ.* Ergo cum Concilium quoad votum continentiæ nihil diſpoſuerit, conſequens eſt, ut major annis quatuordecim, licèt minor ſexdecim, poſſit hodie ſe ad continentiam obligare, ſicut prius poterat, ut *cap. 1. 20. quæſt. 1.* & notat Innocen. *in d. cap. Vel non eſt compos, num. 1. in verb. Ad ætatem, ſupra de tempor. ordinat.*

Præterquamquòd facilius introducitur votum conti- 46
nentiæ Ordini ſacro annexum in eo, qui jam ordinatus eſt, & characterem habet, quam in ingreſſo in monaſterium, qui Monachus non eſt, ſecundùm Innocen. proximè citatum in *d. cap. Vel non eſt compos, num. 1. verſ. Nec tamen videtur*: unde qui poſt annum decimumquartum expreſsè ratificat ordinem antea ſuſceptum, hodie ſicut prius tenetur continentiam ſervare, etiamſi annum decimumſextum non expleverit, quia hic caſus eſt omiſſus a Concilio, & ideò remanet in diſpoſitione juris communis, *l. Commodiſſime, ff. de liber. & poſthum.* Quod enim non mutatur, &c. *l. Sancimus, C. de teſtam. & l. Præcipimus, in fin. C. de appell. cum ſimil.*

Sed etſi eadem ratio vigeret in utroque caſu, tamen cùm 47
decretum Concilii corrigat jus commune in caſu profeſſionis, ad cujus validitatem ſatis erat decimumquartum annum expleviſſe, *d. cap. Ad noſtram, cap. Significatum, & cap. Cum ſimus, eod. tit. cum ſuis concordant.* extendi non debet ad votum continentiæ ſacro ordini annexum: nam lex exorbitans à jure communi extenſionem non admittit, etiam ex identitate rationis, *cap. Quæ à jure*, & ibi gloſſ. *de regul. jur. lib. 6.* gloſſ. notab. *in cap. Conſtituti nem, in verb. Prorogamus, de regul. eod. lib.* nota: Bart. in Extravag. *Qui ſint rebelles, §. Tranſit, num. 3.* Feder. de Sen. *conſ. 88.* cui ſe ſubſcripſit Jo. Andr.

Secundus caſus eſt, cum ordinatus ante annos diſcretio- 48
nis poſt annum decimumquartum ratificat non quidem expreſsè, ſed tacitè. Et idem dicendum quod in primo caſu ſecundùm Hugonem in *d. cap. Subdiaconus, 77. diſtinct.* ubi ait talem teneri continenter vivere, ſi velit in ordine remanere, & miniſtrare, & uti privilegio Clericali: & ſequitur Archid. *in dict. cap. Pueri, num. 1. verſ. Sed tu dic cum Hugone, 1. quæſt. 1.* & Bellam. *in d. cap. Vel non eſt compos, num. 4. verſ. Et idem ſi tacitè*: & hic tenent Henrich. Boich. *col. 4. verſ. Aut non conſentit*, Butr. *num. 4.* Abb. *num. 3.* & Mar. Socin. *num. 9. verſ. Sed redeundo ad*
primum: facit quod legitur & notatur in *cap. Cum olim, &* 49
cap. Cum decorem, de Cler. conjug. & hic caſus ſimiliter eſt clarus. Et probatur apertè tum exemplo profeſſionis in *cap. Significatum*, juncta gloſſ. *in verb. Conſenſus, ſupra de Regul. & in cap. 1. eod. tit. lib. 6.* tum exemplo ſponſalium, ut in *c. unic. in princip.* ibi, *vel aliàs verbo, vel facto, & §. fin.* ibi, *Ratificaverunt tacitè, vel expreſsè, de*

de-

deſponſat. impub. lib. 6. tum exemplo matrimonii, ut in cap. Inſuper, qui matrim. accuſ. poſſ. & in cap. De illis, il ſecondo, juncta gloſ. ult. de deſponſ. impub. & notat Calder. poſt Jo. Andr. conſ. 462. Quidam Presbyter, adfinem, alias conſ. unic. Qui Cler. vel voven.

50 Tertius caſus eſt, cum tempore ordinationis ſuæ non erat doli capax, ſed poſt uſum rationis ſtatim contradixit, & in contradictione jugiter perſeveravit tàm ante, quàm poſt finem decimiquarti anni. Et quidquid dixerit Palud. S. Antonin. & Steph. de Gaeta ſupracit. num. 28. manifeſtum videtur hunc ad continentiam non teneri; quia cùm ordinationi ſuæ ab initio non conſenſerit uſu rationis deficiente, & poſtea ſemper contradixerit; induci non potuit obligatio voti, de cujus ratione intrinſeca eſt liber conſenſus voventis, cap. Illud, 20. quæſt. 1. cap. Præſens, quæſt. 3. cap. 1. 27. qu. 1. cap. Cum virum, ſupra de regul. & cap. 1. Quod met. cau. & docet S. Thom. in 2. 2. qu. 88.
51 art. 9. Nec quidquam operatur hoc caſu impreſſio characteris: quia votum eſt Ordini ſacro annexum ex Conſtitutione Eccleſiæ, cap. Cum olim, cum ibi notatis ſupra de Cler. conjug. Eccleſiæ autem non poteſt quemquam invitum obligare ad votum continentiæ, cap. integritas, 32. qu. 1. cap. De his, ibi, Quibus autem voluntas propria interrogationis tempore deſiderium nubendi perſuaſerit, conceſſam ab Apoſtolo licentiam auferre non poſſumus, 28. diſt. & ibi Turrecr. num. 7. Silveſt. in ver. Matrimonium, 8. q. 12. ad fin. & in hoc conſentiunt gloſ. Innocen. Hoſtien. & omnes ſupracit. num. 29. 30. & 31.

52 Quartus caſus eſt, cum ordinatus ante uſum rationis poſtea factus doli capax tacuit uſque ad finem decimiquarti anni, ſed poſtea ſtatim contradixit: & idem dicendum eſt quod in caſu præcedenti, ut ſcilicet continere non teneatur; quod evidenter patebit, ſi diſtinctè tria tempora conſiderantur. Primum tempus eſt quando fuit ordinatus, & tunc explorati juris eſt eum non fuiſſe adſtrictum voto continentiæ; nam nec peccavit ſuſcipiendo, nec potuit contradicere, cùm uſum rationis non haberet, cap. 1. ſupra de delict. puerorum. Secundum tempus eſt poſt ſeptennium, quo ſic ordinatus cœpit uſum rationis habere uſque ad finem decimiquarti anni, & hoc tempore illi non obfuit taciturnitas, quia etiamſi expreſsè voviſſet, tamen non potuiſſet ſe adſtringere ad votum caſtitatis, cap. 1. & c. Illud, 20. qu. 1. ſecundùm Innoc. & alios ſupracitatos nu. 32. & 45. & in hac ſpecie notat Calder. d. conſ. 464. ad finem, alias conſ. un. Qui Cler. vel voven. Tertium tempus eſt poſt finem decimiquarti anni, & tunc cùm ſtatim, id eſt infra triduum, contradixerit, utique ſe ad continentiam non obligavit; & ſic nullum tempus datur, in quo ligatus remanſerit: & in hoc conveniunt gloſſa Joannis in d. cap. Pueri, & gloſ. ultima hic, dum firmant ita demum talem teneri continenter vivere, ſi ſit doli capax: idem apertiùs tenet Hugo in cap. Subdiaconus, 77. diſtin. & poſt eum Hoſtien. in dict. cap. Vel non eſt compos, num. 6. aſſerentes non præjudicari puero in cunis ordinato, ſi adveniente ætate adulta ſtatim contradicat; & eſt argumentum expreſſum in cap. Majores, §. pen. & fin. ſupra de Bapt. in cap. Cum ſimus, & cap. Significatum, de regul. Idem tenet Archidiac. in d. cap. Pueri, num. 1. Henric. & alii hìc: & huic ſententiæ à fortiori adſcribendi ſunt Innocen Hoſtien. & alii ſupracitati num. 31. qui tenent ordinatum non obligari ad continentiam, ſi ſtatim poſt ſuſceptum Ordinem, vel poſt finem decimiquarti anni ſtatim contradixe-
53 rit, ut in caſu proximè ſequenti. Et idem dicendum in caſu converſo, id eſt in eo, qui factus doli capax ſtatim contradixit, & in contradictione perſeveravit uſque ad finem decimiquarti anni, ſed poſtea tacuit, ſuamque ordinationem nec expreſsè approbavit, aut reprobavit: hic enim præſumitur in priori contradictione perſeverare, & ideò ad continentiam non tenetur, ut clarè patebit infra in 6. caſu.

54 Quintus caſus eſt cùm ordinatus ſimpliciter ante uſum rationis, & poſtea factus doli capax, nec ante, nec poſt finem decimiquarti anni infra triduum expreſsè, aut tacitè contradixit, aut conſenſit ordinationi ſuæ, ſed ſemper tacuit, & habuit ſe merè negativè: hic caſus eſt valdè dubius. Hugo & Hoſtien. ſupracitati num. 52. dicunt puerum in cunis ordinatum, & ſic ante uſum rationis characterem recipere, ſed ei non præjudicari quoad continentiam, ſi adveniente ætate adulta contardicat. Atque ita à contrario ſupponunt ei præjudicari, ſi taceat, & non contradicat. Quibus ſuffragantur jura, quæ probant taciturnitatem haberi pro conſenſu, ut cap. Diaconus, & ibi gloſ. in verb. Tacuerit, 27. diſt. cap. Plerumque, 2. q. 7. ubi gloſſ. in verb. Et tacent, dicit taciturnitatem ſemper obeſſe niſi in tribus caſibus ibi expreſſis, cap. Si ſervus, 54. diſtinct. cap. Si fortè, 65. diſtinct. cap. Puella, 20. qu. 2. l. 3. ff. ſolut. matrim. & l. 1. Cod. de nupt. cum concord. de quibus ibi in gloſ. Et pro hac parte ſunt Authores ſupracitati num. 28. qui tenent indiſtinctè ordinatum ante uſum rationis ob impreſſum characterem teneri continenter vivere.

Sed nihilominùs verius videtur hunc ad continentiam 55
non teneri: nam ſi inſpiciamus tempus ordinationis, votum induci non potuit; quia deerat rationis uſus, qui eſt de intrinſeca ratione voti, ut oſtenſum eſt ſupra in tertio caſu: nec potuit induci inſpecto tempore poſt ſeptennium uſque ad finem decimiquarti anni, quia ob defectum ætatis, etiamſi voluiſſet, tamen non potuiſſet ſe voto continentiæ adſtringere, ut ſimiliter probatum eſt ſupra in 4. caſu. Demum inſpecto tempore poſt finem quatuordecim anno- 56
rum, itidem votum non cenſetur inductum, quoniam ex ſola taciturnitate in materia tam gravi, & præjudiciali non inducitur obligatio, l. Qui Vas, §. Vetare, ff. de furt. ſecundùm Bellam. ſupracitat. num. 39. ubi enim agitur de obligatione perſonali inducenda, taciturnitas non habetur pro conſenſu, l. Non ſolum, in princip. & l. Filius familias, §. Invitus, ff. de procurator. & notat Socin. reg. 4. incip. In obligatione perſonarum inducenda, & reg. 3. praced. Taciturnitas ad aliquem obligandum.

Nec obſtant jura contraria; quoniam procedunt, quan- 57
do cum taciturnitate concurrit actus poſitivus ut declarat Socin. in præalleg. reg. 3. in 5. fallen. Et in his terminis 58
loquitur textus in d. cap. Diaconus, 27. diſtinct. Nam ibi Diaconus ille, qui ante ordinationem proteſtatus fuerat ſe velle matrimonium contrahere, nec poſſe in caſtitate permanere; poſtea Ordinem Diaconatus ſuſcepit. Et 59
quamvis in ordinatione tacuerit; tamen matrimonium poſtea contrahere non potuit, quia facto ipſo à proteſtatione receſſit. Atque ita præter taciturnitatem, ibi interceſſit actus poſitivus Ordinis ſacri, cui votum continentiæ eſt annexum, cap. A multis, ſupra de ætat. & qualit. Qui autem recipit alterum connexorum, cenſetur ad alterum ſe obligaſſe, ut notat gloſſ. in Clem. Ut ii, in verb. Removeantur, eodem tit. & Abb. in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, n. 10. de elect. Et in his terminis etiam procedit 60
textus in dict. cap. Si fortè, 65. diſtinct. Nam ibi quoque interceſſit actus poſitivus receptionis litterarum, quibus populus compellabat Epiſcopum, ut Comprovinciales Epiſcopos ordinaret. Unde non mirum, ſi Epiſcopo tacen- 61
te, & diſſimulante, jus ordinandi ad Epiſcopos vicinæ provinciæ fuit devolutum: nam litteras recipiens, & legens, cenſetur eo ipſo illas approbare, ut notat Bald. in l. Si Procuratorem abſentem, in princ. ff. de Procur. & in l. Si filiusfamilias, la ſeconda, ubi etiam Angel. in fin. ff. ad Macedon. Ideòque ſi quis recipiat, & legat Epiſtolam, in 62
qua contineatur eum debere centum, & non contradicat, cenſetur debitum confiteri. Et hanc eſſe mirabilem cautelam extorquendi confeſſionem à debitore, affirmat Matheſil. ſingul. 22 incip. Nota mirabilem modum, Marſil. ſingul. 344. & Abb. conſ. 18. num. 5. lib. 2. Et quamvis non deſint oppoſitum ſentientes; tamen hæc eſt communis opinio, ut quamplurimis cumulatis teſtatur Menoch. de arbitrar. judic. caſu 21. incip. Cautelam factis egregiam, & Covar. in cap. Joannes, num. 4. de teſtam. & eam ſequuntur Canoniſtæ in Clem. 1. ubi Anchar. num. 4. de Procur. At verò ſi actus poſitivus non intercedat, taciturnitas 63
quamvis in favorabilibus habeatur pro conſenſu, ut in regula Sexti, Qui tacet: tamen ſecus eſt in præjudicialibus, ut Bald. notat conſ. 299. Dicunt Petrus, & Cynus, num. 5. verſ. Item contractus, lib. 1. Et eſt ratio ſecundum eum, quia ſicut ubi agitur de lucro, facilè quis conſentit; ita ubi agitur de damno, quis diſſentit. Quamobrem cùm in caſu præſenti poſt uſum rationis, & poſt ætatem habilem ad vovendum idoneam, nullus actus poſitivus Ordinati interceſſerit, ſola taciturnitas haberi non poteſt pro conſenſu. Neque hìc inducta fuit ulla obligatio ad continentiam.

Item non obſtant jura, quæ inducunt tacitam profeſſio- 64
nem

nem ætatem legitimam; quoniam vel loquuntur in eo,
qui poſt decimumquartum annum immiſcuit ſe actibus
profeſſorum, ut in *cap. Vidua de Regular.* vel in eo, qui
habitum ſuſcepit, qui ſolis profitentibus dari conſueverit,
ut in Clem. 2. *eod. tit.* vel in eo, qui poſt ætatem legitimam
per annum cum delatione habitus indiſtincti in Religione
perſeveravit, ut in *cap. 1. de Regul. lib. 6.* Atque ita in prædictis
caſibus ſemper interceſſit actus poſitivus ejus, qui
65 verbo, vel facto ingreſſum, vel profeſſionem ſuam ratificavit.
Nos verò loquimur in illo, qui nec facto, nec
verbo ordinationem ſuam ratam habuit. Præterea jura
prædicta loquuntur in caſu, in quo quis ante annos diſcretionis
ſpontè ingreſſus eſt monaſterium; Nos verò in ca-
66 ſu, in quo quis nec tempore ſuſceptionis Ordinis, nec
unquam poſtea conſenſit ordinationi ſuæ. Ubi autem ab
initio eſt nullitas ex defectu conſenſus, per remotionem
impedimenti non inducitur ratihabitio, ut probat text.
in c. un. in princ. & §. fin. ſupra de deſponſ. impub. ubi ſponſalia
contracta ante uſum rationis, quæ nulla ſunt ex defectu
conſenſus, per ſupervenientiam ætatis non conva-
67 leſcunt, niſi verbo, vel facto ratificentur. Ad idem textus
in *cap. Inſuper qui matrim. accuſſ. poſſ.* ubi matrimonium
metu contractum in ætate innubili, ſublato impedimento,
ex carnali copula validatur, non autem ex ſola taciturnitate:
& notat Feder. de Sen. *conſ. 194. In dubiis matrimonialibus in princ.*

68 Demum non obſtat, quòd faciat Ordo, quod votum facere
non poſſet, ut dicunt gloſſ. præall. *num. 29. & 30.* Etenim
cùm Ordo ſacer ex ſola Conſtitutione Eccleſiæ habeat
votum continentiæ annexum, *cap. Cum olim*, & ibi gloſ.
in ver. Voto continentiæ, ſupra de Cler. conjug. cap. A multis, de ætat. & qualit.
Eccleſia verò non poſſit quemquam
non conſentientem ad continentiam obligare, ut probatum
eſt ſupra *num. 51.* hinc neceſſariò ſequitur, ut ſola Ordinis
collatio, ſi deſit conſenſus, voti obligationem in-
69 ducere non poſſit. Rurſus ut inquit Marian. Socin. *hic num. 12.*
quod dicitur, Ordo habet votum continentiæ annexum,
verum eſt, niſi impediat defectus ætatis, ut hoc
caſu, in quo Ordo fuit collatus non habenti uſum rationis.

Et hanc ſententiam, ſi diligenter expendatur, tenet Archid.
poſt Hugonem in *cap. Pueri, n. 1. q. 1.* ubi ait: (Sed
tu dic cum Hugone, quòd talis tenetur continenter vivere
ſi velit in Ordine remanere, & miniſtrare, & uti privilegio
Clericali, vel ſi conſenſerit factus adultus; alioquin
non credo ei factum eſſe præjudicium in aliquo) ſentiunt
ergo Hugo & Archid. in duobus tantum caſibus ſic ordinatum
adſtringi voto continentiæ, id eſt ſi tacitè ratam
habuit ordinationem ſuam per miniſterium Ordinis, &
uſum privilegii Clericalis; aut cùm factus adultus expreſsè
conſenſit; alioquin extra hos duos caſus tenent non eſſe
illi factum præjudicium.) Et conſequenter ſecundùm eos
ex ſola taciturnitate non oritur obligatio. Et conſentiunt
Bellam. Butr. & alii ſupracit. *num. 48.* Hoc ipſum ſentit
gloſſ. Joann. *in dict. c. Pueri, in ver. Ad ſacros, 1. quæſt. 1.*
& gloſſ. *fin. hic*, dum dicunt hunc teneri continere, ſi ſit
doli capax; quia ſtatim ante ordinationem debuit contradicere:
ſentiunt enim à contrario non teneri, ſi doli capax
non ſit, quia contradicere non potuit. Idque expreſſiùs
hic tenet Henric. Boich. *col. 4 verſ. Sed tu diſtingue:* nec
diſſentit Innoc. *in d. cap. Vel non eſt compos, nu 1. de tempor. ordin.*
quia loquitur in eo, qui poſt ſuſceptum Ordinem
ſtatim contradixit, & ſic in eo, qui tempore ordinationis
erat doli capax.

70 Sextus caſus eſt in eo, qui erat quidem doli capax tempore
ordinationis; ſed tamen poſt ſuſceptum Ordinem ſtatim
contradixit, & in contradictione uſque in finem decimiquarti
anni perſeveravit; poſt finem verò decimiquarti
anni tacuit, ſuſceptum Ordinem nec expreſsè, nec tacitè
approbando, vel reprobando. Et hunc puto non teneri
continentiam ſervare, ſed poſſe ad nuptias tranſire,
quia etſi nullatenùs debuerit ab initio ordinationi ſuæ conſentire,
ut ait gloſ. *fin. hic*; tamen ex ſuſceptione Ordinis
Sacri non remanſit obligatus: nam etſi expreſsè voluiſſet,
tamen non potuiſſet ſe voto continentiæ adſtringere, ut
ſæpiùs repetitum eſt; & virginitas ſuaderi poteſt, non
imperari, cùm res ſit magis voti, quàm præcepti, *cap. Integritas, 32. quæſt. 1.*
Et in hoc caſu propriè loquitur Innocen.
in d. cap. Vel non eſt compos, cujus opinio communiter
tenetur, ut patet ex dictis ſupra *num. 31.* Neque verò 71
ſic ordinato obſtuit taciturnitas poſt finem decimiquarti
anni, quia cùm prius expreſsè contradixerit, cenſetur in
contradictione illa, & priori diſſenſu perdurare. Ad quod 72
allego textum expreſſum in *cap. Majores, §. fin. ſupra de Baptiſ.* ibi,
Dormientes autem, & amentes, ſi priuſquam amentes fuerint, aut dormirent, in contradictione perſiſterent, in eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare.
Ad idem eſt gloſ. ſingularis in *cap. 1. in ver. Non timore. ſup. Quod met. cau.*
quę in terminis voti ſolemnis Religionis
ſic ait: *Quia conſtabat de proteſtatione voluntatis ab initio facta, adhuc præſumitur nolle, cap. Lotharius, 32. quæſt. 2. l. Si quis, in princip. ff. ad leg. 3.*
& qui voluntatem immutatam
allegat, hoc probare debet, *l. Sancimus, C. de teſtam.*
cum aliis allegatis in gloſſa: qua de re latè Menoch.
præſumpt. 37. num. 28.

Septimus caſus præcedenti oppoſitus eſt in eo, qui ſimi- 73
liter tempore ordinationis erat doli capax, & poſt ſuſceptum
Ordinem tacuit uſque ad finem decimiquarti anni;
ſed poſtea infra triduum reclamavit. Et idem puto, quod
in præcedenti caſu, ut ſcilicet continere non teneatur.
Nam nec Ordinis ſuſceptio, nec taciturnitas illi obfuit ante
decimumquartum annum expletum, ut conſtat ex dictis
ſupra *num. 31 45. & 51.* Quando autem potuiſſet ſe voto
adſtringere, ideſt poſt finem decimiquarti anni, ſtatim reſilivit;
& ſic numquam remanſit obligatus. Et hujus ſententiæ
eſt apertè Innocentius communiter receptus loco
citato: ait enim talem non teneri continere, ſi ſtatim contradixit,
& in contradictione uſque ad finem decimiquarti
anni perſeveravit, aut ſi contradixit poſt finem decimiquarti
anni. Et ſic Innocentius cum loquatur alternativè,
clarè ſentit ſatis eſſe ut poſt finem decimiquarti anni contradicat,
licèt prius tacuerit, & non contradixerit.

Octavus, & ultimus caſus eſt in eo, qui tempore ordi- 74
nationis itidem erat doli capax, & poſt ſuſceptum Ordinem
tam uſque ad finem decimiquarti anni, quàm poſtea
infra triduum tacuit, ſuamque ordinationem nec verbo,
nec facto ipſo ratificavit, aut reprobavit. Et hoc caſu quidquid
contraſcripſerit Bellam. *in dict. c. Vel non eſt compos, num. 4. verſ. Et quia quid ſit, de tempor. ordin.*
& ex recentioribus
Sanch. *de matrim. lib. 7. de impedimentis diſput. 30. num. 8.*
exiſtimo hunc adſtringi voto continentiæ, nec poſſe
validè matrimonium contrahere. Moveor, quia cùm ab
initio conſenſerit Ordinis ſuſceptioni, quamvis tunc temporis
non potuerit ſe voto obligare ob defectum ætatis:
tamen ſublato hoc impedimento per ſupervenientiam ætatis
legitimæ, cenſetur perdurare in primo conſenſu, qui
non præſumitur mutatus, niſi probetur. Et ita obligatio
non inducitur ex ipſa taciturnitate, ut putavit Bellamera,
ſed inducitur ex perſeverantia conſenſus, qui ſublato
impedimento, utique potuit obligationem inducere. Ad 75
quod adduco notabilem doctrinam Innocentii in *cap. Conſuluit, ſupra de converſ. conjug.*
ubi tenet votum, quod vir
uxore ſua vivente, & contradicente, ingrediendo monaſterium
emiſit, & non valuit, poſtea fuiſſe ſolemnizatum ex
perſeverantia in monaſterio poſt mortem uxoris. Et reddit
rationem, quia ſeparando ſe ab uxore ſive invita, ſive voluntaria,
ſemper præſumitur velle mutuare ſæculum; & ex
quo tale propoſitum habet, per habitus ſuſceptionem eſſe
ſolemnizatum votum, niſi uxor impediret, ut in *c. Conſuluit de Regul.*
Ergo ſublato impedimento uxoris, ſtatim
primo momentò poſt mortem ejus votum ſolemnizatur.
Ita Innocen. qui idem tenet in *cap. Quidam de converſ. conjugat.*
quem ibi ſequitur Joan. de Anan. *in fin.* & Abb. *in d. cap. Conſuluit, num. 3.*
Eodem igitur modo qui ante pubertatem
ſuſcepit Ordinem ſacrum, uſque ab initio propoſitum
habuit ſe obligandi ad votum continentiæ annexum
Ordini; & niſi defectus ætatis fuiſſet impedimento,
ex eo tempore votum fuiſſet ſolemnizatum, ut *in cap. unico, de voto lib. 6.*
Ergo remoto obſtaculo ætatis per lapſum 76
anni decimiquarti, illicò votum remanſit ſolemnizatum.
Idem ſuadetur exemplo ejus, qui ante pubertatem profeſſionem
emiſit. Nam quamvis poſſit reſilire ante finem decimiquarti
anni, *cap. Cum ſimus, de Regular.* tamen poſtea
non poteſt, quia ex quo ætas jam adulta eſſe cœpit, firmatur
votum virginitatis, *cap. 1. 20. quæſt. 1.* & notat gloſ.
in cap. Significatum, in ver. Ratam habuerit, de Regular.
quæ dicit profeſſionem ante decimumquartum annum
emiſſam validari, ſi poſt illud tempus remaneat, argum.

cap.

cap. Litteras, *& cap. Acceſſit*, *de deſpoſ. impub.* & eſſe
ibi argumentum, quòd ea, quæ ab initio non valent, tra-
ctu temporis convaleſcunt, ut in *cap. De illis*, *il ſecondo*,
eod. tit. Idem notat gloſ. *in cap. 2. in verb. Permaneat*, *de
Regul.* dicens puerum ante finem decimiquarti anni poſſe
reſilire, poſtea verò exire non poſſe; allegat *cap. Illud*, 20.
quæſt. 1. Licèt per jura Sexti ad hoc requiratur perſeveran-
tia annalis poſt annum decimumquartum cum delatione
habitus indiſtincti, ut *cap. 1. de Regular. lib. 6.*

Et confirmatur, quia difficilius introducitur votum ſo-
lemne Religionis in eo, qui non eſt profeſſus, & de non
Monacho efficitur Monachus, quàm votum ſolemne
continentiæ Ordini ſacro annexum in eo qui jam ordina-
tus eſt, & characterem habet, ſecundùm Innoc. Hoſtien. &
77 alios præallegatos, *nu. 34. verſ. Quod adeo verum eſt.* Item
ſecundum Calder. in præalleg. *conſ. unico*, *circa finem*,
Qui Cleric. vel voven. profeſſioni ineſt votum continen-
tiæ de ſui natura, & eſt de ipſius ſubſtantia, *cap. Cum ad Mo-
naſterium*, *ad ſtat. Monach.* Sed Ordini ſacro ineſt ex Con-
ſtitutione Eccleſiæ, *cap. Nicæna*, 31. *diſtin. & cap. Cum
olim*, *de Cler. conjugat.* & dictum eſt ſupra *num.* 68. Quam-
obrem ſi in prædictis duobus caſibus remoto impedimento
ſolemnizatur votum Religionis ex perſeverantia in primo
conſenſu; multò magis ex eadem perſeverantia remoto
obice ſolemnizatur votum caſtitatis Ordini ſacro anne-
78 xum. Præterea generale eſt, ut ratificatio inducatur pro-
pter præcedentis actus continuationem, ut notat Marian.
Socin. *in reg. 3. Taciturnitas ad aliquem obligandum*, *in 4.
fallen.* Poſtremò pro hac ſententia eſt clarè Innoc. & alii
ſupracitati, *num.* 31. Non enim dicunt ſic ordinatum non
teneri continere, niſi poſt pubertatem ratificet, ut malè
eos inducit Sanchez *lib. 7. de impedim. d. diſput. 30. num. 9.*
ſed dicunt non teneri continere, ſi contradicat ſtatim poſt
ſuſceptum Ordinem, & in contradictione perſeveret uſque
ad finem decimiquarti anni, aut ſi ſtatim poſt finem deci-
miquarti anni contradicat. Et ſic apertè ſentiunt à contra-
rio ordinatum teneri, ſi taceat, & non contradicat. Et ita
ad hoc non requirunt ratificationem; imò nec requirunt
ut ordinatus poſt ætatem adultam interrogetur, an velit in
Ordine remanere, necne, ut dictum eſt ſupra *num.* 34.
79 Præterquam quòd etſi requirerent ratificationem, illa ta-
men inducitur eo ipſo quòd ordinatus poſt ætatem legiti-
mam infra triduum non reclamavit, quia cenſetur ratifi-
care, ut ex dictis patet, & idemmet Sanchez fatetur ſub
num. 10. in fine, *& num. ſeq.* ubi itidem admittit non requiri
interrogationem. Eidem ſententiæ adnumeranda eſt gloſ.
fin. hic, & DD. qui ſimpliciter aſſerunt ſic ordinatum te-
neri continenter vivere, & impediri matrimonium con-
trahere, ſi tempore ordinationis erat doli capax, aliàs ſe-
cus; quæ diſtinctio communiter tenetur, teſte Imola *in c.
Joannes*, *num. 22. ſupra de Cler. conjug.*

Porrò huic concluſioni valdè affine eſt, quod de furioſo 80
cenſuit Sac. Congregatio Cardinalium Concilii Tridenti-
ni Interpretum. Quæſitum eſt enim, an furioſus habens
dilucida intervalla ad Subdiaconatus Ordinem promotus
continere teneatur; & dato quòd teneatur, an ſit ei conce-
denda diſpenſatio, ut poſſit contrahere matrimonium. Die
23. Decembris 1587. Sacra Congregatio cenſuit teneri, ſi
tempore dilucidi intervalli fuit promotus, vel ſi id etiam
dubium eſt. An verò teneatur, ſi dum mentis erat com- 81
pos intentionem habebat ſuſcipiendi Subdiaconatum, ſub-
ſtitit major pars Congregationis: tametſi propterea quòd
non videtur veriſimile furioſum quo tempore furore perci-
tus erat, Ordinem ſuſcepiſſe, reſpondit illum ad continen-
tiam teneri. Ita reſponſio hoc modo eſt concepta. Aut tem- 82
pore ſuſceptionis non agitabatur furore, durantibus nem-
pè dilucidis intervallis. & teneri. Aut agitabatur: & non
teneri, niſi ante furorem habuiſſet intentionem ſuſcipien-
di. Aut non conſtat ſanæ, an inſanæ mentis tunc eſſet: & 83
item teneri. Pondera deciſionem in ea parte, in qua dicit
ordinatum in furore ad continentiam teneri, ſi ante furo-
rem habuit intentionem ſuſcipiendi Subdiaconatum: nam
ſicut ordinatus in furore, durante adhuc furoris impedi-
mento, ad continentiam non tenebatur, ſed impedimento
ſublato illicò remanſit obligatus ex vi Ordinis, & conſenſus
præexiſtentis: eodem modo ordinatus in eadem ætate inha-
bili, durante ætatis impedimento, ad continentiam non te-
nebatur, ſed ſtatim ligatus remanſit eo ſublato ex vi præce-
dentis conſenſus, & Ordinis jam ſuſcepti, argum. *cap. In-
ter corporalia*, *ſupra de transl. Epiſc.*

Non obſtat textus, quem Bellam. allegat in *cap. un. de 84
deſponſ. impub. lib. 6.* quoniam ſponſalia idcircò ibi non
cenſentur ratificata per remotionem impedimenti, quia
fuerunt nulla ex defectu conſenſus. Quo caſu ratificatio
non inducitur, quia non eſt dare perſeverantiam in priori
conſenſu, quia nullus fuit, ut oſtenſum eſt ſupra *num.* 65.
At ſecus eſt, ubi actus ab initio non fuit nullus ex defectu
conſenſus, ut hoc caſu; tunc enim ex continuatione actus
ſublato obice benè inducitur ratificatio, ut per Marian.
Socin. *d. reg. 3. in quarta fallentia*, & conſtat ex dictis.

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM & Subditorum.

CAPUT VIII.

Cœleſtinus III. Fauſtino Epiſcopo.

SIcut unire Epiſcopatus, atque poteſtati ſubjicere alienæ, ad ſummum Pontificem pertinere dignoſcitur: ita Epiſcopi eſt Eccleſiarum ſuæ diœceſis unio, & ſubjectio earumdem. Cùm itaque Prior Gradeñ: monaſterium ſuum, quod eſt in tua diœceſi, & de tuo debet ordinari conſenſu: monaſterio de Accato (tuo aſſenſu minimè requiſito) ſubjecerit, ſive unierit: quod fecit te inconſulto, tibi liceat auctoritate noſtra (ſicut juſtum fuerit) infirmare: non obſtante aſſenſu vel confirmatione, quam Metropolitanus interpoſuiſſe proponitur: cùm in diœceſi ſui ſuffraganei abſque ipſius aſſenſu non debeat aliquid contra conſtitutiones canonicas attentare. Nos quoque id decernimus irritandum.

S U M M A R I U M.

1 *ABbas monaſterium ſuum alteri monaſterio ſubjicere, vel unire non poteſt ſine auctoritate diœceſani, etiam de Metropolitani conſenſu.*

2 *Inter poteſtatem Papæ, & poteſtatem Epiſcoporum quæ ſit proportio.*

3 *Papa poteſt Epiſcopatus unire etiam ſine cauſa, & ſine alicujus conſilio, vel conſenſu.*

4 *Papa non conſuevit, nec poteſt ardua expedire ſine conſilio Cardinalium de poteſtate ordinaria, ſecus de poteſtate abſoluta.*

5 *Unio, & ſubjectio Epiſcopatum eſt ſoli Papæ reſervata.*

6 *Concilium provinciale debet examinare, quas Cathedrales invicem unire, vel novis proventibus augere expediat.*

7 *Caſus Papæ reſervati qui ſint, remiſſivè.*

8 *Archiepiſcopus licèt ſit judex ordinarius ſuarum Suffraganeorum, nullam tamen juriſdictionem exercere poteſt in eorũ diœceſibus, niſi in caſibus in jure expreſſis.*

Me-

Metropolitanus Epiſcopo nolente, aut negligente non poteſt unire beneficia ſimplicia Præbendis Canonicalibus, ibidem.

9 *Epiſcopus auctoritate propria poteſt duo monaſteria ſuæ diœceſis non exempta invicem unire, aut unum alteri ſubjicere.*

10 *Beneficia unius diœceſis ex quacumque cauſa ab Epiſcopo uniri non poſſunt beneficiis alterius diœceſis.*

11 *Unio Eccleſiarum exemptarum cujus auctoritate ſit facienda.*

12 *Unire an poſſit Prælatus inferior Eccleſias ſibi pleno jure ſubjectas, & n. ſeqq. uſque ad n. 19.*

13 *Quid ſi Prælatus ſit exemptus.*

14 *Et quid ſi in certa parte diœceſis juriſdictionem habeat Epiſcopalem, & n. 16. & ſeq.*

15 *Et quid ſi facultatem uniendi acquiſierit præſcriptione, vel privilegio.*

16 *Unire eſt juriſdictionis Epiſcopalis.*

Prælatus inferior habens in loco juriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt explere omnia, quæ ad Eipſcopalem juriſdictionem pertinent, ibid.

17 *Prælatus inferior dicitur habere juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſi habeat Eccleſias ſibi pleno jure ſubjectas.*

18 *Abbates exempti, & juriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem habentes non poſſunt unire beneficia ſimplicia præbendis Canonicalibus in vim* cap. 15. ſeſſ. 24. *Conc. Trid.*

19 *Unire an poſſit Epiſcopus beneficia propter ſuam negligentiam ad Sedem Apoſtolicam devoluta, & num. ſeqq.*

20 *Unio concernit proprietatem beneficii, collatio verò titulum.*

21 *Unio non eſt actus omninò voluntarius, ſed requirit cauſam utilitatis, vel neceſſitatis.*

22 *Unire an poſſit Epiſcopus beneficia Sedi Apoſtolicæ, reſervata, vel affecta, & num. ſeqq. uſque ad n. 38.*

23 *Unio facta ab Epiſcopo de beneficio reſervato ſuſpenditur, donec Papa contulerit, & proviſus Apoſtolicus beneficium dimiſerit.*

Declaratur n. 25. & 33.

24 *Unio non ſortitur effectum in præjudicium expectantis ſed manet in ſuſpenſo uſque ad illius obitum vel reſignationem.*

25 *Quod procedit, ſi gratia expectativa præcedat unionem; ſed ſi unio præcedat gratiam, vel reſervationem, collatio Apoſtolica eſt nulla non facta mentione unionis.*

26 *Et quid ſi collatio facta fuerit motu proprio.*

27 *Unionibus Papa non conſuevit derogare vacationibus per obitum, ſed ex cauſa reſignationis dumtaxat.*

28 *Clauſula ſuſpenſiva quarumcumque unionum in litteris reſignationis ſuſpendit etiam uniones factas Seminario.*

Unio de beneficio viventis valet, ſed ſuſpenditur, ſi contingat illud reſignari, & reſignationem admitti per Sedem Apoſtolicam, ibidem.

29 *Unire non poteſt Epiſcopus beneficium reſervatum diſpoſitioni, ſeu ordinationi Apoſtolicæ.*

30 *Idem in reſervato collationi, vel proviſioni Papæ, ſi reſervatio ſit perpetua.*

31 *Unire poteſt Epiſcopus ex Concilio Tridentino beneficia curata, vel non curata cum curatis, qualitercumque ſint reſervata, vel affecta.*

32 *Et quid in reſervatis diſpoſitioni, vel ordinationi Apoſtolicæ.*

33 *Unire poteſt Epiſcopus dignitati curatæ aliam dignitatem.*

34 *Non tamen unire poteſt Hoſpitalia, etiamſi dentur in titulum, & in eo nulla exerceatur hoſpitalitas.*

35 *Unire poteſt Epiſcopus beneficia ſimplicia etiam reſervata, vel affecta præbendis Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum.*

36 *Item Seminario Clericorum.*

37 *Et quid poſt decretum Clementis VIII.*

38 *Cardinalis Epiſcopus an unire poſſit Seminario ante vacationem ea beneficia, quæ ſi ipſo vivente vacarent, non obſtantibus reſervationibus, ad ſuam collationem pertinerent, & num. ſeqq. uſque ad num. 47.*

39 *Unire poteſt Epiſcopus in vim Concilii Seminario Clericorum beneficia etiam tempore unionis reſervata, vel affecta, & num 43.*

40 *Clementis VIII. decretum de beneficiis affectis Seminario non uniendis expenditur, & n. ſeq.*

41 *Indultum Cardinalium non ampliat poteſtatem ordinariam conferendi, ſed præſervat tollendo obſtacula, & num. 46.*

42 *Caſus eventicii attendi, & conſiderari non debent.*

43 *Verba,* vacare contigerit, *ſunt futuri temporis, & excludunt vacantia.*

45 *Ratione legis ceſſante, an ceſſet illius diſpoſitio.*

47 *Cardinalis Epiſcopus habens indultum an unire poſſit Seminario beneficia duplici reſervatione perſonali reſervata, vel affecta, non obſtante Decreto Clementis VIII. & num. ſeqq. uſque ad n. 51.*

48 *Indultum Cardinalium non comprehendit beneficia reſervata duplici affectione perſonali, ſeu coæquali, & num. 50.*

Et quid ſi reſervationes ſint diſpares, ibidem, verſ. Sin autem.

49 *Litteræ D. N. Urbani VIII. declaratoriæ Decreti Clementis VIII. de beneficiis affectis Seminario non uniendis referuntur.*

51 *Unio beneficii litigioſi facta Seminario ad præſcriptum Concilii Tridentini an ſit valida, necne, & num. ſeq. uſque in fin.*

52 *Beneficium an ratione litis cenſeatur affectum.*

53 *Beneficium eſſe litigioſum minus eſt, quàm eſſe reſervatum.*

54 *Lis ſuper beneficio eſt qualitas ſuſpenſiva, & velut inhibitio temporalis, quæ manus Ordinarii ligantur, ut interim non conferat.*

55 *Collatio beneficii litigioſi pendet à futuro litis eventu.*

56 *Dictio,* etiamſi, *ampliat diſpoſitionem, & implicat caſum magis dubitabilem.*

57 *Reſervatio ob vacationem in Curia eſt clauſa in corpore juris, & nulla major, aut potentior invenitur.*

58 *Rotæ deciſio in cauſa Cordubenſi ſuper unione beneficii litigioſi refellitur.*

59 *In differentibus ſpecie, in eo, quod plus eſt, non continetur id, quod minus eſt.*

60 *Litigium, & reſervatio in quibus differant.*

61 *Quæ differunt in quantitate temporis, non differunt in ſpecie.*

62 *Unio in quibus differat à collatione.*

63 *Concurſus requiritur in Parœchialibus etiam litigioſis.*

64 *Unire an poſſit Epiſcopus Seminario beneficia litigioſa non obſtante Decreto Clementis VIII. prohibente fieri uniones de reſervatis, vel affectis.*

S*icut unire.* Abbas monaſterium ſuum alteri monaſterio ſubjicere, vel unire non poteſt ſine auctoritate Diœceſani, etiam de Metropolitani conſenſu. Hoc dicit. Dividitur in tres partes. In prima ponit quamdam ſimilitudinem. In ſecunda narrat factum, quod infirmari mandat ibi *cum itaque.* In tertia ſolvit obſtaculum, *ibi, non obſtante.* 1

Nota primò ex principio textus ſimilitudinem, & proportionem inter poteſtatem Papæ, & poteſtatem Epiſcoporum; nam quemadmodùm ſpectat ad Papam unio, & ſubjectio Epiſcopatuum in Eccleſia univerſali; ita ad Epiſcopum pertinet unio, & ſubjectio inferiorum Eccleſiarum in ſua diœceſi, ut hic eſt caſus. Unde videtur deſumi poſſe argumentum, ut poſſit Epiſcopus in diœceſi ſua quicquid poteſt Romanus Pontifex in tota Eccleſia; quod non eſt verum ſecundùm Vincentium, & Petrum de Anchar. *hic in primo not.* & ſcripſi latiſſimè *in cap. 1. num. 28. ſupra de offic. ordin.* ſimilitudo enim hic poſita, ut advertit Cardinalis *num. 3. in prima oppoſit.* in hoc conſiſtit, quòd ſicut Papa ſolus poteſt Cathedrales Eccleſias unire privativè ad Epiſcopos, ita Epiſcopi ſoli unire poſſunt Eccleſias ſuæ diœceſis privativè ad inferiores Prælatos. Atque

ita

ita ſimilitudo inducitur non ad comparandum potentiam Papæ potentiæ Epiſcoporum quoad magnitudinem, ſed quoad excludendos inferiores; in reliquis autem ſimilitu-
3 do non eſt omnimoda: nam in unione Epiſcopatuum requiritur cauſa, ut *cap. 1. de his, quæ fiunt à Prælat. & c. 1. de reb. Eccleſ. non alienand.* ſed Papa etiam ſine cauſa poteſt, ſecundùm Cardinal. ubi ſupra, & Abb. *in 2. notab.* Præterea Papa poteſt Epiſcopatus unire ſine alicujus conſilio, vel conſenſu, *cap. cuncta per mundum, & capit. per principalem, 9. quæſt. 3.* & argum. *cap. fin. infra eodem.* Epiſcopus autem hoc non poteſt abſque conſenſu Capituli, ut eſt textus *in capit. Paſtoralis, in fine, de donat.* & hodie eſt expeditum in Clemen. *Si una, de rebus Eccl. non alienan.* Rota *dec. 133. num. 2. 9. & 10. part. 2. diverſ.* ubi plenè videas de hujuſmodi conſenſu, quam differentiam conſtituit *hic* Vincentius, & poſt eum Hoſtien. & Joann. Andr. ambo
4 *nu. 1. in princ.* ita Henrich. Boich. *in princ.* Cardin. *num. 3. in prima oppoſit.* Anchar. *num. 1.* & Abb. *num. 2.* Subdit tamen Vincentius, nec Papam conſueviſſe hæc, & alia ardua ſibi reſervata expedire ſine conſilio fratrum ſuorum, ideſt Cardinalium, neque hoc facere poſſe de poteſtate ordinaria, *c. novit, ſupra de his, quæ fiunt à Prælat.* licèt ſecus ſit de poteſtate abſoluta, ut *cap. propoſuit, ſupra de conceſſ. præbend.* quod ſingulare dictum ſequuntur hic totidem verbis Hoſtien. Joan. Andr. & alii proximè citati. Quibus ſuffragantur Canones, & Doctores, qui aſſerunt, decere Papam, & honeſtum eſſe Cardinalium conſilia adhibere, non autem illum omninò ad id compelli, *c. fundamenta, §. Decet,* & ibi gloſſ. *in verb. contingeret, de elect. libr. 6.* gloſſ. *1. in cap. ad Apoſtolicæ, de re judic. eodem lib.* Joann. Monach. *in cap. ſuper eo de hæret. in 6.* qui tamen adjicit in his arduis Collegium Cardinalium eſſe in poſſeſſione, ut ipſorum conſilia exquirantur, Felin. Dec. & Bero *in rubr. ſupra de conſtit.* Tu verò de his vide Cardinal. Paleott. *in tract. de Sacr. Conſiſtor. conſultation. part. 1. quæſt. 3.* uberrimè differentem. In primo articulo quo ſenſu accipiatur plenitudo poteſtatis Papæ, & in quo differat ab ordinaria. In ſecundo an Papa de poteſtate ordinaria teneatur in arduis conſenſum, aut conſilium Cardinalium adhibere. In tertio, & quarto quid ſi utatur plenitudine poteſtatis. In quinto, & ſexto an jure divino, vel naturali, aut gentium teneatur in arduis eorumdem conſilium exquirere. In ſeptimo an ſi non requirat, actus ab eo geſtus reddatur nullus. Et in octavo an ubi conſilium requirit, teneatur illud ſequi.

5 Secundò nota duos caſus Papæ reſervatos, videlicet unionem, & ſubjectionem Epiſcopatuum, ut hic per Joan. Andr. *in princip.* qui ſupplet verbum *tantum*, Butr. Card. & Anchar. omnes *num. 2.* Abb. & Marian. Soccin. ambos *in 1. not.* concordat Concilium Tridentinum in *capit. 13.*
6 *ſeſſ. 24* ubi ſtatuitur, ut Concilium provinciale tantummodò examinet vocatis iis, quorum intereſt, & diligenter expendat quas Cathedrales Eccleſias propter anguſtias, tenuitatemque invicem unire, vel novis proventibus augere expediat, confectaque de præmiſſis inſtrumenta ad Summum Romanum Pontificem mittat, quibus inſtructus Summus Pontifex ex prudentia ſua, prout expedire
7 judicaverit, aut tenues invicem uniat, aut aliqua acceſſione ex fructibus augeat. Hos, & alios caſus Papæ reſervatos undecim numero recenſet, & quatuor verſibus comprehendit *gloſſ. 1. hìc item gloſſ. 1. in cap. quod traſlationem, de offic. legat.* & plenius Hoſtien. *hìc num. 1.* ubi illos viginti ſeptem carmininibus complectitur, per quos comprehendit caſus nonaginta & unum, quos tamen non exponit hic, ſed ponit, & pleniſſimè exponit *in ſumm. de offic. legat. §. Quod pertinet, verſ. Illud quidem*, Specul. autem *in tit. 2. de legat. §. nunc oſtendendum*, terminavit caſus octuaginta & novem.

8 Tertiò nota in verſic. *Non obſtante*, Archiepiſcopum non eſſe judicem ordinarium totius provinciæ, quia licèt omnium Suffraganeorum provinciæ ſuæ ſit Ordinarius, ut *cap. Paſtoralis, ſupra de offic. Ordinar.* non tamen eſt Ordinarius ſubditorum eorumdem Suffraganeorum, nec in eorum diœceſi poteſt ullam juriſdictionem exercere, niſi in caſibus in jure expreſſis, ut hic eſt caſus, concordat *cap. 1. & 2. cap. Archiepiſcopus, & cap. ſeq. 9. q. 3. cap. Duo ſimul, ſupra de offic. Ordinarii,* & hoc pro regula conſtituunt hic gloſſ. ult. Butr. *num. 5.* Cardinal. *num. 2. in 3. not.* & fuſiùs *num. 3. in 4. oppoſit.* Abb. *nu. 4.* & Marian. Soccin. *n. 3. not.* Caſus autem in jure exceptos enumerat gloſſ. *in d. c. Paſtoralis, in ver. Exceptis quibuſdam articulis* & latiùs proſequuntur Moderni *in ſumm. Bullar. in verb. Archiepiſcopi authoritas.* Item nota inter caſus in jure exceptos non reperiri facultatem uniendi, ut hic patet, unde cùm fructus præbendarum Collegiatæ Eccleſiæ oppidi de Exea eſſent adeò tenues, ut vix ſuſtentationi Canonicorum ſufficerent, & fuiſſet petitum declarari à S. Congregat. Concilii an Epiſcopus eis unire poſſet aliqua ſimplicia beneficia, & eo nolente, vel negligente Metropolitanus: reſponſum eſt, Epiſcopum poſſe, non tamen teneri; Metropolitanum verò in hoc non poſſe ſupplere.

Quartò nota regulam cum duabus limitationibus: regu- 9
la eſt, Epiſcopus poſſe authoritate propria duo monaſteria invicem unire, aut unum alteri ſubjicere, ut à contrario probat littera ibi, *aſſenſu tuo minimè requiſito*, necnon ibi, *te inconſulto.* Prima limitatio eſt, dummodò utrumque monaſterium ſit in ſua diœceſi, aliàs ſecus, ut probatur ex illis verbis, *Monaſterium ſuum, quod eſt in ſua diœ-* 10
ceſi, & hodie eſt expeditum in Decreto Concilii Tridentini *cap. 9. ſeſſ 14.* ubi generaliter ſtatuitur, ut beneficia unius diœceſis etiamſi parochiales Eccleſiæ, vicariæ perpetuæ, aut ſimplicia beneficia, ſeu præſtimonia, aut præſtimoniales portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum divinum, aut alia quacumque de cauſa alterius diœceſis beneficio, aut monaſterio, ſeu Collegio, vel loco etiam pio perpetuo non uniantur. Secunda limitatio eſt, dummodò neutrum monaſterium ſit exemptionis privilegio munitum, ut innuit litera ibi, *de tuo debet ordinari conſenſu,* & utramque limitationem poſuit gl *hìc in ver. in tua* 11
diœceſi, & Hoſtien. *n 1. in ver. ſua diœceſis, & n. 2. in ver. auctoritate noſtra.* An autem Eccleſiam non exemptam Epiſcopus unire poſſit Eccleſiæ exemptæ, vel è converſo ponit hic Marian. Socc. *in 3. art. principali, in 4. & 5. qu. n. 91. & 62.* Item cujus auctoritate unio Eccleſiarum exemptarum facienda ſit, declarat Lapus in Clement. 1. §. *Ad hæc, de ſtat. Monachor.* ubi dicit Joann. Andr. ſibi conſultanti reſcripſiſſe ſuper hac unione recurrendum fore ad Papam per notata *in cap. Authoritate, de privil. l. 6. in c. veniens, de verborum ſignific. eod. libr. & in c. cum nullus, in fin. de tempor. ordinat. l. 6.* Ipſe autem Lapus dicit hoc procedere in unione locorum exemptorum ad invicem facienda, & quæ ſubſunt immediatè Papæ, ſecus ſi alii; quia tunc ſufficit conſenſus illius, cui ſubſunt, nec requiritur licentia Papæ. Quod intelligit verum Cardinalis, quando ſubſunt ipſi pleno jure, tunc enim intelligitur habere quaſi juriſdictionem Epiſcopalem ſecundùm ea, quæ dicentur infra *in ultimo notab.* & ſequitur Marian Soccin. *in 3. quæſt. ejuſdem art. 4. num. 60.*

Ultimò nota Abbates non poſſe Eccleſias unire, vel 12
unam alteri ſubjicere quantumcumque Eccleſiæ ipſæ ad illos ſpectent pleno jure; cum hoc ſit Epiſcopale, ut formaliter hic dicit Innoc. quem totidem verbis ſequuntur Abb. Antiq. *in princ. verſ. & nota,* Jo. Andr. *nu. 2. in ver. Unio,* Collectar. *num. 7.* Henric. Boich. *poſt princ. ver. Et nota,* Butr. *num. 4.* Card. *num. 3. in 2. oppoſ.* Anchar. *eodem nu.* & Marian. Soccin. *in 2. notab.* idem firmat Hoſtien. *in cap. Quia nonnulli, in ver. Parochiales, ſupra de Cler. non reſident.* Archid. *in cap. Cùm ſingula, in verb. Annexæ, de præbend. lib. 6.* gloſſ. Jo. Andr. in Clem. *Si una, in ver. Epiſcopum, de reb. Eccleſ. non alienan.* de quo eſt hodie caſus in Clem. *Ne in agro, §. Ad hæc, de ſtat. Monach.* ſecundum gloſſ. ibi *in ver. Ordinarios,* & ita communiter tenere Doctores antiquos teſtatur hìc Marian. Soccin. *in 3. art. principali, q. 7. num. 41.* Quod procedit etiamſi Abbates, ſeu alii Epiſcopi inferiores ſint exempti ſecundùm Zenzelin. Guliel. de Monte Laud. in Clem. *unica, ſuper ver. Ap-* 13
plicent, de ſupplen. neglig. Prælat. & Henrich. Boich. ubi
ſupra. Rurſus hoc vendicat ſibi locum etiamſi inferior in 14
certa parte diœceſis habeat quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, juxta terminos *cap. Auditis, de præſcript.* quia nihilominus non poteſt unire, ut tenet Card. *loc. cit.* allegans gloſ. in d. Clem. *Si unica,* & Innoc. *in cap. Cum dilectus, in gloſ. in ver. Ioannes dixit, de conſuet.*

Verùm Abbas *hic numer. 3.* ſic diſtinguit; Aut inferior 15
vult ex ſua poteſtate ordinaria hanc unionem facere, & non poteſt, quia hęc tamquam graviora ſolis Epiſcopis ſunt reſervata, ut hic. Fallit ubi Prælatus inferior præſcripſiſſet hanc poteſtatem uniendi: eſt enim præſcriptibilis, cùm ſit juriſ-

juriſdictione, ut *in cap. Accedentibus, infra de privil.* &
voluit gloſ. not. in Clem. *Ne in agro, §. ad hæc, in ver. Or-
dinarios, de ſtat. Monachor.* quam ibi ſequuntur Zenzelin.
Gul. & Cardin. & Domini de Rota *deciſ. 1. nu. 1. de offic.
legat. in novis, & dec. 2. num. 2. eodem tit. in antiq.* & poſt
alios Marian. Soccin. *hic in 3 articulo principali, quæſt. 9.*
16 *num. 46. & ſeqq.* Aut inferior Prælatus vult unionem facere
auctoritate ſpeciali, ut quia in illis Eccleſiis competit ſibi
juriſdictio quaſi Epiſcopalis ex præſcriptione, vel privile-
gio, & poteſt: nam cum habeat quaſi Epiſcopalem juriſ-
dictionem, & unire ſit juriſdictionis Epiſcopalis, utique
unire poterit: & circa hoc dat regulam, quod omnia per-
tinentia ad Epiſcopalem juriſdictionem explicari poſſunt
per inferiorem Prælatum habentem in loco juriſdictionem
quaſi Epiſcopalem; ad hoc gloſ. notab. in Clement. 1. *in
ver. Proprii, de reb. Eccleſ. non alienand.* notat Innocent.
in c. 2. ſupra de tranſact. & Feder. de Senis *conſ. 14. incip.*
17 *Monachus Peruſinus, num. 4.* Atque ita communis opinio
Antiquorum in hac quæſtione ſecundùm eum non videtur
vera: nam ſi Eccleſiæ ſunt inferiori pleno jure ſubjectæ,
videtur ibi inferior habere juriſdictionem quaſi Epiſcopa-
lem, facit text. *in cap. Quoniam, & c. ſeq. cum utrobique
notat. infra de privileg. & in cap. unic. de capell. Monachor.
& in cap. Cum ex juncto, in fin. de hæret.* & in hoc reſidet
Abbas, quem totidem verbis ſequitur hic Marian. Soccin.
in 3. articulo principali, quæſt. 7. n. 41. & ſeq. ſubdens pro
hac opinione conſuluiſſe Dionyſium de Peruſio *conſil. 51.*
quod incipit, *Viſo quodam exemplo*, ubi ait: (Sicut Epi-
ſcopo cum Capitulo eſt permiſſum præbendas minuere, ac
etiam dignitates dividere, unire, & mutare) ut *in capit.
Cum acceſſiſſent, ſupra de Conſtit.* & hic eodem modo Ab-
bati, aut alteri inferiori, qui ſit exemptus, & habeat Ec-
cleſias ſibi pleno jure ſubjectas, vel dignoſcatur jura Epi-
ſcopalia obtinere, ſecundum Innocen. *in cap. Cum inter,
ſupra de re judicat. & in cap. Volentes, de privil. l. 6.* Et hanc
poſteriorem ſententiam aliàs probavit Sacr. Congregatio
Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum: cenſuit
enim inferiores Epiſcopo non poſſe unire, niſi hanc facul-
tatem legitimè præſcripſerint, aut ex privilegio in Eccle-
ſia ſibi pleno jure ſubjecta juriſdictionem quaſi Epiſcopa-
lem habeant in omnibus, & per omnia; alioquin unio-
nem ab Epiſcopo faciendam eſſe cum conſenſu ipſius infe-
rioris, & Capituli. Aliàs tamen conſulta an Abbates exem-
18 pti, qui juriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem ha-
bent, poſſint, ſi ſæculares, & collegiatas Eccleſias obti-
neant, facere uniones ſicut poſſunt Epiſcopi *ex c. 15. ſeſſ. 24.*
Reſpondit, non poſſe Abbatem hujuſmodi, ſed Epiſcopum
tantùm ſi Collegiata eſt inſignis, & obſerventur alia præ-
ſcripta in *d. cap. 15.*

19 QUÆRO, An Epiſcopus poſſit unire beneficia propter
ſuam negligentiam ad Sedem Apoſtolicam devoluta.

Pro parte negativa adducitur primò textus juncta gloſſ.
in cap. Si tibi abſenti, de præbend. lib. 6. Textus decidit Epi-
ſcopum non poſſe conferre beneficium abſenti collatum
ante illius diſſenſum, gloſſ. *in ver. Perſonam quærit*, an Epi-
ſcopus poſſit de hujuſmodi beneficio ordinare per viam
unionis; & ſolvit non poſſe, cùm eadem ſit ratio. Ergo
ſecundùm gloſſ. cui ſubtrahitur ad tempus poteſtas confe-
rendi, ſubtrahitur etiam poteſtas uniendi ob identitatem
rationis, & Geminian. *ibi col. 6. in princ. in ver. Perſonam*;
(Nota, inquit, iſtam gloſſam, quæ vult quod benefi-
cium, quod Epiſcopus ad certum tempus conferre non
poteſt, non poſſit illud unire.) Quod nota, quia facit
quod Epiſcopus non poſſit unire beneficium devolutum ad
Papam propter ejus negligentiam; quia cum ipſe non poſ-
ſit conferre donec ſemel Papa contulerit, ut *in cap. penult.
de ſupplend. neglig. Prælat.* Ergo interim non videtur quod
poſſit unire, ut ſentit iſta gloſſa. Deinde pro hac parte
adducitur ratio, quia quod non licet directè, non debet
licere indirectè, ſeu per obliquum, ut in regula, *Cum
quid una via prohibetur, & c. lib. 6.* ſed Epiſcopus non poteſt
directè impedire Papam in collatione facienda, ut in di-
cto cap. penult. ergo nec indirectè uniendo: nam unio in-
fert in collationem; unde prohibita collatione, & unio
cenſetur prohibita, per quam ad collationem pervenitur,
ut *leg. Oratio, ff. de ſponſal.*

In contrarium facit, quia Epiſcopus poteſt quod eſt plus,
ſcilicet unire Eccleſiam non vacantem invito Rectore, ut
in Clem. *final. de reb. Eccleſ. non alienan.* ergo multò for-
tiùs vacantem. Item Epiſcopus poteſt Eccleſiam ſic devo-
lutam commendare donec per Papam fuerit ordinata, ut
notant Archid. & Joan. Andr. *in cap. Nemo, de elect. lib. 6.*
ergo ſi Epiſcopus videt per commendam temporalem con-
ſuli non poſſe ſtatui Eccleſiæ, poterit facere perpetuam. 20
Præterea unio concernit proprietatem beneficii, collatio
vero titulum, ut hic notant Doctores: quamvis ergo Epi-
ſcopus per devolutionem ad Papam perdiderit jus confe-
rendi, non tamen perdiderit jus uniendi, quia ex diver-
ſis, & ſeparatis non fit illatio, ut *l. Si domus, ff. de ſervit.
urbanor. prædior.* Ac demum unio non eſt actus omninò 21
voluntarius, ſed requirit cauſam utilitatis, vel neceſſita-
tis, alias non valet, Clem. 1. cum ibi notat. *de reb. Eccleſ.
non alien.* Rota *dec. 12.* incipien. *Nota quod unio, in antiqu.*
ergo nemo debet Epiſcopum accuſare ſi templum Dei ædi-
ficat; quin potius eſſet meritò redarguendus de negligen-
tia ſi unionem non faceret ſubſiſtente cauſa. Ex quibus
concludendum eſt, Epiſcopum poſſe unire etiam beneficia
devoluta, dummodo tamen hoc faciat cauſa ſubſiſtente,
& non in fraudem: & ita conſuluit Feder. de Senis *conſil.
112.* incipien. *Amice chariſſime, circa fin. verſ. item quæri-
tur*, ubi reſpondet ad gloſſam in *d. c. Si tibi abſenti, de præ-
bend. lib. 6.* & eum referunt, & ſequuntur Petr. de Anchar.
in cap. Nulla, nu. 5. Ne ſed. vacan. Jo. de Imol. *in capit. 1.
circa fin. eod. tit.* Gemin. & Franc. *in d. cap. Si tibi abſenti,
in gloſ. in ver. Perſonam*, Butr. *hic num. 10.* Anchar. *nu. 5.*
Abb. *num. 6.* & Marian. Soccin. *in 4 artic. principali, q. 9.
num. 67.* ubi tranſcribit verba Ancharani *in d. cap. Nulla*,
non facta illius mentione.

Cæterùm adverte, quia etſi communis opinio ſit unio-
nem eſſe validam, tamen ſuſpenditur illius effectus donec
vixerit is, cui Papa contulit beneficium ad ſe devolutum;
& ita eſt ex mente Feder. & apertè declarant Philip. Franc.
in d. cap. Si tibi abſenti, nu. 11. ubi allegat Cardinalem in
Clem. 2. *in 9. quæſt. de reb. Eccleſ. non alienan.* licet Cardi-
nalis non loquatur in devolutis, ſed in reſervatis, ut di-
cam infra *num. 23.*

Secundò QUÆRO, An Epiſcopus unire poſſit benefi- 22
cia Sedi Apoſtolicæ reſervata, vel affecta.

In hoc articulo diverſa jura prodierunt: unde factum
eſt, ut pro veritate temporum, variæ quoq; emerſerint opi-
niones. Ego verò ut omnia complectar, exiſtimo tria
tempora eſſe diſtinguenda.

Primum tempus eſt juris communis, & ſecundùm hoc
communiter tenetur Epiſcopum poſſe unire, quia etſi per
reſervationem ei ablata fuerit poteſtas ordinandi benefi-
cium quoad collationem, quæ reſpicit titulum, non ta-
men ablata fuit quoad unionem, quæ reſpicit proprieta-
tem ut dictum eſt in quæſtione præcedenti. Atque hujus
ſententiæ in primis eſt Collectar. *hic n. 6* & poſt eum Card.
eod. num. ubi reddit ſupradictam rationem, quia Papa re-
ſervavit reſpectu tituli: ſed uniens non diſponit reſpectu
tituli, ſed reſpectu proprietatis; unde Papa reſervando
videtur prohibuiſſe ſolam collationem, uniens autem non
confert: & ſequuntur Petrus de Anchar. *n. 5.* Abb. *n. 7.* &
Mar. Soccin. *in 4. art. princip. qu. 9. num. 64.*

Recipit tamen hæc concluſio tres declarationes.

Primò enim declaratur, ut quamvis unio ſubſiſtat, tamen 23
non ſortiatur effectum, ſed ſuſpendatur donec pro illa vi-
ce conſumpta fuerit reſervatio Apoſtolica per proviſionem
Papæ; ita eſt ex mente Collectarii *d. n. 6.* Dum ait ſe audi-
viſſe multos magnos dicentes id poſſe Epiſcopum, ut ta-
lem valeat in quantum valere poteſt, non autem in præju-
dicium Papæ quominus conferre poſſit: allegat *capit. Cum
tempore, de arbitr. c. Inter dilectos, de fid. inſtrum.* & arg.
cap. Si Abbate, de ver. ſignif. & tenent apertè Domini de
Rota *dec. 658. alias 6. de rebus Eccleſ. non alienan. in antiq.*
cujus hæc ſunt verba: (Dic quod unio poteſt fieri de bene-
ficio reſervato, quæ tamen non habet ſuum effectum quin
Papa conferat ratione ſuæ reſervationis factæ, ſed poſtea
dum non vacabit in Curia, dicta unio habebit ſuum effe-
ctum: & ita tenet Rota.) Hæc ibi. Et idem firmat Æneas
de Falcone *in tract. reſervat. in 4. quæſt. principali, in 23.
effect. in princip.* Staphil. *de litter. grat. in 2. forma mandat
num. 7.* Mandoſ. *reg. 12. quæſt. 5. nu. 3.* Et Quamvis Cardin.
in Clem. *fin. in 9. quæſt. de rebus Eccleſ. non alienan.* dicat
hanc quæſtionem contigiſſe olim de facto, & Joannem
Vigeſimumſecundum determinaſſe unionem non tenere
etiamſi facta eſſet per Legatum de Latere, quia eo ipſo
quod

quod Papa reſervat, videtur prohibere cuilibet inferiori, ne diſponat de illo, & ideò non poſſe unire: ſubdit tamen unionem carere effectu, donec Papa contulerit, & proviſus Apoſtolicus beneficium dimiſerit, unde poteſt dici unionem ſimpliciter tenere, niſi Papa utatur reſervatione conferendo beneficium, quia ſi utitur, tenet collatio, & unio ſuſpenditur, ut hìc per Marianum Socin. *d. n. 64.* qui etiam refert ita conſuluiſſe Calderinum *conſ. 3. ſub titul. de conſuetud.*

24 Quæ declaratio multò magis haberet locum, ſi Papa dediſſet litteras ad certam præbendam primò vacaturam: quandoquidem unio non ſortiretur effectum in præjudicium expectantis, ſed maneret in ſuſpenſo uſque ad illius obitum, vel reſignationem: nam ſi Epiſcopus poteſt unire beneficium viventis, non ut ſtatim unio effectum ſortiatur, ſed poſteaquam ille beneficium dimiſerit, Clem. 2. *de reb. Eccleſ. non alien.* multò magis unire poterit beneficium expectantis ſine illius prejudicio: ſic Gambar. *in tract. de offic. & poteſtate Legat. lib. 5. in tit. de poteſtate Legat in uniendo nu. 63.* & Rebuff. *in praxi benefic. in titul. de union. beneficior. num. 31.* & hoc in effectu intendit Abb. *hic num. 7.* dum dicit per unionem Epiſcopi non fieri præjudicium ei, pro quo Papa reſervavit, arg. *cap. Ut noſtrum de appellat. c. Si eo tempore de elect. lib. 6.* Unde valebit unio, & habebit effectum ſuum illo dimittente beneficium, pro quo Papa fecit reſervationem, licèt aliud videatur ſentire Cardinal. hìc *n. 7.*

25 Cæterum adverte, quia prædicta declaratio vendicat ſibi locum, quando reſervatio, vel gratia expectativa præceſſit unionem: tunc enim quamvis unio ſubſiſtat, ſuſpenditur tamen illius effectus, quouſque proviſus Apoſtolicus beneficium dimiſerit, ut ſuperiùs concluſum eſt: ſecus verò ſi unio præceſſerit reſervationem, vel gratiam expectativam, quia tunc ſi poſt unionem factam ab Epiſcopo ex legitima cauſa, antequam ſortiatur effectum, Papa idem beneficium reſervet, vel afficiat, & mortuo Rectore illud conferat non facta mentione unionis, non valet collatio, ut tenent Domini de Rota *deciſ. 3. de rer. permutat. in antiq.* reddentes rationem, quia aliàs poſſet contingere, ut unio remaneret inefficax propter frequẽtes impetrationes: quod eſſet abſurdum, cùm hujuſmodi unio innitatur cauſæ neceſſariæ, quam non eſt veriſimile ut Papa voluerit tollere, niſi hoc in litteris expreſſerit. Et quamvis Rota videatur
26 hoc intelligere, quando Papa dedit litteras ad ſupplicationem partis, tamen Gemin. *in rep. cap. Poſtulaſti in 26. col. verſ. Crederem de reſcript.* tenet expreſsè collationem Papæ etiam factam motu proprio non valere, niſi fiat mentio de unione, quia Papa non intendit per ſuas litteras præjudicare juri alteri quæſito, niſi exprimat hoc in litteris, ſive ſit præjudicium extinctivum, ſive dilativum, ut patet *in c. Quamvis, & cap. Si propter de reſcript. lib. 6.* & Geminianum ſequuntur Marianus Socin. *in repet. ejuſd. cap. Poſtulaſti col. 46.* & Felin. *in cap. Noſtra num. 23. in 26. corollario de reſcript.* & Boer. *deciſ. 346. ad fin.* Porrò in pro-
27 viſionibus beneficiorum vacantium per obitum Papa non conſuevit derogare unionibus; ſed in vacantibus ex cauſa reſignationis ponit in litteris clauſulam ſuſpenſivam quarumcumque unionum, per quam quidem clauſulam ſuſ-
28 pendi etiam uniones factas Seminario in vim Concilii Tridentini, ideòque non eſſe impedimentum, quominus reſignatarius in poſſeſſione beneficii perſeveret, cenſuit S. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres. Item cùm in una Hoſtunen. dubitatum fuerit, an vigore *c. 15. ſeſſ. 24.* poſſit fieri unio de beneficiis viventium, nempe ante vacationem, ſine tamen obtinentium præjudicio. Reſponſum eſt poſſe fieri tamen ſi beneficium viventis unitum contingat reſignari, & reſignationem per Sedem Apoſtolicam admitti, unionem pro illa vice ſuſpendi.

29 Secundò declaratur eadem concluſio, ut procedat, ſi Papa reſervaverit beneficium ſuæ collationi, ſeu proviſioni; ſecus ſi ſuæ diſpoſitioni, quia cùm diſpoſitionis verbum ſit aptum comprehendere etiam unionem, Epiſcopus unire non poterit beneficium ſic reſervatum diſpoſitioni, ſeu ordinationi Apoſtolicæ: ita Collectar. *hic num. 6.* & Abb. *n. 7. verſ. Et hoc intellige,* & Marianus Socinus *num. 64 in fin. verſ. Quod tamen intelligit,* Petr. de Peruſ. *de union. benefic. c. 4. num. 6. & 24.* & Caccialup. *in eod. tract. art. 4. q. 6.* Licèt Nicolaus Grazia nulla ratione, vel authoritate ſuffultus oppoſitum ſentiat *in tract. de benef. par. 12. c. 2. n. 93.*

Tertiò declaratur, ſeu limitatur prædicta concluſio, ut 30
locum non habeat, ſi reſervatio ſit perpetua reſpectu collationis à Romano Pontifice ſemper faciendæ de dignitate, officio, vel beneficio, ut contingit in prima dignitate poſt Pontificalem cujuſque Eccleſiæ Cathedralis, quæ ſemper eſt Papæ reſervata per regulam tertiam Cancellariæ; tunc enim Epiſcopus unire non poterit, quia per reſervationem hujuſmodi adempta eſt prorſus Epiſcopo poteſtas de hujuſmodi beneficio diſponendi: ſic Alphonſus Hojeda *in tract. de incompatibilit. beneficior. p. 2. c. 3. n. 7. arg. c. fin. de confirmat. util. vel inutil.* Grazia *de benefic. par. 12. c. 2. n. 92.* & alii Recentiores.

Secundum tempus eſt Concilii Tridentini, quod partim 31
probavit, partim correxit antiquorum opiniones: nam *in cap. 5. ſeſſ. 21.* ſtatuit primò, ut poſſint Epiſcopi etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati juxta formam juris, ſine tamen præjudicio obtinentium, facere uniones perpetuas quarumcumque Eccleſiarum Parochialium, & Baptiſmalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum curatis propter eorum paupertatem, & in cæteris caſibus à jure expreſſis, etiamſi dictæ Eccleſiæ, vel dicta beneficia eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſervata, aut qualitercumque affecta. Et in hac prima parte probavit illorum ſententiam, qui dixerunt reſervationem pertinere ad titulum, non autem ad proprietatem beneficii, ideòque adimere Epiſcopo poteſtatem conferendi, ſed non poteſtatem uniendi, ut dixi ſuprà *nu. 20.* Sed videtur ſuſtuliſſe ſecundam declarationem ſuperiùs poſitam *n. 29.* nam Epiſcopus videtur poſſe unire ex Concilio, etiamſi Papa reſerva-
verit ſuæ diſpoſitioni, ſeu odinationi, cùm verba illa ge- 32
neraliter, vel ſpecialiter reſervata, aut qualitercumque affecta, tamquam univerſalia, & geminata comprehendant quamcumque ſpeciem reſervationis, vel affectionis, arg. *cap. Solitæ de major. & obed.* & patet ex his, quæ tradunt Geminian. *conſ. 22. Præmitto n. 4. verſ. In contrarium,* Soc. ſen. *conſ. 32. Ex his quæ ſuperius, num. 11. verſ. Nec obſtat lib. 1.* pleniſſimè Ruin. *conſ. 77. In facto n. 7. in fin. & num. ſeq. lib. 2.* Deinde ſubdit Concilium, *Quæ uniones etiam non poſſint revocari, nec quoquomodo infringi vigore cujuſcumque proviſionis etiam ex cauſa reſignationis, aut derogationis, aut ſuſpenſionis:* & in hac ſecunda parte correxit opinionem illorum, qui exiſtimarunt unionem Epiſcopi non ſortiri effectum, ſed manere in ſuſpenſo, donec proviſus Apoſtolicus beneficium dimiſerit, ut dictum eſt ſuprà *in 1. declarat. num. 23.* nam ex Concilio non ſuſpenditur unio ex quacumque proviſione, ut ibi dicitur. Obſervandum tamen facultatem Epiſcopis attributam *in d. c. 5.* non eſſe univerſalem ad unionem quarumcumque beneficiorum, ſed reſtrictam ad caſus ibi expreſſos; unde Epiſcopus in vim Concilii unire poterit non curata curatis Eccleſiis, ſed non è contra, *ut in c. 13. verſ. In junioribus ſeſſ. 24.* Item dignitati curatæ unire poterit aliam dignitatem ex
cauſa paupertatis, & juxta terminos *d. cap. 5. & cap. 13.* 33
Non tamen unire poterit hoſpitalia, etiamſi darentur in titulum, & in eis nulla exerceretur hoſpitalitas, *ut in c. 8. ſeſſ. 25. verſ. Quod ſi hoſpitalia,* & ita cenſuit S. Congregatio. In unionibus ergo de beneficiis reſervatis, quæ non
includuntur *in d. c. 5.* ſervanda erit juris communis diſpoſi- 34
tio, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſuprà *n. 22. & ſeqq.* Nam quod mutatur, &c. *l. Sancimus C. de teſtam. & l. Præcipimus in fin. C. de appell.* Ad hæc in duobus aliis caſibus Concilium Tridentinum tribuit Epiſcopis facultatem uniendi
beneficia reſervata. Unus eſt *in cap. 15. ſeſſ. 24.* videlicet 35
cùm præbendæ unà cum diſtributionibus quotidianis in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus ſunt ita tenues, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui non ſufficiant: ſtatuit enim S. Synodus, ut liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli aliquot ſimplicia beneficia non tamen regularia iis unire, non obſtante quacumque reſervatione generali, vel ſpeciali, aut affectione: neque prædictæ uniones tolli, ſeu impediri poſſint ex quibuſcumque proviſionibus etiam vigore reſignationis, aut quibuſvis aliis derogationibus, vel ſuſpenſionibus: & de hoc decreto egi latiſſimè in
cap. Expoſuiſti ſupra de præben. Alius caſus eſt *in c. 18. ſeſſ.* 36
23. ubi tribuitur Epiſcopis facultas ampliſſima uniendi beneficia ſimplicia Seminario Clericorum, & diſertis verbis ſtatuitur, *ut hoc locum habeat, etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affecta; nec per reſignationem ipſorum beneficiorum uniones ſuſpendi, vel ullo modo impediri poſſint:*

poſſint. ſed omninò quacumque reſervatione, etiamſi in Curia effectum ſuum ſortiantur, & quacumque Conſtitutione non obſtante. Hæc ibi: & hoc quoque tempore inſpecto in hoc ſpeciali caſu approbatur facultas uniendi beneficia reſervata, quam Epiſcopi habent à jure communi, abſque limitationibus, ſeu declarationibus, de quibus ſupra *numer.* 23. *&* 29. Neque verò uniones in caſibus ſupraſcriptis cadunt ſub regulam revocatoriam unionum Sanctiſſimi D. N. Urbani VIII. quæ habetur in Bullar. *tom.* 4. *pag.* 210. quoniam ibi excipiuntur uniones factę Concilii Tridentini authoritate.

37 Tertium denique tempus eſt poſt Decretum Clementis VIII. hac de re editum; nam cum in Sac. Congregatione Concilii quæſitum fuerit, an unio beneficiorum affectorum facta etiam ante vacationem debeat cenſeri invalida ad obviandum fraudi, quæ in ſimili unione ab Ordinario committi videtur: & an proviſus Apoſtolicus illorum ſit mittendus in poſſeſſionem. Die 20. Februarii 1622. Sac. Congregatio cenſuit de cætero ad obviandum fraudibus oportere decerni, ut non poſſint etiam ante vacationem uniri Seminario beneficia, quæ obtineant perſonæ, quæ ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem tales ſint, ut quocumque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ. Cæterùm in præteritum nihil ſtatuendum. Die 26. Februarii 1602. Sanctiſſimus D. N. ex ſententia Congregationis decrevit, ut ſuperiùs eſt adnotatum. Itaque inſpecto hoc tempore, quoad uniones, quæ fiunt Seminario, funditùs ſublata eſt facultas, quam Epiſcopi habebant à jure communi, & à Concilio Tridentino uniendi beneficia reſervata, vel affecta; ſed in aliis unionibus, quæ fiunt in vim *cap.* 5. *ſeſſ.* 21. *& cap.* 15. *ſeſſ.* 24. ſalva manet Epiſcoporum facultas, cum ex Decreto Clementis non reperiatur ſublata.

38 QUÆRO, an Cardinalis Epiſcopus habens indultum non obſtante Decreto Clementis VIII. unire poſſit Seminario ante vacationem ea beneficia, quæ ſi eodem Cardinali vivente vacarent, non obſtantibus reſervationibus, vel affectionibus Apoſtolicis ad ſuam collationem pertinerent.

Videtur reſpondendum poſſe: nam circumſcripto ejuſmodi Decreto Clementis VIII. certum eſt beneficia reſervata, vel affecta poſſe in vim Concilii uniri Seminario ante vacationem à quolibet Epiſcopo etiam non Cardinali. Ita enim diſertis verbis ſtatuitur Decreto *capit.* 18. *ſeſſ.* 23. ibi: *Necnon beneficia aliquot ſimplicia etiam ante vacationem huic Collegia applicabunt, & incorporabunt; quod locum habeat etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affecta: nec uniones beneficiorum ullo modo impediri poſſint, ſed omninò quacumque vacatione etiam in Curia effectum ſuum ſortiantur.* Quo loco cùm Concilium apertè diſponat de bene-
39 ficiis affectis, vel reſervatis Seminario uniendis, etiam ante vacationem, negari non poteſt, quin Epiſcopis omnibus attributa ſit poteſtas uniendi Seminario ea quoque beneficia, quæ tempore unionis ſint reſervata, vel affecta. Atque ita ante Decretum Clementis ſæpiùs reſpondit S. Congreg. Concilii, cujus ſententiam approbarunt S. Pius V. & Gregorius XIII.

Itaque cùm Cardinalis Epiſcopus habeat hanc facultatem à Concilio, videndum eſt, an illi obſtet Decretum Clementis. Et videtur reſpondendum non obſtare: nam ut prædixi, Clemens VIII. ex ſententia Congregationis Concilii die 16. Februarii 1602. decrevit, de cætero ad obviandum fraudibus non poſſe etiam ante vacationem uniri Seminario beneficia, quæ obtineant perſonæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem tales ſint, ut quocumque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ.

Hoc autem Decretum neque in verbis, neque in ratio-
40 ne comprehendit Cardinalem habentem indultum: non in verbis, quia loquitur de beneficiis, quæ obtinent perſonæ, quæ tales ſint, ut quocumque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ: unde nullo modo comprehendit beneficia, quæ ſi eodem Cardinali vivente vacarent, ad ejus collationem pertinerent, non obſtantibus reſervationibus, vel affectionibus Apoſtolicis, ut ſupponitur in dubio, de quo agitur. Certum eſt enim ea non
41 fore affecta Sedi Apoſtolicæ, ſed abſolutè pertinere ad collationem Cardinalis Epiſcopi, cujus ordinaria poteſtas in conferendo per indultum non ampliatur, ſed præſervatur remotis obſtaculis reſervationum, juxta noviſſimas deciſiones Caſſad. 3. & Creſcent. iudem 3, *de privil.*

Sed neque mens, & ratio evitandi fraudes, quæ exprimitur in eodem Decreto, congruit Cardinali habenti indultum, & volenti unire Seminario beneficia ad ſuam collationem pertinentia; quia hoc modo non poteſt ullo pacto unire in fraudem, ut præripiat Papæ collationem beneficii: nam cum collatio ſtante indulto non ad Papam, ſed ad ipſum Cardinalem pertineant; utique uniendo, non Papæ, ſed ſibi tantùm infert præjudicium, cùm ſe ipſum privet ea facultate, quam habet à jure communi beneficium conferendi, *ut c. Conquerente de offic. Ordin. c. 2. de conceſſ. præben. & c. Ex frequentibus de inſt. cum mult. ſimil.*

Neque refragatur, quòd ſi Cardinalis prædecederet ante obitum obtinentis beneficium, ejuſmodi unio cederet in præjudicium Papæ, ad quem ratione familiaritatis ſpectaret beneficium conferre. Siquidem reſpondetur Decretum Clementis non conſiderare hunc incertum, & futurum eventum, cum potiùs requirat, ut reſervatio Sedi Apoſtolicæ ſit certa in ipſo unionis initio, dum prohibet uniri beneficia perſonarum, quæ tales ſint, ut quocumque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ. Atque ita tunc demum prohibet unionem, ſi adſit certitudo Apoſtolicæ affectionis. Quæ quidem certitudo non adeſt, cùm Cardinalis unit beneficium, quod ſi ſe vivente vacaret, ad ſuam collationem pertineret; quia fieri poteſt, ut vacatio contingat ſe adhuc vivente: & revera ſi Clemens hoc incertos eventus conſideraſſet, utique cenſeretur prohibuiſſe uniones beneficiorum etiam non affectorum: nam quis prohibet beneficium non reſervatum fieri reſervatum per futuram familiaritaem poſſidentis, per obitum in Curia, ſeu in menſe reſervato, vel ob aliam quamcumque cauſam? Et tamen uniones beneficiorum 42
per hujuſmodi affectiones, aut reſervationes ſupervenientes non impediuntur, nec ſuſpenduntur, quia Clemens reſpexit ad reſervationem certam in ipſo unionis initio, non autem ad futuras contingentes, ut jam ſæpiùs declaravit Sac. Congregatio Concilii, cum hujuſmodi caſus eventitii attendi, & conſiderari non debeant, *ut l. 2. §. Si eo tempore, ff. de re adminiſtr. rer. ad civit. pertinent. l. Julianus, ff. qui, & à quib.* & notat Archid. *in cap. penult. 5. diſt.* Præſertim verò, quia in hoc futuro contingenti mortis Cardinalis nulla fraus conſiderari poteſt adverſus collationem Apoſtolicam. Quis enim credat Ca dinalem unire Seminario beneficium ad hoc, ut poſt mortem ſuam præripiat Papæ ejuſdem beneficii collationem? Itaque Clemens illi tantùm fraudi obviare voluit, quam committebant Ordinarii uniendo ea beneficia, quæ ſciebant certò ad ſuam collationem ſpectare non poſſe, ſed ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ ratione familiaritatis, aut aliam ob cauſam; quæ quidem ratio fraudis non viget, neque vigere poteſt in caſu, de quo agitur.

Supereſt nunc reſpondere ad ea, quæ in voto Rotæ in contrarium afferuntur.

Et primò non obſtat, quòd ex Concilio non liceat Epiſ- 43
copis unire Seminario beneficia affecta tempore unionis: nam reſpondetur contrarium declaraſſe S. Congregat. ac Summos Pontifices S. Pium V. & Gregorium XIII. & declarationes, quę afferuntur in contrarium, emanarunt poſt Decretum Clementis, & non ante. Hoc autem Decretum non obſtat Cardinali, cùm habeat indultum, quod removet obſtacula reſervationum, ut dictum eſt.

Non obſtat ſecundò, quòd indultum non diſponat de beneficiis vacaturis, ſed tantùm de vacantibus, ibi,
Cum vacare contigerit: nam reſpondetur, imò indul- 44
tum non diſponere de vacantibus, ſed de vacaturis: hoc enim propriè important illa verba, *Quæ vacare contigerit*, quæ ſunt futuri temporis, & excludunt vacantia, ut tradit in ſpecie Oldrad. *conſil.* 310 *incip. Thema tale eſt vacante Præpoſitura*, ubi reſpondit indultum de percipiendis fructibus primi anni beneficiorum, quæ vacare contigerit, non comprehendere beneficia vacantia, ſed vacatura.

Non obſtat tertiò, quòd etiamſi in Cardinali ceſſet ratio fraudis conſiderata in decreto Clementis; attamen decretum ipſum in ſui generalitate ceſſare non debeat, ſecundùm Bald. *in conſ.* 150. *num.* 16. *lib.* 1. Reſpondetur enim hoc ſolùm poſſe procedere, quando caſus eſt comprehenſus in

ver-

verbis legis: tunc enim ſi eſſet aliquando ratio legis im-
pulſiva, tamen lex ceſſare non debet, ut in exemplo Cal-
phurniæ, de quo *in l.* 1. §. 1. *ff. de poſtulan.* Ideòque ſi aliquis
Epiſcopus non Cardinalis uniret beneficium reſervatum, ta-
metſi id faceret ſine ulla fraude, non tamen propterea unio
eſſet valida: ſecus autem eſt, cùm caſus in verbis legis non
comprehenditur; nam tunc ſi nec in ratione comprehen-
datur, certum erit legem ad illum caſum non pertinere, *ad
l.* 4. §. *Toties, ff. de damn. infect.* Caſus autem Cardinalis
volentis unire beneficium, quod ſi vacaret, certum non
eſſet fore affectum Sedi Apoſtolicæ, ſed potiùs ad ſuam col-
lationem pertinere, non ſolùm non comprehenditur in ra-
tione, ſed nec in verbis decreti Clementis, ut jam diximus.
Ergo non procedit hoc caſu argumentum à ratione legis
ceſſante. Præterquamquòd Baldum reprobat Felinus *in c.
Si quando*, §. *Circa reddendam*, *ſub nu.* 11. *de reſcript.* &
tamen Baldus non loquitur, ubi ratio eſt expreſſa in lege:
tunc enim ea ceſſante, ceſſat legis diſpoſitio, ut idemmet
Bald. tradit *in d. l. Non dubium n.* 5. poſt Bart. *ibi num.* 9. *C.
de leg.* Dyn. *in c. fin. num.* 12. *& ſeq. de reg. jur. in* 6.

45 Ac denique non obſtat, quòd indultum non det Cardi-
nali poteſtatem uniendi, ſed ſolùm conferendi, quod fusè
probatur in eodem voto: nam reſpondetur Cardinalem
Epiſcopum habentem indultum non unire virtute indul-
ti, ſed ſua ordinaria facultate quam habet à jure commu-
ni, & à Concilio: indultum enim hoc tantùm facit, ideſt
removet obſtacula, & impedimenta reſervationum, itaut
Cardinalis Epiſcopus liberè poſſit, & abſque impedimento
uti ſua facultate Ordinaria, ut notant Jo. Monach. & Ge-
min. *in c. Cùm aliquibus de reſcr. in* 6 ubi dant exemplum
de vincto, cujus manus, pedeſque ab aliquo exſolvuntur:
graditur enim, & reliqua agit ſua vi, non autem ſolven-
tis; & extant vulgare deciſiones Caſſad. & Creſcent. ſupe-
riùs relatæ *num.* 41.

47 Juxta prædicta QUÆRO, an Cardinalis Epiſcopus,
qui, ut præfertur, habet indultum, non obſtante decreto
Clementis VIII. unire poſſit Seminario beneficia duplici
reſervatione perſonali reſervata, vel affecta.

Solutio pendet ex duplici inſpectione: Altera eſt, an hu-
juſmodi decretum comprehendat S. R. E. Cardinales, cùm
48 de illis expreſſam mentionem non faciat. Altera, quate-
nus illos comprehendat, an obſtet Cardinali Epiſcopo ha-
benti indultum, quominus unire poſſit reſervata duplici af-
fectione perſonali, quippe quæ ex ſententia Rotæ in indul-
to non comprehenduntur, ut apud Caputaq. *ex deciſ.* 85.
part. 2. Ægidius *deciſ.* 425. & tradit Mandol. *praxi Signat.
grat. in ver. Indultum conferendi verſ. An autem*, & fuit
plenè reſolutum in voto DD. Ubaldi, & Veroſpil Rotæ
Auditorum in Cauſa Cœſenaten. anno 1615. ubi dixerunt
hoc habere locum non obſtantibus clauſulis generalibus, &
prægnantibus, quia non includunt ea, quæ Papa non
eſſet de facili conceſſurus. Sed in fine ejuſdem voti diſtin-
xerunt inter geminas reſervationes perſonales, ſeu coequa-
les, veluti ſi beneficium obtinens ſit familiaris Papæ, &
Protonotarius; & tunc dixerunt indultum non extendi ad
beneficia reſervata hac duplici reſervatione; unde cum my-
ſterio propoſita quæſtio reſtricta eſt ad reſervationem per-
ſonalem. Sin autem reſervationes ſint diſpares, videlicet
realis, & perſonalis, vel utraque perſonalis, una tamen al-
tera inferior, ut ſi beneficiatus ſit familiaris Papæ, & Car-
dinalis: hoc caſu admiſerunt poſſe obtinere contrariam
opinionem. Pro qua diſtinctione optimè facit quod ſcripſit
Sarnen. *in regula de impetrand. benefic. vacant. per obit. q.*
15. *n.* 7. *&* 8.

His ita conſtitutis, quoad inſpectiones propoſitas non eſt
opus prolixiori diſputatione: quandoquidem utriuſque ſo-
lutio patet ex litteris in forma Brevis, quæ inſcribuntur,
Sanctiſſimi Dom. N. Urbani Divina providentia Papæ
VIII. confirmatio Decreti Clementis Papæ VIII. prohiben-
tis fieri uniones beneficiorum diſpoſitioni Sedis Apoſto-
licæ reſervatorum, vel affectorum, cum declaratione, quòd
Decretum hujuſmodi comprehendit etiam S. R. E. Cardi-
nales, & alios indulta conferendi reſervata habentes; quòd-
que illi non potuerunt, nec poſſunt conferre beneficia du-
plici reſervatione perſonali reſervata, vel affecta: tenoris
infraſcripti, videlicet

URBANUS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

QUamvis fel. record. Clemens Papa VIII. prædeceſſor 49
noſter accepto, quòd aliqui Ordinarii beneficia ec-
cleſiaſtica in ſuis menſibus vacantia, & aliàs diſpoſitioni
Apoſtolicæ non reſervata, perſonis ſibi benevìſis conferre-
bant: illa verò, quę reſervata erant, Seminariis puerorum ſę-
pè uniebant, ad evitandum hoc Sedis Apoſtolicæ præjudi-
cium per ejus decretum prohibuerit, ne uniones beneficio-
rum eccleſiaſticorum diſpoſitioni Sedis Apoſtolicę tempo-
re, quo uniuntur reſervatorum, vel affectorum fieri poſſent
etiam vigore Decretorum S. Concilii Tridentini in favo-
rem Seminariorum puerorum ad præſcriptum ejuſdem
Concilii erectorum, ſive erigendorum; nihilominus po-
ſtea prætextu Indultorum Apoſtolicorum conferendi bene-
ficia reſervata, vel affecta per Romanos Potifices Præde-
ceſſores noſtros, ac etiam per Nos aliquibus perſonis,
præſertim S. R. E. Cardinalibus conceſſorum, executio præ-
dicti Decreti Clementis prædeceſſoris de facto impedita
fuit, & impeditur, quoniam Cardinales indulta conferen-
di, & diſponendi de reſervatis, vel affectis habentes aſſe-
runt ſe non eſſe in prædicto Decreto comprehenſos, tam-
quam in eo expreſsè non nominatos, & ulteriùs tàm ipſi
Cardinales, quàm alii, qui ex prædictis indultis Apoſtoli-
cis habent facultatem conferendi reſervata, ſeu affecta, ac
de eis diſponendi, nedum prætendunt indulta hujuſmodi
continere facultatem diſponendi de eiſdem beneficiis etiam
per modum unionis, & extinctionis in præjudicium per-
petuum Sedis Apoſtolicæ, quæ illorum proviſione perpe-
tuò privata remaneret, ſed etiam ex ipſis indultis eſſe
ſublatam, & extinctam reſervationem quamcumque; ideò
etiam auctoritate ordinaria potuiſse, & poſse per eos fieri
eorumdem beneficiorum uti non reſervatorum, nec affe-
ctorum unionem, Decretaque Concilii eis concedere fa-
cultatem uniendi etiam reſervata eiſdem Seminariis: Quin
imò etiamſi in Pontificatu rec. mem. Pauli V. etiam præ-
deceſsoris noſtri hactenus ex voto duorum Rotæ Audito-
rum fuerit in Dataria obſervatum, & obſervetur beneficia
duplici reſervatione perſonali reſervata, vel affecta non
comprehendi in prædictis Indultis; tamen etiam præten-
dunt hanc reſervationis duplicitatem non impedire eorum
proviſionem vigore prædictorum Indultorum faciendam,
eiſdemque beneficiorum unionibus non obſtare, & pro-
pterea diverſimodè etiam executio litterarum Apoſtolica-
rum proviſionis eorumdem beneficiorum indebitis præ-
tenſionibus hujuſmodi impedita fuit, & impeditur de fa-
cto in diverſis Tribunalibas, & Congregationibus præſer-
tim Rotæ, & Congregationis Concilii Tridentini, in
quibus reperiuntur factę reſolutiones etiam inter ſe diſcor-
dantes: Vollentes igitur prædicta impedimenta tollere, &
noſtro Oraculo prætenſas dubitationes dilucidare: motu
proprio, certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris
deq; Apoſtolicę poteſtatis plenitudine hac noſtra perpetua
Cõſtitutione prędictum Decretum Clementis prędeceſso-
ris prędicti ſuper executione, ſeu interpretatione ejuſdem
Concilii emanatum confirmamus, inviolabiliterque de
cætero obſervari mandamus per quoſcumque Patriarchas
Metropolitanos, Archiepiſcopos, Epiſcopos, etiam S. R. E.
Cardinales, declaramuſque prædictum Decretum etiam
eoſdem Cardinales comprehendiſſe, & comprehendere,
prædictoſque Cardinales, & quoſcumque alios prædicta
indulta Apoſtolica conferendi prædicta beneficia reſer-
vata, ſeu affecta, & de eiſdem diſponendi habentes, non po-
tuiſſe hactenus poſt prædictum Decretum Clementis prę-
deceſsoris, nec in poſterũ poſse in vim illorum, nec vigore
ejuſdem Concilii, aut aliàs etiam auctoritate eorum ordi-
naria, prætextu quòd ex prædictis indultis extinctæ, & ſub-
latæ ſint reſervationes, & affectiones, eadem beneficia quo-
modolibet tempore unionis reſervata, vel affecta unire etiã
Seminariis prædictis puerorum, nec de iis per viam cujuſ-
cumque unionis, ſuppreſſionis, vel applicationis diſponere,
nec etiam in vim prædictorum Indultorum reſervata, & af- 50
fecta conferendi, ac de eis diſponendi, potuiſse, nec poſse
conferre beneficia duplici reſervatione perſonali reſervata,
vel affecta. Præſentes quoque litteras de ſubreptionis, ac ob-
reptionis, ſeu nullitatis vitio, noſtręque intentionis defectu,
etiam ex eo quòd Seminaria, & quicumque, & cujuſcum-

quæ ſtatus, conditionis, gradus, qualitatis, ac dignitatis,
etiam Eccleſiaſticæ, deſuper intereſſe habentes, vel habere
prætendentes, ad hæc vocati non fuerint, vel pręmiſſis non
conſenſerint, notari, impugnari, redargui, aut in jus,
vel in controverſiam revocari non poſſe: ſicque & non ali-
ter per quoſcumque judices ordinarios, & delegatos etiam
Sacri Palatii Apoſtolici, Cauſarum Auditores, ac S.R.E.
Cardinales, eorumque Congregationes, & quoſcumque
alios ſpeciali expreſſione indigentes judicari, diffiniri, &
interpretari debere, ſublata eis, & eorum cuilibet qua-
vis aliter judicandi, ſeu interpretandi facultate, & aucto-
ritate, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam
quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit at-
tentari decernimus. Non obſtantibus præmiſſis omnibus,
& ſingulis, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apo-
ſtolicis etiam in Concilii generalibus editis, regulis Can-
cellariæ, & quatenus opus foret etiam illa de non tollendo
jure quæſito, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Quo-
rum omnium, & ſingulorum tenores, earumdem litium,
& cauſarum etiam hactenus pendentium ſtatum, & me-
rita, & ipſorumque beneficiorum nuncupationes, ſituatio-
nes, & qualitates, partiumque collitigantium, necnon
judicium nomina, & cognomina, Tribunaliumque, &
Congregationum præeminentias, & facultates, cæte-
raque hîc forſan exprimenda, & inſerenda, pro expreſſis,
ac de verbo ad verbum inſertis haberi volumus. Datum
Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Anulo Pi-
ſcatoris die 15. Julii 1642. Pontificatus Noſtri Anno deci-
monono.

51 Ulteriùs QUÆRO, an unio beneficii litigioſi facta Se-
minario ad præſcriptum Conc. Trid. *c.* 18. *ſeſſ.* 23. ſit valida,
necne?

Videtur reſpondendum eſſe validam: nam decre-
tum *d. c.* 18. primò tribuit Epiſcopo facultatem uniendi Se-
minario Clericorum beneficia aliquot ſimplicia ſine cultus
divini, & illa obtinentium præjudicio, ac deinde adjicit:
Quod locum habeat, etiamſi beneficia ſint reſervata, vel af-
fecta, nec per reſignationem ipſorum beneficiorum unio-
nes impediri ullo modo poſſint, ſed omninò quacumque
vacatione etiamſi in Curia effectum ſuum ſortiantur, &
quacumque conſtitutione non obſtante. Quibus verbis
videtur attributa facultas uniendi etiam beneficia liti-
gioſa.

52 Primò, quia multorum ſententia eſt, beneficium ratio-
ne litis cenſeri affectum: quod cenſent Probus ad Monach.
in cap. 1. *num.* 8. *verſ. Idem dic de reſervatis Sedi Apoſtoli-
cæ, & affectis ratione litigii, de offic. Legat. in* 6. Mandoſ.
in proœm. regul. Cancellar. q. 5. *num.* 9. *verſ. Affectio etiam
cauſatur ratione litis,* Sarnen. *in regul. de impetran. benefic.
vacan. per obitum Cardinalis q.* 8. *ante nu.* 7. *verſ. Teſtis ta-
men, num.* 7. *verſ. Poſtremò facit,* & Rebuffus *ſup. con-
cordan. rubr. de collat.* §. *Volumus in ver. affecta fol.* 451.
Quorum opinio ſi vera eſt, hic caſus deciditur expreſſis
verbis Concilii, quibus datur facultas uniendi beneficia
etiam reſervata, vel affecta.

53 Deinde etſi multi ſentiant in ſtrictiori ſignificatione aliud
eſſe beneficium litigioſum, aliud affectum, vel reſerva-
tum, ut idem Mandoſ. *in d. regul. de impetr. benefic. q.* 9. *nu.*
5. & Simonet. *de reſervat. qu.* 10. *num.* 9. *& ſeq.* Veritas ta-
men eſt longè minus eſſe beneficium litigioſum, quàm re-
ſervatum: nam per litem non abdicatur protsùs ab Ordi-
nario conferendi facultas, ſed ſuſpenditur tantùm uſque ad
litis textum, *c.* 2. *ut lite pendente libr.* 6. & Clemen. 1. *eod.*
54 *tit.* Lis enim eſt qualitas ſuſpenſiva, & veluti ſimplex in-
hibitio temporalis, per quam manus Ordinarii ligantur,
ut interim non conferant, Gomez *in regul. de trienn. qu.* 31.
verſ. Tamen pace eorum, Covarr. *practic. quaeſt. cap.* 36.
n. 7. *verſ. Quintò.* At per reſervationem omninò tollitur
Ordinario facultas conferendi, & beneficium remaneat
perpetuò affectum, Extravag. *Ad Romani de preben.* & tra-
dit Gomez *loc. cit.* Itaque ſi Concilium tribuit Epiſcopo po-
teſtatem uniendi beneficia etiam reſervata, vel affecta,
quorum collatio certum eſt nunquam ad Epiſcopum, ſed
ſemper ad Sedem Apoſtolicam pertinere; longè magis cen-
ſetur attribuiſſe poteſtatem uniendi litigioſa, quorum pro-
viſio dubium eſt an ſpectare debeat ad Papam, vel ad Ordi-
55 narium ratione litis: nam ut ait Simonet. *d. qu.* 10. *num.* 6.
collatio beneficii litigioſi pendet à dubio litis eventu; &
plus juris habet Ordinarius in beneficio litigioſo, quod fi-
nita lite ſpectare poteſt ad ſuam collationem, quàm in re-
ſervato, cujus proviſio ſemper, atque indiſtinctè pertinet
ad Papam; & majus præjudicium infertur Papæ in unione
reſervati, quod certum eſt ad ejus collationem pertinere,
quam in unione litigioſi, cujus proviſio poſt litis exitum
ſpectare poteſt ad Ordinarium. Unde in facultate uniendi
reſervata, quod magis eſt, videtur abſque dubio compre-
hendi facultas uniendi litigioſa, quod minus eſt, *cap. Ex
parte, il terzo, de decim.* 1. *In eo quod plus, & in l. 1010. ff.
de reg. jur. cum concord.* de quibus utrobique per Decium,
Præſertim verò, quia Concilium utitur dictione illa, *etiam-* 56
ſi, quod, inquit, habet locum, etiamſi beneficia ſint reſer-
vata, vel affecta: de cujus quidem dictionis natura eſt am-
pliare diſpoſitionem, & implicare caſum magis dubitabi-
lem, *c. Cum illis*, ubi Archid. *num.* 1. *verſ. illis etiam de
præbend. in* 6.

Et confirmatur, quia Concilium concedit Epiſcopo au-
thoritatem uniendi beneficia, cujuſcumque qualitatis fue-
rint: quæ quidem verba apta ſunt comprehendere etiam
beneficia litigioſa, *c. Solitæ de majorit. & obed.* cum alleg.
per Salic. *l.* 2. *n.* 6. *C. de noxal.* & per Roman. *conſ.* 31. *Viſis
his n.* 2. *verſ. Ex quo enim.* Deinde addit, Quod habeat lo- 57
cum etiamſi beneficia ſint reſervata, vel affecta: qui qui-
dem gradus utique excedit, & longè ſuperat impedimen-
tum litigii. Tertiò jubet unionem ſortiri effectum non ob-
ſtante vacationem in Curia, per quam inducitur reſervatio
clauſa in corpore juris, id eſt *in c.* 2. *de preben. in* 6. & qua
nulla in jure major, vel potentior invenitur, ut ait Gul.
dec. 33. *de præben.* relatus à Gomez *de regul. de trienn. q.* 31.
in princ. Neque his contentum Concilium, adjicit poſtre-
mò unionem hanc debere effectum ſortiri quacumque con-
ſtitutione non obſtante, quæ verba propriè referri poſſunt
etiam in Conſtitutione Bonifacii VIII. *in d. c.* 2. *ut lit. pen-
dent. in* 6. per quam ſuſpenditur collatio beneficii litigioſi
durante lite. Itaut propterea ſive mentem, ſive verba Con
cilii ſpectemus, non videatur dubitandum, quominus li-
ceat Epiſcopo unire Seminario beneficia etiam litigioſa.
Atque ita tollitur objectum, quòd aliud ſit beneficium affe- 58
ctum, aliud litigioſum: quo uno fundamento, Rota in hac
cauſa Cordubenſi iterùm, ac tertiò cenſuit Concilium non
comprehendere litigioſa: re vera enim facultas conferendi
affecta, quod magis eſt, utique complectitur facultatem
conferendi litigioſa, quod minus eſt.

Neque obſtat, quòd in his, quæ differunt ſpecie, in eo, 59
quod eſt plus, non contineatur id, quod eſt minus. *c. Cui
de non ſacerdotali de præbend. l. Solemus,* §. *Latrunculator, ff.
de judic.* & declarat Dyn. *in reg. Sexti. Plus ſemper, verſ.* 60
Sed dicendum eſt. Nam pro ſolutione conſiderandum eſt
quod ſpectat ad præſentem quæſtionem, inter beneficium
litigioſum, & reſervatum duas tantum eſſe differentias. Pri-
ma eſt, quia prohibitio conferendi litigioſa, eſt temporalis
durante lite; prohibitio vero cōferendi reſervata eſt perpe-
tua, uſque ad Papæ proviſionem. Et hanc primam differen- 61
tiam certum eſt non eſſe in ſpecie, ſed tantùm in quantitate
temporis, vel durationis; itaut propterea in facultate unien-
di, non obſtante prohibitione perpetua, abſque dubio com-
prehendatur facultas uniendi, non obſtante prohibitione
temporali: ſicut qui poteſt relegare, vel interdicere in per-
petuum, multò magis poteſt relegare, vel interdicere ad
tempus, & qui poteſt abſolvere a ſuſpenſione perpetua, lon-
gè magis abſolvere poteſt a ſuſpenſione temporali, cùm hæc
non differant niſi tamquam magis, & minus, *ut l. Relegato-
rum,* §. *Solet, ff. de interdict. & releg. & l. Moris, ff. de pœnis.*
Secunda difficultas eſt, quòd in reſervatione Papa duo fa-
cit, ideſt prohibet Ordinarium conferre, & reſervat ſibi
jus conferendi; in litigio autem non facit niſi unum ex
his duobus, ideſt prohibet Ordinarium conferre: nemini
autem reſervat jus conferendi, ſed illud relinquit in ſuſ-
penſo, vult pendere a futuro eventu: Et in hoc quoque
reſervatio non differt à litigio niſi tamquam magis, &
minus: certum eſt enim in reſervatione includi illam ſim-
plicem prohibitionem conferendi, quæ ineſt litigio, ſicut
in mixto continentur ſimplicia. Beneficium enim litigio-
ſum Papa ſolùm prohibet conferre: reſervatum verò
non ſolùm prohibet, ſed ulteriùs procedendo ſuæ diſ-
poſitioni reſervat; atque ita reſervatio includit caſum li-
tigii, ſed illum excedit gradu; unde facultas uniendi reſer-
vata omninò comprehendit facultatem uniendi litigioſa;
cùm hæc, ut diximus, non differant niſi ut magis, & minus,

ut in c. Plus ſuper de reg. jur. in 6. & ibi notat gloſ. Jo. Andr. & Doctores.

Sed objicies: Major ratio prohibitionis eſt in litigioſis, quàm in reſervatis, nec ſcilicet propter novos adverſarios, qui malitioſè interdum petitoribus ſubrogantur, litigia in Eccleſiarum diſpendium protogari contingat, ut legitur in *d. c. 2. Ut lite pendente in 6.* Ergo facultas uniendi reſervata non includit litigioſa.

62 At reſpondetur hanc rationem poſſe quidem conſiderari in collatione, ſed non in unione. Primò quia unio fieri poteſt etiam in vita collitigantium, ut Clem. 2. *de reb. Eccl. non alienan.* quo caſu per unionem Seminarii non adjicitur novus adverſarius, neque prorogatur litigium: ſed iidemmet collitigantes litem proſequuntur, & poſt obitum illorum unio effectum ſortitur. Deinde quia etſi unio fiat poſt obitum unius ex collitigantibus, tamen Seminarium poterit litem non proſequi, & expectare obitum alterius collitigantis ſuperſtitis, cùm certum ſit unionem tunc eſſe habituram effectum abſque ullo ipſius Seminarii diſpendio. Præterea verba illa textus, *qui malitioſè petitoribus ſubrogantur*, non congruunt loco pio, cujuſmodi eſt Seminarium. Ac denique quia prohibitus conferre litigioſa non debet cenſeri prohibitus illa unire etiam circumſcripta Concilii diſpoſitione, dummodò unio fiat abſque obtinentium præjudicio: Sic enim videmus beneficia etiã reſervata poſſe ab Ordinario uniri, quamvis conferri non poſſint, cùm unio reſpiciat proprietatem beneficii, collatio verò titulum, Rota *dec. 4. 5. & 6. de reb. Eccl. non alien. in antiq.* & fuſiùs dictum eſt ſupra *n. 20. & 22.* Experientia etiam docuit hanc rationem præjudicii Eccleſiarum propter litigii prorogationem eſſe parùm conſiderabilem, cùm ſtante lite Papa conſueverit paſſim concedere ſubrogationes in juribus defuncti, ut in regula Cancellariæ 19. *de ſubrog. collitig.* & ibi Gloſſatores.

63 Ultimò omittendum non eſt hanc quæſtionem in caſu huic valdè affini fuiſſe jam deciſam in Congregatione Concilii, nam cùm decretum *c. 18. ſeſſ. 24.* jubeat conferri Parochiales prævia forma examinis per concurſum, etiamſi, inquit, Parochialis Eccleſia reſervata, vel affecta fuerit; dubitatum fuit, an ſub ea diſpoſitione comprehenderentur beneficia litigioſa: & quamvis adductum fuiſſet litigioſa beneficia non eſſe reſervata, vel affecta, ſed tantùm illorum collationem ſuſpenſam eſſe: ac proinde in ipſis non verificari verba Concilii, de reſervatis, vel affectis loquuntur: tamen S. Congreg. cenſuit decretum *d. c. 18.* habere locum, etiamſi ipſæ Parochiales litigioſæ ſint.

Hæc omnia videntur abſque dubio procedere in unionibus factis ante annum 1602. At verò in unionibus poſteà factis, & in futurum faciendis longè major eſt difficultas, nam 64 ut dictum eſt in præcedenti quæſtione Clem. VIII. die 22. Februarii 1602. ad vitandas fraudes ex ſententia Congregationis decrevit, ut de cetero non poſſent uniri Seminario beneficia, quæ obtineant perſonæ, quæ vel ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam ob cauſam tales ſint, ut quocumque menſe decedant, certum ſit ea fore affecta Sedi Apoſtolicæ: Dubitari enim poteſt, an hoc decretum quemadmodum abſtulit Epiſcopo facultatem uniendi reſervata, ita enim abſtulerit facultatem uniendi litigioſa.

Verius videtur hoc decretum non habere locum in litigioſis; quia in illis non viget tanta ratio prohibitionis, quanta viget in reſervatis: neque enim unio cenſeri poteſt fieri abſolutè in fraudem collationis Apoſtolicæ; quia incertum eſt, an finita lite beneficium conferri debeat à Papa, vel ab Ordinario; & poteſt contingere, ut Ordinarius uniendo præjudicet ſuæ collationi, puta ſi beneficium vacaverit extra Curiam, quo caſu collatio litigioſi finita lite ad Ordinarium ſpectat, juxta text. in d. Clem. 1. *ut lit. pendent.* Et cùm magis ſit beneficium eſſe reſervatum, quàm litigioſum, ut ſuperiùs diximus *n. 53.* non ſequitur, Epiſcopus ob decretum Clementis non poteſt unire reſervata: ergo nec litigioſa, quia regula, in eo quod plus, procedit in oratione affirmativa, non in negativa, ut declarant Bart. & DD. *in l. 1. §. Stipulanti, ff. de verb. oblig.* & Dec. *d. l. In eo quod plus nu. 8. verſ. Tertiò regula procedit*: Sicut nec valet argumentum de parte ad totum, ut per Cald. *conſ. 111. alias 2. de arbitr.* Præterquam quòd nec verba ejuſdem decreti conveniunt ullo modo beneficiis litigioſis: loquuntur enim de illis tantùm, quæ quocumque menſe vacaverint, certum tamen ſit fore affecta Sedi Apoſtolicæ: at verò litigioſa ſi vacaverint extra Curiam in menſe Ordinarii, finita lite nullo modo ſunt affecta Sedi Apoſtolicæ, ſed ad Ordinarii collationem pertinent ut ſtatutum eſt in d. Clem. 1. atque ita in litigioſis non adeſt certitudo illa, quam decretum requirit.

Itaque videtur reſpondendum unionem beneficii, ſive ante, ſive poſt Decretum Clementis facta fuerit, tamen non eſſe nullam ex eo quòd beneficium ſit litigioſum; & in hanc ſententiam S. Congreg. reſpondit.

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM.

Innocentius III. Epiſcopo Hiponen. & Abbati de Titulo Viſitatoribus Lombardiæ.

CAPUT X.

EX litteris veſtris accepimus; quòd cùm ab Albiganenſem Eccleſiam, unà cum Piſano Archiepiſcopo, tunc Epiſcopo Vercelleñ. acceſſiſſetis, viſitationis officium impleturi: Albiganeñ. Epiſcopus inter cætera, quæ propoſita fuerant contra ipſum, ore proprio eſt confeſſus, quòd cùm quidam in villa quadam ad ejus juriſdictionem ſpectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omninò, offerens, quòd cãdentis ferri judicio ſe purgaret, & ut ſuſpendio puniretur, ſi deficeret in eodem: dictus Epiſcopus requiſivit à judice, quid ſuper hoc videretur eidem: & cùm judex reſpondiſſet, ut fieret ſicut fur ipſe dixerat: ferrum candens in ipſius præſentia Epiſcopi eſt allatum, quod cùm accepiſſet fur ille, combuſtus eſt: unde judex pavefactus, quid ſibi ſuper hoc videretur, conſuluit Epiſcopum memoratum: qui reſpondit, quòd ſi fur ſic evaderet, malum eſſet: quamquam affirmet ſe verbis talibus uſum fuiſſe: Auditis quantus eſt clamor populi? omnes dicunt, malum eſt, ſi ſic evaſerit impunitus: & ſic Epiſcopus & judex villam ipſam cum multitudine ſunt egreſſi: in quorum præſentia prædictus fur eſt ſuſpenſus, propter quod ipſum cum litteris veſtris ad Sedem Apoſtolicam deſtinaſtis: ſed idem nihil ſuper his propoſuit coram nobis, nec litteras veſtras vidimus, licèt idem ſe nobis illas aſſerat præſentaſſe: quinimò cùm dictus Archiepiſcopus ad Sedem Apoſtolicam acceſſit, qui nobis hujuſmodi rei ſeriem plenariè indicavit, idem Epiſcopus à noſtra diſceſſit præſentia, & perquiſitus, non potuit inveniri. Nos autem quia idem Epiſcopus non ſolùm in judicio candentis ferri, verùm etiam in furis ſuſpendio graviter noſcitur deliquiſſe: cùm his non tantùm auctoritatem præſtiterit verùm etiam præſentiam exhibuerit corporalem, ipſum indignum altaris miniſterio reputamus. Cùm igitur Pontificale officium ſine altaris miniſterio non valeat adimpleri: Mandamus, quatenùs ut Epiſcopatui cedat, moneatis eumdem: alioquin ipſum ab Albiganeñ. Eccleſia amoventes, faciatis, eidem per electionem Canonicam de perſona idonea provideri.

1 EX litteris. Epiſcopus, cujus authoritate homicidium eſt commiſſum, a miniſterio Altaris, & officio Pontificali, & Epiſcopatus adminiſtratione deponitur. Vel ſic: Epiſcopus præſtans cauſam directè, vel indirectè homicidio committendo, eo commiſſo, privari debet officio Pontificali, & Sacerdotali, & ab adminiſtratione Epiſcopatus removeri. Vel tertiò, & breviùs: Clericus authoritatem, vel conſilium directè, vel indirectè homicidio præſtans, irregularis efficitur. Hoc dicit Abb. Siculus. Prima pars narrat factum. Secunda diffiniendo committit, ibi, *Nos autem*.

Pro intellectu hujus Decretalis vide quod dixi *in c. Requiſivit n.80. de Ordin. ab Epiſc.*

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XII.

ACcedentibus ad nos de diverſis mundi partibus Epiſcoporum querelis, intelleximus graves & grandes quorumdam Abbatum exceſſus, qui ſuis finibus non contenti, manus ad ea, quæ ſunt Epiſcopalis dignitatis, extendunt; de cauſis matrimonialibus cognoſcendo; injungendo publicas pœnitentias: concedendo etiam indulgentiarum litteras, & ſimilia præſumendo: unde contingit interdum, quòd vileſcit Epiſcopalis auctoritas apud multos. Volentes igitur in his, & Epiſcoporum dignitati, & Abbatum providere ſaluti: Præſenti decreto firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia ſe præſumat extendere, ſi proprium voluerit periculum evitare: niſi forſan quiſquam eorum ſpeciali conceſſione, vel alia legitima cauſa, ſuper hujuſmodi valeat ſe tueri.

SUMMARIUM.

1 *PRælati inferiores de matrimoniis cognoſcere, publicas pœnitentias injungere, & Indulgentias dare non poſſunt, niſi hoc eis competat de jure ſpeciali.*

2 *Cauſas matrimoniales cognoſcere eſt dignitatis Epiſcopalis.*

3 *Cauſarum matrimonalium cognitio acquiri poteſt nedum privilegio, ſed etiam conſuetudine legitimè præſcripta.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum n. 6. verſ. Hodie vero.

4 *Prælati inferiores acquirere poſſunt ea, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, non ſolùm privilegio, ſed etiam præſcriptione.*

5 *Non tamen ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*

6 *Etiamſi præſcriptio ſit immemorabilis.*

7 *Abbates, & alii inferiores Prælati Indulgentias concedere non poſſunt, & n. ſeq. uſque ad n. 20.*

8 *Indulgentiæ partim accedunt ad dignitatem Epiſcopalem, partim ad Ordinem.*

9 *Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem an poſſit indulgentiarum litteras dare, & numer. ſeq.*
Et quid ſi non ſit Presbyter, ibid. & n. 11.

10 *Clavis juriſdictionis non eſt quid ſacramentale. Indulgentiæ non pertinent ad diſpenſationem bonorum communium Eccleſiæ, ibid.*

11 *Legati etiam non Sacerdotes poſſunt indulgentias concedere.*
Indulgentiæ pertinent ad clavem juriſdictionis, ibid.

12 *Indulgentiæ dari non poſſunt ab inferioribus Prælatis etiam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.*

13 *Sed ab Epiſcopo tantùm.*

14 *Eccleſia aſſimilatur Congregationi politicæ, Conventus vel Parochia Congregationi œconomicæ.*

15 *Epiſcopus ſolus propriè Prælatus Eccleſiæ dicitur.*

16 *Plebani non ſunt propriè Prælati, ſed quaſi Coadjutores Epiſcopi.*

17 *Indulgentias dare non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi, nec Capitulum ſede vacante.*

18 *Et an valeat contraria conſuetudo.*

19 *Generales, & Provinciales indulgentias concedere non poſſunt.*

20 *Abbates nullius diœceſis habentes omnimodam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in clerum, & populum excluſis Epiſcopis, an poſſint cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere, latiſſimè diſcutitur uſque in finem.*
Regulares veniunt appellatione inferiorum, qui à Conc. Trid. cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere prohibentur, ibid.
Declaratur n. 40. & 50.

21 *Cauſæ matrimoniales cùm ſint graves, itidem & criminales, non ſunt per quoslibet tractandæ.*

22 *Curia Romana committit cauſas matrimoniales Epiſcopis; & ſi alios adjungit, ponit clauſulam,* Quòd ſi non omnes, tu frater Epiſcope.

23 *Inferiorũ appellatione veniũt omnes Epiſcopo inferiores*
Declaratur n. 38. & 50.

24 *Dictionis taxativæ natura eſt ponere, quod affirmat, & præter id quod ponit, omne aliud excludere.*
Declaratur n. 41. & ſeq. uſque ad n. 46.

25 *Monitoria ad finem revelationis decerni non poſſunt ab Abbatibus nullius diœceſis habentibus Epiſcopalem juriſdictionem, ſed petenda ſunt à Sede Apoſtolica, & num. 47.*

26 *Renuntiationes matrimoniales remitti non poſſunt ab Ordinariis inferioribus, ſed ab Epiſcopo tantùm.*

27 *Abbates ex Conc. Trid. prohibentur cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere.*
Declaratur n. 48. & 50.

28 *Abbates habent dignitatem excellentem, & primam poſt Epiſcopalem.*

29 *Ac ſi proprium territorium habeant cum juriſdictione quaſi Epiſcopali, excluſis Epiſcopis, veniunt appellatione diœceſani.*

30 *Cauſæ matrimoniales olim committebantur inferioribus Prælatis habentibus juriſdictionem ordinariam, vel delegatam.*

31 *Correctio legum induci non debet per ſubauditos, & tacitos intellectus.*

32 *Archidiaconi, Decani, & aliorum inferiorum appellatione non veniunt Abbates nullius diœceſis habentes juriſdictionem ordinariam excluſis Epiſcopis.*

33 *Epiſcopus in locis ipſis nullius diœceſis excepta ratione jure delegato nullam prorſus authoritatem exercere poteſt.*

34 *Etiam quoad ordinationem Clericorum.*

35 *Vel concernentia curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem.*

36 *Cauſæ matrimoniales, & criminales, an olim ex ſtylo Curiæ committerentur Abbatibus, & an hic ſtylus ſervari debeat.*

37 *Abbatibus, & aliis inferioribus ſunt committenda diſpenſationes matrimoniales, littera in forma ſigni-*

ſignificavit, & aliæ hujuſmodi quoad eorum ſubditos, ſi modò ipſi juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & proprium territorium habeant, vel juriſdictionem pleno jure Epiſcopalem, & temporalem.

38 *Dictio*, aliorum, *infert omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa; & quamvis juncta ſi cum dictione* omnium, *tamen non comprehendit majora, quàm expreſſa fuerint.*

39 *Clauſula generalis ſubſequens, quando in lege, vel Canone ſunt enumeratæ minores, aut inferiores perſonæ, numquam comprehendit majores, vel ſuperiores.*

40 *Prælatis Regularibus nullius diœceſis, ac juriſdictionem habentibus quaſi Epiſcopalem, competunt ea omnia in Regulares exemptos intra ſuum territorium exiſtentes, quæ ex Concilio Tridentino competunt locorum Ordinariis contra alios exemptos.*

41 *Verba ſequentia reſtringuntur ad præcedentia, quando ad illa veniunt continuativè.*

42 *Juriſdictione per Conſtitutionem in certum genus perſonarum taxativè collata, non cenſetur derogatum juriſdictioni alterius in eaſdem perſonas.*

43 *Dictio taxativa in diſpoſitione legis non excludit caſus ſimiles, vel eamdem rationem habentes. Et ſufficit, ut ſint ſimiles quoad id de quo diſputatur, num. 45.*

44 *Abbates in locis ſibi pleno jure ſubjectis quoad juriſdictionem ſunt ſimiles Epiſcopis.*

45 *Et valet argumentum de Abbatibus habentibus Epiſcopalem juriſdictionem ad Epiſcopos.*

46 *Prælatorum Eccleſiarum appellatione veniunt etiam Abbates nullius diœceſis.*

1 A*Ccedentibus*. Abbates de matrimoniis cognoſcere, publicas pœnitentias injungere, & indulgentias concedere non poſſunt, niſi hoc de ſpeciali jure illis competat: ſic ſummatur ſecundùm Jo. Andr. & DD. communiter; vel ſic & generalius ſecundum Abbatum, & Marianum Socinum: Cognoſcere de cauſa matrimoniali, item pœnitentias publicas injungere, & indulgentias concedere ſpectat ad dignitatem Epiſcopalem: unde inferior Prælatus de his ſe intromittere non debet, niſi ei competat de jure ſpeciali. Primò ponit Epiſcoporum querelam, cui ſecundò providet ibi, *Volentes*.

2 Nota primò cognitionem cauſarum matrimonialium eſſe dignitatis Epiſcopalis; ac proinde Epiſcopum de jure communi in his fundare intentionem excluſis inferioribus Prælatis, ut hìc, *& in c. Multorum in fin.* 35. *q.*6. & meliùs *in c. Auditis de præſcript.* & notat hìc gloſ. *in ver. Epiſcopalis dignitatis*, Hoſtien. *nu.*3. *in ver. Matrimonialibus*, Butr. Abb. & Marian. Socin. omnes *in* 1. *notab.* & hodie eſt expreſſum in Decreto Concilii Tridentini *c.*20.§. *At hæc ſeſſ.* 24. ut fuſiùs patebit infra *num.*20.

Secundò nota ibi, *Speciali conceſſione, vel alia legitima*
3 *cauſa*, jus cognoſcendi de cauſis matrimonialibus poſſe acquiri nedum ex privilegio, ſed etiam ex conſuetudine legitimè præſcripta, quæ juriſdictionem tribuit, *cap. ult. ſupra de off. Archid. & d. c. Auditis de præſcript.* hoc enim importat illa verba, *vel alia legitima cauſa*, ideſt conſuetudine, vel præſcriptione ut exponit gloſ. fin. & Innocen.
4 Generaliter enim ea, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, ſunt etiam inferioribus Prælatis non tantùm conceſſibili privilegio, ſed etiam quæſibilia præſcriptione, vel conſuetudine, ut formaliter inquit Butr. hìc *nu.*2. & conſentit Abb. *eodem n.* 2. *in* 2. *notab. & num.*3. *verſ. Nota ex hac gloſſa*, &
5 Marian. Socin. *n.* 3. licèt ſecus ſit in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, quia nulla conſuetudine, vel præſcriptione acquiri poſſunt ab inferioribus Prælatis, *c. Quanto de conſuet. & c. Atque de conſecr. Eccleſ.* & notant hìc Hoſt. Jo. Andr.
6 Cardin. Anchar. & omnes, etiamſi ſit immemorabilis, ut dixi plenè *in d. cap. Quanto*.

Hodie verò conſuetudo inferiorum cognoſcendi de cauſis matrimonialibus ſublata eſt à Concilio Tridentino *in dicto cap.*20. *in fine ſeſſ.*24. niſi ſit immemorabilis, ut declaravit Sacr. Congregatio ejuſdem Concilii Interpres.

7 Ultimò nota, Abbates, vel alios inferiores Prælatos de jure communi non poſſe litteras indulgentiarum concedere; hoc enim Epiſcopalis eſt dignitatis, ut eſt textus clarus hìc, *& in cap. Cùm ex eo inf. de pœnit. & remiſſ.* & notat Archid. *in cap. Romana circa fin. in verb. Indulgentiis eod. tit. lib.* 6. Quinimò ſentit hìc Hoſt. *num.* 6. *verſ. Patet*
ergo, indulgentiam eſſe mixtè poteſtatis, quia partim ac- 8
cedit ad dignitatem, ſive juriſdictionem Epiſcopalem, partim ad Ordinem: unde *num.* 5. *verſ. Sed numquid ele-*
ctus confirmatus, videtur inferre, ut Epiſcopus electus & 9
confirmatus, ante conſecrationem non poſſit indulgentias elargiri, præſertim ſi non ſit Sacerdos: & eum ſequitur Archid. *loco cit.* licèt Hoſtienſis ſubdat aliter fuiſſe interpretatam conſuetudinem; quia Epiſcopi etiam non Preſbyteri, nec conſecrati indulgentias faciunt; quam tamen dicit eſſe irrationabilem, ſaltem in Epiſcopo non Presbytero. Ampliùs putat Franc. Vercellen. relatus hìc à Joann. Andr. & DD. electum ante conſecrationem indulgentias elargiri non poſſe, etiamſi Sacerdos ſit: & hanc partem mordicùs tuetur; Butr. verò *num.* 3. ſimpliciter recitat opiniones, & nihil concludit, ſed dicit (teneatis quod placet, ſed tu in hoc ſequere S. Thomam) nam, ut ipſe ait *in*
4. *diſtinct.* 20. *art.* 3. *q.* 2. *ad primum: Clavis juriſdictionis* 10
non eſt quid ſacramentale, & effectus ejus arbitrio hominis ſubjacet, & hujus clavis effectus eſt remiſſio, quæ eſt per indulgentias, cùm non pertineat ad diſpenſationem Sacramentorum talis remiſſio, ſed ad diſpenſantionem bonorum
communium Eccleſiæ. Et ideò etiam Legati non ſacerdotes 11
indulgentias concedere poſſunt. Et ut idem docet *art.* 4. *q.* 2 *in corpore: Poteſtas concedendi indulgentias ſequitur juriſdictionem: & quia Diaconi, & alii non ſacerdotes poſſunt habere juriſdictionem vel commiſſam, ſicut Legati, vel ordinariam, ſicut electi; ideò poſſunt indulgentias concedere, etiam non ſacerdotes, quamvis non poſſint abſolvere in foro pœnitentiali, quod eſt Ordinis*. Hæc ille, cujus doctrina communiter recipitur, teſte Navarr. *in tract. de indulg. in* 31. *notab. num.* 3. *verſ. Poſſunt autem hi conferre, etiamſi non ſint in Epiſcopos conſecrati*. Sed quamvis hæc ita ſe
habeant in Legato, qui jus dandi indulgentias habet ex 12
commiſſione Papæ, & in electo, qui illud habet ex poteſtate ordinaria, cùm in confirmatione conſequatur poteſtatem juriſdictionis, etiam ante conſecrationem, *ut in cap. Tranſmiſſam de elect.* non tamen hinc licet inferre, ut inferiores Prælati poſſint indulgentias dare, licèt quandoque habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, *ut in c. Ab-*
bates de privileg. lib. 6. Rationem reddit egregiè idem D. 13
Thomas *d. art.* 4. *q.* 1. *quia ſolus ille, qui præficitur Eccle-*
ſiæ, poteſt indulgentiam elargiri. Sed cùm Eccleſia ſit Congre- 14
gatio fidelium; Congregatio autem hominum ſit duplex, ſcilicet œconomica, ut illi qui ſunt de una familia, & politica, ſicut illi qui ſunt de uno populo; Eccleſia ſimilatur Congregationi politicæ, quia ipſe populus Eccleſia dicitur; ſed Conventus diverſi, vel Parochiæ in una diœceſi ſimiliantur Congregationi in diverſis familiis, vel in diverſis officiis, & ideò ſolus Epiſcopus propriè Prælatus Eccleſiæ dicitur; & ideò ipſe
ſolus quaſi ſponſus annulum Eccleſiæ recipit; & ideo ſolus ipſe 15
habet plenam poteſtatem in diſpenſatione Sacramentorum, & juriſdictionem in foro cauſarum quaſi perſona publica, alii antem ſecundum quod ab eo eis committitur. Sed Sacerdo-
tes, qui plebibus præficiuntur, non ſunt ſimpliciter Prælati, ſed 16
quaſi coadjutores; unde in conſecratione Sacerdotum Epiſcopus dicit. Quanto fragiliores ſumus, tanto magis his auxiliis indigemus. Et propter hoc etiam non omnia Sacramenta diſpenſant. Unde Sacerdotes Parochiales, vel Abbates, aut alii hujuſmodi Prælati non poſſunt hujuſmodi indulgentias
dare. Hæc S. Thom. quem ſimiliter dicit communiter rece- 17
ptum Navarr. *de indulgen. in* 31. *notab. n.*9. Et propterea indulgentias non concedit Vicarius generalis Epiſcopi, nec Vicarius Capituli ſede vacante, quamvis habeant ea, quæ juriſdictionis ſunt, ut latè probat Calder. *in c. Noſtro column. penult. & fin. de pœnitent. & remiſſ.* quem ſequitur Navarr. *in d. not.* 31. *num.* 6. & tenent Archid. *in cap. Romana circa finem verſ. Multo igitur fortiùs, de pœnitent. & remiſſ. lib.* 6. licèt ſubdat multos contrarium facere abuſivè, quem ſequuntur hìc Jo. Andr. *num.*2. *in fine*, Butr. *nu.* 4. *verſ. Ex his patet quod juris ſit de Capitu-*
lo ſede vacante, Ancharan. *eodem numer. verſ. Et ex* 18
prædictis. Nec valet contraria conſuetudo, ut pluribus probat Cardin. S. Sixti *in tract. de indulgen. artic.* 5. licèt in hoc aliud videatur ſentire Navarrus *ubi ſupra n.* 6.

verſ. Etiam conſuetudo haberet contrarium quæſt.

19 Quod facit contra Generales Ordinum Regularium, & Provinciales, qui nullis privilegiis ſuffulti præſumunt indulgentias ſuis ſubditis elargiri; nam quidquid contra ſcripſerit Eman. Rodrig. *qu. Regul. tom. 2. q. 86. art. 1. verſ. Secundo dico*, agunt contra determinationem Concilii generalis, de qua hic, & contra doctrinam D. Thomæ, & graviter peccant, ut innuit litera hujus textus, ibi, *Et Abbatum provideri ſaluti*, necnon ibi, *Si proprium voluerit periculum evitare*, ſecundùm Hoſt. *n. 7. in ver. Saluti*, & Jo. Andr. *n. 4. in eod. ver.*

20 QUÆRO, utrum Abbates nullius diœceſis habentes omnimodam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum & populum excluſis Epiſcopis, poſſint cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere.

Ratio dubitandi oritur ex decreto Trid. Conc. in *c. 20. §. Ad hæc ſeſſ. 24.* ubi diſertis verbis ſtatuitur, ut cauſæ matrimoniales, & criminales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam viſitando, ſed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur: & in fine derogatur privilegiis, indultis, & conſuetudinibus quibuſcumque: quo quidem decreto etiam Regulares comprehendi, cenſuit S. Congregatio.

21 Et augetur difficultas, quia cauſę matrimoniales non ſunt tractandæ per quoslibet, ſed per judices diſcretos, qui poteſtatem habeant judicandi, & ſtatuta Canonum non ignorent, *cap. 1. de conſang. & affinit.* & ibi DD. cùm ſint graves, *cap. Cauſam matrimonii*, & ibi Abb. *de offic. delegat. & cap. Si pro debilitate*, ubi Dec. *nu. 35. eodem tit.* Ferret. *conſ. 196. & ſeq.* Et ob hanc rationem Curia habet ex uſu de-
22 legare cauſas matrimoniales Epiſcopis, & ſi alios adjungit, ponit clauſulam, *Quod ſi non omnes te frater Epiſcope*, ut hic teſtatur Joan. Andr. *num. 1. in fine in ver. Matrimonialibus*, Butr. & Anchar. *uterque in 1. notab.* itidem & criminales cum matrimonialibus propter earum arduitatem à pari procedunt, DD. *in cap. 1. de reſtit. & integr. & in cap. Ad noſtram de probat. gloſſ. in l. 3. §. Quæcùmque*, & ibi Bart. Paul. de Caſtr. Alexand. & alii *ff. de jureſ*urand.** Bald. *in d. cap. Ad noſtram col. 1.* Unde non mirum, ſi Concilium
23 in illarum cognitione, ac definitione non confidit de inferioribus Prælatis: hac enim ratione uſum eſt illis verbis, *Et aliorum inferiorum*, quorum virtute veniunt omnes illi qui ſunt Epiſcopis inferiores, & in ſpecie Abbates, ut colligitur ex gloſſ. *in cap. Cùm ab Eccleſiarum in verb. Eccleſia de offic. Ordin.* & notatur per DD. *in capit. Auditis de præſcript.* Quinimò ad majorem inferiorum omnium excluſionem Concilium loquutum eſt per dictionem taxativam,
24 *tantum*, ibi, *Sed Epiſcopi tantum examini, & juriſdictioni relinquantur*, de cujus quidem dictionis natura eſt ponere quod affirmat, & præter id quod ponit, omne aliud excludere, *l. 2. C. de patr. qui filios diſtrax. l. Contractus*, *de reg. jur. c. Cum Eccleſia Sutrina*, *de cauſ. & propriet. cap. Contingit*, & ibi Felin. *de fid. inſtrum.* Bart. *in leg. Unica*, *ff. Si quis jus dicenti non obtemp.* habet enim negativam implicitam, & ideò negat omnia non expreſſa, Gemin. *conſ. 76. num. 3. verſ. Contrarietas*, Anchar. *conſ. 77. Viſis*, *& num. 4. & 5.*

25 Et confirmatur ponderando aliud decretum Concilii, nempè *cap. 2. ſeſſ. 25.* ubi cum per ſimilia verba taxativa ſtatutum fuerit, ut excommunicationes pro rebus deperditis, ſeu monitoria ad finem revelationis à nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo decernantur, Sac. Congregatio declaravit Abbates nullius diœceſis habentes Epiſcopalem juriſdictionem non poſſe ejuſmodi monitoria decernere; ſed illa petenda eſſe a Sede Apoſtolica. Et in individuo cùm Cardinalis Farneſius obtinens in Commendam Abbatias S. Zeni, & Farfæ, in quibus habet jura Epiſcopalia, dubitaſſet, an poſſet concedere excommunicationes ad finem revelationis, S. Congregatio reſpondit non poſſe.

26 Et quòd ſpectat ad cauſas matrimoniales, cùm eſſet quæſitum, an facultas remittendi denuntiationes competeret Commendatario, cujus Abbatia jura Epiſcopalia habet, & appellatione Ordinarii venit, juxta *capit. fin. de offic. Ordin. in 6.* Sanctiſſimus reſpondit decreto *cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. matrimon.* appellatione Ordinarii non venire alium, quàm Epiſcopum: & tamen decretum dicti *cap. 1.* nec loquitur expreſsè de Epiſcopo, nec per dictionem taxativam, ſed ſimpliciter de Ordinario, ibi, *Niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur.*

Demum in terminis *d. §. Ad hæc*, cum dubitatum fue- 27
rit, an verba illa, *Aliorum inferiorum*, intelligantur de Abbatibus, cum decretum faciat mentionem, Archidiaconi, poſt quem non videtur de Abbatibus intellexiſſe, & nullus Canon eos nominet poſt Archidiaconos, ſed ſemper præmittat Abbates, *ut in cap. 1. de ætat. & qualit. cum concord.* S. Congregatio cenſuit intelligi, & hic ordinem non ſervari.

Verùm his non obſtantibus, contraria opinio eſt verior; nam omiſſa diſputatione, an Abbates poſſint acquirere facultatem cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales cum omnimoda juriſdictione, & territorio ſeparato in vim præſcriptionis, ſeu conſuetudinis, in quo Canoniſtæ non conveniunt, ut conſtat ex Abb. *in cap. Cùm contingat nu. 18. de foro competen.* tamen indubitati juris eſt hujuſmodi territorium cum juriſdictione quaſi Epiſcopali privativè ad Epiſcopum poſſe acquiri ex privilegio Papæ, ut per Hoſt. Ant. de Butr. & alios communiter *in d. cap. Cum contingat.*

Huic autem privilegio nulla ex parte derogavit Triden- 28
tina Synodus *in dict. cap. 20. §. Ad hæc ſeſſ. 24.* quia non eadem ratione Abbates ſunt inferiores Epiſcopis, ſicut Decani, & Archidiaconi, quorum meminit Concilium; cùm Abbates, de quibus agitur, habeant dignitatem excellentem, primam poſt Epiſcopalem, Bald. *in cap. Paſtoralis in gloſſ. in verb. Superiores de offic. deleg.* ubi etiam Felin. *col. 4. allegat. 84. Dominus Papa num. 11. verſ. Item Abbatia*, ubi determinat Abbatiam non venire ſub nomine dignitatum, cum ſit ſpeciali nota digna; & dicatur in primo dignitatis gradu, ſicut Epiſcopatus, & cæteras appellari inferiores dignitates: allegat textum *in cap. Si quis deinceps 16. qu. 7.* Et cum habeant in proprio territorio 29
juriſdictionem ordinariam, & quaſi Epiſcopalem privativè ad Epiſcopum, veniunt appellatione Diœceſani, etiam in materia nova, & præjudiciali, ſecundum Abb. in Clemen. *Diœceſanis de vit. & honeſt. Cler.* & tenet gl. in Clem. 1. §. *Volumus in ver. Diœceſanis*, quam ibi ſequuntur Card. *in 4. quæſt. n. 2.* Imol. *n. 28* Vital. *nu. 4.* & Abb. *nu. 15. de for. compet. gl. Pragmaticæ ſanctionis titul. de annatis, verſ. In diœceſis pag. 117.*

Præterea olim in cauſis matrimonialibus reſcribeba- 30
tur aliis inferioribus, ut de Archidiacono habetur *in cap. Litteras*, & ibi notatur, *de reſtit. ſpoliat.* de Archipresbytero *in capit. 1.* & ibi gloſſ. *in ver. Coram Archipresbytero de conſang. & affinit.* de Præpoſito *in cap. Propoſuiſti, de probat.* de Abbatibus patet hic, *& in c. 1. & 2. de eo qui duxit in matrimonium*, *in cap. Ex parte, de ſponſal. & in capit. 1. de conſang. & affinit.* ex quibus juribus colligitur talis eſſe, ut hujuſmodi inferiores Prælati noverint ſtatuta Canonum, & habeant juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, ut poſſint eis prædictæ cauſæ committi. Et idem dicendum de cauſis criminalibus, cum propter illarum arduitatem matrimonialibus æquiparentur, ut dictum eſt ſupra *num. 22.*

Hanc autem ſacrorum Canonum diſpoſitionem Conci- 31
lium Tridentinum cenſeri non debet ſuſtuliſſe; quia legum correctio, quantum fieri poteſt, vitanda eſt, *l. Sancimus*, *C. de teſtam.* itaut niſi expreſsè facta reperiatur, induci non debeat, *l. Præcipimus in fin. C. de appel.* neque enim per ſubauditos, aut tacitos intellectus inducenda eſt legum correctio, ut dicit gloſ. *in c. Cupientes*, §. *Quod ſi per viginti de elect. in 6.* notat Bart. *in l. Cum oporteт*, *C. de bon. quæ liber. & in l. 2. C. de ſuis, & legit. hered.* Quin potius jura juribus ſunt concordanda. *c. Cùm expediat de elect. in 6.* Alex. *conſ. 25. n. 14. volum. 5.* Unde Concilium extendi non debet ultra Decanos, & Archidiaconos, & illis inferiores juriſdictionem ordinariam non habentes, de quibus loquitur ad correctionem juris communis.

Accedit, quòd ex ſtylo Concilii, ubi fit mentio de Archi- 32
diaconis, Decanis, & aliis Inferioribus, non comprehenduntur Abbates habentes juriſdictionem ordinariam excluſis Epiſcopis, ut patet *in cap. 3. ſeſſ. 24.* quod loquitur per eadem met verba, quibus loquitur *dict. §. Ad hæc*, ut ibi, *Archidiaconi autem, Decani, & alii inferiores in iis Eccleſiis, ubi haſtenus viſitationem exercere legitime conſueverunt, debeant quidem aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi deinceps per ſeipſos tantùm ibidem viſitare,*

& in

& *in c.14.in fin.ſeſſ.25. de reform.* ibi: *Supradictorumque omnium cognitio, id eſt contra Clericos concubinarios, non ad Archidiaconos, nec Decanos, aut alios inferiores, ſed Epiſcopos ipſos pertineat: neutrum enim in prædictis decretis comprehendit Prælatos nullius diœceſis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes in Clerum, & populum privative ad Epiſcopum*, ut Sacra Congregatio declaravit. Ergo idem dicendum de d. §. *Ad hæc*, qui iiſdem verbis utitur, arguendo à ſolitis, & à ſtylo loquendi, ad *c. Cum M. Ferrarienſis*, ubi Ant. de Butr. Imol Abb. & Felin. *de conſtit.*

33 Et confirmatur, quia Concilium quando voluit comprehendere loca nullius diœceſis, illa diſertis verbis expreſſit; & tunc meminit aut de Epiſcopo proximiori, ut de Epiſcopo, intra cujus diœceſis fines ea loca ſita ſunt, ut patet *in cap.9.ſeſſ.24.& cap.10.ſeſſ.23.* Ergo cùm id non fecerit *in cap.20.§. Ad hæc*, *ſeſſ.24.* cenſetur noluiſſe, *ad l. Unicam, §. Sin autem ad deficientis, Cod. de caduc. toll. & cap. Ad audientiam, de Decim.*

Ad hæc in locis nullius diœceſis Epiſcopo nulla per Concilium tribuitur juriſdictio, niſi quoad viſitationem jure delegato, ut patet *in dict. cap.9.ſeſſ.24.* nam etſi ex *cap. 10. ſeſſ. 23.* poſſit Epiſcopus ordinare perſonas nullius diœceſis, eiſque dimiſſorias concedere, & ex *cap.18.ſeſſ.23.* ex beneficiis nullius diœceſis contribuendum ſit Seminario vicinioris Epiſcopi; tamen in locis ipſis nullius dięceſis nullam prorſus auctoritatem Epiſcopus exercere poteſt, excepta viſitatione jure delegato; ideòque in loco nullius
34 dięceſis proximior Epiſcopus non poteſt facere ordinationes, aut Pontificalia exercere, ut aliàs cenſuit Sac. Congregatio ad *cap.5.ſeſſ.25.* At verò cauſas matrimoniales, & criminales in vim *d. cap. 20. §. Ad hæc*, *ſeſſ.24.* Epiſcopus cognoſcit jure ordinario; & totum illud decretum loquitur de Epiſcopo tamquam Ordinario; nec ullibi fit mentio de poteſtate delegata. Abſurdum autem eſſet, ut cauſas hujuſmodi Epiſcopus cognoſcere poſſet, ac diffinire tamquam Ordinarius in locis nullius diœceſis; & tamen jus viſitandi, quod favorabilius eſt exercere non poſſet, niſi tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus: ergo ad vitandum hoc inconveniens, dicendum eſt *d. §. Ad hæc*, ad Prælatos, aut loca nullius dięceſis non pertinere.

35 Præterea quamvis perſonæ ſive ſæculares, ſive regulares curam animarum perſonarum ſæcularium exercentes in his quæ d. curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, ſubſint immediatæ juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, ex decreto *cap.11.ſeſſ.25. de reg.* tamen hæc facultas non competit Epiſcopo in locis nullius diœceſis, ut Sac. Congregatio declaravit: quia decretum illud loquitur de locis, ac perſonis in diœceſi Epiſcopi exiſtentibus, ut conſtat ex illis verbis, *in cujus diœceſi ſunt ſita*; locus autem nullius diœceſis, nec eſt in dięceſi, nec de dięceſi, ut verba ipſa ſonant, & dixit Rota *dec. 207. num.2.part.2. diverſ.* Item prædicta facultas non competit Epiſcopis in locis, ubi Abbates Epiſcopalem, & temporalem juriſdictionem exercent in Parochos, & Parochianos, ut ibi patet in *verſ. Exceptis*. Ergo ſi in prædictis locis Epiſcopus nullam habet auctoritatem in concernentibus curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum; longè minùs dicendum eſt illam habere in cognitione, ac diffinitione cauſarum, ad hoc *cap. Cum Capella de privil.*

36 Ac demum quamvis de ſtylo Curiæ cauſæ matrimoniales, & criminales olim non committerentur Abbatibus, ſed Epiſcopis tantùm, ut teſtatur Specul. *de reſcript. præſent. §. Ratione formæ, verſ. Nunc ad deſtructionem*, Abb. & alii *in cap. Si pro debilitate, de offic. deleg.* ubi in ſpecie Dec. *numer.* 10. & 11. & validum ſit argumentum à ſtylo Curiæ, *cap. Venerabiles, de confirmat. util. vel inutil. cap. Ex litteris*, & ibi Abb. *de Conſtitut.* gloſ. *in Clem. 1. §. Secus, de conceſſ. præb.* & Joann. Andr. *in cap. unico, de rerum permut. in 6.* tamen ſtylum hunc non fuiſſe ſemper ſervatum vel ex eo conjici poteſt, quòd per multas Decretales ſuper relatas *numer.* 30. cauſæ hujuſmodi reperiuntur commiſſæ Abbatibus. Præterquamquod talis ſtylus eſſet contra jus commune; ac proinde non obſervandus, per ea, quæ tradit Ant. de Butr. *in cap. Cum tanto, num. 46. de conſuet.* Abb. *in cap. unic. num. 5. de ſcrutin. in ord. facien.* Sed quid-
37 quid ſit in aliis inferioribus, certè in Prælatis, de quibus loquimur, ceſſat omnis difficultas, quia Sac. Congregatio jam declaravit Abbatibus eſſe committendas diſpenſationes matrimoniales, litteras in forma ſignificavit, aliaque hujuſmodi quoad eorum ſubditos, ſi modò ipſi juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & proprium territorium habeant; & in ſpecie ſic reſpondit in caſu Abbatis Nonantulani, & Abbatis Caſtri Durantis; idemque probavit Sanctiſſimus in Congregatione habita coram Sanctitate ſua in favorem Abbatis S. Joannis in Venere, ſi ſit nullius dięceſis, idemque mandavit obſervari in poſterum in his, qui juriſdictionem pleno jure habent Epiſcopalem, & temporalem.

Neque obſtant conſiderationes in contrarium adductæ; 38
nam quod ſpectat ad verba Concilii *in dict. c. 20. §. Ad hæc ſeſſ. 24.* tametſi inferiorum appellatione, quando id verbum abſolutè profertur, aut ad differentiam Epiſcoporum, veniant omnes Epiſcopo inferiores, *cap. Cum inferior, de major. & obed.* & notatur *in cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* tamen ſecus dicendum eſt hoc caſu, quia hoc verbum à Concilio non fuit appoſitum ſimpliciter, & abſolutè, aut reſpectivè ad Epiſcopos, ſed adjecta dictione illa *Aliorum*, quæ infert omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa, Bald. *in l. Si fugitivi, col. ult. C. de ſerv. fugit. & in l. Conventicula, col.4. Cod. de Epiſc. & Cler.* Bart. *in l. Sed & reprobare, num.6. ff. de excuſ. tut.* Bero. *conſ. 41. num. 10. vol. 1.* ſed ſupra immediatè Concilium expreſſit Decanos, & Archidiaconos, qui ſunt inferiores Epiſcopis, & quoad legem juriſdictionis, & quoad legem dięceſanam, & quoad obedientiam, quam illis præſtare tenentur, ut eſt text. in *d. cap. Cum inferior.*; ejuſmodi enim inferiores utcumque exempti, quamvis non ſint de dięceſi, ſunt tamen in dięceſi, Cardin. in Clem. 2. §. *Simili, num.2. de privil.* Rota *deciſ. 207. numer. 2. part. 2. diverſ.* Ergo dum poſteà Concilium ſubjungit, *Et aliorum inferiorum*; intelligi debet de inferioribus, qui Decanis, & Archidiaconis ſunt ſimiles, quales non ſunt Abbates proprium territorium, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, qui nec ſunt de dięceſi, nec in dięceſi & in omni materia juriſdictionali veniunt appellatione dięceſani, ut oſtenſum eſt ſupra *num.29.*

Quinimò id procederet, etiamſi Concilium dixiſſet, *Et aliorum omnium inferiorum*, quia nihilominus per hæc verba generalia non veniunt majora, vel graviora, quàm expreſſa fuerint, caſus eſt in Clem. *Non poteſt, de procur. & in l. fin. §. Cui dulcia, de tritic. vin. & oleo leg.*

Deinde ita reſpondetur: Quando in lege, aut canone 39
ſunt enumeratæ minores, aut inferiores perſonæ, non poſſunt poſteà ſub generali clauſula, quæ ſubſequitur, majores, & ſuperiores comprehendi, *cap. Sedes*, & ibi Ant. de Butr. *num.10. de reſcript.* Bero. *in cap. 1. num. 205. de jud.* ſed Abbates, ſaltem proprium territorium, & juriſdictionem ordinariam habentes, ſunt majores, & ſuperiores Archidiaconis, & Decanis, ut probatum eſt ſupra *num.32.* ergo non comprehenduntur ſub generali illa clauſula, *Et aliorum inferiorum*, quæ poſt Archidiaconos, & Decanos immediatè ſubſequitur. Idque efficaciter comprobatur ex duobus decretis Concilii ſupra allegatis; nempè ex *cap. 3. ſeſſ. 24. & cap. 14. ſeſſ. 25.* in quibus eademmet verba ad prædictos Abbates non extenduntur.

Atque ita non obſtat, quod *d. cap.20 §. Ad hæc*, *ſeſſ.24.* 40
ex ſententia Sac. Congregationis comprehendat etiam Regulares; ſiquidem hæc reſolutio ſimiliter procedit in illis Regularibus, qui ſunt ſimiles Archidiaconis, & Decanis, non autem in Abbatibus nullius dięceſis omnimodam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus privativè ad Epiſcopos: hi enim etiam ex ſtylo Concilii regulariter veniunt Epiſcopi, & Ordinarii appellatione, niſi ſubjecta materia, aut verba ipſa Concilii aliud ſuadeant. Et propterea cùm aliàs dubitatum fuerit, an Prælato inferiori regulari nullius diœceſis, ac juriſdictionem habenti quaſi Epiſcopalem, exceptis his, quæ ſunt ordinis, competant ea omnia in Regulares exemptos intra ſuum territorium exiſtentes, quæ ex Concilio competunt locorum Ordinariis contra alios exemptos; Sac. Congregatio Concilii cenſuit competere.

Nec refert, quòd Concil. *in d. §. Ad hæc*, poſt illa verba, 41
Et aliorum inferiorum, addiderit aliam clauſulam cum dictione taxativa, videlicet, *Sed Epiſcopi tantùm examini, & juriſdictioni relinquantur*: Quandoquidem verba ſequentia reſtringuntur ad præcedentia, quando ad illa veniunt continuativè, *l. Talis ſcriptura*, & ibi Bart. *de leg. 1.* Abb. *in c. Secundò requiris, de appel.* Bero. *conſ. 176. n. 53. vol. 1.*

Item

Item quando verba prius poſita habent certam ſignificationem, non debent per ſequentia recipere declarationem, Bart. *in leg. fin. de reb. dub.* Bald. *in l.* 1. *C. de leg. hered.* convenientius eſt enim, ut præcedentia influant in ſequentia, quam è converſo, Bart. *in leg. Quiſquis de leg.* 3. Jaſ. *in l. Pacta, de pactis*, Roman. *conſ.* 104. Bero. *conſ.* 77. *num.* 18. *vol.* 2. Præſertim verò, quia nullum per hoc fit Epiſcopis præjudicium, cum hæc loca ſint extra illorum diœceſim, ſed Abbatibus tantùm, quibus jam erat jus quæſitum, arg. *cap. In his, de privil. cap. Suggeſtum, & c. Dudum*, ubi gloſ. *in ver. Nullatenus, de decim.* & in terminis hujus taxativæ Bero. *conſ.* 110. *num.* 9. *&* 10. *vol.* 1. Et in ſpecie ſi per
42 Conſtitutionem collata ſit alicui taxativè juriſdictio in certum genus perſonarum, non cenſeri per hoc derogatum juriſdictioni alterius in eaſdem perſonas, Rom. *conſ.* 455. *in fin. n.* 5. poſt Bart. *in l. Viros, C. de diverſ. off. & apport. lib.* 12. qui tamen dicit hoc procedere, ſi alius habet juriſdictionem ex conſuetudine; ſecus ſi a lege.

43 Deinde reſpondetur, in diſpoſitione legis, ut hoc caſu dictionem taxativam non excludere caſus ſimiles, vel eamdem rationem habentes, gloſ. in *l. Ob æs, Cod. de præd. min.* Joann. de Imol. *conſ.* 86. *In cauſa quæ vertitur num.* 7. Abb. *conſ.* 63. *Ut veritas, col. pen. in fin. verſ. Nec obſtat, lib.* 2. plenè Jaſ. *in l.* 1. *num.* 1. *verſ. Secundò limita, ff. Si quis jus*
44 *dicendi non obtemp.* Sed Abbates in locis ſibi pleno jure ſubjectis quoad juriſdictionem ſunt ſimiles Epiſcopis, Abb. & DD. *in c. Conſtitutis, de appell. & in c. Tranſlato,*
45 *de Conſtitut.* Et valet argumentum de Abbate habente Epiſcopalem juriſdictionem ad Epiſcopos, gloſ. in Clem. 1. *in ver. Proprii, de rebus Eccleſ. non alien.* Feder. de Sen. *conſ.* 14. *num.* 4. Abb. poſt Joann. Andr. *in cap. Joann. teſt.* & in Clem. 1. *de for. compet.* & tenet Innoc. relatus à Card. *in cap. Ex ore, in fin. de privil. & in cap. At ſi Clerici*, §. *de adult. num.* 13. *de jud.* Et quamvis in aliquibus differant ab Epiſcopis, tamen ad hoc, ut non excludantur per dictionem taxativam, ſatis eſt, ut ſint illis ſimiles quoad juriſdictionem de qua diſputatur, argumento eorum, quæ habentur *in leg. Quod Nerva, ff. Depoſiti*, ut per gloſ. *in Auth. Itaque, C. Communia, de ſucceſſ.* & proptereà ut ſupra obſervatum eſt *in cap.* 14. *ſeſſ.* 25. Abbates, de quibus agitur, non excluduntur à cognitione cauſarum contra Clericos concubinarios, quamvis Concilium decernat, ut illarum cognitio non ad Archidiaconos, Decanos, & alios inferiores, ſed ad Epiſcopos ipſos pertineat: ponderando dictionem, *Ipſos*, quæ cùm ſit perſonaliſſima, habet vim taxativæ, Bald. *conſ.* 304. *Nobilis vir, n.* 1. *lib.* 5.

Unde etiam patet nihil obſtare, quòd cauſæ matrimoniales, & criminales ſint graves; nam nihilominùs committuntur Abbatibus proprium territorium, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, tam de jure communi, quàm ex ſententia Sac. Congregationis ex decreto Sanctiſſimi, & ex ſtylo Cancellariæ, ut oſtenſum eſt ſupra *n.* 30. 36.
& 37. ſed & ex ſtylo Concilii cauſæ criminales cognoſcuntur ab Eccleſiarum Prælatis, ut patet *in c.* 3. *ſeſſ.* 6. *c.* 4. *ſeſſ.* 14. 46
In quo concordat etiam juris communis diſpoſitio *in c. Irrefragabili, de off. Ordin.* quorum quidem Prælatorum appellatione etiam prædicti Abbates continentur, *cap. Decernimus*, & ibi Dec. *nu.* 4. *de jud.* Ergo idem dicendum de matrimonialibus, quæ a pari procedunt, *cap.* 1. & ibi DD. *de in integ. reſtit.* cum aliis ſupra alleg. *n.* 22. alioquin eſſet juriſdictiones confundere, contra *c. Pervenit* 11. *q.* 1. & not. *in c. Paſtoralis, de off. ordin in princ.* Turrecrem. *in c. de perſona,* 11. *q.* 1. item eſſet alienos terminos uſurpare, & aliorum ſubditos judicare, contra *cap. Nullus, & c. Placuit,* 9. *q.* 2.

Similiter non obſtat, quod ex *c.* 3. *ſeſſ.* 25. a facultate decernendi excommunicationes ad finem revelationis excludantur etiam Abbates, de quibus agitur, ex ſententia S. Congregationis: id enim provenit, quia Concilium utitur dictione univerſali negativa ibi, *A nemine, præterquam ab Epiſcopo* quæ quidem dictio negat omnia poſſibilia, ut dixit Roman. *conſ.* 199. *Præſens n.* 2. *verſ. Secundo quia*; & magis negat, quàm affirmativa affirmet, gloſ. in c. *Cum dilectus, in ver. à ſuſpenſis, de conſuet.* Nec ſolùm utitur illis verbis, *Nemine, & c.* ſed adjicit quoque dictionem, *Prorſus*, quæ eſt prægnans & oſtendit abſolutam voluntatem excludendi omnes Epiſcopos inferiores, ut latè per Felin. *in c. Ex parte, il primo, de off. Deleg.* Rotæ *diverſ. dec.* 526. *n.* 4. *par.* 1. Unde ex eo decreto non licet inferre *ad d.* §. *Ad hæc*, qui in diverſa materia utitur diſſimilibus verbis. Quinimò decretum *d. c.* 3. in contrarium retorqueri poteſt: nam ſi intelligeretur de Epiſcopis tantùm etiam reſpectu locorum nullius diœceſis, utique facultas decernendi excommunicationes etiam in prædictis locis ad Epiſcopum pertineret, & tamen non eſt ita; quia ex ſententia ejuſdem Congregat. monitoria hujuſmodi pro iiſdem locis petenda ſunt tantùm à Sede Apoſtolica.

Ultimò non obſtat, quod ex ſententia Sac. Congregationis *in d.* §. *Ad hæc*, verba illa, *Et aliorum inferiorum*, intelligantur etiam de Abbatib. ſiquidem & hæc reſolutio coincidit cum alia, qua declaratum fuit appellatione inferiorum in eo decreto etiam Regulares comprehendi: utraque autem deciſio ſimiliter edita fuit pro illis tantum Abbatibus, & Regularibus, qui in diœceſi Epiſcopi exiſtunt, & habebant ſpeciale privilegium ante Concilium cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales; nec habet locum in inferioribus nullius diœceſis, qui jure ordinario hujuſmodi cauſas cognoſcunt, ut ex prædictis conſtat.

Right-margin numbers beside the lines above: 47 (Similiter non obſtat), 48 (univerſali negativa), 49 (rium retorqueri), 50 (Ultimò non obſtat).

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM.

Gregorius IX. Univerſis Eccleſiarum Prælatis.

CAPUT XVI.

Nimis iniqua: & infrà. Cùm religioſi viri allegantes ſalubriter ſemetipſos, elegerint in paupertate, Chriſto pauperi ad placitum famulari, tamquam nihil habentes, & omnia poſſidentes, non deſinit plerique tàm Eccleſiarum Prælati, quàm alii, qui cæca cupiditate ſeducti, propriæ aviditati ſubtrahi reputantes quidquid prædictis fidelium pietas elargitur, quietem ipſorum multipliciter inquietant. Volunt namque contra regulam à Sede Apoſtolica approbatam, & ſui ordinis inſtituta, ipſis in vitiis eorum confeſſiones audire, ac eis injungere pœnitentias, & Euchariſtiam exhibere; nec volunt, ut Corpus Chriſti eorum oratoriis reſervetur: & fratres ipſorum defunctos, apud Eccleſias ſuas compellunt ſepeliri, & eorum exequias celebrari: & ſi quis decedentium fratrum alibi, quàm in ſuis Eccleſiis eligat ſepulturam, funus primò ad Eccleſias ſuas deferri cogunt, ut oblatio ſuis uſibus cedat. Nec ſuſtinentes eos habere campanam vel cœmeterium benedictum, certis tantùm temporibus permittunt ipſos celebrare divina. Volunt quoque in domibus eorum certum numerum fratrum, Sacerdotum, clericorum, & laicorum, necnon cereorum, lampadarum, & ornamentorum, pro voluntate ſua taxare: ac reſiduum cereorum, quando noviter apponuntur, exigunt ab eiſdem. Nec permittunt, quòd novi Sacerdotes eorum alibi, quàm in Eccleſiis ſuis celebrent primas Miſſas: eos nihilominus compellentes, ut in quotidianis Miſſis, quas in ſuis

loci

locis & altaribus celebrant, oblationes ad opus eorum recipiant & reſervent: quidquid etiam eis dum celebrant Miſſarum ſolemnia, intra domorum ſuarum ambitum pia fidelium devotione donatur, ab ipſa extorquere oblationis nomine contendentes, quod eiſdem tàm in ornamentis altaris, quàm in libris Eccleſiaſticis abſolutè confertur, vendicant perperam juri ſuo. Quocirca mandamus, quatenùs univerſi & ſinguli à prænotatis gravaminibus deſiſtatis, ſubditos veſtros ab hujuſmodi arctius compeſcendo.

N*Imis iniqua*. Ponit quindecim gravamina Religioſis illata, à quibus præcipit Prælatos abſtinere, Abbas Siculus.

In Textu ibi; *Nec ſuſtinenetes eos habere campanam*. De triplici intellectu hujus litteræ, & an liceat Religioſis in ſuis Eccleſiis, & Oratoriis unam, vel plures habere campanas, dic ut ſcripſi *in capit. Patentibus, à num. 6. uſque ad numer. 28. infra de privileg.* & de ſex generibus tintinabulorum, ſeu campanarum, & de illarum origine, & multiplici uſu, & ſignificatione vide quæ adnotavi *in cap. Cuſtos Eccleſiæ, à num. 3. uſque ad n. 7. ſupra de off. cuſtod.*

DE EXCESSIBUS PRÆLATORUM

Idem Gregorius IX. univerſis Eccleſiarum Prælatis.

CAPUT XVII.

NImis prava: & infrà. Cùm quidam viri religioſi, ut puta, fratres Prædicatores & Minores (quorum ordinem & regulam Sedes Apoſtolica noſcitur approbaſſe) in arctiſſima paupertate Chriſto pauperi famulentur: plerique Prælati, & alii eos ad ſynodos ſuas cogunt accedere, ac ſuis conſtitutionibus ſubjacere: nec his contenti, capitula & ſcrutinia in locis fratrum pro his corrigendis facturos ſe comminantur, fidelitatem juramento firmatam, ab eorum miniſtris & cuſtodibus exigentes: eis quoque, ut tam extra civitates, quàm intra cum eis proceſſionaliter veniant, ex levi cauſa mandantes: excommunicationis ſententiam fulminant in benefactores ipſorum, & idipſum fratribus comminantes, eos de locis, in quibus Domino famulantur, ſatagunt amovere, niſi eis obediant in omnibus ſupradictis. Ad hoc ne fratres ad honorabiliores civitates & villas, ubi religiosè ac honeſtè valeant commorari, à populis devotè vocati accedere audeant, inhibentes, tàm in accedentes fratres, quàm in receptatores eorum præſumunt excommunicationis ſententiam promulgare. Ab eis etiam de hortorum fructibus decimas, necnon de habitaculis fratrum (ſicut de Judæorum domibus) contendunt redditus extorquere: aſſerendo, quòd niſi fratres morarentur ibidem, ab aliis habitatoribus proventus aliqui ſolverentur: & ut ipſos ſuæ ſubdant totaliter ditioni, eiſdem miniſtros & cuſtodes volunt præficere pro ſuæ arbitrio voluntatis. Quocirca mandamus, quatenùs univerſi & ſinguli à prænotatis gravaminibus deſiſtatis, ſubditos veſtros ab hujuſmodi arctiùs compeſcendo.

S U M M A R I U M.

1 *FRatres Prædicatores præferuntur fratribus Minoribus, & n. ſeq.*
2 *Ordines Prædicatorum, & Minorum quo tempore fuerint per Sedem Apoſtolicam approbati.*
3 *Regulares omnes etiam Prædicatores, & Minores de jure communi ſunt Epiſcopis ſubjecti.*
4 *Sed ex privilegiis ſunt exempti etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, & rei ſitæ extra locum exemptum.*
5 *Regulares de jure communi tenentur ex magna cauſa comitari Epiſcopum proceſſionaliter tàm intra, quàm extra civitatem.*
Et quæ ſit magna cauſa, ibidem.
6 *Exempla generalem diſpoſitionem non reſtringunt.*
7 *Regulares an per exemptiones releventur ab onere accedendi ad proceſſiones ex magna cauſa indictas, & nu. ſeq.*
Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 10.
8 *Religioſi Societatis Jeſu cogi non poſſunt accedere ad publicas proceſſiones ex privilegio Gregorii XIII.*
9 *Fratres Prædicatores itidem exempti ſunt à proceſſionibus ex privilegio Jaonnis XXII.*
10 *Regulares exempti etiam Monachi hodiè cogi poſſunt ab Epiſcopo ad publicas proceſſiones accedere, non obſtantibus conſuetudinibus etiam immemorabilibus.*
11 *Niſi diſtent à civitate ultra medium milliare.*
12 *Fratres Prædicatores non ſecus ac Fratres Minores ſunt in ſtatu arctiſſimæ paupertatis.*
13 *Et nihil proprii habere poſſunt etiam in communi.*
14 *Item ſunt incapaces annui redditus perpetui.*
15 *Pratres Prædicatores ſunt Mendicantes ex Conſtitutionibus, Fratres Minores ex regula.*
16 *Teſtamentum B. Dominici.*
17 *Fratres Prædicatores ex privilegiis ſunt capaces redditus perpetui, & hæreditatum.*
18 *Religiones omnes, exceptis Capuccinis & Minoribus de Obſervantia, hodie poſſidere poſſunt bona immobilia in communi.*
19 *Moniales S. Claræ in prædicta exceptione non includuntur.*
Sorores non veniunt Fratrum appellatione, ibid.
20 *Fratres Minores an ſint capaces inſtitutiones ea lege factæ, ut bona hæreditaria vendantur, & pretium erogetur in reparationem Eccleſiæ, &c. Et quatenus inſtitutio non valeat, jure legati legat, & n. ſeq. uſque ad n. 46.*
21 *Fratres Minores an, & quomodo ſint capaces bonorum ex diſpoſitione, c. Exiit, de verb. ſignific. in 6. & n. 25.*
22 *Modo licito relictum quando dicatur.*
23 *Fratres Minores ſunt incapaces ſucceſſionis.*
24 *Fratrum Minorum inſtitutio in perſonam Eccleſiæ Romanæ non ſuſtinetur, & c. Exiit, in hoc revocatur per Extrav. Ad conditorem, Joannis XXII.*
25 *Fratribus Minoribus in bonis eis ſive Ordini relictis, vel oblatis, nullum jus ſeu dominium acquiritur.*
Relicta pro Fratrum Minorum eccleſiis, oratoriis, officinis & habitationibus, ac vaſis, & libris, & veſtimentis divinis officiis dedicatis, vel dedicandis, ſuſtinentur ibidem.
26 *Inſtitutio de Fratribus Minoribus facta ad effectum vendendi bona hæreditaria, & pretium convertendi*

in

in uſum Fabricæ, vel Sacriſtiæ, an teneat, & nu. 34. & ſeq.

27 *Clauſula*, omni meliori modo, *an & quando faciat, ut quatenus non valeat inſtitutio directa, valeat per indirectum, & n. 38.*

28 *Exequutores, ſi hæredis inſtitutio non valeat, an cenſeantur inſtituti hæredes, & rogati bona erogare in uſus à teſtatore præſcriptos, & n. 41.*

29 *Teſtamentum favore piæ cauſæ valet ſine hæredis inſtitutione.*

30 *Fratribus Minoribus an ſubveniatur officio judicis, ut impleatur teſtatoris voluntas, & n. 41.*

31 *Fratres Minores ſunt incapaces annui redditus, cùm inter immobilia reputetur.*

32 *Legatum annui redditus factum Fratribus Minoribus ſub modo licito tenet.*

Item ſi ſimpliciter, quia ſub modo licito factum cenſetur, ibidem.

33 *Legatum factum ſub conditione, ſi inſtitutio ſit nulla, an valeat in caſum nullitatis inſtitutionis, & n. ſeq.*

34 *Hæres ſemel, numquam deſinit eſſe hæres.*

35 *Inſtitutio cùm eſt pro non ſcripta, modus etiam illi adjectus eſt pro non ſcripto.*

36 *Diſtinctio an modus licitus adjectus fuerit, fit in legatis particularibus tantùm, non autem in ſucceſſione univerſali.*

37 *Dictio*, nullatenùs, *quid importet.*

38 *Hæredes quæ ad teneantur.*

39 *Clauſula codicillaris*, vel omni meliori modo, *quid operetur.*

40 *Fratres Minores ſunt incapaces fideicommiſſi, & legati univerſalis, & n. 44.*

41 *Teſtamentum in quo Fratres Minores ſint inſtituti hæredes, eſt nullum, & ſuccedunt venientes ab inteſtato, niſi adſit cohæres, vel ſubſtitutus.*

42 *Pauli IV. & S. Pii V. diſpenſationes ſuper ſucceſſione Fratrum Minorum, an ſint redactæ ad terminos Conc. Tridentini.*

43 *Inſtitutio de monaſterio, ſeu eccleſia Fratrum Minorum an valeat, & an ſuſtineatur in perſona Eccleſiæ Romanæ.*

44 *Legatum univerſale factum Fratribus Minoribus ſub modo licito an teneat.*

45 *Fideicommiſſarius univerſalis eſt hæres in effectu.*

46 *Fratres Minores tàm de familia, quàm ex reformatione, quorum legatorum ſint capaces, & n. ſeq. uſque in finem.*

47 *Quid de legatis bonorum mobilium, quæ unica præſtatione adimplentur, & n. 51.*

48 *Et quid de legatis annuis factis fabricæ Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ, & n. 52.*

49 *Et quid de legatis annuis, quæ fiunt ipſis Fratribus cum onere celebrationis Miſſarum, & n. 53.*

50 *Et quid de legatis annuis ſine onere, & n. 54.*

55 *Fratres Minores Ciſmontanæ familiæ quibus conditionibus permiſſi fuerint Novitios ad habitum, & profeſſionem recipere.*

56 *Fratres Minores non prohibentur annuos redditus accipere à ſponte dantibus per modum eleemoſynæ.*

57 *Fratres Minores legata annua cum onere, vel ſine onere accipientes, quam proteſtationem facere teneantur, & n. ſeq.*

58 *Fratrum Minorum incapacitas ex doctrina Divi Bonaventuræ.*

59 *Aromatariorum uſus Fratribus Minoribus qualiter permittatur.*

60 *Cippos vel truncos, ſeu capſulas pro eleemoſynis Miſſarum Fratribus Minoribus habere non licet.*

61 *Congregationis fabricæ S. Petri Decretum circa legata annua Fratribus Minoribus relicta, refertur.*

1 N*imis prava*. Ponit duodecim gravamina Prædicatorum, & Minorum, à quibus præcipit Prælatos abſtinere. Secunda pars ibi, *Quocirca*.

2 Nota primò ex ordine literæ Fratres Prædicatores præferri Fratribus Minoribus, ut hic, *& in cap. In his, infra de privileg. in cap. Quorumdam, de elect. lib. 6. & in cap. 3. inf. de pactis, & in cap. Conſtitutionem, de Regular. eod. lib.* & ſæpè alibi. Ratio eſt, quia Prædicatorum inſtitutio fuit prius approbata per Eccleſiam Romanam, ut hìc notant Hoſtienſis, Jo. Andr. & Cardinalis, omnes in principio.

Et refert Joann. Calder. Ordinem Prædicatorum fuiſſe approbatum anno 1216. ab Honorio III. qui ſucceſſit Innocentio III. qui id ſe facturum promiſerat; & eodem anno fuiſſe approbatam inſtitutionem Minorum. Et idem dixit Jo. Andr. *in dict. cap. Quorumdam*, licet de Minoribus non meminerit, Abb. *hic num.* 1. & Marian. Soccin. *num.* 2. qui tamen aſſerit approbationem Ordinis Prædicatorum contigiſſe anno 1215. Sed verum eſt, quod dixit Joann. Calder. ut patet in Conſtitutione Honorii III. quæ incipit, *Religioſam vitam*, edita 11. Kal. Januarii, anno ab Incarnatione 1216. Pontificatus anno primo, in Bullar. *tom. 1. pag. 44.* Confirmatio autem Regulæ Fratrum Minorum habetur in alia Conſtitutione ejuſdem Honorii in 1. *part. Solet annuere*, edita 3. Kalend. Decembris, Pontificatus ipſius anno octavo, & ſic ſeptem annis poſt approbationem Ordinis Prædicatorum, in Bullar. *eodem tom. 1. pag. 47.* De præcedentia autem Ordinis Prædicatorum inter alios Ordines Mendicantium, eò quòd ante omnes fuerit per Sedem Appoſtolicam approbatus: Vide Conſtitutionem S. Pii V. *Divina* in Bullar. *tom. 2, pag.* 267. Et quod ſcripſi in *cap. Certum, n. 1 ſeq.* & maximè *num.* 22. *ſupra de major. & obed.*

Secundò nota de jure communi Epiſcopum fundare in- 3
tentionem ſuper juriſdictione ordinaria non tantum contra Clericos ſeculares, ſed etiam contra omnes Religioſos ſuæ diœceſis etiam Prædicatores, & Minores: nam ſi ſpecialiter eximuntur in caſibus hìc expreſſis, & in cap. præcedenti; ergo in aliis remanet regula in contrarium: quod etiam probatur *in cap. Cum venerabilis de relig. domib. & in 18. qu. 2. per totam*. Et tenent hìc Innoc. *in princ. in ver. Conſtitutionibus*, Hoſtien. *n. 4. in eod. verſ.* Abb. *num. 4. in 4. not.* Marian. Soccin. *n.* 11. & alii communiter.

Sed hodie tàm Prædicatores, & Minores, quàm alii 4
religioſi quorumcumque ferè ordinum ex privilegiis Apoſtolicis ſunt exempti ab Ordinariorum juriſdictione etiam ratione delicti commiſſi, vel contractus initi, aut rei exiſtentis extra locum exemptum, ut latiſſimè probavi in *cap. Tuarum, à num. 10. infra de privileg.* In quibus autem 5
caſibus, & præcipuè ex decretis Concilii Tridentini ſubſint viſitationi, correctioni, & juriſdictioni Epiſcopi diœceſani, ſcripſi plenè in *cap. Grave, à num. 9. uſque in fin. ſupra de offic. Ordin.*

Tertiò nota *verſ. Fis quoque*, textum efficaciter probantem Fratres Prædicatores, & Minores teneri ex gravi cauſa proceſſionaliter comitari Epiſcopum tam intra civitatem, quam extra: nam cùm textus dicat, ex levi cauſa hoc eis mandari non poſſe: ergo à contrario ſecus eſt ex magna cauſa, puta in novo ingreſſu Epiſcopi, vel Legati, vel imminenti peſte, vel flagello, vel ad generales Litanias, quæ fiunt poſt Paſcha ante feſtum Aſcenſionis. Facit *cap. Revertimini, 16. quæſt. 1. & cap. Rogationes de conſecrat. diſt.* 3. nam quod omnibus imminet, ab omnibus debet explicari, *cap. Ad hæc, ſupra de off. Archid. cap. 2. de elect.* & notant hìc Hoſtien. *num. 4. in verſ. Ex levi cauſa*. Joann. Andr. *eod. num. & ver.* Petrus de Anchar. *num. 4. in 3. notab.* Abb. *num.* 3. Marian. Soccin. *num.* 7 & cæteri. Imò 6
hoc vendicat ſibi locum in aliis quoque Religioſis, quia hìc textus loquitur de Prædicatoribus, & Minoribus per modum exempli, ut patet ibi, *Ut puta fratres*. Ea verò 7
quæ exempli cauſa dicuntur, generalem diſpoſitionem non reſtringunt, *cap. 1. Ne Cler. vel Monach. leg. Damni, la ſeconda, in princ. ff. de damn. infect.* Quin etiam putat Abb. *num. 5 verſ. Et adverte*, etiam per exemptionem conceſſam poſt hoc Capitulum Prædicatores, & Minores non relevari ab onere accedendi ad proceſſiones ex magna cauſa inducendas. Sicut non relevantur in cauſa hæreſis, & in quibuſdam aliis, de quibus in *cap. Ad abolendam, de hæret.* Nam rogare Deum pro ſalute populi incumbit tam exemptis, quam non exemptis, argum. *dict. cap. Revertimini*. Verius tamen puto in hoc ſpectandas eſſe exemptio- 8
num formas, & tenorem privilegiorum, ut in *cap. Porrò, infra de privileg.* Quid enim ſi ex forma privilegii ſint nominatim exempti à proceſſionibus ex quacumque cauſa indicendis, ut ſunt Religioſi Societatis Jeſu ex Conſtitutione Gregorii XIII. quæ incipit, *Quæcumque*, edita 16. Julii 1576. in Bullar. *tom. 2. pag.* 404. Quinimò & Prædi- 9
catores habent ſuper hoc ſpeciale privilegium à Joanne XXII.

XXII. teſte Calder. *conſ.* 393. *alias* 8. *de Regular.* Unde dictum Abbatis poteſt procedere tantummodò in exemptione generali, prout videtur intelligere Marian. Soccin. *hic num.* 12. *verſ. Et quamquam privilegia generaliter eximerent.* Verùm etiam circumſcriptis exemptionibus, Regulares ubi ſupplicationes indicerentur ex levi cauſa, non eſſent cogendi accedere, ut hìc patet.

10 Hodiè ex decreto Concilii Tridentini in *cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* exempti omnes tam Clerici ſæculares, quàm regulares quicumque etiam Monachi ad publicas proceſſiones vocati, accedere compelluntur, iis tantùm exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò vivunt. Non obſtantibus privilegiis ante Concilium, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus non accedendi, utpotè ſublàtis

11 decreto *cap.* 22. *ejuſdem ſeſſionis.* Adverte tamen, quia etſi per hanc Decretalem Religioſi teneantur ire proceſſionaliter cum Epiſcopo ex magna cauſa etiam extra civitatem, ut in littera, & Concilium Tridentinum quoad hoc eorum exemptiones ſuſtulerit; tamen Gregorius XIII. excepit Regulares, quorum monaſteria diſtant à civitate ultra medium milliare, ut eſt adnotatum in libris publicis S. Congregationis Concilii ad dictum *c.* 13.

12 Ultimò nota ibi, *In arctiſſima paupertate*, Fratres Prædicatores non ſecus, ac fratres Minores eſſe, in ſtatu arctiſſimæ paupertatis, prout hìc notat Joan. Andr. *num.* 1. *in ver. Arctiſſima*, Cardin. *in princ.* Anchar. *nu.* 2. *in* 1. *notab.* Abb. *nu.* 2. *in* 2. *notab.* Bald. *conſ.* 437. *Factum ſic ſe habet, in princ. lib.* 2. Alex. *conſ.* 87. *Eximie, nu.* 5. *verſ. Nam prædicatores,*

13 *lib.* 2. Sunt enim Mendicantes, *ut hic & in c. Quorumdam, de elect. lib.* 6. *& in cap. Conſtitutionem, de Regular. eod. lib. cum concord.* Et propterea nihil proprii habere poſſunt etiam in communi, cùm victum eis præbere debeat incerta mendicitas, ut dicit text. in *cap. un. de relig. domibus lib.* 6. & hìc not. Ant. de Butr. *num.* 2. *in primo not.* Petr. de

14 Anchar. & Abb. *ubi ſupra*, qui addit ſe pluries dixiſſe, ſicut fratres Minores non poſſunt habere annuos redditus perpetuos; *ut in Clement. Exivi de Paradiſo*, §. *Cumque annui redditus, de verborum ſignifi.* ita nec fratres Prædicatores: quia debent ſervire Deo in arctiſſima paupertate, ut hìc

15 dicitur. Adverte tamen hos duos Ordines in hoc differre, quòd fratres Minores ſunt incapaces bonorum etiam in communi ex regula, & primævo inſtituto, ut in *capit. Exiit qui ſeminat, de verborum ſignific. lib.* 6. *& in d. Clement. Exivi;* Prædicatores verò ex Conſtitutionibus Ordinis tantùm; profitentur enim regulam S. Auguſtini, ut per Federic. de Sen. *conſil.* 12. incipien. *Fratres Prædicatores*, quem ſequitur hìc Butr. *num.* 2. & Marian. Soccin. *numer.* 6. *verſ. Adverte*, Anchar. *conſ.* 321. *Præmittenda ſunt numer.* 3. Abb. *conſ.* 27. *col.* 2. *verſ. Eſt & tertia lib.* 2. ubi dicit fratres Prædicatores ex regula, quæ eſt S. Auguſtini, poſſe habere bona in communi; ſed per Conſtitutionem à Sede Apoſtolica approbatam eſſe Mendicantes, & vivere in arctiſſima paupertate; & ita eſſe intelligendam hanc Decretalem: quamvis oppoſitum ſentiat Franc. *in cap. un.* §. *Confirmatos, num.* 2. *de religioſ. domibus lib.* 6. tamen prima opinio eſt communis, ut teſtatur Bertrand. *conſ.* 206. *num.* 3. *lib.* 3. *& conſ.* 152. *num.* 2. *lib.* 1. & Clar. *in*

16 §. *Teſtamentum, quæſt.* 29. *per totam.* Nam B. Dominicus in ultimo vitæ ſpiritu: *Fratres*, inquit, *chariſſimi, quæ vobis tamquam filiis poſſidenda relinquo, charitatem habete, humilitatem ſervate, paupertatem voluntariam poſſidete, Quanta verò poſſum diſtrictione prohibeo, ne quis in hunc Ordinem poſſeſſionem inducat*, maledictionem Dei imprecans

17 contrarium facienti. Quæ verba explicat Bald. *in præalleg. conſil.* 438. *lib.* 2. Ex privilegio tamen ſunt capaces annui redditus perpetui, & hæreditatum, ut per Feder. *dict. conſ.* 12. *num.* 6. Et vide Extravag. Joannis XXII. *Quia quorumdam, circa med. verſ. Nec hoc, de verborum ſignificat.* ubi primum recitantur verba Gregorii IX. in hac Decretali, videlicet, *Fratres Prædicatores, & Minores in arctiſſima paupertate Chriſto pauperi famulantur.* Et mox ſubjungitur: *Et tamen conſtat ipſos Prædicatores habere in communi etiam quoad proprietatem aliqua; idque eorum ſtatui, & regulæ non repugnat.*

18 Hodie ceſſant hujuſmodi ambages, quia Concilium Tridentinum in *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* conceſſit omnibus Monaſteriis, & Domibus tam virorum, quam mulierum etiam mendicantium; exceptis domibus fratrum S. Franciſci Capuccinorum, & eorum, qui Minores de Obſervantia vocantur, etiam quibus aut ex Conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex privilegio Apoſtolico non erat conceſſum, ut deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat. Et ſub illa exceptione non comprehendi Moniales S. Claræ cenſuit Sac. Congregatio; tum quia ante 19
Concilium capaces erant in communi, gloſ. 3. *in Clement. fin. de ſent. excomm.* Bald. *conſ.* 183. *in princ. lib.* 1. Cardin. *in Clem.* 1. *quæſt.* 7. *de regul.* item ex privilegiis Sedis Apoſtolicæ, & præſertim Eugenii IV. & Leonis X. de quibus teſtatur Ubald. *de ſucceſſ. clericor.* Itemque ex verbis Concilii de fratribus non comprehendi ſorores, ex Bal. *in l. Quicumque, Cod. de ſerv. fugit.* & quia *d. c.* 3. in regula loquitur ſeparatim de viris, & mulieribus. Itaque poſt Concilium ſoli fratres Minores, quales ſunt verè etiam Capuccini, ut in Conſtitutione Pauli V. *Eccleſiæ militantis regiminis*, in Bullar. *tom.* 3. *pag.* 244. ſunt in ſtatu arctiſſimæ paupertatis, & incapaces hæreditatum, bonorum ſtabilium, & annuorum redditum etiam in communi.

QUÆRO. Teſtator inſtituit hæredes fratres Minores 20
de Obſervantia S. Franciſci, cum hoc ut bona hæreditaria per executores ab eo nominatos vendantur, & pretium erogetur in reparationem Eccleſiæ, conſtructionem Capellæ, & ſacram ſupellectilem. Et quatenùs hæredis inſtitutio non valeat ex aliqua cauſa in corpore juris clauſa, tunc jure legati legat.

An hujuſmodi diſpoſitio ſit valida necne.

Diſpoſuit *cap. Exiit qui ſeminat*, §. *Ad hæc, de verbor.* 21
ſignific. in 6. ut omnium utenſilium: & librorum, ac eorum mobilium præſentium, & futurorum, quæ & quorum uſumfructum fratribus Minoribus S. Franciſci, vel eorum Ordini licèt habere, proprietas, & dominium ad Romanam Eccleſiam liberè pertineat, uſu facti tantùm eis reſervato: *& in* §. *Præterea*, idem ordinavit quoad loca empta de eleemoſynis, & oblata, ſeu conceſſa fratribus ſub quacumque forma verborum; necnon quoad Eccleſias, & Oratorias ad Eccleſias deſtinata, & Cœmeterium.

Quo verò ad legata, declaravit ut infrà, videlicet, *Si verò* 22
modum licitum in legando teſtator expreſſerit, ut ſi diceret, lego pecuniam pro fratrum neceſſitatibus expendendam, vel domum, agrum, vineam, & ſimilia, ad hoc quod per certam perſonam, vel perſonas idoneas diſtrahatur, & pecunia de rebus ipſis accepta in ædificia, vel alia fratrum neceſſaria convertatur; aut in legando ſimilibus modis, vel verbis utatur. In hoc caſu quod in omnibus, & per omnia, conſideratis eorum neceſſitatibus, & moderaminibus prædictis, quantum ad fratres decernimus ſervari, quod per nos eſt ſuperiùs in conceſſis pecuniariis eleemoſynis declaratum; ad quæ legata ſolvenda tàm hæredes teſtatorum, quam exequutores ſe liberales exhibeant.

Supervenit deinde diſpoſitio *Clem. Exivi de Paradiſo*, 23
de verborum ſignific. quam cautum eſt in §. *Porrecta*, ut pecunia, & alia oblata & legata non recipiantur pro aliis cauſis, & ſub modis aliis, (ut utar verbis text.] quam ponat dicti Prædeceſſoris noſtri declaratio, quæ eſt *in d. c. Exiit*, Deinde in §. *Cupientes*, diſponitur his verbis: *Quia igitur in ſucceſſionibus tranſit non ſolùm uſus rei, ſed & dominium ſuo tempore in hæredes; fratres autem præfati nihil ſibi in ſpeciali acquirere, vel eorum Ordini poſſunt etiam in communi: declarando dicimus, quod ſucceſſionum hujuſmodi quæ etiam ex ſui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia, & immobilia ſe extendunt, conſiderata ſui puritate voti nullatenus ſunt capaces.*

Tertiò ſupervenit diſpoſitio *cap. Ad Conditorem*, Extra- 24
vag. Papæ Joann. XXII. *ſub tit. de verb. ſignif.* quæ proviſionem *c. Exiit*, quòd oblata, ſeu conceſſa fratribus pertinerent ad dominium, & proprietatem Eccleſiæ Romanæ, uſu facti dumtaxat eis reſervato, declarat eſſe contra regulam; & ideò eam tollit, & providet, ut infra, videlicet: *De* 25
fratrũ noſtrorum conſilio hoc edicto perpetuum valituro ſancimus, quòd in bonis quæ in poſterum conferentur, vel offerentur, aut aliàs quomodolibet obvenire continget fratribus, vel Ordini ſupradictis (exceptis eccleſiis, oratoriis, officinis, & habitationibus, ac vaſis, libris, & veſtimentis divinis officiis dedicatis vel dedicandis, quæ ad ipſos obveniene in futurum, ad quæ ſe non extendunt inconvenientia ſupradicta; propter quod Conſtitutionem iſtam ad illa extendi nolumus) nullum jus, ſeu dominium aliquod occaſione ordinationis prædictæ, ſeu cujuſvis alterius à quocumque Prædeceſſorum noſtrorum ſpecialiter editæ, Romanæ Eccleſiæ acquiratur.

ſed

ſed quoad hoc habeantur prorſus ordinationes prædictæ pro nonfactis.

26 Quibus ita ſe habentibus, pro validitate inſtitutionis aſſertur, quòd diſpoſitio §. *Cupientes*, conſiderat inſtitutionem ideò non valere, quia per eam retinetur uſus, & dominium contra regulam; quæ ratio ceſſat hoc caſu, quia teſtator expreſsè diſponit, ut dominium bonorum non remaneat penes hæredem, nec uſus, ſed ut vendatur, & convertatur pretium in reparationem Eccleſiæ, fabricam Capellæ teſtatoris, & alias neceſſitates ipſius, quod ſatis ſecundum DD. eſt in conſideratione, ut per Abb. *conſ.*63. *num.*4. *lib.*2. Cuman. *conſ.* 169. & Fulgoſ. *conſ.*103. *num.* 3. *verſ. Nec obſtat, quod ſi poſſint*, & ſecundùm hæc invitantur Chriſtiani ad benefaciendum, & ex contrario retraherentur, & nullum videtur fieri præjudicium puritati regulæ fratrum Minorum, quæ tota fundatur, ut vivant in paupertate, & proprium non habeant, nec poſſideant; non tamen vult, nec diſponit, ut Eccleſiæ non reparentur, ut Capellæ non fiant, ut non habeant paramenta pro altaribus, & calices, & thuribula: & ita ſervatur, ut refert Vaſquez *lib.*3. *cap.*102. *illuſtr. controv. num.*6. allegat Bart. *in l. Civitatib. ff. de legat.* 1. *& in l. Servus, ff. de alimen. legat.* Regula enim circa victum verſatur, ut illum dietim eleemoſynaliter quærant, & totam fidem in Deo reponant illud habendi, juxta illud Luc. 22. *Quando miſi vos ſine ſacculo, & pera, & calceamentis, numquid aliquid defuit vobis?* Voluit enim Beatus Franciſcus totaliter abſtrahere ſuos ab affectu, & deſiderio terrenorum, & ſpecialiter à pecunia, & uſu ipſius. Inſtitutio autem ſecundum modum prædictum non videtur à regula deviare; & ſic in fortioribus terminis concludit Bart. *in tract. Minor. lib.*1. *diſt.* 5. *cap.*2. *num.*3. dum ſimpliciter ait valere inſtitutionem ad effectum, ut bona vendantur, & pretium expendatur in reparationem Eccleſiæ, & ſubminiſtrationem locorum, & Eccleſiarum humilium: idemque ſentit Calder. *conſ.*345. *aliàs* 46. *de teſtam.* & Guido Papa *deciſ.* 327. ubi ait ita obſervari, & ex ſtylo Fratribus prædictis præfigi terminum unius anni ad vendendam hæreditatem, & pretium deponendum. In caſu autem noſtro expreſsè facta eſt, ut totum in id expendantur; unde ſi diceremus non valere, fortè eſſet expreſsè dicere non poſſe fieri eleemoſynam pro reparatione, & fabrica Eccleſiæ, & paramentis altarium, quod maximè abſurdum eſſet: quamobrem inſtitutionem hoc caſu validam eſſe concludit Bart. *in eod. tit. lib.* 1. *diſt.* 5. *c.* 1. *&* 2. *n.* 28. *& ſeqq.*

27 His accedit, quod ſcripſit idem Bart. *eod. lib.*1. *diſt.*2. *c.*3. *num.*15. de clauſula, *omni meliori modo*, appoſita, ut quatenus eſſet aliquod dubium in inſtitutione directa, faciat valere indirectam per fideicommiſſum: & quamvis Bald. & Anchar. aliter dixerint, tamen hoc poſſet procedere in ſimplici inſtitutione, ſecundùm quam videtur induci modus contrarius regulæ. At in caſu noſtro cùm ſimus in inſtitutione ſub modo, & ille non ſit contrarius regulæ, fortè aliud videtur dicendum.

Quæ multò magis videntur procedere poſt diſpenſatione Pauli IV. & S. Pii V. necnon Bullam, quæ dicitur *Mare magnum*, de quibus apud Gulielm. de Benedictis *in repet. cap. Raynutius, in ver. Eodem teſtamento relinquens, n.*126. *de teſtam.*

28 Et quia in hoc teſtamento ſunt ordinati exequutores cum ampliſſima poteſtate vendendi, alienandi, & convertendi ad uſum deſtinatum per teſtatorem, quo caſu licèt inſtitutio hæredis non procederet, ipſi exequutores cenſerentur inſtituti hæredes, & rogati, ut converterent bona, prout teſtator diſpoſuit, ſicut formaliter dixit Bald. in *leg. Precibus, Cod. de impub. & aliis ſubſtitut. n.*46. per tex. notab. *in cap. Cum tibi, de teſtam.* præmittendum videtur ut exequantur dicti exequutores voluntatem teſtatoris, ne pia ejus voluntas defraudetur. Quòd ſi objiciatur fore, ut tunc deficiat hæredis inſtitutio, ſine qua teſtamentum non
29 valet. Reſponderi poterit executores cenſeri hæredes inſtitutos per prædicta. Præterea favore piæ cauſæ valet teſtamentum ſine hæredis inſtitutione: ita Tiraquel. *in tract. de privil. piæ cauſæ, in* 15. *privil.* per doctrinam Bartol. in *l.*1. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* ſequitur Barbat. *conſ.*8. & alii plures quos citat.

30 Nec deſunt qui ſentiant, etiamſi dati non eſſent executores, nihilominus monaſterio ſubveniri officio judicis, ut pia voluntas defuncti adimpleatur; quin etiam cuilibet de populo actionem competere: inter quos Specul. *de inſtr. edit, §. Nunc verò, num.*66. Joann. Andr. *in cap. Si hæredes, de teſtam.* Bart. *in l. Ne quicquam, §. Cum igitur, de verb. ſignific.* Bald. *in l. Nulli, C. de Epiſc. & Cleric.* Reduan. *in tract. de ſpol. Eccleſ. q.*8. *n.*31.

Denique quatenùs prædicta diſpoſitio ſuſtineri non poſſet jure inſtitutionis, fortè tamen ſuſtineri poterit jure legati, cum teſtator expreſsè declaraverit ſe jure legati relinquere caſu, quo inſtitutio ex aliqua cauſa in corpore juris clauſa non valeret. Certum eſt enim, quamvis fratres Minores ſint incapaces hæreditatis, valere tamen legatum rerum ſtabilium eis factum ſub modo licito, aut etiam ſimpliciter, cum ſub modo licito factum intelligatur.

Qua in re ſatis erit afferre declarationem Sacræ Congre- 31
gationis Concilii: nam cum relicti eſſent dictis Fratribus annui redditus, quorum ſunt incapaces, petitum fuit a Sacra Congregatione, ut declararetur, an Fratres poſſent ſibi vendicare hos annuos redditus, non quidem ut eo modo prout relicti erant ſingulis annis perciperent, ſed venderent, & pretium in neceſſitates monaſterii convertterent: Sacra Congregatio cenſuit Fratres Mendicantes Ordinis Minorum de Obſervantia eſſe incapaces annui redditus legati, cùm inter immobilia reputetur, *Clem. Exivi*, *§. Cumque annui redditus, de verborum ſignif.* Cæterùm vale- 32
re immobilium legatum eis factum ſub modo licito, nempè ut vendant, & pretium convertant in Eccleſiæ neceſſitates, Franc. *in cap.*1. *§. Confirmatos, de relig. domibus in* 6. & idem ſi modus non ſit adjectus; nam ſub modo licito relictum intelligitur, Cardin. poſt Bart. & Bald. *in d. Clement. §. Proinde, num.*11. Concilium autem *cap.*2. *ſeſſ.* 15. *de Reg.* prohibere ſolam poſſeſſionem, & detentionem, ſeu dominii acquiſitionem.

Et eò magis, quia teſtator hoc caſu uſus eſt dictione copulativa, &, videlicet, & quatenus inſtitutio ex aliqua cauſa non valeat, lego, &c. Unde quatenus non valeat inſtitutio, cenſetur æquè principaliter legaſſe: nam copula facit tranſire diſpoſitionem in ſpeciem diverſam, Achil. de Graſſ. *deciſ.*1 *de clauſulis*, Caputaquen. *deciſ.* 124. incipien. clauſula, *Omni meliori modo*. Et de illius natura eſt utrumque æquè principaliter copulare, *cap. Cum Marthæ, de celebr.* gloſ. & Abb *in cap. Querelam, de ſimon.* Quamobrem perinde eſt, ac ſi teſtator ſimpliciter, & abſolutè legaſſet, nulla facta hæredis inſtitutione: neque enim legatum ex ſe validum per inutilem inſtitutionem vitiari debet, *cap. Dilectus, il primo, de preb.* & reg. *Utile per inutile non vitiatur*, & eſt text. in materia in auth. *Ex cauſa, C. de liber. præter.* Hæc ferè ſunt, quæ pro validitate hujus diſpoſitionis afferri poſſunt.

Cæterùm his non obſtantibus verius videtur diſpoſitio- 33
nem teſtatoris hoc caſu nec ſuſtineri poſſe jure inſtitutionis, nec jure legati: non quidem jure inſtitutionis: nam quamvis ſingularia relicta valeant, ſi fiant ſub modo licito, aut etiam ſimpliciter, ut in dict. decret. *Exiit*, *§. Ad hæc, quia fratribus*: tamen ſecus eſt in inſtitutione, ac jure univerſali, ut reprobata Bartoli opinione concludit Bal. *in authen. Ingreſſi, nu.*50. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* & poſt eum Aretin. *in leg. Apud Julianum, §. Conſtat, col.* 3. *ff. de leg.* 1. Cardin. *in Clem. Exivi, §. Proinde, col. fin. de verb. ſignificat.* Anchar. *in ead. Clemen. col.* 2. *verſ. Secundo caſu*: & quidem Baldi rationes validiſſimæ ſunt, & præcipuè illa, quòd jus univerſale conſiſtit in quodam intellectuali, quod poſtquam eſt radicatum, non poteſt evelli, idest ſeparari, *leg. Si ſine, §. Sed quod Papin. ff. de minor.* Unde non poteſt 34
hoc jus intellectuale converti in aliquem materialem uſum: Nam ſive hæres totam hæreditatem teneat, ſive vendat, ſive diſſipet, ſemper tamen permanet hæres, *leg. Sed et ſi lege, §. Quod autem, de pet. hæred. & l. Imperator ad Trebell.* cum aliis per eum allegatis. Unde cùm fratres Minores non poſſint hoc jus retinere, nec etiam intellectuale in aliquod materiale converti valeat, meritò non ſunt capaces: at ſecus eſt in ſingularibus relictis, quia poſſunt præcisè converti, & in eorum uſum conſumi; & ſequitur Card. Zabar. *conſ.*102. *Super facto, verſ. Ad ſecundum*, ubi contra opinionem Bart. ait fratres Minores cùm ſint ſpecialiter prohibiti, & facti incapaces ſucceſſionum per *d. Clem. Exivi, §. Cupientes, de verb. ſignif.* non poſſe univerſaliter ſuccedere etiam quoad hoc, ut debeatur illis æſtimatio. & idem Cardin. *in d. Clem. Exivi, §. Proinde in fin.* Concluſio ſuit illa, quòd Mendicantes ſint capaces ſucceſſionis ad effectum

fectum, ut vendant, & pretium convertant in eorum neceſſitates; non procedit in fratribus Minoribus, qui abſolutè ſunt incapaces; ſed in alii Mendicantibus dumtaxat. Et ita communiter obſervari teſtatur Bald. *conſ.8. Super infraſcriptis, lib.* 1. quem refert, & ſequitur Dec. *in cap. In præſentia, num.269. de probat.* ubi etiam ait hanc eſſe communem opinionem.

35 Nec obſtat, ut inquit Bart. quòd inſtitutio de fratribus Minoribus ſub modo licito contineat duo capita; unum ſcilicet, ut ſint hæredes; aliud, ut vendant, & pretium convertant in neceſſitates fabricæ; & quod licèt primum non valeat, debet tamen valere ſecundùm, quemadmodum valeret, ſi teſtator omiſſo capite primo, diſpoſuiſſet de ſecundo. Reſpondit enim Bald. ſecundum caput venire conſecutivè, & acceſſoriè ad primum. Unde deſtructo antecedenti, deſtruitur conſequens, arg. *leg. Alimenta*, §. *Seja*, *ff. de adim. legat.* & ex quo inſtitutio eſt pro non ſcripta, modus eſt etiam pro non ſcripto, *ut l.* 1. §. *In primo*, *C. de caduc. tollen.*

36 Præterea multum habet ponderis conſideratio, quòd Nicolaus IV. *in d. cap. Exiit*, §. *Ad hæc quia fratribus*, dum agit de legatis particularibus, ſtatuit, ut ſi teſtator modum, ſecundum quem fratribus eorum conditione inſpecta recipere non liceret, exprimat in legando, à tali legato per omnem modum fratres abſtineant; ſed ſi modum licitum fratribus in legando teſtator expreſſerit, declarat illud recipi poſſe ſervatis moderaminibus ibi præſcriptis; & ſimiliter Clemens V. *in d. Clem. Exivi, in* §. *Porrecta*, agens de legatis particularibus, declarat illa recipi poſſe ſecundùm ea, quæ ejus prædeceſſor expreſſit *in d. c. Exiit*, ideſt cùm modus licitus eſt adjectus; ac verò *in* §. *Cupientes*, ubi agit de ſucceſſione, & jure univerſali, eam diſtinctionem non adhibet, ſed declarando dicit, ſucceſſionis hujuſmodi fratres dicti Ordinis conſiderata ſui puritate voti nullatenùs eſſe capaces; adjiciens nec licere eis valorem hæreditatum talium, vel tantam earum partem, quòd præſumi poſſet hoc in fraudem fieri quaſi ſub modo, & forma legati, ſibi dimiti facere, vel ſic dimiſſa recipere: quin potiùs iſta ſic fieri ab ipſis ſimpliciter prohibuit. Hæc autem diverſitas, quæ ponitur inter legata particularia, & ſic ſucceſſionem univerſalem, planè convincit non æquè fratres Minores eſſe capaces ſucceſſionis, ac legatorum; ſed legatorum quidem, ſi ſub modo licito relinquantur; ſucceſſionum verò ſimpliciter, & abſolutè eſſe incapaces. Præſertim ponderando dictionem, *Nullatenus*, de qua in

37 *d.* §. *Cupientes*, quæ cùm ſit univerſalis negativa, & idem importet, quod nullo modo, *c.* 1. §. *Ad hæc*, ubi Archid. *de reſtitut. ſpoliat. in* 6. excludit capacitatem ſucceſſionis etiam per modum aliàs licitum, efficitque, ut fratres ſint incapaces ſucceſſionis in quacumque parte etiam minima, ut de hac dictione, *Nullatenus*, dicit Gemin. *conſ.* 35. *Pro clariori, num.* 2. & omnem diſpenſationem excludit, ſecundùm gloſſ. *in Clem. Ut iis*, *in verb. Nullo modo*, *de ætat. & qualit.* Quid enim opus fuiſſet eam diſtinctionem adhibere in legatis, & ſucceſſionem ſimpliciter prohibere, ſi tam legatorum, quàm ſucceſſionis eſſent capaces, ubi modus licitus eſſet adjectus?

Et confirmatur, quia ſi diſtinguendum non eſſe inter ſucceſſionem, & legatum, ſequeretur, ut fratres Minores eſſent capaces inſtitutionis ſimpliciter factæ, ſicut ſunt legatorum, quæ, cùm modus non eſt adjectus, cenſentur facta ſub modo licito, *ut in d. decret. Exiit*, §. *Ad hæc quia fratribus*, *verſ. Si verò*, *fratribus ipſis generaliter aliquid abſque modi expreſſione legetur*, & declaravit S. Congregatio Concilii. Sed conſequens eſt abſurdum; quia inſtitutionis ſimpliciter factæ prædicti fratres ſunt abſolutè incapaces, *ut in d.* §. *Cupientes*: Ergo & antecedens.

38 Ac denique quatenùs etiam inſtitutio ad effectum vendendi non repugnaret regulæ in his quæ pertinent ad dominium, poſſeſſionem, vel uſum rerum, conſiderandum eſt tamen in fratres, ut præfertur, inſtitutos, cùm ſecundum Bald. numquam deſinant eſſe hæredes, tranſire jura, & actiones activè, & paſſivè. Hæres enim tenetur de facto, de contractu, & delicto defuncti, Bald. *in l. Jubemus*, §. *Sanè*, *in fin. Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Et poteſt conveniri actione perſonali, quatenùs non poſſideat: *l.* 1. & ibi Bart. *C. de hæred. action. & l.* 2. *eod. tit.* Imò tenetur etiam ultra vires hæreditarias, ſi inventarium non confecerit, ut in Auth. *de hæred. & Falcid.* §. *Hinc nobis*, *leg. Sancimus*, *C. de jur. delib.* Feder. de Sen. *conſ.* 21. Item tenetur exonerare conſcientiam defuncti, *cap. In litteris*, *de raptor.* Item ſortitur forum, & conveniri poteſt in loco defuncti, vel ejus foro, *leg. Hæres abſens*, *in princ.* & ibi DD. *ff. de judic.* etiamſi aliàs ſit exemptus, ſecundùm Bart. ibi. Item tenetur de evictione pro re vendita per executorem teſtamenti, Bart. *in leg. Alio*, *in fin. de alim. & cibar. legat.* & ad alia plurima his ſimilia.

Fingamus ergo fratres Minores inſtitutos ſub conditione, ut vendant bona hæreditaria, adiiſſe hæreditatem; & bona diſtraxiſſet, & pretium erogaſſe in uſum fabricæ, vel ſacriſtiæ, aut in eorum neceſſitates; quis tenebitur ad debita hæreditaria; & quomodo conſultum erit creditoribus? erunt ne actione perſonali conveniendi fratres, quorum inopia omnem actionem excludit, ac reddit inanem; quis exonerabit conſcientiam defuncti? quis tenebitur de evictione, ſi bona hæreditatis diſtracta evincantur, aut alia adimplebit, quæ ab hæredibus præſtari oportet? Præterquam quod hujuſmodi lites valdè repugnant intentioni S. Inſtitutoris, qui voluit ſuos fratres ab his curis, & ſolicitudinibus omninò avocare, ut patet *ex d. Clem. Exivi*, §. *Amplius*, ibi: *Nullo modo debent hujuſmodi voti, & regulæ profeſſores ſe talibus curis, & litigioſis actionibus immiſcere, ut & teſtimonium habent ab his, qui foris ſunt, & puritati ſatisfaciant voti ſui, ac evitetur per hoc ſcandalum proximorum*. Quæ ratio inter alias movit etiam Jo. XXII. in d. Extrav. *Ad conditorem*, ad renunciandum juribus Eccleſiæ Romanæ ſuper bonis relictis, aut oblatis prædictis fratribus, *ut in* §. *Rurſus*, ibi, *Numquid non præfatæ Eccleſiæ derogatur honori, ſi ipſam oporteat nunc in foro eccleſiaſtico, nunc in ſæculari, interdum quoque coram pedaneis judicibus, & plerumque pro rebus parvis, & vilibus continuò litigare?* Non igitur mirum, ſi ſucceſſionis, ac juris univerſalis fratres prædicti abſolutè, ac nulla diſtinctione adhibita, declarentur eſſe incapaces.

Nec urgent inconvenientia ſuperiùs relata, quod ex contrario Chriſti fideles retraherentur ab operibus charitatis, eccleſiæ non ædificarentur, &c. Siquidem hujuſmodi eleemoſynæ fieri poſſunt per viam oblationum, & legatorum particularium, quorum fratres ſunt capaces, ſi modus licitus adjiciatur, ut dictum eſt ſupra: non autem per viam inſtitutionis, ac juris univerſalis, quia opera charitatis exerceri non debent modo illicito, per quem fratres inducantur ad regulæ tranſgreſſionem, ut patet in *d. cap. Exiit*, §. *Quia verò puritatem*, *verſ. Non enim veriſimile eſt*.

Quemadmodum nec obſtat, quod ſcripſit Bart. de clauſula, *Omni meliori modo*, vel codicillari, & quod venientes ab inteſtato cenſeantur inſtituti hæredes: nam in hoc quoque articulo cum reprobat Bald. *in d. Auth. Ingreſſi, n.*54. & ſequitur Petr. de Anchar. *in d. Clem. Exivi, col.*4. *in fin. verſ. Et per iſta*, & Duen. *reg.*381. *in* 8. *ampliat.* ubi alios citat: quia virtus prædictæ clauſulæ eſt, ut inſtitutio convertatur in fideicommiſſum univerſale, cum quo habet ſymbolum, & ita procedit text. *in l. Eam quam, C. de fideicomm.* in qua Bart. ſe fundat: non autem in fideicommiſſum particulare: ſed fideicommiſſi univerſalis fratres Minores ſunt incapaces: ergo quoad eos prædicta clauſula, aut tacita executorum inſtitutio nihil operatur, nec deducit univerſale in particulare, ut per Bald. *ibid.* 39 40

Ampliùs non obſtat, quòd deficientibus executoribus ſubveniendum ſit fratribus per officium judicis: nam reſpondetur id habere locum in legatis particularibus tantùm, ad quæ ſolvenda prædicta Decretalis, *Exiit in* §. *Ad hæc quia fratribus*, non ſolùm præcipit, ut tam hæredes teſtatorum, quàm executores ſe præbeant liberales, ſed etiam ut judices ſe ex officio ſuo promptos exhibeant ad pias voluntates deficientium adimplendas. At ſecus eſt ubi fratres ſunt inſtituti hæredes; quia tunc teſtamentum eſt nullum, & hæreditas defertur venientibus ab inteſtato, niſi adſit cohæres, vel ſubſtitutus: Bart. *in tract. Minor. lib.*1. *diſt.* 1. *cap.* 2. Feder. de Sen. *conſ.* 26. *in princ.* & eſt communis opinio ſecundùm Rom. *conſ.* 296. *circa declarationem*, *in princ.* adeò ut venientes ab inteſtato nec teneantur in foro conſcientiæ hæreditatem fratribus reſtituere, ut articulo utrimque diſcuſſo concludit Bart. *d. lib.* 1. *diſt.* 1. *cap.* 2. Bald. verò *in leg. Nulli C. de Epiſc. & Cler.* Specul. & alii in contrarium allegati non loquuntur de fratribus Minoribus qui ſunt incapaces, ſed de pauperibus, vel alia pia cauſa; cui ſubvenitur per officium judicis; aut certè intelligendi 41

gendi ſunt de legatis particularibus tantùm, per ſupradicta.

42 Denique non obſtant diſpenſationes Sixti IV. Pauli IV. & S. Pii V. nam illa S. Pii V. habet clauſulam, *Quatenus decretis Trident. Concil. non adverſentur*, & omnes redactę ſunt ad terminos Concilii, tam ejuſdem S. Pii V. quam Gregorii XIII. neque enim videtur dubitandum, quin diſpenſationes hujuſmodi adverſentur Concilio, cùm *in cap. 1. ſeſſ. 25. de regul.* præcipiatur Regularibus omnibus, ut ad regulę quam profeſſi ſunt præſcriptum, vitam inſtituant, & componant, *& in cap. 3. ejuſdem ſeſſ.* a conceſſione poſſidendi bona immobilia in communi excipiantur in ſpecie fratres Capuccini, & Minores de Obſervantia. Quæcumque igitur diſpenſatio, quæ regulæ adverſatur, cujuſmodi eſt jus ſuccedendi quoad fratres Minores, adverſatur etiam Concilio, quod precipit, ut regula obſervetur.

43 Hæc autem adeò vera ſunt, ut inſtitutio nec validè fieri poſſit de Eccleſia ipſa fratrum Minorum, ut ſimiliter contra Bartol. qui cenſuit hæreditatem hoc caſu acquiri Eccleſiæ Romanæ, de cujus proprietate ſunt Eccleſiæ fratrum Minorum; determinat Bald. *in d. auth. Ingreſſi num. 55.* Movetur inter cætera, quia aut ſumitur Eccleſia materialiter pro ædificio; & hoc modo cùm Eccleſia ſit quid inſenſatum, non eſt ſufficiens medium ad acquirendum Eccleſiæ Romanæ civili acquiſitione, *leg. Pecoris, ff. de ſervit. ruſtic. præd. & leg. Ut pomum, C. de ſervit.* Aut ſumitur Eccleſia perſonaliter, & ſignificativè, *ut leg. Mortuo, ff. de fidejuſſ.* & tunc cùm ſignificet & repreſentet Collegium fratrum, ſequitur, ut Eccleſiæ Romanæ acquiri non poſſit, quia cùm debeat acquiri mediante organo, & organum ſit inhabile, acquiſitio impeditur, *l. 1. §. Cæterùm, de acquir. poſſeſſ. & l. Quæcumque gerimus, de action. & obligat.* Allegat etiam notata *in Clem. Religioſus, de Procur.* ſubdens impedimentum regulæ videri de jure naturali, & divino; & in his quæ requirunt medium, ceſſante medio ceſſare acquiſitionem.

Ad hæc Bartoli interpretatio, quòd acquiratur Eccleſię Romanæ, non ſolum eſt contra mentem teſtatoris, qui voluit legare pauperibus, non Eccleſiæ Romanæ, *l. Non dubium, Cod. de teſtam.* ſed etiam contra declarationem Jo. XXII. *in dict. Extravag. Ad conditorem*, qui renunciavit omni acquiſitione dominii per dictos fratres faciendæ Eccleſiæ Romanæ. At demum in perſona vera ipſorum fratrum non valet inſtitutio: Ergo multò minus valet in perſona ficta: *ut in Auth. de nupt. §. Optimi.* Ex quibus, atque aliis rationibus Bald. dicit ſe de facto contra opinionem Bart. conſuluiſſe; habetur ejus conſ. *lib. 4. conſ. 416. Viſa ſubſtitutione*, & idem tenet Joan. de Lignan. *in d. Clem. Exivi*, & ibi etiam Anchar. *n. 6.* In quo tamen articulo, quia non deſunt qui ſentiant oppoſitum, non videtur inſiſtendum, cùm non ſit caſus noſter, in quo teſtator non inſtituit Eccleſiam, ſed ipſos fratres, licèt modum ut ſupra adjecerit.

Sed nec jure legati diſpoſitio teſtatoris hoc caſu ſuſtineri

44 poteſt: quia fratres Minores eodem modo ſunt incapaces legati univerſalis, atque inſtitutionis, text. eſt *in d. Clem. Exivi, §. Cupientes*, qui de ſucceſſione loquitur, *de verb. ſignific.* & tradit Bart. *in d. tract. Minor. lib. 1. diſt. 2. cap. 1.* Bald. *in d. Auth. Ingreſſi, num. 15. Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Anchar. *in d. Clemen. Exivi, col. 3. verſ. Secundum membrum*, Capr. *conſ. 31. col. 2.* Pariſ. *conſ. 65. col. 4. vol. 2.* Jaſ. *in l. 1. num. 99. ff. de leg. 1.* & de legato hæreditatis idem Bart. *eod. tract. & lib. diſt. 3. cap. 1. de hæreditate.* Prædicta autem diſtinctio, an fuerit relictum ſub modo licito, necne, fieri debet in legatis particularibus tantùm juxta text. *in dict. c. Exiit, §. Ad hæc quia fratribus*, & reſolutionem S. Congregationis Concilii ſuperiùs relatam *n. 11.* non autem in ſucceſſione univerſali; ut dictum eſt ſupra, & declarat Cardin. *d. conſ. 102. verſ. Ad ſecundum*; fideicommiſſarius enim univerſalis eſt hæres in effectu, *l. Qui quadraginta, ff. ad Trebell. & l. Cum filius ff. Quod cum eo*; & rationes adductæ per Bald. *in d. auth. Ingreſſi*, æquè militant in relicto univerſali, atque in hæredis inſtitutione. Hoc autem caſu teſtator quatenus non valeret inſtitutio; jure legati legavit: unde in effectu hoc eſt legatum totius hæreditatis juris univerſalis, cujus fratres ſunt incapaces, etiamſi modus licitus adjiciatur, ut ſuperiùs probatum eſt. Virtus autem hujus clauſulæ eſt, ut inſtitutio tranſeat in fideicommiſſum univerſale dumtaxat non autem in legatum particulare, ut inquit Bald. *in d. auth. Ingreſſi n. 54.*

Poſtremò cùm ſimilis caſus olim contigiſſet, in quo teſtator inſtituerat hæredes Fratres Minores S. Franciſci adjecta clauſula, quod ſi forſan aliquo modo eſſent incapaces dictæ hæreditatis, tunc bona cederent monaſterio pro augmento fabricæ, & alimentis fratrum: Sacra Congregatio ſuper hoc conſulta cenſuit ſimpliciter reſpondendum fratres eſſe incapaces. Quid autem faciendum eſſet de hæreditate, non eſſe Congregationis definire, ſed adeundos judices ordinarios. 45

Succeſſivè QUÆRO, an & quibus caſibus valida ſint legata bonorum mobilium, vel annui redditus facta Fratribus Minoribus S. Franciſci, tam de Obſervantia, quam ex Reformatione, aut eorum Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ. 46

Solutio quæſtionis patebit ex infraſcriptis declarationibus me Secretario editis in Congregatione à S. D. N. Urbano VIII. eorumdem fratrum negotiis præpoſita.

Diſtinctio I. De legatis bonorum mobilium. 47

Articulus I. An fratres Minores tam de familia, quam Reformati ſint capaces legatorum bonorum mobilium, quę unica ſolutione, ſeu præſtatione adimpletur tam in pecunia numerata, quàm in aliis ſpeciebus.

Articulus II. An poſſint eadem lagata in judicio, aut extra exigere per ſeipſos, vel Syndicum Apoſtolicum.

Articulus III. An fabricę Sancti Petri liceat in hujuſmodi legatis ſe ingerere infra annum, ex quo dies legati ceſſit.

Articulus IV. Et quid elapſo anno.

Diſtinctio II. De legatis factis fabricæ. 48

Articulus I. An valeat legatum annui redditus factum fabricæ, ſacriſtiæ, vel Eccleſiæ Fratuum Minorum tam de familia, quam ex Reformatione.

Articulus II. An liceat fratribus hujuſmodi legata in judicio exigere per eorum Procuratores, vel Syndicos Apoſtolicos.

Articulus III. An liceat eiſdem erogare prædicta legata in uſus fratrum; an verò illa omninò converti debeant in uſus a teſtatoribus præſcriptos.

Articulus IV. An fabricæ S. Petri liceat infra annum ſe ingerere in proprietate horum legatorum pro fabrica, vel ſacriſtia, tranſigendò cum hæredibus, aut aliàs de eadem proprietate diſponendo.

Articulus V. Et quid tranſacto anno.

Articulus VI. An liceat eidem fabricæ S Petri ſe immiſcere præſtationibus, ſeu fructibus eorumdem legatorum ab anno decurſis, & non ſolutis.

Articulus VII. Et quid infra annum, ex quo ceſſit dies præſtationis.

Diſtinctio III. De legatis annuis cum onere. 49

Articulus I. An fratres Minores tàm de familia, quàm Reformati ſint capaces legatorum annuorum, quæ fiunt adjecto onere celebrationis Miſſarum.

Articulus II. An iidem poſſint pro his legatis in judicio experiri agendo, ut judicis officium implorando.

Articulus III. An poſſint Fratres illa accipere à ſponte offerentibus, celebrando Miſſas ad rationem rei acceptæ.

Articulus IV. An poſſint illa ſpontè oblata accipere per ſe ipſos, an verò per Syndicum Apoſtolicum.

Articulus V. An Fratres poſſint hujuſmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in uſum fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Articulus VI. An liceat fabricæ S. Petri proprietatem eorumdem legatorum cum onere Miſſarum ſibi vendicare tam elapſo anno, quàm antea.

Articulus VII. An eidem fabricæ liceat ſibi vendicare annuas præſtationes decurſas, & non ſolutas, tam antea annum, quàm poſt.

Diſtinctio IV. De legatis annuis ſine onere. 50

Articulus I. An Fratres Minores tam Obſervantes, quàm Reformati ſint capaces legatorum annuorum ſine aliquo onere, aut modo adjecto, ſaltem ad effectum illa extinguendi, & pretium erogandi in uſus fabricæ, vel ſacriſtiæ.

Arti-

Articulus II. An ad hunc effectum poſſint eamdem proprietatem in judicio petere per Syndicum Apoſtolicum.

Articulus III. An poſſint illam convertere in uſus Fratrum.

Articulus IV. Et quid ſi cœperint illorum annuas præſtationes accipere.

Articulus V. An poſſint Fratres exigere judicialiter annuas præſtationes eorumdem legatorum in vim Martinianæ.

Articulus VI. Et quid poſt ultimum decretum S. Congregationis hac de re editum.

Articulus VII. An Fratres teneantur proteſtari ſe eſſe incapaces eorumdem legatorum.

Articulus VIII. An poſſint illas à ſponte dantibus accipere per ſeipſos, vel per Syndicos Apoſtolicos.

Articulus IX. An hæredes teneantur illorum preſtationes Fratribus ſolvere in foro conſcientiæ.

Articulus X. An fabrica S. Petri jus habeat ſibi vendicandi horum legatorum proprietatem tam elapſo anno, quàm antea.

Articulus XI. Et quid de annuis præſtationibus decurſis, & non ſolutis.

Articulus Ult. An hæc omnia procedant etiam in legatis annuis ad modicum tempus.

51 Die 9. Septembris 1628. Sacra Congregatio negotiis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia à S. D. N. præfecta, ad ſingulos articulos ſuperiùs propoſitos ad hunc modum reſpondit, videlicet.

Diſtinctione I.

Ad I. Articulum, Fratres Minores tàm de familia, quàm Reformatos eſſe capaces legatorum bonorum mobilium, quæ unica ſolutione, ſeu præſtatione adimplentur, tam in pecunia numerata, quàm in aliis ſpeciebus, dummodò tamen hujuſmodi legata ſint in quantitate moderata, & non in fraudem paupertatis.

Ad II. Fratres quidem nec per ſeipſos, nec per interpoſitam perſonam poſſe eadem legata in judicio exigere, ſed Syndicum Sedis Apoſtolicæ tantùm judicis officium implorare, dummodò ſimiliter illa in moderata ſint quantitate, & ſine ulla fraude paupertatis, & re ipſa erogentur in Fratrum neceſſitates. Extra judicium verò ita demum legata hujuſmodi accipi poſſe à Fratribus per ſe ipſos, ſi in aliis ſpeciebus conſiſtant, & accipiantur in ea tantùm quantitate, quam vera, & imminens eorum neceſſitas poſtulet; ſed ſuperfluam, aut pecunias à Syndico tantùm poſſe accipi, dum tamen id omne in Fratrum neceſſitates convertatur.

Ad III. Non licere fabricæ S. Petri in hujuſmodi legatis bonorum mobilium ſe ingerere infra annum, ex quo dies legati ceſſit.

Ad IV. Elapſo anno licere, ad præſcriptum ſuarum facultatum.

Diſtinctione II.

52 Ad I. Articulum, Valere legatum annui redditus factum Sacriſtiæ, vel fabricæ Eccleſiæ, vel Conventus Fratrum Minorum tàm de familia, quàm de Reformatione, niſi adſit exceſſus in quantitate.

Ad II. Nec per ſeipſos, nec per alios licere fratribus in judicio exigere hujuſmodi legata, ſed Syndico Apoſtolico dumtaxat.

Ad III. Non licere eadem annui redditus legata erogare in uſus fratrum, ſed illa omninò converti debere in uſus à teſtatoribus præſcriptos.

Ad IV. Fabricæ S. Petri non licere infra annum ſe ingerere in proprietate horum legatorum, cum hæredibus tranſigendo, aut aliàs diſponendo de eadem proprietate.

Ad V. Itidem non licere.

Ad VI. & VII. Poſſe fabricam S. Petri ſe immiſcere in præſtationibus, ſeu fructibus eorumdem legatorum ab anno decurſis, & non ſolutis; non autem infra annum, ex quo dies præſtationis ceſſit.

Diſtinctione III.

Ad I. Articulum, Fratres Minores tàm de familia, 53
quàm ex Reformatione nullatenùs eſſe capaces legatorum annuorum, quæ fiunt adjecto onere celebrationis Miſſarum.

Ad II. Non poſſe pro his legatis in judicio experiri, aut judicis officium implorare.

Ad III. Poſſe fratres illa accipere per modum eleemoſynæ à ſponte offerentibus celebrando Miſſas ad rationem rei acceptæ, citra tamen ullam obligationem ad onus perpetuum, & dummodò priùs proteſtentur ſe illorum capaces non eſſe.

Ad IV. Syndicum Apoſtolicum, & pro fratrum neceſſitatibus, non autem fratres ipſos etiam per alios poſſe hujuſmodi legata utcumque ſponte oblata accipere, ſi in pecunia conſiſtant.

Ad V. Non poſſe fratres hujuſmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in uſus fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Ad VI. Licere fabricæ S. Petri ad ſuarum facultatum præſcriptum ſibi vendicare eorumdem legatorum proprietatem cum onere Miſſarum celebrandarum, tam elapſo anno, quàm antea.

Ad VII. Similiter licere.

Diſtinctione IV.

Ad primum Articulum, Fratres Minores tam Obſervan- 54
tes, quàm Reformatos non eſſe capaces legatorum annuorum, quæ fiunt ſine aliquo onere, aut modo adjecto, niſi ad effectum illa extinguendi, ſeu illorum proprietatem, & pretium convertendi in uſus fabricæ, vel ſacriſtiæ.

Ad II. Non fratres ipſos, ſed Syndicum Apoſtolicum tantùm poſſe eamdem proprietatem in judicio petere.

Ad III. Poſſe convertere.

Ad IV. Si fratres cœperint illorum annuas præſtationes accipere, ne hinc fiat fraus paupertati, expedire, ut de cætero decernatur eo caſu non licere ampliùs fratribus eamdem proprietatem vendere, ac pretium in uſus fabricæ, vel ſacriſtiæ erogare. Ideòque agendum cum S. D. N.

Ad V. & VI. Fratres nullo modo poſſe in judicio exigere annuas eorumdem legatorum præſtationes.

Ad VII. Teneri.

Ad VIII. Poſſe illa per modum eleemoſynæ, & à ſponte dantibus accipere etiam per ſeipſos, ſi in aliis ſpeciebus conſiſtant: quòd ſi in pecunia, nonniſi per Syndicum Apoſtolicum.

Ad IX. Non teneri.

Ad X. Fabricam S. Petri nullum jus habere vendicandi horum legatorum proprietatem, niſi elapſo anno juxta ſuas facultates.

Ad XI. Similiter non habere jus vendicandi hujuſmodi annuas præſtationes, niſi ab anno decurſas.

Ad Ult. Hæc omnia locum non habere in legatis infra decennium, ſed in his tantùm, quæ fiunt ad decem annos, & ultra.

Cum his declarationibus conſentiunt alia decreta ab ea- 55
dem Congregatione edita 14. Junii 1628. & die ſeq. publicata in Congregatione generali Fratrum Minorum de Obſervantia in præſentia D. Cardinalis Gypſii, quorum tenor talis eſt, videlicet.

Sacra Congregatio à S. D. N. Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ conſultationibus præpoſita volens quantum poteſt in Domino ipſorum poſtulato ſatisfacere circa Novitios ad habitum, & profeſſionem admittendos; Sanctitate ſua approbante, cenſuit tunc demum eſſe illis permittendum, ut Novitios ut ſupra recipiant, cùm conſtiterit ex ipſorum Conventibus eos ſuſtuliſſe abuſus omnes, qui Regulæ S. Franciſci Obſervantiæ adverſantur. Quod ubi præſtiterint, deſignanda erant loca pro iiſdem Novitiis recipiendis, & præſcribendus recipiendorum numerus & qualitas, & alia ad eorum inſtitutionem pertinentia: & prout unaquæque Provincia id exequetur, eidem receptionem hujuſmodi fore permittendam.

Abuſus verò quibus eos propterea mederi oportebit, ſunt potiſſimùm infraſcripti.

Ac primùm abdicent à ſe, & eorum Conventibus non ſolùm piſtrina, ac bona omnia immobilia, quæ alicubi contra Regulæ puritatem, & declarationes fel. recor. Nicolai III. & Clem. V. extra, vel intra ſepta monaſteriorum detinent: ſed etiam cenſus perpetuos, & legata annua, ſu-
56 per quibus Sacra Congregatio præcipit obſervari decretum Congregationis generalis Romæ habitæ die 17. Maij 1603. Cujus tenor talis eſt.

Cum annuos redditus, ſicut cætera bona immobilia nobis habere non liceat, ideò renovantes alia generalia ſtatuta, decernimus quòd Frater inducat perſonam aliquam ad eleemoſynam perpetuam Ordini noſtro exhibendam, nec exhibitam à quopiam vivente ſuſcipiat; & ſi aliqua talis nobis fuerit relicta, nullo modo in judicio exigatur: declarantes quòd ad perpetua legata petenda non poſſunt fratres recurrere, niſi humiliter, & per modum eleemoſynæ, abſque allegatione alicujus
57 debiti. Decernitur prætereà, ac præcipitur per S. Obedientiam, quòd quoties relinqui contingat aliqua legata perpetua aliquibus perſonis, & Hoſpitalibus, vel alicui Reipublicæ, & aliis domibus ea lege quòd teneantur fratribus præſtare ſingulis annis certam eleemoſynam, ſive omninò gratis, ſive ut ipſi fratres dicant certa officia, & miſſas, quòd Guardianus faciat proteſtationem ei, qui teſtatoris voluntatem adimplere tenetur, quòd cum ad illas eleemoſynas nullum jus habeant ex vi legati, non poſſunt obligari ad illa officia, & miſſas. Si tamen facta iſta proteſtatione hæres ex ſua libera voluntate voluerit dare eleemoſynas illas, & committere fratribus dicta officia, & miſſas; tunc fratres tuta conſcientia poſſunt eleemoſynas hujuſmodi recipere. Quod totum, & multò fortiùs in relictis legatis ſingularibus, fratribus ſimili modo faciendum eſſe decernimus. Inhibemus autem, ne Syndicus in ſua perſona hujuſmodi annuos redditus recipiat diſtribuendos ipſis fratribus. Proteſtatio autem ſic fiat ſub ſigillo Conventus, videlicet: *Nos Frater N. Guardianus, & Fratres Diſcreti hujus Conventus N. dicimus ad noſtram notitiam perveniſſe quondam N. certam eleemoſynæ quantitatem Conventui huic diſtribuendam perpetuò gratis, vel forſan pro aliquibus officijs, aut miſſis dicendis legaſſe. Cùmque legata hujuſmodi, niſi per viam ſimplicis eleemoſynæ, acceptare ex inſtituto ſancto noſtro, & jure nobis non liceat; ideò per præſentes liberè proteſtamur in Domino, quòd legatum prædictum tamquam illius incapaces ex vi legati recipere nolumus, nec intendimus. Si tamen hæres commiſſarius, aut legatarius ipſius teſtatoris dictam quantitatem per viam ſimplicis eleemoſynæ, omni obligatione, dominio, & proprietate penitùs ceſſantibus; nobis liberè conferre voluerit, illam ſimpliciter accipiemus, & piæ teſtatoris voluntati, quantum in nobis fuerit, plenè, ac fideliter ſatisfaciemus.* Hæc autem proteſtatio ſubſcripta per Guardianum, & Diſcretos Conventus dabitur illi, qui tenetur teſtatoris voluntatem implere: & eadem proteſtatio ſcribetur in libro Conventus, ut conſtare poſſit ſuccedentibus Guardianis hanc Conſtitutionem fuiſſe ad plenum adimpletam.

58 Eſt autem hæc proteſtatio neceſſaria, ut optimè decernit D. Bonaventura hanc diſputans quæſtionem; & ex Apoſtolicis declarationibus Regulæ noſtræ colligitur. Et ut omnibus ſit compertum id quod tantoperè eſt nobis neceſſarium, ipſam D. Bonaventuræ quæſtiunculam ex ſuo Apologetico deſumptam hìc apponere de induſtria non gravabimur, quæ talis eſt, ut ſequitur.

Cum aſſeratis vos ſecundùm Regulam, & profeſſionem veſtram nullos debere recipere proventus redditaum, ſeu poſſeſſiones, exceptis domibus, in quibus habitatis, videmini tranſgreſſores Regulæ veſtræ in eo, quòd recipitis domos, vel areas non contiguas veſtris areis, in quibus habitatis; eodem enim modo ſi hoc licet, poteritis etiam vineas recipere, & agros, & manſos, & ſimilia quæque recipere; imò grancias, & villas; & caſtra, & terras, & oppida, & quæcumque fuerint vobis data; & ſic priſtina paupertas, & mendicitas, quam profeſſi eſtis, paulatim evaneſceret, & non eritis diſcipuli S. Franciſci, cùm non ſequamini veſtigia ejus, nec ejus Regulam teneatis: de domibus enim vobis contiguis poteſt eſſe excuſabile, quòd pro dilatanda area veſtra illas quandoque recipiatis; ſed de aliis non, in quibus homines alios pro cenſu locatis, quem procurator veſter loco veſtri exigit, & in uſus veſtros convertit de voluntate veſtra. Si qui in talibus incautè agunt, dolemus, & contradicimus, & prohibemus. Qualiter autem in hoc licite agere poſſimus, adverte; & tunc non judicabis nos, ſi ſanè intelligis, tranſgreſſores. Proteſtamur nos ſecundùm Regulam noſtram nil debere, ſeu velle poſſeſſionis, vel certorum redditaum recipere, vel habere; quia verò mendici ſumus, & pauperes, & quibus pro præſenti neceſſitate indigemus, ideò recipimus, prout licet, ſive pro ſolvendis debitis, vel aliis neceſſariis procurandis. Cum ergo aliquis ex devotione vult nobis legare domum ſuam, vel aream non contiguam noſtræ manſioni, non recipimus eam per nos, nec per interpoſitam perſonam ut noſtram; ſed ſi ille eam diſponit per alium quemcumque, ut ea vendita de pretio ejus provideatur nobis ex parte ſua in his, quibus tunc indigemus procurandis, vel ſolvendis debitis, acceptamus. Si autem ille timens, ne fortè ejus talis diſpoſitio per hæredes ſuos, vel alios in poſterum impediatur, & propter hoc præoccupat reprobare illam ſigillo alicujus judicis, vel civium, vel alterius, &c. & ſic committit eam alicui amico ſuo, vel fratrum, qui conſervat quod ipſe diſponit de domo tali, vel area, nil ad nos, cùm de rebus ſuis poſſit ordinare quod vult, nec locum talem, vel domum dicimus eſſe noſtram, cùm nihil juris nos in ea proteſtemur habere. Similiter ſi aliquis diſponeret per amicum, vel alium, quòd de pretio, vel de proventibus illis, vel illis darentur fratribus tot panes quotidie, vel tantum eleemoſynæ ſingulis ſeptimanis, aut annis, non eſſemus propter hoc prædii, vel redditaum poſſeſſores; nam ſi me petente eleemoſynam aliquis dives promittat, quod ſingulis annis velit dare fratribus duas tunicas, vel tantùm unam, vel ſingulis hebdomadis tot panes, & hoc committat officialibus ſuis, ut vice ſui iſta dent etiam eo abſente, & hoc pro fratribus recipiam, vel etiamſi illi negligant dare, admonendo exigam, numquid propterea certos redditus habere dicendi ſumus; cùm non ex jure, ſed ex gratia ſolum talem eleemoſynam recipiamus, vel exigamus?

Et ſi poſt obitum illius, uxor ejus, vel alii amici pro anima illius adhuc velint aliquo tempore talem nobis eleemoſynam per ſe, vel ex diſpoſitione illius largiri, poſſumus ſimiliter accipere ex tali gratia; ita quòd quandocumque nollent ampliùs iſta dare, nihil peteremus ab eis quaſi ex debito, ſed more mendicorum recurreremus ad domum clementis domini pro quotidiana eleemoſyna quamdiu illi placeret; ſed quando plus nollet, diſcedimus ut cui gratias agentes de dato, & non murmurantes de negato. Hæc eſt vera, & pura vita mendicorum, quòd datur ex gratia recipere, non ex jure. De cenſibus verò domorum fratribus legatorum nihil quærimus, ſicut nec de aliis redditibus. Si autem antequam vendantur, aliquem inde cenſum dare volunt hi, in quorum tunc poteſtate ſunt illæ domus, nihil juris habere in eo proteſtamur, ſed eleemoſynam nobis ſpontè oblatam ſimpliciter recipimus, ſicut aliundè donatam. Quia verò Dominus docet nos cavere ab hominibus, *Matth.* 10. & Apoſtolus ab omni ſpecie mala abſtinere, *prima Theſal.* 5 ne putemur ab ignorantibus tranſgreſſores regulæ noſtræ, debemus apertè proteſtari nihil nobis juris in talibus donationibus velle habere, ſicut tenetur ſuſpectus de fornicatione omnia illa cavere, ex quibus poſſet iſta ſuſpicio probabilis judicari. Hæc omnia D. Bonaventura.

Sed quia in his caſus ſolet aliquando evenire, quòd annuus redditus ob temporis antiquitatem non comperiatur habere aliquem patronum, cui fieri debeat talis, ut ſupra, proteſtatio, decernimus, quòd in tali caſu ſervetur ſtatutum Ordinis Minorum ſub Paulo II. contentum in conſtitutionibus ſuper *cap.* 6. *Reg.* & §. *Inhibemus.* Quòd nimirum hujuſmodi redditus aſſignentur Rectoribus ſpiritualibus, aut temporalibus Collegiorum, aut Communitatum, Terrarum, aut Civitatum, qui tales eleemoſynas, ſive fructus, vel redditus annuos nomine Eccleſiæ Romanæ, vel donantium ſine fratribus exigant, & recipiant, & fratribus ſive aliis Sacerdotibus, quando fratres noluerint tales Miſſas, vel ſuffragia juxta piam intentionem benefactorum in toto, vel in parte ſecundùm quantitatem talium obventionum interdicere faciant.

Item ſtatuitur, ut deinceps nulla inſtrumenta publica fiant à fratribus capitulariter congregatis, nec quocumque alio

alio modo ſe habentibus, in quibus transferatur dominium, & proprietas alicujus capellæ, ſive ſepulturæ, cùm hoc omninò ſit contra Regulam, & noſtro repugnet inſtituto; nam quomodo aliquis dat quod non habet? Si tamen occaſio ſe obtulerit, in qua oporteat ſatisfacere devotæ fidelium voluntati, id fiat per modos noſtræ regulæ, & inſtituto congruentes. Eſt autem proteſtatio prædicta neceſſaria, ne ut ait D. Bonaventura, ab ignorantibus noſtrum inſtitutum regulæ noſtræ tranſgreſſores judicemur. Cujus Seraphici Doctoris ſententiam hic inſerendam judicavimus, quatenùs è medio tollatur abuſus ignorantiſſimorum aliquorum, qui exiſtimantes Charibdim fugere, in Scillam inciderunt in favorem Ordinariorum, vel alicujus tertii, vel hæredis, renuntiantes prædicta legata, quaſi non eſſet opus proprietatis, & dominii donare, ſicuti accipere, & ſummâ dementia alienum renuntiare.

De hujuſmodi autem bonis, ſeu illorum pretio, Generalis, vel Commiſſarius Generalis unà cum conſilio Guardiani, & Diſcretorum Conventus in uſum Sacriſtiæ, fabricæ Eccleſiæ, & Conventuum provideat, prout illorum neceſſitate perſpecta ſalubriter in Domino expedire arbitrabitur. Et de hac proviſione quamprimùm ſacram hanc Congregationem fideliter certiorem faciat. Hanc verò bonorum abdicationem, & legatorum renuntiationem fuiſſe executioni demandatam conſtare debebit huic Sacræ Congregationi ex Generalis, vel Commiſſarii generalis, & Ordinariorum atteſtationibus, gratis, & abſque ullo fratrum diſpendio concedendis.

Deinde à fratribus particularibus auferatur cujuſcumque rei proprietas, ſi quæ ſit, & omnia in communi redigantur ad regul. Sac. Can. Apoſtol. Conſtit. & S. Concil. Trid. diſpoſitionem. Potiſſimùm verò tollantur pecuniæ, & quamprimùm inſumatur in veras, & communes ipſorum Conventuum neceſſitates; idque fiat à Syndicis Apoſtolicis tantùm, ita ut nihil pecuniæ mediatè, vel immediatè ſuperſit in manibus, vel poteſtate fratrum etiam Superiorum.

59 Ad hæc tollatur abuſus Aromatariarum, ita ut de cætero illæ non retineantur, niſi ad uſum monaſteriorum duntaxat, nec liceat res illarum cuique vendere.

60 Præterea nullo modo habeant in eorum Eccleſiis, vel Sacriſtis, aut alibi cippos, & truncos ordinatos ad offerentium, ſeu donantium pecunias, nec capſulas pro eleemoſynis Miſſarum.

Ac demum Superiores Regulares invigilent, ut fratres commum menſa utantur, divina officia temporibus debitis recitent, vacent orationi mentali, & divinum cultum diligenter exerceant, ac cætera impleant, ad quæ pro Regulæ obſervatione tenentur.

Hæc autem ſuperiùs expreſſa, fuiſſe ad effectum perducta conſtare debebit eidem S. Congregationi, ex atteſtationibus medio juramento Generalis, aut Commiſſarii generalis, aut Viſitatorum, prævia diligenti informatione capta in viſitatione ſingulorum Conventuum cujuſque Provinciæ. Romæ 14. Junii 1628.

61 Porrò ſupraſcriptis declarationibus, & decretis non adverſantur, quin potiùs favent alia decreta in Congregatione fabricæ Sancti Petri edita juſſu Sanctiſſimi D. N. in hæc verba.

Decretum Sac. Congregationis Fabricæ Principis Apoſtolorum de Urbe ſuper Legatis relictis PP. Minoribus de Obſervantia S. Franciſci.

Cum ſæpiùs fuerit habitus recurſus ad Sacram Congregationem Ven. Fabricæ S. Petri ſuper annuis Legatis factis, ſeu facien. ad favorem fratrum S. Franciſci Minorum de Obſervantia, cum onere Miſſarum, ſeu Officiorum, ſive gratis, ſive alio modo.

Prætendente Ven. Fabrica S. Petri ad illam ſpectare propter dd. Fratrum incapacitatem hujuſmodi Legatorum.

Dictis autem Fratribus allegantibus poſſe annua legata hujuſmodi recipere tuta conſcientia, quatenùs hæres ex ſua libera voluntate voluerit illa dare in eleemoſynam, & committere fratribus dd. Miſſas, & Officia, juxta ſententiam S. Bonaventuræ, & Decreta S. Congregationis à S. D. N. Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ Conſultationibus præpoſitæ, ſub die 4. Junii 1628. publicata.

Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Eadem Sacra Congregatio pro opportuna præmiſſorum proviſione facta priùs relatione S. D. N. Urbano Papa VIII. ac de illius expreſſo ordine, & mandato, decrevit in futurum ſuper hujuſmodi Legatis obſervari, ut infrà.

Quòd hujuſmodi Legata per debitores, vel hæredes non extinguantur, vel reducantur per compoſitionem cum Miniſtris Fabricæ faciendam, vel alio quovis modo; ſed illorum capitale, ſive ſors principalis, vel proprietas abſque aliqua diminutione conſervetur ſemper, & perpetuò ad effectum, ut in uſus Romano Pontifici pro tempore exiſtenti benè viſos poſſint applicari: ita tamen, ut quamdiu applicationem ſpecialem auctoritate Apoſtolica fieri non contigerit, hæredes, vel debitores poſſint liberè, ſi velint, dictis fratribus dare dicta annua Legata per eoſdem fratres recipienda in eleemoſynam, non autem per eos exigenda. Et quòd quævis extinctio, reductio, ſeu diminutio capitalis, ſeu proprietatis aliter abſque ſpeciali Romani Pontificis permiſſione facta, eo ipſo nulla ſit, nec debitoribus, aut aliis quibuſcumque ſuffragetur.

Quòdque Commiſſarii, aliique Miniſtri Ven. Fabricæ ſuper hujuſmodi capitale, ſeu proprietate ſupradicta, ſe de cætero non intromittant, nec dictos hæredes, ſeu debitores aliquo modo moleſtent, niſi ad effectum reinveſtiendi in caſu reinveſtimenti, ſeu providendi, ut conſervetur, ut ſuprà, aut aliàs in executionem applicationis auctoritate Apoſtolica fact. vel facien.

Et quòd nolentibus dd. hæredibus, vel debitoribus dare ſupradictis fratribus dd. eleemoſynas, ſeu annuas præſtationes, ſive Legata ut ſuprà ſolvere, vel illas, ſeu illa non ſolventibus, tunc & eo caſu lapſis duobus annis à die obitus Teſtatorum, ſi fuerit maturatum Legatum, vel à die maturatæ illius ſolutionis, eadem fabrica, & illius Commiſſarii, & Miniſtri id totum, quod ſolutum non fuerit pro præterito, pro rata tamen, in qua fuerit ut ſupra elapſum biennium, vel ultra, poſſit & valeat annuas præſtationes hujuſmodi exigere, exigique facere ad ſui beneficium, juxta ſuas facultates, & Privilegia: ſalvo ſemper capitali, ſeu proprietate, ut ſupra, ad effectum, quòd hæredes, vel debitores (dummodò de eis per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem aliter non fuerit diſpoſitum, nec prædicta Legata in alios uſus ejus auctoritate applicata fuerint, vel applicari contigerit) poſſint, ſi velint, quandocunque futuris temporibus, & ſic deinceps in perpetuum dare dictis fratribus dicta annua Legata in eleemoſynam, ut ſupra, nec Fabrica eoſdem hæredes, vel debitores moleſtare poſſit, & valeat toties, & quoties caſus contigerit, niſi pro præterito, & tunc in illis terminis tantùm, poſt quorum maturationem fuerit elapſum biennium, vel ultra, ut ſupra; ſalva ſemper erectione Beneficiorum, & applicatione Legatorum, ſeu quorumcumque bonorum, & redditum, ac jurium ejuſdem Beneficiis, ſeu aliis uſibus piis auctoritate Apoſtolica facta, vel in poſterum quandocumque, & quomodocumque facienda, & executione litterarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum, ſeu expediendarum; itaut præfata decreta ad illas nequaquam ſe extendant, ſed illæ ſemper firmæ, & illæſæ remaneant, ac ſuos plenarios, & integros effectus ſortiri debeant, ita quòd neque Fabrica, neque hæredes, vel debitores præfati, ullo modo illas impedire, retractare, vel controvertere valeant, & ſalvis ſemper Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ac facultatibus competen. dictæ Sacræ Congregationi Ven. Fabricæ.

Prohibuit tamen eadem Sacra Congregatio Fratribus ſupradictis ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, ne audeant, ſeu præſumant, nec quilibet eorum audeat, ſeu præſumat per ſe, nec per alios Syndicos, Miniſtros, ſeu Procuratores tam ſæculares, quàm Regulares dictas annuas præſtationes, ſeu Legata, nec judicialiter tàm coram quocumque Judice Eccleſiaſtico, quàm ſæculari Ordinario, vel delegato, nec aliàs niſi juxta formam dicti Decreti Congregationis Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ familiæ à Sanctiſſimo D. N. deputatæ, ab hæredibus ſeu quibuſvis aliis eorum debitoribus petere, minùſve dd. hæredibus ſeu debitoribus facere aliquas receputas pro dd. annuis præſtationibus, niſi pro rata, & pecunia, ſeu eleemoſynis ſupradictis cum effectu, ac verè, & realiter eiſdem fratribus data, vel ſoluta, ſeu datis, vel ſolutis, nec ſub alia data, niſi ſub ea, qua verè fuerit iiſdem Patribus, aut aliis

pro eis facta realis ſatisfactio, & inſuper, ne Proviſos Apoſtolicos pro tempore de Beneficiis, quibus Legata ſupradicta fuerint applicata, vel eorum Procuratores, & miniſtros ſuper exactione dd. Legatorum directè, vel indirectè impedire, vel moleſtare quovis quæſito colore, vel prætextu audeant, vel præſumant. In quorum fidem, &c.

Dat. Romæ ex Collegio ejuſdem Sacræ Congregationis die 14. Februarii 1633.

Dominicus Card.

Loco † Sigilli.

DE NOVI OPERIS NUNTIATIONE.

Innocentius III. Cantuarien. Archiepiſcopo.

CAPUT II.

Cum ex injuncto: & infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenùs quidquid ædificatum eſt in Eccleſia de Lamech, poſt novi operis nuntiationem, expenſis tuis facias penitus demoliri, eo non obſtante, ſi etiam abſens exτiteris: cùm cautum ſit legitima ſanctione, ut ſi is, cui opus novum fuerat nuntiatum, ante remiſſionem ædificaverit, deinde agere cœperit jus ſibi eſſe, ita ædificatum habere, ſibi debeat actio denegari: reducens prorſus in irritum, quidquid de inſtituendis ibi Canonicis, & aliis ad ipſam Eccleſiam pertinentibus, à te vel prædeceſſore tuo cognoſcitur ordinatum, eorum redditibus ad ſtatum priſtinum revocatis: quos ab obligatione præſtiti juramenti, pro eo quòd ibidem inſtituti fuerunt, auctoritate noſtra, per te denuntiari præcipimus abſolutos; cùm enim amodò non teneat principale, quidquid ex eo, vel ob id ſecutum eſt, ſub præmiſſa diſtrictione decernimus irritandum: & infrà. Super eo quoque non ſufficimus admirari, quòd cum viri religioſi Monachi Cantuarien. qui omnia dimiſerunt pro Chriſto, tot laboribus, & periculis perſonas & res non dubitaverint frequenter exponere, (quod non feciſſent, niſi cognoſcerent præmiſſa reſpicere in grave Cantuarien. Eccleſiæ detrimentum) tu ſaltem pro vitando tam gravi ſcandalo proximorum, ab hujuſmodi etiam tibi prohibitis non ceſſaſti: cùm ſacræ Scripturæ teſtimonio debueras didiciſſe, quòd licèt opera illa, quæ ſine mortali peccato omitti non poſſunt, non ſunt pro vitando ſcandalo dimittenda; nec ea debeant pro ſcandalo vitando committi, quæ ſine mortali peccato committi non poſſunt; ab his tamen, quæ ſine mortali peccato committi poſſunt pariter & dimitti, ſit pro ſcandalo tollendo ceſſandum, & eis etiam pro vitando ſcandalo inſiſtendum; unde Apoſtolus: Si ſcandalizatur frater, non comedam carnes in æternum. Et Dominus in Evangelio contra eos, qui ſcandali præſtant materiam: Væ (inquit) homini illi, per quem ſcandalum venit, &c. Et licèt majorum ſcandalum ſit vitandum, vitandum eſt etiam ſcandalum puſillorum, juxta teſtimonium Veritatis: Qui ſcandalizaverit (inquit) unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, &c. Finis ergo his taliter à te imponatur, quòd præteritæ contradictionis rebellio, per virtutem ſequentis obedientiæ valeat expiari.

S U M M A R I U M.

1 *Eccleſia ædificata poſt nuntiationem novi operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis.*
2 *Ædificans poſt nuntiationem novi operis non ſufficit, ut patientiam præſtet operis demoliendi, ſed ædificium ejus ſumptibus eſt demoliendum.*
3 *Et quid ſi nuntiatio facta fuerit prædeceſſori ædificantis, & num. ſeqq.*
4 *Interdictum demolitorium novi operis datur hæredi, & in hæredem etiam poſt annum.*
5 *Et tranſit in ſingularem ſucceſſorem etiam dignitatis, num. 8.*
6 *Datur tamen ad patientiam, ſed non ad impenſam.*
7 *Niſi ſucceſſor ratum habeat ædificiũ cœptum, vel ædificet.*
9 *Scandali in materia quæ regulæ ſint obſervandæ.*
10 *Deſtructa Eccleſia, vel loco propter aliquorum delictum, nullus debet vocari clericus illius Eccleſiæ, vel municipes illius loci.*
Secus ſi deſtruantur ab hoſtibus, quia omnia privilegia retinent, n. 12.
Idem ſi deſtruantur terræmotu, num. 13.
Et idem ſi in alium locum transferantur, vel uniantur, num. 14.
Quod locum habet etiam in civitatibus, & aliis locis profanis, num. 15.
11 *Reædificatum auctoritate Superioris recuperat omnia privilegia.*
16 *Capitulum Cathedralis Eccleſiæ an, & quando ab Epiſcopo, vel aliis Canonicis ad alium locum intra, vel extra diœceſim transferri poſſit, latè diſcutitur, ut n. ſeqq. uſque in fin.*
Quid de jure communi, n. 17.
Et quid ex Bulla Clem. VI. num. 29.
17 *Capitulum celebrari debet in Eccleſia, & loco ad hoc determinato.*
18 *Nec Epiſcopus poteſt domi ſuæ illud convocare, ſed ad aulam Capitularem, ubi antea ſolitum fuit convenire.*
19 *Electio quamvis fieri debeat in Eccleſia, tamen ſi fiat alibi, non propter hoc eſt nulla, nec annullanda, & n. ſeqq.*
20 *Locus non eſt de ſubſtantia electionis.*
21 *Capitulum cum non poteſt tutè convenire in Eccleſia, vel loco Capitulari, ad alium locum transferri poteſt.*
Et juſta cauſa transferendi eſt repulſio Epiſcopi ab ingreſſu in civitatem, n. 23.
22 *Univerſitas congregari debet in loco publico, & ſolito, niſi ibi non poſſit congregari propter bellum, vel aliud impedimentum.*
24 *Epiſcopus, & Canonici ſunt unum corpus.*
25 *Nec decet Epiſcopum in negotiis Eccleſiæ, omiſſis membris, aliorum conſilio uti.*
26 *Epiſcopus poteſt Capitulum convocare, ſi aliquid Canonicis ad deliberandum proponat, nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur.*
27 *Nec ad id admittitur Vicarius Epiſcopi, ſi Capitulum ſit exemptum.*
28 *Executor, cui aliquid certo loco expediendum committitur, ſi id ei loco ſervire non poſſit, extra locum poterit expedire.*
29 *Epiſcopi expulſi poſſunt omnimodam juriſdictionem exercere in aliena diœceſi, petita, licèt non obtenta licentia à diœceſanis locorum.*
30 *Et dicuntur expulſi etiam non admiſſi.*
31 *Juriſdictione conceſſa cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus juriſdictio explicari non poteſt, & n. 33.*

32 *Epi-*

32 *Epiſcopus quæ negotia expedire non poſſit ſine conſenſu, vel conſilio Capituli.*
33 *Capitulum eſt Senatus Eccleſiæ.*
34 *Canonici præſentes in Eccleſia à tyranno occupata pro negotiis communibus tenentur ire ad Canonicos forinſecos etiam pauciores: & quando ſecus, & nu. 36.*
36 *Et quid in abſentibus ob privatas inimicitias.*
37 *Inimicis ſe credere nemo tenetur etiam cum litteris conductus, & aſſecurationis.*
40 *Rebelles dicuntur, qui Principem, vel ejus Nuncium volentem ingredi civitatem non admittunt.*
41 *Rebellio an committatur tantùm contra Imperatorem, & ejus officiales, an verò etiam contra Reges, & Principes non recognoſcentes ſuperiorem.*
42 *Rebellis dicitur, qui de facto reſiſtit ſuperiori, vel juriſdictioni.*
43 *Et omnis exiſtens in protervia, & notoria inobedientia.*
44 *Declaratoria ſuper facto rebellionis non requiritur, quando de illa incidenter agitur.*
45 *Nec quando rebellio eſt taliter notoria, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, aut defendi.*
Notoriè delinquentes, etiamſi notorium ſit facti tranſeuntis, audiendi non ſunt appellantes, ibid.
46 *Rebellis notorius dicitur vaſſallus, qui ſe tuetur contra dominum, & non vult eum admittere in Caſtrum.*
47 *Citatio non eſt neceſſaria, ubi certum eſt abſenti nullum jus competere.*
48 *Ad Capitulum conſtituendum regulariter non ſufficit major pars, ſed requiritur, ut duæ tertiæ partes ſint præſentes.*
49 *Declaratur.*
50 *Univerſitatis pars minor inſtante termino ad expeditionem actus præfixo, poteſt convocare majorem, & ea accedere renuente, actum explicare.*
51 *Capitulares actus ex contemptu aliquorum non ſunt nulli, ſed nec etiam debent caſſari, niſi ipſis proſequentibus contemptum.*
52 *Abſentes non ſunt vocandi, niſi in tribus caſibus, hìc expreſſis, & in aliis conſimilibus, & multum arduis.*
53 *Et an ſint citandi abſentes extra provinciam.*
54 *De quàm longinquo loco ſint vocandi, ſtatur conſuetudini.*
55 *Bulla Clementis VI. ſuper tranſlatione Capituli Leodienſis ex cauſa rebellionis contra Epiſcopum refertur.*
56 *Confirmatio Apoſtolica tranſlationis Capituli Leodienſis.*

1 CUm *ex injuncto*. Etiam Eccleſia ædificata poſt nunciationem novi operis deſtruenda eſt expenſis conſtruentis. Hoc dicit, cum cap. Præcedenti. Dividitur in tres partes. In prima jubet opus demoliri, & irritat quicquid ex illo ſequutum fuit. In ſecunda redarguit Archiepiſcopum, qui non curavit ſcandalum ſubditorum, ibi: *Super eo*. In tertia hortatur eum, ut pareat, ibi: *Finis*.
2 Nota primò ibi, *Expenſis tuis facias penitus demoliri*,
non ſufficere, ut ædificans poſt nunciationem novi operis
3 patientiam præſtet operis demoliendi, ſed ampliùs ædificium ſuis ſumptibus eſſe deſtruendum; ut hìc in littera, & notat Abbas *in primo notab.* Quod locum habet, etiamſi novum opus nunciatum fuerit Prædeceſſori ædificantis, prout contigit in caſu hujus Decretalis, ut patet ibi, *ſi etiam abſens extiterit*, juncta expoſitione Joan. Andr. *nu.* 1. *in verb. Abſens*. Adhuc enim debet deſtrui ſumptibus ſucceſſoris, dummodò tamen idem ſucceſſor ratum habuerit,
4 vel proſequutus fuerit opus à prædeceſſore inchoatum: hoc enim interdictum datur hæredi, & contra hæredem, etiam
5 poſt annum, *l. Prætor, § hoc interdictum, ff. de nov. oper. nunciat.* & tranſit etiam in ſingularem ſucceſſorem, *l. fin. ff. eod.* Ratio eſt, quia ſucceſſit in vitium prædeceſſoris, *cap. Quia, ſupra de judic.* & eſt ſimile in ſpolio, quod tranſit ad quoſcumque ſucceſſores, ad quos res ipſa pervenit cum ſua cauſa, & ſic cum vitio ſpoliationis, gloſ. 1. & communiter ſcribentes *in cap. Sæpè de reſtitut. ſpoliat.* ut ibi per Ripam *num.* 19. Seraphin. *deciſ.* 1262. *num.* 1. Gregor. XV. *de-*
6 *ciſ.* 542. *num.* 3. Et quamvis regulariter interdictum demolitorium contra ſucceſſorem detur ad patientiam, non autem ad impenſam, quia ſucceſſor, vel hæres in pœnam 7
non ſuccedit, ut *l. penult. ff. de novi oper. nunciat.* tamen hoc fallit, ſi ſucceſſor ratum habeat ædificium cœptum, vel ædificet, ut in *d. §. Hoc interdictum, & in l. fin. ff. eod.* hoc
enim caſu interdictum quoad omnes effectus tranſivit in 8
ſucceſſorem etiam dignitatis; & ita intelligas hoc cap. cum gloſ. 1. ut notat gloſ. *marginal.* poſt Hoſtien. *in princ. in ver. Expenſis tuis*, Jo. Andr. *n.* 17. Butr. *n.* 7. & Abb. *n.* 8.
Secundò nota ex textu quatuor regulas in materia ſcan- 9
dali. Prima eſt, pro ſcandalo vitando omittenda non ſunt quæ ſine mortali peccato omitti non poſſunt, ut baptizari, horas dicere, & pœnitentiam accipere: & hæc colligitur ibi, *Quod licet*. Secunda eſt, pro vitando ſcandalo non ſunt committenda, quæ ſine mortali peccato committi non poſſunt, ut ſi puella ſtupro conſentiat, ne is, qui petit, ſeipſum interimat, *cap. Cum homo, 23. quæſt. 5. & cap. 1. 14. diſtinct.* & hæc colligitur ibi, *Nec ea*. Tertia eſt, pro vitando ſcandalo quis poteſt committere, quod ſine mortali peccato committi poteſt, ut geſtare habitum ordini ſuo parùm congruentem, *cap. Deus ſupra de vita, & honeſtat. Cleric.* & hæc colligitur ibi, *Committi*. Quarta eſt, pro vitando ſcandalo poſſum dimittere, quod ſine peccato mortali dimitti poteſt, puta correctionem propter multitudinem delinquentium, ut *cap. 1. latores, de Cler. excommunicat. & cap. ult. de temp. ordin.* vel meliùs pone exemplum, ut *in cap. 2. de cognat. ſpiritual. & cap. Dilecto, & cap. Quia circa, de conſanguinit. & affinit.* & hæc colligitur ibi, *Dimitti*. Quas regulas ex hoc text. deſumpſi Abb. Antiq. *hìc num.* 2. cum quo tranſeunt Joan. Andr. *num.* 11. & Henrich. Boich. *n.* 5. eaſque tranſcribit, licèt de Abb. Antiq. mentionem non faciat, Guliel. de Monte Laudun. in Clem. *unic. num.* 1. *de immunit. Eccleſ.* & eas duabus regulis complectitur Abb. Siculus *hìc num.* 7. Quid autem ſit ſcandalum, unde dicatur, & an ſit peccatum, necne, latiùs proſequere, ut per eumdem Henric. *à num.* 1. & adde quod legitur in *cap. Niſi cum pridem, §. Pro gravi quoque ſcandalo*, & quod ibi dixi *num.* 74. 78. & 79. *ſupra de renunciat.*
Ultimò nota ibi, *Reducens prorſus in irritum*, ſecundùm 10
Innoc. *num.* 2. quòd quando Eccleſiæ, vel civitates, ſive alia loca, ſive ſacra, ſive profana, propter eorum delictum deſtruuntur auctoritate ſuperioris, nullus de cœtero debet vocari clericus illius Eccleſiæ, vel municeps illius loci, & ille locus privilegium perdit, ut *hìc, & in c. Placuit de conſecrat. diſt. 1. in cap. Et hoc diximus, 16. q. 7. & in l. Si uſufructu civitati, ff. Quibus mod. uſufruct. amitt.* & ita intelligas quod 11
notat gloſſ. *ult.* Innoc. & Hoſt. *in cap. Abbate ſanè §. ult. de verb. ſignific.* niſi tamen locus poſtea reædificetur; nam reædificatum auctoritate ſuperioris recuperat omnia privilegia, ſecundùm Innoc. ibi, argum. *cap. Quia diligentia, ſupra de elect.* & ejus quod notat gloſ. *in l. Ex his, ff. de legib.* Barthol. Brixien. *in quæſt. Dominicali*, quæ incip. *Eſto quod aliquis*, & gloſ. Joan. *in cap. Licitè, in ver. Nunquam, 32. q. 7.* quibus in locis tradunt Lazarum reſuſcitatum omnia
recuperare ſaltem de æquitate. Secus verò ſi deſtruuntur 12
ab hoſtibus: nam tunc omnia ſua privilegia retinent, & antiqui Clerici remanent ibi Clerici, *cap. Paſtoralis, 7.*
quæſt. 1. cap. Quæ ſemel, 19. q. 3. Quod locum habet etiam 13
quando deſtruuntur terræ motu, vel aliàs quam ſuperioris auctoritate, ut *hìc* per Henrich. Boich. *num.* 9.
Idemque dicendum ſecundùm Innoc. ſi auctoritate ſu- 14
perioris in alium locum transferuntur, vel aliis locis uniuntur: nam & hoc caſu retinent privilegia ſua, ut de Eccleſiis notatur in *cap. 1. Ne ſede vacante, & in cap. Quia mo-*
naſterium, de religioſ. domib. & idem intelligas de civitati- 15
bus, & aliis locis profanis, arg. *l. Æde ſacra, ff. de contrah. empt.* & ita diſtinguit Innoc. *d. num.* 2. cui ſubſcribunt Hoſt. *n.* 9. Jo. Andr. *nu.* 3. *verſ. Et notatur per hoc, & nu.* 4. Henrich. Boich. *n.* 5. *ad fin. verſ. Super eo*, Butr. *nu.* 4. Cardin. *n.* 5. *verſ. Quare in eo, quod hìc dicitur*, Anchar. *n.* 9. Abb. *nu.* 5. & Marian. Soc. *nu.* 11. *in* 5. *notab. & num.* 12. & idem per omnia Archidiac. *in cap. Et hoc diximus, nu.* 7. 16. *q.* 7. & Joan. Andr. *in cap. Statutum in gloſ. penult. de elect. lib. 6. & in cap. privilegium n. 1. de regul. jur. eod. lib.*
QUÆRO cum Innoc. an, & quando Capitulum Ca- 16
thedralis Eccleſiæ ab Epiſcopo, vel Canonicis ad alium locum intra, vel extra diœceſim transferri poſſit.
Huic diſceptationi cauſam præbuit, quòd cùm Sereniſſ. Elector Colonienſis Epiſcopus, & Princeps Leodienſis

non ita pridem Leodium ingredi vellet, portæque civitatis
ei fuiſſent occluſæ: Capitulum ac reſidentiam, juraque
capitularia de conſilio, & aſſenſu ſexdecim Canonicorum
ad Eccleſiam Collegiatam S. Mariæ Oppidi Huenſis Leo-
dien. diœceſis tranſtulit tam vigore juris communis, quam
Bullæ Clementis Papæ VI. de qua infra *num* 58. eamque
translationem Nuncius Apoſtolicus confirmavit. Sed cùm
Decanus, & tredecim Canonici, & Eccleſiæ Cathedrali
remanentes ab hujuſmodi translatione, & confirmatione
ad Sedem Apoſtolicam appellaſſent, è contra verò Epiſco-
pus Sanctiſſimo ſupplicaſſet pro translationis confirmatio-
ne: Sanctitas ſua aliquibus S. R. E. Cardinalibus, & Præla-
tis negotium examinandum commiſit.

17 Sanè quod ſpectat ad jus commune, abſolutum eſt ſine
juſta cauſa Capitulum ad alium locum transferri non poſ-
ſe, quia de jure celebrari debet in Eccleſia, & loco ad hoc
determinato, *cap. Quod ſicut*, & ibi gloſſ. *in verb. Conſti-*
tutiones, ſupra, de elect. cap. Quæ fronte, de appellat. ubi
gloſſ. *in verb. Canonicum*, dat concordantes; & hic notat
Innocen. *num. 2. in verb. Revocatis*, ibi, *Quamvis hæc ordi-*
nariè facienda eſſent in Eccleſia, Butr. *num.* 4. Bald. *in leg.*
Nulli, num. 2. verſ. Secundo requiritur, ff. quod cujuſque
univ. nomin. & in capitulis exemptis alias cenſuit Sacra
Congregatio Cardinalium Tridentini Concilii Interpre-
tum, ut in ſubjecta declaratione.

18 Præſuppoſita dubitatione in cauſa Palentina, an Epiſco-
pus volens aliquid in Capitulo proponere, juxta *cap.* 6.
ſeſſ. 25. teneatur accedere ad Eccleſiam, & locum ſolitum
deputari; an verò illud in ædibus propriis convocare poſ-
ſit: Sacra Congregatio priùs reſpondit, quòd quando Epi-
ſcopus vult aliquid proponere Canonicis ad deliberandum,
nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agi-
tur, ſolus Epiſcopus privativè ad quoſcumque poteſt convo-
care Capitulum, idque in domibus ſuis: poſteà verò audi-
tis utrimque rationibus, partiumque Advocatis, & pro-
curatoribus, ab omnibus in hanc ſententiam itum eſt, ut
Epiſcopus non poſſit domi ſuæ Capitulum convocare, ſed
ad aulam capitularem, in qua antea ſemper ſolitum fuit Ca-
pitulum convenire.

19 Quinimò gloſs. *in cap. In nomine Domini, §. Quod ſi præ-*
vorum, in verb. Fieri in Urbe, 23. *diſt.* dicit electionem
eſſe nullam, ſi fiat alibi, quàm in loco ad hoc determinato,
per *cap. Venerabilem, de elect.* in parte deciſa, in qua di-
citur, *ubi debuit*; ſed hoc non puto verum, quia electio
debet quidem in Eccleſia celebrari, ut dicit gloſ. Joann.
ſed tamen ſi alibi fiat, non propter hoc eſt nulla, nec etiam
20 annullanda; quoniam ſecundùm Tancredum locus non
eſt de ſubſtantia electionis, nec uſquam reperitur jus pro-
ditum, quòd propter locum electio debeat vitiari, nec De-
cretalis, quam inducit gloſ. probat id, quod dicit, ſed fa-
ctum recitat, prout contigit; & ita notat Archid. *in dict.*
cap. In nomine Domini, num. 16. *in fin. & num.* 17. 23. *diſt.*
& num. 18. dicit opinionem gloſſæ communiter non tene-
ri; & his adde Rotam *dec.* 36. *n.* 7. *p.* 6. *rec.* & quod ſcripſi in
cap. Quia propter, n. 68. *de elect.*

21 Ex cauſa verò neceſſitatis, ideſt cum Capitulum non
poteſt tutò convenire in Eccleſia, vel loco capitulari, nul-
li dubium eſt, quin de jure ad alium locum transferri poſ-
ſit, ut patet in *d. cap. In nomine Domini*, 23. *diſtinct. circa*
med. in illis verbis: *Quod ſi pravorum, atque iniquorum ho-*
minum ita perverſitas invaluerit, ut pura, ſincera, atque
gratuita fieri in Urbe non poſſit electio, Cardinales Epiſco-
pi cum religioſis clericis, catholiciſque laicis, licèt paucis,
jus poteſtatis obtineant eligere Apoſtolicæ Sedis Pontificem
ubi congruere viderint; & ibi notat gloſſ. in verb. *fieri in*
urbe: ad idem text. *in cap. Quanto*, 63. *diſtinct.* ubi pro
confirmatione electionis Epiſcopi Mediolanenſis Grego-
rius jubet explorari voluntatem Canonicorum Mediola-
nenſium, qui feritate barbarica coacti Januæ commo-
rabantur; & in *cap. Quod fecit, de elect.* ibi: *Cum juxta*
Conſtitutiones canonicas, ſi fieri poteſt, electio in Eccleſia
Cathedrali celebrari debeat; ponderando illa verba, *ſi fie-*
ri poteſt, à contrario ſenſu, & eſt gloſſ. *in cap. Bon. mem.*
il primo, in verb. Metuebant, eodem tit. & conſtat ex di-
ctis Innocentii *hic num.* 20. ut latius dicam infra *num.* 34.
& conſentit Bald. *in dict. leg. Nulli, verſ. Secundo requiri-*
22 *tur, ff. Quod cujuſque univerſ. nom.* dum ait requiri, ut
univerſitas congregetur in loco publico, & ſolito, ut
l. Obſervare, C. de Decurionibus, lib. 10. niſi ibi non poſſet
congregari propter guerram, vel aliud impedimentum; &
allegat Innocen. *hic*: imò gloſs. relata ad textum *in cap.*
Cum terra, in verb. In quo, de elect. dicit electores debere
in locum convenire, ubi electio eſt celebranda, ſi commo-
dè fieri poteſt, alias ubi melius obtulerit ſe facultas; & ſic
cauſam neceſſitatis non requirit.

Repulſio autem Epiſcopi ab ingreſſu in ſuam civitatem 23
videtur juſta cauſa translationis Capituli ad alium locum:
nam ut legitur in *cap. Novit, de iis quæ fiunt à Prælat.* 24
Epiſcopus, & Canonici ſunt unum corpus, cujus caput eſt
Epiſcopus, Canonici autem membra, nec decet Epiſcopum
in negotiis Eccleſiæ, omiſſis membris aliorum conſilio uti.
Hæc ibi. Quare cùm ob impedimentum ei illatum Epi- 25
ſcopus nequiverit ad ſuam Cathedralem Eccleſiam ſe
conferre, ibique Canonicorum conſilium exquirere
pro negotiis Eccleſiæ expediendis; neceſſe eſt, ut poſſit
aliò eos convocare, quia, ut legitur in *cap. Non decet*, 12.
diſtinct. non decet a capite membra diſcedere, ſed juxta
Sacræ ſcripturæ teſtimonium, omnia membra caput ſe-
quuntur. Quibus rationibus innixus eſt Nuncius Apo-
ſtolicus in confirmatione translationis in illis verbis: *Ne*
membra à capite ſuo hoc rerum ſtatu ſeparentur, utque con-
junctis conſiliis Eccleſiæ neceſſitatibus commodiùs proſpice-
retur.

Prætereà tam de jure communi ſecundùm Innocent. 26
communiter receptum in *cap. Irrefragabili, num.* 3. *de offic.*
Ordinar. quam ex decreto Concilii Tridentini *cap.* 6.
ſeſſ. 25. ſi Epiſcopi aliquid Canonicis ad deliberandum pro-
ponant, nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpe-
ctante agatur, Epiſcopi ipſi Capitulum convocant, vota
exquirunt, & juxta ea concludunt. Neque ad id ex Con- 27
cilio Vicarius Epiſcopi admittitur; & loquitur decretum
illud de Capitulis, qui de privilegio, vel alio ſpeciali jure
tuentur ſe adverſus juriſdictionem Epiſcopi, qualia ut plu-
rimum ſunt Capitula Germaniæ, ut ex voto Rotæ alias
declaravit Sacra Congregatio ejuſdem Concilii interpres,
ſecundùm ea, quæ ſcripſi in *cap. Irrefragabili, num.* 9. *de*
officio Ordinarii. Si igitur Epiſcopus de jure, & ex Con- 28
cilio facultatem habet convocandi Capitulum, eamque
facultatem in Eccleſia ſua Cathedrali nec per Vicarium po-
teſt exercere repugnante Concilio, nec per ſeipſum propter
impedimenta à civitate illata, conſequens eſt, ut eam poſ-
ſit extra dictam Eccleſiam exercere, ad hoc textus optimus
in *cap. Statuimus, de offic. Deleg. lib.* 6. ubi is, cui aliquid
certo loco expediendum committitur, ſi id eo loco ſecurè
non poſſit, extra locum poterit expedire.

Ampliùs in Clemen. 1. *de foro compet.* Viennenſe Conci- 29
lium indulget Epiſcopis à ſua diœceſi expulſis, ut poſſint
omnimodam ſuam juriſdictionem exercere in aliena diœ-
ceſi, licentia petita, licèt non obtenta à diœceſanis loco-
rum. Et dicuntur expulſi etiam qui venientes non fue- 30
runt admiſſi, ſecundùm gloſs. *ibi in ver. Expulſeret*, Car-
din. *num.* 31. & Abb. *num.* 7. Cui autem juriſdictio data eſt, 31
ea quoque conceſſa eſſe videntur, ſine quibus juriſdictio
explicari non poteſt, *l.* 2. *ff. de juriſdict. omn. judic.* Sed Epi-
ſcopus expulſus omnimodam juriſdictionem ſibi attribu-
tam extra diœceſim explicare non poteſt ſine Capituli præ-
ſentia, quia plurima ſunt negotia, quæ expediri nequeunt
ſine conſenſu, vel conſilio Capituli, ut alienationes, 32
cap. Sine exceptione, & cap. Alienationes, 12. *quæſt.* 2. be-
neficiorum uniones. Clemen. *Si una, de reb. Eccleſ. non*
alien. Clericorum Ordinationes, *cap. Epiſcopus ſine conſi-*
lio, 24. *diſtinct.* Abbatum, Abbatiſſarum, & aliarum
Eccleſiaſticarum perſonarum inſtitutiones, & deſtitutio-
nes, *cap. Novit, de iis, quæ fiunt à Prælat.* conceſſiones,
& confirmationes, *cap. Quanto, eodem tit.* inquiſitiones,
& condemnationes Clericorum, & Sacerdotum, *cap. Si*
quid verò, & ibi plena gloſs. *in verb. Eccleſia*, 86. *diſtinct.*
cap. Licet Heli, verſ. Nam juxta Canonicas ſanctiones, de
Simon. & alia Eccleſiæ negotia, *d. cap. Novit, & c. Quan-*
to; Eccleſia enim habet ſenatum cœtum Presbyterorum, 33
ideſt Capitulum, ſine quorum conſilio Prælato nihil agere
licet, ut legitur *in cap. Eccleſia habet ſenatum* & ibi gloſs.
2. 16. *q.* 1. ad hoc Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *ad fin.*
ibi, *Ut verè Eccleſiæ ſenatus dici poſſit*: ergo pro his negotiis
expediendis, & omnimoda juriſdictione exercenda Epi-
ſcopus expulſus, ſeu non admiſſus poterit ad alium locum
Capitulum convocare; eſt enim generalis regula in omni
materia, ut qui vult conſequens, velit etiam ſuum neceſſarium
ante-

antecedens, ut dicunt Jaſ. & Curt. Junior. *in d. l. 2. in princ.*
ff. de juriſd. omn. jud.
34 Demum pro validitate translationis Capituli extra Ca-
thedralem aſſertur ſingularis theorica, quam hìc ponit
Innocentius *num.* 2. per hæc præciſa verba, videlicet: (Hoc
autem certum eſt, quòd ſi aliquæ Eccleſiæ occupantur ad
tempus à tyrannis, ita quòd non poſſunt inhabitare ibi
Clerici, Eccleſia retinet ſua privilegia, & ſuos Clericos,
licèt ſint ejecti: unde videtur, quòd ſi expediat Eccleſiæ,
vel illius Clericis facere aliquem contractum, vel Præla-
tum, vel quicquid aliud, quamvis hæc ordinatè facienda
eſſent in Eccleſia, *cap. Quod ſicut, ſupra de elect.* tamen
propter neceſſitatem fient alibi, *cap. In nomine*, 23. *diſtin.*
& quod plus eſt, etiamſi tyranni darent facultatem Clericis
eundi ad Eccleſiam ſic invaſam, & etiamſi ibi aliqui
Clerici ſemper remanſerint, imò nec timeatur de impreſ-
ſione, dummodò illi, qui exierunt, juſto timore, vel
alia juſta cauſa exierint, etiamſi ſit major pars illa, quæ
eſt in Eccleſia, debet ad forinſecos exire, niſi poſſet redi-
re cum bona, & perpetua pace, vel honeſta: & idem vi-
detur, ſi ſint pauciores, dummodò præſumatur, quòd ele-
ctio, vel alius contractus utiliùs poſſet celebrari extra Ec-
cleſiam, quàm intra, argum. *cap. Bon mem. M. de elect.* ubi
35 notatur, ſcilicet in gloſs. *in verb. Metuebant*. Secus ſi pro-
pter ſuas inimicitias non poſſunt ire ad Eccleſiam, quia
tunc poſſunt conſtituere procuratorem, *cap. Quod ſicut,*
§. 1. ſupra, de elect. & cap. Quia propter. Idem eſt etiamſi
non ſit magnum negotium, vel ſi ſit magnum, ſed utiliter
poteſt fieri per inferiores.) Hæc Innocen. cum quo tran-
ſeunt *hìc* Hoſtien. *num. 9. verſ. Quid ſi hoſtes*, & Jo. Andr.
36 *num.* 5. dicunt enim: Quid ſi hoſtes, vel tyranni, qui Ec-
cleſiam detinent occupatam, revocant ad Eccleſiam etiam
majorem partem Canonicorum; alia verò pars non audet
ire; numquid ſi agatur de communibus contractibus, de-
bent intrinſeci cum forinſecis ad locum tutum, & con-
gruum convenire? Puto quòd ſic, dummodò extra Eccle-
ſiam utiliùs fieri poſſit quod agitur; alioquin extrinſeci
intrinſecis vices ſuas mandent, argum. in eo, quod legi-
tur, & notatur *in d. cap. Bonæ il primo, reſp. 1. & in cap.*
Quia propter, §. Illud de elect. & in cap. Ad ſupplicationem,
de renuntiat. multò fortiùs ergo exibunt ad illos, quando
minor pars eſt præſens, & major abſens, ſequitur Card.
num. 5. verſ. Sed ubi convocabuntur, dicens; Quid ſi ty-
rannus daret facultatem Clericis eundi ad Eccleſiam ſic in-
vaſam, & aliqui Clerici adſunt: vel quid ſi aliqui reman-
ſerunt in Eccleſia ſic invaſa? dicit Innocent. quòd etiamſi
eſt major pars præſentium, dummodò juſto timore, vel
alia juſta cauſa alii abſint, tenentur præſentes ad illos
accedere, niſi poſſent abſentes redire cum bona, &
perpetua pace, vel honeſta. Idem ſecundùm eum dic, &
fortiùs, ſi præſentes ſint pauciores; & hoc dummodò
actus, qui imminet, utiliùs poſſit celebrari extra Eccle-
ſiam, quàm intra, etiam ſi ſit electio; & idem dicunt
Butr, *num. 4. verſ. Secunda eſt quæſtio*, Anchar. *num. 9. verſ.*
Eſt & alius caſus, & Abb. *num. 10. verſ. Si verò aliqui ſint*
abſentes.

Hæc autem Innocentii theorica videtur congruè appli-
cari poſſe caſui Canonicorum Leodienſium; nam ſexde-
cim Canonici, qui Epiſcopo adhæſerunt in oppido Huenſi,
dicebant ſe ad alios tredecim, qui cum Decano in Eccleſia
remanſerunt, tutò redire non poſſe, non ob privatas inimi-
citias, ſed propter populares factiones eorum, quos vo-
cant Grignutos, & Cerutos, & hoc affirmabant in preci-
bus Epiſcopo porrectis per hæc formalia verba: (Dolere-
que ex animo quòd cum hujuſmodi conſilium eò uſque
proceſſerit, ut cùm ſua Sereniſſima Celſitudo dictam ſuam
Civitatem propiùs acceſſerit eam ingreſſura, nova obſta-
cula ſupervenerint, quorum intuitu aliam reſolutionem
cœperit, durentque interim attentata in juriſdictionem, &
regalia Eccleſiæ ſuæ, & aliæ inſuper confuſiones, quæ Ca-
pitulo, Cancellario, Judicibuſque ordinariis exercitium
ſui cujuſque muneris, ſed & ſolitam in ea civitate reſiden-
tiam minùs tutam, liberam, & ſecuram præſtent.) Hæc
ibi. Quod etiam ſatis comprobaſſe videtur caſus, qui di-
citur contigiſſe in perſonam Groesbeck Canonici, Can-
cellarii, & primarii miniſtri ipſius Epiſcopi. Is enim Leo-
dii à Sicario de factione Grignuta pluribus ictibus pugio-
nis lethaliter vulneratus, poſtea convaleſcens veſte regu-
lari indutus è Civitate aufugit. Quapropter Decanus, &

Canonici, qui in Eccleſia remanſerunt, debuiſſent exire ad
forinſecos etiam numero pauciores, & multò fortiùs cum
eſſent plures, ſecundùm Innocentium. Nec ſufficiunt aſ- 37
ſecurationes, ſeu litteræ de conductu; quia nihilominùs
non tenebantur ſe popularibus credere, *cap. Accedens il*
ſecondo, ſupra ut lite non conteſtata, cap. de cætero, & cap.
Quamvis de ſentent. excomm. Non enim in hoc caſu ſuffi- 38
ciens potuit cautio præſtari, argum. *cap. Litteras, in fin. de*
reſtit. ſpoliat. & notat gloſ. *in d. cap. Accedens, in ver. Ini-*
micis, & hoc propter fragilitatem cautionis, ut *l. Qui ita,*
§. 1. ff. ad Trebell. Hæc de jure communi quoad translatio-
nem Capituli.

Quod autem ſpectat ad Bullam Clementis VI. ex parte 39
Epiſcopi aſſeruntur verificatæ duæ conditiones in ea requi-
ſitæ ad validitatem translationis Capituli, & reſidentiæ,
nempè, ut cives Epiſcopo rebellaverint, & translatio fiat
de Capituli conſenſu; nam pro rebellione, cùm portæ ci- 40
vitatis fuerint Epiſcopo occluſæ, allegatur ſingularis do-
ctrina Bartoli in Extrav. *Qui ſint rebelles, §. Machinan-*
tur, ubi ſic ait: [Pone quòd adveniente Imperatore, vel
ejus Nuncio volente ingredi civitatem pro recuperandis
juribus Imperii tam ibi, quàm alibi, aliqui reſpondent, quòd
intromittere eum, vel ejus gentem, eſt periculoſum ſtatui
eorum; & ſic tenent eum in verbis, & ſic labitur tempus,
quo multa poſſet facere pro Imperii proſperitate. Iſtæ ſunt
machinationes quædam, licèt ad actus bellicos non deve-
niant. Iſta machinatio ſecuta inobedientia facit eos rebel-
les.) Hactenùs verba Bartoli: quæ ad calamum tranſcri-
bit, & ſequitur Gygas *in tract. de crim. læſ. majeſtat. tit.*
de rebell. quæſt. 5. num. 2. inter Tract. magnos tom. 11. fol.
81. *part.* 1.

Nec videtur obſtare, quòd rebellio committatur tantum- 41
modò contra Imperatorem, vel ejus officiales in iis, quæ
ad commiſſum eis officium pertinent; non autem contra
Reges, vel Principes inferiores, quia tunc non fit contra
proſperitatem Principis, vel Imperii principaliter, ut de-
clarat Bart. in dict. Extravag. *Qui ſint rebelles, in verb. Re-*
bellando, verſ. Sed an hæc Conſtitutio, Gygas *dict. tract.*
quæſt. 18. *per totam*, Peregrin. *de jure fiſci lib. 3. tit. 8. n. 8.*
& 9. & Bulla aurea loquatur de rebellione contra Electo-
res Imperii, ut advertit Carpzovius *in pract. crimin. part.*
1. *quæſt. 41. num. 60. & ſeqq.* hoc autem caſu rebellio non
fuerit commiſſa contra Principem tamquam Electorem
Imperii: nam reſponderi poteſt arduam eſſe quæſtionem,
an contra Principes non recognoſcentes Superiorem,
vel habentes merum, & mixtum Imperium committatur
crimen rebellionis, adeò ut locum habeant pœnæ *leg.*
Quiſquis, C. ad leg. Jul. majeſt. & plurimos in utramque
partem citat Boſſius *in praxi crimin. tit. de crimin. læſ. ma-*
jeſtat. num. 51. 52. & 53. Et quòd committatur contra
Epiſcopos Principes Germaniæ dicuntur conſuluiſſe Fac-
chineus *conſ.* 15. *num.* 19. *ad med. & nu.* 20. *lib.* 1. & Nicol.
Everard. jun. *conſ. 2. num. 7. lib.* 1. Sed hoc caſu non videtur
intrare hæc difficultas, quia ex Bulla Clementis VI. ad effe-
ctum translationis Capituli, & reſidentiæ ſufficit, ut cives
Leodienſes rebellaverint Epiſcopo ſuo, rebellis autem di- 42
citur qui de facto reſiſtit ſuperiori, vel juriſdictioni, Butr.
in cap. Sanè il ſecondo, num. 4. de effic. Delegat. & ſecun-
dùm Angel. in *l. 2. §. fin. n. 2. de Judiciis*, rebelles dicuntur 43
omnes exiſtentes in protervia, & notoria inobedientia.
Sequitur Natta *conſ.* 580. *n.* 18.

Rurſus obſtare non videtur, quod præcedere debeat de- 44
claratoria ſuper facto rebellionis, *cap. Cum ſecundùm leges,*
de hæret. lib. 6. Boſſius *in prax. crimin. in tit. de crim. læſ. ma-*
jeſt. num. 75.

Nam dicebatur hoc caſu non agi de rebellione princi-
paliter ad effectum imponendi pœnam ordinariam, ſed in-
cidenter ad effectum translationis Capituli; unde declara-
toria, & pronuntiatio ſuper facto rebellionis non vide-
tur neceſſaria, ſed ſatis eſt, ut de eo quoquomodo con-
ſtet: nam de incidenti judex tantùm cognoſcit, & ſuper
quæſtione principali pronuntiat, *l. 1. C. de ordin. judic. cap.*
1. *ſupra de ord. cogn.* & eſt communis opinio, ut ibi atte-
ſtantur Imol. *num. 6. verſ. Sed an ſit neceſſe*, & Abbas *n.* 11.
verſ. Et iſtæ duæ ſolutiones.

Præterea quando rebellio, aut inobedientia eſt taliter 45
notoria, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, aut defen-
di, nec ſententia declaratoria, nec citatio requiritur; ut
in terminis reſpondit Socin. ſen. *conſ. 4. Super quæſtione,*

num. 24. verſ. Nec habet obſtare, & *conſil. 87. Viſis inveſtitura feudi, num. 22 verſ. Sextò quatenus, lib. 3* Pariſ. *conſ. 1. Viſa facti ſerie, num. 39. vol. 1.* Decian. *conſ. 18. Ex prædicta, num. 355. lib. 1.* Nec notoriè delinquentes etiamſi notorium ſit facti tranſeuntis, audiendi ſunt appellantes, ut videtur tenere Innocen. *in cap. Tua nos nu. 4. de cohabitation. Cleric. & mulier alleg. §. Sunt 2. quæſt. 6. cap. Cum ſit Romana, §. ult. & cap. Propoſuit, de appellat.*

46 Quod autem vaſſallus qui ſe tuetur contra dominum, & non vult eum admittere in caſtrum, dicatur rebellis notorius, tenet in ſpecie Andr. de Iſern. *in §. Sancimus, nu 3. in quo temp. Mil. in uſib. feud.* quem ſequitur Boſſ. *in pract. crim. ſub titulo, quomodo procedatur in crimine notorio, n. 16.*

47 & Decian. *ubi ſupra*. Porrò Conſules, & civitas Leodienſis ſuis litteris ad Sanctiſſimum exaratis fatentur Epiſcopum viſum non eſſe, niſi priùs omni adhibita cautela, in urbem admittendum. Ubi verò certum eſt abſenti nullum jus competere, citatio non eſt neceſſaria, ut notat gloſſ. communiter approbata *in cap. Cum olim, in verb. Licèt abſenti*, quam pluribus exornat Felin. *num. 11. de re judic* Hoſtien. Joan. Andr. & DD. *in cap. Reprehenſibilis, de appell.* Abb. *in cap. Ex inſinuatione, circa fin. eod. tit* Socin. ſen. *conſ. 4. num. 25. lib. 3.* Curt. ſenior. *conſ. 20. ſæpè numero, num. 17.*

Secunda itidem conditio requiſita ex Bulla Clementis VI. nempè conſenſus Capituli, dicitur verificata, quia ſexdecim Canonici Capitulares in Oppido Huenſi congregati conſenſerunt tranſlationi Capituli, & nonniſi treſdecim, qui unà cum Decano remanſerunt Leodii, eam impugnarunt.

48 Neque obſtat, quòd ad Capitulum conſtituendum major pars non ſufficiat, ſed requiratur, ut duæ tertiæ partes ſint præſentes, *l. Planè ff. Quod cujuſque univerſ. nomin. & l. Nominationum, C. de Decurion. lib. 10.* & ex his duabus partibus debeat ad minus conſentire major pars; & ita intelligenda ſint jura *in l. Quod major, ff. Ad municip. & in cap. 1. ſupra de his quæ fiunt à major. part. Capitul. cum ſimil.* ſecundùm opinionem Legiſtarum, & Canoniſtarum, ut dicit Abb. *in cap. Cum omnes num. 11. ſupra de Conſtitut.* dixi *in cap. Quia propter, num. 41. de elect.*

49 Nam reſpondetur in hac materia Canoniſtas communiter uti hac diſtinctione, videlicet, aut eſt aliquis, ad quem ſpectat Congregatio univerſitatis: & tunc ſi ad mandatum illius non veniant omnes, poſſunt venientes explicare actum, etiamſi non interveniat major pars Collegii, quaſi convocatio Superioris conſtituat non venientes in contumacia, quæ privet illos jure ſuffragium ferendi, ut *cap. Cùm nobis, de election.* & hoc tenebat Jacob. Canonicus Bononienſis, ut refert Joan. Andr. *in cap. In cauſis, num. 22 de election.* & Abb. *in d. cap. Cùm omnes, n. 13. de Conſtitut.* Ponebat enim caſum in univerſitate, in qua erant centum homines, & ex vocatis ab habente poteſtatem convenerant triginta, & concluſio ſua fuit, quòd jus univerſitatis reſidebat in illis triginta. Aut non eſt ibi aliquis, ad quem ſpectet Congregatio univerſitatis: & tunc debent ſaltem intervenire duæ tertiæ partes, & monere aliam tertiam, aliàs ipſa tertia pars poſſet agere de contemptu: & in hoc ſecundo membro procedit opinio Legiſtarum. Ita clarè diſtinguit Innocen. *hic num 2.* ait enim: (Quando clerici diſperſi ſunt, ille, qui eſt caput Capituli, ſive ſit Præpoſitus, ſive alius, ad quem pertinet vocatio Capituli, illos vocabit, *cap. 1. ſup. de major. & obedient.* dummodò ſit in loco idoneo, ubi plures convenire poſſint; & ſi abſentes non veniant, procedunt præſentes, *cap. Quod ſicut, & cap. Quia propter, ſupra de elect.* Si autem nullus eſt, ad quem pertinet ex officio alios vocare, tunc ad hoc ut teneat quod fit ab eis, oportet, ut ad minus conveniant duæ partes illorum, ad quos pertinet actum illum explicare, & illi debent vocare alios, qui commodè poſſunt vocari; quibus vocatis, ſive venerint, ſive non, procedent ad perficiendum illum contractum, aut electionem.) Hæc Innocent. cum quo tranſeunt *hic* Hoſtien. *num. 10.* Joan. Andr. *num. 6.* Butr. *num 4. verſ. Tertia quæſtio*, & reliqui omnes: & hanc opinionem Canoniſtarum putat eſſe veriorem Abb. *in d. cap. Cum omnes, num. 13. de Conſtitut.* & eam ſequitur ibi Felin. *num. 34. verſ. Prima, eſt*, Franc. Marc. *deciſ. 924. num. 6. part. 1.* Put. *deciſ. 283. lib 3. in novis*, Rota *in Paduana Sedilium, 28. Aprilis 1617.*

50 coram Cardinali Sacrato. Hoc tamen ſecundùm membrum limitat Abb. *ubi ſupra*, niſi inſtaret finis termini ad expeditionem actus præfixi univerſitati, quia tunc minor pars poſſet vocare majorem, eaque accedere renuente, liceret minori parti actum explicare; non enim debet privari jure ſuo propter contemptum majoris partis, ut notatur *in cap. In cauſis, & in cap. Cum nobis, de election.*

In caſu autem, de quo agitur, aderat Epiſcopus, ad quem de jure communi, & ex Concilio Tridentino ſpectabat Capitulum convocare, ut dictum eſt ſupra *n. 26.*

Adde, quòd in Bulla Clementis VI expreſsè cautum eſt, ut jura quælibet Capitularia apud illos ſint, & remaneant, qui in præmiſſis Epiſcopo obedientes extiterint, etiam ſi fuerit numero pauciores.

Demum obſtare non videtur, quòd Canonici diſperſi, 51
& ab Eccleſia Cathedrali abſentes non fuerint vocati; quoniam hoc non eſt de ſubſtantia: nam actus Capitulares ex contemptu aliquorum non modò non ſunt nulli ipſo jure, ſed nec debent caſſari, niſi ipſis proſequentibus contemptum, ut *cap. Quod ſicut, & cap. Bonæ, il ſecondo, & cap. Eccleſia, il ſecondo, de elect.* & tradunt *in cap. Quia propter, eod. tit.* Joan. Andr. *num. 28.* Cardin. *num. 3. in 7. quæſt.* & Abb. *num. 12.* Quinimò nec vocari debent ab- 52
ſentes, niſi in tribus caſibus, videlicet in electione, ut in præcitatis juribus, & in receptione Canonicorum, & præbendarum collatione, *in cap. Cum in Eccleſiis, de preben. lib. 6.* niſi conſuetudo ſit in oppoſitum, ut ibi, & in ceſſatione à divinis, ut *in cap. Quamvis, de offic. Ordin. eodem lib.* & notat gloſſ. *in c. 2. in ver. ipſorum, de teſtib.* dicens abſentes non eſſe vocandos niſi in tribus memoratis caſibus: & eam gloſſam allegat totus mundus, ut dicit Abb. *hic num. 10.* Sed quia idem Abb. *ibidem*, & *in cap. 1. num. 15. de iis quæ fiunt à majori parte Capituli*, poſt Innoc. & Butr. *hic*, extendit gloſſ. ad omnes caſus conſimiles, & arduos, & dicit hoc ſibi ſemper placuiſſe; ideò tutius videtur quod primò dixi, videlicet, ex hoc capite non infringi actus Capitulares, ubi nullus proſequitur contemptum: & nihilominùs ex parte Epiſcopi dabantur etiam convocationes abſentium.

Nec refert, quòd non fuerint citati abſentes extra pro- 53
vinciam: nam ut inquit Innocen. *hic num. 2. poſt med. verſ. Alias autem*, ſi Canonici in Lombardia pro majori parte morantes ad remotas partes Franciæ, vel Angliæ vocarentur, non tenentur ire, quia mandatum eſt manifeſtè iniquum, argum. *cap. Cum inter univerſas, ſupra de elect.* Secus autem ſi dubitaretur, quia tunc ſemper obedire de- 54
bent, *cap. Quid ergo, 11. quæſt. 3.* Verumtamen ſecundùm Hoſtien. *hic num. 10.* ſi Eccleſia reſidentiæ ipſius indigeat, tunc venire tenetur, ſaltem ſi juravit. Idque ferè ſervatur ubique de conſuetudine generali, *cap. Brevi, de jurejur. cap. Cum clerici, & cap. Veniens, de verb. ſignificat.* Quod etiam placuit Archidiacono. Sed de quàm remoto loco abſentes vocari debeant, ſtabitur conſuetudini, ut notat gloſ. *in dict. cap. Quamvis, in verb. Evocandi, de offic. Ordinarii, lib. 6.* Item gloſ. *pen. in d. cap. Cum in Eccleſiis, de election. eod. lib.* quæ tamen ſubdit vocationem abſentium non eſſe de ſubſtantialibus formæ.

Hoc negotio in pluribus Congregationibus plenè diſcuſſo, tandem ſub die 9. Junii 1649. fuit reſolutum petitam confirmationem eſſe concedendam, & iterum 6. Septembris ejuſdem anni Sacra Congregatio perſtitit in decretis: & ita Sanctiſſimus confirmavit. Item videtur hoc pendere ex clauſulis Bullæ Clementis VI. cujus tenorem libuit hic ſubnectere; cùm non habeatur impreſſa in Bullario, & ſit de materia gravi, & exemplari.

CLEMENS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Eccleſiis, Eccleſiaſticiſque perſonis, in earum potiſſi- 55
mè tuitione, & conſervatione jurium decet nos opportunis adeſſe favoribus, & petitiones eorum, quæ nobis ſuper iis offeruntur, benignum, & favorabilem præbere conſenſum. Sanè petitio Venerabilis Fratris noſtri Engelberti Epiſcopi Leodienſis nuper exhibita continebat, quòd dilecti filii cives, ſeu populares civitatis Leodienſis

eidem

eidem Epiſcopo, & Eccleſiæ Leodienſi in ſpiritualibus, & temporalibus immediatè ſubjecti, contra prædictum Epiſcopum, & prædeceſſores ſuos Epiſcopos Leodienſes, qui fuerunt pro tempore, licèt eorumdem civium, & popularium dominos, frequenter temerè procurante pacis æmulo rebellarint, ac in juribus, & juriſdictionibus, aliiſque bonis eorumdem Epiſcoporum, nec non prædictæ & aliarum Eccleſiarum, ac dilectorum filiorum Cleri Leodien. damna gravia, & multiplices ruinas irrogarint eiſdem: quòdque quia cives, & populares prædicti cenſuram eccleſiaſticam deducebant in his ut plurimum in contemptum Epiſcopi pro tempore Leodien. exiſtentes, ac dilecti filii majoris, ac aliarum Collegiatarum Eccleſiarum Leodien. Capituli relicta ipſa civitate, quòdque ſe ad locum alium eis congruum, ut jura, & juriſdictiones earumdem Eccleſiarum, ac bona ipſorum, ac dd. Cleri poſſent protegere, & conſervare liberiùs, ac tutiùs, tranſtulerunt. Cùm autem ſicut eadem petitio ſubjungebat præfati cives, ſeu populares tranſlationem hujuſmodi longè ampliùs, quàm cenſuram eccleſiaſticam pertimeſcerent: Nos volentes providere de illo ſuper hoc remedio per quod eorumdem civium, ſeu popularium rebellio conteratur, ac Epiſcopus, Capitula, & Clerus præfati ad tuitionem, & conſervationem jurium, & juriſdictionum Eccleſiarum, bonorumque ſuorum prædictorum liberiùs intendere valeant, tutiúſque vacare, ejuſdem Engelberti Epiſcopi ſupplicationibus inclinati, ſibi, ſucceſſoribuſque ſuis Epiſcopis Leodien. qui pro tempore fuerint, quòd majoris, & aliarum Eccleſiarum Collegiatarum Capitula, etiamſi ſe exemptos fore prætenderint, dilectorum filiorum Præpoſiti, & Archidiaconorum ipſius majoris Eccleſiæ, & omnium aliorum in dicta civitate juriſdictionem eccleſiaſticam habentium Curias, de conſenſu Capituli ipſius Eccleſiæ Leodien. ad alium idoneum, tutumque locum in diœceſi Leodien. conſtitutum, de quo dictis Epiſcopis, & Capitulo expedire videbitur, quoties, & quando dicti cives, ſeu populares adverſus eundem Engelbertum, & ſucceſſores ſuos Epiſcopos Leodien. prædictos rebellabunt, transferendi, & donec prædicti cives, ſeu populares ad debitam obedientiam Epiſcopi qui erit pro tempore, & eccleſiæ prædictæ reverſi fuerint, ac de damnis, & injuriis, quæ dictis Epiſcopo, Capitulis, Præpoſito, Archidiaconis, & Clero intulerunt, competenter ſatisfecerint, remanendi; tam ipſis Capitulis, Præpoſito, Archidiaconis, & aliis Curiam habentibus, ut præfertur quàm etiam generaliter Clero ſæculari civitatis prædictæ exitum à civitate, eccleſiiſque prædictis, & ad dictum locum acceſſum indicendi, & præcipiendi, ac in his eiſdem Epiſcopis inobedientes, necnon contradictores quomodolibet, & rebelles per cenſuram eccleſiaſticam, & alia juris remedia appellatione poſtpoſita compeſcendi, ipſiſque tranſlatis, & exeuntibus, ac ad dictum locum eis deputatum accedentibus in eodem loco divina officia celebrandi, Capitulaque tenendi, & actus Capitulares exercendi, necnon fructus, redditus, & proventus obventuum, & jura, ac emolumenta quælibet alia dignitatum, perſonatuum, officiorum, canonicatuum, & præbendarum, ac aliorum beneficiorum ſuorum eccleſiaſticorum, quomodolibet etiam curam animarum habentium, quæ in eccleſia, & civitate prædictis obtinet, & impoſterum obtinebunt, cùm ea integritate, cum qua eos perciperent, ſi in eiſdem eccleſiis perſonaliter reſiderent, percipiendi, ac ſolitis privilegiis, libertatibus, & immunitatibus gaudendi: iiſdem inſuper Epiſcopo, Præpoſito, Archidiaconis, & aliis juriſdictionem eccleſiaſticam habentibus, ut præfertur, hujuſmodi eorum Curias in prædicto loco tenendi, & in eis quamcumque juriſdictionem ſibi competentem exercendi, & de cauſis quibuſcumque ad hunc forum pertinentibus cognoſcendi, ipſaſque terminandi, & decidendi, ac cenſuram eccleſiaſticam exercendi, ac quaſcumque ſententias proferendi, eaſque debitè exequi mandari, ac ſuos ſubditos ad locum hujuſmodi etiam invitos trahendi, aliaque omnia, & ſingula faciendi, exequendi, & liberè exercendi, quamdiu in loco prædicto ob rebellionis continuationem, ac ad debitam obedientiam reverſionis, ac damnorum, & injuriarum competentis ſatisfactionis omiſſionem, & dilationem remanſerint, ac ſi in dictis eccleſiis, & civitate, ac Curiis reſiderent, & præmiſſa in eis facerent, ac etiam exercerent, licentiam, & poteſtatem plenariam auctoritate Apoſtolica tenore præſentium elargimur: auctoritate nihilominus decernentes eadem, quòd jura quælibet Capitularia apud illos ſint, ac remaneant, qui in præmiſſis eiſdem Epiſcopis obedientes extiterint, etiamſi fuerint numero pauciores, & quòd proceſſus, & ſententiæ, quos, & quas in civitate prædicta, citationibus de ipſa ad locum prædictum, & ſententiam, & condemnationem prolatarum, & factarum in eodem loco, publicationibus, & executionibus dumtaxat exceptis, per ſe, vel alium, ſeu alios eorum, vel alicujus, ſeu aliquorum ipſorum auctoritate fieri contigerit, ſint irriti, & inanes, quòdque omnes illi ex prædictis, qui eiſdem Epiſcopis in præmiſſis inobedientes fuerint, ſeu rebelles tamdiu à perceptione fructuum, & proventuum, obventionum, & jurium, dignitatum, & perſonatuum, officiorum eccleſiaſticorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum hujuſmodi ſint ſuſpenſi, donec ad obedientiam Epiſcoporum ipſorum redierint, & de inobedientia, & rebellione ſua emendam eis preſtiterint condecentem, & ſi quid de fructibus, reditibus, proventibus, juribus, & obventionibus prædictis interim perceperint, plenariam reſtitutionem cum effectu. Non obſtantibus quibuſcumque Conſtitutionibus, necnon exemptionibus, & aliis quibuſlibet privilegiis, & litteris Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus, quocumque tenore exiſtant, necnon ſtatutis, & conſuetudinibus earumdem eccleſiarum contrariis, juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacumque firmitate alia roboratis, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel deferri, & de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis, ſeu ſi eiſdem Capitulis, Præpoſito, Archidiaconis, & Clero, vel quibuſvis aliis communiter, vel diviſim à Sede Apoſtolica ſit indultum, quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam de indulto hujuſmodi mentionem; proviſo quòd Eccleſiæ civitatis ejuſdem à quibus factus fuerit hujuſmodi exitus, in divinis prout fuerit deſerviatur interim condecenter, ac in illis Sacramenta eccleſiaſtica miniſtrentur quibus de jure, & privilegiis civitatis ejuſdem præmiſſis non contrariis in nullo penitus derogetur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ Conſtitutionis, & conceſſionis hujuſmodi infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Avinionæ Kalendis Maji Pontificatus noſtri anno ſexto.

Sequitur confirmatio tranſlationis Capituli. 56

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

CUm aliàs nos ad ſedandas quantùm nobis ex alto conceditur perturbationes, & diſſenſiones menſibus præteritis inter Venerabilem fratrem Ferdinandum Archiepiſcopum Colonien. S. R. Imperii Principem Electorem, ac Eccleſiæ Leodien. ex conceſſione, & diſpenſatione Apoſtolica Præſulem, civitatiſque & Status Leodien. Principem, necnon dilectos filios ejuſdem Eccleſiæ Leodien. Capitulares eidem Ferdinando Epiſcopo, & Principi hujuſmodi adhærentes ex una, & Conſules, & habitatores ejuſdem civitatis Leodien. & olim dictę Eccleſię Decanum, & Capitulares in eadem civitate adhærentes partibus ex altera exortas: unam Congregationem nonnullorum venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, & dilectorum filiorum aliquot Romanæ Curiæ Prælatorum deputaverimus, & ex illorum voto, & ſcientia quaſdam noſtras in ſimili forma Brevis litteras hortatorias ad eaſdem ſic inter ſe contendentes partes pro diſſidiis hujuſmodi ſedandis dederimus. Poſtmodum verò nobis innotuerit hortatorias, monitoriaſque noſtras litteras hujuſmodi nullum omninò effectum ſortitas fuiſſe, licèt dilecti filii eorumdem civitatis, & Decani adhærentium agentes, & miniſtri ſpem indubiam ſecuturę deſuper compoſitionis eiſdem Cardinalibus, & Prælatis dediſſent: Propterèaque partibus hinc inde pluries in eadem Congregatione auditis, iidem Cardinales, & Prælati decretum tranſlationis

Capi-

Capituli Leodien. ab eadem civitate ad oppidum de Haus Leodien. diœceſis etiam juxta quandam à felic. record. Clemente Papa VI. prædeceſſore noſtro emanatas litteras, per eumdem Ferdinandum Epiſcopum hujuſmodi, & majorem partem Capitularium dictæ Eccleſiæ Leodien. in præfato oppido exiſtentium factum per nos confirmandum decreverint. Idcircò nos de ejuſdem Congregationis voto, & juxta illius formam, continentiam, & tenorem præfatum Decretum translationis dicti Capituli ad dictum oppidum de Haus ut præfertur factam, & à dilecto filio noſtro, & Sedis Apoſtolicæ in partibus Inferioris Germaniæ Nuntio confirmatum, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium confirmamus, approbamus, illudque obſervari mandamus, donec tandem ab eiſdem Conſulibus, dictaque civitate, & Capitularibus inibi exiſtentibus idem Ferdinandus Epiſcopus cum toto ſuo comitatu ſolito in eadem civitate cum priſtinis reverentia, obedientia, & juriſdictionis exercitio receptus, & admiſſus fuerit; & ita præcipimus, decernentes præſentes noſtras litteras validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios effectus ſortiri & obtinere, neque per quoſcumque judices ordinarios, & delegatos etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari & diffiniri debere, ac irritum, & inane ſi quid ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac ipſorum Eccleſiæ, civitatis, & oppidi quatenus opus ſit etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſis quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ad effectum præmiſſorum ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 24. Junii 1649. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

DE PRIVILEGIIS, ET EXCESSIBUS Privilegiatorum.

Leo Papa,

C A P U T I.

EPiſcopalia gubernacula, nonniſi majoribus populis, & frequentioribus civitatibus præſidere oportet: ne honor, cui debent excellentiora committi, ſui numeroſitate viteſcat.

S U M M A R I U M.

1 *EPiſcopalis dignitas non debet tribui niſi locis inſignibus, & populoſis, & numer. 23. & ſeq.*

2 *Civitates majores dumtaxat privilegio Epiſcopatus ſunt honorandæ, & n. 6. & ſeq.*

3 *Ad eſſe civitatis requiritur Epiſcopus, & n. ſeqq. uſque ad n. 18.*

4 *Epiſcopalis dignitas poſt Chriſti adventum inſtituta.*

5 *Civitates erant ante adventum Chriſti.*

7 *Comparativum ſupponit poſitivum, licèt impropriè aliquando ponatur pro poſitivo.*

8 *Epiſcopi non in caſtellis, & modicis civitatibus debent conſtitui.*

9 *Magis, & minus non faciunt rem differre ſpecie.*

10 *Civitas, quæ proprium necavit Epiſcopum, perpetuò privatur dignitate Epiſcopali; non tamen deſinit eſſe civitas.*

11 *Saraceni habent civitates, & non habent Epiſcopos, niſi fortè abuſivos.*

12 *Epiſcopus poteſt eſſe ſine civitate.*

13 *Princeps poteſt facere civitatem, & tamen non poteſt facere Epiſcopum, nec Sedem Epiſcopalem creare.*

14 *Civitas in Italia ex communi interpretatione appellatur illa tantùm quæ habet Epiſcopum; ſed ultramontani hac non recipiunt.*

15 *Papa erigit civitatem, & dat Epiſcopum unico contextu.*

16 *Et concedit pro maximo dono hanc dignitatem.*

17 *Repræſaliæ conceſſæ contra cives Tuſcos non afficiunt Pratenſes.*

18 *Civitas an erigi poſſit à populo ſine Principis auctoritate.*

19 *Muros municipales nec reficere licet ſine auctoritate Principis, vel Præſidis.*

20 *Civitas dicitur, civium unitas.*

21 *Structuræ autem murorum non dicuntur civitas, ſed urbs.*

22 *Civitas eſt multitudo hominum ſocietatis vinculo adunata.*

23 *Epiſcopalis dignitas ſui numeroſitate viteſcit.*

24 *Multitudo numeroſa nihil habet honeſtum.*

25 *Epiſcopi dicuntur Sanctiſſimi, Chriſti legati, & columnæ Eccleſiæ.*

26 *Item Beatiſſimi, ac Sereniſſimi, & Principes terræ.*

27 *Epiſcopatus dicitur excellentiæ dignitas.*

28 *Item culmen dignitatis.*

29 *Epiſcopalis ſublimitas quanta ſit.*

30 *Locus, aut divitiarum potentia, vel paupertatis humilitas Epiſcopum ſublimiorem, vel inferiorem non faciunt.*

31 *Declaratur, & n. 33.*

32 *Veſtis vilis, vel pretioſæ effectus, & refertur cujuſdam Theologi argutia.*

34 *Epiſcoporum titularium creatio quibus rationibus improbetur, & n. ſeqq. & n. 47. & 53.*

35 *Epiſcopi titulares ſerenitatem Pontificalis obnubilant dignitatis.*

36 *Quærunt Vicarias Epiſcoporum, maximè habentium amplas diœceſes.*
Adhærent Principibus, qui honoris cauſa quærunt habere Capellanos Epiſcopos, ibid.

37 *Ferè vagabundi ſunt, & permanentem ſedem non habent.*
Quaſi Epiſcopalem Cathedram eligunt in locis nullius diœceſis, ibid. & n. 52.

38 *Epiſcopus titularis an ſit creandus pro Pontificalibus exercendis in nonnullis oppidis militiarum nullius diœceſis, & n. ſeqq. uſque in fin.*

39 *Epiſcoporum titularium origo.*

40 *Cardinare, quid importet.*

41 *Epiſcopi titulares ex Concilio Lateranenſi noviſſimo conſtitui poſſunt ſuffraganei in eccleſiis Cardinalium Epiſcoporum, & n. 44.*
Et quid ex decreto S. Pii V. num. 48.

42 *Corepiſcopi, & eorum officium.*

43 *Ordo ipſorum ab Eccleſia reprobatus.*

45 *Epiſcopus titularis abſque urgenti neceſſitate creari non debet, & n. 53.*

46 *Etiam*

46 *Etiam mortuo Epiſcopo ab infidelibus expulſo.*
Et hic abuſus maximè viget in Religioſis, & cur.
48 *Et quando creandus, & quibus conditionibus, ex decreto S. Pii V.*
49 *Epiſcopi titularis, & ſuffraganei dos quanta, & qualis eſſe debeat.*
50 *Pontificalia exercere non poteſt niſi in diœceſi, cui datus eſt ſuffraganeus, & n. 54. & 55.*
51 *Creari non debet Epiſcopus titularis, ut ſit coadjutor Archiepiſcopi Arboren. abſentis propter infirmitatem, & capitales inimicitias.*
52 *Epiſcopi titulares ea, quæ ſunt ordinis, exercentes in locis nullius diœceſis, ſunt ſuſpenſi per annum ab exercitio Pontificalium.*
54 *Propoſitio Eccleſiæ Tuniſen. facta in Conſiſtorio à Cardinali Pacecho pro exercendis Pontificalibus in locis Ordinis S. Jacobi de Spatha.*
55 *Tuniſen. Eccleſia eſt ſuffraganea Eccleſiæ Carthaginenſis.*
56 *Epiſcopum titularem an deceat ſubeſſe inferiori Prælato, & n. 60. & 61.*
57 *Suffraganeus non datur Eccleſiæ, nec populo, ſed Epiſcopo, per cujus obitum expirat Suffraganeatus, & num. 59.*
58 *Suffraganeatus non eſt titulus perpetuus.*
60 *Epiſcopum Titularem non decet eſſe Suffraganeum inferioris Prælati.*
61 *Epiſcopi Titulares ſunt veri Epiſcopi.*
62 *Epiſcopus vicinior non poteſt ordines conferre, aut Pontificalia exercere in locis nullius diœceſis ſine Ordinarii licentia, ſed ſubditos dictorum locorum debet ordinare in ſua diœceſi, aut eis dimiſſorias concedere.*

1 E*Piſcopalia.* Epiſcopalis dignitas non debet tribui niſi locis inſignibus, & populoſis. Hoc ſtatuit ſecundùm Joan. Andr. Vel alter, Majores civitates dumtaxat privile-
2 gio Epiſcopatus ſunt honorandæ. Hoc dicit ſecundùm Card. Abb. & Mar. Soc. Primò ponit dictum. Secundò rationem, ibi, *Ne honor.*

3 Nota primò ibi, *Frequentioribus civitatibus*, textum optimum, quòd ad eſſe civitatis non requiritur Epiſcopus; poteſt enim eſſe civitas, etiamſi Epiſcopum non habeat, Card. Abb. & Marian. Socin. hìc omnes *in 1. notab.* Joan. Andr. *in cap. Si Civitas, num.* 1. & in gloſſ. ordinaria poſt caſum *de ſentent. excommunicat. lib.* 1. Bartol. *in l.* 1. *num.* 3. *verſ. Unde poſſibile eſt eſſe civitatem, licèt non habeat Epiſcopum, C. de metropolit. lib.* 11. plenè Bald. *in l. Si in aliquam, n.* 2. *ff. de offic. Proconſul.* & hæc opinio communiter approbatur, ut ait Dec. hìc *num.* 8. Quæ indubitan-
4 ter procedebat ante adventum Chriſti: nam quia tunc non erat dignitas Epiſcopalis, quippe quæ poſt Chriſti adven-
5 tum fuit inſtituta, *cap.* 1. & 2. 22. *diſtinct.* & tamen erant conſtitutæ civitates, & provinciæ, *ut cap. Urbes, & cap. In illis*, 80. *diſtinct.* & ſcripſi pleniùs *in cap. Nullus, n.* 13. *ſupra de Paroch.*

Sed nihilominùs etiam inſpecto tempore poſt legem Evangelicam verius videtur ad eſſentiam civitatis non requi-
6 ri Epiſcopum. Ad quod primò facit optimè iſte text. dupliciter eum inducendo. Primò, quia dicit frequentioribus tantùm civitatibus Epiſcopos eſſe preficiendos. Sunt enim civitates minùs frequentes, quæ carent Epiſcopo, ut arguunt Cardin. & Abb. hìc *in* 1. *notab.* nam comparativum illud ſupponit poſitivum, *l. Ubi autem non oportet, in princ.*
7 *ff. de verbor. oblig.* & quamvis Decius hìc *n.* 2. dicat comparativum ſæpe numero poni pro poſitivo, ut notatur *in l. Benignius, ff. de legib.* & per Abb. *in c. Cum dilectus, in* 4. *not. de iis, quæ vi met. cauſ.* tamen hoc fit contra proprietatem verborum, à qua in dubio non eſt recedendum, *l. Non aliter, ff. de legat.* 3. Deindè quia dum textus dicit, *civitatibus*, utique appellat civitates, antequam habeant Epiſcopum, ut hìc per Marian. Soc. *nu.* 2. & concordat *cap.* 1. §. *Inter Epiſcopus*, 68 *diſtinct.* ubi habetur, quòd Epiſcopi nonniſi in civitatibus ordinantur; ergo erat civitas ante ordinationem Epiſcopi.

8 Secundò, pro hac opinione adducitur text. *in c. Epiſcopi*, 80. *diſtinct.* ubi dicitur: *Epiſcopos non in caſtellis, aut modicis civitatibus, atque villis debere conſtitui; ſed Presbyteros per caſtella, & modicas civitates, atque villas debere ab Epiſcopis ordinari, & poni*: igitur modica civitas Epiſcopum habere non poteſt, & tamen ibi civitas appellatur; & quamvis dicatur modica, nihilominùs civitas eſt, quia magis, & minus non faciunt rem differre ſpecie, *l. fin. ff. de fund. inſtruct. l. Humilem, C. de inceſt. nupt.* Bart. *in tract. de Alveo, verſ. Quod ſi, n.* 2.

Tertiò, ad idem adducitur *cap. Ita nos*, 25. *q.* 2. ubi civitas, quæ proprium necavit Epiſcopum, perpetuò privatur 9
dignitate Epiſcopali; & tamen per hoc non deſinit eſſe civitas, ut probant illa verba, *Hæc ſit reperta civitas*, & tenet Dec. hìc *nu.* 9. & ante eum Bart. *in d. l.* 1. *n.* 3. *in fin. C. de metropolit. lib.* 11. dicens non eſſe bonam conſequentiam, Papa privat civitatem Epiſcopo: ergo deſinit eſſe civitas, & Bald. *in d. l. Si in aliquam, num.* 2. *verſ. Item ſi civitas, ff. de offic. Proconſul.*

Quartò, ad hoc induci poſſet *cap. Paſtoralis*, 7. *q.* 1. ubi 10
Gregorius tranſtulit Epiſcopum Liſſitanæ civitatis ab hoſtibus captivatæ ad Eccleſiam Scyllatinam, & in fine ait: *Sin autem præſcripta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in hac in qua incardinatus es, debeas Eccleſia permanere*: & ſic illa remanſit civitas, licèt Epiſcopo in perpetuum eſſet caritura.

Item Saraceni habent civitates, & nòn Epiſcopos, niſi 11
fortè abuſivos, ut inquit Bald. *in d. l. Si in aliquam, n.* 2. *verſ. Item Saraceni.* Neque obſtat, quòd habeant Epiſcopos habitu, quia quando ſpes nulla ſubeſt, ut habitus reducatur ad actum, ut in terminis *d. cap. Paſtoralis, in fin.* tunc Eccleſia regulatur, ac ſi neque actu, neque habitu eſſet curata, ut plenè notavi *in cap. Extirpandæ*, §. *Qui verò, nu.* 48. *de prabend.*

Quintò, ad idem ſic poteſt argui: Epiſcopus poteſt eſſe 12
ſine civitate, ut patet in Epiſcopo Lunenſi, & Feſulano, ſecundùm Bald. *ubi ſupra, verſ. Item è contra*: ergo & civitas poteſt eſſe ſine Epiſcopo. Quia eſſentia civitatis diſtincta eſt ab eſſentia Epiſcopi, quamvis dignitas Epiſcopalis accidentaliter ſit civitati annexa, ut ratiocinatur Decius hìc *numer.* 10. Item nihil habet commune juriſdictio temporalis cum ſpirituali, *ut cap. Pervenit*, 101. *diſtinct.*

Item ultimò, aliis omiſſis, hæc concluſio probari vide- 13
tur ratione invincibili: nam Princeps utique poteſt civitatem conſtituere, *l.* 1. *C. de Metropolitan. lib.* 11. & ibi notat Bart. *num.* 3. & ante eum Innocentius, *cap. Cùm ab Eccleſiarum, num.* 2. *ſupra de offic. Ordinar.* & tamen non poteſt facere Epiſcopum, *cap. Nullus, & cap. Adrianus, cum pluribus ſeqq.* 63. *diſtinct.* nec ſedem Epiſcopalem creare, Bald. *in dict. l. Si in aliquam, num.* 2. *verſ. Item laici*: ergo etiam hodie poteſt eſſe civitas ſine Epiſcopo; & ita videtur concludendum de jure, licèt gloſſ. *in cap. Provinciæ, in verb. Comitibus*, 99. *diſtinct.* dixerit Comitatum dici diſtrictum alicujus civitatis, ubi eſt Epiſcopus.

Sed hodie ex communi interpretatione in Italia rece- 14
ptum eſt, ut illa ſola appelletur civitas, quæ habet Epiſcopum: ſed Ultramontani, & maximè Theutonici hoc non recipiunt, ut notat Joan. Andr. *in cap. Si civitas, n.* 1. *de ſentent. excommun. lib.* 6. Abb. hìc *in* 1. *notab.* Marian. Socin. *num.* 3. & Dec. *num.* 15. Bart. in Extravag. *Qui ſint rebelles, in verb. Lombardiæ, & in tractatu de inſula in* 14. *figur. & in l. final. colum.* 2. *ff. de colleg. illicit. & in l.* 2. *num.* 7. *verſ. Et dicit Innocent. ff. de verbor. ſignificat.*

Porrò Italorum interpretationi valdè ſuffragatur, quòd 15
Papa unico contextu erigit civitates, & dat Epiſcopum per hæc, vel ſimilia verba: *Oppidum N. in civitatem, Eccleſiam verò in Cathedralem pro uno Epiſcopo, &c. erigimus, & inſtituimus*, ut patet in oppidis Lauretan. Montis Alti, Sancti Severini, & Tolentini, à Sixto V. in civitates erectis, Bullar. *tom.* 2. *pag.* 518. 558. 559. & 564. facit Extravag. *Salvator*, §. *Volentes, de prabend.* inter communes, ibi: *Quarum villæ, quarum quamlibet in civitatem erigimus, & civitatis vocabulo inſignimus*, juncto verſ. *Sint de cætero, & habeantur perpetuò Eccleſiæ Cathedrales.* Item ut Bald. inquit *in dict. l. Si in aliquam, num.* 2. *ff. de offic. Proconſ.* ſecundùm uſum loquendi communem oppida, quæ numquam habuerunt Epiſcopum, non dicuntur civitates per excellentiam: dicitur etiam ſignum 16
potiſſimum excellentiæ habere Epiſcopalem ſedem, & Apoſtolicus pro maximo dono concedit oppidis hanc dignitatem,

tatem, ut Papa Urbanus V. Montis Flaſconis, quod de
17 oppido ſimplici in civitatem erexit. Et ex hoc infert ad
quæſtionem, ut ſi conceſſæ ſunt repræſaliæ contra omnes
cives Tuſcos, non intelligantur nati de oppido Pratenſi,
vel Sancti Miniati, quia non habent Epiſcopos, & ſequi-
tur Dec. hic *n.* 16. Oppidum Sancti Miniati hodie eſt civitas
Epiſcopalis.

18 An autem erectio civitatis fieri poſſit à populo ſine Prin-
cipis auctoritate, ſunt opiniones; Bart. *in l.* 1. *in princip.*
ff. Quod cujuſque univerſit. nomin. tenet ad hoc non re-
quiri auctoritatem Principis; ſed ipſam gentem per ſe poſ-
ſe civitatem facere, cùm hoc ſit permiſſum de jure gentium,
l. Ex hoc jure, ibi: *Regna condita, ædificia collocata, ff.*
de juſtit. & jur. & dictum Bartoli fortè eſt verius, ut dicit
Abb. hìc *num.* 2. *in fin.* ſed oppoſitum tenet Innocent. *in*
cap. Cum ab Eccleſiarum, num. 1. *verſ. Et intellige, de*
Offic. Ordin. ubi concludit ad eſſe civitatis requiri licentiam
Principis. Pro concordia plerique diſtinguunt ſic: Aut
quæritur, an populus poſſit ſine Principis licentia civitatem
materialiter ædificare; & dicendum eſt poſſe, quia facul-
tas ædificandi competit de jure communi, *ut d. l. Ex hoc*
jure, l. Provincias, C. de ædific. privat. & in hoc caſu pro-
cedit prima opinio Bartoli. Aut quæritur, an populus poſ-
ſit erigere civitatem formaliter, id eſt quantum ad hoc, ut
habeat juriſdictionem, & jura civitatis; & tenendum eſt
non poſſe, ſed neceſſariam eſſe Principis auctoritatem; &
in hoc ſecundo membro intelligitur Innocent. prout eum
declarat Bald. *in dict. cap. Cum ab Eccleſiarum, col.* 2. *verſ.*
Quæro una cum Innocent. de offic. Ordinar. & dict. l. 1. *in*
princ. ff. Quod cujuſque univerſit. nomin. & ipſemet Bart.
in l. final. num. 5. *verſ. Et iſta vera quantum ad hoc, ff.*
de colleg. illicit. Paulus de Caſtro *in dict. l. Ex hoc jure,*
colum. 8. & ſequitur Dec. hìc *num.* 19. & 20. Alex. *conſ.*
24. *in princip. volum.* 5. Hieronym. de Monte *in tractat.*
ultim. Regular. cap. 11. *num.* 4. & 5. Brun. *conſ.* 47. *num.* 2.
19 & *conſ.* 54. *num.* 6. & pro hac ſecunda opinione videtur
text. *in l. In tantùm, §. fin. aliàs in l. Sacra, §. Muros, ff.*
de rer. diviſ. ubi dicitur: *Muros autem municipales nec re-*
ficere licet ſine Principis, vel Præſidis auctoritate; & quam-
20 vis populus poſſit muros materialiter ædificare, nullo ta-
men modo per hoc dici poteſt facere civitatem, quia civi-
tas dicitur civium unitas: unde ædificium & ſtructura mu-
rorum non dicuntur civitas, ſed urbs, gloſſ. *in d. cap. Si*
21 *civitas poſt caſum, de ſentent. excommun. lib.* 6. ex Iſidor.
in lib. 5. *etymolog.* ubi ait civitatem non ſaxa, ſed habitato-
res vocari; & civitatem diffinit eſſe multitudinem homi-
num ſocietatis vinculo adunatam ad ſimul unà vivendum;
22 refert Archidiac. *in cap. Statutum, num.* 4. *de reſcript. lib.* 6. &
Jo. Andr. *in d. cap. Si civitas, num.* 1. ubi etiam alias diffi-
nitiones recenſet.

23 Secundò nota ex textu, dignitatem Epiſcopalem non eſ-
ſe conſtituendam in villis, vel caſtellis, ſed tantùm in lo-
cis inſignibus, & populoſis: & ita hic eſt caſus ſecundum
Joan. Andr. & alios in ſummario text. Cardin. *in Clem.*
In pleriſque, in 3. *quæſt. num.* 6. *de elect.* Rationem ha-
bes in littera, videlicet, *Ne honor, cui debent excellen-*
tiora committi, ſui numeroſitate vileſcat, confert text.
in cap. Præcipimus, 16. *quæſt.* 1. in illis verbis: *Ubi multi-*
tudo excrevit fidelium, ex vigore Apoſtolicæ Sedis debeas or-
dinare Epiſcopos, pia tamen contemplatione, ut non vileſcat
dignitas Epiſcopatus. Hæc ibi: Multitudo enim numeroſa
24 nihil habet honeſtum, ut in Authent. *de Referend. §. Vo-*
lumus. Ideòque Diaconos parvitas honorabiles, Presby-
teros verò turba contemptibiles facit, *cap. Legimus, ante*
fin. verſ. Quid paucitatem, 93. *diſtin.* & omne rarum
pretioſum, & plus appetibile, ſecundum Hoſtien. hìc
num. 1. Aliam rationem ponit text. *in cap. Illud ſanè,* 80.
diſtinct. videlicet *Ne quod Sanctorum Patrum divinitus in-*
ſpirata, decreta vetuerunt, vinculis, & poſſeſſionibus, vel
obſcuris, & ſolitariis municipiis tribuatur Sacerdotale faſti-
gium, id eſt, *Epiſcopale*, ſecundum Hug. & Archid. Con-
cordat *cap. Epiſcopi,* 80. *diſtinct.* ubi dicitur: *Epiſcopi non*
in caſtellis, aut modicis civitatibus debent conſtitui, ne vile-
ſcat nomen Epiſcopi, ſed ad honorabilem urbem titulandus,
& denominandus eſt.

25 Porrò Epiſcopi dicuntur Sanctiſſimi Chriſti Legati, &
Columnæ Eccleſiæ, *Clem.* 1. *§. Nec ſuper, de pœnis.* Item
dicuntur Beatiſſimi, *cap. Excellentiſſimus,* 11. *quæſt.* 3.
l. Cum Clericus, C. de Epiſcop. & Cleric. & in Authent. *de*
ſan. Epiſcop. §. Si quis autem Epiſcoporum, & §. Interdici-
mus, & in Auth. *de Eccleſ. tit. §. Si quis ædificationem,*
Epiſcopi enim officio nil beatius, *cap. Ante omnia,* 40. *di-* 26
ſtinct. & dict. §. Nec ſuper. Item appellari poſſunt Sereniſ-
ſimi, ut inquit Cardin. *in Clem. In pleriſque, in* 4. *notab. de*
elect. per illum text. in verb. Serenitatem. Item ſunt Prin-
cipes terræ, cum in terris teneant locum Apoſtolorum,
cap. Quoniam vices, 68. *diſtinct. cap. In novo,* 21. *diſtinct.*
Pariſ. *conſ.* 141 *ad ſolutionem dubiorum, num.* 25. *verſ. Epiſ-*
copos autem conſtat eſſe Principes terræ, lib. 6. Item Epiſ-
copatus dicitur excellentiæ dignitas, ut notat gloſſ. *in cap.*
Per tuas, il primo, in verb. Excellentioris, de appellat. Et
culmen dignitatum gloſſ. 2. *in cap.* 2. *de præbend. lib.* 6. *per* 27
text. in cap. Venerabilis, ſupra de præben. Quinimò, ut
inquit Ambroſius *de dignitate Sacerdotum, cap.* 2. *Honor,*
& ſublimitas Epiſcopalis nullis poterit comparationibus 28
adæquari: Si Regem fulgori compares, & Principum diade-
mati, longè erit inferius, quam ſi plumbi metallum ad
auri fulgorem compares; quippe cum videas Regum colla,
& Principum ſubmitti genibus Sacerdotum, & oſculata eo-
rum dextera, orationibus eorum credant ſe communiri; re-
fertur a Gelaſio *in cap. Duo ſunt,* 96. *diſt.* & Chryſoſtom.
lib. 3. *de Sacerdot.* & Nazianzenus *in oratione* 17 *ad Cives* 29
Nazianzenos: Quantum, inquiunt, *cælum terra pretio-*
ſius eſt, quantumque anima corpori, ſpiritus carni, divina
humanis præſtant, tantum Epiſcoporum Principatus omnia
civilia regna, & poteſtates antecellit. ad hoc *cap. Solitæ, de*
maior. & obedien. Meritò igitur tam ſublimis dignitas non
niſi locis inſignibus, & frequentibus eſt tribuenda, ut hìc
ſtatuitur.

Nec obſtat, quòd ubicumque fuerit Epiſcopus, ſive Ro- 30
mæ, ſive Eugubii, ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii,
ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem ſit meriti, & Sa-
cerdotii: & potentia divitiarum, & paupertatis humi-
litas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non
faciat, ſed omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt: quæ ſunt
verba Hieronymi *in cap. Legimus,* 93. *diſtinct.* Quoniam 31
ut reſpondet gloſs. hìc *in verb. Minoribus, & in cap. Epiſ-*
copi, in verb. Vileſcat, 80 *diſtinct.* quod hic dicitur, in-
telligi debet quantum ad vulgi opinionem: nam in rei veri-
tate etiam in modicis civitatibus non eſt vilior Epiſcopus,
ut in contrario. Et eodem ferè modo reſpondet hic Inno- 32
cent. *in princip.* dum ait: (Quod hic dicitur, procedere
de facto, cùm de jure magnitudo civitatis nil operetur.)
Unde videmus de facto potentes, & divites Epiſcopos ho-
norari, & pauperes virtuoſos contemni, ſecundum Ho-
ſtien. hìc *num.* 3. & Joan. Andr. *eodem num.* 3. qui refe-
runt de quodam Theologo, qui contra id, quod habe-
tur Jac. 2. cùm primis humiliter indutus, malè fuiſſet in quo-
dam monaſterio receptus, rediens cum pretioſa cappa,
ſplendidè receptus, & honorificè tractatus, multas gratias
egit in Capitulo cappæ ſuæ; unde & Hieronym. *ad Chro-*
mat. cap. 1. *Et in patria mea,* inquit, *ille ſanctior eſt, qui*
ditior eſt.

Tu dicas textum noſtrum loqui de jure, ejus tamen de- 33
ciſio procedit ante factum; deciſio verò *dict. cap. Legimus,*
procedit poſt factum: nam ab initio Epiſcopus conſtitui
non debet, niſi ut præſideat majoribus populis; ſed poſt-
quam fuit conſtitutus, ſive magno, ſive parvo præſideat
loco, & ſive ſit locuples, ſive pauper, in eadem venera-
tione eſt habendus, quia in eo honoratur dignitas Ordi-
nis, & non potentia divitiarum, ſecundùm Anton. de
Butr. hic *num* 6. *verſ. Tu dic*, Abb. *num.* 4. *verſ. Vel dic*,
& meritus Marian. Socin. *num.* 12. & Dec. *num.* 41. *verſ.*
Sed tu dic.

Ultimò nota ibi. *Majoribus populis*, argumentum opti- 34
mum, quòd non debent creari Epiſcopi Titulares in par-
tibus infidelium: nam ſi Epiſcopi non ſunt conſtituendi in
civitatibus, & locis non populoſis, ut hic ſtatuitur, lon-
gè minùs conſtitui debent in carentibus clero, populoque
Chriſtiano. Sic enim intitulati, nec ut expediret prodeſſe, 35
nec ut deceret præeſſe valentes, inſtabilitate vagationis,
& mendicitatis opprobrio ſerenitatem Pontificalis ob-
nubilant dignitatis, ut legitur *in Clement. In pleriſque, de*
elect. ubi gloſs. *in verb. Vagationis,* dicit conſueviſſe tales
diſcurrere, & vicarias Epiſcoporum quærere, maximè
habentium amplas diœceſes. Interdum quoque Principi- 36
bus adhærere familiariter, qui honoris cauſa quærunt ha-
bere Capellanos Epiſcopos. Et hodie cùm ferè vagabundi 37
ſint,

ſint, & permanentem Sedem non habeant, alienas oves inſcio proprio Paſtore quærentes, quaſi Epiſcopalem Cathedram in loco nullius diœceſis ſua temeritate eligunt, & Pontificalia exercent, ut in Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. contra id, quod habetur *ſeſſ. 6. cap.* 5.

38 Porrò cùm aliàs quæſitum eſſet, numquid Epiſcopus titularis eſſet creandus pro Pontificalibus exercendis in oppido de Merida, aliiſque locis nullius diœceſis militiæ S. Jacobi de Spatha ſubjectis, hæc fuerunt adnotata.

39 Antiquitùs Epiſcopi titulares non creabantur, ſed tantùm qui à propriis eccleſiis ob hoſtilitatem ejecti erant, in aliis eccleſiis vacantibus Cardinales conſtituebantur, donec ad proprias eccleſias reverti permitterentur, *cap. Paſto-*
40 *ralis*, 7. *quæſt.* 1. Et expone illa verba, *Cardinales conſtituebantur*, *ſeu incardinabantur*, id eſt canonicè transferebantur, ut notatur poſt *cap. Fraternitatem*, *ſuper verb.*
41 *Cardinandum*, 71. *diſtinct.* Sed horum, qui creantur Epiſcopi alicujus Eccleſiæ in partibus infidelium ſitæ, quæ neque populum Chriſtianum, neque Clerum habet, nulla origo reperitur ante decretum Concilii Lateranenſis ſub Leone X *ſeſſ.* 9. *de Cardinalibus*. Itaque res ab optimis orta primordii eò dilapſa eſt, ut jam non qui expulſi ſunt dentur Epiſcopi Eccleſiis vacantibus, ſed creentur denuò Epiſcopi illarum Eccleſiarum, tum alias ob cauſas, tum ad hoc ut ſuffragentur aliis Epiſcopis, quorum loco anti-
42 quitùs in Eccleſia eſſe videbantur Corepiſcopi, qui erant Presbyteri, & in villis, aut pagis curam animarum gerebant loco Epiſcoporum, licèt non poſſent abſque Epiſcoporum licentia, vel conſenſu ea, quæ ſunt Ordinis, exercere, ut in Concilio Neocæſarienſi *cap.* 3. in Antiocheno *cap.* 20. & Hiſpalen. *cap.* 20. Quod etiam pluribus probant, & decernunt Damaſus *Epiſtola* 1. Leo *Epiſtola* 36. & Joannes III. *Epiſtola* 1. & Concilium Antiochenum *cap.* 4. ſtatuit, ne ii, qui in vicis Corepiſcopi appellantur, Presbyterum, aut Diaconum audeant ordinare præter civitatis Epiſcopum; ſed contenti ſint propria ſolicitudine, & gu-
43 bernatione, quam ſuſceperunt. Quorum tamen Ordo fuit deinde ab Eccleſia reprobatus, ut in Canone *Corepiſcopi*, 68. *diſtinct.*

44 Poſteà verò cœperunt creari Epiſcopi titulares ob decretum Concilii Lateranenſis ſuperiùs relatum, quod permiſit Cardinalibus in Eccleſiis ſuis hos habere Epiſcopos pro ſuffraganeis, ideòque etiam hodie Summus Pontifex cum creat hujuſmodi Epiſcopos, utitur ſimilibus verbis, *Et ſuffragentur talibus, donec, &c.*

45 Niſi tamen verè urgeat neceſſitas, non eſt creandus Epiſcopus titularis, ut patet ex dict. *Clement. In plerìſque*, *de*
46 *elect.* Quinimò nec mortuo Epiſcopo expulſo poteſt Eccleſiæ ab hoſtibus occupatæ alius Epiſcopus præfici, ut illic poſt Paul. not. Cardin. *num.* 5. ex quo decreto conſtat crea-
47 tionem Epiſcopi titularis improbari, tum quia Eccleſiæ ab infidelibus occupatæ ſufficientes redditus non habent, tum quia carent clero, & populo Chriſtiano, tum deniquè quia ibi Epiſcopus non poteſt prodeſſe, ut expediret, nec præeſſe, ut deceret: meritò gloſſ. *ibi in verb. Vagationis*, invehit in eos, qui anhelant ad Eccleſias ab hoſtibus captivatas, ut tetigi ſupra *num.* 36. *& in verb. Religioſos*, dicit hunc abuſum maximè vigere in Religioſis, qui ad hoc laborant interdum etiam importunè, & per corruptelas, ut canere poſſint cum Pſalmiſta, *Laqueus contritus, &c. Pſalm.* 123. & ſubdit ſe vidiſſe Religioſum conſecratum ad titulum, qui non erat in rerum natura, nec fuerat quod patere poſſet per Provincialem, id eſt per librum, in quo ſcriptæ ſunt Provinciæ; & noſtris temporibus vidimus alium conſecratum ad eamdem Eccleſiam, ad quam alter erat conſecratus; & adde, quod ibi notat Cardin. *in* 6. *&* 11. *quæſt.*

48 Sed & de his S. Pius V. poſt Concilii Tridentini publicationem decreto ſuo Conſiſtoriali ſancivit non eſſe hujuſmodi Epiſcopos creandos, neque in Suffraganeos dandos, niſi
49 Eccleſiis Cardinalium, & illis tantùm qui ſolent habere, & cum certo ſtipendio perpetuo ad minùs ducentorum aureorum de camera ſuper fructibus illius Eccleſiæ, qui propria auctoritate ab ipſis percipi poſſint, & quòd nullibi poſſint
50 Pontificalia exercere ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, niſi in illa diœceſi, cui datus eſt Suffraganeus: ſed poſteà paulatim id ampliatum fuit etiam ad Epiſcopos non Cardinales, & dos aucta eſt ad ducatos 300. ex decreto S. Congregationis rerum Conſiſtoralium.

Et in Sacra Congregatione Concilii cùm Archiepiſcopus Arboren. ſupplicaſſet pro indulto adhibendi in ſua diœceſi Epiſcopum titularem à Sanctiſſimo deputandum, qui muneribus Epiſcopalibus defungi poſſet, eo quòd ipſe Archiepiſcopus cogeretur ab Eccleſia abeſſe tum ob graviſſimas, ac diuturnas ægritudines, tum ob capitales cum pluribus inimicitias, qui ejus vitæ etiam veneno inſidiati fuerant: Sacra Congregatio die 6. Junii 1605. cenſuit titularem Epiſcopum hac de cauſa non creandum, ſed ſi ipſe aliquem titularem inveniat, qui ipſum velit adjuvare, ejus opera uti poſſe, juxta decretum *cap.* 2. *ſeſſ.* 14. de quo eſt text. expreſſus *in cap. Pontifices*, 7. *q.* 1.

Ad hæc creatio Epiſcopi titularis, qui in locis nullius 51
diœceſis ordines conferat, improbatur à Concilio Tridentino *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. quo hæc facultas tribuitur Epiſcopis, intra quorum diœceſium fines ea loca exiſtunt, vel viciniori Epiſcopo, ſi omninò exiſtant extra fines cujuſque diœceſis, argumen. *cap.* 9. *ſeſſ.* 24. ut ex Sacræ Congregationis ſententia dixi *in cap. Nullus*, *num.* 10. *uſque in fin. de Paroch.*

Rurſus eadem creatio improbatur decreto *cap.* 2. *ſeſſ.* 14. 52
ubi plura in odium dictorum Epiſcoporum commemorantur, ut dictum eſt ſupra *n.* 37. ac deindè illis prohibetur, ne cuiquam primam Tonſuram, ſeu Ordines conferant etiam in locis nullius diœceſis abſque ſui proprii Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis; & contrafacientes ab exercitio Pontificalium per annum, & ſic promoti ab executione Ordinum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, ſunt ipſo jure ſuſpenſi.

Ex his omnibus deducitur, ut minimè ſit procedendum 53
ad creationem Epiſcopi titularis pro hujuſmodi militiis ſancti Jacobi ſine gravi, & urgenti neceſſitate, videlicet cùm eis neque opera aliorum Epiſcoporum titularium in illis partibus exiſtentium, neque viciniorum Epiſcoporum miniſterio, neque alia ratione proſpici poteſt: tum quia hujuſmodi creatio, & inſtitutio eſt ab eccleſiaſticis regulis aliena, & ſacris Canonibus inviſa; tum quia redundat in præjudicium Epiſcopi proximioris, ad quem pertinet facultas ordinandi ſubditos dictarum militiarum privativè quoad omnes; tum demum quia Epiſcopus præficitur Eccleſiæ ſine redditibus, ſine diœceſi, & Clero, populoque Chriſtiano; quod eſt contra Concilium Viennen. & Tridentinum, & contra textum noſtrum, inducendo eum, ut dixi ſupra in ultim. notab. neque enim populus militiarum, de quibus agitur, ſubjectus erit huic Epiſcopo, nec ipſe dici poterit illius Epiſcopus, & Paſtor, cùm nullam in eum juriſdictionem, aut correctionem ſit habiturus, nec in aliqua Eccleſia militiarum debeat intitulari, ſed tantùm ibi exercere Pontificalia tamquam mercenarius.

Hæc autem neceſſitas procedendi ad creationem Epiſcopi titularis in dicta militia minimè videtur ſubeſſe: nam pro Ordinibus conferendis non eſt neceſſarius acceſſus viciniori Epiſcopi ad loca earum militiarum, cùm ipſe poſſit, ac debeat ordinare ſubditos dictorum locorum in ſua diœceſi, ut ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii adnotavi in dict. *cap. Nullus*, *num.* 52. *de Paroch.* Quod ſi id incommodum videatur, poterit illis dimiſſorias concedere, ut ab aliis Epiſcopis ordinentur, ad præſcriptum dict. *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. Et pro Sacramento Chriſmatis adminiſtrando jam eſt in facultate ipſarum militiarum, ſi nullius diœceſis exiſtant, convocare quem maluerint Catholicum Antiſtitem, ex ipſius Congregationis ſententia. Exempla S. Pii V. & Gregorii XV. qui inſtituerunt Epiſcopos titulares in eadem militia Sancti Jacobi de Spatha, non prodierunt ex voto Sacræ Congregationis rerum Conſiſtorialium, nec videntur ulteriùs extendenda, ne detur anſa eiſdem militiis in poſterum prætendendi hujuſmodi inſtitutionem quaſi debitam, & ſibi affectam: jam enim in ſupplici libello nuper oblato aſſeritur Franciſcum de la Rocha fuiſſe præſentatum à Rege Catholico ad Eccleſiam Sidonien. in partibus infidelium, quam à Gregorio XV. obtinuit ultimus Epiſcopus pro Militia Sancti Jacobi inſtitutus: & Epiſcopatus Sidonien. perperàm appellatur Ordinis Sancti Jacobi.

Et ita die 28. Januarii 1649. eadem S. Congregatio rerum Conſiſtorialium, re accuratè diſcuſſa, cenſuit, niſi aliud Sanctiſſimo videatur, creationem Epiſcopi titularis pro dicta Militia non eſſe de cætero concedendam.

Poſt

54 Poſthac ex parte Oratoris Regis Catholici exhibita fuit, & lecta in Sacra Congregatione propoſitio olim facta in Conſiſtorio à Cardinali Paccecho de Eccleſia Tuniſen. ſub S. Pio V. unà cum votis Cardinalium, quæ ſic ſe habet.

Cardinalis Paccechus propoſuit Eccleſiam Tuniſen. pro Fratre Bartholomæo Perez, ut impleat Pontificales actus in locis ipſius Ordinis, & quòd propterea concedatur nominatio perpetua Eccleſiæ Tuniſen. Philippo Regi, & quòd Tuniſen. Epiſcopus ſit perpetuò ſuffraganeus in locis Sancti Jacobi de Spatha.

D. Cardinali Auguſtano Priori Montis Politiani, Piſarum & Varmien. Placuit.

Cardinalis de Gambara dixit, quòd non fiat perpetua hujuſmodi unio, & deputatio Eccleſiæ Tuniſen. pro locis Sancti Jacobi, ſed hæc ad vitam ipſius tantùm, & quòd is non exerceat Pontificalia niſi in locis, quæ non ſubſunt Ordinario, in aliis autem non.

Geſualdus, & alii idem quod & alii probaverunt.

Cardinalis Urſinus verò dixit non decere hujuſmodi Suffraganeum, cùm ſolùm Cardinalibus, & quibuſdam Principibus, Prælatis ordinariis ſit conceſſum, cui Sanctiſſimus reſpondit.

Cardinalis Sanctæ Crucis dixit quædam, quæ non audivi.

55 Cardinalis Boncompagnus probavit Eccleſiæ Tuniſen. præſentem proviſionem. Idem alii.

Alciatus limitavit, ut non exerceat Pontificalia niſi in locis exemptis ab Ordinario. Item alii. &c.

Cardinalis Sanctæ Severinæ dixit: Probo proviſionem Eccleſiæ Tuniſen. quæ Tuſinen. non autem Carthaginen. dicatur: hæc enim ab ea diverſa eſt, & Tuniſen. Eccleſia vetus eſt apud eccleſiaſticas, & profanas Hiſtorias: illa Metropolitana, hæc ſuffraganea. Et reſpondentibus Paccecho, & ab Eccleſia: idem replicavit, & quòd Epiſcopus non exerceat Pontificalia niſi in locis ipſius Ordinis, quæ ſunt nullius diœceſis juxta Reverendiſſimum Dominum meum de Gambara, non autem in aliis etiam exemptis exiſtentibus in aliena diœceſi, ampliata limitatione Domini mei Alciati, cui Papa id eſſe factum, & ſtrictiùs reſpondit.

Cæſius cum Reverendiſſimo Relatore, ſicut & alii.

Albanus improbavit erectionem, & pluralitatem Eccleſiarum, & Epiſcoporum, cui Sanctiſſimus Dominus noſter ſatisfecit id fieri, quia cùm Epiſcopi Hiſpani magnas, & amplas habeant diœceſes, vix ſuas viſitare, & Pontificalia in eis, & Sacramentum Confirmationis conferre poſſint, vel curent; unde tantò magis alias provincias, & terras negligunt; & ideò ſpectat ad Sanctam Romanam Eccleſiam diſpenſatio curæ, & proviſio Eccleſiarum & animarum.

56 Conſtitutum ergo eſt, ipſum in locis tantùm Ordinis poſſe Pontificalia exercere, interdicto ſibi uſu extra dicta loca, & id quamdiu liceat ad Eccleſiam Tuniſen. redire, Deo volente: ſed tantùm inſtante Paccecho conceſſit, ut poſſit vocatus, & invitatus accedere ad conſecrationem Epiſcoporum, ſed aliàs nequaquam; etiam replicante Albano, negavit, quòd ageret Curſorem, non Epiſcopum, quia quotidiè à negligentibus Epiſcopis vocaretur. Fuit etiam tractatum, ut Epiſcopus non ſubeſſet Priori, vel
57 non decere. Sanctiſſimus dixit non referre, cùm ſit ipſe tantùm Suffraganeus in Pontificalibus, juriſdictio autem ſpectet ad Priorem, vel Vicarium generalem, ut etiam moris eſt, ubi eſt Vicarius generalis, & Suffraganeus in Pontificalibus.

Die 22. Martii 1650. In Congregatione rerum Conſiſtorialium negotium iterùm fuit propoſitum, & diſcuſſum.

Creatio Epiſcopi titularis pro Militia Sancti Jacobi de Spatha patitur difficultates infraſcriptas.

Primò repugnat antiquæ Eccleſiæ inſtitutioni, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.* 39.

Secundò obſtat Concilium Viennenſe *in Clem. In pleriſque, de elect.* ut patet ex dictis ſupra *n* 35.

Tertiò obſtat Concilium Lateranenſe noviſſimum ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. de Cardinalibus, quo ſtatuitur, ut Epiſcopi titulares non creentur, nec Suffraganei dentur niſi Epiſcopis Cardinalibus. Addidit S. Pius Quintus in decreto Conſiſtoriali: & illis qui conſueverunt habere.

Quartò obſtat Concilium Tridentinum *in cap.* 2. *ſeſſ.* 14. ubi non tantum prohibet, ſed etiam damnat, ut Epiſcopi titulares alienas oves quærentes in locis nullius diœceſis ſibi cathedram conſtituant ſine licentia proprii Epiſcopi, *& in cap.* 10. *ſeſſ.* 23. quo interdicitur, ne ſubditi nullius diœceſis à quoquam ordinentur ſine Dimiſſoriis Epiſcopi, intra cujus diœceſis fines exiſtunt.

Quintò, ille Epiſcopus titularis deputatur in Suffraga- 58
neum: ſed cujus erit Suffraganeus? non Eccleſiæ, quia Suffraganeus non datur Eccleſiæ, ſed Epiſcopo, gloſſ. in *cap. Quoniam, in verb. Vicarium, ſupra de off. Ordinar.* Ideòque ſecundum aliquos, mortuo Epiſcopo, expirat ſuffraganeatus; ſicut dicitur de Coadjutore Epiſcopi, qui deſinit eſſe Coadjutor defuncto Coadj[illegible]. Dicitur enim Coadjutor à coadjuvando, ſicut Suffraganeus à ſuffragando: & ideò Coadjutoria, & Suffraganeatus expirant per obitum Epiſcopi, quia non eſt quem coadjuvent, aut cui ſuffragentur, prout hæc notantur per Joan. Andr. *in cap. Conſultationibus, in 8. quæſt. num.* 10 *de Cleric. ægrot.* & jam cenſuit Sacra Congregatio Concilii ſuffraganeatum 59
non eſſe titulum perpetuum; & hæc ratio concludit cum nec eſſe Suffraganeum populi, alias enim eſſet perpetuus, ſicut populus, *l. Proponebatur, ff. de judiciis, gloſſ* 2. *in cap.* 49. *Denique,* 7. *quæſt.* 1. Rurſus non erit Suffraganeus 60
Epiſcopi, quia in dicta militia nullus eſt Epiſcopus, cui ſuffragari poſſit. Supereſt igitur, ut ſit Suffraganeus Prioris. Hoc autem videtur valdè inconveniens: tum quia cederet in opprobrium dignitatis Epiſcopalis, ut Epiſcopus, qui eſt in ſupremo gradu Ordinis Hierarchici in Eccleſia militanti, Concil. Trid. *ſeſſ.* 23 *de Sacram. Ordin. can.* 6. *&* 7. ſuffragaretur, & inſerviret Priori longè inferioris gradus, & eſſet tamquam illius Capellanus: quod redarguit gloſſ. *in d. Clement. In pleriſque, in verb. Vagationis,* dum dicit, Principes ſæculares affectare creationem Epiſcoporum titularium, ut illos habeant Capellanos. Tum quia veriſimile eſt, ut in Eccleſia, & functionibus publicis, & privatis Prior, qui univerſæ juriſdictioni præeſt, intendat præcedere Epiſcopo, qui non habet niſi exercitium Pontificalium, nec eſt intitulatus in d. militia. Hoc autem eſt 61
valdè abſonum in Eccleſia, quia quamvis ſit Epiſcopus titularis carens Clero, & populo Chriſtiano; eſt tamen verus Epiſcopus, characterem habens Epiſcopalem, *cap. Paſtoralis,* & ibi Archid. *ſub nu.* 4. & Præpoſit. *in* 1. *notab.* 7. *q.* 1. Undè indignum eſſet, & pernicioſi exempli, ut ſubeſſet inferiori Prælato, *cap. Solitæ, §. Hæc autem, cum ibi notatis de major. & obed.*

Sextò, nulla ſubeſt neceſſitas talis creationis: nam reſpectu eorum, quæ ſunt juriſdictionis ſuæ, reſidet penes Priorem dumtaxat, qui poteſt eam exercere, & viſitare tam per ſe, quàm per ſuum Vicarium. Reſpectu autem eorum, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, aut conſideramus col-
lationem Ordinis, aut collationem Chriſmatis. Quo ad 62
collationem Ordinum, advertendum eſt hoc jus pertinere ad Epiſcopum, intra cujus diœceſis fines dicta loca exiſtunt juxta *d. cap* 10 *ſeſſ.* 23. aut ſi ſint omninò extra fines cujuſque diœceſis, ad Epiſcopum viciniorem, qui poteſt ea loca viſitare, ex *cap.* 9. *ſeſſ.* 24. ut ſacra Congregatio cenſuit. Nec obſtat, ſi dicatur: Epiſcopi in Hiſpania nolunt accedere ad dictas militias ad conferendos Ordines. nam reſpondetur, non teneri, nec poſſe abſque Prioris licentia Ordines conferre in locis dictarum militiarum, ſed poſſunt, ac debent ordinare ſubditos dictarum militiarum in ſua propria diœceſi; aut ſi nolint, illis dare dimiſſorias ad alios Epiſcopos, ut aliàs fuit reſolutum. unde nulla ſubeſt neceſſitas creandi Epiſcopum titularem, qui conferat Ordines in locis dd. militiarum, quia, ut prædixi, ſubditi dictorum locorum debent accedere ad viciniorem Epiſcopum pro Ordinibus, vel pro Dimiſſoriis; & ex hoc patet reſponſio ad ponderationem factam in propoſitione Eccleſiæ Tuniſen. ad votum Cardinalis Urſini. Sacramentum autem Confirmationis non conſuevit adminiſtrari ſingulis annis, ſed rariùs. Et ex ſententia S. Congregationis Concilii Abbates nullius diœceſis poſſunt convocare, quem maluerint Canonicum Antiſtitem pro Chriſmate conferendo. Nec decernunt Epiſcopi titulares Matriti, Toleti, aut alibi, quem poſſint convocare. Et is, quem convocaverint, poteſt etiam in prædictis locis Ordines conferre de licen-

tia

tia proximioris Epiſcopi, quatenus videretur nimis incommodum, ut ſubditi earumdem militiarum ad eum accederent propter latitudinem territorii, quod dicitur eſſe ſatis vaſtum: & duo millia ſcuta, ex quibus volunt conſtituere dotem pro Epiſcopo, poterunt applicare pro expenſis Epiſcopi, quem convocabunt ad conferendum Chriſma, & Ordines, & aliàs eadem S. Congr. Concilii ſcripſit litteras ad Nuncium Hiſpaniarum, ut curaret Sacramentum Chriſmatis adminiſtrari in locis nullius diœceſis per Epiſcopos titulares in illis partibus exiſtentes. Itaque nec reſpectu Ordinum, nec reſpectu Chriſmatis ulla ſubeſt neceſſitas creationis Epiſcopi titularis, & hinc ſimiliter patet reſponſio ad rationem conſideratam in eadem propoſitione Eccleſiæ Tuniſen. Nam tunc temporis veriſimiliter non aderant Epiſcopi titulares, quia paulò ante prohibuerat eos creari Leo X. in Concilio Lateran. idemque prohibuerat ipſemet S. Pius V. ut dictum eſt ſupra *n.*44. *&* 48. unde tunc ſubeſſe poterat neceſſitas, quæ hodie non ſubeſt: quod inde etiam apparet, quia poſt S. Pium V. & Gregorium XV. dictæ militiæ quamplures annos fuerunt ſine ſuffraganeo.

Demum S. Congregationis eſt reſpondere juxta canonicas ſanctiones.

Die 22. Martii Sacra Congregatio rerum Conſiſtorialium, reiterùm diligenter examinata, perſtitit in decretis ſub die 28. Januarii 1649. videlicet, quod petitur, nequaquam eſſe concedendum.

DE PRIVILEGIIS.

Alexander III. in Concilio Lateranen.

CAPUT III.

CUm & plantare ſacram religionem, & plantatam fovere modis omnibus debeamus, nuſquam hoc meliùs exequimur, quàm ſi nutrire ea, quæ recta ſunt, & corrigere quæ profectum virtutis impediunt, commiſſa nobis auctoritate curemus. Fratrum autem & Coepiſcoporum noſtrorum conqueſtione comperimus, quòd fratres Templi & Hoſpitalis, & alii religioſi indulta ſibi ab Apoſtolica Sede privilegia excedentes, contra Epiſcopalem auctoritatem multa præſumunt, quæ & ſcandalum faciunt, & grave pariunt periculum animarum: & infrà. Eccleſias igitur & decimas de manu laicorum, ſine conſenſu Epiſcoporum, tam illos, quàm etiam quoſcumque alios religioſos recipere prohibemus, dimiſſis quaſcumque contra tenorem iſtum aliquo tempore receperunt.

Excommunicatos quoque & nominatim interdictos, tam ab illis, quàm ab aliis omnibus juxta Epiſcoporum ſententiam ſtatuimus evitandos.

In Eccleſiis verò ſuis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, inſtituendos Presbyteros Epiſcopis repræſentent, ut eis de plebis cura reſpondeant. Ipſis verò pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Inſtitutos etiam inconſultis Epiſcopis non audeant removere.

Quòd ſi Templarii, vel Hoſpitalarii ad Eccleſiam venerint interdictam, nonniſi ſemel in anno ad eccleſiaſticum officium admittantur: nec tunc ibi ſepeliantur corpora defunctorum.

De Confratribus hoc conſtituimus, ut ſi non ſe prædictis fratribus omninò reddiderint, ſed in proprietatibus ſuis omnimodò duxerint remanendum, propter hoc ab Epiſcoporum ſuorum ſententia nullatenùs eximantur; ſed poteſtatem ſuam in eos ſicut in alios Parochianos ſuos exerceant, cùm pro ſuis fuerint exceſſibus corrigendi. Quod autem de prædictis fratribus dictum eſt, ab aliis quoque religioſis, qui præſumptione ſua Epiſcoporum præripiunt jura, & contra Canonicas eorum ſententias, & tenorem privilegiorum noſtrorum venire præſumunt, præcipimus obſervari. Si enim contra inſtitutum hoc venerint, & Eccleſiæ in quibus iſta præſumpſerint, ſubjaceant interdicto, & quod egerint, irritum habeatur.

SUMMARIUM.

1 *REligionem novam erigere pertinet ad ſolum Papam.*
2 *Religioſi etiam exempti non poſſunt Eccleſias, aut decimas recipere de manibus laicorum abſque auctoritate diœceſani.*
3 *Conſtitutio juris antiqui declaratoria trahitur etiam ad præterita.*
4 *Interdictus, & excommunicatus in una Eccleſia intelligitur ubique interdictus, & tamquam excommunicatus vitari debet etiam ab exemptis.*
5 *Religioſi in Eccleſiis ſibi pleno jure non ſubjectis quale jus conſequantur.*
6 *Et quale in ſubjectis pleno jure.*
7 *Templarii & Hoſpitalarii ſemel in anno admitti poſſunt ad divina officia in eccleſia interdicta.*
8 *Oblati non gaudent privilegiis Religionis, niſi ex toto ſint translati.*
9 *Milites Hieroſolymitani extra Conventum degentes, an teneantur ſemel in anno confiteri Presbytero Parochiali, & ab eo in Paſchate Sacram Communionem recipere, anve de his teneantur reddere rationem loci Ordinario, & n. ſeqq. uſque in fin.*
10 *Parochus non eſt proprius Sacerdos Religioſorum, ſed eorum Prælatus, vel delegatus ab ipſo, & n. ſeqq.*
11 *Milites Hieroſolymitani ſunt verè Religioſi.*
12 *Abſolutio Sacramentalis eſt actus judicialis, qui in non ſubditum exerceri non poteſt.*
13 *Religioſi prohibentur alteri confiteri, quàm propriis Prælatis.*
14 *Regulares extra clauſtra degentes non ſubſunt Epiſcopo, niſi ratione delicti.*
15 *Regulares itinerantes confiteri non poſſunt Sacerdotibus ſæcularibus, niſi de ſuorum Superiorum licentia.*
16 *Monachi ſive ſint in Monaſterio, ſive extra, tenentur ſemel in menſe confiteri, & quando ſunt extra poſſunt confiteri Prælatis, in quorum Parochia degunt, vel aliis Religioſis, vel Epiſcopis.*
17 *Niſi obſtent Conſtitutiones à Sede Apoſtolica confirmatæ.*
18 *Milites Hieroſolymitani confiteri debent Priori vel Fratri Capellano ſui Ordinis.*
19 *Milites Hieroſolymitani extra Conventum degentes, qui præcepto Eccleſiæ de confitendo ſemel in anno, & communicando in Paſchate non ſatisfaciunt, ſubſunt punitioni Ordinarii loci tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati.*

CUm & plantare. Summatur, & dividitur ut per Joan. Andr. 1

Nota primò, ibi, *Plantare ſacram Religionem*, ad ſolum Romanum Pontificem pertinere novam erigere Religio-

gionem, de quo pleniùs legitur, & notatur *in cap. fin. ſupra de Religioſis domibus, & in cap. Unico, eod. tit. lib. 6.* & hìc notant Hoſtienſ. *in princ.* Joan. Andr. *nu.* 2. Cardin. *in princip. in verb. Plantare*, Butr. Anchar. & omnes *in* 1. *notab.*

2 Secundò nota ibi, *Eccleſias*, Religioſos etiam exemptos non poſſe Eccleſias, aut decimas recipere de manibus laicorum abſque auctoritate Diœceſani, & de hoc *in cap. Cùm Apoſtolica, de iis, quæ fiunt à Prælatis.*

3 Tertiò nota ibi, *Dimiſſis quaſcumque contra tenorem iſtum aliquo tempore receperunt*, Conſtitutionem juris antiqui declaratoriam trahi etiam ad præterita. De quo dic, ut plenè ſcripſi *in cap. Quoniam, ſupra de Conſtitutionibus.*

4 Quartò nota *in* §. *Excommunicatos*, interdictum & excommunicatum in una Eccleſia intelligi ubique interdictum, & tamquam excommunicatum vitandum eſſe etiam ab exemptis: concordat *cap. Nulli, infra de ſentent. excommun.* & hìc notant gloſſ. *in verb. Excommunicatos*, Hoſt. *n.* 4. *in eod. verb.* Butr. *nu.* 6. Abb. *in* 1. *notab.* Mar. Socin. *nu.* 4. & cœteri omnes.

5 Quintò nota ex §. *In Eccleſiis*, quale jus conſequantur Hoſpitalarii, & alii Religioſi in Eccleſiis, quæ ſibi non ſint pleno jure ſubjectæ: conſequuntur enim nudum jus præſentandi, & rationem de temporibus inquirendi; inſtitutio verò, & deſtitutio ad Epiſcopum pertinent, nec valet contraria conſuetudo, *ut in cap.* 1. *de Capell. Monach. lib.* 6. & hìc notant Butr. *nu.* 7. Abb. *nu.* 2. Marian. Socin. *nu.* 6. & com-

6 muniter DD. Ergo à contrario ſenſu ſecus dicendum eſt, ſi Eccleſiæ ſint eis pleno jure ſubjectæ: ſed hoc intelligunt Jo. Andr. *n.* 4. *in verb. Repræſentet*, & alii proximè citati, quando Eccleſiæ, & populus ſunt exempti. Si verò populus non eſt exemptus, licèt Hoſpitalarii, & Religioſi hujuſmodi habeant ibi jus inſtituendi, tamen oportet inſtitutum repræſentari Epiſcopo, ut recipiat ab eo curam populi, & de illa cura tenetur Epiſcopo rationem reddere, & hac ratione poterit Epiſcopus eum viſitare, & in viſitatione quæret ab ipſo, quomodo celebret populo divina officia, & quomodò illius Sacramenta miniſtret. De aliis autem temporalibus, & ſpiritualibus tenetur reſpondere Religioſis, quibus eſt ſubjectus.

7 Sextò nota in §. *Quòd ſi Templarii*, unum privilegium Templariorum, videlicet ut in Eccleſia interdicta ſemel in anno admittantur ad divina officia.

8 Ultimò nota in §. *De Confratribus*, Oblatos alicui ex Religionibus non potiri ejuſdem Religionis privilegiis, niſi ex toto ſint tranſlati, eo quòd ſe, & ſua ipſi Religioni obtulerint. Aliàs enim remanent ſub juriſdictione Ordinariorum, ut hìc notant gloſſ. *in verb. Nullatenus*, Innoc. *ad fin. in verb. Eximantur*, Hoſt. *n.* 9. *in verb. Omnino*, Butr. Abb. & Marian. Soc. *in ultimo notab.* concordat textus *in cap. Ut privilegia, infra eod.* & ibi dixi latiſſimè *à n.* 1. *uſque ad n.* 40.

9 Porrò, cùm fratres Hoſpitalis quandoque excedant in pluribus contra Epiſcopalem auctoritatem, & ſcandalum faciant, ac periculum animarum inducant, ut hìc dicitur ad exemplum Epiſcoporum, qui in Concilio Lateran. de his graviter ſunt conqueſti, quæſivit Archiepiſcopus Elborenſ. utrùm Hoſpitalarii, ſeu Milites Sancti Joannis Hieroſolymitani extra Conventum degentes teneantur ſemel in anno confiteri Presbytero Parochiali, & ab ipſo in die Paſchatis ſacram Communionem recipere.

Secundò, an de his teneantur reddere rationem loci Ordinario.

10 Ad primum videtur reſpondendum non teneri, ſive jus commune, ſive ipſorum Militum ſtabilimenta attendamus: nam quod pertinet ad jus commune, ex decreto Concilii Generalis *in cap. Omnis utriuſque, infra de pœnit. & remiſſ.* ſtatutum eſt, ut unuſquiſque ſaltem ſemel in anno peccata ſua proprio Sacerdoti confiteatur, & in Paſchate ſuſcipiat Euchariſtiæ Sacramentum. Sed Presbyter Parochialis, ſeu Parochus non eſt proprius Sacerdos Militum Hieroſolymitanorum. Ergo ipſi Milites non tenentur eidem Parocho confiteri, nec de illius manibus in Paſchate Euchariſtiam ſuſcipere.

11 Minor patet, quia cùm Milites Sancti Joannis Hieroſolymitani emittentes tria vota ſubſtantialia ſint verè Religioſi, Mohed. *dec.* 10. *de cauſ. poſſeſſ. & propr.* & ſæpiùs cenſuit Sac. Congregatio Concilii, Presbyter Parochialis non poteſt dici proprius illorum Sacerdos, de quo loquitur *d. c. Omnis utriuſque*; ſed Prælatus, cui ſubſunt, vel Delegatus ab ipſo, ut probatur expreſſe in extravag. Benedicti XI. *Inter cunctas*, §. *Sed quia, de privil.* ibi, *non Religioſos*, qui ſecundùm ſtatuta ſuorum Ordinum propriis Prælatis confiteri debent. Facit extravag. Joan. XXII. *Vas electionis, de hæret.* ubi damnatur error Joan. de Poliaco, qui aſſtruebat confeſſos Regularibus habentibus licentiam generalem audiendi confeſſiones, teneri eadem peccata, quæ confeſſi fuerant, iterùm confiteri proprio Sacerdoti, quem dicebat eſſe ſolum Presbyterum Parochialem.

Præterea ad hoc, ut Sacerdos validè abſolvere poſſit à 12
peccatis, duo requiruntur de jure communi, videlicet poteſtas, quam in ipſa ordinatione accipit, ut habetur in *cap.* 15. *in princ. ſeſſ.* 23. & juriſdictio in pœnitentes, cum abſolutio Sacramentalis ſit actus judicialis, qui non poteſt validè exerceri in non ſubditum, ut eſt diffinitum à Concil. Trident. *in Can.* 9. *ſeſſ.* 14. *de Sacramento Pœnitent.* Ex decreto *d. cap.* 15. additum eſt tertium requiſitum, ut Sacerdos vel Parochiale beneficium habeat, vel Epiſcopi approbationem: Presbytero autem parochiali quoad Milites Hieroſolymitanos deficit ſecundum requiſitum, id eſt juriſdictio, cum ipſi ſint exempti ab omni juriſdictione Ordinariorum, etiamſi degant extra conventum, ut patet in Concilio Tridentino *cap.* 11. *verſ. Exceptis tamen iis, ſeſſ.* 24. niſi in caſu *d. cap.* 3. *ſeſſ.* 6. ergo tantùm abeſt, ut teneantur confiteri Parocho, ut ſi de facto confiteantur, abſolutio nulla atque irrita ſit ex defectu juriſdictionis: nulla enim eſt abſolutio, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, vel delegatam non habet juriſdictionem, ut ſimiliter eſt diffinitum à Tridentina Synodo *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. *de caſ. reſerv.*

Demum ſuppoſito ſtatu Religioſo eorumdem militum, 13
idem probat efficaciter text. in dicta extravag. *Inter cunctas, de privileg.* ubi interdicitur Religioſis, ne cuipiam confiteantur niſi propriis Prælatis, facit text. *in cap.* 1. ibi, *Monachus pœnitentiam nemini tribuat, niſi ſibi invicem*, 16. *qu.* 1. Item facit *cap. Si Epiſcopus*, § *Nulli quoque, de pœniten. & remiſſ. lib.* 6. ubi dicitur nulla poſſe conſuetudine introduci, ut quis Confeſſorem ſibi eligere valeat, præter ſui Superioris licentiam.

Neque obſtat, quòd cùm hujuſmodi Milites degant ex- 14
tra conventum, ut ſupponitur, in dubio ſubſint Epiſcopo etiam quoad ea, quæ ad curam animarum non pertinent, ex decreto Concilii Tridentini *cap.* 3. *ſeſſ.* 6. Quoniam reſpondetur ex *d. cap.* 3 Regulares extra conventum degentes non ſubeſſe Epiſcopo, niſi ratione delicti, ut patet ex verbis ejuſdem Capituli ibi, *Si deliquerit*. Equites autem Hieroſolymitani, qui ſemel in anno peccata ſua non confitentur Presbytero parochiali, vel ab ipſo in Paſchate ſacram Communionem non ſuſcipiunt, minimè delinquunt, dummodò alias coram proprio Sacerdote, & in ſuis Eccleſiis præcepto Eccleſiæ ſatisfaciant, ut dictum eſt; & ſic quoad Sacramenta non ſortiuntur forum Ordinarii. De-
bent enim confiteri ſuis Prioribus, vel Capellanis, vel al- 15
teri de ipſius Prioris licentia, ut inferiùs dicetur. Sicut videmus alios Religioſos itinerantes non poſſe peccata ſua confiteri Presbytero ſæculari, niſi de ſuorum Superiorum licentia, & abſolutionem aliter factam eſſe ipſo jure nullam, ut pluribus probat noviſſimè Ludovic. Miranda *in manuali Prælator. tom.* 2. *q.* 33. *art.* 6. *in* 1. *concl.* dicens, generali conſuetudine Religionum receptum eſſe, ut itineraturi priùs à propriis Prælatis facultatem obtineant ſibi Confeſſorem eligendi, & ibi refert non ſolùm plura privilegia Sixti IV. Leonis X. & aliorum Summorum Pontificum quibus fit facultas Religioſis itinerantibus eligendi Confeſſorem, ſed etiam ſpecialem prohibitionem Clementis IV. & Bonifacii VIII. ne quis ex Fratribus Minoribus, excepto mortis articulo, aliis, quàm ejus Ordinis Sacerdotibus confiteatur.

Advertè tamen, quia in prædictis aliter videntur ſentire 16
DD. *in Clem. Ne in agro, §. Sanè, de ſtat. Monach.* ubi in ſpecie Petr. de Anch. *n.* 5.

Nota, inquit, quòd ſive Monachi ſint in monaſterio, ſive extra, tenentur ſemel in menſe confiteri, & quando ſunt extra, poſſunt confiteri Prælatis, in quorum Parochia degunt, vel aliis Religioſis ad hoc deputatis per diœceſanum: allegat *cap.* 1. 16. *quæſt.* 1. & *Clem. Dudum, de ſepult.* quæ tamen ju ra hoc non probant. Poſſunt etiam

ſecun-

ſecundùm enim confiteri Epiſcopo invitis Prælatis, ut notat Archidiac, *in cap. qui reſiſtit*, *num.6. 11. quæſt.3.* ubi dicit, ſe non credere Abbatem poſſe prohibere Monacho, ne confiteatur Epiſcopo, vel Pœnitentiario ejus: & hoc ideò, quia Epiſcopus eſt Ordinarius ſingulorum, qui ſunt in ſua diœ-
17 ceſi. Hoc tamen limitat, niſi ſecus ſit expreſſum in Conſtitutionibus Monachorum, quæ confirmatæ ſunt à Papa. Nos verſamur in caſu hujus limitationis, ut conſtat ex dictis ſupra *n.13. & 15.* & mox ſubjiciam.

18 Quod ſpectat ad ſtabilimenta Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, res fit magis clara: nam in eis expreſsè interdicitur militibus, ne alteri cuipiam confiteantur, quàm Priori, aut alicui Capellano ejuſdem Ordinis, niſi de ipſius Prioris licentia, vel eo abſente, de licentia Superioris, ut habetur *in tit.3. de Eccleſia, ſtatuto 7. pag. 24.* Quæ quidem ſtabilimenta cùm à multis Summis Pontificibus fuerint confirmata, ſunt omninò obſervanda, ut per Archid. *loco citato*, cùm præſertim non ſint contraria Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.23. cap.15.* quod nihil ſtatuit de pœnitentibus Regularibus, imò ſe reſtringit ad confeſſiones ſæcularium; & conſonant Sacrorum Canonum diſpoſitioni, ut ex dictis conſtat. Quibus etiam accedit Conſtitutio 9. Pii IV. *Circumſpecta*, in Bull. *tom.2. pag.9.* quæ in §.29. tribuit facultatem fratribus Capellanis Ordinis Sancti Joannis Hieroſolymitani, militum, & ipſorum familiarium confeſſiones audiendi, illiſque Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtrandi.

Ad ſecundum reſpondetur, Milites extra conventum de- 19
gentes teneri omninò reddere rationem Ordinario, quòd annuæ confeſſionis, & communionis præceptum adimpleverint: nam cùm omnes Chriſti fideles arctentur præcepto *d.c. Omnis utriuſq; de pœnit. remiſſ.* utiq; ſi Milites Hieroſolymitani illud non adimpleant, graviter delinquunt. Ratione autem delicti degentes extra conventum ſubſunt viſitationi, punitioni, & correctioni Ordinarii tamquam in hoc à Sede Apoſtolica delegati, *ut in d.c.3. ſeſſ.6.* & ita aliàs re diligenter examinata, reſpondit S. Congregatio Concilii, quæ hujuſmodi delictum etiam connumeravit inter graviora.

DE PRIVILEGIIS, &c.

Cœleſtinus III. Abulen. Epiſcopo:

CAPUT X.

PAtentibus litteris certificari deſideras, utrùm Templariis, Hoſpitalariis, & aliis oratoria in domibus ſuis habentibus liceat campanas in eis ponere, publicèque pulſare? Reſpondemus autem conſultationi tuæ, quòd non licet eis hoc agere: quin potiùs per te, per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, coercendi ſunt, ut ita ſint ſuo jure contenti, quod juſtitiam non impediant aliorum.

SUMMARIUM.

1 *Campanæ in Oratoriis privatis publicè teneri non poſſunt.*
2 *Campanas habere in loco publico, & elevato eſt ſignum loci publici, & ſacrati.*
3 *Hoſpitalia & Oratoria cùm non apparent conſtructa auctoritate Epiſcopi, ex quibus ſignis præſumantur publica, vel privata.*
4 *Exempti delictum ſi extendit vires ſuas, & effectum extra locum exemptum, licèt committatur in loco exempto, poteſt per Ordinarium puniri.*
5 *Declaratur.*
6 *Religioſis an liceat in eorũ Oratoriis, vel Monaſteriis unã, vel plures habere campanas, & n. ſeqq. uſq. in fin.*
7 *Intellectus cap. Nimis iniqua, de exceſſibus Prælat. & num.13.*
8 *Conceſſa omnia videntur, quæ nõ inveniuntur prohibita. Declaratur, n.14.*
9 *Unicuique licet in ſuo facere quod vult, dummodò nihil in alienum immittat, etiamſi per hoc alius lædatur: quod intelligitur de immiſſione rei corporalis, n.17.*
10 *Campanarum plurium quæ ſint cauſæ, & n.12. & 22.*
11 *Cauſa rei ceſſans rei finem imponit, & perſeverans eam ampliat, & extendit.*
12 *Campanarum ſonus eſt adinventus ad convocandam populi multitudinem ad audiendum verbum Dei, & n.22.*
15 *Singularitas non ſemper pluralitatem excludit.*
16 *Taxativæ dictiones nõ ſemper in oratione ſubaudiũtur.*
17 *Fumus enumeratur inter corporalia.*
18 *Mendicantibus poſt Extravagantem Joannis XXII. Quia cunctos, non licet in ſuis conventibus habere niſi unam campanam, & n.25.*
19 *Et quid ſi unã habeant pro ſe, & aliam pro univerſitate.*
20 *Et quid ſi antea plures habuerint ſine contradictione, & n.26.*
Et quid ſi ita ſe habeat conſuetudo, n.27.
Et quid ſi habeant parochias, n.28.
21 *Campanulas habere, & privatim pulſare non eſt prohibitum Religioſis in eorum officinis, & in privatis Oratoriis, & n.24.*
22 *Campanam in privato Oratorio Religioſis publicè tenere, & pulſare non licet.*
23 *Pluralitas quandoque reſolvitur in ſingularitates.*
28 *Parochialis Eccleſia ſi campanas tres videlicet grandiorem, mediam, & minimam habere non poſſit, ſaltem duas debet habere.*

PAtentibus. Religioſi in domibus privatis, licèt ſint ibi 1
privata oratoria, non poſſunt habere campanas: hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. & Anch. vel ſic ſecundùm Abb. & Marian. Socin. In oratoriis privatis campanę publicè teneri non poſſunt etiam per Religioſos; & ſunt duæ partes, conſultatio & reſponſio, ſecunda ibi, *Reſpondemus*.

Nota primò ex hac littera, in loco publico, ſeu elevato 2
habere campanas, & publicè pulſare, eſſe ſignum loci publici, & ſacrati, ut hìc notat Anton. de Butr. *nu.3.* Abb. Ma-
rian. Socin. & Dec. omnes *in 1. notab.* & idem Butr. *in c. ult.* 3
n.5. ſupra de cenſib. inferentes ex hoc ad deciſionem queſtionis quotidianæ, an hoſpitalia, vel oratoria in dubio cenſeantur publica, vel privata, non appareat, an auctoritate Epiſcopi ſint conſtructa: nam ſi ibi eſt campana elevata, quæ publicè pulſatur, ſignum eſt ea eſſe publica, & Epiſcopo ſubjecta: & idem dicitur, ſi ibi celebratur; ſunt enim iſta ſigna loci publici; arg. *c. Unicuique, & c. ſeq. de conſecrat. diſt.1.* & notat Archid. *in c. Nemo, nu.3. verſ. Ubi autem dubium eſt, ead. diſt.* & plenius idem Abb. *in cap. Inter dilectos, nu.1. verſ. Sed contra hoc, de donationibus*, & latè conſuluit Federic. de Sen. *conſ.130. Factum eſt tale, Quædam domus per tot.* Adverte tamen, quia actus ſolius celebrationis Miſſę neceſſariò non concludit locum eſſe publicum, ut probat text. *in d.c. ultim.* ubi dicitur in oratoriis privatis interdum celebrari; & ſic non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe, *cap.2. de tranſlat. Epiſcop. & l. Neque natales, Cod. de probationibus*, quod dicit eſſe notandum Abb. *in d.c. ult. n.1. ver. Item nota:* intelliges ergo celebrationem Miſſæ ſignum eſſe loci publici, & ſacrati, ſi actus celebrationis ſit publicus, ita ut omnes indifferenter admittantur, prout intelligunt Archid. *in d. c. Nemo, n.3.* & declarant Butr. *in dicto c. ult. in tertio notab.* & Abb. *n.1. de cenſib.*

Secundò, ex hac littera colligit Anton. de Butr. *n.5.* quòd 4
ubi delictum exempti extendit vires ſuas, & effectum extra locum exemptum, licèt committatur in loco exempto, nihilominùs poteſt per Ordinarium arceri, & puniri: nam campanæ non pulſantur niſi propter auditum: & quamvis pul-

pulſentur in loco exempto, tamen propter ſonum extenditur turbatio ad locum non exemptum: ad quod facit *cap. Tuarum, infra eod.* concordant hic Abb. *n.4. verſ. in gloſ.2.* qui pluribus hoc confirmat, & Marian. Socin. *in ult. notab.*

5 Quod puto verum, niſi privilegium exemptionis ſit conceſſum etiam ratione rei ſitæ, contractus initi, & delicti commiſſi extra locum exemptum, ſicut ſunt hodiè exemptione Religioſorũ ferè omnium, ut plenè ſcripſi *in d. c. Tuarum, à n.18. uſque ad n.25.* Tunc enim etiamſi campanæ pulſarentur in ipſomet loco non exempto, tamen exempti non poſſent ab Ordinario puniri, quia hujuſmodi exemptiones ſpeciales non ſunt ſublatæ per *c. Volentes, de privileg. lib.6.* ut ex facto reſpondit Gemin. *con.72. Quia articulus ipſe n.1. col.3. in princ. verſ. Infertur ſecunda concluſio,* & dixi in præallegato *c. Tuarum n.16. & ſeqq. infra eod.*

6 QUÆRO generaliter, an Religioſi poſſint in ſuis oratoriis unam, vel plures habere campanas.

7 Difficultas verſatur in conciliatione hujus Decretalis, ubi hoc prohibetur, cùm *c. Nimis iniqua, ſupr. de exceſſ. Prælat.* ubi recenſentur inter alia gravamina Fratribus Prædicatoribus illata, quòd non permittantur in eorum oratoriis aſſervare Euchariſtiæ Sacramentum, nec habere campanam.

Pro ſolutione dantur tres intellectus. Primus eſt Goffredi *in d. cap. Nimis iniqua,* quòd ille textus loquatur de oratoriis publicis, quæ ſunt in monaſteriis Religioſorum; hoc autem cap. de oratoriis exiſtentibus in eorum domibus privatis, vel granciis: & hic intellectus eſt ſatis amicus litteræ, & magis placet Abbati *hic n.5. ver. Et quamquam primus intellectus Goffredi multum mihi placeat,* & Marian. Socin. *n.10. verſ. Dicit Dominus meus.*

Secundus intellectus eſt Innocentii hic, videlicet quòd text. *in d. c. Nimis iniqua,* procedat ex privilegio, vel gratia ſpeciali: hæc autem Decretalis de jure communi.

Tertius intellectus eſt Hoſt. hic *n.2.* qui exponit verbum *Campanas,* ſcilicet plures, *l. Ubi numerus, ff. de teſtib.* Pluralitas ergo, & pulſatio publica hic reprobantur, ſed unicam habere campanam non eſt eis prohibitum: & ita procedit tex. *in d. c. Nimis iniqua,* qui in ſingulari loquitur, ibi, *Nec ſuſtinentes eos habere campanã,* & ſic licet Religioſis habere unam, ſed non plures, ut in hac littera; & Hoſtienſem ſequitur Archid. *in c. Quidam in fine 18. qu.2.* quod dicit perpetuò notandum Abb. *hic num 5. verſ. Vel tertio,* ſecundùm Hoſtien. & potiſſimùm pro Mendicantibus, qui tenent plures campanas, ita ut eorum loca videantur principaliora in civitate; non enim poſſunt de jure communi tenere niſi unam, idque debet eis ſufficere, cùm populum non habeant: & hoc ſecundum eum ſervant Fratres Minores de Obſervantia, pro quibus facit *Clem. Exivi de Paradiſo, §. Licet verò, verſ. Hinc eſt etiam, & verſ. Quamvis etiam, de verb. ſignific.* ſequitur Jo. de Selva *in tr. de benef. part.1. q.5. n.101.*

8 Porrò fuit olim magna lis in Curia Romana, utrum Fratres Prædicatores poſſent habere plures campanas: & dicebatur poſſe. Primò, ex regula, qua dici conſuevit, omnia vi-
9 dentur conceſſa, quæ non probantur prohibita, *l. Statuas, C. de relig. & ſumpt. funer. l. Nec nõ, §. Quod eis, ff. Quib. ex cauſ. majorit. l. Ab ea parte, ff. de probat.* Secundò, ex alia regula, quæ habet, unicuique licere in ſuo facere, quod vult, dummodò nihil in alienum immittat, *leg. Sicuti, §. Ariſto, ff. ſi ſervit. vindicet.* etiamſi per hoc alius lædatur, dummodò doloſè non faciat, *ut leg. Fluminum, §. ult. & duabus legib. ſeqq. de*
10 *damn. infect. l. 1. Idem ait, & §. Denique Marcellus, ff. de aqua pluvia arcen.* Tertiò, quia cauſa pluralitatis campanarum eſt honor Sanctorum, decor cultus divini, & convoca-
11 tio populi: Sed iſtæ tres cauſæ ſubſunt in Eccleſiis Prædicatorum: Ergo & jus pluralitatis campanarum, quia ſicut cauſa rei ceſſans, rei finem imponit; ita & præſervans, eam ampliat, & extendit, *l. Planè, ff. de oper. liber. l. Adulter ff. de Adulter. l. Adigere, §. Quamvis, ff. de Jure patr.* & cum paris ſimiliſque militiæ ſint, juſtum & competens videtur eiſdem privilegiis gloriari, *l. ult. Cod. de Palatin. Sacr. largit. lib.12.*

12 Et quòd ſonus campanarum ſit adinventus ad convocandum populum, ſive populi multitudinem ad audiendum verbum Dei, ſatis innuitur Numer. c.10. ibi, *Fac tibi argenteas tubas, & ductiles, quibus convocare poſſis multitudinem:* & infra, *Ubicumque increpueris tubis, congregabitur ad te om-*
13 *nis turba.* In contrarium allegabatur hoc cap. ubi prohibetur campanarum pluralitas etiam Religioſis: & *cap. Nimis iniqua, de exceſſ. Prælat.* ubi conceditur eis habere campanam: ergo unam duntaxat. Sed ad prædicta reſpondebatur non obſtare hoc cap. quia loquitur de Oratoriis conſtructis in privatis domibus, de quibus habetur *in Authen. Ut in privat. domib.* Sacra myſteria non fiant in urbro, & nigro, & de quibus procuratio dari non debet, *ut c. ultim. ſupra de cenſib.* Nec debet intelligi de monaſteriis ubi ſunt ſolemnes Eccleſiæ, & Conventus, *ut cap. Si quis etiam, de conſecrat. diſt.1.* & quòd inter iſta ſit patens differentia, liquet ex *cap. Quidam Monachorum 18 q.2.* & ibi notatur. Item non obſtat *d. c. Nimis iniqua,* ubi legitur in ſingulari, campana, quia narrat gravamen, quod inferebatur Prædicatoribus, & Minoribus, videlicet quòd Prælati eis campanam non permittebant: & illud gravamen ibi tollit. Quis ergo dixerit legem proditam in eorum ſavorem, debere gravamen eis inducere? certè qui hoc dicit, à mente legiſlatoris divertit, *l. Deducta, §. final. ff. ad Trebell. c. Tranſmiſſæ, inf. de verbor. ſignific.*
Hæc enim ratio pro eis poſita eſt, non contra ipſos, *l. In ratione, §. Tametſi ante, ff. Ad leg. Falcid.* 14
Quippè ſi ante d. c. *Nimis iniqua,* præceſſiſſet prohibitio, ne campanas haberent, tunc permittendo eis habere campanam, fortè maneret prohibitio in aliis; ſed cùm nulla præceſſerit prohibitio, & tantummodò tollatur gravamen, quod inferebatur circa unam campanam, non licet hinc deducere prohibitionem ſuper pluralitate, quia ſecundum hoc unum contrariorum induceret reliquum, ſcilicet conceſſio prohibitionem, quod eſſe non debet, *leg. legata inutiliter, §. fin. ff. de adimend. legat. l. Cum tale, §. ult. ff. de condit. & demonſt.* Sicut nec prohibitio inducit ejus contrarium, videlicet juſſum affirmativum, *l. Titia, ff. de manumiſſ. teſtam.* ita nec conceſſio debet inducere prohibitionem, cùm loquimur de his, quæ alias ſui natura prohibita non ſunt, ut legitur, & notatur *in c. inter corporalia, de transl. Epiſc.* Nec etiam multũ à verbi proprietate recedit, quòd prohibendo gravamen circa campanam illatum, etiam de pluralitate campanarum
intellexiſſe videatur, *ut l. Si pluribus, ff. de leg.2. l. Si plures de* 15
leg.3. & leg. Si neceſſarios, §. Si annua, ff. de pignorat. action. neque enim ſemper ſingularitas pluralitatem excludit, *l. In uſu, ff. de verb. ſignificat. l.1. §. Hoc editum, ff. Quod falſ. tu-*
tor. author. Signa enim taxativa, ut tantùm, & dumtaxat, 16
non ſemper ſubaudiuntur in oratione. Unde non eſt bona illatio. Tu habes unum oculum: ergo unum tantùm, ut *l. ult. §.1.* & ibi notat. *ff. de leg.2.* & una via ducit Romam:
ergo una tantùm; & actio edita demonſtrat ſpeciem futu- 17
ræ litis, ſed non ſola, *ut l.1. circa princ. de edend.* & aliud eſt dejicere Epiſcopum: ergo Epiſcopum ſolum, *c. Requiſiſti, de teſtam.* Objiciebatur etiam contra prædictos fratres, quòd immiſſio ſonitus campanarum ad alienum eſſet contra *d. l. Sicuti, §. Ariſto, ff. Si ſerv. vindicet.* Sed ibi intelligitur de immiſſione rei corporalis, ut patet per exempla ibi poſita, ſcilicet fragmentorum aquæ, & fumi, quæ tria conſtat eſſe corporalia; de primis duobus patet ad ſenſum, de tertio ſcilicet de fumo notatur *inſtitut. de reb. corp. & incorporalib. in princ. & in l.1. §.2. ff. de rerum diviſione.* Ita conſuluit Oldrad. *in conſ.228. incip. Quod Fratres Prædicatores, per tot.* cujus reſponſum ferè ad calamum tranſtulit Alberic. de Roſate *in dictionario in verb. Campana,* & ſequuntur hic Marian. Socin. *n.10.* & Decius *n.22.*

Tu verò dicas hujuſmodi altercationem ſublatam eſſe 18
per Conſtitutionem Joann. XXII. quam DD. noſtri non allegant, in Extravagan. *Quia cunctos, de officio Cuſtodis,* ubi præmiſſa Cathedralium, & aliarum Eccleſiarum querela, quòd nonnulli Mendicantium Ordinum profeſſores in aliquibus ſuis Conventibus plures campanas obtinent, & impoſterum ſatagunt obtinere, & propterea juſtitiæ detrahitur, & exinde civitatibus locorum interdum affertur Divinis officiis impedimentum, videturque inter ipſos litigiis, & ſcandalis via aperiri, ſtatuitur primò, *ut Religioſi dictorum Ordinum Mendicantium in nullo conventu ſuo, ſeu loco plures campanas habeant ſine Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, ſed una tantummodò pro loco quolibet ſint contenti.*
Secundò, ut ſi communitas, ſeu Univerſitas aliqua eccleſia- 19
ſtica, vel mundana, ſeu iidem Religioſi pro hujuſmodi Univerſitate in aliquo ipſorum locorum campanam aliam habuerint, vel nunc habent, nõ illam, ſed aliam ſolam eorum ſpecialiter uſibus deputatam pulſare valeant horis diurnis, & nocturnis,
Miſſis, & aliis conſuetis. Tertiò, permittitur eiſdem Reli- 20
gioſis, ut ubi haſtenus plures campanas ſine lite & contradictione qualibet in uſus dumtaxat proprios habuerint, & nunc habent, illis etiam deinceps liberè uti poſſint, aliis quibuſcumq; per eos habitis intra trium menſium ſpatium de ſuis locis,

cis, ſeu campanilibus deponendis, & nullatenus iterùm repo-
21 *nendis. Quartò declaratur, ut campanulæ, quæ in Refectoriis*
Sacriſtiis, Capitulis, & aliis forſan officinis Religioſorum ip-
ſorum conſueverunt habere, ſub dicta ordinatione nullatenus
comprehendantur. Hæc ibi.
22 Quibus poſitis conclude veritatem ſub diſtinctione: nam
aut quæritur de Oratoriis privatis, ſeu domeſticis, quæ
Religioſi habent in ſuis privatis domibus, vel grangiis; &
in his nec unam campanam licet eis obtinere in loco publi-
co, ſeu elevato, quia cùm ibi Miſſas, & divina officia
publicè nequeant celebrare, ut dixi in *cap. ult. ſupra de cen-*
ſibus, conſequens eſt, ut nec poſſint ibi publicè habere, aut
pulſare campanam, cujus præcipuus eſt uſus plebem vocare
ad divina officia, *ut cap. 1. & 2. de off. Cuſtodis*, & conſtat ex
23 dictis ſupra *num. 11. & 12.* Et in ſumma de hoc eſt caſus ex-
preſſus non cavillando litteram in hac Decretali, quæ etſi
loquatur in plurali de campanis, hoc tamen facit, quia eo-
dem modo de Hoſpitalariis, & Templariis, eorumque
Oratoriis loquitur in plurali. Unde verbum *Campanas*, de-
bet diſtributivè accipi, ſingula ſingulis referendo, ſecundùm
ea, quæ notat Bart. *in l. Falſa*, §. *Si quis num. 1. ff. de condit. &*
demonſtrat. & fusè Everardus *in ſua Centuria legali in loco à*
vi numeri, à nu. 9. uſque ad n. 10. Similis expoſitio fit *in c. Ut*
privilegia, in fine infra eodem, & hoc uſu receptum eſt; nulli-
bi enim ſervatur, ut in Oratoriis, quæ ſunt intra domeſticos
parietes, in loco elevato teneatur, vel publicè pulſetur cam-
24 pana. Non tamen eſt prohibitum ibi tenere campanulam
privatam, & privatim pulſare, ut à contrario probat hæc lit-
tera *in verb. Publicè*, ſecundum Anton. de Butr. *hic n. 30.* An-
char. *n. 2.* Abb. & Marian. Socin *in 2. notab.* & Dec. *n. 8. & 23.*
25 Aut quæritur de Oratoriis publicis, vel Eccleſiis, quæ
ſunt in ipſis monaſteriis Religioſorum: & planum eſt eis
non licere in eorum conventibus, & locis plures campa-
nas habere ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, ſed una
tantùm pro quolibet loco debere eſſe contentos, ut eſt ex-
preſſum ad litteram in eadem Extravaganti Joann. XXII.
Quia cunctos, & concordat Concilium provinciale Mediò-
lanenſe IV. *in titulo de ſacris locis, eorumque cultu*, §. *De*
campanis, tom. 4. Concilior. part. 2. fol. 437. col. 2. ubi ſic legi-
tur: *Simplex Eccleſia, Oratoriumve unam tantùm campa-*
nulam habeat, ut Joannis XXII. conſtitutione ſancitum eſt.
Itaque hodiè eſt approbata opinio Abbatis, quòd Religioſis
non liceat in Eccleſiis, & Oratoriis monaſteriorum ſuo-
rum habere niſi unam campanam.
Limita primò, niſi Religioſi in Eccleſiis vel Oratoriis 26
hujuſmodi habuerint plures campanas ante prædictam Ex-
travagantem, & nunc ſine lite, aut contradictione habeant,
quia tunc eis liberè uti poſſunt, ut diſertis verbis ibi ſtatui-
tur in §. *Ceterum*; & ita eo tempore inſpecto approbatur in-
tellectus Goffredi ad text. *in c. Nimis iniqua, de exceſſ. Præ-*
lat. & reſponſa Oldrad. contra Hoſtien. quòd Religioſis
Mendicantibus in eorum Oratoriis publicis, & Eccleſiis de
jure communi permiſſum ſit non tantùm unã campanã, ſed
etiã plures obtinere, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *n. 8.*
Limita ſecundò, niſi plures campanas habeant ex anti- 27
qua conſuetudine; tunc enim militat ratio quæ movit Pa-
pam Joan. XXII. ad permittendum, ut Religioſi poſſent reti-
nere plures campanas, ſi eas habuiſſent ſine contradictione
ante tempus conſtitutionis. Item per hanc conſuetudinem
fit redditus ad jus commune antiquum, ut ſupra proximè
dictum eſt, quod eſt favorabile, *ut cap. Cum dilectus*, §. *Ce-*
terum, & ibi gloſ. notab. *in verb. Juri communi*, & Abb.
n. 21. ſupra de conſuetud.
Limita tertiò, niſi monaſteria hujuſmodi, vel conven- 28
tus habeant parochias, quia tunc plures habere campanas,
& poſſunt, & debent: unde in Concilio Mediolanenſi IV.
in loco ſupracitato, numer. 25. in §. *De campanis*, ſic legitur:
Parochialis Eccleſia ſi campanas tres, grandiorem ſcilicet,
mediam, & minimam habere non poteſt, ſaltem duas, ubi fie-
ri poteſt, habeat, eaſque diſtincto ſoni concentu inter ſe rectè
conſentientes, pro varia divinorum officiorum quæ fiunt, ra-
tione, & ſignificatione.

DE PRIVILEGIIS, &c.

Innocentius III. Archiepiſcopo Lugdunen.

CAPUT XI.

TUarum nos tenor edocuit litterarum, quòd fratres hoſpitalis Sancti Joannis, laicos & illiteratos mittunt pro eleemoſynis colligendos: & infrà. Cùm in quadam Eccleſia baptiſmali, eis à prædeceſſore tuo collata, quidam eorum percutiens Vicarium Sacerdotem, ipſam Eccleſiam ſanguinis effuſione fœdaſſet, uſque ad reconciliationem divina ibidem interdixiſti officia celebrari: ſed nihilominùs ipſi in ea divina officia celebrarunt. Alios verò presbyteros ab officio ſuſpenſos per Epiſcopos ſuos, iidem cùm ſint laici, ad divina officia reſtituunt exequenda. Quoſdam prætereà, qui cum uxoribus ſuis in domibus propriis commorantur, eò quòd eis de ſuis aliquid conferunt annuatim, ita emancipare contendunt, ut aliquibus ſecundùm legem terræ de ſibi objectis reſpondere minimè teneantur. Verùm, quia privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, fraternitati tuę mãdamus, quatenùs ſi quos clericos, aut laicos à dictis fratribus pro colligendis eleemoſynis Cruce falsò ſignatos inveneris, his, à quibus ipſos miſſos eſſe conſtiterit, per totam provinciam tuam exhortationis officium interdicas: miſſos, ſi laici fuerint, excommunicationis mucrone percellas: ſi clerici, ab officio beneficioque ſuſpendas, nullo prorsùs privilegii beneficio, vel appellationis remedio prævalente. Eos verò quos in prædicta Eccleſia, lege tibi diœceſana ſubjecta, poſt interdictum tuum divina celebrare cognoveris, eadem pœna ſuſpenſionis involvens, in ea, donec reconciliata fuerit, officia non permittas celebrari divina: presbyteros etiam ſuſpenſos ab Epiſcopis ſuis, & per prædictos fratres ad officia ſua temerè reſtitutos, in eamdem ſententiam ſuſpenſionis reducas. Illos verò, quos ad reſpondendum aliis ſecundùm legem terræ, pro præmiſſa cauſa aſſerunt non teneri, nolumus excuſari, quin eos ad reſpondendum, ſublato appellationis impedimento, compellas.

SUMMARIUM.

1 *HOſpitalarii qui mittunt pro eleemoſynis Cruce falsò ſignatos, privantur prædicationis officio, & miſſi ſi ſunt laici excommunicantur; ſi Clerici, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur.*

2 *Quæſtores, qui ad eleemoſynas colligendas ab Hoſpitalariis mittuntur, quas qualitates habere debeant.*

3 *Regulares Mendincantes non ſunt permittendi quærere eleemoſynas per alios, quàm ſui Ordinis fratres.*
Quæſtorum nomen, & uſum prorsùs aboleri juſſit Concilium Tridentinum, ibid.

4 *Celebrans in Eccleſia polluta non eſt ipſo jure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus. Secus in Eccleſia interdicta.*

5 *Exemptus perſonaliter tantùm, ubilibet delinquat, contrahat, aut res ſita ſit, forum Ordinarii non ſortitur.*

6 Exemptus reſpectu certi loci ſi delinquat in loco exempto à Diœceſano puniri non poteſt.

7 Niſi effectus delicti extendatur, ſeu explicetur contra locum exemptum.

Projiciens lapides extra locum exemptum, vel aliàs turbando Ordinarium cum campanis exiſtentibus in loco exempto, ab eodem Ordinario coerceri poteſt, ibidem.

8 Immunitate Eccleſiæ an gaudeat exiſtens extra Eccleſiam, qui ſagitta interficit exiſtentes in Eccleſia.

9 Exempti reſpectu loci ſortiuntur forum Ordinarii ratione delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut rei ſitæ extra locum exemptum.

10 Regulares an ratione delicti commiſſi, ſeu contractus celebrati, aut rei exiſtentis in loco non exempto ſubjiciantur Ordinariorum juriſdictioni, & an ligentur excommunicatione Epiſcopi edicto propoſita, & n. ſeq. uſque in fin.

11 Exemptiones quantumcumque generales locum non habent, cùm exempti delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit in loco non exempto, & n. 14.

12 Exemptiones contra generale Concilium non valent, niſi Concilio fuerit ſpecialiter derogatum.

13 Regularium exemptio non comprehenditur in c. Volentes, de privil. lib. 6.

14 Exemptorum à juriſdictione Ordinarii duæ ſunt ſpecies.

15 Privilegii prætextu flagitiorum non creſcit auctoritas.

16 Exemptiones ſpeciales etiam ratione delicti commiſſi, contractus celebrati, aut rei ſitæ in loco non exempto non fuerunt ſublatæ, aut reſtrictæ per cap. Volentes de privil. lib. 6.

17 Declarans novum jus, non inducit, & n. 13.

18 Regulares quorumcumq; Ordinum tam Mendicantium, quàm non Mendicantium ſuffulti ſunt ſpecialibus privilegiis exemptionis à juriſdictione Ordinariorum ubivis delinquant, ſeu contrahant, aut res litigioſa conſiſtat, & n. ſeqq.

19 Fratrum Prædicatorum, Minorum, S. Auguſtini, Carmelitarum, Servorum, Minimorum, & Clericorum Regularium de Somaſcha exemptio à juriſdictione Ordinariorum etiam ratione delicti, contractus, ac rei referuntur.

20 Monachorum Caſſinenſium, Carthuſianorum, Olivetanorum, Camaldulenſium, Canonicorum Regularium Lateranenſium, Militum S. Joannis Hieroſolymitani, & Fratrum S. Spiritus in Saxia exemptio ab Ordinariis etiam in tribus caſibus exceptis, itidem refertur.

21 Monachorum Ciſtercienſium exemptio an habeat locum in caſibus delicti commiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ in loco non exempto.

22 Verbum, Concedimus, ſeu Indulgemus, relatum ad id quod erat conceſſum de jure communi, nihil novum concedit, ſed jam conceſſum oſtendit, & n. 18.

23 Societatis Jeſu exemptio à juriſdictione Ordinariorum an ſit reſtricta ad tres caſus exceptos, & num. ſeqq.

Societatis Jeſu litteræ conſervatoriæ redactæ ſunt ad terminos Conſtitutionis Gregorii XV. de Conſervatoribus, ibid. verſ. Niſi dixerimus.

Societatis Jeſu Religio comprehenditur in derogationibus generalibus per illa verba, Societatum, & cujuſvis alterius inſtituti, ibid.

24 Privilegiorum communicatio, quam habent Ordines Regulares, comprehendit etiam exemptionem à juriſdictione Ordinarii in tribus caſibus exceptis.

25 Fratres B. Joannis Dei an ſint exempti ab Ordinariorum juriſdictione.

Regularium correctio de jure communi pertinet ad Prælatos regulares, non autem ad Epiſcopum, niſi Prælatis negligentibus, ibid. verſ. Clauſula enim.

26 Clauſula, Dummodò Sacris Canonibus, & Tridentini Concilii decretis non adverſentur, quæ ponitur in litteris confirmationis, & communicationis privilegiorum, intelligitur de Canonibus inſertis in corpore juris.

Papæ auctoritatem cur Concilium Tridentinum præſervaverit in his tantùm, quæ de morum reformatione atque eccleſiaſtica diſciplina ſtatuta ſunt, ibid. verſ. Etenim cum Canones Concilii.

27 Derogationem ad cap. Volentes, de privil. lib. 6. perperàm Regulares in eorum privilegiis inſerendam curarunt.

28 Fratrum Carmelitarum indultum, quòd occaſione cap. Volentes, nullum præjudicium generetur eorum exemptioni, quommodo ſit intelligendum.

29 Regulares non comprehenduntur in decreto c. 14. ſeſſ. 7. Concilii Trident. innovante Conſtitutionem c. Volentes, & n. 34.

30 Lex innovans non egreditur terminos legis innovatæ.

31 Papa cum tribuit jus procedendi contra exemptos auctoritate delegata, non violat exemptiones, & n. 33.

32 Regularium exemptio ratione delicti extra locum exemptum commiſſi, deducitur ex pluribus Tridentini Concilii decretis, & n. ſeq. uſque ad n. 45.

33 Regulares, circumſcriptis exemptionibus, de jure communi originaliter ſubſunt Epiſcopis quoad legem juriſdictionis.

34 Regulares extra clauſtra degentes, ſi delinquant, puniri poſſunt ab Ordinario loci tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato in actu viſitationis tantùm.

35 Lex innovata ineſt legi innovanti cum omnibus ſuis qualitatibus.

36 Regulares extra monaſterium degentes in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum indiſtinctè conveniri poſſunt coram Ordinario; in aliis verò cauſis ita demum, ſi certum judicem in partibus non habuerint.

37 Conſervatoriæ in cauſis criminalibus, & mixtis nemini ſuffragantur, quin poſſit coram Epiſcopo accuſari, & contra eum procedi. Et quid in cauſis civilibus.

38 Regulares intra clauſtra degentes conveniendi ſunt coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus, non autem coram Ordinariis, aut alibi, & n. 34.

39 Regularium privilegia à Tridentina Synodo præſervantur.

40 Exemptorum tres ſunt ſpecies, & quibus caſibus à Tridentino Concilio ſint ſubjecti Ordinariorum juriſdictioni.

41 Capellani Regii, Milites, eorumque familiares, an & quando locorum Ordinariis ſubjiciantur.

42 Regulares degentes intra clauſtra, & extra ea delinquentes, ut puniri poſſint ab Epiſcopo, quæ debeant concurrere.

43 Incluſio unius caſus in materia juriſdictionis omnes alios diverſos excludit.

44 Regulares in prima inſtantia conveniri non poſſunt coram Ordinariis locorum in vim cap. 20. ſeſſ. 24. Concilii Tridentini.

45 Regulares etiam pro delictis extra locum exemptum commiſſis ab Ordinariis locorum excommunicari, ſuſpendi, aut interdici non poſſunt.

46 Epiſcoporum cenſuræ in Regulares exemptos promulgatæ irritæ ſunt, & non ligant ex defectu juriſdictionis.

47 Regulares non tenentur ſuam exemptionem, utpotè notoriam, coram Ordinariis locorum allegare.

48 Derogatio non fit niſi ad contraria.

49 Innovatio jus novum non tribuit, ſed antiquum conſervat.

50 Bulla Pii IV. privilegia, & exemptiones Regularium non ſuſtulit, niſi quatenus contrariantur decretis Concilii Tridentini.

TUarum. In tota provincia privantur exhortationis,
ideſt prædicationis officio Hoſpitalarii, quæ mittunt 1
pro eleemoſynis Cruce falsò ſignatos; & miſſi, ſi ſunt laici, excommunicantur; ſi ſunt Clerici, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur. Eadem ſuſpenſione puniuntur, qui ante reconciliationem in polluta Eccleſia celebrant, & ab Epiſcopis ſuſpenſi per exemptos abſolvi nequeunt. Et confratres privilegiatorum, qui ſe ad ipſos plenè non transferunt, privilegiati non ſunt. Hoc dicit. Dividitur in duas partes principales. In prima ponitur querela, & conſultatio. In ſecunda reſponſio ibi, *Verum quia*. Et utraque pars ſecundùm Hoſtien. & Joan. Andr. ſubdividitur

tur in quatuor; in prima ponuntur quotuor Hoſpitalariorum exceſſus, quibus poſteà in ſecunda per ordinem reſpondetur.

2 Nota primò qualitates, quas habere debent quæſtores, qui mittuntur ad eleemoſynas colligendas; debent enim eſſe litterati, & verè eorum fratres; non autem laici, & falſa Cruce ſignati, ut per Anton. de Butr. *num.* 2. & An-
3 char. *num.* 1. Unde Sacra Congregatio Concilii aliàs declaravit Fratres Mendicantes non poſſe quidem ab Epiſcopis prohiberi, quominùs per ſeipſos in diœceſibus, ubi habent conventus, eleemoſynam quærant; ſed tamen ſi extra loca, ubi monaſteria exiſtunt, quæritare voluerint, teneri ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere; ac ſi extra diœceſim, teneri etiam illius conſenſum obtinere. Cæterùm nullatenus eſſe permittendum, ut eleemoſynas quærant per alios, quàm ſui Ordinis fratres. Quæſtorum nomen, & uſum in quibuſcumque Chriſtianæ Religionis locis prorſus aboleri juſſit Concilium Tridentinum *in cap. 9. ſeſſ. 22.* vide *Clement. Abuſionibus, de pœnit. & remiſſ.* & quod de hujuſmodi quæſtoribus, præcipuè S. Antonii Viennen. dicam *in c. Cum ex eo, infr. eod. tit.*

4 Secundò nota ibi, *Ab officio, beneficioque ſuſpendas*; celebrantem in Eccleſia polluta non eſſe ipſo jure ſuſpenſum, nec irregularem, ſed eſſe ſuſpendendum, *cap. Is qui, de ſentent. excommunic. in 6.* Butr. *hic num. 4. in 3. notab.* Abb. *num. 5. verſ. Et pro hoc ſingulariter*, & Dec. *nu. 23.* Aliud juris eſt, ſi quis celebret in Eccleſia interdicta; quia eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio, & omni juriſdictione, *ut in cap. fin.* ſecundùm unam lecturam, *ſupra de exceſſ. Prælat.*

5 Tertiò nota exemptum ſortiri forum diœceſani ratione delicti, quod patet hìc: nam miſſi ab Hoſpitalariis per Epiſcopum ſuſpenduntur ab officio, & beneficio, nullo eis privilegio ſuffragante, & ipſis Hoſpitalariis prædicationis officium interdicitur. In hoc tamen articulo ſunt opiniones, quas recitat gloſ. *in ver. Privilegiis beneficio*, & Anton. de Butr. *n.* 19. ut latiùs dicam infrà.

Sed communiter ſic diſtinguitur: Aut exemptio eſt merè perſonalis, ut quia eximitur perſona ſimpliciter, & abſolutè, non autem reſpectu certi loci; & tunc ubilibet exemptus delinquat, non punitur à ſuo diœceſano, quia aliàs privilegium exemptionis eſſet prorſus inutile, & eluſorium: ad hoc *l. 3. Cod. Ubi Senator. vel Clariſſ. & c. 1. infra eod. lib. 6. in verſ. Numquid ergo*, facit *c. In his, infra eodem.* Et hæc eſt ratio, cur Referendarii utriuſque Signaturæ non ſortiantur forum Ordinarii ratione delicti, contractus, aut rei; quia ſcilicet eorum exemptio merè perſonalis eſt,
6 ut ſcripſi latè *in cap. Ex parte, il ſecondo, infra eod.* Aut exemptio non eſt merè perſonalis, ſed localis, vel mixta, ut quia eximitur perſona reſpectu monaſterii, vel Canonicus reſpectu Eccleſiæ: tunc ſerva diſtinctionem gloſ. hic, quia ſi exemptus delinquat tantùm in loco exempto, ita ut effectus delicti ſe non extendat extra ipſum locum, puniri non poteſt à diœceſano: hic eſt caſus *in dict. cap. in eodem verſ. Numquid ergo, de privileg. lib. 6.* niſi ratione generalis interdicti, ad cujus obſervantiam tenentur etiam exempti, contraria conſuetudine non obſtante, *cap. Cum inter, de conſuet. Clemen. Ex frequentibus, de ſent. excomm.* non quidem ex juribus ſententiæ, ſed Canonis, *Authent.* ne cenſura illudatur, ut poſt Joann. Andr. notat Abb. *in d. cap. Cùm inter, nu.* 3. ſeu ne frangatur nervus eccleſiaſticæ diſciplinæ, ut per Butr. *hic nu. 19. verſ. Tu prædicta conclu-*
7 *de:* Aut delictum extenditur, ſeu explicatur extra locum exemptum; & tunc punitur à diœceſano, ut hìc, & in *cap. Patentibus, ſupra eodem*: nam hic Templarii mittebant ſuos Quæſtores extra locum exemptum; ideò puniuntur à diœceſano. Unde ſi exempti projicerent lapides, vel aliter turbarent Ordinarium cum campanis exiſtentibus in loco exempto, ab eodem Ordinario coerceri poſſent, jux-
8 ta text. *in d. cap. Patentibus*, & ex facto reſpondit Gemin. *conſ. 72. num. 6. verſ. Nec obſtat, uſque in fin.* Quod facit ad quæſtionem, an extra Eccleſiam, & ſagitta interficiens aliquem in Eccleſia exiſtentem gaudeat immunitate eccleſiaſtica in terminis Bullæ Gregorii XIV. ex prædictis enim conſtat non gaudere: nam ibi videtur commiſſum delictum, ubi effectus ſequitur, ut dicunt Abb. *hic num. 8.* & Dec. *num. 46.* ad hoc optimus textus *in l. 4. §. Hoc autem edicto, ff. de vi bonorum raptor.* & quod not. Bart. *in l. Libellorum, num. 7. ff. de accuſat.* ubi ſtante ſtatuto imponente pœnam percutienti, vel homicidium committenti, quærit, quis locus inficiatur, ſi aliquis exiſtens in platea cum baliſta percuſſerit aliquem extra plateam; & reſolvit eſſe inſpiciendum locum, ubi quis percutitur, vel occiditur, ſi ſtatutum puniat percutientem, vel occidentem, ſecus ſi ſagittantem: ejuſque opinionem tuetur Felin. *in cap. fin. num. 14. ſupra de foro compet.* & vide plenè per Aretin. *ibid. numer. 7.* & Joann. Andr. *in cap. In obſcuris, de regul. jur. in Mercurial.* Si verò delictum ſit omninò commiſſum extra 9
locum exemptum, tunc indubitanter exempti à diœceſano puniri poſſunt; hoc enim caſu habet locum textus in *d. cap. 1. infra eodem lib. 6.* ubi ratione delicti commiſſi extra locum exemptum, vel ratione contractus alibi initi, aut ratione rei alibi ſitæ, exempti conveniuntur coram Ordinario loci: ita in effectu ex mente Doctorum diſtinguunt hic Anton. de Butr. *num. 19. in eod. verſ. Tu prædicta conclude*, & Abb. *n.* 8.

Hoc ultimum fallit, ſi privilegium exemptioni ſit ſpeciale etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ extra locum exemptum, ſicut eſt exemptio Regularium; quia tunc ubilibet exemptus delinquat, contrahat aut res ſita ſit, coram diœceſano conveniri non poteſt, ut latiſſimè dicam in quæſt. ſeq.

QUÆRO, poſita Conſtitutione Innocentii IV. in
Concilio Lugdunenſi edita, quæ incipit, *Volentes*, atque 10
à Tridentino Concilio innovata *in c. 14. ſeſſ. 7.*

An Regulares ratione delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut rei exiſtentis extra locum exemptum ſubjiciantur Ordinariorum juriſdictioni, & an ligentur excommunicatione Epiſcopi edicto propoſita.

Exemptio hæc à nonnullis Epiſcopis fuit aliquando Re-
gularibus controverſa, ut nuper contingit in Regno Polo- 11
niæ, & errori cauſam præbuit, quòd aut privilegia exemptionum fuerunt Regularibus conceſſa ante Conſtitutionem Innocentii IV. de quo *in cap. 1. de privil. l. 6.* aut poſt: ſi ante, privilegia reſtricta fuerunt per eamdem Conſtitutionem, ut non habeant locum in tribus caſibus ibi exceptis, ideſt cùm exempti delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit in loco non exempto; quod procedit quantumcumque exemptiones ſint amplæ, & generales, ut innuunt verba illa textus, *Quantumcumq; gaudeant libertate*, & obſervat ibi Gemin. *in §. fin. prope fin. & conſ. 72. col. 1. verſ. Contrarium.*

Si verò privilegia conceſſa fuerint poſt eamdem Conſti-
tutionem, cùm illa edita fuerit in generali Concilio Lugdu- 12
nenſi, non valent privilegia exemptionum, niſi in eis generali Concilio fuerit ſpecialiter, & expreſsè derogatum, *cap. Ex parte, de Capell. Monach. cap. Eam te, de ætat. & qualit.* Archid. *in cap. 1. in ver. Noſcatur*, quem ibi ſequuntur Joann. Andr. Gemin. & alii communiter *de conſtitut. lib. 6.* Oldrad. *conſ. 326. Quod articuli, & conſ. 328. Ad idem, in princ.* Felin. *in cap. Nonnulli, num. 2. de reſcript.* Covarr. *lib. 4. variar. reſolut. cap. 16. num. 16. verſ. Sed & ex his diffinitionibus.*

Præterea etiamſi privilegia eſſent valida, eo quòd in eis fuiſſet expreſsè derogatum Conſtitutioni Conciliari Innocentii IV. (quæ tamen derogatio in multis privilegiis non habetur) nihilominùs poſteà ſublata fuiſſent tam per Concilium Tridentinum, quod *in cap. 14. ſeſſ. 7.* in cauſis exemptorum præcipit ſervari prædictam Conſtitutionem Innocentii IV. quàm per motum proprium Pii IV. incipien. *In principis Apoſtolorum*, editum 13. Kalend. Martii 1565. in quo ampliſſimè derogatur privilegiis, exemptionibus, & indultis omnibus in favorem quorumcumque Ordinum etiam Mendicantium, locorum, ac perſonarum Regularium in his, quæ decretis Tridentini Concilii adverſantur. Poſt Concilium verò jam privilegia hujuſmodi, eorumque confirmationes non conſueverunt concedi, niſi cum clauſula, *Dummodò Concilii Tridentini decretis non ſint contraria.* Atque ita exemptiones quantumvis generales, & quandocumque fuerint conceſſæ, non videntur Regularibus ſuffragari, niſi cùm delinquunt, ſeu contrahunt, aut res, de qua contra ipſos agitur, ſita eſt in loco exempto.

Sed his non obſtantibus dicendum eſt, nec Decretalem 13
Innocentii IV. nec Tridentini Concilii decretum ad regularium exemptionem pertinere. Quod ut evidentiùs appareat, obſervandum eſt exemptorum olim duas ſpecies ex-
titiſſe. Quidam enim indefinitè, ſeu etiam generaliter erant 14

exempti, putà quia in privilegio Papa, qui ſolus dat exemptiones, dicebat, *Tales eximimus a juriſdictione, & poteſtate, ſeu etiam omnimoda poteſtate ordinariorum*, & quoad hanc ſpeciem exemptionis res erat admodum controverſa, an includeret caſus delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut rei exiſtentis extra locum exemptum. Exempti enim contendebant ſuum privilegium tamquam generale, indefinitum, & abſque reſtrictione, aut diſtinctione, generaliter eſſe intelligendum, *cap. Si Romanorum*, 19. *diſt. cap. Ut oſtendere, de conſecrat. diſt.* 4. *cap. Dilectiſſimis*, 12. *quæſt.* 1. *& cap. Quoniam, in fin.* ubi gloſ. *in ver. Generali, de conjug. lepros.* ita ut haberet locum ubicumque committeretur delictum, *cap. Frater noſter* 16. *quæſt.* 6. *& cap. Sicut nobis de ſupplen. neglig. Prælat.* & ubicumque iniretur contractus, aut res ipſa conſiſteret, ad exemplum Proconſulis majoris, qui indiſtinctè non intromittit ſe de cauſis fiſcalibus, *l. Nec quicquam*, §. 1. *ff. de off. Procons.*

E contra verò Epiſcopi opponebant, imo ex cauſa privilegium eſſe reſtrigendum, ut non haberet locum ratione delicti extra locum exemptum, *cap. Poſtulaſti*, *& cap. fin. de for. compet.* nam ratione delicti perditur privilegium, *cap. Privilegium*, 11 *quæſt.* 3. cùm reatus omnem honorem
15 excludat, *l.* 1. *Cod. Ubi Sen. vel Clauſ.* Et quia in provincia quis deliquerit, illic jure ſubjaceat, omni privilegio ceſſante, Authent. *Qua in provinc. Cod. ubi de crim. agi oport.* Nec enim prætextu privilegii flagitiorum creſcit authoritas, *l.* 2. *Cod. de privil. ſcholar. lib.* 12. Item opponebant Epiſcopi, quòd privilegium non habere locum ratione contractus celebrati ſimiliter in loco non exempto, *cap. Romana*, §. *Contrahentes*, *&* §. *ſeq. de for. compet. lib.* 6. Item nec ratione rei litigioſæ aliàs non exemptæ, *cap. Cum & plantare, ſupra eod.* prout hæc notantur hìc in gloſ. *in verb. Privilegii beneficio*, *& in cap. Placuit*, 6. *q.* 3.

Ad hanc verò controverſiam dirimendam emanavit *d. cap. Volentes*, *de privil. lib.* 6. quo declaratum fuit, exemptionem utcumque generalem in tribus caſibus prædictis non ſuffragari, ut expreſsè ibi notant Archid. Jo. Monach. & Jo. Andr. *in princ.* & Anchar. *hìc num.* 8. Quidam ve-
16 rò exempti erant non ſimpliciter, & indefinitè, ſeu generaliter, ſed cum ſpecifica expreſſione delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut rei litigioſæ exiſtentis etiam in loco non exempto. Et quoad hanc ſecundam exemptorum ſpeciem, Decretalis Innocentii IV. nihil novi ſtatuit, quia edita fuit ſolùm ad declaratione controverſiæ, quæ priùs erat ſuper interpretatione exemptionis primæ ſpeciei indefinitæ, ſeu generalis, ut patet ex illis verbis, *Declaratione irrefragabili diffinimus*, quæ indicant Pontificem noluiſſe novum jus inducere, ſed tantùm quod priùs latebat manifeſtare; hæc enim eſt natura declarationis, ut eſt caſus in
17 *leg. Heredes palam*, §. *Quod verò*, *&* §. *Si notam*, ubi id notant Bart. Paul. de Caſtr. & DD. *ff. de teſtam.* Ancharan. *conſ.* 65. *num.* 3. Fulgoſ. *conſ.* 147. *in fin. verſ. Ad ſecundum*, Bellam. *deciſ.* 756. *col.* 2. *verſ. Ideò talis dicitur propria declaratio:* at circa exemptos hujus ſecundæ ſpeciei nulla ſuberat controverſia: non enim de his dubitari poterat quin eſſent exempti ratione delicti, contractus, ac rei, quia hi tres caſus erant nominatim expreſſi in eorum privilegio, cujus tenor cùm eſſet clarus, omninò erat obſervandus, *cap. Cum & plantare*, *& cap. Porrò*, *ſupra eod. & infr. cap. Petiſtis*, *cum concord.* Ubi enim verba ſunt clara, non eſt interpretationi locus, *leg. Ille, aut ille*, §. *Cum in verbis*, *ff. de leg.* 3. *leg. Continuus*, §. 1. *de verb. obligat.* gloſ. *in cap. Cum dilectus*, *in verb. A ſuſpenſis*, *de conſuetud.* Seraph. *deciſ.* 762. *nu.* 1. Ergo *d. cap. Volentes*, hanc ſpeciem exemptionis non comprehendit, Lex enim ſeu Conſtitutio declarans non egreditur terminos privilegii declarati, Bart. in *leg. Nihil*, *ff. de conjug. cum emancip. liber.* Alloquin ſi ſuſtuliſſet exemptiones etiam in tribus caſibus prædictis, utique non declaraſſet privilegia exemptionum, ſed illa potiùs abrogaſſet, aut reſtrinxiſſet, ac novum jus induxiſſet, Hoc autem repugnat Conſtitutioni juris veteris declaratoriæ, ut in terminis *d. cap. Volentes*, tradit ibi Philipp. Prob. *in addit. ad Jo. Monach.* & ante eum Gemin. *dict. conſ.* 72. *col.* 1. *verſ. Contrarium*.

Et confirmatur, quia Innocentius IV. initio illius Decretalis proteſtatur ſe velle, ut libertas, quam nonnullis Apoſtolica Sedes privilegio exemptionis indulſit, ſic integra obſervetur, ut & illam alii non infringant, & ipſi ejus limites non excedant; quibus verbis, unde mens Pontificis, & cauſa finalis elicitur, ſatis conſtat tantùm abeſſe, ut voluerit Apoſtolica privilegia infringere, ut potiùs expreſsè declaraverit ſe intendere, ut illa omninò ſalva, atque illibata permanerent, ponderando illud verbum, *Integram*, quod excludit non modò privilegii abrogationem, ſed etiam quamcumque reſtrictione, *leg. Si quando, Cod. de bon. vac. lib.* 10. Bald. *conſ.* 88. *Ex infelicitate*, *n.* 1. *lib.* 1. Alioquin ſi *d. c. Volentes*, daret formam etiam privilegiis, ſub hac ſecunda ſpecie Pontifex non ſervaret promiſſa, quia expreſsè privilegia eis imminueret, ſeu deſertaret, ut dicitur *in cap. Dilecti*, *ſupra eodem.* auferendo ab iiſdem privilegiis caſus delicti commiſſi, contractus initi, ac rei ſitæ extra loca exempta, expreſsè in litteris comprehenſos, quod in ſpecie perpendit Gemin. *conſ.* 72. *verſ. Infertur ſecunda concluſio*.

Ex his autem reſultat propoſitæ dubitationis ſolutio; 18
quia Regulares ſunt exempti ſecundæ ſpeciei, & ſic non comprehenſi in prædicta Decretali, *Volentes*, *de privil. lib.* 6. Sede enim Apoſtolica quorumcumque Ordinum Religioſos totaliter exemit ab Ordinariorum juriſdictione, etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, ac rei exiſtentis extra locum exemptum. Et ex Ordinibus Men-
dicantium fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici ha- 19
bent ſuper hoc ampliſſimum privilegium à Sixto IV. ut in conſtitutione, *Mare Magnum* appellata, quæ incipit, *Regiminis univerſalis Eccleſiæ*, edita anno 1474. cujus hæc ſunt verba: *Et ne prætextu Conſtitutionis Innocentii Papæ IV. Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Volentes, locorum Diœceſani, & alii Ordinarii, aut alii quicumque in perſonas, & loca fratrum prædictorum ſibi juriſdictionem & ſuperioritatem vendicare præſumant, diſtrictius inhibemus, ne quiſquam abſque dictæ Sedis ſpeciali commiſſione, & auctoritate in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis fratrum Prædicatorum, utpote prorſus exempta, aliquam præeminentiam, ſuperioritatem & juriſdictionem quomodolibet exercere præſumant, etiam ratione contractus, vel delicti, ſeu rei, de qua ageretur, ubicumque iniatur contractus, committatur delictum, & res ipſa conſiſtat.* Ut in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 340. Idem privilegium exemptionis cum ſuprascripta clauſula de verbo ad verbum, habent fratres Minores Ordinis S. Franciſci ab eodem Sixto IV. qui antea fuerat ejuſdem Ordinis Generalis Miniſter, ut in Conſtitutione ſimiliter, *Mare Magnum* nuncupata, quæ incipit, *Regimini*, edita eodem anno 1474. prid. Kalend. Septembris in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 337. Et eamdem clauſulam habent in eorum Mari Magno fratres Eremitæ Ordinis S. Auguſtini, cujus fit mentio in Conſtitutione Julii II. *Et ſi ad benemerendum*, 17. Junii 1508. in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 433. Fratres itidem Beatæ Mariæ de Monte Carmelo habent privilegium cum expreſſione dictorum trium caſuum à Clemen. VI. ut in litteris directis ad Priorem Generalem, & fratres dicti Ordinis, datis Avenioni Pontif. anno 6. 14. Kalend. Auguſti incipien. *Sacer Ordo veſter*, & ab eodem Sixto IV. in Bulla confirmationis privilegiorum ejuſdem Ordinis, data Romæ anno Pontif. 4. quæ incipit, *Dum attenta*, in qua ad litteram inſerta eſt antedicta clauſula, quæ legitur in litteris Prædicatorum, & Minorum. Similiter fratres B. Mariæ Servorum ab Urbano VI. in Bulla edita 7 Idus Aprilis Pontif. anno 2. à Martino V. & ab Innocentio VIII. in eorum Mari Magno confirmata eximuntur à quacumque Ordinariorum juriſdictione, ita ut iidem Ordinarii non poſſint in ipſos ratione cujuslibet delicti, ſeu contractus, aut rei, ubicumque committatur delictum, iniatur contractus, aut res ipſa conſiſtat, poteſtatem, aut dominium, aut juriſdictionem aliquam quomodolibet exercere. Et cum eadem clauſula exempti ſunt à Sixto IV. fratres Minimi S. Franciſci de Paula, ut in Bulla, *Sedes Apoſtolica*, 6. Kalend. Junii 1474. in Bullar. *tom.* 1. *pag.* 335. Et eodem modo Clerici Regulares Congregationis de Somaſcha eximuntur a Gregor. XIII. in Conſtit. edit. 3. Idus Martii Pontif. anno 13. & confirmata cum inſertione à Sixto V. in litteris, incipien. *Æquum*, Kal. Maji 1595. in Bullar. *tom.* 2. *pag.* 489. Ex Ordinibus verò non Mendicantium Monachi Caſſinenſes ſimile habent privilegium exemptionis cum eadem expreſſione trium caſuum delicti, contractus, ac rei ab Eugenio IV. in Conſtitutione, quæ incipit, *Et ſi quolibet*, edita Bononiæ pridie Kalend. Julii 1436. Pontif. anno 6. Carthuſiani à Bonifacio IX. ut in Conſtit. quæ incipit, *Sacroſancta*, 17. kalend. Aprilis, Pontif. anno 2. in Bullar.

tom. 1.

20 *tom.*1. *pag.*232. Olivetani ampliſſimum habent exemptionis indultum cum prædicta caſuum expreſſione à Jul. II. quæ incipit, *Etſi ad univerſos*, Prid. non. Junii 1507. in Bullar. *tom.*1.*pag.*421. Et indultum omninò ſimile habent Camaldulenſes à Leone X. in Conſtitutione incip. *Etſi à ſummo*, edita 4. nonas Julii 1513. in Bullar. *tom.*1.*pag.*460. Item Canonici Regulares Lateranenſes à Sixto IV. in Conſtitutione, *Cum ad Univerſos*, 10. kal. Septembris 1476. in Bullar. *tom.*1.*pag.*344. Milites S. Joannis Hieroſolymitani ex Bulla Pii IV. *Circumſcripta*, Pridie nonas Septembris 1560. in Bullar. *pag.*9. *tom.*1.

21 Et dubium quidem eſſe poteſt quoad Monachos Ciſtercienſes; quia quamvis poſt *dict. cap. Volentes*, Innocentius IV. illius Author eiſdem Monachis conceſſerit, ut idem *cap. Volentes*, nil præjudicaret eorum exemptioni; de qua *in cap. Cum ordinem*, *de reſcript.* & ibi per DD. & per Abb. *conſil.* 56. *Videtur primo*, *ad finem lib.* 1. tamen per hoc non cenſetur eis conceſſiſſe exemptionem in tribus caſibus exceptis. Ratio eſt, quia textus *d. cap. Volentes*, declarat, quid includant verba privilegiorum, concedentia plenam exemptionem, & diffinit, ut quantumcumque ſit plena exemptio, non tamen includat prædictos tres caſus. Et cùm eorum privilegia antiqua non includerent hos tres caſus, dum Innocentius dixit, per ſuam Conſtitutionem nullum præjudicium illatum fuiſſe illorum exemptioni, benè dixit, quia illa privilegia hos caſus non includebant. Ergo Decretal. *Volentes*, non derogat illis, quia declarans

22 non facit quid novum. Nec obſtat verbum, *Concedimus*, per quod Innocentius videtur eis aliquid novum conceſſiſſe, quia quando conceditur illud idem, quod erat conceſſum à jure communi, non intelligitur novum concedi; *cap. Etſi Chriſtus*, & ibi gloſ. *fin. de jurejur.* gloſ. *in cap.* 1. *de reſcript.* Ita in hoc ſpeciali caſu Ciſtercienſium dicit ad litteram Gemin. *in d. cap. Volentes*, §. *fin. propè fin. verſ. Vidi pridiè dubitari*, ubi refert ſe ita conſuluiſſe, & conſilio ſuo ſubſcripſiſſe quaſi omnes Doctores Bononienſes. Et habetur ejus conſilium in ordine, *n.*72.

23 Eadem ſubeſt difficultas quoad privilegium Religioſorum Societatis Jeſu; quia etſi Paulus III. ipſam Societatem, & univerſos illius Socios, & perſonas, illorumque bona quæcumque ab omni ſuperioritate, juriſdictione & correctione quorumcumque Ordinariorum exemerit, & liberaverit, ac ſub ſua, ac Sedis Apoſtolicæ protectione ſuſceperit, ut in Conſtitutione incipien. *Licèt debitum*, edita 15. kal. Novembris 1544. in Bullar. *fol.* 887. *tom.*1. atque ita eorum exemptio videatur plena: tamen non includit tres caſus delicti commiſſi, contractus celebrati, ac rei exiſtentis extra locum exemptum, ut ex prædictis patet; cùm præſertim ipſi non habeant conceſſionem ſicuti habent Ciſtercienſes, quòd *cap. Volentes*, nullum præjudicium generaverit eorum exemptioni: niſi dixerimus eis ſuffragari Conſervatorium, quam cum clauſulis ampliſſimis impetrarunt à S. Pio V. 8. Kalend. Junii pontificatus anno 3. ut in litteris expeditis in forma, *Rationi congruit*, à Gregor. XIII. in Conſtitutione, *Aequum reputantes*, itidem 8. kalend. Junii 1572. in Bullar. *pag.* 361. *tom.* 2. Et quamvis hujuſmodi litteræ conſervatoriæ redactæ fuerint ad formam Conſtitutionis Gregorii XV. *de Conſervatoribus*, & Sacra Congregatio Concilii, in qua dicta Conſtitutio fuit compilata, idcircò in clauſulis derogatoriis appoſuerit illa verba, *Societatum*, *& cujuſvis alterius inſtituti*, ut includeret in ſpecie Religionem Societatis Jeſu propter privilegium, quod habet ex Bulla Gregorii XIV. *Eccleſiæ Catholicæ*, 4. Kalend. Julii 1591. in Bullar. *pag.* 696. *tom.* 2. ut in generalibus privilegiorum derogationibus non comprehendantur, ſicuti etiam habent Ciſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii, *ut in dict. cap. Cum Ordinem*, & ibi gloſ. 2. *de reſcript.* nihilominus ſalvæ manent in his, quæ antedictæ Conſtitutioni *de Conſervatoribus*, non adverſantur.

24 Verumtamen quicquid ſit de privilegio in ſpecie, Religioſi tàm Ordinis Ciſtercienſis, & Societatis Jeſu, quàm cæteri Ordines Regulares Mendicantium, & non Mendicantium ampliſſimas habent privilegiorum communicationes. Neque verò exemptio ab Ordinariorum juriſdictione in tribus caſibus exceptis reputari debet difficilis conceſſionis, cùm eam paſſim Sedes Apoſtolica Regularibus concedere conſueverit, ut patet ex dictis à *num.* 8. Ac proinde non eſt locus doctrinæ Antonii de Butrio

in conſ. 19. quam ſæpiùs S. Congregatio, & Rota ſecuta eſt, quòd ea quæ Summus Pontifex veriſimiliter non eſſet conceſſurus, non veniant in privilegiorum communicatione quantumcumque ampla, & generali.

Sola Congregatio Fratrum B. Joannis Dei à primæva 25
erectione ſubjecta fuit juriſdictioni, & correctioni Ordinarii loci, ut in Conſtitutione S. Pii V. *Licèt ex debito*, kal. Januarii 1572. in Bullar. *pag.* 355. *tom.* 2. Cùmque poſteà eadem Congregatio in Italia diverſa indulta à Sede Apoſtolica obtinuiſſet, & in ſpecie ab Ordinariis locorum exempta eſſet, ejuſque Confratres profeſſionem emittere, & ad ſacros Ordines promoveri poſſent: Clemens VIII. accepto quòd propterea iidem fratres à ſuo primævo inſtituto paulatim recedebant, & opus Hiſpitalitatis intermittebatur; prædicta omnia moderatus eſt, eoſque iterùm ſuppoſuit Ordinariorum juriſdictioni, ac ſuperioritati, ut ex litteris in forma Brevis 13. Februarii 1592. Et quamvis poſteà nonnulla ex indultis hujuſmodi idem Clemens ipſi Congregationi reſtituerit; adjecit tamen clauſulam, *Citra exemptionem à juriſdictione Ordinariorum*, ut in Conſtitutione *Romani*, nonis Septembris 1596. in Bullar. *pag.* 59. *tom.* 3. Rurſus etſi Congregationem hanc primùm in Hiſpania, ac deinde in Italia Paulus V. in Religionem erexerit ſub Regula S. Auguſtini, ut in primis litteris ſub die 7. Julii 1611. & in ſecundis 13. Februarii 1617. nihilominus & ipſe voluit eam juriſdictioni & correctioni Ordinariorum perpetuò ſubeſſe, ejuſque Confratres teneri ſingulis annis reddere rationem adminiſtrationis hoſpitalium Ordinario loci ad præſcriptum Concilii Tridentini. Clauſula enim, quæ immediatè ſubſequitur in ſecundis litteris, videlicet, *Salva tamen auctoritate, & juriſdictione Protectoris & fratris Minoris*: ne Pontifex ſibi contradicat, referri non poteſt niſi ad ea, quæ regularem diſciplinam concernunt. In his enim etiam de jure communi Regulares ſubſunt Superioribus ſui Ordinis, nec corrigi poſſunt ab Epiſcopo, niſi eorum Prælatis negligentibus, *cap. Quanto*, & ibi Abb. *de off. Ordin. cap. Relatum*, *Ne Cler. vel Monach.* gloſſ. 1. *in cap. Illud autem*, 20. *quæſt.* 1. *de communi*, Navarr. *conſ.* 9. *& Concilium*, *num.* 4. *de privil.* Nec videtur eidem Congregationi ſuffragari communicatio privilegiorum aliorum Ordinum Mendicantium, & in ſpecie Clericorum Miniſtrantium infirmis, quam nuper obtinuerunt à S.D.N. Urbano VIII. per litteras in forma Brevis ſub die 1. Julii 1624. Siquidem continet clauſulam, *Dummodò ſacris Canonibus, & Tridentini Concilii decretis non adverſentur*: Privilegium verò exemptionis adverſatur dictæ Decretali, *Ex parte*, *de Regul.* atque aliis juribus infra 26
citandis *num.* 23. Inepta eſt enim interpretatio quorumdam ex recentioribus Theologis, qui aſſerunt verba illa, *Sacris Canonibus*, in communicationibus, & confirmationibus privilegiorum inſeri ſolita, eſſe intelligenda de ſacris Canonibus Concilii Tridentini, non autem de inſertis in corpore juris. Etenim cùm Canones Concilii non ſint niſi diffinitiones fidei, ſupervacanea eſſet reſtrictio illa, dummodò non adverſentur ſacris Canonibus, quia contra Canones Conciliares in ſpectantibus ad dogmata nec ſolent, nec poſſunt concedi indulta, aut diſpenſationes gloſ. fin. Archid. Turrecrem. & Præpoſ. *in cap. Sicut*, 15. *diſt.* ut enim ait Zoſimus Papa *in cap. Contra*, 25. *quæſt.* 1. *Contra ſtatuta Patrum* (idest de articulis fidei, ut ibi exponit gloſ.) *concedere aliquid, vel mutare, nec hujus quidem poteſt Sedis auctoritas. Quia ut Urbanus inquit in Canone præcedenti, ubi apertè Dominus, vel ejus Apoſtoli & eos ſequentes Sancti Patres ſententialiter aliquid definierunt, ibi Pontifex uſque ad animam, & ſanguinem confirmare debet. Alioquin non ſententiam dare, ſed magis errare convinceretur.* Hæc ibi. Et propterea Tridentina Synodus *in cap.* 21. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* dum declarat, ut in omnibus & ſingulis ipſius decretis ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur, reſtringit ſe ad illa, quæ de morum reformatione, atque eccleſiaſtica diſciplina ſtatuta ſunt; quia nimirùm de his, quæ Patres circa fidei dogmata definierunt, Papa ſtatuere non poteſt, niſi interpretando, ſeu declarando, *cap. Licèt ex quadam*, *de teſt. cap. Lector*, 34. *diſt. cap. Placuit*, *& cap. ſubdiaconus*, 75. *diſt.* Præpoſ. *in dict. cap. Sicut*, *ſub num.* 1. *verſ. gloſ. finalis*, & ibi etiam Turrecrem. *numer.* 2. *& ſeq.* & idem Turrecrem. *in cap. Domino Sancto nu.* 4. 50. *diſt.* & docet S. Th. *quodlib.* 4. *art.* 13. Nec dicatur, verba, *Sacris Canonibus*,

bus, referenda eſſe ad Canones pertinentes ad mores, & eccleſiaſticam diſciplinam: quia ſic abundaret verbum illud, *Decretis*, quod ſimiliter reſervari non poteſt niſi ad Canones non dogmaticos; & tamen in lege nec ſyllaba debet eſſe ſuperflua, & ſine myniſterio aliquid operandi, gloſ. in *c. Solitæ, in ver. Tamquam*, & ib. Hoſt. *n. 6. de major. & obed.* Nec propterea ſequitur, ut communicatio privilegiorum ſit inanis; quia operabitur effectum ſuum in his, quæ non ſunt contra, ſed præter, aut ſecundùm juris communis diſpoſitionem, nam ut inquit Bald. *in cap. cum dilectus, n. 3. de conſuet.* dicitur privilegium quicquid Papa facit etiam ad confirmationem juris communis: quoddam igitur eſt privilegium juri communi contrarium, quoddam juri communi conſonans. Hæc Bald. & eſt communis opinio Canoniſtarum, qui ex eo textu in illis verbis, *Tam de jure, quàm ex privilegio*, colligunt jus commune, & privilegium poſſe ſimul concurrere circa idem, ut ibi per Hoſt. *n. 1. in ver. Privilegio*, Jo. Andr. *n. 5.* & reliquos omnes.

Noviſſimè tamen fratres prædicti dicuntur obtinuiſſe reſponſum, ut puto, ſubreptitiè à S. Congregatione Regularium ſub die 1. Octobris 1637. quo declaratum fuit eos habendos eſſe pro veris Religioſis; proindeque locorum Ordinarios volentes procedere contra aliquem illorum intra clauſtra degentem, & extra ea ita notoriè delinquentem, ut populo ſcandalo ſit, teneri obſervare formam Conſtitutionis Clementis VIII. hac de re editæ 7. Kalend. Martii 1595. Hęc autem declaratio ſupponit exemptionem in aliis caſibus ab Ordinariis locorum, ut patebit infra *num. 33.*

Sed & Congregatio B. Mariæ de Coloreto Ordinis S. Auguſtini quamvis ſuperioribus annis ex Sententia Sac. Congregationis Regularium juſtis de cauſis à Sanctiſſimo D.N. ſubjecta fuerit juriſdictioni Ordinariorum; nuper tamen à Sanctitate ſua fuit iterùm ſuppoſita juriſdictioni, ac ſuperioritati Prioris generalis ejuſdem Ordinis. Non me latet clauſulam derogatoriam ad prædictam Conſtitutio-
27 nem Innocentii IV. *in eod. cap. Volentes. de privileg. in 6.* quam nonnulli Religioſi in ſuis privilegiis inſerendam curarunt, ut legitur in ſpecie in privilegio Carmelitarum Clementis VI. de quo ſupra ſub *n. 19.* præbuiſſe occaſionem dubitandi DD. qui propterea hanc materiam videntur involvere: nam ſi privilegia exemptionum ſecundæ ſpeciei non ſunt ſublata per *d. cap. Volentes*, quid opus fuit illius diſpoſitioni ſpecialiter derogare? Sed tamen cùm abundans cautela non noceat, & impetrata ad augmentum, ac favorem exemptionum, non debeant illarum diminutionem operari, & in odium retorqueri, ſuper dicta clauſula per ignorantiam appoſita, non poteſt fieri efficax fundamentum.

28 Ad privilegium verò, quod Sixtus IV. conceſſit Fratribus B. Mariæ de monte Carmelo in Conſtitutione, *Cum attentata*, de qua ſupra ſub eodem *num 9.* per quam indulget eiſdem, ut occaſione *d. cap. Volentes*, nullum eorum exemptioni præjudicium generetur; reſpondetur ex Gemin. eodem modo quo reſponſum eſt ſupra *num. 21.* ad ſimile indultum Ordinis Ciſtercienſis, videlicet verbum illud, *Indulgemus*, cum concedat illud idem, quod reperitur à jure conceſſum, novum jus non conferre, ſed idem importare, ac ſi Pontifex dixiſſet, indultum eſſe oſtendimus, ut dicit gloſ. *fin. in dicto cap. Etſi Chriſtus, de jurejur.* unde hoc potiùs appellari poteſt indultum declaratorium, quàm nova conceſſio.

29 Quamobrem cùm Ordines univerſi tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium ſint ſpecialiter privilegiati etiam ratione delicti perpetrati, contractus initi, ac rei ſitæ in loco non exempto; & ſic tamquam exempti ſecundæ ſpeciei non includantur in prædicta Decretali, *Volentes, de privil. lib. 6.* hinc neceſſariò ſequitur, ut nec includantur in decreto Concilii Tridentini *cap. 14. ſeſſ. 7.* quod tantùm innovat, ac ſervari jubet in cauſis exemptorum prædictam
30 Decretalem, nam innovans non egreditur terminos legis innovatæ, nec jus novum inducit, *cap. Cum dilecta*, & ibi gloſ. 1. *de confirm. util. vel inutil. cap. Ex parte, il terzo*, & ibi gloſ. *fin. infra eodem cap. 1. in princip. de præben. lib. 6.* gloſ. *in cap. Quia diverſitatem, in verb. Forma communi, eod. tit.*

Neque obſtant verba poſita in fine *d. cap. 14.* ibi, *Privilegiis, exemptionibus, conſervatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus adverſus præmiſſa nequaquam valituris*. Siquidem hæc verba referuntur ad caſus ibi proximè 31
prænarratos, nec tollunt privilegia, ſed ſolùm declarant illa non prodeſſe in cauſis prædictis, ſcilicet mercedum, & miſerabilium perſonarum: nam cum in iiſdem Cauſis Concilium jubeat Ordinarios procedere contra Regulares exemptos Apoſtolica auctoritate, fruſtra Regulares opponerent de privilegiis exemptionis, quia Papa numquam aliquem ita eximit, quin poſſit per ſe, vel ſuos Delegatos procedere. Unde dicunt DD. cum Pontifex conſtituit aliquem Delegatum contra exemptos, non eſſe opus, ut derogetur privilegio exemptionis, quia ſufficit, ut de eo non poſſint contra Delegatum opponere, Abb. *in cap. Grave, num. 1. de offic. Ordin.*

Corroborantur prædicta efficaciter ex pluribus Tridentini 32
Concilii decretis, ex quibus deprehenditur Regulares non poſſe coram locorum Ordinariis conveniri etiam pro delictis extra locum exemptum patratis. Et primò ad hoc 33
ponderandum eſt *c. 3. ſeſſ. 6* ubi Regulares exempti degentes extra clauſtra, ſi delinquant, ſubjiciuntur viſitationi, punitioni, & correctioni Ordinarii loci tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati. Quod decretum dupliciter inducitur ad comprobandam concluſionem ſuperius firmatam. Dum enim primò ſubjicit Regulares exemptos Ordinario loci tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, oſtendit illos adhuc remanere exemptos à juriſdictione ordinaria ratione delicti extra clauſtra, & ſic extra locum exemptum patrati; quia auctoritas delegata non violat exemptionem, Abb. *in d. cap. Grave, n. 1. & 5. de offic. Ordin.* alioquin ſi Regulares degentes, ac delinquentes extra clauſtra non fuiſſent ante Concilium exempti à juriſdictione ordinaria Epiſcopi, non fuiſſet opus, ut Concilium tribuiſſet illi facultatem eos puniendi delegata auctoritate, quia potuiſſet illos punire auctoritate ſua ordinaria, ut deciditur *in d. c. Volentes, infra eod. lib. 6.* circumſcriptis enim exemptionibus, & privilegiis Apoſtolicis, Regulares de jure communi originaliter ſubſunt Epiſcoporum juriſdictioni, *cap. Qui vere, & c. Pervenit, 16. qu. 1. cum concordant.* de quibus per Oldrad. *conſ. 274 In cauſa quæ vertitur, in princip. verſ. Quia ſi omnia monaſteria*, Lap. *alleg. 42. n. 3. verſ. Et tunc locus*, Navarr. *conſ. 8. num. 3. An gratia, nu 4. de reſcript.* Seraph. *deciſ. 1353.* DD. *in cap. Cum Epiſcopus, de offic. Ordin. l. 6.* non quidem quoad legem diœceſanam, ſed quoad legem juriſdictionis, gloſ. 2. in *cap. Ex parte, de regul.*

Deinde inducitur hoc decretum, quia dum ſtatuit, ut 34
Clerici tam ſæculares, quàm regulares extra clauſtra degentes, non obſtantibus privilegiis, viſitari, puniri, & corrigi poſſint ab Ordinario loci; ex ſententia S. Congregationis non habet locum niſi in viſitatione, tum quia hoc important illa verba, *Viſitare, &c.* tum & multò clariùs quia *in cap. 4. ſeſſ. 14.* quæ ſtatuta fuerant *in d. cap. 3.* de Clericis tam ſæcularibus, quam regularibus delinquentibus extra clauſtra, extenduntur quoad Clericos ſæculares tantùm etiam extra viſitationem reſpectu Epiſcoporum reſidentium; quod clarè oſtendit Concilium *in dict. cap. 3.* non ſtatuiſſe niſi in actu viſitationis; aliàs enim ineptè extendiſſet illam diſpoſitionem etiam extra viſitationem quoad clericos ſæculares tantùm: quo ſtante arguitur ſic: Si Conſtitutio Innocentii IV. *in d. cap. Volentes*, reſtrinxiſſet exemptionem Regularium ad tres caſus ibi exceptos, ſequeretur, ut Regulares degentes, & delinquentes extra clauſtra, & ſic extra locum exemptum, ſicut conveniri poterant coram Ordinario loci, & puniri pœna ordinaria in 35
vim prædictæ Decretalis: ita etiam conveniri, & puniri poſſent in vim Concilii Tridentini illam innovantis; quia lex innovata ineſt legi innovanti cum omnibus ſuis qualitatibus, *cap. 1. § fin. de ſchiſmat. lib. 6.* Bart. & DD. *in l. Aſſe toto, ff. de hered. inſtituen.* Aretin. *conſ. 36 Videtur, n. 18.* Seraphin. *deciſ. 616. n. 2.* Sed conſequens eſt falſum, quia ex Concilio *in d. c. 3.* Regulares extra clauſtra degentes, & delinquentes puniri non poſſunt à diœceſano pœna ordinaria, ſed tantùm corrigi in actu viſitationis, ut probatum eſt ſupra: Ergo & antecedens. Et confirmatur, quia ſi Conſtitutio *d. c. Volentes*, ſuſtuliſſet exemptionem Regularium delinquentium in loco non exempto, Concilium Tridentinum eamdem Conſtitutionem innovando *in cap. 14. ſeſſ. 7.* dupliciter ſe correxiſſe pateret, quia quod priùs ſtatuerat *in cap. 3. ſeſſ. 6.* ut Regulares delinquentes extra clauſtra ſubeſſent Epiſcopo in viſitatione tantùm, & auctoritate delegata, correxiſſet *in dicto cap. 14. ſeſſ. 7.* Innovando

vando

vando Conſtitutionem Innocentii IV. qua exempti in caſibus exceptis ſubjiciuntur juriſdictioni ordinariæ etiam extra viſitationem: & rurſus in *cap.* 4. *ſeſſ.* 14. correxiſſet diſpoſitionem d. *cap.* 14. ſtatuendo, ut Clerici ſæculares tantùm, non autem Regulares puniri poſſint extra viſitationem ab Epiſcopis reſidentibus. At valdè abſurdum eſt, ut in tribus ferè ſucceſſivis ſeſſionibus Concilium, quod nunquam alibi fecit, bis ſe correxerit; & conſequenter fatendum eſt S. Synodum, dum innovavit *d. c. Volentes*, probè intellexiſſe Regulares in illius diſpoſitione non fuiſſe comprehenſos.

36 Secundò, ad hoc ponderandum eſt idem met *cap.* 14. *ſeſſ.* 7. ubi Concilium poſteaquam innovavit Conſtitutionem Innocentii IV. *in dict. c. Volentes*, ſubjungit: Addendo inſuper, quod in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum Regulares extra monaſterium degentes quomodolibet exempti, etiamſi certum judicem à Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, in aliis verò ſi ipſum judicem non habuerint, conveniri, & ad debitum ſolvendum cogi poſſunt coram locorum Ordinariis tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis. Quod decretum itidem inducitur ſic: Si Regulares fuiſſent comprehenſi in Conſtitutione *dict. cap. Volentes*, itaut ratione contractus initi extra monaſterium indifferenter coram Ordinariis conveniri poſſent, ineptè Concilium addendo prædictæ Conſtitutioni ſtatuiſſet, ut degentes extra monaſterium in cauſis ſuperiùs expreſſis, & ſic pro contractibus initis extra locum exemptum convenîri poſſent coram iiſdem Ordinariis, ut delegatis Sedis Apoſtolicæ; nam ſi Epiſcopi ante Concilium potuiſſent pro contractibus celebratis in loco non exempto in omnibus cauſis contra Regulares procedere auctoritate ſua ordinaria: Concilium ſtatuendo, ut id facere poſſent tantùm auctoritate delegata, & in cauſis quidem mercedum, & miſerabilium perſonarum indiſtinctè, ſed in aliis nonniſi in defectum judicis in partibus: utique nihil addidiſſet prædictæ Conſtitutioni, ut declaravit ſe facere velle per illa verba, *Addendo inſuper*, ſed potiùs illam reſtrinxiſſet, ac limitaſſet; & inducta in augmentum juriſdictionis ordinariæ operarentur illius diminutionem, contra regulam *leg. Legata inutiliter*, *ff. de adimen. leg. & l. Quod favore*, *Cod. de leg.* quod apertiſſimè oſtendit exemptionem Regularium ex mente Concilii non fuiſſe reſtrictam *per dict. cap. Volentes*, ad tres caſus ibi exceptos.

37 Tertiò, ad hoc ponderandum eſt decretum *cap.* 5. *ſeſſ.* 14. ubi decernitur, ut litteræ conſervatoriæ nemini ſuffragentur, quin in cauſis criminalibus, & mixtis poſſit coram Epiſcopo accuſari, & conveniri, & contra eum procedi.

38 Deindè præſcribitur certa forma in cauſis civilibus obſervanda. Tertiò præſervantur privilegia Regularium his verbis: *Regularia loca; eorumque perſonæ in præſenti Canone minimè comprehenſæ, ſed exemptæ omninò ſint, & eſſe intelligantur.* Ex quo contextu colligitur apertè Regulares nec ratione delicti in cauſis criminalibus, nec ratione contractus, aut rei ſitæ in cauſis civilibus poſſe coram Epiſcopo accuſari, aut conveniri, ſed eorum exemptiones ſalvas permanere. Et propterea aliàs conquerenti Epiſcopo Mantuano, quòd Regulares pro contractibus, vel debitis non ſinerent ſe in prima inſtantia coram locorum Ordinariis conveniri: S. Congregatio cenſuit, ſi hi Regulares extra clauſtra monaſterii degant, ſervandum eſſe, quod dicitur *ſeſſ.* 7. *c.* 14. ſi intra monaſteria maneant, conveniendos eſſe coram Superioribus, vel Conſervatoribus eorum, non autem coram Ordinariis, aut alibi. Salva

39 igitur manent Regularium privilegia, quorum præſervatio etiam generaliter habetur *in c.* 20. *ſeſſ.* 25. *de Regul. in fin.* his verbis: *In cæteris omnibus præfatorum Ordinum privilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & jura concernunt, firma ſint, & illæſa.*

40 Quartò, ad idem ponderandum eſt *c.* 11. *ſeſſ.* 24. *de ref.* ubi agitur de tribus exemptorum ſpeciebus. Prima eſt Clericorum ſæcularium, qui mediantibus titulis honorariis exemptionis privilegio donantur: & hos Concilium plenè

41 ſubjicit Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato. Secunda ſpecies eſt eorum, qui appellantur Capellani Regii: & quoad hos in effectu diſtinguitur, ut ſi delinquant in Capella, ſive in loco exempto, ſua gaudeant exemptione itaut ab Ordinario ſuſpendi, excommunicari, vel interdici non poſſint: Si verò extra locum exemptum, in prædictis caſibus ſubſint Epiſcopo ſimiliter ut Delegato Sedis Apoſtolicæ: ita enim diſtinguitur *in cap. Cùm Capella*, cujus diſpoſitionem Concilium ſervari jubet, de privil. Rota *dec.* 744. *num.* 4. *part.* 1. *diverſ.* Tertia ſpecies eſt eorum, qui monaſteriis, ſeu militiis actu inſerviunt, & intra eorum ſepta, ac domos reſident, ſubque eorum obedientia vivunt, necnon illorum, qui ſecundum regulam dictarum militiarum profeſſionem fecerunt; & his generaliter, & indiſtinctè Concilium præſervat exemptionis privilegia, & ſolùm arctat milites ad docendum de eorum profeſſione coram Epiſcopo. Ex qua exemptorum diſtinctione ſatis liquet, exemptos tertiæ ſpeciei frui debere ſua exemptione etiam ratione delicti extra locum exemptum commiſſi: nam ſi quoad eos Concil. voluiſſet ſervari diſtinctionem inter locum exemptum, & non exemptum, id expreſſiſſet, ſicut fecit implicitè quoad Capellanos Regios, *c. Inter corporalia de tranſlat. Epiſc. c. Majores de Baptiſ. l. unic. §. Sin autem ad deficientis, C. de caduc. toll.*

Quintò, ad idem expendendum eſt *cap.* 14. *de regul.* ubi Regulares degentes intra clauſtra, & extra illa delinquentes ita demum puniri poſſunt ab Epiſcopo Diœceſano, ſi tria copulativè concurrant. Primum, ut delictum ſit notorium, & cum populi ſcandalo. Secundum, ut ſit patratum extra clauſtra, & ſic in loco non exempto. Tertium, ut Superior Regularis ab Epiſcopo admonitus intra præfixum tempus deliquentem non puniverit, & de punitione Epiſcopum certiorem non fecerit. Et idem ferè ſtatuitur in Conſtitu. Clem. VIII. quæ incipit, *Suſcepti*, edita 7. Kalen. Martii 1596. in Bullar. *tom.* 3. *pag.* 54. Ergo apparet evidenter S. Synodum habuiſſe Regulares pro exemptis etiam ratione delicti commiſſi in loco non exempto, cùm tribuat novam authoritatem Epiſcopis puniendi Regulares delinquentes extra clauſtra, & ſic exra locum exemptum in hoc tantùm ſpeciali caſu notorietatis delicti, & negligentiæ Superioris Regularis. Incluſio enim hujus caſus ſpecialis in materia commiſſionis juriſdictionis omnes alios caſus diverſos excludit, ut eſt tex. *in c. Cum in illis*, *§. Cùm autem de præb. lib.* 6. *& in l. Cùm Prætor*, *ff. de judic.* tradit Ang. *conſ.* 375. *Pratenſis per tot.* Cald. *conſ.* 124. *alias* 10. *de judic.* 42

43

Sextò, & ultimò omiſſis aliis, cùm ſuperioribus annis Procurator Ordinis Carmelitarum conqueſtus fuiſſet in S. Congregatione Concilii, quòd in Hiſpaniarum Regnis quidam Ordinarii locorum contenderent Religioſos intra clauſtra degentes coram ipſis Ordinariis conveniri debere in cauſis civilibus, *c. Volentes de privil. lib.* 6. comprehenſis propter illius innovationem à Conc. Triden. *ſeſſ.* 7. *c.* 14. eoſque in prima inſtantia coram ipſis Ordinariis conveniri debere ex decreto ejuſdem Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reform.* S. Congregatio cenſuit, neque Conſtitutione in generali Concilio Lugdunenſi edita, quæ incipit, *Volentes*, neque decreto Conc. Tridentini *c.* 14 *ſeſſ.* 7. comprehendi Regulares; ideòque eos juxta eorum privilegia coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus eſſe conveniendos; necnon decretum ejuſdem Concil. Trid. *cap.* 20. *ſeſſ.* 24. ad Regulares non pertinere, nec eorum Conſervatorias imminuere, nec quoad primam illarum inſtantiam aliquid novi inducere. Et hanc declarationem poſtea obſervari mandavit Paulus V. per litteras in forma Brevis cum decreto irritante ſub die 24. Auguſti 1607. in Bullar. *pagin.* 223. *tom.* 3. 44

Quoad ſecundam partem quæſtionis initio propoſitæ longè minor eſt difficultas: quia in privilegiis, quorum ſuperiùs meminimus à *n.* 18. expreſsè inhibetur locorum Ordinariis, ne abſque ſpeciali commiſſione Sedis Apoſtolicæ in perſonas Regularium aliquam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiam ſpecialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare præſumant. Quod quidem privilegium tantùm abeſt, ut ſublatum fuerit *per d. c. Volentes*, ut potiùs in eo fuerit expreſsè præſervatum in *§. Eos autem*, ut probant verba illa, *Iidem Ordinarii juriſdictionem ſuam quantum ad iſta*, [ſcilicet interdictum, ſuſpenſionem, vel excommunicationem) *ubicumque illi fuerint, penitùs exercere non poſſunt.* Unde ut notat ibi Gemin. & Franc. ſi Epiſcopi contra eos proferant ſententias, nullæ erunt ex defectu juriſdictionis, & non ligabunt, quod & Navarr. ſenſit *conſ.* 2. *num.* 2 *de ſent. excom.* Quod clarè etiam conſtat ex tenore eorumdem privilegiorum, ibi: *Decernimus quoque ex nunc quaslibet excommunicationis*, 45 46

nis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias, & quoſcumque proceſſus, & omnia quæ contra fratres quomodolibet promulgari, ſeu fieri contigerit, nullius roboris, vel momenti eſſe, & pro infectis prorſus haberi debere, etiam eorum exemptione, utpotè notoria, non allegata. Quæ ultima verba fuerunt appoſita, quia aliàs niſi citati venirent exemptionem allegaturi, teneret ſententia contra eos lata, ut per gloſ. final. Tancred. & Innoc. *in c. Cum ordinem de reſcrip.* Secus cum exemptio notoria eſt, ut *l. 1. ff. de ſer.* ſecundum Innoc. in *c. Ex parte, il 1. n. 3. verſ. Exempti autem de verb. ſignific.* Paul. de Caſtro *conſ. 431. Videtur dicendum n. 2. verſ. Interdum nullo modo lib. 1.* Ergo cum hoc privilegium fuerit præſervatum in Decretali, *Volentes*, conſequens eſt, ut fuerit etiam præſervatum à Conc. Trid. eamdem Decretalem innovante *in cap. 14. ſeſſ. 7.* quia lex innovans jus commune perinde operatur, ac ſi jus commune eſſet in ea inſertum, Ang. Aret. *conſ. 26. Videtur n. 18.*

48 Et ex his patet etiam reſponſio ad objecta ſupra in principio: nam cùm exemptio Religioſorum ratione delicti, contractus ac rei litigioſæ non adverſetur generali Concil. Lugdunenſi, non fuit opus illi derogare, quia derogatio non fit niſi ad contraria, *c. 4. de Conſtit. lib. 6. c. Ex parte ſupra de Capell. Monach. Clem. Dudum*, §. *Nos etiam*, ibi, *In quantum ſunt præmiſſis, vel alicui præmiſſorum contraria, de ſepult. cum multis ſimilibus*. Et innovatio Concilii Tri-
dentini non tribuit Ordinariis locorum aliquod novum jus 49
ſed tantum præſervavit, quòd prius habebant generaliter exemptos, *c. Quia intentionis, infra eod.* ubi Honorius III. *Cum innovans*, inquit, *nec jus novum conferat, nec etiam tollat vetus, in eo ſtatu eſſe volumus, in quo tempore impetratæ innovationis dignoſceris extitiſſe, c. Ex parte, il primo eod. tit.* ibi, *Ita tamen, ut per innovationem ipſius eidem Eccleſiæ non plus juris accreſcat, quàm per privilegia prædeceſſorum noſtrorum obtinuit, cùm per hoc non novum ei concedere, ſed antiquum jus conſervare velimus*, gloſſ. 1. & DD. *in cap. Cùm dilecta de confirm. util. vel inutil.* Et conſequenter nec Conſtitutio Pii IV. *In Principis Apoſtolorum*,
huic caſui applicatur, quia non ſuſtulit privilegia, & exem- 50
ptiones Regularium, niſi quatenus contrariantur decretis Concilii Tridentini.

D E P R I V I L E G I I S.

Idem Innocentius III. Calubrien. Epiſcopo.

C A P U T XIV.

CUm olim propter quæſtiones, quas adverſus Priorem, & Canonicos Monaſterii S. Crucis habebas, pro quibus ad audientiam noſtram fuerat appellatum, moram feceris longiorem, quin pro parte altera nullus comparuit reſponſalis, eiſdem certum terminum duximus præfigendum, in quo venirent, vel mitterent, ſuper privilegiis omnibus & libertatibus, quæ à Romanis Pontificibus, vel ab M. quondam Colubrien. Epiſcopo ſe habere dicebant, & ſuper aliis quæſtionibus adverſus eos, à Colubrien. Eccleſias intentatis, diffinitivam ſententiam recepturi: & infra. Interim autem utrique parti liceret coram dilectis filiis tuis de Alcobacia, & de Serra Abbatibus, & F. Monacho Alcobaciæ, quibus cauſa priùs fuerat delegata, proponere ac probare, ſi quid aliud proponendum duceret, ac probandum: & infra. Judices autem ſufficienter actum eſſe de cauſa credentes, Monaſterium ſanctæ Crucis in expenſis, quas per quadriennium occaſione hujuſmodi negotii juraveras te feciſſe, damnarunt, infirmantes ſua ſententia libertatem, quàm dictus M. Colubrien. Epiſcopus contulerat Monaſterio S. Crucis, Canonicorum aſſenſu per portarium regis extorto. Prætereà, quia idem N. prædeceſſor tuus fuerat Canonicus regularis, & duo millia Marabatinorum, quæ acquiſierat, in Epiſcopum jam promotus, Monaſterio dederat memorato: ipſum ad reſtitutionem eorum judices condemnarunt. Inſuper Eccleſias omnes, quas monaſterium præter Epiſcopi Colubrien. aſſenſum, propria auctoritate fundarat, (quia pars S. Crucis nec præſcriptione, nec defenſione alia, probationibus contra ſe factis obſtiterat) judicarunt in jus Colubrien. Eccleſiæ cum fructibus medii temporis revocari: & infrà. Tandem procurator Monaſterii propoſuit ſententiam non valere, nec tenere. Quòd ſi aliàs etiam ſententia memorata teneret, quia tamen Monaſterium fuit indefenſum, nec exhibita fuerant coram eis privilegia libertatis (ne delictum perſonæ an damnum Eccleſiæ redundaret) debebat ad exhibitionem privilegiorum ſuorum admitti: quod ſibi concedi de ſolita benignitate Sedis Apoſtolicæ poſtulavit. Nos igitur attendentes, quod eadem privilegia non ſolummodò pro libertate Monaſterii faciebant, ſed etiam exprimebant jus noſtrum, & Eccleſiæ Romanæ juſtitiam tuebantur; ne in eos Monaſterii læſio redundaret, ad privilegia exibenda, partem ejus de gratia duximus admittendam: & infrà. Diſtinguentes itaque inter libertatem per prædictum Epiſcopum Eccleſiæ ipſi conceſſam, & libertatem, quam ei longè ante tempus ipſius Epiſcopi Apoſtolica Sedes indulſit: quia nobis conſtitit extortum fuiſſe in Epiſcopi conceſſione Canonicorum aſſenſum, & conceſſionis paginam in aliquot lineis habuiſſe raſuras, & ſubſcriptiones ſingulas fuiſſe ſingulis ſubſcribentium manibus adnotatas: ſcriptum autem quod nobis exhibitum fuerat (nec raſuram prætendere, nec eſſe variis ſubſcriptionum manibus variatum, ſed à primo ad ultimum eadem manu conſcriptum, libertatem ab ipſo Epiſcopo conceſſam (per extorſionem) irritam decernimus, & manem, ſuper hoc ſententiam delegatorum judicum confirmantes. Quia verò evidenter agnovimus ex privilegiis, antedictos prædeceſſores noſtros Eccleſiæ S. Crucis libertatis privilegium indulſiſſe, & quòd in ea poſſeſſione tamdiù fuerat libertatis, quòd aliis etiam ceſſantibus præſcripſiſſet: libertatem ei prædeceſſoribus noſtris indultam, auctoritate Apoſtolica confirmamus, tibi ſuper hoc ſilentium imponentes: ſuper hoc autem in nullo ſententiæ delegatorum judicum derogamus, cùm ipſi de hac non cognoverint libertate: & infrà Cumque libertatem à prædeceſſoribus noſtris indultam monaſterio confirmemus, ad jus profeſſionis (quod eſt contrarium libertati) monaſterium decernimus non teneri: non derogantes judicibus delegatis, quibus libertatis privilegia non fuerant præſentata: in cæteris autem latam à prædictis judicibus ſententiam pro Colubrien. Eccleſia confirmamus.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia utens duplici privilegio licèt ex uno ſuccumbat, ex alio poterit obtinere.*

2 *Exemptus non tenetur promittere obedientiam Diæceſano, non tamen poteſt ſine ipſius licentia in loco non exempto Eccleſiam conſtruere.*

3 *Monacho ſi conmittatur cauſa à Sede Apoſtolica, non expreſſo nomine monachatus, delegatio tamquam ſubreptitia non valet, & n.9.*

4 *Monachi à ſtrepitu cauſarum remoti eſſe debent.*

5 *Monachus non poteſt eſſe procurator etiam pro utilitate monaſterii ſine licentia Abbatis.*

6 *Papa ſi ex certa ſcientia committat cauſam Monacho, cenſetur ſuper inhabilitate diſpenſare.*

7 *Cauſæ à Sede Apoſtolica, quibus ſint committendæ, ex Concilio Lugdunenſi,*

8 *Et quid ex Conſtitutione Bonifacii VIII. & ex Concilio Trid. & n.12.*

10 *Prior Conventualis poteſt eſſe Delegatus Apoſtolicus.*

11 *Monacho Eccleſiæ Cathedralis Monachalis an cauſæ à Sede Apoſtolica ſint committendæ.*

13 *Judices ſynodales an ſint deputandi ab Epiſcopo de conſenſu Synodi, vel de ejus conſilio tantùm, & n. ſeq. uſque in fin.*

14 *Teſtes Synodales in Synodo ab Epiſcopo conſtitui debent.*

15 A, *dictio denotat cauſam efficientem.*

16 In, *dictio deſignat intrinſecitatem in loco, ſeu in actu.*

17 *Epiſcopus poteſt in Synodo Conſtitutiones facere de conſilio Capituli tantùm.*

1 C*Um olim*, il ſecondo. Eccleſia utens duplici privile-
gio, licèt ex uno ſuccumbat, ex alio poterit obtine-
2 re. Exemptus non tenetur promittere obedientiam Diœ-
caſano, non tamen poteſt ſine ipſius licentia in loco non
exempto Eccleſiam conſtruere. Hoc dicit ſecundùm Joan.
Andr. & omnes.
3 In textu ibi, *Abbatibus, & F. Monacho Aleobaciæ quibus
cauſa prius fuerat delegata.* Nota cauſam poſſe à Sede Apo-
ſtolica delegari ſimplici Monacho, ut hìc, *& in c. Conque-
ſtus* juncta ſupraſcriptione, *ſup. de foro compet.* Sed hoc intel-
ligit verum gl. *hic in verb. Et F. Monacho*, dummodò fiat
delegatio expreſſo nomine Monachatus, quo tacito litteræ
4 non valerent, quia per ſubreptionem eſſent obtentæ. Mo-
nachi enim à ſtrepitu cauſarum remoti eſſe debent, *c. unic.
ſupr. de Syndic. & actor.* nec eſt eis danda vagandi materia,
c. Quanto ſupr. de off. Ordin. unde oportet, ut in litteris fiat
mentio de Monachatu, arg. *c. Cùm Ordinem ſupra de re-
5 ſcript. & in c. Porrecta de confirmat. util. vel inutil.* Similiter
nec procurator eſſe poteſt etiam pro utilitate monaſterii ſi-
ne licentia Abbatis, *c. Monachi, & c. De præſertim*, 16. q. 1.
& cum gl. concordant Vincent. & Innoc. *hìc nu.* 1. dicens:
Nota Monacho delegari cauſam, & hoc verum intelligo, ſi
expreſsè contineatur, ibi *Monachus*; aliàs præſumo pro veri
taciturnitate litteras obtentas, cùm non ſit eis præſtanda
materia vagandi, Hoſt. *n.* 3. Jo. Andr. *n.* 16. *verſ. In gl. Nota
6 quod*, Butr. *n.* 7. 27. & 48. & reliqui omnes; quando enim Pa-
pa committit cauſam Monacho ex certa ſcientia, videtur
ſuper inhabilitate diſpenſare *l. Quidam conſulebat, ff. de re
7 jud.* Butr.. *d. n.* 27. & 48. Hodie tamen, ut gl. ſubdit, non com-
mittitur cauſa à Papa, vel ab ejus Legatis niſi perſonis in di-
gnitate Eccleſiaſtica conſtitutis, vel Canonicis in Cathedra-
libus Eccleſiis, vel aliis Collegiis venerabilibus, ut in De-
cretali Innoc. IV. in Conc. Lugdunenſi edita, incip. *Præ-
ſenti decreto*, quæ habetur inter acta Conc. Lugdunenſis *in
tit de reſcript. c. 2. tom. 2. Conc. p. 2. pag. 723. colum.* 1. in hæc
verba: *Præſenti decreto duximus ſtatuendum, ne à Sede
Apoſtolica, vel Delegati ipſius, cauſæ aliquibus committan-
tur, niſi perſonis, quæ vel dignitate ſint prædita, vel in Ec-
cleſiis Cathedralibus, ſeu aliis Collegiatis honorabilibus con-
8 ſtitutæ.* Hæc ibi. Sed hodie ſervanda eſt Conſtitutio Bo-
nifacii VIII. *in c. Statutum de reſcript. libr.* 6. qua ſtatutum
eſt, ut nulli niſi dignitate præditis, aut perſonatum obti-
nentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis, cauſę à
Sede Apoſtolica, vel Legatis ejuſdem committantur. Quare 9
cùm Monachus non habeat qualitates requiſitas *in d. c. Sta-
tutū*, explorati juris eſt cum non eſſe capacem delegationis
Apoſtolicæ; niſi tamen eſſet Prior Conventualis, etiam obe- 10
dientiarius, quia dicitur habere diginitatem, ut Clem. *Et ſi
principalis de reſcrip.* & hìc notat Abb: *nu.* 13. & ſcripſi ple-
niùs *in c. Sane, il 2. ſupra de offic. deleg.* vel niſi eſſet mona-
chus Eccleſiæ Cathedralis monachalis, ut eſt Siracuſana, de
qua *in c. Quorumdam 74. diſt.* Cantuarien. Montis regalis, &
plures aliæ, quia tunc tamquam qualificatus ad præſcriptum
d. c. Statutum, benè poſſet eſſe delegatus Sedis Apoſtolicæ,
ut firmat Abb. ubi ſupra, dicens ſe ita alias conſuluiſſe per d. 11
Clem. *Et ſi principalis*, & per id quod habetur *in c. Sunt non-
nulli, & c. Doctores* 17. *q.* 1. talis enim cenſetur Canonicus
Eccleſiæ Cathedralis, ut *c.* 1. juncta gloſ. *in verb. Eccleſia* 63.
diſt. licèt aliud ſenſerit Archid. *in d. c. Statutum nu.* 1. *in fin.
verſ. Sed quid ſi Eccleſia Cathedralis eſſet monachalis.* Præ- 12
dict. Decretalis ſtatutum noviſſimè innovatur à Conc. Trid.
c. 10. ſeſſ. 25. de ref. ubi præmiſſo exordio, quod ob malitio-
ſam petentium ſuggeſtionem, & locorum diſtantiam, per-
ſonarum notitia haberi non poteſt, indeque interdum cau-
ſæ committuntur judicibus non uſquequaque idoneis: ſta-
tuit S. Synodus in ſingulis Conciliis provincialibus, aut diœ-
ceſanis aliquot perſonas deſignari, quæ qualitates habeant
juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII. *in d. c. Statutum*, ut
præter Ordinarios locorum iis etiam cauſæ Eccleſiaſticæ in
partibus committantur.
Sed QUÆRITUR, an perſonæ, quibus à Sede Apo- 13
ſtolica cauſę committendæ ſunt, in Synodo diœceſana depu-
tari ab Epiſcopo debeant de conſenſu Synodi, vel de ejus
conſilio tantùm.
Videtur prima facie neceſſarius conſenſus quia Concil.
mandat, ut deſignentur in Synodo, & ſic hunc actum Syno-
do tribuit, non autem Epiſcopo, arg. *l. Item eorum, §. Si
Decuriones, ff. Quod cujuſque univer. nomin.* Prætereà Conc.
ſi aliquem ex deſignatis mori contingat. dat facultatem Epi-
ſcopo alium ſubſtituendi cum Capituli conſilio: unde pro-
babile eſt, ut in Synodo requirat etiam conſenſum. At in
contrarium, id eſt non requiri conſenſum, hæc magis viden-
tur urgere: & primò, Conc. ubi id voluit, expreſſit, *ut in c.
18. ſeſſ.* 24. dum jubet examinatores ſynodales in Synodo ab
Epiſcopo proponi, & ab ea probari: ergo id ipſum feciſſet
in d. c. 10. ſeſſ. 25. ſi voluiſſet, *c. Ad audientiam, ver. Nam ſi
intelligeremus*, & ibi gl. *de decim. c. Inter corporalia, §. Sed
neque*, ibi: *Unde ſi circa tranſlationem, de tranſl. Epiſc. l. un.
§. Sin autem ad deficientis, C. de caduc. toll.* Oldrad. *conſ.* 266.
Quod autem n. 10. Mand. *in reg. 32. de impetr. benef. vac. per
obit. famil. Card. q. 7. n.* 16. Secundò, jure Canonum teſtes
ſynodales in Synodo conſtitui debent, & tamen id pertinet 14
ad ſolum Epiſcopum, *ut in c. Epiſcopus in Synodo* 35. *qu.* 6.
Unde ceſſat prima objectio, quòd hic actus à Conc. videa- 15
tur attribui Synodo, non autem Epiſcopo: neque enim
Concil. ſtatuit, ut judices deſignentur à Synodo, ſed in Sy-
nodo, & dictio *A*, denotat cauſam efficientem, *ut l. Filius à
patre, ff. de liber. & poſth.* & notat Bald. *in l. Ex arrali n.* 1.
verſ. Et adde quod dictio A. C. de act. empt. Dictio autem *In*, 16
deſignat intereſſentiam, ſeu intrinſecitatem in loco, *l.* 1. §.
in publico flumine, ff. de fluminib. & per illum text. Bart. *in
l. Gallus, §. ille caſus n. 3. verſ. Secunda caſu, ff. de lib. & poſth.*
Alex. *conſ. 22. Conſideratis verbis n* 8. *lib.* 4. ſeu intrinſeci-
tatem in actu, *l. 1. §. Ex incendio, ff. de incend. ruin. naufr.*
notat Imol. in Clem. *Cauſam n. 34. de elect.* Tertiò, Epiſco- 17
pus in Synodo conſtitutiones facere poteſt de concilio Ca-
pituli tantùm, ut S. Congregatio decidit. & eſt commu-
nis opinio, ut per Henric. Bottæum *de Synodo p. 3. nu.* 137.
& 141. ergo multò magis deſignabit ſine conſenſu judicis,
c. Ex parte, il 3. de decim. Quartò, cum Concilium in
ſubſtitutione judicis Synodalis in locum defuncti requirat
conſilium Capituli, non eſt credendum in Synodo voluiſ-
ſe conſenſum Synodi, quia in dicto caſu ſubſtitutionis ſal-
tem requiſiviſſet conſenſum Capituli, quod in locum Sy-
nodi à Concilio eſt ſubrogatum, arg. *c. Eccleſia, il 1. ut lit.
pend. cum ſimil.* atque ita retorquetur ſecunda conſideratio
pro contraria parte ſuperiùs propoſita.

DE PRIVILEGIIS.

Idem Innocentius III. Abbati & Conventui S. Petri Eugubin.

CAPUT XII.

CUm olim eſſemus apud Peruſium conſtituti, & tu fili Abbas privilegium Lucii Papæ nobis præſentans poſtulaveris innovari, propter contradictionem Eugubini Epiſcopi aſſerentis hoc in ſuum præjudicium redundare, non fuit effectui mancipatum: & infrà. Te igitur & præfati Epiſcopi procuratoribus, in noſtra præſentia conſtitutis, B. Baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbytero Cardinali dedimus in mandatis, ut ſuper amiſſione, ac tenore privilegiorum teſtes reciperet, quos duceres producendos: qui fideliter redegit in ſcriptis depoſitiones decem teſtium juratorum, quorum depoſitionibus publicatis, dicti procuratores ad producendos teſtes, per quos inductos à parte adverſa repellerent; inducias poſtularunt: quas ſub eo tenore illis duximus concedendas, ut apud Sedem Apoſtolicam probarent, quæ vellent: ubi onus probationis pars altera ſubiſſet: & infrà, Nos verò tàm per depoſitiones teſtium, quàm aſſertiones quorumdam fratrum noſtrorum liquidò cognoſcentes, talem dicti privilegii fuiſſe tenorem: quòd videlicet cœnobium veſtrum nullo mediante ad Romanam Eccleſiam pertineret: & quòd non liceret alicui Epiſcopo, eidem Monaſterio, & ejus Eccleſiis excommunicationem indicere, ut fratres illic Domino ſervientes ab omnium poteſtate liberi, Romanæ Eccleſiæ libertatis gratia potirentur: & quòd nulla in eis mentio diœceſani Epiſcopi habebatur: illud etiam attendentes, quòd cùm tu fili Abbas tempore Cœleſtini prædeceſſoris noſtri ad ipſius præſentiam acceſſiſſes, ipſe inſpectis Eccleſiæ tuæ privilegiis, te (licèt excommunicatus ab Eugubino Epiſcopo dicereris) tamquàm non ligatum admiſit ad oſculum (quod præſumitur non feciſſe, niſi Monaſterium veſtrum cognoviſſet ad Romanam Eccleſiam ſpecialiter pertinere.) Decernimus privilegium illud Lucii Papæ, quod ſine reprehenſione bullæ, chartæ, vel litteræ apparebat, quando fuit nobis oſtenſum, illius fuiſſe tenoris, cujus per depoſitiones teſtium, & aſſertiones fratrum noſtrorum noſcitur extitiſſe.

SUMMARIUM.

1 *INſtrumenti perditi tenor probari poteſt per teſtes, qui illud perlegerunt, & deponunt, quod erat ſine vitio.*

2 *Juſpatronatus Ducis Trajecti ſuper Prioratu S. Gregorii an probetur juxta formam Conc. Trid. & nu ſeqq. uſque in fin.*

3 *Juſpatronatus perſonarum, in quibus præſumitur uſurpatio ultra immemorabilem, probari debet per præſentationes quinquaginta annorum effectum ſortitas.*

4 *Uſurpationis præſumptio cadit in dominis perpetuam juriſdiſtictionem habentibus.*

5 *Teſtes ſuper immemorabili quomodo duponere debeant.*

6 *Præſentationes effectum ſortitæ probari debent authenticis ſcripturis.*

7 *Juramento partis, quando ſit ſtandum ſuper ſcripturis deperditis.*

8 *Juramento damnum paſſi de rebus abſtractis, vel abſumptis ſtatur, tamen contra eum, qui damnum dedit, non contra tertium.*

9 *Inſtrumentum fuiſſe amiſſum non ſufficit probare, niſi etiam probetur illius tenor unà cum ſolemnitatibus neceſſariis.*

Teſtes deponentes ſuper inſtrumentis deperditis debent eſſe periti, ibid.

1 CUm olim, il primo. Contenta in inſtrumento perdito probari poſſunt per teſtes, qui illud perlegerunt, ſi deponunt de tenore, & quòd erat ſine vitio. Hoc dicit, & non eſt alibi caſus ita clarus, Mat. Socc.

2 Ex hoc infero ad quæſtionem, quæ nuper emerſit in facto, videlicet, poſitis teſtium depoſitionibus ſuper immemorabili, & inſtrumentis deperditis, an conſtet de jure patronatus Ducis Trajecti ſuper Prioratu S. Gregorii ad præſcriptum Conc. Trid. *c. 9. ſeſſ. 25.*

3 Solutio. Non videtur conſtare ſufficienter: nam Trid. Concilium in his perſonis, in quibus jus patronatus pleumque ex uſurpatione quæſitum præſumi ſolet, ultra probationem temporis immemorabilis, requirit etiam multi-
4 plicatas præſentationes annorum quinquaginta, quæ effectum ſortitæ fuerint. Familia autem Dominorum Pedemontis, utpotè habens perpetuam juriſdictionem, talis eſt, ut in ea ſit locus dictę præſumptionis uſurpationis juxta deciſionem Sac. Congregationis. Et hoc caſu in primis non
videtur probata præſumptio temporis immemorabilis: te- 5
ſtes enim ſuper ea examinati non deponunt; ſe numquam vidiſſe, aut audiviſſe a quopiam, a quo viſum vel auditum fuerit obſervari contrarium, id quod neceſſarium erat ad hujuſmodi tempus immemorabile probandum, juxta gloſ. ut *in c. 2. de præſcript. lib. 6. gl. 1. in l. Si arbiter, ff. de probat.* Oldrad. *conſ. 172. Quia omnes fore objectus; n. 2.* Bald. *de præſcript. in 2. par. 3. partis princip. in 6. qu. nu. 24.* latiſſimè Gabr. *lib. 5. com. concluſ. tit. de præſcript. concl. 1. n. 24.* ubi teſtatur hanc eſſe receptam DD. opinionem, quam etiam ſæpiùs ſecuta eſt Rota, & præſertim in cauſa Sorana juriſpatronatus 28 Aprilis 1602. coram Pamphilio, & apud Seraph. *dec. 136. num. 1.*

Sed quatenùs immemorabilis temporis præſcriptio plenè 6
probaretur, non tamen diceretur conſtare de jure patronatus, cum non probentur per ſcripturas authenticas multiplicatæ præſentationes. Quæ probatio ultra tempus immemorabile pro forma requiritur, & ideò non adimpletur probando per teſtes, de quibus Sac. Concilium non confidit, ut ex mente Sacr. Congregationis decidit Rota in Sabinen. beneficii anno 1582. coram Clemente VIII. & in nullius Archipresbiteratus 2. Maji 1588. coram Card. Pamphilio, & alias ſæpè, ut apud Mant. *deciſ. 89. ſub numer. 2. verſic. Et hæc quidem probatio*, & Gregor. XV. *dec. 322.*

Neque obſtat, quòd in proceſſu probetur depopulatum 7
eſſe Caſtrum Pedemontis, & Prætorium, in quò ſcripturæ hujuſmodi cuſtodiri ſolebant, ab Hiſpanis, cùm Caſtrum Pedemontis depopularetur, concrematum fuiſſe, & ideò ſtandum videatur juramento partis de ipſis ſcripturis, earumque tenore, Afflict. *dec. 12. num. 13.* nam omiſſa nunc diſputatione, an tenor inſtrumentorum deperditorum in materia juris patronatus Potentium probari poſſit per teſtes, de quibus Concilium non confidit: reſpondetur delationem juramenti non habere locum in hoc caſu, in quo Dux Trajecti aut penitus ignorat, aut plenam notitiam per ſenſum viſus non habet inſtrumentorum, quæ in domo combuſta aſſervabantur, ut ex tex. *in l. Marcellus, ff. rer. amot.* tradit Papien. *in for. reſpenſ. Rei nu. 12. verſ. Secundo*
ſubjungit, Maran. *in pract. jud. in 3. actu quæ in jud. emerg. col.* 8
2. verſ. Quantò requiritur, n. 3. Menoc. *de arb. jud. lib. 2. cent. 2. caſ.*

*conſ.*130.*n.*5. præſertim cum juramento damnum paſſi de rebus ſubtractis, vel abſumptis ſtetur tantùm contra eum, qui damnum dedit, non autem contra tertium, qui non intulit violentiam, ad text. *in l. Si poſſeſſione*, *C. de probat.* Jaſ. *in l. Si quando*, *C. Unde vi*, Plot. *in repet. ejuſdem legis num.*38.

9 Accedit etiam, quòd non ſufficit probare amiſſionem inſtrumenti, niſi probetur etiam id, quod in inſtrumento continebatur, ut hîc eſt caſus; & quidem per teſtes peritos, ut Advocatos, & Procuratores, Bart. *in l. Sicut*; *Cod. de diſ. inſtr.* & debent etiam deponere de ſolemnitatibus neceſſariis ad inſtrumentum, de quibus per Abb. in *cap.*1. *de fid. inſtrumenti*, ut reſpondit Alexan. *conſ.*136. *volum.*2. cum multis aliis, de quibus per DD. *in d. l. Sicut*, Rip. *in l.*1. *num.*82. *&* 83. *ff. Si cert. pet.* Dec. *in cap.*2. *num.* 81. *de probat. & conſ.*82. Afflict. *dec.*374. & probatur in textu noſtro in fine, ibi: *Quod ſine reprehenſione Bullæ, Chartæ, vel litteræ apparebat*. Qui tenor inſtrumenti juris patronatus ex fundatione, vel dotatione nec probatus fuit, nec articulatus.

DE PRIVILEGIIS.

Idem Innocentius III. Epiſcopo Lingon.

CAPUT XVI.

CUm Capella ducis Burgundiæ gaudere dicatur hujuſmodi privilegio, quòd nullus Archiepiſcopus vel Epiſcopus in perſonas Canonicorum ejuſdem Capellæ, ſuſpenſionis, vel excommunicationis, aut interdicti ſententias audeat promulgare: quidam Capellæ ſupradictæ Canonici, qui Parochiales Eccleſias à te tenent, occaſione privilegii prælibati, in his etiam, quarum juriſdictio ad te pertinet, ita ſe dicunt exemptos, ut quantumcumque graviter interdum excedant, tuæ correctioni recuſant & ſententiæ ſubjacere. Quocirca mandamus, quatenùs in quantum exempti ſunt ejuſdem ratione Capellæ, Apoſtolicis privilegiis deferas reverenter: ſed in quantum ratione parochialium Eccleſiarum, vel aliàs juriſdictionem tuam reſpicere dignoſcuntur, officii tui debitum in eoſdem liberè proſequaris.

SUMMARIUM.

1 *EXemptus ratione certæ rei, vel loci, non cenſetur exemptus reſpectu alterius rei, vel loci.*

2 *Privilegium conceſſum perſonis cum adjectione loci eſt perſonale, ad locum tamen determinatum.*

3 *Exemptis Eccleſiæ Canonicis vel Clericis, Eccleſia non cenſetur exempta.*

4 *Exemptus reſpectu certi loci, ſi extra illum delinquat, non gaudet privilegio exemptionis.*

5 *Canonia poteſt obtineri cum beneficio curato de jure communi, ſecus poſt Conc. Trid.*

6 *Capellæ Principum, & earum Capellani ſubſunt locorum Ordinariis, non autem Capellarum Magiſtris.*

7 *Epiſcopus fundat intentionem in tota diœceſi, & in qualibet ipſius parte ſuper exercitio ordinariæ juriſdictionis.*

8 *Capellæ regiæ viſitari poſſunt ab Epiſcopo ex decretis Conc. Trid. licèt habent ex privilegio, ut ſint exemptæ à viſitatione Ordinarii.*

9 *Regia privilegia tolluntur per legem generalem, etiamſi de illis non fiat ſpecialis mentio.*

10 *Concilium Trid. in cap.* 11. *ſeſſ.* 24. *verſ. Et quoad Capellanos regios, non habet locum niſi extra viſitationem.*

11 *Exemptio ſuper certo articulo conceſſa, ad alium articulum non extenditur.*

12 *Exemptus, ut ſuſpendi, interdici, vel excommunicari non poſſit, in reliquis puniri poteſt ab Ordinario.*

13 *Una & eadem res diverſis reſpectibus poteſt diverſo jure cenſeri.*

14 *Exemptus ratione Canonicatus, reſpectu Prochialis ſubeſt juriſdictioni Epiſcopi.*

15 *Exemptus ſubeſt Epiſcopo ratione rei non exemptæ.*

16 *Exempta Eccleſia nec Parochus quoad curam animarum, nec Parochiani intelliguntur exempti.*

17 *Regulares, & ſeculares exempti curam animarum exercentes, in concernentibus curam ſubſunt juriſdictioni Epiſcopi.*

18 *Exempti tàm ſeculares, quàm regulares Sacramentum aliquod de facto adminiſtrantes, & in aliis caſibus hìc expreſſis an ſint ſubjicendi juriſdictioni, & privationi Epiſcopi diœceſani, & num. ſeq. uſque in fin.*

19 *Conſtitutionis Gregorii XV. de exemptorum privilegiis origo, & compilatio, & num. ſeq. uſque in finem.*

20 *Regulares curam animarum non exercentes, ſed aliquod ſacramentum adminiſtrantes, ex Conc. Trid. non ſubſunt Epiſcopo.*

21 *Regulares prædicantes abſque licentia, vel benedictione Epiſcopi, aut Epiſcopo contradicente, in vim Concilii non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus regularibus ſunt puniendi.*

22 *Item ſi audiant confeſſiones perſonarum ſæcularium ſine Epiſcopi examine, & approbatione.*

23 *Juriſdictio multoties conceditur ad cognoſcendum, non autem ad exequendum, vel perſonaliter diſtringendum.*

24 *Laicus effectus Clericus, vel Monachus, poſt commiſſum delictum ſubeſt judici ſæculari prævenienti quoad bona, ſed non quoad perſonam.*

25 *Juriſdictio contentioſa in exemptos non cenſetur tributa niſi in caſibus in jure expreſſis.*

26 *Regulares adminiſtrantes laicis Sacramenta extremæ unctionis, Euchariſtiæ, vel matrimonii abſque parochi licentia, an ſint excommunicati.*

27 *Executio eſt pars juriſdictionis.*

28 *Regulares audientes confeſſiones Monialium ipſis ſubjectarum, aut bona Monaſtoriorum earumdem Monialium adminiſtrantes, non ſubſunt Epiſcopi juriſdictioni in vim Conc. Trid.*

29 *Exempti delinquentes circa clauſuram, vel perſonas intra ſepta degentes, vel adminiſtrationem monialium an ab Epiſcopo puniri valeant.*

30 *Abbatiſſæ electioni an Epiſcopus intereſſe poſſit.*

CUm Capella. Ratione unius beneficii dicitur ille ſubjectus, qui ratione alterius cenſetur exemptus. 1
Hoc dicit ſecundùm Joann. Andr. Butr. Cardinal. & alios communiter. Vel aliter, & meliùs ſecundùm Abbatem: Exemptus ratione certæ rei loci, non cenſetur exemptus reſpectu alteriùs rei, vel loci. Sunt duę partes. In prima ponitur querela. In ſecunda proviſio, ibi, *Quocirca*.

Nota primò privilegium conceſſum perſonis cum 2
adjectione loci, puta Canonicis talis Eccleſiæ, non eſſe merè perſonale, nec merè reale; ſed perſonale, ad locum tamen determinatum, & reſtrictum, ſecundum Anton. de
Butr. *hic n.*3. & Marian. Socc. *n.*4. *in* 4. *notab.* Et quidem 3
ex

ex eo, quòd ſit perſonale, reſultat, ut exemptis alicujus Ec-
cleſiæ Canonicis, vel Clericis, Eccleſia ipſa non cenſeatur
exempta, ut per Innoc. & Hoſt. *in princ.* Jo. Andr. *num.* 1.
verſ. Per hoc tamen, & Anchar. *n.* 2. *in* 2. *notab.* & eſt ho-
die expeditum *in c. Per exemptionem*, §. *Verum infra eod.*
4 *lib.* 6. Et ex eo quod ſit determinatum ad certum locum, re-
ſultat, ut ſi exemptus extra illum locum delinquat, privi-
legium exemptionis ei non ſuffragetur, ut hic patet, & no-
tant Butr. & Abb. uterque *n.* 2. *in* 1. *notab.*
5 Secundò nota de jure communi poſſe quem habe-
re Canoniam cum beneficio curato, quod tamen intel-
lige, ut notatur *in cap. De multa in fine de preben. in ca-
pit. Gratia de reſcript. in* 6. *& in cap.* 1. *de conſuetud. eod. lib.*
ſecundùm Joann. Andr. *hic num.* 2. Cardin. *in princ. verſic.
Nota quem poſſe tenere beneficium curatum cum Canonia*,
Anchar. *num.* 3. *in* 3. *notab.* & Abb. *num.* 4. *in ultim. notab.*
quod tamen non probat hæc litera, quia factum narrat
ſecundùm Jo. Andr. *num.* 2. vel iſti Canonici habebant Pa-
rochiales ex diſpenſatione, prout hunc textum intelligit
6 Hoſtien. *in c. Extirpandæ d. n.* 15. *verſ. Quartò ratione diſ-
penſationis ſupra de preb.* Sed quidquid ſit de jure communi,
hodie ex Conc. Trid. Canonicatus eſt incompatibilis cum
beneficio curato, cùm utrumque perſonalem reſidentiam
requirat, *ut in c.* 4. *ſeſſ.* 7. *& in c.* 17. *ſeſſ.* 24. juncto *c.* 12. *ejuſ-
dem ſeſſ.*
7 Tertiò nota Capellas Principum, & Capellanos ibi ad-
miniſtrantes ſubeſſe locorum Ordinariis, non autem ma-
giſtris Capellarum: nam & ipſi Principes in ſpiritualibus
ſubſunt Epiſcopis diœceſanis, *ut in c. Omnes Principes*, *&
cap. Solitæ de major. & obed. c. Duo ſunt* 96. *diſt.* ergo mul-
tò magis Clerici Capellarum, & ipſa Capella, ſecundùm
Abb. *hic num.* 3. & Marian. Socc. *eod. num. in* 3. *notab.* Epi-
ſcopus enim fundat intentionem ſuper exercitio juriſdi-
ctionis ordinariæ in tota diœceſi, & in qualibet ejus parte
ut 10. *q.* 1. *per totam*, *cap. Omnes baſilicæ* 16. *q.* 7. *cap. Cum
Epiſcopus de offic. ordin. lib.* 6. Caputaq. *dec.* 201. *par.* 2. Se-
raphin. *deciſ.* 1104. Sed conſtito de privilegio exemptionis
ſervanda erit diſpoſitio hujus Decretalis, quam Conci-
lium Tridentinum non ſuſtulit, excepta viſitatione, quin
potiùs præſervavit *in cap.* 11. *ſeſſ.* 24. ibi, *Et quoad Capella-
nos regios*, juxta Conſtitutionem Innocentii III. quæ inci-
pit, *Cum Capella*.
8 Dixi, *Excepta viſitatione*, quia *d. cap.* 11. habet locum
extra viſitationem tantùm: unde Capellæ regiæ, earum-
que Capellani quantumcumque gaudeant prærogativa ex-
emptionis, poterunt nihilominùs viſitari ab Epiſcopo loci
ex decretis *cap.* 4. *ſeſſ.* 6. *& cap.* 6. *ſeſſ.* 25. ut Sacra Congrega-
tio alias declaravit: nam cùm quidam Sacerdos Regius
Capellanus vocatus ad judicium coram Ordinario loci po-
ſtulaſſet ſe remitti ad Capellanum majorem ſub prætextu
9 exemptionis, de qua habetur in Concilio *cap.* 11. *ſeſſ.* 24.
Sacra Congregatio cenſuit *cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *& c.* 4. *ſeſſ.* 4. com-
prehendere Capellas regias, etiamſi in privilegiis eſſet di-
ctum, ut non poſſent viſitari ab Ordinariis, quia cùm d.
c. 6. deroget etiam fundationi, & immemorabili, cenſe-
tur derogare illis privilegiis. Non obſtat, quòd privilegia
regia non cenſeantur ſublata, niſi in ſpecie dicatur; quia
fallit in lege generali, & quando Concil. voluit exprime-
10 re, expreſſit: dictum autem c. 11. non procedere in actu
viſitationis, & ſic intelligendum, quando extra viſitatio-
nem Ordinarius vult procedere.
11 Quartò nota exemptionem aliquando concedi non ge-
neraliter, ſed ſuper certo articulo, prout hic erat, quia
Canonici Capellæ Ducis Burgundiæ non fuerunt plenè in
omnibus exempti à juriſdictione Ordinarii, ſed in hoc
tantùm, ut non poſſent ſuſpendi, interdici, vel excom-
12 municari. In aliis ergo puniri poterunt, quia exemptio
ad alium articulum non extenditur, ſecundum Innoc. *hic
num* 1. *verſ. Item nota*; unde Abb. Antiq. ſic ponebat ca-
ſum brevem, videlicet: Secundum privilegii formam tan-
tùm quis privilegiatus cenſetur: ergo privilegii verba ſunt
diligenter ponderanda, *cap. Porro ſupra eod.* propter varias
exemptionum formas, de quibus *in c. Si Papa infra eodem
lib.* 6. & cùm ſint contra jus commune, ad conſequentiam
non ſunt trahenda, ſicut nec jus ſingulare, *ut l. Quod verò,
ff. de legib.* ſecundum Petr. de Anchar. hic *nu.* 1. & Marian.
Socc. *n.* 2.
13 Quintò nota poſſe contingere, ut quis certo reſpectu
ſit ab Ordinario exemptus, & alia conſideratione ſit eidem
ſubjectus, & ſic una, & eadem res, vel perſona diverſis
reſpectibus, ſeu qualitatibus poteſt diverſo jure cenſeri,
concordat *capit. Cum olim*, & quod ibi not. *ſupra de re ju-
dic. in cap. Ex litteris ſupra de probat. & in l. Si Conſul. ff.
de adopt. & in cap. Raynutius, & in capit. Raynaldus, ſu-
pra de teſtam.* Quod nota ad limitationem regulæ, quæ
habetur *in capit. Frater noſter* 16. *quæſt.* 1. *cap. cognovimus*
12. *quæſt.* 2. *& cap. Cum in tua de decim.* & alterius regulæ
de qua *in l. Si duobus, ff. de ſtatu liber.* ut hic pleniùs decla-
rat gloſſa.
Ultimò nota exemptum ratione Canonicatus, ſi obti- 14
neat Parochialem Eccleſiam, reſpectu ejuſdem Parochia-
lis, & ſic in his quæ curam animarum, & Sacramentorum
adminiſtrationem concernunt, Ordinarii juriſdictionem
declinare non poſſe: nam exemptus ratione rei non exem-
ptæ ſubjacet juriſdictioni ordinarii, ad hoc *capit. Quoniam* 15
infra eod. & cap. 1. §. *ult. in verb. Quoad hoc eod. tit. libr.* 6.
ſecundum Innocen. *hic num.* 2. Ideoque exempta Eccleſia
nec illius Presbyter, qui Parochianorum curam habet, 16
quoad ea quæ ad curam eamdem pertinent, nec ipſi Paro-
chiani intelliguntur exempti, ut eſt caſus *in cap. Per exem-
ptionem de privil. in* 6. Quod apertius hodiè ſancitum eſt 17
decreto Concilii Tridentini *in cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* ubi
tam Regulares, quàm ſæculares animarum curam perſo-
narum ſæcularium exercentes, monaſteriis, ſeu domibus
regularibus incumbentem, immediatè ſubjiciuntur juriſdi-
ctioni viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus diœ-
ceſi ſunt ſita.
QUÆRO, an exempti tam ſæculares, quam regulares 18
Sacramentum aliquod de facto adminiſtrantes, & in aliis
caſibus infraſcriptis ſint ſubjiciendi juriſdictioni, & puni-
tioni Epiſcopi.
In diœceſi Gyenneſi nonnulli exempti etiam Ordinum 19
Militiarum, tametſi Parochi non ſint, nec curam anima-
rum ſuis Eccleſiis, vel Monaſteriis incumbentem exer-
ceant, nec ad eam fuerint ab Ordinario examinati, & ap-
probati, tamen uti Parochi de facto, & abſque ulla ipſius
Ordinarii licentia ſæpius matrimonia ſolemnizarunt. Et 20
cùm Cardinalis Epiſcopus vellet in eos animadvertere tam-
quam delinquentes circa Sacramentorum adminiſtratio-
nem ex decreto Tridentini Concilii *capit.* 11. *ſeſſion.* 25. *de
Regular.* exempti objecerunt decretum illud ad hunc caſum
non pertinere; loquitur enim de iis Regularibus, qui
curam animarum exercent in monaſteriis, ſeu domibus
virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura
perſonarum ſæcularium: hos enim ſubjicit Epiſcopo diœ-
ceſano in his, quæ dictam curam, & Sacramentorum ad-
miniſtrationem concernunt. At hoc caſu exempti, qui
matrimoniis interfuerunt, id non egerunt ratione curæ
animarum. Ac propterea ob delictum ejuſmodi non à
Diœceſano, ſed ab eorum Superioribus Regularibus erant
puniendi, ad ſuorum privilegiorum præſcriptum. Quem- 21
admodum Regulares quamvis prohibeantur in Eccleſiis,
qui ſui Ordinis non ſunt, prædicare abſque Epiſcopi licen-
tia, & in Eccleſiis ſui Ordinis non petita ab Epiſcopo be-
nedictione, aut Epiſcopo contradicente, ex ejuſdem Con-
cilii decretis *c.* 2. *ſeſſ.* 5. *& c.* 4. *ſeſſ.* 24. tamen S. Congregat.
Concilii declaravit eos, ſi contrafecerint, non poſſe ab Epi-
ſcopo puniri, ſed à ſuis Superioribus dumtaxat. Quando
enim Concil. voluit attribuere Epiſcopis facultatem com-
pellendi, aut puniendi Regulares exemptos, id diſertis
verbis expreſſit, ut patet *in c.* 13. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* ibi: Exem-
pti autem omnes Clerici, ſive ſæculares, ſive regulares, ad
publicas proceſſiones vocati accedere compellantur.) in
c. 3. *ſeſſ.* 6. *in c.* 4. *&* 14. *ſeſſ.* 25. *de regul.* atque alibi. Quod
non fecit *in d. c.* 2. *&* 4. ubi verba non diriguntur in Epiſco-
pum, nec datur illi facultas coercendi, ſed ſimpliciter fit
prohibitio regularibus.
Et ſimiliter quamvis decreto *c.* 15. *ſeſſ.* 23. cautum ſit, nul- 22
lum Presbyterum etiam Regularem poſſe confeſſiones ſæ-
cularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum
reputari, niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab
Epiſcopo approbetur: tamen Regulares non curatos, qui
de facto confeſſiones ſæcularium audiunt abſque Epiſcopi
examine, & approbatione, S. Congregatio cenſuit non
ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus eſſe puniendos: nec ad
hunc caſum pertinere decretum d. c. 11. quod loquitur de
exercentibus curam animarum monaſteriis incumbentem.
Nec c. *Per exemptionem infra eodem lib.* 6. quia loquitur de
Preſ-

Presbytero, qui Parochianorum curam habet: Sicut neque ad hunc caſum pertinet decretum *d. cap. 11. ſeſſ. 24.* quod ſubjicit exemptos juriſdictioni ad præſcriptum hujus Decretalis, cùm hæc loquatur de exemptis, qui Eccleſiis Parochialibus præficiuntur. Unde eodem modo contendunt Regulares non poſſe ab Epiſcopo coerceri
23 ſupradictos, qui de facto matrimonia ſolemnizarunt. In multis enim caſibus jura dant poteſtatem cognoſcendi, ſed non exequendi, *ut l. A Divo Pio, ff. de re judic. gloſ. 1. in Clem. 1. de foro competen.* & inter non ſubditos non eſt bona conſequentia: Epiſcopus habet juriſdictionem: ergo & perſonalem diſtrictionem, ut ait Anchar. *in cap. Ea*
24 *quæ ſub num. 17. de regul. jur. in 6.* Ideòque laicus effectus Clericus, vel Monachus poſt commiſſum delictum, licèt quoad bona ſubſit juriſdictioni judicis ſæcularis prævenientis; non tamen poteſt ab eo perſonaliter diſtringi, aut puniri, ſecundùm opinionem Jo. Andr. communiter receptam *in c. Unica ſupra de obligat. ad ratiocin.* Et ſimiliter etſi judex laicus quandoque de cauſis Clericorum cognoſcat, tamen coercere perſonas Eccleſiaſticas, vel ipſarum bona per executionem realem non poteſt ſine mandato Epiſcopi, *cap. Ut famæ de ſent. excomm.* Anchar. *in d. cap. Ea quæ ſub num. 17. verſ. Item licet territorium.* Præſertim verò, quia
25 actus concedendi licentiam interveniendi matrimoniis celebrandis, prædicandi in Eccleſiis ſui, vel alterius Ordinis, & confeſſionis audiendi, ſunt voluntariæ juriſdictionis, à qua non rectè infertur ad juriſdictionem coercendi, quæ eſt contentioſa, & quæ numquam cenſetur tributa in exemptos, niſi in caſibus à jure expreſſis, ut per Joan. Andr. Gemin. & Franc. *in cap. Epiſcoporum de privil. in 6.* Unde in ſimili quamvis in Clemen. 1. *de ſent. excom.* Regulares utcumque exempti jubeantur ſervare interdicta Ordinariorum: tamen ſi interdicta non ſervaverint non propterea ab eis puniri poſſunt, ſecundùm Vitalin. ibi poſt Paul. *num 92.*

Hæc cùm à Cardinali Epiſcopo ad S. Congregationem delata fuerint, viſa ſunt egere ſpeciali Sedis Apoſtolicæ remedio: nam etſi verba Concilii ſint clara, ideòque non admittant interpretationem, aut conjecturam voluntatis; abſurdum tamen eſſet, ut melioris conditionis ſint, qui de facto nulla authoritate ſuffulti unum, vel plura Sacramenta adminiſtrare præſumunt, quàm qui illa adminiſtrant ratione curæ, prævio examine, & approbatione Epiſcopi,
26 cùm præſertim ex Clement. *Quia contingit de privil.* Religioſi qui Clericis, aut laicis Sacramentum Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ adminiſtrare, matrimoniave ſolemnizare præſumpſerint, non habita ſuper his parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto, per Sedem Apoſtolicam duntaxat abſolvendi; & locorum Ordinarii poſtquam de hoc ſibi conſtiterit, poſſint eos excommunicatos facere publicè denuntiari, licèt hæc pœna excommunicationis quoad matrimonia fuerit poſteà ſublata decreto Tridentini Concilii *cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim.* quod fuit contentum ſola pœna ſuſpenſionis, ut aliàs S. Congregatio declaravit. Sed nihilominùs ex d. c. 1. nulla atque irrita ſunt matrimonia, ut proponitur, celebrata. Et valdè abſurdum videtur, ut cùm hæc concernant animarum ſalutem, & ſpectent ad curam, & ſolicitudinem Epiſcopi, ipſe habeat manus ligatas, & officium ſuum hac in parte exequi non poſ-
27 ſit, cùm exequutio ſit pars juriſdictionis, *c. Si Delegatus de off. Deleg. in 6.* & notat Jo. de Anan. *in cap. Significaſti in fin. ſupra eod. tit. Ad hoc cap. Quia frater 7. qu. 1.* & quod per illum textum notat Innocen. *in cap. Ad aures num. 2. ſupra de tempor. ordinat.* ubi ait: Vani capitis ceſſet, qui diceret Prælatum non poſſe præcipere ſine cauſæ cognitione, & maximè in his, quæ pertinent ad ſuum officium: & ſequitur ibi Joan. de Anan. ante num. 4. Ob quam rationem viſa ſunt etiam egere ſpeciali proviſione duo inconvenientia ſuperiùs relata de Regularibus, qui prædicant verbum Dei ſine Epiſcopi licentia, vel benedictione, aut Epiſcopo contradicente, ac de iis, qui de facto ſæcularium confeſſiones audiunt ſine examine, & approbatione Epiſcopi; ideòque expedire, ut ſi Sanctiſſimo placuerit, aliquid addatur ad prædicta Concilii decreta, & per generalem Conſtitutionem detur Epiſcopo facultas coercendi exemptos tàm ſæculares, quàm regulares, qui in prædictis caſibus quoquomodo deliquerint, itaut ſive animarum curam perſonarum ſæcularium monaſteriis, ſeu domibus regularibus incumbentem exerceant, ſive aliàs Eccleſiaſtica Sacramenta, aut unum ex illis miniſtrent prævia Epiſcopi licentia, & approbatione, ſive quoquomodo in dictæ curæ exercitio; aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicujus ex illis adminiſtratione de facto ſe ingerant in his quę hujuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati plenè in omnibus ſubjiciantur. Et ſimiliter habeat Epiſcopus authoritatem puniendi quoſcumque exemptos tam ſæculares, quàm regulares, qui in alienis Eccleſiis, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita Epiſcopi benedictione, aut ipſo contradicente prędicare præſumpſerint.

Paulò poſt Cardinalis Ludoviſius retulit in S. Congregatione Epiſcoporum Regularium abuſus circa monaſteria Monialium eis ſubjectarum, & cùm deliberatum eſſet de remediis, Cardinalis Ubaldinus retulit in S. Congregatione Concilii compilari Conſtitutionem circa privilegia Regularium, qui delinquunt in adminiſtratione Sacramentorum, & prædicant abſque Epiſcopi licentia, vel benedictione, aut Epiſcopo contradicente: & ne leges multiplicentur, propoſuit è re eſſe, ut in eadem Congregatione agatur de aliqua proviſione etiam quoad monaſteria Monialium, & hoc quoque caput inſeratur in eadem Conſtitutione, quod & reliqui omnes probarunt.

Itaque cùm de his deliberatum eſſet in S. Congregatione 28
Concilii habita die 17. Decembris 1622. tametſi monaſteria Monialium Regularibus ſubjectarum non ſubſint Epiſcoporum juriſdictioni, ſed juſſa ſint à Concilio relinqui ſub eorumdem Regularium cura, & cuſtodia, *in c. 8. & 9. ſeſſ. 25. de Regul.* & propterea Epiſcopi nullam habeant authoritatem in Regulares, qui earumdem monialium confeſſiones audiunt, aut in eorumdem monaſteriorum adminiſtratores, ut aliàs S. Congregatio declaravit: quia tamen experientia docuit valdè expedire Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ut Diœceſani circa hęc, & alia infraſcripta aliquam habeant facultatem; Patres cenſuerunt Conſtitutioni, ut proponitur, publicandæ addendum eſſe; (Ut Epiſcopi habeant authoritatem approbandi Confeſſarios tam ſæculares, quàm regulares Monialium regularibus ſubjectarum, eoſque confeſſarios, & adminiſtratores ex legitima cauſa amovendi, ſaltem ubi Superiores Regulares ab Epiſcopo admoniti eos amovere detrectaverint, ad exemplum *c. 8. & c. 14. ſeſſ. 25. de regul.* ubi in caſibus ibi expreſſis regulares ſubjiciuntur Epiſcopis in caſum negligentiæ ſuperiorum.)

Deinde etſi exempti in concernentibus clauſuram mo- 29
naſteriorum Monialium etiam Regularibus ſubjectarum ſubſint Epiſcoporum juriſdictioni tam ex diſpoſitione juris communis, *c. Periculoſo, de ſtatu regul. in 6.* quàm Conc. Trid. *in c. 5. ſeſſ. 25. de regul.* tamen huic decreto cenſuerunt addendum eſſe, ut exempti tàm ſæculares, quàm regulares ſi deliquerint circa clauſuram, aut circa perſonas intra ſepta degentes, vel circa bonorum adminiſtrationem eorumdem monaſteriorum, ab Epiſcopo loci tamquam Delegato Sedis Apoſtolicæ puniri poſſint.

Poſtremò tribuendam eſſe Epiſcopis facultatem in ele- 30
ctionibus Abbatiſſarum præſidendi unà cum Superioribus regularibus.

Quæ omnia cùm Sanctiſſimo D. N. relata fuiſſent, placuit Sanctitati ſuæ, ut fieret Conſtitutio, & compilaretur in S. Congreg. Concilii.

Itaque injunctum eſt mihi, ut ſuper his minutam Bullæ conficerem, ac per manus deferrem, quæ tandem ſingulis articulis accuratè diſcuſſis, & à Sanctitate ſua approbatis, promulgata fuit in hanc, quæ ſequitur, formam.

GREGORIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

INſcrutabili Dei providentia Univerſalis Eccleſiæ regimini, meritis licèt imparibus, præſidentes, paſtoralis noſtræ ſolicitudinis partes eſſe dignoſcimus, in eam curam præcipuè incumbere, ut a dignis, & probatis tantùm ſacerdotibus ſanctè adminiſtrentur Eccleſiaſtica Sacramenta; atque ut virginum Deo ſacrarum monaſteria diligentiſſimè cuſtodiantur, & viri aſſumantur idonei ad prędicationis officium ſalubriter exequendum. Sanè Tridentinæ Synodis decretis provide cautum eſt, nullum presbyterum, etiam regularem, poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam ſacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: Necnon ut in monaſteriis, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium, præter eas, quæ ſunt de illorum monaſteriorum ſeu locorum familia, perſonæ tàm regulares, quàm ſæculares ejuſmodi cûram exercentes, ſubſint immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus diœceſi ſunt ſita: Itemque ut Epiſcopi univerſi ſub obteſtatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ in omnibus monaſteriis ſibi ſubjectis ordinaria, in aliis verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate clauſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inviolata eſt, conſervari maximè procurent; inobedientes, atque contradictores per cenſuras eccleſiaſticas, aliaſque pęnas, quacumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes: Atque ut regulares in Eccleſiis ſuorum Ordinum prædicare volentes, ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur: in Eccleſiis, verò, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, nullo modo prædicare poſſint ſine Epiſcopi licentia; contradicente autem Epiſcopo, nulli, etiam in ſuorum Ordinum Eccleſiis, prædicare præſumant. Verùm quia experientia compertum eſt, eccleſiaſtici regiminis rationes poſtulare, ut decretis ejuſmodi aliquid adjungatur, matura deliberatione noſtra, & certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac generali, ac perpetuò valitura Conſtitutione decernimus, ſtatuimus, & declaramus, ut deinceps tam regulares, quàm ſæculares quomodolibet exempti, ſive animarum curam perſonarum ſæcularium monaſteriis, ſeu domibus regularibus, aut quibuſvis aliis Eccleſiis, vel beneficiis ſive regularibus, ſive ſæcularibus incumbentem exerceant; ſive aliàs Eccleſiaſtica Sacramenta, aut unum ex illis miniſtrent, prævia Epiſcopi licentia, & approbatione; ſive quoquo modo in dictæ curæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicujus ex illis adminiſtratione de facto abſque ulla auctoritate ſe ingerant, in his, quæ ejuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, & correctione dięceſani Epiſcopi, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, plenè in omnibus ſubjiciantur. Ad hæc tàm regulares, quàm ſæculares hujuſmodi nullis privilegiis, aut exemptionibus tueri ſe poſſint, quominùs, ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem monaſteriorum Monialium, etiam regularibus ſubjectarum, ab Epiſcopo loci, ſimiliter tamquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant. Confeſſores verò ſive regulares, ſive ſæculares, quomodocumque exempti tàm ordinarii, quàm extraordinarii ad confeſſiones Monialium, etiam regularibus ſubjectarum, audiendas nullatenùs deputari valeant, niſi priùs ab Epiſcopo dięceſano idonei judicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant. Sed & adminiſtrantes bona ad ejuſmodi monaſteria Sanctimonialium, ut præfertur, etiam regularibus ſubjectarum, pertinentia, ſive regulares extiterint, ſive ſæculares, quomòdolibet exempti, Epiſcopo loci adhibitis etiam ſuperioribus regularibus ſingulis annis rationes adminiſtrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque juris remediis cogi & compelli queant. Liceatque Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores regulares admonere, ut ejuſmodi confeſſores, atque adminiſtratores amoveant: iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prędictos confeſſores, & adminiſtratores amovendi quoties, & quando opus eſſe judicaverit. Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus, una cum ſuperioribus regularibus, quarumcumque Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarum, vel Præpoſitarum eorumdem monaſteriorum, quocumque nomine appellentur, electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac pręſidere; abſque ulla tamen ipſorum monaſteriorum impenſa. Ac demum habeat Epiſcopus tamquam dictæ Sedis delegatus, auctoritatem coercendi, ac puniendi quoſcumque exemptos tam ſæculares, quam regulares, qui in alienis Eccleſiis, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia; & in Eccleſiis ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente, prędicare præſumpſerint. Itaut Epiſcopi in ſupraſcriptis caſibus, & in prænominatas perſonas in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem, per cenſuras eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, uti ejuſdem Sedis delegati, procedere, omnemque juriſdictionem exercere liberè, & licitè valeant. Decernentes ſic per quoſcumque judices quavis auctoritate fungentes, etiam Sacri Palatii Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & authoritate, judicari, & definiri debere; irritum quoque, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum tàm Mendicantium, quam non Mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani, Congretationum, Societatum, ac cujuſvis alterius inſtituti, etiam neceſſariò, & in individuo exprimendi, Monaſteriorum, Conventuum, Capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorumcumque tàm ſæcularium, quam regularium locorum, necnon illorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus, etiam immemorabilibus: exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis, etiam in corpore juris clauſis, aut ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, Conſervatorum deputationibus, eorumque, atque aliis inhibitionibus, quibus Epiſcopi deferre minimè teneantur; & quibuſvis aliis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis; necnon irritantibus decretis, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationi, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis; etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quęvis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſervanda eſſet; tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitùs omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, quibus quoad ea, quæ eiſdem præſentibus adverſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Cæterùm quia difficile foret preſentes litteras ad ſingula quæque loca deferri, ut eæ tamen omnibus innoteſcant, mandamus illas ad valvas Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Urbe Baſilicarum, atque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ publicari, & inibi affigi, & per aliquod temporis ſpatium dimitti, eiſque detractis, earum exempla in loco relinqui. Ac volumus, ut earumdem præſentium litterarum tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Prælati, ſuæ perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, in judicio, & extra illud ubi opus fuerit, eadem prorsùs fides adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam

noſtro-

noſtrorum ſtatuti, declarationis, decretorum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXII. Nonis Februarii, Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

V. Dat.

S. de Urſinis.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

DECLARATIONES ALIQUOT SACRÆ Congregationis Concilii

Super Conſtitutione ſanct. mem. Gregorii XV. de exemptorum privilegiis, &c.

I. Poſita ejuſmodi Conſtitutione, dubitatur, an liceat Epiſcopis viſitare altaria regularium Eccleſiarum, quibus cura animarum perſonarum ſæcularium non incumbit, aut loca, ubi in iiſdem Eccleſiis aſſervatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel ubi audiuntur confeſſiones perſonarum ſæcularium.

II. An Epiſcopi poſſint regularibus præſcribere, ut certis tantùm in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel aliàs illorum privilegia reſtringere, ac moderari in Sacramentis adminiſtrandis.

III. An facultas Epiſcopis per Conſtitutionem attributa in exemptos tam ſæculares, quàm regulares, intelligatur etiam tributa in perſonas nullius diœceſis.

IV. An eadem facultas competat inferioribus Prælatis, proprium territorium, ac juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.

V. An per eamdem Conſtitutionem in illis verbis, Poſſit Epiſcopus unà cum ſuperioribus regularibus quarumcumque Abbatiſſarum, &c. electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere; jus Abbatiſſas confirmandi Epiſcopis attributum cenſeatur.

VI. An Confeſſores Monialium ante editam Conſtitutionem deputati, debeant ab Epiſcopo examinari, & approbari.

VII. An Superiores regulares ſimiliter ante ipſius Conſtitutionis publicationem electi, ſeu deputati, alia indigeant Epiſcopi approbatione pro confeſſionibus Sanctimonialium ſibi ſubjectarum audiendis.

VIII. An Confeſſiones, quas audiunt ſuperiores regulares electi, ſeu deputati, vel confirmati, poſt publicationem, & ſcientiam tenoris dictæ Bullæ, non obtenta Epiſcopi approbatione, ſint nullæ, atque irritæ, necne.

IX. An regulares generaliter ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, cenſeantur etiam approbati ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum.

X. An regularis ad audiendas confeſſiones Monialium unius monaſterii ab Epiſcopo approbatus, confeſſiones Monialium alterius monaſterii audire poſſit.

XI. An Confeſſores regulares extraordinarii ſemel ab Epiſcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium confeſſiones pro una vice infra annum ad præſcriptum Sacri Concilii Tridentini, poſſint, virtute dictæ approbationis, pluries tamquam Confeſſores extraordinarii earumdem confeſſiones audire abſque nova Epiſcopi licentia.

XII. Cùm in eadem Conſtitutione ſtatutum ſit, ut liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores regulares admonere, ut amoveant Confeſſores Monialium, atque adminiſtratores bonorum ad earumdem Monialium monaſteria pertinentium, iiſque Superioribus id facere detrectantibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & adminiſtratores amovendi, quoties, & quando opus eſſe judicaverit: an ejuſmodi cauſam Epiſcopus Superioribus regularibus ſignificare teneatur.

XIII. An eadem Conſtitutio, qua parte ſupponit Epiſcopi juriſdictioni regulares delinquentes circa perſonas degentes intra ſepta Monaſteriorum Monialium, aut circa clauſuram, vel bonorum adminiſtrationem eorumdem Monaſteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an verò ſolùm in notoriis, & cum ſcandalo populi.

SAC. CONGREGATIO CARDINALIUM Concilii Tridentini Interpretum cenſuit, Conſtitutionem ſan. me. Greg. XV. de exemptorum privilegiis, nequaquam ſubjicere Regulares exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſæcularium non incumbit, Epiſcoporum juriſdictioni in his, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cùm in Sacramentis perſonis ſæcularibus adminiſtrandis iidem Regulares delinquunt: ac propterea

Ad primum dubium reſpondit, Epiſcopis non licere in vim ejuſdem Conſtitutionis viſitare altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura perſonarum ſæcularium, nec loca, ubi in iiſdem Eccleſiis aſſervatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel ubi confeſſiones perſonarum ſæcularium audiuntur.

Ad II. Hac in parte Conſtitutionem nihil novi juris induxiſſe, nec ullam novam auctoritatem Epiſcopis in Regulares attribuiſſe: ideòque in vim ipſius Conſtitutionis non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, ut certis tantùm in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel aliàs illorum privilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari. Quòd ſi aliundè Epiſcopis hujuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem Conſtitutione ſublatam.

Ad III. Cenſuit ejuſmodi facultatem non intelligi tributam Epiſcopis in perſonas nullius diœceſis.

Ad IV. Non competere.

Ad V. Jus confirmandi Abbatiſſas minimè fuiſse Epiſcopis per Conſtitutionem attributum.

Ad VI. Confeſsores quidem extraordinarios Monialium nullatenùs poſse poſt Conſtitutionem illarum Confeſſiones audire, niſi priùs ab Epiſcopo diœceſano idonei judicentur, & approbentur: Ordinarios verò Confeſsores ante Conſtitutionis publicationem deputatos poſse, durante triennio ab eorum deputatione inchoando, pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis, abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi. Quòd ſi contingat, ut illorum facultas à Sede Apoſtolica ultra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari, & approbari.

Ad VII. Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum, poſse, durante eorum officio, pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantùm, quæ ſpontè, ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquomodo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, ſeu dignitatibus, expleto jam tempore à Conſtitutionibus cujuſque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſse Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi priùs à Diœceſano Epiſcopo idonei judicati, atque approbati fuerint.

Ad VIII. Confeſſiones hujuſmodi nullas, atque irritas eſse.

Ad IX. Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum; ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

Ad X. Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium unius monaſterii ab Epiſcopo approbatum, minimè poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius monaſterii.

Ad XI. Confeſsores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro una vice audiendas, haud poſse pluries in vim approbationis ejuſmodi illarum Confeſſiones audire; ſed ab Epiſcopo toties eſse approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

Ad XII. Non teneri ejuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus; ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientiam Sacra Congregatio ſeriò oneravit, ne facultate ſibi hac in parte attributa quoquomodo abutantur, ejus rei in diſtricto Dei judicio rationem reddituri.

Ad XIII. Conſtitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notoriis tantùm, & cum populi ſcandalo.

Quæ Sacræ Congregationis reſponſa ad ſe relata felic. record. Gregorius XV. & Sanctiſſ. D. N. Urbanus VIII. in omnibus approbarunt.

A. Card. Caetanus.

Proſper Fagnanus S. Congreg. Secr.

DE PRIVILEGIIS, &c.

Idem Innocentius III. Auſonen. Epiſcopo.

CAPUT XVIII.

EX parte tua fuit quæſitum, utrùm Clerici & laici, qui litteras protectionis oſtendunt, in quibus perſonæ ſuæ expreſſo nomine, cum omnibus rebus ſuis ſub Apoſtolica protectione conſiſtere declarantur, à juriſdictione Epiſcopi diœceſani ſint exempti? Nos autem tibi reſpondemus, quòd per litteras hujuſmodi, ab Epiſcoporum ſuorum poteſtate minimè ſubtrahuntur,

SUMMARIUM.

1 *Receptio generalis perſonæ tantùm, aut perſonæ, & rerum ſub protectione Papæ, non eximit perſonam, nec res à juriſdictione Epiſcopi.*

Exemptio alia eſt merè perſonalis, alia localis, vel mixta, ibid. verſ. Secundò nota.

Referendarii utriuſque, vel alterius Signaturæ, eorumque familiares, an etiam ratione delicti, ſeu contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, ſint exempti ab Ordinariorum juriſdictione, & nu. ſeqq. uſque in fin.

2 *Referendariorum exemptio à juriſdictione Ordinarii ex Bulla Pauli III. an ſublata fuerit ex* cap. 1. ſeſſ. 24. *Conc. Triden. n. 2. uſque ad n. 12.*

Dictio, hujuſmodi, *ſimilitudinem inducit, & per ſimilitudinem demonſtrat, n. 2.* verſ. Et quoad hoc.

3 *Referendarii ſunt cæteris officialibus, & miniſtris Curiæ digniores, & cur, n. 3.*

4 *Referendarii non habent ſimpliciter titulum honorarium, ſed officium, & in quibus conſiſtat, & n. 21.*

5 *Referendarii qualiter, & quando admittantur ad Signaturam Juſtitiæ, vel Gratiæ.*

6 *Litteræ Apoſtolicæ quando dicantur gratiam, vel juſtitiam continere.*

7 *Exemptionis indultum Referendariis conceſſum eſt ex debito juſtitiæ in remunerationem laborum, quos ſuſtinent pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, & univerſalis Eccleſiæ utilitate.*

8 *Concilii Tridentini decretum* cap. 11. ſeſſ. 24. *procedit in cauſis criminalibus tantùm, non autem in civilibus.*

9 *Ratio in prooemio poſita reſtringit diſpoſitionem generalem ad limites ipſius rationis.*

10 *Eugenianæ Conſtitutioni quoad obtinentes beneficia non fuit derogatum à Concilio Tridentino, niſi in cauſis criminalibus.*

11 *Protonotarii Apoſtolici ex privilegio deferentes habitum, & rochettum, non poſſunt in prima inſtantia coram Ordinariis locorum conveniri in cauſis civilibus ſummam 25. ducatorum auri de Camera excedentibus.*

12 *Referendariorum, eorumque familiarium exemptio ex Bulla Pauli III. ſublata fuit à Concilio Tridentino in* cap. 3. ſeſſ. 6. & cap. 4. ſeſſ. 14.

Declaratur, n. 16.

13 *Epiſcopi tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati poſſunt procedere contra exemptos extra viſitationem, ſi in ſuis Eccleſiis reſideant; aliàs ſecus.*

14 *Dictio,* quicumque, *eſt effranata, & comprehendit omnes etiam in ſublimi dignitate conſtitutos, & numer. 45.*

15 *Familiarium Referendariorum exemptio, de qua in Bulla Pauli III. ſublata fuit à Concilio Trid. in favorem Epiſcoporum reſidentium, & n. ſeq. Nec revixit per Conſtitutionem Sixti V. nu. 20. & 51.*

Referendariorum exemptio, de qua in Bulla Pauli III. ſublata eſt a Concilio Tridentino etiam in cauſis civilibus.

18 *Referendariorum exemptionem à Concilio Tridentino ſublatam fuiſſe probatur etiam ex Conſtitutione Sixti V.*

19 *Bulla Sixti V. qua Referendarii eximuntur à juriſdictione Ordinariorum, expenditur, & n. ſeq.*

21 *An eadem Bulla ſuſtulerit decreta Concilii Tridentini quibus exempti ſubjiciuntur Ordinariis ut Sedis Apoſtolicæ delegatis.*

22 *Papa numquam ita eximit aliquem à juriſdictione, quin ipſe poſſit per ſe, vel ſuos delegatos procedere.*

23 *Juriſdictione Ordinarii ſublata, non cenſetur ſublata juriſdictio per ſedem Apoſtolicam delegata.*

Declaratur, n. 25.

24 *Exemptio à viſitatione, ſub generali exemptione à juriſdictione non comprehenditur.*

Declaratur, n. 30. & ſeqq.

25 *Exemptionis privilegium potiùs intelligi debet, ut in ſuo caſu corrigat jus præcedens, quàm ut ſit inane, & eluſorium.*

26 *Conſtitutio poſterior tollit decreta Concilii Tridentini contraria, etiamſi eidem Concilio ſpecialiter non deroget.*

27 *Papa eſt judex ordinarius exemptorum, & n. 48.*

28 *Exemptiones à juriſdictione Ordinarii etiam in poſterum concedendæ, quæ titulis honorariis ſunt annexæ, ſublatæ ſunt à Concilio Tridentino.*

29 *Conſtitutio poſterior edita motu proprio, & ex certa ſcientia, derogat primæ contrariæ etiam habenti clauſulam derogatoriam ad futuras diſpoſitiones.*

30 *Cardinales quatuor à Paulo III. creati per litteras in forma Brevis poſt ejus obitum exhibitas, ibid.*

31 *Verba univerſalia, & geminata includunt etiam ea, quæ aliàs non includerentur, & n. 44.*

32 *Legati facultas conferendi beneficia an comprehendat beneficia Papæ reſervata.*

33 *Exempti Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti non ſubſunt viſitationi Ordinarii.*

34 *Referendarii an ſint veri familiares Papæ, an verò ex privilegio, & n. ſeq. uſque ad n. 40.*

35 *Familiaritas vera, & non ficta conſtituitur ex commenſalitate, & ſervitio, & n. ſeq.*

36 *Cardinales non ſunt Papæ familiares.*

Item

Item nec Rotæ Auditores, ibid.

57 *Familiares veri non conſtituuntur ex eo, quòd recipiantur à Papa in veros, ac proprios familiares, niſi inſiſtant circa ſervitia, & vivant expenſis illius.*

Conſtitutio Pauli III. ſuper familiaritate Referendariorum expenditur, ibid.

*Princeps poteſt contra veritatem fingere, ſed non veritatem immutare, n.*37. verſ. Et Princeps.

38 *Juſpatronatus conceſſum à Papa cum clauſula,* ut ſit perindè ac ſi eſſet ex fundatione, vel dotatione laicorum etiam Regum, *cenſetur ex privilegio, & eſt abrogatum à Conc. Trid.*

39 *Referendarii ratione beneficiorum, quæ obtinent, an ſubſint juriſdictioni Ordinarii.*

40 *Referendariorum exemptio ab Ordinariorum juriſdictione an ſit reſtringenda, ut non habeat locum ratione delicti, ſeu contractus, aut rei litigioſæ, & n. ſeq. uſque in fin.*

41 *Exemptorum duæ ſpecies.*

42 *Intellectus* cap. Volentes, de privil. lib. 6. *& n. ſeq. & nu.* 45.

43 *Conſtitutio juris veteris declaratoria novum jus non inducit, ſed quod priùs latebat, manifeſtat.*

45 *Exemptio à juriſdictione Ordinarii, quantumcumque lata, reſtringitur ad tres caſus exemptos,* in cap. I. de privil. lib. 6.

46 *Exempti generaliter, & indefinitè gaudent exemptione etiam cùm delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit in loco, ubi domicilium habent, quamvis idem locus exemptus non ſit.*

47 *Exemptio non inducitur per ſolam receptionem ſub protectione Sedis Apoſtolicæ.*

48 *Exempti à juriſdictione Ordinarii ex hoc ipſo Papæ ſunt immediatè ſubjecti.*

49 *Exemptiones merè perſonales non ſunt reſtrictæ ad tres caſus delicti, contractus, aut rei, ſed mixtæ tantùm.*

50 *Exempti etiamſi exiſtant in loco exempto, ſi tamen delinquant in loco non exempto, puta projiciendo lapides, &c. poſſunt puniri ab Ordinario.*

51 *Exemptus conveniri non poteſt in loco domicilii, ſi alibi delinquat, vel contrahat, aut res litigioſa conſiſtat.*

52 *Referendarii ſi obtineant beneficia Ordinariis ſubjecta, eorumdem beneficiorum ratione Ordinariis ſubjiciuntur.*

53 *Religioſus exemptus ſi accipiat executionem ultimæ voluntatis, pro hujuſmodi executione conveniri poteſt coram Ordinario.*

54 *Idem ſi ſuſcipiat adminiſtrationem Confraternitatis, vel Hoſpitalis.*

1 E*X parte, il ſecondo.* Receptus ſub protectione Papæ per hoc non cenſetur exemptus. Hoc dicit. Communis diviſio. Secunda ibi, *Nos autem.*

2 Nota primò generalem protectionem non eximere à juriſdictione Ordinarii, Butr. hìc *nu.* 3. & Anchar. in ultim. not. atque ita hujuſmodi protectio eſt ferè inutilis, ſicut confirmatio in forma communi, ut in *cap. Quia diverſitatem, ſupra de conceſſ. præben.* Sed dicendum eſt in hoc proficere, quia, ut inquit gloſſ. in *cap. Recepimus, in verb. Ad judicium, ſupra eod.* ſic receptis debetur major reverentia, quàm aliis, argum. *cap. Per tuas, de major. & obed.* & Papa fortè citiùs movetur, cùm injuſtè gravantur, ad litteras concedendas. Dixi generalem protectionem, quia ſecus eſſet in protectione ſpeciali, cùm quis ſe, & ſua ſubmittit Papæ, juxta text. in *cap. Ad audientiam, de appellat.* ubi hanc differentiam inter generalem, & ſpecialem protectionem ponit gloſſ. *in verb. Noſtræ protectioni,* Butr. & Anchar. proximè citati. Item ſecus eſſet, ſi aliqui reciperentur in proprios, & ſpeciales ſubditos, quia per hoc cenſerentur exempti, ut eſt expreſſum in *cap. Si Papa, verſ. Similiter, infra eod. lib.* 6. Non ſic ſi in proprios, & ſpeciales filios Romanæ Eccleſiæ ſint ſuſcepti: tales quippè exempti propterea non exiſtunt, ut ibi dicitur in *ver. Non ſic,* ubi corrigitur opinio Innocentii hìc in *verſ. Secus autem,* & ibi plenè videas de pluribus exemptionum formulis.

Secundò nota nec ſuſceptionem Eccleſiæ ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, nec ſuſceptionem ſingularis perſonæ, aut perſonæ, & Eccleſiæ ſimul, importare exemptionem à poteſtate Epiſcopi. De Eccleſia tantùm eſt text. *in dict. cap. Recepimus, ſupra eodem,* niſi ad judicium perceptæ libertatis Romanæ Eccleſiæ cenſus annuus conferatur, ut ibi deciditur, *& in d. cap. Si Papa, infra eod. lib. 6.* De perſona ſingulari, ſeu de perſona cum rebus, eſt text. hìc; & ita vitatur ſuperfluitas harum Decretalium, ſecundùm Abbatem, & Marianum Socinum. Ex quibus colliguntur duæ exemptionum ſpecies. Altera eſt merè perſonalis, cùm ſcilicet perſona ipſa ſimpliciter, & abſolutè eximitur. Altera eſt localis, ſeu mixta, id eſt cùm perſona eximitur reſpectu certi loci, puta Monachus reſpectu Monaſterii, vel Canonicus reſpectu Eccleſiæ, Abb. *in cap. Tuarum, n.* 8. *ſupra eod.*

Quid autem interſit inter has duas exemptionum ſpecies, & an perſonaliter exempti, ut Capellani, & familiares Papæ, ſortiantur forum diœceſani ratione delicti, contractus, aut rei litigioſæ, dicam plenè in ſequenti quæſtione, præſertim à *num.* 49.

QUÆRO, an Referendarii utriuſque, vel alterius Signaturæ, eorumque familiares, etiam ratione delicti, ſeu contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, ſint exempti ab Ordinariorum juriſdictione.

Paulus III. in Conſtitutione, quæ incipit, *Debita conſideratione,* edita 30. Julii 1540. Referendarios multis, iiſque inſignibus privilegiis decoravit, licèt pleraque illorum poſteà ſublatæ fuerint per poſteriores aliorum Pontificum Conſtitutiones; & inter cætera tribuit illis exemptionem à juriſdictione Ordinariorum, his verbis: *Et nihilominus Referendarios, ac illorum omnia, & ſingula beneficia, & officia eccleſiaſtica, quæ obtinent, ac in futurum obtinebunt, & in illis pro tempore deſervientes, ac Capellanos, familiares, & ſervitores ſuos tam præſentes, quàm futuros ab omni juriſdictione, correctione, viſitatione, dominio, ſuperioritate, & poteſtate Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Prælatorum, & Ordinariorum locorum quorumcumque, & judicum etiam à dicta Sede delegatorum, aut ſubdelegatorum quomodolibet nunc, & pro tempore exiſtentium eximimus, ac totaliter liberamus, ac ſub B. Petri, & Sedis prædictæ, ac noſtra protectione ſuſcipimus, nobiſque, & dictæ Sedi immediatè ſubjicimus, ac liberos, immunes, exemptos, ſuſceptos, & ſubjectos omninò conſtituimus, & declaramus, ac decernimus.*

Quo poſito, pro ſolutione quæſtionis ante omnia diſcutiendum eſt, an hujuſmodi exemptio Referendariorum generaliter ſublata fuerit ex aliquo Tridentini Concilii decreto.

Et quidem hæſitari poteſt primò, an fuerit ſublata ex *cap. 11. ſeſſ.* 24. ubi decernitur, ut ſi quando aliquos honorariis titulis Protonotariatus, Acolythatus, Comitis Palatini, Capellani regii, aut aliis hujuſmodi in Romana Curia, vel extra inſignibus decorandos eſſe placuerit, nihil ex iis privilegiis detractum eſſe Ordinariis intelligatur, quominùs ii, quibus ea jam conceſſa ſunt, vel impoſterum concedi contigerit, ipſis Ordinariis tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatis plenè in omnibus ſubjecti exiſtant.

Et quoad hoc decretum ponderanda ſunt verba illa, *& aliis hujuſmodi,* quæ apertè innuunt Concilium voluiſſe comprehendere non ſolùm Protonotarios, & eos, de quibus expreſsè meminit, ſed etiam alios conſimiles; atque ita in ſui latitudine videntur apta comprehendere etiam Referendarios, cùm & ipſi non aliter privilegio exemptionis potiantur, quàm ratione tituli Referendariatus, cui ex indulto Sedis Apoſtolicæ exemptio annexa eſt, præſertim verò quia ſunt etiam Notarii Apoſtolici ex privilegio inſerto in ſupraſcripta Conſtitutione Pauli III. itaut proptereà expreſsè, & nominatim videantur incluſi *in dict. cap.* 11.

Sed in contrarium facit, quia illa dictio, *aliis,* poſita *in dict. cap.* 11. importat omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa, Bart. *in l. Sed & reprobari, num. 6. de excuſ. tut.* Bald. *in l. Si fugitivi, colum. ultim. C. de ſerv. fugit.* Bero. *conſ. 41. num. 10. vol. 1. & conſ. 51. num.* 29. quod haberet locum, etiamſi dixiſſet, & aliis omnibus, quia nihilominùs per hæc verba generalia non venirent majora, vel graviora, quàm expreſſa fuiſſent, caſus eſt in Clem. *non poteſt, de procur. in l. fin. §. Cui dulcia, de trit. vin. & oleo leg.*

Sed abſque dubio procedit hoc caſu, quia poſt verbum, *aliis*, Concilium adjecit etiam dictionem, *hujuſmodi*, quæ pariter ſimilitudinem inducit, *l. Denique*, *ff. de pign. cap. fin. de for. compet. lib. 6.* & per ſimilitudinem demonſtrat, *l. Hujuſmodi, de leg.* 1. & poſt certum ordinem expreſſum reſtringit diſpoſitionem ad id, ad quod adjicitur, Feder. de Sen. *conſ.* 25. *num.* 4. *in fin. verſ. Reſpondet iſta Conſtitutio*: ſed ſupra immediatè Concilium expreſſit habentes titulos honorarios Protonotariatus, Acolythatus, Comitis Palatini, & Capellani regii: ergo per ſubſequentia verba, aut aliis hujuſmodi, non comprehendit Referendarios, quia non ſunt ſimiles expreſſis, ſed majores. Etenim, ut inquit Sarnen. *in compend. utriuſque Signaturæ*,
3 *num.* 32. (Referendarii inter officiales Curiæ digniores reputantur: nam in regulis prærogativarum, & expectantium, primi omnium Referendarii ſcribuntur, deinde Protonotarii participantes, tertiò Correctores, poſtea Subdiaconi numerarii, quartò Auditores Rotæ, poſteà Clerici Cameræ, deinde Auditor Cameræ, & Abbreviatores actu officia ſua exercentes: itaque Referendarii ab ordine litteræ cenſentur digniores cæteris aliis, quia primò nominantur, *l. 1. & 2. ff. de Albo Scrib.* Et ideò dato expectativarum concurſu inter prædictos officiales, Papa voluit Referendarios præcedere.) Hæc Sarnen. Rationem verò cur Pontifices voluerint Referendarios cæteris Officialibus anteferri, ſubjicit Auguſt. Aretin. *in §. fin. in princip. inſtit. de except.* quia quotidiè apud principem, & in ejus præſentia, imò ſimul cum eo officia ſua exercent, opere, & conſilio adjuvantes: quod alii Curiæ Officiales ſeorſim faciunt, nec ita immediatè Papam juvant & ſequitur Joann. de Terra rub. *in tract. primogen. fol.* 108. *colum.* 1. & Sarnen. *loc. cit.* Quæ quidem ratio habetur etiam in antedicta Conſtitutione Pauli III. ibi, *Ut Referendarii noſtri, qui præcæteris Officialibus, & Miniſtris noſtris propinquius nobis aſſiſtunt.* Plures etiam Referendariorum prærogativas recenſet ibidem Sarnen. *numer.* 32. poſt Bart. *in l. Eos,*
4 *Cod. de excuſat. mun. lib.* 10 & Rota *deciſ.* 306. *in novis, quæ eſt tertia, in tit. de renunc.* Præterea Referendarii non habent ſimpliciter titulum honorarium, ut Protonotarii non participantes, & reliqui, de quibus Concilium loquitur; ſed habent officium, videlicet libellos ſupplicatorios Summo Pontifici oblatos accipiendi, & cauſas coram ipſo introducendi, ſeu referendi, ut inquit Speculat. *in tit. de ſupplicat.* §. 1. & ante eum Innocent. *in cap. Ex litteris, num.* 3. *verſ. Et quidem libellus, de in integr. reſtit.* Nec aliud ſentit gloſs. 1. *in Authent. de Referendariis Sacri Palatii col.* 2. dum ait, *Referendarios eſſe qui ſunt Advocati in Curia Principis, dictos ex eo, quod referunt vices hominum coram Principe*, & gloſs. *in Authen. Quomodo oporteat Epiſcopos, §. Non autem aliter, in fin. in verb. Referendarii*, dicens, *Referendarios eſſe qui ſtant in Curia, ut præſtent advocationem venientibus, ut dicta eorum referant*, quorum quidem miniſterium fuſius explicatur à Sarnen. *in compend. utriuſque ſignatur. num.* 26 relatis conſtitutionibus, & ordinationibus Alexandri VI. & habetur in antedicta Conſtitutione Pauli III. & in Conſtitutione Sixti V. de qua infra *num.* 19. Et ad hujuſmodi officium non aſſu-
5 muntur niſi cognitæ, & ſpectatæ virtutis viri; nec quiſquam admittitur ad Signaturam juſtitiæ, antequam ab illius Præfecto vocatis, & congregatis ad id ſex antiquioribus Referendariis examinatus fuerit, & ad hunc effectum ſaltem binas ſupplicationes, ſeu commiſſiones ſibi ab ipſo Præfecto ex tempore porrectas propoſuerit, & ſuffragiis eorumdem ſex Referendariorum, & Præfecti collecti, taliter ſe geſſerit, ut relatione per eumdem Summo Pontifici facta, meruerit commendari, & approbari, præſtito priùs per eum in manibus ejuſdem Præfecti ſolito juramento ad præſcriptum ordinationis Alexandri VI. relatæ à Sarnen *loco citato*; & ad Signaturam gratiæ nemini patet aſcenſus, niſi ſaltem triennio in Signatura juſtitiæ fuerit laudabiliter verſatus: quorum etiam duodecim antiquioribus ſententiæ dicendæ in ipſa Signatura Gratiæ facultas exiſtit: & ſinguli Referendarii ante admiſſionem litteras Apoſtolicas ſub plumbo ſuper conceſſione ſui officii Referendariatus hujuſmodi tenentur expedire Datarii manu ſubſcriptas, prout hæc habentur in eadem Sixti V. Conſtitutione, licèt uſque ad tempora Alexand. VI. fierent ſolo verbo, ut per Sarnen. *ubi ſupra, num.* 27. Hujus autem officii contemplatione fuit illis conceſſum exemptionis privilegium, ut conſtat ex prædictis Conſtitutionibus Pauli III. in princ. & Sixti V. *in verſ. Cæterum ut Referendarii.* Et hac ratione ab eodem Paulo III. Prælati, ac etiam familiares, continui commenſales declarantur, & excellentiæ dignitate ſublimantur: quæ quidem omnia, & alia plura, quæ in eiſdem Extravagan. exarantur, nullatenùs congruunt his, qui ſimplices titulos honorarios obtinent à Sede Apoſtolica: unde ſequitur, ut Referendarii minimè comprehendantur *in dict. cap.* 11. *ſeſſ.* 24. ſub illis verbis, & aliis hujuſmodi, quæ ſunt repetitiva ſimilium, ut oſtenſum eſt ſupra.

Et confirmatur, quia quando in lege, aut canone ſunt enumeratæ minores, aut inferiores perſonæ, non poſſunt poſtea ſub generali clauſula, quæ ſubnectitur, majores ſeu ſuperiores includi, *cap. Sedes*, & ibi Ant. de Butr. *nu.* 10. *de reſcript.* Bero. *in cap.* 1. *n.* 205. *de judic.*

Corroborantur prædicta ex diverſitate indulti Referen- 6
dariorum à communibus indultis, & gratiis, quæ titulis honorariis à Sede Apoſtolica conceduntur; aliæ namque communes gratiæ procedunt ex mera liberalitate Papæ, & ideò ex parte recipientium dicuntur purè, & ſimpliciter gratiæ, *cap. Significaſti, & ibi not. de preben.* ſi enim ſubeſſet neceſſitas Papæ dandi illam, non eſſet gratia, ſed quædam juſtitiæ executio; unde de talibus dicit lex ſub nomine liberalitatis debitum naturale perſolvi, *l. 1. C. de imponen. lucrat. deſcript. lib.* 10. Litteræ etiam Papæ, quæ emanant pro illis, quibus Papa tenetur neceſſariò providere, appellantur propriè litteræ juſtitiæ, ut notatur *in cap. Cum ſecundùm Apoſtolum, de preben.* Similiter lex conſtituit differentiam inter puram donationem, & remunerationem, quia donationem ſimplicem niſi certa ſolemnitate ſervata lex moderatur uſque ad certam ſummam: ſed non ita donationem remunerationis cauſa, *ut l. Aquilius, ff. de donat.* Ad
propoſitum ergo, indultum exemptionis conceſſum Refe- 7
rendariis ex verbis narrativis Conſtitutionis Pauli III. ſuper quibus fundatur ejus intentio, apparet eſſe quamdam remunerationem laborum, quos pro Sedis Apoſtolicæ ſervitio jugiter ſuſtinent, ut colligitur ex illis verbis Conſtitutionis: *Referendarii noſtri, qui præ cæteris Officialibus, & Miniſtris noſtris propinquius nobis aſſiſtunt circa ipſas ſupplicationes, & commiſſiones pro noſtro, & Apoſtolicæ Sedis honore, ac univerſalis Eccleſiæ utilitate, & aliàs gratis, prompta voluntate, indefeſſè laborant.* Et ibi, *Dignum, quin potiùs debitum reputamus, ut illos ſpecialis benevolentiæ favoribus amplectamur, & præclaris dignitatum titulis decoremus.* Et ex Conſtitutione Sixti V. ibi, *Cæterùm, ut Referendarii ad ſuſcipiendos pro dicta Sede labores eò promptiores reddantur, quò exinde ſpiritualibus, & temporalibus gratiis ſe cognoverint uberius eſſe refertos.* Ex quibus verbis, ut dixi, probatur, quæ fuerit intentio Papæ, *Clemen.* 1. *de probat.* fuit enim ſub nomine gratiæ debitum naturale perſolvere, dum dicit, *dignum*, & *debitum*. Non ergo propriè debet dici gratia, cùm fiat ex neceſſitate naturalis debiti, quia nemo in neceſſitatibus liberalis exiſtit, *leg. Rem legatam, ff. de adimen. legat.* ac proindè revocatio privilegiorum, & exemptionum, quæ titulis honorariis à Sede Apoſtolica conceduntur ex mera gratia, nullatenùs videtur extendenda ad exemptionem conceſſam Referendariis ex debito juſtitiæ, & in remunerationem laborum; & ita in terminis ſimilis gratiæ conceſſæ à Papa cum narrativa illa, *Dignum, quin potiùs debitum*, per conſiderationes prædictas conſuluit Petr. de Ancharan. *conſ.* 295. *Pro clarioris, num.* 6. *verſ. Quinto quod dicta regula.* In hoc tamen advertendum eſt, quia Rota tenet clauſulas illas, quæ in initio litterarum Apoſtolicarum ſolent apponi, de virtute, & meritis ejus, cui fit gratia, ſolere apponi ex ſtylo, non autem per modum cauſæ, ut apud Seraph. *deciſ.* 1428. *n.* 10.

Sed quatenùs à Concilio *in dict. cap.* 11. *ſeſſ.* 24. ſublata 8
eſſet Referendariorum exemptio, tamen Sacra Congregatio declaravit decretum illud non habere locum in cauſis
civilibus, ſed in criminalibus tantùm. Nec obſtant ver- 9
ba univerſalia ibi poſita, quia omnia reſtringuntur ad limites rationis expreſſæ in proœmio, quæ verè non congruit niſi exemptioni in cauſis criminalibus: illa enim propriè parit perturbationem in juriſdictione Epiſcoporum, & præbet exemptis occaſionem laxioris vitæ, non autem exemptio in cauſis civilibus. Abſolutum eſt autem rationem in proœmio poſitam regulare totam diſpoſitio-

tio-

tionem, illamque reſtringere, ac limitare ad terminos ipſius rationis, Bald. *conſ.* 159. eleganter, & copioſè; *num.* 4. *verſ. Niſi dicamus, lib.* 2. Lap. *alleg.* 101. *num.* 24. Et exceptio, quæ fit de Capellanis regiis, itidem habet locum in cauſis criminalibus dumtaxat, de quibus loquitur *cap. Cùm capella, ſupra eodem*, ſecundùm ea, quæ in hac ſpecie tradit Rota *deciſ.* 744. *num.* 2. *part.* 1. *diverſ.* unde firmat regulam in contrarium in criminalibus, non autem in civilibus, quia exceptionis natura eſt declarare regulam, non autem illam ampliare, ut comprehendat ea, quæ non ſunt de genere regulæ, Bald. *conſ.* 131. *Caſus talis eſt, verſ. Super ſecundo, lib.* 1. Alexand. *conſ.* 28. *Viſis, & accuratè, num.* 11. *verſ. Non obſtat, quòd exceptio, lib.* 1. Roman. *conſ.* 359. *circa primum, n.* 13. *verſ. Veritas tamen*, & hac ratione exceptio, quæ fit in fine *d. cap.* 11. *ſeſſ.* 24. à
10 Conſtitutione Eugeniana, quoad obtinentes beneficia, ratione dictorum beneficiorum, non videtur habere locum in cauſis civilibus, nec eidem Eugenianæ videtur derogatum niſi in cauſis criminalibus, ut reperitur adnotatum in libris S. Congregationis manu Cardinalis Carafæ. Porrò
11 quoad Protonotarios, de quibus loquitur *d. cap.* 11. Sac. Congregatio die 14. Decembris 1630. dicitur cenſuiſſe Protonotarios Apoſtolicos ex privilegio deferentes habitum, & rochettum non poſſe in prima inſtantia coram Ordinariis locorum conveniri in cauſis civilibus ſummam 25. ducatorum auri de Camera excedentibus. Hæc quoad *cap.* 11. *ſeſſ.* 24.
12 Sed ex aliis Concilii Tridentini decretis videtur ſublata exemptio Referendariis, eorumque familiaribus conceſſa in prædicta Extravagan. Pauli III. nempè *ex cap.* 3. *ſeſſ.* 6. juncto *cap.* 4. *ſeſſ.* 14. nam in dicto *cap.* 3. ſtatuitur, ut nemo Clericus ſæcularis cujuſvis privilegii prætextu tutus cenſeatur, quominus ſi deliquerit, ab Ordinario loci tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato juxta Canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat. Et quia decretum hoc non habet locum niſi in viſitatione, idcircò in dict. *cap.* 4. *ſeſſ.* 14. decernitur, ut omnes Eccleſiarum Prælati, ſi in ſuis Eccleſiis reſederint, quoſcumque ſæculares Clericos qualitercumque exemptos, qui aliàs ſuæ juriſdictioni ſubeſſent, de eorum exceſſibus, criminibus, & delictis quoties, & quando opus fuerit etiam extra viſitationem tamquam ad hoc Apoſtolicæ Sedis delegati, corrigendi, & caſtigandi facultatem habeant, quibuſcumque exemptionibus ipſis Clericis, ac eorum conſanguineis, capellanis, familiaribus, procuratoribus, & aliis quibuslibet ipſorum exemptorum contemplatione, ac in-
13 tuitu minimè ſuffragantibus. Et quoad hæc decreta, primò obſervanda eſt differentia inter Epiſcopos reſidentes & non reſidentes: nam non reſidentes poſſunt procedere contra exemptos in viſitatione tantùm, eoſque punire punitione illa dumtaxat, quæ reſpicit morum correctionem in actu ipſius viſitationis, ut patet *in dict. cap.* 3. quod aliàs ita interpretata eſt S. Congregatio. Sin autem in ſuis Eccleſiis reſideant, punire poſſent quoſcumque exemptos etiam pœna ordinaria, & extra actum viſitationis, ut conſtat ex *d. cap.* 4. Quod clariùs habetur etiam in Conſtitutione Pii IV. ſuper Epiſcoporum reſidentia, quæ incipit, *De ſalute gregis*, edita ante Tridentini Con-
14 cilii publicationem. Deindè obſervanda ſunt verba illa *d. cap.* 4. *ſeſſ.* 14 *Quoſcumque Clericos ſæculares*, nam dictio illa, *Quoſcumque*, univerſalis eſt, & nihil penitùs excludit, *cap. Solitæ, verſ. Quodcumque ligaveris*, & ibi Abb. *in ult. notab. de majorit. & obed. cap. Quamvis*, & ibi Archid. *in ver. Quocumque, de off. ordin. lib.* 6. Rom. *conſ.* 31. *Viſis his, num.* 2. ita ut comprehendat omnes etiam in ſublimi dignitate conſtitutos, & ſpeciali nota dignos, ſecundùm *gloſ.* 1. *in cap. Quicumque*, & ibi etiam Archid. *in princ. de ſent. excomm. lib.* 6. & eſt text. *in d. cap. Solitæ*, & eò magis, quia verbis illis, *quoſcumque Clericos ſæculares*, adjiciuntur à Concilio verba, *qualitercumque exemptos*; item verba, *quibuſcumque exemptionibus*, quæ quidem geminatio, & inculcatio dictionum univerſalium non videtur dubitandum, quominus comprehendat etiam exemptionem Referendariorum quantumvis amplam, ac generalem, ut latè per Cravett. *conſ.* 294. *Verba tranſactionis, per tot.*
15 Obſervandum eſt denique non ſolùm exemptionem Referendariorum, ſed etiam eorum familiarium, & capellanorum expreſsè, ac nominatim ſublatam fuiſſe in favorem Epiſcoporum reſidentium, *ex d. cap.* 4. *in fin.*

Verumtamen hæc duo decreta procedunt in criminali- 16
bus tantùm, ut conſtat ex verbis *dict. cap.* 3. *ſeſſ.* 6. ibi, *Ad corrigendum ſubditorum exceſſus*, quæ deſumpta ſunt ex *cap. Irrefragabili, de offic. Ordinar.* & ibi, *Si deliquerit, ab Ordinario loci viſitari, puniri, & corrigi valeat*: nec non ex verbis *d. cap.* 4. *ſeſſion.* 14. ibi, *De eorum exceſſibus, criminibus, & delictis etiam extra viſitationem corrigendi, & caſtigandi facultatem habeant.* Itaque quod pertinet ad decreta *cap.* 11. *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *ſeſſ.* 7. & *cap* 4. *ſeſſ.* 14. in cauſis civilibus ſalva manet Referendariorum exemptio.

Porrò in cauſis tàm criminalibus, quàm civilibus procedit decretum *cap.* 14. *ſeſſ.* 7. *in princip.* quod in cauſis exemptorum innovat, & ſervari jubet Conſtitutionem *cap. Volentes, de privileg. lib.* 6. verùm hæc Conſtitutio ad perſonalem Referendariorum exemptionem non videtur pertinere, ut patebit infrà *à numer.* 40. *uſque in fin.*

Poſteà tamen immediatè *dict. cap.* 14. *ſeſſ.* 7. videtur 17
etiam exemptionem Referendariorum in cauſis civilibus ſuſtuliſſe, dum addendo prædictæ Conſtitutioni *cap. Volentes*, in cauſis civilibus mercedum, & miſerabilium perſonarum, abſolutè jubet exemptos conveniri coram locorum Ordinariis tamquam in hoc à Sede Apoſtolica delegatis, & in aliis cauſis ita demùm ſi certum judicem ab ipſa Sede in partibus deputatum non habeant, privilegiis, exemptionibus, Conſervatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus adverſus præmiſſa nequaquam valituris.

Hæc de Conſtitutione Pauli III & decretis Concilii 18
Tridentini, à quibus exemptionem Referendariorum ſublatam fuiſſe, vel ex eo deprehendi poteſt, quòd Sixtus V. ut mox dicetur, tribuit Referendariis exemptionem tamquam novum privilegium, ut innuunt verba Conſtitutionis, ibi, *Ut Referendarii ad ſuſcipiendos pro dicta Sede labores, promptiores reddantur*, quò ex dè ſpiritualibus, & temporalibus gratiis ſe cognoverint uberiùs eſſe refertos. Indubitatum eſt autem, ut inquit Oldrad. *conſ.* 326. *Quod articuli, num.* 16. quòd ubi quid in viam gratiæ conceditur, neceſſariò ſubinfertur, ut in contrarium ſit jus commune, *l.* 1. *ff. ad munic. l.* 1. *C. theſaur. lib.* 11. Ac prætereà cùm Paulus III. non ſolùm Referendarios, ſed etiam eorum beneficia, & familiares priùs exemiſſet à juriſdictione Ordinariorum ampliſſimis verbis, univerſalibus, ac geminatis, ut initio diximus; ſi prædicta exemptio ſalva eſſet, Sixtus V. concedendo exemptionem reſtrictam ipſos Referendarios dumtaxat, & verbis non adeò prægnantibus, utique non ſolùm tribuiſſet privilegium inane, & eluſorium, contra *cap. In his, de privileg.* ſed illos ſegniores magis quàm promptiores reddidiſſet ad labores perferendos, ejuſque non uberiores gratias conceſſiſſet, ſed potiùs ademiſſet, ac limitaſſet jam conceſſas, contra declarationem ſuæ intentionis, quæ ex prædictis verbis colligitur, juxta Clem. 1. *de prob.* & tradit per Anchatan. *conſ.* 295. *n.* 6. *verſ. Quintò quod dicta regula.* Et inducta in favorem retorquerentur in odium, contra *l. Quod favore, C. de legib. l. Si judex, ff. de minor. cum vulg.*

Ergo Sixtus V. in Conſtitutione, quæ incipit, *Quemad-* 19
modum, edita 22. Septembris 1586. Referendarios prævia illorum præfinitione ad numerum certum, iterum exemit ab Ordinariorum juriſdictione his verbis: *Omnes, & ſingulos nunc, & pro tempore exiſtentes Referendarios utriuſque vel alterius Signaturæ in noſtros, & pro tempore exiſtentes Romani Pontificis familiares, continuos Commenſales gratioſè recipimus, & ab omni juriſdictione Ordinariorum locorum quorumcumque eximimus, & totaliter liberamus, & nobis, ac dictæ Sedi immediatè ſubjicimus.* Et quoad hanc Conſtitutionem cum ſoli Referendarii in ea eximan-
tur ab Ordinariis locorum, nulla facta mentione familia- 20
rium; abſolutum eſt, familiares hujuſmodi utcumque exemptos in Conſtitutione Pauli III. in cauſis criminalibus ſubeſſe omnimodæ juriſdictioni Epiſcopi, ad præſcriptum *cap.* 4. *ſeſſ.* 14. in cauſis verò civilibus juxta terminos *cap.* 14. *ſeſſ.* 7. nam cùm hic caſus familiarium fuerit in ultima Conſtitutione Sixti omiſſus, remanſit in diſpoſitione Concilii, *l. Commodiſſimè, ff. de liber. & poſth. cap. Cùm expediat, de elect. lib.* 6.

Sed quoad Referendarios, pro abſolutione quæſtionis principalis tres articuli ſuperſunt examinandi.

21 Primus eſt, an prædicta Sixti Conſtitutio derogaverit decretis Concil. Trid. *in cap 3. ſeſſ. 6. in cap. 3. ſeſſ. 14. & c. 11. ſeſſ. 24.* In quibus exempti ſubjiciuntur Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato.

Secundus eſt, an Referendarii gaudeant omnimoda exemptione a juriſdictione Ordinariorum ex eo, quòd a Sixto V. recepti fuerint in familiares, & continuos commenſales Papæ.

Tertius caſus eſt, an eorum exemptio ſit reſtringenda ad limites *cap. Volentes, de privil. lib. 6.* ita ut locum non habeat ratione delicti, ſeu contractus, aut rei de qua contra ipſos agitur.

Quoad primum, ratio dubitandi oritur ex eo, quòd cùm Sixtus V. exemerit Referendarios à juriſdictione ordinaria, non videtur ſuſtuliſſe diſpoſitionem Concilii, quæ ſupponit exemptos Ordinariis non ſimpliciter, & abſolu- 22 tè, ſed tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis: quandoquidem numquam Papa ita eximit aliquem, quin ipſe poſſit per ſe, vel ſuos delegatos procedere, Abb. *in cap. Grave, num. 1. & 5. de offic. Ordin.* alioquin exempti eſſent acephali, contra text. *in cap. Nulla ratione 93. diſtin.* & tradita per Abb. *in cap. Novit, de judic.* Cùm tamen ſit de neceſſitate ſalutis, ut omnis creatura ſubſit Papæ, ut in Extravag. *Unam ſanctam Eccleſiam*, & ibi gloſ. *de major. & obed.* D. Thom. relatus à Felin. *in cap. 1. nu. 10. de Con-* 23 *ſtit.* Unde ſublata juriſdictione ordinaria, non cenſetur ſublata juriſdictio per Sedem Apoſtolicam delegata. Ob quam rationem in clauſula Conſtitutionis Pauli III. initio relata Referédarii eximuntur a juriſdictione quorumcumque Ordinariorum, & judicium a Sede Apoſtolica delegatorum, quod non fecit Sixtus V. Et hæc interpretatio videtur in dubio amplectenda, quia per eam Extravagans Sixti V. conciliatur cum decretis Concilii, §. *His ita, 25. quæſt. 2. cap. 1. extra, de cognat. ſpirit.* Joan. Mon. *cap. 1. num. 2 de Conſtit. lib. 6.* expedit enim jura juribus concordare, *dict. cap. Cum expediat, de elect. eod. lib. cum ſimilib.* Et pro hac parte ponderanda etiam ſunt verba *dict. cap. 11. ſeſſ. 24.* ibi, *Vel impoſterum concedi contigerit*, quibus Concilium derogat etiam futuris exemptionibus, decernens eas non obſtare, quominus ii, quibus deinceps concedentur, ſubſint Ordinariis auctoritate delegata. Quę clariùs videntur procedere quoad viſitationem, quia de ea nulla ſit men- 24 tio in Conſtitutione Sixti V. & ſub generali conceſſione exemptionum non comprehenditur exemptio a viſitatione, Rota *deciſ. 2. de cenſ. in antiq.* Achill. *deciſ. 186. numer. 2. part. 1.* propterea enim Paulus II. in ſua Conſtitutione exemit Referendarios nominatim à correctione, & viſitatione Ordinarii: unde hic caſus tamquam omiſſus in Conſtitutione Sixti V. videtur remanſiſſe in diſpoſitione *cap. 3. ſeſſ. 6.* Concilii Trident. quo exempti ſubjecti ſunt viſitationi Ordinarii loci tamquam delegati Sedis Apoſtolicæ.

25 Sed his non obſtantibus verior videtur contraria opinio: nam privilegium exemptionis Sixti V. ita intelligi debet, ut aliquid operetur, *cap. Abbate, de verb. ſignific. l. Quoties, la ſeconda, ff. de rebus dubiis*, Ant. de Butr. *conſ. 19. num. 3.* cùm præſertim utatur verbis prægnantibus, & geminatis: nam, ut inquit Butr. ubi ſupra, de privilegiis Papæ nihil vacare debet, & ſingula verba geminata debent aliquid importare, *cap. Romanorum, 19. diſtin. l. Si quando, ff. de inoff. teſtam. l. 1. C. de theſaur. lib. 10.* At Referendarii ex indulto Pauli III. jam exempti erant à juriſdictione tam ordinaria, quàm delegata, & dum poſteà Concilium ſubjecit exemptos Epiſcopis tamquam delegatis Sedis Apoſtolicæ, exemptionem a juriſdictione ordinaria non vulneravit, ut per Abb. *in dict. cap. Grave, num. 1. & 5. de off. Ordin.* & dictum eſt ſuprà proximè. Unde ſi Sixtus exemiſſet Referendarios à juriſdictione ordinaria tantum, nihilominò illis contuliſſet, ſed ſolùm tribuiſſet exemptionem eis jam conceſſam à Paulo III. ac minimè ademptam, aut vulneratam a Concilio. Ergo ut Sixti privilegium aliquid operetur, dicendum eſt exemiſſe Referendarios ab Ordinariis etiam procedentibus auctoritate delegata, non quidem ex ſpeciali delegatione, ſed ex illa, quæ a Concilio generaliter annexa eſt juriſdictioni ordinariæ. Neque enim Conſtitutio Sixti, & Concilium poſſunt hoc caſu ad concordiam reduci, quia privilegium potiùs debet ita interpretari, ut in ſuo caſu corrigat jus præcedens, quàm ut ſit inane, & fruſtratorium, ut eſt caſus in *cap. In his, infra eodem*, ubi id not. Ant. de Butr. Abb. ac cæteri omnes, & in *cap. Abbate, verſ. Quia cum privilegium, inf. de verb. ſignific.* Cum præſertim intentio Sixti fuerit Referendariis uberiorem gratiam facere, ut ad ſuſcipiendos pro Apoſtolica Sede labores promptiores reddantur, ut ſuperius ponderavimus.

Unde cum Conſtitutio, & Concilium nequeant conci- 26
liari, ſtandum eſt Conſtitutioni tamquam poſteriori, *cap. 1. de Conſtit. lib. 6. cap. Vaſa, de conſecr. diſtinct. 1. cap. 1. ſupra de cognat. ſpirit.* gloſſ. Hug. Archidiac. & Præpoſ. *in cap. Domino Sancto, 50. diſtinct.* Bald. *conſ. 223. Primo ſtatuto, in princ. lib. 1.* Nec refert, quod Concilio Tridentino ſpecialiter non derogaverit: nam cum in eo auctoritas Sedis Apoſtolicæ non ſolum tacite, ut in omnibus œcumenicis Conciliis, ſed etiam expreſsè, ac nominatim præſervata fuerit, ut legitur in *cap. ultim. ſeſſ. 25. de reform.* quidquid ſit in aliis Conciliis generalibus, per *cap. Ex parte, de Capell. Monach. cap. Eam te, de ætat. & qualit. & cap. Nonnulli, de reſcript.* certè Tridentino non eſt opus ſpecialiter derogare, ſed ſatis eſt, ut Summus Pontifex ſtatuat contrarium ejus, quod Concilium diſponit, ut alias reſolvit Sacra Congregatio, & praxis quotidiana obſervat. Neque enim in indultis, privilegiis, proviſionibus, ac diſpenſationibus, quæ aliquando ex legitimis cauſis a Sede Apoſtolica conceduntur, Tridentinæ Synodo conſuevit expreſsè derogare. Quod etiam adnotavit Anaſtaſ. Germon. *de indult. Cardin. in §. Per quæ ſublatis, num. 74. pag. 52.*

Nec propterea dici poſſunt acephali, quia remanent 27
immediatè ſubjecti Sedi Apoſtolicæ ad præſcriptum ejuſdem Conſtitutionis, & judicibus ab ea ſpecialiter delegatis, cùm Papa ſit Ordinarius judex exemptorum, gloſſ. in *cap. 4. in verb. Sedis Apoſtolicæ, de privileg. lib. 6.* Roman. *conſil. 369. Circa primum, num. 19. & ſeq.*

Neque obſtat, quòd dict. *cap. 11 ſeſſ. 24* videatur tol- 28
lere etiam futuras exemptiones, in illis verbis, *Vel impoſterum concedi contigerit*.

Primò enim reſpondetur decretum illud ad Referendarios non pertinere, ut ſuperius probatum eſt à *n. 2. uſque ad n. 12.*

Deinde reſpondetur Concilium ibi in principio non egiſſe de privilegiis, & exemptionibus, quæ conceduntur ſpecialiter, & expreſsè; ſed de his, quæ veniunt concomitanter, & acceſſoriè ad titulos honorarios Protonotariatus, vel alios hujuſmodi, ut innuunt verba illa, *Quæ variis titulis Sede Apoſtolica conceduntur.* Et de his ſtatuit ut ſive jam conceſſa fuerint, ſive in poſterum concedantur, nihil ex iis detractum eſſe intelligatur juriſdictioni Ordinarii. Sed non impedit Concilium, quin Romanus Pontifex poſſit concedere novas exemptiones, ut fecit Sixtus V. nec impedire potuiſſet; ut conſtat ex *cap. Significaſti, & c. Innotuit, de elect. verſ. Quamvis autem Canon. Lateranen. Concilii.* Quod multò magis procedit hoc caſu ſtante præſervatione auctoritatis Papæ, de qua in *dict. c. ult. ſeſſ. 25. de Reform.* Unde Referendarii etiam poſt Concilium creati non gaudent quidem exemptione illa, quæ huic titulo ante Concilium ex indulto Pauli III. annexa erat, cum eadem exemptio fuerit à Concilio ſublata, quatenùs in eo decreto comprehendantur Referendarii: ſed tamen ſalva manet exemptio, quam poſtea illis Sixtus V. ſpecialiter impertitus eſt.

Tertiò reſpondetur illa verba Concilii, *Vel impoſterum* 29
concedi contigerit, ad ſummum nihil aliud importare, quam clauſulam derogatoriam ad contrarias futuras litteras Apoſtolicas. At Sixtus V. cùm exemptionis privilegium Referendariis conceſſerit motu proprio, & ex certa ſcientia, & cum ampliſſimis derogationibus ad contrarias Conſtitutiones etiam habentes clauſulas derogatoriarum derogatorias, quarum tenores pro expreſſis haberi voluit: utique per clauſulas hujuſmodi ſuſtulit Conſtitutiones contrarias etiam habentes clauſulam derogatoriam, & innullativam eorum, quæ in contrarium fierent, Ant. de Butr. in *cap. 1. de reſcript.* Bart. *in l. S. quis, in princ. teſtam. deleg.* 3. Federic. de Sen. *conſ. 47. Hæreticus ſuper caſu, n. 2.* Alex. *conſ. 111. Perſpectis, lib. 6.* ubi conſuluit pro quatuor Cardinalibus creatis a Paulo II. per litteras in forma Brevis exhibitas poſt obitum illius, & latiſſimè reſpondit eas litteras valere, & per prædictas clauſulas fuiſſe ſufficien-

ficienter derogatum Extravaganti Eugenii IV. incipien. *In eminenti*, habenti clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones.

30 Item non obſtat, quòd exemptio à juriſdictione non includat exemptionem à viſitatione: nam reſpondetur id non procedere, ſi exemptio concepta ſit verbis univerſalibus, quorumvis in hoc conſiſtit, ut includat etiam ea, quæ
31 aliàs in ſimplici, aut generali diſpoſitione non includerentur, gloſſ. *in cap. Paſtoralis, de donat. in verb. Temporaliter*, Salycet. *in l. 2. Cod. de noxal.* Dec. *in cap. Sedes, collat. penult. in fin. de reſcript.* Aym. *conſ. 294. Verba tranſlationis, num. 1. & ſeqq.* quod multò clariùs procedit hoc caſu, in quo Sixtus V. exemit Referendarios per verba non ſolùm univerſalia, ſed etiam geminata, ibi, *Ab omni juriſdictione quorumcumque Ordinariorum eximimus, & totaliter liberamus*. Ex his, quæ plenè notantur per De-
32 cian. *conſil. 11. Sententiam clariſſimi, numer. 11. & ſeq. vol. 3.* Unde in ſimili quamvis in verbis univerſalibus non veniant regalia, & jura Principi reſervata: tamen ſecus eſt ſi verba hujuſmodi univerſalia ſint geminata, Dec. *conſil. 197. col. 2. poſt medium, verſ. Præterea*, Jaſ. *conſ. 161. in princip. lib. 2.* Similiter quamvis cùm Papa dat facultatem Legato conferendi beneficia qualitercumque vacantia, non veniant beneficia reſervata, Rota *deciſ. 119. Legatus, vel Nuntius, in novis, & deciſ. 36. Nota, Legatus, in antiq.* aliud tamen eſt, ſi eadem facultas conceſſa fuerit per verba univerſalia, prægnantia, & geminata, ut declarat Aym. *conſil. 209. Illuſtriſſimus Princeps, nu. 11. verſ. Ad iſtud reſpondeo.* Quòd ſi diceremus hoc caſu Referendarios non eſſe exemptos à viſitatione, non verificarentur verba illa, *ab omni juriſdictione, &c.* cùm viſitatio ſit de lege juriſdictionis, *cap. Conquerente, & cap. Dilectus*, ubi gloſſ. *in verb. De lege juriſdictionis, de offic. Ordin.*

33 Accedit, quòd cùm Referendarii in Bulla Sixti V. fuerint immediatè ſubjecti Sedi Apoſtolicæ, per hoc fuerunt etiam exempti ab Ordinarii viſitatione, Calder. *conſ. 456. aliàs 14. de cenſ.*

34 Quoad ſecundum articulum ſolutio pendet ab inſpectione, an Referendarii ſint verè, & propriè familiares Papæ, an verò ſimpliciter ex privilegio: abſolutum eſt enim veros familiares frui omnimoda exemptione à juriſdictione Epiſcoporum, ut inferiùs patebit: alioquin eſſent deterioris conditionis, quàm familiares Cardinalium, quorum exemptionem idemmet Concilium Tridentinum præſervat *in cap. 11. ſeſſ. 24. verſ. Quæ verò*, præterquàm ratione beneficiorum, quæ obtinent.

Et quidem Referendariis videntur primò ſuffragari verba Conſtitutionis Pauli III. initio relatæ, quæ videntur veram familiaritatem importare, ibi, *Referendarii noſtri, qui præ cæteris Officialibus, & miniſtris propinquiùs nobis aſſiſtunt.*

Quibus itidem non videntur deeſſe requiſita commenſalitatis, cùm panem ex palatio habeant; & ſervitii, cùm aſſiduè laborent circa ſupplicationes, & commiſſiones, ut in eadem Conſtitutione ſubnectitur, ibi, *Circa ipſas ſupplicationes, & commiſſiones pro noſtro, & Apoſtolicæ Sedis honore, ac univerſalis Eccleſiæ utilitate indefeſsè laborant.* Et in prædicta Conſtitutione Sixti V. ibi, *Ad ſuſcipiendos pro dicta Sede labores.* Manifeſtum eſt autem
35 ex commenſalitate, & ſervitio conſtitui veram, & non fictam familiaritatem, *cap. Cùm nobis, de verb. ſignific. lib. 6.* Oldrad. *conſ. 198. Dominus, num. 2.* Verall. *deciſ. 54. lib. 1.*

36 Sed in contrarium faciunt, quæ tradit Gomez. *in reg. de impetr. benef. per obit. fam. Card. num. 2.* ubi ait Cardinales quamvis habeant panem ex palatio album, & ſerviant Papæ, tamen non eſſe Papæ familiares; quia dicitur ſervitium, & panis cauſa honoris, non cauſa familiaritatis, quæ requirit ſervitium, & alimenta. Idemque de Rotæ Auditoribus ex facto reſpondit Paul. de Caſtro *conſ. 340. præmiſſis allegationibus, per totum lib. 1.* Ad hoc enim, ut quis dicatur verè, & non fictè familiaris, oportet, ut inſiſtat circa perſonam, & vivat expenſis illius. Et de hoc dico debere copulativè concurrere, docent in dict. *cap. Cùm nobis*, Archid. Joan. Andr. Gemin. Franc. & alii omnes, & ita de ſtylo Curiæ obſervari teſtatur Gomez. *loc. cit.* poſt Vitalin. *in Clem. in fin. num. 34. & ſeq. de celebr. Miſſar.* & Ægyd. Bellam. *conſ. 20. num. 1. & 4.* Atque ut vivant expenſis ejus, cujus ſunt familiares, exigit etiam Concilium Tridentinum *in cap. 5. ſeſſ. 14.* Hi verò, qui non inſiſtunt circa ſervitia perſonali, & non habent expenſas, dicuntur ficti familiares, & non gaudent prærogativis familiarium, Paul. de Caſtro *d. conſ. 340. n. 2. verſ. Cæterum lib. 1.* & alii ſuperiùs relati. Et propterea Sixtus V. non declarat Referendarios eſſe tam familiares, & perpetuos Commenſales, ſed ſimpliciter eos recipit in tales, adjecto adverbio illo, *gratiosè*, innuens eos non verè, ſed ex gratia, & privilegio familiares exiſtere: nam ſi haberent requiſita commenſalitatis, & ſervitii, non fuiſſet opus illos recipere in familiares ex gratia, ſed potiùs procedendum fuiſſet per viam declarationis.

Nec refragatur, quòd Paulus III. in Conſtitutione, 37
quæ incipit, *Ad perpetuam rei memoriam, Sanctiſſimus in Chriſto Pater*, publicata 22. Decembris 1534. quæ eſt prima in Bullario, declaraverit Referendarios licèt in Palatio non habitent, nec in Tinello comedant, impoſterum veros, & indubitatos Papæ, & non per privilegium, nec fictè familiares continuos commenſales cenſeri, reputari, & eſſe. Nam reſpondetur eam Conſtitutionem habere locum dumtaxat ad effectum regularum Cancellariæ, & reſervationum Apoſtolicarum, ut colligitur tum ex *verſ. Ita ut regulis tam editis, &c.* tum ponderando adverbium illud, *Impoſterum*, quod apertè oſtendit hujuſmodi Conſtitutionem non eſſe propriè juris veteris declaratoriam: nam ſi eſſet talis, implicaret contradictionem, & repugnantiam quamdam, ut non traheretur ad præterita, ut inquit Dec. *in cap. final. num. 44. de Conſtitut.* Tum denique quia ſi ex Conſtitutione Pauli III. Referendarii quoad omnia fuiſſent veri, & indubitati Papæ familiares, ineptum fuiſſet, ut Sixtus V. eos recepiſſet poſteà in familiares ex gratia, eoſque exemiſſet ab Ordinariorum juriſdictione, ut ſuperiùs eſt ponderatum. Dicendum eſt igitur, quoad alios effectus Referendarios non obſtante prædicta declaratoria non eſſe veros familiares, ſed ex privilegio tantùm, deficientibus ſcilicet requiſitis, nec gaudere prærogativis familiarium, *l. Alimenta, §. Libertis, ff. de alimen. & cib. leg. Super, §. fin. ff. de jur. immun. l. Qui ſub prætextu, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & dict. cap. fin. in verb. Ficte, de verbor. ſignif.* ita Paul. de Caſtro *dict. conſ. 340. num. 7. verſ. Cæterum, lib. 1.* Ratio eſt ſecundùm eum, quia hujus vocabuli, *familiaris*, ſignificatio certa eſt in jure; familiaris enim propriè, & verè dicitur, quem Superior ſuper ſe, & ſui cultus cauſa tenet, & continuus commenſalis ſuæ domus exiſtit, *l. Cùm quæreretur, ff. de leg. 3. l. Ædiles, §. Familiæ, ff. de ædil. edict. & dict. cap. fin.* Sola autem profeſſio ſtatum perſonæ non immutat, *l. Neque profeſſio, C. de teſtam. l. Non nudis, & l. Non epiſtolis, de probat. l. Cajus, ff. de Jure pat.* Et Princeps quamvis poſſit contra veritatem fingere, ut patet in fictione poſtliminii, & legis Corneliæ, tamen veritatem mutare non poteſt, *l. 1. C. Si ſe ab hæred. abſtin. l. In bello, ff. de capt. & poſtlimin. reverſ.* Aſſumptio enim in hanc familiaritatem, quæ non eſt, minimè poteſt veritatem im-
mutare, *l. Aſſumptio, ff. ad municip.* Unde in ſimili cùm 38
Julius III. conceſſiſſet Franciſco de los Cobos juſpatronatus, & præſentandi cum clauſula, ut hujuſmodi juſpatronatus ejuſdem prorſus naturæ, roboris & efficaciæ eſſet, ac cujuſvis patronatus laicorum, etiam Nobilium, Regum, Ducum, Marchionum, Baronum, & aliorum Principum, & perindè ac ſi ex nobilium dotatione, & fundatione exiſteret, illique aliter per Romanum Pontificem, & Sedem Apoſtolicam derogari non poſſet; & quæſitum eſſet à Sac. Congregatione, an tale juſpatronatus eſſet abrogatum à Concilio, necne? S. Congregatio cenſuit eſſe abrogatum, cùm ſit juſpatronatus ad inſtar, & ſic non Regium, nec ex fundatione.

Itaque Referendarii in vim prædictæ Extravagantis Pauli III. aut non gaudent exemptione à juriſdictione Ordinarii, cùm ſint ficti familiares quoad alios effectus, quàm reſervationum, &c. aut ſi gaudent, hujuſmodi exemptio poſteà ſublata fuit à Concilio Tridentino; & eò magis, quia in eadem Extravagan. declarantur familiares promiſcuè non ſolùm Referendarii, ſed etiam Protonotarii, Acolyti, &c. quorum tamen exemptionem indubitatum eſt fuiſſe abrogatam ex *cap. 11. ſeſſ. 24.* Unde
Referendariorum exemptio ex hoc capite familiaritatis videtur ſatis turbida, præſertim ratione beneficiorum, quæ 39

obtinent: nam decretum *d. cap. 11. ſeſſ. 24.* poſteàquam ſubjecit exemptos Epiſcoporum juriſdictioni, adjecit in fine clauſulam inſraſcriptam: *Quæ vero privilegia reſidentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Conſtitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere ſolent, ea in iis, qui beneficia eccleſiaſtica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minime intelligantur, ſed Ordinariorum juriſdictioni ſubjecti permaneant.* Concordat text. *in c. 1. verſ. Niſi forſan, de privil. lib. 6.*

40 Quoad tertium, & ultimum articulum, cùm privilegia, & reſcripta in dubio ad intellectum juris communis ſint referenda, *cap. Cùm adeo, & cap. Cauſaque, de reſcript.* Anchar. *conſ. 153. Pro fratribus, num. 3.* non levis eſt difficultas, an exemptio Referendariis conceſſa a Sixto V. ſit reſtringenda ad terminos Decretalis Innocentii IV. in generali Concilio Lugdunenſi editæ, quæ habetur *in cap. Volentes, de privileg. lib. 6.* ubi declaratur exemptionis privilegium non ſuffragari ratione delicti, ſeu contractus, aut rei, de qua agitur: an potius conſtitutio Sixti adverſetur prædictæ Decretali, *Volentes*, adeò ut tamquam poſterior illam cenſeatur ſuſtuliſſe per derogationem, quam ponit in fine ad contrarias Conſtitutiones etiam editas in generalibus Conciliis, juxta text. *in cap. Eam te, de ætate, & qualitat. & in c. Cùm nonnulli, cum materia, de reſcript.*

41 Pro cujus dubitationis clariori explicatione repetendum eſt memoria, quod aliàs perpendit Sacra Congregatio in exemptione Regularium, nempè exemptorum olim duas ſpecies extitiſſe.

42 Prima ſpecies erat illorum qui generaliter, & indefinitè exempti erant ab Ordinarii juriſdictione, id eſt nulla facta expreſſione delicti, ſeu contractus, aut rei litigioſæ. Et quoad hanc exemptorum ſpeciem variè ſe torquebant DD. ſuper illius intelligentia, atque interpretatione, ut notatur *in cap. Tuarum, ſupra eodem, & in cap. Placuit, 6 q. 3.* Quidam enim exiſtimabant exemptionem tamquam generalem eſſe generaliter intelligendam, ita ut locum ſibi vendicaret ubicumque committeretur delictum, *cap. Frater noſter, 16. q. 6. & cap. Sicut nobis, de ſupplen. neglig. Prælat.* & ubicumque iniretur contractus, aut res ipſa conſiſteret, ad exemplum Proconſulis majoris, qui indiſtinctè non intromittit ſe de cauſis fiſcalibus, *l. Nec quicquam, §. 1. ff. de offic. Proconſ.* Alii verò contra cenſebant eam eſſe reſtringendam, ut non haberet locum, ubi ſic exempti delinquerent, ſeu contraherent, aut res ſita eſſet in loco non exempto. Ad hanc verò altercationem dirimendam emanavit prædictum *cap. Volentes, de privil. lib. 6.* quo declaratum fuit exemptionem utcumque generalem in tribus caſibus prædictis non ſuffragari, ut ibi explicant Archid. & Joan. Andr. *in princ.*

Secunda ſpecies erat illorum, qui exempti erant non ſimpliciter, & indefinitè, ſed cum ſpecifica expreſſione dictorum trium caſuum delicti, ſeu contractus, aut rei. Et quoad hanc ſecundam ſpeciem prædicta Decretalis nihil novi ſtatuit.

43 Quod probatur primò, quia edita fuit ſolùm ad declarationem controverſiæ, quæ erat ſuper interpretatione exemptionis primæ ſpeciei, ut patet ex illis verbis, *declaratione irrefragabili diffinimus*, quæ indicant Pontificem noluiſſe novum jus inducere, ſed tantùm quod priùs latebat manifeſtare, ut illic pluribus comprobat Philipp. Prob. *in addit. ad Joan. Monach* poſt Geminian. *conſ. 72. col. 3. verſ. Contrarium* hæc enim eſt natura declarationis, ut eſt caſus *in l. Heredes palam, §. Quod verò, & §. Sed etſi notam*, ubi id notant Bart. Paul. de Caſtro, & DD. *ff. de teſtam.* Ancharan. *conſ. 65 num. 2.* Fulgoſ. *conſ. 147. in fin. verſ. Ad ſecundum*, Bellam. *deciſ. 74. colum. 2. verſ. Ideò talis dicitur propria declaratio.* At circa exemptos hujus ſecundæ ſpeciei nulla ſuberat controverſia: non enim de his dubitari poterat, quin eſſent exempti ratione delicti, contractus, ac rei ſitæ, quia hi tres caſus erant nominatim expreſſi in eorum privilegio, cujus tenor cùm eſſet clarus, omninò erat obſervandus, *cap. Porrò, cap. Cum plantare, ſupra eodem, & infra, cap. Petiſtis, cum concord.* ergo *dict. cap. Volentes*, hanc ſpeciem exemptionis non comprehendit. Alioquin ſi ſuſtuliſſet exemptiones etiam in tribus caſibus prædictis, uſque non declaraſſet privilegia exemptorum, ſed illa potiùs abrogaſſet, aut reſtrinxiſſet, ac novum jus induxiſſet: hoc autem repugnat Conſtitutioni juris veteris declaratoriæ, ut ſuperiùs dictum eſt, & in terminis *dict. cap. Volentes*, tradunt Gemin. & Prob. *loc. cit.*

Præterea Innocentius IV. initio illius Decretalis declarat ſe velle, ut libertas, quam nonnullis Apoſtolica Sedes privilegio exemptionis indulſit, ſic integra obſervetur, ut & illam alii non infringant, & ipſi ejus limites non excedant: quibus verbis, unde mens Pontificis, & cauſa finalis elicitur, ſatis conſtat tantùm abeſſe, ut voluerit Apoſtolica privilegia infringere, ut potius expreſſè declaraverit ſe intendere, ut illa omninò ſalva, atque illibata permaneant.

Quibus ſic præhabitis dubitari poteſt, an exemptio Referendariorum, de qua in prædicta Conſtitutione Sixti V. ſit referenda ad primam, vel ad ſecundam ſpeciem exemptionis de qua ſupra, & ſic an ſit præſervata necne ab eadem Decretal. Innocentii IV. & à Concilio Tridentino illam innovante *in c. 14. ſeſſ. 7.*

Et quidem ex una parte eorum exemptio videtur eſſe ſecundæ ſpeciei, & ſic præſervata ut ſupra, quia etſi in privilegio non exprimantur caſus delicti, contractus, ac rei, &c. tamen ſatis videntur expreſſi ex verbis clauſulæ ſuperiùs relatæ, quæ cùm ſint univerſalia, ac geminata, ponderando dictiones, *omni, quorumcumque, & totaliter*, nihil relinquunt intactum, Bald. *conſ. 305. Verba Principis, in princip. num. 1. verſ. Quoad verba, lib. 1.* & comprehendunt omnia, quæ excogitari poſſunt, Decian. *dict. conſ. 11. num. 11. volum. 3.* Cravett. *conſ. 294. num. 1. & ſeq.* ita ut vim habeant etiam ſpecialis expreſſionis, Bart. *in l. 1. in fin. ff. Si quis in jus vocan.* latè Cravett. *ubi ſupra n. 2.* 44

At in contrarium ſtat littera textus *in d. cap. Volentes*, ubi Pontifex loquitur de totaliter exemptis, ibi, *quantumcumque gaudeant libertate*; per hanc enim, & ſimiles dictiones lex dicitur effrænatè loqui, ſecundùm Archidiac. *in cap. Si tibi abſenti, col. 2. in verb. Quicumque, de præbend. lib. 6.* & tamen declarat eos hujuſmodi libertate, & exemptione non gaudere in tribus caſibus ibi exceptis. Atque ita illum textum ad hoc ponderat Gemin. *conſ. 72. colum. 1. verſ. Contrarium*, ubi ait illum eſſe declaratorium privilegiorum concedentium exemptionem quantumcumque latam. Et infra, (Ex his, inquit, infertur una concluſio, quòd illi tres caſus, de quibus loquitur *cap. Volentes*, non erant incluſi in verbis privilegiorum exemptorum, quantumcumque fuerit plena exemptio.) Cui quidam conſilio ſubſcripſerunt ferè omnes Doctores Bononienſes, ut idemmet Gemin. teſtatur *in eodem cap. Volentes, §. fin. ad fin.* Et certè ſi exemptionum tenores inſpiciantur, apparebit nullam ferè conceſſam fuiſſe, niſi cum verbis, *ab omni, quacumque juriſdictione*, aut *plenè*, ſeu *totaliter, penitus*, & his ſimilibus: quare ſi Conſtitutio *d. cap. Volentes*, ejuſmodi exemptiones non comprehenderet, redderetur ferè inutilis, & fruſtatoria. Ex quibus videtur ſequi, ut Referendariorum exemptio recipiat declarationem, ac limitationem, de qua in eadem Decretali, ita ut locum non habeat ratione delicti perpetrati, contractus initi, aut rei exiſtentis in loco exempto. 45

Et tenendo hanc opinionem non obſtat, quòd cùm Referendarii nullum habeant locum exemptum, ſi exemptione frui non debeant, cum delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit extra locum exemptum, inde fiet, ut nullo caſu exemptionis privilegio gaudeant, contra tex. in eodem *cap. Volentes, verſ. Numquid ergo carent omninò in his commodo libertatis.*

Nam reſponderi poteſt eos, qui habent privilegium exemptionis indefinitum, non ſolùm gaudere exemptione, cùm delinquunt, contrahunt, aut res ſita eſt in loco exempto, quod verificari non poteſt in Referendariis; ſed etiam cùm delinquunt, contrahunt, aut res conſiſtit extra locum, ubi domicilium habent, quamvis idem locus exemptus non ſit; neque enim propterea conveniri poſſent in loco domicilii, ſicuti conveniri poſſent, ſi exempti non eſſent, Authent. *Si qua in provinc. Cod. Ubi de crim. agi opor.* Joan. Mon. *in d. cap. Volentes, num. 4.* ubi reddit rationem, *de privil. lib. 6.* Ita diſertis verbis ſtatuitur *in d. §. Numquid ergo*, ibi, *Quia nec ubi domicilium habent, ſi alibi delinquant, vel contrahant, aut res ipſa conſiſtat, conveniri poſſunt delinquentes ſuper iſtis.* Atque ita quamvis Referendarii nullum habeant locum exemptum; non 46

tamen

tamen eorum exemptio redditur omninò inutilis, ex eo quòd reſtringatur ad tres caſus ut ſupra exceptos, quia poterit verificari in prædicto caſu domicilii.

47 Itidem non obſtat, quòd Sixtus V. receperit Referendarios ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, atque illos immediatè ſubjecerit: nam receptio ſola ſub protectione Sedis Apoſtolicæ exemptionem non importat, ut hic, & in *cap. Si Papa*, *eodem tit. lib.6.* & dictum eſt ſupra *in primo not.*

48 Subjectio autem Sedi Apoſtolicæ nihil videtur operari in caſu, de quo agitur, quia cum nemo poſſit eſſe acephalus, eo ipſo quòd ab Ordinario eximitur, remanet Papæ ſubjectus, *cap. Nulla ratione*, 93. *diſtinct.* Et propterea paſſim dicunt DD. Papam eſſe Ordinarium exemptorum, gloſ. *in cap. Auctoritate*, *in ver. Sedi Apoſtolicæ*, *de privil. lib.6.* & dictum eſt ſupra *num.27.* unde quemadmodum generaliter exempti non gaudent exemptione in tribus caſibus exceptis in *d. cap. Volentes*, ita nec immediatè ſubjecti Sedi Apoſtolicæ, quia hæc ſubjectio cum ſit expreſſio ejus, quod tacitè ineſt exemptioni, nihil præter exemptionem operatur, ad *l.3.* & ibi Bart. *ff. de leg.1.*

49 Cæterum etſi hæc ita ſe habeant; tamen ex alio capite cogitabam evitari poſſe hoc caſu diſpoſitionem *d. cap. Volentes*, *de privil. lib.6.* nempè quia loquitur tantummodò de exemptionibus mixtis, ideſt conceſſis loco, & perſonis ſimul, quales ſunt exemptiones Regularium, de quibus in §. *In eos autem*, & Canonicorum, contra quos de jure procedit Epiſcopus, cum delinquunt in loco non exempto, ut per Calder. *conſ.* 127. *alias* 13. *de judic. circa med. verſ.*

50 *Niſi quando delictum*: etiamſi exiſtant in loco exempto, ſi tamen in loco non exempto delictum committant, ſeu explicent, puta projiciendo lapides, vel aliter turbando Ordinarium cum campanis exiſtentibus in loco exempto, *cap. Patentibus*, *ſupra eod.* Gemin. *conſ.* 72. *num.* 6. *verſ. Nec obſtat*, *uſque in fin.* loquitur, inquam, prædicta Decretalis tantummodò de exemptionibus mixtis: nam cùm declaret exemptos, quantumcumque gaudeant libertate, nihilominùs poſſe coram locorum Ordinariis conveniri, ſi delinquant, ſeu contrahant, aut res, de qua contra ipſos agitur, conſiſtat in loco non exempto neceſſariò ſupponit adeſſe aliquem locum exemptum, in quo prædicti tres caſus aliquando poſſint contingere. Ideòque in §. *Numquid ergo*, reſpondet tacitè objectioni, quod per hujuſmodi reſtrictionem exemptio reddatur inutilis; ſolvit, non propterea fore ut exempti careant commodo libertatis, quia gaudebunt exemptione, ſi delinquant, ſeu contrahant, aut res ſita ſit in loco exempto: quod cùm minimè conveniat exemptioni Referendariorum, quæ merè perſonalis eſt, neceſſariò ſequitur, ut illi nec conveniat diſpoſitio illius Decretalis, ad *l.4.* §. *Toties*, *ff. de damn. infect.* & ita in individuo in Capellanis, & familiaribus Papæ tenet Abb. *in cap. Tuarum*, *num.8. verſ. Quandoque conceditur exemptio*, *ſupra eodem.*

51 Nec refert, quod perſonaliter exempti frui poſſint commodo libertatis quoad hoc ut conveniri non poſſint in loco domicilii, ſi alibi delinquant, aut res ipſa conſiſtat: ſiquidem textus vult ſalvam eſſe exemptorum libertatem non ſolùm quoad hoc, ut conveniri non poſſint in loco domicilii, neque illuc remitti, ſed etiam quoad hoc, ut nullibi conveniri poſſint, cùm in loco exempto delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit. Et hic ſecundus caſus, qui frequentior eſt, & magis favet exemptioni; nullatenùs verificari poteſt in exemptis quoad perſonam tantùm, ut patet ad ſenſum: quotieſcumque autem lex requirit concurſum duorum, altero deficiente non habet locum legis diſpoſitio, *l. Si hæredi*, *ff. de cond. inſtit.* Joan. de Anan *conſ.* 32. *Ultra alia*, *num.* 7. *verſ. Circa quartum*, Jaſon. *in l.1*, *num.2. ff. de juſt. & jur.* Felin. *in cap. Ex parte num.21. de reſcript.*

Et revera exemptio Referendariorum eſſet planè ridicula, ſi ubivis delinquerent, ſeu contraherent, aut res litigioſa conſiſteret, indiſtinctè ſubeſſent juriſdictioni Ordinarii loci, & ſolùm conveniri non poſſent coram Ordinario domicilii, ſi alibi deliquerent, contraherent, aut res ſita eſſet; qui caſus eſt admodum rarus, cùm Ordinarii domicilii non ſoleant regulariter procedere contra eorum ſubditos pro delictis patratis ab eis, aut contractibus initis in aliena diœceſi, nec Ordinarii loci, delicti, vel contractus facilè delinquentes, vel contrahentes remittant ad Ordinarium domicilii, præſertim ſi in cauſa prævenerint: unde de hoc caſu tamquam minùs contingibili non cenſetur Pontifex diſpoſuiſſe, argum. *l. Nam de ea*, *ff. de legibus.*

Præterea text. *in d. cap. Volentes*, ut dictum eſt ſupra, emanavit ad dirimendam altercationem, quæ erat inter Canoniſtas de Templariis, & Hoſpitalariis delinquentibus extra locum exemptum, ut legitur, & notatur *in cap. Tuarum*, *in gloſ. in ver. Privilegii beneficio*, *ſupra eod.* unde cenſetur diſpoſuiſſe de exemptionibus mixtis dumtaxat, non autem de merè perſonalibus, de quibus nulla erat controverſia.

Et in hunc ſenſum eſſe accipiendam prædictam Decretalem, ut non comprehendat exemptiones merè perſonales colligitur etiam ex Tridentina Synodo, ponderando duo ſæpiùs citata decreta, nempè *cap.14. ſeſſ.7. & cap 4. ſeſſ.14.* Nam in primo innovatur, & jubetur ſervari in cauſis exemptorum Conſtitutio *d. cap. Volentes*, qua præſervantur exemptiones, & ſolùm declarantur non habere locum in tribus caſibus ibi exceptis: in ſecundo autem funditus tolluntur exemptiones perſonales, & ſic exempti abſque ulla reſtrictione plenè, & in omnibus ſupponuntur Ordinariis reſidentibus ut delegatis Sedis Apoſtolicæ. Quòd ſi primum decretum includeret etiam exemptiones merè perſonales, utique adverſaretur ſecundo, quia implicat contradictionem, ut exemptiones perſonales fuerint præſervatæ, & reſtrictæ ad tres caſus juxta *dict. cap.* 14. atque ut plenè in omnibus ſublatæ fuerint juxta *d cap.* 14. Ne igitur Concilium videatur paulò poſt ſe correxiſſe, dicendum eſt, primum decretum ad exemptiones perſonales non pertinere.

Porrò ſi Referendarii obtinerent beneficia Eccleſiaſtica, privilegium exemptionis nihil illis prodeſſet; quominùs ratione dictorum beneficiorum eſſent ſubjecti Ordinariis tam ex *d. c.11. in fin. ſeſſ.24.* quàm ex *d. cap. Volentes*, §. *In eos*, *verſ. Niſi forſan de privil. lib.6.* ibi: (Non ſolùm habentes privilegium exemptionis generale, & indefinitum, & ſic primæ ſpeciei: ſed etiam qui ſpecialiter exempti ſunt ratione delicti, contractus, ac rei, de qua agitur, & ſic exempti ſecundæ ſpeciei, ſi obtineant beneficia Ordinariis ſubjecta, eorumdem beneficiorum ratione Ordinariorum juriſdictioni declarantur eſſe ſubjecti.) Confert, quod not. Abb. *in d. cap. Tuarum*, *num.8 verſ. Poſſet tamen dubitari*, & poſt eum Dec. *ibi num.*53 *ſupra eod.* ubi dicunt perſonaliter exemptos, puta Capellanos Papæ, ſi acquirant Eccleſiam in loco domicilii, & faciant ibi reſidentiam, ratione illius reſidentiæ poſſe ibi conveniri, argum. *d. cap.1.* §. *In eos*, *de privil. lib.6.* Confert etiam, quod not. Bart. in *l. Interdum*, §. *fin. ff. de judic.* ubi ait Religioſum exemptum ſi accipiat executionem ultimæ voluntatis, pro hujuſmodi executione conveniri poſſe coram Ordinario, non obſtante ejus privilegio exemptionis, & ſequitur Dec. *ubi ſupra*. 52 53

Quinimò Sacra Congregatio Concilii aliàs declaravit Epiſcopum poſſe cogere Regulares utcumque exemptos, qui Confraternitatum, vel Hoſpitalium adminiſtrationem ſuſcipiunt, ad reddendas rationes adminiſtrationis, & in eos, quos culpabiles repererit, ad juris præſcriptum animadvertere, juxta *capitolion.* 8. & 9. *ſeſſ.* 22. 54

Sunt & alii caſus particulares, in quibus exempti non gaudent privilegio exemptionis, quorum generaliter fit mentio in *d. cap. Volentes*, ibi: (Salvis nihilominùs caſibus aliis, in quibus eos Epiſcoporum juriſdictioni ſubeſſe canonica præcipiunt inſtituta;) & quamplures congeſſimus *in cap. Grave*, *à num.9. ſupra de offic. Ordin. in quæſt.* an, & quibus caſibus Eccleſiæ, & perſonæ exemptæ, vel nullius diœceſis tàm ſæculares, quàm regulares ſubſint viſitationi, & juriſdictioni Epiſcopi, qui tamen ad præſentem quæſtionem, quæ generaliter proponitur, non videntur pertinere.

Ex quibus omnibus videtur concludendum, Referendarios quidem ex privilegio Sixti V. gaudere omnimoda exemptionem à juriſdictione Ordinariorum tàm in viſitatione, quàm extra eam; item in cauſis tàm civilibus, quàm criminalibus, & ubivis delinquant, ſeu contrahant, aut res litigioſa conſiſtat: eorum verò familiares, Capellanos, & ſervitores ſubeſſe viſitationi, & correctioni Ordinarii tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, quia exemptio à viſitatione, & correctione Ordinarii eis conceſſa

ceſſa in Conſtitutione Pauli Tertii, ac deinde ſublata à Concilio in *cap. 3. ſeſſ. 6. & cap. 4. ſeſſ. 14.* minimè revixit per Conſtitutionem Sixti Quinti, quæ de ipſis nullam fecit mentionem; extra viſitationem verò in cauſis quidem civilibus familiares, Capellanos, & ſervitores hujuſmodi itidem conveniri poſſe coram locorum Ordinariis tamquam Delegatis Sedis Apoſtolicæ, juxta terminos *cap. 14. ſeſſ. 7.* ſed in cauſis criminalibus ſubeſſe juriſdictioni Ordinariorum auctoritate delegata, dummodò Ordinarii ipſi in ſuis Eccleſiis reſederint; quia exemptio Pauli III. quoad hoc ſimiliter adempta eis fuit à Concilio *in dict. cap. 4. ſeſſ. 13.* & a Conſtitutione Pii Quarti in favorem Epiſcoporum reſidentium. Sin autem Epiſcopi a ſuis Eccleſiis abfuerint, tunc familiares, & alios ut ſupra, in prædictis cauſis criminalibus extra viſitationem frui debere exemptione eis attributa a Paulò Tertio, & Epiſcopis abſentibus minimè ſublata in *dict. cap. 4.* & Conſtitutione Pii Quarti, *Quia quod non mutatur, &c. l. Præcimus, in fin. Cod. de Appell. & l. Sancimus, C. de teſtam.*

DE PRIVILEGIIS.

Idem Innocentius III.

CAPUT XXI.

QUoniam per confeſſionem conſtat partis adverſæ, quòd Nepeſinus Epiſcopus jus Epiſcopale percipit in Eccleſia ſancti Blaſii de Flageñ. credimus, quòd non obſtante illo capitulo privilegii, quod monaſterio eſt indultum, ut nullus Epiſcopus Eccleſias utroque jure illi ſubjectas interdicto ſupponere, vel monachum ſeu clericum ejuſdem monaſterii ſynodare vel excommunicare præſumat, præfatus Epiſcopus poſſit interdicere dictam Eccleſiam, & excommunicare monachum, ſeu clericum veſtrum ad ejus regimen deputatum, cùm alterutrum de jure fuerit faciendum: quoniam illud capitulum intelligendum eſſe videtur de monachis aut clericis in ipſo monaſterio permanentibus, vel ad Eccleſias deſtinatis utroque jure ſibi ſubjectas.

SUMMARIUM.

1 *PRivilegium monaſterio conceſſum, quòd ejus Monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de Monachis manentibus in monaſterio, vel capellis ſibi utroque jure ſubjectis.*

2 *Privilegium exemptionis conceſſum perſonis reſpectu certi loci non ſequitur illas extra locum, & numer. ſeq.*

3 *Immunitas à tutela ſuffragatur Clericis, & Monachis quamdiu apud Eccleſias, vel monaſteria permanent.*

4 *Regulars, qui ſtudiorum cauſa ad Univerſitates mittuntur, ſi in conventibus non habitant, ab Ordinariis puniuntur.*

5 *Regularis Lector in publica Univerſitate, ſi delinquat contra inſtituta ſui ordinis, an ſit puniendus à Rectore ipſius Univerſitatis, an vero à ſuis Superioribus Regularibus, & num. ſeqq. uſque in fin.*

6 *Rectoris Univerſitatis juriſdictio in Lectores, & ſtudentes non complectitur alias cauſas, quàm eas, quæ oriuntur occaſione ſtudiorum, ac profeſſionis. Intellectus* l. fin. C. de juriſdict. omn. jud. ibid.

7 *Juramentum habet vim roborativam, non extenſivam.*

8 *Et in eo ſemper intelligitur excepta Superioris auctoritas,*

9 *Scholares Clerici non ſubſunt Rectori Univerſitatis niſi quoad ea, quæ profeſſionem reſpiciunt.*

1 QUoniam. Privilegium monaſterio conceſſum, quòd ejus Monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de Monachis manentibus in monaſterio, vel capellis ſibi utroque jure ſubjectis. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. & Mar. Soccin. & eſt caſus quotidianus ſecundum Abbatem.

2 In textu ibi, *In ipſo monaſterio permanentibus*: nota quòd privilegium exemptionis conceſſum perſonis reſpectu certi loci non ſequitur illas extra locum: unde ſi alibi morantur, privilegio non gaudent, concordat text. *in cap. Volentes, §. Eos, de privil. lib. 6.* ubi privilegium Religioſis conceſſum, ne à quoquam interdici, ſuſpendi, aut excommunicari valeant, non ſuffragatur eis, qui degunt vel adminiſtrationem ſuſcipiunt in Prioratibus Epiſcopi juriſdictioni ſubjectis: & eſt ſimile in *cap. Generaliter, 16.*
3 *quæſt. 2.* ubi immunitas, quam Clerici & Monachi habent à tutela ſive teſtamentaria, ſive dativa, ſive legitima, tamdiù eis prodeſt, quamdiù apud Eccleſias, vel monaſteria permaneant non divagantes: Item ſimile in *cap. Abbate, in fin. infrà, de verbor. ſignif. in cap. Innovamus, ſupra, de treg. & pac. cum ſuis concordantiis*, & hic notant gloſ. *in ver. Permanentibus*, Innocen. *in fin.* Abb. Antiq. qui ſummat ſic: Privilegiatus non gaudet privilegio, cum moratur, vel deſtinatur cauſa vagandi ad Eccleſiam non exemptam, Hoſtien. *num 1. in ver. In ipſo monaſterio, & num. 2.* Butr. *numer. 2.* ubi ait: (Nota quòd privilegium exemptionis, perſonalem concedens exemptionem reſpectu certi loci, perſonas ſubtrahit à juriſdictione diœceſani illius loci, in quantum delinquunt, vel aliquid agunt in loco, cui conceſſa eſt exemptio: in quantum autem delinquunt extra locum, non ſubtrahit eos,) Abb. & Mar. Socc. *in ult. not.* Jo. Andr. & omnes *in Summa text.* Confert Concilium Tridentinum in *cap. 4. ſeſſ. 25. de Regular.* 4
ubi ſtatuitur, ut Regulares, qui ſtudiorum cauſa ad univerſitates mittuntur, in conventibus tantùm habitent, alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur: & adde quod ſcripſi *in cap. Grave, num. 47. ſupra de offic. Ordinar.* & ibi vide 45. caſus in quibus Regulares exempti non gaudent privilegio exemptionis, *a numer. 37. uſque ad num. 8.*

Ex facto quæſitum eſt; Poſita Bulla Martini V. qua Le- 5
ctores publici Univerſitatis Viennæ Auſtriæ, cujuſcumque ordinis, gradus, & conditionis, ſubjiciuntur Rectori ejuſdem Univerſitatis, itaut ab ipſo carceribus mancipari, excommunicari, & ab excommunicatione abſolvi poſſint.

Item poſito juramento fidelitatis, & reverentiæ, quod iidem Lectores Rectori prædicto, dum admittuntur, præſtare ſoliti ſunt: Ac decreto Concilii Tridentini *ſeſſ. 25. c. 4. de Regul.*

An Regularis, qui de licentia ſuorum Superiorum publicè profitetur in dicta Univerſitate, ſi delinquat adverſus inſtituta ſui Ordinis, ac decreta Superiorum Regularium: puniendus ſit ab iiſdem Superioribus, vel potius à Rectore Univerſitatis, adeòut poſſit Rector ipſum Regularem in carcerem detrudere, excommunicare, & ab excommunicatione ſuorum Superiorum, quatenùs ab eis excommunicetur, abſolvere, atque Superiores cum punire tentantes, uti judex competens, impedire, & coercere.

Videtur reſpondendum hujuſmodi Regularem adverſus 6
inſtituta ſui Ordinis, ac Superiorum decreta delinquentem, eſſe à ſuis Superioribus puniendum, non autem à Rectore Univerſitatis. Quia juriſdictio Rectoris in eos qui legendi, vel ſtudendi cauſa in Univerſitate commorantur,

rantur, non complectitur alias cauſas, quàm eas, quæ oriuntur occaſione ſtudiorum, ac profeſſionis, ut deducitur ex *l fin. C. de juriſdict. omn. jud.* ubi gloſ. *in verb. publicis*, notat diſpoſitionem illius textus, qua profeſſionem, vel negotiationem exercentes ſubjiciuntur Rectori, ad quem illarum profeſſionum, ſeu negotiationum cura pertinet, procedere in his, quæ profeſſionem, vel negotiationem ipſam reſpiciunt, aut illius occaſione oriuntur; eamque ibi ſequuntur Cyn. *in 2. quæſt.* Bart. *num.* 5. Bald. *numer.* 4. Paul. de Caſtr. *num.* 2. & Innocent. *in cap. Cum ad Eccleſiarum, de off. ord.* ubi & alii. Quam *l. fin.* procedere etiam in Univerſitate Doctorum, vel Scholarium, notat ibidem Bart. *in fin.* dicens ita uſu receptum eſſe, & Paul. de Caſtr. *num.* 7. Unde cùm in dubio propoſito agatur de crimine commiſſo contra ſtatuta Ordinis, ac Superioris Regularium decreta, & ſic de his, quæ ad Lectoris profeſſionem non pertinent; apertè conſtat Regularem eſſe à ſuis Superioribus, non ab Univerſitatis Rectore puniendum.

Et cùm Bulla Martini V. ſimpliciter ſubjiciat Lectores Rectori Univerſitatis, intelligenda eſt juxta diſpoſitionem juris communis, cui Pontifex præſumitur ſe voluiſſe conformare: argum *l. 2. C. de noxal.* & in Authen. *de non alienand. § ſinal. circa finem collat. 2. l. Filius familias, §. 1. ff. de legat. 1. cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo verſ. Neque enim credendum eſt Summum Pontificem, &c. de elect.* & jus alterius noluiſſe lædere, *cap. Licet, de offic. Ordin. cap. Cum dicat Apoſtolus, de Eccleſ. ædific. & cap. Paſtoralis, cum concord.* de quibus ibi per gloſ. *in verb. Contineatur expreſſum, ſupra eod.*

Nec juramentum fidelitatis, & reverentiæ quidquam 7
operatur, quia eſt intelligendum quoad ea, in quibus Re-
ctori juriſdictio legitimè competit; juramentum enim ha-
bet vim roborativam, non extenſivam, *l. fin. C. de non*
num. pec. ubi Bald. Prætereà hoc juramentum non operatur 8
in præjudicium Superioris Regularis jurantis, quia in eo
Superioris auctoritas ſemper cenſetur excepta, *cap. Venien-*
tes, de jurejur. cap. Imperialem, §. fin. de proib. alien. per
Frider. *in uſib. feud.* & in terminis Clericum in univerſita- 9
re ſtudiis incumbentem non ſubeſſe Rectori, niſi quoad ea,
quæ reſpiciunt profeſſionem, tradit expreſsè Abb. *quæſt. 6.*
num. 8. & 9.

DE PRIVILEGIIS.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XXIV.

UT privilegia, quæ quibuſdam religioſis Romana conceſſit Eccleſia, permaneant inconcuſſa, quædam in eiſdem duximus declaranda, ne minus ſanè intellecta pertrahantur ad abuſum, propter quem poſſint meritò revocari: quia privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Sanè quibuſdam regularibus Apoſtolica ſedes indulſit, ut his, qui fraternitatem eorum aſſumpſerint: ſi forſan Eccleſiæ, ad quas pertinent, à divinis officiis fuerint interdictæ, ipſoſque mori contigerit, ſepultura Eccleſiaſtica non negetur, niſi excommunicati vel nominatim fuerint interdicti: ſuos quoque confratres, quos Eccleſiarum Prælati apud Eccleſias ſuas non permiſerint ſepeliri, niſi excommunicati vel interdicti fuerint nominatim, ipſi ad Eccleſias ſuas deferant tumulandos. Hoc autem de illis confratribus intelligimus. qui vel adhuc manentes in ſæculo eorum ordini ſunt oblati, mutato habitu ſæculari: vel eis, qui bona ſua dederant inter vivos, retento ſibi (quamdiù in hoc ſæculo vixerint) uſufructu; qui tamen ſepeliantur apud ipſorum regularium vel aliorum non interdictas Eccleſias, in quibus elegerint ſepulturam: ne ſi de quibuſlibet ipſorum fraternitatem aſſumentibus fuerit intellectum, pro duobus aut tribus denariis annuatim ſibi collatis, diſſolvatur pariter & vileſcat Eccleſiaſtica diſciplina: certam tamen & ipſi remiſſionem obtineant ab Apoſtolica ſibi ſede conceſſam. Illud etiam, quod hujuſmodi regularibus eſt indultum, ut ſi qui fratrum ſuorum, qui ab eis miſſi fuerint ad recipiendas fraternitates ſive collectas, in quamlibet civitatem, caſtellum vel vicum advenerint, ſi fortè locus ille à divinis officiis ſit interdictus, in eorum jucundo adventu ſemel in anno aperiantur Eccleſiæ, ut excluſis excommunicatis, divina ibi officia celebrentur: ſic intelligi volumus, quòd in eadem civitate, aut caſtro, aut villa, una tantùm Eccleſia ejuſdem ordinis, fratribus ſemel (ut dictum eſt) aperiatur in anno. Quia licèt pluraliter dictum ſit, quòd in eorum jucundo adventu Eccleſiæ aperiantur, non tamen ad Eccleſias ejuſdem loci diviſim, ſed prædictorum locorum conjunctim, ſano referendum eſt intellectu: ne ſi hoc modo ſingulas loci viſitarent Eccleſias, nimiùm vilipendi contingeret ſententiam interdicti. Qui verò contra declarationes prædictas quidquam ſibi uſurpare præſumpſerint, gravi ſubjaceant ultioni:

SUMMARIUM.

1 *OBlati alicujus Religionis an ſint judicandi Perſonæ Eccleſiaſticæ, adeout à foro ſæculari, & vectigalibus tam quoad perſonas, quàm quoad bona debeant eſſe immunes, & num. ſeq. uſque ad finem, & præſertim n. 26. verſ.* Ex his ſequitur.

Et quatenus ſint immunes, an eorum exemptio extendatur etiam ad conjugatos, n. 27.

Et an exemptio à foro ſæculari ſuffragetur pro delictis ante oblationem commiſſis, n. 33.

Et ante Oblati carentes requiſitis Concilii Tridentini in cap. 11. ſeſſ. 24. *ſubſiſtunt Epiſcopo tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, n. 34.*

Et an ſubſint cumulativè, vel privativè ad Superiores Religionis, cui ſunt oblati, n. 36.

2 *Oblati aſſumunt privilegia Religionis, cui oblati ſunt. Declaratur, num. 4. & ſeqq.*

3 *Chriſtianorum duo ſunt genere.*

4 *Oblati quales eſſe debeant, ut privilegiis potiantur, & num. 11.*

Servi Eccleſiarum gaudent Eccleſiaſticis privilegiis.

6 *Oblati ſunt ſervi monaſterii.*

Oblati acquirunt monaſterio, non ſibi, ibidem.

7 *Oblatus plenè non dicitur, qui ſibi uſumfructum retinuit, licèt gaudeat privilegio ſepolturæ tempore interdicti.*

8 *Oblatus plenè non dicitur offerens ſe, ac bona præſentia. Oblatio plena quid requirat.*

10 *Oblati promittunt obedientiam, licèt non Monachalem. Oblatus renuntiat proprio, & amittit teſtamenti factionem, ibidem.*

12 *Bona*

12 *Bona oblata etiam ſine perſona efficiuntur Eccleſiaſtica.*
13 *Offerens bona ſine perſona non efficitur de foro Eccleſiaſtico.*
Confrater dici non poteſt, qui bona ſua dat Religioni, ibidem.
14 *Offerens ſe, aut ſimpliciter, aut ſine bonis, aut cum reſervatione bonorum, non eſt perſona Eccleſiaſtica.*
15 *Oblatio cenſetur celebrata juxta Eccleſiæ ſtatutum, vel conſuetudinem.*
16 *Converſus Eccleſiæ Regularis cum perſona cenſetur etiam bona obtuliſſe.*
Secus in converſo Eccleſiæ ſæcularis, ibidem.
17 *Offerens ſe ſimpliciter non obtuliſſe bona.*
18 *Offerens ſe, & majorem partem bonorum, non dicitur perſona Eccleſiaſtica.*
19 *Exemptiones ut duobus, aut tribus denariis Religioni oblatis acquirantur, indignum eſt.*
20 *Oblatus non dicitur is, cui pars bonorum oblatorum in emphyteuſim conceditur.*
Laicus tenetur ad onera laicalia pro emphyteuſi Eccleſiæ, ibidem.
21 *Concluſiones circa oblatos.*
22 *Oblatio non excluditur ex detentione, vel uſufructu rei oblatæ, permittente Superiore.*
23 *Oblatio an habitus mutationem requirat, & qualem, & num. 25.*
24 *Converſi, & oblati in quibus differant.*
25 *Oblatio an requirat, ut ſæculum relinquatur.*
26 *Miles commeatu accepto remanens in domo ſua non habet Militis privilegia.*
27 *Concilii Tridentini requiſita in* cap. 11. ſeſſ. 25. *ſunt neceſſaria ad vitandum forum Ordinarii, non autem judicis laici.*
28 *Oblati plenè an gaudeant privilegiis, ſi ante, vel poſt oblationem matrimonium contraxerint.*
29 *Conjugalis ſtatus non eſt incompatibilis cum ſtatu oblati.*
30 *Votum ſolemnizatur per ſuſceptionem ſacri Ordinis, vel per profeſſionem.*
31 *Clericus conjugatus non gaudet niſi privilegio fori, & Canonis.*
32 *Oblatus conjugatus gaudet omnibus privilegiis perſonæ Eccleſiaſticæ.*
23 *Oblati poſt delictum commiſſum an, & quando ſubſint foro ſæculari.*
34 *Concilium Tridentinum* cap. 11. ſeſſ. 24. *non habet locum in civilibus, ſed tantùm in criminalibus.*
35 *Epiſcopi juriſdictio in oblatos reſpicit ſpiritualia tantùm.*
36 *Oblati non habentes requiſita an eximantur etiam à juriſdictione diœceſani.*
37 *Concilium Tridentinum quid ſtatuerit circa oblatos præter jus commune.*
38 *Epiſc. juriſdictio in oblatos an ſit cumulativa.*
39 *Juriſdictio conceſſa Epiſcopo in ſcholares an ſit privativa ad Rectorem Univerſitatis*
40 *Juriſdictio Epiſcopi quibus caſibus ſit cumulativa cum inferioribus Prælatis.*

UT *privilegia*. Privilegium Religioſis conceſſum, ut poſſint ſepelire Confratres ſuos tempore interdicti, intelligunt de illis Confratribus; qui licèt maneant in ſæculo, tamen ſe Ordini obtulerunt mutato habitu ſæculari; vel de illis, qui bona ſua eis dederunt uſufructu retento. Hoc primò.

Privilegium Religioſis conceſſum, quo eis venientibus ad locum interdictum ſemel in anno aperiantur Eccleſiæ, ut celebrentur in eis divina, intelligitur, quòd una ſola aperiatur in loco. Hoc dicit. Et ſecunda ibi, *Illud*. Joan. Andr. dividit in tres partes. Prima præmittit exordium. Secunda duas declarationes, quarum poſterior incipit ibi, *Illud*. Tertia pœnam addit. Secunda ibi, *Sanè*. Tertia ibi, *Qui vero*. Et ſecunda pars textus locum habet tantummodò in privilegiis obtentis poſt *cap. Alma Mater, de ſenten. excomm. lib. 6.* non autem in obtentis ante, quia ſunt revocata per illam Decretalem, ut in ſpecie de hoc privilegio Templariorum, & Hoſpitalariorum, quo in eorum jucundo adventu ſemel in anno aperiebatur una Eccleſia in loco tempore interdicti, & celebrabantur divina, declarat gloſſa ibi, *in ver. Conceſſis*, & Abb. *hic in ult. notab.*

Circa primam partem textus generaliter QUÆRO, 1
primò, an Oblati alicujus Religionis judicandi ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, adeòut à foro ſæculari, & vectigalibus tam quoad perſonas, quam quoad bona debeant eſſe immunes, ſive perſonam, & univerſa bona obtulerint, ſive perſonam tantum, ſive perſonam cum minima parte bonorum; præſertim ſi hujuſmodi pars bonorum illis poſtea à Superiore Religionis fuerit in emphyteuſim conceſſa.

Et quamvis ſint immunes, an talis exemptio extendatur ad conjugatos, ſive ante, ſive poſt oblationem matrimonium contraxerint, Et an eadem exemptio à foro ſæculari illis etiam proſit, qui ante oblationem delictum commiſerunt, cujus vindicta ad judicem ſæcularem pertinebat.

Item an juriſdictio, quæ vigore Trident. Conc. *cap. 11. ſeſſ. 24.* competit Ordinario in Oblatos parentes requiſitis expreſſis ibidem in verſ. *Exceptis*, complectatur tam ſpiritualia, quam temporalia.

Et an talis juriſdictio ex decreto Concilii intelligatur tributa Ordinariis in Oblatos cumulativè, vel privativè quoad Superiores ejus Religionis, cui oblati ſunt.

Ut in hac materia, in qua maxima eſt opinionum varietas, quantum fieri poteſt clarè procedatur, primùm conſtituendæ ſunt concluſiones, in quibus Doctores conveniunt, & deinde ad eas deſcendendum, in quibus diſcrepant ſententiæ.

Primùm illud certi juris eſt, Oblatos eſſe Eccleſiaſticas 2
perſonas, & privilegia Religionis, cui oblati ſunt, aſſumere, atque à foro ſæculari, & ſæcularibus exactionibus eſſe exemptos; quod probatur hic, *& in cap. Cum & plantare; §. De Confratribus, ſupra eodem, cap. Non dubium, de ſenten. excommun. & in cap. Per exemptum, de privileg. in 6.* Clem. 1. *de decim.* ubi DD cum concord. Tametſi 3
enim duo ſunt genera Chriſtianorum, alterum laicorum, alterum eorum, qui divinis ſunt mancipati obſequiis, *cap. Duo ſunt, 12. quæſt.* 1. æquum eſt tamen omnes quoque Oblatos, utcumque laicos, qui ſe Religioni dedicarunt, aſſumere privilegia, gloſ. *in d. cap. Non dubium, in verb. Religionis.*

Hi autem oblati quales eſſe debeant, pluribus modis ex- 4
plicant DD. aliquando enim requirunt, ut ſint propriè oblati cum effectu; aliquando ut ſint plenè oblati, ſive plenè tranſlati, ut dictis privilegiis potiantur, ut hic notant Hent. & Abb. *num.* 3. & idem Abb. *conſ.* 54. *in* 1. *part. n.* 3. & probatur in *d. cap. Cum & plantare, §. de Confratribus*, ibi, *Si non ſe prædictis fratribus omnino reddiderant*, & in d. Clem. *de decim. in ultimis verbis*. Et ratio eſt, quia per 5
hanc propriam oblationem, ſive plenam, ſive cum effectu, Oblati efficiuntur ſimiles ſervis Eccleſiarum, qui Eccleſiaſticis gaudent privilegiis, *c. Eccleſiarum ſervos*, 12. *q.* 2. Qua ratione utitur Archid. *in d. cap. Duo ſunt*, Abb. *in d. conſ.* 54. *num.* 3. Silveſt. *in ver. Eccleſia, il primo, num.* 6. *verſ. Quintum, & paſſim alii Doctores.* Imò eos eſſe propriè ſervos 6
monaſterii dicit gloſ. *in cap. Ut lex continentiæ, in ver. Profeſſi*, 27. *quæſt.* 1. & Card. in Clem. 1. *de decim. num.* 22. ſubdens eos propterea acquirere monaſterio, non ſibi Ac proinde excluditur, qui obtulit ſe, & bona omnia 7
uſufructu retento; id enim non ſufficit ad plenam oblationem, quamvis ſufficiat, ut ſit privilegiatus quoad privilegium Religionis, ut ejus Regulares ſepeliri in Eccleſia poſſint tempore interdicti, ut tradit gloſ. *fin. in Clem.* 1. *de decim.* quæ optimè hanc materiam diſtinguit. Henric. Boich. *in hoc cap.* Franc. Marc. *deciſ.* 24. *num.* 2. Straccha *in repet. Auth. Ingreſſi, c.* 10. *num.* 22. Butr. *in cap. In præſentia, de probat. in fine*. Præterea excludit, ut qui obtulit bo- 8
na omnia præſentia, ſed non futura, quæ non veniunt in ſimplici oblatione, ut per Stracch. d. Authen. *ingreſſi, in ver. Sunm, cap* 8. *num.* 14. Tametſi Ant. de Butr. *d. cap. In præſentia*, in fine tenuerit offerentem ſe, & ſua Eccleſiæ Regulari, cenſeri etiam offerre futura, quia ſic eſt de natura Eccleſiæ.

Ad hanc verò effectualem, ſeu propriam, & plenam 9
oblationem inducendam quæ requirantur, magnam habet dubitationem. De duobus planè requiſitis nemo dubitat,
vide-

videlicet opus eſſe, ut Oblatus perpetuò, & efficaciter
10 obtulerit, tam ſe, quàm bona ſua; ea nimirùm ratione, quia devovendo ſe, promittit obedientiam, licèt non Monachalem, Anchar. in d. Clem. 1. *de decim. num.* 26. & offerendo bona, renuntiat proprio, & amittit teſtamenti factionem; gloſs. *in cap. Ut lex continentiæ in verb. Profeſſi*, 27. *quæſt.* 1. Dec. *in cap. In præſentia, num.* 26. *de probat.*

11 Quæ duo efficiunt offerentem perſonam Eccleſiaſticam, ut per DD. *in cap. Cum ad monaſterium, de ſtat. Monach.* Et
12 quamvis poſſit offerens offerre ſe ſine bonis, & bona ſine perſona ſua, & poſſit etiam offerre ſe cum parte bonorum, ut per Socin. *in tract. de oblat. in* 7. *Libello, in pluribus quæſtionibus*: tamen in hoc caſu, ut perſona ſit Eccleſiaſtica, requiritur, ut oblatio ſit perpetua, & efficax tam perſonæ, quàm bonorum: ita utrumque requirunt per textum d. Clem. 1. *de decim.* Laud. *ibidem*, Imol. *num.* 28. Anchar. *num.* 16. Zabarell. *num.* 20. Hoſtien *hic num.* 6. & Jo. And. *in gloſſ.* 3. Henric. & Abb. *eod. loco*, Dec. *in cap.* 1: *in præſentia, num.* 23. *de probat.* Archid. quem cæteri ſequuntur in *d. cap. Duo ſunt num.* 6. Abb. *in d. conſ.* 54. *num.* 2. Silveſt. *in ver. Eccleſia*, 1. *num.* 6. *verſ. Quintum*, Remig. *de Charit. ſubſid. quæſt.* 61. *num.* 33. & paſſim DD. de hac materia tractantes. Et in ſpecie talem oblationem debere eſſe perpetuam, tradit poſt alios Covarr. in loco inferiùs citando *num.* 8. & ante eum Jo. Andr. *d. cap. per exemptionem*, ubi Gemin. & Franc. *in ſecundo notab.*

13 Et hæc duorum requiſitorum neceſſitas excludit primò à numero perſonarum Eccleſiaſtum Oblatos illos, qui offerunt bona, & non ſe: quamvis enim ea bona ob talem oblationem Eccleſiaſtica efficiantur, ut per Abb. *d. conſ.* 54. *num.* 2. & ſint immunia ab exactionibus ſæcularibus, ut ibi per eum; non tamen illa offerens abſque perſona efficitur de foro Eccleſiæ, ut per DD. ſupràcitatos, præſertim Abb. *hic num.* 3. ubi ait: Confratrem dici non poſſe, qui bona ſua dat Religioni, quia illa eſt donatio, & non fraternitas.

14 Secundò excludit offerentes perſonam abſque bonis, ſive perſonam obtulerint cum reſervatione expreſſa bonorum, ſive ſimpliciter perſonam obtulerint, nulla de bonis mentione facta: nam in ejuſmodi oblatione bona non veniunt, niſi expreſsè offerantur, Butr. *in cap. In præſentia, de probat. in fine*, Joan. Andr. & alii, quos refert, & ſequitur Socin. *d. tract. & Libell. in* 22. *quæſt.* Quod tamen limitat, niſi aliud haberet ſtatutum, vel conſuetudo
15 Eccleſiæ, cui fit oblatio, quia tali caſu oblatio intelligeretur celebrata juxta illius Eccleſiæ ſtatutum, vel conſuetudinem.

16 Neque obſtat, quòd bona ſint neceſſaria ad perſonam, ac propterea quòd offerens ſe, cenſeatur etiam bona obtuliſſe, etiamſi non exprimantur, ut de converſo Eccleſiæ ſæcularis tenuit Odoffr. relatus à Bart. in Authen. *Ingreſſi, nu.* 12. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* & de converſo Eccleſiæ Regularis, Bald. *ibid. num.* 4. *verſ. Secundò oppono*, & Franc. Marc. *deciſ.* 25. *num.* 12. Bellam. *in cap. Religioſo, de ſent. excomm. lib.* 6. Reſpondetur enim in converſo Eccleſiæ Regularis non dubium, quin oblata perſona, etiam bona oblata cenſeantur, cùm illa retinere non poſſit, quia efficitur Religioſus, ut per Bartol. & Bald. *ubi ſupra*. At in Converſo Eccleſiæ ſæcularis ſecus eſt; is enim cùm poſſit retinere bona, per oblationem perſonæ non cenſetur bona obtuliſſe, ut per Bald. in d. Authen. *Ingreſſi, num.* 5. Nos autem agimus de Oblato Regulari Eccleſiæ, qui cùm non efficiatur Monachus, & poſſit bona retinere; à ceſſante ratione, quam in Converſo Regularis Eccleſiæ red-
17 dunt Bartol. & Bald. quòd oblata perſona cenſeatur obtuliſſe etiam bona, quia ea retineri non poſſunt; ſequitur ut cùm Oblati retinere bona poſſint, ea obtuliſſe non intelligantur. Et id eſt, quod etiam tradit Bald. in d. Authen. *Ingreſſi, num.* 8. ubi ait: Oblatum Regulari Eccleſiæ bona non amittere, niſi totaliter renuntiet ſæculo, illudque mutet, quo caſu Monacho æquiparatur.

18 Tertiò his duobus requiſitis excluditur etiam is, qui obtulit perſonam cum parte bonorum tantùm, quamvis majore: cùm enim Doctores requirant ſimpliciter oblationem bonorum, hoc verbum, *bonorum*, in hac materia ſimpliciter prolatum includit omnia bona, Socin. *d. tract. de oblat. in* 7 *libell. quæſt.* 5. & oblationem majoris partis in hac materia non æquipollere oblationi omnium, docuit gloſs. *hic in ver. Pro parte*, ubi Henric. id in ſpecie adnotavit. Quod cùm verum ſit, à fortiori procedit in eo, qui obtulit Eccleſiæ minimam partem bonorum, in quo propriè quadrat quod habetur hic, indignum eſſe, ut pro duo- 19
bus, aut tribus denariis acquirantur hujuſmodi exemptiones. Præſertim ſi poſtea talis bonorum pars Oblato in em- 20
phyteuſim concederetur; quo caſu nedum offerens non eſt plenè oblatus, ſed etiam bona ipſi ad onera laicalia tenentur: Tùm quia hoc caſu videtur ſubeſſe fraus propter actuum vicinitatem, Oldrad. *conſ.* 324. *Factum tale eſt, Dominus noſter, ſub nu.* 6. *verſ. Et quod fuerit fraudulenta*: Tum quia laicus tenetur ad onera laicalia pro re emphyteutica quam obtinet Eccleſia; quia dominium utile eſt quid laicale, Alex. *conſ.* 103. *in* 1. *vol.* ubi dicit eum teneri ad ſolutionem vectigalium ratione fructuum; & poſt Barb. & alios tradit Remig. *de Charit. ſubſid. quæſt.* 61. *num.* 32. & 33.

Ex prædictis ſatis tutò eliciuntur aliquæ concluſiones 21
negativæ, videlicet, offerentes ſe, & non bona, ſive ea expreſsè reticendo, ſive de eis mentionem in oblatione non faciendo, non debent cenſeri perſonæ Eccleſiaſticæ, nec gaudere immunitatibus, niſi ex ſtatuto, vel conſuetudine Eccleſiæ, cui fit oblatio, in oblatione perſonæ bonorum oblatio includeretur, ut dictum eſt. Item nec ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ offerentes ſe, & bona, ſed non univerſa; & multò minùs, ſi minimam tantùm eorum partem obtulerint; præſertim ſi ea poſteà in emphyteuſim ab Eccleſia obtinuerint: non tamen videtur excludendus, quominùs ſit perſona Eccleſiaſtica, qui ſibi non reſervavit aliquam partem ſuorum bonorum neque in proprietatem, neque in poſſeſſionem, nec in uſumfructum, nec in jus utendi, ſed tantùm in quandam detentionem, & uſum facti, permittente Superiore regulari, & donec ipſe Superior voluerit, itaut Superior poſſit pro libito auferre, licèt de honeſtate permittere poſſit, ut de regular. declarat Bald. in d. Authen. *Ingreſſi, num.*

Verùm an ſit conſtituenda concluſio affirmativa, ut qui ſe, & bona obtulerint, perſonæ Eccleſiaſticæ cenſeantur, & immunitatibus gaudeant, etiamſi nihil aliud prætereà concurrat; in hoc eſt maxima difficultas propter alia duo 22
requiſita, quæ unà cum oblatione perſonæ, & bonorum nonnulli Doctores conjunctim exigunt, & nonnulli prætermittunt, itaut non videantur illa habere pro neceſſariis ad gaudendum immunitate.

Ex his alterum eſt mutatiò habitus, an videlicet ut offe- 23
rens bona, & perſonam ſit perſona Eccleſiaſtica, oporteat, ut habitum mutet.

Alterum eſt, an ita offerens, ut ſit perſona Eccleſiaſtica, neceſſe ſit, ut ſæculum relinquat, & ad Eccleſiam ſe transferat.

Quoad primum, verior, & communior videtur opinio, ut etiam habitus mutatio requiratur. Hæc eſt doctrina Hoſtien. *hic num.* 6. quo loco ait: [Ubi aliqui, vel aliquæ offerunt ſe, & ſua Eccleſiis Cathedralibus, vel Conventualibus, vel aliis ſæcularibus, & ſignum accipiunt, Eccleſiaſticæ perſonæ cenſetur.) Hoſtien. totidem verbis referent, & ſequuntur Joan. Andr. *in gloſ.* 3. Ant. de Butr. Henric. & alii, Archid. *in d. cap. Duo ſunt, num.* 6. Silveſt. *d. ver. Eccleſia*, 1. *num.* 6. *verſ. Limitare, & in verb. Oblatos, propè finem.* Idem Hoſtien. *in Summa tit. de Regular.* §. 1. *ſupracit. in fin.* S. Antonin. *in* 3. *par. tit.* 23. *cap.* 5. §. 1. Et in terminis ita decidit Capell. Toloſana *deciſ.* 8. ubi habetur, laicum qui ſe, & bona obtulit Eccleſiæ, habitu non mutato, non eſſe reſtituendum judici Eccleſiaſtico. Nec novum eſt in jure Canonico, ad conſequenda privilegia Eccleſiaſticæ perſonæ neceſſariam eſſe delationem habitus Eccleſiaſtici, ut in *cap.* 1. *de Cleric. conjug. in* 6.

Huic opinioni non obſtat primò, quòd Doctores conſti- 24
tuentes differentiam inter Converſos, & Oblatos, dicant eos eſſe Converſos, qui ſe, & ſua dant Religioni, habitu mutato; Oblatos verò, qui ſe, & ſua offerunt, abſque habitus mutatione, Laud. quem referunt, & ſequuntur *in Clem.* 1. *de decim. ſupracit.* Zabarel. *num.* 10. Anchar. *num.* 16. Imol. *num.* 28.. Dec. *in d. cap. In præſentia, n.* 22. Covar. *in cap. Alma Mater, in* 1. *part. relect.* §. 3. *num.* 8. Id enim ita accipiendum, ut in Oblato non ſit neceſſaria 25
totalis mutatio habitus, nec aſſumptio habitus Religionis, cui ſe offert; ſed ſufficiat aliqualis mutatio, ita ut non ſit habitus Religioſus, quemadmodùm debet eſſe habitus Con-

Converſi, ſed differens tamen a laicali. Ita declarat hic gloſ. *in ver. Mutato*, ubi in ſpecie Henric. hanc rem luculenter explicat Silveſt. *in d. ver. Eccleſia*, 1. *num. 6. d. verſ. Limitare*, & hoc eſt, quod dicebat hic Hoſtien. quem cæteri ſequuntur, videlicet, ſignum aliquod accipere debere Eccleſiaſticas perſonas.

Non obſtat ſecundò, quòd aliqui Doctores, & præſertim Abb. *in d. conſ.* 54. ſcripſerint, Oblatos, qui ſe, & bona obtulerunt, cenſeri Eccleſiaſticas perſonas, & ſic duo requiſita recenſeat, & mutationem habitus tamquam non neceſſariam omittat: quia tam Abbas, quam cæteri Doctores ita loquentes, vel non excludunt hoc requiſitum, licèt non includant, vel ſi excludere intendunt, adverſantur communiori opinioni Doctorum illud quoque requirentium, ut ſupra dictum eſt.

Quoad alterum de ſæculo relinquendo, an ſit neceſſarium in offerente, major eſt difficultas: nam plures ex Doctoribus hanc materiam pertractantibus requirunt oblationem perſonæ, & bonorum, plurimi vero adjiciunt tertium requiſitum mutationis habitus non talis. At verè nemo in locis ſupracit. aut certè pauciſſimi exprimunt neceſſarium eſſe ultra ſupradicta etiam ſæculum derelinquere, ut ſit locus privilegio exemptionis: & tamen valdè probabilis eſt opinio, id quoque requiſitum debere cum cæteris cocurrere: quod certè apertiſſimè ſentire videtur Hoſtien. *in cap. Non dubium, de ſentent. excommunic.* dum loquens de conſervo Eccleſiæ ſæcularis, qui tradidit ſe, & ſua, & idem eſt cum oblato, ait: [Si eſt converſus remanens in domo propria, & tamquam laicus vivens, non gaudet immunitate: ſi verò eſt converſus, qui tradidit ſe, & ſua, & eſt tonſuratus, & vadit ad horas ſuas audiendas, & vivit honeſtè, ſicut Clericus vivere debet, talis in forum Eccleſiæ in totum intelligitur eſſe tranſlatus, & immunitate Eccleſiaſtica gaudet) Hoſtien. ibi ſequuntur Joan. Andr. Anton. de Butr. Henric. Collectar. & Petr. de Ubald. *in tract. de quarta Epiſc. & Parochial. in 17. quæſt. num.* 11. & quamvis Hoſtien. in 2. membro ſuæ diſtinctionis non expreſſerit, an debeat ſuam domum, ſive ſæculum relinquere, cùm tamen in priori membro id expreſſerit dicens illum non gaudere immunitate: in ſecundo, in quo ſentit gaudere, ſatis exprimit oppoſitum, id eſt eum a domo ſua receſſiſſe, & ad Eccleſias eſſe tranſlatum, ut exprimit ibi Collect. ita intelligens Hoſtienſis doctrinam.

Præterea id videtur probari per text. *in cap. penult. infra eod.* ubi habetur tales Confratres, ſeu Oblatos quoad manſerint in domo ſua non aſſumere privilegia Religionis: & ita illum textum intelligunt Innoc. Hoſtien. & Jo. Andr. notantes mutationem habitus ſufficere quoad privilegia circa interdictum, de quo in textu noſtro; ſed quoad cætera non ſufficere, ſed neceſſariam eſſe plenam tranſlationem, juxta illum textum, qui loquitur de propria domo relinquenda: & hunc intellectum eſſe communem oſtendit ibi Anton. de Butr. dicens ita eſſe tenendum ſecundùm Doctores; quod etiam ſentire videtur Abb. dum notat eum, de quo textus loquitur, id eſt qui in domo propria manebat, non eſſe plenè Oblatum: & ita in eo textu hunc caſum eſſe clarum, ita ut non ſit locus cavillationi, tradit Zabarell. *conſil.* 21. *num.* 5. & 6. cui poteſt addi Abb. *hic num.* 3. ubi ait non eſſe plenè Oblatos ſtantes in ſæculo.

26 Rationes hujus opinionis ſumi poſſunt ex gloſ. *in d. cap. penult.* ubi adducit plura circa militem armatæ militiæ, qui ſi commeatu accepto remanet in domo ſua, non habet militis privilegium, *l. miles, ff. ex quib. cauſ. major.*

Nec videtur obeſſe, quòd plerique ex Doctoribus de hoc requiſito non meminerint; quia non propterea dicunt illud non eſſe neceſſarium; & ſic eſt locus ab auctoritate negativa deſumptus, qui non probat, nec deſtruit opinionem Hoſtien. Zabarell. & aliorum, præſertim ex textu deſumptum, qui apertè ſentiunt id requiſitum derelicti ſæculi cum cæteris debere concurrere.

Ex his ſequitur Oblatos ita demum privilegio fori, & ſæcularium exactionum gaudere, ſi ſe, & bona perpetuò, & in forma valida in manibus Epiſcopi, vel Regularis ſuperioris Religioni obtulerint, nulla re ſibi reſervata, atque
27 habitum mutaverint, & ſæculum reliquerint. Nec eſt, quòd adjiciamus alia requiſita ex decreto *cap. 11. ſeſſ.* 24. quia illa ſunt neceſſaria ad vitandum ſortum Ordinarii, non autem judicis laici, in quo Concilium nihil novi ſtatuit.

Ad ſecundum de plenè oblatis, qui poſt oblationem matrimonium contraxerunt, videtur reſpondendum, ſi id 28
permiſſu Superiorum faciant, & vivant de mandato eorumdem ſuperiorum in domibus vel prædiis Eccleſiarum, ſeu monaſteriorum pro eorum ſervitio, debere gaudere privilegiis, ſicuti etiam qui ante contraxerunt, dummodò
ſervent ſupradicta. Cùm enim huic oblationi cum requiſi- 29
tis ſupradictis non inſit obligatio continentiæ, conſequens eſt, ut ſtatus conjugalis non ſit incompatibilis cum ſtatu oblati. Antecedens probatur ex doctrina gloſſæ *in cap. Ut lex*, 27. *quæſt.* 1. *in ver. Atque converſi*, Arch. d. *in d. cap. Duo ſunt, num.* 6. Silveſt. *in loco ſupracit.* Hoſtien. Jo. Andr. Henric. & aliorum *hic*, Franc. Marc. *deciſ.* 24. *num.* 14. Ita videmus de conjugatis oblatis extare conſilium Abb. 53. *part.* 1. Cald. *conſ. ultimo de Regular.* & Zabar *d. conſ.* 21. & Bald. *conſ.* 240. *in* 5. *vol.* qui loquuntur de conjugatis ante oblationem. Sed poſt oblationem licere matrimonium contrahere, nec propter oblationem ullum inſurgere impedimentum, ſentiunt Doctores omnes ſupracitati, & in ſpecie Imol. in d. Clem. 1. *num.* 10. ubi reddit ra-
tionem, quòd votum impediens, & dirimens matrimo- 30
nium ſolemnizatur vel per ſuſceptionem Ordinis ſacri, vel per profeſſionem tacitam, vel expreſſam, juxta textum *in cap. Unico, de Voto in* 6 quorum, inquit, neutrum hic fuit. Imò cum nullus in plus obligetur monaſterio; quam pateat de ejus intentione, talis non ſe obligavit ad caſtitatem, ſed tantum ad obedientiam, & reverentiam, ex quo ſequitur, ut matrimonium poſtea contractum teneat, & contrahens oblatus non propterea deſinat eſſe perſona Eccleſiaſtica.

Quòd ſi objiciatur, Clericum conjugatum incedentem 31
in habitu gaudere privilegio fori, & Canonis, ſed non aliis, & in ſpecie non eſſe exemptum a ſæcularibus exactionibus, ut habetur *in cap. Unico, de Cleric. conjugat. in* 6. ubi gloſ. & Covar. *Practic. quæſt. cap.* 31. *num.* 9. & propterea a fortiori id videtur procedere in oblato, de cujus exemptione non adeò conſtat inter Doctores, ſicuti de exemptione Clerici.

Reſpondetur *d. c. Unicum*, reſtringens exemptionem, 32
tamquam odioſum, ut ibi per Doctores, non debet extendi ad alias perſonas Eccleſiaſticas, & ſolum habere locum in Clericis, de quibus loquitur, alias verò remanere in diſpoſitione juris communis.

Ad tertium de his qui ante oblationem delictum com- 33
miſerunt, cujus punitio ad judices laicos pertinebat, diſtinguendum eſt. Aut delinquens obtulit ſe, & ſua poſt delictum ſine fraude: & tunc liberatur a juriſdictione judicis laici, debetque tantum puniri ab Eccleſiaſtico. Aut in fraudem obtulit ſe, & ſua, ut ſe eximeret a juriſdictione judicis laici, & tunc ab eo puniri poteſt, non tamen corporaliter, ſed alia pœna confiſcationis bonorum, vel pecuniaria, ita ut remaneat ſubditus reſpectu cauſæ, & bonorum, non autem reſpectu perſonæ. Ita relatis pluribus Doctoribus de communi opinione atteſtantibus docuit Covar. *lib. præcip. Pract. quæſt.* 1. *cap.* 32. & Clar. §. *fin. verſ. Sæpe numero*, qui tametſi loquatur de delinquente, qui poſt delictum effectus eſt Clericus, vel Religioſus; eſt etiam intelligendus quoad oblatos, qui habentes requiſita, ſunt & ipſi Eccleſiaſticæ perſonæ, ut ſupra eſt demonſtratum.

Ad quartum, jam Sacra Congregatio declaravit decre- 34
tum *d. cap.* 11. non procedere in civilibus, ſed tantum in criminalibus, mota præcipuè cauſa finali dicti decreti, quæ habetur in proœmio ipſius, ibi, *exemptis ac a[illegible]nem*
laxioris vitæ. Qua ratione videtur etiam reſpondendum 35
juriſdictionem Epiſcopo tributam reſpicere ſpiritualia tantum, videlicet correctionem, & punitionem delictorum, & alia, de quibus in *cap. Dudum*, [illegible], *de elect.*

Ad quintum, repetendum quod ſupra dictum fuit, obla- 36
tos non habentes requiſita non eſſe Eccleſiaſticas perſonas, nec aſſumere privilegia Religionis, cui offeruntur, & propterea non eximi etiam a juriſdictione Diœceſani, Ant. de Butr. *in d. cap. Cum & plantare, in ult. not.* Henric. *hic*, & probatur in *d. cap. penult. infra eod.* Ideòque Concilium quoad non plenè oblatos nihil novi induxit, cùm jam eſſent ſub juriſdictione Epiſcoporum; ſed obſtacula tantùm ſubmovit, ita ut ſi ex conſuetudine, quam omnes Doctores

ctores, præſertim in *cap. 2. de foro compet.* clamant in hac materia eſſe attendendam, vel ex aliquo ſpeciali Religionis privilegio tales non plenè oblati eſſent exempti à dicta juriſdictione Epiſcoporum, illam eis Concilium reſtituit. Quo verò ad eos qui plenè oblati privilegia Religionum erant aſſecuti, hoc tantùm novi ſtatuit, quòd actuale ſervitium requiſivit, quod non erat cautum jure veteri, adeo ut abſque illo ſervitio actuali remaneant ſub juriſdictione Diœceſani. Alia autem duo requiſita, quòd intra ſepta degant, & ſub obedientia vivant, jam concurrere debebant de jure communi in plenè translato, ut ſupra dictum eſt, ut privilegia Religionis aſſumeret.

37 Ex quo ſequitur, quoad oblatos duo tantùm ultra jus commune ſtatuiſſe Concilium. Alterum, ut non plenè oblati, non obſtante privilegio, aut conſuetudine, ſubſint Diœceſano: alterum, ut plenè oblati etiam ipſo Ordinario ſubjecti ſint, ſi ultra alia non concurrat in eis actuale ſer-
38 vitium Religionis. Utroque autem caſu hujuſmodi juriſdictio videtur conceſſa Ordinariis cumulativè; & non privativè cum Superioribus Regularibus in illis caſibus, in quibus ipſi eam habent in oblatos: nam juriſdictio tributa per legem cenſetur conceſſa cumulativè cum aliis illam habentibus, DD. *in l. fin. C. de juriſd. omn. judic.* Roman. *in conſ.* 393. *num.* 2. & ſequitur Felin. *in cap. Paſtoralis, num. 2. de offic. Ordin.* & de communi teſtatur Jaſon. *in l. Quod in rerum, §. Si quis poſt, ff de leg.* 1. & benè facit doctrina Barr. *in l. Viros, in primo notab. C. de diverſ. offic. lib.* 12. ubi ſentit, ſtatuto diſponente, ut ſcholares coram 39
Epiſcopo conveniantur, non eſſe ademptam juriſdictionem Rectori illam habenti vigore legis, aut conſuetudinis, niſi ſtatutum uteretur dictione taxativa, videlicet, *ut Epiſcopus tantùm cognoſceret*: quo caſu tantùm putat auferri juriſdictionem Rectori competentem ei de jure communi, non autem ſi ei competat ex conſuetudine, Bartolum refert, & ſequitur Felin. in *d. cap. Paſtoralis, num. 2. in 3. limit.* Et quamvis talis juriſdictio cenſeatur tributa privativè, ubi de mente concedentis apparet, ut ibidem per Felin. *in 1. limit.* & de communi teſtatur Joan. Baptiſta Ferret. *conſ.* 141. *num.* 25. tamen in caſu noſtro tantùm abeſt, ut appareat de mente Concilii, quòd voluerit tribuere Epiſcopo juriſdictionem privativè, ut potiùs conſtet eam voluiſſe concedere cumulativè; nam Concilium ubi voluit tribuere talem juriſdictionem privativè ad inferiores, id expreſſit, ut *in cap. 20. §. Ad hæc, ſeſſ. 24. & in cap. 3. ſeſſ. 25.* ergo in hoc 40
caſu, in quo non expreſſit, noluiſſe credendum eſt, vulg. *l. Unica. §. Sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollen.* & aliàs in ſimili Sacra Congregatio declaravit juriſdictionem tributam Epiſcopo vigore *cap. 7. ſeſſ. 7. cap. 11. ſeſſ. 25. de Regular. & cap. 8. ſeſſ. 7.* intelligi cummulativè cum inferioribus.

DE PRIVILEGIIS.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio Generali.

CAPUT XXV.

QUod nonnullis eſt religioſis indultum, in favorem pontificalis officii ad Epiſcopos extendentes, concedimus, ut cùm commune terræ interdictum fuerit, excommunicatis & interdictis excluſis, poſſint quandoque januis clauſis, ſuppreſſa voce, & non pulſatis campanis, divina celebrare officia: niſi & hoc ipſum eis expreſsè fuerit interdictum. Verùm hoc illis concedimus, qui cauſam aliquam non præſtiterint interdicto, nec quidquam (doli vel) fraudis ingeſſerint, tale compendium ad iniquum diſpendium pertrahentes.

SUMMARIUM.

1 *INterdicti generalis tempore etiam celebrare poſſunt Epiſcopi non prohibiti, qui non fuerunt interdicti culpabiles.*
Idem in Cardinalibus, num. 4.

2 *Privilegium Religioſis conceſſum extenditur ad Epiſcopos, & num. 28.*
Privilegia non extenduntur de perſona ad perſonam etiam ex identitate, vel majoritate rationis, ibidem, & num. 25.
Declaratur num. 16. & 28.

3 *Privilegium celebrandi clam tempore interdicti non ſuffragatur eis, quorum culpa, vel fraude interdictum fuit propoſitum.*

5 *Altaris viatici privilegium an competat Cardinalibus, & num. ſeq. uſque in fin.*

6 *Altaris viatici privilegium quod habent Epiſcopi, & eorum ſuperiores ex* cap. fin. de privileg. lib. 6. *non fuit ſublatum à Concilio Tridentino.*

7 *Et Epiſcopi eo uti poſſunt ex rationabili cauſa, etiam extra caſum abſentiæ.*

8 *Oratoria ad uſum Epiſcopi etiam extra illius diœceſim conſtructa non comprehenduntur in decreto de non celebrando in privatis oratoriis.*

9 *Altaris viatici privilegio uti poteſt Epiſcopus in aliena diœceſi, etiam contradicente Epiſcopo Diœceſano.*

10 *Cardinales, & Epiſcopi an Romæ utantur privilegio altaris portatilis abſque indulto Papæ, & num. 31.*

11 *Cardinales ſunt majores Epiſcopis dignitate, & officio, ſed minores Ordine, & num. 13.*

12 *Cardinalatu nulla eſt major dignitas in Eccleſia Dei, & in Cardinalibus reſidet tota majeſtas Chriſtianæ Reipublicæ, & num. 21.*

14 *Dignitas, & officium præponderat Ordini in prælationibus.*

15 *Altaris portatilis privilegio uti poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus, licèt non conſecratus, & n. 23.*

16 *Altaris viatici privilegium favore cultus divini eſt latè interpretandum, quatenùs patitur verborum latitudo, & num. 30.*

17 *Cardinales, ſicut Epiſcopi, poſſunt ſibi eligere confeſſorem, qui tamen vel parochiale beneficium habeat, vel ſit approbatus ab Ordinario ad cõfeſſiones audiendas.*

18 *Privilegium Principis latiſſimè interpretandum eſt.*

19 *Privilegia Epiſcopis conceſſa ratione Pontificalis officii competunt etiam Cardinalibus.*

20 *Epiſcoporum appellatione veniunt etiam eorum Superiores, & num. 30.*

22 *Ratio ubi eſt eadem, lex non dicitur extendi, ſed enucleari, & num. 28.*

23 *Epiſcopi appellatione venit etiam nondum conſecratus in materia proportionabili tàm confirmato, quàm conſecrato.*

24 *Cardinales an gaudeant privilegio* cap. Quia periculoſum, de ſentent. excomm. lib. 6. *ut pœnam ſuſpenſionis, vel interdicti non incurrant, niſi in ſententia ſint expreſſi.*

26 *Interpretatio in dubio fit pro jure communi, quando concurrit cum privilegio.*

27 *Altaris portatilis privilegium conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus non extenditur ad Epiſcopos.*

28 *Privilegium extenditur ex identitate rationis, ſi id patiatur lata verbi ſignificatio, vel aliàs eſſet eluſorium.*

29 *Privilegium celebrandi Miſſas in Capella, ad quam confluit fidelium multitudo, extenditur etiam ad Miſſas cantatas, & ad oblationes voluntarias.*

Quod

1 *QUod nonnullis*. Tempore generalis interdicti clam celebrare poſſunt Epiſcopi non prohibiti, qui non fuerunt interdicti culpabiles. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Card. Anchar. & Abb. Primò ponit privilegium. Secundò exceptionem, ibi, *niſi*. Tertiò determinationem, ibi, *vere*. Hodie hoc non eſt privilegium Epiſcoporum, ſed jus commune, ut in *cap. Alma Mater de ſentent. excommunic. lib. 6.* & ideò in hac Decretali non eſt multùm inſiſtendum: ſimile in *cap. Communis filius 23. diſtinct.*

2 Nota primò ibi, *ad Epiſcopos extendentes*, privilegium Religioſis conceſſum non extendi ad Epiſcopos, quia privilegium non patitur extenſionem de perſona ad perſonam ex identitate rationis, ut eſt caſus in *cap. ſanè*, *ſupra eodem*, & *hic* notat Abb. *in 1. notab.* Sed hoc intellige, ut dicam infra *num. 28.*

3 Secundò nota ibi, *qui cauſam aliquam præſtiterit interdicto*, privilegium aliquibus conceſſum, ut tempore interdicti januis clauſis, ſuppreſſa voce, & non pulſatis campanis poſſint celebrare divina, non ſuffragari eis, qui cauſam dederunt, vel fraudem commiſerunt in eo, propter quod poſitum eſt interdictum; ut quia interdictum fuit latum ob eorum culpam, vel ipſi præſtiterunt favorem illis, qui cauſam dederunt interdicto, ſecundum Innocen. *hic num. 3. & num. 4. in verb. Aliquam*, & Abb. *in 2. notab.* Hodie hoc eſt expreſſum in *d. cap. Alma Mater, de ſentent. excommun. lib. 6.* ubi plenè videas de his, quæ hic tanguntur, & aliis ad hanc materiam ſpectantibus.

4 Sed hìc occurrit dubium, an privilegium celebrandi divina tempore interdicti aliquibus Religioſis conceſſum, dum hic extenditur ad Epiſcopos, cenſeatur etiam extenſum ad Cardinales? Jo. Andr. in addit. ad Specul. *in tit. de legal. §. Sequitur in fin. add. verſ. Item per hoc dico*, tenet Cardinalibus etiam ſine legatione competere ſex privilegia, quæ recenſetur a gloſſa penult. *in cap. fin. de privileg. lib. 6.* inter quæ numeratur etiam privilegium, de quo in hac Decretali.

5 Ex hoc infero ad notabilem quæſtionem, an privilegium altaris viatici competat S. R. E. Cardinalibus.

6 Bonifacius VIII. *in cap. fin. de privileg. lib. 6.* diſpoſuit ut infra: *Quoniam Epiſcopi, eorumque ſuperiores ſe habent diverſis ex cauſis à ſuis Eccleſiis, & diœceſibus abſentare frequenter, nec ſemper poſſunt commodè ad Eccleſias accedere pro Miſſa celebranda, vel audienda in ipſis, ſine qua eos tranſire non decet abſque cauſa rationabili ullam diem; præſenti conſtitutione indulgemus eiſdem, ut Altare poſſint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari.* Quod quidem privilegium Sacra Congregatio aliàs cenſuit non fuiſſe ſublatum decreto Tri-
7 dentini Concilii *cap. unico ſeſſ. 22. de obſervan. & evitan. in celebration. Miſſar.* & Epiſcopos poſſe eodem privilegio uti, etiam extra caſum abſentiæ, ex rationabili cauſa, veluti magni incommodi, & ingruentis periculi: quod etiam Navarr. ſenſerat *conſ. 5. num. 2. de privil. & in ma-*
8 *nual. cap. 25. num. 83.* Quinimò quicquid contra ſcripſerit idem Navarr. *d. conſ. 5.* ſæpiùs reſpondit oratoria ad uſum Epiſcopi etiam extra illius diœceſim conſtructa non comprehendi in diſpoſitione dicti *cap. unici*, nec in declaratione ab ipſa Congregatione edita de non celebrando in privatis oratoriis. Circumſcripto autem Concilio, & declaratione prædicta, manifeſtum eſt privilegium hoc non reſtringi ad limites alicujus territorii, ut ſatis clarè colligitur ex *d. cap. fin.* ibi, *à ſuis Eccleſiis, ac diœceſibus abſentare*, & infra in verb. *Ubicumque*, quod ab Archidiacono *propè fin.* exponitur, id eſt quocumque loco, ſive in ſua diœceſi, ſive extra, & à Joan. Andr. & Lapo, in tota Chriſtiani-
9 tate. Idque procedit etiam contradicentibus Epiſcopis diœceſanis, quia hæc Decretalis, ſecundum quam Epiſcopus poterat quidem in aliena diœceſi extra Eccleſiam celebrare, ſed tamen prohiberi poterat ab Epiſcopo loci, fuit in hoc ampliata prædict. *cap. final. de privileg. lib. 6.* ubi ibi notat gloſs. *in verb. Indulgemus*, Joan. Andr. Gemin. & cæteri omnes: quod quidem privilegium ſecundum Archidiac. ſatis concordat cum eo, quod habetur in *cap. Concedimus; de conſecrat. diſt. 1.* ubi Concilium Triburienſe generaliter indulget, ut in itinere poſitis, ſi Eccleſia defuerit, ſub dio, ſive in tentoriis, ita tamen ſi tabula Altaris conſecrata, & Altare portatile fuerit, Miſſarum ſolemnia liceat celebrare. Item concordat cum ſimili indulto, quod Honorius III. tribuit Prædicatoribus, & Minoribus, ut poſſunt in Altari viatico celebrare liberè, id eſt ſine diœceſanorum licentia, ut legitur *in cap. In his, infra eod.* Itaque competit hoc privilegium Epiſcopis ad eum modum, quo competebat ante Concilium, a quo ex ſententia Sac. Congregationis ſublatum, aut reſtrictum non fuit.

Hiſ præhabitis, conſulitur Sacra Congregatio, an eo- 10
dem modo hoc privilegium competat S. R. Eccleſ. Cardinalibus.

Et quidem Romæ ſecundum Navar. locis citatis ex conſuetudine nec Epiſcopi, nec Cardinales hoc privilegio utuntur abſque indulto ſpeciali Summi Pontificis: verba Navarri hæc ſunt: (Servatur Romæ, quòd Epiſcopus non utitur illo privilegio Epiſcopali *cap. fin.* poſt Concil. Tridentin. adeò quidem, quòd neque Cardinales utuntur eo niſi de conceſſione expreſſa Papæ, quam Papa concedit quidem illis, ſed rariſſimè aliis Epiſcopis.) Hæc Navar.

Sed quicquid ſit in curia, in qua Prælati conſueverunt 11
abſtinere etiam ab uſu facultatum, & privilegiorum ſuorum, ſive ob reverentiam Summi Pontificis, juxta notata in *cap. Qua fronte, de appellat. & in cap. Volentes, de offic. Delegat. gloſ. 1. in cap. Privilegium, de reg. jur. lib. 6. gloſ. penult. in cap. Antiqua, ſupra eodem*, ſive ob facultatem recurſus ad Sanctitatem ſuam pro gratia obtinenda, ex traditis per Felin. poſt Imol. *in cap. Quod ſuper his, num. 12. verſ. Sed quod dixi, de fide inſtrum.* ad dubium videtur reſpondendum ſimpliciter privilegium Altaris viatici competere Cardinalibus ad eum modum quo competit Epiſcopis in vim *dicti cap. final.* Nam verba illa textus, *eorumque Superiores*, etſi exponantur a gloſs. *in cap. Quia periculoſum, in verb. Superioribus, de ſentent. excommun. lib. 6.* pro Archiepiſcopis, Patriarchis, & Primatibus: tamen in ſui latitudine apta ſunt comprehendere etiam Cardinales, qui dignitate, & officio ſunt majores Epiſcopis, *cap. Conſtantinus 96. diſtinct. cap. per venerabilem, §. Rationibus, Qui filii ſint legit.* Ancharan. *conſ. 295 pro clariori, verſ. Præcedunt enim Epiſcopos dignitate, & prærogativis multis*, Joan. Monach. P. Joan. Andr. Gemin. & alii in *cap. 1. de Schiſmat. lib. 6.* Bald. *in l. Ad ſimilitudinem, Cod. de Epiſc. & Cleric. & in l. 1. ff. de offic. Præfect. Prætor.* & latiſſimè probat Andreas Barbatia *in tract.* 12
de præſt. Cardin. à num. 42. uſque ad numer. 52. ubi paulò ante *numer. 43.* ait rectè loquutum fuiſſe Hoſtien. Joan. Andr. Joan. de Lignan. & omnes Juriſprudentes modernos *in cap. Dilectus, il primo, de præb.* dum dixerunt nullam dignitatem eſſe hodie majorem Cardinalatu; & idem tenet Cardin. in Clem. *Ne Romani de elect.* ubi ait Cardinalatum hodie eſſe ſummum gradum poſt Papam. Et quicquid ſit de Doctorum opinionibus, clarè id conſtat ex epiſtola Decretali Eugenii IV. de Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium dignitate, cæteris Eccleſiaſticis dignitatibus præſtantiori: quæ incipit, *Non mediocri*, data Florentiæ, ubi Eugenius tunc reſidebat in Concilio Florentino, anno ſui Pontificatus 8. ad Archiepiſcopum Cantuarienſem in Anglia, qui quæſtionem moverat ſuper præcedentia cum Joan. tit. S. Balbinæ presbytero Cardinali. In ea enim validiſſimis rationibus diffinitur, poſt caput Eccleſiæ quod eſt Papa, contigua ſui corporis membra, qui ſunt fratres ejus Cardinales, præ cæteris Eccleſiæ membris, ac partibus honorari debere, & Cardinalatus dignitatem eſſe majorem, ac ſublimiorem Epiſcopali, Archiepiſcopali, & Patriarchali, & ita ſemper in Eccleſia habitam, & reputatam fuiſſe. Idemque habetur in Conſtitutione Leonis X. in Concil. Lateranenſi edita tertio nonas Maji 1514. quæ incipit, *Suprema*, ibi; *Et tum S. R. E. Cardinales cæteros omnes in ipſa Eccleſia, poſt Summum Pontificem, honore, ac dignitate præcedant.* Quod colligitur etiam ex Tridentina Synodo *cap. 1. ſeſſ. 24.* & ex Conſtitutione Sixti Quinti *de Sancta Romana Eccleſia Cardinalium præſtantia, edita tertio nonas Decembris 1586.*

Neque obſtat, quòd Cardinalis ordine ſit minor Epiſco- 13
po, *cap. Ante omnia, 40. diſtinct. cap. De his, de conſecr. diſt. 5.* Clem. *Si quis ſuadente, §. Nec ſuper hac, de pœnis*, gloſs. *ultim. in cap. Quamquam, 2. quæſt. 7.* Hoſtien. Abb. & alii *in cap. Eccleſia, il ſecondo, de electione.* latè Barbat. *loco*
ſupra citato. Nam reſpondetur in ejuſmodi prærogativis, 14
& privilegiis potius habendam eſſe rationem dignitatis, quam

quàm Ordinis, ut declarat idem Eugenius in prædicta Decretali, his verbis: *Nec cauſetur quiſpiam, quòd Ordo Epiſcopalis Presbyterio major ſit, quoniam in ejuſmodi prælationibus officium, ac dignitas præponderat Ordini; quemadmodum jure cautum eſt, ut Archidiaconus non Presbyter ſuæ juriſdictionis obtentu Archiepresbytero præferatur*.
15 Hæc ibi. In ſpecie autem in privilegio altaris viatici potiùs ſpectari prærogativam dignitatis, quàm Ordinis, ex hoc licet intelligere, quòd idem privilegium competit etiam Epiſcopo electo, & confirmato, quamvis non conſecrato, ſecundum Gemin. & Franc. *in d. cap. fin. de privil. lib. 6.* ut latiùs dicetur inferiùs. Quemadmodum ergo Cardinales honoris prærogativa lætantur, ſic privilegiis potiri debent amplioribus, ut legitur *in cap. de Officiis de off. Leg. lib.6.*

16 Nec refragatur, quòd Archidiaconus *in dict. cap. final. in verb. Indulgemus*, dicat: Cùm iſta ſit Epiſcoporum indulgentia, eam non extendam; quandoquidem cùm verba illa Decretalis, *Eorumque Superiores*, congruè conveniant Cardinalibus, ut oſtenſum eſt ſupra, hæc non dicitur extenſio privilegii, ſed comprehenſio, *c. Porrò ſupra*
17 *eodem*. Ideòque videmus privilegium eligendi Confeſſorem, quod ſimiliter conceditur Epiſcopis, & aliis Superioribus *in cap. fin. de pœn. & remiſſ.* eodem modo competere Cardinalibus ſicut Epiſcopis, ſecundùm Joan. Andr. *in addit. ad Speculator. tit. de legat. §. Sequitur in fin. addit.* & Gondiſalvum de Villadiego *in tract. de Cardinal. q.13.* licèt tàm Cardinales, quàm Epiſcopi teneantur eligere Sacerdotem, vel Parochiale beneficium habentem, vel aliàs ab Ordinario approbatum ad Confeſſiones audiendas ad præſcriptum *cap.15. ſeſſ.23.* Conc. Trident. ut S. Congregatio declaravit, & ſcripſi latiſſimè *in d. c. fin.* in Epiſcopis, *à num.5. uſque ad num.31.* & in Cardinalibus, *à num.31. uſq. ad num.68.*

18 Præterea contra Archidiacon. videtur ſentire gloſ. *in c. In his infra eodem*, ubi cùm Honorius III. declaret privilegium à ſe conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ut ubique poſſint cum Altari viatico celebrare, non eſſe ita intelligendum, ut facere hoc non poſſint abſque Prælatorum licentia, ut quidam aſſerebant, qui nimis ſtrictè interpretabantur hujuſmodi indulgentiam: gloſ. *in verb. Nimis ſtrictè* dicit, quòd eſſe non debet, quia Principis privilegium latiſſimè interpretandum eſt, *infra de verb. ſignif. c. Olim, ff. de Conſt. Princip. l. ult. & 2. q.3. c. Si quem, §. Notandum in fin.*

19 Et hinc fit, ut illa quoque privilegia, quæ tribuuntur Epiſcopis ſine illis verbis, *Eorumque Superioribus*, & ob ſpecialem rationem Pontificalis officii, *in c.2. de off. Deleg. lib. 6. in c. fin. de juram. calumn.* & in hoc cap. etiam Cardinalibus competant, ſecundùm Jo. Andr. & Villadieg. in locis
20 proximè citatis *n.17.* Et ratio eſt, quia appellatione Epiſcoporum veniunt etiam Superiores, ſecundùm gloſ. *penul. in cap. Quia periculoſum de ſent. excomm.* quam ibi ſequuntur Jo. Monach. & Jo. Andr. & dicit eſſe benè notandum Gemin. *in fin.*

21 Sed & ratio illa, quæ *in d. capit. fin.* adducitur, nempè quòd ſine Miſſa non deceat Epiſcopos, eorumque Superiores tranſire abſque rationabili cauſa ullam diem, maximè congruit Cardinalibus propter eminentiam dignitatis, qua poſt Papatum nulla eſt major in Eccleſia Dei, ut inquit Roman. *conſ.498. num.11.* Paul. de Caſtr. *conſ.421. nu. 4. & conſ.421. num.2. lib.1.* & dictum eſt ſupra *nu.12.* In eis enim, ut dicit Jul. Clar. *in praxi criminal. §. final. q.98. num. 5. in fin. verſ. Ego nunquam*, reſidet tota majeſtas Chriſtianæ Reipublicæ: unde in primis decet eos in his, quæ ad Dei cultum ſpectant, ita aliis præfulgere, ut meritò omnium in ſe oculos convertant, ut legitur *in c.1. in fin. ſeſſ.25.* Conc. Trid. & in Conſtitutione Sixti V. de S. R. E. Cardinalium præſtantia; quæ incipit, *Poſtquam verus*, ibi: *Luceant omnibus, qui in domo Domini habitant*, & ibi: *In quos ob celſitudinem gradus omnium oculi, omnium ora con-*
22 *vertuntur.* Et cum ratio illa decentię ſit expreſſa in Canone, illius diſpoſitio habet locum in Cardinalibus non ex vi extenſiva, ſed comprehenſiva, *l. His ſolis verſ. Satis tamen, C. de revoc. donat.* Bald. *in rub. C. de naut. fœnor.* gl. Jaſ. & alii in Auth. *Quas actiones, C. de ſacroſ. Eccl.* Neque enim dicitur lex extendi, ubi eadem eſt ratio, ſed enucleari, *l. Si poſtulaverit, §. Sed ſi negavit, ff. de adulter.* quem tex. ad hoc propoſitum allegat Oldrad. *conſ.185. Thema tale eſt in fin.* Cald. *conſ.1. Ut lite penden.* cum aliis adductis per Cravet. *conſ. 184. Regul. n.3.*

Et hinc fit, ut quamvis appellatione Epiſcopi regulariter non veniat non conſecratus, ſecundùm gloſ. *in c.1. de relig. dom. & gloſ. in Clem.1. de pœn. in princ* tamen privilegium altaris portatilis competit etiam Epiſcopo electo, & confirmato, nondum conſecrato, ut per Geminian. *in d. c. fin. in ult. quæſt.* quia ſecundùm eum materia eſt proportionabilis confirmato, ſicut conſecrato, & ſequitur Franc. *ibid. n.3.* 23

Neque obſtat, quòd *in c. Quia periculoſum de ſent. excomm. lib.6.* per eademmet verba, *Epiſcopis eorumque ſuperioribus*, indulgeatur, ut nullam interdicti, vel ſuſpenſionis pęnam incurrant, niſi in ſententia ſint expreſſi, & tamen privilegium illud non competat Cardinalibus, ut tenet Jo. Monach. *ibi num.4.* dicens, *In hoc tamen Cardinales non includo*: ubi etiam Philip. Prob. *in addit. n.1.* Joan. de Anan. *in rub. de Cler. excom. in ultim. col.* Idque fortè verius putet Felin. *in c. Quod ſuper his num.12. verſ. Secundò quia de fide inſtrum.* 24

Primò enim reſpondetur, hoc ideò contingere, quia ſecundùm pręalleg. DD. in Cardinalibus ceſſat ratio illius Decretalis, ſcilicet impediendi officium Epiſcopale; miniſterium enim quod ex debito offici ſui impendunt Cardinales Romano Pontifici in conſiliis exhibendis pro adminiſtratione univerſalis Eccleſię juxta tex. *in c. Per venerabilem, §. Rationibus, Qui fil. ſint legit.* & Decret. Trid. Conc. *d. c.1. ſeſſ.25.* non eſt officium Epiſcopale, quod impediatur per ſententiam ſuſpenſionis, vel interdicti; unde non mirum, ſi verba illa, *Eorumque ſuperioribus*, utcumque generalia, reſtringantur ad milites ſpecialis rationis, juxt. tex. *in l. Cum pater. §. Dulciſſimis*, ubi Bart. & DD. notant *ff. de leg. cum ſimil.* At in caſu noſtro ratio, quòd non deceat tranſire ullam diem ſine miſſa celebranda, vel audienda, non ceſſat; imò maximè viget in Cardinalibus: ac proinde diſpoſitio etiam ſi eſſet ſpecialis, deberet tamen extendi juxta latitudinem rationis generalis *l. Regula, § fin.* ubi Bart. & Bal. notant *ff. de juris, & fact. ignor.* Abb. *in c. Sicut fin. de teſtam.*

Deinde reſpondetur contra Jo. Monach. ſtare auctoritatem Joan. Andr. *in d. cap. Quia periculoſum circa princip. de ſentent. excommun. libr. 6.* & ibidem Gemin. *ver. Quæro an Cardinales*, & Anchar. *num.1.* ubi tenent privilegium prædictæ Decretalis etiam Cardinalibus competere. Dicitur etiam ita tenere Hoſtienſis *in cap. 2. de Cler. non reſident.* idque intelligendum eſſe etiam in Cardinalibus non Epiſcopis.

Sed objicies; In privilegiis non fit extenſio de perſona ad perſonam, etiam ex identitate, vel majoritate rationis, 25
c. Ne alioqui, ubi Gemin. *in 4. notab. de privil. lib.6.* Ant. de Butr. *in c. Sanè ſupra eodem*, & eſt communis opinio, ut teſtatur incertus Auctor poſt regulas Socc. *reg.8.* privilegia debent ſtrictè interpretari, in prima ampliat. Et ratio eſt, quia in dubio fit interpretatio pro jure communi, quando concurrit cum privileg. *c.1. de reſcript. c.1.* ubi Ant. de 26
Butr. *de donat. c.1. §. Numquid de privileg. lib. 6.* ubi Geminian. *in 1. notab.* Feder. de Sen *conſ.156 circa med. verſic. Item quando jus commune*. Ideòque privilegium Altaris viatici conceſſum Prædicatoribus, & Minoribus, juxta 27
c. In his, infra eod. non extenditur ad Epiſcopos, licèt in eis militet eadem, aut major ratio, ut ex eo text. deducit Abb. *in 2. notab.* Ergo eodem modo hoc privilegium conceſſum Epiſcopis non videtur extendendum ad Cardinales ex identitate, vel majoritate rationis.

Cæterùm reſpondetur objectum procedere, quando verba privilegii ita ſunt reſtricta ad certas perſonas, ut etiam ſecundùm latam vocabuli ſignificationem nequeant ad alias ampliari; tunc enim veriſſimum eſt non admitti extenſionē de perſona ad perſonā, niſi cùm privilegium aliàs eſſet eluſorium, & nihil operaretur, juxta terminos *c. Licèt de priv. lib.6.* Et ita procedit hæc Decretalis, ubi privilegium clam celebrandi tempore generalis interdicti conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus idcircò ab Innocent. III. extenditur ad Epiſcopos, quia eorumdem Fratrum appellatione etiam ſecundùm latiorem vocabuli ſignificationem non veniunt Epiſcopi; unde benè ex eo textu deducit Abbas privilegium Altaris viatici prædictis Fratribus conceſſum ad Epiſcopos non extendi, ut dixi ſupra *in 1. notab.* At ſecus eſt ſi verba privilegii ſecundùm ſui latitudinem, ac generalitatem ſint apta comprehendere etiam alias perſo- 28

nas, quàm nominatim expreſſas, quia tunc ſi privilegium ſit favorabile, fit lata interpretatio, ut habet locum in omnibus, qui ſub verborum ampliori ſignificatione continentur, & in quibus eadem ratio concurrit. idque non per extenſionem, ſed per comprehenſionem, & declarationem, ſecundùm Bal. & alios ſuperiùs citatos *n.22.* Nam & in privilegio fit lata interpretatio, quatenus patitur verborum proprietas, ut poſt Ang. Cald. & Ant. de Butr. tradit Dec. *conſ.113. Viſo tenore n.6. verſ. Et ideo cum multis.*

29 In privilegio autem altaris viatici favore cultus Divini benigna eſt interpretatio facienda, ut dicit text. *in d. c. In his infr. eod.* Ideòque videmus privilegium celebrandi Miſſas in Capella, & Oratoria abſque auctoritate Epiſcopi conſtructo, ad quod confluit multitudo fidelium, extendi etiam ad Miſſas cantatas alta voce: & in ea recipi etiam poſſe oblationes voluntarias propter miniſtros, ut ex facto reſponderunt Petr. de Anchar. & Gaſp. Cald. inter conſ. Jo. Cald. *conſ.421. aliàs 6. de relig. domib.* Verba autem illa, *Eorum-*
30 *que Superioribus*, quæ habentur *in d. c. fin. de privil. libr.6.* in ſui latitudine ſunt apta comprehendere etiam Cardinales; & ratio decentiæ ibi conſiderata æquè viget in Cardinalibus, ac in Epiſcopis. Ergo ex his omnibus privilegium accipi debet in latiori ſignificatione, itaut etiam Cardinales comprehendat: & hoc intelligit gloſ. & DD. *in d. c. In his*, dum dicunt illud privilegium eſſe latiſſimè interpretandum. Et hac ratione conciliatur etiam gl. cum Archid. *in d. c. fin. de privil. lib.6.* nam Archid. dicit prædictam Decretalem non eſſe extendendam, id eſt de caſu ad caſum, vel de perſona ad perſonam privilegio etiam ſecundùm amplitudinem verborum non comprehenſam. Gloſ. verò dicit hoc privilegium eſſe latiſſimè interpretandum, id eſt, ut habeat locum in omnibus, qui ſub latiori verborum ſignificatione continentur.

Ad extremum, privilegium altaris viatici competere etiam S.R.E. Cardinalibus, cenſet licet articulum non examinet Jo. Andr. *in add. ad Specul. in tit. de legat. §. Sequitur in fin. add.* Gondiſalvus de Villadieg. *in tr. de Card. q.13.* Manfred. *in eod. tract. dec.214.* & Card. Jacobac. *de Concil. lib.1. art.1. n.206.* Quæ opinio ſatis videtur approbata in prædicta 31
Conſtitutione Leonis X. edita ſuper reform. Prælat. Eccl. 3. Nonas Maji 1514. qua inter cætera ſtatuitur, *Ut Cardinales ſint omnes vigiles, ac divinis officiis, Miſſarumque celebrationibus intenti, habeantque Capellas ſuas in loco honeſto, prout facere conſueverunt.* Hæc ibi: unde etiam patet verum non eſſe, quod ait Navar. Cardinales Romę non uti hoc privilegio abſque ſpeciali licentia Papæ; imò enim ſtatim, atque creati ſunt Cardinales, celebrant, & audiunt Miſſam in ſuis Capellis ad præſcriptum ejuſdem Conſtitutionis, nec ſuper hoc ullæ expediuntur litteræ à Secretaria Brevium: & ſanè cum Cardinales in Romana Curia jugiter reſidere teneantur, *d. c. Per venerabilem, §. Rationibus qui fil. ſint legit. & c.2. de Cler. non reſident.* idque diſtricte illis præcipiatur à Leone X. in antedicta Conſtitutione, ſi Romæ non haberent uſum altaris portatilis, privilegium *d. c. final.* nihil eis conferret, & eſſet omninò eluſorium, contra litteram text. *in d. c. In his infra eod. & c. Licet eod. tit.*

DE PRIVILEGIIS.

Honorius III. Archiepiſcopis & Epiſcopis, in quorum Diœceſi Monaſteria & Prioratus Cludiacen. Monaſterio ſubjecta conſiſtunt.

CAPUT XXVI.

QUantò ampliùs: & infrà. Sanè dilecti filii Abbas & conventus Cluniacen. gravem nobis querimoniam obtulerunt, quòd quidam veſtrum & veſtrorum officiales, cùm in eos & ſui ordinis monachos non poſſint excommunicationis, & interdicti proferre ſententias, eò quòd ſuper hoc Apoſtolicæ Sedis privilegiis ſunt muniti, in eos, qui molunt in molendinis, vel coquunt in furnis eorum, quidquid vendendo ſeu emendo, aut aliàs eis communicant, ſententias proferunt memoratas: & ſic Apoſtolicorum privilegiorum non vim & poteſtatem, ſed ſola verba ſervantes, dicti ordinis monachos quodammodo excommunicant, dum eis alios communicare non ſinunt. Ex quo illud etiam evenit inconveniens, ut ipſi monachi quantum ad hoc judicentur judicio Judæorum, & qui eis communicant in prædictis, majorem excommunicationem incurrant, quàm etiam excommunicatis communicando fuerint incurſuri. Nolentes igitur hæc crebris ad nos clamoribus jam perlata, ulteriùs ſub diſſimulatione tranſire, vobis univerſis & ſingulis mandamus, quatenùs hujuſmodi ſententias in fraudem privilegiorum noſtrorum de cætero non feratis: quia ſi ſuper hoc ad nos denuò clamor aſcenderit, non poterimus conniventibus oculis pertranſire, quin promulgatores talium ſententiarum ſeveritate debita caſtigemus.

S U M M A R I U M.

1 *PRivilegiati quòd excommunicari non poſſint ab Ordinariis, non debent excommunicari etiam indirectè.*

2 *Privilegia non ſunt violanda etiam indirectè.*

3 *Statutum Epiſcopi excommunicans accedentes ad monaſterium Monialium exemptum ſine ejus licentia an valeat, & n. ſeqq.*

4 *Excommunicatio lata ab Epiſcopis in ſubditos ſuos, qui molunt in molendinis, vel coquunt panem in furnis Regularium exemptorum, non tenet.*

5 *Terminus* ad quem, *non* in quo *diſpoſitio celebratur, debet conſiderari.*

6 *Finis cui conceditur, videntur conceſſa omnia, quæ ad illum finem tendunt.*

7 *Indulgentia an poſſit ab Epiſcopo concedi ſubditis pro opere conſtruendo in alterius diœceſi abſque Diœceſani conſenſu, remiſſivè.*

8 *Regularis accedens ad monaſterium Monialium Regularibus ſubjectarum, & ibi colloquens cum Moniali, an poſſit puniri ab Epiſcopo, & n. ſeq. uſque in fin.*

9 *Regulares accedentes ad Monialium monaſteria etiam exempta incidunt in excommunicationem contra accedentes Epiſcopi edicto propoſitam.*

10 *Clauſura monaſterii Monialium qualiter ab Epiſcopo conſervanda, & ubi collapſa fuerit, reſtituenda.*

11 *Clauſuræ cuſtodiam habentes, habent etiam concomitantia.*

12 *Collocutiones clandeſtinæ cum monialibus ſuſpectæ ſunt ſacris Canonibus.*

13 *Epiſcopus tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus poteſt corrigere abuſus circa clauſuram Monialium Regularibus ſubjectarum.*

14 *Bulla Gregorii XV. ſubjicit juriſdictioni Epiſcopi Regulares delinquentes circa clauſuram Monaſteriorum Monialium, vel circa perſonas in eis degentes.*

Et verba Bullæ expenduntur n.16. & ſeqq.

15 *Regularis colloquens cum Moniali ſine legitima licentia*

eſt

eſt privatus voce activa, & paſſiva, & mortaliter peccat.
17 *Dictio*, circa, *quid importet.*
18 Clauſula, *nomen genus eſt tàm ad interiorem, quàm ad exteriorem.*
19 *Verba univerſalia, & geminata extendunt diſpoſitionem ad ea, quæ aliàs non comprehenderentur.*
20 *Prohibitio facta uni ex correllativis cenſetur etiam alteri facta.*
21 *Regulares mittentes Epiſtolas ad Moniales an poſſint puniri ab Epiſcopo.*
22 *Injuria quot modis inferatur.*
23 *Bulla Gregorii XV. per quam fit reditus ad jus commune, eſt favorabilis, & latè interpretanda.*
24 *Lex etiam pœnalis latè interpretanda eſt, quatenùs patitur verborum proprietas.*

1 QUanto, Privilegiati, quòd excommunicari non poſ-
ſint ab Ordinariis, non debent excommunicari etiam
2 indirectè. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. & omnes. Vel
generaliùs ſecundùm Card. & Abb. Privilegia non ſunt vio-
3 landa etiam indirectè: & per hanc litteram Petr. de Anch.
in c. Periculoſo nu. 5. col. 3. circa fin. verſ. Secundò quæro de
ſtat. Regul. lib. 6. contra Lapum Abbatem, determinat non
valere ſtatutum Epiſcopi excommunicantis accedentes ad
4 monaſterium Monialium exemptum ſine ejus licentia:
nam per hoc videtur contra privilegium exemptionis face-
re, impediendo liberum acceſſum in ſubditis ſuis, argum.
hujus cap. ubi declaratur irrita excommunicatio lata ab
Epiſcopis in ſubditos ſuos, qui molunt in molendinis, vel
panem coquunt in furnis Monachorum Cluniacenſium
habentium privilegium, ut ab Epiſcopis excommunicari,
5 vel interdici non poſſint: nam ſecundùm Anchar. in ſub-
ditis non poteſt fieri talis prohibitio, ſi tendat ad præjudi-
cium, ſive damnum ſic privilegiati, arg. *c. fin. de immun.*
Eccl. lib. 6.

Item conſiderato effectu, tale ſtatutum videtur princi-
paliter concernere ipſos exemptos, licèt vera ad aliud re-
ferantur; & terminus *ad quem*, non *in quo* diſpoſitio ce-
6 lebratur, debet conſiderari, *ut l. Quod ſponſa, C. de dona-*
tion. ante nupt. & ſicut monaſterium eximitur ab Epiſcopi
poteſtate, ita acceſſus ad illud debet intelligi liber: nam
cui conceditur finis, videntur conceſſa omnia, quæ ad il-
lum finem tendunt, *l. Ad rem nobilem, & l. ad legatum,*
ff. de procur. & cui conceditur hauſtus ad fontem, conce-
ditur ſimiliter & iter ad ipſum, *l. 3. final. ff. de ſervit. ru-*
ſtic. præd. & cui relictum eſt horreum, ad quod erat tran-
ſitus per domum, videtur etiam relictus eſſe tranſitus,
l. Olimpico, ff. de ſervit. ruſtic. præd. ex quibus concludit
ſtatutum tale non valere, utpotè tenens, & principaliter
diſponens ſuper re non ſubdita ſtatuenti. Sed ut reſpon-
dent Geminian. & Franc. proximè citandi, tale ſtatutum
nec directè, nec indirectè prejudicat monaſterio, vel exem-
ptioni, cum ad monaſterium prohibentur acceſſiones, ſed
præjudicatur ipſis accedentibus; & ſic non obſtat iſte text.
7 Ad prædictam quæſtionem vide plurimas, & pulcherrimas
rationes, quas ex Oldrado in utramque partem recitat ipſe
Petr. de Anchar. *in c. Poſtulaſti à n. 18. uſque ad n. 23. de foro*
compet. in quæſt. an Epiſcopus poſſit concedere ſubditis in-
dulgentiam pro opere conſtruendo in alterius diœceſi abſ-
que illius conſenſu.

8 QUÆRO, an poſita Conſtitutione Gregorii XV. de
exemptorum privilegiis, Regularis abſque legitima licentia
accedens ad Monaſterium Monialium Regularibus ſubje-
ctarum, ibique in loco colloquiis deſtinatum cum Moniali
colloquens, à Diœceſano Epiſcopo tamquam Sedis Apoſto-
licæ delegato coerceri, & puniri poſſit.

9 Movet hanc quæſtionem in individuo Gemin. *in c. Peri-*
culoſo, §. Et quoniam col. 2. poſt princ. verſ. Sed pone de ſtat.
Reg. lib. 6. ubi poſt Lapum Abbatem *n. 2.* quærit, ſi monaſte-
rium ſit exemptum, & Epiſcopus faciat Conſtitutionem,
ne quis ad illud accedat ſine ſui licentia, aliàs eo ipſo ſit ex-
communicatus: an exemptus abſque licentia ad illud ac-
cedens, incidat in excommunicationem, necne? & ex
pluribus reſolvit incidere, ſi tranſeat per diœceſim Epiſco-
pi, & probabiliter Conſtitutionem non ignorat: Nam ex
quo, inquit, Epiſcopus imponit pœnam eunti ad mona-
ſterium, iſtud ire eſt delinquere, & ſic eſt delictum fa-
ctum in loco non exempto, licèt ſit conſummatum in loco
exempto, ex hoc ſequitur, ut Epiſcopus puniri poſſit,
c. 1. de privil. lib. 6. & idem cenſet *in d. c. Periculoſo*, Franc.
num. 6. & Jaſon. *conſ. 83. vol. 1.* ubi in fine ſic ait: (Et verè
cùm habeamus apertam deciſionem Lapi Abbatis, & Ge-
min. in individuo firmantium quæſtionem noſtram, ne-
ſcio, quis juſtus judex volens jura adminiſtrare, poſſit ab
eorum deciſione recedere.) Quam ſententiam jamdiu
approbavit S. Congregatio, dum declaravit Regulares ac-
cedentes ad Monaſteria Monialium, etiam exempta ab
Epiſcopi juriſdictione, incidere in pœnam excommunica-
tionis contra accedentes Epiſcopi edicto propoſitam, niſi
habeant nominatim privilegium, ut non poſſint excom-
municari: & tamen eo etiam caſu cenſuit eos aliis pœnis
eſſe puniendos.

Quod videtur etiam probari poſſe, quia ex d. *cap. Peri-*
culoſo, & decreto Conc. Trid. *cap. 5. ſeſſion. 25. de Regular.* 10
Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicę delegati ſub obteſtatio-
ne divini judicii, & interminationis maledictionis æternæ
jubentur procurare, ut clauſura monialium exemptarum
ubi violata fuerit, reſtituatur, & ubi inviolata eſt, conſer-
vetur, inobedientes, atque contradictores per cenſuras
Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas compeſcentes. In hac au-
tem auctoritate conſervandi clauſuram, utique compre-
henduntur ea omnia, quæ ad ejuſmodi conſervationem 11
ſpectant, & ſine quibus clauſura nullo modo, aut difficilè
conſervari poteſt, ut in hac ſpecie tradit Jo. Monach. *in d.*
c. Periculoſo nu. 2. ubi ait habentes cuſtodiam clauſuræ, ha-
bere etiam illa omnia, quæ clauſuram comitantur, per regu-
lam *l. 2. ff. de juriſdict. omn. judic. c. Præterea de off. deleg. &*
cap. de prudentia de dote poſt divor. reſtituen. At experientia
docuit ad clauſuræ conſervationem magnoperè pertinere,
ut Regulares ad illa non accedant, nec cum Monialibus col-
loquantur abſque legitima licentia: idicircò etiam tot pro-
hibitiones ſub gravibus pœnis hac in re à Sede Apoſtolica
emanarunt: Ergo Epiſcopus poteſt illos carcere, & contra-
facientes punire. Et reverà maximè abſurdum videtur, ut
Epiſcopi graviſſimo illo decreto præcipiantur clauſuram
inviolatam cuſtodire, & tamen nequeant ab illa arcere,
quos expedire judicaverint: hujuſmodi enim prohibitæ, & 12
clandeſtinæ collocutiones ſunt valdè ſacris Canonibus ſuſ-
pectę, ut patet ex ſeptima Synodo *c. 20.* cujus verba conſultò
omittimus: & propterea Concilium Hiſpalen. 2. *c.* 11. dum
ſubjicit monaſteria Provinciæ Bæticæ Monachorum regi-
mini, ſubdit: Ea tamen circa Moniales cautela ſervata, ut re-
moti ab earum peculiaritate, nec uſque ad veſtibulum ha-
beant accedendi familiare permiſſum.

Ideòque cùm Epiſcopus Bellunen. olim retuliſſet S. Con- 13
gregationi Concilii nonnullos abuſus circa facultatem allo-
quendi Moniales Regularibus ſubjectas, S. Congregatio
reſpondit, hoc caput, quod clauſuram, ejus conſervationem,
ac reſtitutionem reſpicit, ad juriſdictionem Epiſcopi tam-
quam Sedis Apoſtolicæ delegati pertinere.

Quæ tamen quamvis fortè non traſirent abſque dif- 14
ficultate ex diſpoſitione juris, & Concilii, certè ſatis
clarè videntur procedere poſt Gregorianam Conſtitu-
tionem, quæ diſertis verbis tribuit Epiſcopo tamquam Se-
dis Apoſtolicæ delegato facultatem puniendi quoſcumque
exemptos tàm ſæculares, quàm Regulares, qui delin-
quunt circa clauſuram, aut circa perſonas degentes intra
ſepta monaſteriorum Monialium Regularibus ſubjecta-
rum: certum eſt enim, Regularem abſque legitima licen- 15
tia loquentem cum Moniali graviter delinquere, & ex de-
creto Sixti V. eſſe ipſo jure privatum voce activa, & paſſi-
va, & ex declaratione S. Congregationis Epiſcoporum,
& Regularium, mortaliter peccare. Delictum enim clau-
ſuræ in d. Conſtitutione non videtur materialiter, & phyſi-
cè accipiendum pro ſola murorum fractura; ſed moraliter,
itaut comprehendat quemcumque modum, per quem Mo-
nialium cuſtodia violari poſſit, qualis videtur eſſe prohibi-
ta allocutio.

Idque eò magis, quia Conſtitutio non reſtringit ſe ad 16
violantes clauſuram, nec loquitur de delinquentibus in
clauſura; ſed utitur dictione illa, *circa* quæ magis latè patet; 17
aliud eſt enim aliquid fieri circa ſolum, aliud in ſolo, ut no-
tatur *in l. 1. §. Hoc autem edictum non omnia, ff. de novi ope-*
ris nuntiat. & circa provinciam dicitur eſſe, qui abeſt per
duas dietas tantùm, Archid. *in c. 1. de off. Ordin. lib. 6.*

Itaque quatenùs Regularis accedens contra prohibitionem Papæ ad clauſuram Monialium, proprie non delinqueret in clauſuram, negari tamen non poteſt, quin delinquat
18 circa clauſuram: præſertim quia *clauſuræ* nomen genus eſt ad clauſuram tam inferiorem, quàm exteriorem: & cum Conſtitutio ſimpliciter loquatur de delinquentibus circa clauſuram, æquè videtur intelligenda de clauſura exteriori, ac de interiori; ſub genere enim propriè utraque ſpecies comprehenditur, ut notatur *in l. Si quis ſic ſtipuletur in gloſ. in verb. Omnes hi, ff. ſolut. matr.* & tam delictum eſt Regulari ſine licentia ingredi exteriorem clauſuram, quam interiorem, licèt hoc ſit gravius.

19 Prætereà ponderanda eſt clauſula Conſtitutionis inferiùs poſita, quæ videtur ampliativa præcedentium, his verbis: *Itaut Epiſcopus in ſupradictis caſibus, & in prænominatas perſonas in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquomodo delinquentes, per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas procedere, omnemque juriſdictionem exercere liberè, & licitè valeat.* Verba enim illa, *In præmiſſis, & circa ea,* extendunt diſpoſitionem præcedentem etiam ad connexa, & comitantia: & illa dictio, *Quoquommodò delinquentes,* ſimiliter ampliat præcedentia ad omne delictum cujuſcumque ſit qualitatis, itaut propterea quatenùs delictum collocutionis cum moniali non comprehenderetur in priori parte Conſtitutionis, ſatis tamen videatur comprehendi in ſecunda, quæ latiùs patet. Verba enim ſic univerſalia, & geminata extendunt diſpoſitionem, & comprehendunt etiam caſus, qui aliàs in illa non comprehenderentur, ut pluribus exemplis probat Roman. *conſ. 31. Viſis iis in princ. n. 2.* & Alex *conſ. 102. Viſo themate lib. 6.* & in ſpecie verba, *in præmiſſis, & circa ea,* indicare Pontificem voluiſſe ampliare præmiſſa etiam ad caſus non expreſſos, patet ex iis, quæ de hac dictione, *circa,* ſuperiùs dicta ſunt: & de dictionibus, *omnia, & ſingula,* tradit Paul. de Caſtro *conſ. 418. col. 2. in princ. ver. In contrarium lib. 1.* & Ant. de Butr. *conſ. 19. n. 3. verſ. In privilegio autem, & num. 5.* ubi etiam de verbis, *plenè in omnibus,* ſeu *pleno jure,* & de dictione, *quoquomodo,* ſeu *quocumque modo,* Bart. *conſ. 21. lib. 2. n. 5.*

20 Et confirmatur: nam Gregorius in proœmio Conſtitutionis recenſet tres caſus, in quibus ex decretis Concilii Regulares delinquentes ab Epiſcopo puniri non poterant, & declarat ſe velle prædictis decretis aliquid adjungere, idque re ipſa obſervat in corpore Conſtitutionis in duobus caſibus, id eſt cùm Regulares non curati delinquunt in adminiſtratione alicujus Sacramenti; item cùm delinquunt prædicando in Eccleſiis ſui, vel alterius Ordinis ſine Epiſcopi benedictione, vel licentia, aut Epiſcopo contradicente: in his enim duobus caſibus perſiſtendo in terminis Concilii, Regulares ab Epiſcopo puniri non poterant, ſed à ſuis ſuperioribus Regularibus dumtaxat, ut priùs declaraverat S. Congregatio. Ergo idem cenſetur Gregorius feciſſe in 3. caſu, nempè cùm delinquunt circa clauſuram Sanctimonialium, vel perſonas in ea degentes: nam ſi hunc 3. caſum intellexiſſet de formali violatione clauſuræ, nihil Concilio addidiſſet, quia Regulares eam violantes jam ſuberant juriſdictioni Epiſcopi ex decreto *d. c. 5. ſeſſ. 23. de regul.* unde in hoc quoque 3. caſu Conſtitutio, ut aliquid addat decreto Concilii, ita intelligi debet, ut Regulares delinquentes circa clauſuram puniri poſſint pro delicto, pro quo ex præſcripto Concilii puniri non poterant, & ſic pro delicto ultra formalem clauſuræ violationem.

21 Cæterùm ſi hoc caſu Regularis non videretur aliquibus delinquere circa clauſuram, dubium tamen non videtur, quin delinquat circa perſonam intra ſepta degentem, & propterea ex hoc cap. ab Epiſcopo puniri poſſit ad præſcriptum Conſtitutionis, inducit enim Sanctimonialem ad ſecum colloquendum contra prohibitionem Apoſtolicam; atque ita delictum eſt reciprocum ex parte utriuſque: nam reſpectu unius, & ejuſdem actus individui, ſicuti eſt collocutio, prohibitio facta uni ex correlativis, cenſetur etiam facta alteri; idque verum eſt indiſtincte, & in omni materia etiam odioſa, & pœnali, ut optime declarat Cravetta *de antiq. temp. in 4 p. § Videamus n. 29. & 30.* & Soc. *conſ. 74. n. 5. & ſeq. lib. 3.* Curt. Jun. *conſ. 6. n. 15. & ſeq.* & Dec. *in l. 1. C. de in jus voc. n. 7. verſ. Primus.*

Neque verò ea verba, *circa perſonas,* ſalva ratione recti ſermonis reſtringi poſſunt ad ſolos tactus corporis, ſed cum ſint generalia, referri debent ad quodcumque delictum perſonas Monialium concernens, præſertim quia, ut dicit text. *in c. Nec ſolo 32. q. 5.* ſæpè in tactibus ac immunda violatione corporis fugit caſtitas ipſa de moribus.

Et hanc ob cauſam Gregorius legis conditor oretenus dixit ſuæ intentionis eſſe, ut in Conſtitutione comprehenderentur etiam mittentes Epiſtolas ad moniales, quaſi & hi dicerentur aliquo modo circa illarum perſonas delinquere, conſiderata latitudine illius dictionis, *circa*: & quamvis de hac Gregorii declaratione nihil hodie appareat authenticè, notitia tamen utcumque habita mentis legiſlatoris promptiorem reddere debet S. Congregationem ad declarandum illos eſſe in Conſtitutione comprehenſos, qui non per litteras tantùm, ſed perſonaliter accedunt ad colloquendum cum Monialibus.

Et eò magis, quia littera Conſtitutionis propriè hanc in- 22
terpretationem admittit: injuria enim adverſus perſonam dicitur fieri non ſolùm re, quoties manus inferuntur, ſed etiam verbis, ut cùm convicium fit; nec tantum in corpus infertur, ut cùm quis pulſatur, ſed aliquando etiam ad dignitatem, aut infamiam pertinet, ut cùm pudicitia attentatur; quæ ſunt verba text. *in l. 1. de jurejur.* & eodem modo actio in perſonam inferri dicitur; & tamen corpus non tangitur, *l. Actionum genera, & l. Actio in perſonam, ff. de act. & oblig.* Quod clariùs procedit hoc caſu, in quo Conſtitutio non utitur verbis, *in perſonam,* ſed *circa perſonam,* quæ latiùs patent, ut ſuperiùs diximus.

His non obſtat, quòd Conſtitutio tamquam pœnalis ſit 23
ſtrictè intelligenda; quia hoc caſu non agitur de pœna Regularibus imponenda, abſolutum eſt enim accedentes ad monaſteria ſine licentia eſſe puniendos; ſed ſolum agitur, à quo hæc pœna ſit irroganda, an ſcilicet à ſuperiore Regulari, an ab Epiſcopo: unde Conſtitutio non debet propterea ſtrictè intelligi, ſed potiùs latè in favorem juriſdictionis ordinariæ: nam quamvis reſtringantur Religioſorum privilegia, fit tamen reditus ad jus commune antiquum, ſecundum quod Monachi, & eorum Abbates ſuberant diœceſano Epiſcopo, *c. Abbates, & c. Monaſteria 18. q. 2.* & tradit Navar. *conſ. 8. ſub n. 3. de reſcrip.* Planum eſt autem, Conſtitutionem, per quam fit reditus ad jus commune, favorabilem eſſe, & latè interpretandam, *c. Cum dilectus, §. Cæterùm,* & ibi gl. communis, *in verſ. Juri communi,* & Abb. *n. 21. de conſuet.*

Et nihilominùs etiam lex pœnalis eſt latè interpretanda 24
quatenus patitur verborum proprietas, *l. Cum lege,* ubi Aret. *ff. de teſtam.* Rol. a Valle *conſ. 54. n. 39. verſ. Nam dictiones lib. 3.* & pleniùs Cravet. *conſ. 294. n. 2. verſ. Amplius,* & eò magis, quia per Conſtitutionem Gregorii tribuitur Epiſcopo jus procedendi contra Regulares exemptos auctoritate delegata; unde per hoc exemptionum privilegia non violantur, ut notat Abb. *in c. Grave nu. 1. de eff. Ordin.* & dixi *in c. Tuarum n. 31. ſupra eod.*

DE PRIVILEGIIS.

Idem Honorius III. V. quondam Anglorum Reginæ illuſtri.

CAPUT XXVII.

iii EXparte tua fuit propoſitum, quòd nonnulli litterati, quos nec habitus nec tonſura clericos profitetur, in terra tuæ juriſdictioni ſubjecta degentes, cùm deprehenduntur in aliquibus foris factis, ut juriſdictionem tuam eludant, & debitam pro delictis ultionem evadant, aſſumunt, ſeu etiam reſumunt tonſuram abjectam, ſeu habitum Clericalem, licèt ante pro laicis ab omnibus haberentur. Ne igitur tonſura, vel habitu ſic reſumpto, malitia foveatur, ſi tuam juriſdictionem exerceas in hujuſmodi delinquentes, qui ſine tonſura & habitu in delicto fuerint deprehenſi, æquanimiter duximus tolerandum: cùm malitiis hominum indulgeri non debeat, ſed potiùs obviari.

SUMMARIUM.

1 *QUi in habitu, & tonſura, & cæteris ut laici converſantur, deprehenſi in maleficiis puniri poſſunt à judice ſæculari.*

1 EXparte, *il terzo*. Jo. Andr. & communiter Scribentes ſummant hanc Decretalem. Qui in habitu, & tonſura, & cæteris ut laici converſantur, deprehenſi in maleficiis, ſe pro Clericis non defendunt. Sed quia per alia jura Clerici ſive in minoribus, ſive in ſacris Ordinibus conſtituti, & in maleficiis deprehenſi ſine habitu, & tonſura fori privilegium non perdunt, niſi ter moniti non deſiſtant, *ut c. Contingit, il 2. infrà de ſent. excomm.* cum ſuis concordant. propterea hoc cap. quod videtur oppoſitum innuere, multipliciter à Doctoribus intelligitur: verior tamen, & communior videtur intellectus gloſſæ penultimæ hìc. Tu in propoſito vide Alex. qui concordat cum gloſſa noſtra *in conſ. 8. Videtur ſuper primo n. 2. lib. 1.* & quod ſcripſi *in d. c. Contingit n. 6. 12. & 25.*

DE PRIVILEGIIS.

Idem Honorius III.

CAPUT XXX.

IN his, quæ ad cultum divinum facere dignoſcuntur, non maligna, ſed benigna eſſet potiùs interpretatio facienda. Unde mirari compellimur, quòd cùm fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, ut ubicumque fuerint, ſine Parochialis juris præjudicio, cum altari valeant viatico celebrare: quidam nimis ſtrictè interpretando indulgentiam noſtram, nituntur aſſerere, quòd per eam prædicti fratres præter Prælatorum aſſenſum facere hoc non poſſint: propter quod eos celebrare juxta indulgentiam Apoſtolicam non permittunt. Cùm autem nihil eis conferret memorata indulgentia, ſine qua id Prælatis annuentibus liceret eiſdem: Fraternitati tuæ mandamus, quatenùs interpretatione hujuſmodi reprobata, dum tamen ab aliis, quæ jure Parochiali proveniunt, prorsùs abſtineant, datam eis ſic licentiam celebrandi, auctoritate noſtra non differas publicare: ita quòd dicti fratres aliquam ex indulgentia noſtra videantur in hoc gratiam conſecuti.

SUMMARIUM.

1 *FRatres Prædicatores, & Minores an poſſint in clauſtro monaſterii ſui Ordinis in altari portatili Miſſam celebrare etiam invito Epiſcopo. Et quid de illius licentia, & n. ſeqq. uſque in fin.*

2 *Miſſa de jure communi an, & quando poſſit celebrari extra Eccleſiam de licentia Epiſcopi.*

3 *Epiſcopus poteſt de jure concedere privilegium altaris viatici in ſua diœceſi tantùm, & ſolus Papa in univerſo Orbe.*

4 *Fratres Prædicatores, & Minores ex indulto Honorii III. uti poterant altari viatico etiam Epiſcopo non permittente.*

Privilegia ſic debent interpretari, ut non ſint inania, ſed aliquid conferant præter jus commune, ibid.

5 *Fratres Prædicatores, & Minores etiam ante Concil. Trid. uti non poterant altaris viatici privilegio, poſteaquam habuerunt Eccleſias conſecratas.*

6 *Altaris viatici privilegium fuit innovatum à Sixto IV. & Alexandro VI. quoad Minores tantùm, non autem quoad Prædicatores.*

Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

7 *Societatis Jeſu Presbyteris altaris viatici privilegium à Conc. Trid. ademptum reſtituitur à Gregorio XIII.*

8 *Fratrum Prædicatorum, & Minorum privilegium in altari viatico celebrandi fuit ſublatum à Concil. Tridentino.*

9 *Privilegia etiam in corpore juris clauſa non deſinunt eſſe privilegia, & ideò comprehenduntur in generali privilegiorum derogatione.*

10 *Altaris viatici privilegium Epiſcopis conceſſum cur non ademptum à Concilio.*

11 *Juri communi non eſt opus derogare, ſed ſatis eſt, ut Princeps ſtatuat contrarium ejus, quod jus commune diſponit.*

12 *Privilegiis in corpore juris clauſis ex ſtylo Conc. Triden. non cenſuevit expreſsè derogari.*

13 *Epiſcopus poſt Conc. Trident. non poteſt concedere licentiam domi celebrandi, ut infirmus pro viatico communicetur.*

14 *Fratres Prædicatores, & Minores non poſſunt in clauſtris ſuorum monaſteriorum celebrare in altari portatili etiam de Epiſcopi licentia, & n. 19.*

Secus ſi altare ſit fixum in Oratorio ad divinum cul-

cultum dedicato, ibid. & num.22.

15 *Trid. Concilii decretum in c. unico, §. Neve patiantur, ſeſſ. 22. de obſerv. & evitan. in celebr. Miſſ. expenditur, & explicatur.*

19 *Principis domus, arces, & palatia, in quibus Barones juriſdictionem exercent, comprehenduntur in prohibitione Trid. Conc. de Miſſa in privatis domibus non celebranda.*

17 *Miſſa in privatis domibus celebrari non poteſt etiam in Oratorio ad divinum cultum dedicato, ſed celebrandi licentia petenda eſt à Sede Apoſtolica.*

18 *Oratoria publica, & privata quæ cenſeantur.*

19 *Epiſcopus non poteſt permittere, ut à Sacerdotibus ſæcularibus, aut Regularibus Miſſa celebretur extra Eccleſiam, & extra Oratoria ad divinum tantum cultum dedicata.*

20 *Altaris portatilis uſum Epiſcopus poſt Tridentinum Concilium concedere non poteſt etiam in locis publicis.*

21 *Epiſcopus poteſt concedere ex Tridentini Concilii præſcripto, ut Miſſa celebretur in Oratorio ad divinum tantùm cultum dedicato, dummodò illud non ſit in privatis domibus.*

22 *Miſſa in Oratoriis conſtructis pro uſu Carceratorum, Confraternitatum, Hoſpitalium, & Monaſteriorum celebrari poteſt prævia licentia, & approbatione Epiſcopi diœceſani, & n.23.*

IN *his*. Privilegiati, ut ubique poſſint cum altari viatico
1 celebrare, hoc poſſunt ſine licentia Prælatorum. Hoc dicit, & ſunt duæ partes. Prima ponit exordium, & factum narrat. Secunda providet, & rationem reddit: ibi, *Cum autem*.

Nota privilegium Principis ita eſſe interpretandum, ut aliquid conferat ultra jus commune, ne alioquin ſit eluſorium, ut hîc, *& in l. 1. C. de theſaur. lib. 10. cum concord.* de quibus *hîc in gloſ. fin.* Privilegium enim eſt privata lex, nec eſſet privata, niſi aliquid ſpecialiter indulgeret, dicit text. *in c. Abbate, verſ. Hic autem ſenſus de verb. ſignif.* De hoc infra *n.4.*

QUÆRO, an Fratres Prædicatores, & Minores, ut hîc dicitur privilegiati, poſſint hodie in Clauſtro monaſterii ſui Ordinis in altari portatili Miſſam celebrare etiam invito Epiſcopo diœceſano, non obſtante decreto Conc. Trid. *in c. uniç. ſeſſ.22. de obſerv. & evit. in celebr. Miſſ.* Et quid de illius licentia, & approbatione.

2 Quamvis ex antiquorum Canonum præſcripto Sacroſanctum Miſſę Sacrificium celebrari non debeat niſi in Eccleſia conſecrata, *cap. 1. in fin. cap. Sicut non alii, cap Unicuique cum concord. de conſecr. diſt.1.* & pluribus confirmat Duran. *de ritib. lib.2. c.2.* adeòut non liceat in privatis domibus celebrare etiam ex permiſſione Epiſcopi, *ut in d. c. Sicut non alii in fin.* & in Auth. *Ut in privatis domibus ſacra Myſteria non fiant, collat.5.* ſed opus ſit privilegio Apoſtolico, ſecundùm Archidiac. *in cap. fin. in ver. Ad Eccleſias de privileg. libr. 6.* tamen ex Concilio Triburienſi relato *in capit. Concedimus de conſecr. diſtinct.* 1. generaliter permittitur, ut ſi Eccleſiæ conſecratæ fuerint ab infidelibus, vel malis Chriſtianis combuſtæ, in capellis non conſecratis cum tabula conſecrata Miſſæ interim celebrentur, donec conſecratæ Eccleſiæ valeant reſtaurari: in itinere verò poſitis, ſi Eccleſia defuerit, ſub dio, ſeu in tentoriis, ſi tabula altaris conſecrata ibi affuerit, liceat Miſſarum ſolemnia celebrare. Item ex Concilio Agathenſi cap. 21. permittitur iis, qui ſunt valdè remoti ab Eccleſia Parochiali, propter fatigationem familiæ ſuæ, ut audiant Miſſas in minoribus feſtivitatibus in Oratoriis ſuis; ſed in præcipuis feſtivitatibus Miſſam audiant in ſuis Parochialibus Eccleſiis: refertur *in cap. Si quis etiam de conſecrat. diſtinct.* 1. Verùm hos duos textus communiter DD. intelligunt non habere locum niſi de conſenſu Epiſcopi diœceſani, quod ſatis conſtat *ex cap. Miſſarum de conſecr. diſt.*1. quod eſt ejuſdem Concilii Triburienſis: *Miſſarum*, inquit, *ſolemnia non ubique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel ubi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus.* Item colligitur ex ſexta Synodo *c.31. relata in cap. Clericos ead. diſt.* & tradit gloſ. *in d. c. Concedimus in verb. Celebrari permittimus, & in cap. Unicuique in ver. Licèt ead. diſt.* & proptereà Joann. Andr. *in cap. fin. de privil. lib.6. in ver. Celebrare*, dicit poſſe unumquemque Epiſcopum in ſua diœceſi 3 concedere hoc privilegium altaris viatici, juxta tex. *in d. c. Concedimus, cap. Miſſarum, cap. Clericos, & cap. Si quis extra de conſecr. diſt.*1. & ſolum Papam in univerſo Orbe, *ut hic, & in d. c. fin. eod. tit. lib. 6.* Joann. Andr. ſequuntur ibi Anton. de Butr. Anch. & alii: & ita communiter teneri teſtatur Abb. *hic n.2. ver. Sed quæro*, & Navar. *conſ.1. q.37. de Conſtit.*

Poſt hæc Honorius III. conceſſit Fratribus Prædicatori- 4 bus, & Minoribus privilegium altaris viatici: ſed quia nonnulli aſſerebant illud non habere locum abſque conſenſu Epiſcopi diœceſani, idem Honor. in hac Decretali declaravit prædictos Fratres uti poſſe hoc privilegio etiam Epiſcopo non permittente: nam cùm de licentia Epiſcopi unicuique liceret in altari viatico celebrare abſque alio Papæ privilegio, ex indulgentia Concilii Triburienſis, *ut in d. c. Concedimus*, indultum Honorii Nihil illis contuliſſet præter jus commune, ſi neceſſaria fuiſſet Epiſcopi licentia, & privilegium fuiſſet omninò eluſorium, quod eſſe non debet, ut hîc patet, & notat gloſ. *in ver. Ex indulgentia*, & Abb. *in princ.* quia ait hunc textum ad hoc quotidie à Doctoribus allegari.

Demum ſupervenit decretum Trid. Conc. *in c. unico Neve patiantur ſeſſ.22. de obſerv. & evitan celebr. Miſſ.* de quo inferiùs dicetur.

His ita conſtitutis, ad primam partem dubii videtur re- 5 ſpondendum fratribus Prædicatoribus, & Minoribus nequaquam licere in clauſtro, ut ſupra, Miſſam celebrare, præſertim Epiſcopo contradicente. Siquidem, ut inquit Jo. Andr. *hic num.8.* poſt Hoſt. *num. 11. in ver. Conſecuti*, hac gratia utebantur iſti fratres in novitate ſua, quando carebant propriis Eccleſiis, & habebant Oratoria ſimplicia: hodie verò & habent cœmeteria, & conſecrantur ipſorum Eccleſiæ. Unde nec in locis ſuis egent hoc privilegio, ex quo habent alia altaria conſecrata. Sed & Ant. de Butr. *hic num.*8. ſimiliter dicit Fratres Prædicatores, & Minores habuiſſe hoc privilegium in prima novitate, quando celebrabant in propriis habitaculis; ſed hodie habere proprias Eccleſias, & conſecratas, & ideò uti non poſſe hoc privilegio, quod in ſubſidium fuit datum. Et ſequitur Abb. *nu.* 8. dicens Doctores tacitè innuere, hoc fratres non habere ampliùs hoc privilegium; nam olim fuit eis conceſſum, quia non habebant ita Eccleſias conſecratas, ſicut hodie habent, ſed habebant quædam Oratoria non conſecrata. Et quamvis Abb. ſubdat, quòd ſi hodie etiam de facto accideret, ut haberent aliqua loca non conſecrata, fratres ad illa accedentes uti poſſent hoc privilegio, quia ſubeſſet ratio privilegii: tamen quidquid ſit de veritate hujus limitationis, certè illa non applicatur caſui noſtro, in quo agitur de Miſſa celebranda in clauſtro, in quo abſolutum eſt nullam ſubeſſe neceſſitatem celebrandi, cùm ſit in promptu Eccleſia, cui adjacet. Ceſſante igitur cauſa, ob quam privilegium fuit conceſſum, ceſſat privilegium, argum. *c. Etſi Chriſtus ſupra de jurejur. & c. Cum ceſſante de appellation.* & ideò videmus indultum Concilii Triburienſis celebrandi cum tabula conſecrata, cùm fuerit conceſſum in defectum Eccleſiarum, non habere locum in locis, ubi Eccleſiæ non deſunt, ut probat litera *d. c. Concedimus de conſecr. diſt.* 1. ibi, *Donec conſecratæ Eccleſiæ valeant reſtaurari*: & ibi, *Si Eccleſia defuerit.* Videtur enim inferri injuria Eccleſiæ, & loco ſacro, cùm extra eum nulla neceſſitate cogente Miſſæ ſacrificium celebratur, *ut in c. 1. & c. Sicut non alii de conſecr. diſt.*1.

Neque obſtat, quod ait Auguſtinus Barboſa *in verb.* 6 *Duximus indulgendum numer.* 3. privilegium hoc fratribus Prædicatoribus, & Minoribus conceſsum celebrandi in altari viatico poſteà fuiſse renovatum, & ampliatum à Sixto IV. Alexandro VI. ac Gregorio XIII. ut aſserit explicari, & comprobari per fratrem Emanuelem *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 43. art. 4.* Verè enim Sixtus IV. & Alexander VI. hoc privilegium non innovarunt niſi quoad fratres Minores, ut refert Rodrig. in loc. à Barboſ. allegat. Unde quoad fratres Prædicatores privilegium remanſit in eodem ſtatu, in quo erat ante illius innovationem. Gregorius autem ſi ulle privilegium conceſſit tantum Presbyteris Socie- 7 tatis Jeſu: quoad alios verò tantùm abeſt, ut illud innovaverit, ut potius declaraverit univerſis ademptum fuiſse

fuiſſe à Tridentina Synodo: ait enim in litteris directis Præpoſito Generali, & Prpsbyteris dictæ Societatis: *Vſum altaris viatici Societati veſtræ à fel. record. Paulo Papa III. conceſſum, deinde à Concilio Tridentino univerſè ſublatum, vobis eatenus reſtituimus, ut inter Miſſiones, &c.*

Sed quatenùs adhuc vigeret ratio indulti Honorii III. itaut fratres Prædicatores non prohiberentur illo uti ex hoc capite rationis ceſſantis à Doctoribus ut ſupra conſideratæ; obſtaret tamen illis Tridentini Concilii decretum *d. c. unico ſeſſ. 22. de obſerv. & evit. in celebr. Miſſar.* quod ſuſtulit privilegia omnia celebrandi etiam quoad Presbyteros Regulares extra Eccleſias, & publica Oratoria; atque ita etiam in altari portatili: ut conſtat clariſſimè ex prædictis litteris Gregorii XIII. & infrà explicabitur. Et in individuo hoc privilegium fratrum Prædicatorum, & Minorum à Concilio ſublatum fuiſſe, tenet Navarr. *in Manual. c. 25. num. 82. in fin.* & poſt eum Suarez *tom. 3. diſp. 81. ſect. 3. in fin.* & Henriq. *in ſum. lib. 9. c. 27. num. 2. in gloſ. Littera S.* Quidquid contra leviſſimo ductus fundamento ſcripſerit Emanuel. Rodrig. *de Regul. tom. 1. q. 43. art. 5.* & Jo. Præp. *in 3. part. quæſt. 83. art. 3. num. 151.* Hoc enim decreto etiam Regulares diſertis verbis comprehenduntur. Ideòque Congregationi Peregrinorum Ordinis Prædicatorum olim ſupplicanti S. Congregatio cenſuit concedendam eſſe privilegii Apoſtolici confirmationem celebrandi in Oratoriis, & altaribus portatilibus in illis locis, in quibus nulla ſuppetit commoditas Eccleſiarum conſecratarum.

9 Nec obſtat, quòd privilegium hujus *cap. In his,* tamquam in corpore juris clauſum non videatur a Concilio ſublatum, ad inſtar ſimilis privilegii altaris viatici Epiſcopis, eorumque Superioribus conceſſi *in c. fin. de privileg. lib. 6.* quod ex ſententia S. Congregationis à Concilio ſublatum non fuit.

Id, inquam, non obſtat primò, quia ex eo quòd privilegium Honorii III. fuerit inſertum in corpore juris, non proptereà deſivit eſſe privilegium. Ideòque gloſ. & DD. *in c. Quod nonnullis ſupra eod.* dicunt privilegium illud conceſſum Epiſcopis celebrandi clam tempore generalis interdicti, hodie non eſſe privilegium, ſed jus commune propter *cap. Alma mater de ſent. excomm. lib. 6.* innuentes ante promulgationem *d. cap. Alma Mater*, illud fuiſſe privilegium, licèt clauſum eſſet in corpore juris. Ratio autem, cur Concilium non abſtulerit Epiſcopis privilegium altaris viatici, non eſt, quia in corpore juris ſit inſertum, ſed quia Epiſcopos, cæteroſque majores Prælatos, qui in ſublimiori gradu Hierarchiæ Eccleſiaſticæ conſtituti reliquis omnibus ædificationi, & exemplo eſſe debent, non decet ſine Miſſa tranſire abſque rationabili cauſa ullam
10 diem, ut legitur *in d. cap. fin. de privileg. lib. 6.* Eſſet enim ſcandaloſum, ut Epiſcopi in ſua diœceſi, vel extra eam iter facerent abſque eo quòd Miſſam celebrarent, vel audirent. Unde hoc indultum, quod in præcipua honeſtate, & decentia Pontificalis officii, in divini cultus augmento, populique ædificatione fundatur, non ſunt cenſendi Patres Concilii voluiſſe vulnerare, cum hoc ſemper præcipuum habuerint, ut Epiſcopi in his, quæ ad religionem, & Dei cultum ſpectant, cæteris præluceant, *cap. 1. ſeſſ. 24. cap. 1. ſeſſ. 25.* & paſſim alibi. Lex enim reſpicit ſemper quid deceat ſecundum honeſtatem, *c. Magnæ de voto, cap. Erit autem lex 4. diſt. cap. Cum non deceat de elect. lib. 6.* cum ſuis concord. At hæc ratio minimè viget in inferioribus Sacerdotibus: imò vix eſſet ſine ſcandalo, ut quilibet ſimplex Regularis dictorum Ordinum haberet uſum altaris portatilis: præſertim quia fortè in vim communicationis idem privilegium prætenderent etiam Regulares aliorum Ordinum. Hoc igitur caſu propriè verificantur verba *cap. Sicut non alii, de conſecr. diſt. 1.* quòd ſatiùs ſit Miſſas non cantare, aut non audire, quàm in illis locis, ubi fieri non oportet.

11 Reſpondetur ſecundò hoc argumentum poſſe in contrarium retorqueri: nam quamvis privilegium inſertum in corpore juris faciat jus commune inter nominatos tantùm, ut notat Jo. Andr. poſt Hoſtien. *in c. p. Ex parte, il primo, ſuper ver. Cæteris decim.* & tenet gloſ. 2. *in c. Conſtitutionem de Regul. lib. 6. & in reg. Quæ à jure in fin. eodem lib.* & in Clemen. *Dudum in ver. De jure de ſepult.* tamen juri communi non eſt opus expreſsè derogare, quia conſtitutio poſterior tollit priorem contrariam, licèt de illa mentionem non faciat, *cap. 1.* & ibi DD. *de Conſtit. lib. 6. cap. Vaſa de Conſecr. diſt 1. cap. 1. ſupra de cognat. ſpiritual.* ergo ex eo quòd privilegium in jure clauſum faciat jus commune, potiùs ſequitur, ut eidem privilegio non ſit opus derogare. Et ita per hanc rationem concludit Felin. *in cap. 1. nu. 11. verſ. Tutius eſt tenere communem ſupra de reſcript.*

Reſpondetur tertiò, Concilium Tridentinum quotieſ- 12
cumque ſuſtulit privilegia, ſuſtuliſſe etiam inſerta in corpore juris nullibi enim ex ſtylo Concilii in derogantibus generalibus conſuevit fieri mentio talis inſertionis; ideòque *in cap. 2. ſeſſ. 5. & in cap. 15. ſeſſ. 23.* ſuſtulit privilegia Regularium inſerta in Clem. *Dudum de ſepult.* Item *in cap. 8. ſeſſ. 7. & in cap. 9. ſeſſ. 24.* derogavit privilegiis exemptorum, de quibus *in cap. Luminoſo 18. q. 2. & cap. Cùm Epiſcopus de off. Ordin. lib. 6.* Item *in cap. 5. ſeſſ. 14.* quoad durationem conſervatorum ſuſtulit diſpoſitionem *cap. fin. de off. ad leg. lib. 6.* Item *in cap. 8. & 10. ſeſſ. 23.* quoad Ordines, & dimiſsorias, ſuſtulit privilegia inferiorum, de quibus *in cap. Cum illus de tempor. ordin lib. 6. & in cap. Abbates de privilegiis eod. lib.* Item *in cap. 18. ſeſſ. 24.* ex ſententia S. Congregationis ſuſtulit indultum ſtudentium inſertum *in cap. Cum ex eo de electione lib. 6.* & alibi ſæpè: & tamen inſertionis hujuſmodi in jure communi nullam mentionem fecit, & in multis aliis caſibus, quos retuli *in cap. Nonnulli a nu. 42. ſupra de reſcript.* & in ſpecie, quicquid in contrarium ſcripſerit Suar. *tom. 3. diſp. 81. ſect. 2. vol. 2.* & Rodriquez *de reg. tom. 3. q. 4. art. 6.* decretum *d. cap. unico, ſeſſ. 22. de obſerv. & cult. in celebratione Miſſ.* abſtulit Epiſcopis facultatem concedendi etiam ex legitima cauſa uſum altaris portatilis in ſua diœceſi, quam habebant ex diſpoſitione juris communis, juxta text. *in d. c. Concedimus, cap. Miſſarum de conſecr. diſt. 1.* ut ſolidè pro-
bat Navarrus *conſ. 1. q. 37. de conſtitut.* Et proptereà cùm 13
Cardinalis Paleottus olim petiiſſet, an poſſet concedere licentiam domi celebrandi, cùm infirmus deberet pro viatico communicari: Sacra Congregatio reſpondit non poſſe. Quinimò cùm Cardinalis Legatus Portugalliæ petiiſſet, ut poſſet concedere licentiam celebrandi Miſſam in domo privata decenter accommodata, cùm infirmus aliquis debet pro viatico communicari, & hoc quia in illis regionibus ſunt multa loca adeò diſperſa, & remota à Parochiis, ut non ſine maximo incommodo poſſit Euchariſtiæ Sacramentum circumferri: Sacra Congregatio reſpondit non eſſe concedendum; ergo non eſt ambigendum, quin Conc. ſuſtulerit privilegium Prædicatorum, & Minorum, utcumque clauſum in corpore juris, præſertim quia *in d. c. unico §. Neve patiantur*, dum prohibet, ne in privatis Oratoriis Miſſe ſacrificium celebretur, utitur dictione illa univerſali, *Quibuſcumque*, de cujus natura eſt, ut omnia includat, *c. Solita verſ. Quandocumque ligaveris ſupra de major. & obed. c. Si tibi abſenti*, ubi Archid. *n. 4. verb. Quicumque de præben. lib. 6.* & comprehendere etiam ea, quę aliàs in ſimplici diſpoſitione non comprehenderentur, gloſ. in Clem. *§. Digni atem in ver. Quodcumque de vit. & honeſt. Cleric.* cum aliis allegatis per Sarnen. *in reg. de trien. q. 2. num. 3. & 4.*

Quoad ſecundam partem dubii, an ſcilicet Fratres Præ- 14
dicatores, & Minores poſſint in clauſtro monaſterii ſui Ordinis Miſsam celebrare ſaltem prævia licentia, & approbatione Epiſcopi diœceſani, videtur ſic diſtinguendum: aut intendunt celebrare in altari portatili: & hodie non poſſunt etiam de Epiſcopi licentia: aut in altari fixo in aliqua capella ad divinum cultum dedicata: & poſsunt, ſi Epiſcopus locum priùs viſitaverit, & approbaverit. Utriuſque 15
propoſitionis veritas dilucidè apparebit, ſi expendantur verba Concilii *in d. cap. unico ſeſſ. 22 de obſerv. & evit. in celebrat. Miſſar.* quæ ſic ſe habent: *Neve patiantur privatis in domibus, atque omninò extra Eccleſiam, & ad divinum tantùm cultum dedicata oratoria ab eiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, ſanctum hoc ſacrificium à ſæcularibus, aut Regularibus quibuſcumque peragi.*

His verbis Concilium primò prohibet, ne Epiſcopi permittant, ut Miſsa celebretur in privatis domibus. Deinde prohibet, ne id fieri permittāt in locis, quæ ſunt omninò extra oratoria ad divinum tantùm cultum dedicata. Tertiò præcipit, ut hujuſmodi oratoria priùs deſignētur, & viſiten-

tur ab Ordinario: ex quo contextu colliguntur concluſiones infraſcriptæ.

Prima concluſio eſt, in privatis domibus nullo caſu poteſt Epiſcopus permittere, aut indulgere, ut a ſacerdotibus ſive ſæcularibus, ſive regularibus Miſſæ ſacrificium
16 celebretur. Et in hoc ſublata eſt facultas, quam Epiſcopi habebant ex diſpoſitione *cap. Miſſarum, de conſecrat. diſt. 1.* ut dictum eſt ſupra *num. 8.* Unde cum olim dubitatum fuerit, an in domo Principis poſſit Miſſa celebrari, quaſi non veniat appellatione domus privatæ & quid de arcibus & palatiis Baronum, ubi exercent juriſdictionem: S.
17 Congregatio cenſuit comprehendi dicto decreto Concilii hujuſmodi loca. Quæ concluſio procedit, etiamſi in privatis domibus conſtructum eſſet oratorium dedicatum ad divinum cultum: nam nihilominus non liceret Epiſcopo impertiri licentiam illic celebrandi. Ratio eſt, quia cum in ſecunda prohibitione Concilium ſtatuat, ne Epiſcopi permittant, ut celebretur extra Eccleſiam, & extra oratoria ad divinum cultum dicata: ſupervacanea eſſet prohibitio de non celebrando in privatis domibus, ſi liceret in eis celebrare in oratorio dedicato ad cultum divinum, ſatis enim fuiſſet ſimpliciter prohibere, ne celebraretur in locis extra Eccleſiam, & extra oratoria ut ſupra dedicata: nam per hoc ſatis clarè fuiſſet prohibita celebratio in privatis domibus, in quibus non extarent hujuſmodi oratoria. Ut ergo verba illa aliquid operentur, dicendum eſt Concilium nullo caſu voluiſſe, ut Miſſæ ſacrificium fieret in
18 privatis domibus, atque ita etiamſi in eis eſſet oratorium ad divinum cultum dedicatum. Quam interpretationem ſæpiùs ſecuta eſt S. Congregatio; cenſuit enim oratoria intra domeſticos parietes, aut in privato ſolo conſtructa, aut privatis ædibus adjacentia, utcumque ſint dedicata ad divinum cultum, cenſeri tamen privata, nec poſſe Epiſcopum indulgere, ut in eis ſanctum Miſſæ ſacrificium fiat, niſi habeant oſtium, quod immediatè reſpondeat in viam publicam, & in ipſam nullus aditus, aut proſpectus ex privatis ædibus pateat. Quinimò ſæpè declaravit, oratoria ædificata in agro, aut ſolo privato, licèt ob omnibus diſtincta, adhuc privata cenſeri, ſi oſtium reſpondeat in aream privatam utcumque omnibus patentem; quamvis his caſibus aliquando reſcripſerit ad Epiſcopos, ut poſtquam dominus ſoli per publicum inſtrumentum ſi tui ante oratorium exiſtenti efficaciter, & cum effectu renuntiaverit, declarent oratorium illud eſſe publicum, itaut ſit in ipſorum facultate licentiam tribuere illic celebrandi, ubi tamen illud priùs viſitaverint, ac divino cultui peragendo aptum, ac decens eſſe compererint. In oratoriis autem, quæ omninò ſunt extra ædes privatas, reſpondit, celebrandi licentias etiam ex cauſa Epiſcopos concedere non poſſe, ſed petendas eſſe à Sede Apoſtolica, prout poſtea obſervatum eſt. Olim hujuſmodi licentiæ concedebantur à S. Congregatione Concilii. Hodie expediuntur per litteras in forma Brevis.

19 Secunda concluſio, quæ deſumitur ex verbis Concilii in locis, quæ ſunt omninò extra Eccleſias, & extra oratoria ad divinum tantùm cultum dedicata, Epiſcopus permittere non poteſt, ut Miſſa celebretur a presbyteris ſæcularibus, aut regularibus quibuſcumque. Patet hæc concluſio ex littera textus, & ex ea ſatis clarè infertur, ut Diœceſanus Epiſcopus minimè poſſit tribuere licentiam Fratribus Prædicatoribus, vel Minoribus celebrandi in clauſtro ſuper altari portatili: nam etſi clauſtrum non ſit domus privata, ideòque non cadat ſub prima prohibitionem Concilii de non celebrando in privatis domibus, cadit tamen ſub ſecundam de non celebrando in locis extra Eccleſiam, & extra oratoria ad divinum cultum dedicata; verè enim clauſtrum nec eſt in Eccleſia, nec altare portatile poteſt dici oratorium ad divinum cultum dedicatum: Ideòque Pariſ. *conſ. 34. circa reſolutionem n. 14. & 15. vol. 4.* reſpondit domum Confraternitatis non eſſe locum ſacrum, aut religioſum, etiamſi in ea ſit campanella, & altare portatile, & quandoque celebretur ibidem diebus feſtivis; ſed adhuc remanere privatum, & profanum, allegat Feder. de Sen. *conſ. 130. Factum tale eſt*, & Abbatem *in cap. Patentibus ſupra eod.* Felin. *in c. De quarta n. 13. de præſcript.* & alios quamplures. Et olim S. Congregatio conſulta, utrum Epiſcopus, ſi in loco à domo privata diſtincto adſit altare, non tamen oratorii formam habente, poſſit licentiam celebrandi concedere; reſpondit oportere oratorii formam habere, & viſitari, & approbari ab Ordinario. Aliquando etiam fuit habitus recurſus ad S. Congregationem pro licentia celebrandi Miſſam in altari poſito in Eccleſia nondum conſecrata: & Congregatio conceſſit, dummodo ara ſit conſecrata. Unde ex verbis
20 Concilii apertè colligitur Epiſcopum non habere amplius facultatem concedendi uſum altaris portatilis etiam in locis publicis, ſicuti olim habebat ex indulgentia Concilii Triburienſis & Agathenſis.

Et confirmatur, quia quamvis oratoria authoritate Epiſcopi fundata aliquando veniant appellatione beneficii, ut notat Abb. *in c. fin. in ſ. n. de cenſib.* & ideo poſſint comprehendi ſub regula de infirmis, ſecundum Sarnen *in eadem reg. q. 23.* tamen in altaribus portatilibus regulæ Cancellariæ, & jura de beneficiis loquentia locum habere non poſſunt, ut tradit Quintil. Mandoſ. *in reg. de Annal. q. 17. n. 6. verſ. in Altaribus viaticis.*

21 Tertia concluſio, quæ ex Concilio deducitur, Epiſcopus poteſt concedere licentiam, ut Miſsę ſacrificium celebretur in oratoriis publicis, ſeu ad divinum tantum cultum dedicatis, dummodò illa non ſint in privatis domibus, quia tunc non eſſent publica, ut oſtenſum eſt ſupra in prima concluſione. Probatur hęc concluſio, quia dum Concilium prohibet, ne Epiſcopi permittant, ut celebretur in locis extra Eccleſiam, & extra oratoria ad divinum cultum tantum dicata: ergo permittit, ut hoc fieri poſſit in Eccleſia, & in oratoriis prædictis, a contrario ſenſu, & ex reg. *cap. Nonne de præſumpt. l. Cum Prætor, ff. de judic. cum ſimil.* nam prohibitum in uno caſu, in alio cenſetur permiſſum, *l. Cum lex*, & ibi gloſ. *ff. de leg.* Præſertim verò quia Concilium jubet, ut oratoria ipſa prius deſignentur, & viſitentur ab Ordinario: ergo clarè admittit, ut idem Ordinarius dare poſſit licentiam in eis celebrandi; alias enim inania eſſent illa verba, ab Ordinariis deſignanda, & viſitanda.

22 Ex hac tertia concluſione infertur, ut ſi Fratres Prædicatores, vel Minores intendant Miſsam celebrare in clauſtro non ſuper altari portatili, ſed ſuper fixo, & in capella, ſeu oratorio occluſo, & interſecto, ſicuti aliqua cernuntur in clauſtris nonnullorum monaſteriorum Urbis, hoc eis non prohibeatur de conſenſu Epiſcopi diœceſani. Ratio eſt, quia tunc oratorium illud cum non ſit in privatis domibus, ſed in loco religioſo cum altari fixo & auctoritate Epiſcopi deſignatum, dicitur publicum, *cap. Authoritate de privil. lib. 6.* Mandoſ. *in reg. de annal. q. 17. n. 9.* & fuſius oſtenſum eſt ſupra in principio. Unde ſuccedit facultas Epiſcopis per Concilium attributa, aut ſaltem non adempta, concedendi licentiam, ut in eo Miſsæ ſacrificium celebrari valeat. Talia ſunt oratoria Societatis Sanctiſſimi Sacramenti, Beati Rochi, Battentium, & aliarum conſimilium, quæ reperiuntur erectæ auctoritate Epiſcopi, de quibus loquitur Bald. *conſ. 162. Quidam Franciſcus nu. 4. vol. 5.* Bart. *in l. Sodales num. 6. C. de colleg. illic.* Caro *conſ. 11. Quædam Societas num. 1. & ſeqq.* Item oratoria hoſpitalium, de quibus per Lap. *alleg. 41.* Calder. *conſ. 352. An Epiſcopus alias 23. de teſtam.* Rom. *conſ. 477. in caſu propoſito nu. 13.* Paul. de Caſtr. *conſ. 167. Præſuppoſita lib. 2.* Necnon oratoria Fraticellorum, ſeu Eremitarum. Item Pœnitentium, ſeu Jeſuatorum, ſuper quibus conſuluit Anton. de Butr. *a. conſ. 19. n. 19.* Quippè in his, & aliis conſimilibus tamquam in publicis oratoriis etiam hodie celebrari poteſt prævia viſitatione, & approbatione Ordinarii, & ſuper altari lapideo in forma ſicut habent Eccleſiæ, juxta text. *in c. Clericos, c. Nullus, & c. Altaria de conſecr. diſt. 1.* & declarat Rom. *d. conſ. 477. n. 13.*

23 Quem ſenſum ſimiliter ſæpiùs admiſit S. Congregatio: nam olim conſulta, quæ ratio tenenda ſit Nolæ, ubi in cuſtodia tenentur delinquentes in domo officialis, ad hoc ut detenti poſſint Miſſam audire, ſtante decreto Concilii *in d. c. Unico*, cenſuit ſcribendum, etſi in privatis domibus non liceat celebrare Miſſas: tamen ſi erigatur ad hunc uſum, & in loco decenti oratorium ab Ordinario viſitandum, & approbandum, tunc poſſe. Item Confraternitas Vallis-oleti Palentinę diœceſis olim tranſmiſit ſuas Conſtitutiones, in quibus illud reperitur adnotatum, quòd cum velint celebrare in quodam cœnaculo dictæ Societatis, S. Congregatio reſpondit oratorium tale debere ab Ordinario viſitari, & approbari.

Ac demum reſpondit, oratoria exiſtentia in monaſteriis, vel hoſpitalibus ordinaria, vel Apoſtolica auctoritate ſan-

fundatis, non comprehendi in prohibitione Concilii in dicto verſ. *Neve patiantur*.

Ex quibus omnibus ad propoſitam quæſtionem reſpondendum videtur, Fratres Prædicatores, & Minores nequaquam poſſe in clauſtro monaſterii in altari portatili Miſſas celebrare etiam de Epiſcopi conſenſu. Cæterùm ſi ſuper altari fixo in oratorio ad divinum tantùm cultum dedicato celebrare voluerint, poſſe id eis permitti ab Ordinario, ubi tamen locum priùs viſitaverit, ac divino cultui aptum, ac decentem eſſe compererit.

An autem altaris viatici privilegium competat S. R. E. Cardinalibus, dixi *in c. Quod nonnullis, à n.5. uſque ad n.31. ſupra eod.*

DE POENIS.

Ex Concilio Triburien.

CAPUT II.

PResbyteri interfecti compoſitio, Epiſcopo ad cujus parochiam pertinet, ſolvatur: ita ut medietatem utilitatibus Eccleſiæ, cui præfuit, tribuat: & alteram in ejus eleemoſynam juſtè diſpertiat: Quia nullus ejus hæres proximior videtur, quàm qui ipſum Domino ſociavit.

S U M M A R I U M.

1 *POenæ presbyteri interfecti pars applicatur Eccleſiæ, cui præfuit alia pars pro ejus anima diſtribuitur.*

2 *Prælatus agere poteſt pro injuria ſuo Clerico illata.*

3 *Pœna pecuniaria non eſt vindicta.*

4 *Pœnas pecuniarias an Epiſcopus poſſit ſibi applicare, & n. ſeq. uſque ad n.24.*

5 *Epiſcopus dicitur habere fiſcum.*

Contrarium declaratur, numero decimo ſexto & decimoſeptimo.

6 *Bona Clerici damnati devolvenda ſunt in fiſcum Eccleſiæ.*

7 *Confiſcatio ex delicto Clerici fit Cameræ Epiſcopali, ubicumque ex delicto laici veniunt confiſcanda bona ipſius laici.*

8 *Bona Clerici decedentis ſine hærede ex teſtamento, vel ab inteſtato, devolvuntur ad Curiam Eccleſiaſticam, non autem ad Curiam Principis ſæcularis.*

9 *Pœna pecuniaria, quam judex eccleſiaſticus imponit per ſententiam arbitrio ſuo, converti debet in utilitatem Eccleſiæ, vel in uſum pauperum.*

10 *Mulctas pecuniarias non poteſt judex eccleſiaſticus ſibi applicare.*

11 *Statuti conditor non poteſt ſibi applicare pœnam pecuniariam à ſtatuto limitatam.*

12 *Epiſcopus ſi aliunde habeat, unde vivat, non poteſt in ſuos uſus convertere pœnas pecuniarias à jure vel ſtatuto præfinitas, & num.21.*

13 *Intellectus hujus cap.*

14 *Pœnæ quæ pro facinoribus jam commiſſis infliguntur, non ærario Principis, ſed publicis operibus ſunt deputandæ.*

15 *Fiſci ratio non eſt habenda, ubi de morum correctione agitur.*

16 *Epiſcopus nihil poteſt confiſcare ſuæ Cameræ.*

17 *Pœna pecuniaria, quæ imponitur pro damnis alteri illatis, cui ſit applicanda, & n.29.*

18 *Epiſcopus ſi evidenter egeat, an poſſit ſibi applicare pœnas pecuniarias à jure, vel ſtatuto limitatas, & num.21.*

19 *Eleemoſynam obſtrictus facere nomine alterius, poteſt eam ſibi conferre, ſi in evidenti neceſſitate ſit conſtitutus.*

20 *Pœnæ Clericorum non reſidentium, & concubinariorum indiſtinctè piis locis, vel pauperibus ſunt erogandæ.*

21 *Epiſcopus quas pœnas pecuniarias poſſit ſibi applicare ex ſententia Sac. Congregationis Concilii, & n. ſeqq.*

22 *Paupertas Epiſcoporum in materia applicationis pœnarum qualiter ſit æſtimanda.*

23 *Pœnæ pecuniariæ pauperibus magis egentibus ſunt conferendæ.*

24 *Pœnæ pecuniariæ an poſſint pro aliqua parte applicari Epiſcopo procuratori fiſcali.*

Et an executoribus, & miniſtris Curiæ, num. 30. & 35.

Et an pro expenſis tribunalis, numero trigeſimoſeptimo.

Et an in reparationem palatii Epiſcopalis, aut domus Vicarii, num.38.

25 *Procuratori fiſcali, ſi ita ſe habeat conſuetudo, aſſignari poteſt ex qualibet condemnatione decima pars ejus quantitatis, in qua reus cum Camera ſe compoſuerit.*

26 *Pœnæ pecuniariæ locis piis ſunt integrè applicandæ.*

27 *Eccleſia habet fiſcum, non tamen ad explendam Epiſcoporum avaritiam.*

28 *Pœnæ pecuniariæ quibus uſibus erogari debeant, ex Conciliis provincialibus Ravennaten. & Mediolanen. & num.34.*

29 *Pœnæ pecuniariæ nulla ex parte applicari poſſunt judici ab Epiſcopo deputato ſuper damnis datis Eccleſiæ.*

30 *Miniſtri Curiæ Epiſcopalis non obſtante conſuetudine, & Eccleſiæ paupertate, nihil percipere debent ex pœnis pecuniariis, & n.35.*

31 *Pœnæ pecuniariæ non poſſunt ab Epiſcopo applicari fabricæ, vel Sacriſtiæ Eccleſiæ, ſi id directè, vel indirectè cedat in alicujus utilitatem.*

32 *Pœnæ ſive ex Conſtitutionibus ſynodalibus, ſive ex præcepto Ordinarii proveniant, ſive ſtipulatione prætoria, piis locis tantùm ſunt applicandæ.*

33 *Depoſitarius pœnarum ex Capitulo conſtitui debet, qui Epiſcopo præſente, Capitulo rationem adminiſtrationis reddat.*

34 *Pœnæ non obſervantium dies feſtos, pro tertia parte applicari debent accuſatori.*

35 *Executoribus pro quarta.*

36 *Vicario Epiſcopali nulla portio ex pœnis pecuniariis aſſignari poteſt.*

37 *Expenſæ tribunalis ad Epiſcopum pertinent.*

39 *Pœnæ quænam indiſtinctè etiam in caſu egeſtatis Epiſcopi locis piis ſint applicandæ.*

PResbyteri. Legitur dupliciter. Primò exponendo litteram, ibi, *Ejus, ideſt presbyteri interfecti*. Et ſecundùm hanc lecturam quæ communiter tenetur, hoc dicit: Interficiens presbyterum puniendus eſt, & pœnæ pars Eccleſiæ, cui præfuit, alia pars pro ejus anima diſtribuitur. Secundò legitur exponendo verbum, *Ejus*, ideſt Epiſcopi: & juxta hanc lecturam Decretalis hoc intendit Medietatem pœnæ presbyteri interfecti, Eccleſiæ, cui præfuit, applicabit Epiſcopus; aliam verò medietatem ſuas neceſſitates diſtribuet. Et huic ſecundæ lecturæ videtur congruere ratio, quæ ponitur in fine textus, videlicet, Quia, &c. Quæ ratio inſinuat Epiſcopum aliquid commodi ſentire ex hac diſtributione, ac proinde non eſſe nudum execu- 1

cutorem ad *l. Sulpitius*, ubi gloſ. & Odofred. *ff. de donat. inter vir. & uxor.* notant Bart. Florian. & Alber. *in leg. Si quis Titio, de leg.* 2. Roman. *conſ.* 228. *n.* 2. & dixi pleniùs *in c. Tua nobis, à n.* 21. *ſupra de teſtam.*

Nota primò ſecundùm primam lecturam, Epiſcopum non poſſe pœnam pecuniariam ſibi applicare, ſed debere illam diſtribuere in pios uſus, ut infra in prima, & ſecunda quæſtione.

Secundò nota juxta ultimam lecturam, Epiſcopum, ſi verè indigeat, poſſe pœnas pecuniarias in ſuas neceſſitates erogare: quod tamen intellige, ut dicam infra *n.* 21.

2 Tertiò nota Prælatum agere poſſe pro injuria ſuo Clerico illata; *ut hìc, & in cap. In primis, in princip.* 2. *q.* 1. *& in cap. Ex parte, ſupra de reſcript.* infertur enim injuria nedum perſonæ ipſius Clerici, ſed etiam Eccleſiæ univerſali, *& in cap. Cum deſideres, infra de ſent. excomm. & c. Parochianos eodem tit. & hìc* notant *gloſ.* 2. Innoc. Abb. Antiq. & Hoſtien. omnes in princip. Joan. Andr. *num.* 1. *in ver. Pertinet*, Butr. *n.* 2. Anchar. & Abb. Siculus, ambo *in primo notab.*

3 Ultimò nota, pro crimine ad pœnam pecuniariam civiliter agi, quia pœna pecuniaria non eſt vindicta, ut inquit Innoc. *hìc in ver. Solvatur*, cujus dictum notabile reputat Joan. Andr. *num.* 1. *in eodem ver.* & ſequitur Butr. *n.* 2.

4 QUÆRO generaliter, an Epiſcopus poſſit pœnas pecuniarias ſibi applicare.

5 Difficultas inde emergit, quia Epiſcopus dicitur habere fiſcum, ut colligitur ex gloſ. *in cap. Quia diverſitatem, in*
6 *ver. Præter, ſupra de conceſſ. præb.* quæ dicit bona Clerici damnati devolvenda eſſe in fiſcum Eccleſiæ: quam gloſ. aſſerit eſſe ſingularem *ibi* Ant. de Butr. *in fine*, & Imol.
7 *col.* 5. *num.* 12. *verſ. Et nota benè*, dicentes, ubicumque ex delicto laici veniunt confiſcanda bona ipſius laici, tunc ex delicto Clerici fieri confiſcationem Cameræ diœceſani, non autem Cameræ fiſcali laicorum: & quamvis illam gloſſam quidam intelligant de fiſco Papæ, tamen Butr. Imol. & Abb. intelligunt eam de fiſco Epiſcopi: & illam approbant etiam Abb. Joan. de Anan. & Marian. Soccin. *in cap. excommunicamus, il primo de hæret.* Idem poſt alios firmat Card. in Clem. *Nolentes*, §. 1. *in* 3. *quæſt. de hæret.* ubi latè deducit Epiſcopum habere fiſcum, Nicolaus de Ubald. *in tract. de ſucceſſ. ab ineſt. in fine primi tract. ſucceſſ. Clericor. ſæcular.* & Alber. de Roſ. *in dictionar. in ver. Fiſcus*, & eſt communis opinio teſte Covarr. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 11. Julio Claro *in pract. criminal. in* §. *fin. quæſt.* 80. *num.* 5. *verſ. in hac autem materia*, & Peregrin. *de jure fiſci lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 105. *verſ. Sed contra pro Epiſcopo*: quam etiam dicit veriorem Felin. *in cap. Irrefragabili*, §. *Cæterum, num.* 11. *verſ. Sed nihilominus iſta ſecunda opinio, ſupra de off. Ordinar.* maximè propter authoritatem Rotæ, quæ *deciſ.* 4. *de teſtam. in antiq.* incip. *Mortuo Titio*, decidit Eccleſiam habere fiſcum, *per cap. Quiſquis, & cap. Si quis deinceps,* 17. *quæſt.* 4. & per textum *hìc*, & per gloſ. prælleg. in d. *cap. Quia diverſitatem*: & pro-
8 pterea bona Clerici decedentis ſine hærede ex teſtamento, vel ab inteſtato, devolvi ad Curiam Eccleſiaſticam, non autem ad Curiam Principis ſæcularis. Addo Rotam apud Achil. de Graſſ. *deciſ.* 2. *in tit. de off. Ordin.* Sed quidquid ſit de jure, hodie de conſuetudine generali Epiſcopus habet fiſcum, ut teſtatur Joan. Franciſcus Pavinus Rotæ in conſilio edito in cauſa Beati Simonis, impreſſo poſt conſilia Oldrad. *in* 33. *col. verſ. Circa quartum*, & Felin. poſt eum in dict. *cap. Irrefragabili*, §. *Cæterum, num.* 11. *ad fin. verſ. Concludendo utar verbis Franciſci Pavini de offic. Ordinar.* Joan. Bernard. Diaz *in pract. criminal. cap.* 132. *aliàs* 134. & latiùs *cap.* 124. *aliàs* 142. & Covarr. *loco citato*.

Sed in oppoſitum eſt littera hujus textus ſecundùm communem intellectum, de quo ſupra *in princ. & in primo notab.*

9 Pro ſolutione diſtingue, aut pœna pecuniaria imponitur per ſententiam, eò quòd cum non ſit limitata à jure, infligitur arbitrio judicantis, ut in *cap. De cauſis, de offic. deleg.* cum concordantibus, de quibus per Henr. Boich. *in cap. In Archiepiſcopatu col.* 2. *circa med. ſupra de raptor.* aut reperitur impoſita, & limitata à jure, vel ſtatuto.

Primo caſu concludendum eſt Epiſcopum, vel alium judicem Eccleſiaſticum non debere ſuis uſibus applicare pęnam pecuniariam, quam infligit per ſententiam arbitrio ſuo, ſed debere illam convertere in utilitatem Eccleſiæ, vel uſum pauperum, ut concludit Hoſtien. *in cap. Irrefragabili, num.* 21. *verſ. Caveat tamen, de offic. Ordinar.* & poſt eum Joan. Andr. Bald. & alii, quos citat ibi Felin *in* §. *Cæterum, num.* 9 *verſ. Tertia concluſio.* Quod præcipuam habet rationem, licèt DD. eam non adducant, videlicet ne propter quæſtum, & avaritiam arbitria in pęnis pecuniariis infligendis ſint immoderata, & exceſſiva, argum. *cap. Quatuor modis in ver. Cupiditate, & cap. Pauper,* 11. *quæſt.* 3. *& cap. Avaritiæ, de election. lib.* 6. Et propterea à pęna arbitraria datur appellatio, licèt ſecus ſit à pęna expreſſa in jure, *l. antepenult. ff. de verb. ſignificat.* & tenet gloſ. *in cap. Super his, in ver. Arbitrium, de accuſat.*

Quo fit, ut judex Eccleſiaſticus non poſſit ſibi applicare 10 mulctas pecuniarias, quæ infliguntur ad arcendam contumaciam; tum quia cùm non ſint limitatæ à jure, imponuntur arbitrio judicantis, *d. l. antepenult. ibi*: *Quia certæ pœnæ ſingulorum peccatorum ſunt mulctæ contra, quia ejus judicis poteſtas eſt quantam dicat*, & notat Abb *in cap. prox. num.* 4. *infra eod.* & conſequenter eodem jure cenſeri debent, quo aliæ pęnæ arbitrariæ, quas Epiſcopus non debet propriis uſibus deputare, ut ſuperius dictum eſt. Tum quia Concilium Tridentinum *in cap.* 3. *ſeſſ.* 25. ejuſmodi mulctas locis piis applicari jubet, ibi: *Per mulctas pecuniarias, quæ locis piis ibi exiſtentibus eo ipſo quod exactæ fuerint, aſſignentur*; licèt ſecus eſſet de jure civili, *ut l. penult. C. de modo mulct.* & notat Joan. Andr. poſt Hoſtien. *in dict. cap. Irrefragabili, num.* 18. *in ver. Pecunia, de offic. Ordin.*

Inde etiam fit, ut quamvis pęna pecuniaria reperia- 11 tur à ſtatuto limitata; tamen ſtatuti conditor non poſſit illam ſibi appropriare, ſeu imburſare, quia pena eſt arbitraria reſpectu ipſius, qui potuit ſtatutum condere, vel non condere; & ita in eo viget ratio quæſtus, & immoderati arbitrii ſuperiùs conſiderata: & hujus ſententiæ videtur eſſe Felin. in præcit. §. *Cæterum, num.* 9. *verſ. Etſi iſta eſt vera ratio.*

Secundo autem caſu, ideſt cùm pęna pecuniaria reperi- 12 tur à jure, vel ſtatuto impoſita, & limitata; iterum ſubdiſtingue: nam aut Epiſcopus aliunde habet, unde vivere poſſit, aut non; ſi habet, dicendum eſt eum non poſſe ſibi hanc pęnam retinere, ſed debere illam diſtribuere in pios uſus. Quæ concluſio apertè probatur hìc; nam in 13 caſu hujus Decretalis compoſitio, ideſt pęna presbyteri interfecti erat à lege taxata, ſeu determinata, quia ſecundùm legem Longobardam erat ſexcentorum ſolidorum: & eſt canonizata *cap. Qui Subdiaconum*, 17 *quæſt.* 4. ſecundum Hoſtien. *hìc in princ. in ver. Compoſitio*, & tamen illius medietatem tenetur Epiſcopus applicare Eccleſiæ; cui præfuit presbyter interfectus, & aliam medietatem in eleemoſynam diſtribuere pro anima ipſius presbyteri, ſecundum communem intellectum, de quo ſuprà in princip.

Idem probatur *in l. penult. C. de modo mulct.* ubi patet 14 pęnas, quæ pro facinoribus jam commiſſis infliguntur, non ærario Principis, ſed publicis operibus eſſe deputandas, ſicuti eſt refectio viarum, pontium, & his ſimilia: non enim habenda eſt ratio fiſci, ubi de morum correctio- 15 ne agitur, *l.* 1 *C. de ſecundis nupt.* & poſt Gofred. notat *hìc* Joann. Andr. *n.* 2. *in gloſ.* 2. ibi, *illud*, & Anchar. *in* 3 *not.* Quod multò magis vendicat ſibi locum in Epiſcopo, qui etiam redditus propriæ menſæ tenetur in utilitatem Eccleſiæ convertere, & egentibus diſpenſare, *cap. fin.* 16. *quæſt.* 1. *cap. Præcipimus, & cap. ſeq.* 12. *quæſt.* 1. notatur *in cap. Ratio, ſupra de præben.* & conſiderat *hìc* Hoſt. *nu.* 2. *&* 3. & Henrich. Boich. *propè fin. verſ. & in hoc concordat Hoſtienſis.*

Et confirmatur, quia non deſunt graves auctores, qui 16 tenent Epiſcopum propriè non habere fiſcum, cujus ſententiæ in ſpecie fuit Oldrad. *conſ.* 17. *incip. en. Thema tale eſt per totum*, & præſertim *n.* 10. ubi dicit: (Epiſcopos non poſſe confiſcare, quia territorium non habent.) confiſcatio autem non poteſt fieri niſi ab habente merum imperium ratione territorii, cum ſit juriſdictionis, & juriſdictio cohæreat territorio, item Bald. *in rubr. C. de privil. fiſci in fine*,

ubi

ubi firmat Epiſcopum nihil poſſe confiſcare ſuæ Cameræ,& idem Bald. *in Auth. Bona damnatorum*, *C. de bono damnat.* ubi ait pœnam pecuniariam eſſe ab Epiſcopo applicandam fiſco Romanæ Eccleſiæ, non autem Cameræ ſuæ, quia eſſet judex in cauſa propria, Abb. *in cap. Tuæ n.6. verſ. Non obſtat, infrà eod.* ubi dicit oppoſitum jure canonico non probari, ejuſdem ſententiæ videtur eſſe Alber. *in Dictionar. in verſ. Fiſcus*; & quamvis contraria opinio ſit communis, & fortè verior, & à conſuetudine approbata, ut dixi *ſupra n.7. & 8.* tamen intelligi, ac temperari debet ſecundùm ea, quæ dicam infra *n.27*.

Concludo igitur cum Henric. Boich. *col. 1. poſt medium, verſ. Si quaris utrum Epiſcopus*, has pœnas teneri Epiſcopum convertere in utilitatem Eccleſiæ, vel pauperibus erogare, ſi ſuperſint ſuæ debitæ ſuſtentationi, ut hìc, & *in cap. Dicat aliquis 23. quæſt. 5. cap. Jus militare, 1. diſt. & cap. 1. 46. quæſt. 7.* conferendo tamen magis egenti, *cap.*
17 *Non ſatis, 7. diſt.* niſi ſit pœna, quæ imponitur pro damnis alteri illatis, quia hæc non applicatur judici, neque pauperibus, ſed damnum paſſo, ut videtur textus hic, quem ad hoc inducit Archid. *in cap. Si vos propè fin. 23. qu. 5.* ad idem text. *in cap. Si Canonici, §. Si autem de offic. Ordin. in 6.* & tenet Hoſtien. *in ſumma eodem tit. §. Quod pertinet verſ. Generaliter*, & Felin. *in d. cap. Irrefragabili, §. Cæterum, num. 10.* Sed tu in hoc articulo latiùs diſtingue, ut hìc per Henric. Boich. *in princ.* & Petr. de Ancharan. *num. 4.* & vide infrà *num. 29.* Subdit tamen Henr. contrarium hodie facere multos Prælatos, in quibus verificatum eſt illud *Matth. 23.* in princ. *cap. Secundum, 19. diſt. §. ult. 3. qu. 7. Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi; omnia ergo quæcumque dixerint vobis, facite; ſecundum verò opera eorum nolite facere; dicunt enim, & non faciunt.* Idem notat Joan. Andr. poſt Hoſtien. *in d. c. Irrefragabili, n.18. in verb. Pecuniæ, de offic. Ordin.*

18 Sin autem Epiſcopus aliunde non habeat, unde vivere poſſit, & ſic evidenter egeat; tunc tenendum eſt eum poſſe has pœnas pecuniarias à jure, vel ſtatuto limitatas ſuis neceſſitatibus applicare. Et ita intellige textum in *cap. Dilectus ſupra de offic. Ordin.* & quod notat Archid. *in dict. cap. Si vos in gloſ. antepen. in fine, 23. quæſt. 5. & in cap. Venerabilibus, §. Denique de ſentent. excommun. lib. 6.* Et hoc intendunt Hoſtien. hìc, Joan. Andr. Henric. Boich. & Butr. omnes *in fine*, dum concludunt Epiſcopum habere diſpenſationem pœnæ pecuniariæ, de qua in textu, & teneri illam partiri, & diſtribuere, ſicut facit de redditibus Eccleſiæ, de quibus vivit, *ut in cap. Cum olim, ſupra de elect. & cap. fin. de pecul. Clericor.* Atque ita Epiſcopum poſſe has pœnas ſibi Applicare, ſi verè, & evidenter indigeat, firmant idem Hoſtien. Jo. Andr. & omnes *in c. Irrefragabili, de off. Ordinar.* & ibi teſtatur Felin. *in §. Cæterum n. 9. verſ. Limita dupliciter*, ubi etiam allegat Imol. poſt Butr. *in d. cap. Dilectus in ultim. col. eodem tit.* & Gemin. *in cap. Quoniam, ad finem, 18. diſt.*

19 Ratio eſt, quia ordinata Charitas, &c. *cap. niſi, ſupra de autbor. & uſu pallii.* Et qui vult eleemoſynam ordinatè dare, à ſe ipſo debet incipere, & eam ſibi primùm dare, ut dicit textus *in cap. Qui vult de pœnit. diſt. 3.* Dixi latiſſimè *in c. fin. à n. 30. ſupra de pecul. Clericor.* Hinc obſtrictus facere eleemoſynam nomine alterius, in neceſſitate poteſt illam conferre ſibi ipſi, ſi in evidenti ſit conſtitutus, ut reſolvunt Cardin. *in Clement. 1. quæſt. 22. in fine de teſtam.* Cald. *conſ. 31. eod. tit.* & alii plures, quos refert, & ſequitur Felin. *in d. c. Irrefragabili, §. Cæterum, n. 9. in fine.*

20 Cæterùm pœnæ Clericorum non reſidentium, item pœnæ concubinariorum indiſtinctè piis locis applicari debent, ut de illis cautum eſt in decretis Concilii Tridentini *c. 1. ſeſſ. 6.* ibi, *Fabricæ Eccleſiæ, & pauperibus loci applicandorum*, & *c. 1. ſeſſ. 23.* ibi, *Fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare*, & de his *in c. 14. ſeſſ. 25.* ibi, *Fabricæ Eccleſiæ aut alteri pio loco.*

21 Porrò diſtinctionem ſuperiùs propoſitam, an pœnæ pecuniariæ ſint arbitrariæ, vel à jure, aut ſtatuto limitatæ, & an Epiſcopus egeat, necne, probavit Sac. Congregatio Concilii. Sæpiùs enim declaravit Epiſcopum, ſi indigeat, poſſe pro ſe retinere eas tantùm pœnas pecuniarias, quæ à ſacris Canonibus, vel Synodalibus ſtatutis pro delictis ad certam quantitatem fuerint præfinitæ. Eas autem, quæ vel ab ejus arbitrio pendent, vel per ſententiam nulla præcedente Canonum, vel ſtatutorum Synodalium determinatione imponuntur, nequaquam aliis, quàm piis locis, vel uſibus applicare poſſe. Verùm pœnas Clericorum non reſidentium, item concubinariorum, ac mulctas pecuniarias ſemper piis locis eſſe applicandas, quemadmodum Tridentini Concilii decretis ſalubriter cautum eſt.

Poſteà tamen dixit Sacra Congregatio conſultius fore, ut 22
Epiſcopi egentes pro his pœnis ſibi applicandis adeant Sedem Apoſtolicam; nec immeritò, ſaltem ad tollendam infamiam facti, & periculum conſcientiæ evitandum, ut verbis Hoſtienſis utar *in cap. un. num. 17. verſ. Conſulimus tamen, de homicid. lib. 6.* Nam cùm pendeat à judicis arbitrio, an quis ſit pauper, necne, ut notat Bart. *in l. Si conſtante, num. 14. ff. ſol. matrim.* & alii plures apud Menoch. *de arbitr. judic. lib. 2. centur. 1. caſu 66. num. 6.* non vacat periculo, ut Prælati ſint judices ſuæ paupertatis in cauſa propria, argum. *cap. Qui rectè, & cap. Pauper, 11. q. 3.* Cùm præſertim non ſit tutum in hac materia appropriationis pœnarum metiri paupertatem ex decreto Concilii Tridentini in *cap. 13. ſeſſ. 24.* Nam ibi Cathedrales, quarum fructus non excedunt ducatos mille, æſtimantur tenues ad hunc tantùm effectum, ut penſionibus, & fructuum reſervationibus gravari non debeant. At nemo, ni fallor, auderet affirmare Epiſcopum, cujus redditus aſcenderent ad nongentos ducatos, poſſe ſibi retinere bona, quæ ex commiſſione teſtatoris teneretur diſtribuere in eleemoſynam pauperum. Itaque hoc caſu paupertas Epiſcopi preſſiùs, & ſtrictiùs accipienda eſt, cùm agatur de præjudicio 23
pauperum, & magis egentium, quibus pœnæ ſunt diſpenſandæ, *ut in d. c. Non ſatis, 86. diſt.* & notat hìc Hoſtien. *num. 3.*

Succeſſivè QUÆRO: an pœnæ pecuniariæ poſſint ab 24
Epiſcopo pro aliqua parte applicari procuratori fiſcali, executoribus, ac miniſtris Curiæ, pro expenſis tribunalis, & palatii Epiſcopalis; ac domus Vicarii.

Hæc quæſtio, quam meo tempore propoſuit Sacræ Congregationi Concilii Cardinalis Archiepiſcopus Ravennaten. implicat plura dubia.

Quoad primum, etſi procuratori fiſcali actu inſervien- 25
ti, ſi ita ſe habeat conſuetudo, aſſignari poſſit ex qualibet condemnatione decima pars ejus quantitatis, in qua reus cum Camera ſe compoſuerit, quemadmodum præſcribitur in taxa fori Eccleſiarum edita à Sacra Congregatione ſuper negotiis Epiſcoporum juſſu Sanctæ Memoriæ Clementis VIII. nihil tamen eidem ſolvi poteſt ex ipſa pœna 26
pecuniaria, cùm hæc ſit locis piis integrè applicanda. Primò, ex diſpoſitione juris communis, ut hìc in textu, ubi id notat gloſſa Bernardi *in princip. & in ver. Utilitatibus Eccleſiæ*, Gemin. *in c. un. § Si autem, in 3. notab. de off. Ordin. lib. 6.* Hoſtien. Joan. Andr. & DD. *in cap. Irrefragabili, eodem tit.* Dec. *in rubr. de judic. nu. 66.* ubi dicit opinionem illam: quæ adſtruit pœnam pecuniariam deberi fiſco, procedere de jure civili, non autem de jure Canonico, quo hæc pœna debetur judici, qui tenetur illam in pios uſus diſtribuere, & Covar. *variar. reſolut. cap. 9. num. 11.* ubi poſt Abb. *in cap. 2. de ſucceſſ. ab inteſt.* tradit eſſe quidem communem opinionem, Eccleſiam, & 27
Prælatum diœceſanum habere fiſcum: non tamen id eſſe temerè permittendum ad explendam avaritiam Epiſcoporum; ſed ut ea, quæ eorum fiſco fuerint delata, in uſus pios erogentur. Et hoc, ni fallor, intendit gloſ. prællegata *in cap. Quia diverſitatem, in ver. Præter, de conceſſ. præbend.* Cujus authoritati innituntur DD. affirmantes Epiſcopum habere fiſcum: nam gloſſa dicit bona Clerici damnati devolvenda eſſe in fiſcum Eccleſiæ, non autem in Cameram Epiſcopi, & allegat textum *in cap. penult. de Cler. non reſident.* ubi deciditur proventus beneficiatorum abſentium, qui ſuperſunt deductis miniſtrorum expenſis, in utilitatem Eccleſiæ eſſe convertendos; atque ita gloſſa nomen fiſci uſurpavit, non ad commodum Epiſcopi, ſed ad utilitatem Eccleſiarum. Et ita etiam loquitur textus in deciſione Rotæ allegatus *in cap. Si quis deinceps, 17. qu. 4.* ut patet ibi, *Et bona eorum Eccleſiæ ipſius juris perpetuò tradantur.*

Deinde ex præcitatis Decretis Concilii Tridentini *c. 1. ſeſſ. 6. c. 1. ſeſſ. 23. cap. 3. & 14 ſeſſ. 25.* quibus pœnæ pecuniariæ, & multæ jubentur piis locis applicari.

Tertiò ex Conſtitutione ſecundæ Synodi provincialis Ravennaten. à Sacra Congregatione Concilii recognitæ & emendatæ in tit. de judiciali foro Epiſcopi his verbis: *Sciant*

Epiſco-

28 *Epiſcopi pœnas, & mulctas omnes ſive illæ Clericorum, ſive aliorum quorumcumque ſint, uſibus piis applicandas, attribuendas eſſe, nec licere Vicario, aut alteri Epiſcopalis fori judici illarum partem aliquam ullo colore, prætextuve habere.*

29 Ac demum ex declarationibus ſæpius editis a Sac. Congregatione Concilii, & in ſpecie cùm Epiſcopus Tudertinus deputaſſet quemdam Officialem ad jus reddendum ſuper damnis bonis Eccleſiarum illatis, eique applicaſſet pœnas pecuniarias ob eam cauſam inflictas ſub certa annua reſponſione, & conſuluiſſet S. Congregationem, an id fieri potuiſſet: reſponſum eſt minimè potuiſſe.

30 Rurſus in Curia Epiſcopali Montis Alcini pęnæ pecuniariæ inter illius miniſtros diſtribui conſueverunt, cùm eis neque ſalarium ob nimiam Eccleſiæ paupertatem poſſet conſtitui, neque aliud perciperent emolumentum. Quas pænas cùm Epiſcopus locis piis applicari juſſiſſet, eaque de cauſa vix reperiretur, qui operam ſuam dictæ Curiæ præſtare vellet: petiit idem Epiſcopus, ut dicti miniſtri ſaltem medietatem hujuſmodi pænarum percipere poſſent. Die 10. Julii 1610. Sacra Congregatio cenſuit hujuſmodi miniſtros hac de cauſa nihil percipere debere, neque quidquam eſſe adverſus juſtitiam, quæ aliquid percipi vetat,
31 concedendum. Quinimò hæc applicatio non modò prohibetur fieri procuratori fiſcali, ſed etiam locis piis, ſi id cedat aliquo modo in utilitatem Epiſcopi. Unde cum fuerit quæſitum, an Epiſcopus vigore conſuetudinis loci poſſit tuta conſcientia applicare pęnas, vel mulctas Sacriſtiæ, vel fabricæ Eccleſiæ, quæ etſi aliquid habeant, non tamen poſſunt abſque auxilio impenſis neceſsariis reſpondere. Sac. Congregatio cenſuit poſſe Epiſcopum hujuſmodi pęnas applicare fabricæ, vel Sacriſtiæ Eccleſiæ, dummodò talis applicatio directè, vel indirectè non cedat in ipſius Epiſcopi utilitatem.

32 Et in caſu Archiepiſcopi Meſſanenſis cenſuit pęnas omnes ſive in Conſtitutionibus Synodalibus, ſive ex præcepto Epiſcopi, vel Vicarii proveniant, ſive ex ſtipulatione Prætoria deſcendant, eſſe piis locis, non autem fabricæ Cathedralis Meſſanenſis, vel Sacriſtiæ, cujus redditus ſunt valdè pingues, applicandas; injunxitque Archiepiſcopo, ut pęnas omnes locis piis tantùm applicaret, pęnarumque depoſitarium aliquem ex Capitulo conſtitueret, qui Archiepiſcopo quotannis præſente Capitulo rationem ſuæ ad-
33 miniſtrationis redderet. Et ſucceſſivè cùm ad Federicum Pontium Archiepiſcopi Meſſanenſis tunc defuncti Vicarium, atque Andream Maurum ad id deputatum mulctarum aureorum millia pęnarum, ac mulctarum nomine exacta, & ex Sacræ Congregationis decreto piis uſibus diſtribuenda adhuc ſupereſſent, ad ſupplicationem Capituli Meſſanenſis datæ fuerunt litteræ ad Archiepiſcopum Rheginum, ut eas in pios uſus diſtribui faceret, atque diſtributarum rationem exigeret.

Et paulò poſt, conquerentibus Sacerdotibus civitatis Meſſanen. quòd Viſitatores dictæ diœceſis in ſuis viſitationibus applicarent pęnas ſpretorum præceptorum civitati Meſſanenſi, non autem locis piis prædictæ diœceſis, in maximum Eccleſiarum, Hoſpitalium, & pauperum detrimentum, Sac. Congregatio cenſuit ſcribendum ad eumdem Archiepiſcopum Rhegin. ut ſe inſtitueret, an decretum aliàs a Sacra Congregatione factum ſervatum fuiſſet, & Congregationi referret, mandaretque Congregationis nomine eidem Archiepiſcopo Meſſanen. ut decretum ipſum in futurum ſub pęna etiam ſuſpenſionis ad unguem obſervaret.

Ab hac regula fortè excipi poſſent pęnæ non obſervan- 34
tium dies feſtos, & aliorum, de quibus in Conſtitutione S. Pii V. quæ incipit, *Cum primum, verſ. Cum vero dierum feſtorum*, & inferius *verſ. Mulctæ autem pecuniariæ*, in Bullar. *tom. 2. pag.* 179. Ex his enim debetur accuſatori tertia pars, ut ibi ſtatuitur. Et forte huc reſpexit Concilium provinciale primum Mediolanenſe *in fin. in tit. de pœn.* dum decrevit, ut quotieſcumque delicti cauſa Clerici mulctandi ſunt, quæ ab illis exigenda erit pęcunia, nullo modo ad Epiſcopum perveniat, in ejuſve commoda quavis ratione convertatur; ſed idem Epiſcopus parte pecuniæ, quæ tertiam non ſuperet, aſſignata delatori, reliquam piis operibus aut locis, quibus ei videbitur, omninò attribuat.

Quoad ſecundum dubium, aliis miniſtris, & execu- 35
toribus Curiæ ſimiliter nihil videtur ſolvi poſſe ex mulctis, & pęnis pecuniariis; tum ex rationibus ſuperius allatis in caſu procuratoris fiſcalis; tum quia in dicta taxa fori Eccleſiarum jubetur dari his miniſtris certa quantitas ratione executionis dumtaxat; ex condemnationibus verò nihil eis attribui jubetur, niſi in caſu ſpeciali, quo invenerint aliquem laborantem in diebus feſtis; tunc enim habere debent quartam partem pęnæ ab ipſo reo, quæ devenerit in manus depoſitarii Cameræ; quod innuit regulam eſſe in contrarium in aliis caſibus. Tum denique quia aliquando Sac. Congregatio ex gratia cenſuit concedendum alicui Epiſcopo propter Eccleſiæ paupertatem, ut pęnas pecuniarias uſque ad præfinitam ſummam in uſum Executorum erogaret.

In aliis officialibus longè minor eſt difficultas, & præ- 36
cipue in Vicario Epiſcopi: nam Sac. Congregatio conſulta an Vicàrio Epiſcopalis Curiæ ex pęnis, & mulctis aliqua portio aſſignari poſſit pro ejus mercede, ut vigilantius criminibus indagandis incumbat, juxta antiquum ritum ipſius Curiæ: reſpondit non poſſe.

Ex his conſequitur reſolutio tertii dubii, ut idem juris 37
ſit de expenſis Tribunalis; tum quia hæc cauſa non poteſt dici pia; tum quia cùm expenſæ hujuſmodi ad Epiſcopum ſpectent, *cap. Militare 23. quæſt. 1.* & notatur *in cap. Cum ab omni, de vit. & honeſt. Cler.* hæc applicatio indirectè cederet in Epiſcopi utilitatem: quo caſu nec ipſi Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ fieri poteſt applicatio, ut jam diximus in primo dubio S. Congregationem reſpondiſſe.

Poſtremò in reparatione palatii Epiſcopalis, aut domus 38
Vicarii, ſimiliter nihil inſumi poſſe ex hujuſmodi pęnis pecuniariis, ſæpiùs cenſuit S. Congregatio: nonnumquam etiam ex gratia Sanctiſſimus fecit Epiſcopis pauperibus facultatem eas pęnas in certa ſumma in hunc uſum erogandi, ſed plerumque eam denegavit.

Hæc omnia multò magis procedunt in illis pœnis pecu- 39
niariis, quæ a Sacris Canonibus, vel Synodalibus ſtatutis pro delictis ad certam quantitatem non ſunt præfinitæ, ſed vel ab Epiſcopi arbitrio pendent, vel per ſententiam, nulla præcedente Canonum, vel ſtatutorum ſynodalium determinatione, imponuntur. Has enim omnes, ſicut & pęnas Clericorum non reſidentium, & concubinariorum, ac mulctas contumaciales Sac. Congregatio etiam in caſu egeſtatis Epiſcopi cenſuit indiſtinctè, nequaquam aliis, quam piis locis, vel uſibus eſſe applicandas, non obſtante contraria conſuetudine.

DE POENIS.

Alexander III. Cantuarien. Archiepiſcopo:

CAPUT III.

Licèt juxta Apoſtolum: & infrà. Accepimus, quòd Archidiaconi Conventreñ. Epiſcopatus, pro corrigendis exceſſibus & criminalibus puniendis, à clericis & laicis pœnam pecuniariam exigunt, & pro annua exactione pecuniæ perſonas quandoque ſuſpendunt, Eccleſias interdicunt, à vicariis denarios, ut eos in Eccleſiis cantare permittant, exigere non formidant, & alia agunt, quę Canonum obviant inſtitutis, & de radice cupiditatis & avaritiæ prodire videntur: & infrà Mandamus, quatenus Archidiaconis prædicti Epiſcopatus hoc diſtrictiùs interdicas: ſi autem contravenire præſumpſerint, eos appellatione ceſſante Eccleſiaſtica cenſura compellas.

SUMMARIUM.

1 *Prælati, qui in criminalibus diſpenſare nòn poſſunt pænam à jure ſtatutam nequeunt in pecuniariam commutare.*

Prælati nec pro criminoſis ſuſtinendis, nec correctionis cauſa ex cupiditate debent pecuniam exigere, ibid.

2 *Archidiaconi plures eſſe poſſunt in eadem Eccleſia.*

Et an omnes debeant eſſe Doctores, ita ut optari non poſſint à Canonicis non Doctoribus, ibid.

3 *Prælatus, qui crebrò & facilè pænas pecuniarias infligit, eſt vehementer ſuſpectus de avaritia.*

4 *Idem ſi hujuſmodi pænas ſibi applicet, & n. ſeq.*

5 *Pœna illa infligenda eſt, quæ magis timetur, & numer. 11.*

6 *Prælatus, qui mediante pecunia ſuſtinet criminoſos, juſtitiam vendit.*

7 *Judex eccleſiaſticus pro criminibus ad ejus forum ſpectantibus poteſt punire laicum, etiam ſibi in temporalibus non ſubjectum.*

8 *Aromatarius, qui fabarum farinam miſcuit in cera candelarum, puniri poteſt à Prælato habente in loco juriſdictionem epiſcopalem.*

9 *Judex eccleſiaſticus in cauſis criminalibus an poſſit pænas pecuniarias infligere.*

10 *Quid ſi pro crimine jus ſtatuat pænam pecuniariam eſſe imponendam.*

11 *Et quid ſi jus ſtatuat certam pænam ſpiritualem, vel corporalem, non autem pecuniariam.*

12 *Et quid ſi de pæna imponenda nihil ſit jure cautum.*

13 *Judex, qui ſuper crimine diſpenſare non poteſt, an poſſit pænam à jure ſtatutam in pecuniariam commutare.*

15 *Epiſcopus, vel alius judex Eccleſiaſticus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori, an poſſit contra laicos ſibi in temporalibus, non ſubditos pænis pecuniariis procedere, & n. ſeq. uſque in fin.*

15 *Quid in terminis juris communis, & numero decimo octavo.*

16 *Judex eccleſiaſticus in criminibus ſui fori non poteſt laicos carceribus mancipare.*

Contrarium, n. 20.

17 *Judex delegatus, vel Ordinarius, an poſſit mittere in poſſeſſionem bonorum laicalium, ſuper quibus ſententiam tulit, & n. 20. in fin.*

18 *Intellectus c. 2. de maled. & c. Poſtulaſti de Judæis.*

19 *Pœna pecuniaria debetur judici ſæculari, etiam quando punit laicum ad requſitionem judicis eccelesiaſtici.*

20 *Perſonam diſtringere magis eſt, quàm bona.*

21 *Epiſcopus ex Concilio Tridentino an poſſit procedere contra laicos in cauſis ad ejus forum pertinentibus, etiam pænis pecuniariis, & num. ſeqq. uſque in finem.*

22 *Epiſcopus de jure communi priùs debebat uti cenſura pro executione ſuæ ſententiæ, & in ſubſidium invocare brachium ſæculare. Contra poſt Concilium.*

23 *Judices eccleſiaſtici abſtinere debent à cenſuris, etiam contra laicos, ubi executio realis, vel perſonalis fieri poteſt.*

24 *Judex eccleſiaſticus in cauſa reſtitutionis dotis an poſſit ſententiam exequi in bonis laicalibus.*

25 *Ad judicem eccleſiaſticum ſpectat tàm cognitio, quàm executio in cauſis civilibus, vel criminalibus, in quibus laici forum Eccleſiæ ſortiuntur.*

26 *Concilium Tridentinum in cap. 3. ſeſſ. 25. expenditur.*

27 *Brachii ſæcularis invocatio eſt arbitraria Epiſcopo, etiam contra laicos.*

L*icèt*. Archidiaconi, & alii Prælati, qui in crimini- 1
bus diſpenſare non poſſunt, ubi alia pæna à jure ſtatuitur, pecuniariam non poſſunt imponere. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. Butr. Cardin. & Anchar. Vel aliter ſecundùm Abb. & Marian. Soccin. Non debent Prælati pro criminoſis ſuſtinendis pecuniam exigere, nec etiam correctionis cauſa ex cupiditate pœnam pecuniariam imponere. Sunt duæ partes. Prima ponit Archidiaconorum actus reprehenſibiles. Secunda mandat illos inhiberi, & compeſci, ibi, *Mandamus*.

Nota primò ex textu ſecundum Abb. in uno Epiſcopatu 2
eſſe poſſe plures Archidiaconatus: & ſic eamdem dignitatem eſſe multiplicabilem in eadem diœceſi, de quo *in cap. Ex parte, il primo, & cap. Quoniam Abb. de offic. delegat.* Adde inferiorem dignitatem multiplicari poſſe etiam in eadem Eccleſia, ſicuti ſunt plures Archidiaconi in Eccleſia Calaguritana, de quorum poteſtate & juriſdictione referr ſe conſuluiſſe Marian. Soccin. *hìc in 1. notab.* Idem patet in Eccleſiam Tarraconen. cujus Capitulum aliàs dubitavit, an quod diſponitur *cap. 12. ſeſſ. 24. in ver. Archidiaconi*, videlicet, ut Archidiaconi ſint Doctores, Magiſtri in Theologia, vel Licentiati in jure canonico, habeat locum dumtaxat in majori Archidiacono, ubi in Eccleſia ſunt tres vel quatuor Archidiaconi, ſicut ſunt in Eccleſia Tarraconen. adeòut ex conſuetudine Eccleſiæ, ſecundùm quam antiquior Canonicos conſuevit optare dignitatem vacantem poſſit, etſi Doctor non ſit, nec licentiatus, optare Archidiaconatum, ſi caſus vacationis evenerit: Sac. Congregatio Concilii conſideravit, cùm Concilium indefinitè loquatur de Archidiaconis, eſſe intelligendùm de omnibus Tamen propter illa Concilii verba, *Ubi fieri poterit*, dictum fuit, cum agatur de optione, quæ competit tantùm Canonicis antiquioribus, & non eſt ſublata à Concilio; ſi inter omnes Canonicos adſit aliquis Doctor, illi dandum eſſe Archidiaconatum vacantem, & non antiquiori: ſi autem nullus adſit Doctor, admittendum eſſe antiquiorem Canonicum, licèt non Doctorem.

Secundò nota ibi. *D radice cupiditatis, & avaritiæ pro-* 3
dire videntur; adverſus Prælatos, qui crebrò, & facilè pęnas pecuniarias infligunt, oriri vehementem præſumptionem avaritiæ, cujus ſuſpicio omnis ab eccleſiaſtico ordine abeſſe debet, ut Concil. Tridentin. *cap. 1. ſeſſ. 21.* Ad hoc *cap. Ea quæ ſupra de cenſ.* & quod notatur *in cap. 1.*
de decim. Unde Hoſtien. *in cap. Ut Clericorum num. 7. in* 4
verb. Pecuniæ, de vit. & honeſt. Cleric. (Delinquentes, inquit, non ſunt in pecunia puniendi) *ut hic, & ſupra, de off.*

off. Ord. c. Irrefragabili, in fine, in Auth. Ut jud. ſine quoquo ſuffrag. §. Cogitatio, verſ. Ad horum forum merito latam, uſque ad §. ſeq. in Auth. de mandat. Princip. §. Oportet, ubi dicitur, quòd perſonæ delinquunt, & non res; *& in Auth. Ut nullus judex, §. Quoniam vero*; ſed in talibus reprehenditur pecunia ex avaritiæ fonte levata, quod ſemper præſumitur ſi imburſetur: ſecus ſi cauſa correctionis, & ex fomite charitatis hoc fiat; quod præſumitur ubi judex ipſam ſibi non retinet, nec imburſat, ſed pauperibus erogat; & ſecundum hoc intellige ſupra *de off. Ordin. c. Dilectus, de delict. puer. c. 2. de raptor. c. In Archiepiſcopatu, 32. q. 5. c. Si vos, 18. q. ult.*
5 *§. ult.* Sic enim locum habebit, quod illa pœna infligenda eſt, quæ magis timetur, *ſupra, ut lit. conteſt. c. Quoniam §. fin.* & ſecundùm Auguſt. ſive plectendo, ſive ignoſcendo hoc ſolum benè agitur, ut vita hominum corrigatur, ut 23. *q. 5. c. Prodeſt ſeveritas*; ita formaliter Hoſt. quem totidem verbis ſequuntur ibi Joan. Andr. Anchar. & alii, & Marian. Soccin. *hic n. 53.* facit optimus text. *in c. Cognovimus, 16. q.* ubi ſecundùm Archid. acriter reprehenduntur illi, qui prætextu correctionis gerebant curam marſupii, contra *l. 2. C. de ſecund. nupt.* ibi, *Ne fiſci videamur habere rationem.*

6 Tertiò nota ibi, *Pro corrigendis exceſſibus*, Prælatum qui mediante pœna pecuniaria ſuſtinet, & tolerat criminoſos, juſtitiam vendere, ut hìc notat Hoſtien. *in princip. in ver. Pro corrigendis*, Joan. Andr. *n. 1. in in eod. verb. &* Marian. Soccin. *num. 6. in ſeptimo notab.* quod intèr graviora crimina computatur, *c. fin. §. fin. de purgat. Canon.* Unde hos meritò appellat judices ſimoniacos Bald. *in c. Irrefragabili, n. 3. in fin. de off. Ordin.* & ibi dixi in *§ Cæterum*, ad hoc *c. Ut Clericorum*, ibi, *Prælati verò, qui tales præſumpſerint in ſuis iniquitatibus ſuſtinere, maximè obtentu pecuniæ, ſupra de vit. & honeſt. Clericor.*

7 Ultimò nota ex textu juncta gloſſa, Prælatum non poſſe procedere contra laicos criminoſos, niſi ſint ſubjecti in temporalibus, vel de conſuetudine hoc illis competat: nam cum textus dicat hos Archidiaconos exegiſſe pœnas pecuniarias à Clericis, & laicis, gloſſa quærit, cur dixerit de laicis, & ſolvit, quia fortè ſunt de ſua juriſdictione temporali, vel de conſuetudine hoc habent. Sed tu dic gloſſ. hoc dixiſſe per modum exempli: ſed tamen etiam extra illos caſus judex eccleſiaſticus procedit contra laicos in cauſis ad illius forum pertinentibus, ut eſt caſus *in c. 1. & 2. ſupra, de Adulter.* & not. *in cap. Dilectus, de offic. Ordin. in Ad aures, de ſimon.* & per Hoſtien. *hìc num. 1. in verb. A Clericis, &*
8 *laicis*, & Abb. Antiq. qui *nu. 1. in ver. Laicis* [iſtis, inquit, poterit imponere pœnas pro criminibus eccleſiaſticis, ut uſura, ſacrilegio, & hujuſmodi,] *& in c. 1. de empt. & vendit.* ubi tenet Archidiaconum habentem in loco juriſdictionem Epiſcopalem, punire laicum aromatarium, qui fabarum farinam ceræ candelarum venalium immiſcebat; & ſequuntur ibi alii ſcribentes poſt Jo. Andr. Roman. *ſingul. 139 Fui alias interrogatus*, & Felin. *in cap. Irrefragabili, § Cæterum, num. 5. ſupra, de offic. Ordin.* & dicam latiſſimè intrà *n. 14. uſque in finem.*

9 QUÆRO, an judex eccleſiaſticus poſſit in cauſis criminalibus pœnas pecuniarias infligere.

Quæſtio duas habet inſpectiones. Prima eſt, an judex eccleſiaſticus his pœnis procedere poſſit contra Clericos. Secunda, an poſſit ſic procedere contra laicos in cauſis ſpectantibus ad forum eccleſiaſticum.

10 Quoad primam inſpectionem Doctores quotidie in hac materia remittunt ad gloſſam hic poſitam *in verb. Pœnam*, quæ diſtinguitur tria membra. Primum eſt, cùm jus ſtatuit pro crimine pœnam pecuniariam eſſe infligendam; & quicumque judex cognoſcit de illa cauſa, abſque dubio poteſt eam pœnam imponere: jura ſunt clara *in c. In Archiepiſcopatu, ſupra de raptor. in c. Cum devotiſſimam, 12. qu. 2. & in c. Quoniam, diſt. & in l. 2. §. ult. ff. de judic.* Secundum eſt
11 cùm jus ſuper crimine ſtatuit certam pœnam ſpiritualem, vel corporalem, non autem pecuniariam: & in hoc ſecundo membro gloſſa diſtinguit: nam aut judex poteſt ſuper crimine diſpenſare, & poteſt illam in pecuniariam commutare; & in hoc caſu ſecundùm gloſſam habet locum opinio Hugonis, qui dixit eam pœnam eſſe infligendam, quæ magis timetur, *arg. c. Ea vindicta 23. qu. 4. & c. Prodeſt, q. 5 & c. Quoniam, ſupra, ut lite non conteſtata.* Aut judex diſpenſare non poteſt ſuper crimine; & tunc pœnam à jure ſtatutam non poteſt in pecuniariam commutare: & in hoc caſu ſecundum gl. loquitur hæc Decretalis, quia Archidiaconi, de quibus hic, ſuper crimine diſpenſare non poterant: unde non debebant pœnam pecuniariam infligere, ſed ſpiritualem, prout qualitas criminis exigebat, arg. in *cap. At ſi Clerici, ſupra de judic.* Tertium eſt, cum de pœna 12
imponenda nihil jure cautum reperitur; & tunc relinquitur judicis arbitrio, an pecuniariam, vel aliam infligat, ut in *c. de cauſis, ſup. de offic. delegat.* In primo, & tertio mem- 13
bro conſentiunt omnes; ſed in ſecundo maxima eſt Doctorum controverſia: nam Innoc. Abb. Antiq. Hoſt. Jo. Andr. & alii communiter uſque ad Abbatem Siculum ſequuti ſunt diſtinctionem gloſſæ, ſed ipſe Abbas, & poſt eum Marian. Soccin. illam impugnant exiſtimantes quemlibet judicem, qui poteſt de cauſa cognoſcere, poſſe pœnam utcumque à jure ſtatutam, & determinatam in pecuniam commutare, dummodò id faciat in ſententiæ prolatione, & cauſa cognita; & hanc opinionem dicit eſſe communem idem Marian. *hic nu. 21.* Sed tu in hac materia diſtingue plenius, ut dixi latiſſimè *in c. Irrefragabili, §. Cæterum, à nu. 3. uſque in fin. de Offic. Ordin.*

Quoad ſecundam inſpectionem de laicis, quæro, an Epiſcopus, vel alius judex eccleſiaſticus in cauſis criminalibus 14
ad ejus forum pertinentibus contra laicos ſibi aliàs in temporalibus non ſubditos, pœnis pecuniariis procedere poſſit, præſertim ex decreto Concilii Tridentini *in c. 3. ſeſſ. 25. de reformat.*

In hanc quæſtione de jure communi maxima erat Docto- 15
rum diſſenſio: nam Epiſcopum non poſſe hujuſmodi pœnis animadvertere in laicos ſibi aliàs in temporalibus non ſubditos pro delictis, quæ ſunt de foro Eccleſiæ, ſcripſerunt Hoſt. & Jo. Andr. *in c 1. de homicid. lib. 6.* a quibus non vi- 16
dentur diſſentire Doctores, qui tenent judicem eccleſiaſticum in criminalibus ſui fori non poſſe laicos carceribus mancipare, & punire, inter quos recenſentur idem Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. l. 4. par. 1. rubr. de off. Ordin. & de major. & obed.* Oldrad. *conſ. 86.* qui licet ſubobſcurè loquatur, rectè tamen perpenſus pro hac debet parte adduci, Anchar. *in reg. Ea quæ, quæſt. 11. n. 17.* ubi quæſtione diligenter examinata, ſequitur opinionem Joan. Andr. Rom. *ſing. 703.* Boniſ. de vitalin. poſt Zenzel. *in Clem. 1. de off. Ordin. in fin.* Alciat. *in c. 1. n. 22. de off. Ordin.* Maſſuci. *in pract. de Judic. & eorum juriſd. n. 20.* Soccin. *conſ. 119. n. 17. & ſeq. l. 4.* Auguſtin. de Arimin. *in addit. ad Angel. in tract. de maleſ. ſuper verb. Fama publ. n. 88.* Boer. qui refert variis parlamentis Pariſienſis Arreſti ita eſſe declaratum, *qu. 227. n. 11.* Capella Tholoſ. *quæſt. 377. incip. Item fuit quæſitum*, Clar. *in §. fin. q. 37. verſ. Unum ſcio*, Franc. Marc. *q. 449. n. 1. & 2.* Joannes Lupus *in repet. c. Per veſtras, in 2. notab. §. Sed eſt pulchra dubitatio, n 18. de donat. inter vir. & uxor.* ubi prolixa diſputatione pro hac parte & ipſe concludit. His 17
addi poſſunt alii authores, qui exiſtimarunt Delegatum Papæ non poſſe mittere in poſſeſſionem bonorum laicalium, ſuper quibus ſententiam tulit, ſed executionem hujuſmodi obtinendam eſſe à judice ſeculari; atque omnes alii, qui ſcripſerunt in cauſis inter laicos ad forum eccleſiaſticum ſpectantibus, Epiſcopum, tametſi ferre poſſit ſententiam, non poſſe tamen mittere in poſſeſſionem bonorum laicalium; nam hæ quoque opiniones iiſdem nituntur rationibus, quibus nititur hoc caſu negativa opinio, ut Epiſcopus aliis pœnis, quàm cenſuris, aſtringere, vel cohibere non poſſit laicos delinquentes. Plurimi autem & graves ſunt, qui prædictas ſuas opiniones ſequuntur videlicet Innoc. *in c. Significaſti, propè fin. de off. Deleg.* Hoſt. *ibid.* & Bald. Cardin. *in Clemen. 1. q. 10. de off. Deleg.* Rebuff. *in Comment. ad concordat. Franc. ſuper rubr. De regia, ad Prælat. nomin. facien. ſuper verb. Manibus noſtris.* Quapropter ex his authoritatibus ſimul junctis evidenter conſtare videtur negativam opinionem eſſe communem, cùm de ea teſtes habeamus tàm antiquos Doctores, quàm etiam recentiores, & tàm eos qui illam ſequuntur, quàm illos, qui diſcrepant ab ea, videlicet Joan. Andr. *in d. rubr.* Bald. *in d. c. Significaſti*, Clar. *d. q. 37.* Joann. Lupus *in loco ſupra citato*, Michael Grat. *lib. 2. com opin. c. 8. n. 4.* Jacob. Beret. qui contrariæ opinionis fundamenta copioſè refellit, *conſ. 5. per tot.*

Non deſunt tamen graves Doctores, qui contrariam ſen- 18
tentiam amplectuntur, videlicet Abb. *hic num 8.* ubi reprobata opinione Joan. Andr. tenet Epiſcopum poſſe imponere pœnam pecuniariam laico temporaliter ſibi non ſubjecto, quia, inquit, ex quo eſt caſus, in quo etiam judex eccleſiaſticus vendicat ſibi juriſdictionem in laicos, non apparet ratio

ratio, quare in caſibus prædictis non poſſit imponere pœnam pecuniariam, & pro hac opinione inducit textum in *c. Statuimus*, 16. q. 1. *& in c. Quiſquis*, 17. q. 4. licèt pro faciliori expeditione judex eccleſiaſticus poſſit hoc committere judici ſæculari: & ita ſecundùm eum procedunt jura in *c. 2. de maled. & in c. Poſtulaſti, de Judæis*, quæ pro contraria ſententia allegat Jo. Andr. & ſequitur totidem verbis Marian. Soc. *hic in fine*, & Felin. *in cap. Irrefragabili*, §. *Cæterum*, *n. 5. ſupra de off. Ordin.* Nec diſſentit Jo. de Anan. in
19 *d. c. 2. col. 8. de maled.* relatus à Felin. *ubi ſupra*, dum tenet pœnam pecuniariam deberi judici ſæculari, etiam quando ipſe punit laicum ad requiſitionem eccleſiaſtici; ſecus ſi ipſe judex eccleſiaſticus puniat. Quibus adſcribi poſsunt etiam illi, qui cenſent judicem eccleſiaſticum in cauſis ec-
20 cleſiaſticis poſſe contra laicos procedere etiam ad capturam & corporalem punitionem. Hi enim proculdubio ſentiunt poſſe procedere etiam ad pœnam pecuniariam, quia ſecundùm Jo. And. & DD. *in c. Unico, ſupr. de oblig. ad ratiocin.* magis eſt perſonam diſtringere, quàm bona. Inter hos autem in primis numerantur gl. unic. *in c. Contra idolorum*, 26. q. 5. Oldrad. *conſ. 86.* Gemin. & Franc. *in c. Cum Epiſcopus, de offic. Ordin. lib. 6.* Jo. de Anan. *in c. Qualiter, & quando, il 2. §. Ad corrigendos, n. 20. de accuſat.* Foller. *in prax. crimin. canon par. 2. judicial. ſuper ver. Aut inquiſitione formata, n. 37.* & alii plures quos retuli *in c. Pervenit, n. 22. ſup. de adulter.* ubi etiam à *n. 10.* de harum opinionum varietate latè diſſerui, & *n. 28.* ubi egi de opinione Innocentii ſuperius relata *n. 2.*

21 Cùm igitur utraque opinio graves habeat authores, & pluribus etiam rationibus muniatur, quæ recenſentur à Doctoribus in locis ſuperiùs citatis, valdè eſſet difficile tantæ concertationi ex jure communi finem ponere. Cæterùm inſpecto jure noviſſimo Tridentini Concilii *d. c. 3. ſeſſ. 25.* ad quod principaliter reſtrictum eſt dubium, hæc quæſtio videtur ferè indubitabilis, & quòd Patres Concilii ſecuti videntur opinionem affirmativam tamquam veriorem.
22 Quod ut magis appareat, perpendendum eſt, Sacrum Concilium longè diverſam habuiſſe rationem, quàm eam, quæ à ſacris Canonibus, & Doctoribus ante ipſum Concilium conſiderabatur.

Nam ipſi eò ſpectabant, ut Epiſcopus pro executione ſuæ ſententiæ, & pro ſua juriſdictione uteretur cenſura eccleſiaſtica, *cap. Dilecto, de ſent. excomm. in 6.* & cenſura non proficiente, in defectum & ſubſidium brachium ſæculare imploraret; juxta not. *in c. 1. de off. Ordin.* & animadverterunt plerique ex DD. ſupra citatis, & in ſpecie Franc. Mar. *d. dec. 449. n. 2. & 3.* At Sacrum Concilium, ne contingeret cenſuras frequenter fulminatas magis contemni, quàm formidari, ordine inverſo, ubi priùs oportebat uti cenſuris, & in ſubſidium alia adhibere remedia, voluit priùs experienda eſſe alia remedia, & in ſubſidium deveniendum ad cenſuras. Ac propterea ſive approbando
23 opinionem eorum, qui exiſtimarunt Epiſcopum poſſe has pœnas adhibere etiam quoad laicos, ſive novum jus ſtatuendo, mandavit judicibus eccleſiaſticis, ut in cauſis judicialibus, quandocumque executio realis, vel perſonalis propria auctoritate fieri poterit, abſtineant à cenſuris: ſed liceat eis in cauſis civilibus ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus contra quoſcumque etiam laicos per mulctas pecuniarias, ſeu pignorum captionem, & perſonarum diſtrictionem, per ſuos proprios, vel alienos executores faciendam, aliaque juris remedia procedere; & ſi executio realis, vel perſonalis hac ratione fieri non poterit, eos demùm excommunicatione propter alias pœnas ferire. Idem poſteà conſtituit ipſum Concilium in cauſis criminalibus; ex quo Concilii textu ad dubii noſtri deciſionem plura notanda ſunt.

Primum eſt, Concilium apertè vel improbare vel corrigere opinionem Hoſtien. Joan. Audr. Bald. & aliorum, quæ habetur *in ait. c. Significaſti, de off. deleg.* tenentium in cauſa reſtitutionis dotis, quæ pertinet ad forum Eccleſiæ non poſſe judicem eccleſiaſticum, qui ſententiam tulit, eam exequi in bonis laicalibus, ſed debere requirere brachium ſæculare: nam Concilium, quod proculdubio etiam hanc cauſam complectitur in illis verbis, *In cauſis ad forum eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus*, apertè tribuit Epiſcopo poteſtatem procedendi ad executionem tam realem, quàm perſonalem, per ſuos, vel alienos executores. 24

Ideòque cùm aliàs dubitatum fuerit, an Epiſcopi ſuas ſententias in quibuſcumque cauſis criminalibus, & civilibus, quarum cognitio ad eoſdem noſcitur pertinere, exequi poſſint: an verò ad illos tantùm ſpectet cognoſcere, & judicare de cauſis illis. executio verò pertineat circa clericos, ad miniſtros eccleſiaſticos; circa laicos verò, ad ſæculares. Sac. Congregatio cenſuit in cauſis quibuſcumque tàm civilibus, quàm criminalibus, in quibus laici forum Eccleſiæ ſortiuntur, non ſolùm cognitionem, verùm etiam executionem ad judicem eccleſiaſticum pertinere. 25

Quamobrem correcta illa opinione, quæ eaſdem habebat rationes quas habet hæc, de qua agimus, & quæ a DD. promiſcuè pertractatur, adeò ut Authores illius opinionis etiam in loco dubio allegentur, tamquam unus & idem ſit articulus: conſequens eſt, ut etiam in caſu noſtro Concilium voluerit licere Epiſcopo pœnas pecuniarias, atque alias laicis infligere in delictis ad ſuum forum pertinentibus.

Secundò, hoc idem confirmat ratio Concilii: cùm enim velit cenſuris parcè utendum, & in ſubſidium ad eas deveniendum, neceſsè erat Epiſcopis auctoritatem tribuere alia adhibendi remedia: alioquin implicaret contradictionem, ut cenſuris contra laicos uteretur in ſubſidium, utque aliis pœnis eos coercere non poſſet, quia tunc cùm ſolæ cenſuræ ſuppeterent Epiſcopo, fruſtrà juberetur eas ad extremum reſervare.

Tertiò, quia huic interpretationi congruunt alia verba Concilii, quaſi cum myſterio poſita ad hanc difficultatem tollendam: nam quoad eccleſiaſticos non erat dubium, quin poſſet Epiſcopus aliis pœnis procedere, quàm cenſuris, & ideò Concilium difficultati occurrens exprimit laicos cum illa dictione etiam implicativa, quia in laicis erat opinionum diverſitas. Præterea Concilium addit ea verba, *Per ſuos propr. os, aut alienos executores*, ut inſinuaret invocationem brachii ſæcularis non eſſe hoc caſu neceſſariam, niſi Epiſcopus ad eam confugere vellet: & poſt alias pœnas adjicit verba illa, *Anathematis mucrone*, ut nulli dubium eſſe poſſet, ad ſolum anathema reſtrictam eſſe in laicos Epiſcopi poteſtatem. Quæ omnia etſi dicta ſint quoad caſus civiles repetita tamen cenſentur etiam quoad criminales, ex illis verbis: *Ubi executio realis, vel perſonalis*, ut ſupra. 26

Hæc omnia maximè confirmantur ex actis ipſius Concilii, quæ in arce S. Angeli aſservantur; ibi enim habetur, decretum *d. c. 3.* conditum fuiſse inſtantibus præcipuè Regis Catholici Oratoribus, qui Regis nomine conquerebantur, Epiſcopos faciles eſse ad cenſuras laicis infligendas poſtulabantque, ut aliis pœnis Epiſcopi anteà experirentur, num juſtitiæ ſatisfacere poſsent, nec niſi in ſubſidium cenſuras fulminarent. Quamobrem ſi Concilium hanc viam pœnarum temporalium Epiſcopis non aperuiſset, nec cenſuras ad extremum reſervaſset, nec juſtæ Regis petitioni ſatisfeciſset. Et in hanc ſententiam ſæpius Sacra Congregatio Concilii, Epiſcopis Regni Luſitaniæ quærentibus, reſpondit; adeò ut quamvis res tunc examinata non fuerit, pro clara tamen habita ſit ab omnibus, & nunc minimè ab ea ſit recedendum.

DE POENIS.

Innocentius III. Leodien. Epiſcopo.

CAPUT IV.

TUæ diſcretionis prudentiam: & infrà. Ad illud quod à nobis tertiò requiſiſti, qualiter clerici in latrociniis, vel aliis magnis ſceleribus deprehenſi puniri debeant: Reſpondemus, quod à ſuis ordinibus degradati, deutrdi debeant in arctis monaſteriis, ad pœnitentiam peragendam.

TUæ: Clericus in magno crimine deprehenſus, depoſitus, in monaſterium detruditur. Hoc dicit ſeſecundùm Joannem Andream, & alios communiter. Et ſecunda pars, ibi, *Reſpondemus*.

Pro intelligentia hujus textus vide quod ſcripſi *in c. Cum non ab homine*, *n.* 100. *de judic.*

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Alexander Papa.

CAPUT I.

MAnifeſta peccata non ſunt occulta correctione purganda.

SUMMARIUM.

1 *Pœnitentia publica pro manifeſto peccato imponi debet, & n. 15. & 17.*
2 *Pœnitentia, alia ſolemnis, alia publica, alia privata.*
3 *Pœnitentia ſolemnis quæ ſit.*
In uſum revocatur à Concilio Mediolanen. II. ibid.
4 *Pœnitentium quinque ordines.*
5 *Pœnitentia ſolemnis imponitur ab Epiſcopo tantùm, vel à Sacerdote de illius mandato.*
6 *Et pro peccato graviſſimo totam civitatem commovente.*
7 *Non iteratur, niſi aliud habeat conſuetudo.*
8 *Pœnitentes ſolemniter ſunt infames non ratione pœnitentiæ, ſed ratione criminis publicati.*
9 *Non promoventur ad Ordines, nec in ſuſceptis miniſtrant.*
10 *Epiſcopus tamen cum eis diſpenſat ad Minores, ſed non ad Sacros.*
11 *Pœnitentia publica quæ ſit.*
Et pro quibus delictis ſit injungenda, num. 12. verſ. De jure tamen,
12 *Pœnitentia quæ imponatur laico, qui preſbyterum interfecit.*
12 *Pœnitentiam publicam qui poſſint imponere, & nu. 18. 19. & 20.*
14 *Pœnitentia ſolemnis non eſt injungenda Clerico niſi depoſito, & quid de pœnitentia publica.*
15 *Pœnitentia injungitur pro manifeſto peccato.*
16 *Peccatum eadem qualitate purgatur, qua originatur.*
Qualitas eadem adeſſe debet in cauſa extinctiva, quæ adeſt in cauſa productiva, ibid.
17 *Peccantes publicè, palam ſunt corrigendi, & n. ſeqq.*
18 *Tridentinum Concilium, & Canones jubentes pro manifeſto peccato publicam injungi pœnitentiam, an habeat locum in foro ſacramentali, & n. ſeqq.*
Pœnitentiarii Epiſcoporum, & Sacerdotes an poſſint, ac debeant publicè, & ſcandaloſè peccantibus imponere publicas pœnitentias, ibid. & n. ſeqq.
19 *Pœnitentiam publicam ex Concilio Tridentino poteſt Epiſcopus commutare in aliam ſecretam.*
20 *Prælati Regulares ex Concilio Tridentino non poſſunt ſuis ſubditis pro manifeſtis peccatis imponere pœnitentiam publicam, ſed debent eos corrigere intra ſepta monaſterii.*

M*Anifeſta.* Breve eſt, communiter non ſummatur; 1
ſed per alia verba ſic ſummari poteſt, ſecundùm Abb. & Marian. Soccin. Pro manifeſto peccato pœnitentia publica imponi debet. Hoc dicit.

Ad intelligentiam textus præmitte triplicem eſſe pœni- 2
tentiam, videlicet, ſolemnem, publicam, & privatam, de quibus per Raymundum *in ſumma de pænitent. & remiſſ.* & per Hoſtienſ. *in ſumma eodem titul.* §. *Utrum*, *verſic. His prælibatis*, & Marian. Soccin. *hic numer.* 4. & omiſſa pœnitentia privata, quæ pro peccatis ſecretis injungitur à Sacerdote in actu ſacramentalis confeſſionis, *ut* §. *His auctoritatibus*, *verſic. Secreta namque*, poſt *capit. Quis aliquando*, *de pænit. diſtinct.*
1. & de qua hic non eſt ſermo: Pœnitentia ſolemnis 3
ſtrictè, & propriè dicitur illa, quæ præſcribitur à Concilio Agathenſi relato *in capit.* 50. *diſtinct.* ſecundum Hoſtien. *ubi ſupra*, Joannem Andream *hic in fin.* & Marian. Soccin. *numer.* 5. Henrich. Boich. in *c. Quæſitum numero* 4. *infra eodem*, & fit hoc modo: (In capite Quadrageſimæ tales pœnitentes præſentant ſe cum presbyteris ſuis Epiſcopo civitatis ante fores Eccleſiæ ſacco induti, nudis pedibus vultibus demiſſis, coma depoſita, & eis in Eccleſiam introductis, Epiſcopus cum omni Clero ſeptem Pſalmos Pœnitentiales dicit, & poſtmodùm eis manus imponit, aquam benedictam ſpargit, & cinerem capitibus imponit, cilicio colla eorum operit, & denuntiat eis lacrymabiliter, quòd ſicut Adam ejectus eſt à Paradiſo, ita ipſi de Eccleſia ejiciuntur; & jubet miniſtris, ut eos ab Eccleſia pellant, Clero eos proſequente cum hoc reſponſorio, *In ſudore vultus tui*, *&c.* In Cœna autem Domini quolibet anno ſuis presbyteris in Eccleſiam reducuntur, & erunt ibi uſque ad octavas Paſchæ, ita tamen quod non communicabunt, nec pacem accipient: & ſic fiat quolibet anno, quouſque additus Eccleſiæ eſt eis interdictus.) Hæc ibi: & refertur à D. Thom. *in* 4. *ſentent. diſt.* 14. *quæſt.* 1. *art* 5. *qu.* 3. & in uſum revocari jubetur à Concilio provinciali Mediolanen. III. *in tit. de iis, quæ ad pænit. ſacram pertinent tom* 4. *Conc. par.* 2. *pag.* 418. *col.* 1. *littera F*, his verbis (Studeat Epiſcopus ad ſacrorum Canonum, & Tridentini Concilii præſcriptum pro publicorum delictorum gravitatis ratione, & publicam, & ſolemnem pœnitentiam in uſum revocare: quos verò ita ſolemniter pœnitere oportet, menſe ante quadrageſimæ initium ad ſe per Parochos deferri curet, ut primum

mum ineunte quadrageſima illi pœnitentia affici; tum dic Cœnæ Domini Eccleſiæ reconciliari poſſint ſtato ſolemni ritu.

4 Penitentium autem erant quinque ordines. Primus abjectiſſimus eorum, qui non ingrediebantur Eccleſiam, ſed tantùm veniebant ad fores, & illic proclamabant ad Chriſtianos, qui intra Eccleſiam erant, ut pro ſe orarent. Qui locus propterea à Græcis vocatus eſt Fletus.

Secundus eorum, qui ad Eccleſiam admittebantur, non ad aliam rem, niſi ut audirent concionem, quam etiam audire ſolebant competentes, & audientes: poſtea ejiciebantur poſt competentes, & audientes. Hic locus à Græcis vocatus eſt Auditorium.

Tertius eorum, qui admittebantur non modò ad concionem, ſed etiam ad orationem publicam, quæ fiebat extra ſacrificium, nam ad ſacrificium, & preces illius non admittebantur. Locus, in quo hi conſiſtebant, dicebatur Subjectio, ſeu ſubtractio.

Quartus eorum, qui admittebantur etiam ad preces ſacrificii, ſed non poterant communicare; propterea eorum locus vocabatur Congregatio, quia manebant cum tota Congregatione Chriſtianorum.

Quintus eorum, qui jam expleverant omnem ſuam pęnitentiam, quique non expectabant niſi reconciliationem, ut accederent ad communionem: quapropter eorum locus in Eccleſia deſignatus dictus eſt Expletio.) Hæc ſcripſit Gregorius Neocæſarienſis in Epiſtola Canonica *cap.* 11. quæ conjuncta eſt Canonibus Photii, & de quibus omnibus Pacianus *de pœnit.* De habitu verò illorum habetur *in d. cap. Quadrageſima*, 50. *diſt.* & apud eoſdem Auctores, & alios veteres Scriptores, ex quibus apparet, quantum ab illa Eccleſiaſtica politia nunc diſtamus.

5 Porrò hanc ſolemnem penitentiam ſolus Epiſcopus imponit, vel Sacerdos de illius mandato, ut notat Hoſtien. *in ſumma eod. tit.* §. *Vtrum*, & Marian. Socin. *hic num.* 6.

6 dicens hanc eſſe communem opinionem. Idque non niſi pro peccato graviſſimo, horrendo, ut pro homicidio, *cap. Placuit*, 50. *diſt.* & pro ſacrilegio, inceſtu, & ſimilibus, dummodò tamen peccata ſint publica, itaut totam civitatem, caſtrum, vel villam commoveant, *cap. fin.* 26. *quæſt.* 6. ut per D. Thom. *loco citato*, Hoſtien. *ubi ſupra*, Marian. Socin. *hic d. num.* 6. *verſ.* 4. *Quæro*, & Abb. *in cap. Quæſi-*

7 *tum*, *in* 1. *notab. infra eodem*; nec imponitur niſi ſemel, quia ſolemnis hæc pęnitentia non iteratur, niſi aliud habeat conſuetudo, *cap. Reperiuntur*, *de pœnit. diſt.* 3. & docet S. Thom. *in* 3. *part. quæſt.* 84. *art.* 10. *ad* 2. *& in* 4. *ſentent. diſt.* 14. *quæſt.* 1. *art.* 5. *quæſt.* 2. *in corp.* reddens triplicem rationem, primam ne ex iteratione vileſcat, ſecundam propter ſignificationem, quia figura eſt depulſionis hominis de Paradiſo, *d. cap. In capite*, 50. *diſtinct.* quæ depulſio ſemel facta fuit; tertiam, quia hujuſmodi ſolemnizatio eſt quaſi quædam profeſſio perpetuò conſervandi ipſam peni-

8 tentiam. Effectus autem hujus ſolemnis pęnitentiæ eſt, quia tales pęnitentes ſunt infames non ratione pęnitentiæ, ſed ratione criminis per rationem pęnitentiæ publicati, *cap. Infames*, §. *Porrò*, 3. *quæſt.* 7. & not. Hoſtien. *in c.* 2. *num.* 7. *verſ. Sed numquid tales pœnitentes ſint infames*, *ſupra de offic. Archipresbyter.* Marian. Socin. *hic numer.* 7. & Silveſt. *in verb. Pœnitentia*, *nu.* 3. facit text. *in leg. Ictus fu-*

9 *ſtium*, *ff. de iis*, *qui notan. infam.* Et ideò tales non promoventur ad Ordines, nec in ſuſceptis miniſtrant, *cap. Illud*,

10 50. *diſt.* Poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare ad minores, ſed non ad ſacros, *cap. Placuit*, 50. *diſt.*

11 Pęnitentia publica eſt illa, quæ publicè imponitur; & ideò omnis ſolemnis pęnitentia poteſt dici publica, quia publicè imponitur, *ut in d. cap. In capite*, 50. *diſtinct.* & docet S. Thom. *in* 4. *ſentent. diſtinct.* 14. *quæſt.* 1. *artic.* 5. *quæſt.* 3. *in corp.* Sed propriè publica pęnitentia ad differentiam ſolemnis dicitur illa, quæ fit in facie Eccleſiæ, non tamen cum præfata ſolemnitate, veluti cùm injungitur peregrinatio per mundum cum pera, & baculo benedictis, D. Thom. *ubi ſupra*, Hoſtien. *d.* §. *Utrum*, *verſ. Publica verò pœnitentia*, Marian. Socin. *hic num.* 9. Talis quoque eſt

12 pęnitentia, quam ſacra Pęnitentiaria imponit laico, qui presbyterum interfecit, videlicet: *Cæterum ſi delictum ſit publicum*, *vel detegatur*, *eidem oratori mandatur ſub debita præſtiti juramenti*, *ut cùm primùm tutò poterit*, *per quinque Eccleſias illius loci*, *ubi tantum facinus perpetravit* (*ſi tot ibi fuerint*) *nudus diſcalceatus*, *femoralibus dumtaxat retentis*, *virgam in manibus*, *& corrigiam circa collum deferendo incedat*, *ſuum publicè fatendo reatum*, *& ante fores dictarum Eccleſiarum à presbyteris eumdem pſalmum pœnitentialem canentibus ſe faciat verberari*, *dum major ibi ad divina convenerit populi multitudo*: quæ pęnitentia ferè deſumpta eſt *ex cap. Fœlicis*, §. *Cum autem*, *de pœnis*, *lib.* 6. & facit Clem. *Si quis ſuadente*, *eod. tit.* De jure tamen ſi delictum ſit publicum, & ſcandalizans totam civitatem, imponitur pęnitentia ſolemnis, ut dictum eſt ſupra *num.* 6. Si verò ſit publicum, ſed non ſcandaloſum, tunc imponitur pęnitentia publica, ſed non ſolemnis, *ut cap. Si quis presbyter. de purgat. canonica*, & declarat Abb. *in cap. Quæſitum in* 1. *notab. infra eodem*: de quo tamen dic ut ibi adnotavi.

Porrò pęnitentiam publicam imponit non modò Epi- 13
ſcopus, ſed etiam quilibet Sacerdos, & multò fortiùs generales Pęnitentiarii Epiſcoporum, cùm non reperiatur prohibitum, argum. *cap.* 2. *ſupra de offic. Archibresbyter.* niſi aliud habeat contraria conſuetudo, argum. *cap. De trina*, 4. *diſt. & cap. Super eo*, *de cognat. ſpiritual.* ſecundùm Hoſtien. *in ſumm. de pœnit & remiſſ. d.* §. *Utrum in fine*, *verſ. Publica verò pœnitentia*, Marian. Socin *hic n.* 9. *verſ. Et hanc poteſt injungere*, & latiùs dicam infra *num.* 19. Sed 14
tamen Clerico nedum ſolemnis, ſed nec publica hæc pęnitentia eſt injungenda niſi depoſito, *ut cap. Confirmandum*, *& cap. Alienum*, 50. *diſt. cap. ultim.* 26. *quæſt.* 6. & tenent Laurentius, Raymundus, & Bernardus *hic in gloſ. unica*, Innoc. *in verb. Occulta*, Hoſtien. *num.* 2. & Burr. *num.* 4. *in fin.* Sed quia in hoc articulo ſunt opiniones diverſæ, tu vide quæ latiùs dicam *in d. c. Quæſitum*, *infra eodem*.

His præhabitis nota ex textu, quod dictum eſt ſupra in 15
ſummario, videlicet, pro manifeſto peccato pœnitentiam publicam eſſe injungendam, ad idem *cap. Si peccaverit*, 2. *quæſt.* 1. *& capit. Ego Berengarius in fin. de conſecrat. diſtinct.* 2. & manifeſtum hìc accipitur pro notorio, ſecundùm Hoſtien. *in princip.* vel ſecundùm Jo. Andr. *itidem in princ.* poteſt ſumi pro notorio, vel pro publico non notorio, de quo dic, ut ſcripſi *in cap. Veſtra nu.* 54. *& ſeqq. de cohabit. Cler. & mulier.* & ſic eadem qualitate peccatum purgatur, qua originatur: & eadem qualitas adeſſe debet in cauſa 16
extinctiva, quæ adeſt in cauſa productiva, ut hìc per Burr. *in* 1. *notab.* facit *cap. Omnis res*, cum ibi notatis *infra de reg. juris*, & cum textu noſtro concordat Concilium Tridentinum *cap.* 8. *ſeſſ.* 24. *de reform.* ubi ſic legitur: *Apoſtolus mo-* 17
net publicè peccantes palam eſſe corrigendos: quando igitur ab aliquo publicè, *& in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit*, *unde alios ſcandalo offenſos*, *commotoſque fuiſſe non ſit dubitandum*, *huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè injungi oportet*, *ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit*, *ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam*.

Sed hìc inſurgit dubitatio, numquid textus noſter, & decretum Concilii *d. cap.* 8. *ſeſſ.* 24. vendicent ſibi locum in 18
foro ſacramentali, itaut poſſint, ac debeant Sacerdotes, & maximè Pęnitentiarii Epiſcoporum publicè, & ſcandaloſè peccantibus imponere publicas pęnitentias. Navarrus *in cap.* 1. §. *Sacerdos*, *num.* 87. *& ſeqq. de pœnit. diſt.* 1. *& in Manual. cap.* 8. *num.* 10. tenet hos canones habere locum in foro mixto exteriori dumtaxat, qui etiam dicitur forus conſcientiæ, vel quaſi pęnitentialis, ſeu medius; ſecundum Præpoſit. *in capit. Præterea il ſecondo*, *num.* 5. *de ſponſal.* non autem in foro ſacramentali, ſeu pęnitentiali: tum quia non loquuntur de Confeſſoribus, ſed utuntur verbis imperſonalibus, tum quia noluerunt ſtatuere, ut Confeſſores hoc faciant eo modo, quo percipi poſſit tales pęnitentias ab eis fuiſſe impoſitas: hoc enim eſſet rumpere indirectè ſigillum confeſſionis: tum quia Concilium tribuit poteſtatem Epiſcopis mutandi pęnitentiam publi- 19
cam, de qua loquitur, in aliam ſecretam: tum denique, quia à jure antiquo non eſt recedendum, quando jus novum ad id nos non compellit: unde concludit Navarr. Confeſſorem non debere palam facere indirectè pęnitentem ei confeſſum fuiſſe aliquod peccatum publicum ſcandaloſum, imponendo ei pęnitentiam publicam ſic, ut credat ut ab ipſo impoſita, licèt fateatur eam poſſe ſic imponere, ut credatur pęnitentem ex ſe ipſo illam facere ad ædificationem eorum, quos ſcandalizavit: & eam non eſſe in uſu quoad forum pęnitentialem, atteſtantur Domin. Soto *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 2. *art.* 5. & Gregorius de Valentia *tom.* 4.

diſp.7.punct.3.ad fin. & *de controverſiis fidei in tit.de ſatisfactione, cap.4.in fin.* Addit etiam Jo. Major. *in 4.diſt.14.qu.2 col. ultim.* eas partim conducere, & ratas fuiſſe in diebus ſuis; & non eſſe à Sacerdotibus imponendas, ubi eſt conſuetudo contraria, tenent ferè omnes mox allegandi.

Contrarium tamen, videlicet pro peccato publico, & ſcandaloſo poſſe quemlibet Confeſſorem imponere pœnitentiam publicam, niſi ejus Eccleſiæ conſuetudo aliud habeat, quia nullibi reperitur prohibitum, nec inde ſequitur manifeſtatio confeſſionis, tenuerunt Goffred. *in ſumma de Pœnitent.* & *remiſſ. numer.* 5. Hoſtien. *in ſumm. eod. tit. ſub num.* 55. §. *His prælibatis, ad fin. verſ. Publica verò*, Speculat. *in Repertorio in tit. Aureum Confeſſorium*, §. *Sequitur videre, in princ.* Henrich. Boich. *in cap. Quæſitum, nu.4. infra eodem*, Turrecrem. *in cap. poteſt*, & *aliter, num.4.* & *in cap. Pœnitentes, num.3. diſt.* 50. Præpoſ. *in cap. Quamvis, eadem diſt. num.* 2. Brixien. *in repert. in verb. Pœnitentia, verſ. An quando imponitur*, & *verſ. Ex quibus cauſis*, & *verſ. An Sacerdos*, & ex Theologis Alexand. de Ales *in ſumma part.4. quæſt.14. memb.6. art.1.* S. Thom. *in 4. diſt. 14. art.5. quæſt.3.* Petr. de Palud. *quæſt.6. concluſ.11. in fine*, Duran. *quæſt.4.* Sot. *in 4. diſt. 19. quæſt.2. art.5.* Joann. de Friburg. *in Summa confeſſ. lib.3. titul.34. quæſt.12.* Aſten. *part.2. lib.5. tit.34. quæſt.2.* Piſanella *in verb. Pœnitentia*, 3. Roſella *in verb. Confeſſor, nu.1. verſ. Et pro declaratione*, Angel. *in verb. Pœnitentia, num.* 2. Silveſt. *eodem verb. quæſt.1.* Armilla *itidem in ver. Pœnitentia, num.2.* Tabien. *in eodem verb. quæſt.6.* Merdin. *de Pœnit. tract.2. quæſt.40.* §. *Aliud eſt pœnitentia publica*, Alfonſus Vivald. *in candelabro, tit. de Sacram. Pœnitent. lib.1. num.1.* Cardin Bellarmin. *de controv. fidei, controverſ.4. generali, cap.21.* & noviſſimè Suarez *lib.4. qui eſt de pœnitentia, diſput.33. ſect.6. quæſt.3.* Id autem maximè poſſe pœnitentiarios Epiſcoporum, tenuerunt Hoſtien. & Marian. Socin. ut dixi *ſupra num.13.* Henric. Boich. Aſten. Vivald. *in locis ſupracitatis arg. cap.2. Sì de off. Archipresb.* quos etiam de conſuetudine abſente Epiſcopo imponere pœnitentias ſolemnes, dixerant Petr. de Palud. *ubi ſupra*, & Turrecr. *in cap. Pœnitentes, n.2. 56. diſt.*

Nec videtur obſtare, quod dicebatur de contraria conſuetudine; tum quia poſſet fortaſſe procedere quoad ſimplices Confeſſores, argum. *cap. De Trina, 4. diſtinct.* & *cap. Superio, de cognat. ſp. tit.* ſed non quoad principales Pœnitentiarios Epiſcoporum, præſertim quia peccata graviora, pro quibus ſolis imponitur pœnitentia publica ſecundùm opinionem Hoſtien. & Henric. Boich. *locis citatis*, ſolent per Epiſcopos reſervari, & ſuis Pœnitentiariis concedi. Item conſuetudo, ſi quæ olim aderat in contrarium, videtur ſublata a Concilio Tridentino, antiquos Canones innovante; quod fieri optaverat Petr. Sotus *in inſtit. Sacerd. tit. de remed. privat. verſ. Quod attinet, fol.* 428. & poſt Concilium, ac in ejus executionem, hujuſmodi publicas pœnitentias in uſum revocari mandant Concilia provincialia, Mediolan. tertium *in tit. de iis, quæ ad Pœnitent. ſacramental. pertinent*, §. *Suadeat Epiſcopus*, cujus verba retulimus ſupra *num.3.* & *4 eod. tit.* §. *Quod in Concilio*; & apertius primum *in tit. Quæ pertinent ad Sacram. Pœniten. adminiſtration.* cujus hæc ſunt verba: *Iidem*, (ſcilicet Confeſſores) *quemadmodum a Sacra Tridentina Synodo juſſum eſt, publicè peccantibus, publicam pœnitentiam imponant, neque illud publicæ pœnitentiæ genus, niſi data ab Epiſcopo facultate, ſecreta alia pœna commutare audeant, tom.4. Concil. part.2 pag.367. col.2. litt.D.*

Porrò in Sacra Congregatione Concilii propoſito dubio, an ex decreto *d. cap. 8. ſeſſ.* 24. Pœnitentiarii Epiſcoporum poſſint, ac debeant publicè peccantibus publicas pœnitentias injungere: Die 22. Martii 1614. tametſi plerique ex Patribus viſi fuerint ſentire de jure communi hæſitandum non eſſe, quin poſſint, ac debeant Sacerdotes, & maximè Pœnitentiarii Epiſcoporum publicè peccantibus imponere publicas pœnitentias: valdè tamen fuerunt ancipites, num id caveatur Concilii Decreto *d. cap.* 8. Ideòque tutius exiſtimarunt abſtinere à declaratione, ut Confeſſorum, & Pœnitentium quieti magis conſultum ſit.

Ulteriùs quæritur, numquid liceat Superioribus Regu- 10
laribus publicè peccantibus publicam pœnitentiam pro modo culpæ injungere, ex Concilio *d. cap.8. ſeſſ.24.* non obſtantibus Conſtitutionibus Ordinis, ſecundum quas intra ſepta monaſterii quicumque delinquentes puniri debent.

Die 18. Julii 1585. Sacra Congregatio Concilii cenſuit dictum decretum in principio non pertinere ad Regulares, præſertim obſtantibus Conſtitutionibus Ordinis.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Ex Concilio Moguntinen.

C A P U T II.

QUi Presbyterum occiderit, duodecim annorum penitentia ei ſecundùm Canones imponatur: & infrà. Convictus uſque ad ultimum tempus vitæ ſuæ militiæ cingulo careat, & abſque ſpe conjugii maneat.

S U M M A R I U M.

1 *MIlitis exauthoratio fit per detractionem cinguli militaris, ſicut degradatio Clerici per ablationem inſtrumenti ad ſuum Ordinem ſpectantis*, & *nu.18.* & *20.* & *68.*

2 *Cingulum militiæ in Religione Hieroſolymitana an ſit de ſubſtantia profeſſionis Regularis in gradu militum, ita ut illius omiſſio irritet profeſſionem expreſſam*, & *impediat tacitam*, & *n. ſeqq. uſque in fin.*

3 *Cingulum militiæ*, & *quod, n.4.*

4 *Cinguli ſolemnitas de jure communi eſt ſubſtantialis in milite ſæculari*, & *numer. ſeqq. uſque ad n. 24.*

Contrarium, n.61.

Declaratur, n.62.

5 *Subſtantiale in quolibet gradu*, & *ordine dicitur eſſe illud, in cujus traditione poteſtas illius gradus, ſeu ordinis confertur.*

6 *Miles in quo actu recipiat poteſtatem juris militaris*, & *n.10.*

7 *Militis ſæcularis creatio ex Pontificali Romano*, & *n. 59.*

Miles creatur, cùm cingulo circumcingitur, ibidem.

8 *Creare eſt ex nihilo aliquid facere.*

9 *Imperator adminiſtrationem Imperii non recipit ante coronationem*, & *n.14.*

11 *Miles præſumitur, qui portat cingulum*, & *calcaria deaurata.*

12 *Militem, vel Doctorem Primates ſolo verbo creare poſſunt.*

13 *Doctoratus inſignia, id eſt liber*, & *inſula, an ſint de ſubſtantia Doctoratus.*

14 *Imperator non dicitur graduatus, niſi poſtquam coronantem receperit inſulam.*

15 *Character Ordinis non imprimitur ſine traditione inſtrumenti ad illum Ordinem ſpectantis.*

16 *Miles promovetur ad militiam ſæcularem per chlamydis*, & *cinguli dationem.*

17 *Miles eſſe deſinit, cùm cingulum militiæ deponit.*

19 *Milites ſi cingulo ſpolientur, perdunt omne militiæ privilegium.*

20 *Degradatio Clerici fit, ut exauthoratio ejus, qui militiæ deſervit armatæ.*

De-

Declaratur, n. 68.
21 *Graduatio, & degradatio fit per inſignia.*
22 *Militis Regularis creatio ex Pontificali Romano, & n.59.& 72.*
23 *Cingulum venit appellatione habitus:*
Declaratur, n.71.
24 *Cinguli decoratio ex ſtatutis Ordinis Hieroſolymitani eſt de ſubſtantia profeſſionis in gradu militum, & n. ſeqq.uſque ad n.46.*
Contrarium n.73.& ſeqq.uſque ad n.99.
Item ex ordinationibus Capitularibus ejuſdem Religionis, n.46.
Contrarium, n.99.
25 *Subſtantialia actus intelliguntur eſſe illa omnia, de quibus in jure cautum invenitur, ut debeant fieri.*
26 *Forma ſubſtantialis inducitur ex verbis neceſſitatem deſignantibus.*
Declaratur quadrupliciter, à numer. 74. uſque ad n. 93.
27 *Neceſſarium quandoque exponitur, ideſt utile, & expediens.*
28 Debeat, *verbum, præceptum, & neceſſitatem importat, & ſi quando ſapiat honeſtatem, illud eſt ſpeciale.*
29 *Hieroſolymitana Religio à primæva illius fundatione non tantùm ad hoſpitalitatem, ſed etiam ad militandum pro fide fuit inſtituta.*
30 *Neceſſarium ex proprietate deſignat præceptum, & obligationem.*
31 *Actus contra legis, vel ſtatuti prohibitionem eſt nullus, licèt non adſit decretum irritans.*
32 *Præſertim in iis quæ habent perpetuam cauſam prohibitionis.*
Limitatur quatuor modis à numer. 74. uſque ad n. 93.
33 *Lex Non dubium, Cod.de legibus, locum habet etiam in Regularibus, & perſonis Eccleſiaſticis, etiam exemptis, contra Vaſquez.*
34 *Jus civile ab omnibus ſervari debet, ubi contrarium non reperitur ſtatutum per jus canonicum.*
35 *Ordo datus per prius, & poſterius, cenſetur datus de forma.*
Declaratur quatuor modis, à n.74.uſque ad n.93.
36 *Conſtitutio diſponens aliquos non eſſe admittendos ad profeſſionem, niſi priùs facta inquiſitione de eorum qualitatibus, inducit formam.*
37 *Forma in actibus humanis eſt partium ordinatio ſecundum prius, & poſterius.*
38 *Subſtantialia actus debent ſimul,& contemporaneè cum ipſo actu explicari, & n.62.*
Declaratur, n.39.& 41.
39 *Cingulum militiæ non materialiter tantùm,ſed formaliter eſt accipiendum.*
40 *Miles ſemel remanet ſemper miles, quamdiu non eſt exauthoratus.*
41 *Pro forma non eſt abſurdum, ut inducatur etiam aliquod præambulum.*
42 *Executor datus cum poteſtate limitata nulliter procedit, ſi fines mandati non ſervat.*
Declaratur, n.93.& ſeqq.uſque ad n.101.
43 *Profeſſio facta in manibus Delegati excedentis limites ſuæ facultatis non valet.*
Declaratur, n.93.& ſeqq.uſque ad n.101.
44 *Hieroſolymitani milites non deſcripti in matricula non habentur pro Fratribus, nec privilegiis fruuntur, & n.66.& n.100.*
45 *Miles non matriculatus cenſetur tamquam privatus,ſeu paganus, & n.63.*
46 *In Hieroſolymitana Religione profeſſio fieri non poteſt, niſi in gradibus militum, Capellanorum, & ſervientium, & factis probationibus nobilitatis, aliàs non valet, & n.91.& 99.*
47 *Decretum irritans formam ſubſtantialem inducit.*
48 *Hieroſolymitani ſexdecim Capitulares facultatem non habent decernendi contra ſtatuta Ordinis.*
Sed ſolum generale Capitulum, n.54.
49 *Et eorum ordinationes ſunt temporales uſque ad novum Capitulum generale, etſi contingerit eas à Sede Apoſtolica confirmari.*
Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

Declaratur, n.ſeq.
50 *Conſtitutio Capituli generalis confirmata à Papa, donec revocata non fuerit per ſequens generale Capitulum, dicitur perpetua, quamdiu non revocatur.*
51 *Forma ſervari debet etiam in minimis, aliàs actus eſt nullus.*
52 *Forma à jure tradita in dubio cenſetur ſubſtantialis, & de eſſentia actus.*
53 *Profeſſioni tacitæ obſtant impedimenta omnia, quæ obſtant profeſſioni expreſſæ.*
55 *Profeſſio tacita requirit conſenſum tum Religionis, tum profitentis.*
56 *Miles præſumitur ignorare jus inducens profeſſionem tacitam ex ſuſceptione habitus, & actibus profeſſorum. Et hæc ignorantia impedit tacitam profeſſionem.*
Contrarium, n. 107.
58 *Cinguli ornatus in militibus Regularibus de jure non requiritur, & n.69.uſque ad n.73.*
59 *Cinguli, ſeu ſpathæ cæremonia in creatione militis Regularis fuit prætermiſſa in Pontificali reformato juſſu Clem.VIII.& n.72.*
60 *Cur adhibeatur in creatione militis ſæcularis, & regularis.*
61 *Proximè cingendus habetur pro cincto.*
62 *Solemnitas,quæ poteſt ſubſequi,numquam dicitur de ſubſtantia, vel forma.*
63 *Miles non præcinctus, aut non matriculatus non gaudet militum privilegiis.*
64 *In militis creatione antiquæ cæremoniæ hodie non ſunt in uſu.*
65 *Cingulo decorari dicitur qui miles creatur, etiamſi cinguli ſolemnitas non ſervetur.*
66 *Cingulo cœleſtis militiæ præcingi dicitur Clericus.*
67 *Cingulum in jure quandoque pro dignitate ipſa uſurpatur.*
69 *Profeſſionis ſubſtantia conſiſtit in tribus votis ſolemnibus, & n.73.*
70 *Habitus Religionis non eſt de ſubſtantia monachatus.*
74 *Verba neceſſitativa, & ordo datus non inducunt formam annullativam actus, quando eadem, vel alia jura dicunt actum valere, & n.91.*
Hieroſolymitani profeſſi non ſervata forma ſtatutorum olim dejiciebantur ad gradum inferiorem, & n. ſeq.
76 *Pœna ſpecialis tollit pœnam annullativam actus, maximè ubi pœnæ ſe ad invicem non compatiuntur, & n.118.& 124.*
77 *Ratio ſtatuti abrogati allegari poteſt ad deciſionem cauſarum.*
78 *Hieroſolymitani milites per cingulum diſtinguuntur à Capellanis, & ſervientibus, & n.ſeq.*
79 *Rubrum declarat materiam nigri eſſe illius naturæ, cujus eſt rubrum.*
80 *Forma ſtatuti circa profeſſionem regularem non cenſetur ſubſtantialis, niſi habeat decretum irritans.*
81 *Etiamſi datus ſit ordo per prius, & poſterius.*
82 Nullatenus *dictio, importat nullitatem actus ipſo jure.*
83 *Et habet vim decreti irritantis.*
84 *Profeſſio quamvis à puella fieri non debeat ante explorationem voluntati, tamen ſi fiat, valida eſt.*
85 *Idem in profeſſione facta ante annum 18. & 22. in Religionibus Minimorum, & Redemptionis captivorum contra ſtatutorum præſcriptum.*
86 *Præpoſteratio in formalibus, & in iis, quæ ſunt de ſubſtantia, vitiat actum: ſecus in aliis.*
87 *Statutum ſi in una parte apponat decretum irritans, in alia non cenſetur formam ſubſtantialem inducere, licèt verba ſint apta illam importare, & n.ſeqq.*
88 *Stylus ſtatuentium maximè eſt attendendus ad intelligentiam ſtatutorum.*
89 *Miſſa non eſt de ſubſtantia electionis Papæ.*
90 *Statuta Ordinis Hieroſolymitani ubi voluerunt actum eſſe nullum, explicitè appoſuerunt decretum irritans.*
91 *Clauſula decreti in fine poſita refertur ad omnia præcedentia.*

92 *Relatio fieri debet ad proxima.*

93 *Clauſula, ſervatis ſervandis, non refertur niſi ad ſubſtantialia.*

94 *Denunciationes matrimoniales non ſunt de ſubſtantia: & ideo ſi omittantur à Delegato ad diſpenſandum cum clauſula,* ſervatis ſervandis, *actus non vitiatur.*

95 *Executor non eſt mixtus, ſed merus, ubi commiſſio dirigitur parti impetranti.*

96 *Clauſulæ aptæ importare executorem mixtum, in litteris gratiæ nihil operantur, niſi adſit clauſula,* vocatis vocandis.

97 *Delegatus non ſervans formam mandati, tunc demum nulliter procedit, ſi conditiones in commiſſione adjectæ ſint præter jus: ſecus ſi de jure inſint, & aliàs non ſint ſubſtantiales, & n. ſeq.*

98 *Clauſula,* ſervatis ſervandis, *& conſimiles non ſonant in conditionem, ſed in monitionem, nec dant novam formam mandato, ſed inſtruunt executorem.*

101 *Profeſſio in Religione Hieroſolymitana non poteſt declarari nulla à Vicecancellario; imò nec à Magno Magiſtro, niſi adhibito Ordinario.*

102 *Profeſſio in dubio valida eſt judicanda.*

103 *Profeſſio tacita locum habet juxta juris diſpoſitionem, etiam in militibus Hieroſolymitanis extra Conventum degentibus.*

104 *Habitus profeſſorum in militibus Hieroſolymitanis eſt Crux alba in pallio, & n. ſeq.*

105 *Profeſſio tacita inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum patenter diſtincti ab habitu Novitiorum etiam ſine actibus, qui à ſolis profeſſis fieri ſolent.*

106 *Habitus profeſſorum geſtatio in dubio cenſetur fieri potiùs ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria.*

107 *Profeſſio tacita juxta juris diſpoſitionem inducitur etiam in milite, qui ignoravit ſuam profeſſionem expreſſam fuiſſe irritam.*

108 *Inducitur per actus ſolis profeſſis convenientes, & num. ſeqq.*

109 *Fratris nuncupatio in Religione Hieroſolymitana non convenit niſi profeſſis.*

110 *Novitii poſſunt eſſe in judicio abſque ſuperioris licentia.*

111 *Profeſſio tacita induci non poteſt, niſi prius annus probationis fuerit completus.*

113 *Annus probationis ad validè profitendum requiritur etiam in Religione Sancti Joannis Hieroſolymitani.*

114 *Fallit in Bohemis, quibus indultum eſt, ut non teneantur eſſe in probatione, niſi per ſex menſes.*

115 *Annus probationis non ſufficit, ut ſit completus, ſed uſque ad profeſſionem continuari debet, aliàs irrita eſt profeſſio.*

Contrarium, n. ſeqq.

116 *Novitius, qui tranſacto anno exivit à Religione, ad eam reverſus, poteſt illicò profiteri, niſi Religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata.*

117 *Idem in puella, quæ finito tempore novitiatus exivit à monaſterio ſine licentia Ordinarii.*

119 *Antianitas in militibus Hieroſolymitanis currit à die ſolutii paſſagii.*

120 *Sed ea Equites non fruuntur, niſi à die profeſſionis.*

121 *Novitius finito anno probationis arctari non poteſt à Superioribus ad alium annum novitiatus repetendum.*

Maximè ſub pœna nullitatis, n. 123. & 124.

122 *Novitiatus prorogari non poteſt à Superioribus Regularibus ultra annum, niſi ex juſta cauſa, & ad breve tempus.*

123 *Profeſſi ſunt cenſendi in Ordine Minimorum ducentes originem à Judæis, & Saracenis, non obſtante ſtatuto, & proteſtatione eis facta, quòd eorum profeſſio foret nulla.*

125 *Peragere idem eſt, quod perficere, & ad exitum perducere.*

1 QUi *Presbyterum*. Ponit triplicem pœnam interficientis Presbyterum. Nota ex textu ibi, *Militia cingulo careat*, juncta gloſ. 3. militem armatæ militiæ deponi à dignitate ſua, ſeu degradari per detractionem cinguli militaris, ad inſtar militis cœleſtis militiæ, ideſt Clerici, qui degradatur per ablationem inſtrumenti ad Ordinem ſuum ſpectantis, ut eſt textus *in cap. Degradatio, de pœn. lib. 6* & notat præcit. gloſ. & Hoſtien. *nu. 4.* facit *cap. Falſas, de pœnit. diſt. 5. & cap. Admonere, 33. quæſt. 2.* Et ex hoc videtur inferri poſſe, ut ſicut inſtrumenta hujuſmodi ſunt de ſubſtantia Ordinis Clericalis, *cap. Presbyter, cum mult. cap. ſeq. 23. diſt.* & notatur *in cap. Unico, ſupra de ſacr. unct. & in cap. fin. de ſacram. non iter.* ita cingulum ſit de ſubſtantia Ordinis militaris: ſed de hoc latiſſimè diſſeram in ſequenti quæſtione.

Ex facto quæſitum eſt, an cingulum militiæ in ſacra Religione Hieroſolymitana ſit de ſubſtantia profeſſionis Regularis in gradu militum, ita ut illius omiſſio irritet profeſſionem expreſſam, & impediat tacitam. 2

Emerſit nuper hæc diſcrepatio in caſu Equitis Corſini, qui anno 1640. die 12. Februarii ſolemnem profeſſionem Fratrum militum S. Joannis Hieroſolymitani emiſit Romæ in manibus Eminentiſſimi D. Cardinalis Antonii Barberini in vim facultatis eidem ſpecialiter attributæ per litteras in forma Brevis ſan. mem. Urbani VIII ſed poſt multos annos obtenta à Sanctiſſimo D. N. Innocentio X. in integrum reſtitutione adverſus lapſum quinquennii, intentavit judicium nullitatis ſuæ profeſſionis ex pluribus cauſis; ſed præcipuè ex eo, quòd ante profeſſionem non fuerit ornatus cingulo militiæ, ideſt, zona cum gladio, ſeu enſe, 3 ſecundùm Archidiacon. *in cap. Si quis, num. 1. 50. diſt.* Lucam de Pen. *in l. Is quidem num. 3. C. Qui militare poſſ. lib. 12.* Petr. Gregor. Tholoſan. *in Syntagm. juris univerſ. lib. 11. cap. 3. num. 14. & 27.* Unde emanavit præinſertum dubium, ſuper quo ſcripſerunt ferè quotquot extant in Urbe magni nominis Theologi, & Advocati; idque tam variè, ut in una, & eadem met Religione non defuerint, qui in contrarias abierint opiniones, ut propterea quæſtio pleriſque viſa fuerit ardua, & difficilis.

Et quidem prima conſideratione dicendum videtur, traditionem cinguli militaris eſſe ſubſtantialem, primò ex diſpoſitione juris communis, ſecundò ex forma ſtatutorum ipſius Religionis, tertiò ex ordinationibus capitularibus ejuſdem.

Circa primum, ideſt de jure communi, nemini dubium 4 eſt, quin milites ſint cingulo decorandi, ſeu enſe cingendi, *ut l. Filiusfamilias*, ibi, *Cingi confeſtim juſſus*, & *l. Titius*, ibi, *Et poſtea cinctus, ff. de militar. teſtam.* & notat gloſ. *unica, in l. Milites*, ibi, *Item quod ei enſis cingatur ff. Ex quibus cauſ. major.* & in Extravagan. Joan. XXII. *Quia in futurum, in ver. Militari, de torneam.* ſed valdè controverſum, qualis ſit ejuſmodi ſolemnitas, & quidem eſſe ſubſtantialem, & intrinſecam, non autem accidentalem, videtur ſuaderi poſſe ex ſequentibus

Et primò, in quolibet gradu, ſeu ordine illud eſt eſſentiale, & intrinſecum, in cujus traditione poteſtas illius gradus, ſeu ordinis confertur, *cap. Epiſcopus cum pluribus, cap. ſeqq. 23. diſt* S. Bonaventura *in 4. ſententiar. diſt. 24. part. 2. art. 1. quæſt. 4. num. 58.* Tabien. *in ver. Ordo, 2. num. 5 in fin.* Suarez *de legib. diſp. 5. cap. 31.* Sed poteſtas juris, de qua 6 *in cap. Ius militare, 1. diſt.* confertur militi in eo actu, in quo à perſona ad id auctoritatem habente cingitur cum prolatione verborum, *Eſto miles. & accipe ſanctum gladium, in quo dejicies adverſarios populi Dei, ut 2. Machabæorum cap. ult.* & tradunt Paris. de Put. *in tractat. de re milit. lib. 7. cap. 13* incipien. *Miles, ſeu armiger, num. 6. inter tract. communes tom. 12. fol. 149.* & Caſſan. *in Catalog. glor. mund. part. 9. conſider. 26.* & ante eos Lucas de Pen. *in leg. His quidem, num. 3. in ver. Cingulo, Cod. Qui milit. poſſ. lib. 12. ubi num. 4.* ſubdit (Cingulo militari provida majorum inſtitutione gladium inſertum eſſe, & hoc, ut collato honore cinguli, poteſtas quoque ipſius gladii intelligatur aliqualiter eſſe collata,) & patet ex Pontificali Romano *lib. 1. rubr. penult. de Benedictione novi militis*, ubi Pontifex dat 7 ei genuflexo enſem nudum, dicens, *Accipe gladium iſtum in nomine Patris, &c.* tum eum cingit enſe in vagina repoſito, dicens: *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime*: poſtea ter eum leviter percutit cum enſe evaginato ſemel dicens: *Eſto miles pacificus, ſtrenuus, fidelis, & Deo devotus.* Ergo traditio cinguli eſt eſſentialis ad gradum militis adipiſcendum.

Secundò, in traditione cinguli miles creatur, ut in Pon-

Pontifiali Romano *lib. 1. dict. rub. penult.* Pariſ. de Put. *d.*
8 *nu. 6.* it, *Miles cùm creatur cingulo cingitur:* ergo ante cin-
guli traitionem non eſt miles, quia nihil eſt, antequam,
creatur cùm creare ſit ex nihilo aliquid facere, S. Thom.
in 1. 2. quæſt. 45. art. 1. & conſequenter forma traditionis
cinguli ſt ſubſtantialis, cùm det eſſe rei, *leg. Iulianus*, §.
9 *Si quis ff. ad exibendum cum ſimil.* Quo argum. Oldrad.
conſ. 16. Quæſtio eſt utrum Imperator, per tot. ac præcipuè
num. 7. concludit coronationem eſſe de ſubſtantia, ad hoc
10 ut Imperator poſſit ſe immiſcere adminiſtrationi Imperii,
quia in coronatione Imperator dicitur oriri, & ſic incipe-
re eſſe, *Omnes*, ibi, *Ortus Imperii protulerunt, &c. ff. de fer.*
juncta gloſ. *in ver. Ortus.* Unde non immeritò Petrus Anti-
bolus *in tract. de numer. §. 4. nu. 17. inter tract. commun. vol.*
11. fol. 6. (Dummodò, inquit, ſolemnitas conſueta ſervetur,
ut qui in Eccleſia ante Altare ille, qui facit, eum oſculetur,
& eum percutiat in maxilla, & enſem ei cingat, & calcaria
11 ſibi calcientur, miles eſt.) Quo fit, ut ſecundum Bald. *in*
procœm. Decretal. in verb. Gregorium, numer. 43. portans
publicè militarem enſem, & calcaria deaurata, miles præ-
ſumatur.

12 Tertiò. Speciale eſt in Principe, qui ſolutus eſt legibus,
ut ſolo verbo creare poſſit doctorem, vel militem, dicen-
do, *Eſto doctor*, vel, *Eſto miles*, ut notat Angel. *in l. 2. n. 1.*
Cod. de crim. ſacrileg. & in l. 1. num. 2. verſ. Et eadem ra-
tione, Cod. de ſent. paſſ. Ergo inferiores, qui jure commu-
ni ſunt adſtricti, hoc non poſſunt. *l. Ius ſingulare, & leg. Quod*
verò contra, ff. de legibus, ſed tenentur uti ſolemnitate cin-
guli, ad præſcriptum *dictæ legis Filiusfamilias, ff. de milit.*
teſtam.

13 Quartò. In milite inermis militiæ, inſignia doctora-
lia, videlicet liber, & infula ſunt de ſubſtantia doctora-
tus; tunc enim Doctor quis efficitur, & accipit poteſta-
tem docendi, cùm à perſona legitima accipit librum, cum
verbis, *Accipe librum &c.* ergo & in milite armatæ mi-
litiæ inſignia militaria, ſcilicet cingulum, eſt de ſubſtan-
tia gradus militaris, quo argumento præclarè utitur Bald.
14 loco proximè citato *num. 41. & 42.* exemplo Imperato-
ris, qui non dicitur graduatus, niſi poſtquam coronantem
receperit infulam, *ut l. Bene à Zenone, Cod. de quadriennal.*
præſcription. nam ſine corona Imperialis majeſtas non co-
ruſcat, *ut l. 1 C. de auro coronar.* licèt Bald. in ſolutione quæ-
ſtionis dicat. (Si non eſt inſignitus, aliis inſignia tradere
non poteſt) ad quod allego bonum textum *in cap. Daiber-*
tus, 1. qu. 7.

15 Quintò. Valet argumentum à milite cœleſtis militiæ
ad militem armatæ militiæ, gloſ. 2. *in leg. Milites, Cod. de lo-*
cat. & conduct. Everard. *in loco à milite armatæ militiæ:*
ſed in milite cœleſtis militiæ, id eſt in Clerico, traditio in-
ſtrumenti ad ejus Ordinem ſpectantis ita eſt de ſubſtan-
16 tia, ut ea omiſſa character Ordinis non imprimatur, ut
eſt diffinitum à Concilio Florentino in decreto fidei Euge-
nii IV. §. 5. *verſ. Sextum Sacramentum, tom. 4. Concilior.*
part. 1. pag. 614. col. 2. ergo eodem modo in milite armatæ
militiæ traditio inſtrumenti, ideſt cinguli, eſt de ſubſtan-
tia, adeò ut ea omiſſa, ordo militaris non conferatur. Ad
hoc text. optimus *in cap. Si quis*, ibi, *Militaverit, & clamy-*
dem ſumpſerit, aut cingulum, 51. diſt. ubi Gemin. & Præpoſ.
n. 1. notant, per quæ ſigna, & actus quis dicatur promoveri
ad militiam ſæcularem, videlicet per clamydis, & cinguli
dationem.

17 Sextò. Tunc deſinit quis eſſe miles, cùm cingulum mi-
litiæ deponit, vel eo ſpoliatur. Primum patet ex Concilio
Nicæno *Can. 12.* ibi, *Cingulum militiæ depoſuerunt:* ideòque
Ludovic. Lacerda *in adverſar. Sacrif. cap. 146. numer. 16. in*
Martyrio Marcelli Centurionis die 30. Octobris, obſervat
ſic eum loquutum fuiſſe Tyrano: *Si talis eſt conditio mili-*
tantium, ut Diis, & Imperatoribus ſacra facere compellan-
tur, ecce projicio cingulum, & militare recuſo. Hæc ille. Se-
cundum ſimiliter patet, quia miles cùm degradatur, inſi-
18 gniis militaribus exuitur, *l. 1. §. Ignominiæ, ff. de is, qui*
notantur infam. & præcipuè cingulo, ut in hoc cap. ibi,
Sua militiæ cingulo careat, ubi gloſſ. *in ver. cingulo*, & Ho-
ſtien. *num. 3.* dicunt militem deponi à dignitate ſua, ſeu
19 exauthorari, ſicut Clericum: quo fit, ut ſi hoc cingu-
lo ſpolietur, perdat omne militiæ privilegium, ut dicunt
Lucas de Penna, & Caſſan. ſupracit. *num. 3.* Si igitur per
cinguli depoſitionem, ſeu ablationem miles eſſe deſinit,
eodem modo per cinguli ſuſceptionem eſſe incipit: nam

omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſ-
ſolvitur, *cap. Omnis, 27. quæſt. 2. cap. 1. infra de reg. jur.* Quo
argumento in terminis noſtris utitur gloſ. *in d. §. Ignominiæ,*
in ver. Efficit, & Bald. *in procœm. Decretal. in verb. Gregorius*
num. 41.

Septimò. Ad prædictorum corroborationem ponderan- 20
dus eſt textus ſingularis in materia *in cap. Degradatio de*
pœn. lib. 6. ubi diſertis verbis cavetur: *Ut actualis, ſive ſo-*
lemnis cœleſtis militiæ militis, id eſt Clerici degradatio fiat
ut exauthoratio ejus, qui militiæ deſervit armatæ, cui mili-
taria detrahuntur inſignia; & mox ſubjicitur, *Ut Clericus*
degradandus habeat in manibus librum, vas, vel aliud
inſtrumentum, ſeu ornamentum ad Ordinem ſuum ſpectans,
eique Epiſcopus ſingula, ſive ſint veſtes, calix, liber, ſeu
quævis alia, quæ illi in ſua ordinatione fuerint tradita, ſin-
gulariter auferat uſque ad primam veſtem, quæ datur in
collatione Tonſuræ. Hæc ibi: ex quo textu patet in
gradibus conferendis, aut auferendis pari paſſu ambulare
cœleſtis, & armatæ militiæ milites, & inſignia, ſeu in-
ſtrumenta in utriuſque eſſe de ſubſtantia, cùm per illorum
traditionem, & detractionem gradus conferantur, & au- 21
ferantur, quod clarè adnotavit Bald. *d. num. 41.* dicens: *Si-*
cut quis degradatur per inſignia, ita è converſo graduatur
per inſignia.

Ultimò, aliis omiſſis idem ſuaderi poteſt, quia in mili- 22
te Regulari habitus videtur eſſe de ſubſtantia profeſſio-
nis, ut deducitur ex Pontificali Romano *in rubrica de*
creatione militis Regularis, quæ eſt rubrica ultima *lib. 1.* ubi
ſic legitur: *Cùm Summus Pontifex committit aliquem*
creari in militem Ordinis militaris, Pontifex, cui creatio
hujuſmodi commiſſa eſt, in primis imponit ei habitum illum,
quo milites illius Ordinis, quem intendit profiteri, uti con-
ſueverunt: deinde recipit ab eo adhuc genuflexo profeſſio-
nem per tales emitti ſolitam votorum, ſecundùm illius Or-
dinis inſtituta. Hactenùs verba Pontificalis, quæ ſatis vi-
dentur innuere, ſuſceptionem habitus eſſe ſubſtantialem
ad conſtituendum militem Ordinis militaris, ſicuti eſt
profeſſio, cùm per hæc duo miles creetur, & in eſſe pro-
ducatur, ſecundùm ea quæ dicta ſunt ſupra in 2. *argum. nu.*
7. Ergo & cinguli ſuſceptio videtur eſſe ſubſtantialis, cùm 23
cingulum veniat appellatione habitus, ſeu veſtis, *ut l. Veſtis*
juncta gloſ. *in verb. Præcingendi, ff. de aur. & argent. legat.*
Hæc de jure communi.

Circa ſecundum, id eſt ex ſtatutis Religionis Hieroſoly- 24
mitanæ, multò clariùs deduci poteſt cingulum eſſe de ſub-
ſtantia profeſſionis in gradu militum: nam ſtatutum ſe-
cundum *de recept. fratr.* diſponit per hæc formalia verba,
videlicet: *Chi dimanderà d' eſſere ricevuto alla profeſſione*
dell' Ordine noſtro in grado di cavaliero, prima che pigli
l' habito, e facia la profeſſione, è neceſſario, che ſia ornato
del cingolo della militia; è però ſe da alcun Principe Catto-
lico, overo da altro, che habbia authorità di concedere il gra-
do di Cavalleria, non havrà ottenuti gl' ornamnenti della
militia; dal Fratello Cavaliero dell' Ordine noſtro, che rice-
verà la ſua profeſſione, overo da alcun' altro Fratello Cava-
liero dell' iſteſſa militia ricevagl' ornamenti ſecondo la con-
ſuetudine, che s' oſſerva nel concederſi la militia; e finalmente
con l' ordine ſudetto faccia la profeſſione. Però i Capellani, i
ſerventi d' armi, e d' officio, non è neceſſario ornargli di tali
inſegne militari.

Primò enim verba illa, *è neceſſario*, videntur formam 25
ſubſtantialem inducere: nam in gradibus, ſeu Ordinibus
conferendis, omnia illa, de quibus non conſtat, utrum ſint
de ſubſtantia, vel non, invenitur tamen in jure, ut de-
beant fieri; intelliguntur eſſe de ſubſtantia; & hoc pro re-
gula conſtituit S. Raymundus *in Summa lib. 3. de ætat.*
ordinand. §. 11. incip. *Quid ſi aliqua, verſ. Ad hoc variæ,*
Gofred. *in ſumm. tit. de ætat. & qualit. §. Unctionem autem,*
Hoſtien. *in ſumm. tit. de ſacr. unct. §. A quo, verſ. Conſilium*
tamen, Archidiacon. *in cap. Quorumdam, ſub numer. 3.*
diſtinct. 23. Henrich. Boich. *in cap. final. num. 3. ſupra de*
Sacram. non interand. Hoſtien. Joan. Andr. Butr. Cardin. &
omnes *in cap. unico*, & ibi dixi *num. 8. & 9. ſupr. de Sacram.*
unct. Et in ſpecie ex verbis neceſſitatem deſignantibus for- 26
mam ſubſtantialem induci, ſcripſerunt Signor. de Homod.
conſ. 87. num. 4. & 5. & reddens rationem, quia deficienti-
bus neceſſariis, actus evidenter corruit, Albert. Brun. *in*
tract. de form. tit. Quando aliquid cenſeatur traditum pro for-
ma fol. 34. concl. 4. poſt med. ver. Et ſecundum, Signorol. Soc.

ſeni *conſ.283. num.2. lib.2.& conſ.92. nu.14. & 15. lib.4.* Pariſ. *conſ.19. n.19. lib.2.* Bertazzol. *conſ. crimin.83. n.1.* Peregrin. *con.99. n.20. & 21. lib.5.*

27 Nec refert, quòd neceſſarium quandoque exponatur, idest utile, & expediens, gloſ. *fin. in Clem.1. de procur.* gloſ. *in l.1. in verb. Neceſſarium ff. ſolut. matrim. & in l.1. in verb. Neceſſe, ff. de offic. Præfect. Prætor.* & quandoque ſignificet commoditatem, & honeſtatem, gloſ. *penult. in cap. Omnis, 21. q.4.*

28 Quoniam id contingit non ex proprietate vocabuli, à qua in dubio non eſt recedendum, *leg. Non aliter, de leg.3.* Calder. *conſil. 24 poſt princ. de prabend.* ſed quia hoc verb. quandoque impropriatur propter ſubjectam materiam, ut notat gloſ. *in Clement. Attendentes, in verb. Debeant, de ſtat. Monach.* ubi ait illud verb. *Debeant*, eſſe præcepti, & neceſſitatem importare, & ſi quandoque ſapiat honeſtatem, illud eſſe ſpeciale: & ſequitur Abb. *in cap.1. numer.7. infr. de deſponſat. impuber.* & Felin. *in cap. Nam concupiſcentiam, n.6. ſupra de conſtit.*

29 Itaque neceſſitas ſuſcipiendi cingulum, de qua loquitur dictum ſtatutum ſecundum, non videtur ad benè eſſe, vel ſecundum quid, ſed ſubſtantialis, & præciſa: & quidem meritò, quia S. Religio Hieroſolymitana a primæva ſua fundatione, non tantum ad hoſpitalitatem, ſed etiam ad militandum pro Fide fuit instituta, ut conſtat *ex ſtatuto ſecundo, tit. de reg.* & cingulum inſtituit, ut eſſe conſtitutivum gradus, & Ordinis militaris: ideòque cùm Magnus Magiſter vult ex gratia transferre ſervientem ad gradum militis; ſola cinguli traditione citra ullam aliam ſolemnitatem id præſtat.

30 Sed quatenùs verba illa ſtatuti, *è neceſſario*, formam ſubſtantialem non inducerent, negari tamen non poteſt, quin ex proprietate vocabuli deſignent præceptum, & obligationem, *ut cap. Quiſquis præceptis, 14. quæſt.1.* ibi, *Quod impetratur, neceſſe eſt fieri*; nec non ibi, *Ubi præceptum neceſſitas eſt ſervientis, cap. Domino Sancto, 50. diſt.* & ibi gloſ. *in verb. Neceſſe*, & Archidiacon. *num.1.* Felin. *in dict. cap. Nam concupiſcentiam, num.5. & 6. de conſtitut.*

31 Quotieſcumque autem lex, vel ſtatutum præcipit, aut prohibet aliquid fieri, actus in contrarium geſtus eſt ipſo jure nullus etiamſi lex, vel ſtatutum non procedat ulterius ad irritationem actus; caſus eſt *in l. Non dubium*, ubi Bart. *num.2.* Bald. *eodem num. in 4. notab. & num.11.* Jaſon. *num 4.* & communiter Legiſtæ, *Cod. de legibus*; unde non eſt vis, an verba ſtatuti, *è neceſſario*, importent formam, vel præceptum, quia utroque modo irrita eſt profeſſio facta ſine prævia traditione cinguli, contra illius ſtatuti diſpoſitionem. Quæ regula maximè procedit in his, quæ

32 habent perpetuam cauſam prohibitionis, ut hoc caſu, gloſ. *unica, in cap. Vides, 10. diſt.* Abb. *in cap. Ad Apoſtolicam, num.11. de regular.* poſt Joann. Andr. *ibidem nu.3. in verb. Obtineat.* Nec audiendus eſt Gabriel Vaſquez *in 1.2. diſput. 165. cap. 2.* dicens illam *leg. Non dubium*, cùm ſit Juris Cæſarei, non habere locum in Religioſis, & perſonis Eccleſiaſticis ab eo exemptis: imò nec in Regnis Hiſpaniæ,

33 & Franciæ; quoniam non ita loquutus fuiſſet, ſi advertiſſet legem illam eſſe canonizatam *in cap. Imperiali 25. qu. 2.* ut ibi Archidiacon. *in verb. Conſtitutione*, ad idem *cap. Ne nimia, de Religioſ. domibus, cap. unico in princip. eodem tit. lib. 6. cap. Quæ contra jus, de regul. jur. eod. lib.*

34 Præterquamquòd etiamſi *dict. l. Non dubium*, non eſſet ſpecialiter canonizata, adhuc tamen obligaſſet omnes, quia jus canonicum ſtatuit, ut in his, in quibus non eſt contrarium expreſsè diſpoſitum per Sacros Canones, ſervetur jus civile, *ut in cap.1. de nov. oper. nuntiat.* & ibi omnes interpretes, Suarez *de legibus lib.3. cap.8. num 3.*

35 Deinde ponderanda ſunt verba illa prædicti ſtatuti ſecundi *de recept. fratr. Prima che pigli l'habito, &c.* nec non illa, *E finalmente con l'ordine ſudetto, &c.* Nam ordo datus per prius, & poſterius, cenſetur datus de forma, *cap. Quia propter, de elect. cap. final. de reſtitut. ſpoliat. & cap. Cum dilecta*, & ibi Felin. *num.6. verſ. Sextum ſignum*, ubicumque eſt prius, & poſterius, ibi eſt ordo, *de reſcript.* & voluit Bald. *in l.1. numer.9. verſ. Ex dicto ergo Roffredi, Cod. Ne liceat tertio provocare.* Rota *deciſ.167. nu.6. part.2. recent.* Idemque in verbis præcipientibus aliquid fore præmittendum, antequam fiat actus, tradiderunt Signorol. *conſil.115. nu.3.* Brun. *in tract. de forma, tit. Quando aliquid cenſeatur traditum pro forma, fol. 34. concluſ. 4. in fin.* Menoch. *conſ.695. num.15.* Et in terminis quòd conſtitutio ſtatuens non aliter ad Religionem aliquos eſſe admittendos, 36
niſi prius facta diligenti inquiſitione de qualitatibus profitentis, inducat formam, itaut ea non ſervata actus ſit nullus, firmavit Rota in Toletana profeſſionis 17. Februarii 1595. coram Cardinali Pamphilio ſeniori, expreſſa apud Garziam *de beneficiis part. 9. cap. 2. numer. 32. verſ. Neque obſtat.* Et eſt ratio, quia forma in actibus hominum 37
nil aliud eſt, quam partium ordinatio, ſecundum prius, & poſterius, ut dicunt Bald. *in tract. de jure Prothomiſ. nu.15. in fin.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 36. gloſ.2. num.26. ad medium.*

Nec obſtat, ſi dicatur: cum traditio cinguli debet præcedere profeſſionem, non poteſt cenſeri de forma ſubſtantiali ipſius profeſſionis, quia quæ ſunt de forma ſubſtantiali actus, debent ſimul, & contemporaneè cum actu expleri, Jaſ. *in leg. Univerſa num.10. Cod. de prec. Imper. offerend.* ubi quòd totus mundus ſequitur hanc doctrinam Paul. de Caſtr. *conſ.292. col.2. in fin. & col.3. in princ. lib.2.* Felin. *in dict. cap. Cum dilecta, num.4. verſ. Quartum ſignum, de reſcriptis.* 38

Id inquam non obſtat, quoniam verba illa ſtatuti, *Sia ornato del cingolo della militia*, non ſunt accipienda materialiter tantum pro nuda cinguli ſuſceptione, ſed formaliter, prout cingulum deſignat gradum militiæ, ut obſervat Fran. Menen *de equeſtri, ſeu militari Ordin. Symbol. in c. De form. veter. & nova creandi equites, fol.4. verſ. Hinc cinguli*; itaut ſit ſenſus, ut ante habitus ſuſceptionem debeat eſſe conſtitutus in dignitate, & gradu militari, in quo quidem gradu tunc conſtituitur, cum enſe, vel baltheo præcingitur. 39
Gradus autem militiæ per cingulum ſemel ſuſceptus ſemper durat, & ſemel miles ſemper remanet miles, quamdiu non eſt exauthoratus, ut hic patet, *& in cap. Degradatio, §. Actualis de pœn. lib.6.* A qua ita dignitas militaris, de qua loquitur ſtatutum in ſenſu formali, eſt contemporanea cum profeſſione regulari, quia vera eſt aſſertio: Hic qui profitetur, modò eſt actu miles; ſicut in ſimili Ordo Epiſcopalis requirit ex neceſſitate conſecrationis, ut ordinandus ſit actu Sacerdos, ut ex communi Canoniſtarum ſententia ſcripſi *in c. Tuæ litteræ, n.6. de Cleric. per ſalt. promot. & in cap.1. Maximè n.81. de ordin. ab Epiſcop.* & tamen ſatis eſt, ut multò antè ſuſceperit Ordinem Presbyteratus, quia character ſemel impreſſus ſemper remanet, *cap. Quod quidam, 1. q.1.* Præterquamquòd non eſt abſurdum, ut pro forma induci poſſit etiam aliquid præcedens, ut per Signorol. *conſ.115. n.3.* & Roman. *conſ.236. n.8. verſ. Tertio.* 40 41

Ulteriùs obſervandum eſt hoc caſu profeſſionem non fuiſſe factam in manibus Superioris Regularis, qui de jure communi poteſtatem habet incorporandi Religioni, *capit. Nulla, 18. quæſt. 2.* Abb. *in capit. Cum Eccleſia Vulterana, num.9. verſ. Prædicta precedunt, de elect.* & notatur *in cap. final. de reg. lib.6.* ſed emiſſa fuit in manibus Delegati Apoſtolici, qui per litteras Papales habebat commiſſionem limitatam, & modificatam cum clauſula, *Servatis ſervandis*: & cùm negari non poſſit, quin ſolemnitas cinguli ſervanda eſſet ex ſtatuto Religionis, utique ea non ſervata, profeſſio nullam habuit roboris firmitatem; quia quotieſcumque datur alicui poteſtas, ſeu mandatum ad aliquem actum explendum cum certis conditionibus, ſeu modificationibus, actus geſtus illis non ſervatis eſt ipſo jure nullus, etiam ſi conditiones illæ aliàs non eſſent ſubſtantiales. Hæc eſt theorica gloſſæ notabilis in *Clement.1. in verb. Inhibentes, verſ. Sed quæro, de jur. patron.* quam ſequuntur Ancharan. *in cap. Statutum, §. fin. verſ. Adverte, de reſcript. lib. 6.* Abb. *in capit. Ex parte, num.5. de conſtitut.* & ibi etiam Felin. alios cumulans *nu.1. verſ. Secunda limitatio,* Roman. *conſ.203. Quoad primum, n.7.* Et in terminis quòd ubi à principio conceditur poteſtas limitata aliàs non habenti recipiendi ad profeſſionem, receptio eam poteſtatem excedens ſit nulla, quamvis non adſit decretum irritans, probant noviſſimè Thomas Sanchez *ſ. per Decalog. lib.5. cap.4. num 26.* Suarez *de Religione tom. 3. lib.6. cap. 11. num. 4. verſ. At vero ſi Religio*, & ante eos Lapus *alleg. 86. nu.2. ante fin. verſ. Item ex quo Religioſi, & duobus ſeqq.* 42 43

Quare non immeritò Vicecancellarius Religionis renuit prædictum Equitem deſcribere inter milites profeſſos, ob eam rationem, quia ex inſtrumento ejus profeſſionis non apparebat cum fuiſſe ornatum militiæ cingulo, 44

& Ma-

& Magnus Magiſter mandavit eidem Vicecancellario, ut fidem traderet cum expreſſione cauſarum, ob quas noluit prædictum inſtrumentum regiſtrare: & ita intrat *ſtatutum* 31. *in tit. de recept. Fratr.* quo præcipitur, ut profeſſi extra Conventum deſcribantur in matricula, alioquin pro Fratribus non habeantur, nec privilegiis fruantur.

45 Quod etiam eſt juri communi conſonum, *ut l. Ex eo tempore, ff. de milit. teſtam.* ibi: *Qui nondum in numeris ſunt, licèt etiam electi tyrones ſint, & publicis expenſis iter faciant nondum tamen milites ſunt*, & notat Alexand. plurimos cumulans *in leg. Centurio, numer.* 23. *ff. de vulgar.* ubi ait militem non matriculatum cenſeri tamquam privatum, ſeu paganum.

46 Circa tertium, quatenùs profeſſio non eſſet nulla in vim dicti ſtatuti ſecundi *de recept. fratr.* extat tamen ordinatio prima eod. tit. edita in Capitulo Generali anno 1603. cujus hæc ſunt verba: *Ne de cætero tam in conventu, quàm extra aliquis ad habitum noſtrum ſuſcipiendum alio quocumque modo, gradu, ſeu denominatione admittatur, niſi in tribus diſtinctis gradibus declaratis in ſtatut. 2. 29. & 30. de recept. fratr. factis & exhibitis probationibus nobilitatis, & legitimitatis reſpectivè bonis, & validis, juxta dictorum, & univerſorum aliorum ſtatutorum formam & tenorem, decernentes quodcumque ſecus faciendum ita nullum fore, ut ſemper de invaliditate, ac nullitate profeſſionis impugnari poſſit, & juſtitia mediante non canonicè admiſſi ad habitum dimittendum cogi poſſint, & debeant.* Hactenùs verba ordinationis, quæ cùm habeant explicitè decretum irritans, & non ſolùm reſpiciant admiſſionem ad profeſſionem, ſed etiam modum amiſſionis, ut patet ibi, *Alio quocumque modo*, & relationem habeant ad ſtatutum ſecundum, in quo præſcribitur ſolemnitas
47 cinguli: conſequens eſt, ut hujuſmodi ſolemnitas ſit ſubſtantialis, quia nemini dubium eſt, quin decretum irritans formam ſubſtantialem inducat, Felin. *in cap. Cum dilecta, num. 6. verſ. Quintum ſignum, de reſcript.* Rota *diverſ. deciſ.* 215. *num. 6. ad med. part.* 1. Cardin. Mantic. *deciſ.* 286. *num. 2. & ſeqq.* Gregor. XV. *deciſ.* 384. *num.* 9. Buratt. *deciſ.* 479. *n.* 4.

48 Nec refragatur, quòd prædicta ordinatio fuerit facta à 16. Capitularibus, qui facultatem non habent decernendi contra ſtatuta Ordinis, ut dictum fuit *deciſ.* 303 *nu.* 22.
49 *& ſeqq. part. 6. recent.* & quòd ordinationes hujuſmodi ſint temporales, & durent tantùm uſque ad novum Capitulum Generale, *ut in ſtatut. 3. de verb. ſignific. & in deciſ. 109. num. 1. part. 7. recent.* ubi amplius fuit dictum hoc procedere, etiam ſi contingat has ordinationes à Sede Apoſtolica confirmari, quia hoc intelligitur cum eadem qualitate temporali, idemque habetur *in deciſ. 458. numer. 3. part. 3. recent.*

50 Nam reſpondetur contrarium conſtare ex Bulla Pauli V. confirmatoria earumdem ordinationum, qua ſtatutum eſt, ut vim habent, donec revocatæ abrogatæ, vel immutatæ non fuerint per futura Capitula Generalia, quod hoc caſu factum non legitur; ideòque ſemper durant, quamdiù non revocantur, & eſt communis opinio, ut atteſtatur Felin. *in cap. Ex litteris, nu. 10. verſ. Eſt majus dubium, de conſtit.* & Dec. *conſ.* 108. *Iſta videtur quædam n. 4. & in fin.*

51 Itaque cùm ſolemnitas cinguli ſit de forma, neceſſariò ſequitur, ut ea non ſervata, profeſſio ſit ipſo jure nulla, *leg. Julianus, §. Si quis, C. Ad exhibendum, leg. Cum hic, §. Si prætor, ff. de tranſact. leg. Conſtitutionibus, in fin. ff. Ad municipal. l. 1. C. de pæd Decurion. lib. 10. cum concordant.* gl. *in cap. Cum dilect., in verb. Irritum*, & ibi Abb. *n.* 4. Felin *num.* 6. & communiter DD. *de reſcript.* Forma enim etiam in minimis ſervanda eſt, aliàs actus eſt nullus, Butr. *in c. Piſanis, nu. 9. in fin. de reſtitut. ſpol* Felin. *dict. cap. Cum dilecta, nu. 10. verſ Amplia decimo*, Marſil. *conſ. 65. num.* 12. Socin. jun. *conſ. 467. numer. 13. & ſeqq. lib* 2. Dec. *conſ.* 532. *num* 5. Roland. *conſ. 72. numer 58. lib.* 3. Rimin. jun. *conſ. 467. numer.* 13. quam regulam pluribus exornat Lancellot.
52 Gallia. *conſ. 31. numer. 14. & pluribus ſeqq.* Et in dubio omnis forma à jure tradita cenſetur ſubſtantialis, & de eſſentia actus, ut Bald. inquit *in leg. Comparationes, num. 8. Cod. de fid. inſtrum.* & ſequuntur Decius *conſ. 110. num. 6. verſ. & forma tradita*, Decian. *conſ. 72 num. 20 lib.* 2. Rimin. jun. *dict. conſ. 467. num.* 8. Tiraquell. *de retract. lignag. §. 36. gloſ. 2. nu.* 29.

Ex prædictis conſtare videtur cinguli ſuſceptionem in Ordine Hieroſolymitano eſſe de ſubſtantia profeſſionis in gradu militum: ac proinde profeſſionem expreſſam, ut præfertur, emiſſam non valere.

Ex hoc autem neceſſariò ſequitur, ut nec intret profeſ- 53
ſio tacita, quia cùm Eques prædictus militiæ cingulum numquam ſuſceperit, ſi defectus hujuſmodi obſtitit profeſſioni expreſsæ, quæ eſt profeſſio vera, longè magis obſtitit tacitæ, quæ eſt præſumpta, cùm tacitum non poſſit operari pluſquam expreſſum, *leg. Cum quid, ff. Si certum petatur*, & ita in hac materia firmant Philipp. Prob. *ad Monac. in cap. 1. num 4. de Regular.* Soccin. & alii complures, quos citat Sanchez *ſuper Decalog. lib. 6. cap. 3 n. 14. & 18.* Ideòque in Bulla declaratoria Conſtitutionis Sixti Quinti contra illegitimos, quæ incip. *Ad Romanum*, §. 13. *in 2. declarat. in Bullar. tom. 2. pag.* 604. ſic legitur: *Sed cùm eadem ratio vigeat in tacita profeſſione omittenda, quæ milit t in expreſſa, ſtatuimus, quod in quibuſvis Ordinibus, & Religionibus neque etiam tacita profeſſio quorumcumque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione Conſtitutionis forma ſervata fuerit.* Et eadem ratione decreta Clementis VIII. quæ irritant profeſſionem emiſſam in conventu non deſignato ad recipiendos Novitios, impediunt etiam profeſſionem tacitam, ut fusè probavi *in cap. Perlatum, numero 23. & ſeq.* ſupra, de iis quæ vi, metuſvè cauſa, ubi etiam poſui alia exempla his ſimilia. Et eò magis, quia hæc ſolemnitas cinguli inducta eſt ex ſtatutis ordinis à Sede Apoſtolica confirmatis, ſuper quibus Generale 54
Capitulum poteſt diſpenſare, ut expreſsè legitur in Bulla Pauli Quinti confirmatoria ordinationum ipſius Religionis.

Quibus accedit, quòd hoc caſu videtur defuiſſe conſen- 55
ſus tum Religionis, qui ſecundùm omnes neceſſariò exigitur ad inducendam tacitam profeſſionem. Cardin *in cap. Porrectum in fin. de regul.* Abb. *in cap Vidua, num. 5. eodem tit.* Silveſt. *in verb Religio, 3 quæſt. 19. in princ.* Tabien. *in verb. Novitius, qu. 5. num. 6.* Navarr. *comm. 4. de regul. n. 73. & 74.* cùm Religio integro ſexennio noluerit dictum Equitem uti profeſſum agnoſcere, nec in albo profeſſornm deſcribere: tum etiam ipſius Equitis, qui tamquam miles præſumitur ignoraſse diſpoſitionem juris inducentis tacitam profeſſionem ex ſuſceptione habitus, & actibus profeſsorum: & hæc tacita præſumptio ſufficit ad ex- 56
cludendam tacitam profeſſionem, ut noviſſimè firmavit Rota in Ulixbonen Profeſſionis 10. Decembris 1646. *verſ. Nulla adeſt ratificatio in fine*, coram Arguelles his verbis: *Ex geſtatione habitus, & actibus ſolis profeſſis convenientibus non inducitur profeſſio, niſi ſciat per hoc tacitam profeſſionem facere, quia miles ignorantia juris comparatur mulieri.*

Sed his minimè obſtantibus dicendum eſt, cingulum
nullatenùs eſse de ſubſtantia profeſſionis militaris, ſive ſpe- 57
ctemus jus commune, ſive ſtatuta, vel ordinationes Religionis Hieroſolymitanæ. Nam quod attinet ad jus com-
mune, in Templariis, Hoſpitalariis, & Hieroſolymitanis, 58
quorum ſæpè in jure fit mentio, *ut in cap. Canonica, infra de ſent excommunic.* & plenè notatur *in cap. 1. gloſ. in verb. Perſolvant, de verbor. ſignificat, lib.* 6. nullibi cautum reperitur, ut ornari debeant cingulo militiæ; & quod non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinventionibus præſumendum, *cap. Conſuluiſti, 2. q. 5. cap. Inter corporalia poſt med. verſ. Unde ſi circa de transl. Epiſcop.*

Jura autem, & argumenta ſupra in contrarium adducta à *num.* 4. non procedunt in milite regulari, ſed in milite ſæculari, qui præcingitur enſe, & calcaribus. Et hanc differentiam agnovit Pontificale Romanum; nam in rubrica de Benedictione novi militis, quæ eſt penult. *lib.* 1. poſuit
hanc ſolemnitatem cinguli, & calcarium; cujus tamen 59
non meminit in ſequenti Rubrica de creatione militis Regularis, ut dictum eſt ſupra *num. 7. & 22.* Quinimò cùm in antiquo Pontificali in creatione militis regularis cautum eſset ut infra, videlicet: *Tunc imponit ei Crucem, ſive Spatham, aut aliud ſignum, ſive habitum illum, quo millites tes illius Ordinis, quem intendit profiteri, uti conſueverunt;* poſtea in Pontificali emendato juſſu Clement. VIII. hæc ſpathæ, ſeu cinguli impoſitio tamquam cæremonia omninò accidentalis, & extrinſeca ad ornatum pertinens meritò fuit prætermiſsa: ut atteſtatur Gaſpar Servantius Sanctiſſimi D. N. Cæremoniarum Magiſter, in hæc verba:

Io infraſcritto faccio fede, che ſe bene avanti la reforma del Pontificale antico fatta à tempo della ſan. mem. di Clemente Ottavo era uſanza nel dare l'habito à Cavalieri regolari, ò di Malta, o di San Giacomo, o di San Giorgio, ò altri ſimili avanti di ricevere la loro profeſſione, quando ſi faceva in mano del Papa, o d'altro Delegato Apoſtolico, di crearli Cavalieri con le ceremonie di ſpada, e ſproni, regiſtrata nel medeſimo Pontificale alla rubrica penultima del lib. primo, perche così preſcriveva la Rubrica ultima de creatione militis Regularis, *all'iſteſſo lib. primo; e così in conformità ſi trova notato nel libro de' giuramenti, del quale ſi ſervivano i Maeſtri delle Cerimonie di quel tempo, quanto ne i loro Diarij, che ſono appreſſo di me, nondimeno doppo la riforma predetta, perche nel novo Pontificale fu in ſpecie riformata la rubrica* de creatione militis Regularis, *e fu riſtretto l'atto alla ſola impoſitione dell'habito, e ricevimento di profeſſione, e fu levata la cerimonia ſudetta di creare li Cavalieri con ſproni, e ſpada: perciò nel libro de' giuramenti, che hanno uſato da quel tempo in quà i Maſtri delle Ceremonie, e nelli diarij da loro tenuti, che ſi trovano appreſſo di me, è notata la formola di queſt'atto, e l'atto medeſimo ſenza queſta Ceremonia. Et in queſta conformità ſono ſtato inſtrutto dalla buon. mem. del Signor Paolo Alaleona mio Zio, che fu Maſtro delle Ceremonie ne' Pontificati di Clemente VIII. Leone XI. Paolo V. Gregorio XV. & Urbano VIII. e così ho doppo pratticato più volte, &c. Io Gaſparo Servantio Maſtro delle Ceremonie di Noſtro Sig. affermo quanto di ſopra mano propria.*

60 Ratio autem differentiæ inter militem ſæcularem, & regularem ea reddi poteſt, quia cùm miles ſæcularis nullam emittat profeſſionem, neceſſe eſt, ut dignitas militaris illi conferatur ab habente authoritatem per aliquod ſignum ſenſibile; & ſic per traditionem cinguli, & calcarium, ut notant omnes *in leg. penult. ff. Ex quibus cauſ. major.* Nam, ut inquit S. Thomas *in 4. ſent. diſt. 4. artic. 2. ad 2.* cùm qualibet poteſtate exterius datur aliquod viſibile ſignum illius poteſtatis, ſicut Regi datur corona, & ſceptrum; & Pontifici mitra, & baculus, & anulus. At verò cum miles Regularis ſolemnem emittat profeſſionem à militibus illius Ordinis emitti conſuetam, & per hujuſmodi profeſſionem cum impoſitione habitus creetur miles Regularis, ut in Pontificali; meritò ornatus cinguli, ſeu aliud ſenſibilem ſignum ad creandum militem Regularem non exigitur.

61 Quin etiam ulteriùs cogitanti verius videtur nec in milite ſæculari de jure ornatum cinguli eſſe ſubſtantialem, quod conſtat *ex leg. Filiusfamilias, ff. de milit. teſtam.* ubi dicitur: Filiusfamilias equeſtri militia exornatus, in Comitatu Principis retentus, cingi confeſtim juſſus eſt: & ſi primò fuit creatus miles, & tertio loco cingulo militari præcinctus: & ideò gloſſ. *in ver. Confeſtim*, ex eo textu deducit regulam quam multis ſimilibus exornat, videlicet ſtatim, ſeu proximè cingendus habetur pro cincto; & Bart. in ſumma illius textûs ſimiliter notat haberi pro facto quod de proximo eſt faciendum, & Lucas de Penna *in leg. His quidem, nu. 5. Cod. qui militar. poſſ. lib. 12.* ex eadem lege notat militem paratum accingi, haberi pro accincto: & ita intelligunt verbum, *Confeſtim*, cum aliquo temporis intervallo, *ut l. 2. §. Confeſtim, ff. ad Tertullian.*

62 Ergo cingulum non poteſt cenſeri de forma ſubſtantiali gradus militaris, quia tametſi ſubſtantialia actus quandoque poſſint præmitti, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *num. 41.* tamen ſolemnitas, quæ poteſt ſubſequi, numquam dicitur de ſubſtantia, vel forma, Bald. *in leg. Univerſa, numer. 2. verſ. Quandoque lex, C. de precib. Imper. offer.* Felin. *in cap. Cum dilecta, numer. 6. verſ. Sextum*, ibi, *Quando vero ſolemnitas, de reſcrip.* & latiùs *in capit. Quoniam in princ. ut lit. non conteſt.* & ratio eſt evidens, quia implicat contradictionem, ut actus ſit priùs in actu productus, & poſtea recipiat eſſe à forma, quæ dat eſſe rei, *leg. Julianus, §. Si quis ff. ad exhiben.* quia ſic eſſet, & non eſſet, quod eſt impoſſibile, *leg. Ubi repugnantia, ff. de regul. jur.* Itaque

63 ornatus cinguli in milite ſæculari non requiritur niſi quoad hoc, ut tamquam miles perfectus gaudeat privilegiis militaribus: & ita loquitur textus *in dict. leg. Filiusfamilias, ff. de milit. teſtam.* & notat Accurſ. *in leg. penult. ff. Ex quibus cauſ. major.* dicens ad hoc ſex neceſſaria eſſe, & quatto loco commemorat, ut enſe cingatur; & tradit poſt alios Ripa *in leg. Centurio, num. 9. verſ. Prima quia, ff. de vulg.* & ita etiam intelligi debet *ſtatut. 31. de recep. frat.* quod non matriculati pro fratribus non habeantur, id eſt
privilegiis non fruantur. Et ideò regulariter gloſſæ *in d. l. penult.* appellat cæremonias Pariſ. de Put. ſupra citatus *nu. 6.* 64
nec hodie ſunt prorſus in uſu, teſte Afflict. *ad Conſtitut. Neapol. lib. 1. de illicit. port. armor. numer. 29.* ubi in ſpecie aſſerit, hanc ſolemnitatem cinguli tamquam inutilem, & accidentalem, una cum aliis eſſe ſublatam, & ſufficere, ut miles vacet militiæ ad hoc, ut gaudeat militum privilegiis. Idemque affirmant *in d. lect. Centurio*, Alex. *n. 23.* & Ripa *d. num. 9.* Ideòque ut adnotavit Franciſc. Mennen. *de equeſt. ſeu milit. Ordin. Symbol. in cap. de forma veteri, & nova creandi Equites, fol. 4. verſ. Hinc cingulo*, cùm priſco more in creatione militis ſolemnitas cinguli adhiberetur; ideò retenta eadem forma loquendi, dicitur etiam hodie decorari cingulo, qui miles creatur, etiamſi ea ſo-
lemnitas non ſervetur. Quo factum eſt, ut cingulum tranſ- 65
lativè accipiatur pro inſigni cujuslibet dignitatis, etiamſi enſis non applicetur, ut obſervat Petr. Greger. Tholoſan. *in ſyntagm. juris univerſ. cap. 30. num. 13.* & patet ex c. *Ex*
antiquis, in princ. 54. diſt. ubi Clericus dicitur cæleſtis mili- 66
tiæ cingulo præcingi, & tamen Clericus nec enſe accingi-
tur, nec calcaribus, *cap. Quicumque, il ſecondo, 23. q. 8.* Et 67
multoties in jure cingulum pro dignitate ipſa uſurpatur, ut *l. 2. Cod. de metatis, & epidemicis eod. lib. & l. fin. C. de præpoſit. ſacr. Cubicul. d. lib. 12.* & not. gloſſ. *in Authen. Jusjurandum, quod præſtatur ab his*, quæ exponit verbum, *Cinguli*, id eſt dignitatis.

68 Nec applicatur ſimile de milite cæleſtis militiæ, quia in collatione Ordinum materia, & forma ſunt de neceſſitate ſacramenti ex inſtitutione Chriſti, ut dixi *in cap. Cum contingat, num. 2. de ætat. & qualit.* Præterquam quòd degradatio Clerici fit etiam per ablationem ornamentorum, quæ ad ſubſtantiam Ordinis non pertinent, *ut in d. cap. Degradatio*, ibi *Veſtimento, ſeu ornamento, de pæn. lib. 6.* & ex his patet etiam ſolutio ad objecta.

69 Sed quidquid ſit in milite ſæculari, certè in milite regulari, de quo nunc agimus in jure de hac cæremonia cinguli, ut prædixi *num. 58* nil cautum reperitur; & in univerſis Ordinibus regularibus ſubſtantia profeſſionis conſiſtit in tribus votis ſolemnibus Obedientiæ, Paupertatis, & Caſtitatis, *cap. Cum ad monaſterium, §. Nec æſtimet*, juncta gloſ. *ultim. & c. Monachi, de ſtatu Monachor. Clement. 1. de Religioſ. domib.* Concil. Trident. *cap. 1. ſeſſ. 25. de Regular.* Navarr. *conſ. 12. eodem tit.* Rota *deciſ. 216. numer. 3. part. 2. di-*
verſ. Habitus verò ſuſceptio, quamvis ſimul, & contem- 70
poranee cum actu profeſſionis, & per manus ejus qui ad Religionem acceptat, nihilominus quia accidentalis, & extrinſeca eſt profeſſioni, non eſt de ſubſtantia monachatus: imò valet profeſſio ſine ſuſceptione habitus Religionis, ut eſt caſus *in cap. Porrectum*, & ibi Joan. Andr. Butr. Cardin. & omnes *ſupra de Regular. & in cap. Quia ingredientibus, de teſtamen.* ubi Abbatiſſa declaratur profeſſa, quæ tamen numquam induit habitum monialium.

Nec refragatur, quin potiùs favet Pontificale Romanum ſupracitatum *num. 21.* nam illa verba, *In primis imponit ei habitum, deinde recipit profeſſionem*, apertè oſtendunt, habitum eſſe quid præambulum ad profeſſionem: è converſo autem in hac ipſa Religione ex ſtatuto ſecundo de receptione Fratrum miles primum emittit profeſſionem, deindè recipit pallium cum Cruce, qui eſt habitus profeſſorum: & ita obſervatum fuit in noſtro Equite, qui priùs emiſit tria vota ſubſtantialia, & poſtea habitum regularem ſuſcepit, ut in inſtrumento ſuæ profeſſionis; & conſequenter habitus ad ſubſtantiam profeſſionis pertinere non poteſt, ut patet ex dictis ſupra *numer. 38 & 62.*
Ergo idem dicendum de cingulo, nam, aut volumus mili- 71
tiæ cingulum contineri appellatione habitus, juxta textum *in l. Veſtis, ff. de aur. & argent. legat.* & tunc ſi habitus non eſt de ſubſtantia, utique nec cingulum; aut volumus cingulum eſſe quid diverſum ab habitu (quod verius videtur, ut patet ex ſtatuto ſecundo de recept. fratrum) & tunc longè minùs poteſt cenſeri ſubſtantiale, cùm ſit cæremonia magis remota, & extrinſeca, quam habitus regularis. Ideòque ex ſtatuto ſecundo de recept. fratrum ornatus cinguli præcedere debet habitus ſuſceptionem: & ita inter alia accidentales cæremonias profeſſionis militaris in hac ipſa Religione Hieroſolymitana recenſetur ab Antonio Poſſevino, quem refert Franciſc. Menna in libel-

libello, cui titulus, *Militiarum Origines*, *fol.* 33. & in
72 antiquo Pontificali Romano impoſitio ſpathæ, ſeu cin-
guli non præſcribebatur præciſè, ſed alternativè, ut pa-
tet ex illis verbis: *Tunc imponit ei Crucem*, *ſive ſpa-
tham*, *aut aliud ſignum*, *ſive habitum*, *&c.* quod eviden-
ter oſtendit hanc cæremoniam ſemper fuiſſe accidenta-
lem, quia alternativa diſpoſitio non dicitur præciſè al-
terum continere, §. *Huic autem*, *inſtitut. de action.* De-
cius *in cap. Inter cæteras*, *in* 3. *notab. de reſcript.* & ſi-
cut habitus non eſt ſubſtantialis, ut oſtenſum eſt ſupra
num. 70. ita nec ſpatha, cùm omnia ponantur ſub eadem
oratione, & verborum ſtructura; ideòque æqualis de-
beat eſſe determinatio, *l. Iam hoc jure*, §. *Sed ſi*, & ibi
Bart. *num.* 1. *ff. de vulg. & pupill. cum ſimil.* Hæc de jure
communi.
73 Quod autem ſpectat ad ſtatuta hujus Religionis, ſimili-
ter certum eſt eſſentiam profeſſionis conſiſtere in tribus
votis ſubſtantialibus, ut ſatis liquet ex *ſtatuto ſecundo de
regula*: & quamvis tres ſint gradus in ea profitentium, de
quibus in præallegat. *ſtatut.* 2. *de recept. fratrum*, omnes
tamen unica forma profeſſionem emittunt, ut *ſtatuto pri-
mo de regul.*
74 Tota igitur difficultas reſtringitur ad intellectum dicti
ſtatuti ſecundi de recep. fratrum, in quo ſcribentes pro
Equite potiſſimùm ſe fundant, ut cingulum ſit de ſubſtan-
tia profeſſionis, tum ponderando verba, *è neceſſario*, tum
ponderando illud priùs, & poſterius, *prima che pigli l'ha-
bito*, ex quibus contendunt formam ſubſtantialem fuiſſe
inductam, ut in argumentis contrariis ſuprà à *nume-
ro* 25.
Sed pro ſolutione obſervandum eſt hanc rubricam, quod
verba neceſſitativa, & ordo datus per prius, & poſterius
inducant formam annullativam actus in contrarium ge-
ſti, recipere quatuor notabiles limitationes, quæ caſui
noſtro apertiſſimè accommodantur.
Limitatur enim primò, ut non procedat, quando eadem
vel alia jura dicunt actum valere: ut poſt Tancredum de-
clarat Joan. Andr. in *cap. Ad Apoſtolicam*, *num.* 3. *verb.
Obtinet*, *de regular.* cum quo tranſeunt communiter DD.
75 ut ibi teſtatur Abb. *num.* 11. Hoc autem caſu profeſſionem
ex omiſſione cinguli non eſſe nullam, ſatis conſtat ex *ſtat.*
24. *de recept. fratrum*, quo cautum eſt, ut infra, videlicet
Chi ſarà ricevuto contro la forma degli ſtatuti, *ſe ſarà Ca-
valiero*, *ſia ridotto à Fra ſervente*, *ſe ſarà Frà Capellano
à Frate d' obedienza*, *e ſe ſarà Frà ſervente d' arme*, *ſi re-
duca à Frà ſervente d' officio*, *e ſia inhabile ad ogni ammini-
76 ſtratione di Commende*, *e beni dell' Ordine noſtro*. Pœna
enim hęc ſpecialis utique tollit aliam pœnam annullativam
actus, Bald. in *l. Non dubium*, *num.* 28. *C. de legib.* Card. in
Clem. 1. *numer.* 2. *de reſcript.* Quod proculdubio locum ha-
bet hòc caſu, in quo pœna ſpecialis non ſe compatitur cum
pœna nullitatis, ut ibi per Bald. nam ſi profeſſus in gradu
militis non ſervata forma ſtatutorum dejicitur non à Reli-
gione, ſed ad gradum inferiorem, & redditur inhabilis
ad Commendas, utique neceſſariò ſupponitur validè pro-
feſſus; alioquin inepta eſſet inhabilitatio ad Commendas,
quæ non dantur niſi militibus profeſſis: nec talis poſſet co-
gi quacumque auctoritate ad permanendum in Religione
in gradu inferiori, quia conſenſus liber eſt de intrinſeca
ratione voti, ut dixi in *cap. Tuæ litteræ*, *n.* 50. *de Cler. per
ſalt. promot.*
77 Nec refert, quod hujuſmodi ſtatutum fuerit caſſatum,
& abrogatum ab ultimis duobus Capitulis Generalibus an-
no 1612. & 1631. ut in ordinatione 8. *de recep. fratrum*.
Quoniam abrogatio, & correctio facta fuit quoad pœ-
nam adjectionis ad gradum inferiorem, ſed illius mens
quoad validitatem receptionis non fuit correcta, & adhuc
durat, argum. *l. Eas*, *ff. de cap. diminut.* & notant Joan.
Andr. & Gemin. in *c.* 1. § *Illum autem*, *in fin. de reſtit. ſpo-
liat. lib.* 6. Nam ſi ante annum 1612. quo prædicta ordina-
tio edita fuit, verba illa, *è neceſſario*, non importabant
formam annullativam actus, & profeſſio contra formam
ſtatutorum non erat irrita: utique nec hodie irrita erit,
cùm nullum ſtatutum novum reperiatur, quod hanc nul-
litatem induxerit, ad gloſſ. *in cap. Conſtitutionem*, *in verb.
Prorogamus*, *in fin. de reg. lib.* 6.
78 Prætereà in ſtatuto primo de receptione fratrum, ubi
præſcribitur forma recipiendi novitios ad profeſſionem, ut
patet ex rubrica, quæ inſcribitur: *Come devono eſſere ri-
cevuti li fratelli della Religione Geroſolimitana alla profeſ-
ſione*; nec verbum quidem reperitur de ornatu cinguli.
Imò in ſtatuto ſecundo de regula, ubi fit ſpecialis mentio
de gradu militari, ſubſtantialia regulæ dicuntur conſiſtere
in tribus votis Obedientiæ, Caſtitatis, & Paupertatis:
ſed de cingulo agitur tantummodò in ſtatuto ſecundo *de
recep. fratrum*, ubi tractatur de diviſione graduum, ut
conſtat ex illius rubrica, *Della diviſione de' gradi de' fra-
telli dell' Ordine noſtro*. Quod eſt argumentum evidens 79
hanc cæremoniam cinguli ad ſubſtantiam profeſſionis non
pertinere, ſed ad ornatum, & diſtinctionem graduum
dumtaxat: alioquin de illa agendum fuiſſet in ſtatuto præ-
cedenti, qui eſt locus, ubi ſubſtantialia profeſſionis præ-
ſcribuntur, arg. *in* 1. *Conſtitut. Codicis*. *Quibus*, ibi, *&
congruis titulis ſubdere*: ex eo enim, quòd aliqua materia
ponitur ſub aliquo rubro, judicatur eſſe illius naturæ, cu-
jus eſt rubrum, gloſſ. in *cap.* 1. *in verb. Conſervatores*, *in
princip. & in cap. Si ſuper gratia*, *in verb. Principalis*, *ver.
Sed executor*, *de offic. deleg. lib.* 6. Everard. *in loco à rubro*,
num. 4. *verſ. Tertio*: & ſic verba illa, *è neceſſario*, ſunt in-
telligenda de illa neceſſitate, quæ requiritur ad diſtinguen-
dum gradum militarem à gradibus Capellanorum, & ſer-
vientium, non autem de neceſſitate requiſita ad valorem
profeſſionis.
Limitatur ſecundò ſupraſcripta theorica, ut locum 80
non habeat in profeſſione, in qua propter gravitatem ma-
teriæ ſpeciale eſt, ut lex, vel ſtatutum non cenſeatur tra-
dere formam ſubſtantialem, niſi adjiciat decretum irritans,
Abb. *in cap. Porrectum*, *num.* 13. *de regul.* Silveſt. *in verb.
Religio*, 3. *quæſt.* 1. *&* 18. *in fin.* Tabiena *in eodem verbo*, *qu.*
11. *num.* 12. Axor. *inſtit. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 5. *quæſt.* 7.
in fin. Sanchez alios referens *ſuper Decalog. lib.* 3. *cap.* 3. *nu-
mer.* 4. Quod procedit, etiamſi datus ſit ordo per prius, & 81
poſterius, ut in terminis eſt textus in *cap. Ad Apoſtolicam*,
de regular. ubi refertur antiquum præceptum negativum,
ne Monachus fiat ante unius anni probationem, & ita eſt
ibi priùs, & poſterius; & tamen profeſſio facta in ordini-
bus non Mendicantium infra annum probationis valida
eſt: quia, ut ibi dicitur, multa fieri prohibentur, quæ
facta tenent: licèt ſecus ſit poſt Concilium Tridentinum,
quia *cap.* 15 *ſeſſ.* 25. *de regul.* habet clauſulam decreti irri-
tantis. Ad idem textus in *cap. Si vir, & uxor*, 27. *quæſt.* 1.
ubi præcipitur, ut ſi vir, & uxor pro ſola religioſa vita 82
divertere inter ſe conſenſerint, nullatenùs ſine Epiſcopi
conſenſu, hoc eſt licentia, id fiat: & ſic eſt etiam ibi
prius, & poſterius, cùm Epiſcopi licentia debeat ingreſ-
ſum Religionis præcedere, & nihilominùs ſi conjuges
profiteantur hujuſmodi licentia non præmiſſa, tenet pro-
feſſio, ut ibi firmat gloſſ. *in verb. Conſenſu*, Archidiacon.
num. 2. Bellamer. & Turrecrem. *num.* 1. & tamen textus
utitur dictione illa, *nullatenus*, quæ importat nullitatem
actus ipſo jure, ut in *Authen. Si qua mulier*, juncta gloſſ.
in verſ. Nullatenus, *C. Ad Senatus*, *conſul. Vellejan. Cle-
men. ultim. cum gloſſ. in verb. Nullatenus*, *de ſequeſtr. poſ-
ſeſſ. & in Clem.* 1. ubi gloſſ. *eod. verb. de ætat. & qualitat.*
Cardin. in *cap. Super litteris*, *nu.* 5. *in fin.* & ibi etiam An-
dreas Siculus *num.* 82. *verſ. Vim etiam*, *de reſcript.* & habet
vim decreti irritantis, Felin. *cap. Ex litteris*, *num.* 7. *in* 5. 83
caſu, *de conſtitut.* Rota *deciſ.* 24. *num* 4. *part.* 2. *diverſor.*
Rurſus ad idem eſt Concilium Tridentinum in *cap.* 17. *ſeſſ.* 84
25. *de regular.* ubi ſtatuitur per prius, & poſterius, ut
puella profeſſionem non emittat, antequam Epiſcopus ex-
ploraverit ejus voluntatem; & tamen profeſſio facta non
præmiſſa hujuſmodi exploratione, valida eſt, ut per Me-
noc. *conſ.* 396. *num. ultim. volum.* 4. & aliàs cenſuit Sacra
Congregatio ejuſdem Concilii Iterpres. Item quamvis in 85
aliquibus Religionibus adſint ſtatuta, ut nullus admitta-
tur ad profeſſionem, qui ſaltem decimum octavum æta-
tis ſuæ annum non attigerit, vel vigeſimum non exple-
verit, ut in Ordinibus Minorum, & Sanctiſſimæ Trinita-
tis Redemptionis Captivorum; tamen ſi quis ſtatim pro-
fiteatur in prædictis Religionibus anno decimo ſexto
expleto, profeſſio ex hoc capite non eſt invalida, ut tenent
complures ex modernis, argum. *d. cap. Ad Apoſtolicam*,
de regular. & ſimiliter declaravit Sacra Congregatio Con-
cilii.
Limitatur tertiò doctrina Baldi, quòd præpoſteratio 86
ordinis vitiet actum, ut procedat tantùm in formalibus,
& in his, quæ ſunt de ſubſtantia, ut in *cap. Cum dilecta*,
de

de reſcript. l. Prolatam & ibi Bart. *num. 4. C. de ſentent. l. Ut debitum, C. de hæredit. act. l. 2. §. Si Prius, ff. de vulgar. & pupilar.* Paul. de Caſtro *conſ. 321. Viſis actis, numer. 3. verſ. Nam præpoſteratio, in his, quæ ſunt de ſubſtantia vitiat. libr. 1.* Marant. *in proœm. prax. numer. 5.* exemplum in *cap. Quia propter, ſupra de elect.* Primò enim eligendi ſunt ſcrutatores, qui deinde ſcrutari debent vota ſingulorum, mox vota in communi ſunt publicanda, tandem ſequi debet communis electio; & hi actus omnes ſunt ſubſtantiales; unde ſi fiat præpoſteratio, electio non tenet, ut ibi firmant gloſſ. *in verb. Sanior*, Hoſtien. *num. 44. verſ. Decimum octavum*, Abb. *numer. 16. eodem verſ. & nullus diſcrepat*. At verò in aliis actibus, qui ex ſui natura ſubſtantiales non ſunt, ut de ornatu cinguli probatum eſt ſupra, præpoſteratio non vitiat, nam ſi totalis illorum omiſſio actu non obeſt, longè minùs præpoſteratio, ut benè per Paul. de Caſt. *conſ. 232. in cauſa, quæ vertitur, col. 1. poſt medium, verſ. Non obſtat prædictis, & colum. 2. lib. 1.*

87 Limitatur deinceps theorica ſupraſcripta, ut non procedat, quando ſtatuentes, ubi volunt actum eſſe irritum, ex ſtylo apponunt decretum irritans: tunc enim non intelligitur data forma, ubi hoc decretum non reperitur, etiam-

88 ſi verba ex ſui natura ſint apta formam inducere, quia ſtylus hujuſmodi maximè eſt attendendus ad intelligentiam ſtatutorum, Alex. *conſ. 116. num. 7. lib. 6* latè Fel. in *cap. 2. col. 1. de fide inſtrum.* Extat hac de re inſigne exemplum in Conſtitutione Gregor. XV. de Romani Pontificis

89 electione: nam in §. *Matura itaque*, ſtatuitur electionem fieri aliter non poſſe, quàm in conclavi, & eo clauſo, ac poſt celebratum prima die Sacroſanctum Miſſæ ſolitum ſacrificium, & ſic non modò eſt ibi datus ordo per prius, & poſterius; ſed etiam per illa verba, fieri aliter non poſſe, quæ ex ſui natura formam ſubſtantialem inducunt, ut tradit Fel. in dicto *cap. Cum dilecta, num. 6. verſ. Septimum ſignum*, ubi in diſpoſitione dicitur, aliter fieri non poſſit, ibi eſt data forma, *de reſcript.* Decius *conſ. 528. num. 11.* Pariſ. *conſ. 19. num. 20. lib. 2.* & tamen quia forma ſubſtantialis perſtringitur cum decreto irritante infra *in §. Quod ſi electio*, ubi de Miſſa nulla fit mentio, certum eſt

90 Miſſæ ſacrificium ad formam electionis non pertinere. Hoc autem caſu ubi ſtatuentes voluerunt actum eſſe nullum, explicitè appoſuerunt decretum irritans, ut conſtat *ex ſtatuto 22. & 57. de prohibit. & pœn. & ſtatut. 5. 6. 11. 12. & 14. de contract. & alien. & ex ſtat. 19 & 70. de commun. ætat.* & in materia profeſſionis *ex ſtatuto 8. de recept. fratrum*, ubi prohibetur diſpenſatio cum deſcendentibus à Judæis, & Saracenis, & Mahometanis in receptione ad habitum, & profeſſionem, & apponitur clauſula decreti. Item ex ordinatione 8. *eod. tit.* ubi ſtatuitur, ut omnes teneantur annum novitiatus peragere in conventu, ibique habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere; & ſimiliter adjicitur decretum irritans. Unde ſi in aliis caſibus voluiſſent profeſſionem eſſe irritam, eodem modo id expreſſiſſent, quod cùm non fecerint in dicto ſtatuto 2. *de recep. fratrum*; ſed ſimpliciter dixerint; *è neceſſario, che ſia ornato del cingolo della militia*: utique cenſentur noluiſſe, *cap. Inter corporalia, poſt medium, verſ. Unde ſi circa, ſupra de translat. Epiſcop. cum ſimilibus.* Quinimò, quod

91 magis eſt, ex ſtylo ſtatutorum hujus Ordinis verba, *è neceſſario*, ſine decreto irritanti, non inducere nullitatem actus, conſtat manifeſtè ex ſtatuto 17. *de recept. fratr.* ubi ſic legitur: *E neceſſario, che ſi provi autenticamente eſſer nato di Padri tali, che di nome, e d'armi ſiano nobili*: & tamen quia tranſgreſſio hujus ſtatuti tunc temporis non vitiabat profeſſionem, fuit facta ordinatio prima, *eodem tit.* in qua explicitè appoſitum fuit decretum irritans, de quo dubitari non poteſt, quin referatur ad probationes nobilitatis, cum ſit poſitum immediatè poſt illa verba, *Factis, & exhibitis probationibus nobilitatis, & legitimitatis reſpectivè bonis, & validis*; & clauſula decreti in fine poſita referri debeat ad omnia præcedentia, ut firmavit Rota in Toletana profeſſionis coram bon. mem. Card. Pamphilio

92 ſeniore, apud Garziam *de beneficiis. par. 5. cap. 2. num. 330. poſt medium, verſ. Præſertim ſtante decreto*: & præcipuè ad proxima, Si idem cum eodem, *in fin.* & ibi gloſ. *ultim. ff. de Juriſdict. omn. judic.*

Ex quibus ſatis, ſuperque conſtat ornatum cinguli ex præſcripto dicti Statuti ſecundi, *de reception. fratrum*, non eſſe de ſubſtantia profeſſionis.

Nec relevat objectum, quòd Cardinalis Delegatus 93 cum clauſula, *ſervatis ſervandis*, nulliter proceſſerit non præmiſſa cinguli ſolemnitate, ex gloſſa, & aliis ſupracitatis, *numero 42.* Nam reſpondetur primò clauſulam, ſervatis ſervandis, non referri niſi ad ſubſtantialia, Menoch. *conſil. 180. numero 13.* Conrad. *in prax. de ſponſal. libr. 7. capit. 7. numero 17.* ubi quod ſi Papa committat diſpenſationem ſervatis ſervandis, omiſſio denuntiatio- 94 num non vitiat, quia non ſunt de ſubſtantia matrimonii: & alia exempla his ſimilia recenſet Caſtr. Palao *de legib. penes tract. 3. diſp. 2. punct. 9. numer. 3 fol. 182. part. 1. Oper. Moral.* Rurſus cùm Breve non ſit directum Car- 95 dinali, ſed ipſimet parti impetranti, non requiritur verificatio judicialis, nec executor efficitur mixtus, ſed merus, ut in *deciſ. 302. num. 17. par. 8. recent.* Præſertim in 96 litteris gratiæ, in quibus clauſulæ aptæ de ſui natura importare executorem mixtum, nihil operantur, niſi adſit clauſula, *vocatis vocandis*, Rota in Romana Primogenituræ 29. Maji 1634.

Tandem, & fortè melius reſpondetur, tunc demùm 97 delegatum non ſervata forma mandati nulliter procedere, ſi conditiones, & modificationes adjectæ in commiſſione ſint præter jus: puta, Providens P. in tali Eccleſia, ſi de tali Vico ſit oriundus: & in hoc caſu intelligi debent gloſſ. & DD. in contrarium citati. Secus verò ſi conditiones hu- 98 juſmodi de jure inſint, puta, ſit idoneus, vel ſervatis ſervandis: quia tunc non eſt intentio committentis novam formam inducere ſed tantùm admonere, ut ſerventur ea, quæ de jure, vel ſtatuto ſervari debent: quare iis non ſervatis non irritatur actus, qui aliàs validus eſſet. Ad quod eſt optima gloſſ. in *Clemen. 1. in verb. Repererint, de offic. Delegat.* quæ dicit, clauſulam, ſervatis ſervandis, & aliàs conſimiles non ſonare in conditionem, ſed in monitionem, nec dare novam formam mandato, ſed tantum inſtruere executorem, quam gloſſ. ſequitur ibi Cardin. *quæſt. 13.* Imol. *num. 20. & 21.* Vitalin. *num. 36.* & concordant Innocent. *in cap. Prudentiam, num. 9. verſ. Et ſi contrarium, de offic. Delegat. & in cap. ultim. de præſumption.* & Archidiacon. *in cap. Dudum, verſ. In prima gloſſ. 18. quæſt. 2.*

Quod demùm ſpectat ad ordinationem primam *de reception. fratr.* conſtat evidenter in ea nullum fundamentum 99 fieri poſſe pro invaliditate profeſſionis ex omiſſione cinguli, quia tantùm præcipit, ne quis alio quocumque modo, ſeu denominatione admittatur, niſi in tribus gradibus militum, Capellanorum, & ſervientium; & quoad hoc opponitur decretum irritans. Unde verba illa, *quocumque modo*, non qualificant niſi modum receptionis extra memoratos gradus, extra quos ordinatio voluit receptionem eſſe nullam, quocumque modo, gradu, vel denominatione fiat. Hoc autem caſu novitius non fuit admiſſus extra illos tres gradus, ſed fuit receptus in gradu militum, ut patet ex inſtrumento profeſſionis. Nec relevat objectum, quòd ordinatio ſe referat ad ſtatutum ſecundum de receptione fratrum, in quo primò diſtinguuntur gradus, in quibus ſunt fratres recipiendi, deinde ponitur ſolemnitas cinguli: nam reſpondetur hanc relationem fieri tantummodò quoad primam partem ſtatuti de diſtinctione graduum, ſed non quoad ſecundam de ſolemnitate cinguli: quod patet manifeſtè, quia ordinatio non præcipit, ut receptio ad habitum fiat in tribus gradibus, juxta ſtatutum 2. 29. & 30. ſed dicit, *Nullus recipiatur, niſi in tribus diſtinctis gradibus declaratis in ſtatut. 2. 29. & 30.* & ſic relationem habet ad ſolam declarationem, & diſtinctionem graduum, non autem ad modum receptionis, quia non emanavit ad præſcribendam receptionis ſolemnitatem, ſed ad determinandos gradus, ut patet ex rubrica; itaut receptio in aliis gradibus, quàm præſcriptis in tribus memoratis ſtatutis, quocumque modo fuerit facta, poſſit ſemper ut nulla impugnari, quod ob eam rationem ordinatum fuit, quia cùm fratres Commendatarii prætextu ſervitii nonnumquam reciperent in ſuis Commendis fratres ſub alio gradu, & denominatione, quàm expreſſis in eodem ſtatuto ſecundo, emanarunt prædicta ſtatuta 29. & 30. quibus prohibentur alios fratres recipere in ſuis Commendis, quam ſub denominatione Capellanorum, & ſervientium. Sed quia ſtatuta hujuſmodi negligebantur, propterea edita fuit prædicta ordinatio cum decreto irritanti, ad hoc ut aliter recepti quocumque tempore poſſent a Religione expelli.

Non

100 Non obſtat fides Vicecancellarii, quoniam regiſtratio non tendit ad finem approbandi, vel reprobandi profeſſionem; ſed ad hoc, ut currat Antianitas. Nec Vicecancellarius negavit deſcriber in Album Religionis profeſſionem, de qua agitur, ex eo quòd eſſet nulla; ſed quia in ea emittenda non fuit ſervatus mos, & ritus, ſeu cæremonia cinguli; unde non ſequitur: Profeſſio non fuit regiſtrata: Ergo Vicecancellarius declaravit eam fuiſſe invalidam; ſed tantùm ſequitur, ut ſenſerit in ea emittenda non fuiſſe obſervatum ritum a Religione præſcriptum. Præterea quatenùs hoc declaraſſet, ejus declaratio fuiſſet erronea, cùm ex jam dictis liqueat profeſſionem ex hoc
101 defectu cinguli non eſſe irritam. Demùm eſto irrita eſſet, tamen non ſpectabant ad Vicecancellarium hoc declarare; quinimò nec ad ſolum Magnum Magiſtrum cum Conventu, quia ex decreto Conc. Trid. *cap. 19. ſeſſ. 25. de Regul.* cauſæ nullitatis profeſſionis ſunt deducendæ coram Superiore Regulari, & Ordinario. Et hæc forma ſervanda eſt non tantùm quando profeſſus allegat nullitatem ſuæ profeſſionis, ſed etiam cùm Religio vult eum ejicere tamquam invalidè profeſſum, ut meo tempore declaravit S. Congregatio.

102 Conſtat ex prædictis, nec jus commune, nec ſtatuta Ordinis, nec ordinationes capitulares ob cingulum non ſuſceptum, feciſſe irritam hoc caſu profeſſionem expreſſam, pro cujus etiam validitate in dubio eſt judicandum, *leg. Sunt perſonæ, ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* & tradunt Barbat. *conſ. 59. nu. 12 poſt medium, volum. 2.* Navarr. *conſil. 13. numer. 10. de Regular.* Suarez *tom. 3. de Religion. libr. 1. cap. 1. numer. 6.* Sanchez *de matrimonio libr. 7. diſputat. 37. num. 12. in fin.* Seraphin. *deciſ.* 1361. *num.* 7. Rota in Romana Profeſſionis 23. Junii 1623. coram Remboldo.

103 Quo verò ad profeſſionem tacitam, conſtanter ſupponendum eſt ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii eam habere locum etiam in Religione Hieroſolymitana; quidquid contra ſcripſerit Peregrin. *conſ. 116. nu. 4. & ſeqq. lib. 5.* Nam propoſito dubio, an ſit locus tacitæ profeſſioni inter milites Religionis Hieroſolymitanæ degentes extra conventum Hoſpitalis Meliten. Reſpondit indiſtinctè eſſe locum tacitæ profeſſioni, juxta juris diſpoſitionem, & comprehendi *cap. 19. ſeſſ. 25. de Regular.*

104 Non obſcurè autem inducta videtur in caſu præſenti, quia Eques, ut ipſemet fatetur in poſitionibus, ſuſcepit, ac detulit per aliquot menſes Crucem albam in pallio, qui in Religione Hieroſolymitana eſt habitus patenter diſtinctus ab habitu Novitiorum, ut patet in *ſtatut. 1. & 3. de recept. fratr.* ex inſtrumento profeſſionis exhibito, & ex
105 depoſitionibus teſtium. Ex ſuſceptione autem habitus hujuſmodi poſt novitiatum completum inducitur tacita profeſſio, etiam abſque exercitio actuum profeſſorum, *cap.* 1. ibi, *Vel habitum Religionis ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſuevit, de Regular. lib. 6. & capit. Conſtitutionem,* ibi, *Tacitè verò facta per ſuſceptionem habitus, qui profitentibus tantum datur, eodem tit. & lib.* Quod enim dicitur, habitus non facit Monachum, ut in *cap. Porrectum, de Regularibus, cum concord.* locum habet in habitu probationis dumtaxat, non autem in habitu profeſſionis, qui illicò Monachum facit, & ſolemnizat votum, ut notant in *cap. Statuimus, de Regul.* gloſſ. 1. Abb. Antiq. *in verb. Novitios,* Hoſtien. *num. 1. in verb. Religionis, & num. 2. in ver. Conſuevit,* & Butr. *num.* 6. Archidiacon. in *cap. Beneficium, num. 1. eod. titul lib. 6.* & meo tempore ſæpiùs cenſuit Sacra Congregatio Concilii, prout etiam deciſum refert Riccius *deciſ. 206. num.* 1. Nec refert, quòd teſtes deponentes in Ordine Hieroſolymitano Crucem albam in pallio eſſe habitum profeſſorum, & à ſolis profeſſis geſtari ſolitum, immediatè ſubjiciant, *Se bene alle volte alcuno ſi piglia guſto di portarla benche non ſia profeſſo*; quoniam hæc verba ſonant priùs in abuſum.

106 Nec prædictus Eques cenſeri poteſt Crucem albam detuliſſe ad voluptatem, ſed potiùs ut ſe gereret pro profeſſo, cum eam ſolemniter ſuſceperit in actu profeſſionis: nam à primordio tituli poſterior formatur eventus, *l. Unica, Cod. de impon. lucr. deſcript. libr.* 10. & actus in dubio cenſetur factus in executionem obligationis præcedentis, *l. 4. §. Si ab ignoto, ff. de manumiſſ. cum ſimilib.* ut plenè per Alexan. *conſ. 40. num. 9. lib.* 3. & Menoch. *libr. 3. præſumpt. 49. numer.* 4. & ex cauſa neceſſaria potiùs, quàm voluntaria, ut *l. final.* cum ibi not. per Bart. *ff. de alim. pupill. præſtan.* & per Abb. *conſ. 119. in fin. lib.* 2. Porrò tacitæ profeſſioni 107
eſt locus, etiamſi præceſſiſſet expreſſa profeſſio nulla, & non obſtante ignorantia nullitatis profeſſionis, ut ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii, quam probavi Sanctiſſimus, & ſequuta eſt Rota in cauſa Meten. profeſſionis coram Carillo, ſcripſi latiſſimè in *cap. Significatum, à num. 1. uſque ad nu. 49. de Regul.* Quod locum habet etiam in milite Sancti Joannis Hieroſolymitani, qui ignoravit ſuam profeſſionem expreſſam de jure fuiſſe irritam, ut probavi in *cap. Ex parte, à num. 4. uſque in fin. eodem tit.* adeò ut propterea non ſit habenda ratio deciſionis Ulixbonen. Profeſſionis ſuperiùs relatæ *num.* 56. quia articulum non examinat, nec prædictarum deciſionum ullam facit mentionem.

Sed præter habitum profeſſorum concurrunt hoc caſu 108
plures actus ſolis profeſſis convenientes, ex quibus proculdubio reſultat tacita profeſſio, *cap. Vidua,* & ibi omnes *de Regular.*

Primus actus eſt, quia ſe nuncupavit fratrem, prout 109
etiam Religio ipſa eum nominavit in libris publicis; & ita hujuſmodi actus fuit reciprocus, tam ex parte profeſſi, quàm ex parte Religionis: hic autem titulus, & nuncupatio in hac Religione non convenit, niſi profeſſis, cùm Novitii non fratres, ſed nobiles appellentur, ut conſtat ex *ſtatuto primo, de verb. ſignific.* & deponunt teſtes; & ex hac denominatione fratris aliàs deducta fuit tacita profeſſio in præcitata *deciſione* 206 & in Melevitana Antianitatis apud Durand. *in impreſſ. deciſ.* 452. *num.* 18 *in fine.*

Secundus eſt actus, quia vocatus ad inſulam Melitæ à Magno Magiſtro ſub nomine fratris, & tamquam contumax inquiſitus, ſupplicavit ſub eadem nuncupatione fratris pro abſolutione, eamque obtinuit: qui quidem tractatus cum denominatione ad tacitam profeſſionem inducendam fortior eſt, quàm ſimplex denominatio, argum. *l. Non epiſtolis, & l. Non nudis, Cod. de probation.* dixi in *cap. Lator, ſupra, qui filii ſint legitimi.*

Tertius actus, quia bis obtinuit licentiam à Superio- 110
re Regulari comparendi in judicio, qua non indigent Novitii, cùm non ſint propriè Religioſi, *cap Religioſi, §. Quamvis, de ſentent. excommun. lib. 6. cap.* . & ibi Gemin. & Franch. *in 1. notab. de Regul. eodem lib.* & tenent Placha *de delictis, cap. 42. in fin.* Farinac. plures cummulans, *in pract. crimin. tom. 1. de accuſat. quæſt. 13. num.* 23. & Thom. Sanch. dicens, neminem contradicere, *ſuper Decalog. lib. 6. cap. 12. num.* 34 & hic quoque actus, ſicut & præcedens, inter profitentem, & Religionem fuit reciprocus. Vigore autem hujus licentiæ bis comparuit in judicio, duaſque fecit inſtantias, aſſerens ſe ſolemniter profeſſum, & obtinuit, ut ſibi à fratre germano ſolverentur decem millia ſcutorum, quæ non erant ei debita non ſecuta profeſſione, ſecundùm ea, quæ ſcripſi *in cap. Statuimus, numer. 29. & ſeqq. ſupra de Regular.* Dantur & alii actus, quos in lectura omittere conſultius duximus.

Sed objicitur. Profeſſio tacita induci non poteſt, niſi priùs 111
annus probationis fuerit completus, ut eſt text. *in cap.* 1. ibi, *Niſi eo completo profeſſionem faciat in ſequenti, vel habitum ſuſcipiat, qui dari profitentibus conſuevit, de Regular. lib. 6.* ubi gloſſ. *in ver. Vel dicit, repete eo completo,* & ſæpiùs cenſuit Sacra Congregatio Concilii. Hoc autem caſu, quamvis Novitius expleverit in Conventu annum probationis, tamen poſteà diſceſſit cum licentia Magni 112
Magiſtri, ſub conditione ad Conventum redeundi infra biennium ad ſui novitiatus annum peragendum, habitum Ordinis ſuſcipiendum, regularemque profeſſionem ſervatis ſervandis emittendam, ſub pœna ſuam amittendi antianitatem ipſo facto incurrenda. Quem quidem annum poſteà nullatenùs peregit, ſed poſt octo menſes iterùm abiit, & Romæ infra duos menſes profeſſionem emiſit: quare pro- 113
feſſio ex hoc capite videtur nulla, quia annus probationis ad validè profitendum exigitur etiam in Religione Hieroſolymitana, *ex ſtatut. 28. de recept. fratr.* & declaravit Sacra Congregatio Concilii, licèt olim aliud cenſuiſſet, cùm illius ſtabilimenta nondum vidiſſet: & ita etiam deciſum refert Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 1. num.* 120. & Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.* 163. *num.* 27. exceptis Bohe-

114 Bohemis, quibus indultum eſt, ut non teneantur eſſe in probatione niſi per ſex menſes, ut ordinat. 39. *de recept.*
115 *frat. in nov. & 36. in antiq.* Nec ſufficit, ut novitiatus fuerit expletus per annum continuum, ſed continuari debet uſque ad profeſſionem, adeò ut ſi novitius completo anno egrediatur, & iterùm redeat, profiteri nequeat, ſed denuò teneatur novitiatum inchoare, & proficere, ſecundum opinionem Suarez *de Religion. to.* 3. *lib.* 5. *capit.* 15. *à num.* 8. cui adhærent Bartol. de Vecch. *in praxi de admitten. novit. diſputat.* 11. *dub.* 3. & Caſtro Palao *tom.* 3. *tractat.* 16. *diſputat.* 12 §. 2. *nu.* 11. Quod clarius videtur procedere hoc caſu, in quo novitius per uſum memoratæ licentiæ videtur ſe tacitè adſtrinxiſſe ad novum annum novitiatus.

116 Verùm huic objectioni reſpondetur in oppoſitum eſſe doctrinam gloſſæ primæ circa finem *in cap. Eum qui, de regul. juris, lib.* 6. uti ex illa regula, quæ dicit, eum qui certus eſt, certiorari ampliùs non oportet. Sumit argumentum ad quæſtionem, an is, qui ingreſſus Religionem in fine anni exivit, ſi iterùm eamdem Religionem ingrediatur, debeat habere alium annum; & reſolvit negativè per illam regulam, niſi conditio perſonæ, vel Religionis mutata eſſet: & ſubdit hoc tenere Bartolomæum Brixienſem in *quæſtionibus venerabilibus in quæſtione* 68. quæ incipit, *Aliquis intravit monaſterium;* & in fortioribus terminis Speculat. *in titul. de ſtat. Monach.* §. *Qualiter concipiet libellum, quæſt.* 35. *numer.* 43. ubi hoc ipſum firmat idem Jo. Andr. *in addit. in verb. Exivit,* & ſequuntur Lapus *allegat.* 47. *num.* 2. & 3. S. Anton. *in* 3. *part. tit.* 16. *cap.* 3. §. 2. Silveſt. *in verb. Religio,* 5. *quæſt.* 4. dicens hanc ſententiam eſſe indubitatam: quam etiam probavit Sacra Congregatio Concilii, non mederi novitio, qui à Religione exivit de licentia Superioris, ut in ſubjecta declaratione.

Dubitatur, an is, qui habitu regulari ſuſcepto annum integrum manſit in Religione, eoque lapſo gravi morbo correptus, & proptereà profeſſione nequaquam emiſſa, permiſſu Superiorum ad ſæculum rediit, poſſit inde ad triennium morbo liberatus, & ad monaſterium reverſus protinùs emittere profeſſionem, vel potiùs per alium annum ſtare in probatione teneatur: Die 27. Februarii 1596. Sac. Congregatio cenſuit poſſe ſtatim emittere profeſſionem, non expectato alio probationis anno, niſi Religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata; idque Superiores Religionis animadvertere diligenter debere.

117 Sed etiam in eo, qui exivit ſine licentia: nam propoſito dubio, an novitia, quæ finito anno probationis exivit è monaſterio abſque licentia Ordinarii, iterùm reverſa poſſit ſine noſtra probatione ad profeſſionem emittendam admitti: Die 12. Februarii 1598. Sacra Congregatio cenſuit poſſe, niſi conditio Religionis, aut perſonæ ſit immutata; idque à Superioribus Monaſterii diligenter eſſe diſpiciendum.

118 Nec prædictis obeſt licentia obtenta ſub conditione peragendi novitiatum: quia in ea non fuit appoſita pœna nullitatis profeſſionis, ſed amiſſionis antianitatis, quæ quidem pœna ſpecialis tollit pœnam nullitatis à jure inductam,
119 ut ex Bald. & Card. dixi ſupra *num.* 76. Quæ concluſio abſque dubio procedit, ubi ſpecialis pœna non ſe compatitur cum nullitate actus, ut ibi dixi: & ita contigit hoc caſu, quia pœna amiſſionis antianitatis neceſſariò ſupponit novitium poſſe validè profiteri: quamquam enim in hac Religione antianitas currat à die ſoluti Paſſagii Gregorii XV. *dec.* 341. & *dec.* 499. *num.* 2. ea tamen Equites frui nequeunt niſi à die emiſſæ profeſſionis, ut fuit dictum in Melevitana antianitatis 24. Martii 1634. coram Urgellen. in ejus impreſſ. *dec.* 439. *nu.* 2. & 3. *verſ. Nec relevat.*

Quibus accedit, quòd Superiores Regulares non poſſunt 121
arctare novitium, qui annum probationis explevit, ad alium annum ex integro repetendum, non modò reluctante novitio; id enim perquàm durum eſſet, argum. *cap. Ad Apoſtolicam, de regular.* ſed etiam ipſo conſentiente, quia obſtat Concilium Tridentinum *c.* 25. *ſeſſ. de regul.* ibi, *Finali tempore novitiatus, Superiores, novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut è monaſterio eos ejiciant;* & in hac ipſa Religione Hieroſolymitana in ordinatione facta anno 1642. decretum fuit, ut novitii, qui poſt expletum probationis annum aſcendunt, teneantur facere de novo medium annum novitiatus, cùm tamen olim in *ordinatione* 37. *in novis, &* 34. *in antiquis, de receptión. fratr.* tenerentur anno probationis peracto infra menſem profiteri ſub pœna amittendi antianitatem. Quinimò propter decretum Concilii *in dict. cap.* 16. *verſ. Finito.* 122
Superiores Regulares non modò nequeunt arctare novitios ad novum novitiatus annum, ſed nec poſſunt tempus probationis prorogare ultra annum, niſi ex juſta cauſa, & ad breve tempus, ut ex ſententia Sacræ Congregationis adnotavi in *cap. Ad Apoſtolicam, à n.* 8. *uſque ad n.* 12. *de regul.* Ac præterea quatenùs potuiſſet Magnus Magiſter injungere novum annum probationis, non tamen id potuiſſet ſub pœna nullitatis profeſſionis etiam conſentiente novitio, ut clarè deducitur ex ſubjecta declaratione; quicquid contra ſcripſerit Navar. *conſ.* 87. *de regul.*

In Congregatione Minimorum extabat ſtatutum, quòd 123
originem ducentes à Judæis, vel Saracenis, ad Religionem non recipiantur, & ſi qui recipiendi fuerint, quorum progenies ignoratur, admittantur cum proteſtatione, quòd ſi poſtea comperiatur eos à Judæis, vel Saracenis originem dixiſſe, eorum profeſſio ſit nulla. Quæſitum fuit, an originem trahentes à Judæis admiſſi ad Religionem cum illa proteſtatione ſint legitimè profeſſi, vel ſecus, Sanctiſſimus reſpondit habendos eſſe pro profeſſis, nec ejici debere, cùm hactenùs nemo fuerit ejectus.

Quæ tamen ex abundanti dicta ſint, quia hoc caſu Ma- 124
gnus Magiſter non impoſuit pœnam nullitatis, ſed amiſſionis antianitatis, ut prædixi, & ſic annus in memorata licentia injunctus non fuit legalis, id eſt à jure, & à Concilio Tridentino requiſitus, ſed magis conventionalis, qui proptereà quatenùs à Magno Magiſtro injungi potuerit, ex conventione ipſa legem accipit, arg. *cap. Contractus, de regul. jur. lib.* 6.

Præterquàm quòd formula ejuſdem licentiæ eſt pro no- 125
vitiis abſcedentibus infra annum probationis, nec congruebat prædicto Equiti, quia cùm annum novitiatus jam complevisſet, impoſſibile erat eum obligare ad illum complendum, ut ſonant verba licentiæ: nam peragere idem eſt, quod complere, ſeu perficere, & ad exitum perducere, *l. Qui Procuratorem, cum gloſſ. in verb. Peragere, ff. de procur. l. Filius, ff. de inoffic. teſt. l. Ab accuſatore,* §. *deſtitiſſe, ff. ad Senatus Conſult. Turpillian. & l.* 2. *ff. de adult.* Briſſon *de verb. ſignif. verb. Peragere, il* 2. Rebuff. *in l.* 3. *col.* 2. *verſ. Peragenda, ff. de verb. ſignif.*

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Clemens III.

CAPUT VII.

QUæſitum eſt, utrum Sacerdotibus Græcis, quibus legitimo matrimonio licet uti, pœnitentia publica ſit imponenda, ſi eam ſibi poſtulent pro filiis oppreſſis injungi: Huic igitur conſultatione tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi ipſis procurantibus, vel ſtudioſè negligentibus, filii in lectis reperiuntur oppreſſi, ab officio altaris debet perpetuò abſtinere: & eis gravior, quàm

quàm laicis, non tamen publica (niſi in publicum id veniat) pœnitentia debet imponi. Verùm ſi ex incuria ipſorum mortui inveniantur in cunis, & illud fuerit occultum, eis pœnitentia pro arbitrio pœnitentiarii imponatur: & in terrorem aliorum ad tempus abſtineant à celebratione Miſſarum.

SUMMARIUM.

1 *Sacerdotes Græci procurantes, vel ſtudioſè negligentes oppreſſionem filiorum ſuorum, deponuntur; & ſi eſt publicum, publicè puniuntur.*

2 *Pœnitentia ſolemnis imponitur, ſi delictum eſt grave, & ſcandalizans totam urbem.*

3 *Pœnitentia publica imponitur, ſi delictum ſit grave, & publicum, non tamen generans ſcandalum.*

Sed contra, n. 4.

Declaratur, n. 5.

4 *Pœnitentiæ publicæ finis eſt ſcandalum ſubmovere; & ideò imponitur laico etiam pro levibus delictis, ut vitetur ſcandalum.*

6 *Negligentia affectata æquiparatur ſcientiæ, ac dolo etiam in foro pœnitentiali.*

7 *Matrimonium contractum coram Parocho per vim adhibito, qui affectavit non intelligere, validum eſt.*

8 *Ignorantia eorum affectata eſt, qui potuerunt certiorari, & noluerunt.*

9 *Irregularitas contrahitur ex lata culpa ad homicidium commiſſa, quantumcumque crimen ſit occultum.*

10 *Idem ſi culpa ſit levis, ſecus ſi leviſſima.*

11 *Pœnitentia publica pro delicto publico an Clerico ſit imponenda, & num. ſeq. uſque in fin.*

12 *Pœnitentia ſolemnis non imponitur Clerico niſi depoſito, & num. 13.*

13 *Clericus depoſitus ſine ſpe reſtitutionis, publicam, vel ſolemnem poteſt agere pœnitentiam.*

14 *Sed dum habetur ſpes reſtitutionis, nec publicè, neque ſolemniter pœnitebit.*

15 *De pœnitentia publica, & ſolemni idem eſt judicium.*

16 *Pœnitentia publica an ex ſtylo Sacræ Pœnitentiariæ imponatur Clerico, qui Presbyterum interfecit.*

17 *Clericus presbytericida eſt irregularis, & perpetuò deponendus, & num. ſeq.*

19 *Depoſitio eſt ab Altaris miniſterio perpetua remotio.*

1 Q*Uæſitum*. Sacerdotes Græci procurantes, vel ſtudioſè negligentes oppreſſionem filiorum ſuorum deponuntur; & ſi eſt publicum, publicè puniuntur. Hoc dicit ſecundùm Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. & alios communiter. Vel ſic, & meliùs, ut faciat ad titulum; ſecundùm Abb. & Marian. Socc. Sacerdoti Græco procuranti, vel ſtudioſè negligenti oppreſſionem filiorum, non imponitur pœnitentia publica, ſed debet abſtinere ab altaris officio, & aliter in ſecreto agere pœnitentiam: ſed ſi delictum eſt publicum, debet publicè agere pœnitentiam. Hoc dicit. Primò quæſtio. Secundò reſponſio, ibi, *Huic*.

2 Nota primò ſecundùm Abbatem hic in primo notab. argumentum, quòd pœnitentia publica injungi non debet pro delicto oppreſſionis filiorum: nam ipſi Sacerdotes Græci poſtulabant eam ſibi imponi, ut in littera, quaſi de jure non eſſet imponenda. Concludit tamen ipſe Abb. ſub diſtinctione: nam aut delictum eſt grave, & ſcandalizans totam urbem, caſtrum, vel villam; & tunc laico imponitur pœnitentia publica, & ſolemnis, ut in *cap. In capite quadrageſimæ*, 50. *diſtinct. cap. final.* 26. *quæſt.* 6. aut eſt grave, non tamen generans ſcandalum; & tunc aut
3 eſt occultum, & non imponitur pœnitentia ſolemnis, neque publica, ut dict. *cap. In capite*; aut eſt publicum, ſed non ſcandaloſum; & tunc imponitur pœnitentia publica, ſed non ſolemnis, ut dict. *cap. final.* juncto *cap.* 1. *ſupra eodem*.

4 Tu adverte ad ultimum membrum diſtinctionis Abbatis: nam pœnitentia publica imponitur pro delicto publico, etiam ſcandaloſo, quia illius finis eſt ſcandalum ſubmovere, adeòut propterea imponatur laico etiam pro delictis levibus, ut vitetur ſcandalum, *cap. Si quis presbyter, de purgat. Canon.* & notat gloſſ. in *cap.* 1. *ſupra eodem*; cum qua concordant ibi Hoſtien. *num.* 1. Joan. Andr. *nu.* 2. & communiter Doctores, licèt Clerico non imponatur niſi depoſito, & pro delicto gravi, ut dicunt Hoſtien. in *ſumma de pœniten. & remiſſ. §. Utrum, verſic. Publica verò pœnitentia*, & Henric. Boch. in dict. *capit.* 1. *num.* 4. Unde ſeu delictum ſit grave, ſeu leve; indiſtinctè ſupponitur ſcandaloſum: & ipſemet Abb. in *cap. De his, num.* 3. *in fin. de accuſat.* dixit pœnitentiam publicam imponi ad ſedandum ſcandalum, per textum in dict. *cap. fin.* 26. *quæſt.* 6. & idem priùs notaverat Archidiaconus in *cap. Confirmandum, in princip. verſ. In gloſſ.* 50. *diſtin.* Quod etiam dilucidè apparet ex Decreto Concilii Tridentini *cap.* 8. *ſeſſ.* 24. in illis verbis: *Quando igitur ab aliquo publicè, & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, unde alios ſcandalo offenſos commotoſque fuiſſe non ſit dubitandum, huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publicè injungi oportet, ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam*. Hæc ibi. Facit text. *in cap. Ego Berengarius, in fin. de conſecrat. diſtinct.* 2. ibi: *Ut Eccleſiæ, quæ priùs doluerant de averſo, atque perverſo, poſteà gauderent de reverſo, atque converſo*. Adde vix poſſe contingere, ut crimen aliquod ſit grave, & publicum, & non ſit ſcandaloſum; ad quod eſt textus optimus in *cap. De his verò*, 50. *diſtinct.* & in Clem. 2. juncta gloſſ. *in verb. Scandalum, de offic. Ordin.* Sed ſalvando dictum Abbatis, ſic poſſet diſtingui: Aut delictum eſt adeò 5
grave, & ſcandaloſum, ut commoveat totam civitatem, & imponitur pœnitentia ſolemnis: aut eſt quidam ſcandaloſum, ſed non ita, ut totam civitatem commoveat, & imponitur pœnitentia publica.

Secundò nota, ibi, *Vel ſtudioſè negligentibus*, affecta- 6
tam negligentiam æquiparari ſcientiæ, ac dolo etiam in foro pœnitentiali, prout ex hac littera deducit Anton. de Butr. *in* 1. *notab.* unde dicit lex: *Diſſoluta negligentia prope dolum eſt, l. Fidejuſſori, primo reſp. ff. Mand. ad idem cap. Sæpè*, 50. *diſtinct.* Item diſſoluta negligentia habetur pro conſcientia, *l. Cum lex, ff. Ædilit. edict.* qualis eſt ignorantia Judæorum, qui nolunt intelligere, ut benè agant, §. *ult. prima, quæſt.* 4. gloſſ. hìc *in verb. Negligentibus*. Hoſtien. *in princ. & num.* 2. Hinc S. Congregatio Concilii aliàs 7
reſpondit validum eſſe matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito, quamquam nihil eorum, quæ agebantur, vidit, & intellexit, ſi affectavit non intelligere; ut in Parocho, qui obturavit aures 8
ſuas, ne audiret; quippè affectatæ ſunt eorum ignorantiæ: potuerunt certiorari, ſed noluerunt, *cap. Cum inhibitio, §. Si quis verò, de clandeſt. deſponſ. §. fin. & cap. ſeq.* 37. *diſt.* Hoſt. *hìc num.* 2.

Tertiò nota, ibi, *Ab officio altaris debent perpetuò abſti-* 9
nere, textum expreſſum, quòd irregularitas incurritur ex lata culpa ad homicidium commiſſa, quantumcumque crimen ſit occultum, Hoſtien. hìc *num.* 1. & 2. *in fin.* dicens latam culpam reddere hominem homicidam, ſecundùm Canones; ut hìc & in *cap. Sicut, & cap. Tua nos, §. Nos igitur, ſupra de homicidio, cap. Sæpè*, 50. *diſt.* Abbas *in* 2. *notab.* & Marian. Soccin. *num.* 4. addens idem eſſe, ſi culpa ſit levis; ſecus verò ſi ſit leviſſima, quia tunc non 10
contrahitur irregularitas. Ideòque iſti Sacerdotes Græci, ex quorum injuria, & ſine facto, & tactu filii in cunis inveniuntur oppreſſi, abſtinere debeant à celebratione Miſſarum ad tempus, non in perpetuum, ut hìc *in fin.* quia nec homicidæ reputantur, ſicut reputantur illi qui in lata culpa ſunt, eò quòd ipſis procurantibus, vel ſtudioſè negligentibus filii proprii non in cunis, ſed in lectis oppreſſi reperiuntur, ut in text. *Reſpondeo primo*, & hìc notant Innocent. & Hoſtien. *in fin.* Joan. Andr. *num.* 2. Abb. *num.* 3. Marian. Soccin. *num.* 4. & 5. & alii communiter.

QUÆRO, an publica pœnitentia pro delicto publico impo-

imponenda ſit Clerico, Gloſſatores in hoc articulo variarunt; nam Bernardus in *cap. 1. in gloſſ. unica, ſupra eodem,*
12 dixit, ſolemnem pœnitentiam Clerico imponi non debere, nec etiam publicam, niſi depoſito; & cum illa gloſſ. poſt Laurentium, & Raymundum concordant ibi Innocent. *in verb. Occulta,* Hoſt. *num.* 2. & Butr. *num. 4. in fin.* allegantes pro ſua opinione *cap. Confirmandum, & capit. Alienum,* 50. *diſt.* Quæ tamen jura non loquuntur de pœnitentia publica, ſed de ſolemni, ut patet in *d. c. Confirmandum,* ibi, *Non eis manus tamquam pœnitentibus imponatur, & in d. c. Alienum,* ubi dicitur: (Alienum eſſe à conſuetudine Eccleſiæ, ut Presbyteri, & Diaconi pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi,) & ibi notat gloſſ. 1. dicens hæc omnia capitula loqui de ſolemni pœnitentia, quæ fit per manus impoſitionem, ut *c. In capite quadrageſimæ,* 50. *diſt.* Et hanc certum eſt non eſſe injungendam Clerico, niſi ſit depoſitus, ut in præcitatis juribus, & in *c. Presbyter,* 28. *diſt. in c. Si quis Presbyter,* 30. *diſt. & in c. Si quis Epiſcopus,* 81. *diſt.* Tales enim ſunt infames, ut dixi in *d. cap. 1. num.* 8. *ſupra eod.* poſt Hoſtienſ. in *c. 2. num. 7. verſ. Sed numquid tales pœnitentes ſunt infames, ſupra de offic. Archipresbyteri.*

Sed gl. Joan. in *d. c. Confirmandum,* poſtquàm dixit Presbyterum, vel Diaconum non poſſe facere pœnitentiam ſolemnem, niſi ſit depoſitus, immediatè ſubjungit: Publicam pœnitentiam poteſt facere ſacerdos, pro publico tamen crimine, non pro privato. Item gloſſa 2. in *c. Presbyter,* 28. *diſt.* intelligit illum textum de pœnitentia publica, quam debet facere Sacerdos pro delicto publico, licèt non ſolemnem: & idem repetit gloſſ. in *cap. Si quis Presbyter, in verb. Propter publicum,* 30. *diſtin.* Similiter gloſſ. hìc in *ver. Niſi in publicum,* dicit Sacerdotem poſſe facere publicam pœnitentiam, ſed non ſolemnem, quam Clerici facere non debent, licèt depoſitus publicè ſolemniter pœnitere poſſit: & hanc gloſſ. ſequitur, & dicit magiſtram, Abb. *n. 4. verſ. In gloſſ.* & concordat S. Thom. *in 4. ſent. diſt.* 14. *q. 1. art. 5 q. 3. in fin.* dicens: (publicam pœnitentiam, & non ſolemnem, quæ in facie Eccleſiæ fit, ſed non cum ſolemnitate prædicta, ſicut peregrinatio per mundum cum baculo cubitali, poſſe imperari, & ſimplici Sacerdoti injungi, & poſſe etiam Clerico imponi.)

Et pro hac parte videtur textus apertus hìc: nam præmittitur quæſtio, an Sacerdotibus Græcis pro filiis oppreſſis imponenda ſit publica pœnitentia, necne? & Papa reſpondet eis imponendam eſſe pœnitentiam graviorem, quàm laicis, non tamen publicam, niſi in publicum id veniat: ergo à contrario, ſi publicum ſit, pœnitentiam publicam eſſe eis imponendam. Videtur tamen hic textus vitari poſſe, quia dicit ob filiorum oppreſſionem ipſos Presbyteros debere perpetuò abſtinere à miniſterio altaris, & ſic loquitur de his, qui ſunt deponendi, prout hanc litteram intelligunt Jo Andr. & ſequaces in Summ. Dum ergo text. ſubjungit, ſi in publicum id veniat, pœnitentiam publicam eſſe eis injungendam, debet intelligi de jam depoſitis, & ſic concordat cum prima opinione: & de depoſito etiam intelligi debet *c. Presbyter,* 28. *diſt.* ut colligitur ex *c. Si quis Epiſcopus,* 81. *diſt.* ibi, *Deponatur, & ab Eccleſia projectus inter laicos agat pœnitentiam.*

13 Conclude pleniùs, & clariùs ſecundùm Archidiaconum in *c. Sacerdos, num. 7. de pœnit. diſt.* 6. Clericus, vel Sacerdos depoſitus ſine ſpe reſtitutionis, publicam, vel ſolemnem poteſt agere pœnitentiam, ut in *d. c. Sacerdos,* & ibi gl. 2. & in *c. Si quis Epiſcopus,* 81. *diſtinct. & in c. Presbyter,* 28. *diſt.*
Sed cùm habetur ſpes de reſtitutione, neque publicè, 14
neque ſolemniter pœnitebit, ut *c. Confirmandum,* 50. *diſt. & cap. Presbyter,* 81. *diſt.* Quæ concluſio in effectu eſt ex mente gloſſæ 3. hìc in fine, dum dicit in caſu hujus cap. Sacerdotem poſſe agere pœnitentiam etiam ſolemnem, cùm ſine ſpe reſtitutionis pro crimine oppreſſionis filiorum privatus ſit, *c. ult. ſupra de tempor. Ordin.* ergo multò fortiùs publicam, ex quo crimen venit ita in publicum. Similiter Innoc. hìc in *verb. In publicum,* dicit, nec tunc, ideſt, quando crimen oppreſſionis venit in publicum, Sacerdotes poſſe agere publicam pœnitentiam, niſi perpetuò ſine ſpe reſtitutionis manerent; & de talibus intelligi hoc capitulum, cùm propter homicidium maneant ſine ſpe reſtitutionis, quia irregulares, ut *d. cap. ult. de tempor. Ordin.*

Sed & Hoſtien. *num.* 5. primò impugnat diſtinctionem 15
eorum, qui tenuerunt Clericum poſſe agere pœnitentiam publicam; ſed non ſolemnem; quia idem judicium eſt de publica, ac de ſolemni, *c. Alienum,* 50. *diſt.* & mox ſubnectit hunc textum loqui de illo, qui factus eſt notorius, nec eſt ſpes reſtitutionis ipſius, argum. *cap. Inquiſitionis, Reſponſ. 1. de accuſat. & cap. final. de temp. Ordin.* & concordant Joan. Andr. hìc *num.* 4. ibi, *Alias ſi eſſet ſpes reſtitutionis, nec publicè pœniteret,* Butr. *nu.* 11. *verſ. Dicit gloſſa,* Card *num.* 3. & Abb. *num.* 4. qui tranſit cum diſtinctione gloſſæ.

Porrò pœnitentiam publicam, quæ injungitur interfi- 16
cienti Presbyterum, nempè, ut per quinque Eccleſias illius loci, ubi tantum facinus perpetravit, ſi tot ibi fuerint, nudus, diſcalceatus, femoralibus dumtaxat retentis, virgam in manibus, & corrigiam circa collum deferendo incedat, ſuum publicè fatendo reatum, & ante fores dictarum Eccleſiarum à Presbyteris earumdem Pſalmum Pœnitentialem canentibus ſe faciat verberari, dum major ibi ad Divina convenerit populi multitudo: S. Pœnitentiaria conſuevit olim imponere etiam Clericis Minorum Ordinum; quamvis ab aliquot annis eam non imponat, niſi laicis, de quibus loquitur formularium: tamen ſtylus antiquus eſt conformis theoricæ Archidiac. & communi, de qua ſupra;
quia homicida voluntarius, & maximè Presbytericida eſt 17
irregularis, & ſic deponendus ab Ordine ſine ulla ſpe reſtitutionis, ut dicunt Innoc Butr. & alii proximè citati. Ad hoc *cap. fin.* ibi, *Præter reos homicidii,* juncta gl. 3. *de tempor. Ordin.* gloſſ. in *cap. Ex tenore, in verb. Utatur, circa*
medium, verſ. Si crimen eſt enorme, eodem tit. & patet in 18
textu noſtro ibi, *Ab officio altaris debent perpetuò abſtinere:* nam depoſitio ab Ordine nihil eſt aliud, quàm ab altaris miniſterio perpetua remotio, ſecundùm Abb. in *c. At ſi Clerici, in princ. num. 7. de Judic.* & ibi etiam Hippolyt. de Marſil. *in Repetit. num. 58. tom. 3. Repet. fol.* 68. & in Clericis Presbytericidis eſt text. in *cap. Sicut dignum, §. ult.* ibi, *Perpetuò ab altaris miniſterio deponendos eſſe cenſemus, ſupra de homicidio.* Quare cùm Clericus, qui Presbyterum necaverit, perpetuò manere debeat ſine ſpe reſtitutionis, non videtur ambigendum, quin pœnitentia publica ſit ei injungenda, cùm etiam ſolemnis hoc caſu poſſit imponi, ſecundùm magis receptam opinionem: jam enim Clericus ſic pœnitens eſt infamis non ratione pœnitentiæ, ſed ratione enormitatis criminis, ut notat Hoſt. in *c. 2. nu. 7. verſ. Sed numquid tales, de offic. Archipresbyt.* & Marian. Socc. in *cap. 1. n. 7. ſupra eodem.*

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Innocentius III. Sancti Laurentii in Lucina Presbyt. Cardin. Apoſt. Sed. Legato.

C A P U T IX.

OFficii: & infrà, Significaſti quamdam mulierem in pœnitentia tibi fuiſſe confeſſam, quòd timens, ne viri poſſeſſio devolveretur ad alios, quarumdam herbarum ſuccum potavit, & ſic venter ejus intumuit, & inde gravidam ſe oſtendens, ſibi partum ſuppoſuit alienum; timenſque maritum, non vult facinus ipſi detegere: qui prolem credit ſine dubitatione qualibet eſſe ſuam. Quoniam igitur poſtulas edoceri, utrùm ei hac fraude durante ſit pœnitentia injungenda: Reſpondemus, quòd ſicut mulieri, quæ ignorante marito de adulterio prolem ſuſcepit, quamvis id viro ſuo timeat confiteri, non eſt pœnitentia deneganda: ita nec illi debet penitentia denegari, maximè ſi per alios, intelligas alienos, ad quos timeat poſſeſſionem viri devolvi: ſed competens ſatisfactio per diſcretum Sacerdotem ei debet injungi.

S U M M A R I U M.

1 *COnfeſſio mulieris auditur, quæ ſibi partum alienum ſuppoſuit; vel proprium ex adulterio ſuſcepit, & hoc marito non vult detegere.*

2 *Abſolutio non eſt deneganda non valenti ſatisfacere ſine periculo, licèt delictum videatur habere effectum continuationis.*

3 *Mulier, quæ prolem ex adulterio ſuſcepit, quid facere debeat, ne legitimi hæredes hinc detrimentum patiantur.*

4 *Quid ſi habet unde ſatisfaciat, & ſciat quibus ſatisfaciendum.*

5 *Et quid ſi hoc ignoret.*

6 *Quid ſi non habet unde ſatisfaciat, an teneatur fraudem revelare.*

8 *Aut famæ, & n. ſeq. uſque ad n. 13.*

9 *Metus ignominiæ viris bonis major, quam mortis, eſſe debet.*

10 *Crimen ſuum non tenetur quis prodere cum gravi honoris detrimento.*

11 *Reſtituere quis non tenetur bona ordinis inferioris cum jactura bonorum ordinis altioris.*

Bona famæ altioris ordinis ſunt, quàm rei familiaris, ibidem.

12 *Mulier non tenetur filium ex adulterio ſuſceptum revelare, ſi inde grave malum eſſet proventurum.*

13 *Scandalum utiliùs naſci permittitur, quàm ut veritas relinquatur. Et quomodo hoc ſit intelligendum.*

14 *Mulier non tenetur partum ſuppoſitum, vel filium ſpurium revelare, ſi de hoc non habeat probationes paratas.*

15 *Confeſſor quomodo ſe debeat gerere cum muliere, quæ prolem ſuſcepit ex adulterio.*

16 *Mulier quæ prolem adulterinam marito patefecit, eo conſentiente, an ſit abſoluta à reſtitutione.*

17 *Mater an ſuadere debeat filio ſpurio, ut religionem ingrediatur, & cujus Ordinis.*

18 *Filius, qui matri eum ſpurium aſſerenti fidem adhibuit, & Regno renuntiavit, deluditur à Legiſtis, laudatur à Canoniſtis.*

19 *Dignitati non ſolùm Regiæ, ſed etiam Pontificali renuntiandum eſſet, ſi ex his conſcientia non eſſet tuta.*

20 *Filius an teneatur credere matri aſſerenti eum ex adulterio ſuſceptum.*

21 *Cautela matris, quæ induxit filios ad cedendum juri ſuo timore declarationis, quòd unus eorum eſſet ſpurius, refellitur.*

22 *Confeſſor pro conſilio obtinendo poteſt peccatum ſibi confeſſum detegere ſine expreſſione perſonæ, & n. 25.*

23 *Confeſſor an prohibeatur revelare non tantùm peccatorem, ſed etiam peccatum in Sacramento Pœnitentiæ ſibi detectum, & n. ſeqq. uſque in fin.*

24 *Sacerdos revelans peccatum ſibi confeſſum punitur tamquam ſimoniacus, & hæreticus ad fidem reverſus.*

25 *Declaratur, n. 38.*

26 *Peccata ipſa an cadant ſub ſigillo confeſſionis ſacramentalis, & n. ſeqq. uſque ad n. 33.*

27 *Sigillum confeſſionis, ſicut confeſſio, eſt de neceſſitate Sacramenti, & de jure divino.*

28 *Papa ſuper ſigillo confeſſionis diſpenſare non poteſt, & n. 30.*

29 *Sacerdos quòd ſcit in confeſſione, non ſcit ut homo, ſed ut Deus, & dicitur quaſi neſcitum.*

30 *Sacerdos in actu confeſſionis eſt Vicarius Dei ſpecialis.*

31 *Vicarius ſpecialis quoad illam ſpeciem eſt major generali.*

32 *Sigillum confeſſionis ſine pœnitentis licentia nullus mortalium violare poteſt etiam pro ſalute totius mundi.*

33 *Revelatio peccati in confeſſione detecti an cadat ſub prohibitionem poſitivam Eccleſiæ.*

34 *Eccleſia, ubi vertitur ſalutis periculum, multoties generaliter ſtatuit, aut prohibet ad cautelam eorum, quæ poſſunt contingere.*

35 *Prohibito aliquo, omne id prohibetur, per quod pervenitur ad illud.*

36 *Intellectus cap. Omnis, infra eod.*

37 *Permiſſum in uno caſu, in aliis cenſetur prohibitum, & n. 42.*

38 *Confeſſor revelans peccatum ſine expreſſione perſonæ, an ſit deponendus, & in monaſterium detrudendus.*

39 *Et an aliquo caſu poſſit illud cum fructu revelare, & n. 42.*

40 *Prælati Regulares ea notitia, quam in confeſſione habuerunt, uti non debent ad externam politiam.*

41 *Pœna lata in præſumentes requirit dolum, & temeritatem.*

42 *Exceptio in uno caſu non firmat regulam in contrarium in aliis caſibus, qui ſunt ſimiles excepto.*

43 *Etiamſi caſus fuerit exceptus per dictionem taxativam.*

44 *Confeſſor an poſſit Epiſcopo revelare caſum reſervatum in pœnitentia ſibi detectum pro obtinenda facultate abſolvendi.*

OFficii. Auditur confeſſio mulieris, quæ ſibi partum 1
alienum ſuppoſuit, vel proprium ex adulterio ſuſcepit, & hoc non vult marito detegere. Hoc dicit ſecundùm omnes. Et eſt pars *cap. Officii de teſtam. & de ſent. excomm.* Communis diviſio, conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi, *Quoniam.*

Nota primò, mulieri, quæ partum alienum ſibi ſuppo- 2
ſuit, aut proprium ex adulterio ſuſcepit, ſi timeat marito hoc revelare, non eſſe denegandam abſolutionem Sacramentalem, etiam hac fraude durante.

Et

Et ſic collige pœnitentiam non eſſe denegandam non
valenti ſatisfacere ſine periculo, quamvis delictum
illud videatur habere annexum effectum continuatio-
nis, ut hic notant Abb. & Marian. Soccin. ambo in
3. *notab.*
3 Sed pro pleniori doctrina, cùm quæritur quid facere
oporteat mulierem, quæ prolem ſuſcepit ex adulterio,
aut partum ſuppoſuit alienum, & ita legitimi hæredes pri-
vantur hæreditate propter ſpurium, vel ſuppoſitum, qui
creditur filius, vel hæres; & quomodo in hoc caſu ſe ge-
rere debeat Confeſſor. Colligendo dicta Doctorum, ſic
diſtingue.
4 Aut mulier dives eſt, & habet unde ſatisfaciat his, ad
quos bona mariti pervenirent, ſi ejuſmodi partus non ad-
eſſet; aut non habet, unde ſatisfaciat.
Primo caſu, aut mulier ſcit, vel poteſt veriſimiliter opi-
nari quos hæredes maritus ab inteſtato, vel ex teſtamento
habuiſſet, aut quibus bona ſua reliquiſſet: & tunc debet
tantumdem eis dare de propriis bonis, quantum illi hac
occaſione amiſiſſent, argum. *c. Si res, q. 6.* allegati in gloſ.
in verb. Deneganda. Et quod reſtituendum eſt, poterit
tradere Epiſcopo in pœnitentia, qui exinde ſatisfaciat
quibus oportuerit, adeò ut ignoretur, unde provenit, ut
hìc per Hoſtien. *num.* 8. Henric. Boich. *poſt princ. verſ. In*
5 *primo caſu*, & Marian. Soccin. *n 7. in eodem verſ.* Aut mu-
lier ignorat, qui ſint illi, nec poteſt hoc probabiliter opi-
nari: & tunc debet tantumdem pauperibus erogare, ſe-
cundùm id, quod legitur, & notatur in *c. Cùm tu*, §. 1.
ſupra de uſur.
6 Secundo caſu, id eſt cùm mulier non habet, unde ſatisfa-
ciat, tunc aut habet probationes paratas partus ſuppoſiti,
vel ex adulterio ſuſcepti, per quas poſſet ſuccedentes ab in-
teſtato relevare à damno, quod ex ſua occaſione, & frau-
de illi reciperent: aut non habet.
7 In primo caſu, aut poteſt ſine periculo hanc fraudem re-
velare: & debet eam detegere, & de illa fidem facere.
Aut non poteſt revelare ſine gravi periculo, fortè quia
veriſimiliter hinc orirentur ſcandala maxima, & homici-
dia: & tunc conteratur, & taceat, argum. *cap. Ne quis*,
22. *q.* 2. Nam in hoc caſu cùm ex una parte immineat ja-
ctura rerum dumtaxat, ſi taceat; ex altera verò periculum
animarum, & corporum, ſi revelet; cùm utrumque evi-
tare non poſſit, inter hæc duo mala tenetur eligere
quod minus eſt, argum. *cap. Duo, & cap. Nervi*, 13. *di-
ſtinct.* Taceat ergo cum damno rerum, quia illud minus
malum eſt, ut legitur in *cap. 1. de pignor. & in cap. Suſcepi-
mus, de homicid.*
8 Et per hanc rationem idem arbitror dicendum, ſi ex re-
velatione immineat mulieri, aut alteri periculum infamię
nam viris bonis metus ignominiæ major, quàm mortis eſ-
9 ſe debet, dicit textus in *l. Iſti, ff. Quod met. cau.* Et qui fa-
mam contemnunt, crudeles ſunt, ut in *cap. Non ſunt au-
10 diendi*, 11. *quæſt.* 3. Unde non tenetur mulier crimen
ſuum prodere cum gravi honoris, & famæ detrimento, ut
*in §. His auctoritatibus, verſ. Non tibi dico, poſt c. Si quis
aliquando, de pœnit. diſt* 1. Et in hac ſpecie concludunt So-
tus in 4 *diſtinct. 15. q. 2. poſt art. 4. in reſponſione articuli*, S.
Anton. *in 2. par. tit. 1. cap. 18. §. 8. in fine, & melius titul. 2.
cap. 7. §. 4.* Cajet. *tom. 1. opuſculor. opuſculo* 31. *reſponſ.* 14.
11 (Non enim, ut ipſe ait in 2. 2. *qu. 62. art. 6.* tenetur quis
reſtituere bona ordinis inferioris cum jactura bonorum or-
dinis altiori.) Et bona famæ altioris ordinis ſunt, quam
rei familiaris, quia melius eſt nomen bonum, quàm divi-
tiæ multæ, *Proverb. cap.* 22. & ſequitur Navarr. *in man.
cap. 16. numer. 44. verſ. Imo ſufficit timor propriam famam
perdendi*, & Covarr. *in reg. Peccatum, par. 1. in initio, à
num.* 3. Et quamvis DD. hic non faciant mentionem, niſi
damni animæ, & corporis; hoc tamen faciunt per mo-
12 dum exempli. Sed generalius loquitur Innoc. cujus men-
tem ſequuntur omnes, dum ait: (mulierem non teneri
revelare, ſi inde grave malum eſſet proventurum.) Quæ
verba proculdubio comprehendunt etiam jacturam famæ,
ut advertit Navarr. *loc. cit.*
13 Nec prædictis obſtat, quòd utiliùs ſcandalum naſci per-
mittatur, quàm veritas relinquatur, *cap. Niſi cum pridem*,
§. *Pro gravi, de renuntiat. & capit. 3. infra de regul. jur.*
quoniam, ut reſpondet Innocentius, in hac taciturnita-
te non perit veritas juſtitiæ, quia hæc mulier nec judex
eſt, nec teſtis eſſe poteſt, in quibus & ſimilibus illa au-
ctoritas locum habet; ſed eſt tantùm accuſatrix, vel de-
nuntiatrix.
In ſecundo autem caſu, id eſt cùm non habet probatio- 14
nes paratas, debet potius ſilere, quàm fraudem patefacc-
re, *cap. Plerumque*, 2. *q.* 7. Ita in effectu diſtinguit hic In-
noc. *in verb. Satisfactio*, à quo cæteri ſumpſerunt, Hoſtien.
n. 8. in eod. verb. Abb Antiq *n.* 1. Jo. And. *n.* 4. Henr. Boich.
in princ. Card. *in 1. & 2. oppoſit.* Anchar. *n. 3. & 4.* Abb. *n.* 5.
& Marian. Socc. *n.* 7. Quibus addo Hoſt. *in ſumma eod. tit.*
§. *Quibus & qualiter, verſ. Quid de muliere*, ubi ait, Sa-
cerdotem ſuper hoc conſulendum conſiderare debere qua- 15
litates perſonarum tam mariti, quam mulieris, & filii pu-
tativi; nam ſi mulier dominetur viro, vel periculum ex
revelatione non immineat, poterit ei conſulere, ut frau-
dem patefaciat marito; quo conſentiente erit mulier à re- 16
ſtitutione abſoluta, quia conceſſum eſt marito de rebus
ſuis ad libitum diſponere, *l. Nemo exterus, C. de Judeis*,
l. In re mandata, C. Mandati. Hoc intellige, dummodò
non habeat deſcendentes, quibus teneatur dimittere legiti-
mam jure naturæ debitam, ſcilicet dimidiam, vel tertiam
juxta numerum liberorum, ut in *Auth. Noviſſima, C. de
inoffic. teſtam. & in corpore*; unde ſumitur in *Auth. de Trien-
te, & Semiſſe*, §. 1. *coll.* 3.
Si verò ex revelatione marito facienda immineat pericu-
lum, tunc ſi filius putativus ſit homo ſimplex, ſpiritualis,
& timens Deum; recepto juramento à muliere, quòd
malitioſè hoc non proponat, & à filio putativo, quòd ſe-
cretum tenebit; revelabitur hoc filio, eique ſuadebit, ut
intret Religionem, vel ad partes remotas, ſeu ultra mari-
nas ſe transferat, & de hæreditate nihil attingat; quibus
peractis mulier erit in tuto: quòd ſi filius non ſit talis, nec
velit matri fidem adhibere, vel mulieri periculum ſit reve-
lare; tunc nullum ſupereſt remedium, niſi ut ſi proprium
habeat, hæredibus ab inteſtato, vel ex teſtamento venienti-
bus ſatisfaciat competenter; iiſque non extantibus elee-
moſynam cautè faciat de Epiſcopi diœceſani conſilio, &
conſenſu. Verùm ſi proprium non habeat, vel non poſſit
integrè ſatisfacere, doleat de peccato cum propoſito ſatisfa-
ciendi cùm primùm poterit: ita Hoſt. cum quo concordat
Raymund. *in ſumm. tit. de rapt. rub. de filio concepto per adul-* 17
terium, & de partu ſuppoſito, §. 11. Joann. Fribug. *in ſumma
confeſſ. eodem tit. rubr. q.* 23. Henric. Boich. *hic col. 2. poſt
princ. verſ. Et de hoc vide*, & Marian. Soc. *num.* 9. Et quod
dictum eſt de inducendo filium putativum ad religionem
intrandam, intelligunt Doctores de Religionibus Mendi-
cantibus, quia de aliis Religionibus non eſſet benè provi-
ſum, cùm ſuccedant, *c. unic. 2S. qu. 1. & cap. ult* 19. *qu.* 3.
ut hìc per Jo. Andr. *num. 4. in fin.* Hodie filius putativus eſ-
ſet inducendus ad intrandam Religionem Capuccinorum,
vel Fratrum Minorum de Obſervantia, quia aliæ Religio-
nes etiam Mendicantes ſuccedunt ex decreto Concilii Tri-
dentini *c. 2. ſeſſ. 25. de Regular.* Addit Joan. Andr. ſibi con-
ſtare aliquos propter hoc inductos fuiſſe ad profeſſionem 18
emittendam. Et ita etiam referunt Doctores feciſſe quem-
dam, qui ad aſſertionem matris renuntiavit Regno: &
quamvis Legiſtæ in *l. Filium, ff. de his, qui ſunt ſui, vel
alien. jur.* quos refert Menoch. *de arbitr. jud. lib. 2. cent. 2.
caſu 89. num.* 28. dicant talem filium fuiſſe fatuum; tamen
ut notabiliter ait Marian. Socc. hìc *num.* 9. ipſi hoc dicunt 19
ſolùm conſiderantes hanc vitam, non futuram, & æter-
nam, ad quam ſi reſpexiſſent, filium ſummoperè laudare
debuiſſent, ex quo talis habebat læſam conſcientiam; quo
caſu non ſolùm Regiæ dignitati, verum etiam Pontificali,
cùm ad id induceret conſcientia indiſcreta, renuntiandum
eſſet, ut in *c. 1. de renuntiat. lib.* 6. Et hoc intendit Hoſtien.
hic *num. 4. in ver. Suſcepit*, dum ait filium, qui aſſertioni 20
matris credere non vult, omninò ſecurum eſſe, ſi exinde
non habeat conſcientiam læſam, argum. *d. l. Filium*; alio-
quin ſi veniat contra conſcientiam, ædificat ad gehennam,
c. fin. ſupra de præſcript. & mox ſubdit: Sed verè niſi ac-
quieſcat in hac parte verbis maternis, quæ meliùs alio ve-
ritatem novit, argum. *ſupra de reſcript. c. ab Excommuni-
cato*; & de qua non eſt veriſimile, quòd falſum dicat; ar-
gum. *c. Afferre, & c. Litteras*, §. 1. *verſ. Quamquam*,
ſupra de præſumpt. unde & ei omninò credendum videtur,
ut *c. 3. §. Quis enim melius, ſupr. qui matrim. accuſ. poſſ.* ſatis
poteſt dici, quòd talis eſt in conſcientia nimis fortis: ita
formaliter Hoſt. cum quo tranſeunt Jo. Andr. *num.* 3. & re-
liqui omnes.

21 Refert Alciatus *de præſump. reg.* 3. *præſumpt.* 37. *num.* 6. *verſ. Sed vide*, Viduam quamdam Avenionenſem hac cautela uſam fuiſſe: Cùm in extremis ageret, tribus filiis quos habebat, accerſitis, dixit: Unus veſtrum ex adulterio à me progenitus eſt, & mariti mei bona injuſtè poſſidet; ne animæ meæ detrimentum patiar, intendo hoc declarare, niſi vos invicem pacto convento, jus omne veſtrum remittatis: quo audito, quilibet de ſe ipſo cœpit dubitare, unde omnes voluntati matris acquieverunt, & pacti ſunt; quare mater à declaratione abſtinuit. Et putat Alciatus, matrem illam fuiſſe tutam quoad Deum per hanc Decretalem, pactumque inter fratres fuiſſe legitimum, & obſervandum. Quod minimè verum eſt, quia fratres non ſponte juri ſuo ceſſerunt, ſed metu maternæ declarationis adacti: unde meritò hanc cautelam refellunt Covarr. *in reg. Peccatum*, *part.* 1. §. 1. *verſ. Nec mihi placet, de regul. jur. in* 6. Menoch. *d. caſu* 89. *n.* 30. & alii recentiores:

22 Secundò nota ibi, *In pœnitentia tibi fuiſſe confeſſam*, peccatum in confeſſione detectum, poſſe à Sacerdote revelari pro conſilio obtinendo, concordat textus *in cap. Omnis infra eodem*, ibi: *Sed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſonæ cautè requirat*. Unde infertur per locum à ſpeciali, ut extra hunc caſum non liceat Sacerdoti revelare peccatum etiam ſine revelatione pœnitentis. Sed quia hoc non tranſit abſque difficultate.

23 QUÆRO generaliter, utrum Confeſſor prohibeatur revelare non tantùm peccatorem, ſed etiam peccatum in Sacramento Pœnitentiæ ſibi detectum.

Abbas Siculus *d. c. Omnis, n.* 8. *in ult. notab. infr. eod.* putat Sacerdotem incidere in pœnam ibi ſtatutam, non ſolum ſi revelet peccatorem, ſed etiam peccatum ſibi detectum in confeſſione. Quod ſecundùm eum eſt contra ſimplices, qui aſſerunt peccatum impunè poſſe revelari, ſed non peccatorem: nam minùs benè loquuntur, ut ipſe ait, quia contrarium probatur *in d. c. Omnis*, in duobus locis. Primò, ibi, *Qui peccatum*, ubi expreſsè probatur hoc. Secundò per locum à ſpeciali in verbis præcedentibus: nam textus permittit Sacerdoti revelationem in uno caſu dumtaxat, idest cùm indiget prudentiori conſilio; & tunc debet etiam cau-
24 tè revelare. Tertiò hoc probatur ratione: nam Sacerdos ita ſcit peccatum, ſicut peccatorem, tamquam Dei miniſter: ergo non debet tamquam homo peccatum revelare, quia neſcit ut homo, ſed ut Deus, & contrafaciens graviſſimè peccat; unde punitur tamquam hæreticus reverſus ad fidem, ut ibi per eum.

Sed oppoſitum cenſet Paludanus *in* 4. *diſt.* 21. & communiter Theologi, ut teſtatur Navarr. *in cap. Sacerdos*, *num.* 75. *de pœnit. diſt.* 7. *tom.* 2. *Commen. pag.* 793. concludentes, non eſſe confeſſionis revelatorem qui diceret, tale, vel tale peccatum mortale audivi in confeſſione; modò tanta cautela id faceret, ut nullatenùs in notitiam peccatoris deveniri poſſet.

25 Moventur primò per hanc Decretalem, ubi Cardinalis Legatus ſignificavit Papæ peccatum ſuppoſiti partus in pœnitentia ſibi confeſſum, ut habetur in principio litteræ; nec Papa hoc factum damnavit, imò ad Legati conſultationem reſpondit: quod non feciſſet, ſi eidem Legato peccatum ſibi in confeſſione detectum revelare non licuiſſet. licèt Navar. *in d. c. Sacerdos n.* 78. putet hunc textum non admodùm urgere, quia cauſa revelandi hic fuit, ut peteretur conſilium ſuper dubio caſu, quod ſpecialiter permittitur *in d. c. Omnis*, ut dictum eſt ſupra *in* 2. *notab.*

Moventur ſecundò, quia cauſa finalis, cur prohibita ſit revelatio peccati in pœnitentia confeſſi, eſt, ne prodatur peccator; & ſic fideles à confeſſione ſacramentali deterreantur, *ut in d. c. Omnis*, ibi: *Caveat Sacerdos, ne verbo, vel ſigno, vel alio quovis modo prodat aliquatenus peccatorem*: ſed per revelationem peccati tantùm peccator ipſe non proditur, nec cognoſcitur, dummodò cautè id fiat, ſicut hic fecit Cardinalis Legatus, & patet *in c. Si Sacerdos, ſupra de offic. Ordin. & in cap. Significaſti*, ibi, *Nomen adulteri celans, de adulter.* Ergo ceſſat prohibitio, argum. *cap. Etſi Chriſtus, ſupra de jurejur. cap. Cum ceſſante, de appellat. & l. Adigere, §. Quamvis, ff. de jurepatron.*

Ac poſtremò ſuffragatur huic ſententiæ, quòd ut Navarr. teſtatur *in eod. c. Sacerdos n.* 75. frequenter audiuntur viri graves talia dicentes; & tamen nemo dixerit eos eſſe confeſſionis revelatores.

Quid dicendum? Ego arbitror quæſtionem hac diſtin- 26
ctione ſolvendam eſſe.

Aut quæritur, an peccata ipſa ſine expreſſione perſonæ 27
cadant ſub ſigillum confeſſionis ſacramentalis; & puto negativè reſolvendum hoc validiſſimo, ni fallor, fundamento: nam hoc ſigillum, ſicut & confeſſio, eſt de neceſſitate ſacramenti, & de jure divino, ut docet S. Thom. *in* 4. *diſt.* 21. *qu.* 3 *art.* 1. *qu.* 1 *in corp. & in reſp. ad* 2. Silveſt. *in ver. Confeſſio* 3. *num.* 2. & paſſim Theologi, & Canoniſtæ: & conſequenter Eccleſia ſuper hoc ſigillo diſpenſare non poteſt;
nam ut ibidem inquit D. Thomas, præceptum de confeſſio- 28
ne ſervanda conſequitur ipſum ſacramentum, & ideò ſicut præceptum de confeſſione ſacramentali facienda eſt de jure divino, & non poteſt aliqua diſpenſatione, vel juſſione humana homo ab ea abſolvi, ita nullus ad revelationem confeſſionis poteſt ab homine cogi, vel licentiari. Et hoc in- 29
nuit Decretalis, *Si Sacerdos, de offic. Ordin.* dum determinat Ordinarium poſſe indeterminatè tantùm & non nominatim arguere, vel punire eum, quem in confeſſione novit eſſe criminis reum, quia non ſcit ut judex, vel homo, ſed ut Deus. Ad idem text. *in cap. Dilectus*, & ibi gloſ. 1. & DD. ſupra *de exceſſ. Prælator.* S. Thom. *loc. cit. in reſpon. ad primum*, ubi ait: *Illud quod ſub confeſſione ſcitur, eſt quaſi neſcitum, cùm Sacerdos neſciat ut homo, ſed ut Deus*. Aliam 30
rationem, cur Papa non poſſit ſuper ſigillo confeſſionis diſpenſare, aſſignat Abb. *in d. c. Dilectus*, quia Sacerdos in actu confeſſionis eſt Vicarius Dei ſpecialis, Papa verò generalis. 31
Specialis autem quoad illam ſpeciem major eſt generali, *c. Studuiſti, de offic. deleg.* ſequitur Silveſt. *in ver. Confeſſio* 3. *n.* 2. *verſ. Tertiò quæritur*, & eſt ex mente gloſ. primæ *in eod. c. Dilectus*, ibi: *Et in hoc major erat ipſis Rectoribus, quia Dei legatione fungitur*.

Quæ cùm ita ſint, ſi peccata ipſa caderent ſub ſigillum 32
confeſſionis, non potuiſſet Innocentius III. & Concilium generale ſtatuere, ſicut ſtatuit *in d. cap. Omnis infra eod.* ut liceret Sacerdoti, ſi prudentiori conſilio indiguerit, revelare peccatum ſibi confeſſum; quia præter pœnitentem, nullus mortalium diſpenſare poteſt, ut liceat frangere ſigillum confeſſionis ſacramentalis, ut oſtenſum eſt ſupra, nedum pro prudentiori conſilio exquirendo, ſed nec pro alia cauſa quantumvis gravi; imò nec ſi ageretur de ſalute totius mundi, ut formaliter inquit Sot. *de tegen. ſecreto quæſt.* 7. *membr.* 2. *concluſ.* 4. *verſ. attamen*. Quamobrem fateri oportet, aut Papam cum Concilio *in dict. cap. Omnis*, permiſiſſe revelationem peccati contra neceſſitatem ſacramenti, & divinam juriſdictionem, quod impium, & erroneum eſſet aſſerere, *cap. Sunt quidam*, 25. *quæſt.* 1. aut revelationem peccati ſine expreſſione peccatoris ad ſigillum confeſſionis non pertinere. Et ſanè ſi Concilium ſtatuiſſet, ut pro prudentiori conſilio liceret confeſſori revelare peccatorem, nemo auderet affirmare hoc ſtatutum eſſe validum; idque non alia ratione, niſi quia per hoc violaretur ſigillum confeſſionis, quod eſt de jure divino, contra quod Eccleſia non diſpenſat, *ut in cap. Sunt quidam*: ergo eodem modo non potuiſſet Concilium ſtatuere, ut liceret pro prudentiori conſilio peccatum revelare, ſi peccatum ipſum, non ſecus ac peccator, caderet ſub hoc ſigillum: unde hæc differentia evidenter convincit non eſſe confeſſionis revelatorem, ejuſque ſigilli violatorem, qui peccatum revelat ita cautè, ut inde in notitiam peccatoris deveniri non poſſit. Et in hoc primo caſu ſalvari poteſt ſententia Theologorum.

Aut quæritur, an revelatio peccati ſine expreſſione per- 33
ſonæ cadat ſub prohibitionem poſitivam Eccleſiæ, de qua *in d. cap. Omnis*. Et in hoc caſu magis adhæreo opinioni Abbatis; tum quia hoc probat littera *d. cap. Omnis*, ut ſupra ponderata *num.* 23. tum quia id rationabiliter ſancitum eſt propter periculum manifeſtationis pœnitentis: nam 34
etſi non ſemper ex revelatione peccati prodatur pœnitens, præſertim ſi cautè hoc fiat, prout hic fecit Cardinalis Legatus, & præcipitur *in d. cap. Omnis, verſ. Sed ſi*; tamen poteſt multoties accidere oppoſitum. Ubi autem vertitur ſalutis periculum, non eſt novum, ut Eccleſia generaliter aliquid ſtatuat, vel prohibeat, ad cautelam eorum, quæ poſſunt contingere, ut ſunt clara *in cap. Dixit Dominus*, 32. *qu.* 1. *in cap. Licet, ſupra de elect. in c. Ad aures, de tempor. ordinat. & in cap. Romana, §. In univerſitatem, de ſent. excommun. lib.* 6. *cum concordan.* ubi adductis per gloſ. *in ver. Eſſe poteſt*, & Hoſtien. *n.* 5. *in eod. ver.*

35 Præterea aliquo prohibito, omne id prohibetur, per
quod pervenitur ad illud, *leg. Oratio, ff. de ſponſal. l. Cum
lex, ff. de fidejuſſ. leg. Legem, in fine, Cod. de natural. liber.*
Quæ regula loquitur de conſequentia prohibitionis me-
diorum, per quæ pervenitur ad extremum, ut dicunt Dyn.
& Joann. Andr. *in cap. Cum quid prohibetur, in princ. de
reg. jur. lib. 6.* Sicut prohibito matrimonio, prohibita ſunt
etiam ſponſalia, per quæ pervenitur ad matrimonium, *ut
in d. l. Oratio.* Nemo autem negaverit, ex revelatione pec-
cati multoties deveniri in cognitionem ejus, qui confeſſus
eſt. Haud enim eſt difficile facta aliena ſubtiliter indagan-
tibus, conjungendo tempus, locum, ſpeciem peccati, qua-
litatem perſonarum, & alia id genus, pervenire in noti-
tiam, aut ſaltem in ſuſpicionem Pœnitentis. Et ipſemmet
Navarr. *in d. c. Sacerdos, num. 83. de pœnit. diſt. 6.* fatetur
non paucos apud eum erraſſe, ac proinde rarò id facien-
dum eſſe à viro graviſſimo, & rariùs a viro gravi, rariſſimè à
viro levi, & opinionem Abbatis ferè ſemper ſervandam
eſſe. Ergo providè ſanxit Concilium generale, ut nec pec-
catum ipſum liceat revelare.

Et per hæc ceſſat conſideratio Navarri, & aliorum Theo-
logorum, videlicet quòd revelatio peccati prohibeatur qui-
dem *in dict. cap. Omnis,* ſed in ordine ad confitentem,
quando ſcilicet ita peccatum revelatur, ut exinde cogno-
ſcatur eis, qui peccavit. Siquidem hæc conſideratio retor-
queri poteſt: nam cùm ſæpè ex hac revelatione perveniа-
tur, aut ſaltem perveniri poſſit in cognitionem peccatoris:
hinc conſequitur, ut prohibito uno, & aliud prohibitum
36 cenſeatur per ſupradicta. Quinimò ſi accuratè expenda-
tur textus *in dict. c. Omnis,* apparebit prohibitam eſſe re-
velationem peccati, etiamſi exinde non ſequatur manifeſta-
tio confitentis; nam ibi permittitur revelatio peccati in
caſu ſpeciali dumtaxat, videlicet cùm Sacerdos indiget pru-
dentiori conſilio; & nunc ita demum ſi cautè hoc fiat,
& ſine ulla expreſſione perſonæ, ut patet ex littera *in verſ.
Sed ſi.* Ergo per locum à ſpeciali extra illum caſum pro-
hibita eſt revelatio peccati, etiamſi fiat cum cautela Navar-
ri, & ſine ulla expreſſione perſonæ: alioquin ſi in omni-
bus caſibus liceret indiſtinctè revelare peccatum cautè, &
perſona pœnitentis non expreſſa: ineptè Concilium per-
miſiſſet, ut liceret revelare peccatum cautè, & ſine ex-
preſſione perſonæ in uno caſu dumtaxat, ideſt cùm Sacer-
37 dos eget prudentiori conſilio. Ergo conceſſum in illo caſu,
in aliis cenſetur prohibitum, *c. Ex tuarum,* & ibi *gloſ. final.
de author. & uſu pall. gloſ. ultim. in fin.* & DD. *in cap. Non-
ne, de præſumpt.* Et per has conſiderationes puto ſalvari
poſſe opinionem Abbatis, non autem per illam, quam ip-
ſe ponit tertio loco, videlicet, quia Sacerdos ſcit pecca-
tum, ſicut peccatorem, tamquam Dei miniſter: hæc enim
ratio congruit tantummodò violationi ſigilli Sacramen-
talis jure divino prohibitæ. At revelatio peccati ſine expreſ-
ſione perſonæ non jure divino, ſed eccleſiaſtico tantùm in-
38 terdicta eſt, ut ex dictis conſtat. Et ex hoc fœdere diſtinctio-
nis puto conciliari poſſe diſſidentes opiniones. Cæterum
quoad pœnam depoſitionis ab Ordine Sacerdotali, & per-
petuæ detruſionis in monaſterium, quæ in prædicta De-
cretali, *Omnis,* imponitur Sacerdoti, qui peccatum in pœ-
nitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare; ni-
mius eſſet rigor, ut in eam indiſtinctè incideret quilibet Sa-
cerdos, qui diceret ſe peccatum aliquod audiviſſe in con-
39 feſſione, licèt nullo modo proderet peccatorem. Imò Na-
varr. *in d. c. Sacerdos, n. 80. de pœnit. diſt. 6.* opinatur hoc non-
numquam fieri poſſe cum fructu, puta ſi aliquis in ſui excu-
ſationem, vel aliorum accuſationem contenderet talia, vel
talia peccata, vel tales circumſtantias ab aliquibus non ſo-
lere in confeſſione aperiri, tunc enim Sacerdos, qui aſſere-
ret, imò id ſolitum eſſe, ſibique illa frequenter in pœniten-
tia aperta fuiſſe, cùm fructu loqueretur ſecundùm Navar-
rum. Et quamvis hæc theorica mihi non probetur, quia
Sacerdos pro errore proximi confutando aliis mediis uti
debet, quàm revelatione circumſtantiæ ſibi detectæ in Sa-
cramento Pœnitentiæ, ſicut Clemens VIII. in Decreto edi-
to ſuper caſuum reſervatione, dixit diligentiſſimè caven-
dum eſſe a Superioribus regularibus, ne ea notitia, quam 40
de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad exterio-
rem gubernationem utantur: tamen Sacerdos, qui Navar-
ri doctrinam ſervaret, utique plectendus non eſſet graviſſi-
ma illa pœna depoſitionis, & detruſionis ad modum pœni-
tentis ſimoniaci, & hæretici. *ut in cap. Quoniam. de ſimon.
cap. penult. de hæret.* & notat in prædicta Decretali *Omnis,*
Joann. Andr. in extremis verbis. Cùm præſertim Conci-
lium ibi utatur verbo illo, *præſumpſerit,* quod includit eos 41
tantùm, qui dolo, & temeritate, non autem eos, qui per
ſimplicitatem, & aliqua probabili ratione ducti in legem
committunt, ut tenet Cardin. *in Clement. 1. quæſt. 39. de
privileg.* ad quod plura de more cumulat Tiraquell. *de pœn.
conſ. 43.* Quare exiſtimo hoc relinquendum eſſe arbi-
trio judicis, qui facti circumſtantiis maturè perpenſis d. ju-
dicet, an hujuſmodi pœna ſit exequenda; vel potiùs
temperanda; ſecundùm ea, quæ generaliter adnotavit
Henr. Boich. *in cap. In Archiepiſcopatu, col. 2. verſ. Et in
hac cauſæ conſideratione de raptor.* & fuſiùs Marian. Soc-
cin. *in cap. Licet à num. 22. de pœnit.* Præcipua autem ra-
tio habenda eſſet cauſæ revelationis: præſertim quia Con- 42
cilium in prædicta Decretali, *Omnis, infr. eod.* quamvis
exprimat tantummodò caſum, cùm Sacerdos prudentiori
conſilio indiguerit; per hoc tamen non videtur exclude-
re alios caſus ſimiles: nam exceptio in uno caſu non firmat
regulam in contrarium in aliis caſibus, qui ſunt ſimiles
exceptis, etiamſi alibi non reperiantur ſpecificè excepti,
textus eſt *in cap. cum dilecta,* ubi hoc notat Abb. *num. 6. de
confirmat. util. vel inutil.* gloſ. *in leg. fin. in verb. Voluerit,
Cod. de revocan. donat.* Alexand. *conſ. 130. In cauſa, num.
6. verſ. Nec obſtat ſi dicatur, lib. 4.* ubi ampliat hoc pro- 43
cedere, etiamſi exceptioni adjecta ſit dictio taxativa.
Unde ſi pœnitens confiteretur caſum Epiſcopo reſerva- 44
tum, & Sacerdos non haberet facultatem abſolvendi ab il-
lo caſu, nec Epiſcopus vellet eam generaliter impertiri,
ſed in caſibus particularibus dumtaxat; utique non eſſet
violator prohibitionis Concilii Sacerdos, qui in illo ſpecia-
li caſu peteret ab Epiſcopo hanc ſibi facultatem fieri. Ma-
ximè quia in præcitato decreto Clementis VIII. inter cæ-
tera cautum eſt, ut Confeſſariis Regularibus in ſingulis
domibus per Superiores deputatis reſervatorum abſolutio
committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam de-
bere committi ipſe in primis Confeſſarius judicaverit.
Quod certè ad practicam deduci non poteſt ſine manife-
ſtatione illius caſus in pœnitentia detecti. Quòd ſi urgeas
petendam eſſe licentiam revelandi illum caſum a Pœniten-
te; replicabimus idipſum fieri poſſe, cùm Sacerdos indi-
get prudentiori conſilio. Et tamen eo caſu Concilium
non arctavit Confeſſorem ad petendam hujuſmodi li-
centiam, neque ex hac Decretali apparet Cardinalem
Legatum ſignificaſſe Papæ de licentia mulieris pœni-
tentis caſum ſuppoſiti partus in confeſſione ſibi dete-
ctum.

DE

DE POENITENTIIS ET REMISSIONIBUS.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XII.

Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minùs in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi fortè de proprii Sacerdotis conſilio, ob aliquam rationabilem cauſam, ad tempus ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur: ne quiſquam ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa, ſua confiteri peccata, licentiam priùs poſtulet & obtineat à proprio Sacerdote: cùm aliter ipſe illum non poſſit abſolvere vel ligare. Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautus, ut more periti medici ſuperinfundat vinum & oleum vulneribus ſauciati; diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & peccati: quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere conſilium, & cujuſmodi remedium àdhibere, diverſis experimentis utendo ad ſalvandum ægrotum. Caveat autem omninò, ne verbo aut ſigno aut alio quovis modo aliquatenùs prodat peccatorem: ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſonæ, cautè requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolùm à Sacerdotali officio deponendum decernimus, verùm etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum.

SUMMARIUM.

1 *Confiteri ſacramentaliter ſemel in anno, ut quis teneatur, quæ requiſita ſint neceſſaria.*
2 *Baptiſmus eſt janua, & fundamentum omnium Sacramentorum.*
3 *Eccleſia in neminem judicium exercet, qui non priùs in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus.*
4 *Pœnitentia ante adventum Chriſti non erat Sacramentum, nec eſt poſt adventum illius cuiquam ante Baptiſmum.*
5 *Infans, furioſos, vel mentecaptus non habens dilucida intervalla, non ligantur hoc edicto.*
6 *Peccatum originale per Baptiſmum deletur in infantibus indiſtinctè, in adultis per contritionem cordis.*
7 *Pœnitentiæ Sacramentum dicitur ſecunda poſt naufragium deperditæ gratiæ tabula.*
8 *Peccatum an oporteat eſſe mortale ad hoc, ut Pœnitentiæ Sacramentum ſit ad ſalutem neceſſarium, & nu. ſeqq.*
9 *Peccata venialia tantùm habens, non tenetur confiteri jure divino ad obtinendam juſtificationis gratiam.*
10 *Iuſtificatio quid ſit.*
11 *Peccata venialia à gratia Dei non excludunt.*
12 *Et quamvis utiliter in confeſſione dicantur, tamen citra culpam taceri, & multis aliis remediis expiari poſſunt.*
13 *Fallit in duobus caſibus.*
14 *Peccata venialia tantùm habens, an teneatur jure poſitivo ſemel in anno confiteri, aut ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, & n. ſeqq.*
15 *Chriſtianus, qui ſaltem ſemel in anno confitetur, eſt ſuſpectus de hæreſi.*
16 *Confiteri ſemel in anno ex præcepto Eccleſiæ non tenentur illi, quibus ex gratia collatum eſt, ut ſint immunes à peccato veniali.*
17 *Peccata venialia non tenetur quis confiteri ſemel in anno ſpecialiter, & enumeraliter, ſed in generali.*
18 *Hermaphroditus an teneatur confiteri ſemel in anno.*
19 *Hermaphroditus, qui in ſexu fœmineo incaleſcit, non recipit Ordinis characterem, nec poteſt cum fœmina matrimonium contrahere.*
Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.
20 *Papa an adſtringatur edicto de confitendo ſemel in anno, & communicando in Paſchate, & n. ſeqq. uſque ad 26.*
21 *Papa poteſt ligari à Sacerdote, cui ſe ſubjicit in confeſſione.*
22 *Confeſſio Sacramentalis ubi, & quando, & à quo inſtituta.*
23 *Confeſſio peccatorum omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure divino neceſſaria exiſtit.*
24 *Papa jus divinum uſque ad animam, & ſanguinem ſervare debet.*
25 *Papa non adſtringitur Conſtitutionibus Prædeceſſorum etiam in generali Concilio editis, vi compulſiva, ſed vi directiva rationis.*
26 *Confeſſio debet eſſe integra.*
27 *Peccata propria dumtaxat ſunt in confeſſione aperienda, non autem aliena.*
28 *Circumſtantia, quæ exprimi non poteſt ſine manifeſtatione peccati alterius, an neceſſario ſit confitenda.*
29 *Ius divinum poſitivum in concurſu cedit juri divino naturali.*
30 *Pœnitens debet tacere peccatum, quod in confeſſione detectum ſibi, vel confeſſori probabile damnum animæ, vel corporis, vel famæ inferret.*
31 *Clauſula una ſecundùm diverſos reſpectus diverſimodè accipitur.*
32 *Pueri tenentur ſemel in anno confiteri, cùm ſunt doli capaces, quod ut plurimum contingit circa ſeptennium.*
33 *Euchariſtia in qua ætate ſit pueris exhibenda.*
34 *Annorum diſcretionis tres gradus conſtituuntur. Euchariſtia an amentibus, & phreneticis exhiberi poſſit ibid. verſ. An autem non habentibus.*
35 *Pœnitens debet confiteri ſolus.*
36 *Mutus, vel ita æger, ut loqui non poſſit ſine periculo, au exiſtens alterius linguæ, quàm Confeſſor, per ſcripturam, vel per alium confiteri poſſunt.*
37 *Declaratur.*
38 *Confeſſario abſenti non licet confiteri per Epiſtolam, vel internuncium; & contrariam propoſitionem, ut temerariam, & ſcandaloſam, damnavit Clemens VIII.*
39 *Confeſſor non poteſt validè abſentem abſolvere, tiamſi priùs præſens illius confeſſionem audiverit.*
40 *Euchariſtia ſemel tantùm in anno, id eſt in Paſchate ſumenda eſt ex neceſſitate præcepti.*
41 *Communicantes in hebdomoda ſancta, vel infra octa-*

octavam Paſcha ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, ex declaratione Eugenii IV.

42 *Regulares poſſint miniſtrare Euchariſtiam intra Dominicam Palmarum, & Dominicam in Albis; ſed ita communicantes non ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ.*

43 *Communicare non licet in ipſa die Reſurrectionis de manu Regularium etiam devotionis cauſa.*

44 *Euchariſtiam ad minus in Paſchate non ſumere eſt ſignum hæreſis, & malæ credentiæ.*

45 *Epiſcopus non poteſt certa tempora præſcribere, quibus viris conjugatis, negotiatoribus, & mulieribus liceat Euchariſtiam ſumere.*

46 *Paſcale tempus ad Euchariſtiam ſuſcipiendam poteſt à proprio Sacerdote ex cauſa prorogari.*

Epiſcopus poteſt procedere ad excommunicationem in eos, qui negligunt adimplere præceptum hujus cap. ac eleemoſynas pro loco applicandas injungere; ſed non impedire, ut ſibi abſolutionem reſervet, ibid.

47 *Communicantes quolibet anni die in Inſulis Philippinis ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ.*

48 *Circumſtantiæ notabiliter aggravantes, an ſint in confeſſione aperiendæ.*

49 *Circumſtantiæ, quæ mutant ſpeciem peccati, ſunt neceſſariò exprimendæ in confeſſione.*

50 *Et quæ ſint ejuſmodi circumſtantiæ.*

51 *Confeſſori an liceat revelare peccatum ſine revelatione peccatoris.*

52 *Confiteri quis debet proprio Sacerdoti, non alieno, niſi de proprii licentia petita, & obtenta.*

53 *Confeſſio Sacramentalis eſt actus judicialis.*

54 *Ligari nemo poteſt, vel abſolvi à non ſuo judice.*

55 *Sacerdos proprius quis dicatur, & n. ſeq.*

66 *Cura quid ſit.*

57 *Confeſſi Sacerdotibus Regularibus ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, nec tenentur iterum confiteri parochiali Presbytero, & n. 73.*

58 *Regulares non poſſunt audire confeſſiones ſæcularium etiam tempore Paſchatis.*

59 *Confeſſores ſæcularium etiam Sacerdotum ex Concilio Tridentino nullus Presbyter audire poteſt, niſi aut parochiale beneficium, aut Epiſcopi approbationem obtineat.*

60 *Parochi licentia hodie non ſufficit, ut quis confiteri poſſit alieno Sacerdoti non Parocho, aut non approbato,*

61 *Regulares ſine licentia Epiſcopi hodie nequeunt audire confeſſiones ſæcularium, etiamſi Epiſcopi ſine juxta cauſa licentiam denegavit.*

62 *Poſſunt tamen ſine Epiſcopi approbatione audire confeſſiones ſuorum ſubditorum Regularium.*

63 *Item ſæcularium, qui ſunt de familia, & continui commenſales, non autem deſervientium in eorum monaſteriis.*

64 *Tertiis viris, & mulieribus non poſſunt Regulares miniſtrare Sacramenta Pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ in Paſchate, Viatici, vel Extremæ Unctionis, & n. ſeqq.*

65 *Tertiarii S. Dominici eodem jure cenſentur cum Tertiariis S. Franciſci.*

66 *Tertiariorum non eſt aliqua Religio, ſed modus vivendi à Sede Apoſtolica approbatus.*

67 *Tertiarii ſuſcipere debent Sacramenta à Parocho, de cujus parochia exiſtunt.*

68 *Regulares miniſtrantes Laicis, aut Clericis Extremam Unctionem, Euchariſtiam, vel Matrimonium ſine Parochi licentia, ſunt excommunicati.*

69 *Monachi ad confeſſiones ſæcularium à ſuis Abbatibus approbati in locis ubi dicti Abbates utramque juriſdictionem exercent, an poſſint audire confeſſiones confluentium ex aliena diœceſi, & nu. ſeqq. uſque ad nu. 78.*

70 *Sacerdos ſæcularis etiam in diœceſi ubi eſt approbatus non poteſt audire confeſſionem confluentium ex diœceſibus alienis.*

71 *Conſuetudo etiam immemorabilis eligendi ſibi Confeſſorem ſine ſui Superioris licentia non valet.*

72 *Monachi poſſunt audire confeſſiones confluentium ad diœceſim, in qua ſunt ab Epiſcopo approbati.*

73 *Papa poteſt concedere privilegium audiendi confeſſiones alterius Diœceſani etiam Epiſcopo invito, & contraria opinio damnatur, ut periculoſa in fide.*

75 *Privilegium ſibi eligendi Confeſſorem in aliena diœceſi, in qua eſt approbatus ab Ordinario, non eſt ſublatum à Concilio Tridentino.*

76 *Confeſſores in locis exemptis approbandi ſunt ab Epiſcopo diœceſano.*

77 *Regulares in locis ſibi ſubjectis utramque juriſdictionem exercentes, ſicut non ſubſunt Epiſcopo in concernentibus curam animarum, ita nec ſubſunt eidem quoad examen pro confeſſionibus audiendis.*

78 *Regulares ab Epiſcopo approbati cum facultate abſolvendi à caſibus illi reſervatis, an poſſint abſolſolvere confluentes ex aliena diœceſi à reſervatis in diœceſi Pœnitentium dumtaxat, & nu. ſeq. uſque in finem.*

79 *Regulares in diœceſi, in qua ſunt approbati, poſſunt audire confeſſiones Pœnitentium etiam alterius diœceſis.*

80 *Excommunicatus à ſuo Epiſcopo, non poteſt abſolvi ab alieno.*

81 *Juriſdictio ſive voluntaria, ſive contentioſa, non poteſt exerceri in non ſubditum.*

82 *Epiſcopus etiam quoad ſuos ſubditos non poteſt limitare juriſdictionem Sacerdotis ſibi non ſubditi.*

83 *Caſuum reſervatio an afficiat Sacerdotes, vel Pœnitentes.*

84 *Caſus reſervare quid ſit.*

85 *Epiſcopus non poteſt concedere ſuo ſubdito, ut abſolvatur in aliena diœceſi à Sacerdote juriſdictionem non habente.*

86 *Reſervationis actus eſt localis.*

87 *Decretum Clementis VIII. quoad caſuum reſervationem ſubjicit Regulares Epiſcopo, in cujus diœceſi morantur, non autem alieno.*

88 *Confeſſorem oportet ſcire à quibus caſibus non poſſit abſolvere.*

89 *Ordinarii debent paucos, & neceſſarios caſus ſibi reſervare.*

90 *Reſervationis cauſa eſt etiam Sacerdotis imperitia.*

91 *Reſervatio unius Epiſcopi non afficit alium.*

92 *Epiſcopus, vel Delegatus ab eo poteſt abſolvere pœnitentem non obſtante prohibitione Prælati, vel inferioris, vel æqualis.*

93 *Scholares peregrini, & vagabundi abſolvi poſſunt à quolibet Sacerdote approbato à caſibus eorum Epiſcopo reſervatis.*

94 *Iidem ſortiuntur forum pœnitentialem, ubi moram trahunt.*

95 *Conſuetudo abſolvendi confluentes à caſibus in aliena diœceſi reſervatis quoad Sacerdotes ſæculares an valeat.*

96 *Reſervatio caſuum eſt ſtricte accipienda.*

97 *Pœnitentes, qui in diœceſi aliena impetrant abſolutionem à reſervatis in propria diœceſi, an cenſeantur hoc facere in fraudem reſervationis.*

98 *Ordinari poteſt Clericus primæ tonſuræ ab Epiſcopo beneficii etiam tenuiſſimi.*

99 *Niſi beneficium illud ſibi in fraudem conferri curaverit.*

100 *Clericus ordinatus poſt commiſſum delictum, & cauſam præventam in foro laicali, non gaudet fori privilegio.*

O*Mnis*. Famoſum eſt, & clavis in materia Sacramenti Pœnitentiæ. Et quia multa habet dicta, communiter non ſummatur: ſed pro aliquali ipſius intellectu ſic ſummari poteſt ſecundum Abb. & Marian. Soccin.

Quilibet doli capax tenetur ſaltem ſemel in anno confiteri proprio Sacerdoti, vel alteri de ipſius licentia, & Euchariſtiæ Sacramentum ad minus in Paſcha recipere. Et Sacerdos revelans confeſſionem, deponendus eſt, & in monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam detrudendus. Dividitur in tres partes principales. Primò ſtatuit de confeſſione ſemel in anno facienda, & Euchariſtia recipienda, niſi ex cauſa, & de pœna contrafacientium, & de publicatione ſtatu-

ſtatuti. Secundò, de confeſſione facienda ex cauſa alieno Sacerdoti. Tertiò, inſtruit confeſſorem in tribus, videlicet in circumſtantiis inquirendis, in variis pœnitentiis imponendis, & in peccatis occultandis, & in ultimo penam adjicit. Secunda ibi, *Si quis*. Tertia ibi, *Si Sacerdos*.

Nota primò ex principio litteræ tria requiſita ad hoc, ut
1 quis teneatur ſacramentaliter confiteri. Primò, enim exigitur, ut ſit fidelis, ideſt baptizatus, alioquin non eſt ca-
2 pax Sacramenti Pœnitentiæ, cùm Baptiſmus ſit janua, & fundamentum omnium Sacramentorum, *cap. Præter*, §. *Ve-*
3 *rùm*, 32. *diſt. c. fin. de Presb. non bapt.* & Eccleſia in neminem judicium exercet, qui non priùs in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus, ut legitur in decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœniten. cap.* 2. *Quid enim mihi*, inquit Apoſtol. 1. *Corinth.* 5. in fine, *de iis qui foris ſunt judi-*
4 *care? cap. Multi*, 2. *q.* 1. *Gaudemus, de divort.* Unde nec ante adventum Chriſti Pœnitentia erat Sacramentum, nec eſt poſt adventum illius cuiquam ante Baptiſmum, ut ha-
5 betur *ead. ſeſſ.* 14. *cap.* 1. Deinde exigitur, ut ad annos diſcretionis pervenerit, ideſt, ut ſit doli capax, & ſciat diſcernere inter bonum, & malum, ſecundùm gloſ. 1. hìc, Hoſt. *in princ.* & alios communiter, Silveſt. *in verb. Confeſſio*, 2. *num.* 4. *quæſt.* 5. Unde infans hac Conſtitutione non ligatur, *c. Eos, de conſecrat. diſt.* 4. *l.* 1. *C. de falſ. mon.* ſecundùm Hoſtien. & omnes; & idem in furioſo, & mentecapto non habente dilucida intervalla, ut per Mariani Soccin. *n.* 23. *&* 24.
6 Tertiò, exigitur, ut aliquod peccatum actuale commiſerit: nam originale deletur per Baptiſmum, in infantibus indiſtinctè, *cap. Majores, de Baptiſm.* in aliis verò per contritionem. Neque enim ad ſuſcipiendum Baptiſmum in adultis confeſſio eſt neceſſaria, ſed ſufficit ſola cordis contritio, *cap. Tres ſunt de pœnit. diſt.* 1. *& c. Omnis qui, de conſecrat. diſt.* 4. ſecundùm Hoſtien. *in ſumma tit. de Baptiſ.* §. *Quis ſit effectus*, Abb. Antiq *hìc num.* 2. Joann. Andr. *num.* 4. Henric. *col.* 2. *verſ. Aut quæris de tertio*, & Marian. Soccin. *nu.* 17. & hodiè patet ex decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *de Sa-*
7 *cram. Pœnit. cap.* 1. & ex dictis ſupra *num.* 2. Requiritur ergo peccatum actuale: nam lapſis tantùm poſt Baptiſmum Sacramentum Penitentiæ eſt ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe Baptiſmus, *ut in dict. cap.* 2. *ſeſſ.* 14. Hic enim juſtificationis modus eſt lapſis raparatio, quàm ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres aptè nuncuparunt, *cap. Secunda poſt naufragium, de*
8 *pœnit. diſt.* 1. Concil. Tident. *ſeſſ.* 6. *de juſtificat. cap.* 14. Et quidem oportet, ut peccatum ſit mortale, ut confeſſio ſacramentalis ſit ad ſalutem neceſſaria: nam venialia peccata aliis remediis deleri poſſunt, ut hìc in gloſ. 2. cum qua tranſeunt alii.

9 Sed tu adverte, quia aut quæritur, an habens peccata venialia dumtaxat teneatur illa jure divino confiteri ad obtinendam juſtificationis gratiam: & manifeſtum eſt non
10 teneri, quia juſtificatio eſt translatio à ſtatu peccati ad ſtatum gratiæ, ut in prælleg. decreto de juſtificatione, *ſeſſ.* 6.
11 *c.* 4. & probat S. Thom. 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 6. At per venialia peccata à gratia Dei non excludimur, *cap. Quotidianis, de pœnit. diſt.* 3. In hac enim mortali vita quantùmvis ſancti, & juſti, in levia ſaltem, & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur peccata, quandoque cadunt, ut habetur *ead. ſeſſ.* 6. *cap.* 11. *Dominus autem non venit vocare juſtos, ſed peccatores*, Joann. 1. *cap. Libenter, de pœnit. diſt.* 1. *Nec eſt opus valentibus medico, ſed malè habentibus*, Matth. 9. Lucæ 5. *cap. Eccleſia Chriſti, eadem diſt.* Unde Auguſt. *Ideo*, inquit, *do tibi pœnitentiam, quia neſcio; ſi te non eſſe peccatorem ſcirem, nihil tibi prodeſſem, cap. Si quis autem, de pœniten. diſt.* 7. refert Collectar. *hìc num.* 13. Qua-
12 re peccata venialia quamquam rectè, & utiliter citra omnem præſumptionem in confeſſione dicantur, quod piorum uſus demonſtrat; taceri tamen citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt: quæ ſunt formalia verba Concilii Tridentini *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœnit. c.* 5. Atque ita non tenemur jure divino illa confiteri, ut juſtificemur, quia non obligamur de iis penitere, aut conteri, per quæ naufragati non poſſumus, ideſt damnari, ſecundùm D. Th. Scotum, Palud. & alios communiter, teſte Silveſtr. *in*
13 *verb. Confeſſio, n.* 14. niſi fortè dubitetùr, an aliquod veniale ſit mortale, arg. *cap. Si quis autem de pœnit. diſt.* 7. aut tanto affectu quis eſſet in illa, ut timeret fore, ut per illa ad aliquod mortale induceretur, niſi frænum confeſſionis adhiberet, ſecundùm D. Bonavent. *in* 4. *diſt.* 16. *in fine*, Silveſt.

ubi ſupra verſ. Tenetur tamen, & Navarr. *in man. capit.* 21.
num. 39. Aut quæritur, an habens peccata venialia tantùm 14
adſtringatur præcepto poſitivo Concilii Generalis de confitendo ſemel in anno, & arbitror adſtringi; quoniam etſi per culpam mortalem juſtificationis gratiam non amiſerit, tamen nihil proponitur, cur non teneatur præcepto Eccleſiæ obedire, cùm poſſit, & peccata venialia ſint materia ſufficiens ad obtinendam abſolutionem ſacramentalem, ut *in dict. cap.* 5. aliàs eſſet in poteſtate cujuſque declinare Eccleſiæ præceptum, aſſerendo ſe non habere peccatum mortale; & ita aperitur via figmentis, & hoc edictum redderetur eluſorium, quod eſſe non debet, ut dicunt hìc Hoſtien. *nu.* 22. *verſ. Alioquin daretur via figmentis*, & Jo.
Andr. *num.* 12. Cùm præſertim quilibet Chriſtianus, qui 15
ſaltem ſemel in anno non confitetur, reddat ſe ſuſpectum de hæreſi, ut idem Hoſtien. inquit *nu.* 11. & Jo. Aandr. *n.* 3. & Card. *in* 1. *notab.* Non me latet Innocentium *nu.* 4. *in ver. Semel*, conſulere his, qui pœnitentiam egerunt, & iterùm non peccaverunt mortaliter, ut quamvis non ſint in peccato, nihilominùs ſemel in anno cofiteantur; quia, inquit, non debent ſe nimis aſſecurare, *ut cap. Ad ejus*, 5. *diſt.* vel hic textus ſecundùm eum loquitur de illis, qui peccant, qui ad minùs ſemel in anno confiteri debent. Atque ita Innocentius videtur ſentire non eſſe in præcepto, ſed in conſilio, ut qui mortaliter non peccaverunt, ſemel in anno confiteantur: & cum eo tranſit Joan. Andr. *nu.* 6. & fuit opinio Scoti *in* 4. *diſt.* 17. ubi tenet habentem ſolùm peccata venialia, nec vigore hujus Decretalis teneri illam confiteri: imò ſecundum Petr. de Palude apud Silveſtr. *in ver. Confeſſi* 1. *n.* 14. Papa non poſſet talem obligare ad confitendum. Sed nihilominùs adhæreo ſupradictæ diſtinctioni, quam poſteà reperi conſentire cum doctrina D. Thom. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *art.* 1. *qu.* 3. ait enim: *Ad confeſſionem dupliciter obligamur; uno modo ex jure divino, ex hoc ipſo quod eſt medicina: & ſecundum hoc non omnes tenentur ad confeſſionem, ſed illi tantùm, qui mortale peccatum incurrunt poſt Baptiſmum. Alio modo ex præcepto juris poſitivi: & ſic tenentur omnes ex iſta inſtitutione Eccleſiæ edita in Concilio generali ſub Innocentio III. tum ut quilibet ſe peccatorem recognoſceret, quia omnes peccaverunt, & egent gratia Dei, tum ut cum majori reverentia ad Euchariſtiam accedant, tum ut Eccleſiarum Rectoribus ſui ſubditi innoteſcant, ne lupus inter gregem lateat*. Hæc ille.

Neque obſtat, quòd oppoſitum videatur ſentire *in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 2. *qu.* 3. *ad* 3. ubi ait: *Alii verò dicunt, quòd ſufficit, quòd ſe repræſentet Sacerdoti, & ſe immunem à peccato mortali oſtendat, ut ad communionem admitti poſſit*;
Præceptum enim Eccleſiæ eſt ad obligandum illos, qui 16
habent aliqua, quæ confiteri debeant; cadit enim ſub præceptum magis taxatio temporis, quàm ipſe confeſſionis actus: unde ſi alicui per gratiam collatum eſſet, ut à peccato veniali immunis eſſet, ſicut Beatæ Virgini eſt collatum, non teneretur ad illud præceptum: & in prælleg. *quæſt.* 3. *ad* 3. dicens: *Vel poteſt dici ſecundùm quoſdam, quod ex Decretali prædicta non obligantur niſi illi, qui habent peccata mortalia, quod patet ex hoc quod dicit, quod debet omnia peccata confiteri: quod de venialibus intelligi non poteſt, quia nullus omnia confiteri poteſt. Et ſecundùm hoc etiam ille, qui non habet mortalia, non tenetur ad confeſſionem venialium, ſed ſufficit ad præceptum Eccleſiæ implendum, ut ſe Sacerdoti repræſentet, & ſe oſtendat abſque conſcientia mortalis eſſe, & hoc ei pro confeſſione reputatur*, & idem innuit *eadem diſt.* 17. *qu.* 3. *art.* 3. *qu.* 3. *ad* 4.

Id, inquam, non obſtat, quia in omnibus his locis S. Doctor loquitur ex aliorum ſententia, ut oſtendunt verba illa, *Alii dicunt*, ſecundùm quoſdam, *Ut quidam dicunt*; ſed in primo loco loquitur ex ſententia propria, & eum ſequitur, licèt locum non alleget, Collectar. *hìc nu.* 3. *&* 6. vel
certè ſecundùm Silveſt. *in ver. Confeſſio primo*, *n.* 14. hujuſ- 17
modi opiniones in veritate non ſunt contrariæ, ſed veræ; nam opinio Scoti, & Paludani intendit, ut non teneamur confiteri venialia, ſcilicet omnia, & ſpecialiter, & numeraliter; hoc enim eſſet impoſſibile. Alia verò opinio intendit, ut ratione hujus edicti teneamur illa confiteri in generali dicendo: Nos quidem immunes ſumus à peccato mortali ſecundùm conſcientiam noſtram; in multis tamen aliis delinquimus, & petimus abſolutionem: & ita ſalvatur littera hujus Decretalis *in ver. Omnia*, ideſt, in generali: & hæc

ſecundùm Silveſt. eſt mens S. Thomæ, licèt videatur ſo-
lùm recitare aliorum ſententias.

Secundo, nota dictionem univerſalem, *Omnis*, quæ
oſtendit ab hoc præcepto neminem prorſus excuſari, dum-
modò habeat tria requiſita, de quibus *in præced. notab.*
argum. *cap. Si Romanorum*, *19. diſt. & l. 3. ff. de off. Præ-
ſid.* ſive ſit maſculus, ſive fœmina, ſive in dignitate con-
ſtitutus, ſive privatus, religioſus, clericus, vel laicus,
Prælatus vel ſubditus, pauper vel dives, nobilis vel igno-
bilis, ſenex vel juvenis, ut per Henr. Boich. *poſt princip.* Ma-
rian. Soccin *n. 17.*

18 Quærunt Doctores, quid in hermaphrodito. Joan. Andr.
num. 1. in ver. Sexus, Butr. *num. 19.* Cardin. & Ancharan.
in 1. notab. & Soccin. *num 17.* concludunt teneri, cùm in
eo vigeat eadem ratio. Adde verba illa, *Utriuſque ſexus*,
magis propriè verificari in hermaphrodito, quia in aliis
intelliguntur diſtributivè, ideſt ſive maſculi, ſive fœminæ;
at in hermaphrodito verificantur copulativè, cùm habeat
19 utrumque ſexum. Nec ad rem pertinet, in quo ſenſu ma-
gis incaleſcat, juxta *leg. Quæritur*, *ff. de ſtat. homin.* quia
hæc conſideratio habetur in Sacramento Ordinis, & Ma-
trimonii duntaxat: nam ſi incaleſceret in ſexu fœmineo,
characterem non reciperet, nec poſſet cum fœmina Ma-
trimonium contrahere, ut per Silveſt. *in verb. Hermaphro-
ditus*; non autem in aliis Sacramentis, in quibus non ad-
mittitur diſtinctio ſexus.

20 Deinde quærunt Doctores, an Papa adſtringatur huic
præcepto de confitendo ſemel in anno, & communicando
in Paſchate. Gloſſa videtur tenere partem affirmativam
in cap. Sane, *il ſecondo*, *in ver. Terminandam*, *de offic.
deleg.* dum aſſerit Papam ligari poſſe à Sacerdote, cui ſe
21 ſubjicit in confeſſione; Jo. Andr. hic, & latiùs *in cap. Signi-
ficaſti*, *ſupra de foro competen.* dicit mentem hujus Conſti-
tutionis ligare etiam Papam, cùm & ipſe peccare poſſit,
cap. Si Papa, *40. diſt.* & Cardin. *in 1. notab.* ſimpliciter dicit
hanc litteram *in ver. Omnis*, comprehendere etiam Papam;
ſed Abb. *hic num. 19.* & Marian. Soccin. *num. 17. & ſeq.* pu-
tant deciſionem hujus quæſtionis pendere ab alia, videli-
cet, an confeſſio ſacramentalis ſit de jure divino, necne:
22 in quo recitant opiniones, de quibus per gloſ. *in ſumma
de pœnit. diſt. 5.* Nam quidam tenent confeſſionem in Pa-
radiſo fuiſſe inſtitutam, quando Deus compulit Adam ad
confitendum peccatum. Alii in lege veteri, quando Joſue
præcepit Achor, ut crimen ſuum confiteretur. Alii fuiſſe
inſtitutam in novo teſtamento auctoritate Jacobi Apoſtoli,
dum dixit: *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* Demum
gloſſa illa concludit fuiſſe inſtitutam ex generali Conſtitu-
tione Eccleſiæ; & ſic de jure poſitivo; & propterea Græ-
cos qui non confitentur Sacerdoti, ſed Deo in ſecreto,
non peccare. Et ſecundùm hanc opinionem, quæ magis
placet Abbati, & Marian. Soccin. Papa non ligaretur hac
Conſtitutione.

Verùm hodiè omnes hujuſmodi opiniones ſapiunt hæ-
reſim, quia à Tridentina Synodo *ſeſſ. 7. de Sacram. Can 1.*
diffinitum eſt: *Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non
fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, &c. ana-
thema ſit.* Et in ſpecie de Sacramento Pœnitentiæ *ſeſſ. 14.
can. 1. Si quis dixerit in Catholica Eccleſia Pœnitentiam nō
eſſe verè, & propriè Sacramentum pro fidelibus, quoties
poſt Baptiſmum in peccata labantur ipſis Deo reconciliandis
à Chriſto Domino noſtro inſtitutum, anathema ſit.* A Jaco-
bo autem Apoſtolo ſacramentalis confeſſio non fuit in-
ſtituta, ſed promulgata, ut docet S. Thom. *in 4. diſt. 17.
quæſt. 3. art. 1 quæſt. 5. ad 2.* Erronea etiam eſt alia opinio,
cujus meminit gloſ. præallegata, & Marian. Soccin. *dict.
num. 18.* videlicet confeſſionem fuiſſe inſtitutam, quando
Chriſtus ſanavit leproſos, & poſteà dixit, *Ite, & oſtendi-
te vos Sacerdotibus.* Imò enim Dominus Sacramentum
Pœnitentiæ tunc præcipuè inſtituit, cùm à morte excitatus
inſufflavit in Diſcipulos ſuos, dicens: *Accipite Spiri-
tum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis,
& quorum retinueritis, retenta ſunt*; ut ſimiliter eſt diffini-
tum *in d. c. 1. ſeſſ. 14. & can. 3.* In miſſione autem leproſorum
ad Sacerdotes fuit tantummodò figuratum, ut per D. Th.
23 *loc. cit.* Itaque quoad quæſtionem propoſitam arbitror ſic
diſtinguendum: Aut quæritur, an Papa poſt Baptiſmum
lapſus teneatur jure divino peccata ſua confiteri in Sacra-
mento Pœnitentiæ: Aut quæritur, an teneatur confiteri
ſemel in anno. Primo caſu dicendum eſt indubiè teneri,
quia peccatorum confeſſio omnibus poſt Baptiſmum lapſis
jure divino neceſſaria exiſtit, ut legitur *in eadem ſeſſ. 14
de Sacram. Pœnit cap. 5.* Cui quidem jure divino etiam 24
Romanus Pontifex ſubjectus eſt; imò illud uſque ad ani-
mam, & ſanguinem ſervare debet, *cap. Sunt quidam*, *25.
quæſt. 1.*

In ſecundo autem caſu concludendum eſt Papam vi com- 25
pulſiva non ligari hoc præcepto de confitendo ſemel in
anno, & communicando in Paſchate, quia hæc formali-
tas, & præfinitio temporis eſt ex conſtitutione Eccleſiæ,
& de jure poſitivo Concilii generalis, ut hic patet, jun-
cto *cap. Etſi non frequentius*, *de conſecrat. diſt. 2.* & aper-
tius ex Tridentina Synodo *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœniten.
cap. 5.* ubi declarans hanc ipſam Decretalem *Neque enim*,
inquit, *per Lateranenſe Concilium Eccleſia ſtatuit, ut Chri-
ſti fideles confiterentur, quod jure divino neceſſarium, & in-
ſtitutam eſſe intellexerat, ſed ut præceptum confeſſionis, ſal-
tem ſemel in anno, ab omnibus & ſingulis, cùm ad annos di-
ſcretionis perveniſſent, impleretur.* Juri autem poſitivo ec-
cleſiaſtico Romanus Pontifex non ſubjicitur, *c. Propoſuit*,
de conceſſ. præben. & eſt textus formalis *in c. Innotuit verſ.
Quamvis autem Canon. Lateranenſis Concilii*, *de elect.* te-
netur tamen illud ſervare ex vi directiva, & dictamine
rationis, *§. His ita 25. quæſt. 1.* & ſcripſi plenè poſt D. Tho-
mam, & alios *in cap. 1. ſupra de conſtitut.* & hoc intendit
Joann. Andr. *hic nu. 1.* dum dicit; Iſtud, *omnis*, de mente
Papam includit; quia ſcilicet ſubeſt in eo ratio, quæ ſubeſt
in aliis, cùm ſit homo, ut inquit Collectar. *n. 16.* Et quia
licèt non habeat ſuperiorem in quantum Papa, habet ta-
men in quantum peccator. Quæ ſunt verba Silveſtri *in
verb. Confeſſio*, *2. n. 5.*

Tertiò nota ibi, *Omnia*, Confeſſionem ſacramentalem 26
oportere eſſe integram: concordat decretum Concilii Tri-
dentini *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. c 5. & can. 7.* de hoc nota-
tur *in c. Quod quidam*, *ſupra eod.*

Quartò nota ibi, *Sua*, peccata propria dumtaxat eſſe 27
aperienda in confeſſione ſacramentali, non autem aliena.
Dicitur enim in Pſalmo 31. *Confitebor adverſum me inju-
ſtitiam meam Domino*, ubi gloſſa exponit, ideſt peccata
mea, non aliena, ut hic per Henric Boich. *col. 4. circa
med. verſ. Si poteſt*: unde non debet pœnitens eum, cum
quo peccavit, aliquo modo revelare, vel detegere, ut fa-
ciunt mulieres impudicæ, quæ manifeſtant participes, ſe-
cundùm Abbatem *h. c n. 2* & Marian. Soccin. *nu. 5. in tertio
notab.*

Quod tamen limitant Hoſt. *n. 5. in ver. Sua*, Joann. Andr. 28
num. 4. in eod. ver. Collectar. *nu. 3. in fine ver. Fallit tamen*,
Henric. Boich. *col. 4. poſt med. verſ. Aut non imminet*, &
Anchar. *n. 3. in 3. notab.* ut non procedat, ſi proprium pecca-
tum non poſſit benè detegi abſque manifeſtatione compli-
cis, ut ſi quis cognoverit matrem, filiam, vel ſororem:
nam hujuſmodi circumſtantiæ ſunt neceſſariò in confeſſio-
ne aperiendæ, *ut de pœnitent. diſt. 5. in princip.* & hæc eſt
communis Theologorum ſententia *in 4. diſt. 16.* ut teſtatur
Navarr. *in Manual. c. 7. n. 3.*

Sed contrariam opinionem aſſerit eſſe veriorem Navar. 29
ibidem, & latiùs *in c. Sacerdos nu. 95. & 96. de Pœnit. diſt. 6.*
Præcipuum hujus ſententiæ fundamentum eſt, quia lex de
non infamando proximum, divina naturalis eſt; lex autem,
quæ jubet confeſſionis integritatem, eſt divina poſitiva.
Ergo pœnitens debet potius circumſtantiam tacere, quod
ad integritatem confeſſionis pertinet, quàm famæ proxi-
mi detrahere, quando alterum de duobus fieri oportet;
quia jus divinum poſitivum in concurſu cedit juri divino
naturali, ut notatur *in §. fin. 6. diſt.*

Alterum fundamentum eſt, quia ſecundùm communem 30
opinionem, de qua ibidem Navarr. recitatur *in d. cap. 7. n 3.
verſ. Deinde quia*, pœnitens debet tacere peccatum, quod
in confeſſione detectum ſibi, vel confeſſori probabile
damnum animæ, vel corporis, vel famæ inferret: veluti
ſi pœnitens confeſſoris fratrem occidiſſet, & ſi confitere-
tur in genere ſe homicidium perpetraſſe, illicò Sacerdos
exiſtimaret fratrem ſuum ab illo interfectum fuiſſe; aut
ſi cognatam ſuam, quæ filia eſſet confeſſoris, carnaliter co-
gnoviſſet, & ſi circumſtantiam cognationis exprimeret,
confeſſor ſuam eſſe filiam ſuſpicaretur. His enim caſibus
pœnitens curare debet, ut ſibi tribuatur facultas confitendi
alteri; ſed ſi eam impetrare non poſſit, reliqua omnia pec
cata debet in confeſſione aperire, & unum illud reti-
cere

cere cum propoſito illud confitendi, cùm impedimentum ceſſaverit, ſecundùm D. Dhom. *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 4.* & Altiſiodoren. probatum à Majore *d. diſt. 17. qu. 15.* Idem ſentiunt Hoſtien. *hîc nu. 22. in ver. Obtineat*, Jo. Andr. *n. 32.* & plerique alii.

Cave tamen, quia Navarr. citat pro ſua opinione Innocent. & Hoſtien. hîc, ſed ego nuſquam reperi Innocentium hoc tenere in hac Decretali, & Hoſtienſis tenet manifeſtè oppoſitum *d. n. 5.* imò fuit auctor contrariæ ſententiæ, prout illi eam tribuunt Joan. Andr. Collectar. & alii præallegati: unde contra Navarrum eſt communis ſententia non tantùm Theologorum, ſed etiam Canoniſtarum. Ejus tamen fundamenta valdè urgent.

31 Quintò nota, unam, & eamdem clauſulam ſecundùm diverſos reſpectus diverſimodè eſſe accipiendam: ſimile in *c. Cum capella*, & ibi gloſ. 1. *de privil.* & notat gloſ. *in cap. Capitulum Sanctæ Crucis, in ver. Relaxetis, ſupra, de re-*
32 *ſcript.* & Marian. Soccin. *in cap. 2. in 4. notab. de foro compet.* Nam verba illa, *Poſtquam ad omnes diſcretionis pervenerit*, reſpectu Sacramenti Pœnitentiæ intelliguntur de doli capace, ut dictum eſt ſupra *in 1. notab.* quod ut plurimum contingit circa ſeptennium, in qua ætate multa peccata perpetrantur, *ut in cap. 1. & 2. de delict. puer.* ſecundùm Abb. hîc *num. 9.* Silveſt. *in verb. Confeſſio, 2. num. 4 quæſt. 5.* & fuſiùs explicat Navarr. *in Man. cap. 21. num. 33.*

33 Reſpectu verò Euchariſtiæ ea verba intelligit Abb. de pubere; obſervatur enim, ut Euchariſtia non exhibeatur pueris ante pubertatem, quæ obſervantia non eſt mala propter reverentiam tanti Sacramenti, ut hîc per eum *n. 9. verſ. Et adverte*. Sed Navarr. *ubi ſupra* poſt Majorem *in 4. diſt. 17. q. 2.* aſſerit, decentem conſuetudinem eſſe, ut pueri uno, aut altero anno priùs incipiant confiteri, quàm communicent, quò majori cum reverentia id faciant. Atque ita ex mente ipſorum Euchariſtia pueris exhibetur circa nonum ætatis annum. S. Thom. *in 3. part. q. 8. art. 9. ad 3.* ſimpliciter docet hoc Sacramentum poſſe pueris conferri, quando jam incipiunt aliquem uſum rationis habere, ut poſſint devotionem concipere hujus Sacramenti. Sed ibi Cajet. primò advertit circa communionem puerorum, & puellarum, cùm ad annos diſcretionis pervenerint, juxta *cap. Omnis utriuſque*, judicium de initio diſcretionis debere a parentibus, & confeſſore fieri: A parentibus quidem quoniam continua converſatione experiuntur, an filius, ſeu filia ſciat diſcernere panem ſpiritualem à materiali; & tunc præparare ſe ad Sacramentum: A Confeſſore verò, quoniam in ipſa confeſſione poteſt advertere, quantum diſcretionis, aut devotionis poſſit ineſſe. Et mox ſubdit, nimiam cautelam à parentibus adhiberi, qui non exponunt puellas decem annorum ad communionem. Et quamvis pueri, ac puellæ ipſæ excuſari videantur ob parentum imperium, Confeſſore non præcipiente; parentes tamen non excuſari. Verùm Silveſt. *in ver. Euchariſtia 3. nu. 7. verſ. Septimum*, poſt Petr. & Aureolum, dicit Sacram Communionem dari poſſe pueris incipientibus habere diſcretionem ante perfectam ætatem, puta cùm ſunt decem, vel undecim annorum, ſi in eis ſigna diſcretionis, & devotionis appareant; & in hoc ſtandum eſſe arbitrio boni viri.

34 Itaque anni diſcretionis, de quibus hîc loquitur Concilium, recipiunt latitudinem, & extenſionem à ſubjecta materia, ſicut ad contrahendum matrimonium, & profeſſionem emittendam, de jure communi intelliguntur poſt pubertatem *c. 2. ſupra de ſponſ. impub. & cap. 1. de regul. lib. 6.* Et quoad bonorum adminiſtrationem, poſt annum ætatis vigeſimum quintum, *ut ff. de minor. per totum*, ſecundum Hoſtien. *hîc nu. 2.* Jo. Andr. *n. 3.* & Abb. *nu. 9.* qui conſtituunt tres gradus annorum diſcretionis.

An autem non habentibus totaliter uſum rationis, Euchariſtia exhiberi poſſit, diſtingue ſecundum D. Thom. *in 3. part. q. 80. art. 9.* Aut numquam habuerunt uſum rationis, ſed ſic à nativitate permanſerunt: & talibus non eſt hoc Sacramentum exhibendum, quia in eis nullo modo præceſſit hujus Sacramenti devotio. Aut non ſemper caruerunt uſu rationis; & tunc, ſi priùs dum erant mentis compotes, apparuit in eis devotio hujus Sacramenti, debet eis in articulo mortis exhiberi, niſi fortè timeatur periculum vomitus, vel expuitionis. Sequitur Silveſt. *in verb. Confeſſor, 3. num. 16.* & fuſius *in verb. Euchariſtia, 3.* *nu. 7 verſ. Nonam*, & probatur *in cap. Is qui, 26. quæſt. 6.* quod eſt Concilii Carthaginenſis *cap. 76.* ubi ſic legitur; *Is, qui infirmitate pœnitentiam petit, ſi caſu, dum Sacerdos ad eum invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim converſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam; & ſi continuò creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori ejus Euchariſtia.* Ubi Archidiaconus hoc ampliat, etiamſi priùs Euchariſtiam non petiiſſet: & concordat Silveſt. *dict. verſ. Nonum*, & Navarr. *in Manual. c. 26. num. 27.* facit textus *in cap. Qui recedunt, de conſecr. diſt. 2.*

Sextò nota ibi, *Solus*, Pœnitentem debere peccata ſua 35
confiteri ſolum. Unde plures ad confeſſionem non ſunt ſimul recipiendi, nec pœnitens debet alium ſecum adhibere, ut hîc notant Hoſtien. *n. 7.* Anton. de Butr. *n. 3.* Petr. de Anchar. *nu 4.* & Marian. Soccin. *num. 5.* Imò Joan. Andr. *num. 5.* poſt Goffred. appellat peſſimam conſuetudinem, ſecundùm quam plures ad pœnitentiam accedebant, *ut in cap. Quamvis, de pœnit. diſt. 1.* Quod tamen limitat Innoc. 36
in princ. niſi eſſet ſurdus, vel mutus, vel ita æger, ut ſine periculo loqui non poſſet, vel niſi eſſet alterius linguæ, quàm Confeſſor; quia tunc per ſcripturam, vel per alium confiteri poſſet: & ſequitur Abb. Antiq. *in princ.* Joan. Andr. *n. 7* Henr. Boich. *poſt princ.* Card. *num. 1.* Anchar. *in 6. notab.* & Marian. Socin. *n. 25.* Intellige, dummodò coram Sa- 37
cerdote corporaliter ſe ſiſtat, & præſens abſolvatur; alioquin nec muto liceret in abſentia per epiſtolam, vel nuncium confiteri, aut abſolutionem obtinere. Ad hoc *cap. Quem pœniteret, de pœnitent. diſt. 1.* ubi Leo Papa: *Quem pœnitet, omninò pœniteat, & dolorem lacrymis oſtendat, repræſentet vitam ſuam Deo per Sacerdotem, præveniat judicium Dei per confeſſionem; præcipit enim Dominus mundandis, ut oſtenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præſentia confitenda peccata, non per nuncium, non per ſcriptum manifeſtanda: dixit enim, Ora monſtrate: & omnes, non unus pro vobis; non alium ſtatuatis nuncium, qui pro vobis offerat munus à Moyſe ſtatutum; ſed qui per vos peccaſtis, per vos erubeſcatis.* Pondera illa verba: *Corporali præſentia, ora monſtrate, & per vos erubeſcatis*: quæ etiam a muto per ſeipſum impleri poſſunt, ac debent.
Præterea Clemens VIII. auditis votis Patrum Theologo- 38
rum, & re cum S. R. E. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus maturè, ac diligenter conſiderata, hanc propoſitionem, ſcilicet licere per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minùs uti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit; præcepitque, ne quis deinceps eamdem propoſitionem publicis, privatique lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceat: neve unquam tamquam aliquo caſu probabilem defendat, imprimat, aut ad praxim quovis modo deducat; alioquin præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, & à qua non poſſit (præterquàm in articulo mortis) ab alio quoquam etiam majori Pœnitentiario, niſi à Romano Pontifice abſolvi; aliis etiam pœnis arbitrio infligendis ſubjaceat, ut in litteris publicatis die 19. Julii 1602. quæ habentur in Bullar. *tom. 3. pag. 135.*
Pondera illa verba, *Neve umquam tanquam aliquo caſu pro-* 39
babilem, quæ oſtendunt nullum prorſus caſum dari poſſe, in quo aliquis ſive mutus, ſive æger, ſive alteriùs idiomatis in abſentia ſacramentaliter confiteri poſſit, aut à Sacerdote abſente abſolutionem validè obtinere, etiamſi priùs præſens confeſſus fuiſſet, ut per Cardin. Tolet. *in Summ. lib. 3. cap. 6.* Gregor. de Valen. *part. 3. diſput. 7. qu. 1. pun. 1. §. Quod autem*, & Suarez *tom. 4. diſp. 19. ſect. 3. num. 7.*

Septimò nota ibi, *Ad minùs in Paſcha*, Sacram Eucha- 40
riſtiam non eſſe ſumendam pluries in anno ex neceſſitate præcepti, ſed ſemel tantùm, atque ita ſublata eſt diſpoſitio *cap. Etſi non frequentius, de conſecrat. diſt. 2.* quo unuſquiſque tenebatur ter ſaltem in anno recipere Corpus Chriſti, videlicet in Paſcha, Pentecoſte, & Natali Domini.
Hodiè enim non tenetur niſi in Paſcha. Et pro Paſcha in- 41
tellige octo dies ante, vel poſt Dominicam Reſurrectionis. Declaravit enim Eugenius IV. ſatisfactum eſſe huic Canoni, ſi in hebdomoda Sancta, vel infra octavam Paſchæ Reſurrectionis Dominicæ ſecundùm meliorem diſpoſitionem

nem conſcientiæ, & aptiorem mentis devotionem fideles Sanctum Euchariſtiæ pignus ſuſcipiant, ut in Conſtitutione, quæ incipit, *Fide digna*, edita die 8. Junii 1440. & habetur in Bullar. *tom. 1. pag.* 200.

Porrò Regulares habentes facultatem miniſtrandi Eu-
42 chariſtiam præterquam in die Paſchatis, ſicut in ſpecie habent fratres Minores, non prohibentur illam miniſtrare intra Dominicam Palmarum, & Dominicam in Albis. Sed ita communicantes non ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ.
43 Ipſa verò die Reſurrectionis nec ipſi quidem, qui die Jovis Sancti de manu Parochi Euchariſtiam ſumpſerunt devotionis cauſa poſſunt illam ſumere de manu Regularium, ut S. Congregatio Concilii declaravit die 23. Januarii 1586.

44 Omittentes verò huic præcepto ſatisfacere, non tantùm peccant mortaliter, ut per Navarr. *in Manual. c.21. n.45.* ſed etiam ſunt de hæreſi ſuſpecti, ſecundùm Hoſtien. *hic in princ.* & Joan. Andr. *num.* 3. Hoc enim eſt ſignum hæreſis, & malæ credentiæ, ut per Franc. Peniam *in directi. Inquiſit. part. 3. comm. 24.* & Monach. *de præſump. lib. 5. præſumpt. 6. num. 27.*

45 Cæterùm quamvis ex neceſſitate præcepti ſemel tantùm in anno ſit communicandum; tamen ut legitur in decreto Concilii Tridentini *ſeſſ. 22. de Sacrif. Miſſæ c.6.* optaret ſacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes non ſolùm ſpirituali affectu, ſeu Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent, quo ad eos ſanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret. Et hoc eſt, quod innuit hic Concilium Lateranenſe *in verb. Ad minus*: quaſi dicat, bonum eſt pluries recipere, ſed ad minùs in feſto Paſchatis, ut explicat Abb. *n.2. in 3. notat.*

An autem Epiſcopo præſcribere volenti certa tempora, nempè dies Dominicos, quartam, & ſextam feriam, quibus liceat viris laicis, conjungatis, negotiatoribus, & mulieribus etiam non conjugatis ſanctiſſimam Euchariſtiam ſumere, ob irreverentiam, quam poſſet quotidiana hujus Sacramenti ſumptio in ſua diœceſi parere, obſtet decretum *dict. cap. 6. ſeſſ. 22.* die 9. Januarii 1587. Sacra Congregatio Concilii reſpondit non obſtare abſolutè doctrinam Concilii, ſed Epiſcopum non poſſe dicta tempora præſcribere.

46 Octavò nota, ibi, *De proprii Sacerdotis conſilio*, tempus Paſchale hic præfixum ad Sacram Communionem ſuſcipiendam, poſſe à proprio Sacerdote ex cauſa prorogari.

Hinc Sac. Congregatio Concilii conſulta, an adverſus eos, qui temporalibus ab Eccleſia ſtatutis ad Confeſſionis, & Euchariſtiæ Sacramenta accedere negligunt, & pœnas *juris utriuſque ſexus de pœnit. & remiſſ.* contemnunt, liceat Epiſcopo etiam ad excommunicationem procedere & pro ſatisfactione pœnas pecuniarias pio loco applicandas injungere; & an expediat talem abſolutionem Epiſcopum ſibi reſervare? Ad primum reſpondit licere, niſi fortè de proprii Sacerdotis conſilio ex rationabili cauſa hujuſmodi perceptio ad tempus dilata ſit. Ad ſecundum reſpondit poſſe injungi eleemoſynas pio loco applicandas. Ad tertium non expedire.

Sed cùm Epiſcopus petiiſſet à S. Congregatione Concilii, ut tempus communicandi intra Dominicam Palmarum, & in Albis, prorogaretur à die Cinerum ad Dominicam in Albis ob populi frequentiam, exignum numerum Sacerdotum, & neceſſitatem agricolarum poſt Paſcha: S. Congregatio cenſuit nihil novi decernendum, cùm ipſe poſſit id tempus ex cauſa prorogare.

47 Porrò ex conſuetudine in aliquibus diœceſibus tempus Paſchale extenditur ab initio Quadrageſimæ uſque ad decimum quintum diem poſt Paſcha, ut teſtatur Henriquez *in Summa lib. 8. cap. 5. §. 1.* Et in inſulis Philippinis fideles ex indulto Apoſtolico ob Sacerdotum paucitatem, & populi frequentiam, quolibet anni die præcepto Eccleſiæ ſatisfaciunt ad viginti annos, & durante neceſſitate judicio Epiſcopi, ut reperi adnotatum in libris publicis S. Congregationis *tom. 23. poſt pag. 546.*

48 Nonò nota ibi, *Diligenter inquirens peccatoris circumſtantias, & peccati:* non tantùm peccata ipſa, ſed etiam illorum circumſtantias eſſe in confeſſione aperiendas, ut hìc, *& in cap. Deus qui, ſupra eod. cap. Sicut dignum, de homicid. & c. Conſideret de pœnit. diſt. 5.* Sed inſignis eſt controverſia, de quibus circumſtantiis hoc intelligatur multi enim exiſtimant eſſe in confeſſione exprimendas non tantùm circumſtantias, quæ mutant ſpeciem peccati, ſed etiam illas, quæ notabilem quantitatem peccato addunt, ſeu, ut alii explicant, quæ notabiliter peccatum aggravant. Cujus ſententiæ ſunt Altiſidorenſis, Alexander de Ales, Marſilius, Cajetanus, Victoria, Sotus, Suarez, & alii. Et ex Canoniſtis Innocen. *hic ſub nu.* 1. ibi, *Cum omnibus circumſtantiis, quæ peccatum aggravant*, Henrich. Boich. *col. 3. in princ. verſ. Aut quæris de quarto*, poſt Hoſt. en. *in Summa hoc tit. §. Qualis debet, ſub §. Integra*, & Jo. de Friburgo *in Summa Confeſſ. eod. tit. q. 81. Utrum teneamur confiteri, & quæſt. ſeq.*

Sed contra plerique arbitrantur eſſe aperiendas in confeſ- 49
ſione illas tantùm circumſtantias, quæ mutant ſpeciem peccati. Quod cenſent S. Thom. S. Bonavent. S. Antonin. Scotus, Durand. Palud. Gabr. Hadr. Turrecrem. Silveſt. Covarr. & alii complures. Et hanc opinionem teſtatur eſſe probabiliorem S. Thomas *in 4. diſt. 16. quæſt. 3. artic. 2. quæſt. 5.* & S. Bonavent. *diſt. 17. art. 2. quæſt. 3. num. 133.* veriorem Silveſt. *in ver. Confeſſio*, 1. *num.* 10. Item veriorem Collect. *hic num. 12. in fine*, communiorem, & probabiliorem Navarr. *in Man. cap. 6 nu. 6. verſ. Infertur octavò*, ubi oſtendit oppoſitam ſententiam eſſe multis difficultatibus, ſcrupulis, & periculis obnoxiam; & pluribus hanc partem tuetur. Cui hodiè apertè ſuffragatur Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14 de Pœnit. Sacram. capit.* 5. ubi S. Synodus docet eas circumſtantias in confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant, quòd ſine illis peccata ipſa neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec judicibus innoteſcant, & fieri nequeat, ut de gravitate criminum rectè cenſere poſſint, & pœnam, quam oportet pro illis, pœnitentibus imponere: *& can. 7. Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, &c. & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant, anathema ſit*. Quo decreto non obſcurè docuit Concilium, circumſtantias notabiliter aggravantes non eſſe ex neceſſitate exprimendas; tum quia includendo circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant, videtur omnes alias ab hujuſmodi obligatione excludere, arg. *l. Cum ita legatum, ff. de condit. & demonſtrat. l. Cum lex, ff. de legib. & l. Maritus, C. de procur.* tum quia cùm ibi tradat doctrinam de integritate confeſſionis ſacramentalis, doceatque neceſſarium eſſe confiteri omnia, & ſingula peccata, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant; utique ſuppoſuit alias circumſtantias ad integritatem confeſſionis non pertinere; alioquin doctrinam non integram tradidiſſet, & reliquiſſet indefinitum articulum tantoperè neceſſarium unicuique fidelium ad remiſſionem peccato-
rum obtinendam, quod non eſt dicendum. Cæterùm ſub 50
nomine circumſtantiarum, quæ peccati ſpeciem mutant, Concilium videtur intelligendum etiam de illis circumſtantiis, quæ de bono, vel indifferenti faciunt mortiferum, vel de veniali mortale, vel ſpeciem unius mortalis in aliam mutant, ut fusè explicat Navar. *in Man. d. c. 6 n. 3. verſ. Et quamvis prædictum Concilium.*

Decimò nota ibi, *Qui peccatum*, Sacerdotem Incidere 51
in pœnam hic ſtatutam non tantùm revelando peccatorem, ſed etiam peccatum in confeſſione ſibi detectum. quod ſecundùm Abb. *hic nu. 8. in ultimo notab.* eſt contra ſimplices, qui aſſerunt peccatum impunè poſſe revelari, ſed non peccatorem. Hunc articulum plenè examinavi *in c. Officii ſupra eod.* ubi videas.

Ultimò nota, confeſſionem ſacramentalem eſſe facien- 52
dam proprio Sacerdoti dumtaxat, non autem alieno, niſi de proprii Sacerdotis licentia petita, & obtenta, concordat *cap. 2. infra eod. lib. 6.* & dicunt DD. hoc eſſe intelligendum non ſolùm cùm quis confitetur ſemel in anno, ut ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, ſed etiamſi pluries, ut hìc per Abb. *in 7. notab.* Et benè, quia confeſſio Sacramentalis
eſt actus judicialis, non autem nudum miniſterium pro- 53
nunciandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata, ut eſt diffinitum à Concilio Trident. *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. can. 9.* Natura autem, & ratio judicii poſtulat, ut ſententia in ſub-
ditos dumtaxat feratur, cùm non à ſuo judice ligari nul- 54
lus valeat, vel abſolvi, *cap. Quod autem, ſupra eod. c. At ſi Clerici, de judic. l. 1. Cod. Si non à compet. jud.* cum ſuis concordan. Unde perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & Tridentina Synodus veriſſimum eſſe confirmavit dicta *ſeſſ. 14. cap. 7.* nullius momenti abſolutionem eam eſſe

debe-

debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet juriſdictionem.

55 Dicitur autem proprius Sacerdos, cui cura Parochialis Eccleſiæ eſt commiſſa, ſive ſit Rector, ſive Vicarius, *cap. 1. & fin. ſupra de offic. Vicar. c. Quia nonnulli, de Cler. non reſident.* ſecundùm Hoſtien. *hîc num. 12. in verb. Proprio;*
56 & cura eſt vigil, & oneroſa, ac ſollicita cuſtodia animarum commiſſa alicui, ut curret, ne pereant, ſed ſalventur, quæ competit ex lege, vel commiſſione Canonica, aut conſuetudine, ſeu præſcriptione per Sedem Apoſtolicam non improbata, *cap. Intelleximus, §. fin. ſupra de ætat. & qualit. cap. 1. de offic. Archidiac. & de offic. Archipresbyt. cap. unico, de offic. Primicer. cap. Pro humani, de homicid. lib. 6. cap. Qui Epiſcopatum*, 8. *qu.* 1. & ita curam magiſtraliter diffiniunt, & per partes explicant Hoſt. *nu.* 13. & Jo. Andr. *nu. 8. circa fin. verſ. Aut quæris de ſecundo*, Cardin. *nu.* 5. Mar. Soc. *n.* 28.

In ſpecie autem proprii ſacerdotis nomine, preter Presbyterum Parochialem intelliguntur Papa, qui eſt Maximus, & Summus Sacerdos, Legatus in Provincia, & ejus Pœnitentiarius, Epiſcopus, & illius Vicarius Generalis, & Archipresbyter Majoris Eccleſiæ: nam unuſquiſque ex prędictis ſacerdos proprius immediatè dicitur, & ſic ſi ab altero ipſorum obtineat quis licentiam, ſufficit, ut hîc notant Hoſtien. *num. 22 in verb. A proprio ſacerdote*; Joan. Andr. *numer. 12. in eodem verb.* Henric. Boich. & Cardin. *loc. cit.* Ancharan. *in 7. notab.* & Marian. Soccin. *num.* 30. pleniùs idem Hoſtien. *in ſumma eodem titul. §. Cui confitendum*, Jo. Andr. & DD. in *cap.* 3. §. *Confeſſiones, ſupra de offic. Archipresbyt.*

57 Regulares verò habent licentiam audiendi confeſſiones ſæcularium à Papa, & ſic à proprio, & ſummo Sacerdote, ut in *Clemen. Dudum, §. Statuimus, de ſepultur.* & conſequenter, qui illis confitentur, ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, de quo hîc, nec tenentur iterùm confiteri parochiali Presbytero, ut eſt text. in Extravag. *Vas electionis, de hæret.* ubi damnatur error Joannis de Poliaco Doctoris Pariſienſis, qui oppoſitum adſtruebat.

58 Imò cùm Archiepiſcopus Salernitanus dubitaſſet, an poſſet Epiſcopus mandare, ne quis tempore Paſchatis confiteatur Fratribus Mendicantibus, niſi de proprii Parochi licentia, juxta textum hîc, attenta Conſtitutione Sixti IV. quæ incipit, *Vices illius de treg. & pace*, in Extravag. *Commun.* 1. vocati fuerunt Fratres Obſervantes S. Franciſci, & cum exhibuiſſent compendium privilegiorum ſuorum *pag. 2. ver. Ioannes XXII.* à tergo apparuit Regularibus iſtis datam facultatem audiendi confeſſiones etiam tempore Paſchatis; & ita cenſuit Sacra Congregatio Concilii ex eo loco neceſſariò inferri.

59 Hodie ex decreto Concilii Tridentini *cap.* 15. *ſeſſ.* 23. nullus Presbyter etiam Regularis poteſt confeſſiones ſæcularium etiam ſacerdotum audire, nec ad id idoneus reputatur, niſi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab Epi-
60 ſcopo idoneus judicetur. Unde eo decreto ſublata eſt diſpoſitio textus noſtri in ea parte, in qua ſtatuit, ut ſacerdos alienus poſſit audire confeſſiones de licentia parochialis presbyteri: hodie enim in ſacerdote non parocho hujuſmodi licentia non ſufficit, ſed requiritur licentia, &
61 approbatio Epiſcopi. Item eo Decreto ex ſententia S. Congregationis reſtringitur, quod ſtatutum fuerat *in d. Clem. Dudum §. Statuimus*, nempè ut Regulares approbati ad audiendas confeſſiones à ſuis ſuperioribus poſſent audire confeſſiones ſæcularium, etiam ſine licentia Ordinariorum, ſi tamen illam petiiſſent, & ſine juſta cauſa ab ipſis non obtinuiſſent.

62 Veruntamen decreto *d. cap.* 15. non comprehenduntur Regulares ratione ſuorum ſubditorum Regularium, ut S.
63 Congregatio reſpondit; ex cujus etiam ſententia Prælati regulares, ſive alii Religioſorum confeſſores audire poſſunt confeſſiones ſæcularium, qui ſunt de familia, & continui commenſales; non item eorum, qui deſerviunt in eorum monaſteriis: ad hoc *cap.* 11. *in princip. ſeſſ.* 25. *de Regular.*

64 Et cùm Fratres monaſterii S. Dominici de Lugo Imol. diœceſis declarari poſtulaſſent, an ipſis liceret, præſertim ex ſuis privilegiis, audire confeſſiones virorum, & mulierum profeſſorum Tertii Ordinis S. Dominici, eiſque in Paſchate Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrare, Viaticum præbere, atque extremam Unctionem miniſtrare?

S. Congregatio conſideravit, præſuppoſito quòd hujuſmo- 65
di profeſſi eodem jure cenſeantur cum aliis profeſſis tertii Ordinis S. Franciſci, de quibus in gloſ. in Clem. *Cum ex*
eo de ſentent. excom. eorum non eſſe aliquam Religionem, 66
ſeu modum quemdam vivendi approbatum à Sede Apoſtolica, nec dici plenè translatos ad Ordinem, itaut deſinant eſſe de ſæculo, Card. in Clem. *Per litteras n. 9. de præb.* Quod cùm ita ſit, non magis horum, quàm aliorum ſæcularium confeſſiones prædictos religioſos audire poſſe, juxta *cap. 15. ſeſſ. 23.* ubi privilegiis quibuſcumque derogatum eſt, & amplior derogatio habetur in Bulla Pii IV. revocatoria omnium privilegiorum ſub quibuſvis formulis, in his, quæ Sacro Tridentino Concilio ſunt contraria: ex quo ſequitur tales Religioſos non eſſe proprios ſacerdotes horum profeſſorum; ac proinde non poſſe eiſdem Sacramentum Pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ in Paſchate miniſtrare, juxta *c. Omnis utriuſque ſexus de pœnitent. & remiſſ.* idemque juris eſſe de Viatico: ſiquidem præcedente confeſſione exhiberi debet, *c. 7. de præpar. quæ adhibenda eſt, &c. ſeſſ. 13.* in decreto de Sanctiſſimo Euchar. Sacramento. De
extrema Unctione non eſſe judicium Congregationis, ſed 67
tamen conſtare ejus adminiſtrationem ſicut aliorum Sacramentorum pertinere ad parochum, de cujus parochia dicuntur eſſe tales profeſſi, niſi ſpeciali privilegio ſint exempti.

Porrò Regulares, qui Clericis, aut laicis Sacramentum 68
Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, matrimoniavè ſolemnizare præſumunt, non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali, ſunt ipſo facto excommunicati per Clem. *Religioſi de privil.*

QUÆRO, an Monachi ad confeſſiones perſonarum 69
ſæcularium audiendas à ſuis tantùm ſuperioribus Regularibus approbati in locis, in quibus iidem ſuperiores utramque juriſdictionem in parochos, & parochianos exercent, poſſint audire confeſſiones confluentium ex aliena diœceſi.

Ad hoc dubium, quod adverſus Monachos Caſſinenſes propoſuit S. Congregatio Concilii D. Vulpius Archiepiſcopus Theatinus, videtur affirmativè reſpondendum: nam aut Archiepiſcopus contendit Regulares etiam legitimè ab Ordinario approbatos ad confeſſiones ſæcularium audiendas non poſſe in loco, ubi ſunt approbati, audire confeſſiones alterius diœceſani; aut contendit Monachos Caſſinenſes non poſſe approbari ad confeſſiones ſæcularium audiendas à ſuis ſuperioribus Regularibus, ſed debere à ſeipſis approbari, cùm intra ſuæ diœceſis fines exiſtant.

Si primum, videtur reſpondendum dictos Regulares 70
poſſe audire confeſſiones etiam diœceſanorum Archiepiſcopi: quia etiamſi de jure communi nullus ſacerdos poſſit abſolvere pœnitentem ſibi non ſubditum, etiam in illa diœceſi, in qua eſt approbatus, ut per DD. in Clem. *Dudum de ſepult.* ubi in ſpecie poſt Paul. not. Card. *numer.* 2. *verſ. quinto nota*, & Anchar. *num. 2. ver. Tertiò dubitatur*:
imò nulla poſſit conſuetudine introduci, ut aliquis præter 71
ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, ut legitur *in cap. 2. de pœnit. & remiſſ. libr. 6.* etiamſi ſit tanti temporis, cujus initii non extet memoria, ut ibi tradit Gemin. *col. 1. verſ. Quæro circa ſecundum*, & Franc. *col. 1. verſ. Tertio nota.*

Aliud tamen videtur dicendum in caſu præſenti, cùm 72
Monachi Congregationis Caſſinen. ab Ordinario approbati, ex privilegio Eugenii IV. poſſint audire confeſſiones
alteriùs diœceſani, etiam invito Epiſcopo. Potuiſſe au- 73
tem Summum Pontificem tribuere hanc facultatem, admittunt omnes ſine delectu in hac Decretali: & dicit Franch. *in d. cap. 2. verſ. Tertiò nota*, in hoc eſſe majoris potentiæ privilegium, quàm conſuetudinem: & probatur apertè *in c. fin. infra eod.* Imò contrariam opinionem uti erroneam, & periculoſam in fide damnavit Joannes XXII. in extravag. *Vas electionis de hæret.* ut dixi ſupra *numer.* 57.

Neque verò dicto privilegio Eugenii IV. quidquam obſtat Concilium Tridentinum *cap. 15. ſeſſ. 23.* nam ibi tantùm diſponitur non poſſe Regulares ſæcularium etiam ſacerdotum confeſſiones audire, niſi fuerint legitimè ap-
probati. An autem quando ſunt legitimè approbati, poſ- 74
ſint in loco, ubi approbati ſunt, audire confeſſiones alterius diœceſani, necne, hoc ibi Concilium non declarat.

At

Atque ita Concilium *d. c.* 15. nihil ſtatuiſſe de hoc caſu ſupponit clarè Navarr. *in repet. c. Placuit n. 43. de pœnit. diſt. 6. ubi dicit per d. c. 15.* non adimi ſæcularibus poteſtatem deligendi confeſſarium probatum, quamvis alioqui eſſet alienus: ideòque & alias cum in S. Congregatione fuiſſet di-
75 ſputatum, an exempti, qui ex privilegio *c. fin. de pœnitent. & remiſſ.* poſſint etiam in aliena diœceſi confiteri ſacerdoti ſibi non ſubdito, poſſent poſt Concilium eligere quemcumque ſacerdotem etiam a ſuo Ordinario non approbatum: Congregatio cenſuit referendum Sanctiſſimo. Et Sanctitas ſua audita relatione Congregationis non revocavit in dubium, an poſſent confiteri ſacerdoti non ſubdito; ſed tantùm reſpondit hujuſmodi ſacerdotem oportere eſſe ab illius Ordinario approbatum. Atque ita Sanctiſſimus probavit privilegium ante Concilium obtentum de confitendo ſacerdoti extra diœceſim non fuiſſe à Concilio ſublatum: dummodò idem confeſſarius fuerit alias legitimè approbatus a ſuo Ordinario.

Obſervandum eſt enim ante Concilium unicum fuiſſe impedimentum, quia nemo poterat confiteri alieno ſacerdoti ſine proprii ſacerdotis licentia, ut patet in hac Decretali: ſed hodie ex Concilio additum eſt alterum *in d. c. 15. ſeſſ. 23.* id eſt, ut nemo ſit idoneus ad confeſſiones ſæcularium audiendas, niſi parochiale beneficium habeat, vel ſit approbatus ab Epiſcopo. Et quidem primum impedimentum de non eligendo ſacerdote alieno remanſit in diſpoſitioni juris communis: ideòque potuit tolli per privilegium ante Concilium, quia Concilium non ſuſtulit niſi privilegia, quæ adverſantur impedimento à ſe impoſito, non autem, quæ adverſantur diſpoſitioni juris communis. Quare ut Monachi Caſſinen. non approbati ab Ordinario audiant confeſſiones, repugnat Concilium *in d. cap. 15.* Ut approbati audiant confeſſiones ſibi non ſubditi, non Concilium, ſed jus commune repugnat. Impedimentum Concilii non adeſt, quia Monachi Caſſinen. hoc caſu poſſunt approbari à ſuis ſuperioribus regularibus ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, nec eſt opus approbatione Epiſcopi, ut inferiùs dicetur. Impedimentum juris communis eſt ſublatum privilegio Eugenii IV. ergo nihil eis obſtat, quominùs poſſint pœnitentes ſibi non ſubditi confeſſiones audire.

76 Sin autem Archiepiſcopus contendat dictos Regulares non poſſe approbari ad confeſſiones audiendas à ſuis ſuperioribus regularibus, ſed debere à ſeipſo uti diœceſano approbari; adhuc nihil videtur obſtare, quin Monachi prædicti in locis, ut ſupra, ſibi ſubjectis poſſint audire confeſſiones alterius diœceſani: quamvis enim etiam ſubditi inferiorum exemptorum licentiam audiendi confeſſiones petere ab Epiſcopo debeant, ut ſæpiùs cenſuit S. Congregatio, & præcipuè in cauſa Feretrana: hoc tamen non
77 procedit in illis monaſteriis Congregationis Caſſinen. quorum Abbates in locis ſibi ſubjectis utramque juriſdictionem exercent in parochos, & parochianos, ut probatur apertè *in c. 11. ſeſſ. 25. de regular.* ubi in monaſteriis, quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium, tàm ſæculares, quàm regulares hujuſmodi curam exercentes, ſubjiciuntur immediatè juriſdictioni Epiſcopi diœceſani in his, quæ ad dictam curam, & ſacramentorum adminiſtrationem pertinent: & ſtatuitur, ne aliqui etiam ad nutum amovibiles ad dictam curam deputentur, niſi de conſenſu Epiſcopi, & prævio illius examine. Ac deindè in verſ. *Excepto* à dicta regula excipiuntur ſpecialiter monaſteria, ſeu loca, in quibus Abbates Epiſcopalem, ac temporalem juriſdictionem in parochos, & in parochianos exercent.

Quamobrem, ſi Monachi in prædictis locis non ſubſunt Epiſcopo in concernentibus omnium ſacramentorum adminiſtrationem, & deputari poſſunt ad totam curam animarum exercendam ſine illius conſenſu, & examine: ergo nec eidem ſubſunt, nec egent illius approbatione pro adminiſtratione ſolius Sacramenti Pœnitentiæ: nam à quocumque removetur genus, removetur quælibet ejus ſpecies, juxta textum in cap. *nam concupiſcentiam*, quem ad hoc ponderat Joan. de Imola *de conſtitut. & in l. Si cauſa cognita*, juncta gloſ. *in ver. Peremiſti Cod. de tranſact.* & quod juris eſt de toto quoad totum, *&c. l. Quæ de tota in princip. ff. de rei vendic. & cap. Paſtoralis, §. Item cum totum*, ubi gloſ. & DD. notant *de præſcription.* cùm concordant.

Et confirmatur, quia ſtrictiùs ſubjiciuntur Epiſcopo regulares curam animarum adminiſtrantes, quàm adminiſtrantes ſolum Sacramentum Pœnitentiæ.

Siquidem primo caſu puniri poſſunt ab Epiſcopo, ſi delinquant in concernentibus curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, ut conſtat *ex d. c. 11.* at in ſecundo regulares non curati delinquentes in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, puniri non poſſunt ab Epiſcopo in vim Concilii, ut ſæpius S. Congregatio declaravit, licet hodie puniri poſſint in vim Conſtitutionis Gregorii XV. *de exempt. privil.* Ergo ſi Monachi in caſu, in quo magis ſubſunt Epiſcopo., pro exercenda cura animarum in locis, ubi utramque juriſdictionem exercent, non egent illius approbatione; longè minus dicendi ſunt egere hujuſmodi approbatione in caſu, in quo minus ſubſunt pro confeſſionibus audiendis, atque ita *c. 11. ſeſſ. 23* limitatur *ex cap. 11. ſeſſ. 25. de regul.*

Unde tempore Cardinalis Alciati, cum Abbas Monaſterii S. Eliæ de Carbono Anglonen. Diœceſis exercens utramque juriſdictionem in Parochos, & Parochianos dicti oppidi dubitaſſet, an presbyteri ejuſdem oppidi ab Epiſcopo Anglonen. approbati deberent ad confeſſiones audiendas *ex c. 15. ſeſſ. 23.* an verò ab ipſo Abbate *ex c. 11. ſeſſ. 25. de regular.* S. Congregatio cenſuit mittendum ſupplicem libellum ad Epiſcopum, contra quem tamen inclinavit. Tempore verò Cardinalis Caraſæ, cum Milites S. Joannis Hieroſolymitani habentes in oppido Maruggii juriſdictionem temporalem, & ſpiritualem, dubitarent, an ipſis prohibitum eſſet in eodem oppido ſacerdotes ad confeſſiones audiendas approbare, S. Congregatio reſpondit non eſſe prohibitum.

Non obſtat, quòd *in dict. cap. 11.* in fine præſervetur jus illorum Epiſcoporum, qui majorem in prædicta loca, vel perſonas juriſdictionem exercent; quia de exercitio hujus majoris juriſdictionis hactenus non docuit Archiepiſcopus.

Succeſſivè QUÆRO, an regulares in aliqua diœceſi ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas ab Epiſcopo approbati cum facultate abſolvendi etiam à caſibus illi reſervatis, abſolvere poſſint pœnitentes ex aliena diœceſi confluentes à caſibus reſervatis in diœceſi pœnitentium, non autem in qua confeſſiones audiunt. 78

Jam S. Congregatio Concilii declaravit, Regulares intra diœceſim Epiſcopi approbantis poſſe etiam abſolvere pœnitentem alterius diœceſis, cùm habeant juriſdictionem à Papa, ex Clem. *Duanm de ſepult.* ut not. gl. *in c. 2. Ante figurationem caſus de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* cujus juriſdictio non reſtringitur ad limites alicujus Territorii, *c. cuncta per mundum 9. q. 3.* Socc. *conſ. 237. col. fin. lib. 2.* Cravet. *conſil. 128. n. 2.* ſed univerſus orbis eſt ſua diœceſis, *c. Per principalem eadem cauſ. & quæſt.* Thomas Campeg. *in tract. de Annatar. inſtitut. n. 9.* 79

Nunc dubitatur, an ſimiliter poſſint eum abſolvere à caſibus in diœceſi pœnitentis tantum reſervatis. In qua dubitatione non controvertitur, quominus decretum Clementis VIII. ſuſtulerit regularibus facultatem abſolvendi à reſervatis ab Ordinariis locorum, quam habent ex privilegio. Sed quæritur, an reſervatio obſtet regularibus alterius diœceſis quoad ſubditos reſervantis. Id autem pendet ab inſpectione, an actus reſervationis afficiat pœnitentes an verò ſacerdotes: nam ſi afficiat pœnitentes, non poterunt regulares abſolvere alterius diœceſanos habentes illud vinculum reſervationis, quod ubique inhæret perſo- 80
næ; idque ſatis patet exemplo excommunicationis, quam ſibi Epiſcopus reſervavit, quæ cùm feratur in ſubditum, ejuſque animam liget, *cap. Si quis Presbyterorum de rebus Eccleſ. non alienan.* Hoſtien. *in capit. Romana numer. 5. de ſentent. excommunic. lib. 6.* tolli non poteſt ab alieno Epiſcopo, non ob juriſdictionis defectum in ſua diœceſi, ſed propter obicem in perſona excommunicati injectum, qui reddit illum incapacem abſolutionis ab omni alio, quam ab alio Epiſcopo, qui ſententiam tulit, Hoſtien. *in Summ. de ſentent. excommun. numer. 12. §. Quis poſſit, & §. Et qualiter*, Covarr. *in capit. Alma Mater part. 1. § 12. num. 4. in princip. eodem tit. libr. 6.* Doctores *in cap. Nuper eodem titul.* Sin autem actus reſervationis non afficiat 81
Sacerdotes, clarum erit reſervationem hujuſmodi non obſtare Confeſſoribus non ſubditis Epiſcopo reſervanti, quia ſive hic actus reſervationis ſit juriſdictionis contentioſæ

tioſæ, ſive voluntariæ; neutro caſu ferri poteſt in non ſubditum, *cap. Ut animarum de Conſt. in 6. cap. At ſi Clerici ſupra de judic. & cap. A nobis il primo de ſentent. excom-*
82 *mun.* Et Epiſcopum etiam quoad ſuos ſubditos non poſſe in hac materia limitare juriſdictionem Sacerdotis ſibi non ſubditi, not. Raymun. *in Summ. de pœnit. & remiſſ. lib. 3. §. 15. verſ. Item proprius Sacerdos*, & Card. Zabarell. *in d. Clem. Dudum*, §. *Et ſi iidem poſt num. 2. verſ. Et hoc videtur de ſepult.*

83 Ex his verò quæ à ſcriptoribus traduntur, ſatis manifeſtum videtur actum reſervationis caſuum non afficere niſi perſonam ſacerdotis confeſſionem audientis, licèt indirectè obſtet etiam pœnitentibus, in quorum utilitatem inſtitutus fuit juxta decretum Conc. Trid. *ſeſſ. 14. de Sacram. Pœnit. cap. 7. de caſ. reſerv.* non quòd ipſi ex ſe ſint incapaces abſolutionis, ſed quia ſacerdotem non habent, à quo
84 legitimè abſolvantur. Qua in re ſatis erit recenſere loca, è quibus educitur, caſus reſervare nihil aliud eſſe, quàm juriſdictionem inferiorum ſacerdotum reſtringere, ſeu limitare.

Et primò ita decidit Specul. *in repert. §. Ut autem ſciat col. penult.* relatus à Steph. de Gaet. *in repert. cap. Ad limina num. 35. 30. quæſt. 1.* (Caſus ponere, inquit, nihil aliud eſt, quàm poteſtatem ſacerdotum reſtringere,) & ſequitur Joan. Friburg. *in Summ. Confeſſ. tit. de Confeſſ. & abſol. q. 50. verſ. Guliel. Paul. in Clem. Dudum*, relatus ibi à Card. *in § Si verò num. 8.* ubi ait: (Regulares prohibentur abſolvere à caſibus Epiſcopo reſervatis, non ex defectu poteſtatis ordinis, ſed ex ordinatione canonica juriſdictionis exercitium reſtringente:) & eum ſequitur Imol. *ibi n. 69. verſ. Fatetur tamen.*

Joan. Monach. in eadem Clement. relatus per gloſ. *in §. Per hujuſmodi in ver. Conceſſa*. Sicut, inquit, Epiſcopus caſus ſibi reſervando poteſt arctare poteſtatem Ordinariam Curatorum, ita etiam extraordinariam Regularium.

Guliel. de Monte Laudun. *in Sacramentali in ver. De Baptiſmo col. 3.* Poſſunt ſuperiores inferiorum Presbyterorum poteſtatem reſtringere ſubtrahendo, & caſus ſibi ſervando; quem ſequitur Stephan. de Gaet. *in repet. d. capit. Ad limina num. 459. verſ. Et licèt tantæ virtutis*, & Beatus Anton. *in Summ. par. 2 titul. 17. cap. 11. colum. 3.* Vitalin. *in d. §. Per hujuſmodi numer. 8.* In reſervatione, inquit, poteſt Epiſcopus poteſtatem Curatorum ordinariam reſtringere, *& ibi num. 7.* pluribus probat reſervationem Epiſcopi obſtare quidem Curatis, quominùs abſolvere poſſint, ſed non Regularibus, ſecundùm formam dictæ Clement. Quod planè verum non eſſet, ſi reſervatio afficeret pœnitentem, quia tunc, etiamſi is ad Regulares confugeret, eſſet incapax abſolutionis. Silveſt. *in ver. caſus ſub n. 3. verſ. Hæc ille valdè benè*, dicens, ſacerdotalis clavis omnia crimina poteſt abſolvere, niſi ipſa à ſuperiori Prælato quantum ad uſum ligetur. Navarr. *in Manuel. c. 27. n. 259.* Caſus, inquit, reſervatus dicitur, cujus abſolutio adimitur inferiori ſacerdoti.

Atquæ ex his patet reſervationem, ut initio diximus, nihil eſſe aliud, quàm limitationem juriſdictionis in inferiori ſacerdote.

Id quod ratione etiam ſuaderi poteſt, nam etſi Presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant, ut in decreto Conc. Trid. *cap. 15. in princ. ſeſſ. 23.* illam tamen accipiunt in habitu tantùm, non autem in actu, ſeu quantum ad uſum. In inſtitutione verò, ſeu collatione beneficii Curati tribuitur eis exequutio illius poteſtatis: textus eſt apertus *in cap. Generaliter, §. Ecce ſufficienter, & in cap. ſeq. 16. quæſt. 1.* & not. Abb. *in cap. Extirpandæ, §. Qui verò num. 53. ſupra de præbend.* & Prepoſ. *in cap. Latorem num. 17. verſ. Panormitanus verò 1. quæſt. 1.* Et hodie executionem illius poteſtatis, ſeu juriſdictionem in actu accipiunt Presbyteri, vel cùm Parochiale beneficium obtinent, vel cùm ab Epiſcopo ad confeſſiones audiendas approbantur, ut eſt expreſſum *in d. cap. 15. ſeſſ. 23.* Et ita quilibet Sacerdos Curatus, vel approbatus poteſt ab omnibus caſibus generaliter, & indiſtinctè abſolvere. Sed ab hac generali regula excipiuntur caſus, quos ſuperior ſibi retinuit, ſeu reſervavit, *ut in cap. Nuper ſupra de ſentent. excommun. & in d. cap. 7. de caſuum reſervat.* Ergo per reſervationem quantum ad uſum limitatur generalis illa ſacerdotum poteſtas ad abſolvendum: hæc enim eſt natura exceptionis, ut regulam reſtringat, & vitiet in caſibus exceptis, *l. 1. ff. de regul. jur. l. In his, l. Quod verò, & leg. Jus ſingulare, ff. de legibus cum ſimil.* Et conſequenter actus reſervationis principaliter, & directè non afficit niſi ſacerdotes, quorum poteſtas reſtringitur. Et inde fit, *ut in dict. Clement. Dudum, §. Per hujuſmodi de ſepultur.* in Extravagan. Benedicti XI. *Inter cunctas, §. Sicque de privileg.* & in decreto Clem. VIII. prohibitio abſolutionis à reſervatis non in pœnitentes, ſed in Confeſſores derogatur. Ad idem *dict. cap. Nuper verſ. Quia tamen conditor, & dict. cap. 2. de pœnitent. & remiſſ. libr. 6.*

Ex his conſequitur, ut actus reſervationis minimè afficiat regulares extra diœceſim Epiſcopi reſervantis, cùm ut initio diximus, nequeat Epiſcopus etiam quoad ſuos ſubditos limitare juriſdictionem ſacerdotis ſibi non ſubditi.

Secundò, non poteſt Epiſcopus concedere, ut ſuus ſub- 85
ditus abſolvatur in alia diœceſi à ſacerdote, quia à ſuo Epiſcopo juriſdictionem non habeat: ut hìc notat gloſ. communiter approbata *in ver. Alieno Sacerdoti, in Clemen. 1. de privil.* & utrobique notat Abb. Ergo nec poteſt prohibere, quominùs ſuus ſubditus abſolvatur in aliena diœceſi à ſacerdote à ſuo Epiſcopo juriſdictionem habente; ex regula *l. Nemo qui condemnare, ff. de reg. jur. & c. Non poteſt ſupra de re judic.*

Tertiò, actus reſervationis eſt localis, & reſtrictus ad 86
ſuam cujuſque Epiſcopi diœceſim, ex decreto *d. c. 7. ſeſſ. 14. de caſuum reſerv.* ibi. Neque dubitandum eſt, quin hoc idem
Epiſcopis omnibus in ſua cujuſque diœceſi liceat. Ergo 87
non extenditur ad Regulares degentes extra diœceſim Epiſcopi reſervantis. Et quamvis decretum Clementis quoad Regulares ſuſtulerit privilegia, & exemptiones quaſcumque, non tamen fecit, ut ſubjicerentur Epiſcopo, qui etiam ceſſante exemptione eidem ſubditi non erant; neque enim prodiit ad ampliationem, ſed ad declarationem Concilii, ideòque non ſubjecit Epiſcopo reſervanti ſacerdotes alterius diœceſis, quos nec Concilium ſubjecit; ac propterea impedit ſolùm, quominùs Regulares poſſint abſolvere à reſervatis Epiſcopo, in cujus diœceſi morantur, ſed non à reſervatis alieno, cui non ſubjiciuntur.

Quartò, non eſt dubium, quin regulares poſſint abſolvere à caſibus reſervatis de Epiſcopi licentia. Pone igitur ſubditum Epiſcopi reſervantis reperiri in aliena diœceſi, atque habere caſus aliquot reſervatos, quos neceſſe habeat confiteri. Quæro, cujus Epiſcopi licentia ſit requirenda, ut ſacerdos à dictis caſibus abſolvere valeat. Non Epiſcopi, in cujus diœceſi pœnitens reperitur; quia ipſe, ut ſupponimus, eos caſus non reſervavit, *cap. Verbum de pœnit. diſt. 1. cap. Cùm inferior de major. & obed.* Federic. de Sen. *conſ. 14.* Monac. *numer. 4. verſ. In ſecunda quæſt.* Item non Epiſcopi reſervantis, quia is non poteſt licentiare ſacerdotes non ſubditos ad confeſſiones ſuorum ſubditorum audiendas, ſecundùm gloſ. hìc *in ver. Alieno Sacerdoti*, quæ communiter recipitur. Ergo nullius Epiſcopi licentia requiritur, ac proinde licebit Regularibus approbatis à prædictis caſibus abſolvere, quocumque Epiſcopo inconſulto, ne alioquin pœnitentes neceſſario careant beneficio abſolutionis.

Quibus accedit, quòd eſſet nimis grave indiſtinctè pœnitentes remittere ad Epiſcopum reſervantem: numquid enim Italus in Galliam, aut Germaniam profectus, rejici debeat ad ſuum Ordinarium pro abſolutione à reſervatis obtinenda?

Quintò, ſi regulares non poſſent abſolvere pœniten- 88
tem à caſibus in aliena diœceſi reſervatis, tenerentur habere notitiam caſuum illic reſervatorum: oportet enim ſcire ſacerdotem à quibus caſibus abſolvere non poſſit, Clem. *Religioſi de privil.* Silveſt. *in verb. Confeſſor. 3. nu. 2.* Tolet. *inſtruct. Sacerd. lib. 3. c. 15. verſ. Tertiò.* Sed conſequens eſt abſurdum, quia impoſſibile eſt, ut ſacerdos
noverit caſus ubique locorum reſervatos: ergo & ante- 89
cedens; præſertim verò quod ex eodem decreto Clementis locorum Ordinarii jubentur paucos tantùm, & neceſſarios ſibi reſervare, ne ſubditis aut Confeſſoribus in animarum ſalute procuranda ſint oneroſi.

Sexto, inter alias cauſas, ob quas Epiſcopi caſus ſibi re- 90
ſervant, una eſt ſacerdotum imperitia, propter quam in

ar-

arduis caſibus volunt ad ſe haberi recurſum, ut poſt Laud. inquit Steph. de Gaeta *in d. repet. cap. Ad limina num. 539. verſ. Quare autem*. Hæc autem ratio poteſt non vigere in ea diœceſi, ad quam pœnitens divertit: Ergo illuc non habebit locum reſervatio ex defectu non ſolum poteſtatis, verùm etiam voluntatis reſervantis. Neque enim eſt veriſimile, ut exempli gratia Epiſcopus Cattaren. qui fortè caſus graviores ſibi reſervavit ob ruditatem ſacerdotum illius diœceſis, intendat hujuſmodi reſervationem afficere etiam ſacerdotes in Urbe, aut Mediolani ad confeſſiones audiendas cum facultate caſuum reſervatorum approbatos.

91 Septimò, ex decreto Clem. Epiſcopus non prohibetur abſolvere pœnitentem alterius diœceſis à caſibus illic reſervatis, quia unius Epiſcopi reſervatio ex defectu juriſdictionis non afficit alium, Tolet. *inſtruct. Sacerd. lib. 3. cap. 14*. Ergo nec debet cenſeri prohibitus Regularis ab Epiſcopo delegatus ad caſus Epiſcopales: nam ſicut Epiſcopus non habet in alium Epiſcopum juriſdictionem, ita nec in delegatum ab eo. Ideòque Silveſter *in ver. Con-*
92 *feſſor 2. num. 4. verſ. Secundus eſt*, docuit eum cui hujuſmodi facultas abſolvendi committitur, poſſe abſolvere contra prohibitionem alterius Prælati, vel inferioris, vel æqualis:

93 Octavò, quilibet ſacerdos approbatus poteſt abſolvere peregrinos, ſcholares, & vagabundos à caſibus reſervatis ab illorum Epiſcopis, gl. *ad Sum. Raymund. de pœnit. & remiſſ. §. 15. in ver. Longum*, Cajet. *in Summ. verb. Abſolutio cap. 3*. ubi teſtatur Eugenium Papam ita ore expreſſiſſe, licèt hujuſmodi viatores abſque licentia proprii ſacerdotis viam fecerint: & ſequitur Tolet. *inſtruct. Sacerd.*
94 *lib. 3. cap. 13. num. 7. verſ. Tertius caſus*. Id autem nulla alia ratione procedit, niſi quia ſcholares, & alii ſupradicti ſortiuntur forum pœnitentialem ubi moram trahunt, gloſ. in Clem. 2. *in ver. Presbyteri de privileg.* quam dicit notandam Card. *num. 8.* & tradunt DD. proximè relati. Sed ratio eadem, quæ in ſcholaribus, & peregrinis militat reſpectu omnium ſacerdotum, viget etiam in aliis omnibus reſpectu Regularium, quia illis tamquam delegatis Sedis Apoſtolicæ ſimiliter ſubjiciuntur pœnitentes ex alienis diœceſibus convolantes, & illorum forum ſortiuntur ut jam cenſuit S. Congregatio: Ergo ſicut reſervatio Epiſcopi non obſtat peregrinis, quominùs abſolvi poſſint a ſacerdotibus approbatis ab Epiſcopo, in cujus diœceſi reperiuntur; ita etiam non obſtabit cæteris aliis, quominùs abſolvi poſſint à Regularibus ſimiliter approbatis ab Epiſcopo, in cujus diœceſi morantur.

95 Poſtremò hanc ſententiam probavit in ſpecie Navarr. *conſ. 21. de pœnit. & remiſſ. & in man. cap. 27. num. 261. verſ. Ad quæſtionem*, ubi etiam reſpondit non modò regularem, ſed etiam parochum habentem facultatem abſolvendi à caſibus reſervatis Epiſcopo ſuo, poſſe abſolvere pœnitentem alterius Epiſcopatus. Atque ibi etiam aſſerit ita ſe habere conſuetudinem; numquam enim, inquit, intellexit ullum confeſſorem legitimum, cui eſſet prædicta facultas, remiſiſſe quem ad Epiſcopum alterius Epiſcopatus, & conſuetudo ampliare poteſt juriſdictionem, imò & dare non habenti, *cap. Duo ſimul, cum gloſ. de offic. ordin.* Eamdem opinionem ſecutus eſt Tolet. *inſtrum. ſacerd. lib. 3. c. 14. in fin.* Jacob Graff. *dec. canon. p. 1. lib. 1. c. 13. n. 48.* Henriq. *lib. 3. de pœnit. Sacram. c. 8. §. 5. & c. 14. § 8.* & nonnulli alii ex recentioribus; qui omnes ſimiliter teſtantur ita obſervari ex conſuetudine.

Quæ tamen opinio quoad ſacerdotes ſæculares maximam patitur difficultatem, imò vera non videtur, quia nulla poteſt conſuetudine introduci, quòd aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſſit ſolvere, vel ligare: quæ ſunt formalia verba text. *in cap. 2. § Nulla quoque de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* ubi gloſ. *in verb. Conſuet.* reddit rationem, cur hujuſmodi conſuetudo non valeat, quia, inquit, eſſet oneroſa Eccleſiis, *c. 2. de Conſuet.* & ex ea frangitur Eccleſiaſticæ diſciplinæ nervus, *cap. Cum venerabilis eod. tit.* & etiam eſſe contra obedientiam Principis præſcribere, *cap. Cum non liceat de præſcrip.* Quod procedit, etiamſi conſuetudo eſſet immemorabilis, *ut in d. cap. 2.* adnotarunt Gemin. *col. 1. verſ. Tertio nota*.

Et cum d. textus non ſimpliciter tollat conſuetudinem, ſed dicat nullam poſſe conſuetudinem introduci, atque ita reſiſtat voluntas Principis introductioni illius; per ea verba reprobatur, ac tollitur tam præterita, quam futura conſuetudo, ſecundùm communem Canoniſtarum opinionem in *cap. Uni de Cler. non reſid. in 6.* & patet ex quampluribus congeſtis à Tiraq. *in Proœm. de utroque retract. num. 17. & ſeq.* Sed quia hæc quæſtio non eſt præſentis indaginis, in ea diutiùs immorandum non duximus: ſatis eſt, quod pertinet ad dubium, de quo nunc agitur, regulares in ea diœceſi, in qua ſunt approbati, poſſe abſolvere confluentes etiam à caſibus in aliena diœceſi reſervatis: in hoc enim plus operatur Apoſtolicum privilegium, quam conſuetudo, ut patet *in c. fin. hoc tit.* & in Extravag. *Vas electionis de heret.* ubi damnatur error Joannis de Poliaco aſſerentis Summum Pontificem non poſſe concedere regularibus generale privilegium audiendi confeſſiones ſine licentia proprii ſacerdotis, quem dicebant eſſe parochialem curatum.

In dubiis autem favendum eſt abſolutioni, quia reſer- 96
vatio eſt ſtrictè intelligenda, & ut minùs lædat facultatem regularium, quàm fieri poſſit, Vitalin. in d. Clem. *Dudùm §. Per hujuſmodi n. 7. de ſepult.*

Nec obſtat, quòd in fraudem reſervationis ſæpè peni- 97
tentes confluant ad propinquas diœceſes pro abſolutione impetranda. Nam reſpondetur hanc objectionem petere principium; quia ſi licet penitenti confiteri reſervata in aliena diœceſi: ergo nullam fraudem committit confitendo: neque enim videtur dolo facere, cùm jure ſuo utatur, ut in regula Digeſtorum: *Nullus*: nam, ut ait Ulpianus *in l. Injuriarum §. 1. ff. de injur.* Is qui jure publico utitur, non dicitur injuriæ faciendæ cauſa hoc facere; ju-
ris enim executio non habet injuriam. Præterquam quod 98
poſſet fieri deciſio cum limitatione, dummodò id non fiat in fraudem reſervationis: idque verius, ac tutius videtur exemplo Clerici primæ tonſuræ, qui beneficium obtinet in aliena diœceſi: nam etſi promoveri poſſit ad minores Ordines ab Epiſcopo beneficii quantumvis tenuiſſimi, ad
præſcriptum *cap. Cum nullus de tempor. ordin. lib. 6.* tamen 99
ſi illud beneficium ſibi in fraudem conferri curaverit, ut eludat examen, ac judicium ſui Ordinarii, cenſetur malè promotus, & remanet ſuſpenſus ab executione Ordinum tamquam ordinatus à non ſuo Epiſcopo; juxta *cap. 8. ſeſſ.*
23. ut S. Congregatio declaravit, quæ idem etiam reſpon- 100
dit in laico ordinato poſt commiſſum delictum, nam quamvis crimen non habens cenſuram annexam, ſi de illo penitentiam egerit, non impediat illius promotionem, ut notatur per DD. *in c. Si pro clericis de præben. in 6.* tamen ſi promoveri ſe fecerit in fraudem judicis laici, ut quia cauſa eſt præventa in Curia ſæculari, in ea cauſa fori privilegio non gaudet. In quo S. Congregatio ſecuta eſt opinionem Jo. Andr. quæ communis eſt *in c. unico de oblig. ad ratioc.* Et in hac materia cavendum eſſe, ne quid fiat in fraudem, vel præjudicium proprii ſacerdotis, advertit Silveſt. *in ver. Confeſſ. 1. n. 10. verſ. Niſi fortè ſit Epiſcopo reſervatum.*

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Idem Innocentius III. in eodem Concilio Generali:

CAPUT XIV.

Cum ex eo; & infra. Eleemoſynarum quoque quæſtores, quorum quidam ſe alios mentiendo, abuſiones nonnullas in ſua prædicatione proponunt, admitti (niſi Apoſtolicas vel diœceſani Epiſcopi litteras veras exhibeant) prohibemus: & tunc præter id, quod in ipſis continebitur litteris, nihil populo proponere permittantur. Formam verò, quam communiter talibus Apoſtolica Sedes indulget, duximus exprimendam, ut ſecundùm eam diœceſani Epiſcopi ſuas litteras moderentur. Ea ſiquidem talis eſt: Quoniam (ut ait Apoſtolus) omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti, recepturi prout in corpore geſſimus, ſive bonum fuerit, ſive malum: oportet nos diem miſſionis extremæ, miſericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu ſeminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in cœlis: firmam ſpem, fiduciamque rectam tenentes, quoniam qui parcè ſeminat, parcè & metet: & qui ſeminat in benedictionibus & metet vitam æternam: Cùm igitur ad ſuſtentationem fratrum, & egenorum ad tale confluentium hoſpitale. propriæ non ſuppetant facultates, univerſitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino, atque in remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatenus de bonis vobis à Deo collatis, pias eleemoſynas, & grata eis charitatis ſubſidia erogetis: ut per ſubventionem veſtram ipſorum inopiæ conſulatur; & vos per hæc bona & alia, quæ Domino inſpirante feceritis, ad æterna poſſitis gaudia pervenire. Qui autem ad quærendas eleemoſynas deſtinantur, modeſti ſint, & diſcreti, nec in tabernis aut in aliis locis incongruis hoſpitentur; nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, caventes omninò, ne falſæ Religionis habitum geſtent. Ad hæc, quia per indiſcretas, & ſuperfluas indulgentias, quas quidam Eccleſiarum Prælati facere non verentur; & claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur: Decernimus, ut cùm dedicatur Baſilica, non extendatur indulgentia ultra annum, ſive ab uno ſolo, ſive à pluribus Epiſcopis dedicetur: ac deinde in anniverſario dedicationis tempore quadraginta dies de injunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat: & infrà. Hunc quoque dierum numerum indulgentiarum litteris præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet caſibus aliquoties conceduntur: cum Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis, hoc in talibus moderamen conſueverit obſervare.

S U M M A R I U M.

1 *QUæſtores eleemoſynarum ſine Apoſtolicis, vel Diœceſanorum, litteris admitti non debent, & n. 4.*

2 *Et debent eſſe modeſti & diſcreti, & à locis & expenſis incongruis abſtinere, & n.9.*

4 *Indulgentias Epiſcopi concedere non poſſunt in dedicatione Baſilicæ ultra annum, & in anniverſario dedicationis, & pro quibuslibet aliis caſibus ultra 40. dies, & n. 14.*

5 *Quæſtores eleemoſynarum indigent litteris Papæ, vel Epiſcopi, ſi eleemoſynas quærant nomine alieno; ſecus ſi proprio.*

6 *Quæſtores non poſſunt pro eleemoſynis colligendis aliud populo proponere, vel prædicare, quàm in eorum litteris continetur.*

Et quid poſt Concilium Tridentinum, n.18. & n. 22.

7 *Quæſtorum abuſus corrigere ad officium Epiſcoporum pertinet non obſtante exemptione, & n.24.*

8 *Litterarum forma pro colligendis eleemoſynis, qua uti ſolet Sedes Apoſtolica, & ſecundùm quam Epiſcopi debent ſuas litteras moderari, refertur in textu.*

10 *Beguinarum fictarum hoſpitia ſunt quaſi poſtribula, à quibus modis omnibus eſt cavendum.*

11 *Indulgentia per Prælatos concedenda debet eſſe moderata, & ſecundùm quantitatem, & qualitatem cauſæ.*

12 *Per indulgentias indiſcretas, & immoderatas, claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur.*

13 *Indulgentiæ proſunt nedum in Purgatorio, ſed etiam quoad pœnitentiam hic injunctam.*

14 *Papa poteſt reſtringere poteſtatem Epiſcoporum in concedendis indulgentiis.*

15 *Indulgentiis, quæ ab Epiſcopis conceduntur ultra annum in dedicatione Eccleſiæ, & ultra 40. dies in aliis caſibus, ſunt ipſo jure nullæ in ea parte in qua excedunt.*

16 *Epiſcopi habent poteſtatem concedendi indulgentias à Papa: ipſe verò à ſolo Deo.*

17 *Indulgentias ultra numerum dierum hìc taxatum non prohibentur Epiſcopi concedere in foro pœnitentiali.*

18 *Quæſtores eleemoſynarum, qui per ſe vel per alios prædicare præſumunt, ab Ordinariis locorum ſunt puniendi, non obſtantibus privilegiis. & 24.*

19 *Quæſtorum nomen, atque uſum aboleri juſſit Conc. Tridentinum.*

20 *Indulgentiæ adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus ab Epiſcopo ſunt publicandæ.*

Epiſcòpi eleemoſynas, & oblata ſibi charitatis ſubſidia colligere poſſunt, nulla tamen mercede accepta, ibid.

21 *Formula litterarum in S. Congregatione Concilii compilata ad colligendas eleemoſynas pro hoſpitalibus actu hoſpitalitatem exercentibus refertur.*

22 *Eleemoſynarum collectores hodie quas qualitates habere, & quæ obſervare debeant in quærendis eleemoſynis.*

23 *Campanellæ uſus in eleemoſynis colligendis ſoli Religioni S. Antonii à Sede Apoſtolica fuit conceſſus.*

24 *Eleemoſynarum collectores non obſervantes leges ſibi præſcriptas, publicè ſunt puniendi, & ſtatim removendi ab Epiſcopo diœceſano.*

25 *Monachis S. Antonii non eſt prohibita à Conc. Tridentino eleemoſynarum collatio, quam faciunt tempore æſtatis.*

26 *Presbyteri non prohibentur à Concilio Tridentino accedere ad accipiendas primitias frugum, ſive animalium.*

27 *Fratres Ordinum Mendicantium non prohibentur eleemoſynas quærere, & eorum nomine triticum, & vinum tempore meſſium, & vindemiarum, & alias res colligere.*

Dummodò id non faciant per alios, ſed per ſeipſos, nu. 30. & 32.

28 *Cruciata non obſtat, quominus Religioni Sancti Antonii liceat colligere eleemoſynas forma à Sacra Con-*

Congregatione Concilii præſcripta.
29 *Indulgentias quæſtuandi facultatem quomodolibet continentes revocavit S. Pius V. prætextu indulgentiarum, & facultatum quæſtus fieri prohibuit.*
31 *Eleemoſynas colligere propriorum locorum neceſſitatibus non eſt prohibitum.*
32 *Regulares quærentes eleemoſynas extra diœceſim, in qua ſitum eſt monaſterium, tenentur ſuorum ſuperiorum licentiam Ordinario oſtendere, & illius conſenſum obtinere.*
33 *Epiſcopus poteſt tam in ſua diœceſi, quàm in aliena ac Diœceſani conſenſu per perſonas ſpectatæ probitatis, ac fidei, eleemoſynas quærere pro Eccleſiis, & piis locis ſuæ diœceſis.*

1 CUm ex eo. Eleemoſynarum quæſtores ſine Apoſtolicis, vel Diœceſanorum litteris admitti non debent: nec tunc proponant ultra id, quod in ipſis litteris
2 continetur. Hoc primò: & communis forma litterarum
inſeritur. Hoc ſecundò; & debent eſſe modeſti, & à locis, & expenſis incongruis abſtinere. Hoc tertiò; in dedica-
3 tione Baſilicæ ultra annum, & in anniverſario dedicationis, & in litteris indulgentiarum conceſſis ab alio, quàm à Papa, ultra 40. dies remiſſio excedere non debet. Hoc quartò; & ſic patet quatuor eſſe partes principales. Secunda ibi, *formam*. Tertia, ibi, *qui autem*. Quarta, ibi, *ad hæc*. Jo. Andr. cum quo cæteri concordant.

4 Nota primò, ibi, *Apoſtolicas, vel diœceſani litteras*. Eleemoſynarum quæſtores, quales ſunt quæſtores hoſpitalium Sancti Antonii, & Sancti Spiritus in Saxia, & conſimiles, non eſſe admittendos, niſi litteras Apoſtolicas, vel Epiſcopi diœceſani oſtendant; & altera illarum litterarum ſufficit, ut innuit disjunctiva, *vel cap. Inter cæteras ſupra de reſcriptis, & cap. Inter alternativas de regul. juris lib. 6. ſic c. Excommunicamus §. Quia verò nonnulli de hæretic.* ſecundùm Hoſtien. *hic nu. 1. in verb. Niſi Apoſtolicas*, & Jo. Andr. *eodem nu. & verb.* Et hoc verum ſecundùm eos, ſi appareant litteræ non ſuſpectæ, aliàs contra, *ut c. Quod ſuper de fid. Inſtrumentor.* Nec tales excuſantur ab hac Conſtitutione ex eo, quòd ſint exempti, ut in Clem. 2. *de pœnit. & remiſſ.* & hoc juſta de cauſa fuit conſtitutum, ut dignoſceretur, an eſſent tales, quales ſe aſſerunt. Plerumque enim contingebat, atque contingit, ut aſſumpto falſæ Religionis habitu, ſe fingant alios, quàm ſint, ut patet in textu, ibi, *ſe alios mentiendo*, necnon ibi, *ne falſæ religionis habitum geſtent*; & propterea antequam admittantur, debent diligenter ab Epiſcopis examinari. Hoc autem obtinet in iis tantùm quæſtoribus, qui eleemoſynas quærunt nomine alicujus hoſpitalis, vel pii loci, & ſic nomine alieno: ſecus verò ſi proprio nomine pro ſeipſis eleemoſynas quærerent; quia tales nullis indigent litteris, *c. Quieſcamus 42. diſt. cap. Non ſatis 82. diſt.* ſecundùm Mar. Socc. *hic n. 4.*

6 Secundò nota, ibi, *præter id, quod in ipſis continetur*, tales queſtores non poſſe pro eleemoſynis colligendis aliud populo proponere, vel prædicare, quàm in eorum litteris contineatur: quod providè ſancitum fuit, quia tales conſueverant multas proponere abuſiones, & mendacia: & plures illorum fraudes recitat Hoſtien. *in c. Cum ex eo n. 11. ſupra de reliq. & venerat. SS.* nam plerumque, & vota commutabant, & abſolvebant à pœna, ut ibi per eum.
7 Ad officium autem prælatorum pertinet pravos illorum abuſus corrigere, ne fidelis populus variis illorum figmentis, & falſis documentis decipiatur, ut habetur *in d. cap. Cum ex eo*, & excedentes, ab eiſdem Prælatis puniri poſſunt, non obſtante exemptione, ut in d. Clem. 2. *in fin. de pœnit. & remiſſ.* ubi ratio ſubjicitur, ut à ſuis temerariis auſibus, qui ubique (ut communis habet aſſertio) nimium excreverunt, pœnæ formidine propenſiùs compeſcantur.

8 Tertiò nota formam, qua communiter uti ſolet Sedes Apoſtolica in indultis quæſtuandi pro hoſpitalibus, ac locis piis, & ſecundum quam Epiſcopi diœceſani debent & ipſi ſuas litteras moderari, ut hic dicitur in verb. *Formam*: ſed hodie qualis eſſe debeat illa forma, patebit infra *n. 21.*

9 Quartò nota in verſ. *Qui autem*, quales eſſe debent iſti quæſtuarii; debent enim eſſe modeſti, & diſcreti, & non divertere in tabernis, & aliis locis incongruis: & notandum eſt, ut dicunt Hoſt. *n. 12.* Jo. Andr. & Marian. Socc.
10 *eod. num.* quia textus non dicit, proſtibulis, quæ omnino prohibentur; nam & cavendum eſt à quaſi proſtibulis, ſicut ſunt hoſpitia quarumdam Beguinarum fictarum, quod perniicioſum genus eſt mulierum, nec de facili alios quàm religioſos admittunt, à quibus modis omnibus eſt cavendum, *c. Pernicioſam, & c. Diffinimus 18. q. 2.* Hodie iſtarum ſtatus damnatus eſt per Concilium Viennenſe, ut in Clem. *Cum de quibuſdam de relig. domib.* & in Clem. *fin. de hæret.* & de illis Beguinis vide quod ſcripſi in c. *Nullus nu. 56. ſupra de ſer. competen.* Item illi quæſtores abſtinere debent ab inutilibus, & ſumptuoſis expenſis, ut in littera, ſic ſupra *de cenſibus, c. Cum Apoſtolus, §. 1.* nec geſtare debent falſæ religionis habitum; *ſic ſupra de privil. c. Tuarum*, & excedentes in talibus; ab Epiſcopo puniri poſſunt, ut dixi ſupra *n. 7.*

Quintò nota in verſ. *Ad hæc*, indulgentiam per Præla- 11
tum concedendam non debere eſſe indiſcretam, ſed moderatam, & ſecundùm quantitatem, & qualitatem cauſæ: & ſigna rationem in textu expreſſam, quia per indiſcre- 12
tas, & immoderatas indulgentias, claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur: & ex his 13
ultimis verbis collige ſingulariter ſecundùm Marian. Socc. *in 8. notab.* quòd indulgentiæ proſunt nedum in Purgatorio, ſed etiam quoad pœnitentiam hic injunctam: quare ſi aliquis tenetur quindecim diebus jejunare, habita ſuper talibus indulgentia, non tenebitur, ſecundùm eum.

Ultimò nota, ibi, *decernimus*, Papam poſſe reſtringe- 14
re, & moderari poteſtatem Epiſcoporum in concedendis indulgentiis, prout hic fecit Innocentius III. in Concilio generali, reſtringendo eorum poteſtatem ad annum in dedicatione Baſilicæ, & ad quadraginta dies in anniverſario dedicationis, & in litteris indulgentiarum, quæ conceduntur pro quibuslibet aliis caſibus, id eſt piis cauſis, veluti pro ædificatione, vel reparatione Eccleſiarum, vel ſuſtentatione hoſpitalium, & aliis ſimilibus ſecundum Hoſt. *n. 20.* 15
in verb. Pro quibuslibet concordat c. fin. eod. tit. l. 6. ubi indulgentiæ ab Epiſcopis conceſſæ ultra numerum hic taxatum irritæ decernuntur, ſcilicet in ea parte, in qua excedunt, ut ibi declarat gloſ. *in verb. Non obtinent, & gloſ. ultim. hic in addit.* Et perpetuò commenda memoriæ ratio- 16
nem, quam reddit Innoc. *hic num. 2.* quia minores Prælati omnes habent hanc poteſtatem à Papa, & ipſe à ſolo Deo, *c. quamquam in 21. diſt. & c. 1. 22. diſt.* Item hoc poteſt Papa ratione principatus, & juriſdictionis, quam habet ſuper omnes, *c. In novo 21. diſt.* Et hoc facit ex juſta cauſa, quia hac poteſtate abutebantur ita formaliter Innoc. quem totidem verbis ſequitur Jo. Andr. *n. 13.* Et pondera has auctoritates contra eos, qui contendunt Epiſcopos habere juriſdictionem immediatè à Deo; de quo articulo dic ut plenè ſcripſi *in c. 1. à n. 29. uſque ad n. 55. ſupra de offic. Ord.*
Subdit tamen notabiliter Innoc. ubi ſupra, poteſtatem Epi- 17
ſcoporum hic reſtrictam eſſe quoad illas tantum indulgentias, quæ fiunt publicè; ſed non intelligitur reſtricta in foro pœnitentiali, quin Epiſcopus poſſit annos, & dies prout vult, indulgere, dummodò diſcretè faciat.

QUÆRO, an ea quæ diſponuntur in hac Decretali 18
circa eleemoſynarum quæſtores, & formam litterarum in eleemoſynis quærendis, ſint correcta, vel aliqua ex parte modificata ex jure noviſſimo Conc. Trid.

Solutio. Statuit S. Synodus *in c. ultim. in fin. ſeſſ. 5.* ſub Paulo III. ut quæſtores eleemoſynarii, qui etiam quæſtuarii vulgo dicuntur, nullo modo nec per ſe, nec per alium prædicare præſumant, & contrafacientes ab Epiſcopis, & Ordinariis locorum, privilegiis quibuſcumque non obſtantibus, opportunis remediis omninò arceantur. Quod & prius interdixerat Urbanus IV. *in Conſtit. 2. incip. Licet ex omnibus § 14.* ut in *Bull. tom. 1. pag. 96.* & Clem. IV. *in c. Ut officii, § Compeſcentes de hæret. lib. 6.* Deinde ſub Pio IV. *c. 9. ſeſſ. 21.* ſtatuit Concilium, ut quæſtorum nomen atque 19
uſus in quibuſcumque Chriſtianæ Religionis locis penitus aboleatur, nec ad officium hujuſmodi exercendum ullatenùs admittantur, quia remedia, quæ ſtatuta fuerant adverſus pravos illorum abuſus tam in Concilio Lateranenſi, ut in text. noſtro, ac Lugdunenſi, *ut in c. fin. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* quam Viennenſi, ut in Clem. *Abuſionibus eod. tit.* poſterioribus temporibus reddita fuerunt inania, & eorum malitia ita quotidie excrevit, ut de eorum emendatione nulla ſpes relicta videatur. Indulgentias verò per Or- 20
dinar. locorum adhibitis duobus de Capitulo debitis temporibus publicandas eſſe decrevit; quibus etiam datur facul-

tas

tas eleemoſynas, atque oblata ſibi charitatis ſubſidia fideliter colligendi, nulla prorſus mercede accepta.

21 Porrò ſan. mem. S. Pius V. & Greg. XIII. ex ſententia Sac. Congregationis Concilii ſtatuerunt ſcribendas litteras in hanc ſententiam locorum Ordinariis, in quorum diœceſi hoſpitalia reperiuntur, ut eas eleemoſynas, quæ pro uſu dd. hoſpitalium, in quibus hoſpitalitas actu exercetur, dabuntur, intra fines civitatis, & ejus diœceſis tantùm colligi permittant, petita tamen ab ipſo, & obtenta in ſcriptis, & gratis licentia, quæ ſanè danda videtur, cùm in eodem hoſpitali, ſicut aſſerit, curari ſoleant pauperes omnes, & morbo laborantes, utoptè S. Antonii, qui ex tota iſta diœceſi adducuntur; dummodò perſonæ quæ colligent, honeſtæ
22 vitæ, & ſpectatæ religionis ſint, ſuoque judicio approbatę, ac minimè propter hanc operam participes dictarum eleemoſynarum, atque hoc munere citra ullum dolum, etiam omni modeſtia, & dexteritate fungantur; queſtorumque nomen nullo modo gerant, ſed ſimpliciter eleemoſynarum collectores nuncupentur; non ſecum ferant ſua privilegia nec reliquias; non minis, aut infucationibus inducant fide-
23 les ad eleemoſynas, non campanellam, abſque ſimilia inſtrumenta quorumdam quæſtorum inſignia ad excitandas perſonas pulſent (collectoribus tamen S. Antonii fuit campanella conceſſa, cujus uſus ſoli Religioni S. Antonii à Sede Apoſtolica fuit conceſſus) non petant tamquam debitum, aut ſolitum, neque ulla arte, etiam prætextu dicendi orationem S. Antonii, vel cujuſvis alterius Sancti, aut aliter extorqueant pecunias, vel alia bona: ſed ſimpliciter, piè & modeſtè petendo eleemoſynam pro ſuſtentatione dictorum hoſpitalium, accipiant tantùm, quod ſibi ſponte offertur, vel ſuper iis eleemoſynis ullam quovis nomine conventionem faciant, etiam in utilitatem ipſorum hoſpita-
24 lium. Mox adjungebatur, ut diligenter Epiſcopus animadverteret, ut hæc omnia præcisè obſerventur, atque non ſolùm ad delationem aliorum, ſed ex ſuo etiam mero officio inquireret, ſi qua fraus præſertim adverſus leges preſcriptas in eis committeretur ab ipſis collectoribus, quos ſi verè reos compererit, puniret publicè pro modo culpæ arbitrio ſuo, eoſque ſtatim amoveret; atque alios, qui boni, & idonei ſint, ab eiſdem ſuperioribus ſufficiendos curaret.

25 Ad hæc cenſuit S. Congregatio decretum *d. c. 9. ſeſſ.* 21. non prohibere collectionem eleemoſynarum, quam Monachi Eccleſiæ ſub invocatione S. Antonii quotannis tem-
26 pore æſtatis faciunt pro ipſorum ſubventione; nec etiam Presbyteros, qui accedunt ad accipiendas primitias frugum, ſive animalium, quæ offerri ſponte ſolent devotionis
27 Erga. Item nec fratres Ordinum Mendicantium, quominùs mendicent, & eleemoſynas quærant, eleemoſynarumque nomine triticum, & vinum tempore meſſium, & vindemiarum quærant; ſic etiam dicendum de aliis rebus. Et hìc junge quæ ſcripſi *in c. Tuarum in 2. notab. ſupra de privil.*

28 Rurſus cùm fuerit quæſitum, an Cruciata obſtaret, quominùs Religioni S. Antonii liceret colligere eleemoſynas forma à S. Congregatione præſcripta: Reſponſum eſt non obſtare, ſed referendum Sanctiſſimo, qui probavit Congregationis ſententiam, dum agatur de ſimplici collectione eleemoſynarum pro illis hoſpitalibus, in quibus actu exercetur hoſpitalitas.

29 Cæterùm Indulgentias à Sede Apoſtolica conceſſas, pro quibus conſequendis manus ſunt porrigendæ adjutrices, & quæ quæſtuandi facultatem quomodolibet continent, generaliter, ac perpetuò revocavit S. Pius V. & pretextu Indulgentiarum, & facultatum, ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ quæſtus fieri prohibuit, ut in ſua Conſtit. 30. quę incipit. *Etſi Dominici in Bullar. tom. 2. pag.* 214. & in propoſito vide aliam ejuſdem Pontificis Conſtitutionem, *Quam plenum ſit*, quæ in ordine eſt *99. eod. tom. 2. pag.* 304.

30 Fratres Conventuales S. Franciſci jam degentes in Abbatia, ſeu monaſterio S. Viti Polignanenſis diœceſis, quæ quidem Abbatia Conventui SS. Apoſtolorum Urbis unita eſt, conſueverunt per quodcumque perſonarum genus colligere eleemoſynas non modò in civitate, ac diœceſi Polignanenſi, ſed in univerſa ferè Apulia, atque hujuſmodi eleemoſynæ non cedunt ſolùm beneficio Eccleſiæ S. Viti, ſed in augmentum quoque redditum dicti Conventus SS. Apoſtolorum.

Quærit Epiſcopus Polignanenſis, an poſſit tuta conſcientia permittere, ut dicti Regulares pergant in hac quaſi poſſeſſione quæſtuandi. Et quoad hoc jam cenſuit S. Congregatio, fratres Mendicantes ex decreto Conc. *c. 9. ſeſſ.* 21. non prohiberi quidem eleemoſynas quærere, ſed tamen non poſſe alios eorum nomine, & authoritate quoquomodo quæritare; & in caſibus contingentibus ſæpiùs reſpondit dictos regulares per ſeipſos tantùm poſſe eleemoſynas colligere, & probatur *in c. Tuarum ſupra de privil. & ibi dixi in 2. notab.* poſt Butr. *n.* 2. & Anchar. *n.* 1.

Verùm quia Regulares dicti Conventus objiciunt, quòd ſine dictis eleemoſynis per alios conquiſitis vivere non poſſunt, cùm Abbatiæ redditus non excedant valorem quadringentorum ducatorum, & omnes applicentur Conventui SS. Apoſtolorum; deliberandum videtur, an ſit illis concedenda facultas quærendi eleemoſynas per alias diœceſes ad aliquod tempus de Ordinariorum licentia, & cum conditionibus ſolitis præſcribi in litteris S. Congregationis.

Ad hæc ex piorum eleemoſynis in Cathedrali Polignanenſi jamdiù conſtructa eſt Capella in honorem S. Viti, in qua brachium ejuſdem Sancti aſſervatur.

Pro conſervatione, & uſibus neceſſariis dictæ Capellæ Presbyteri Eccleſiæ de Epiſcopi conſenſu, & authoritate ſoliti fuerunt hucuſque colligere eleemoſynas

Regulares verò negant id eis licere, tum quia illud Brachium S. Viti ad ipſorum monaſterium ſpectat, & in d. Capella non aſſervatur niſi gratia depoſiti, vel cuſtodiæ. Super quo lis pendet prope diem expedienda. Tum quia id cedit in grave præjudicium dicti monaſterii, quod majori parte eleemoſynis ſuſtentatur.

Tum denique, quia ipſi intendunt ſuppeditare neceſſaria ad uſum d. Capellæ, quamdiù in ipſa dicta reliquia aſſervabitur, dicuntque hanc quæſtorum multiplicitatem in diverſis diœceſibus eſſe non poſſe abſque confuſione, & ſcandalo.

Epiſcopus, qui aſſerit hanc eleemoſynarum collectionem eſſe neceſſariam pro d. Capellæ manutentione, itidem conſulit S. Congr. an ſibi liceat in dicta quaſi poſſeſſione perſeverare, & ſaltem petit facultatem pro aliis diœceſibus juxta formulam litterarum S. Congreg. Aliàs cenſuit S. Congreg. 31
nomen, & uſum quæſtorum eſſe penitùs à Concilio ſublatum; ſed tamen pro piorum locorum neceſſitatibus non eſſe prohibitum eleemoſynas colligere. Sed quia, quærentes, facilè hac facultate abutuntur, poſſent fortaſſe concedi Epiſcopo litteræ in forma conſueta ad aliquot annus pro aliquibus diœceſibus, ac de Ordinariorum conſenſu.

Itaque ad primum dubium videtur reſpondendum, præ- 32
dictos fratres tamquam Mendicantes nequaquam eſſe prohibendos eleemoſynas colligere, dum tamen ſi extra diœceſim Polignanenſem quæritare voluerint, ſuorum Superiorum licentiam oſtendant loci Ordinario, atque illius conſenſum obtineant, quemadmodum & aliàs Congregatio reſpondit. Cæterum nullibi eſſe permittendum, ut eleemoſynas quærant per alios, quàm ſui Ordinis fratres.

Ad ſecundum, Epiſcopo licere quidem in ſua diœceſi, 33
atque etiam in aliena de Diœceſani conſenſu per perſonas ſpectatæ probitatis, ac fidei, ſuoque judicio delegandas eleemoſynas quærere pro Eccleſiis, Capellis, ac locis piis ſuæ diœceſis, quæ ipſe pro ſua prudentia, & paſtorali ſolicitudine ejuſmodi eleemoſynarum præſidio magis indigere arbitrabitur. Et ita meo tempore ad utrumque dubium fuit reſponſum.

DE POENITENTIIS, ET REMISSIONIBUS.

Gregorius IX.

CAPUT XVI.

NE pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum: Permittimus Epiſcopis, & aliis ſuperioribus, necnon minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter ſui ſuperioris licentiam, providum & diſcretum ſibi poſſint eligere confeſſorem.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi, & alii Superiores, & minores Prælati exempti poſſunt ſine alia licentia ſibi eligere Confeſſorem.*
2 *Epiſcopi poſſunt ſibi eligere Confeſſorem, etiamſi exempti non ſint.*
3 *Prælatus inferior non exemptus, aut exemptus non Prælatus, non gaudet privilegio ſibi eligendi confeſſorem.*
4 *Rectores Eccleſiarum, item Scholares Epiſcopo, vel ejus Pœnitentiario, aut Archipresbytero civitatis confiteri debent.*
5 *Epiſcopus an hodie poſſit eligere confeſſorem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus ad præſcriptum Conc. Trid. in c. 15. ſeſſ. 23. & n. ſeq. uſque ad n. 31. & n. 62.*
6 *Confeſſor eligendus ex privilegio hujus c. debet eſſe habilis ad confeſſiones audiendas, & n. 13.*
7 *Impedimento uno ex duobus ſublato, actus expediri non poteſt.*
8 *Sacerdos, ut validè à peccatis abſolvat, debet non ſolùm eſſe approbatus ab Ordinario, ſed etiam habere juriſdictionem in pœnitentes.*
9 *Regulares habentes privilegium abſolvendi alienos Parochianos, an poſſint illos abſolvere ſine proprii Sacerdotis licentia, & n. 28.*
10 *Privilegium habens eligendi Confeſſorem, non poteſt eligere niſi eum, qui habet executionem, & numero 53.*
11 *Confeſſorem eligere eſt juriſdictionem prorogare.*
12 *Sacerdos ab Ordinario non approbatus habet juriſdictionem habitu, ſed non actu.*
14 *Sacerdos de jure communi ſatis eſt, ut habeat poteſtatem abſolvendi habitu, ad hoc ut illius executio per electionem prorogetur; ſecus poſt Concilium Tridentinum.*
15 *Epiſcopus eligendo Confeſſorem ſibi ſubditum videtur illum approbare.*
16 *Confeſſor electus in vim hujus capituli, an cenſeatur ordinarius.*
17 *Conſuetudo, ac privilegium eligendi Sacerdotem non approbatum ad confeſſiones audiendas, ſublata ſunt à Conc. Trid.*
18 *Confeſſor eligendus in vim Bullæ Cruciatæ debet eſſe approbatus ab Ordinario ipſius Confeſſoris, licèt in Bulla id non exprimatur.*
19 *Confeſſio Sacramentalis an ſit nulla, ſi fiat Sacerdoti in aliena diœceſi commoranti, etiam ibi approbato ab Ordinario.*
20 *Prælati inferiores exempti an poſſint ſibi eligere Confeſſorem ab Ordinario non approbatum.*
21 *Et an poſſint approbare ad confeſſiones audiendas.*
22 *Privilegium eligendi Confeſſorem quid operetur poſt Conc. Trid. & n. ſeq.*
23 *Sacerdotes ſæculares non curati non poſſunt audire confeſſiones confluentium de alienis diœceſibus, etiam in diœceſi, in qua ſunt approbati, & numero vigeſimo ſeptimo.*
Secus eſt in Regularibus ſecluſa fraude, n. 28.
24 *Parochus poteſt confeſſiones ſuorum Parochianorum ubique locorum audire, aliorum non poteſt etiam in propria parochia, & n. 29.*
25 *Confeſſor ab Epiſcopo electus poteſt illius confeſſiones audire etiam extra diœceſim Epiſcopi approbantis.*
26 *Sacerdotes non curati ſive ſæculares, ſive regulares non poſſunt audire confeſſiones etiam ſubditorum Epiſcopi approbantis extra diœceſim, in qua ſunt approbati.*
30 *Actus voluntariæ juriſdictionis poſſunt etiam in alieno territorio exerceri.*
Epiſcopum iter agentem non decet eligere ſibi Confeſſorem in ſingulis diœceſibus, ibid.
31 *Cardinales in vim hujus cap. an poſſint ſibi eligere Confeſſorem non curatum, nec approbatum ab Ordinario juxta Conc. Trid. in c. 15. ſeſſ. 23. & n. ſeq. uſque in finem.*
32 *Cardinalis Epiſcopus, aut Legatus de latere, indubiè habet privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, ibidem.*
Privilegia non extenduntur de perſona ad perſonam, etiam ex majoritate rationis.
Declaratur, & n. 40. & 47.
33 *Prælatus quantumcumque maximus de jure communi non poteſt ſibi eligere Confeſſorem.*
34 *Epiſcopus de jure communi confiteri debet Archiepiſcopo, Archiepiſcopus Patriarchæ, Patriarcha Papæ, & num. ſeq. & 39.*
35 *Prælati exempti, qui immediate non ſubſunt Papæ, non habent privilegium ſibi eligendi confeſſorem, & num. 38.*
36 *Cardinales non poſſunt accedere à curia ſine licentia Papæ.*
37 *Tenentur reſidere in ſuis titulis.*
38 *Privilegii cauſa ceſſante, ceſſat privilegium.*
Declaratur, n. 48.
39 *Cardinales de jure communi confiteri debent Papæ, vel majori ejus Pœnitentiario, & n. 50.*
40 *Cardinales dignitate, & officio ſunt ſuperiores Epiſcopis.*
41 *Prælatorum appellatione qui comprehendantur.*
42 *Cardinales etiam non Epiſcopi in ſuis titulis habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & minores Ordines conferunt; non tamen uti poſſunt facultatibus, quæ Conc. Trid. Epiſcopis tribuuntur.*
Cardinalis Regni Protector poteſt inquirere ſuper qualitatibus promovendi, & examen ſuper aliquo articulo ſubdelegare. Sed proceſſum Nuntii prævenientis per ſe, vel per alium impedire non poteſt, ibid. verſ. Et per prædicta.
43 *Cardinales ſunt Papæ immediatè ſubjecti tamquam ipſorum judici Ordinario, & num. ſeq.*
44 *Familiares Cardinalium à ſolis Cardinalibus judicantur.*
46 *Cardinales gaudent privilegio Altaris portatilis.*
47 *Privilegium ſibi eligendi confeſſorem, tamquam favorabile, & nulli noxium, eſt latiſſime interpretandum.*
48 *Privilegium eligendi confeſſorem, quam ob cauſam Epiſcopis, & Prælatis exemptis conceſſum fuerit, & num. ſeq.*
49 *Cauſa in dubio an præſumatur finalis, vel impulſiva.*
50 *Privilegiatus an poſſit ſibi eligere Confeſſorem non curatum, nec approbatum ab Ordinario, & n. 52.*
51 *Sacerdotes ſimplices an habeant privilegium ſibi eligendi confeſſorem, & n. 54.*
52 *Cardinalium privilegia non comprehenduntur in generalia.*

nerali privilegiorum derogatione.
Contrarium, n.55.
Declaratur, n.58. & 60.
53 *Privilegium habens eligendi confeſſorem, tenetur eligere Sacerdotem habentem executionem ab Ordinario.*
55 *Cardinalium prærogativæ, quamvis multùm attendantur in honoribus deferendis, non tamen eximunt eos à vinculis Sacrorum Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum.*
56 *Auguſta quamvis gaudeat privilegiis Auguſti, tamen ſub generali legum vinculo comprehenditur.*
57 *Princeps non eſt ſub lege fori, ſed ſub legi poli, naturæ, & rationis.*
58 *Cardinales comprehenduntur in generali derogatione reſpiciente favorem publicum, & ſalutem animæ.*
59 *Ideoque comprehenduntur in c.* Omnis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.
60 *Item in generali derogatione habente clauſulas prægnantes.*
61 *Lex corrigens in uno ex correlativis, corrigit etiam in alio.*
62 *Epiſcopi poſſunt ſibi eligere confeſſorem, ſed tenentur eligere Curatum ſeu approbatum ab Ordinario.*
63 *Privilegium eligendi confeſſorem Curatum, vel approbatum, in quo proſit Cardinalibus.*
64 *Parochus etiam intra limites Parochiæ ſuæ non poteſt audire confeſſiones alterius Parochiani ſine proprii Sacerdotis licentia.*
Sed ſuos Parochianos abſolvere poteſt etiam extra propriam Parochiam, n.66.
65 *Confeſſor ſive Sæcularis, ſive Regularis in una diœceſi approbatus non poteſt extra illam audire confeſſiones etiam perſonarum illius diœceſis, in qua eſt approbatus, & n.ſeq.*
67 *Sacerdos ſæcularis etiam in illa diœceſi, in qua eſt approbatus, non poteſt audire confeſſiones confitentium ex alia diœceſi.*
68 *Conſuetudo etiam immemorabilis, ut quis præter ſui Superioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, reprobatur.*

N*E pro dilatione.* Epiſcopi, & alii ſuperiores, & mi-
1 nores Prælati exempti poſſunt ſine alia licentia ſibi
eligere confeſſorem. Hoc dicit.
2 Nota primò, Epiſcopos etiam non exemptos poſſe ſibi
confeſſorem eligere, prout ex littera ſubtiliter, & accuratè deducit Hoſt. hìc *nu. 6. verſ. Sed numquid*, cui ſubſcribunt Jo. Andr. Cardinal. & Anchar. omnes *in princ.* Butr. *n.5.* & Abb. *n.3. verſ. Sed quæro.*
3 Secundò nota ibi, *Minoribus Prælatis exemptis*, inferiores Epiſcopo non gaudere hoc privilegio ſibi eligendi confeſſorem, niſi duobus concurrentibus. Alterum eſt, ut ſint Prælati, puta Abbates, Præpoſiti, Priores, ut in *cap. In ſingulis, ſupra de ſtatu Monach.* de Presbytero Parochiali dicam infra *nu.*41 Alterum, ut ſint exempti, ideſt Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti, ſecundùm Hoſtienſ. *n.3. verſ. Inferiores vero*, & latius patebit infra *n.* 35. Quapropter exemptus non Prælatus. aut Prælatus inferior non exemptus hac permiſſione non utitur, ut per Hoſt. *eodem num. 7. in verb. Minoribus*, & Abb. Siculum *num. 3. in*
4 *ultimo notab.* Quod ſecundùm Abb. Antiq. facit contra ſcholares, qui ſibi eligunt confeſſorem, quem maluerint; & ſecundùm Petrum de Sampſone facit contra Rectores capellarum, qui ſibi eligunt confeſſores, cùm tamen Epiſcopo, vel ejus Pœnitentiario, aut Archipresbytero civitatis debeant confiteri, *cap. 1. de offic. Archipresbyt.* & ſequuntur hìc Joan. Andr. & Butr. ambo *in fine*, Cardin. & Anchar. ambo *in princ.*
5 QUÆRO, an Epiſcopus in vim hujus Decretalis hodie poſſit eligere confeſſorem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus ad confeſſiones audiendas, ad præſcriptum Concilii Tridentini *in cap. 15. ſeſſ.23.*
9 Videtur reſpondendum non poſſe.
Primò, quia hic textus exigit, ut eligatur confeſſor providus, & diſcretus: ſed talis non videtur poſſe intelligi is, qui ab ipſo Concilio *in d. cap. 15.* declaratur non idoneus ad audiendas confeſſiones: ergo neque in vim hujus Decretalis eſt eligibilis.

Secundò, de duobus impedimentis ad actum, uno ſubla- 7
to, & altero remanente, actus expediri non poteſt, *cap. Ex tuarum, ſupra de uſu pall. & cap. Paſtoralis, de privi-*
leg. Sed duo impediunt, quominùs ſacerdotes, quamvis in 8
ſui ordinatione abſolvendi poteſtatem receperint, abſolvere pœnitentes poſſint; quorum unum perſonam reſpicit ipſorum ſacerdotum, videlicet ſi non ſint approbati ab Ordinario, vel parochiale beneficium non obtineant, *dict. cap. 15.* alterum quod pœnitentes reſpicit, ideſt ſi in eos juriſdictionem non habeant, *cap. Placuit, diſtinct. 6. cap. Omnis*, ubi notatur, *ſupra eodem*: ergo quamvis ex privilegio hujus textus ſublatum ſit impedimentum ex defectu juriſdictionis; quia tamen remanet alterum ex inhabilitate perſonę confeſſoris, non poterit actus abſolutionis expediri. Atque hoc argumento in hac materia utitur gloſſa *in dicto cap. Omnis, in verb. Alieno ſacerdoti.*
Confirmatur argumentum, quia ſicut non ſufficit privi- 9
legium Regularium, ut poſſint alienos Parochianos recipere ad pęnitentiam, ſed requiritur licentia proprii ſacerdotis, gloſſ. *in dict. cap. Omnis, in eodem verb. Alieno ſacerdoti*, niſi ſint ſuper hoc ſpecialiter privilegiati, in quibus terminis procedit Extravagans *Vas electionis, de hæretic.* ut declarat in prædicta Decretali, *Omnis*, Joan. Andr. & poſt eum Abb. *num. 14. verſ. Sed Joan. Andr.* ita non ſufficit licentia proprii ſacerdotis, cui æquivalet licentia ex privilegio juris, niſi ille qui audire debet confeſſiones, aliàs idoneus ſit, ut poſſit abſolvere pęnitentes.
Tertiò, quando ſimpliciter datur licentia Parochiano 10
eligendi confeſſorem, non poteſt eligi, niſi is, qui habet executionem, ut purà Curatus, gloſſ. præalleg. & Abb. *in dict. cap. Omnis, num. 14. gloſſ. in Clemen. 1. in verb. Speciali, de privileg.* & ibidem Cardin. *q. 33.* & idem Cardin. *in Clement. 1. quæſt. 14. de offic. Vicar.* & latiùs dicam infrà *num. 53.* ergo idem quando à jure hujuſmodi licentia tribuitur, ut hìc.
Quartò, facit ratio, qua movetur gloſſa, & Abb. ubi 11
ſupra: eligere enim confeſſorem eſt prorogare ejus juriſdictionem, unde judex prorogatus cognoſcit jure proprio.
At ſacerdos non approbatus juxta decretum Concilii, licèt 12
habeat juriſdictionem illam, ideſt potentiam; non tamen habet actum. Ergo non poterit illius juriſdictionis executio per eligentem prorogari. Nec applicatur reſponſio Abbatis in Clem. 1. *num. 16. de privileg.* poſt Hoſt. *in Summa, de pœnit. verſ. Cui confitendum, num. 14. poſt med.* quòd executio impeditur ex defectu ſubditorum, quod ceſſat, quando aliquis alicui ſacerdoti ſe legitimè ſub-
jicit, ut putà per licentiam legitimam: nam hoc procede- 13
ret, niſi aliud ſubeſſet impedimentum in perſona confeſſoris proveniens ex eo, quòd non eſt approbatus. Sicut ergo non poteſt eligi excommunicatus, ut per Hoſtienſ. *ubi ſupra in §. Cui Patriarcha, num.18.* ita nec iſte à Concilio inhabilitatus.
Ex quibus concludendum cum Abb hìc *in fine*, & Capell. Tholoſ. *deciſ. 222.* talem eligendum per Epiſcopos, & Prælatos debere eſſe Curatum, vel aliàs habere poteſtatem ligandi, & ſolvendi in actu; quod multò magis tenendum eſt poſt Concilium, quo expreſsè *in d. cap. 15.* inhabilitati ſunt omnes, qui aut parochiale beneficium non obtinent, aut aliàs approbati non ſunt.
Non obſtat ratio, ob quam præcipuè Hoſt. *ubi ſupra*, & 14
Abb. *in d. Clem. 1. de privil.* & plerique alii ante Concilium tenuerunt ſufficere, ut ſolus ſacerdos habitu habeat poteſtatem abſolvendi ad hoc, ut illius executio per electionem prorogetur, ad notata *l. 1. de judic.* quia, ut dictum eſt, procederet, niſi ſubeſſet aliud impedimentum, quàm ex defectu ſubditorum.
Non obſtat, ſi dicatur cum Hoſtienſ. *ubi ſupra in §. Cui* 15
Patriarcha, confeſſorem electum ab Epiſcopo habere illam poteſtatem, quam habet Epiſcopus in ſubditum ſuum, habet poteſtatem abſolvendi; ergo, &c. Quia reſpondetur argumentum tunc habiturum locum, quando Epiſcopus eligeret ſacerdotem ſibi ſubditum: ex hoc enim quoniam illum eligeret, tacitè videretur approbaſſe.
Non obſtat, quòd talis confeſſor videatur ordinarius ex 16
eo, quòd à lege accipiat poteſtatem facta electione per Epiſcopum, ut per Hoſtien. *ubi ſupra*; confeſſor autem

ordinarius tali approbatione non indigent: quia reſpondetur legem ſupponere ſacerdotem idoneum, & eligibilem ex ſe, quando dat facultatem perſonæ, ut poſſit illum eligere, & illi ſubjici: at talis non eſt ſacerdos non approbatus, cùm ex Concilio ſit inhabilis ad confeſſiones audiendas.

17 Non obſtat, quòd fortè conſuetudo interpretata ſit aliter hanc licentiam, prout apparet in S. R. E. Cardinalibus, qui cùm habeant ſimile privilegium à Papa, eligunt in confeſſorem ſacerdotem etſi non approbatum juxta Concilium. Et enim omiſſo privilegio Cardinalium, de quo in præſenti non quæritur: Reſponderi poteſt, conſuetudinem, quamvis aliàs tribuat juriſdictionem, non prodeſſe quicquam contra prædictum decretum Concilii, quod privilegia, & conſuetudines etiam immemorabiles ſuſtulit.

18 Melior interpretatio ad hujuſmodi privilegium ſumitur ex ipſis litteris jubilæi, in quibus cùm tribuitur licentia eligendi confeſſorem, adjicitur, ut ſit approbatus ab Ordinario: ſed etſi expreſsè non eſſet adjectum, haberetur pro adjecto, prout ſentiebat S. Congregatio Concilii interpretando Bullam Cruciatæ.

19 Sed an talis confeſſor debeat eſſe approbatus ab Ordinario ipſius confeſſoris, vel ab Ordinario pœnitentis, Sacra Congregatio interpretando Bullam Jubilæi, & ex ejus ſententia Sanctiſſimus, declaravit Bullam eſſe intelligendam de Ordinariis eorum, qui audiunt confeſſiones, non autem de Ordinariis pœnitentium.

In contrarium induci poſſet decretum provinciæ Mediolanen. recognitum à S. Congregatione, & emendatum, quod relatum eſt inter ſcripturas, *cap.* 15. *ſeſſ.* 23. his verbis: *Qui ad confeſſarium etiam Regularem in aliena diœceſi commorantem dedita opera ſe conferens peccata ſua ſit confeſſus, niſi confeſſarius ille ab Epiſcopo loci, & à confitentis Ordinario ad audiendas confeſſiones probatus erit, ei tamquam inconfeſſo Parochus Euchariſtiæ Sacramentum nemini præbeat.* Sed reſponderi poteſt decretum illud loqui de pœnitentibus non habentibus facultatem ſibi eligendi confeſſorem, qui ad eludendum proprii ſacerdotis judicium ad exteros ſacerdotes confugiunt.

20 Eadem dubitatio propoſita de Epiſcopis procedit etiam reſpectu minorum Prælatorum, qui ſi ſint exempti ſimili privilegio gaudent, ut hìc, in quibus per etiam reſolutio
21 fieri poterit; præterquam in eo, quod dictum eſt Epiſcopum eligere poſſe ſuum ſubditum, licèt priùs non approbatum ab ipſo ad audiendas confeſſiones, quia ipſum eligendo tacitè, & ipſo facto videtur approbare; inferiores enim Prælati confeſſorem approbare non poſſunt, niſi proprium territorium, ac juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeant, ut S. Congregatio cenſuit.

22 Sed objicies, quid ergo prodeſt privilegium eligendi confeſſorem à Concilio Epiſcopis non ademptum, ſi in aliena diœceſi eum eligere non poſſunt niſi ab illius Ordinario approbatum, & in diœceſi propria nullo egent privilegio, cùm ſicut pro aliis, & pro ſe poſſint ſacerdotes approbare?

At reſpondetur privilegium operari duos effectus. Primus eſt, quia Epiſcopi poterunt ſibi eligere exterum ſacerdotem Curatum, vel ab ejus Ordinario approbatum, quem
23 aliàs eligere non poſſent ſine privilegio. Nam quidquid ſit in regularibus, Presbyteri ſæculares parochiale beneficium non habentes non poſſunt audire confeſſiones confluentium ex alienis diœceſibus, etiam in illa diœceſi, in qua ſunt approbati: etenim cùm illorum juriſdictio non ſit ordinaria, ſed delegata, non extenditur ad eos, qui non ſubſunt Epiſcopo deleganti; ac propterea nulla eſt abſolutionis ſententia, quam iidem ſacerdotes in eos proferunt, in quos ordinariam, aut delegatam juriſdictionem non habent, ut diffinitur à Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœniten. cap. 7. de caſ. reſervat.* Habentes verò parochiale be-
24 neficium, certum eſt audire non poſſe confeſſiones alienorum Parochianorum, ut omnes notant *in d. cap. Omnis utriuſque, ſupra eodem.* In hoc ergo prodeſt privilegium, quòd ſacerdoti alterius diœceſis ſive Curato, ſive approbato, qui alioquin reſpectu exteri Epiſcopi eſſet alienus poterit Epiſcopus ſe ſubjicere illum eligendo, ejuſque juriſdictionem prorogare.

25 Secundus effectus eſt, quia Epiſcopi à ſacerdote, ut præfertur, electo abſolvi poterunt ubique locorum, etiam extra diœceſim Epiſcopi approbantis, quod ſine privilegio non liceret: nam presbyter. non habentes parochiale bene- 26
ficium, ſive ſint ſæculares, ſive regulares, non poſſunt audire confeſſiones etiam ſubditorum Epiſcopi approbantis extra diœceſim, in qua ſunt approbati, ut ſuperiùs S. Congregatio declaravit.

Porrò conſueverunt in hac materia ex ſententia ipſius 27
Sacræ Congregationis conſtitui regulæ infraſcriptæ, videlicet: Sacerdotes ſeculares non Parochi ad audiendas confeſſiones ab Epiſcopo approbati non poſſunt illas audire extra diœceſim, in qua ſunt approbati: ſacerdotes verò regulares poſſunt ſecluſa fraude aliorum diœceſanorum confeſſiones audire in ea diœceſi, in qua ſunt approbati, quia ab Epiſcopo ſolam approbationem recipiunt, & juriſdictionem habent ex privilegio Summi Pontificis, *ut in Clem. Dudum, de ſepultur.* cujus auctoritas non reſtringitur ad limites alicujus territorii, *cap. Cuncta per mundum*, 9. q. 3. 28
Et in hoc diſcrepant à confeſſoribus ſæcularibus; ſed tamen cùm iis conveniunt in hoc quod non poſſunt illas audire etiam quoad ſubditos Epiſcopi approbantis extra diœ-
ceſim, in qua ſunt approbati. At Parochi è converſo alie- 29
norum quidem Parochianorum confeſſiones audire non poſſunt etiam in propria Parochia, cùm in eos nullam habeant juriſdictionem, ſed ſuos Parochianos poſſunt ubique locorum abſolvere, quia in eos ordinariam habent juriſdictionem, & cùm actus audiendi confeſſiones ſit juriſdictionis voluntariæ, poteſt etiam in alieno territorio exer-
ceri, *l. 1. ff. de offic. Proconſ. gloſſa in cap. Novit, de offic.* 30
Legati, Calderin. *conſ.* 468 *circa princ. verſ. Secundò ponderò, alias* 3. *Qui fil. ſint legit.* Ob quam rationem ita concludit Hoſtien. *in Summa in tit. de pœnitent. §. Cui confitendum, num.* 54. *verſ. Et numquid extra*, Aſten. *in Summa lib. 5. tit. 14. §. Cui Presbytero eſt confitendum*, 9. 4. Navarr. *in cap. Placuit, num.* 64. *de pœnit. diſtin.* 6. Capyc. *deciſ.* 203. *num.* 14. *& ſeqq.* & in hoc diſcrepant ab aliis Sacerdotibus tam ſæcularibus, quam regularibus, quorum auctoritas circumſcribitur finibus diœceſis, in qua ſunt approbati.

Quæcumque autem de Parocho dicta ſunt, eadem habent locum etiam in confeſſore ab Epiſcopo electo in vim textus noſtri. Siquidem tamquam habens juriſdictionem à lege, cenſetur ipſius eligentis proprius, & ordinarius Sacerdos, ut docent *in d. cap. Omnis*, Hoſt. *n.* 22. & Abb. *n.* 14. Mandoſ. *in tract. de ſignat. grat. in verb. Confeſſionale, verſ. Advertendum eſt ad gloſſam:* ac proindè ad inſtar Parochi poteſt audire confeſſiones Epiſcopi tamquam ſubjecti ſuæ ordinariæ juriſdictioni in quacumque diœceſi, quod non liceret ſecluſo privilegio, ut dictum eſt. Hoc autem plurimùm prodeſſe poterit Epiſcopis, ut præfertur in itinere celebrantibus, juxta *cap. fin. de privileg. in* 6. ne tranſeundo per alienas diœceſes, dimiſſo ſolito, & proprio Confeſſore, cogantur in ſingulis diœceſibus diverſos Sacerdotes eligere. Quod conſiderat Hoſt. *in d. §. Cui Patriarcha*, Reſolutionem habes infra *n.* 62.

Ulterius QUÆRO, poſito decreto Concilii Tridentini 31
in d. cap. 15. *ſeſſ.* 23. an S. R. E. Cardinales in vim illius decreti poſſint ſibi eligere Confeſſorem non Curatum, nec approbatum ab Ordinario. Quæſtio videtur dividenda in duos articulos. Primus eſt, an Cardinalis habeat privilegium ſibi eligendi Confeſſorem juxta hoc capitulum. Secundus eſt, quatenus habeat, an poſſit eligere non Curatum, nec approbatum.

Quoad primum articulum, ſi Cardinalis ſit Epiſcopus; nulla eſt difficultas, quin gaudeat hoc privilegio. Et idem dicendum de Cardinali Legato de Latere, quia proculdubio comprehenditur ſub illis verbis: *Et aliis Superioribus*, & in ratione expreſſa in littera. Et hoc tenent poſt alios Moderni in inſtitutione Canonica *lib.* 5. *in tit. de Sacram. Pœniten. n.* 172

Sed in Cardinali non Epiſcopo, aut Legato de Latere 32
dubium facit, quòd cùm hæc Decretalis contineat privilegium, ut notant hic Anchar. & Abb. non videtur extendenda ad Cardinales in ea non expreſſos, ex notatis per Archidiac. *in cap. fin. in verb. Indulgemus, de privileg. lib.* 6. Generaliter enim in privilegiis non fit extenſio de perſona ad perſonam etiam ex majoritate rationis, *cap. Ne aliqui*, ubi Gemin. *in* 4. *notab. de privil. in* 6. Anton. de Butr. *in cap. Sane, ſupra eod. tit.*

Præterea de jure communi nullus Prælatus quantum- 33
cum-

cumque maximus poteſt ſibi eligere Confeſſorem, ut hìc notat Abb *num. 2. in 2. notab.* & probat littera textus ponderando illud verbum, *permittimus*, quod indicat ante hanc permiſſionem Epiſcopos, & alios de quibus hìc non potuiſſe ſe ſubjicere alicui Confeſſori ſine ſui Superioris licentia. Et eſt ratio; quia nemo poteſt ligari niſi à ſuo judice, *ut in cap. Omnis utriuſque, & in cap. Quod autem, ſupra eodem*, & cum nullus Clericus ſine licentia ſui Epiſcopi poſſit eligere judicium non ſui judicis, perſonæ, vel rerum, *cap. Si diligenti, & cap. Significaſti, de foro compet. & cap. Non liceat*, 3. q. 6. & multò minùs judicium animæ, quod majus eſt, ut arguit gloſſ. hìc *in verb. Permitti-*
34 *mus*, & Hoſt. *num. 5. in eod. verb.* Unde ex juris communis diſpoſitione Epiſcopus debet confiteri Archiepiſcopo, Archiepiſcopus Patriarchæ, Patriarcha Papæ, ut plenè per Hoſtien. *in Summa, eodem tit. §. Cui confitendum.* Sed quia hujuſmodi Prælati habent ſuperiores nimis diſtantes, propterea fuit eis conceſſum privilegium, de quo in textu
35 noſtro, ut hìc advertit Abb. *num. 2.* Similiter Prælati exempti, de quibus loquitur littera hujus textus, de jure confiteri debent ſoli Papæ, cui ſubſunt immediatè: de his enim intelligitur hęc Decretalis, & non de aliis Prelatis exemptis habentibus ſupra ſe alium Superiorem, ut Prior Abbatem generalem, ſecundùm Hoſtien. *in dict.* §. *Cui confitendum, verſ. Cui Abbas*, & Abb. *hìc num. 2. in fin.* Sed quia prædicti exempti Papæ immediatè ſubjecti itidem nimis diſtabant à Curia Romana, idcircò fuit eis conceſſum privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, quæ eſt ratio hìc expreſſa; & hanc diſtantiam à ſuis ſuperioribus, & à Curia Romana fuiſſe cauſam, & rationem hujus privilegii, dicit Hoſtin. *hìc n. 7. in fin. verſ. Niſi exempti ſint*, & Abb. *eod. n. 2.*

36 At hæc ratio ceſſat in Cardinalibus non Epiſcopis, aut Legatis de Latere, quia tenentur in Romana Curia reſidere, ut eis diſtrictè præcipitur à Leone X. in Conſtitutione edita ſuper reformatione Prælat. Eccleſ. tertio nonas Maji 1514 nec poſſunt recedere à Curia ſine licentia Papæ, cùm habeant alas ligatas, ut inquit Hoſtien. *in cap. Eccleſia veſtra, il ſecondo, de elect.* Sarnen. *in regul. de impetr. benef. vacan. per obit. famil. Cardin. quæſt..... nu.* 4.
37 Et ut ait Bald. *in cap. Bonæ, il ſecondo, de poſtulat. Prælat.* æquiparantur ſtellis fixis, quæ non moventur niſi motu Orbis, ſicut & Cardinales non moventur niſi motu Papæ. Et de jure communi tenentur reſidere in ſuis titulis, aliàs debent deponi, *cap. 2. de Cleric. non reſid.* Ubi à Leone III. refertur Anaſtaſium Presbyterum Cardinalem tituli Beati Marcelli in Synodo depoſitum fuiſſe, eò quòd parochiam ſuam per annos quinque contra Canonum inſtituta deſeruerat, de quo per Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. eod. tit. circa fin.* & Oldrad. *conſ. 48. Jus commune*, & ar-
38 guit in ſimili Jo. Andr. poſt Hoſtien. *in cap. In his, circa med. in verb. Conſecuti, ſupra de privileg.* ubi concludit privilegium Altaris viatici, de quo ibi, cùm fuerit conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus in novitate ſua, quando carebant propriis Eccleſiis, & habebant Oratoria ſimplicia, non habere ampliùs locum, cùm hodie habeant Eccleſias conſecratas, & ſic ceſſat ratio privilegii: & ſequuntur ibi Anton. de Butr. *num. 8.* & Abb. *num. 3.* & magis ad rem noſtram privilegium, ut Epiſcopi, eorumque Superiores nullam interdicti, vel ſuſpenſionis pœnam incurrant, niſi in ſententia ſint expreſſi, de qua *in cap. Quia periculoſum, de ſent. excomm. in 6.* non competit Cardinalibus, cùm in eis ceſſet ratio illius Decretalis, ſcilicet impediendi officium Epiſcopale, ſecundùm Joann. de Anan. *in rubr. de Cler. excomm. in ult. col.* & Felin. *in cap. Quod ſuper his, n. 12. verſ. Secundò quin etiam, de fide inſtr.* & in terminis privilegii, de quo agitur, quamvis littera hujus textus indiſtinctè loquatur de Prælatis exemptis; tamen quia in exemptis, qui non ſubſunt Papæ, ſed aliis Superioribus, ceſſat ratio diſtantiæ ab Urbe, & dilationis in textu conſiderata, ceſſat etiàm privilegium, ſecundùm Hoſtien. & Abb. *loc. cit.*

39 Quamobrem ceſſante privilegio, Cardinales confiteri debent Papæ, vel Majori ejus pœnitentiario, quibus in foro pœnitentiali ſubjiciuntur. Martinus Laudenſis *in tractat. de Cardin. part. 2. q. 28. & 29.* & Lancell. Corrad. *in Templo omn. judic. lib. 2. cap. 2. de Cardinal. §. 2. num. 10.* Videtur enim in eis ſervandum, quod de jure communi ſtatuitur in aliis Prælatis exemptis, qui ante conceſſionem, de qua in textu noſtro, ſimpliciter tenebantur confiteri Papæ, vel Majori Pœnitentiario, ſecundùm Abb. *ibid. verſ. Nota quod Prælatus exemptus.*

Atque ita Cardinales in Curia non habere hoc privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, ſed ſolere illis per Papam concedi, tradit Marcus Antonius Cuccus *in Inſtit. Canon. lib. 5. in tit. de Sacram. Pœnit. n.* 173. Neque obſtant verba prædictæ Decretalis, *Et aliis Superioribus*, quia verificantur in Archiepiſcopis, Primatibus, Patriarchis, ut notat ibi Jo. Andr. *in princ.*

Quibus tamen minimè obſtantibus, videtur reſpon- 40
dendùm hoc privilegium competere Cardinalibus etiam non Epiſcopis, aut de latere Legatis. Primò ponderando litteram textus in illis verbis, *Et aliis Superioribus:* nam poſthabitis Doctorum altercationibus, Cardinales dignitate, & officio ſunt Superiores, & eminentiores Epiſcopis, ut validiſſimis rationibus diffinitur in epiſtola Decretali Eugenii Quarti ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, ſcripta Florentiæ, ubi Eugenius præſidebat in Concillo Florentino anno ſui Pontificatus octavo, quæ incipit, *Non mediocri*, & eſt in Bullario 15. inter Conſtitutiones Eugenii.

Unde cum Cardinales ſecundum latitudinem eorumdem verborum includantur in dicta Decretali, non dicitur fieri extenſio de uno caſu ad alium, ſed potiùs declaratio, & expreſſio ejus quod tacitè ineſt: atque ita ceſſat ratio ſuperiùs conſiderata in prima oppoſitione: nam & in privilegiis fit lata interpretatio, quatenùs patiatur verborum proprietas, ut poſt alios tradit Decius *conſ. 115. Viſo tenore, n. 5. verſ. Et ideò cum multis.*

Præſertim verò quia, ut inquit Abb. hìc *num. 3.* cùm in indulto eligendi Confeſſorem tractemus de favore, & ſit beneficium Principis nulli nocens, debet fieri latiſſima interpretatio, ut *cap. Olim, infra de verbor. ſignif. & in l. fin. ff. de Conſtitut. Princ.*

Ac hæc privilegium electionis Confeſſoris conceditur hìc, non ſolùm Epiſcopis, & aliis Superioribus, ſed etiam minoribus Prælatis exemptis. Unde quatenùs hoc caſu ſpectanda non eſſet prærogativa dignitatis, ſed gradus, ſecundùm quam Presbyteri Cardinales ſunt minores Epiſcopis, ut notatur per gloſſam, & Doctores *in cap. Quamquam, 2. q. 7.* & habetur in prædicta Decretali Eugenii IV. atque ita quatenùs Cardinales hoc reſpectu non comprehenderentur in illis verbis, *Et aliis Superiori-*
bus; comprehenduntur tamen in ſequentibus, *Necnon* 41
minoribus Prælatis exemptis: utraque enim qualitas Prælationis, & exemptionis propriè verificatur in Cardinalibus: nam ſive Prælatorum verborum accipiamus in ſtrictiori ſignificatione pro eis, qui habent juriſdictionem fori contentioſi, juxta textum *in cap. 2.* & ibi gloſſa *in ver. Prælati, de ſepult.* ſive accipiamus largè, ut etiam comprehendat habentes juriſdictionem fori pœnitentialis, ut ſunt Rectores Parochialium Eccleſiarum, quia largo modo dicuntur Prælati, *cap. Tua, de Cler. ægrot.* prout ſecun-
dùm Abb. hìc *num. 3.* accipi debet hoc caſu, in quo agitur 52
de favore, & beneficio Principis nulli noxio: dubium non eſt, quin comprehendantur Cardinales, qui in ſuis titulis, & in Eccleſiis, quæ ipſis titulis ſunt ſubjectæ, facultatem habent corrigendi, cenſuras Eccleſiaſticas fulminandi, & cætera faciendi, quæ ſunt juriſdictionis Epiſcopalis, *cap. His quæ*, ubi omnes notant *de major. & obed. cap. Querelam, de elect.* Extravag. Clem. VII. *Sanctiſſ. in Chriſto Pater, &c.* & eſt communis opinio, ut teſtatur Roman. ſermone ſuo poſt conſilia *nu. 19. in fine*, & propterea conferunt minores Ordines, utuntur Epiſcopalibus inſigniis, & benedicunt ſolemniter, licèt non habeant conſecrationem aliquam, ſed nudos Ordines ſacros, Felin. *in cap. Inter monaſterium, num. 2. de re judic.* Et quamvis cùm olim dubitatum eſſet in Sac. Congregatione Concilii, an Cardinales, qui habent titulos Eccleſiarum Urbis, poſſent in ſuis Eccleſiis titularibus, & earum ſubditis uti illis facultatibus, quæ à Concilio Tridentino tributæ ſunt Epiſcopis in ſuis civitatibus, & diœceſibus, & ſpecialiter illis, quæ comprehenduntur *ſeſſ. 24. cap. 6.* facta relatione Sanctiſſimo, Sanctitas ſua dixerit ſe nolle, ut ea, quæ Epiſcopis conceſſa ſunt à Concilio, competant Cardinalibus in ſuis titulis, quia licèt habeant quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ibi tamen verè, & propriè non ſunt Epiſcopi: nihilominùs

hæc deciſio, ut in libris Sacræ Congregationis eſt adnotatum, intelligenda eſt quoad facultates conceſſas à Concilio. Extra illas autem ſalva manet juriſdictio Cardinalium in titulis ſuis, juxta notata *in dict. cap. Hisque, de major. & obed.* & propterea Cardinales prælaturam, ſeu prælatione Eccleſiarum habere, patet claré ex *cap. unico*, ibi. *Prælaturis perpetuo privantes*, & infra: *Prælatione, dignitate, ſtatu, & honore Eccleſiaſticis omnino privamus, de ſchiſmat. lib. 6.* & tradit gloſſ. *in cap. 2. in in 1. notab. de Cler. non reſid. & in dict. cap. Hisque, in verb. Obedientiam.* Et per prædicta cum in Conſtitutione 6. Gregorii XIV. de forma conficiendi proceſſus ſuper qualitatibus promovendorum ad Cathedrales Eccleſias, § 7. cautum ſit, ut Prælatus inquirens, ſi per ſe non poſſet ob locorum diſtantiam teſtes examinare circa articulum aliquem, ut legitimos natales, vel ætatem, aut aliquid ejuſmodi, liceat ei articulum illum alteri perſonę in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ ſubdelegare: in Sacra Congregatione rerum Conſiſtorialium habita die 6. Auguſti *1649.* dictum fuit Prælatorum appellatione comprehendi etiam Cardinales Provinciæ, vel Regni apud Sedem Apoſtolicam Protectores, qui ex eadem Conſtitutione §. 6. & ex Inſtructione Urbani VIII. §. 4. facultatem habent hujuſmodi inquiſitiones faciendi. Licèt in ſpeciali caſu Eccleſiæ Archimandritatus Meſſanen. in quo Cardinalis Siciliæ Protector pro impinguatione proceſſus confecti à Nuncio Hiſpaniarum ſuper ſtatu dicti Archimandritatus commiſerat Archiepiſcopo Meſſanen. ut teſtes reciperet ſuper valore illius Eccleſiæ, dictum fuerit id ei minimè licuiſſe, quia ſtante præventione Nuncii in inquiſitione, Cardinalis Protector non erat Prælatus inquirens, de quo Conſtitutio loquitur, nec poterat proceſſum illius impinguare, aut ſupplere.

43 Indubiè etiam verificatur in Cardinalibus ſecunda qualitas, id eſt exemptio; quoniam Papæ immediatè ſubjiciuntur, *dict. cap. 1. de ſchiſmat. lib. 6* Anchar. *conſ. 295. Pro clariori, num. 7. verſ. Sextò probatur*, & tamquam Senatores lateri Principis aſſiſtunt, & dicuntur pars corporis illius, gloſſ. in Extravag. *Execrabilis, in verb. Circa nos, de præb.* Jo. Monach. Jo. Andr. & DD. *in d. cap. unico, de ſchiſm. lib. 6.* & dicuntur liberi primi gradus, & membra capitis; cùm tamen reliqui Prælati ſint membra corporis, ut ait gloſſ. in Extravag. *Dudum, de ſchiſmat. inter commun.* liteſque & cauſæ inter Cardinales quomodolibet vertentes, Summi Pontificis deciſioni reſervantur in Extravag. Pauli IV. quæ incipit, *Cùm ſæpiùs*; adeò ut propterea ab Oldrado *conſ. 48. Ius commune, num. 48.* tamquam collaterales, & pars corporis Papæ dicantur magis illius familiares, quàm cæteri commenſales, & ſervientes: & Cardinalium exemptio redundet etiam in familiares ipſorum, *ut in cap. 11. in fin. ſeſſ. 24.* Tridentini Concilii, ut
44 tradit Clar. *in §. fin. q. 35. n. 17.* ubi ait familiares Cardinalium judicari ab ipſis ſolis Cardinalibus, ita ut nec Vicarius Papæ eos judicet, ſed remittat ad ſuos Cardinales, qui propterea habent privatum carcerem; & teſtatur ita de ſtylo Curiæ obſervari.

45 Nec dicatur, Cardinales non videri exemptos, cùm ſubſint ſint immediato ſuperiori, ac judici Ordinario, qui eſt Papa. Anchar. *dict. conſ. 295. num. 7. verſ. Sextò probatur*: nam reſpondetur textum noſtrum, dum loquitur de Prælatis exemptis, nullo modo eſſe intelligendum de Prælatis exemptis à juriſdictione Papæ, à quo nullus Eccleſiaſticus exemptus eſt, nec eximi poteſt, *cap. Cuncta per mundum, 9. q. 3. cap. 1. cum plurib. ſeqq. 93. diſtinct.* Extravag. *Unam Sanctam, de maior. & obed. cum concord.* Innocent. *in cap. Cùm dilecti, de foro compet.* latè Felin. *in cap. 1. n. 6. & ſeqq. de Conſtit.* alias lex lata eſſet ſuper impoſſibili contra textum *in cap. Erit autem lex, 4. diſtin.* ſed eſſe intelligendum de exemptis ab Ordinariis locorum; imò de illis tantùm, qui immediatè ſubjecti ſunt Papæ, ſecundùm Hoſt. & Abb. hic, quales dubitari non poteſt, quin ſint Cardinales, ut oſtenſum eſt ſupra.

46 Confirmantur prædicta, & quia S. Congregatio Concilii jam declaravit Cardinales gaudere privilegio altaris viatici, de quo *in cap. fin. de privil. in 6.* & tamen illa Decretalis non loquitur niſi de Epiſcopis, & eorum ſuperioribus: ergo multò magis gaudere debent Privilegio electionis confeſſoris in terminis hujus Decretalis, cùm hæc non ſolùm loquatur de Epiſcopis, & aliis ſuperioribus, ſed etiam de minoribus Prælatis exemptis; atque ita magis latè pateat, quam illa, & ſit etiam favorabilior propter rationem periculi animarum in ea expreſſam, *cap. Præcipimus, 12. q. 1.* Abb. *conſ. 63. Videtur primo, n. 3. verſ. Item quis debet magis diligere, lib. 1.*

Et ex his patet reſponſio ad objecta: nam quoad primum, 47
cùm littera textus ibi, *Et aliis ſuperioribus*, & ibi, *Prælatis exemptis*, probè conveniat Cardinalibus; hæc non dicitur extenſio privilegii de perſona ad perſonam, ſed declaratio, *cap. Ad audientiam*, & ibi gloſſ. 1. *& hin. de decim.* In quacumque autem materia etiam odioſa, & ſtrictè accipienda, ſit lata interpretatio, quatenus patitur proprietas verborum, ut eſt textus *in l. Cum lege*, & ib. Aretin. notat. *ff. de teſtam.* & quatenus verba hujus privilegii eſſent dubia, deberent tamen largiſſimè interpretari, *c. Olim, de verb. ſignif. cap. Cum dilecti, & dolo, & contum. gloſſ. in d. cap. Ad audientiam, in ver. Aſſerunt*, & de hoc privilegio eligendi confeſſorem tradit Abb. hic *n. 3.*

Ad ſecundum motivum reſpondetur diſtantiam à ſupe- 48
rioribus, vel à Curia Romana non fuiſſe cauſam finalem hujus conceſſionis, ſed potiùs impulſivam; quod patet ex eo, quòd Epiſcopus non prohiberetur ſibi eligere confeſſorem, ſi Archiepiſcopus eſſet præſens, puta ex cauſa viſitationis provinciæ, vel acceſſus Epiſcopi ad Synodum provincialem, vel alia occaſione; nec alius exemptus eſſet prohibendus in Curia uti hoc privilegio ex eo, quòd patere poſſet acceſſus ad Papam, vel majorem Pœnitentiarium. Ergo ſignum eſt hujuſmodi diſtantiam fuiſſe cauſam motivam privilegii, qua ceſſante non ceſſat privilegium, ut plenè notatur per Bartol. in Extravag. *Ad reprimendam, in verb. Nec ex eorum abſentia, in princ. num. 12. & ſeq.* Quod colligitur etiam ex dictione illa, *pro*, de qua in textu, quæ cauſam impulſivam importat, quando adjicitur verbis prolatis ad favorem privilegiati, ut hoc caſu, Bald. *conſ. 337. Et præmiſſo, in princ. numer. 2. lib. 3.*
Præſertim quia in privilegiis cauſa in dubio præſumitur 49
impulſiva, Joan. de Imola *conſ. 33. num. 2 & ſeq.* Ideòque videmus privilegium altaris viatici fuiſſe conceſſum Epiſcopis, & aliis ſuperioribus ob cauſam expreſſam *in cap. fin. de privileg. in 6.* videlicet quoniam Epiſcopi ſe habent diverſis ex cauſis à ſuis Eccleſiis, & diœceſibus abſentare frequenter, & nihilominùs quia cauſa illa fuit impulſiva, Epiſcopi uti poſſunt privilegio illo etiam in propria diœceſi, & extra caſum abſentiæ, ut notat ibi Archidiac. *in verb. Ubicumque*, & declaravit Sacra Congregatio Concilii. Ergo ſimiliter uti poterunt privilegio electionis confeſſoris conceſſo propter diſtantiam ſuperiorum, etiam extra caſum diſtantiæ.

Deindè reſpondetur non ſimplicem diſtantiam ſuperiorum fuiſſe cauſam dicti privilegii, ſed periculum animarum, quod imminet ex dilatione confeſſionis, ut legitur in textu: quæ quidem cauſa magis latè patet, quia poteſt provenire ex aliis cauſis, & impedimentis, quam ex ſuperioris diſtantia, puta ſi ſuperior ſit infirmus, vel alias impeditus, aut ad eum difficilis pateat acceſſus. Hæc autem cauſa ſatis verificatur in Cardinalibus in urbe exiſtentibus, quia experientia docuit Summum Pontificem graviſſimis negotiis præpeditum, & Majorem ejus Pœnitentiarium vacare vix poſſe confeſſionibus Cardinalium audiendis; nec facilem ad eos aditum patere omnibus diebus, & horis, quibus Cardinales volunt confiteri, præſertim illi, qui ſingulis ferè diebus in ſuis capellis Miſſam celebrant. Ergo quatenus cauſa illa tamquam pia, & reſpiciens favorem animæ eſſet finalis, juxta notata per Roman. *conſ. 438. In caſu conſultationis, nu. 5. verſ. Ultimo, hoc eſt*, tamen ſi illa recto judicio expendatur, non ceſſat in Cardinalibus in Romana Curia reſidentibus: verè enim ſi pro abſolutione ſacramentali obtinenda ſemper oporteret eos perſonaliter accedere ad Papam, vel Majorem Pœnitentiarium, profectò neceſſe eſſet, ut ſæpiſſimè confeſſionem differrent. Et propterea Victoria *in ſumma in tit. de confeſſ. num. 154.* atteſtatur quemlibet Cardinalem de conſuetudine habere privilegium prædictum; idemque de jure generaliter ſentit Joan. Andr. *in addit. ad Speculat. in tit. de legato, §. Sequitur, in fine addit.* ubi ait: Cardinalibus etiam non Legatis competere ſex privilegia Epiſcoporum notata in Decretali ultima, *de privileg. lib. 6. in gloſſ. penultim.* Inter quæ privilegia gloſſa ſecundo loco recenſet privilegium hujus cap.

Quoad

50 Quoad ſecundum articulum, videlicet an Cardinales, quatenus habeant privilegium ſibi eligendi confeſſorem, poſſint eligere non curatum, nec approbatum ab Ordinario.

Pro ſententia affirmativa affertur, quòd quilibet ſacerdos in collatione Ordinis recipit poteſtatem, ſeu juriſdictionem fori pœnitentialis habitu, licèt illam non conſequatur actu, niſi quando habet perſonam, ſuper qua liceat juriſdictionem, quam habitu habet, exercere actu. Quam juriſdictionem actu recipit, quando quis vigore privilegii illum eligit in confeſſorem, & illi ſe ſubjicit. Et ideò Theologi communiter tenent privilegiatum poſſe eligere ſacerdotem non Curatum, nec ab Ordinario approbatum, *Sot. in 4. diſtinct.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. Navarr. *in cap. Placuit, num.* 40. *cum pluribus ſeqq. diſtin.* 6. ubi hanc partem acerrimè tuetur, & Jacob. Graff. *in deciſ. caſ. conſcien. lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 11.

51 Quod validiùs confirmari poteſt in privilegio Cardinalis; quia ante Concilium Tridentinum quilibet ſacerdos ſaltem de conſuetudine habebat privilegium eligendi ſibi confeſſorem ſacerdotem, tametſi non Curatum, nec approbatum, ut tradunt Sot. Navarr. & Graff. *in locis præallegatis*: quare ſi Cardinalis poſt Concilium teneretur eligere approbatum, non operaretur aliquid ſuum privilegium ultra illud ſimplicis ſacerdotis, contra *cap. In his, de privileg.*

52 Nec videtur obſtare Concilium Tridentinum *cap.* 15. *ſeſſ.* 23. quia in generali privilegiorum derogatione non venit privilegium Cardinalis, Jo. Monach. *in cap.* 1. *nu.* 1. *de ſchiſmat. in* 6. ubi tenet Cardinales, cùm ob dignitatis prærogativam, qua cæteris præſtant, ſint ſpeciali nota digni, in clauſulis generalibus non comprehendi, niſi ſpecialiter exprimantur, ut factum fuit *d. cap.* 1. & teſtatur ita fuiſſe obtentum in terminis revocationis expectantium præbendas, quam fecit Bonifacius VIII. *in cap. final. de conceſſ. præben. eod. lib.* & ſequitur *in dict. cap.* 1. Jo. And. ubi dicit ſub generali diſpoſitione quamvis comprehendantur Epiſcopi, non tamen comprehendi Cardinales, quia major eſt ratio in Cardinalibus, cùm ſint viciniores Papæ. Et hanc partem tuetur Abb. *in Clem.* 1. *in princ. de exceſſ. Prælator.* Roman. *conſ.* 498. *In caſu quo quæritur*, Anchar. latiſſimè *conſ.* 295. *Pro clariori, & conſ.* 297. *Efficacibus*, Fel. *in cap. Cùm in jure peritus, in* 3. *col. de off. deleg.* Bartholom. Belen. olim Rotæ Auditor *in cap. Super his, de fid. inſtrumen.* & quamplurimos recenſet Quintil. Mandoſ. *reg.* 19. *de infirm. q.* 2. Præterea conſiderandum eſt verba Concilii eſſe directa ad ſacerdotes audientes confeſſiones, non autem ad pœnitentes, maximè habentes privilegium eligendi confeſſorem; qui propterea non videntur comprehenſi: & ex hujuſmodi conſideratione oritur reſponſio ad verba derogatoria privilegiorum; nam illa verba derogatoria, & executiva non extenduntur ad non expreſſa in diſpoſitiva, nec alterant diſpoſitionem, *Clem.* 1. §. *Ad hoc ſi alicui, de præben.*

53 Cæterùm his non obſtantibus verior videtur contraria opinio, quia habens privilegium eligendi confeſſorem, tenetur eligere illum, qui ab Ordinario habet executionem, qualis eſt Curatus, ſeu ab eodem Ordinario approbatus, gloſſ. *in cap. Omnis utriuſque*, §. *Si quis autem, in verb. Alieno ſacerdote*, & ibidem Cardin. Zabar. *colum.* 2. Butr. *numer.* 39 Abb. *numer.* 14. & alii communiter *ſupra eodem*, Petr. Bavenn. *in compend. jur. canon. part.* 2. *in eodem titul. lib.* 6. & Vivald. *in Candelabr. aur. in tit. de confeſſ. num.* 26. *in fine*. Et nimis rigoroſa reprehenſio Navarri viri alioquin modeſti contra prædictam gloſſam, quæ eſt communiter approbata à Canoniſtis, non videtur rationabilis; ſiquidem duæ rationes ab eo allegatæ contra gloſſam, quæ mihi viſæ ſunt magis urgere, tolluntur.

Prima quippè ratio eſt Navarri, & aliorum Theologorum, quòd ſacerdos habens juriſdictionem fori pœnitentialis ſolùm habitu, illam recipiat actu, quando eligitur vigore privilegii. Quæ tamen ratio ultra particulares, quas recipit, reſponſiones diluitur uno verbo, quòd petat principium, quod controvertitur; an ſcilicet per electionem ſimplex ſacerdos conſequatur juriſdictionem fori pœnitentialis: & ideò in eo, de quo diſputatur, non eſt faciendum fundamentum pro deciſione diſputationis, Ripa *in rubr. ſolut. matrim. n.* 58.

Secunda ratio eſt ſumpta à ſimili de judice Cartulario; de quo tamquam à diverſis non poteſt argui, quia juriſdictio, quam judex Cartularius habet ſuper eo, qui illud adit, non dicitur conceſſa ab eo privato illum adeunte, qui non poteſt illam concedere; ſed à Principe, qui eam illi judici dedit, & dare potuit. Nos autem non verſamur in juriſdictione à ſuperiore data ipſi confeſſario, ſed in facultate eligendi confeſſorem conceſſa pœnitenti, quæ facultas eligendi judicem fori pœnitentialis intelligitur de judice competenti, non autem de incompetenti, & illam actu non habente, ad Afflict. *deciſ.* 257. *num.* 4. & Marcabr. *conſ.* 84. *n.* 43. & 44.

54 Non obſtat, quod privilegium Cardinalium eſſet ſupervacaneum, conſiderato privilegio cujuslibet Presbyteri; quia ſtant ſimul, ut Presbyter habeat privilegium eligendi, & Cardinalis habeat idem privilegium; quod non propterea dicitur ſupervacuum, & inane, ſed ſatis operatur, quia Presbyter habet illud ut Presbyter, & Cardinalis habet ut Cardinalis, licèt non ſit ſacerdos, quia ſacerdotium non eſt de eſſentia, & ſubſtantia Cardinalatus, ut in Conſtitutione Sixti V. quæ incipit, *Religioſa*, 13. *Aprilis* 1587. Accedit, quòd cùm ſimplices ſacerdotes non ſint ſuper hoc ſpecialiter privilegiati, conſuetudo eligendi confeſſorem illis non ſuffragatur, tamquam ſublata *in cap.* 2. *infr. eod. lib.* 6. ut inferiùs dicetur, & verba illa, *Etiam ſacerdotum, in cap.* 15. *ſeſſ.* 23. videntur appoſita ad omne dubium removendum.

55 Minùs obſtat, quod Cardinales non veniant in generali privilegiorum derogatione: ſiquidem contrariam ſententiam plures tenent, eo quòd generalis legis diſpoſitio comprehendat non ſolùm cauſas, ſed etiam perſonas privilegiatas, & Cardinalium prærogativæ, quamvis multùm attendantur in honoribus deferendis; non tamen eximunt eos à vinculis ſacrorum Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitut. ut per Sarnen. *in proœm. regular. Cancell. q.* 4. *num.* 5. ubi pluribus rationibus utrinque adductis concludit ſententiam affirmativam eſſe firmiorem, & veriorem, quàm etiam pluribus fundamentis comprobat Felin. *in dict. cap. Quod ſuper his, num.* 12. *verſ. Et quando dicitur quod in lege, de fide inſtrum.* & idem ante ipſum ſcripſerunt Archidiac. & Jo. Andr. *in cap. Nemo deinceps, de elect. in* 6. dum dixerunt illum textum *in verb. Nemo*, comprehendere etiam Cardinales, de quibus non oportuit fieri ſpecialem mentionem, cùm indefinita æquipolleat univerſali: quod etiam tenet ibi Gemin. *& in dict. cap.* 1. *de ſchiſmat. in* 6. ubi reprobata opinione Jo. Monachi dicit in hoc non eſſe illi credendum tamquam Cardinali, ut refert Felin. loco citato, & pro hac parte ſæpiùs judicavit Rota, ut teſtatur Sarnen. *d. q.* 4. *n.* 7.

Inter fundamenta verò, quibus hæc poſterior ſententia fulcitur, duo ſunt præcipua. Alterum eſt, quod conſiderat ibi Felin. quia aliàs ſequeretur, ut ferè nulla lex Canonica ligaret Cardinales, cùm rariſſimè de illis fiat mentio; quod eſſet maximè abſurdum, cùm ſtatuta Canonum ab omnibus ſint cuſtodienda, *cap.* 1. *de Conſtit.* & maximè ab iis, qui in eminentiori gradu conſtituti, reliquis inferioribus exemplo eſſe debent, *cap. Cum quidam, de jurejur. cap. Principium, de pœnit. diſtinct.* 2. *l. Presbyteri, C. de Epiſc. & Cler. gloſſ. in cap.* 2. §. *fin. in verb. Tamquam, de translat. Epiſc.*

56 Alterum eſt fundamentum, quod adducit Sarnen. *ubi ſupra*, quia etiam ipſa Auguſta, quæ alioquin irradiatur radiis Auguſti, & gaudet illius privilegiis, *ut in l. Fiſcus*, §. *fin. ff. de jure fiſci*, & una, & eadem caro cum Principe reputatur, ſub generali legum vinculo comprehenditur, ut eſt textus notab. *in dict. l. Princeps, ff. de legib.* niſi ſpecialiter excipiatur, in quibus terminis procedunt *l. penult. C. de donat. inter vir. & uxor. & in l. Benè à Zenone, C. de quadrien. præſcrit.* quas in contrarium adducit Andr. Barbat. *in cap. In noſtra, in* 2. *col. de reſcript.* ergo idem dicendum in Cardinalibus, licèt eodem modo ſint pars corporis Papæ, ſicut Auguſta Imperatoris: præſertim quia Cardinales nil aliud ſint, quàm Papæ Conſiliarii, *cap. Fundamenta*, §. *Decet, de elect. lib.* 6. *& c. In parochia*, 16. *q.* 1. *cum concord.* Item Patritii, Conſules, & Senatores, *c. Conſtantinus*, 96. *diſt. c. Eccleſia*, 16. *q.* 1. Innoc. *in c. Cùm te, n.* 1. *de re judic.* At nemo dixerit Senatores, aut Conſiliarios
legum vinculis non arctari, à quibus ſolus Princeps ſolutus 57
dicitur *in d. l. Princeps, ff. de legib.* qui tamen à natura-

li illarum ratione immunis non eſt, ut *l. Digna vox*, *C. eod.* ubi Bald. *in princ.* Ait Principem non eſſe ſub lege fori, ſed tamen eſſe ſub lege poli, naturæ, rationis: de quo per Felin. *in cap. 1. n. 31. & ſeqq. de Conſt.*

58 Sed quidquid ſit de veritate harum opinionum, quas fœdere diſtinctionis nititur conciliare Sarnen. *in proœm. reg. d. q. n. 5. in fin.* quatenus pro regula admittenda ſit opinio negativa; illa tamen communiter à Doctoribus limitatur, ut non procedat, quando derogatoria diſpoſitio reſpicit favorem publicum, & animæ utilitatem, vel periculum, quia tunc complectitur etiam Cardinales, ut tradit Præpoſ. *in cap. Non licet, in princ.* 10. *dist.* Bartholom. Belenzin. *in tractat. de charit. ſubſid. q. 66. num. 16. & 17.* idque per viam regulæ tradit Joan. Monach. in Extravagant. Bonifacii VIII. quæ eſt prima in ordine ſuo, *tit. de ſentent. excom.* in extravagan. commun. gloſſatis per eundem *in verb. Clericos*, & ſequitur Sarnen. *in proœm. regul. q. 4. num. 6. & in reg. de infirm. q. 3. n. 4.* ubi teſtatur hanc videri communem reſolutionem, ſive de commodo, ſive de præjudicio eorum agatur.

Ratio eſt, quia in his, quæ concernunt ſalutem animæ, Cardinalis non differt a quolibet populari, ut poſt Roman. & alios, quos refert, tradit Belen. *loco citato*, & Sarnen. *in reg. de publ. reſin. q. 13. nu. 3.* ubi præterea tenet illam regulam comprehendere etiam Cardinales, cùm ſit fundata in bono animæ, ut fraudes, & doli evitentur; & idem cenſet quoad regulam de infirmis *in q. 3. num. 3.* At Concilium Tridentinum *in dict. cap. 15. ſeſſ. 23.* concernit publicum favorem, & ſalutem animæ, dum committit Ordinariis cognitionem, & approbationem ſacerdotum ad

59 confeſſiones audiendas; ad D. Thom. *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. q. 4.* & propterea videmus decretum Concilii generalis *in cap. Omnis utriuſque*, *ſupra eod.* comprehendere etiam Cardinales, licèt de illis mentionem non faciat, per ea, quæ dicit Abb. *in cap. Omnes*, *de major. & obed. & in cap. Novit*, *in 3 col. de judic.* & firmat Sarnen. *in proœm. d. qu. 4. num. 6.* Et ſanè nemo dixerit Cardinales non teneri ſemel in anno peccata ſua confiteri, & ſacram Communionem ſuſcipere, cùm ſanctiores cæteris eſſe debeant, ut per Sarnen. *in reg. de impetr. benef. viven. q. 6. num. 1.* Et quemadmodum Cardinales ſunt ſubjecti peccato, quia nulla dignitas à peccato excuſat, *cap. Magnæ*, *de voto*: & ita juri tractanti de remiſſione peccati, ut in Papa arguit Anton. de Butr. *in dict. cap. Omnis utriuſque*, *num. 28.* Ergo idem dicendum de Concilio Tridentino; & eò magis, quia in *d.*

60 *cap. 15. ſeſſ. 23.* derogatur privilegiis & conſuetudinibus quibuſcumque etiam immemorabilibus, quæ tamen derogatio non legitur *in dict. cap. Omnis utriuſque*; unde quatenus etiam hoc caſu ageretur de diſpoſitione pœnali, & odioſa odio irrationabili, & exorbitanti, quo caſu communis opinio videtur, ut non includat Cardinales, ſecundùm Sarnen. *in reg. de infirm. q. 3. & 4. & in proœmio q. 4. n. 8. verſ. Tertius caſus*: tamen ſuccederet doctrina Felini *in cap. Cùm juris peritus*, *de offic. deleg. & in rubr. de maior. & obed.* ubi ait defendi non poſſe opinionem illam, quòd Cardinales non comprehendantur in diſpoſitione generali habente clauſulas prægnantes: cujus dictum refert, & ſequitur Sarnen. *in reg. de valore*, *q. 1. n. 6.*

61 Similiter non obſtat, quòd verba Concilii ſint directa ad audientes confeſſiones, non autem ad pœnitentes: quia confeſſor, & pœnitens, item audire confeſſiones, & confiteri ſunt relativa; & ita decretum Concilii loquens de uno comprehendit aliud: nam lex corrigens in uno ex correlativis, corrigit etiam in alio, *l. fin.* ubi hoc tenent Bart. Angel. & Doct. *C. de judic. & idait. tollen.*

62 Poſtremò jam Sacra Congregatio declaravit privilegium eligendi confeſſorem, quod competit Epiſcopis in vim hujus Decretalis, non eſſe quidem a Concilio ſublatum; ſed tamen non poſſe ſibi eligere ſacerdotem ſibi non ſubditum, niſi aut parochiale beneficium habeat, aut a ſuo Ordinario approbatus fuerit ad confeſſiones audiendas, ad præſcriptum *d. cap. 15. ſeſſ. 23.* Idemque declaravit Gregorius XIII. audita relatione Congregationis: cujus reſolutionis fundamenta habentur in præcedenti quæſtione *à num. 6. uſque ad n. 30.* Ergo idem dicendum in Cardinalibus, per ea, quæ tradit Sarnen. *in reg. de valore*, *q. 1. num. 6.* Præſertim verò, quia in diſputatione illius articuli multas rationes perpendit S. Congregatio, quæ plurimum hanc ſententiam confirmant.

Quòd ſi objicias, ſi Cardinales in curia reſidentes tenentur confiteri ſacerdotibus approbatis, ergo nihil eis prodeſt 63
privilegium, contra *cap. In his*, *de privileg.* quia ſacerdotibus approbatis omnis utriuſque ſexus in Curia degens poteſt confiteri, juxta *d. cap. 15. ſeſſ. 23.* neque hac in parte eſt opus privilegio.

Reſpondetur, privilegium prodeſſe Cardinalibus in quatuor. 64
Primò, quia poſſunt eligere alienum ſacerdotem Curatum, quem circumſcripto privilegio eligere non poſſunt, cum non ſit proprius eorum ſacerdos, juxta *cap. Omnis*, *ſupra eodem*; ibi enim omnes notant, & eſt ex mente Sacræ Congregationis Parochum non poſſe audire confeſſiones alterius Parochiani ſine proprii ſacerdotis licentia etiam infrà limites propriæ parochiæ, cùm confeſſio ſacramentalis ſit actus judicialis, qui exerceri non poteſt in eum, in quem ſacerdos ordinariam, vel delegatam non habet juriſdictionem, ut eſt diffinitum *in c. 7. de caſ. reſerv. ſeſſ. 15.* Concilii Tridentini.

Secundò, quia ſtante privilegio, Cardinales in urbe poterunt confiteri cuicumque ſacerdoti etiam extra urbem ab 65
Ordinario loci approbato, cui ſine privilegio confiteri non poſſent, cùm ſacerdos ſive ſæcularis, ſive regularis approbatus in una diœceſi, non poſſit audire confeſſiones extra illam diœceſim, ut ſimiliter alias reſolvit Sacra Congregatio.

Tertiò prodeſt privilegium, quia Cardinalis extra Curiam poterit ſecum ducere confeſſorem in urbe approbatum, 66
& illi confiteri in quacumque diœceſi; quod non liceret circumſcripto privilegio, quia ſacerdos in una diœceſi approbatus, ex ſententia Sacræ Congregationis non poteſt in alia diœceſi audire confeſſiones etiam perſonarum illius diœceſis, in qua eſt approbatus, licèt Parochus, qui juriſdictionem habet ordinariam, poſſit audire confeſſiones ſuorum Parochianorum in quacumque diœceſi.

Quartò, & ultimò prodeſſe poteſt privilegium, quia Cardinalis extra Curiam poterit confiteri cuicumque ſacerdoti 67
etiam ſæculari ab Ordinario loci approbato, aut ibi parochiale beneficium habenti; quod abſque privilegio non liceret; quia quidquid ſit in regularibus, ſacerdos ſæcularis in una diœceſi approbatus, ex ſententia ejuſdem Sacræ Congregationis non poteſt audire confeſſiones ſibi non ſubditi, ut oſtenſum eſt ſupra in 1. caſu.

Neque in ſupradictis quatuor caſibus ſuffragatur quævis 68
contraria conſuetudo: quia ut legitur *in cap. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6.* nulla poteſt conſuetudine introduci, quòd aliquis præter ſui ſuperioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, qui eum poſſit ſolvere, vel ligare; idque etiamſi conſuetudo ſit longiſſimi temporis, ut ibi per Jo. Andr. qui ad hoc ponderat illam dictionem univerſalem negativam, *Nulla*: imò etiamſi ſit immemorabilis, ſecundum Gemin. *colum. 1. verſ. Quare circa ſecundum*, & Franc. *col. 1. n. 3. verſ. Tertiò nota*: atque ita in hoc majoris eſt potentiæ privilegium, quàm conſuetudo, ut ibi per Franc.

DE

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Clemens III.

CAPUT XIV.

CUm non ab homine: & infra. Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd à communione illius, qui pro ſacrilega manuum injectione in Clericum, in edictum excommunicationis incidit, licèt denuntiatus non ſit, debes abſtinere: niſi fortè id tibi ſoli pateret: in quo caſu ipſum privatim tantummodò evitabis, quamdiù ab Eccleſia toleratur: ut ſaltem verecundiæ rubore ſuffuſus, pro latenti exceſſu ſatisfacere compellatur. In articulo verò ſecundæ quæſtionis reſpondemus, quòd occiſores Clericorum aut Presbyterorum, qui contempto Clericali habitu tyrannidi & enormitati ſe inverecundè immiſcent, in odium clericalis exceſſus, & terrorem atque correctionem ſimilium, Canone latæ ſententiæ minimè coercentur: injungatur tamen eis pœnitentia competens, aliquantulùm aſperior, quàm ſi in laicos talia commiſiſſent.

SUMMARIUM.

1 *EXcommunicatus pro violenta manuum iniectione in Clericos ante denunciationem vitandus eſt, niſi ſit occultus.*

2 *Excommunicatus non eſt interficiens Clericum, qui contempto Clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit.*

CVm non ab homine, Ante denunciationem vitandus eſt excommunicatus pro violenta manuum injectione in Clericos, niſi ſit occultus. Hoc primò. Interficiens Clericum, qui contempto clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit, excommunicatus non eſt. Hoc dicit ſecundò Jo. And. Quoad primam partem Decretalis hodie ex Conſtitutione Martini V. in Concilio Conſtantienſi edita, quæ incipit, *ad evitanda*, excommunicati ante denunciationem non ſunt vitandi, niſi ſint notorii Clericorum percuſſores; de quo dic ut plenè ſcripſi in *c. Quod à prædeceſſore, à n. 39. ſupra de ſchiſmat.* Quo verò ad ſecundam partem, ſi quæris, an Clericus, qui dimiſſo clericali habitu, & tonſura ingerit ſe enormitatibus, perdat privilegium Canonis, vel fori, diſtingue, ut dixi in *c. Perpendimus, infra eod.* præſertim *à n. 12. uſque in fin.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Clemens III.

CAPUT XVII.

PErvenit ad nos: & infrà. De his abſolvendis, qui Clericis non enormem, ſed modicam & levem injuriam irrogarunt, tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum.

SUMMARIUM.

1 *EPiſcopus non poteſt abſolvere eum, qui leviter percuſſit Clericum, ſine ſpeciali commiſſione, juxta unum intellectum, & num. ſeq.*
Qui reprobatur, n. 4. & ſeqq.

3 *Epiſcopus abſolvit pro leviſſima injuria Clerico illata.*

5 *Lecturæ fugiendæ ſunt, per quas Decretales reducuntur ad gratiam.*

6 *Diſpoſitio reſpiciens duo determinabilia, debet utrumque pariformiter determinare.*

7 *Dictio*, etiam, *eſt implicativa caſus præcedentis cum eiſdem qualitatibus.*

8 *Excommunicati pro levi manuum injectione in Clericum, poſſunt per Epiſcopum abſolvi.*

9 *Excommunicati ob percuſſionem Clericorum quibus caſibus per Epiſcopum abſolvi poſſint, compendioſa diſtinctio.*

10 *Prælatus inferior habens juriſdictionem quaſi Epiſcopalem an poſſit abſolvere ſubditos ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem, & n. ſeqq. uſq. in fin.*

11 *Abſolutio ab excommunicatione ob levem clerici percuſſionem regulariter ſpectat ad ſolum Epiſcopum.*

12 *Declaratur.*

13 *Prælatis inferioribus habentibus jura Epiſcopalia competunt ea omnia, quæ ad Epiſcopalem juriſdictionem pertinent.*

14 *Prælatus inferior habens jura Epiſcopalia poteſt abſolvere ab excommunicatione Canonis, quando Canon eam non reſervat.*

Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

15 *Canones loquentes de Epiſcopis, & Diœceſanis, verificantur etiam in inferioribus habentibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in his, quæ juriſdictionis ſunt.*

16 *Vicarius Epiſcopi, & Vicarius Capituli ſede vacante abſolvunt ab excommunicatione Canonis, ſi levis ſit percuſſio.*

PErvenit. Plures habet intellectus. Quidam enim opi- 1
nati ſunt, quòd hìc dicitur de abſolutione ob levem
manuum injectionem in Clericum, vendicare ſibi locum ex
ſpeciali gratia, & indulgentia: & in hac opinione fuerunt
Vincentius, Alanus, Philippus, Tancredus, & Innoc.
hìc *num. 1.* & Abb. Antiq. *num. 1. & 2.* ponderantes hanc
litteram ibi, *Tuæ fraternitatis arbitrio duximus commit-* 2
tendum: quaſi dicat, non alterius; niſi & ſpecialiter ei
committeretur: & pro hac opinione facit textus in *cap. Si verò, il ſecondo, infra eod.* ubi in caſu ſpeciali abſolvit Epiſcopus, quando injuria non eſt enormis. Ad idem etiam facit *c. Quoniam, ſupra de vita, & hon. Cler.* ubi ex privilegio ſpeciali Clerici communiter viventes abſolvuntur ab Epiſcopo, ſi injuria non eſt enormis. Si eſt ſpeciale in illis caſibus, ergo in contrarium eſt jus commune, *l. Jus ſingulare, & l. Quod vero contra, ff. de legib.* Et juxta hunc intellectum Decretalis ſic ſummari poteſt: Epiſcopus poteſt abſolvere injicientem manus in Clericum leviter, ſi hoc ſibi ſpecialiter committatur.

Goffredus verò in *Summa hoc tit. §. qui poſſit ab hac, in 2. col. & ſeq.* diſtinguit in hæc verba: (Ut Decretalis hæc ſanè intelligatur, puto inter perſonarum conditionem, injuriamque gravem, levem, & leviſſimam arbitrio boni viri

fore perſpicaciter diſtinguendum.) Deindè unumquodque membrum declarat, concludens hanc litteram non intelligi de gravi percuſſione, cum illam excludat. Si de levi intelligatur, procedit de gratia, & commiſſione ſpeciali juxta primam opinionem Vincentii, & ſequacium. Si verò intelligatur de leviſſima, tunc omninò continet jus commune. Facit text. *in l. Item apud Labeonem*, §. *Prætor ait ſi quid aliud*, *ff. de injuriis*, ubi cavetur, ut qui percutit ſervum leviter, vel maledicit, non teneatur injuriarum. Et hanc Goffredi diſtinctionem in effectu approbat Hoſt. hic in princ. & latius *in Summa hujus tituli*, §. *Quis poſſit ab hac ſententia abſolvere, verſ. Sed ut dicunt quidam*, niſi quòd à ſecundo membro de levi percuſſione excludit perſonas privilegiatas, quas Epiſcopus poteſt abſolvere de jure communi, ut notat ibid. Hoſt. in §. *Quis poſſit excommunicare, verſ. Super illo autem canone*: & juxta hanc diſtinctionem Goffredi, & Hoſtien. intelligendo hanc litteram de leviſſima, Decretalis ſummatur ſic: Pro leviſſima injuria Clerico illata abſolvit Epiſcopus.

4 Verùm prædictos intellectus meritò refellit Joan. Andr. hìc *nu. 3. verſ. Et ibi conſuetudo:* Nam tu, qui dicis Epiſcopum in leviſſima tantùm poſſe abſolvere, indica jus ſuper hoc; ſed non habes aliud, quàm iſtud, quod de levi loquitur; aut ergo neges de qualibet, aut de levi conce-
5 das. Item fugiendæ ſunt lecturæ, per quas reducuntur Decretales ad gratiam, ut inquit idem Joan. Andr. *in cap. Ex parte Adæ, num. 19. de teſtibus*, quem ſequuntur Doctores, ut dicit Felin. hìc in fine. Et ſanè ſi hæc Decretalis procederet de ſpeciali commiſſione, nec egrederetur perſonam illius Epiſcopi, cui facta fuit commiſſio, quid occuparet membranas? & ad quid inſerta eſſet in volumine Decretalium, contra id, quod legitur, & notatur ſu-
6 pra *in proœmio, & Sane, & in cap. Canonum ſtatuta, de Conſtitut.* Pro hac parte inducitur etiam integra relata ab Anton. Auguſt. *collect. 2. Decretal. lib. 5. tit. 18. cap. 6.* in cujus principio cautum erat, ut Epiſcopi poſſent liberè abſolvere mulieres, ſenes, & pueros, qui in canonem inciderent; poſteà ſequebatur; *De iis etiam, qui Clericis non enormem, ſed modicam, vel levem injuriam irrogarunt, Tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum.* Quaſi dicat, ſicut in illis poterat Epiſcopus jure ordinario, & communi abſolutionis beneficium impendere, ita & in iſtis, quia ubi una diſpoſitio reſpicit duo determinabilia, debet utrumque pariformiter determinare, *l. Jam hoc jure*, §. *Si autem*, & ibi Bart. *num. 1 ff. de vulgar. & pu-*
7 *pillar. cum ſimil.* præſertim ponderando particulam, *etiam*, quæ eſt implicativa caſus præcedentis cum ejuſdem qualitatibus, ut notant omnes *in l. Etiam, ff. ſolut. matrim. C. Si tutor, vel Curator, & in l. Quiſe Patris, C. Unde liber.* Decian. *conſ. 17. Quæſtio iſta, num. 9. lib. 1.*
8 Communis igitur lectura eſt hanc Decretalem continere jus commune, ut atteſtatur Abb. hìc *in princ.* & Mar. Soc. *num. 4.* & juxta hanc lecturam communiter ſic ſummatur: Excommunicati pro levi manuum injectione in Clericum poſſunt per Epiſcopum abſolvi. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Jo. de Anan. Mar. Soc. & Felin. & tenent Lapus *allegat. 76. Quidam presbyter*, Roman. *ſingul. 16.* Card. *conſ. 42. Reverendiſſime Pater ſuper caſu ſupraſcripto*, & paſſim Doctores, & hic intellectus eſt amplectendus, tum quia benignior eſt; tum quia continet aliquam dubitationem, & utilius providet; tum quia conſuetudo eum approbavit, ut hic per Abb. *n. 1.* Marian. Soccin. *n. 5, 6. & 7.*

9 Non obſtant allegata in contrarium pro prima opinione: nam ad hunc textum, dum dicit, *duximus committendum*, poteſt reſponderi, ſcilicet de jure communi juriſdictionem ſuam excitando, *ut cap. Licet, ſupra de offic. Ordinar.* Ad ſecundum argumentum deſumptum ex juribus ſupracitatis *nu. 2.* reſponderi poteſt diſtinguendo tres caſus, ſecundùm Jo. Andr. hic *num. 3. verſ. Et ad contrariorum ſolutionem*: nam aut injuria eſt levis, & pro iſta abſolvit Epiſcopus de jure communi, ut hic: aut injuria eſt mediocris, & ab illa non poteſt abſolvere Epiſcopus niſi privilegiatos, ut Oſtiarium, officialem ſervum, Clericum, communiter viventes, & profeſſos: & ita procedunt *cap. Si verò, & cap. Quoniam*, in contrarium allegata, & alia ſimilia jura. Aut injuria eſt gravis, ſeu enormis, & Epiſcopus ſine ſpeciali commiſſione non abſolvit niſi eos, qui Papam non poſſunt adire, ut ſenes, & mulieres, pueros, valetudinarios, & hujuſmodi, de quibus hic in integra, & in *cap. Ex noſcitur, cap. Mulieres, ſupra eod. & infra, cap. Quamvis, & cap. fin.* Et hanc diſtinctionem Jo. Andr. ſequitur hic, Abbas *nu. 2.* Mar. Soc. *à n. 7.* & communiter Doctores.

Nunc QUÆRO, an Prælatus inferior habens juriſdi- 10
ctionem quaſi Epiſcopalem, poſſit abſolvere ſubditos ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem.

Et ſi facultas abſolvendi ab excommunicatione Canonis, 11
Si quis ſuadente, ubi levis eſt percuſſio, ſolis Epiſcopis competat, non autem inferioribus Prælatis, per hanc Decretalem, quæ dirigitur duntaxat Epiſcopo, ut patet ibi, *fraternitatis tuæ, juncto cap. Quam grave, ſupra de crimin. falſ.* & hic notat Abb. *num. 2. in verb. Fraternitatis tuæ*, & Marian. Soccin. *nu. 8.* Felin. *in cap. Paſtoralis, num. 10. verſ. Limita hanc primam fallentiam, de offic. Ordin.*
Tolet. *in Summa lib. 1. cap. 32.* hoc tamen non habet 12
locum in Prælatis jura Epiſcopalia habentibus, ut declarat Abbas *in cap. Monachi, ſub num. 3. verſ. Hoc verum, ſupra eodem*, poſt Feder. de Senis *conſ. 14.* Monachus Peruſinus *num. 4. verſ. ſi tamen dictus Abbas*: quos refert, & ſequitur Franc. *in cap. Religioſo, in ultim. notab. verſ. Et ita determinat, de ſentent. excommunicat. lib. 6.* Felin. qui alios plures allegat, *in d. diſt. cap. Monachi, nu. 4. verſ. Primo limita*, Tabien. *in Summa, ver. Abſolutio, 2. num. 4.*

Ratio eſt, quia inferioribus Prælatis habentibus jura 13
Epiſcopalia competunt ea omnia, quæ ad Epiſcopalem juriſdictionem pertinent, licet non competant ea, quæ Ordinis ſunt Epiſcopalis gloſſ. in *Clemen. 1 in verb. Proprii, de reb. Eccleſ. non alienan.* Innocent. relatus à Cardin. in *cap. Ex ore, in fin. de privileg. & in cap. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis, num. 13. de judic.* Feder. de Senis *dict. conſ. 14. num. 4.* Abb. *in cap. Sicut unire, num. 3. verſ. Et circa hoc do regulam, de exceſſ. Prælat.* & idem Abb. poſt Jo. Andr. *in cap. Joannes, n. 2. de teſtam.* Gloſſ. *pragm. Sanct. part. 2. tit. de concub.* § *Et nihilominus, ver. Superiores*, Abſolutio autem ab Excommunicatione *can. Si quis ſuadente* non eſt Ordinis Epiſcopalis, ſed juriſdictionis, Card. *conſ. 42. Reverende Pater, num. 3. in fin.* ergo hæc facultas 14
competit etiam inferioribus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus: ideòque eos poſſe indiſtinctè abſolvere excommunicatum à Canone, quando Canon non reſervat abſolutionem, ſcripſit Calder. *conſ. 538. alias 6. de ſent. excomm.*

Neque obſtat, quòd Clemens III. in hoc cap. reſcribat Epiſcopo, ibi: *Tuæ fraternitatis arbitrio duximus committendum*, cùm inferiores ab Epiſcopo Papa non appellet fratres, ſicut Epiſcopos, ſed filios, ut in *dict. cap. Quam grave, de crimin. falſ.* & quòd proptereà Silveſt. *in verb. Abſolutio, num. 5.* dixerit hanc facultatem non competere Abbati juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habenti, ea ratione, quia non eſt Epiſcopus. Reſpondetur enim, etſi 15
Canones loquantur de Epiſcopis, & Diœceſanis: tamen in his, duæ juriſdictionis ſunt, verificari etiam in inferioribus Prælatis juriſdictionem Epiſcopalem habentibus, excluſis Epiſcopis, ut tradit gloſſ. not. in *Clem. 1. in verb. Diœceſanis, de foro competent.* quam illic ſequuntur communiter DD. de Rota *deciſ. 297. in fin. part. 2 diverſ.*

Ideòque quamvis Concilii Tridentini decretis dicatur ad Epiſcopum pertinere Sacerdotes approbare ad confeſſiones audiendas, licentias prædicandi concedere, Virginum Deo dicandarum voluntates explorare, pias diſpoſitiones, litteras Apoſtolicas exequi, caſus ſibi reſervare, & alia quamplura id genus; tamen hæc omnia competunt etiam inferioribus Prælatis, de quibus loquimur, ut in caſibus contingentibus ſæpiùs reſolvit S. Congregatio. Quinimò *cap. 20.* §. *Ad hæc, ſeſſ. 24.* decernitur, ut cauſæ matrimoniales, & criminales non inferiorum judicio, ſed Epiſcopi tantùm examini, & juriſdictioni relinquantur; & ſic Concilium loquitur taxativè, & tamen per ea verba non excluduntur inferiores Prælati, proprium territorium, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, ut ſimiliter S. Congregatio declaravit.

Et eodem modo inferiores Prælati juriſdictionem ordinariam habentes, ex ſententia ipſius Congregationis non excluduntur à cognitione cauſarum contra Clericos concubinarios, quamvis Concilium *in cap. 14. ſeſſ. 25.* decernat,

ut

ut illarum cognitio ad Epiſcopos ipſos pertineat; ponderando dictionem, *Ipſos*, quæ cùm ſit perſonaliſſima, habet vim taxativæ, Bald. *conſ*.304. *Nobilis vir, num*.1.*lib*.5. Quod eam pręcipuè habet rationem, quia hujuſmodi Prelati in his, quæ ſunt juriſdictionis, ſimiles ſunt Epiſcopis, Abb. & DD. *in cap. Dilectis, de appellat*. & alii ſupra citati *nu*.13. Dictio autem taxativa in diſpoſitione legis non includit cauſas ſimiles, & eamdem rationem habentes, Gloſ. *in l. Ob æs, C. de Præd. Minor*. Abb. *conſ*.63. *Ut veritas, col. penult. in fin. verſ. Nec obſtat, lib*.2. Jaſ. *in l*.1.*verſ. Secundò limita, ff. Si qui jus dicenti non obtemper*.

16 Et in hac ipſa materia abſolutionis ob levem percuſſionem videmus abſolvendi facultatem competere etiam Vicario Epiſcopi, ſecundùm Cardin. *d. conſ* 42. *num*. 3. *verſ. Vel ejus Vicarii Generalis*. Et tamen idem Vicarius non eſt Epiſcopus, licèt utriuſque ſit idem tribunal, & Auditorium, *cap. Non putamus, de conſuet. lib*.6. Geminian. *conſ*. 114. *Si procurator Epiſcopi, n*.5. *in fin. verſ. Non obſtat ratio*, Abb. *conſ*.21. *Viſo dubio, n*.2. *lib*.1.

Similiter videmus eamdem facultatem competere Vicario Capitulari, per gloſſam *in cap. un. in verb. Juris, de major. & obed. lib*.6. Et tamen nec ipſe eſt Epiſcopus, ſed Epiſcopi ſucceſſor in his, quæ juriſdictionis ſunt, ut per DD. *in d. cap. unico*.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Clemens III.

CAPUT XXI.

A Nobis fuit ex parte tua quæſitum, utrùm ſi quis ita pronuntiaverit: Quiſquis furtum fecerit, excommunicatus ſit: hæc generalis clauſula ad ipſius excommunicatoris ſubditos referatur, an generaliter extendatur ad omnes, qui non ſunt de juriſdictione illius? Ad quod dicimus, quòd hac ſententia nonniſi ſubditi obligantur: niſi fortè plus contulerit major, & largior auctoritas delegantis.

SUMMARIUM.

1 *EXcommunicatio generalis non ligat niſi ſubditos proferentis.*
2 *Verba generalia ſtatuentis, vel ſententiam proferentis reſtringuntur ad limites poteſtatis ſuæ.*
3 *Diſpoſitio generalis commenſuratur agentis poteſtati.*
4 *Verborum larga prolatio commenſuratur organizantis potentiæ.*
5 *Exercitium non excedit metas habitus, à quo ut à cauſa dependet exercitii vires.*
6 *Statutum laicorum puniens declinantes juriſdictionem poteſtatis ad Clericos non extenditur.*
7 *Statutum laicorum prohibens alienationem ſtabilium in non ſubditos, non includit clericos.*
8 *Statutum imponens pœnam excommunicationis an liget ſubditos delinquentes extra territorium ſtatuentis.*
9 *Statutum eſt lex territorii.*
10 *Conſtitutio ſynodalis regni Poloniæ inhabilitans dimiſſos à Societate Ieſu ad Prælaturas, & Canonicatus Cathedralium Eccleſiarum, an obſtet, quominus ſic dimiſſus poſſit eſſe Epiſcopi ſuffraganeus, & nu. ſeqq. uſque ad n.22.*
11 *Synodus provincialis non poteſt inhabilitare ſubditos ad Epiſcopatus in partibus infidelium.*
12 *Statutum non porrigit vires extra territorium ſtatuentis.*
13 *Synodi provincialis ſtatuta non obligant extra provinciam.*
14 *Epiſcopatus clero, & populo carentes ſunt ad liberam proviſionem Papæ.*
15 *Ejecti extra Religionem degentes ſunt perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum.*
16 *Societatis Ieſu Religioſi, qui vota ſubſtantialia ſimplicia emiſerunt, non comprehenduntur in decretis de apoſtatis, & ejectis.*
17 *Poſſunt à Societate dimitti à Præpoſito Generali, & ſic dimiſſi non ſunt apoſtatæ, & ſunt liberi ab omni obligatione dictorum votorum.*
18 *Statuta laicorum quantumvis generalia non extenduntur ad Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas.*
19 *Statutum excludens à minoribus dignitatibus, multò magis cenſetur excludere à majoribus.*
20 *Niſi quoad majores ſit defectus in poteſtate.*
21 *Suffraganeatus non eſt Prælatura, ſed officium.*
32 *Statutum imponens certam pœnam, puta excommunicationis, an liget forenſem delinquentem in territorio ſtatuentis, diſtinguitur, ut n. ſeqq. uſque ad n.45.*
23 *Statutum generaliter loquens, data illius ſcientia, ligat etiam forenſem in loco ſtatuti delinquentem, & num. ſeqq.*
24 *Forum quis ſortitur ratione delicti.*
Et pluribus aliis modis, & n.26.
25 *Indulgentia conceſſa ab Epiſcopo non prodeſt non ſubditis, & n. ſeq.*
26 *Archiepiſcopus non poteſt deputare officiales in diœceſibus ſuorum ſuffraganeorum pro appellationibus ad eum interponendis.*
28 *Statutum, & ſententia in quo differant, & nu.51. & ſeqq. uſque in fin.*
29 *Statutum eſt quædam lex, quæ ſemper loquitur, & niſi expreſsè revocetur, ſemper durat, & num.44. & 51.*
30 *Habet tractum ſucceſſivum, & incipit ligare tempore patrati delicti, & n.51. & n. ſeqq.*
31 *Statutum Epiſcopi excommunicans ludentes ad Azardum in ſua diœceſi, an liget Metropolitanum ibi ludentem.*
32 *Statutum puniens factum à jure damnatum ligat forenſes etiam data ignorantia.*
Contrarium, n.36.
Sed primum verius, n.37.
Niſi quoad pœnam excommunicationis, n.38.
33 *Statutum puniens factum non damnatum à jure non ligat ignorantes, & n.35.*
Niſi ignorantia ſit craſſa, vel ſupina.
39 *Excommunicatio regulariter non ligat niſi ex contemptu.*
40 *Ignorans non dicitur contemnere.*
41 *Forenſis an in dubio præſumatur ignorare pœnam ſtatuti.*
42 *Statutum Patriarchæ excommunicans Archiepiſcopos ſuffraganeos in ſua provincia delinquentes valet.*
43 *Statutum Archiepiſcopi imponens pœnam excommunicationis Archiepiſcopis, qui in provincia ſua fecerint ante ſe Crucem ferri, an valeat.*
44 *Statutum durat etiam poſt mortem, vel receſſum ſtatuentis, & n.51. & ſeq. uſque ad n.57.*
45 *Capitulum ſede vacante an poſſit præcipere Sacriſtæ ſub pœna ſuſpenſionis, ne aſportet ſacram ſuppellectilem extra Eccleſiam abſque Capituli licentia, & n. ſeq.*
46 *Ad hoc præceptum expiret per ingreſſum Epiſcopi, & n.50. & ſeq. uſque in finem.*
47 *In Capitulum ſede vacante tranſit omnis juriſdictio, & ſic etiam poteſtas ſuſpendendi.*
48 *Vicario ſede vacante per Capitulum conſtituto non abdicatur juriſdictio ab ipſo Capitulo.*

49 *Nec*

49 *Nec in eum tranſeunt quæ requirunt ſpeciale mandatum.*
50 *Licentia, vel præceptum an expiret morte concedentis, vel præcipientis.*
51 *Statutum Capituli ſede vacante, etiamſi imponat pœnam pro futuro delicto, non expirat ſede plena.*
52 *Præceptum per modum ſententiæ, vel interdicti expirat per mortem præcipientis.*
53 *Sententia ſimpliciter lata non durat poſt obitum, vel remotionem proferentis, niſi ſucceſſor eam confirmet, & ratam habeat, & n. ſeqq. uſque in fin.*
54 *Sed ſi lata ſit ſub conditione, expirat per mortem proferentis ante conditionis implementum, & num. 59. & 61.*
55 *Sententia excommunicationis à Delegato prolata in contradictores, expirat mortuo, vel revocato Delegato.*
56 *Sententia, quæ tempore proferentis iniecit vinculum, durat ultra tempus proferentis.*
57 *Excommunicatus per Epiſcopum, remanet excommunicatus etiam poſt mortem Epiſcopi,*
58 *Sententia reſpectu proceſſus, vel effectus producendi in futurum, tollitur per remotionem proferentis.*
60 *Interdictum magiſtratus, ne quis exerceat certam artem expirat ipſo facto finito magiſtratu.*

A *Nobis, il primo.* Generalis excommunicatio non ligat
1 niſi ſubditos proferentis. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. & omnes: & ſunt duæ partes. In prima ponitur quæſtio. In ſecunda ſolutio, ibi, *ad quod.*

2 Nota ex textu ibi, *nonniſi ſubditi obligantur*, juncto
themate quæſtionis, verba generalia ſtatuentis, vel ſententiam proferentis reſtringi ad limites poteſtatis ſuæ, ita
ut quamvis ex propria ſignificatione ſint apta comprehendere etiam non ſubditos, tamen ob defectum poteſtatis reſtringuntur, ut non comprehendant niſi ſubjectos, ut hic
eſt caſus apertus: Nam quæſtio proponitur de ſententia
excommunicationis prolata per hæc verba generalia:
Quiſquis furtum fecerit excommunicatus ſit: & Papa
determinat hac ſententia non niſi ſubditos obligari: & ita
hic notat Cardin. *num. 1. verſ. Ex quo nota*, Ancharan. *in
5. notab.* Abb. *num. 4.* & Marian. Socc. *in 3. notab.* & concordat Butr. *num. 2. & 3.* qui ex textu colligit tria pulchra
notabilia idem importantia. Primum ſcilicet, generalis
3 diſpoſitio commenſuratur agentis poteſtati. Secundum,
4 verborum larga prolatio commenſuratur organizantis potentiæ. Tertium, exercitium non excedit metas habitus,
5 a quo, ut à cauſa, dependent exercitii vires. Quod ſecun-
6 dùm Abb. & Marian. Soccin. multùm confert ad intellectum ſtatutorum generaliter loquentium, ut non extendantur ad non ſubditos; unde ſtatutum laicorum puniens
declinantes juriſdictionem poteſtatis non extenditur ad
7 Clericos: de quo vide plenius per eumdem Marian. Socc.
in Cap. Si Clericus laicum nu. 10. de foro competen. & idem
dicendum ſecundùm Abb. *hic nu. 5.* & Marian. Soccin. *n. 7.*
in ſtatuto laicorum prohibente alienationem bonorum ſtabilium in non ſubditos, quia ad Clericos non extenditur
ob generale privilegium, quod habent in acquirendo, de
quo in *cap. fin. de immunit. Eccleſ. lib. 6.* & ita in hac ſpecie
ibi determinat Joan. Andr. *num 4. verſ. Cum tamen de Eccleſia*, cum quo concordant *ibi* Ancharan. *num. 1. qu. 1.
verſ. Quæro*, poſt Joan. Andr. Geminian. *num. 3. verſ. Sed
pone*, & Franc. *nu. 2. verſ. Et ultra etiam*, & alii plurimi,
quos cumulavi *in cap. Eccleſia S. M. num. 2. ſupra de Conſtitut.* ubi plenè videas.

In gloſſa ſecunda pro declaratione materiæ QUÆRO,
8 an ſubditus delinquens extra territorium ſtatuentis incidat
in pœnam excommunicationis à ſtatuto impoſitam.

Innocentius *hic in princ.* diſtinguit, an ſententia excommunicationis proferatur per hæc verba: *quiſquis in diœceſi
mea furtum fecerit, excommunicatus ſit*; an verò indeterminatè juxta verba Decretalis, videlicet, *Quiſquis furtum
fecerit, ſit excommunicatus.* In primo caſu delinquens extra
diœceſim non ligatur ex defectu voluntatis ſtatuentis, quia
verba ſententiæ ſunt reſtricta ad delinquentes in diœceſi,
& hoc planum. In ſecundo autem caſu putat Innocentius
ſubditum ſtatuentis ligari, etiam ſi delinquat in alia diœceſi, vel territorio. Sed hoc ſecundum membrum eſt
extra textum *in cap. Ut animarum, de Conſtitution. lib. 6.*
Bartol. verò aliter diſtinguit *in l. Cunctos populos, in 8. qu.
num. 45. verſ. Aliquando civis delinquit, & num. 47. C. de
Summ. Trinit. & fid. Cathol.* videlicet quod aut ſtatuens
expreſſit ſe velle ligare etiam delinquentes extra territorium, veluti ſi dicat: Quicumque commiſerit furtum ubivis locorum, ſit excommunicatus; & hoc caſu ligantur
ſubditi, etiamſi extra territorium delinquant. Aut verba
ſtatuti ſunt generalia, & tunc reſtringuntur ad territorium
ſtatuentis. Et Bartoli diſtinctionem ſequitur Marian. Soccin. *in conſ. 302. Videbatur, num. 1. lib. 1.* ſed Bartoli diſtinctionem reprobat Angel. *in l. fin. num. 8. verſ. Sed valdè
miror de dicta diſtinctione, ff. de juriſd. omn. judic.* & in ſua
diſputatione incip. *Bononienſis à ſua civitate bannitus, in 1.
dubio*: ſimiliter Abbas *hic num. 11.* his diſtinctionibus rejectis dicit verius eſſe, ut nullo caſu delinquentes extra
territorium afficiantur pœna ſtatuti, per rationem *l. finalis
ff. de juriſd. omn. judic. & in d. cap. Ut animarum*: qui extra
territorium jus dicenti impunè non paretur, & quia ſta-
tutum propriè eſt lex territorii, *l. Omnes populi, ff. de inſtit.* 9
& jur. unde non poteſt extra limites territorii vires ſuas extendere, aliàs ibi legem dicere videretur, de quo plenius
idem Abb. diſſerit *in cap. 2. de foro competenti.* Eamdem
opinionem pluribus tuetur Federic. de Senis *in conſ. 16. Capitulum Eccleſiæ, num. 10. verſ. Quidam verò ſcriptor*, ubi
latè firmat ſtatutum Epiſcopi excommunicans malefactorem non porrigere vires contra ſubditum delinquentem
extra diœceſim ſtatuentis, Fulgoſ. *conſ. 156. Viſis themate,
in princip.* & hanc latè tuetur Alexand. *conſ. 11. Ponderatis
verbis, in princip. & per tot.* ubi *col. 3. in fin.* dicit communem *lib. 1.*

Et ex hoc etiam textu cùm in Sac. Congregatione rerum 10
conſiſtorialium propoſitum fuerit dubium, an conſtitutio
ſynodalis in Regno Poloniæ edita, qua cautum eſt, ne ejectis, vel dimiſſis è Societate Jeſu, ad Cathedralium Eccleſiarum Prælaturas, & Canonicatus ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ gratia aditus pateat: obſtet, quominus Joannes Rakoviski è dicta Societate jam pridem dimiſſus, nunc ad
ſuffraganeatum Culmen. cujus præconium in ipſius perſona jam fuit factum; promoveri poſſit: Die prima Aprilis 11
1652. reſolutum fuit non obſtare, quia aut conſideramus
titulum Epiſcopatus in partibus infidelium, ad quem ſic
dimiſſus debet aſſumi pro exercitio Pontificalium, aut conſideramus ipſum ſuffraganeatum Eccleſiæ Culmen. Si pri- 12
mum, Conſtitutio non obſtat, quia non porrigit vires
ſuas extra territorium ſtatuentium, ut *hic*, *& in cap. Animarum, de Conſtitutionib. lib. 6. & in l. fin. ff. de juriſdiction.
omn. jud.* & dictum eſt ſupra *num. 8.* ſed Epiſcopatus Titulares ſunt in partibus infidelium, & ſic extra provinciam,
& territorium ſtatuentium: ergo Conſtitutio ad hujuſmodi Epiſcopatus non porrigitur, cùm præſertim illius verba ſint generalia, nec ſpecificè loquantur de Prælaturis extra provinciam; unde etiam ex veriſimili mente ſtatuentium reſtringi debent ad Prælaturas provinciæ, juxta ſecundum membrum diſtinctionis; Bartol. *in l. Cunctos populos in 8. quæſt. num. 47. C. de Sum. Trinitat.* quem ſequuntur ibi Bald. & Salic. Joan. de Lignan. & Abb. *in cap. 1. ſupra de raptor.* & alii apud Marian. Socc. *d. conſ. 302. nu. 1.
lib. 1.* Et quemadmodum ſi ſubditus ſtatuentis delinquat extra territorium, non ligatur pœna ſtatuti, ut ex communi
oſtenſum eſt ſupra num. 8. & 9. ſimili modo ſubditus non
ligatur ſtatuto, ſi contra illius prohibitionem extra territorium Prælaturam accipiat; idque tum ex defectu intentionis, quia, ut prædixi, verba ſunt generalia, tum ex defectu poteſtatis, ad cujus limites verba ſtatutorum ſemper
reſtringuntur, ut eſt caſus expreſſus in hac Decretali, ſe-
cundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra in *ultim. notab.* Et in 13
ſpecie ſtatuta Synodi provincialis non habere vim obligandi extra provinciam, probant jura in *cap. 1. 5. qu. 2. in c. Decernimus 3. qu. 9.* & ſcripſi in *cap. Canonum ſtatuta, n. 14. ſupra de Conſtit.*

Rurſus proviſiones Epiſcopatuum titularium clero, & 14
populo carentium ſunt ad liberam proviſionem Romani
Pontificis, ut eſt text. in Clemen. *Inpleriſque, de electon.*
& conſequenter non eſt in poteſtate Synodi provincialis
quemquam excludere ab hujuſmodi Epiſcopatibus novam
inhabilitatem inducendo, quia ſic per indirectum reſtringeret poteſtatem Papæ, contra textum in *cap. Inferior, 21. diſtinct.* & Clemen. *Ne Romani, in princip.
de election. cum concordantibus*, ut pulchrè per Joann.
Andr.

Andr. *in cap. Cuilicet*, *num. 3. de reg. jur. lib. 6. in Mercurial.*

15 Quamquam enim ex decretis de apoſtatis, & ejectis, §. *Item ut ejecti*, ſtatutum ſit, ut ejecti extra religionem degentes ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinariis locorum facultate dictam ſuſpenſionem re-
16 laxandi, aut moderandi: tamen hæc decreta non afficiunt Religioſos, qui vota ſubſtantialia ſimplicia in Societate Jeſu emiſerunt, ut aliàs cenſuit S. Congregatio Concilii:
17 tales enim poſſunt à Præpoſito generali rejici, ſeu dimitti è Societate, & à votis liberari ex rationabili cauſa, ut in Conſtitutione Gregorii XIII. *Quantò fructuoſius*, & ſic dimiſſi non ſunt apoſtatæ, & remanent liberi ab omni obligatione prædictorum votorum, ut in Conſtitutione 10. Gregorii XIV. *Eccleſiæ Catholicæ*: quamobrem Conſtitutio ſynodalis injicit ſic dimiſſis novam inhabilitatem: ideòque verba ipſius Conſtitutionis utcumque generalia ad Epiſcopatus titulares non extenduntur ex utroque defectu
18 poteſtatis, & voluntatis, juxta text. hìc. Et quemadmodum ſtatuta laicorum quantumvis generalia non extenduntur ad Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas, quæ ſunt omninò extra poteſtatem ſtatuentium, ut declarat Antonius de Butr. *in capit. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, *propè fin. verſ. Unum tamen adverte*, & ibi dixi *num. 2. ſupra de Conſtitution.* & patet ex dictis ſupra *num. 6. & 7.* ita nec Conſtitutio hæc ſynodalis extenditur ad Prælaturas, ſeu dignitates Epiſcopales, quæ ſunt extra omnem poteſtatem ipſorum ſtatuentium, cùm utroque caſu ſit defectus in juriſdictione, à qua poteſtas ſtatuendi dependet, ut notat Bartol. *in l. Omnes populi in 1. quæſt. in princip. ff. de juſt. & jur.* Abb. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num. 10.* & ibi etiam Decius *num. 8. de Conſtitut.* Prætereà dum conſtitutio ſynodalis excludit dimiſſos è Societate Jeſu à Prælaturis Cathedralium Eccleſiarum, non debet intelligi de ipſis Cathedralibus, argum. *cap. fin ſupra de præben.* ſed debet intelligi de dignitatibus in Cathedralibus, puta Præpoſituris, & Archidiaconatibus, quæ appellantur Prælaturæ tam ex conſuetudine Regni Poloniæ, quàm de jure communi, ut eſt tex. *in c. 1. de ætat. & qualit.* & ibi dixi *in 4. notab.* poſt Hoſtien. & Joan. Andr *num 3. in verb. Prælationes*, & Butr. *in ul-*
19 *tim. notab.* Non obſtat, quòd dum Conſtitutio inhabilitat ad Prælaturas inferiores, multò fortiùs videatur inhabilitare ad Prælaturas, & dignitates ſuperiores, quales ſunt Epiſcopatus, per text. *in l. Relegatorum*, §. *Solet. ff. de interdictis, & relegatis*, ibi: *Sic tamen ut ſi cui honore uno interdictum ſit, non tantum eum honorem petere non poſſit, verùm nec eos quoque, qui eo honore majores ſunt*: eſt enim per quam ridiculum, eum, qui minoribus pœnæ cauſa prohi-
20 bitus, ad majores aſpirare: quoniam reſpondetur, non eſſe licitum arguere à minori ad majus, ubi eſt defectus in poteſtate, & in radice juriſdictionis, quia majoritas rationis, & cauſa graviſſima defectum poteſtatis non ſupplet, ut notat Bald. *in l. Cunctos populos*, *num. 55. verſ. Iſta ratio non valet*, *C. de Summa Trinit. & fide Cathol.* Butr. *in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ*, *num. 20.* & ibi etiam Felin. *nu. 39. verſ. Dicuntur juſtæ*, *de conſtitutionib.* & fuſiùs dixi *in cap. Quæ in Eccleſiarum*, *num. 44. eod. tit.* Neque obſtat, quod d. Conſtitutio Synodalis fuerit confirmata à Sede Apoſtolica, quia confirmatio dat robur actui confirmato, ſed illum non extendit, *l. Aurelius*, §. *Teſtamentum*, *ff. de liberat. legat.* Bald. *in l. 1. in fin. Cod. Si adverſ. rem judicat.* Paulo de Caſtr. *in conſ. 187. Notandum in princ. lib. 2.* Rota *dec. 301. n. 1. part. 1. recent.* & alias paſſim.

21 Si verò conſideremus Suffraganeatum, ſimiliter dicta Conſtitutio non obſtat, quia Suffraganeatus non eſt Prælatura, nec titulus, ſed officium, ut ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii dixi *in cap. Epiſcopalem*, *num. 55. de privileg. & in cap. Ad hæc*, *num. 34 de præben.* nec ſuffraganeus intrat Capitulum, ſed tantùm exercet ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis; unde cum Suffraganeatui non adaptentur verba Conſtitutionis, quæ de Prælaturis, & Canonicatibus loquitur, conſequenter nec illius diſpoſitio adaptari debet, *l. 4. §. Toties*, *ff. de damno infecto*, *cum ſimilib.*

22 Secundò QUÆRO, an ſtatutum imponens certam pœnam, puta excommunicationis, liget forenſem delinquentem in territorio ſtatuentis.

23 Hæc quæſtio eſt ſatis involuta, ſed pro faciliori ſolutione conſtituenda ſunt duo membra principalia.

Primum eſt, quando ſtatutum generaliter loquitur, ita ut ſit aptum comprehendere non ſolùm ſubditos, ſed etiam non ſubditos, ut ſi dicat: quiſquis furtum fecerit in territorio meo ſit excommunicatus. Et in hoc primo membro duo caſus ſunt diſtinguendi; nam aut forenſis delinquens in territorio ſtatuentis habet ſcientiam ſtatuti, aut illud ignorat. In primo caſu, ideſt data ſcientia ſtatuti, 24
extra dubium eſt forenſem ligari, quia forum ſortitur ratione delicti, *cap. ultim. de foro competen. cap. Tuarum*, *de privileg.* Authen. *Qua in provincia*, *C. Ubi de crim. agi opor. cum concord.* de quibus hic in gloſſ. 2. *in princip.* & forum ſortiri, & ſtatutis ligari à pari procedunt, *cap. Ut animarum*, *de Conſtitut. lib. 6.* Archid. *in cap. Quoſurr*, *num. 16. 8. diſtinct* Butr. poſt Innocen. *in rubr. de Conſueud. num. 7. verſ. Nam regulam habetis*, Seraphin. *deciſ. 1018. numer. 6.* & ita in hoc primo membro determinat gloſſ. 2. *hic*, Hoſt. *ante num. primum*, *verſ. Si verò non ſubditus*, Henr. Boich. *num. 15. verſ. Aut ſcientes*, Butr. *num. 19.* Cardin. *num. 2. poſt med. verſ. Dic ergo*, Anchar. *num. 7. verſ. Quandoque non ſubditus*, Abb. *num. 7. verſ. Conclude*, Felin. *num. 4. verſ. Circa primam quæſtionem*, ubi alios refert. & Marian. Soccin. *num. 13.* dicens poſt Abb. *num. 6.* hanc eſſe communem opinionem Legiſtarum *in l. 1. C. de Summa Trinit. & fid. Cathol.* Calder. *in cap. 1. in 9. col. verſ. Quintò quæro*, *ſupra de raptor.* & nullus diſcrepat.

Sed objicies: Indulgentia conceſſa ab Epiſcopo non 25
prodeſt non ſubditis; ut eſt caſus *in cap. Quod autem*, *ſupra de pœnit. & remiſſ.* & tamen eſt favorabilis: ergo & longè minùs debet eis obeſſe pœna à ſtatuto Epiſcopi impoſita, quæ odioſa eſt, *argum. l. Cum quidam*, *ff. de liber & poſth. & c. Odia*, *de reg. jur. lib. 6.* At reſpondetur cum Hoſtien. *hìc num. 3.* & Henric. Boich. *num. 15. verſ. Nec obſtat*, hæc fieri propter ſalutem animarum: idcircò enim indulgentia non prodeſt non ſubditis, ne pœnitentiæ enerventur, quod expedit animabus, *cap. Cum ex eo*, §. *Ad hæc*, *ſupra de pœnit. & remiſſ.* Sed pœna ſtatuti afficit non ſubditos, ut medicina præcepta de delicto, quod commiſerunt, citiùs pœnitentiam agant, quod ſimiliter expedit animabus, ut legitur, & notatur *in c. Cum medicinalis*, *infra eod. lib. 6.* Quare, ut inquit Hoſtien. *d. num. 30.* hanc pœnam dilatamus, quia ipſam non odioſam, ſed favorabilem judicamus, ut patet in eo, quod leg. & notat. *in cap. Si quem*, *infra eodem*. Vel dic forenſem ligari pœna ſtatuti, quia ratione delicti ſortitur forum in territorio ſtatuentis; & ſic de non ſubdito efficitur ſubditus, ut in juribus ſupracitatis *num. 24.* Sed ratione indulgentiæ non ef- 26
ficitur ſubditus, cùm hoc non reperiatur jure cautum: nam ſubditus quis dicitur tantummodò, vel ratione domicilii, vel ratione originis, vel ratione delicti, vel contractus, aut rei ſitæ, ut *in cap. Volentes*, *de privileg. lib. 6. & in cap. Nullus*, *de tempor. ordin. eodem lib.* & *hìc* notat Henric. Boich. *num. 15. verſ. Aut quæris*; & quia à non ſuo judice nullus ligari poteſt, vel abſolvi, meritò non ſubditis indulgentiæ non ſeffragantur, ut dicitur in prædicta Decretali, *Quod autem*.

Sed urgebis: Tempore, quo fit ſtatutum, ſtatuens non 27
habet juriſdictionem actu in non ſubditos; unde cùm ſtatutum aſſumat vires tempore promulgationis, non eſt potens ad comprehendendum non ſubditos, cum antequam veniat caſus juriſdictionem tribuens, ideſt patratum delictum in loco ſtatuti, nequeat ſtatuens ſuam juriſdictionem actualiter exercere, argum. *cap. 1. de offic. Ordinar. lib. 6.* ubi deciditur Archiepiſcopo non poſſe deputare officiales in diœceſibus ſuorum Suffraganeorum pro appellationibus ad eum interponendis, quia ex quo appellationes non ſunt interpoſitæ, juriſdictionem actu exercere non debet. Verùm reſpondetur, objectum non obtinere in 28
ſtatuto, ſed in ſententia, quæ regulariter jus præſens reſpicit, & ſuper certis præteritis, vel præſentibus benè rimatis eſt tantùm ferenda, non autem ſuper futuris, ut §. *Curare*, *Inſtit. de action. & cap. Judicantem*, *39. q.* At ſecus eo in ſtatuto, quia fertur ſuper ſtatutis, & ſic in- 29
certis, *ut cap. Cognoſcentes*, *& cap. fin. ſupra de Conſtitut.* cùm enim ſtatutum ſit quædam lex, quæ ſemper loquitur, *l. Arianus*, *C. de hæret. & Manich.* niſi expreſsè revocetur, ſemper durat, *cap. fin. ſupra de offic. Delegat.* & ſic cùm ha- 30
beat tractum ſucceſſivum, injicit vinculum tempore delicti. Et hanc rationem differentiæ inter ſententiam, & ſtatutum aſſignat Joan. Andr. & Cardin. *in cap. Sacro*

§. *Ca-*

§ *Caveant*, *ſuper verb. Profuturis*, *infra eodem*, Guil. de Monte Laudun. & Gemin. *in cap. 1. ſuper verb. A ſententiis*, *de privileg. lib. 6.* quos hîc refert, & ſequitur Henrich. Boich. *num. 5.* ubi etiam *num. 6. & 7.* ponit alias octo differentias inter ſtatutum, & ſententiam quoad pœnam excommunicationis, quas non refero, quia ad rem præſentem non faciunt. Item propoſitam rationem diverſitatis reddit etiam Marian. Soccin. *hîc num. 29.* & plerique alii, & eodem modo reſponderi poteſt ad *l. Obſervandum*, *ff. de offic. Proconſul.* ubi Proconſul non poteſt cauſam delegare, antequam ingrediatur provinciam, quia adhuc non habet juriſdictionem in actu, licèt habeat in habitu, & ad *l. Uſus fructus*, *ff. de ſtipulat. ſervor.*

31 Ampliant nonnulli concluſionem ſuperiùs firmatam, ut locum habeat, etiamſi forenſis delinquens in territorio ſtatuentis ſit ei ſuperior, quia nihilominus data ſcientia ligatur pœna ſtatuti generaliter loquentis, quod ſenſit Innocen. *hîc poſt med.* ibi, *Quia non eſt generalis*, *à contrario ſenſu*: necnon ibi, *Licet Archiepiſcopi aliàs legem in ſubditos factam ſervare teneantur.* Unde ſi ſtatuto Epiſcopi caveatur, quiſquis in diœceſi mea luſerit ad azardum ſit excommunicatus, ſi Metropolitanus ludat in diœceſi Epiſcopi, data ſcientia ligatur pœna ſtatuti, ut tenuerunt Hugo, & Bartol. Brixien. relati à Joan. Andr. *in reg. Cui licet*, *nu. 9. de regul. jur. lib. 6.* Archid. *in cap. Ut animarum*, *n. 2. verſ. Ego credo*, *de conſtit. eod. lib.* Et hanc partem ſequutus fuit Paulus de Biaſuciis diſputando in civitate Senenſi, ut refert Marian. Soccin. *hîc n. 15.*

Sed contrariam opinionem probarunt Laurentius, Joannes, & Bernardus Bovincialis relati à Joan. Andr. *in d. reg. Cui licet num. 8.* Hoſtien. *in Summa hujus tituli. §. Quis valeat excommunicari*, *verſ. Quid ergo*, ubi ait: Certo certius teneas, quòd ſicut ſententia, vel canon proferentem non ligat, ita nec proferentis Superiorem, Joan. Calder. *in cap. 1. ſupra de raptor.* Gaſpar. de Calder. *in repetit. cap. Noſtro de pœnit. & remiſſ.* Petr. de Anchar. *in cap. 1. in 12. quæſt. principali de conſtitution.* Demum pro hac opinione poſt prolixam diſputationem concludit Joan. Andr. *in d. regula Cui licet à num. 2.* & idem tenet ſuccinctè *in cap. Cum inferior*, *n. 2. de major. & obedient.*

In hoc opinionum conflictu Henric. Boich. *in eod. cap. Cum inferior num. 9.* credit ſecundam opinionem eſſe veriorem in foro judiciali, ſed in foro pœnitentiali primam eſſe tenendam, quia tutior, & ſecurior pro anima, argum. *cap. Juvenes*, *de ſponſalib. cum concordantib.* per eum allegatis. Similiter Marian. Soccin. *hîc num. 17.* dicit in foro judiciali communiorem, & veriorem eſſe ſecundam opinionem, ſed in foro animæ ſibi magis placere primam per rationem Henrich. Boich. Hoc tamen eſt optimum conſilium, ſed non præceptum, quia ubi in aliquo articulo utrinque ſunt opiniones, etiam in foro pœnitentiali licitum eſt ſequi opinionem veriorem, ſeu probabiliorem, licèt contraria ſit tutior, *cap. Placet*, *in fine*, *de converſ. conjugat. & can. Nicæna*, *21. diſtinct.* & fuſiùs probavi *in cap. Ne innitaris*, *num. 169. & ſeqq. & num. 246. de Conſtitution.*

32 In ſecundo caſu, id eſt data ignorantia ſtatuti, ſubdiſtingue: nam aut ſtatutum punit factum à jure communi damnatum, puta homicidium, furtum, ſacrilegium, & hujuſmodi: & tunc forenſis utcumque ignorans ligatur pœna ſtatuti, quia in facto generaliter damnato non poteſt allegari juſta ignorantia. Aut punit factum aliàs non
33 damnatum à jure, puta ſal vendere, extra civitatem vel provinciam frumentum aſportare, vel mercimonia deferre non ſolutis vectigalibus: & hoc caſu forenſis contraveniens pœna ſtatuti non ligatur. Ita notabiliter diſtinguit gloſſ. 2. *hîc*, cum quo concordat Butr. *n. 7. verſ. Ideo ego pondero*, Anchar. Bart. & alii quos citat, & ſequitur Marian.
34 Soccin. *num. 36.* Quod tamen procedit, ſi ignorantia ſit probabilis, ſecus verò ſi ſit craſſa, vel ſupina, ut notat gloſ. *in cap. 2. in ver. Supina*, *de conſtitut. lib. 6.* veluti ſi forenſis in loco ſtatuti traxerit tantam moram, ut veriſimiliter debeat eſſe informatus de illius pœna, vel ſi in partibus circumſtantibus id communiter ſtatutum repetatur, juxta notata per Bart. *in l. Cunctos populos*, *C. de ſumm. Trinit. & fide Cathol.* & per Joan. Andr. *in d. cap. 2.* quos refert, & ſequitur Butr. *hîc n. 9.*

Tu verò adverte, quia quoad ſecundam partem hujus
35 diſtinctionis, ſcilicet ignorantes non ligari pœna ſtatuti punientis factum à jure aliàs non damnatum; conveniunt unanimiter omnes, prout hanc eſſe communem opinionem omnium Doctorum atteſtatur Marian. Soccin. *hîc num. 49.* Sed quoad primam partem, ſcilicet quando ſtatu- 36
tum punit factum aliàs damnatum, Joan. Andr. *hîc nu. 5. verſ. Imo dic. & in cap. 2. in gloſſ. Ordinaria*, *in verb. Ignorantes*, *de Conſtit. lib. 6.* contra gloſſ. noſtram tenet ignorantes non ligari, quia licèt ſciant factum damnatum à jure, tamen ignorant novam pœnam à ſtatuto impoſitam. In hac varietate Butr. *hîc num. 9. verſ. Si verò ignorat.* putat 37
primam opinionem gloſſæ eſſe veram, & Abb. *num. 9. verſ. Et hæc opinio videtur*, affirmat eam eſſe veriorem de rigore juris, opinionem verò Joan. Andr. eſſe æquiorem, & ſic reſidet Marian. Soccin. qui luculenter diſputat hunc articulum in utramque partem, *à n. 26. uſque ad nu. 47. & num. 36.* concludit ſibi placere primam opinionem gloſſæ, licèt fateatur eſſe ſatis dubiam: & præcipuè movetur, quia cum delinquens non ignoraverit factum à jure damnatum, videtur conſenſiſſe in omni genere pœnæ, argumen. *l. 1. §. Beſtias*, *ff. de poſtul. & in l. fin. ff. de crim. expil. hæred. cum ſimilib.* ut per eum.

Opinioni gloſſæ ego etiam adhæreo, tum per rationes Marian. Soccin. quæ multùm ſtringunt, tum quia eam ſequuntur ferè omnes Doctores: & multos refert idem Marian. Soccin. *ad num. 36.* Sed eam limito in pœna excommu- 38
nicationis, prout limitat Anton. de Butr. *hîc num. 9. verſ. Sed quidquid ſit*, ubi ait ſe credere opinionem gloſſæ eſſe veram in aliis pœnis præterquam excommunicationis, & paulò infrà rationem reddit, quia ſententia excommuni- 39
cationis regulariter non ligat niſi ex contemptu, ut *c. Sacro*, *infra eod. cum ſimilib.* ſed ille, qui ignorat, non dici- 40
tur contemnere, ut inquit gloſſ. *notab. in l. Si ignorans*, *in verb. Contemnit*, *ff. Locati*: ergo nec ligari poteſt, cum in ignorantem non ſit dare contemptum: quod non contingit in aliis pœnis; & hoc idem probat text. noſter non violando litteram, ſecundùm eum.

In dubio autem, an delinquens præſumatur habere ſcien- 41
tiam, vel ignorantiam ſtatuti, bonus judex arbitrabitur ex conjecturis, puta ex mora, quam ibi traxit, modica, vel magna, ut tetigi ſupra *num. 34.* & in dubio ſtandum eſſet illius juramento, *cap. Si verò il ſecondo*, *ſupra eod.* ſecundùm Hoſtien. *hîc num. 1. verſ. Tu autem dicas*, Henrich. Boich. *num. 15. verſ. Utrum quis præſumatur*, Cardin. *n. 2. propè fin. verſ. Dic ergo arbitrandum*, Abb. *num. 10.* & Marian. Soccin. *nu. 49. & 50.* ubi pleniùs declarat, quando delinquens præſumatur ſcire, vel ignorare pœnam ſtatuti.

Secundum membrum principale eſt, quando ſtatutum 42
eſt particulare, & comprehendens certas perſonas dumtaxat; & tunc refert: nam aut ſtatutum loquitur de non ſubditis, qui ſunt inferiores ipſi ſtatuenti, puta ſi Patriarcha habens Archiepiſcopos ſuffraganeos ſic ſtatuat: Quicumque Archiepiſcoporum fecerit ante ſe Crucem ferri in provincia mea, ſit excommunicatus: & tunc Innocen. *hîc poſt med. verſ. Si autem Patriarcha*, tenet ſtatutum valere, quia in ſubditos; & Archiepiſcopos ligari: & eum ſequitur Hoſtien. *num. 3.* argum. *cap. Quæ contra mores*, *8. diſtinct.* & Anchar. *num. 7. verſ. Tertia eſt opinio*; aut ſta- 43
tutum loquitur de non ſubditis, qui ſunt pares ipſi ſtatuenti, ut ſi Archiepiſcopus ſtatuat: Quicumque Archiepiſcoporum fecerit ante ſe Crucem ferri in provincia mea, ſit excommunicatus: & tunc ſunt opiniones: Innocentius *hîc circa med. verſ. Unde ſi aliquis*, tenet ſtatutum non valere, quia non eſt generale, & quia non comprehendit ſubditos, cùm nullus Archiepiſcopus habeat ſubditos Archiepiſcopos, contra quos non licet facere legem. Sed Hoſtien. *hîc num. 3. verſ. Quod autem Archiepiſcopus*, tenet contrarium, id eſt Archiepiſcopum ligari, & movetur per text. *in cap. Ex tuarum*, *in fin. de auth. & uſu pall.* Item quia ex opinione Innocentii ſequeretur, ut quis non poſſet facere ſtatutum contra peregrinos delinquentes in loco juriſdictionis ſuæ: quod eſt falſum. Similiter Abb. *hîc num. 7. verſ. Articulus iſte*, quamvis fateatur hunc articulum eſſe dubium, tamen dicit poſſe teneri opinionem Hoſtien. quia cùm ſtatutum habeat tractum futurum, & ſic lex territorii feratur in tempus habile, videtur ſtatutum valere, cum dicat juriſdictionem in territorio ſuo: & ſequitur Marian. Soccin. *n. 27.*

Ultimò quærunt hîc DD. cum gloſſ. 2. an ſtatutum, 44
vel ſententia duret ultra tempus ſtatuentis, vel ſententiam pro-

proferentis, & con:ludunt ſtatutum durare, quia cùm ſit
lex quædam, perpetuò durat, niſi revoccetur expreſsè. In
ſententia verò diſtinguunt, ut hìc per Abb. *num.* 12. Hanc
differentiam tetigi ſupra *numer.* 28. *&* 29 Sed latiùs pro-
ſequar in quæſt. ſequenti *in* 2. *parte à num.* 50. *uſque in*
finem.

45 Ex facto quæſitum eſt, an Capitulum ſede vacante potue-
rit præcipere Sacriſtæ ſub pęna ſuſpenſionis, ne aſportaret
ſacram ſupellectilem extra Eccleſiam abſque Capituli li-
46 centia: an verò hujuſmodi præceptum per ingreſſum Epiſ.
copi expiraverit.

47 Prima pars quæſtionis eſt clara, quia in Capitulum ſede
vacante tranſit omnis juriſdictio, *cap.* 1. *& cap. Cum olim*,
ubi omnes notant, *de major. & obedien. cum concord.* Ideò-
que etiam poteſtas ſuſpendendi, Bellamer. *concl.* 244. Joan.
Franciſc. Pavin. *de offic. & poteſt. Cap. Sede vacant. in* 2. *p.*
prin. quæſt. 6. *in fin.*

Et eò magis hoc caſu, quia ſtatuit circa res ad cuſtodiam
ipſius Capituli pertinentes, ut notat Archid. & Joan. Andr.
in c. Generalem, de elect. lib. 6.

48 Quod procedit etiam conſtituto Vicario juxta formam
Concilii Tridentini *cap.* 16. *ſeſſ.* 24. quia Vicarius exercet
juriſdictionem nomine Capituli, & propterea non abdica-
49 tur ab ipſo Capitulo juriſdictio; imò in Vicarium non
tranſeunt, quæ requirunt ſpeciale mandatum, ut ſæpius reſ-
pondit Sacra Congregatio Concilii.

50 Quoad ſecundam partem dubia eſt quæſtio, an licentia,
vel præceptum expiret per mortem concedentis, vel præci-
pientis, quam tractant DD. in Clem. *fin. de elect.* & com-
muniter recipitur opinio negativa, quæ eſt Cardin. ibi *in*
5. *quæſt.* Sed quia res eſt controverſa, & multi aliter ſen-
tiunt, ideò quod pertinet ad hanc quæſtionem, videtur ve-
51 ra diſtinctio gloſſæ 2. hìc; nam aut Capitulum ſede vacan-
te procedit per modum ſtatuti; & tunc etiam ſi ſtatutum
imponat pœnam pro futuro delicto, non expirat ſede
plena. In hoc celebris eſt præallegata quæſtio Feder. de
Senis 16. *num.* 1. quæ incipit, *Capitulum Eccleſiæ Cathedra-*
lis, & dicit Pavin. *quæſt.* 6. *primæ partis principalis*, *num.* 4.
verſ. Et fateor, ſe non reperiiſſe aliquem famoſum Docto-
rem contrarium tenentem; & in Epiſcopis eſt text. *in cap.*
Clericos 3. *quæſt.* 4. & hic non eſt caſus noſter, quia Capi-
52 tulum non proceſſit ſtatuendo generaliter. Aut Capitulum
procedit per modum ſententiæ, vel interdicit, qui eſt ca-
ſus noſter; & tunc præceptum expirat per mortem præci-
pientis: ad hoc eſt text. expreſſus *in l. final. ff. de pœn.* Hæc
53 diſtinctio in effectu eſt gloſſæ magnæ hìc, cujus hæc ſunt
verba: (Quid ſi moriatur, vel transferatur ad aliam Ec-
cleſiam, qui tulit illam ſententiam: numquid tenet poſt
mortem, vel receſſum, ut qui contrafaciant, ſint excom-
municati?) videtur quòd ſic, quia ſcripta Epiſcoporum
anathematizant etiam poſt mortem, & facere poſſunt de-
cretum; ita ut qui contrafaciat, puniatur, 3. *quæſt.* 4. *nul-*
lus, &c. Argum. contra: Dicit lex, quòd interdictum non
durat ultra juriſdictionem interdicentis, *l. ult. ff. de pœn.*
Dici poteſt, quòd interdictum, ſive ſententia excommuni-
cationis ſimpliciter lata non durat ultra tempus proferen-
tis, niſi ſucceſſor eam confirmet, & ratam habeat; ſed
cùm diffiniendo ſtatutum, ſeu decretum aliquod facit, li-
gat etiam poſt receſſum, quia ſtatuta hujuſmodi perpetua
ſunt, *de offic. deleg. cap. ult.* niſi expreſſim per ſucceſſorem
revocentur; Sequitur Anton. de Butr. *hìc num.* 10. ubi ait:
(Dic quòd ſtatuta, quæ ut edicta dependentiam non ha-
bent perpendiculariter ſuper potentia ſtatuentis, & ſic
ipſam non aſſumit pro cauſa permanendi, ſed producendi,
ex eo quòd prodita à ſe vires ſumunt, durant, & non ex-
tinguuntur extinctione juriſdictionis; ſententia verò, quæ
perpendiculariter habuit ſuum effectum, & vim promo-
vendi à pronuntiatione, & ab ejus poteſtate perpendiculari-
ter dependet prout ſententia eſt in fieri, quia nondum
ex contraventione laqueum injecit, extinguitur, hæc Butr.
Item Anchar. *num.* 9. (Tu dic quòd quædam emanant per
viam ſtatuti, & tunc mortuo, vel translato ſtatuente, vel
aliter ejus juriſdictione finita ligabitur, qui poſtea contrafe- 54
cit, *cap. ult. de offic. Leg.* Quædam emanant per viam ſen-
tentiæ; & tunc aut ſententia fuit purè lata, & perpetuò
ligat: ſi verò ſententia non fertur pura, ſed ſub conditio-
ne; & tunc ſi exiſtat conditio poſt mortem judicantis, vel
extinctam juriſdictionem. & non ligat: & pro tanto di-
cit Innocent. *in cap. Pro illorum, de præbend.* quòd ſi dele- 55
gatus profert excommunicationis ſententiam generalem
in contradictores, & rebelles, non erit illa perpetua, ſed
expirat mortuo, vel revocatio delegata: & idem dicit Joan.
Andr. *ne ſede vacant. cap.* 1. *lib.* 6. in Ordinario mortuo vel
translato, quòd ejus ſententia conditionalis non ligabit
contrafacientem ſede vacante, vel in tempus ſucceſſoris.)
Item Abb. *hìc num.* 12. dicens;] Numquid ſtatutum, ſeu 56
ſententia durat ultra tempus diſponentis? Conclude, quòd
ſtatutum cùm ſit lex quædam, perpetuò durat, niſi revoce-
tur expreſsè: unde dicit Federic. quòd ſi Capitulum ſede
vacante fecit ſtatutum, durat etiam creato Epiſcopo, niſi
expreſsè revocetur per Epiſcopum. In ſententia dic con-
cludendo notabiliter, quòd aut ſententia injecit vinculum
temporis proferentis, aut non. Primo caſu durat ultra 57
tempus proferentis; exemplum in excommunicatione:
unde excommunicatus per Epiſcopum remanet excommu-
nicatus poſt mortem Epiſcopi, *cap. Paſtoralis*, §. 1. *de offic.*
Ordin. Sed reſpectu proceſſus, vel effectus producendi in 58
futurum, ſententia tollitur per remotionem judicis, qui
ſententiam tulit, [& idem Abb. *in cap. Cum ad hoc de Cle-*
ric. non reſiden. ſub num. 9. Idem eſt in qualibet alia ſen- 59
tentia lata generaliter ſub conditione, quæ expirat per mor-
tem proferentis, ex quo non habuit in vita effectum con-
ſumatum. Ad idem poteſt adduci textus *in l. fin. ff. de pœn.* 60
ubi diſponitur, ut ſi aliquis magiſtratus interdicit alicui ob
novum delictum, ne exerceat certam artem, tollitur hoc
interdictum, ſeu prohibitio ipſo facto finito magiſtratu il-
lius. Item Federic. *d. quæſt.* 16. *num* 6. poſteaquam conclu-
ſit Capitulum poſſe facere ſtatuta pœnalia duratura etiam
in tempus Epiſcopi.) Non obſtat, inquit, *ff. de pœn. l. ul-*
tim. cum ſimilib. cum ibi notat. nam illud locum habet, cum
inter loquendo, vel ſine cognitione alicui interdictum eſt
uti arte ſua: ſecus ſi diffiniendo, vel legem condendo,
quod cum magna ſolemnitate fit.)

Contrarium cenſuit Joan. de Deo in hac quæſt. Si Epi- 61
ſcopus excommunicavit Clericum, qui in proprio fundo
ædificavit Eccleſiam, ſi Eccleſiam illam in aliquos religio-
ſos ſine ſuo conſenſu transferret, quam eo mortuo, & ſe-
de vacante religioſo loco univit: clericus eſt excommuni-
catus, quia ſententia juſta à ſuo judice lata, nec fuit appel-
latum, licèt lata ſub conditione, *cap. Romana*, §. *caveant*,
de appell. lib. 6.

Verumtamen ejus opinio reprobatur ab Ægidio de Sou-
ſa, ut per Pavin. *de off. & poteſt. cap. ſed. vacan. quæſt.* 6. 1.
part. princ. n. 10.

Confirmantur prædicta in caſu præſenti, quia Capitulum
prohibuit aſportationem ſine ſua licentia: ſed hanc li-
centiam non poteſt Capitulum concedere aſſumpto Epiſ-
copo: ergo ejus mens fuit ligare tantùm per tempus,
quo ad eum pertinebat licentiam concedere; & ſic aſſum-
pto Epiſcopo interdictum non ligat ex defectu volunta-
tis interdicentis, ſecundùm ea, quæ dicta ſunt ſupra *n.*
8. *&* 12.

DE

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Clemens III.

CAPUT XXIII.

PErpendimus ex litteris tuis, quòd quidam ſacerdos pro eo, quòd ſe filium regis falsò nominare præſumpſit, & armis acceptis ſeditionem fecit & guerram, à B. comite juſſus eſt fuſtigari: qui poſteà ejus mandato traditus patibulo expiravit: & infrà. Fraternitati tuæ duximus reſpondendum, quòd ſi memoratus ſacerdos tali modo exceſſit, & non propulſando, ſed inferendo injuriam fuit occiſus; non videtur nobis, quòd interfectores ejus propter hoc ad obtinendam abſolutionem, Apoſtolicam ſedem adire cogantur. Tu verò qui merita perſonarum benè noſti, pœnitentiam eis competentem injungas.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicati ob violentam manuum injectionem in Clericum non tenentur in multis caſibus adire Sedem Apoſtolicam.*

2 *Clericus dimiſſo habitu ſe enormitatibus ingerens perdit privilegium Canonis, & n. 13.*

Sed non privilegium fori, n. 4. 5. 8. & 17.

Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 15.

3 *Percutiens ſeu interficiens Clericum, qui dimiſſo habitu ſævis enormitatibus ſe immiſcuit, non eſt excommunicatus, & nu. 13.*

4 *Clericus, qui dimiſſo habitu ingreditur bellum, vel aggreſſiones, captus, debet reſtitui Eccleſiaſtico judici.*

5 *Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura commiſcet ſe enormitatibus, poteſt puniri per judicem ſæcularem, licet non fuerit ter monitus, ſecundum unam opinionem.*

7 *Saltem ſi in enormitatibus diu perſeveravit, ſecundum aliam opinionem.*

8 *Contrarium.*

9 *Privilegium Canonis quo jure interdictum fuerit.*

Faciliùs perditur, quàm privilegium fori, ibid.

Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 16.

10 *Extenſio de caſu ad caſum fieri non debet, etiam ex majoritate rationis, ubicumque poteſtas conceditur laicis ſuper juribus, & perſonis Eccleſiaſticis.*

11 *De privilegio clericali ſecundum Canones eſt judicandum, nec ſuper his ſtandum eſt legibus, ſtatutis, vel conſuetudinibus laicorum.*

12 *Clerici, qui dimiſſo habitu, & tonſura ingerunt ſe enormitatibus, an, & quando perdunt privilegium clericale, & n. ſeqq. uſque in finem.*

13 *Quid de privilegio Canonis.*

Et quid de privilegio fori, n. 15. & 16.

14 *Clerici habitum clericalem dimittentes ex vanitate, vel negligentia, non perdunt privilegium Canonis ante trinam monitionem: ſecus ſi ex iniquitate, vel malitia.*

1 P*Erpendimus*. Difficilis eſt hæc Decretalis quoad caſus poſitionem; ſed difficillima, & maximè intricata in materia quoad conciliationem, & extricationem jurium, quæ illi contradicere videntur, ut inquit Cardinalis Zabarella in ſua ſolemni repetitione in principio.

Ad faciliorem intelligentiam præmitto Canonem, *Si quis ſuadente*, 17. *quæſt*. 4. continere duas regulas. Prima eſt, quòd injiciens manus violentas in Clericum, excommunicatus eſt. Secunda, quòd pro abſolutione obtinenda tenetur Sedem Apoſtolicam adire; & quamvis hæ duæ regulæ ita ſe habeant ad invicem, ut una veniat in conſequentiam alterius: hoc tamen non eſt perpetuum, quia multi excipiuntur caſus, in quibus percuſſores Clericorum ſunt excommunicati, & tamen non ſunt mittendi ad Curiam pro abſolutione, *ut cap. Mulieres, cap. De cætero, ſupra eod. & c. Cum illorum, cap. Quamvis*, ubi complures caſus exprimuntur, *& cap. ultim. infra eod.* unde non ſequitur per neceſſe. Percutiens Clericum eſt excommunicatus: ergo eſt cogendus adire Sedem Apoſtolicam. Sicut non ſequitur: Non eſt cogendus adire Sedem Apoſtolicam: ergo excommunicatus non eſt, cùm multi incidant in hujuſmodi excommunicationem, qui tamen ad Curiam non ſint mittendi, ut in præcitatis juribus, & in aliis concordantibus.

Hoc præmiſſo, cùm in hoc cap. dicatur interfectores iſtius ſacerdotis non eſſe cogendos ire ad Curiam pro abſolutione: hinc emerſerunt duo principales intellectus ad hanc Decretalem. Primus eſt, quod iſte ſacerdos gaudebat privilegio clericali, & ideò illius interfectores inciderent in excommunicationem, quæ eſt prima regula prædicti Canonis, *Si quis ſuadente*; ſed tamen in odium dicti Sacerdotis, qui dimiſſo habitu ſeditionem fecerat, relevabantur ab onere adeundi Sedem Apoſtolicam, quę eſt ſecunda regula ejuſdem Canonis; & juxta hanc lecturam Cardinalis, & Marian. Soccin. ſummant ſic: Percutiens Clericum, qui habitu clericali dimiſſo ſævis enormitatibus ſe immiſcuit, pro abſolutione ab excommunicatione, quam incurrit, non eſt Sedem Apoſtolicam mittendus. Hoc dicit, & ſecundum hunc intellectum, quem Joan. Andr. *hic num*. 3. dicit eſſe ſatis amicum litteræ, Abbas Antiquus ſic ponebat caſum: Non eſt mittendus ad Curiam interfector Clerici in ſeditione occiſi; & Abbas Siculus: Percutiens, vel interficiens clericum ſe dimiſſo habitu clericali ſævis enormitatibus immiſcentem, non tenetur ire pro abſolutione ad Sedem Apoſtolicam: licèt iſti caſus utriuſque Abbatis ſint generales ad utramque lecturam, ut mox patebit.

2 Secundus intellectus eſt, quòd iſte ſacerdos non gaudebat privilegio clericali, & illius interfectores propterea non tenebantur ire ad curiam pro abſolutione, quia non erant excommunicati: & ſecundum hanc lecturam Decretalis communiter ſic ſummatur: Clericus dimiſſo habitu ſe enormitatibus ingerens perdit privilegium clericale, ſcilicet Canonis. Hoc dicit Joan. Andr. Butr. Card. Anchar. & Felin. vel aliter ſecundum Marian. Soccin.

3 Percutiens, ſeu interficiens clericum, qui dimiſſo habitu ſævis enormitatibus ſe immiſcuit, non eſt excommunicatus. Loquitur ergo hæc Decretalis de privilegio Canonis, 4 & ſic facit ad titulum; non autem de privilegio fori, quod non amittit Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura ſe immiſcet enormitatibus ante trinam monitionem, *ut cap. Contingit, il ſecondo*, & ibi dixi *num*. 6. & *num*. 9. *infra eod.* & hunc intellectum amplectitur hic Jo. 5 Andr. *num*. 5. dicens: Si clericus ſumptis armis, & dimiſſo habitu ingreditur bellum, vel aggreſſiones, quoad illos, qui tunc eum percutiunt, perdit privilegium, ſed non quoad forum; unde tunc captus debet reſtitui Eccleſiaſtico judici: & eumdem intellectum dicit eſſe veriorem, & magis communem Alex. *in conſ*. 8. *Videtur ſuper primo num*. 3. *lib*. 1. & ſecundum hoc conſ. Alex. millies, imò ſemper fuiſſe judicatum per Curiam, & Conſilia Neapolitana, atteſtatur Grammaticus *ſuper Conſtitutionibus Regni fol*. 29. *col*. 1. *verſ. Decimo utique*.

6 Non diffiteor tamen multos intelligere hoc cap. etiam in privilegio fori, adeò ut clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura immiſcuit ſe enormitatibus, puniendus ſit per judicem ſæcularem, etiamſi non fuerit ter monitus à Prælato ſuo; & hanc opinionem tamquam magis communem pluries ſervatam fuiſſe atteſtantur Boer. *dec*. 69. *n*. 16. & *ſeq*.

& Gui-

& Gulielm. de Benedict. *in 2. part. repet. cap. Raynutius*, *fol.* 81. *num.* 149. *& ſeq.* ſecundùm quam etiam deciſum fuit per Parlamentum Tholoſanum teſte Guido Pap. *dec.* 138. *In Camera Conſilii*, quos refert, & ſequitur Julius Clarus *in practic. crimin.* §. *fin. quæſt.* 36. *verſ. Quæro modo*, concludens ſecundùm magis communes deciſiones, & conſuetudine approbatas; Clericum ſive in ſacris, ſive in minoribus conſtitutum, qui dimiſſo habitu clericali aliquod enorme delictum committit, etiam nulla monitione præcedente amittere privilegium fori, & poſſe à judice laico puniri; & putat ab hac opinione non eſſe conſulendo, aut judicando recedendum.

7 Alii verò eamdem opinionem ſequuntur in eo tantùm caſu, in quo tales clerici in enormitatibus diù perſeverant, & deprehenduntur in illis; ita Hoſtien. *hic ante num.* 1. *in ver. Non propulſando*, ubi ait ſpeciale eſſe in illis Clericis, qui non ex vanitate: vel negligentia, ſed ex iniquitate, & malitia habitum clericalem dimittunt, & contra Deum, & juſtitiam, & honeſtatem cleri, inverecundè tyrannidi, & enormitati ſcelerum ſe immiſcent, & deprehenduntur, ut ipſo facto privilegium abjiciant clericale, ut hic, *& in cap. Cum non ab homine*, §. *In articulo*, *ſupra eodem*, *& in cap.* 2. *Ne Cler. vel Monach.* & hanc opinionem tamquam magis communem obſervari, & ſuo tempore obſervatam fuiſſe affirmat Stephanus Aufrer. *in tractat. de poteſt ſæcular. ſuper Eccleſ. & perſon. Eccleſiaſt. in* 1. *reg. num.* 27. *tom.* 14. *Tractatum fol.* 392. quem refert Covarr. *pract. quæſt.* 32. *poſt num.* 2. *verſ. Tertio hic erit*, ſubdens ſe credere eam moribus receptam in Clericis primæ tonſuræ: ſed & Caſſan. *ſuper. Conſuetud. Burgund. fol.* 50. *num.* 55. ait ſe vidiſſe hanc opinionem communiter ſervari.

8 Sed certè hæc opinio non probatur in hoc cap. quia loquitur de privilegio Canonis, ſecundùm magis communem intellectum, cui multum applaudit littera, dum dicit interfectores dicti ſacerdotis non eſſe cogendos Apoſtolicam Sedem adire pro abſolutione obtinenda: quæ verba videntur magis congruere excommunicationi, quæ incurritur ex dicto Canone *Si quis ſuadente*, quam illi, quæ incurritur propter violatum privilegium fori, per *cap. final. de immmunit. Eccleſ. lib.* 6. Nec refragatur, quòd iſte Comes violaverit etiam fori privilegium, ex quo de ipſius mandato ſacerdos fuit fuſtigatus, & patibulo traditus, & tamen tenendo ſecundam lecturam non incidit in excommunicationem: nam reſpondetur Comitem hæc mandaſſe utì perſonam privatam; & ita communiter intelligitur hoc capitulum, ut inquit Cardin. *hic num.* 5. *in prima oppoſit. & num.* 8. *in* 3. *oppoſit.* Nec repugnant verba illa textus; *A B. Comite juſſus eſt fuſtigari, qui poſtea de ejus mandato traditus patibulo expiravit*, quia poſſunt congruere etiam privato, quicquid contra ſenſerit Alex. de Nævo: & ideò textus hos appellat interfectores, quod verbum propriè convenit privatis perſonis, & interfectores vocat non ſolùm eos, qui presbyterum duxerunt ad patibulum, ſed etiam Comitem, qui hæc fieri mandavit, ut inquit Hoſtien. *hic ante num.* 1. *in verb. Interfectores*; unde Comes non fuit excommunicatus ut violator privilegii Canonis, quia hoc privilegium ſacerdos amiſerat dimittendo habitum, & ſævis ſe immiſcendo.

9 Ratio autem, cur faciliùs amittatur privilegium Canonis, quàm fori, eſt, quia privilegium Canonis eſt inductum ex conſuetudine Eccleſiæ, nempè ex decreto Innocentii II. edito in Concilio Lateranen. II. *cap.* 15. licèt aliud videatur innuere Concilium Triburienſe *cap.* 20. ut dixi in *cap Cum contingat*, *num.* 81. *de ætat. & qualit.* At privilegium fori eſt de jure divino, *cap. Si Imperator*, 96. *diſtin.* & Conſtitutiones eximentes Clericos à ſæculari poteſtate non continent jus novum, ſed ſunt juris divini declarationes. ut ubi ait gloſſ. *penult.* & nos fusè probavimus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ*, *num.* 10. *de Conſtitut.*

Non obſtat *cap. Cum non ab homine*, §. *In articulo ſuprà eodem*, *& cap.* 1. *de Apoſtat.* quia loquuntur expreſsè de privilegio Canonis, nec debent extendi ad privilegium fori, quod difficiliùs perditur, ut prædiximus.

Item non obſtat *cap. Ex parte il terzo*, *de privileg.* quia ibi non conſtabat eos, qui habitum Clericorum in fraudem reaſſumpſerunt, verè eſſe Clericos, licèt pro talibus reputarentur, ut ibi notat gloſſ. *final.* & dixi *in cap. Contingit: il ſecondo*, *n.* 12. *infra eodem*, poſt Alex. *conſ.* 8. *n.* 3. *lib.* 1.

Non etiam obſtat *cap.* 2. *Ne Cler. vel Monach.* ubi Clericis in fraudem deprehenſis non ſubvenitur ab Eccleſia: nam reſpondetur dupliciter, ut ibi in gloſſ. ultim.

Rurſus non obſtat *cap.* 1. *de vita, & honeſt. Cler. lib.* 6. 10
quia loquitur de Clericis joculatoribus, & hiſtrionibus, qui artem illam ignominioſam per annum exercent, & cùm ſit pœnale, & exorbitans, non debet extendi ad alios caſus, etiam ex majoritate, rationis, ut eſt text. notabilis *in l. Sciendum*, *ff. ad l. Pompejam*, *de parricid.* quem ad hoc ponderat Aretin. *in c. Cum non ab homine nu.* 60. *&* 61. *ſupra de judiciis.* Præterea ubicumque poteſtas concedatur laicis ſuper juribus, & perſonis Eccleſiaſticis, etiam ex majoritate rationis extenſio fieri non debet, *ut in cap. Tua*, *il primo*, *ſupra de decimis*, *juncto cap. Cum in tua*, *eodem tit.* ſecundùm Aretin. *ubi ſupra*.

Demum non obſtat contraria conſuetudo, quæ viget in 11
aliquibus tribunalibus, ut dicunt DD. ſupracitati *num.* 6. *&* 7. nam ut reſpondet Guliel. de Monte Laudun. & poſt eum Steph. Aufrer. *in repet. Clem.* 1. *num.* 64. *&* 65. *de off. Ordinar. tom.* 6. *repetenfol.* 41. de privilegio clericali ſecundùm Canones eſt judicandum, nec ſuper his ſtandum eſt legibus, ſtatutis, vel conſuetudinibus laicorum, ſolus enim Papa generalia cleri, & clericorum privilegia poteſt interpretari, ampliare, vel declarare, & ex cauſa reſtringere, ut patet in *c. Altercationis*, *de bigamis lib.* 6. & cùm non reperiantur limitata in hoc ſpeciali caſu niſi quoad privilegium Canonis, in aliis ſtandum erit eorum exemptioni à poteſtate laicali, argum. *l. Sancimus*, *C. de teſtament. & l. Præcipimus*, *in fin. C. de appellat. cum ſimilibus*.

Cæterùm in hac materia ut planè intelligas quid certò 12
ſit tenendum, cùm quæritur, an Clerici, qui depoſito habitu, & tonſura immiſcent ſe enormitatibus, perdant privilegium clericale, diſtingue latius: aut tales Clerici fuerunt ter moniti à Prælato ſuo, aut non: ſi fuerunt ter moniti, perdunt eo ipſo privilegium clericale, ut de privilegio fori eſt text. *in cap. Contingit*, *il ſecondo*, *infra eodem*, de privilegio Canonis *in cap. In audientia*, *infra eod. tit.* & de privilegio exemptionis ab oneribus laicalibus *in cap. ultim. de vit. & honeſt. Cleric.* & in Clement. 1. *eodem tit.* & in hoc primo membro concordant omnes. Si verò 13
non fuerunt ter moniti, tunc ſubdiſtingue: nam aut quæris de privilegio Canonis, aut de privilegio fori: ſi de privilegio Canonis, dic hujuſmodi Clericos ſive in minoribus, ſive in ſacris ordinibus conſtitutos perdere hoc privilegium eo ipſo, ut eſt caſus expreſſus *in dict. cap Cum non ab homine*, §. *In articulo*, *ſupra eodem*, ibi: *Occiſores Clericorum, aut Presbyterorum, qui contempto clericali habitu tyrannidi, & enormitati ſe inverecundè immiſcent, in odium clericalis exceſſus, & terrorem, atque correctionem ſimilium, canone latæ ſententiæ minimè coercentur*. Idem probatur in hoc textu intelligendo eum de privilegio Canonis, prout communiter à DD. intelligitur. Nec 14
obſtant jura, quæ dicunt Clericum non perdere privilegium Canonis per dimiſſionem habitus, & tonſuræ ante trinam monitionem, ut *cap. In audientia*, *& cap. Contingit*, *il ſecondo*, *infra eodem*. Quoniam hæc jura loquuntur de clericis, qui ex vanitate, vel negligentia dimittunt habitum, non autem in illis, qui eum dimittunt ex iniquitate, & malitia, ut in caſu hujus Decretalis ſecundùm Hoſtien. *hic ante num.* 1. *in ver. Non propulſando*: & eſt gloſſ. *notab. in dict. cap. Cum non ab homine*, *in verb. Minimè coercentur*, *ſupra eodem*. Si verò queris de privi- 15
legio fori: tunc refert, an agatur de Clericis minorum Ordinum, an vero de Clericis in ſacris. Si de Clericis minorum Ordinum, ceſſat omnis difficultas, quia ex jure noviſſimo Concilii Trident. *cap.* 6. *ſeſſ.* 23. nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus gaudet privilegio fori, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut habitum, & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ inſerviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua ſchola, vel univerſitate de licentia Epiſcopi verſetur: Neque ad hoc requiritur, ut præcedat aliqua admonitio, ſed eo ipſo quod caret aliquo ex prædictis requiſitis, perdit privilegium fori, ut ex ſententia Sacræ Congregationis dixi *in cap. Si quis*, *num.* 21. *de foro competent.* Quare minores 16
Clerici hodiè ordine inverſo difficiliùs perdunt privilegium Canonis, quàm fori: nam illud non perdunt per ſolam dimiſſionem habitus, & tonſuræ, niſi vel præceſſerit trina monitio, ut in *dict. cap. Contingit*, *il ſecondo*,

do, *infra eodem*, vel ſævis enormitatibus ſe immiſcuerint, ut *hic*, & in *d. cap. Cum non ab homine*, §. *in articulo, ſupra eodem*. At privilegium fori perdunt per ſolam dimiſſionem habitus, vel tonſuræ, vel ſervitii Eccleſiæ, licèt non fuerint tertiò moniti, nec ſe immiſcuerint enormitatibus, ut *in d. cap. 6.* de cujus materia vide quod plenè ſcripſi in *d. cap. Si quis*, *à n. 19. uſque ad num. 72. de foro compet.* verò agitur de Clericis in ſacris, tunc ſunt opiniones; ſed verior, & communior ſententia eſt eos non perdere privilegium fori, ut oſtenſum eſt ſupra *à num. 4. uſque ad nu. 12.* & hoc ſervat Curia, ut dixi in *cap Cum non ab homine*, *n. 106. ſupra de judiciis*.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Clemens III.

CAPUT XXV.

IN audientia noſtra talis fuit ex parte tua propoſita conſultatio utrùm Clerici, qui arma militaria, relicto habitu clericali, geſtare nullatenùs erubeſcunt: ſi eis fuerit injuria corporalis illata, vel ſe à captione redemerint, illa Clericorum debeant immunitate gaudere, qua pro temeraria manuum injectione facta in Clericum, excommunicatus quis ipſo jure notatur? Ad hæc tibi breviter reſpondemus, quòd cùm fruſtrà Eccleſiæ imploret auxilium, qui committit in ipſam, & lex ſæcularium Principum huic reſponſo ſatis efficax afferat argumentum, qua maniſeſtè cautum habetur, matronam, cujus pudicitia attentata fuerit, non poſſe injuriarum agere, ſi in veſte meretricali fuerit deprehenſa: hujuſmodi Clerici ſi à Prælatis ſuis tertiò commoniti, militaria noluerint arma deponere, de privilegio Clericorum ſubſidium aliquod habere non debent.

S U M M A R I U M.

1 *CLericus ut laicus incedens tertiò monitus non reſipiſcens perdit privilegium clericale.*

2 *Clericus, qui depoſito habitu arma militaria geſtat, non perdit privilegium clericale ante trinam monitionem, niſi etiam ſævis enormitatibus ſe immiſceat.*

3 *Talis quis eſſe præſumitur, in quali habitu reperitur.*

4 *Matronæ pudicitiam attentans in habitu meretricali deprehenſæ, non tenetur de injuria.*

1 IN *audientia*. Clericus qui à Prælato ſuo tertiò monitus arma militaria non deponit, perdit privilegium clericale. Hoc dicit ſecundùm Joan. Andr. cum quo Butr. Card. & cæteri concordant: vel generaliùs ſecundùm Abb. Clericus ut laicus incedens, tertiò monitus non reſipiſcens, perdit privilegium clericale. Hoc dicit, & loquitur ſpecificè de privilegio Canonis. Idem tamen juris eſt in privilegio fori, ut *cap. Contingit, il ſecondo infra eod.* & in privilegio immunitatis ob oneribus laicalibus, ut in *cap. ult. ſupra, de vit. & honeſt. Clericor.* & in Clem. 1. *eod. tit.*

2 Nota primò ibi, *Qui arma militaria relicto habitu clericali geſtare nullatenus erubeſcunt*, Clericos non amittere privilegium clericale ex eo, quòd in habitu laicali arma militaria geſtant, niſi ter moniti non deſiſtant; & ita hic eſt caſus apertus ſecundùm omnes. Sed tu hoc limita, niſi ſimul arma militaria aſſumant, & enormitatibus ſe immiſceant, quia tunc cùm aſſumant actum omninò contrarium ordini clericali, ſtatim perdunt privilegium ſine ulla admonitione, ut hic à contrario ſentit gloſſa Bernardi poſt caſum, & firmat Innoc. *in cap. 1. num. 3. verſ. Sed alii contradicunt, de Apoſtat.* & Alex. *conſ. 8. Videtur ſuper primo, num. 3. lib. 1.* Alias declarationes ad regulam hujus Decretalis poſui in *dict. capit. Contingit, il ſecondo infra eod.* ubi plenè videas à *num. 6. uſque ad num. 25.* & ad jura, quæ videntur oppoſitum innuere, videlicèt *cap. Perpendimus, ſupra eodem, & c. Ex parte, il terzo de privileg.* reſpondi in prædicta Decretali *Contingit, n. 12. & 13.*

Secundò nota ibi: *Si in veſte*, quòd talis quis eſſe præſumitur, in quali habitu reperitur, ad hoc *c. Si judex laicus, de ſentent. excommun. lib. 6* ibi: *Juſtum eſt enim, ut ipſe talis, quem geſtat ex habitu, quouſque appareat aliud, præſumatur qualis is eſſe, cujus fert habitum*, comprobatur *cap. Ut Apoſtolica, de privileg. eodem lib. cap. Si vero, ſupra eodem, & l. Item apud, §. Si quis virgines, ff. de ritu nupt.* ubi eſt caſus ſecundùm Bart. *in ſumm. text.* Quo fit, ut ſi quis attentaverit pudicitiam matronæ in veſte meretricali deprehenſæ, de injuria non teneatur, ut hic in littera, & in *d. §. Si quis virgines*; non enim injuriatur matrimonio, qui ipſum ignoravit, *l. Si ea, C. de adult.* ut *hic in* gl. *in ver. injuriarum*, ubi habes alia ſimilia. An autem percutiens laicum credens percutere Clericum incidat in Canonem, conclude, ut in eadem gloſ. quæ communiter tenetur: & quid ſi credidit percutere Titium laicum, & in perſona errans percuſſit Martinum Clericum, vide gloſs. *in cap. Si verò, in ver. Ignoraverit*, & ibi Doctores, *ſupra eod.* & quod plenè ſcripſi *in cap. Ad audientiam, ſupra de homicid. in quæſt.* an mandans committi homicidium in perſonam unius, ſi ſequatur in perſonam alteriùs, irregularis ſit ex homicidio voluntario, *à n. 35. uſque ad num. 72.*

Note 3 and 4 in right margin: 3 beside "ſumitur, in quali habitu reperitur", 4 beside "napt. ubi eſt caſus".

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Innocentius III. Archiepiſcopo, Decano, & Præcentori Lugdunen.

CAPUT XXVII.

CUm pro cauſa, quæ inter G. & F. Cabiloneñ. Eccleſiæ Archidiaconus vertebatur, eis conceſſerimus auditorem: procurator G. allegavit, quòd cum F. Archidiaconus in ſuccentorem in communi dormitorio manus injeciſſet temerè violentas, & eum traxiſſet verberando per clauſtrum: ut frater Archiepiſcopo eum, ob violentam manuum injectionem, & violationem immunitatis Eccleſiæ, feciſti excommunicatum publicè nuntiari: & infrà. Diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus ſi vobis conſtiterit dictum F. Archidiaconum ob duplicem cauſam excommunicatum fuiſſe, & expreſſiſſe tantùm alteram in litteris, quas ſuper abſolutione ſua impetravit, ipſum tamquam excommunicatum ſatisfacere Eccleſiæ ſuæ pro altera, monitione præmiſſa, cogatis.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatus ex pluribus cauſis, ſi in abſolutione omnes non expreſſit, non habetur pro abſoluto.*

2 *Excommunicatione una, vel pluribus ligatus, & ex pluribus cauſis, an poſſit abſolvi unica abſolutione.*

3 *Clauſtrum Eccleſiæ violans dicitur violare immunitatem ipſius Eccleſiæ.*

4 *Immunitatis privilegium non reſtringitur ad portas, vel parietes Eccleſiæ tantùm; ſed extenditur circumquaque per 40. vel 30. paſſus.*

5 *Abſolutio à cenſuris ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam in terminis Bullæ Gregorii XIV. an ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, & numer. ſeqq. uſque in fin.*

6 *Immunitatem Eccleſiæ violantes inde extrahendo perſonas, vel res, de jure veteri non erant excommunicati, ſed excommunicandi.*

7 *Incendiarii, & effractores Eccleſiarum incidunt in excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam.*

8 *Immunitatem Eccleſiæ violans in clauſtro laicum verberando, an ſit excommunicatus, & n. ſeqq.*

9 *Denuntiatio non addit vinculum.*

10 *Violentia corporum major eſt, quàm rerum.*

11 *Caſus violationis immunitatis Eccleſiæ à DD. qui ſcripſerunt ante Paulum II. recenſentur inter caſus Epiſcopales ex conſuetudine, & n. 34.*

12 *Violantes libertatem Eccleſiæ in terminis Bullæ Cœnæ non incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam, niſi id fecerint per viam ſtatuti, vel conſuetudinis, & n. 14. & 34.*

13 *Opinio Epiſcopi Montis Marani ſentientis abſolutionem in terminis Bullæ Gregorii XIV. non eſſe reſervatam, expenditur.*

15 *Refellitur, & n. ſeqq. uſque in fin.*

16 *Libertatis Eccleſiaſticæ offenſa eſt caſus Papæ reſervatus in extravag. Pauli II. & Sixti IV.*

17 *Iuramentum præſtari non poteſt per relationem ad ſcripturam juratam.*

18 *Pro forma exigit ſpecificam mentionem, & formalitatem verborum.*

Præſtari debet corporaliter, & requirit pro forma tactum ſcripturarum, n. 20.

Sub dictione, & cætera, *non includitur, n. 22.*

Nec ſub obligatione Camerali, n. 23.

19 *Relativa diſpoſitio non ſufficit in iis, quæ ſunt formalia, ut in guarentigia.*

21 *Forma impleri debet in ſpecie, & non per æquipollens.*

24 *Caſuum reſervatio non requirit formalitatem verborum, & poteſt fieri per relationem ad aliud, & n. ſeqq.*

25 *Conſtitutio nova per relationem ad jus commune perinde operatur, ac ſi jus commune eſſet in ea inſertum.*

26 *Relatum verè, & propriè dicitur eſſe in referente.*

Imò dicitur pars referentis, n. 30.

27 *Iuramentum eſt vinculum perſonale, nec tranſit in ſucceſſorem.*

28 *Reſervatio afficit etiam ſucceſſorem, ſi fiat per modum legis, ſeu ſtatuti.*

29 *Expreſſio per relationem ad aliud ſufficit etiam in his, quæ ſpecificam mentionem requirunt.*

31 *Reſervatio abſolutionis poteſt dici pœna.*

32 *Immunitas, & libertas Eccleſiaſtica an, & in quo differant.*

33 *Immunitas Eccleſiæ quid ſit.*

35 *Extravagans,* Inter cunctas, de privilegiis, *quæ violationem immunitatis Eccleſiaſticæ ponit inter caſus reſervatos ex conſuetudine, fuit revocata in Concilio Viennenſi.*

36 *Abſolutio à cenſuris ob violatam immunitatem in terminis Bullæ Gregorianæ recenſetur inter caſus Papales in decretis Clementis VIII.*

C*Um pro cauſa.* Excommunicatus ex pluribus cauſis, 1
ſi in abſolutione omnes non expreſſit, non habetur pro abſoluto. Hoc dicit Joan. And. Butr. Card. & Ancharan. vel aliter ſecundùm Abbatem, Felinum, & Marian. Socc. ligatus pluribus excommunicationibus, licèt ex eodem facto, obtinens abſolutionem expreſſa una cauſa, ſeu una excommunicatione, non habetur pro abſoluto quoad aliam. Hoc dicit. Generaliter autem an ligatus una, 2
vel pluribus excommunicationibus, & ex pluribus cauſis abſolvi poſſit unica abſolutione, an verò ſint neceſſariæ plures, DD. non conveniunt, ut hìc in gloſ. 2. Sed placet magiſtralis diſtinctio Abbatiis *num. 6. verſ. Sed conclude, vel latiùs diſtingue*, ut per Henrich. Boich. *in princ.* & Covarr. *in cap. Alma mater, hoc tit. lib. 6. par. 1. §. 11. nu. 13. verſ. Quid autem de illo*, ubi hunc articulum explicat dilucidè per ſeptem concluſiones, quas per te videas. Decretalis dividitur in duas partes. Prima narrat caſum. Secunda dat judicem, ibi, *Diſcretioni*.

Nota primò, ibi, *Et eum traxiſſe verberando per clau-* 3
ſtrum, quòd violans clauſtrum alicujus Eccleſiæ, dicitur
violare immunitatem ipſius Eccleſiæ, & eſt ratio, quia pri- 4
vilegium immunitatis non reſtringitur ad portas, vel parietes Eccleſiæ tantùm, ſed per quadraginta, vel ſaltem per triginta paſſus extenditur circumquaque, *ut c. Sicut antiquitùs, & c. Quiſquis* 17. *q.* 4. & hìc notant Hoſtien. *n.* 2. Jo. And. *n.* 7. Abb. *in ult. notab.* Felin. *n.* 2. & Marian. Socc. *n.* 10. Turrecrem. *in c. Cùm devotiſſimam nu.* 4. & ibi etiam Præpoſit. *n.* 2. 12. *q.* 2. Meritò clauſtrum Eccleſiæ inhærens gaudet immunitate ipſius Eccleſiæ: ex quo infertur, ut ſicut non poteſt quis capi in Eccleſia, ita nec in clauſtro Eccleſiæ, ut per Abb. & Felin. *ubi ſupra*, facit text. *in l. Præſenti*, & quod ibi notat Bart. *n.* 2. *C. de his, qui ad Eccleſ. confug.*

Secundò nota ex textu argum. pro, & contra, quòd violans Eccleſiæ immunitatem eſt ipſo jure excommunicatus: ſed hoc latiùs examinabitur infra *num.* 6. Hodie hoc eſt expeditum per jura Extravagantium, & per Conſtitutionem Gregorii XIV. hac de re editam, ut mox dicitur.

5 QUÆRO, utrum abſolutio à cenſuris ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam juxta terminos Conſtitutionis Gregorii XIV. quæ incipit, *Cum alias nonnulli*, ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, necne.

In vim prædictæ Conſtitutionis, qui extrahunt reos ab Eccleſiis contra formam ibi præſcriptam, ipſo facto incidunt in cenſuras, & pœnas, quæ contra libertatis, juris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſacros Canones, & Concilia generalia, Pontificumque Conſtitutionis ſunt promulgatæ: idque certum eſt, & citra controverſiam. Sed quænam ſint ejuſmodi cenſuræ, ac pœnæ, quoniam ea Conſtitutio non aperit, inſpiciendum erit, an ex ſacris Canonibus, Conciliis, vel Conſtitutionibus Apoſtolicis, ad quæ omnia ſe refert Conſtitutio, ſtatuta ſit cenſura aliqua Sedi Apoſtolicæ reſervata contra hujuſmodi violatores.

6 Porrò *in cap. Sicut antiquitùs* 17. q. 4. ſtatuitur, ut qui confinia Eccleſiarum confringere tentaverit, aut perſonam hominis, vel bona ejus inde ſubtraxerit, niſi publicus latro fuerit, quouſque ſe emendet, & quod rapuerit reddat, excommunicetur. In canone *Frater eadem cauſ. & quæſt.* Gelaſius jubet arceri ab ingreſſu Eccleſiæ, qui aliquem ab Eccleſia violenter abſtraxerit: Joannes VIII. *in c. Quiſquis ead. quæſt.* (Si quis, inquit, Domum Dei violaverit, & aliqua inde abſtulerit, donec in Conventu admonitus legitimè ſatisfaciat, ſciat ſe communione privatum,) aliàs legitur, (ſciat ſe fore communione privatum,) ut ibi notatur in margine, & infra: (qui Eccleſias infringunt, & depoſita, vel alia quælibet exinde abſtrahunt, damnum novies componant, & immunitatem tripliciter, & veluti ſacrilegi Canonicæ ſententiæ ſubigantur. Alex II. *ibid. in c. Si quis deinceps*: cum, qui clericum ab Eccleſia expulerit, jubet Canonicæ pœnitentiæ, atque depoſitioni ſubjacere, ac ſic contumax fuerit, excommunicari. Auguſt. *Epiſt.* 187. *ad Bonifac.* eum qui hominem ab Eccleſia rapuit, communione interdici, ut refertur loco citato *in cap. Miror* Concilium Toletanum duodecimum *cap* 10. diffinivit, ut nullus audeat confugientes ad Eccleſiam vel reſidentes inde abſtrahere; ac deinde ſtatuit, ſi quis hoc decretum tentaverit violare, Eccleſiaſticæ excommunicationi ſubjaceat, & ſeveritatis Regiæ feriatur ſententia, *cap Diffinivit ead. cauſ. & quæſt.* Concilium Aurelianenſe relatum ibi cap. ſeq. idipſum decrevit, & violatores Eccleſiæ immunitatis non ſolùm à communione Eccleſiæ, verùm etiam Catholicorum convivio juſſit ſeparari. Conc. Trident. *c.* 20. *ſeſſ.* 25. tantùm innovat Canones, & Concilia generalia omnia, necnon alias Apoſtolicas ſanctiones in favorem Eccleſiarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores editas.

7 Ex his patet violatores immunitatis Eccleſiaſticæ ex veterum Canonum ſententia eſſe excommunicandos, ſed non eſſe ipſo facto excommunicatos, exceptis incendiariis, & effractoribus Eccleſiarum, qui ipſo facto incurrunt excommunicationis ſententiam Sedi Apoſtolicæ reſervatam, ut *cap. In litteris*, & ibi gl. *in verb. Anathematis ſupra de raptoribus*, & *cap. Tua nos*, & *cap. Conqueſti ſupra eodem*, & de incendiariis, & effractoribus intelliguntur duo Capitula, quæ in oppoſitum conſuetum eſt alligari, videlicet *cap. Canonica* 11. *q.* 3. & *cap. Omnes* 17. *q.* 4. alii verò non ſunt excommunicati ipſo jure, ſed excommunicandi, ut notat gl. *in d. cap. Conqueſti in verb. Excommunicatos nuntietis*, & *in dict. cap. Tua nos in verb. Publicati*, *ſupra eodem*.

8 Sed prædictis multùm videtur obſtare hæc Decretalis; nam iſte Archiepiſcopus fecit publicè denuntiari excommunicatum Archidiaconum ob duplicem cauſam, videlicet, quia in Clericum manus injecerat violentas, & quia eum traxerat verberando per clauſtrum, ut in littera. Ergo etiam ex hac ſecunda cauſa violationis clauſtri prius

9 erat excommunicatus à jure, quoniam denuntiatio non addit vinculum, *cap. Paſtoralis de appell. gl.* 3. *in d. c. Tua nos*, *ſupra eodem*, & ſecundum hoc idem eſſet, ſi in clauſtro laicum verberaſſet, arg. *d. cap. Omnes* 17. *q.* 4. & hunc intellectum approbat Hoſt. hic *n.* 2. quia inferentes vim in Eccleſia, & quæ intùs ſunt ſpoliantes, ſunt excommunicati.

10 Ergo multò fortiùs in ipſa homines verberantes, quia major eſt violentia corporum, quàm rerum, argum. *cap. Præcipimus* 12. *quæſt.* 1. *cap. Cùm infirmitas in fin. ſupra de pœnit. & remiſſ. l. Sancimus*, *la prima C. de ſacroſ. Eccleſ.*

Huic objectioni ita reſpondetur: Papa hìc narrat factum Archiepiſcopi, ſed illud non approbat, quin potiùs in dubium revocat, dum dicit: (ſi vobis conſtiterit dictum Archidiaconum ob duplicem cauſam excommunicatum fuiſſe (ex his enim verbis apparet Papam dubitaſſe de excommunicatione; hoc autem verificari non poteſt in excommunicatione lata à jure, quia in Papam, qui habet omnia jura in ſcrinio pectoris, non cadit juris ignorantia, *ut cap.* 1. *de conſtitut. libr.* 6. Tantum ergo dubitavit, num Archidiaconus incidiſſet in excommunicationem latam ab homine, quia fortè lata fuit ſententia ab Archiepiſcopo, ut quicumque violaret Eccleſiæ immunitatem, eſſet excommunicatus, ut notat gloſ. 1. *hìc in fin.* Innoc. *in princip. in verb. Violationem*, & Archidiac. *in cap. Omnes num.* 1. 17. *q.* 4. Argumentum verò à rebus ad perſonas, quo utitur Hoſtien. aſſumit pro fundamento id, de quo diſputatur, quia ſupponit abſtrahentes res ab Eccleſia eſſe excommunicatos, quod eſt falſum, ut ex dictis conſtat, & in oppoſitum eſt text. clarus *c. fin. ſupra de furtis*, ubi etiam rapiens ſacra vaſa non eſt excommunicatus ipſo facto, & ita tenet hìc gloſ. Innocen. *in princ. in verb. Violationem*, & *num.* 2. ubi exponit verbum, *duplicem*, id eſt ob injectionem manuum ipſo jure, & violationem clauſtri ab Epiſcopo latam, Joann. Andr. *nu.* 7. ubi concludit cum gloſ. contra Hoſtien. Butr. *num.* 13. *verſ. Prædicta vera*, dicens ſacrilegum eſſe excommunicatum ipſo jure, ubi Clericus verberatur; ſi verò Laicus in Eccleſia verberatur, ſic verberantem ratione loci non incurrere ipſo jure excommunicationem majorem, Cardinal. *in princ. verſ. Item colligunt aliqui*, dicens hoc verius, & *num.* 1. *in fin. in* 4. *oppoſition.* ubi dicit gloſ. veram, Anchar. *num.* 4. *verſ. Sed opponitur*, & Abb. *n.* 5. & hoc teneas.

Itaque hoc veteri jure inſpecto nulla cenſura (nedum Sedi Apoſtolicæ reſervata) ſtatuta erat ipſo jure in eos, qui aliquem ab Eccleſia extraherent. Ideò Doctores quotquot ante Paulum II. ſcripſerunt, vel qui notitiam non habuerunt conſtitutionis ab ipſo editæ, unanimes tradiderunt, violantes hoc modo immunitatem Eccleſiæ præter incendiarios, & effractores non eſſe ipſo jure excommunicatos, ſed excommunicandos. Inter quos recenſentur Goffred. & Hoſtien ſibi contrarius *in Summ. de Immunit. Eccleſ. in fin.* Aſten. *ibidem art.* 7. Silveſt. *in verb. Immunitas* 3. *in fin.* Joan. Faber *in l.* 2 *Cod. de his, qui ad eccleſ. confug.* Abb. *in cap. pen. in fin. de immunit. eccleſ.* & alii plures apud Remigium *in tract. hac de re edito quæſt.* 9. 11

Qua etiam ratione, qui caſus reſervatos collegerunt, violationem Eccleſiaſticæ immunitatis poſuerunt inter caſus Epiſcopales ex conſuetudine, Silveſt. *in verb. Caſus ſub num.* 4. & Armill. *ibid. nu.* 6. habita ſcilicet ratione veterum Canonum, & in ſpecie Conſtitutionis Benedicti XI. quæ incipit, *Inter cunctas*, quæ tamen fuit poſteà 12
revocata, ut inferiùs dicetur, & Cajet. *in Summ. in verb. Excommunicatio cap.* 31. ſcripſit non omnes violatores Eccleſiaſticæ libertatis incidere in cenſuras reſervatas Papæ, ſed ſolùm, qui illas violant ſtatutis, vel conſuetudine: quod etiam ſcripſit Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 117. Verùm uterque ipſorum loquitur in terminis Bullæ Cœnæ, quæ revera non afficit niſi violantes immunitatem Eccleſiæ per viam ſtatuti, vel conſuetudinis, ut in §. 15. neuter tamen exprimit, an in aliis caſibus violatio hujuſmodi ſit reſervata per ſacros Canones, vel Apoſto- 13
licas Conſtitutiones. Epiſcopus tamen Montis Marani, quem noviſſimè ſequutus eſt Stephanus Gratianus *diſceptat. forenſ. tom.* 3. *c.* 414. & alii nonnulli ex modernioribus, *in ſua praxi Archiepiſcopali*, *cap.* 18. *num.* 3. interpretans hanc ipſam Gregorii XIV. Conſtitutionem, opinatus eſt abſolutionem hoc caſu non eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatam, ſed ad Ordinarium pertinere. Movetur primò per regulam *capit. Nuper infra eodem*, ibi: quia tamen conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. Deinde quia in Bulla Cœnæ non om- 14
nes violatores immunitatis Eccleſiæ excommunicantur, ſed ſtatuentes duntaxat, *ut in cap. unic. de his quæ vi met. cauſ. libr.* 6. Ultimò quia Gregorius decrevit violantes immunitatem incidere in cenſuras, nulla facta mentione reſervationis; quæ tamen qualitas, cum

cùm requirat ſpecialem mentionem *per d. c. Nuper*, non
includitur in diſpoſitione referente, per text. *in cap. penult.*
de jurejur.

15 Quibus tamen non obſtantibus, verius videtur abſolutio-
nem ab his cenſuris eſſe reſervatam Summo Pontifici ex in-
fraſcriptis.

16 Primò per text. ad litteram *in c. Etſi Dominici, de pœnit.*
& remiſſ. in Extravag. com. ubi Paulus II. ſtatuit, ut in qui-
buſcumque confeſſionibus, & facultatibus abſolvendi, cer-
ti caſus tamquam ſpecialiter Sedi Apoſtolicæ reſervati ſem-
per intelligerentur excepti: & inter hos primo loco enu-
merat offenſam Eccleſiaſticæ libertatis. Quod ſimiliter &
Sixtus IV. poſtea decrevit in Extravagan. ejuſdem initii ſub
eodem tit. ubi ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ
prohibet quibuſcumque ſacerdotibus, ne prætextu cujuſ-
vis facultatis quemquam abſolvant à caſibus ibi expreſſis
abſque ſpeciali ejus licentia: & inter hos caſus immediatè
recenſet offenſam Eccleſiaſticæ libertatis. Cujus quidem
Conſtitutionis meminit Cajet. *in ſum. verb. Excommuni-*
catio c. 77. oſtendens excommunicationem in caſibus ibi
expreſſis eſſe Papalem.

Quamobrem cùm per Conſtitutionem Gregorii XIV.
extrahentes aliquem ab Eccleſiis incidant in cenſuras à
Conſtitutionibus Apoſtolicis promulgatas contra violato-
res Eccleſiaſticæ immunitatis, quinimò & libertatis, ut
inferiùs dicetur, & per Conſtitutiones Apoſtolicas Pauli,
& Sixti excommunicatio ob violatam libertatem Eccleſiæ
ſit Pontifici reſervata, apertè ſequitur, ut ex Conſtitu-
tione Gregorii abſolutio ad alium non ſpectet, quàm
ad Summum Pontificem. Atque ita eliditur primum
motivum Epiſcopi Montis Marani, quòd hoc caſu abſo-
lutio non reperiatur expreſsè reſervata: nam contrarium
colligitur ex dictis Extravagantibus, quas fortè ipſe non
vidit.

17 Ideòque nec urget ſecundum illius motivum, quòd
Gregorius etſi cenſuras irrogaverit, nullam tamen expreſ-
ſam mentionem fecerit reſervationis, ut requirebetur per
text. *in d. c. Nuper, juncto c. penult. de jurejuran.* nam re-
ſpondetur diſpoſitionem *d. cap. pen.* eſſe ſpecialem in jura-
mento, quod per relationem ad aliud præſtari non poteſt;
18 tum quia pro forma exigit ſpecificam mentionem, & for-
malitatem verborum, quemadmodum declarat Ant. de
Butr. *in d. c. penult. n.* 1. & Soccin. *conſ* 99. *Sereniſſimus Rex*
num. 52. *verſ. Septimò dicitur lib.* 3. in iis autem, quæ ſunt
19 formalia, ut in guarentigia, non ſufficit relativa diſpoſitio,
Cravett. *conſ.* 668. *numer.* 6. *& ſeqq.* & ita intelligendus eſt
Dec. *in cap. Conſuluit, il ſecondo, col.* 2. *nu.* 10. *verſ. Sed*
20 *tamen non videtur, de appellat.* Tum quia præſtari debet
corporaliter, & requirit pro forma tactum ſcripturarum
cap. Hortamur 3. *qu.* 9 & tradit gloſ. *in cap. Ut circa in ver.*
Corporali de elect. lib. 6. & Abb. poſt Hoſt. *in d. cap. penult.*
21 *num.* 10. *de jurejur.* forma autem impleri debet in ſpecie, &
non per æquipollens, ut in juramento, eſt text *in l. Qui*
per ſalutem, ff. de jurejur. & notat gloſſ. prælleg. & gene-
raliter tradunt Bald. & DD. *in leg.* 1. *ff. de liber. & poſthum.*
Oldr. *conſ.* 304. *Infraſcriptæ concluſiones in princ. nu.* 2. *verſ.*
Circa hoc namque, plenè Alex. *conſ.* 212. *Ponderatis iis in*
princ. lib. 6. & in his terminis Dec. *in d. c. Conſuluit nu.* 11.
22 Ideòque ſub dictione, *&c.* juramentum non includitur,
ſecundùm Butrium *in d. c. penult. nu.* 2. quod Abb. ibi dicit
eſſe notabile, *col. penult.* & ſequitur Dec. *in c. Nam concupi-*
ſcentia in 2. *lectur. n* 5. *de Conſtit.* Et eodem modo, ſi quis
23 ſe obliget in forma Cameræ, quamvis obligatio Camera-
lis de conſuetudine habeat juramentum; tamen non cen-
ſetur jurata, niſi expreſsè ſit dictum, & ita juravit, Galleſ.
de oblig. Camer. tit. de inſtrum. q. 2. *num.* 17 *verſ Sed dili-*
24 *genter, cum ſeqq.* At reſervatio non eſt hujuſmodi, quia
licèt caſus intelligatur alteri conceſſus, niſi illum Pontifex
ſpecialiter uni reſervaverit; tamen cùm id nullam forma-
litatem requirat, ut juramentum, nihil prohibet, quomi-
nus fieri poſſit per relationem ad ſacros Canones, in qui-
25 bus reſervatus reperitur, ut Gregorius fecit; nova enim
Conſtitutio per relationem ad jus commune eſſet in ea in-
ſertum, & incorporatum, ut ait Ang. Aret. *conſ.* 36 *Vi-*
26 *detur n.* 18. & relatum verè, & propriè dicitur eſſe in re-
ferente, *l. Aſſe toto, ff. de hæred. inſtit.* Bald. *conſ.* 212. *Ea,*
quæ veniunt lib. 5. Dec. *conſ.* 647. *Requiſitus n.* 3. Cravet. *conſ.*
45. *Quidam homines n.* 4.
27 Præterea ut Bald. inquit *conſ.* 347. *Imperator in priv. lib.* 1.
juramentum eſt character, cujus forma, & figura ſubſtan-
tiæ eſt in anima jurantis: ideò eſt perſonale, nec tran-
ſit ad ſucceſſorem. At reſervatio etiam ſucceſſorem affi- 28
cit, ſaltem ſi fiat per modum legis, ſeu ſtatuti, ut patet
in prædicta Extravag. *Etſi Dominici de pœnit. & remiſſ.* &
in omnibus reſervationibus clauſis in corpore juris, de qui-
bus per Silveſt. & Summiſtas *in verb. Caſus*: unde patet
non benè in hac materia inferri à juramento ad reſervatio-
nem, quæ nec formalitatem verborum, nec actum cor-
poralem requirit, nec perſonalis eſt. Et quamvis debeat 29
fieri expreſsè, tamen paria ſunt aliquid nominatim expri-
mi, vel per relationem, *l. Ait Prætor*, §. 1. & ibi notat
Bart. *in princ. ff. de re jud.* Paul. de Caſtr *conſ.* 91. *In cauſa*
appellationis in fin. libr. 1. Pariſ. *conſ.* 122. *Clariſſimus col.* 2.
n. 3. *& ſeq. lib.* 1. Quinimò relatum dicitur pars referentis, 30
cap. Cum venerabilis de exceſſ. Prælat. Alex. *conſ.* 35. *Viſo*
proceſſu n. 8. *lib.* 4. Quod procedit etiam in materia pœnali
ſecundùm Bald. *conſ.* 13. *Magnifico libr.* 5 Nat. *conſ.* 204.
num. 12. Surd. *conſ.* 288. *nu.* 14. Atque ita idem fuit ſtatue-
re, ut violatores immunitatis incidant in cenſuras Con-
ſtitutionum Apoſtolicarum, atque ſtatuere, ut incidant
in cenſuras reſervatas, cùm cenſuræ contra violatores hu-
juſmodi ſint Papæ reſervatæ per Apoſtolicas Conſtitutio-
nes Pauli II. & Sixti IV.

Quod eò magis procedit, quia Conſtitutio Gregorii ex- 31
trahentibus aliquem ab Eccleſiis imponit non modo cen-
ſuras, ſed etiam pœnas à Conſtitutionibus Apoſtolicis pro-
mulgatas contra violatores Eccleſiaſticæ immunitatis, &c.
reſervatio autem, de qua in dictis Extravagantibus, pœna
dici poteſt, tum ob difficultatem adeundi Summum Pon-
tificem, ac veniæ impetrandæ; tum quia reſervationis
idem eſt finis, ac pœnæ, ut colligitur ex iiſdemmet Extra-
vag. *Ne cujuſvis remiſſionis, vel facultatis obtentu, Chriſti*
fideles procliviores ad illicita impoſterum committenda red-
dantur, aut veniæ facilitas peccandi eis tribuat incentivum.
Imò reſervatio ſive Apoſtolica, ſive Epiſcopalis tamquam
gravis ſubditis adjici non debet, niſi atrocioribus quibuſ-
dam, & gravioribus criminibus, ut habetur in Concil.
Trid. *c.* 7. *ſeſſ.* 14. *de caſ. reſerv* Unde Suarez *de pœnit. diſt.*
30. *ſect.* 4. *n.* 2. *in fin.* appellat reſervationem onus pœniten-
tium, ut à peccatis arceantur. Ergo Conſtitutio Grego-
riana hanc quoque pœnam reſervationis imponit extra-
hentibus aliquem ab Eccleſiis.

Rurſus non obſtat, quòd Conſtitut. Gregorii innovet 32
cenſuras promulgatas contra violantes immunitatem Ec-
cleſiaſticam; Conſtitutiones autem Pauli, & Sixti reſer-
vent Sedi Apoſtolicæ offenſam libertatis, non autem im-
munitatis Eccleſiaſticæ. Nam etſi Cajet. *in ſumm. de im-*
munit. Eccleſ. verſ. 6. dixerit, ad diſcernendum cenſuras
Canonum, & caſus reſervatos, diſtinguendum eſſe inter
Eccleſiaſticam immunitatem, & libertatem, & per im-
munitatem intelligendam loci ſacri exemptionem, per li-
bertatem verò exemptionem perſonæ Eccleſiaſticæ, itaut
propterea reus violatæ immunitatis nón incidat in pœnas
violatæ libertatis.

In hoc tamen Cajetan. reprobatur à Covar. *libr.* 2. *va-*
riar. reſolut. capit. 20. *numer.* 1. ubi oſtendit etiam ad cenſu-
ras diſcernendas unum, & idem eſſe immunitatem, ac
libertatem Eccleſiaſticam, quod etiam docuit Cardin. *in*
cap. Perpendimus numer. 12. *ſupra eodem*, Felin. *in cap. Ec-*
cleſia Sanctæ Mariæ numer. 69. *verſ. Et ideò de Conſtitut.*
Silveſt. *in verb. Immunitas* 1. *num.* 1. *in fin.* Aſten. Angel. &
alii Summiſtæ *ibid.* Unde Goffred. *eodem tit.* immunitatem
diffinit eſſe libertatem, quæ competit Eccleſiaſticis per-
ſonis, & rebus ad eas ſpectantibus; & ſecundùm Ar-
chidiaconum *in capit. Cùm devotiſſimam num.* 3. 12. *quæſt.*
2. immunitas, eſt libertas, vel ſecuritas ipſius Ec- 33
cleſiæ; & conſentiunt ibi Bellamer. *num.* 5. & Gemin.
n. 2.

Deinde quod omnem tollit difficultatem, Gregorius
innovat pœnas à ſacris Canonibus promulgatas non ſolùm
contra violatores immunitatis, ſed etiam libertatis Ec-
cleſiaſticæ, ibi: *Declaramus eum ipſo facto cenſuras, &*
pœnas Eccleſiaſticas incurrere, quæ contra libertatis, juris,
& immunitatis Eccleſiaſticæ violatores per ſacros Canones,
& Conciliorum generalium, noſtrorumque prædeceſſorum
Conſtitutiones ſunt promulgatæ. Quod cùm ita ſit
hunc caſum eſſe Papalem, videtur probari hoc argu-
mento.

Ex Conſtitutione Gregorii, extrahentes reos ab Eccleſiis incidunt in cenſuras a Conſtitutionibus Apoſtolicis promulgatas contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ: ſed cenſuræ à Conſtitutionibus Apoſtolicis promulgatæ contra violatores libertatis Eccleſiaſticæ ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervatæ in dictis Extravag. ergo ex Conſtitutione Gregorii extrahentes reos ab Eccleſiis incidunt in cenſuras Sedi Apoſtolicæ reſervatas.

Ad hæc, Eccleſiaſticam violare immunitatem, ut ait Cajet. *in ſumma eodem titul. in princip.* eſt tamquam generale peccatum ad omnes ſacrilegii ſpecies: violatur ſiquidem Eccleſiaſtica libertas injuriam inferendo & perſonis, & locis, & rebus ſacris. Et Gregorius in dict. Conſtitutione innovavit pœnas omnes contra ſingulas ſacrilegii ſpecies à ſacris Canonibus inflictas, ut indicent verba illa Conſtitutionis: *Declaramus eum cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, juris, & immunitatis Eccleſiaſticæ violatores, &c.* verbum enim libertatis ad perſonas refertur, verbum juris ad bona, verbum immunitatis ad loca: ſed violantes, ſeu offendentes perſonas, bona, & loca in certis caſibus incidunt in pœnas, & cenſuras Sedi Apoſtolicæ reſervatas, ut de perſonis eſt expreſſum *in c. Si quis ſuadente 17. q. 4. in c. Non dubium, c. Porrò, & cap. Ea noſcitur ſupra eodem, & in hoc c. cum multis concord.* de bonis patet in caſibus *c. Clericis, §. Nos igitur de immun. Eccleſ. l. 6. & c. Quicumque de ſent. excomm. eod. lib. de locis*, juxta terminos *c. Conqueſti, & c. Tua nos ſup. eod.* ergo & violantes immunitatem in terminis prædictæ Conſtitutionis.

34 Et hac ratione tollitur aliud fundamentum praxis Archiepiſcopalis, quòd in Bulla Cœnæ excommunicentur ſolùm ſtatuentes contra libertatem Eccleſiæ: nam cùm Gregorius generaliter innovaverit pœnas, & cenſuras à Conſtitutionibus Apoſtolicis ſtatutas pro qualibet ſpecie violationis, libertatis, ſeu juris, ſive loci materialis Eccleſiæ, ut probatum eſt, non incongruè dici poteſt innovaſſe etiam cenſuras per Bullam Cœnæ ſtatutas contra illam ſpeciem violationis Eccleſiæ, quæ fit per viam ſtatuti, vel conſuetudinis. Atque ita eum, qui reos inconſulto Epiſcopo extrahit ab Eccleſia, incidere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſentit, licèt id aliàs non probet, Ant. Fab. *in ſuo Cod. diffin. forenſ. titul. de his, qui ad Eccl. confug. num. 17.*

Præterquam quòd etſi Bulla Cœnæ ad hunc caſum non pertineret, ſatis eſt tamen, ut per alios Canones, & Conſtitutiones cenſuræ impoſitæ propter offenſam libertatis Eccleſiæ ſint reſervatæ Sedi Apoſtolicæ. Quinimò etſi Gregorius ſuam Conſtitutionem non edidiſſet, adhuc tamen excommunicatio extrahentium reos ab Eccleſiis in caſibus non exceptis eſſet reſervata per dictas Extravagantes: quæ cùm caſum offenſæ libertatis Eccleſiaſticæ recenſeant tamquam reſervatum, nec diſtinguant ſpeciem offenſionis: certè non minus intelligi debent de offenſione libertatis Eccleſiaſticæ quæ fit extrahendo aliquem ab Eccleſia, quam de alia offenſionis ſpecie, & qualitate: utroque enim modo dicitur offendi, ac violari Eccleſiæ libertas, ut patet *in c. Reum, in c. Frater, & in cap. Diffinivit 17. q. 4.* & dictum eſt ſupra.

Neque his obſtat Extravag. *Inter cunctas*, quæ eſt prima in tit. de privil. inter communes, ubi Benedictus XI. ponit violationem immunitatis, & libertatis Eccleſiæ inter caſus reſervatos ex conſuetudine. 35

Reſpondetur enim d. Extravag. fuiſſe poſtea revocatam a Clem. V. in Conc. Vien. ut patet in Clem. *Dudum in princ. de ſepult.* ut illic advertit gloſ. *in verb. Aliam, & in d. Extravag. Inter cunctas, in verb. Conſtitutionem*, & Ang. *in verb. Caſus*.

Poſtremò in confirmationem hujus ſententiæ afferuntur duo decreta Clem. VIII. ex voto S. Congregationis Epiſcoporum edita, quæ ſatis apertè diriment hanc controverſiam: etenim in primo Decreto prohibetur quibuſcumque confeſſariis, ne quemquam abſolvant à caſibus quomodocumque Sedi Apoſtolicæ reſervatis; in ſecundo declaratur, quinam ſint hi caſus; & inter alios commemoratur violatio immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis Gregor. XIV. Quare manifeſtum eſt hodie hunc caſum eſſe reſervatum Pontifici. Quòd autem in ſecundo Decreto Clementis in prima parte agatur de caſibus Papæ, non autem Epiſcopo reſervatis, ex eo patet, quia de reſervatis Epiſcopo ſpecialiter agitur paulò inferiùs in verſ. *Item omnes caſus*. 36

Neque obſtat, ut notatur in praxi Archiepiſcopali Montis Marani in addit. quòd Decretum Clem. præſervet poteſtatem Epiſcoporum, & non afficiat niſi confeſſarios: nam reſpondetur dictum Decretum, qua parte prohibet abſolutionem à reſervatis, non comprehendere quidem Ordinarios locorum; ſed ubi docet caſum violatæ immunitatis eſſe reſervatum Pontifici, neceſſariò inſinuat illius abſolutionem ad ordinarios non pertinere. Hoc enim importat reſervatio, *ut cap. Nuper infra eod. cap. 2. de pœnit. & remiſſ. lib. 6. cap. ult. de offic. Vic. eod. lib. cap. Quod tranſlationem*, cum ibi not. *ſupra de off. leg. cum ſimil.* Atque ita quamvis de novo non prohibeat, indicat tamen hanc eſſe juris prohibitionem, quæ adimit Epiſcopis abſolvendi facultatem.

Propoſito ſupraſcripto dubio in Sacra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilii interpretum, videlicet: An abſolutio a cenſuris ob violatam Immunitatem Eccleſiaſticam, juxta terminos Conſtitutionis Greg. XIV. quæ incipit, *Cum aliàs nonnulli*, ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, necne? Sacra Congregatio cenſuit eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatam.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS,

Idem Innocentius III. Abbati Sancti Andreæ.

CAPUT XXVIII.

A Nobis eſt ſæpè quæſitum, utrùm ſi aliquis excommunicatus, in quo indicia fuerint pœnitentiæ manifeſta, nec per eum ſteterit, quo minùs reconciliaretur Eccleſiaſticæ unitati, non ſuſcepto beneficio abſolutionis deceſſerit, pro abſoluto ab Eccleſia ſit habendus, & utrum pro tali recipienda ſit eleemoſyna, & à fidelibus ſit orandum: & infra. Nos igitur conſultationi tuæ breviter reſpondemus, quòd judicium Dei veritati, quæ non fallit, nec fallitur, ſemper innititur: judicium autem Eccleſiæ nonnumquam opinionem ſequitur, quam & fallere ſæpè contingit, & falli: propter quod contingit interdum, ut qui ligatus eſt apud Deum, apud Eccleſiam ſit ſolutus; & qui liber eſt apud Deum, Eccleſiaſtica ſit ſententia innodatus. Vinculum ergo, quo peccator ligatus eſt apud Deum, in culpæ remiſſione diſſolvitur; illud autem, quo ligatus eſt apud Eccleſiam, cùm ſententia remittitur, relaxatur: Quod in ſuſcitatione Lazari ſermo Euangelicus manifeſtat: quem priùs Dominus ſuſcitavit, & Apoſtolis præcipit poſtmodùm ſolvere ſuſcitatum. Unde quantumcumque ſe quis juramento præſtito, quòd Eccleſiæ mandato pareret, humiliare curaverit, quantumcumque pœnitentiæ ſigna præceſſerint, ſi tamen morte præventus abſolutionis non potuerit beneficium obtinere, quamvis abſolutus apud Deum fuiſſe credatur, nondum tamen

haben-

habendus eſt apud Eccleſiam abſolutus: Poteſt tamen & debet ei Eccleſiæ beneficio ſubveniri, ut ſi de ipſius viventis pœnitentia per evidentia ſigna conſtiterit, defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur. Nec obſtat, quòd Eccleſiæ legitur attributa poteſtas ligandi atque ſolvendi homines ſuper terram, tamquàm non poſſit ſolvere, & ligare ſub terra ſepultos: & quod legitur; non communicetur mortuo, cui non eſt communicatum & vivo: cùm & ſi communicatum non fuerit, communicacandum tamen illi fuiſſet, quem non contemptus religionis, ſed neceſſitatis articulus impedivit: & in certis caſibus à Canonibus denotatis, ligaſſe legatur Eccleſia mortuos, & ſolviſſe. Ut autem in uno pariter & eodem negotio, & ſervemus rigorem, & maſuetudinem oſtendamus: ſtatuimus, ut illius mortui abſolutio à Sede Apoſtolica requiratur, qui cùm vivere, ab ea fuerat abſolvendus: aliorum autem abſolutionem ex præmiſſa cauſa cæteris indulgemus, à quibus dum viverent, ſuerant abſolvendi. Abſolutionis autem forma ſervetur, ut fiat cum pœnitentiali Pſalmo, & tàm oratione Dominica, quàm alia conſueta. Hæredes quoque ipſius ad ſatisfaciendum pro ipſo, ſi monitione præmiſſa noluerint, per diſtrictionem Eccleſiaſticam compellantur.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatus, in quo apparuerunt in morte contritionis evidentia ſigna, poſt mortem abſolvitur ab eo, à quo vivens fuerat abſolvendus, & num. 14. & 30.*

2 *Et hæredes ab Eccleſia pro eo ſatisfacere compelluntur, & n. 3. & 31.*

3 *Excommunicato defuncto non eſt communicandum ante abſolutionem, nec pro ipſo orandum, licèt ſit quoad Deum abſolutus.*

4 *Veritas & opinio, in quo differant, & n. ſeqq.*

5 *Vero omnia conſonant.*

6 *Veritas eſt ſolidiſſima res, & murus inexpugnabilis.*

7 *Opinio poteſt ſe habere ad verum, & ad falſum.*

8 *Eccleſia quandoque errat ligando non ligandum.*

9 *Et quid in Eccleſia univerſali.*

10 *Contritus eſt abſolutus quoad Deum etiam ante abſolutionem ſacramentalem.*

11 *In contritione tamen Sacramenti votum includitur.*

12 *Pœnitentia, & ea quæ conſiſtunt in animo, probantur per ſigna exteriora.*

13 *Pœnitentiæ ſigna quæ ſint.*

14 *Abſolutionis formula pro excommunicato, qui in excommunicatione deceſſit.*

15 *Mortuus poteſt creari miles.*

16 *Mortuus an poſſit fieri doctor.*

17 *Mortuo poteſt injuria inferri, & n. ſeq. fictè tamen, ſed non verè, n. 21.*

18 *Legatarius carnaliter cognoſcens uxorem teſtatoris poſt ejus mortem, indignus eſt legato.*

19 *Mortuum ſpolians dicitur eum offendere.*

20 *Mortuos exterrantes, membratim concidentes, aut aquis coquentes, excommunicati ſunt.*

21 *Exanimatum corpus vulnerans non punitur tamquam de vulnere.*

22 *Irregularis an ſit Clericus, qui volens occidere hominem, eidem mortuo caput amputavit, & n. ſeqq.*

23 *Irregularis non eſt dans cauſam abortui fœtus inanimati.*

24 *Irregularitas non contrahitur niſi in caſibus in jure expreſſis.*

25 *Mortuum Clericum percutiens, an ſit excommunicatus, & n. ſeqq.*

26 *Mortuus poteſt tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ tempore interdicti, ſi vivens habebat privilegium de ingrediendo in Eccleſiam.*

27 *Privilegium Canonis an datum fuerit in favorem Ordinis Clericalis, & n. 29.*

28 *Mortuus non poteſt tradi ſepulturæ in civitate, in qua vivens morari non poterat.*

31 *Hæredes ejus, qui poſt mortem debet abſolvi, compelluntur ab Eccleſia ſatisfacere injuriam paſſo, quamvis ſint laici.*

32 *Hæredes an teneantur ſatisfacere pro eexcommunicato abſolvendo, licèt ad eos nihil pervenerit ex bonis defuncti & n. ſeqq.*

33 *Quid ſi defunctus dederit ſigna contritionis.*

34 *Et quid ſi non dederit huiuſmodi ſigna.*

35 *Votum defuncti tenetur hæres adimplere.*

1 A *Nobis, il ſecondo*. Excommunicatus · quo apparuerunt in morte contritionis evidentia gna, poſt
Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.
mortem abſolvitur ab eo, à quo vivens fuerat abſolvendus. Ad ſatisfactionem verò, ad quam tenebatur, compel- 2
luntur hæredes. Hoc dicit Jo. Andr Butr. Card. & Ancharan. vel pleniùs ſecundùm Abbatem, Felin. & Marian. Soc- 3
cin. excommunicato decedenti in excommunicatione quantumcumque contritus deceſſerit, non eſt communicandum ante abſolutionem, nec pro eo orandum, licèt ſit quoad Deum abſolutus: ſed ſi conſtet Eccleſiæ de contritione præcedenti, abſolvetur etiam poſt mortem ab eo, à quo vivus fuerat abſolvendus; & hæredes ejus compelluntur per Eccleſiam ad ſatisfactionem pro eo. Hoc dicunt. Dividitur in duas partes principales, & ſecunda ſubdividitur in ſeptem, ut per Jo. Andr.

Nota primò, ibi, *Veritati quæ non fallit &c.* differentiam eſſe inter veritatem, & opinionem: nam veritas nec fallere, nec falli poteſt, quia, ut dixit Philoſophus *in 1. Et hìc.* vero omnia conſonant, & veritas eſt perpetuæ exi- 5
ſtentis rei tanta ſoliditas, ut cæteris defluentibus, ipſa in ſuo eſſe maneat inconcuſſa, ſecundùm Jo. And. *in c. Damnamus n. 11. de Summ. Trin. & fid. Cathol.* & eſt ſolidiſſima 6
res, & murus inexpugnabilis, ut legitur *Eſdræ 3. c. 4.* & notat Bald. *in c. Sicut n. 11. verſ. Quia veritas de probat. cum ſimil.* ut per Afflict. *dec. 253. n. 7.* Opinio verò poteſt ſe habere ad falſum, & ad verum: & à Philoſophis diffinitur 7
eſſe aſſenſus pro una parte cum formidine alterius, ut dixi *in c. Ne innitaris n. 44. ſupra de Conſtit.* & ideò falli, & fallere poteſt, ut hìc.

Secundò nota, ibi, *Iudicium autem Eccleſiæ*, quando- 8
que Eccleſiam errare ligando non ligandum, vel abſolvendo non abſolvendum: & rationem habes in textu, quia illius judicium nonnumquam innititur opinioni: ſecundùm quam judicat de iis, quę, prorsùs manifeſta non ſunt: & meritò falli, ac fallere poteſt, & ſic errare, cùm errare aliud non ſit, quàm unum pro alio putare, *c. In quibus 22. q. 2. c. Quamvis 28. diſtinct.* Quod tamen intelligit Hoſt. *hìc* 9
n. 3. de Eccleſia particulari, non autem de generali ſimul congregata, quia illa numquam errare poteſt, *c. A recta 24. q. 1.* ſecundùm eum: ſed Abb. *hìc n. 2.* dicit hoc verum eſſe in his, quæ pertinent ad fidem, ſeu articulos fidei. In reliquis verò ſecundùm eum Eccleſia univerſalis poteſt errare, cùm ducatur opinione, quam fallere ſæpè contingit, & falli, ut hìc decitur: quemadmodum & generale Concilium univerſalim Eccleſiam repræſentans errare poteſt excommunicando fortè Prælatum, qui non erat excommunicandus: & hoc magis placet etiam Marian. Soccin. *hìc n. 10.* Sed de hac materia ut; vide omninò, quod ſcripſi *in c. Majores à num. 3. uſque ad num. 37. ſupra de Baptiſm.* ubi latiſſimè examinavi, an, & quando judicium Eccleſiæ, & Concilii ſit infallibile.

Tertiò nota, ibi, *Quamvis abſolutus apud Deum fuiſſe cre-* 10
datur, arg. quòd eo ipſo, quòd quis eſt de peccato contritus, eſt abſolutus quoad Deum etiam ante abſolutionem ſacramentalem; & ſic contritio peccatum remittit, dummodò ſit in actu, vel fide, ſeu ſpe ſuſcipiendæ abſolutionis, Marian. 11
Soccin. *hìc n. 13.* Hodie hoc diffinitum eſt à Trid. Synodo *ſeſſ. 14. in doctrina de Sacram. Pœnit. c. 4. de contrit.* ibi: *Docet præterea, etſi contritionem hanc aliquando charitatem perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam.*

Quartò nota, ibi, *Per evidentia ſigna conſtiterit*, Pœni- 12
tentiam, & ea, quæ conſiſtunt in animo, probari per ſigna

exte-

13 exteriora. Sunt autem pœnitentiæ ſigna verbalis deteſtatio delicti, petitio diſſolutionis, oblatio Sacramenti de parendo mandatis Eccleſiæ, elevatio oculorum, & manuum ad cœlum, percuſſio oris, & pectoris, quia fortè loqui non poteſt, & his ſimilia, *c. Qui recedunt*, *c. Præced. & trib. ſeqq.* 26. *q* 6. Hoſtien. *hic n.*1. Jo. Andr. *n.*2. & alii communiter: & adde quod ſcripſi *in c. Ad abolendam a numer.* 15. *ſupra de heret.*

14 Quintò nota, ibi, *Defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur*: non tantùm vivum, ſed etiam mortuum, qui ante obitum dedit evidentia ſigna pœnitentiæ, abſolvi poſſe ab excommunicatione: & ita fuiſſe practicatum in perſona inclyti Capitanei Dominici de Forte Brachio, refert hìc Marian. Soccin. *in* 8. *notab.* & ego ſæpiùs vidi obſervatum in Sac. Pœnitentiaria. Forma autem pro abſolutione illius, qui in excommunicatione deceſſit, eſt hujuſmodi, videlicet: *Quare ſi ſic vobis viſum fuerit, vobiſque de prædicti N. viventis pœnitentia per evidentia ſigna conſtiterit, ut eumdem ſic defunctum, dummodo illius heredes injuriam paſſis, quibus ille, ſi viveret, occaſione præmiſſorum ſatisfacere teneretur, prius competenter ſatisfaciant, vel per eos non ſtet, quominus arbitrio veſtro ſatiſfaciant competenter in eo, in quo tenentur, ab excommunicationis ſententia, quam propter præmiſſa incurrit, abſolvere in forma Eccleſiæ conſueta, & in foro conſcientiæ tantum licitè valeatis, ad effectum dumtaxat, ut pro illius anima publicæ, & privatæ orationes, ac preces fieri, ejuſque corpus eccleſiaſticæ tradi ſepulturæ poſſint, facultatem, & auctoritatem vobis concedimus. Dat. &c.*

15 Ex prædictis infertur, ut poſt mortem poſſit quis nobilitari, & creari miles, ut hìc firmat Abb. *n.* 7. dicens hoc voluiſſe Bart *in l.*1. *C. de dignitat. lib.*12. licèt Bar. *ibi n.*72. non loquatur de mortuo, ſed tantùm dicat poſſe quem effici militem in puncto mortis; tamen cum Abbate conſentit Felin. *hic n.*2.

16 Et per prædicta in publicis concluſionibus, quas triduo defendi Peruſiæ in Aula Palatii, dum eſſem Scholaris, diſputandum ſuſtinui mortuum poſſe Doctoratus laurea inſigniri, ut in meo libello Typis excuſo, qui inſcribitur; *Problemata cum methodo juris univerſi*, *in* 132. *Problemate*. Oppoſitum tamen tenet Abbas *hic num.*8 dicens ſe alias in facto fuiſſe de hoc interrogatum, & reſpondiſſe poſt mortem non poſſe quem doctorari, quia hæc dignitas confertur ad docendum alios, *l. Magiſtros, C. de profeſſor. & medicis lib.* 12. quod non poteſt mortuus: & eum ſe-

17 quitur Felin. *d. num.* 2. Et tenendo hanc opinionem non obſtat, quòd mortuus videatur poſſe honoribus, & inſigniis decorari, quia etiam poteſt injuria affici, ut notat Bart. *in l.* 1. *num.* 3. *ff. de his quibus ut indign.* qui ex hoc deducit

18 verum eſſe, quod dicit gl. *in l. Sororem in fin. C. eod.* videlicet quòd illa, qui concubuit cum uxore teſtatoris poſt ejus mortem, indignus eſt legato, & ſic applicatur fiſco, quia ſi vivo defuncto hoc feciſſet, ipſum ad iracundiam

19 provocaſſet: ergo idem poſt mortem. Unde & qui mortuum ſpoliat, dicitur eum offendere, *ut l. Qui ſepulchra, C.*

20 *de ſepulch. violat.* Facit ad hoc Extravag. Bonif. VIII. *Deteſtandæ de ſepult.* ubi excommunicantur exterrantes mortuos, aut eos in fruſta concidentes, aut aquis coquentes.

21 Cujus Canonis materia, ut inquit Card. Cajet. *in Summ. in verb. Excommunicatio c.* 70. eſt crudelitas, & immanitas in cadavera humana. Id, inquam, non obſtat. quia dictum Bartol. procedit fictè, ſed non verè, ut declarat Bald. *in d. l. Sororem nu.*2. & 3. *C. de his quib. ut indignis*: unde ſecundum eum, qui exanimatum corpus vulnerat, non punitur tamquam de vulnere, quia corpus mortuum injuriam non ſentit, *ut l.* 1. *C. Qui accuſari non poſſ.* ſequitur Felin. *ubi ſupra*.

22 Et per hoc infertur ad aliam quæſtionem, quam ſic format Archid. *in cap. Si quis, il ſecondo num.* 2. 15. *q.* 1. videlicet: Pone quòd Clericus animo deliberato iter arripuit ad interficiendum hominem, ſed non potuit, quia eum invenit mortuum; nihilominùs iræ ſuæ ſatisfacere volens, eidem mortuo caput amputavit: quæritur, an ſit irregularis.

Quidam dicunt hunc Clericum irregularem propter intentionem cum opere ſubſequuto, arg. *cap. Nuper, & cap. ult. ſupra de Bigam.* pro quibus facit, quod notatur *in c. Si quis* 51. *diſtin. & in c. fin.* 22. *quæſt. ult.* & meliùs *in c.*

23 *Perniciosè in fin. de pœniten. diſt.*1. Contrarium determinat ibi Archidiac. quia hic non erat homo, ſed mortuus: nam cadaver non eſt homo, ut patet *in cap. In quadam de celebrat. Miſſ.* ubi dicitur ad eſſe hominis duo eſſe principaliter neceſſaria, ſcilicet corpus, & animam. Item *cap. Charitas, verſ. Item corpus de pœnit. diſt.* 2. & lex promotionis factum requirit, *ut in d. cap. Si quis*, ideſt ut homo jam animatus actu interficiatur, ut patet expreſsè *in cap. Sicut, il ſecondo, de homicid. & in cap. Quod verò* 32. *q.*2. In quibus juribus patet dantem cauſam abortioni non eſſe homicidam, neque irregularem, ſi conceptus nondum erat vivificatus anima rationali. Item irregularitas non 24
contrahitur niſi in caſibus in jure expreſſis, *ut in cap. Is qui, de ſentent. excommun. lib.* 6. Nec iſto caſu invenitur impoſita, ſecundùm Archidiacon. qui dicit idem notaſſe Alanum, Vincent. & Bernard. *in cap. Si aliquis de homicid.*

Et per hanc poteſt decidi alia quæſtio, numquid percu- 25
tiens Clericum mortuum incidat in excommunicationem Can. *Si quis ſuadente* 17. *q.*4.

Et quidem Felin. *hic num.*4 putat hunc eſſe excommu- 26
nicatum. Movetur primò per text. *in ſimil. in cap. Quod in te de pœnit. & remiſſ.* ubi privilegium datum Clericis de ingrediendo Eccleſiam tempore interdicti, habet locum, ut mortuus ibi tradatur Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Deinde 27
movetur, quia privilegium Canonis non eſt datum ratione Ordinis, cum ſit datum etiam converſis, laicis, & novitiis, *cap. Non dubium ſupra eodem*, *c. Religioſo eod. tit. lib.*6. qui tamen non habent Ordines. Pro hac parte facit 28
text. *in l. Si quis in inſulam*, *ff. de cadaverib. punitor.* ubi Bart. (Nota, inquit, hanc litteram, quia non reperies alibi, & habes, quòd ille, qui in vita non poteſt morari in civitate, poſt mortem non poteſt duci ad civitatem ad ſepulturam,) & eum ſequitur Card. *in Clem.*1. *in fin. de pœnitent. & remiſſ.*

Contrarium puto verum, quia negari non poteſt, quin 29
privilegium Canonis datum ſit in favorem Ordinis Clericalis: nam quicquid dicat Felin. de hoc eſt text. rotundus *in cap. Contingit, il primo, infra eodem*, ibi. *Cùm ille Canon non tàm in favorem clerici ordinati, quàm in favorem ordinis clericalis fuerit promulgatus, & in c. unico de Cleric. conjugat. lib.* 6. ibi. *Privilegium retineant Canonis ab Innocentio Papa II. editi in favorem totius Ordinis Clericalis*. Mortuus autem non habet Ordines *cap. Licitè* 32. *q.*2. Nec refert, quòd privilegium hoc datum ſit etiam converſis, & novitiis non ordinatis: quoniam datur eis, dum vivunt, non autem poſt mortem: & Can. *Si quis ſuadente*, loquitur de Clericis. Mortuus autem non eſt Clericus, quia characterem non habet, cùm character non imprimatur corpori, ſed animæ, ut in Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *de Sacram. can.* 7. Item prædictus Canon excommunicat injicientem manus violentas in Clericum: at mortuo non poteſt inferri violentia, ut ex Bald. dictum eſt ſupra *n.*21. Item ſicut præcidens caput mortui, non incidit in irregularitatem, ut dictum eſt in præcedenti quæſtione; ita nec percutiens Clericum mortuum incidit in excommunicationem, quia ſicut irregularitas non contrahitur niſi in caſibus in jure expreſſis, ut dictum eſt ſupra *n.* 24. ita nec pœna excommunicationis, *gl.*1. *in Clem.*1. *de conſang. & affin.* facit *gl. penult. in c. fin. ſupra de jurepatr.*

Sextò, nota, ibi. *A quibus dum viverent, fuerant abſol-* 30
vendi, in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis decedenti in excommunicatione impendendam eſſe abſolutionem à Summo Pontifice dumtaxat: in aliis verò non reſervatis poſſe impendi etiam ab inferiore, qui poterat viventem abſolvere, ut in littera: & hoc non ex indulgentia hujus Decretalis, ſed de jure communi, ut hic in gloſ. *in verb. Cæteris*.

Ultimò, nota ex fine textus caſum notabilem, in 31
quo Eccleſia exercet juriſdictionem in laicos, compellendo ſcilicet hæredes ejus, qui poſt mortem debet abſolvi, ut pro eo ſatisfaciant injuriam paſſo, licèt ipſe, dum viveret, expreſsè hoc non mandaverit: nam ex quo dedit ſigna exteriora contritionis, ſatis videtur debitam ſatisfactionem tacitè injunxiſſe, ut hic in gloſ. final. unde cùm iſte actus reſpiciat favorem animæ defuncti, & hæredis, & piam cauſam, meritò Eccleſia vindicat ſibi juriſdictionem, ſecundùm Abb. *hic nu.* 5. & Marian. Soccin. *num.* 24. concordat text. *in cap. ultim. ſupra de ſepultur. & in capit. In litteris de rapter.* ibi:

Hære-

Hæredes ejus moneas, & compellas, ut his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra juſtitiam irrogaverat, juxta facultates ſuas condignè ſatisfaciant, ut ſic à peccato valeat liberari; aliàs legitur, *valeant*, ideſt hæredes ſecundùm Vincent. & Jo. Andr. *ibi in fin.*

32 Sed hic inſurgit quæſtio, an hæredes excommunicati teneantur pro eo ſatisfacere injuriam paſſo, etiamſi ad eos nihil pervenerit ex bonis defuncti.

33 Pro ſolutione breviter ſic diſtingue; aut excommunicatus præbuit ante obitum ſigna pœnitentiæ, ſeu contritionis; aut non præbuit. Primò caſu hæredes tenentur etiamſi nihil ad eos pervenerit: & in hoc caſu intelligi debet hoc cap. & gloſ. fin. *in c. ult. de ſepult.* dum ex text. colligit de jure canonico hęredes teneri ad ſatisfactionem pro delicto defuncti, etiamſi ad eos nihil pervenerit, & lis cum defuncto non fuerit conteſtata: nam ex quo deceſſit contritus, & ſic voluit iſtud conſequens, ſcilicet abſolutionem, meritò videtur voluiſſe antecedens neceſſarium ad ipſum
34 conſequens, quod eſt ſatisfactio, argum. *cap. Cùm ſuper ſupra de off. Delegat.* quod perpetuò ſingulariter notabis ad limitationem eorum, quæ ſemper dicuntur, quòd regulariter hæres non tenetur ex delicto defuncti, niſi quatenus ad eum pervenit, quia iſtud procedit, ſi ſine contritione mortuus eſt, ut mox dicetur, aliàs ſecus. Quod eſt ſingulari nota dignum, & quotidie poteſt contingere, & multi falluntur, ut dicit Marian Soccin. *hic n. 29.* Secundo autem caſu, cùm ſcilicet defunctus ſigna contritionis non dedit, dicendum eſt hæredes non teneri, niſi quatenus ad eos pervenit ex bonis illius; & ita intelligi debet text. *in d. cap. ult. de ſepultur.* ibi: (Sed ejus hæredes, & propinqui, ad quos bona pervenerunt ipſius, ut pro eodem ſatisfaciant, cenſura ſunt Eccleſiaſtica compellendi.) Et ſic cogendi ſunt tantummodò reſtituere rem illicitè acquiſitam, quia res tranſivit cum onere ſuo, *ut capit. Ex litteris ſupra de contrahen. empt. capit. Sæpe de reſtitut. ſpoliat.* nam & votum defuncti tenetur hæres adimplere, ut 35
legitur, & notatur *in cap. Licet, §. 1. & 2. ſupra de voto*. Ita formaliter diſtinguit Hoſtien. *hic num. 21. & 22.* cujus diſtinctionem poſtea probat Joann. Andr. *numer.* 18 Butr. *num.* 30. Cardin. num 5. Anchar. *num.* 8. Abb. *nu.* 5. Felin. *cira finem, verſ. Nota ſingulariter hanc gloſ.* & Marian. Soccin. *num.* 25.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. Vvratislavien. Epiſcopo.

C A P U T XXIX.

NUper à nobis tua diſcretio requiſivit, quid de illis laicis ſit faciendum, qui clericos (ſine læſione tamen) in cuſtodia detinent publica vel privata, vel etiam detrudunt in vincula? Et utrum, qui nominatim excommunicatis ſcienter communicant, abſolvi ab excommunicatione poſſint per confeſſionem à ſimplici Sacerdote, vel Epiſcopi, ſeu Archiepiſcopi ſit ab eis abſolutio expetenda? Nos igitur inquiſitioni tuæ ex ordine reſpondemus, quòd in primo conſultationis articulo non credimus laicos pœnam excommunicationis evadere, quamvis per eorum factum corporalis læſio non fuerit ſubſecuta, citra quam violentia ſæpius circa clericos nequiter perpetratur. In ſecunda verò quæſtione credimus diſtinguendum, an is, qui nominatim excommunicato communicat, ſcienter in crimine communicet criminoſo, ei conſilium impendendo, auxilium vel favorem; aut aliàs in oratione, vel oſculo, aut orando ſecum, aut etiam comedendo. In primo quidem articulo, cùm talis communicet crimini, & participet criminoſo, ac per hoc ratione damnati criminis videatur in eum delinquere, qui damnavit: ab eo, vel ejus ſuperiore, merito delicti, tunc erit abſolutio requirenda: cum facientem, & conſentientem par pœna conſtringat. In ſecundo verò caſu à ſuo Epiſcopo, vel à proprio Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere: quamvis enim & tunc non judicis, ſed juris ſententia excommunicato communicans ſit ligatus; quia tamen conditor Canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi. Is autem qui juxta primum modum excommunicato communicat, cum juramento debet abſolvi; qui verò juxta ſecundum modum, reconciliari poterit ſine juratoria cautione. Verùm ſi difficile ſit, ex aliqua juſta cauſa, quòd ad ipſum excommunicatorem abſolvendus accedat: concedimus indulgendo, ut præſtita juxta formam Eccleſiæ, cautione, quòd excommunicatoris mandato parebit, à ſuo abſolvatur Epiſcopo, vel proprio Sacerdote.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatus eſt, qui Clericum detinet in cuſtodia publica, vel privata, aut in vinculis, etiamſi ne corporali læſione, & n. 4.*
Declaratur procedere, ſi hoc faciat animo inferendi injuriam, ſeu violentiam Clerico; ſecus ſi aliam ob cauſam, num. 12.

2 *Communicans excommunicato ſcienter in crimine, excommunicatus eſt, & non poteſt abſolvi niſi ab excommunicatore, vel ipſius ſuperiore, & cum juramento, & n. 14.*

3 *Communicans excommunicato extra crimen, incurrit minorem excommunicationem, & reconciliari poteſt ſine juramento per ſimplicem ſacerdotem, & n. 14.*
Et quid poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, n. 15. verſ. Cæterùm adverte.

5 *In carcere, vel in vinculis detinere, an differant.*

6 *Carceratus, vel detentus in vinculis, non dicitur lædi corporaliter.*

7 *Carcer, & vincula principaliter non ſunt ad pœnam, Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal. ſed ad cuſtodiam.*

8 *Violentia in Clericum perpetratur etiam citra injectionem manuum, ſeu corporalem læſionem, quod pluribus exemplis oſtenditur.*

9 *Excommunicatus eſt, qui rem de manu Clerici rapit, vel quæ illius corpori adhærent, aut eum per veſtem tenet, aut per frænum equi.*
Equum occidens, cui Clericus inſidet, non incidit in Canonem, ibid.

10 *Caſtrum obſidens non animo detinendi in cuſtodia Clericum ibi exiſtentem, ſed capiendi caſtrum, vel faciendi Clerico verecundiam, non eſt excommunicatus*

11 *Clericum cogens per metum ad ſe redimendum, vel exeundum è domo, ut ipſam occupet, excommunicationem non incurrit.*

12 *Communicans criminoſo, in crimine, præſtando illi conſilium, auxilium, vel favorem, tenetur eadem pœna cum principali.*

13 *Communicare excommunicato quis dicitur non ſolùm comedendo, loquendo, vel deoſculando, ſed etiam cum ipſo orando.*

15 *Communicans ſcienter excommunicato extra crimen, an peccet mortaliter, remiſſivè.*

16 *Abſolvere poteſt inferior ab omni excommunicatione lata a Canone, quoties conditor Canonis ſibi non reſervavit abſolutionem, & n. 29.*

Quod habet locum nedum in Canone Papæ, ſed etiam in ſtatu Epiſcopi, vel Prælati, ibid.

17 *Ingrediens ſepta monaſterii monialium abſque licentia Ordinarii, vel alterius ſuperioris, an incurrat excommunicationem Papæ reſervatam ex Bulla Gregorii XIII. & n. ſeqq. uſque ad n. 37.*

18 *Cauſa etiam injuſta excuſat quem a contumacia.*

19 *Culpa ubi eſt major, ibi debet eſſe major vindicta.*

20 *Diſpoſitio pœnalis injungens pœnam excommunicationis non reſtringitur, ſed extenditur.*

Contrarium, n. 30.

21 *Proœmii verba denotant cauſam finalem Conſtitutionis.*

22 *Lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas quibus verba legis congruunt.*

23 *Ingrediens ſepta monaſterii monialium prætextu licentiæ revocatæ, aut Ordinarii licentia abutentes, magis delinquunt, quàm ingredientes ſine licentia, & num. ſeqq.*

24 *Frequentia delicti eſt juſta cauſa reſervationis abſolutionis.*

25 *Epiſcopi non debent promiſcuè ſibi reſervare caſus, quibus à jure annexa eſt excommunicatio, niſi fortè propter frequentiam, ſcandalum, vel aliam neceſſariam cauſam.*

Statuens contra libertatem Eccleſiæ magis punitur, quàm ſtatuens contra jus Eccleſiæ, licet minus delinquat & cur? ibidem verſ. Hinc etſi ſtatuens.

26 *Eccleſiarum fructus, & bona ſurripientes non incidunt in excommunicationem, niſi id faciant authoritate uſurpata, & ſub ratione bonorum Eccleſiæ.*

27 *Domini temporales, & magiſtratus quicumque impedientes libertatem matrimonii, incidunt in excommunicationem capitul. 9. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. Concilii Tridentini, non autem privatæ perſonæ.*

28 *Caſus omiſſus in lege nova remanet in diſpoſitione juris antiqui.*

29 *Monaſterium Monialium ingredientes ſine licentia ex Concilio Tridentino incidunt in excommunicationem, non tamen Sedi Apoſtolicæ reſervatam.*

30 *Pœna nulla eſt major in Eccleſia, quàm excommunicatio; ideoque in illa non debet fieri extenſio, ſed potiùs reſtrictio.*

31 *Clericum pedibus percutiens, vel perfundens aqua, aut in eum ſpuens, vel ejus veſtem frangens excommunicatus eſt.*

32 *Reſervatio caſus non inducitur ex eo, quòd Summus Pontifex abſolutionem ab illo caſu impertitus fuerit, & num. ſeq.*

33 *Pœnitentes habent tres judices, qui nomine proprii ſacerdotis comprehenduntur, Papam, Epiſcopum, & Parochum.*

34 *Papa ſi aliquid faciat de plenitudine poteſtatis, non præjudicat inferioribus, nec contra eos præſcribit.*

35 *Mulieres abſque licentia monaſteria virorum ingredientes, ex declaratione S. Pii V. incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam.*

36 *Excommunicatio propter ingreſſum in monaſteria monialium ad malum finem, eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata.*

37 *Abſolutio à cenſuris, in quas incidunt Prælati ingredientes monaſteria monialium contra formam Conſtitutionis Gregorii XIII. an ſit Papæ reſervata, & num. ſeq.*

38 Statuimus, & decernimus *ſunt verba novi juris inductiva.*

39 *Prælati ingredientes monaſteria monialium in caſibus non neceſſariis, vel cum magno comitatu, quas pœnas incurrant.*

NUper. Detinens Clericum in cuſtodia, vel vinculis, 1
etiam ſine læſione corporali, Excommunicatus eſt:
& communicans excommunicato ſcienter in crimine 2
eſt excommunicandus, & niſi difficultas impediat, abſol-
vi debet ab excommunicatore, vel ipſius ſuperiore, &
cum juramento. Communicans extra crimen reconcilia- 3
ri poteſt per ſimplicem ſacerdotem ſine juramento. Hoc
dicit. Dividitur in duas partes. In prima ponitur bi-
membris conſultatio. In ſecunda bimembris reſpon-
ſio, ibi, *Nos igitur*: & utraque ſubdividitur, ut per ſe
patet.

Nota primò quoad incurrendam excommunicationem 4
Can. *Si quis ſuadente*, paria eſſe Clericum percutere, aut
cum in cuſtodia publica, vel privata, aut in vinculis de-
tinere etiam ſine læſione corporali, ut hic eſt caſus ſecun-
dùm omnes: quod tamen declara, ut dicam infra *n.* 12.

Secundò nota, ibi, *Vel etiam detrudunt in vincula*: aliud 5
eſſe in carcere, & aliud in vinculis detinere, ut hic per
Butr. *num.* 2. quod nota pro ſtatutis ſecundùm Marian. Soc-
cin. *num.* 5.

Tertiò nota, ibi, *Corporalis læſio non fuerit ſubſecuta*: 6
ex ſola detruſione in carcerem, vel in vincula non dici
quem corporaliter lædi, ſecundùm Jo. And *hic n.* 1. *in ver.*
Læſione, & Butr. *eodem numer. & ver. & in 4 notab.* Abb.
n. 3. & Marian. Socc. *n.* 6. Ratio eſt, quia conſiderari de- 7
bet, quod principaliter agitur, *c. Cum voluntate infra eo-*
dem; carcer autem, & vincula principaliter non ſunt ad
pœnam, ſed ad cuſtodiam, *ut l. Aut damna*, §. *Solent*, ff.
de pœn. quod ſimiliter nota pro ſtatutis, ut hic per Anchar.
n. 5. nam quoad effectum incurrendi excommunicationem
latæ ſententiæ ob violentam manuum injectionem in Cle-
ricum, hæc non differunt, ut dixi ſupra *in* 1. *notab.*

Quartò nota, ibi, *Citra quam violentia ſæpius circa Cle-* 8
ricos nequiter perpetratur, violentiam Clerico inferri poſ-
ſe etiam ſine manus injectione, ſeu corporis læſione. Ra-
tio eſt, quia debemus in his magis attendere injuriam,
& violentiam, quæ ſapiunt cauſam finalem, quam manus,
quæ ſapiunt demonſtrationem, ut hic per Card *n.* 3. & ple-
niùs dicam infra *n.* 30. *in fin.* Exemplum ponit Innoc. *n.* 1. &
2. velut, ſi quis enſem vibret, vel aliter necem commi-
netur, niſi carcerem ingrediatur; vel ſi Clerico in do-
mo propria, vel aliena exiſtenti clauſis foribus, vel poſi-
tis cuſtodibus adimatur libertas exeundi: neque enim, ut
Innoc. ait, videtur vis eſſe, an clauſus ſit carcere, an ligatus
funibus, an cuſtodibus vallatus; omnes enim iſti in cuſto-
dia ſunt, & in perſona violentiam patiuntur, quia deti-
nentur, ne quò velint abire poſſint: nec multum differt à
ſpecie ſervitutis, cui libertas recedendi non datur. *l.* 3. ff. 9
de liber. hom. exhiben. Eodem modo violentia eſt, ſi res de
manu Clerici rapiatur, vel quæ alias ipſius corpori adhæ-
rent; aut ſi Clericus detineatur per veſtem, qua induitur
vel per frænum equi, cui inſidet; licet ſecus eſſet, ſi equus
interficeretur: ita Innoc. cum quo tranſeunt hic Hoſt. &
Abb. Antiq. ambo *n.* 1. Jo. Andr. *nu.* 2. *in ver. Detrudunt*;
Card. *n.* 4. Anch. *n.* 2. & 3. & reliqui omnes.

Hæc tamen notabiliter limitant DD. ut procedant, dum- 10
modò fiant animo inferendi injuriam, ſeu violentiam
Clerico, ſecus ſi aliam ob cauſam. Unde ſi quis Clericum
in caſtro obſideret non animo detinendi eum in cuſtodia,
ſed capiendi caſtrum, vel faciendi Clerico verecundiam
utique in Canonem non incideret, ſecundùm Innoc. *nu.* 1.
verſ. Sed quando, & Card *n.* 4. *verſ. Hoc procedit.* Et idem 11
eſſet, ſi quis citra manuum injectionem, vel detentionem
corporalem, per metum cogeret Clericum ad ſe redimen-
dum, vel exeundum è domo ſua, quam poſtea occupa-
ret: non enim eſſet excommunicatus, quia hæc perpetra-
vit potiùs animo lucrandi, quam inferendi injuriam, nec
in perſonam manus injecit, vel quaſi injecit violentas, ut
dicunt Hoſt. *hic n.* 1. *verſ. Quia enim ſi quis*, Jo. Andr. *n.* 2.
verſ. Dicimus ergo, & Card. *n.* 4. *verſ. Per hoc etiam infer-*
tur, ubi tandem concludit excommunicationem incurri
quandocumque fit violentia Clerico, per quam ſcilicet im-
peditur ei libertas præcisè, non cautativè, & quando fit
hoc animo, ut impediatur; alias ſecus.

Quintò nota, ibi, *Et conſilium impendendo*, communicà- 12
tem crimino ſo in crimine, ideſt præſtando illi conſilium,
auxilium, vel favorem, teneri eadem pœna cum principali.
Rationem habes in littera, quia facientem, & conſentien-
tem pari pœna conſtringit, de quo *in l. Is qui opem ff. de furt.*

& in

& in cap. 1. ſupra de offic. deleg. & latiſſimè per Marian. Soccin. in *c. Ad audientiam*, *ſupr. de homicid. in 7. princ. art. à qu. quinquageſima uſque ad centeſimam.*

13 Sextò nota ibi, *Aut alia in oratione*, intelligi, quem participare cum excommunicato non ſolùm comedendo, loquendo, aut deoſculando, ſed etiam ſecum orando, concordat *c. Cum excommunicato*, *& cap. Qui communicaverit*, *11. q. 3. c. Significavit*, *ſup. eod.* & notat gl. *in cap. Statuimus*, *in ver. Conſtitutionibus*, *infrà eod. lib. 6.* de quo plenè per eumdem Mar. Socc. *in c. Satis*, *in 19. principali art. inf. eod.*

14 Septimò nota in *verſ. Secundò verò caſu*: & ſigna differentiam inter communicantem in crimine, & communicantem extra crimen: ille enim incidit excommunicationem majorem, & abſolvi non poteſt niſi ab excommunicatore, vel ejus ſuperiore, & cùm juramento de parendo illius mandato: hìc verò ligatur minori tantùm excommunicatione, & abſolvi poteſt à ſimplici ſacerdote ſi-
15 ne juratoria cautione, ut in fin. textus. An autem ſcienter communicans excommunicato extra crimen peccet mortaliter, examinat Archidiac. in *c. Rogo*, *11. quæſt. 3.* & Jo. Andr. in *cap. Sacris*, *num. 20. ſupra de his quæ vi met. cau.* Cæterùm adverte, ne decipiaris, quia hodiè ex Conſtitutione Martini V. in Concilio Coſtantienſi edita, quæ incipit, *Ad evitandum*, permiſſum eſt communicare cum excommunicatis à Canone, vel ab homine, etiam in adminiſtratione, & receptione ſacramentorum, vel aliis divinis, præterquam in duobus caſibus, videlicet ſi excommunicati ſint publicè denuntiati, aut notorii Clericorum percuſſores qui dicuntur excommunicati non tolerati. Et in his duobus caſibus dumtaxat, non autem in excommunicatis toleratis, locum habet, quod hìc dicitur de incurſu excommunicationis majoris propter participitionem cum excommunicatis in oratione, & de incurſu excommunicationis minoris propter participationem cum excommunicatis extra crimen: quod benè notabis ad limitationem hujus textus. De intellectu autem illius Conſtitutionis ſcripſi latiſſimè in *cap. Quod à Prædeceſſore*, *à num. 39. ſupra de Schiſmat.* ubi etiam *nu. 56.* dixi, an eidem Conſtitutionis fuerit derogatum quoad notoriè excommunicatos per aliam Conſtitutionem Concilii Lateranen. noviſſimi ſub Leone X.

16 Ultimò nota ibi, *Quia tamen conditor Canonis*, textum optimum, & notabilem, ut hìc ait Felin. *num. 1. in ultim. notab.* quòd ab omni excommunicatione lata à Canone poteſt inferior abſolvere, quotieſcumque conditor Canonis abſolutionem ſibi non reſervavit: & ad hoc quotidiè allegatur hìc textus, locum habet nedum in Canone Papæ, ſed etiam in Canone, ſeu ſtatuto cujuſlibet Epiſcopi vel Prælati eccleſiaſtici, ut excommunicatus per illius ſtatutum abſolvi poſſit à proprio Sacerdote, ex quo conditor Canonis ſibi reſervavit abſolutionem: & hoc nota, quia quotidiè occurrit in practica ſecundùm Abb. *hìc n. 5.* Locum tamen habet in abſolutione prout loquitur, non autem in diſpenſatione, ut ſcripſi plenè aſſignando rationem differentiæ in *cap. Dilectus*, *à n. 10. uſque ad n. 16. ſupr. de tempor. ord.*

17 Ex prædicta regula infero ad quæſtionem, an ingrediens ſepta monaſterii monialium abſque licentia Ordinarii, vel alterius Superioris, incurrat excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam ex Conſtitutione Gregorii XIII. edita idibus Junii 1575. quæ incipit, *Ubi gratiæ.*

Ex iis, qui poſt Gregorianam Conſtitutionem ſcripſerunt, nonnulli opinati ſunt non eſſe conſtituendam differentiam, an quis prætextu licentiarum, an verò ſine illis clauſuram monaſterii Monialium ingrediatur, ſed utroque caſu abſolutionem eſſe ſummo Pontifici reſervatam ob
18 identitatem, ſeu potiùs majoritatem rationis, ne deterioris ſit conditionis, qui temerè, ac proprio auſu ingreditur, quàm qui aliqua cauſa, licèt injuſta, ſe excuſat, arg. *cap. illud*, *verſ. Licet autem*, *de Cler. excommun. miniſtr.* Hoc enim eſt, quod dicunt gloſſæ ordinariæ, in *l. Ex conſenſu*, *§ fin. ff. de appellat. & l. 1. § Si quis judic. non obtemp.* non ſolam juſtam cauſam, & rationabilem quem à contumacia excuſare, ſed etiam injuſtam, & quod legitur in *l. 1. in fin. ff. de abigenis*, *& in l. Plagii*, *ff. ad l. Flav. de Plagiar.* in quibus eſt expreſſum non ſolùm legitimam, ſed & illegitimam cauſam excuſare à dolo: quàm regulam dixit communem Dec. *conſ. 170. Viſo themate*, *col. ult. in princ.*

Item ubi eſt culpa major, ibi debet eſſe major vindicta, *c.* 19
Excommunicamus, *§. credentes*, *de hæret.* & ubi magis excedit, ibi eſt ſeveriùs vindicandum, *c. fin. ad fin. de exceſſ. Prælat.* Collectar. in *cap. 1. num. 2. ſupra de Schiſmat.* pœna enim debet commenſurari delicto, *cap. Non afferamus*, *23. q. 1.* & notat gloſ. 2. in *cap. Propoſito*, *27. qu. 1.* Bart. in *l. Levia in princ. ff. de accuſat.* Bald. in *Auth. Clericus*, *col. 2. C. de Epiſc. & Cler.* Dec. in *c. Eccleſia S. Mariæ*, *n. 1. de conſtit.* Et confirmatur, quia, ut inquit Card. 20
in *1. notab.* diſpoſitio pœnalis injungens pœnam excommunicationis, non reſtringitur, ſed extenditur: Papa enim hìc extendit Can. *Si quis ſuadente*, *17. q. 4.* ut comprehendat non ſolùm injicientem manus, ſed etiam aliàs turbantem libertatem Clerici.

Et primò inter hos Authores adducitur Martinus Alphonſus de Vivaldo *in ſuo Candelabro Aureo in tract. de excommun.* ex Extravaganti, & Concilio *fol. 31.* in ſeptuageſima, & ultima excommunicatione, ubi inter excommunicatos excommunicatione, ſoli Papæ reſervata virtute Gregorianæ Conſtitutionis enumerat ingredientes ſepta Monialium ſine licentia Superioris: & idem confirmat *fol. 36.* loquens de excommunicatione ex Concilio Trident. ibi, *Sexageſima quarta eſt*, dum dicit: Nunc verò eſt reſervata Papæ per Gregorium.

Secundò adducitur Ludovicus de Beja in *ſuo tract. reſol. caſ. Conſcien. Caſu* 3. incipien. *Urſula*, quem ſequitur Lelius Zecchius in *Elucidatione caſuum Epiſcopis reſervatorum*, *in caſu 10. fol. 625.* Et eorum opinioni videtur ſuffragari, quòd ſummus Pontif. aliàs ad ſupplicationem pœnitentium, & etiam Epiſcoporum conceſſit abſolutionem prædicti caſus tamquam ſibi reſervatam; per quo videtur inductus uſus reſervationis ejuſdem caſus.

Ultimò affertur authoritas Navarri in *cap. Statuimus*, *ſub num. 62. in 7. notab. 19 quæſt. 3. Comment. 4. de Regul. & in Man. cap. 27. ſub n. 150.* ubi affirmat dictam Conſtitutionem includere etiam intrantes ſepta monaſterii non habentes licentiam, & ſe credere hanc fuiſſe mentem ejuſdem Gregorii.

His tamen non obſtantibus contrarium verius videtur: Nam Conſtitutio Gregor. expreſsè loquitur de ingredientibus prætextu licentiarum revocatarum, & de his, qui habent licentiam ab Ordinariis in caſibus permiſſis, eaque abutuntur, ut patet ex rubrica, & ex verbis Conſtitutio-
nis, præſertim in proœmio, à quo cauſa finalis colligitur, 21
l. 1. ff. ad Macedon. l. 1. ff. de hæred. inſtit. l. Titia, *§ Idem reſpondit*, *ff. de verb. oblig.* Oldr. *conſ. 103. Quæſtio eſt*, *verſ. Secundo ex hoc*, & ad cujus limites reſtringitur generalitas diſpoſitionis, Bald. *conſ. 159. Eleganter*, *& copioſè nu. 4. verſ. Niſi dicamus*, *lib. 2.* Roman. *conſ. 16. Viſo themate*, *num. 4. & ſeq.* in quo quidem proœmio verbum nullum legitur de excommunicatione contra ingredientes abſque licentia. Unde cùm eis non conveniant verba Conſtitutionis, conſequens eſt, ut nec conveniat illius diſ-
poſitio, *l. 4. §. Toties*, *ff. de dam. infect.* quia lex non 22
imprimit effectum ſuum niſi in illas perſonas, quibus verba legis congruunt, & adaptantur, ut inquit Gemin. *conſ. 68.* Innocentius *ſub nu. 4. verſ. Cùm ergo concurrant*, & ſi Gregorius voluiſſet comprehendere ingredientes abſq; licentia, expreſſiſſet, ſicut expreſſit de ingredientibus prætextu licentiarum, &c. *c. 2. de transl. Epiſc. c. Ad audientiam*, *de decim.* & in materia excommunicationis eſt bona
gl. in *c. Prudentiam*, *§. Sexta*, *in ver. Vinculo excommunicationis*, *de off. deleg.* 23

Et eò magis, quia conſideratur etiam diverſitas rationis inter eos, qui abſque licentia ingrediuntur, & eos, qui 24
ingrediuntur prætextu licentiæ revocatæ, aut abutuntur licentia Ordinarii. Siquidem licentia præbet ingredientibus anſam multò liberiùs, & frequentiùs delinquendi, exemplo tutoris ſuſpecti fidejuſſionem præſtantis, quo velamine datur ei occaſio diutiùs graſſandi in re pupillari, *§. fin. inſtitut. de ſuſpect. tutor.* juncta gl. in *verb. Præſtat*, *l. Suſpectus*, *& l. Quia ſatiſdatio*, *ff. eodem*. At verò ibi deficit licentia, ingrediens non ſolùm ſe exponit pœnæ à Concilio Tridentino inflictæ in *cap. 5. ſeſſ. 5. de Regular.* ſed etiam temporali, quæ conſuevit imponi per Magiſtratus ſæculares; ideòque metu utriuſque pœnæ magis retrahitur à delinquendo, *cap. 1.* & ibi gloſ. *in verb. A Domino*, *de homicid. lib. 6. e. 1. §. Superior*, *de ſent. excomm. eod. lib.* Frequentia autem, & libertas ſecuriùs delinquendi fuit

juſta

juſta cauſa, cur Gregorius potiùs reſervaverit Sedi Apoſtolicæ abſolutionem eorum, qui prætextu licentiæ delin-
25 quunt, quam eorum: qui omninò carent licentia. Undè quamvis Sac. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita olim admonuerit locorum Ordinarios, ne ſibi illos caſus promiſcuè reſervarent, quibus annexa eſt excommunicatio major a jure impoſita; illicò tamen adjecit hanc limitationem, niſi fortè propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam aliqui hujuſmodi caſus nominatim reſervandi viderentur, ut in litteris ſcriptis ad Cardinalem Archiepiſcopum Neapolitanum ſub die 26. Novembris 160. . quam quidem frequentiam, & ſcandalum conſideraſſe Gregorium in reſervatione hujus caſus, ſatis conſtat ex verbis Conſtitutionis, ibi: *Ac omnia quæ illas* (ideſt Moniales) *a ſpiritualium rerum cogitatione, & exercitio avocant, impedimenta tollere, periculaque, & ſcandala ab eis removere cupientes, &c.*

Hinc etſi magis delinquat ſtatuens contra jus Eccleſiæ, quam contra libertatem Eccleſiæ, quia in primo caſu tollit jus commune, in ſecundo autem tollit privilegium, argum. *l. Ejus militis*, § *Militia miſſus*, *ff. de teſtam. milit.* & tradit Dec. in *cap. Eccleſia S. Mariæ*, *num.1. de conſtit.* tamen magis punitur ſtatuens contra libertatem, quàm contra jus Eccleſiæ, ſecundùm Bald. in *rubr. eod. tit. in princ. verſ. Quæro an ſit differentia*, quia, ut inquit Dec. *ubi ſupra*, non ſemper pro majori delicto major pœna imponitur: nam propter delicti frequentiam, vel propter majorem inclinationem ad delinquendum major pœna quandoque pro minori delicto imponitur, ut per gloſſ. 2. in *c. Propoſito*, *27. quæſt. 1. & in cap. Admonere*, *in ver. Exiſtimes*, *33. quæſt. 2.* per illum textum, ubi major pœnitentia imponitur interficienti uxorem, quàm matrem, quia ut gloſ. ibi dicit, homines promiores ſunt ad interficiendum uxores: Laici verò Clericos oppidò infeſtos habent, ut legitur in *cap. Laicos*, *1. quæſt. 7.* maximè propter libertatem Eccleſiaſticam, in qua Clerici ſunt melioris conditionis, quam ſæculares, & proptereà major concitatur invidia. Undè cùm ſint procliviores Laici ad ſtatuendum contra libertatem Eccleſiaſticam, & ſic contra privilegia Eccleſiarum, vel Clericorum: meritò ut retrahantur ab eo in quo magis inclinantur, majori pœna afficiuntur.

26 Prætereà graviùs videntur delinquere, & magis contemnere legislatorem, qui ingrediuntur palam, & authoritativè prætextu licentiarum, quàm qui ingrediuntur clam, & nulla ſuffulti licentia, exemplo eorum, qui fructus, & redditus ad Sedem Apoſtolicam, & Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum pertinentes uſurpant: neque enim incidunt in excommunicationem decimamſeptimam Bullæ Cœnæ, niſi qui id faciunt authoritate, & poteſtate uſurpata, ſecundùm Cajetan. in *Summa*, *in ver. Excommunicatio*, *n. 27. verſ. Deindè circa ſecundam materiam*, & Navarr. in *Man. cap. 27. num. 70. verſ. Sexta*, *quod per illa verba*, ſicut ex decreto Concilii Tridentini *cap. 11. ſeſſ. 22. de reformat.* non incidunt in excommunicationem qui rès, & bona Eccleſiæ ſurripiunt tamquam fures, ſed tantùm qui illa authoritativè, & ſub ratione bonorum Eccleſiæ uſurpant, ut aliàs Sacra Congregatio declaravit.

Et item modò cùm aliàs dubitatum fuerit, an prohibitio
27 *cap. 9. ſeſſ. 24. de reformat. matrim.* circa matrimonii libertatem comprehendat privatas perſonas, S. Congregatio cenſuit non comprehendere, ſed tantùm dominos temporales, & magiſtratus cujuſcumque gradus, conditionis, &c. Ingredientibus ergo ſepta monaſterii monialium abſque licentia, nec verba, nec rationes Gregorianæ Conſtitutionis conveniunt; & conſequenter nec illius reſervatio, gloſ. *magna in fin. in Clem. 1. de ſent. excommun.*
28 unde hic caſus tamquam omiſſus remanſit in eo ſtatu, in quo priùs erat, *leg. Commodiſſimè*, *ff. de liber. & poſthum.* gloſ. *in cap. Si pater*, *in verb. Trebellianica*, *de teſtam. lib. 6* Conſentaneum eſt enim jura juribus concordare ad correctionem vitandam, *l. Præcipimus*, *in fin. C. de appellat. & l. Sancimus*, *C. de teſtam. cum ſimil.*

29 Ante ipſam verò Conſtitutionem ex decreto Concilii Tridentini *in cap. 5. ſeſſ. 25. de regular.* ingredientibus ſepta monaſterii Monialium abſque legitima licentia imponitur ſimpliciter pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, nec illius abſolutio expreſsè reſervatur ſummo Pontifici. Ergo cenſetur aliis conceſſa per hanc Decretalem, ubi quando conditor Canonis abſolutionem excommunicationis ſibi non retinet, cenſetur aliis relaxaſſe. Et eſt præcipua regula in materia abſolutionis a cenſuris latis a Canone: patet ex dictis ſupra *in ult. not.* Et hanc ſententiam ſequuntur Moderni *in Praxi Archiepiſcopi*, *c. 6. num. 3. lib. 3.* ubi agentes de materia prædictæ Gregorianæ Conſtitutionis affirmant in ea non comprehendi, niſi qui prætextu licentiarum revocatarum ingrediuntur, non autem qui ſine licentia, licèt incurrant excommunicationem latæ ſententiæ a Concil. Trident. inflictam *dict. cap. 5.* Nec etiam Moniales in illum ingreſſum prohibitum conſentientes incidere in excommunicationem, ſed tantum peccare mortaliter. Idipſum cenſent Rodriq. *de Regular. t. 1. quæſt. 48. artic. 2.* & Suar. *de Cenſur. diſput. 22. ſect. 6. excommun. 6.*

Quibus non obſtant adducta in contrarium: nam ad primum patet reſponſio ex dictis: cùm enim Gregoriana Conſtitutio nec in rubro, nec in nigro, nec in verbis narrativis, nec diſpoſitivis loquatur niſi de ingredientibus prætextu licentiarum revocatarum, aut abutentibus Ordinarii licentia, non debet extendi ad alium caſum non expreſſum, præſertim habentem rationes diverſas, & in materia pœnali.

Neque obſtat, quòd ſecundùm Cardin. diſpoſitio pe-
nalis injungens pœnam excommunicationis non reſtringatur, ſed extendatur: imò enim cum nulla pœna ſit major in Eccleſia, quàm excommunicationis, *cap. Corripiantur*, *24 quæſt. 3. cap. Abſit*, *11. quæſt. 3. cap. Sacro*, *ſupra eod.* non debet in ea fieri extenſio, ſed potiùs reſtrictio, *cap. Quæſivit de his quæ fiunt a major. part. cap.* & notat gl. *in c. Prudentiam*, *in ver. Vinculo excommunicationis*, *de off. deleg.* & Innoc. *hic num. 2. verſ. Et in excommunicatione*. In hoc textu autem fit potius declaratio, quam extenſio, ſecundùm Anchar. *hic in princ.* quia debemus magis conſiderare injuriam, ſeu violentiam, quæ ſapit cauſam finalem, quàm manus, quæ ſapiunt demonſtrationem. 30
Unde eodem modo in excommunicationem incideret, qui 31
Clericum non manibus, ſed pedibus percuteret, vel perfunderet aqua, aut in eum ſpueret, vel ejus veſtem frangeret, quia violentia fit perſonæ, ut notatur *in d. capit. Si quis ſuadente*, *17. quæſt. 4. in gl. in ver. Manus*, & per Innoc. & DD. *hic*, & ita videtur ſeipſum declarare Cardin. *hic in 1. oppoſit. num. 4.* licèt hoc caſu non agatur de illius reſervatione.

Ad id, quod dictum eſt de abſolutionibus, quas Sum- 32
mus Pontifex impertitus eſt à prædicto caſu, reſpondetur hinc non rectè inferri ad generalem reſervationem: nam ſi Papa vellet caſum eſſe ſibi reſervatum, expreſsè declararet per Conſtitutionem generalem, non autem per articularem proviſionem ad petitionem unius, vel alterius Ordinarii, vel ſacerdotis. Præſertim vero quia cùm pœniten- 33
tes habeant tres judices, videlicet Parochum, Epiſcopum, & Papam, qui omnes comprehenduntur ſub nomine proprii ſacerdotis *in cap. Omnis utriuſque*, *de pœnit. & remiſſ.* ut ibi notatur, *& in Extravag. Vas electionis, de hæret.* utique procurando ſibi abſolutionem a Papa tamquam à fonte 34
habente plenitudinem poteſtatis, *cap. Quiſe ſcit*, *2. quæſt. 6. cap. Præceptis*, *1. 2. diſt. cap. Quamvis*, *cap. Duum*, *& cap. Multum*, *3. quæſt. 6.* nullum intulerunt præjudicium aliis inferioribus, nec contra eos ex hoc induci potuit uſus, vel conſuetudo: ad hoc quod notat Innocent. *in cap. Bone*, *il ſecondo*, *num. 2. in fin. de poſtul. Prælat.* ubi determinat, quòd ſi Papa aliquid facit de plenitudine poteſtatis, non præjudicat inferioribus, quia cum ſit abſolutè dominus, non indiget aliqua acquiſitione juris. Idem tenet Specul. *in tit. de præſcript. verſ. Illud*, dicens Papam non præſcribere contra inferiores, cùm ipſe jam ſine præſcriptione ſit univerſalis dominus: & ſequitur . . h. *conſ.* 101. *in quæſtione*, *n. 6. verſ. Nec Papa exercendo* . . . *lib. 1.* Et proptereà ex eo, quòd *in cap. Litteras*, *ſupra de fil. Presbyt.* Papa diſpenſaverit non benè infertur, ut prohibita ſit diſpenſatio, quia hæc ab ipſo fuit petita, ut notabiliter dicit gloſ. unic. *in cap. fin.* & ibi etiam Butr. *n. 5. verſ. Non obſtat quod ſolus Papa diſpenſat*, *eod. tit.*

Ad ultimum reſpondetur, de declaratione Gregorii nul- 35
libi conſtare, & eam negari à Rodriquez *tom. 1 quæſt. regular. art. 2.* & à Suar. *de cenſ. diſput. 22. ſect. 6. excommun. 6.* Nec Navarr. de hujuſmodi declaratione atteſtatur, ut ei impo-

imponitur à quibuſdam, ſed tantùm ait credendum eſſe hanc fuiſſe mentem conditoris: quo verò ad ingredientes monaſteria virorum, quia negari non poteſt, quin S. Pius V. declaraverit Conſtitutionem comprehendere etiam illas quæ abſque litteris Apoſtolicis ingrediuntur, ſtandum erit huic declarationi in ſuo ſpeciali caſu dumtaxat.

36 Unde rejectis contrariis, concludendum videtur caſum propoſitum non eſſe Sedi Apoſtolicæ reſervatum, niſi ingreſſus, ſeu violatio clauſuræ monaſterii Monialium fieret ad malum finem, juxta Decretum S. Congregationis Epiſcoporum Clementis VIII. juſſu editum ſuper abſolutione à caſibus reſervatis: & ita declaravit Gregorius XIII. Conſtitutionis conditor, ut in ſubjecta declaratione: Epiſcopus Comen. declarari petiit, an Bulla Sanctiſſimi imponens pœnam excommunicationis ingredientibus monaſteria vigore facultatum Apoſtolicarum, etiam eos comprehendat, qui abſque talibus facultatibus ingrediuntur, ut ſciri poſſit, an abſolutio ſit reſervata Summo Pontifici: Sac. Congregatio cenſuit agendum cum Sanctiſſimo, quia Concilium non reſervavit Papæ, & non videtur adeſſe majoritas rationis, quia abutentes litteris Apoſtolicis majori pœna digni ſunt. Sanctiſſimus declaravit Bullam non comprehendere eas perſonas, quæ ingrediuntur propria auctoritate abſque licentiis Sedis Apoſtolicæ: & quod attinet ad Bullam S. Pii V. de ingredientibus monaſteria virorum, ex quo idem S. Pius V. declaravit comprehendere etiam illos, qui abſque litteris Apoſtolicis ingrediuntur, ſtat firma declaratio.

Juxta prædicta QUÆRO, An abſolutio à cenſuris, in
37 quas incidunt Epiſcopi, & ſuperiores regulares, qui ſui auctoritate officii ſepta monaſterii Monialium ingrediuntur non ſervata forma Conſtitutionis Gregorii XIII. ſit Papæ reſervata?

Ad partem affirmativam facit, quia Gregorius in Conſtitutione, quæ incipit, *Ubi gratiæ*, primum ſanxit, ut ingredientes clauſuram monaſterii Monialium prætextu licentiarum revocatarum incidant in excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam. Ac deinde ſuborta dubitatione, an eadem Conſtitutio comprehendat eos, qui ad ingrediendum alterius licentia non indigent, ſed ſui auctoritate officii nituntur: declaravit Prælatos omnes tàm ſæculares, quàm regulares, quibus cura, & regimen monaſteriorum Monialium incumbit, ita demum uti poſſe facultate ingrediendi illorum ſepta ſibi ex officio attributa, ſi id faciant in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, & religioſis perſonis comitati, ut in Declaratoria incip. *Dubiis*, quæ emergunt in Bullar. *tom. 2. pag. 394.* Si igitur Epiſcopi, & Prælati regulares in 1. Conſtitutione comprehenduntur, & excommunicatio in illa Conſtitutione inflicta, eſt Papæ reſervata; videtur conſequens, ut etiam excommunicatio contra ipſos impoſita in Conſtitutione declaratoria ſit reſervata: nam qualitates omnes, quæ inſunt legi declaratæ, cenſentur ineſſe illius declarationi, ut eſt text. *in l. nihil*, & ibi Bart. *in princip. ff. de conjungen. cum emancip. liber. & in Authen. de filiis ante dotal. inſtrum. natis, ad fin.* Roman. *conſ. 93. num. 4. verſ. Quia in leg. nova*, Paul. de Caſtr. *conſ. 339. col. fin. num. 5. verſ. Quanto quæritur lib. 1.*

Contrarium puto verum, quia ſecunda Conſtitutio 38
Gregorii non ſtat in puris finibus declaratoriæ, ſed in ea parte, in qua pœnas imponit, inducit naturam novæ Conſtitutionis, & idcircò non utitur *verſ. Declaramus*, ut fecit *in 1. parte, ſed ver. Statuimus, atque decernimus, ut in §. Quod ſi contrafecerint*: quæ quidem verba non Conſtitutionem declaratoriam juris præexiſtentis, ſed novi juris promulgatoriam ſignificant, *Clem. ult. §. fin. de reſcript.* gloſ. *in Extravag. Suſcepti Ioannis XXII. in ver. Statuimus, Clem. 2.* & ibi gloſ. *in ver. Decernimus de præben.* & gloſ. *in Clem. Eos, in verb. Deinceps, de regular.* Cùm igitur Gregorius de novo ſtatuat, atque decernat, ut ingredientes clauſuram monaſterii Monialium non ſervata forma ibi præſcripta, ſi Epiſcopi ſint, pro prima vice ſint ingreſſu Eccleſiæ interdicti; pro ſecunda, à munere Pontificali, & à divinis ſuſpenſi, ac deinceps excommunicati: Regulares verò omni officio, & miniſterio privati, ac pariter excommunicati: & abſolutionem ab hujuſmodi pœnis ſibi, & Sedi Apoſtolicæ non reſervaverit: utique ſuccedit regula textus noſtri, videlicet, ut ab his cenſuris latis à Canone poſſit inferior abſolvere, cùm conditor Canonis abſolutionem ſibi non retinuerit, ut dixi ſupra *in ult. not. & in præced. q. n. 29.*

Præterea manifeſtum eſt quantum ad pœnas interdicti, & ſuſpenſionis Epiſcopos non comprehendi in 1. Conſtitutione, cùm illa Conſtitutio has pœnas non imponat: ergo non comprehenduntur quoad pœnam excommunicationis, quia una determinatio reſpiciens plura determinabilia debet intelligi, ut omnia æqualiter determinet, *leg. Jam hoc jure, §. Sed ſi*, ibi Bart. *n. 1. ff. de vulgar. & pupill. & l. fin. C. de ſent. cum ſimil.* & conſequenter nulla ex his pœnis eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata: & circa prædictam Conſtitutionem Gregorii, vide quod ſcripſi *in c. Ut juxta, n. 29.* & ſequitur ſupra, *de offic. Ordinar.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III.

CAPUT XXXIII.

CUm illorum abſolutio, qui pro violenta manuum injectione in clericos, labem excommunicationis incurrunt, (quibuſdam caſibus à prædeceſſore noſtro exceptis) Sedi dumtaxat Apoſtolicæ reſervetur: nonnulli Eccleſiaſticam ſententiam negligentes, in excommunicatione poſiti, Eccleſiaſticos ordines accipere non formidant: quid autem de his fieri debeat, Apoſtolicum ſæpiùs oraculum imploratur. Circa quos credimus diſtinguendum, quòd tales vel ſciunt excommunicationis ſe vinculo irretitos, vel non recolunt factum, pro quo in latæ ſententiæ canonem inciderunt, vel factum quidem ſcientes, juris ignari neſciunt exindè ſe teneri. Primos, ſi fuerint ſæculares clerici, à ſuſceptis ordinibus cenſemus in perpetuum deponendos: in reliquis caſibus tàm Archiepiſcopi, quàm Epiſcopi, abſque mandato Sedis Apoſtolicæ ſpeciali, diſpenſandi facultatem ſe noverint non habere: quibus etiam eſt abſolutio talium interdicta, cùm majora intelligantur illis prohibita, quibus vetita ſunt minora. Poterunt tamen hujuſmodi Romani Pontificis auribus intimari, ut ab eo ſecundùm rigorem vel æquitatem reſponſum prodeat, prout diſcretio ſua viderit faciendum. Qui ſi clauſtrales hujuſmodi fuerint, licèt ab Alexandro Papa fuerit conſtitutum, quòd Monachi & Canonici regulares, quocumque modo ſe in clauſtro percuſſerint, non ſunt ad Apoſtolicam ſedem mittendi, ſed ſecundùm providentiam ſui Abbatis, diſciplinæ ſubdantur; & ſi Abbatis diſcretio ad eorum correctionem non ſufficit, providentia eſt diœceſani Epiſcopi adhibenda: & alibi dicatur, quòd de ſæculo fugientes, qui religionis habitum in monaſterio receperunt, & inter cetera poſtmodùm confitentur, ſe tale commiſiſſe delictum, per quod ipſo actu excommunicationis ſententiam incurrerunt, ſine licentia Romani Pontificis Abbas non poteſt, nec debet eos abſolvere, quamvis præſum-

ptionem

ptionem delinquentium debita poſſit animadverſione punire: Nos tamen in religionis favorem, & ut evagandi materia ſubtrahatur, majorem eis gratiam exhibere volentes; eorum Prælatis, quòd etiam talibus abſolutionis beneficium impertiri valeant, indulgemus: niſi exceſſus ipſorum extiterit difficilis & enormis, utpotè ſi ad mutilationem, membri vel effuſionem ſanguinis eſt proceſſum, aut in Epiſcopum, aut Abbatem violenta manus injecta: cùm exceſſus tales & ſimiles nequeant ſine ſcandalo prætériri. Si verò clauſtralis aliquis in religioſam perſonam alterius clauſtri manus injecerit violentas, per Abbatem proprium, & ejus, qui paſſus eſt injuriam, abſolvatur. Quòd ſi clericum percuſſerit ſæcularem, nonniſi per Apoſtolicam ſedem (ut ſcandalum evitetur) abſolutionis gratiam poterit promereri. Si autem hos ad Ordines promoveri contingat, juxta præmiſſam diſtinctionem, qui ſcienter in contemptum Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſe fecerint ordinari, ab executione ſuſcepti ordinis, & officii decernimus manere ſuſpenſos; Circa reliquos verò facti memoriam, vel juris peritiam non habentes, monaſteriorum utilitate penſata, poſt injunctam regularem pœnitentiam, & peractam, Abbates ipſorum poterunt diſpenſare: niſi grave fuerit & notabile factum: aut is, qui fecit, adultus fuerit & diſcretus, ut violenter contra oblivionem vel ignorantiam præſumatur. Præcipimus autem Abbatibus, ut formam iſtam diligenter obſervent, ne privilegium mereatur amittere, qui ſibi permiſſa abutitur poteſtate.

S U M M A R I U M.

1 *Excommunicatus, qui ſcienter recipit Ordines, deponendus, ſi eſt Clericus ſæcularis, ſi regularis, ab executione Ordinum eſt ſuſpenſus, & n.8.*
2 *Diſpenſat ſolus Papa cum Clerico ſæculari, qui ignorans jus, vel factum, in excommunicatione recipit Ordines.*
3 *Sed cum regulari diſpenſat Abbas, ſi ignorantia eſt probabilis, & factum non eſt grave, & n.26.*
4 *Excommunicatus pro violenta manuum injectione in Clericum, regulariter non abſolvitur niſi à Papa.*
5 *Fallit in caſibus hìc enumeratis, & n.ſeq.*
6 *Religioſi ab excommunicatione Canonis,* Si quis ſuadente, *abſolvi poſſunt per proprium Prælatum, ſi ipſum habeant, & ſit Presbyter; alioquin per diœceſanum, & nu. 11.*
7 *Declaratio dubiorum in jure conſiſtentium à Sede Apoſtolica petenda eſt.*
8 *Diſpenſat ſolus Papa cum Clerico ſæculari, qui in excommunicatione recipit Ordines, etiamſi ab illa excommunicatione Epiſcopus poſſit abſolvere.*
9 *Diſpenſandi poteſtas major eſt, quàm poteſtas abſolvendi ab excommunicatione.*
10 *Argumentum à minori ad majus non procedit affirmativè, ſed negativè.*
11 *Abbas poteſt abſolvere Monachos ſuos ab excommunicatione ob violentam manuum injectione, dummodò exceſſus non ſit enormis.*
12 *Sive in excommunicationem inciderint poſt ingreſſum Religionis, ſive ante.*
13 *Sed ab aliis excommunicationibus eos tantùm, qui inciderunt poſt ingreſſum.*
14 *Diſpenſandi poteſtatem habens cum ſubdito delinquente non poteſt diſpenſare cum eo, qui deliquit antequam eſſet ſubditus.*
15 *Qualitas adjecta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi.*
16 *Enormis exceſſus dicitur reſpectu quantitatis facti.*
Item reſpectu qualitatis perſonæ, n.20.
Item reſpectu ſcandali, n.22.
Item reſpectu loci, n.23.
17 *Membri appellatione quæ intelligantur.*
18 *Percuſſio cum ſanguinis effuſione an, & quando dicatur enormis.*
19 *Injuria atrox reſpectu quantitatis facti quando dicatur.*
20 *Enormis ſemper dicitur exceſſus in Epiſcopum, vel Abbatem, vel alium Superiorem.*
21 *Et idem ſi in patrem, vel in magiſtrum.*
23 *Injuria atrox æſtimatur, ſi in theatro, in foro, vel in conſpectu Prætoris facta ſit.*
24 *Idem ſi in Eccleſia, vel Cœmeterio.*
25 *Circumſtantiæ, quæ aggravant, vel extenuant delictum, remiſſivè.*
27 *Prælati regulares an poſſint diſpenſare ſuper irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus in vim Concilii Trident. c.6. ſeſſ.24. & n.ſeqq. uſque in fin.*
28 *Irregularitas eſt impedimentum canonicum, quo prohibetur promotio ad Ordines, & illorum executio.*
29 *Prælatis inferioribus non competunt ea, quæ ſacris Ordinibus annexa ſunt, vel illos concernunt.*
30 *Diſpenſatio in irregularitate eſt diſpenſatio circa Ordines.*
31 *Epiſcopi appellatione in materia exorbitanti non venit non conſecratus, etiamſi ageretur de exercenda juriſdictione.*
32 *Epiſcopus electus, ante conſecrationem non poteſt concedere indulgentias.*
33 *Prælatis inferioribus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus in locis ſuæ juriſdictionis uti non licet facultate Epiſcopis attributa decreto C. T. c. 6. ſeſſ. 24.*

Cum illorum. Qui excommunicatus pro manuum in- 1
jectione ſcienter recipit Ordines, deponendus, ſi eſt Clericus ſæcularis; ſi Regularis, ab executione Ordinum
eſt ſuſpenſus. Qui ignorans jus, vel factum, ſic excommu- 2
nicatus recipit Ordines, ſi eſt Clericus ſæcularis, diſpenſat
cum eo ſolus Papa; ſi Regularis, Abbas cum eo diſpenſat, 3
ſi ignorantia eſt probabilis, & factum non eſt grave. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. cum quo Butr. Cardin. & cæteri concordant. Dividitur, ut per Marian. Soccin.

Nota primò ex principio textus, excommunicatum pro 4
violenta manuum injectione in Clericum, regulariter abſolvi non poſſe niſi à Sede Apoſtolica, quia Papa ſibi reſervavit abſolutionem, *ut hìc & in c. Porro, in c. Non dubium, in c. Ea noſcitur, in c. Tua nos, & in c. Quamvis, infr. eod.* & originaliter *in c. Si quis ſuadente, 17. qu. 4.* Fallit tamen
hæc regula in multis caſibus, qui comprehenduntur his ver- 5
ſibus.

Regula, mors, ſexus, hoſtis, puer, officialis,
Delicioſus, inops, æger, ſenexque, ſodalis,
Janitor, aſtrictus, dubius cauſæ, levis ictus,
Debilis, abſolvi ſine ſumma Sede merentur,
Atroces verò ſoli Papæ retinentur.

Regula. Hic comprehenduntur omnes Religioſi, qui 6
abſolvi poſſunt per proprium Prælatum, ſi ipſum habeant, ut *hìc in §. Nos tamen;* dummodò ſacerdos ſit, *c. Canonica, inf. eod. c. Nuper, §. penul. ſup. eod* ubi de hoc; alioquin per Diœceſanum de monialibus, *inf. eod. c. Monachi ſupra eod. Mors, ut in c. Non dubium ſupra eod. Sexus, ut in c. Mulieres, ſupra eod. Hoſtis, ut c. De cætero, ſupra eod. Puer, c. Quamvis, & c. fin. infr. eod. & ſup. c 1. Officialis, c. 3. §. 1. ſupr. eod. Delicioſus:* ſed in iſto priùs conſulitur Romanus Pontifex, *c. Mulieres; ſupra eod. Inopſq;* & nobilis, cui oſtiatim ire verecundum eſt, de quod dic, ut plenè notatur *in c. Quod de his ſupra eod.* & infra *in cap. Ea noſcitur. Senex, ut in d. cap. Quod de his, & c. Ea noſcitur. Æger,* ægerq; incurabilis, vel de cujus morte dubitatur, vel morbus chronicus eſt, & longus: de quo dic, ut in juribus proximè citatis. *Sodalis, ut c. Quoniam, § fin. ſupr. de vita, & honeſtat. Cleric. & c. Ex tenore, in fin. ſup. eod. Janitor, ut c. 3. in 1. reſponſ. ſupra eod. Aſtrictus,* patriæ poteſtati, vel dominicæ, *ut in cap. Mulieres ſupra eodem,* & infra *cap. Relatum,* de quo dic, ut plenè legitur, & notatur *in c. Cum deſideres, §. 2. & c. Si verò aliquis, ſupra eodem Cauſæ,* ſcilicèt juſtæ, quodcumque præſtent impedimentum Sedem Apoſtolicam non adeundi, *cap. De his,* ubi de hoc, *& c. De cætero ſupra. & infra, c. Quamvis. Levis ictus, ut c. Pervenit, ſupra eod. Debilis, ut c. Ea noſcitur ſup. eodem. Abſolvi ſine ſumma Sede merentur: atroces* verò ſoli

Papæ

Papæ retinentur, *ut cap. Relatum, & cap. Canonica, infra eod.* Hos verſus recitat, & ut ſupra exponit Hoſtien. *hic num.* 1. & in ſumma hujus tituli, §. *Quis poſſit excommunicare, num.* 4. *ſub verſ. Secunda regula*, dicens fuiſſe Jacobi Serenæ Ebredunenſis, & concordant hìc Joann. Andr. *num.* 2. Henric. Boich. *eodem num.* Butr. *num.* 26. Anchar. *nu.* 1. & Abb. *in* 1. *notab.* & latiùs proſequitur Marian. Soccin. *in c. Officii, infra eod.* ubi ponit regulam cum tribus declarationibus, ſeu ampliationibus, *num.* 30. *cum tribus ſeqq.* & vigintiquatuor fallentias, *à nu.* 34. *uſque ad nu.* 58. & prædictis adde compendioſam diſtinctionem, quam poſui *in cap. Pervenit, num.* 9. *infra eod.* poſt Jo. Andr. *ibi n.* 3. *verſ. Et ad contrariorum ſolutionem.*

7 Secundò, nota ibi, *Apoſtolicum ſæpiùs oraculum imploratur*, pro declaratione dubiorum conſiſtentium in jure ad Sedem Apoſtolicam eſſe recurrendum; de quo dic, ut ſcripſi plenè *c. Cum veniſſent, ſupra de judic.*

8 Tertiò, nota in *verſ. Circa quos*, qua pœna ſit puniendus Clericus ſæcularis ſuſcipiens Ordines, dum exiſtit in excommunicatione: debet enim deponi ab illo Ordine, nec poteſt cum eo alius citra Papam diſpenſare; quod locum ſibi vendicat non ſolùm in excommunicatis, quorum abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata. ut in caſu hujus cap. ſed etiam in aliis excommunicatis, quos Epiſcopi poſſunt abſolvere, quia nihilominùs non poterunt Epiſcopi diſpenſare cum ſic ordinatis, quia effecti ſunt irregulares & indiſpenſabiles ab alio; quàm à Romano Pontifice, ut hìc firmat Jo. Andr. *nu.* 6. cum quo concordant Henrich. Boich. *num.* 14. Anton. de Butr. *nu.* 18. Abb. *in* 2. *notab.* & alii communiter; & videtur probari *c.* 1. *&* 3. *de eo, qui furtiv. ordin. recep.* ubi cum recipiente Ordinem poſt excommunicationem ſolus Papa diſpenſat.

9 Quartò, nota ibi, *Cum majora intelligantur illis prohibita, &c.* poteſtatem diſpenſandi majorem eſſe, quàm poteſtatem abſolvendi ab excommunicatione; unde non valet
10 conſequentia. Poteſt quis abſolvere; ergo & diſpenſare, quia non procedit arg. à minori ad majus affirmativè, videlicèt, ſi poſſum id quod minus eſt: ergo & id quod majus eſt; ſed è converſo valet conſequentia, qui non poteſt abſolvere, nec poteſt diſpenſare, quia procedit argumentum à minori negativè ſumptum; unde ſequitur: qui non poteſt id, quod minus eſt; nec poteſt id, quòd majus eſt, ut notatur *in c. Cum in cunctis, de elect.* cùm majora intelligantur illis prohibita, quibus vetita ſunt minora, ut dicitur in littera, & ita hìc notant Joan. Andr. *n.* 6. *verſ. Nec obſtat iſta littera*, Hentic. Boich. *n.* 14. *eod. verſ.* Butr. *n.* 18. *verſ. Non hæc littera*, Abbas *in* 3. *notab.* Marian. Socc. *nu.* 6. & Felin. *n.* 1 *in* 4. *notab.*

11 Quintò, nota *in* §. *Quod ſi clauſtrales*, Abbatem poſſe abſolvere Monachos ſuos ab excommunicatione inflicta à Canone pro violenta manuum injectione, dummodò ex-
12 ceſſus non ſit enormis, ſive in excommunicationem inciderint poſt ingreſſum Religionis, ſive ante; & in hoc extenditur *cap Monachi, ſupra eodem* ubi dabatur Abbati poteſtas abſolvendi Monachos ſuos in eo tantùm caſu, in quo inciderant in excommunicationem poſt ingreſſum.
13 Diſpoſitio tamen hujus Decretalis reſtringitur ad ſolam excommunicationem pro violenta manuum injectione, cùm Papa hìc procedat per modum indulgentiæ, ut patet ibi, *Majorem eis gratiam exhibere volentes*: necnon ibi, *Indulgemus*; unde in aliis caſibus Abbas non poterit abſolvere excommunicatos ante Religionis ingreſſum; ſed cùm eis ſervabimus jus precedens, de quo *in d. cap. Monachi*, cùm non reperiatur immutatum, niſi in hoc ſpeciali caſu injectionis manuum in Clericum, *l. Sancimus, Cod. de teſtam. l. Præcipimus in fin. C. de appell.* & hìc tenet Abb. *in*
14 4. *notab. & in d. cap. Monachi*, qui ex hoc notabiliter infert, ut habens poteſtatem diſpenſandi cum ſubdito delinquente in certo caſu, non intelligatur habere poteſtatem diſpenſandi cum eo, qui delictum illud commiſit, antequam eſſet ſubditus, niſi ſpecificè hoc fuerit conceſſum, quod dicit eſſe ſingulare, Marian. Socc. *hic in* 13. *notab.* & ſequitur Felin. *n.* 1. *poſt med. verſ. Nota ſecundum D. Ab-*
15 *batem*, adducens rationem, quia qualitas adjecta verbo intelligitur ſecundùm tempus verbi, ut eſt caſus in *l. In delictis*, §. *Si extraneus, ff. de noxalibus*, de quo latè per Bar. *in l. Ex facto, n.* 1. *ff. de vulgar. & pupill.*

16 Sextò, nota ibi, *Niſi exceſſus ipſorum*: quis dicatur exceſſus enormis: nam hìc conſideratur enormitas triplici reſpectu. Primò ſcilicet reſpectu quantitatis facti: & de hoc habes in textu duo exempla: unum eſt, ſi membrum fuerit mutilatum, ut patet in textu, ibi, *Utpotè ſi ad mutilationem membri eſt proceſſum*: quòd intelligas de quolibet membro magno, vel parvo: non enim hìc diſtinguitur inter hæc, ſicut aliàs, ut *in c. penult. de corpor. vitiat. & in c.* 2. *de Cleric.*
ægr. ſecundùm gl. *hic in verb. Mutilationem membri*, quam 17
approbant DD. ut inquit Felin. *num.* 3. qui etiam proſequitur, an membri appellatione veniant ungula, digitus, caput,
barba, mammilla, dens, à *d. nu.* 3. *uſque ad num.* 12. Alterum 18
exemplum eſt, quando fuit proceſſum ad effuſionem ſanguinis, quod dicunt DD. intelligendum ratione illius membri de quo facilè ſanguis exire non conſuevit, unde non intelligitur, ſi modica, & levis fuit percuſſio in naſo, & ſanguis exivit ab eo maximè, cui exire conſuevit, præſertim in æſtate. Ita poſt Innoc. *hic poſt med. in verb. Effuſionem*, declarat Hoſtien. *num.* 10. *in verb. Vel effuſionem* Joan. And. *n.* 19. & communiter Doctores, Marian. Socc. *in cap. Officii,*
num. 59. *infra eodem.* Rurſus hoc primo reſpectu quantita- 19
tis facti dicitur exceſſus enormis, ſeu atrox, ſi oculus effodiatur, *c. Si evangelica*, 55. *diſt.* ſi quis vulneretur, ſi fuſtibus cædatur, *ut in* §. *Atrox, inſtit. de injuriis*, ſecundùm Hoſt.
hic n. 10. & Marian. Soc. *loc. cit.* Secundò principaliter dici- 20
tur exceſſus enormis reſpectu qualitatis perſonæ, veluti ſi in Epiſcopum, vel Abbatem ſit violenta manus injecta, ut hic in littera; talis enim exceſſus ſemper gravis eſt, & enormis, ut patet in *c. Ille proculdubio*, 93. *diſt.* ſecundùm Hoſt. *hic n.* 10. *in fin. in verb. Aut in Epiſcopum*: & idem eſt ſecundùm eum, ſi in Priorem ſuum locum Abbatis tenentem, argum. *c. Cum in Eccleſiis, ſup. de major. & obed.* Et idem intelligas, quando inferior, & ſubditus in Superiorem ſuum
manus injicit violentas, ſecundum Hoſtien. *ubi ſupra*; & 21
idem ſi filius in patrem, vel diſcipulus in magiſtrum, ſecundum Marian. Socc. *d. n.* 59. *circa med. verſ. Et idem ar-*
bitror. Tertiò principaliter exceſſus æſtimatur enormis re- 22
ſpectu ſcandali, ſcilicet ubicumque ſcandalum imminet, ut patet in textu, ibi, *Cum exceſſus tales nequeant ſine ſcandalo præteriri.* Nihil enim faciendum eſt cum ſcandalo, ut patet in eo, quod legitur & notatur *in cap. Nihil, ſupr. de præſcript. & in c. Niſi cum pridem*, §. *Pro gravi quoque ſcandalo,*
de renunc. Sed & reſpectu loci injuria dicitur atrox, veluti ſi 23
in theatro, in foro, vel in conſpectu Prætoris facta ſit, dicit
text. *in d.* §. *Atrox, inſtit. de injur.* Fortiùs ergo ſi in Eccle- 24
ſia, vel Cœmeterio, *c. Cum pro cauſa, ſupra eodem, c. Quiſquis, &* §. *Qui autem*, 17. *qu.* 4. ſecundùm Hoſt. *in Summa hujus tit.* §. *Qui poſſit ab hac abſolvere, verſ. Sed quæ dicatur atrox*, de quibus dic pleniùs, ut per Marian. Socc. *in d. cap.*
Officii, n. 59. *infra eodem*, & quæ circumſtantiæ aggravent, 25
vel extenuent delictum, ſeu injuriam, dic, ut per eumdem Marian. *in c. Licèt, n.* 21. *in fin. ver. in cauſæ autem cognitione ſeptem veniunt principaliter conſideranda, & n. ſeqq. uſq; in fin. ſupra de pœn.*

Septimò, nota *in verſ. Circa reliquos verò*, Abbatem quan- 26
doque poſſe diſpenſare ſuper irregularitate, ſcilicet cum Monacho ſuo, qui exiſtens in excommunicatione propter exceſſum non gravem ex ignorantia probabili ſuſcipit Ordines, ut hìc per Abb. *in* 7. *&* 8. *notab.* Marian. Socc. *n.* 20. *&* 21. & quod dictum eſt de Abbate, intelligas etiam de quolibet Priore Conventuali, vel Prælato Regulari, ſecundùm Innoc. *hic nu.* 1. *in verb. Abbatis*, quod latiùs proſequitur Hoſtien *n.* 13. *&* 14.

QUÆRO, an facultas diſpenſandi ſuper irregularitati- 27
bus ex delicto occulto provenientibus attributa Epiſcopis ex decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 6. Prælatis Regularibus competat?

Circa intellectum *d. cap.* 6. videtur conſiderari poſſe irre- 28
gularitatem eſſe impedimentum canonicum, quo prohibetur promotio ad eccleſiaſticos Ordines, vel eorumdem executio, ut patet ex deſcriptione, quam ponit Specul. *in tit. delegat.* §. *Juxta, in princ.* Archid. & Joann. Andr. *in c.* 1. *de reg. jur. lib.* 6. Hoſt. *in c.* 2. *n* 5. *ſupra de Cler. excomm. miniſtr.* & Marian. Socc. *in c. Ad audientiam, num.* 12. *ſupr. de*
homicid. Unde diſpenſatio ſuper irregularitate non videtur 29
ſimplicis juriſdictionis Epiſcopalis, cujus capaces ſint inferiores habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem: Nam ad ea, quæ ſacris Ordinibus annexa ſunt, vel illos concernunt, non refertur generalis illa adæquatio, de qua per Abbatem *in c. At ſi Clerici*, §. *De adulteriis, n.* 13. *de judic. & in c. Sicut unire, num.* 3. *verſ. Et circa hoc do regulam, ſupra de exceſſi-*
bus

bus Prælat. Ita Anton. de Butr. in ſuo celebri *conſ.19. num.* 10. & patet ex Concil. Trident. *in cap.* 10 *ſeſſ.* 23. & alibi in materia Ordinum, & dimiſſoriarum ad Ordines.

Poſſet tamen fortè dici Abbates regulares, quibus de jure competit facultas minores Ordines conferendi, *ut cap. Quoniam, 69. diſt. & cap. Cum contingat, ſupra de ætat. & qualit.* ſubditis tamen ſuis regularibus, ex Concil. *dict. cap.*10. poſſe cum eis ſuper irregularitate diſpenſare, ut non impediat ſuſcipere minores Ordines, aut in eiſdem ſuſceptis miniſtrare. Pro quo facit iſte textus, ubi patet Abbatem poſſe diſpenſare cum Monacho irregulari quoad Ordines: & intelligitur communiter, etiamſi irregularitas eſſet contracta poſt ingreſſum, ut patet *in §. Quod ſi clau-*
30 *ſtrales*, & dixi ſupra *in 5. notab.* ex quo textu juncta gloſ. *in verb. Diſpenſare*, & Innoc. *circa fin. in verb. Abbatis*, colligitur diſpenſationem in irregularitate eſſe diſpenſationem circa Ordines.

31 Quòd autem generaliter decretum Concil. Trident. *in d. cap.6. ſeſſ.* 24. non ſit intelligendum, ut comprehendat omnes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, ſuadetur ex verb. Epiſcopis, quod in materia ſtrictè, & propriè interpretanda, ut puta exorbitanti, plerique dixerunt interpretandum eſſe pro conſecratis tantùm, etiam ubi ageretur de exercenda juriſdictione, ut per Felin. *in cap. Eam*
32 *te, numer. 5. de reſcript.* Hinc etiam communiter tenetur Epiſcopos electos ante conſecrationem non poſſe concedere indulgentias, quamvis id videatur eſſe actus juriſdictionis, text. *in cap. Quod autem, ſupra de pœnit. & remiſſ.* Ita Felin. ubi ſupra *num.*1. & Ant. de Butr. *in prælleg. conſ.* 19. *num.*21. ubi diſtinguit, ut quædam ſint fori pœnitentialiter naturaliter pertinentia ad Ordinem Epiſcopalem, ut eſt abſolvere à peccatis quibuſcumque, in quibus aliqua ſunt reſervata Epiſcopis: & talia ſunt communicabilia cum inferioribus, quia ſui origine pertinent etiam ad inferiores; quædam verò non naturaliter, ſed per accidens inhærent Ordini Epiſcopali, ut eſt indulgentias concedere: & talia, licèt ſint de foro pœnitentiali, non tamen adaptantur inferioribus.

Ad hæc ſi paſſim omnia Epiſcopalia eſſent communicabilia illis inferioribus, paulatim introduceretur uſus Corepiſcoporum, ut ad propoſitum dicit Butr. *ubi ſupra*, & auctoritas Epiſcopalis vileſceret.

Huc etiam pertinet, quòd cùm aliàs dubitatum fuerit in Congregatione Concilii, an Cardinales, qui habent titulos Eccleſiarum Urbis, poſſint in ſuis Eccleſiis titularibus, & eorum ſubditis, uti illis facultatibus, quæ à Concilio Tridentino tributę ſunt Epiſcopis in ſuis civitatibus, & diœceſibus, & ſpecialiter illis, quæ comprehenduntur *ſeſſ.24. cap.6.* facta relatione Gregorio XIII Sanctitas ſua dixit nolle, ut ea, quæ Epiſcopis conceſſa ſunt à Concilio, competant Cardinalibus in ſuis titulis, quia licèt habeant quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ibi tamen verè, & propriè non ſunt Epiſcopi, & in ſpecie cum alias quæſitum eſſet, an facultate conceſſa Epiſcopis decreto Concilii *ſeſſ. 24. cap.6.* etiam inferioribus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus in locis ſuæ juriſdictionis uti liceat: Die 9. Decembris 1582. Sacra Congregatio cenſuit non licere.

Ac poſtremò cùm Abbas Aquiſaneten Sedi Apoſtolicæ 33
immediatè ſubjectus, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habens in ſubditos, declarari poſtulaſſet, an facultas tributa Epiſcopis à Concilii decreto, *cap. 6. ſeſſ.* 24. ipſum comprehenderet: Sacra Congregatio cenſuit non comprehendere.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. London. Archiepiſcopo.

CAPUT XXXV.

UT famæ tuæ: & infrà. Sanè conſuluiſti nos, utrùm Clerici graviter excedentes, qui tutè non poſſunt monaſteriis ad agendam pœnitentiam deputari, quoniam cùm non pœniteant de commiſſis, opportunitate fugiendi captata, carcerem fugerent clauſtri, & prioribus ſe ſceleribus ſceleſtiùs immiſcerent: à te vel aliis Prælatis ſuis arctæ poſſint cuſtodiæ mancipari? & infra. Reſpondemus, quòd cùm Prælati exceſſus corrigere debeant ſubditorum, & publicæ utilitatis interſit, ne crimina remaneant impunita, & per impunitatis audaciam fiant, qui nequaquam fuerant, nequiores: non ſolùm poſſunt, ſed debent etiam Clericos, poſtquam fuerint de crimine canonicè condemnati, ſub arcta cuſtodia detinere: qui cùm ſint incorrigibiles, nec in Monaſteriis valeant cuſtodiri, ad ſimilia vel pejora facilè laberentur. Laici verò citra excommunicationis ſententiam capere Clericos, & ad judicium trahere poſſunt, ſi oporteat, etiam violenter: dum tamen id de mandato faciant Prælatorum, quorum illi ſunt juriſdictioni ſubjecti, & quorum eſt corrigere criminoſos: cùm hoc non ipſi, ſed illi, quorum auctoritate id faciunt, facere videantur: dum tamen non ampliùs eorum violentia ſe extendat, quàm defenſio vel rebellio exigit Clericorum.

UT *famæ*. Prælatus Clericum ſuum incorrigibilem incarcerare debet, & poteſt. Hoc dicit primò. Laici de Prælatorum licentia capere poſſunt Clericos, & ad judicium ducere, Joan. Andr. Secunda pars ibi, *Laici*.

Pro intellectu hujus Decretalis vide quod ſcripſi in *c. Cum non ab homine, n.*103. *de judic.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. Senonen. Archiepiſcopo.

CAPUT XL.

PEr tuas litteras; & infrà. Videtur aliquibus, quod cùm ad Metropolitanum per appellationem quæſtio non defertur, excommunicatus autem vocem non habeat appellandi, utpotè ab Eccleſia ſeparatus, ſive appellaverit, ſive non, Metropolitanus ei non debet abſolutionis beneficium exhibere. Verùm ex verbis cujuſdam epiſtolæ, quam ſcholaſtici ab Alexandro Papa emanaſſe proponunt, habetur, quod ſi ante appellationem, in aliquem excommunicationis ſententia fuerit promulgata, Metropolitanus ante litis ingreſſum, ab eo juramento recepto, ſecundùm Eccleſiæ conſuetudinem, debet ipſum abſolvere; niſi voluerit Epiſcopo diœceſano deferre, ipſumque ad eum remittere abſolvendum: ubi etiam conſequenter infertur, quòd nec excommunicati ſunt audiendi, priuſquam fuerint abſoluti, nec ſunt ad illos, à quibus appellaverant, remittendi. In Sardiceñ. autem Concilio reperitur; ut is qui ab Epiſcopo eſt abjectus, finitimos Epiſcopo interpellet, & cauſa ejus audiatur, & diligentiùs pertractetur: Epiſcopus autem, qui juſtè vel injuſtè abjecit eumdem, patienter accipiat, ut diſcutiatur negotium, quatenùs vel probetur ejus à pluribus ſententia, vel etiam emendetur: priùs tamen quàm omnia diligenter examinata fuerint, nullus ante cauſæ cognitionem communioni eum ſociare præſumat, qui fuerat communione privatus. Nos igitur credimus diſtinguendum, utrùm quis proponat ſe poſt appellationem legitimè interpoſitam, excommunicatione fuiſſe notatum, vel in forma excommunicationis intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum: in quibus caſibus ad probationem eorum, etiam ſi abſolutionem non petat, debet admitti: ſed donec de ipſis conſtiterit, in aliis evitari debet: quamquam Apoſtolica Sedes etiam tales conſueverit abſolvere ad cautelam. Verùm in aliis, niſi gratiam abſolutionis imploret, non debet audiri: ne ſententiam Eccleſiaſticam contemnere videatur, & per hoc ampliùs ex ſuo contemptu ligetur. Quod ſi abſolutionis beneficium humiliter poſtulaverit, Metropolitanus eum debet abſolvere, niſi ſuo duxerit ſuffraganeo deferendum: cui tamen ſi ſuffraganeus abſolutionis beneficium, juxta formam Eccleſiæ noluerit exhibere, ipſe nihilominus illum abſolvat, cautione recepta, quòd ſuo debeat parere mandato, ac deinde cauſam audiat, & quòd canonicum fuerit (juſtitia mediante) decernat. Quod ſi forſan Epiſcopus ſubditum ſuum, propter manifeſtum excommunicaſſet exceſſum, Metropolitanus non debet ipſum abſolvere, niſi ſuffraganeus requiſitus malitiosè ſibi abſolutionis beneficium denegaret.

SUMMARIUM.

1 *EXcommunicatus ab Epiſcopo, ſi ad Metropolitanum appellet, poteſt ab illo abſolvi.*

2 *Metropolitanus tamen Suffraganeo deferens poteſt eum remittere abſolvendum.*

3 *Et tenetur remittere, ſi ejus exceſſus fuerit manifeſtus.*

4 *Excommunicatus appellans ab injuſtitia excommunicationis non auditur, niſi priùs petat abſolutionem, & num.10.*

5 *Secus ſi dicat ſententiam nullam, & n.8.*

6 *Opinioni, vel magiſtro cuilibet non eſt credendum.*

7 *Nullitas & injuſtitia excommunicationis in quibus differant, & n.ſeqq. uſque ad n.26.*

8 *Excommunicationem qui dicit nullam, auditur, licèt non petat abſolutionem purè, vel ad cautelam, & num.44.*

Et quid ſi fuerit excommunicatus propter notorium exceſſum, n.46. & 48.

9 *Exempla non reſtringunt regulam, vel illius rationem.*

10 *Excommunicationem qui dicit injuſtam, volens probare ejus injuſtitiam, non auditur, niſi ante omnia petat abſolutionem.*

11 *Excommunicatio etiam injuſta ligat quoad Eccleſiam militantem.*

12 *Eventus nihil operaturus non eſt expectandus.*

13 *Excommunicatus injuſtè, non petendo abſolutionem, videtur contemnere ſententiam eccleſiaſticam; & ex hujuſmodi contemptu ligatur etiam quoad Deum.*

Excommunicatus poteſt appellare, & appellationem proſequi, licèt abſolutionem non petat, num. 14. & 35.

Declaratur, n.16. & 40.

15 *Appellatio eſt ſpecies defenſionis, & quæ excommunicato non denegatur.*

17 *Excommunicationem dicens injuſtam, abſolvitur purè; ſed dicens eam nullam, quamvis non egeat abſolutione, tamen ſolet abſolvi ad cautelam.*

18 *Niſi diceretur, & infra octo dies probaretur excommunicatus pro manifeſta offenſa.*

19 *Appellatio ab excommunicatione operatur effectum devolutivum, non ſuſpenſivum.*

20 *Excommunicatio trahit ſecum executionem.*

21 *Excommunicationem ubi quis dicit nullam, non modò juriſdictio ad ſuperiorem devolvitur, ſed etiam ſuſpenditur effectus ſententiæ.*

22 *Appellatio à comminatione excommunicationis datur ad utrumque effectum.*

23 *Secus à comminatione declaratoria.*

24 *Appellatio à declaratoria excommunicationis datur ad effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, & n.45. cum duobus ſeqq.*

25 *Appellatio non datur à gravamine, quod reparari poteſt per appellationem à diffinitiva.*

26 *Appellare quis poteſt à declaratoria excommunicationis, & appellationem proſequi abſque eo, quòd petat abſolutionem.*

27 *Abſolutionem petens fatetur ſe excommunicatum, niſi proteſtetur.*

28 *Appellans à declaratoria excommunicationis, quamvis non egeat abſolutione, tamen ad cautelam poteſt abſolvi à Metropolitano.*

30 *Niſi abſolutio ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata.*

31 *Auditor Cameræ eſt judex ordinarius appellationum à ſententiis per Ordinarios latis etiam extra ſtatum eccleſiaſticum.*

32 *Non tamen poteſt abſolvere etiam cum reincidentia, vel ad cautelam excommunicatos ob violatam libertatem, vel immunitatem eccleſiaſticam, & n.33.*

Declaratur, n.43.

33 *Auditor Cameræ in cauſis pendentibus in ſuo tribunali debet ſuperſedere, ſi partes recurrant ad S. Congregationem immunitatis pro alicujus dubii declaratione, & illam exequi.*

34 *Moni-*

34 *Monitoria, & inhibitiones in tribunali Auditoris Cameræ an dari poſſint excommunicatis ob violatam immunitatem eccleſiaſticam.*

36 *Fine permiſſo videntur præmiſſa illa omnia, per quæ pervenitur ad illum, & excluſus a medio, excluditur à fine.*

37 *Exceptio excommunicationis repellit à limine judicii, & impedit litis ingreſſum.*

38 *Et poteſt opponi in qualibet parte judicii.*

39 *Excommunicatus eſt officio judicis repellendus; licèt excommunicationis exceptio non opponatur.*

40 *Appellare quis poteſt à gravamine, & appellationem proſequi non obſtante exceptione excommunicationis.*

41 *Etiamſi fuerit excommunicatus pro eadem cauſa, pro qua eſt in judicio.*

42 *Auditor Cameræ poteſt appellantem ab injuſtitia excommunicationis per ſeipſum abſolvere, vel cum remittere ad excommunicatorem.*

43 *Excommunicatio ab homine non fertur niſi pro contumacia.*

44 *Auditor Cameræ poteſt audire excommunicatum ab Epiſcopo, dicentem excommunicationem eſſe nullam.*

45 *Item poteſt audire appellantem à declaratoria excommunicationis ab Epiſcopo lata.*

46 *Non tamen poteſt eum abſolvere ad cautelam, vel cum reincidentia, ſi excommunicatio ſit Papæ reſervata, & n.47.*

Appellans à declaratoria excommunicationis non auditur, ſi exceſſus ſit notorius, ibid. n.48.

1 PEr tuas. Si excommunicatus ab Epiſcopo ad Metropolitanum appellat, ab illo poteſt abſolvi: ille tamen
2 Suffraganeo deferens poteſt eum remittere abſolvendum.
3 Tenetur etiam remittere, ſi ejus exceſſus fuerit manife-
4 ſtus. Ante abſolutionem verò non auditur volens proba-
5 re ſe excommunicatum injuſtè, ſecus ſi vellet probare ſententiam eſſe nullam. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. Abb. Jo. de Anan. Felin. & Marian. Soccin. Dividitur in quatuor partes principales. In prima, ſuper caſu ponit falſam opinionem. In ſecunda allegat pro Archiepiſcopo. In tertia contra ipſum. In quarta ſolvit diſtinguendo. Secunda ibi, *Verùm*. Tertia ibi, *In Sardicen.* Quarta ibi, *Nos igitur*.

6 Nota primò ibi, *Videtur aliquibus*, non eſſe credendum cuilibet opinioni, neque cuilibet magiſtro, ad idem *cap. Neque quorumlibet. & cap. Ego ſolis, 9. diſt.* & hic notat Hoſtien. *num.1.* quod facit contra modernos, qui dicunt ſolam auctoritatem alicujus probati Authoris reddere opinionem probabilem, de quo dic latiùs, ut ſcripſi in *cap. Ne innitaris, à num.403. uſque ad num. 449. ſupra de conſtitut.* & vide quæ in propoſito idem Hoſtien. notat in *c.1. n.10. & ſeqq. de decim.* & plenius *in c. unico, n.51. cum ſeptem ſeqq. de ſacra unct.*

7 Secundò nota ex textu, & menti commenda plures differentias inter nullitatem, & injuſtitiam excommunicationis.

8 Prima differentia eſt, quia dicens excommunicationem nullam, auditur, licèt non petat abſolutionem purè, vel ad cautelam, ut in text. ibi, *Ad probationem eorum, etiamſi abſolutionem non petat, debet admitti*, & notant Abb. *n.3.* & Marian. Socc. *in 11. notab.* Jo. Andr. & omnes *in ſumm. text.* in extremis verbis: quod locum habet non ſolùm in duobus caſibus hic expreſſis *in verſ. Nos igitur*, videlicet, cùm ſententia excommunicationis eſt nulla, quia lata fuit poſt appellationem interpoſitam, ſecundum ea, quæ leguntur, & notantur *in cap. Paſtoralis, §. Verum, de appellat. & in cap. Licèt, de ſent. excomm. lib.6.* & per Lap. *alleg.47. alias 48.* incip. *Magiſter. Hoſpitalis, num.3.* vel quia in ea fuerit expreſſus intolerabilis error, ſcilicet juris, ut hìc notat gloſ. *in verb. Intolerabilem errorem*; ſed etiam in omnibus aliis caſibus, in quibus allegaretur nullitas, de quibus *in cap. Cum contingat, ſupra de offic. deleg.* per Abb. Antiqu. *hìc in fin. verſ. Ad gloſ. duobus*, & per Marian. Socc. *in c. Perpendimus, in decimo principali articulo, quæſt. 19. ſupra eodem.* Illi enim duo caſus hìc po-
9 nuntur exempli gratia, & ideò non reſtringunt regulam, vel ejus rationem: Ad hoc *c.1.* & quod ibi not. in gloſ. 1. *ſupra Ne Cler. vel Monach.* & tenent Doctores hìc, præſertim Abb. *nu. 3. verſ. Et ex prædictis infertur*, & Marian. Socc. *num.10. circa fin. Et adverte*, & ante eos Joan. And. *in cap. Solet, n.15. de ſent. excomm. lib.6.* At verò dicens ſen- 10
tentiam excommunicationis injuſtam, non auditur, volens probare ejus injuſtitiam, niſi ante omnia petat abſolutionem, ut patet in textu ad finem, ibi, *Verùm in aliis* (id eſt ubi non proponitur excommunicationis nullitas, ſed injuſtitia) *niſi gratiam abſolutionis imploret, non debet audiri*: & tenet gloſ. *in ver. In aliis*, Jo. Andr. & ſequentes *ſup. in ſumm.* Butr. *n.14.* Abb. & Marian. Soccin. *locis citatis*, Oldr. *conſ.93. Magiſter Ordinis, n.19. verſ. Non obſtat*, & ad hoc quotidiè allegatur hoc cap. concordat textus *in cap. Cum contingat, ſupra de offic. delegat.* ubi qui dicit ſententiam nullam, admittitur ad probationem, antequam abſolvatur; ſed qui dicit eam injuſtam, ante abſolutionem non admitti-
tur. Ratio differentiæ eſt, quia excommunicatio etiam 11
injuſta ligat quoad Eccleſiam militantem, *cap. 1. & cap. Si Epiſcopus forte, 11. quæſt.3. cap. A nobis, il ſecondo, ſup. eodem*, & cùm ſit in omnem eventum neceſſaria abſolutio, 12
ne fruſtra expectetur eventus nihil operaturus, juxta notata *in l. Si quis ita ſcripſerit hæred. inſtituen. ff. de petit. hæred. & in l. Aliquando, §. final. ff ad Vellejan.* meritò ante omnia debet peti abſolutio. Creſcit enim homo per meritum obedientiæ parendo iniquæ ſententiæ, *cap. Sciendum, 8. quæſt. 1. cap. Quid 11. quæſt.3.* gloſ. *in cap. Cum medicinalis, in verb. Non contemnat, infra eod. lib.6.* Quinimò ex- 13
communicatus non petendo abſolutionem videtur contemnere ſententiam Eccleſiaſticam: & ex hujuſmodi contemptu magis ligatur, ut hic dicitur in littera; & notat præcitata gloſ. adeòut tunc incipiat ligari etiam quoad Deum, Feder. de Sen. *conſ. 11. Quæritur, An excommunicatio, in princ.* Sed cùm proponitur nullitas, tunc effectus eſt maximus, qui probata nullitate non erit opus abſolutione, ut declarant hìc Butr. *n.14.* Abb. *d. n.3.* & Marian. Socc. *n.10. ante medium, verſ. Et ratio.*

Sed propoſitæ diſtinctioni videntur apertè obſtare multa 14
jura, quæ dicunt excommunicatum poſſe appellare, & ap-
pellationem proſequi, licèt abſolutionem non petat: quia 15
appellatio eſt ſpecies defenſionis, quæ excommunicato non denegatur, prout hæc probantur *in c. Cum inter Priorem, in cap. Significarunt, & in cap. ult.* ubi eſt caſus, *ſupra de except. in cap. Intelleximus, de judic.* cum multis concordan. Fruſtra igitur diſtinguitur inter injuſtitiam, & nullitatem ſententiæ, dum utroque caſu excommunicatus ſit audien-
dus in ſuis defenſionibus, ut hic per Butr. *in 2.* [illegible] Pro 16
ſolutione breviter ſic diſtingue: nam aut quis appellat ab ipſamet excommunicatione, quam dicit injuſtam, & ſic litigium eſt ſuper juſtitia, vel injuſtitia ipſius excommunicationis; & habet locum hæc Decretalis, quia ex quo fatetur ſe ligatum, licèt injuſtè, debet ante omnia petere abſolutionem præſtita cautione, cùm nullus ſit effectus hujus dilationis: nam ſive probetur injuſtitia, ſive non, in omnem eventum eſt petenda abſolutio, ut *in c. Cum contingat, de offic. deleg.* Aut excommunicatus appellat ſuper alio articulo, & adverſarius excipit contra eum de excommunicatione, & tunc quia appellans non fatetur ſe excommunicatum, non eſt neceſſe, ut petat abſolutionem; imò ſi ſibi opponatur de excommunicatione, poterit replicare de hoc non eſſe diſputandum, quia tenet locum rei, & in aliud tempus poterit differri quæſtio ſuper nullitate, vel injuſtitia; ex hoc enim non impugnatur excommunicatio: & in hoc caſu loquuntur jura contraria, ut benè declarat Abbas *hic num.7. & in d. c. fin. nu. 6. de except.*

Secunda eſt differentia inter injuſtitiam, & nullitatem 17
excommunicationis, quia appellans ab injuſtitia abſolvitur purè, & ſimpliciter. Ratio eſt, quia excommunicatio etiam injuſta ligat quoad Eccleſiam, ut dictum eſt ſupra *numer.12.* & ſi contemnitur, ligat etiam quoad Deum, ut *num.13.* & ideò abſolutio eſt ſimpliciter neceſſaria. Sed proponens nullitatem excommunicationis, & intendens eam probare, quamvis ſit audiendus, licèt abſolutionem non petat purè, vel ad cautelam, ut oſtenſum eſt ſupra *numer.8.* tamen ad cautelam abſolvi poteſt, quia etiam tales, id eſt qui dicunt ſententiam excommunicationis nullam, Sedes Apoſtolica ad cautelam conſuevit abſolvere, ut hìc dicitur & in concordantibus allegatis in gloſ. *in ver. Ad cautelam*: idque non obſtante contradictione 18
excommunicatoris, vel adverſarii, niſi ab eis diceretur, & infra octo dies probaretur excommunicatus pro

mani-

manifeſta offenſa, *ut in cap. Solet*, & ibi Jo. Andr. & DD. *de ſent. excummun. lib. 6.*

19 Tertia eſt differentia inter injuſtitiam, & nullitatem excommunicationis, quia ubi appellatur ab injuſtitia, devolvitur juriſdictio ad Superiorem, *cap. Revera*, 3. *quæſt. 9. & cap. Cum in Eccleſia, ſupra de appellat.* ſed effectus excommunicationis non ſuſpenditur, & ſic appellatio operatur effectum devolutivum, ſed non ſuſpenſivum, ut in princip. textus ibi: *Vocem non habent appellandi, & in c. Is cui, de ſentent. excommunicat. lib. 6. & in cap. Paſtoralis, §. Verum, ſupra de appellat.* ubi redditur ratio, quia exe-

20 cutionem excommunicatio ſecum trahit. Item non eſt homo, qui ligat, ſed Deus, *cap. Nemo, il primo*, 11. *quæſt. 3.* Item nemo excommunicatur niſi præcedente culpa mortali, & pro contumacia, *cap. Nemo, il ſecondo, ead. cauſ. & quæſt.* & contumax non auditur appellans, *capit. Sunt quorum, 2. quæſt. 6.* & ita hìc notant gloſ. 2. Innoc. *numer. 1. verſ. ſed decepti fuerunt, nu. 3. in fin. verſ. Sed hoc non placet*: dicens appellationem nihil valere quoad excommunicatorem, quia ſemper excommunicatio ſecum trahit executorem: ſed facere quoad principale negotium, quia ſi juſta cauſa eſt appellatum, illud trahit ad cognitionem Superioris, Hoſtien. *num. 2. in ver. Vocem non habeat appellandi*, Joan. Andr. *num. 12. in gloſſ. 2.* Abb. *in 1. notab.* Marian. Soccin. *nu.* 3. & alii communiter, Capel. Tholoſ. *de-*

21 *ciſ.* 298. Et verò ubi quis dicit ſententiam excommunicationis, non modò cauſa, & juriſdictio ad Superiorem defertur, ſed etiam ſuſpenditur effectus ſententiæ; & ſic dictio, *nullitatis*, operatur utrumque effectum, devolutivum, & ſuſpenſivum, ex notatis per Innoc. *in cap. Paſtoralis, n. 3. ſupra de offic. Delegat.* & tenet Lapus *allegat. 2. diſp. hic n. 4. verſ. Et hæc concludit vera.*

22 Et hinc reſultat quarta differentia: nam ſi judex citet aliquem ad dicendum cauſam, quare non debet excommunicari, à tali excommunicatione datur appellatio ad utrumque effectum, quia cùm cenſura ſecum trahat executionem, & ſic inferat gravamen irreparabile, *ut in dict. cap. Paſtoralis, §. Verum de appellat.* ratio poſtulat, ùt citatus à tali gravamine ſe tueri poſſit præſidio appellationis, *ut l. 2. ff. de appellat. recip.*

23 At verò ſi judex citet ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari incidiſſe in excommunicationem, à com-

24 minatione talis declaratoriæ non datur appellatio. Ratio eſt, quia à declaratoria poſteà lata poterit appellari, & appellatio operabitur utrumque effectum, devolutivum, & ſuſpneſivum, ut per Rotam *deciſ. 2. num. 5. de dolo, & contum. in novis*, & ſcripſi *in cap. Super eo, il ſecondo, nu.*

25 49. & 50. *ſupra de appellat.* Unde cùm gravamen declaratoriæ reparari poſſit remedio appellationis, conſequens eſt, ut à comminatione talis declaratoriæ appellare non liceat; ut in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 20. in princip.* ibi: *Neque appellationes recipiantur, niſi à diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat*; quod etiam priùs jure civili ſancitum fuerat, *ut in l. 2. ff. de appellat. recipien.* & notat gloſ. *in Clem. 1. in verſ. ipſo jure, de hæret.* & ita aliàs declaravit Sac. Congregatio Cardinalium ejuſdem Concilii Interpretum.

26 Sed hìc inſurgit pulchra dubitatio à DD. non excitata. Pone, Epiſcopus declaravit aliquem excommunicatum, numquid talis ab hujuſmodi declaratoria poſſit appellare, & appellationem proſequi abſque eo, quòd priùs petat abſolutionem? Videtur reſpondendum poſſe, nec indigere abſolutione, quia hoc caſu appellans non fatetur ſe excommunicatione ligatum, nec contemnit cenſuram Eccleſiaſticam non petendo abſolutionem, quæ eſt ratio, propter quam dicens excommunicationem injuſtam non auditur, niſi priùs abſolutionem petat, ut patet ex dictis ſupra *numer. 10.* nec vertitur litigium ſuper juſtitia, vel injuſtitia excommunicationis, ſed ſolùm ſuper facto, quia appellans negat ſe commiſiſſe delictum, pro quo à jure pœna excommunicationis infligitur: nam per declarationem, ſeu denuntiationem non ligatur, *ut dict. cap. Paſtoralis, §. Verum, ſupra de appellat.* & cùm ſuper facto Epiſcopus potuerit decipi ex falſis teſtibus, judex appellationis poterit pronuntiare benè appellatum, quo caſu nulla indigebit abſolutione, nec appellationis effectus erit fruſtratorius, *cap. Solicitudinem, de appellat.* & notat Innoc n. *hic in fin.* & conſequenter in appellatione à declaratoria non militat ratio, quæ militat in excommunicatione injuſta, à qua in quocumque eventu neceſſaria eſt abſolutio, ut conſtat ex dictis ſupra *num. 10. & duobus ſeqq.* Item cùm appellans à declaratoria negèt ſe excommunicatum, & in hoc conſiſtat ſubſtantia defenſionis ſuæ in judicio appellationis, utique ſi teneretur petere abſolutionem, per indirectum cogeretur ſuæ defenſioni renuntiare, contra ea, quæ leguntur, & notantur *in cap. Cum inter Priorem, in gloſ. 1. cap. Dilecti filii, cap. Dilecte, & cap. Significaverunt, de except.* quia petens abſolutionem fatetur ſe excommunicatum, *ut cap. Venerabilem, § Sunt enim notoria*, & ibi notat gloſ. *in verb. Poſtulavit*, & communiter DD. *ſupra de elect.* niſi proteſtetur, ut hìc per Innocen. *num. 3. verſ. alii dicunt contrarium.* Item cùm à declaratoria excommunicationis detur appellatio ad utrumque effectum, ut oſtenſum eſt ſupra *nu. 24.* Ergo appellans non debet interim ſe habere pro excommunicato, prout ſe haberet, ſi abſolutionem peteret, *ut in dict. c. Venerabilem.* Item in hoc eſſet ſibi contrarius, quia appellando à declaratoria diceret ſe non excommunicatum, & petendo abſolutionem diceret ſe excommunicatum: unde tamquam præponens contraria non eſſet audiendus, *d. cap. Solicitudinem de appella.* Itaque in effectu idem ſunt dicere excommunicationem nullam, ac dicere declaratoriam injuſtam, quia qui dicit declaratoriam injuſtam, conſequenter dicit ſe non ligatum, & ſic nullam ibi eſſe excommunicationem. Undè ſicut dicens excommunicationem nullam non tenetur petere abſolutionem, ut hìc deciditur, ita nec dicens declaratoriam injuſtam, & appellans ab illius injuſtitia: quod benè nota. 27

Cæterùm adverte, quia & ſi appellans à declaratoria excommunicationis, ut prædixi, non eget abſolutione, poteſt tamen à Metropolitano abſolvi ad cautelam; nam 28
& nulliter excommunicati, qui abſolutione non indigent, 29
à Sede Apoſtolica conſueverunt ad cautelam abſolvi, ut oſtenſum eſt ſupra *num. 17.* Et quod dicitur de Sede Apoſtolica, intelligunt DD. etiam cùm nullitas excommunicationis proponitur coram aliis judicibus, ut hìc per Butr. *num. 23.* Sed hoc limitabis, niſi appellans declaratus fuerit 30
incidiſſe in excommunicationem Papæ reſervatam, puta ex Canone, *Si quis ſuadente*, 17. *qu. 4.* quia tunc Metropolitanus nullo modo poteſt eum abſolvere, *cap. Porrò, ſupra eodem*, etiam ad cautelam, ſicut aliàs poſſet ceſſante reſervatione, *cap. Solet*, & ibi gloſſ. 2. & communiter DD. *de ſentent. excommunic. lib. 6.* Quemadmodum & Auditor 31
Cameræ, quamvis ſit judex Ordinarius appellationum, quæ à ſententiis per quoſcumque Ordinarios, etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum latis ad Sedem Apoſtolicam interponuntur, ut in Conſtitutione 28. aliàs 20 Pauli V. incip. *Eximiæ fidelitatis*, §. 10. tamen non poteſt appellantes 32
abſolvere etiam ad cautelam, vel cum reincidentia ab excommunicatione inflicta ex cauſa violatæ libertatis, vel immunitatis Eccleſiaſticæ, cùm caſus ſit Papæ reſervatus in Extravag. *Et ſi Dominici, de pœnitent. & remiſſ.* & in Bulla Cœnæ Domini, §. 15. *juncto* §. 22. ſecundùm ea, quæ pleniùs adnotavi *in cap. Cùm pro cauſa, à nu. 5. uſque in finem ſupra eodem*, ut in ſubjecta declaratione Sac. Congregationis Cardinalium, & Prælatorum à ſan. mem. Urbano VIII. aliàs deputatæ, & a Sanctiſſimo D. noſtro Innocentio X. renovatæ ſuper appellationibus, & inhibitionibus tribunalis Auditoris Cameræ, & aliorum tribunalium Curiæ Romanæ, in præjudicium Nuntiorum, Epiſcoporum, ac Superiorum Regularium, tenoris infraſcripti, videlicet.

Dubitatum fuit, an in tribunali Auditoris Cameræ, 33
& in aliis tribunalibus Curiæ Romanæ poſſint concedi inhibitiones, ſeu monitoria cum abſolutione etiam cum reincidentia, vel ad cautelam, excommunicatis per Epiſcopos, & alios Ordinarios ex cauſa violatæ juriſdictionis immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ appellantibus, vel aliàs recurrentibus ad ſupradicta tribunalia. Secundò, an in cauſis quæ agitantur in ſupradictis tribunalibus Curiæ Romanæ, poſſit recurſus haberi ad Sacram Congregationem ſuper immunitate, & controverſiis juriſdictionalibus pro reſolutione, vel declaratione, an ſit, vel non ſit commiſſa violatio juriſdictionis, immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ, & an ſit locus reintegrationi hujuſmodi violationis, & interim debeant dicta tribunalia ſuperſedere uſque ad reſolutionem, ſeu declara-

tionem ejuſdem Sacræ Congregationis, illamque ſequi, & exequi.

Die 4. & 11. Auguſti 1626. dubiis ſupradictis cum interventu omnium Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium, & Reverendiſſim. Prælatorum deputatorum, maturè diſcuſſis, ac rationibus hinc inde deductis diligenter ponderatis, unanimi conſenſu cenſuit, quoad primum, tribunal Auditoris Cameræ, necnon alia tribunalia ſupradicta, non poſſe hujuſmodi abſolutiones concedere, etiam cum reincidentia, vel ad cautelam. Quo verò ad ſecundum licere partibus ad dictam Congregationem, ut ſupra, recurrere, & interim ſupradicta tribunalia expectare debere reſolutionem, ſeu declarationem, & illam omninò ſequi, & exequi.

Quibus quidem decretis eidem Sanctiſſimo die 5. Septembris ejuſdem anni 1626. plenè relatis unà cum rationibus, & auctoritatibus, ſua Sanctitas approbavit, & confirmavit, illaque omninò exequi juſſit, & ad hunc effectum notificata fuerunt. Et ſubinde cùm de ſupradictis dubiis iterum actum eſſet in Congregat. habita die 27. Aprilis 1650. nemine diſſentiente, reſolutum fuit, Auditorem Cameræ debere decreta, ut ſupra, edita omninò obſervare, ac præcipere, ut à ſuis Miniſtris, & officialibus exactè obſerventur.

34 Circa primam declarationem in eadem Congregatione hæſitatum eſt, numquid in tribunali Auditoris Cameræ poſſint concedi inhibitiones, ſeu monitoria excommunicatis ex cauſa violatæ libertatis, vel immunitatis Eccleſiaſticæ. Ratio dubitandi fuit, quia ad propoſitum dubium, An monitoria, & inhibitiones hujuſmodi poſſint concedi cum abſolutione à cenſuris, Congregatio nihil dixit de monitoriis, & inhibitionibus, ſed reſpondit ſimpliciter tribunal Auditoris Cameræ non poſſe hujuſmodi abſolutiones concedere etiam cum reincidentia, vel ad cautelam. Unde quod negavit de abſolutionibus, videtur de monitoriis, & inhibitionibus conceſſiſſe, argum. *c. Nonne de præſumpt. cum ſimilibus*, & cum Auditor Cameræ ſit judex Ordinarius quarumcumque appellationum, ut dictum eſt ſupra *num.* 31. dubitandum non videtur, quin in cauſis ad ſuum tribunal per appellationem devolutis poſſit inhibitiones concedere *ut cap. Non ſolum, §. Illa vero, de appell. lib. 6. cum concordant.*

35 Nec refert, quòd non poſſit excommunicatum abſolvere etiam ad cautelam, ubi caſus eſt Sedi Apoſtolicæ reſervatus; quoniam hoc caſu non videtur neceſſaria abſolutio, quia excommunicatus poteſt non modò appellare, cùm hæc ſit ſpecies defenſionis, quæ excommunicato non denegatur, *cap. Cum inter Priorem, de except.* Innocent. *hic num.* 1. *verſ. Non enim eſt verum*, ſed etiam appellationem proſequi, *ut cap. ult. eodem tit.* & notat gloſ. *in d. cap. Cum inter, in ver. Legitima defenſio.* Nihil enim excommunicato appellare prodeſſet, ſi non poſſet appellationem ſuam proſequi, ut dicitur *in dict. cap. ult. in fin.* & ſic Auditor Cameræ poterit uti ſuis facultatibus, & appellantem audire abſque eo, quòd eum abſolvat ad effectum agendi, quia in cauſa appellationis non agit, ſed ſe defendit, licèt aliud ſit in reconventione, ne quod in defenſionis remedium ſuſtinetur, ad impugnationis materiam extendatur, *ut in dict. cap. Cum inter in fin.*
36 Adde quòd cum Auditor Cameræ poſſit cognoſcere cauſas appellationum, conſequenter videtur poſſe facere illa omnia, quæ ad hanc cognitionem ſunt neceſſaria, quia permiſſo fine, omnia videntur permiſſa, per quæ pervenitur ad illum, ut hìc probatur in verſ. *Verum*, & notat Butr. *num.* 8. & Marian. Socin. *in 6. notab.* facit *cap. Præterea, ſupra de offic. deleg.* & text. *in l. Ad Legatum, & in l. Ad rem mobilem, ff. de procurat.* alioquin facultas cognoſcendi eſſet fruſtratoria, quia, ut inquit Butrius *hic in* 1. *notab.* excluſus à medio juriſdictionis delativo, excluditur à fine juriſdictionis deferendæ: ad quod vide bonam gloſ. *in Clem. Religioſus, in ver. Suſtinere de procur.*

37 In contrarium facit, quia appellans ab injuſtitia excommunicationis non debet audiri, niſi priùs petat abſolutionem, ut eſt caſus in hac Decretali, & fuſiùs dictum eſt ſupra *num.* 10. Sed Auditor Cameræ non poteſt ſic appellantem abſolvere etiam cum reincidentia, & ad cautelam, ut in declaratione Sac. Congregationis: ergo nec poteſt eum in cauſa appellationis audire, quia exceptio excommunicationis repellit appellantem à limine judicii, ut hìc & in *cap. Cum contingat, ſupra de offic. Deleg.* & impedit litis ingreſſum, *cap. Intelleximus cum materia, ſupra de judiciis*, Federic. de Senis *conſil.* 116. *Mirandum eſt, in princip.* Et poteſt opponi in qualibet parte judicii, ne quiſ- 38
quam in periculum animæ ſuæ excommunicato communicare cogatur, *cap. Exceptionem, de except.* Sed etſi hu- 39
juſmodi exceptio non opponatur, tamen excommunicatus eſt judicis officio repellendus, ut ibi dicitur *in fin. & in cap. Pia eiſdem in fin. eodem tit. lib.* Quomodo ergo Auditor Cameræ poterit uti ſuis facultatibus in judicio appellationis, ſi non poteſt excommunicatum abſolvere, etiam cum reincidentia, vel ad cautelam, & antè abſolutionem debet eum etiam ex officio repellere.

Pro ſolutione quæſtionis diſtingue: Nam quandoque 40
reus appellat non ab ipſa excommunicatione, ſed ab alio gravamine, & in judicio appellationis opponitur ei exceptio excommunicationis: & tunc Auditor Cameræ proculdubio poteſt eum audire, etiamſi abſolutionem non petat, eique inhibitionem concedere, quia hæc eſt ſpecies defenſionis, quæ, ut prædixi, excommunicato non interdicitur: & in hoc caſu loquuntur inducta ad partem negativam *num.* 37. Et quamvis textus in *d. cap. ultim. de except.* 41
loquatur, quando appellans fuerat excommunicatus ex aliis cauſis; tamen procedit, etiamſi fuerit excommunicatus pro eadem cauſa, pro qua eſt in judicio, & ſatis eſt, ut appellaverit ab indebito gravamine, ut ibi, *& in cap. Cum inter Priorem, eodem tit.* & pro hoc allegatur *cap. 1. de reſcript. lib. 6.* & ita intelligunt DD. *d. cap. ult.* ut ibi notat Abbas *num.* 7.

Quandoque autem reus appellat a ſententia excommu- 42
nicationis, quam dicit injuſtam; & tunc Auditor Cameræ poteſt talem abſolvere per ſeipſum, vel eum remittere abſolvendum ad Epiſcopum excommunicatorem, ſicut poteſt Metropolitanus ad Suffraganeum, ut hìc patet; & conſequenter, poſt impertitam abſolutionem poterit eum in judicio appellationis audire, & Epiſcopo inhibere.

Neque hoc caſu obſtabit declaratio Sac. Congregatio- 43
nis, quia loquitur in terminis excommunicationis Sedi Apoſtolicæ reſervatæ ex cauſa violatæ libertatis Eccleſiaſticæ: & quamvis dubium fuerit conceptum de excommunicatis ab Epiſcopo, tamen videtur intelligendum de declaratis, ſeu denunciatis; alias enim non video, quomodo excommunicatio lata ab Epiſcopo poſſit eſſe reſervata Sedi Apoſtolicæ, cùm ſit excommunicatio ab homine, & non à jure, & conditor Canonis abſolutionem conceſſerit excommunicatori, cùm eam ſibi non retinuerit, ut *cap. Nuper, ſupra eod.* nec Epiſcopus poſſit quemquam excommunicare ob violatam immunitatem; ſed tantùm denunciare, cùm excommunicatio ab homine ferri non poſſit niſi pro contumacia, *cap. Nemo, el ſecundo, 11. quæſt. 3.* & ibi Præpoſ. *num.* 3. *verſ. Item nota*, quòd nemo eſt excommunicandus niſi pro contumacia, Abb. *ſupra in hac Rubrica, num.* 1. Capell. Tholoſ. *deciſ.* 298. Quandoque 44
excommunicatus non appellat ab injuſtitia, ſed dicit ſententiam excommunicationis nullam: & hoc caſu abſque dubio poteſt audiri in Tribunali Auditoris Cameræ, & inhibitionem obtinere, quia non indiget abſolutione, ut deciditur in hoc cap. & dictum eſt ſupra *n.* 8.

Quandoque demùm reus appellat non à ſententia ex- 45
communicationis, ſed ab illius declaratoria: & tunc ſimiliter Auditor Cameræ non prohibetur in cauſa procedere, & inhibitionem decernere, etiam ſi agatur de declaratoria Excommunicationis Sedi Apoſtolicæ reſervatę, putà ex cauſa violatæ libertatis, vel immunitatis Eccleſiaſticæ. Ratio eſt, quia à tali declaratoria, niſi exceſſus ſit notorius, datur appellatio tàm ad effectum devolutivum, quàm ſuſpenſivum, & interim appellans non debet ſe habere pro excommunicato, nec tenetur petere abſolutionem, ut probatum eſt ſupra *num.* 24. unde nihil obſtat quominùs audiri poſſit, & inhibitionem obtinere in tribunali Auditoris Cameræ: dummodò tamen ſic declara- 46
tum ex cauſa violatæ libertatis, vel immunitatis, Auditor Cameræ non abſolvat etiam ad cautelam, vel cum reincidentia: obſtat enim reſervatio Apoſtolica, & declaratio Sac. Congregationis, ſecundùm ea quæ dicta ſunt ſupra *nn.* 31. 32. & 33.

Atque ita die 27. Aprilis 1650. in Sac. Congregatione 47
ſuper hujuſmodi appellationibus, & inhibitionibus dictum fuit

fuit in Tribunali Auditoris Cameræ, poſse quidem concedi monitoria, & inhibitiones iis, qui ab Epiſcopis, vel aliis Ordinariis declaratis fuerint excommunicati ob violatam juriſdictionem, libertatem, vel immunitatem Eccleſiaſticam, & ad Sedem Apoſtolicam appellarint, cùm ab hujuſmodi declaratoria, niſi exceſsus ſit notorius, detur appellatio ad utrumque effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, & Auditor Cameræ ſit judex ordinarius quarumcumque appellationum, quæ à ſententiis per Ordinarios latis etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum ad eamdem Sedem interponuntur; ſed non poſſe eos abſolvere etiam cum reincidentia, vel ad cautelam, obſtante decreto hac de re edito, & à ſan. mem. Urbano VIII. approbato, quod Sacra Congregatio obſervari mandavit.

Dictum eſt, niſi exceſſus ſit notorius, quia talis non auditur appellans *cap. Cum ſit Romana*, §. *Præterea, cap Pervenit, il primo, cap. Conſuluit*, *cap. Propoſuit*, *ſupra de appellationibus*, & hic notat Abb. Antiq. *num. 2. circa finem*, *in verb. Non debet*, poſt Innocen. *in cap. Tua nos*, *nu. 4. ſupra de cohabitat. Clericor. & mulier.* & hic junge quæ in propoſito ſcripſi in *cap. Cum ex iniuncto*, *nu. 5. & ſeqq. de nov. oper. nunciat.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III.

CAPUT XLI.

SI aliquando fortè contigerit, quòd eis, qui auctoritate Apoſtolica ſunt excommunicationi ſubjecti, noſtræ litteræ cum ſalutationis alloquio deſtinentur, non propter hoc excommunicationis credatur ſententia relaxata: cùm per ignorantiam, vel negligentiam, aut occupationem nimiam, vel etiam per ſubreptionem contingat hujuſmodi litteras impetrari.

SUMMARIUM.

1 *Papa ſi ſuis litteris excommunicatum ſalutet, non propter hoc cenſetur eum abſolvere.*
2 *Sive excommunicatio lata fuerit à judicibus inferioribus, ſive à Sede Apoſtolica.*
3 *Excommunicatus etiam per litteras ſalutari non debet.*
4 *Pœna gravis eſt inter homines verſari, & eorum carere ſuffragiis.*
5 *Certa ſcientia excluditur ab actu ex negligentia, multiplici occupatione agendorum, & ſubreptione.*
6 *Vitii remiſſio, ſeu approbatio, ex ſola communione non inducitur, niſi data ſcientia in communicante.*
7 *Papa an cenſeatur excommunicatum abſolvere, ſi eum ſalutet ex certa ſcientia, & n. ſeqq. uſq. ad n. 15.*
8 *Abſolutionis forma non ſervata excommunicatus non intelligitur abſolutus.*
9 *Litteras ſcribens ſervo tamquam Decurioni, vel ancillæ tamquam ſorori, non cenſetur eis tribuere libertatem. Declaratur n. 14.*
10 *Excommunicatus non præſumitur, quem Papa ad oſculum ſcienter admiſit.*
11 *Papa nullis ſubjacet formis juris poſitivi.*
12 *Excommunicati vigore Conſtitutionis, quam Papa vult haberi pro infecta, non indigent abſolutione.*
13 *Prælati inferiores, quamvis per ſolutionem remittant injuriam, tamen pœnam non relaxant, niſi formiter abſolvant.*
15 *Papa participando cum excommunicato, quem nolit eſſe abſolutum, non incidit in Canonem.*
16 *Penſionarius, qui per epiſtolam interpellavit Titularem excommunicatum, ut penſionem ſolveret, eumque in fine epiſtolæ ſalutavit, an inciderit in excommunicationem, & n. ſeq. uſque in finem.*
17 *Excommunicato licitum eſt communicare in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ.*
18 *Non tamen ſalutando eum, aut cohabitando, vel orando cum eo. Contrarium n. 21. & ſeq.*
19 *Excommunicato licitum eſt communicare etiam per litteras in ſpectantibus ad ſalutem. Epiſtola quid ſit, ibidem.*
20 *Verba ſuperflua ſtipulationem non vitiant.*
21 *Excommunicatum alloquens correctionis cauſa poteſt etiam interſerere verba placentia, & ſigna dilectionis oſtendere.*
22 *Imo & cum eo participare in menſa, & cohabitatione, dummodò hoc faciat principaliter, ut eum ad pœnitentiam inducat.*

SI *aliquando*. Si Papa ſuis litteris excommunicatum ſalutet, non propter hoc intelligitur eum abſolvere. Hoc dicit. Primò dictum ponit. Secundo cauſam reddit, ibi: *Cum per ignorantiam*. 1

Nota primò excommunicatum etiam ab Apoſtolica Sede non cenſeri abſolutum ex eo quòd Papa ſuis litteris eum ſalutet: dum enim loquitur hæc Decretalis de excommunicato à Papa, exprimit caſum magis dubitabilem: unde idem & fortiùs dicendum in excommunicato à judicibus inferioribus, ſecundùm intellectum Joann. Andr. *in princip.* qui ſupplet verbum, *maximè*, Butr. *in 1. notab.* Anchar. *num. 1.* Marian. Soccin. *in 2. notab.* & aliorum communiter. Ratio autem dubitandi in excommunicato auctoritate Apoſtolica potuit eſſe duplex. Primò, quia cùm Papa illi communicet in ſalutatione, & communicare non debeat, niſi prævia abſolutione, videbatur eum velle abſolvere ut neceſſarium antecedens. Deinde quia cum ei ſalutem impertiatur, ipſique ſalus eſſe non poſſit ſine abſolutione; idcircò videbatur velle ipſi abſolutionis beneficium impertiri. Cujus tamen contrarium hìc deciditur, & rationes decidendi habet in textu, quia per ignorantiam, vel negligentiam, vel occupationem nimiam, aut etiam ſubreptionem contingit hujuſmodi litteras impetrari. Neque verò vis fieri debet in formula verborum ſalutationis: nam ſive Papa eum ſalutet ſimpliciter, ſive per illa verba, *Salutem in Domino, & Apoſtolicam benedictionem*, vel conſimilia, non intelligitur excommunicationis vinculum relaxare, ſecundùm Io. And *in princpi. in ver. Alloquio*, & Marian. Soccin. *num. 2. verſ. Item procedit niſi tamen.* 2

Secundò nota ex eo quòd Papa hic videatur ſe excuſare, quòd excommunicatum ſuis litteris ſalutaverit ignoranter argumentum optimum, quòd excommunicatus, etiam per litteras ſalutari non debet, ut hinc deducit gloſ. 1. Hoſt. *in princip.* Cardin. *num. 1.* Butr. & Abb. ambo *in primo not.* quod duplicem habet rationem. Altera reſpicit ſalutantem, ne ſcilicet per ſalutationem videatur excommunicato conſentire, ſecundùm eos, & Marian. Soccin. *in cap. Inter alia*, *num. 42. verſ. Et quod dictum eſt de ſalutatione*, *ſupra eodem argum. cap. Cum Hadrianus, in fine*, & ibi gloſſ. *ultima*, 63. *diſtinct.* & probatur in *d. cap. Omnes*, 24. *quæſt.* 1. ibi: *Nec Ave ei dixeritis, qui enim dixerit illi, Ave, communicat ejus malignis operibus.* Altera ratio reſpicit ipſum excommunicatum, ut ſcilicet faciliùs reſipiſcat, cùm viderit ſe contemni, *c. Pia, de except. lib. 6.* gravis enim pœna eſt inter homines verſari, & eorum carere ſuffragiis, *l. His qui, C. de Apoſt.* 3 4 5

Tertiò nota tria, quæ excludunt certam ſcientiam ab actu, & ex quibus probatur, & præſumitur ignorantia, videlicet negligentiam, multiplicem occupationem agendorum, & ſubreptionem, ſecundùm Ant. de Butr. *num. 4.* & Ma-

Marian. Soccin. *nu.* 3. Et quod dixit, negligentiam, intellige Officialium ad hoc deputatorum: nam, ut inquiunt Hoſtien. *num.* 3. & Joan. Andr. *in princ. in verb. Negligentiam*, abſit, ut Papam de negligentia publicè arguamus, argum. *cap. Aliorum*, 9. *quaſt.* 3. *& cap. Si quis Abbas*, 18. *quaſt.* 2.

6 Ultimò nota ex ſola communione non induci approbationem, vel remiſſionem vitii, niſi detur ipſius vitii ſcientia in communicante. Quod ſecundùm Anton. de Butr. *num.* 3. nota pro eo, qui ex aliquo actu vult probare vitii purgationem, ſeu approbationem, ut illius viti articulet
7 ſcientiam.

In gloſſa prima ibi, *ſed pone*, QUÆRO, an Papa ſalutando excommunicatum ex certa ſcientia cenſeatur illum
8 abſolvere.

Pro parte negativa facit primò, quia in abſolvendo præſcripta eſt certa forma, qua prætermiſſa excommunicatus non videtur abſolutus, *cap. Cum deſideres*, *cap.*
9 *Quod in dubiis*, *in princip. & cap. Sacris*, *ſupra eodem*. Deinde pro hac parte facit, quia ſcribens litteras ſervo tamquam decurioni, vel ancillæ tamquam ſorori, non exinde cenſetur eis tribuere libertatem, *leg. Jubemus*, *Cod. de liberal. cauſ. & leg. Non Epiſtolis*, *Cod. de probation.*

10 In contrarium facit, quia ut legitur in *cap Cum olim*, *il primo ſupra de privilegiis*, non præſumitur excommunicatione ligatus, quem Papa ad oſculum ſcienter admiſit. Ergo in dubio cenſetur eum abſolvere. Præterea Summus Pontifex nullis ſubjacet formis juris poſitivi, ſed quod vult, lex eſt, ſi de illius ſcientia appareat, cum legibus ſit ſolutus, *leg. Digna vox*, *Cod. de legibus*, *& leg.*
11 *Princeps*, *ff. eodem*. Poſita ergo licentia Papæ, & voluntate excommunicatus intelligitur abſolutus, licèt Papa non dicat: *Abſolvo te Pater*, quoniam Papa tribuit poteſtatem Canonibus, ipſique ab eo vigorem ſumunt, & non è converſo, *cap. Significaſti*, *ſupra de elect.* Quidquid ergo vult Pontifex, ſervetur, conſtito de illius voluntate, quidquid dicant jura. Demum hoc probatur hic à contrario ſenſu: Nam dum textus dicit: *Cum per ignorantiam*, *&c.* utique contrarium innuit, ſi per ſcientiam: alioquin ſi Papa non poſſet excommunicatum abſolvere,
12 niſi ſervata juris forma, non eſſet major poteſtas Papæ, quàm inferiorum judicum. Et pro hac parte concludit gloſſa, & conſentiunt Goffred. *in procemio Decretalium*; Vincent. Philipp. Tancr. & Hoſtienſis hìc relati à Joann. Andr. *num.* 4. & Ancharan. *eodem num.* Idem notat gloſſ. *in cap. Si inimicus*, *in ver. Expectare* 93. *diſtinct.* ubi ait: (Si Papa excommunicato communicaret, intendendo eum abſolvere, facto, etiam ſi non verbo, habendus eſſet pro abſoluto, cùm Princeps ſola voluntate libertatem concedat) *l. Apud ff. de manumiſſ.*

Tu dic excommunicatum per hujuſmodi ſalutationem intelligi abſolutum, ſi conſtet de certa ſcientia Papæ, de qua conſtare dicitur, ſi hoc exprimat; aliàs ſecus. Caſus eſt in Clement. *Si ſumus*, *de ſentent. excommunicat.* & firmat *hic*, Joann. Andr. *num.* 4. *verſic. Judic.* Butr. *num.* 6. Cardinal. *num.* 1. *verſic. Quæro ſi Papa*, *& verſic. Quæro quomodo conſtabit*, Ancharan. *num.* 4. *verſic. Oportet ergo*, Abb. *num.* 3. *&* 4. Marian. Soccin. *num.* 2. *ad finem.*

13 Non obſtat, quòd in abſolutione forma Eccleſiæ non fuerit ſervata; quia Papa ejuſmodi forma non adſtringitur, ut dictum eſt *num. præcedenti*. Et propterea ſi Papa revocet aliquam Conſtitutionem, & velit eam haberi pro infecta, excommunicati vigore illius Conſtitutionis non indigent abſolutione, ut notabiliter tenet gloſ. in Clem. 1. *in ver. Pro infectis*, *de Immunitate Eccleſiarum*: maxima enim eſt Papæ poteſtas circa jus poſitivum, ut ibi notatur, & probatur in *c. Propoſuit de conceſſ. præben.* & eam gloſſam ſequitur Abb. *hic n.* 4.

Et hinc collige aliud eſſe in inferioribus Prælatis, quia cùm formæ ſint adſtricti, quamvis per ſalutationem videantur injuriam remittere, ut *inſtit. de injur.* §. *fin.* pœnam tamen non relaxant, niſi formiter abſolvant, ut dicunt hic Doctores, præſertim Petr. de Anchar. *n.* 1.

14 Item non obſtat, quod dictum eſt de litteris ad ſervum tamquam liberum, quoniam leges illæ loquuntur, quando libertas in litteris enuntiativè narratur; quo caſu non conſtat de ſcientia domini: ſed ſi conſtaret eum ex certa ſcientia nuncupaſſe ſervum liberum, animo tribuendi libertatem, & hoc exprimeret, dubium non eſſet, quin ſervus libertatem conſequeretur, cum datio libertatis pendeat ex libera voluntate domini, ſecundum Ant. de Butr. *in finem.*

In eadem gloſſa in fine, QUÆRO, numquid Papa in- 15
cidat in excommunicationem minorem, ſi participet cum excommunicato, quem ex tali participatione noſit eſſe abſolutum.

Non, quia abſolutus eſt legibus. Ita concludit gloſſ. *hic*, & in *cap. Si inimicus*, *in ver. Expectare* 93 *diſtinct.* dicens Papam non incidere in Canonem, quia non ligatur à Canone; ut *cap. Innotuit*, *ſupra de elect. & l. penult. ff. de Arbitris*. Idem notat gloſſ. *unica*, *in cap. Nulli ſupra eodem*, & ſequuntur *hic* Hoſtien. *num.* 2. *verſ. Sed numquid incidere*, Joann. Andr. *in fine*, & alii communiter, Subdit tamen Abbas *num.* 5. Papam non debere cum excommunicatis communicare, ut notatur in *dict. cap. Nulli*, & ideò ſervari, ut cum legati Principum, ſeu ut vocant Ambaſciatores, petunt audientiam, Pontifex faciat eos abſolvi & explicata ambaſciata, ut verbis Abbatis utar, reducit eos in priſtinam excommunicationem.

QUÆRO, Penſionarius quidam ſcripſit epiſtolam ad 16
Titularem excommunicatum ob penſionem non ſolutam, cumque interpellavit, ut ſolveret, & in fine epiſtolæ, ut moris eſt, ſalutavit, numquid propterea in excommunicatione inciderit.

Hoſtien. *in cap Cum voluntate*, *num.* 2. *in verſ. In locutio-* 17
ne infra eodem, tenet illam Decretalem, dum decidit licitum eſſe excommunicato participare in locutione in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ, non habere locum in
oratione, in menſa, & in aliis, de quibus *in cap. Nuper*, 18
§. *In ſecunda*, *ſupra eodem*, & mox ſubdit: Sed & caveat participans à ſalutatione, & cohabitatione, *cap. Omnes*, 24. *quæſt.* 1. Videtur ergo Hoſtien. ſentire in locutione poſſe quidem cum excommunicato aliquem participare in ſpectantibus ad ſalutem animæ, dummodò tamen à ſalutatione, & cohabitatione abſtineat: quod etiam innuit ibidem Henric. Boich. *col.* 4. *poſt princip.* dicens poſſe aliquem participare cum excommunicato in locutione, inducendo ipſum, ut ad Eccleſiam revertatur, non autem ſalutando eum, vel orando cum eo. Idem videtur ſentire gloſſ. 1. *hic circa medium*, dum ait: Quamvis non debeamus excommunicatos ſalutare, poſſumus tamen cum eis loqui de rebus pertinentibus ad ſalutem animæ: & ita vult gloſ. ut converſionis cauſa fas ſit excommunicatum alloqui, ſed non ſalutare.

Contrarium videtur verius, quia quod dicitur de locu- 19
tione in *d. cap. Cum voluntate*, habet locum etiam in ſcriptione, cum epiſtola nihil ſit aliud, quam abſentium colloquium, ut hic probatur, ibi, *Noſtra littera cum ſalutationis alloquio*; *& in l. Si procuratorem*, *ff. de procurator.* & ſcripſit *Sic.* 2. *Philippicarum*: *Amicorum*, inquit, *abſentium colloquia epiſtola*, *& Attic.* 7. *Litterarum aliquid ad te darem*, *ut loquerer tecum abſens*; unde Bart. *in l. Nuda*, *num.* 4. *verſic. Hic verò fuit ſcriptura*, *ff. de donat.* dicit epiſtolam loqui cum eo, ad quem mittitur: quamobrem ſi licet excommunicatum alloqui in pertinentibus ad ſalutem animæ, & alia verba interponere, ut eſt
caſus in *dict. cap. Cum voluntate*; ergo etiam licet ad eum 20
litteras mittere cum ſalutatione. Et quidem hoc de plano procedit, ſi ſequamur opinionem Innocentii *in dict. cap. Cum voluntate*, *in princ. in ver. Incidenter*, exiſtimantis licitum eſſe excommunicatum alloqui converſionis cauſa, & alia verba interſerere, etiamſi verba hujuſmodi nec ad abſolutionem, nec ad ſalutem faciant: nam & verba ſuperflua ſtipulationem non vitiant, *l. Quæ extrinſecus*, *ff. de verb. obligat.* ſecundum Hoſtien. & Joan. Andr. *ibi n.* 2. & Butr. *num.* 11. *in fine* ſed etſi ſequamur opinionem Hoſtienſis *num.* 2. *in eod. verſ.* requirentis, ut talia verba aliquo modo, licèt non principaliter, proficiant ad ſalutem, nihilominus talis videtur ſalutatio, quia benevolentiam captat, & ſic diſponit, ut ex familiaritate ſalutis verba faciliùs recipiantur, ut conſiderat D. Thom. *in* 4. *ſent. diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 4. *in corpore*: alioquin verendum eſſet, ne debitor inſalutatus, ac veluti contemptus, & correctionis acrimonia exaſperatus obſtinatior fieret. ad hoc *cap. Cum beatus*, 45. *diſt.* ibi, *Aſperitatis autem nimia increpatio nec correctionem recipit, nec ſalutem*, & Conc. Trid. *in cap.* 1. *ſeſſ.* 13.

ibi

ibi: *Cùm ſæpè erga corrigendos agat benevolentia, quàm auſteritas, &c.* Ob quam rationem, ut inquit Hoſtienſ. *loco cit.* alloquens excommunicatum in tendentibus ad ſalutem, non ut illi faveat, ſed ut eum magis attrahat, poterit etiam dicere verba placentia, & oſtendere ſigna dilectionis, quam ad ipſum, & ejus genus habuit: unde non apparet, cur etiam non poſſit ſalutationem interſerere, & cum Hoſtien. tranſeunt ibidem Jo. Andr. *n.2. in eodem ver.* Butr. *n.* 11. & Cardin. *n.* 2.

Neque verò hoc caſu vigent rationes, cur excommunicati ſalutari non debeant, quarum ſuperiùs meminimus *n.* 3. quandoquidem rationes hujuſmodi vendicant ſibi locum, ſi ſalutatio fiat principaliter, ſecus ſi incidenter, ut ſalutis verba apud eum magis proficiant, ut in *dict. cap. Cùm voluntate, & in cap. Cum excommunicato,* 11. *qu.* 3. *& in cap. Reſponſo, infra eod.*

Et eodem modo reſponderi poteſt ad doctrinam Hoſt. & gloſ. *hic* ut ſupra ponderatam pro contraria parte, quia debet intelligi, ſi ſalutatio ſit nuda, & ſimplex, ſecus ſi admixta cum verbis ad ſalutem pertinentibus, ut in juribus præallegatis.

Quinimò Petr. de Anch. *in d. c. Cum voluntate, in 2. not. n.* 3. (Si quis, inquit, principaliter ad hoc tendit, ut excommunicatum ad pœnitentiam reducat verbis perſuaſivis, ſi cum tali locutione immiſceat incidenter potum, vel comeſtionem in menſa, vel cum eo cohabitet principaliter ad finem converſionis, talis non incidit in Canonem.) Ad quod inducit principium illius Decretalis, *Cum voluntate, & propoſito, &c.* Item quia hæc incidenter eveniunt, & per conſequens non curantur, ut ibi: *Illa enim, quæ incidunt, nec ad abſolutionem faciunt, nec ad ſalutem,* puta, querit de uxore, & liberis, ad dilectionem, quam habuit erga illius genus, & his ſimilia, ad hoc *l. Quæ extrinſecus, ff. de verb. oligat.* Si ergo ſecundùm Anch. incidenter licet cum excommunicato participare etiam cohabitatione ad finem converſionis, longè magis licebit ſalutem dicere, arg. *c. Ex parte, il terzo, de dec.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. Ferrarien. Epiſcopo.

C A P U T XLIII.

RESponſo noſtro poſtulas edoceri, an cùm Ferrar. cives excommunicationis & interdicti ſententiis ſint ligati, liceat tibi viros & mulieres ſemel in hebdomada, vel in menſe, apud aliquam Eccleſiam convocare, quibus prædices verbum Dei, & eoſdem ad correctionem inducas. Super quo reſpondemus; quòd ſine ſcrupulo conſcientiæ hoc facere poteris, cùm videris expedire: dummodò contra formam interdicti nullum eis divinum officium celebretur. Præterea quæſiviſti, cùm Ferrar. civitas ſit interdicto ſuppoſita, & ideò ſint ibidem (præter baptiſma parvulorum, & pœnitentias morientium) univerſa ſacramenta Eccleſiaſtica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus conſignare. Super quo reſpondemus, quòd ſicut baptizari poſſunt pueri, ſic & baptizati ad confirmationem in frontibus à te poſſunt ſacro chriſmate deliniri.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatis, & interdictis prædicari poteſt verbum Dei.*
2 *Excommunicati licitè poſſunt Eccleſiam ingredi, dummodò officium non audiant.*
3 *Excommunicatus permittēdus eſt per Eccleſiā tranſire.*
4 *Excommunicato Miſſam audiente extra Eccleſiam, Sacerdos ceſſare debet, niſi inceperit Canonem.*
5 *Orare licet in Eccleſia, in qua excommunicatus exiſtit non orandi cauſa.*
6 *Excommunicatis licitum eſt communicare ad finem ut ad pœnitentiam reducantur.*
7 *Excommunicatus ſive occultus, ſive manifeſtus nullo tempore intrare debet Eccleſiam, niſi ad audiendam prædicationem verbi Dei.*
8 *Eccleſia quid ſit.*
9 *Excommunicationis gladius nervus eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ, at ſi contemnatur, perniciem potiùs parit, quàm ſalutem.*
10 *Excommunicatio eſt medicinalis, nec mortalis.*
11 *Excommunicatis non denunciatis, nec publicis Clericorum percuſſoribus an liceat Eccleſiam ingredi poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis.*
12 *Excommunicati minore excommunicatione Eccleſiam intrare non prohibentur.*
13 *Divinorum appellatione an veniat prædicatio verbi Dei, & n. ſeqq. uſque ad n. 22.*
14 *Prædicatio verbi Dei non eſt actus Ordinis ſacri, & demandari poteſt etiam Clerico in ſacris non conſtituto, & n;. 19.*
15 *Non tamen mero laico, & n. 19.*
16 *Prædicatio verbi Dei non incumbit ex officio niſi Epiſcopo, & Parocho.*
17 *Monachus etiam Diaconus, vel Sacerdos de jure communi prædicare non poteſt ſine licentia Epiſcopi, vel Curati.*
18 *Epiſcopus etiam non conſecratus, & Parochus non Sacerdos tenetur prædicare populo verbum Dei.*

Proſp. Fagnan. in V. Lib. Decretal.

20 *Suſpenſus à divinis non intelligitur ſuſpenſus à prædicationis officio, nec è converſo.*
21 *Suſpenſus à divinis celebrando efficitur irregularis, ſecus in ſuſpenſo ab officio prædicationis.*
22 *Intellectus Clem. Quamvis de foro compet.*
23 *Interdicti tempore adminiſtrari poſſunt Baptiſmi, & Confirmationis Sacramenta etiam adultis, & n. 27.*
24 *Item Sacramentum Pœnitentiæ etiam ſanis.*
25 *Viaticum decedentibus non denegatur.*
26 *Euchariſtia ſanis non conceditur.*
27 *Confirmatio eſt complementum Baptiſmi, & ante eam quis non dicitur plenè Chriſtianus.*
28 *Interdicti tempore permittitur Chriſmatis confectio in die Cœnæ Domini, & conſecratio olei baptizandorum*
29 *Extrema Unctio denegatur.*
Et quid de Ordine, & Matrimonio, ibid. remiſſivè.
30 *Cives unius civitatis omnes, & ſimul poſſunt non tantùm interdici, ſed etiam excommunicari.*
31 *Univerſitas an excommunic. poſſit, & n. ſeqq. uſq. in fin.*
32 *Univerſitas unde dicta.*
33 *Quid ſit.*
34 *Et quot homines faciant univerſitatem.*
35 *Univerſitatis nomine quid veniat.*
36 *Communitas quid ſit.*
37 *Collegium quid, & in quo differat ab univerſitate.*
38 *Epiſcopus cum Capitulo faciunt unum corpus.*
39 *Excommunicationis pœna quàm gravis ſit.*
40 *Excommunicatus traditur Diabolo corporaliter, & ſpiritualiter.*
41 *Interdici quis poteſt pro peccatis alienis, ſed non excommunicari, & n. ſeq. & n. 51.*
42 *Regnum interdicitur pro peccatis Regis, civitas pro peccatis Epiſcopi, vel Domini, & monaſterium pro peccatis Abbatis.*
43 *Univerſitas ex more ſacrorum Canonum interdicitur, ſingulares perſonæ excommunicantur.*
44 *Excommunicantur in Bulla Cœnæ omnes, & ſinguli appellantes ad futurum Concilium; univerſitates verò & Collegia interdicuntur.*

45 *Officiales laici relegantes perſonas Eccleſiaſticas excommunicantur ab Urbano VI. eorumque civitates, & terræ ſupponuntur Eccleſiaſtico interdicto.*
46 *Conſules mercatorum non faciunt Collegium.*
47 *Legatos, & Nuntios Apoſtolicos impedientes excommunicantur, & eorum regna, & terræ interdicuntur.*
48 *Lucana civitas, & dominium interdicitur, Vexillifer, Antiani, & Officiales nuntiantur excommunicati ob violatam libertatem Eccleſiaſticam.*
49 *Princeps, & multitudo non eſt excommunicanda.*
Declaratur, ibidem.
50 *Multitudo etiam notorii peccati rea excommunicari non debet.*
Declaratur, num. 57.
51 *Univerſitatem excommunicari non poſſe qui Auctores ſenſerint.*
52 *Univerſitas, & capitulum de jure veteri poterant excommunicari.*
53 *Intellectus c. Si autem vobis, 11. q. 3.*
54 *Populum quot homines faciant.*
55 *Univerſitas duplex.*
56 *Intellectus cap. Romana, §. in univerſitatem, de ſent. excommunic. lib. 6. & nu. 72. 79. 80. 84. & ſeq. & nu. 94 & 109.*
57 *Multitudo an, & quando excommunicari poſſit.*
58 *Multitudo peccantium patrocinium errori non parit.*
59 *Multitudini ut ſit parcendum, qui numerus requiratur.*
60 *Univerſitas dupliciter accipitur, & n. 72.*
61 *Univerſitas prout eſt quid abſtractum a ſingularibus perſonis, nulla auctoritate excommunicari poteſt, & n. ſeq. uſque ad n. 72.*
62 *Univerſitas, Communitas, Societas, Collegium, ſeu Capitulum dicuntur unum, non ſimpliciter, ſed aggregativè.*
63 *Gregem faciunt decem oves.*
64 *Collegium, & univerſitas non dicitur perſona vera, ſed ficta, & repræſentata, carens anima, & Baptiſmo, & num. ſeq.*
65 *Excommunicatio non ligat niſi perſonam veram, & num. 69.*
66 *Actus activorum ſunt in patiente benè diſpoſito.*
67 *Excommunicatione non ligatur niſi perſona rationabilis, & baptizata.*
68 *Univerſitatis non ſunt ſingulorum, neque è converſo. Anima ſingulorum non ſunt univerſitatis, ibid.*
69 *Actus, & paſſiones prout conſiſtunt in facto, ſunt ſingulorum, non univerſitatis, & n. 81.*
70 *Excommunicatione ut quis ligetur, quas qualitates habere debeat.*
71 *Univerſitas ut quid præſcindens à ſingularibus perſonis non eſt capax interdicti.*
72 *Excommunicare univerſitatem, vel omnes de univerſitate, non differunt.*
Declaratur, num. 89.
73 *Interdictum corporis in materia cujus corpus non eſt capax, reſpicit ſingulos.*
74 *Capitulum eſt nomen intellectuale, & res incorporabilis, & nihil facere poteſt niſi per membra ſua.*
75 *Univerſitas, Collegium, vel Senatus an poſſint per Papam excommunicari, & n. ſeq. uſque ad n. 79.*
76 *Papa prædeceſſorum ſuorum Conſtitutionibus non ligatur, tam ex defectu voluntatis, quàm poteſtatis, & num. 77.*
78 *Hieronymus, & Auguſtinus contra auctoritatem Papæ ſententiam ſuam non defendunt.*
79 *Univerſitas, vel Collegium an ab inferioribus à Papa excommunicari valeat, & num. ſeqq. uſque ad numer. 88.*
80 *Prohibitio numquam fit generaliter ad cautelam eorum quæ poſſunt contingere.*
81 *Communitas non præſumitur ita tota ad malum conſentire, quin aliqui ſint diſſentientes.*
82 *Juſtus cum impio non eſt condemnandus.*
83 *Epiſcopi non poſſunt Sedis Apoſtolicæ decreta in totum, vel in partem convellere, vel mutare.*
84 *Excommunicari poſſunt ab Epiſcopo Priores, & omnes de univerſitate mandatis ejus rebelles.*
85 *Collegii major pars ſi delinquat, Collegium ipſum dicitur deliquiſſe.*
86 *Capituli alia eſt cauſa, alia Canonicorum.*
87 *Canonici ſingulares citati, etiamſi fuerint contumaces, non poſſunt excommunicari pro Capitulo non comparente, ubi decreta fuit citatio contra Decanum, & Capitulum.*
88 *Excommunicatio lata à Papa in univerſitatem an valeat.*
89 *Et an liget innoxios.*
90 *Et quid in foro poli.*
91 *Infantes excommunicationis ſententia ligari non poſſunt & num. 109.*
92 *Eccleſia non poteſt per excommunicationem excludere à Regno Dei niſi indignos, qui per peccatum mortale charitatem amiſerint.*
93 *Excommunicatio lata in univerſitatem ab inferioribus a Papa, an liget, & timenda ſit, & n. ſeq. uſque in fin.*
94 *Penitus prohibere quid importet, & n. 105.*
95 *Excommunicatio lata in univerſitatem non poteſt referri ad ſingulos, & n. ſeqq.*
Contrarium, nu. 106. & ſeqq.
96 *Capitulo excommunicato an cenſeantur excommunicati ſucceſſores.*
97 *Genere exiſtente incapaci, non fit diſtributio, vel diffuſio in ejus ſpecies.*
Contrarium, num. 111.
98 *Sententia lata contra privilegium non tenet, & nu. 115.*
99 *Potentia eſt de genere bonorum.*
100 *Excommunicatio, ſive juſta ſive injuſta, timenda eſt, & nu. 112. & ſeqq.*
101 *Si lata ſit ab Ordinario, & in talem, qui quamvis ſine culpa, tamen culpam committere potuit.*
102 *Excommunicationis ſententia contra Canonis prohibitionem tenet, ſi feratur ab Ordin. ſecus ſi à Delegato.*
103 *Geſta contra prohibitionem legis non procedentis ad irritationem actus, an & quando ſint nulla, & n. 112.*
104 *Opinio tutior ex præcepto eligenda eſt inter opiniones utrinque probabiles, ubi vertitur ſalutis periculum.*
105 *Sententia lata à non ſuo judice eſt ipſo jure nulla.*
106 *Univerſitas nihil aliud eſt, quam ſinguli homines, qui ibi ſunt.*
107 *Excommunicans Capitulum cenſetur excommunicaſſe ſingulos, & nu. ſeq.*
108 *Actus, qui non poteſt applicari univerſitati, applicatur ſingularibus perſonis.*
109 *Excommunicatio generaliter lata in univerſitatem, referri non poteſt niſi ad capaces excommunicationis.*
110 *Diſpoſitio quantumcumque generalis recipit reſtrictionem de habilitate, & poſſibilitate.*
112 *Excommunicatio in ſuffraganeos lata ab Officialibus Archiepiſcopi, qui de facili poteſt haberi, ligat, quamvis ferri non debeat.*
113 *Excommunicatio lata ab Epiſcopo non ſervata forma cap. 3. ſeſſ. 25. Conc. Trid. valida eſt, licet ſit injuſta, & excommunicatus indiget abſolutione.*
114 *Prohibitio legis non eſt inutilis, licet geſta contra prohibitionem ſint valida.*
115 *Excommunicatio lata in univerſitatem an dicatur lata contra illius privilegium.*

R*Eſponſo.* Excommunicatis, & interdictis prædicari poteſt verbum Dei, & tempore generalis interdicti concedi poteſt Baptiſmus, & Chriſmatio in fronte, & Pœnitentia morientium. Hoc dicit: Sunt duæ partes principales. Secunda ibi: *Præterea*, & quælibet ſubdividitur in conſultationem, & reſponſionem, & ſecunda utriuſque incipit, *Super quo.* 1

Nota primò ibi, *Apud aliquam Eccleſiam conſecrare*, junctο verſ. *Dummodo*, excommunicatos poſſe Eccleſiam ingredi, dummodò officium non audiant, ut hic notat Innoc. *in fine*. Anton. de Butr. *num.* 4. Cardin. *num.* 2. & Marian. Soccin. *nu.* 3. *in* 4. *notab.* & tenet gloſ. *in cap. Qui ſtudet, in ver. Dimiſit*, 1. *quæſt.* 1. ubi dicit quemlibet peccatorem, & etiam excommunicatum poſſe intrare Eccleſiam orandi cauſa, dummodò non interſit divinis officiis, cùm non inveniatur prohibitum, *cap. Nuper ſuper eodem*, Idem firmat Bartholomæus Brixien. *in dict. cap. Qui ſtudet*, Anton. de Butr. & Jo. de Imola *in c.* 1 *de vit. & honeſt. Cler.* & Sylveſt. *in ver. Excommunicatio.* 5. *numer.* 2. *verſ. Unde ſi Eccleſiam ingreſſus*, nec diſſentit Joann. Andr. *in capitul.* 2 3

Sa-

3 Sacro, *in ver. Ingreſſum*, *infrà eodem*, dum tenet excommunicatum permittendum eſſet tranſire per Eccleſiam. Idem videtur ſentire Innocent *in dict. cap. Nuper*, *num. 5.*
4 *in ver. Orando*, ubi primò dicit: (Nullo modo debemus orare, ubi excommunicatus orat, quia videmur ſibi communicare, cùm eumdem Deum ſimul pro populo Chriſtiano rogemus; unde etiam ſi ſit excommunicatus extra Eccleſiam, & audiat Miſſam, ſtatim Sacerdos debet ceſſare, & alii orantes recedere, niſi fortè incœpiſſet Canonem Miſſæ, quia tunc debet ibidem Miſſam perficere, quia non
5 capit diviſionem, *cap. Nihil*, *7. quæſt. 1.*) Deinde ſubjungit: (Tamen ſi in Eccleſia eſſet excommunicatus non cauſa orandi, ſed pro alio ſuo negotio, non video, quare in eadem Eccleſia orare non poſſim, quia ſibi non communico in oratione, quia non orat;) & ſequitur Archid. *in cap. Sicut Apoſtoli*, *num. 2. verſ. Sic intelligit Innocentius*, *11. quæſt. 3.* & *hìc* Petr. de Anchar. *n. 2. in 2. notab.* & Cardin. *num. 2.*

6 Sed alii contradicunt intelligentes hunc textum procedere in hoc ſpeciali caſu, quando excommunicatus in Eccleſiam ingreditur, ut audiat verbum Dei. Et ratio ſpecialitatis eſt, ut faciliùs ad correctionem inducatur. Quod ſatis innuit littera ibi, *& eoſdem ad correctionem inducas*: licitum eſt enim excommunicatis communicare ad finem, ut ad pœnitentiam reducantur, *cap. Anteceſſor*, *11. qu. 3.* *& cap. Cum voluntate*, *infra eodem*, & notant *hic* Butr.
7 Abb. Marian. Soccin. & Felin. omnes *in 2. notab.* Sed extra hunc caſum exiſtimant excommunicato eſſe prohibitum ingreſſum Eccleſiæ, per textum *in c. Perlectis*, *25. diſtinct.* *& cap. Cleros*, *21. diſtinct.* ubi dicitur ad Oſtiarium pertinere claves Eccleſiæ, ut fideles recipiat, excommunicatos, & infideles reſpuat: & hoc tenet Raym. *in ſumm. hoc tit.* §. *Sed numquid*, ubi dicit excommunicatos ſive occultos, ſive manifeſtos nullo tempore debere intrare in Eccleſiam & concordat Goffred. *hìc* & Aſten. *lib. 7. tit. de damn. excomm. in princip. verſ. Item Eccleſiam.*

Nec obſtat, ſi dicatur, Alius non debet excommunicatum occultum prodere, vitando eum in publico: ergo multò minus idem excommunicatus debet prodere ſeipſum: quoniam non eſt ſimile, cùm non ſit in poteſtate alterius excommunicatum corrigere, taliter eum vitando, ſicut eſt in poteſtate ſua ſeipſum corrigere, & abſolutionem impetrare, ut poſt gloſ. Guil. Aſten. & Joan. Friburg. formaliter *hìc* dicit Henric. Boich. *poſt princip.* & in hoc videtur reſidere Hoſtien. *n. 3.* dum dicit: (Diſpenſatur enim hoc caſu propter favorem animarum, & ita poſſunt intrare Eccleſiam; verbo tamen finito ſtatim exeant, & fugiant, quia nec licet eis divina audire, ut notatur in *cap. Quod in te*, §. *1. ſupra tit. prox.*) & idem repetit in *ſumma hoc tit.* §. *fin. verſ. Sed numquid*, & apertiùs Joan. Andr. *in dicto cap. Nuper*, *in ver. Orando*, *num. 5. ſupra eodem*, ubi concludit excommunicatum non debere Eccleſiam ingredi, licèt ibi non celebrentur divina, niſi cauſa audiendi verbum Dei, ut hìc; & ſequitur Marian. Soccin *in cap. Sacris*, *in 9. principali articulo*, *in 17. dubio*, *num. 124. & ſeq. ſupra eodem*, ubi dicit hanc eſſe regulam, ut excommunicatus extra caſum prædicationis verbi Dei non poſſit ingredi Eccleſiam, etiamſi intraret alia cauſa, quàm audiendi divina, ſubdens hanc partem eſſe de jure veriorem, licèt contraria ſit
8 æquior. Ergo adhæreo huic ſecundæ opinioni; tum quia cùm Eccleſia nihil aliud ſit, quàm cœtus, & communio fidelium, *cap. Legimus circa med. 93. diſt. cap. Multæ*, *1. qu. 1. cap. Loquitur Dominus*, *24. qu. 1.* ſicut excommunicatus eſt à communione fidelium excluſus, *cap. Nihil*, *& cap. Canonica*, *qu. 3. cap. Viduas*, *27. qu. 1. & capitul. Tam ſacerdotes*, *24. qu. 3.* ita conveniens eſt, ut excludatur ab Eccleſia materiali, ubi fideles Deum deprecaturi conveniunt, *cap. Oratorium*, *& cap. ſeq. 42. diſt. & c. 2. de immu. Eccleſ. lib. 6.* tum quia jura præallegata *in d. c. Cleros*, *& c. Perlectis*, generaliter, & indiſtinctè arcent excommunicatos ab Eccleſia, nec apparent limitata, niſi in caſu prædicationis verbi Dei, ut hìc: in aliis ergo ſtabimus regulæ, *quia quod non mutatur*, *& c. l. Sancimus*, *C. de teſtam. l. Ab ea parte*, *ff. de probat.* & not. gloſ. *1. in fine in cap. Inter hæc*,
9 *32. qu. 2.* Tum denique quia excommunicationis gladius nervus eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valdè ſalutaris, ac ſi contemnatur, perniciem potiùs parit, quàm ſalutem, ut legitur in *cap. 3. ſeſſ. 25.* Concilii Tridentini. Per hoc autem quòd excommunicatus excluditur ab Eccleſia, cenſura magis formidatur, ob quam rationem amplectitur hanc opinionem, & veriorem putat etiam Felin. *hic in princip.* & tutiorem Henric. Boich. *circa medium*. Neque hoc in odium ex- 10
communicati, ſed ad illius utilitatem, & medicinaliter ſancitum eſt, ut ſcilicet citius reſipiſcat, & ſpiritus ejus ſalvus fiat, *cap. Multi*, *2. quæſt. 1. cap. Audi*, *11. quæſt. 3.* *cap. Cum medicinalis*, *de ſentent. excommun. lib. 6.* Rota *deciſ.* 35. incipien. *Si quis in cauſa*, *aliàs* 10. *num. 2. de ſentent. excommu. in noviſ.* Procedit autem hæc concluſio 11
etiam poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, quæ incipit *Ad evitanda*: nam etſi per eam indulgeatur Catholicis, ut communicare poſſint cum excommunicatis, non tantùm in divinis officiis, ſed etiam in adminiſtratione, & perceptione Sacramentorum, exceptis tantummodò publicè denunciatis per ſententiam, & notoriis Clericorum percuſſoribus: non tamen per hoc ipſi excommunicati in aliquo relevantur, ut ibi expreſsè cavetur in fine: unde quod eos remanet antiqua prohibitio ingrediendi Eccleſiam etiam ex alia cauſa, quam audiendi divina, cum non reperiatur immutata, *l. Præcipimus*, *in fine*, *C. de appel. cum ſimil.* & de intellectu, & robore prædictæ Conſtitutionis, vide quæ ſcripſi latiſſimè in *cap. 1. ſupra de ſchiſmat.* Intellige prædicta in excommunicatis majori excommunica- 12
tione: ſecus ſi minori, quia non prohibentur Eccleſiam ingredi, argum. *cap. nobis*, *ſupra de except. & cap. Qui ſtudet*, *in fine 1. qu. 1.* & reprobata Hugonis opinione tenet Guliel. *in cap. Is cui*, *infr. eod. lib. 6.* & Henric *hic in princip.*

Secundò nota divini officii appellatione non venire 13
prædicationem verbi Dei: nam textus decidit primò excommunicatos, & interdictos poſſe in Eccleſiam convocari ad prædicationem verbi Dei. Deinde ſubjicit limitationem, dummodò nullum in eis divinum officium celebretur. Et ſic ſub illis verbis, *nullum divinum officium*, licèt univerſalibus negativis, non includitur prædicatio. In contrarium eſt gloſſ. in Clemen. *Quamvis*, *in verb. Ad divina*, *de foro competent.* ubi determinat divinorum appellatione comprehendi etiam prædicationem verbi Dei, allegat. *cap. Inter cætera*, *ſupra de offic. Ordin.* & pro gloſſa facit text. *in cap. Perlectis*, §. *Ad Diaconum*, *25. diſt.* ubi dicitur pertinere ad Diaconum prædicare Evangelium, & Apoſtolum: concordat *cap. In ſancta*, *92. diſt.* ibi: *Quos*, (id eſt Diaconus) *ad prædicationis officium vacare congruebat.* Item pro gloſſa facit text. *in cap. Adjicimus*, *16. q. 1.* ubi ſtatuitur, ut nullus, præter Domini Sacerdotes, prædicare audeat. Item prædicationis munus dicitur Epiſcoporum præcipuum eſſe à Concilio Tridentino *in cap. 4. ſeſſ. 24.* & ſic videtur actus Ordinis ſacri, & conſequenter comprehendi divinorum appellatione: unde ſicut quis ſuſpenditur aliquando ab officio ſacerdotali, *cap. Sanè il ſecondo*, *ſupra de offic. deleg. & cap. 2. eodem tit. lib. 6.* ita & à prædicationis officio, ut eſt textus in Clement. *Cupientes*, *de pœnit.* Sed Doctores communiter tenent oppo- 14
ſitum, quia nullo jure apparet prohibitum, quominus prædicandi munus delegari poſſit Clerico in minoribus Ordinibus conſtituto: & quamvis ſtatutum ſit ne quis prædicet, niſi mittatur, ut ad *Roman. 10. cap. Ad abolendam*, *& cap. Cum ex injuncto*, *de hæret.* non tamen reperitur ſtatutum, ut mittendus eſſe debeat ſacro Ordine initiatus, ut plenè reſpondit Navarr. *conſ. 7.* incipien. *An prædicare ſit actus Ordinis ſacri*, *in tit. de offic. jud. deleg.* qui ampliùs 15
putavit. licèt non benè, ut paulò poſt patebit, etiam merum laicum poſſe prædicare de licentia Sacerdotis, & Clericorum, per *cap. Mulier*, *23. diſt.* Et abſolutè officium prædicationis non eſſe Ordini annexum ſentit etiam Silveſt. *in ver. Suſpenſio*, *num. 1.* dum dicit ſuſpenſionem quandoque fieri non ab Ordine, ſed ab aliquo alio, puta ingreſſu Eccleſiæ, actu prædicationis, & hujuſmodi. Non obſtat 16
text. *in dict. c. Perlectis*, *& in cap. In ſancta*, quia intelligi poſſunt de cautione, vel lectione Evangelii ad Miſſam, ut notat gloſ. utrobique, & Navarr. *ubi ſupra*, & dixi in *cap. Cum contingat*, *ſupra de ætat. & qualit.* Item non obſtat *cap. Adjicimus*, & Concilium Tridentinum in *d. c. 4.* quia intelliguntur de prædicatione exercenda auctoritate propria, & ratione ſui officii, quale non habent niſi Sacerdotes Curati, & Epiſcopi. Qua ratione Monachus, etiamſi ſit 17
Diaconus, vel Sacerdos ſimplex non habens Eccleſiam curatam, non poteſt prædicare niſi de licentia Epiſcopi, vel

18 Sacerdoti Curati, ut probatur *in d. cap. Adjicimus, juncto §. Ecce*. At è converſo Sacerdos curatus etiam nondum promotus ad Sacerdotium, poteſt, & debet prædicare populo verbum Dei, ſicut & Epiſcopus non conſecratus, qui prohibetur ea tantùm exercere, quæ ſunt Ordinis, non autem ea, quæ ſunt juriſdictionis, vel officii, ut *in cap. Tranſmiſſam, & cap. Quod ſicut §. Præterea, de*
19 *elect. & in cap. Quamvis Corepiſcopis, 68. diſtinct.* & hanc partem aliàs probavit Sacra Congregatio Concilii articulo diligenter examinato; nam propoſito dubio, an officium ſolemnis prædicationis in Eccleſia poſſet ſimplici Clerico in ſacris minimè conſtituto ab Epiſcopo delegari: Die 23. Junii 1580. cenſuit munus prædicationis per Epiſcopum committi poſſe etiam Clerico, qui non ſit in ſacris Ordinibus conſtitutus. Dictum tamen fuit in Sacra Congregatione, laico committi non poſſe. Et ita videbatur tota Congregatio ſentire tum per allegata capitula de hæret. tum per Concilium Lateranenſe *ſeſſ.* 11. ſub Leone X.

20 Concludo igitur prædicationem verbi Dei regulariter non venire divinorum appellatione, ut hìc probatur. Et propterea de illa nihil agitur in *tit. de celebr. Miſſ.* & divinis officiis, *ſed in titulo de offic. Ordin. ut in cap. Inter cætera*. Unde ſuſpenſus à divinis non intelligitur ſuſpenſus à prædicationis officio, nec è converſo, ut not. gloſ. in d. Clement. *Cupientes in ver. Suſpenſi*. Quæ propterea advertit ſuſpenſionem ab officio prædicandi eſſe novam
21 ſuſpenſionis ſpeciem. Sic etiam quamvis ſuſpenſus à divinis celebrando officiatur irregularis, *cap. Is cui eodem tit. lib. 6. cap. Si quis Epiſcopus, 11. quæſt. 3.* Innocen. *in cap. Cum æterni, in ver. Divinis, de ſentent. & re judic. lib. 6.* tamen ſecus eſt in ſuſpenſo à prædicationis officio, ut notatur *in c. Cum dilectus, de conſuet. in cap. Si celebrat, de Cler. excomm. miniſtr.* & in d. Clement. *Cupientes, de*
22 *pæn.* & per Silveſt. *in ver. Suſpenſio, num. 4. in 5. quæſt.* fallit, ſi ſubjecta materia, & identitas rationis aliud ſuadeat. Et ita intelligo gloſſam in dict. Clement. *Quamvis in ver. Ad divina, de foro compet.* ibi enim conſiderantur divina reſpectu concurſus Populi ad hoc ut facta citatio ad expulſores Epiſcoporum pervenire veriſimilius præſumatur, ut legitur in textu, & not. Joan. Andr *in cap. fin. n. 5. in ver. In Eccleſiis, ſupra de clandeſt. deſponſ.* Unde non mirum, ſi appellatione divinorum etiam prædicatio comprehenditur, quia non minus ad ſacras conciones audiendas, quàm ad divina officia fideles confluere conſueverunt. Et adde Silveſt. *in ver. Interdictum 5. n. 5. verſ. Secundum*, ubi dicit divinorum nomine ſolùm venire ordinatum in Breviario, & Miſſali.

23 Tertiò nota tria Sacramenta, quæ adminiſtrari poſſunt tempore generalis interdicti. Primum eſt Baptiſmus. Et quamvis hìc, & in *cap. Non eſt, ſupra de ſponſal.* exprimatur de parvulis habito reſpectu ad id, quod eſt frequentius; tamen idem eſt in adultis, ut in *cap. Quoniam, hoc tit. lib. 6.* Secundum eſt pœnitentia morientium; ſed
24 hodie non tantummodò morientes, ſed etiam viventes tàm ſani, quàm infirmi ad pœnitentiam licitè admittuntur, ut in *cap. fin. eodem titulo, & lib.* Hæc enim duo Sacramenta ſemper excipiuntur de quolibet interdicto, quia ſunt Sacramenta neceſſitatis, *dict. cap. Non eſt*, juncta gloſſ. *in ver. Baptiſmum parvulorum*. Et per pœnitentiam
25 intelligitur etiam Viaticum, quod decedentibus conceditur, ut in *cap. Quod in te, ſupra tit. prox.* ibi, *In illo verbo, per quod Pœnitentiam morientibus non negamus; Viaticum etiam, quod verè pænitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipſum decedentibus denegetur*, & notat gloſſ. *hìc in ver. Præter baptiſma*. Hæc enim eſt regula à Canone tradita, ut nulli pœnitenti ſit denegandum in morte Viaticum, *cap. Pœnitentes, in fine 5. di-*
26 *ſtinction.* Sed ſanis tempore interdicti Euchariſtia non conceditur, ut tenet gloſſa in *cap. final. in ver. Admittantur*, & Abb. *hìc in ultimo notab. num. 4.* & Navarr. *in Manual. cap. 27. num. 178.* Tertium Sacramentum eſt Chriſmatis. Et quamvis textus ſimiliter exprimat de pueris, tamen datur & adultis, ut in *dict. cap. Quoniam*
27 nam etſi hoc Sacramentum regulariter non ſit neceſſitatis, eſt tamen complementum Baptiſmi, ut in *dict. cap. De his verò, de conſecrat. diſtinct. 5.* & ibi gloſſ. *final.* Atque, ut Urbanus inquit *epiſtol. 1. ad omnes Chriſtianos, cap. 7. Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum ſanctum poſt Baptiſmum accipere debent, ut pleni Chriſtiani inveniantur*, refertur in *cap. Omnes, eadem diſtinct.* & not. gloſſ. *fin. hìc*, & Hoſtien. *in fine, in ver. Ad confirmationem*, non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem per Baptiſmum originale peccatum non deleatur, qui eſt perverſus nonnullorum hæreticorum error; ſed quia per Confirmationem baptiſmalis gratia roboratur, ut explicat Suarez *tom. 5. diſput. 34. ſect. 2.* Ad 28
hoc *cap. Spiritus Sanctus de conſecrat. diſtinct. 5.* Et eadem ratione in die Cœnæ Domini permittitur conſecratio Chriſmatis: quæ ad Confirmationem, & Baptiſmum eſt neceſſaria, ut in dicto *cap. Quoniam, infrà eodem lib. 6.* & conſecratio olei baptizandorum, ut per Navarr. *loco citato*. Sed Sacramentum extremæ Unctionis denegatur, ut 29
in *dict. cap. Quod in te*, & not. hìc gloſſ. *in ver. Præter baptiſma*, Hoſtienſ. *num. 4. in eodem var.* Abb. *num. 1.* & reliqui, Anton. de Butr. *in dict. cap. Non eſt vobis, ſupra de ſponſal.* & Silveſt. *in ver. Interdictum, 5. n. 8. in fine in 7. quæſt.* De matrimonio autem, & Ordine dic, ut notatur per DD. *in dict. cap. Non eſt vobis*, & per Silveſt. *dict. quæſt. 7. num. 8. verſ. Quinta exceptio, & verſ. Sexta eſt in Ordinum collatione*.

Ultimò nota ibi, *Ferrarienſes Cives excommunicatio-* 30
nis, & interdicti ſententiis ſint ligati: omnes cives unius civitatis pariter, & ſimul poſſe non tantùm Interdici, ſed etiam excommunicari, prout hìc notant Abb. *in 4. notab. num. 4.* & Felin. *num. 3.*

QUÆRO, utrum Univerſitas excommunicari poſſit. 31

Ad evidentiam præmitto ſecundum Joan. Mon. & Joan. 32
Andr. *in cap. Romana, num. 7. infrà eodem lib. 6.* Univerſitatem dictam eſſe ab Univerſo, & Univerſum dici quaſi in univerſum, cum ſcilicet plures habent jus, vel cauſam vertendi ſe in unum, ut faciant Univerſitatem, eo quòd reperiatur hoc eis conceſſum ab his, qui ſuper hoc jus habent, *ut l. 3. ff. de Colleg. illicit.* Unde, ut ipſi diffiniunt, 33
Univerſitas eſt plurium corporum inter ſe diſtantium uno nomine ſpecialiter eis deputato collectio, vel ſecundùm Oldrad. *conſ. 315. circa iſtud*, Univerſitas eſt multorum in unum Congregatio eidem capiti ſubjectorum, vel ut Roman. inquit *conſ. 400. Quæritur num. 9.* eſt corpus quoddam, quod ex multis invicem collectis conficitur, non autem ex una ſola perſona, licèt in una propter caſus ſupervenientiam jus ejus conſervari poſſit, ut *l. Sicut, ad fin. ff. Quod cujuſque univerſ. nom.* & not. in *cap. 1. ſub de elect. & in cap. Gratum de poſtulat. Prælat.* & quinque homines faciunt Univerſitatem caſtri, vel vil- 34
læ, ut notat. Bald. *in d. cap. 1. num. 8. ſup.* per text. *in l. fin. C. de teſtament.* ubi propterea infert, ut ſi ſtatuto caveatur, ut villa teneatur emendare damna commiſſa in ſuo territorio, & in villa non ſint quinque viri, id eſt Patreſfamiliæ, non comprehendatur in ſtatuto; ſed gloſſa *final. in d. leg. Sicut*, tenet Univerſitatem poſſe conſtitui per tres, & eam ſequitur Bartol. *in leg. Prætor, la ſeconda, num. 1. ff. de vi bonorum raptor.* Et Univerſitatis nomine cenſen- 35
tur ſynodus, concilium, cœtus, conventus, de quibus Iſidor. *in cap. 5. 15. diſtinct.* Et ſunt quaſi ſynonyma, ſeu idem importantia, Univerſitas, Communitas, Collegium, Corpus, Societas, ut dicunt Joan. Monach. & Joan. Andr. *in dict. cap. Romana*: nam *Communitas* dicta eſt à 36
communi, & eſt *commune* compoſitum à *cum*, & *munium*, id eſt officium, quaſi Communio plurium in unum officium, *cap. Conſulti, ſupra de Procur.* ut qui habent arcam communem, ſigillum commune, unum Rectorem, & ſimilia, argum. *cap. Dilecti, ſupra de exceſſ. Prælat.* not. Bald. *in cap. Cum omnes, num. 36. de conſtit.* & dixi in *d. cap. 1. de elect.* Collegium autem dicitur quaſi in unum 37
collectum, & eſt Societas Collegarum in uno honore poſitorum, ſecundùm Joan. Mon. & Joan. Andr. ubi ſupra. Velut dicit Prob. *in eodem cap. Romana, num. 6.* Collegium eſt collectio plurium corporum rationabilium, conſtituens unum corpus repræſentatum. Omne tamen Collegium eſt Univerſitas, ſed non è contra, ut *l. Omnibus, ff. ad Trebell.* & not. Bald. *in cap. Tertio loco num. 3. ſupra de probat.* Et hoc poteſt dici Capitulum, de quo per Joan. Andr. & 38
DD. *in cap. Capitulum ſupra de reſcript.* Et Epiſcopus cum Capitulo faciunt unum corpus, cujus Epiſcopus eſt caput, Canonici membra, *cap. Novit, ſupra de his, quæ fiunt à Prælat.*

Qui-

Quibus præmiſſis, quæſtio propoſita duas habet inſpectiones. Prima eſt, an Univerſitas excommunicari poſſit licitè. Secunda eſt, an excommunicari poſſit validè, ita ut ſententia excommunicationis quamvis ferri non debeat, tamen ſi feratur, liget, & tenenda ſit.

Circa primam inſpectionem, jam videtur expedita per Conſtitutionem Innocentii IV. in dicto *cap. Romana*, §. *In Univerſitatem, de ſentent. excommunicat. lib. 6.* ubi diſertis verbis prohibetur ferri ſententia excommunicationis in Univerſitatem, vel Collegium, jubeturque promulgari in illos duntaxat de Collegio, quos culpabiles eſſe conſtiterit. Unde cùm de hoc ibi ſit caſus apertus, fruſtrà verſantur, qui in dubium revocant, an Univerſitas poſſit excommunicari: cùm præſertim Conſtitutio illa rationi innitatur ſanctæ, quæ in littera exprimitur, ibi: *Volentes amicorum periculum vitare, quod exinde ſequi poſſet, cùm nonnumquam contingeret innoxios hujuſmodi ſententia irretiri.*

39 Et confirmatur, quia excommunicationis pœna graviſſima eſt, imò nulla major in Eccleſia Dei, *cap. Corripiantur*, 24. *quæſt.* 3. *cap. Abſit*, 11. *quæſt.* 3. ſeparat enim à Deo, *cap. Certum*, 24. *quæſt.* 3. ab Eccleſia fidelium removet, *c. Omnis*, & *cap. ſeqq.* 11. *quæſt.* 3. tradit Satanæ, *cap. Audi*, & æternam damnationem inducit, *cap. Nemo*
40 *Epiſcoporum*, *eadem cau.* & *quæſt.* Unde Sanctus Thomas *in 3. diſt. 18. quæſt. 2. art. 1. quæſt. 2. ad tertium*, poſt Magiſtrum Sententiarum docet excommunicatum triplex incommodum incurrere, quia privatur gratia Dei, & protectione ejus ſpeciali, & traditur Diabolo corporaliter, & ſpiritualiter. Quamobrem cùm tot, & tam gravia mala per excommunicationem inferantur, ad vitandum periculum feriendi innoxios, providè ſancitum eſt, ut cenſura hujuſmodi feratur tantummodò in perſonas culpabiles de Univerſitate, non autem in ipſum corpus Univerſitatis, vel Collegii.

41 Atque ita non obſtat, quòd civitas, vel Univerſitas poſſit interdici, ut hìc patet, & ſic quandoque puniantur qui non peccaverunt, ut *cap. Non eſt vobis*, *ſupra de ſponſal.* & *cap. Sanè*, *il ſecondo*, *de offic. Delegat.* Quoniam
42 hoc verum eſt in pœna interdicti: nam pro peccatis Regis regnum interdicitur, ut in dict. *cap. Non eſt vobis*; Civitas pro peccatis Epiſcopi, ut in dict. *cap. Sanè*, vel Domini, aut Rectoris, ut in *cap. Si ſententia*, *de ſentent. excommunic. lib. 6.* & Monaſterium pro peccato Abbatis, ut in *cap. Cùm dilectus*, *ſupra de relig. domib.* non autem in pœna excommunicationis, qua quis plecti non debet pro peccatis alienis, ut egregiè probat Auguſtinus in *cap. Si habes*, 24 *quæſt.* 3. & notat hic gloſſa *in verb. Interdicto ſuppoſita*, Hoſtien. Joan. Andr. & alii inferiùs relati *num.* 51.

Rationem diverſitatis aſſignat Divus Thomas *in 4 diſtinct. 18. quæſt. 2. art. 3. quæſt. 2. ad ſecundum*, quia interdictum non eſt tanta pœna, quanta excommunicatio; quia interdicti non fraudantur Eccleſiæ ſuffragii, ſicut excommunicati.

Unde mos Sacrorum Canonum eſt, ſingulares tantùm
43 perſonas anathematis mucrone ferire, Univerſitates verò interdicto ſupponere, ut *cap. Sicut*, *il terzo*, *de jurejurand. cap. Cùm dilectus*, *verſ. Mandantes*, *de relig. domib.* & *cap. P. & G. de offic. delegat.* nam etſi in compilatione, qua utimur, ſcriptum ſit, *Excommunicationis, & interdicti ſententias in perſonam, & terram ejus promulgares*, meliùs tamen in manuſcriptis legitur, *Excommunicationis in perſonam, & interdicti in terram ſententias promulgares*, ut ibi eſt adnotatum in gloſſa *marginali*. Et hæc differentia colligitur etiam ex textu noſtro: nam in prima parte, ubi agit de excommunicatione, loquitur de civibus Ferrarienſibus; in ſecunda verò agens de interdicto loquitur de civitate ipſa, ut obſervat Joan. Andr. *numer. 3. verſ. Et nota quod ſupra dixit Cives.*

44 Et propterea in Bulla Cœnæ §. 2. omnes, & ſinguli cujuſcumque ſtatus, gradus, ſeu conditionis fuerint, ab Ordinationibus Apoſtolicis ad Univerſale futurum Concilium appellantes excommunicantur, Univerſitates verò, Collegia, & Capitula interdicuntur. Quod caput deſumptum eſt ex Conſtitutione Pii II. contra appellantes ad futurum Concilium, quæ incipit, *Execrabilis*, *in fi-*
45 *ne*, & habetur in Bullar. *tom. 1. pag.* 316. Et ſimiliter Urbanus VI. in Bulla contra officiales laicos relegantes, ſeu proſcribentes quoquomodo perſonas Eccleſiaſticas, incipien. *Quia ſicut*, §. 1. *eodem tom. pag.* 229. *Talia*, inquit, *præſumentes, ſi ſingulares perſonæ fuerint, earum ſingulas; ſi vero Communitates, vel Univerſitates extiterint omnes, & ſingulos eorum Poteſtates, Capitaneos, Scabinos, Rectores, Judices, Conſules, & Officiales, & Conſiliarios, & privatas perſonas, quæ hujus ſacrilegiis principaliores patratores extiterint, excommunicationis ſententiæ, nec non eorum Civitates, Terras, Oppida, & Caſtra interdicto ſubjacere volumus ipſo facto.* Ubi obſer- 46
vandum eſt, per excommunicationem latam in Officiales, vel Conſules, non cenſeri excommunicatum corpus aliquod Univerſitatis, vel Collegii; quia ut Bald. inquit in *cap. Duobus*, *num. 15. ſupra de ſentent. & re judic.* Conſules Mercatorum non faciunt Collegium, quia eſſet duo Collegia in eodem ſubjecto, ſed ſunt Partes Collegii.

Et eodem modo in Extravag. Joannis XXII. *Super gen-* 47
tes, *de conſuetud.* excommunicantur Impedientes, ne Legati, & Nuntii Sedis Apoſtolicæ recipiantur, aut liberè exerceant officium ſuum; & eorum Regna, Terræ, & loca quælibet interdicuntur, quamdiù in contumacia duxerint perſiſtendum.

Quem morem hoc ipſo tempore ſervatum vidimus in 48
caſu Reipublicæ Lucanæ: nam Civitatem, Statum, & Dominium nuper interdixit Epiſcopus Civitatis Caſtelli Commiſſarius Apoſtolicus; Vexiliferos verò, Antianos, & Officiales, qui pro tempore extiterunt, nominatim excommunicatos nuntiavit, eò quòd nonnullos familiares Cardinalis Epiſcopi, & Inquiſitoris cum armis repertos, duoſque ejuſdem Cardinalis fratres germanos in contemptum, & depreſſionem libertatis Eccleſiaſticæ carceribus mancipaverint, & eumdem Commiſſarium à S. D. N. ſuper his ſpecialiter ablegatum admittere recuſaverint.

Suffragatur etiam huic ſententiæ gloſſæ D. Auguſtini 49
Matt. 13. ad hoc propoſitum relata à Divo Thoma *in 4. diſtinct. 18. qu. 2. art. 3. quæſt. 2. verſic. In contrarium*, ubi dicit: *Princeps, & multitudo non eſt excommunicanda, ideſt Princeps multitudine, ſeu univerſitate*: Nam de Principe ſolo non ambigitur, quin excommunicari queat, *cap. Valentinianus*, 63. *diſtinct. cap. Quoniam*, & ibi gloſſa *in verb. Communione*, 18. *diſtinct. cap. Duo ſunt*, 96. *diſtinct.* ubi dicitur: *Plerique Pontificum alii Reges, alii Imperatores excommunicaverunt*, & *cap. Ad Apoſtolicæ*, *de re judic.* & apertiùs hoc ipſum docuit idem
Auguſtinus *lib. 3. contra epiſt. Parmen.* ubi valdè dete- 50
ſtatur excommunicationis ſententiam latam adverſus multitudinem, etiam manifeſti, & notorii peccati ream, refertur in *cap. Non poteſt*, 23. *quæſt.* 4. Ad idem textus in *cap. Comeſſationes*, *in fine*, 44. *diſtinction.* ubi dicitur, leviſſimis quidem, ſed inſtantiſſimis admonitionibus multitudo frangatur. Ergo non excommunicatione. Et ita ad hoc ponderat illum textum Felin. in *cap. Dilectæ*, *nu. 1. verſic. Aliam rationem*, *ſupra de except.* & Philipp. Prob. in dict. *cap. Romana*, *num. 5. de ſent. excomm. lib. 6.*

Quamobrem Univerſitatem non eſſe anathemate fe- 51
riendam cenſuerunt in d. *c. Romana*, *infr. eodem*, *lib. 6.* Innocentius illius Conſtitutionis Conditor, Hoſtien. Archidiac. Joann. Monach. Joan. Andr. Lap. Geminian. Ancharan. & Franc. & in hac Decretali gloſſa *in verb. Interdicto ſuppoſita*, Innocent. *in princip.* ubi exponit verbum *Cives*, hìc poſitum, id eſt conſiliarii, vel alii, qui delinquerent, argum. *cap. Veniens*, *ſupra de Simon.* & *cap. Lator*, *de Cleric. excommun. miniſtr.* quia inquit, civitates non poſſunt excommunicari; vel Univerſitas, *cap. Romana*, *infra eodem*, *cap. Si habes*, 24. *quæſt.* 3. vel quòd ſpeciales cives erant excommunicati, ſed tota civitas interdicta, Hoſtien. *num.* 3. dicens: (Civitas excommunicari non poteſt, & ideò eſt interdicenda; & Conſiliarii, & Majores, per quos regitur civitas, excommunicari poſſunt: excommunicari enim non debet unus pro alio, ſed benè interdici.) Joan. Andr. *num.* 3. (Nota, inquit, quòd ſupra dixit, *Cives*, hoc pro eo, quia civitas non excommunicatur, ſed cives, ſcilicet, Conſiliarii, & Majores, per quos civitas regitur, excommunicari poſſunt) allegat dict. *cap. Romana*, *infra eodem*, *lib. 6.*

cap.

cap. Dilectus, *il ſecondo*, *de Simonia*, & *cap. Significarunt*, *de except.* Nec enim excommunicatur unus pro delicto alterius, licèt benè interdicatur, ſecundum Anton. de Butr. *num. 8.* (Univerſitas, inquit, non excommunicatur, quia pœna excommunicationis pro delicto alterius quis non ligatur. Sed cives ſingulariter benè poſſunt excommunicari, ut principales civitatem regentes.) Idemque totidem ferè verbis repetit Petr. de Ancharan. *num. 1. in 1. notab.* & ſequitur Abb. *num. 4. in 4. notab.* ubi ait; (Nota quòd omnes cives unius civitatis pariter ſimul excommunicari poſſunt. Et intelligo, quod excommunicatio feratur in perſonas capaces; nam in Univerſitatem non debet ferri excommunicatio.) Et idem dicit Felin. *num. 3.* Idem docuit Sanctus Thomas in 4. *diſtinct. 18. quæſt. 2. artic. 3. quæſt. 2.* & Turrecremat. in *cap. In criminalibus*, *num 15. quæſt. 3.* & ex recentiori Covarruv. *lib. 2. variarum reſolut. cap. 8. numer. 8. in fine*, ubi teſtatur de communi opinione Navarr. *conſ. 24. numer. 1. hoc tit. in antiq.* Henriq. *in Summa lib. 13. cap. 25. §. 4. littera R.* & Sayr. *de cenſuris*, *lib. 1. cap. 8. numer. 15.*

52 Cæterùm etſi prædicta videantur ſatis clara; in oppoſitum tamen conſidero Conſtitutionem Innocentianam *in dict. cap. Romana*, *§. In Univerſitatem*, *hoc titul. libr. 6.* Jus novum continere, proptereà enim non procedit per viam declarationis. Unde ante ipſam Conſtitutionem

53 Univerſitas, vel Collegium benè poterat excommunicari. Ad quod allego tria jura; Primò, ſcilicet textum in *cap. Si autem nobis*, *11. quæſt. 3.* ubi populi, qui non obedierint Epiſcopo, fiunt extorres a Regno Dei, & conſortio fidelium, & à liminibus Eccleſiæ alieni, & ita excommunicationis ſententia innodantur, ut ibi explicant gloſſ. Archid. & DD. & clarè probatur ex littera; nam illa tria non congruunt niſi excommunicationi, quæ excludit a Regno Dei, *cap. Certum*, *24. quæſt. 3.* à conſortio fidelium ſeparat, *cap. Nihil*, & *cap. Canonica*, *11. qu. 3.* & arcet a liminibus Eccleſiæ, *cap. Cleros*, *21. diſtinct.* & *cap. Perlectis*, *25. diſtinct.* Populus enim non eſt unum

54 ſimpliciter, ſed aggregativè, ſeu collectivè: nam decem homines faciunt populum, *cap. Unico*, *10. quæſt. 3.* gl. 1. & DD. *in cap. 1. ſupra de elect.* & Bartol. *in l. Prætor*, *la ſeconda*, *numer. 4. ff. de vi bonorum raptorum*, & ut inquit Bald. *in cap. In Pertractandis*, *num. 1. ſupra ne lite non conteſt.* Univerſitas eſt duplex, quædam diſcretorum

55 tantùm, ut Monachorum, & artificum; quædam non diſcretorum, ut populus: & hanc appellat mixtam, & confuſam Univerſitatem. Secundò allego textum *in cap. Significaverunt*, *verſ. Sed à parte*, *ſupra de except.* ubi contra Capitulum Tornac. in gradu appellationis fuit oppoſita excommunicationis exceptio, & textus decidit per hujuſmodi exceptionem Capitulum non repelli à proſequutione appellationis: quia omnis legitima defenſio excommunicato in judicio reſervatur; & ita clarè admittit Capitulum potuiſſe excommunicari: unde benè Anton. de Butr. ibi *num. 2.* (Nota, inquit, Capitulum poſſe excommunicari) licèt ſubdat hodie hoc eſſe intelligendum ut in dict. §. *In Univerſitatem*, & Hoſtienſ. ibi *num 1. in verb. Contra Capitulum*, dicit illum textum loqui in ſimplicitate antiqui juris, ſecundùm quam & Capitulum & Univerſitas excommunicabantur, & dicebantur poſſe excommunicari) Tertiò ad idem allego textum *in cap. Unico*, *in princip. ſupra de lit. conteſt.* nam, ut ibi dixi *num. 1.* & patet in compilatione antiqua, & recitant ibi Jo. Andr. & Abb. uterque *n. 2.* Capitulum S. Quintini irrogaverat injurias Epiſcopo Novienſi, & Epiſcopus propter ejuſmodi injurias illud excommunicavit: & quamvis textus ſimpliciter narret factum, tamen illud non improbat, nec proceſſum irritum decernit ex eo, quòd Capitulum non potuerit excommunicari, ſed ex eo, quòd litis conteſtationem non invenit eſſe factam, ut ubi dicitur: & tunc Capitulum, & Univerſitas olim excommunicabatur, ſecundùm Joan. Andr. & Abb. *ubi ſupra*, & Butr. *num. 6. in ſecunda oppoſ.* Cùm igitur de jure veteri liceret Univerſita-

56 tem, vel Collegium excommunicare, dicimus non eſſe recedendum a diſpoſitione antiquorum Canonum, niſi quatenus jure novo reperiantur expreſsè correcti, *l. Sancimus*, *Cod. de teſtam.* & *l. Præcipimus*, *in fine*, *Cod. de appellat.* expedit enim jura juribus concordare, *cap. Cum expediat*, *de elect. in 6.* nova autem Conſtitutio Innocen. *in dict. cap. Romana* §. *In Univerſitatem*, *infrà eodem*, *lib. 6.* non corrigit jus vetus niſi in eo caſu, in quo in Univerſitate reperiantur, aut reperiri poſſint innoxii, & non culpabiles.

Movetur enim ratione periculi animarum, quod ſequi poſſet, cum nonnunquam contingeret innoxios hujuſmodi ſententia irretiri, ut expreſsè ibi legitur. Et hanc rationem conſiderat Hoſt. Jo. Andr. Butr. Cardin. & alii ibi praecitati *nu. 51.* dum firmant non ideò Univerſitatem excommunicari non poſſe, ſed interdici, quia pro delicto alterius non poteſt quis excommunicari, ſed benè interdici. Atque ita loquuntur de Univerſitate illa, in qua aliquis reperitur innoxius: nam ſi omnes eſſent culpabiles per excommunicationem Univerſitatis, unus non ligaretur pro delicto alterius, ſed unuſquiſque pro ſuo delicto. Et hanc ipſam rationem ponderat S. Thom. *in 4. diſt. 18. qu. 2. art. 1. qu. 2.* dum dicit Eccleſiam providè ſanxiſſe, ut tota Communitas non excommunicetur, ne cum zizania, ideſt cum delinquentibus, eradicetur, & triticum, id eſt feriantur inſontes, & non culpabiles. Ergo ſi ceſſet hæc ratio, eo quòd appareat totam Communitatem deliquiſſe, non erit prohibitum in eam proferre excommunicationis ſententiam: quod expreſsè docuit Dominus meus Jo. Franciſcus Fagnanus in libello *de juſt. & validitat. cenſurar.* Pauli V. *in 5. part. de cenſur. pag. 136. verſ. Prætereà*, ait enim: Ideò in Conſtitutione Innocentii prohibita eſt excommunicatio in Univerſitatem, vel Collegium; quia cùm probabile non ſit aliquam multitudinem totam in delicto conſentiſſe, juſtus cum impio non eſt condemnandus, ut apertè inſinuat d. Innocen. Conſtitutio. Quamobrem quoties conſtat totam Univerſitatem, vel totum Collegium deliquiſſe, ceſſante tunc dictæ Conſtitutionis ratione, poteſt excommunicari, allegat Hoſt. *in ſumm. tit. de Contumac. §. fin. verſ. Ergo ſi conſtat.* Lap. Petr. de Anchar. & Dom. in. quos ſequitur Franc. *in d. c. Romana*, §. *In Univerſitatem*, *verſ. in glo. fin. in fin.* Et hanc opinionem tamquam dictæ Conſtitutioni Innocentii, & S. Th. verbis congruentem, ſequitur Tabiena *in ver. Excommunicatio*, *2. verſ. Vel accipitur Collegium pro perſonis applicatis.*

Nec obſtat auctoritas Auguſtini *in dict. cap. Non poteſt*, 57
23. quæſt. 4. quoniam intelligenda eſt, ubi ſcandalum timetur, & multorum ſtrages jacent, ſi ſervetur rigor, ut in *cap. Ut conſtitueretur*, *in fine*, *50. diſtinct.* alias verò ſi non contemnatur diſciplina Eccleſiæ in populo, ſed ſperari poſſit fore, ut patientiam ſuſtineret, feriri debet multitudo, *cap. final. de pœnit. diſtinct. 6.* Hæc ſunt verba gloſſa *in cap. Latores*, *in verb. Multitudinem. de Cleric. excomm. miniſtr.* & tenet Silveſt. *in verb. Excommunicatio*, *1. num. 19. verſ. Nec debet.* Multitudo quippe peccantium patrocinium errori non præſtat, ut Hieronym. inquit 58
epiſt. 2. ad Ruffinum, relatus ab Henric. Boich. *in d. cap. Latores.* Adde Divum Thomam *in 2. 2. quæſt. 108. artic. 1. ad quintum*, ubi dicit, quando tota multitudo peccat, eſſe de ea vindictam ſumendam, ſicut Ægiptii proſequentes filios Iſrael ſubmerſi ſunt omnes in mari rubro, Exodi 14. ſequitur Felin. alia cumulans *in cap. Inquiſitionis*, *n. 6. de exception.*

Demum cum in hac materia qui numerus requiratur, ut 59
multitudini impune ſit deliquiſſe, a judicis arbitrio dependeat, ut ibidem gl. Henric. & cæteri declarant meritò S. Auguſtinus Donatiſtarum, eorumque populorum, qui majorem Africæ partem occupabant, multitudinem utpotè immenſam, arbitratus eſt non debere excommunicatione feriri unde ſecus dicendum eſt in particulari Univerſitate, vel Collegio. Ad hoc *d. c. Latores*, ibi: *Si vero multitudinem magnam in hoc deliquiſſe cognoveris, &c.* Et hanc partem tenent expreſsè Jo. de Anan. *in cap. Dilectus*, *il ſecondo*, *in 9. col. verſ. Vel adde prædictis*, *de Simon.* & Felin. poſt eum *in cap. Dilecta in Chriſto*, *n. 1. col. 2. verſ. Limita tamen*, *ſup. de except.* ubi notabiliter limitant d. §. *In Univerſitatem*, niſi omnes de Univerſitate eſſent capaces doli, & culpæ; quia tunc ſi omnes eſſent culpabiles, poſſent excommunicari per nomen collectivum: & exemplificant in Collegio Doctorum, in Capitulo, in Conventu Monachorum, in Conſilio populi, & ſimilibus, in quibus ceſſat ratio d. § *Inducunt*, Bart. *in l. Si grege*, *ff. de leg. 1.* & alias in locis, ubi teſtgit, an ſucceſſores Capituli, quod erat excommunicatum, ſint etiam excommunicati: ergo ſupponit etiam Capitulum eſſe excommunicabile.

His

60 His in utramque partem adductis, pro veritate conſidero
univerſitatem poſſe accipi dupliciter, ex Silveſtr. *in verb.*
61 *Excommunicatio*, 1. *num.* 10. Uno modo prout eſt quid
abſtractum, & præſcindens à ſingularibus hominibus: &
hoc modo ſumpta univerſitas, nulla auctoritate etiam
Summis Pontificis excommunicari poteſt; tum quia non
communicat, cùm communicatio in actibus ſit ſingula-
rium, quorum ſunt actiones, & conſequenter à com-
munione fidelium non poteſt excludi: tum quia cùm ſit
quid fictum, & intellectuale, carens anima, & baptiſmo,
impoſſibile eſt, ut per excommunicationem excludatur à
Regno Dei, & tradatur Satanæ, juxta textum in *cap. Cer-
tum*, 24. *quæſt.* 3. *& cap. Audi*, 11. *quæſt.* 3. & in ſpecie
notat Archid. in *d. cap. Romana*, *num.* 5. *in verb. In Uni-*
62 *verſitatem*: & hoc intendunt ibi Jo. Mont. & Jo. Andr.
ambo *num.* 9. dum dicunt Univerſitatem, Communita-
tem, Societatem, Collegium, ſeu Capitulum dici unum
63 non ſimpliciter, ſed aggregativè, ut Arca eſt unum aggre-
gatione, & Domus, & Grex, quia decem oves faciunt
gregem, ut *l. Oves*, *ff. de abig.* & ob hoc nullum horum
eſt perſona vera, quæ eſt rei rationabilis individua ſubſtan-
64 tia. Unde Collegium, & alia hujuſmodi dicuntur perſo-
65 na non vera, ſed repræſentata, ut *l. Mortuo*, *ff. de fidejuſſ.*
Item univerſitas caret anima, & baptiſmo: ergo non eſt
capax impreſſionis excommunicationis, quæ non ligat
niſi perſonam veram, *cap. P. & G. ſup. de offic. delegat.*
cap. Sicut, *il terzo de jurejur.* & principaliter animam,
66 ut in *cap.* 1. *infra hoc tit. lib.* 6. Et ſi contra fiat, nihil agitur
quia ſecundùm Philoſophum 2. de anima; *Actus activorum
ſunt in patiente benè diſpoſito*: ad quod facit *l. Pater Seve-
rinam*, §. *Conditionum*, *ff. de condit. & demonſtr.* ita Jo.
Monac. & Jo. Andr. *ubi ſuprà*, & idem Monac. *in cap. Ut
circa*, *de elect. lib.* 6. Gemin. & Præpoſ. in *cap. Sicut vir*,
7. *quæſt.* 1. relati à Philippo Probo in *d. c. Romana*, *num.*
5. *verſ. Ut veniamus ad intentum*, *infrà eod. lib.* 6. & Mar.
Socc. in *cap. Mulieres*, *in 7. principali artic. num.* 15. *ſu-
pra eod.* Oldrad. *conſ.* 65. *in fine*, *verſ. Punitur etiam pœ-
nis* ubi refert Joannem XXII. ſemel in Conſiſtorio dixiſ-
ſe univerſitatem non poſſe excommunicari: & hoc quia
non habet animam, nec perſonam veram, ſed fictam,
Feder. de Sen. *conſ.* 15. *Quæſtio talis eſt*, *num.* 6. *verſ. Eo-
dem modo*, & Turrecrem. in *cap. In criminalibus*, *num.*
15. *quæſt.* 3. ubi ait: Univerſitatem, vel Collegium puni-
ri poſſe non capitaliter, non corporaliter, vel ſpirituali-
ter, ideſt per excommunicationem, cùm ſit corpus ina-
nimatum. Et hoc ipſum firmat Hoſt. in *d. cap. Romana*,
67 *n.* 5. ait enim: (Dicas ergo, quòd quantumcumque Uni-
verſitas, vel Collegium excommunicetur, numquam
Univerſitas eſt excommunicata, nec excommunicari po-
teſt; quia cum hac ſententia ligetur anima ſolummodò
creaturæ rationabilis, *c. Si quis Presbyterorum*, *ſupra de
reb. Eccleſ. non alien.* & baptizatæ, *c. Omnis Chriſtianus*,
11. *q.* 3. patet, quòd univerſitas, quæ nec animam habet, nec
68 baptizata eſt, excommunicari non poteſt. Sicut enim res
univerſitatis non ſunt ſingulorum, nec contra, § *Qui ma-
numittitur*, 12. *q.* 2. ſic nec animæ ſingulorum ſunt univer-
ſitatis: nam univerſitas unum corpus eſt, *l.* 1. *ff. Quod cujuſ-
que univerſit.* & monſtruoſum eſſet, ut unum corpus uni-
verſitatis haberet plures animas: ſed ſi animæ ſingulorum
conſiderarentur, tot haberet corpus univerſitatis animas,
quot ſunt ſinguli, niſi forſan videantur animam ponere,
quam falsò fingit Averroes, quæ ſecundùm ipſum homini-
bus eſt communis; quod eſſet hæreticum dicere, & inſa-
num; ideòque hac naturali ratione conſiderata, ad excom-
municandum tale corpus, ſicut eſt Univerſitas, vel Col-
legium, naturaliter non eſt aptum.) Hæc Hoſtienſis.
69 Eodem argumento utitur Gemin. nam actus, & paſſio-
nes prout conſiſtunt in facto, ſunt ſingulorum, non uni-
verſitatis, *c.* 2. *de teſtib. lib.* 6. *& c. Si ſententia*, §. 2. *de ſen-
tent. excomm. eodem lib.* Univerſitas autem, vel Collegium
non eſt quid ſingulare, niſi per repræſentationem, *l. Mor-
tuo*, *ff. de fidejuſſ.* Tunc arguit ſic; *Excommunicatio ligat
perſonam veram*, *non repræſentatam*, *cap. P. & G. de off.
de leg. & cap. Sicut*, *il* 3. *de jurejur.* & habentem animam
rationalem, *c. Si quis*, *de reb. Eccleſ. non alienan.* ſed hæc
omnia ceſſant in univerſitate: ergo univerſitas non eſt
excommunicabilis; ita Gemin. *in capit. Sicut vir*, *in
gloſ.* 3. 7. *q.* 1. & Felin. poſt alios *in cap. dilecta in Chriſto*,
nu. 1. *verſ. Tu vide Dominicum*, *ſupra de exception.* Ita-
que ſic hoc modo ſummatur univerſitas, quæſtio propoſita 70
eſt de indubitabili, quia ad hoc ut quis ligetur ſententia ex-
communicationis, infraſcriptæ qualitates ex neceſſitate
requiruntur, videlicet ut ſit creatura, ſeu perſona vera,
rationabilis, mortalis, baptizata, ſubdita, doli capax,
quam theoricam ponit, & per partes explicat Marian. Soc-
cin. *in dict. cap. Mulieres*, *in 7. principali articulo*, *numer.*
12. *ſupra eodem*. Nulla autem ex his qualitatibus concur-
rere poteſt in univerſitate, ſi accipiatur ut quid abſtra-
ctum, & ſegregatum à ſingularibus perſonis, ut ad ſen-
ſum patet.

Quinimò hoc modo ſumpta univerſitas non modò non 71
eſt capax excommunicationis, ſed nec interdicti. Textus
eſt, ni fallor, ſatis clarus *in c. Si ſententia*, *infrà eod. lib.*
6. ubi interdicta civitate, vel populo fit reſolutio in ſingu-
lares perſonas. Et redditur ratio, ne alioquin ſententia
effectu careat, cùm divinorum auditio, & Sacramento-
rum perceptio populo ut univerſis non competant: er-
go inanis eſt ſententia interdicti lata in univerſitatem, ut
eſt quid præſcindens à ſingularibus perſonis: quod clariùs
patebit ex dicendis infrà *n.* 73. *& ſeq.*

Alio modo accipi poteſt univerſitas pro ſingularibus 72
perſonis omnibus collectivè, ita ut cùm controvertitur
an univerſitas excommunicari poſſit, hoc ſit in quæſtione
an ſinguli de univerſitate poſſint collectivè omnes, &
univerſaliter excommunicari, ſive dicatur excommuni-
co totam Univerſitatem, vel Collegium, ſive omnes de
Univerſitate, vel collegio: hæc enim non differunt ſe-
cundùm Silveſt. *ubi ſupr.* In quibus terminis loquitur *d.*
§. *In univerſitatem*: non enim prohibet, ut multi puta-
runt, quominùs excommunicari poſſit univerſitas, ut eſt
quid abſtractum, & præſcindens à ſingularibus perſonis,
quia huic abſtracto non congruit ratio illa periculi anima-
rum in textu expreſſa; ſed loquitur de univerſitate in or-
dine ad perſonas de univerſitate exiſtentes, quæ poſſunt
eſſe innoxiæ, & ideò non debent excommunicationis ſen-
tentia irretiri, ut ibi declarat Franc. *num.* 3. *verſ. Loquitur
enim iſte textus*: quando profertur in univerſitatem ani-
mo ligandi ſingulos: & Felin. *cap. Dilecta*, *num.* 1. *ſupr.
de except.* In materia enim, cujus corpus non eſt capax, 73
interdictum corporis reſpicit ſingulos, ut inquit Joann.
Andr. *in dict. cap. Romana*, *num.* 2. *per dict. cap. Si ſenten-
tia*, *infra eod. lib.* 6. Unde ut dicebat Innocent. *in d. cap.* 74
Romana, *numer.* 3. *verſ. Ex iſto loco*, & poſt eum Joann.
Andr. *d. num* 2. ſi litteræ impetrentur contra Capitulum,
ut cogatur ad alicujus receptionem, Delegatus compellet
ſingulos Canonicos ad receptionem ipſius, licèt litteræ
tantùm contra Capitulum, & non contra ſingulos Cano-
nicos ſint impetratæ: & hoc eſt ea ratione, quia manda-
tum factum Capitulo, ut aliquid faciat, intelligendum eſt,
ut Canonici, & alia membra Capituli illud faciant, *cap.
Pro illorum*, *ſupra de præbend.* quia Capitulum, quod eſt
nomen intellectuale, & res incorporalis, nihil facere po-
teſt, niſi per membra ſua.

In univerſitate autem hoc ſecundo modo conſiderata 75
credimus eſſe diſtinguendum inter Papam, & Prælatos in-
feriores. Et quidem à Papa ambigendum non eſt, quin
Univerſitas, Collegium, Senatus, & hujuſmodi excom-
municari poſſint. Ratio eſt, quia prohibitio Innocentii 76
in d. c. Romana, §. *In univerſitatem*, *infrà eod libr.* 6. eſt
juris merè poſitivi, cùm nulla ratio naturalis, aut divina
repugnet, quin perſonæ de univerſitate, ſi omnes ſint
culpabiles, ſimul, & collectivè excommunicari valeant
ſub nomine univerſitatis; quid enim intereſt, inſpecto
jure naturali, & divino, an ſententia excommunicatio-
nis feratur in omnes de Collegio, an in Collegium? Jure
autem veteri hoc non erat prohibitum, ut oſtenſum eſt
ſupra *nu.* 52. At Romanus Pontifex prædeceſſorum ſuo-
rum Conſtitutionibus non adſtringitur, cùm ſit ſupra o-
mne jus humanum poſitivum, *c. Propoſuit*, *de conc. præ-
ben.* § *His ita*, 25. *q.* 1. ubi dicitur: *Sacroſancta Romana
Eccleſia jus, & auctoritatem Sacris Canonibus impertitur,
ſed non eis alligatur; habet enim jus condendi Canones, ut-
potè quæ caput eſt, & cardo omnium Eccleſiarum, à cujus
regula nemini diſſentire licet: ita ergo Canonibus auctorita-
tem præſtat, ut ſeipſam non ſubjiciat eis.* Hæc ibi: Unde
Conſtitutio Innocentii non ligat ſucceſſores, tàm ex de-
fectu voluntatis, quàm poteſtatis; textus eſt ſingularis
in cap. Innotuit, §. *Quamvis autem*, *ſupra de elect.* ibi:

Cum

Cum ea non fuerit prohibentis intentio, qui ſucceſſoribus ſuis nullum potuit in hac parte præjudicium generare, pari poſt eum, imo eadem poteſtatem functuris, cum non habeat imperium par in parem. Et docet S. Thom. *quodlib. 4. art. 13. & in 1. 2. qu. 96. art. 5. ad 3.* Et in terminis prædictæ prohibitionis Innocentii tenet Silv. *in ver. Excommunicatio, primo, nu. 10. verſ. Si autem Papa excommunicet:* qui non ſubjicitur *dict. cap. Romana*, & Dominus meus Jo. Franciſcus Fagnanus *in præcitato libello de juſt. & validit. cen-*
77 *ſur. part. 5. de cenſur. fol. 136. verſ. Reſpondetur Pontificem juri poſitivo*, quod habetur in dict. *cap. Romana*, non ſubeſſe. Et huic ſententiæ obſervantia etiam ſubſequuta auctoritatem contulit temporibus noſtris, ut in *eodem libello dict. par. 5.* unde temerarium eſſet hoc amplius in dubium
78 revocare. Nam obſervantia, & conſuetudo Romanæ Eccleſiæ prævalet auctoritati cujuſcumque Doctoris, ut inquit Sanctus Thomas *in 2. 2 q. 10. art. 12.* unde *art. 2.* docuit contra auctoritatem Romani Pontificis nec Hieronymum, nec Auguſtinum, nec alium Sacrum Doctorem ſuam ſententiam defendere: & eum refert, & ſequitur Turrecr. in *cap. 1. diſtinct. 20.* Atque ita non obſtat, quod dixit Auguſtinus de excommunicatione in multitudinem non ferenda, præter ea, quæ dicta ſunt ſupra *n. 57.* Hæc de Summo Pontifice.

79 Cæterum inferioribus Prælatis exiſtimo abſolutè prohibitum eſſe excommunicationis ſententiam ferre in Univerſitatem, vel Collegium: nam etſi poſſibile ſit omnes de aliqua Communitate deliquiſſe, tamen raro hoc contingit, & jura adaptantur ad frequentiùs accidentia, *leg. Nam ad ea, ff. de legib.* Ergo ſta dum eſt generali prohibitioni Innocentii in d. *dict. cap. Romana, §. In Univerſitatem, infrà eodem, lib. 6.* licèt in aliquo ſpeciali caſu omnes, & ſinguli de Univerſitate deliquerint. Quam rationem ponit Richard. *in 4. diſtinct. 18. qu. 5 art. 3.* & poſt eum Felin. in *cap. Dilectæ, num. 1. verſ. Aliam rationem*
80 *ſupra de except.* & Philipp. Prob. ad Monach. in d. *cap. Romana, num. 1 eodem verſ.* Præterea textus *in d. §. In Univerſitatem*, non fundat ſuam prohibitionem in eo, quòd in Univerſitate actu reperiantur innoxii, ſed in eo, quia poteſt contingere, ut reperiantur: atque ita ſe fundat in ſola poſſibilitate, ut ſic eligatur pars tutior, & periculum animarum vitetur. Et quia ſemper eſt poſſibile, ut in communitate reperiatur aliquis, qui delicto non conſenſerit; propterea nullo caſu ab inferioribus a Papa tota Communitas ferenda eſt anathemate: non enim eſt novum in jure, ut prohibitio generaliter fiat ad cautelam eorum, quæ poſſunt contingere, ut *c. Dixit Dominus, 32. qu. 1. l. Divortio, ff. de negot. geſt. cap. Licèt, ſuprà de elect. cap. Ad Aures, de tempor. ordinat. cum concord.* in propoſito adductis per gloſſ. in dict. *§. In Univerſitatem. in ver. Eſſe po-*
81 *teſt*, & Hoſtien. *num. 5. in eodem verb.* Et hoc apertè ſenſit D. Thom. in *diſt 18. q. 2. art. 3. q. 2.* ait enim: *Excommunicari non debet aliquis, niſi pro peccato mortali, peccatum autem in actu conſiſtit; actus autem non eſt Communitatis, ſed ſingularum perſonarum ut frequenter*; & ideò ſinguli de Communitate excommunicari poſſunt, non autem ipſa Communitas: & quamvis quandoque actus ſit totius alicujus multitudinis, ut quando multi navim trahunt, quam nullus trahere poſſet, non eſt probabile, ut aliqua Communitas ita tota ad malum conſentiat, quin
82 aliqui ſint diſſentientes. Et quia non eſt Dei, qui judicat omnem terram, ut condemnet juſtum cum impio, ut dicitur Gen. 18. Eccleſia, quæ judicium Dei imitari debet, ſatis providè ſtatuit, ut tota Communitas non excommunicetur, ne collectis zizaniis ſimul eradicetur & triti-
83 cum. Servent ergo Epiſcopi Conſtitutionem Innocentii, ſicut tenentur, quia ſunt cuſtodes Canonum, *cap. Cum quibus, 24. quæſt. 3.* & debitores omnes ſacras regulas cuſtodire, *cap. Cùm ſimus, 9. quæſt. 3.* nec poſſunt inſtitutionis Apoſtolicæ decreta in totum, vel in partem aliqua ratione convellere vel mutare, *c. Inſtitutionis, 25. q. 2.* plenè Arch. in *c. Licèt canon. n. 3. verſ. Et ibi aſſeritur dixit, de elect. lib. 6.* Feder. de Sen. *conſ. 17. Quæſtio talis eſt, per totum*, Petr. de Anch. *in repet. cap. 1. n. 188. verſ. In contrarium, & num. 190. verſ. Accedit his utilis quæſtio, ſupra de Conſtit.* & dixi latiſſimè in *cap. Cum dilectus, de tempor. ordin.*

84 Præſertim verò, quia nulla ratio cogere poteſt Epiſcopum ad ferendam ſententiam excommunicationis in ipſam Univerſitatem, vel Collegium, cùm circa tranſgreſſionem prohibitionis Innocentii poſſit habere intentum dicendo: *Excommunico Priores, & omnes de tali Collegio qui parere noluerunt, vel mandato meo rebelles*: hoc enim non obviat Decretali Innocentii, & licitè fieri poteſt, ut docet Hoſtien. in *ſumm. tit. de contumacia, § fin. verſ. Ergo ſi conſtat*, & allegat *c. Proponi, ſupra de Cler. excomm. miniſtran. & cap. Pro illorum, de præb.* & idem firmat *in d. c. Romana, n. 7. in verb. Innoxios*, & ibi etiam Lap. Gemm. & Anchar. quos ſequitur Franc. *in gloſſ. fin. in fine*, & Philipp. Prob. *n. 9.* & Felin. *in c. Dilecta in Chriſto, n. 1. ſupra de except.*

Nec obſtat, ſi dicas cum Silveſtro *in ver. Excommunicatio, 1. n. 10.* idem eſſe excommunicare totum Collegium vel omnes de Collegio. Etenim hoc debet intelligi, ſi excommunicentur omnes de Collegio ſimpliciter; ſecus ſi omnes de Collegio, qui fuerunt mandato rebelles, vel culpabiles, prout loquitur Hoſtien. hic enim modus multum differt ab excommunicatione ſimpliciter lata in Collegium. Ratio differentiæ eſt, quia quando excommunicantur omnes de Collegio, qui fuerunt culpabiles, nullum ſubeſt periculum irretiendi innoxios; & ſic ceſſat ratio prohibitionis *d. §. In univerſitatem.*

Secus eſt quando excommunicatur ipſum Collegium, 85
vel Univerſitas delinquens; quia ſtant ſimul, ut Collegium dicatur deliquiſſe, & tamen aliqui de Collegio reperiantur innoxii, ut contingit, quando delinquit major pars Collegium repræſentans: Nam ipſum Collegium deliquiſſe dicitur, *leg. Quod major, ff. ad municip.* Oldrad. *conſil. 315. circa iſtud, numer. 4.* plenè Ancharan. *conſil. 158. Ex narratis, numer. 12 & ſeqq.* Hoſtienſ. *in dicto cap. Romana, numer. 9.* & ita in excommunicatione Collegii, ſeu univerſitatis ſemper viget ratio periculi animarum in textu conſiderata, quæ non viget in excommunicatione omnium de Collegio, qui fuerunt culpabiles; alia eſt
enim cauſa Capituli, alia Canonicorum, *§. Qui manumittitur, 12. quæſt. 2.* Innocent. *in dicto cap. Romana, numer. 2. in verb. Culpabiles.* & Hoſtien. *num. 11. in eodem verb.* Federic de Sen. *conſil 15. in princ. p. verſic. Prætereà* 86
aliud, & aliud delictum Univerſitatis, vel Capituli, 87
aliud ſingulorum, ut latè deducit Rota *dec. 1.* inc. pien. *Citatis Decano cum Capitulo, & dolo, & contumac. in antiquior.* ubi propterea reſolvit Canonicos ſingulares citatos, etiamſi fuerint contumaces, non poſſe excommunicari pro Capitulo non comparente, ubi decreta fuit citatio contra Decanum, & Capitulum. Et idem dicit *deciſ. 13.* incipien. *Nota, quod ubi mandatur citari Decanus, & Capitulum, alias 1. de ſentent. excommunicat. in antiquis.*

88 Circa ſecundam inſpectionem, an ſcilicet excommunicatio in univerſitatem lata liget, & timenda ſit; ſi quidem feratur a Summo Pontifice, non eſt dubitandum, quin liget omnes de univerſitate; quia ipſe non ſubjacet prohibitioni juris poſitivi, *dict. capit. Romana, § In* 89
univerſitatem, infrà eodem lib. 6. ut latè oſtenſum eſt ſupra *numer. 75. & ſeqq.* Quinimò hujuſmodi ſententia ligantur innoxii, clarè deducitur ex littera *dict. §. In univerſitatem*, dum prohibet excommunicari univerſitatem, vel Collegium, ne irretiantur innoxii. Ergo cir- 90
cumſcripta illa prohibitione, cui non ſubjacet Romanus Pontifex, etiam innoxii, & non culpabiles per hujuſmodi excommunicationem irretiuntur, intellige, quoad Eccleſiam; ſecus quoad Deum, cujus judicium nec fallit, nec fallitur, *cap. A nobis, il ſecondo, ſupra eodem*, & ita tenet, & declarat gloſſa *in dict. §. In univerſitatem, in verb. Irretiri*, & Joann. Andr. & Franc. uterque
num. 3. in eodem verb. Item intellige quoad perſonas ca- 91
paces excommunicationis: nam infantes, vel furioſi non ligantur, etiam quoad Eccleſiam. Nec mirum, quia excommunicari quis non poteſt, niſi pro gravi contumacia, & culpa mortali, *cap. Nemo. 11. quæſt. 3.* ſed tales non poſſunt delinquere, nec mortaliter peccare, ut in *cap. 1. & 2. ſuprà de elect. puerorum*: ergo nec ligari excommunicationis ſententia. Ita Marian. Soccin. *in cap.*
Mulieres numer 41. ſupra eodem. Eccleſia enim non 92
poteſt per excommunicationem excludere à regno Dei, niſi indignos, qui per peccatum mortale charitatem amiſerint, ut per Divum Thomam *in 4. diſtinct. 18. quæſt. 2. art. 1. qu. 3.*

Sin

93 Sin autem excommunicatio in Univerſitatem feratur ab inferioribus à Papa, duæ ſunt opiniones. Prima eſt Hoſtien. Joan. Mon. Archidiac. & Franc. quorum meminit gloſſ. *in dict. cap. Romana*, §. *In univerſitatem*, *in verb. Penitus*, *infrà eodem*, *lib.* 6. exiſtimantium ſententiam non tenere, & idem Archid. *in cap. Sicut*, *in gloſſ.* 2. 7. *quæſt.* 1. Philipp. Franc. in *dict.* §. *In univerſitatem*, *nu.* 2. & Philipp. Prob. *in addit. ad Monach. num.* 2. Felin. *in cap. Dilectæ in Chriſto*, *num.* 6. *ſupra de except.* ut etiam allegat Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *qu.* 5. *art.* 3. & Rotam *dec.* 1. *de dolo*, *& contumac. in antiquioribus*, quam retuli ſuprà *n.* 87.

94 Fundatur principaliter hæc opinio in verbis *dict.* §. *in univerſitatem*, ibi, *Penitùs prohibemus*, quæ dicuntur poteſtatis privativa, ut notat Jo. Andr. *in c. Unico*, *n.* 2. *de poſt. Prælat. lib.* 6. ibi, *penitùs*, ac ſi dicat, ipſo jure, & ſine exceptionis ope; ideòque hujuſmodi excommunicationis ſententia dicitur ipſo jure nulla, tamquam à non ſuo judice lata, *c. At ſi Clerici*, *ſupra de judic. cum ſimilibus*, & ita Hoſt. *in dict. cap. Romana*, *nu.* 4. exponit verbum, *Penitùs prohibemus*, quaſi dicat, in hac parte poteſtatem omninò ſubtrahimus. Et ſic in hoc caſu de cætero lata ſententia nulla erit, argum. *c.* 1. *de verbor. ſignificat. lib.* 6. & idem dixit Joan. Monach. & alii præallegati. Secus ſi diceretur proferre non præſumat, in quibus terminis ſecundùm Hoſt. loquitur text. in *cap. Romana*, §. *Officiales*, *de off. Ord. lib.* 6.

Prætereà, ut poſt Joan. Andr. advertit Franc. *in dict.* §. *In univerſitatem*, *nu.* 3. *verſic. Et ex iſtis verbis liquet*, ibi eſt fortior prohibitio, quàm in dict. §. *Officiales*, cùm illic ſit vera perſona, & etiam materia capax, & apta ad recipiendum hanc pœnam, licèt modus non ſit aptus. At ſecus eſt in Univerſitates, ut mox dicitur. Deinde pro nullitate ſententiæ adducitur ponderatio, de qua ſupra *nu.* 64. quia Univerſitas non eſt materia capax impreſſionis excommunicationis, cùm ſit perſona ficta, & intellectualis ſine anima, & baptiſmo.

95 Nec dicatur: Excommunicatio lata in Univerſitatem referenda eſt ad ſingulos de Univerſitate; ſiquidem ſi hoc eſſet, ſequeretur abſurdum, ut etiam puer unius diei & abſentes ligarentur, ut *in dict. cap. Romana*, conſiderant Innocent. *num.* 1. *in verb. In Univerſitatem*, Hoſtien. *numer.* 8. Joan. Monach. *nu.* 10. & Joan. Andr. *num.* 9. *in fi-*
96 *ne*. Item ſecundùm gloſſ. *in cap. Sicut vir*, 7. *quæſt.* 1. hinc ſequeretur aliud abſurdum; nam mortuis omnibus de Capitulo excommunicato; & aliis ſubſtitutis, eſt idem Capitulum, ut *leg. Sicut*. §. *final. ff. quod cujuſque Univerſ. nom.* Ergo adhuc eſſet excommunicatum, ſi priores Canonici non fuiſſent abſoluti. Quod an ſit verum, quærit Bart. in *leg. Inter ſtipulantem*, §. *Sacram*, *in fin. ff. de verborum obligat. & in leg. Quod in rerum*, §. *final. de legat.* 1. nihil tamen decidit, ſed remmittit ad Canoniſtas, *in c. Adverſus*, *ſupra de immunit. Eccleſ.* & Innocent. *in cap. Gravem*, *ſupra eodem*, quos videas, & gloſſ. in *cap. Si habes*, 24. *q.* 3. & quod notatur *in cap. Si ſententia*, *eod. tit. in* 6. & Mar. Soc. *in cap. Nulli*, *in* 7. *principali articulo*, *q.* 3, *ſup. eod.*

97 Et confirmatur ex motivo Saliceti in *conſ. Schiſmatis*, edito per Urbanum VI. incipien. *Factum aliàs de Curia Romæ tranſmiſſum*, *in* 23. *col.* relati à Felin. in *cap. Dilectæ*, *numer.* 1 *colum.* 2. *verſ. Et illum paragraphum*, *ſupr. de exception.* videlicet præſuppoſito genere non deducibili incapaci in ſua generalitate, non ſit diſtributio, vel diffuſio in ejus ſpecies, ut illæ intelligantur per ſe deductæ; unde excommunicata Univerſitate, & ſic genere incapaci, non ſunt excommunicati ſinguli, licèt excommunicabiles.

Ac poſtremò, ſi teneret excommunicatio, non eſſet proviſum periculo animarum, cui obviare voluit text. in *d.* §. *In univerſitatem*, ut conſiderant Richard. de Media Villa, & Felin. *loc. cit.*

98 Addit Franciſcus Bottinus *in d. c. Romana*, relatus ibi à Jo. Andr. *n.* 7. *verſ. Et idem Franciſcus*, hoc eſſe privilegium Univerſitatis, contra quod ſententia lata non tenet, ut in *c. Quia cunctis*, *de conceſſ. præb. lib.* 6. *& in c. Volentes*, *de priv. eod. lib.* & ſequitur Philipp. Franc. *in d.* §. *In univerſitatem*, *n.* 2.

99 Non obſtat illud generale; *Si non valet, ut ago, valeat ut valere poteſt*, de quo in *cap. unic. de deſponſ. impub. lib.* 6. quoniam intelligi debet, niſi ſequatur inconveniens, ſic ibi. Hoc autem, etiamſi per talem ſententiam ligarentur ſinguli in Univerſitate, contingeret unius diei puerum, vel abſentem ligari, quod eſſet abſurdum, ut dictum eſt ſupra proximè *nu.* 95. Unde agere in ſingulos in hoc caſu non eſt poſſe, cùm potentia ſit de genere bonorum ſecundùm Philoſophum. Et propterea illud poſſumus, quod commodè poſſumus, *leg. Nepos Proculo*, *ff. de verborum ſignificat.* & quod de jure poſſumus, *cap. Niſi cum pridem*, §. *Perſonæ verò*, & ibi gloſſ. *in verb. Non oportuerit*, *ſupra de renunciat. cum concordan.* de quibus per Prob. in *d. cap. Romana*, *numer.* 10. *in fine*, *in verb. Bonorum*, *& num. ſeqq.* & ita ad hanc objectionem reſpondent ibi Joan. Monach. & Joan. Andr. *n.* 9. *in fine in verſ. Nam ſi referatur*, & Franc. *in* §. *In univerſitatem*, *n.* 3. *verſ. Nec obſtat ſi diceretur.*

Item non obſtat, quòd etiam ſine culpa ligari quis poſſit 100
ſententia excommunicationis, ut videtur deduci *ex d.* §. *In univerſitatem*, *in verb. Innoxios*, eò quòd ſententia Paſtoris, ſive juſta ſit, ſive injuſta, ſemper timenda eſt, *cap.* 1. *&* §. *Cùm ergo*, 11. *quæſt.* 3. Etenim ita reſpondet 101
Archidiac. *in d. cap. Romana*, *numer.* 6. hoc verum eſt, quando lata eſt per Paſtorem, & Judicem ordinarium, & in talem, qui etiamſi ſit ſine culpa, tamen culpam committere potuit, pro qua excommunicatus eſt, ſicut ſi eſſet doli capax; verùm ſi nec culpam commiſit, nec committere potuit, ut infans; tunc non ligat, nec timeri debet. Sicut in ſimili ſi excommunicetur notoriè eunuchus, eò quòd ex Moniali filium generaverit, prętextu talis excommunicationis vitari non debet, licèt in ſententia expreſſum non fuerit eſſe eunuchum, cùm culpam, pro qua fuit excommunicatus, nec commiſerit, nec committere potuerit ſecundùm Archid.

Si autem excommunicatio in Univerſitatem promulgata referenda eſſet ad ſingulos, ligaret etiam infantes, quod eſt abſurdum; & conſequenter qui excommunicat Univerſitatem, non intendit irretire ſingulos, ſed corpus ipſum Univerſitatis, quod eſt impoſſibile, cùm ſit ſine anima, & baptiſmo, ut ex dictis patet.

Contrariam opinionem, id eſt ſententiam excommu- 102
nicationis latam in Univerſitatem eſſe validam, & ligare ſingulos de Univerſitate doli capaces, tenet Bernar. & poſt eum gloſſ. *in d. cap. Romana*, §. *In univerſitatem*, *in verb. Penitus*, *hoc titul. lib.* 6. & ſequuntur ibi antiqui, teſte Felino in *cap. Dilectæ in Chriſto*, *numer.* 6 *ſuprà de exception.* Idem tenet Anton. de Butr. *in cap. Unico*, *num.* 6. *ſupra de litis conteſtat.* ubi ait: Olim excommunicabatur Capitulum, hodiè ſtandum contrario, ut in *dict.* §. *In univerſitatem*; ſi tamen feratur, excommunicatio etiam hodiè tenet, ut hìc Petr. de Anchar. in *dict cap. Romana*, *nu.* 4. *in ver. Prohibemus*, ubi dicit eo verbo non obſtante ſententiam latam tenere, licèt ſit injuſta. Et idem ſecundùm eum tenet Lap. Abb. Et propterea in ſimili ſententia excommunicationis lata contra Conſtitutionem *capit. Sacro*, *ſupra eodem*, *& cap. Cùm medicinalis*, *eod. tit. lib.* 6. non eſt nulla ſecundùm Bernard. Hoſt. & alios, dummodò feratur ab Ordinario, ut *in d.* §. *In Univerſitatem*, *& in cap. Sententia Paſtoris*, & ibi per Archidiac. *in verb. De hoc*, 11. *quæſt.* 3. Secus ſi feratur à Delegato, quia tunc eſt nulla ſecundùm Ancharan. qui de hoc remittit ad notata per Archidiac. *in c. Cùm in illis*, *de præben. lib.* 6. *& in cap.* 1. *de offic. delegat. eodem lib.* ſubdens hæc eſſe verba ipſius. Et ejuſdem ſententiæ videtur eſſe Innocent. in *cap. Capitulum*, *nu.* 1. *in ver. Appellationem*, ubi tenet in caſu illo ſententiam excommunicationis latam in Capitulum non ſolùm fuiſſe validam, ſed etiam juſtam. Et hanc partem tamquam tutiorem amplectitur etiam Dominus meus Jo. Franciſcus Fagnanus in *eodem libello de inſtitut. & validitat. cenſur. Pauli V. part.* 5. *de cenſur.* 103
fol. 137.

Doctores pro hac ſententia nihil adducunt, ſed ſimpliciter dicunt illam eſſe tutiorem. Probari tamen poteſt hoc præcipuo fundamento: nam etſi actus geſtus contra prohibitionem legis ſit ipſo jure nullus, etiamſi lex ulterius non procedat ad mutationem actus, *ut leg. Non dubium*, & ibi not. Bart. Bald. & Legiſtæ, *C. de legibus*, quæ eſt canonizata *in cap. Imperiali*, 25. *quæſt.* 2. tamen hoc habet locum dumtaxat, ſi eodem contextu lex tribuat poteſtatem faciendi actum illum, & præſcribat conditiones, & modifica-

fica-

ficationes prohibendo, ne aliter fiat; tunc enim recipitur poteſtas qualificata, ſeu modificata; & ideò actus non ſervatis modis præſcriptis a lege, redditur nullus ex defectu poteſtatis. Secus verò ſi lex conditiones præſcribat, & prohibitionem faciat ei, qui priùs poteſtatem, vel juriſdictionem habebat, quia tunc actus contra legis prohibitionem geſtus ſuſtinetur in vim poteſtatis præexiſtentis, licèt tranſgrediens ſit puniendus; & ſententia eſt injuſta, ſed non eſt nulla. Hæc eſt ſingulari theorica gloſſæ *in Clem.* 1. *in verb. Inhibentes, verſ. Sed quæro, de jurepatron.* quam ſequitur Petr. de Anchar. *in cap. Statutum, § final. verſ. Adverte, de reſcript. in 6* Abb. *in cap. Ex parte, num.* 5. *ſupra de Conſtitut.* Roman. *conſ.* 203. *Quoad primum, numer.* 7. Sed Epiſcopi, & locorum Ordinarii ante prohibitionem Innocentii in *dict. cap. Romana*, habebant poteſtatem excommunicandi Univerſitatem, vel Collegium, ut probatum eſt ſupra *nu.* 52. ergo excommunicatio lata in Univerſitatem contra prædictum prohibitionem non eſt nulla, licèt ſit injuſta. Et hanc differentiam poſt Archdiac. optimè agnovit Petr. de Ancharan. in *dict. cap. Romana, num.* 4. *in ver. Prohibemus*, dum dixit excommunicationem tenere non obſtante prohibitione illius textus, ſi lata fuerit ab Ordinario, & Paſtore. Nimirum quia facultas excommunicandi, quam priùs habebat non fuit ei per illam prohibitionem adempta; ſecus verò ſi feratur à delegato, qui eodem contextu accipit juriſdictionem reſtrictam, & modificatam ad terminos ejuſdem prohibitionis.

Et hanc partem arbitror eſſe amplectendam, quia cùm
104 in hoc articulo adſint utrinque graviorum Canoniſtarum auctoritates, & rationes ſuaſibiles; atque ita verſemur in concurſu duarum opinionum probabilium: ex præcepto eligenda eſt opinio tutior, propter periculum animæ, ut latiſſimè probavi in *cap. Ne innitaris, ſupra de conſtitut.* & in materia excommunicationis docet Sanctus Thomas *quodlib.* 4. *art.* 14.

Non obſtat, quòd verba illa, *Penitùs prohibemus*, quæ
105 habentur in *dict. §. In univerſitatem*, ſint poteſtatis ablativa: ſiquidem nullibi hoc jure probatur, ſed tantummodò fuit intellectus Hoſtienſis, & ſequacium, contra quos ſtat auctoritas gloſſæ, & aliorum, quos retulimus ſupra *n.* 102. dum enim tenent ſententiam excommunicationis latam in Univerſitatem valere, non obſtante prohibitione illius textus; in neceſſariam conſequentiam tenent per illa verba non eſſe ademptam excommunicandi poteſtatem alias enim ſententia eſſet nulla ex defectu poteſtatis, ut in *c. At ſi Clerici de jud. & in l. ult. C. ſi à non compet. jud. cum multis ſimil.*

106 Non obſtat, quòd Univerſitas tamquam perſona ficta ſit anima, & Baptiſmo, non ſit materia capax excommunicationis: nam hoc procedit, ſi Univerſitas accipiatur in abſtracto, præſcindendo a ſingularibus hominibus: ſecus verò ſi accipiatur pro ſingularibus perſonis omnibus collectivè, ut diſtinximus ſupra *nu.* 60. Hoc enim modo ſumpta Univerſitas nihil aliud eſt, quam ſinguli homines qui ſunt ibi, ut inquit Petr. de Anchar. *conſ.* 158. *Ex narratis numer.* 22. *ad fin.* poſt gloſſ. *in leg. Sicut, §. Si quid, in verb. Non debetur, ff. Quod cujuſque Univerſ. nomine*, & not. Bart. *in leg. Aut facta, §. Nonnumquam, nu.* 3. *ff. de pœn.* dicens hoc tenere omnes Philoſophos, & Canoniſtas, qui tenent totum realiter non differre à ſuis partibus, & ſubdit eos verum dicere, ſi loquamur realiter, verè, & propriè, licèt ſecus ſit ſecundùm fictionem juris.

107 Unde egregiè Imol. in *cap. Capitulum, penult. colum. de reſcr.* dicit valere excommunicationem, ſi conſtet excommunicantem utentem verbo collectivo, vel excommunicare ſingulos, ut res potius valeat, quàm pereat, *c. Abbate, infr. de verb. ſignif.* & ſequitur Felin. in *c. Dilectæ in Chriſto, nu.* 1. *col.* 2. *verſ. Dixit etiam egregiè Imola, ſupr. de except.*

108 Quinimò id conſtanter tenendum videtur: nam ridiculum eſſet, ut judex intenderet ſententia excommunicationis ligare corpus illud phantaſticum, ſeu imaginarium, quod eſt nomen juris in abſtracto, ſicut homo in communi non capax parentelæ, ut inquit Feder. de Sen. *conſ.* 15. *Quæſtio talis, in princip.* hoc enim modo poſſet excommunicari etiam Chimæra, & Hippocentaurus: quotieſcumque autem aliquis actus ſit contra Univerſitatem, qui non poteſt applicari Univerſitati, ut eſt excommunicatio, quæ non afficit niſi animam baptizatam; tunc applicatur ſingulis perſonis, *cap. Si ſententia, in fine, de ſent. excommun. lib.* 6. Federic. de Sen. *dict. conſ.* 15. *num.* 4. *verſ. Nam quando.* Et hoc intendit Hoſtien. *in cap. Significaverunt, in verb. Contra capitulum, num.* 1. *&* 2. *ſupr. de except.* dum dixit impoſſibile juris eſſe, ut Capitulum, & Univerſitas excommunicetur, niſi intelligatur Capitulum, ideſt ſinguli de Capitulo. Facit text. optimus juncta gl. in *c. Præſentium, de teſtib.* nam cum text. ib. dicat juramentum eſſe recipiendum in animas Conventuum, gl. exponit illud verbum, *Conventuum*, ideſt ſingulorum de Conventu; quia, inquit, Conventus, ſicut Univerſitas, non habet animam.

Nec urget replicatio, de qua ſupra *nu.* 95. quòd ſi ſen- 109
tentia excommunicationis lata in Univerſitatem referenda eſſet ad ſingulos de Univerſitate, ſequeretur inconveniens, ut tali ſententia ligaretur etiam puer unius diei; quoniam negatur hæc conſequentia: nam etſi poſſibile ſit, ut tali ſententia irretiantur innoxii, ut probat littera *d. c. Romana, § In univerſitatem, inf. eod. lib.* 6. nihilominus hoc intelligi debet de his tantum, qui quamvis ſint ſine culpa tamen culpam committere poſſunt; & ita procedit ille textus, dum dicit, *quia nonnumquam contingeret, &c.* non autem de his, qui nec ſunt, nec poſſunt eſſe culpabiles, ut declarat Archid. *in d. cap. Romana, num.* 6. & dictum eſt ſupra *num.* 101. & probatur apertiſſimè: nam excommunicatio ſi feratur in ſingulos de Univerſitate, valida eſt ſecundum omnes hic, *& in d. cap. Romana*, & tamen non ligat infantes. Item tenet excommunicatio lata a Summo Pontifice in Univerſitatem, ut fusè probatum eſt ſupra *num.* 75. *&* 88. & tamen per eam non ligantur, qui doli non ſunt capaces, ut dixi *num.* 91. ergo non eſt bona conſequentia, excommunicans Univerſitatem intendit excommunicare ſingulos de Univerſitate, & ſic ligat ſingulos: ergo ligat etiam puerum unius diei; quia diſpoſitio quantumcumque generalis 110
ſemper recipit ſanum intellectum, ut reſtringatur ad perſonas habiles, & capaces, *cap. unico, de ætat. & qualitat. lib.* 6. Dec. *in cap. Cum omnes, in* 2. *lect. num.* 2. *ſup. de conſtitut.* Jaſ. *in l.* 2. *§. Præter, numer.* 3. *ff. qui ſatiſd. cogan.* Item reſtringi debet ad id, quod eſt poſſibile, argum. *cap. Erit autem lex, 4. diſt.* at non eſt poſſibile, ut infans unius diei anathemate innodetur, ut oſtenſum eſt ſupra eodem *num.* 91.

Non obſtat motivum Sanceti, de quo ſupra *nu.* 97. nam 111
reſponſio patet ex dictis *n.* 73. *&* 108. ubi oſtenſum eſt in materia, cujus corpus non eſt capax, fieri diſtributionem in ſingulis; & ita corruit illius motivum: & contra eum videtur textus apertus in *cap. Si ſententia*, in fine ponderatus, ut ſupra *n.* 71.

Non obſtat conſideratio Richardi de Media Villa, quòd 112
aliàs non eſſet conſultum periculo animarum: etenim eadem objectio fieri poſſet in qualibet ſententia excommunicationis injuſta, quæ prohibetur ferri propter animarum periculum, & tamen lata ab Ordinario, & Paſtore tenet, ut in *cap. Sententia Paſtoris*, & ibi per Archidiac. *in verb. de hoc*, 11. *quæſt.* 3. & in ſpecie in *cap. Romana, §. Officiales, de offic. Ordinar. lib.* 6. Archiepiſcopo exiſtente in provincia, vel circa illam, ejus officiales prohibentur ferre excommunicationis ſententiam in Suffraganeos; & tamen lata tenet, ſecundum Bernar. ibi in gloſſ. in *verb. Non attentent*, quam ſequuntur Doctores ibi, & hic Hoſt. *n.* 4. *in verb. penitus*, & alii communiter. Et eſt ratio ſecundùm gloſſ. quia quamvis ſufficiat legiſlatorem aliquid prohibuiſſe, etiamſi non adjiciat actum fore nullum, ut *leg. Non dubium, C. de legib.* tamen ſpeciale eſt in ſententia excommunicationis, ut injuſtè lata liget, *c.* 1. 11. *q.* 3. *c. Sacro, inf. eod.* & docet S. Thom. *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 2. *art.* 1. *qu.* 4.

Unde Sacra Congregatio Concilii conſulta, an excom- 113
municationes latæ ab Epiſcopo non ſervata forma Concilii *cap.* 3 *ſeſſ.* 25. ſint ipſojure nullæ, vel annullandæ; reſpondit eſſe validas, & excommunicatum indigere abſolutione, per ea, quæ tradit Abb. poſt gloſſ. *in cap.* 1. *de exceſſ. Prælator.* & Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 76. *de reſcr.* videlicet excommunicationem latam ſine citatione, & monitione, vel juris ordine non ſervato tenere, quamvis injuſta ſit; licèt S. Congregatio noluerit, ut darentur litteræ publicæ, ſed ut Cardinalis Alciatus privatis litteris

libe-

ſcriberet ad Epiſcopum, valere excommunicationem, ſed illum ſeriò moneret, ut in poſterum omni diligentia ſervaret formam Concilii.

114 Nec eſt novum in jure, ut propter animarum periculum aliquid prohibeatur; & tamen ſi contra fiat, teneat, ut in *cap. Nos novimus*, 17. *quaſt. 2. in cap. Si vir*, 27. *diſtin. & in cap. Ad Apoſtolicam*, *ſupra de regular.* Nec tamen propterea Innocentiana prohibitio erat inanis, quia Ordinarii cum majori circumſpectione, & rariùs procedent ad ſententiam excommunicationis contra univerſitatem: nam contrafacientes puniri poterunt tamquam illius Canonis violatores, ut dicitur in d. §. *Officiales*, & ibi not. gl. prælleg.

115 Demùm ad motivum Franciſci Boattini, de quo ſupra *n.98.* reſponderi poteſt, prohibitionem dict. §. *in univerſitatem*, non fuiſſe editam in favorem univerſitatis, ſed ob ſpecialem rationem periculi animarum, ne irretiantur innoxii: nec ibi legitur verbum, *concedimus*, ſeu *indulgemus*, vel aliud ſimile, ex quo deprehendi poſſit Papam voluiſſe privilegiare univerſitatem, ad notata in *cap. porrò*, *ſupra de privileg. & in cap. Si Papa*, *eodem titul. lib. 6.* Deindè deſtruitur hoc motivum per textum in dict. §. *Officiales*: nam ibi magis videtur conceſſum Epiſcopis Suffraganeis in privilegium, ut excommunicari nequeant ab Officialibus Archiepiſcopi, quia in textu exprimitur ratio concernens favorem eorumdem Suffraganeorum, videlicet ob reverentiam Pontificalis officii; & tamen ſententia excommunicationis ab Officialibus contra tenorem dictæ conceſſionis valida eſt, ut dictum eſt ſupra proximè: ergo multò magis valere debet ſententia lata contra prohibitionem dict. §. *in univerſitatem*, in qua exprimitur alia ratio non concernens in favorem univerſitatis.

Concluditur ergo excommunicationem latam in univerſitatem, vel Collegium, ligare, & timendam eſſe, dummodò lata fuerit ab Ordinario, & Paſtore; ſecus ſi à Delegato, per ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 103.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III.

CAPUT XLIV.

INquiſitioni tuæ reſpondentes, credimus diſtinguendum, utrum alter conjugum pro certo ſciat impedimentum conjugii, propter quod ſine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere, quamvis illud apud Eccleſiam probare non poſſit: an non ſciat pro certo, ſed credat? In primo caſu debet potiùs excommunicationis ſententiam humiliter ſuſtinere, quàm per carnale commercium peccatum operari mortale. In ſecundo diſtinguimus, utrum habeat conſcientiam hujuſmodi ex credulitate levi & temeraria: an probabili, & diſcreta? & quidem ad ſui paſtoris conſilium (conſcientia levis, & temerariæ credulitatis exploſa) licitè poteſt non ſolùm reddere, ſed exigere debitum conjugale. Verùm cùm conſcientia pulſat animum ex credulitate probabili, & diſcreta, quamvis non evidenti & manifeſta, debitum quidem reddere poteſt, ſed poſtulare non debet: ne in alterutro, vel contra legem conjugii, vel contra judicium conſcientiæ committat offenſam.

I*Nquiſitioni*. Si conjux ſcit pro certo impedimentum matrimonii, non debet reddere debitum, ſed potiùs excommunicationem pati; reddit autem, ſed non exigit, ſi credit ex cauſa probabili, & diſcreta; ſed ſi ex levi, & temeraria, reddit, & exigit. Hoc dicit ſecundùm Jo.

56 Andr. & communiter Doctores. Et primò ad caſum, de quo quæritur, diſtinguit: & primum membrum proſequitur, ibi, *In primo*. Circa ſecundum ſubdiſtinguit, ibi, *In ſecundo*: & tertium ſubdiſtinctionis membrum proſequitur, ibi, *Verùm cùm*.

Nota ex hac Decretali differentiam inter fidem, 57 ſeu plenam credulitatem, & opinionem, & ſcrupulum: & pro intelligentia horum terminorum, & textus, vide quod plenè ſcripſi in repetitione *cap. Ne innitaris*, *à numer.* 240. *uſq. ad numer.* 262. *ſupra de Conſtitut.*

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III.

CAPUT XLV.

COntingit interdum: & infrà. Sanè ſicut accepimus inſinuante comite Flandren. in diœceſi tua quidam exiſtunt, qui nec modo tonſuræ, nec inveſtimentorum forma, nec in qualitate negotiorum de Clerico quidquam oſtendunt; ad pœnæ ſubterfugium ſe Clericos exhibentes: cùm enim ſuper exceſſibus, quos ſæculari luxu committunt ad publica judicia pertrahuntur, circumciſis crinibus, ut poſſint circumvenire vindictam, ſe pro Clericis repræſentant: Clericalis fori privilegium labiis allegantes, qui factis paulò ante negaverant Clericatum: & infrà. Verùm quia privilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, ac fruſtrà legis auxilium invocat, qui committit in legem: Volumus & mandamus, ut tales, ſi tertiò à te commoniti ſeipſos contempſerint emendare, illius efficiantur immunitatis extorres, quæ pro Clericorum tutela, & laicorum violentia coercenda dignoſcitur inſtituta.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Clericus ſi à Prælato ſuo tertiò monitus non reaſſumit habitum, & tonſuram, perdit privilegium clericale.*

2 *Clericus quamvis habitum, & tonſuram dimittat, & negotiis ſæcularibus ſe immiſceat, non perdit privilegium Canonis, niſi tertiò monitus noluerit ſe emendare.*

3 *Clerici à laicis diſcernuntur in modo tonſuræ, in veſtimentorum forma, & negotiorum qualitate.*

4 *Facta ſunt potentiora, quam verba, & n. ſeq.*

5 *Clericus non poteſt verbis renuntiare privilegio fori, nec Canonis poteſt tamen facto ipſo.*

6 *Clericus per dimiſſionem habitus, & tonſuræ ante trinam monitionem non perdit privilegium fori, & numer. 9.*

Nec privilegium Canonis n. 10. & 13.

Et quid poſt Conc. Trid. n. 25.

7 *Et monitio fieri non poteſt per judicem ſæcularem, vel alium, ſed per Epiſcopum, vel alium Prælatum habentem Epiſcopalem juriſdictionem.*

8 *Nec ſufficit una monitio pro omnibus, ſed debet eſſe trina.*

11 *Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura immiſcet ſe negotiis ſæcularibus, non perdit privilegium immunitatis ab oneribus laicalibus, niſi ter monitus à negotiationibus non deſiſtat.*

12 *Intellectus* c. Ex parte il ſecondo, de priv.

13 *Intellectus* cap. Perpendimus; de ſententia excommunicationis.

Sacerdos, qui depoſito habitu, & tonſura in ſævis enormitatibus deprehenditur; non gaudet privilegio Canonis, ibid. & n. ſeq.

Gaudet tamen privilegio fori, niſi ter monitus non deſiſtat, n. 13. & n. ſeq.

14 *Clericus deprehenſus in enormitatibus, & captus ſine habitu, & tonſura, remittendus eſt ad judicem Eccleſiaſticum.*

15 *Clerici etiam in ſacris per annum exercentes artem joculatoriam, vel hiſtrionum, perdunt ipſo facto privilegium clericale; ſed ſi breviori tempore requiritur trina monitio.*

16 *Clericus, qui miles efficitur, & ſæva exercet, perdit eo ipſo privilegium clericale.*

17 *Clerici conjugati non incedentes in habitu, & tonſura, clericale privilegium ſine ulla monitione amittunt.*

18 *Clericus incorrigibilis, quando perdat privilegium fori.*

19 *Clericus aſſaſſinus, ſine ulla monitione, vel ſententia relinquitur Curiæ ſeculari.*

20 *Clericus de aſſaſſinio imputatus, ſi reperiatur carceratus per Judicem laicum, an ſit remittendus ad Judicem Eccleſiaſticum, ut ferat declaratoriam ſuper facto, & n. ſeqq. uſq. ad n. 25.*

21 *Clerici habent juris aſſiſtentiam ſuper omnimoda exemptione a ſæculari poteſtate.*

22 *De qualitate juriſdictionem tribuente ante omnia conſtare debet.*

23 *Judex laicus ante declaratoriam judicis Eccleſiaſtici ſuper aſſaſſinio neſcit ſe judicem contra Clericum.*

24 *Sententia abſolutoria, vel condemnatoria in uno foro parit exceptionem rei judicatæ in alio.*

25 *Clericus minorum Ordinum non beneficiatus, niſi habitum, & tonſuram deferat, & Eccleſiæ inſerviat, ex Conc. Trident. fori privilegium perdit ſine alia monitione.*

1 *Contingit, il ſecondo.* Clericus ſi à Prælato ſuo tertiò monitus non reaſſumit habitum, & tonſuram, perdit privilegium clericale. Hoc dicit Joan Andr. Butr. Cardin. Ancharan. & Felin. Vel ſecundùm Marian. Soccin. ut
2 expreſſiùs conveniat titulo. Quamvis Clericus dimittat habitum, & tonſuram, & negotiis Clerico non convenientibus ſe immiſceat, non perdit tamen privilegium Canonis, niſi tertiò monitus noluerit ſe emendare. Hoc dicit. Primò ponitur Comitis querela. Secundò proviſio, ibi, *Verùm quia.*

3 Nota primò, ibi, *Nec in modo tonſuræ,* Clericos in tribus diſcerni a laicis. Primò ſcilicet in modo tonſuræ, ſeu coronæ, ut in *cap. Duo ſunt genera,* 12. *quæſt.* 1. *in cap. Clericus,* 1. & 2. *de vit. & honeſtate Cler.* Secundò in forma veſtimentorum, de quo in *cap. Clericis, il ſecondo, eodem titul.* ubi habetur veſtem debere eſſe talarem, & aliam formam non legimus, ſecundùm Abb. hic *numer. 2. verſ. Et cavetur, ut portent veſtes uſque ad talos.* Tertiò in qualitate negotiorum, ut in *cap. fin. de vit. & honeſtat. Cler. cap. 1. & 2. Ne Cleric. vel Monach. cap. Pervenit, 86. diſtinct.* & hic notant Joann. Andr. *num.* 1. Cardin. *nu.* 1. Butr. *nu.* 2. Ancharan. *numer.* 1. Abb. & Marian. Soccin. *in 1. notab.*

Secundò nota, ibi, *Factis,* admiſſionem privilegii cle- 4
ricalis potentiora eſſe facta, quàm verba, *cap. ult. ſupra de vit. & honeſt. Cleric.* Nam Clericus non poteſt verbis 5
renuntiare privilegio fori, nec judicem laicum ſibi conſtituere, etiamſi proprium juramentum, & adverſarii conſenſus accedat, ut eſt caſus in *cap. Si diligenti, ſuprà de foro competent.* & idem in privilegio Canonis, ut *cap. Contingit, ſupra eod.* & tamen poteſt hujuſmodi privilegiis renuntiare facto ipſo, ſi poſt dimiſſionem habitus, & tonſuræ, tertiò commonitus ſeipſum contempſerit emendare, ut hic in litera, & in *c. In audientia ſup. eod.* facit c. 1. 44. *diſt. c. Si quis uxorem,* 26. *q.* 2. & *c. Dilecti, de appell.* & eſt gl. notab. in *cap. Perpendimus, in verb. Cogantur, ſup. eod.*

Tertiò nota, ibi, *Ut tales ſi tertiò à te commoniti,* per 6
dimiſſionem habitus, & tonſuræ Clericum non perdere privilegium clericale ante trinam monitionem; & ita hic eſt caſus ſecundum Abbatem in Summ. text. & cùm in littera dicatur, *à te commoniti,* & ſupra, *in diœceſi tua,* hinc collige hujuſmodi monitionem fieri non poſſe per judicem ſæcularem, vel alium quemcumque, ſed fieri debere per Diœceſanum, ut hic obſervant Joann. Andr. 7
num. 1. *in verb. à te,* Anchar. *num.* 3. Abb. *num.* 5. tamen Decretalis *in audientia, ſupra eodem,* generaliùs loquitur de Prælatis: unde per illum textum dicendum eſt hanc monitionem fieri poſſe per quemcumque Prælatum habentem juriſdictionem Epiſcopalem, ut benè hic per Abb. d. *n.* 5. & in ſimili notat gloſſ. in *Clem. in verb. Proprii, de reb. Eccleſ. non alien. & in Clem. 1. in verb. Diœceſanis, de for. comp.*

Rurſus cùm textus noſter dicat, *tertiò commoniti,* ex 8
hoc collige in hac materia privationis privilegii clericalis non ſufficere unicam monitionem pro omnibus, ſed abſolutè trinam monitionem eſſe neceſſariam, ex quo ad pœnam incurrendam, jus tertiam monitionem requirit, ut not gl. ſingularis in *Clem. 1. in verb. Tertio, de vita, & honeſtat. Cleric.* per Joann. Andr. *in cap. Tua, num. 4. in verb. Trina, de Cleric. non reſident.* & Abb. hic *nu. 4. in verb. Tertio,* quod nota perpetuò ad limitationem *capit. Conſtitutionem, §. Statuimus, de ſent. excommunic. lib. 6.*

Stat igitur concluſio, quòd Clericus apoſtatando ab 9
habitu, & tonſura, non perdit privilegium clericale hoc jure inſpecto, niſi præceſſerit trina monitio: & hæc eſt communis opinio, ut atteſtatur Covarruv. *pract. q.* 32. *num.* 1. & Jul Clar. in *§ fin. quæſt. 36. verſ. Hac autem quæ de Clerico,* & videtur communiter practicari, ut inquit Imola in *cap. final. poſt numer. 7. verſ. Adverte tamen, de vita, & honeſtat. Cleric.* & irrefragabiliter probatur in hoc cap. Et quamvis Marian. Soccin. intelligat hunc text. de privilegio Canonis *Si quis ſuadente,* 17. *qu.* 4. ut faciat ad titulum: verè tamen loquitur de privilegio fori, ut patet, ibi, *Ad pœnæ ſubterfugium;* item ibi, *Ad publica judicia pertrahuntur,* necnon, ibi, *Ut poſſint circumvenire vindictam:* unde Bernardus format caſum in quibuſdam, qui nec in tonſura, nec in forma veſtimentorum, nec in qualitate negotiorum aliquid de Clerico oſtendebant, ſed ut pœnam poſſent aliquando evitare, ſe pro Clericis exhibebant, & cum ſuper exceſſibus conveniebantur, circumciſis crinibus allegabant fori privilegium. Verumtamen 10
idem juris eſt privilegio Canonis, quod non perdit Clericus gerens ſe pro laico ante trinam monitionem, ut eſt caſus in *cap. In audientia, ſupra eodem,* & idem in pri- 11
vilegio immunitatis, & oneribus laicalibus, quibus non privatur Clerico, niſi tertiò monitus à negotiationibus ſæcularibus non abſtineat, ut eſt expreſſum in *cap. ultim. ſupra de vita, & honeſtat. Clericor.* & de privile-

vilegio clericali in rebus, & perſonis, eſt textus in Clem. 1. *eod. tit.*

12 Prædictis non obſtat textus *in cap. Ex parte, il terzo ſup. de privil.* ubi eſt caſus, quòd qui in habitu, & tonſura, & cæteris ut laici converſantur, deprehenſi in maleficiis, ſe pro Clericis non defendunt: quoniam ille text. procedit quando non conſtat eos verè eſſe Clericos, licèt aliquando aſſumpſerint habitum clericalem, & tonſuram, & poſteà depoſuerint; nam per hoc defendi non poſſunt ut Clerici, ſi in delicto fuerint deprehenſi, & anteà communi opinione non putabantur Clerici, etiamſi deinde velint reaſſumere habitum, & tonſuram, ut ibi declarat gloſ. *penult.* Abb. *num.* 4. *in princip.* juncto fine, & communiter Scribentes, Alexand. *in conſ.* 8. *Videtur ſuper primo dubio nu.* 2. *verſ. non obſtat id, quod habetur lib.* 1. licèt aliter intelligant illam Decretalem Abbas Antiq. hìc in ſua plena diſtinctione *n.* 1. Jo. Andr. *n.* 5. & Anchar. *n.* 4.

Item non obſtat *cap.* 1. *de Apoſtat.* quia plures habet intellectus, ut ibi per Doctores, & per Alexand. *dict. conſ.* 8. *num.* 2. *circa fin. verſ. non obſtat etiam*, & gloſſ. ultim. ibi intelligit textum, quando præceſſit trina monitio, quo ſenſu illa Decretalis concordat cum textu noſtro.

13 Rurſus non obſtat *cap. Perpendimus*, *ſupra eodem*, ubi ſacerdos, qui dimiſſo habitu, & tonſura ſe immiſcuit ſævis enormitatibus, privilegium amittit: nam & ille textus multiplices habet intellectus, de quibus per gloſ. & DD. ibi, & per Alex. *dicto conſil.* 8. *nu.* 2. *verſ. Et ad dict. cap. Perpendimus lib.* 1. Capyc. *deciſ.* 161. *In cauſa Cruſconi*, & Jul. Clar. *in §. fin. quæſt.* 38. *verſ. Quæro modò*, & magis communis intellectus eſt, quòd Decretalis illa locum habeat tantummodò in privilegio Canonis, *Si quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. non autem in privilegio fori, quod non amittitur, niſi præceſſerit trina monitio. Cui intellectui multùm applaudent verba illius cap. dum dicit interfectores dicti Sacerdotis non eſſe cogendos Apo-

14 ſtolicam Sedem adire pro abſolutione obtinenda. Quæ verba videntur magis congruere excommunicationis, quæ incurritur ex Canone, *Si quis ſuadente*: quàm illi, quæ incurritur propter violatum privilegium fori: & tunc intellectum poſuit ibi Jo. Andr. *num.* 5. dicens, Clericus ſumptis armis, & dimiſſo habitu ingreditur bellum, vel aggreſſiones quoad illos, qui tunc eum percutiunt, perdit privilegium, ſed non quoad forum: unde tunc captus debet reſtitui judici Eccleſiaſtico: ſimiliter Petr. de Anchar. *in cap.* 1. *num.* 2. *verſ. Si verò reliquit, de Apoſt.* concludit Clericum, qui dimiſſo habitu, & tonſura ſævis enormitatibus ſe immiſcet, & perſeverat, ac deprehenditur in illis per judicem ſæcularem, non poſſe ab eo puniri, ſed eſſe remittendum ad judicem Eccleſiaſticum, niſi monitio præceſſerit: idque probat multis juribus, & allegat gloſ. quæ idem videtur dicere *in cap. Ex parte, il terzo, in verb. Deprehenſi de privileg.* & ſequitur Alex. *dicto conſ.* 8. *num.* 3. *lib.* 1. dicens veriorem, & magis communem intellectum eſſe, quod *d. cap. Perpendimus*, locum habeat in privilegio Canonis, non autem in privilegio fori, quod ſecundùm eum non amittitur niſi poſt trinam monitionem, & ſecundum illud conſilium Alex. dicit millies, imò ſemper fuiſſe judicatum per Curiam, & conſilia Neapolitana, Grammaticus *ſuper Conſtitutionibus Regni fol.* 29. *col.* 1. *verſ. Decimò ubique*, quidquid contra ſcripſerit Alexand. de Nævo *in conſ.* 59. *poſt num.* 20. & alii plures relati à Julio Claro *d. §. fin. q.* 36. *verſ. Quæro, modo, circa finem*: licèt hodie hæc altercatio ceſſet quoad Clericos primæ tonſuræ, vel minorum Ordinum. propter decretum Concilii Tridentini *cap.* 6. *ſeſſ.* 23. ut dicam infrà *n.* 25.

15 Declara primò regulam hujus textus, ut locum non habeat in Clericis, qui ſunt publici joculatores, vel hiſtriones, etiam artem ignominioſam per annum exercent; carent enim ipſo jure ante ullam monitionem omni privilegio clericali: licèt ſi breviori tempore quàm per annum integrum exercuerit artem illam, tunc privilegium non perdant, niſi ter moniti ab Epiſcopo non reſipuerint, ut eſt caſus ad litteram *in cap.* 1. & ibi omnes, *de vita, & honeſtate Clericorum lib.* 6. quod per Papam ſtatui deſideraverat Hoſt. *in cap. Perpendimus num.* 1. *&* 2. *ſupra eodem*. Licèt aliter, & non *benè illud cap.* fuerit ſummatum à Compilatoribus; & procedit ille textus etiam in Clericis ſacrorum Ordinum. ſecundùm Archid. Jo. Andr. Geminian. & alios communiter, licèt Joan. Monach. contra.

Declara ſecundò ſupradictam regulam, ut locum non 16 habeat in Clerico, qui dimiſſo habitu & tonſura fecit actum omninò contrarium ordini clericali, ut quia miles efficitur & ſæva exercet: nam ſine ulla monitione perdit eò ipſo privilegium clericale, *ut c. Quiſquis* 84. *diſtinct.* & tenet Innocent. *in cap.* 1. *n.* 3. *verſ. Sed alii contradicunt*, *de apoſtat.* Cum quo concordant ibi Hoſtien. *num.* 4. *verſ. Alii contra*, Ancharan. *numero* 2. & reliqui omnes, Alexandr. *dict. conſil.* 8. *numer.* 2. *libr.* 1. & ſentit à contrario ſenſu gloſ. Bernardi poſt caſum *in cap. In Audientia ſuper eodem*, dum ait Clericos, qui arma ſumunt, dummodò ſe enormibus non immiſceant, retinere privilegium clericale uſque ad tertiam admonitionem; quod nota pro limitatione, & intellectu illius Decretalis; ſed hoc intelligas de privilegio Canonis, non autem de privilegio fori, ut conſtat ex dictis ſupra *n.* 13. *&* 14.

Declara tertiò regulam hujus Decretalis, ut procedat 17 in Clericis non conjugatis, non autem in Clericis conjugatis; quia per dimiſſionem habitus, & tonſuræ ſine ulla monitione amittunt eò ipſo privilegium clericale, *ut cap. Unico*, §. *In cæteris*, *de Cleric. conjugat. lib.* 6. & hoc omnes fatentur, ut inquit Covar. *practica quæſtion.* 32. *poſt num.* 1. quem refert, & ſequitur Clar. *in §. fin. q.* 36. *verſ. Hæc autem*.

Declara quartò eamdem regulam, ut non procedat 18 in Clerico incorrigibili, qui ſervatis gradibus præſcriptis in *cap. Cùm non ab homine*, *de judic.* ſtatim efficitur de foro ſæculari, nec requiritur traditio judicis Eccleſiaſtici, ſecundùm opinionem Joan. Andr. licèt alii contra, ut ibi dixi *numer.* 25. *&* 26. Eo tamen caſu Clericus non perdit privilegium fori ſine monitione, quia poſt depoſitionem debet excommunicari, quod non fit niſi competenti monitione præmiſſa, *ut cap. Sacro*, *ſupra eodem*, *cap. Conſtitutionem*, *eodem titulo lib.* 6. & ſic non eſt incorrigibilis, niſi ter monitus non deſiſtat, ut poſt Jo. Andr. notat Butr. *in d. c. Cum non ab homine n.* 22.

Declara quintò regulam hujus cap. ut locum non ha- 19 beat in clerico aſſaſſino, qui abſque ulla monitione, vel ſententia tamquam publicè diffidatus ipſo jure, & facto relinquitur Curiæ ſæculari, ut eſt textus notabilis *in cap. Pro humani*, *de homicid. lib.* 6.

Sed hìc incidit dubitatio, an Clericus imputatus de 20 aſſaſſinio, ſi reperiatur carceratus per judicem laicum, remittendus ſit ad judicem Eccleſiaſticum, ut ferat declaratoriam ſuper facto.

Solutio. Cùm Clericus habeat regulam pro ſe, & ju- 21 ris aſſiſtentiam ſuper omnimoda exemptione à ſæculari poteſtate, *cap. Continua*, *cap. Si quiſquam*, *cap. Clericum*, *cap. Volumus*, cum pluribus ſequentibus, 11. *quæſt.* 1. *cap. Si diligenti*, *de foro competenti*, cum multis ſimilibus, ut dixi *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ numer.* 10. *de Conſtitution.* & judex laicus ad regulæ limitationem fun- 22 det intentionem ſuam ſuper aſſaſſinio: utique de hujuſmodi qualitate juriſdictionem tribuente in primis, & ante omnia conſtare debet, *l.* 2. §. *Si dubites*, *& l. Si quis aliena*, *ff. de judic.* conſtare autem non poteſt, niſi per de- 23 claratoriam judicis competentis, *cap. Cùm ſecundùm*, *de hæret. lib.* 6. Ergo non videtur ambigendum, quin curia ſæcularis teneatur hunc Clericum remittere ad ſuum judicem, qui ferat ſententiam declaratoriam ſuper facto; quandoquidem ante eam laicus neſcit ſe judicem, *cap. Si judex laicus*, *de ſentent. excommunicat. eodem libro*, atque ita in terminis clerici aſſaſſinii per hanc rationem concludit Cardinal. Alban. *conſil.* 13. & de communi teſtatur Alexander. *conſ.* 166. *num.* 5. *lib.* 7. & latiùs dicetur inferiùs.

Ac propterea non obſtat *cap.* 1. *de homicid. lib.* 6. ubi diſponitur, ut talis ipſo facto incurrat ſententias excommunicationis, & depoſitionis ab Ordine, officio, beneficio, & nullatenùs alia ſententia adverſus eum requiratur. Nam. etſi non requiratur ſententia declaratoria incurſus pœnarum, requiritur tamen declaratoria, quòd talis commiſerit aſſaſſinium, ut probat littera ejuſdem Decretalis ibi; *Et poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis aliquem* ſce-

ſcelus tam execrabile commiſiſſe ; & ita tenet ibi Archid. Joan. Andr. Gemin. & alii omnes, Capyc. *deciſ.* 112. *n.* 7. Dum enim in principio ejus deciſionis legitur, videlicet eſſe communem opinionem, quòd talis Clericus poſſit puniri à laico ſine ſententia ſaltem declaratoria, puto litteram eſſe corruptam per ablationem particulæ negativæ, *non*, aliàs nec verba proxima cohærerent, *Sine ſententia ſaltem declaratoria*, nec ratio congrueret, ibi, *Sine enim tali ſententia*, & contradiceret ſibi Capyc. *in fin. n.* 7.

Hæc autem declaratio fieri debet per judicem Eccleſiaſticum, DD. *in dicto cap.* 1. Clar. *in §. fin. quæſt.* 36. *verſ. Sed quæro*, ibi, *Sed numquid talis declaratoria*. Et eſt ratio, quia ſi juriſdictio, & poteſtas, circa hoc data ſæculari, non exercetur niſi declarata qualitate juriſdictionem conferente, talis declaratio fieri debet per judicem Eccleſiaſticum, alioquin cognitio, & ſententia emanaret à non habente juriſdictionem, ut arguit Capyc. *dict. dec.* 112. *propè fin.* Et quamvis, ut teſtatur idem Capyc. *dict. deciſ.* 112. *& deciſ.* 155. *num.* 25. obſervantia in Curia Neapolitana aliter ſe habeat, & Clar. referat ſimiliter obſervari in foro Mediolanenſi, ut ſi talis Clericus ſit in poteſtate judicis ſæcularis, rejecta exceptione Clerici procedatur ad ulteriora, & perfecto proceſſu, conſtitoque de aſſaſſinio, feratur per judicem ſæcularem declaratoria ſimul, & condemnatio: tamen contra hujuſmodi obſervantiam ſtant jura, & DD. communi calculo, teſtibus eiſdem Capyc. & Clar.

24 Ubi ante judex Eccleſiaſticus prævenit cognoſcendo, & ſententiando ſuper eodem delicto, judex ſæcularis deberet omninò quieſcere; ſiquidem ſententia ſive condemnatoria, ſive abſolutoria lata in uno foro parit exceptionem rei judicatæ in alio, *cap.* 1. *de except. lib.* 6. *Cum quæritur, & l. Et an eadem, ff. de except. rei judicat.* Federic. de Senis *conſ.* 157. Alexander. Epiſcopus *num.* 2. *verſ. Præterea Dominus Papa Bonifacius*, Aret. *conſ.* 58. *n.* 12. Boſſ. *in tract. de foro competenti num.* 100.

Declara ultimò regulam hujus textus, ut vendicet ſibi 25
locum inſpecta juris communis diſpoſitione, ſecundum quam Clericus, qui habitum, & tonſuram depoſuit, non perdit privilegium Clericale ante trinam monitionem. Sed hodie ex jure noviſſimo Concilii Tridentini Clericus non beneficiatus fori privilegio non gaudet, niſi habitum Clericalem, & tonſuram deferens alicui Eccleſiæ inſerviat, *ut in cap.* 6. *ſeſſ.* 23. Neque ad hoc ulla requiritur admonitio, ut ex ſententia Sacræ Congregationis dixi, *in c. Si quis num.* 21. *ſuprà de foro competent.* Loquitur tamen decretum illud de Clericis Minorum Ordinum, ut patet ibi, *Prima tonſura initiatus, aut etiam in Minoribus Ordinibus conſtitutus*; quæ verba cenſentur repetita *in ver. Is etiam*: unde in Clericis Sacrorum Ordinum ſervabitur regula hujus Decretalis cum declarationibus ſupraſcriptis: nam quod non mutatur, &c. *l. Sancimus, C. de teſtam. l. Precipimus, in fin. C. de appellat.* Item loquitur Concilium in privilegio fori: unde quoad privilegium Canonis, *Si quis ſuadente*, & reliqua privilegia Clericalia, de quibus notatur *in cap. Altercationis*, in gloſſ. *in verb. Omni privilegio, de bigam lib.* 6. ſervabitur regula hujus *cap. Cum ſuis declarationibus*, ut ſimiliter ex Sacræ Congregationis ſententia dixi *in dict. cap. Si quis num.* 72. *&* 73. *de foro competent.* & ibi plenè videas, quæ requirantur ex Concilio Tridentino ad hoc, ut Clericus fori privilegio gaudeat, *à n.* 19. *uſque ad num.* 72.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Idem Innocentius III. in Concilio Generali.

CAPUT XLVIII.

SAcro approbante Concilio prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis ſententiam, niſi competenti admonitione præmiſſa, & perſonis præſentibus idoneis, per quas, (ſi neceſſe fuerit) poſſit probari monitio, promulgare præſumat: quòd ſi contra præſumpſerit, etiamſi juſta fuerit excommunicationis ſententia, ingreſſum Eccleſiæ per menſem unum ſibi noverit interdictum, alia nihilominus pœna mulctandus, ſi viſum fuerit expedire. Caveat etiam diligenter, ne ad excommunicationem cujuſquam abſque manifeſta & rationabili cauſa procedat: ad quam ſi taliter fortè proceſſerit, & requiſitus humiliter proceſſum hujuſmodi non curaverit abſque gravamine revocare, gravatus apud ſuperiorem deponat de injuſta excommunicatione querelam; qui ſi abſque periculo moræ poteſt, ad excommunicatorem, illum cum ſuo mandato remittat, infrà competentem terminum abſolvendum: alioquin ipſe per ſe, vel per alium, prout viderit expedire, ſufficienti cautione recepta, munus ei abſolutionis impendat. Cumque adverſus excommunicatorem de injuſta excommunicatione conſtiterit, excommunicator condemnetur ad intereſſe excommunicato: aliàs nihilominùs, ſi culpæ qualitas poſtulaverit, ſuperioris arbitrio puniendus: cùm non levis ſit culpa, tantam infligere pœnam inſonti: niſi forſitan erraverit ex cauſa probabili, maximè ſi laudabilis opinionis exiſtat. Verùm ſi contra excommunicationis ſententiam nihil rationabile fuerit à conquerente probatum, idem & ſuper injuſta excommunicationis moleſtia per pœnam ad intereſſe, vel aliàs ſecundum ſuperioris arbitrium condemnetur, niſi forſan & ipſum probabilis error excuſet: & ſuper eo, pro quo fuerit juſta excommunicatione ligatus, per cautionem receptam ſatisfacere compellatur, vel in priſtinam reducatur ſententiam, uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervandam. Si verò judex ſuum recognoſcens errorem, paratus ſit talem revocare ſententiam; & is, pro quo lata fuerat, ne abſque ſatisfactione revocet illam, appellet, appellationi non deferat in hac parte: niſi talis ſit error, de quo meritò debeat dubitari: & tunc ſufficienti cautione recepta, quòd coram eo ad quem appellatum extiterit, vel delegato ab ipſo, juri parebit, excommunicatum abſolvat: ſicque pœnæ præſcriptæ minimè ſubjacebit: cavens omninò, ne voluntate perverſa in alterius præjudicium mentiatur errorem ſi diſtrictionis Canonicæ vult effugere ultionem.

S U M M A R I U M.

1 *PRælatus excommunicare non debet niſi monitione præmiſſa. & ex manifeſta, & rationabili cauſa, & nu.* 4.

2 *Subditus qui falsò conqueritur ſe excommunicatum injuſtè; punitur.*

3 *Excommunicatio dicitur injuſta ex cauſa, ex animo, & ex ordine, & n. ſeqq.*

5 *Excommunicatio fertur propter contumacia perſeverantiam,*

tiam, & n.12. & n.22. & n.29.

6 *Excommunicatio ferri non debet niſi trina monitione præmiſſa, vel una pro omnibus, cum competentibus dierum intervallis, n.16.*

Et quid poſt Conc. Trid. n.19.

7 *Prælatus excommunicans unica monitione præmiſſa, non incidit in pœnam hujus Decretalis.*

8 *Monitio ex cauſa eſt arbitraria, & poteſt omitti, quando eſt periculum in mora.*

9 *Monitio debet præmitti, quando excommunicatio fertur pro culpis præteritis, ſecus ſi pro futuris.*

10 *Monitio non requiritur, ſi exceſſus ſit notorius.*

11 *Contrarium.*

12 *Declaratur.*

13 *Monitio non eſt neceſſaria, ſi excommunicatio feratur ad defenſionem ſui juris.*

14 *Prælatus Regularis, ſi excommunicet Monachum non præmiſſa monitione, & non in ſcriptis, an incidat in pœnam interdicti per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & n. ſeqq.*

15 *Regulares excuſantur ab apicibus juris quoad extenuandam delicti gravitatem, non quoad excludendum delictum in totum.*

17 *Excommunicatio non præmiſſa monitione eſt injuſta, ſed non eſt nulla, niſi feratur in participantes, & nu. 24. & 26.*

18 *Excommunicatio ex Conc. Trid. non fertur niſi in ſubſidium, id eſt ubi executio realis, vel perſonalis in cauſis tàm civilibus, quàm criminalibus fieri non poteſt, & n.25. & 35.*

Si tamen feratur ea forma non ſervata, eſt valida, & excommunicatus indiget abſolutione, n.26.

20 *Monitio ex Concilio Tridentino poteſt fieri etiam per edictum, ſed de jure communi fieri debet perſonaliter.*

21 *Fallit in quatuor caſibus hìc poſitis.*

23 *Excommunicationis pœna nulla eſt major in Eccleſia.*

24 *Separat à Corpore Chriſti, & non infligitur niſi pro culpa mortali cum contumacia, & n.29.*

27 *Excommunicationis materia, & illius cognitio ſpectat ad judicem Eccleſiaſticum tantùm, & num. ſeqq. uſque ad n.34.*

28 *Ejus uſus fuit in Eccleſia etiam temporibus Apoſtolorum.*

30 *Judici ſæculari nefas eſt prohibere judici Eccleſiaſtico, ne quem excommunicet, vel mandare, ut latam excomunicationem revocet.*

. Nefas, id eſt impium, & execrabile, ibid.

31 *Parlamenti Dolenſis edictum circa cenſuras à judicibus Eccleſiaſticis latas improbatur, n. ſeqq.*

32 *Excommunicatio ubi minùs ritè, rectè velata fuit, ad ſolum Superiorem Eccleſiaſticum ſpectat errorem corrigere.*

33 *Epiſcopi, & Prælati ſunt executores decretorum Concilii, Principes verò tantùm ſunt moniti, ut ad ea exequenda Prælatis auxilium præſtent.*

34 *Judex ſi velit excommunicare contumaces, an ſit neceſſe, ut conſtet in actis executionem realem, vel perſonalem fieri non poſſe, & n. ſeqq. uſque ad n.41.*

35 *Remedia ſeveriora non ſunt adhibenda, ubi leviora ſufficiunt.*

36 *Judex debet judicare ſecundùm acta, & probata.*

37 *Notorium judici, ut judici, ex actis conſtare debet eſſe tale.*

38 *Principis aſſertioni bonæ ob rebellionem publicantis non ſtatur, niſi de rebellione conſtet.*

39 *Excommunicationes ad finem revelationis relinquuntur arbitrio judicis.*

40 *Auditoris Cameræ ſtylus in cenſuris decernendis, & n.55.*

41 *Cenſuræ an poſſint relaxari contra unum ex duobus reis inſolidum obligatis in forma Cameræ, ſi contra alium tamen poſſit fieri executio realis, vel perſonalis, & n. ſeqq. uſque ad n.54.*

Et quid ſi ex inſtrumento obligationis, vel ex actu judiciario ſuſceptionis cenſurarum jam legitimè fuerit irrogata excommunicatio, & ſic agatur de declaratione excommunicationis jam incurſæ, nu. 54. 55. & 56.

42 *Obligationis Cameralis practica antiqua hìc relata, fuit abolita poſt Concilium Tridentinum, & reformationem S. Pii V.*

43 *Penſionarii declarari poſſunt excommunicati, etiamſi contra eos executio realis, vel perſonalis fieri poſſit, & n.56.*

44 *Cenſuræ ſecundùm ſtylum hodiernum obligationis Cameralis non ſunt relaxandæ contra reos, ſi fieri poſſit executio realis, vel perſonalis.*

45 *Pronomen,* Ipſum, *eſt perſonaliſſimum, & demonſtrativum ad oculum.*

46 *Reis duobus inſolidum obligatis, creditor à quo maluerit poteſt debitum exigere.*

47 *Nec conventus poteſt opponere exceptionem diſcuſſionis, ut correus conveniatur.*

Declaratur, n.53.

48 *Ordinario remedio quandiù locus eſſe poteſt, non eſt confugiendum ad extraordinarium.*

49 *Fidejuſſor excutiendus eſt priùs, quàm deveniatur ad carcerationem principalis.*

50 *Confidejuſſoris facultates aggregatæ cenſentur, cùm quæritur, an ſolvendo ſit principalis fidejuſſor.*

51 *Excommunicationis ferendæ cauſa in obligatos in forma Cameræ eſt contumacia.*

52 *Judex ſuum non tuum tibi denegat auxilium.*

53 *Judex ſupplet ex officio, ubi vertitur periculum animarum.*

55 *Excommunicationis gladius ex Conc. Trid. in ſubſidium eſt adhibendus, ubi agitur de excommunicatione ferenda; non autem ubi agitur de declaratione excommunicationis jam incurſæ.*

56 *Tridentinum Concilium c.3. verſ. In cauſis, ſeſſ.25. non habet locum in penſionariis vigore litterarum, quibus cavetur, ut lapſo termino ſententiam excommunicationis incurrant.*

57 Incurrat *verbum, importat excommunicationem ipſo jure.*

58 *Monitoria ad finem revelationis quoad ſubditos Abbatis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis, petendæ ſunt à Sede Apoſtolica.*

59 *Et quid ſi Abbas habeat dictam juriſdictionem in una parte diœceſis, ſed appellatione ab ipſo ad Epiſcopum interponantur, & n. ſeqq. uſque in fin.*

60 *Prælati inferiores habent juriſdictionem in certa parte Diœceſis duplici modo.*

61 *Iiſque negligentibus an ſuccedat in eorum juriſdictionem Papa, an Epiſcopus.*

62 *Papa eſt Judex ordinarius exemptorum.*

63 *Prælatus inferior quomodo poſſit præſcribere jura Epiſcopalia in aliqua parte Diœceſis.*

64 *Appellatio ab inferiori Prælato ad Epiſcopum eſt effectus juriſdictionis habitualis apud Epiſcopum remanentis.*

S*Acro*. Prælatus excommunicare non debet niſi moni- 1
tione præmiſſa, & ex manifeſta, & rationabili cauſa,
& contrafacienti pœna imponitur. Secundò punit ſubdi- 2
tum, qui falsò conqueritur ſe excommunicatum injuſtè.
Tertiò dicit, quid juris, ſi Prælatus dicens ſe erraſſe vult excommunicatum abſolvere, & adverſarius appellat. Secunda ibi, *Rerum*. Tertia ibi, *Si verò*, Jo. Andr. Butr. Card. Anchar. Abb. Felin. & Mar. Socc.

Nota ex hoc textu ſententiam excommunicationis dici 3
injuſtam tribus modis, de quibus plenè habetur *in c. Epiſcopus*, §. *Si ergo*, *& c. Non debet*, §. *Cùm ergo*, 11. q. 3. *& in c. Cum medicinalis*, *infra eodem lib. 6.* & hìc notant gloſſ. 3. Hoſt. *num.*3. Jo. Andr. *nu.* 14. Butr. *num.* 18. & alii communiter, Roman. *conſ. 368. circa primum numer.* 13. *verſ. Quòd autem*. Primò enim dicitur injuſta ex cauſa, id eſt quando non ſubeſt legitima, aut vera, ut patet in text. ibi, *Abſque manifeſta, & rationabili cauſa*, & latiùs dicam infra *num.*5. 12. *&* 22. Secundò ex animo, ſcilicet, quando fertur potiùs ad vindictam, quam ad correctionem: nam quod ſeveriùs caſtigare neceſſe eſt, non plectatur ſævientis animo, ſed medentis, *c. Odio*, 86. *diſt.* Tertiò ex ordine, ſcilicet quando competens monitio non
præceſſit, ut in littera, & notant omnes in ſumm. text. ſi- 4
cut enim citatio prærequiritur ad alias ſententias, ita etiam
monitio ad ſententiam excommunicationis, quia excom- 5

municatio fertur propter contumaciæ perſeverantiam, *c. Nemo, il ſecondo* 11. *p*.3. & ibi Præpoſ. *n*.3. *verſ. Item nota, quòd nemo*, Abb. *ſupra in hac rubr. n*.1. Felin. *hic n*.7. unde
6 monitio requiritur, ut a contumacia deſiſtat, ut benè hic per Butrium *n*. 2. Dicitur autem monitio competens, id eſt trina, *cap. De illicita*, 24. *quæſt*. 3. *& c. Contingit, il ſecondo, ſupra eodem cum concordan*. ibi poſitis in gloſ. *in verb. Tertio*, & hic notant gloſ. 1. Hoſtien. *in princip. in*
7 *verb. Niſi competenti*, Butr. *nu*. 20. Si tamen Prælatus excommunicaret ſubditum unica tantùm monitione præmiſſa, non incurreret pœnam hujus Decretalis, & quandoque expedit, ita fieri, ſecundùm Innocent. *hic num*. 1. *in verb. Admonitione*, argum. *cap. Tuæ, ſupra ut lit. non conteſt.*
8 *& cap*. 1. *in fin*. 4. *q*. 5. Quinimò ex cauſa monitio arbitraria eſt: quid enim ſi paratæ ſint partes ad arma, & ad monitionem Epiſcopi ſupervenientis nolint à pugna deſiſtere; & ideò ad ipſos refrænandos ſtatim excommunicat omnes pugnantes? utique ab omni pœna excuſabitur, argum. *l. æquiſſimum, ff. de uſufruct. cap*. 1. *ſupra de treug. & pac. Si quis contriſtatus, & cap. ſeqq*. 90. *diſtinct*. & notatur *in c. Statuimus*, §. 1. *de offic. deleg. lib*. 6. & hic firmat Hoſtien. *in princ. verſ. Vel ex cauſa arbitraria*, ſubdens, & alia multa poſſe afferri exempla, in quibus una monitio ſufficit: plerumque enim nec tempus, nec locus patitur pleniùs deliberandi conſilium, *l*. 1. *reſ*. 1. *ff. de exercit. act. & ff. de damn. infect*. & propterea hæc Decretalis cautè non dixit, trina, ſed competenti, quaſi dicat arbitraria, arg. *cap. fin. ſupr. de tranſact*. Et cum Hoſtien. concordat Felin. *hic num*. 4. ubi aliis relatis concludit Prælatum poſſe excommunicare non præmiſſa monitione, quando periculum eſt in mora. Et ſit prima declaratio ad regulam hujus Decretalis.
9 Declaratur ſecundò, ut locum habeat, ſi excommunicatio feratur pro culpis præteritis: ſecus verò ſi pro culpis futuris, quia tunc nulla requiritur monitio, ut hic declarant Innocent. *num*. 1. Hoſtien. *eodem num*. quia ad hoc allegat *cap. fin. in fin. ſupra de locat*. Joann. Andr. *num*. 2. & Felin. *num*. 5. plenè Lapus *alleg*. 73. *Prælatus, Regularis nu*. 1. *&* 2.
10 Declaratur tertiò, ut non procedat, ſi exceſſus ſit notorius, quia tunc nulla requiritur monitio. Ita poſt Innoc. Hoſtien. Butr. & DD. concludit Felin. *hic num*. 3. *in* 1. *limitation.*
11 Sed oppoſitum ex diametro determinat idem Innocent. *hic numer*. 1. dicens monitionem eſſe neceſſariam etiam in notoriis, & in omnibus præteritis. Et cum totidem verbis ſequuntur Hoſt. *num*. 1. Jo. Andr. *num*. 2. Archid. *in cap. Indignè num*. 2. 12. *q*. 2. & notat gloſ. 1. *in cap. Ecce*, 24. *qu*. 3. ubi ait eſſe ibi argumentum, quòd monitio requiritur etiam in notoriis. Item gloſſ. *in cap. De illicita in verb. Manifeſtorum eadem cauſ. & quæſtione*, ubi ſimiliter ait eſſe ibi argumentum, quòd in manifeſtis criminibus præcedit admonitio, Feder. de Senis *conſ*. 11. incip. *Quæritur an excommunicatio n*. 10. *verſ. Quod quarto*, dicens quantumcumque delictum ſit notorium, nunquam poſſe aliquem propter hoc excommunicari juſtè, niſi primò moneatur, ut ſatisfaciat.
12 Pro concordia, dicas hanc ultimam opinionem Innoc. & ſequacium procedere ubi ſolum delictum eſt notorium, ſed non conſtat de contumacia: cùm enim excommunicatio ab homine feratur tantummodò contra perſeverantem in contumacia, ut conſtat ex dictis ſupra *num*. 5. ſemper requiritur admonitio, ut a contumacia deſiſtat, quantumcumque delictum ſit notorium, ut probatur *in dict. cap. De illicita*, 24. *qu*. 3. ubi delictum ſupponitur manifeſtum, & tamen requiritur trina monitio, vel una pro omnibus peremptoria, ut ſi parere noluerit, adverſus eum quaſi in contumacem judicari poſſit, ut dicitur in littera, ut notat gloſſ. *in cap. Cum medicinalis, in verb. Cauſam, infra eodem lib*. 6. & ſic ponderatur contumacia, quæ ſurgit poſt monitionem, licèt delictum ſit manifeſtum. Prima autem opinio locum habet, quando ipſa contumacia eſt notoria, tunc enim ſupervacua eſt admonitio, *cap. Venerabilibus*, §. *Porro*, ibi, *Secus autem ſi ſe contumacem confiteatur, vel aliàs de ſua contumacia conſtet, de ſent. excomm. libr*. 6. & hic junge, quæ ſcripſi *in c. Cum ex injuncto num*. 43. *cum quatuor ſeqq. ſupra de nov. oper. nunciat*. & ad præſcripta vide Aretinum *conſ*. 163. *nu*. 9. *verſ. Et tamen iis non obſtantibus.*

Declaratur quartò, niſi excommunicatio feratur ad juris defenſionem, quia tunc Prælatus poteſt vim propulſare, & jus ſuum tueri armis ſpiritualibus, ut *c. Dilecto, infra eod. lib*. 6. nec ulla requiritur cauſæ cognitio, aut monitio, quia non procedit ut judex, ſed ut pars. Ita Innoc. *in c. Venerabili n*. 4. *verſ. Quia illa habent*, & ibi etiam Butr. *n*. 10. *verſ. Quartò ſupra de cenſ*. quos ſequitur Felin. *hic n*.6. Lap. *d. alleg*. 73. *n*. 3. dixi plenè *in c. Procurationis à nu*. 27. & præſertim *n*. 3. *de cenſib.* 13

Declaratur quintò in Prælato Regulari, quia ſi Monachum excommunicat non præmiſſa monitione, & non in ſcriptis, non incidit in pœnam interdicti per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, de qua *in hoc c. Ut concludit*, Felin. *hic n*. 7. allegando text. *in c*. 1. *de ſent. excomm. lib*. 6. & Lap. *d. alleg*. 73. ubi plenè. 14

Sed contrarium tenet idem Lap. *alleg*. incip. *Hic concludit*, ubi firmat Prælatum religioſum, qui excommunicavit monitione non præmiſſa, non excuſari ab errore juris, neque ab irregularitate, ſi ſic ſuſpenſus ignoranter celebravit, quia licèt excuſetur, tamen quoad extenuandam gravitatem delicti, non quoad tollendum delictum ex toto, *in* 1. *alleg*. Lap. videtur loqui de excommunicatione lata pro culpis futuris, in 2. verò pro culpis præteritis. 15

Extra præſcriptos caſus, & ſi qui ſint alii, non debet quis excommunicari niſi monitione præmiſſa, & monitio debet eſſe trina, vel una pro omnibus cum aliquot dierum competentibus intervallis, ut eſt determinatum *in c. Conſtitutionem*, §. *Statuimus infra eod. tit. lib*. 6. & hic notant Butr. *num*. 20. & Felin. *num*. 1. *ad hoc cap. De illicita*, 24. *qu*. 3. Practicam ponit Covarr. *in cap. Alma mater, hoc tit. lib*. 6. *part*. 1. *prælect*. §. 9. *num*. 5. videlicet, moneo te ad hoc faciendum, vel non faciendum infra quindecim dies, quorum quinque pro prima, quinque pro ſecunda, & reliquos quinque pro tertia monitione aſſignamus. 16

Ceterùm ſi monitio præmittatur, non propterea excommunicatio redditur nulla niſi in caſu *c. Statuimus inf. eod. lib*. 6. videlicet cùm excommunicatio fertur in participantes cum excommunicato, & ita intelligas gloſ. 2. *hic in fin*. ibi: *Non tenet ſententia, ſi admonitio non præcedat*, ut hic declarat Felin. *n*. 2. poſt Joan. Andr. & alios per eum allegatos, quibus addo Feder. de Sen. *d. conſil*. 11. *Quæritur an excommunicatio, n*. 1. *&* 7. *verſ. Et per hoc tolluntur*; & alii in reſponſione ipſius Feder. *ibi n*. 10. quibus in locis firmat excommunicationem latam non præmiſſa trina monitione, non eſſe nullam, ſed injuſtam, & ideò timendam; quod etiam tenent Domini de Rota *dec*. 7. *num*. 1. *de ſent. excomm. in novis*. Hactenus de injuſtitia excommunicationis ex cauſa, ex animo, & ex ordine in terminis juris communis. 17

Sed de jure noviſſimo Conc. Trident. hæc tria non ſufficiunt, ſed requiritur, ut excommunicatio in ſubſidium feratur: nam Sancta Synodus animadvertens excommunicationis gladium, ſi temerè, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, præcepit omnibus judicibus Eccleſiaſticis, ut in cauſis civilibus abſtineant à ſe cenſuris, ubi executio realis, vel perſonalis propria auctoritate ab ipſis fieri poterit; quòd ſi hujuſmodi executio non poſſit fieri, ſitque erga judicem contumacia, tunc eos etiam anathemate arbitrio ſuo ferire poſſit. Sed & in cauſis criminalibus ita demum cenſuris uti liceat, ſi executioni reali, vel perſonali facilè locus eſſe non poſſit, & delicti qualitas præcedente bina ſaltem monitione etiam per edictum id poſtulet, ut in *cap*. 3. *ſeſſ*. 25. *de reform.* 18

Ex hoc contextu collige primò tria requiſita ad hoc, ut quis poſſit juſtè excommunicari. Primum eſt, ut præcedat monitio ſaltem bina, & ita hac in parte receditur à diſpoſitione juris communis, quod regulariter trinam requirebat, vel unam pro omnibus cum competentibus dierum intervallis, ut oſtenſum eſt ſupra *num*. 6. *&* 16. Item ex Concilio ſufficit monitio etiam per edictum; cum tamen de jure veteri debeat fieri perſonaliter, ut determinat Innoc. *in cap. Si adverſarius, num*. 1. *verſ. eſt Enim ſemper citandus, ſupra de eo, qui mitt. in poſſ. cauſ. rei ſervan*. Rota *deciſ*. 28. *num*. 5. *de appell. in antiq*. niſi in quatuor caſibus. Primus, quando excommunicatus latitat, vel in fraudem ſe abſentat, 19 20 21

Rota

Rota *in novis deciſ.* 11. *in fin. de dol. & contum.* Secundus, quando ſemel fuit citatus perſonaliter, ut in deciſ. *unica de fertis in novis.* Tertius, quando monitio, vel citatio ad domum pervenit ad notitiam citati. Quartus, quando fuit malè abſolutus, & agitur de reincidentia, Rot. *deciſ. 7. de ſent. excomm. in novis,* Covar. *in c. Alma mater in 1. part. relect. §. 9. n. 4. hoc tit. lib. 6.*

22 Secundum requiſitum, quod elicitur ex Conc. *in dict. cap. 3. ſeſſ. 25.* ad hoc ut quis poſſit juſtè excommunicari pro cauſa civili, eſt contumacia, ut patet ibi, *ſitque contra judicem contumacia*, veluti ſi peremptoriè citatus coram judice renuit comparere, de juſtitia reſponſurus: vel quia juſſus, ut infra talem diem centum Titio ſolveret, ad quæ illi ex cauſa depoſiti tenebatur, facere recuſavit, ut declarat gloſ. *in cap. Cum medicinalis, in verb. Cauſam, de ſenten. excomm. lib. 6.* quod & jure veteri ſancitum erat, ut *cap. Nemo, il ſecondo 11. quæſt. 3. cap. De illicita 24.*
23 *quæſt. 3.* & dictum eſt ſupra *num. 5. & 12.* Et in cauſis criminalibus præter contumaciam exigitur, ut delicti qualitas id poſtulet, & meritò, quia pœna excommunicationis nulla eſt major in Eccleſia, *cap. Corripiantur, 24. quæſt. 3. & quæſt. 1. cap. Non affirmamus.* Illa enim ſeparat
24 à corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia, *cap. penult. infra eod. & cap. Engeltrudam quæſt. 4.* gloſ. 3. *hic in verb. Tantam infligere pœnam*; & ideò non infligitur niſi pro culpa mortali cum contumacia, *d. cap. Nemo il ſecondo, 11. qu. 3.* Capella Tholoſ. *deciſ. 298.*

25 Tertium requiſitum eſt, ut cenſura in ſubſidium feratur, ſcilicet ubi fieri non poteſt executio realis, vel perſonalis ſive cauſæ ſint civiles, ſive criminales, quod jure communi cautum non erat, quin potiùs ordine inverſo primo utendum erat gladio excommunicationis, eoque non proficiente in ſubſidium deveniendum erat ad capturam, ſeu perſonalem diſtrictionem, ut *cap. Odoardus,* & ibi Abb. *in 1. & 2. notab. de ſolution.* dixi *in cap. Licet, n. 22. de pœnis.*

26 Verumtamen ſacra Congregatio ejuſdem Conc. Interpres conſulta, an excommunicationes latæ ab Epiſcopo non ſervata forma *c. 3. ſeſſ. 25. de refor.* ſint ipſo jure nullæ, vel Invalidæ, reſpondit eſſe validas, & excommunicatum Indigere abſolutione, per ea quæ tradit Abb. poſt gloſ. in *cap. 1. de exceſſ. Prælat.* & Felin. *in cap. Rodulphus n. 76. de reſcript.* excommunicationem latam ſine citatione, vel monitione, vel ejus ordine non ſervato, tenere, quamvis injuſta ſit.

27 Deinde collige ex præcitato *cap. 3. §. Sanè, ſeſſ. 25.* excommunicationis materiam, & illius cognitionem ad Eccleſiaſticos judices pertinere privativè ad judices laicos: *ad idem cap. Corripiantur,* cum gloſ. 1. 24. *quæſt. 3. cap.*
28 *Cum ab Eccleſiarum,* ubi etiam gloſ. 1. *ſupra de Offic. Ordin.* nam excommunicatio mucro Epiſcopi dicitur, gladius Eccleſiaſticus, ſpiritualis defenſio & nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, *cap. Viſis, 16. quæſt. 2. & cap. Dilecto, de ſent. excommunic. l. 6.* ejuſque uſum fuiſſe in Eccleſia, & temporibus Apoſtolorum, patet ex verb. *Matth. 28. Si autem Eccleſiam non audierit, &c. & 1. ad Corin. 5.* cujus
29 etiam meminit Cyprianus in hæc verba: *Interfici juſſit Deus Sacerdotibus ſuis non obtemperantes judicibus à ſe ad tempus conſtitutis; & tunc quidem gladio occidi debebant, quando & circumciſio carnalis manebat: nunc autem quia circumciſio ſpiritualis eſt, ad fideles ſervos Dei cogendos, ſpirituali gladio ſuperbi, & contumaces necantur, dum de Eccleſia ejiciuntur: neque enim vivere foris poſſunt, cùm domus Dei una ſit, & nemini ſalus niſi*
30 *in Eccleſia eſſe poſſit.* Hæc ille. Quamobrem Sancta Synodus, ne magiſtratus ſæculares ex eo decreto anſam arriperent ſibi aliquam juriſdictionem vendicandi in materia excommunicationis, providè ſtatuit per hæc formalia verba: *Nefas autem ſit*, id eſt, ut Droſæus ait in methodo juris, impium, & execrabile, de quo ne fari quidem liceat, *ſæculari cuilibet magiſtratui prohibere eccleſiaſtico judici, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet ſub prætextu, quòd contenta in præſenti decreto non ſint obſervata, cum non ad ſæculares, ſed ad eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.* Hæc ibi.

31 Sed nihilominùs cùm in Curia Parlamenti Dolenſis relatum eſſet à Regi Secretario, quòd Conc. Trid. decretis interdictus, & prohibitus erat uſus gladii excommunicationis pro contumacia, & executione ſententiarum Eccleſiaſticarum, quotieſcumque executio realis, vel perſonalis fieri poſſit, & quòd ejus Majeſtas, ut tam ſancto Decreto effectum daret, voluerat, ut omnes ſententiæ Eccleſiaſticorum judicum, quæ ipſo jure deberent exequutioni mandari, non obſtante appellatione, ſuſpendantur, donec obtentum ſit mandatum in Curia dicti Parlamenti, in qua declarabitur, an ſit locus executioni reali, vel perſonali. Prohibuit Senatus Curiæ, ne aliqui ſe cenſuris non ſervata dicta forma laceſſerent ſub pœnis, &c. Sacra Congregatio Conc. cenſuit hoc Decretum convellere juriſdictionem Eccleſiaſticam contra Canones veteres, contra Concilium, quod dedit hoc arbitrium Epiſcopis, contra Bullam Cœnæ Domini, quæ eos excommunicat, qui quomodolibet impediunt juriſdictionem Eccleſiaſticam; Regem autem, vel Senatum non potuiſſe ſibi quicquam juriſdictionis vindicare in materia excommunicationis: Si qui autem in ea abuſus irrepſerint, debuiſſe conſulere Pontificem, ad quem ſolum ſpectat tollere eos: ideò Cardinales Urſinus, & Senonenſis cenſuerunt mittendum Nuncium ad Regem: cæteri verò, ne detegatur hoc negotium, & aliis de cauſis ſcribendum ad nuncium, ut alloquatur Regem cum informatione plena, quæ à Congregatione firmabitur, in qua adducantur rationes, quòd hoc eſt contra Canones, contra Bullam Cœnæ Domini, contra ſervitium Dei, ſalutem illarum animarum, contra publicam utilitatem illius provinciæ, contra etiam privatum intereſſe ipſius Regis, quia hac via ei ſubtrahitur obedientia Regni, quia Hugonotti nihil aliud affectant, quàm evertere poteſtatem Epiſcoporum Catholicorum. Ideòque inſtet omninò, & jubeat revocari hoc edictum, & aboleri, & abradi de libris, in quibus ſcriptum eſt: quòd ſi Rex ſe difficilem oſtenderet, dicat expreſsè, Sanctiſſimum, ſi viderit Regem non providiſſe, coactum iri exercere poteſtatem ſpiritualem contra Senatum Dolenſem.

Rationes autem, quibus mota eſt Congregatio, ſeparatim ſunt adnotatæ manu Cardinalis Alciati in hanc formam.

Tota materia excommunicationis eſt ſolius judicis Ec- 32
cleſiaſtici, *cap. Corripiantur,* ubi gloſ. 24. *quæſt. 3. & cap. Cum ab Eccleſiarum,* ubi gloſ. *de offic. Ordin.* Abb. *in rubr. de ſentent. excommunicat. num. 3.* & quando excommunicatio minùs ritè, rectève lata eſt ab ipſo judice Eccleſiaſtico, ad ſolum Superiorem Eccleſiaſticum pertinet hos errores corrigere, *cap. Per tuas, cap. Sacro, de ſenten. excommunicat.* ubi Abb. Idque præcipuè dicendum, ſi 33
facta ſit contra formam Decretorum Concilii, quorum obſervandorum cura mandata eſt tantùm Epiſcopis, & aliis Prælatis Eccleſiaſticis: Reges autem, & alii Principes tantùm ſunt moniti, ut ad ea exequenda Prælatis, cùm opus fuerit, auxilio ſuo adſint; & ſi quid in hoc difficultatis emerſerit, conſulendus eſt Summus Romanus Pontifex, ut Decreto ejuſdem Concilii ſancitum eſt *ſeſſ. 25. tit. de recip. & obſervand.* Propterea Concilium *d. cap. 3.* dicit, quòd ſi executio realis, vel perſonalis hac ratione, id eſt propria auctoritate, & per proprios executores à judicibus Eccleſiaſticis fieri non poterit, tunc anathemate ferire poſſunt: Ergo non hac forma, & modo, quo ſententiæ Regiæ. Item, hæc cognitio, & juriſdictio data eſt ab eodem Concilio judicibus Eccleſiaſticis, etiam contra laicos, ut legitur *d. cap. 3.* ibi: *Liceat eis in cauſis civilibus ad forum Eccleſiaſticum contra quoſcumque etiam laicos;* unde hæc manifeſta eſt uſurpatio Eccleſiaſticæ juriſdictionis, propter quam uſurpantes incurrunt excommunicationem contentam in Bulla Cœnæ Domini, ut per Summam Ang. *in verb. excommunicatio V. caſu 28.*

QUÆRO, an ſi judex velit excommunicare con- 34
tumaces ex *cap. 3. ſeſſ. 25.* Trident. Conc. ſit neceſſarium, ut conſtet ex actis, realem, vel perſonalem executionem fieri non poſſe, an verò ſufficiat id extra judicium liquere.

Excommunicatio, quæ eſt pœnarum graviſſima, *c. Corri-* 35
piantur 24. q. 3. S. Synodo d. c. 3. ver. ſed liceat, tunc demum à judice ferri permittitur in contumaces, cùm nulla alia illis remedia proſunt: nec enim ſeveriora ſunt adhibenda, cùm leviora ſufficiunt, *S. Thom. in 4. diſtin. 18.* Tabiena *in verb. Excommunicatio 1. num. 3. verſ. Vtrum excommunica-*

nicatio poſſit infligi : Itaque ſi poſſet adverſus reos fieri realis, vel perſonalis executio, non eſſet veniendum ad excommunicationem, *ut in d. c.* 3 *verſ. Quod ſi executio* : non eſſe autem locum reali, vel perſonali executioni, videtur neceſſarium, ut conſtet ex actis, ad hoc ut judex ritè adhibere valeat excommunicacionis remedium.

36 Primò enim judex ex ſeipſo nihil judicare debet, ſed ex auditis, viſiſque apud acta judiciorum, ut colligitur ex *c. Judicet*, 3. *q.* 7. & ſententiam ferre tenetur ex allegatis in judicio, & probatis, & quæ ſibi ut judici nota ſunt, non autem ex his, quæ privatim, & extra judicium cognovit, gloſſ. *in c. 1. de offic. Ordin. in verb. ſecundum quod Canones*, Bart. *in l. 1. n. 4. C. Ut quæ deſ. advoc. partium jud. ſup.* Feder. de Sen. *conſ.* 21. *Numquid hæres n.* 2. Covarr. *lib. 1. var. reſol. c. 1. n.* 1. & ſcripſi pleniùs *in c. Canonum ſtatuta à nu. 52. ſupra de conſtit.*

37 Secundò etiam notoria, quæ nulla indigent probatione, *c. De manifeſta*, 1. *quæſt.* 1. *c. Evidentia*, *de accuſat. l. 1. ff. de in integ. reſtit.* tamen debet conſtare judici, ut judici ex actis eſſe notoria, Felin. *in c. Paſtoralis numer.* 23. *verſic. Limita primò*, *de offic. Ordin.* ergo longè magis debebit conſtare judicialiter non poſſe fieri realem, vel perſonalem executionem, ut judex poſſit devenire ad cenſuras.

38 Tertiò, ubicumque non licet procedere ad actum, niſi aliqua præcedant, conſtare debet illa præceſſiſſe, ut actus geri validè poſſit; nec ſtatur aſſertioni agentis, ſicut probat Alexan. *conſ.* 101. *numer. 6. volum* 1. ubi ait non ſtari aſſertioni Principis alicujus bona ob rebellionem publicantis, niſi de rebellione, vel cauſa ingratitudinis conſtet: cùm enim præcedere debeat cauſa, ob quam uti rebellis condemnetur, non creditur Principi de cauſa, niſi aliter conſtet, quàm per ejus aſſertionem, ut notat DD. *in l. Si fortè*, *ff. de Caſtr. pec.* Itaque cùm judex in caſu noſtro ad cenſuras procedere non poſſit, niſi cùm locus non fuerit reali, vel perſonali executioni, conſequitur debere id conſtare in judicio legitimè, nec ejus aſſertioni eſſe quoad hoc fidem adhibendam.

39 Quartò hanc opinionem confirmant verba *dict. c.* 3. quo excommunicationes illæ, quæ ad fidem revelationis decernuntur, penitùs relinquuntur arbitrio judicis. At in cauſis judicialibus vult omnia remedia tentari, nec niſi in ſubſidium ad cenſuras aditum patere; unde colligitur non ſat habuiſſe patres, ut extra judicium ſciret judex cætera remedia non prodeſſe: nam potuiſſent etiam in hoc judicis arbitrium tribuere, ſicut in ſuperiori fecerunt.

40 Et ita in tribunali Auditoris Cameræ uſus obtinuit: nec enim ibi aliter decernuntur cenſuræ, quàm ſi ex legitimis probationibus apud acta conſtet non eſſe locum reali, vel perſonali executioni.

Quare propoſito dubio, an ſi judex deficientibus cæteris remediis velit excommunicare contumaces ex decreto *c. 3. ſeſſ. 25. verſ. Quòd ſi executio*, neceſſarium ſit, ut ex actis conſtet realem, vel perſonalem executionem fieri non poſſe; an verò ſufficiat hoc extra judicium liquere: Sac. Congreg. cenſuit non ſufficere, ſed neceſſarium eſſe, ut conſtet ex actis per relationem Nuntii.

41 Secundò QUÆRO, ſi duo ſint inſolidum obligati in forma Cameræ pro eodem debito, & contra unum tantùm poſſit deveniri ad executionem realem, vel perſonalem, an contra alterum, adverſus quem non poteſt fieri executio realis, vel perſonalis, poſſint ad inſtantiam creditoris in ſubſidium relaxari cenſuræ.

42 Præmittendum eſt, Primò poſt Conc. Trid. & reformationem D. Pii V. practicam in obligationibus Cameralibus, de qua per Galeſ. *ad 2. par. q.* 3 *fol.* 8. ſecundum primam impreſſionem, abolitam eſſe: Nam priùs debitor confitebatur debitum coram judice, & judex ex tunc condemnabat eum abſolvendum creditori, & conſentiente debitore ferebat excommunicationem ſub conditione, niſi ſatisfaceret in termino, & tunc elapſo termino erat excommunicatus ſine alia monitione: Hodie juxta reformationem S. Pii V. judex præſenti, & ſe obliganti præcipit, ut die certa ſolvat, monens ſi ea die ſponte non ſolverit, nulla exinde facta perſonali citatione, ad executionem contra ipſum procedet, & in ſubſidium ubi executio realis, vel perſonalis facilè fieri non poterit, in ipſum tamquam contumacem, contemptoremque ſui præcepti excommunicationem decernet, ut in Bulla 113. D. Pii V. incip. *Inter illa*, *in Bullar. tomo 2. pag.* 318. Unde infertur, ut etiam ſi ſuſceptio cenſurarum validè proceſſerit coram judice competenti, non propterea cenſeatur ulla irrogata excommunicatio, ſed dumtaxat præſtitus conſenſus excommunicationi ferendæ.

Deinde præmittendum ſecundùm formam antiquam non eſſe locum quæſtioni, quia cùm ſupponatur lata ſententia excommunicationis, ſolùm ſupereſt ejus publicatio ad effectum, ut excommunicatus evitetur, ſecundùm ea, quæ ponit Galeſ. *ubi ſup.* de proceſſu ipſo *fol.* 251. *cum ſeq.* Qua ratione S. Congr. Conc. declaravit cum penſiona- 43
riis non eſſe neceſſario ſervandam diligentiam, quam requirit Conc. *c. 3. ſeſſ.* 25. hi enim vigore clauſulæ in litteris Apoſtolicis inſertæ, elapſo termino ſententiam excommunicationis incurrunt, nec agitur ampliùs de illis excommunicandis, ſed tantùm de declaratoria in eos ferenda.

Tertiò, præmittendum ſtante ſuſceptione cenſurarum 44
præcepto, & monitione ſecundùm ſtylum hodiernum, cenſuras non eſſe relaxandas, ubicumque ex mente Conc. *dict. cap.* 3. executio realis, vel perſonalis fieri poteſt. Siquidem reformatio obligationis Cameralis ab ipſo Concil. decreto manavit; ac proinde excommunicatio in ſubſidium decernitur, & adhuc ipſius judicis arbitrio relinquitur, per Conc. *dict. c. 3. in verſ. Quod ſi executio*, ibi, *Tunc etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo præter alias pœnas ferire poterit*, juncta *leg. Non quidquid*, *de judic.*

His præmiſſis, cenſuras de rigore relaxari poſſe in reum, contra quem executio realis, vel perſonalis fieri non poteſt, etiamſi alter reus ſimiliter in ſolidum obligatus ſolvendo ſit, & contra eum executio facilis ſit, videtur ſuaderi poſſe ex infraſcriptis.

Primò, quia quando duo ſunt obligati inſolidum, ſunt etiam duæ principales obligationes paris poteſtatis, *l. Si reus*, *& l. Eadem in fine*, *de duob. reis*, nec una dependet ab altera: Ergo concurrentibus in unum requiſitis à Concilio, & ſecundùm formam obligationis, cenſurarum relaxatio fieri poterit contra eumdem. Requiſita à Concilio adſunt, quia ſupponitur contra eum executionem fieri non poſſe. Item adeſt debitum, obligatio Cameræ, præceptum judicis, & monitio contra ipſum facta, necnon ipſius contumacia. Quare ſi pœna delicti tenere debet au- 45
thorem, *l. Sancimus*, *C. de pœnis*, excommunicatio huic debita eſt ponderando pronomen, *ipſum*, *in d. c.* 3. appoſitum, quod eſt perſonaliſſimum, & demonſtrativum ad oculum, ut Bald. ait *in conſ.* 304. *Nobilis vir n. 1. in fin. vol.* 5. Socc. jun. *conſ.* 144. *n* 14. *vol.* 3.

Secundò, ubi ſunt plures rei, creditor poteſt exigere debi- 46
tum a quo voluerit, *l. 2. C. de duob. reis*, nec auferenda ei eſt hæc electio, *l. Exprimere*, *eod. tit.* at auferretur, ſi omiſſa via cenſurarum contra unum, teneretur invitus alium excutere: ergo, &c.

Tertiò, ipſe reus conventus utpotè principalis, non po- 47
teſt opponere exceptionem diſcuſſionis, ut correus conveniatur, Alex. *conſ.* 32. *num.* 12. *vol.* 4. Gabr. *comm. concl. lib.* 3. *de fidejuſſ. concl. 7. num. 84. & 99. & concl. 2. in fin.* Ergo neque judex.

Quibus tamen non obſtantibus, æquius videtur, & propriùs ad mentem Concilii, ut quandiù alter correus ſolvendo eſt, & contra eum executio fieri poteſt, abſtineat judex à cenſuris contra alterum. Primò, quia cùm re inſpecta una tantùm ſit obligatio correorum, *l. 3. §. Ubi duo*, *eod. tit. & actio*, quæ ex obligatione oritur, ſit jus proſequendi, quod ſibi debetur, *inſtit. de act. in princ.* ſufficere debet creditori, ut à quocumque ſibi obligato debitum conſequi poſſit, ut ab actione ſubſidiaria, quæ ultimum affert præſidium, excludatur, arg. §. *Sciendum*, *inſt. de ſatiſd. tut.* Ergo ſimiliter judex abſtinebit à cenſuris, quæ dumtaxat in ſubſidium decernuntur etiam in vim obligationis Cameralis.

Confirmatur, quia acceptio plurium reorum eſt reme- 48
dium proviſum ab homine, & excommunicatio eſt remedium juris: Ergo quandiù poteſt eſſe locus remedio ordinario, non eſt confugiendum ad extraordinarium, Bart. *in l. 3. in princ. de nov. oper. nunc.*

Secundò, antequam ad carcerationem debitoris perve- 49
niatur, excutiendus eſt etiam fidejuſſor, Roman. *conſil.* 320. *in princ.* ergo antequam innodetur vinculo excommunicationis unus reus, alterius rei facultates excutiendæ erunt.

erunt. Facit, quia confidejuſſoris facultates aggregatæ cen-
50 ſentur, quando quæritur, an ſolvendo ſit principalis fide-juſſor, *l. Si plures*, §. *Præterea*, *de fidejuſſor.* juncto, quòd ubi ſunt duo correi, partes quoque à ſingulis peti poſſunt, quemadmodùm à reo, & à fidejuſſore, *l. 3. de duobus reis*.

Tertiò, per Concilium quandocumque in una cauſa poteſt aliter fieri executio contra reos, à cenſuris abſtinendum eſt, *d. cap. 3. §. In cauſis verò*. At quando pro eodem debito duo ſunt obligati in ſolidum, una cauſa eſt, & una obligatio: ergo non poteſt non iniquum videri, ut uno ſuſtinente cenſuras, nihilominùs fiat, ſeu fieri poſſit pro eodem debito executio contra alterum.

Non obſtat, quòd videatur auferri electio creditori, & quodammodò id, quòd inductum eſt in ejus favorem, in odium retorqueatur, quatenùs cogitur exigere ab eo, à
51 quo fortè nollet. Quia advertendum eſt proviſionem, ſeu pactum hominis non eſſe cauſam hujus excommunicationis, ſed contumaciam, & delictum ſpreti præcepti judicis, ad tradita per DD. *in cap. P. G. de off. deleg.* & declarat
52 Galeſ *in 2. par. q. 3. fol. 83.* unde judex denegando hoc caſu excommunicationem, ſuum, non tuum tibi denegat auxilium, juxta dictum gloſſæ *in l. Sive apud acta*, *in verb. Pacto*, *C. de tranſact. tex. in l. Ex aſſe, ff. ad Trebell.* Non
53 obſtat, quòd ipſe reus non poteſt opponere hujuſmodi exceptionem, quia judex ſupplet ex officio ſuo, prout ſæpè facere debet, maximè ubi vertitur periculum animarum ad notata per Abb. *in cap. In litteris*, *in princip. de reſtitut. ſpoliat.* Non obſtat, quod Concilium in verbis nihil diſponat expreſsè hoc caſu, quia ſatis oſtendit in ſua ratione quid obſervandum, & quanta cum circumſpectione hoc remedio utendum ſit, cui concordat forma obligationis, ſecundùm quam ad cenſuras non devenitur, niſi in ſubſidium, & ita reſolutum, ut in ſubjecta declaratione, videlicet: Præſuppoſito quòd ſint duo inſolidum obligati in forma Cameræ pro eodem debito, & quod contra unum tantùm poſſit deveniri ad executionem realem, vel perſonalem: An contra alterum, contra quem non poteſt fieri executio realis vel perſonalis, poſſint ad inſtantiam creditoris in ſubſidium relaxari cenſuræ: Sacra Congregatio cenſuit non poſſe.

54 Quæ deciſio videtur intelligenda juxta noviſſimam formulam obligationis in forma Cameræ preſcriptam Conſtitutione S. Pii V. ſecundùm quam non irrogantur cenſuræ niſi in ſubſidium. Quòd ſi obligatio contineret præceptum de ſolvendo ſub pœna excommunicationis ipſo jure juxta antiquam formulam, ſecus eſſet, ut declaratur ex ſequenti deciſione, edita tempore Cardinalis Alciati.

55 Cùm Titius, & Mævius eſſent obligati inſolidum, & in forma Cameræ ad ſolvendum Sempronio certam pecuniarum quantitatem, & Titius ſolvendo non eſſet, Sempronius contra eum ad cenſuras procedere volebat. Sed cùm Mævius dives Sempronio ſatisfacere poſſet, fuit dubitatum, an Conc. 3. *ſeſſ. 25. In cauſis*, obſtaret Sempronio, ut contra Titium ad cenſuras procedere non poſſet ex eo, quòd poterat ſibi à Mævio correo ſatisfieri. Cùm viſum eſſet inſtrumentum obligationis, in quo erat clauſula, quòd lapſo termino incurrat excommunicationem, ut in penſionariis: Sac. Congregatio dixit, quòd ſi ex inſtrumento obligationis in forma Cameræ, vel ex actu judiciario ſuſceptionis cenſurarum appareat, quòd validè, & ab habente poteſtatem fuerit jam irrogata excommunicatio, ita ut non agatur de irroganda excommunicatione, ſed de declarando tantùm, jam irrogatam fuiſſe legitimè; ſicque ſit declaratio excommunicationis jam incurſæ: non intrare tunc decretum Concilii. Quòd ſi nulla excommunicatio facta jam appareat, tunc intrare Concilium, & locum habere, ut ſcilicet non imponatur excommunicatio Titio, ſi aliunde poteſt creditor ſuum conſequi, adjiciendum erit quòd etiam ſuſceptio cenſurarum valida fuiſſet, non tamen eſt excommunicatio facta, ſed ſolùm præſtitus conſenſus excommunicationi faciendæ à judice: & ideò ſi nondum facit judex, & creditori poſſit aliunde ſatisfieri, debebit abſtinere, & ita elicitur ex praxi, quæ ſervatur in ſuſceptione cenſurarum, ut fiat per menſem diligentia, ſi aliunde, &c. & poſtea relaxatur mandatum.

Tertiò, QUÆRO, an *cap. 3. ſeſſ. 25.* Trident. Conc. 56
verſ. In cauſis, procedat in penſionariis vigore litterarum Apoſtolicarum, quibus inſerta ſunt illa verba, *elapſo termino, ſententiam excommunicationis incurrat.*

Ad hoc dubium Sac. Congregatio reſpondit, non pro- 57
cedere, quia cùm verb. *Incurrat*, importet excommunicationem ipſo jure, Tiraquell. *in l. Si unquam*, *in verſ. Revertatur, num. 145. & 146. C. de revoc. donationib.* lata jam à Papa ſententia, Auditor Cameræ, & quilibet alius inferior non poteſt non exequi ſententiam; & licèt Concilium dicat in procedendo, intelligitur, quando judex ex ſe procederet, non quando Papa jam excommunicavit.

Quartò, QUÆRO, poſita deciſione Sacræ Congrega- 58
tionis, qua declaratum fuit jus decernendi excommunicationes, quæ pro rebus deperditis, vel ſubtractis ferri ſolent, quoad ſubditos Abbatis exempti, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentis, non pertinere ad Epiſcopum, ſed ad eundam eſſe Sedem Apoſtolicam.

Ad hæc deciſio procedat in caſu, quo Abbas habeat qui- 59
dem juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in certa parte diœceſis, ſed appellationes ab eo ad Epiſcopum interponantur.

Videtur reſpondendum non procedere, nam inferior E-
piſcopo poteſt habere juriſdictionem in certa parte diœce- 60
ſis duplici modo, uno prout nulla juriſdictio penes Epiſcopum remaneat neque actu, neque habitu, ut ſi ſit exemptus, & immediatè ſubjectus Papæ, quo caſu data negligentia,
vel impotentia ipſius, non ſuccedit in juriſdictione Epiſco- 61
pus, ſed Papa, Abbas *in cap. Grave, ad fin.* per illum text. *de off. Ordin.* Felin. *in c. Irrefragabili, in princ, verſ. Declarat prædicta, eod. tit.* Et hoc caſu propriè procedit deciſio Congregationis: nam cùm Concilium ademerit inferioribus jus decernendi hujuſmodi excommunicationes, in caſu impotentiæ illorum non debet ſuccedere Epiſcopus nullam habens in eorum ſubditos juriſdictionem neque in actu, neque in habitu, ſed Papa, qui eſt judex ordinarius exem-
ptorum, Doctores *in c. Si Papa*, *eod. tit. & lib.* gloſ. *in* 62
cap. Auctoritate, *in verb. Sedis Apoſtolicæ*, *de privil. lib. 6.*

Secundo modo inferior poteſt habere juriſdictionem actu, ita ut habitu remaneat penes Epiſcopum, ut puta per privilegium, quod tribuat huic inferiori juriſdictionem, ſed eum non ſubjiciat immediatè Papæ; vel ſi hic inferior non habeat privilegium, ſed per præſcriptionem acquiſiverit juriſdictionem in certa parte diœceſis, quo caſu non
poteſt eam ita præſcripſiſſe, ut conſtituat caput in eadem 63
diœceſis parte, cùm una diœceſis non poſſit habere duo capita; ſed ita potuit acquiſiviſſe, ut ipſe ſit ſub Epiſcopo, & Epiſcopus habeat univerſalem juriſdictionem habitu, ſecundùm opinionem Hoſt. & Ant. de Butr. *in c. Cum contingat*, *de foro competen.* quam ibi ſequuntur Abb. *num. 18.* Felin. *d. cap. Irrefragabili*, *in princ.* Bald. *de præſcript. in 1. part. 5. partis princip. q. 11. n. 9.* Rota *dec. 114. n. 1. & 2.* In hoc ſecundo caſu cùm Concilium ademerit hujuſmodi inferiori jus decernendi excommunicationes ad effectum revelationis, illud videtur pertinere ad Epiſcopum, & non eſſe neceſſe adire Sedem Apoſtolicam: nam hoc caſu juriſdictio habitualis, quæ eſt penes Epiſcopum, operatur, ut cùm inferior vel non vult, vel non poteſt exercere juriſdictionem, in ea Epiſcopus ſuccedat & habitus reducatur ad actum, Abb. *d. cap. Cùm contingat*, *num. 13. & in cap. Cæterum*, *n. 5. de judiciis*, Bald. *ubi ſuprà*. Nos verſamur in ſecundo caſu, quo juriſdictio habitualis eſt penes Epiſcopum, quia ut in dubio ſupponitur, ab inferiori
habente juriſdictionem in certa parte diœceſis ad Epiſco- 64
pum appellatur, qui recenſentur à DD. inter alios effectus juriſdictionis habitualis apud Epiſcopum remanentis, ut per Abb. *in d. cap. Cum contingat*, *nu. 1.* Felin. & Bald. in locis ſupracitatis, & ex conſequenti adempta ei per Concilium juriſdictione hujuſmodi excommunicationes decernendi, in illo jure Epiſcopus ſuccedit.

DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Gregorius IX.

CAPUT LIV.

CUm voluntate ac propoſito maleficia diſtinguantur, excommunicationis ſententiam non incurrit, qui excommunicato, in his quæ ad abſolutionem, vel alias ad ſalutem animæ pertinent, in locutione participat, licèt etiam alia verba incidenter (ut apud eum magis proficiat) interponat.

Prædicatores quoque, qui penes excommunicatos, vel alios alienarum rerum detentores, in prædicationibus & confeſſionibus quaſi gerunt cauſam (vel curam eorum, ad quos res ipſæ ſpectare noſcuntur, eleemoſynas licitè poſſunt ab illis recipere; præſertim ſi aliàs non valeant in illo loco ſuſtentationem habere.

Si qui verò ratione officii, quod in Eccleſia obtinent, aut etiam alii Clerici ſeniores zelo devotionis, pueros vel adoleſcentes in minoribus Ordinibus conſtitutos turbantes divinum officium, & hi qui obtentu Prælationis vel magiſterii, ſubditos & ſcholares correctionis cauſa leviter fortè percuſſerint, excommunicationis ſententiam non incurrunt. Quod & de his dicendum eſt, qui aliquos de familia ſua, vel propinquos inferiorum graduum ſimili modo, ut cohibeantur à ſuis inſolentiis, & ſcientia boniſque moribus informentur, duxerint corrigendos.

S U M M A R I U M.

1 *EXcommunicatum alloquens in his, quæ pertinent ad ſalutem, etiamſi alia verba interponat, excommunicatus non eſt, & num.* 8.
2 *Prædicatores, præſertim qui aliter ſuſtentari non poſſunt, ab excommunicatis, & detinentibus aliena poſſunt eleemoſynam recipere, & n.* 12.
3 *Voluntate, & propoſito maleficia diſtinguuntur.*
4 *Meretricem ancillam alienam recipiens furti non tenetur.*
5 *In delictis primaria cauſa ſurgit à voluntate, & ab anima rationali.*
6 *Maleficia an tranſcendant animum, & voluntatem.*
7 *Furtum æris, non auri committit, qui æs ſurripuit putans aurum ſurripere.*
9 *Pœna ſtatuti participantis cum bannito non tenetur, qui cum eo participat, ut ad ſatisfactionem inducat.*
10 *Excommunicato an liceat communicare in ſpectantibus ad ſalutem corporis*
11 *Et quid in oratione, menſa, & cohabitatione.*
12 *Excommunicatum alloquens converſionis cauſa an poſſit verba interſerere, quæ ad abſolutionem non faciunt.*
13 *Prædicatoribus an liceat abſque neceſſitate eleemoſynam recipere ab excommunicatis, & detentoribus rerum alienarum, & n. ſeq. uſque ad n.* 27.
14 *Eleemoſynas cur liceat recipere ab excommunicatis, & furibus, non autem oblationes.*
15 *Viatores, & peregrini an in terra excommunicatorum poſſint ab ipſis aliquid recipere.*
16 *Dictio* præſertim, *quid importet, & n. ſeq.*
17 *Intellectus hujus c.* 1. *& n. ſeq. uſque ad n.* 24.
18 *Neceſſitas excuſat à furto, & rapina.*
19 *Neceſſitatis tempore omnia ſunt communia, præſertim cibaria.*
20 *Prædicatores qui intelligantur quoad hoc ut poſſint accipere eleemoſynam ab excommunicatis, & detinentibus aliena.*
21 *Et cur liceat eis hujuſmodi eleemoſynas recipere.*
22 *Negotium ſufficit ab initio fuiſſe utiliter cœptum, licèt res effectum non habeat.*
23 *Negotiorum geſtores vivere debent ſumptibus eorum, quorum negotia utiliter gerunt.*
24 *Eleemoſyna licitè poteſt recipi ab excommunicatis, & peccatoribus etiam notoriis de rebus licitè acquiſitis.*
25 *Eleemoſynam de rebus reſtitutioni obnoxiis recipere non poſſunt non habentes officium prædicandi, niſi ob neceſſitatem famis.*
26 *Et quid in habentibus officium prædicandi.*
27 *Confeſſori an liceat aliquid accipere à pœnitente ex injuſtè acquiſitis, & n. ſeq.*
28 *Simoniæ ſuſpicione non caret accipiens pecuniam etiam ſponte oblatam in actu adminiſtrationis Sacramenti.*
29 *Clericum percutiens quibus caſibus in excommunicationem non incidat, & nu. ſeqq.*
30 *Prælatis & magiſtris licet ſubditos, & ſcholares etiam in ſacris Ordinibus conſtitutos leviter percutere ſine incurſu excommunicationis.*
31 *Intellectus hujus cap. in* §. Si qui verò.
32 *Membra honorabiliora exceptis gravioribus culpis non ſunt verberibus ſubjicienda.*
33 *Magiſter majorem habet poteſtatem in diſcipulum, quam pater in filium.*
34 *Pater percutiens filium in ſacris conſtitutum incidit in ſententiam Canonis.*
35 *Ordo ſacer an jus patriæ poteſtatis ſolvat, remiſſivè.*

CUm voluntate. Alloquens excommunicatum in his,
quæ pertinent ad ſalutem, etiamſi alia verba interpo- 1
nat, excommunicatus non eſt. Hoc dicit primò. Prædi-
catores, præſertim qui aliter ſuſtentari non poſſunt, ab 2
excommunicatis, & detinentibus aliena, eleemoſynam re-
cipere poſſunt. Hoc ſecundò. Tertiò ponit quoſdam ca-
ſus, quibus percutiens Clericum excommunicatus non
eſt. Diviſio patet per paragraphos. Secunda ibi, *Prædi-
catores.* Tertia ibi, *Si qui verò.*

Nota primò ex principio litteræ inſignem regulam in
materia maleficiorum, videlicet ex voluntate, & propo- 3
ſito delinquentis maleficia qualificari, & diſtingui, ut
hìc, *& in l. Qui injuriæ cauſa, in princip.* unde hæc re-
gula deſumpta eſt, *ff. de furt.* concordant textus in
l. 1. *ff. ad l. Cornel. de ſicariis*, ibi, *Crimen enim con-
trahitur, ſi & voluntas nocendi intercedit: & in leg. eum
qui duas, ff. ad leg. Jul. de adult* ibi, *In ea namque re non
juris effectus, ſed animi deſtinatio cogitatur, & in leg. Ve-
rum, ff. de furt.* ubi qui meretricem alienam ancillam
rapuit, furti non tenetur, quia non factum quæritur, 4
ſed cauſa faciendi: cauſa autem faciendi libido fuit, non
furtum: unde ut notabiliter hìc dicebat Anton. de Butr.
num. 3. in delicto primaria cauſa ſurgit à voluntate, 5
& ab anima rationali; & ſic conſideratur voluntas in
delictis, etiam prout temporaliter puniuntur, non
autem ſimplex, & rude factum: ad hoc §. *Contra ani-
mum, cum ſeq. capit. ſequentibus,* 50 *diſt. cap. Si ergo. &
cap. In lectum;* 34. *quæſt.* 2. Ex his videtur inferri poſſe, 6
ut maleficia voluntatem, & propoſitum non tranſcendant.
Sed contradicunt text. *in l. Vulgaris, §. Si quis æs; ff. de
furt.* ubi qui æs ſurripuit putans aurum ſurripere, commit- 7
tur

tit furtum non auri, quod ſurripere intendit, ſed æris, quod re ipſa ſurripuit, & ſic ſpectatur opus, non animus, *& in l. Qui ſaccum, ff. eod. & in cap. Qui ſaccum, 50. diſt.* ubi qui ſaccum ſurripuit habentem pecuniam, furti actione tenetur etiam pro ſacco, quamvis non ſit ei animus ſaccum ſubripiendi, *in l. Quoniam multa facinora, C. ad l. Iuliam, de vi publ. & in cap. Is qui mandat. de homicid. lib. 6.* ubi mandati aliquem verberari, ſecuta mors imputatur, licèt expreſsè inhibuerit, ne occideretur. Pro ſolutione vide hìc plenè per Henr. Boich. *poſt princip.* ubi quærens an, & quando in delictis aliquis ultra propoſitum teneatur, ponit prolixam diſtinctionem, & materiam luculenter examinat ferè per tres columnas.

8 Secundò nota ſpecialem caſum, in quo communicans excommunicato in excommunicationem etiam minorem non incidit, videlicet cùm eum alloquitur converſionis cauſa, etiamſi alia verba incidentia interſerat, ut hìc eſt caſus, & docet D. Thomas *in 4. ſentent. diſt. 18. quæſt. 2. art. 4. in corpore*, dicens Eccleſiam inſtituiſſe excommunicationem non ad interitum, ſed medelam; ac proinde de his, quæ pertinent ad ſalutem, poſſe hominem licitè loqui cum excommunicato, & etiam alia verba interſerere, ut faciliùs ſalutis verba ex familiaritate recipiantur.

9 Hinc inferunt Anton. de Butrio, Abb. & Felin. omnes *in ſecundo notab.* ut ſi ſtatuto caveatur, ut participans cum bannito certam pœnam incurrat: qui cum eo participat, ut inducat ad ſatisfactionem, in pœnam ſtatuti non incidat: quod etiam firmat idem Butr. *in cap. Si aliquando, n. 5. ſupra eod.*

10 QUÆRO, cùm liceat excommunicato communicare in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ, ut hìc dicitur, *& in c. Reſponſo ſupra eod.* quid in pertinentibus ad ſalutem corporis.

Videtur reſpondendum non licere, quia cùm hæc littera de uno concedat, à contrario videtur de alio negare, *c. Diſciplina, 45. diſt. c. Per Eſajam 1. q. 1. c. Qui ſit tit. 33. q. 5.* gloſ. *in c. Qualis, in ver. Negatur, 25. diſt.* cùm præſertim infirmitas corporis ſæpè proveniat ex infirmitate animæ, *c. Cùm infirmitas, ſupra de pœnit. & remiſſ.* & ita concludunt hìc Doctores, & in ſpecie Card. *n. 1.* Sed hoc intelligit Jo. Andr. *nu. 1. in ver. Salutem animæ*, & Anchar. *n. 2. in ſecundo notab.* verum eſſe in eo, qui negligit, vel contemnit, ut *in d. c. Cum infirmitas*; aliàs ſecus.

11 Item QUÆRO, cùm hìc permittatur participatio cum excommunicato in locutione, quid in oratione, menſa, & aliis, de quibus *in c. Nuper, ſupra eod.*

Dic ſecus, imò & in locutione caveat participans à cohabitatione, *c. Omnis, 24. q. 1. c. Cum deſideres, §. 1. in fin. ſupra eod.* ſecundùm Hoſtien. & Jo. Andr. *hìc n. 2. in verb. Locutione*, & Card. *n. 1.* Quid autem juris ſit in ſcriptione, & ſalutatione, dic ut ſcripſi *in c. Si aliquando, à n. 16. uſque ad finem, ſupra eod.* Hodie tamen in his ſervari debet Conſtitutio Concilii Conſtantienſis, de qua infra ſub *num. 24. verſ. Sed hodie.*

12 Item QUÆRO, cùm textus dicat in locutione cum excommunicato in pertinentibus ad ſalutem poſſe etiam incidenter alia verba interponi, quæ dicantur hujuſmodi verba incidentia.

Innoc. *hìc in princ.* exponit incidentia, ideſt quæ nec ad abſolutionem, nec ad ſalutem faciunt. Sed Hoſtien. *num. 2. in ver. Incidenter hoc temperat*, intell gens verba incidentia, quæ ad abſolutionem, & ſalutem non faciunt principaliter, ſed tamen inducunt, ut ſi quærat de uxore, & liberis, & præmittat dilectionem, quam habuit erga illum, & ejus genus, & his ſimilia. Et hoc videtur magis congruere litteræ, quæ admittit interpoſitionem verborum incidentium, ut alloquens apud eum magis proficiat. Et ſic videtur requirere, ut verba hujuſmodi aliquo modo ejus ſaluti conducant, licèt non principaliter: & cum Hoſtien. tranſeunt Jo. Andr. *num. 2. in eodem verb.* Henrich. Boich. *col. 4. in princ. verſ. Aut quæris utrum poſſit cum eo participare in locutione*, Anton. de Butr. *n. 11.* & Card. *n. 2.*

13 Tertiò nota *in §. Prædicatores*, ab excommunicatis, & detentoribus rerum alienarum licitum eſſe Prædicatoribus eleemoſynam recipere: quod procedit de plano, ſi Prædicatores in loco aliàs ſuſtentari non poſſint.

Sed QUÆRO, num eis hoc liceat ceſſante neceſſitate.

Negant gloſ. *in verb. Præſertim*, Innoc. *n. 2.* Hoſtien. *n. 1.* Jo. Andr. *n. 8. in gloſ.* præſertim Butr. *n. 5.* Card. *in hoc §. n. 2. verſ. Nota de dictione præſertim*, Abb. *in 3. notab. & n. 6.* & Felin. *in 3. notab.*

Pro hac ſententia gloſ. allegat *c. Oblationes, & c. Quia in omnibus, ſupra de uſur.* Ad idem text. *in c. Non eſt putanda, 1. q. 1.* ubi Gregor. adducit illud *Proverb. 22. Hoſtiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex ſcelere.*

14 Sed hæc jura non admodum urgent, quia non loquuntur de eleemoſynis, ſed de oblationibus, quæ a tam malis, & famoſis perſonis non ſunt recipiendæ, ut notatur *in cap. Ex tranſmiſſa, ſupra de decim.* ſecundùm Innoc. *hìc num. 1. verſ. Oblationes autem*, cum quo tranſeunt Hoſtien. Joan. Andr. Henric. Boich. & reliqui omnes. Ratio autem differentiæ, cur eleemoſynæ recipiantur à perfidis, non autem oblationes, ea eſt ſecundùm Innoc. & Doctores, quia oblationes fiunt in Eccleſia, & in pùblico, quæ prohibentur, ne exinde peccator conſolationem ſuſcipiat, neve peccatum ipſius videatur Eccleſia publicè approbare: ſed eleemoſynæ fiunt in occulto, de quo nihil ad Eccleſiam, *cap. Sicut tuis, in fin. de ſimon.* Et quamvis nonnumquam etiam eleemoſyna fiat palam, nihilominùs hoc eſt per accidens, nec propterea mutatur jus, de quo hìc, quia ſemper natura eleemoſynæ conſideranda eſt, quæ fieri debet clam, ſecundum Hoſt. *num. 3. verſ. Et quid dices, ſi eleemoſyna fiat in publico*, & Henric. Boich. *col. 4. circa med. verſ. Idem tamen eſt.*

15 Pro eadem ſententia videtur magis urgere *c. Quoniam multos, 21. qu. 3.* ibi: *Quicumque orator, ſive peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum devenerit, ubi non poſſit emere, vel non habeat unde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus.* Ex quibus verbis liquet, ita demum licere aliquod ab excommunicatis recipere, ſi ſubſit neceſſitas: ad idem textus *in c. Inter alia, §. fin. ſupra eod.* ubi viatores, peregrini, & mercatores tenentur à communione excommunicatorum abſtinere, niſi articulus neceſſitatis immineat.

16 Et tenendo hanc partem non obſtat dictio, *Præſertim*, hìc poſita, quia ſecundùm gloſ. exponitur, ideſt maximè, & referri debet ad verbum *Prædicatores*, itaut ſit ſenſus, tempore neceſſitatis omnes poſſunt recipere eleemoſynam ab excommunicatis, præſertim Prædicatores: & hoc modo gloſ. concordat cum Innoc. & habuit bonum intellectum, licèt fuerit malè poſita, ut dicunt Butr. *num. 17.* & Abb. *num. 6.* vel certè ſecundum Innoc. dictio, *Præſertim*, exponi debet, ideſt tantùm: quia Prædicatores non debent recipere eleemoſynam à talibus, niſi quando aliter ſuſtentari non poſſunt. Adde non eſſe novum, ut hæc dictio ponatur pro *tantùm*, ut patet in *cap. Diſcretionem, ſupra de eo qui cogn. conſangu. uxor. ſuæ, in cap. Licèt, de foro competen. & in l. fin. ff. de his quæ in teſtam. delen.* & notat Calder. *conſ. 548. aliàs 3. de verbor. ſignific.*

17 Sed his non obſtantibus contrariam opinionem, videlicet Prædicatores poſſe eleemoſynam recipere ab excommunicatis, & detinentibus aliena, etiam ceſſante neceſſitate, & efficaciter judicio meo probat hæc Decretalis non cavillando litteram. Primò in illis verbis, *Eleemoſynas licitè poſſunt ab illis recipere, præſertim ſi aliàs non valeant in illo loco ſuſtentationem habere:* ponderanda eſt enim dictio *Præſertim*, quæ importat idem eſſe, ſi poſſint habere ſuſtentationem, cùm ex ſui natura ſit ampliativa caſus magis dubitabilis, *c. Ex litteris, il ſecondo*, & ibi gloſ. *fin. ſup. de homicid. c. Illud*, ubi gloſſ. *in ver. Præſertim, de præſumpt. l. Quod & lex*, juncta gloſ. *in eod. ver. ff. de lib. hom. exhib.* & notat Jo. Andr. *in addit. ad Specul. in tit. de teſte, §. 1. verſ. Item excipitur quod eſt impubes*, ibi, *ſed numquid fratres*: unde ſenſus eſt, Prædicatores eleemoſynam poſſunt ab illis recipere generaliter, & indiſtinctè, ſed multò magis ſi in loco non valeant ſuſtentationem habere.

18 Deinde ſi hæc littera intelligeretur tantummodò in defectum neceſſariæ ſuſtentationis, fruſtrà reſtringeretur ad Prædicatores, quia eo caſu non tantùm Prædicatoribus, ſed cuilibet permittitur accipere eleemoſynam à detentoribus rerum alienarum, quinimò & rapere, quia neceſſitas excuſat à furto, & rapina, *c. Diſcipulos*, & ibi gloſ. *fin. & c. Quidquid enim, de conſecrat. diſt. 5. & c. Si quis ſupra de furtis.* Et eſt ratio, quia tempore neceſſitatis omnia 19

ſunt communia, *c. Sicut hi*, 45. *diſt.* & maximè cibaria, *l. 2. §. Cum in eadem navi, in fine ff. ad leg. Rhod. de jact.* & notat gloſ. præalleg. *in d. cap. Diſcipulos*, & gloſ. unica *in d. cap. Si quis*; & tamen Innoc. *n. 2.* dicit, quod hic ſtatuitur, eſſe ſpeciale in Prædicatoribus ob rationem, de qua infra in quarto fundamento *n. 21*.

20 Tertiò quamvis hoc cap. loquatur ſimpliciter de Prædicatoribus, & audientibus confeſſiones; tamen Doctores illud reſtringunt ad eos, qui prædicant, & confeſſiones audiunt ex officio, & ſic ad Presbyteros Curatos, quibus unuſquiſque proprius Parochianus tenetur confiteri, *cap. Omnis, de pœnit. & remiſſ.* Rurſus hoc intelligunt de Vicariis Papæ, ſicut ſunt legati, argum. *cap. ſupra de officio legati, c. fin. 23. diſt. c. 24. diſt.* & de Epiſcopis viſitantibus, vel eorum vicariis ad hoc miſſis, *cap. Inter cetera, ſupra de offic. Ordin.* Ac demum de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, qui habent univerſale officium prædicandi, & a Papa ſunt approbati, ut in Clem. *dudum, de ſepult.* & in extravag. *Vas electionis, de hæret.* quinimò pro ipſis edita fuit hæc Conſtitutio, ut putat Hoſtien. *hic num. 2. in ver. Vel confeſſionibus*, & poſt eum Joan. Andr. *num. 3. in eod. ver.* Butr. *num. 12.* & plerique alii.

At hujuſmodi reſtrictiones ineptæ eſſent, ſi hæc littera intelligeretur tantummodò in defectum neceſſariæ ſuſtentationis; quia eo caſu nedum ſacerdotibus curatis, & aliis prædictis, ſed cuilibet licitum eſt hujuſmodi eleemoſynas accipere, ut ſupra proximè oſtenſum eſt.

21 Quartò, dum text. determinat licere Prædicatoribus ab excommunicatis, & detinentibus alienas res eleemoſynam recipere, fundat ſe in ratione illa, quia in prædicationibus, & confeſſionibus quaſi gerunt cauſam, vel curam eorum, ad quos res ipſæ ſpectare noſcuntur, videlicet ſecundùm Hoſtien. *num. 2.* & Joan. Andr. *num. 3.* quia in prædicationibus oſtendunt res alienas ab eis illicitè occupari, & detineri, ac niſi reſtituant, pœnas æternas eis comminantur: & in confeſſionibus dicunt peccatum non remitti, niſi reſtituatur ablatum, *c. Si res aliena, 14. quæſt. 6. c. Cum tu, §. 1. ſupra de uſur.* quaſi dicat: quamvis à detentoribus rerum alienarum non liceat eleemoſynam recipere in detrimentum eorum, ad quos res ipſæ noſcuntur pertinere; tamen quia Prædicatores, & Confeſſores ſuadent occupantibus illarum reſtitutionem; idcircò æquum eſt, ut de iiſdem rebus recipiant eleemoſynam quaſi mercedem, & ſtipendium laborum, cùm gerant negotium eis utile: & hoc conſiderat gloſ. 4. *hic*, & Hoſtien. *num. 2. in verb. Quaſi gerant:* dicunt enim Prædicatores hujuſmodi poſſe accipere eleemoſynas quaſi negotiorum geſtores, quia illi, quorum res aguntur, li-
22 citè ab occupatoribus ſua recipere poſſunt. Et ſic iſti Prædicatores licitè ea recipiunt pro eleemoſynis: & quamvis res non habeat effectum, ſufficit, ut ab initio negotium ſit utiliter cœptum, *l. Sed an ultro, §. Is autem, qui, ff. de negot. geſtor.* poteſt agere ad ſumptus, quos fecerit, ut ibi
23 dicitur. Idem notat Innoc. *circa finem*, dicens, hoc caſu Prædicatores, cùm ſint negotiorum geſtores, poſſe vivere de rebus eorum, quorum negotia gerunt: ſubdit tamen in hoc eos agere contra jus civile, ſecundum quod non debent propria auctoritate recipere, ut *l. Extat, ff. quod met. cauſ.* Item quia non poſſunt hoc agere contradicente ſpoliato, ut *l. ult. C. de negot. geſt.* Supradicta autem ratio, in qua text. ſe fundat, & conſiderationes Doctorum apertè demonſtrant Prædicatores poſſe hujuſmodi eleemoſynas recipere, etiamſi aliunde habeant ſuſtentationem, quia non debent vivere de proprio, ſed ſumptibus eorum, quorum negotia utiliter gerunt.

Et hanc ſententiam ſatis clarè amplectitur Anton. de Butr. *hic n. 17.* exponendo gloſ. *verb. Præſertim*, ait enim, (Gloſſa dicit optimè, nam ſi ſubeſt neceſſitas, licitum eſt recipere Prædicatoribus, & non Prædicatoribus: ſi non ſubeſt neceſſitas, eſt licitum Prædicatoribus, non
24 aliis.) Concludendo diſtingue: Aut quæritur, an liceat eleemoſynam accipere ab excommunicatis, & peccatoribus de rebus licitè acquiſitis, aut de illicitè acquiſitis, & reſtitutioni obnoxiis.

Primo caſu non tantùm Prædicatores, ſed etiam quicumque accipere poſſunt eleemoſynam ab excommunicatis, & peccatoribus quantumcumque notoriis: nam ad eas tenentur omnes, *cap. Non ſatis, in fin. 86. diſt.* & ſunt omnibus maximè ſuadendæ, ut ad pœnitentiam mereantur eis us pervenire, *cap. Deinde, 25. diſt.* ſecundum Innoc. *hic num. 1.* Hoſt. *eo. num. 2. in ver. Eleemoſynas*, Henric. Boich. *col. 4. ſuper, §. Prædicatores, verſ. Si quæris utrum ab excommunicatis*, & Cardin. *num. 2.* licèt Hoſt. *infra num. 5* dicat nihil eſſe recipiendum ab excommunicato, nec cum eo communicandum in aliquo, niſi in caſu a jure conceſſo, ut legitur, & notatur *in cap. Si verè 1. reſponſ. & c. Cum deſideres, §. 1. in fin. ſupr. eod.* & cum eo concordat Raymun. *hoc titulo §. Trigeſimonono ſuper ver. Nomine ipſius*, dicens non licere accipere eleemoſynam ab excommunicatis, niſi in caſibus exceptis, ſcilicet in caſu neceſſitatis, & ſimilibus; quod tamen non credit eſſe reſtringendum ad extremam neceſſitatem, ſed ſufficere ad excuſationem, ut indigeat, & non poſſit commodè, & de facili habere neceſſaria aliunde. Et idem recitat Joannes Friburg. *in ſumm. confeſſ. hoc tit. quæſt. 117.* incip. QUÆRO, *an liceat, &c.* & Aſten. *lib. 7. tit. de perſonis communicat. cum excommun. art. 5. in princ.*

Sed hodiè ceſſant hujuſmodi ambages, quia ex conſtitutione edita a Martino V. in Concil. Conſtantien. quæ incipit, *Ad evitanda*, licitum eſt cuilibet participare cum excommunicatis, non tantum in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus, & Sacramentorum adminiſtrationibus, præterquam in duobus caſibus, videlicet cùm excommunicati ſunt publicè denunciati, aut notorii clericorum percuſſores, ut ſcripſi latiſſimè *in cap. 1. infra de ſchiſmat.* Unde ad hoc caſus dumtaxat hodie reſtringuntur Doctorum opiniones.

In ſecundo autem caſu, ſcilicet cùm res ſunt illicitè ac- 25
quiſitæ & reſtitutioni obnoxiæ. Aut quæritur de non habentibus officium prædicandi, & iſtis non licet de prædictis rebus eleemoſynam accipere, niſi ob neceſſitatem famis, juxta textum *in cap. Diſcipulos, de conſecrat. diſt. 5.* & patet ex dictis ſupra *num. 18 & ſeq.* de quo vide plenius per Henric. Boich. *in cap. Pervenit, diſt. 1. verſ. Aut quæritur de injuſtè, & illicitè, ſupra de decimis, & in c. Ex eo, §. Cum igitur de pœnit. & remiſſ.* Aut quæ-
ritur de habentibus officium prædicandi, de quibus lo- 26
quitur hoc capitulum; & iſti ſi aliunde non habeant ſuſtentationem, abſque dubio poſſunt eleemoſynam accipere etiam de illicitè acquiſitis, ut hic eſt caſus; & in hoc conveniunt omnes. Si verò aliunde ſuſtentationem habeant, tunc ſunt opiniones; Innoc. *num. 1.* dicit eleemoſynas nominatim non eſſe recipiendas de illicitè quæſitis, & exponit verbum *Præſertim*, id eſt *tantum*, & hoc eſt tutius ſecundum Hoſtien. & alios ſupracit. *num. 3.* Contrarium tamen videtur verius in puncto juris, ut conſtat ex dictis *à n. 7.*

Quarto nota in eod. §. *Prædicatores*, ſecundùm Abb. 27
in 4. notab. Sacerdotem licitè recipere aliquid eleemoſynæ à pœnitente, etiam ſi illud ſit injuſtè quæſitum, & ſubjectum reſtitutionis. Hoc ego intelligo cum duobus temperamentis. Primum eſt, ut ſacerdos aliàs non valeat in eo loco ſuſtentationem habere, prout intelligit Felin. *ver. Item nota quod audiens in confeſſione*. Et hoc ſi ſequamur opinionem Innoc. de qua in præcedenti notabili. nam hæc littera ſua ead. clauſula determinat Prædicatores, & Confeſſores. Sed de Prædicatoribus intelligitur in caſu neceſſitatis tantùm, ſecundum Innoc. Ergo & in Confeſſoribus, ut utrumque determinabile uniformiter determinet, *ad l. Jam hoc jure, §. fin. ff. de vulgar. & pupillar. & leg. final. C. de ſent. cum ſimilibus*.
Alterum eſt, ut hujuſmodi eleemoſynam accipiat extra 28
Sacramentum pœnitentiæ; alioquin ſi illam reciperet in ipſo actu audiendi confeſſionem, non careret ſuſpicione ſimoniæ, arg. *cap. Conſtitutus de tranſact. & l. Unica, ff. ad leg. Jul. de ambitu.* Opus enim per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur, ne malignandi occaſionem præbeat. Ideòque quamvis opus pietatis ſit nummos in concham mittere pro ſuſtentatione miniſtrorum, & manutentione luminarium Eccleſiæ; tamen id reprobatur tempore, quo baptizandus offertur, ne ſacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur, ut dicit text. *in cap. Emendari, 1. quæſt. 1.* præſumitur enim ſimonia, ut ibi notat gloſ. 1. Hugo, Archid. & Doctores, & ſecundùm communem intellectum habet locum ille tex. etiam in his,

quæ

quæ ſpontè offeruntur, quia in ipſa collatione Sacramenti nec ſpontè oblatum licet accipere.

29 Ultimò nota *in* §. *Si quis verò*, ſex caſus, in quibus percutiens clericum non incurrit ſententiam Canonis, quos perſtringit gloſſ. *in ver. De familia*, & una cum aliis pluribus continentur in ſequentibus carminibus poſitis ab Hoſt. *num.*12. videlicet, *Officium*, ut hìc in textu, *& in cap. Univerſitatis*, §. *laici*, *& cap.*3. *reſponſ.* 1. *&* §. 1. *ſupra eodem. Zeluſque, ut hic & in cap. Veniens ſupra eodem*, & eſt ſimile *in l. Apud Labeonem*, §. *Adjicit*, *ff. de injur. Pater, Doctorumque propinquus*, de quibus ſimiliter probatur hìc. *Affectus, ſcilicet matris, filiæ, ſororis, & uxoris, cap. Si verò, ſupra eod. & inf.* §. *fin.* Dominus familiam corrigens, ut hìc. *Vis*, hic caſus reſpicit inferentem vim, *cap.* 3. §. *Si verò ſupra eod.* & enormitatibus ſe immiſcentem, *cap. Perpendimus, & cap. Cùm non ab homine ſupra eod. Et correctio*, hic caſus reſpicit levitatem rèprebenſibilem clericorum, & omnes caſus qui ipſos incorrigibiles reddunt trina monitione præmiſſa, *c. Contingit, & cap. In audientia, ſupra eod. ludus, ſupra c.* 1. §. 1. *in fin. Quiſque ſit exceptus.* ſcilicet à pœna Canonis, *Si ſit moderamine ſeptus*, ideſt niſi ſit enormis exceſſus, & niſi in defendendo excedatur modus. Ita Hoſt. qui eoſdem caſus latiùs explicat in ſumm. *hoc tit.* §. *quis poſſit ſuc.* §. *Super illo autem canone*, & cum totidem verbis ſequuntur hìc Jo. Andr. *n.* 8. Butr. *n.* 23. Card. in hoc §. *Si quis verò n.*3. Alios verſus poſuit Abbas antiquus, quos recitat Jo. Andr. *circa finem*.

Neque verò circa hoc aliquid novi ſtatuit Concil. Trident. *in cap.* 6. *ſeſſ.* 23. quia decretum illud loquitur de privilegio fori, non autem de privilegio Canonis, ut ſæpiùs fuit reſolutum; unde percutiens Clericum carentem requiſitis ibi præſcriptis, incidit in ſententiam Canonis ad eum modum, quo ante Concilium incidebat.

30 In gloſſa *in ver. de familia*, pondera hac gloſ. propè fin. quæ notabiliter vult, ut Prælatis, & Magiſtris licèat ſubditos, & ſcholares etiam in ſacris Ordinibus conſtitutos leviter percutere ſine incurſu excommunicationis.

31 Et dictum gloſſæ efficaciter probatur in hoc §. *Si quis verò*: nam in princ. ubi textus loquitur de percutientibus ratione officii, quod in Eccleſia obtinent, ac de Clericis ſenioribus, qui zelo devotionis percutiunt Clericos turbantes divina officia, & adjicit illa verba, *In minoribus
Ordinibus conſtitutis*: nam membra honorabiliora, excep- 32
tis gravioribus culpis, non ſunt verberibus ſubjicenda, *c. Cùm beatus* 45. *diſt. gl. hic in ver. In minoribus*, & Hoſt. *num.* 8. Et ſimiliter in fine ubi agit de correctione familiarium, & propinquorum, addit verba, inferiorum graduum: at verò in medio ubi agit de Prælatis, & Magiſtris, non reſtringit ſe ad Clericos in minoribus, ſeu inferiorum graduum, ſed ſimpliciter loquitur de ſubditis, & ſcholaribus, innuens propterea licitum eſſe illos correctionis cauſa moderatè percutere, ſive ſint in minoribus, ſive in ſacris Ordinibus; & ita poſt gloſ. firmet Hoſtien. *nu.* 8. *in ver. Prælationis*, dicens: (Iſti, ſcilicet Prælati, & Magiſtri, etiam majores, & conſtitutos in ſacris leviter corrigere poſſunt,] allegat text. *in cap. Ea quæ ſupra de ſtat. Monach. cap. fin. de Regular. cap. Ut famæ*, §. *Laici*, *& cap. Ex tenore* §. *fin. ſupra eod.* & ſequuntur Joan. Andr. *num.* 8. *verſ. Et ibi*, & Magiſtris Butr. *num.* 22. Anchar. *num.* 6. Card. *in hoc* §. *Si qui verò numer.* 3. *verſ.* 33. & ibi Magiſtris, & Felin. *circa med. verſ. Secus à Prælato,
vel à Magiſtro.* Idem tenet gloſ. *in cap.* 1. *in ver. Et à Ma-* 33
giſtris 23. *q.* 5. quæ propterea hinc infert majorem poteſtatem habere Magiſtrum in diſcipulum, quàm patrem in filium, quia Magiſter poſt ſacrum Ordinem adhuc habet eum in poteſtate, ut hìc, *& in cap. ſupra eod.* ſed patri datur poteſtas corrigendi filium, quouſque ſacrum Ordinem receperit.

Gloſ. ultima ponderando illa verba, *inferiorum graduum*, 34
colligit à contrario patrem, qui correctionis cauſa verberat filium in ſacris Ordinibus conſtitutum, incidere in ſententiam Canonis: & in hoc gloſ. communiter approbatur, licèt Bartol. Brixien. *in ſuis quæſtionibus venerabilibus q.*87. & quidam alii ex antiquis contrarium ſenſerint; ut hìc per Abb. *n.* 8. & ſcripſi pleniùs *in c. Indecorum nu.* 47. *verſ. Infertur ſecundò, ſupra de ætate, & qualit.*

Deinde gloſ. hinc deducit ſacrum Ordinem liberare à 35
patria poteſtate, quia liberat à ſervili, quod plus eſt, *c. Si ſervus ſciente* 54. *diſt.* Sed in hoc ſecundo dicto gloſ. communiter reprobatur, ut dixi *in d. c. Indecorum à n.*17. *uſque in fin.* ubi pleniſſimè diſputavi hunc articulum, an Ordo ſacer jus patriæ poteſtatis ſolvat.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

Innocentius III. Patriarchæ Gradenſi.

CAPUT XVI.

OLim tibi ſcripſiſſe recolimus, ut ſi Canonici Paduani, magiſtro G. Canonico Paduano præbendam, quæ tantùm ræſidentibus de communi confertur, ſicut uni ex aliis de communibus proventibus, & manualia beneficia non conferrent, tu eos ad id appellatione ceſſante compellere procurares. Quia verò quidam mandatum noſtrum interpretari aliter quàm deceat, moliuntur, (cùm beneficia Principum ſint interpretanda largiſſimè) noſtrum aperiendum duximus intellectum, videlicet, quòd præbendam, quæ tantùm reſidentibus in victu & veſtitu de communi confertur, ipſi magiſtro G. plenè, ſicut uni ex aliis reſidentibus, injunximus conferendam.

S U M M A R I U M.

1 *PRivilegiorum verba ſunt interpretanda largiſſimè. Declaratur, n.*15.
2 *Privilegium quandoque appellatur beneficium.*
3 *Beneficia Principum ſunt latiſſimè interpretanda, & n.*12.
*Declaratur n.*13. *&* 14.
4 *Beneficium in genere quid ſit.*
5 *Beneficii appellatione an veniat privilegium, & reſcriptum, & n.*13.
6 *Beneficium ſtrictè ſumptum quid ſit.*
7 *Privilegium quid.*
8 *Privilegio fruſtrà impetratur, quod jure communi competit.*
9 *Reſcriptum quid ſit, & quid impetretur.*
10 *Reſcripta contra jus elicita non valent.*
11 *Reſcriptum quotuplex, & an beneficium, vel privilegium dici poſſit.*
12 *Principis liberalitatem temerarium eſt in diminutionem interpretari.*
13 *Beneficium Principis, quatenùs concernit præjudicium tertii, ut privilegium debet ſtrictè interpretari.*
14 *Verba etiam in beneficiis Principum tenaciſſimè obſervari debent.*
15 *Privilegia quatenùs concernunt præjudicium concedentis, ſunt latiſſimè interpretanda.*
16 *Verba generalia, & indefinita, in præjudicium concedentis ad futura extenduntur.*

17 *Ec-*

17 *Eccleſia Romana non præſumitur in ſui præjudicium voluiſſe quemquam privilegiare.*

18 *Privilegii verba in præjudicium tertii ſunt ſtricte accipienda.*

19 *Nec extenduntur de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, etiam ex majoritate rationis.*

20 *Receſſus omnis à jure communi eſt odioſus.*

21 *Interpretatio in dubio fit pro jure communi, quando concurrit cum privilegio.*

22 *Privilegium recipit interpretationem paſſivam à jure communi.*

23 *Privilegia etiam contra tertium ſunt latè interpretanda, quatenùs patitur verborum proprietas.*

24 *Privilegium etiam in præjudicium alterius debet latè interpretari, ut aliquid conferat.*

25 *Item favore divini cultus.*

26 *Privilegium contra legem communem debet ſtrictiſſimè interpretari.*

27 *Secus ſi contra ſtatutum, vel conſuetudinem.*

28 *Reſcripta ad lites ſunt interpretanda ſtrictiſſimè.*

29 *Lites ſunt potius reſtringendæ, quàm ampliandæ.*

30 *Interpretatio fit contra eum, qui potuit legem apertiùs dicere.*

31 *Reſcripta ad beneficia ſunt ambitioſa, & ſtrictiſſimè intelligenda.*

32 *Privilegia in dubiis recipiunt intellectum ſecundùm intentionem concedentis.*

33 *Infamis eſt, qui reſcriptum Principis aſtutè, vel malitioſè interpretatur.*

34 *Privilegii interpretatio pertinet ad Principem concedentem.*

35 *Citatio, vel præſentia partis an requiratur in modificatione, vel interpretatione privilegii.*

36 *Diſtributiones quotidianæ debentur privilegiato ſuper fructibus in abſentia percipiendis, ſi redditus omnes in his diſtributionibus conſiſtant, uſque ad num. 41.*

Intellectus hujus c. ibid. & n. ſeqq.

37 *Canonia non datur ſine præbenda.*

38 *Diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia percipiendis habetur pro præſente, non autem pro intereſſente.*

39 *Papa non conſuevit reſcribere, ut Canonici abſentes habeantur pro interreſſentibus.*

40 *Canonico ex juſta cauſa abſenti debentur poſt Concilium Tridentinum duæ tertiæ partis quotidianarum diſtributionum, ſi nulli ſint fructus à diſtributionibus diſtincti.*

41 *Manualia beneficia quæ dicantur, & n. 44.*

42 *Talis intereſt divinis officiis pro denario, qui non intereſſet pro Deo.*

43 *Canonicus, qui pro lucrandis quotidianis diſtributionibus intereſt Choro, an ſimoniam committat.*

44 *Diſtributiones quotidianæ quæ ſint, & quibus nominibus appellentur, & n. 48.*

45 *Diſtributiones quotidianæ an dicantur redditus illi, qui in fine anni dividuntur pro rata ſervitii cujuſque horæ, & n. ſeqq. uſque in fin.*

47 *Seminario non eſt contribuendum ex diſtributionibus quotidianis, & n. 64.*

48 *Fructuum appellatione non veniunt quotidianæ diſtributiones.*

49 *Diviſio proventuum in fine anni fit gratia commodioris ſolutionis.*

50 *Diſtributiones quotidianas non lucrantur abſentes ſtudiorum cauſa, nec valet contraria conſuetudo.*

51 *Et quid ſi nulli ſint fructus à diſtributionibus diſtincti.*

52 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*

53 *Diſtributiones duplices an debeantur obtinenti in ead. Eccleſia dignitatem cum Canonicatu.*

54 *Decimæ Papales, & ſpolia an deducantur ex diſtributionibus quotidianis.*

55 *Et quid ſi redditus omnes in diſtributionibus conſiſtant.*

56 *Conſuetudine, vel Conſtitutione Eccleſiæ an poſſit induci, ut divinis intereſſentes non lucrentur quotidianas diſtributiones.*

57 *Conſtitutio Eccleſiæ, ut abſentes per quinquaginta vices amittant integras diſtributiones quotidianas, an valeat.*

58 *Diſtributiones quotidianæ ad quem finem inſtitutæ fuerint.*

59 *Inducta ad augmentum divini cultus, non debent operari diminutionem.*

60 *Diſtributiones quotidianæ, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, in materia favorabili, & privilegiata ſuccedunt in locum præbendæ.*

61 *Secus in materia odioſa, & reſtringibili.*

62 *Fidei profeſſionem non emittentes an perdant diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi redditus conſiſtunt.*

63 *Diſpoſitio partim favorabilis, & partim odioſa, reſtringi debet, quatenùs præjudicat tertio, vel cultui divino.*

64 *Seminario non eſt contribuendum ex quotidianis diſtributionibus, etiam dividantur in fine anni, & in illis univerſi Capituli redditus conſiſtant.*

O*Lim*. Verba privilegiorum ſunt interpretanda lar- 1
giſſimè. Hoc dicit ſecundum Jo. Andr. Card. &
Ancharan. vel ſecundum alium intellectum: Verba privilegiorum quæ conſonant juri communi, ut beneficia, latiſſimè ſunt interpretanda. Dividitur in duas partes. Primò ponit mandatum. Secundò ipſius Interpretationem, & ejus cauſam. Secunda ibi, *quia verò*.

Nota primò, privilegium appellari beneficium ut, pa- 2
tet ibi, *cum beneficia*; & ſigna textum contra nonnullos tacito nomine hic relatos a Joan. Andr. *num.* 9. qui reprehendunt gloſſas, quæ privilegia contra jus conceſſa vocant beneficia, dicentes beneficia propriè eſſe liberalitates, & gratias præter jus, pro quibus facit *c. Cùm dilecti de donat.* ubi ponuntur eademmet verba, quæ habentur hic in verſ. *Cum beneficia*, & tamen textus ibi loquitur de donatione gratuita; ſed gloſſæ prædictæ, ut inquit Joan. Andr. defenduntur per hunc textum, & per Decretalem *Ordinarii*, *§. Si vero de offic. Ordin. in 6.* ubi diſpenſatio ſuper pluralitate dicitur beneficium: ad idem textus *in cap. Quia circa de privileg.* ubi exemptio à ſolutione decimarum Epiſcopalium ſimiliter beneficium appellatur.

Secundò nota ex littera beneficia Principum eſſe la- 3
tiſſimè interpretanda, concordat *dict. cap. Cùm dilecti in fin. cap Per tuas de donat. & l. fin. ff. de Conſtit. Princip.* cum aliis hìc allegatis in gloſſ. *ultim.* de hoc notatur *in cap. Cauſam infra eod.* ſecundum Innocentium.

Sed pro pleniori doctrina dicendum eſt ſecundùm 4
Doctores, præſertim Jo. Andr. *num.* 9. Butr. & Abbat. *numer.* 7. beneficium eſſe nomen generis: & hoc modo nihil eſt aliud beneficium, quàm benevola actio tribuens gaudium capientibus, ut diffinitur *in tit. In quib. cauſ. feud. amitt. verſ. Beneficium in uſib. feudor.* & notat Jo. Andr. *in cap. Ad aures de pœnit.* & DD. Hic Beneficium ut genus eſt, dividitur in beneficium propriè ſumptum,
& ſic aſſumit nomen ſpeciei, ſicut de arrogatione, & ado- 5
ptione dicitur *in l. 3. ff. de juriſdict. omn. judic. & in leg. 1. ff. de adoption.* Item dividitur in privilegium, & in reſcriptum: & ſecundùm hoc, omne privilegium, & reſcriptum poteſt appellari beneficium, ſed non è converſo. Si beneficium accipiatur ut ſpecies, & ſic in ſtrictiori ſignificatione, aliud eſt beneficium, aliud privilegium, &
aliud reſcriptum: nam beneficium eſt actio benevola 6
præter jus, ſecundum Jo. Andr. *ubi ſupra*: unde donatio beneficium dicitur in præalleg. *c. Cum dilecti de donat.* Vel ſecundum Abb. *nu.* 7. beneficium dicitur libertatis quædam, ſeu gratia conceſſa ſine alterius præjudicio præter jus commune; & idem recidit, quod ait Butr. *d. nu.* 7. videlicet beneficium ſtrictè accipiendo, eſſe quando aliquid conceditur ex largitate concedentis, non ad præjudicium alterius, vel juris, ſed ad præjudicium concedentis tantùm.

Privilegium dicitur lex privata, *cap. Privilegium 3. dist.* 7
c. Abbate infra eod. cum concord. & dicitur jus privatum, vel ſingulare, quia eſt contra jus commune, *l. Jus ſingulare, ff. de legib. l. 1. in fine, ff. ad municip.* quapropter ubi ſcriptum eſt jus commune, à quo princeps aliquem eximit, illud eſt privilegium propriè; & dicitur actio bona contra jus, ſecundùm Jo. Andr. *num.* 10. & ita ſumitur *ſupra de*

pri-

8 *Privileg. per totum*. Ideòque dici ſolet, quod jure communi competit fruſtrà per privilegium impetratur, *l. 1. C. de theſaur. lib.* 10.

9 Reſcriptum ſecundùm Jo. Andr. *num.* 11. dicitur bona factio, ſecundùm jus; & ſic ſumitur *ſupra, de reſcript.*
10 *& C. de diverſ. reſcr. in rubro, & nigro*: impetratur enim ad juris obſervantiam, ut impetranti fiat juſtitia, & ideò dicit lex canonizata, non valere reſcripta contra jus elicita, *cap. Reſcripta*, 25. *quæſt.* 2. plenè Oldrad. *conſ.* 326. *Quod articuli, num.* 1. *in fine, verſic. Cùm etiam ſit*
11 *legale*. Item reſcriptum ſecundùm Anton. de Butr. *num.* 7. eſt in duplici differentia: quandoque enim datur ad lites, & hoc poteſt appellari beneficium: ſed certo reſpectu poteſt dici privilegium, quia ſcilicet emanat in præjudicium poteſtatis ordinariæ: quandoque datur reſcriptum ad beneficia, & tunc poteſt ſimiliter dici beneficium, ſed certo reſpectu privilegium, quia emanat ad poteſtatem Ordinario adimendam.

12 Quibus præhabitis, cùm quæritur, qualis interpretatio in prædicta facienda ſit, conclude beneficium ſtrictè ſumptum, & prout eſt ſpecies, eſſe largiſſimè interpretandum, ut in juribus hìc allegatis in gl. ultima: nam temerarium eſt, & abſurdum, liberalitatem Principis in diminutionem velle interpretari, ut *l. Hac ſaluberrima, C. de agen. in reb. lib.* 12. & ita præter DD. hìc, reſpondit Oldr. *conſ.* 300. *in princ.* incipien. *Factum tale eſt*, Magiſtro, ubi hoc extendit pluribus modis, Abb. *conſ.* 101. *in q. in fin. nu.* 11. *l.* 1. Anchar. *conſ.* 245. *Pro clariori, in princ. & nu.* 3. Alex. *conſ.* 160. *Viſo themate, n.* 3. *verſ. Secundò præſuppono, lib.* 2.

13 Non me latet multos ex Doctoribus hoc limitare ut non procedat; quando beneficium Principis redundaret in præjudicium tertii, ut in ſpecie Oldrad. *conſil.* 50. *Gratia in fine, verſ. Non obſtat*, Anchar. *conſil.* 161. *Viſo diligenter, in princ.* Joan. de Imola *conſ.* 121. *num.* 2. Jaſon, multa cumulans in *l. fin. num.* 19. *& ſeq. ff. de Conſtitut. Princip.* Alex. *conſil.* 215. *Non obſtat, numer.* 4. *& ſeq. verſ. Item licèt, lib.* 7. & Anton. de Butr. *hìc num.* 7. *verſ. Modò ſi quæritur*, ubi dicit beneficium Principis eſſe latè interpretandum, quando non præjudicat alteri, nec privat legem, ſed ſolùm concernit præjudicium concedentis. Imò incertus Author poſt regulas Soccini *reg.* 1. ponit hanc regulam, videlicet, Beneficium principis in præjudicium tertii ſtrictè interpretandum, eamque ampliat ſex modis, & limitat decem. Sed tamen Doctores citati, & paſſim alii, qui ſic loquuntur, accipiunt beneficium non ſtrictè, prout eſt benevola actio præter jus, & conceditur non ad præjudicium alterius, vel juris, ſed ad præjudicium concedentis tantùm, ut idemmet Butr. fatetur *d. num.* 7. *verſic. Tamen ſtrictè loquendo*, & dictum eſt ſupra *num.* 6. ſed uſurpant nomen beneficii in latiori ſignificatione pro privilegio, vel reſcripta: & ita etiam intelligi debet Butr. dum loquitur de beneficio, quod privat legem: hoc enim non congruit beneficio ſtrictè ſumpto, ſed prout ſonat privilegium: quod ut idem Butr. dixerat paulò ante, eſt quod conceditur contra legem, & privat legem: nam ſecundùm aliquos di-
14 ctum eſt privilegium quaſi privans legem. Itaque ſtatuitur generalis concluſio, ut in beneficio ſtrictè ſumpto latiſſimè ſit interpretandum, ita tamen ut verba tenaciſſimè obſerventur, & concurrant alia, quæ ponit Ludovic. Roman. *in conſil.* 99. *Viſis iis, numer.* 4.

15 In privilegiis verò diſtingue ſecundùm Doctores. Aut agitur de præjudicio ſolius concedentis; & contra eum fit latiſſima interpretatio, text. eſt in *cap. Quia circa, de privil.* ubi gl. *final.* reddens rationem, ideò, inquit, in privilegiis contra dantem fit interpretatio, ne excogitata fraude ſuæ obviet liberalitati, *cap.* 1. 16. *quæſt.* 2. *l. Si quis argentum, §. final. Cod. de donat.* & ita tenet Feder. de Sen. *conſ.* 61. *nu.* 2. *verſ. Non obſtat*, Abb. *conſ.* 70. *Id de jure, in fin. lib.* 2. Alexand. *conſil.* 110. *Adeo gravis, num.* 10. *verſ. Quia privilegium lib.* 6. &
16 DD. *hìc*. Et propterea in præjudicium concedentis verba generalia, & indefinitè prolata, ad futura extenduntur, ut eſt caſus in *dict. cap. Quia circa*, & ibi notat gl. *ult.* & Calder. *conſ.* 157. *circa fin. aliàs* 12. *de priv.* & Guido
17 Papa *dec.* 489. Fallit in privilegio conceſſo ab Eccleſia Romana, quæ in ſui præjudicium non præſumitur voluiſſe quemquam privilegiare, text. eſt in *c. Cùm inſtantia*, cum ſua gl. in *ver. non credimus, de cenſib.* quem ad hoc dicit notabilem Ludov. Roman. *conſ.* 498. *In caſu, nu.* 8. *verſ. Quinta ratio*.

Aut agitur de præjudicio tertii, vel juris communis, & 18
fit ſtricta interpretatio, *c. Relatum, de præb. & c. Archidiaconum Florentinum*, 85. *diſt.* gl. ult. & DD. *hìc*, Rom. *conſ.* 180. *Si admittimus, in fin.* Alex. *d. conſ.* 110. *nu.* 10. *& ſeqq. lib.* 6. verba enim privilegiorum ſecundùm Innoc. ita ſunt interpretanda, ut non trahantur ad iniquum gravamen alterius, *l. Ex facto, ff. de vulg. & pupil.* & ut inquit Oldr. *conſ.* 168. *Quæſtio eſt, in princ. n.* 1. *verſ. Sed in contrarium*: privilegium civiliter, & temperatè eſt intelligendum, ita ut quantò minùs fieri poſſit, juri alieno præjudicet.

Quod adeò verùm eſt, ut neque ex identitate, imò 19
neque ex majoritate rationis privilegium extendatur de caſu ad caſum; & eſt communis opinio, ut teſtatur incertus Author poſt regulas Soccini *reg.* 8. Privilegia debent ſtrictè interpretari in prima ampliatione; nec de perſona ad perſonam, ſecundùm Ant. de Butr. in *c. Sanè, de privil.* & Bald. in *l.* 1. *in princ. ff. de leg.* Gemin. *in c. Ne aliqui, in* 4. *not. de priv. in* 6.

Alia ratio hujus concluſionis eſt, quia omnis receſſus 20
à jure communi eſt odioſus, *cap.* 1. *&* 2. *de fil. Presbyter. lib.* 6. *cap. Quod dilectio, de conſangu. & affin.* Abb. *hìc*
num. 3. Quare in dubio fit interpretatio pro jure commu- 21
ni, quando concurrit cum privilegio, ut per Feder. de Sen. *con.* 256. *circa med. verſ. Item quando jus commune*: 22
nam privilegium recipit interpretationem à jure communi, & debet interpretari, ut minùs lædat jus commune, quàm fieri poſſit, *c.* 1. & ibi DD. *de reſcr.* §. *Numquid*, ubi Gemin. in 1. *notab. de privileg. lib.* 6. *l. Si quando*, ubi Bart. & alii, *C. de inoff. teſtamen. cap. Dudum*, ubi Anton. de Butr. *de donat.* Aret. *conſ.* 163. *Diligenter, col. fin.*

Declaratur nunc ſupradicta concluſio, ut procedat in 23
dubio; ſecus ſi verba privilegii ſint clara, quia tunc fit lata interpretatio etiam in præjudicium tertii, quatenùs patitur verborum proprietas; ita declarat Dec. *conſ.* 113. *Viſo tenore, nu.* 6. *verſ. Et ideò*, & ſentit Abb. *hìc n.* 4. *verſ. Et ex hoc*, ubi dicit privilegium contra jus commune debere largiſſimè interpretari, ubi verba hoc patiuntur: & probatur hìc ſecundùm intellectum eorum, qui dicunt Papam hìc voluiſſe providere Canonico contra jus commune; ſed conſtare de illius intentione, quia mandavit eidem provideri ſicut uni ex aliis reſidentibus.

Declaratur ſecundò, ut procedat, dummodò privile- 24
gium aliquid conferat; aliàs enim fit lata interpretatio, etiamſi agatur de alterius præjudicio, ne privilegium ſit inutile, *cap. Paſtoralis, de privil. text. in cap. In his*, qui quotidiè ad hoc ſolet à Doctoribus allegari, *eodem tit. l. Quod vero, ff. de legibus*, Oldr. *d. conſ.* 268. *n.* 1. *verſ. Sed in contrarium*.

Declaratur tertiò, ut non procedat favore cultus divi- 25
ni, quia tunc in privilegiis fit lata interpretatio etiam in præjudicium tertii, ut per Calder. *conſ.* 412. *aliàs* 6. *de privileg.* quod eſt Petr. de Anch. & Gaſpar. Calder.

Supradictam diſtinctionem in effectu poſuit hìc breviter Jo. Andr. *num.* 10. *verſ. In iſto procedit*; ait enim, contra concedentem eſſe largè interpretandum; contra alios, quorum jus læditur, ſtrictè, dummodò tamen privilegium aliquid conferat, & verbis non recedamus.

Sed Anton. de Butr. *hìc num.* 7. diſtinguit ſic: Aut privi- 26
legium privat legem communem, & ſemper debet ſtrictiſſimè interpretari, *cap. Privilegia* 3. *diſtinct. cap.* 1.
de reſcr. Aut privat legem privatam, id eſt conſuetudinem, 27
vel ſtatutum; & tunc latiſſimè debet interpretari, ut hìc probatur ſecundùm intellectum eorum, qui dicunt in hoc Decretali fuiſſe impetratum privilegium de percipiendis fructibus à Canonico præſente, quia obſtabat aliquod ſtatutum, puta primæ reſidentiæ, vel ordinum, ne prædicta perciperentur: qui intellectus magis placet Jo. Andr. *hìc n.* 8. *in gloſa* 1. & pro eo facit littera ibi, *Aliis reſidentibus*.

Sed primum membrum hujus diſtinctionis videtur intelligendum præjudicium tertii, non autem in præjudicium

cium concedentis, contra quem fit lata interpretatio, et-
iamſi privilegium privet legem communem, ut in *d. cap.*
Quia circa de priv. & latius dictum eſt ſupra.
28 Denique in reſcriptis ad lites planum eſt fieri ſtrictiſſi-
29 mam interpretationem, *cap. Sedes, de reſcript.* Tum quia
præjudicant ordinariæ poteſtati, præbentque materiam li-
tigandi, & ideò ſunt odioſa, cum lites ſint potius reſtrin-
gendæ, quam ampliandæ, *c. Nonnulli, & cap. fin. eod. tit.*
30 Tum quia conſueverunt impetrantes illis abuti, *ut in dict.*
cap. fin. Tum demum, quia imputandum eſt illi, qui potuit
legem apertiùs dicere, *cap. Contra eum, de reg. jur. libr. 6.*
& ita concludit *hìc* gloſ. *fin.* Hoſtien. *num.* 5. Joan. And. *in*
fin. Butr. *num. 7. verſ. In reſcriptis ad lites*, Abb. *numer. 7.*
verſ. Sed ſi datur ad lites, & alii communiter. Et idem di-
cendum in reſcriptis ad beneficia, quia ſunt ambitioſa, &
præjudicant ordinariæ poteſtati; & ideò fit in eis ſtrictiſſi-
31 ma interpretatio, ſecundum Abb. *in fin.* Imò fortiùs in eis,
quia agitur de majori præjudicio, *cap. Quamvis, de præ-*
ben. in 6. ut per Butr. *ubi ſup.* & de materia vide gl. in *cap.*
Licet, de tranſact. & Legiſtas in *l. Si quando, C. de inoff.*
teſtam.
32 Tertiò nota ibi, *noſtrum aperiendum duximus intelle-*
ctum, privilegia in dubiis recipere intellectum ſecundum
intentionem concedentis, *c. Dilecto, infra eod. c. Manda-*
tum, & ſeq. de reſcript. l. Neratius, ff. de reg. jur. Innoc.
33 *hìc in ver. Intellectum*: qui verò reſcriptum Principis aſtu-
tè, vel malitiosè interpretatur, infamis eſt, ut inquit gloſ.
noſtra in *verb. Aliter quàm deceat*; & eſt expreſſum in *l. 2.*
ibi, *Infamiæ notam ſubituro, eo quod vel aſtutè eam inter-*
pretari voluerit, &c. C. de legib.
34 Quartò nota in eod. verſ. interpretationem privilegii
pertinere ad Principem concedentem, concordat *c. Cùm*
veniſſent, de judic. Et eſt ratio, quia ejus eſt interpretari,
cujus eſt concedere, *c. Inter alia, ſupra tit. prox. c. Sicut,*
§. Ex his, 11. q. 1. l. fin. C. de legib. gloſ. 1. & DD. *in d. c.*
Cùm veniſſent, Hoſtien. *hìc num. 5. in ver. Aperiendum*,
& Abb. *n. 2.*
35 Hanc autem interpretationem poteſt Princeps facere
etiam parte abſente, ut hìc. Sed circa hoc Innocen. diſtin-
guit inter modificationem, & interpretationem; nam
modificatio eſt, ut aliquid detrahitur privilegio: & hæc
fieri debet præſentibus partibus, ut in *c. Nuper, de decim.*
Poſſet tamen Papa etiam in abſentia partium hanc modifi-
cationem facere. Interpretatio verò, nempè ubi Princeps
reſpondet de intentione ſua, ſiquidem fiat extrajudiciali-
ter, non eſt neceſſe, ut partes ſint præſentes, ſed talis inter-
pretatio obeſt partibus etiam abſentibus, & non vocatis,
ita ut ad ejuſmodi interpretationem ſervandam cogantur,
ut hìc patet & talis dicitur propriè declaratio, *l. Heredes*
palam, §. 1. ff. de Teſtam. ad hoc *c. Cum tibi, & c. Dilecto,*
infra eod. Si autem fiat in forma judicii, tunc ſive Prin-
ceps declaret ſecundùm proprietatem verborum, ſive ali-
ter hæc declaratio fieri debet parte præſente, vel citata, ut
ſupra, *cap. prox.* & latiùs *hìc* per Innocen. *num.* 1. Ho-
ſtien. *nu. 5. verſ. Sed contra*, Anton. de Butr. *num. 5. verſ.*
Eſt etiam dare interpretationem, & Abb. *n. 2. verſ. Secun-*
do collige.
De multiplici autem interpretatione, quam hìc proſe-
quitur Innoc. ſcripſi latiſſimè in *cap. fin. de Conſtit. & in d.*
c. Cùm veniſſent, de jud poſt gl. in *cap. 1. in ver. Interpre-*
tatus, de poſtul. Prælator. & gloſſam juris civilis in *l. Si*
de interpretatione, ff. de legib. & Cardin. in *cap. Cùm dile-*
ctus, de conſuet.
36 Quintò nota, privilegiato ſuper fructibus præbendæ in
abſentia percipiendis deberi etiam manualia beneficia,
ſeu diſtributiones quotidianas, ſi in Eccleſia nulli alii ſint
fructus à quotidianis diſtributionibus diſtincti, ſed red-
ditus omnes in his diſtributionibus conſiſtant, prout erat
in caſu de hujus Decretalis, ponderando litteram ibi, *de*
communibus, & in fine, ibi, *de communi*, quæ inquit Ca-
nonicos habuiſſe omnia communia, ut accuratè obſervat
Hoſtienſ. *num. 1. in ver. Reſidentibus, & ver. De commu-*
nibus, & fuſiùs infra *n. 3.* & Joan. Andr. *n. 1. in fin. in eod.*
ver.
Hujus concluſionis duplex eſt ratio. Altera quia in il-
lis Eccleſiis, ubi nulli alii ſunt redditus, quàm hujuſmo-
di manualia, ſeu diſtributiones quotidianæ, ſi privilegia-
tus illas non perciperet, privilegium eſſet prorſus inutile,
contra text. in *cap. In his de privil. & cap. Si Papa, eodem*
tit. lib. 6. & fuſius dictum eſt ſupra *num.* 24. quam rationem
aſſignat Hoſtienſ. & Joan. Andr. *ubi ſupra.* Altera ratio 37
eſt, quia non datur Canonia ſine præbenda, *cap. Rela-*
tum, & cap. Dilectus, il primo, de præben. & ideò in illis
Eccleſiis, ubi non ſunt præbendæ diſtinctæ, ſeu fructus,
ut vocant, groſſi, diſtributiones quotidianæ ſuccedunt
in locum præbendæ: quam rationem cum prima per Ho-
ſtien. adducta ponit gl. *penult. verſ. Et ad hoc facit, & verſ.*
Sed quid dicis in c. un. de Cler. non reſid. lib. 6. quam ibi ſe-
quuntur Gemin. *§. Qui vero, n. 14.* Franc. *n. 8.* & cæteri o-
mnes, & ſcripſi latius in *c. Licet, n. 124.* poſt gl. ibi, *ſupr.*
de præb.
Itaque in Eccleſia, de qua agitur in hac Decretali, red-
ditus omnes conſiſtebant in his manualibus beneficiis:
alioquin ſi diceremus in illa fuiſſe fructus præbendæ à quo-
tidianis diſtributionibus diſtinctos, hæc Decretalis eſſet
ſine ratione.
Et, ut verbis Hoſtien. utar *nu. 2. verſ. Et ſi de talibus*,
quærenti, cur Papa conceſſerit hujuſmodi manualia à fru-
ctibus diſtincta Canonico privilegiato ſuper fructibus in
abſentia percipiendis, non poſſum reſpondere, niſi quia
ita placuit, ut *cap. In memoriam, 19. diſtinct. & Inſtitut.*
de jur. natur. §. Sed & quod Principi, ſequitur Joan. Andr.
nu. 2. id eſt, non debuit Papa ſic interpretari, ut explicat
Butr. *num. 6. verſ. Videtis*: nam cum diſtributiones quoti-
dianæ, ubi ſunt fructus diſtincti, non dentur his qui in
ſervitio Epiſcopi, vel etiam Papæ ſunt, nec Theologiæ
ſtudentibus; ut *cap. De cætero, cap. Cùm dilectus, & cap.*
Ad audientiam, de Cler. non reſiden. & cap. Licet, de præ-
ben. perquam durum eſſet, ut Papa illas conceſſiſſet huic
Canonico, & ita eſſet pro ratione voluntas. Adde, quòd 38
generaliter diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia perci-
piendis, percipere debet fructus præbendæ tantùm, non
autem diſtributiones quotidianas, ut eſt text. in *dict. cap.*
Licet, de præben. ſecundùm intellectum Abb. & aliorum,
ibi dixi in princ. Rationem reddit gloſ. in *cap. unico, in*
ver. Adfuerint, de Cler. non reſiden. lib. 6. & Jo. Andr. *hìc*
num. 5. in ver. Plene, quia diſpenſatio hæc facit, ut Ca-
nonicus reputetur pro præſente, non autem pro intereſ-
ſente divinis officiis: ſed ſi præſens eſſet, officiis non
intereſſet, has diſtributiones non perciperet, ut in *d. cap.*
unico: ergo nec diſpenſationis vigore percipiet; & quam- 39
vis ſecus eſſet, ſi diceretur in gratia, ut reciperet, ac ſi
præſens eſſet, & divinis officiis intereſſet: tamen ſubdit
gloſſa ſe numquam vidiſſe talem formam ab Apoſtolica
Sede emanaſſe. Nec tam formam obſervavit Papa in ter-
minis hujus Decretalis, ſed ſimpliciter reſcripſit, ut Ca-
nonico Paduano daretur præbenda, quæ tantum reſiden-
tibus de communi confertur: unde dicendum eſt in ea
Eccleſia non fuiſſe corpus præbendæ diſtinctum, ſed om-
nia conſtitiſſe in quotidianis diſtributionibus: quo modo
Decretalis fulcitur optima ratione, & vitantur omnia
contraria. Et hunc eſſe verum intellectum hujus textus
affirmat, & pluribus comprobat Hoſtien. *num. 3.* Joan.
Andr. *num. 2.* quos referunt, & ſequuntur gloſ. pragm.
ſanct. *tit. Quo tempore quiſque debet eſſe in Choro, §. Jubet,*
in verb. Diſtributiones, & Pariſ. *conſ. 32. n. 7. lib. 4.* de quo
vide quod ſcripſi in *eod. cap. Licèt in 2. membro principali,*
in 1. fallentia, n. 124. & ſeq. de præb.
Itaque inſpecta juris communis diſpoſitione, Canonici 40
privilegiati ſuper fructibus in abſentia percipiendis lu-
crantur ſine diminutione hujuſmodi diſtributiones, ut
hìc patet in fine ibi, *plenè ſicut uni ex aliis reſidentibus.*
Verum poſt Concilium Trident. quod in *cap. 3. ſeſſ. 21.*
jubet converti tertiam partem fructuum in diſtributiones
quotidianas, ſic abſentes percipere debent tantummodò
duas tertias illarum partes amiſſa alia tertia, quæ inter-
venientibus accreſcit, ut fuſius oſtendi in *cap. De cætero, à*
n. 29. uſq. in fin. de Cler. non reſiden. & in d. c. Licèt, n. 126.
de præb.
Ultimò nota manualia beneficia eſſe proventus illos, 41
qui dietim dividuntur inter eos, qui divinis officiis inter-
ſunt, ut per gloſſ. 2. Innoc. & Joan. Andr. *in ver. Et*
manualia; & ſic appellantur, quia traduntur de manu in 42
manum illius tantùm, qui ſingulis diebus, & horis perſo-
naliter intereſſunt, ſicut fit pluribus in locis, ut melius Ec-
cleſiæ ſerviatur; quia talis intereſt pro denario, qui non
in-

intereſſet pro Deo, ut verbis Hoſtien. utar *hic n.2. in eod.*
43 *ver. Et manualia*: qui propterea etiam concludit, ſic intereſſentes non committere quidem ſimoniam veram, cùm nulla pactio, nulla conditio expreſſa intercedat; ſed tamen graviter peccare, & committere ſimoniam mentalem, pro qua ſufficit ſine diſpenſatione aliqua per ſolam pœnitentiam ſuo ſatisfacere Creatori, de quo dic, ut legitur, & notatur *in c. Tua nos, & c. fin. ſupra de ſimon.*

44 Itaque Papa hìc appellat manualia beneficia diſtributiones quotidianas, quæ ſcilicet Canonicis quotidiè pro diurnis, & nocturnis horis diſtribuuntur ſine fraude; quæ ſunt verba Extravagan. *Cum nonnullæ, la prima*, §. *Præterea de præbend.* quæ etiam alibi vocantur victualia, *ut in cap. De cætero, ſupra de Cler. non reſiden.* & utriuſque nuncupationis meminit tex. *in c. unico, eod. tit. lib. 6.* ibi, *Diſtributiones quotidianas, quæ aliàs manualia beneficia, ſeu victualia nuncupantur.*

45 QUÆRO, an proventus, qui in fine anni dividuntur inter eos tantùm, qui divinis officiis interfuerunt pro rata ſervitii cujuſque horæ, ſint verè, & propriè diſtributiones quotidianæ, ita ut propterea ex illis non ſit contribuendum Seminario erecto juxta formam Concilii Tridentini *in c.18. ſeſſ.23.*

46 Hic caſus contigit in prima Congregatione Concilii, cui ego interfui ut Secretarius die 20. Aprilis 1613. in Collegiata Eccleſia Aquavivæ Barenſis Diœceſis, in qua non ſunt præbendæ diſtinctæ, ſed redditus omnes dividuntur non quotidiè, ſed in fine anni inter Canonicos, habito tamen reſpectu ad ſervitium quotidianum cujuſque horæ, ita ut qui minùs Eccleſiæ in Choro inſervierit, minus percipiat. Et orta controverſia inter Archiepiſcopum Barenſem, & Capitulum prædictæ Eccleſiæ, an ex redditibus, & proventibus hujuſmodi eſſet contribuendum Seminario ad præſcriptum *dict. cap.18. ſeſſ.23.* emanavit propoſitum dubium.

47 Pro cujus ſolutione ſupponendum eſt, ex diſtributionibus quotidianis non eſſe contribuendum Seminario, quia Concilium *in eod. cap.18. in verſ. Et quia ad Collegii fabricam,*
48 jubet detrahi portionem Seminario applicandam ex fructibus integris menſæ Epiſcopalis, & Capituli, Dignitatum, Canonicatuum, & Beneficiorum quorumcumque; fructuum autem appellatione non veniunt diſtributiones quotidianæ, ut probatur *in cap. unico, de Cler. non reſid. lib.6. in cap. fin. §. in illis, de conceſſ. præbend, eod. lib. & in cap. Licet*, & ibi dixi *in 1. notab. ſupra de præbend.* & decidit Caſſador. *deciſ. 1. de Cler. non reſid.* unde ex his diſtributionibus quotidianis non eſſe contribuendum Seminario ſæpiùs reſpondit Sacr. Congreg. Concilii, & conſuluit Mandoſ. *conſ.15.* quem recentiores communiter poſteà ſequuti ſunt.

49 Quibus præhabitis verius videtur, proventus, ſeu redditus, de quibus agitur, eſſe verè, & propriè diſtributiones quotidianas; quia tametſi dividantur in fine anni, hoc tamen fit gratia commodioris ſolutionis: & cum dividantur inter eos tantùm, qui divinis interſunt, pro rata ſervitii diurni, & abſentes nihil percipiant: hinc neceſſariò concluditur, ut ſint quotidianæ, text. eſt in Extravag. *Poſtulaſti, Io XXII. verſ. Licèt autem de præben.* cui non adverſatur Extravag. *Cùm nonnullæ, la prima*, §. *Præterea de præben.* ut probavi *in cap. Licet num.20. eodem titul.* & ita firmat Rot. apud Achil. *deciſ. unica, de diſtribut.* & Caputaq. *dec.29. par.2.* & in individuo redditus hujus Eccleſiæ Aquavivæ, diſtributiones quotidianas, non obſtante quod dividantur in fine anni, decidit Rota coram Cardin. Seraph. *dec.1141. n.2.*

Nec relevat reſponſio Archipresbyteri, quòd Rota intellexerit de relictis incertis, qui dietim diſtribuuntur; imò enim deciſio Seraph. loquitur apertè de illis redditibus, qui dividuntur in fine anni, & ſic de certis, *ut in verſ. Neque obſtare quod non videantur*, &c. Et pro hac parte etiam reſolvit Sac. Congregatio, licèt una tantùm parte informante, ut in litteris ad Archiepiſcopum datis: unde in hoc non videtur ulteriùs immorandum, cùm pro Capitulo extet deciſio Rotæ, & reſolutio Sacræ Congregationis.

Tantùm ſupereſt, ut reſpondeatur ad objecta, quæ fiunt pro Seminario.

50 Opponitur enim primò, quòd emolumenta prædicta percipi conſueverunt in abſentia ab Archipresbytero, ſed aliàs juſſu Sac. Congregat. Epiſcoporum aſſignata fuerunt cuidam Canonico ſtudiorum cauſa abſenti: ergo non ſunt diſtributiones quotidianæ, quas non lucrantur abſentes ex prædicta cauſa, *cap. Poſtulaſti*, §. *Licèt autem*, & *cap. Cùm nonnullæ il primo*, §. *Præterea, de præben.* in Extravag. *commun.* Nec valet contraria conſuetudo, *cap. unico de Cler. non reſiden. lib.6.*

At reſpondetur adverſus Archipresbyterum extare deciſionem Seraphin. *ſupra cit.* qua reſolutum fuit, ei non eſſe dandum mandatum de manutenendo in perceptione prædictorum emolumentorum in abſentia, quia cùm ſint diſtributiones quotidianæ, reſiſtit jus, & decretum Concilii Tridentini *in cap.12. ſeſſ.24.*

Quo verò ad Canonicum, reſpondetur idcircò fuiſſe 51
illi aſſignata emolumenta, quia in his omnes redditus Capituli conſiſtunt: quo caſu ex juris communis diſpoſitione debentur ſine diminutione Canonicis abſentibus ſtudiorum cauſa, quia ſuccedunt in locum præbendæ, ne alioquin detur Canonia ſine præbenda, & privilegium ſit eluſorium: ita tenet gloſ. communiter approbata *in dict. cap. Licet in verb. Diſtributiones, verſ. Sed quid dices, de præb.* & latiùs oſtenſum eſt ſupra *in 5. notab.*
Et hoc caſu, cùm ſcilicet univerſi Capituli redditus quoti- 52
dianis diſtributionibus conſtant, Sac. Congregatio conſuevit ſcribere, ut Canonicis ex legitima cauſa abſentibus aſſignentur duæ tertiæ illarum partes, amiſſa alia tertia, quæ inſervientibus accreſcit, propter decretum Concilii *cap. 3. ſeſſ.21.* ut ſcripſi *in dict. cap. De cætero in fin. de Cler. non reſiden.*

Opponitur ſecundò, Archipresbyter dum intereſt divi- 53
nis, percipit duas partes horum proventuum: ergo non ſunt diſtributiones quotidianæ, quæ non debentur duplicatæ eidem perſonæ ratione duorum officiorum: non enim magis præſens eſt qui ſimul Archipresbyter & Canonicus eſt, quàm qui ſolus Canonicus, *cap. Cum olim, de re judic.*

Sed objectum tollitur, quia ſecundùm magis communem Canoniſtarum opinionem, obtinenti in eadem Eccleſia dignitatem cum Canonicatu debentur duplices diſtributiones, quam ſequuti ſunt Joann. Andr. Abb. & Felin. *in dict. capit. Cum olim:* & de communi teſtatur Covar. *lib. 3. variar. reſolut. capit. 13. numer. 6.* & ita reſpondit Sac. Congregat. in cauſa Alberti Luti Archipresbyteri, & Canonici Metropolitanæ Eccleſiæ Senenſis, die 7. Maji 1602.

Opponitur tertiò, quòd cùm ex prædictis proventibus 54
deducantur onera ſpoliorum, & decimarum Papalium, hinc etiam videtur inferri, ut non ſint quotidianæ diſtributiones, quæ hujuſmodi oneribus non ſunt obnoxiæ, d. Extravag. *Poſtulaſti*, §. *Licèt autem. de præben.* Gemin. *conſ.58. num.18.* Mantica *conſ. 1. per tot. lib. 1.* Ferret. *conſ. 237. per tot. lib.2.*

At reſpondetur ut ſupra ad 1. oppoſit. videlicet id non 55
procedere hoc caſu, in quo univerſi Capituli redditus conſiſtunt in diſtributionibus, ut declarat Tiber. Decian. *reſpon.43. num.14. vol.1.* ubi dicit abſurdum eſſe contrarium aſſerere, cùm præſertim uſus quotidianus doceat de his diſtributionibus ſolvi ſupradictas impoſitiones; & tamen de his ex ſententia Sac. Congregationis non eſt contribuendum Seminario.

Opponitur demùm, quòd in diſtributionibus quotidia- 56
nis conſuetudine induci non poſſit, ut intereſſentes Choro eas non percipiant, Lap. *alleg.43. in princ.* Mill. *in repert. in ver. Conſuetudo non valet*, & tamen ex conſtitutione prædictæ Eccleſiæ, qui abfuerunt per quinquaginta vices, integras diſtributiones amittunt, ita ut quamvis poſteà inſerviant, tamen nihil percipiant. Ergo ſignum eſt, hos proventus non eſſe diſtributiones, quia alioquin conſtitutio non valeret, ſicut non valet conſuetudo, ut in terminis tradit Lap. *ubi ſupra in fin.* & Franc. *in cap. unico*, §. *Statuimus in fine, de Cler. non reſid. lib.6.*

Cæterùm reſpondere poteſt, prædictam Conſtitutionem 57
non diſponere principaliter, ut inſervientes Eccleſiæ nihil lucrentur, ut in caſu Lapi, & Franchi; ſed ut abſentes per quinquaginta vices amittant integras diſtributiones. Et quamvis in quandam conſequentiam inde eveniat, ut qui eas amiſerunt, poſteà inſerviendo nihil lucrentur: tamen hoc non debet attendi, ſed quod principaliter eſt actum, *l.1. ff. de author. tut.* Bart. *in l. Ambitioſa in 2. reg. de decret.*

58 *decret. ab ordin. facien.* præſertim quia inter utrumque ca-
ſum eſt evidens ratio diverſitatis; nam conſuetudo, vel
ſtatutum, ut inſervientes nihil percipiant, propterea non
valent, quia ſunt damnoſa Eccleſiæ: reddunt enim Ca-
nonicos ad inſerviendum ſegniores, quibus nulla mer-
ces laborum præſtituta eſt; & ſic deſtruunt finem augmen-
ti cultus divini, propter quem inſtitutæ ſunt diſtributio-
nes quotidianæ, Abb. *in cap. Licèt, in 2. notab. de præben.*
Rota *deciſ. 134. in novis*, Decian. *reſponſ. 66. num. 2. vol. 2.*
& conſtat ex *cap. 3. ſeſſ. 21.* Concil. Trident. & dictum eſt
59 *ſupra numer.* 41. At per contrarium Conſtitutio prædictæ
Eccleſiæ metu pœnæ reddit Canonicos ad inſerviendum
promptiores: unde cum reſpiciat Eccleſiæ utilitatem, &
divini cultus augmentum, potiùs cenſeri debet præſerva-
ta à Concilio, argum. *dict. cap. 3. verſ. Salvis tamen, ſeſſ.*
21. cap. 3. verſ. Hæc in iis tantùm Eccleſiis ſeſſ. 22. & c. 12.
verſ. Salvis nihilominus ſeſſ. 22. Et cùm d. Conſtitutio edi-
ta fuerit in augmentum ſervitii Eccleſiæ, operari non
poteſt, ut prædicta emolumenta ſortiantur naturam
fructuum præbendæ, quia cùm fructus hujuſmodi den-
tur etiam abſentibus ex legitima cauſa, ſublatis diſtri-
butionibus, minueretur ſervitium Eccleſiæ, & inducta
in augmentum operarentur diminutionem, contra *leg.*
Legata inutiliter, ff. de adimen. legat. & l. Quod favore,
C. de legib.
60 Sed præter oppoſitiones ſuperiùs propoſitas, adhuc vi-
detur urgere contra Canonicos, quòd in Eccleſiis, ubi
redditus univerſi in quotidianis diſtributionibus conſi-
ſtunt, hujuſmodi diſtributiones ſuccedunt in locum præ-
bendæ, & ſortiuntur naturam fructuum, ut fusè oſtenſum
eſt ſupra *in penult. notab.* ſed ex fructibus præbendæ clarum
eſt contribuendum eſſe Seminario: ergo ſimiliter contri-
buendum eſt ex his diſtributionibus, quæ loco fructuum
ſunt ſubrogatæ.
61 Verùm reſponderi poteſt, prædictam ſubrogationem in
locum præbendæ habere locum dumtaxat favore illorum:
qui habent privilegia de percipiendis fructibus in abſentia
ut in Canonicis abſentibus pro ſervitio Epiſcopi, vel in ſtu-
dio Theologiæ, & his ſimilibus: tunc enim, ne alias privi-
legium ſit eluſorium, percipere debent hujuſmodi diſtri-
butiones, quæ loco fructuum ſuccedunt de jure commu-
ni integrè, & poſt Concil. Trident. pro duabus partibus,
ut dixi ſupra *num. 51. & 52. & in dict. cap. Licet à nu. 124.*
62 *de præben.* At verò in materia odioſa, & reſtringibili di-
ſtributiones quotidianæ retinent propriam naturam, nec
ullatenùs ſuccedunt in locum præbendæ. Ad quod indu-
co hanc Decretalem: nam Papa hìc mandat aſſignari Ca-
nonico privilegiato ſuper fructibus percipiendis, victua-
lia beneficia, ſeu diſtributiones quotidianas, in quibus
univerſi redditus conſiſtebant, ut probatum eſt *ſupra in 5.*
notab. & reddit rationem, cur hoc mandaverit, quia ſcili-
cet beneficia Principum ſunt largiſſimè interpretanda: er-
go diſtributiones ſuccedunt in locum præbendæ non ex na-
tura rei, aut ex proprietate, ſed per viam interpretationis
extenſivæ. At hujuſmodi interpretatio, ſeu extenſio fit
in favorabilibus tantùm, non autem in odioſis, quia odia
reſtringi, & favores convenit ampliari, ut in regula Sexti,
Odia.

Et in hanc partem aliàs reſpondit S. Congregatio Conci-
lii: nam cum Canonici S. Juvenalis de Narnia non haben-
tes diſtinctas præbendas, ſed omnia bona in communi
maſſa diſtributionum quotidianarum, quæ poſtea in fine
anni diſtribuuntur intereſſentibus in genere, abſq; eo quod
aliquid certi habeant, petierint declarari, an iſtæ diſtri-
butiones veniant appellatione fructuum, juxta tradita per
Gemin. *in cap. Præſenti col. 5. verſ. Ex his, de offic. Ordin.*
lib. 6. adeò ut qui non emiſerunt Fidei profeſſionem, ipſas
diſtributiones amittant, ad præſcriptum *cap. 12 ſeſſ. 24. verſ.*
Proviſi autem: & quatenùs amittant, an cæteris Canoni-
cis accreſcant, vel Eccleſiæ debeantur: Sac. Congregatio
cenſuit dicendum primò, ut Canonici ſupplicent Sanctiſſi-
mo pro gratia. Secundò, ſi præbenda adeſt diſtincta à quo-
tidianis, Canonicos lucrifacere quotidianas. Tertiò, etiam
dato quod non lucri fecerint, non ideò diſtributiones acceſ-
ſuras aliis Canonicis, quia diſtributiones non ſervientium
accreſcunt ſervientibus; ſed iſti Canonici ſervierunt: ergo,
&c. Quartò, ſi contendatur omnes redditus eſſe in quoti- †
dianis, licèt aliàs Sac. Congregatio in una Paſtorien. in-
clinaverit, ut tunc habeantur loco fructuum, & ideò per-
dantur; tamen quia materia hæc eſt pœnalis, cenſuit am-
pliùs deliberandum.

Sanctiſſimus gratiam fecit prędictis Canonicis, ut quam-
quam omiſerint profeſſionem Fidei; tamen fructus faciant
ſuos, non obſtante decreto Concilii: idque ſive fructus
ſint verè, ſive & multò magis diſtributiones, quas jure
lucrifeciſſe eos Sanctitas Sua dixit, prout & Congregatio
cenſuit, ſive etiam omnes fructus eſſent in quotidianis,
quo caſu quotidianæ videntur loco fructuum, licèt Sacra
Congregatio in hac materia pœnali nondum id declarave-
rit; ſed in omnem eventum eiſdem Canonicis Sanctiſſi-
mus gratiam fecit.

Quòd ſi inſiſtas, materiam contributionis Seminarii eſſe
favorabilem, propter ſervitium Eccleſiæ, & augmentum di-
vini cultus, ut colligitur ex contextu *d. c. 18 ſeſſ. 23.* præſertim
ibi: *Quorum indoles, & voluntas ſpem afferat eos Eccleſia-*
ſticis miniſteriis perpetuo inſervituros: & ibi, *Studium præ-*
ſeferant Deo, & Eccleſiæ inſerviendi. nec non ibi, *Ut hoc*
Collegium Dei miniſtrorum perpetuum Seminarium ſit; ergo
diſtributiones ſuccedere debent loco fructuum, quemad-
modum ſuccedunt in aliis caſibus favorabilibus, & privile-
giatis. Reſpondebimus hanc materiam eſſe mixtam, partim 63
enim eſt favorabilis, reſpectu ſcilicet Seminarii, & Eccle-
ſiæ generalis, cui ex Collegio ſuppeditantur miniſtri; par-
tim verò odioſa, ideſt reſpectu Canonicorum, quibus
ſubtrahitur pars diſtributionum, & reſpectu cultus divini,
in cujus favorem diſtributiones quotidianæ ſunt inſtitu-
tæ, ut dictum eſt ſupra *num. 41. & num. 58.* At diſpoſitio
partim favorabilis, & partim odioſa reſtringi debet,
quatenùs præjudicat alteri, vel cultui divino, ut in hac
ipſa materia diſtributionum notat Abb. per illum text. *in*
cap. Licet in 2. notab. numer. 3. de præben. & conſequenter
non eſt locus ſupradictæ ſubrogationi. Idque jam probavit 64
Sac. Congregatio, dum reſpondit ex diſtributionibus quo-
tidianis non eſſe contribuendum Seminario, etiamſi divi-
dantur in fine anni, & in illis univerſi Capituli redditus
conſiſtant.

DE VERBORUM SIGNIFICATIONE.

Idem Innocentius III. Epiſcopo Pariſien.

CAPUT XXVII.

NOvimus expedire, ut verbum illud, quod in antiquis canonibus & in noſtro decreto contra falſarios edito continetur, videlicet, ut Clericus per Eccleſiaſticum judicem degradatus, ſæculari tradatur curiæ puniendus, apertiùs exponamus. Cùm enim quidam anteceſſorum noſtrorum ſuper hoc conſulti diverſa reſponderint, & quorumdam ſit opinio à pluribus approbata, ut Clericus, qui propter hoc, vel aliud flagitium grave, non ſolùm damnabile, ſed damnoſum, fuerit degradatus, tamquam exutus privilegio clericali, ſæculari foro per conſequentiam applicetur: cùm ab Eccleſiaſtico foro fuerit projectus, ejus eſt degradatio celebranda, ſæculari poteſtate præſente, ac pronuntiandum eidem, cùm fuerit celebrata, ut in ſuum forum recipiat degradatum: & ſic intelligitur tradi curiæ ſæculari: pro quo tamen debet Eccleſia efficaciter intercedere, ut citra mortis periculum, circa eum ſententia moderetur.

Pro illo verò falſario ſcelerato, quem ad mandatum noſtrum capi feciſti, hoc tibi duximus conſulendum, ut in perpetuum carcerem, ad agendam pœnitentiam ipſum includas, pane doloris, & aqua anguſtiæ ſuſtentandum: ut commiſſa defleat, & flenda ulteriùs non committat.

S U M M A R I U M.

1 *CLericus traditur Curiæ ſæculari, quia degradatur ſæculari, poteſtate præſente, cui etiam denuntiatur ut recipiat illum in ſuum forum, & numero* 3. *&* 5.

2 Aliud, *diſtinctio eſt repetitiva ſimilium, & facit poſitionem ejuſdem qualitatis ad præcedentia.*

Degradatio fieri non poteſt pro quolibet flagitio damnabili, & damnoſo, niſi in caſibus in jure expreſſis, ibid.

3 *Judex laicus non poteſt prævenire Epiſcopum in proceſſu, & ſententia contra Clericum ſuper crimine atrociſſimo, niſi poſt actualem degradationem, & traditionem Curiæ ſæculari.*

4 *Privatio præſupponit habitum.*

5 *Traditio Curiæ ſæculari intelligitur fieri, quando ab ipſo Epiſcopo fit degradatio ſæculari poteſtate præſente, & pronunciatur, ut in ſuum forum recipiat degradatum.*

6 *Nec requiritur traditio manualis, ſed verbalis.*

7 *Carcer perpetuus eſt gravior pœna, quæ poſſit Clericis imponi ab Eccleſia.*

8 *Et proportionatur morti naturali.*

9 *Carcer perpetuus non debet eſſe ita durus, ut infra paucos dies carceratus moriatur.*

Nec debet tantum ſubtrahi de victu neceſſario, ut veriſimiliter debeat mori.

10 *Et Officiales hæc facientes ſunt homicidæ, & irregulares, & n.*13. *&* 14.

11 *Mors magis eſt afflictiva, quæ cum longiori languore fit.*

12 *Miſericordiæ genus eſt, citò occidere.*

14 *Prælatis Regularibus nefas eſt damnare ſubditum. ut fame pereat præcipiendo aliis, ne cibos deferant.*

1 NOvimus. Clericus traditur Curiæ ſæculari, quia degradatur ſæculari poteſtate præſente, cui etiam denunciatur, ut recipiat illum in ſuum forum. Hoc dicit Jo. Andr. Butr. Cardin. Anchar. & Abb. Finis non reſpicit titulum, & ſecundùm aliquos ponit gratiam, de quo per Joan. Andr. *n.*6. Cardin. *n.*3.

2 In textu ibi, *Propter hoc, vel aliud flagitium grave, non ſolùm damnabile, ſed damnoſum, fuerit degradatus.* Pondera illam dictionem, *aliud*, quæ oſtendit non pro quolibet flagitio damnabili, & damnoſo Clericum eſſe degradandum, & tradendum Curiæ ſæculari, ſed pro illo dumtaxat, pro quo expreſsè cautum eſt in jure, ut debeat degradari: nam cum text. primò loquatur de falſario litterarum Apoſtolicarum, de quo eſt expreſſum in jure, degradetur, ut hic, *& in cap. Ad falſariorum ſupra de crimin. falſi*, & ad hoc crimen ſe referat, dum dicit propter hoc: utique dum poſteà immediatè ſubjungit, vel aliud flagitium, intelligi debet de alio ſimili, & ſic de expreſſo in jure, cùm dictio, *aliud*, ſit repetitiva ſimilium, & facit poſitionem ejuſdem qualitatis ad præcedentia, *leg. Si fugitivi*, & ibi gloſ. *in ver. alia, Cod. de ſervis fugit.* gloſ. *in l.* 1. *ff. Mandati*, Bald. *in leg. final. numer.* 1. *Cod. de his qui à non Domin.* Et quamvis Innoc. *hic num.* 1. generaliter adnotaverit pro quolibet crimine, dummodò ſit damnabile, & damnoſum, poſſe aliquem tradi Curiæ ſeculari; tamen hoc non firmat, imò ſe poſteà remittit ad ea, quæ ſcripſit *in cap. Excommunicatus, de hæret.* ubi *num.* 1. concludit pro tribus tantùm criminibus poſſe Clericum degradari, videlicet pro crimine hæreſis, pro falſificatione litterarum Apoſtolicarum, & pro conſpiratione in proprium Epiſcopum, prout etiam tenet gloſ. *hìc in ver. Tradatur*, quam communiter ſequuntur Doctores: nec in materia degradationis poteſt fieri extenſio de caſu ad caſum etiam ex identitate, vel majoritate rationis, ut efficaciter approbavi *in cap. Cùm non ab homine nu.* 66. *&* 83. *uſque ad num.* 90. *ſupra de judiciis*, ubi plenè videas.

In textu ibi, *Et in ſuum forum recipiat degradatum.* Pondera benè hanc litteram, quia per eam apertè reprobatur opinio Abbatis *in cap. At ſi Clerici num.* 41. *de judiciis*, ubi dixit poſſe dari novam doctrinam, quòd ubicumque lex civilis pro crimine atrociſſimo imponit aliquam pœnam ex ſæviſſimis, poſſit judex laicus procedere in Clericum ſuper tali crimine, & Epiſcopum prævenire in proceſſu, & ſententiam; & eo degradato, legali pœna punire. Hoc enim patet eſſe falſum, qui etiam pro crimine, pro quo expreſſum eſt in jure, ut Clericus debeat degradari, ſicut eſt falſificatio litterarum Apoſtolicarum, de quo hìc in text. tamen reus non efficitur de foro ſæculari, nec judex laicos habet in eum juriſdictionem, niſi poſteaquam ab Epiſcopo fuerit actualiter degradatus ſæculari poteſtate præſente, & pronunciatum, ut in ſuum forum recipiat degradatum: per hoc enim intelligitur tradi Curiæ ſæculari, ut in littera: & ita ante degradationem, & traditionem hujuſmodi reus non intelligitur ab Eccleſiaſtico foro projectus: nec judex laicus poteſt ſuper tali cauſa ſe ullatenùs immiſcere, ut hìc per Joann. Andr. *num.* 3. *in ver. Pronunciandum*, & Abb. *num.* 7. Ad idem *cap. degradatio, in fin. de pœnis lib.* 6. ubi præſcribitur forma degradationis, ſecundùm quam Epiſcopus pronunciat, *Exuimus te omni ordine, beneficio, & privilegio Clericali*, ut etiam habetur in Pontificali Romano *in Rubr. de Degradatione*: ergo ante actualem degradationem non erat textus, quia 4
privatio præſupponit habitum, *leg. Decem, ff. de verb. obligat. cap. ad diſſolvendum, de deſponſat. impuber.* Quod latiùs proſequor in primo allegato *cap. Cum non ab homine, à n.* 83. *uſque ad n.* 92. *de judic.*

In textu ibi, *Per hoc enim intelligitur tradi Curiæ ſæculari.* Nota hanc litteram contra eos, qui dixerunt degradatum ſtatim exutum eſſe omni privilegio Clericali, nec 5

opus

opus eſſe, ut tradatur Curiæ ſæculari, prout communiter
teneri aſſeruit Alciat. *in d. c. Cum non ab homine num.* 108.
de judic. quem referunt Villalob. *in ſua Collectar. commun.*
opinion. litt. C. nu. 61. & Jul. Clar. *in praxi criminal. §. fin.*
quæſt. 36. *verſ. Scias autem*: etenim cum degradatio fiat
ſæculari poteſtate præſente, quando Epiſcopus pronunciat,
ut judex laicus in ſuum forum recipiat degradatum, tunc
intelligitur facta traditio, ut dicitur in littera: unde benè
Joann. Andr. & ſequaces in ſumm. textus dicunt Clericum
tradi Curiæ ſæculari, quia degradatur ſæculari poteſtate
præſente, & ei denunciatur, ut illum in ſuum forum re-
6 cipiat. Salvari tamen poſſunt Doctores, ſi dicamus non
requiri, ut degradatus tradatur, id eſt actu conſignetur in
manibus Curiæ ſæcularis, quia hoc fieri intelligitur per
ipſam degradationem, & pronunciationem, ut ſupra: quod
benè declarat Jo. Andr. *hic num.* 3. *in ver. Pronunciandum*,
dicens: Non ſolùm fit degradatio, ſed etiam pronunciatio
verbalis; non tamen fiet manualis traditio, ſicut quidam
dicunt, ne tam rigidæ juſtitiæ ſanguinis conſentire videa-
tur Prælatus, *cap. Clericis, & cap. Sententia; ne Cleric. vel*
Monach. & ita non fit traditio actualis, ſed verbalis, ſecun-
dùm Abbatem Siculum *n.* 7.

In §. *Pro illo vero*, ibi, *In perpetuum carcerem ad agendam*
7 *pœnitentiam eum includas.* Nota hanc pœnam carceris per-
petui: nam, ut inquit Innoc. *hic ad finem in ver. In perpe-*
tuum, Eccleſia non poteſt Clericis graviorem pœnam im-
ponere; quod etiam tenet Archid. *in cap. In memoriam*
num. 11. 19. *diſt.* & Cardin. *hic nu.* 3. Quinimò, ut dicit idem
Cardin. *in cap. Cum non ab homine n.* 4. *verſ. Oppono*, & poſt
8 cum Aretin. *nu.* 52. *de judiciis*; hujuſmodi pœna detruſionis
in Monaſterium ad agendum pœnitentiam eſt loco ultimi
ſupplicii, & proportionatur morti naturali, ſaltem in eo ca-
ſu, in quo ſic detruſus ſuſtentatur pane doloris, & aqua an-
guſtiæ, juxta text. hic; minor enim pœna eſt ſtatim mori,
quàm diù affligi, & ſalutem non ſperare.

Cæterùm adverte, quia officiales, qui condemnant Cle-
9 ricos in perpetuum carcerem, non debent condemnatos
ponere in tali loco, vel carcere, in quo vivere non poſſint,
ſicuti ſunt multi carceres Epiſcoporum Regni Franciæ pro
Clericis de atroci crimine damnatis, ubi non vivunt ultra
ſex, vel octo dies, quorum pœna, ſeu mors eſt gravior pa-
tibulo ſuſpenſorum, cùm pejori, & duriori morte magis
languendo intereant: & Officiales tali morti aliquos ex-
10 ponentes, homicidæ, & irregulares reputantur: magis
11 enim eſt afflictiva illa mors, quæ cum longiori languore
ſit, *cap. Nihil enim, il ſecondo, de conſecrat. diſt.* 5. Unde Se-
neca: *Acerbiſſima eſt crudelitas, quæ pœnam trahit*: ſicut è 12
converſo: *miſericordiæ genus eſt citò occidere*, *dict. cap. Ni-*
hil enim. & ita in prædictis concludit Guliel. de Monte
Laud. *in Clement. prima* 5. *quæſt. de pœnit. & remiſſ.* quem
ibi ſequuntur Cardin. *n.* 9. Anchar. *n.* 8. & 9. & Imol. *nu.* 13.
Henric. Boich. *in hoc. cap. num.* 4. Et hoc veriſſimum putat 13
Anchar. *ubi ſup. n.* 9. cum de victu quotidiano, vel aliis vitæ
neceſſariis tantum detrahitur, ut veriſimiliter debeat mori:
hoc enim occidere eſt, *leg. Necare. ff. de liber. agnoſc. capit.*
Paſce fame 86. *diſt.* Nec fuit intentio Canonum, dum ad
pœnitentiam peragendam dant panem doloris, & aquam
anguſtiæ, voluiſſe, ut homines citò morerentur, quia ſic
via indirecta exercerent Clerici judicium ſanguinis con-
tra omnia jura, *ut cap. In Archiepiſcopatu de raptor. & dict.*
cap. Clericus, & cap. Sententiam, ne Cler. vel Monach. Et
faciunt hæc ſecundùm Anchar. contra Epiſcopos, & Præ- 14
latos, qui Clericos de atroci crimine damnatos ponunt in
gabia, vel in loco, in quo modico tempore veriſimiliter
vivere poſſunt, ut ex hoc homicidæ, & irregulares ſint
cenſendi, ut dicit Laurentius. Ex quibus etiam patet
quàm ſit cavendum ab opinione quorumdam Moderno-
rum, qui exiſtimarunt Prælatos Regulares poſſe damnare
ſubditum, ut fame pereat in carcere, præcipiendo aliis
ſubditis, ne cibos ei deferant, inter quos Suarez *tom.* 4. *de*
Religion. lib. 2. *c.* 10. *n.* 10. & 11.

LECTOR.

HÆc habui, quæ mihi olim collecta in quinque Decretalium Libros tecum Pontificio nutu juſſus communicarem: in quibus ſi quid utile, aut bonum deprehendas, utere, nec id ingenio, vel labori meo in acceptis refer, ſed æternæ Sapientiæ, quæ aperit os mutorum, & linguas infantium facit eſſe diſertas, Si quid ſecus, & animadverſione aliqua, vel ſeveriore oculo dignum, ut humanus es, veniam imbecillitati humanæ, & infirmitati meæ ne deneges. Cæterum quicquid eſt, totum Sacroſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ Matris omnium fidelium, & Magiſtræ fidei, & veritatis judicio ac cenſuræ ſubiectum volo, ut ſi quid mihi exciderit dictum, ſcriptumve, quod vel minimum ab illius mente abire videatur, pro non dicto, ſcriptove ſit. Et ita profiteor, & teſtificor coram Deo, & Chriſto JESU, qui eſt ſuper omnia benedictus in ſæcula. Amen.

Finis Quinti Libri Decretalium.

REPERTORIUM,

ſeu Index Generalis RERUM AC VERBORUM IN COMMENTARIOS

PROSPERI FAGNANI

SUPER QUINQUE LIBROS DECRETALIUM,

Alphabetica ſerie digeſtus, & juxta materiarum varietatem ſubdiſtinctus.

VENETIIS, MDCCXXIX.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

RUBRICÆ
ET CAPITULA
QUINQUE LIBRORUM
DECRETALIUM,

Ad majorem commoditatem in hunc ordinem diſpoſita.

de *Accuſationibus, Inquiſitionibus, & Denunciationibus.* Lib. V. pag. 5

Cap. OMnipotens. pag. 5
Qualiter, & quando il ſecondo. 13
Si conſtiterit. 8
Sicut olim. 22

de *Adulteriis, & Stupro.* Lib. V. 147

Pervenit. 147

de *Ætate, qualitate, & ordine præficiendorum.* Lib. I. 386

Accepimus. 430
Cùm contingat. 415
Cùm ſit ars. 434
Eam te. 402
Indecorum. 397
Prætereà. 409
Quæris. 410
Ut Abbates. 386

de *Appellationibus, Recuſationibus, & Relationibus.* Lib. II. 189

Ad noſtram. 189
Conſtitutis, il ſecondo. 198
Cùm cauſam. 204
De Priore. 195
Paſtoralis. 201
Super eo. 190

de *Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſma.* Lib. V. 117

Conſultationi. 117

de *Arbitris.* Lib. I. 689

Contingit. 698
Cùm tempore. 694
Ex parte. 701
Non ſine. 689

de *Auctoritate, & uſu Pallii.* Lib. I. 325

Quia nos. 325

de *Baptiſmo, & ejus effectu.* Lib. III. 589

Majores. 592
Si quis puerum

de *Bigamis non ordinandis.* Lib. I. 496

Nuper à nobis. 502
Super eo. 496

de *Capellis Monachorum, & aliorum Religioſorum.* Lib. III. 500

Ex parte. 504
In Eccleſiis. 500

de *Cauſa poſſeſſionis, & proprietatis* Lib. II. 108

Cùm Eccleſia. 108

de *Celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ, & Divinis Officiis.* Lib. III. 572

Cùm Creatura. 584
Cùm Marthæ, §. Quæſiviſti. 580
Dolentes. 580
Presbyter. 572
Quidam. 576

de *Cenſibus, Exactionibus, & Procurationibus.* Lib. III. 538

Auctoritate. 553
Auctoritate, *ſcilicet, Diſceptatio de Grangiis.* 556
Cùm venerabilis. 544
Licèt. 538
Olim. 542
Procurationes, 546
Venerabili. 550

de *Clandeſtina deſponſatione.* Lib. IV. 31

Cùm inhibitio. 859 37
Quòd nobis. 31
Si quis. 31

de *Clericis conjugatis*. Lib. III. 25

Joannes. 25

de *Clericis non reſidentibus in Eccleſia, vel præbenda*. Lib. III. 26

Ad audientiam. 59
Clericos. 63
Conquerente. 34
Cùm ad hoc. 62
De cætero. 36
Ex geſtis. 26
Ex parte. 40
Ex tuæ. 53
Qualiter. 48
Quia nonnulli. 28
Relatum. 30
Tuæ. 57

de *Clericis pugnantibus in duello*. Lib. V. 142

Henricus. 142

de *Clerico ægrotante, vel debilitato*. Lib. III. 154

Conſultationibus. 163
Cùm percuſſio. 154
De Rectoribus. 156
Ex parte. 161

de *Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante*. Lib. V. 191

Illud. 194
Poſtulaſti. 194
Si quis Presbyter. 191

de *Clerico per ſaltum promoto*. Lib. V. 197

Tuæ litteræ. 197

de *Cognatione ſpirituali*. Lib. IV. 57

Ex litteris. 65
Si vir. 61
Super eo. 62
Veniens. 62
Utrùm autem. 57

de *Cohabitatione Clericorum, & mulierum*. Lib. III. 8

Quæſitum. 21
Veſtra. 8

de *Colluſione detegenda*. Lib. V. 190

Audivimus. 190

de *Conceſſione præbendæ, & Eccleſiæ non vacantis*. Lib. III. 184

Litteras. 194
Nulla. 184
Poſtulaſtis. 200
Quia diverſitatem. 191

de *Conditionibus appoſitis in deſponſatione, vel in aliis contractibus*. Lib. IV. 39

Quicumque. 39
Si conditiones. 41
Super eo. 40

de *Confirmatione utili, vel inutili*. Lib. II. 206

Si quis. 206

de *Conjugio ſervorum*. Lib. IV. 56

Ad noſtram. 56

de *Conſanguinitate & affinitate*. Lib. IV. 67

Non debet. 70
Quia circa. 69
Quod dilectio. 67
Quod ſuper. 68
Vir qui. 72

de *Conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris*. Lib. III. 568

Aqua. 568

de *Conſtitutionibus*. Lib. I. 13

Canonum ſtatuta. 13
Cùm acceſſiſſent. 106
Cum M. 110
Cùm omnes. 91
Eccleſia S. Mariæ. 118
Ex parte. 124
Ne innitaris. 24
Quæ in Eccleſiarum. 96
Quoniam. 123

de *Conſuetudine*. Lib. I. 191

Conſuetudines. 191
Cùm dilectus. 202
Cùm venerabilis. 201
Quanto. 197

de *Converſione Conjugatorum*. Lib. III. 428

Conjugatus. 441
Cùm ſis. 433
Ex parte. 449
Ex publico. 444
Præterea. 428
Verùm. 431

de *Crimine Falſi*. Lib. V. 167

Ad falſariorum. 183
Ex conſcientia. 188
Falſidicus. 167
Licèt. 180
Super eo. 178

de *Decimis, Primitiis, & Oblationibus*. Lib. III. 312

Cùm contingat. 315
Cùm in tua. 321
In aliquibus. 321
Nuper. 323
Quoniam. 312

de *Deſponſatione impuberum*. Lib. IV. 22

De illis. 26
Tua. 22
Ubi non eſt. 24

de *Divortiis*. Lib. IV. 95

Ex litteris. 95

de *Donationibus*. Lib. III. 243

Prudentes. 243

de *Eccleſiis ædificandis vel reparandis*. Lib. III. 621

Ad audientiam, il primo. 621

de *Electione & Electi poteſtate*. Lib. I. 216

Cauſam. 258
Cùm ad noſtram. 283
Cùm cauſam. 275
Cùm Eccleſia Vulterana. 278
Cùm in cunctis. 240

Cum

Cùm in cunctis, §. inferiora. 255
Cùm in magiſtrum. 300
Cùm terra. 265
Dudum, il ſecondo. 267
Licèt de vitanda. 230
Maſſana. 303
Nihil. 297
Noſti. 262
Nullus. 216
Publicato. 207
Qualiter. 266
Querelam. 271
Quia propter. 286
Quia propter, §. illud autem. 292
Quiſquis. 293
Significaſti. 221

de *Exceſſibus Prælatorum, & ſubditorum*. Lib. V. 205

Accedentibus. 214
Ex litteris. 213
Nimis iniqua. 218
Nimis prava. 219
Sicut unire. 205

de *Feriis*. Lib. II. 88

Capellanus. 88
Conqueſtus. 90

de *Feudis*. Lib. III. 223

Ex parte. 231
Inſinuatione. 228

de *Fide inſtrumentorum*. Lib. II. 161

G. Perpetuus. 161

de *Filiis Presbyterorum ordinandis vel non*. Lib. I. 460

Ad abolendam. 474
Ad extirpandas. 469
Conſtitutus. 481
Ex tranſmiſſa. 466
Nimis. 474
Veniens. 464
Ut filii. 460

de *Foro competenti*. Lib. II. 34

Cùm contingat. 68
Ex parte. 73
Licèt. 62
Nullus. 42
Propoſuiſti. 78
Si Clericus. 51

Significaſti. 75
Si quis. 34
Verùm. 59

de *Furtis*. Lib. V. 153

Ex litteris. 153

de *Hæreticis*. Lib. V. 88

Abſolutos. 98
Ad abolendam. 88
Cùm Chriſtus. 88
Vergentis. 94

de *His quæ fiunt à majori parte Capituli*. Lib. III. 220

Cùm in cunctis. 220

de *His quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli*. Lib. III. 210

Cùm Apoſtolica. 210
Et ſi membra. 217
Paſtoralis. 211

de *His quæ vi, metuſve cauſa fiunt*. Lib. I. 674

Perlatum. 674
Sacris. 682

de *Homicidio voluntario, vel caſuali*. Lib. V. 119

Ad audientiam. 130
De cætero. 127
Interfeciſti. 120
Petitio. 138
Quidam. 140
Sicut dignum. 123
Significaſti, il ſecondo. 136
Si quis. 119
Suſcepimus. 124
Tua nos. 137

de *Immunitate Eccleſiarum, Cœmeterii, & rerum ad eas pertinentium*. Lib. III. 628

Eccleſiæ. 645
Immunitatem. 648
Inter alia. 636
Non minus. 630
Pervenit. 628

de *In integrum reſtitutione*. Lib. I. 685

Requiſivit. 685

de *Inſtitutionibus*. Lib. III. 170

Cùm veniſſent. 180
Ex frequentibus. 180
Non amplius. 170

de *Iudæis, & Saracenis, & eorum ſervis*. Lib. V. 87

Poſtulaſti. 87

de *Iudiciis*. Lib. II. 5

Cæterùm. 5
Cùm non ab homine. 8
Cùm veniſſent. 17
Decernimus. 5
Venerabilis. 30

de *Iurejurando*. Lib. II. 164

Ego N. 164
Veniens. 172

de *Iurepatronatus*. Lib. III. 508

Conſultationibus. 520
Cùm autem. 522
Cùm propter. 528
Ex litteris. 515
Nobis. 525
Perlatum. 508
Poſtulaſti. 536
Quoniam. 510

de *Litis conteſtatione*. Lib. II. 81

Olim. 81

de *Locato, & conducto*. Lib. III. 226

Potuit. 226

de *Magiſtris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi*. Lib. V. 79

Quia nonnullis. 81
Quoniam. 79
Super ſpecula. 84

de *Majoritate, & Obedientia*. Lib. I. 606

Cùm certum. 606

Cùm

Cùm in Eccleſiis. 614
Cum olim. 623
His quæ. 616
Quod ſuper his. 610

de *Maledicis*. Lib. V. 191

Innotuit. 191

de *Matrimonio contracto contra interdictum Eccleſiæ*. Lib. IV. 75

Litteræ quas. 75

Ne Clerici vel Monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant. Lib. III. 651

Multa. 651
Non magnoperè. 659
Relatum. 663
Secundùm. 661
Sententiam. 681
Sicut te. 676
Super ſpecula. 681

Ne Prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant. Lib. V. 67

Præterea. 67
Quoniam. 77

Ne Sede vacante aliquid innovetur. Lib. III. 203

Illa. 206
Novit. 203

de *Novi operis nuntiatione*. Lib. V. 228

Cùm ex injuncto. 228

de *Obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non*. Lib. I. 483

Magnus. 483

de *Obſervatione Iejuniorum*. Lib. III. 611

Conſilium. 611
Explicari. 617

de *Officio Archidiaconi*. Lib. I. 508

Ad hæc. 508

Dilecto. 516
Significaſti. 512

de *Officio Archipresbyteri*. Lib. I. 517

Ut Archipresbyter. 517

de *Officio Cuſtodis*. Lib. I. 517

Cuſtos Eccleſiæ. 517

de *Officio Vicarii*. Lib. I. 518

Ex parte. 518

de *Officio & poteſtate Iudicis delegati*. Lib. I. 521

Cùm in jure. 532
Ex parte, il primo. 527
Quoniam. 529
Sanè, il ſecondo. 521
Significantibus. 536

de *Officio Legati*. Lib. I. 543

Studuiſti. 543

de *Officio Iudicis ordinarii*. Lib. I. 549

Conquerente. 585
Cùm ab Eccleſiarum. 555
Cùm Vos. 559
Dilectus. 595
Grave. 597
Inter cætera. 581
Irrefragabili. 572
Irrefragabili, §. Exceſſus. 573
Irrefragabili, §. Cæterùm. 578
Pernicioſam. 549
Quanto. 564
Ut juxta. 591

de *Ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiavit Epiſcopatui*. Lib. I. 375

Requiſivit. 375

de *Ordine cognitionum*. Lib. II. 98

Intelleximus. 98
Tuam. 101

de *Palliis*. Lib. I. 638

Accepimus. 660
Antigonus. 638
Cùm pridem. 644

de *Parochiis & alienis Parochianis*. Lib. III. 302

Nullus. 303
Si Epiſcopus. 302
Significavit. 308

de *Peculio Clericorum*. Lib. III. 245

Si quis ſanè. 245

de *Pœnis*. Lib. V. 281

Licèt. 285
Presbyteri. 281
Tuæ. 288

de *Pœnitentiis & remiſſionibus*. Lib. V. 288

Cùm ex eo. 317
Manifeſta. 288
Ne pro dilatione. 320
Officii. 303
Omnis. 307
Quæſitum. 300
Qui Presbyterum. 290

de *Poſtulando*. Lib. I. 669

Clerici. 669
Cùm Sacerdotis. 672

de *Poſtulatione Prælatorum*. Lib. I. 209

Bonæ memoriæ. 209
Et ſi unanimiter. 215

de *Præbendis & dignitatibus*. Lib. III. 67

Ad hæc. 84
Cùm jamdudum. 95
Cùm ſecundum. 89
De multa. 116
Dilecto. 111
Dilectus, il primo. 102
Dilectus, il ſecondo. 113
Epiſcopus. 69
Expoſuiſti. 144
Extirpandæ. 124
Extirpandæ, §. Qui verò. 125
Grave. 122
Licèt. 131
Niſi eſſent. 105
Non liceat. 67
Præterea. 88
Quia intantum. 75
Referente. 78
Significatum. 80
Super inordinata. 149

dc

de *Presbytero non baptizato.* Lib. III. 601

Veniens. 601

de *Præſcriptionibus.* Lib. II, 174

Auditis. 174
Cùm olim. 177

de *Privilegiis, & exceſſibus Privilegiatorum.* Lib. V. 234

Cùm Capella. 253
Cùm & plantare. 239
Cùm olim, il primo, 252
Cùm olim, il ſecondo. 250
Epiſcopalia. 234
Ex parte, il ſecondo. 258
Ex parte, il terzo. 277
In his. 277
Patentibus. 241
Quanto. 274
Quod nonnullis. 271
Quoniam. 266
Tuarum. 243
Ut privilegia. 267

de *Probationibus.* Lib. II. 124

Ex epiſtolæ. 124
In præſentia. 131
Per tuas. 142
Poſt ceſſionem 129
Sicut. 127

Qui Clerici vel voventes Matrimonium contrahere poſſunt. Lib. IV. 44

Conſuluit. 44
Inſinuante. 49

Qui filii ſint legitimi. Lib. IV. 78

Lator. 78
Per tuas. 94

de *Rebus Eccleſiæ non alienandis.* Lib. III. 222

Ad noſtram. 226
Nulli. 222

de *Regularibus & tranſeuntibus ad Religionem.* Lib. III. 327

Ad Apoſtolicam. 380
Ad noſtram. 349
Conſulti. 396
Cùm ſimus. 378
Cùm virum. 365
Ex parte. 404
Licèt. 390
Ne religioſi. 413
Non eſt vobis. 346
Nullus. 327
Porrectum. 371
Sanè. 353
Sicut nobis. 386
Significatum. 358
Si quis. 332
Statuimus. 407
Vidua. 346
Ut Clerici. 341

de *Religioſis Domibus ut Epiſcopo ſint ſubjectæ.* Lib. III. 484

Ad hæc. 487
Conſtitutus. 496
Cùm dilectus. 496
De Xenodochiis, 484
Inter quatuor. 494

de *Reliquiis, & Veneratione Sanctorum.* Lib. III. 602

Audivimus. 602
Cùm ex eo. 608

de *Renunciatione.* Lib. I. 327

Admonet. 329
Ad ſupplicationem. 332
Dilecti. 345
Ex tranſmiſſa. 327
Niſi cùm pridem. 334
Poſt translationem. 343

de *Reſcriptis.* Lib. I. 140

Ad audientiam, il primo. 154
Ad audientiam, il ſecondo. 172
Cauſam quæ. 155
Cæterùm. 140
Dilectus, il primo. 187
Eam te. 151
Edoceri. 186
Inter cæteras. 146
Nonnulli. 165
Super litteris. 157

de *Reſtitutione ſpoliatorum.* Lib. II. 112

Conquerente. 112
Gravis. 12
Litteras. 123

de *Sacramentis non iterandis.* Lib. I. 454

Presbyter. 454

de *Sacra Unctione.* Lib. I. 440

Cùm veniſſet. 440
Cùm veniſſet, §. Per frontis. 453

de *Schiſmaticis, & ordinatis ab eis.* Lib. V. 100

Quod à prædeceſſore. 100

de *Secundis Nuptiis.* Lib. IV. 98

Vir qui. 98

de *Sententia & re judicata.* Lib. II. 181

Cùm inter vos. 186
Cùm olim. 183
Non potes. 181

de *Sententia Excommunicationis.* Lib. V. 327

À nobis, il primo. 329
A nobis, il ſecondo. 349
Contingit, il ſecondo. 367
Cùm illorum. 347
Cùm non ab homine. 327
Cùm pro cauſa. 337
Cùm voluntate. 376
In audientia. 336
Inquiſitioni. 367
Nuper. 343
Perpendimus. 334
Per tuas. 351
Pervenit. 327
Reſponſo. 357
Sacro. 370
Si aliquando. 355
Ut famæ. 350

de *Sepulturis.* Lib. III. 289

Fraternitatem. 289

de *Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.* Lib. V. 29

Accuſatum. 34
Ex diligenti. 36
In ordinando. 29
Licèt Heli. 47
Mandato. 60

No-

Nobis. 37
Per tuas, il primo. 51
Quotiens. 35
Tua nos. 56

de *Solutionibus*. Lib. III. 234

Ad hoc. 234
Odoardus. 237

de *Sponſa duorum*. Lib. IV. 38

Licèt. 38

de *Sponſalibus & Matrimoniis*. Lib. IV. 5

Ad audientiam. 6
Conſultationi. 18
de Francia. 5
Ex litteris, il ſecondo. 9
Is qui fidem. 19
Juvenis. 5
Non eſt vobis. 10
Si inter virum. 20
Sponſam. 9
Tuæ fraternitati. 14

de *Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium*. Lib. III. 453

Cùm ad Monaſterium. 474
In ſingulis. 481
Monachi. 453
Quòd Dei timorem. 470
Recolentes. 464

de *Succeſſionibus ab inteſtato*. Lib. III. 287

Cùm dilectus. 287

de *Summa Trinitate, & Fide Catholica*. Lib. I. 1

Damnamus. 9
Firmiter. 1

de *Supplenda negligentia Prælatorum*. Lib. I. 349

Statuimus. 349

de *Temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum*. Lib. I. 355

Ad aures. 361
De eo. 355
Dilectus. 371
Ex parte. 366
Ex tenore. 358
Litteras. 366
Nec Epiſcopi. 365
Si Archiepiſcopus. 364
Vel non eſt compos. 367

de *Teſtamentis & ultimis voluntatibus*. Lib. III. 253

Cùm eſſes. 265
Joannes. 285
Nos quidem. 258
Quia ingredienti bus 253
Relatum. 278
Tua nobis. 280

de *Teſtibus, & atteſtationibus*. Lib. II. 145

Conſtitutis, il primo. 152
In nomine Domini. 145
Intimavit. 149
Licet univerſis. 150
Non debet. 158
Præſentata. 153
Venerabili. 154

de *Teſtibus cogendis, vel non*. Lib. II. 158

Pervenit, il primo. 158

de *Tranſactionibus*. Lib. I. 666

Veniens. 666

de *Translatione Epiſcopi*. Lib. I. 314

Cùm ex illo. 314
Quanto. 316

de *Treuga, & Pace*. Lib. I. 630

Innovamus. 637
Treugas. 630

de *Verborum ſignificatione*. Lib. V. 385

Novimus. 385
Olim. 379

de *Vita, & honeſtate Clericorum*. Lib. III. 5

A crapula. 5

de *Voto, & Voti redemptione*. Lib. III. 452

Litteraturam. 452
Quod ſuper his. 452

de *Uſuris*. Lib. V. 153

Conſuluit. 158
In civitate. 153
Naviganti 150

F I N I S.

IN-

INDEX RERUM, ET VERBORUM.

Numeri marginales indicant Librum.

A

2 A Præpoſitio deſignat principium temporis, & terminum à quo, in cap Ego N. n.38. de jurejur. 168

3 Et ex ſui natura eſt excluſiva, præſertim conjuncta tempori, in c. Super inordinata, num.29. de præben. 152

5 *A* dictio denotat cauſam efficientem, in c. Cùm olim, il ſecondo, n.15. de Privil. 251

ABBAS Ioachimus, vide *Ioachimus Abbas*.

1 Abbas Panormitanus, & Ludovicus Romanus habiti in Concilio Baſileenſi tanquam duo orbis ſydera, in c. Significaſti, n.45. de elect. 227

1 Iidem hoſtes acerrimi Pontificiæ dignitatis, ibid. n.49. & 56. 227

1 Abbas Archiepiſcopus Panormitanus in ſchiſmate Baſileenſi creatus fuit Cardinalis à Felice Antipapa, ibid.n.56. 228

1 Introducentibus in Concilium multitudinem Presbyterorum ob detectum Epiſcoporum liberè contradixit, ibid. n,57. 228

1 Abbas Siculus ab aliquibus incautè allegatur ſuper capitibus hujus tituli, in c. Ex tranſmiſſa, n.6. de filiis Presbyter. 467

1 Abbatis Panormitani, & aliorum error circa præſidentiam Papæ in Concilio Africano, in cap. Antigonus, num. 1. & 65. de Pact. 639

1 Abbas Panormitanus authoritatis Concilii contra Papam acerrimus propugnator, in c. Majores, num. 3. de Baptiſmo. 596

Abbas quoad communia.

1 Abbates ex conſuetudine alicubi dicuntur Rectores Eccleſiarum ſæcularium, in c. Ex tranſmiſſa, n 2. de Renunc. 328

1 Et alibi reperiuntur Abbates ſæculares, ibid n. 3. 328

1 Et multis in locis conſules, & rectores artium Abbates appellantur, ibid. n.4. 328

1 Sed Abbas propriè eſt caput monaſterii Monachorum, ibidem num. 5. 328

5 Abbas venit appellatione Monachorum in materia indifferenti, in c. Mandato, n.1. & 4. de Simonia. 61

1 Abbas in cauſa Monaſterii convenitur per reſcriptum in quo nulla fit mentio de conventu, nec propriè appellari poteſt, niſi Abbatis, & Conventus bona eſſent diſtincta omninò, in c.Edoceri, num. 1. de reſcript. 186

Abbas quoad curam animarum.

3 Abbas Monaſterii cui animarum cura perſonarum ſæcularium incumbit, ob non promotionem infra annum non incidit in pœnam c. Licet Canon. de Elect. lib.6. in cap. In Eccleſiis, n.8. de Capell. Monach. 501

3 Abbas Monaſterii curati an habeat ſaltem curam habitualem, ibid. num.12. 502

1 Abbas curam habet ſaltem fori Pœnitentialis reſpectu Monachorum ſuorum, in c. Cùm in cunctis, n 148. de elect. 254

Vide in ver. *Regulares quoad curam animarum*, *Prælatus*.

Abbas quoad degradationem.

3 Abbates non debent intereſſe examini, vel proceſſui degradationis, ſed tantum actuali degradationi aſſiſtere ut aſſeſſores, in c. Aqua, n. 32. de conſecr. Eccl. vel Altar, 571

Vide in ver. *Degradatio*.

Abbas quoad dignitatem, officium, & poteſtatem.

3 Abbates Titulares in Synodis, & aliis functionibus præcedunt Commendatariis, in cap. In Eccleſiis, num.22. de Capell.Monach. 505

1 Abbas ante benedictionem poteſt exercere ea, quæ ſunt officii, in c. Quanto, num. 24. de Conſuetud. 199

5 Abbates habent dignitatem excellentiæ, & primam poſt Epiſcopalem, in c. Accedentibus, n.28. de exceſſ. Prælat. 216

5 Ac ſi proprium territorium habeant cum juriſdictione quaſi Epiſcopali excluſis Epiſcopis, veniunt appellatione Diœceſani, ibidem num.29. 216

2 Abbas an debeat prius benedici, an in Presbyterum ordinari, in c. Ut Abbates, n.4. de ætat. & qualit. 387

2 Abbas de jure antiquo eſſe poterat etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus, quinimò, & laicus, ibid n.8. 388

1 Abbates, Decani, Præpoſiti, Archidiaconi, & Archipresbyteri ſunt Prælati, ibid. n 14 388

1 Abbates Titulares, vel habentes uſum Mitræ, in Synodis provincialibus præcedunt Commendatariis, ibid. n.17 389

1 In Concilio Tridentino ſedebant immediatè poſt Epiſcopos, ibid. num.18. 389

1 Abbas Claravallenſis ſedit inter Abbates primus, ibid. 389

3 Abbates Valis-Umbroſæ tenentur reſidere in loco Abbatiæ, vel Prioratus, licèt ibi non poſſit Collegium Monachorum ſuſtentari, in c. Licèt, num.66. de Præb. 137

1 Abbas ſemel benedictus non poteſt iterum benedici, in c. Presbyter, num 3. de ſacr.non iteran. 453

1 Abbas propter contumaciam Epiſcopi in benedicendo recipit poteſtatem alios benedicendi, perinde ac ſi eſſet benedictus, in cap. Statuimus, n.1. de ſuppl neglig. Prælat. 350

1 Abbas ante benedictionem non conſequitur poteſtatem ſpiritualem, ideſt facultatem benedicendi Monachos, & minores Ordines conferendi, ibid. num.2. 350

3 Benedictio Abbatis, & conſecratio Epiſcopi in quibus differant, ibid num.3 350

1 Abbates, & alii inferiores Prælati in quo actu juriſdictionem accipiant, ibid. num.22. 351

1 Abbas eligi non poteſt non profeſſus, in c. Cùm magiſtrum, n. 1. de elect. 301

3 Abbas ſolus non poteſt quemquam recipere ad habitum, & profeſſionem, ſed cum majori parte Conventus, in c. Ad Apoſtolicam, num.16. de Regular. 382

3 Abbas poteſt Monachi receptionem demandare alteri etiam laico, ibid. n.18. 383

3 Abbas diſpenſare non poteſt, ut Monachus vivat diſſolutè, in cap. ſicut nobis, n.5. de Regular. 387

3 Abbas tacitè profeſſus, quamvis amoveri poſſit ab Abbatia, tamen cogendus eſt expreſſam profeſſionem emittere, in c. Quia ingredientibus, n.33. de Teſtam. 256

2 Abbas an habeat juriſdictionem de jure communi, quæ prorogari poſſit etiam per Clericos ſæculares, in c. Significaſti, n.2. & ſeq. uſque ad n.11. de for. compet. 75

5 Abbas monaſterium ſuum alteri ſubjicere, vel unire non poteſt ſine authoritate Diœceſani, etiam de Metropolitani conſenſu, in c. Sicut unire, n.1. de exceſſ. Prælat. 206

3 Abbas propter ſenium, aut nimiam ægritudinem non debet ab officio removeri, ſed dandus eſt illi coadjutor, in c. Conſultationibus, n.4. & 71. de Cler. ægrot. 164

1 Abbatiali ſede vacante, Epiſcopus de jure ſuccedit in facultate dandi licentiam Monacho acceptandi executionem teſtamenti, in c. His quæ, n.41. de major. & obed. 620

1 Abbas agere poteſt pro Eccleſiis, ſeu Capellis ſuo monaſterio ſubjectis, ne indebitis graventur oneribus, in c.Conquerente, n.4. de offic. Ordinar. 586

1 Sed ſi illarum Rectores agere voluerint, erunt præponendi, ibid. num.5. 586

1 Abbas eſt nomen potius ſolicitudinis, quàm honoris, in c. Quia propter, n.10. de elect. 288

1 Dicitur tamen Paſtor, & per ejus obitum Eccleſia remanet viduata, ibid. n 11. 288

1 Abbas, & Conventus unum corpus conſtituunt, in cap.Cùm Eccleſia Vulterana, n.24. de elect. 282

1 Abbas poteſt compromittere in ipſum Capitulum, in cap. Licèt de vitanda, n 70. de elect. 237

1 Abbas, vel Abbatiſſa poſſunt eſſe in judicio ſine conſenſu Monachorum, vel Monialium, in c. Perlatum, n. 2. de iis quæ vi met. cauſ. 675

3 Abbas poteſt ſuper regula diſpenſare quantum ad eſum carnium, & in aliis caſibus hìc expreſſis, in c. Cùm ad Monaſterium, n.18. de ſtat. Monachor. 477

3 Sed contrà, ibid. n.19. 477

2 Abbas poteſt abſolvere Novitium ab excommunicatione Canonis, Si quis ſuadente, niſi Clericum percuſſerit ante ingreſſum Religionis, in c.Cùm inter vos, n.18 de ſent. & re judicat. 128

5 Abbas poteſt abſolvere Monachos ſuos ab excommunicatione ob violentam manuum injectionem, dummodò exceſſus non ſit enormis, in c.Cùm illorum, n.11. de ſent. excomm. 349

5 Sive in excommunicationem inciderint poſt ingreſſum Religionis, ſive ante, ibid. n.12. 349

5 Sed ab aliis excommunicationibus eos tantum, qui inciderunt poſt ingreſſum, ibid. n.13. 349

Abbas exemptus, vel nullius diœceſis.

1 Abbates, qui in Parochos, & Parochianos, quaſi Epiſcopalem habent juriſdictionem privativè ad Epiſcopos, an poſſint ſuis ſubditis ſæcularibus litteras dimiſſorias ad Ordines concedere, in c. Significaſti, n.12. & ſeq. uſque in fin. de offic Archid. 514

1 Abbates, & Monachi an, & quando ſint conveniendi coram Epiſcopo ex Concilio provinciali Gneſnenſi à Sede Apoſtolica confirmato, in c. Quod ſuper his, n.16. de major. & obed. 612

1 Abbas Presbyter, & benedictus de jure communi poteſt minores Ordines conferre, & dimiſſorias concedere tam ſuis ſubditis Regularibus, quàm ſæcularibus, in quos habet ordinariam juriſdictionem, in c Significaſti, n.13. de Offic. Archid. 514

1 Abbatibus etiam nullius, & utramque juriſdictionem habentibus, ſive intra, ſive extra fines diœceſis, non licet ſuis ſubditis Regularibus Tonſuram, & minores Ordines conferre, nec dimiſſorias dare, ſed commendatitias tantum, ibid. n.24 & 34. 515

1 Abbas Caſſinenſis à Sixto V. & Cavenſis à Paulo V. jus habent dimiſſorias concedendi, ibid. n 25. 515

1 Abbates, & Commendatarii Farfen. S Laurentii in Campo, & Caſtri Durantis non poſſunt ſuis ſubditis ſæcularibus minores Ordines conferre, nec litteras dimiſſorias concedere, ibidem num.27. & 32. 515

1 Abbates habentes uſum Mitræ, & Baculi prohibentur à Concilio Trid.concedere dimiſſorias ſuis ſubditis ſæcularibus, ib.n.28 515

5 Abbates, & alii inferiores Prælati Indulgentias concedere non poſſunt, in cap. Accedentibus, num 7. & ſeq. uſque ad num. 10. de exceſſ. Prælat. 215
5 Abbates nullius diœceſis habentes Ordinariam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in clerum, & populum excluſis Epiſcopis, an poſſint cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere, ibid. num. 20. & ſeq. uſque in fin. 216
5 Abbates ex Concilio Tridentino prohibentur cauſas matrimoniales, & crimiales cognoſcere, ibid. n. 27. 216
5 Declaratur, ibid n. 48. & 50 218
5 Abbates ſi proprium territorium habeant, cum juriſdictione quaſi Epiſcopali excluſis Epiſcopis, veniunt appellatione Diœceſani, ibid. n 29. 216
5 Abbatibus, & aliis inferioribus ſunt committendæ diſpenſationes matrimoniales, litteræ in forma Significavit, & alia hujuſmodi quoad eorum ſubditos, ſi modò ipſi juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & proprium territorium habeant, juriſdictionem pleno jure Epiſcopalem, & temporalem, ibid. n. 37. 217
5 Abbates in locis ſibi pleno jure ſubjectis quoad juriſdictionem ſunt ſimiles Epiſcopis, ibid. n 44. 218
5 Et valet argumentum de Abbatibus habentibus Epiſcopalem juriſdictionem ad Epiſcopos, ibid. n 45. 218
1 Abbates multi referuntur habentes territorium, & juriſdictionem ordinariam excluſis Epiſcopis, in cap. Cum contingat, num 27. de for compet. 70
2 Abbati Caſtri Durantis an ſit committenda executio litterarum Apoſtolicarum, ibid n 30. & ſeq. 71
4 Abbas ſi incipiat præſcribere jura Epiſcopalia contra Epiſcopum fit interruptio, ſi Epiſcopus ſaltem una vice iiſdem juribus utatur ante completam præſcriptionem, in c. Auditis, num. 4. de præſcr. 175
2 Declaratur, ibid. n. 6. & ſeqq. 175
2 Abbas in Capellis præſcribere poteſt jura Epiſcopalia, ſed obtinet in his ſolis, quæ præſcripſit, in c. Cùm olim, num. 1 & 10. de præſcript. 178
2 Abbates allegantes utramque juriſdictionem onerantur duriori probatione, quàm allegantes ſtatum nullius diœceſis, ibid. num 52 181
1 Abbates, Abbatiſſæ, & Præpoſiti monaſteria in titulum obtinentes, vel habentes adminiſtrationem Eccleſiarum, non tenentur reddere rationem Epiſcopo, in c. Ad hæc, n 48. de Relig. domib. 471
1 Abbates benedicti an poſſint Tonſuram, & minores Ordines conferre ſæcularibus, in quos habent ordinariam juriſdictionem, non obſtante cap 10 ſeſſ. 23. Concilii Tridentini, in c. Nonnulli, n 20 uſque in finem, de reſcript. 167
1 Abbatum privilegium ordinandi ſæculares, in quos habent ordinariam juriſdictionem, an ſit inſertum in corpore Juris, ibidem num. 25. 167
1 Abbatis S. Facundi ſupplicatio pro facultate conferendi Sacramentum Confirmationis ſuis ſubditis, in c. Cùm veniſſet, §. Per frontis, n. 1. de ſacr. Unct. 453
7 Abbati petenti confirmationem facultatis conferendi Chriſma an obſtet Concilium Tridentinum, anve expediat dictam confirmationem concedere, ibid n. 9. 454
3 Abbas Caſſinenſis, qui ex privilegio poteſt omnia, quæ ad Epiſcopum ſpectant, præter quàm Chriſma conficere, & ſacros Ordines conferre, non poteſt adminiſtrare Sacramentum Confirmationis, ibid. n. 10. 454
1 Conceditur tamen ei à Sanctiſſimo hæc facultas de licentia Ordinarii, ibid. num 1[illegible] 454
5 Abbates exempti, & juriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem habentes non poſſunt unire beneficia ſimplicia Præbendis Canonicalibus, in vim c 15 ſeſſ. 24. Concilii Tridentini, in cap. Sicut unire, n. 28. de exceſſ. Prælator. 303
3 Abbatibus, & aliis inferioribus etiam exemptis, & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus non licet præbendas ſupprimere, ex c 15. ſeſſ 24. in c. Ex parte, n. 18 de Conſtit. 136
1 Nec Capitulo, Sede vacante, Ibid. n 19 136
Vide in verbo *Exemptus*, *Prælatus*.
2 Abbates, Priores, Præpoſiti, & Archipræsbyteri nullius diœceſis, quibus litteræ Apoſtolicæ à Dataria, & Cancellaria diriguntur, qui ſint, in c. Cùm contingat, n 41. de foro compet. [illegible]
1 Abbates nullius diœceſis, de quibus in cap [illegible] ſeſſ. 23 propriè dicuntur, qui habent juriſdictionem ordinariam in Clerum, & populum privativè ad Epiſcopus, In cap. Significaſti, num 1[illegible] de Offic. Archid. 514
2 Nullius diœceſis exiſtere, & habere proprium territorium ſeparatum a diœceſi Epiſcopi, idem important, ibid n 17. 51[illegible]

Abbas quoad Ordines.

1 Abbas ſi ſit Presbyter, & benedictus, poteſt ordinem Clericalem conferre, In c. Cùm contingat, n 1. de ætat. & qual. 41[illegible]
1 Poteſt conferre Lectoratum, ibid. n 2. 417
1 Et quid de aliis minoribus Ordinibus, ibid. n. 3 & ſeq. 417
1 Ut poſſit Tonſuram, & minores Ordines conferre, quæ requiruntur, ibid. n. 4 417
1 Conferens Tonſuram, vel minores Ordines Monacho alterius Monaſterii, imprimit characterem, ſi ſit Presbyter, & benedictus, ibid. n 5. 417
3 Abbates Presbyteri, & benedicti de Epiſcopi conſenſu, vel cum ſpecialibus ejus dimiſſoriis, an poſſint Tonſuram, & minores Ordines conferre ſæcularibus eidem Epiſcopo ſubjectis, in c. Aqua, n 8 & ſeq uſque ad n 10 de conſecr. Eccl vel Altar 5[illegible]
1 Abbas Præsbyter, & benedictus quoad non ſubditos caret poteſtate juriſdictionis, ſed non poteſtate ordinis, & ideò ordinando illos, imprimit characterem, ibid n 11 & ſeq [illegible]
3 Abbas invitatus poteſt Tonſuram, & minores Ordines conferre etiam ſubditis alterius monaſterii, ibid n 15. [illegible]
3 Abbas, qui ſine Epiſcopi conſenſu contulit Tonſuram, & minores Ordines Regularibus alterius religionis dimiſſ[illegible] ſuis ſuperioribus, incidit in pœnam ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium & ſic ordinati ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum, ibid n 18 170
1 Abbas non poteſt primam tonſuram, & minores Ordines conferre niſi ſit Presbyter, & benedictus, in c. Quanto, num 2[illegible] de conſuet. 1[illegible]
1 Abbas non benedictus non poteſt minores Ordines conferre, niſi Epiſcopus tertiò requiſitus, eum benedicere recuſaverit, ibid num 22 1[illegible]9
1 Abbas benedictus conferens minores Ordines ſæculari imprimit characterem, [illegible] ſi non [illegible] benedictus, ibid. n [illegible] 1[illegible]9
1 Abbas non benedictus quamvis ex privilegio habeat uſum Pontificalium, non tamen poteſt Ordines conferre, ibid n 29 1[illegible]9
1 Abbas Presbyter, & benedictus de jure communi poteſt minores Ordines conferre, & [illegible] conferre tam ſuis ſubditis Regularibus, quàm ſæcularibus, in quos habet ordinariam juriſdictionem, in c. Significaſti, n [illegible] de Offic. Archid. [illegible]14
1 Abbas benedictus ordinando poſt Epiſtolæ [illegible] ſeu mandati revocationem, non imprimit characterem, in c. Requiſivit, n 3 de ordin ab Epiſc. [illegible]
1 Abbas ſi ſit Presbyter & benedictus, poteſt Novitio ſui monaſterii primam Clericalem conferre Tonſuram, [illegible] ut obtineat, in c. Nonnulli, n [illegible] de reſcript. 168
1 Abbates non conſequuntur poteſtatem conferendi minores Ordines ex vi ſolemnis benedictionis, ſed ex conceſſione Eccleſiæ, & adminiculo habiti ſacramenti, in c. Statu[illegible], n [illegible] & 29 de ſupplen. neglig. Prælat. 3[illegible]
1 Abbas etiam benedictus ordinando contra prohibitionem Eccleſiæ, nihil confert, ibid n 9 [illegible]
Declaratur, ibid n 31 & ſeq
1 Abbatum poteſtas conferendi minores Ordines poteſt ab Eccleſia ex toto auferri, ſed non pro parte, ſicut nec poteſt pro parte concedi, ibid n. 10 32 3[illegible] 45 & [illegible] 3[illegible]1
1 Abbas benedictus conferens Tonſuram, ac minores Ordines Regularibus, etiam ſibi non ſubditis, imprimit characterem, ibidem num 12 3[illegible]1
1 Tonſuratus ab Abbate non benedicto, vel non habente hanc facultatem ex privilegio, [illegible] tonſurati, ibid n 13 3[illegible]1
1 Abbas non benedictus habens privilegium ante Concilium conferendi primam tonſuram, & minores Ordines, [illegible] ordinando characterem imprimit, ſi habeat ſubditos Regulares, aliàs ſecus, ibid. n 14 & 31 [illegible]1
1 Abbates, & alii inferiores Prælati in quo actu accipiant poteſtatem Ordines conferendi, ibid n 1[illegible] [illegible]
1 Abbates, & alii inferiores Prælati, in quo actu juriſdictionem accipiant, ibid n 2[illegible] [illegible]
1 Abbates benedicti poteſtatem habent conferendi primam Tonſuram, & minores Ordines, ex conſtitutione Eccleſiæ, [illegible] num 29. [illegible]
1 Abbatum juriſdictio quoad Ordinum collationem ad quas perſonas reſtringatur, ibid n. 30 [illegible]
1 Abbas non benedictus poteſt Lectoratum conferre, poſtquam Epiſcopus ter requiſitus eum benedicere recuſaverit, ibidem numer 31. [illegible]
1 Abbas facultatem habens ex privilegio conferendi primam tonſuram, & minores Ordines, & faciendi ea, quæ poteſt Abbas benedictus, ordinando non ſubditos, characterem imprimit, ibid. num 39. 3[illegible]3
5 Abbas presbyter & benedictus an poſſit minores Ordines conferre in Dominicis, & Feſtis diebus, in cap De eo, n. 2 de tempor. ordinat 1[illegible]5
Vide in ver *Tonſura*, in ver *[illegible]*
1 Privilegium conferendi minores Ordines [illegible] Abbatibus in ſeptima Synodo expenditur, in cap Nonnulli, num 24 de reſcript 1[illegible]
2 Abbas in Eccleſiis ſibi pleno jure ſubjectis poteſt primam Tonſuram conferre [illegible], in cap. Cum inter vos, n 3 de ſent. & re jud. [illegible]
2 Secus poſt Concilium Tridentinum, ibid. n [illegible] 1[illegible]7
2 Abbas an poſſit novitio [illegible] primam tonſuram conferre, ibid n 7 & ſeqq uſque in fin [illegible]

Abbas quoad renunciationem.

1 Abbas exemptus ſine licentia Papæ renunciare non poteſt, in c. Dilecti, n 1 de renunc [illegible]
1 Quamvis ſe inſufficientem agnoſcat, ibid n 2 [illegible]
1 Et ad arctiorem Religionem tranſire velit, ibid n 3. [illegible]
1 Et quid ſi non ſit exemptus, ibid n 4. [illegible]

Abbas quoad Synodum.

1 Abbates in diœceſi Epiſcopi exiſtentes tenentur accedere ad [illegible] Synodum diœceſanam, ſi habeant populum, [illegible] exempti, in cap Quod ſuper his, n 1 de major & obed. [illegible]
1 Abbates habentes uſum Mitræ, & Baculi, [illegible] nec curam habentes, nec Conventum, non tenentur [illegible] ad Synodum Epiſcopi, ſi proprium non habeant [illegible] exempti non ſint ibid n 6 [illegible]
1 Declaratur, ibidem. [illegible]
1 Abbas poteſt per Vicarium Synodo intereſſe, ſi per eum curam animarum exerceat, ibid n [illegible] [illegible]
1 Abbates, & Monachi Parochialium Rectores, [illegible] confirmata fuit poſt Concilium Tridentinum, ad [illegible] Synodum accedere non tenentur, ibid n 13 [illegible]
1 Item nec Sacerdotes, qui in aliena diœceſi [illegible] beneficium, & ibi [illegible], ibid n 11. [illegible]
Vide in verbo *Synodus Diœceſana*
3 ABBATIA commendata [illegible] diœceſi non poteſt [illegible] Epiſcopo, in c. In Eccleſiis, n [illegible] de Capell. Monach. [illegible]
1 Abbatia, Decanatus, Præpoſitura, & Archipresbyteratus de jure requirunt ordinem Sacerdotalem, in c. Cùm in cunctis, n 40 de elect. [illegible]
1 Abbatia in Eccleſia Collegiata cui [illegible], nec poteſt [illegible], nec juriſdictionalis, obtineri poteſt, in [illegible] anno abſ[illegible], ibid n [illegible] [illegible]
2 Abbatia Caſtri Durantis an [illegible] nullius diœceſis, in c. Cùm con-

tingat, n.29. uſque in fin. de for. compet 71
2 Abbatia Caſtri Durantis hodie Urbanea eſt Epiſcopalis, ibidem num.42. 72
3 Dum Regularis erat, non poterat viſitari ab Archiepiſcopo Urbinatenſi, in c. Nullus, n.39. de Paroch. 306
2 Abbatia an, & qualis ſit dignitas, in c. Ut Abbates, n.15. de ætat. & qualit. 388
1 Et an comprehendatur in c.Licet, de præbend.lib.6. ibid n.16. 388
3 Abbatia S Joannis in Venere eſt intra fines Theatinæ diœceſis, in c.Cùm olim, n.37.de præſcr. & in c.Nullus, n.21. de Paroch. 305
3 Abbatia de Balneo an ſit nullius diœceſis, vel exempta: & an Epiſcopus Burgi S.Sepulchri poſſit jure ordinario illam viſitare, in c. Cùm Dilectus, n.19. uſque in fin. de relig. domib. 497
3 Status dictæ Abbatiæ conſideratur juxta tria tempora, ib.n.20. 498
1 Abbatiæ in multis æquiparantur Epiſcopatibus, in c. Quia propter, n 11 de elect. 288
Vide ſupra in verbo *Abbas quoad dignitatem*.
1 ABBATISSA, & Prioriſſa in qua ætate eligi poſſit, in c.Cum in cunctis, n.113. uſque ad n.124. de elect. 252
1 Et in c. Cùm ſis, n.30. & 74. de converſ. conjug. 436
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n. 114. 252
2 Abbatiſſa eligi non poteſt ex alio monaſterio, ſi in proprio ſit Monialis annorum quadraginta ætatis, & octo profeſſionis, ibidem num. 115. 252
1 Sin minùs, liberum eſt Monialibus aliam eligere in proprio monaſterio, quæ ſit annorum triginta ætatis, quinque profeſſionis, nec tenentur quadragenariam eligere in alio monaſterio, ibidem num.116. 252
1 Et quid ſi talis in proprio monaſterio non reperiatur, nec quadragenaria in alio ejuſdem ordinis, ibid. n.117. 252
1 Abbatiſſa nullo caſu eligi poteſt, quæ trigeſimum annum non expleverit, ſed poſtulanda eſt a Sede Apoſtolica, ibid. n.118. 252
1 Abbatiſſa eligi debet, quæ ſit cæteris magis idonea, ſi nulla ſit in monaſterio cum qualitatibus a Concilio requiſitis, & in provincia non ſit aliud monaſterium ejuſdem ordinis. ibid. n. 119. 252
5 Abbatiſſæ electioni an Epiſcopus intereſſe poſſit, in c. Cùm Capella, n.30 de privil. 255
3 Abbatiſſa an poſſit novitias recipere ſine ſuorum Superiorum licentia, in cap. porrectum, n.31. de regular 374
3 Abbatiſſa teſtari non poteſt, etiamſi numquam induiſſet habitum Monachalem, in c. Quia ingredientibus, n.1 de teſtam. 254
3 ABBATISSATUS eſt actus, qui non convenit niſi profeſſis, ibidem num.30. 256
3 Abbatiſſa negans ſe profeſſam, reddit ſe indignam Abbatiſſatu, & juſtè privari poteſt, ibid. n.31. 256
1 Diſpoſitum in Abbatiſſa non habet locum in Abbate, in c. Cùm in cunctis, num 121. de elect. 252
3 Abbatiſſa an habeat dignitatem, in c. Ad hæc, n 38. de præb. 87
1 Abbatiſſa dignitatem habet, in c. Quia propter, n.12. de elect. 288
1 Et eligi debet juxta hoc capitulum, ibid. n.13. 288
1 Si habet monaſterium in titulum; aliàs ſecus, ibidem num.16. & ſeqq. 92
1 Abbatiſſa, vel Prioriſſa exire debet clauſura ad homagium, & juramentum fidelitatis præſtandum pro feudo, quod monaſterium habet a domino temporali, in c. Quæ in Eccleſiarum, n. 72. de Conſtit. 102
2 Secùs poſt Bullam S. Pii V ibid. n 73. 102
2 Monialis illegitima an poſſit eligi in Abbatiſſam, vel Prioriſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica, in c. Ut filii, num.25. de filiis Presbiter. 462
1 Et quid in Italia, ubi Abbatiſſæ ſunt trienales, ibid. n 36. 463
1 Moniales illegitimæ non comprehenduntur in Conſtitutione Sixti V. contra illegitimos, ibid. n. 33. & 54 463
1 Abbatiſſæ in Italia ex Conſtitutione Gregor. XIII. eligi non poſſunt niſi ad triennium, ibid. n.36 463
1 Abbatiſſa quę non eſt perpetua, nec habet monaſterium in titulum, non dicitur habere dignitatem, ibid n.37. 463
1 Declaratur, ibid. n.56. & 57 464
1 Abbatiſſa habet dignitatem, ibid. n.38. 463
1 Abbatiſſa non habet jus a defuncta, ſed a Canonica electione; & ideò in dignitate non habet ſucceſſionem hæreditariam, ſed ſucceſſionem ſimpliciter, ibid. n.49. 463
1 Pœnitentiaria diſpenſat cum Monialibus in utroque foro, ut non obſtante defectu natalium poſſint eſſe Abbatiſſæ, ibid.n.51. 464
1 Etiam temporales, ibid. n.60. 464
1 Monialis illegitima in Abbatiſſam non eligitur, ſed poſtulatur, ibidem num. 52. 464
1 Diſpenſare tamen poſſunt Superiores Ordinum juxta eorum privilegia, ut illegitimæ poſſint eſſe Abbatiſſæ, ibid. n 53. 464
1 Abbatiſſæ in Italia durante triennio removeri non poſſunt niſi ex juſta cauſa, & juris ordine ſervato, ibid. n. 58. 464
1 Curia Romana diſpenſat cum Monialibus, ut defectu natalium non obſtante poſſint eſſe Abbatiſſæ etiam temporales, ibidem num 60 464
3 ABDIÆ Babylonio, & ejus libro quæ fides ſit adhibenda, in c. Cùm ad Monaſterium, n 77. de ſtatu Monach. 480
1 ABSCEDERE non dicitur, qui priùs non reſedit, in cap. Eam te, n 37. de Reſcript. 154
3 ABSENTES dicuntur Eccleſiam deſerere, in cap. Ex parte, n. 31. de Cleric. non reſid. 43
3 Abſentes pro ſervitio domini ſui, pro præſentibus ſunt habendi, in c. De cætero, n.4. de Cler. non reſiden. 37
3 Abſentes pro ſervitio Epiſcopi quatenus Epiſcopus eſt, cenſentur abeſſe pro ſervitio Eccleſiæ, ibid n.12. 38
1 Abſentes vocati, aut non vocati in caſibus, in quibus non ſunt vocandi, tenentur ſtare deliberationi factæ a majori parte præſentium, in c. Cùm omnes, n.42. de Conſtit. 95
3 Abſens per decennium præſumitur habuiſſe animum non revertendi, in c. Significavit, n. 51 de Paroch. 312
3 Abſens in ſtudio Theologiæ percipit fructus præbendæ, non autem diſtributiones quotidianas, in c. Licet, n 1. de præb. 134
3 Studiorum cauſa abſentes lucrantur fructus præbendæ, amiſſis diſtributionibus quotidianis, ibid. n.96. 139
1 Et quid ſi redditus omnes in diſtributionibus conſiſtant, nu 97. & n. 124. & ſeqq. & n. 129. 139
1 Abſentium vocatio non pertinet ad ſubſtantiam electionis, ſed ad juſtitiam, in c. Quia propter, n. 38. de elect. 289
1 Declaratur, ibid. n.40. 289
3 ABSENTIÆ cauſa quædam probabilis eſt, quædam neceſſaria, in c. De cætero, n.16. de Cler. non reſiden. 38
3 Abſentia pro ſervitio Epiſcopi, & ſtudiorum cauſa, æquiparantur, ibid. n.21 38
3 Abſentia illicita beneficiato non permittitur etiam cum licentia, in c. Relatum, n.31. de Cler. non reſiden. 33
3 Abſentia quæ cenſeatur remota, arbitrarium eſt, ibid. n 35. 33
3 Cauſa legitima abſentiæ fingit quem haberi pro reſidente, non autem pro divinis intereſſente, in c. Licet, n. 11. de Præben. 114
2 Abſentia a loco cum obligatione alibi manendi, morti æquiparatur, in c. Præſentata, n.11. de Teſtib. 154

Abſolvere, Abſolutio, Abſolutus.

1 ABSOLVERE poteſt inferior ab excommunicatione lata tam a Canone Papæ, quàm Epiſcopi, ſi illius conditor abſolutionem ſibi non reſervavit, in c Canonum ſtatuta, n.32. de Conſtit. 17
1 Abſolvere poteſt Epiſcopus ab excommunicatione lata ab Ordinario ſibi ſubjecto, ſi injuſta ſit; aliàs ſecus, in c.Cùm ab Eccleſiarum, n. 11. de offic. Ordin. 556
5 ABSOLUTIO a cenſuris in litteris Apoſtolicis proviſionum quid operetur, in c. Quod a prædeceſſore, n. 76. de ſchiſmat. 109
5 Abſolutio non eſt deneganda non valenti ſatisfacere ſine periculo, licèt delictum videatur habere effectum continuationis, in c. Officii, n.2. de pœnit. & remiſſ. 303
3 Abſolvere poteſt Epiſcopus, quos de jure communi, vel ex Concilio Tridentino poteſt excommunicare, in c. Ad hæc n. 22. de relig. dom ib. 490
5 Abſolutio Sacramentalis eſt actus judicialis, qui in non ſubditum exerceri non poteſt, in c.Quod a prædeceſſore, n.90. de Schiſ. 110
1 Abſolutio ab excommunicatione eſt favorabilis, diſpenſatio autem odioſa, in c. Dilectus, n.11. de temp. ordinat. 373
1 Abſolvi poteſt forenſis in Sacramento Pœnitentiæ ab Epiſcopo, in cujus diœceſi commoratur, ſed non diſpenſari, ib n 35. 375
1 Etiamſi materia ſit conjuncta, ex qua peccatum, & irregularitas incurratur, ibid n 36 375
1 Abſolutus, diſpenſatus ab Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, non eſt tutus in conſcientia, ibid. n.37. 375
5 Abſolvere poteſt inferior ab omni excommunicatione lata a Canone, quoties conditor Canonis ſibi non reſervavit abſolutionem, c. Nuper, n.16. & 29. de ſent. excomm. 345
1 Quod habet locum nedum in Canone Papæ, ſed etiam in ſtatuto Epiſcopi, vel Prælati, ibid. n.16. 345
5 Abſolutio ab excommunicatione, in quam incidunt ingredientes ſepta monaſterii Monialium abſque licentia Ordinarii, vel alterius ſuperioris, an ſit Papę reſervata ex Bulla Gregorii XIII. ibidem num.17. & num. ſeqq. uſque ad n.37. 345
5 Et quid ſi Epiſcopi ſint, vel Prælati Regulares, qui ingrediuntur ſui auctoritate officii, non ſervata forma ibi præſcripta, ibid. n.37. & ſeqq. 347
3 Abſolutio ab excommunicatione, quam incurrunt laici collectantes Eccleſias, hodie eſt Papæ reſervata, in cap. Non minus, num.37. de Immun. Eccleſ. 633
3 Abſolutio non fit ab excommunicatione injuſta, ſed relaxatio, in c. Odoardus, n. 5. de Solut. 238
Vide in ver. *Excommunicatio quoad abſolutionem*.
3 Contrarium, ibid. n 6. 238
3 Declaratur ſi injuſtitia ſit notoria, ibid. n. 9. 10. & 11 239
3 Abſolutio ab excommunicatione injuſta datur ſine juramento, & cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, & ſolutionis expenſorum, ibid. n.8. 239
3 Abſolutio competit in dubio, relaxatio quando de injuſtitia evidenter conſtat, ibid. n.9. & 11. 239
5 Abſolutio pœnitenti non eſt deneganda, in cap. Ad abolendam, num.48. de Hæret. 92
5 Impœnitenti præſertim relapſo non eſt concedenda, ibid. n.49. 92
5 Abſolutio impotenti non eſt concedenda cujuſvis periculi vitandi cauſa. ibid. n.62. 93
Vide in ver *Hæreticus*.
5 Abſolutio ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem regulariter ſpectat ad ſolum Epiſcopum, in c.Pervenit, n.11. de ſentent. excomm. 328
5 Declaratur, ibid. n.12. 328
Vide in ver. *Epiſcopus quoad abſolutionem*.
5 ABSOLUTUS in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, aut Jubilæi, non cenſetur abſolutus in foro exteriori, in c. Poſtulaſtis, nu.14. & 32. de Cler. excomm. 196
5 Abſolutio ab excommunicatione in foro animæ non tollit pœnas fori externi, ibid. n.21.
Vide in ver. *Excommunicatio quoad abſolutionem*, & in ver. *Excommunicationis effectus*.
5 Abſolvendi facultas in utroque foro ſatisfacta parte aliquando conſuevit concedi in Bulla Cruciatæ, vel Jubilæi, ibidem nu. 26. & 29. 197
5 Abſolutio in foro pœnitentiali probatur dicto Præsbyteri atteſtantis ſe abſolviſſe, ibid. n.28. 167
5 Abſolutio in foro externo ad effectum validitatis gratiæ probatur dicto ſolutionis Pœnitentiarii, ibid. n.30. 197
5 Abſolutus a ſimonia occulta, ac diſpenſatus ab Epiſcopo in vim Concilii Trident cap.6. ſeſſ 24. non cenſetur abſolutus, ac diſpenſatus ad beneficia obtinenda, ibid. n.31. 197
5 Abſolutio ſacramentalis eſt actus judicialis, qui in non ſubditum exerceri non poteſt, in cap. Cùm, & plantare, num. 12. de Privileg. 240
3 ACCEPTIO perſonarum non debet eſſe apud Papam, in c. Ex parte, n.63. de Cler. non reſiden. 46
1 Acceptio perſonarum gravius eſt peccatum in diſpenſatione rerum ſpiritualium, quam temporalium, in c. Ne innitaris, n. 302. de Conſtitut. 66

7 ACCESSIO non poteſt fieri niſi rei, quæ præexiſtit, in c. Cùm contingat, n 59 de ætat & qual. 412

7 ACCESSUS ante Concilium Tridentinum Clerico illegitimo reſervatus per deceſſum ultimi poſſeſſoris ad beneficium, quod ante ejus Pater obtinuerat, an potuerit ſortiri effectum dicto ultimo poſſeſſore, poſt Concilium, latè diſcutitur in c. Dilectus, il ſecondo, n.6. & ſeqq uſque in fin. de Præben. 114

3 Acceſſus non tribuit jus in re, ſed ſpem quandam beneficium obtinendi, ibid. n.12. 115

5 ACCUSATIO ſola non conſtituit aliquem reum, vel criminoſum, in c. Omnipotens, num.3. de accuſat 6

5 Accuſationis pendentia præjudicat in quærendis, ſed non in quæſitis, ibid. n 10. 6

5 Accuſatio ſuperveniens non impedit jam promotum adminiſtrare, niſi ſit ſuſpectus de dilapidatione, ibid. n.11. 6

5 Accuſatio de crimine etiam famoſo, ſi fiat civiliter, non infamat, ibid. n 15. 6

5 Accuſatio, denunciatio, & exceptio electionem impediunt, ſi infamia præceſſerit, ibid. n 29 & ſeq. 7
Vide in ver. *Infamia*.

3 Accuſatio ſola, vel inquiſitio facit, ut delictum non ſit occultum quoad hoc ut Epiſcopus non poſſit diſpenſare, in c. Veſtrà num 126. de Cohabit. Cler. & Mulier. 19

5 Accuſatio, vel inquiſitio, denunciatio, & exceptio an impediant promotionem, in c. Accuſatum, n. 10. de Simon. 35

2 Accuſatio civilis infamiam non irrogat, nec repellit a promotione, in c. Non debet num.6. de teſtib. 158

2 Accuſationis pendentia præjudicat in quærendis, ſed non in quæſitis, ibid. n.8. 158

5 Accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, in c. Qualiter & quando il ſecondo, n.25. de Accuſat. 16

5 Fallit in quinque caſibus, remiſſivè, ibid. n.26. 16

5 Accuſatio, & denunciatio fit etiam de occultis criminibus, dummodò probari poſſint; inquiſitio ſecus, ibid. n 72. 17

5 Accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, denunciationem charitativa correctio, inquiſitionem clamoſa inſinuatio, ibid n.82. 20

1 ACCUSATORE non probante, reus abſolvitur, in c. Ne innitatis, num.159. de Conſtit, 79

1 Etiamſi reus nihil probaverit, ibid n 160. 79

2 Accuſator in criminalibus forum rei ſequi debet, in c. Si Clericus, n.21. de foro compet. 54

5 Accuſator ſi in probatione deficiat, tenetur pœna talionis, in c. Falſidicus, n.1.1. de crimin. falſ. 176

5 Item efficitur infamis, & communione privatur, ibidem numer. 132. 176

5 ACCUSATUS de Simonia, de qua prius erat infamatus, eſt ipſo jure ſuſpenſus tam quoad ſe, quàm quoad alios, in c. Accuſatum, num 1 de Simon. 35

5 Et quid poſt Conſtitutionem Martini V. Ad evitanda, ibidem numer 9. 35

5 Accuſatus de Simonia non præcedente infamia eſt ſuſpenſus quoad ſe, ſed non quoad alios, ibid n.3. 35

5 Simoniacus pendente accuſatione, ab adminiſtratione Divinorum prohibetur, ibid. n.4. 35

5 Prohibitio Divinorum eſt ſuſpenſio, ibid n.5. 35

5 Accuſatus de Simonia interim ſuſpenditur à celebratione Miſſæ, ibid. num.6 35

5 Accuſatus, & infamatus de Simonia, hodie non eſt ſuſpenſus quoad alios, niſi ſit publicè denunciatus per ſententiam, ibid num 9. 35

2 Accuſatus criminaliter pendente accuſatione, non poteſt in teſtem produci niſi in criminibus exceptis, in c. Non debet, numer 1. de teſtib. 158

2 Et quæ ſint hujuſmodi crimina, ibid n 2. 158

2 Item non poteſt alium accuſare, nec Ordines ſuſcipere, nec eſſe alterius procurator, ibid. n.9. 158

2 Secus ſi fuerit accuſatus civiliter, ibid n 3. 158

2 Quod verum eſt, ſi ſit emendatus de crimine, nec eum comitetur infamia, ibid. n.4 158

2 Cùm accuſatur quis de crimine, ſtatim gravatur ejus opinio, ibid. num.5. 158

5 Accuſatus, vel denunciatus de aliquo crimine, interim ad dignitates, officia, vel beneficia promoveri non poteſt, in c Omnipotens, n 1. & 2. de Accuſat. 6

5 Sive ſint dignitates Eccleſiaſticæ, ſive ſæculares, ibid. n 5. 6

5 Et licèt infamia non præceſſerit, ibid n.12. 32 & 33. 6

5 Fallit primò, ſi ex accuſatione, vel denunciatione orta ſit infamia apud perſonas viles duntaxat, ibid. n 23 6

5 Fallit ſecundò, ſi accuſatio non teneat, ibid. n 14 6

5 Fallit tertiò, ſi accuſatio fiat civiliter, non ad pœnam, ſed ad intereſſe, ibid. n 15. 6

5 Fallit quartò, ſi accuſetur Collegium, ibid n.16. 6

5 Fallit quintò, ſi crimen ſit leve, ibid. n 17. 6

5 Accuſati opinio gravatur ex ſola pendentia accuſationis, ibidem num. 2. 6

5 Accuſatus etiam ante ſententiam honores petere prohibetur, ſecus poſt annum, niſi per ipſum ſteterit, quò minus cauſa expediretur, ibid. n.6. 6

5 Accuſatus pendente accuſatione, à quibus actibus prohibeatur, ibid. n.7. & ſeqq. 6

5 Et à quibus non, ibid n.8. & ſeqq. 6

5 Accuſatione pendente, Notarius poteſt conficere inſtrumenta, de quibus eſt rogatus, ſed novum officium aſſumere non poteſt, ibid num 0. 6

5 Accuſato collegio, illius perſonæ promoveri poſſunt, niſi in accuſatione ſint ſpecialiter nominatę, ibid. n. 16. 6

5 Accuſatus ſi pendente judicio fuerit promotus, & poſteà repertus innocens, an talis promotio teneat, necne, ibid. nu 19 & num. ſeqq. uſque ad num 25. 7

5 Accuſatus an poſſit eligi accuſatione pendente, ibid. num 25 & ſeqq uſque in fin. 7

5 Accuſatus, vel denunciatus, aut contra quem excipitur, eligi poteſt, ſi infamia non præceſſit, ibid. num 32. 8
Vide in ver *Infamia*.

5 Accuſatus ſuper occultis reſpondere compellitur, quia jurat de calumnia, in c Qualiter, il ſecondo, nu 71 de Accuſat. 19

Accuſatus, vel inquiſitus etiam poſt accuſationem, vel inquiſitionem non præſumitur culpabilis, niſi delictum probetur, in c Ne innitaris, num. 162. de Conſtit. 79

5 Accuſatus non debet ingredi domum judicis, in c Tua nos, num. 28. de Simon. 58

5 Accuſatus de crimine capitali non poteſt judici ſecondum Juris formam interroganti veritatem celare ſine mortali peccato, in c. Falſidicus, num.125 & 155 de crim. falſ. 175

3 Accuſatus non ſtatim reus eſt, ſed qui convincitur criminoſus, in c Veſtra, num. 125. de Cohabit. Cler. & Mulier. Declaratur, ibidem num 126 19

2 ACCUSARI quis poteſt eod libello de duobus criminibus capitalibus, in c Pervenit, il primo, num 3 de teſtib cogen 1[illegible]

1 ACOLYTHO an imprimatur character in acceptione Candelabri, an verò Urceoli, in cap. Cùm veniſſet, num. 15. & 63. de Sacr. Unct. 445

1 Acolytho tradendum eſt tam Candelabrum, quàm Urceolus: ſed ſi unum ſine alio tradatur, imprimitur character in traditione Urceoli. ibid. n.63. 449

3 Acolythus ſuggeſta pro Euchariſtia, & Calices Diaconis præparat, in c Multa, n.94 Ne Cler vel Monach. 618

3 ACTA quid ſit, in cap. Ad audientiam, il primo, n.37. de Eccleſ. ædifican. 625

2 Acta ſive inſtrumenta communia debent edi poſtulanti ad fundandam intentionem, etiam in cauſa reconventionis, in c. G. Perpetuus, n.8 de fid. Inſtrum. 362

2 Appellans ſi culpa judicis, vel partis acta primæ inſtantiæ ad judicem appellationis transferre nequit, quo remedio ſit ei ſuccurrendum, ibid. n 19. & 20. & n.ſeq uſque ad n 31 162

2 Acta omnia primæ inſtantiæ tenetur appellans expenſis producere coram judice appellationis, tam de jure communi, quàm ex Concilio Trident. ibid. n.10. 162

2 Sive procedatur ex officio, ſive ad querelam partis, ibid. n 11. 162

2 Et tenetur transferre etiam acta, quæ occaſione ejuſdem cauſæ coram alio judice geſta fuerint, ibid. n.12. 162

2 Etiamſi acta ad juſtitiam etiam non faciant, ibid. n.13. 162

2 Quod ex Concilio locum habet etiam in profanis ſpectantibus ad forum Eccleſiaſticum, ibid. n 14 162

2 Non autem in profanis per appellationem ad Judicem Eccleſiaſticum devolutis, ibid n 17. 162

2 Item locum habet etiam in actis factis coram Delegato Apoſtolico, ibid. n 15. 162

2 Et Judex, & Notarius cogi poſſunt exhibere acta originalia, ſi de fide exempli ſit dubium, ibid n 16. 162

2 Item habet locum, etiamſi cauſa fuerit evocata ad Curiam, ibid num. 18. 162

2 Sententia non viſis actis etiam probatoriis eſt nulla, ibid n 19. 162

2 Acta tradenda ſunt appellanti per judicem à quo intra 30. dies, alioqui ſine illis cauſa, prout juſtitia ſuaſerit, terminanda eſt, ibid. n.21. 162

2 Et Judex, vel Notarius in hoc culpabiles puniuntur, ut hic, ibid num. 22. 163

2 Acta ſi Judex à quo, vel appellatus negaverit ſe habere, vel noluerit exhibere, Judex ad quem abſolvet appellantem, & pronunciabit acta, ſi nunquam repetiantur, fore caſſa, & vana, ibid. num.23. & 29. 163

2 Acta primæ inſtantiæ Judex à quo quantum in ſe eſt, tenetur appellanti gratis exhibere; Notarius verò congrua mercede accepta, ibid. num.31. 163

2 Niſi ſit Cancellarius Epiſcopi, & non Notarius, ibid n 32 163

2 Appellans tenetur ad expenſas actorum, ſi ipſe, non autem appellans proſequi cauſam voluerit, ibid n 33 163

2 ACTIO ex locato quamvis non ſit in rem ſcripta, tamen propter concurſum realis trahitur ad eius naturam, in cap. Si Clericus, num 27. de foro compet. 54

2 Actio quid ſit, in c Olim, n 25. de lit conteſt [illegible]

2 *Actionis* verbum quandoque refertur ad ſimplicem petitionem in judicio factam, in c Si quis, n 1 de foro compet. 15

3 Actio oritur, quotieſcunque lex mandat aliquid ſervari, in c Quoniam, num 28 de decim. 114

3 Actio ſimultanea Epiſcopi, & Parochi ſuper decimis admittitur, ibid n 31. 114

1 *Actionis* verbum hic poſitum, quo ſenſu accipiatur, in c. Canonum ſtatuta, num 7 & 8 de Conſtit 1

1 Actiones à jure civili ſunt proditæ, in c. Quæ in Eccleſiarum, num 133 de Conſtit [illegible]

3 Actio eſt inanis, quam inopia debitoris excludit, in c Odoardus, num 26. de ſolutionibus 242
Vide in verbo *Paupertas*.

2 ACTOR ſequitur forum rei, in cap. Si Clericus, nu 20 de foro compet 54

2 Actor admitti non debet ad litigandum, niſi libello in ſcriptis porrecto, in c Olim, n 16 & ſeq de lit conteſt 51

2 Actor ſicut per reſponſionem rei, ita & reus per poſitionem actoris relevatur ab onere probandi, ibid n 18 [illegible]

1 Agens poſſeſſorio recuperandæ repellitur exceptione amotionis à beneficio, & excommunicationis, in c Dilectus, il primo, num 7. de reſcript. 118

1 Actor originalis ſi fiat reus in judicio reconventionis, aut appellationis, vel aliàs, citari poteſt etiam ultra duas dietas à finibus ſuæ diœceſis, in c Nonnulli, n 10 de Reſcript 1[illegible]

1 Actor in judicio reconventionis dicitur potius citare, quàm citari, ibid. num 11 1[illegible]

2 Actor habet electionem conveniendi reum plures judices habentem ſub quo maluerit judice, in cap Licet, num 21 de foro compet. 56

1 Actor an, & quando cogi poſſit ſuam petitionem ſpecificare, in c Conquerente, num 1 & 20 de Offic Ordin 214

1 ACTUS ejus eſt, cujus eſt potentia, in c Cùm contingat, nu 121 de ætat & qual 418

2 Actus qui referri poteſt ad bonum, & malum, in dubio referri debet ad

ad bonum, in c. In Eccleſiis, de Capell. Monach n. 30. 503
3 Actus ubi per Prælatum, ut Prælatum, & Capitulum explicandus eſt, unus non ſupplet negligentiam alterius, in cap. Poſtulaſti, num.6. de Conceſſ. præben. 201
3 Secus ſi unus ſit effectus inhabilis, ibid. n.7. 201
1 Actus argumentandi eſt apud infinitos, concluſio reſpondendi, & medicina ſanandi apud paucos, in c. Ne innitaris, nu.301. de Conſtitut. 66
1 Actus contra prohibitionem legis eſt ipſo jure nullus; quamvis lex non procedat ulterius irritando actum, in c. Cùm acceſſiſſent, num. 14. de Conſtit. 108
1 Niſi eadem, vel alia lex declaret actum valere, ibid.n.15.& 38. 108
1 Actus contra legis præſcriptum factus ab eo qui prius juriſdictionem non habebat, eſt nullus, ſecus ſi habebat, ibid. n 37. 110
1 Actus contra legem non habentem perpetuam cauſam prohibitionis non eſt irritus, ibid. num.39. 110
1 Actus contra ſtatuti prohibitionem ſi fiat ab ipſiſmet ſtatuentibus valet, ibid. num 40. 110
1 Actus ipſo jure nullus, & cui lex reſiſtit, nec naturalem parit obligationem, in c. Eccleſia S. Mariæ, n.22. de Conſtit. 121
1 Actus contra legem celebratus eſt nullus, quando lex adimit potentiam actum celebrandi, in c. Cauſam, n.20. de elect. 260
1 Actus ſuſcipientis curam paſtoralem neceſſariò requiritur, ubi in corpus myſticum accipitur poteſtas, in cap. Cùm in cunctis, num.30. de elect. 245
1 Actus geſti à Superioribus non legitimè profeſſis ſuſtineri poſſunt ex communi reputatione, in cap. Perlatum, num 54. de iis, quæ vi met. cauſ. 680
5 Actus qui ſonat in vitium, & in non vitium, in dubio interpretari debet in non vitium, in c. Præterea, n.54. Ne Præl. vic. ſuas. 72
4 Actus geſtus contra prohibitionem non habentem cauſam perpetuam valet, in cap. Litteras quas, nu.15. de matrim. contract. contr. interdict. 77
1 Actus tribuitur primæ cauſæ, in c. Antigonus, n.46. de pact. 643
5 Actus voluntariæ juriſdictionis poſſunt etiam in alieno territorio exerceri, in cap. Ne pro dilatione, num. 30. de pœnit. & remiſſ. 322
3 Actus cenſetur factus in executionem obligationis præcedentis, in c. Significatum, num.6. de Regular. 359
3 Actus continuatus cenſetur unus per relationem ad principium ſui temporis, ibid. num. 11. 360
3 Ratihabitio actus invalidi an requirat ſcientiam nullitatis cum qualitatibus, & voluntatem eam ſanandi, ibid.n.12 & 41. 360
3 Actus factus ex cauſa erronea an, & quando ſit nullus, ibid. nu. 29. & 38. 361
5 Actus activorum ſunt in patiente benè diſpoſito, in c. Reſponſo, num.66. de ſent. excomm. 363
5 Actus, & paſſiones prout conſiſtunt in facto, ſunt ſingulorum, non Univerſitatis, ibid. num.69. & 81. 363
5 Actus qui non poteſt applicari Univerſitati, applicatur ſingularibus perſonis, ibid. num 108. 366
1 Actus contra legis prohibitionem factus an, & quando ſit nullus, in c. Statuimus, num.37 & 44 de ſuppl. negl. Præl. 352
1 Actus paſcendi eſt principalis actus Epiſcopi, in cap. Niſi cùm pridem, num 71. de renunc. 342
1 Actus legitimi non recipiunt conditionem, neque diem, in c Cùm in magiſtrum, num 19 de elect. 302
3 Actus quilibet à conſenſu regulatus exigit habilitatem agentis intrinſecè, & libertatem, ut vim non patiatur ab extrinſeco, in c. Nullus, num.2. de Regul. 328
3 Actus requirens ſpontaneum conſenſum non valet, ſi metus intercesſerit, ibid. num.23. 330
1 Actus ex ſe perfectus, & conſummatus, per contrarium eventum non reſolvitur, in c. Publicato, num.57. de elect. 313
1 Etiamſi poſteà eveniat caſus, à quo non potuit inchoari, ibidem num. 58. 313
1 Actus imperfectus remanet nullus, ſive caſu, ſive culpa accidat, ut nequeat perfici, ibid num.62. 313
1 Actum nihil dicitur, cùm quid ſupereſt agendum, ibid.n.64. 313
2 Actus ſpiritualis eſt penetrabilior, quàm actus humanus, in c. Super eo, il ſecondo, num.52. de appellat. 194
5 Actus ſi non valet ut agitur, an valeat ut valere poteſt, in c. Naviganti, num.64 & ſeq. de uſur. 164
5 Actus in dubio cenſetur factus omni meliori modo, ibid.n.66. 165
1 Actus confirmari non poteſt, ſi adſit inhabilitas perſonæ à principio, in c. Accepimus, num. 10. de Pact. 661
3 Actus momentaneæ interpoſitionis non excludunt continuum, in c De multa, num.47 de Præben. 111
1 Actus licèt inſpecta unitate orationis videatur unicus, tamen propter diverſitatem effectuum cenſentur duo, & utilis ab inutili non inficitur, in c. Cùm M. n.69 de Conſtit 117
2 Actus & poſſeſſiones, quæ in facto conſiſtunt, ſunt ſingulorum, non autem Collegii, vel Univerſitatis, in cap. In præſentia, num. 104 de probat. 140
5 Actus contra legis, vel ſtatuti prohibitionem eſt nullus, licèt non adſit decretum irritans, in cap. Qui Presbyterum, num.31 de pœn. & remiſſ. 294
5 Præſertim in his, quæ habent perpetuam cauſam prohibitionis, ibid. num. 32. 294
5 Limitatur quatuor modis, ibidem numer. 74. uſque ad numer. 93. 297
3 Actus omnis requirens voluntatem ſpontaneam, ſeu liberam, ſi fiat per voluntatem coactam, non valet, in cap. Majores, nu. 105. de Baptiſmo. 600
5 Actus illicitus quando dicatur, in cap. Quidam, num. 2. de Homicidio. 141
2 Actus perfectè geſti à Novitio non reſolvuntur per egreſſum è Religione, in c. Cùm inter vos, n.20. de ſent. & re judic. 188
1 Actus juriſdictionis contentioſæ comprehenduntur ſub generali commiſſione, in c. Quoniam, num 42. de off. deleg. 532
2 Actus habitus tempore, aut loco inhabili valet, ſi illius effectus conferatur in tempus, aut locum habilem, in cap. Conqueſtus, num.41. de Feriis. 95
2 Declaratur, ibid. num.47. 95
1 Actus humanos, ut ſint recti, & habeant bonitatem moralem, præcedere debent verbum verax, & conſilium ſtabile, in c. Ne innitaris, num.60. & 87. de Conſtit. 35
1 Actus activorum non cadunt in ſubjecto inhabili, in cap. Maſſana, num.4. de elect. 304
1 Actus collegialiter geſtus ab habilibus, & inhabilibus ignorantei admiſſis, ſuſtinetur propter habiles, ſecus ſi ſcienter, & n.33. ibid. num 31. 305
1 Et quid ſi unus tantum ſit habilis, reliqui verò inhabiles, ibidem num.32. 306
1 Actus principalis habens in ſua eſſentia debitam formam, non vitiatur ex ſupervacua adjectione, ibid. num.34. 306
3 Actus contra juris prohibitionem valet, ſi idem vel alia jura dicant factum valere, in c. Præterea, n.16. de converſ conjug. 411
2 Actus ſpiritualis eſt penetrabilior, quàm actus humanus, in c. Super eo, il ſecondo, de Appell num.52. 194
5 *Acſi*, dictio fictionem importat, in cap. Per tuas, num. 15. de Simonia. 53
4 ADAM ſi hodie viveret, non poſſet cum aliqua matrimonium contrahere, in c. Vir qui, n.25. de Conſang. & affinit. 74
3 ADHIBITUS idem importat, quod rogatus, in c. Cùm eſſes, num.21. de Teſtam. 268
1 ADJECTIO non repugnans contractui, vel actui qui geritur, non vitiat, nec vitiatur, in c. Cùm in Eccleſiis, n.6. de Major. & obed. 615
2 ADMINICULA ſola non ſufficiunt ad obtinendam manutentionem, cùm non ſint probationes, ſed auxilia probationum, in c. In nomine Domini, n.35. & 37 de teſtib. 147
4 Adminicula plura pro quaſi poſſeſſione qualificatæ legitimitatis recenſentur, c Lator, n 32. Qui fil. ſint legit. 85
3 ADMINISTRATIONI ſe intrudere ante obtentam confirmationem caſſatam paria ſunt, c. Cùm jamdudum, n.4. de præb. 95
3 Adminiſtrationis appellatione continentur omnia eccleſiaſtica officia, in c. Ad hæc, n.11. de præb. 86
3 ADMINISTRATORES hoſpitalium, & piorum locorum cogi poſſunt quotannis ab Epiſcopo ad reddendam rationem adminiſtrationis, in c. Ad hæc, n.31. de rel. domib. 490
3 Non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, num. 32. & ſeqq. 490
3 Adminiſtratores fabricæ majoris Eccleſiæ Cremonen. qualiter rationes adminiſtrationis Epiſcopo reddere teneantur, ibidem num. 33. 490
3 Adminiſtratores hoſpitalis Corduben. tenentur reddere rationem adminiſtrationis Epiſcopo, non obſtante privilegio immemorabili, & ſententia ſuper his lata, ibid. n.35. 490
3 Adminiſtratores tenentur librum rationum deferre ad Epiſcopum, & in domo ejus rationem reddere, ibid. n.36. 490
3 Ordinarius debet rationibus intereſſe illis diebus, quibus ex privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto reddenda eſt ratio, ib.n.38. 491
3 Non tamen dum horæ Canonicæ recitantur, n.39. 491
3 Item adhiberi debet, etiamſi aliis ad id deputatis ratio reddenda ſit, num.40. 491
3 Et tam in ratione reddenda, quàm in liberatione facienda, ibid. num. 41. 491
3 Et ejus votum connumerari debet cum voto cæterorum in abſolvendo, vel condemnando, n.42. 391
3 Epiſcopus cogere poteſt adminiſtratores ad voluntatem fundatoris exequendam, non obſtante contraria lege fundationis, ib. num.46. & 59 491
3 Adminiſtratores piorum locorum etiam privatorum malè adminiſtrantes cogi poſſunt ab Epiſcopo rationes reddere, & exequi voluntatem fundatoris, non obſtante ipſius prohibitione, ibid. num.59. 492
3 Adminiſtratores, qui piorum locorum redditus in ſuos uſus convertunt, incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam, num.60 493
3 Epiſcopus poteſt exigere rationes ab adminiſtratoribus omnium piorum locorum etiam merè laicorum, & in caſibus a jure non conceſſis, ibid. n.57. 492
3 Niſi ſecus in fundatione expreſsè cautum fuerit, n.58. 492
3 Adminiſtrator cum libera facultate diſponendi de fructibus dicitur habere uſumfructum, in cap. Monachi, n. 42. verſ. Ratio diverſitatis, de ſtat. Monach. 459
1 Adminiſtratores bonorum alterius an, & quibus caſibus prohibeantur ordinari ante dimiſſum officium, & reddita ratiocinia, in c. Magnus, n.22. & ſeqq. de oblig. ad ratioc. 486
1 ADRIANUS I. Carolo Magno, & Leo VIII. Othoni I. dederunt poteſtatem eligendi, ſeu confirmandi Romanum Pontificem, in c. Accepimus, n.25. de Pactis. 662
1 Contrarium, ibid. n.64. 666
1 Declaratur, n.65. 666
4 Adulter amittit jus revocandi conjugem a monaſterio, in cap. Ex litteris, n.17. de Divortiis. 97
Vide in verbo *Conjux*.
1 ADULTERII nomen eſt mixti fori, in c. Pernicioſam, num.15. de offic ordin. 550
2 Adulterii pœna depoſitio, & perpetua detruſio in Monaſterium, in c. Pervenit, il primo, n.11. de Teſt cogen. 160
2 Adulterii pœna ſecundum leges in laico eſt mors naturalis, ſecundùm Canones in Clerico eſt depoſitio, & detruſio in monaſterium, in c. Cùm non ab homine, n.63. de Judic. 14
4 Adulterium ſuperveniens rei judicatæ præjudicat conjugi, pro qua lata eſt ſententia, in c. Ex litteris, n.9. de Divortiis. 96
4 ADULTUS cùm baptizatur, niſi ipſemet reſpondeat, præſumitur fictè ad baptiſmum accedere, in c. Tuæ fraternitati, n.33. de Sponſ. & matrim. 17
2 ADVOCATUS qui docuit clientulum falſum reſpondere, tenetur parti damna reſarciri, in cap. Olim, num.96. de lit. conteſtat. 88
2 Advocatorum prava ſuggeſtio in poſitionibus negandis, ibidem num.97. 88
5 Advocatus licitè vendit patrocinium ſuum, in c. Quoniam, n.10. Ne Præl. vices ſuas 78
3 Advocatus ſumitur pro patrono, & jus advocationis pro Jurepatro-

ternatus, in c. Cùm autem, num. 3. de Jurepatr. 522
1 Advocatus Clericus an poſſit ſalarium exigere, in c. Clerici, n 3 de poſt. land. 671
1 Advocatus in cauſa propria poteſt eſſe quilibet Clericus, nec cogitur Procuratorem conſtituere, ibid n 14 671
1 Advocatus pro Eccleſia ſua quilibet Clericus eſſe poteſt, ibidem num. 16. 671
1 Item pro miſerabilibus perſonis, ibid. n 17. 671
1 Et quid ſi tales ſint divites, nec ſit timor oppreſſionis, ibidem num 18. 671
1 Item pro perſonis conjunctis, ibid n 19. 671
2 Advocationis, & procurationis munera Clerici in Romana Curia exercent ex tolerantia Pontificis, ibid n. 22. 671
1 Advocatus in cauſa ſanguinis Clericus eſſe non debet, etiam pro reo, ibid n. 21. 672
2 Advocati confeſſionem eadem die revocatam ſi Judex velit habere pro lite conteſtata, vel proceſſum ſubdelegati ratificat, ab eo licitè appellatur, in c. Cùm cauſam, n 1. de Appellat. 205
1 Advocato non licet pro utraque parte ſcienter patrocinari, in cap. Ne innitaris, n 313. & n 315 de Conſtit. 68
1 Advocato an, & quando liceat patrocinari ſecundum opinionem probabilem, ibid n. 381 & n ſeqq. uſque ad n 392 81
1 Advocatus in cauſa, in qua utrinque ſunt opiniones æquè probabiles, ſi proponat clientulo rem tanquam certam, mentitur, & tenetur ei ad damna, & intereſſe, ibid. n. 382. 81
1 Sed non prohibetur in cauſa dubia patrocinari, ſi aperiat clientulo rem dubiam eſſe, ibid. n 383. 81
1 Advocati recti meliorem vitam faciunt, quàm Fratres Prædicatores, vel alii Religioſi, ibid. n. 386 81
1 Advocato non licet patrocinari pro parte minus probabili contra probabiliorem, ibid n 387. 82
1 Etiamſi pandat clientulo rationes adverſarii eſſe probabiliores, ibid. num. 388. 82
1 Et etiam ſi non ſit cauſa ſanguinis, vel majoris partis bonorum, ibid. num 390. 82
1 Advocatus qui in principio litis credidit rationes ſui clientuli eſſe probabiliores, ſi in proceſſu appareat contrarium, tenetur cauſam deſerere, aut illum ad concordiam inducere, ibid. numer. 389. 82
1 Advocationis officium Sacerdoti exercere non licet, in c. Cùm Sacerdotis, num. 1. de poſtulan. 672
1 Etiam in foro Eccleſiaſtico, ibid num 2 674
1 Niſi in quatuor caſibus hic expreſſis, n. 5. & ſeqq. 673
1 Advocationis officium coram Judice Eccleſiaſtico Clerici etiam in ſacris, & Beneficiati exercere poſſunt etiam pro laico, Sacerdotes ſecus, ibid num 4. 672
1 Advocatus poteſt eſſe Sacerdos pro ſe, & Eccleſia ſua, ibidem numer 5 673
1 ÆDIFICANS bona fide in ſolo alieno repetit ſumptus rei valore inſpecto, in c. Requiſivit, n. 23. de integr. reſt. 687
1 Idem in eo qui reficit domum, quam ex cauſa fideicommiſſi tenetur reſtituere, ibid. num 24 688
1 Idem ſi in jure communi ædificaverit communi nomine ſocio ſciente, & patiente, ibid num 25. 688
1 Ædificans ſcienter in ſolo alieno ſumptus non repetit, & ædificatum cedit domino ſoli, ibid. num 35 688
1 Ædificans in re communi nomine proprio non repetit melioramenta, ibid. num 41. 688
1 ÆGROTUM melius eſt in manu Creatoris relinquere, quàm periculo exponere dubitabilis medicinæ, in cap. Ne innitaris, num 371 de Conſtit. 80
1 Ægrotum ab officio removere ex ſola cauſa ægritudinis peccatum eſt, in cap. Conſultationibus, num 45. & ſeqq de Cleric. ægrotan. 166
3 Ægroti ſi ab officiis ſuis removeantur, Clerici hoc exemplo deterrentur à Clericatu, & ſtatus Eccleſiæ turbatur, ibid. n 50 167
1 ÆQUALITAS eſt ſervanda in actibus ultro citroque obligatoriis, in c. Admonet, num. 29. de renunc 111
1 AERIS intemperies an Parochum a reſidentia excuſet, in c. Clericos, num. 35. & 48. de Cler. non reſid 66
1 Et an excuſet Canonicos, in cap. Licet, num. 46. & 57. de præbend 116
1 Aeris intemperies an, & quando ſit juſta cauſa petendi ceſſionem, in cap Ad ſupplicationem, num. 15 & num. ſeqq. uſque in fin. de Renunciat. 333
Vide in verbo *Epiſcopus quoad renunciationem*
1 Translatus ad ſecundum beneficium ignorans malignitatem aeris habet regreſſum ad primum, ibid. num. 16. 333
1 Aeris intemperies an à reſidentia excuſet, ibidem num 18. & numer 22 333
3 ÆSTIMATIO licèt non fuerit petita in libello, tamen quando aliquid dari, vel tradi eſt in obligatione, Judex poteſt condemnare ad rem, vel ad illius æſtimationem, in c. Olim, numer 5. de Cenſib. 541
1 In Æſtimatione valoris inſpicitur tempus ſolutionis, ibidem numer. 21. 544
1 Æſtimatio facit venditionem, ibid. n. 25. 544
5 Æſtimatio rei pretium eſt, & fieri debet ſecundum præſentem valorem, in c. In civitate, n 23. de Uſuris 117
5 ÆSTIMUM patris ſuffragatur filio ſtante ſtatuto, ne quis admittatur ad officium, niſi habeat cenſum in bonis, in c. Quoniam, num 9. de Magiſtris. 59
3 Æſtimum patris, filii reputatur, in cap Epiſcopus, numer 12. de præben. 78

Aetas Communis.

5 ÆTAS diſcretionis quandoque dicitur poſt ſeptennium, ſed regulariter poſt annum decimumquartum in maſculo, & duodecimum in fœmina, in cap. Tuæ litteræ, num. 14. de Cler per ſalt promot 200
1 Ætates hominum quot ſint, & qualiter diſtinguantur, in c. Cùm ſis, num 12 de Converſ. Conjugat. 415
3 Ætas ſenilitatis, & ſenectutis non determinatur a jure generaliter quoad omnes, ætas augmenti ſecus, & cur, ibid n 16 415
3 Ætates hominum ſecundum ſubjectam materiam diverſimodè numerantur, & terminantur, ibid. n. 26 416
1 Ætas matura quæ dicatur, in c. Cùm in cunctis, n 4. de elect. 241
1 Ætas triginta annorum perfecta, ibid n 21 245
1 Ætas an ſit computanda a tempore conceptionis, an nativitatis, vel baptiſmi, ibid n 113 2[illegible]
1 Ætas quid ſit, ibid n. 114 2[illegible]
3 Ætas diſcretionis quæ dicatur, in cap. Super inordinata, num 42 de præben. 1[illegible]
3 Ætas pubertatis quæ ſit, in c. Nullus, n 5 de Regular 32
3 Ætas legitima, ſeu perfecta dicitur 25. annorum, niſi ſubjecta materia aliud ſuadeat, ibid n 12 129
4 Ætas qualiter probetur ex matrimonio, in cap. Later, num 1 Qui fil. ſint legit. 82

Aetas in Beneficiis.

1 Ætas legitima, quæ dicatur ad Canonicatus, Præbendas, & Portiones in Eccleſiis Cathedralibus, in c. Cùm in cunctis, num 61 uſque ad n 78 de elect 247
1 Ætas quæ requiratur ad Canonicatus, & Præbendas in Collegiata Eccleſia, ibid n. 78 uſque ad n 87. 250
1 Quid de jure communi, ibid num. 79. 250
1 Et quid ex Concilio Trident. ibid n 81 & ſeqq. 250
1 Et quid ex Regula Cancellariæ, ibid. n 85. 250
Vide in verbo *Canonicatus*, & in verbo *Præbenda quoad ætatem*.
1 Ætas, quæ requiritur ad titulum Beneficii, requiritur ad illius Coadjutoriam, ibid. num 86. 250
1 Ætas quæ requiratur ad obtinendas capellas, & beneficia ſimplicia de jure communi, ibid num 87 & n. ſeqq. 250
1 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid n 88. 251
1 Ætas quatuordecim annorum à Concilio Tridentino præfixa ad obtinendum beneficium ſimplex, non requiritur in penſione, ibidem num 102 251
Vide in verbo *Aetas in Penſionibus*
3 Ætas quæ requiratur de jure communi ad obtinenda beneficia ſimplicia, & Canonias in Cathedrali Eccleſia, in c. Super inordinata, n 10. & ſeqq de præben. 150
3 Ætas quatuordecim ſaltem annorum hodie requiritur ad beneficium obtinendum, ibid num 11 1[illegible]
3 Et collatio anteà facta ab Epiſcopo eſt ipſo jure nulla, & proviſus non facit fructus ſuos, ibid num. 14 151
3 Sufficit tamen annum 14 eſſe inchoatum, ibid. n 15 151
3 Ætas quæ requiratur ad ſingula beneficia tam ſæcularia, quàm Regularia obtinenda, ibid n. 18 remiſſivè. 151
3 Ætas 25. annorum an requiratur ad obtinendam præbendam, cui annexa eſt Parochialis, in cap. Expoſuiſti, num 17 & 39 de præben. 148
Ætas in Parochialibus.
Vide in verbo *Parochialis quoad ætatem*
1 Jus conferendi beneficia poteſt competere majori annorum quatuordecim tam ex privilegio, quam ratione Eccleſiæ à qua collatio dependet, in cap Indecorum, num. 13 de ætat. & qualit 319

Aetas in dignitatibus.

1 Ætas quæ requiratur in promovendis ad Dignitates, Officia, & Ordines Eccleſiaſticos, latiſſimè diſcutitur per duodecim quæſtiones, in c. Cum in cunctis, a num. 15 uſque ad num. 1[illegible]. de elect. 244
1 Ætas quæ requiratur ad obtinendum Epiſcopatum, & Superiores Dignitates, ibid n 1 & ſeqq uſque ad n 25 244
1 Ætas triginta annorum perfecta, ibid num. 21 245
1 Ætas triginta annorum an requiratur in S. R. E. Cardinalibus de jure communi, ibid num 25 245
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid num 2[illegible]. 245
1 Ætas quæ requiratur ad dignitates ſæculares, quibus cura animarum incumbit, & Parochiales Eccleſias, ibid. num. 31 & ſeqq. uſque ad num 14 245
1 Et quid ſi cura ſit juriſdictionalis, ibid n 31 245
1 Et quid ſi dignitas ſit principalis Collegiatæ Eccleſiæ, ib n 33 245
1 Et quid in dignitatibus ſæcularibus, vel perſonalibus, quibus cura animarum nulla ſubeſt, ibid n 34 & ſeqq uſque ad n. 51. 245
1 Ætas quæ requiratur ad dignitates, & perſonatus, quibus cura animarum non incumbit, ex Conc. Trid ibid n 37 & ſeq. 245
1 Et quid ſi dignitati annexum ſit beneficium Curatum perpetuò, & acceſſoriè, ibid. num 38 246
1 Ætas quæ requiratur ad obtinendas dignitates non Curatas, quibus annexus eſt ordo Presbyteratus, ibid num 50 & ſeqq 245
1 Ætatem viginti duorum annorum Concilium Trident. præfixit ad obtinendas dignitates non curatas in Eccleſiis tam Cathedralibus, quàm Collegiatis, ibid n 49 & ſeqq 247
1 Et refellitur contraria declaratio tanquam apocrypha, ibid numer 50. 24[illegible]
1 Ætas legitima quæ ſit ad obtinendas dignitates Regulares, ibid num 107 2[illegible]
1 Quid in Abbatia, & Prioratu Conventuali, cui cura animarum incumbit, ibid num 108 2[illegible]
1 Et quid in dignitatibus non Conventualibus curam animarum habentibus, ibid num. 109. 2[illegible]
1 Et quid ſi dignitatibus cura animarum non immineat, ibidem numer 110 2[illegible]
1 Ætas viginti duorum annorum præfixa ad obtinendas dignitates, quibus animarum cura ſubeſt, an habeat locum in Dignitatibus Regularibus, ibid num 111 2[illegible]
1 Et quid in commendis monaſteriorum, remiſſivè, ibidem numer 112. 2[illegible]
1 Ætas provectior requiritur in Abbatiſſa, quàm in Abbate, propter ſexus imbecillitatem, ibid num 120 2[illegible]
1 Ætas major cur requiratur in Inquiſitore, quàm in Epiſcopo, qui tamen Inquiſitor eſt, ibid n. 22[illegible] 2[illegible]

Aetas

Aetas in Jejunio.

3 Ætas quæ in viris eſt ſexagenaria, incongruè dicitur quinquagenaria in mulieribus quoad effectum Jejunii, in c. Cùm ſis, num.95. de Converſ. Conjugat. 441
Vide in verbo *Jejunium*.

Aetas in Matrimonio, & Sponſalibus.

3 Ætas congrua nubendi quæ ſit, ex ſententia Ariſtotelis, in cap. Cùm ſis, n.71 de Converſ. Conjug. 439
4 Ætas pubertati proxima,& potentia coeundi an copulativè requirantur ad validitatem matrimonii ante ætatem legitimam, in c. De illis, il ſecondo, n.7. de deſponſ. impub. 27
4 Ætas legitima relevat ab onere probandi pubertatem, quæ anteà non præſumitur, niſi probetur, ibid. n 21. 28
4 Ætatem prævenienti ſuccurrendum nuptiarum remedio propter periculum fornicationis, ibid. n.40. 30
4 Ætatis impedimentum non eſt ſimplex, & abſolutum, ſed conditionale, niſi malitia ætatem præveniat, ibid. n.38. 30
3 Ætas ſeptennii ſufficit ad ſponſalia contrahenda, in cap. Super inordinata, num.43. de præben. 154
4 Ætas qualiter probetur ex matrimonio, in cap. Lator, num. 51. Qui filii ſint legitimi. 87

Aetas in Ordine.

1 In promovendis ad ſacros Ordines, Dignitates, & officia Eccleſiaſtica, requiritur ætatis maturitas, morum gravitas, & litterarum ſcientia, in c. Cùm in cunctis n. 6. de elect. 243
1 Ætas quæ requiratur ad Ordines ſuſcipiendos, ibid. n. 130. & nu. ſeqq. uſque ad n.137 de elect. 253
1 Quid in ordine Epiſcopali, ibid. 253
1 Et quid in ordine Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus, ibid. n.131 253
1 Et quid in minoribus Ordinibus, & prima Tonſura, ibidem numer. 132. 253
3 Ætatem nullam præfinivit Concilium Trident ad primam Tonſuram, in c. Super inordinata, n.21. & 41. de præb. 151
3 Ætatis decem, & octo annorum Lectoribus præfinitæ, in cap. Nemo, 78. diſt. nulla eſt habenda ratio, & cur, ibid. n.22. 151
3 Ætas minorum Ordinum, ex decreto Zoſymi Papæ, ibidem numer.24. 152
3 Item ex decreto Siricii, ibid. n.25. 152
3 Item ex Concilio Toletano, ibid. n 26. 152
3 Item ex opinionibus gloſſarum, & Doctorum, ibid. n.27. 152
3 Item ex conſuetudine generali, ibid. n.32. 153
3 Item ex Pontificali Romano, ibid. n 33. 153

Aetas in penſionibus.

1 Ætas quæ requiratur ad penſiones obtinendas, in c. Cùm in cunctis, n.89. uſque ad num.107. de elect. 251
1 Quid ſi penſio aſſignetur pro vitæ ſuſtentatione, ibidem numer. 90. 251
1 Quid ſi pro officio requirente maturitatem conſilii, ibidem numer. 91. 251
1 Et quid ſi pro ſervitio Eccleſiæ impendendo, ibid. nu.92. 251
1 Et quid ſi ex cauſa remunerationis, ibid. nu.93. 251
1 Ætas quatuordecim annorum à Concilio Tridentino præfixa ad obtinendum beneficium ſimplex non requiritur in penſione, ibidem num. 102. 251
Vide in verbo *Penſio quoad etatem*. 251

Aetas in profeſſione.

1 Ætas legitima ad Monachatum quæ ſit, in cap Cum in cunctis, num.126. de elect. 253
3 Ætas legitima quæ dicatur ad profeſſionem expreſſam tam de jure, communi, quàm ex Concilio Tridentino, in c. Nullus, num.4. & ſeq. de Regular. 328
3 Et quid in profeſſione tacita, quæ inducitur ex geſtatione annali habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi, ibid. n.7. 328
3 Et quid in profeſſione tacita, quæ inducitur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, vel aliis modis, ibid. n.10. 329
3 Statuta Ordinum, quæ requirunt ætatem majorem ſexdecim annorum ad profitendum, Concilio Tridentino non adverſantur, ibid. num.15. 329
3 Ætatem profitentis majorem, vel minorem is probare debet, qui ſe fundat in ea, ibid. n 17. 329
3 Utriuſque tamen probationes recipi poſſunt, ibidem numero 19. 319
Vide in verbo *Profeſſio quoad etatem*.
4 AFFINITAS contracta inter conſanguineos viri, & uxorem ipſius, non tranſit ad conſanguineos uxoris, nec è converſo, in c. Quod ſuper, n.3. de conſang. & affinit. 68
4 Affinitas non cauſat affinitatem, ibid. n.4 68
4 Affinitas quid, num.5. 68
4 Affines non ſunt vir, & uxor, ſed cauſa affinitatis, ibidem numer. 6. 68
4 Affinitatis impedimentum in ſecundo, & tertio genere ſublatum eſt, in cap. Non debet, num 1. & 14. de conſanguin. & affinit. 71
4 Idem de impedimento, quo ſoboles ſuſcepta ex ſecundis nuptiis conjungi non poterat conſanguineis prioris viri, ibid. num.1. & 15. 71
4 Affinitatis genera quæ ſint, & in quo differant à gradibus, ibid. num.14. 71
4 Affinitatis impedimentum, quod oritur ex fornicatione, poſt Concilium Tridentinum ultra ſecundum gradum non extenditur, ibid. num.16. 71
4 Etiam ſi ſuperveniat poſt matrimonium contractum, ibidem numer. 17. 71
4 Et ultra ſecundum gradum nec dirimit matrimonium, nec ſponſalia de futuro, ibid. n.18 71
Nec impedit contrahendum, ibid. n.19. 71
4 Affinitas ex fornicatione an hodie dirimat matrimonium ſecundo, & tertio gradu, in c. Vir qui, num.10. & ſeqq. uſque ad n.17. de conſang. & affinit. 73
4 Affinitatis impedimentum ex fornicatione reſtrictum eſt à Concilio Tridentino ad primum, & ſecundum gradum, ibidem numer. 11. 73
4 Affinitas, quæ ex fornicatione poſt contractum matrimonium ſuperveniens debiti exactionem impedit, an cenſeatur ad primum, & ſecundum gradum reſtricta à Concilio Tridentino, n.17. & ſeqq. 74
4 Affinitas ex fornicatione ultra ſecundum gradum, nec cauſat impedimentum dirimens, nec impediens, ibidem numer. 18. 74
2 Affinitas eſt quid naturale, & oritur etiam ex copula illicita, & inter infideles, in cap. Per tuas, n.22. de probat. 143
3 AFFLICTIS non eſt addenda afflictio, in cap. Licet, nu.3. & 12. de Cenſibus. 538
3 Afflicto non eſt addenda afflictio, ſed potius illius miſeriæ eſt miſerendum, in cap. Ex parte, numer. 5. & ſeqq. de Cler. ægrot. 161
3 Afflictus in uno, in alio eſt relevandus, ibid. n 6. 161
1 Afflictis afflictionem addere peccatum eſt, in c. Cæterum, num. 55. de Reſcript. 134
3 AGENTI poſſeſſorio recuperandæ in profanis obiici non poteſt vitium proprietatis etiam notorium, in cap. Conſtitutus, nu. 7. de fil. Presbyt. 481
1 In beneficialibus ſecus, ſive ſit notorium de Jure, ſive per confeſſionem ſpoliati, ſive per evidentiam facti, vel probationum judicialium, ibid. n. 8. 481
1 AGERE per ſe ipſum facilius eſt, quàm alium conducere, in c. Clerici, num.15. de poſtulan. 671
1 Agere incertum, & dimittere certum in materia morali eſt peccatum mortale, in cap. Ne innitaris, num. 341. de Conſtitut. 77
4 AGRIS ſuis ſitientibus alieni non ſunt irrigandi, in c. Ex parte, n 45. de Cler. non reſiden. 44
3 AGRICULTURAM in agro Romano Clerici ex Bulla Clementis VIII. tam per ſe, quàm per alios exercere poſſunt in caſalibus propriis, & non conductis, in c. Multa, numer. 45. Ne Cler. vel Monach. 655
3 Agriculturæ operam dare Presbytero non eſt prohibitum, in cap Præsbyter. n.9. de celebrat. Miſſarum. 575
1 ALIENARE prohibitus an poſſit compromittere, in c. Cùm tempore, n.19. uſque in fin de arbitr. 696
1 Alienare prohibitus cogi poteſt ad compromittendum juxta formam Statuti, ibid. n 39. 697
3 ALIENATIO perſonarum major, & gravior cenſetur, quàm rerum, in c Licet, n.26. & 39. de Regular. 393
Alienatio emphyteuſis.
Vide in verbo *Emphyteuſis*.
3 Pacto privatorum conveniri poteſt, ne res in Eccleſia alienentur, in c. Potuit, n.29. de Locat. & conduct. 228
3 Idem caveri poteſt in ultima voluntate, ibid. n.30. 228
3 Alienans omnia bona ſua, vel majorem partem etiam interpellatis vicibus præſumitur hoc feciſſe in fraudem creditorum, in c. Odoardus, num.37. de ſolut. 241
3 Alienans bona ſua in fraudem creditorum, non gaudet beneficio, c. Odoardus, ibid n 46. 241
3 Alienationis verbum comprehendit etiam hæredis inſtitutionem, in c. Prudentes, n.19 de Donation. 245
3 Alienatio in ultima voluntate dicitur favorabilior, quàm inter vivos, ibid. n 24. 245
3 Alienationis verbo quæ contineantur, in c. Nulli, num. 34. de Reb. Eccleſ. non alien. 225
3 Alienationis verbum largè ſumitur, quando lex, teſtator, vel pactio prohibet alienari, ibid. n.35. 225
3 Alienatio ſtrictè accipitur pro eo contractu, quo transfertur dominium, ibid. num.36. 225

Alienatio rerum Eccleſiæ.

3 Alienari non debent res Eccleſiarum immobiles, & pretioſæ mobiles, in cap. Nulli, numer. 1. & 2. de Reb. Eccleſ. non alien. 222
3 Alienatio bonorum Eccleſiæ per Canones prohibetur quibuſcumque Clericis, & multò magis laicis, ibidem numer. 3. & 5. 222
3 Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit cauſam, & ſolemnitatem, ibid. num.7. & 13. 223
3 Et cauſæ alienationis quæ ſint, ibid. n 8. 223
3 Alienatio bonorum Eccleſiæ quam ſolemnitatem requirat, & an ſufficiat ſolemnitas introducta de conſuetudine, ibid. num. 9. & 11. 223
3 Conſuetudo aliquid addens ſolemnitati à jure requiſitæ in alienatione rerum Eccleſiæ valida eſt, ſi ſit Eccleſiæ utilis, ibidem num. 10. 223
3 In Alienatione rerum Eccleſiæ decretum Judicis non requiritur, ſed ſufficit cauſæ cognitio, ibid. n.11. 223
3 Alienatio rerum Eccleſiæ etiam cum cauſa, & ſolemnitate, poſt Extravag. Pauli II. fieri non poteſt Papa inconſulto, ibid. nu. 12. & num. ſeqq. uſque ad num.19. 223
3 Fallit in 5. caſibus, ut num.19. uſque ad n.29. 224
3 Feudalia bona Eccleſiæ poſſunt infeudari non obſtante juramento de non alienando Papa inconſulto, ibid. n.20. 224
Vide in verbo *Feudalia bona*.
3 Alienantur licitè ſine beneplacito Apoſtolico fructus, & bona Eccleſiæ, quæ ſervando ſervari non poſſunt, ibidem numer. 22. 224
3 Et talia dicuntur, quæ non durant triennio, vel uſu conſumuntur, & non fructificant, ibid. num.23. 224
3 Alienari poſſunt terrulæ, vel vineolæ de conſenſu Epiſcopi tribus con-

concurrentibus, ibid num 24 224
3 Terrulæ exigui valoris quæ dicantur ad hoc, ut alienari poſſint ſine beneplacito Apoſtolico, ibid. n 26. 224
3 Alienatio bonorum Eccleſiaſticorum, quæ ſit ex neceſſitate juris non requirit ſolemnitatem, ibid. n.27. 224
3 Alienatio, & ſpecialis hypotheca differunt, ibid. n.29. 225
Hypotheca bonorum Eccleſiæ.
Vide in verbo *Hypotheca*.
3 Alienantes bona immobilia Eccleſiarum, quas pœnas incurrant, in dict. cap. Nulli, numer. 44. & 46. de reb. Eccleſ. non alien. 225
3 Alienationis contractus ſi ſit Eccleſiæ utilis, poteſt per eam ratificari, nec ab illo receditur niſi Eccleſia volente, ibid. numer. 46. 225
Alienationes rerum Eccleſiæ, quæ fiunt ex neceſſitate juris, non requirunt ſolemnitatem: ſecus ſi fiant voluntariæ, licèt ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, in c. Paſtoralis, nu. 11. de his, quæ fiunt à Prælat. 211
2 Alienationis contractus aliàs legitimè celebratus non eſt nullus ex eo, quòd Eccleſia enormiter ex illo ſit læſa, ſed annullandus ope reſtitutionis in integrum, in c. Requiſivit, num.15 de in integr. reſtitut. 687
1 Alienatio prædiorum decimalium facta ſub conditione de non ſolvendis decimis, tenet, ſed conditio vitiatur, in c. Sanè, il ſecondo, num.20. de off. Deleg. 523
Vide in verbo *Feudi alienatio* & in verbo *Papa quoad inſeudationem*.
3 Alienatio rerum Eccleſiæ etiam cum cauſa Epiſcopo eſt prohibita, in c. Niſi eſſent, n.56. de præben. 110
3 ALIENUM eſſe à lege divina quid importet, in c. Cùm eſſes, num.109 de teſtam. 274
3 ALIMENTA quid comprehendant, in cap Epiſcopus, num.8. de præben. Et qua ratione taxari debeant, ibidem numero 9. 71
1 Alimenta ſunt privilegiata, etiamſi diviti relinquantur, in c. Significantibus, num.46. de offic. Deleg. 540
2 Alimentis legatis veniunt non ſolum cibaria, habitatio, & veſtitus, ſed etiam medicinæ, ſalarium medici, ſtratum, & omnia ad victum neceſſaria, in cap. In præſentia, num.58. de probat. 126
2 Alimenta, & annuæ præſtationes, quæ ſortem principalem conſtituunt, debentur etiam decurſa ante petitionem, & interpellationem, in cap. Gravis, numer. 127. de reſtitut. ſpoliator 122
3 Alimoniæ quid importent, in cap. Non liceat, num. 4 de præben. 68
5 ALIQUID dictio verificatur in qualibet minima re, in c. Naviganti, num 14. de Uſur 161
5 *Alius*, verbum, quamvis ſit relativum diverſitatis, eſt tamen diſtributivum, & verificatur etiam in uno, in c Nobis, num. 17 de Simon. 39
2 *Aliud*, dictio eſt repetitiva ſimilium, in c Cùm non ab homine, num.40. & ſeq. de judic. 13
2 *Aliud*, dictio eſt repetitiva ſimilium, & facit poſitionem ejuſdem qualitatis ad præcedentia, in cap. Novimus, n 2. de verbor. ſignif. 385
1 Alius multa indulgemus, quæ nobis indulgere non poſſumus, in cap. Accepimus, num.61. de Pactis. 665
1 ALLEGATIONIBUS multis ſe dilatare inutile eſt, in cap.Cùm ſit ars, n 16 de ætat. & qualit. 416
1 Præterquam in compilatione librorum, in legibus, & in gloſſis, ibidem num.17. 416
3 Allegatio generalis admittitur, in cap. Non liceat, num. 2 de præben. 68
1 ALTARE unum non debet diſcooperiri, ut aliud cooperiatur, in c Ex parte, n.16 de Cler. non reſiden. 44
5 Altaris viatici privilegium Epiſcopis conceſſum cur non ademptum à Concilio Tridentino, in cap. in his, numer. 10. de privil 279
5 Altaris viatici privilegium poteſt Epiſcopus de jure concedere in ſua diœceſi tantum, & ſolus Papa in univerſo orbe, ibidem num 3 278
5 Altaris portatilis uſum Epiſcopus poſt Tridentinum Concilium concedere non poteſt, etiam in locis publicis, ibidem numer 20. 280
Fratrum Prædicatorum, & Minorum privilegium celebrandi in Altari viatico
Vide in verbo *Fratres Prædicatores*.
5 Altare ſemel conſecratum non conſecratur iterum, niſi fuerit diſſipatum, in cap. Quod à prædeceſſore, numer 31 de ſchiſmatic. 109
7 Altare privilegiatum conceditur ipſi Eccleſiæ, in c. Quidam, num.14 de celebr. Miſſar 378
5 Altaris viatici privilegium an competat Cardinalibus, in cap. Quod nonnullis, numer. 5. & ſeqq. uſque in fin. de privil 272
5 Altaris viatici privilegium, quod habent Epiſcopi, & eorum Superiores, ex cap. fin. de privil. lib. 6. non fuit ſublatum à Concilio Tridentino, ibid n.6 272
5 Et Epiſcopi eo uti poſſunt ex rationabili cauſa, etiam extra cauſam abſentiæ, ibid. num 7. 272
5 Altaris viatici privilegio uti poteſt Epiſcopus in aliena diœceſi, etiam contradicente Epiſcopo diœceſano, ibidem numer 9. 272
Altaris portatilis privilegio an gaudeant Cardinales, & Epiſcopi
Vide in verbo *Cardinalium privilegia*.
5 Altaris portatilis privilegio uti poteſt Epiſcopus electus, & confirmatus, licèt non conſecratus, id d. c Quod nonnullis, numer 15 & 17 de privil. 271
5 Altaris viatici privilegium favore cultus Divini eſt latè interpretandum, quatenus patitur verborum latitudo, ibidem num. 16 & 30 271
5 Altaris portatilis privilegium conceſſum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, non extenditur ad Epiſcopos, ibidem num 27. 271
3 ALTERNATIVÆ natura eſt ut alterutrum ſufficiat, in c. Qualiter, num. 32. de Cler non reſid. 41
3 Alternativa, *vel*, an ſit ordinis, vel electionis, ibidem numer 35 42
1 Alternativa in electione tam Provincialium, quàm Generalis, in pluribus religionibus etiam non Mendicantibus inſtituta eſt, in c. Cùm dilectus, num.37. de conſuet 206
1 Alternativa ut verificetur, ſatis eſt alteram partem eſſe veram, in c Inter cæteras, num.2 de reſcript. 147
1 Alternativa diſpoſitio unum in effectu continet, ibidem numer. 3. 147
1 Alternativè petens non dicitur præciſè alterum petere, ibidem numer. 4. 147
1 Alternativa ambiguitatem, & obſcuritatem inducit, ibidem numer 7. 147
1 Alternativa petitio pendet à voluntate debitoris, cujus eſt electio, ibid. num.8 147
1 Alternativa poſita inter perſonas reſolvitur in conjunctivam, & requirit concurſum utriuſque copulati, ibidem numero 9. 147
1 Alternativa negativa ut verificetur, an ſufficiat alterum non factum eſſe, an verò requiratur, ut neutrum ſit factum, ibidem num. 10. 147
1 Obligatus ad duo alternativè poteſt præſtare, quod maluerit, ut liberationem conſequatur, ibidem num 41 149
1 In Alternativis electio regulariter eſt debitoris, ibidem numer 42 149
1 Fallit in legatis alternativis, quorum electio in dubio eſt legatarii, ibid. num 43. 149
1 Item fallit in pœnis alternativè appoſitis, quarum electio eſt judicis, non rei, niſi in caſibus, num 42 150
1 Alternativa regulariter eſt electionis, non ordinis, ibidem numer. 46. 150
1 Fallit, ſi ſit poſita inter diverſas perſonas, & in primò nominatis ſubſit major ratio, ibid. num 47 150
4 In Alternativa prohibitione ſufficit alterum verificari, ut ſit locus pœnæ, in cap. Inſinuante, numer. 53. Qui Cler. vel voven. 55
2 Alternativa quando ponitur inter genus, & ſpeciem, ſtat reſtrictivè, & exponitur pro ideſt, in cap. Cùm non ab homine, num.5. de Judiciis. 1
2 Quando ſtatuit plura circa idem factum, ponitur pro conjuncta, ibidem num.6. 1
2 Alternativè petens non cenſetur præciſè alterum petere: fallit, ſi alternativa non poſſit niſi in uno verificari, in c Super literis, num 36 de Reſcript. 161
3 Electio in pœnis alternativis eſt judicis, in c A crapula, nu 23 de Vit. & honeſt. Cler. 7
3 AMBITIO, quid ſit, in cap. Quia in tantum, num 3 de Præbend. 75
3 AMBITIOSUS quas pœnas incurrat, ibid n 4. 76
3 AMENTIBUS, & dormientibus, qui non conſentiunt baptiſmo actuale peccatum non dimittitur, nec etiam originale, in cap. Majores, num.60. de Baptiſm. 158
3 Amentes, vel dormientes recipiunt characterem baptiſmi, ſi prius propoſitum habuerunt baptiſmum ſuſcipiendi: aliàs ſecus, ibidem num.64 158
3 Baptizari debent in furore, etiamſi contradicant, aut injuriam inferant Sacramento, ibid. n 64 158
3 Fallit in amentibus, qui ante uſum rationis in amentiam inciderunt, qui baptizantur ſicut parvuli ex intentione Eccleſiæ, ibidem num 65. 158
3 Niſi habeant dilucida intervalla, ibid n 66 158
3 Amentes ſunt baptizandi, ſi periculum timeatur, alioquin melius eſt expectare, ut ſint ſanæ mentis, ibidem numer 67 158
3 Amentes, vel dormientes, qui nunquam conſenſerunt baptiſmo, vel aliquando conſenſerunt, ſed poſteà contradixerunt, characterem non recipiunt, ibid. n 72 159
1 AMICIS duobus in contrariis opinionibus exiſtentibus ſanctum eſt pro veritate pugnare, in cap Ne innitaris, n 316 de Conſtit 68
1 Amicus an admittatur pro amico in judicio, in c. Cùm M nu 9. de Conſtit. 112
2 Amicus intimus fraterna charitate dilectus poteſt dici conjunctus, in cap. Cùm Sacerdotis, numer 11 de poſtulan 671
3 *Amittat*, verbum an importet privationem ipſo jure, in cap Quia nonnulli, num.7 de Cler non reſid 29
3 AMBROSIUS Catharinus fortè omnium primus aſſeruit Paſtorum reſidentiam eſſe de jure poſitivo humano, in c Ex parte, num 21 de Cler non reſid. 42
5 AMPHILOGIA, ſeu æquivocatione doloſè uti in judicio eſt mortale peccatum, etiamſi verba ex communi intelligentia utrumque ſenſum admittant, in cap Fal[illegible]dicus, num 124. de crimine falſ. 177
5 Amphilologia, qua uſus eſt B Franciſcus, an ſalvetur à mendacio, ibid num 128. 177
1 ANATHEMA eſt mucro Epiſcopalis, & major pœna, quæ ſit in Eccleſia Dei, in cap Cùm olim, num 14 de major & obed. 625
5 Anathema quis eſſe non poteſt pro peccatis alienis, in c Nobis, num [illegible] de Simon. 44
2 Anathema, & excommunicatio an, & in quo differant, in c Cùm non ab homine, num 21 & 27 de Judic. 10
2 Anathematis ſolemnitas quæ ſit, ibid n 24. 11
1 ANDREAS de Iſernia Reginæ Joannæ Conſiliarius, Neapoli trucidatus, in c. Ne innitaris, num 69 de Conſtit [illegible]
3 ANGARIIS Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ affligi non debent, in c Non minus, n.5. & ſeq de Immun Eccleſ 611
3 Angariæ, & perangariæ, quæ dicantur, & in quo differant, ibid num 6 811

1 ANIMA occiditur per ſubtractionem panis ſpiritualis, ſicut corpus per ſubtractionem materialis, in cap. Inter cætera, nu. 3. de offic. Ordinar. 581

1 Animæ ſunt de juriſdictione Papæ, & ſpiritualium Patrum, in c. Cùm veniſſet, num. 14. de ſacr. Unct. 446

2 Animi judicium ex perſeverantia dijudicatur, in c. Si quis, n. 50. de foro compet. 39

1 Animalia quæ arant, & ſemina portant ad agrum, gaudent ſecuritate ſicuti Presbyteri, nec pignore dari poſſunt, in c. Innovamus, num. 10. de Treug. & Pace. 638

5 Animal, quod ita ſanatum eſt, ut in priſtinum ſtatum reſtitueretur, perinde habendum eſt, quaſi numquam morboſum fuiſſet, in cap. Omnipotens, n. 21 de Accuſat 7

3 Animus probatus per extrinſeca non admittit contrariam probationem per juramentum, in cap. Vidua, num. 9. de Regular. 343

2 Animus perpetuò habitandi quando præſumatur, in cap. Præſentata, n. 4. de teſtib. 153

1 ANNATA non ſolvitur de beneficiis unitis, in c. Dudum, il ſecondo, n. 33. de elect. 270

5 Annatę utrùm in curia Romana exigantur licitè, & ſine labe ſimoniæ, latiſſimè diſcutitur, in c. Præterea, n. 6. & ſeq. uſque in fin. Ne Prel. vices ſuas. 69

5 Annatæ a quibus impugnentur, ibid. n. 7. 69

5 Annata unde dicatur, quid ſit, & quot illius ſpecies, ibidem num. 8. 69

5 Annata propriè ſumpta quæ, & quanta ſit, & de quibus beneficiis ſolvantur, ibid n. 9. 69

5 Annata Bonifaciana quæ, ibid. n. 10. 69

5 Commune ſervitium quid ſit, ibid. n. 11. 69

5 Minuta ſervitia quæ, ibid. n 12. 69

5 Quindennium quid ſit, ibid. n. 13. 69

5 Annatarum origo, & antiquitas, ibid. n. 14 & ſeq. 69

5 Damaſi Papæ teſtimonium de annatis, ibid. n. 15. 69

5 Annatarum juſtitia deducitur ex jure divino, & naturali, ibid. n. 17 & ſeqq. 70

5 Annata ſolvitur Papæ loco decimarum, ibidem numer. 18. & 25. 70

5 Joannis Andreę propoſitio in Concilio Viennenſi de vigeſima redditum totius orbis à Clericis perſolvenda pro ſuſtentatione Papæ, & Cardinalium, ibid. n 20. & 75. 70

5 Annatarum juſtitia fulcitur jure gentium, ibid n. 41. Item jure Eccleſiaſtico, n. 43. Item jure civili, n 47. 71

5 Martini V. decretum de annatis Papæ ſolvendis approbante Concilio Conſtantienſi, ibid. n. 44. 71

5 Romanam Eccleſiam excuſat neceſſitas, cùm non poſſit de ſuo omnibus providere, ibid. n. 46. 71

5 Annatæ temporis diuturnitate ex voluntariis factæ ſunt neceſſariæ, ibid n. 53. 72

5 Baſileenſis Concilii decretum contra annatas refertur, ibid. n. 58. Refellitur num. 59. 72

5 Petri de Monte Epiſcopi Brixienſis oratio pro annatis ad regem Angliæ, ibidem n. 59. 72

5 Angli ante ſubtractionem obedientiæ ſolvebant Romanæ Eccleſiæ communia, & minuta ſervitia, non autem annatam Bonifacianam, & cur, ibid. n. 60. 73

5 Denarii S. Petri qui ſint, n. 61. 73

5 Gloſſatoris Pragmaticæ Sanctionis invectiva contra annatas retunditur, ibid. n. 63. 73

5 Annalia, & Vacantia differunt ab Annatis, ibid. n. 64. 74

5 Annata eſt onus impoſitum fructibus beneficii, non autem beneficiato, ibid n 66. & 81. 74

5 Conſuetudo Normandiæ, & Diœceſis Pariſien. exigendi annalia pro deportu, an ſit reprobata, ibid. n. 67. 74

5 Annatarum ſolutioni nulla ineſſe poteſt licitationis ſuſpicio, & cur, ibid. n 68. 74

5 Annata pro eccleſiis Conſiſtorialibus, tertiam partem fructuum, & pro inferioribus dimidiam veri valoris non excedit, ibidem num. 69 74

5 Communia, & minuta ſervitia pro Epiſcopatibus, & monaſteriis Galliæ in patria reductis, ſextam partem veri valoris non excedunt, ibid. n 73. & 75. 74

5 Viennenſe Concilium quid egerit circa annatas, & vigeſimam fructuum, ibid. n. 76. 75

5 Joannis Gerſonis ſententia de annatis, ibid. n. 77. & 97. 75

5 Annata non eſt pretium beneficii, aut collationis, ſed fructuum, qui debentur Cameræ Apoſtolicæ, ibid. n. 78. & ſeq. uſque ad n. 99. maximè n. 83. 75

5 Conſuetudo, ut dimidia fructuum primi anni præſtimoniorum vacantium cedat in utilitatem menſæ Capitularis, non eſt ſublata à Concilio Tridentino, ibid. n. 81. 75

5 Annata ſolvitur non in actu proviſionis beneficii, ſed expeditionis litterarum, quæ multoties non expediuntur, ibidem num. 83. 75

5 Annata, & ſervitia pro beneficiis, bis, vel pluries eodem anno vacantibus, non ſolvuntur niſi ſemel, ibid. n. 87. 75

5 Annata minuitur pro rata reſervationis fructuum, ibidem numer. 91. 76

5 Annata non ſolvitur pro expectativis, reſervationibus, & aliis gratiis ad incerta beneficiorum corpora, ibid. n. 92. 76

5 Nec pro beneficiis compermutatis, aut quorum valor 24. ducatos non excedit, n. 93. 76

5 Annata, aut commune, & minuta ſervitia non ſolvuntur ex diſtributionibus quotidianis, cujuſcumque ſint valoris, ibidem num 94. 76

5 Duareni ſententia de annatis refellitur, ibid. n. 99. 76

1 Annata ſicut ſolvitur de beneficiis excedent. 14. ducatos, ita hodie de penſionibus ultrà ſummam ducatorum quatuordecim, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num. 88. de Reſcriptis. 182

1 Et in expeditione litterarum proviſionis beneficii, ſuper quo eſt penſio reſervata, ſolvitur detracta penſione, ibidem numero 89. 182

5 Annata pro beneficiis de novo inſtituendis ab Epiſcopo exigi non debet: Notario verò proceſſum ſcribenti aliquid honeſtum ſolvere non videtur inconveniens, in cap. In ordinando, n. 43. de Simonia. 34

1 Annatæ an in Curia Romana licitè exigantur, & ſine labe ſimoniæ, in c. Cùm pridem, n. 140. de Pactis. 659

1 ANNIVERSARIA, & officia defunctorum Epiſcopus poteſt reducere ad præſcriptum Concilii Trid. c. 4. ſeſſ. 25. in cap Ex parte, n. 30. de Conſtit. 118

3 Anniverſarium quid ſit, in cap. Cùm creatura, n. 1. & 12. de celebr. Miſſ. 587

3 Anniverſarium defunctorum ſi occurrat in feſto, fieri debet ſaltem in privato. ibid. n. 6. 587

3 Contrarium, n 9. & 23. 587

3 Anniverſario pro defunctis non ſatisfit dicendo Miſſam de Feria, ibid. num 9. 11. & 23. 587

3 Anniverſario occurrente in Collegiatis Eccleſiis, cantari debent duæ Miſſæ, una pro defunctis, alia de feſto, vel Feria, ibid. num. 23. 588

3 Idem in die depoſitionis defuncti, ibid. 588

3 ANNUS probationis debet eſſe completus, in cap. Ad noſtram n. 14. de Regul. 350

3 Dies additus biſſexto neceſſarius eſt, ut annus probationis ſit completus, ibid. n. 26. 351

3 Profeſſio facta ante annum probationis nullam parit obligationem etiam ad religionem in genere, ibid. n 34. 352

3 Favor eſt tam profeſſi, quàm religionis, ut annus probationis duret uſque ad ultimum momentum, ibid. n. 33. 352

4 Probatio fieri debet in ſolitudine, & ſilentio, in c. Inſinuante, n. 27. qui Cler. vel voven. 52

4 Annus probationis debet eſſe continuus, ibid. n. 33. 53

4 Annus probationis interrumpitur, ſi novitius animo tranſeundi ad aliam religionem duas horas in alio conventu moratus fuerit, ibid n. 36. 53

4 Secus ſi animo fugiendi aliquantiſper latitaverit intra clauſtrum, num. 37 53

3 Novitiatus, ſeu probationis tempus quamdiu duret ex veterum Canon. diſpoſitione, variæ referuntur ſententiæ, in cap. Ad Apoſtolicam, num. 2. & ſeq. uſque ad numer. 23. de Regular. 381

3 Probationis tempus ex generali conſuetudine omnium ferè ordinum ultrà annum non extenditur, ibid. n. 4. 381

3 Probationis tempus à ſuperioribus regularibus ultra annum prorogari non poteſt, ibid. n. 8. 382

3 Declaratur, num. 11. verſ. Fateor tamen. 382

3 Prorogatur à Sede Apoſtolica novitiæ morbo correptæ etiam ultra ſex menſes à finito anno, donec duret ſpes recuperandæ valetudinis, ibid. n 9 382

3 Item novitiæ, quæ verebatur, ne emiſſa profeſſione bona ſua apud mercatores exiſtentia recuperare non poſſet, ibidem num. 11. 382

3 Trid. Concil. cap 16. verſ. Finito, ſeſſ. 25. de Regularibus comprehendit etiam Moniales, n. 10. 382

3 Anno probationis hodie nec tacitè, nec expreſsè poteſt renunciari, & in hoc corrigitur cap. Ad Apoſtolicam, de Regularibus, ibid. n. 23. 383

3 Annus probationis reſtringi non poteſt à ſuperioribus regularibus, etiamſi per ingreſſum fiat alteri grave præjudicium, ibid. num 26. 383

3 Annus probationis ad quid inſtitutus, n. 41. 384

3 Annus probationis ex Concilio Tridentino non incipit niſi poſt ſuſceptum habitum, in cap. Quia ingredientibus, num. 7. de teſtam. 254

3 Anno probationis etiam in Ordinibus non Mendicantium poſt Concilium Tridentinum renunciari non poteſt, in c. Ex publico, n. 24. de Converſ. Conjug. 447

4 Anno probationis Poſt Concilium Tridentinum renunciari non poteſt, in c. Ex litteris, n. 23. de divort. 97

4 Quibus ex cauſis liceat derogare anno probationis, ibidem numer. 24. 97

4 Annus probationis eſt juris poſitivi, ibid. n. 26. 97

3 Annus probationis inſtitutus eſt, ut Religio probet mores Novitii, & Novitius auſteritatem Religionis, in cap. Significatum, n. 39. de Regul. 362

5 Annus probationis ad validè profitendum requiritur etiam in Religione ſancti Joannis Hieroſolymitani, in c. Qui Presbyterum, n. 113. de pœnit. & remiſſ. 199

5 Fallit in Bohemis, quibus indultum eſt, ut non teneantur eſſe in probatione, niſi per ſex menſes, ibidem numer. 114. pag. 300

5 Annus probationis non ſufficit, ut ſit completus, ſed uſque ad profeſſionem continuari debet, aliàs irrita eſt profeſſio, ibid. à num. 115. 300

Contrarium ibid. 300

1 AMYLUM an ſit materia conveniens ad faciendum panem conſecrabilem, in c. Ne innitaris, n. 215. de Conſtit. 53

1 Annum legitimum ſufficit attigiſſe in dignitatibus tam Secularibus, quàm Eccleſiaſticis, excepto Epiſcopatu, in cap. Cùm in cunctis, n. 18. de elect. 144

1 Annus legitimus debet eſſe completus in matrimonio tam ſpirituali, quam carnali, ibid. n. 19. 244

1 Annus trigeſimus in Epiſcopo cur debeat eſſe completus, cùm in aliis dignitatibus ſufficiat inchoatus, ibid. num. 21 uſque ad num. 25. 245

1 Annus quadrageſimus in Abbatiſſa an debeat eſſe completus, ibid. num. 123. 253

1 Annus ubi requiritur completus, an ſufficiat ultimum diem attigiſſe, an verò tempus currat de momento in momentum, ibid. num. 136. 253

1 Annorum diſcretionis tres gradus conſtituuntur, in c. Omnis, n. 34. de pœnit. & remiſſ. 311

3 Annus naturalis in quo differat à civili, in c. Ad noſtram, n. 14. de Regul. 350

3 Annus ex conſuetudine civiliter accipitur, ibid. n. 16. 350

3 Annus naturalis conficitur diebus 365. & horis ferè ſex, ex quibus

bus annus biſſextilis, ibid. num. 18. 350

1 Annus ubi incipit, ibi deſinit, & reſolvitur, ibid. num. 20. 351

3 Annus unde dictus, ibid. n 21. 351

5 Annus biſſextilis non dicitur majus ſpatium, quàm anni, ibidem num.25. 351

3 Annus tacitæ profeſſionis quando incipiat, & finiatur, ibidem num. 30. 352

1 Annus integer judicio Eccleſiæ qui dicatur, in d Literas, nu 2 de tempor. ordin. 367

3 Annui redditus inter immobilia computantur, in c. Nos quidem, num.20. de teſtam. 260

Vide *Redditus*.

5 ANTECEDENS in omni materia includitur in conceſſione conſequentis, in cap Quod à prædeceſſore, num. 84. de Schiſmat. pag. 110

5 Declaratur, ibid. num. 91. 110

5 ANTIANITAS in militibus Hieroſolymitanis currit à die ſoluti paſſagii, in cap. Qui Presbyterum, num. 119. de pœnit. & remiſſ. 100

5 Sed ea Equites non fruuntur niſi à die profeſſionis, ibidem num. 120. 100

3 ANTICHRISTUS numquid faciet aliqua vera miracula, in cap. Audivimus, num.7. de Reliq. & Vener. Sanctor. 603

5 ANTIQUI magni, & veræ Philoſophiæ Authores, in cap. Ne innitaris, num. 150. de Conſtitut. 78

5 ANTIPAPA dicitur hæreſiarca, in c. Quod à prædeceſſore, nu. 22. de Schiſmat. 104

1 APOCRISARII qui ſint, in cap. Significaſti, num.3. de Electione. 223

5 APOSTASIA eſt temerarius receſſus à ſtatu fidei, obedientiæ, vel religionis, in c. Conſultationi, num 17 de Apoſtar. 219

3 APOSTATA à religione dicitur, qui ad ſæculum redit non ſervata forma à Conc. Trident. præſcripta, in c. Si quis, nu. 56. de Regular. 338

3 Apoſtata eſt excomunicatus, & peccat mortaliter, ibidem num. 57. 338

3 Apoſtata à religione eſt infamis, in cap. Conſulti, num. 3. de Regular 397

5 Apoſtata propriè non dicitur religioſus, niſi habitum temerè dimittat, & ad ſæculum redeat, in cap. Conſultationi, n. 7. & 12. de Apoſtat. 217

5 Apoſtatæ propriè non dicuntur, niſi qui legem Chriſtianam dimittunt, vel qui relicta profeſſione, quam dimittere non licet, dimittunt ſine cauſa, ibid. num.12. 218

5 Apoſtatæ à fide, vel ex voto religionem deſerentes, in Apoſtaſia ordinati carent executione, nec poſſunt ab alio, quàm à Papa diſpenſare, ibid. num 14. 218

5 Apoſtatarum duo ſunt genera, ibidem num.17. 218

5 Apoſtatæ unde dicantur, ibid. num.20. 219

2 APOSTOLI qui dantur appellationibus, cur dicantur dimiſſoriæ, in c. Significaſti, num.4 de offic. Archid. 513

2 Apoſtoli non receperunt immediatè poteſtatem à Chriſto, ſed à Petro, in c. Perniencioſa, n 47 de off. Ordin. 553

2 Apoſtolis populos Chriſtus non diviſit, ibid. n.52. 553

2 Apoſtoli quando, & quibus verbis fuerint ordinati Sacerdotes, & acceperint poteſtatem ligandi, & ſolvendi in cap Cùm veniſſet, n.58 de ſacr. Unct. 448

2 Et in c. Presbyter, n 20. de Sacram. non iteran 457

3 Apoſtoli dicta prævalent dictis Imperatorum, in cap. Cùm eſſes, n.134 de teſtam. 275

Appellatio communia.

2 Appellationis remedium ad quid inſtitutum, in cap. Ad noſtram, n.2. & 4 de appellat. 189

2 Introductum eſt ad corrigendam judicum iniquitatem, vel imperitiam in c. Cùm tempore, n.17 de Arbitr 697

3 Appellatio unius prodeſt omnibus, ſi defenſio ſit communis, & eadem ratio vincendi, in cap. Cùm propter, num. 56. de Jure patr. 511

1 Appellationis remedium ad innocentiæ præſidium inſtitutum, in c. Dilectus, n.32. de Reſcript 190

1 Appellatio, & negligentia quoad devolutionem juriſdictionis ad ſuperiorem æquiparantur, in c Irrefragabili, §. Exceſſus, nu. 21. de offic. Ordinar. 576

1 Declaratur, ibid. n.12 577

1 Appellatio eſt à minori judice ad majorem provocatio, in c. Studuiſti, n 11. de offic. Legat. 546

2 Appellationis quatuor ſunt ſpecies, in c Paſtoralis, num. 27 de Appellat 203

5 Appellandi jus non competit niſi indebitè, & contra juſtitiam gravato, in c. Mandato, n 19 & ſeqq. de Simonia. 62

5 Appellatio eſt provocatio iniquæ ſententiæ querelam continens, ibid. n.20. 62

5 Et illius uſus fuit inventus ad corrigendum judicantium iniquitatem, vel imperitiam, ibid. n 21. 62

3 Appellationis remedium non eſt ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidium innocentiæ inſtitutum, in c. Veſtra, n.101 de Cohabit. Cler. & Mulier. 17

1 Appellatio eſt de minori ad ſuperiorem judicem provocatio, in c. Significaſti, n 59. de Elect 228

Appellatio quando admittenda, vel non.

1 Appellatio Clerici renuentis ordinari propter impedimentum an ſit admittenda, in cap. Quæris, num. 25. de ætat. & qualit pag 415

2 Appellatio à correctione legitima non admittitur, in cap. Ad noſtram, n 4 de Appellat. 183

1 Appellatio contra Canones non valet, in c. Cùm in cunctis, § Inferiora, n 14 de elect. 236

3 Appellatio generalis à quocunque gravamine non tenet, in c. Recolentes, n 17 de ſtat. Monachor. 467

1 Appellatio in his, ubi de viſitatione, & morum correctione agitur ad effectum ſuſpenſivum, non admittitur, niſi modus excedatur, in c. Dilectus, n.29 de Reſcript 190

1 Appellatio in cauſis ordinariis admittitur ad utrumque effectum etiamſi in viſitatione diœceſis cognoſcantur, ibid. num 31 & 32 190

2 Appellationi ab indebita carceratione Ordinarius tenetur deferre, & proceſſum tranſmittere ad Metropolitanum, reo tamen interim manente in carceribus, in cap. Super eo, il ſecondo, n.44 de Appellat 196

2 Appellatio in judicio non admittitur à futuro gravamine, niſi illud ſit irreparabile, ibid. n 47 196

2 Appellationi frivolæ deferendum non eſt, licèt appellatio in reſcripto non ſit inhibita, in cap. Paſtoralis, numer. 14 de Appellat. 202

2 Appellatio manifeſtè frivola ſemper inhibetur à judice, & à jure, ibid. n 20. 203

2 Appellatio latens frivola inhibetur à jure, ſed non à judice, quandiu falſitas latet, ibid num 25. 203

2 Appellatio ex cauſa probabili non expreſſa in jure non ſuſpendit juriſdictionem judicis procedentis appellatione remota, quin poſſit ſententiam exequi, ibid num 28 204

2 Fallit in tribus caſibus hic expreſſis, ibid n 29. 204

3 Appellatio à converſione fructuum in diſtributiones quando ſublata ſit à Concilio Trident. in c Quia nonnulli, num 18 de Cler non reſiden. 19

2 Appellare an, & quando liceat à ſententia arbitri, in c Cùm tempore, num 15. de arbitr. 697

1 Appellari poteſt ab inquiſitione, quæ fit contra ſubditum non præcedente fama, in cap Pernicioſam, num. 5. de Offic ordinar. 550

Vide in ver *Appellatio devolutiva*

2 Appellatio ſub conditione, quatenus propoſita petitio non admittatur, non valet, in c. Super eo, il ſecondo, num. 25. de Appellat. 198

2 Appellari poteſt à pœna arbitraria, non autem à pœna in jure expreſſa, in cap. Irrefragabili, §. Cæterum, num. 18 de Offic Ordinar. 579

2 Appellans temerè punitur de jure civili, non autem de jure canonico, in c. Super eo il ſecondo, n 4 de Appellat 192

2 Appellari poteſt ſecundum Canones etiam extra judicium, non ſecundum leges, ibid n 5. 192

2 Appellari an poſſit viva voce, dum ſententia excommunicationis profertur, ibid n.51. & ſeqq. 198

2 Appellans debet cauſam talem exponere, quæ ſi foret probata, deberet legitima judicari, in cap. Eam te, num 35. de ætat. & qualitat. 406

Appellatio an admittatur contra elect.

Vide in verbo *Electio quoad appellationem*

2 Appellationi interpoſitæ ad Papam non deferens mittitur cum literis Ordinarii ad Curiam puniendus, in c de Priore, nu. 1 de Appellat. 195

2 Appellari poteſt à correctione Prælati etiam Regularis, ſi ſit manifeſtè criminoſus, ibid. n.3. 196

2 Contrarium, ibid n 5. 196

2 Appellationi etiam extrajudiciali non deferens puniendus eſt, ibid. num.8. 196

2 Si appellatio ſit juſta, & rationabilis; alias ſecus, ibid n 9 197

2 Judex peccat deferendo appellationi manifeſtè frivolæ, ibidem num 16. 196

2 Et quid in appellatione ab interlocutoria, ibid. n 11 196

2 Appellatio in dubio præſumitur juſta, eique deferendum, ibid. num. 12. 196

2 Appellatio à correctione morum non admittitur, ibid num. 20. & 34 196

2 Niſi Prælatus etiam Regularis modum excedat in corrigendo, ibid. num. 14. 196

1 Appellatione remota privari poteſt beneficio, qui neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ exigente contumaciter renuit ſuſcipere Ordines beneficio non annexos, in cap. Quæris, n 41 de ætat & qualit. 415

2 Appellatio ad Metropolitanum non impeditur per litteras commiſſionis excitativas juriſdictionis Ordinarii, in c Grave, n 3 de Offic Ordinar. 568

1 Appellatio in reſcripto Papæ in tribus modis removeri poteſt, in c. Studuiſti, num 40. de Off Legat. 547

1 Appellatio qualiter, & quando prohibeatur per clauſulam, *Appellatione remota*, ibid. num 43. & ſeqq. 547

1 Indulgetur à jure in quinque caſibus ibi expreſſis, prædicta clauſula non obſtante, ibid. n 45 547

2 Appellatione remota an, & qualiter intelligatur remota recuſatio, in cap Super eo, il ſecondo, num 7 & 11 de Appellation. 191

Vide in ver. *Clauſula appellatione remota.*

2 Appellatio non admittitur, ubi de Regulari diſciplina, & morum correctione agitur, niſi adſit exceſſus, in c. De Priore, nu 20. de Appellat. 197

1 Appellatio an detur à ſententia lata ſuper notorio, in c Veſtra, n 101 de Cohabit. Cler & Mulier. 17

2 Appellari poteſt à judice, qui parti hoc petenti non facit ea communia inſtrumenta, in cap. Cùm Perpetuus, numer 1. de Fide inſtrum. 182

2 Appellatio in his quæ ad viſitationem, & morum correctionem ſpectant, admittitur ad effectum devolutivum tantum non autem ſuſpenſivum, in cap. Ad noſtram, num. 5 & ſeqq de Appellat 180

2 Appellare non licet in cauſis viſitationis, & correctionis ante definitivam ſententiam à quocumque gravamine, ibidem num 6. 180

Niſi à diffinitiva appellari non poſſit, aut gravamen ſit irreparabile, ibid num. 7. 182

2 Concilium Tridentinum à decretis viſitationis, & correctionis ſuſtulit appellationem ſuſpenſivam, non vero utram, ibid numer 9. 180

Appe-

Appellatio ad quem.

1 Appellatio ad proximum ſuperiorem devolvitur, nec omiſſo medio eſt appellandum, in cap. Irrefragabili, §. Exceſſus. num. 24 de offic. Ordin. 576
1 Appellatio ad partem interponi non poteſt, ibidem numer. 25. & 28. 376
1 appellatio in cauſa alteri delegata ab uno ex duobus ſociis in juriſdictionem non devolvitur ad delegantem, ſed ad ſuperiorem amborum. ibid. num.29. 576
1 Appellatio a ſententiis Capitulorum in Cathedralibus Hiſpaniarum non conſuevit interponi ad Epiſcopos, ſed ad alios Superes, ibid. num.30. 577
3 Appellatio ab Epiſcopo procedente authoritate delegata in eo caſu, in quo uti poterat etiam authoritate ordinaria, ad quem ſit interponenda, in c. Ad audientiam, il primo, n. 45. uſque ad n.49. de Eccleſ. ædifi. 626
3 Et quid ſi procedere non poterat authoritate ordinaria, ibidem num.47. 626
3 Appellatio ab erectione Parochialis factæ ab Epiſcopo infra limites Parochiæ Regularibus ſubjectæ interponi non poteſt niſi ad Papam, ibid. n.48. 626
1 Appellatio a ſententiis, & gravaminibus Commiſſarii Cruciatæ in illis caſibus, in quibus non eſt prohibita per clauſulam, Appellatione remota, an interponi poſſit ad Collectorem, an verò ad Papam ſit interponenda, in cap. Studuiſti, n 46. & ſeqq. de offic. Legati. 548
3 Appellatio, omiſſo medio, valet parte non excipiente, in c. Referente, n.4. de Præben. 78
1 Conſuetudo, ut a Delegato Papæ appelletur ad Legatum de Latere, non valet, in c. Studuiſti, n.33. de offic. Legati. 546
1 Conſuetudo appellandi ad partem, ſeù ad æqualem, eſt contra ſubſtantiam appellationis, ibid n 35. 547
3 Conſuetudo appellandi ab Ordinario inferiori ad Metropolitanum, omiſſo medio, valida eſt, in cap. Referente, num.3. de Præbend. 78
3 Appellandum eſt in dubio a collatione ſimultanea Epiſcopi,& Capituli, non ad Epiſcopum, ſed ad Superiorem, in c. Poſtulaſti, num 32. de conceſſione præb. 203
1 Appellari poteſt a ſententia Concilii ad Papam, ſed non è converſo, in c. Significaſti, n 60. de elect. 228
1 Appellantes a Romano Pontifice ad futurum Concilium, eorumque conſiliarii, & fautores incurrunt pœnas excommunicationis, & læſæ majeſtatis humanæ, & Divinæ, ex Bulla Pii II. ibid. num.62. 228
1 Item declarantur ſchiſmatici, & hæretici, ex Bulla Julij II. ibid. num.63. 228
5 Excommunicantur in Bulla Cœnæ omnes, & ſinguli appellantes ad futurum Concilium, univerſitates verò, & Collegia interdicuntur, in c. Reſponſo, num.44. de ſent. excomm 361
1 Appellare non licet a ſententia Papæ ad Tribunal Chriſti, in cap. Quanto, num 9. de translat. Epiſcopi, & in cap. Significaſti, n.61. de Elect. 228
1 Appellari non poteſt a ſententia Delegati Papæ ad Legatum de Latere, in c. Studuiſti, n.30. de offic. Legati. 546
1 Appellari non poteſt a ſententiis, & gravaminibus Conſervatorum niſi ad Papam, ibid. num.32. 546
1 Appellari non poteſt a Delegato niſi ad Delegantem, ibidem num.36. 547
1 Appellari poteſt ad Papam omiſſo medio, ibid. num.49. 548
1 Appellandi facultas ad Patriarcham non cenſetur ſublata, licèt per mille annos fuerit ſemper appellatum ad Papam, c. Treugas, n.65. de Treug. & Pace. 636
5 Appellatio ab inferiori Prælato ad Epiſcopum eſt effectus juriſdictionis habitualis apud Epiſcopum remanentis, in c. Sacro, n. 64 de ſent. excomm. 375
Vide in ver. *Iudex quoad Appellationem.*
Et in ver. *Auditor Cameræ.*
2 Appellari poteſt ad Metropolitanum, vel ad Papam omiſſo medio a ſententiis per Ordinarios latis in cauſis Regularium ſibi ſubjectorum, in dict. cap. de Priore, num. 17. & num. 37. de Appellation. 196
2 Appellari non poteſt de jure civili ad Imperatorem omiſſo medio, ſed gradatim eſt procedendum, ibid. num.18. 196
2 Appellatio cùm ſit ſpecies defenſionis, quæ eſt de jure naturali qualiter tolli poſſit a Principe, in cap. Paſtoralis, num.6. de appellat. 202
2 Appellationis remedium nulli denegandum, ibid. num.9. 202
1 Appellare non licet a ſententia Papæ ad Tribunal Chriſti, in c. Quanto, n.9. de translat. 318

Appellatio devolutiva, vel ſuſpenſiva.

1 Appellatio non impedit executionem eorum, quæ ad morum reformationem, & correctionem pertinent, in c. Irrefragabili, n 6 de offic. Ordin. 573
1 Admittitur tamen ad effectum devolutivum, ibid. n.8. 573
1 Et admittitur ad utrumque effectum, ſi Prælatus limites viſitationis, ſeu correctionis excedat. ibid. num.9. 573
1 Appellatio devolutiva a decretis ab Epiſcopo in viſitatione editis jure delegato interponi poteſt etiam ad Metropolitanum, in c. Studuiſti, n.47. de offic. Legati. 548
1 Appellatio inſpecto futuro eventu ſententiam ſuſpendit, ſed inſpecto ſtatu præſenti eam extinguit, in c. Significantibus, n. 11 de offic. Delegati. 538
3 Appellatio a datione coadjutoris, & aſſignatione congruæ datur ad effectum devolutivum tantum, in c De Rectoribus, num. 11. de Cler. ægrot. 158
2 Appellari poteſt poſt diffinitivam in cauſis viſitationis, & correctionis, ſed appallatio non ſuſpendit executionem, in c. Ad noſtram, num.8 de appellat. 189
2 Appellari poteſt ad utrumque effectum, ſi Prælatus excedat modum in corrigendo, & procedat tela judiciaria, ibid.n.11. & ſeq. uſque in fin. 190
3 Appellari non poteſt ab erectione novæ Parochiæ ad effectum ſuſpenſivum, ſed devolutivum tantum, in c. Ad audientiam, il primo, n.12 de Eccleſ. ædific. 623
2 Monachus, ſicut & Clericus appellare poteſt a correctione, ſi fiat in forma judicii, in c. Ad noſtram, n.12. de appellat. 190
Appellatio a cenſura, vel illius comminatione, aut declaratoria
Vide in ver. *Cenſura*, & in ver. *Excommunicatio quoad appellationem.*
Vide in ver. *Appellatio quando admittenda.*

Appellatio a Diffinitiva

2 Appellatio a diffinitiva cum expreſſione cauſæ manifeſtè frivolæ non tenet, in cap. Super eo, il ſecondo, num. 19. de Appellation. 192
2 In Appellationibus recipiendis a diffinitiva, & inhibitionibus decernendis ſervari debet forma cap. Romana de Appellat. lib. 6. & decretum Sacr. Congregationis Epiſcoporum, ibidem num.23. 192
2 Appellatio a diffinitiva in multis caſibus non admittitur, ibidem num. 35. 193
2 Appellari poteſt ſecundum Canones tam ante, quàm poſt litis conteſtationem, in actu prolationis ſententiæ, & poſt: ſecundum leges vero poſt ſententiam dumtaxat, in c. Super eo il ſecondo, n.1 & 16. & ſeqq de appellat. 191
2 Et ratio differentiæ triplex aſſignatur, ibid. n.2. 191
2 Appellari poteſt poſt ſententiam diffinitivam etiam nulla cauſa expreſſa, & ſufficit dicere, Appello, ibid. n.16. 192
2 Quod procedit etiam in cauſis electionum, licèt in his tutius ſit cauſam exprimere, ibid. n.17. 192
2 Idem procedere etiam appellatione, quæ fit a judice extra judicium, ibid n.18. 192
2 Et quid in appellatione extrajudiciali, quæ fit a parte contra partem, ibid. remiſſivè, n 20. 192
2 Appellari non poteſt à diffinitiva, niſi gravet, ibid n.21. 192
2 Sufficit tamen quale cumque gravamen etiam modicum, ibidem num.22. 192
2 Appellari poteſt poſt ſententiam diffinitivam etiam in cauſis viſitationis, & correctionis, ſed ad effectum devolutivum tantum, non ſuſpenſivum, niſi gravamen ſit irreparabile, ibidem num.30. 193
Vide in verbo *Appellatio ab interlocutoria.*

Appellatio ab interlocutoria.

2 Appellatio admittitur ſecundùm Canones ab interlocutoria, vel gravamine aliquo, dummodò concurrat decem, quæ hic exprimuntur, in cap. Super eo, il ſecondo, num. 24. de appellat. 192
2 Appellatio ab interlocutoria, vel alio gravamine ante diffinitivam in quibus caſibus admittatur ex Concilio Tridentino, ibidem n.29. & ſeq. uſque ad n.51. 193
2 Appellare non licet in cauſis viſitationis, & correctionis ante diffinitivam ſententiam à quocumque gravamine, in cap. Ad noſtram, n.6. de appellat. 189
2 Niſi a diffinitiva appellari non poſſit, aut gravamen ſit irreparabile, ibid n.7. 189
2 Appellari poteſt ab interlocutoria de jure civili, quando non expectatur alia diffinitiva, c. Super eo, il ſecondo, num. 26. de Appellat. 193
2 Item a gravamine quod per diffinitivam, vel per appellationem a diffinitiva reparari non poteſt, ibid. num 28. 193
2 Appellari poteſt a gravamine etiam reparabili, quando judex extrajudicialiter procedendo gravat partes, ibidem num. 37. pag. 193
5 Appellatio non datur a gravamine, quod reparari poteſt per appellationem a diffinitiva, in cap. Per tuas, num.25. de ſentent. excommun. 353
5 Appellare quis poteſt a gravamine, & appellationem proſequi non obſtante exceptione excommunicationis, ibid. n 40. 354
Vide in verbo *Excommunicatio quoad appellationem* & in verbo *Excommunicationis exceptio.*
2 Appellatio non datur ſecundum leges niſi a diffinitiva, ſed ſecundum Canones appellatur a quocumque gravamine, in c. Venerabilis, n.5. de Judic. 32
2 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid. n.12. 32
Vide in verbo *Appellatio quando admittenda.*

Appellatio a mala Epiſcopi electione, & reprobatione examinatorum.

1 Appellatio devolutiva in vim Concilii Tridentini datur a reprobatione examinatorum, ſed non ab irrationabili judicio Epiſcopi, in c. Eam te, te, n.26. de ætat & qual. 405
1 Appellatio a mala Epiſcopi electione ex ſententia Rotæ ita demum conceditur, ſi Epiſcopus dolosè, & irrationabiliter judicaverit, ibid. n. 30. 405
1 Et irrationabilitas, & dolus liquidè probari debent, ibidem dict. num. 30. 405
1 Contrarium ex ſententia Sacræ Congregationis Concilii, ibidem n 31. uſque ad n. 40. 405
1 Appellare poteſt magis idoneus poſtpoſitus a mala Epiſcopi electione, & provocare præelectum ad novum examen, ex Conſtitutione S. Pii V. ibid. n.17. 405
1 Appellans a reprobatione examinatorum, & a mala Epiſcopi electione, poteſt provocare præelectum ad novum examen, ibid. num.36. 407
1 Appellare an liceat in concurſu Parochialis Eccleſiæ a reprobatione examinatorum Synodalium, & ad novum examen provocare, in c. Cùm ſit ars, num.57. & ſeqq. uſque in fin. de ætat. & qualit. 439
1 Appellari poteſt a reprobatione Epiſcopi, qui judicium examinatorum ſequutus unum magis idoneum prætulerit, ib. n.53. 439
Vide in verbo *Concurſus.*

Appellatione pendente.

5 Appellatione pendente ſtatus condemnati integer eſt, nec inter infames interim eſt habendus, in cap. Omnipotens, numer. 4. de accuſat. 6

Appellatio quoad tranſlationem actorum.

1 Appellans tenetur expenſis ſuis acta omnia primæ inſtantiæ producere coram judice appellationis, in c. G. Perpetuus, nu. 10. de fide inſtrum. 362
Vide in verbo *Acta*.
1 APPROBARE, & credere eſſe validum, in quo differant, in c. Significatum, num. 13. de Regular. 360
3 APPROBATUS ad aliquod officium non poteſt in ſimili officio reprobari requirente eandem perſonæ idoneitatem, in cap. Ad Apoſtolicam, num 44 de Regular. 374
1 Approbato ad ordines, aut ad officium, vel beneficium, objici non poteſt, quòd ſit criminoſus, vel irregularis, niſi poſteà nova cauſa ſupervenerit, in cap. Accepimus, num. 2. de ætat. & qualit. 431
1 Ampliatur, Ibid. num. 3 & 17. 431
1 Declaratur, num 4 & 18. 431
1 Approbatus ad ſacros Ordines cenſetur etiam approbatus ad beneficium, nec debet iterum examinari, ibidem num. 11. 32. & 35. 431
1 Fallit in beneficio Curato, num. 40. 433
1 Item fallit, quando Epiſcopus per alium examinavit, ibidem num. 15. 431
1 Item fallit in Epiſcopo ſucceſſore, ibid. num. 16. & 42 432
1 Item fallit in ordinato, qui eligitur ad beneficium in alia diœceſi, ibid. num. 17 432
6 Approbatus ad dignitatem eſt examinandus ad ordinem eidem dignitati annexum, niſi ſtatim cum collatione dignitatis examinatus, & ordinatus fuerit, ibid num. 17. 432
1 Approbatus ſemel poteſt reprobari ex nova cauſa ſuperveniente reſpectu criminis, ſed non reſpectu illiteraturæ, ibidem numer. 38. 433
1 Approbatus ad ordines poteſt ad beneficium ab Epiſcopo ſucceſſore iterum examinari, & reprobari, ibid 42. 433
1 Approbatio non eſt ſententia diffinitiva, ſed decretum admiſſorium, ibid. numer 43. 433
1 Approbatus ad duas Parochiales, debet ad tertiam æqualem, vel minorem iterum examinari, ibid. num 45. 433
1 Approbatus ſemel Regularis ab Ordinario ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, an, & quando poſſit iterum examinari, & reprobari, in cap. Grave, numer. 50. de offic. Ordin. 602
1 Prælatus poteſt contra factum proprium venire reprobando prorſus illiteratum, quem ſemel approbavit, in cap. Accepimus, n. 47. de ætat. & qualit. 434
1 Approbatus ſemel poteſt reprobari favore publicæ utilitatis, in c. Quoniam, n. 31. de offic. Delegat. 531
1 AQUILEJENSIS Concilii decretum de tranſlatione Sanctorum Corporum, & Reliquiarum, refertur in cap. Cùm ex eo, n. 38. de reliq. & vener. Sanctor. 613
1 ARBITER procedit in ſubſtantialibus ſervato ordine judiciali, in c. Contingit, n. 22. de arbitr. 700
1 Arbiter eſſe non poteſt, qui non poteſt eſſe judex, in c. Cùm tempore, n. 10 de arbitr. 695
1 Nec poteſt arbiter, quod non poteſt judex, Ibid. n. 13. 695
1 Arbiter an habeat coercitionem, ibid. n 14 695
1 Arbitri, vel judicis ſententia an, & quando poſſit pro parte valere, & pro parte non, ibid. n. 18 696
1 Arbiter citare debet partes, & præfigere illis terminum ad audiendam ſententiam, in capit. Ex parte, numer 8. de arbitr. 702
1 Arbitri, & arbitratores habent ſolam notionem, nec pœnam, vel mulctam poſſunt partibus infligere, ibidem numer. 36. pag. 704
1 Arbitri poſſunt ordinare, ut una pars de facto dimittat beneficium, in quo jus non habet, & pecuniam à collitigante recipiat, in c. Non ſine, n 6. de arbitr. 690
1 Arbitris an, & quando liceat ordinare, ut una pars cedat liti ſpirituali, & recipiat aliquid temporale, ibid. n 7 690
1 Arbitro non creditur, ſi de compromiſſo non conſtat, licèt aſſerat in laudo factum fuiſſe compromiſſum, in c. Cùm in jure, n 39 de off Deleg. 535
1 Niſi laudum ſit latum partibus præſentibus, & non contradicentibus, ibid n 40 535
1 ARBITRAMENTUM eſt quædam tranſactio, in cap. Contingit, n. 20. de arbitr. 699
1 Arbitramentum non dicitur propriè ſententia, vel quaſi, neque actio, oritur ex arbitramento, ſed ex compromiſſo, ibid. num 26. 700
1 Arbitramentum iniquum etiam juratum, per ſuperiorem emendatur, in cap. Non ſine, num 2. & 26. verſ. Quartò nota, de Arbitr 690
1 ARBITRARI de re ſpirituali non eſt actus ſpiritualis, in c Contingit, n 10 de Arbitr. 699
1 ARBITRATOR eligitur, ut differentiam amicabiliter componat ſine ordine judiciario, in cap Contingit, numer. 23. de Arbitr. 700
1 Arbitrator non fert ſententiam, nec coram ipſo judicium vertitur, in c Ex parte, n 24 de Arbitr. 701
1 Arbitratores pronunciando pro bono pacis poſſunt excedere limites juris: ſed judices contra jus pronunciare non poſſunt, in c Nihil eſſent, n 6 & 41 de Præben. 136
1 ARBITRIA redacta ſunt ad inſtar judiciorum, in cap. Contingit, num 21 690
1 Et in c. Cùm tempore, n 10. de arbitr. 695
3 Arbitrium quid ſit, in eodem capit. Contingit, numer 11. pag. 700
1 Arbitrium latum ſuper pluribus capitibus ſuſtinetur quoad ea, quæ à compromittentium poteſtate dependent, in cap. Cùm tempore, n 16 de Arbitr. 695
1 Arbitraria tot videntur, quot ſunt res, de quibus fuit compromiſſum, ibidem num 17 695
1 Arbitrium eſt quædam tranſactio in arbitrium, boni viri arbitrio moderanda, ibid. n. 21. 695
Declaratur, num. 19. verſ. *Et in hoc caſu*
1 Arbitrium, & judicium in quibus differant, in cap. Ex parte remiſſivè, num 19. de Arbitr 701
1 Arbitrium ſimoniacum, & doloſum non valet, in c Non ſine, n. 1 de Arbitr. 690
1 Arbitrium, ut una pars cedat liti ſuper beneficio, & recipiat pecuniam ab altera, eſt Simoniacum, ibid n. 3. 690
1 Fallit, ſi intercedat authoritas Papæ, ibid n 5. 690
1 Item fallit, ſi renuncians nullum jus habeat in beneficio, ibidem num. 6. 690
1 Et quid in dubio, ibid. num. 8. 690
3 Arbitrium in ſenectute dijudicanda qualiter ſit regulandum, in c. Cùm ſis, n. 21. de Converſ Conjugat 436
1 Arbitrium judicis ſuccedit in his tantum, quæ à lege non ſunt determinata, in cap. Nonnulli, n 19. de reſcript 167
3 Et in c. Cùm contingat, n. 51. de Decim. 120
1 Arbitrium regulatur à jure, in c. Ut juxta, num. 14 de Offic Ordin. 554
1 Arbitrium liberum, & abſolutum nullis ſubiacet regulis juris poſitivi, in c. Ne innitaris, n 238. de Conſtitut. 53
1 Arbitrii verbum in dubio viri boni, & à jure regulatum ſignificat, ibid. n. 39. 55
1 Clauſula *Arbitrio Rote*, quid importet, ibid n 240. 55
2 Arbitraria redacta ſunt ad inſtar judiciorum, in c. Olim, n. 12. de litis conteſt. 83
Vide in verſ. *Iudicis arbitrium*.
5 ARCANA Regni alieni ſcrutari non convenit, in c Sicut olim, n. 4 de Accuſat. 24
1 ARCHIDIACONI opinio ſuper ſexto libro Decretalium prævalet communi opinioni, in c Ne innitaris, num. 161 de Conſtitut. 47
8 ARCHIDIACONUS, & Archipresbyter Auximanus tenentur reſidere, licèt nullos habeant redditus, ſed ſolum ſtallum in Choro, in c. Cùm omnes, n. 26. de Conſtit. 94
5 Archidiaconi, Decani, & aliorum inferiorum appellatione non veniunt Abbates nullius diœceſis habentes juriſdictionem ordinariam excluſis Epiſcopis, in c. Accedentibus, n 32. de exceſſ. Prælat. 212
4 Archidiaconus contra prohibitionem Epiſcopi an poſſit exercere officium ſuum, in c. Litteræ quas, num. 22. de Matrim contract. cum interd. Eccl. 27
1 Archidiaconi, & Archipresbyteri officia quomodo invicem ſe habeant, & in quibus diſtinguantur, in c. Ad hæc, nu. 1 & ſeq uſque in fin. de Offic. Archid. 507
2 Dubia plura inter Archidiaconum, & Archipresbyterum Adrienſem, ibid. n 2. & 10. verſ. *Ex ſupradictis*. 509
1 Archidiaconus, & Archipresbyter Vicarii Epiſcopi à jure ſunt conſtituti, ibid n. 3. 509
1 Dignitates Archidiaconatus, & Archipresbyteratus habent ſe tamquam excedentia, & exceſſa, ibid n. 4. 509
1 Archipresbyter eſt major ordine, Archidiaconus eſt major adminiſtratione, ibid. n. 5. 509
1 Archidiaconatus poteſtas, quæ complectatur, ibid n 6. 509
1 Archidiaconus unde dicatur, ibid n 7. 510
1 Archidiaconus eſt Vicarius Epiſcopi quoad juriſdictionem, Archipresbyter quoad Sacerdotalia, ibid n. 9 510
1 Divinorum celebratio an ſpectet ad Archidiaconum, vel Archipresbyterum, ibid. n 13. 510
1 Archidiaconi, Præpoſiti, & Decani ferè tot ſunt ex conſuetudine, quot ſunt Eccleſiæ, ibid n 15 510
1 Archidiaconus poſt Epiſcopum omnibus præeſt, ibidem numer 16. 510
1 Si ſit Presbyter, in quibus præſit Archipresbyter, ibidem numer. 17. 510
1 Euchariſtiæ cuſtodia an ſpectet ad Archidiaconum, vel ad Archipresbyt. ibid. n 21 511
1 Abbates, & Abbatiſſas ponere in ſede, & inſtitutio corporalis ſpectat ad Archidiaconum, ibid n 22. 511
1 Archidiacono quæ competant de jure communi, ibidem numer. 23. 511
1 Archidiaconi jus examinandi promovendos ad ordines, & beneficia, an ſit ſublatum à Concilio Tridentino, ibidem numer. 25. 511
1 Archidiaconus cur dicatur oculus Epiſcopi, ibid n 26. 512
1 Poteſt modicam pœnam imponere, & ad modicum tempus ſuſpendere, ibid. num 27. Habet curam, num 28. Eſt Vicarius Epiſcopi in omnibus, & habet juriſdictionem ordinariam, ibid num. 29. 512
1 Archidiaconatus dignitas poſt Epiſcopalem eſt major dignitas in Eccleſia Dei, & ſic major Abbatiali, ibid n 30 512
1 Epiſcopus an poſſit removere Archidiaconum à Vicaria, & illius munera exercere, ibid n 31 512
1 Archidiaconus eſt Vicarius non ab Epiſcopo aſſumptus, ſed datus à jure, ibid num 32 512
1 Archidiaconus non dat commendatitias ad Ordines, in c. Significaſti, n. 1 de Offic Archid. 511
1 Archidiaconus de jure communi an poſſit concedere dimiſſorias abſente Epiſcopo, ibid. n 11. 511
1 Archidiaconatus eſt dignitas in Cathedrali, nec comprehenditur in c. Statutum, de elect. in 6. in c. Cum in cunctis, § Inferiora, num 32 de Elect. 359
1 Archidiaconatus de jure annexum habet ordinem Diaconatus, in c. Ut Abbates, n 12. de ætat & qualit 438
1 Sed ex ſtylo ubi eſt prima dignitas poſt Pontificalem, requirit Ordinem Presbyteratus, ibid. n 13 438
1 Archidiaconus de jure eſt prima dignitas poſt Pontificalem, & caput Capituli, ibid. num 28. 510

1 Et

3 Et ad eum ſpectat Capitulum convocare, ibid. n.27. 389
1 Ac ſi renuerit, cogi poteſt ab Ordinario, ibid. n.28. 389
1 Archidiaconatus dignitas an ſit major Abbatiali, vel è converſo, ibid. num 29. & 31. 389
5 Archidiaconi plures eſſe poſſunt in eadem Eccleſia, in c. Licèt, num. 2. de Pœnis. 385
5 Et an omnes debeant eſſe Doctores, itaut optari non poſſint a Canonicis non Doctoribus, ibid. 385
3 Archidiacono habenti nudum jus præſidendi in Choro, dum reſidet in locis ſuæ juriſdictioni ſubjectis, non debentur diſtributiones, in c. Licèt, num.162 de Præben. 143
3 Debentur tamen abſentibus pro exercitio curæ animarum ſuæ Dignitati, vel Canonicatui incumbentis, ibid. n.163. 143
3 Dum ſunt in actu adminiſtrandi Sacramenta, vel ea exercendi, quæ ad curam ſpectant, n.164. Et dummodò hoc præſtent per ſeipſos, ibid. n.165. 143
3 Archidiaconi, Decani, & alii inferiores viſitare debent per ſe ipſos, aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi, in c. Procurationes, num.8. de Cenſib. 547
3 Nec hodie poſſunt viſitare per alios in caſu legitimi impedimenti, ibid. num 9. 547
3 Archidiacono per alium viſitare volenti prohibere poteſt Epiſcopus, non obſtante quòd ab immemurabili per alium viſitaverit, ibid. num.10 547
3 Archidiaconus qui abjuravit inſtitutiones, & cuſtodias vacantium Eccleſiarum, non poteſt eas repetere, in c. Cùm veniſſent, num.29. de Inſtitut. 183
1 Archidiaconus in Monaſterio juriſdictionem non habet, niſi quantum tribuit ei generalis, vel ſpecialis conſuetudo, in c.Dilecto, n.1. de Offic. Archid. 516
3 ARCHIEPISCOPUS poteſt procedere contra Epiſcopos deſerentes Eccleſias ſuas excommunicando, & ſuſpendendo, non autem removendo eos ab Epiſcopatu, vel adminiſtratione, in c. Ex tuæ, n.16. de Cler. non reſidentibus. 55
3 Archiepiſcopus, qui propria temeritate ab Eccleſia receſſit, & commonitus non rediit, poteſt ſpoliari Archiepiſcopatu, in c. Qualiter, num. 1. de Cler. non reſid. 49
1 Archiepiſcopus ante ſuſceptum pallium, & Epiſcopus non conſecratus poſſunt exercere ea, quæ ſunt juriſdictionis tantum, in c. Quanto, num 37 de Conſuetud. 200
1 Archiepiſcopus non dicitur niſi recepto pallio, in cap. Licèt de viranda, num 8. de elect. 232
2 Archiepiſcopus Theatinus an ſit manutenendus in poſſeſſione viſitandi loca ſubjecta Abbatiæ S. Joannis in Venere, donec Commendatarius probaverit per rem judicatam ſe in illam utramque juriſdictionem exercere, in c. Cùm olim, num. 36. & ſeq. uſque in fin. de præſcript. 180
1 Archiepiſcopus in viſitatione Provinciæ, Epiſcopo negligente, poteſt in criminibus notoriis procedere, & pœnas ordinarias imponere, in c. Dilectus, il primo, n.39. de reſcript. 190
2 Archiepiſcopus poteſt cognoſcere cauſas ſubditorum ſuffraganei in prima inſtantia, negligente, non autem conſentiente Epiſcopo, in c. Significaſti, n.36. de foro compet. 78
5 Archiepiſcopus licèt ſit judex ordinarius ſuorum ſuffraganeorum, nullam tamen juriſdictionem exercere poteſt in eorum diœceſibus, niſi in caſibus in jure expreſſis, in c. Sicut unire, num.8. de exceſſ. Prælat. 207
3 Archiepiſcopus qui aliquid aufert ex bonis Epiſcopi, accedens ad Provinciale Concilium, pœna quadrupli eſt puniendus, in cap. Procurationes, n.26. de Cenſib. 548
1 Archiepiſcopus habet juriſdictionem in ſubditum ſuffraganei, qui publicè per beneficium detinet illicitè, in c. Ad extirpandas, num.2. de fil. Presbyt. 470
1 Et eſt judex in communi vitio Provinciæ, ibid. n 3. 470
1 Archiepiſcopus in viſitatione poteſt uti opera trium Canonicorum Eccleſiæ ſuæ, in c. Ut juxta, n.11. de Off. Ordin. 593
1 Et quid in Epiſcopo, ibid. n.12. & 25 593
2 Archiepiſcopus qui proceſſum contra ſe fabricatum ſubtraxit, an habeatur pro convicto de criminibus, de quibus fuit accuſatus, an ve, & qua pœna pro ſubtractione ſit puniendus, in cap. Pervenit, il primo, num.10. & ſeqq uſque in fin. de teſtib. cogen. 159
1 Archiepiſcopus appellare poteſt ante ſuſceptionem Pallij, in cap. Eam te n.10. de reſcript. 404
1 Archiepiſcopo qui juſta cauſa ceſſit, licitè de Epiſcopatu vacante provideri poteſt, in c. Cùm ex illo, num.20. de tranſlat. Epiſcop. 315
1 Imò, & de Parochiali, ibid num.21. 315
1 Secus ſi ceſſio facta fuerit in fraudem ad obtinendum Epiſcopatum locupletem, ibid. num.22. 315
1 Sed qui fraudem allegat, probare debet, ibid. n.23. 316
1 Archiepiſcopus poteſt celebrare ſine pallio, & ſandaliis, in cap. Quia nos, n.1. & 5. de Author. & uſu Pall. 325
Vide in ver. *Pallium*.
Vide in ver. *Metropolitanus*.
1 Archiepiſcopus ab omnibus ſuffraganeis eſt conſecrandus: aliàs irrita eſt conſecratio, in c. Si Archiepiſcopus, n.1 & 9. de Tempor. Ordinat. 364
1 Archiepiſcopus conſecrari non poteſt niſi in civitate Metropoli, Comprovincialibus ibi convenientibus, ibid. n 6. 364
1 Archiepiſcopi juſſus in conſecratione Suffraganei eſt actus juriſdictionis, non ordinis, ibid. n.13. 365
1 Archiepiſcopus in conſecratione Epiſcopi debet ſtare ſententiæ majoris partis ſuffraganeorum, ibid. n.15. 365
1 Sed ſi eam non ſequitur, nihilominus tenet conſecratio, ibidem num.16. 365
5 Archiepiſcopus non poteſt deputare Officiales in diœceſibus ſuorum ſuffraganeorum pro appellationibus ad eum interponendis, in c. A nobis, il primo, n.27. de ſenten. excomm. 331
1 Archiepiſcopatui renuncians deſinit eſſe Archiepiſcopus, & remanet tantùm Epiſcopus, & exhibet obedientiam Archiepiſcopo, in cujus diœceſi moratur, in c. Ad ſupplicationem, n.3. de Renunciat. 232
1 Archiepiſcopus qui renunciavit Archiepiſcopatui, poteſt exercere pontificalia in loco exempto etiam ſine licentia Ordinarii, vel de alienis Clericis ſibi miſſis, ſed Pallio uti non poteſt, etiam Diœceſana licentia, ibid. n.5 333
1 ARCHIMANDRITA idem eſt quod Abbas, in c. Ut Abbates, num.6. de ætat. & qual. 388
3 Archimandritæ Meſſanen. palatium etiam conductitium, non fixum, & habens Eccleſiam conjunctam in civitate Meſſanen. gaudet immunitate Eccleſiaſtica ſtante legitima conſuetudine, in c. Eccleſiæ, n.35. de Immun. Eccleſ. 648
3 Familiares Archimandritæ gaudent privilegio fori ſtante etiam conſuetudine, ibid. n.37. 648
3 Archimandrita in Civitate Meſſanen. degens poteſt Magiſtratus coercere cenſuris ſuam juriſdictionem turbantes, ibid. num.38. 648
1 ARCHIPRESBYTERI, & Archidiaconi officia quomodo invicem ſe habeant, & in quibus diſtinguantur, in c. Ad hæc, n.1. & ſeq. uſque in fin. de Off. Archid. 509
1 Archipresbyteri officium quod ſit, ibid. n 8. & ſeq. 510
1 Archipresbyter in quibus ſubſit Archidiacono, ibid. num. 10. & 16. 510
1 Archipresbyter poteſt vices ſuas alteri delegare, ibid. numer. 12. 510
1 Archipresbyter habet curam animarum, & ideò debet in Presbyterum ordinari, in c. Ut Abbates, n 4. de ætat. & qual 387
1 Archipresbyter an ſit major Archidiacono, ibidem num. 30. remiſſive. 389
Archipresbyter Saponariæ.
Vide in ver. *Eccleſia Collegiata*.
3 ARGENTINÆ Eccleſiæ Canonicorum inordinata ordinatio de ſuis nepotibus in Canonicos aſſumendis, redarguitur ab Hoſtienſi, in c Grave, nu.8. de Præben. 125
1 ARGUMENTUM a majori ad minus qualiter procedat, in cap. Cùm contingat, num.48. de ætat. & qual. 421
3 Argumentum de tamquam, ſeu reſpectivis, in c. Poſtulaſti, n. 14. de conceſſ. præben. 201
3 Argumentum a communiter accidentibus valet, in cap. Cùm ſis, num.57. de Converſ. Conjugat. 438
4 Argumentum a contrario ſenſu non ſumitur, ubi alia jura contradicunt, in cap. De illis, il ſecondo, nu.6. De deſponſ. impuber. 27
1 Argumentum a minori ad majus ſumitur affirmativè, a majore autem ad minus ſumitur negativè, in c. Cùm in cunctis, n.9. de elect. 244
2 Argumentis frequenter, & collationibus latens veritas aperitur, in c. Cùm veniſſent, num.98. de judic. 29
3 Argumentum a poteſtate ordinis ad poteſtatem juriſdictionis, & è converſo validum eſt, in c. Nullus, n.2. de Paroch. 304
3 Declaratur, ibid. n.3. uſque ad num.7. 304
3 Argumentum ab etymologia vocabuli validum eſt jure, in cap. Cùm ſecundùm, n.7. de Præben. 90
3 Si negativè ſumatur, ſed ſi affirmativè, ita demum valet, ſi definitioni rei non contradicat, ibid. n.10. 90
3 Et quid in etymologia nominis proprii, ibid. n.11. 90
3 Argumentum a genere ad ſpeciem affirmativè non valet, ſed negativè, ibid. n 12. 90
3 Argumentum a conſecratione Eccleſiæ ad conſecrationem miniſtri, & è converſo valet, ibid. n.22. 91
3 Argumentum ab identitate rationis non procedit in materia correctoria, in c. Cùm virum, n.14. de Regular. 367
3 Argumentum de ſervo ad Monachum non procedit, ubi contrarium reperitur in jure expreſſum, in c. Monachi, n.22. de ſtatu Monach. 457
3 Argumentum a ſimili, vel ab identitate rationis non habet locum in his quæ exorbitant a jure communi, in cap. Quod Dei timorem, num.11. de ſtatu Monach. 472
3 Argumentum de parte ad totum, vel de ſingulis ad univerſos, multoties vacat, in c. Recolentes, n.25. de ſtatu Monach. 467
1 Argumentum a matrimonio carnali ad ſpirituale validum eſt, in c. Quanto, n.3. de tranſlat. Epiſc. 318
1 Argumentum a contrario ſenſu eſt fortiſſimum in jure, & quandò ſecùs, in c. Publicato, n.49. de elect. 312
2 Argumentum a contrario ſenſu quamvis fortiſſimum, in jure tamen aliquando vacat, in cap. Nullus, num. 6. & ſeqq. de foro compet. 44
1 Argumentum de pacto ad legem validum eſt, in cap. Conquerente, num.59. de Offic. Ordin. 589
3 Argumentum de bello ad peſtem validum eſt, in c. Non minus, n.60. de immun. Eccleſ. 636
1 Argumentum a contrario ſenſu non procedit ad correctionem juris communis, nec quando non ſumitur a contrario ſenſu rationis, ſeu mentis legis, ſed ſimpliciter a contrario ſenſu litteræ, in c. Ad extirpandas, num 18. de fil. Presbyt. 471
3 Argumentum a contrario ſenſu aliquando vacat, in cap. Sicut te, n.26. & 29. ne Cler. vel Monach. 677
4 Argumentum a matrimonio ſpirituali ad carnale validum eſt, in cap. Tuæ fraternitati, n 10. de ſponſ. & matrim. 15
4 Fallit ibid. num.34. 18
1 Argumentum a pacto, vel teſtamento ad legem, ſtatutum, vel conſuetudinem, an, & quando procedat, in c. Quæ in Eccleſiarum, num. 50. & num. ſeq. de Conſtitut. 100
2 Argumentum ab acquiſitione ad uſucapionem non valet, & multi poſſunt acquirere, qui non poſſunt uſucapere, in c. Gravis, n.105. & reſtit. Spoliat. 120
3 Argumentum quid ſit, & quot modis, in cap. Veſtra, num. 21. de Cohabit. Cler. & Mulier. 12
3 Arguitur quandoque de intrinſecis ad extrinſeca, in c. Quia diverſitatem, n 5. de conceſſ. præbend. 192
2 Argumentum a ſpeciali validum eſt in jure, in c. Quia diverſitatem, n.27. de conceſſ. præbend. 193
3 Argumentum a feudo ad emphyteuſim an, & quando procedat, in c. Inſinuatione, n.13. & ſeqq. de feud. 230
3 Argumentum de feudo ad emphyteuſim non procedit, quando obſtant regulæ, vel diſpoſitio juris communis, ibidem num. 16. & ſeqq. 230

3 Argumentum de feudo ad emphyteuſim im materia juris accreſcendi non procedit affirmativè, ibid. n.18. & ſeq. 210
5 Feudalia jura an poſſint allegari in emphyteuſi ad deciſionem cauſarum, ibid n.14 & ſeqq. 210
4 Argumentum a partium enumeratione validum eſt in jure, in cap. Licet, num 4. de Crimin. falſ. 131
5 Si ſpecies omnes enumerarentur, aliàs ſecus, ibid n.32. 132
5 Argumentum a minori ad majus non procedit affirmativè, ſed negativè, in c. Cùm illorum, n. 10. de ſent. excomm. 347
5 Argumentum a contrario ſenſu non ſemper pro lege, & certa ratione ſuſcipitur, in c. licèt Heli, num.25. de Simon. 50
1 Argumentum a communiter accidentibus validum eſt, in c. Ne innitaris, num. 263. de Conſtit. 61
5 Argumentum a contrario ſenſu non procedit, ubi appoſitum reperitur ſtatutum a jure, in c. Pervenit, num.24. de adulter. & ſtupro. 150
1 ARISTOTELES in primo Ethicorum, c.3. expenditur, in c Ne innitaris, num 100. de Conſtit 39
1 ARMA deferendi licentia adverſus edictum Principis laici a quo ſit Clericis concedenda, in c. Eccleſia S. Mariæ, num. 24. de Conſtitut. 121
1 Arma Clerico ablata a Curia ſæculari an ſint ei reſtituenda, ibid. num 27 121
1 Armorum uſus jure Canonico eſt Clericis interdictus, ibidem num.35 123
1 Arma edicto Principis ſæcularis prohibita, an liceat miniſtris Curiæ laicalis in Eccleſia perquirere, & inde auferre, ibidem numer 37. 123
5 AROMATARIUS qui fabarum farinam miſcuit in cera candelarum, puniri poteſt a Prælato habente in laicos juriſdictionem Epiſcopalem, in c Licèt n 8. de Pœnis 226
4 AROMATARIORUM uſus Fratribus Minoribus qualiter permittatur, in c. Nimis prava, n.59. de exceſſ. Prælat. 227
5 ARS faciendi taxillos prohibita eſt, in c. de cætero, num.13. de homicid. 128
Ars artium eſt regimen animarum, in c. Cùm ſit ars, num.2. de ætat. & qual. 435
2 ARTICULUS quid ſit, in c. Olim num.91. de lit conteſt. 87
2 Teſtes ſuper articulis debent deponere de ſcientia per ſenſus corporeos, non autem de credulitate, ibid. n 92. 88
2 Articuli concluſivi ſunt loco libelli, & per reſponſionem datam ad illos oritur litis conteſtatio, ibid. n 51. 86
3 ARTIFICIUM Clericis & Monachis eſt permiſſum, ſi neceſſitas ſubſit, & non ſordidè exerceatur, in c. Multa, n. 25. ne Cler vel Monach. 654
3 Artificio an Clericis vacare liceat extra caſum neceſſitatis, ibid. num.46 & ſeqq. uſque ad n.52. 656
3 Artificium eſt licitum Clericis, & Monachis ad victum quærendum, ad otium tollendum, ad concupiſcentiam refrænandam, & ad eleemoſynas faciendas, ibid n.47. 655
3 Non autem ad purum lucrum, ibid. n.53. 659
3 Artificium in quo differat a negotiatione, ſeu mercatura, In c. Secundum, n.6. ne Cler. vel Monach. 671
3 Artificium an liceat Clericis, vel Monachis lucri cauſa exercere, ibid. num 10. 662
2 ARUSPICES, & Sortilegi de jure Canonico deponuntur, & detruduntur in Monaſterium, in c. Cùm non ab homine, num. 86. de judic. 15
2 Et quid in laicis de jure Civili, ibid. n.87. 16
ARX, Domus Principis, Palatia.
Vide in ver. *Oratorium*
2 ASSASSINUS abſque ulla depoſitione, vel ſententia ſtatim relinquitur Curiæ ſæculari, in c. Cùm non ab homine, num 72. de Judic. 15
2 Nec requiritur ſolemnis degradatio, ibid. n.73. 15
2 Requiritur tamen declaratio judicis Eccleſiaſtici ſuper crimine, ibid num.74. 15
5 Clericus aſſaſſinus ſine ulla monitione vel, ſententia relinquitur Curiæ ſæculari, in c. Contingit, il ſecondo, num.19. de ſent.excomm. 169
5 Clericus de aſſaſſinio imputatus, ſi reperiatur carceratus per judicem laicum, an ſit remittendus ad judicem Eccleſiaſticum, ut ferat declaratoriam ſuper facto, ibid. num 29. & ſeqq. uſque ad num.25. 169
5 Judex laicus ante declaratoriam judicis Eccleſiaſtici ſuper aſſaſſinio neſcit ſe judicem contra clericum, ibid n 23. 169
ASSERTIONES plurimæ a facultate Theologica Lovanienſi cenſuratæ.
Vide infra in ver. *Opinio probabilis*.
3 *Aſſignetur* eſt verbum facti requirens hominis miniſterium, in c Cùm contingat, n 49. de Decim 310
3 *Aſſiſtere* an importet corporalem præſentiam, in cap. Ex parte, num 12. & 31. de Cler. non reſiden. 42
1 *Aſſumi*, vel *admitti*, hæc verba verificantur tam in electione, quàm in collatione, & inſtitutione, in c. Præterea, num 7 de ætat & qual. 410
3 Atrium, & porticus Eccleſiæ adhærens Immunitate gaudet, in c. Eccleſiæ, n.15. de Immun Eccleſ. 647
5 ATTENDERE non debemus, quod fieri poſſit de facto, ſed quod fieri debeat de jure, in c Mandato, num .6 de Simon 62
5 Attendi non debet, quod fuit, ſed quod eſt, in cap. Omnipotens, num 22 de Accuſat. 7
1 ATTENTATA ante omnia ſunt revocanda, prævia tamen cauſæ cognitione, in c Cùm M n 54. de Conſtit. 116
1 Attentare eſt delictum, ibid num 55. 116
1 Attentata ſunt plenè probanda, ibid. 116
1 Attentata turbida non ſunt revocanda, & poteſt Rota illa non attendere, quando cauſa fuit commiſſa ejus arbitrio, ibidem num 56 116
3 ATTENTIO interna tamquam onus importabile hic non præcipitur, ſed ſuadetur, in cap. Dolentes, num. 34. de celebrat. Miſſar. 531
Contrarium, num 38. & ſeqq. 531
Declaratur num 43 530
3 Attentio virtualis intelligitur perdurare, quando aliquis ad officium accedit cum intentione Deo debitum obſequium reddendi, etiamſi in proſecutione mens ad alia rapiatur, ibidem numer. 47. 534
3 Niſi tanta ſit evagatio, ut omninò depereat vis primæ intentionis, ibid. num 48. 534
3 Attentio virtualis omninò deperit per voluntariam diſtractionem, ibid. n.50. 534
1 ATTREBATENSIS Epiſcopi concordia, ſeu exemptio an fuerit a Concilio Tridentino ſublata, in c Veniens, num.9 & ſeq uſque in fin. de Tranſact 667
1 ATTRITUS non fit contritus, ſi abſolvatur a Sacerdote poteſtatem non habente, in cap Cùm veniſſet, num 97. de ſacr. Unct. 453
3 AVARITIA notantur magis in pluralitate præbendarum, quam Canonicatuum, in cap Cùm jam dudum, num 25. de præben. 58
2 AUDITOR Nuntii an poſſit cognoſcere cauſas ad Nuntii forum pertinentes, quamvis non habeat requiſita cap. Statutum, de reſcript. lib.6. & Concilii Trident. cap 10 ſeſſ 25. & in c. Cùm cauſam n 8. & ſeqq. uſque in fin. de Appellat. 205
2 Auditores Nunciorum non poſſunt cognoſcere cauſas appellationum a ſententia Epiſcopi, vel ejus Vicarii in criminalibus lata ibid. num.9. 205
2 Et ſententiæ ab eis latæ in cauſis appellationis hujuſmodi non ſuſtinentur ex communi errore, ibid n 10 225
2 Auditores Legatorum an habeant juriſdictionem ordinariam, vel delegatam, ibid. n 11 & ſeqq. 205
2 Auditores Legatorum an cenſeantur Ordinarii, licèt cauſas cognoſcant ex delegatione ſpeciali, ibid. n. 13. 205

Auditor Cameræ.

3 Auditor Cameræ procedit contra Epiſcopos non reſidentes uſque ad ſententiam diffinitivam excluſivè, in c. Qualiter, n.23. de Cler. non reſiden. 55
1 Auditor Cameræ an poſſit cognoſcere, & terminare in prima inſtantia cauſam criminalem Clerici Epiſcopo ſubjecti de ipſius Epiſcopi conſenſu, in cap Significaſti, num.23. & ſeq. uſque in fin. de foro compet. 77
1 Auditor Cameræ, & Mareſcallus habent ordinariam, quæ per obitum Papæ non expirat, in c. Cùm olim, num.70 de major. & obed. 623
2 Auditor Cameræ generalem habet facultatem procedendi contra Epiſcopos, eoſque puniendi abſque Signatura Papæ, in c. Pervenit, il primo, n.27. & n ſeqq. de teſt cogen. 161
2 Etiam pro delictis, pro quibus veniret imponenda pœna depoſitionis, vel privationis, ibid num 29. 181
2 Monitoria tamen, ut perſonaliter compareant, decernere non poteſt ſine commiſſione manu Papæ ſignata, ibid n 27 161
5 Auditor Cameræ eſt judex Ordinarius appellationum à ſententiis per Ordinarios latis, etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum, in c. Per tuas, num.11 de ſent. excomm. 351
5 Non tamen poteſt abſolvere etiam cum reincidentia, vel ad cautelam excommunicatos ob violatam libertatem, vel immunitatem Eccleſiaſticam, ibid. n 32. & 33. 353
5 Declaratur, ibid. num 43 354
5 Auditor Cameræ in cauſis pendentibus in ſuo tribunali debet ſuperſedere, ſi partes recurrant ad Sacr. Congregationem immunitatis pro alicujus dubii declaratione, & illam exequi, ibidem num. 33. 353
5 Monitoria, & inhibitiones in Tribunali Auditoris Cameræ an dari poſſint excommunicatis ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam, ibid. num 34. 354
5 Auditor Cameræ poteſt appellantem ab Injuſtitia excommunicationis per ſeipſum abſolvere, vel eum remittere ad excommunicantem, ibid num 42. 354
5 Auditor Cameræ poteſt audire excommunicatum ab Epiſcopo dicentem excommunicationem eſſe nullam, ibidem numer 44 354
5 Item poteſt audire appellantem a declaratoria excommunicationis ab Epiſcopo lata, ibid. n 45 354
5 Non autem poteſt eum abſolvere ad cautelam, vel cum reincidentia, ſi excommunicatio ſit Papæ reſervata, ibid num 46. & 47. 354
5 Auditoris Cameræ ſtylus in cenſuris decernendis, in cap Sacro, num 49. & 55. de ſent. excomm 354
2 Auditor Cameræ an in cauſis Regularium poſſit concedere monitoria, & inhibitiones, & cum quibus clauſulis, d [illegible], in cap. de Priore, num. 15 & num. ſeqq uſque in fin. de Appellat. 135
Vide in ver. *Colegatio Cameralis*.
2 Quid in cauſis Regularium Epiſcopis ſubjectorum, ibidem numer. 16. 13[illegible]
2 Quid in cauſis ordinariis, quæ vertuntur inter diverſas Religiones, ibid. n 20. 1[illegible]
2 Et quid in cauſis inter Regulares, & Sæculares, ſive Clericos, ſive laicos, ibid. n.21 1[illegible]
2 Et quid in cauſis Prælatorum Regularium Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectorum, ibid num 22 1[illegible]
2 Et quid ſi agatur de debito ſalario, vel contractu in Curia facto, ibid num.23 1[illegible]
2 Et quid ſi agatur de executione literarum Apoſtolicarum, vel Decretorum ſacrarum Congregationum, ibid. n 24 1[illegible]
2 Et quid ſi rei ſponte ſe conſtituant in carceribus, ibid n 26 1[illegible]
2 Et quid in criminibus atrocioribus, ibid. n 27 1[illegible]
2 Et quid ſi agatur de Regularium diſciplina, & morum correctione, ibid. num 28. 1[illegible]
2 Auditor Cameræ eſt judex appellationum, quæ a ſententiis quorumcumque Ordinariorum ad Sedem Apoſtolicam devolvuntur, ibid num 13. 1[illegible]
2 Auditor Cameræ pro executione litterarum Apoſtolicarum, & Decretorum, ſeu Declarationum Congregationum, dat Monitoria etiam in cauſis, & negotiis Regularium, ibid. n 24 1[illegible]

2 Et quid in hoc fuerit proviſum per Congregationem a Sanctiſſimo deputatam, ibid. num.25. 147
2 Auditor Cameræ an poſſit procedere in prima inſtantia in cauſis ordinariis tam civilibus, quàm criminalibus inter Religioſos ejuſdem Ordinis, ibid. num.30. 197
2 Et quid in gradu appellationis, ibidem num 36. & ſeqq. uſque in fin. 198
2 Auditor Cameræ poteſt cognoſcere de exceſſibus exemptorum privativè quoad omnes, ibid. n.31. 197
2 Declaratur, ſi exempti ſint Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti, & alium judicem non habeant, ibid. n.32. 197
2 Auditor Cameræ prohibetur quidquam decernere, quod locorum Ordinarios impedire poſſit, ne ad executionem decretorum Concilii Trident. & correctionem morum liberè procedant, ibid. num 34. 198
2 Et ejus facultates limitantur, ut non obvient Concilii decretis, ibid num.35. 198
2 Monitoria pro executione litterarum Apoſtolicarum, &c. in negotiis Regularium qualiter ab Auditore Cameræ ſint concedenda, ibid num 25. 197
5 AUGUSTA quamvis gaudeat privilegiis Auguſti, tamen ſub generali legum vinculo comprehenditur, in c. Ne pro dilatione, num.56. de pœn. & remiſſ. 325
1 S. AUGUSTINUS non ſucceſſit, ſed acceſſit Valerio adhuc viventi, in c. Quanto, n.52. de tranſlat Epiſc. 320
3 Auguſtinus non fuit ſucceſſor, ſed coepiſcopus Valerii Hipponenſis Eccleſiæ Epiſcopi, in cap. Nulla, num. 81. de conceſs. præben. 191
3 AURORA unde dicta, in cap Dolentes, numer. 4. de celebr. Miſſar 581
3 AUTHORITAS eadem, quæ requiritur in conſtructione actus, requiritur in illius deſtructione, in c. Novit, num. 37. Ne Sede vacante. 205
1 Authoritatis pondus inclinat ad actum, præcipuè ſi id grave ſit, in c. Ne innitaris, num 423 de Conſtit. 88
1 AUTHORIS Commentaria poſt cæcitatem inchoata, in c. Niſi cùm pridem, num. 83. de renunc. 342
2 Authores pro opinione negativa expenduntur, in c. Tuam, n.41. & num. ſeqq. ad num 44. & n.61. de ordin. cognit. 105
2 Item pro opinione affirmativa, ibid. num 6. 108
1 Authoritas non eſt niſi ſuperioris, in cap. Significaſti, num.19. de elect. 224
1 Authoritas actum præcepit, in c. Antigonus, n.38. de pact. 642
3 Authoritas in facto proprio ita demum interponi poteſt palam, & bona fide, ſi hoc fiat coram ſuperiore, in c. Expoſuiſti, n. 32. de præbend. 147
Reliqua vide in ver. *Doctor*, *Opinio*.

B

2 BALNEOREGIENSIS Epiſcopi ceſſio admittitur propterea quòd in ea civitate, vel diœceſi ob aeris intemperiem ſine mortis periculo morari non poterat, in c. Ad ſupplicationem, n.25. de renunc 334
3 BAPTISMALIS Eccleſia eſt Parochialis totius Plebanatus ratione adminiſtrationis baptiſmi in cap. Cùm contingat, num.34. de decim. 319
3 Et dicitur etiam matrix, & cur ibid. num.35 319
3 Non tamen eſt abſolutè Parochialis, ibid. n.58. 321
3 Baptiſmalis fons an eſſe debeat in omnibus Parochialibus, ibidem num 59. 321
3 BAPTISMUS qui ab hæreticis datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, & cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia, eſt verus baptiſmus, in c. Si quis puerum, n 1. de Baptiſmo. 590
3 Baptiſmi effectum quis poteſt intendere implicitè, & explicitè, ibid. num.5 590
3 Baptiſmus conferri poteſt etiam a Pagano, & Judæo, ibid. num. 15. pag. 591
3 Baptiſmus non habet efficaciam a miniſtro, ſed a principali agente, qui eſt Chriſtus, ibid. num.16. 591
5 Baptiſmus eſt fundamentum, & janua omnium ſacramentorum, in c. Omnis, n.2. de pœn. & remiſſ. 309
2 Baptiſmus, ideſt jus tenendi in Eccleſia fontem baptiſmalem, poteſt præſcribi, in c. Cùm olim, n. 17. de præſcript. 179
4 Baptiſmus non confertur fari valentibus, niſi ipſimet reſpondeant in c. Tuæ fraternitati, num 8. de ſponſ. matrim. 15
4 Declaratur, ibid. num.32. & 33. 17
3 Baptiſmus utiliter confertur parvulis, licèt actu non credant, nec intelligant, & remittitur eis peccatum origininale, in cap. Majores, num. 1. & 40. de Baptiſ. 595
Baptiſmus, & Circumciſio.
Vide infrà in ver. *Circumciſio*.
3 Baptiſmus continet virtutem Chriſti, qui eſt univerſalis cauſa ſalutis omnium, & remiſſionis omnium peccatorum, ibidem num. 46. 598
3 Baptiſmus ſi tempore Circumciſionis fuiſſet, januam Regni cœleſtis non aperuiſſet, ibid. num.48. 598
3 In Baptiſmo parvulorum infunduntur virtutes Cardinales, & morales quoad habitum, licèt non quoad uſum, ibidem numer. 53. 598
3 In Baptiſmo adultorum requiritur intentio ex parte baptizati ex neceſſitate Sacramenti, adeout baptizatus ſine intentione ſit denuò baptizandus, ibid.num.68. & ſeqq. uſque ad n. 80. 598
3 Sed ſi non conſtet, an habuerit intentionem, eſt rebaptizandus ſub conditione, Si non es baptizatus, &c. ibidem numer.69. 598
3 Non tamen requiritur intentio actualis, ſed ſufficit virtualis, ibid. num.70. & ſeqq. 599
3 Baptiſmo eſt naturaliter, & eſſentialiter annexa obligatio profitendi fidem, ibid. num.109. 601
3 Finis intentionis in baptiſmate duplex eſt, in cap. Si quis Puerum, num. 4. de baptiſ. 590
3 BAPTIZANS cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia, licèt credat nihil per baptiſmum conferri, tamen verè baptizat, in cap. Si quis puerum, numer. 13. & 17. de baptiſm. pag. 591
3 Baptizans non requiritur, ut ſciat quid ſit baptiſmus, vel baptiſmum eſſe Sacramentum, ibid. n.17. 591
4 Baptizans filium in extrema neceſſitate, ab uxore non eſt ſeparandus, in c Si vir, n 7. de cognat. ſpirituali. 61
4 Licèt contrahat cùm ea cognationem ſpiritualem, ib. n.8. & 10. 61
1 Baptizandus eſt puer in periculo mortis conſtitutus, ſi quid appareat extra uterum, in c. Ne innitaris, n.378. de Conſt. 80
3 Baptizare poſſunt in caſu neceſſitatis etiam laici, & mulieres, imò etiam pagani, & hæretici, in c. Si quis puerum, num 9. & 15. de baptiſm. 591
3 Baptizare ſeipſum nemo poteſt, aut ſibi ipſi beneficium conferre, in c. Porrectum nu.21. de Regular. 373
1 Baptizari poſſunt in privatis domibus non ſolùm filii Regum, & Principum, ſed etiam nepotes, & alii deſcendentes, in c. Ex tranſmiſſa, num.16. de fil. Presbyt. 468
3 Baptizati a Calviniſtis an ſint iterum baptizandi, necne, in cap. Si quis puerum, n.1. & ſeqq. uſque in fin. de baptiſm. 590
3 Baptizati a puero Athanaſio, qui ſe Epiſcopum ſimulaverat, juſſit non fuerunt iterùm baptizari, ibid. num.10. 591
3 Baptizati a Donatiſtis, & a Græcis ſchiſmaticis, juſſi non ſunt rebaptizari ibid. num.12. 591
1 Baptizati a Calviniſtis ſunt verè baptizati, nec ſunt iterum baptizandi ſub conditione, in c. Quoniam, n.24 de Conſtit. 133
5 Baptizati, & ordinati ignoranter per ſimoniacam hæreſim, recipiunt characterem, & gratiam Sacramentalem, in c. Nobis, n.82. verſ. Quinimò de ſimon. 44
4 Baptizatus, de ſacro Fonte ſuſceptus efficitur filius ſpiritualis baptizantis, & ſuſcipientis, in cap. Ex litteris, n.3. & 13. de cognat. ſpirit. 66
4 Baptizatum de iure communi prohibentur plures de ſacro Fonte ſuſcipere, ſed ex Concil. Tridentino unus tantùm, & una ad ſummum ſuſcipere debent ibid. n.4. 66
4 Si tamen plures deſignati ſuſceperint, & tetigerint, nec appareat quis prior ſit deſignatus, contrahent omnes cognationem ſpiritualem, ibid. n.5. 66
3 Baptizatus, vel ordinatus per coactionem abſolutam, nec rem, nec characterem recipit Sacramenti in c. Majores, num. 81. & 91. de baptiſm. 599
3 Sed per vim conditionalem recipit ſacramentum, ſed non rem ſacramenti ibid. n.83. & ſeqq. & num. 115. 599
3 Baptizatus per vim conditionalem compellitur ad obſervantiam fidei, & illius ſequelam, ibid n.98. & n.109. 600
5 BARBITONSORIS, ſeu Phlebotomantis artem exercens, an efficiatur irregularis, in cap. Ad audientiam, n.39. de homicid. pag. 133
2 BARONIÆ ſi donentur Eccleſiæ ſimpliciter, Princeps donator laicus nullam habet in Eccleſiam juriſdictionem, in c. Verùm, num.16. de foro compet. 60
2 Et Eccleſia in nullo tenetur donatori, nec etiam ad munera, quæ prius ſubibat Baronia; ſed tantùm ad munera, quæ donator ſibi retinuit in donatione, dummodò ſint honeſta, ibid. numer. 18. 61
Vide in ver. *Feudalis cauſa*.
3 BARONES etiam extra locum Baroniæ præferuntur nobilibus juriſdictionem non habentibus, in c. Nobis, n.24. de jurep. 527
4 BARTHOLI doctrina in l. Si priùs, n. 8. ff de nov. oper. nunc. explicatur, in cap. Lator, num.54. & num ſeqq. uſque ad n.63. qui fil. ſint legit. 87
1 BASILEENSE Concilium poſt tranſlationem, non Synodus Eccleſiæ, ſed Satanæ, & miniſtrorum ejus Synagoga appellatum, in c. Significaſti, num.18 de elect. 224
1 Baſileenſe Concilium a Leone X. in Concilio Lateranenſi appellatur Conciliabulum, præſertim poſt tranſlationem, ibidem num.25. 224
1 Baſileenſis Concilii Conſtitutiones, quæ fuerint a Nicolao V. approbatæ, aut improbatæ, ibid. num 27. 224
5 Baſileenſis Concilii Canon an derogaverit Conſtitutioni Concilii Conſtantien. Ad evitanda, in cap. Quod a prædeceſſore, n.41. de ſchiſmat. 105
5 Moguntinum Concilium etſi innovaverit Conſtitutionem Concilii Baſileenſis, tamen non derogavit decreto Conſtantienſis Concilii, ibid. n 48. 106
5 Baſileenſe Concilium quo tempore ab Eugenio IV. tranſlatum, ſeu diſſolutum fuerit, ibid. num.42. 106
5 Baſileenſis Concilii, acta in quibus approbata, aut reprobata fuerint, ibid. num 45. 106
3 BASILICA propriè quæ dicatur, in cap. Eccleſiæ, nu.3. de immun. Eccleſ. 646
2 BEGUINÆ, & Canonicæ ſæculares ſunt ſub juriſdictione Eccleſiæ, licèt earum ſtatus non ſit approbatus, in cap. Nullus, n.56. & 59. de foro compet. 49
3 BELLUM veriſimiliter non duraturum, non eſt juſta cauſa percipiendi Sacramenta in aliena Parochia, in c. Significavit, n. 34 de Paroch. 311
1 Bellum, & tregua largè dici poſſunt etiam inter privatos, in c. Treugas, num 13. de treug. & pac. 632
1 Bellum ex utraque parte juſtum non datur, in c. Ne innitaris, num.306. & num.318. de Conſtit. 67
1 Bellum a ſpoliato moveri poteſt ſolùm in continenti, non autem ex intervallo, ibid. n.308. 67
1 Bellum eſt perditio animæ, corporis, & ſubſtantiæ, ibidem num. 410. 68
1 BENEDICTIO Abbatis eſt de ſubſtantia quoad poteſtatem Ordinis conferendi, ſed non quoad hoc, ut electus dicatur Abbas, in c. Quanto, n.23. de conſuetud. 199
1 Benedictio proportionaliter id tribuit Abbati, quod conſecratio Epiſcopo, ibid. num.26. 199
1 Benedictio ſolemnis eſt Ordinis Epiſcopalis, in c. Vel non eſt compos, num 38. de temp. ordinat. 370
4 Benedictio nubentium non reiteratum, in c. Ait autem, num 4. de

de ſecund. nupt. 98
4 Benedicendæ an ſint nuptiæ, quæ ſunt ſecundæ reſpectu viri, non autem reſpectu mulieris, ibid. num 6. 98
4 Conſuetudo benedicendi conjuges, quando vir ſecundam duxit virginem, an valeat, ibidem num. 7. & num ſeqq. 98
4 Benedictio nubentium fieri debet a proprio Parocho, non autem ab alio Sacerdote, niſi de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, non obſtante immemorabili, vel privilegio, ibid. num. 9. & num. 14 98
4 Et Sacerdos contraveniens eſt ſuſpenſus, quamdiù ab Ordinario proprii Parochi abſolvatur, ibid. n 11 98
4 Conſuetudo immemorabilis Venetiarum, ut Parochus mulieris benedicat conjuges, poſtquam mulier fuit traducta ad domum viri in alia Parochia habitantis, an ſit ſublata a Concil. Trid. ibid. n 12. & n ſeq uſque in fin. 98
Vide reliqua in verbo *Abbas*
3 BENEFICIATI an, & quando teneantur præcepto charitatis, vel juſtitiæ redditus beneficiorum ſuorum pauperibus erogare, in c. Si quis ſanè, n. 1 & ſeqq. uſque in fin. de pecul. Clerici, pag. 246
3 Redditus ſuperfluos beneficiorum ſuorum pauperibus non erogantes, an teneantur ad reſtitutionem, ibid. & n. ſeqq. uſque ad n. 6 & num. 13. 248
3 Faciunt fructus ſuos, & comparantur uſufructuario in vita, & uſuario in morte, ibid. n. 3. 247
3 Declaratur, ibid n. 5. & 11. uſque ad n. 17. 248
3 Poſſidentes ſufficiens patrimonium, an poſſint videre de fructibus beneficii, patrimonio in alios uſus collato, ibid. num. 6. uſque ad n. 17. 248
3 Habentes patrimonium poſſunt liberè teſtari de bonis patrimonialibus, & vivere de redditibus beneficii, ibid. numer 6. pag. 248
3 Declaratur, ibid. a n. 11. uſque ad n 17. 249
3 Poſſunt excedere de fructibus beneficii non ſolùm in neceſſariis, ſed etiam in iis, quæ decent, ſervata ratione conditionis, ſtatus, & perſonæ, ibid. n. 17. 251
3 Poſſunt licita diſtribuere proventus beneficii in eos, qui quamvis habeant neceſſaria ad victum, non tamen habent ſic ſufficiens pro qualitate conditionis, & decentia ſtatus, ibid. n. 18 251
3 Item poſſunt uſque ad ſtatus decentia donare conſanguineis, & familiaribus ſuis, & dotare ſorores, vel alias conſanguineas indigentes, ibid n. 19. 251
3 De redditibus Eccleſiaſticis poſſunt remunerare accepta ſervitia, ibid. n. 21. 251
3 Si detracto decenti victu ex fructibus beneficii nihil ſuperſit, an nihilominus teneantur unam portionem fabricę Eccleſiæ, & alteram pauperibus applicare, ibid. n 27. uſque in fin. 252
3 Alimenta debentur beneficiatis ex juſtitia, & pauperibus ex charitate, ibid. n. 31. 252
3 Non tenentur ad reparationem Eccleſiæ, niſi ex fructibus, qui ſuperſunt detractis neceſſariis, ibid n. 32 252
1 Intitulantur, & obligantur Eccleſiæ, in cap. Ad audentiam, il ſecondo n 101. de reſcript. 183
1 Non habent dominium utile, nec directum; ſed ſunt conſtituti procuratores, & adminiſtratores a Papa, in c. Quanto, n. 49 de translat. Epiſc. 320
1 Beneficiati Regulares, & ſæculares æquiparantur quoad poteſtatem diſpenſandi fructus beneficiorum, in c. Ad audientiam, n. 18. de Cler. non reſid. 61
3 Beneficiatus, qui horas Canonicas recitat cum diſtractione voluntaria, non tenetur ad reſtitutionem fructuum, in cap Dolentes, n. 33 de celebr Miſſar. 582
3 Contrarium, n 38. & ſeqq maximè n 57 585
2 Beneficiati duo in eodem beneficio ſimul eſſe non poſſunt, in cap Si quis, n. 44 de foro compet. 38
1 Beneficiatus nec habet dominum utile, nec directum, ſed eſt conſtitutus procurator, & adminiſtrator a Papa, in c Quanto, n 40. de translat. Epiſcopi 320
3 Beneficiati, vel Capellani, quibus diebus tenentur Miſſam celebrare ratione beneficii, vel ſalarii, an poſſint ab aliis eleemoſynam accipere, & unica Miſſa omnibus ſatisfacere, in c. Fraternitatem, n 89. de ſepultur. 100
3 Beneficiatus poteſtatem non habet dandi ſucceſſorem in beneficio, in c. Nullam, n 41. de conceſſ præb. 158
1 Beneficiatus ſine licentia Prælati ſui beneficio renunciare non poteſt, in c. Admonet, n. 1 & 4 de renunc. 329
1 Beneficiatus ut tranſeat ad aliam Eccleſiam ejuſdem diœceſis, ſufficit conſenſus tacitus Prælati; ſed ſi ſit alterius diœceſis, requiritur expreſſus, ibid. n 11 330
1 Beneficiatus tranſire poteſt ad Religionem licentia petita, licèt non obtenta, ibid. n 17 330
1 Beneficiatus an poſſit beneficium dimittere acceptando aliud beneficium incompatibile contra voluntatem ſuperioris, ibidem n. 23. & ſeqq. uſque in fin 331
3 Beneficiatus poſt collationem non poteſt opponere, quòd beneficium ſit tenue, ſed tempore collationis tantùm, in cap Conquerente, n 7 de Cler non reſid. 15
1 Beneficiatus non fruitur beneficio, c. Odoardus, contra penſionarium, ſi per ſeipſum conſentit reſervationi penſionis, in c. Odoardus, n 79. & ſeqq. de ſolut 231
1 Secus ſi ſucceſſiſſet in beneficio gravato, & non conſenſerit per ipſum, ibid n. 80. 231
1 Beneficiati tenentur Ordines Beneficiis annexos per ſeipſos exercere, in c. Cùm pridem, n 175. de pactis 603
5 Beneficiatus quoad ſui præjudicium poteſt ſe obligare ad pœnam perdendi beneficium: ſecus quoad præjudicium ſuperioris, in cap Ex conſcientia, n 5 de crim falſ 153
5 Beneficiatus an cogi poſſit edicto Epiſcopi ad oſtendendum titulum ſui beneficii, in c. Licèt Heli, num. 17 & ſeqq. de ſimon pag. 59
5 Beneficiatus an cogi poſſit oſtendere titulum ſui beneficii, ſi ejus poſſeſſio ſit antiqua, ibid n 27. & n ſeqq. 59
5 Et an ſit admittendus ad probationem per juramentum, ibid nu 28 29 30 & 32. 60
5 Et quæ poſſeſſio ad hunc effectum dicatur recens, vel antiqua, ibid. num 31 60
5 Beneficiatus qui per decennium poſſedit plura beneficia incompatibilia, & allegat ſe titulum amiſiſſe, an ſit admittendus ad probationem tituli per juramentum, ibid n. 32. 60
Vide in verbo *Beneficium quoad pluralitatem*, &c.
3 Beneficiatis non curatis tenetur Ordinarius dare licentiam ſtudendi in publica univerſitate Theologiæ, vel Jur Canonici, ſi ſtatus Eccleſiæ patiatur, & minores ſint triginta annis, in c Super ſpecula, n 34 Ne Cler. vel Monach. 610

Beneficium Principis.

5 Beneficia Principum ſunt latiſſimè interpretanda, in cap Olim, n 3. & 12. de verb. ſignif. 380
5 Declaratur, ibid n. 13 & 14. 381
5 Beneficii appellatione an veniat privilegium, ibid. numer. 5 & num. 13. 380
5 Beneficium Principis quatenus concernit præjudicium tertii, ut privilegium debet ſtrictè interpretari, ibid n 13. 381
5 Verba etiam in beneficiis Principum tenaciſſimè obſervari debent, ibid. n 14. 381
1 Beneficium non confertur in invitum, quando agitur de commodo ipſius contradicentis tantum, in cap Admonet, nu. 35. de renunc. 331
5 Beneficium Principis eſt latiſſimè interpretandum, in cap Mandato, n. 20. de Simon. 61

Beneficium quid, quotuplex, & ad quid inſtitutum.

1 Beneficii appellatione ex ſtylo Concilii Tridentini non venit penſio, in c. Cum in cunctis n 106 de elect 212
1 Beneficium in Eccleſia aliud eſt, quàm beneficium Eccleſiæ, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n 7 & ſeqq de elect. 206
1 Beneficium omne latè ſumpto vocabulo poteſt appellari beneficium, ibid. n. 13. 206
1 Beneficium Sacerdotale quod dicatur, in cap. Ut Abbates, n 61 de ætat & qualit 238
1 Obſervantia plurimum valet ad cognoſcendam qualitatem beneficii, ibid. n. 99 390
3 Miniſteria Eccleſiaſtica, Beneficia, & Eccleſia, an & in quo differant, in c. Nulla, n. 3 de conceſſ præb 115
3 Beneficia ad Divinum cultum, & ad Eccleſiaſtica munera obeunda ſunt conſtituta, in c Licèt, n 24 de præb. 115
1 Beneficium eſt ſequela officii, & ſine ſpiritualibus non poteſt conſiſtere, in c Cùm pridem, n. 209 de pactis. 600
1 Beneficium poſſideri non poteſt, niſi canonicè habeatur, in c Ad audientiam, il ſecondo, n. 23 de reſcript 170
1 Beneficium ſuper alio Beneficio creari poteſt, dummodò [illegible] ne labe ſimoniæ, & abſque ſciſſura Beneficii ibid n. 41 173
1 Beneficium Eccleſiaſticum ex ſui natura debet eſſe perpetuo, ibid n 98 & 118 318
1 Beneficium requirit canonicam erectionem, aliàs non eſt beneficium, ibid n 100 [illegible]
1 Beneficium quid ſit, ibid n 113 [illegible]
1 Beneficiorum etiam manualium fieri debet mentio in litteris, ibid. num 116. 13[illegible]
1 Beneficia manualia, verè, & propriè ſunt beneficia, ibidem numer. 118 1[illegible]
1 Etiamſi authoritate Epiſcopi ſint fundata, ibid n 119. 1[illegible]
1 Beneficia ſæcularia ſunt perpetua, Regularia verò manualia, in cap Ad aures, num 19 de temp ordin [illegible]
5 Beneficium in genere quid ſit, in cap Cùm olim, num 4 de verb. ſignif. 380
5 Beneficium ſtrictè ſumptum quid ſit, ibid n 6 380
5 Manualia beneficia quæ dicantur, ibid n 41 & 42 382
1 Beneficia omnia mundi ſunt manualia Papæ, in cap. Quanto, n. 38 de translat. Epiſcopi. 320
1 Declaratur, ibid n 77 [illegible]
2 Ad Beneficium Eccleſiaſticum conſtituendum quæ requirantur, in c Si quis, n. 28 de foro compet. [illegible]
2 Beneficium nullius redditus obtinens, non dicitur beneficium habere, ibid n 26. [illegible]
2 Beneficii ſola collatio, aut inſtitutio jus tribuit etiam ſine poſſeſſione, ibid n 30. [illegible]
2 Beneficia æquiparantur ultimis voluntatibus, ibidem num [illegible] pag [illegible]
3 Beneficii appellatione non venit beneficium exiſtens in Cathedrali, in c Expoſuiſti, n 29 de præb 128
3 Beneficia Eccleſiaſtica debent eſſe perpetua, in c Ex parte, nu [illegible] de Cler ægrot [illegible]
3 Beneficia Regularia duplicia, quæ dicantur, in cap Non amplius, num 83 de inſtit. 170
1 Beneficium intelligitur cum apprehenſione poſſeſſionis, in cap Ad extirpandas, n 11 de fil Presbyt 401
5 Beneficiato quid conferat Prælatus in collatione beneficii, in cap. Cùm pridem, num 52 de pactis [illegible]
1 Beneficium non pertinet ad eum, qui non debet gerere officium, in c Quæ in Eccleſiarum, num [illegible] [illegible]
5 Beneficii nomen includit Rectorias, & dignitates, in c Mandato, num 5 & 1[illegible] de Simon. [illegible]
5 Nihil obſtet intentio [illegible] propter alterius præjudicium [illegible] num. [illegible] & 41. [illegible]
5 Beneficii appellatione in materia odioſa, & reſtringibili non venit curatum, ibid num 3[illegible] [illegible]
3 Beneficium quantum ad ipſius ſubſtantiam non eſt diviſibile, ſed quantum ad fructus, quando diviſio eſt realis, ſeu perpetua, in c Niſi eſſent, num [illegible] & n 21 de præbend 1[illegible]
[illegible] Beneficium ſcinditur per impoſitionem penſionis realis, ſeu perpetuæ, ibid num 21 1[illegible]
Vide in ver. *Beneficii ſectio*.
1 Beneficii aſſecutio eſt actus pertinens ad forum externum, in cap Poſtulaſti, num 15 de Cler excom [illegible]
5 Beneficii poſſeſſio non ſufficit ſine Canonica inſtitutione, in cap.

Licèt Heli, num.23. de ſimon. 50
3 Beneficium ſufficiens quod dicatur, in cap. Epiſcopus, num. 10. de præbend. 71
3 Beneficii appellatione non venit beneficium exiſtens in Cathedrali, in c. Expoſuiſti, num.20. de præbend. 146
1 Beneficia electiva non comprehenduntur in mandato de providendo, ſi certi modi ſint expreſſi, in cap. Nullus, num.18. de elect. 218
1 Secus ſi Papa ſimpliciter mandet provideri de beneficio vacaturo, ibid. 218

Beneficium quibus conferendum.

5 Beneficii collatio facta ſchiſmatico, ſeu hæretico, aut excommunicato, eſt ipſo jure nulla, in c. Quod à Prædeceſſore, nu. 60. 73. & 77. de Schiſmat 107
5 Beneficiorum proviſiones in perſonas hæreticorum, vires, & effectum non habere ſanxit Gregorius XIII. ibid. n.70. 108
5 Beneficii collatio facta excommunicato non tenet, ibid. num. 73 pag. 109
5 Etiamſi excommunicatio ſit occulta, ibid. n 74. 109
5 Beneficii collatio facta excommunicato, nulla eſt etiam in foro conſcientiæ ibid. n.75 109
5 Beneficii impetratio non fit ab excommunicato ratione publici officii, ac propterea ex communi errore, & titulo putativo non ſuſtinetur, ibid num 137. 115
1 Beneficia ſæcularia ſæcularibus, Regularia Regularibus ſunt conferenda, in c Cùm ad noſtram, n.3. de elect. 283
1 Si dentur in titulum: ſecus in commendam, quia tunc ordine inverſo ſæcularia Regularibus commendantur, ibidem num. 4. pag. 283
1 Beneficium, cujus proviſio ob negligentiam electorum ad ſuperiorem devolvitur, conferri non poteſt, niſi habenti qualitatem, cui primi Electores adſtricti erant, in cap. Cùm in magiſtrum, n.6. de elect. 301
1 Beneficia certo perſonarum generi affecta, multoties conferri poſſunt iis, qui tempore collationis non ſunt de genere, ibidem num. 20. 302
1 Beneficio abſenti collato Epiſcopus dicitur functus officio ſuo, & ideò variare non poteſt, in c. Publicato, nu 9. de elect 308
1 Laicus non eſt capax beneficii Eccleſiaſtici, in c. Super eo, nu.4. de bigam. 497
3 Beneficia indignis conferentes, poſt ſecundam correctionem ſuſpenduntur per Concilium Provinciale à beneficiorum collatione, in c. Grave, num.1. de præben. 123
3 Et illam ſuſpenſionem relaxat ſolus Papa, vel Patriarcha, ibid. num. 2. 123
3 Ad Beneficia Eccleſiaſtica in defectum idoneorum aſſumi poſſunt indigni, ibid. num 3. 123
3 Niſi ſit tanta indignitas, ut eis provideri non poſſit ſine mortali peccato, vel ſine gravi aliorum ſcandalo, ibid. n.4. 123

Beneficium qualiter, & ubi conferendum.

5 Beneficium non cenſetur collatum, aut confirmatum, niſi illud per verba diſpoſitiva conferatur, in c. Quod à Prædeceſſore, nu 120. de Schiſmat. 114
1 Papa ſolus confert beneficia ſub conditione, & ex tempore, ſive ad tempus, in c. Cùm in magiſtrum, n.28. de elect. 302
1 Beneficia ad tempus conferri non poſſunt niſi per Papam, in cap. Veniens, num.16. de fil. Presbyt. 466
5 Collatio beneficii ſub conditione, *ſi redieris*, valida eſt, & in cap. Tua nos, n.18. de Simon. 58
5 Collatio beneficii facta eo pacto, ut proviſus ſolvat penſionem collatori debitam, non eſt ſimoniaca, ibid n.19. 58
5 Collatio beneficii litigioſi pendet à futuro eventu, in c. Sicut unire, n.55. de exceſſ. Prælat. 212
4 Collatio clandeſtina quamvis non careat ſuſpicione, tamen valet, ubi de ea fuerit facta fides, in c. Si quis, num.3. de Clandeſt. deſponſ 31
2 Collatio beneficii facta à Vicario Epiſcopali, poſteaquam à diœceſi, ubi erat Vicarius, abſceſſit, & ad locum ſui Canonicatus ſe contulit, an valeat, in cap. Præſentata, num.2. & ſeqq. uſque in fin. de Teſtibus. 153
2 Vicarius Epiſcopi habens ſpeciale mandatum ad conferendum beneficia, poteſt ea conferre etiam extra diœceſim, ibid. num. 12. pag. 154
2 Niſi per abſentiam extra diœceſim Vicariatus expiraverit, ibidem num 13. 154
5 Beneficia ſub conditione non dantur, nec ad tempus, in c. Per tuas, il primo, num.30. de Simon. 55

Beneficium à quibus conferendum.

5 Beneficiorum collationes à Schiſmaticis factæ ſunt ipſo jure nullæ, in c. Quod à Prædeceſſore, n.25. de Schiſmat. 104
5 Beneficii collatio fit ab Epiſcopo ratione publici muneris, ibidem num 51. 106
5 Beneficii collatio facta ab excommunicato non tolerato eſt irrita ipſo jure, ibid. n 59 107
5 Beneficiorum collationes factæ in Schiſmate ab Antipapis, quo tempore præſtabatur eis obedientia, ſuſtinentur ex communi reputatione, ibid. num 127. 114
5 Contrarium, ibid num.132. 115
5 Beneficii reſervati collatio facta à Prælato putativo etiam ratione publici officii non valet, ibid. num.133. 115
1 Beneficia omnia mundi ſunt manualia Papæ, in cap. Quantò, num 38. de Tranſlat Epiſcopi. 320
1 Declaratur, ibid. num 77 322
2 Beneficia conferendi facultas Vicario attributa non tranſit in ſucceſſorem, in c Præſentata, n.15. de Teſtib. 154
1 Collatio Canonicatuum, & Præbendarum in Cathedrali Eccleſia ad quem ſpectet de jure communi, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, num.2. de Elect. 279
1 Collationem habens de conſenſu alterius, dicitur habere liberam collationem, ibid. num.5. 279
1 Collatio præbendæ facta ſine conſenſu Capituli an ſit nulla, ibid. num. 7. & 9. 280
1 Et an tertius poſſit hanc nullitatem opponere, aut judex allegationem ſupplere, ibid. num 8. 280
1 Collatio beneficiorum requirit conſilium, vel conſenſum illius, cujus principaliter intereſt, ibid n 10. 280
1 Collatio præbendarum in Cathedrali de jure eſt ſimultanea inter Epiſcopum, & Capitulum, ſecundum communem opinionem, quam ſervat Rota, ibid n.11. & 13. 280
1 Collatio inferiorum beneficiorum in Cathedrali fieri poteſt ab Epiſcopo ſine conſenſu, vel conſilio Capituli, ibid n 36. 282
1 Collatio beneficiorum ſonantium in nomen Rectoriæ ſpectat ad Epiſcopum cum Capituli conſilio, ſi majora ſint, ſi minora, ad Epiſcopum ſolum, ibid. n 41. 283
3 Collatio beneficii reſervati facta per Papam abſque derogatione jurispatronatus habet locum, etiamſi beneficium pertineat ad præſentationem Clerici, & laici ſimul, in c. Cùm propter, nu. 23. de jurepatr. 531
3 Contrarium, ibid. num.32. 531
3 Collatio facta ab exiſtente in quaſi poſſeſſione conferendi ſuſtinetur, licet jus conferendi non habeat, in cap. Conſultationibus, n. 7. de Jurepatron 520
2 Collatio beneficii facta à Vicario Epiſcopali, poſteaquam à Diœceſi, ubi erat Vicarius, abſceſſit, & ad locum ſui Canonicatus ſe contulit, an valeat, in cap Præſentata, num.2. & ſeqq. uſque in finem, de teſtibus. 153
2 Collatio beneficiorum non poteſt demandari ab Epiſcopo niſi Vicario Generali, ibid. n 14. 164
1 Privilegium quod habet Epiſcopus, vel Capitulum, ut alter eorum ſine altero poſſit conferre, ſervandum eſt, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, n 19. de elect. 282
1 Et quid in fundatione Eccleſiæ, ibid. n.30. 282
3 Impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de collatione pſius alteri facta à non habente poteſtatem conferendi, nec de poſſeſſione inde ſequuta, in cap. illa, num. 3. Ne ſede vacante. 207
3 Collatio facta à non habente poteſtatem non imprimit colorem tenendi, ibid. num.4. 207
Vide in ver. *Gratia*.
3 Collatio beneficiorum vacantium poſt obitum Epiſcopi reſervatur Epiſcopo ſucceſſori, & ſi periculum ſit in mora, recurritur ad Papam, ibid. n.8. 207
3 Sed ex Regula 2. Cancellariæ pertinet ad Papam indiſtinctè, ibid. num. 19. 208
3 Viſitator Eccleſiæ vacantis non confert beneficia, niſi ſit datus à Papa, ibid. n.31. 209
5 Beneficia conferendi facultas includit etiam Curata, in c. Mandato, num.35. de ſimon. 63
5 Niſi agatur de præjudicio tertii, ibid. n.42. 63
5 Vicarius, cui data eſt poteſtas ab Epiſcopo conferendi beneficia, poteſt conferre etiam Curata, ibid n 36. 63

Beneficium quando conferendum.

3 Beneficia conferri debent infra ſex menſes, quibus elapſis de Epiſcopo ad Capitulum, & è converſo, & demum ad proximum ſuperiorem collatio devolvitur, in c Nulla, num. 2. & 34. de conceſſ. præben. 185
3 Beneficium qui diſtulit conferre ultra ſex menſes, privatur ea vice poteſtate conferendi, ibid. n.24 187
3 Et tempus ſex menſium currit à die ſcientiæ, nec requiritur monitio, ibid. num.25. 187
3 Et moram purgare, aut in integrum reſtitutionem petere non licèt, ibid n.26. 187
3 Tempus ſex menſium eſt utile, inquantum non currit ignoranti, aut conferre non valenti, ibid. n. 27. & 33. 187
3 Sed eſt continuum, in quantum currit etiam diebus feriatis, ibid. num. 28 187
3 Beneficii collatio tamquam actus legitimus non poteſt eſſe in pendenti, ſed aut ſtatim tenet, aut vitiatur, in cap. Quod à prædeceſſore, num 97. de ſchiſmat. 111
3 Collatio pertinens ad Capitulum, & Prælatum, ut Prælatum, lapſu temporis ad alium non tranſit, in c. Poſtulaſtis, n. 1. & 6. de conceſſ. præben 200
3 Collatio primi beneficii vacantis per aſſecutionem ſecundi ad proximum ſuperiorem devolvitur, ſi Epiſcopus infrà ſex menſes non conferat, in c. De multa, n 18. de præben. 119
3 Et tantundem ex ſuis proventibus tenetur Epiſcopus illi Eccleſiæ aſſignare, quantum ex fructibus ipſius durante vacatione conſtiterit eſſe perceptum, ibid. num 19. 119
3 Quòd ſi proprios proventus non habeat, aliter puniatur arbitrio judicis, ibid. num.20. 119
3 Et ſex menſes computari debent à die, quo Epiſcopus ſcivit proviſum habuiſſe poſſeſſionem pacificam ſecundi beneficii, ibid. num.21. 119
3 Semeſtre ad eligendum, ſeu conferendum à jure præfixum non currit legitimè impedito, in cap. Quia diverſitatem, num 1. & 7. de conceſſ. præben. 192
3 Nec incipit currere, niſi à die notitiæ vacationis, ibid n 2. & 9. 192
3 Impedimenti tempus non computatur à ſemeſtre dato ad conferendum, ſive impedimentum ſit juris, ſive facti, ibid. num. 7. pag. 192

Beneficium quoad ætatem.

1 Beneficii collatio facta minori quatuordecim annorum eſt ipſo jure nulla, & proviſus non facit fructus ſuos, in c. Cùm dilectus, n.59 de conſuetud. 208
1 Beneficii collatio facta minori quatuordecim annorum eſt ipſo jure nulla, in cap. Cauſam num 22. de elect. 260
1 Beneficia Sacerdotalia reſpectu aptitudinis non exigūt ætatem ad Sacerdotium requiſitam in actu collationis, niſi ſint Dignitates,

vel Beneficia Curata, in cap Cùm in cunctis, §. Inferiora, num. 12 de elect. 256
3 Collatio beneficii facta minori 14 annis eſt ipſo jure nulla, in cap. Indecorum, n.7. de ætat. & qualit. 397
3 Collatio Apoſtolica facta pupillo coram Papa exiſtenti de dignitate Cathedralis Eccleſiæ non tenet, niſi in litteris fuerit derogatum contrariis Conſtitutionibus editis à Papa in Concilio, in cap. Ex parte, n.18. de Capell. Monachor. 606
Vide ver. *Ætas in beneficiis*.

Beneficium quoad aſſecutionem alterius.

3 Beneficii aſſecutio tractum ſucceſſivum non habet, ſed unico momento perficitur, in c. Epiſcopus, n 62. de præben. 74
Vide infrà *Beneficium quoad pluralitatem*.
3 Beneficium primum vacat per receptionem ſecundi, dummodò utrumque ſit Curatum: alias ſecus, in cap. De multa, num 2. de præbend. 117
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n 3. 117
3 Beneficium primum, quo ipſo jure privatus eſt per aſſecutionem ſecundi, ſtatim non dimittens in manibus Ordinarii, privatus eſt etiam ſecundo, & inhabilis ad ordines, & beneficia, ibid. num. 7. 118
3 Beneficium Curatum obtinens, & aliud ſimile recipiens, olim non erat privatus ſecundo, ſed erat privandus per ſententiam, hodie ſecus, ibid. num.8. 118
3 Beneficium Curatum non vacat per aſſecutionem alterius ſimilis, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi, ibid. n.9. 118
3 Et poſſeſſio debet eſſe pacifica, ibid. n. 10 118
3 Et an requiratur adminiſtratio majoris partis bonorum, ibid. num. 11. 118
3 Beneficium Curatum vacat adepta poſſeſſione ſecundi ſimilis, etiamſi proviſus ſit infrà tempora promotionis ad ordines, aut vi occupet ſecundum, ibid. num.12 118
3 Vel primum habeat de jure, & non de facto, eod. num. 118
3 Beneficium in multis caſibus non vacat per aſſecutionem alterius incompatibilis, remiſſivè, ibid num.15. 118
3 Beneficium vacans per aſſecutionem alterius, poteſt, & debet ab Epiſcopo ſtatim conferri etiam irrequiſito poſſeſſore, ibid num. 16 119
3 Sed poſſeſſio tradi non poteſt, niſi poſſeſſore requiſito, ibidem num. 17. 119
3 Beneficium primum ſufficiens vacat per aſſecutionem pacificam ſecundi, & per retentionem cùm primo vacat utrumque, in c Cùm jam dudum, n.37. & 44. de præben 97
3 Beneficium ſimplex vacat ipſo jure per aſſecutionem alterius ſimilis in eadem Eccleſia, in cap. Litteras, nu 17. & 65. de conceſſ. præben. 196
3 Et quid ſi in diverſis Eccleſiis, ibid. num 18. 196

Beneficium commendatum.

3 Beneficia Regularia commendata, quibus cura animarum incumbit, non ſubjacent formæ examinis per concurſum, in cap. In Eccleſiis, n.24. de Capell. Monachor. 503
Vide in verbo *Concurſus*.
Et in verbo *Commenda*.
3 Beneficium etiam perpetuò commendatum, propriè non vacat per obitum Commendatarii, in c. Cùm ſit Ars, num 40. de ætat. & qualit. 418
3 Beneficia ſæcularia regularibus, & regularia ſæcularibus commendantur, in c. Cùm Ad noſtram, n.3. de elect. 283
3 Beneficia commendari poſſunt à Summo Pontifice tantum, non autem ab Ordinariis inferioribus, ibid. n 7. & 14. 284
3 Beneficium vacans per aſſecutionem alterius incompatibilis, an Epiſcopus ex Bulla S. Pii V. prohibeatur conferre nepoti ſuo, in c Dilecto, n.4. de præben. 112

Beneficia quoad concurſum.

3 Beneficia regularia commendata, quibus cura animarum incumbit non ſubjacent formæ examinis per concurſum, in cap In Eccleſiis, n 24. de Capell. Monachor. 503
Vide in verbo *Concurſus*.

Beneficium curatum.

3 Beneficium nullam habens juriſdictionem fori contentioſi, vel pœnitentialis, non poteſt dici curatum, in cap. Indecorum, n 11 de ætat. & qualit. 309
3 Beneficium omne curatum habet annexum ordinem Presbyteratus, in c. Cùm in cunctis, § Inferiora, n 2. de elect. 255
3 Et quid ſi cura ſit juriſdictionalis, ibid n 3. 255
Vide in verbo *Beneficium quoad ætatem*.
3 Beneficium curatum, & Parochialis Eccleſia, an & in quibus differant, ibid. n.5. & ſeqq. 255
3 Beneficium dicitur curatum etiam ratione juriſdictionis in foro contentioſo, ibid. n.9. 256
3 Beneficium curatum in mandato de providendo non comprehenditur beneficii appellatione, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num 67 de reſcript. 181
3 Epiſcopi judicium eſt, an beneficium ſit curatum habitu tantum, necne, in c Extirpandæ, §. Qui verò, n.46. de præben. 110
3 Beneficium habitu tantum curatum regulatur ut curatum actu, ſi ſubſit ſpes reverſionis Parochianorum, alias ſecus, ibid nu 48 & 55. 110
3 Beneficium per annexionem Parochialis non fit curatum, in cap Expoſuiſti, n 11. de præben. 146
3 Beneficia habitu tantum curata, an debeant regulari, & conferri, ut curata, an verò ut ſimplicia, & an comprehendantur in hac Conſtitutione Concilii Generalis, in c De multa, n.34. & ſeqq uſque ad n 48. de præben. 110
3 Status ultimus attenditur ad cognoſcendum, an beneficium ſit curatum, necne, ibid n 39. & ſeq. 110
3 Beneficium curatum habitu non cenſetur curatum, niſi ſubſit ſpes ut de proximo revertantur Parochiani, ibid n.43 111
Vide in ver. *Cura*, *Parochialis*, *Beneficium quoad pluralitatem*
3 Juriſdictio ſola ſine obligatione reſidentiæ non efficit beneficium curatum, in cap. Indecorum, n.16 de ætat & qual. 400
3 Juriſdictio ſpiritualis in foro contentioſo, an efficiat propriè Monaſterium curatum, in cap. In Eccleſiis, n.3 de Capell. Monachorum. 501

Beneficium quoad expectativas.

3 Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent, in c Nulla, n 1 de conceſſ. præben. 115
3 Beneficii vacaturi promiſſio non valet, nec ullam inducit obligationem, ſive fiat in ſpecie, ſive in genere, ibid n 4 115
3 Beneficium promittens cùm poterit, olim obligabatur, hodie ſecus, ibid. n. 6. 115
3 Beneficia vacantia poſſunt per Prælatum promitti, ſed ex hoc non adeò afficitur beneficium, ut annulletur collatio alteri facta, ibid. n.11. 115
3 Quantò quis eſt ſanctior, tantò facilius abſtinere debet a promiſſionibus vacaturorum beneficiorum, ibid n.14. 116
3 Beneficii vacaturi collatio, vel promiſſio non inducit votum captandæ mortis cauſaliter, ſed occaſionaliter, & ideò Papa poteſt ſuper hoc diſpenſare, ibid. n 16 & 18 115
3 In Beneficiis Eccleſiaſticis expectatio futuræ ſucceſſionis eſt contra omnia jura, ibid. n 17. 115
3 Beneficium non poteſt alicui conferri ab Epiſcopo cum pacto, ut ei poſt mortem alius ſuccedat, in cap. Accepimus, num 14. de pactis. 662

Beneficium quoad fundationem, & onera,

3 Fundationi Beneficii per clauſulas generales Papa non cenſetur derogare, in c. Ut Abbates, n 50 de ætat. & qual. 381
3 Fundator Beneficii in dubio cenſetur ſe retuliſſe ad univerſalem conſuetudinem, ibid. n.98. 386
3 Prælatus, & Capitulum poſſunt præbendæ vacanti honeſtum onus imponere, ad quod Præbendarius teneatur, in c. Significatum, n 1. de præbend. 10
3 Beneficio novum onus celebrationis Miſſarum ab Epiſcopo imponi non poteſt, ibid. n 3 81
3 Etiam ex conjecturis veriſimilibus, ibid n.5. 81
3 Vicarius Apoſtolicus, cui facultas in litteris Apoſtolicis tributa non fuit, non poteſt beneficium onerare novo onere celebrationis Miſſarum, ibid n 6 81
3 Beneficii inſtitutio, qua quis adſtringitur ad celebrandum quotidie per ſeipſum, eſt illicita, ibid. n 9 81
3 Secus ſi inſtitutione cautum non ſit, ut celebret per ſeipſum. ibid n 10. 81
Vide in verbo *Præbendarum onera*.

Beneficium juriſpatronatus.

3 Beneficia Patronatus Eccleſiaſtici pertinent ad liberam collationem Papæ in menſibus reſervatis, in c. Querelam, num.24 de elect. 274
Reliqua vide in ver. *Juſpatronatus*, *Patronatus*, *Præſentatio*

Beneficium quoad Ordines.

3 Beneficium ea lege fundatum, ut conferri debeat Sacerdoti, ſeu conſtituto in Ordine Sacerdotali, requirit Ordinem Presbyteratus tempore collationis, in c Cùm in cunctis, n 27 de elect. 243
3 Beneficium omne curatum habet annexum ordinem Presbyteratus, in c Cùm in cunctis, § Inferiora, n 2 de elect. 255
3 Et quid ſi Cura ſit juriſdictionalis, remiſſivè, ibid n 3 255
3 Beneficia in aliis Eccleſiis, quàm Cathedralibus, vel Collegiatis non comprehenduntur in Clem Ut ii, de ætat. & qualit etiamſi in illis eſſent diſtributiones, ibid n 41 318
3 Beneficium quodlibet Curatum habet ordinem Presbyteratus annexum, in c. Ex parte, n 6 de off Vicar 517
3 Beneficium Sacerdotale an requirat, ut quis actu ſit Presbyter tempore collationis, an verò ſufficiat aptitudo, latè diſcutitur, in cap. Ut Abbates, a num 17 uſque ad numer. 60 de ætat. & qualit 390
3 Quid ſi Eccleſia ſit Parochialis, ibid. n.38 100
3 Quid in dignitate Curata, & Collegiata Eccleſia etiam Parochiali, ibid n 39 100
3 Quid ſi ſit dignitas non Curata, ibid num 40 100
3 Et quid in Canonicatibus, Præbendis, aut Portionibus Presbyteralibus in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, ibid n 41 100
3 Beneficia ſimplicia de jure communi non habent certos ordines annexos, ſed ad illa obtinenda ſufficit prima Clericalis tonſura, ibid num 42 100
3 Aliquando tamen habent ordines annexos ex fundatione, privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, ibid num 43 100
3 Beneficia Sacerdotalia regulariter non requirunt Sacerdotium actu, ſed aptitudine, ibid num 59 101
3 Beneficium Sacerdotale quod dicatur, ibid n 61 101
3 Beneficium ea lege erectum, ut Præbendati ſingulis diebus teneantur Miſſas celebrare, & divinis Officiis intereſſe, non eſt Sacerdotale, ibid num 67 101
3 Beneficia obtinentes in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, compelli debent divina Officia obire per ſeipſos, ibid n 81 105
3 Beneficium quodlibet requirit ſaltem primam tonſuram, in cap Cùm pridem, num 2 de Pactis 655
3 Beneficia Sacerdotalia exigunt ſolam habilitatem ad Sacerdotium in c Conquerente, n 13 de Cler non reſid 56
3 Beneficiati an, & qualiter cogi poſſint ad ſuſcipiendos ordines ſuis beneficiis annexos, in c Quæris, n 29 & ſeqq uſque ad n 41 de ætat & qualit. 413
3 Quid ſi beneficium ſit Parochiale, vel Prioratus Conventualis, ibid. num 30. 411

3 Et

1 Et quid ſi beneficium ſit Collegiatum, & Curatum, ibidem numer 31. 413
1 Et quid in dignitatibus non Curatis, ibid. n.32. 413
1 Et quid in Canonicatibus, Præbendis, & Portionibus, ibidem num.33. 413
1 Beneficiati qui propter impedimentum non ſuſcipiunt ordines ſuis beneficiis annexos, an & quando amoveri poſſint, aut ad ordines compelli, ibid. num.35. 414
1 Quid ſi impedimentum fuerit contractum ante adeptum beneficium, ibid. num. 36. 414
1 Et quid ſi poſt, ibid. num. 40. 414
1 Beneficiatus qui ſine culpa ſua poſt adeptum beneficium in impedimentum incidit, non poteſt privari ob non promotionem ad Ordines, ibidem num.40. 414
1 Secus ſi culpa ſua, ibid. num.41. 414
1 Beneficiati an & quando cogi poſſint ſuſcipere Ordines ſuis beneficiis non annexos, ibid. num.42. & ſeqq. uſque ad fin. 414
1 Quid ſi nulla ſubſit neceſſitas, vel utilitas, ibid. d. n.42. 414
1 Et quid ſi ſubſiſtente cauſa neceſſitatis, vel utilitatis renuant ordinari propter crimen, ibid. n.43. 414
1 Et quid ſi propter impedimentum ibid. n.45. 415
1 Et quid ſi pro ſola voluntate, ibid. n.46. 415
1 Beneficiati per privationem beneficii arctantur ad Ordines ſumendos, quos beneficia requirunt, in c. Ut Abbates, num. 1. de ætat & qualit. 387
1 Beneficiati tenentur Ordines beneficiis annexos per ſeipſos exercere, ibid. n.135.
Vide in verbo *Præbenda quoad Ordines*.

Beneficium quoad pluritatem, & incompatibilitatem.

1 Beneficia plura curata obtinens ſine diſpenſatione Papæ ineligibilis eſt tam ad Cathedrales Eccleſias, quàm ad minora beneficia, in c. Dudum, il ſecondo, n.1. & ſeqq. de elect. 268
1 Beneficia plura detinens incurrit infamiam Canonicam, ibid. n. 3. pag. 268
1 Item avaritiæ, & cupiditatis vitium committit, ibid. n.4. 268
1 Item furtum cum ſacrilegio, ibid. n.5. 268
1 Beneficia duo curata, quorum unum dependet ab alio, poſſunt ſimul retineri abſque diſpenſatione, ibid. n.30. 270
1 Beneficium unum Curatum obtinere in titulum, & aliud in Commendam, non eſt prohibitum de jure cummuni, ibid. n 34. 270
1 Secus ex Concilio Tridentino, ibid. n. 35. 270
3 Beneficiorum pluralitas, quibus ex cauſis improbetur, in c. Quia in tantùm, n.2. de præben. 76
3 Beneficia plura obtinere abſque rationabili diſpenſatione, an ſit peccatum mortale, ibid. n 5. & ſeqq uſque ad n.20. 76
3 Opinionum diverſitas circa pluralitatem beneficiorum, an excuſet a peccato, ibid. n.6. 76
3 Beneficiorum pluralitas, quas habeat deformitates, & inordinationes, ibid. n.9. 76
3 Et quibus ex cauſis hujuſmodi deformitates evacuentur, vel augeantur, ibid. n.10 & ſeqq. 76
3 Beneficia plura obtinere etiam ex legitima cauſa jure Eccleſiaſtico non licet abſque diſpenſatione, ibid. n.12. 76
3 Beneficium ſecundum ex Concilio Tridentino ita demum poteſt uni conferri, ſi primum ſit inſufficiens, & utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, ibid. n.19 77
3 Beneficium ſimplex obtinenti an & quando Epiſcopus poſſit conferre ſecundum ex juris communis diſpoſitione, in c. Super inordinata, n.3. & ſeqq. de præb 150
3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid. n.7. 160
3 Beneficium obtinens, quod perſonalem reſidentiam requirit, de jure communi eſt inhabilis ad aliud obtinendum, ibid. nu. 6. pag. 150
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n.7. 150
3 Beneficia duo perſonalem reſidentiam requirentia quantumcumque modici ſint valoris hodie ſunt incompatibilia, ibid. n.8. 150
3 Collatio ſecundi beneficii incompatibilis valida eſt, ſed adepta pacifica poſſeſſione ſecundi vacat primum, ibid. n.9. 150
3 Beneficium ſufficiens quod dicatur, in cap. Epiſcopus, num.10. de præben. 71
3 Quid in ordinato ad ſacros Ordines ſine titulo, ibid. n.11. 71
3 Et quid in Rectore Parochialis Eccleſiæ, ibid. n.12. 71
3 Et quid in eo, qui ratione nobilitatis, vel ſcientiæ pluribus indiget beneficiis, ibid. n.13. 71
1 Beneficiorum etiam manualium fieri debet mentio in litteris, in c. Ad audientiam, il ſecondo, n.116. de reſcript. 184
3 Beneficiorum incompatibilium pluralitas cur ſit prohibita, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num 38. de præb. 129
3 Beneficia duo incompatibilia obtinens abſque diſpenſatione, an & quando cogi poſſit unum eligere, & alterum dimittere, in c. Referente, num 5. de præb. 79
3 Declaratur, ibid. n 6. uſque ad n.9. 79
3 Beneficia duo incompatibilia, ſi alicui ab Epiſcopo conferantur eodem inſtanti, an alterum ipſorum, vel utrumque dicatur vacare, an verò liceat unum eligere, & alterum dimittere, ib. n.9. 79
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n 10. 79
3 Tempora quinque conſiderari debent ad dignoſcendum, an pluralis in beneficiis habeat optionem, an vero privetur primo, vel ſecundo, vel utroque, ibid. n.6. 79
3 Beneficium ſufficiens habenti poteſt conferri aliud, ſed habita poſſeſſione ſecundi, vacat primum ſufficiens, in cap. De multa, num.4 de præben. 117
3 Beneficia plura ratione reſidentiæ, aut aliàs incompatibilia præſumens poſt Concilium Trident. retinere, incidit in pœnam, cap.4 ſeſſ.7. ibid. n.5. 117
3 Beneficia plura incompatibilia quando quis retinere dicatur ad hoc, ut omnibus ipſo jure privatus exiſtat, ibid. n.6. 118
3 Beneficiorum ſimplicium pluritas ante Concilium Tridentinum erat permiſſa ex generali conſuetudine, in c. Cùm jam dudum, n.15. & 30 de præben. 97
3 Beneficia plura perſonalem reſidentiam requirentia ſunt incompatibilia, ibid. n 17. 98
3 Beneficiorum pluralitas an tantum inhibita quoad peccatum in foro animæ, an verò quoad pœnam in foro fori, ibid. num.28 & 37. 98
3 Beneficium unum tantùm ex Concilio Tridentino regulariter eſt ſingulis conferendum etiam S. R. E. Cardinalibus, ibidem numer. 33. 99
3 Tridentinum Concilium ſeſſ.24. c.17. de beneficiorum pluralitate expenditur, ibid. n.31. & ſeqq. uſque ad n.38. & 57. 98
3 Beneficium inſufficiens obtinenti poteſt Ordinarius conferre ſecundum, ſed non ultra duo, ibid. n.35. 45. & 71. 99
3 Beneficium ſufficiens obtinenti, nec in titulum, nec in commendam licet obtinere ſecundum, ibid. n.36. 99
3 Beneficium primum ſufficiens vacat per aſſecutionem pacificam ſecundi, & per retentionem cum primo vacat utrumque, ibid. n.37. & 44. 99
3 Beneficia plura perſonalem reſidentiam requirentia ſunt hodie incompatibilia, ſive illam requirant ratione curæ animarum, ſive ratione ſervitii, ibid. n.38. 99
3 Beneficia incompatibilia propter reſidentiam ratione curæ, quæ ſint, ibid. n.39. 99
3 Et quæ ratione ſervitii, ibid. 99
3 Beneficium ſufficiens obtinenti poteſt Ordinarius conferre ſecundum etiam inſufficiens, ibid. n.43. 99
3 Beneficium inſufficiens obtinenti an poſſit ab Ordinario conferri ſecundum quod per ſe ſit ſufficiens, ibid. n.44. & 55. 99
3 Beneficia duo obtinenti non poteſt auctoritate Ordinario conferri tertium, etiamſi omnia ſimul ſint inſufficientia, ibid. num.45. & 71 99
3 Beneficium ſufficiens habenti ſi Ordinarius aliud conferat, an collatio ſit nulla, an verò adepta pacifica poſſeſſione ſecundi vacet primum ipſo jure, ibid. n. 51. & 56. 100
3 Beneficium obtinens, quod per ſe ſufficiat, præſumitur moveri ad impetrationem ſecundi ex ambitione, & avaritia, ſed non e contra, ibid. n.58. 101
3 Beneficia duo incompatibilia obtinens ante Concilium Lateranen. habebat optionem alterum retinendi, ex eodem Concilio debebat privari ſecundo, poſt Concilium vacabat primum, & poſt Execrabilem primum illicò erat dimittendum, ibid. num. 61. 101
3 Beneficia duo incompatibilia obtinens etiam ex diſpenſatione, inhabilis eſt ad aliud ſimile aſſequendum, ibid. n.64. & 66. 101
3 Beneficia duo compatibilia ex lege fundationis non cenſentur compatibilia reſpectu tertii, ibid. n.65. 101
3 Beneficiorum pluralitas æquè prohibita eſt in una Eccleſia, atque in diverſis, in c. Ad hæc, n.4. de præb. 85
3 Beneficii tertii collatio uni facta ab Ordinario non eſt nulla de jure communi, in c. Litteras, n.2. de conceſſ. præb. 195
3 Niſi omnia beneficia in eadem Eccleſia exiſtant, ibid. nu.3. & 59. pag. 195
3 Vel niſi alias ſint incompatibilia, ibid. n.4. 196
3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid. n.5. 197
3 Beneficiorum pluralitas magis eſt inhibita in una Eccleſia, quam in diverſis, ibid. num.6. & ſeqq. 195
3 Beneficia plura conformia ſub eodem tecto cum in una perſona uniuntur, frangitur ibi numerus: ſecus ſi ſint difformia, ibid. n.41. 198
3 Beneficia quorum onera ad Parochialem tranſlata ſunt eo quod eorum Eccleſiæ in ſilvis eſſent ſitæ, non ſunt incompatibilia quaſi ſub eodem tecto, ibid. n.46. 198
3 Beneficia tria etiam difformia ſub eodem tecto vigore conſuetudinis obtineri non poſſunt, ibid. n.59. 199
3 Beneficium etiam unicum computatur ad inducendam incompatibilitatem in eadem Eccleſia, ibid. num.61 199
3 Beneficia duo conformia ſub eodem tecto obtineri non poſſunt abſque diſpenſatione Apoſtolica, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, ibid. n.64. 199
3 Niſi ſecus cautum ſit lege fundationis ab Ordinario approbata, ibid. n.64. & 66. 199
3 Beneficium ſervitorium, & præſtimonium in eadem Eccleſia ſunt conformia ac primum vacat per aſſecutionem ſecundi, ibidem, num.65. 199
3 Beneficia duo difformia ſub eodem tecto obtineri non poſſunt abſque proviſione Apoſtolica, niſi id dictet Eccleſiæ ſtatutum, vel conſuetudo, aut Epiſcopus expreſsè diſpenſet, ibid. n.67. 199
3 Proviſi ab Ordinario de duobus beneficiis difformibus ſub eodem tecto, tutius eſt, ut petant novam proviſionem a Sede Apoſtolica, ibid. num 68. 199
3 Beneficia plura obtinens ex diſpenſatione, an teneatur pluries officium recitare, in c. Quia nonnulli, n 2. de Cler. non reſid 29
3 Canonum inſtituta beneficiorum pluralitatem prohibentia, unde originem duxerint, ibid. n.3. 29
3 Beneficia perſonalem reſidentiam requirentia ſunt incompatibilia, ibid. n.4. 29
3 Beneficia plura obtinens ad ſuſtentationem ſufficientia privari poteſt, ſicut non reſidens, in cap. Conquerente, num 5. de Cler non reſid. 29
3 Et quid poſt concilium Tridentinum, ibid nu.6. 29
3 Epiſcopi permittere non debent quem plures Eccleſias, vel Præbendas obtinere, in c. Quia in tantùm, n.1. de præb. 76
3 Beneficiati duo in eodem beneficio ſimul eſſe non poſſunt, in c. Si, quis, num 44. de foro compet. 38
3 Eccleſias plures habens, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur, in c. Referente n.1. de præb. 78
3 Eccleſias plures obtinens videtur ſpiritualis adulter, in c. Ad hæc, num.3. de præb. 85
3 Collatio ſecundi beneficii incompatibilis valida eſt, ſed adepta pacifica poſſeſſione ſecundi vacat primum, in c. Super inordinata, num.9. de præb 150
3 Collatio tertii beneficii incompatibilis de jure communi eſt nulla, in c. Cùm jamdudum, n.63. & 64. de præb. 101
3 Et quid in tertio beneficio, quod eſſet compatibile de jure, effectum eſt tamen incompatibile ex Concil. Trid. ibid. n 63. 101
3 Collatio tertii beneficii incompatibilis vigore ſtatuti non inducit vacationem aliorum incompatibilium, ibid. n.68. 102

Vide in ver. *Diſpenſatio ad Beneficia plura*, & in ver. *Parochialis quoad incompatibilitatem*.
3 Collatio ſecundæ dignitatis, vel Parochialis, ex Lateranenſi Concilio an valeat, in cap. Quia nonnulli, num. 6. de Cleric. non reſiden. 29
1 Jura nihil magis abhorrent, quàm unum occupare officia plurium, in c. Ad hæc, n 18 de Off. Archid. 511
5 Beneficia plura curata, vel aliàs incompatibilia obtinentes cogi poſſunt ab Ordinariis ad ſuas diſpenſationes exhibendas, in cap. Licèt Heli, num. 20 de Simon. 49
3 Et quid in obtinentibus unum, vel plura compatibilia, ibid. nu. 21. & ſeqq. 49
Vide in verb. *Parochialis quoad incompatibilitatem*, & in verb. *Præbendarum pluralitas*, & in verb. *Conſuetudo irrationabilis*.
5 Beneficia incompatibilia obtinentes cogi poſſunt ab Epiſcopo ad diſpenſationem exhibendam, & titulos oſtendendos, non obſtante temporis longinquitate, niſi beneficia ad juriſdictionem Epiſcopi non ſpectarent, in d c. Licèt Heli, n. 33. de Simon. 51
1 Conſuetudini conferendi beneficia non curata in minori ætate conſtitutis plurimum defertur, in c. Indecorum, num. 12. de ætat. & qualit. 159
3 Conſuetudo obtinendi plura beneficia, ſi unum ſit ſufficiens ad ſuſtentationem, an valeat, in c. Cùm omnes, n 17. de Conſtit 91
1 Conſuetudo an poſſit immutare ſtatum beneficii, in cap Ut Abbates, num. 107. de ætat. & qual. 355
3 Conſuetudo nutriens pluralitatem beneficiorum non valet, in cap. Quia in tantum, n. 17. de præben. 77
3 Conſuetudo obtinendi plura beneficia ſimplicia, ſi unum ſit ſufficiens, eſt corruptela, ibid. n. 18. 77
3 Conſuetudo generalis plura beneficia ſine cura obtinendi abſque diſpenſatione, an excuſet à peccato, in c. Cùm jamdudum, n. 30. de præben. 98
3 Conſuetudo poteſt efficere, ut dignitas perdat primævam naturam, & tranſeat in naturam beneficii ſimplicis in c. Ad hæc, num 46. de præbend. 88
3 Conſuetudo obtinendi duas præbendas in eadem Eccleſia de jure communi non valet: ſecus in diverſis Eccleſijs, in cap. Litteras, n. 7. & 10. de conceſſ præb. 195
3 Conſuetudo obtinendi in eadem Eccleſia duas præbendas non valet, etiamſi unam præbendamquis habeat uti principalem, & aliam uti annexam, ibid. num 12. 196
3 Conſuetudo obtinendi duo difformia ſub eodem tecto ex collatione Ordinarii, an locum habeat in præbenda Theologali cum Archidiaconatu, ibid. n. 51 & ſeqq. uſque in fin. 198
3 Conſuetudo obtinendi duo difformia ſub eodem tecto de jure communi valida eſt, ibid. num 52. 198

Beneficium quoad privationem.

3 Beneficiis ſuis aliquem ſpoliare non decet honeſtatem ſuperioris ſine manifeſta, & rationabili cauſa, in c. Conſultationibus, n. 47. de Cler. ægrotan. 167
3 Beneficio ſuo ſine cauſa quis privari non debet etiam per Papam, in c. Cùm percuſſio, n. 4. de Cler. ægrot. 155
3 Beneficium collatum remunerationis cauſa non eſt gratuitum, nec eo privari quis poteſt propter ingratitudinem, in c. Cùm Sacerdotis, n 17 de poſtulan. 673
5 Beneficio ſuo privatur, qui per colluſionem illud conſtituit cenſuale, in c Audivimus, num. 1. de colluſ. deteg. 190
5 Colludens in cauſa beneficiali privari debet benef. ibidem numer. 2. pag. 190

Beneficium quoad regreſſum.

3 Beneficium ſpontè dimittenti non datur regreſſus ad jus ſemel extinctum, in c. Epiſcopus, n 61. de præben. 74
3 Beneficium conſequutus à Principe, ſi facto Principis illud amittat, debet ad ſuam gratiam ipſo jure redintegrari, ibid n 67. 75
3 Regreſſum habens dicitur habere jus ad beneficium, in c. Ad audientiam, il ſecondo, n 124. de reſcript. 184

Beneficium Regulare.

3 Non profeſſus, aſſumi non poteſt ad Abbatiam, Prioratum, vel adminiſtrationem Eccleſiæ Regularis, in c. Cùm cauſam, nu. 11. & 14 de elect. 276
1 Et ad hoc requiritur expreſſa profeſſio, nec ſufficit tacita, ibid. num. 13. 276
1 Aliàs irrita eſt proviſio, ibid. num. 14. & 34. 276
1 Nec valet contraria conſuetudo, ibid n 23 277
1 Et Ordinarii inferiores non poſſunt Abbatias, & Beneficia adminiſtrationem habentia conferre, niſi profeſſis, ibid. n. 18. 278
1 Et in proviſionibus quas faciunt non profeſſis, non eſt apponendum decretum ex nunc prout ex tunc, & poſtquam, ibidem num 39. 278
1 Et nulla eſt proviſio de dignitate Regulari facta Clerico ſæculari ab Archiepiſcopo Cæſaraugustano cum decreto, ut infrà annum habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneatur, ibidem num 40. 278
1 Reges Hiſpaniarum in vim Indulti Adriani præſentare non poſſunt perſonas ſæculares ad Præfecturas Regulares, ibidem num. 12. 302
1 Epiſcopus præfici poteſt regimini Eccleſiæ Regularis, licèt ſit Clericus ſæcularis, ibid n 17. & ſeqq. uſque ad n 21. 276
1 Beneficia Regularia adminiſtrationem habentia conferri non poſſunt, niſi Religioſis ejuſdem Ordinis expreſsè profeſſis, reliqua verò conferri poſſunt etiam Clericis ſæcularibus, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, ibid. n. 34. 277
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n 36. 277
1 Proviſus de beneficio Regulari, cujus ſtatus fuit immutatus, non tenetur habitum Regularem ſuſcipere, vel profeſſionem emittere, ibid num 41 278
1 Beneficii Regularis collatio facta ſæculari Clerico, tamquam de beneficio ſæculari, non valet, ibid. num 42. 278
3 Ordinarii Collatores an poſſint beneficia in titulum Regularibus provideri ſolita conferre ſæcularibus, qui illius Ordinis habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, in c. Cùm in magiſtrum, n. 10. & ſeqq uſque in fin. de elect 301
1 Quid de Abbatiis, Prioratibus, & Adminiſtrationibus, ibidem num. 11. 301
1 Et quid de portionibus Monacalibus, & Canonicalibus, ibidem num. 13. & 33. 302
1 Et quid de aliis beneficiis, quæ in titulum Regularibus conferri ſolent, ibid. num 19 302
1 Beneficia certo perſonarum generi affecta multoties conferri poſſunt iis, qui tempore collationis non ſunt de genere, ibidem num 20. 301
1 Beneficia Regularia in defectum Religioſorum poſſunt conferri ſæcularibus, ibid. num. 21 302
1 Regula de triennali tuetur Clericum Regularem in poſſeſſione Beneficii Regolaris, ibid num 22. 302
1 Tridentinum Concilium præcipiens beneficia Regularia conferri ſæcularibus, vel iis, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, procedit in inferioribus collatoribus, ibid. num. 24 302
1 Beneficia unius Ordinis prohibentur conferri Regularibus alterius ordinis, ibid. n. 25 302
1 Collatio beneficii Regularis facta ſæculari cum decreto, ut teneatur habitum recipere, & profeſſionem emittere, non pendet ex tempore, aut conditione, ibid. n 30 & 38. 301
1 Beneficia Regularia in Francia, an & quando provideantur non expreſsè profeſſis, ibid. n 32. 303
1 Collatio beneficii Regularis facta ſæculari ex nunc prout ex tunc, & poſtquam profeſſionem emiſerit, eſt conditionalis, & non poteſt fieri, niſi à Papa, ibid n. 35. 303
1 Idem ſi adjiciatur, ut elapſo anno, & non ſequuta profeſſione expreſſa beneficium vacet ipſo jure, ibid. n 36. 303
1 Collatio Beneficii Regularis Clerico ſæculari, qua formula ab Ordinariis inferioribus ſit concipienda, ibid n 37. 303
1 Facta ſub obligatione profitendi non eſt conditionalis, ſed modalis, ibid. num. 38. 303
3 Beneficia Regularia duplicia, quæ dicantur, in c. Non amplius, n. 82. de Inſtitut. 179
3 Et quæ ſimplicia, ibid. n 83. 179
3 Beneficia Regularia etiam non Curata, requirunt majorem reſidentiam, quàm beneficia ſæcularia, tamen rationabilis cauſa excuſat, in c. Ad audientiam, n. 26 de Cler. non reſid 61
3 Beneficiati ſæculares abeſſe poſſunt tempore permiſſo, etiam abſque licentia ſuperioris: Regulares ſecus, ibid n 27 61
3 Beneficia Regularium ex ſui natura ſunt manualia, in c Cùm ad Monaſterium, n 30. de ſtatut Monach 477
5 Beneficia Regularium ſunt manualia, niſi ſint electiva, in c Per tuas, il primo, n. 11. de ſimon. 43

Beneficium quoad reſervationem, & affectionem.

5 Beneficia propter hæreſim vacantia ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata ex Conſtitutione S Pij V eorum impetrationes non valent, niſi modus vacationis propter hæreſim ſit expreſſus, in c Quod à Prædeceſſore, num 69. de Schiſmat 108
5 Beneficium ratione litis cenſetur affectum, in c. Sicut unire, n 52. de exceſſ. Prælator. 212
5 Beneficium eſſe litigioſum, minus eſt, quàm eſſe reſervatum, ibid. num 53. 212

Beneficium quoad reſidentiam, & ſervitium.

3 Beneficium Clerici, qui tribus edictis citatus infrà ſex menſes non revertitur ad reſidentiam, confertur quaſi vacans ſine alia ſententia privationis, in cap Ex tuæ, num. 13 de Cler. non reſid 55
3 Beneficia ſunt illis conferenda, qui poſſint, & velint reſidere, & curam per ſeipſos exercere, in cap. Relatum, num 3 de Cleric. non reſiden. pag. 58
3 Beneficium recipiens non intendens reſidere, vel intendens, donec aliud pinguius adpiſcatur, non dicitur canonicè promotus, ibid. num 4. 11
1 Beneficia omnia de jure communi ſcripto reſidentiam requirunt, in c. Cùm omnes, n 12. de Conſtitut. 91
1 Beneficium datur propter officium, ibid num 13. 91
1 Beneficia ſimplicia de generali conſuetudine perſonalem reſidentiam non requirunt, ibid num. 14. 98
Sed ſatis eſt illis deſervire per ſubſtitutum, ibid. n. 15. 98
Vide in ver *Reſidentia*
1 Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine perſonalem reſidentiam non requirunt, in c. Ut Abbates, num. 61 74 & 97 de ætate, & qualit. 362
1 Beneficia obtinentes in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis compelli debent Divina officia obire per ſeipſos, ibid. n 71 365
1 Beneficia obtinentes in Cathedrali, vel Collegiata cum onere inſerviendi Divinis, tenentur intereſſe Miſſæ Conventuali, ibid. num. 85. 368
5 Beneficia ſimplicia de jure communi perſonalem reſidentiam requirunt, in c Super inordinata, n 5 de præben. 150
3 Beneficium acceptans cenſetur ex quaſi contractu ſe obligare ad illius adminiſtrationem, in c Quanto, num 85 de translat. Epiſcop. 123
3 Imputandum eſt ei, qui beneficium tenue acceptavit, in cap Extirpandæ, §. Qui verò, num 7 de præben. 127
3 Beneficia duo incompatibilia obtinens poteſt reſidere, in quo maluerit, ſi ſint æqualia: alias reſidere debet in majori, ibidem numer 38 128
3 Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine non requirunt reſidentiam, in c. Expoſuiſti, num 21 de præben 146
3 Beneficia ſimplicia obtinentes non tenentur deſervire per ſe, nec per ſubſtitutum, in c Significatum, n 4 de præben. 51
3 Beneficium acceptans cenſetur ex quaſi contractu ſe obligare ad

illius

illius adminiſtrationem, in c. Conſultationibus, num 61. de Cleric. ægrotan. 168
5 Beneficia ſimplicia obtinentes, an teneantur in Divinis deſervire per ſeipſos, in c Quia nonnulli, n.5. de Cleric. non reſid. 29
1 Beneficia ſimplicia obtinentes non poſſunt cogi ad reſidentiam in Diœceſi, in cap. Admonet, num.34 & 37. de renunciat. 331
3 Beneficium quantumcumque minimum de jure communi perſonalem reſidentiam requirit, in c. Conquerente, num. 2. & 18. de Cler. non reſid. 34
3 Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine non requirunt reſidentiam niſi aliud ſit inductum de jure ſpeciali, ibid. n.4. 35
3 Beneficia Regularia etiam non curata requirunt majorem reſidentiam, quàm beneficia ſæcularia; tamen rationabilis cauſa excuſat, in c. Ad audientiam, num.26. de Cler. non reſid. 60
3 BENEFICIATUS non reſidens privatur, ſi monitus non redeat, nec juſtam executionem alleget, in cap. Clericos, nu.1. de Cleric. non reſid. 64
3 Beneficiati an, & quando ad breve tempus ad aliam Diœceſim tranſire poſſint ſine licentia Epiſcopi, ibid n.6. 65
3 Beneficiatus abſens, an & quando teneantur inſervire per ſubſtitutum, ibid. num 4. 64
3 Quibus ex cauſis à reſidentia excuſetur, ibid. n.7. 65
3 Abſens, ſi ignoretur, ubi ſit, tribus edictis citatus, & infrà ſex menſes non reverſus, beneficio privabitur, in c. Ex tuæ, n.1. de Cler. non reſid. 54
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid.n.31. & ſeqq. 57
3 Numquam citari debet per edictum, ut redeat ad reſidentiam, ſi perſonaliter citari poſſit, ibid num.4. & 9. 54
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, n.31. 35. & 36. 57
3 Abſens perſonaliter citatus, niſi redeat infrà terminum ſibi præfixum, beneficio ſpoliari poteſt, etiam non expectatis ſex menſibus, ibid. n.9. 54
3 Abſens quamdiu ſit expectandus, ut beneficio privari poſſit, ibidem num.11. 55
3 Beneficiatis abſentibus de jure communi nihil debetur ex redditibus beneficii, in c.De cætero n.3. de Cler. non reſid. 37
3 Beneficiati Cathedralis Eccleſiæ, ſicut & Canonici abſentes pro ſervitio Epiſcopi, percipiunt integrè fructus beneficiorum ſuorum, ibid. num. 14. 38
3 Beneficiatus ut licitè abeſſe poſſit, requiritur Prælati licentia petita, & obtenta, in c.Relatum, n 12. & 29. de Cler.non reſid. 32
3 Et Prælato renuente poteſt adiri ſuperior, qui eum compellat licentiam concedere ſubſiſtente legitima cauſa, ibidem numer. 13. 32
3 Beneficiatus ut licitè abeſſe poſſit, copulativè requiritur honeſta cauſa, & Prælati licentia, ibid. n.10. & 29 32
3 Si neceſſitas repentina occurrat, poteſt abſcedere etiam Prælato inconſulto, ibid. num.14. 33 & ſeqq 32
3 Beneficiatis abeſſe non licet ſtudiorum cauſa ſine licentia Epiſcopi petita, & obtenta, in cap. Cùm ad hoc, num. 3. de Cler. non reſid. 63
3 Aliàs coguntur redire per ſubtractionem fructuum, & beneficii, ibid. num 4. 62
3 Etiamſi Univerſitas ſit privilegiata ſuper fructibus in abſentia percipiendis, ibid. num 5. 63
3 Beneficiati, qui in ſtudiis morantur ſine licentia Epiſcopi, præſumuntur tacere in fraudem legis, ibid. n.13. 63
Vide in ver. *Scholares*.

Beneficium quoad reſignationem, & dimiſſionem.

1 Beneficia in eorum manibus reſignata Ordinarii prohibentur ſuis, aut reſignantium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus conferre, ex Bulla S.Pii V.in c. Non ſine, n 33.de arbitr.pag. 692
1 Beneficium vacans per profeſſionem, & matrimonium poteſt dimitti coram Ordinario, ibid. num 40. 692
1 Beneficium matrimonii cauſa dimiſſum non vacat ante matrimonium re ipſa contractum, ibidem num.42. 692
1 Beneficia reſignata cur Ordinarii prohibeantur ſuis, aut reſignantium conſanguineis conferre, ibid. n.47. 693
Vide in ver. *Reſignatio, Dimiſſio, Renunciatio, Bulla S. Pii V.*
1 Beneficia per reſignationem vacantia hodie ab Epiſcopo conferri poſſunt ejus, aut reſignantium conſanguineis, vel familiaribus, in c. Ex parte, num. 8. de offi. Delegat. 528
1 Idem in vacantibus per dimiſſionem ob alterius incompatibilis aſſecutionem, ibid. num 9. 528
1 Beneficium ſecundum volens obtinere poteſt in pactum deducere reſignationem primi, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, n. 15. de reſcript. 175
1 Beneficium quamvis reſignari non poſſit, penſio tamen poteſt extingui ſine ſuperioris auctoritate, ibid. n.106 183
3 Beneficium vacans etiam ex cauſa reſignationis, de jure communi non prohibetur quis conferre nepoti ſuo, in c. Dilecto, nu 2. de præbend 112
3 Secus ex Bulla S. Pii V. ibid. num.3. 112
3 Et quid ſi beneficium vacet per aſſecutionem alterius incompatibilis, ibid. n.4. 112
1 In dimiſſione beneficii requiritur illius authoritas, quæ requiritur in beneficii aſſecutione, in cap. Admonet, num. 2. & 3. de renunciat. 329
1 Beneficiatus ſine licentia Prælati ſui beneficio renunciare non poteſt, ibid num 1. & 4. 329
1 An poſſit beneficium dimittere acceptando aliud beneficium incompatibile, contra voluntatem ſuperioris, ibid. n.23. & ſeqq. uſque in fin. 331

Beneficii ſectio.

3 Præbendæ duæ ex una poſſunt conſtitui, ſi rationabilis cauſa ſubſit, in c. Niſi eſſent, num.34. de præben. 108
3 Beneficium ſcinditur per impoſitionem penſionis realis, ſeu perpetuæ, ibid. num. 43. 109
3 Beneficii ſectio de jure eſt prohibita, ibid. n.44. 109
3 Et in hoc non diſpenſat Epiſcopus etiam ex magna cauſa, ibid. num. 45. 109

3 Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione ſunt conferenda, ibidem num.47. & 49.

Beneficium quoad Simoniam.

5 Beneficium Eccleſiaſticum vendere, an ſit ſimoniacum, quia prohibitum, vel è converſo, in c. Præterea, num.5. ne Præl. vic. ſuas, pag. 69
2 Beneficium vendere, an ſit prohibitum, quia ſimoniacum, & quid de exactione Annatarum, in c. Ex parte, n. 23. de offic. Deleg. remiſſivè. 528
Vide in ver. *Annata*.
1 Beneficium Eccleſiaſticum vendere, an ſit prohibitum, quia ſimoniacum, an è converſo, in c. Cùm pridem, num 30. & ſeqq. de Pactis. 649
1 Beneficii Eccleſiaſtici venditores, domum Dei ſpeluncam latronum faciunt, ibid. num.41. 650
1 Beneficio Eccleſiaſtico inſunt Clericatus, & Præbenda, ibidem num. 93. pag. 655
1 Beneficium eſt ſequela officii, & ſine ſpiritualibus non poteſt conſiſtere, ibid. num.109. 656
1 Venditio Beneficii Eccleſiaſtici an cadat directè ſuper jure ſpirituali, ibid. num.123. 657
Vide in ver. *Simonia*.
1 Beneficium vendere habenti ordinem requiſitum, vel non habenti, an æqualiter ſit ſimoniacum, ibid. n.134. 659
5 Beneficium obtinens à ſe fundatum cum pacto præſentandi ſeipſum, an faciat fructus ſuos, in c. Tua nos, n.7. & ſeqq. uſque ad num.15. de Simon. 57
Vide in ver. *Præbenda quoad Simoniam*.

Beneficium quoad titulum Ordinandi.

3 Beneficium quod conſequitur jam Ordinatus ad titulum patrimonii, non ſuccedit loco tituli, in cap. Epiſcopus, num. 46. de præbend. 73
3 Nec prohibetur reſignare à Concilio Tridentino, ibid. n.47. 74
Vide in ver. *Clericus quoad titulum*, & in ver. *Ordo quoad titulum*, & in ver. *Patrimonium*.
3 Beneficia conſtitui non debent, niſi ſufficientia ad congruam Clerici ſuſtentationem, in cap. Cùm jam dudum, num.29. de præben .pag. 98

Beneficium quoad vacationem.

1 Beneficium vacans per profeſſionem, & matrimonium, poteſt dimitti coram Ordinario, in c.Non ſine, n.40. de Arbitr. 692
1 Beneficium matrimonii cauſa dimiſſum non vacat ante matrimonium re ipſa contractum, ibid. n.42. 692
3 Beneficium Clerici, qui tribus edictis citatus infrà ſex menſes non revertitur ad reſidentiam, confertur quaſi vacans ſine alia ſententia, in c. Ex tuæ, nu.13. de Cler. non reſid. 55
1 Beneficium non vacat per obitum beneficiati in tribus caſibus, idest ſi ſit ſuppreſſum, ſi præbendæ non ſint diſtinctæ, & ſi ſit de menſa, in cap. Cùm acceſſiſſent, num. 11. de Conſtitut. 107
1 Beneficium annexum impetrari non poteſt, quia non vacat, in cap. Dudum, num.31. de elect. 270
1 Beneficia promoti ad Epiſcopatum non vacant ante illius conſecrationem, & adeptam poſſeſſionem Eccleſiæ, in cap. Quanto, num.27. de tranſlat. Epiſcop. 319
1 Idem ſi proviſus fructus Epiſcopatus non acceperit, eo quod ad certum tempus alteri debeantur, ibid. n.28. 319
1 Beneficia electi, & in Curia conſecrati conferuntur ex ſtylo Curiæ etiam ante adeptam Eccleſiæ poſſeſſionem, ibid. n.29. 319
3 Beneficium ingredientis Religionem, an ſit alteri conferendum infrà annum probationis, in cap. Statuimus, n.15. & ſeqq. uſque ad num.22. de Regular. 409
3 Quid de jure communi, ibid. num.16. 409
3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid. num.18. 410
3 Beneficium ingredientis Religionem, etiam eo conſentiente, aut reſignante, alicui conferri non poteſt, niſi intra duos menſes ante profeſſionem, nec reſignatio effectum ſortitur, niſi profeſſione ſequuta, ibid. n.18. & 22. 410
3 Reſignatio beneficii facta à Novitio in undecimo menſe à ſuſceptione habitus valida eſt, etiamſi profeſſio ultra annum differatur, ibid. num. 19. 410
3 Beneficium ingredientis Religionem non vacat ante profeſſionem, & ideò alteri conferri non poteſt, ibid. n.20. & ſeqq. 410
3 Beneficium ingredientis Religionem ante pubertatem, quando alteri conferri poſſit, in c. Nullus, n.8. de Regular. 328
2 Beneficium vacat per obitum proviſi, licèt ſolam ſupplicationem ſignatam habeat, in c. Si quis, n.32. de foro compet. 37
3 Beneficium Novitii vacat per propoſitum mutandi vitam abſolutè, in c. Conſulti, n.34. de Regular. 401
3 Beneficium non vacat per votum Religionis, niſi illud ſit ſolemne, ibid. n 35. 401
3 Beneficia non vacant per promotionem ad Epiſcopatum, & adeptam poſſeſſionem, niſi poſt ſex menſes præfixos ad conſecrationem ſuſcipiendam, in cap. De multa, num. 14. de præbend. 118
3 Beneficium quandoque vacat de jure, ſed non vacat de facto, & è converſo, in cap. Litteras, num.14. 27. & 30. de conceſſ. præbend. 196
3 Beneficium vacans de jure, licèt non de facto, conferri poteſt ab Ordinario abſque eo, quòd cogat detentorem ad dimittendum, ſed non à Delegato, & cur, ibid. n 24. 196
3 Beneficium an vacare debeat de jure, vel de facto, vel utroque modo, ad hoc, ut conferri poſſit ab Ordinario, vel à Delegato, ibid. num 27. 196
3 Beneficium vacans de jure, ſed non de facto, an poſſit conferri priuſquam poſſeſſor facto ipſo renunciaverit, ibid. num. 30. & ſeqq uſque ad num. 36. 197
3 Quid ſi poſſeſſio ſit colorata, ibid. n.3. & 33. & 34 197

3 Et quid ſi nullum habeat colorem, ibid n 32 1[illegible]7

3 Beneficium vacat per mortem coadjutoris tam naturalem, quàm civilem, in c Ex parte, n 10. & ſeqq de Cler ægrot 1[illegible]2

3 Beneficium, vel officium minimè vacans Papa non intendit conferre, in c De Rectoribus, n. 43. de Cler. ægrot. 160

Beneficium quoad unionem.

1 Beneficium annexum amittit nomen Beneficii, & induit naturam beneficii, cui unitur, & fit illius prædium, in c. Dudum, il ſecondo, n 31 de elect 270

1 Et impetrari non poteſt, quia non vacat, ibid.n 32. 270
Vide in verbo *Unio*.

3 Beneficium annexum induit naturam beneficii, cui perpetuò, & acceſſoriè eſt unitum, in c Licèt, n.68. de præben 317

5 Beneficia unius diœceſis ex quacunque cauſa ab Epiſcopo uniri non poſſunt beneficiis alterius diœceſis, in c. Sicut unire, n. 10. de exceſſ Prælat. 2[illegible]7

3 Beneficium per annexionem Parochialis non ſit Curatum, in cap. Expoſuiſti, n.13 de præb. 146

3 Beneficium etiam unitum computatur ad inducendam incompatibilitatem in eadem Eccleſia, in c. Litteras, num 61. de conceſſ. præben. 199
Vide in verbo *Præbendarum ſuppreſſio*

2 BENEPLACITUM Apoſtolicum non interceſſiſſe probatur ex regiſtris, in quibus non reperitur deſcriptum, in c. Cùm Eccleſia, n 22. de cauſ poſſeſſ & propriet. 112

1 Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ex obſervantia quadraginta annorum non intrat, niſi data ſcientia ſpecifica, & patientia Papæ, in c Dilectus, n 21. de Offic. Ordin 537

1 Beneplacitum Apoſtolicum ex curſu triginta annorum cum obſervantia ſubſecuta, præſumitur etiam contra Eccleſiam de jure communi, in c. Conſuetudines, n.45 de Conſuet 195

1 Sive fuerit reſervatum, ſive non, ibid n 46. 195

1 Secus poſt Bullam Urbani VIII. ibid. n 47 195

1 Beneplacitum quamvis præſumatur ex obſervantia triginta annorum, etiam ubi agitur de magno præjudicio; tamen ex regiſtro probari poteſt non interveniſſe, ibid. n 48 195

1 BIGAMIÆ irregularitas cur inducta, in cap. Super eo, n 38. de Bigam. 500

1 Apoſtoli prohibitio ſuper bigamia de quibus ordinibus intelligatur, ibid. n 27. 499

1 Bigamiæ quot ſint ſpecies, in cap Nuper à nobis, numer 2 de Bigam. 502

1 Bigamia vera quæ ſit, ibid. n.3. 501

1 Bigamia interpretativa quæ dicatur, ibidem numer. 5 & 12 & ſeqq. 5[illegible]3

1 Et quæ ſimilitudinaria, ibid. n 6. 503

1 Bigamiæ irregularitatem an incurrat Clericus ſacris, vel profeſſus contrahens cum unica, & virgine, ibid num.6. & num. ſeqq. 503

1 Bigamiæ pœnam non incurrit Subdiaconus contrahens cum vidua, niſi illa ſit corrupta, Ibid. n 8. 503

1 Bigamia vera an Incurratur ex matrimonio cum vidua legitimè contracto, & conſummato, ibid. n.12. 503

1 Bigamia cur inducat irregularitatem, ibid n.13 504

1 Bigamia etiam interpretativa per ſolemnem profeſſionem non aboletur, ibid n.18. 5[illegible]5

1 Bigamia interpretativa eſt in duplici differentia, ibidem numer 22. 505

1 Bigamiam contrahens ex eo quòd reddat debitum uxori adulteræ, clericale privilegium non perdit, ibid n 26. 505

1 Nec qui contraxit plura matrimonia de facto, ibid. n.27. 505

1 Bigamiæ Irregularitatem an Incurrat Clericus minorum ordinum, vel laicus contrahens invalidè matrimonium cum vidua, vel corrupta, ibid. n 40 & ſeq uſque in fin 507

1 Bigamiæ pœnam incurrit Clericus minorum ordinum, vel laicus, qui ſecundam uxorem accepit de facto propter quodcunque impedimentum dirimens, ibid n 44 508

1 Bigamiæ pœnam Inducit matrimonium Invalidè contractum in omnibus caſibus, in quibus contractum validè induceret bigamiam, ibid n 45. 508

2 BIGAMUS quamvis ordinari non debeat, tamen ſi ſecus fiat, characterem recipit, in c Super eo, n.1 de Bigam. 4[illegible]7

1 Bigamus qua ratione ſit irregularis, ibid. n.4 & 10. 497

1 Bigamus ordinari prohibetur non propter culpam, ſed propter Sacramenti defectum, ibid. n 10. 4[illegible]8

1 Bigami omni clericali privilegio nudati ſunt, & ſub anathemate prohibentur tonſuram, vel habitum clericalem deferre, ibid. num. 32. 4[illegible]9

2 Bigami, etiamſi cœlibes deficiant, prohibentur ſuffici ab Epiſcopo In minorum ordinum miniſteriis, ibid. n 41 [illegible]

1 Bigamus ordinatus ab Epiſcopo ad primam tonſuram non habet ordinis executionem, nec eſt capax beneficii, ibidem num 41. 5[illegible]1

1 Bigamus undè dictus, in c Nuper à nobis, n 4 de Bigam 501

1 Bigami ex matrimonio validè contracto, & conſummato cum vidua, vel corrupta, ſpoliati ſunt omni privilegio clericali, ibid. num. 23. [illegible]5

1 Bigami, & viduarum mariti per omnia æquiparantur, ibidem num. 24 505

1 Bigami nudantur clericalibus privilegiis, ſi ſint In minoribus tantum ordinibus conſtituti: ſecus in ſacris, ibidem numero 19. 506

4 Bigamus non eſt benedicendus, In cap Vir autem, numer. 2 de ſecund nup 3

1 Epiſcopus ordinans Bigamum, quas pœnas Incurrat, in cap Super eo, num 2 de Bigam 4[illegible]

Vide in verbo *Diſpenſatio ſuper Bigamia*.

1 BIS de eodem hominis facto quæri non debet, in c Accepimus, n 12 de ætat & qualit 4[illegible]8

4 BLASPHEMIÆ, ſeu adulterii punitio non comprehenditur correctionis morum appellatione, quando Epiſcopus judicialiter procedit, in c Ad nostram, n 14 de Appel[illegible] [illegible]0

4 BONA FIDES excuſat à culpa, & pœna, ſed non convalidat actum nullum, in c. Super eo, n 15. de Crim. falſ. 1[illegible]

5 Bona fides in his, quæ ſunt juris naturalis, poteſt excuſare à peccato, ſed non à reſtitutione, in cap Naviganti, num. [illegible] de Uſur. 1[illegible]6

Bonæ fidei poſſeſſor quis, & an, & quando faciat fructus ſuos.
Vide in verbo *Poſſeſſor bonæ fidei*

1 Bona fides abeſſe præſumitur, ubi enormis læſio reperitur, in c Super literis, n 3. de Reſcript [illegible]

1 BONA minorum alienari prohibentur ſine cauſæ cognitione, & decreto, nec valet laudum ſuper his prolatum, in c Cùm tempore, n.21 & 40. de arbitr. 6[illegible]

1 Bona Eccleſiaſtica jure conſanguinitatis acquiri non debent, in c. Non ſine, n 4[illegible] de [illegible] [illegible]

3 Bona Eccleſiaſtica ſunt Dei, in cap Ex parte, num 62 de Cleric. non reſiden. [illegible]

1 Bona Eccleſiarum, & Clericorum exempta ſunt à juriſdictione Principis ſæcularis, jure tam Divino, quàm humano, in c. Eccleſia S. Mariæ, num 15. de Conſtit 111

5 Bona Clerici damnati devolvenda ſunt in fiſcum Eccleſiæ, in cap Presbyteri, n [illegible] de pœnis. 2[illegible]

1 Confiſcatio ex delicto Clerici fit Cameræ Epiſcopalis, ubicunque ex delicto laici veniunt confiſcanda bona ipſius laici, ibidem num. [illegible] [illegible]

5 Bona Clerici decedentis ſine hærede ex Teſtamento, vel ab inteſtato, devolvuntur ad curiam Eccleſiaſticam, non autem ad curiam Principis ſæcularis, ibid num [illegible] [illegible]

3 Bona præſumuntur diſmembrata à Territorio, cui adjacent, in nullus, num.24. de Paroch [illegible]

3 Bona Eccleſiarum ſunt patrimonium Jeſu Chriſti, in c Cùm ſecundum, n.6. de præb 9[illegible]

3 Bona Eccleſiarum pauperum ſunt, ibid num.12 [illegible]

3 Bona ſunt acceſſoria ad perſonam, in cap. Epiſcopus, num [illegible] de præbend [illegible]

3 Bona patrimonialia Clericorum non gaudent privilegiis bonorum Eccleſiæ, niſi in caſibus in jure expreſſis, ibidem numero 35 [illegible]

3 Et qui ſint hujuſmodi caſus, ibid. num 41. [illegible]

3 Bona patrimonialia Clericorum præſcribuntur ſicut bona laicorum, ibid. num 65 [illegible]

3 Reſtitutio in integrum non competit Clerico in bonis patrimonialibus, ſicut competit in bonis Eccleſiæ, ibid num [illegible] [illegible]

3 Compromittere poteſt Clericus in laicum de bonis patrimonialibus, non autem de bonis Eccleſiaſticis, ibidem numero 38. [illegible]2

3 Bona patrimonialia, ad quorum titulum Clerici ordinantur, cenſentur quaſi dotalia, & alienari non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, ibid. num 40. [illegible]

3 Bona patrimonialia Clericorum an, & pro qua parte ſint obnoxia ſolutioni onerum Cameralium, ibid n 41 [illegible]

3 Bona ingredientis monaſterium acquiruntur eidem loco in ſpecie in quo eſt profeſſus tacitè, vel expreſsè, in c Quia ingredientibus num 18. de teſtam 2[illegible]

3 Bona profeſſi in genere generaliſſimo ſunt religionis in genere, arbitrio Epiſcopi diſtribuenda, in cap Conſiderans, num. 28. de Regular. 4[illegible]0

3 Bona Clericorum de jure divino immunia ſunt à collectis, & impoſitionibus laicorum, in cap. Non minus, num [illegible] de Immunit. Eccleſ. [illegible]

3 Bona Eccleſiarum quoad fundationem, manſum, vel dotem Eccleſiæ, immunia ſunt a tributis, & oneribus laicalibus etiam privatis, & antea impoſitis, ibid n 8. 612

3 Bona tranſeunt ad Eccleſiam cum oneribus antea impoſitis, dummodò hujuſmodi onera ſint vera, realia, perpetua, & invariabilia, ibid n 9 611

3 Bona poſtquam ſunt effecta Eccleſiæ, immunia ſunt a tributis, & oneribus laicalibus de novo imponendis, ibid n 10 612

3 Bona patrimonialia Clericorum ut bona Eccleſiarum quoad immunitatem a collectis a pari procedunt, ibid n 16. 612

3 Bona Religioſorum, & bona Hoſpitalium immunia ſunt a collectis, & impoſitionibus laicalibus, ibidem num. 17 & 24. pag. 612

3 Bona Eccleſiarum ſunt deputata publico uſui ſpirituali, laicorum verò pro uſu Reipublicæ mundanæ, ibid n 4[illegible] 6[illegible]

1 Bona patrimonialia Clericorum an gaudeant privilegio bonorum Eccleſiæ, in cap. Conſuetudines, num [illegible] de Conſuetudine [illegible]

1 Bona Eccleſiæ collocari poſſunt ſub annuo cenſu, & in emphyteuſim concedi, ſervatis tamen ſolemnitatibus requiſitis, in cap Requiſivit, n 1 & 5 de in integ. reſtitut [illegible]

Bona in emphyteuſim, vel feudum concedi ſolita
Vide in verbo *Feudalia bona*.

3 Bonorum appellatio Univerſitatem continent, ſicut hæreditas, in c Ex litteris, n 28 29 26 & 36 de jurepatr [illegible]

3 Bonorum appellatione veniunt etiam jura, & actiones, ibidem num 30. [illegible]7

3 Præſertim ſi adſit dictio univerſalis, *Omnia*, ibid n [illegible]. [illegible]

3 Etiam in materia odioſa, ut confiſcationis bonorum omnium, ibid num.32 [illegible]

3 Bonorum omnium, ac jurium appellatio non continet univerſitatem, quando eſt reſtricta ad certum locum, aliàs ſecùs, ibid n 47. & ſeqq. [illegible]

1 Bona patrimonialia Clericorum non ſunt de foro laicorum, nec eorum ſtatutis ligantur, in cap Quæ in Eccleſiarum, n 22 de Conſtitut [illegible]

2 In bonis a Jo. Galeatio donatis monaſterio Carthuſæ Papienſis, præſens Regius Ducatus Mediolani nil prætendere poteſt, nec Magiſtratus Extraordinarius ullam juriſdictionem ſibi vindicare, in c Verum, n 21 de for compet [illegible]

2 Sed ipſorum dominium habet Carthuſia cum onere tamen diſtribuendi in pauperes annuos floren 10 mil anni, ibid num 22 & ſeqq. [illegible]

2 Et eorum augmentum ſpectat ad Carthuſiam, non ad pauperes, vel quoſcunque alios, ibid n 2[illegible] [illegible]

Vi-

Vide in verbo *Baronia*.

5 Bonorum appellatione etiam beneficia Eccleſiaſtica continentur, in c. Ad abolendam, n.32. de Hæreticis. 91

3 Bonorum diviſionem frater major facit, & minor eligit, ſecundum opinionem Canoniſtarum, in cap. Si Epiſcopus num. 5. & 13. de Paroch. 302

1 Et major intelligitur non reſpectu ætatis, ſed reſpectu adminiſtrationis, ibid. n.7. 302

Vide in verbo *Diviſio*.

3 Bona ſtatim atque ſunt donata Eccleſiæ, ſunt immediatè acquiſita Deo, in c. Relatum, n.37. Ne Cler. vel Monach. 668

Vide in verbo *Res Eccleſiæ*.

1 BONIFACIUS II. in Concilio Romano Vigilium ſibi ſucceſſorem inſtituit, ſed factum illud in Synodo iterum congregata fuit ab omnibus reprobatum, in c. Accepimus, num. 21. & 60. de Pactis. 662

1 BONUS quilibet præſumitur, in cap. Cùm in jure, num. 5. de off. pot. Jud. Deleg. 533

1 Fallit in quinque caſibus, & præſertim cùm agitur de præjudicio alterius, ibid. n.6. 533

1 BOVES aratorii executioni non ſunt obnoxii, in c. Innovamus, n.11. de Treug. & pace. 638

1 Boves aratorii, & inſtrumenta ruſtica in diſtrictu urbis quibus gaudeant privilegiis, ibid. n.12. 638

5 BRACHII ſæcularis invocatio de jure communi eſt remedium extraordinarium, ſecus poſt Concilium Tridentinum, in c. Pervenit, n.31 de Adulter. 151

5 Brachii ſæcularis auxilium qualiter ab Epiſcopis ſit implorandum, ibid. n.37. 152

5 Brachii ſæcularis invocatio eſt arbitraria Epiſcopo etiam contra laicos, in c. Licet, n.27. de pœnis 287

2 Brachii ſæcularis auxilium Eccleſia poteſt implorare, & judex laicus illud præſtare tenetur, in c. Cùm non ab homine, n.32. de Judic. 11

3 BREVIARIO Monaſtico reformato utentes gaudent iiſdem privilegiis, quibus gaudent utentes Breviario Romano, in c. Presbyter, de celebrat. Miſſar. 574

5 BULLARUM expeditio non requiritur ad gratiæ perfectionem, ſed tantùm ad illius probationem, in c. Præterea, num 85. Ne Prælat. vices ſuas. 75

5 Bullæ non ſunt producendæ, niſi ubi agitur de canonizanda gratia, ibid. num. 86. 75

1 Proviſus per Papam in Conſiſtorio eſt verus Prælatus ante levatas Bullas, in c. Nihil, n.27. de elect. 299

1 Promoti, vel etiam confirmati ad Cathedrales, vel Regulares Eccleſias, non debent per Eccleſiam recipi tanquam Prælati, niſi litteras promotionis, vel confirmationis oſtendant, in c. Qualiter, n.4. de elect. 266

1 Promotus in Conſiſtorio ante oſtenſas Bullas non poteſt quidquam de bonis Eccleſiæ adminiſtrare, etiam ſi habeat certiſſimum nuntium ſuæ promotionis, ibid. n.5. 266

1 Et contraveniens, aut litteras infra annum non expediens eſt ipſo jure privatus, ibid. n 7. verſ. Tu verò. 267

1 Litteræ non ſunt de ſubſtantia gratiæ, ſed probationis, ibid. num.7. 267

1 Gratia ante confectionem litterarum eſt informis, & imperfecta, ibid. d. num 7. 267

Vide in verbo *Litteræ*.

5 Bulla Cœnæ non ſolum tollit præteritas conſuetudines, & præſcriptiones contra impedientes juriſdictionem ordinariam, ſed etiam futuras impedit inchoare, & inchoatas interrumpit, in cap. Pervenit, n. 44. de Adulter. 152

1 Publicatur quotannis ad damnanda, & vitanda Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis præjudicialia, cum eorum uſibus, & obſervantiis, etiam immemorabilibus, in c. Conſuetudines, nu. 63. de Conſuet. 196

5 Bulla Clementis VI. ſuper tranſlatione Capituli Leodienſis ex cauſa rebellionis contra Epiſcopum refertur, in c. Cùm ex injuncto, n.55. de Nov. oper. nunciat. 232

3 Bulla Clementis VII. contra illegitimos an fuerit correcta per Concilium Tridentinum, in c. Ad extirpandas, num.17. de fil. Presbyter. 471

1 Sex differentiæ inter jus commune, & jus noviſſimum conſtitutionis Clementis VII. & Concilii Tridentini circa ſucceſſionem illegitimorum in beneficiis parentum, ibid. num. 20. uſque ad num. 26. 471

Vide in verbo *Filius illegitimus*.

1 Bulla Clementis VII. adimens in criminalibus privilegium fori Clericis dominii Reip. Venetæ refertur, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, n.122. & 127 de Reſcript. 184

2 Bulla Clementis VIII. de Conſervatoribus an ſit innovanda, & cum quibus additionibus, & clauſulis, in c. Si Clericus, n.39. de foro compet. 55

2 Conſtitutio de Conſervatoribus compilatur in Congregatione Concilii, ibid. n.43. 56

2 An ſit contra Concilium Tridentinum, ibid n.53. 57

Vide in verbo *Conſervatores*.

3 Clementis VIII. decreta de Novitiis non recipiendis, niſi in conventibus deſignatis, expenduntur, in cap. Cùm virum, n.49. de Regul. 370

Vide in verbo *Novitius in Conventibus deſign.*

Et in verbo *Profeſſio in Conventibus deſign.*

Bulla Cruciatæ.

Vide in verbo *Oratorium*.

3 Bulla Cruciatæ interpretari debet, ut minus deroget juri communi, & Concilio Tridentino, quàm fieri poteſt, in c. Auctoritate, n.30. de Cenſib. 555

5 Cruciata non obſtat, quominus Religioni S. Antonii liceat colligere eleemoſynas forma à S. Congregatione Concilio præſcripta, in c. Cùm ex eo, n 28. de Pœnit. & remiſſ. 316

Bulla Eugeniana.

Vide in verb. *Eugeniana Conſtitutio*.

1 Bulla Gregorii XIII. an reſtringat numerum perſonarum, quas viſitatores de jure poſſunt ſecum ducere intra clauſtra monaſterii Monialium, in cap. Ut juxta, num. 41. de Offic. Ordinar. 594

1 Bulla Gregorii XV. in electione Papæ per ſcrutinium habet præcipuam rationem ſecreti, in cap Licèt de vitanda, num. 85 de elect. 239

Vide in ver. *Electio Papæ*.

Bulla Gregorii XV. de exemptorum privilegiis.

Vide in ver. *Regulares quoad Confeſſiones*.

Et in ver. *Monaſterium Monialium quoad clauſuram*.

Bulla Gregorii XV. de Conſervatoribus.

Vide in ver. *Conſervatores*.

Et in ver. *Regulares quoad Conſervatores*.

5 Bulla Gregorii XV. de exemptorum privilegio, per quam fit redditus ad jus commune, eſt favorabilis, & latè interpretanda, in cap. Quanto, n.23. de Privileg. 176

3 Bulla S. D. N. Innocentii X. ſuper receſſu Cardinalium à ſtatu Eccleſiaſtico ſine licentia Papæ, & reddituum eorum ad Romanam Curiam, in c. Ex geſtis, n.22. de Cler. non reſid. 28

5 Conſtitutio ejuſdem circa ſtatum Regularium compilata in Congregatione refertur, in c. Non amplius, n. 10. verſ. Sed quia decreta, de Inſtit. 172

3 Bulla Innocentii X. ſuppreſſionis parvorum conventuum Italiæ, & Inſularum adjacentium, in Congregatione ſuper ſtatu Regularium compilata, in cap. Relatum, num.46. Ne Cler. vel Monach. 670

3 Refertur, ibid. num.47. 670

3 Cauſa ſuppreſſionis, ibid num.48. 670

3 Suppreſſio, & reductio ad ſtatum ſæcularem, ibidem num. 49. pag. 670

3 Reſervatio facultatis Congregationis, & reſervatio jurium fundatorum, ibid. num.50. 671

3 Termini præfixio ad dimittendos Conventus ſuppreſſos coram loci Ordinario, ibid. num.51. 671

3 Facultas Regularium aſportandi prophanam ſupellectilem, ibid. num. 52. 671

3 Pœnarum adjectio, ibid. num.53. 671

3 Prohibitio faciendi Divina in Conventibus ſuppreſſis ſub pœna interdicti, ibid. num.54. 671

3 Ordinariorum facultas expellendi Regulares à Conventibus ſuppreſſis, & cætera, ibid. num.55. 671

3 Deputatio Sacerdotum ſæcularium ad Curam animarum dictis Conventibus incumbentem, ibid. num.56. 671

8 Applicatio bonorum, ibid. num.57. 671

3 Prohibitio erigendi nova loca Regularia, ibid. num.58. 671

3 Declaratio intentionis Papæ providendi extra Italiam, ibidem num. 59. 671

3 Obſtaculorum remotio, ibid. d. n.59. 671

3 Contrariorum derogatio, ibid. num.60. 671

3 Archiepiſcopi Gneſnenſis litteræ ad Innoc. X. pro extenſione Bullæ ad Regnum Poloniæ, ibid. num 61. 672

5 Bulla Julii II. an ſit intelligenda de illa tantum ſimonia, quæ notoria eſt, in c. Nobis, n.12. & 78. de Simon. 39

3 Irritat electionem Papæ factam per ſimoniam etiam conventionalem, ibid. num.13. 39

5 An irritet electionem, quando ſolus electus ſimoniam committit, non autem eligentes, ibidem num. 25. uſque ad numerum 30. 40

5 An comprehendat electum per ſimoniam ab alio commiſſam ipſo ignorante, ibid. num.53 & 71. 42

5 Supponit crimen in ſimoniacè electo, cui graviſſimas pœnas infligit, ibid. num 72. 43

5 Intelligi debet de ſimonia vera, non autem de præſumpta, quæ elicitur ex ſcientia, & taciturnitate electi, ibidem numero 101. 46

Et in ver. *Electio Papæ per ſimoniam*.

5 Bulla Nicolai V. ſuper exemptionibus cenſuum in Regno Siciliæ ad rationem decem pro centenario continet diſpenſationem, in c. In Civitate, n.20. de Uſuris. 156

Vide in ver. *Cenſus*.

1 Bulla Pii IV. in quo immutaverit jura antiqua quoad juriſdictionem Cardinalium, ſede vacante, in caſibus urgentis neceſſitatis, & imminentis periculi, in c. Cùm olim, num. 61. de major. & obed. 628

1 Et quid ſtatuerit de illorum authoritate circa ſtatum temporalem Romanæ Eccleſiæ, ibid. num.63. remiſſivè. 628

Vide in ver. *Cardinales ſede vacante*.

Bulla Pii IV prohibens Tridentini Concilii interpretationem.

Vide in ver. *Tridentini Concilii interpretatio*.

Bulla S. Pii IV. contra decoctos.

Vide in ver. *Ceſſio bonorum*.

5 Bulla S. Pii V. ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum expenditur, in c. Eam te, n.31. & ſeqq. uſque ad num. 36. de ætat. & qualit. 407

1 Bulla S. Pii V. recipit interpretationem paſſivam à jure communi, ibid. num 34. 406

1 An obſtet, quominus Ordinarii ſuis, ut dimittentium conſanguineis, &c. conferre poſſint Parochiales per dimiſſionem vacantes ob alterius Parochialis aſſecutionem, in c. Non ſine, num.34 & num. ſeqq. uſque in fin. de Arbitr. 692

1 Verbum *admittentium* in eadem Bulla mendosè appoſitum, ibid. num. 45. 693

1 Quoad pœnam requirit temeritatem, & præſumptionem, ibid. num 50 693

Habet locum etiam in Parochialibus per reſignationem vacantibus, quæ per concurſum conferuntur, ibid. num.52. 693

3 An prohibeat, ne Epiſcopus conferat nepoti ſuo beneficium vacans per aſſecutionem alterius incompatibilis, in cap. Dilecto, num.4. de præb. 112

Vide in ver. *Reſignatio*, *Beneficium quoad reſignationem*.

2 Bulla S. Pii V. declarans Societatem Jeſu eſſe Mendicantem, expenditur in cap. In præſentia, num. 106. & num. ſeqq. uſque ad num. 112. de probat. 140

3 Bulla Pii V. contra non recitantes Divinum Officium refertur, in c. Preſbyter, n.21. & ſeqq. de celebr. Miſſar. 574
1 Bulla Pii V. ſuper Breviario Romano quoad Officium Beatæ Mariæ Virginis expenditur, ibid numer 32. & ſeqq uſque in finem. 575
5 Bulla Pii V. de Novitiis non recipiendis niſi poſt decimumoctavum annum, an, & quomodo ſit temperanda, in c. Cùm virum, n.47. de Regul. 370
Bulla Pii V. Durum nimis.
Vide in ver. *Simonia quoad Canonicos*.
Bulla Pii V. de non infeudandis locis Romanæ Eccleſiæ.
Vide in verb. *Rapa quoad infeudationem*
1 Conſtitutio Pii V. ſuper adminiſtratione Sacramentorum in Indiis non eſt revocata, ſed non ſuffragatur niſi in locis ubi non ſunt Parochi, in cap. Sanè, il ſecondo, n.66 de offic. & poteſt. Judic. Delegat. 426
3 Bulla Sixti V. præcipiens Epiſcopis, ut examinent qualitates ordinandorum, intelligenda eſt de propriis ſubditis tantum, in c. Cùm ſecundum, n.57. de præbend. 93
De hac Bulla.
Vide in ver. *Ordines quoad Titulum*.
5 Bulla Sixti V. diſponens aliquos non eſſe admittendos ad profeſſionem niſi prius facta inquiſitione de eorum qualitatibus, inducit formam, in cap. Qui Preſbyterum, num.36. de pœnit. & remiſſ. 294
1 Bulla Sixti V. contra illegitimos redacta fuit ad terminos juris à Gregorio XIV. in c. Ut filii, n.17 de Filiis Preſbyter. 462
1 Bulla Urbani VIII. improbans, & caſſans quæcumque præjudicialia Sedi Apoſtolicæ, vel juriſdictioni, aut libertati Eccleſiæ, Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, earumque bonis, ac juribus, per partes refertur, in c. Conſuetudine, nu.59. & ſeqq. uſque in finem, de Conſuetud. 176
De hac bulla vide in c. Eam te, à n.4. de Reſcript.
Vide in ver. *Conſuetudo contra Eccleſiam*.
3 Bulla Urbani VIII ſuper reſidentia Epiſcoporum refertur, in cap. Qualiter, n.13. de Cler. non reſid. 50
Vide in ver. *Epiſcopus quoad reſidentiam*.
1 Bulla Urbani VIII ſuper præſervatione jurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, tollit conſuetudines etiam immemorabiles, & cum tanta privilegii, in c. Meſſana, nu.17. de elect. 305
3 BURGI Sancti Domini erectio in Epiſcopatum non obſtat juriſdictioni Præpoſiti Buſeti, in cap. Cùm veniſſent, n. 10. de Inſtitut. 182
3 Quæ juriſdictio eſt cumulativa cum Epiſcopo, ibid. n.10. 182

C

3 CADUCITAS cenſetur remiſſa, ſi dominus canonem accipiat, in c. Potuit, n 10. de Locato, & Conduct. 227
3 Sive ſit canon temporis futuri, ſive præteriti, ibid. n.11. 227
1 CÆCITAS non eſt juſta cauſa removendi aliquem ab officio prius obtento, quamvis ſit officium Eccleſiaſticum, in c. Cæterum, n.19. & 44 de Reſcript. 143
1 Et quamvis detur principaliter propter exercitium, & non propter dignitatem, ibidem numer. 62. & ſeqq. uſque in finem. pag. 144
Vide in ver. *Officium*, *Officialis*
1 CÆCUS non tenetur Horas Canonicas recitare, in cap. Licèt, num.143. de præb. 142
1 Nec choro intereſſe, & tamen lucratur diſtributiones, ibidem num. 144. 142
1 Cæcitas non privat voto quod quis haberet, ſi cæcus non eſſet, ibid. num 145 142
1 Cæcus non numeratur inter perſonas miſerabiles, niſi ſit pauper, in c. Significantibus, n.39. de off. Delegat. 540
1 Sed contra, ibid. n.50. 541
1 Cæcitatis calamitas quanta ſit, ibid n.50. & 52. 541
1 Cæcitas corporis, & cæcitas mentis quid ſint, ibidem numer 50. 541
1 Cæci, & ſenio confecti, licèt divites, ſunt pauperibus miſerabiliores, ibid num 52. 541
3 Cæcus ad collectas cogi non debet, in cap. Licèt, num.1. de Cenſib. 518
1 Cæcus eſt perſona miſerabilis, & peccatum eſt inhumanitatis eum affligere in ſolutione collectæ, ibid num.2 & 13. 518
3 Cæco inopia laboranti ſubveniendum eſt per impoſitionem collectæ, ibid. num.4. 518
3 Jus canonicum an potuerit ſtatuere, ut Cæcus laicus ad collectas cogi non debeat, etiam in terris Imperii, ibid. n. 6. 12. & 21. uſque ad n 29. 519
3 Cæcus eſt de foro Eccleſiæ tamquam miſerabilis perſona, ibid. num 8. 519
5 Cæcus non pauper an ad collectas teneatur, & de quo cæco intelligatur hoc cap. ibid. n 9. & ſeqq. uſque ad n 15. 530
3 Cæcus non pauper à quibus collectis ſit immunis, ibid num 15. & ſeqq. uſque in fin. 540
3 Cæcus ſi ſit ſapiens, cogi poteſt ire ad Concilium, & conſulere, ibid. num.21 541
3 Officialis Pœnitentiariæ an ex ſola cauſa quòd cæcus evaſit, juſtè potuerit per literas Papales ab officio removeri, & alius in ejus locum ſubrogari, adeò ut privatio, & proviſio hujuſmodi ſit caſſanda per Pontificem ſucceſſorem, in c. Conſultationibus, 24 & ſeqq. uſque in fin. de Cler ægrot. 163
5 Cæcus quamvis ad novum magiſtratum adſpirare prohibeatur tamen retinet magiſtratum prius acceptum, ibidem numero 42. 166
3 Idem in furioſo, num 43 166
1 Cæci ſunt Epiſcopi erga nepotes, in cap. Accepimus, nu. 46 de Pactis. 164
3 Cæcus an teneatur choro intereſſe, itaut alioquin non lucretur diſtributiones quotidianas, in c. Cùm percuſſio, n 12. & ſeqq uſque ad n 13. de Cler. ægrot. 115
3 Cæcus excuſatur à muneribus perſonalibus, ibid n 21 156
1 Cæcus non tenetur dicere horas Canonicas, ibid n.25. 156
3 Cæcus tanquam miſerabilis perſona eſt ſub protectione Eccleſiæ, ibid. num.26. 156
3 Cæcus retinet magiſtratum, & officium prius obtentum, in c. De rectoribus, n 33. & 41 de Cler ægrot. 159
3 Electus, & confirmatus, qui ante conſecrationem officium linguæ, vel oculorum amittit, conſecrari non debet, ſed in totum amoveri, in cap. Conſultationibus, num 7. de Cleric. ægrotan. 164
1 Et quid in inferiori Prælato, ibid. 166
1 Cæcus qui perdit viſum, non perdit officium, in c. Cæterum, n.40 de Reſcriptis. 143
1 Senatorium ordinem retinet, & judicantis officio fungitur, ibid. num 41. 143
1 Retinet Magiſtratum prius acceptum, ibid.
1 A tutela non removetur, ſed ei curator, vel coadjutor, ibid. num 43 & 73. 148
1 Cæcis eſt auferendum, & eis de novo ſubveniendum, ibidem num 59. 144
1 Cæcus non poteſt dici inhabilis ad Officium, vel Magiſtratum, nec reſpectu tituli, nec reſpectu exercitii, ibid num 81 & ſeqq. uſque in fin. 145
1 Non excuſatur à conſilio, vel patrocinio, ibid. n 82 145
1 Si ſit ſapiens, cogi poteſt ire ad Concilium, & conſulere, ibidem num 83. 145
1 Non privatur voto, quod aliàs haberet, ſi cæcus non eſſet, ibid. num.84. 145
Vide in ver. *Officium*, *Officialis*, *Cæcitas*, *Mutus*, *Infirmus*.
1 Non dicitur inhabilis ad legendum, vel ſcribendum, cùm à lege ſit habilitatus ad hæc implenda per ſubſtitutum, ibidem num. 85 145
1 Cæcis vis ingenii, & intellectus perſpicacior eſt, ibid num. 86. & ſeqq 146
3 Cæcus poteſt contrahere, & donare inter vivos, ſicut quilibet alius in c. Cùm eſſes, n.96. de teſtam 271
3 Cæcus de jure communi eſt inhabilis ad teſtandum niſi ſervata forma l. Hac conſultiſſima, C. Qui teſtam. fac poſſ. ibidem num. 96 271
2 CÆLESTINUS Papa de mane conferebat gratiam, & de ſero auferebat, & alteri conferebat, in c. Cùm olim, nu.3. de ſent. & re judicata. 184
1 CALICIS, & patenæ traditio ex ſententia antiquorum Canoniſtarum non eſt de eſſentia Ordinis Sacerdotalis, in c. Cùm veniſſet, n.4. de ſacr. Unct. 423
1 Eadem ſententia quibus fundamentis nitatur, ibid. n. 10. 445
Reliqua vide in ver. *Character*
3 Calix, & Chriſma ab Epiſcopo conſecrata quocumque portentor ſunt ab omnibus veneranda, in c. Audivimus, nu 26 de rel q. & vener. Sanctorum. 604
3 CALVINISTARUM error circa Sacramentum Baptiſmi, in c. Si quis puerum, n.2. de Baptiſ. 592
3 Calviniſtæ etſi nullam vim tribuant Baptiſmo, tamen debitam ſervant materiam, & formam, & neceſſariam habent intentionem ad baptizandum, ibid nu.18 592
1 CAMERARII, & Pœnitentiariorum Papæ officium mortuo Papa non expirat, uſque deficientibus poteſt Collegium Apoſtolicum alios ſubrogare pro tempore vacationis, in c. Cùm olim, num 58. de major. & obed. 628
3 Camerarius Papæ cùm adminiſtrationem habeat cum juriſdictione, dici poteſt habere dignitatem, in c. Ad hæc, num 40 de præbend. 87
2 CAMERA an poſſit redimere officia, & loca montium pro pretio, quo in prima erectione condita fuerunt, vel potius pro pretio ultimarum venditionum, in c. Ex epiſtolæ, num. 9. & ſeqq in fin. de probat 125
2 Loca montium ceſſante pacto de redimendo an poſſint per Cameram redimi, ibid. num 17 uſque in fin 126
5 CAMPANÆ in Oratoriis publicè teneri non poſſunt, in c. Patentibus, n 5 & 22. de privileg. 242
5 Campanas habere in loco publico, & elevato eſt ſignum loci publici, & ſacrati, ibid num 2 241
5 Campanarum plurium, quæ ſint cauſæ, ibid num 10. & num 12. & 22 242
5 Campanarum ſonus eſt adinventus ad convocandam populi multitudinem ad audiendum verbum Dei, ibidem num 12. & 22 242
5 Campanulas habere, & privatim pulſare non eſt prohibitum Religioſis in eorum officinis, & in privatis Oratoriis, ibid nu 21 & 24. 241
5 Campanam in privato Oratorio Religioſis publicè tenere, & pulſare non licet, ibid num 22. 241
1 Campanarum uſus multiplex, & ad quid fuerit adinventus, in c. Cuſtos Eccleſiæ, n 3. & ſeqq de off. Cuſtod 317
1 Campanæ cur benedicantur, ibid num 6 317
1 Tintinabulorum ſex ſunt genera, ibid num 7 318
5 CANCELLARIA an, & quando ab Epiſcopo vendi poſſit, aut locari ſub annuo cenſu, in c. Quoniam, num 11 Ne Prælati vices ſuas. 78
Vide in ver. *Juriſdictionis venditio*
5 Clementis VIII. decretum, ne Prælati Cancellarias ſuorum tribunalium locent, ſed illas per proprios ministros mercede conductos exerceant, ibid num 21 79
5 CANCELLARIUS pro ſingulis literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus decimam unius aurei partem poteſt accipere, ibidem num. 26 79
5 Item pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis poteſt accipere mercedem ſuo labori convenientem, quæ omnibus computatis unum aureum non excedat, ibid n 17 & 30 79
5 Et quartam partem ducati pro examine teſtium in executione literarum Apoſtolicarum, ibid num 11 79
5 Dummodo ei nullum ſalarium pro officio exercendo conſtitutum ſit, & ex illius commodis Epiſcopo nihil emolumenti directè, vel indirectè provenire poſſit, ibid n 28. 79

1 Cancellaria non dat literas laico contra laicum ratione peccati, vel pacti, ſeu contractus bonæ fidei, niſi de antiqua conſuetudine ad Curiam ſpectet cognitio, in cap. Antigonus, nu.12. de pactis. 640

3 Cancellaria derogat patronatui mixto unius laici, & plurium Clericorum, & non dat de reſervato, in c. Cùm propter, n.64. de jurepatr. 533

Reliqua vide in ver *Notarius*.

3 Cancellarii, ſeu Actuarii Epiſcoporum ubique ſunt laici, in c. Sicut te, n.63. ne Cler. vel Mon. 680

5 Cancellarius quam mercedem poſſit accipere pro qualibet ſcriptura collationis, vel inſtitutionis, in c. In ordinando, n.31 34. & 35. de ſimon. 32

3 CANICIES quale indicium ſit ſenectutis, in c. Cùm ſis, n.18. de converſ. conjug. 436

3 CANONES editi a Papa in Concilio dicuntur Conciliares quoad effectum derogationis, in cap. Ex parte, num. 25. & ſeqq. de Capell. Monach. 505

2 Canones ita ſunt interpretandi, ut minus corrigant jus commune, quàm fieri poſſit, in cap. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n.26. de elect. 257

1 Canon imponens pœnam ipſo jure ſuper facto per aliud jus jam damnato dicitur illius executivus, ibid. num.32. 157

1 Canonum violatores deiiciuntur tam ab obtentis, quàm obtinendis, in c. Dudum, il ſecondo, n. 2. de elect. 268

5 Canoni ſtandum eſt etiam in terris imperii, & in foro ſæculari in materia, in qua non eſt expreſſa deciſio juris Civilis, ſed tantummodò ſunt opiniones inter Legiſtas, in c. Interfeciſti, n.21. de homicid. 123

2 Canones, & leges interpretari is tantùm poteſt, qui poteſt condere, in c. Cùm veniſſent, n.12. de judid. 10

2 Canonum diſciplina eſt Theologiæ ſub alternata, ibidem num. 101. 30

2 Canonum ſtatuta Principum Conſtitutionibus adjuvantur, ibid. num.56. 25

3 Canonum Apoſtolorum primus expenditur, in c. Requiſivit, n.87. de Ordin. ab Epiſ. 384

1 Canones ignorare periculoſum eſt Theologis, & Catholicis omnibus, in c. Cùm ſit ars, n.11. de ætat. & qual 435

1 Canon Provincialis Concilii allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, in ea parte quæ clauſa eſt in corpore juris, in cap. Antigonus, num 14. & num.20. verſ. Ad hanc difficultatem, de Pactis. 640

1 Canones non ligant Papam, ſicut nec leges Imperatorem, in c. Cùm pridem, n 66. de Pactis. 652

3 Canones Apoſtolorum quot ab Eccleſia recipiantur ut Canonici, in c. Si quis ſanè, n 8. de pecul. Cler. 248

2 Canonibus Apoſtolorum præjudicatur per poſteriores canones, in c. Nonnulli, n 45 de reſcript. 171

3 Codex canonum qui ſit, in cap. Statuimus, num 43. de ſuppl. neglig. Prælar. 353

3 Canonis imperantis, vel prohibentis transgreſſio ex ſui natura eſt culpa lethalis, cap. A crapula, num.21. de vita, & honeſt. Cler. 6

2 Canon s privilegium non extenditur ad uxores Clericorum, nec ad alias perſonas non Eccleſiaſticas fori privilegio gaudentes, in c. Nullus, n.45. 58. & 61. de foro compet. 48

2 Canonis privilegium an fuerit ademptum Clericis non habentibus qualitates, c.6. ſeſſ.23. Concilii Tridentini, in c. Si quis, n 72. & ſeqq. uſque in fin. de foro compet. 41

1 Canonis privilegium faciliùs amittitur de jure communi, quàm privilegium fori, ibid. num 74 41

3 Canones a legibus diſcrepantes in materia civili, & inter laicos ſervari debent in terris Eccleſiæ, non autem in terris imperii, in c. Licet, n.2. de cenſib. 541

3 Canones non dedignantur leges Gentilium imitari, in c. Nulla, n.16. de conceſſ præb. 186

3 Canonum inſtituta beneficiorum pluralitatem prohibentia unde originem duxerint, in cap. Quia nonnulli, num.3. de Cler. non reſid 29

1 Canonum ſtatuta quot modis accipiantur, c. Canonum ſtatuta, n 1. de conſtit. 15

1 Canones tranſgredi non licet in Eccleſiaſticis negotiis, vel judiciis, & proprium ſenſum ſequi, ibid. n.8 15

1 Canonis appellatione in latiori ſignificatione venit omnis conſtitutio Eccleſiaſtica, ibid. num.11. & 18. 16

1 Canon ſtrictè accipitur pro conſtitutione in generali Concilio edita, ibid. num.19 16

1 Canones qui dicantur ex ſtylo Concilii Tridentini, ibidem num. 20. 16

1 Canonis nomine frequentius uſurpantur conſtitutiones in corpore juris clauſæ, ibid. num.21 & ſeqq. 16

1 Clauſula in his quæ ſacris Canonibus, Trid. Conc. decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis non adverſantur, de quibus Canonibus intelligatur, ibid. num.23. 16

1 Canones fidei non continent jus novum, ſed juris Divini declarationem, ibid. num.25. 17

1 Canonum appellatione an veniant ſtatuta Epiſcopi, ibid. nu. 27. & ſeqq. uſque ad n.37. 17

1 Quid in materia odioſa, & pœnali, n 28. 17

1 Et quid in materia favorabili, n.30. 17

1 Canonis appellatione in materia favorabili venit etiam conſtitutio Capituli, ibid num.31. & 33. 17

1 Canonis appellatione indiſtinctè venit ſtatutum Epiſcopi, ſi a Papa ſit confirmatum, in d. cap Canonum ſtatuta, nu. 35 de conſt. 17

1 Et idem ſi ſtatutum ſit ſecundum terminos juris communis, ibid. num.36. 17

1 Canones omnes ſunt in præcepto, ibid. num.47. 18

1 Canonum tranſgreſſores ex contemptu, vel neglectu, aut concupiſcentia, qualiter peccent, & puniantur ibid. n.48. 18

1 Canonum conditori, & Vicario Creatoris ſubjecta eſt omnis creatura, ibid. n 56. 19

4 Canonum antiquorum rigor cur noſtris temporibus non ſit uſquequaque obſervandus, in c. Non debet, num.6. de conſang & affinit. 71

1 Canone, vel lege deficiente reccurrendum eſt ad rationem naturalem, in c. Quæ in Eccleſiarum, n.48. de conſtit. 100

5 Canones loquentes de Epiſcopis, & Diœceſanis, verificantur etiam in inferioribus habentibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, in his, quæ juriſdictionis ſunt, in c. Pervenit, nu. 15 de ſent excomm. 328

1 Canones Concilii Tridentini circa dogmata juris Divini ſunt declarationes, & ideo non incipiunt obligare a Kal. Maii 1564. ſicut aliam decreta reformationem concernentia, ſed a Divina inſtitutione, in c. Quoniam, n.55 de conſtit. 136

1 Conſtitutiones canonum ligant omnes, & eorum ritu tam in procedendo, quàm in decidendo judicia ſunt regulanda, in c. Canonum ſtatuta, n.6. de conſtit. 15

1 Conſtitutiones canonicæ ab omnibus ſunt ſervandæ tam in foro externo, quàm in foro conſcientiæ, ibidem numer. 9. pag. 15

1 Ligant omnem creaturam, ibid. num.55. 19

1 Et an hoc ſit reſtringendum ad ſubditos, ibid. & num. ſeqq. uſque ad n.93. 19

1 Conſtitutiones Decretorum ſingularibus opinionibus ſunt præferendæ, n.1. Ne innitaris, n.1. de conſtit. 30

1 CANONIA non datur ſine præbenda, in c. Cùm pridem, nu.96. de Pactis. 655

1 Jus Canoniæ ſpirituale eſt, & invendibile, in d. c. Cùm pridem, num 125. 658

5 Canonia poteſt obtineri cum beneficio curato de jure communi, ſecus poſt Concilium Tridentinum, in c. Cùm capella, num.5. de privileg. 252

5 Jus Canoniæ eſt ſpirituale, & non cadit in laicum, in c. Tua nos, n.2. de ſimon. 57

1 Canonia poteſt eſſe actu ſine præbenda, ſed non ſine ſpe, & expectatione futuræ præbendæ, in c. Cùm M. n 17. de conſt. 113

1 Canonia aliud eſt, aliud præbenda, ibid. num 25. 114

1 Canonia quid ſit, ibid. num.26. 134

5 Canonia non datur ſine præbenda, in c. Olim, nu.37. de verbor ſignif. 381

3 Canonica portio an de oblationibus Epiſcopo debeatur, in c. Paſtoralis, n.33. de his quæ fiunt a Prælat. 215

3 Canonica portio, quæ ex relictis piis jure debetur Epiſcopo, præſervata eſt a Concilio Trident. in cap. Venerabili, num.17. de cenſib. 551

Vide in verb. *Prebenda*.

3 CANONICATUUM, & Præbendarum collatio in Cathedrali de jure communi eſt ſimultanea inter Epiſcopum, & Capitulum in c. Poſtulaſti, n 2. de conceſſ. præb. 200

1 Canonicatus non requirit de ſubſtantia maturitatem conſilii, & vocem in Capitulo, in cap. Cùm in cunctis, numero 55. de Elect. 247

1 Canonicatus in Cathedrali an vigore conſuetudinis conferri poſſit majori ſeptennio propter certum miniſterium illi annexum, ib. num.58. 348

1 Canonicatus habentes ordinem ſacrum annexum requirunt, ut proviſus ſit in ætate ad talem ordinem requiſita, ibid. num. 59. & 63. 248

1 Aliàs proviſio etiam facta ex cauſa permutationis eſt nulla, ibid. num.60. 248

1 Quod procedit, ſive illi ſit annexus ordo Presbyteratus, ſive Diaconatus, ſive Subdiaconatus, ibid. n 61. 148

1 Item ætas Ordinis requiritur tempore datæ, niſi ſit ad vacatura in genere, ibid. n.62. 248

1 Sed hodie obtinentes Dignitates, Canonicatus, & portiones, quibus Ordines ſacri ſunt annexi, ſatis eſt, ut ſint in tali ætate, ut infra annum promoveri valeant, ſive Ordines ſint annexi certis præbendis, ſive incertis, quæ tamen poſtea certificatæ ſunt, ibid num.63. & n 66 248

1 Canonicatus in Cathedrali Eccleſia conferri poteſt etiam non exiſtenti in tali ætate, ut infra annum ad Subdiaconatum promoveri valeat, ſi nondum facta ſit Ordinum diſtributio, ibid. num.71. & n.74. 249

1 Canonicatus conferri poteſt ante ætatem a jure, vel a Tridentino Concilio præſcriptam, ſi ita in illius fundatione ſit cautum, ibid. num.72. 250

1 Canonicatus noviter erectus in Cathedrali Eccleſia, cui nondum ſacer Ordo ſit annexus, etiam hodie conferri poteſt in ætate a jure communi præſcripta, ibid. n 74. 250

Vide in ver. *Præbenda quoad ætatem*.

Et In ver. *Ætas in Beneficiis*.

1 Canonicatus & præbenda includitur appellatione beneficii, de quo loquitur Concilium Tridentinum cap. 6. ſeſſ. 25. ibidem numer. 83. 250

1 Canonicatus in collegiata, ubi vigore ſtatuti proviſi ante realem poſſeſſionem tenentur expectare per biennium, conferri non poteſt conſtituto in 13. ætatis anno, ibid. n.84. 250

1 Canonicatus, & Præbenda ex propietate vocabuli comprehenditur beneficii appellatione, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, num.38. de Elect. 258

1 Canonicatum vendere, vel aliud ſimplex beneficium, an ſit ſimoniacum quia prohibitum, vel è converſo in c. Cùm pridem, n.39. & ſeqq. uſque ad n.35. & n.57 de Pactis. 650

1 Canonicatibus Cathedralium Eccleſiarum quo tempore ſacri Ordines annexi fuerint, ibid. n 43. 650

1 Simoniacum eſſe vendere titulum Canonicatus, quibus rationibus probetur, ibid. n.51 651

1 Canonicatum vendens dicitur vendere jus eligendi Epiſcopum Canonicatui annexum, ibid. n 87. 655

1 Canonicatus comprehenduntur in indulto conferendi beneficia Clericorum, in cap. Bonæ memoriæ, num.4. de poſtulat. Prælat. 211

3 Canonicatus, & portiones Cathedralis Eccleſiæ hodie annexum habent ordinem Presbyteratus Diaconatus, vel Subdiaconatus, in c. Super inordinata, n 17. de præb 151

3 Canonicatus, & Præbendæ in Cathedralibus, & Collegiatis Ec-

Eccleſiis, cùm hodie perſonalem reſidentiam requirant, ſunt incombatibiles, in cap. Cùm jam dudum, numero 34 de præbend. 97

Canonicatum, & officium habenti in eadem Eccleſia, quæ ex fundatione compatibilia ſunt, ſi Epiſcopus Canonicatum alterius Eccleſiæ contulerit, an collatio ſecundi Canonicatus ſit irrita necne, ibid. num. 59 & ſeqq. uſque in fin. 101

Canonicatus cum Cappella in eadem Eccleſia obtineri poteſt ex diſpenſatione Epiſcopi, in cap. Literas, n 43. & 45 de Conceſſ. Præbend 108

Item Canonicatus cum Archipresbyteratu, cui ex conſuetudine annexa eſt duplicata præbenda, ibid. n 44 & 47. 108

Canonicatus erectio ſine Capituli conſenſu eſt nulla, in c. Dilecto, n. 27. de Præb. 113

Vide in ver. *Præbenda*.

Canonici, Communia.

Canonicorum Regularium Lateranenſium Congregatio præ antiquitate præcedit omnes alias Religiones, in c. Cùm certum, n. 19. de Major. & obed. 608

Canonici Congregationis S. Georgii in Alga Venetiarum veniunt Cleri ſæcularis appellatione, & ideò præcedunt Canonicis Regularibus Lateranenſibus, ibid. n. 10. 607

Canonici, Abbates, commendatarii, Dignitates, & Procuratores Cathedralium, quem locum habeant in Concilio Provinciali, ibid. num. 13. 607

Canonicus, & præbendatus abſque diſpenſatione quis poteſt eſſe in pluribus Eccleſiis etiam diverſorum Epiſcopatuum, ſecundum opinionem Innocentii, in c. Cùm jamdudum, n 14. & 32. de Præbend. 7

Canonicus in una Eccleſia, & præbendatus in alia tenetur ſervare ſtatuta Eccleſiæ, in qua eſt Canonicus, ibidem n 34 7

Canonici non poſſunt ſupprimere aliquam dignitatem in Eccleſia, & illius redditus ſibi applicare ſine authoritate Papæ, in c. Cùm acceſſiſſent n. 5. de Conſtit. 107

An poſſint in ſervitio Eccleſiæ, & Chori ſeſe ſubſtituere, in c. Cùm omnes, n 28. de Conſtit. 94

Et quid in abſentibus a civitate, ibid. n 29. 94

Et quid in pernoctantibus in ſuburbiis, ibid. n. 30. 94

Poſſunt ſe obligare ad pœnam quaſi conventionaliter pro obſervantia ſtatuti, ibid. n. 19. 95

Canonicus Pœnitentiarius debet eſſe Magiſter, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel jure Canonico, & annorum quadraginta, in c. Cùm in cunctis, n 75 de elect 250

Et annus quadrageſimus debet eſſe completus, ibidem numero 76. 250

Defectus tamen ætatis non obſtat, ubi aliàs aptior pro loci qualitate non reperitur, ibid. num. 77. 250

Canonici, & Portionarii ad ordines ſuis beneficiis annexos non promoti, hodie quas pœnas incurrant, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n 39. de Elect. 258

Canonicorum receptio in Cathedrali Eccleſia pertinet ſimul ad Epiſcopum, & Capitulum, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, n. 15. de elect. 251

Canonici tantùm de jure communi habent jus eligendi Prælatum, non autem Portionarii, in cap. Nullus, num. 31 de elect. 207

Canonici ſoli de jure communi faciunt Capitulum, ibid. num. 33 & 41. 219

Canonici Cathedralium de jure communi non poſſunt eligi Conſervatores, ſecus poſt Conſtitutionem Gregorii XV de Conſervatoribus, in cap. Si Clericus, num. 10 de foro compet. pag. 17

Canonicus, qui principaliter intereſt Divinis pro denario, committit ſimoniam mentalem, in c Ex parte, num 14 de offic. Delegat. 328

Canonici veniunt Clericorum appellatione in materia favorabili, vel indifferenti, in cap. Bonæ memoriæ, num 2 de poſtulat. Prælat. 211

Clericorum appellatione an veniant Canonici, & Dignitates obtinentes in materia odioſa, & reſtringibili, ibidem num. 5 & ſeqq 211

Canonici cenſentur exempti per exemptionem Clericis Eccleſiæ conceſſam, ibid n. 6. 211

Canonici ſunt digniores Clericis, ibid n. 9. 211

Et appellantur Eccleſiæ Senatus, ibid n 10. 211

Canonicos Cathedralis Eccleſiæ jura præſumunt eſſe peritos, & conſilio maturos, in cap. Super inordinata, num. 12 de præbend. 151

Juramentum a Canonicis Inſularum præſtitum de non impediendo tranſlatione eorum Eccleſiæ ad ordinem Ciſtercienſem, valet in eorum præjudicium, in c Recolentes, num 13. de ſtat. Monachor 416

Canonici Sarnenſibus ex conventione obſtrictis cantare Miſſam ter in hebdomada, denegatur facultas omittendi Miſſam de feria, c. Cùm creatura, n 8. de celebr. Miſſar. 467

Canonicos in Eccleſia numerata ſi conferatur ſecundus Canonicatus, collatio nihil operatur, in cap Litteras, num 22 de conceſſ præb. 108

Canonicorum munus eſt pſallere in choro, in c Cùm percuſſio, n. 15 de Cler ægrot. 155

Canonici in viſitatione adeſſe debent in habitu, cum quo intrant in chorum cum cappa, & ſuperpelliceo, c. Ut juxta, n 10 de offic. Ordin 1

Canonicis prohibendum eſt, ne Eccleſiæ bona conducant, & locationes ſunt irritæ, in cap Multa, num 7. Ne Cler. vel Monachor 1

Canonicorum appellatione etiam Canonici Regulares continentur, in capit. Ad audientiam, num. 21 de Cleric. non reſident 61

Canonicus pro Concanonico non poteſt agere ſine mandato, in Cùm M. n 18. de Conſtit 111

Canonicus præbendatus ſi aliud beneficium impetret facta mentione de præbenda, & non de Canonicatu, gratia non eſt ſubreptitia, ibid. num. 29. 112

Et quid in caſu converſo, ibid. num 30. 114

Si duo Canonici recipiantur ad unam præbendam, non tenet receptio, etiamſi Legati authoritas intervenerit, in c Dilecto, n 1 & 7. de præb 114

Canonicus poteſt recuſari in cauſa Concanonici, in c Noſti, n 14 de elect 261

Canonicorum munus eſt pſallere in Choro, in c Cùm percuſſio, num 12 de Clericor ægrotan 155

Canonici, & Clerici ejuſdem Eccleſiæ veniunt conjunctorum appellatione, in c Cum Sacerdotis, n. 10 de poſtul. 173

Canonici cum expectatione Præbendæ.

Canonici an recipi poſſint cum expectatione futuræ præbendæ, in cap Cùm M. numero 57 & ſeqq uſque in finem, de Conſtitut. 116

Quid ſi receptio fiat purè, & ſimpliciter, cùm intentione tamen, ut Canonicus habeat præbendam, cùm primum vacaverit, ibidem num. 58 116

Et quid ſi primò recipiatur purè, & poſteà ex intervallo promittatur ei præbenda proximè vacatura, ibid. num 59 116

Et quid ſi eodem tempore fiat receptio, & promiſſio ſub diverſa conceptione verborum, ea tamen intentione, ut ſtatim ſit Canonicus, ſed præbendam non habeat, niſi cùm vacaverit, ibid num. 64. 117

Et quid ſi effectus utriuſque conferatur in tempus vacaturæ, ibid num 67 117

Et quid ſi receptio, & promiſſio fiant ſub unica verborum ſtructura, ibid. num. 68. 117

Canonicus receptus cum promiſſione vacaturæ præbendæ, debet illam habere non ex vi promiſſionis, ſed vi receptionis, ibid num. 62. 117

Canonici receptio ad vacaturam præbendam non valet, in c Dilecto, n 8 de præb. 112

Vide in ver. *Expectativa*, *Præbenda*, *Canonicus*.

In Canonicum recepto, quàm citò facultas ſe obtulerit, præbenda debetur, & interim quotidianas diſtributiones habebit, in c Dilectus, il 1. n. 1. de præb. 103

Canonici receptio non vitiatur ex inſecuta promiſſione futuræ præbendæ, ibid. num. 1 101

Quod procedit ſi recipiatur ea intentione, ut ſtatim ſit Canonicus, ſed præbendam non habeat, niſi cùm vacaverit, ibidem num. 4 101

Secus ſi effectus tam receptionis, quàm promiſſionis differatur in tempus vacaturæ, ibid. num [illegible] [illegible]

Canonicus quoad diſtributiones quotidianas

Vide in verb. *Diſtributiones*.

Canonicorum receptio per ſimoniam

Vide in ver. *Simonia in admiſſione ad Canonicatum*

Canonici quoad Præbendas, & Ordines annexos

Vide in ver. *Præbenda quoad Ordines*

Canonicus irregularis,

Vide in verb. *Irregularis*.

Canonici Regulares.

Canonicorum Regularium Lateranenſium Congregatio præ antiquitate præcedit omnes alias Religiones, in c. Cùm certum, n. 9. de major. & obed. 607

Canonici Regulares poſſunt cum licentia ſuorum ſuperiorum ex rationabili cauſa abeſſe per id tempus, quod ipſis permittitur, in c Licet, n. 63. de præb 117

An poſſint in abſentia diſtributiones quotidianas percipere, ibid num 110 141

Canonicorum Regularium, vel Monachorum Hiſpaniæ ſtatus, quibus ſolvuntur annuæ penſiones, quas vocant privilegiatas, an ſit reprobatus a jure, vel a Concilio Tridentino, in c Monachi, n 6 & 62. de ſtat. Monach. 4[illegible]

Canonico Regulari, quem teſtator conſtituit executorem ad annuum redditum diſtribuendum cum facultate [illegible] applicandi, an obſtet Concilium Tridentinum, [illegible] Regularibus, in c Joannes, num 11 de te[illegible] [illegible]

Et an poſſit eſſe executor ultimæ voluntatis, ibid [illegible] [illegible]

Poteſt præfici Parochiali etiam ſæculari [illegible] O[illegible], ſi commodè fieri poſſit, in c Quia Dei timorem, n [illegible] de ſtat. Monachor. 4[illegible]

Canonici Regulares, & Monachi æquiparantur, ibidem numer 3. 4[illegible]

Canonici Regulares quando, & a quibus inſtitut, ibid [illegible] & ſeqq 4[illegible]

Eorum Religio in proceſſionibus, & aliis actibus publicis præcedit omnes alias Religiones, ibid num [illegible] 4[illegible]

Eorum Præpoſiti an intra annum ad Sacerdotium promoveri debeant ſicut Priores Conventuales, ex Conſtitutione Clementis V ibid num 10. 4[illegible]

Monachorum appellatione an veniant Canonici Regulares, ibid. n. 10 & ſeqq. 4[illegible]

An poſſint hodie præfici Parochialibus Eccleſiis ſæcularibus, ibid num 11 4[illegible]

Etiam ad tempus prohibentur aſſumi ad curam animarum, ex decreto Gregorii XIII ibid num 1[illegible] 4[illegible]

De jure communi ſunt incapaces beneficiorum ſimplicium ſæcularium, ibid num 12 4[illegible]

An poſſint eligi in Abbates, cap Cùm in Magiſtrum, [illegible]

7 dr

de elect. 301
3 Canonicorum appellatione etiam Canonici Regulares continentur, in c. Ad audientiam, n.21. de Cler. non reſid. 61
3 Canonici Regulares, & Portionarii ſæculares in Eccleſia Regulari an gaudeant vacatione trium menſium a Concilio Tridentino permiſſa, ibid. num.24. 61
3 Canonici Regulares abeſſe poſſunt cum licentia Superioris, etiam ultra 40. dies ex conſuetudine permiſſos, citra amiſſionem aliquam fructuum, ibid. num.29. 62
3 Canonicus Regularis, qui non poteſt vivere ſine carnibus, dicitur tranſire ad Monachos ex temeritate, in cap. Licet, num.34 de Regular. 393
Vide in ver. *Regulares quoad tranſitum*.
3 Canonicus Regularis ſi fiat Monachus Religionis arctioris, manet Monachus; ſed ſi laxioris, redire compellitur, in c. Sanè, nu.1. de Regular. 354
3 Regula Canonicorum Regularium eſt laxior, quàm regula Monachorum, ſed per conſtitutiones poteſt eſſe ſtrictior, ibidem num.3. 354
3 Canonici Regulares veſcuntur carnibus, Monachi ſecùs, niſi in caſibus, &c. in c. Cùm ad Monaſterium, num.2. & 20. de ſtat. Monach. 476
3 Utuntur lineis camiſiis, ibid num.1. 476
3 Canonici Regulares inobedientes Priori ſuo, per ipſum excommunicari poſſunt, & ſi fuerint incorrigibiles, de Fratrum conſortio expelli debent, in cap. Cùm in Eccleſiis, n.1. de major. & obed. 615
3 Canonicorum Regularium Lateranenſium granciæ, & Parochiales ab Innocentio X. declarantur comprehendi in ejus Bulla, Inſtaurandæ, in cap. Relatum, num.68. Ne Cler. vel Monachor. 673
1 Canonicus Regularis an poſſit eligi in Abbatem, in c. Cum in Magiſtrum, n.7. de elect. 301

Canonici quoad reſidentiam, fructus, & diſtributiones.

3 Canonici de jure communi ſunt adſtricti ad perſonalem reſidentiam, in capit. Cùm jamdudum, numero 19. de præbend. 97
3 Canonici, & alii Beneficiati in Cathedralibus, & Collegiatis ex capite non reſidentiæ privari non poſſunt titulo, niſi poſt lapſum trium annorum, in c. Ex tuæ, num. 14. & 35. de cler. non reſid. 55
3 Canonicus abſens ultra ſex menſes, primo anno privari debet dimidia parte fructuum ad ratam menſium quibus abfuit, ſi non integer eſt annus; ſecundo omnibus fructibus, ibidem num. 15. 55
3 Non reſidens poſt lapſum trium annorum qua forma ſit privandus canonicatu, ibid. num 35. 57
3 Exiſtens in ſervitio Epiſcopi percipit fructus beneficii, ſed non diſtributiones quotidianas, in c. De cætero, num 1. de cler. non reſid. 37
3 Et quid de exiſtente in ſervitio inferioris Prælati, ibidem num. 2. & 6. 37
3 Canonici duo, vel Beneficiati abſentes pro ſervitio Epiſcopi, an percipere debeant ſine diminutione diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi Capituli redditus conſiſtunt, ibid. num.11. & ſeqq. uſque in fin. 38
Canonici duo cogi poſſunt etiam inviti Epiſcopo inſervire, ibid. num.15. 38
3 Canonici nullum detrimentum ſentire debent ex abſentia, cùm non ſtat per eos, quominus reſideant, ibidem numero 24. pag. 39
3 Abſentes pro ſervitio Epiſcopi poſt Concilium Tridentinum percipere debent duas tantum tertias partes diſtributionum, ubi alii non ſunt redditus a diſtributionibus ſeparati, ibid. num.29. & ſeqq. uſque in fin. 39
3 Abſentes ſtudiorum cauſa poſt Concilium Tridentinum lucrantur duas tertias partes diſtributionum quotidianarum, in quibus redditus omnes conſiſtunt, amiſſa alia tertia, quæ accreſcit inſervientibus, ibid. num 34. 40
3 Canonici ut abeſſe poſſint tribus menſibus a Concilio permiſſis nec Epiſcopi, nec capituli licentia, nec cauſa requiritur, in cap. Relatum, n.16. de cler. non reſid. 32
1 Canonici Collegiatarum Eccleſiarum etiam non inſignium, quibus cura animarum incumbit, tenentur reſidere non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, in c. Cùm omnes, num.33. de conſtit. 94
1 Canonici abſentes tribus menſibus a Concilio permiſſis non lucrantur diſtributiones, etſi ab immemorabili tempore illas percipere conſueverint, ibid num.35. 95
3 Canonicatus, & Beneficia obtinentes in chathedralibus, vel collegiatis Eccleſiis, an, & quibus caſibus percipere poſſint in abſentia redditus beneficiorum ſuorum, in c. Licet, n.15. & ſeqq. uſque in fin. de præb. 134
3 Canonici de jure communi in abſentia fructus præbendæ non percipiunt, ibid. num.22. 135
1 Declaratur, ibid. num.25. 135
3 Abſentes non ſunt ipſo jure privati fructibus præbendarum ſuarum, ſed privandi ad præſcriptum Concilii Tridentini, ibidem num.25 135
3 Non reſidentes hodie non poſſunt privàti titulo niſi poſt lapſum trium annorum, ibid. num 26. 135
3 Nec ſunt privandi diſtributionibus, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, quia ſatis ſunt illis privati, ibidem numero 27. 135
3 Abſentes in ſtudio Theologiæ non percipiebant fructus præbendæ ante c. Super ſpecula, de Magiſtris, ibid. n 38. pag. 135
3 Facultatem non habent diſtributiones, aut fructus abſentibus remittendi, ibid. num 39. 135
3 Abſentes a ſervitio Eccleſiæ puniendi ſunt, licèt ſint præſentes in civitate, ubi Eccleſia conſiſtit, ibid. num.41. 136
3 Canonici etſi ſuæ obligationi ſatisfaciant quoad ſervitium chori, & altaris, tamen non poſſunt tuta conſcientia ordinariè abeſſe a Capitulo, ibid. num.42. 136
3 An poſſint ſumere dies abſentiæ permiſſos in diebus Capituli, ſeu Congregationum Capitularium, ibid. num.44. 136
3 Abſentibus pro defenſione jurium Eccleſiæ Parochialis, in qua ſunt intitulati, non debentur fructus ſuorum canonicatuum, ibidem num.45. 136
3 Canonicis ita demum tres menſes ſingulis annis abeſſe licet ſi hoc habeat ſtatutum, vel conſuetudo Eccleſiæ, ibidem num.48. 136
3 Conſtitutiones quæ longiùs ſervitii tempus requirunt, quam novem menſium, præſervantur a Concilio Tridentino, ibid. num.49. 136
3 Canonici, qui majori ſervitio Eccleſiæ quàm novem menſium ſunt adſtricti, ſi non reſederint, ſubjacent pœnis Concilii Tridentini, ibid num.50. 136
3 Ut abeſſe poſſint tres menſes a Concilio permiſſos, nec Epiſcopi, nec Capituli licentia, nec cauſa requiritur, ibid. n.52. 136
3 Et tunc abſentes pro negotiis privatis aliàs non ſunt mulctandi, quàm amiſſione quotidianarum diſtributionum, ibidem num. 53. 136
3 Canonici non poſſunt a ſervitio Eccleſiæ abeſſe ultrà tres menſes ſive continuos, ſive interpolatos, ibid. num.54. 136
3 Nec omnes ſimul abeſſe poſſunt, ſed ea tantum quota pars, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi, & Capituli, ibidem num.55. 136
3 Horæ cujuslibet diei non ſunt computandæ ad conficiendos tres menſes abſentiæ, ſed dies integri abſentiæ tantùm, ibidem num.56. 136
3 Canonici Regulares poſſunt cum licentia ſuorum Superiorum ex rationabili cauſa abeſſe per id tempus, quod ipſis permittitur, ibid. num 63. 137
3 Canonicatum, vel Dignitatem obtinens cum Parochiali ex diſpenſatione Apoſtolica, tenentur Parochiali reſidere, & tunc lucratur fructus Canonicatus, vel Dignitatis, ibidem numero 67. pag. 137
3 Canonici duo in ſervitio Epiſcopi exiſtentes percipiunt in abſentia fructus præbendæ, ibid. num.71. 138
3 Canonici familiares Papæ percipiunt fructus in abſentia., non obſtante contraria conſtit. ibid. num.72. 138
3 Canonici ſtudentes in publica Univerſitate integrè percipiunt in abſentia fructus præbendæ, modò ultra quinquennium non abſint, ibid. num 73. 138
3 Idem in docentibus etiam in Eccleſia, ibid. num 115. 140
3 Canonici in illis caſibus in quibus in abſentia lucrantur diſtributiones, multò magis percipere debent fructus præbendæ, ibid. num 74. 138
3 Canonicis abeſſe non licet a ſervitio Eccleſiæ niſi ex cauſis in jure expreſſis, quæ an veræ ſint, Epiſcopi eſt judicium, ibidem num.75. 138
3 Canonicis an liceat ſe invicem ſubſtituere, ibid. n.84. 138
3 Canonici Baſilicæ S. Petri tam de jure communi, quàm ex Concilio Tridentino tenentur ad pſallendum in choro, ibidem num.89. 138
3 Canonici non poſſunt mutuam remiſſionem punctaturarum facere, & portionem, quam ſibi invicem remiſerint, debet Epiſcopus applicare fabricæ Eccleſiæ, vel alteri pio loco, ibidem num.90. 139
3 Et quid poſtquam portiones non reſidentium perceperunt, ibid. num.91. 139
3 Abſentes tres menſes a Concilio permiſſos, percipiunt fructus præbendæ, ſed non diſtributiones, non obſtante immemorabili, ibid. num.92. 139
3 Canonicis, qui peſtis cauſa abfuerunt, an debeantur quotidianæ diſtributiones, ibid. num.95. 139
3 Canonici tenentur aſſiſtere Epiſcopo etiam non Pontificaliter celebranti, ſi ita ſe habeat conſuetudo; ſed diſtributiones non percipiunt, ibid. num.108. 140
3 Abſentes ex cauſis in jure permiſſis lucrantur diſtributiones quotidianas, ſi præbendas diſtinctas, aut fructus groſſos non habeant, ibid. num.124. 140
3 Sed poſt Concilium Tridentinum lucrantur duas tertias illarum partes, amiſſa alia tertia, quæ inſervientibus accreſcit, ibidem num.126. & ſeqq. 141
3 Canonici Regulares an poſſint in abſentia diſtributiones quotidianas percipere, ibid. num.130. 141
3 Canonicus infirmus percipere debet etiam portionem accreſcentem, ibid. num.139. 142
3 Canonico conceduntur diſtributiones illius curæ, cui ſine vitæ periculo intereſſe non poteſt, ibid. n.141. 142
3 Canonico a ſecretis Regis Portugalliæ in rebus Eccleſiaſticis ex gratia conceduntur in abſentia diſtributiones quotidianæ, ibid. num.161. 143
3 Canonicus abſens pro negotiis Capituli lucratur diſtributiones quotidianas, nec tenetur inſervire per ſubſtitutum, ibidem num.167. 143
3 Canonici, qui tenentur aſſiſtere Epiſcopo Pontificalia exercenti in Cathedrali, tenentur etiam in aliis civitatis locis, & ſuburbiis, & tunc lucrantur diſtributiones, ibid. n.168. 143
3 Canonicis pro ſervitio Epiſcopi, vel ſtudiorum cauſa abſentibus de jure communi debentur integræ diſtributiones quotidianæ, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, in c Quia in tantum, num.32. de præb. 78
3 Idem ſi fructus præbendæ ſint admodum tenues, ibidem numero 33. 78
3 Sed poſt Concilium Tridentinum debentur tantum duæ tertiæ illarum partes, amiſſa alia tertia, quæ inſervientibus accreſcit, ibid. n.34. 78
5 Papa non conſuevit reſcribere, ut Canonici abſentes habeantur pro intereſſentibus, in cap. Olim, num. 39. de verb. ſignific. 382
5 Abſentibus ex juſta cauſa poſt Concilium Tridentinum debentur duæ tertiæ partes quotidianarum diſtributionum, ſi nulli ſint redditus a diſtributionibus diſtincti, ibid. n.40. 382
5 Canonici, qui pro lucrandis diſtributionibus interſunt choro, an ſimoniam committant, ibid. n.43. 383

1 Si

1 Si ſine juſta cauſa ceſſent a Divinis, Epiſcopus ceſſationem non ſervabit, & Metropolitanus cognoſcet, in c. Irrefragabili, §. Cæterùm, n. 3. de off. Ordin. 578
1 Abſentibus ultra tres menſes a ſervitio Eccleſiæ poteſt Epiſcopus pœnam privationis fructuum ante ſententiam, vel in actu ſententiæ augere, vel diminuere, & non in totum remittere, ibid. num. 28. 580
3 Habentes præbendam æquè principaliter unitam Cum Parochiali tenentur in Parochiali reſidere tanquam in digniori, in c. Ex poſuiſti, n. 16. de præb. 146
3 Redditus Canonicorum quot modis augeri poſſint ex proventibus Eccleſiæ Parochialis, ibidem num. 35. & ſeqq. uſque in finem 148
3 Infirmi, vel ſenio confecti non tenentur inſervire per ſubſtitutum, in c. Nullam, n. 73. de conceſſ. præb. 190
3 Et an percipere debeant etiam portionem quotidianarum diſtributionum, quæ a Canonicis abſentibus amiſſa inſervientibus accreſceret, in c. Cùm percuſſio, num. 28. & ſeqq. uſque in fin. de Cler. ægrot. 176
3 Canonici duo abſentes pro ſervitio Epiſcopi, fructus præbendarum ſuarum percipiunt, non obſtante conſtitutione contraria, in c. Ad audientiam, n. 1. & 7 de Cler. non reſid. 59
3 Idem in abſentibus pro ſervitio Papæ, ibid. n. 7. 16
Canonici de jure communi nullam habent certam vacationem a ſervitio Eccleſiæ, ibid. num. 61. 61
1 An poſſint in ſervitio Eccleſiæ, & Chori ſeſe ſubſtituere, in cap. Cùm omnes, n. 28. de Conſtit. 94
1 Et quid in abſentibus a civitate, ibid. n. 29. 94
1 Et quid in pernoctantibus in ſuburbus, ibid. n. 30. 94
5 Talis intereſt Divinis officiis pro denario, qui non intereſſet pro Deo, in c. Olim, n. 42. de ver. ſignif. 381
3 Fundationum privilegiis, quibus ultra tres menſes Canonicis abeſſe licet, an Concilium Tridentinum derogaverit, in c. Licet, n. 58. de præb. 136
3 Privilegia Apoſtolica percipiendi in abſentia diſtributiones quotidianas non ſunt ſublata a Concilio Tridentino, ibid. num. 133. 141
3 Canonici, & Præbendati, qui abſque Epiſcopi licentia ſe contulerunt judiciorum cauſa ad univerſitatem privilegiatam, an poſſint ab eo revocari ad reſidentiam, præſertim ſi Eccleſia miniſtrorum defectum patiatur, in c. Cum ad hoc, n. 2. & ſeqq. uſque in fin. de Cler. non reſid. 62
3 Canonici non ultra duos de licentia Epiſcopi abeſſe poſſunt ſtudiorum cauſa, ibid. n. 24. 63
3 Quod verum eſt, ubi immineret præjudicium Eccleſiæ, ſi plures mitterentur ad ſtudia, ibid. n. 25. 63
Reliqua in ver. *Diſtributiones*, *Reſidentia Canonicorum*, *Statutum quoad reſidentiam*.
1 Canonicis qui ultra tres menſes abſuerunt a ſervitio Eccleſiæ, poteſt Epiſcopus pœnam privationis fructuum ante ſententiam, vel in actu ſententiæ augere, vel diminuere, & non in totum remittere, in cap. Irrefragabili, §. Cæterùm, n. 28 de off. Ordin. 580

Canonici ſupranumerarii, & numerarii.

3 Canonici ſupranumerarii cur ingrediantur locum Canonicorum decendentium intra numerum, Moniales ſecus, in c. Non amplius, n. 50. de Inſtitut. 176
3 Canonicis ſupranumerariis Capitulum de fructibus ſuper excreſcentibus providere tenetur, non obſtante conſtitutione de certo numero, & contraria proteſtatione, in c. Cùm M. num. 1 de Conſtit. 112
3 Redditus ſuperexcreſcentes debentur eis, etiamſi provenerint ex Canonicorum Induſtria, ibid. n. 39. 115
3 Quod procedit, ſi prædia ſint communia, & redditus communiter augmententur, ibid. n. 40. 115
3 Secus ſi præbendæ ſint diſtinctæ, ibid. 115
3 Supranumerariis non tenentur Canonici antiqui communicare ſuas præbendas, ſed tantùm redditus ſuperexcreſcentes, ibid. num. 49. 116
3 Ultra numerum receptis debentur fructus ſuperexcreſcentes, uſque ad quantitatem valoris præbendarum antiquarum, & non ultra ibid. num. 51 116
3 Et quid ſi fructus non ſufficiant niſi ad unam præbendam, ibid. nu. 52. 116
3 Supranumerarii qualiter ab Epiſcopo creati poſſint ex ſententia S. Congregationis Concilii, ibid. n. 65. 117
3 Ultra numerum recepti non poſſunt præbendam poſtea vacantem propria authoritate apprehendere, niſi eis conferatur, nec habent jus in re, ſed jus ad rem, ibid. n. 66. 117
3 In Canonicum cùm quis recipitur in Eccleſia non numerata, creatur quoddam jus de novo, quod naſcitur, & extinguitur cum perſona, in c. Dilecto, n. 1 de Præb. 113
3 Canonico vita functo in Eccleſia non numerata, ſi ejus Canonicatus impetretur, non valet impetratio, ibidem numero 14. pag. 111
3 Numerus Canonicorum an poſſit ab Epiſcopo augeri de Capituli conſenſu, ibid. n. 16 & ſeqq uſque in fin 111
3 Quid ſi numerus non ſit per ſtatutum juratus, nec confirmatus, ibid. nu. 17 111
Et quid ſi ſit juratus, ſed non confirmatus, Ibid. n. 19 113
3 Et quid ſi ſit juratus, & confirmatus cum decreto irritanti, Ibid. num. 12. 113
3 Et quid ſi redditus Eccleſiæ ſint aucti, ibid. n. 21. 111
3 Numerus Canonicorum neque ab Epiſcopo augeri poteſt ſine Capitulo, neque a Capitulo ſine Epiſcopo, ibidem numero 18. 113
3 Numerus Canonicorum etiam Juratus, & confirmatus cum clauſula decreti, habet in ſe conditionem reſolutivam, niſi Eccleſiæ facultates excreverint, ibid. n. 21 111
3 Supranumerarios poteſt Epiſcopus creare ita tamen ut nullum jus ad vacaturam præbendam ſibi vendicent ex tali creatione, ibid. num. 15. 113
3 Canonico ſupranumerario debetur præbenda, cùm ſe facultas extulerit, non ex vi promiſſionis, quæ nulla eſt, ſed ex vi receptionis, in c. Dilectus il 1. n. 7. de præb 103
3 Canonicus recipi poteſt ſine beneficio, ſeu præbenda, ibidem num. 8 101
3 Dummodo id fiat ex cauſa, & non multi ſic recipiantur, ibidem num. 9. 104
3 Nec interveniat pactum, & receptus nihil participet, ibidem nu. 10 104
3 Canonicus ſupranumerarius vacante præbenda extinguitur, & numerarius efficitur, ibid. n. 14 103
3 Secus in Monialibus ſupranumerariis, ibid. n. 15. 104
3 Canonici ultra numerum recepti an habere debeant ſtallum in Choro, vocem in Capitulo, & quotidianas diſtributiones, ibid. n. 16 104
3 Quid ſi ſuper hoc extet conſuetudo Eccleſiæ, ibid. num. 17. 104
3 Et ceſſante conſuetudine quid in receptis voluntariè a Capitulo, ibid. 104
Vide in ver. *Statutum circa numerum Canonicorum*
Et in ver. *Præbendarum ſuppreſſio, & reductio numeri*.
3 Et quid in receptis de mandato Papæ, ibid. 104
3 Conſuetudo quæ communiter eſt ubique, ut recepti ultra numerum non habeant jura canonicalia, nec diſtributiones quotidianas, valida eſt, & obſervanda, ibid. num. 18 104
3 Canonici expectantes dici non poſſunt beneficiati, & vocantur Canonici in herbis, ibid. 104
3 Canonici ultra numerum ad limites inſtallationis vocem conſequuntur, ibid. num. 19 104
3 Numerus frangitur, ſi receptio ultra numerum fiat a Capitulo ſimpliciter: ſecus ſi cum adjectione, ut receptus ſit ſupranumerarius, ibid. num. 21 104
3 Canonicus ultra numerum receptus poteſt eſſe Delegatus Papæ, ibid. num. 22. 105
3 Item poteſt eſſe conſervator poſt Bullam Gregorii XV. de Conſervatoribus, ibid. 105
3 Canonicus ultra numerum a Capitulo receptus eo adjecto, ut ſit ſupranumerarius, non conſequitur, niſi jus quoddam præparatorium ad jus integrum obtinendum, ibid. num. 24 105
3 Numerus non frangitur, ſi Papa mandet quem recipi in Canonicum ultra numerum ſimpliciter, ibid. num. 16 105
3 Clauſula, Cum plenitudine juris canonicalis, includit quotidianas diſtributiones, ibid. num. 20. 105
4 CANONISTARUM opinio circa matrimonii contractum prævalet opinioni Theologorum, in cap. Super eo, num. 5 de cond. appoſ. 41
5 Canoniſtarum opinio præferenda eſt opinioni Theologorum ſuper interpretatione juris Divini in ſpectantibus ad moralem Philoſophiam, in c. In civitate, n. 11. de Uſur. 155
1 Canoniſta in locis de hæreſi non ſuſpectis præferendus eſt Theologo, in cap. Eam te, n. 43 de ætat. & qualit. 407
1 Canoniſtæ a Theologis diſſentiunt tam in identitate Tonſuræ, & Pſalmiſtatus, quàm in numero Ordinum, in cap. Cùm contingat, n. 44 de ætat. & qualit. 409
1 Canoniſtarum opiniones de ſimonia in Beneficiis expenduntur, in c. Cùm pridem, n. 136 de Pactis. 609
3 Canoniſtæ, & Theologi referuntur pro opinione affirmativa, in c. Fraternitatem, n. 15. de Sepulturis 202
3 CANONIZARE quid ſit, in cap. Audivimus, num. 1 de Rel. & ven. Sanctor. 601
3 Canonizari ut quis poſſit, quæ ſint inquirenda, & probanda, ibid. num. 3 603
3 Canonizandi modus, qui nunc ſervatur, in primitiva Eccleſia non ſervabatur, & cur, ibid. num. 16 604
3 Ad CANONIZATIONEM an ſufficiat excellentia vitæ ſine miraculis, ibid. num. 11. 603
3 Ad Canonizationem Sanctorum qua maturitate, & conſilio, quove ordine ſit procedendum, ibid. num. 15 604
3 Canonizationis quis ſit effectus, ibid. num. 17 604
2 Canonizatio eſt unum ex ſpecialibus Papæ reſervatis, ibid. num. 20 & ſeqq. uſque ad n. 18. 604
3 Nec fieri poteſt ab Epiſcopo in ſua diœceſi, & cur, & num. ſeqq. 604
3 Canonizatio Sanctorum eſt una ex majoribus cauſis, quæ inter Chriſtianos proponi poſſit, ibid. num. 27. 604
3 In Canonizatione alicujus Sancti ſi Eccleſia erraret, quod non eſt credendum, Deus tamen acceptaret preces in illius honorem porrectas, ibid. num. 28 605
3 Canonizatus conſtituitur omnibus communiter adorandus, ibid. num. 11. 603
2 Canonizari ut quis poſſit pro Sancto, copulativè requiritur ſanctimonia vitæ, & miracula, in cap. Venerabili, num. 2 de Teſtib. 153
2 Canonizatio Sanctorum eſt ex his, quæ ſpectant ad ſtatum univerſalem totius Eccleſiæ, ibid. num. 31 & n. 38 157
2 Canonizatio Sanctorum eſt medium inter diffinitiones fidei, & alias ſententias, quæ ad particularia facta pertinent, ibidem num. 38. 157
2 In Canonizatione Sanctorum Divina Providentia præſervat Eccleſiam, ne medio fallibili atteſtationum labatur, ibidem num. 34. 157
1 Canonizatio Sanctorum, translatio, depoſitio, & ceſſio Epiſcoporum pertinent ad ſolum Papam, non tam conſtitutione canonica, quàm inſtitutione Divina, in c. Pernicioſam, num. de off. Ordin 534
2 Papa ante actum canonizationis inducit populum ad orandum, ut Deus non permittat ipſum errare in hoc negotio, in c. Venerabili, n. 30 de Teſtibus. 155
2 Papa canonizando aliquem ſecundum informationem ſibi factam quantumcunque veram non approbet, tamen non errat, [illegible] num. 24 156
1 CANTOR non eſt nomen ordinis ſpecialis, ſed officii, in c. Cùm contingat, n. 19 de ætat. & qualit. 412
1 Contrarium, ibid. num. 56 uſque ad n. 62 & [illegible] 421
1 Cantoria, ſeu Pſalmiſtatus in primitiva Eccleſia erat ordo [illegible]-

ſiaſticus a Lectoratu diſtinctus, ibid. num.71. 123
1 Cantorum, ſeu Pſalmiſtarum ordo conſtitutione Eccleſiæ ſupprimi, aut deſuetudine aboleri non potuit, ibid. num. 78. & ſeqq. 424
5 CAPELLÆ Principum, & earum Capellani ſubſunt locorum Ordinariis, non autem Capellarum magiſtris, in cap. Cùm capella, n.6. de privil. 254
5 Capellæ Regiæ viſitari poſſunt ab Epiſcopo ex decretis Concilii Tridentini, ibid num.8. 254
5 Concilium Tridentinum in cap. 11. ſeſſ.24. verſ. Et quoad Capellanos Regios, non habet locum niſi extra viſitationem, ibidem num.10. 254
5 Capellani Regii, Milites, eorumque familiares, an, & quomodo locorum Ordinariis ſubiiciantur, in cap. Tuarum, num 41. de privileg. 249
1 Capellania ſi ex perpetua fiat amovibilis ad nutum, deſinit eſſe beneficium, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num. 120. de reſcript. 184
3 Capella ſi intra Eccleſiam ædificetur, & ab alio dotetur, Eccleſia efficitur patrona, in cap. Ad audientiam, il primo, num. 40. de Eccleſ ædific. 626
3 Capellæ appellatione quid veniat, & quot ſint Capellarum ſpecies, in cap. Expoſuiſti, n. 3. de præb. 145
3 Capellæ appellatione non venit portio, ibid. n.22. 146
1 CAPELLANIA Sacerdotalis in Cathedrali obtineri poteſt in vigeſimoquarto anno inchoato, in cap. Ut Abbates, num. 10. de ætat. & qualit. 388
1 Capella, in cujus fundatione cautum eſt, ut Capellanus per ſeipſum Miſſas celebrare teneatur, conferri poteſt ſimplici Clerico, in ea tamen ętate conſtituto, ut infra annum poſſit in preſbyterum ordinari, ibid. n.52. 391
1 Capellaniæ in Cathedrali, quarum Capellani a Capitulo electi tenentur Miſſas Conventuales canere, & divinis intereſſe, ſunt Sacerdotales aptitudine, ibid. n.53. 391
1 Capellania, cui eſt annexum onus Miſſarum celebrandarum, an ſit Sacerdotalis, anve Capellanus teneatur per ſeipſum Miſſas celebrare, ibid. n.60. & ſeq. uſque ad n 89. 392
1 Capellania ea lege erecta, ut Capellanus teneatur Miſſas celebrare & in divinis deſervire, non eſt Sacerdotalis, & conferri poteſt Clerico quatuordecim annorum, ibidem num 62. 66. & 70. pag. 392
1 Hæc verba *Miſſas*, vel *Divina officia celebret*, aut *In Divinis deſerviat*, non important perſonale ſervitium, ibid. num.64. 70. 73. & 74. 392
1 Declaratur, ibid num 88. 97. 100 & 102. 395
1 Capellania ſic inſtituta, ut Capellanus quotidie Miſſam celebret, & ſi negligens fuerit, certam pœnam incurrat, non requirit perſonalem reſidentiam, ibid. n.68. 393
1 Idem ſi cautum ſit, ut domus pro Capellano ædificetur, ubi habitet, & ſerviat divinis, alioquin amoveri poſſit, ibidem num 69. 393
1 Capella ſic ordinata, ut eligatur idoneus Capellanus Presbyter, qui Miſſam celebret, eſt Sacerdotalis, ſed Capellanus non tenetur inſervire per ſeipſum, ibid. n.71. 393
1 Declaratur, num 79. 395
1 Capellania in Cathedrali Eccleſia ſic fundata, ut Capellanus debeat celebrare die, noctuque divinum officium, non requirit, ut Capellanus debeat eſſe Presbyter, ibid. n 72. 393
1 Capellaniam non requirere ſervitium perſonale declaratur ex obſervantia ſubſecuta, ibid n. 75. & 99. 394
1 Capellano habenti onus per ſeipſum celebrandi Miſſas in Eccleſia a Teſtatore deſtinata potius indulgetur, ut celebret in eadem Eccleſia per ſubſtitutum, quàm alibi per ſeipſum, ibid. nu.75. verſ. *Nec adverſatur*. 394
1 Capellanus tenetur per ſeipſum Miſſas celebrare, ſi id verbis expreſſis, aut æquipollentibus cautum fuerit in fundatione Capellaniæ, ibid n 76. 394
1 Reſidentia perſonalis, & obligatio Miſſas celebrandi, & inſerviendi per ſeipſum in Capellis, & beneficiis ſimplicibus, quibus caſibus cenſeatur inducta, ex ſententia S. Congregationis Conc ibid. num.78. 394
1 Capellas, & beneficia Sacerdotalia obtinentes in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, tenentur Miſſas celebrare, & onera adimplere per ſeipſos, ibid. n.79. & ſeq. 395
1 Capellaniæ erectæ in Cathedrali, vel collegiata Eccleſia cum onere Miſſarum celebrandarum non comprehenduntur in decreto Concilii Tridentini c.4. ſeſſ.22 niſi ordinem annexum habeant, ibid. num 80 & 90. 395
1 Capellam obtinens an, & quando teneatur eſſe Presbyter, & Miſſas, ac divina officia celebrare per ſeipſum, compendioſa diſtinctio, ibid. n.87. 395
1 Capella ſic fundata in Collegiata Eccleſia, ut illam obtinens obligatus ſit in dicta Eccleſia Miſſas dicere, eique in divinis deſervire, an requirat, ut Capellanus hæc munia expleat per ſeipſum, num.89.& ſeq. uſque in fin. 396
1 Capellania cum onere inſerviendi choro requirit perſonale ſervitium, ibid. n.90. 396
1 Capellaniæ, quibus incumbit onus celebrandi Miſſas, & choro inſerviendi, non ſunt compatibiles cùm Canonicatibus, & Parochialibus, quamvis per earum conſtitutiones liceat ſervire per ſubſtitutum, ibid. num 93. 396
1 Capellaniæ Cathedralis Eccleſiæ, quarum redditus in diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, perſonalem reſidentiam requirunt, ibid. n.94. 396
1 Capella etiam in Collegiata non dicitur Sacerdotalis, ex eo quòd cautum ſit in fundatione, ut Capellanus teneatur Miſſas celebrare, ibid n 95. 396
1 Capellania extra Cathedralem, vel collegiatam Eccleſiam ea lege erecta, ut capellanus teneatur in divinis deſervire, non requirit ſervitium perſonale, ibid. n.96. 396
1 Reſidentiam intelligitur de perſonali ex vulgari modo loquendi eorum, qui fundat capellanias in Cathedralibus, & collegiatis, ibid num.101. 397
1 Capellania cum onere intereſſendi divinis officiis in Cathedrali, vel collegiata, requirit perſonalem ſervitium, ibid. n.103. 397
1 Capellaniæ cum onere Miſſas, & divina officia celebrandi, quarum redditus diſtribuuntur inter præſentes, requirunt reſidentiam juxta formam Concilii, non obſtante contraria conſuetudine, ibid. n.104. 397
3 Capellæ adminiſtrator non poteſt fructus ſua induſtria, & labore excreſcentes pro ſe retinere, in cap. Tua nobis, num.8. de teſtam. 281
3 Ordinarius non poteſt ſe immiſcere adminiſtrationi, & viſitationi Capellaniarum contra tenorem fundationis a ſede Apoſtolica approbatæ niſi in caſu negligentiæ adminiſtratorum, ibidem num.15. 282
3 Capellanorum tenuitati, aut ſabricæ, vel Sacriſtię in Cathedrali Epiſcopus providere non poteſt remedio c. 15. ſeſſ. 24. Concilii Trid. in c. Expoſuiſti, n.23. de præben. 146
1 Capellæ Monaſterio ſubjectæ an, & quando teneantur Epiſcopo ad jura Epiſcopalia, in cap. Conquerente, num. 10. de offic. Ordin. 586
3 Capellania ea lege fundata, ut uſufructariæ manutenere debeant Capellanum, qui omni die celebret, & reſideat in Eccleſia, &c. an ſit Sacerdotalis, in cap. Conquerente, num. 10. & ſeq. uſque in fin. de Cler. non reſid. 35
3 Capellanus non tenetur celebrare per ſeipſum, niſi in fundatione cautum ſit, ut per ſeipſum celebret, ibid. n.11. 35
3 Ad dignoſcendum, an capella ſit Sacerdotalis, multùm faciunt proviſiones ſubſequutæ, ibid. n.22. 36
3 Capella ex eo quòd Capellanus debeat eſſe Præsbyter, eſt Sacerdotalis, ſed non propterea Sacerdos tenetur per ſeipſum celebrare, ibid. n 26. 36
3 Capellania Sacerdotalis poteſt conferri ſimplici Clerico in ea ætate conſtituto, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri, niſi aliud ex fundatione caveatur, ibid. n.29. 36
5 In Capellania dignitati unita Epiſcopus retinet omnia jura ſibi ante unionem competentia, niſi ſecus in litteris Apoſtolicis diſponatur, in c. In ordinando, n.44. de Simon. 34
3 Conſtitutio, qua abſentes ultra duos menſes privantur capellaniis, quomodo ſit intelligenda, in c. Licèt, n 29. de præd. 135
1 Capellaniam obtinens non tenetur Sacros Ordines ſuſcipere, ſed Miſſarum oneri poteſt per alium ſatisfacere, niſi in fundatione cautum ſit, ut per ſeipſum celebret, in c. Ut Abbates, n. 65. de ætat. & qual. 393
1 CAPITULUM Sanctorum 70. diſtinct. an fuerit indiſtinctè correctum per cap. De multa, de præb. in c. Dudum, il ſecondo, n. 19. & 28. de elect. 269
3 Cap. Denique 4. diſt. non eſt B Gregorii, licèt ſub illius nomine referantur, in c Explicari, n.45. de obſerv. jejun. 621
3 Cap. ut lit. pend. lib.6. an habeat locum in duobus præſentatis, in c. Cùm autem, n.13. de jurepatr. 523
1 Cap. Odoardus, de ſolut. non ſuffragatur doloſo, in c. Magnus, num.31. de obligat. ad ratioc. 488
1 Cap. Adrianus, & in c. In Synodo 63. diſt. authoritas, & fides, expenditur in c. Accepimus, n.64. de pactis. 666
1 Cap. Quia propter de elect. eſt favorabile, nec debet multùm ſtrictè interpretari, in c. quia propter, n.33. de elect. 289
3 Cap. Anaſtaſius 19. dict. eſt apocryphum, & falsò tribuitur Anaſtaſio, in cap. Majores, num.9. de Baptiſ. 596

Capitulum, communia.

1 De Capitulo eſſe poſſunt ex conſuetudine etiam penitus extranei, in cap. Nullus, n.36. de elect. 219
1 Capitula Cathedralium, & collegiatarum Eccleſiarum curam animarum habentium, & eam per Vicarios temporales exercentium, an cogi poſſint ad conſtituendos Vicarios perpetuos, qui eam curam exerceant, in cap. Ex parte, num.9. & ſeq. uſque ad num. 14. de off. Vicar. 519
1 Anve expediat, ut Sedes Apoſtolica decernat de cætero hujuſmodi Vicarios perpetuos in prædictis Eccleſiis inſtituendos, ibid. n.11. & ſeqq. uſque in fin. 519
5 Capitulum eſt nomen intellectuale, & res incorporalis, & nihil facere poteſt, niſi per membra ſua, in c. Reſponſo, num. 74. de ſent. excom. 363
5 Capituli alia eſt cauſa, alia Canonicorum, ibid. n.86. 364
5 Canonici ſingulares citati, etiamſi fuerint contumaces, non poſſunt excommunicari pro Capitulo non comparente, ubi decreta fuit citatio contra Decanum, & Capitulum, ibid. n.87. 364
5 Capitulo excommunicato an cenſeantur excommunicati Canonici ſucceſſores, ibid. n.96. 555
5 Excommunicans Capitulum, cenſetur excommunicaſſe ſingulos, ibid. n.107. & ſeq. 365
3 Capitulum S Petri de Urbe habet curam animarum habitu, exercitium verò eſt penes Vicarium perpetuum privativè ad Capitulum, in c. Expoſuiſti, n 41. de præb. 148
1 Capituli jus in uno conſervatur, in cap. His quæ, n. 63. de major. & obedien. 622
3 Capitulum majoris Eccleſiæ aliquando Concilium appellatur, in c. Cùm ex en, n.30 de reliq. & venerat. Sanctor. 611
5 Capitulum eſt Senatus Eccleſiæ, in cap. Cùm ex injuncto, n 33. de novi oper. nunc. 230
5 Capituli jus in uno Canonico conſervatur, in cap. Abſolutos, n. 26. de hæreticis. 99
3 Capitulum ex præſcriptione, vel privilegio poteſt in certis Eccleſiis ſibi acquirere jura Epiſcopalia, excluſo Epiſcopo, in cap. Tuæ, num.6 de Cler. non reſident. 58
3 Capitulum Civitaten. quam juriſdictionem habeat in Eccleſiis ſibi ſubjectis, in d. c. Tuæ n.11. de cler. non reſident. 58

Capitulum quoad abſentes.

5 Capitulares actus ex contemptu aliquorum non ſunt nulli, ſed nec etiam debent caſſari, niſi ipſis proſequentibus contemptum, in c. Cùm ex injuncto, n.51. de Nov. oper. nunciat. 232
5 Abſentes non ſunt vocandi, niſi in tribus caſibus hìc expreſſis, & in aliis conſimilibus, & multùm arduis, ibid. n.52. 232

1 Et an ſint citandi abſentes extra provinciam, ibid n.52 232
1 De quàm longinquo loco ſint vocandi, ſtatur conſuetudini, ibid. num 54. 232

Capituli conſenſus.

1 Capituli conſenſus non requiritur, ſi nova Parochia ab Epiſcopo erigatur in Parochia Regalibus ſubjecta, in c. Ad audientiam, il primo; n.54. de Eccleſ. ædifican 627
3 In unionibus, & aliis actibus, quæ fiunt auctoritate Delegata, non requiritur Capituli conſenſus, ibid. n.53 627
3 Declaratur, ibid n 54. 627

Capituli convocatio.

1 Capitulum convocare ſpectat ad Decanum de conſuetudine, in c. Ut Abbates, n 28. de ætat & qualit. 379
1 Capitulum poteſt congregari ab antiquiore in defectum ejus ad quem id ſpectat de jure vel conſuetudine, in c. Quia propter, num 75. de elect. 291
5 Epiſcopus poteſt capitulum convocare, ſi aliquid Canonicis ad deliberandum proponat, nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur, in c. Cùm ex injuncto, num. 26. de Novi oper. nunciat. 210
5 Nec ad id admittitur Vicarius Epiſcopi, ſi capitulum ſit exemptum, ibid. n 27. 210

Capituli, & capitularium exceſſus.

1 Capitula, quæ conſuetudine, privilegio, vel alio jure ſpeciali ſe tuentur adverſus juriſdictionem Epiſcopi, qua forma procedere debeant in cauſis criminalibus capitularium, in c. Irrefragabili, §. Exceſſus, n.9. & ſeq & n.21. de Offi. Ordinar. 574
1 Capitulo negligente in corrigendis exceſſibus Capitularium, an, & quando juriſdictio ad Epiſcopum devolvatur, ibid. num.11 & ſeqq. uſque ad n.22. 574
1 Quid ſi Epiſcopus interſit capitulo tamquam prælatus, ibidem num.13. 575
1 Et quid ſi interſit tanquam Canonicus, ibid. n 14. 575
1 Et quid ſi vocem in capitulo non habeat, ibid. n 18. 575
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n.20. & ſeq. 575
1 Epiſcopus de jure communi eſt caput Capituli, ibid. n.12. 574
1 Canonicis ſinguli non ſunt conjudices, ubi capitulum conſuevit exceſſus illorum corrigere, ſed ipſum Capitulum eſt judex, & penes ipſum eſt juriſdictio, ibid. n.15. 575
1 Epiſcopus ad quem propter negligentiam capituli devoluta eſt juriſdictio, tenetur procedere contra Canonicos cum capituli conſilio, vel aſſenſu, ibid. n 16. & 26. 575
1 Item tenetur cauſam appellationis ad ſe interpoſitæ alteri delegare ſi interfuit capitulo tanquam Canonicus, & animum ſuum propalavit, ibid. n 17. 575
1 Juriſdictio negligente capitulo propriè ad Epiſcopum non devolvitur, ſed impedimentum removetur, ibid. n.19. 575
1 Juriſdictio ad Epiſcopum non devolvitur, ſi adjuncti a capitulo electi una cum Epiſcopo negligant, vel recuſent procedere contra Capitulares, ſed cogi debent a Metropolitano, vel a Sede Apoſtolica, ut procedant, ibid. n.21. 575
1 Epiſcopus in cauſis criminalibus contra capitulares de jure communi procedere debet cum conſenſu Capituli, ibid. n.26. 576
1 Capitulum in cauſis capitularium an de jure communi ſit conjudex cum Epiſcopo, ibid. n.27. 576
3 Capitula exempta cathedralium, & collegiatarum Eccleſiarum nequeunt ab Epiſcopis viſitari, niſi per ſeipſos, in c Procurationes, n 11. de cenſibus 547
1 Capitulum congregatum ex permiſſis, & prohibitis, capituli authoritatem non habet, in c. Maſſana, n.27. de elect. 576
Vide in verbo *Viſitatio Capituli exempti.*

Capituli locus, & tranſlatio.

2 Capitulum Cathedralis Eccleſiæ an, & quando ab Epiſcopo, vel aliis Canonicis ad alium locum intra, vel extra diœceſim transferri poſſit, latè diſcutitur, in c Cùm ex injuncto, nu. 16 & n ſeqq. uſque in fin. de Nov. oper. nunciat. 229
5 Quid de jure communi, ibid n 17. 210
5 Et quid ex Bulla Clement VI. ibid n 39. 211
5 Capitulum celebrari debet in Eccleſia, & loco ad hoc determinato, ibid. n.17. 210
5 Nec Epiſcopus poteſt domi ſuæ illud convocare, ſed ad aulam Capitularem, ubi ante ſolitum fuit convenire, ibid. n 18. 210
5 Capitulum cùm non poteſt tutò convenire in Eccleſia, vel loco Capitulari, ad alium locum transferri poteſt, ibid. n 21 210
5 Et juſta cauſa transferendi eſt repulſio Epiſcopi ab ingreſſu in civitatem, ibid. n 21 210
5 Canonici præſentes in Eccleſia a Tyranno occupata pro negociis communibus tenentur ire ad Canonicos forinſecos etiam pauciores: & quando ſecus, ibid n 14 & 36 211
5 Et quid in abſentibus ob privatas inimicitias, ibid n 35. 211
5 Bulla Clementis VI. ſuper tranſlatione Capituli Leodienſis ex cauſa rebellionis contra Epiſcopum refertur, ibid n 55 212
5 Confirmatio Innocentii X. tranſlationis Capituli Leodienſis, ibid. num.56. 212

Capitulum quoad majorem partem.

5 Ad Capitulum conſtituendum regulariter non ſufficit major pars, ſed requiritur, ut duæ tertiæ partes ſint præſentes, in c. Cùm ex injuncto, n 48 de Nov oper nunciat. 212
5 Declaratur, ibid n 49. 212
1 Major pars Capituli ſine rationabili cauſa non poteſt tollere conſuetudinem, utilitatem privatam nutriendo, in c Cùm omnes, n 10 de Conſtit 61
5 Minor pars Capituli non poteſt præjudicare minori in jure eligendi, ſed requiritur omnium, & ſingulorum conſenſus, in cap Cùm dilectus, num 13 de Conſuet 204
1 Declaratur, n 47 48. & 50. 207

Capituli poteſtas.

3 Capitulum quamvis non poſſit citare Epiſcopum, poteſt tamen eum monere, ut redeat ad reſidentiam, in cap Qualiter, n 2. de Cler non reſiden. 43
3 Capitulum quantumcunque moneat Prælatum ad reſidentiam, non tamen poteſt procedere ad electionem alterius ſine auctoritate Papæ, ibid. n.3 43
3 Capitulum ſolum an poſſit præbendas conferre ſtante abſentia Epiſcopi in Curia, cujus reditus facilè non ſperatur, in c Poſtulaſti, n. 8. de conceſſ Præben 101
1 Capitulum ſine Epiſcopi conſenſu non poteſt ſtatuere ſuper reſidentia, nec ſuper ſtatu univerſalis Eccleſiæ, in c Cùm omnes, num.4. de Conſtit. 92
1 Capitulum Cathedralis etiam ſine Epiſcopo poteſt ſtatuere de his, quæ propria ipſius Capituli negotia reſpiciunt, ibid n 37 55
1 Et an poſſit ejuſmodi ſtatutis, quò firmius obſerventur, pœnas adjicere, ibid n 37 & ſeqq. uſque in fin. 55
3 Capituli major pars, ubicunque de neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ agitur, poteſt præjudicare minori in his, quæ competunt Canonicis ut univerſis, ibid. n 41. 65
1 Capitulum poteſt pœnas adjicere quaſi conventionaliter in his, quæ pacto privatorum promitti, ac in conventionem deduci poſſunt, ibid n 43 55
1 Et ſufficit conſenſus majoris partis, ibid n 44. 55
1 Capitulares poſſunt juri electionis paſſivæ renunciare, in c Cùm dilectus, num.30. de conſuet. 205
1 Capituli major pars poteſt ex juſta cauſa excludere certam nationem ab electione paſſiva, ibid. n 47. 207
1 Capitulum non poteſt eſſe judex, ſi aliquod dubium oriatur inter majorem partem Capituli, & aliquos ſingulares de Capitulo, in c Licèt de vitanda, n 45 de elect. 215
1 Capitulum ſi Canonicorum exceſſus conſuevit corrigere, niſi hoc faciat intra terminum ab Epiſcopo præfixum, Epiſcopus corriget, in c Irrefragabili, § Exceſſus, n 5. de off Ordin 573
1 Capitulum ex conſuetudine poteſt habere poteſtatem corrigendi exceſſus Canonicorum, ibid. n 2. 572
1 Etiam excluſo Epiſcopo, ibid. n 7 572
1 Et quid in criminibus gravibus, ib d n 3. & 10. 574
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n.9. 574
1 Terminus Capitulo præfixus ab Epiſcopo ad corrigendos Capitulares non eſt expectandus, ſi Capitulum dicat ſe nolle corrigere, ibid. num 6. 572
3 Capitulum poteſt in facto proprio authorizare, ubi agitur principaliter de intereſſe ſingulorum, & ſecundariò de intereſſe Capituli, ſed non è contra, in cap Expoſuiſti, num 29 de Præben. 147
3 Capitulo poteſt competere jus conferendi beneficia etiam privativè ad Epiſcopum, in c. Nulla n.40 de conceſſ.Præben 117
1 Ad Capitulum Epiſcopo exiſtente hæretico, ſpectat facultas concedendi dimiſſorias, in cap His quæ, num. 62. de major & obed 622
1 Capitulum ex cauſa publicæ utilitatis poteſt ſtatuta facere contra antiquam Eccleſiæ conſuetudinem, etiam de ea non facta mentione, in c Cùm M. n.13. de Conſtit. 111
1 Etiamſi conſuetudo foveat utilitatem publicam, & ſtatutum ſit nutritivum utilitatis privatæ, ibid. n 14 111
1 Dum principaliter, & directè concernat utilitatem Eccleſiæ, & fiat de Epiſcopi conſenſu, ibid. n 15. 112
1 Ordinatio majoris partis Capituli per contradictionem, & appellationem minoris nil rationabile opponentis impediri non debet, in cap Cùm in cunctis, num 1 de his, quæ fiunt à major. par Capituli. 112
Vide in verbo *Statutum Capituli*

Capitulum Regularium.

1 Capitulum generale an poſſit recedere à Conſtitutionibus per Sedem Apoſtolicam confirmatis, præſcribentibus tempus faciendi decreta circa electionem Generalis in Sede vacante, in cap Cùm acceſſiſſent, numer 13. & ſeqq uſque in fin. de Conſtitut 108
1 An poſſit ſtatuere, ut Prælatus Generalis eligi non poſſit de eadem natione, de qua fuit immediatus prædeceſſor, in cap Cùm dilectus, numer 9. & ſeqq uſque in finem, de conſuetud 204
1 Non poteſt ſtatuere contra Canones, ibid n 12. 204
1 Non ſtatuit contra jus privatum Juri alterius detrahendo, ibidem num. 14. 205
1 Poteſt ſtatuere, ut electio generalis fieri debeat ex certo gremio perſonarum, ibid. n 25 uſque ad n 39 206
1 Capitulum generale de jure communi poteſt conſtitutiones facere, ibid. n.56. 208
1 An poſſit revocare decreta à ſe prius edita in vim privilegiorum Sedis Apoſtolicæ, ibid n.61 208
1 Sicut poteſt Vicarios eligere, ſic poteſtatem eos deputandi poteſt in Generalem transferre, in c Nullus, n 11 de elect 218
1 Capitulum fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini Provinciæ Bæticæ, cui laicus miniſter interfuit, declaratur nullum ob laicæ poteſtatis abuſum, in cap Quiſquis, numer 19 de elect. pag 257
1 Capitula celebrari nec ſolent, nec debent ſine Præſidente, in c Quia propter, num 72 de elect 291
2 Capitulum provinciale ſufficit celebrare in fine primi triennii, & ſtatim in principio ſecundi celebrare aliud, in c Ego N nu 11 de jurejur 170
3 Capitulum provinciale Religioſorum non ſufficit celebrare in fine primi triennii, & ſtatim in principio ſecundi aliud celebrare, ſed inter unum, & aliud debet triennium intercedere, in cap In ſingulis, num 1 de ſtat Monachor 412
Vide in ver *Conſtitutio Capituli generalis.*

3 Fie-

3 Fieri debet ſalvo jure Epiſcopi Diœceſani, ibid. n. 2. & 5. 482
3 Et tam a Religioſis exemptis, quam non exemptis, ibidem num. 3. 482
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibidem num 7. & ſeqq. & num. 11. 482
3 Et convenire debent univerſi Abbates, & Priores provinciæ ejuſdem Ordinis, ibid. n. 4 482
3 Et malitioſè impedientes, ne Capitula celebrentur, ſententiam excommunicationis incurrunt, ibid. n. 6. 482
3 Capitula in aliquibus Religionibus, vel Congregationibus Monachorum an ſit permittendum ut celebrentur ſingulis annis, & præſides eligantur annales, ibid num. 12. 483

Capitulum Sede vacante.

1 Capitulum Sede vacante poteſt ſuper jure eligendi litigare, In c. Cùm dilectus, num. 4. de Conſuet. 204
1 Non concedit litteras formatas, quibus Clericus abſolvitur a poteſtate ſui Epiſcopi, in cap. Significaſti, num. 3. de off. Archid. 513
1 Capitula tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum Sede vacante prohibentur ſub pœna interdicti dare dimiſſorias ad Ordines infra annum, niſi arctatis occaſione beneficii recepti, vel recipiendi, ibid. n 7. 513
1 Capitulum vacante Epiſcopatu confirmat electiones ab Epiſcopo confirmandas, in cap. Cùm olim, numer. 1. de major. & obedien. 614
1 Juriſdictio Epiſcopi Sede vacante ad Capitulum devolvitur, ib. num. 2. 624
1 Capitulum Sede vacante non confert beneficia ad ſolius Epiſcopi collationem ſpectantia, ibid. n. 34. 626
1 Capitulum Sede vacante poteſt ſtatuta condere; Collegium Cardinalium ſecus, ibid. n 57. 628
1 Capitulum vacante titulo Cardinalatus ſuccedit in juriſdictione niſi pro bono pacis aliquid ſit exceptum, in c. His quæ, nu. 2. de major. & obedien. 618
1 Capitulum an ſuccedat in juriſdictione Prælati vacante Eccleſia, ibid. n 31. uſque in fin. 619
1 Quid in Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ, quæ eſt titulus Cardinalis, ibid. n. 31. & 41. 619
1 Et quid in Capitulo alterius Collegiatæ, ibidem num. 32. 36. & 39. 619
1 Et quid in Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, ibid. n. 49. 621
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n. 67. 622
1 Capitulum Eccleſiæ in qua eſt titulus Cardinalis mortuo titulari non ſuccedit in juriſdictione quoad jus puniendi crimina, & fulminandi cenſuras, ibid. n. 33 & 42. 619
1 Et an hoc procedat de jure communi, an verò propter reſervationem, de qua hic, ibid. n 34. 619
1 In Capitulum Sede vacante an tranſeat juriſdictio competens inferiori Prælato de jure ſpeciali, ibidem nu. 39. & ſeq. uſque ad num. 49. 620
1 In Capitulum Sede vacante non tranſeunt, quæ competunt Prælato de jure ſpeciali, ibid. n. 43. & 46. 620
1 Capitulum Paduanum Sede vacante non ſuccedit in facultate conferendi gradum Doctoratus, & Magiſterii, ibidem num. 44. pag. 620
1 Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt judicare, abſolvere, & excommunicare, ſed non anathematizare, ibidem num 47. pag. 621
1 Item poteſt viſitare, & procurationes recipere, ibid. num. 50. & 75. 621
1 Item poteſt in delictis etiam extra viſitationem contra certas perſonas inquirere, ibid n. 51. 621
1 Item poteſt ſyndicare Fiſcalem Epiſcopi prædefuncti, ibidem num. 51. 621
1 Item poteſt ſtatuta condere, non tamen duratura in tempus ſucceſſoris, ibid. n. 53. 261
1 Capitulum Sede vacante non ſuccedit in juriſdictione Epiſcopo delegata, etiam ex generali delegatione Sedis Apoſtolicæ, ibidem num 54. 621
1 In Capitulum Sede vacante non tranſeunt, ea, quæ ex Concilio Tridentino competunt Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicę Delegato, ibid. n. 55. 621
1 Niſi detur Epiſcopo facultas procedendi etiam authoritate Apoſtolica, ibid. n 56. 621
1 Capitum Sede Epiſcopali vacante non poteſt beneficia conferre, licèt poſſit præſentationes admittere, & inſtituere, ibidem num. 57. 621
1 Item non poteſt bona Eccleſiæ alienare, ibid n. 58. 621
1 Item non poteſt dare licentiam Clerico tranſeundi ad aliam Eccleſiam, ibid n. 59. 621
1 Item non poteſt dimiſſorias ad Ordines concedere infra annum a die vacationis, niſi arctatis ratione beneficii recepti, vel recipiendi, ibid. n. 60 621
1 Et quibus caſibus Capitulum poteſt dimiſſorias concedere, poteſt etiam interſtitia remittere; non autem Capituli Vicarius, niſi ex mandato ſpeciali, ibid. n. 61. 621
3 Capitulum Sede vacante ſuccedit in juriſdictione compellendi executores, in cap Joannes, n 8 de teſtam. 286
1 In Capitulum Sede Epiſcopali vacante an, & quomodo tranſeant ea, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, in cap. His quæ, num. 64. & ſeq. de major. & obedient. 622
1 Capitulum Sede vacante de jure communi non arctatur ad conſtituendum Vicarium, ſed poteſt juriſdictionem per ſeipſum exercere, ibid. n. 66. 622
1 Capitulum infra octo dies poſt mortem Epiſcopi ex Concilio Tridentino tenetur Vicarium, ſeu Officialem conſtituere, vel exiſtente confirmare, ibid. n 67. 622
1 Capitulum Sede Epiſcopali vacante poteſt Concilium Tridentinum ita demum poteſt duos Vicarios in ſolidum, vel alternis menſibus conſtituere, ſi ita ſe habeat immemorabilis conſuetudo, ibid num 68 622
1 Sede vacante juriſdictio reſidet principaliter penes Capitulum, exercitium verò penes Vicarium, ibid. n. 73 622
1 Ad Capitulum Sede vacante non ſpectat ſubſtitutio facienda propter abſentiam Vicarii, vel aliorum Officialium, ſed ad ipſos Officiales, ibid. n. 74. 622
1 Capitulum Sede vacante abſque Vicario non poteſt Viſitatorem eligere ad viſitandam diœceſim, ibid. n. 75. 622
1 Item non poteſt eligere arbitros ad cognoſcendum de cauſis ſuſpicionum Vicarii, ſed debet per ſeipſum cognoſcere, ibid num. 76. pag. 622
1 Capitula cathedralium duntaxat arctantur a Concilio Tridentino ad eligendum Vicarium, non autem Capitula Collegiatarum, ibid. n. 77. 622
1 Juriſdictio Epiſcopi Sede vacante ad Capitulum devolvitur, in c Cùm olim, n. 2. de major. & Obed. 624
1 Juriſdictio ſimultanea inter Prælatum Eccleſiæ inferioris, & Capitulum: item adminiſtratio bonorum tranſit in capitulum Sede vacante, in cap. His quæ, num. 48. de major. & obedient pag. 621
1 Sede vacante ſi Papa ſcribat Capitulo uti viceſgerenti, ut præbendam conferat, Epiſcopus ibi creatus mandatum adimplere tenetur, in cap. Eam te, num 1. de reſcript. 152
1 Capitulo ſi dirigunt monitoriæ, vel præceptoriæ ſuper receptione alicujus, & ad Epiſcopum ſpectat receptio, Epiſcopus qui tempore datæ erat de Capitulo, exequi tenetur, ibid. num. 2. pag. 152
Vide in ver. *Vicarius Capituli Sede vacante*.
3 Capitulum Sede vacante non confert beneficia ſpectantia ad collationem ſolius Prælati, in cap. Illa, num. 1 & 8. ne Sede vacante. 207
3 Secus ſi collatio inter Epiſcopum, & Capitulum ſit ſimultanea, vel ad Capitulum tantùm pertineat, ibid. n. 2. & 16. 207
3 Capitulum Sede vacante ſuccedit in jure confirmandi electiones, ſed non in jure conferendi beneficia, & quæ ſit ratio diverſitatis, ibid. n. 10. & ſeqq. 207
3 Capitulum Sede vacante non ſuccedit in juriſdictione voluntaria ſed in neceſſaria tantùm, ibid. n. 13. 208
3 Non ſuccedit in dandis indulgentiis, ibid. n. 14. 208
3 Succedit in præſentationibus admittendis, & inſtitutionibus faciendis, ibid. n. 15. 208
3 Capitulum Sede vacante, vel Decanus nullam auctoritatem ſibi vendicat in examinibus per concurſum pro collatione Parochialium Eccleſiarum, ſed infra octo dies poſt obitum Epiſcopi Vicarium conſtituit, ibid n. 17. & 25. 208
3 Capitulum Sede vacante non poteſt conferre Parochialem vacantem in commendam temporalem ei, qui magis idoneus fuerit judicatus, ibid. n 26. 309
3 Nec ei fructus concedere durante commenda, idid. n. 27. 209
Capitulum quoad concurſum Parochialium.
Vide in ver. *Concurſus*.
3 Capitulum Sede vacante non ſuccedit in poteſtate deducendi jura Epiſcopi in judicium etiam defendendo, in cap. Novit, n. 11. Ne Sede vacan. 205
3 Item non ſuccedit in poteſtate alienandi jura, & bona Eccleſiæ, ib. num. 23 & 31. 205
3 Etiamſi magna urgeat neceſſitas, ibid. n. 24. & 29. 205
3 Capitulum Sede vacante alienare poteſt res, quæ ſervando ſervari non poſſunt, dummodò pretium ſervetur, ib. nu 31. 205
3 Idem ſi Eccleſia diu eſſet vacatura, & ex dilatione periculum immineret, idid. n 32. 205
3 Debet tamen Eccleſiæ dari curator, aut defenſor, cujus auctoritate fiat alienatio, & eſt ſpeciale in Eccleſiis inferioribus, ib. num. 32. & 33. 205
2 Capitulum Sede vacante non ſuccedit in juriſdictione Epiſcopo competente ratione feudi, niſi feudum eſſet commune Epiſcopo, & Capitulo, in cap. Verùm, n. 4. & 8. de foro compet. 60
2 Succedit in his quę competunt de jure ſpeciali, niſi hæc communiter ſpectent tam ad Epiſcopum, quàm ad capitulum, ibidem num 5. & 7. 60
2 Poteſtas devolvitur ab Epiſcopo ad capitulum in iis, quæ ad Epiſcopum pertinent proprio jure, ſecus verò ſi ex quodam jure accidentali, puta jure devoluto propter negligentiam Clericorum, ibid. num 6. 60
2 Cap. unicum Ne Sede vacante, lib. 6 locum habet non modò in collatione beneficiorum, ſed etiam in aliis, quę ſpectant communiter ad Epiſcopum, & Capitulum, ibid. n 9. 60
5 Capitulum Sede vacante ſuccedit in poteſtatem juriſdictionali Epiſcopi, etiam quoad judicandum hæreticos, in cap. Ad abolendam, n. 13. de hæreticis. 90
3 Prælato excommunicato, vel ſuſpenſo, an juriſdictio devolvatur ad capitulum, ita ut ſit locus electioni Vicarii Capitularis, in c. Quia diverſitatem, nu. 16. & ſeqq. uſque in fin. de conceſſ. præben. 193
3 Epiſcopo a Paganis, vel Schiſmaticis capto, Sedes quaſi vacat, & juriſdictio tribuitur capitulo, ibid. n. 28. & ſeqq. 193
5 Capitulum Sede vacante an poſſit præcipere Sacriſtæ ſub pœna ſuſpenſionis, ne aſportet Sacram ſuppellectilem extra Eccleſiam abſque Capituli licentia, in c. A nobis, il primo, n. 45. & ſeqq. de ſent excomm. 333
5 Anve hoc præceptum expiret per ingreſſum Epiſcopi, ibid. n. 46. & n. 50. & ſeqq uſque in fin. 333
5 In Capitulum Sede vacante tranſit omnis juriſdictio, & ſic etiam poteſtas ſuſpendendi, ibid. n. 47. 333
5 A Capitulo non abdicatur juriſdictio per deputationem Vicarii Sede vacante, ibid. n 48. 333
Vide in verbo *Sede vacante*.
5 Capituli ſtatutum Sede vacante etiam ſi imponat pœnam pro futuro delicto, non expirat Sede plena, in d. c. A nobis, il primo, n. 51. de ſent. excomm. 333
1 Capitulum Sede vacante poteſt ponere Oeconomos in beneficiis vacantibus, quorum collatio pertinet ad Epiſcopum, in cap. Cùm vos, n. 11. de off. Ordinarii. 560
1 Et quid poſt Conc. Tridentinum, ibid. n. 12. 560
1 Juriſdictio delegata non tranſit in Capitulum Sede vacante, in c. Quoniam, n 12. de off. Dalegat. 530

Capi-

Capituli tempus.

1 Ad Capitulum, vel Congregationem ſubditi convenire debent non ad voluntatem Superioris, ſed temporibus conſuetis, in c. His quæ, n. 14 de major. & obed. 618
1 CAPTIOSI, & nimiùm de ſe præſumentes volunt omnes opiniones ſuas aliis prævalere, in c. Ne innitaris, n. 12 de conſtit. 51
5 CAPTIVITAS eſt mors civilis, quæ non æquiparatur naturali niſi in caſibus in jure expreſſis, in c. Per tuas, il primo, n. 16 de Simon. 53
5 De captivitate Clerico redeunti Eccleſia debet reſtitui, quantocumque tempore detentus fuerit, ibid. n. 28. & 37. 54
5 Captivorum calamitati eſt miſerendum, in cap. Per tuas, il primo, n. 23 & 26 de Simon. 54
5 CAPTURA in civilibus regulariter eſt prohibita, ſecus in criminalibus, in c. Pervenit, n. 34 de adulter. 151
5 Captura eſt arbitraria judici, ibid. n. 41 152
3 In domo propria nullus debet capi, in cap. Inter alia, num. 91 de Immunit. Eccleſ. 643
5 Capti in bello ſervi capientium efficiuntur, ſi bellum ſit juſtum, in c. Per tuas, il primo, n. 17. & 38. de Simon. 53
5 Hoc tamen non obtinet in Chriſtianis captis a Turcis, vel Saracenis, ibid. n. 19. 53
5 Captus ab hoſtibus, & poſtea reverſus recuperat omnia jura poſtliminii tam ſecundùm leges ſæculi, quàm ſecundùm Canones, ibid. n. 27. & ſeqq. & n. 31. & 43. 54
Vide in verbo *Poſtliminium*
5 Captus a Piratis, vel latronibus, etiam ſecundùm leges civiles liber permanet, & retinet omnia jura ſua, & fictio poſtliminii non eſt neceſſaria, ibid. n. 45. 56
Provincialis Carmelitarum captus a Barbaris.
Vide in verbo *Provincialis*.
5 CAPITE languescente cætera quoque membra inficiuntur, in c. Præterea, n. 27 Ne Præl. vic. ſuas. 70
1 Caput unde dictum, in c. Pernicioſam, n. 41. de off. Ord. 542
3 A Capite non licet membra diſcedere, in c. Cùm dilectus, nu. 13. de relig. domib. 307
5 CARCERE de jure civili eſt ad cuſtodiam, de jure canonico eſt etiam ad pœnam, in c. Pervenit, n. 36 de adult. 151
2 Carcere infert onus, & gravamen continuum, & nunquam tranſit tempus appellandi a gravamine carcerationis, in c. Super eo, il ſecundo, n. 40. de appell. 174
2 Carcer regulariter inſtitutus eſt ad cuſtodiam, & locus ſanctus eſt, ibid. n. 14 104
5 Carceratus etiam cuſtodiæ cauſa dicitur luere pœnam in corpore, ibid. n. 42. 174
2 Carcer infamiam irrogat, & damnum irreparabile, ibidem numer. 43. 174
5 In carcere, vel in vinculis detinere an differant, in c. Nuper, de ſent. excomm. n. 5. 344
5 Carceratus, vel detruſus in vincula non dicitur lædi corporaliter, ibid. n. 6. 343
5 Carcer, & vincula principaliter non ſunt ad pœnam, ſed ad cuſtodiam, ibid. n. 7. 343
5 Carceratus injuſtè peccat non fugiendo de carcere, in c. Falſidicus, n. 128 de crimin. falſ. 176
5 Contrarium, ibid. n. 130. 176
Privilegio ne quis detrudatur in carcerem, renunciari non poteſt etiam cum juramento, in c. Odoardus, n. 75 de ſolut. 241
3 Carceris ſqualor eſt contra naturalem æquitatem, ibidem num. 7. 241
3 Carcer eſt ſpecies ſervitutis, ibid. n. 77. 241
2 Carceris perpetui pœna proportionatur pœnæ mortis naturalis, in c. Cùm non ab homine, n. 60 de judic. 34
5 Carcere perpetuus eſt gravior pœna, quæ poſſit clericis imponi ab Eccleſia, in c. Novimus, n. 7 de verb. ſignif. 356
5 Et proportionatur morti naturali, ibid. n. 8 356
5 Carcer perpetuus non debet eſſe ita durus, ut infra paucos dies carceratus moriatur, ibid. n. 9. 356
5 Nec debet tantum ſubtrahi de victu neceſſario, ut veriſimiliter debeat mori, ibid. n. 13. 356
5 Et Officiales hæc facientes ſunt homicidæ, & irregulares, ibid. n. 10 & 11 & 13. 356
1 E carceribus dimiſſus ſub fidejuſſione de ſe repræſentando cenſetur adhuc detentus, in cap. Magnus, num. 86 de oblig. ad ratiocin. 425

Cardinales, communia.

1 Cardinalis a Turrecremata in dubio magis favebat opinionibus Theologorum, quàm Canoniſtarum, & cur, in c. Cùm contingat, n. 115. de ætat. & qualit. 410
3 Ejus invectiva in Epiſcopos non reſidentes, in c. Qualiter, n. 11. de Cler. non reſiden. 15
1 Cardinalis Turrecrematæ judicium de opinione Canoniſtarum circa Simonia in Beneficialibus, in c. Cùm pridem, num. 71 de Pactis. 613
1 Referuntur Authores pro opinione affirmativa, ibid. n. 72 613
1 Cardinalis Zabarella in opinionibus nulli cedebat, niſi urgente ratione, in c. Ne innitaris, n. 411. de Conſtit. 87
1 Cardinalis Diaconus creari poteſt in vigeſimoſecundo ætatis anno, in c. Cùm in cunctis, n. 37 de elect. 145
1 Cardinalis dum allegatur ab Henrico Boich, & Bellamera, intelligitur Joannes Monachus, non autem Zabarella, qui fuit illis poſterior, in cap. Cùm Eccleſia Vulterana, num. 12 de elect. 150
1 Cardinalis Cajetani invectiva in ſublimes perſonas, qui munia paſtoralia per ſe non obeunt, ſed alteri delegant, in cap. Dudum, il ſecondo, n. 30. de elect. 170
1 Cardinalis Cajetani judicium de opinione Canoniſtarum in Simonia Beneficiali, in c. Cùm pridem n. 124 de Pactis 613
1 Cardinalis Zabarella quomodo ſe geſſerit circa Romani Pontificis authoritatem, in c. Significaſti, n. 58 de elect. 203
1 Cardinales Presbyteri qui dicantur, in cap. Ad hæc, num. 11 de off. Archid. 510
1 Cardinales Eccleſiæ Compoſtellanæ, Ravennaten. & Mediolanen. dicuntur Cardinales, ſicut dicitur Rex ſcaccorum, in c. Bonæ memoriæ, n. 14 de poſtul. Prælat. 211
1 Et ſunt Cardinales ſine pileo rubro, & ſine ſucco, ibidem num. 15 211
1 Cardinalis Epiſcopus ad aliam Cathedralem non eligitur, ſed poſtulatur, ibid. n. 15 211
1 Et quid in Cardinali non Epiſcopo, ibid. n. 16 211
5 Cardinales quatuor a Paulo II creati per litteras in forma Brevis poſt ejus obitum exhibitas, in c. Ex parte, il ſecondo, nu. 30. de Privileg. 263
3 Cardinales non ſunt Papæ familiares, ibid. n. 35 261
1 Cardinales, cùm rationes ſunt utrinque probabiles, quomodo debeant in Conſiſtorio reſpondere, in c. Ne innitaris, nu. 183 de Conſtit. 66

Cardinalium aſſertio.

3 Cardinali aſſerenti aliquid factum de mandato Papæ, ut ſit credendum, tria debent concurrere, in c. De Rectoribus, n. 40. & ſeq. de Cler. ægrot. 160
3 Cardinalis etiam majoris Pœnitentiarii aſſertioni non ſtatur in præjudicium tertii, ibid. n. 42 160
1 Cardinali aſſerenti ſe legatum creditur etiam ſine litteris, in cap. Cùm in jure, n. 45 de off. Deleg. 535
1 Idem ſi aſſerit ſe delegatum in aliqua cauſa, ibidem num. 36 & 50 535
1 Sed contra, ibid. n. 47 535
1 Declaratur, ibid. n. 48 & ſeqq. 535
1 Cardinali aliquid aſſerenti de mandato Papæ, creditur tribus concurrentibus, ibid. n. 51. 536

Cardinalium depoſitio.

3 Cardinalis deponitur qui in titulo ſuo non reſidet, in c. Ex geſtis, n. 1 & 17. de Cler. non reſid. 26
3 Cardinalis an poſſit per Papam deponi ſine Concilio, ibidem numer. 4 25
3 Et an ſine conſilio fratrum, ibid. n. 7. 27
3 Cardinalis, qui ſpreta Parochia ſua tanquam vagus in aliena demoratur, deponi poteſt, ibid. n. 15. 27
Vide in ver. *Cardinalium reſidentia*.

Cardinalium dignitas, & officium.

1 Cardinales, cùm rationes ſunt utrinque probabiles, quomodo debeant in Conſiſtorio reſpondere in c. Ne innitaris, num. 183. de Conſtit. 48
1 Cardinalis eſt major Epiſcopo dignitate, & officio, Epiſcopus eſt major ordine, in cap. Requiſivit, num. 65. & 67. de ord. n. ab Epiſc. 182
1 Cardinalis depoſitus non retinet dignitatem, ſed ordinem ſacrum, qui erat impreſſus, ibid. n. 76. 182
5 Cardinales dignitate, & officio ſunt ſuperiores Epiſcopis, in cap. Ne pro dilatione, n. 40. de pœn. & remiſſ. 323
5 Cardinales ſunt Papæ immediatè ſubjecti tanquam ipſorum judici Ordinario, ibid. n. 41 & ſeqq. 324
5 Familiares Cardinalium a ſolis Cardinalibus judicantur, ibidem num. 44 324
5 Cardinales comprehenduntur in generali derogatione reſpiciente favorem publicum, & ſalutem animæ, ibid. 48 326
5 Ideoque comprehenduntur in c. Omnis utriuſque ſexus, de pœn. & remiſſion. ibid. n. 59 325
5 Item in generali derogatione habente clauſulas prægnantes, ibid. num. 60 326
1 Cardinales, quibus caſibus comprehendantur in diſpoſitione generali, in cap. Bonæ memoriæ, numer. 26 de poſtul. Prælat. 212
1 Cardinales ſunt coadjutores Papæ, ibid. n. 31 212
1 Cardinalium conſilio apud Romanum Pontificem univerſalis Eccleſiæ adminiſtratio innititur, ibid. n. 33 213
1 Eorum inſtantia eſt ſollicitudo omnium Eccleſiarum, ibidem nu. 16 213
5 Cardinales non ſunt Papæ familiares, in c. Ex parte, il ſecondo, num. 36. de privileg. 262
1 Cardinalium Collegium eſt honorabilius Eccleſiæ membrum, in c. Accepimus, n. 52 de pactis. 654
3 Cardinales ſunt Sacerdotes Levitici generis, coadjutores, & conſiliarii Papæ, & cum eo judicant orbem, in cap. Ex geſtis, num. 12 de Cler. non reſid. 27
3 Et ſunt membra, & pars corporis Papæ, ibid. n. 13 27
3 Ejuſque collaterales, ibid. n. 14 27
3 Cardinalis officium verſatur in frequenti Papæ aſſiſtentia, & Sedis Apoſtolicæ negotiis, ibid. n. 16 28
5 Cardinales ſunt majores Epiſcopis dignitate, & officio, ſed minores ordine, in cap. Quod nonnullis, num. 11 & 13 de Privileg. 292
5 Cardinalatu nulla eſt major dignitas in Eccleſia Dei, & in Cardinalibus reſidet tota majeſtas Chriſtianæ Reipublicæ, ibidem num. 12 & 22 292
Vide in verbo *Papa quoad conſenſum, & conſilium Cardinalium*

Cardinales quoad electionem Papæ

1 Cardinales an validè poſſint hodie compromittere electionem Papæ in perſonas extra Collegium, in cap. Cautam n. 8. & ſeqq. uſque ad n. 25 de elect. 1 9
1 Cardinalium cœtus non poteſt modificare, corrigere, vel immutare Conſtitutiones ſuper electione Papæ, ibid. n. 1 210
1 Cardinales an poſſint ſuper electione Papæ compromittere in unum tantùm ex collegio, ibid. num. 3. & num. ſeq. uſque n. 8 n 211

Car-

3 Cardinales an peccent communicando cum excommunicatis in electione Papæ, in c. Licèt de vitanda, n.13 de elect. 232
3 Cardinales in conclavi præſentes an hodie poſſint ordinare, ut electio valeat celebrata à majori parte collegii, ibid. n 28. & ſeqq. uſque ad n.71. 233
3 Cardinales de jure communi convenire poſſunt, ut valeat electio celebrata à majori parte collegii, ibid. n.31. & ſeqq. uſque ad n.37. & 60. uſque ad num.72. 233
1 Declaratur, ibid. n.87. uſque in fin. 23
1 Cardinales poſſunt tacitè renunciare Decretali, Licèt de vitanda, de elect. licèt non poſſint expreſsè, ibid. n.35. 233
1 Cardinales unanimiter de jure communi convenire poſſunt, ut valeat electio celebrata à pluribus de collegio etiam partium comparatione minorum, ibid. n.36. & n.88. uſque in fin. 234
3 Cardinales, nemine diſſentiente, poſſunt compromittere eligendi poteſtatem pluribus de collegio in numero ſibi grato, ibidem num.37 234
1 Cardinales de jure cōmuni cur poſſint inter ſe ordinare, ut valeat electio Papæ celebrata à majori parte collegii, ibid n.41. 234
3 Formæ eligendi Romanum Pontificem renunciare non poſſunt, ibid. num 53. 235
3 Quomodo, & quando convenire poſſint, ut valeat electio celebrata à duabus partibus, vel à majori parte collegii, declaratur ſeptem caſus diſtinguendo, ibid. num 78. uſque in fin. 238
1 Cardinales in difficultatibus emergentibus qua ratione poſſint conſulere celeritati electionis, ibid. n.26. & ſeq. 233
1 Ad Cardinales in conclavi non licet mittere nuncium, vel ſcripturam, nec eis loqui etiam publicè, & palam; non tamen excommunicantur, niſi hæc faciant ſecretè, in cap. cùm olim, nu 80. de major. & obed. 630
3 Cardinalium collegium jure eligendi Romanum Pontificem privari non poteſt, in capit. Accepimus, numer. 52. & ſeq. de Pactis. 664
5 Cardinalis, qui dicit ſe non dediſſe votum electo, à quo pecuniam recepit, non eſt audiendus, & electio eſt nulla, ſi proceſſum fuerit per formam ſcrutinii, in cap. Nobis, num.21. de Simonia. 40
5 Idem ſi quaſi per inſpirationem, ibid. n.23. 40
5 Et quid ſi per compromiſſum, ibid n 24. uſque ad num.30. 40
5 Cardinales ſi fuerint accuſati, & convicti, quòd Papam ſimoniacè elegerint, non propterea electus erit deponendus, ibid.n 59. 43

Cardinales quoad Epiſcopatus.

3 Cardinales ex eo quòd in Epiſcopatibus propè Urbem, vel in Urbe in ſuis titulis reſederint, non excuſantur à reſidentia in cathedralibus quibus præfecti ſunt, in cap. Qualiter, num. 22. de cler. non reſid. 51
3 Cardinalibus Epiſcopis quomodo, & quandiu à ſuis cathedralibus abeſſe liceat ex cauſa vacationis Sedis Apoſtolicæ, ibidem num.26. 51
1 Cardinalis Cajetani invectiva in ſublimes perſonas, quæ munia Paſtoralia per ſe non obeunt, ſed alteri delegant, in c. Dudum, il ſecondo, n 27. de elect. 270
1 Cardinalatus de jure eſt incompatibilis cum Epiſcopatu, in cap. Bonæ memoriæ, numer. 20. uſque ad numer. 24. de poſtul. Prælat. 212
1 Et quid ex concilio Tridentino, ibid. n.24. 278
1 Et quid de conſuetudine, ibid. n.21. 23. & 31. n.5. 212
1 Cap. De multa, de præben. an habeat locum in Cardinalatibus, & Epiſcopatibus, ibid. n.12. 211
1 Cardinali in curia reſidenti Epiſcopatus non datur in titulum, ſed in commendam, ibid. n.23. 212
1 Concilium Tridentinum non habet Cardinalatum pro incompatibili cum Epiſcopatu; & refellitur contraria opinio Alphonſi Hojedæ, ibid. num.24. 212
1 Epiſcopatus plures nemo etiam Cardinalis poteſt ſimul retinere in titulum, ſeu in commendam, ibid n.25. 212
1 Epiſcopi etiam Cardinales tenentur præcepto Divino in ſuis Epiſcopatibus reſidere, ibid. n 27. 212
1 Cardinales an expediat Metropolitanis, vel Cathedralibus Eccleſiis præficere, ibid. n 33. 213
1 Cardinalium Epiſcoporum reſignationes admitti ſolent etiam non probatis cauſis expreſſis, in cap. Niſi cum pridem, num. 57. de renunciat. 340
3 Cardinales ad Epiſcopatum promovendi cur examen non ſubeant, ibid. num 63 341
1 Epiſcopatus plures nemo etiam Cardinalis poteſt ſimul retinere in titulum, ſeu commendam, in cap. Bonæ memoriæ, num.15. de poſtulat. Prælat. 212
1 Epiſcopatus non vacat per promotionem ad Cardinalatum, ibid. num. 31. 213
1 Epiſcopatus Cardinales habent in Romana curia reſidentiam, ibid. num.38. 213

Cardinalium indultum.

5 Cardinalis Epiſcopus an unire poſſit Seminario ante vacationem ea beneficia, quæ ſi ipſo vivente vacarent, non obſtantibus reſervationibus, ad ſuam collationem pertinerent, in c.Sicut unire, n.38. & ſeqq uſque ad n 47. de exceſſ. Prælator. 210
5 Cardinalis Epiſcopus habens indultum an unire poſſit Seminario beneficia duplici reſervatione perſonali reſervata, vel affecta, non obſtante decreto Clementis VIII. ibid. num. 47. uſque ad num 51 211
Vide in ver. *Seminarium*.

Cardinalium poteſtas.

3 Cardinales de jure communi tonſuram conferre non poſſunt, niſi ſubditis, in quos juriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem, in cap. cùm contingat, n.9. de ætat. & qualit. 418
Vide in ver. *Cardinales in ſuis titulis*.
3 Cardinalium cœtus diſpenſare non poteſt contra conſtitutiones editas à Papa in Generali concilio, in c.Ex parte, nu.22. de capell. Monachor. 226
1 Cardinalium authoritas in dubiis, & cauſis decidendis tam ex veteri, quàm ex novo teſtamento cauſam trahit, in cap. Quoniam nu.13. de conſtit. 134
1 Cardinales non poſſunt jus Papæ immutare, in c. Licèt de vitanda, n.33. de elect. 233
1 Cardinalium cœtus non diſpenſat contra generale concilium ex defectu poteſtatis, in c. Nimis, n.13. de fil. Presb. 476
5 Familiares Cardinalium à ſolis Cardinalibus judicantur, in c. Ne pro dilatione, n.44. de pœnit. & remiſſ. 324
Vide in verbo *Cardinales quoad electionem Papæ*.
3 Cardinalium cœtus poteſt mittere Cardinalem Legatum ad Papam electum in abſentia, in cap. cùm olim, n.43. de major. & obed. 627
1 Item poteſt Legatum miſſum à Papa revocare ex magna, & evidenti cauſa; alias ſecus, ibid. n.45. 627
1 An poſſit Cardinalibus nuper creatis inſignia Cardinalatus tradere, & os aperire Sede vacante, ibid. n.47. 627
1 Et an poſſit ad effectum electionis faciendæ Cardinales à cenſuris abſolvere, & cum eis ſuper irregularitate diſpenſare, ibidem num. 49. 627
1 Cardinalium collegium, duobus de Papatu contendentibus, aut electione ſimoniaca celebrata, poteſt generale concilium indicere, ibid num.50. 627
1 Item poteſt intruſum in Papatu anathematizare, ibid. n.51. 627
1 Non tamen eſt judex intruſi, niſi deviaret à fide, ibid.n 52. 628
3 Cardinalium poteſtas à ſolo Papa emanat, in cap. Ex parte, n.20. de feud. 233
5 Cardinalis Regni Protector poteſt inquirere ſuper qualitatibus promovendis, & examen ſuper aliquo articulo ſubdelegare. Sed proceſſus Nuntii provenientis, per ſe, vel per alium impinguare non poteſt, in c. Ne pro dilatione, n.42. verſ. *& per prædicta*, de Pœnit. & remiſſ. 323
Vide in ver. *Papa quoad conſenſum, vel conſilium Cardinalium*.
Et in verbo *Papa quoad infeudationem*.

Cardinalium poteſtas in ſuis Titulis.

5 Cardinales etiam non Epiſcopi in ſuis titulis habent juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & minores Ordines conferunt; non tamen uti poſſunt facultatibus, quæ à concilio Tridentino Epiſcopis tribuuntur, in cap. Ne pro dilatione, num 42. de pœnit. & remiſſ. 343
1 Cardinales de jure communi tonſuram conferre non poſſunt niſi ſubditis, in quos juriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem, in c. cùm contingat, n.9. de ætat. & qualit. 418
1 Cardinales in ſuis titulis Urbis uti non poſſunt facultatibus, quæ tribuuntur Epiſcopis à concilio Tridentino, in cap. Dilectus, num 27 de tempor. ordinat. 374
1 Cardinalium juriſdictio in ſuis titulis Apoſtolica Sede vacante non extinguitur, in c. cùm olim, n.68. de major. & obed. 629
1 Declaratur, ibid. n.84. 630
1 Cardinales in conclavi exiſtentes poſſunt in ſuis titulis juriſdictionem exercere non perſonaliter, ſed per ſuos miniſtros, ibid. d. num 84 630
5 Cardinali titulari Presbyteri, & clerici capellarum titulo ſubjectarum debent obedientiam, & alia, de quibus hìc, in cap. His quæ, n.1. de major. & obed. 618
1 Cardinales habent in ſuo titulo, & in Eccleſiis titulo ſubjectis Epiſcopalem juriſdictionem, ibidem num 15. & ſeq. uſque ad num. 27. 618
1 Non tamen quoad ea, quæ à concilio Trident. Epiſcopis ſunt conceſſa, ibid. n. 16. 618
1 Quod intellige, ut num.52. 621
1 Cardinales Presbyteri in ſuis titulis, & Diaconi in ſuis Diaconis, & in capellis ſubjectis habent jus Epiſcopale, ibidem num. 18. 618
1 Ideſt corrigendi, & cenſuras fulminandi, ibid. n.19. 619
1 Item jus viſitandi in ſuis titulis, ſicut Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus, ibid. num 20. 619
1 Item inſtituendi, & deſtituendi, ibid. n.21. 619
1 Undè poſſunt conferre beneficia ſuarum Eccleſiarum Titularium, ibid num 22. 619
1 Dummodò ſint præſentes in curia, alioquin ſolus Papa confert, ibid. num 23. 619
1 Item jus habent reſignationes admittendi, ibid. & n.37. 620
1 Item utendi inſigniis Pontificalibus, & ſolemniter benedicendi more Epiſcoporum, licèt Epiſcopi non ſint, ibid. n.24. 619
1 Item ſuis ſubditis, & familiaribus in ſuis titulis primam Tonſuram, & minores ordines conferendi, ibid. n.25 619
1 Cardinales in ſuis titulis habentur loco Epiſcoporum quoad juriſdictionalia tantum, non autem quoad Epiſcopalia, niſi ſint Epiſcopi, ibid num 26. 619
1 Cardinalis in ſua Eccleſia habet titulum, & per ejus obitum Eccleſia dicitur vacare, ibid. num.27. 619
1 Cardinales Presbyteri tantum habent titulum, & cum titulo inſcribuntur, præter unum, ibid. num.28. 619
1 Cardinalibus Presbyteris quinquaginta tituli, & quatuordecim Diaconis totidem Diaconiæ aſſignantur à Sixto V. ibidem num 29. 619
1 Cardinales in ſuis titulis habent jus pinguius, quàm Plebani, ibid. num.37 620
3 Cardinalis in ſuo titulo curam habet animarum tam fori pœnitentialis, quàm contentioſi, in cap. Ex geſtis, num. 11. de cler. non reſiden. 27

Cardinalium privilegia.

5 Cardinales in vim, c. Ne pro dilatione, de pœnit. & remiſſ. an poſſint ſibi eligere confeſſorem non curatum, nec approbatum ab Ordinario, juxta concilium Tridentinum, in cap. 15. ſeſſ. 25. in d cap. Ne pro dilatione, num 31. & ſeq. uſque in fin. de pœnit. & remiſſ. 324

5 Cardinalis Epiſcopus, aut Legatus de Latere indubiè habet privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, n.32. 322
5 Cardinales de jure communi confiteri debent Papæ, vel majori ejus Pœnitentiario, ibid. n.39. 323
5 Cardinales gaudent privilegio Altaris portatilis, ibid. n 46. 324
5 Cardinalium privilegia non comprehenduntur in generali privilegiorum derogatione, ibid. n 52. 325
5 Contrarium, ibid. n 55. 325
5 Declaratur, ibid n. 58. & 90. 326
5 Cardinalium prærogativæ quamvis multum attendantur in honoribus deferendis, non tamen eximuntur à vinculis ſacrorum Canonum, & Apoſtolicarum conſtitutionum, ibid. n 55. 325
5 Cardinales, & Epiſcopi an Romæ utantur privilegio Altaris portatilis abſque indulto Papæ, in c. Quod nonnullis, num. 10 & 31. de privileg 272
5 Cardinales ſicut Epiſcopi poſſunt ſibi eligere Confeſſorem, qui tamen vel Parochiale beneficium habeat, vel ſit approbatus ab Ordinario ad confeſſiones audiendas, ibid. n.17 273
5 Privilegia Epiſcopis conceſſa ratione Pontificalis officii competunt etiam Cardinalibus, ibid. n 10 273
5 Cardinales an gaudeant privilegio c. Quia periculoſum, de ſent. excomm lib 6. ut pœnas ſuſpenſionis, vel interdicti non incurrant, niſi in ſententia ſint expreſſi, n.24 273

Cardinales quoad redditus Beneficiorum.

3 Cardinales de fructibus commendatorum beneficiorum integrè diſponere poſſunt uſque ad decentem perſonæ, atque familiæ ſuſtentationem, & remunerationem familiarium, in cap Si quis ſanè, n 33. de pecul. Cleric 252

Cardinalium reſidentia in Curia.

5 Cardinales non poſſunt recedere à Curia ſine licentia Papæ, in c. Ne pro dilatione, n. 16 de pœnit & remiſſ. 323
5 Tenentur reſidere in ſuis Titulis, ibid. n 17. 323
1 Cardinales habent alas ligatas ſicut Epiſcopi, in c Bonæ memoriæ, n 18 de poſtulat Prælat 211
1 Cardinales reſidentes in curia æquiparantur ſtellis fixis, quæ non moventur niſi motu Orbis, ibid 211
1 Cardinalis deponitur, qui in titulo ſuo non reſidet, in c. Ex geſtis, n.1. & 17. de Cler non reſiden. 26
3 Cardinalis in ſuo titulo non reſidens privari non debet, niſi legitimè monitus non redeat, ibid n.9. 27
3 Cardinales tenentur in Romana curia reſidere, nec poſſunt inde abſcedere ſine licentia Papæ, & cur, ibid. num.10. & ſeq. uſque ad num 17 27
3 Fallit in Cardinalibus, qui Cathedralibus, & majoribus Eccleſiis præfecti ſunt, ibid n.16 & 24. 27
3 Reſidentes in curia æquiparantur ſtellis fixis, Legati verò planetis, ibid. n.15. 27
3 Cardinalis, qui ſpreta Parochia ſua tanquam vagus in alienis demoratur, deponi poteſt, ibid. n. 16. 27
3 Et tempus, quo expectari debet eſt arbitrarium, ibid. n.18. 28
3 Secus poſt Bullas Leonis X. & Innocentii X ibid. n. 19 & 22. 28
3 Cardinales à Romana Curia abſentes, ex Bulla Leonis X. quas pœnas incurrant, ibid n.20. 28
3 Et quid ex Decreto Pauli III. ibid. n.21. 28
3 Et quid ex Bulla Innocentii X. ibid. n.23. 28

Cardinales Sede vacante.

1 Cardinalium Collegium an ſuccedat in juriſdictionem Papali Sede vacante, in cap. cùm olim, nu.3. & ſeq. uſque ad n. 63. de major. & obed. 624
1 Quid inſpecto tempore ante Decretalem, Ubi periculum, de elect. lib. 6. ibid n.4 624
1 Et quid poſt illam Decretalem uſque ad tempus Clem. Ne Romani, de elect. ibid. n 38. 626
1 Et quid poſt dictam Clem. uſque ad tempus conſtitutionis S Pii IV ibid num 51 628
1 Et quid poſt ipſam conſtitutionem, ibid n 59. 628
1 Cardinales quam juriſdictionem habeant Sede vacante ex ſententia veterum Canoniſtarum, ibid n 5. 624
1 Cardinalium Collegium Sede vacante habet exercitium juriſdictionis Papæ in his tantum, quæ ſunt neceſſaria, vel utilia Eccleſiæ ſeu Reipublicæ Chriſtianæ, ex ſententia Hoſtienſis, ibid. num 9 & 17. 625
1 Declaratur, ibid num 26. 626
1 Cardinales Sede vacante olim utebantur juriſdictione Papali ex conſuetudine, ibid n 10 & 36 625
1 Hodie ſecus, ibid n 17. 626
1 Cardinales Epiſcopi Romano Pontifice obeunte, funguntur vice Metropolitani, ibid. num 11 625
1 Cardinales Sede vacante poſſunt anathematizare, ibid num. 11. & 51 625
1 Cardinales Sede vacante non ſunt ſine capite, ibid. num. 15 & ſeq 625
1 Cardinalium cœtus ante Concilium Lugdunenſe habebat in habitu Sede vacante plenitudinem poteſtatis Papæ, ibid num 18. & 21 625
1 Contrarium, ibid n 22. 625
1 Cardinales Sede vacante nullam habent juriſdictionem in his, quæ ratione excellentiæ, & dignitatis Papæ tantum ſunt ſervata, ibid nu 19 & 21 625
1 Cardinalium Collegium Sede vacante ad minus eam habet juriſdictionem in Eccleſia Univerſali, quam habet Legatus Sedis, ibid. num 20 & 28. 625
1 Contrarium, ibid n 29 626
1 Cardinalis Oſtienſis conſilium circa clauſuram Conclavis, & cibaria Cardinalibus ſubtrahenda, ibid. n 27. 626
1 Cardinalium Collegium Sede vacante beneficia conferre non poteſt, ſicut nec inferiora Collegia, ibid n 30 & 34 626
1 Cardinales Sede vacante nec poſſunt Epiſcopos creare, nec confirmare, nec deponere, ibid. num.32. 626
1 Quamvis poſſint Sede vacante Papam eligere, non tamen poſſunt Cardinales creare, ibid num.33. 626
1 Cardinalium cœtus Sede vacante an poſſit Cardinales per Papam creatos rehabilitare ſaltem ad vocem, ibid n 35. 625
1 Cardinales Sede vacante non poſſunt ſe de alio negotio intromittere, quàm electionis Papæ, ibid. n 38 626
1 Fallit, ibid. num 40. & 61. 626
1 Cardinalibus per capitulum Ubi periculum, de elect. lib. 6 non adimitur juriſdictio Sede vacante, ſed juriſdictionis exercitium, ibid n 39. 626
1 Secus ex Clem. Ne Romani, de elect & Bulla Pii IV. ibid. n 51 & 59 628
1 Cardinalium cœtus mortuo Papa pro terra Eccleſiæ defendenda cum evidenti periculo poteſt mittere unum Cardinalem, qui non erit propriè Legatus cum juriſdictione, ſed Nuncius ad illum actum, ibid num 41 627
1 Nec mitti poterit niſi volens, ibid n 44 627
1 Cardinalium Collegium eſt deterioris conditionis, quàm ſint inferiora Collegia, in quæ tranſit juriſdictio Sede vacante, ibidem num 45 628
1 Et quæ ſint eorum differentiæ, ibid. n.46. 628
1 Cardinalium juriſdictio in ſuis titulis Apoſtolica Sede vacante non extinguitur, ibid. num.62 629
1 Declaratur, ibid. num.84. 630
1 Cardinales Sede vacante nec in arduis poſſunt ſe intromittere, niſi pro terra Eccleſiæ defendenda, & grandi periculo imminente, ibid. num.79 630
1 Mortuo Papa, plenitudo poteſtatis eſt penes Romanam Eccleſiam, in cap cùm olim, n 6 de major & obed. 625
5 CARDINARE quid importet, in c. Epiſcopalia, n 20. de Priv. 233
2 CARENTIA, & non exiſtentia an, & in quo differant, in cap Olim, n.66 de ſi t correct. 86
3 CARMELITARUM Diſcalceatorum Congregationis B Mariæ Fulienſis, & Clericorum Regularium S. Pauli Decolati indulta erigendi Monaſteria de ſola Ordinarii licentia expendantur, in c Non amplius, num 71 de Inſtit. 1-8
Vide in ver. *Fratres Carmelitani.*
3 CARNIUM eſus in Quadrageſima ægrotis eſt Indulgendus, in cap Conſilium, n 3 de obſerv Jejun. 613
3 Carnium eſus an in aliquo caſu ſit neceſſarius ad liberandum infirmum à mortis periculo, ibid n 5. 613
3 Carnibus non veſcebantur homines in prima ætate, ideſt ante diluvium, ibid n 6 613
3 Carnibus in Quadrageſima veſci non licèt etiam ex legitima cauſa ſine licentia Epiſcopi, ibid n 8 613
3 Et quid ſi ſit cauſa urgens, ibid n.10. 613
3 Carnium abſtinentia ſecluſa conſuetudine in ſola die Veneris per totam hebdomadam eſt in præcepto, ibid n 19 614
3 Carnes comedere in Sabbato eſt mortale, ubi non eſt conſuetudo comedendi, aliàs ſecus, ibid n 20 614
3 Carnium uſus apud Græcos in die Sabbati eſt tolerandus, ubi ſine ſcandalo fieri poteſt, ibid n 21 614
3 CATHALANI, & Francigenæ, qui in ſuis partibus ſolent veſci carnibus in die Sabbati, peccant, ſi alibi veſcantur, ubi non eſt ſolitum, ibid. n 34 & 40 614
3 Idem in Mediolanenſibus, qui alibi comedunt carnes in diebus carniſprivii, ibid n 35. 615
3 Et in Caſtellanis, qui in Sabbato veſcuntur extimis, vel interioribus partibus animalium in Luſitania, & Navarra ubi non eſt conſuetum, ibid. num 36 615
3 Cathalani exiſtentes in ſtudio Tholoſano peccant, ſi juxta conſuetudinem Cathaloniæ veſcantur carnibus in Sabbato, ſed non è converſo, ibid. num 40. 615
3 Carnibus veſci licet, ſi feſtum Nativitatis contingat in ſexta Feria exceptis profeſſis, & voventibus, in cap Explicari, num 1. de obſer jejun 617
3 Carnibus veſci non poſſunt in die Nativitatis Domini, qui voverunt illas numquam comedere, ibid nu 13 618
3 Vovens abſtinere a carnibus in ſextis Feriis an teneatur abſtinere ſi ea die occurrat feſtum Nativitatis, ibid num 14 & n ſeq uſque ad n 30 618
3 Vovens abſtinentiam a carnibus in die, in qua perveniret ad locum peregrinationis, vel in qua occurret Salutatio Virginis, tenetur abſtinere etiam in Dominica Reſurrectionis, ib n 15. 618
3 Votum abſtinentiæ a carnibus in die Veneris an obliget in die Nativitatis, ubi non apparet de intentione voventis, ibidem num.16 & 24. 618
3 Et quid ſi votum fuerit emiſſum in memoriam Paſſionis Domini, ibid. num 17 618
3 Votum abſtinentiæ a carnibus in die Veneris, niſi comprehendat diem Nativitatis, eſt deciſorium, ibidem nu 20. Contrarium, num 22 618
3 Vovens abſtinere a carnibus In diebus alias permiſſis tenetur abſtinere etiam in die Nativitatis, ibid nu.24 618
1 Caro non poteſt dici corrupta, niſi mens prius corrupta fuerit, in cap Ex publico, n 47 de converſ Conjugat 448
3 CAROLUS MAGNUS ex tolerantia Romanæ Eccleſiæ colitur ut Sanctus in ſola ſua Capella Aquiſgrani, in Audivimus, n 15. de Reliq & vener Sanct 604
3 Carthuſia eſt ſtrictiſſima omnium Religionum, in cap. Ad Apoſtolicam, n.38 de Regular 880
Vide in ver *Religioſi.*
Et in ver *Regulares quoad tranſitum*
1 Carthuſiani petita, & non obtenta a ſuis Superioribus licentia recipi poſſunt ab Eremitis Camaldulenſibus, ibid. n 14 880
Carthuſia Papien
Vide in ver *Romana Eccleſia*
3 Carthuſienſium ſtatus, qui languentibus in extrema neceſſitate carnes non concedunt, an ſit periculoſus, in cap Conſilium, n 4 & ſeqq de obſerv Jejun 613
3 CASSATIO deducit rem de eſſe ad non eſſe, in cap cùm ſecundum, n 5 de præben 80
1 Caſſationis cauſa eſt nullitas, & iniquitas, & caſſatur de facto

Cſatur

etiam quod nullum eſt, in cap. Etſi unanimiter, nu. 6. de poſtulat. Prælator. 215
3 CASSINENSIS Eccleſiæ ſtatus, in c. Nullus, n. 18. de Paroch. 305
3 Caſtrum Cetrarii in quo Abbas Caſſinenſis exercet utramque juriſdictionem, non poteſt ab Epiſcopo viſitari, ibid n. 42. 307
3 Caſtrum de Balneo exemptum eſt à juriſdictione Epiſcopi Burgi S Sepulcri, in cap. Cùm dilectus, numer. 35. de Relig. domib. 499
3 CASTALDI, Syndici, Procuratores, Vicedomini, & alii habentes onus officio annexum ut Præpoſiti Eccleſiæ Carnoten. dicuntur habere officium, in cap. Ad hæc, num. 54. de præbend. 88
5 CASTIGATIO levis dicitur, ſi fiat cum molli cingulo, in c. Ad audientiam, n. 12. de homicid. 131
5 Caſtigatio an ſit moderata necne, judicis arbitrio relinquitur, ibid. num 13. & ſeqq. 131
5 Caſtigatio levis in robuſto, poteſt eſſe gravis in debili, vel infirmo, ibid. num. 14 131
5 Caſtigatio dicitur gravis, aut levis ex genere inſtrumenti, ibid. num. 15. 132
4 Item ex parte corporis in qua quis percutitur, ibid. n. 16. 132
5 CASTRUM obſidens non animo detinendi in cuſtodia clericum ibi exiſtentem, ſed capiendi caſtrum, vel faciendi clerico verecundiam, non eſt excommunicatus, in cap. Nuper, num. 10. de ſent. excomm. 344

Caſus reſervati.

5 Caſus Papæ reſervati qui ſint, remiſſivè, in cap. Sicut unire, num 7. de exceſſ. Prælator. 207
5 Caſus, quibus annexa eſt excommunicatio, non debet Epiſcopus ſibi promiſcuè reſervare propter ſequentiam, ſcandalum, vel aliam neceſſariam cauſam, in cap. Nuper, num. 25. de ſent. excomm. 346
1 Opinio Navarri, & nonnullorum Theologorum circa diſpenſationes in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, refellitur in c. Nimis, num. 27. de fil. Presbyter. 479
Caſus violationis immunitatis Eccleſiæ.
Vide in ver. *Immunitas Eccleſiæ quoad pœnam.*
5 Caſuum reſervatio non requirit formalitatem verborum, & poteſt fieri per relationem ad aliud, in cap Cùm pro cauſa, n 24. & ſeqq. de ſent. excomm. 339
Caſus violationis libertatis Eccleſiæ.
Vide in ver. *Libertas Eccleſiaſtica.*
Excommunicatio reſervata, vel non.
5 Regulares ab Epiſcopo approbati cum facultate abſolvendi à caſibus illi reſervatis an poſſint abſolvere confluentes ex aliena diœceſi à reſervatis in diœceſi pœnitentium dumtaxat, in cap. Omnis utriuſque, num. 78. & ſeqq. uſque in fin de pœn. & remiſs. 314
1 Caſus eventitii non computantur, in c. Cùm tempore, num. 34. & ſeqq. de arbitr. & in cap. cùm Terra, numer. 15 de elect. pag. 697
3 Caſus repentini æquiparantur neceſſitati, quæ non ſuccumbit legi, in c. Relatum, n. 37. de Cler. non reſiden. 33
1 Caſus mortis, ægritudinis, ceſſionis, & abſentiæ æquiparantur, in c. Nullus, n. 54. de elect. 221
5 Caſus eſt in agente præter intentionem, in c. Ad audientiam, num. 57. de homicid. 135
5 Caſus venientes ex aliquo opere præter operantis intentionem non ſunt voluntarii, niſi per accidens, ibid. n 58 135
5 Caſus omiſſus in lege nova remanet in diſpoſitione juris antiqui, in c. Nuper, n. 28. de ſent. excomm. 346
5 Caſus eventitii attendi, & conſiderari non debent, in c. Sicut unire, n. 42. de exceſſ. Prælat. 210
3 Caſus exceptus à jure communi, extenditur ad alios caſus conſimiles, in c. Ad audientiam, n. 5. de Cler. non reſiden. 60
3 Caſus non proviſus à ſtatuto, relinquitur in diſpoſitione juris communis, ibid. n. 6. 60
4 Caſus omiſſus habetur pro expreſſo, ſi in eo concurrat ſimilitudo, vel identitas rationis, in cap. Vir qui, n. 20. de conſang. & affinit. 74
4 Idem ſi aliàs ſequeretur abſurdum, ibid. n. 21. 74
3 Caſus omiſſus in fidei commiſſo, relinquitur diſpoſitioni juris communis, in c. Perlatum, n. 20 de Jurepatr. 509
2 Caſuum fortuitorum renunciatio non validatur juramento ob defectum conſenſus in c. Veniens, n. 17. de Jurejuran. 173
5 Caſus non imputatur danti operam rei licitæ, in cap. Quidam, num. 8. de homic. 141
1 Caſus nullus reperitur, in quo Concilium habeat authoritatem in eum qui certus ſit Pontifex, in c. Significaſti, n. 70. de elect. 219
1 Catechiſmus Romanus quid ſenſerit de Clericali Tonſura, in cap. cùm contingat, n. 40. & 133 de ætat. & qualit. 420
4 Catechiſmus parit impedimentum impediens contrahendum, ſed non dirimens contractum, in cap. Veniens, num. 20. de Cognat. ſpirit. 65
CATHALANI, & Francigenæ veſcentes carnibus in die Sabbathi.
Vide ſuprà in verbo *Carnes.*
1 CATHEDRALES, vel Metropolitanas plures in titulum, ſive commendam nemo poteſt recipere, & ſimul retinere, in c. Dudum, il ſecondo, n. 36. de elect. 270
1 Cathedralem unam in titulum obtinenti an poſſit commendari altera, non obſtante Concilio Tridentino, in cap. 2. ſeſſ 7. ibidem num. 37 270
1 Cathedralem unam obtinens in titulum an poſſit habere aliam in commendam ad tempus, vel eſſe illius Procurator, ibid. num 40 271
1 Cathedrales Eccleſiæ, & Monaſteria excedentia valorem ducentorum ducatorum auri ſunt Papæ reſervata per ſecundam Regulam Cancellariæ, in c. Nullus, n 7. de elect. 218
1 Cathedralis Eccleſiæ ſtatus deducitur ex electione Vicarii Capitularis, c. Cùm certum, n. 32. de major & obed. 610
1 Cathedralem unam in titulum obtinere, & aliam in commendam an adverſetur Concilio Tridentino, in c. 2. ſeſſ. 7. in c. Bonæ memoriæ, n. 28. de poſtul. Prælat. 212
3 Cathedralis Eccleſia ſi habeat limitatam Parochiam, fundat intentionem in perceptione decimarum in totum infra ſuos limites, in c. cùm contingat, n. 27 de decim. 318
3 Idem ſi decimæ non ſint in Parochia alicujus Eccleſiæ, ibidem num. 28. 318
3 Idemque ſi Parochiæ non ſint diſtinctæ, aut in diœceſi non ſit alia parochia, quàm cathedralis, ibid. n. 29. & ſeq. 318
3 CATHEDRATICUM non eſt ſublatum à Concilio Tridentino, non tamen ſolvi debet in viſitatione, ſed extra, & in Synodi celebratione, in c. Venerabili, n. 16. de cenſib. 551
1 Ad Cathedraticum Monaſteria non tenentur utpotè exempta à lege diœceſana, ſed eorum capellæ ſolvunt hoc nomine duos ſolidos, in c. Conquerente, n. 43. de off. Ordin. 588
1 Cathedraticum, ſeu Synodaticum cur ita appellatum, ibid. nu. 44. & 53. 588
1 Pro Cathedratico ad cujus monetæ æſtimationem duo ſolidi ſint ſolvendi, ibid. n. 46. 588
1 Cathedraticum an ſit ſublatum à Concilio Tridentino, ibid. n 48. & ſeqq uſque in fin. 588
1 Eſt de juribus Epiſcopalibus, & adeò privilegiatum, ut in totum præſcribi non poſſit, ibid. n. 49. 588
1 Non comprehenditur in generali diſpoſitione, niſi de ea fiat mentio ſpecialis, ibid. n 50. 589
1 Fuit introductum ex Concilio Bracharenſi ſecundo, ibidem numer. 51. 589
1 Cathedraticum eſt cenſus duorum ſolidorum, qui ſolvuntur Eccleſiæ Cathedrali in ſignum ſubjectionis, & honorem Cathedræ, ibid. num. 52 466
1 Non exigitur in Viſitatione, ſed in Synodo, ibid. n. 53. 589
1 Eſt de lege diœceſana, Viſitatio de lege juriſdictionis, ibidem num. 54. 589

Cauſa, communia.

4 Cauſa quantumcunque rationabilis defectum poteſtatis non ſupplet, in c. Utrum autem, n. 19. & 22. de cognat. ſpirit. 60
1 Cauſa principalis ſemper eſt potior effectu, in c. Significaſti, n. 20. de elect. 224
1 Cauſa utilitatis, vel neceſſitatis in diſpenſatione Epiſcopi debet eſſe magna, in c. Nimis, n. 7 de fil. Presbyt. 476
1 Cauſa magna de novo emergens, & impedimentum recurſus non ſufficiunt ad diſpenſandum, niſi periculum ſit in mora, ibid. num. 28. 479
1 Cauſarum diſſimilium diſſimiles debent eſſe effectus, in cap cùm pridem, num. 48. de pactis. 651
1 Cauſa expreſſa in lege, vel diſpenſatione, cenſetur rationabilis, niſi ſit manifeſtus error, in cap. cùm veniſſet, §. Per frontis num. 6. de ſacr Unct. 454
5 Cauſa etiam injuſta excuſat quem ad contumacia, in c. Nuper, n. 18. de ſent. excom. 345
3 Cauſa per effectum cognoſcitur, & demonſtratur, & per exteriora de interioribus judicatur, in c. Quod Dei timorem, n. 2. de ſtat. Monachor. 471
1 Cauſa præſumitur in Principe etiam in his, quæ competunt alicui de jure gentium, vel de jure Divino, ubi ſolitum eſt diſpenſari, in c. Quanto, n. 121. de translat. Epiſcopi. 325
1 Continentia cauſæ non debet dividi, in cap. Magnus, numer. 42. de obligat. ad ratiocin. 489
1 Declaratur, ibid. n. 49. 490
5 Cauſa eadem contrariorum naturaliter eſſe non poteſt, in c. Nobis, n 63. de Simon. 63. 43
5 Cauſa rei ceſſans, rei finem imponit, & perſeverans eam ampliat, & extendit, in c. Patentibus, n. 11. de privil. 242

Cauſa delegatio.

1 Cauſæ ab Apoſtolica Sede delegantur Canonicis cathedralium, non autem Collegiatarum Eccleſiarum, in c. Cùm in cunctis, n. 80. de elect. 250
Vide in verbo *Delegatio, delegatus.*
5 Cauſæ a Sede Apoſtolica quibus ſint committendæ ex Concilio Lugdunenſi, in cap. Cùm olim, il ſecondo, num. 7. de privilegiis. 251
Et an ſint committendæ Monacho Eccleſiæ Cathedralis Monachalis.
5 Et quid ex conſtitutione Bonifacii VIII. & ex Concilio Tridentino, ibid. n. 8. & 12. 251
Vide in verbo *Monachus, communia.*

Cauſa Eccleſiaſtica.

1 Cauſa ſpiritualis ſimul clerico, & laico delegari non poteſt, in c. Contingit, n. 10. de arbitr. 699
1 Cauſa ſpiritualis quamvis non poſſit tranſigi, poteſt tamen amicabiliter componi, ibid. n. 30. 611
1 Cauſæ Eccleſiarum per conſtitutiones laicorum diffiniri non debent, in c. Eccleſia S. Mariæ, n. 1. de conſtit. 119
3 Cauſa individua plurium laicorum, & unius Clerici agi debet coram Eccleſiaſtico, in cap. Cum propter, num. 58. de Jurepatr. 533
1 Cauſæ Eccleſiaſticæ decidendæ ſunt ſecundùm Canones, & non ſecundum leges, in c. Canonum ſtatuta, numer. 49. de conſtit. 19
1 Cauſa etiam in foro ſæculari ſecundùm Canones eſt decidenda, ſi de re Eccleſiaſtica agatur actione reali ſecus ſi actione perſonali, ibid. n. 50. 19
1 Sed in præparatoris judicii indiſtinctè ſervandæ ſunt leges fori, ubi cauſa ventilatur, ibid. n. 51. 19
1 Cauſæ Eccleſiaſticæ, quæ coram judice laico tractari poſſint, dicuntur ratione perſonæ, delicti, aut rei, in c. Clerici, nu 11. & ſeq. de poſtulan. 671
3 Cauſæ matrimonii, legitimitatis, juriſpatronatus, decimarum, &

hujuſmodi, in judicando tractari non poſſunt niſi à Clericis, in c. Multa, n.17. Ne Clerici, vel Monachi. 654
Vide in verbo *Cauſa matrimonialis*
Et in verbo *Cauſa natalium*.
3 Cauſæ contra debitores, emphyteutas, conductores, & cenſuarios menſæ Epiſcopalis ſunt in foro Eccleſiæ, & judex Eccleſiaſticus eſt judex Ordinarius, in c. Noſti, n.22. de elect. 264
3 Cauſa Eccleſiæ non dicitur propria ipſius Rectoris, in cap. Cùm Sacerdotis, n. 6. de poſtulan 673

Cauſa Epiſcoporum.

2 Cauſæ criminales graviores contra Epiſcopos à ſolo Romano Pontifice cognoſcuntur; minores verò à Concilio provinciali, in c. Non poteſt, n 4. de ſent & re judicat. 382
3 Cauſa appellationis à mala Epiſcopi electione prius Rotæ commiſſa, in tertia inſtantia remittitur à Sanctiſſimo ad Congregationem Concilii, in c. Eam te, n. 41. de ætat. & qualit. 407

Cauſa feudales.

Feudales cauſæ coram quibus ſint tractandæ.
Vide in verbo *Vaſſallus quoad forum*.

Cauſa finalis, vel impulſiva.

3 Cauſa, finalis conſtitutionis ceſſante ceſſat ipſa conſtitutio, in c. Cùm acceſſiſſent, num 34. de conſtitut. 109
5 Cauſa in dubio an præſumatur finalis, vel impulſiva, in c. Ne pro dilatione, n 49. de pœnit. & remiſſ 324
2 Cauſa finalis in proœmio expreſſa regulat totam diſpoſitionem, in c. In præſentia, num 111. de probation. 141
2 Ratio quando non eſt generalis ad omnes, eſt impulſiva, qua ceſſante non ceſſat conſtitutio, in cap Dilecti, numer. 33. de renunciat. 348

Cauſa in Curia tractanda.

2 Cauſæ quæ ſecundum Canonicas ſanctiones in curia ſunt tractandæ, & ab Ordinariis cognoſci non poſſunt in prima inſtantia, quæ ſint, in c Licèt, num.30. uſque in finem de for. compet. 66
2 Cauſæ beneficiorum reſervatorum cognoſcendæ apud Sedem, & ſunt de exceptis à Concilio, ſive emergant principaliter, & directè, ſive incidenter, ibid num 31 66
2 Cauſæ executivæ vigore obligationis Cameralis, aut litterarum Apoſtolicarum, non ſunt de comprehenſis à Concilio, in c.20 ſeſſ.24 ibid. num.33. 66
2 Cauſa in prima inſtantia eſt cognoſcenda in Curia, ubi Papa providit de beneficio uti reſervato, vel aliàs, & Ordinarius providit ut de ſpectante ad ſuam collationem, ibid. n.34. 66
2 Cauſæ ad Curiam devolutæ ſemper ſunt exceptæ decreto cap.20. ſeſſ. 24. ibid. num.36. 66
2 Cauſæ ad curiam devolutæ, quæ dicantur, ibid. n 37. 66
2 Cauſa de conſenſu Epiſcopi non poteſt in prima inſtantia in Curiam introduci, niſi partes etiam conſentiant, ibid.n.38 66
2 Declaratur, ibid. num.39. 66
2 Concilium Tridentinum in cap 20 ſeſſ. 24. nihil imminuit Sedis Apoſtolicæ auctoritatem in cauſis cognoſcendis, ibidem numer. 35. 66
2 Cauſa ſemel effecta curialis numquam exilit de Curia, niſi Papa illam deleget, vel ad Ordinarium remittat, in cap. Verum, num.25. de for compet. 61
2 Delegatus à Papa ſi eſt mortuus, Ordinarius ſe intromittere non poteſt, ibid. num 26. 61
2 Delegatus à Papa etiamſi nulliter procedat, cauſa revertitur ad delegantem, ibid. num.27. 61
2 Cauſa miſerabilis perſonæ, quæ juxta Canonicas ſanctiones tractari debet in Curia, ut validè committatur, an requirat ſubſcriptionem Papæ, in c. Ex parte, num 7 & ſeqq. uſque in finem de for. comp. 74
2 Cauſa in qua agitur de interpretatione litterarum Apoſtolicarum apud Sedem eſt cognoſcenda, ibid. n.11 75
2 Signaturæ juſtitiæ commiſſio ſufficit in cauſis, quæ in curia tractari debent, ibid. num 12. 75

Cauſa in prima inſtantia.

3 Cauſæ etiam criminales ad forum Eccleſiaſticum pertinentes in prima Inſtantia cognoſci debent coram Ordinario loci, & non coram alio, niſi de ipſius Ordinarii, & partium conſenſu, in c Significaſti, n 11 de foro comp 78
2 Cauſæ civiles, & criminales ad Eccleſiam Cathedralem ſpectantes ratione directi dominii, quod habet in bonis ab ea in feudum conceſſis, an comprehendantur Decreto Concilii Tridentini, cap 20. ſeſſ. 24. in cap. Verum, num 28 & ſeqq. de foro compet 61
2 Juriſdictio cumulativa Epiſcopi, & inferioris pertinet ad utrumque in prima inſtantia, & eſt locus præventioni, ibidem, num. 31 61
2 Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes ex Concilio Tridentino infra biennium terminari debent, quo elapſo liberum eſt partibus judices ſuperiores adire, in c Venerabilis, num 21 de judiciis. 12
2 Cauſæ tam civiles, quàm criminales, ex Concilio Tridentino coram Ordinario infra biennium ſunt terminandæ, ibidem num 15. 12
2 Quod non procedit in ordinario Commiſſario, ibid n 16. 12
2 Et quid ſi cauſa Ordinario fuerit delegata ad juriſdictionem exercitandam, ibid num 17. 12
Vide in ver *Inſtantia*.
3 Cauſæ majores Eccleſiæ ex Divina inſtitutione ad Romanam Eccleſiam referuntur, in cap. Perniciofam, num 6. de Offic. Ordin. 1 554
3 Majores Eccleſiæ cauſæ ad Romanam Eccleſiam ſunt referendæ, in c Reſcelentes, num.31 de ſtat Monach. 467
1 Sedes Apoſtolica in cauſis majoribus magna circumſpectione, & maturitate procedere conſuevit, in cap Quanto, num 74. de translat Epiſc. 322
2 Cauſæ commiſſio contra Epiſcopos debet eſſe ſpecialis, & manu Papæ ſignata, in cap. Pervenit, il primo, num 25 de teſt cogen. 351
2 Epiſcopi citari, vel moneri non poſſunt ad perſonaliter comparendum, niſi pro criminibus, pro quibus pœna depoſitionis veniret imponenda, ibid. num 26. 351
3 Cauſæ majores, & præſertim fidei, ſpectant ad Papam privative quoad omnes, in c Majores, num 4 de Baptiſ. 565
1 Cauſæ majores Eccleſiæ ad Papam pertinent non ex vi reſervationis Apoſtolicæ, ſed ex inſtitutione Divina, in c Cùm ex illo, num 2 de transl Epiſcopi 314
1 Et hæc auctoritas ab inferioribus acquiri non poteſt conſuetudine, aut præſcriptione etiam immemorabili, ibid n 3 314
1 Translationes Epiſcoporum, ac Sedis mutationes ſunt ex majoribus Eccleſiæ cauſis, ibid num 8. 311
Cauſæ criminales Epiſcoporum.
Vide in verb. *Cauſæ Epiſcoporum*.

Cauſa matrimonialis, & criminalis.

1 Cauſa matrimonii majores judices requirit, nec compoſitionem admittit, in c. Ex parte, num.5 de Arbitr. 702
5 Cauſas matrimoniales cognoſcere eſt dignitatis Epiſcopalis, in c. Accedentibus, n 2. de exceſſ Prælat. 215
5 Cauſarum matrimonialium cognitio acquiri poteſt nedum privilegio, ſed etiam conſuetudine legitimè præſcripta, ibid numer. 3. 215
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibidem num 6. verſ *Hodie vero*. 215
5 Cauſas matrimoniales, & criminales an poſſint cognoſcere Abbates nullius Diœceſis habentes ordinariam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum, excluſis Epiſcopis, ibid num.20 & ſeqq. uſque in fin. 219
5 Cauſæ matrimoniales cùm ſint graves, ibidem, & criminales, non ſunt per quoslibet tractandæ, ibid n.21. 216
5 Cauſæ matrimoniales olim committebantur inferioribus Prælatis juriſdictionem habentibus ordinariam, vel delegatam, ibidem num. 30. 21[illegible]
5 Cauſæ matrimoniales, & criminales an olim ex ſtylo Curiæ committerentur Abbatibus, & an hic ſtylus ſervari debeat, ibidem num. 36. 217
3 Cauſæ matrimoniales exigunt majores judices, nec ſunt tractandæ ab inferioribus Prælatis ſine ſpeciali conceſſione, in c. Cùm dilectus, n.25. de Religioſ don b. 4[illegible]
3 Cauſæ matrimonii, legitimitatis, Juriſpatronatus, decimarum, & hujuſmodi in judicando tractari non poſſunt niſi à Clericis, in c.Multa, Ne Cler vel Monach num 17. 654
3 Cauſæ matrimonialis tractatus, & cognitio ad Epiſcopum pertinet, in c Ex publico, n 2. de converſ. conjugat. 445
2 Cauſa natalium pendente coram Judice Eccleſiaſtico, cauſa hæreditatis per ſæcularem judicem inchoari non debet, in c Tu[illegible], num.1. & 6. de ordin. cognit 1[illegible]
2 Cauſa natalium ad Eccleſiam pertinet tam principaliter, quam incidenter, & per viam exceptionis, ibid n 7. 1[illegible]
2 Etiamſi de illa agatur poſt obitum parentum, ibidem numer. 8. 1[illegible]
2 Cauſa natalium eſt ſpiritualis, & matrimonialis, ibidem [illegible] pag 1[illegible]
2 Cauſa hæreditatis prout dependet à quæſtione legitimitatis, non pertinet ad judicem Eccleſiaſticum, ibid n 17. 1[illegible]
2 Niſi coram Papa, vel coram Epiſcopo habente juriſdictionem temporalem in loco, in quo quæſtio legitimitatis, & hæreditatis ſimul proponatur, ibid num 18 & 12 1[illegible]
2 Cauſa principalis, & incidens ubi ſunt tractandæ coram diverſis judicibus, pendentia incidentis ſuſpendit juriſdictionem in principali, ibid. num.19 & 22 103
Vide in ver *Quæſtio*.
2 Cauſa natalium, ſi ſit contentio, an quis ſit filius hujus, vel alterius, tractari poteſt coram judice laico, coram quo incidit, ſecus ſi ſit contentio, an matrimonium ſit contractum, ibidem num 41. & ſeqq 105
2 In cauſa legitimitatis libellus qualiter formetur, ibid n 82 1[illegible]

Cauſa naturalis, & accidentalis.

1 Ubi concurrunt duæ cauſæ, una naturalis, & alia accidentalis, prævalet naturalis, in cap. Ad hæc, num 20 verſ *Nam ubi concurrunt*, de Off Archid 1[illegible]
1 Cauſæ ordinariæ extra viſitationem ſunt cognoſcendæ, in c Dilectus, il primo, num.45. de Reſcript. 1[illegible]

Cauſa Regularium.

Vide in ver *Regulares quoad cauſas, & judicia*
5 Cauſa remota quæ nullo modo eſt ordinata ad homicidium non parit irregularitatem, in cap. De cætero, num 12 de homicid. [illegible]
5 Etiamſi præbens hujuſmodi cauſam det operam rei licitæ, ibid. num 11. [illegible]
5 Ars faciendi taxillos prohibita eſt, ibid num 12 [illegible]
5 CAUTELA mirabilis ad extorquendam confeſſionem à delinquente, in c. Tuæ litteræ, n 12 de Cler per ſalt promot. [illegible]
3 Cautela recipiendi pecuniam ab ingredientibus in Monaſterium ſine labe Simoniæ, in c Non amplius, n 3 de Inſtit [illegible]
1 Cautela ad dimittendum beneficium invito Epiſcopo, in cap. Admonet, num 18. de Renun. [illegible]
4 Cautela pro mulieribus contra viros, qui in matrimonio opponunt conditiones contra illius ſubſtantiam, in cap. Si conditiones, num 3 de condit. appoſ. [illegible]

1 Cau-

1 Cautela pro conferendis minoribus ordinibus extra tempora, in c. De eo, n.32. de tempor. Ordin. 357

3 CAUTIONIS nomine nuda promiſſio intelligitur; ſed cum additur idonea, vel ſufficiens, debet eſſe pignoratitia, vel fidejuſſoria, in c. Odoardus n.69. de ſolut. 242

5 CELEBRANS in Eccleſia polluta non eſt ipſo jure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus; ſecus in Eccleſia interdicta, in c.Tuarum, num.4. de privileg. 145

5 Celebrans in loco interdicto, ſi Clericus eſt, à beneficio deponitur; ſi Monachus, vel Monialis, in arctius Monaſterium detruditur, in c. Poſtulaſtis, n.2. de Cler excom. 195

3 CELERITER adverbium quid importet, in c. Non eſt vobis, num.27. de Regul. 348

5 CENSURA de jure communi erat remedium ordinarium, poſt Concilium Tridentinum eſt extraordinarium, & in ſubſidium, in c. Pervenit, n.30 de Adult. 151

Vide in ver. *Excommunicatio in ſubſidium*.

2 Cenſura Eccleſiaſtica trahit ſecum executionem, & ab ipſa appellatur ad effectum devolutivum tantum, non autem ſuſpenſivum, in cap. Super eo, il ſecondo, n.46. de Appellat. 194

2 Sed à comminata cenſura datur appellatio ad utrumque effectum. ibid. num 47. 194

5 CENSUALIS contractus ad tempus limitatum an ſit de jure licitus, in cap. In civitate, num. 13 & ſeqq. uſque ad 18. de Uſuris. 156

5 Et quid ſi non agatur de cenſu antiquitus conſtituto, ſed de eo, qui conſtituitur tempore contractus, ibid. n 14. 156

5 Et quid ſi emptor computatis ſolutionibus annuis totius temporis aliquid ultra pretium conventum ſit recepturus, ibid. num. 15. & ſeqq. 156

5 Cenſualis contractus eſt illicitus, ſi excedat annuatim redditum, quem emptor de tanta pecunia in terra empta poſſet habere, ibid num.17 & n 30. 156

5 Cenſualium redditu um emptiones omni tempore vitæ ſunt ſuſpectæ, ibid. num.19 156

5 Cenſuali contractui poſſunt accedere obligationes camerales, fidejuſſiones, & hypothecæ, ibid. n.29. 157

5 In Contractu cenſuali non emitur res, ſed jus petendi penſionem, ibid. num.30. & 34. 157

5 Cenſualis contractus in quibus differat à contractu emphyteutico, ibid. num.34. 157

3 CENSUS ſolutio ſubjectionem arguit, in cap. cùm dilectus, n.24. de relig. domib. 498

5 Cenſus vitalitius, in quo perpetuò pecunia ſit recipientis, ſortitur naturam emptionis, in cap. Naviganti, numer. 43. de Uſur. 163

Cenſualis contractus.

Vide in ver. *Contractus Cenſuaiis*.

5 Cenſus pecuniarius certi, & determinati temporis ſupponitur Bullæ S Pii V. in c. In civitate, n.18. de Uſuris. 156

5 Cenſualium redditu um emptiones omni tempore vitæ ſunt ſuſpectæ, ibid num.19. 156

5 Bulla Nicolai V. ſuper emptionibus cenſuum in Regno Siciliæ ad rationem decem pro centenario continet diſpenſationem, ibid. num 20 156

5 In Cenſuum emptione non videtur certum pretium generaliter ſtatuendum, ibid n.21. 156

5 Cenſus annales non eſt tutum decernere, ut certam ſummam non excedant, ibid. num.24. 157

5 Cenſus emptio licita eſt, ſi illius redditus, & penſio incerta ſit, ibid. num.25. 157

5 Cenſus annui minoris valent, quàm fructus, qui liberè ex prædio percipiuntur, ibid. num.26. 157

5 Pretium cenſus qua ratione ſit minuendus propter pactum de redimendo, vel alia onera emptioni adjecta, ibid. n. 28. 157

5 Cenſus conſtitui non poteſt niſi ſuper re ex ſui natura fructifera, ibid. num.31. 157

5 Cenſus pro parte perimitur re pro parte perempta, vel reddita infructifera, ibid. n.32. 157

5 Cenſus reſervativus qui ſit, & qui cenſus conſignativus, ibidem num 33. 157

3 Cenſus præſcribi non poteſt, in c. Olim, n.16. de cenſib. 544

3 Quod verum eſt in totum, ſed in parte ſecus, ibidem numer. 17. pag. 544

3 Niſi debitor ſit in mala fide ſolvendo denarios Papienſes pro Lucenſibus, ibid. num.18. 544

Cenſus in qua moneta ſolvi debeat.

Vide in ver. *Moneta*.

3 Cenſus Eccleſiæ impoſitus ex cauſa tranſactionis ſine auctoritate Epiſcopi non excedit vitam ejus qui ſolvit, in c. Niſi eſſent, num.33. de præbend. 108

3 Eccleſia non poteſt conſtitui cenſualis auctoritate Epiſcopi, ibid. num.50. 110

3 Declaratur, ibid. num 62. 111

3 Eccleſiæ duæ ſi litigent ſuper ſubjectione, poteſt ſubjecta conſtitui cenſualis Epiſcopi authoritate, ibid. n.64. 111

1 CEREMONIALE continens ritus electionis Papæ, à Gregorio XV. & Urbano VIII. confirmatum, in cap. Licèt de vitanda, num 27. de elect. 233

1 CERTITUDO moralis de honeſtate operationis ſufficit ad honeſtè operandum, in cap. Ne innitaris, num.57. de Conſtitut. pag. 34

1 Certitudo, alia ſupernaturalis, alia naturalis, alia moralis, ibid. num.48. 34

1 Certitudinem mathematicam non oportet in cunctis quærere, ibid num.50. 34

1 Moralis materia non nititur certa demonſtratione, ſed conjecturis groſſis, & figurantibus, ibid. n 51. 34

1 Declaratur, ibid. n.99 39

1 Certitudo eſt determinatio intellectus ad unum, ibidem num. 52. pag. 34

1 Certitudo ſaltem moralis de rectitudine, & honeſtate operationis requiritur ad rectè, & honeſtè operandum, ibid. num. 70. & 98. 36

1 Certitudinem ex probabilibus ſufficere in moralibus, quomodo ſit intelligendum, plenè explicatur, ibidem num.99. & nu. ſeqq. uſque ad num.111. 39

1 Certitudinem moralem habere de omnibus eligibilibus non eſt ſupra humanam facultatem, in d. c. Ne innitaris, n. 112. & nu. ſeqq. de Conſtitut. 41

1 Certis incerta præponens in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus graviter peccat, in cap. Ne innitaris, num.190. de Conſtitut. 65

3 CERUSIÆ immoderatus potus an ſit crapula, vel ebrietas, in c. A crapula, n 10 de vit. & honeſt Cler. 6

3 CESSIO bonorum fieri debet uſque ad ultimum quadrantem, in cap. Odoardus, n.15. de ſolut. 239

3 Non tamen auferuntur panni de dorſo, ibid. n.16. 240

3 Debitor laicus niſi cedat bonis, pro debito civili in ſolidum conveniri, & in carcerem detrudi poteſt, ibidem numer. 14. pag. 239

3 Debitor laicus ſi quid acquirat poſt ceſſionem bonorum, non convenitur, niſi in quantum facere poteſt, ibidem numer 17. pag. 240

3 Miles, maritus, donator, & alii privilegiati, de jure civili ſine ulla bonorum ceſſione conveniuntur, quatenus facere poſſunt, ibid num.18. 240

Vide in ver. *Clericus quoad privilegium, cap. Odoardus*.

3 Doloſus non eſt admittendus ad beneficium ceſſionis, vel ad beneficium cap. Odoardus, vel cap. Pervenit, de fidejuſſor. ibidem num. 44. 241

3 Ceſſio bonorum quamvis infamiam juris non irroget, tamen ſigillat ſtatum cedentis, ſaltem quoad infamiam facti, in d. c. Odoardus, n 59. de ſolut. 242

3 Ceſſio bonorum alicubi ſit cum infamia, & vituperio, ibidem num.60. 242

3 Romæ ſit ſuper leonem marmoreum penes ſcalam Capitolii, ibid. num. 61 242

3 Beneficium c. Odoardus, & c. Pervenit, ex Conſtiturione Pii IV. non datur debitoribus in Urbe, niſi geſtent birretum viride, ibid. num 62. 242

3 Ceſſio bonorum de jure ſit nudo verbo coram judice, ibidem num 6. 242

3 Ceſſio bonorum poteſt reiterari, ibid. n.67. 242

1 CHARACTER ordinis imprimitur in actu traditionis inſtrumenti, in c. Cùm contingat, n.69. de ætat. & qualit. 422

1 Character interior eſt eſſentialiter, & principaliter Sacramentum Ordinis, ibid. num.93. 425

1 Character quid ſit, ibid. num.99. 425

1 Character imprimitur in collatione Tonſuræ ex ſententia S. Congregat. Concilii, ibid. n 18. 419

1 Character Epiſcopalis animæ infixus à Deo, per miniſterium hominis deleri non poteſt, in c. Requiſivit, nu.3. & 34. & ſeqq. de ordinat. ab Epiſc. 377

1 Character ordinis, habitus, & exercitium qualiter conſiderentur in ordinante, ibid. n.7. 377

1 Character Sacerdotalis in impoſitione manuum extenditur ad poteſtatem ligandi, & ſolvendi, ibid. n.28. 379

1 Contrarium, n.91. 385

1 Character Sacerdotalis non extenditur in ordinatione Epiſcopi, ſed novus imprimitur, ibid. n 91. 385

1 Character Ordinis prærequirit ex neceſſitate Sacramenti characterem Baptiſmi, ibid n 94. 385

1 Calicis, & patenæ traditio ex ſententia antiquorum Canoniſtarum non eſt de eſſentia ordinis Sacerdotalis, in c. Cùm veniſſet, num.4. de ſacr. Unct. 444

1 Eadem ſententia quibus nitatur rationibus, ibid. n.10. 445

1 Character in Sacramento Confirmationis imprimitur in ipſa unctione, ibid n.11. 445

1 Character idem in Sacramento Ordinis iterari non poteſt, & cur. ibid. n 14. 445

1 Character Ordinis poteſt animæ infigi per inſtitutionem Eccleſiæ ex ſententia Canoniſtarum, ibid. n.23. 446

1 Contrarium, num.67. 449

1 Characterem ordinis Presbyteratus non imprimi, ſi porrigatur calix ſine vino, quibus fundamentis probetur, ibidem num.33. uſque ad num.89. 447

1 Character in quolibet ordine imprimitur per ſuſceptionem illius ſigni exterioris, in quo principalis actus, quem reſpicit ille ordo, ſignificatur, ibidem num.29. 447

1 Manus impoſitione non imprimitur character ordinis Presbyteratus, ſed tantùm confertur poteſtas ligandi, & ſolvendi, ib. num.42. & 58. 447

1 Character ordinis infigitur animæ immediatè a Deo, ab Eccleſia autem infigi, aut deleri non poteſt, ibidem numer. 67. & ſeq. 449

5 Character Ordinis non confertur per miniſtrum, ſed imprimitur in anima immediatè a Chriſto, in cap. Quod a prædeceſſore, num.3. & 31. de ſchiſmat. 103

1 Character quid ſit, cap. Statuimus, numer. 51. de ſuppl. neglig. Prælat 354

1 Character Sacramentalis non imprimitur preciſè coacto, in cap. quanto, num 14. de translat Epiſc. 319

Reliqua Vide in ver. *Ordo*.

5 Character Ordinis non imprimitur ſine traditione inſtrumenti ad illum Ordinem ſpectantis, in cap. Qui Presbyterum, num. 15. de pœnit. & remiſſ. 293

3 Characterem tunc ſacramentalis imprimit operatio, cùm obicem voluntatis contrariæ non invenit obſiſtentem, in cap Majores, num.78 de Baptiſm 599

3 Procedit in his, qui aliquando conſenſerunt, nec poſtea contradicendo obicem poſuerunt, ibid. num.79. 599

Vide in ver. *Ordines quoad characterem*.

Et in ver. *Ordines quando iterandi*.

2 Character Ordinis durat etiam poſt mortem, & clericus reſuſcitatus non eſſet iterùm ordinandus, in c. Non poteſt, num 5. de ſent & re judicat. 182

3 CHARITATIS ordo exigit, ut primum quis ſubveniat ſibi ipſi,

ſi, deinde proximo, in cap. Si quis ſanè, num 30 de pecul. Clericorum. 252
3 Charitas non minuitur, ſi effectus ejus dividatur in multos, imò magis augetur, in cap. Fraternitatem, num. 71. de ſepultur. pag. 298
5 Charitas ſola dividit inter filios Regni, & inter filios perditionis æternæ, in cap. Audivimus, numer 12. de reliq & vener. Sanctor. 603
5 CHARITATIVUM ſubſidium quas ob cauſas ſit ab Epiſcopo poſtulandum, & an ſit liberalitas, in cap. Conquerente, n 35. de Off Ordin. 588
5 Et qua verborum formula ſit petendum, & an Reges poſſint illud imponere, ibid. num.39. 588
5 CHIRURGUS an ſit irregularis, ſi ex aduſtione, vel inciſione quam fecit, ſequuta fuerit mors, vel mutilatio, in cap Ad audientiam, n.38 & 40 de homicid. 113
5 Chirurgus ut ſit immunis ab irregularitate, quæ requirantur, ibid num.42. 114
5 Chirurgiæ ars eſt Clericis interdicta, ibid. n.40. 114
5 CHOREPISCOPI qui, & eorum officium, in c. Epiſcopalis, num 42. de privileg 134
5 Ordo ipſorum ab Eccleſia reprobatus, ibid n 41 134
1 Chorepiſcopi qui ab uno ſiunt Epiſcopo, non ſunt Epiſcopi, in c. Nec Epiſcopi, n.6. de temp. ordinat. 366
3 Epiſcopo accedenti ad conferendum chriſma, populus, vel clerus non tenetur victualia miniſtrare, in cap. Venerabili, n 19 de cenſibus. 551
Reliqua vide in verb. *Confirmationis Sacramentum*.
5 CHRISTIANORUM duo ſunt genera, in c Ut privilegia, n 1 de privileg. 268
3 Chriſtiano indecens eſt, ſi radius ſolis ipſum in lecto dormientem inveniat, in c. Dolentes, n.5 de celebr Miſſar 581
1 CHRISTI conceptio ex Spiritu ſancto fuit miraculum miraculorum, in cap. Cùm ſis, n 72 de converſ conjug 433
1 Chriſtus in trigeſimo anno completo baptizatus eſt, & prædicavit, & refellitur contraria opinio gloſſæ, Hugonis, Archidiaconi, & Abbatis, in c Cùm in cunctis, n 22 & 24. de elect. 245
1 Chriſtus ſolus eſt propriè ſponſus Eccleſiæ, in cap. Quanto, num. 116. de tranſlat. 324
1 Chriſti omnis actio, noſtra eſt inſtructio, in c. Accepimus, n 18. de pactis. 662
1 Declaratur, ibid num 55. 665
5 Chriſtus fuit verus Deus, & verus homo: ſentiens oppoſitum hæreticus eſt, & excommunicatus, in cap. Cùm Chriſtus, num 1. de Hæreticis. 89
5 CIBUS etiam non nutriens, & per modum medicinæ ſumptus poſt mediam noctem impedit Miſſæ celebrationem, in c. Si conſtiterit, num. 17 de accuſat. 12
3 Cibus nullus, vel potus eſt illicitus niſi per accidens, In c. A crapula, n. 17. de vita, & honeſt. cleric 6
3 Cibus, & potus moderatus ſano poteſt eſſe ſuperfluus infirmo, & è converſo, ibid. num.35. 8
5 CINGULUM militiæ in Religione Hieroſolymitana eſt de ſubſtantia profeſſionis Regularis in gradu militum, itaut illius omiſſio irritet profeſſionem expreſſam, & impediat tacitam, in cap. Qui Presbyterum, nu.2. & num. ſeqq. uſque in finem de pœnit. & remiſſ. 292
5 Cingulum militiæ, quid, ibid n. 3. & 4 292
5 Cinguli ſolemnitas de jure communi eſt ſubſtantialis in milite ſæculari, ibid. n.4 & num. ſeqq uſque ad num.24. 292
5 Contrarium, ibid. num 61. 296
5 Declaratur, ibid num.63. 293
5 Cingulum venit appellatione habitus, ibid. n.13. 291
5 Declaratur, ibid. num 71 296
5 Cinguli decoratio ex ſtatutis Ordinis Hieroſolymitani eſt de ſubſtantia profeſſionis in gradu militum, ibid numer. 24 & ſeqq. uſque ad num 46. 293
5 Contrarium, ibid. num 73. & ſeqq uſque ad n 99. 297
5 Item ex ordinationibus Capitularibus ejuſdem Religionis, ibid. num 46. 295
5 Contrarium, ibid num.99. 298
5 Cingulum militiæ non materialiter tantum, ſed formaliter eſt accipiendum, ibid. num.19 294
5 Cinguli ornatus in Militibus Regularibus de jure non requiritur, ibid. num 58. & 69 uſque ad num 71 295
5 Cinguli, ſeu ſpathæ cæremonia in creatione Militis Regularis fuit prætermiſſa in Pontificali reformato juſſu Clementis VIII ibid. num 59. & 72 295
5 Cur adhibeatur in creatione Militis ſæcularis, & non regularis, ibid. num 60 296
5 Cingulo decorari dicitur, qui Miles creatur, etiamſi cinguli ſolemnitas non ſervetur, ibid num. 65. 296
5 Cingulo cœleſtis militiæ præcingi dicitur Clericus, ibidem numer 66. 296
5 Cingulum in Jure quandoque pro dignitate ipſa uſurpatur, ibid. num 67. 296
5 CIPPOS, vel truncos, aut capſulas pro eleemoſynis Miſſarum Fratribus Minoribus habere non licet, in cap. Nimis prava, num.60. de exceſſ. Prælat 237
3 CIRCUITUS non eſt inutilis, quando per eum ſatisfit Canoni, in c Licèt, num 58 de Regular 195
3 CIRCUMCISIO, & Baptiſmus, quæ Circumciſioni ſucceſſit, in quibus conveniant, & in quibus diſſerant, in c Majores, n 37. & ſeqq. uſque ad num 51 de Baptiſ 507
3 Conveniunt primò, quia ſicut olim per circumciſionem, ita hodie per baptiſmum remittitur originale peccatum, ibidem num 38. 507
3 Et ideò circumciſio non reiterabatur, ſicut nec hodie baptiſmus, ibid num 39 507
3 Secundò, quia ſicut circumciſio tam adultis, quàm parvulis ex præcepto Domini conferebatur, ita hodie baptiſmus, ibidem num. 40. 507
3 Tertiò, quia ſicut olim ſine circumciſione nullus ſalvari poterat, ita nec hodiè ſine baptiſmo, ibid num 41. 507
3 Differunt primò, quia baptiſmus tam maſculis, quàm fœminis eſt conferendus, ſed circumciſio ad fœminas non pertinebat, ibid. num 42. 507
3 Secundò, quia multò plus confert baptiſmus Chriſtianis, quàm olim circumciſio Judæis, ibid num 47. 508
3 Tertiò, quia baptiſmus eſt ſignificantior, decentior, & facilior circumciſione, ibid. num 50. 508
3 Quartò, quia circumciſio non imprimebat characterem, ſicut nunc imprimit baptiſmus, ibid. num 51. 508
3 Quintò, quia circumciſio conferebat gratiam juſtificantem ex opere operante, nunc verò baptiſmus illam confert ex opere operato, ibid. num.52. 508
3 Circumciſio inſtituta fuit ut ſignum fidei Abrahæ, qui credidit ſe patrem futurum Chriſti ſibi repromiſſi, ibidem numer. 45 [illegible]
3 Circumciſio ſi hodiè locum haberet, Paradiſi januas aperiret ſicut baptiſmus, ibid. num 49 508
1 CIRCUMSTANTIÆ notabiliter aggravantes an ſint neceſſariò in confeſſione aperiendæ ab eo, qui putat utramque opinionem eſſe probabilem, vel unam altera probabiliorem, in c. Ne innitaris, num 226. de conſtit [illegible]
5 Circumſtantia, quæ exprimi non poteſt ſine manifeſtatione peccati alterius, an neceſſariò ſit confitenda, in cap Omnis, n 2 de pœnit & remiſſ. 310
5 Circumſtantiæ notabiliter aggravantes an ſint neceſſariò in confeſſione aperiendæ, ibid num 48. 312
5 Circumſtantiæ, quæ mutant ſpeciem peccati, ſunt neceſſariò exprimendæ in confeſſione, ibid num 49. 312
5 Et quæ ſint hujuſmodi circumſtantiæ, ibid num 50 312
5 Circumſtantiæ quæ aggravent, vel extenuent delictum, remiſſivè, in cap Cùm illorum, num 25 de ſent excomm 349
1 CISTERCII Monaſterium eſt caput Ordinis, & illius Abbas eſt Generalis totius Ordinis Ciſtercienſis, in cap. Cùm ad noſtram, num. 12. de elect. 284
3 Ciſtercienſes, Templarii, & Hoſpitalarii de fructibus poſſeſſionum, quas acquiſiverint poſt generale Concilium, tenentur decimas ſolvere, ſi prius ex illis decimæ ſolvebantur, in c. Nuper, num. 1. de decim. 324
3 Ciſtercienſes emere non poſſunt prædia decimalia niſi pro Monaſteriis fundandis, & acquiſita ex largitione fidelium, vel empta pro Monaſteriis fundandis debent tradere aliis excolenda, ibid. num 2. 324
3 Ciſtercienſibus ſi abſque licentia Abbatis alium Ordinem profiteatur, ſegredi compellitur, in cap Non eſt vobis, num. 1 de Regular. 346
Vide in ver. *Regulares quoad tranſitum*.
Et in ver *Religio*
3 Ciſtercienſium ordo eſt ſtrictior cæteris ordinibus, ibid. num 21. & 24. 347
3 Contrarium, ibid num 25. 348
3 CITATIO per edictum contra Clericum abſentem affigi debet valvis Eccleſiæ ſuæ, in cap Ex tuæ, numer 3 de Cler. non reſid. [illegible]
3 Citatio contra beneficiatum abſentem fieri poteſt etiam extra provinciam, ſed ad id judex non tenetur, ibid n.5. [illegible]
3 Citatio per edictum ubi requiritur trina, non ſufficit unica, licet peremptoria, ibid. n.6. [illegible]
3 Et an ſufficiat unica peremptoria ad pœnam incurrendam, ſi fuerit perſonaliter exequuta, ibid. n 7 & 10. [illegible]
1 Citatio trina, & unica peremptoria cum competentibus intervallis regulariter æquiparantur, ibid. n.8. [illegible]
1 Citationis edicta ſex menſium ſpatio præſumuntur deduci ad notitiam citati, ibid num 12 [illegible]
3 Citatio, & ſententia in notoriis non requiritur, in cap Qualiter, num 7 de Cler non reſiden 43
1 Citatio partium in declaratione legis an, & quando requiratur, in cap. Quoniam, n.40. de conſtit 124
2 Citationis executio non eſt actus judicialis, & ideò poteſt per nuncium exerceri etiam extra territorium, in cap Licèt, n 11 de foro compet [illegible]
2 Citatio judicis contractus non conſtituit abſentem in contumacia quoad hoc ut poſſit excommunicari, vel mulctari, ſed tantum quoad hoc ut poſſit miſſionem pati, ibid n.10. [illegible]
2 Citatio ut ſit legitima fieri debet ad inſtantiam partis, in c. Propoſuiſti, num. 2. de foro compet [illegible]
2 Niſi judex procedat ex officio, ibid n 3. [illegible]
2 Citatio debet fieri à judice, ſeu de illius commiſſione, aliàs non valet, ibid num 4 [illegible]
2 Citationis commiſſio eſt decretum quoddam interlocutorium, ibid num 5. [illegible]
2 Citatio realis requirit ſpecialem judicis commiſſionem, ſed in perſonali ſufficit generalis, ibid n 6 [illegible]
2 Citatio nulla ex defectu commiſſionis validatur per comparitionem partis, de hoc defectu non opponentis, ibid n [illegible]
2 Per citationem fruſtratoriam non prævenitur, nec perpetuatur juriſdictio, ibid num 8 [illegible]
2 Citatio ut ſit legitima, non eſt neceſſe ut fiat tribus edictis, ſed ſufficit unicum peremptorium, ibid. num 9 [illegible]
2 Citatio quotuplex ſit, qui judices poſſint citare, & quot modis, remiſſivè, ibid. num 10 [illegible]
2 Juriſdictio perpetuatur per ſimplicem citationem judicis, ſive Ordinarii, ſive Delegati, ibid n 12. [illegible]
2 Citatio eſt principium, & fundamentum judicii, ibidem numer. 11. [illegible]
2 Citatio reſpectu contumacis habetur pro circumducta, ibidem num 13 [illegible]
2 Et quid ſi contumax velit purgare moram ſolutis expenſis, & dato fidejuſſore de judicio ſiſti, ibid num 15. [illegible]
1 Citatio quæ fit die feriato pro non feriato, non tenet, in c Accepimus, num 6 de Pact 612
2 Citatio ad videndum committi notario juramenta teſtium non ſuffragatur, niſi etiam dicatur ad videndum jurare, & hic defectus eſt inſanabilis, in cap In nomine Domini, num 11 de Teſtib 146

5 Cita-

5 Citatio non eſt neceſſaria, ubi certum eſt abſenti nullum jus competere, in cap. Cùm ex injunćto, num.47. de Nov. oper. nunciat. 232

2 Citatio in impetratione gratiæ tertio præjudicialis non requiritur, in c. Cùm olim, n.24. de ſent. & re judic. 185

2 Dummodò Princeps procedat de plenitudine poteſtatis, ibidem num 31. 185

2 Et adverſarius non ſit præſens in Curia, ibid. n.32. 185

2 Declaratur, ibid. n 33. 185

2 Ubi privilegium conceditur, non eſt de more, nec de jure, ut aliquis citetur, ibid. n.25. 185

2 Citatio generalis in litteris præjudicialibus non ſufficit, quando adverſarius eſt præſens in Curia, ſed Procurator citandus eſt ad hoſpitium, ibid. n.28. 185

2 Procedit in litteris juſtitiæ, non autem in litteris gratiæ, ibidem num.29 185

2 Citatio quamvis non requiratur in impetratione gratiæ tertio præjudicialis, tamen jus illis quæſitum non aufertur, ibidem num.30. 185

2 Stylus Curiæ quoad citationem in impetrationibus litterarum eſt ſervandus, ibid. num.34. 185

2 Citatio quamvis non requiratur in impetratione gratiæ præjudicialis, requiritur tamen in proceſſu ad ulteriora, ibidem numer. 35. 185

2 Etiamſi citatio per Principem fuerit remiſſa, ibid n.36. 185

2 Citatio eſt de jure divino, & naturali, ideò per principem tolli non poteſt, ibid. n.38. & 47. 185

2 Citatio requiritur etiam in notoriis, niſi conſtet reo nullam defenſionem competere, ibid. n 42. 186

Vide in ver. *Notorium*.

2 Citatio requiritur, quantumcumque factum ſit notorium, ubi pœna corporalis debet infligi, ibid. n.45 186

2 Declaratoria excommunicationis an requirat citationem partis, in c. Non poteſt, n.9. & 17. de ſent. & re judic. 182

2 Citatio non poteſt decerni ab Epiſcopo contra exemptum, ibidem num.10. 182

2 Citatio eſt decretum interlocutorium, ibid n.11. 182

2 Citatio requiritur in diſcuſſione cauſæ etiam publicæ, ob quam fertur declaratoria, ibid n.19. 183

2 Secus ſi cauſa ſit notoria, ibid n.20. 183

2 Citatio pro declaratoria ob notoriam excommunicationem contra exemptum non eſt arctatoria, ibid. n.23. 183

2 Citatio quatenus ſua putet intereſſe, poteſt fieri etiam non ſubdito, ibid. num.24. 183

2 Citandus non eſt, cui notorium eſt defenſionem non competere, ibid. num.21 183

Citatio in die feriata, & ad diem feriatam.

Vide in verb. *Feriæ*

2 Citationis triplex eſt actus, in cap. Conqueſtus, numer 42. de Feriis. 95

2 Mandatum de citando an fieri poſſit in die feriata ad diem non feriatum, ibid. num.43. & num.46 & 49. 95

2 Citatio eſt de proceſſu, & fundamentum judicii, ibidem numer. 48. 95

2 Citationis commiſſio eſt actus extrajudicialis, non requirens cauſæ cognitionem, ibid num 50. 95

2 Et fieri poteſt etiam in territorio alieno, ibid n.51. 95

2 Citatio conturbat mentem citati, & plerumque eum provocat ad iracundiam, ibid. n.54 96

2 Citationis executio eſt de judiciali proceſſu, ibid n.55. 96

1 Citatio non inſerta copia delegationis cenſetur emanaſſe tanquam à privato, & non valet, in cap. Cùm in jure, nu.16. de offic. Delegat. 534

1 Sed contra, ibid. n.17. 534

Vide in ver. *Delegatus*.

2 CITATUS extra territorium ab Ordinario delicti non dicitur contumax, cùm non teneatur comparere, in cap. Licèt, n.16. de foro compet. 64

2 Citatus ad cauſam, ſi poſteà mutat forum, in cauſa illa coram primo judice reſpondere tenetur, in cap Propoſuiſti, num.1. & 25. de foro compet 79

2 Citatus ad dicendum cauſam, quare non debeat excommunicari poteſt appellare, in cap. Super eo, il ſecondo, numer. 49. de Appellat. 194

2 Secus ſi citetur ad dicendum cauſam quare non debeat declarari excommunicatus, num.50. 194

2 Citari debet pars in receptione teſtium, ut audiat illos jurantes, non autem deponentes, in cap In nomine Domini, num. 11. de Teſtib. 146

2 Si citetur dominus, & non procurator, vel unus ex duobus procuratoribus in ſolidum, an valeant atteſtationes, ibidem num 16. 146

2 Citatus ad domum, qui non comparuit allegans ſe citationem ignoraſſe, audiri debet ad opponendum in perſonas teſtium, licèt non ſervaverit formam cap. Præſentium, de Teſtib. ibidem num.51. & 53. 148

3 Citatur ad actum debet admitti, & fortius expectari, in cap. Etſi membra, numer. 6. de iis quæ, fiunt à Prælat. ſine conſ. Cap. 218

3 Niſi de novo perveniat ad citantis notitiam, citatum non habere jus, ibid. num.7. 218

3 Vocantes tamen non tenentur præciſè vocatum admittere, ſed ei non admiſſo tenentur ad intereſſe, ibid n 8. 218

1 Citatus ad locum non tutum non tenetur comparere, in cap. Ad ſupplicationem, num 10. de Renunc. 333

1 Guelphus non tenetur comparere, ſi citatur in loco, ubi regnant Gibellini, ibid n 11. 333

1 Citatus excuſatur à comparendo in loco, ubi viget peſtis, ibid. num 17. & 20. 333

1 Citatus in loco, ad quem acceſſus eſt multiplex, non excuſatur, niſi probet nullum ex illis acceſſibus eſſe tutum, ibid. num. 24. 334

1 Citatus tenetur comparere, ſi Delegatus ponat incitatione cauſam juriſdictionis, ut ſi dicat ſe Delegatum, in cap. Cùm in jure, num 18 de off. Delegat. 534

3 CIVILITATEM ratione originis non poteſt quis ſola voluntate à ſe abdicare, in c. Significavit, n.13. de Paroch. 309

5 CIVES unius civitatis, omnes, & ſimul poſſunt non tantum interdici, ſed etiam excommunicari, in cap. Reſponſo, n.30. de ſent. excomm. 360

1 Cives eligentes ſibi Poteſtatem an poſſint variare, in cap. Publicato, num.47. de elect. 312

1 Cives habent facultatem condendi ſtatuta in ſuis civitatibus, in cap. Quæ in Eccleſiarum, num 3. de con tit. 98

1 Etiam contra jus commune, ibid. num.5. 98

1 Dum tamen ſint licita, & de rebus eorum juriſdictioni ſuppoſitis, ibid. num.4. 98

2 CIVITAS aratrum paſſa deſinit eſſe civitas, in cap. Propoſuiſti, num.22. de foro compet. 80

1 Civitas quælibet hodie habet ſua regimina, in c. Significantibus, num.75. de offic. Delegat. 542

3 Civitas non comprehenditur ſub diſpoſitione cap. Felicis, de pœn. in 6. in cap. Ad hæc, n.65. de relig. domib. 493

5 Civitates majores dumtaxat privilegio Epiſcopatus ſunt honorandæ, in cap. Epiſcopalia, num. 26 23. & ſeqq. de Privileg 236

5 Ad eſſe civitatis requiritur Epiſcopus, & num. 3. & ſeqq. uſque ad num.18 235

5 Civitates erant ante adventum Chriſti, ibid. n.5 235

5 Civitas quæ, propriam necavit Epiſcopum, perpetuò privatur dignitate Epiſcopali, non tamen deſinit eſſe civitas, ibid. num. 10. 235

5 Saraceni habent civitates, & non habent Epiſcopos, niſi fortè abuſivos, ibid. n.11. 235

5 Princeps poteſt facere civitatem, & tamen non poteſt facere Epiſcopum nec ſedem Epiſcopalem creare, idid. n 13. 235

5 Civitas in Italia ex communi interpretatione apellatur illa tantum, quæ habet Epiſcopum, ſed Ultramontani hoc non recipiunt, ibid. n. 14. 235

5 Papa erigit civitatem, & dat Epiſcopum unico contextu, ibid. nu. 15. 235

5 Et concedit pro maximo dono hanc dignitatem, ibidem num. 16. pag. 235

5 Civitas an erigi poſſit a populo ſine Principis authoritate, ibid. num 18. 236

5 Muros municipales nec reficere licèt ſine auctoritate Principis, vel Præſidis, ibid. n.19. 236

5 Civitas dicitur civium unitas, ibid. n.20. 236

5 Structuræ autem murorum non dicuntur civitas, ſed urbs, ibid. num.21 236

5 Civitas eſt multitudo hominum ſocietatis vinculo adunata, ibid. num.22. 236

1 Civitas interficiens electum non incidit in pœnam interficientis Epiſcopum, in c. Eam te, n.17. de reſcript. 152

Vide in verbo *Epiſcopalis dignitas*.

1 Civitas, vel diœceſis pertinet ad juriſdictionem Epiſcopi in ſpiritualibus, in cap. Sanè, il ſecondo, num 7. & 14. de offic. Delegat. 522

1 Non tamen dicitur propria ipſius Epiſcopi, ibid. n.8. 522

1 Contrarium, ibid. n 14. 523

5 CLAVIS juriſdictionis non eſt quid Sacramentale, in cap. Accedentibus, n 10. de exceſſ. Prælat. 215

5 CLAUSTRUM Eccleſiæ violans, dicitur violare immunitatem ipſius Eccleſiæ, in cap. Cùm pro cauſa, num. 3. de ſentent. excommunicat. 335

Vide in verbo *Immunitas Eccleſiæ quoad loca*.

Clauſula, communia.

1 Clauſula una ſecundum diverſos reſpectus diverſimodè accipitur, in c. Omnis, num.31. de pœnit. & remiſſ. 311

2 Clauſula utrumque odioſa in reſcripto appoſita debet intelligi, ut aliquid operetur ultra jus commune, in cap. Paſtoralis, nu.8. & ſeqq. de appellat. 262

1 Clauſula litteris apponi conſueta ſemper ſubintelligitur, in cap. Accepimus, n.5. de ætat. & qualit. 431

1 Clauſula apponi ſolita in reſcripto ſi fuerit omiſſa, reſcriptum non vitiatur, ibid. n 9. 431

1 Clauſulæ conſuetæ omiſſio reſcriptum non vitiat, in c. Cùm M. n 42. de conſtit 115

5 Clauſulæ aptæ importare executorem mixtum in litteris gratiæ nihil operantur, niſi adſit clauſula, vocatis vocandis, in cap. Qui Presbyterum, n.96. de pœnit. & remiſſ. 198

1 Clauſula in reſcripto poſita debet ad ſtatum juris reduci, ubicumque ſita reperiatur, in cap. Cauſam quæ, num.2. de Reſcriptis. 156

3 Clauſula in medio poſita refertur ad proxima, non autem ad omnia præcedentia, in c. Nulli, num.14. de Reb Eccleſ. non alien. 223

3 Clauſula in fine poſita refertur ad omnia præcedentia, ibidem num.15. 224

5 Clauſula abſolutionis a cenſuris in litteris Apoſtolicis proviſionum quid operetur, in cap. Quòd a prædeceſſore, num. 76. de ſchiſmat. 109

5 Clauſula abſolutionis a cenſuris in litteris Apoſtolicis reddit gratiam efficacem, & validam, non obſtante exemptione excommunicationis, in cap. Poſtulaſtis, numer. 7. de Cler. excommunicat. 195

3 Clauſula, *Ad ſui vitam*, perpetuitatem importat, in c. Conſultationibus, n.36. de cler. ægrot. 161

1 Clauſula, *Aliter fieri non poſſit*, importat decretum irritans, in c. Cauſa, n 24 de elect. 260

Vide in verbo *Poteſt*.

1 Clauſula, *Anteferri*, facit de poſteriore priorem, in c. Ex parte, n.11. de off. Delegati. 528

1 Eſt odioſa, & strictè intelligenda, ibid. n.12. 528

Clauſula, appellatione remota.

1 Appellatio qualiter, & quando prohibeatur per clauſulam, *appellatione remota*, in cap. Studuiſti, num. 41 & ſeq. de offi Legat 147

1 Indulgetur à jure in quinque caſibus ibi expreſſis, prædicta clauſula non obſtante, ibid. n 45. 147

2 Appellatione remota, an, & qualiter intelligatur remota recuſatio, in cap. Super eo, il ſecondo, numer. 15. de appellat. 1 6

1 Clauſula, *appellatione poſtpoſita*, quæ habetur in Bulla Cruciatæ an ſolum tollat appellationem contra reſiſtentes de facto, an verò etiam contra reſiſtentes de jure, in c. Studuiſti, nu. 38. de offic. Legat. 147

2 Clauſula, *appellatione remota*, in medio litterarum appoſita quid operetur, in cap. Super eo, il ſecondo, num 15. de appellat 191

2 Clauſula, *appellatione remota*, tollit omnem appellationem, quæ à jure non eſt expreſsè permiſſa, in cap Paſtoralis, num. 1. de appellat. 201

2 Et datur à Summo Pontifice tantum in terris Eccleſiæ indiſtinctè, ſed in terris Imperii in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori, aut inter perſonas Eccleſiaſticas, ibidem num. 1. & 4 201

2 Non datur à Congregationibus Cardinalium, nec à Signatura juſtitiæ, ibid. n 3 201

2 Datur ab Imperatore in locis Imperio ſubjectis in cauſis temporalibus, & inter laicos, ibid n 4. 201

2 Item à Regibus, & Principibus non recognoſcentibus ſuperiorem in temporalibus, ibid. n.5. 201

2 Clauſulam, *appellatione remota*, ab interlocutoriis an judices inferiores dare poſſint in ſubdelegatione cauſarum, ibidem numer 7 201

2 Clauſula, *appellatione remota*, tollit appellationem, quæ à jure non indulgetur expreſsè ad effectum ſuſpentivum tantum, non autem devolutivum, ibid. n 15. 202

2 Ex ſtylo curiæ quoad partes nihil operatur, ſed tantum quoad judicem, ne teneatur deferre, ibid n. 16. 203

2 Et gravamina à judice illata poſt appellationem non revocantur per viam attentati, ſed per viam querelæ, ibidem num. 17 & 10. 201

2 Clauſula, *appellatione remota*, an hodie aliquid operetur, & quid, ibid. n.18 & ſeq uſque in fin. 205

2 Nihil operatur reſpectu appellationis, quæ à jure indulgetur expreſsè, ibid n 21. & 23. 201

2 Et quando appellatio dicatur à jure expreſsè indulgeri, ibidem num.21. 203

2 Clauſula, *appellatione remota*, non impedit appellationem, ubi manifeſtè quis gravatur, ibid. n 24. 201

2 Clauſulæ, *appellatione remota*, effectus uctodecim, remiſſivè, ibid. num.31. 204

2 Clauſula, *appellatione remota*, nihil operatur de conſuetudine, ſi apponatur in litteris executorialibus, quæ expediuntur per contradictas, ſecus ſi in litteris commiſſionis, ibidem numer 32. 204

Vide in verbo *Appellatio quando admittenda*.

2 Clauſula, *amoto quolibet detentore*, intelligitur juris ordine ſervato, in cap. Cùm olim, numer. 41 de ſentent. & re judic 186

1 Clauſula, *arbitrio Rotæ*, quid importet, in cap Ne innitaris, n 230 de conſtit. 55

2 Clauſula, *auctoritate noſtra procedas*, importat juriſdictionem delegatam, in c Grave, n.4 de offic. Ordinar. 508

5 Clauſula codicillaris, vel *omni meliori modo*, quid operetur, in c. Nimis prava, n 39 de exceſſ Prælat 221

1 Clauſula, *contradictores*, juriſdictionem non confert, niſi contra reſiſtentes de facto, in cap Studuiſti, numer 40 de offic. Legat. 147

3 Clauſula derogatoria, *non obſtante*, non requiritur, quando Princeps reſcribit per viam privilegii, in c Ex parte, n 3 vers Ac propterea, de capell. Monach. 105

1 Clauſulæ derogatoriæ in litteris Apoſtolicis ſemper apponi conſueverunt, in c. Cæterum n 27. de reſcript. 141

Vide in verbo *Derogati*.

1 Clauſula, *decreti*, videtur data forma cui renunciari non poteſt, in c. Cùm acceſſiſſent, n. 18. de conſtit 108

1 Declaratur, ibid. n 22. 109

1 Clauſula, *decreti*, poſita in fine Bullæ electionis Magni Magiſtri Hieroſolymitani ſublata eſt, & in ejus locum ſuffecta eſt alia perſtringens ſubſtantialia electionis, in cap Cauſam, num.19. de elect 265

5 Clauſula, *decreti*, in fine poſita refertur ad omnia præcedentia, in cap. Qui Presbyterum, numer. 92 de pœnit. & remiſs. 2 8

Vide in verbo *Decretum irritans*.

Clauſula, *Dummodò*, an faciat penſionem conditionalem.

Vide in verbo *Penſio*, *communa*

5 Clauſula, *& non alias*, &c. facit diſpoſitionem conditionalem, & c Tua nos, n.11 de ſimon 58

1 Clauſula, *ex certa ſcientia*, *& de plenitudine poteſtatis*, item clauſula, *quorum tenores*, in generali privilegiorum derogatione annullant etiam privilegia habentia clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, in c Nonnulli, n 48 de reſcript 1 2

1 Clauſula, *ex certa ſcientia*, *& de plenitudine poteſtatis*, ſtante intentionis defectu nihil operatur, in cap Cauſam quæ, n 31. de reſcript. 1 6

3 Clauſula, *ex nunc prout ex tunc*, non operatur niſi eveniente conditione, nec conſideratur niſi à tempore conditionis purificatæ, in capit Dilectus, il ſecondo, numer. 9 de præbend 174

3 Clauſula generalis ſubſequens, quando in lege, vel canone ſunt enumeratæ minores, vel inferiores perſonæ, nunquam comprehendit majores, vel ſuperiores, in c. Accedentibus, n.39 de exceſſ. Prælat. 217

3 Clauſula generalis ſubſequens aliquibus ſpecificatis omnia comprehendit, in capit Multa, numer. 10. Ne Cler vel Monach 651

3 Clauſula in fine poſita refertur ad præcedentia in eodem cap. ſed non in Capitulis ſeparatis, in cap Ex tuæ, num 23 de cler non reſid. 56

3 Clauſula *in virtute ſanctæ obedientiæ*, eſt præceptiva, & de neceſſitate ſalutis, in c. Cùm ad Monaſterium, num 3. de ſtat. Monachor 476

1 Clauſula *juſto impedimento ceſſante*, ſubintelligitur in reſcripto, licèt non exprimatur, in cap. Accepimus, num 8 de ætat & qualit. 411

3 Clauſula *non ſe tamen adſtringere ad omnia probanda*, quid operetur, in capit Cùm jam dudum, numer. 1 de præbend. 96

1 Clauſula *non obſtante collatione alteri facta*, intelligitur de collatione invalida, ne tertio præjudicetur, in c Cauſam quæ, nu 28 de reſcript. 169

1 Clauſula *omni meliori modo*, operatur, ut quis cenſeatur uſus ea validiori poteſtate, qua uti poterat, in c Ex parte, num 17 de arbitr 704

5 An, & quando faciat, ut quatenus non valeat inſtitutio directa, valeat per indirectum, in c Nimis prava, num 17 & 38. de exceſs. Prælat. 221

5 Clauſula *omni meliori modo*, vel codicillaris quid operetur, ibid num. 39. 221

1 Clauſula *de plenitudine poteſtatis*, operatur etiam in præjudicium tertii, in c. Cæterum, n 24 de Reſcript. 143

Clauſula præſervativa.

1 Clauſula, *in his quæ ſacris Canonibus, & Tridentini Concilii decretis, & conſtitutionibus Apoſtolicis non adverſantur*, de quibus canonibus intelligatur, in cap Canonum ſtatuta, num 23 de conſtitut 16

5 Clauſula, *dummodo ſacris Canonibus, & Tridentini Concilii decretis non adverſentur*, quæ ponitur in litteris confirmationis, & communicationis privilegiorum, intelligitur de canonibus inſertis in corpore juris, in cap Tuarum, num. 26. de privileg 140

3 Clauſulæ *ſine præjudicio, vel dummodo non ſit alteri jus quæſitum*, & aliæ præſervativæ, intelliguntur præter quàm in expreſſis, in cap Pervenit, il primo, num 30. de teſtibus cogend. 1 1

5 Clauſula *quatenus non tollatur jus quæſitum*, reddit gratiam conditionalem, & ſtante præjudicio gratia à principio eſt nulla, nec convaleſcit ex ſatisfactione ſubſequuta, in cap. Mandato, num 69 de ſimon 65

1 Clauſula *quod partes redeant ad primos judices*, in compromiſſo appoſita non ſapit compromiſſum, in cap Significantibus, n 18 de offic deleg 118

1 Clauſula, *quorum tenores*, in ſupplicatione cum facultate inſerendi tenorem in litteris inducit ſcientiam Papæ fictam, non autem veram, in capit Veniens, numer. 13. de tranſact. 6

2 Clauſula, *rebus ſic ſtantibus*, ſemper in contractibus ſubintelligitur, in c Ex epiſtolæ, n 14 de probat. 1 5

2 Idem in privilegiis, ibid. num 15. 125

1 Clauſula *rebus ſic ſtantibus*, ſubintelligitur in reſcripto, licèt non exprimatur, in cap. Accepimus, numer 7. de ætat & qualit. 411

5 Clauſula *ſatisfacta parte*, ſolet apponi in Bullis, quando datur facultas abſolvendi in utroque foro, in cap Poſtulaſtis, nu 20 de cler. excomm. 1 7

5 Clauſula *ſervatis ſervandis*, non refertur niſi ad ſubſtantialia, in cap Qui Presbyterum, numer 93 de Pœnit & Remiſſ pag 208

5 Clauſula *ſervatis ſervandis*, & conſimiles non ſonant in conditionem, ſed in monitionem, nec dant novam formam mandati, ſed inſtruunt executorem, ibidem numer. 9 pag. 2 8

1 Clauſula *ſi eſt idoneus, & beneficium non indigeat*, an, & in quo differant, in capit Accepimus, numer 10 de ætat & qualit 411

5 Clauſula *ſine alicujus præjudicio*, in litteris tacitè ſubintelligitur, ſed non facit gratiam conditionalem, in c Mandato, nu 71 de ſimonia 69

1 Clauſula *ſi preces veritate nitantur*, ſubintelligitur in reſcripto, licèt non exprimatur, in cap Accepimus, num . de ætat & qualit. 411

3 Clauſula *ſub obteſtatione divini judicii*, oſtendit tranſgreſſorem eſſe reum culpæ lethalis, in cap Cùm ad Monaſterium, n 5 de ſtat. Monachor 476

1 Clauſula, *jus ordinis perſonæ ſubjacet*, quid importet, in cap Treugas, n de Treug & Pac. 601

5 Clauſula ſuſpenſiva quarumcumque unionum in litteris reſignationis ſuſpendit etiam uniones factas Seminario, in c Sicut unire, n 28 de exceſſ. Prælat 223

CLAUSURA

Vide in ver. *Monaſterium Monialium quoad Clauſuram*

Et in ver *Monaſterium*

5 Clauſuræ nomen generis eſt tam ad interiorem, quàm ad exteriorem, in c Quanto, n 18 de Privilig. 20

1 CLEMENTIS Epiſtola prima de ejus ſubſtitutione in Papam refertur, in c Accepimus, n de ætat 402

1 Illius fides expenditur, ibid n 645

1 Clemens à Petro electus renunciavit Papatui, & cur, ibidem num 645

1 CLERICATUS eſt de jure divino, in c Cùm pridem, n de Pactis 645

1 Clericatus quid ſit, ibidem. 645

1 Per Clericatum mutatur ſtatus, & forus, & genus ſui, in

in c. Magnus, n.47. de obligat. ad ratiocin. 490

2 Clericatus poteſt probari per unum teſtem, in cap. Licèt univerſis, n.16. de Teſtib. 151

Clericus agens contra laicum, vel Clericum.

2 Clericus pro poſſeſſione præbendæ poteſt laicum convenire coram judice Eccleſiaſtico, in cap. Si Clericus, num.6. de foro compet. 53

2 Clericus ſi alleget oppreſſionem, vel fraudem, aut contractum minus legitimum, vel ſpolium, & laicus neget, procedit judex Eccleſiaſticus, ibid. n.19. 54

2 Clericus agens contra laicum poteſt, & debet litigare coram judice ſæculari, & poteſt ab eo condemnari in expenſis, ibidem num.21. 54

2 Clericus agens rei vendicatione pro rebus ſuis, vel Eccleſiæ, poteſt convenire laicum in foro Eccleſiaſtico, etiam ceſſante allegatione ſacrilegii, ibid. n.27. 54

2 Et quid ſi agatur actione perſonali, ut ex locato, vel legato, ib. num.28. 54

2 Clericus in cauſa merè civili poteſt convenire laicum coram judice Eccleſiaſtico, ſi ita ſe habeat conſuetudo, ibidem num 30. 54

2 Clerico ex ſtylo curię indiſtinctè dantur litteræ contra laicum ſuper quacumque quæſtione, ſive judices ſint negligentes, ſive non, ibid. n.33. 55

2 Et laico opponenti declaratoriam fori, & appellanti non dantur litteræ in cauſa appellationis, ibid. n.34. 55

2 Nec judex ſæcularis poteſt inhibere laico, ne reſpondeat contra Eccleſiaſticum, ibid. n 35. 55

1 Clericus agens contra laicum in foro ſæculari, poteſt ibi civiliter conveniri, in cap Magnus, num. 57. de oblig. ad ratioc. 491

2 Clericus in curia reſidens non poteſt reum abſentem ad curiam trahere, ſed illius forum ſequi debet, in cap. Licèt, num. 47 de foro compet. 67

Vide in ver. *Eugeniana conſtitutio.*

3 Clerici ſunt humaniter tractandi, ne alii deterreantur a Clericatu, in c. Cùm percuſſio, n 3. de Cleric. ægrot. 155

3 Clerici dicuntur milites Eccleſiæ, ibid. n.6. 155

3 Clericus inſtar militis non convenitur, niſi in quantum facere poteſt, ibid. n 9. 155

Clericus quoad Beneficia Regularia.

1 Clericus ſæcularis præfici non poteſt Regularibus, ſed Regularis Clericus poteſt præfici ſæcularibus, & quæ ſit ratio differentię, in c. Cùm cauſam, n.15 de elect 276

1 Clericus ſæcularis non poteſt eſſe Clericus in Monaſterio, ibidem num.26. 277

1 Si habeat jus in participatione ſpiritualium, ſecus ſi ſimpliciter recipiatur ad officiandum, ibid. n.27. & 29. 277

1 Item non poteſt eſſe Canonicus, ſeu præbendatus in Eccleſia Regulari, ibid. n 28. 277

1 Et quid ſi Præbendatus non faciat Collegium cum Regularibus, ibid. n. 30. & 32. 277

1 Et quid poſt Concil. Trid. ibid. n.31. 277

Clericus conjugatus.

1 Clerici conjugati non ſunt adhibendi in miniſteriis ordinum, niſi cùm deficiunt clerici cælibes, in cap. Super eo, numer. 41. de Bigam. 501

5 Clericus conjugatus non gaudet niſi privilegio fori, & canonis, in c. Ut privilegia, n.31. de Privileg. 270

1 Clericus conjugatus, qui poſt dimiſſum habitum, & tonſuram deliquit, & in curia ſæculari condemnatus fuit, & deindè habitum, & tonſuram reaſſumpſit, & Eccleſiæ inſervire cæpit, an poſſit a judice laico judicari, & puniri, in c. Magnus, n.73. & 81. & ſeqq de oblig ad ratioc. 493

1 Clericus conjugatus per dimiſſionem habitus non perdit perpetuò privilegium fori, ſed ad tempus, quamdiu habitum non defert, ibid. n. 82. 495

2 Clericus conjugatus non incedens in habitu, & tonſura conveniri non poteſt coram judice Eccleſiaſtico, niſi ratione præventionis, in cap. Propoſuiſti, numer. 27. de foro compet. pag. 81

2 Clericus conjugatus habens requiſita Conſtitutionis Bonifacii VIII. & Concilii Tridentini, an gaudeat privilegio fori in civilibus, ibid. num.28. 83

Vide in ver. *Tonſura.*

3 Clerici conjugati an teneantur ad cuſtodiam murorum civitatis, perindè ac laici, in c. Pervenit, n 16 de Immun. Eccleſ. 630

3 Clerici conjugati non bigami, habitum, tonſuram deferentes gaudent privilegio fori, & Canonis, non autem immunitate a muneribus, ibid. n 6. 630

3 Clericus conjugatus non beneficiatus non cogitur deferre tonſuram, in c. Joannes, n 1 de Cler. conjug. 25

3 Declaratur, ibid. num 2. 25

3 Clericus conjugatus non bigamus, habitum, & tonſuram deferens retinet privilegium Canonis, & Eccleſiæ inſerviens etiam privilegium fori, ſed reliqua privilegia perdit ipſo jure, ibid. num.2 25

3 Nec poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus, ſed benè in temporalibus, ibid. num.3. 25

3 Clericus conjugatus in habitu laicali in contumaciam condemnatus in curia ſæcularis, an poſſit reaſſumpto habitu, tonſura, & ſervitio Eccleſię pro eodem delictu a judice laico perſonaliter diſtringi, ibid. num 4. & ſeqq. 25

5 Clerici conjugati non incedentes in habitu, & tonſura clericale privilegium ſine ulla monitione amittunt, in c. Contingit, il ſecondo, num.17. de ſent. excom. 369

Clericus quoad degradationem, & traditionem Curię ſæculari.

2 Clericus depoſitus incorrigibilis per Curiam ſæcularem comprimitur, cap. Cùm non ab homine, num.1. & num.25. & 29. de Judic. 9

2 Eccleſia optat hominis ſalutem, & non interitum, ideò gradatim emendando procedit, & non fulminat degradando, ibidem num.2. 9

Vide in ver. *Clericus incorrigibilis.*

2 Degradatus actualiter eſt ipſo facto nudatus omni privilegio Eccleſiaſtico, nec requiritur actualis traditio curiæ ſæculari, ibid. num. 16. & num 90. & 91. 10

2 Clericus an pro crimine atrociſſimo, vel pro pluribus criminibus depoſitione dignis ſtatim ſit degradandus, & tradendus curiæ ſæculari, licèt non ſit incorrigibilis, ibid. n. 36. & ſequentibus uſque in fin. 12

2 Referuntur Authores, & fundamenta opinionis affirmativæ, ibid. num.37.& 38 & ſeqq uſque ad num.65. 12

2 Item Authores, & fundamenta opinionis negativæ, ibid. a n. 65. uſque ad num.104. 14

2 Item Authores hoc relinquentes arbitrio judicis, ibibem numer 104. 17

2 Et conſulto Romano Pontifice, ibid. num.105. 17

2 Eccleſia tradendo clericum judici ſæculari debet efficaciter intercedere, ut citra mortem ſententia moderetur, ibidem num 46. 13

2 Degradatio clerici, & traditio curiæ ſæculari fit pro quolibet flagitio damnabili, & damnoſo, ibid. n.48. 13

2 Declaratur, ibid. num.50. 13

2 Degradandus non exuitur privilegio fori, antequam ab Epiſcopo fuerit actualiter degradatus, & traditus curiæ ſæculari, ibid. num.90. & nu 102. 16

2 Traditio curiæ ſæculari quomodo fieri intelligatur, ibidem num.91. 16

2 Homicidia, vel furta iterata non ſufficiunt ad tradendum curiæ ſæculari non data incorrigibilitate, ibidem numer. 95. & ſeqq. 16

Vide in ver. *Degradatio.*

2 Sacerdos Regularis apoſtata, qui decem furta qualificata commiſit, ex voto Congregationis a Sanctiſſimo deputatæ ad triremes in perpetuum tranſmiſſus fuit, ibidem num. 106 5

5 Clericus traditur curiæ ſæculari, quia degradatur ſæculari poteſtate præſente, cui etiam denunciatur, ut recipiat illum in ſuum forum, in cap. Novimus, numer. 1. 3. & 5. de verbor. ſignif. 385

5 Traditio curiæ ſæculari intelligitur fieri, quando ab ipſo Epiſcopo fit degradatio ſæcularis poteſtate præſente, & pronunciatur, ut in ſuum forum recipiat degradatum, ibidem numer. 5. 385

5 Nec requiritur traditio manualis, ſed verbalis, ibidem numer.6. 386

5 Clericus de hæreſi convictus non ſtatim eſt tradendus curiæ ſæculari, ſed prius eſt degradandus, in c. Ad abolendam, n.14. de Hæret. 90

5 Clericus pro crimine quantumvis enormi de jure non degradatur, nec traditur curiæ ſæculari, niſi in tribus caſibus hìc expreſſis, ibid. num.44. 92

Clericus quoad delicta, & pœnas.

5 Clericus propter ſtuprum cum virgine commiſſum punitur pœna depoſitionis, in cap. Pervenit, numer. 9. de Adulter. pag. 148

5 Pœnis legalibus affici non debet abſque eo, quòd a judice Eccleſiaſtico tradatur curiæ ſæculari, ibid. n 15. 149

1 Degradatur ab ordine Clericus primæ tonſuræ, in cap. Cùm contigat, numer 61. & ſeqq. uſque ad numer. 71. de ætat. & qualit. 422

5 Deponendus eſt Clericus homicida, & perpetuò detrudendus in Monaſterium, in cap. Henricus, numer. 10 de Cleric. pugnan in duell. 143

1 Cùm armis prohibitis deprehenſus qua pœna ſit puniendus, in c. Eccleſia S.Mariæ, n.28 de Conſtit. 122

3 Clericus crapuloſus, vel ebrioſus monitus non deſiſtens, ab officio, vel beneficio ſuſpenditur, in c. A crapula, n.1. de vit. & honeſt. Cler. 6

3 An liceat Clericis bibere ultra tertiam vicem, ibidem n 6. 6

3 Clerici bibentes vinum ſine aqua qualiter peccent, ibidem n. 16. 6

2 Clericus Beneficiatus ſolitus incedere in habitu, & tonſura, licèt aliquando talem geſtationem intermiſerit, non incidit in pœnam privationis Beneficii, ex Bulla S. Pii V. in cap. Si quis, n.26. de foro compet 37

3 Clerici pro honeſtate Eccleſiæ debent in ea verberari per Clericum, & non per laicum, in cap. Inter alia, n. 75. de Immunit Eccleſ. 642

Vide in verb *Occultum.*

2 Clericus etiam minorum ordinum ratione delicti eſt deponendus, in c. Cùm non ab homine, num 13. de judic. pag. 10

2 Clericus pro furto, homicidio, vel perjurio poteſt deponi, ibid. num.14. 10

2 Depoſitus etiam pro crimine irregularitatem inducente non perdit ipſo jure privilegium fori, ibid. n.15. 10

2 Irregularis ex homicidio non eſt depoſitus ipſo jure, ſed deponendus, ibid num.17. 10

2 Deprehenſus in flagranti crimine non poteſt ſtatim condemnari, niſi etiam ſit convictus, vel confeſſus, ibidem numer. 18. 10

2 Si tamen factum ſit notorium, ſtatim condemnari poteſt, ibidem num.19. 10

2 Clericus depoſitus, & incorrigibilis, an ſtatim efficiatur de foro ſæculari ante actualem degradationem, & traditionem, ibid. n 25. & ſeq. 11

1 Et

1 Et quid ſi notoriè conſtet de incorrigibilitate, ibidem numero 27. 11
Vide in verb. *Clericus incorrigibilis*.
3 Clericus concubinarius in Officiis vitandus non eſt, niſi ſit notorius, in cap. Quæſitum, numero 1. de cohabit. clericor. & mulier. 21
3 Clericus a jure ſuſpenſus propter notoriam fornicationem, illicò poſt pœnitentiam recuperat officii executionem quoad alios, ibidem num.2. & 17. 2
3 Clericus non tantùm pro fornicatione, ſed & pro quolibet peccato mortali eſt ſuſpenſus quoad ſe, & peccat graviſſime miniſterium alicujus ordinis exercendo, ibidem num.5 & 21. 21
3 Non tamen propterea efficitur irregularis, ibidem n. 4. & 21. 22
2 Sacerdos notoriè criminoſus non eſt ſuſpenſus quoad alios, nec eſt vitandus, niſi ſit præciſus notorius fornicator, vel ſimoniacus, ibid. num.5. 21
3 Et quid poſt Extravagantem Martini V. Ad evitanda, ibid. n. 6. & 16. 22
3 Notorius fornicator an celebrando efficiatur irregularis, in cap. Quæſitum, num 7. & ſeqq. uſque in fin. de cohabit. Clericor & mulier. 22
3 Concubinarius notorius eſt ipſo jure ſuſpenſus quoad, ſe & quoad alios, & quamvis pœniteat, non debet celebrare ante diſpenſationem, alias fit irregularis, ibid. num 9 & 12. 22
3 Concubinarius notorius non eſt ſuſpenſus ſimpliciter, ſed quamdiu non pœnituerit, ibid. o 17. 23
3 Contrarium, ibid. num 13. 23
3 Diſtinguitur, ibid num.21. 23
3 Concluditur, ibid num 22. 23
3 Concubinarii Clerici, vel Epiſcopi, ex Conc. Tridentino quas pœnas incurrant, ibid num 29. 24
3 A Clerico fornicario non notorio licitè audiuntur Divina, & percipiuntur Sacramenta, ſi autem eſt notorius, & abſtinendum eſt, in cap. Veſtra, num.1. & num 10. & 14. & ſeq. de cohabit Clericor. & mulier 10
3 Et quid poſt conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, ibidem num.17. 11
Clericus fornicarius eſt ſuſpenſus quoad ſe ſicut quilibet exiſtens in peccato mortali, & graviſſimè peccat celebrando, in cap. Veſtra, n 11. de cohabit clericor. 11
3 Non tamen incurrit irregularitatem, ibid n 12 11
3 Clericus fornicarius ſi ſit occultus, ſeu ab Eccleſia toleratus, non eſt ſuſpenſus quoad alios, ibid. n 14. 11
3 Secus ſi ſit notorius notorietate juris, ibid. n 15. 11
3 Et quid ſi ſit notorius per operis evidentiam, ibid n.15. 11
3 Sacerdos notoriè concubinarius an ſit vitandus in divinis Officiis, & Sacramentis, antequam ſit monitus ab Epiſcopo, ibid num.16. 11
3 Poſt conſtitutionem Conc. Conſtantienſis non eſt vitandus, niſi fuerit nominatim denunciatus per ſententiam, ibid num 17 & ſeq. 11
3 Sacerdos notoriè fornicarius an celebrando efficiatur irregularis, ibid. n.18 12
5 Sacerdotes Græci procurantes, vel ſtudioſè negligentes oppreſſionem filiorum ſuorum deponuntur, & ſi eſt publicum, publicè puniuntur, in c Quæſitum, n 1 de pœnit & remiſſ. 391
Vide in ver. *Pænitentia publica*.
Et in ver. *Pœnitentia ſolemnis*
5 Clericus Presbytericida eſt irregularis, & perpetuo deponendus, ibid. n 17. & ſeq. 1-2
Clerici falſantes litteras Principis, vel inſerintis
Vide in ver. *Falſum*.
Clerici falſantes litteras Papæ.
Vide in ver. *Falſarius*.
5 Clericus in magno crimine deprehenſus, depoſitus, in Monaſterium detruditur, in c. Tuæ n 1 de Pœnis 158

Clericus quoad exemptionem ab oneribus.

3 Clerici volentes mittere ſua animalia ad paſcua Univerſitatis, tenentur ad onera ſtatuto Univerſitatis impoſita, in c Cùm in cunctis, n.10 de his quæ fiunt a major. parte Cap. 121
3 Secus ſi paſcua ſint ad uſum clericorum, & laicorum, ibid. numer 21 121
Vide in ver. *Collecta*.
3 An teneantur Clerici ad cuſtodiam murorum civitatis perindè ac laici, in c. Pervenit, num.9. & ſeqq uſque in fin. de Immun. Eccleſ. 629
3 Et quid in Clericis primæ Tonſuræ, ibid n.14. 629
3 Et quid in Clericis conjugatis, ibid num 16. 630
3 Clerici etiam primæ Tonſuræ gaudent immunitate a muneribus realibus, & perſonalibus, ibid n 14 629
3 Etiamſi habitum, vel Tonſuram non deferant, niſi tertio moniti contumaces extiterint, ibid n 15. 629
3 An teneantur Clerici ad refectionem murorum civitatis, ibidem num 17. 630
3 Sunt Clerici cum eorum familia immunes ab angariis, & perangariis, niſi pro vigiliis murorum, & ratione feudi, in c. Non minus, n 7. de Immunit. Eccleſ 611
3 Tenentur ad onera, quæ ratione quadam naturali ipſis rebus incumbunt, ut reficere iter ante domum, & purgare puteum neceſſarium toti viciniæ, n 12 611
3 Et vicini poſſunt hoc caſu propria auctoritate collectam indicere, ibid n 11. 611
3 Clerici, & eorum mancipia, & coloni ad ſordida munera non tenentur, ibid. nu.14 & ſeq. 612
3 Clerici ut licitè ſolvant collectas, & impoſitiones laicorum, ſex requiruntur, ibid n.1. & ſeq. uſque ad n 31. 611
3 Primò, deliberatio Epiſcopi, & Cleri, ibid n 21. 611
3 Secundò, magna neceſſitas, vel utilitas, ibid n.25 611
3 Tertiò, ut hæc neceſſitas, vel utilitas ſit communis tam laicorum quàm clericorum, ibid n 26. 613
3 Quartò, ut laicorum facultates non ſuppetant, ibidem num. 10 pag. 611
3 Quintò, ut contributio fiat ſine ulla exactione laicali, ibidem num 31 611
3 Sextò, ut Romanus Pontifex conſulatur, ibidem num.32. & 52. pag 613
3 Nullo caſu ad collectam ſunt compellendi per ſæcularem, ſed per Eccleſiaſticum judicem, de cujus foro ſunt perſonæ, licèt res ſint de foro laici, ibid n 11 613
3 An teneantur ad contributionem gabellę pro annona civitatis impoſita, ibid n 38 uſque ad n.55 613
3 Clerici ſunt membra Reipublicæ, ibid. n.40. 613
3 Declaratur, ibid. n.41. 614
3 Tenentur ad inſtructionem viarum, & pontium, ibid num 41. pag. 614
3 Contrarium, ibid n 50. 615
3 Tenentur contribuere pro conſtituendis, vel inſtaurandis muris, fontibus, & ſimilibus ad communem utilitatem ſpectantibus, ibid. n.42 614
3 Contrarium, ibid. n 50. 615
3 Tenentur ad collectam impoſitam ad redimendam vexationem, & incurſionem hoſtium patriam deprædari volentium, ibidem num 43. 614
3 Contrarium, n 45 verſ. Contraria opinio, & n. ſeqq. 614
3 Tenentur contribuere, ubi agitur de communi utilitate laicorum, & clericorum, ibid n 44. 614
3 Contrarium, ibid. n.45. verſ Contraria opinio 614
3 Quas ob cauſas Clerici non teneantur ſubire onera Reipublicæ laicalis, ibid. n.49. & 61. 615
3 An teneantur contribuere ad collectas, quæ fiunt propter peſtem in locis, ubi peſtis graſſatur, ibid. num.55 & ſeqq. uſque in fin. 616
3 Panormitani ad ſedandam populi commotionem aboleverunt gabellas, in c Noviẽ n 19. ſed vacant. 105
3 Et cùm nonnullas ſede vacante repoſuiſſent etiam ab Eccleſiaſticis perſolvendas, ſupplicatio confirmationis fuit rejecta, ibid. num 20. 105
3 Vicarius Capitularis cum Clero ſede vacante non ſupplet conſenſum Epiſcopi, ad hoc ut Eccleſiaſtici graventur gabellis, ibid. n.21. 105
1 Clerici an, & quando eximi poſſint per laicum ab obligatione legis de armis non deferendis, in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, n. 34. de conſtit 122

Clericus quoad exemptionem a ſæculari juriſdictione.

1 Clerici ſunt exempti a ſęculari juriſdictione jure humano, & Divino, in c. Eccleſia S. Mariæ, n 10. de conſtit 120
1 Clerici ad legum ſæcularium obſervantiam, quæ de Clericis, & eorum bonis expreſsè diſponunt, etiam de honeſtate non tenentur, ibid n 11. 121
1 Clerici an edicto Principis ſæcularis de armis non deferendis ligentur vi coactiva, ibid n.25 121
1 Et an vi directiva rationis, ibid n.6. 121
1 Clerici cum armis reperti an poſſint a Curia ſæculari armis ſpoliari, ibid. n 26. 121
1 Arma Clerico ablata a Curia ſæculari an ſint ei reſtituenda, ibid. num 28. 122
Vide in ver *Clericus quoad delicta*.
Et in ver. *Conſuetudo quoad forum*.
Et in ver *Laicus quoad immunitatem Eccleſiarum*.
Et in ver *Clericus quoad fori privilegium*.
Et in ver. *Statutum laicorum*.
1 Clerici an ſint membra Reipublicæ, & veniant populi appellatione, in c Eccleſia S Mariæ, de conſtit n 29 122
1 Clericis non licet judicem ſæcularem adire pro licentia deferendi arma, ibid. n 30. 122
1 Clerici an, & quomodo eximi poſſint per laicum ab obligatione legis de armis non deferendis, ibid. n.34 122
1 Juriſdictionem judicis Laici non poteſt Clericus prorogare, in c. Significaſti, n 77. de elect 221
3 Clerici ſunt laicis ſuperiores, & exempti ab eorum juriſdictione, in cap. Cùm in cunctis, num 19 de his, quæ fiunt a major parte Cap 121
3 Clerici etſi ſint membra Reipublicæ, non tamen ligantur ſtatutis Univerſitatis laicalis, ibid n.22 121
1 Coercitio Clerici eſt juriſdictionis merè ſpiritualis, quæ non cadit in laicum, in cap Magnus, num.40 de obligat ad ratioc. 403
1 Declaratur, ibid n 56. & ſeq 404
1 Exemptionem Clericorum Eccleſia poteſt declarare in aliquibus caſibus non ſuffragari, ib d. n 58 404
2 Clerici ſunt res ſpirituales, & ante omnem humanam conſtitutionem exempti a juriſdictione Imperatoris, in cap Nullus, n.2 & 4 de foro comp.et. 21
2 Laicis quanta unique, & qualimcumque fulgeant dignitate, non licet Clericos judicare, in cap Cùm non ab homine, num 7 de judic. 10
2 Clerici etiam primæ Tonſurę non poſſunt a ſæculari poteſtate judicari, ibid n 11. 10
2 Clericus in crimine deprehenſus non poteſt capi a curia ſæculari, niſi auctoritate Prælatorum, ibid n 12 10
2 Clericorum exemptio a ſæculari poteſtate non tantùm Canonicis ſanctionibus, ſed etiam Divina ordinatione fuit conſtituta, ibidem num 6. & num 6 14
2 Et Papa ſolus poteſt hujuſmodi exemptionem limitare, ſeu declarare, ibid num 67 14
5 Clericus natus in terris Principis laici dicitur eſſe originarius, & naturaliter de dominio, & ditione ipſius Principis, in cap Ad falſariorum, n.10 de crimin falſi 14
5 Non tamen contra eum dici poteſt committere crimen læſæ majeſtatis, ibid num 21 14
5 Clericus deprehenſus in enormitatibus, & captus ſine habitu, & tonſura, remittendus eſt ad judicem Eccleſiaſticum, in cap. Contingit, il ſecondo, n 11 de ſent ex com 40
5 Cler... habent juris aſſiſtentiam ſuper omni ... exemptione a la-

ſæculari poteſtate, ibid. n. 21. 369

2 Clericus an generaliter, & indiſtinctè coram proprio Epiſcopo ſit conveniendus, in cap. Si quis, n. 9. & n. ſeqq. uſque ad n. 27. de foro compet. 35

Clericus incorrigibilis.

2 Clericus depoſitus incorrigibilis per curiam ſæcularem comprimitur, in cap. Cùm non ab homine, num. 1. num. 25. & 29. de Judic. 9

2 Eccleſia optat hominis ſalutem, & non interitum; ideò gradatim emendando procedit, & non fulminat degradando, ibid n. 2. 9
Vid. in ver. *Clericus quoad degradationem, & traditionem curiæ ſæculari.*

2 Clericus depoſitus, & incorrigibilis, an ſtatim efficiatur de foro ſæculari ante actualem degradationem, & traditionem, ibidem num. 25. & ſeqq. 11

2 Et quid ſi notoriè conſtet de incorrigibilitate, ibid. n. 27. 11

2 Clericus etiam non depoſitus, qui tertiò monitus ingerit ſe enormitatibus, perdit ipſo jure privilegium Clericale, ibid. num. 26. 11

2 Incorrigibilis an ſit Clericus, cognoſci debet per Judicem Eccleſiaſticum, ibid. num. 28. 11

2 Clericus depoſitus, & incorrigibilis ita demum comprimendus eſt per curiam ſæcularem, ſi Eccleſiæ de facto non habeat ultra quid faciat, ibid. num. 29. & 97. 11

2 Et quis dicatur incorrigibilis, ibid. d. n. 19. & n. 33. 34. & 39. 11

2 Clericus incorrigibilis ut tradi poſſit curiæ ſæculari, qui gradus ſint ſervandi, quando pœna incipit a crimine, ibid. n. 34. 11

2 Et quid ſi pœna incipiat a contumacia, ibid. num. 35. 12

2 Incorrigibilis quis dicatur, ibid. num. 96. 16

2 Clericus incorrigibilis non eſt tradendus curiæ ſæculari, niſi prius Eccleſia ſit experta omnes modos correctionis, ibidem n 98. 16

5 Clericus incorrigibilis quando perdat privilegium fori, in c. Contingit, il ſecondo, n 18. de ſent. excomm. 369

5 Clericum incorrigibilem Prælatus incarcerare poteſt, & debet, in c. Ut famæ, n. 1. de ſent. excomm. 350

Clericus quoad irregularitatem.

5 Clericus pro defenſione vitæ poteſt invaſorem occidere, ſecus pro defenſione rerum, in c. Interfeciſti, n. 17. de homicid. 122

5 Pugnans etiam contra Saracenos irregularis eſt, ſi aliquem illorum occidit, & in dubio abſtinebit, in cap. Petitio, num 1. de homic. 139

5 In bello juſto poſſunt adeſſe, & hortari, ſed non propria manu pugnare, ibid. num. 2. 139

5 In bello juſto poſſunt deferre arma defenſiva tantùm, ibidem num. 3. 139

5 Interficiens Clericum ob neceſſariam proximi defenſionem non eſt excommunicatus, ibid. num. 5. 139

5 In bello juſto ex percuſſione etiam cum ſanguinis effuſione citra mortem non fit irregularis, ibid num. 14. 140
Vide in ver. *Irregularitas.*

5 Non licet Clerico pro rebus conſervandis latronem interficere, licèt aliter res conſervari non poſſint, in c. Suſcepimus, n. 5. & 7. uſque in fin. de homicid. 125

5 Occidens furem, vel ſpoliatorem pro neceſſaria rerum defenſione an efficiatur irregularis, ibid. n 7. uſque in finem, pag 125

5 Clerici ſæculares, & Monachi quoad irregularitatem contrahendam non differunt, ibid. num. 9. 125

5 Latronem capere, & ligare licitum eſt etiam Clerico, dummodò id fieri poſſit ſine homicidio, & gravi ſanguinis effuſione, ibid. num. 10 125

5 Licitum eſt Clerico proſequi delinquentem uſque ad ſatisfactionem damni, & non ultra, ibid. num. 12. 126

5 Non licet Clerico ob res ſuas tranſitorias armis ſe tueri, & interficere ſpoliatorem, licèt hoſtis fortior ſit, & ſine armis impetat, & ſpoliet, ibid. n. 13. 126

5 Valerii Reginaldi opinio, quòd pro ſalvandis rebus trium, vel quatuor ducatorum liceat clerico furem occidere, reprobatur, ibid. num. 14. 126

5 Licet Clerico res proprias manuum injectione, baculo, & gladio defendere, dummodò non procedat ad ſæva, ibid. numer. 27. 127

5 Occidens, aut cauſam præbens occiſioni pro defenſione perſonæ, & rerum, an, & quando incurrat irregularitatem, ibid. num 28. 127

5 Clericis prohibentur omnia illa, ex quibus ſequitur, vel ſequi poteſt vitæ amiſſio, vel ſanguinis effuſio, in c. Sententiam, n. 1. Ne Cler vel Monach. 681
Vide in ver. *Clericus quoad judicium ſanguinis.*

5 Irregularis efficitur Clericus equitans, ſi equus diſrupto fræno hominem prætereuntem occiderit, in cap. Quidam, num. 7. de homicid. 141

5 Caſus non imputatur danti operam rei licitæ, ibid. n 8. 141

5 Clerici non debent movere arma corporalia, etiam contra hoſtes, nec propria perſona pugnare, ſed tantùm adeſſe, & hortari, in c. Per tuas, il primo, n. 40. de Simon. 55

Clericus quoad judicium ſanguinis.

3 Clericis prohibentur omnia illa, ex quibus ſequitur, vel ſequi poteſt vitæ amiſſio, vel ſanguinis effuſio, in c. Sententiam, n. 1. Ne Cler. vel Monach. 681

3 Clericus nec dictare, nec proferre ſententiam ſanguinis debet, nec quicquam aliud exercere, per quod ad vindictam ſanguinis tendatur, nec purgationi vulgari opem ferre, ibidem numero 2. 681
Vide in ver. *Clericus quod irregularitatem.*
Et in ver. *Irregularis.*

Clericus quoad horas Canonicas.

3 Clerici ceſſantes a Divinis Officiis, tenentur ad reſtitutionem fructuum, in cap. Ad audientiam, num. 31. de Cleric. non reſiden. 62

3 Clerici in minoribus non Beneficiati an teneantur ad horas Canonicas, in cap. Presbyteri, numer. 26. & ſeqq. de celebrat Miſſar. 574
Vide in ver. *Horæ Canonicæ.*

3 Clericus an peccet, qui dum eſt in officiis, cogitat ſuper aliquo bono ſpirituali, vel temporali, in cap. Dolentes, n. 52. de celebr. Miſſar. 585

5 Et quid ſi non intelligat, quæ ibi dicuntur, vel leguntur, ibidem num. 53. 585

3 Et quid ſi nimium fatigatus ſpiritu de aliis cogitet, ibidem numer. 54. 585

Clericus quoad negotia ſæcularia.

3 Clerici dignitatem, vel perſonatum habentes, aut Presbyteri excommunicati ſunt poſt duos menſes a die, quo inceperunt leges, vel medicinam audire, in c. Super ſpecula, num. 17. Ne Cler. vel Monach. 684

3 Parochi non Presbyteri, qui leges audiunt, vel medicinam, non ligantur Conſtitutione c. Super ſpecula, niſi Eccleſiæ fuerint Plebaniæ ſub ſe Capellas habentes, in quibus inſtituuntur Clerici perpetui, ibid. n. 16. 684

3 Clerici ſæculares prohibiti ligantur ubivis audiant, ibid numer 23. 685

1 Poteſt Clericus ſui beneficii fructus vendere, & locare, in cap. Cùm pridem, n. 110. de Pactis. 656

3 Clericus, & laicus poſſunt ſimul deputari executores in teſtamento, in c. Joannes, n. 4. de Teſtam. 286

3 Clerici, & Religioſi deputati poſſunt eſſe executores in teſtamento etiam ad non pias cauſas, ibid. num. 11. 286

1 Clerici non poſſunt eſſe Procuratores, nec Advocati in foro ſæculari, niſi pro Eccleſia, miſerabilibus perſonis, conſanguineis, & quorum negotia de jure gerunt, in c. Magnus, n 2. de oblig. ad ratioc. 484

1 Secus in foro Eccleſiaſtico, ibid. n. 3 484

1 Non prohibentur Clerici unum negotium laicorum in foro ſæculari procurare, ibid. num. 4 484

1 An poſſint eſſe Coadjutores, ibid. num. 5. 494

1 Poſſunt emere fructus Eccleſiæ ad tempus, ibid. num. 6. 485

1 Prohibentur adminiſtrationes ſuſcipere, ſed non prohibentur eligi dum tolerantur, ibid. num. 13. 485

1 Debent tamen ſuſpendi ab executione Ordinum, quouſque rationes reddiderint, ibid. num 14 485

1 Patrocinari poſſunt pro miſerabilibus perſonis etiam divitibus, quæ Advocatum non reperiunt, in c. Significantibus, num. 55. de offic. Delegat. 541

3 Clerici in ſacris compellendi ſunt per Beneficiorum ſubtractionem, ut deſiſtant a Tabellionatus exercitio, in c. Sicut te, n. 1. Ne Cler. vel Monach. 675

3 Clerici etiam in ſacris, ſi egeant, poſſunt honeſtam negotiationem exercere, ac proindè etiam Tabellionatus officio uti, ibidem num. 11 & 21 676

3 Negotiari non licet Clericis habentibus undè vivant, ſive ex Beneficia, ſive ex patrimonio, ibid. num. 28. 677

3 Patrocinari poſſunt Clerici pro defenſione miſerabilium perſonarum, ſed tamen gratis, in cap. Multa, num. 5. Ne Clerici, vel Monachi. 653

3 In cauſa ſanguinis non poſſunt eſſe Advocati etiam pro reo, ibid. num 16. 654

3 Artificiolo, vel agricoltura ſibi victum parent, ibid. n 26. 654

3 Alienarum poſſeſſionum conductores, vel adminiſtratores eſſe non poſſunt avaritiæ cauſa; ſecus ad ſui, & ſuorum ſuſtentationem, ibid. num. 29. & 43. 655

3 Locare poſſunt animalia, quæ habent ex decimis, vel ſucceſſione, aut aliàs ſibi data, & eorum fructus vendere, ibid. n. 30. & 44. 655

3 Item ſi habeant paſcua, poſſunt emere animalia, ut illa depaſcant ad ſuſtentationem ſuam, ſuorum, & pauperum, ibidem num. 31. & 35. 655

3 Secus ſi emant, ut tradant ad crementum, ibid. num. 32. 655

3 Item ad ſui, & ſuorum ſuſtentationem poſſunt emere equi pullum nutriendum, & tabulam pingendam, ut carius vendant, ibidem num. 33. 655

3 Item poſſunt agros ſuos opera laicorum colere abſque reatu illicitæ negotiationis, ibid. num. 34. 655

3 Item poſſunt pro ejuſmodi culturæ uſu boves, & alia animalia neceſſaria coemere, illorumque fœtus juſto pretio, atque honeſta ratione vendere, dummodo tamen, &c. ibidem num. 36. & 40. 655

3 Item poſſunt arborum folia in eorum bonis exiſtentium laico concedere ad medietatem lucri ex bombicibus provenientis, ibidem num. 37. & 41 655

3 Item poſſunt ſuarum arborum foliis arti ſericæ operam dare pro ſua, & familiæ ſuſtentatione, cum perſonis tamen non ſuſpectis, & de licentia Epiſcopi, ibid. num. 42 655

3 Item poſſunt ob ſuam, ſuæque familiæ neceſſitatem terras Eccleſiaſticorum conducere, non autem laicorum, niſi ex mera præcisè neceſſitate, ibid. num. 43. 655

3 Clerici minorum Ordinum ſi competens beneficium non habeant, an poſſint eſſe Advocati, ibidem numero 82. & 96. pag. 657

3 Clerici in ſacris, & minoribus Beneficiati in multis æquiparantur, in c. Presbyteri, n. 18. de celebr. Miſſar. 573

3 Clericis, vel Monachis non licet lucri cauſa negotiari, c. Secundum n. 1. & 8. Ne Cler. vel Monach. 662

3 Clericus negotiator mortaliter peccat, & ſi monitus non deſiſtat, debet excommunicari, ibid. n. 4. 662

3 Non licet Clericis aliorum poſſeſſiones conducere, niſi urgente ne-

neceſſitate, ibid. num 11 662
1 Clericus in ſacris, vel minoribus Beneficiatus in foro ſæculari poſtulare non debet niſi pro ſe, vel pro ſua Eccleſia, vel miſerabili perſona, in c Clerici, n.1. de poſtul. 670
1 Opprobrium eſt Clericis, ſi ſe peritos diſceptationum forenſium oſtendunt, ibid num.2 670
1 Clerici in minoribus non Beneficiati non prohibentur eſſe Advocati etiam pro laico in foro ſæculari, ibid. num 3. 670
1 Et quid ſi aliundè habeant, unde commodè vivere poſſint, ibid. num.5. 670
1 Et quid in Clerico in ſacris non Beneficiato, & indigente, ibidem num 6. 670
1 Clerici etiam in ſacris, & Beneficiati coram Eccleſiaſtico judice etiam pro laico patrocinari non prohibentur, ibid. n 7. 670
1 An poſſit Clericus Advocatus ſalarium exigere, ibidem n.8. 671
1 Clerici quamvis generaliter prohibeantur eſſe Advocati, tamen unum negotium adminiſtrare non prohibentur, ibid. n.9. 671
1 Clerici in ſacris non Beneficiati poſſunt in foro ſæculari eſſe Advocati pro negotiis, & cauſis Eccleſiaſticis, ibid. nu 10. 671
1 Clericus poteſt pro Clerico eſſe Advocatus in foro ſæculari, ibid. num.12. 671
1 Non prohibetur Clericus in ſacris, & Beneficiatus domi conſulere etiam in ſcriptis, ibid. num.20. & n. ſeqq. 671
6 Clericus vacans rei mechanicæ, vel ædificationi, an dicatur rei illicitæ operam dare, in cap Quidam, numer 4 de homic 141
6 Clericis opus rurale permiſſum eſt, ibid n 5. 141

Clericus quoad nomen, & dignitatem Clericalem

1 Clerici an ſint membra Reipublicæ, & veniant Populi appellatione, in c. Eccleſia S. Mariæ, n.29 de conſtit. 121
3 Sunt laicis ſuperiores, exempti ab eorum juriſdictione, in cap. Cùm in cunctis, num. 19. de his quæ fiunt a major. par Capituli. 121
3 Etſi ſint membra Reipublicæ, non tamen ligantur ſtatutis Univerſitatis laicalis, ibid. num.22. 121
4 An appellatione Clericorum veniant Canonici, & dignitates obtinentes, in materia odioſa, & reſtringibili, in c. Bonæ memoriæ, n.5. de poſtul Prælator. 211
3 Nomen Clericorum eſt generale, & comprehendit parvos, & magnos, ibid. num 8. 211
3 Appellatione Clericorum veniunt etiam conſtituti in minoribus ordinibus, in c Non liceat, n 6. de præb. 68
3 Clerici tanquam dignores ſunt præmittendi, ubi fit ſermo de Clericis, & laicis, in c. Joannes, n.2.de teſtam. 286
3 Sunt Clerici humaniter tractandi, ne alii deterreantur a Clericatu, in c. Cùm percuſſio, n 3 de Cler. ægrot. 286
3 Dicuntur Milites Eccleſiæ, ibid num 6. 286
3 Appellatione Clericorum Regularium non comprehenduntur Monachi, & Moniales, in cap. Non amplius, num 8. de inſtitut. 172
4 Clerici ſunt membra Reipublicæ, in cap. Non minus num.40. de Immun. Eccleſ. 633
3 Declaratur, ibid n.49. 635
3 Clerici primæ Tonſuræ etiam non Beneficiati dicuntur Milites Dei, in cap Multa, num.88. Ne Cleric. vel Monach. 657
3 Et coronam habent ab inſtitutione Eccleſiæ, antequam eſſent tituli beneficiales, ibid num 89 658
3 Nec ſunt de corpore Reipublicæ mundanæ, ſed Eccleſiæ, ibidem num. 90. 658
3 Clerici in ſacris, & minoribus beneficiati, in multis æquiparantur, in c. Presbyter, n 18 de celebr. Miſſar. 573
1 Clericorum appellatione in materia feudali veniunt Clerici etiam Regulares, & Epiſcopi, etiamſi vocetur Clericus major natu, in c. Quæ in Eccleſiarum, n.91. & 93 de conſtitut. 103
3 Clericorum genus habet ſub ſe duas ſpecies, ideſt Clericos ſæculares, & Religioſos, & appellatione unius non venit alter, in c. Sanè, num 19 de Regular. 355
1 Dignitas nulla ſæcularis Sacerdotio adæquatur, in c. Cùm non ab homine, num.8. de judic. 10
5 Clericorum appellatione veniunt Clerici minorum Ordinum, in cap. Si quis Presbyter, numer. 5. de Cleric. excomm. miniſtran. 192
5 Clerici omnes dici poſſunt Sacerdotes, in c. Nulli, nu 4. de Reb. Eccleſ. non alien. 222

Clericus quoad obedientiam, & ſubjectionem Epiſcopo.

1 Clerici non poſſunt cogi ab Epiſcopo ad præſtandum aliquod ſervitium non expreſſum in jure, in cap Conquerente, num.8 de off. Ordinar. 586
1 Clerici, & laici quantumcunque potentes tenentur Epiſcopo ad cannonicam obedientiam, ibid. num 11 587
3 Clericus ſæcularis tranſire poteſt ad Religionem non petita Epiſcopi licentia, imò & ipſo contradicente, in cap Licèt, n 18. de Regular 393
3 Epiſcopus tamen poſſet eum repetere, ſi Eccleſia gravem pateretur jacturam, licèt tranſiviſſet de ejus licentia, ibidem num. 29. 393

Clericus quoad officium Clericale.

1 Clerici officium in ſpiritualibus conſiſtit, in cap Cùm pridem, n.98. de pactis. 645
1 Clerici inferiores qualiter teneantur laicos excedere in cognitione diſtincta fidei, in cap. Firmiter, num. 21 & 50 de Summa Trinit 5
1 An liceat Clericis explicitæ cognitioni articulorum fidei præponere alia opera pietatis, aut alias ſcientias, ibidem numer 22. 5
1 An ſufficiat Clericis habere fidem implicitam de articulis ab Eccleſia diffinitis, ibid num 50. 8
1 Clerici debent eſſe ſancti, & in ſuis actibus relucere, in c Inter alia, n 96. de Immunit. Eccleſ. 642
5 Clerici a laicis diſcernuntur in modo Tonſuræ, in veſtimentorum forma, & negociorum qualitate, in c Contingit, il ſecondo, n.3. de ſent. excomm. 308

Clericus quoad Ordines.

1 Clericus non exiſtens in ſacris, olim non poterat aſſumi ad beneficium curatum, niſi diſpenſativè, in cap. Præterea, num 7. de ætat & qualit 329
1 Beneficium ſimplex obtinens compellitur ſuſcipere Ordines ſacros ſuis beneficiis non annexos ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, in capit. Quæris, numero 1 de ætat. & qualitat. 411
1 Etiamſi beneficium ſit modici valoris, ibid. num.4. 411
Vide in ver *Ordines*.
1 Numeroſam Clericorum multitudinem quibus, ex cauſis expediat compeſcere, in cap Cùm ſit ars, numer. 14. de ætat & qualit. 435
3 Numerum Clericorum augere favorabile eſt, in cap. Cùm ſecundùm, n 30. de præbend 51
3 Clerici non Beneficiati habentes de patrimonio unde vivant, licitè poſſunt ad ſacros Ordines promoveri, in c Epiſcopus, n. 17. de præbend. 71
3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid num.24. 72
1 Clerico non arctato ratione tituli an poſſit ob occultum crimen prohiberi aſcenſus ad Ordines, in cap Ex tenore, num.11 de tempor. ordin. 359
1 Clerici præſertim in ſacris conſtituti minùs capaces reperti, poſſunt ab Epiſcopo ſuſpendi ab executione Ordinum, ibidem n 17. 361
5 Filius habens patrem divitem poteſt promoveri ad ſacros Ordines abſque patrimonio, in cap Quoniam, numer. 10 de magiſtr. 80
5 Contrarium, ibid. num. 11. 80

Clericus quoad privilegium.

5 De privilegio Clericali ſecundum Canones eſt judicandum, nec ſuper eis ſtandum eſt legibus, ſtatutis, vel conſuetudinibus laicorum, in cap Perpendimus, num. 11 de ſentent. excommun. 335

Clericus quoad privilegium fori, & Canonis.

1 Clerici primæ Tonſuræ gaudent privilegio Canonis, & fori jure Divino, in cap. Cùm contingat, num.82. & 112. de ætat & qualit. 424
1 Clericus minorum Ordinum poteſt retrocedere, & pro laico ſe gerere, & omnibus privilegiis clericalibus ſe exuere, ibidem num.131. 430
1 Clerici an ſint membra Reipublicæ, & veniant populi appellatione, in c. Eccleſia S Mariæ, n 29 de conſtit 122
1 Clericus primæ Tonſuræ, qui beneficium Eccleſiaſticum a ſe poſſeſſum reſignavit, reſervata ſibi penſione, an gaudeat fori privilegio, licèt habitu, & tonſura non incedat, in c. Ad audientiam, il 2. n 121. & 127. de Reſcript. 184
1 Conſtitutio Clementis VII admens in criminalibus privilegium fori Clericis dominii Republ. Venetæ, refertur, ibidem num. 122. 184
1 Clericus percuſionem obtinens an veniat appellatione Clerici non beneficiati, de quo prædicta conſtitutio loquitur, ibid num. 121. 184
1 Clericis indultum eſt fori privilegium jure Divino, ibidem num. 126 184
1 Clericus Beneficiatus gaudet privilegio fori, licèt Clericalem habitum, & tonſuram non deferat, & Eccleſiæ non inſerviat, in c Inter cæteras, n 3 de Reſcript 187
1 Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura, deliquit, & poſtea habitum, & tonſuram ſumpſit, & Eccleſiæ inſervit, gaudet privilegio fori, niſi reaſumpſerit habitum in fraudem, in c Magnus, n.20. de obligat ad ratioc 439
1 Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura dedit mandatum ad committendum delictum, quod fuit commiſſum, poſtquam habitum, & tonſuram aſſumpſit, & Eccleſiæ inſervivit, gaudet privilegio fori, niſi reſumpſerit habitum in fraudem, ibid. num 14. 473
1 Clericus hæres laici conventi in foro ſæculari an teneatur ibi cauſam proſequi, ibidem numero 58 & 61. verſ Non obſtat. 491
1 Clericus primæ tonſuræ incorrigibilis non poteſt puniri a judice laico, antequam fuerit traditus curiæ ſæculari prævia declaratione Eccleſiaſtici ſuper delicto, ibid num 68 491
1 Clericus aſſaſſinus poteſt a judice laico puniri etiam abſque alia degradatione, requiritur tamen declaratio Ordinarii ſuper qualitate aſſaſſinii, ibid n 60. 493
1 Clericus immiſcens ſe enormitatibus an perdat privilegium fori, ibid num.81. 445
1 Clericus non inſerviens Eccleſiæ cui Epiſcopus beneficium contulit, dum detineretur in carceribus curiæ ſæcularis, puniri poteſt a judice laico, etiam pœna corporis afflictiva, ibidem num.87. 495
2 Clericus in quatuor caſibus hic expreſſis, & in aliis pluribus coram judice ſæculari conveniri poteſt, in cap Nullus, num 3 de foro compet. 41
2 Clericus ut in fori privilegio gaudeat, quæ requirantur ex Concilio Tridentino, in cap Si quis, numer 19. de foro compet 15
2 Clericus ſi habitum a ſe geſtari ſolitum aliqua occaſione ad breve tempus depoſuerit, non ideo fori privilegium amittit, ibidem num 20. 15
1 Monitio non requiritur, ut Clericus carens qualitatibus a Concilio Tridentino requiſitis fori privilegium amittat, ibidem num 21 15
2 Clericus in minoribus habitum, & tonſuram deferens, & Eccle-
ſiæ

ſiæ inſerviens, licèt ſine mandato Epiſcopi, gaudet fori privilegio, ibid. num.22. & ſeqq. 36
2 Idem ſi inſerviat alteri Eccleſiæ, quam cui Epiſcopus mandavit, ibid. num.23. 37
2 Clericus beneficio privatus ex Bulla Sixti V. eo quòd habitum, & tonſuram non detulerit, fori privilegium non amittit ante latam a judice Eccleſiaſtico declaratoriam ſuper facto, ibid. n. 24. & ſeqq. 37
2 Clericus Beneficiatus ſolitus incedere in habitu, & tonſura, licèt aliquando talem geſtationem intermiſerit, non incidit in pœnam privationis Beneficii ex Bulla Sixti V. ibidem numer. 26. 37
2 Clericus primæ tonſuræ de Capella Sacerdotali inſtitutus an gaudeat privilegio fori, licèt illius poſſeſſionem ob litem ſibi motam non acquiſierit, ibidem numer. 27. & ſeqq. uſque ad num.45. 37
2 Clerici ante Concilium Tridentinum an deberent eſſe in Eccleſia intitulati, aut illius ſervitio adſcripti, ad hoc ut fori privilegio gauderent, ibid. n.40. & ſeq. uſque ad n.60 38
2 Clericus Eccleſiæ deputatus, qui ad ſacrificium quotidianum non acceſſerit, pro Clerico non habetur ex Concilio Toletano, ibid. num.42. 38
2 Clericus non beneficiatus ſolitus Eccleſiæ inſervire, & in habitu, & tonſura incedere, ſi noctu, vel interdiu in habitu laicali deprehendatur cum armis, an fori privilegio gaudeat, ibid. nu. 45. & ſeqq. uſque ad n 59. 38
2 Clericus beneficiatus ex Concilio Tridentino fruitur fori privilegio, licèt habitum, & tonſuram non deferat, ibidem num. 46. 38
2 Clerici cœlibes de jure communi etiam non beneficiati ante monitionem gaudent privilegio fori, licèt in habitu non incedant, Clerici conjugati ſecus, ibid. num 47. 39
2 Sed hæc differentia ſublata eſt a Concilio Tridentino, ibidem num.48. 39
2 Clericis non habentibus requiſita Concilii Tridentini non adimitur perpetuò privilegium fori, ſed ſuſpenditur ad tempus, ib. num.49. 39
2 Clericus deferens ad breve tempus veſtes virgatas, & partitas, non incidit in pœnam Clem. Quoniam de vita, & honeſt. Cler. ibid. num.56. 39
2 Clerici incedentes in habitu, vel tonſura, de jure communi gaudebant privilegio fori, licèt Eccleſiæ non inſervirent, ibidem num.60. 40
2 Clerici quamvis fori privilegio non gaudeant, tamen puniri poſſunt ab Epiſcopo præveniente, ſi pro Clericis adhuc publicè ſe gerant, ibid. num.75. 42
1 Clericus, qui cum vidua de facto matrimonium contraxit, & eam cognovit, an privilegio Clericali gaudere debeat, in cap. Nuper a nobis, n 20. uſque ad n.29. de Bigam. 504
1 Quid in Clerico minorum Ordinum, ibid. num.21. 504
1 Et quid in conſtituto in ſacris, ibid. n 28. 504
1 Clericus fori privilegio nec expreſsè, nec tacitè renunciare poteſt, in c. Magnus, n.48. de oblig. ad ratior. 490
1 Declaratur, ibid. num.56 & 59. 491
2 Fori privilegio quænam perſonæ præter Clericos gaudere debeant latiſſimè diſcutitur in c. Nullus, a num. 16. uſque in finem de for. compet. 45
1 Fori privilegium conceſſum eſt Clericis propter characterem, qui e perſona non egreditur, ibid. num.36 & 41. & in cap. Nuper a nobis, n.36. de Bigam. 506
2 Fori privilegium quas ob cauſas a Concilio Tridentino fuerit limitatum, in c. Si quis, n 73. de for. compet. 41
3 Clericus non habens requiſita Concilii Tridentini, quamvis non gaudeat privilegio fori, tamen ſi gerat ſe pro Clerico, poteſt puniri etiam ab Epiſcopo, & eſt locus præventioni, in c Odoardus n.25. de ſolut. 240
3 Privilegio fori expreſsè renunciare non poteſt Clericus etiam cum juramento: poteſt tamen tacitè, habitum, vel tonſuram non deferendo, aut Eccleſiæ non inſerviendo, ibid. n 72. & 78. 242
Vide in verb. *Laicus in fraudem factus Clericus, vel Profeſſus.*
Et in ver. *Forus.*
Et in ver. *Eugeniana Conſtitutio.*
Et in ver. *Penſionarius.*
Et in ver. *Iudex Laicus in Clericos.*
3 Clerici primæ tonſuræ in Eccleſia militanti gaudent privilegio Canonis, & fori jure Divino, in c. Cùm contingat, nu. 82. & 112. de ætat. & qual. 424
5 Clericum pedibus Percutiens, vel perfundens aqua, aut in eum ſpuens, vel ejus veſtem frangens, excommunicatus eſt, in c. Nuper, n.31. de ſent. excomm. 346
5 Clericum cogens per metum ad ſe redimendum, vel exeundum domo, ut ipſam occupet, excommunicationem non incurrit, ibid. num.11. 344
5 Clericus ſi a Prælato ſuo tertiò monitus non reaſſumit habitum, & tonſuram, perdit privilegium Clericale, in c. Contingit, il 2. n.1. de ſent. excomm. 368
5 Clericus quamvis habitum, & tonſuram dimittat, & negotiis ſæcularibus ſe immiſceat, non perdit privilegium Canonis, niſi tertiò monitus noluerit ſe emendare, ibidem num 2. 368
5 Clericus non poteſt verbis renunciare privilegio canonis, nec fori; poteſt tamen facto ipſo, ibid. n.5 368
Vide infra *Clericus per dimiſſionem.*
5 Clericus dimiſſo habitu ſe enormitatibus ingerens perdit privilegium Canonis, in cap. Perpendimus, nu. 2 & 13. de ſentent. excomm. 334
5 Sed non privilegium fori, ibid. n 4. 5. & 17. 334
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n.15. 335
5 Clericus, qui dimiſſo habitu ingreditur bellum, vel aggreſſiones, captus debet reſtitui Eccleſiaſtico judici, ibidem numer.4. 334
5 Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura immiſceet ſe enormitatibus, poteſt puniri per judicem ſæcularem, licèt non fuerit ter monitus, ſecundum unam opinionem, ibidem numer 5. 334
5 Saltem ſi in enormitatibus diù perſeveravit, ſecundum aliam opinionem, ibid num.7. 335
5 Contrarium, ibid. num 8. 335
5 Privilegium Canonis quo jure inductum fuerit, ibidem numer. 9. 335
5 Faciliùs perditur, quàm privilegium fori, ibid. d. n.9. 335
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, n.16. 335
3 Clericus ut gaudeat fori privilegio quoad perſonam, inſpicitur in quo ſtatu reperiatur, cum judex laicus incipit eum diſtringere, in c. Joannes, n.5. de Cler. conjug. 25
5 Clerici, qui dimiſſo habitu, & tonſura ingerunt ſe enormitatibus an, & quando perdant privilegium Clericale, in cap. Perpendimus, numer. 12. & ſeqq. uſque in finem, de ſentent. excommunic. 335
5 Quid de privilegio Canonis, ibid. n.13. 335
5 Et quid de privilegio fori, ibid. n.15. & 16. 335
5 Clerici habitum Clericalem dimmittentes ex vanitate, vel negligentia, non perdunt privilegium Canonis ante trinam monitionem; ſecùs ſi ex iniquitate, vel malitia, ibidem numer. 14. 335
5 Clericus per dimiſſionem habitus, & tonſuræ ante trinam monitionem non perdit privilegium fori, in c. Contingit, il ſecondo, n.6. & 9. de ſent. excomm. 368
5 Nec privilegium Canonis, ibid. n. 10 & 13. 368
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n 25. 370
5 Et monitio fieri non poteſt per judicem ſæcularem, vel alium, ſed per Epiſcopum, vel alium Prælatum habentem Epiſcopalem juriſdictionem, ibid. num.7. 368
5 Nec ſufficit una monitio pro omnibus, ſed debet eſſe trina, ibid. num 8. 368
5 Clericus, qui dimiſſo habitu, & tonſura immiſcet ſe negotiis ſæcularibus, non perdit privilegium immunitatis ab oneribus laicalibus, niſi ter monitus a negotiationibus non abſtineat, ibid. num.11. 368
Sacerdos an gaudeat, &c.
Vide in ver. *Sacerdos.*
5 Clericus deprehenſus in enormitatibus, & captus ſine habitu, & tonſura, remittendus eſt ad judicem Eccleſiaſticum, ibidem num. 14 369
5 Clerici etiam in ſacris per annum exercentes artem joculatoriam, vel hiſtrionum, perdunt ipſo facto privilegium Clericale, ſed ſi breviori tempore, requiritur trina monitio, ibidem num. 15. 369
5 Clericus qui miles efficitur, & ſæva exercet, perdit ipſo facto privilegium Clericale, ibid. n.16. 369
5 Clericus minorum Ordinum non beneficiatus, niſi habitum, & tonſuram deferat, & Eccleſiæ inſerviat, ex Concilio Tridentino fori privilegium perdit, ſine alia monitione, ibidem numer.25. 370
5 Clericus ut laicus incedens tertio monitus non reſipiſcens perdit privilegium Clericale, in cap. In audientia, num. 1. de ſent. excomm. 336
5 Clericus, qui depoſito habitu arma militaria geſtat, non perdit privilegium Clericale ante trinam monitionem, niſi etiam ſævis enormitatibus ſe immiſceat, ibid. n.2. 336
5 Qui in habitu, & tonſura, & cæteris ut laici converſantur, deprehenſi in maleficiis, puniri poſſunt a judice ſæculari, in c. Ex parte, il terzo, n.1 de privil. 277

Clericus quoad privilegium cap. Odoardus.

3 Clericus, qui non eſt ſolvendo, non debet excommunicari, nec aliter moleſtari, præſtabit tamen cautionem ſaltem juratoriam de ſolvendo, cùm pervenerit ad pinguiorem fortunam, in cap. Odoardus, n.2. de ſolut. 238
3 Clericus pro debito civili excommunicari poteſt, ſi contumaciter reſiſtat præcepto judicis de ſatisfaciendo, ſed non debet carceribus mancipari, ibid. n 3. 238
3 Sed ex Concilio Tridentino excommunicari non debet niſi in ſubſidium, ibid. n.4. 238
3 Milites armatæ, legalis, & cœleſtis militiæ æquiparantur quoad beneficium, ut non conveniantur, niſi in quantum facere poſſunt habita ratione ne egeant, ibid. n.19. 240
3 Clerici etiam primæ tonſuræ gaudent beneficio cap Odoardus, ibid. n.20. 240
3 Quamvis non ſint beneficiati, nec habitum, & tonſuram deferant, vel alicui Eccleſiæ inſerviant, ibid. num.21. 240
3 Tridentinum Concilium c.6. ſeſſ. 23 non ademit Clericis non habentibus requiſita, niſi privilegium fori. Privilegium vero cap. Odoardus, & reliqua remanſerunt in diſpoſitione juris communis, ibid. n.22. 240
3 Clericus conjugatus gaudet privilegio fori, & Canonis, ſed non privilegio c. Odoardus, ibid. n.23. 240
3 Clericus, qui abjecto habitu Clericali gerit ſe publicè pro laico, non gaudet beneficio d.c. Secus ſi gerat ſe pro Clerico, licèt non habeat requiſita Conc. Trid. ibid. n 24. 240
3 Solutio partis debiti regulariter non admittitur creditore invito, ſed fallit in Clerico, qui pro parte non eſt ſolvendo, ibidem num. 29. 240
3 Clericus non gaudet privilegio cap. Odoardus, ſi creditor ſit ipſo pauperior, ibid. n.30. 240
3 Clericus ut gaudeat beneficio c. Odoardus, paupertatem probare debet, ibid. num 31 240
3 Clericus, qui in ludis prohibitis, vel luxurioſè vivendo bona ſua diſſipavit, non gaudet beneficio cap. Odoardus, ibidem n. 35. 39 & 40. 241
3 Contrarium, ibid. n.41. 241
3 Clericus cenſetur tacitè renunciare beneficio cap. Odoardus, ſi dolo, vel fraude factus eſt inops, ibidem numero 36. 44. & 46. 241
3 Vel ſi prioribus creditoribus præpoſuit poſteriores, ibidem numer.38. 241

3 Alic-

3 Alienans bona ſua in fraudem creditorum non gaudet beneficio c. Odoardus, ibid. num 46. 241

3 Doloſus non eſt admittendus ad beneficium ceſſionis, vel ad beneficium c. Odoardus, vel cap. Pervenit, de fidejuſſor. ibid. num 44. 241

3 Spoliator qui fraudem adhibuit, non admittitur ad beneficium c. Odoardus, ibid n 45. 241

3 Alienans bona ſua in fraudem creditorum non gaudet dicto beneficio, ibid. num.46. 241

3 Clericus non gaudet beneficio hujus cap. niſi conveniatur civiliter, vel pro maleficio ad intereſſe præſtandum, ibidem num. 47. 241

3 Secus ſi agatur criminaliter ad pœnam, vel pœnitentiam imponendam, quia non fit commutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem, niſi actore volente, ibid n.48. 241

3 Et hoc ſi pœna applicetur parti, ſecus ſi applicetur fiſco, ibidem num 50. 241

3 Clericus ita demum gaudet privilegio hujus cap. ſi conveniatur actione perſonali, ſecus ſi actione reali, ut depoſiti, &c. ibid. num.52 & 54. 241

3 Clericus non gaudet privilegio c. Odoardus, niſi debitum confiteatur, ibid. num.55. 241

3 Et multò minùs ſi debitum pertinaciter neget, ibidem numero 57. & 58. 241

3 Si cedat bonis, antequam condemnetur, vel debitum in jure confiteatur, non eſt audiendus, ibid. n.56. 241

3 Clericus gaudet privilegio c. Odoardus, abſque ulla bonorum ceſſione, ſecus in perſonis non privilegiatis, ibidem num.58. & ſeqq. uſque ad n.64. 241

3 Beneficium c. Odoardus, & c. Pervenit, ex Conſtitutione Pii IV. non datur debitoribus in Urbe, niſi geſtent birretum viride, ib. num.62. 242

3 Clericus inops cùm ad pinguiorem fortunam pervenit, non tenetur in totum, ſed in quantum facere poteſt, habita ratione ne egeat, ibid. n 65. 242

3 Clericus ſemel admiſſus ad beneficium c. Odoardus, non prohibetur iterum admitti, ibid. n 66 242

3 Clericus non admittitur ad beneficium cap Odoardus, niſi præſtet juratoriam cautionem de ſolvendo, cùm ad pinguiorem fortunam devenerit, ibid. num.68 & ſeqq. 242

3 Beneficio ne quis conveniatur ultra quam facere poteſt, ſi competat ratione perſonæ privilegiatæ, non poteſt renunciari: ſecus ſi ratione contractus, in d. c Odoardus, n 70. 242

3 Fallit in renunciatione tacita, quæ fit per actum contrarium, ibid. num 71 242

3 Clericus an poſſit cum juramento renuntiare beneficio cap. Odoardus, ibid num.73. 243

3 Beneficium dict. cap. Odoardus habet duos effectus, ibidem num 64. 243

3 Privilegio ne quis detrudatur in carcerem, renunciari non poteſt etiam cum juramento, ibid. num.75. 243

3 Privilegium ne quis conveniatur ultra quàm facere poteſt, ſi competat ob reverentiam perſonæ, renuntiari non poteſt etiam cum juramento, ibid. num 78. 243

3 Beneficiatus non fruitur beneficio cap Odoardus contra Penſionarium, ſi per ſeipſum conſenſerit reſervationi penſionis, ib. n.79.& ſeqq. 243

3 Secus ſi ſucceſſerit beneficio gravato, & non conſenſerit per ſeipſum, ibid. num.80. 243

Clerici quoad redditus Eccleſiaſticos.

1 Clerici vivere debent de patrimonio Jeſu Chriſti, in c. Cum pridem, n 95. de Pactis. 655

1 In collatione præbendæ non confertur Clerico novum jus, ſed juri quod habet a Deo, determinatur ab Eccleſia certa poſſeſſio, ibid. num.103. 656

3 Clericis deſervientibus debita ſunt Eccleſiæ ſtipendia, ex ſacrarum Literarum teſtimoniis, in c. Si quis ſanè, nu 7 de pecul cleric. 248

3 Et quomodo Eccleſiæ deſervire intelligantur, ibid num 12 249

3 Authoritates Hieronymi, Auguſtini & Proſperi aſſerentium Clericos, qui bonis parentum, aut ſuis ſuſtentari poſſunt, peccare, ſi redditus Eccleſiæ percipiant, in quos ſenſus a Doctoribus accipiantur, ibidem num. & ſeqq. uſque ad numer. 17. 248

3 Clerici in primitiva Eccleſia nihil poſſidebant proprij, ſed omnia erant communia, & erat aliquis modus vivendi ab Eccleſia approbatus, ibid. num 15 250

3 poteſt Clericus pro libito diſponere de portione, quam per ſuos labores ab Eccleſia meretur, aut quam ſibi ſubtrahit de iis, quę ad decentem ſtatum ſunt neceſſaria, nec ſi profundat, tenetur ad reſtitutionem, ibid num.21. 251

1 Clerici in Urbe, & ejus diſtrictu intra decem milliaria decedentes ex Bulla Pauli V liberè poſſunt diſponere de bonis ibi conſiſtentibus, etiam provenientibus ex redditibus Eccleſiaſticis, tam inter vivos, quam in ultima voluntate, eiſque inteſtatis ſuccedunt hæredes ab inteſtato, ibid num 24 251

3 Clerici habentes patrimonium, quamvis poſſint vivere de bonis Eccleſiæ, tamen ſi illa inſumant in uſus inhoneſtos, tenentur ad reſtitutionem, in cap Cùm ſecundum, numero 4. de præbend. 0

3 Mendicitas Clericorum cedit in opprobrium Ordinis Clericalis, & opprobrium ejus, in cujus ſortem aſſumpti ſunt, ibidem n 28 & 69 1

3 Humaniter ſunt tractandi Clerici, ne alii deterreantur a Clericatu, cap Cum percuſſio, n 5. de Cler ægrotant 155

3 Non convenitur Clericus inſtar militis, niſi in quantum facere poteſt, ibid num 9. 155

Beneficiati an, & quando teneantur redditus beneficiorum ſuorum pauperibus erogare

Vide ſuprà in ver. *Beneficiati*.

Clerici Regulares.

3 Clericis Regularibus Theatinis, & Miniſtrantibus infirmis interdictum eſt, ne quemquam ad habitum Regularem recipiant ante pubertatem, in c. Cùm virum, n 47 de Regul 370

3 Clericorum Regularium appellatione Monachi, & Moniales non comprehenduntur, in cap. Non ampliùs, numer 7. de Inſtitution. 172

Clericus quoad reſidentiam.

3 Clericus habens beneficium reſidentiam requirens, non poteſt ad aliam diœceſim morandi cauſa tranſire ſine ſui Prælati licentia, in c. Clericos, n 2 de cler non reſid 64

1 Vagabundus poteſt ad reſidentiam revocari, licèt ejus beneficium perſonalem reſidentiam non requirat, in c. Cùm omnes, n.19 de conſtit. 53

Vide in ver. *Reſidentia*.

3 Non poteſt Clericus ex una ad aliam Eccleſiam, vel Civitatem tranſire ſine literis Epiſcopi proprii, in c. Significavit, num 4 de Paroch. 304

1 Clerici in ordinatione adſcripti ſervitio Eccleſię, non debent eam deſerere ſine licentia Epiſcopi, quamvis non ſint intitulati, in c Admonet, n.15. & 17 de renunciat. 310

Clericus quoad titulum patrimonii, vel beneficii.

3 Clericos non debere ſine titulo ordinari, quibus ex cauſis conſtitutum fuerit, in cap Non liceat, num.3. & , de præbend 68

3 Minorum Ordinum Clericis cur Epiſcopus cogatur titulum aſſignare ſicut conſtitutis in ſacris, ibid num.11. 68

3 Clerici non beneficiati habentes de patrimonio undè vivant, licitè poſſunt ad ſacros Ordines promoveri, in c. Epiſcopus, nu 17 de præben. 71

3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid nom. 18 71

3 Clericorum mendicitas cedit in dedecus Ordinis Clericalis, & opprobrium ejus, in cujus ſortem aſſumpti ſunt, in c. Cùm ſecundum, n.18 de præb. 51

3 Ad onus qui eligitur, non debet repelli a mercede; ibidem num 29. 91

3 Epiſcopus in ſuo officio generali provivere debet, ne quis Clericorum egeat, ibidem num 31.

Vide in ver. *Ordines quoad titulum*.

Et in ver. *Patrimonium*.

Clericus quoad Tonſuram Clericalem.

1 Clericus primæ tonſuræ non eligitur in militiam Dominicam, ſed in ſortem Domini, in c. Cùm contingant, num 26. de ætat. & qualit. 413

1 Contrarium, ibid num 129. 428

1 Poteſt tonſuram Clericalem dimittere, & ad ſtatum Laicalem redire, ibidem num. 35. 419

1 Degradatur ab ordine, ibid. n.61. & ſeqq. uſque n. 71. 422

1 Gaudet privilegio Canonis, & fori jure Divino, ibidem num & num 112. 425

1 Sicut in Eccleſia militanti per tonſuram, ita in triumphanti per characterem Clerici a laicis diſtinguuntur, ibidem numero 98 425

1 Clerici etiam primæ tonſuræ malè promoti ab executione ordinis ſunt ſuſpenſi, ibid. n.116. 427

1 Per primam tonſuram tranſeunt a ſtatu laicali ad Clericalem, & veniunt propriè Clericorum appellatione, ibidem numero 128. 428

1 Item efficiuntur Milites cæleſtis Militiæ, ibid n 129. 428

Vide in ver. *Tonſura*

Clericus ubi conveniendus.

1 Clerici in judicem non ſuum etiam Eccleſiaſticum ſine propria Epiſcopi licentia conſentire non poſſunt, in cap. Significaſti, n 78. de elect. 129

2 Clerici ſuper exceſſibus coram Epiſcopo ſuo convenire debent, non coram illis, quibus ſerviunt, niſi conſuetudo, vel privilegium aliud inducat, in cap. Cùm contingat, num. 1. de foro compet. 63

2 Clerico in Curia Romana convento non competit declinatoria fori, competit tamen ſibi ex cauſa jus revocandi domum, in c Licet, n.1 de for compet 63

2 Clericus an in curia Romana conveniri poſſit in prima inſtantia non obſtante decreto Conc. Trident in c. 20 ſeſſ 24 ibid. num. 25 uſque in fin 65

2 Poteſt Clericus conveniri in loco originis, vel ubi contraxit ante Clericatum, ſed non coram primo judice, in c Propoſuiſti, n. 14 de foro compet 80

2 Clericus, qui citatus coram Epiſcopo, poſtea de illius conſenſu ad aliam diœceſim ſe tranſtulit, tenetur coram primo judice cauſam proſequi, ibid num 26 81

2 Clericus conveniendus eſt coram proprio Epiſcopo, ſive conveniatur a clerico, ſive a laico, in cap. Si quis, num 15 de for compet 16

2 Et in cauſis tam civilibus, quàm criminalibus, ibidem numero 16 16

2 Etiamſi ſit Clericus primæ Tonſuræ, ibid n 17 & 19 16

2 Vel ſuſpenſus, excommunicatus, interdictus, depoſitus, aut irregularis, ibid. n 18. 16

1 Clericus ſine licentia proprii Epiſcopi non poteſt ſubjicere ſe alieno, & illius juriſdictionem prorogare, in c Quod ſuper his, n. 13 de maior & obed 212

2 Clericus ſine diœceſani licentia non poteſt ſe ſubmittere juriſdictioni non ſui judicis, in c Significaſti, n 1. de for comp. 75

2 Clericus debet conveniri coram ſuo Epiſcopo, in c Si quis, n 1. & de for. compet. 15

3 Clericus non poteſt prorogare juriſdictionem alterius judicis etiam Ordinarii abſque conſenſu Epiſcopi proprii ibid. numer. 4. & 7. 35
3 Epiſcopus proprius quis dicatur, ad hoc ut Clericus coram ipſo conveniri debeat, ibid. n.10 35
Vide in ver. *Clericus quoad fori privilegium*.
3 CLERUS etiam donando Papæ non poteſt obligare Epiſcopum ad ſolvenda datia a ſe indicta, in cap. Novit, num.27. Ne ſede vacante. 205
1 COACTIO duplex, ideſt abſoluta, ſeu præciſa, & conditionalis, ſeu cauſativa, in c. Sacris, num.2. & num.23. de his, quæ vi met. 682
1 Coactio abſoluta eſt majoris rei impetus, qui repelli non poteſt, ibid. num. 3. 682
1 Fit per manuum attractionem, vel detentionem, ibidem num. 4. & 9 683
1 Conſenſum prorſus excludit, ibidem num.5. 683
1 Coactionis abſolutæ exempla, ibid. num 9. 683
1 Coactio abſoluta, ſeu oppreſſio ad copulam cadit in mulierem, ſed non in virum, ibid. num.12. 683
1 Coactio abſoluta non poteſt intervenire in emiſſione verbi, ibid. num. 14. 683
1 Coactio conditionalis, ſeu vis compulſiva, & metus, idem ſunt, ibid num.17. 683
3 Coactio abſoluta conſenſum prorſus evacuat, in c. Majores, n. 80 de Baptiſm. 599
1 COACTUS à predominio ſi quis vult, magis non vult, quàm vult, in c. Quiſquis, n.27. de elect. 296
1 Coactus abſolutè, magis pati, quàm agere convincitur, & dormienti æquiparatur, in c. Sacris, num.5 de his, quæ vi met cauſ. 681
1 Nec meretur, nec demeretur, ibid num.7. 683
3 Coactus per metum dicitur conditionaliter volens, licèt abſolutè non velit, in c. Majores, n.84. de Baptiſm 599
3 COADJUTORIÆ quæ dantur hodie Sede à Apoſtolica cum futura ſucceſſione, an adverſentur juri communi, vel decretis Concilii Tridentini, in c. Nulla, n 42. & ſeqq uſque in fin. de conceſſ præb. 188
3 Coadjutoriæ gratia non eſt merè præventiva, ſed habet fomentum juris propter conſenſum coadjuti, ibid. num 43. 188
3 Coadjutorias hodiernas eſſe odioſas, & a jure communi exorbitantes, qui authores ſenſerint, n 46. 188
3 Coadjutoria cum futura ſucceſſione in Cathedralibus, & Monaſteriis an, & quo reſpectu dicatur eſſe contra Canones, ibid. n.47 & ſeqq. 188
3 Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione, quę dantur a Papa in Canonicatibus, & aliis beneficiis in Cathedrali, & Collegiata Eccleſia, an exorbitent a jure communi, ibid. nu 50. & ſeqq uſque ad num.69. 188
3 Anve exorbitent a Concilio Tridentino, n.69. 189
3 Coadjutoria cum futura ſucceſſione in inferioribus beneficiis eſt prorsùs incognita ſacris Canonibus, ibidem numero 51. 188
3 Coadjutoria hodierna hæreditariæ ſucceſſionis imaginem refert, ibid. num.52. & n 75. 188
3 Coadjutoria cum futura ſucceſſione ingerit votum captandæ mortis, quod non exclud tur per conſenſum coadjuti, ibid. num.53. 188
3 Coadjutoria cum futura ſucceſſione propter conſenſum coadjuti eſt minùs odioſa, quàm gratia merè præventiva, ibidem numer. 56 189
3 Coadjutoria hodierna in quibus differat a coadjutoria ſecundùm formam juris communis, ibidem numer. 57. uſque ad num.69. 189
3 Coadjutoria perpetua requirit conſenſum coadjuti, alioquin gratia eſt nulla, ibid. n.58. 189
3 Coadjutoria de jure non datur propter benemerita, aut in favorem perſonæ, ſed ob Eccleſiæ neceſſitatem, ibidem num. 61. 189
3 Coadjutoria cum futura ſucceſſione continet duas gratias æquè principales, unam in favorem coadjutoris, alteram in favorem coadjuti, ibid. n.62. 189
3 Coadjutoria temporalis non datur niſi decrepitis, vel morbo incurabili impeditis officium exercere, ibidem numero 63. 189
3 Coadjutoria temporalis dari poteſt ab eo, ad quem ſpectat deſtitutio, vel ceſſionis admiſſio, ibid. n 67 189
3 Coadjutoriam perpetuam non dat Legatus de latere, ſed ſolus Papa, ibid. n.68. 189
3 Coadjutoriæ cum futura ſuceſſione permittuntur a Concilio Tridentino in Cathedralibus, & Monaſteriis dumtaxat, non autem in beneficiis inferioribus, & num. ſeqq. uſque ad numer.78. 189
3 Et quæ ſit ratio differentiæ, ibid. n.72. 190
3 Coadjutoriæ utilitas non eſt tanta, ut illi non præponderent gravamina plurima, quæ ex futura ſucceſſione Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis inferuntur: & quę ſint hujuſmodi gravamina, ibid. n.75 & ſeqq. & n.79. 190
3 Ad Coadjutoriam obtinendam exiguntur literæ commendatitiæ aut Epiſcopi, aut Capituli, ibid. n.76. 190
1 Coadjutoria concernit principaliter publicam utilitatem, non autem remotionem officialis infimi ab officio, in c. Cæterum, n. 50. de Reſcript. 144
1 Coadjutoriæ gratia cur non requirat derogationem regulæ de jure quæſito non tollendo, ibid. n.53. 144
3 Coadjutoria cum futura ſucceſſione ante Concilium Tridentinum obtenta non poteſt poſt Concilium effectum ſortiri, in c. Dilectus, il ſecondo, n.21. de Præb. 115
3 Coadjutoria duplex, in cap. Ex parte, numero 14. de Cleric. ægrot 162
3 Coadjutoria cum futura ſucceſſione quando expiret, ibidem n.15. 162
1 COADJUTOR Canonici cum futura ſucceſſione poteſt puniri ab Epiſcopo ſine adjunctis Capitularibus, niſi in litteris Coadjutoriæ conceſſa ei fuerint omnia privilegia, quæ habent Canonici, in c Nullus, n.41. de elect. 110
1 Coadjutor Canonici cum futura ſucceſſione non eſt Canonicus, nec Capitularis, ibid. n.42. 229
1 Coadjutores perpetui in cura animarum ea lege ad reſidentiam tenentur, qua Rectores Parochialium Eccleſiarum, in capitulo ex parte, n.4. de off. Vicar. 518
1 Nec poſſunt ſibi alios Vicarios ſubſtituere, ibid. n.5. 519
3 Coadjuctor dandus eſt Archidiacono loqui non valenti, in cap. Conſultationibus, n.1 de Cler ægrot. 164
3 Prælatus inhabilis propter morbum ſupervenientem, ab officio non amovetur, ſed datur illi coadjutor, ibidem numero 2. & 6. 164
3 Idem in habente perſonatum, vel quodcumque beneficium certi monaſterii, & officii, ibid. n.3. 164
3 Idem in Abbate, ibid. n 4. & 71. 164
3 Idem in Generali Religionis, ibid. n.5. & 40. 164
3 Coadjutor ut infirmo dari poſſit aut debeat, talis eſſe debet infirmitas, ut eum impediat officium ſuum exercere, ibidem num 8. 164
3 Item debet eſſe perpetua, & incurabilis, ibid. n.10. 164
3 Et talis cenſetur, licèt tolli poſſit per divinum miraculum, ibid. num 11. 164
3 Coadjutor non datur ægroto, ſi morbus ſit curabilis, ſed ipſemet poteſt ſibi vicarium temporalem conſtituere ab Ordinario approbandum, ibidem n.22. & ſeqq. 164
3 Coadjutor datur Illi, qui officium linguæ, vel oculorum amiſit, ibid. n.14. & 41 164
3 Non autem monoculo, ibid. n.15. & 70. 164
3 Item datur Epileptico, ibid. n.16. 164
3 Item decrepito, n.17. 164
3 Item dementi, vel furioſo, n.18. 164
3 Leproſus ſi ſit Epiſcopus, vel Superior, non cogitur cedere, ſed datur illi coadjutor; inferior autem removetur in totum, ibid. n.19. & ſeqq. 164
Et quæ ſit ratio differentiæ, ibid. n.21. 164
Sed contra, ibid verſ. Tu dic meliùs. 164
3 Coadjutor quid ſit, unde dicatur, quis detur, cui, & quibus caſibus, & per quem, quod ſit ejus officium, quæ poteſtas, & quando expiret; an detur invito, & cujus expenſis, an plures uni, & unus pluribus dari poſſit, ibid. n.22. 165
3 Coadjuctores de jure communi non ſumebantur niſi propter neceſſitatem regendi Eccleſias, & hi non cum futura ſucceſſione, ibid. n 23. 165
3 Coadjutor cum futura ſucceſſione reſpectu beneficii nec titulum habet, nec poſſeſſionem, ſed eſt fictus beneficiatus, in c. Nulla, n 54. & 66. de conceſſ. præb 188
3 Coadjutor de jure communi tenetur reſidere, ibidem numero 59. 189
3 Coadjutor cum futura ſucceſſione non poteſt Choro, aut Capitulo intereſſe, nec aliquid jurium Canonicalium exercere contradicente coadjuto, ibid. num.60. 189
3 Coadjutori de jure datur certa portio ex redditibus beneficii in compenſationem laborum, ibid. n.64. 189
3 Coadjutor cum futura ſucceſſione diſtributiones non lucratur ſibi, ſed utilitatem coadjuti, nec quidquam percipit ex fructibus beneficii, ibid. num.64. 189
3 Coadjutor temporalis poteſt quandocumque amoveri, & alius in ejus locum ſubrogari, ibid. num.66. 189
3 Coadjutor cum futura ſucceſſione quibus conditionibus detur Epiſcopo ſecundùm antiquos Canones, ibidem num 79. 190
3 Coadjutor dandus eſt Epiſcopo, qui propter incurabilem morbum paſtorale officium exercere non poteſt, in c. Ex parte, n. 1 de cler. ægrot. 161
3 Coadjutorum datio Epiſcopis, & Superioribus Prælatis eſt de cauſis majoribus, & pertinet ad ſolum Papam, ibidem numer.2. 161
3 Coadjutor datur etiam invito, ibid n.4. 161
3 Coadjutoris officium quando expiret, ibid. num.9. 162
3 Coadjutor undè dictus, ibid. n.13, & 20. 162
3 Coadjutoria cum futura ſucceſſione quando expiret, ibidem num.15. 162
3 Coadjutori cum futura ſucceſſione acquiritur in beneficio jus ad rem, quod eveniente vacatione per obitum coadjuti efficitur jus plenum, nec eſt opus nova collatione, ibidem numero 16. 162
3 Coadjutor datus Epiſcopo cum futura ſucceſſione an poſſit adminiſtrare ea, quæ ſunt juriſdictionis ſpiritualis, ſeu temporalis ipſo Epiſcopo contradicente, ibid. num. 17. & ſeqq. uſque ad num.25 162
3 Quid ſi ſit datus dementi, vel alias omnino inhabili, ibidem num 18. 164
3 Et quid ſi datus ſit impedito, vel non prorsùs inhabili, ibidem num.19. 162
3 Coadjutor quid ſit, ibid. num.21. 162
3 Coadjutus retinet in habitu poteſtatem, & juriſdictionem, ibid. num.21. 162
3 Coadjutor an & quando poſſit beneficia conferre, ibidem numero 24. 162
3 Coadjutus alteri delegare non poteſt ea, quæ coadjutor vult, & poteſt per ſeipſum exercere, ibid. num.25 162
3 Coadjutus non poteſt revocare, quæ coadjutor geſſit in caſibus ſibi a jure, vel conſuetudine permiſſis, ibidem num. 26. 162
3 Coadjutori conveniens habitatio eſt concedenda in ædibus Epiſcopalibus, ibid. n.27. 162
3 Coadjutori in conſueto tribunali Epiſcopi jus reddere debet, ib. num. 28. 162
3 Coadjutor dicitur habere curam animarum quoad exercitium, non autem quoad jus, & habitum curæ, in c. De rectoribus, n.6. & 34 de cler. ægrot. 157
3 Coadjutor vivere debet de Eccleſiæ proventibus, & inde recipere congruam portionem, ibid. n.8. 158
3 Appellatio a datione coadjutoris, & aſſignatæ congruæ datur ad effectum devolutivum tantùm, ibid. n.11. 158

3 Coadjutoris, & coadjuto ſi redditus Eccleſiæ non ſufficiant, uter ſit præferendus, ibidem, num 12 & ſeqq. 158
3 Coadjutor nec titulum habet, nec poſſeſſionem, ſed nudum exercitium; titulus verò, & poſſeſſio remanet penes coadjutum, ibid. num. 15. 159
3 Coadjutor Vicarii Parochi poteſt matrimonio intereſſe, & aliis dare licentiam, ut interſint, in c. Quod nobis, n. 31. de clandeſt. deſponſ. 14
3 Coadjutor datur Prælato Inhabili, nec juriſdictio tranſit in capitulum, in cap. Quia diverſitatem, numer. 32 de conceſſ. præbend. 193
Vide in verb. *Papa quoad coadjutorias*.
3 CODICILLI non veniunt appellatione teſtamenti, niſi largè, & impropriè, in c. Cùm eſſes, n. 5. de Teſtam. 168
3 COEMETERIUM gaudet immunitate Eccleſiaſtica, in c. Immunitatem, n. 1. de Immun Eccleſ. 649
3 Cœmeterium, & Eccleſia gaudent eodem privilegio, & uno violato, cenſetur & aliud violatum, in c. Eccleſiæ, n 21 de Immun. Eccleſ. 637
3 COGITATIONIS pœnam nemo patitur, in c. Dolentes, n 24 de celebr Miſſar 582
3 Declaratur, num 64. 586
2 COGNATI unde dicti, in c. Per tuas, num 9. de Probat. 143
4 Cognationem ſpiritualem an contrahat compater, qui in actu Baptiſmi infantem non tetigit, ſed Presbytero tradidit baptizandum, vel baptizatum de manu Presbyteri ſuſcepit, in cap. Veniens, numer. 1. & ſeqq. uſque in fin. de cognat ſpirit. 63
4 Cognatio ſpiritualis an poſſit contrahi per procuratorem, ibidem n. 5. & 19. 63
4 Cognationis ſpiritualis diffinitio, ibid. n 6. 61
4 Cognatio ſpiritualis ex concilio Tridentino requirit tactum, & deſignationem, ibid n. 8. 61
4 Cognatio ſpiritualis inducta eſt de jure poſitivo ad inſtar generationis, & nativitatis naturalis, ibid. n. 9. 64
4 Cognatio ſpiritualis imitatur naturam, ibid. n. 11. 64
4 Cognatio ſpiritualis inter fidelem, & paganum non poteſt contrahi, ibid. n 14. 64
4 Sed benè cum Chriſtiano mox futuro, ibid. n 20. 65
4 Cognationis ſpiritualis impedimenta reſtricta ſunt ad terminos concili Tridentini, cui non eſt derogatum per Bullam S Pii V. in cap. Utrum autem, nu. 1. verſ. *Hodie*, de cognat ſpirituali, pag. 58
4 Cognatio ſpiritualis non contrahitur per eum, qui in actu baptiſmi nullum præſtat miniſterium, ibid. n. 3. 58
4 Cognatio ſpiritualis an contrahatur inter concubinarium, & concubinam, quæ filium ex eo ſuſceptum baptizatum tenuit, in cap. Si vir, num. 5. & ſeqq. uſque in fin. de cognat. ſpirituali. pag. 58
4 Cognatio ſpiritualis contrahitur a laico baptizante in extremo neceſſitatis articulo, ibid n. 6. 58
4 Cognatio ſpiritualis, quam contrahit pater baptizando proprium filium ex concubina ſuſceptum, impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum, ibid. n 9 59
4 Cognationem ſpiritualem non contraxit, qui baptizatum non tetigit, ſed candelam tenuit juxta conſuetudinem loci, in c. Super eo, n. 2. de cognat ſpirit. 62
4 Cognatio ſpiritualis de jure communi oritur inter baptizatum, & filium baptizantis, impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum, in c. Ex litteris, num. 1 de cognat. ſpirit. 66
4 Cognatio ſpiritualis olim triplex, paternitas, compaternitas, & fraternitas, ſed hæc ultima ſublata eſt a concilio Tridentino, ibid n. 2. 66
4 Filii duorum compatrum, niſi conſuetudo repugnet, licitè contrahunt, ſi per eorum neutrum deventum eſt ad compaternitatem: aliàs ſeparantur, in cap. Utrum, numer. 1 de cognat. ſpirit. 58
4 Cognationis ſpiritualis impedimentum eſt juris merè Eccleſiaſtici, d c Ex litteris, n 7. de cognat ſpirit. 66
4 Et an dotis acceſſio ſit cauſa ſufficiens diſpenſandi, ibid nu. 8. & num. 17. 66
4 Cognatio ſpiritualis major eſt, & difficiliùs ſolvitur, quàm carnalis, ibid n 14. 66
4 Cognationem ſpiritualem contraxit puella novem annorum, quæ infantem levavit de ſacro fonte, & cum ea Gregorius XIII noluit diſpenſare, ibid. n 15. 66
4 Magis vitanda eorum conjugia, qui ad nos per ſpiritualem, quàm per carnalem cognationem attinent, ibidem numero 12. 66
4 Cognationis legalis impedimentum a concilio generali non eſt ſublatum, in cap Non debet, num 25 de conſanguinitate & affinit 71
4 Cognatio, quæ tendit ad deſtructionem, vel confirmationem actus debet ab eo procedere, qui poteſt actum celebrare, in cap. Cùm veniſſent, n 13. de jud 10
3 COITUS primus inter conjuges non eſt gratuitus, in c. Ex publico, num. 5. de converſ conjug 445
3 COLLATIO Beneficii dicitur donatio, in cap Poſtulaſti, num. 5. de conceſſ Præbend & in c. Cùm acceſſiſſent, num 9 de conſtitut. 141
3 Collatio beneficii non obſtante collatione alteri facta, intelligitur de invalida, in c. p conſultationibus, numer 34. de cler. ægrot 167
1 Collatio beneficii non eſt actus ordinis, ſed juriſdictionis, in cap. Vel non eſt compos, numero 14. de tempore ordinat pag. 1
1 Collatio beneficiorum alia neceſſaria, alia voluntaria, in c Ex frequentibus, n 1 de Inſtit 180
1 Collatio neceſſaria non eſt donatio, ibid n 8 & ſeqq 180
1 Collatio Parochialis eſt debita magis idoneo prælecto in concurſu, ibid n 7 310
Reliqua in verbo *Beneficium*
Et in verbo *Præbendarum collatio*.
3 Collatio ſi ſit ſimultanea inter Epiſcopum, & capitulum, Epiſcopo ſuſpenſo, jus conferendi ad capitulum devolvitur, in c. Quia diverſitatem, n 15. de conceſſ præb. 193
Collatio beneficii facta excommunicato.
Vide in verbo *Excommunicationis effectus*
3 Collatio cur habeat vim electionis, & confirmationis, in c. Nullus, n. 25. de elect. 219
3 Collatio pertinens ad capitulum, & Prælatum, lapſu temporis ad alium non tranſit, in cap Poſtulaſtis, numer. 1 de conceſſ præb 204
3 COLLECTA ſi imponatur Epiſcopo pro ſe, & Clericis patronis pro ſe, Eccleſia debet contribuere ſimul cum clericis, non autem cum Epiſcopo, in cap. cùm propter, num. 18. de Jurepatronat. 519
3 Collecta, quæ imponitur perſonis pro rebus, eſt munus patrimoniale, in c. Licet, n 19. de cenſ b. 540
3 Collecta an ſit munus extraordinarium, & an ex ſtatuto inferiorum poſſit fieri ordinarium, ibid n 30 543
3 Collecta aliqua ab Epiſcopo imponi non poteſt Eccleſiis ſibi ſubjectis, præter charitativum ſubſidium, in cap conquerente, n. 9. & 38. de offic. Ordin. 516
3 Collectam imponentes Eccleſiis, vel clericis, excommunicati ſunt, etiamſi Imperiali, vel Regali præfulgeant dignitate, de Immun. Eccleſ c. Non minus, n 3 361
3 Collectam pro ſubſidio laicorum Epiſcopus imponere non poteſt clericis ſine conſenſu cleri, ibid n 23. 631
3 Nec ſufficit conſenſus Capituli, ibid n 24 611
3 Collectam clerici nec tenentur, nec poſſunt ſolvere ad relevandas neceſſitas, vel utilitates laicorum tantùm, ibidem num er. 16. 613
3 Sed ubi verſatur neceſſitas, vel utilitas laicorum ſimul, & clericorum, poſſunt clerici illam ſolvere concurrentibus aliis requiſitis, ibid. 613
3 Collectam tenentur ſolvere omnes, qui gravari poterant oneribus in quorum locum collecta ſucceſſit, ib n. 41 614
3 Ad Collectas, quæ ob peſtem imponuntur, de jure civili tenentur etiam habentes exemptionem generalem ab oneribus perſonalibus, realibus, & mixtis, ibid n. 56 616
3 Secus de jure can ibid n. 57 616
1 Collectæ Eccleſiis, ac perſonis Eccleſiaſticis, earumque bonis ſine Apoſtolica authoritate per laicos, vel alios imponi, & exigi non poſſunt etiam a ſponte dantibus, in c. conſuetudines, n 63. de conſuetud ne 195
Vide in verbo *Clericus quoad exemptionem ab oneribus*.
1 COLLECTOR decimæ ſi capiat calices, vel miſſalia, aut alia ornamenta divinis officiis deputata, an poſſit puniri ab Ordinario, in c. Studuiſti, n 17 de offic. legati 545
1 Collector Portugalliæ an poſſit cognoſcere cauſas appellationum a ſententiis comminatoriis, non obſtante clauſula, *Appellatione remota*, ibid. n 28 & ſeqq. uſque in fin. 546
1 Quid de jure communi, ibid. n 29. 546
1 Et quid vigore facultatum, n. 37 547
1 Collector Portugalliæ facultatem habet cognoſcendi cauſam tam per viam querelæ, quàm appellationis quibuſvis judiciis etiam Sedis Apoſtolicæ delegatis, ibid n. 37 547
1 Collector Portugaliæ ex conſuetudine admittit appellationes etiam ad Papam interpoſitas, ibid. n 41. 548
1 Subcollectoris commiſſio facta a Collectore poteſt per teſtes probari, in c. cùm in jure, n 36. de off Delegat. 535
3 COLLEGIATAM etiam Parochialem obtinens infra annum non promotus ad ordinem Presbyteratus, non eſt privatus ipſo jure, ſed privandus monitione præmiſſa, in cap cùm in cunctis, numero 22. & numero ſeqq. uſque ad numer. 35 de electione 245
1 Collegiata omnis naturaliter electiva eſt reſpectu Prælati, in c. Nullus, n. 45 de elect 220
5 Collegiata Eccleſia non dicitur, quæ per deſuetudinem deſiit eſſe collegiata, in c De multa, n 44 de præb. 111
Vide in verbo *Eccleſia Collegiata*
1 COLLEGIUM ipſum cenſetur eligere, cùm electio fit a comprommiſſariis, in c cauſam, n 6. de elect 131
1 Collegium ex univerſo ſumitur, & loco unius Perſonæ habetur, in c. Nullus, n 9 de elect 116
1 Collegium non facit ſocietas privata, ſed publica authoritas, ib. num 44 120
1 Collegium quandoque repræſentat ſingularis perſona, licèt collegium non faciat, in cap Licèt de vitanda, numer. 66. de elect 187
3 Collegium in quo ſunt pariformiter clerici, & laici, in dubio cenſetur Eccleſiaſticum, in c Non magnoperè, num 11 de cler vel Monach. 610
1 Collegium Doctorum utriuſque juris quale cenſeatur, ibidem num 12. 610
3 De collegiis diverſis an, & quando quis eſſe poſſit, ibidem num 27. 611
1 Collegio ſublato an Eccleſia deſinat eſſe collegiata, in c cùm ſit ars, n. 33. de ætat. & qualit. 418
1 Collegium conſervatur in uno, ibid n 35 418
5 Collegium quid, & in quo differat ab Univerſitate, in c. Reſponſo, n 17 de ſent. ex omm. 104
5 Conſules mercatorum non faciunt collegium, ibidem numer 46. 101
5 Collegium, & Univerſitas non dicitur perſona vera, ſed ficta, & repræſentata, carens anima, & baptiſmo, ibidem nu 64 & num ſeqq. 101
4 Univerſitas vel collegium an ab inferioribus à Papa excommunicari valeat, ibidem num, & ſeqq uſque ad numero 53 104
5 Collegii major pars ſi delinquat, ergo tum ipſum deliquiſſe, ibid n 55 104
3 Collegio Judæorum, vel aliàs illicito legari non poteſt, ſecus aliis perſonis licitis, in cap Recolentes, numer. 16. de ſtatu Monach. 403
3 Ad eſſe Collegii non requiritur, ut habeat Prælatum, in c Quia pro-

propter, num.71. de elect. 291
2 Collegia, ceſſante exemptione, habent Ordinarium pro capite; exempta verò Papam, ibid. n 74. 291
2 Collegium aſſumit naturam à perſonis, ex quibus componitur, in c. In præſentia, n.105 de probat. 140
1 Collegium habet intentionem fundatam ſuper jure eligendi Prælatum in collegiata Eccleſia, in cap. cùm terra, numer. 2. de elect. 265
3 Collegium tres homines faciunt, duo congregationem, in c. Veſtra, n 91. de cohabit. cler. & mulier. 16
1 Major pars Collegii non ſufficit in ſtatutis, quę ſunt contra jus alicui competens, in cap. Cùm dilectus, numer. 15. de conſuetud. 205
1 Major pars Collegii non poteſt præiudicare minori, ſi actus ſint voluntarii; ſecus ſi neceſſarii, vel ob publicam utilitatem, ibid. num.48. 207
1 Majoris partis factum in jure Univerſitatis, vel Collegii præjudicat minori, ſecus in jure ſingulari, ibid. num 50. 207
5 Collegio accuſato, illius perſonæ promoveri poſſunt, niſi in accuſatione ſint ſpecialiter nominatæ, in c. Omnipotens, nu.16. de Accuſat. 6
3 Collegii jus, & quaſi poſſeſſio ex quibus colligatur, in c. Poſtulaſti, n 5. & 15. de Jurepatr. 537
3 Collegii jus de jure communi habent Eccleſiæ Cathedrales, & Regulares, quæ ad congregationem tenendam ſufficienter ſunt dotatæ, & quæ in communi vivunt, ibid. nu 6. 537
3 Collegii jus in uno retinetur, ibid. n.7. 537
5 COLLUDENS in cauſa beneficiali, privari debet beneficio, in c. Audivimus, n.2. de colluſ. deteg. 190
5 COLLUSIO quid ſit, ibid. num.4. 190
5 Geſta per colluſionem non tenent, ibid. n.5 190
3 COLORES an liceat mercari ad colorandam mulierem, vel virum, in c. Multa, n 61 Ne cler. vel Monach. 656
1 COLUMBA per quam Ravennates Archiepiſcopi eligebantur à Corvo dicitur occiſa, in cap. Quia propter, num 4. de elect. pag. 287
3 COMMENDA non mutat ſtatum beneficii, in c. In Eccleſiis, n. 16. de Cappell. Monachor. 502
3 Commenda ceſſante per obitum Commendatarii, beneficium non vacat per obitum, ſed eo modo, quo vacabat ante commendam, ibid. num.17. 502
1 Commenda non eſt verè titulus, ibid. num. 19. 502
3 Commendæ noſtri temporis magis participant de collatione, & vero titulo, quàm de poſito ſimplici, in c. Dudum, il ſecondo, num.38. de elect 271
1 Commendæ de jure communi non inducebant incompatibilitatem, ſecus poſt Concilium Tridentinum, ibid. numer. 43. pag. 271
1 Commendæ ad ſex menſes in beneficiis curatis, quæ fieri poterant ab Ordinariis, poſt Concilium Tridentinum locum non habent, ſed deputari debent Vicarii, ibid. n.44. 271
1 Commenda Parochialis Eccleſiæ fieri non poteſt, niſi actu Sacerdoti, in cap. Ut Abbates, num.47. de ætat. & qual. 391
1 Commendæ noſtri temporis redactæ ſunt ad inſtar titulorum, in c cùm ſit ars, num.38. de ætat. & qual. 438
1 Commenda etiam perpetua non mutat ſtatum beneficii, ibidem num 39. 438
1 Commendæ de jure communi erant temporales, & ideò non erant incompatibiles cum titulis, in cap. Bonę memoriæ, n.29. de poſtul. Prælator. 212
1 Commendæ noſtri temporis ſunt perpetuæ, & habent rationem tituli, & Commendatarius facit fructus ſuos, ibidem, num. 30. 212
1 Commendæ cur adinventæ, in capit. Cùm ad noſtram, numer. 5. de elect. 283
1 Commenda quid ſit, ibid. num. 6. 284
1 Commendæ noſtri temporis an ſint à jure, vel à Concilio Tridentino improbatæ, ibidem num. 8. 284
1 Et an à Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ibidem num. 14. 284
1 Commendæ perpetuæ de jure antiquo non erant cognitæ, ibidem num 9. 284
1 Tridentinum Concilium non prohibet, quin Monaſteria, quæ ſuos habent conventus, dentur de commenda in commendam, ibid. num. 10 284
1 Niſi Monaſteria hujuſmodi ſint capita ordinum, num. 11. 284
1 Commendæ graviter lædunt Monaſteria tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, num. 14. 284
1 Commenda non mutat ſtatum beneficii, ibid. num. 24. 285
1 Commenda ceſſante, beneficium vacat eo modo, quo ante commendam vacabat, ibid num. 25. 285
1 Etiamſi commenda ſit perpetua, ibid. num. 26. 295
Vide in ver *Monaſterium Commendatum*.
3 COMMENDATARII Monaſteriorum S. Benedicti, vel S Baſilii, quibus cura animarum incumbit, an teneantur perſonaliter reſidere, & curam per ſeipſos exercere, in cap. In Eccleſiis, num.1.& ſeqq uſque in finem, de capell. Monachor. 501
3 Commendatarius Monaſterii, cui imminet juriſdictio temporalis tantùm, non tenetur ſacris initiari, nec reſidere; ibid. dict. n. 1 pag. 501
3 Commendatarius, cui juriſdictio ſpiritualis incumbit in foro contentioſo, an arctetur ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, & perſonaliter reſidendum, ibid num. 2 501
3 Commendatarius, cui incumbit cura animarum in foro pœnitentiali, an teneatur Ordines ſacros ſuſcipere, & reſidere, ibid. num. 4. & ſeqq uſque in fin. 501
3 Commendatarii hodie habentur pro veris titularibus, ibid. num. 5. & 22. 501
3 Commendatarii Monaſteriorum non ſunt cogendi ſacros Ordines ſuſcipere, nec reſidere, ſi cura animarum ſacramentalis incumbat Eccleſiæ, vel Monaſterio, non autem perſonæ commendatarii, ibid. num.6. 501
3 Commendatarius non eſt propriè Prælatus, ſed quaſi depoſitarius, ibid. num.20. 502
3 Commendatarius ſubrogatus eſt in locum Abbatis titularis, etiam quoad jura perſonalia, ibid. num. 23. 503
1 Commendatarii olim non faciebant fructus ſuos, in cap. Dudum, il ſecondo, num. 39. de elect. 271
3 Commendatarii Monaſteriorum ſi menſa ſit ſeparata à conventuali quartam, ſi verò ſit communis tertiam fructuum partem tenentur erogare in fabricam, ſeu ornamenta Eccleſiæ, vel alimoniam pauperum, in cap. Si quis ſanè, num. 28. de pecul. cler. pag 147
3 Declaratur, ibid. num 33 & ſeqq. 148
3 Commmendatarii, ſeu beneficiati alimenta ſecundùm decentiam ſtatus anteponenda ſunt ſuſtentationi pauperum, ibid. num. 29. pag. 147
3 Commendatarii tenentur procurare Viſitatorem Apoſtolicum à quo poſſint viſitari, in capit. Venerabili, num. 6. de cenſib. pag. 551
3 Commendatarius Prioratus canonicorum Regularium, cui animarum cura perſonarum ſæcularium incumbit, an teneatur in Prioratu reſidere, & curam animarum per ſeipſum exercere, in cap. Quod Dei timorem, num.20 & ſeqq uſque in fin. de ſtat. Monachor. 473
1 Commendatarii Monaſteriorum an poſſint ſe immiſcere in his, quę concernunt regularia inſtituta, in cap. Edoceri, num.4 de reſcript. 186
3 COMMEMORATIONI pro defunctis, qui legata pro Miſſis reliquerunt, quomodo ſatisfiat ex ſententia S. Congregationis Concilii, in c. Cùm creatura, n.19. de celebrat. Miſſar. 588
1 COMMISSIO facta ab habente duplicem dignitatem cenſetur facta nomine ejus dignitatis, quæ facit actum valere, etiamſi illa expreſſa fuerit per dictionem, *& cætera*, in cap. Ex parte, num.38. de arbitr. 704
1 In Commiſſionibus cauſarum, quando in ſupplicatione non exprimitur articulus certus juris, jubetur addi clauſula, *Dummodo* non agatur de interpretatione Decretorum concilii, in c. Quoniam, num.39. de conſtitut. 134
1 Commiſſio Papæ præſumitur conformis libello, in cap. conſtitutus, num.16. de fil. Presbiter. 482
1 COMMISSARIUS cruciatæ non eſt conſtitutus judex, ſed exequutor, in cap. Studuiſti, num.39. de off. legat 547
2 Commiſſarii ad teſtes examinandos an ſubdelegare poſſint, in c. Venerabilis, num.9 de teſtib. 155
1 Commiſſarius tenetur non modò oſtendere litteras ſuæ commiſſionis, ſed etiam illarum copiam parti dimittere, in cap. Cùm in jure, num.23. de off. Deleg. 534
1 Commiſſarii, qui de Provincia ad Provinciam mittuntur, debent præſentare litteras ſuæ facultatis Præſidi Provinciæ; aliàs poteſt eis reſiſti, ibid. n.40. 535
5 COMMITTERE quis non dicitur per ſe, vel alium, qui prorſus ignorat, in cap. Nobis, num 77 de ſimon. 44
3 COMMODUM non debet quis conſequi ex eo, quod facit invitus, in c. Quoniam, num.39. de jure patr 513
3 Commodè ſuſtentari, & ſine penuria, an differant, in cap. Non ampliùs, num. 15. & ſeqq. uſque ad numer. 20 de Inſtitut. pagin. 174
3 COMMODITAS æſtimatur ſecundùm conſuetudinem regionis, & utilitatem perſonæ, ibid, num.16. 174
5 COMMUNE ſervitium quid ſit, in cap. Præterea, num. 11. Ne Præl. vic ſuas. 69
5 Communia, & minuta ſervitia pro Epiſcopatibus, & Monaſteriis Galliæ in patria reductis ſextam partem veri valoris non excedunt, ibid. num.73.& 75 74
1 Commune pluribus ut ſingulis, vel ut univerſis, quando aliquid eſſe dicatur, in capit. Licèt de vitanda, num. 69. de elect. pagin. 237
2 Communis uſus loquendi prævalet verborum proprietati, in cap. Cùm veniſſent, num.67. de Judic. 27
2 Declaratur, n 68. 27
1 COMMUNICATIO privilegiorum in forma communi non comprehendit facultatem conferendi Ordines, in c. Quanto, num. 27. de Conſuetud. 199
1 Communicatio quantumvis ampla, & generalis non comprehendit facultatem ordinandi, cùm ſit difficillimæ conceſſionis, ibidem num 28. 199
3 Communicatio privilegiorum quantumvis ampla exemptionem à decimis prædialibus non includit, in cap. Nuper, numer. 33. de decim. 326
Vide in ver. *Privilegiorum communicatio*.
5 COMMUNICARE in die Cœnæ non jejuno ſtomacho, quamvis olim licuerit, hodie tamen eſt mortale, in c Si conſtiterit, num 3. de Accuſat. 9
5 Communicantes in Hebdomada ſancta, vel infra octavam Paſchę ſatisfaciunt præcepto Eccleſię ex declaratione Eugenii IV. in cap Omnis, num.41. de pœnit. & remiſſ. 311
5 Communicare non licet in ipſa die Reſurrectionis de manu Regularium, etiam devotionis cauſa, ibid n.43 312
5 Communicantes quolibet anni die in Inſulis Philippinis ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, ibid n.47. 312
5 Epiſcopus poteſt procedere ad excommunicationem in eos, qui negligunt adimplere præceptum cap. Omnis utriuſque, ac eleemoſynas pio loco applicandas injungere; ſed non expedit, ut ſibi abſolutionem reſervet, ibidem n.46. 312
5 COMMMUNITAS quid ſit, in cap Reſponſo, num 36. de ſent. excommun. 360
5 Communitas non præſumitur ita tota ad malum conſentire, quin aliqui ſint diſſentientes, ibid. n.81 364
3 COMMUTATIO legati annui Fratribus Minoribus relicti an ſit nulla ex defectu intentionis, eo quòd Papa ignoraverit hæredes fuiſſe vocatos in eventum commutationis, in cap. Nos quidem n 48.& ſeqq uſque ad n 65 de teſtam. 263
3 Commutatio voluntatis locum non habet, ubi teſtator providit quid fieri debeat de legato, ſi in uſum deſtinatum converti nequeat, ibid. num 49. 263
3 Et in quibus caſibus commutatio impugnari poſſit ex defectu intentionis, eò quòd Papa ignoraverit præciſionem Teſtatoris, ibid. n 56 & num. ſeqq. 263

5 Commutatio voluntatis ab inferiori, à Principe regulariter fieri non poteſt, in c. Ex parte, n. 21 de conſtit. 127
1 Et quid ſi proventus hæreditatis non ſufficiant ad onera adimplenda, ibid. num. 28. & ſeqq. 127
3 Voluntas teſtatoris poteſt ab Epiſcopo in alium pium uſum commutari, ſi de jure, vel de facto adimpleri non poſſit, ibidem num 27. 127
3 Commutandi ultimas voluntates, ſi quæ facultas Epiſcopis competebat, non eſt ſublata à concilio Tridentino, ibid. num 28 pag. 127
Vide in ver. *Papa quoad commutationem voluntatum*
3 COMPOSITIVUM ſupponit poſitivum, licèt impropriè aliquando ponatur pro poſitivo, in cap. Epiſcopalia, nu 7. de Privileg. 25
1 COMPAGI ſunt caligæ Epiſcoporum, in cap Quia nos, num. 4. de Auth & uſu pallii 125
4 COMPATERNITAS ſcienter, vel ignoranter inter conjuges ſuperveniens, conjugium non diſſolvit, in cap. Si vir, n 1 de cognat. ſpirit. 61
4 COMPATER, qui in actu baptiſmi infantem non tetigit, ſed Presbytero tradidit baptizandum, vel baptizatum de manu Presbyteri ſuſcepit, an contrahat cognationem ſpiritualem, in c. Veniens, n 1 & ſeqq uſque in fin. de cogn ſpirit. 63
4 Compatrum duorum filii, per quorum neutrum deventum eſt ad compaternitatem, licitè invicem matrimonium contrahunt, niſi obſtet loci conſuetudo, in cap Super eo, num. 1. de cognat. ſpirit. 62
Reliqua in ver. *Cognatio ſpiritualis*.
1 Compatres fidei rudimenta ignorantes quomodo ex concilio Mediolanenſi prohibeantur infantes de ſacrò fonte ſuſcipere, in c. Firmiter, num 47. de Summi Trinit. & fid cathol. 8
2 COMPENSATIO delictorum non fit, ubi pœna venit fiſco applicanda, ſive ſit ſpiritualis, ſive temporalis, ſive pecuniaria, in cap. Veniens, n. 10 de jurejur. 173
3 COMPLETUM dicitur, licèt ſuperſit aliqua pars illius, in cap. Ad noſtram, num 19 de Regular. 351
3 COMPOSITIO ſuper decimis facta per Parochiani ſine beneplacito Apoſtolico, an tranſeat in ſucceſſorem, in c Nuper, num. 24 de decim. 326
3 Componere eſt pro damno dato, vel offenſa, vel injuria pecuniariter ſatisfacere, in c Inter alia, n. 17. de immun Eccleſ. 638
1 Compoſitio ſuper jure beneficii præſumitur ſimoniaca, niſi facta fuerit auctoritate ſuperioris, in cap. Niſi eſſent, num 3. de præben pag. 106
1 Compoſitio amicabilis ſuper ſpiritualibus valida eſt, licèt tranſactio ſtricta non valeat, ibid n 4 & n 42. 106
1 Oportet tamen, ut compoſitio capiat initium ab auctoritate ſuperioris, & non à pactione partium, ibid. n 5 106
3 Compoſitio ſuper juribus Eccleſiæ poteſt fieri à Rectore in præjudicium ſui ipſius, etiam ſine conſenſu ſuperioris, ibidem numer. 10. 108
3 Compoſitio ſuper re ſpirituali fieri poteſt, ſed non tranſactio, in c Dilectus il primo, n. 2. de præben. [illegible]
2 COMPROMISSARIUS in dubio an cenſeatur pronunciaſſe ut arbiter, an & ut arbitrator, in cap. contigit, num. 34 de arbitr. pag. 700
2 Compromiſſarius an ſit Procurator compromittentium, in c. cauſam, num 12. 13. & 16. de elect 259
1 Compromiſſarius arbitrari debet, an Prælatus ſit idoneus ad officium Prælaturæ, ibid. num 13. 259
1 Compromiſſarii poſſunt eſſe alii à capitulo, dummodò ſint viri Religioſi, & clerici, ibid. num 17 259
1 Compromiſſarii eligere poſſunt, & honeſtius eſt, ut eligant per ſcrutinium ſecretum, in cap Licèt de vitanda, num 51 & 61. de elect. 215
1 Compromiſſarii à principio poſſunt eſſe incerti, certificandi tamen per eos, quibus data eſt eligendi poteſtas, ibid n 50. 216
1 Compromiſſarii non arctantur ad eligendum ſervata forma ſcrutinii, ibid. n 61 & 67. 216
3 Compromiſſarii licèt procedant per viam ſcrutinii, non tamen arctantur ad formam, c Quia propter, in cap. Publicato, nu 45. de elect 312
5 Compromiſſarii ſimpliciter dati non arctantur ad eligendum per ſcrutinium ſecretum, in c, Nobis, n 24 de ſimon 40
2 Compromiſſarii non arctantur ad ſecretum, in cap. Quia propter, num 26. de elect 258
3 COMPROMITTENTES in arbitrium, vel arbitratorem, de jure canonico poſſunt ſe juramento obſtringere ad obſervantiam arbitrii, vel arbitramenti, in cap. Non ſine, n. 18 de arbitr pag 691
4 Et hoc jus canonicum ſervari debet etiam in foro civili, ibidem num 19. 691
1 Compromittentes tenentur recipere electum à compromiſſario, dummodò ſit idoneus, in cap cauſam, n 1 de elect 259
1 COMPROMISSOR, & compromiſſarius idem eſſe non poteſt, in cap. Licèt de vitanda, num 55. & 58 verſ *Neque dicat*, de elect pag 213
3 COMPROMISSUM de rebus ſpiritualibus in laicum fieri non poteſt, in c contingit, n 1. & ſeqq de arbitr 698
1 Etiam authoritate Epiſcopi, ibid num 5 690
1 Compromiſſum initum contra legis prohibitionem eſt irritum, quamvis lex non procedat ulterius ad irritationem actus, ibidem num 2 698
1 Compromiſſum de re ſpirituali fieri poteſt in clericum, & laicum ſimul, ibid num 8. 699
1 Etiamſi unus ſit clericus, & plures laici, ibid num 9. 699
1 Dummodò tamen fiat authoritate ſuperioris, ibid n 10. 699
1 Compromiſſum de jure, & de facto ſuper beneficio, vel jure ſpirituali fieri non poteſt etiam in clericum, ibid n 16 692
1 Compromiſſum factum in laicum de re ſpirituali tanquam in arbitrum arbitratorem an ſuſtineatur, ibid n 11 [illegible]
3 Compromiſſum cur fieri non poſſit ab Eccleſia exempta in præjudicium libertatis, in c. Cum tempore, num 1 & num ſeqq uſque ad num [illegible] de arbitr 685
1 Compromiſſum ab initio eſt voluntatis, poſt factum neceſſitatis, ibid num 13. 655
2 Compromiſſum ſuper his, quæ alienari prohibentur, ſi fiat de facto, non valet, ibid num 28. & n ſeqq. 656
3 Secus de jure, ibid n 30. & ſeqq uſque in fin. 657
1 Compromiſſum non valet, per quod Eccleſia obligetur, ibidem num 29. 696
1 Compromiſſum ſuper juriſdictione Archidiaconali, item ſuper quæſtione ſpirituali Hoſpitalis valet, etiamſi auctoritas ſuperioris non interveniat, ibid num 32. 697
1 Compromiſſum fieri poteſt de omnibus etiam tangentibus jus alterius ſed arbitrium non tenet in alterius præjudicium, ibidem num 18. 657
1 Compromiſſum expirat morte alterius compromittentium, in cap. Ex parte, num 1. de arbitr. 702
1 Etiamſi ante mortem fuerit concluſum in cauſa, & præfixus terminus ad ſententiam, ibid num 15 702
1 Compromiſſum eſt ſtricti juris, nec extenditur ad hæredes, vel alios, de quibus expreſſè non eſt cautum, ibid n 13. 702
1 Compromiſſum fieri poteſt in judicem, ut in arbitratorem, tam ſecundum leges, quàm ſecundum canones, ibid n 21 703
1 Sive ſit judex ordinarius, ſive delegatus, ibid n 22 703
1 Compromiſſum cenſetur factum, ut in arbitratorem, ſi data ſit poteſtas procedendi de jure, & de facto, & renunciatum reductioni ad arbitrium boni viri, ibid. num 43 704
1 Compromiſſum ſub nomine Dignitatis factum, an tranſeat in ſucceſſorem, ibid num 22 705
3 Compromiſſum ſuper beneficio Eccleſiaſtico, ſeu jure ſpirituali, licitè fieri poteſt, in cap Non ſine, n. 9. de arbitr. 690
1 Si fiat de jure, ſecus ſi de facto, ibid. num. 10 690
1 Compromiſſum de jure, & de facto alienationem includit, & habet vim tranſactionis, ibid n 11 & ſeqq. 650
2 Compromiſſum de re ſpirituali in laicum fieri non poteſt, ibidem num. 13. 651
1 Compromiſſum etiam juratum generaliter initum in laicum non includit cauſam ſpiritualem, ibid num 14 651
1 Compromiſſum de jure civili prohibetur fieri cum juramento tam arbitrorum, quàm partium, ibid num 25. 651
1 Compromiſſum juratum, quamvis de jure civili actionem non producat, tamen ſecus eſt de jure canonico, ibidem num. 26. pag. 691
1 Compromiſſum ſuper electione poteſt fieri in unum tantum, in c cauſam, n 6 & 13. de elect 259
1 Item fieri poteſt in extraneum à collegio, ibid n 7 259
1 Compromiſſum ſuper electione Papæ à Cardinalibus initum in unum tantum de collegio, an valeat, ibid n 45. 262
2 Compromiſſum in aliquos initum hac forma, ut compromiſſarii teneantur eligere nominatum à majori parte capituli, validum eſt, in c. Licèt de vitanda, n 29 de elect. 217
1 Declaratur, ibidem num. 56. & ſeqq & 86. 215
1 Compromiſſum initum in aliquam partem collegii an videatur initum in perſonas incertas, ibid. n 42. 214
1 Compromiſſum de incerta perſona aſſumenda non tenet, ibidem num. 43 214
Declaratur, ibid num 52. 216
1 Compromiſſum factum in aliquem ex collegio Cardinalium hac forma, ut ille votis ſingulorum ſecretò exquiſitis eum eligat, in quem major pars collegii conſenſerit, hodie non valet, ibidem n. 56 & 85 verſ *Quantus caſus*. 215
1 Compromiſſum initum in aliquem ex collegio hac forma, ut ille eligat eum, in quem liberè, ac nulla forma ſervata major pars collegii conſenſerit, validum eſt, ibid n. 57 & 86. 216
1 Compromiſſum fieri poteſt ſub hac forma, ut compromiſſarius eligat eum, quem poſteà elegerint aliqui de collegio, ibidem num 58 216
1 Compromiſſum factum à Cardinalibus directè in majorem partem collegii, an valeat, ibid num. 60 uſque ad n 62 & 87 uſque in finem. 216
1 Compromiſſum factum in quotam partem collegii, non dicitur in perſonam incertam, ibid n 62 216
1 Compromiſſum fieri poteſt in collegium, imò & in concilium generale, & poſteà ſufficit conſenſus majoris partis, ibidem num 63. 217
1 Compromiſſum factum in majorem partem collegii, an videatur factum in ſeipſum, ibid. n 64 217
1 Compromiſſum an requirat conſenſum ſingulorum, vel ſufficiat in communi, ibid num 65 217
1 Compromiſſum in aliquos ex Cardinalibus initum hac forma, ut compromiſſarii eligere debeant eum, in quem votis ſingulorum inquiſitis duæ partes collegii conſenſerint, an fieri poſſit à duabus ex tribus partibus Cardinalium, ibid nu 72 & ſeqq uſque in fin. 217
1 Compromiſſum initum hac forma, ut compromiſſarii teneantur eum eligere, in quem major pars capituli conſenſerit, valet, & eſt expeditior forma quam habeamus, ibid n 81 217
1 Compromiſſum à Cardinalibus initum ea forma, ut compromiſſarii votis ſingulorum per ſecretum ſcrutinium inquiſitis teneantur eum eligere, in quem duæ partes Cardinalium conſenſerint, an valeat, ibid num 78 218
1 Et an fieri poſſit à duabus ex tribus partibus Cardinalium, ibidem num 79. 218
1 Et quid ſi compromiſſum ſit cum forma, ut ſimpliciter vota ſingulorum exquiri debeant, ibid num 8[illegible] 218
1 Compromiſſum cum forma, ut compromiſſarii teneantur eligere eum, in quem conſenſerint duæ partes collegii votis ſingulorum per ſcrutinium apertum inquiſitis, an valeat, ibid n 81 218
1 Et an fieri poſſit à duabus ex tribus partibus Cardinalium, ibid num 82 218
1 Compromiſſum cum forma, ut compromiſſarii teneantur eligere nominatum à majori parte collegii, requirit conſenſum omnium nemine diſſentiente, ibid n 84 220
1 Compromiſſum directè factum in majorem partem collegii non valet, ſi ea cum forma, ut vota ſingulorum exquirantur, ibid num 87 224

1 Et hoc fieri poteſt etiam in plures de collegio partium comparatione minorum, ibid. n.89. 240
1 Vitiatur tamen, ſi vel unus diſſentiat, ibid n 90. 240
3 Compromiſſum de cauſa Eccleſiaſtica fieri poteſt in duos laicos ob adjunctionem unius clerici, in c. cùm propter, num.53. de jurepatr. 533
1 Opinio Lapi, quòd in compromiſſo limitato ſufficiat conſenſus majoris partis capituli, declaratur, in cap. Licèt de vitanda, n.83. de elect. 239
Vide in ver. *Iudex quoad compromiſſum*.
Et in ver. *Arbiter*, *Arbitrator*.
2 Compromiſſum ubi agitur de crimine criminaliter, non poteſt fieri in privatum, in c. Veniens, n.5. de jurejur. 172
2 Secus ubi de crimine agitur civiliter, ibid. n 6. 172
2 Compromiſſum ſuper ſatisfactione injuriarum fieri poteſt non ſolum in extraneum, ſed etiam in ipſum offenſum tanquam amicabilem compoſitorem, ibid n.7. 172
2 Secus tanquam in arbitrum, ibid. n.8. 172
Vid in ver. *Injuria*.
2 Compromiſſi verba quantumcumque lata relata ad arbitrium tertii, proferuntur ſub quadam confidentia legalitatis, & bonitatis ejus, in quem compromittitur, ibid. n. 22. 173
1 Compromiſſum ſuper electione an poſſit fieri in laicum, in cap. cauſam, n.10. & n. ſeqq. uſque ad n 18. de lect. 259
1 COMPROMITTI poteſt in laicum de rebus Eccleſiæ non ſpiritualibus, ſed merè civilibus, in cap. contingit, num. 12. de arbitr. 699
1 Nec requiritur conſenſus judicis Eccleſiaſtici, ibid. n.13. 699
1 Compromitti non poteſt de liberali cauſa, in c. cùm tempore, n.8. de arbitr. 695
1 Compromittere poteſt clericus in ſui præjudicium, non autem in præjudicium Eccleſiæ, ibid. n.20. 26. & 29. 696
1 Declaratur, num.38. 697
1 Compromitti poteſt de rebus temporalibus Eccleſiæ etiam in mulierem habentem juriſdictionem de jure, vel de conſuetudine, ibid. n.30. 697
1 Etiam ſine authoritate Epiſcopi, ibid. n.31. 697
1 Compromitti poteſt ſuper beneficio, dummodò arbiter ex vi compromiſſi beneficium adjudicare non poſſit titulum non habenti, ibid. n.33. 697
1 Compromitti poteſt ſuper electione, & matrimonio ſpirituali, in cap. Ex parte, n.3. de arbitr. 702
1 Secus ſuper matrimonio carnali, ibid. n.4. 702
1 Compromitti non poteſt de libertate hominis, ſecus de libertate Eccleſiæ in præjudicium compromittentium, ibidem numer. 6. 702
1 Compromitti non poſſunt de facto, quæ alienari prohibentur de jure, in c Non ſine, n 12. de arbitr. 690
2 Compromitti poteſt de juribus Eccleſiæ in clericos ipſius, in cap. cùm olim, n. 3. de præſcript. 178
3 Compromittere poteſt clericus in laicum de bonis patrimonialibus, non autem de bonis Eccleſiaſticis, in c.Epiſcopus, nu.38. de præben. 73
5 CONCEDIMUS, ſeu INDULGEMUS, hæc verba releta ad id, quod erat conceſſum de jure communi, nil novum concedunt, ſed jam conceſſum oſtendunt, in cap. Tuarum, num.22. de privileg. 247
1 CONCESSA omnia videntur, quæ non inveniuntur prohibita, in c. Patentibus, n.8 de privileg. 242
Declaratur, ibid. num.14. 242
1 CONCESSIONE aliqua utens, ejus qualitates reſpuere non debet, in c. De eo, n.33. de tempor. ordin. 357
1 Conceſſio indeterminata intelligitur juxta formam petitionis, in c. Innovamus, num 6. de Treug & Pace. 637

Concilium, communia.

3 Concilium unde dictum, in c. Ex parte, num.10. de capell. Monachor. 505
1 Conciliorum inſtitutum eſt non ſolùm hæreticos confutare, ſed etiam catholicos orthodoxam fidem docere, in c. cùm contingat, n.74. & ſeqq. de ætat. & qualit. 423
1 Concilium primum, ubi, quando, & cur ab Apoſtolis celebratum, in c. Antigonus, n.39. de Pactis. 642
1 Concilium tertium Apoſtolorum fuit plenaria conciliorum forma poſtmodùm à Summis Pontificibus obſervata, ibidem, & num.40 642
1 Concilium œcumenicum quod dicatur, in c. Firmiter, num 8. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. 3
1 Concilia œcumenica quæ, & quot in Eccleſia fuerint hactenus celebrata, ibid. n.9. 3
1 Conſtitutiones in concilio generali an edendæ ſint nomine Papæ, an nomine concilii, in c. Antigonus, num 31. uſque in fin. de pactis. 642
1 Conſtitutiones in conciliis generalibus, præſente Papa, variis nominibus reperiuntur conceptæ, ibid. n.34. 642
1 Conſtitutiones, quæ fiunt à Papa de conſilio concilii, denominari debent à Papa, & illius nomine promulgari, ibidem numer. 35. 642
1 Idem ſi de conſenſu concilii contra diſtinctionem Abbatis, vel de conſilio, & conſenſu ſimul, ibid. n.36. 642
1 Conſtitutiones in concilio edendæ ſunt nomine Papæ, ſi materia legis originatur à Papa, & nomine concilii, ſi materia originatur à concilio, ibid n.37. 642
1 Contrarium, ibid. n. ſeqq. uſque in finem. 642
1 Declaratur, ibid. num.41. 643
3 Concilia ſunt cœtus Epiſcoporum, & Sacerdotum, & fiunt propter Eccleſiaſticas cauſas, in c. Etſi membra, n.25. de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. capituli. 218
Vide in verb. *Tridentinum Concilium*, *Congregatio*, *Declarationes*.
Reges in concilio.
Vide in verb. *Synodo Provinciali qui debeant intereſſe*.
3 Concilii Epheſini II. diffinitiones Leo Papa tanquam hæreticas damnavit, In c. Majores, num.30. de Baptiſm. 597
1 Concilia nationalia, quibus Summi Pontifices, vel eorum Legati præfuerunt, an & quomodo univerſalia, ſeu generalia nuncupari poſſint, in cap. Firmiter, n.7. de Summ. Trinit. & fid. cathol. 3
1 Concilium Florentinum, & Tridentinum expenduntur pro ſententia Theologorum, in cap. Requiſivit, num.12. de Ordin. ab Epiſcop. 374
1 Concilium Carthaginenſe IV. expenditur pro ſententia canoniſtarum, ibid. num.43. 380
1 Patres in concilio exiſtentes non poſſunt aliquid ſtatuere ſine auctoritate Papæ, in c.Antigonus, n.55. de Pactis. 643

Concilii generalis authoritas.

1 Conciliorum diffinitionibus obtrudere non licet defectum cauſæ, in c. cùm contingat, n 73. de ætat. & qualit. 423
1 Concilia non reſtringunt Papam, ſed conſtringuntur ab ipſo, in c.Significaſti, n.10. & ſeqq. de elect. 223
1 Concilia omnia per Romanæ Eccleſiæ authoritatem facta ſunt, & robur acceperunt, ibid. n.154 224
1 Concilium non dicitur, ſed conciliabulum, ſeu conventicula, quod ſine authoritate Summi Pontificis celebratur, ibidem num 16. 224
1 Concilium legitimè congregatum, poſt diſſolutionem remanet acephalum, & ſchiſmaticum, ibid. n.17. 224
1 Concilia non dederunt primatum Romanæ Eccleſiæ, ſed datum immediatè à Domino explicarunt, ibid n.21. 224
1 Concilia generalia quomodo Romani Pontificis ſuperioritatem agnoverint, ibidem n 51. & ſeqq. 227
1 Statuta Papæ à concilio non confirmantur, ſed ſtatuta concilii confirmantur à Papa tanquam Superiore, ibidem num. 54. pag. 227
1 Concilium eſt judex in ſchiſmate, cum duo, vel plures contendunt de Pontificatu, ibid. n 64. & ſeqq. 228
1 Concilium cognoſcit, quando electio Papæ non fuit canonica, ibidem num.65. 228
1 Item in caſu hæreſis formalis, non autem alterius criminis etiam notorii, & ſcandaloſi, ibid. n.66. 228
1 Concilia omnia œcumenica obſervari debent ſicut Evangelia, in c. Nimis, n.14. de filiis Presbyter. 477
1 Decreta in conciliis, quibus Summi Pontifices non præſunt, aut concipiuntur imperativè, ſeu imperſonaliter, aut nomine concilii, in c. Antigonus, n.32. de Pactis. 642
1 Decreta in concilio, cui Papa præſidet, ita demum edenda ſunt nomine concilii, ſi Papa in hoc conſentiat: aliàs ſecus, ibidem n.41. & ſeqq. uſque in fin. 643
1 Concilia omnia univerſalia congregantur, & authoritatem accipiunt à Romano Pontifice, ibid. n.44. 643
1 Concilia generalia, & eorum canones à Romano Pontifice confirmantur, aliàs nullum habent robur, ibid. n.47. 642
3 Concilia generalia ſervanda ſunt ſicut quatuor Evangelia, in cap.Si quis, n.40. de Regular. 336
1 Concilia omnia œcumenica manant ex eodem fonte Apoſtolicæ poteſtatis, ſine qua non habent firmamentum, in c.Nonnulli, n.44. de reſcript. 171
1 Conciliaria decreta ita ſunt interpretanda, ut non ſint inania, & eluſoria, ibid. num.46. 172
1 Conciliorum diffinitionibus firmiter adhærendum, in cap. cùm venissent, n.79. de ſacr. Unct. 451
1 Conciliorum generalium præſtantia quibus ex cauſis ſit deſumenda, in cap. Firmiter, num. 2. 2. de Summ. Trinit. & fid. cathol. 2
1 Conciliorum quatuor univerſalium dignitas, ibid. n.5. 3
1 Concilia omnia univerſalia, ſolius Romanæ Eccleſiæ authoritate fiunt, & roborantur, ibid. n.10. 3
3 Concilii ſtatuta concernentia jus poſitivum poſſunt per Papam tolli, & abrogari etiam ſine concilio, in c.Majores, num.8. de Baptiſm. 596
3 Concilii, & Papæ poteſtas eſt major, quàm ſolius Papæ, extenſivè, non autem intenſivè, ibid. n.10. & 17. 596
3 Concilium non eſt Eccleſia univerſalis, niſi repræſentativè, ibid. num.23. 596
3 Concilii judicium in quæſtionibus fidei, an & in quibus caſibus ſit infallibile, ibidem num 24. & ſeqq. uſque ad numer. 37. pag. 597
3 Quid ſi concilium ſit congregatum ſine authoritate Papæ, ibid. num.25. 597
3 Et quid ſi authoritate Papæ ſit congregatum, & Papa ibi ſit præſens, ibid. n.26 & 36. 597
3 Et quid ſi Papa ſit abſens, ibid. n.27. & 36. 597
3 Concilium ſine authoritate Papæ congregatum eſt acephalum, ſchiſmatica conventicula, & ſynagoga Satanæ, ibidem numer. 25. 597
3 Concilii diffinitiones, cui Papa præſidet, ſunt infallibiles, ibid. num 26. & 36. 597
3 Aliàs ſecus, niſi poſt confirmationem Apoſtolicam, ibid. nu.28. & 36. 597
3 Vel niſi Papa committat concilio, ut talem articulum ſic diffiniat, ibid. n 36. 597
3 Concilium legitimè congregatum habet poteſtatem ſtatuendi pleno jure, ſed ejus determinationes non ſunt infallibiles, niſi in tribus caſibus, ibid. num 27. & 36. 597
3 Concilium etiam legitimè congregatum errare poteſt, prout aliquando erravit, ibidem num 28. 597
3 Concilii Epheſini II. diffinitiones Leo Papa tanquam hæreticas damnavit, ibid. num.30 597
3 Conciliorum decreta Romani Pontifices olim confirmabant congregata Synodo Prælatorum ſub Patriarchatu Romano, & prævia diligenti examinatione, ibid n.31. & 36. 597
3 Concilii diffinitiones poſt impartitam illi authoritatem à Papa cenſentur Papales, non tamen infallibiles, niſi in caſibus, ut num.36. ibid. num.32. 597
Vide in ver. *Papa quoad Concilium*.

Et in ver. *Papa quoad fidei articulos*

3 Conſtitutio edita à Papa in concilio non impedit, quin ſucceſſor poſſit contra eam privilegium, vel diſpenſationem concedere, in c. Nuper, num. 26. de decimis. 326

Concilii derogatio.

3 Concilia generalia habent tacitè clauſulam annullativam eorum, quæ in contrarium fiunt, in c. Ex parte, num. 8. & 26. de Capell Monach 505
3 Concilio generali in contrariis reſcriptis, & privilegiis cur debeat ſpecialiter derogari, ibid. num 9. 505
1 Concilia generalia habent clauſulam derogatoriam ad ſequentes contrarias diſpoſitiones, in cap. Quanto, num 42. de conſuet & in c. Nimis, num. 19. de fil. Presbyt. 477
1 Concilio generali debet expreſsè, & ſpecialiter derogari, nec ſufficit generalis derogatio, in cap. Nonnulli, numer. 21 de reſcript. 167
1 Contrarium, ibid. n. 37. verſ. *Nec eſt omittendum.* 170
1 Declaratur, ibid num. 28. & ſeqq 168
1 Conciliaria decreta non includuntur in derogationibus generalibus, ſi derogationes hujuſmodi ponantur in litteris gratiæ, & reſcriptis contra jus, ibidem num 28 168
1 Concilia generalia habent clauſulam derogatoriam ad ſequentia reſcripta contraria, non autem ad ſequentes conſtitutiones, etiamſi ſint ſolius Papæ, ibid. num. 30. 169
1 Concilii generalis poſterius decretum tollit primum contrarium, quamvis generali concilio expreſsè non deroget, aut de illo mentionem non faciat, ibid. n. 31. & ſeqq & n. 35. uſque ad n. 38. & 42 uſque ad num. 49. 169
1 Reſcriptum contra generale concilium non valet, niſi concilio fuerit ſpecialiter derogatum, ibid num. 32. 169
1 Litteræ Apoſtolicæ, in quibus generali concilio non derogatur ſunt invalidæ, non ex defectu poteſtatis Papæ, qui eſt ſupra concilium, ſed ex defectu voluntatis, ibid num 34. 169
1 Conſtitutiones conciliares ſi invicem ſunt contrariæ, quænam ex illis ſervari debeat, ibid. num. 37. 170
2 Concilia generalia habent clauſulam derogatoriam ad ſequentes diſpoſitiones contrarias, in cap. Si quis, numer. 66. de foro compet. 41
2 Et quid in concilio Tridentino, ibid num. 67. 41
3 Conſtitutio edita à Papa in concilio, an dicatur conciliaris quoad hoc, ut contraria reſcripta, vel privilegia non valeant, niſi concilio fuerit derogatum, in c. Ex parte, n. 3. & ſeqq. uſque in fin. de capell Monachor. 504
3 Conſtitutionibus Papæ, vel Decretalibus Epiſtolis in privilegiis non eſt opus ullatenus derogare, & in reſcriptis ſufficit derogatio generalis, ibid num. 2. 505
3 Declaratur, ibidem num 21 506
3 Conſtitutiones editæ à Papa in concilio appellantur ſimpliciter conſtitutiones Papæ, ibidem num. 5. 505
3 Contrarium, ibid. num 1. 504
3 Declaratur, ibid num 21. 505
3 Conſtitutionibus conciliaribus debet ſpiritualiter derogari in contrariis privilegiis, & litteris gratiæ, ibid. num. 14. & 27. pag. 505
3 Conſtitutiones editæ à Papa, & concilio ſimul, ſunt majoris authoritatis, quàm conſtitutiones ſolius concilii, ibid. numer. 17. 506
3 Conſtitutio edita à Papa ſacro approbante concilio dicitur conciliaris, ibid. num. 20. 506
3 Contradicente concilio valet, ſed non eſt conciliaris, nec eget ſpeciali derogatione in contrariis reſcriptis, & privilegiis, ibid. num. 25. 507
1 Conſtitutiones conciliares ſi invicem ſint contrariæ, quænam ex illis ſervari debeant, in c Nonnulli, n 37 de reſcript 170
3 Conſtitutio, c. Nuper ad effectum, ut requiratur derogatio, eſt conciliaris, in c. Nuper, n. 30. de decimis 326
5 Conſtitutio poſterior tollit priorem conciliarem etiam ſine ſpeciali derogatione, in cap. Quod à Prædeceſſore, numer. 71. de ſchiſmat pag. 108
2 Privilegium Papæ contra concilium abſque derogatione non valet, in c. Quanto, n 42. de conſuetud. 202

Concilium Provinciale.

Vide in ver. *Synodus Provincialis.*

1 CONCORDATIS Germaniæ non obſtant reſervationes non inſertæ in corpore juris, in c. Nullus, n. 11 de elect. 218
1 Concordata an obſtent, quin valeat nominatio Regis de perſona ſæculari ad Abbatiam Regularem, in c cùm in magiſtrum, num. 21 de elect 102
2 CONCORDITER fieri non dicitur, ſi vel unus contradicat, in c cùm Eccleſia, n. 8. de cauſ poſſeſſ & propriet. 110
2 CONCORDIA plena non dicitur, niſi omnes conſentiant, nemine diſcrepante, in cap. Licèt de vitanda, num. 2 de elect pag 212
1 Concordiæ per Papam confirmatæ ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, non ſunt ſublatæ à concilio, cap 4. ſeſſ. 6. & cap. 6. ſeſſ. 25. in c Veniens, num. 6. & 10. de tranſact. 667
1 Secus in pacto gratuito, ibid. num 7. 667
2 Concordia ex quibus diverſificetur à pacto gratuito, ſeu privilegio, ibid num 11 667
1 Concordia in latiori ſignificatione accipitur, prout contradiſtinguitur à diſcordia, ibidem num. 17 668
2 Concordiæ à Sede Apoſtolica confirmatæ, non ſunt ſublatæ à concilio Tridentino c. 6. ſeſſ. 25. in c Si quis, n 24 & 34 de confirm util vel inutil. 207
2 An hoc procedat in confirmationibus tantùm ex certa ſcientia, an verò etiam in confirmationibus in forma communi, ibidem n 25. & ſeqq. uſque in fin. 207
2 Concordiæ ut ſint reales, & obligent ſucceſſores, debent eſſe confirmatæ ex certa ſcientia, aliàs ſunt perſonales, ibidem num 32. 206
2 Concordiæ à Sede Apoſtolica confirmatæ in forma communi, intelligitur derogatum à concilio Tridentino, etiam ſi cùm ea concurrat immemorabilis conſuetudo, ibid num. 37 208
5 CONCUBINARII, & adulteri, quibus pœnis ab Epiſcopo ſint puniendi, in c. Pervenit, num 36 de adulter. 312
1 Concubinarii tam ſoluti, quàm uxorati, ſi ter admoniti concubinas non ejecerint, excommunicari poſſunt, ex concilio Tridentino, in c. Perniciosam, n 18 de offic Ordinar 551
1 Etiamſi cum diverſis concubinis ſucceſſivo tempore fuerint deprehenſi, ibidem num 19. 551
1 Monitio trina contra adulteros, & concubinarios non eſt neceſſaria, niſi quando ad excommunicationem proceditur, & puniri poſſunt aliis pœnis, etiam non expectato anno poſt excommunicationem, ibid num 20 & 22 551
1 Concubinarii in prima, ſecunda, & tertia monitione puniri poſſunt pœna pecuniaria, piis locis, vel apparitoribus applicanda, ibid. num 21 551
1 Pœnæ à jure communi, vel ſtatutis ſynodalibus contra concubinarios inflictæ, non ſunt ſublatæ à concilio Tridentino, ibid. num 22. 552
1 Pœna ejectionis extra oppidum contra mulieres adulteras, & concubinas non habet locum in viris, ibid. num 21 551
1 Concubina clerici an ipſius clerici forum ſortiatur, in c Nullus, n. 25 & ſeqq. uſque ad num 33 de foro compet 47
1 Concubina clerici dicitur committere ſacrilegium, ibidem numer. 26. 46
1 Concubinarius ex cujuſdam Theologi ſententia non tenetur concubinam è domo expellere, ſed tantùm polliceri ſe cum ipſa non peccaturum, quando ea dimiſſa triſtius vitam duceret, in cap. Ne innitaris, num 124 de conſtit. 69
Vide in ver *Clericus quoad delicta, & pœnas*
3 In CONCURSU Parochialis præferri debet is, cujus mores probati ſunt, doctiori, cujus vita ignoratur, & multò magis ſi prava ſit, in c. Eam te, num 18 de ætat & qualit. 404
1 Judex appellationis ex Bulla S Pii V an poſſit vocare prælectum ad novum examen, antequam rejectos doceat per alia documenta de irrationabili judicio Epiſcopi, ibid num. 29 & ſeqq. uſque in finem. 405
1 Concurſus plures in Urbe habiti ex decreto S. Congreg conc. inter appellantem, & prælectum, ibid num 37. 423
1 Concurſus novus ex ſtylo congreg Concilii in Urbe inſtituitur, ubi appellans de irrationabili judicio deſerit fumum, ibidem num. 39. 427
1 Concurrentium qualitates ſunt invicem conferendæ, ut liqueat uter eorum ſit magis idoneus, ibid. num 41. 427
1 Epiſcopi affectus inordinatus in prælectione minus idonei, ex quibus eliciatur, ibid. num 48. 428
1 Concurſus non requiritur in Parochiali, juriſpatronatus mixti laicorum, & Eccleſiaſticorum, in cap Quoniam, num 31 de conſtit. 117
1 Concurſus an requiratur in Dignitatibus, & Manſionariis, ſeu Hebdomadariis curam animarum habentibus in cathedralibus, vel collegiatis Eccleſiis, in c. cùm ſit ars, n. 19. & ſeqq uſque ad num. 28. de ætat. & qual. 436
1 Concurſus an requiratur in Parochialibus non collegiatis, ubi cura animarum per plures exercetur, aut in Parochialibus habentibus nomen Dignitatis, ibid n 24 & 27 417
1 Item an requiratur in Prioratu commendari ſolito, qui eſt dignitas habitu, & non actu, cuive cura imminet animarum, ibid num. 28 & ſeqq uſque ad num 41 417
1 Concurſus non requiritur in beneficiis regularibus curatis, etiam clericis ſæcularibus commendari ſolitis, ibid. num 20 & ſeqq uſque ad num 41 418
1 Concurſus habitus infrà terminum decem dierum non eſt nullus, ſi nemo poſt examen comparuit, qui ſe læſum prætendat, ibid. num 48 419
1 Idem ſi aliqui fuerint examinati infrà decem dies, alii verò poſt, ita ut nullus ex concurrentibus remanſerit non examinatus, num 49. 419
3 Deciſio Sac. Congreg. conc quòd in Parochialibus patronatus laicorum non requiratur forma examinis per concurſum, an habeat locum, quando plures à patrono laico ſint præſentati, in c cùm autem, n 31. & ſeqq uſque in fin de jurepatr 525
3 Concurſus an requiratur in Parochialibus patronatus laicorum, quarum collatio ob lapſum temporis ad præſentandum præfixum ad Epiſcopum eſt liberè devoluta, in c cùm propter, num 7 & ſeqq. uſque ad num 11 de jurepatr 520
3 Concurſus non requiritur in Parochialibus ad Sedem Apoſtolicam devolutis ob lapſum temporis Epiſcopo ad providendum præfixi, ibid. num 8 510
3 Concurſus fieri debet inter plures ab eodem patrono laico ad Parochialem vacantem cumulativè præſentatos, ibidem num. 10. 510
3 Concurſus à concilio Tridentino præſcriptus in Parochialibus Juriſpatronatus Eccleſiaſtici, an ſit etiam obſervandus in Parochialibus patronatus partim Eccleſiaſtici, & partim laicalis, ibidem n 21. & ſeqq uſque ad n 30. 531
3 Et quid in Parochialibus Juriſpatronatus, quod origine erat totum laicale, ſed pro duabus tertiis partibus ex donatione laicorum effectum poſteà fuit Eccleſiaſticum, ibid. nu 32. & ſeqq. uſque ad n 34 & n 3[illegible] 513
3 Concurſus eſt præjudicialis patronis, quorum libertas in præſentando reſtringitur, ibid. n 12. & 1[illegible]. 513
3 Concurſus non requiritur in Parochiali Juriſpatronatus pro una parte laicalis, & pro duabus Eccleſiaſtici, ibid n 30 512
3 Concurſus habitus coram Examinatoribus non Magiſtris, ſeu Doctoribus, aut Licentiatis in Theologia, vel Jure canonico, non eſt nullus, in cap Inter cæteras, numer. 14 de reſcript. 171
1 Concurſus non requiritur in Beneficiis Regularibus curatis, & quæ Regularibus in titulum conferri conſueverunt, ſed ſufficit, ut Regularis præficiendus ſit ab Ordinario examinatus, atque probatus, in c. cùm ad noſtram n 22. de elect. 215
1 Concurſus non requiritur in Parochialibus patronatus laicorum,

& Vi-

& Vicariis perpetuis, ibid. num 28. 285
5 Concurſus requiritur in Parochialibus etiam litigioſis, in c. Sicut unire, n.63. de exceſſ. Prælat. 213
2 Electo detrectante novum examen ſubire infrà præfixum terminum, jubetur appellans coram Urbis Vicario examinari, in cap. Eam te, num.38. de ætat. & qualit. 407
Vide in ver. *Appellatio à mala Epiſcopi electione.*
Et in ver. *Parochialis Iuriſpatronatus.*
3 Concurſus fieri debet ab Epiſcopo, licèt collatio Parochialis ad alium ſpectet, in c. Illa, num.33 Ne ſede vacante. 209
3 Capitulum habens jus conferendi Parochialem, non poteſt edicta proponere pro concurrentibus, ſed hoc jus pertinet ad Epiſcopum, ibid. num.36. 209
Concurſus Sede vacante.
Vide in ver. *Vicarius Capituli Sede vacante.*
Vicarius Apoſtolicus quoad concurſum.
Vide in ver. *Vicarius Apoſtolicus.*
3 Examen per concurſum requiritur in qualibet vacatione, nec ſufficit, ut quis fuerit alias in concurſu approbatus, in d. c. Illa, num.21. Ne Sede vacante. 208
3 Electio magis idonei, & collatio ſunt diverſa, & ex una ad aliam non infertur, ibid. num.32. 209
3 Collatio Parochialis eſt debita magis idoneo præelecto in concurſu, in c. Ex frequentibus, num. 7. de inſtit. 180
5 Parochialis Eccleſia ex juſtitia eſt debita digniori inter probatos in concurſu ab Examinatoribus Synodalibus, in c.Mandato, n.17. & num.26. & ſeqq. de ſimon. 62
5 Et poſtpoſitus poteſt appellare ab irrationabili judicio Epiſcopi, ex Bulla S. Pii V. ibidem num 18. & 27. 62
5 Parochialem impetrans in concurſu, tacendo ſuam inhabilitatem occultam, peccat contra juſtitiam, & ad reſtitutionem tenetur, ibid. n.22. & num ſeqq. uſque ad num.33. 63
5 Impediens, ne beneficium detur digniori in concurſu, reſtituere tenetur, ibid. num.29. 62
Vide in ver. *Examinatores.*
Et in ver. *Epiſcopus quoad Parochialium collationem.*
5 Parochiales Eccleſiæ in pluribus caſibus hìc relatis conferuntur ſine forma examinis per concurſum, ibid. num.51. 64
5 Revalidatio beneficii in concurſu obtenti eſt ex ſui natura præjudicialis, ibid. num 62. 65
1 Concurſus in quo unà cum tribus Examinatoribus Synodalibus, alii quoque non Synodales fuerunt adhibiti, non valet, in cap. Maſſana, num. 28 de elect. 305
3 Concurſus an requiratur in Parochiali Eccleſia, quam Epiſcopus confert jure devoluto ob lapſum temporis Patrono laico ad præſentandum præfixi, in cap. Quoniam, num. 62. de Jurepatron. 514
3 CONCUSSIONIS crimen punitur in quadruplum, in c. Procurationis, num.25. de cenſib. 548
2 CONDEMNATIO in beneficialibus ex ſtylo Rotæ non fit, niſi cum fructibus perceptis, & ſub fructibus ſemper comprehenduntur diſtributiones quotidianæ, in cap. Gravis, num.86. de Reſtitut. ſpoliat. 119
5 CONDEMNATUS in pœnam, quæ aufert libertatem, perdit teſtamenti factionem, ſed non ea, quæ ſibi competunt ratione publici Officii, in cap. Qualiter, & quando, il ſecondo, nu.92. de Accuſat. 21
2 CONDICTIO ſine cauſa datur ex æquitate contra eum, qui factus eſt locupletior, non modò ex re mea, ſed etiam ex re mihi debita, in c Gravis, n 58. de reſtit. ſpoliat. 117
3 CONDITIO ſi puella non nupſerit alicui ex certo genere perſonarum, non eſt contra libertatem matrimonii, ſi alii ſuperſint, quibus poſſit nubere, in cap. cùm dilectus, num. 41. de conſuet. 206
1 Conditio formam ſubſtantialem inducit, in cap. cauſam, nu.25. de elect. 260
4 Conditio, quæ non poteſt impleri de jure, ſufficit ut impleatur de facto, in cap. Litteræ quas, num.11. de matrim.contract.contra interd. Eccl. 76
3 Conditio ſatis eſt, ut per momentum temporis impleatur, licèt implementum non duret, in cap Epiſcopus, nu.54. de præbend. 74
3 Niſi non duret facto illius, qui conditionem implevit, ibidem num. 61 74
3 Aut niſi aliter conſtet de mente diſponentis, num 64. 75
3 Conditionem non ſufficit ſemel extitiſſe, ubi ſequitur effectus juris, ibid. num.65. 75
3 Modus, vel conditio impoſſibilis, ſi ad nullum honeſtum finem adjiciatur legato, impleri non debet; ſi verò ad honeſtum finem, fit converſio in alium uſum, in cap. Nos quidem, n.24. de Teſtam. 261
3 Conditio impoſſibilis in ultimis voluntatibus habetur pro non ſcripta, ſi contineat aliquid turpe; ſecus ſi nihil turpe, quia impleri debet de facto, ſi non poteſt de jure, ibidem num. 27. 261
3 Conditio adjecta legato facto Religioſo, ne ſuperior poſſit ſe de illo intromittere, aliàs ſit ademptum, tanquam turpis habetur pro non adjecta, ibid. n.39. & ſeqq. 262
3 Conditio per indirectum habilitans Fratres Minores ad redditus annuos eſt turpis, ibid. num.45. 262
5 Conditio habetur pro non adimpleta, quando implementum non durat facto illius, qui tenetur adimplere, in cap. Porrectum, num. 55. de Regular. 376
1 Conditio nihil ponit in eſſe, etiam ſi ſit tacita, & à jure ſubintellecta, in cap Treugas, num.47. de Treug. & Pac. 634
4 Conditiones, quæ matrimonii ſubſtantiæ, ſeu illius bonis adverſantur, vitiant matrimonium, in c. Si conditiones, num.1. & ſeqq. de condit. appoſ. 41
4 Conditio contra matrimonii ſubſtantiam illud non vitiat, ſi alter conjux oppoſitioni conditionis contradicat, ibidem numer. 3. 42
4 Et idem ſi taceat, quia cenſetur contradicere, & cur, ibidem num.4. 42
4 Cautela pro mulieribus contra viros, qui in matrimonio apponunt conditiones contra illius ſubſtantiam, ibid. num 5. 42
4 Conditio contra naturam matrimonii vitiat illud, etiamſi ſit reſolutiva, ibid. num.6. & num.ſeqq. 42
4 Conditio, ut liceat viro aliam ducere, ſi uxor adulterium commiſerit, an vitiet matrimonium, ibid. num.7 42
4 Conditio turpis, vel impoſſibilis, quæ matrimonii ſubſtantiæ, ſeu illius bonis adverſatur, habetur pro non adjecta, nec matrimonium vitiat, ſed vitiatur, ibid. n.9. 42
4 Idem in ultimis voluntatibus, ibid n.10. 42
4 Secus in contractibus, qui vitiantur ex conditione turpi, aut impoſſibili, ibid num.11. 42
4 Conditiones impoſſibiles de jure, vel de facto, aut natura, æquiparantur, ibid. n.12. 42
4 Conditio, contraho tecum ſi es legitima, an vitiet matrimonium ſi poſtea apparuerit mulierem illegitimam eſſe, ibidem num 13. 42
4 Conditio de præterito, vel de præſenti, non ſuſpendit actum, ibidem num 16. 43
4 Conditio, ſi es legitima, poſſibilis, & honeſta eſt, ibid. n.19. 43
4 Conditiones ex ſui natura impoſſibiles rejiciuntur a matrimonio, non autem impoſſibiles ex accidenti, ibid n.20. 43
4 Conditio de futuro non reddit actum nullum ab initio, ſed ſuſpendit: ſecus ſi conditio ſit de præſenti, vel de præterito, ibidem num.23. 43
4 Conditionis turpis defectus in contractu matrimonii appoſitę non vitiat matrimonium, ſed vitiatur, in c. Quicumque, num. 1. de condic. appoſ. 39
4 Conditio reſolutiva an vitiet matrimonium, vel potius vitietur, ibid. num.2. 39
4 Conditio, an & quando matrimonium ſuſpendat, aut vitiet, remiſſivè, ibid num.3. 40
5 Conditio impoſſibilis natura vitiat ſtipulationem, in cap. Falſidicus, num.100. de crim. falſ. 174
5 Conditione purificata perindè eſt, ac ſi diſpoſitio à principio fuiſſet pura, in c. Mandato, n.70 de ſimon. 66
3 Conditionalis gratia ſuperveniente impedimento ante implementum conditionis expirat, in cap. Dilectus, il ſecondo, nu. 7. de præbend. 114
3 Conditionis adimpletæ dies non retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis, quando ante impletam conditionem ſupervenit impedimentum, ibid. num.8. 114
3 Diſpoſitio facta ſub duplici conditione evaneſcit, niſi utraque conditio adimpleatur, in cap. Prudentes, num.14. de donat. 244
3 Verba, quę reperientur, ſive quæ reperirentur tempore obitus, faciunt legatum conditionale, ibid. num.13. 244
1 Conditio, quæ non adverſatur ſubſtantię Religionis, ſi ſit licita, tenet; ſi illicita, vitiatur, ſed non vitiat profeſſionem, in c. cum in Eccleſiis, num.7.de major & obedien. 616
1 Conditio reſervationis proprii, licèt adverſetur ſubſtantiæ Religionis, tamen ex communi opinione vitiatur, & non vitiat ingreſſum, ibidem num 9. 616
1 Conditio reſolutiva, aliàs honeſta, an vitiet matrimonium carnale, ibid num.10. & 14. 616
3 CONDUCERE aliquem pretio pro aliquo ſæculari quæſtu, an & quando Clericis, vel Monachis liceat, in c. Multa, nu. 3. Ne cler vel Monach. 653
3 Conduceres res ſæcularium Clericis non licet, niſi cogente neceſſitate, ibid. n.6. 29 & 43. 653
3 CONDUCTORI laico ſi Clericus ſuccedat jure hæreditario, poteſt in conductione remanere uſque ad præfinitum tempus locationis, ibid. num.8. 653
3 Conductor ad modicum tempus nullum dominium habet, nec poſſeſſionem, ſed nudam detentationem, in cap. Ex litteris, num.14. de jurepatr. 516
3 Conductio ad non modicum tempus, dicitur quando excedit decennium, vel eſt ad decennium, in cap.Nulli, n. 43. de rebus Eccleſ. non alien. 225
Vide in ver. *Locatio.*
3 Conferre habens de conſilio alterius, illo in remotis agente, poteſt ſolus conferre, in cap. Poſtulaſti, numer. 9. de conceſſ. præbend. 201
3 Secùs ſi collatio ſit ſimultanea, vel fieri debeat de conſenſu alterius, ibid.nu 10. 201
1 Conferre aliud eſt, aliud conferenti conſentire, in c.cùm Eccleſia Vulterana, num.5. de elect. 279
1 Conferre habens de capituli conſenſu, habere debet conſenſum ſaltem majoris partis, aliàs nulla eſt collatio, ibidem numer.9. 280
3 CONFERATUR verbum, qualiter ſit accipiendum, in cap.cùm jamdudum, nu.52.54 & 70. de præben. 100
3 Conferens ignoranter beneficium, tenetur ei, cui contulit, ad conſimile beneficium, in c.Litterar, n.29. de conceſſione præbend. 197
1 CONFESSIO occulti criminis, propter quod Clericus renuit ſuſcipere Ordines ſuo beneficio non annexos, an ei præjudicet, itaut beneficio privari poſſit, in c.Quæris, n.20. & num. ſeqq. uſque ad num.25. de ætat. & qualit. 412
1 Quid ſi confeſſio emanaverit in foro contentioſo, ibid. n.21. 412
1 Et quid ſi in foro pœnitentiali, ibid. n.22. 412
1 Et quid ſi in foro mixto, ibid.n.23 413
5 Confeſſio Sacramentalis an ſit nulla, ſi fiat Sacerdoti in aliena diœceſi commoranti etiam ibi approbato ab ordinario, in cap. Ne pro dilatione, n.19 de pœnit remiſſ. 322
5 Confeſſio mulieris auditur, quæ ſibi partum alienum ſuppoſuit, vel proprium ex adulterio ſuſcepit, & hoc marito non vult detegere, in cap.Officiis, n.1 de pœnit & remiſſ 303
5 Sigillum confeſſionis, ſicut & confeſſio, eſt de neceſſitate ſacramenti, de jure divino, ibid.num.27. 305
5 Sigillum confeſſionis ſine pœnitentis licentia nullus mortalium violare poteſt, etiam pro ſalute totius mundi, ibidem numer.32. 305
5 Confeſſio ſacramentalis, ubi, quando, & à quo inſtituta, in cap. Omnis, n.22.de pœnit. & remiſſ. 310

5 Confeſſio peccatorum omnibus poſt baptiſmum lapſis jure divino neceſſaria exiſtit, ibid. num.23 310
5 Confeſſio debet eſſe integra, ibid num.26. 310
5 Confeſſio ſacramentalis eſt actus judicialis, ibid num.41 312
5 Confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum ex concilio Tridentino nullus Presbyter audire poteſt, niſi aut Parochiale beneficium, aut Epiſcopi approbationem obtineat, ibidem numer 59. 313
1 Confeſſiones, quas audit Sacerdus non approbatus, ſunt irritæ, in cap. Presbyter, n.25 de Sacram. non iterand. & in cap. Statuimus, num 45. de ſupplen negl. Prælat 457
1 Ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas Regulares ſemel ab Epiſcopo approbatus, an & quando poſſit iterum examinari, & reprobari, in cap. Grave, num 50 de Offic. Ordinar. 602
4 Confeſſioni conjugum ſtandum eſt ſuper matrimonio jam contracto, in c Quod nobis, n.5 de clandeſt deſponſ. 12
4 Et proles ante publicationem ſuſcepta pro legitima eſt habenda, ibid num 6. 12
4 Niſi agatur de præjudicio alterius matrimonii publicè contracti, num 7. 12
4 Et quid poſt concilium Tridentinum, ibid. n.19 13
2 Confeſſio etiam ſpontanea coram judice incompetenti non valet, in cap. Tuam, num.57 de ordin. cognit. 107
2 Confeſſio ficta, vel præſumpta non poteſt magis operari, quàm vera, in c. Pervenit, num 12. de teſt. cogen 159
5 Epiſcopus etiam quoad ſubditos non poteſt limitare juriſdictionem Sacerdotis ſibi non ſubditi, in c. Omnis, num.82. de pœn. & remiſſ. 315
2 Confeſſionem Advocati eodem die revocatam, ſi judex velit habere pro lite conteſtata, vel proceſſum ſubdelegati ratificet, ab eo licitè appellatur, in cap cùm cauſam, num. 1. de Appellat. 205
Vide in ver. *Sacerdos quoad confeſſiones*.
5 Conſuetudo, ac privilegium eligendi confeſſorem non approbatum ad confeſſiones audiendas, ſublata ſunt à concilio Tridentino, in cap. Ne pro dilatione, num. 17. de pœnit. & remiſs. 322
5 Conſuetudo etiam immemorabilis, ut quis præter ſui Superioris licentiam confeſſorem ſibi eligere valeat, reprobatur, ibidem num 68 326
5 Conſuetudo abſolvendi confluentes à caſibus in aliena diœceſi reſervatis quoad Sacerdotes ſæculares, an valeat, in d c. Omnis, num 95. 316
5 CONFESSOR eligendus ex privilegio c. Ne pro dilatione, de pœnit & remiſſ debet eſſe habilis ad confeſſiones audiendas, in d. c. Ne pro dilatione, num 6. 321
Vide in ver *Privilegium eligendi Confeſſorem*.
5 Confeſſorem eligere eſt illius juriſdictionem prorogare, ibidem num 11 321
5 Confeſſor electus in vim d. cap. an cenſeatur ordinarius, ibidem num 16. 321
5 Confeſſor eligendus in vim Bullæ cruciatæ debet eſſe approbatus ab ordinario ipſius confeſſoris, licèt in Bulla id non exprimatur; ibid. num.18 322
5 Confeſſor ab Epiſcopo electus poteſt illius confeſſiones audire etiam extra diœceſim approbantis, ibid n. 25. 322
5 Confeſſor ſivè ſæcularis, ſive regularis in una diœceſi approbatus non poteſt extra illam audire confeſſiones etiam perſonarum illius diœceſis, in qua eſt approbatus, ibid n.65. & ſeqq. 326
5 Confeſſor quomodo ſe debeat gerere cum muliere, quæ prolem ſuſcepit ex adulterio, in cap. Officii, numer. 15. de pœnit. & remiſſ. 304
6 Confeſſor pro conſilio obtinendo poteſt peccatum ſibi confeſſum detegere ſine expreſſione perſonæ, ibid. n 22 & 25 105
5 Confeſſor an prohibeatur revelare non tantùm peccatorem, ſed etiam peccatum in Sacramento pœnitentiæ ſibi detectum, ibid. num 23. & ſeqq uſque in finem 105
5 Confeſſor revelans peccatum ſine expreſſione perſonæ, an ſit deponendus, & in Monaſterium detrudendus, ibid num 38. 106
5 Et an aliquo caſu poſſit illud cum fructu revelare, ibid num. 39. & 42 106
5 Confeſſor an poſſit Epiſcopo revelare caſum reſervatum in pœnitentia ſibi detectum pro obtinenda facultate abſolvendi, ibid. num 44. 106
5 Confeſſario abſenti non licèt confiteri per epiſtolam, vel internuncium, & contrariam propoſitionem, ut temerariam, & ſcandaloſam, damnavit Clemens VIII in cap. Omnis, nu. 38. de pœnit. & remiſſ 111
5 Confeſſor non poteſt validè abſentem abſolvere, etiamſi prius præſens illius confeſſionem audierit, ibid. n.39 111
5 Confeſſori an liceat revelare peccatum ſine revelatione peccatoris, ibid. num 52. 112
5 Confeſſores in locis exemptis approbandi ſunt ab Epiſcopo diœceſano, ibidem num 76. 114
5 Confeſſorem oportet ſcire, à quibus caſibus non poſſit abſolvere, ibid num 88. 115
5 Confeſſori an liceat aliquid accipere à pœnitente ex injuſtè acquiſitis, in c cùm voluntate, n.17 de ſentent excomm. 1-8
1 Confeſſores ex concilio Provinciali Mediolanenſi V quomodo prohibeantur abſolvere pœnitentes, qui memoriter neſciunt orationem Dominicam, Angelicam ſalutationem, Symbolum fidei, & Præcepta decalogi, in c. Firmiter, num 4- de Summa Trinit. & fid. cathol. 8
Vide in ver *Sacerdos quoad Confeſſiones*
1 Confiteri ſtatim an ſit in præcepto poſt lapſum in mortale, in cap Ne innitaris, num 237. de conſtit -4
5 Confiteri Sacramentaliter ſemel in anno ut quis teneatur, quæ requiſita ſint neceſſaria, in cap. Omnis, num. 5. de pœnit & remiſſ 302
5 Infans, furioſus, vel mentecaptus non habens dilucida intervalla, non ligantur edicto de confitendo ſemel in anno, ibid num 5 1-2
5 Peccata venialia tantum habens, an teneatur jure poſitivo ſemel in anno confiteri, ut ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, ibidem num 14. 3-8
5 Chriſtianus, qui ſaltem ſemel in anno non confitetur, eſt ſuſpectus de hæreſi, ibid num 15. 309
5 Confiteri ſemel in anno ex præcepto Eccleſiæ non tenentur illi, quibus ex gratia collatum eſt, ut ſint immunes à peccato veniali, ibid. num 16 309
5 Peccata venialia non tenetur quis confiteri ſemel in anno ſpecialiter, & numeraliter, ſed in generali, ibid n.17 309
5 Hermaphroditus an teneatur confiteri ſemel in anno, ibidem num 18. 310
5 Papa an adſtringatur edicto de confitendo ſemel in anno, & communicando in Paſchate, ibidem num. 20 & ſeqq uſque ad num 26. 310
5 Pueri tenentur ſemel in anno confiteri, cùm ſunt doli capaces, quod ut plurimum contingit circa ſeptennium, ibid n 32 311
5 Confiteri quis debet proprio Sacerdoti, non alieno, niſi de proprii licentia petita, & obtenta, ibid n 43 313
5 Confeſſi Sacerdotibus Regularibus ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, nec tenentur iterum confiteri Parochiali Presbytero, ibid. num 57 & 73. 315
1 CONFIRMATIONIS Sacramentum conferri poteſt per ſolos Epiſcopos, non autem per ſimplices Sacerdotes, in c Quanto, num 2. de conſuet. 107
1 Confirmationis materia eſt chriſma confectum ex oleo, & balſamo, in c. cùm veniſſet, n 51 de ſacr Unct 448
1 Manus impoſitio, & unctio ſunt de eſſentia Sacramenti confirmationis, non autem ordinis, ibid n 56 448
1 Abbatis Sancti Facundi ſupplicatio pro facultate conferendi Sacramentum confirmationis ſuis ſubditis, in cap cùm veniſſet, § Per frontis, n 1 de ſacra Unct 451
1 Confirmationis ordinarius miniſter eſt Epiſcopus, Delegatus tamen poteſt eſſe etiam non Epiſcopus, ibid n 4 453
1 Papa poteſt munus adminiſtrandi Sacramentum confirmationis committere etiam ſimplici Sacerdoti, ibid n.2 453
1 Epiſcopus eſt ordinarius miniſter confirmationis, Delegatus tamen poteſt eſſe etiam non Epiſcopus, ibid n 4. & 8 453
1 Chriſma conferendi facultas, ex quibus cauſis per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda inferiori Prælato, ibid n.5. 453
1 In Sacramento confirmationis datur Spiritus Sanctus ad robur, ſicut datus eſt Apoſtolis in die Pentecoſtes, ibid n 7 454
1 Abbati petenti confirmationem facultatis conferendi chriſma, an obſtet concilium Tridentinum, anve expediat dictam confirmationem concedere, ibid. num 9 454
1 Abbbas caſſinen. qui ex privilegio poteſt omnia, quæ ad Epiſcopum ſpectant, præterquàm chriſma conficere, & ſacros Ordines conferre, non poteſt adminiſtrare Sacramentum confirmationis, ibid.num.10. 454
1 Conceditur tamen ei à Sanctiſſimo facultas de licentia Ordinarii, ibid num 13. 454
5 Confirmatio eſt complementum Baptiſmi, & ante eam quis non dicitur plenè chriſtianus, in cap. Reſponſo, num.17 de ſentent.excomm. 1-0
3 Epiſcopo accedenti ad conferendum Sacramentum confirmationis, populus, vel clerus non tenetur victualia miniſtrare, in c Venerabili, num 17 de cenſib -1
1 Confirmatio dat robur actui confirmato, ſed illum non extendit, in c canonum, num 15 de conſtit 16
1 Confirmatio Pii IV cum clauſula decreti non operatur, ut omnia geſta contra concilium Tridentinum ſint nulla, in cap cùm accesſiſſent, num.28.de conſtit 1-0
1 Confirmatio quotuplex, in cap.Studuiſti, num 27 de Offic. legat 54
1 Confirmatio in forma communi quid operetur, in c Ea parte, n 4 de conſtit. 1-5
1 Confirmatio ſubreptitia non convalidat præbendarum ſuppreſſionem nullam, ibid.num 5. 125
2 Confirmatio eſt manifeſtum ſignum ſuperioritatis, in cap Significaſti, num 4- & ſeqq de elect 22-
1 Confirmatio dicitur ex certa ſcientia, ſi ejus tenor ſit inſertus in litteris, non autem in ſuplicatione, in cap Veniens, n 21 de tranſact 613
3 Confirmatio Apoſtolica dat jus perpetuum, & irrevocabile, in c. De Rectoribus, num 21 de cler ægrot 166
2 Confirmatio rei litigioſæ etiam ex certa ſcientia non facta mentione litis eſt ipſo jure nulla, nec impedit judicem in cauſa procedere, in cap Si quis, nu 2 de confirm utili vel inutil 2--
2 Declaratur, ibid num 17 2-8
2 De re ſcienter confirmata per Papam judex inferior non cognoſcit, niſi tempore confirmationis res eſſet litigioſa, vel confirmatio aliàs ſubreptitia, ibid num 1 2-6
2 Confirmatio ex certa ſcientia quando dicatur, ibidem num 11 28 & 29. 2-9
2 Confirmatio in qua inſeritur tenor rei confirmatæ, dicitur in forma ſpecifica, ibidem num 12 2-7
2 Confirmatio in qua exprimitur ſubſtantia rei, probat abſque eo, quòd doceatur de confirmato, ibid num 31 20-
2 Confirmatio ex certa ſcientia ligat manus judicis, quominus poſſit cognoſcere de quæſtione exorta ſuper re confirmata, ibid num 14 2-9
2 Niſi conſtet notoriè confirmationem eſſe ſubreptitiam, ibid nu 15 & 16 2-0
2 Confirmatio in forma communi, quæ ſit, ibid n 18 2-0
2 Parum aut nihil operatur, ibid num 19 2-0
2 Non impedit judicem cognoſcere de re confirmata, ibid n 20 2-0
2 Dat cauſam, & titulum legitimum præſcribendi, ibid n 21 2-7
2 Confirmatio ſine cauſæ cognitione an ſit vera, vel falſa, ſolus Papa cognoſcit, ibid num 21 & 26 2-0
2 Confirmationum Apoſtolicarum concilium Tridentinum non meminit, niſi in cap 24 ſeſſ 22 ibid num 26 2-7
2 Confirmatio in forma communi, & ex certa ſcientia, in quibus differant, ibid num 30 2-7
2 Confirmatio an ſit ex certa ſcientia, ſi fiat cum clauſula, Sicut juſtè poſſides, ibidem num 23 2-7

2 Et quid ſi cum clauſula, *Ex certa ſcientia*, n. 29. 207
2 Confirmatio ut ſuos producat effectus, duo requiruntur, ideſt ut fiat ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione vocatis partibus, ibid. num.30. 207
2 Per Confirmationem in forma communi Papa non cenſetur prajudicare Ordinariis, num 33. 208
1 Confirmationis appellatione in dubio venit illa, quæ fit ex certa ſcientia, ibid. num.34. 208
2 Confirmatio facta judiciali ordine obſervato habet vim diffinitivæ, in cap.conſtitutis, il ſecondo, n.19. de Appellat. 280
2 Confirmatio electionis clandeſtinè facta, quando dicatur, ibid. num.20. 200
3 Confirmans non donat, ſed tantummodò feras deminiſtrationes ſolvit, & reſerat, in cap. Illa, numer. 11. Ne Sede vacante. 208
3 Confirmatio eſt actus neceſſitatis, & ſapit juſtitiam collatio eſt voluntatis, & ſapit gratiam, ibid. n.12. 208
5 Confirmatus poteſt liberè adminiſtrare, etiamſi de viribus confirmationis in judicio diſceptetur, in c. cùm jamdudum, nu 6. de præbend. 96
3 Dummodò à confirmatione appellatum non fuerit, aliàs ſecus, ibidem num.7. 96
CONFISCATIO.
Vide in ver. *Fiſcus*.
5 CONFRATER dici non poteſt, qui bona ſua dat Religioni, in c. Ut privilegia, num.13. de privileg. 269
3 CONFRATERNITATES laicorum ex conſuetudine poſſunt recipere oblationes, dummodò nil ſibi applicent, ſed in pios uſus totum convertant, in cap. Paſtoralis, n.22. de his, quæ fiunt à Prælat. 214
Vide in ver. *Laicus quoad decimas, & oblationes*.
3 CONGREGATIO clericorum Doctrinæ chriſtianæ unita Religioni clericorum Regularium de Somaſcha, diſſoluta unione, redacta fuit ad antiquum ſtatum ſæcularem, in c. Novit, n.45. Ne ſede vacante. 205
1 Congregationem quot homines faciant, & quot collegium, in cap. Nullus, num.27. de elect. 219
2 Congregatio quotuplex ſit, & an differat à collegio, ibidem numer. 28. 219
3 Congregationem duo homines faciunt, collegium tres, in c. Veſtra, n 91. de cohabit. cler. & mulier. 16
3 Congregationis concilii ſtylus in licentiis non reſidendi inimicitiarum cauſa, in cap. clericos, numer. 25. de cler. non reſident. 66
5 Congregationis concilii ſtylus in diſpenſationibus ſuper homicidio voluntario, in cap. Henricus, num.35. de cler. pugnan. in duel. 146
3 Congregationis concilii declaratio ſuper facultate Abbatum conferendi Ordines Minores cum dimiſſoriis Epiſcopi, à quorumdam impugnationibus vendicatur, in c Aqua, num.9. de conſecr. Eccleſ. vel Altar. 569
1 Congregationis concilii declarationes an habeant legis authoritatem, itaut obligent in utroque foro, in c.Quoniam, n 6. & num. ſeqq. aſque ad num.69 de conſtitut 130
5 Congregationis concilii inſtitutio, & facultas, ibid. num.7. & 35. & ſeqq. 130
1 Congregationis concilii authoritas in decretis Tridentini concilii interpretandis eſt Apoſtolica, & facit jus quoad omnes, ibidem num.8. & num. ſeqq. 131
1 Declarationes à congregatione concili fieri debent conſulto Romano Pontifice, & cur, ibid.num.10. 131
1 Congregatio concili in ſuis reſcriptis frequentiùs utitur verbo *cenſui*, & cur, ibid. num.20. 133
1 Congregationis concilii declarationes inſunt concilio, & obligant in utroque foro ex vi legis declaratæ, ibidem n.21. 133
3 Congregatio concilii inhibet Officialibus Urbis in cauſis Conciliaribus, in quibus habet juriſdictionem privativè quoad omnes, ibid.nu.36. 134
1 Congregationis concilii declarationes non requirunt publicationem, ibid nu.45.& ſeqq. 135
1 In declarationibus congregationis concilii non conſuevit apponi tempus, neque locus, & cur, ibid. nu.52. 136
1 Congregationis concilii declarationes an careant legis authoritate, eò quòd aliquando videantur ſibi contrariæ, ibidem num.56. 137
1 Declarationibus congregationis concili impreſſis, vel manuſcriptis, ſigillo, & ſubſcriptione carentibus, an & quæ fides ſit adhibenda, ibidem nu.59. 137
1 Congregationis concilii interpretatio non probabilis tantùm, ſed neceſſaria, ibid. nu.61. 137
3 Congregatio concili reſpondet ad dubia juris, ea verò, quæ factum concernunt, rejicit ad judices Ordinarios, ibid. numer 65. 138
1 Congregationis concilii declarationes, quamvis edantur in aliquo ſpeciali caſu, tamen faciunt jus quoad omnes, ibidem nu.66. 138
1 Congregationis concilii authoritas in decretis Triden. concil. interpretandis eſt Apoſtolica, & facit jus quad omnes, in c. Quoniam, nu.8. de conſtit. 131
1 Congregationis concilii ſtylus in dubiis decidendis, & cauſis expediendis, ibid. num 35. 134
1 In declarationibus Congregationis concilii non conſuevit apponi tempus, neque locus, & cur, ibid. num 52. 146
1 Congregationis concilii reſcripta ſunt veluti reſponſa prudentum, ibid num.68. 138
2 Congregatio concilii occaſione viſitationis Liminum, & recognitionis conciliorum Provincialium, reſpondet etiam ad dubia non conciliaria, ibid, nu.69. 139
4 Congregationis concilii deciſio de collatione ſimultanea, incautè à quibuſdam refertur, in c.cùm Eccleſia Vulterana, nu.14. de elect. 281
2 Congregationis concilii declarationes ſigillo, & ſubſcriptione munitæ, etiamſi editæ fuerint in aliquo ſpeciali caſu, faciunt jus quoad omnes, perindè ac ſi à Papa editæ eſſent, in c.cùm venniſſent, n.17 de Judic. 21
2 Congregatio concilii à Pio IV. ad concilium Tridentinum non interpretandum, ſed exequendum aſſumpta, hæſitavit, an ab initio ei licuiſſet concilium interpretari, ibid. nu.30. 22
3 Congregationis Concilii declarationes non publicantur, & cur, in c.Nullus, n 47. de Paroch. 207
1 Congregatio concilii conſulitur à Nuncio Apoſtolico in Belgio de conſenſu concilii privati Archiducis in ſcriptis habito, in cap. Veniens, n.10. de Tranſact. 667
1 Papa dat litteras in forma Brevis, & Auditor cameræ monitoria pro obſervatione declarationum Congregationis concilii, in c. Quoniam, n.41 de conſtit. 135
1 Rotæ Romanæ teſtimonium de authoritate reſolutionum Sac. congregationis concilii, ibid num.70 71. & 72. 139
1 Stylus in cauſis Rotalibus, cùm dubia emergunt ad interpretationem concilii pertinentia, ibid. num.38. & num. ſeqq. & numer.72. 134
3 Congregationis Ordinis Sancti Benedicti in Belgio erectio cum facultate aggregandi Monaſteria non exempta, in Congregatione rerum conſiſtorialium examinatur, in c. In ſingulis, nu. 10. de ſtat.Monachor. 482
3 Congregationis concilii decretum de rebus regularium non alienandis non comprendit generalem hypothecam, in c. Nulli, num. 32. de rebus Eccl. non alien. 225
2 Congregatio concilii queſtiones facti reiicit ad judices competentes, in c.cùm olim, num 40. de præſcript. 180
3 Congregatio ſuper bono regimine conſulit Congregationem concilii de pluribus dubiis ſpectantibus ad interpretationem cap. 2. ſeſſ 21. in c. Epiſcopus, nu.34. de præben. 73
1 Congregatio examinis Epiſcoporum coram Papa à Clemente VIII. inſtituta, in c Niſi cùm pridem, n.61 de renunc. 341
1 Congregationum Cardinalium juriſdictio an expiret, vel ſit ſuſpenſa, Apoſtolica Sede vacante, in c.cùm olim, n.63. & ſeqq. uſque in fin.de maior. & obed. 628
1 Congregationum quindecim à Sixto V.inſtitutarum juriſdictio eſt ordinaria, ibid num.64. & num.ſeqq. 628
1 Congregationum à Sixto V. inſtitutarum facultates ſunt perpetuæ, & durant etiam in tempus Pontificum Succeſſorum, ibid. nu.72. 629
1 Congregationum Cardinalium juriſdictio non includitur in prohibitione clem. Ne Romani, de elect. nec Bullæ Pii IV. circa juriſdictionem collegii Apoſtolici Sede vacante, ibidem num. 73. 629
1 Congregationum Cardinalium facultates creato novo Pontifice non conſueverunt renovari, ibid. num 76. 629
1 Congregationum juriſdictio cardinalibus in conclavi manentibus debet conquieſcere quoad negotia, quæ in congregatione expediuntur per ſubſcriptionem Cardinalis Præfecti, ibid. numer.78. 630
1 Secus ſi manerent extra, num.81. 630
2 Congregationum negotia, quæ in communi forma à Secretario expediri poſſunt Sede vacante, ibid.num. 83. 630
1 Congregatio Epiſcoporum jubet expungi decretum Epiſcopi declarans in collatione tonſuræ non imprimi characterem, in c. cùm contingat, n.117. de ætat. & qualit. 427
1 Congregatio Epiſcoporum de iis, quæ ad interpretationem concilii pertinent, aut de ipſis Congregationis concilii decretis cognoſcere non poteſt, in c.Quoniam, num. 37 de conſtit. & in c.cùm veniſſent, num 18 de Judic. 134
2 Congregatio Epiſcoporum non habet jus Tridentini Concilii decreta interpretandi, in cap. cùm veniſſent, num.18. & ſeqq de Judic. 21
2 Congregatio Epiſcoporum, & Regularium cognoſcit cauſas vertentes inter diverſas Religiones, dummodò formam judiciariam nen requirant, in cap. De Priore, num. 20. de Appellat. 199
3 Congregationi peregrinorum Ordinis Prædicatorum conceditur, ut ſine Epiſcopi conſenſu poſſint conventus erigere, ubi non ſunt Epiſcopi, in capit. Non ampliùs, numer. 67. de Inſtitut. 178
5 Congregationis Fabricæ S. Petri decretum circa legata annua fratribus Minoribus relicta refertur, in cap.Nimis prava, nu. 61. de exceſſ. Prælat. 222
3 Congregatio ſuper ſtatu Regularium ab Innocentio X. inſtituta, c.Relatum, nu.42. Ne cler.vel Monach 668
Reliqua vide in ver. *Tridentinum Concilium*, *Declarationes*.
3 CONGRUA portio coadjutoribus, & vicariis aſſignanda ex præſcripto concilii Tridentini, an & quando taxari debeat arbitrio Epiſcopi, in cap. De Rectoribus, num.9. de Cleric. ægrotan. 158
3 Et qualiter arbitrium ſit moderandum, ibid. num.10. 158
5 CONJUGALIS ſtatus non eſt incomdatibilis cum ſtatu oblati, in c. Ut privilegia, n.29. de privileg. 270
1 CONJUGATUS non eſt ordinandus ad ſacros Ordines, niſi uxor continentiam promittat, in c.conjugatus, n.1.de converſ. conjugat. 442
Vide in ver. *Maritus*, *Uxor*.
3 Quòd ſi ordinari ſe fecerit, an uxor teneatur Religionem profiteri, aut ſaltem cogi poſſit ad perſeverandum in clauſura alicujus Monaſterii Monialium in habitu ſæculari, ut vitentur ſcandala, ibid. num.2. & ſeqq. uſque in fin. 442
3 Conjugatus non poteſt ad ſacros Ordines aſcendere abſque uxoris licentia, etiamſi matrimonium non fuerit conſummatum, ac ſi aſcendat, revocari poteſt ab uxore, & tenetur ei debitum reddere, ſed exigere non poteſt, ibid. n 13. & ſeqq. 443
3 Conjugatus ut poſſit ad ſacros Odines promoveri, & uxor Religionem ingredi, an requiratur licentia Epiſcopi, ibidem numer.12. 443
1 CONJUGIUM ſpirituale, quod inter Epiſcopum, & Eccleſiam contrahitur, non humana, ſed divina potiùs poteſtate diſſolvitur, in c Niſi cùm pridem, n 22. de renunc. 338
2 Conjugium non repugnat ſubſtantiæ Ordinis ſacri, & prohibitio inducta ex prohibitione Eccleſiæ, in c.Nullus, nu. 35. de foro compet. 47

1 CONJUNCTI dicuntur conſanguinei, & affines ex licita copula uſque ad quartum gradum, in cap. Cùm Sacerdotis, num. 8. de poſtulam. 673

1 Illicita verò uſque ad ſecundum, ibid. num 9. 673

3 CONJUX non adulter poteſt Religionem profiteri, licèt remanens in ſæculo ſit juvenis, & caſtitatem non promittat, in cap. cùm ſis, num. 4 de converſ. conjug. 434

3 Conjux invita uxore ordinatus, poteſt ab ea revocari etiam poſt ſententiam divortii, in cap. Conjugatus, num 14 de converſ. conjugat. 443

3 Conjux non poteſt ad ſacros Ordines aſcendere uxore id ignorante, & non conſentiente, etiamſi præceſſerit ſententia divortii, ibid. num. 17. 443

3 Conjux ante matrimonium conſummatum poteſt altero invito Religionem ingredi, ſed remanens in ſæculo poteſt ad ſecunda vota tranſire, in cap. Verùm, num. 1. de converſ. conjug. 431

3 Conjux Religionem ingreſſurus cautionem præſtare debet, quòd vel Religionem profiteri, vel ad conjugium redire debeat infra duos menſes, ibid, n 10. & ſeqq. 432

3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n 15. 432

4 Conjuges in multis caſibus continere coguntur ſine culpa, ſed non ſine cauſa, in cap. Conſuluit, num. 26. Qui cler. vel vovend. 47

3 Conjux, qui habet conſcientiam impedimenti ex credulitate levi, non poteſt exigere debitum, niſi priùs deponat ſcrupulum, in cap Ne innitaris, n. 96. & 241. de conſtit. 39

3 Conjux tranſire non debet ad Religionem altero in ſæculo remanente cum voto caſtitatis, ſine licentia Epiſcopi, in cap. Præterea, n. 13. de converſ conjug. 430

3 Conjuges in occultis caſibus ſine culpa, ſed non ſine cauſa continere coguntur, in cap. Ex publico, num. 20. de converſ. conjug. 446

Vide in ver. *Sponſa*.

5 Conjux innocens ob adulterium conjugis liberatur ab omni ſervitute, quam illi debet ratione conjugii, in cap Ex litteris, n. 16. de Divort. 97

Vide in ver. *Adulter*.

4 Conjuges non benedicuntur, ſi ambo, vel alter fuerit benedictus, in cap. Vir autem, num. 1. de ſecund. nupt. 98

4 Conjuges monendi ſunt, ut non cohabitent ante benedictionem in templo ſuſcipendam, ibid num. 10. 98

5 CONNEXORUM alterum recipiens cenſetur ad alterum ſe obligare, in cap Tuæ litteræ, n. 59. de cler. per ſalt. promot. 203

2 CONSANGUINITAS, ſeu cognatio eſt quid naturale, in cap. Per tuas, num. 9. de probat. 141

Conſanguinitas quid ſit, ibid. num 10. 143

2 Conſanguinitatis vinculum oritur etiam ex complexu infidelium, ibid num. 11 143

2 Conſanguinitas eſt fortius vinculum, quàm affinitas, ibidem num. 11. 144

2 CONSANGUINEI, vel familiares Epiſcopi, aut reſignantis admitti non debent ad concurſum Parochialis ſic reſignatæ, in cap. Non ſine, num. 53. de Arbitr. 693

4 Conſanguinei mariti cum conſanguineis uxoris licitè contrahunt, in cap. Quod ſuper, num. 1. de conſang & affinit. 68

2 Conſanguinei ſi impediant teſtes actoris, punitur reus, de cujus voluntate hoc fieri præſumitur, in cap. conſtitutis, il primo, n. 2. & 5. de teſt. & atteſtat. 152

4 Conſanguinei, & affines de jure antiquo prohibebantur copulari uſque ad ſeptimum gradum, in cap. Vir qui, n. 12 de conſang. & affinit. 73

1 CONSCIENTIÆ ſuæ quis relinquitur in materia indifferenti, non autem in prohibita, in cap. Relatum, num. 51 de cler. non reſidend. 34

1 Cum conſcientia erronea etiam erroneitate juris operari non licet abſque peccato, in cap Ne innitaris, n 213. de conſtit. 52

1 Conſcientia erronea deponenda eſt ad conſilium, & determinationem Romani Pontificis, in cap. Niſi cùm pridem, num 19 de Renunc. 138

3 Conſcientiæ ſuæ quis relinquitur, ubi de animo non apparet per actus exteriores, in c. Vidua, num. 32. de Regular. 343

Conſcientia dubia.

Vide in ver. *Opinio dubia*.

3 Conſcientia regulari debet ex his, quæ à jure ſunt diſpoſita, in cap. cùm eſſes, num 101. de teſtam. 274

1 Conſcientiam ſuam tenetur quis informare ſecundùm leges, in c. Ut filii, num. 10 de filiis Presbyter. 461

1 Et quid ſi habeat conſcientiam læſam, ibid. num 11. 462

1 Conſcientia quid ſit, in c Ne innitaris, n. 260 & ſeqq. de conſtit. 60

1 Conſcientia eſt quædam conſonantia, & harmonia cum veritate, ibid. num 396. 81

1 Lex conſcientiæ debet dici Lex Evangelica, à Patre luminum oriens, ibid num 107. 83

1 Conſcientia eſt Angelus mentis preſes, ibid d num 397. 81

3 CONSECRANS Eccleſiam indotatam, tenetur eam competenter dotare, in c Quoniam, n. 36. de jurepatr. 513

3 Et in defectum Epiſcopi conſecrantis tenetur fundator, ibidem num. 37. 513

4 Conſecrans Eccleſiam ſine competenti dote tenetur de ſuo eam dotare, in c cùm ſecundùm, num. 21 de præben. 91

1 CONSECRATIONIS actum perficere poſſunt plures Sacerdotes ſimul, & unà omnes eamdem Hoſtiam conſecrant, in c cùm contingat, num. 25 de ętat & qualit. 419

1 Conſecratio Papæ ad poteſtatis plenitudinem nihil addit, in c. Licèt de vitanda, num 4. de elect. 132

1 Conſecrationis, vel poteſtas in conſecratione collata auferri poteſt per Papam præter Sacramentalem, in c Requiſivit, n 19 de ordinar. ab Epiſc. 350

3 Conſecrationes aliquæ ſubtrahi poſſunt ab Eccleſia, ſed quamdiù ſuſtinetur, repugnant venalitati, in cap. cùm pridem, num. 118 de Pactis. 218

2 Conſecratio veſtium in quo differat à conſecratione miniſtrorum, in c. cùm veniſſent, n 39 de ſacr. Unct 419

3 Conſecratio ſacramentalis per nullum Eccleſiæ Prælatum poteſt auferri: ſecus in aliis conſecrationibus, quę ſunt de jure poſitivo in c. cùm ad Monaſterium, n. 71. de ſtat. Monachor. 480

3 Conſecratio, ſeu benedictio, in qua conſiſtit ſolemnitas, non eſt ſacramentalis, ſed ex ſtatuto Eccleſiæ, ibid. num 72. 482

2 Conſecrationes ſpectant ad Præſules Eccleſiæ, in c. conqueſtus, num 63 de feriis. 96

5 CONSENSUS liber voventis eſt de intrinſeca ratione voti, in c. Tuæ litteræ, num 50. de cler. per ſalt. promot. 201

1 Conſenſus defectus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali ſuppleri non poteſt, in cap. Perlatum, num. 48. de iis, quæ vi met. cauſ. 680

3 Conſenſus in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali eſt de jure naturali, & divino, in c. Si quis, num. 32 de Regular. 335

1 Conſenſus ſicut requiritur in conjugio ſpirituali contrahendo, ita & in diſſolvendo, in c. Quanto, n 23. de tranſlat Epiſcop. 319

2 Declaratur, num 91. 323

3 Conſenſus ſemper exquirendus eſt ab eo, penes quem reſidet jus principale, in cap. Nos quidem, num. 68. de teſtam. 264

2 Conſenſus partium, vel conſuetudo, non removet incapacitatem judicis laici in ſpiritualibus, in cap. Tuam, num 58. de ordin. cognit. 107

4 Conſenſus legitimus in matrimonio qualiter dicatur, in cap. Tuæ fraternitati, num. 36 de ſponſ. & matrim. 18

3 Conſenſus titularis intelligitur præſtitus ſub eadem conditione ſub qua penſio fuit reſervata, in cap. Ad hoc, num. 26 de ſolut. 316

2 CONSERVATOR, ſi offenſa negetur notoria, debet ſuper hoc priùs probationes recipere ad ſuam juriſdictionem fundandam, in c. Si clericus, num. 12 de foro compet. 53

2 Conſervatores an poſſint vices ſuas alteri committere, ibidem, num. 42. 56

2 Conſervatores Regularium an poſſint procedere per cenſuras contra Ordinarium, ibid. num. 47. 56

2 Et an poſſint exercere juriſdictionem extra locum, in quo ſunt deputati, ibid. num. 48. 56

2 Poſt Bullam de Conſervatoribus an ſint iterùm eligendi, ibidem num. 49. 57

2 Et eorum mutatio qualiter ſit permittenda, ibid. num 50. 57

2 Epiſcopi, & eorum Vicarii an poſſint eligi in conſervatores Regularium, ibid. num 52. 57

2 Conſervatores Regularium an debeant eſſe judices Synodales, ibid. num. 55. 57

2 Conſervatores, ubi non extant judices ſynodales, quomodo eligendi, ibid. num 57. 58

5 Conſervatoriæ in cauſis criminalibus, & mixtis nemini ſuffragantur, quin poſſit coram Epiſcopo accuſari, & contra eum procedi, & quid in cauſis civilibus, in cap. Tuarum, num 17 de privileg. 248

2 Conſervatores Religionum an ex concilio Tridentino teneantur infrà biennium cauſas terminare, in cap. Venerabilis, num. 11 de judiciis. 11

5 CONSILIUM, & eventus exigitur à juriſconſulto, in cap. Ad audientiam, num. 63. de homicid. 135

1 Conſilium irreverentiæ obligationem non excludit, in c Pernicioſam, num. 73. de offic Ordinar. 555

3 Conſilio, & verbis hortatoriis parendum eſt, ſi materia ſit de præcepto, in c. Reculentes, num 3 de ſtatu Monach. 4 5

3 Conſilium perfectionis non eſt obligatorium, in c. A crapula, num 20. de vita, & honeſt cler. 6

2 Conſilium accipitur pro conſenſu, quando exigitur ab eo, de cujus ſuperioritatis præjudicio agitur, in cap. Si quis, num 5 de foro compet. 36

2 Et prolatum à jure importat neceſſitatem, ibid. num 6. 35

1 Conſilii lex regulariter non eſt obligatoria, in c canonum ſtatuta, num 97. de conſtit. 22

1 Conſilii legem non ſervans ex contemptu, mortaliter peccat, ibidem num. 98 22

1 Conſilium reverentiæ quod dicatur, ibid num 99. 22

3 Conſilium in ſpiritualibus à laicis petere non eſt prohibitum, in c. cùm ex eo, num 19 de Reliq & venerat Sanctor 610

3 Conſilium petere, qui tenetur, illud ſequi non cogitur, ibidem num. 20. 610

3 Conſilium, & conſenſus ſibi invicem compatiuntur, ibidem num 21. 610

1 Conſilium quandoque ponitur pro conſenſu, vel authoritate, in c Admonet, num. 3. de renunc. 139

3 Conſilium, qui tenetur requirere, non ſequi adſtringitur, in c Licèt, num. 14. de Regular. 302

1 CONSISTORIUM Dei, & Papæ, unum & idem eſt cenſendum, in cap. Quanto, num. 8 de transl Epiſcop 318

5 CONSTANTIENSIS concilii conſtitutio, Ad evitanda, recipienda eſt ut canonica, & perpetua, in cap Quod à prædeceſſore, num 39. de ſchiſmat. 105

5 Abbatis, Nicolai de Auſmo, Felini, & Navarri error circa conſtitutionem concilii conſtantienſis, ibid n 44 106

5 Conſtantienſis concilii conſtitutioni de vitandis excommunicatis fuit derogatum per contrariam conſtitutionem concilii Lateranenſi ſub Leone X. ibid n. 51 & ſeqq 107

5 Conſtantienſis conſtitutionis tenor refertur, ibid n 54 107

5 Conſtantienſe concilium non relevat excommunicatos, vel interdictos, nec eis in aliquo ſuffragatur, ibid num 72. 109

5 Conſtantienſis concilii conſtitutio indulget Catholicis, ut poſſint recipere ſacramenta etiam hæreticis, & ſchiſmaticis non denunciatis, ibid. n. 81 110

5 Conſtantienſis concilii conſtitutio, *Ad evitanda*, habilitat Catholicos ad ſacramenta recipienda ab excommunicatis, in reliquis ſupponit terminos habiles, ibid. numero 88 uſque ad num 94. 110

5 Conſtitutio, *Ad evitanda*, quibus ex cauſis edita fuerit in concilio conſtantienſi, ibid n 100 111

5 An habeat locum in proviſis de Parochialibus Eccleſiis, vel dignitatibus poſt excommunicationem, ſeu ſchiſma, ibid num 1.. & ſeqq uſque ad num 126. 112

5 In

5 In quibus conſuluerit timoratis conſcientiis, & ſcandalis obviaverit, ibid. n.103. 112

5 Extendi non debet ad rehabilitationem ad beneficia ad ulteriorem correctionem juris communis, ibid.n.109. 113

5 Nec In favorem Catholicorum ſanavit defectus titulorum, ſeu canonicæ inſtitutionis, ibid.n.95. 111

5 Excommunicati in vim dictæ conſtitutionis retinent juriſdictionem reſpectu non excommunicatorum privilegio alieno non proprio, ibid. num.94. 110

1 Conſtantienſis concilii conſtitutio de non promotis ad Ordines beneficio annexos refertur, in c. cùm in cunctis, §. Inferiora, num 23. de elect. 256

1 Expenditur, ibid. n.24. & ſeqq.uſque in fin. 257

1 Imponens pœnam privationis tituli ipſo jure ob non promotionem ad Ordines, in quibus beneficiis hodie ſit ſervanda, ibid. num. 41. 258

1 Conſtantienſis concili canon de poteſtate concilii in Romanum Pontificem, expenditur, in cap.Significaſti, num.22.de elect. 224

1 Conſtantienſis concilii decreta, quæ ad fidem pertinent dumtaxat, à Martino V.confirmata fuerunt, ibid.num.23. 224

1 Conſtantienſe concilium qualiter dici poſſit habuiſſe immediatè poteſtatem à Chriſto, ibid.n 24. 224

5 Conſtantienſe Concilium ſpeciali conſtitutione revalidavit collationes, & titulos eorum, qui in Concilio Piſano fuerunt à ſuis dignitatibus depoſiti, in cap. Quod à prædeceſſore, num. 93. & 110. de ſchiſmat 110

2 COMSTANTINOPOLITANUM Concilium de Eremitis comatis ad ſolitudines rejiciendis expenditur, in c. Nullus, n.60. de foro compet. 49

Vide in verb. *Excommunicatio quoad participationem.*

Conſtitutio, communia.

1 Conſtitutio quid ſit, & an illius appellatione veniant declarationes Apoſtolicæ, in c. Quoniam, n 5. de conſtitut. 130

Vide In verb *Declarationes.*

3 Conſtitutio, & conſuetudo ſunt duæ ſpecies juris inter ſe differentes, in c.Ad audientiam, n.10. de cler. non reſid. 60

3 Et apellatione unius non venit alia, etiam in materia, in qua verba impropriantur, ibid.n 11. 60

1 Conſtitutiones Papales non continentes tempus & locum an valeant, in cap.Quoniam, n.52 de conſtitut. 136

3 Conſtitutio Leonina, quæ dicatur, in cap.Nulli, n.44. de Rebus Eccleſ.non alien. 225

3 Conſtitutio Innocentii X.pro numero perſonarum in ſingulis Monaſteriis præfigendo, in congregatione ſuper ſtatu Regularium compilata, in c. Relatum, numer. 45. Ne cler. vel Monach. pag. 668

3 Refertur, ibid. num.44. 669

3 Conſtitutio Innocentii X. ſuper receſſu Cardinalium à ſtatu Eccleſiaſtico ſine licentia Papæ, & reditu eorum ad Romanam curiam, compendioſè per partes refertur, in c. Ex geſtis, n. 22. de cler non reſid. 28

Vide in verb. *Bulla, ſtatutum & lex.*

Conſtitutionum abrogatio, derogatio.

1 Conſtitutiones per contrariam legem, vel conſuetudinem abrogatæ, non ſunt ſervandæ, in cap.canonum ſtatuta, nu.95 de conſtit. 22

1 Et illis utentes incidunt in pœnam falſi, ibid.num.96. 22

2 Conſtitutiones Apoſtolicæ non tolluntur per non uſum, vel contrarium uſum, niſi ſpatio annorum 40 cum ſcientia, & patientia Papæ, in c. Treugas, n.74. de treug.& pac. 636

1 Conſtitutiones factæ authoritate Papæ cenſentur Papales, & ab inferioribus revocari non poſſunt, in c. Quoniam, n.9.de conſtit. 131

5 Conſtitutio revocata, vel illius ratio ad deciſionem cauſarum allegari non poteſt, in cap. Naviganti, n.79. de uſur. 166

1 Conſtitutio poſterior tollit priorem, licèt de ipſa mentionem non faciat; ſed non tollit locorum ſpecialium conſuetudines, vel ſtatuta, in c.cùm in cunctis, num 47 de elect. 246

3 Conſtitutionibus Papæ, vel Decretalibus Epiſtolis in privilegiis non eſt opus ullatenus derogare, & in reſcriptis ſufficit derogatio generalis, in cap. Ex parte, num.2. de capell. Monachor. 505

3 Declaratur, ibid. nu 21. 506

5 Conſtitutio poſterior edita motu proprio, & ex certa ſcientia, derogat primæ contrariæ etiam habenti clauſulam derogatoriam ad futuras diſpoſitiones, in cap.Ex parte, il 2.num. 29. de privileg. 262

1 Conſtitutio poſterior tollit priorem directè contrariam etiam conciliarem, licèt de illa mentionem non faciat, in c. Nonnulli, num.29 de reſcript. 169

2 Conſtitutiones Papales quando cenſeantur abrogatæ per contrarium uſum, in cap. Si quis, numer. 70. de foro compet. 41

3 Conſtitutiones Ordinis tolli poſſunt per contrarias conſtitutiones, ſed regula per conſtitutiones tolli non poteſt, in c. Sanè, n.8. de Regul. 354

1 Conſtitutio capituli ſuper his, quæ pertinent etiam ad Epiſcopum, ſine Epiſcopo facta non valet, in cap. cùm omnes n.2.de conſtitut. 92

1 Conſtitutio capituli, quæ non eſt communis omnibus, & per quam tollitur antiqua conſuetudo, non valet, ibidem num.8. 93

1 Conſtitutio collegii in damnum aliquorum, & commodum aliorum, ceſſante rationabili cauſa non tenet, ibid. n.9. 93

Vide in verb. *Capitulum.*

1 Conſtitutio capituli generalis confirmata à Sede Apoſtolica cum clauſula decreti, à ſtatuentibus revocari non poteſt, etiam quatenus concernit eorum favorem, in c.cùm acceſſiſſent, nu.17. de conſtit. 108

1 Contrarium, ibid. num.21. 108

1 Conſtitutio capituli generalis qua cavetur, ne in Priores Monaſteriorum eligantur plures, quàm tres de una natione, valida eſt, in c. cùm dilectus, n.36. de conſuet. 206

1 Excludens perſonas unius tantùm nationis ab electione paſſiva non eſt contra libertatem electionis, ibid. n 39. 206

1 Conſtitutionibus omnium ferè Ordinum Regularium reperiuntur aliqui inhabilitati ad electionem paſſivam, ibidem num. 45. 207

1 Conſtitutio arctans ad eligendum Abbatem ex gremio certi Monaſterii intelligitur, ſi ibi reperiatur aliquis idoneus, ibid. num.51. 208

1 Conſtitutiones Ordinum, ſecundum quas deputatio Vicarii pertinet ab Abbatem, approbantur à jure, in cap.Nullus, num.52. de elect. 221

5 Conſtitutio capituli generalis confirmata per Papam, donec revocata non fuerit per ſequens generale capitulum, dicitur perpetua quandiu non revocatur, in c. Qui Presbyterum, n.50 de pæn.& remiſſ. 395

Vide in verb. *Capitulum Regularium.*

Conſtitutiones Eccleſiæ.

3 Conſtitutio, qua abſentes ultra duos menſes privantur capellaniis, quomodo ſit intelligenda, in capit. Licèt, numer. 29. de præben. 134

3 Conſtitutiones, quæ longius ſervitii tempus requirunt quàm novem menſium, præſervantur à concilio Tridentino, ibidem num.49. 136

3 Et cur in cathedralibus, vel collegiatis Eccleſiis ſint præſervatæ à concilio Tridentino, & non conſuetudines, in c. Ad audientiam, n.12.de cler non reſid 60

Vide in verb. *Canonici quoad reſidentiam.*

Conſtitutionum interpretatio, & extenſio.

1 Conſtitutiones Parochiales reſpectu certorum locorum, vel perſonarum, ad alia loca, vel alias perſonas non extenduntur, in c. canonum ſtatuta, n.94 de conſtit. 22

1 Conſtitutio loquens per verba univerſalia,& geminata non recipit reſtrictivam à jure communi, in c conſuetudines, num. 25. de conſuet. 193

3 Conſtitutio nova non tollit ſpeciales locorum conſuetudines, vel ſtatuta, in c.Presbyter, n.36 de celebr. Miſſar. 575

1 Conſtitutio futura reſpicit, non præterita, niſi in ea de præteritis caveatur, in c Quoniam, n.4. de conſtit. 130

1 Conſtitutio diſponens idem quod jus commune, recipit interpretationem paſſivam à jure communi, in cap.cauſam, n.39. & in c.Licèt de vitanda, n.76.de elect. 261

1 Conſtitutio reſpicit futura, diſpenſatio autem præterita, in cap. Nimis, n.31 de fil.Presbyt. 279

2 Conſtitutio tollens conſuetudinem non tollit interpretativam, in c.cùm veniſſent, num.86. de Judic. 28

3 Conſtitutionem implicat eſſe declaratoriam, & non habere locum in præteritum, in c. Super ſpecula, num. 4. Ne cler vel Monach. 683

Vide in verb. *Declaratio.*

Conſtitutio pœnalis debet potiùs reſtringi, quàm ampliari, ibid. num.10. 683

3 Conſtitutio prohibens perſonis Eccleſiaſticis audire leges, vel medicinam, an ſit odioſa, vel favorabilis, ibid. num.13. & ſeqq. uſque ad num.18. 684

5 Conſtitutio juris veteris declaratoria novum jus non inducit, ſed quod priùs latebat, manifeſtat, in cap.Ex parte, il 2.num.43. de privileg. 264

1 Conſtitutio exorbitans ſtrictè intelligi debet, ut minùs lædat jus commune, quàm fieri poſſit, in c.Ad audientiam, il 2. n.125. de reſcript. 184

2 Conſtitutio tollens privilegia, non tollit clauſa in corpore juris, in c. Licèt, n.52. de foro compet. 67

2 Conſtitutio trahitur ad præterita, ſi ſit declaratoria, non autem ſi ſit novi juris, ſeu privilegii inductiva, in c.In præſentia, n. 107. de probat. 148

1 Conſtitutio in favorem animæ recipit latam interpretationem, licèt ſit exorbitans, & pœnalis, in cap Eam te, num.26. de Reſcript. 153

5 Conſtitutio prohibens uſum alicujus rei, vel actus, comprehendit etiam uſum rei præteritæ in cap.Dilectus, il ſecondo, n.10. de Præben. 115

3 Conſtitutio nova recipit interpretationem paſſivam à jure antiquo, dummodò ſit clarum, & non habens varios intellectus, in c.Immunitatem, n.29. de Immunit. Eccleſ. 651

3 Quod multipliciter intelligitur, illius veritas ignoratur, ibid. n. 30. 651

5 Conſtitutio juris antiqui declaratoria trahitur etiam ad præterita, in c.cùm & plantare, n 3 de privileg. 240

1 Conſtitutio juri communi conformis recipit ab eodem jure interpretationem paſſivam, in cap. cauſam, numer. 39. de elect. 261

Conſtitutio nova.

5 Conſtitutio nova per relationem ad jus commune perinde operatur, ac ſi jus commune eſſet in ea inſertum, in cap.cùm pro cauſa, n.25.de ſent.excom. 339

3 Conſtitutio nova comprehendit diſpoſitionem, quæ habet factum de præterito, quod expectat perfectionem de futuro, ſi antequam perficiatur, nova conſtitutio ſuperveniat, in c Dilectus, il ſecondo, n.10.de præben. 115

Conſtitutionum publicatio.

1 Conſtitutiones Canonicæ ligant omnem creaturam, in c. Canonum ſtatuta, n 55 de conſtit. 19

3 Et an hoc ſit reſtringendum ad ſubditos, ibid. & num ſeq. uſque ad num 91. 19
1 Conſtitutiones Eccleſiaſticæ ante publicationem non ligant, in c. Canonum ſtatuta, n 91 de Conſtit. 21
1 Conſtitutiones Apoſtolicæ ante illarum publicationem an, & quando ligent ignorantes, in cap. Quoniam, numer. 47. de conſtit. 115
1 Conſtitutio nova etiam ante publicationem ligat eos, qui illius habent notitiam, ibid. n.51. 116
2 Conſtitutiones Papales cenſentur effectum ſortitæ, cum primùm ſunt promulgatæ, in cap. Si quis, numer.69. de ſor. compet. 41
2 Et quando cenſeantur abrogatæ per contrarium uſum, ibidem num.70. 41
2 Exceptio, quòd non fuerunt uſu receptæ, non admittitur, ibid num.71. 41
Vide in verb. *Publicatio*.

Conſtitutio Synodalis,

4 Conſtitutio Synodalis Regni Poloniæ inhabilitans dimiſſos à Societate Jeſu ad Prælaturas, & canonicatus cathedralis, an obſtet, quominùs ſic dimiſſus poſſet eſſe Epiſcopi ſuffraganeus, in cap. A nobis, il primo, num. 10. & num. ſeqq. uſque ad nu.2[illegible] de ſent.excomm. 130
Vide in verb. *Synodi provincialis auctoritas*, & *alia*.

Conſtitutio uſu recepta.

5 Conſtitutionibus Apoſtolicis objici non poteſt, quòd non ſint uſu receptæ; ſed benè objici poteſt, quòd per contrarium uſum ſint abrogatæ, in c Naviganti, n.81 de Uſur. 166
3 Conſtitutio de treuga ſervanda hodie non tenet, nec Epiſcopi cenſentur illius tranſgreſſores, quia non fuit moribus utentium approbata, in cap. Treugas, numer 17 de Treug. & pace. 612
3 Contrarium, ibid. num.12. 611
1 Declaratur, ibid num 71 616
Conſtitutionibus Apoſtolicis ad ſuſtinenda Eccleſiis præjudicialia objici non poteſt, quòd non ſint publicatæ, vel uſu receptæ, in c. conſuetudines, num 65. de conſuet 196
2 Exceptio quòd conſtitutiones Papales non fuerint uſu receptæ, non admittitur, in cap. Si quis, numer. 71 de ſor. compet 41
3 CONSTRUCTIONIS nomine includitur etiam fundatio in c Quoniam, num.25 de Jurepatr. 512
5 CONSULES mercatorum non faciunt collegium, in cap. Reſponſo, num 4[illegible] de ſenten excomm. 3[illegible]1
1 CONSULTATIO Papæ etiam edita in aliquo particulari caſu facit jus commune inter omnes, in cap Quoniam numer 11 de conſtit. 111
1 CONTEMPTUS plus juris habet ad annullandum geſta majoris partis, quàm plures præſentes, & contradicentes, in cap.cùm in cunctis, num.6.de his, quæ fiunt à major. part. cap. 220

Conſuetudo, communia.

4 Conſuetudo ut dicatur legitimè præſcripta, quæ requirantur, in c. Utrum autem, n 17 de cognat ſpirit. [illegible]
4 Conſuetudo ut vincat legem, requirit ſcientiam, & approbationem ejus, qui poteſt ſuper ea jus condere, ibidem numer.18. 60
1 Conſuetudo non inducitur per obſervantiam juris communis, in c. Cùm omnes, num 5 de conſtit. 91
1 Conſuetudo in quantùm valet, in quantùm nititur tacito conſenſu ejus, qui poteſt jus condere, in cap. cùm dilectus, num.a 8. de conſuetud. 205
5 Conſuetudo præſumitur habuiſſe bonum initium, in c Præterea, num 55. Ne Prælat vices ſuas 72
5 Conſuetudo Normandiæ, & diœceſis Pariſienſ. exigendi annalia pro deportu, an ſit reprobata, ibid n 67. 71
3 Conſuetudo requirit potentiam cum voluntate Principis, cujus eſt legem abrogare, in cap. Explicari, num. 41 de Obſervat. Jejun. 610
2 Conſuetudo juri communi conformis, ſublata intelligitur eodem jure ſublato, in cap. Si quis, numer. 61 de ſor. compet. 40
2 Conſuetudo diſponens idem, quod jus antiquum correctum, præſumitur rationalis, ibid.n 64 65 & 73. 40
3 Conſuetudo in quo differat à præſcriptione, in cap. Venerabili, num.26. & 18 de cenſib. 552
1 Conſuetudo ut ut ſervanda, debet eſſe rationabilis & religioni conveniens, in cap. Conſuetudines, numer. 5. de conſuet. pag. 1[illegible]1
1 A Conſuetudine ſine magna cauſa non eſt recedendum, ibidem num 14 1[illegible]1
3 Conſuetudo in quibus differat à ſtatuto, in cap. Ad audientiam, num 13 de cler non reſid. [illegible]1
1 Conſuetudo juri communi conformis, ſublata cenſetur jure communi ſublato, ibid num 15. [illegible]1
1 Conſuetudines à Sede Apoſtolica confirmatas an concilium Tridentinum ſuſtulerit, in cap Si quis, num 18 de confirm. util vel inutil. [illegible]
1 Conſuetudines etiam ſpeciales, & privilegia tolluntur per clauſulam generalem, non obſtantibus conſuetudinibus, & privilegiis, in c. Significaſti, n 21 de off Archid 115
1 Conſuetudo laudabilis, ut Princeps, & Magiſtratus tempore peſtis miniſtros Sacramentorum conducant mercede ex ærario, in c Clericos, n 41 de cler. non reſiden. [illegible]
2 Conſuetudinem intentans, videtur utrumque cumulare, in cap cùm Eccleſia, n 11. de cauſa poſſeſſ. & propriet 11
3 Conſuetudo in actibus merè facultativis non inducitur per non uſum, in cap cùm ad Monaſterium, num 17. de ſtat. Monachor. 4[illegible]1
3 Conſuetudo generalis poteſt concurrere cum jure communi, eique aliquid addit, ſaltem illud confirmando, & roborando, in c. cùm veniſſent, num.4 de inſtit. 131
1 Conſuetudine induci non poteſt, ut laici admittantur ad actos ſpirituales, etiamſi ſit immemorabilis, in cap Maſſana, num.12. & 16. de elect. 305
1 Conſuetudo, & ſtatutum non differunt, niſi ſicut tacitum, & expreſſum, in cap. Conſuetudines, num 8 de conſuet. 153
1 Conſuetudine induci non poteſt, ut electus adminiſtret, non habita confirmatione à ſuperiore, in c. cùm Venerabilis, n.2.7.& 11 de conſuetud 201
1 Conſuetudo circa ſimultaneam collationem Epiſcopi, & capituli eſt juris communis obſervanti, in cap. cùm Eccleſia, num 28 de elect. 212
Conſuetudo dandi aliquid in ſua receptione
Vide in verb. *Simonia in admiſſione ad Canonicatum*
1 Conſuetudo eligendi Prædicatorem in cathedrali, eique præſtandi eleemoſynam, an & quomodo ſit obſervanda, in c.Inter cætera, num.20 de offi. Ordinar 513
1 Et quid ſi ſit immemorabilis, ibidem num. 21. & num. ſeqq. 513

Conſuetudinis authoritas.

4 Conſuetudo poteſt limitare, augere, & interpretari jus Divinum, in c. Utrum, num.5. de cognat ſpiritual. 58
4 Derogat juri poſitivo, ſi ſit rationabilis, & legitimè præſcripta, ibid num.11. 59
3 Poteſt plurimùm in his, quæ ſunt Jiriſdictionis, ſed in his, quæ ſunt ordinis nihil poteſt, in cap. Aqua, num.3. de conſecr. Eccleſ. vel Altar, 118
1 Non habilitat Presbyteros ad ea, quæ ſunt reſervata Ordini Epiſcopali, in c. Quanto, num 1 de conſuetud 197
1 Conſuetudo Romanæ Eccleſiæ prævalet authoritati cujuſcumque Doctoris, ibid n.5 198
1 Conſuetudo circa poteſtatem Presbyteris tribuendam in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopa. s, nihil poteſt, [illegible] 199
1 Contra concilia generalia valdè introduci non poteſt, ibidem num.43. 203
2 Conſuetudo, & privilegium æquiparantur, in cap. cùm contingat, n 2. de foro compet. 68
2 Conſuetudo ſicut privilegium dat juriſdictionem, territorium aſſignat, & jura territorii amplificat, ibidem num 3. & 26. 68
2 Conſuetudine acquiri poteſt quidquid poteſt acquiri privilegio, ibid.n.4 68
2 Præſertim, ſi conſuetudo ſit immemorabilis, ibid.num [illegible] 68
2 Declaratur, ib nu.8 & 11 69
2 Conſuetudinem non valere in his, quæ per privileg.um conceduntur, quomodo ſit intelligendum, ibid n 10 69
2 Conſuetudo tribuere poteſt ordinariam juriſdictionem etiam privatæ perſonæ, ibid. n.12 69
2 Si ſit approbata ſuperioris authoritate, aliàs ſecus, ibid n 13.69
2 Conſuetudo non poteſt tribuere privatæ perſonæ facultatem deponendi Clericos, ibidem n 14 69
2 An poſſit tribuere ſimplici clerico facultatem excommunicandi, ibid. nu 16. 69
2 In ordine judiciorum poteſt diſponere contra jus commune, in c. Si clericus, nu.31. de ſor compet 55
2 Conſuetudo contra conſtitutionem Apoſtolicam habentem decretum. irritans, & infligens pœnam excommunicationis, validè introduci non poteſt, in cap cùm veniſſent, num 60 de judiciis. 25
5 Conſuetudo Eccleſiæ Romanæ prævalet authoritati cujuſcumque Doctoris, in cap. Præterea, num 1[illegible] Ne Prælati vices ſuas [illegible]
3 Conſuetudo Univerſalis Eccleſiæ cenſetur traxiſſe originem ex traditionibus Apoſtolorum, vel ex generalibus [illegible], in c Explicari, nu 38 de obſervat. jejun 610
1 Ratione legis manente, non conſuetudo, ſed lex conſuetudinem vincit, ibid. n 10 [illegible]
3 Conſuetudo in delictis excuſat multitudinem à pœna temporali, ſed non à gehennali, ibid n 17 611
1 Conſuetudines, & conſtitutiones diverſæ per diverſa loca valent in officiis, in cap Ad hæc, numer. 14 de off Archid. 510
1 Conſuetudo longæva, licèt irrationabilis, inducit probabilem dubitationem, in c. cùm cauſam, nu 1 de elect [illegible]
1 Niſi ſit contra jus naturale, vel divinum, ibid n 3 [illegible]
1 Conſuetudine induci non poteſt, ut clericus [illegible] regimini Eccleſiæ Regularis, ibid n.23. [illegible]
1 Conſuetudo an valeat contra jus commune, ibid n 41 [illegible]
1 Conſuetudo Eccleſiæ Romanæ facit jus, in c Bonæ memoriæ, n 32 de poſtul. Prælat 31[illegible]
1 Conſuetudo immemorabilis inferiorum Prælatorum cognoſcendi cauſas matrimoniales, & criminales, non eſt ſublata à concilio Tridentino, in cap. Significaſti, numer 22 de offic. Archid 515
3 Conſuetudo univerſalis Eccleſiæ quamvis ſit contra [illegible] pro lege ſervanda eſt, in cap. Super [illegible], nu 31 de præbend 5[illegible]
3 Conſuetudo immemorabilis, vel ſtatutum non obſtant, quominus Epiſcopus viſitare poſſit hoſpitalia, & loca pia ſuæ diœceſis, in cap Ad hæc, n 14 de Relig Domibus [illegible]
3 Conſuetudo an excuſet à pœna excommunicationis ibidem, numer 50. [illegible]
3 Conſuetudo contra concilium generale non valet, in cap Quod à prædeceſſore, numer [illegible] [illegible]
2 Conſuetudo dat juriſdictionem, in [illegible], n 25 & 26 de for compet 4[illegible]
2 Conſuetudo contra concilia Generalia non poteſt validè introduci, in [illegible], n 43 & ſeqq de for compet 41
1 Conſuetudinis tranſgreſſor puniendus eſt ut tranſgreſſor legis, in capit. Irrefragabili, § Cæterùm, numer 21. de off Ordinar. [illegible]

3 Conſuetudine introduci poteſt, ut officium in Eccleſia quod nullam babet prærogativam juriſdictionis, ſit Dignitas, in c. Ad hæc, num 43. de præben. 87
3 Conſuetudo poteſt efficere, ut Dignitas perdat primævam naturam, & tranſeat in naturam beneficii ſimplicis, ibidem num. 46. 88
3 Conſuetudo, & communis reputatio non ſolùm deferet, ſed etiam adimit Dignitatem, ibid. n.48. 88
1 Conſuetudo de licito facit illicitum, in c. De eo, num.10. de tempor Ordinat. 356
3 Conſuetudo Eccleſiæ generalis ita obligat, ſicut præceptum. in c. cùm eſſe, num.123. de teſtam. 175
3 Conſuetudinis Eccleſiæ tranſgreſſio inducit culpam lethalem ſicut tranſgreſſio præcepti, ibid. n. 129. & 130. 175
5 Conſuetudo nihil poteſt contra ſubſtantiam rei, in c. Studuiſti, num.34. de offic. Legat. 546
Vide in verb *Conſuetudo irrationabilis*.

Conſuetudo contra Eccleſiam & Eccleſiaſticas perſonas.

1 Conſuetudo contra Eccleſiaſticam libertatem non valet, in cap. Quiſquis, num.18. de elect. 295
1 Conſuetudo inferens gravamen Eccleſiis, ſeu eis oneroſa, non tenet, c. conſuetudines, n.1. de conſuet. 192
1 Et de facto revocari debet. ibid. n.4. 192
1 Conſuetudo ut ſit ſervanda, debet eſſe rationabilis, & Religioni conveniens, ibid. num.15. 193
1 Conſuetudo ut ſit Eccleſiæ præjudicialis, ratione caret, ibidem num.6. & 33. 193
1 Conſuetudo ut dicatur Eccleſiis oneroſa, non ſufficit qualecumque præjudicium, ſed requiritur magnum, ibid n.10. 193
1 Quòd judicis arbitrio relinquitur, ibid. n.11 193
1 Et quid poſt Bullam Urbani VIII. ibid. n. 21 & ſeq. 193
1 Conſuetudo qua Parochus tenetur ſuis Parochianis in Paſchate dare agnum paſchalem, vel paſtum, aut certa die candelas de cera alba, an valeat, ibid n. 17. & 18. 193
1 Et quid in conſuetudine qua Plebanus dare debet cuilibet Parochianorum certas libras carnis porcinæ ante ſolutionem decimarum, ibid. n 19. 193
1 Conſuetudo gravans clericos, eorumque bona patrimonialia, an ſit nulla, ibid n.26. & ſeq. 193
1 Et quid poſt Bullam Urbani VIII ibid. num.31. 194
1 Conſuetudines Eccleſiis præjudiciales per hoc c. ſublatæ, quæ ſint, ibid. n 30. & ſeqq. uſque ad n. 58. 194
1 Quid ſi conſuetudo ſit inter laicos, ibid. n.33. 194
1 Et quid ſi præjudicet Eccleſiæ aliter, quàm reſpectu immunitatis, aut libertatis Eccleſiaſticæ, ibid. n.34. 194
1 Et quid in conſuetudine interpretativa, ibid. n.35. 194
1 Et quid in conſuetudine inductiva 10. vel 20. annorum, ibid. n.37. & 42. 194
1 Et quid in centenaria, ibid. n.40. 194
1 Et quid in quadragenaria, ibid. n 41. 194
1 Et quid in immemorabili, ibid. n.48. 195
1 Et quid ſi cum immemorabili concurrat fama privilegii, ibidem num. 52. 195
1 Conſuetudo multùm gravans Eccleſiam eſt nutritiva peccati, & impræſcriptibilis, ibid. n.33. 194
1 Conſuetudo minoris temporis, quàm annorum quadraginta, contra Eccleſiam non procedit, ibid. n.37. 194
1 Conſuetudo laicorum non poteſt clericos adſtringere, ibidem num 39. 194
1 Conſuetudo, vel præſcriptio centenaria procedit etiam contra Eccleſiam Romanam, concurrentibus de jure requiſitis, ibidem num.40 194
1 Conſuetudo, vel præſcriptio quadragenaria obtinet contra Eccleſiam, ibid n. 41. & 44. 194
2 Conſuetudo ut judex laicus ſit competens in cauſa civili reconventionis contra clericum, ſervanda, cùm articulus ſit dubitabilis, in cap. Tuam, n.35. & 59. de ordin cognit. 104
1 Conſtitutio Urbani VIII. improbans, & caſſans quæcumque præjudicialia Sedi Apoſtolicæ, vel juriſdictioni aut libertati Eccleſiæ, &c. per partes refertur, in c. conſuetudines, num.59. & ſeqq. uſque in finem, de conſuetud. 196
1 Conſuetudo contra libertatem Eccleſiaſticam non valet, in cap. cùm terra, num.6. de elect. 265
1 Etiamſi ſit immemorabilis, ibid. n.7. 265
3 Conſuetudo præjudicialis immunitati Eccleſiæ eſt nulla, & impræſcriptibilis etiam per tempus immemorabile, in cap. Inter alia, n.94. de Immunitat Eccleſ. 644
1 Conſuetudo contra Eccleſiaſticam libertatem eſt impræſcriptibilis, in c. Maſſana, n.13. de elect. 305
1 Conſuetudine induci non poteſt, ut clerici ſolvant collectam etiam de bonis patrimonialibus, ibid. n.14. 305
1 Conſuetudo mala amittit nomen conſuetudinis, & dicitur corruptela, ibid. n.15. 305
Vide in verb. *Immunitas*.
Et in ver. *Laicus quoad immunitatem Eccleſiaſticam*.

Conſuetudo quoad electionem.

Vide in verb. *Electionis libertas*.
Et in verb. *Conſueto communia*.
4 Conſuetudo in Sacramentalibus non valet, niſi Papa ſciat, & toleret, in c. Vir autem, n.8. de ſecund. nupt. 98

Conſuetudo quoad extentionem.

3 Conſuetudo, quæ habet fomentum juris, & nemini præjudicat extenditur ad caſus ſimiles, in c. Litteras, num.53. de conceſſ. præbend. 198
3 Conſuetudo obſervata in Monaſteriis Religionis extenditur ad nova ejuſdem Religionis Monaſteria, ibid n 54. 199
3 Conſuetudo quamvis ſit favorabilis, tamen non extenditur in materia valdè præjudiciali, in cap. cum contingat, numer 13. de decim. 317
2 Conſuetudo non valet ultra probationem plenam exigens juramentum, in c. Sicut, n.1. & num.8 de probat. 127
2 Conſuetudo exigens juramentum ultra plenam probationem adverſatur juri naturali, ſcripto, & Divino, ibidem numer.8. 128
2 Conſuetudo invalidans plenam probationem, aut eam reſtringens non valet, ibid. n.9. 128

Conſuetudo quoad forum, & juriſdictionem.

2 Conſuetudo, qua clerici habitum, vel tonſuram deferentes fori privilegio gaudent, licèt beneficium non habeant, nec alicui Eccleſiæ inſerviant, an ſit obſervanda, in cap. Si quis, nu.59 & ſeqq. uſque ad n.72. de foro compet. 40
2 Conſuetudo cur fuerit ſublata a concilio Tridentino ſeſſ. 23. cap. 6. quoad clericos conjugatos tantùm, ibidem numer. 62 pag. 40
2 Conſuetudo quod clerici conjugati gaudeant privilegio fori, licèt habitum, & tonſuram non deferant, an valeat de jure communi, ibidem num.63. 40
1 Conſuetudo conveniendi Regulares coram Ordinario ſublata fuit ex privilegiis Apoſtolicis, in c. Quod ſuper his, n.19. de major. & obed. 612
1 Conſuetudo Anglorum, qua clerici conjugati etiam in ſacris conſtituti conveniuntur coram judice ſæculari, improbatur, in c. Nuper a nobis, n 37. de Bigam. 506
3 Conſuetudo ut judex laicus ſit competens in cauſa civili reconventionis contra clericum, ſervanda eſt, cùm articulus ſit dubitabilis, in cap. Tuam, numer. 53. & 59. de ordin. cognit. 107
Conſuetudo in articulo dubitabili propter varietatem opinionum declarat judicis competentiam, ibidem numero 59. pag. 107
Vide in verbo *Fori Privilegium*, *Clericus quoad fori privilegium*.
Conſuetudo ſecundum quam de jure communi Epiſcopus non proceſſit ad capturam contra laicos, fuit ſublata a concilio tridentino, in capit. Pervenit, numero 38. de Adulter. 152
2 Conſuetudo trahendi laicos ad forum Eccleſiaſticum ex qua cauſa fuerit introducta, in cap. Si clericus, numer. 32. de for. compet. 55
1 Conſuetudo tribuit juriſdictionem alias non habenti, in c. Noſti, num.27. de elect. 264

Conſuetudo immemorabilis.

2 Conſuetudo immemorabilis habet vim tituli, ſeu privilegii, in cap. cùm contingat, n 6. de foro compet 68
2 Etiam in his, quæ ſunt Principi reſervata, ibid. n. 7. 69
3 Conſuetudine ſimpliciter ſublata, an, & quando cenſeatur ſublata immemorabilis, in cap. Ad hæc, num.34. & 36. de Religioſ. domib. 496
3 Ad immemorabilem conficiendam computari debent anni elapſi uſque ad tempus controverſiæ motæ, in cap. conſultationibus, num.13. de jurepatr. 521
1 Immemorabilis poteſt Eccleſiis præjudicare, quia habet vim tituli, in cap. conſuetudines, n.49. de conſuet. 195
1 Contrarium, ibid. num.50. 195
1 Declaratur, ibid. num. 52. 195
1 Immemorabilis non habet vim privilegii, quando eſt a jure reprobata, vel quando eſt in materia, in qua non eſt veriſimile, ut Papa aliquem privilegiaverit, ibid num 51. 195
1 Immemorabilis conſuetudo, vel præſcripitio præjudicialis Eccleſiæ, quibus caſibus tollatur per conſtitutionem Urbani VIII. ib. num. 52. 195
1 Immemorabilis a jure reprobata non ſuſtinetur poſt Bullam Urbani VIII. etiam concurrente fama privilegii Apoſtolici, ibidem num. 53. 195
3 Immemorabilem habens poteſt allegare meliorem titulum de mundo, in cap. cum Apoſtolica, numer.6. de his, quæ fiunt a Prælat. 211
3 Fallit in laico quoad ſpiritualia propter ejus incapacitatem, ibid. num.7. 211
3 Immemorabilis ſola non ſuffragatur laico In perceptione decimarum, ibid n.8. 211
3 Niſi laicus poſſediſſet decimas tamquam vaſſallus, & ut talis fuiſſet agnitus ab Eccleſia, ibid. num.11. 211
3 Vel niſi unà cum immemorabili concurrat fama privilegii, ibid. num 12. 211
3 Et quid poſt Bullam Urbani VIII. ibid num.13. 211
3 Immemorabilis eſt infinita, & capit omne tempus, ibid. n.9. & in cap. cùm propter, num.6. de Jurepatr. 519
1 Immemorabilis poſſeſſio quando habeat vim tituli, in c. Quanto, nu 33. de conſuet. 200
4 Conſuetudo immemorabilis intelligitur ſublata, quando lex damnat conſuetudinem uti corruptelam, in c. Quod ſuper, n.8. de conſang. & affinit 68
1 Immemorabilis conſuetudo dimittendi Prælaturas, vel adminiſtrandi, non habita ſuperioris licentia, non valet, in c. cum venerabilis, n 8. de conſuet. 202
1 Immemorabilis non habet vim tituli, ubi conſuetudo a jure eſt reprobata, ibid. num 9. 202
1 Conſuetudo immemorabilis habet vim privilegii, in c. Noſti, n. 28. de elect. 265
1 Conſuetudo immemorabilis ſecundum quam ex quavis cauſa, & ultra tres menſes ab Eccleſiis cathedralibus abeſſe licet, ſublata eſt a conc. Trid. in c. cùm omnes, n. 22. de conſt. 94

Conſuetudo interpretativa.

4 Conſuetudo facilius admittitur ad interpretandum, quam ad inducendum, in c. Veniens, num.22. de cognat. ſpirit. 65

3 Eſt optima legum interpres, in cap. cùm dilectus, numer. 7. de conſuet. 204
2 Conſuetudo in legibus interpretandis primo loco ſpectanda eſt, deindè propria ſignificatio verborum, in c. cùm veniſſent, n. 87. de Judic. 28
3 Conſuetudo interpretativa facilius, & minori tempore inducitur, quàm novi juris inductiva, in cap. Super inordinata, num. 32. de præbend. 158
2 Non oportet ut ſit præſcripta, ſed ad eam inducendam ſufficiunt decem anni, in cap. Nos quidem, num 72. de teſtamen. 265
3 Conſuetudo poteſt legem interpretari, & tollere, in c. Ad Apoſtolicam, num. 5. de Regular. 181
3 Conſuetudo interpretativa non cenſetur ſublata per ſtatutum tollens conſuetudinem, in cap conſuetudines, num. 35. de conſuet. 1 4
3 Favorabilior eſt quàm inductiva, & ſufficit probare obſervantiam ſine præſcriptione, ibid. n 36. 1 4
3 Conſuetudo interpretativa non requiritur ut ſit inſcripta, in cap. Duæ, n. 15. de cler non reſid. 58
3 Conſuetudini interpretativæ potius ſtandum eſt, quàm communi opinioni, in cap. Irrefragabili, §. Exceſſus, num. 31. de off. Ordin. 577

Conſuetudo irrationabilis.

4 Conſuetudo irrationabilis dicitur, quæ reprobatur a ſacris canonibus, aut juri divino adverſatur, in cap. Utrum autem, nu 14 de cognat ſpirit. 59
5 Conſuetudo, qua accuſans, & accuſatus adſtringitur ad pugnandum, damnata eſt, in cap. Henricus, num. 2. de cler pugn. in duell. 242
2 Conſuetudo a jure improbata, etiamſi immemorabilis ſit, vim privilegii non habet, niſi data fama privilegii, in c. cùm contingat, num 11. de for. compet 69
3 Conſuetudo irrationabilis, & impreſcriptibilis, eſt quæ diſcrepat ab inſtituto univerſalis Eccleſiæ, aut quæ eſt contra Eccleſiaſticam diſciplinam, in cap. Explicari, num 41. de obſerv. Jejun. 620
3 Conſuetudo, quæ morum reformationem, & correctionem impedit, non valet, in cap. Irrefragabili, numer. 3 de offic. Ordin. 571
1 Conſuetudo longæva licèt irrationabilis inducit probabilem dubitationem, in c. cùm cauſam, num. 2. de elect 275
1 Niſi ſit contra jus naturale, vel divinum, ibid. n 4. 276
1 Conſuetudo mala eſt radicitus extirpanda, ibid n. 6. 276
3 Conſuetudo nutritiva peccati extirpanda eſt, in c Extirpandæ, n. 2. de præbend. 124
3 Idem in conſtitutione, appellatione, juramento, & privilegio, ibid. num. 3. 124
Et ſuper talibus ad Papam, non ad Imperatorem eſt recurrendum, ibidem num 4. 124
3 Conſuetudo, ſecundum quam Prælati Regulares non revocant ad Monaſterium ſuos ejectos, & fugitivos, eſt nutritiva peccati, in cap. Ne Religioſi, n 7. de Regular. 414
3 Conſuetudo nutritiva peccati eſt corruptela, ibidem numer. 12 pag. 415
5 Conſuetudo irrationabilis, & nutritiva peccati dicenda eſt potiùs corruptela, quàm conſuetudo, in cap. Quod a Prædeceſſore, num 65 de ſchiſmat. 1-8
3 Conſuetudines pravæ, & corruptelæ debent ab Eccleſia radicitùs extirpari, in cap. Tuæ fraternitati, num 29. de ſponſ. & matrim. 17
1 Conſuetudo, per quam ſine cauſa jus alterius auferrur, non valet, in c. Quæ in Eccleſiarum, n 115. de conſtit. 104
1 Conſuetudo dimittendi dignitatem, vel ad aliam ſe transferendi ſine ſuperioris licentia non valet, in cap cùm venerabilis, n 1 & 6. de conſuet. 101
Vide in verb. *Conſuetudo immemorabilis*.
1 Conſuetudo induci non poteſt, ut electus adminiſtret non habita confirmatione a ſuperiore, ibidem numero 2 7. & 13. 102
1 Conſuetudo non valet, per quam rumpitur nervus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ibid num 4. 201
1 Conſuetudo perniciofa eſt, per quam omittitur inquiſitio, quæ in confirmatione ſervari debet, ibid. num 10. 202
1 Conſuetudo contra jus divinum eſt corruptela, & omninò impræſcriptibilis, in cap. cùm ex illo, numer. 4 de Translat. Epiſcop. 114
1 Conſuetudine ſublata tamquam irrationabili cenſetur ſublata etiam immemorabilis, in cap. Si Archiepiſcopus, numer. 8 de Tempor. Ordin. 165
1 Conſuetudo per quam detrahitur ſubſtantiæ actus ipſo actu remanente, non tenet, in cap. cùm terra, numer. 12 de elect 260
1 Conſuetudo nutriens pluralitatem beneficiorum non valet, in c. quia in tantùm, n 17. de præben. 79
1 Conſuetudo obtinendi plura beneficia ſimplicia, ſi unum ſit ſufficiens, eſt corruptela, ibid n 18.
Vide in ver *Beneficium quoad pluralitatem*.

Conſuetudo laudabilis.

1 Conſuetudo favens immunitati Eccleſiæ tamquam pia eſt attendenda, in cap. Inter alia, numer. 79 de Immunitat Eccleſ 641

Conſuetudo quoad reſidentiam.

Vide in verb *Reſidentia*.
3 CONTEMPLATIONIS opus duplex, oratio, & lectio, in c Sanè, num 1 de Regular 156
Vide in ver *Religio*
3 CONTENTIONES, lites, & rixæ in quibus differant, in cap. Multa, n 6. Ne cler. vel Monach. 658
2 CONTESTARI quid ſit, in cap. Olim, numer. 4t. de lit. conteſt. 55
Conteſtatio litis.
Vide in ver. *Litis conteſtatio*.
2 CONTINUE habitare in civitate quis dicitur, etiamſi tempore meſſium ruri permaneat, in cap Si quis, numer 53 de foro compet 34
1 CONTINENTIA cauſæ non debet dividi, in cap Magnus, n. 42. de oblig. ad ratioc. 419
1 Declaratur, ibid n 49. 420
3 Continentia præterita non eſt de ſubſtantia Monachatus, ſed futura tantùm in c Vidus, n 2 de Regular. 342
3 Continentia eſt res voti, non præcepti, nec debet eſſe niſi voluntaria, in c. Majores, n 101 & 105 de Baptiſm. 600
3 Continentia requirit libertatem a coactione, ibidem numero 105. 600
1 CONTRACTUS, & officia ſpiritualia lege Eccleſiæ determinantur, ſicut officia humana legibus humanis, in cap. cùm pridem, n. 14. de Pactis. 648
2 Contractus etſi ab initio ſint voluntatis, tamen poſt factum etiam cum Principe ſunt neceſſitatis, in c. Ex epiſtolæ, num 8 & 13 de probat. 115
2 Contractus a Principe initus etiam cum ſubdito irrevocabilis eſt, ibid. num. 20. 116
2 Quod maximè procedit cum Principe eccleſiaſtico, numer 21. pag. 116
2 Contractus omnes, qui a Principe celebrantur, habent naturam bonæ fidei, ibid n. 28. 116
2 Contractus ratione conſenſus ſunt de jure naturali, cui etiam Princeps ſubjicitur, ibid nu 32. 117
1 Contractus ſine cauſa diſſolvi non poteſt etiam per Principem, in c. Quanto, n 86. de translat 3-1
3 Contractus bonæ fidei dolo initus, eſt ipſo jure nullus, in c. Sicut nobis, n 16. de Regular. 318
3 Contractus claudicare non debent, in c. Nullos, num 36 de Regular. 317
3 In Contractibus ultrò citròque obligatoriis, diſpoſitum in uno ex correlativis cenſetur diſpoſitum in alio, ibidem numer 37. pag. 317
5 Contractus præſumitur, qualis in ſui figura apparet, in c. Naviganti, n 61 de uſur 161
5 Contractus mutui quoad uſurariam pravitatem multùm differt a contractu innominato, ibid. n. 69 & 62 164
5 Contractus in quo datur alicui pecunia cum pacto duplum reſtituendi, ſi accipiens ducat uxorem, aut Presbyter fiat, non eſt uſurarius, ibid. num 60 164
5 Contractus non a nomine, ſed a conventionibus, & circumſtantiis ſortiuntur naturam, ibid num 65 164
5 Contractus in dubio neque injuſtus, neque uſurarius eſt judicandus, ibid. num 68. 165
5 Contractus natura hoc non patitur: ergo eſt contractus injuſtus; erronea eſt conſequentia, ibid num 76 164
5 Contractus quando dicatur jure poſitivo, vel naturali prohibitus, ibid. n. 77. 120
3 Contractus initi cum prodigo poſt judicii interdictum non valent, in c Sicut te, n 37 Ne cler. vel Monach 6-8
3 Contractus talis denominatur a contrahentibus: ergo talis eſt judicandus; non eſt bona conſequentia, in c Potuit, num 25 de locat. & conduct 128
Contractus emphyteuticus.
Vide in ver *Emphyteuſis*.
3 Contractus feudalis, & emphyteuticus ſunt ejuſdem naturæ, in c Inſinuatione, n 8 de feud 210
3 Et deciſiones loquentes de feudo locum habent in emphyteuſi, ſi ſit eadem ratio, & contrarium non reperiatur in jure expreſſum, ibid n. 9 & 13 & 15 210
3 Contractus conditionis dicitur, ubi prædium conſtituitur tributarium, in c Nulli, n 37. de Reb. eccleſ non alien 225
Contractus cenſualis.
Vide in ver *Cenſualis*
3 CONTRADICERE plus eſt, quàm minimè conſentire, in cap Majores, n. 82 de baptiſm 609
CONTRADICTORIA.
Vide in verb *Propoſitio*.
4 Contrahentes matrimonium contra conſuetudinem poſſunt tantùm ſeparari ad pœnitentiam peragendam, vel ad tempus, in cap Utrum autem, n 7. de cognat ſpirit 58
2 Contrahens cum tranſeunte, quando poſſit eum convenire in loco celebrati contractus, in cap Licet, num 7 de foro competen. 64
3 Contrahentibus in foro animæ non licet ſe decipere, in c Si quis, n 30 de Regular 115
1 CONTRARIETAS turpis eſt in Doctore, in c Ne innitaris, n 115 de conſtit 68
1 CONTRARIORUM quandoque non eſt eadem diſciplina, in c Studuiſti, n 16 de offic legati 156
4 Contraria mutuò ſe expellunt, & vincit quod eſt potentius, in c Quod nobis, n 14 de cland deſponſ 11
1 Doctorem ſibi non eſſe aliquando contrarium, eſt ferè impoſſibile, in c. Ne innitaris, n 113 de conſtit 85
1 In paritate contrariorum motuum oportet quieſcere, quod pluribus exemplis oſtenditur, ibid n 114 86
2 CONTUMACIA non eſt juſta cauſa, ut quis jure ſuo privari debeat, in c G perpetuus, n 25 de fide inſtrum 161
2 Nec audientia propter contumaciam denegatur in perpetuum, ſed ad tempus, ibid n 26. 161
2 Niſi interveniat etiam contemptus, ibid. n 2- 161
2 Vel in præcepto fuerit comminata pœna, ibid n. 28. 161
5 CONTRITUS eſt abſolutus quoad Deum etiam ante abſolutionem Sacramentalem, in cap. A nobis, il ſecundo, num 1- de ſent excom 144
5 In contritione tamen voti Sacramentum includitur, ibidem nu 11. 144

1 CONTUMAX dici non poteſt qui negat juriſdictionem, in cap. cùm in jure, num.27. de off. Delegat. 534
1 CONVENTUALES Eccleſię ex proprietate vocabuli intelliguntur Regularium, non clericorum ſæcularium, in cap. cùm in cunctis, §. Inferiora, num.29. de elect. 257
2 Conventualis Eccleſia per unionem æquè principaliter non efficitur cathedralis, in cap. cùm certum, n.34. de major & obedien. 610
2 Conventualis Eccleſia ex proprietate vocabuli dici poteſt collegiata tam ſæcularis, quàm Regularis, in c. cùm Eccleſia, n. 9. & 11. de cauſ. poſſ. & propriet. 110
2 Et quid ex communi uſu loquendi, ibid. n.10. 110
2 CONVENTUS dicitur Religioſorum, capitulum ſæcularium, in cap. cùm Eccleſia, num.11. de cauſ. poſſ. & propriet. 110
2 Conventus quid importet, in cap. Antigonus, numer. 16. de pactis. 640

Conventus parvi.

3 Conventus parvi ſtatim transferri poſſunt ad clericos ſæculares, nec ſervandi ſunt gradus, cap. Inter quatuor, de Relig. domib. in cap. Relatum, n.8. Ne cler. vel monach. 664
3 Conventus in quibus ali non poteſt competens numerus Religioſorum, ſunt incapaces reformationis, ſive id contingat ob redituum tenuitatem, ibid. n. 9. & 12. & 28. 665
3 Sive ob aeris intemperiem, ibid. n. 10. 665
3 Sive ob infeſtationem pravorum hominum, ibidem numero 11. 665
3 Conventus parvi, circumſcriptis exemptionibus, reduci poſſunt ad ſtatum ſæcularem auctoritate Epiſcopi, ibidem num. 13. 665
3 Joannis Mauburni invectiva in parvos Prioratus, ibidem num. 14. 666
3 Generales Ordinum cur abſtinuerint a dimiſſione parvorum conventuum, ibidem num 15. & n. ſeqq. 666
3 Bona ſuppreſſorum conventuum cur non potuerint applicari majoribus Monaſteriis alibi exiſtentibus, ibid. num. 15. verſ. Vel demum quia, & num 20. 666
3 Conventus parvi ab Innocentio X. ſuppreſſi in tota Italia, & Inſulis adjacentibus, ibid. n 16. & n.26. 666
3 Et bona ipſorum applicata piis uſibus in iiſdemmet locis, ubi conventus exiſtunt, ibid. n.19. & num. 40 666
3 Papa poteſt applicàre bona parvorum conventuum ſuppreſſorum aliis piis uſibus etiam de poteſtate ordinaria, ibidem numer. 20. & 36. 666
3 Religiones plurimæ, & Monaſteria per Papam ſuppreſſa, & eorum bona aliis piis uſibus applicata referuntur, ibidem num. 40. 668
3 Hiſtoria ſuppreſſionis parvorum Conventuum refertur, ibid. n. 41 & num. ſeqq. uſque in finem. 668
Bulla Innocentii X. ſuppreſſionis parvorum Conventuum Italiæ & Inſularum adjacentium.
Vide in ver. *Bulla Innocentii X.*
3 Litteræ Archiepiſcopi Gneſnenſis ad Innocentium X. pro extenſione Bullæ Inſtaurandæ ad Regnum Poloniæ, in d. cap. Relatum, n.61. Ne cler. vel Monach. 672
3 Litteræ circulares congregationis exprimentes nominatim conventus ſuppreſſos, & exquirentes Epiſcoporum, & capitulorum ſententias pro bonis applicandis, ibidem numer. 62. 672
3 Relationes applicationis bonorum conventuum ſuppreſſorum Papa ad ſe relatas approbavit, ibid. num.63. 672
3 Litteræ circulares ſuper granciis, & membris etiam curatis Monaſteriorum, ibid. num.64. 672
3 In granciis, & membris Monaſteriorum habitare non poſſunt Regulares Sacerdotes, ſed converſi tantùm pro bonorum adminiſtratione, num.65 672
3 Miſſæ in capellis granciarum quando, & a quibus celebrandæ, ibid. num.66. 672
3 Cura animarum in granciis, & membris Monaſteriorum exerceri non poteſt per Regulares, ſed per Vicarios perpetuos, vel amovibiles, ab Ordinario deputandos, ibidem numer. 67. pag. 673
3 Granciarum bona reſervantur ipſarum Monaſteriis, ibidem n. 67 673
3 Canonicorum Regularium Lateranenſium granciæ, & Parochiales ab Innocentio X. declarantur comprehendi in ejus Bulla Inſtaurandæ, ibid. num 68. 673
3 Conventus plurimi primùm ſuppreſſi, ac deindè ex rationabilibus cauſis a Papa Religionibus reſtituti, ibidem num 69. pag. 673
3 Unio parvorum conventuum ejuſdem Religionis in eodem loco exiſtentium, qua lege facta fuerit; ibidem numer. 69. verſ. *Præterea.* 673
3 Decretum Innocentii X. ſuper ſubjectione nonnullorum conventuum juriſdictioni Ordinarii loci refertur, ibid. num. 70. & num. ſeq 673
1 Declarationes ad hoc decretum, in c. Quanto, num. 42. de offic. Ordinarior. 568
3 Conventus ſuppreſſi, ac poſteà Religionibus reſtituti ſubiiciuntur Ordinario, quamdiu actu non alunt duodecim Religioſos, in cap. Relatum, numer. 71. Ne cleric. vel Monach. pag. 673
3 Quòd ſi non alant quatuor Sacerdotes, & duos converſos, gratia reſtitutionis nulla eſt, ibid. num.72. 673
3 Conventus numquam ſuppreſſi, in quibus non aluntur ad minus quatuor Sacerdotes, & duo Converſi ſunt ſubjecti juriſdictioni Ordinarii loci, ibid. n.73. 673
3 Decretum Urbani VIII. ſuper Monaſteriis erectis cum pauciori numero, quàm duodecim Religioſorum, præſervatur in decreto Innocentii X. Ut in parvis, ibidem numero 74. 673
5 CONVERSUS Eccleſiæ regularis cum perſona cenſetur etiam bona obtuliſſe, in cap. Ut privilegia, numero 16. de privileg. 269
5 Secus in converſo Eccleſiæ ſæcularis, ibid 269
5 Converſi, & Oblati in quibus differant, ibid num.24. 260
3 Converſum in uſum, & utilitatem propriam non dicitur quod reſtituit debet, In cap. Ad hæc, numero 67. de relig domib. 403
3 Converſi recipi non poſſunt ad habitum regularem ante annum vigeſimum inchoatum, in cap. Nullus, numer. 16. de regular. 329
3 Converſi non veniunt Monachorum appellatione, in cap. Non eſt vobis, num.6. de Regular. 347
3 Profitentur tamen eamdem Regulam, & eorum educatio non prætermittenda, ibid. num.7. 347
3 Converſi novitii dormitorium habere debent ſeparatum a Novitiatu clericorum, ſed tamen ſubſunt Novitiorum Magiſtro, & ſuperioribus Monaſteriorum, ibid. n.8 347
3 Ad profeſſionem non admituntur ante expletum vigeſimum primum ætatis annum, ibid. n.9. 347
3 Converſi ad clericorum ſtatum etiam durante anno probationis tranſire non poſſunt, ibid n 10. 347
3 Converſi, & Oblati magis adſtricti ſunt Monaſterio, quàm Monachi, & ideò tranſire non poſſunt ad arctiorem Religionem licentia petita, niſi etiam ſit obtenta, ibid n.11. 347
3 Contrarium quoad converſos, ibid. n.12. & ſeqq. 347
Et quoad converſos non profeſſos, ſeu Oblatos, ibid. n.16. uſque ad num 21 347
3 De Converſis judicatur, ut de Monachis, ibid. n.13. 347
3 Converſi quid differant a Monachis, in cap. cùm dilectus, n.11. de ſucceſſ. ab inteſtat 288
1 Converſi laici poſſunt electionibus regularium intereſſe ex conſuetudine, in c. Maſſana, n.18 de elect. 305
3 CONVERTITÆ ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, quæ alicui religioni addictæ ſolemniter pœnitent, in cap. Ad Apoſtolicam, n.29. de regular. 383
3 Et poſſunt profeſſionem emittere juxta diſpoſitionem juris communis, earumque conſtitutiones, ibid. n. 30. 383
3 Tenentur tamen ad clauſuram formalem, & emiſſionem trium votorum, nec in earum Monaſteriis reponi poſſunt Moniales aliorum Monaſteriorum correctionis cauſa, numer. 31. pag. 383
3 Convertitis, ſeu Monaſterio Domus piæ an liceat exigere dotes in ſuſceptione habitus non obſtante concil Trident. in c.16. verſ. Sed neque, ſeſſ.25. de Regular. in cap. Statuimus, num.60. de Regular. 413
2 CONVIVIUM quid, & unde dictum, in cap. Veniens, num.3. de jurejuran. 172
4 COPULA actualis non requiritur ad hoc ut malitia ſuppleat ętatem, ſed ſufficit aptitudo ad copulam, quæ ex aliis ſignis probari poteſt, in cap. De illis, il ſecondo, num.5. de deſponſ. impub. 27
5 Copula, &, reſolvitur in disjunctivam, ubi neceſſe eſt, alias requirit amborum concurſus, in cap. Interfeciſti, n.9. & ſeqq. de homicid. 121
1 Copula requirit concurſum omnium copulatorum, & conjungit æquè principaliter, in c. cùm veniſſet, num 49. de ſacr. Unct. & in c. Inſinuante, n.54. Qui cler. vel voven. 448
3 Copula carnalis quamvis nihil addat quoad ſubſtantiam matrimonii, tamen addit quoad multa, in cap. Verùm, n.5. de converſ. conjugat. 432
3 Copula carnalis complet translationem corporis unius conjugis in poteſtatem alterius, & uterque intrat in poteſtatem ſibi traditæ poteſtatis, in cap Ex publico, numer. 15. & 51. de converſ. conjug. 446
4 Copula carnalis inducit conſenſum conjugalem, licèt nullum verbum proferatur, ſi aliquis tractatus præceſſerit, aliàs ſecus in cap. Ad noſtram, n 16. & 18. de conjug. ſervor. 57
4 Et quid poſt concilium Tridentinum, ibid. n.19. 57
3 COR hominis vagum, & mobilius omni mobili, in cap. Dolentes, n.49. de celebr. Miſſar. 584
3 CORNELIA e Scipionum familia poſt ſexageſimum ſecundum annum Voluſium peperit, in c. cùm ſis, num. 51. de converſ. conjug. 438
1 CORONATIONIS dies dicitur ortus Imperii, in cap. Licèt de vitanda, n.6. de elect. 232
1 In CORPORE vitiatis non peccat anima, ſed natura, in cap. Niſi cùm pridem, num.83. de renunc. 342
3 Corpora Sanctorum an Epiſcopus poſſit de Eccleſia ad Eccleſiam transferre ſine authoritate Papæ, in cap. Cùm ex eo, num.14. & ſeqq. uſque ad n.29. de reliq & vener. Sanct. 609
3 Corpora Sanctorum juſſu Principis non ſunt transferenda, ibid. num.17. 610
3 Corporum defunctorum translatio cur legibus Imperialibus interdicta, ibid. num.24. 610
3 Corpora excommunicatorum, & hæreticorum exhumari debent, ibid. num.25. 610
3 Corpora Sanctorum transferre an poſſit Epiſcopus ſine Capituli conſenſu, ibid. num.29. 611
3 Corpora Sanctorum de loco ad locum ſine juſta cauſa transferri non debent, ibid. num.31. 611
3 Corpora Sanctorum transferens ſine legitima licentia, qualiter ſit puniendus, ibid. n. 34. 611
2 Corpora multa Sanctorum veneramur in terris, quorum animæ cruciantur in inferno, in cap. Venerabili, num. 20. de teſtibus. 156
3 Corpus mulierum non vis maculat, ſed voluntas, in cap. Ex publico, n.48. de converſ. conjug. 448
2 Corpus delicti conſtare debet, etiamſi reus verè, vel fictè ſit confeſſus, nec aliàs poteſt ſequi condemnatio, in cap. Pervenit, il primo, n.11. & ſeqq. de teſtib. cogen. 159
2 Corpus delicti conſtare debet, ut damnari poſſit contumax, qui in vim ſtatuti, vel conſuetudinis habetur pro confeſſo, ibidem num. 13. 159
3 Diverſitatem corporum diverſitas ſæpè ſequitur animorum, in cap. Quia diverſitatem, numer 4. de conceſſ. Præbend. pag. 192

3 CORRECTIO fit ad pœnitentiam, in c. Ad noſtram, num 13. de Appellat. 199
1 Correctionis fraternæ regula an ſit ſervanda cum Summo Pontifice, in c. Significaſti, n 67. de elect. 228
5 Correctio legum induci non debet per ſubauditos, & tacitos intellectus, in cap. Accedentibus, numer 31 de exceſſ. Prælat. 216
5 Correctio debet eſſe levis, & moderata, in cap ad audientiam, n 10. de homic. 131
1 Correctio an depoſitionem contineat, in cap. Dilectus, il primo, n.14. de reſcript. 150
1 Correctio juris eſt favorabilis, quando fit redditus ad jus commune antiquum, in cap. Non amplius, numer. 63. de Inſtitut. 177
1 Correctio, & reformatio an, & in quo differant, remiſſivè, in c. conquerente, n 22. de off. Ordin. 597
5 Crimen, qui poteſt emendare, & non corrigit, ipſe committit, in cap. Ad abolendam, n 56 de Hæret 93
3 Correctio jurium induci non debet per ſubauditos intellectus, in c. cùm dilectus, n 5. de ſucceſſ. ab inteſtat. 258
5 Correctio duplex, coactiva, & oſtenſiva, ſeu fraterna, & utraque eſt in præcepto, in cap. Licèt Heli, numer. 5 de Simon. 43
5 Correctio coactiva eſt actus juſtitiæ, correctio fraterna eſt actus charitatis, ibid. n.6. 43
Vide in ver. *Prelati quad correctionem ſubditorum.*
CORRECTOR Pœnitentiariæ.
Vide in ver. *Pœnitentiaria.*
Et in ver. *Officialis.*
3 CORRIGERE quid ſit, in cap. Ad noſtram, numer 15. de Appellat. 100
5 Clerico licet propriam familiam corrigere, etiam moderatè verberando, nec caſus mortis inde contingens illi imputatur, in c Ad audientiam, n.9. de homic. 131
1 CORRELATIVA poſita ſe ponunt, & perempta ſe perimunt, in cap. Perniciosam, n.41 de offic. Ordin 552
1 Correlativa in eodem ſubjecto eſſe non poſſunt, in cap. cùm pridem, n.143. de Pactis. 660
1 Correlativorum natura eſt, ut conceſſo uno, cenſeatur conceſſum & aliud, ibid. n.146. 660
5 Prohibitio facta uni ex correlativis cenſetur etiam alteri facta, in c. Quanto, n 20 de Privil. 276
5 CORRESPECTIVITAS præſumitur ex proximitate temporis, in cap Navigantes, num.23 de Uſur. 162
3 CORRUPTA indecorum eſt ut præſit virginibus, in c cùm ſis, num.77. de converſ. conjugat 419
1 Corrupta per vim abſolutam dormiendo, vel in furore exiſtens non poteſt inter virgines velari, in cap Sacris, num.11. de his quæ vi met cauſ. 681
3 Corrupta violenter perdit virginitatem, non tamen ejus beneficium quantum ad Deum, in cap. Ex publico, num.29. & 55. de converſ. conjug. 447
3 Corrupta violenter inter virgines conſecrari non poteſt, ibidem num. 55. 449
5 COVARRUVIÆ opinio adſtruens ebrium ſua culpa non eſſe irregularem ex homicidio, refellitur, in cap. Si conſtiterit, n.33 de Accuſat. 11
3 CRAPULA quid ſit, & unde dicatur, in cap. A crapula, num 8. de vita, & honeſt. cleric. 6
3 Crapula quandoque inebriat, & mentis exilium inducit, ibidem num.12. 6
5 CREARE eſt ex nihilo aliquid facere, in cap. Qui Presbyterum, n.8 de pœn. & remiſſ 203
2 CREDENS ut loquitur, etiamſi falſa loquatur, fideliter loquitur, & è converſo, in cap. Venerabili, numer. 23 de Teſtibus. 156
3 *Credo* verbum à Legislatore prolatum non importat opinionem, ſed veritatem, in cap conſulti, numer 4 de Regular. 307
2 *Credimus* ver. exponitur, ideſt ſcimus, in cap cùm olim, num. 18. de ſent. & re judic. 185
5 *Credimus* verbum a Legislatore prolatum inducit juris diſpoſitionem, in cap. Per tuas, il primo, numer 1 de Simonia. 52
5 Idem de verbo *Videtur*, ibid n 2. 52
5 Prælatus non debet eſſe facilis ad credendum in præjudicium alterius, in c. Licèt Heli, n.7 de Simon. 48
3 Credendi facultas ceſſante proximi præjudicio eſt ſimplicitatis, & juſtitiæ. ibid. n 8. 48
3 CREDITOR an poſſit furari rem debitoris ſui ſibi naturaliter obligati, in cap Si quis, num 44 verſ. *Quinimo licet ei*, de Regular. 316
1 CREDULITAS quotuplex, & per quos gradus ad plenam credulitatem perveniatur, in cap Ne innitaris, numer. 261. de conſtit. 60
1 CRESCERE invitus nemo cogitur, in cap. Quanto, num 13 de Transl. Epiſc. 113
3 CRIMINA ſunt ſuſtinenda ratione ſcandali, vel ſchiſmatis, in cap Explicari, n.46. de obſerv. Jejun 611
5 Crimen ſuum non tenetur quis prodere cum gravi honoris detrimento, in c. Officii, n.10 de pœn. & remiſſ. 104
3 Crimina regulariter morte extinguuntur, in c. cùm ſecundum, n 17 de præben 91
1 Crimina multa licèt occulta impediunt ordinis executionem, etiam poſt peractam pœnitentiam, in cap. Dilectus, num. 24 de tempor ordinat. 378
1 Ob Criminis immunitatem receditur a communibus regulis juris, in cap. Immunitatem, numer. 7 de Immunitat Eccleſ 843
5 Crimina gravia quæ ſint, & quæ levia, in cap. Omnipotens, n 10 de Accuſat. 8
1 CRIMINOSI non prohibentur admitti ad concurſum, cùm ſit in facultate Ordinarii eos non approbare, in c. Laniste, num 19 de ætat & qualit 424
1 Criminoſus poſt peractam pœnitentiam incipit eſſe quod non erat, in c. Super eo, num 9. de Bigam. 4, 8
1 Criminoſus ineligibilis eſt, in cap. cùm in cunctis, num 11. de Elect. 244
1 Item impoſtulabilis, in cap. Bonæ memoriæ, num 74. de poſtul Prælat. 214
1 Criminoſus occultus moneri poteſt, ne promoveatur ad Ordines, ſed prohiberi non debet, in cap ex tenore, num. 1 de tempor ordinat. 359
1 Criminoſus occultus pœnitentia, vel illius parte peracta, poteſt in ſuſceptis miniſtrare, etiamſi crimen ſit degradatione dignum, ibid num.2. 359
1 Et quid ſi crimen impediat ordinis executionem, etiam poſt peractam pœnitentiam, ibidem, n 6 359
1 Satisfactio criminoſi occulti an ex præcepto procedere debeat celebrationem Miſſæ, ibidem num 1. 359
1 Crimen etiam enorme ſi ſit occultum, non impedit, quominus acta pœnitentia poſſit quis ſine peccato officio ſuo uti, & ad majores ordines aſcendere, ibid n 4 359
1 Nec requiritur diſpenſatio Epiſcopi, ibid n 5 359
1 Fallit, ſi crimen impediat officii executionem etiam poſt peractam pœnitentiam, quia tunc non licet ſine periculo aſcendere, vel miniſtrare, ibid n.6. 359
1 Et quæ ſint ejuſmodi crimina, ibid n 7 359
1 Epiſcopus ob crimen occultum quantumcumque enorme non poteſt de jure communi interdicere ſubdito aſcenſum ad ordines, ibid. n.8. 359
1 Etiamſi crimen ſit tale, ut poſt peractam pœnitentiam impediat ordinis executionem, ibid num 9 359
1 Et quid poſt concilium Tridentinum, ibid. n.12. 360
1 Vindictæ ratio ceſſat in occultis criminibus, ibidem numer.10. pag. 359
1 Epiſcopus ex concilio Tridentino poteſt ob crimen occultum extrajudicialiter prohibere ſubdito aſcenſum ad ſacros Ordines, eumque ſuſpendere a ſuſceptis ordinibus, gradibus, & dignitatibus, ibid. n.12. 360
1 Epiſcopus an poſſit ex cauſa etiam extrajudicialiter interdicere ſubdiacono aſcenſum ad Ordines Diaconatus, & Presbyteratus, ibid n 13. & ſeq uſque in fin 360
1 Epiſcopus poteſt ob occultum crimen ſuſpendere jam promotum ad ſacros Ordines, ne miniſtret, etiam ſub pœna excommunicationis, n 1 361
1 Crimen impediens ordinis executionem poſt peractam pœnitentiam eſt juſta cauſa cedendi Epiſcopatui, in c. Niſi cùm pridem, n.15 de renunc. 318
1 Crimina, quæ poſt peractam pœnitentiam impediunt officii executionem, quæ ſint, ibid n 17 318
1 Crimen hæreſis, & aſſaſinii inducunt privationem tituli ipſo jure, ibidem n.44 345
5 Crimen qui poteſt emendare, & non corrigit, ipſe committit, in cap. Ad abolendam, n 56 de Hæreticis. 93
Criminis ſocius.
Vide in verb *Socius.*
5 CRIMINOSI regulariter condemnari, & puniri debent, etiamſi pœniteant, in d. cap. Ad abolendam, numer.16 de hæreticis, pag. 90
5 Fallit in hæreticis, & cur ibid n 17. 90
5 Criminoſus primò eſt arguendus, ſecundò increpandus, tertiò ſuſpendendus, quartò excommunicandus, quintò deponendus, in cap. Qualiter, & quando, il ſecondo, numer. 23 de Accuſat. 10
CRUCIATA.
Vide in ver. *Bulla Cruciatæ.*
Et in ver. *Oratorium.*
1 CULPA deletur per pœnitentiam, irregularitas ſecus, in c. Super eo, n 6 & 9 de bigam 4
5 Culpa leviſſima an ſufficiat ad irregularitatem contrahendam, in c. Ad audientiam, n 34 de homic 133
5 Culpa ubi eſt major, ibi debet eſſe major vindicta, in c. Nuper, n 19 de ſent excomm 145
1 Culpa licèt tollatur per pœnitentiam, tamen in omnibus non deletur infamia, in c. Niſi cùm pridem, n 18 de renunt 318
5 Culpa leviſſima in comittendo tranſit in culpam levem, in cap. Quidam, n.10 de homicid 141
5 Culpa tunc abeſt, ſi omnia facta ſint, quæ diligentiſſimus quiſque obſervaturus fuiſſet, ibid n 11 141
3 CURA habitualis an, & quando obliget ad reſidentiam, in c. In Eccleſiis, num 16 de capell Monachor. 5[illegible]
3 Cura animarum in Monaſterio ubi eſt congregatio Monachorum, non incumbit Abbati & Monachis, ſed Monaſterio, ſeu Eccleſiæ ipſorum, ibid num 15 [illegible]
1 Cura animarum incumbit capitulo, non autem Epiſcopo, cùm Eccleſia collegiata habet Parochiam, in cap Ex parte, n 13 de offic Vicar 513
1 Cura animarum in cathedralibus & collegiatis curatis non eſt penes ſingulares perſonas, ſed penes capitulum, ibidem num 14 510
1 Cura non eſt dividenda inter Sacerdotes, ſed unus constituendus qui eam regat, ibid n.15. 510
1 Curam animarum exercentes, quas qualitates habere debeant ex ſacrorum canonum præſcripto, ibidem numero 17. pag. 510
5 Cura quid ſit, in cap Omnis, numer 54 de pœnitent. & remiſſ 111
3 Curam animarum habentes tenentur jure Divino oves ſuas cognoſcere, & illarum cuſtodiæ invigilare, in c. Ne Religioſi, n 5 de regular 414
3 Cura animarum cæteras omnes ſuperat, & excellit, in c. Extirpandæ, § Qui vero, n 20 de præben 138
3 Cura habitualis in foro animæ an ſit penes canonicum, cujus præbenda unita eſt Parochiali, in cap Expoſuiſti, num 18 de præbend 158
3 CURATOR datus hæreditati jacenti compromittere non poteſt, in c. cùm tempore, n 24 & 28. de arbitr. [illegible]

1 Po-

1 Poteſt tamen cogi ad compromiſſum ex forma ſtatuti, ibidem num.40. 697
1 Curator dari poteſt etiam pupillo, in cap. Magnus, numer. 7. de oblig. ad ratioc. 485
3 CURATIS inferioribus non licet abeſſe etiam per hebdomadam abſque licentia Epiſcopi in ſcriptis, in c. Relatum, n.32. & 49. de cler. non reſid. 33
1 Curato non licet Eccleſiam deſerere, ut tranſeat ad vitam eremiticam, in cap. Niſi cùm pridem, numer. 4. de renunciat. pag. 337
3 Curatus, & Rector Parochialis annexæ quis dicatur, in c. Expoſuiſti, n.33. de præben. 148
3 Quid ſi Parochialis ſit annexa præbendæ Canonicali, ibidem num.35. 148
3 Et quid ſi ſit annexa capitulo, vel menſæ capitulari, ibidem num.41. 148
3 Et quid ſi ſit aſſignata certa portio ſuper fructibus Parochialis alicui ex canonicis, vel capitulo, ibid. n.42 149
1 Curati tenentur præſtare Prælato obedientiam per juramentum, nec ſufficit manualis, in cap. His quæ, numer. 6. de major. & obed. 618
5 CURIA Romana committit cauſas matrimoniales Epiſcopis, & ſi alios adjungit, ponit clauſulam, *Quod ſi non omnes, tu frater Epiſcope*, in cap. Accedentibus, numer. 22. de exceſſ. Prælat. 216
2 CURIALIS ſi conveniatur in partibus coram loci Ordinario an poſſit opponere declinatoriam, & petere, ut cauſa ad Curiam remittatur, in cap. Licèt, numer.40. & ſeq uſque in fin. de foro compet. 66
2 Quid de jure communi, ibid. n.41. 66
2 Et quid vigore Eugenianæ, ibid. n.43. 67
2 Procurator curialis litem conteſtando in partibus coram loci Ordinario cenſetur illius juriſdictionem prorogare, & excludit principalem a beneficio Eugenianæ, ibidem numer. 54. pag. 67
1 CUSTOS Eccleſiæ dicitur is, cui ea, quæ Eccleſiæ competunt cuſtodienda committuntur ſub obedientia Archidiaconi, in cap. Cuſtos Eccleſiæ, n.1. de off Cuſtod. 517
1 Cuſtodis officium quod ſit, ibid. n.2 517
1 CUSTODIA Eccleſiæ vacantis ad quem ſpectet, in c. Cùm vos, n.13 de offic. Ordinar. remiſſivè. 560

D

2 DÆMONIUM non ſufficit eiicere per pœnitentiam in oratione, & jejunio, niſi reſtituantur fructus injuſtè percepti, in c. Gravis, n.90 de reſtit. ſpoliat. 120
1 DAMNARE, & reprobare, an & in quo differant, in c. Damnamus, n.4 de Summa Trinit. & fid. Cathol. 11
5 DAMNATUS ad mortem peccat aufugiendo de carcere, in cap. Falſidicus, n.126. de crimin.falſ. 176
3 Damnatis ad ultimum ſupplicium veſtes non auferuntur, in cap. Odoardus, num.16 de ſolut. 240
5 DAMNIFICANS aliquem videtur & auferre, id in quo ipſum damnificat, in c. Mandato, n.23. de ſimon. 62
5 Damnificans aliquem impediendo, ne adipiſcatur quod erat in via habendi, tenetur aliquam recompenſationem facere, ſecundum conditionem perſonarum, & negotiorum, ibidem numer. 32 63
Vide in ver. *Concurſus*.
5 DAMNUM non debet quis ſuſtinere, unde meruit gratiam reportare, in c. Ne religioſi, n.25. de Regular. 415
2 Duplici damno quis affici non debet, in cap. Ex parte, num. 7. de cler. ægrot. 161
3 DATARIUS qualiter admittere debeat ſupplicationes illas quibus habens Parochialem, vel ſimplex ſufficiens petit ſibi aliam Parochialem, vel aliud ſimplex, in c. Cùm jam dudum, num. 51. de præb. 100
5 DATÆ tempus non attenditur in mandatis de diſpenſando, vel conferendo quoad habilitatem impetrantis, in cap. Mandato, n.67. de ſimon. 66
5 Habilitas ſufficit, quando potentia explicatur ad actum, ibidem num 67. 66
3 Datæ tempus, vel receptionis an attendatur in reſcriptis ad lites, vel ad beneficia, in cap. Dilectus, il ſecondo de præben. num. 1. 114
3 Quoad habilitatem, vel inhabilitatem impetrantis in litteris ad beneficia inſpicitur tempus executionis, & non datæ, ibidem n.2. & ſeqq. 114
3 Niſi a principio fuerit commiſſa ſubreptio, ibid. 114
3 DATUM ob cauſam repeti poteſt cauſa non ſequuta, in c. Significatum, n.45. de præb. 83
5 *Dare* verbum liberalitatem notat, non neceſſitatem in c. In ordinando, n.7. de ſimon. 30
3 *Debet* verbum regulariter neceſſitatem importat, in cap. Qualiter, n.37 de cler. non reſid. 52
3 *Debet* verbum ex proprietate vocabuli eſt neceſſitativum, in cap. Et ſi membra, numer. 4 de his, quæ fiunt a Prælat. ſine conſ. cap. 118
2 *Debet* verbum non ſemper eſt præcepti, in cap. De eo num. 37 de tempor.ordinat. 357
5 *Debeant* verbum, preceptum, & neceſſitatem importat, & ſi quando ſapiat honeſtatem, illud eſt ſpeciale, in c. Qui Presbyterum, n.28 de pœnit. & remiſſ. 294
1 DEBILITAS corporis impediens executionem paſtoralis officii eſt juſta cauſa cedendi, in cap. Niſi cùm pridem, num. 49. de renunc. 320
1 Debilitatem corporis non ſequitur debilitas cordis, intellectus, & ſpiritus, ibid. num.55. 340
3 Debilitas corporis excuſat a muneribus perſonalibus, quæ corpore non quæ conſilio adimplentur, in cap. Licèt, n.18 & 23. de cenſib. 540
3 DEBITOR qui luit in corpore, liberatur ab obligatione ſolvendi pœnam pecuniariam, in cap. Odoardus, num 51 de ſolution. 141
5 Debitor ſi juravit ad certam diem ſolvere ſub certa pœna, ſi non ſolvat creditori in hæreſim lapſo, pœna non committitur, nec eſt perjurus, in cap. Abſolutos. num 8. & ſeqq. de hæreticis. 98
5 Debitoris juramentum habet tacitam conditionem, ſi creditor in eodem ſtatu manſerit, ibid. n.9. 98
5 Debitor lapſi in hæreſim tenetur ſolvere fiſco, ſi bona ſunt publicata, ibid. n 10. 98
5 Debitor excommunicati non tenetur ei debitum ſolvere, ſed illud deponere debet apud ædem ſacram, donec ab excommunicatione fuerit abſolutus, ibid. n.11. 99
5 Debitor eſt mutuanti naturaliter obligatus ad antidota, in c. conſuluit, n 6. de uſuris. 158
3 Debitor in officiis, & muneribus perſonalibus non liberatur, ſi per alium facit, in cap. Ex parte, numer. 50. de cleric non reſiden. 45
3 Debitor non poteſt prævenire tempus ſolutionis, quando dilatio appoſita eſt creditoris gratia, in cap. Presbyter, num.7. de celebrat. Miſſar. 578
3 Debitor qui non eſt ſolvendo, excommunicatus quia non ſolvit, abſolvitur cum cautione de ſolvendo, ſi ad pinguiorem fortunam devenerit, in cap. Odoardus, n.1. de ſolut. 238
3 Excommunicatio notoriè injuſta, ut quia ſit lata contra debitorem, qui notoriè non eſt ſolvendo, an ſit ipſo jure nulla, ibid. n 11. & ſeq. 239
3 Debitor ad hoc ut gaudeat beneficio c. Odoardus, quæ requiſita debeant concurrere, ibid. n 13. & ſeqq uſque ad n 79. 239
Vide in ver. *Clericus quoad privilegium c. Odoardus*.
3 Debitor laicus niſi cedat bonis,pro debito civili in ſolidum conveniri, & in carcerem detrudi poteſt, ibid. n 14. 239
3 Debitor laicus ſi quid acquirit poſt ceſſionem bonorum, non convenitur, niſi in quantum facere poteſt, ibid. n.17. 240
1 Decanatus Clodien habens nudam præeminentiam in Eccleſia ſine juriſdictione, fructibus, dote, voce, & loco in capitulo, reſidentiam non requirit, in cap. cum omnes, numer. 17. de conſtit. 94
1 Decanatus an ſit Dignitas, in cap. Ut Abbates, num.21. de ætat. & qual. 389
1 Decanus an ſit major Archidiacono, vel è converſo, in cap.cum in cunctis, §. Inferiora, n.1. de elect 255
1 Decanus eſt honorabilior de capitulo, in cap. Ut Abbates, n. 20. de ætat. & qual. 389
1 Decanus non eſt de capitulo, niſi ſit etiam canonicus, vel hoc habeat conſuetudo, ibid. n.22. 389
1 Decanus an ſit major Præpoſito, vel è contra, ibid. n.32. 389
3 Decem homines poſſunt infamare Presbyterum, ut ei ſit purgatio indicenda, in c. Veſtra, num.58. & 118. de cohabit. cler. & mulier. 18
Vide in ver. *Populus*.
1 DECERNERE neceſſitatem inducit,& referri poteſt tam ad novæ legis editionem, quàm ad legis jam editæ declarationem, in c. quoniam, n.12. de conſtit. 134

Decimæ, communia.

3 Fructuum appellatione veniunt Decimæ, & quicquid ex fundo naſcitur, & renaſcitur, in c. cùm contingat, n. 45. & ſeq. de Decimis. 319
3 Oblationum, & obventionum appellatione veniunt etiam Decimæ, ibid. num 41. 319
3 Decimæ, & alia jura merè ſpiritualia, cum univerſitate non tranſeunt, in cap. Ex litteris, n.7. de Jurepatr. 516
3 Decimæ in generali donatione non includuntur, ibidem numer 9. 516
3 Niſi tale jus donetur Eccleſiæ, quod habeat in ſe temporalia jura, ut Præbenda, ibid. num.10. 516
3 Decimas integrè non ſolventes excommunicari debent, & ſic mortaliter peccant, in cap In aliquibus, numer. 2. de Decimis. 322
2 Decimarum cauſa, ſi ſit quæſtio ſuper jure decimandi, ſpectat ad forum Eccleſiæ tantùm: ſecus ſi ſuper facto, in cap. Tuam, num.39. de ordin. cognit 109
3 Decimæ communes, non aut ex pacto, pollicitatione, vel voto, comprehenduntur in Clem. Diſpendioſam, de Judiciis, in c. Nuper, n 5. de Decimis. 324
Vide in ver. *Cauſa Eccleſiaſtica*.

Decimarum conſuetudo, præſcriptio, privilegium.

3 Conſuetudo plurimum valet in transferendo jus decimarum de una ad aliam Eccleſiam, in c. cùm contingat, num.18. & 36. de Decim 317
3 Conſuetudo, ut lationes factæ imagini alicujus ſancti debeantur laico domino muri, ubi depicta eſt illa imago, non valet, in cap. Paſtoralis, numer. 19 de his, quæ fiunt a Prælat. 214
3 Etiam reſpectu adminiſtrationis, ibid. n. 20. 214
3 Fallit, ibid n.21. & 22. 214
3 Conſuetudo, ut oblationes non debeantur Parochiali, ſed alteri Eccleſiæ, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ, valida eſt, ibid. num. 36. 216
3 Conſuetudo etiam immemorabilis non poteſt in totum eximere quemquam laicorum a ſolutione decimarum prædialium, in c. Nuper, n 20.de Decim. 325
3 Et quo caſu poſſit eximere Religioſos ab hujuſmodi ſolutione, ibid. num. 21 325
3 Conſuetudo eximens a ſolutione decimarum an ſit attendenda, in c. In aliquibus, n.10 & ſeq. de Decim. 322
3 Quid in Clericis, & Religioſis, ibid. n.11. 322
3 Et quid in laicis, ibid. n 12. 322
3 Conſuetudine induci non poteſt, ut laici ex toto ſint exempti a ſolutione decimarum prædialium; ſed ad hoc requiritur vel pri-

privilegium, vel immemorabilis cum fama privilegii, ibidem num 13. 321
3 Et quid poſt Bullam Urbani VIII ibid.n.14. 321
3 Conſuetudine induci non poteſt, ut decimæ nulli Eccleſiæ ſint ſolvendæ, in c Significavit, n.17.de Paroch 309
Vide in ver *Laicus quoad Decimas, & oblationes*
3 Decimas qui præſcribit in aliena Parochia, ſi ibi inſurgunt novalia, ipſorum decimas non habebit, in cap cùm contingat, n. 1 de Decim. 316
3 Decimas præſcribere una poteſt Eccleſia in Parocho alterius Eccleſiæ, ibid.num.2. 316
3 Requiritur tamen quadragenaria cum titulo, vel immemorabilis, ibid num 3. 316
3 Decimas an poſſit Clericus præſcribere non intuitu Eccleſiæ, ibidem num 4. 316
Decimarum perceptio in aliena Parochia non extenditur ad novalia, ſi competat ex præſcriptione, vel conſuetudine: secùs ſi ex privilegio, & quæ ſit ratio differentiæ, ibid. numer. 5 & ſeqq uſque ad n.11. 316
3 Decimas petens ex præſcriptione de ſingulis prædiis probare debet, ibid.num.6. 316
3 Decimæ poſſunt præſcribi à Religioſis, aut Clericis ſæcularibus, tam activè, quàm paſſivè, in cap. Nuper, numer. 36. de decim. 327
3 Requiritur tamen immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, ibid.num 37. 327
3 Decima omnium fructuum prædii debetur ei, qui præſcripſit ſi … decimas; ſed ad aliud prædium præſcriptio non extenditur, in cap.cum in tua, n 1.de decim. 322
3 Privilegium ſuper decimis an ſit latè, vel ſtrictè interpretandum, in c.cùm contingat, n 8 de decim 316
3 Decimarum conceſſio includit etiam futura, ibid n.9. 316
3 In decimis prædialibus, quæ debentur Eccleſiis non Parochialibus ex privilegio, vel præſcriptione, aut alio jure ſpeciali, an habeat locum c.Nuper, de decimis, ibid.num 3 & ſeqq uſque ad num.10. 317
3 Quid ſi decimæ debeantur Eccleſiæ cathedrali, ibid.n.4. 316
3 Et quid ſi debeantur inferioribus Eccleſiis ex conſuetudine, vel privilegio, aut præſcriptione, ibid n.9. 316
3 Privilegium exemptionis à decimis prædialibus conceſſum Religioſis Societatis Jeſu abſque derogatione c. Nuper, de decimis, validatur à Gregorio XIII.in cap. Ex parte, num 9 de capell Monach. 505
3 Privilegium quod habent Religioſi non ſolvendi decimas de novalibus, quæ propriis manibus excolunt, per hoc capitulum non fuit ſublatum, in capitul. Nuper, numer. 22. de Decimis. 325
5 Locatio prædiorum decimalium in eo, qui ex conſuetudine non ſolvit decimas, eſt prohibita, in cap.Sanè, il ſecondo, n. 21 de off.delegat. 323

Decimarum infeudatio.

3 Decimarum donatio, quas laicus ante Concilium Lateranenſe habuit in feudum, facta per eum Eccleſiæ de ſolius diœceſani conſenſu, valida eſt, in cap.cùm Apoſtolica, nu.1 de his, quæ fiunt à Prælat. 210
3 Decimarum infeudatio in laicum quo tempore primùm fuerit prohibita, ibid.num 4. 210
Vide in ver.*Laicus quoad decimas, & oblationes.*
5 Decimæ Papales exiguntur pro ingruentibus Eccleſiæ neceſſitatibus, nec ſunt perpetuæ, in cap.Prætereà, num. 25. Ne Prælat.vices ſuas. 70

Decimæ perſonales.

3 Decimæ perſonales ſolvi debent Eccleſiæ, ubi quis habet domicilium; prædiales verò, ubi prædia ſita ſunt, in cap. Significavit, num 15 de Paroch. 309
3 Niſi ex conſuetudine alteri Eccleſiæ debeantur, ibid.n.16. 309
3 Decimæ perſonales pertinent ad Eccleſiam, ubi quis audit Divina, & percipit Sacramenta, in c.cùm contingat, num.20.31 & 36 de decim. 317
3 Decimæ perſonales tranſeunt in Parochialem noviter erectam, etiam ante ullam Epiſcopi aſſignationem, ibid.numer 52. & ſequent. 320
3 Decimæ perſonales non debentur primæ Parochiali, ſi quis mutaverit domicilium, ſed ſecundæ, ibid.num.53. 320
3 Decimæ perſonales cui Eccleſiæ debeantur, ſi quis perceperit Sacramentum Baptiſmi in Eccleſia matrice, & reliqua Sacramenta in Parochiali, ibid.n 55 321
3 Decimæ perſonales ſunt dividendę inter plures Eccleſias pro rata temporis, quo Parochiani in eis audiunt Divina, & recipiunt Sacramenta, ibid n 56. 321
Vide in ver.*Decimæ quo jure, & quibus, &c.*

Decima de quibus ſolvenda.

3 Decimandi jus an, & quando extendatur de ſpecie ad ſpeciem, in cap.cùm contingat, num 11 & ſeqq. uſque ad num 16 de decim. 317
3 Quaſi poſſeſſio decimandi fructus unius fundi, ex quo ſolùm frumentum colligebatur, extenditur etiam ad milium, ibidem num 13 317
3 Decimas percipiens ex paſcuis, piſcariis, aut nemoribus, obtinere debet etiam de novalibus, quæ ibi inſurgunt, ibidem numer 14 317
3 Item ſi percipiat decimas ex agro pro parte culto, qui poſtea pro alia parte factus novalis, ibid.n.15 317
3 Ad decimas præſtandas Epiſcopus etiam non requiſitus poteſt ex officio compellere poſſeſſores terrarum, in cap. Quoniam, nu 6 de decimis. 311
3 Decimæ etiam de fructibus prædiorum dotalium Eccleſiæ vel monaſterii ſolvi debent illis Eccleſiis, quibus antea ſolvebantur, in c.Nuper, n 10 de decim. 325
3 Item ſolvi debent de fructibus fundi, vel manſi monaſterii ante illius conſtructionem, ſivè excolatur propriis manibus, ſivè aliis excolendus tradatur, ibid n 11 325
3 Secus poſtquam monaſterium fuerit ibi ædificatum, ibidem numer 12 325
3 Decimæ prædiales à Regularibus privilegiatis ſolvendæ ſunt de fructibus illarum poſſeſſionum, quas acquiſiverunt poſt datam Concilii Generalis, ibid n 14 325
3 Secus de acquiſitis ante, ibid n 16. 325
3 Decimas de poſſeſſionibus acquiſitis poſt Generale Concilium Regulares privilegiati ita demum tenentur ſolvere, ſi de illis antea decimæ ſolvebantur, ibid n.18. 325
3 Aliàs ſecus, ibid n 19 325
3 Et quid ſi decimæ antea ſolvebantur ratione ſolius adminiſtrationis Sacramentorum, ibidem numer.23 verſ *Quod autem dictum eſt.* 325
2 Decimæ prædiales ſolvi debent ſine ulla deductione ſeminis, & aliorum ſumptuum, qui fiunt in agricultura, in cap Gravis, n 6 de Reſtitut.ſpoliat. 115

Decima quo jure, & quibus debeantur.

5 Decimarum decimæ ſummo Sacerdoti in lege veteri ex præcepto Divino à Levitis præſtabantur, in cap præterea, num 18 Ne Prælat vices ſuas 72
5 Decimæ debentur jure divino omnibus curam animarum habentibus, ibid n 21 70
3 In decimis percipiendis quis fundet intentionem de jure communi, in cap.cùm contingat, num 16.& ſeqq uſque in finem, de decimis 317
3 Quid ſi Epiſcopus concurrat cum Eccleſia Baptiſmali, vel Parochiali, ibid n.17 & ſeqq uſque ad n 21. 317
3 Et quid ſi Baptiſmalis cum Parochiali concurrat, ibid num 31 & ſeq.uſque in fin 318
3 Parochialis Eccleſia de jure communi fundat intentionem ſuper decimis prædialibus ex fructibus, qui colliguntur infra limites Parochię ſuę, ibid n 21 317
3 Sive Parochialis ſit etiam baptiſmalis, ſivè non, ibidem numer 22. 317
3 Epiſcopus fundatam habet intentionem de jure communi ſuper quarta decimarum ſui Epiſcopatus, ibid n 23 318
3 Sive concurrat cum Eccleſia baptiſmali, ſivè cum Parochiali, ibid.num.24 318
3 Epiſcopus an fundet intentionem quoad petitionem decimarum in totum faciendam nomine Parochialium Eccleſiarum, anve pro ſua quarta decimarum agere poſſit immediatè contra Parochianos, remiſſivè, ibid n 25. 318
3 Cathedralis Eccleſia ſi habeat limitatam Parochiam, fundat intentionem in perceptione decimarum in totum infrà ſuos limites, ibid.num 27. 318
3 Idem ſi decimę non ſint in Parochia alicujus Eccleſię, ibidem numer.28 318
3 Idemque ſi Parochię non ſint diſtinctę, aut in diœceſi non ſit alia parochia, quàm Cathedralis, ibid n 29. 318
3 Decimę in Parochia noviter erecta de jure communi an ſpectent ad Eccleſiam matricem, an verò ad novam Parochialem, ibid n.31 & ſeqq.uſque ad n 41 318
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibidem numer 43.uſque ad num.52. 319
3 Et quid de decimis perſonalibus, ibid n 52. 320
3 Decimę de jure communi non ſunt Plebibus ſubtrahendę, ut dentur Capellis, ibid n.31 & 32 318
3 Eccleſia corpti quòd habet limitatam Parochiam de jure communi debentur illi redditus ſpirituales provenientes ex prędiis intra Parochiam incluſis, ibid n 40 319
3 Oblationum, & obventionum appellatione veniunt etiam decimę, ibid num 41. 319
3 Decimę, vel alia corpora redditnum matricis Eccleſię ab Epiſcopo aſſignari poſſunt Rectori Parochialis noviter erectę, ibid num 44 312
3 Decimę prędiales debentur Eccleſię, in cujus Parochia ſita ſunt prędia; perſonales verò, ubi ſpiritualia recipiuntur, in cap Quoniam de decimis, n 2 311
3 Decimarum quartam Epiſcopus exigere poteſt immediatè à Parochianis, ibid n 7 & 27 311
3 Contrarium, ibid num 14 & 17 313
3 Diſtinguitur à num 20 uſque in fin 314
3 In decimarum perceptione Epiſcopus, & Parochus ſunt quaſi portionarii, ibid n 15.16 & 29. 312
3 Decimę prędiales totius Epiſcopatus integrę ad Epiſcopum pertinent, ſi prędia decimatoria non ſint intrà limites alicujus Parochię, aut incertum ſit, de cujus Parochia extent, ibid nu 9 & ſeqq 312
3 Decimę prędiorum exiſtentium in altera ex duabus Parochiis ſunt dividendę inter utramque Eccleſiam, ſi non appareat, infra cujus limites prędia ſint ſita, ibid n 11 312
3 Inſula ſi in mari appareat, decimę novalium cui debeantur, ibidem num 12 312
3 Epiſcopus an pro ſua quarta decimarum agere poſſit immediatè contra Parochianos, an verò illam petere debeat à Parochis, ibid num 11 312
3 Quid ſi Parochi jam exegerint à Parochianis integras decimas, ibid num 21 313
3 Et quid ſi nondum exegerint, ſed tamen non negligant illas petere, ibid num 22 314
3 Et quid ſi ſint negligentes, an tunc Epiſcopus agere poſſit nomine Eccleſię contra Parochianos pro integris decimis, ibid num 23 & ſeqq. 314
3 Et an jure proprio poſſit agere actione directa pro ſua quarta Canonica, ibid num 26 314
3 Anve poſſit agere officio judicis nobili, ibid n 33 315
3 Epiſcopus in prędiis decimatoriis habet jus reale, & coęquale cum Parochis, ibid num 16 & 31. 313

3 Quæ realitas, & coæqualitas tolli non poteſt per negligentiam, vel malitiam Parochorum non comparentium, ibid. numer. 17. & 30. 313
3 Parochiani per ſolutionem decimarum factam Parocho conſequuntur liberationem, nec ſuper quarta poſſunt ab Epiſcopo moleſtari, ibid.n.21. 314
3 Decimæ qua ratione dicantur eſſe in poteſtate Epiſcopi, ibid. num.24. 314
3 Actio ſimultanea Epiſcopi, & Parochi ſuper decimis admittitur, ibid.num.31. 314
3 Decimarum quarta debetur Epiſcopo propter conjunctionem, & curam univerſalem, quam habet in Eccleſiis ſubjectis, ibidem num.33. 315
3 In decimis debitis Cathedralibus Epiſcopus fundat intentionem de jure communi, in cap.Nuper, n.8.de decim. 324
3 Decimę ſaltem prædiales etiam hodie ſunt ſolvendæ de jure Divino, in c. In aliquibus, nu. 3. & ſeqq. uſque ad num. 10. & n.16. de decim. 322
3 Quid in decimis perſonalibus, ibid.num.5.& 15. 322
3 Decimarum præceptum in lege veteri partim fuit morale, partim judiciale, partim cæremoniale, ibid. n.4.6.& 8. 322
3 Reſpectu quotæ hodie eſt de jure Eccleſiaſtico, ibid.n.9. 322
3 Epiſcopus fundatam habet intentionem de jure communi ſuper quarta decimarum ſui Epiſcopatus, in c.Cùm contingat, n. 25. de decimis. 318
3 Sive concurrat cum Eccleſia baptiſmali, ſive cum Parochiali, ibid. num.24. 318
3 Epiſcopus an fundet intentionem quoad petitionem decimarum in totum faciendam nomine Parochialium Eccleſiarum, anve pro ſua quarta immediatè contra Parochianos, ibidem num. 25. remiſſivè. 318
1 Vicarius perpetuus fundat intentionem ſuam ſuper de decimis, in cap.Ex parte, n.29 de off. Vicar. 520
1 Decimalia prædia alienari prohibentur ſub conditione de non ſolvendis decimis: tenet tamen alienatio, ſed conditio vitiatur, in cap.Sanè, il ſecondo, n.20 de offic.& pot.judic. deleg. 523
1 Epiſcopus an præcipere poſſit ſuis ſubditis, ne alienent prædia Regularibus privilegiatis, niſi reſervatis Eccleſiæ decimis, ibid. num.19. 523
Vide in ver. *Decimæ perſonales*.
Et in ver. *Parochus quoad decimas*.

Decimarum tranſactio.

3 Super decimis tranſactio, ſeu compoſitio fieri poteſt inter Eccleſiaſticas perſonas ſine beneplacito Apoſtolico, & afficit etiam ſucceſſores, in cap.Cùm contingat, n.19 de decim. 317
1 DECLARANS non inducit jus novum, ſed tantùm manifeſtat quod priùs latebat, in c.Quoniam, n.15. de Conſtitut. 132
1 DECLARARE quid ſit, ibid n.17. 133
2 DECLARATORIA facti ſemper requiritur, quantumcumque lex imponat pœnam ipſo jure, in cap. Si quis, numer.125. de foro compet. 37
5 Declaratoria ſuper facto rebellionis non requiritur, quando de illa incidenter agitur, in cap. Cùm ex injuncto, num. 44. de Nov. oper.nunciat. 231
5 Nec quando rebellio eſt totaliter notoria, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, aut defendi, ibid. n 45. 231
1 DECLARATIONES Apoſtolicæ an dicantur ſtatuta Canonum, in cap.Canonum ſtatuta, n.24.de conſtit. 16
1 Declarationes editæ Principis authoritate habent vim conſtitutionis generalis, in cap. Quoniam, num. 9.verſ. *Et in terminis*, de Conſtitut. 131
2 Declaratio dubiorum emergentium ex decretis generalium Conciliorum, à Sede Apoſtolica petenda eſt, in cap.Cùm veniſſent, num.13.de judiciis. 20
1 Decclaratio legis ab eo facta, qui à Principe authoritatem habet legem interpretandi, eſſentialiter non differt à lege declarata, in c Quoniam de Conſtit.n.14. 132
1 Declaratio legis etiam obſcuræ, & dubiæ, publicationem non requirit, ibid.n.44. 135
1 Declaratio triplex, & propriè ſit ſuper dubio, ibid. num 35. verſ. *Et ſanè*. 135
1 Declaratio legis trahitur etiam ad pręterita, imò & ad pendentia, ibid.n.55.& 53 & ſeqq. 135
1 Declaratio legis habet vigorem ex tempore legis declaratæ, ibid. num. 531 136
3 Declaratio Papæ quamvis edita in aliquo ſpeciali caſu, facit jus commune quoad omnes, in cap. Super ſpecula, n.5 ne Cler.vel Monach. 683
4 Declaratio retrotrahitur ad principium actus declarati, in c Quod à nobis, n.20 de cland.deſponſ. 33
2 Daclaratio dubii ardui, & difficilis circa intelligentiam Canonis, à Sede Apoſtolica petenda eſt, in cap. Capellanus, num. 1. de fer. 88
3 Declaratio novum jus non inducit, in cap. Super ſpecula, num. 2.ne Cler.vel Monach. 683
De declarationibus Congregationis Concilii.
Vide in ver. *Congregatio Concilii*.
2 Declaratio Apoſtolica alicujus conceſſionis ſi non convenit actui declarato, habendus eſt Pontifex pro circumvento, in c. Cùm olim, n.15.de ſent.& re judicata. 185
2 Declaratio Papæ iniqua, eſt ipſo jure nulla, & tribuenda circumventioni, vel importunitati, aut errori, ibid.n 16. 185
2 Declaratio poſt appellationem eſt valida, in cap. Non poteſt, n. 14. de ſent & re jud. 182
5 Declaratio dubiorum in jure conſiſtentium, à Sede Apoſtolica petenda eſt, in cap.Cùm illorum, n.7 de ſent.excomm. 349

Declaratoria excommunicationis.

Vide in ver *Excommunicatio quoad denunciationem*.
5 Declaratoria non requiritur, ubi factum eſt notorium, In c. Abſolutos, num. 24 de hæret. 99
4 Declaratur, ibid.n.34. 102
1 DECLINATORIA fori noviter orta opponitur etiam poſt litem conteſtatam, in c.Magnus, n.44.de oblig.ad ratioc. 490
2 DECRETALIUM quot compilationes fuerint, & qui illarum gloſſatores, in cap. Cùm veniſſent, n 62.de judic. 26
3 Decreta Conciliorum, Decretales, & leges civiles à Gratiano volumini ſuo inſertæ non aliam habent authoritatem, quàm leges ipſæ, decreta, & decretales, in cap. Super inordinata, num.23. de præben. 152
1 Decretales Epiſtolæ etiam non clauſæ in corpore juris habent legis auctoritatem, in cap. Statuimus, num. 42. de ſupplen. neglig. Prælat. 353
1 Decretalis Epiſtola, decretum, dogma, mandatum, interdictum, & ſanctio in quibus differant, in c.Canonum ſtatuta, num.13 de Conſtit. 16
3 Decretales debent eſſe communes, nec facilè judicari debent locales, in cap.Pervenit, n.11.de immun Eccleſ. 629
3 Suppletiones ad Decretales non ſunt permiſſæ, & qui ſupplet, corrigit, in c. Relatum, il primo, n 7.de teſtam. 279
3 DECRETUM irritans importat formam, in c.Ad noſtram, n.23. de Regular & in c.Ad Apoſtolicam, n.24.eod.tit. 351
3 Decreta Sedis Apoſtolicæ tranſgrediens quas pœnas incurrat, in cap.Si quis, n.29.de Regular. 335
1 Decretum fidei Eugenii IV. editum in Concilio Florentino adſtringit etiam Græcos, in c. Cùm veniſſet, num. 93. de ſacr. Unct. 452
1 Decreti liber in quibus hodie intelligatur approbatus, in c. Canonum ſtatuta de Conſtitut.num.46. 18
2 Decreto irritanti à partibus renunciari non poteſt, niſi tantùm privatam reſpiciat utilitatem, in cap. Licèt, num. 55. de foro compet. 67
1 Decretum irritans tollit contrariam conſuetudinem, tam præteritam, quàm futuram, in cap. Cùm olim, num.37.de major.& obed. 626
1 Decretum irritans operatur, ut quidquid contra fit, irritum ſit ipſo jure, ibid n.53. 628
3 Et inficit titulum, & poſſeſſionem, ibid.n.54. 628
3 Decretum irritans tollit conſuetudinem nedum præteritam, ſed etiam futuram, in c Non ampliùs, n.30 de inſtit. 175
3 Et operatur, ut non poſſit dari de non uſu Conſtitutionis, ibidem num 31. 175
Vide in verb. *Clauſula decreti*.
1 Decretum irritans, quoad pœnas non ligat ignorantes, in cap. Non fine, num. 51. de arbitr. 693
1 Decretum appoſitum in regreſſu, vel alia gratia, non habet effectum niſi volente eo, in cujus favorem eſt appoſitum, in cap. Cùm acceſſiſſent, num 26. de conſtit. 109
1 Decretum irritans in confirmatione Conſtitutionum quarum aliquæ habent clauſulam annullativam actus contrarii, & aliæ non, minimè inducit nullitatem quoad omnia, ibid n.27.uſque ad num. 34. 109
1 Decretum irritans apponitur ad finem removendi obſtacula impedientia executionem actus, ſuper quo decernitur, ibidem num.33. 109
1 Decretum irritans non impedit manutentionem, dum diſcutitur an principalis diſpoſitio locum habeat, nec ne, ibid.n.35. 110
1 Decreta Apoſtolica, & Conciliaria obligandi vim habent, etiam ſub reatu mortalis peccati, in cap Quoniam, num. 22. de Conſtitut. 133
1 Decreta Clementis VIII. de Novitiis ad habitum, & profeſſionem non recipiendis, ad quos terminos reſtringantur, in c. Perlatum, num 53.de iis, quæ vi met. cau. 680
1 Decreta in Conciliis, quibus Summi Pontifices non pręfuerunt, aut concipiuntur imperativè, ſeu imperſonaliter, aut nomine Concilii, in c.Antigonus, n 32.de pactis. 642
1 Decreta in Concilio cui Papa pręſidet, ita demum edenda ſunt nomine Concilii, ſi Papa in hoc conſentiat, aliàs ſecus, ibid.n.41. & ſeq. uſque in fin. 643
3 Decreta generalia ante publicationem non ligant, in c. Nullus, num.45.de Paroch. 307
3 Sufficit tamen publicatio facta Romę, ibid. num. 46. 307
5 Pro Decretis in teſtamentis Clericorum interpoſitis ſi quid Epiſcopus de jure, vel conſuetudine poteſt accipere, non debet excedere taxam conſuetam, in cap. In ordinando, num 36. de Simon. 33
4 Decretum Gratiani à Gregorio XIII. approbatur ut pars corporis juris Canonici, in cap. Tua, numer. 22. de deſponſ. impuber. 24
1 Decretum prohibens Regularibus acceſſum ad monaſteria Monialium, an deroget Conſtitutioni Gregorii XIII. in cap. Ut juxta, num. 35.de offic.Ordinar 594
5 Decretum irritans formam ſubſtantialem inducit, in cap. Qui Presbyterum, n 47.de pœn.& remiſſ. 295
5 Decretum irritans impedit, ne Epiſcopus poſſit diſpenſare in criminibus infra adulterium, in cap. Vergentis, num. 33. de Hęret. 97
3 Decretum Innocentii X. ſuper ſubjectione nonnullorum conventuum juriſdictioni Ordinarii loci refertur, in cap.Relatum, n.70.& ſeqq. Ne Cler.vel Monach. 673
3 Decretum Urbani VIII. ſuper monaſteriis erectis cum pauciori numero, quàm duodecim Religioſorum, præſervatur in Decreto Innocentii X. Ut in parvis, in cap.Relatum, num. 74. ne Cler.vel Monach. 673
Decreta pro Novitiis recipiendis.
Vide in verb. *Novitius, communia*.
3 Decretum irritans in aliqua diſpoſitione appoſitum operatur, ut pars non poſſit illi renuntiare, in cap. Ex publico, num. 25. de converſ. conjugat. 447
1 Decretum irritans inducit formam, cui renuntiari non poteſt, in cap.Licèt de vitanda, n.54 de elect. 235
3 Decretum S.Pii V.non extenditur ad loca nullius diœceſis, in cap. Nullus, num.48 de Paroch & alien Parochian 307
3 Decretum irritans inducit formam, in c Ad Apoſtolicam, n 24. de Regular. 383

3 Decreta Clementis VIII. ad Regularium reformationem an ſint innovanda, in c. ne Religioſi, num. 57. de Regular. 419

De declarationibus Congregationis Concilii.
Vide in ver. *Congregatio Concilii.*

5 DEFECTUS principiorum naturalium, ſuper quibus fundatur eſſentiæ vis, ipſam tollit, in c. Nobis, n. 41 de Simon. 41

3 DEFENSIO non competit ei qui poteſt juſtè, & impunè offendi, in c. Ne innitaris, num. 318. de Conſtitut. 68

5 Defenſio rerum temporalium regulariter non eſt in præcepto, in c. Suſcepimus, num. 14 de homicid. 126

1 Defenſio à Judice, vel à Principe tolli non poteſt, in cap. Dilectus, il primo, n. 34 de reſcript. 170

3 Defenſio propriæ vitæ præponitur defenſioni patriæ, & parentum, in cap. Audivimus, n. 68 de relig. & vener. Sanct. 607

1 DEGRADATIO ſolemnis quid ſit, in cap. Cùm contingat, n. 63 de ætat. & qual. 422

1 Degradationis forma in Clericis primæ tonſuræ, ibid. n. 64. 422

1 Degradatio actualis non fit ab officiis, & dignitatibus, ſed tantùm verbalis depoſitio, ibid. n. 66. 422

3 Degradatio Clericorum an poſſit demandari ab Epiſcopo Abbatibus Presbyteris, & benedictis, in cap. Aqua, num. 20 de conſecr. Eccl. vel altar. 571

3 Degradatio eſt ordinis Epiſcopalis, ibid. n. 21. 571

3 In Degradatione Presbyteri olim ſex Epiſcopi erant adhibendi, tres in degradatione Diaconi, vel Subdiaconi, ibidem num. 25. 571

3 Degradatio ſolemnis fieri poteſt ab Epiſcopo per ſeipſum, adhibitis tamen ſex Abbatibus uſum mitræ, & baculi habentibus, ibid. num. 27. 571

3 Vel aliis perſonis Eccleſiaſticis, etiam non diœceſanis, ſi Abbates commodè intereſſe non poſſint, ibid. n. 28 & 33. 571

3 Degradatio poſt Concilium Tridentinum fieri poteſt ab Epiſcopo aliis Epiſcopis non adhibitis, non ſolùm in caſu hæreſis, ſed etiam in aliis criminibus, in quibus ad actualem degradationem ſit procedendum, ibid. n. 29. 571

1 Degradatio, ſeu depoſitio ab ordinibus eſt ordinis Epiſcopalis, in cap. Quanto, num. 40 de conſuet. 200

1 Degradatio fit ab ordine tantùm, depoſitio verò ab officiis, & dignitatibus, in cap. Requiſivit, n. 74 de ordin. ab Epiſc. 383

1 Degradatio an requiratur in Clerico primæ tonſuræ, in c. Magnus, num. 67 & 70 de oblig. ad ratioc. 493

1 Degradari an poſſit Clericus, & tradi curiæ ſæculari pro crimine parricidii, ſi non ſit incorrigibilis, in cap. Canonum ſtatuta, num. 11. de conſtit. 16

5 Degradatio Clerici fit ut exauthorizatio ejus qui militiæ deſervit armatæ, in cap. Qui Presbyterum, num. 20 de pœnit. & remiſſ. 293

5 Declaratur, ibid. num. 68. 296

1 Epiſcopus in caſibus à jure expreſſis actualiter degradatur adhibitis duodecim Epiſcopis, in cap. Requiſivit, num. 73. de ordinat. ab Epiſc. 383

Clericus an, & quando ſit degradandus, & tradendus curiæ ſæculari.
Vide in ver. *Clericus quoad degradationem, &c.*

2 Degradationis pœna, & traditionis curiæ ſæculari ſecundùm Canones ſuccedit in omnibus delictis, pro quibus ſecundum leges imponitur pœna mortis naturalis, in cap. Cùm non ab homine, num. 56. de Judic. 14

2 Contrarium, ibid. num. 61. 14

2 Degradationis pœna imponitur tantùm in caſibus in jure expreſſis, in d. cap. Dùm non ab homine, num. 68. & n. 79. 15

2 Ideſt hæreſis, ibid. num. 69. 15

2 Falſificationis litterarum Apoſtolicarum, ibid. num. 70. 15

2 Conſpirationis in proprium Epiſcopum, ibid. num. 71. 15

2 Incorrigibilitatis, ibid. num. 75. 15

2 Vitii nefandi, ibid. num. 76. 15

2 Miſſarum celebrationis, & auditionis confeſſionis à non ordinato in Presbyterum, ibid. n. 77. 15

2 Falſificationis monetæ, ibid. n. 77. 15

2 Degradatio non fit extra caſus in jure expreſſos etiam in identitate, vel majoritate rationis, etiam ubi lex civilis imponit aliquam pœnam ex ſæviſſimis, ibid. num. 81. & 90. 15

4 Degradatio fieri non poteſt pro qualibet flagitio damnabili, & damnoſo, niſi in caſibus in jure expreſſis, in cap. Novimus, num. 2 de verb. Signif. 385

5 Degradationis pœna de jure communi non imponitur niſi in tribus caſibus hic expreſſis, in cap. Ad falſariorum, num. 41 de Crimin. falſ. 186

Degradatio falſantis litteras Apoſtolicas.
Vide in ver. *Falſarius.*

5 Degradatio accipitur etiam pro verbali depoſitione, in c. Qualiter, il ſecondo, num. 76 de Accuſat. 20

5 Et eſt pœna capitalis, ibid. num. 77 20

5 DELATOR qua pœna ſit mulctandus, in cap. Si quis, num. 4. de Homicid. 119

1 DELEGARI poſſunt ab Epiſcopo Clericis etiam minoribus, quæ ſunt juriſdictionis, non autem, quæ ſunt Ordinis, in cap. Aqua, num. 1. de conſecr. Eccl. vel altar. & in c. Quanto, num. 38 de conſuet. 164

3 Delegari non poſſunt ea, in quibus eſt electa induſtria perſonæ, in c. Extirpandæ, § Qui verò, num. 2 de præben. 126

3 DELEGATIO ſi fiat Epiſcopo, & unus habeat Epiſcopatum habitu, & alius exercitio, erit judex qui habet habitu, in cap. De multa, num. 35 de Præbend. 120
Vide in ver. *Judex Delegatus*

1 Delegatio facta Vicario non tranſit in Epiſcopum, in c. Quoniam, num. 14 de offic. Deleg. 510

1 Delegatio cauſarum ab Apoſtolica ſede fit Canonicis Cathedralium, non autem Collegiatarum Eccleſiarum, in cap. Cùm in cunctis, num. 50. de elect. 110

1 DELEGATUS Papæ in cauſa ſibi commiſſa juriſdictionem habet ſuper ordinarium, & quemcunque majorem, in cap. Sanè, il ſecondo, num. 1 de off. Deleg. 522

1 Delegatus Papæ poteſt procedere etiam contra Epiſcopum, qui in cauſa ei delegata contumax, aut rebellis extiterit, ibid. n. 3. & 15. 522

1 Delegatus à Sede Apoſtolica gerit vices Papæ, ibid. n. 5. 522

1 Delegatus Apoſtolicus poteſt procedere contra Epiſcopum rebellem, aut contumacem, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ibid. num. 15. 523

1 Debet tamen in his deferre dignitati Pontificali, & ſervare ordinem hic deſcriptum, ibid. n. 16 & 38 523

1 Delegati juriſdictio de facili per Ordinarium judicem revocatur, in cap. Cæterùm, num. 71 de reſcript. 145

1 Delegatus Papæ an procedere poſſit contra exemptos, ſi in litteris non ſit facta mentio exemptionis, in cap. Grave, num. 5. de off. Ordinar. 558

1 Delegatus non poteſt beneficio privare, niſi hoc exprimat commiſſio ei facta, in cap. Dilectus, il primo, n. 16 de reſcript. 159

1 Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt major quolibet Ordinario, etiam de latere Legato, in cap. Studuiſti, num. 3. de off. Legati. 544

1 Delegatus Papæ quamvis ſua facultate abutatur, tamen à Legato prohiberi non poteſt, ibid. n. 10. 545

1 Contrarium, num. 14 & 19 545

1 Si Delegatus procedat contra formam commiſſionis, vel alias nulliter, legatus poteſt de nullitate cognoſcere, ibidem numer. 14. 545

1 Delegatus Papæ an ſortiatur forum ordinarii loci ubi delinquit, ibid. n. 18. & ſeq. 545

1 Delegatus exigens immoderatas ſportulas poteſt puniri ab Ordinario, ibid. n. 19. 546

1 Delegatus, qui pronuntiavit ſe juriſdictionem non habere, etiam de conſenſu partium cauſam non reaſſumit, in cap. Significantibus, num. 1 de off. Delegat. 537

1 Delegatio cauſæ inter laicos ad petitionem miſerabilis perſonæ non pauperis non eſt nulla ab initio, ſed pendet validitas ex negligentia judicis ſæcularis, ibid. n. 41. 142

1 Delegationis litteræ contra laicos ad petitionem viduæ pauperis ſunt validæ ab initio, ibid. n. 42. 142

5 Delegatus non ſervans formam mandati, tunc demum nulliter procedit, ſi conditiones in commiſſione adjectæ ſint præter jus; ſecus ſi de jure inſint, & aliàs non ſint ſubſtantiales, in cap. Qui Presbyterum, n. 97. & ſeq. de pœn. & remiſſ. 298

2 Delegatus à Papa ſi eſt mortuus, Ordinarius ſe intromittere non poteſt, in cap. Verùm, num. 26 de foro compet. 61

2 Delegatus à Papa etiamſi nulliter procedat, cauſa revertitur ad delegantem, ibid. n. 27. 61

3 Delegati geſta præter, vel contra formam reſcripti ſunt ipſo jure nulla, in cap. Cùm veniſſent, n. 11 de Inſtitut. 151

2 Delegatus lapſu triennii non obſtante, poteſt in cauſa procedere, in cap. Venerabilis, num. 6 de Judic. 32

2 Niſi Princeps delegans præfixiſſet inſtantiam triennio minorem, ibid. n. 7. 32

2 Delegatus ab alio quàm à Principe non poteſt cauſam alteri delegare, in cap. Cùm cauſam, n. 2. de Appellat. 205

2 Delegatus ab inferiori à Principe ad univerſitatem cauſarum poteſt unam cauſam ſubdelegare, ibid. n. 3 205

2 Delegatus ad univerſitatem cauſarum Ordinario æquiparatur, ibi. num. 4 & num. ſeqq. & n. 15. 205

2 Et idem poteſt quod Ordinarius, ibid. n. 5. 205

2 Et ab ejus ſententia non appellatur ad delegantem, ſed ad ſuperiorem ipſius delegantis, ibid. n. 7. 205

1 Delegatus Papæ poteſt ſubdelegare, licèt datus ſit ex officio, vel de partium conſenſu, vel cum clauſula, *Quod ſi non omnes*, in c. Quoniam, n. 1 & 9. de off. deleg. 510

1 Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt major Ordinario, ibid. num. 16 510

1 Delegatus quis non creditur, niſi delegationem probet, in c. Cùm in jure, n. 1 de off. & poteſt. Judic. deleg. 513

1 Delegatus Papæ in ſuis litteris dicit, noſtris, ſeu veriùs Apoſtolicis parere mandatis, & cor., ibid. num. 2. 513

1 Delegatus poteſt præcipere Ordinario, ut exequatur factum ſuum, ibid. num. 3. 513

1 Delegato non tenetur Ordinarius fidem adhibere, nec ejus mandatis obtemperare, niſi ille ſuam delegationem probet, ibidem num. 4 513

1 Hæc regula ampliatur tredecim modis, ibid. num. 7. uſque ad num. 4 513

1 Et declaratur duobus modis, ibid. à d. num. 44. uſque in fin. 515

1 Delegatus quis non præſumitur, licèt præſumatur bonus, ibid. num. 5. 518

1 Delegatio Principis probari non poteſt niſi per litteras delegationis, ibid. n. 7 & n. 31 518

1 Delegatio probari debet per mandatum originale, ibidem numer. 9 518

1 Vel per exemplum ab originali ſolemniter ſumptum, ibidem numer. 10. 514

1 Delegatus, ſimpliciter aſſerendo ſe delegatum, non tenetur citatus comparere, niſi in citatione inſeratur tota copia reſcripti, ibidem num. 15 514

1 Contrarium, ibid. num. 17 514

1 Citatio non inſerta copia delegationis cenſetur emanaſſe tamquam à privato, & non valet, ibid. n. 16. 514

1 Sed contra, ibid. num. 17 514
Vide in ver. *Citatio.*

1 Delegato creditur in minoribus, etiam non oſtenſis litteris delegationis, in d. c. Cùm in jure, n. 19 de off. Delegat. 514

1 Delegatus tenetur inſerere in citatione copiam reſcripti, quando eſt perſona incapax delegationis, ibid. n. 20. 514

1 Idem quando citatus eſt in loco longinquo, ibid. n. 21 514

1 Niſi citatio fiat per Nuntium publicum, & notum, puta Curſorem Papæ, ibid. n. 22. 514

1 Exceptio quòd non conſtet de delegatione, poteſt opponi etiam in actu executionis, ibid. n. 25 514

1 Delegato juriſdictionem exercenti non oſtenſis litteris ſuæ commiſſionis poteſt Ordinarius de facto reſiſtere, ibidem num. 12 & 43. 515

1 De-

2 Delegato etiam ab inferiore à Principe non eſt credendum, niſi delegationem probet, ibid. n.34. 535
2 Delegatio Papæ, vel Imperatoris non probatur, niſi per ſcripturam; ſed delegatio inferioris probari poteſt etiam per teſtes, ibid. n.35. 535
2 Delegationis litteræ non oportet ut ſint ſcriptæ vel ſubſcriptæ à delegante, ſed ſufficit, ut ſint ejus ſigillo munitæ, ibidem numer.37. 535
2 Delegatus lapſu triennii non obſtante, poteſt in cauſa procedere, in c. Venerabilis, n 6. de judiciis. 32
2 Niſi Princeps delegans præfixiſſet inſtantiam triennio minorem, ibid. 32
3 DELICTUM transferentis Sanctorum Corpora cui aſſimiletur, in c. cùm ex eo, n 36. de Reliq. & venerat Sanctor. 611
2 Delictum conſanguinei, amici, vel famuli, Præſumitur commiſſum de voluntate illius, in cujus commodum reſultat, in c.Conſtitutis, il primo, n 6. de teſt. & atteſtat. 152
2 Quomodo habeat cauſam continuam, ſeu ſucceſſivam: ſecus ſi delictum ſit momentaneum, ibid. n.8. 152
5 Delicto unico poteſt quis lædere plures perſonas, & tenetur omnibus ſatisfacere, in c. Falſidicus, n.3. de crim. falſ. 169
5 Et qui in pluribus offendit, in pluribus punitur, ibidem numer.4. 169
2 Delicti ob frequentiam ſeverius aliquid ſtatuitur, in cap. cùm non ab homine, n.52. de Judic. 13
5 Delictum gravius eſt in perſonam Principis, cui delinquens eſt ſubjectus, quàm in extraneum, in cap. Ad falſariorum, nu.18. de crimin. falſ. 185
5 Delictum in ebrietate commiſſum non conſtituit novam ſpeciem peccati, ſed eſt circumſtantia peccati præcedentis, in c. Si conſtiterit, n 35. de Accuſat. 11
5 In delictis primaria cauſa ſurgit à voluntate,& ab anima rationali, in c. cùm voluntate, n.5. de ſent. excom. 376
1 DELINQUENS in Eccleſia non privatur immunitate niſi propter homicidium, vel membri mutilationem, in c.Eccleſia S. Mariæ, n.39. de Conſtit. 123
1 Delinquens nullam pertimeſcit culpam, cùm ſperet eam nummis redimere, in cap. Irrefragabili, §. Cæterum, num. 9. de off. Ord. 579
3 Delinquens non debet eſſe melioris conditionis, quàm non delinquens, in cap. Ex publico, num. 28. & 43. de converſ. conjugat. 447
1 DEMENTIA non eſt juſta cauſa removendi ab officio perpetuo, ſed ſolum dandi coadjutorem, in cap. cæterum, num.60 de reſcript. 144
5 DENARII S. Petri quid ſint, in cap. Præterea, n. 61. ne Prælat. vic. ſuas. 73
1 DENOMINATIO fieri debet à ſuperiore confirmante, c.Antigonus, n 48. de pactis. 643
1 Denominatio fieri debet à majori, & digniori, ibid. n.51. 643
1 Denominatio facienda eſt ab, eo qui producit effectum, ibidem num.59. 644
1 Item à potentiori, ibid. 644
1 Denominatio ſumitur quandoque à cauſa, quandoque à loco, in c. Conquerente, n. 45. de off. Ordin. 588
1 Denominatio ſola facit aliquem malæ fidei poſſeſſorem, in c. Requiſivit, n.40. de in integr. reſtit. 688
5 DENUNTIATIONES matrimoniales remitti non poſſunt ab Ordinariis inferioribus, ſed ab Epiſcopo tantum, in cap. Accedentibus, n.26. de exceſſ. Prælat. 116
5 Denuntiationes matrimoniales non ſunt de ſubſtantia, & ideò ſi omittantur à Delegato ad diſpenſandum cum clauſula Servatis ſervandis, actus non vitiatur, in cap.Qui Presbyterum, n.94. de pœnit. & remiſſ. 298
1 Matrimonia contracta non præmiſſis denunciationibus, valida, in c. Cùm acceſſiſſent, n 20. de conſtitut. 109
5 Denuntiatio non addit vinculum, in c.cùm pro cauſa, num.9. de ſent. excom. 338
5 In Denuntiationis judicio judex non debet pœnam ordinariam imponere, ſed ad pœnitentiam compellere, in cap. Qualiter, il ſecondo, n.78. & ſeq. de Accuſat. 20
5 Denuntiatio triplex, Evangelica, judicialis, & canonica; & in qualibet diverſæ feruntur ſententiæ, ibid. n 79. 20
5 Denuntiationis finis eſt emendatio fratris: accuſationis verò, punitio criminis ad publicam vindictam, ibid. n.81. 20
4 Matrimonia cùm ſunt contrahenda, debent per Presbyteros in Eccleſia edicta proponi, aſſignato termino ad opponenda impedimenta, in cap. Cùm inhibitio, num. 1. de Clandeſt. deſponſat. 37
4 Nec de jure poſſunt Epiſcopi ſuper hoc diſpenſare, ibidem numer. 2. 37
4 Secus ex Concilio Tridentino, ibid. num.3. 37
4 Denuntiationes matrimoniales qualiter ex Concilio Tridentino ſint præmittendæ, aut remittendæ, ibid d n.3. 37
4 Ordinarius, de quo loquitur Concilium Trident.in denunciationibus remittendis,intelligitur Epiſcopus Diœceſanus,& non alii, qui ſunt Ordinarii de jure ſpeciali, ibid. n.6.& n.9. 37
4 DEPONITUR quis à minoribus Ordinibus ſicut à majoribus, ibid. n.7. & 13 37
5 DEPOSITARIUS pœnarum ex Capitulo conſtitui debet, qui Epiſcopo, præſente Capitulo rationem adminiſtrationis reddat, in c. Presbyteri, n.33. de pœnis. 284
4 DEPOSITIONIS pœna olim dignum erat quodlibet peccatum mortale, in c. Non debet, n.9. de conſang. & affinit. 71
2 Depoſitio habetur inſtar mortis, in cap.Cùm non ab homine, nu. 42. de judiciis. 13
5 Depoſitio eſt ab Altaris miniſterio perpetua remotio,in cap. Quæſitum, n.18. de pœnit. & remiſſ. 302
2 Sacerdos ſine juſta cauſa non eſt ab Epiſcopis etiam in unam ſententiam concordantibus, deponendus, in c. Non poteſt, num 1. de ſent. & re judicat. 183
2 Depoſitio, & degradatio Epiſcoporum, Presbyterorum, & aliorum Clericorum, quem numerum Epiſcoporum requirat, ibid. num.2. 182
2 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. num.3. 182
1 Depoſitionis pœna infligi non poteſt niſi pro culpa mortali, in c. Ne innitaris, n.243. de Conſtitut. 50
5 Depoſitio habetur inſtar mortis, in cap. Si quis, num 5. de homicidio. 120
3 Depoſitio Epiſcoporum jure divino eſt Papæ reſervata, in c. Ex tuæ, n.17. de Cler. non reſiden. 55
3 Depoſitio ab ordine ad eum ſpectat, ad quem ſpectat ordinatio, in c Aqua, n.22. de conſecr. Eccl. vel altar. 571
3 Declaratur, ibid. num. 23. & ſeqq. 571
3 Depoſitio verbalis ab ordinibus etiam ſacris fieri poteſt ab Epiſcopo tam per ſeipſum, quàm per ejus generalem Vicarium, ibid. num.26. 571
3 Depoſitione ſolvitur ſpirituale conjugium inter Prælatum, & Eccleſiam, in cap. ne Religioſi, n. 35. de Regular. 416
1 Depoſitio Epiſcopi in dubio cenſetur facta ex juſta cauſa, in cap. Quanto, n.78. de translat. Epiſc. 322
2 Depoſitio includit in ſe ſuſpenſionem, in c. Cùm non ab homine, num.23. de judic. 10
Reliqua in ver. *Degradatio*.
5 DEPOSITUS vel ſuſpenſus celebrans, & monitus non deſiſtens excommunicatur,& ſi nec ſic deſiſtat, per ſæcularem poteſtatem ad requiſitionem Eccleſiæ exilio damnatur, in cap.Si quis Presbyter, n.1. de Cler. excomm. miniſtr. 192
5 Beneficia ejus,qui per ſententiam fuit depoſitus, poſſunt per Epiſcopū alteri conferri,in c.Qualiter,il ſecondo,n.93.de Accuſ. 21
5 Depoſitus ſpoliari poteſt etiam beneficiis,quæ poſſidet in aliis diœceſibus, ibid n.94. 21
5 DEROGATIO non fit niſi ad contraria, in c. Tuarum, nu 43. de privileg. 250
1 Derogatio generalis numquam operatur circa ignorata, in facto conſiſtentia, in c.Nonnulli, n.39. de reſcript. 170
3 Derogatio c.Nuper, in privilegio exemptionis à decimis prædialibus, non requiritur quoad illa prædia, de quibus decimæ prius non ſolvebantur, in c. Nuper, n.27. de decim. 325
3 Sed quoad illa,de quibus antea ſolvebantur, neceſſaria eſt derogatio, aliàs privilegium eſt nullum ex defectu intentionis in concedente, ibid. n.28. 326
3 Derogatio primæ partis hujus cap. Nuper non cenſetur conceſſa niſi in ſpecie fuerit expreſſa, ibid. n.29. 326
3 Derogatum cenſetur c. Nuper, ſi in litteris exemptionis à decimis prædialibus derogetur alicui Concilio Generali, & poſteà addatur clauſula, *& aliis Conciliis*, ibid. n.31. 326
3 Idem ſi dicatur,non obſtante aliqua conſtitutione in generali concilio edita, ibid n.32. 326
Vide in ver. *Concilii derogatio*.
Et in ver. *Conſtitutionum abrogatio*, *denogatio*.
Et in ver. *Privilegii derogatio*.
3 DESERERE quid ſit, in c.Ex parte, n.14 de Cler. non reſid. 42
1 DESERVIRE IN DIVINIS, hæc verba intelligenda ſunt ſecundum ſubjectam materiam, in cap.Ut Abbates, num. 104. de ætat. & qualit. 397
1 Divinis inſervire, aut intereſſe, in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia importat ſervitium Chori, quod adimpleri non poteſt per ſubſtitutum, ibid. n.88. 97. 103. & 105. 395
1 Ad Deſponſationem verbalem non poteſt quis abſolutè compelli, ſed benè ad actualem per annuli immiſſionem, in c.Sacris, n.16. de his quæ vi met. cauſ. 683
1 DESTITUERE qui poteſt,multò magis poteſt corrigere,ſed non è converſo, in c.Conquerente, n.21. de off. Ordin. 587
1 DESTITUTIO ad eum ſpectat, ad quem inſtitutio,in c.Quanto, n 45. de translat. Epiſc. 320
3 DESTRUERE ejus eſt, cujus eſt condere, in c.Ex parte, nu 23. de Cler. non reſiden. 43
1 Deſtruere poteſt, jus qui illud condidit, in cap.Quanto, nu.46. de translat. Epiſc. 320
3 DETENTATIO pura nec collationem impedit, nec impetrationem, in c.Litteras, n.32 de conceſſ. præb 197
3 Declaratur, ibid. n 36. verſ. *Tene igitur*. 197
1 DESUETUDO habens principium vitioſum non excuſat,in cap. Treugas, n 23. de Treug. & Pace. 633
1 Declaratur, ibidem num.29. & 41. 633
1 Deſuetudo ut legem abroget, quæ debeant concurrere, ibidem num.73. 636
1 Deſuetudo non excuſat contravenientes, ſi aliqui in eodem loco legem ſervaverint, ibid. n 75. 637
3 DETERMINATIO una reſpiciens, duo determinabilia debet utrumque pariformiter determinare, in c.Cùm ex eo, n.8. de reliq. & vener. Sanctor. 609
3 Niſi in uno diverſa ſit ratio quàm in alio, ibid. n.9. & 21. 609
3 Vel niſi aliàs induceretur juris correctio, ibid. n.22. 610
3 DETINERE idem eſt quod rapere, & idem eſt auferre quod non dare, in cap.In aliquibus, n 7. de Decimis. 322
3 DETRUSI in monaſterium ad agendam pœnitentiam non coguntur habitum regularem ſuſcipere, in cap.cùm virum, nu.22. de Regular 367
3 Pœna detruſionis in Monaſterium Monialium an poſſit infligi mulieribus ſæcularibus, in cap. Cùm virum, num. 19. de Regular 367
3 DEVOLUTIO poteſtatis conferendi fit ad Superiorem, ſi is ad quem ſpectat, ultra ſex menſes conferre neglexerit, in c. Nulla, n.29. de conceſſ Præben. 187
3 Quod procedit in omnibus dignitatibus, officiis, & præbendis, dummodo ſint diſtinctæ, vel certus numerus ſit ſtatutus, ibid. num.39. 187
3 Item procedit etiam in Epiſcopatibus, & Abbatiis, ſed minus tempus datur ad eligendum,ideſt trium menſium, ibid n 31. 187
3 Devolutionis pœna locum non habet contra eum, qui beneficium non contulit propter impotentiam juris, vel facti, etiam culpa contingentem, ibid. n.33. 187
Devolutio ob negligentiam non conferentis beneficium fit ad proximum ſuperiorem gradatim, & quilibet ipſorum habet ſex menſes ad conferendum, ibid. n. 34. 187
3 Devolutio poteſtatis conferendi non fit ad Metropolitanum, niſi

omnes inferiores infra certum tempus conferre neglexerint, ibid. num. 35. 187
1 Devolutio poteſtatis conferendi fit etiam de ſuperioribus ad minores, velut ab Epiſcopo ad capitulum, ibid. n. 39. 187
3 Devolutio juriſdictionis non inducitur niſi in caſibus in jure expreſſis, in c. His quæ, n. 40. de major. & obed. 620
Vide in ver. *Iuriſdictio devolvitur*.
1 DEI voluntas, à qua lex divina proficiſcitur, eſt immutabilis, in c. Cùm pridem, n. 78. de pact. 653
2 Deus quoque ex ſua promiſſione obligatur, in cap. Ex epiſtolæ, num. 22. de probat. 124
1 Deus non eſt author iniquitatis, ſed omnia aut juſto judicio facit, aut ſuo permiſſu ita fieri ſinit, in cap. Quanto, num. 67 de translat. Epiſc. 321
3 Deus quo ſenſu intelligatur non poſſe ſuſcitare virginem poſt ruinam, in cap. cùm ad monaſterium, num. 55. de ſtat. Monachor. 479
2 Deus regit infima per Inferiores Angelos, media per ſuperiores, ſuprema per ſeipſum, in cap. Ex parte, numer. 4. de for. compet. 74
5 Deus audit verba noſtra prout ex intimis proferuntur: humanæ aures prout foris ſonant, in cap. Falſidicus, num. 28. & 70. de crimin. falſ. 170
5 Declaratur, ibidem num. 76. & 80. & 162. verſ. *Non obſtat ſecunda*. 173
3 Deus, & lex non obligant ad impoſſibile, in cap. Ne innitaris, n. 55. de conſtit. 35
1 Dei judicium ſemper innititur veritati, quæ nunquam fallit, nec fallitur, ibid. n. 146. 46
1 Deus ſolus poteſt facere ut aliquis mortalium ſit major Apoſtolico, in c. Significaſti, n. 72. de elect. 229
1 DEUTERONOMII authoritas, *Non arabis in bove ſimul, & aſino*, exponitur, in c. Cùm cauſam, n. 8 de elect. 276
1 DIACONI in primitiva Eccleſia fuerunt ordinati per manus impoſitionem abſque traditione libri Evangeliorum, in cap. Cùm veniſſet, n. 16. & 65 de ſacr. Unct. 446
1 Diacono imprimitur character in traditione libri Evangeliorum, ibid. n. 62 449
1 Diaconi poteſtas eſt media inter poteſtatem Subdiaconi, & Sacerdotis, ibid. n. 61 449
2 Diaconi Selvatici quot in ſingulis Eccleſiis deputari poſſint, & quibus privilegiis fruantur ex decreto juſſu Gregorii XV. hac de re edito, in c. Nullus, n. 17. de for. compet. 45
3 Diaconus cui oculus fuit effoſſus, in Presbyterum ordinari non poteſt, in cap. Conſultationibus, num. 70 de Cler. ægrot. pag. 163
1 DICTAMEN rationis quid ſit, in cap. Ne innitaris, nu. 258. de Conſtit. 59
3 DICTIO, *una*, abſonum eſt ut reſpectu unius determinabilis ſtet alternativè, & reſpectu alterius copulativè, in cap. Cùm jamdudum, n. 23. de præben. 97
1 Dictio, *etiam*, eſt implicativa, in cap. Quoniam, num. 7. de off. delegat. 530
5 Dictionis taxativæ natura eſt ponere quod affirmat, & præter id quod ponit omne aliud excludere, in cap. Accedentibus, nu. 24 de exceſſib. Prælat. 216
5 Declaratur, n. 41. & ſeq. uſque ad n. 46. 217
5 Dictio taxativa in diſpoſitione legis non excludit caſus ſimiles, vel eandem rationem habentes: & ſufficit, ut ſint ſimiles quoad id, de quo diſputatur, ibid. n. 41. & n. 45. 218
1 *Alioquin*, orationem conditionalem facit, & inducit conditionem in caſu contrario, in cap. Irreſragabili, §. Exceſſus, num 7. de off. Ordin. 574
1 Venit adverſativè ad præcedentia, & includit ex propria ſignificatione contrarium intellectum, in cap. Quoniam, num 10. de decimis. 313
5 *Aliorum*, infert omnimodam ſimilitudinem ad expreſſa, & quamvis juncta ſit cum dictione *omnium*, tamen non comprehendit majora, quàm expreſſa, in cap. Accedentibus, num. 38. de exceſſ. Prælator 217
1 *Alius*, eſt implicativa, & repetitiva ſimilium, in c. Cùm contingat, n. 114. de ætat. & qualit. 427
2 Implicat ſimilia, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num. 53. de Reſcript. 180
1 Niſi per alia jura declaretur aliquid non eſſe ſimile, ibidem num. 56. 180
1 Denotat diverſitatem in ſuppoſito, & Identitatem in ſubſtantia, & eſt implicativa ejuſdem generis, ibidem num. 55 & 65. 180
1 Importat diverſitatem in ſubſtantia, & identitatem in qualitate, in c. Significantibus, n. 47 de off. deleg. 521
3 Eſt repetitiva ſimilium, etiamſi ei adjuncta ſit dictio univerſalis, in c. Conquerente, n. 58 de offic. Ordin. 567
1 *Amodo*, quid importet, in c. Nuper, n. 13. de Decim. 325
3 *Aſſidue*, *ſemper*, *indeſinenter*, & conſimiles dictiones non ſunt amarè intelligendæ, ſed civiliter, & cum aliquo temperamento, in c. Significatum, num. 11. de præben. 81
1 *Autem*, dictio eſt adverſativa præcedentium, & in caſu contrario retinet idem thema præcedens, in cap. Monachi, num. 51 de ſtat. Monachor 460
1 *Cætera*, eſt implicativa ſimilium, in c. Requiſivit, n. 48. de ordin. ab Epiſc. 311
5 *Circa*, quid importet, in c. Quanto, n. 17. de Privileg 275
3 *Coram*, ideſt præſentibus, & intelligentibus, in c. Cùm eſſet, n. 10 de Teſtam. 2[illegible]3
1 *Cum*, conjungit per modum acceſſorii, non autem principalis [illegible]poſitionis, in cap. Antigonus, n. 41. de Pactis 641
1 *Deinceps*, quid importet, in cap. Cùm pridem, numer. 44 de Pactis 650
1 *Dare*, collata in incertum eventum importat conditionem, in c. Epiſcopus, n. 51. de Præb. 71
2 *Etiam*, eſt ampliativa, & implicativa præcedentium, in cap. Cùm contingat, num. 40. de for. compet. 71
1 Importat caſum magis dubitabilem, in cap. Inter cæteras, num 51 de reſcript 151
5 Eſt implicativa caſus præcedentis cum eiſdem [illegible], in c. Pervenit, n. 7 de ſent. excom. 1[illegible]8
5 *Etiamſi*, ampliat diſpoſitionem, & implicat caſum magis dubitabilem, in c. Sicut unire, n. 56. de exceſſ. Prælator 212
1 *Ex tunc*, denotat temporis extremitatem, in cap. Irreſragab[illegible], §. Exceſſus, n. 8. de offic. Ordinar 57[illegible]
2 *Forſitan*, quandoque ponitur affirmativè, in c. Niſi cùm pri[illegible], num. 16. de Renuntiat 1[illegible]2
3 *Idem*, quandoque importat identitatem in genere, & diverſitatem quoad ſpecificas qualitates, in cap. Ex tuæ, num 22 de Cler non reſid [illegible]6
3 *Liberè*, quid importet, in c. Statuimus, n. 13 de Regular 4[illegible]9
3 *Mox*, quid importet, in cap. Super inordinata, num 32 de præben. 1[illegible]2
1 Et in c. Quia propter, num. 16. de elect. 3[illegible]0
3 *Nec*, negat, & copulat præcedentia cum ſuis qualitatibus, in cap. Monachi, n. 17. de ſtat Monach 4[illegible]8
5 *Nullatenus*, quid importet, in cap Nimis prava, num 37 de exceſſ. Prælator. 223
3 *Omnimodo*, quid importet, in c. Cùm dilectus, num 37 de Re[illegible] domib. [illegible]9
3 *Omnino*, quid importet, in cap Relatum, num 1[illegible] de Cler non reſid. 12
2 Et in c. Cùm in magiſtrum n 26 de elect & in cap Ad audientiam, n. 16. & ſeq de ſponſ. & matrim. 102
1 *Per*, cauſam efficientem ſignificat, in c. Presbyter, num. 14 de Sacram. non iterand. 4[illegible]3
1 *Porro*, eſt diverſificativa præcedentium, in cap. cùm ſit ars, n. 44. de ætat. & qualit. 4[illegible]7
1 *Preſertim*, quid importet, in cap cùm voluntate, num. 16 de ſent. excom & in c. Ex tenore, n. 18 de tempor. ordinat & in c. Significaſti, num. 26. de elect. 224
3 *Quacumque de cauſa*, quid importet, in cap. Si quis, num. 64 de Regular. 3[illegible]9
3 *Quandocunque*, comprehendit omne tempus, in c. Qualiter, n. 21. de Cler. non reſiden 51
1 *Quaſi*, aliquando non importat diminutionem, ſed exceſſum, in c. Cùm in cunctis, n. 24 de elect. 225
5 *Quicumque*, eſt effrænata, & comprehendit omnes etiam [illegible] ſub[illegible]miori dignitate conſtitutos, in c. Ex parte, il ſecondo, nu 14 & 45. de Privileg. 2[illegible]1
2 *Quocumque modo*, extendit diſpoſitionem etiam ad impropria, & aliàs non comprehenſa in diſpoſitione generali, in cap Cùm veniſſent, num. 70. de Judic 37
3 Includunt omnem modum tam principalem, & directum, [illegible] incidentem, in cap Veniſſent, n 81 de Judic 3[illegible]
3 *Quodcumque*, univerſaliter omnia includit, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n. 31. de elect 217
1 Niſi per aliud jus aliquis caſus reperiatur exceptus, ibidem numer. 34. 2[illegible]7
5 *Quoque*, eſt copulativa, & repetitiva præcedentium, in cap Pervenit, n 13. de Adulter. 1[illegible]1
1 *Quoquomodo*, includit generalem modum, in cap Ad extirpandas, num. 21 37. & 44. de fil. Presbyt [illegible]
5 *Saltem*, eſt ſubſidiaria, in cap Quia nonnulli, num 21. de Magiſtris. 1[illegible]
1 *Semper*, quid importet, in cap Requiſivit, num. 12. de reſtit in integr. 6[illegible]7
1 *Seu*, ex ſui natura eſt augmentativa, in cap Inter cæteras, nu 1[illegible] de reſcript. 1[illegible]8
1 Contrarium, ibid. num. 21 148
1 Regulariter eſt disjunctiva, ſeu alternativa, ibid n. 21. 148
1 Unita cum relativo auget diſpoſitionem, ibid n 24 1[illegible]8
1 *Seu*, & *ſive*, dictiones ſunt alternativæ propriè, & ſimpliciter, ſed habent naturam mixtam, in cap. Inter cæteras, num 12. de Reſcriptis. 148
1 Et ſunt indifferentes ad disjunctam, & conjunctam, ibidem numer 11. 148
1 Contrarium, ibid. num. 21. 148
1 Declaratur, ibid num 13. 1[illegible]8
1 In diſpoſitione favorabili, ut in legatis, ſtant ampliativè, in non favorabili, ut in contractibus, ſtant disjunctivè, ibidem num. 14 148
1 Contrarium, ibid. num. 17. 148
1 Quando ponuntur inter illa, quæ habent conformitatem, & convenientiam, ſtant ampliativè, ibid. n. 29. 148
1 Inter ſynonyma ſtant expoſitivè, pro ideſt, ibid n 30 149
1 Inter genus, & ſpeciem ſtant conjunctivè, ſeu expoſitivè, ibidem num. 31 149
1 Ad vitandum abſurdum, quamvis verba disjungant, ſenſum tamen conjungunt, ibid. n 32 14[illegible]
1 Augent, disjungunt, & exponunt, prout ſuadet mens diſponentis, & ſubjecta materia, ibid num 33 149
1 Habent ſymbolum cum conjuncta, in, in quam facilius tranſeunt, quàm dictiones *aut*, & *vel*, ibid n 34 149
3 *Si*, adjecta verbo futuri temporis conditionem importat, in cap Qualiter, num 10 de Cler. non reſiden [illegible]1
1 *Sicut*, eſt exemplificativa, in cap Requiſivit, num [illegible] de Ordinat ab Epiſcopo. 1[illegible]4
1 *Sicut*, importat omnimodam ſimilitudinem, in cap Conqu[illegible], num 78 de teſti[illegible] [illegible]
1 *Sive*, propriè importat alternativam, ſeu disjunctivam, in cap Inter cæteras, n 22 de reſcript. 148
Vide ſupra in dictionibus *Seu*, & *ſive*
5 *Tantum*, dictio taxativa in diſpoſitione legis non excludit caſus ſimiles, vel eamdem rationem habentes, in cap. Accedentibus, num 41 de exceſſ Prælator 218
5 Et ſufficit ut ſint ſimiles quoad id, de quo diſputatur, ib. n 45 [illegible]
5 Taxativæ natura eſt ponere quod affirmat, & præter id quod ponit omne aliud excludere, ibid n 24 21[illegible]
5 Declaratur, ibid n 41 & ſeqq uſque ad n 46 21[illegible]
1 *Tunc*, denotat extremitatem temporis, & idem importat, [illegible] eo caſu, in c. Cùm virum, n 13 de Regular [illegible]
1 [illegible], quandoque ſtat copulativè, in c. Ex parte, n 35 de arbitr [illegible]

5 *Vel & aut*, ſunt dictiones propriè, & ſimpliciter alternativæ, quæ, & ſenſum disjungunt, in cap. Inter cæteras, num.11. de reſcript. 148
Vide ſupra in dictionibus, *Seu*, & *ſive*.
1 *Verò*, eſt adverſativa præcedentium, & adverſatur in jure, & in facto, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num. 70. de reſcript. 181
3 *Una*, in cap. cùm jamdudum, n.23. de præben. 97
2 *Uſque*, dictio ponitur excluſivè, in cap.Conqueſtus, num. 38. de feriis. 94
1 *Ut*, an cauſam finalem inducat, vel impulſivam, in c.Ad aures, n.11 & 15 de tempor. ordinat. 362
5 *Ut ſuprà*, inducit repetitionem præcedentium, in cap. Pervenit, n.33 de adulter. 151
1 DICTIS Sanctorum Patrum an, & quando ſit ſtandum, in cap. Ne innitaris, n.5 de conſtit. 30
1 Dicta Sanctorum Patrum in Philoſophicis non ſunt majoris authoritatis, quàm dicta Philoſophorum, quos ſequuntur, ibid. num.9. 31
3 Dictum Sancti fulcitum authoritate veteris, vel novi Teſtamenti prævalet dictis aliorum omnium, in c. Si Epiſcopus, nu.14. de Paroch. 203
5 DIGESTIO cibi, vel potus an debeat præcedere ſumptionem Euchariſtiæ, in c. Si conſtiterit, n.13. de Accuſat. 10

Dies feſti.

3 Conſuetudo regionis ſervari debet in colenda feſtivitate Sancti Bartholomæi, in cap. Conſilium, num.26. de obſervat. jejun. 614
3 Idem in feſtivitate B. Margaritæ, ibid. n.30. 614
3 Diebus feſtis licet, non tantum ſpiritualiter, ſed etiam corporaliter honeſtè lætari in cibis, & veſtibus, in cap.Explicari, nu 18. de obſerv. jejun. 619
1 Dies feſti, in quibus minores Ordines licet conferre, qui ſint, in cap. De eo, num.3. de tempor Ordinat. 356
2 Diebus feſtis licet dare operam rebus ad vitam neceſſariis, & tempore perituris, in cap.Conqueſtus, n 18. de feriis. 92
2 Dies feſti de præcepto qui ſint hodie ex Conſtitutione Urbani VIII. ibid. num 23. 92
2 Dies feſti de præcepto ſunt etiam feriati quoad judicialia, ſed non è converſo, ibid. n.26. 117
2 Dies feſtos ſolus Papa in Eccleſia univerſali poteſt indicere,& ſinguli Epiſcopi in ſuis diœceſibus, ibidem num.27. & num. ſeq. & num. 58. 93
2 Diei Dominici obſervatio ſuccedit obſervantiæ Sabbathi, non ex vi præcepti legis, ſed ex conſtitutione Eccleſiæ,& conſuetudine Populi Chriſtiani, ibid. n 28. 93
2 Diem feſtum an poſſit Epiſcopus indicere ſine Populo, ibid. nu.31. & ſeq. 93
2 Dies feſtos ſolus Populus, ſeu laicalis poteſtas indicere non poteſt, etiam quoad judicialia, ibid. n.33. 93
2 Princeps laicus an ſtatuere poſſit, ut dies alicujus Sancti ab Eccleſia canonizati à ſuis ſubditis ſervetur, ac ſi eſſet dies feſtus ex præcepto Eccleſiæ, ibidem num. 57. & num. ſeq uſque in finem. 96
2 Dierum feſtorum indictio eſt actus ſpiritualis, & pertinens ad Paſtores Eccleſiæ, ibid. n 61. 96
2 Dierum feſtorum indictio eſt quædam conſecratio temporis, ibid. num.64. 96
2 Diem feſtum ſi Princeps, vel Civitas ſtatuat ſub certa pœna colendum, tranſgreſſores culpam non incurrunt, ſed pœna exigi poteſt, ibid. num.70 97
2 Contrarium, ibid num 71. 97
2 Statutum laicale poteſt pœnam imponere violantibus dies feſtos ab Eccleſia inſtitutos, ibid. n. 73. 97
2 Princeps laicus non poteſt ſtatuere, ut ejus ſubditi in die alicujus Sancti ab operibus ſervilibus abſtineant, ibid. n.75. 97
2 Diei feſti celebrationis formalitas in quibus conſiſtat, ibidem numer. 79. 97
2 Declaratio Apoſtolica nullitatis litterarum Senatus Mediolani, & edicti Gubernatoris Status Mediolanenſis ſuper obſervatione feſtivitatis Sancti Dominici in dicto Statu, ibid. n.80. 98
5 Dies in Eccleſia Romana incipit à media nocte, in cap. Si conſtiterit, n.12. de Accuſat. 10
3 Dies fictè expletus dicitur poſt veſperas, in cap.Conſilium,nu.53. de obſervat jejun. 616
3 Dies cœpta in materia profeſſionis non habetur pro completa, ſed tempus currit de momento ad momentum, in cap.Ad noſtram, num.9. 21. 22. & 23. de Regular. 350
3 Dies cœpta in favorabilibilibus habetur pro completa, ibidem num. 11. 350
3 Dies cœpta habetur pro completa, prout ſuadet favor, vel odium ut duret, vel finiatur, ibid. n.31. 352
1 Dies in actibus,qui commodè nocturno tempore exerceri non poſſunt, non naturaliter,ſed artificialiter ſunt computandi,in cap. Treugas, n.3. de Treug. & Pace. 632
1 Dies quotuplex ſit, ibid num.4. 632
1 Dies, & locus non ſunt de ſubſtantia electionis, in cap. Quia propter, n 67. & n.69. de elect. 291
1 Etiamſi in Conſtitutionibus Eccleſiæ, vel Ordinis certus dies, aut locus ſit præfinitus, niſi adſit decretum irritans, ibidem num.68. 291
2 Dies cœpta habetur, vel non habetur pro completa, prout favor aut odium ſuadet, ut habeatur, vel non habeatur, in cap Ego N. num 44 de jurejur. 138
5 Dies ſtatuta interpellat pro homine, in cap. Potuit, num. 8. de loc. & conduc. 227
3 Dies conditionis adimpletæ non retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis, quando ante impletam conditionem ſupervenit impedimentum, in cap. Dilectus, il ſecondo, n.8. de præbend 114
1 DIETÆ non computantur à loco, ubi reus domicilium habet, ſed à finibus ſuæ diœceſis, in cap. Nonnulli, num. 6. de reſcript. 166
1 Si agatur actione perſonali, n.7. 166
1 Et quid ſi actione reali, aut perſonali in rem ſcripta, vel quæ datur ad certam rem, ibid. num 8. 166
1 Dietæ hodie reſtrictæ ſunt ad unam tantùm, ultra quam ſi fiat delegatio, non valet ſententia, ib. nu. 15. 167
1 Dietarum tria ſunt genera, de quibus dietis intelligatur, ibidem num.16. 167
5 In DIFFERENTIBUS ſpecie, in eo quod plus eſt non continetur id quod eſt minus, in cap. Sicut unire, num. 59. de exceſſ. Prælat. 212
5 Quæ differunt in quantitate temporis, non differunt ſpecie, ib. num.61. 212
1 DIFFINITIO quid ſit, in c. Ad audientiam, il ſecondo, n.107. de reſcript. 183
1 Quidditatem rei oſtendit, ibid. n.108. 183
1 Et differentiæ ſpecierum non cognoſcuntur niſi per diffinitionem, ibid n 109. 183
1 DIFFINITUM cui convenit,impoſſibile eſt non convenire diffinitionem, in cap. Cùm veniſſet, n 86. de ſacr. Unct. 451
2 Diffinitio Authoris ponitur, & per partes explicatur, in c.Olim, num 55. uſque in fin de litis conteſt. 86
1 DIFFINITORES Ordinis Prædicatorum nullam habent dignitatem Eccleſiaſticam, nec poſſunt eſſe Conſervatores, in cap. Sanè, il ſecondo, numer. 34. de offic. & poteſt jud. delegat. 524
1 DIGNITAS non conſtituitur ex nudo miniſterio conferendi beneficia, in c. Indecorum, n.10 de ætat. & qualit. 399
1 Dignitas Patritiatus, & Conſulatus, jus patriæ poteſtatis ſolvit ibid. n.29. & 56. 400
1 Dignitas, quæ jure hæreditario defertur, non comprehenditur in c. Quoniam Abbas, de off. deleg. in c. Ex parte, num.45. de arbitr. 705
3 Dignitatem obtinens, cui ſit annexum beneficium curatum, reſidere debet in dignitate, & conſtituere vicarium perpetuum in Parochiali, in cap. Ex parte, numer.66. de Cler. non reſiden. 46
Vide in verb. *Reſidentiam*.
1 Dignitatis collatio devolvitur ad Papam, ſi omnes collatores habuerunt ſex menſes ad conferendum, & neglexerunt conferre, in c. Cùm acceſſiſſent, n.1. de conſt. 107
1 Dignitas, perſonatus, & officium an differant, ib n.3. 107
1 Dignitates non curatæ, quibus annexus eſt ordo Presbyteratus, requirunt annum vigeſimum quartum inchoatum, in c.Cùm in cunctis, n.42. de elect. 245
1 Quod procedit, ſi talis ordo ſit annexus de jure ſpeciali, ibidem num 43. 246
1 Secus ſi de jure communi, quia tunc ex Concilio Tridentino ſufficit annus vigeſimus ſecundus completus, ib. num.44. 246
1 Et quæ ſit ratio differentiæ, ibid. n 46. 246
1 Dignitates in Collegiata, quibus animarum cura nulla ſubeſt, requirunt annum vigeſimum ſecundum completum, etiamſi ſint primæ, ibid. n.48 & n. ſeq. 247
1 Dignitates non curatę de jure etiam requirunt annum vigeſimum quintum inchoatum, ex Concilio Tridentino vigeſimum ſecundum completum, in cap. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n.4. de elect. 2[illegible]
1 Dignitas Eccleſiæ unita non comprehenditur in litteris expectativis de Dignitate in Eccleſia, ibid num.8. 256
1 Dignitatum collatio in Cathedrali Eccleſia an ſit ſimultanea, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, n.18 & ſeq. de elect. 282
1 Dignitas, & jura Eccleſiæ poſſidentur pariter per Epiſcopum, & Capitulum, ibid. n 19. 283
1 Dignitates omnes originaliter Romana fundavit Eccleſia, in c. Nullus, n.3 & 6 de elect. 217
1 Dignitates majores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & primæ in Collegiatis Eccleſiis reſervantur in tertia regula Cancellariæ, ibid. n.9. 218
1 Item reſervantur dignitates Conventuales, & Præceptoriæ generales, non tamen militiarum, ibid. n.10. 218
1 Dignitas electiva non comprehenſa in gratia ad Dignitatem, pertinet ad quamlibet diſpoſitionem quorumcunque, ibidem num.23. 219
1 Dignitates obtinentes in Cathedrali Eccleſia, de jure communi ſunt de Capitulo, ibid n.43. 220
1 Dignitates etiam ſæculares non debent pluribus de eadem domo ſucceſſivè deferri, in c. Ex parte, n 7. de off. deleg. 527
1 Dignitates omnes inſtituit, & fundavit Romana Eccleſia, in c. Perniciosſam, n 37. de off. Ordin. 552
1 Dignitates, Abbatiæ, Decanatus, Præpoſituræ, & Archipresbyteratus, jure annexum habent Ordinem Sacerdotalem, in c. Ut Abbates, de ætat & qualit. n.2. 387
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n 5. & ſeqq. 388
1 Dignitates omnes, quibus animarum cura nulla ſubeſt, hodie obtineri poſſunt in vigeſimo ſecundo anno completo, ac proinde non ſunt presbyterales, ibid. n.5. 388
1 Dignitates curatæ in Cathedrali, vel Collegiata an veniant Parochialis appellatione, in cap. Cùm ſit ars, num. 20. de ætat. & qualit. 436
1 Dignitas habitu tantùm curata an comprehendatur appellatione Parochialis, ibid. n 30 & ſeqq. 437
5 Dignitatis non ſolùm Regiæ, ſed etiam Pontificali renunciandum eſſet, ſi ex his conſcientia non eſſet tuta, in c. Officii, n. 19. de pœnit. & remiſſ. 304
3 Dignitates obtinentes licitè poſſunt ſtudiorum cauſa abeſſe, in c. Licèt, n.6. de præb. 134
3 Dignitates, Canonicatus, vel Portiones obtinentes in Cathedralibus, vel Collegiatis, tenentur perſonaliter reſidere, ib. num.21. 135
3 Dignitates obtinentes in Cathedrali ſine ullis fructibus, tenentur reſidere, non obſtante contraria conſuetudine, ibidem n. 40. 136
3 Dignitates, quibus perpetuò, & acceſſoriè annexus eſt Canonicatus, non tenentur, niſi ad reſidentiam dignitatibus injunctam, ibid. n.69. 137

3 Secus in obtinentibus dignitates cum Canonicatibus ex conſuetudine, vel diſpenſatione Apoſtolica, ibid. n. 70. 118
3 Dignitates obtinentes non obſtante contraria conſuetudine tenentur per ſeipſos celebrare Miſſas, ſicut cætera officia, ibidem num. 81 118
3 Dignitatem, vel perſonatum, aut beneficium curatum obtinens, ſi ſecundum tale recipiat, vacat primum: quod ſi retinere contenderit, etiam ſecundo privabitur, in cap. De multa, nu. 1 de Præbend. 117
3 Dignitas aliud eſt, aliud perſonatus, ibid. n. 19. 119
3 Dignitates plures obtinens abſque diſpenſatione Apoſtolica inelligibilis eſt, & inhabilis ad beneficia obtinenda, in cap. Cùm jamdudum, n. 2 de præbend. 96
3 Dignitates plures, vel perſonatus in una, vel diverſis Eccleſiis quis habere non poteſt in cap. Ad hæc, num. 1 de præben 85
3 Dignitatum, ac perſonatuum pluralitas eſt omni rationi contraria, ibid num. 2 86
3 Dignitates, & officia requirunt reſidentiam continuam, ibidem num 7. 85
3 Dignitas, perſonatus, & officium quid ſint, & an inter ſe differant, ibid. n 6 & ſeq uſque in fin. 85
3 Dignitas, perſonatus, & officium quandoque accipiuntur ut ſynonyma, ibid. n 7. 85
3 Quandoque ut diverſa, ibid. n. 8. 14. & 15. 86
3 Dignitas largè comprehendit etiam perſonatum, vel cuſtodiam, ſeu officium aut inferius miniſterium, ibid n. 9. 85
3 Dignitatis appellatione an veniant Epiſcopatus, & majores dignitates, ibid. n. 10 & 17. 85
3 Inter Dignitatem, perſonatum, & officium jura non conſtituunt ſpecificam differentiam, & nominum diverſitas introducta eſt ex diverſis conſuetudinibus Eccleſiarum, ibidem num. 12. 86
3 Contrarium, num. 14. 85
3 Dignitas ſe habet ad perſonatum, officium, tanquam genus ad ſpecies, ibid. n. 16. 86
3 Contrarium, num. 18. 86
3 Dignitas ſumitur largè, & ſtrictè ſecundum ſubjectam materiam, vel intentionem proferentis, ibid. n 17. 86
3 Dignitatem habens dicitur etiam habere perſonatum, ſed non è contra, ibid n. 19. 86
3 Dignitatis diffinitio quæ, ibid n 20. 86
3 Dignitatis ventoſæ nullus alius eſt effectus, quàm ut invidiam generet, & ſcandalum ſeminet inter fratres, ibid. n. 22. 86
3 Dignitas Eccleſiaſtica non conſtituitur, niſi ſit perpetua, ibidem num. 23. 86
3 Dignitas Eccleſiaſtica ſatis eſt ut habeat adminiſtrationem rerum temporalium ad Eccleſiam pertinentium, ibid. n. 30. 87
3 Dignitas eſt excellentior gradus, ibid. n. 31. 87
3 Dignitas quæ ſit major in Eccleſia, ex quibus deprehendatur, ibid. num. 32. 87
3 Dignitatis præeminentia ex quatuor cauſis conſtituitur, ibidem num. 33. 87
3 Dignitas Eccleſiaſtica cognoſcitur ex eo quòd habeat adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum cum juriſdictione, ibidem n. 34 & ſeq. 87
3 Dignitas, adminiſtratio, & juriſdictio ſunt annexa, & quaſi inſeparabilia, ibid. n. 35. 87
3 Dignitas propriè dicitur, cùm in illius inſtitutione cautum eſt, ut ſit dignitas, ibid. n. 41 87
3 Dignitas cenſetur quæ ex conſuetudine Eccleſiæ reputatur dignitas, licèt de jure non ſit talis, ibid. n. 42. 87
3 Dignitates non tantum adminiſtrationem habentes cum juriſdictione, ſed etiam quæ ſolum ex conſuetudine Eccleſiæ pro dignitatibus habentur, præſervatæ ſunt à Concilio Tridentino in cap. 6. ſeſſ. 24. ibid. n 43. 87
3 Dignitatem habere non dicitur exercens miniſterium ſpectans ad dignitatem, ſi in loco non reputetur dignitas, ibidem numer. 45. 88
3 Dignitas an conſtituatur ex eo quòd vocetur aliquo nomine dignitatis in jure expreſſæ, ibid n. 47. 88
3 Dignitas cognoſcitur, quando habet nomen dignitatis, & prælationis, & prærogativam in Choro, & in Capitulo, licèt non habeat rerum adminiſtrationem, vel juriſdictionem, ut Archidiaconus Parmen. ibid. n. 49. 88
3 Dignitates plures, vel Eccleſiæ uni conferri non debent, & cur, in c. Quia nonnulli, n. 1. de Cler. non reſid. 29
3 Dignitas quot modis accipiatur, ibid. n. 9. 29
3 Dignitates in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis quale ſervitium requirant, & an eas obtinentibus liceat quotannis ultra tres menſes ab Eccleſia abeſſe, ibid. num 10. & ſeq. uſque in finem 10
3 Dignitatum duo genera à Concilio Tridentino conſtituuntur in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, ibid. n 12. 30
1 Dignitates habentes redditus ſeparatos à Capitulo de jure communi non obligant ad reſidentiam, ibid. n. 13 10
1 Nec ſunt incompatibiles cum aliis beneficiis reſidentiam requirentibus, ibid. n. 14. 10
1 Dignitatibus ſeparatos redditus habentibus poteſt Epiſcopus arbitrio ſuo competens ſervitium aſſignare, ibid. n 19 10
1 Dignitates Cæſarauguſtanæ eodem jure cenſeri debent quo aliæ de quibus agitur à Concilio Tridentino, ſeſſ. 22. cap 3. ibidem num 20. 10
1 Et Archiepiſcopus poteſt illis congruum ſervitium ſtatuere, & diſtributiones pro tertia parte fructuum deductis penſionibus aſſignare, ibid. num. 21. 10
1 Dignitas acquiſita per Simoniam ſe ignorante commiſſam, dimittenda eſt in foro animæ, non in pœnam criminis, ſed ex natura rei, quæ vendibilis non eſt, in cap. Nobis, num 52. de Simon. 42
5 Contrarium, ibid n. 50 & ſeq 44
5 Declaratur, num 53. 44
3 Dignitatem omninò novam Epiſcopus ſolus erigere non poteſt, in c. Dilecto, num. 16 de Præben. 133
3 Epiſcopus de Capituli conſenſu poteſt in Cathedrali novas dignitates erigere, uſitatas tamen, & ſacris Canonibus recognitas, ibid. num. 24. 133
1 In dignitatibus Eccleſiaſtici non licet de majori ad minorem tranſire, in c. Cùm ex illo, n. 9. & 15. de Translat. Epiſcop. 115
1 Declaratur, ibid n. 10. & ſeq. 115
Vide in ver. *Epiſcopus quoad tranſlationem*.
1 Subreptitia eſt impetratio dignitatis facta ſub narrativa ceſſionis Epiſcopatus, ſi ceſſio fuit invalida, ibid. n. 19. 115
3 Dignitatis jura Prælato irrequiſito, Epiſcopus diminuere non poteſt, in cap. Niſi eſſent, n. 21. de Præb 107
5 Dignitas, & officium præponderat ordini in prælationibus, in c. Quod nonnullis, n. 14 de privileg 272
1 Dignitatem perdens poteſt deſcendere ad minorem, in c. Ad ſupplicationem, n. 4 de Renunt. 131
1 Dignitas perſonarum compenſatur cum numero, in c. Ne innitaris, n. 446. de Conſtitut. 90
3 Dignitates plures habens alteram dimittere compellitur, in cap. Præterea, de Præbend. n. 3 89
1 DIGNIOR ad officium regiminis eſſe poteſt, qui tamen non excellit gratia ſanctitatis, in c. Eam te, n. 12. de ætat & qualit 404
1 DIGNUM eligens poſthabito digniori peccat contra juſtitiam diſtributivam, ibid. n. 21. 404
1 Minus idoneus ad Sacerdotium promoveri, vel ad regimen animarum aſſumi non debet, in cap. Cùm ſit ars, num. 1 de ætat & qualit. 435
3 Magis dignum trahit ad ſe minùs dignum, ubi eſt favor magis digni ut trahat & non trahatur, in cap. Cùm propter, nu 14 & 15. de Jurepatr. 531
5 DILAPIDATIO dicitur cùm res immobiles alienantur, cùm vero mobiles dicitur quaſi dilapidatio, in cap. Licèt Heli, n 15. de Simon. 42
Vide in verb. *Prælatus quoad alienationem*, &c.
1 DIMISSORIAS concedendi facultas an includatur in generali mandato, in c. Significaſti, n. 5. de off. Archid 513
3 Dimiſſorias concedere poteſt Epiſcopus etiam abſenti, & examen committere ordinario loci in quo ille degit, in cap. Cùm ſecundum, n. 60. de præb. 51
2 Dimiſſorias ſufficit obtinere ab uno ex Canonicis, ſi reliqui propter hæreſim ſint diſperſi, vel adeunda eſt Sedes Apoſtolica, in c. His quæ, n. 61 de major. & obed. 623
5 Dimiſſorias concedendi facultas ſpectat ad Capitulum, Epiſcopo exiſtente notoriè hæretico, in cap. Ad abolendam, num 36. de Hæreticis 51
5 Dimiſſoriæ Epiſcopo exiſtente hæretico, an ſint concedendæ a Capitulo Cathedralis Eccleſiæ, in c. Abſolutos, num. 16 & ſeq uſque in fin. de Hæretic. 60
5 Et quid ſi Canonici uno excepto propter hæreſim ſint diſperſi, ib. n. 17. & n. 19. & 25. 60
5 Et quid ſi omnes abſint, ibid n. 27 & ſeqq. uſq. in fin. 90
5 Dimiſſorias concedere Sede vacante non ſpectat ad Canonicos ut ſingulos, ſed uti repræſentantes Capitulum, ibid. n. 25 92
5 Dimiſſoriæ, Sede vacante, dari non poſſunt a Canonicis abſentibus, ibid. num. 27. 92
5 Dimiſſorias concedendi poteſtas Epiſcopo, & capitulo non extantibus, conſervatur penes Eccleſiam, nec devolvitur ad Archiepiſcopum, ibid. n 28. 100
5 Epiſcopus in viſitatione poteſt compellere Clericos ad oſtendendas dimiſſorias, quarum vigore ordinati ſunt, in c. Licèt Heli, num. 34 de Simon. 51
1 DIMITTERE quid importet, c. Non ſine, n. 44. de Arb. tr. 603
2 DIOECESANUS dicitur ſolus Epiſcopus, in c. Cùm olim, n. 7 de præſcript. 178
2 Diœceſani appellatione an, & quando veniat inferior Prælatus, ibid. n. 9. 178
2 DIOECESIS appellatione in dubio comprehenditur diœceſis domicilii, in cap. Licèt, n. 10. de foro compet. 61
1 Diœceſis appellatione etiam civitas includitur, in cap. Pervenioſam, nu 16. de off. Ordin. 551
3 Diœceſum diviſio, in cap. Nullus, num 15 de Paroch. 385
3 Diœceſis tota eſt unum corpus, cujus caput eſt Epiſcopus, in c. Cùm dilectus, n. 12. de relig. domib. 47
1 *Diſcordiæ* verbum comprehendit etiam privatorum diſſidia, in cap Treugas, num. 12. de Treug & pac. 632
3 DISCRETIO in Religionibus præfertur jejuniis, vigiliis, & hujuſmodi obſervantiis, in c. Sanè, n 37. & 38 de Regular. 310
vide in ver. *Religio*.
1 DISJUNCTA poſita inter perſonas inter quas cadit affectio ordita, non reſolvitur in conjunctam, in cap. Inter cæteras, n. 13 de reſcript. 112
Reliqua in verb *Nullius diœceſis*.

Diſpenſatio quid, & quotuplex.

3 Diſpenſatio dupliciter accipitur, in cap. Ex parte, n. 57 de Cler. non reſid. 65
5 Diſpenſationis gradus tres, in cap. Henricus, num 24 de Cler. pugnan. in duello. 145
5 Diſpenſatio eſt quædam miſericordia, ibid. num. 11 143
1 Diſpenſatio dicitur vulnus, & cur, in cap Cum in cunctis n. 16. de elect. 246
1 Diſpenſatio quid ſit, in c. Nimis, n 4. de fil. Presbyter. 475
1 Diſpenſatio eſt juris relaxatio, ſeu vulneratio, in c. Dilectus, n. 4 de tempor. ordinat. 373
1 Diſpenſare majus eſt, quàm abſolvere, ibid n. 12. 374
3 Diſpenſare non eſt legem tollere, ſed ordinare ex cauſa, ne lgec eo caſu, quo diſpenſatur, in cap. Cum ad Monaſterium, n. 75. de ſtatu Monachor. 480
5 Diſpenſandi eſt major poteſtas, quàm poteſtas abſolvendi ex excommunicatione, in cap. Cum illorum, num. 9 de ſenteot. excommun. 149
1 Diſpenſatio ad ſimilia non extenditur, in c. Nihil, n 14 de elect. 218
Diſpenſatio quibus caſibus Epiſcopo ſit permiſſa
Vide in verb. *Epiſcopus quoad diſpenſationem*
Diſpenſatio quibus caſibus à Papa concedi poſſit
Vide in ver. *Papa quoad diſpenſationem*

Diſpenſatio ad quæ extendatur.

3 Diſpenſatio cum Monacho ad beneficium Curatum non extenditur ad ſimplex, in cap Quia in tantùm, n.21.de præbend. 77
3 Diſpenſatio extenditur ad acceſſoria, vel connexa, ſeu conſecutiva, & dependentia, ibid n.23. 77
1 Diſpenſationis edictum eſt prohibitorium, in c. Dilectus, num. 2.de tempor.ordinat. 372
3 Diſpenſatio reſpectu diſpenſantis non eſt ſtricti juris, ſed quid favorabile, ibid.n.20. 374
3 Diſpenſationes ſunt odioſæ, & in eis non valet argumentum de majori ad minus, in cap. Quia in tantùm, numer. 20. de præbend 77
3 Diſpenſatio, ut quis tranſire poſſit ad Archiepiſcopatum, non habet locum in Epiſcopatu, ibid n.22. 77
1 Diſpenſatio ad plura Curata neceſſariò includit diſpenſationem ſuper reſidentia in alterutro ipſorum, in cap. Dudum, il ſecondo, num.21.de elect. 269
1 Diſpenſatus ad beneficium non intelligitur diſpenſatus ad ordinem beneficio annexum, in c.Quæris, num.38.de ætat. & qualit. 414
3 Diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia percipiendis quotidianas diſtributiones non percipit, in c.Licèt, n.2.de præb. 134
3 Diſpenſatus ad duo beneficia incompatibilia cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia alterius, in cap. Quia in tantùm, num.27. de præbend. 77
3 Et conſequenter ad percipiendos fructus in abſentia, ib n 28. 77
1 Diſpenſandi facultas ut favorabilis eſt amplianda, niſi agatur de præjudicio tertii, in c.Ex parte, n.32 de conſtitut. 128
1 Diſpenſandi facultas in ſimplicibus non extenditur ad mixta, ibidem num 33. 128
3 Diſpenſatus ad plures dignitates non cenſetur diſpenſatus ad plures dignitates in eadem Eccleſia, niſi hoc exprimatur, in c De multa, num.23. de præbend. 119
Vide in ver.*Diſpenſatio tacita*.
5 Diſpenſandi poteſtas eſt latè interpretanda, in cap Mandato, n. 3.& n.ſeqq.uſque ad n.13 & 33.de ſimonia. 61
5 Fallit in ſex caſibus, ibid n 10. 62
5 Diſpenſandi poteſtas eſt beneficium datum diſpenſanti, & non delinquenti; & ideò largè interpretatur ibid n.9. 61
5 Diſpenſatio eſt odioſa, & ſtrictè accipienda, ibid n.33. 63
5 Diſpenſandi poteſtas ſuper beneficiis extenditur etiam ad beneficia Curata, ubi de nullius præjudicio agitur, ibidem numer. 34. 63
5 Aliàs ſecus, ibid.num.41. 63
5 Diſpenſandi poteſtas, quando agitur de præjudicio alteriùs, quàm Principis concedentis, eſt odioſa, & reſtringenda, ibid. num.39. 63
5 Diſpenſandi poteſtas utcumque ampla, & exuberans non extenditur in præjudicium tertii ſine derogatione reg. de jure quæſit. non toll.ibid n 48. 64
5 Diſpenſandi poteſtas non extenditur etiam ex majoritate rationis de uno caſu ad alium ſublata verborum ſignificatione non comprehenſum, ibid. num.63. 65
1 Diſpenſatio numquam porrigitur ad defectus ſuppreſſos, in cap. Super litteris, num.31 de reſcript. 161
1 Sufficit tamen exprimere qualitates in genere, ibid.n.32. 161
5 Diſpenſandi poteſtatem habens cum ſubdito delinquente, non poteſt diſpenſare cum eo, qui deliquit, antequam eſſet ſubditus, in c.Cùm illorum, num.14.de ſent.excomm. 349
5 Diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia percipiendis habetur pro præſente, non autem pro intereſſente, in cap.Olim, num.38. de verbor.ſignif. 332

Diſpenſatio ad beneficia plura.

3 Diſpenſatio ad duo Curata eſt de jure poſitivo, & ideò concedi poteſt per Papam, etiam ſine ulla cauſa, in c.Ex parte, num. 23.de Cler.non reſiden. 43
3 Contrarium, ibid.n.56.& ſeqq. 45
Declaratur, ibid.num.61. 46
3 Diſpenſatio ad plura beneficia Curata quam cauſam requirat, ibidem num.59 & ſeqq. 45
1 Diſpenſatio ad plura Curata ob prærogativam meritorum fit principaliter propter bonum publicum, in cap.dudum, il ſecondo, num.17 & 28.de elect. 269
1 Diſpenſatio ad plura Curata neceſſariò includit diſpenſationem ſuper reſidentia in alterutro ipſorum, ibid n.21. 269
1 Diſpenſatio Papæ ad plura Curata talem cauſam requirit, ut jus divinum in caſu illo verè ad reſidentiam non obliget, ibid. numer.25. 270
1 Diſpenſatio ſuper retentionem plurium Eccleſiarum in Germania quam ob cauſam concedi ſoleat, ibid.n.29. 270
Vide in ver.*Beneficium quoad pluralitatem*.
3 Diſpenſatio ad plura beneficia ſine rationabili cauſa non reddit tutum diſpenſatum quoad Deum, in cap. Quia in tantùm, n. 13.de præbend 76
4 Diſpenſatio nulla requiritur, ut quis poſſit habere Perſonatum cum cura, & Præbendam, cui ſit annexa Eccleſia Parochialis, in c Extirpandæ, § Qui verò, n.37 de præbend. 129
3 Diſpenſationibus veris ſuper pluralitate incompatibilium à Concilio Tridentino ſublatis, multò magis cenſentur ſublatę præſumptæ, in c.De multa, n.49 de præbend. 122
3 Diſpenſatio ad duo incompatibilia nihil operatur reſpectu collationis tertii beneficii, in cap.Cùm jamdudum, num 66.de prębend. 101
3 Diſpenſatio ad duo difformia ſub eodem tecto quam cauſam requirat, in c.Litteras, n 48.& 68.de conceſſ.præbend. 198
1 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ad duo Curata, vel ad dignitatem cum Parochiali ob prærogativam meritorum, in c.Dudum, il ſecondo, n.13.& ſeqq de elect. 269
1 Et quid ob utilitatem, vel neceſſitatem Eccleſiæ, ibid. num.14 & ſeqq.uſque ad n.30. 269

3 Diſpenſatus ad plura beneficia cenſetur etiam diſpenſatus ſuper fructibus alterius in abſentia percipiendis, in c. Quia in tantùm, n.24.& 28 de præbend. 77
3 Diſpenſatus ad Parochialem cum Canonicatu, dum reſidet in Parochiali, an percipere debeat integras diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi redditus Capituli conſiſtunt, vel aliquam eorum partem, ibid.num 26.& ſeqq.uſque in fin. 77
3 Diſpenſatus ad duo incompatibilia cenſetur diſpenſatus ſuper reſidentia alterius, ibid num.27. 77
3 Et conſequenter ad percipiendos fructus in abſentia, ib.n.29. 77
1 Epiſcopis diſpenſare non licet in retentione beneficiorum, & fructuum perceptorum, cum eis, qui beneficia in irregularitate occulta obtinuerunt, in cap.Dilectus, num.7.de tempor. ordinat. 373
3 Diſpenſare poteſt Papa cum ſublimibus, & litteratis perſonis ad plures dignitates, & beneficia etiam Curata, in c.De multa, num.30.de præbend 119
3 Et quæ ſit forma talis diſpenſationis, ibid.n.31. 120
3 Diſpenſare nequeunt Epiſcopi ad plura Curata ob prærogativam perſonæ, ibid.n 32. 120
3 Neque ob urgentem Eccleſiæ neceſſitatem, vel evidentem utilitatem, ibid.num 33. 120
3 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium, in c.Cùm jamdudum, n.46.de præbend. 99
3 Quid ſi beneficia exiſtant in diverſis Eccleſiis, ibid. numer. 47. & 49 99
3 Et quid ſi in eadem Eccleſia, ibid n.48.& 50. 99
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid.n.49 100
3 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ad duos Canonicatus, & duas præbendas in eadem Eccleſia, in c.Litteras, num.13.39. & 41. de conceſſ.Præben. 196
3 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ad duo beneficia in eadem Eccleſia, ibid.n.38.& ſeqq.uſque ad n.51. 197
3 Quid ſi beneficia ſint conformia, ibid.n.39. 197
3 Et quid ſi difformia, ibid.num.40. 198
3 Diſpenſare poteſt Epiſcopus ad dignitatem cum Canonicatu in eadem Eccleſia, ibid.n.40 43.& 45. 198
3 Contrarium, ibid.num.49. 198
3 Diſpenſare non intelligitur Epiſcopus conferendo ſimpliciter duo beneficia difformia ſub eodem tecto, ſed requiritur diſpenſatio expreſſa, ibid.num 47 & 67. 198
3 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus ad duo difformia ſub eodem tecto, ſi præciſam reſidentiam requirant, ibidem numer. 48. & 68. 198
3 Idem ſi primum ſit ſufficiens ad congruam ſuſtentationem, ibid. num.50. 198
1 Diſpenſare non licet Epiſcopis in retentione beneficiorum, & fructuum perceptorum, cum eis, qui beneficia in irregularitate occulta obtinuerunt, in c dilectus, n.7.de tempor.ordin. 373
3 Diſpenſatio ad beneficia in Eccleſia, in qua pater, non extenditur ad beneficium patris, in cap.dilectus, il ſecondo, n.26. de prębend. 116

Diſpenſatio ſuper bigamia.

1 Diſpenſatur faciliùs cum ordinante bigamum, quàm cum ordinato, in c.Super eo, n.5.de bigam. 497
1 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum bigamo in ſacris Ordinibus, ibid.n.7 498
1 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus authoritate ordinaria cum ſibi ſubdito vero bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia, ibid.n.19 & n.ſeqq.uſque in fin. 498
2 Quòd ſi diſpenſet, & tonſuram, ac beneficium conferat, quas pœnas tam ipſe, quàm ſic promotus incurrant, ibid num.20.& 44.& ſeqq. 498
1 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Clerico in ſacris, qui de facto contraxit cum unica, & virgine, in cap Nuper à nobis, num. 10.de bigam 503
1 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, ſed ſolus Papa cum Subdiacono, qui de facto contraxit cum vidua, ibid.n.15. 504
1 Et an hoc procedat tam in officio, quàm beneficio, ibid. n.16. 504
1 Et quid ſi contraxerit ignoranter, ibid.n.17. 504
Vide in verb.*Bigamia*.
Et in verb *Papa quoad diſpenſationem*.
Et in verb. *Epiſcopus quoad diſpenſationem*.

Diſpenſatio ex cauſa.

1 Diſpenſatio nulla concedi debet ſine juſta cauſa, in cap Super eo, num.40 verſ.Cæterùm de bigam. 500
3 Diſpenſatio non habens reſpectum ad bonum commune irrationabilis eſt, in c Ex parte, n.62.de Cler.non reſiden. 46
3 Diſpenſatio intuitu carnalitatis, & affectionis non dicitur diſpenſatio, ſed diſſipatio, ibid.n 65 46
1 Diſtinctio Abbatis ſuper diſpenſatione, quæ fit principaliter ob prærogativam meritorum, & ſecundariò ob utilitatem Eccleſiæ refellitur, in cap Dudum, il ſecondo, numer.20.uſque ad num.30 de elect. 269
1 Diſpenſatio cauſam requirit communis utilitatis, vel neceſſitatis, in c.Nimis, n.6.& ſeqq de fil.Presbyt. 476
1 Cauſa utilitatis, vel neceſſitatis in diſpenſatione Epiſcopi debet eſſe magna, ibid num 7. 476
1 Diſpenſatio fieri debet cum cauſæ cognitione, aliàs cenſetur ſubreptitia, ibid.num.8. 476
1 Diſpenſatio ſine juſta cauſa dicitur diſſipatio, ibid. n.9. 476
1 Cauſa magna de novo emergens, & impedimentum recurſus non afficiunt ad diſpenſandum, niſi periculum ſit in mora, ibidem num 28. 479
1 Diſpenſatio inferioris contra legem ſuperioris juſtam cauſam requirit, in c Cùm pridem, n. 77. de pactis. 653
3 Diſpenſatio irrationabilis diſſipatio dicenda eſt, in c.Quia in tantùm, n 14.de præbend 76
3 Papæ voluntas in diſpenſationibus habetur pro ratione, ibidem num.15. 76

1 Declaratur, ibid. num 16. 77
1 Diſpenſatio nulla fieri debet, niſi ad honorem Chriſti, vel utilitatem Eccleſiæ, in c Quanto, n.20. de tranſl. Epiſcop. 313
1 Diſpenſatur facilius in delictis, quæ pœnitentia tolluntur, quàm in defectibus, qui durant etiam poſt Baptiſmum, in cap. Super eo, num 16 de bigam. 100
5 Diſpenſare non poteſt inferior à Papa, niſi ex cauſa magnæ utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ, in cap. Henricus, num. 12 de cler pugn. in duell. 143
Vide in verb. *Diſpenſatio ad beneficia plura*.
1 Diſpenſatur facilius ſuper jam facto, quàm ſuper faciendo, in c. Nimis, n 15. de fil. Presbyter 480
1 Diſpenſatus ab eo, à quo aliàs non poterat, ceſſante impedimento tenetur recurrere ad Sedem Apoſtolicam pro nova diſpenſatione, ibid. num 41 480
1 Diſpenſatoris principale objectum debet eſſe Eccleſiæ utilitas, vel neceſſitas, non autem prærogativa perſonæ, in c. Dudum, il ſecondo, n 28 de elect 270
2 Diſpenſationes, & privilegia conceduntur nemine citato, in cap cùm olim, num 17. de ſent & re judicat. 125
Vide in verb. *Citatio*.

Diſpenſatio circa electionem.

5 Diſpenſat Epiſcopus cum electo reprobato propter vitium ſimoniæ, in c. Nobis, n 2. & 9. de ſimon. 38
5 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus poſt electionem caſſatam cum ſimoniacè electo etiam ignorante, ibid. n.9. 39
1 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus ad dignitates cum electo per laicæ poteſtatis abuſum, in c. Quiſquis, n.7. de elect. 274
1 Diſpenſare tacitè intelligitur Papa cum ineligibili, ſi eum ſcienter provideat, ibid. n 8. 295
1 Secus in aliis ſuperioribus citra Papam, ibid. n 9. 295
3 Diſpenſatio in his, quæ ſunt contra votum tacitum, vel expreſſum, & in aliis, quæ ſunt contra Evangelium, non prodeſt, niſi ex cauſa fiat, & peccat diſpenſans, & is, cum quo diſpenſatur, in c. cùm ad Monaſterium, n 80 de ſtatu Monachor. 480

Diſpenſationis executio.

5 Diſpenſationes matrimoniales, litteræ in forma ſignificavit, & aliæ hujuſmodi ſunt committendæ Abbatibus, & aliis inferioribus quoad eorum ſubditos, ſi modò ipſi juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & proprium territorium habeant, vel juriſdictionem pleno jure Epiſcopalem, & temporalem, in c. Accedentibus, n 17. de exceſs. Prælator. 217
1 Diſpenſatio ab Epiſcopo, & Vicario ſunt gratis exequendæ non obſtante immemorabili: Notarius quartam partem aurei accipere poteſt pro examine teſtium, in c In ordinando, num 38. de Simon. 33
3 Diſpenſationes matrimoniales committuntur Abbati nullius diœceſis, ſed non commendatario, quia non eſt Abbas, in cap In Eccleſiis, num 21. verſ. Et aliàs cum Cardinalis Vercellen. de Capell. Monachor. 502
Vide in verb. *Simonia*, *Notarius*.

Diſpenſatio contra Concilium.

3 Diſpenſatio contra concilium cenſetur prohibita eo ipſo, quòd non reperitur conceſſa, in c Super eo, n 15 de bigam. 100
1 Diſpenſatio contra generale Concilium difficilius conceditur, quàm contra alios Canones non Conciliares, in c. Nimis, nu. 18. & ſeqq. de fil. Presbyter. 477
5 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus contra Canonem Concilii etiam ex cauſa utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ, in cap. Dudum, il ſecondo, num 15. de elect. 269
1 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus contra Concilium generale de ſui Capituli conſenſu, in cap. Paſtoralis, n.4 de his, quæ fiunt à Prælat. 214
1 Diſpenſare poteſt Epiſcopus ex magna cauſa neceſſitatis, & utilitatis contra generale Concilium ex ſententia Rotæ, in cap. Canonum ſtatuta, n.111. de Conſtit. 23
1 Contrarium, ibid. num 121. 24
1 Declaratur, ibid. num. 122. 24
Vide in ver *Papa quoad diſpenſationem*.

Diſpenſatio contra jus naturale, & Divinum.

3 Diſpenſatio ad jus naturale non pertinet, ſed ad poſitivum, in c Ex parte, n.60. de Cler non reſid. 46
3 Diſpenſatio nulla fieri poteſt contra legem Divinam, in cap. cùm pridem, n 76. & ſeqq. uſque ad num 86. de pactis. 651
1 Diſpenſatio ad jus naturale non pertinet, in cap Quia in tantùm, num. 11 de præben. 76
1 Cauſa præſumitur in Principe etiam in his, quæ competunt alicui de jure gentium, vel de jure divino, ubi ſolitum eſt diſpenſari, in c. Quanto, n.111. de tranſlat. Epiſcop. 115
1 Diſpenſare in præceptis Divinis non poteſt, niſi Deus, vel is, cui Deus ipſe commiſit, in cap. dudum, il ſecondo, numer. 31 de elect. 2[illegible]
Diſpenſatio cum illegitimis.
Vide in ver *Illegitimus*
Diſpenſatio contra jus Canonicum.
Vide in ver *Epiſcopus quoad diſpenſationem*.

Diſpenſatio cum malè promotis.

1 Diſpenſat Epiſcopus ſuus cum ordinato ad minores, vel ignoranter ad ſacros ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui, in cap. Requiſivit, num 1 de ordin ab Epiſcop. 177
3 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum ordinato ſine titulo ad aliquem ex ſacris ordinibus, ut ſine novo titulo ad altiores ordines aſcendat, & reſellitur contraria opinio, in c. Epiſcopus, n 4. de præbend. 71
1 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum ordinato ante ætatem, ſi ad legitimam ætatem pervenerit, & defectus ſit occultus, in c Dilectus, num.9. de tempor ordinat. 373

Diſpenſatio circa matrimonium.

3 Diſpenſatio ſuper matrimonio rato, quibus ex cauſis ſit concedenda, in c Ex parte, n 20 de conver. conjugat 411
3 Diſpenſationem ſuper matrimonio rato non conſummato quæ debeant præcedere, Ibid. num 16 411
4 Diſpenſatio an ſit concedenda contrahend. matrimonium cum ea, quam quis in Sacramento Confirmationis tenuit, ob [illegible] acceſſionem, & ad tollendas lites, in cap Ex litteris, num [illegible] & ſeqq uſque in finem, de cognat ſpiritual 66
4 Diſpenſatio in ſecundo gradu non concedenda, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam, ibid n 10 66
4 Et an hoc procedat in cognatione ſpirituali, ibid n 11. 66
4 Diſpenſare an ſoleat Eccleſia in primo gradu cognationis ſpiritualis, ibid. n.15. & ſeqq 66
4 Diſpenſatio an filiç, invito patre, ſit concedenda ſuper impedimento publicæ honeſtatis in primo gradu ex matrimonio rato non conſummato, in cap Tua, num 10 & ſeqq uſque in fin de deſponſ. impuber. 21
4 Diſpenſatio cum aliquibus, ut poſſint contrahere in quarto gradu, intelligitur, ſi uterque diſtat quarto, dummodò hoc approbet conſuetudo, in c Quod dilectio, num. 1. de conſang & affinit. 67
4 Et an gradus remotior indiſtinctè attendatur tam in diſpenſationibus, quàm in impedimentis, ibid. n 2 regulariter. 67
3 Diſpenſandum an ſit cum nobili conjugata, ut in domo Turris Speculorum Urbis emittat tria vota ſubſtantialia in manibus delegati Apoſtolici, itaut per hanc proviſionem ſolvatur matrimonium non conſummatum, in c Ex parte, il ſecondo, n 12 & ſeqq. uſque in fin de convert conjugat 412
1 Diſpenſare poteſt inferior in articulo mortis in impedimento dirimente, ne publica ſalus regni periclitetur, in cap Nimis, nu. 42. de fil. presbyt. 480
1 Diſpenſari non poſſe ab Eccleſia in nonnullis conſanguinitatis, & affinitatis gradibus, qui in Levitico exprimantur, eſt hæreſis, in c. cùm contingat, n 75 de ætat & qualit. 413
1 Opinio Navarri, & nonnullorum Theologorum circa diſpenſationem in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, reſellitur, in cap Nimis, n 27 de fil presbyter. 479
3 Papa diſpenſat in matrimonio rato non conſummato, in c Verum, n.8. de converſ conjug 412
3 Et an ingreſſus in Religionem Societatis Jeſu ſit cauſa ſufficiens, ibid. n.9. & num ſeqq 412
3 Et quid de promotione ad Epiſcopatum, ibid num 12. 412
3 Diſpenſatio an ſit concedenda, ut matrimonium ratum diſſolvatur per vota ſimplicia à viro emittenda in Religione Societatis Jeſu, in cap. Verum, num 6. & ſeqq uſque in fin. de converſ. conjug 412
4 Diſpenſatio obtenta à Papa non valet ſuper matrimonio inter conſanguineos contracto, ſi ibi falſa cauſa ſit expreſſa, niſi eam poſteà Papa confirmet, in cap Quia circa, num 1 de conſang. & affinit. 62
4 Diſpenſandi cauſa legitima ſuper matrimonio contracto in gradu prohibito eſt ſoboles ex eo ſuperſtes, ibid n 6. 69
4 Diſpenſatur ſuper matrimonio tam contracto, quàm contrahendo, ſi timeantur ſcandala, vel futuræ inimicitiæ, ibid n 1.7 & ſeqq. 69
4 Declaratur, ibid. n.12. & 14. 70
4 Propter ſcandalum receditur à diſpoſitione juris poſitivi, ibidem num.8. [illegible]
4 Diſpenſatio an ſit concedenda in ſecundo affinitatis gradu ad vitandas inimicitias, & lites inter familias illuſtres, ibidem num 9. 69
4 Diſpenſatio in ſecundo gradu ex Concilio Tridentino non concedenda, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam, ibid num 10. [illegible]
4 Quod locum habet tam in ſecundo affinitatis, quàm conſanguinitatis, ibid d. num 10. 69
4 Et copula, &, reſolvitur in disjunctivam, ibid. n 11 70
4 Periculum, ne civitas factionibus dividatur, eſt juſta cauſa diſpenſandi in ſecundo gradu conſanguinitatis, ibid. n. 11 70

Diſpenſatio cum ordinato per ſaltum.

5 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Presbytero ordinato per ſaltum, ut poſtquam pœnitentiam egerit, & Ordinem omiſſum receperit, in Presbyteratu miniſtret, in c Tuæ litteræ, num. 1 de Cler per ſalt promot. 1[illegible]
5 Et quid ſi ordinatus fuerit ſcienter, & doloſè, ibid num 16 verſ. Verum Hoſtienſis. 200
5 Et quid ſi miniſtraverit in Ordine, quo carebat, ibid n 1[illegible] & 20 200
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n 21 201
5 Diſpenſare quis poſſit cum ordinato per ſaltum poſt annum ætatis decimumquartum, ibid num 18. 200
5 Diſpenſare an hodie poſſit Epiſcopus cum ſcienter ordinato per ſaltum, ibid num 24 201
Vide in ver *Ordines per ſaltum*.

Diſpenſatio ſuper reſidentia.

1 Diſpenſationes de non reſidendo, & de fructibus in abſentia percipiendis, non ſuffragantur, niſi Ordinarii conſenſus accedat, in c. cùm ad hoc, n.[illegible] de Cler non reſid 83
Vide in ver *Reſidentia*.

Diſpenſatio ſuper irregularitate ex homicidio.

5 Diſpenſari poteſt cum homicida voluntario ad obtinendum beneficium, etiam in titulum, in cap Henricus, num 8 de Cler pugn. in duell. 143

5 Et

5 Et an hæc diſpenſatio ſit debita, adeòut ſuperior peccet non diſpenſando, ibid. n 9. 143
5 Diſpenſare poteſt cum homicida voluntario etiam Epiſcopus ad beneficium ſimplex, ſed ad Curatum non diſpenſat, niſi Papa, ibid. n 16. & 17 uſque in fin. 143
5 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum homicida voluntario ad beneficium curatum priùs obtentum, ibidem num. 16. verſic. Et quamvis. 143
5 Et quid ad beneficium non curatum, cui ſit annexum onus miniſtrandi in ſacris Ordinibus per ſeipſum, ibid. n.17. 144
5 Et quid ſi alter beneficium impetraverit in eventum privationis ante accuſationem inſtitutam, ibid. numer.17. verſ. An autem Epiſcopus. 144
5 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum occulto homicida etiam in ſacris, ibid. n.21. 144
Vide in ver. *Diſpenſat io ſuper irregularit ate occulta.*
5 Concilium Tridentinum ſeſſ. 14. c. 7. excludens voluntarium homicidam a ſpe diſpenſationis, an habeat locum in jam promoto ad ſacros Ordines, ibid. n 23. & ſeqq. 144
5 Concilium Tridentinum nec voluit, nec potuit adimere Papæ poteſtatem diſpenſandi in ſacris Ordinibus cum voluntario homicida, ibid. n.26. 145
5 Doctores aſſerentes Eccleſiam non diſpenſare ſuper homicidio voluntario, expenduntur, ibid. num 33. 146
5 Diſpenſari poteſt cum Eccleſiaſticis irregularibus ex homicidio ob neceſſariam patriæ, vel parentum defenſionem, in cap. Petitio, num.15. de homic. 140
5 Tridentinum Concilium cap 7. ſeſſ.14 a regula diſpenſationem prohibente excipiens homicidium ad ſui defenſionem, comprehendit etiam homicidium ad defenſionem parentum, ibidem d. num 15. 140
5 Diſpenſatio in irregularitate eſt diſpenſatio circa Ordines, in c. Cùm illorum, n 30. de ſent. excom. 350

Diſpen atio ſuper irregularitate occulta.

1 Epiſcopi ex Concilio Tridentino diſpenſant in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, in cap Dilectus, n 22. de ordinat. 374
1 Item abſolvunt a caſibus occultis, & Sedi Apoſtolicæ reſervatis, in foro conſcientiæ tantùm, ibid. num.23. 374
1 Prælati Regulares, & Abbates iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, diſpenſare, & abſolvere nequeunt in caſibus occultis, ex Concilio Tridentino, ibid. n.26. 374
1 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate occulta ex mutilatione membri, licèt non poſſit in irregularitate ex homicidio occulto, ibid. num.28. 375
1 Diſpenſatus, & abſolutus ab Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, non eſt tutus in conſcientia, ibid. num 37. 375
5 Concilium Tridentinum ſeſſ.24 cap 6. expenditur, in c.Henricus, num.43. de Cler. pugn. in duel. 147
3 Occultum delictum quando dicatur ad effectum, ut Confeſſores in vim litterarum S Pœnitentiariæ, vel Epiſcopi in vim Concilii Tridentini poſſint diſpenſare ſuper irregularitate ex eo proveniente, latè diſcutitur, in c. Veſtra, n. 106. & ſeqq. uſque in fin. de cohabit. Cler. & mulier. 17
Vide in ver. *Epiſcopus quoad diſpenſationem.*

Diſpenſatio tacita.

5 Diſpenſatio tacita ſuper defectu inducitur, quando aliàs ex gratia nulla utilitas perciperetur, in cap. Quod a prædeceſſore, n. 85. de ſchiſm. 110
3 Diſpenſatio Apoſtolica ex diuturnitate temporis in inſolitis non præſumitur, in c. De multa, n.53. de præben. 122
3 Diſpenſatio tacita non inducitur ex ſimplici tolerantia Papæ in his, quæ ſunt contra jus, in c. cùm jamdudum, numer.11. de præben. 96
1 Diſpenſare non cenſetur inferior a Papa faciendo actum ſuæ Conſtitutioni contrarium, in cap. cùm pridem, num. 147. de pactis. 660
3 Diſpenſare non intelligitur Epiſcopus conferendo ſimpliciter duo beneficia difformia ſub eodem tecto, ſed requiritur diſpenſatio expreſſa, in c. Litteras, numer.47. & 67. de conceſſ. præbend. 198
Vide in ver. *Diſpenſatio ad quæ extendatur.*
1 Diſpenſare an tacitè cenſeatur Epiſcopus, ſi ſcienter conferat filio legitimo beneficium, quod pater habuit immediatè, in cap. Veniens, n.4. de fil presbyter. 465
1 Diſpenſare intelligitur Epiſcopus, quotieſcumque facit ſcienter, quod eſt contra jus commune, & materia eſt talis, in qua poteſt diſpenſare, ibid. num.5. 465
1 Dummodò ſuper cauſa præcedat ſummaria cognitio, & cauſa in diſpenſatione exprimatur, ibid. num 6. 465
1 Diſpenſare tacitè intelligitur Papa cum ineligibili, ſi eum ſcienter provideat, in c. Quiſquis, n.8. de elect. 295
1 Secùs in aliis ſuperioribus citrà Papam, ibid. n 9. 295

Diſpenſationis effectus.

1 Diſpenſatus ſuper impedimento cogi poteſt Ordines ſuſcipere, perindè ac ſi impedimentum non contraxiſſet, in cap. Quæris, n. 37. de ætat. & qualit. 414
1 Diſpenſatus ſuper defectu ætatis ad præbendam, ob non promotionem ad Ordinem eidem præbendæ annexum privari non poteſt, ibid. num.39. 414
5 Diſpenſati a Legato extra limites ſuæ legationis, non ſunt tuti ex titulo putativo, & communi errore, in c. Super eo, n.13. de crim. falſ. 180
1 DISPOSITIO per media congrua interponitur in tranſitu de ſtatu ad ſtatum, a quo non datur receſſus, in c. cùm contingat, n.130. de ætat. & qual. 428
1 Diſpoſitio generalis non comprehendit illicita, in cap. Eccleſiæ S. Mariæ, n.4. de conſtit. 119
1 Diſpoſitum in Abbatiſſa non habet locum in Abbate, in cap. cùm in cunctis, n.121. de elect. 252
1 Diſpoſitionis verbum generale eſt, & idem eſt, quod ordinatio, in cap. Nullus, n.22. de elect. 218
3 Diſpoſitio in primo actu verificatur, ſi actus effectum ſortitus fuerit, in c. Epiſcopus, n.59. de præben. 74
3 Quod procedit in diſpoſitione legis, ſecùs in diſpoſitione hominis, ibid. n.60. 74
5 Diſpoſitio pœnalis injungens pœnam excommunicationis, non reſtringitur, ſed extenditur, in cap. Nuper, num 20. de ſent. excom. 346
5 Contrarium, ibid. n.30 346
5 Diſpoſitio quantumcumque generalis recipit reſtrictionem de habilitate, & poſſibilitate, in c. Reſponſo, nu. 110. de ſent. excom. 366
5 Diſpoſitio partim favorabilis, & partim odioſa, reſtringi debet quatenus præjudicat tertio, vel cultui divino, in c. Olim, n. 63. de ver. ſignificat. 384
3 Diſpoſitio omnis ſimpliciter concepta veſtitur a jure communi, & ad illius intellectum eſt redigenda, in cap. Porrectum, n 64. de Regular. 377
3 Diſpoſitio intelligitur de actu valido, in cap. Conſulti, n. 59. de regular. 404
5 Diſpoſitio loquens de aliquo actu in materia ſtricta non comprehendit fictum in c. Nobis, n.94 de ſimon. 45
1 Diſpoſitio quælibet intelligitur, rebus ſic ſtantibus, In c. cùm M. n.44. de conſtit. 115
1 Diſpoſitio loquens de ſolo Epiſcopo non excludit Capitulum ratione conjunctionis, in c. Ut juxta, n 38. de off. Ordin. 594
1 Quod procedit in materia, quæ communiter explicatur, ibidem num. 39. 594
4 Diſpoſitio conditionalis per adventum conditionis perficitur, perinde ac ſi ab initio pure facta eſſet, in cap. Super eo, num.3. de condit. appoſ. 40
5 Diſpoſitio reſpiciens duo determinabilia debet utrumque pariformiter determinare, in cap. Pervenit, numer 6. de ſentent. excomm. 328
5 Diſpoſitio generalis commenſuratur agentis poteſtati, in c.A nobis, il primo, n.3. de ſent. excom. 330
2 Diſpoſitio contra filios legitimos, multò magis habet locum in ſpuriis; ſecus ſi conferat filiis illegitimis aliquod beneficium, in c. Per tuas, n.14. de probat. 144
3 DISPUTARE non licet de factis Papæ, in cap. Ex parte, n.61. de Cler. non reſiden. 46
2 Diſputare publicè, vel occultè de articulis fidei an liceat Clericis, vel laicis, in c. Cùm veniſſent, n.103. de Judiciis. 30
3 DISSIMULATIO aliquando accipitur pro approbatione, in cap. Præterea, n.10. de converſ. conjug. 430
3 Diſſimulatio peccatorum in Prælato eſt culpa mortalis, in cap. Irrefragabilis, n.2. de offic. Ordinar. & in c. Ne Religioſi, n. 3. de Regular. 414
4 *Diſſimulare poteris*, hæc verba habent vim diſpenſationis, in cap. Quia, n.3. de conſanguinit & affinit. 69
1 DISSOLUTIONIS materia generatur ex introductione Clericorum ſæcularium intra clauſtra monaſterii, in c. Ut juxta, n.3. de offic. ordin. 592
5 DISTINCTIO, an modus licitus adjectus fuerit, fit in legatis particularibus tantùm, non autem in ſucceſſione univerſali, in cap. Nimis prava, n.36. de exceſſ. Prælat. 223
3 DISTRACTIO voluntaria in officio ſi ſit ſecundùm actum interiorem, eſt quidem gravis, & temeraria, ſed non mortale, in c. Dolentes, n.29. de celebr. Miſſar. 582
3 Contrarium, n.38. & ſeqq. 583
3 Diſtractio voluntaria non eſt culpa mortalis, niſi tanta ſit, ut notabilem officii, vel Miſſæ partem abſumat, ibid. num. 51. & n. ſeqq. uſque ad n.57. 585

Diſtributiones quotidianæ, communia.

3 Diſtributionum quotidianarum quæ ſit natura, in cap. De cætero, n.10. de Cler. non reſid. 38
3 Diſtributiones quotidianæ ſuccedunt loco fructuum præbendæ, ubi nulli ſunt redditus a diſtributionibus diſtincti, ibidem n.18. & 23. 38
3 Diſtributiones quotidianæ propriè quæ ſint, ibid. n.28. 39
5 Diſtributiones quotidianæ non veniunt appellatione fructuum, cap. Præterea, n 95. Ne Prælati vices ſuas. 76
5 Nec comprehenduntur in regulis de Valore, ibid n.96 76
1 Diſtributiones quotidianæ aſſignantur pro Miſſa Conventuali, ſicut pro horis, in cap. Ut Abbates, numer. 84. de ætat. & qualit. 295
3 Diſtributiones quotidianæ ſunt redditus caſuales, & incerti, in c. Licèt, n.5. de præb. 134
3 Diſtributiones quotidianæ cur inſtitutæ, ibid. n.14. 134
3 Diſtributiones quotidianæ cenſentur, etiamſi dividantur in fine anni, dummodo diviſio fiat pro rata ſervitii, & abſentes nihil percipiant, ibid. n 18. 134
3 Seminario Clericorum non eſt contribuendum ex diſtributionibus quotidianis, ibid. n.19. 134
3 Diſtributiones in quibus univerſi redditus conſiſtunt, habentur loco præbendæ, & eſt locus erectioni præbendæ Theologalis, ibid. num.25. 136
3 Diſtributiones an ſuccedant in locum præbendæ, ubi tenues ſunt fructus a diſtributionibus diſtincti, ibid. n.117. 141
3 Et quomodo hæc tenuitas ſit æſtimanda, ibid. n.128. 141
3 Et quid ſi fructus quartam partem diſtributionum non ſuperent, ibid. n.129. 141
3 Diſtributiones quotidianæ ubi nulli ſunt fructus, ſuccedunt in locum præbendæ, & ideo debentur abſentibus ex juſta cauſa, in c. Quia in tantum, n.29. de præb. 77
5 Diſtributiones quotidianæ quæ ſint, & quibus nominibus appellentur, in c. Olim, n.44. de verb. ſignif. 383
5 Diſtributiones quotidianæ an dicantur redditus illi, qui in fine

anni

anni dividuntur pro rata ſervitii cujuſq; æ horæ, ibid nu 45 & ſeqq. uſque in fin. 383
5 Fructuum appellatione non veniunt quotidianæ diſtributiones, ibid. num 48 383
5 Diſtributiones duplices an debeantur obtinenti in eadem Eccleſia dignitatem cum Canonicatu, ibid n. 53. 383
5 Decimæ Papales, & ſpolia an deducantur ex diſtributionibus quotidianis, ibid n 54 383
5 Et quid ſi redditus omnes in diſtributionibus conſiſtant, ibidem num 55 383
5 Diſtributiones quotidianæ ad quem finem inſtitutæ fuerint, ibid num. 58. 384
5 Diſtributiones quotidianæ, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, in materia favorabili, & privilegiata ſuccedunt in locum præbendæ, ibid num 60 384
5 Secus in materia odioſa, & reſtringibili, ibid n 61 384
5 Fidei profeſſionem non emittentes an perdant diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, ibidem num. 61 384
2 Diſtributiones quotidianæ non computantur inter fructus, nec fructus dicuntur, in cap. Gravis, numer 77 & 82. de reſt. ſpoliat. 119
2 Contrarium, ibid num 85. 119
2 Declaratur, ibid. num. 84. 119
3 Diſtributiones quotidianæ nihil commune habent cum corpore beneficii, ſed dantur in recompenſam ſervitii, ibidem numer. 78. 119
2 Quandoque manualia, quandoque victualia appellantur, ibid num 79. 119
2 Dantur pro opere diurno, & tamquam merces laboris, ibidem num 80. 119
2 Declaratur, ibid num 87 89. & 91 119
2 Diſtributiones quotidianæ plenius acquiruntur, quàm fructus præbendæ, & ideò Clericus de eis teſtari poteſt, ibid. n 92 119
2 Diſtributiones quotidianæ non computantur in valore fructuum, ibid. num 84 119
. Sed tamen ſub fructibus comprehenduntur, ibid. n 85. 119

Diſtributiones quotidianæ quibus accreſcant, vel applicentur.

3 Diſtributiones Canonicorum abſentium primò applicandæ ſunt fabricæ Eccleſiæ ſi indigeat, ſin minùs alteri pio loco arbitrio Ordinarii, in capitul. Qualiter, numer. 36 de Cleri. non reſiden 52
3 Diſtributiones quas perdit abſens ultra tempus à Concilio permiſſum, non accreſcunt inſervientibus, ſi redditus omnes in diſtributionibus conſiſtant, in capitul. Licèt, num. 28. de præbend. 135
3 Diſtributiones quando accreſcant inſervientibus, vel applicentur fabricæ Eccleſiæ, in cap Quia nonnulli, num 16. & 21. de Cler. non reſid. 30
Vide in verb. *Ius accreſcendi*.

Diſtributionum converſio.

3 Diſtributiones ubi nullæ ſunt, vel tenues, tertia pars fructuum ſeparari debet, & in diſtributiones converti, in c. De cætero, n 30. de Cler. non reſid. 39
3 Fructus præbendæ dignitatum qualiter ſint convertendi in diſtributiones, in cap. Quia nonnulli, num. 11 & 21 de Cleri. non reſidend. 30

Diſtributiones quotidianæ quibus debeantur, vel non.

3 Diſtributiones quotidianæ abſentibus non debentur, quantumcumque abſint ex juſta cauſa, in cap. De cætero, num 9 de Cler. non reſiden 37
3 Diſtributiones quotidianas de jure communi integrè lucrantur duo Canonici in ſervitio Epiſcopi exiſtentes, ſi univerſi capituli redditus diſtributionibus conſiſtent, ibid n 17 38
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n 29. uſque in fin 39
3 Diſtributiones quotidianæ debentur Canonico ab Eccleſia per vim expulſo, ibid. num 25 39
3 Item injuſtè excommunicato, aut carceri mancipato, ſi anteà ſolitus erat Divinis intereſſe, ibid n 26. 39
2 Diſtributiones quotidianæ jubentur aſſignari Canonicis, qui Epiſcopum limina viſitantem comitati fuerint, vel qui ejus nomine viſitarunt, in c. Ego N. 81. de jurejur. 171
1 Diſtributiones quotidianas non recipiunt, niſi qui ſtatis horis interfuerint, in c. Licèt, n 76. de præbend. 118
3 Statuta ut diſtributiones debeantur non intereſſentibus, ſublata ſunt à Concilio Tridentino, ibid n 80 118
3 Diſtributiones non lucrantur abſentes, licèt per ſubſtitutum inſerviant, ibid. num 81 118
3 Diſtributiones debentur his, qui verè Divinis interſunt, non autem his, qui fictè, aut juris interpretatione, ibid n [illegible] 110
3 Diſtributiones quotidianæ non debentur Inquiſitoribus, nec examinatoribus Synodalibus, nec his, qui voluntariè ſe confeſſionibus audiendis exponunt, ibid n 104 110
1 Nec famulantibus Epiſcopi eum comitantibus, aut illi inſervientibus, dum Miſſam particulariter celebrat, ibid n 105 1[illegible]
1 Nec duobus Canonicis in ſervitio Epiſcopi exiſtentibus, niſi redditus omnes, &c. ibid n 1[illegible] & 124 & ſeqq 112
1 Nec aſſociantibus Epiſcopum volentem audire Miſſam in Eccleſia non Cathedrali, ibid. n 1[illegible] 1[illegible]
1 Diſtributiones non lucrantur inſervientes Epiſcopo in Monialibus velandis, in examine promovendorum, in Seminario, aut in cognitionibus S. Officii, ibid n 109. 140
1 Nec comitantes Epiſcopum in viſitatione diœceſis, ibid n 11[illegible] 140
1 Nec Canonicus Vicarius Epiſcopi non obſtante immemorabili conſuetudine, ibid n 111 140
1 Nec electus judex in vim reſcripti, aut judex Synodalis, niſi abſit pro exequendis ſibi commiſſis, ibid n 112. 140
1 Nec aſſiſtens Congregationi [illegible], ibid n 113. 140
3 Nec ſermocinantes ex debito ſui officii, ibid. n. 114 140
3 Diſtributiones non lucrantur Canonici Miſſam celebrantes ſubmiſſa voce, dum horæ Canonicæ recitantur, niſi illa hora ad celebrandum compulſi fuerint, ibid nu 117 140
3 Nec peregrinantes devotionis cauſa, ibid. num 119 140
3 Et quid in abſentibus tempore Jubilæi, ibid n. 120. 140
3 Diſtributiones debentur abſentibus, ſi ita cautum ſit lege fundationis, ibid num 131. 141
3 Vel ſtatuto à Sede Apoſtolica confirmato, ibid n 132 141
3 Privilegia Apoſtolica percipiendi in abſentia diſtributiones quotidianas non ſunt ſublata à Concilio Tridentino, ibidem numer 133 141
3 Diſtributiones debentur viſitantibus limina pro Epiſcopo, aut eum in eadem viſitatione comitantibus, ibid n 134 141
3 Ordinarius poteſt ſine Capituli conſenſu excuſare Canonicos à ſervitio Chori ex cauſis tantùm expreſſis in Conſtitutione Bonifacii VIII ibid num 135 141
3 Diſtributiones quotidianæ debentur Infirmis abſentibus, etiam non probata conſuetudine illas in abſentia percipiendi, ibidem num 136. 141
3 Statutum Capituli, ut ægrotis non dentur diſtributiones, non valet, ibid n 138. 141
3 Tempus infirmitatis non eſt computandum pro tempore vacationum, ibid n 140. 142
3 Diſtributiones debentur podagra impedito, ibid n 142 142
3 Diſtributiones debentur ſenio confectis, ſi alias reſidere ſint ſoliti, ibid num 146 142
3 Item infirmis ex propria culpa, & peccato, ibid n 147 142
3 Dummodo antea eſſent ſoliti Choro intereſſe, ibid n 148 142
3 Et an debeantur ei, qui dum abeſſet tribus menſibus vacationum, vel ex cauſa Jubilæi, in morbum incidit, ibid n 149 142
3 Diſtributiones quotidianæ debentur abſentibus ob juſtam, & rationabilem corporalem neceſſitatem, ibid n 150 142
3 Undè debentur ei, qui medicinam ſumpſit, aut [illegible] tus eſt, ibidem 142
3 Item expulſo à civitate propter [illegible], ibid n. 51 142
3 Etiam non probata conſuetudine, ut diſtributiones debeantur abſentibus ex juſta cauſa, ibid n 152 142
3 Item indebitè conjectis in carcerem ubique locorum, & quid de fructibus præbendæ, ſeu maſſæ groſſæ, ibidem n 153. 142
3 Item abſenti, ut injuſtam Judicis vexationem redimeret, ibidem num. 154. 141
3 Item citato ob cauſam criminalem, qui ſe innocentem probavit, ibid num 155. 141
3 Item condemnato, vel excommunicato, & poſteà abſoluto per ſententiam, quæ in judicatum tranſiit, ibid n 156 142
3 Diſtributiones quotidianæ debentur abſentibus ob evidentem Eccleſiæ utilitatem, ibid n 158 141
3 Niſi probetur conſuetudo, ſecundum quam abſentes ex dictam cauſam diſtributiones non percipiant, ibid n 160 141
3 Archidiacono habenti nudum jus præſidendi in Choro, dum reſidet in locis ſuæ juriſdictioni ſubjectis, non debentur diſtributiones, ibid num 162 143
3 Debentur tamen abſentibus pro exercitio curæ animarum ſuæ dignitati, vel Canonicatui incumbentis, ibid n. 163 143
3 Dum ſunt in actu adminiſtrandi ſacramenta, vel ea exercendi, quæ ad curam ſpectant, ibid n 164 143
3 Et dummodo hoc præſtent per ſe ipſos, ibid n. 165 143
3 Diſtributiones debentur Theologo præbendato in diebus, in quibus legit, ibid n 169 143
3 Item Pœnitentiario audienti confeſſiones in Eccleſia, ſivè in Confeſſionario, ſivè extra, dum divina celebrantur, ibidem numer 170 143
1 Item dum Capitulum comitatur corpus defuncti ad ſepulturam, ibid. num 171 144
5 Diſtributiones quotidianæ debentur [illegible] in abſentia percipiendis, ſi redditus omnes in [illegible] bus conſiſtant, in cap Olim, num 3[illegible] uſque ad num 41 de verb ſignif 483
5 Diſtributiones non lucrantur abſentes ſtudiorum cauſa, nec valet contraria conſuetudo, ibid num 5[illegible] [illegible]
5 Et quid ſi nulli ſint fructus à diſtributionibus diſtincti, ibid numer 51 [illegible]
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n 52 [illegible]
5 Diſtributiones duplices an debeantur obtinenti in eadem Eccleſia dignitatem cum Canonicatu, ibid n 53 383
5 Conſuetudine, vel conſtitutione Eccleſiæ an poſſit [illegible] divinis intereſſentes, non lucrentur quotidianas diſtributiones, ibid num. 56. [illegible]
5 Conſtitutio Eccleſiæ, ut abſentes per quinquaginta vices [illegible] integras diſtributiones quotidianas, an valeat, ibid n [illegible] [illegible]
1 Diſtributiones quotidianæ debentur ſenio confectis, ſi alias reſidere ſint ſoliti, in c. Niſi cùm pridem, n [illegible] de renun. 1[illegible]
1 Item infirmis ex propria culpa, & peccato, ibid n 54 1[illegible]
3 Diſtributiones quotidianæ debentur Canonico, qui amiſit uſum linguæ, quamvis Choro non interſit, in c. [illegible] n. 13 de Cler ægrot 1[illegible]
5 Fidei profeſſionem non emittentes an perdant diſtributiones quotidianas, in quibus univerſi redditus conſiſtunt, in cap [illegible], n 62. de verb ſignif 384
Vide in verb. *Canonicus quoad reſidentiam*, [illegible]
Vide in verb *Infirmus*

Diſtributiones quotidianæ quando reſtituendæ.

1 Diſtributiones quotidianas perceptas, & quas percipere potuiſſet, an malæ fidei poſſeſſor reſtituere teneatur, in c. Gravis, n [illegible] & ſeqq uſque ad num 97 de Reſt. ſpoliat. 11[illegible]
1 Diſtributiones quotidianas, quas malæ fidei poſſeſſor percepit Divinis intereſſendo, tenetur reſtituere, etiam ex parte [illegible] diti nulla præceſſerit proteſtatio, ibid. num [illegible] & 95 11[illegible]
1 Item quid in percipiendis, ibid n [illegible]
2 Diſtributiones quotidianas percipere ſine titulo, vel cum titulo [illegible]

probato, & ſine juris fomento, reſtituendæ ſunt, ib.n.87. 119
2 Et eas percipiens cum titulo reprobato committit furtum, vel rapinam, ibid.num.88. 120
2 Non debentur inſervientibus, niſi ſint canonicè inſtituti, ibid. num.89. 120
2 Diſtributiones quotidianas, quas malæ fidei poſſeſſor divinis intereſſendo percipere potuiſſet, non tenetur reſtituere, niſi præceſſerit proteſtatio ſpoliati, ibid. n.94.& ſeq. 120
2 Fallit in caſibus, remiſſivè, ibid. num.96. 120
2 Condemnatio in Beneficialibus ex ſtylo Rotę non fit niſi cum fructibus perceptis; & ſub fructibus ſemper comprehenduntur diſtributiones quotidianæ, ibid n.86. 119
2 Diſtributiones quotidianas non tantùm perceptas, ſed etiam quas percipere potuiſſet bonæ fidei poſſeſſor, tenetur reſtituere à die controverſiæ motæ, ibid.n 117. 121
2 Sed quoad eas, quæ percipi potuiſſent, neceſſaria eſt proteſtatio, ibid num.117. 121
Vide in verb.*Fructuum condemnatio*.
3 DIVERSITATEM corporum diverſitas ſequitur animorum, in c Quia diverſitatem, num.4.de conceſſ.præb. 192
3 DIVERTISSE non videtur populus ſtatim reverſurus, in c Extirpandæ, §.Qui verò, num.51.de præb. 130

Diviſio bonorum.

3 Diviſionem bonorum frater major facit, & minor eligit, ſecundum opinionem Canoniſtarum, in cap.Si Epiſcopus, num.5.& 13.de Paroch. 302
3 Et major intelligitur non reſpectu ætatis, ſed reſpectu adminiſtrationis, ibidem num. 7. 302
3 Frater minor non provocat ad diviſionem, ſed provocatur à fratre majore, ibid.num.6. 302
3 Fratres ſi debeant aliquam hæreditatem dividere, non major natu debet diviſionem facere, ſed ille qui diutiùs res paternas adminiſtravit, ibid.n.8. 303
3 Frater major ſecundum Legiſtas non tenetur facere portiones, nec minor eligere; ſed diviſio facienda eſt judicis officio, vel ſortes mittendæ, ibid n.10.& ſeq. 303
3 Frater poteſt fratrem ad diviſionem vocare judicio familiæ erciſcundæ, vel communi dividendo, ibid n.11. 303
3 Judex quomodo ſe gerere debeat in diviſione facienda inter fratres, ibid.num.12. 303
3 Conſuetudo ut frater major dividat, & minor eligat, teſte Auguſtino, traxit originem à diviſione Abrahę, & Loth, ibid.n.13. & ſeqq. 303
3 Diviſio inter ſocios ſtudii fieri debet ab eo, qui diutiùs in ſtudio fuit, in c.Si Epiſcopus, n.9.de Parochiis. 303
5 Diviſio proventuum in fine anni fit gratia commodioris ſolutionis, in cap.Olim, n.49 de verb.ſignif. 383
1 DIUTURNITAS temporis ſine veritate, & ratione eſt vetuſtas erroris, in c.Irrefragabili, n.4.de offic Ordinar. 573
3 *Diu*, dictio quod tempus importet, in c.Nulla, n.21. de conceſſ. præb. 186
1 DOCERE priùs quàm doceri præpoſterum eſt, & impoſſibile, in c.Cùm in magiſtrum, n.3.de elect. 301
2 DOCTORES, & magiſtri prohibentur gloſſas, commentarios, adnotationes, & ſcholia ſuper decretis Concilii Tridentini typis mandare, atque impreſſa edere, in cap.Cùm veniſſent, n.52.& ſeq uſque ad n.63.de judic. 25
2 Doctorib & magiſtris non licet gloſſas commentarios, adnotationes, aut ſcholia ſuper decretis Concilii Tridentini manuſcripta evulgare, ibid.n.63.& ſeqq. 26
1 Declaratur, num.71 & 76. 27
2 Doctores antiqui mittebant ſibi invicem libros manuſcriptos propter illorum penuriam, ibid.n.74. 27
2 Doctores qui gloſſas, & commentarios manuſcriptos ſuper decretis Concilii Tridentini non evulgant, ſed ad uſum ſuum ſibi reſervant, non incidunt in pœnas Conſtitutionis Pii IV. ibid. num 76. 27
2 Doctores, & Advocati, qui aliquod Tridentini Concilii decretum incidenter interpretantur, eamque interpretationem ſcriptam, aut impreſſam edunt, excuſantur à cenſuris Bullæ Pii IV. ibidem num 80. 27
2 Magiſtri, & Doctores licitè poſſunt in ſcholis Tridentini Concilii decreta ore tenus interpretari, ibidem num.89.& ſeqq.uſque in finem. 29
2 Doctores, & magiſtri de jure communi facultatem habent leges, & canones interpretandi, ibid.n 92. 29
1 Doctor poteſt interdum ſubrogare ſcholarem, in c. Cùm ſit ars, num.4. de ætat.& qualit. 435
3 Doctor reſpondens per verbum *Videtur*, intelligitur de jure reſpondere, quod facit pro dictis Innocentii, in cap.Cùm virum, num 31 de Regular. 368
1 Doctor ignarus perindè, ac nullus, in cap Inter cæteras, n. 55. de reſcript. 151
3 Doctorum opinio non habens contradicentem, dicitur caſus legis, in c.Quoniam, n.18.de decim. 314
Reliqua in verb.*Authoritas*, *Opinio*
1 Doctor ſemel probatus reprobari poteſt, in c.Accepimus, nu.44. de ætat.& qualit. 433
1 Doctori atteſtanti de ſtylo Curiæ non eſt credendum, in cap Quia propter, n.46 & num.53.de elect. 299
1 Doctor habens ſalarium à civitate non prohibetur contra eam eſſe Advocatus, in c.Cùm Sacerdotis n.18 de poſtulan. 671
1 Doctores Catholici in principio, vel in fine librorum ſuorum quam faciant proteſtationem ad evitandam hæreſim, in cap.Damnamus, n.23.& ſeqq.de Summ.Trinit & fid.Cathol. 12
5 Doctor reſpondens per verbum *Videtur*, intelligitur affirmativè reſpondere, in c.De cætero, n.3.de homicid. 128
5 Doctores aſſerentes Eccleſiam non diſpenſare ſuper homicidio voluntario expeduntur, in cap.Henricus, num.33. de Cler. pugn.in duell. 146
1 Doctorem non eſſe ſibi aliquando contrarium eſt ferè impoſſibile, in c.Ne innitaris, num 138 de conſtit. 45
1 Doctoris unius authoritas per contrariam authoritatem alterius enervatur, ibid.num 166. 48
1 Doctor referens plures opiniones in dubio, quam cenſeatur approbare, ibid.num.271. 64
1 Doctor, qui ſimpliciter approbat unam opinionem, cenſetur contrariam refellere, ibid n.272. 63
1 Idem ſi dicat unam opinionem eſſe probabiliorem, ſeu veriorem, ibid num.273 & ſeqq. 63
1 Doctoribus antiquis magis deferendum eſt, quàm modernis, ibidem n.349.& quatuor numeris ſeqq. 78
1 Doctores antiquos relinquens, ut modernis adhæreat, non rectè ſapit, ibid.num.351. 78
1 Doctorum dictis in tantùm eſt credendum, in quantùm Canonicis ſcripturis deſerviunt, ibid.n.408. 86
Doctoris unius authoritas an faciat opinionem probabilem.
Vide in verb.*Opinio probabilis*.
1 Doctori atteſtanti de conſuetudine, vel de communi uſu loquendi non creditur, in d.c.Ne innitaris, n.410.de conſtit. 87
5 DOCTORATUS inſigna, ideſt liber, & infula, an ſint de ſubſtantia Doctoratus, in c.Qui Preſbyterum, num.13. de pœnit. remiſſ. 293
5 Doctoratus in jure Canonico in quinque annis ſi velit in alia facultate ſtudere, ad reſidentiam revocari non poteſt, in c. Super ſpecula, n.13 de magiſtris. 86
1 DOCTRINA ſufficiens requiritur de ſubſtantia in Paſtore, Sanctitas verò tanquam conditio ſine qua non, in cap.Eam te, n. 10.de ætat.& qualitat. 404
1 Doctrina de libera electione opinionis probabilis undè originem duxerit, in c.Ne innitaris, n.23.& 306.de conſtit. 32
Vide in verb.*Opinio*.
1 Doctrina de libera electione probabilium opinionum valdè utilis eſt Chriſtianæ Republicæ, ibid num.41. 33
1 Imò valdè pernicioſa, ibid.à n.209.uſque ad n.236.& n.310. 52
5 Doctrina non eſt tradenda de his, quæ meliùs eſt neſcire, quàm ſcire, in c Licèt, n 2.de crimin.falſ. 181
1 Docendi licentiam vendere an ſit prohibitum, quia ſimoniacum, In c.Cum pridem, n.86.de pactis. 655
3 Docentes, & ſtudentes tam in Theologia, quàm in jure Canonico in publica Univerſitate gaudent privilegio de percipiendis fructibus in abſentia, in c.Licèt, n.8.& 129.de præben. 134
3 Etiamſi præbendæ ſitæ ſint in Cathedrali ejuſdem civitatis, ibidem num.9. 134
3 Et quid in docentibus in Eccleſia, n.115. 140
5 DOLI capax, & voto, & Sacramento ſe obligare poteſt, in c. Tuæ litteræ, n 29.de Cler.per ſalt.promoc. 201
5 Declaratur, n 32.& 45. 201
3 Dolus in ſpiritualibus non vitiat contractum, in c. Sicut nobis, n.9. de Regular. 389
3 Dolus bonus dicitur, quo quis ad meliorem vitam inducitur, ibidem num.16. 388
3 Declaratur, num.13. 388
3 Dolus malus quid ſit, ibid.n.11. 388
3 Dolo allici quis non debet ad Religionem ingrediendam, ibidem num.13. 388
3 Dolus ſuus nemini debet eſſe lucroſus, n 15. 388
3 Dolus dans cauſam contractui ita demum nocet, ſi ſit dolus ipſius contrahentis, ſecus ſi alterius, ibid. n.17. 388
3 Dolus an debeat eſſe Abbatis, & Monaſterii, ad hoc ut bona ſeducti ad Religionem ſint hæredibus reſtituenda, ibidem num. 18. 388
3 Dolus tutoris, vel curatoris dans cauſam contractui nocet pupillo, ibid. num 20. 388
3 Dolus non præſumitur in his, quæ habent juris aſſiſtentiam, ibid. num.35. 390
1 Dolum non præſumitur quis commiſiſſe in re modica, in c. Super litteris, n.43.de Reſcript. 161
1 Dolus præſumitur in eo, qui in facto proprio, non antiquo, neque intricato, falſum narrat, etiam in litteris juſtitiæ, ibid. n.44.& 46. 161
1 Dolus in litteris gratiæ præſumitur in eo, qui expreſſit falſum, vel tacuit verum in facto proprio, ibid num.46. 162
1 Dolus in eo, qui ſuggeſſit falſum, vel tacuit verum in reſcripto, ex quibus probetur, ibid.n.50. 162
Vide in verb *Subreptio doloſa*.
5 Dolus in duo præſumitur, quando ex officio, vel ex natura actus prærequiritur diligens indagatio, in c.Ad falſariorum, nu. 12. de crimin.falſ. 184
5 Dolus præſumitur in his, quæ ſunt de genere prohibitorum, in c.Ex conſcientia, 12.de crimin.falſ. 189
3 DOLOSUS non eſt admittendus ad beneficium ceſſionis, vel ad beneficium cap.Odoardus, vel cap. Pervenit, de fidejuſſor. in cap Odoardus, n.44.de ſolut. 241
2 DOMESTICI præſumuntur non facere, niſi quod placet majori ſuo, in cap. Conſtitutis, il primo, numer. 7. de teſtibus, & atteſtat. 152
2 Hæc tamen præſumptio admittit probationem in contrarium, ib. num 9. 152
3 DOMICILII conſtitutio ſicuti eſt voluntaria, ita & illius extinctio, vel mutatio, in c.Significavit, n.3. de Paroch. 309
3 Domicilii translatione quis ſubtrahitur juriſdictioni prioris Epiſcopi, ibid.n 8. 309
3 Domicil transferre ex loco originis non eximitur à juriſdictione naturalis domini, nec quoad ſpiritualia, nec quoad temporalia, ibid.num.11. 309
3 Domicilium ad effectum recipiendi Eccleſiaſtica ſacramenta ibi quis dicitur habere ubi habitat, ibidem numer. 18. 27.& 31 & ſeq. 309
3 Relegatus in loco, in quem relegatus eſt, interim neceſſarium domicilium habet, ibid.n.35. 311
3 Domicilium an transferatur eo ipſo quòd quis aliò ſe confert ad habitandum, an verò ad hoc ſit aliquod tempus à jure præfinitum, ibid.n.40 & ſeq.uſque in finem. 311
3 Domicilium de jure civili non conſtituitur, niſi per habitationem decem annorum, ibid.n.41. 311

3 Con-

3 Contrarium, num.44 Declaratur, n 51. 311
3 Habitator ſimplex non cenſetur in loco domicilium contrahere, niſi per decennium habitaverit, ibid. n 42. 311
3 Declaratur, num.57. 312
3 Domicilium non conſtituitur ſine animo perpetuò habitandi ibid num 44 311
3 Impubes, qui diu penes tutricem, vel tutorem ſtetit, non dicitur ibi domicilium contraxiſſe, ibid n.45. 311
3 Domicilium conſtituitur animo, & facto ſimul, nec ſufficit unum ſine altero, ibid.n.46 311
3 Animus verò ex conjecturis deprehenditur, n 47. 311
3 Et quæ ſint ejuſmodi conjecturæ, ibid num 48 311
3 Domicilium conſtitui poteſt minori tempore, quàm decem annorum, ſi alia concurrant indicia ibid. n 49 311
3 Domicilium ſufficienter demonſtratur per habitationem decennalem, ibid num.50. 311
3 Scholares non contrahunt domicilium, ubi ſtudiorum cauſa morantur, niſi tranſacto decennio, & cur, ibid.n.52. 312
3 Idem in mercatore, & lectore publico, n.53. 312
3 Domicilium cenſetur quis immediatè conſtituere in loco, ad quem ſe tranſtulit cum familia, & fortunis ſuis, ſi ibi poſſeſſiones emerit, aut animum ſuum declaraverit, ibidem numer. 54. & 56. 312
3 Alioquin tempus erit arbitrarium, n.55. 312
3 Domicilium ceſſantibus aliis conjecturis non conſtituitur per ſimplicem habitationem, niſi ſit decennalis, ibidem numer. 57. 312
2 Domicilium ut contrahatur, requiritur animus perpetuò habitandi, in c. Præſentata, n.1 de Teſtib. 153
2 Domicilii translatio ex quibus probetur, ibid n.5 153
2 Domicilium Clerici facilè præſumitur in loco beneficii reſidentiam requirentis, ibid.num.7. 153
2 Ad Domicilium contrahendum an ſufficiat ſola animi declaratio ſine alia probatione, ibid.n 8. 153
Reliqua in verb *Laicus quoad Domicilium*.
2 DOMINI juriſdictionem habent ſuper familiam, ſicut magiſter ſuper diſcipulos, pater in filium, & maritus in uxorem, in c. Cùm contingat, n 10.& ſeq de foro compet. 70
3 Domini temporales, & magiſtratus quicunque impedientes libertatem matrimonii incidunt in excommunicationem, cap 9 ſeſſ. 24.de reſo. in Conc.Trid non autem privatæ perſonæ, in c.Nuper, n.27.de ſent excomm 346
1 Dominus temporalis ſi ſuperiorem non recognoſcit, æquiparatur Principi; ſi recognoſcit, Præſidi, in cap Nobis, n.22 de jurepatron. 527
1 DOMINIUM, & poſſeſſio non poſſunt eſſe in ſolidum apud plures, in cap. Ex parte, n 14 de arbitr. 722
2 Dominium in dubio intelligitur de directo, non de utili, in cap. Significaſti, n.4 de foro compet. 75
4 Dominium ſequuta traditione transfertur ex contractu etiam inutili, non tamen nullo, & contra legem, in cap. Tua nos, n. 11 de ſimon. 57
5 Dominium rei mutuatæ conſumptione amittitur, & fit alterius, c.Naviganti, n 11.de uſur. 161
1 Dominium quandoque difficiliùs, quàm poſſeſſio, regulariter contra, in c.Litteras, n 15 de conceſſ.præben. 176
1 Declaratur, ibid num.16. 176
3 Dominia ſunt de jure gentium, in c.Quæ in Eccleſiarum, n.110 de Conſtit. 104
1 Sed modi acquirendi per jus civile diſtinguuntur, ibidem numer 116. 104
2 In Dominio potior habetur, cui res primò tradita eſt, licèt alius in titulo prævenerit, in cap.Cùm olim, num 14.de ſenten.& re judic. 134
2 Sed hoc non procedit in Clericis, ibid n 14 134
3 Dominium rerum Eccleſiarum propriè loquendo non eſt apud aliquam Eccleſiam particularem, ſed apud Chriſtum, in c.Relatum, n 12 & n.17 Ne Cler vel Monach. 667
Vide in verb *Papa quoad ius quæſitum*
3 DOMUS venerabilis appellatione includitur etiam Monaſterium, in c Nos quidem, n 4.de teſtam. 279
Domus Principis, Arces, & Palatia.
Vide in verb.*Miſſa ubi celebranda*.
Et in verb.*Oratorium*.

Donum, Donans, Donatio, Donare, Donator, Donatus.

Donatio cauſa mortis.

3 Donatio cauſa mortis facta revocatur ſequuta reconvaleſcentia, in c.Cùm eſſes, n 67. de teſtam. 282
3 Donatio cauſa mortis non eſt mera ultima voluntas, & prout in eſſe deducitur, æquiparatur contractui, ibid.n 85. 282
1 Donatio facta à Clerico concubinæ non valet, ſicut nec facta meretrici à milite, in c.Cùm percuſſio, n 8 de Cler.ægrot. 113
Donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum facta Eccleſiæ valida eſt, in c In præſentia, n 6 de probat 171
3 Donationes quæ fiunt ab Imperatore, videntur fieri contemplatione ejus, in quem conferuntur, in c Poſtulaſti, n 20.de conceſſ præben 201
Donatio ingredientis Monaſterium
Vide in verb *Novitius quoad renunciationem*.
Res Eccleſiæ donata
Vide in ver *Res Eccleſiæ*
2 Donans ſimpliciter, omnia iura ſibi competentia conceſſiſſe videtur, in c.Verùm, n 19 de foro compet 61
Vide in ver *Bona Eccleſiæ*
Et in verb *Baronia*.
3 Donare eſt proprium animi nobilis, in cap Prudentes, num 1 de donat 244
3 Donatio propriè dicitur, cùm aliquis dat non aliam ob cauſam, quàm ut liberalitatem exerceat, ibid n 5 244
3 Donatio perfecta revocari non poteſt, niſi in caſibus hic expreſſis, ibidem num 7 244
3 Donans uni Eccleſiæ bona, quæ ſuperfuerint tempore ſui obitus an poſſit in prædictis bonis aliam Eccleſiam ſibi hæredem inſtituere, ibid n 8.& n ſeqq uſque in fin. 244
3 Donans bona, quæ acquiſita reperientur tempore ſui obitus, cenſetur reſervaſſe ſibi facultatem diſponendi de bonis donatis, ibidem num 9 244
3 Donatio bonorum, quæ acquiſita reperientur tempore obitus, includit duplicem conditionem, ibid n 11 244
2 Donatio perfecta per teſtamentum reſcindi non poteſt, ib n.15 244
3 Secus ſi donatio ſit conditionalis, ibid n 16 244
3 Donans bona, quæ reperientur tempore ſui obitus, an poſſit de illis diſponere in ultima voluntate, ibidem numer. 17. & numer. 26. 244
3 Donatio inter vivos dicitur perfecta, licèt effectus ſuſpendatur in tempus mortis, ibid n 21. 245
3 Idem in donatione cauſa mortis, ibid n 22 245
3 Donator, qui reſervavit ſibi facultatem diſponendi in vita de bonis donatis, poteſt illa teſtamento relinquere, ibidem numer. 21. 245
3 Mitiùs agitur cum eo, qui ex mera liberalitate convenitur, quàm qui ex debito, ibid num 25. 245
3 Donatio cauſa mortis confirmatur morte civili, ſicut naturali, in c.Quia diverſitatem, n 21.de conceſſ præben 151
3 Donans prædium Monaſterio ſub conditione, ut recedentibus fratribus prædium redeat ad donantem, illud non recuperat, ſi fratres recedant de mandato Papæ, in cap Relatum, n. 18 Ne Cler vel Monach 667
1 Donatio facta Magiſtro ex cauſa diſciplinæ, non eſt mera donatio, nec indiget inſinuatione, in cap Cùm Sacerdotis, num. 19.de poſtulan. 203
3 Donatum ſocio occaſione ſocietatis cedit lucro donatarii, in cap. Poſtulaſti, n 17 de conceſſ præben. 201
3 Donator non tenetur de evictione in c.Cùm ſecundùm, num 21. de præben. 62
3 Donatum Monaſterio ob cauſam erroneam validitatis profeſſionis poteſt repeti, in c Significatum, n 15 de Regular 149
1 Donata res acquiritur donatario, ſed non irrevocabiliter, quia poteſt illam reſpuere, in cap Quanto, num 21. de translat Epiſcop. 119
3 Donatio facta à Principe ex cauſa remunerationis revocari non poteſt, etiam propter ingratitudinem ſupervenientem, in cap Conſultationibus, n 61 & 65.de Cler ægrot 113
3 DONATI, ſeu oblati quid differant à Converſis, in c Cùm dilectus, n 13.de ſucceſſ.ab inteſt. 318
Vide in verb *Oblati*
3 DONORUM qualitas an ſit attendenda ad dignoſcendum, cujus intuitu fuerint collata, in c Poſtulaſti, num 21. & ſeqq de conceſſ præben. 201
3 Donorum magnitudo ſpectanda eſt non tam ex perſona illius, cui conferuntur, quàm ex perſona ejus, qui confert, ibidem num. 24. 202
3 Donum fidei eſt ſupereminens fidei certitudo ad inſtruendum alios, in c.Majores, n 34.de baptiſm. 537
5 DORMITIO poſt cibum, vel potum, an debeat præcedere celebrationem Miſſæ, in cap. Si conſtiterit, num 10 & 11 de accuſat. 9
3 DOTIS augmentum non ſufficit ad acquiſitionem juriſpatronatus, ſed requiritur totalis dotatio, in cap Cùm propter, n. 67 de jurepatr 512
1 Dos modica non efficit quem patronum, in cap Quoniam, n 2. de jurepatr. 51.
3 Dotans Eccleſiam priùs fundatam, & conſtructam de conſenſu diœceſani juſpatronatus acquirit, ibid n 40 513
3 Et fingitur ab initio eam dotaſſe, ibid n 48 513
3 Dotis conſtitutio de diœceſani conſenſu retrotrahitur ad tempus fundationis, & conſtructionis Eccleſiæ, ibidem numer. 48 513
1 Dos ſine matrimonio eſſe non poteſt, in cap Quanto, num 19. de translat Epiſcop 118
1 Dotis promiſſio intelligitur ſub conditione, ſi nuptiæ ſequutæ fuerint, ibid num 20 118
3 Dos ante Tridentinum Concilium Monaſterio ſoluta, poſt Concilium reſtitui debet, ſi puella ante profeſſionem deceſſerit, deductis tamen impenſis alimentorum, in cap. Statuimus, n 3. de Regular 411
3 Dos novitiæ decedentis ante profeſſionem debetur hæredibus reſtitui unà cum fructibus, deducto tamen illius victu, & veſtitu, ibid num 18 411
3 Non obſtante pacto, ut ſi puella poſt annum decederet facta, vel non facta profeſſione, dos Monaſterio acquiratur, ibid in verſ Quinimò 411
3 Dos Eccleſiæ non poteſt conſtitui ad tempus, in c.Cùm contingat n 2. de decim. 320
1 Dos dicitur cauſa pia, ſivè detur pauperi, ſivè diviti, in c Significantibus, n 27 de offic deleg 141
1 Dotis taxatio in ducatis ducentis indifferenter facta ab Epiſcopo in Monaſteriis Monialium Majoricæ non probatur à Sacra Congregatione Concilii, in cap Non ampliùs, num. 21 de Inſtitut 174
3 Dos Monialis numeraria an licitè recipi poſſit à Monaſterio, ibidem num 22 174
3 Dos Monialis ſupranumerariæ quanta eſſe debeat, ibidem num 42 174
4 Dotis acceſſio, & quando ex ſtylo Curiæ ſit juſta cauſa diſpenſandi in gradibus prohibitis, in c Ex litteris, num 2. de cognat ſpiritual 67
5 DUBITANS an ſit irregularis, debet tutiorem partem eligere, & abſtinere à miniſterio altaris, in cap Ad audientiam, num. 1 de homicid 171
1 DUBITATIO undè oriatur, in c Ne innitaris, num 147. & num ſeqq & num 181 de conſtit. 45
1 Dubitatio quid ſit, ibid n 150 & n 152 & 154 46
1 Dubitans applicat animum ſuum ad plura, & neſcit quid eligat, ibid num 157 47

1 Dubi-

1 Dubitatio fit ex principiis tam intrinſecis rationum, quàm extrinſecis authoritatum, ſi utrinque ſint æquales, ib. n 162. & n. ſeqq. uſque ad num 171. 47
5 Dubia res dicitur, ubi ſunt opiniones ex utraque parte probabiles, in c. Si conſtiterit, num. 50. de accuſat. 12
5 Dubia contra ſeipſum in deteriorem partem ſunt interpretanda, ſecus contra proximum, in cap. Ad audientiam, num. 6. de homicid. 131
5 DUBIUS tenetur tutiorem partem eligere in omni materia, in qua ſubeſt periculum ſalutis æternæ, ibid. n.5. 131
Vide in ver. *Opinio dubia*.
Et in ver. *Opinio tutior*.
1 Dubius ſimile quiddam ligatis patitur, in cap. Ne innitaris, n. 152. de conſtit. 46
1 Dubia emergentia in audientia Papæ referenda ſunt ad ipſum Apoſtolicum, in cap Quoniam, n.11 de conſlit. 131
5 Dubia in foro judiciali ſunt interpretanda in meliorem partem, ſed in foro animæ in duriorem, in cap. Naviganti, numer. 33. de uſur. 162
1 Dubium quid ſit, in cap. Ne innitaris, num. 151. & 158. de conſtitut. 46
1 Dubium eſt motus indifferens in utramque partem contradictionis, ibid. n.158. 47
1 Quieſcere oportet in paritate contrariorum motuum, quod pluribus exemplis oſtenditur, ibid n 154. 46
1 Dubium juris dicitur, cum rationes pro, & contra congruunt, vel ubi ſunt diſcordes Doctorum opiniones, nec conſtat de communi, ibid num 169. & num. 183. 48
1 Referuntur aliquot Theologorum aſſertiones de conſcientia dubia, videlicet, &c. num. 174. 48
1 Dubitans, an ſit excommunicatus, ſive dubium ſit juris, ſive facti, non debet ſe habere pro excommunicato, nec tenetur petere abſolutionem, ibid. num. 172. 48
1 Item dubitans, an lex imponens pœnam excommunicationis ſit uſu recepta, poteſt exiſtimare non eſſe receptam, ibidem num. 175. 48
1 Item dubitans, an caſus ſit reſervatus, poteſt ab illo abſolvere, ibidem num. 176. 48
1 Item dubitans, an commiſerit peccatum mortale, non tenetur illud confiteri, ibid. n. 177 48
1 Item dubitans de legitima poteſtate Prælati, non tenetur illi obedire, ibid. n. 178. 48
1 Item dubitans, an beneficium ſit tenue, non tenetur officium recitare, ibid. num. 179. 48
1 Item dubitans in die Jovis, an media nox ſit tranſacta, poteſt comedere carnes, ſecus ſi dubitet in die Sabbathi, ibidem numer. 180. 49
Aſſertiones ſupraſcriptæ confutantur, ibid. num. 181. & nu. ſeqq. uſque ad nu 212. 49
1 Dubia cum conſcientia operari non licet, niſi prius dubium deponatur, ibid. n. 182. 49
1 Dubia cùm eſt abſolutio, Epiſcopus jubetur excommunicatum vitare, ibid. num. 185 49
1 Dubitans de validitate ſponſalium cum puella ſeptennio proxima ſeparatur ab illius conſobrina, quam poſtea duxit in uxorem, in d. c. Ne innitaris, num. 186. de conſtitut. 49
1 Presbyteri ordinari ab Epiſcopis incognitis, de quibus dubium eſt, an ſint Epiſcopi, ſunt iterùm ordinandi, ib. n. 187. 49
1 Parvuli a parentibus ſubtracti, de quibus dubitatur, an ſint baptizati, ſunt iterùm baptizandi, ibid. num. 188. 49
1 Eccleſia de qua incertum eſt, an fuerit conſecrata, iterum conſecrari debet, ibid. num. 189. 49
1 Matrimonium de quo dubitatur, an valeat, non eſt iterùm contrahendum, ſed præſumitur pro illius validitate, ibidem num. 190. 49
1 Epiſcopus quamvis ſit in poſſeſſione communicandi cum fidelibus, tamen dicitur deponendus, eo quòd in dubio non geſſit ſe pro excommunicato, ibid. n. 190. 49
1 Mulier dubitans de morte prioris conjugis, non poteſt pergere in poſſeſſione debitum exigendi a ſecundo marito, ibidem num. 193. 49
1 Judex in dubio non debet judicare quemquam irregularem, ſed quilibet in dubio tenetur ſe irregularem judicare, in d. cap. Ne innitaris, num. 197. de conſtit. 50
1 Interpretatio in dubio contra tertium facienda eſt in meliorem partem, contra ſeipſum in deteriorem, & cur, ib. num. 199 50
1 In obligationibus, quæ concernunt Deum, tutius eſt præſumere quem ligatum, quam ſolutum, ibid. num. 200. 50
1 Dubium juris habens, an ſit excommunicatus, tenetur ſecuriorem partem eligere, ibid. num. 224. 54
1 In Dubiis omnibus tres maximæ ſunt ſervandæ ex ſententia Scoti, ibid. num. 216. 53
1 Dubium perſonæ quo ſenſu accipiatur a juriſperitis, ibidem num. 217. 53
1 Dubiis in rebus non eſt de facili præſtandus aſſenſus, ibidem num. 270. 62
Vide in verb. *Opinio tutior*.
Et in verb. *Pars tutior*.
Et in verb. *Doctor*.
5 DUELLUM purgationis vulgaris, quibus rationibus reprobetur, in c. Henricus, n.3. de Cler. pugn. in duello. 143
5 Duellum purgationis vulgaris, quo jure ſit prohibitum, ibidem num. 7. 143
2 DUO ubi copulativè requiruntur, non ſufficit alterum adimpleri, in c. Cùm non ab homine, num. 99. de jud. 16
1 Duos ſimul in eodem beneficio jus habere impoſſibile eſt, in cap. Ex parte, num. 11 & num. ſeqq de arbitr. 710
3 DUPLICITAS a Deo, & a jure reprobatur, in cap. Ut Clerici, num. 2. de Regular. 341

E

Ebrietas, Ebrioſus, Ebrius.

3 Clericus crapuloſus, vel ebrioſus monitus non deſiſtens, ab officio, vel beneficio ſuſpenditur, in c. A crapula de vita, & honeſtate Cler. num. 1. 6
3 Ebrius quid differat ab ebrioſo, ibid. num. 1. 6
3 EBRIETAS inducit exilium mentis, & libidinis incentivum, ib. num. 3. 6
3 Ebrietatis quæ, & quanta ſint mala, ibid num 4. 6
3 Vinolentum Sacerdotem & Apoſtolus prohibet, & vetus Lex damnat, ibid. num. 5. 6
3 Clericis an liceat bibere ultra tertiam vicem, ibid. n 6. 6
3 Moniales debent vinum fugere ſicut venenum, ibid. n. 7. 6
3 Ebrietas quid, ibid. num. 9. 6
3 Cerviſiæ immoderatus potius, an ſit crapula, vel ebrietas, ibid. num. 10. 6
3 Obligantium ſe ad potus æquales, abuſus reprobatur, ibidem num 13. 6
3 Sponſio quòd alter alterum in bibendo ſuperabit, non eſt rata, ibid. num 15. 6
3 Clerici bibentes vinum ſine aqua, qualiter peccent, ib. n 16. 6
3 Cibus nullus, vel potus eſt illicitus, niſi per accidens, ib. n. 17. 6
3 Vinum bibere, an propter ſcandalum ſit peccatum, ibidem num. 18. 6
3 Ebrietas an ſit peccatum mortale, ibid. num. 24. 7
3 Ebrietas tripliciter poteſt contingere, ibid. num. 29. 7
3 Rationis uſu ſeipſum privare, an ſit culpa lethalis, ib. n. 31. 7
3 Ebrietatem eſſe peccatum mortale, ſi ſit aſſidua, quomodo intelligendum ſit, ibid. num 32. 7
3 Ebrietas voluntaria ad valetudinem recuperandam, an ſit peccatum, ibid. num 33. 8
3 Ægrotus frequenti ebrietate à periculoſo morbo de conſilio Medici liberatus, ibid num. 34. 8
3 Cibus, & potus moderatus ſano, poteſt eſſe ſuperfluus infirmo, & è converſo, ibid. num 35. 8
3 Inebrians ſe ad vomitum provocandum, an peccet, ib. n. 36 8
3 Inebriare ſe num liceat ſine peccato ad vitandam tyranni ſævitiam, ibid. num. 37. 8
5 Ebrietas ſola non eſt ſufficiens cauſa privationes Benificii, in c. Si conſtiterit, num 5. de accuſat. 9
5 Ebrietas cognita licèt non aſſidua ſemper ſecundùm ſe eſt mortale peccatum, ibidem num 7. 9
3 Ebrietas quot modis accipiatur, & quando ſit peccatum, in c. Audivimus n. 32. 39. & 63. de Reliq. & vener. Sanctor. 605
3 Ebrietatis peculiare vitium eſt, ſecretum nullum cuſtodire, ibid. n. 34 & ſeqq. & n. 45. 605
3 Ebrietas quæ mala producat, ibid. n 35. 55. & 64. 605
3 Ebrietas voluntaria non eſt intrinſece mala, ibid. n. 37. Contrarium, n. 63. 605
3 Ebrietas formalis, vel materialis, quando dicatur, ib. n. 38. & 65. 605
3 Ebrietas incepit a Noe, qui primus plantavit vineam, ib. n. 39. 605
3 Ebrietas licita eſt ad evitandam ſævitiam tyranni, ibid. num. 41 Contrarium, num. 67. 605
3 Ebrietatis tortura gravior eſt, quam tortura conſueta, ibidem num. 56. 606
3 Ebrietas eſt mater omnium flagitiorum, ibid num. 64. 607
3 Ebrietas cur ſit licita ad valetudinem corporalem, non autem ad ſalutem Reipublicæ, vel ad evitandam ſævitiam tyranni, ib. num. 65. & 67. 607
5 Ebrietas an ſit peccatum, in c. Si conſtiterit, n. 22. de accuſ. 10
5 Ebrietas dupliciter accipitur, ibid. 10
5 Ebrietas continetur ſub gula, ſicut ſpecies ſub genere, ibidem num 23. 10
5 Ebrietas contracta ignoranter, & ſine culpa, nullam pœnam meretur, ibid. num. 27. 11
5 In Ebrietate oportet veniam habere, ibid. num. 44. 12
5 Delinquentes per ebrietatem non dicuntur ſtudioſè delinquere, ſed impetuoſè, & ideo mitiùs puniuntur arbitrio Judicis, num. 45. 12
5 Ebrietas voluntaria quæ dicatur, ibid num. 46. 12
5 Ebrietas voluntaria eſt culpa mortalis, ibid. n. 48. 12
5 EBRIUS vino ſepultus ignorat quid loquatur, in c. Si conſtiterit, num. 8. de accuſat. 9
5 Ebrii quæ ſit pœna, ibid. n. 24. 10
5 Ebrius in foro temporali, ſi ſteterit in meris finibus ebrietatis, nulla pœna tenetur, ibid. n. 25. 11
5 Ebrius ſi ſua culpa in ebrietatem incidit, & ebrius exiſtens hominem interfecit, vel mutilavit, an & quando ſit irregularis, ibidem, n. 26. & ſeqq. uſque in finem. 11
5 Ebrius meretur duplices maledictiones, ibid. n. 31. 11
5 Ebrius, & furioſus æquiparantur, ibid. n 34. 11
5 Ebrii ſunt in duplici differentia, ibid. n 41. & 46. 12
5 Ebrii pluries injuriantur, quam ſobrii, ibid. n. 47. 12
5 Ebrius ſua culpa, qui in ebrietate homicidium commiſit, indiſtinctè abſtinere debet a miniſterio altaris, ibid. n. 49. 12
3 Ebrii teſtimonium non valet, in c. Audivimus, n. 57. de Reliq & vener Sanctor. 606
3 Ebrii quandoque effutiunt falſa, ibid. n 61. 667
3 Ebrioſi Regnum Dei non poſſidebunt, ib. n. 63. 605

Eccleſia, communia.

1 Eccleſia minor in præjudicium Papæ de libertate compromittere non poteſt, in c. Cùm tempore, n. 1. & 6. de arbitr. 694
1 Declaratur, ibid. n 11. & 18. & ſeqq & n. 38. 695
4 Eccleſia S. Hippolyti de Faventia eſt Sedes ordinaria Generalis Camaldulenſis, in c. Nullus, n. 41. de Paroch. 306
2 Eccleſia Græca ab Eccleſia Latina diſcrepare non poteſt in eſſentialibus Sacramentorum, in c Cùm veniſſet, num. 25 de ſacr. Unct. 446

2 Eccleſia & pupillus tenentur in eo, in quo facti ſunt locupletiores, in c. Epiſtolæ, n 13. de probat. 125
1 Eccleſia reſtituitur adverſus contractum alias legitimè celebratum, in c. Requiſivit, n.1. de integr. reſtitut. 686
1 Eccleſia ſi ſit læſa ultra dimidium juſti pretii, non juvatur beneficio reſtitutionis, ſed experiri debet remedio juris ordinario, Ibidem num. 18 687
9 Eccleſia nulla præter Cathedralem fundat intentionem ſuper ſubjectione alterius Eccleſiæ etiam fundatæ infra limites Parochiæ alterius, etiam invito Rectore, in c. Ad audientiam, il primo, n. 10. de Eccleſ. ædific. 623
1 Eccleſia tam Cathedralis, quàm inferior poteſt dici Eccleſia ipſius Epiſcopi, in cap. Ut juxta, numer. 21 de Offic. Ordinar. 571
5 Eccleſia eſt in Epiſcopo, in cap. de cætero, num 13. de Cler. non reſid. 38
1 Eccleſiæ omnes diœceſis in poteſtate Epiſcopi ſunt conſtitutæ, in c. Nullus, n.6 de elect. 218
7 Eccleſiam ſæcularem non poteſt Epiſcopus in Regularem erigere, nec monaſterium de novo conſtruere ſine conſenſu Capituli, in c. Paſtoralis, n 10. de his, quæ fiunt a Prælat. 213
3 Eccleſia ſæcularis ab Epiſcopo erigi poteſt in monaſterium de conſenſu quorum intereſt, & ſine præjudicio Rectoris, in c. Non amplius, n 68 de Inſtitut. 178
3 Eccleſias & altaria dedicare ſolus Epiſcopus poteſt, non autem Vicarius, ibid. num.78. 179
1 Eccleſia S. Laurentii in Damaſo eſt titulus Cardinalis, & perpetuò aſſignata Vice-Cancellario pro tempore exiſtenti, in c. His quæ n 30. de major. & obed. 619
3 Eccleſias plures obtinens videtur ſpiritualis adulter, in c. Ad hæc, num 3. de præb. 85
3 Eccleſias plures habens, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur, in c. Referente, n 1. de præb. 78
5 Eccleſia quid ſit, in cap. Reſponſo, numer. 8 de ſentent. excommun. 357
5 Eccleſiæ ultioni non ſubduntur, quæ in finibus nudæ voluntatis conſiſtunt, in c. Tuas nos n 45. de Simon. 60
3 Eccleſia vix orat pro occiſo in ebrietate in c. Audivimus, n. 30. de reliq. & vener. Sanctor. 605
4 Eccleſia nunquam humanis legibus conſtringitur, in c. Eccleſia S. Mariæ, n. 16. de Conſtit. 121
1 Eccleſia eſt extra territorium judicis laici, ibid n. 38 123
1 Eccleſiarum bona nunquam vacant, ſed ſunt de dominio, & patrimonio Chriſti, in cap. Dudum, il ſecundo, numer 10 de elect. 269
1 Et dicuntur ab Eccleſia poſſideri, ibid. n. 11. 269
1 Res Eccleſiaſticæ dona Dei ſunt, in c. Cùm pridem, numer 46. de pact. 650
3 Res Eccleſiaſticæ ſunt Papæ ut principalis diſpenſatoris, non autem ut domini, & poſſeſſoris, ibid n 85 652
6 Surripientes fructus, & bona Eccleſiarum, non incidunt in excommunicationem, niſi id faciant authoritate uſurpata, & ſub ratione bonorum Eccleſiæ, in cap. Nuper, num 26. de ſent. excomm 136
4 Eccleſiæ conductitiis Sacerdotibus non committendæ, in cap Ex parte, n. 34 de offic. Vicar. 520
3 Eccleſiæ ſine ſubſtantia rerum deſerviri non poteſt, in c. Quoniam, n 47. de jurepatr 513
3 Eccleſiæ etiam per laicos fundatæ cum dotibus ſuis olim ad ordinationem pertinebant Epiſcoporum, ibid num 5 511
3 Eccleſia, vel Baſilica appellari non poteſt, niſi in conſtructione ſit eo uſque proceſſum, ut poſſint ibi divina officia celebrari, ibid. num. 30. 513
1 Eccleſiæ ſi habeant populum, habent jus funerandi, dummodò cœmeterium fuerit eis ab Epiſcopo deputatum, in c. Fraternitatem, n.4 & 6 de ſepult. 291
3 Eccleſiæ de jure communi regulariter non habent cœmeterium, ibid n 3. 291
1 Eccleſia vacat eo ipſo, quo Papa invitum transfert, nec ad eam datur regreſſus, in cap. Quanto, numer 33. de translat. Epiſc. 119
1 Eccleſia ſecunda dicitur viduata per obitum Epiſcopi ad eam translati, ibid num 111. 124
Vide in ver. *Viduata*.
1 Eccleſia per quorum obitum viduata remaneat, in c. Quia propter, n 7. & ſeqq. uſque ad n. 10 de elect. 287
3 Eccleſia recipiens rem oblatam cum onere celebrationis Miſſarum facto ipſo naturaliter obligatur ad oneris implementum, in c. Significatum, n 10 de præb. 81
1 Eccleſia eſt cultrix juſtitiæ, nec in ſe injuſtum patitur, nec in alium tolerat, in cap. Quæ in Eccleſiarum, numer. 41 de Conſtitut. 100
3 Eccleſia comparatur pupillo, & jure minoris fungitur, in c. Novit, n 25. Ne Sede vacant 205
3 Et ſine decreto Epiſcopi nil alienare poteſt, ibid n 26 205
3 Eccleſia non præſumitur quem privilegiaſſe contra ſe in c. Inter alia, n 67. de immun. Eccleſ 641
3 Eccleſia non eſt de territorio Principis ſæcularis, ibidem numer. 97. 644
3 Nec habet territorium, niſi in his, quæ pertinent ad forum Eccleſiaſticum, ibid n 98 644
5 Eccleſia non profert ſententiam ſanguinis, in cap. Si quis, n 1 de homic. 119
5 Eccleſia ad ſui regimen indiget viris litteratis, & non poteſt, vel aliis ſervatis, in cap. ſuper ſpecula, numer 12 de Magiſtr. 35
2 Eccleſia per ſententiam, a qua non fuit appellatum, poteſt ſubjici inferiori Prælato, in cap. Cùm inter vos, numer 2 de ſent. & re judic 187
3 Eccleſia dicitur pleno jure ſubjecta inferiori, cùm Epiſcopus nullum jus Epiſcopale ibi exercet, ſed tota juriſdictio ad inferiorem pertinet, ibid. n 4. 187
3 Eccleſia per captivitatem Prælati non vacat verè, ſed fictè, ſeu interpretativè, in cap. Per tuas, il primo, numer 14 de Simon 51
5 Eccleſia utens duplici privilegio, licèt ex uno ſuccumbat, ex alio poteſt obtinere, in c. Cùm olim, il ſecundo, num. 1 de Privileg. 251
3 Eccleſia pleno jure ſubjecta dicitur, in qua quis habet ordinariam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, in c. Tuæ, n 7. de Cler. non reſid. 48
5 Judices ſæculares poſſunt compelli per Eccleſiam ad juſtitiam faciendam, in c. Vergentis, n 6. de Hæret.
3 Eccleſia ſæcularis poteſt ab Epiſcopo fieri regularis, ſed non è converſo, niſi deficientibus Regularibus, in c. Relatum, n 7 Ne Cler. vel Monach. 674
1 Eccleſia de qua incertum eſt, an fuerit conſecrata, iterùm conſecrari debet, in cap. Ne innitaris, numer 119. de Conſtitution. 62
3 Eccleſia quo ſenſu dicatur polluta ab indignis, in c. Veſtra, de cohabit. Cler. & mulier. n.7. 11
3 Eccleſia non poteſt præcipere, ut officium recitetur, vel Miſſa audiatur cum attentione interna, in c. Dolentes, n. 23. & nu ſeqq uſque ad n. 33 de celebr. Miſſar. 581
3 Contrarium, num. 58. 585
3 Declaratur, num. 64 586
3 Eccleſia Baptiſmalis licèt non ſit curata, tamen requirit perſonalem reſidentiam, & eſt incompatibilis cum Canonicatu, vel Parochiali, in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, numer 21 de Præben. 128
1 Cancellaria inter ſigna Eccleſiæ curatæ præcipuè attenditur, an in ea ſit fons baptiſmalis, ibid. num 22 128
6 Eccleſiarum civitatis appellatione in litteris Beneficialibus non includitur Cathedralis, in cap. Ad audientiam, il 2 nu. 61 de Reſcript 181
1 Eccleſia poteſt declarare Clericorum exemptionem a ſæculari poteſtate, licèt de jure Divino in aliquibus caſibus non ſuffragari, in c. Magnus, n. 53. de obligat. ad ratioc. 455
5 Eccleſiæ, & monaſteria in patria reducta quæ dicantur, in cap. Præterea, n. 74 de Prælat. vices ſuas. 72
5 In Eccleſia Collegiata ſi omnes de Collegio ſint mortui, eliget Epiſcopus non nomine ſuo, ſed nomine Eccleſiæ, ibidem num. 8. 69
5 Electio, & collatio præbendarum in Collegiata Eccleſia ex fundatione, privilegio, vel conſuetudine poteſt pertinere ad Epiſcopum, vel alios Clericos, ibid num. 9. 69
5 Eccleſia de Saponaria Marſicen. diœceſis an ſit Collegiata, ibid. n. 10. & n 11 uſque ad num 13 69
5 Et an electio Archipresbyteri in dicta Eccleſia pertineat ad Collegium, ibid. num 11. & n 18 69
5 An vel juriſdictio civilis, criminalis, & mixta in Clericos ejuſdem Eccleſiæ ſpectet ad Archipresbyterum, & qualiter, ibid num 12. & 20. 69
5 Eccleſia ex enunciativis inſtrumentorum in antiquis probatur eſſe Collegiata ſaltem præſumptivè, quandiù non probatur oppoſitum, ibid. n 14. 69
5 Eccleſia probatur eſſe Collegiata ex fama, & communi reputatione in antiquis, ibid. n 17 70
5 In Eccleſia Collegiata electio de jure communi pertinet ad Collegium, ibid. num 18. 70
3 Eccleſiæ Conventualis appellatione comprehenditur omnis Collegiata, in c. Nobis, n. 15. de Jurepatr 527
1 Eccleſiarum curatarum appellatione ex ſtylo Concilii Tridentini non veniunt Eccleſiæ Regulares commendatæ, in c. Cùm ad noſtram, n. 27. de elect. 215
3 Cancellaria inter ſigna Eccleſiæ curatæ præcipuè attenditur, an in ea ſit fons baptiſmalis, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, n 22 de præbend. 128
Vide in ver. *Parochialis*, *Conversus*.
1 Eccleſiæ Collegiatæ non debet provideri de prælato per collationem, ſeu proviſionem, ſed per electionem Collegii, in c. Nullus, n 1. de elect. 217
1 Collegiatæ nemo inferior a Papa poteſt Prælatum præficere, ſed fieri debet electio per illos de Collegio, ibidem numero 13 218
3 Eccleſia Collegiata quæ dicatur, remiſſivè, in c. Nobis, num 16 de Jurepatr. 527
3 Eccleſia ex quibus probetur collegiata, in c. Poſtulaſti, n 2 & n 11. uſque ad n 15 de Jurepatr. 515
3 Eccleſia non poteſt fieri Collegiata ſine conſenſu Patroni, & aliorum, qui ex mutatione ſtatus læderentur, ibid num 3. 514
3 Eccleſia cùm dubitatur, an ſit Collegiata, Clerici vel Patronus manutenentur in ea poſſeſſione, in qua reperiuntur, ibidem num 4. 516
Vide in ver. *Collegiata*

Eccleſia quoad ædificationem, & deſtructionem.

5 Eccleſia ædificata poſt nunciationem novi operis, deſtruenda eſt expenſis conſtruentis, in c. Cùm ex injuncto, num 1 de Novi oper. nunciat 229
5 Deſtructa Eccleſia, vel loco propter aliquorum delicta, nullus debet vocari Clericus illius Eccleſiæ, vel mun. epi. ... loc., ibid num. 10. 229
5 Secus ſi deſtruatur ab hoſtibus, quia omnia privilegia retinet, ibid. num 11 229
5 Item ſi deſtruatur terræmotu, ibid num 12 229
5 Et idem ſi in alium locum transferatur, vel uniatur, ibidem num 14. 229
5 Quod locum habet etiam in civitatibus, & aliis locis profanis, ibid num 17. 230
5 Reædificatum auctoritate ſuperioris recuperat omnia privilegia, ibid n 11 229
3 Eccleſia ædificari non debet, niſi prius aſſignentur, quæ neceſſaria ſunt pro luminaribus, pro cuſtodia, & pro ſtipendiis miniſtrorum, in c. Quoniam, n 14 de Jurepatr 513
3 Eccleſia de facto conſtructa ſine dotis aſſignatione conſecrari non debet, niſi prius ei de dote proviſum fuerit, ibid. n. 15 513

3 Eccleſiam reædificans funditùs dirutam ſine Diœceſani conſenſu, non efficitur patronus, ibid.n.53. 514
3 Eccleſiam conſtructam reædificare favorabilius eſt, quàm de novo conſtruere, ibid. num.54. 514
3 Eccleſiam per totalem deſtructionem remanet execrata, ibidem num.55. 514

Eccleſia quoad immunitatem, & libertatem.

3 Eccleſia eſt immunis tam quoad perſonas, quàm quoad bona, in c.Eccleſia S.Mariæ, n.40 de conſtit. 123
1 Eccleſia non poteſt ſe ſubmittere ſuperioritati, ac legibus Imperatoris, in cap Quæ in Eccleſiarum, numer. 28. de conſtitution. 99
3 Eccleſia non conſecrata, in qua divina celebrantur, gaudet immunitate, in c.Eccleſiæ, n.1.de Immunit.Eccleſ. 646
3 Eccleſiæ appellatione venit etiam non conſecrata, ibidem numer.2. 646
3 Eccleſia non conſecrata gaudet immunitate, etiamſi divina officia ibi nondum fuerint celebrata, ibidem numer. 5.8. & 10 646
3 Eccleſia non conſecrata eodem privilegio gaudet, quo conſecrata, ibid.num 6. 646
3 Et cùm fundata eſt, ſpectat ad ordinationem Epiſcopi, & eſt locus devotus, & religioſus, ibid.n.7. 646
3 Statuta Præfecti Urbis ſalvant confugientes ad ipſam, ibidem num.9. 646
3 Eccleſia interdicta gaudet privilegio immunitatis, ibidem num. 11. 647
3 Idem in Eccleſia polluta, ibid. 647
3 Eccleſia deſtructa gaudet immunitate, dummodò ſubſit ſpes reædificationis, & auctoritate Epiſcopi deſtructa non fuerit, ibidem nu.14 647
3 Eccleſia gaudet immunitate per circuitum quadraginta, vel triginta paſſuum, etiamſi cœmeterium minori ſpatio perſtringatur, ibid.num.18 647
3 Niſi infra dictos paſſus alia domus laicorum interponatur, ibid. num.19.& num.30. 647
3 Quid ſervetur de conſuetudine, ibid.n.19. 647
Vide in verb. *Immunitas*, *Libertas*, *Conſuetudo*, *Statutum*, *Laicorum*, *& Lex civilis*, *Lex ſecularis*.
3 Eccleſia matrix, ex cujus obventionibus erigitur nova Parochia, efficitur patrona ſimul cum alio dotante, in c.Ad audientiam, il primo, num.38.de Eccleſ.ædific. 626
3 Non acquirit juſpatronatus in Eccleſia fundata intra ſuos limites, niſi de ſuo aliquid contulerit, quamvis oblationes futuræ dicantur eſſe loco dotis, ibid n.39. 626
3 Eccleſia nova poteſt in Parochia ædificari propter nimiam diſtantiam Parochialis, eique certa portio aſſignari ex redditibus Eccleſiæ antiquæ, in cap. Ad audientiam, il 1 num.1. de Eccleſ. ædif. 622
Vide in verb.*Parochialis*.
3 Eccleſia Parochialis quandoque erigi poteſt ſine dote, in cap. Ad audientiam, il primo, n 7 de Eccleſ.ædif. 623
3 Eccleſia eo ipſo quòd habet limitatam Parochiam, de jure communi debentur illi redditus ſpirituales provenientes ex prædiis intra Parochiam incluſis, in cap. Cùm contingat, num. 40. de decim. 319
Vide in verb *Parochialis quoad erectionem*.
Et in verb.*Parochialis quoad decimas*.
3 In Eccleſia Regulari an Clerici ſæculares habere poſſint præbendas, & beneficia, aut ſtipendia, in cap.Ad audientiam, num. 17.de Cler.non reſid. 61
3 Eccleſiæ Regulares an comprehendantur in cap unic. de Cler.non reſid lib.6.& in c.12.§.Diſtributiones, ſeſſ.22.Concilii Tridentini, ibid.n.19. 61
3 Veniunt appellatione Eccleſiarum, ibid. n.20. 61

Eccleſia quoad conſecrationem, & reconciliationem.

3 Eccleſia polluta, per Sacerdotem ſimplicem reconciliari non poteſt, etiamſi aqua fuerit per Epiſcopum benedicta, in c Aqua, num.1.de conſecr.Eccleſ.vel altar. 568
1 Eccleſia per ſimplicem Sacerdotem non poteſt reconciliari, & contraria conſuetudo eſt corruptela, in cap. Quanto, num. 35. de conſuetud. 200
3 Conſecrans Eccleſiam indotatam tenetur eam competenter dotare, in c.Quoniam, 36.de jurepatr. 513
3 Et in defectum Epiſcopi conſecrantis tenetur fundator, ibidem num 37. 513
3 Eccleſia per totalem deſtructionem remanet execrata, ibidem numer.55. 514
5 Celebrans in Eccleſia polluta non eſt ipſo jure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus; ſecus in Eccleſia interdicta, in cap. Tuarum, num 4.de privileg. 245

Eccleſia Romana, & univerſalis.

5 Eccleſiæ Romanæ obſervantia prævalet authoritati cujuſcumque Doctoris, in capitul.Henricus, num. 39. de Cler.pugn. in duell. 146
1 Ejus doctrina eſt regula fidei, in cap.Ne innitaris, nu.7. de conſtitut. 31
1 Eccleſia Militans exemplata eſt divinitus à Triumphante, in c. Significaſti, n.38.de elect. 226
1 Eccleſia Catholica non ab Apoſtolis, ſed à Chriſto primatum obtinuit, ibid n.41 & ſeqq. 226
5 Eccleſia aſſimilatur Congregationi Politicæ, Conventus vel Parochiæ Congregationi œconomicæ, in c.Accedentibus, n.14.de exceſſ.Prælat. 215
5 Eccleſia eſt unum corpus myſticum in multa membra diffuſum inſtar corporis humani, in c. Præterea, nu. 26 Ne Prælat. vices ſuas. 70
5 Eccleſiæ omnes prodierunt ex utero Eccleſiæ Romanæ, ibidem num.28. 71
5 Et Romanæ ſubſunt Eccleſiæ, ibid num.33. 71
4 Et quidquid habent in peculio, habent ſeparatum quodammodo à rationibus Dominicis Domini permiſſu, ibid.n 34. 71
5 Eccleſia Romana cùm aliquid percipit ab Eccleſiis inferioribus, nil novi acquirit, ſed retinet quod ſuum eſt, ibid.n.35 71
1 Eccleſiæ omnes reguntur per authoritatem Eccleſiæ Romanæ, in c.Pernicioſam, n.36.de offic.Ordinar. 552
1 Eccleſiæ particulares ad Eccleſiam Romanam comparantur ſicut radii ad Solem, rivuli ad fontem, & rami ad radicem, ibidem num 40. 552
1 Eccleſiæ Romanæ auctoritas in exponendis ſacris Scripturis, in c.Cùm pridem, n 45.de pactis. 650
1 Eccleſia Romana uſque ad Urbanum I. dicitur abſque redditibus vixiſſe, ibid.num.70. 651
1 Eccleſia Græca in ordinationibus, & conſecrationibus ſervare debet unctiones, quas ſervat Eccleſia Romana, in c.Cùm veniſſet, n.1.de ſacr.Unct. 443
1 Eccleſia Græca ab Eccleſia Latina diſcrepare non poteſt in eſſentialibus Sacramentorum, ibid n.25. 446
1 Eccleſia univerſalis eſt unum corpus myſticum multorum Epiſcoporum concordi numeroſitate diffuſum, cujus caput eſt Papa, in cap.Quanto, n.60.de tranſlat.Epiſc. 321
5 Eccleſia Romana in præjudicium ſuum non præſumitur voluiſſe quemquam privilegiare, in capit.Olim, numer. 17. de verb. ſignif. 381
3 Eſt caput Univerſalis Eccleſiæ, & ideò ejus eſt ad ſingula membra alimenta transfundere, in cap. Significatum, num. 24. de præbend. 82
3 Eccleſia eſt fideliſſima interpres inſtitutionis Chriſti, in cap Fraternitatem, num.54.de ſepultur. 196
1 Eccleſia authoritatem Dei habet ſuper regna, in c.Canonum ſtatuta, nu.76.de conſtitut. 20
1 Eccleſia Romana authoritatem Canonibus impertitur, ſed non eis alligatur, ibid.n 102. 22
3 Eccleſiæ intereſt habere plures Conſiliarios, & miniſtros, in cap. Dilecto, n.24 de præb. 113
1 Eccleſia tenetur tolerare incommoda non multùm lædentia propter conſuetudinis authoritatem, in c.Conſuetudines, nu. 13. de conſuet. 193
3 Eccleſia vix orat pro occiſo in ebrietate, in c Audivimus, nu.30 de Reliq & venerat.Sanct. 605
2 Eccleſia in Canonizatione Sanctorum an poſſit errare, in c. Venerabili, n.10.& ſeqq uſque in fin. de teſtib. 155
2 Eccleſia quantum poteſt debet ſe conformare judicio Dei, ibidem num.16. 156
4 Non judicat de occultis, ſed ſequitur ea, quæ apparent, licèt non ſint, in capit.Tuæ fraternitati, numer.24.de ſponſ.& matrim. 17
3 Ejus judicium in quæſtionibus fidei eſt infallibile, ſi Eccleſia conſideretur prout eſt unum corpus, cujus caput eſt Papa, in cap. Majores, n.17.& 21. de baptiſm. 596
3 Secus ſi conſideretur ſeorſim à capite, ibidem numero 18. & ſeqq. 596
3 Eccleſiæ corpus non eſt ſine capite, & omnis à capite defluit in membra poteſtas, ibid.n.19. 596
3 Eccleſiæ unum caput eſſe exiſtimantur Chriſtus, & Papa, ibidem num.20. 596
3 Eccleſia prout eſt collectio omnium fidelium, non eſt poſſibile, ut in unum conveniat ad determinandum quæſtiones fidei, ibid. num.22.& ſeqq. 596
1 Romanæ Eccleſiæ poteſtas dicitur nervoſa, quia non frangitur, licèt in cortice vulneretur, in cap.Cùm venerabilis, num 5 de conſuetud. 202
5 Eccleſia an errare poſſit ligando non ligandum, vel abſolvendo non abſolvendum, in cap.A nobis, il ſecondo, nu.28. de ſent. excomm. 342
5 Eccleſia poteſt mitigare duritiem legis civilis, in c. Pervenit, n. 5.de adulter. 148
5 Habet carcerem, & infligit pœnam relegationis, ibidem numer. 19. 150
5 Non poteſt quemquam invitum obligare ad votum continentiæ, in c.Tuæ literæ, n 51.de Cler.per ſalt. promot. 203
5 Numquam diſpenſat ſuper homicidio voluntario etiam ex conſuetudine, in capitul. Henricus, numer. 28.& 33.de Cler.pugn in duell. 146
5 Contrarium, ibid.num.34. 146
1 Eccleſia effectum ſacramenti impedire non poteſt, quando concurrunt ea, quæ ſunt de neceſſitate ſacramenti, in c Quanto, 16.de conſuetud. 199
3 Poteſt conſtituere, ut matrimonium ratum diſſolvatur, ſi alter conjugum labatur in hæreſim, in c.Ex parte, il ſecondo, nu. 5.de converſ.conjugator. 434
3 Secus ſi matrimonium ſit conſummatum, ibid num.9. 435
4 Non diſpenſat in ſubſtantialibus Sacramentorum, in c. De illis, il ſecundo, n 28.de ſponſ.impub. 29
Vide in verb *Diſpenſatio*, *Papa quoad poteſtatem*, *Papa quoad diſpenſationem*.
4 Eccleſia tripliciter ſe habet in his, quæ ad matrimonium pertinent, in c.Literæ quas, num.6.de matrim.contract. contra interd.Eccleſ. 76
1 Habet juriſdictionem etiam in laicos, ut pax ſervetur, in c.Antigonus, n.10.de pact. 640
1 Idem ubi agitur de materia peccati, ibid. n.11. 640
1 Eccleſia an potuerit ſimoniam inducere in his, quæ ex ſui natura non ſunt ſimoniaca, in capit. Cùm pridem, num. 11.de pactis. 647
1 An re ipſa ſtatuerit, ut ſimoniacum eſſet quod priùs non erat, ibid.n.15.& ſeqq.uſque ad n.30. 648
5 Eccleſia habet fiſcum, non tamen ad explendam Epiſcoporum avaritiam, in c.Presbyteri, n.27.de pœnis. 283
5 Ubi vertitur ſalutis periculum, multoties generaliter ſtatuit, aut prohibet ad cautelam eorum, quæ poſſunt contingere, in cap. Officii, n.34.de pœnit & remiſſ. 305
5 In neminem judicium exercet, qui non priùs in ipſam per baptiſmi

tiù januam fuerit ingreſſus, in cap Omnis, num.3.de Pœnit & remiſſ. 109
3 Non poteſt quemquam invitum Religioni alligare, in c. Si quis, n.31.& 72. de Regular. 315
3 Declaratur, ibid.num 73. 319
2 Eccleſia ſicut non poteſt nova Sacramenta Inſtituere, ita nec materiam, nec formam ſacramentorum immutare, in c.Cùm veniſſet, n.20 de ſacr.Unct. 446
2 Ordinem Sacerdotalem non tradit diverſo modo ab Inſtitutione Chriſti, ibid.num.87. 451
5 Eccleſia non judicat de occultis, in cap.Tua nos numer. 41. de Simon. 57
1 In traditione poteſtatis apponere poteſt legem, quam vult, in c. Statuimus, n 25.de ſupplen.neglig.Prælat. 352
1 Declaratur, ibid.n.40.44.& 46. 351
1 Poteſt agere contra Epiſcopum translatum, ut redeat, in capit. Quanto, n.35.de translat.Epiſcopi. 319
3 Non poteſt juſtè obligare quemquam invitum ad Religionem in genere, in c.Conſulti, n.30.de Regul. 400
4 Exercet juriſdictionem etiam in laicos, ubi agitur de violentia, & peccato, in capitul. Licèt, numer. 7. 13 & 14 de cenſibus. 539
4 Poteſt quoſdam inhabilitare ad matrimonium contrahendum, in c. Quod nobis, n.15.de Clandeſt.deſponſat. 33
5 Eccleſiæ ultioni non ſubduntur, quæ in finibus nudæ voluntatis conſiſtunt, in c Tua nos, n.45.de Simon. 60
1 Eccleſia poteſt ſub mortali obligare ad aliquid vitandum, vel faciendum etiam cum periculo mortis, in c.Sacris, nu 48 de his quę vi met.cauſ. 635
4 Eccleſia non judicat de occultis, ſed ſequitur ea, quæ apparent, licèt non ſint, in cap.Tuæ fraternitati, numer. 24.de ſponſ & matrim. 17
1 Eccleſia non poteſt ſe ſubmittere ſuperioritati, ac legibus Imperatoris, in capit. Quæ in Eccleſiarum, numer. 28. de conſtitution. 99
5 Eccleſia quandoque errat ligando non ligandum, vel abſolvendo non abſolvendum, in c.A nobis, il ſecondo, nu.8. de ſentent. excomm. 341
Et quid in Eccleſia univerſali, ibid n.9. 341
Vide in verb.*Eccleſia Romana*, &c.
2 Eccleſiæ poteſtas non extenditur ad peccatum in c. Licet univerſis, n.10 de Teſtibus. 151
3 Eccleſia cùm diſpenſat in voto, non diſpenſat in præcepto juris naturalis, ſed determinat id, quod cadebat ſub obligationem deliberationis humanæ, in c. Cùm ad monaſterium, nu. 74 de ſtat.Monachor. 480
3 Eccleſia damnat in genere, & verbalem pœnam infligit pro crimine occulto; ſed occultum peccatorem manifeſtè, & ſpecificè non punit, in cap. Veſtra, numer. 47. de cohabit. Cleric. & mulier. 13
3 Eccleſia in quibus caſibus habeat juriſdictionem in laicos, in cap. Cùm dilectus, n.7 de ſucceſſ ab inteſtat. 288
3 Eccleſiaſtica poteſtas non ſolet ſe immiſcere in juriſdictione aliena, ibid.num.6. 288
1 Eccleſiaſtica poteſtas lege Evangelica à Chriſto ſupernaliter conſtituta eſt, in capit. Eccleſia S. Mariæ, numer. 13. de Conſtitut. 120
Vide in ver.*Eccleſia Romana*.
1 EDICTA contra non revelantes concubinarios, & uſurarios publicari poſſunt ab Epiſcopo etiam non adhibitis duobus de Capitulo, in c.Pernicioſam, n 9.de off Ordinar 550
5 Edictum an Epiſcopus poſſit facere, ut quilibet Clericus oſtendat titulum ſui beneficii ſub pœna privationis, in c. Licèt Heli, n.17.& n.ſeqq.de Simon. 29
1 EDUCARI non debet apud ſubſtitutum ex fideicommiſſo is, cui per obitum ſuccedendum eſt, in cap Accepimus, num 4 de Pactis 661

Electio, communia.

3 Electio in dubio eſt debitoris, in cap Quidam, num 29.de celebr. Miſſar 579
1 Electio ſecunda eſt attentata, ſi lite pendente inter duos electos, alter moriatur, in c.ex parte n.9. de Arbitr. 707
1 Etiamſi ſuperſtes nullum jus habeat, ibid n 10. 707
1 Electiones duæ de eodem ad eamdem non valent, ibidem, numer 12. 707
1 Electio, poſtulatio, & nominatio in quibus conveniant, in cap. Bonæ memoriæ, num. 39 & ſeqq. uſque ad num. 57. de poſtul. Prælat. 213
1 Et in quibus differant, ibidem numer. 57. & ſeqq. uſque in finem. 214
1 Electio, poſtulatio, & nominatio fieri debent collegialiter, aliàs per ſubſequentem conſenſum ſingulorum non convaleſcunt, ibid.num 46. 213
1 Electio quid ſit, ibid. num.58. 214
1 Electiones, & poſtulationes in Cathedralibus, & Monaſteriis quatenus ſublatæ fuerint in Gallia ex concordatis, in c.Nullus, n. 12 de elect. 218
1 Electio licèt ſemper facta fuerit ex gremio unius eccleſiæ, non tamen per hoc cenſetur præſcriptum, quominus fieri poſſit ex gremio alterius, in cap.Treugas, numer.64 de Treuga, & Pace 626
1 Electores dici poſſunt actu electionis inchoato, licèt non conſummato, in c.Publicato, n 1 de elect 208
1 Electi in ſchiſmate dicuntur hæreſiarchæ, & eorum geſta ex communi errore non ſuſtinentur, in cap.Niſi cùm pridem, n.14.de renunciat. 110
3 Opponenti plura contra electum ſufficit alterum probare, quod ad caſſationem ſufficiat, in cap Cùm jamdudum, n 1. de præbend. 62
1 Conſuetudine induci poteſt, ut una eccleſia de Collegio alterius teneatur ſibi Prælatum eligere, in c Cùm dilectus, num. 1 & 25.de conſuetud. 204
1 Conſuetudo eligendi Prælatum ex certo genere perſonarum valet, ibid num 26. 205
1 Conſuetudo in electionibus, & beneficiorum collationibus ſpectanda eſt, in cap. Cùm Eccleſia Vulterana, numer. 25 de election. 282
1 Sive collationem det ſoli Prælato, ſive ſoli Capitulo, ſive alteri eorum de conſenſu, vel conſilio alterius, ibid num.16 282
1 Dummodò tamen ſit legitimè præſcripta, ibid.num 27. 282
1 ELECTO ſufficit probare eligentem tempore electionis poſſediſſe, in c Querelam, n 1 de elect 272
1 ELIGENDI jus quod habent Capitula eccleſiarũ, non eſt de jure Divino, ut malè affirmat Ferrettus, in c.Nullus, n 13 de elect 218
3 Eligendi poteſtas ad Superiorem non devolvitur, licet quæſtio ſuper jure eligendi intra tempus ad eligendum præfixum non fuerit diffinita, in c Quoniam, n.21 de Jurepatr 518
1 Ad electionis canonicæ probationem de jure ſufficit ſolum decretum, in c Nihil, n 32 de elect 300
1 Per electionem ſpirituale matrimonium non initiatur, & acquiritur electo jus adminiſtrandi in habitu, ibid num 33 300
3 Electio magis idonei, & collatio ſunt diverſa, & ea una ad aliam non infertur, in c Illa, n.32 Ne ſede vacante 229
1 Eligendi jus ſpirituale eſt, & non cadit in laicum, in c.Cùm terra, n.9 & de elect. 266
1 Eligere eſt unum ex pluribus capere, ibid num 13 266
1 Electionem habens ex diſpoſitione teſtatoris, eligendo indignum privatur ipſo facto poteſtate eligendi, in c Cùm vos, num 41 de off Ordin 562
1 Idem ſi habeat electionem ex gratia, vel ex privilegio, ibidem num.42 562
1 Declaratur, ibid num.54 563
1 Electio dat jus in re, præſentatio verò jus ad rem, ibidem num. 52. 562
1 Electio paſſiva majorem libertatem requirit, quàm activa, in cap. Cùm dilectus, n 13 de conſuet. 204
2 Per reſervationem dignitatum fuit ademptum electoribus jus eligendi, in c.Nihil, n 18 de elect. 209
2 Quod tamen fuit præſervatum in concordatis Germaniæ, quibus non obſunt reſervationes non clauſæ in corpore juris, ibidem num.19 209
1 Electio eſt favorabilis, collatio & inſtitutio odioſa, in c. Præterea, num 8.de ætat.& qualit. 410

Electio à quo.

3 Electio facta à non exiſtente in quaſi poſſeſſore juris eligendi quamvis ſit nulla, tamen conſtituit eum in quaſi poſſeſſione, in c Vidua, n 23 de Regul. 344
4 Electio non adſcribitur eligenti, ſed potiùs tribuenti facultatem eligendi, in cap. Quod nobis, num. 41 de Clandeſt. deſponſation. 35
1 Electio Prælati in Cathedrali, Collegiata, vel Conventuali eccleſia, de jure communi pertinet ad Capitulum, Collegium, vel Conventum, in cap. Cùm eccleſia Vulterana, num 39 de elect. 282
1 Confirmatio ad proximum ſuperiorem, ibid. num.40. 282
1 Electio Prælati in Cathedralibus, & Collegiatis eccleſiis tributa fuit Capitulis ex conceſſione Apoſtolicæ ſedis, in c.Nullus, n. 4.& 13 de elect 218
1 Electio Prælati fit per Collegium utriuſque Eccleſiæ æquè principaliter unitæ, in cap Cùm certum, nu. 34 de major & obedient. 610
1 Electio Prælati pertinet ad Canonicos, non autem ad inferiores Beneficiatos, in cap.Bonæ memoriæ, num 3 de poſtulat Prælat. 211
1 Electio Canonicorum de conſuetudine poteſt ad ſolum Capitulum pertinere, in capit Cùm eccleſia Vulterana, numer 1 de election 279
1 Electio Prælati non competit Beneficiatis eccleſiæ Collegiatæ, niſi ſint ibi ut Collegium, in c Nullus, n 33 de elect 219
1 Electores non poſſunt ſuffragium ferre per procuratorem, niſi ſint canonicè impediti, in c.Quia propter, § Illud autem, nu 1 de elect 231
Vide in verb.*Electionis forma*

Electio [illegible] celebranda.

5 Electio quamvis fieri debeat in eccleſia, tamen ſi fiat alibi, non propter hoc eſt nulla, nec annullanda, in c.Cùm ex injuncto, n 19 & ſeqq de novi oper nunciat 230
5 Locus non eſt de ſubſtantia electionis, ibid n.20. 230
Vide in ver.*[illegible]*.

Electionis forma.

1 In Electionibus forma cur introducta, in cap Publicato, nu 22. de elect 210
1 Electio non ſervata forma hujus cap non valet, & eligentes privandi ſunt pro illa vice poteſtate eligendi, in c. Quia propter, n.1.de elect 230
1 Formæ electionis ſunt ſcrutinii, compromiſſi, & quaſi inſpirationis, ibid.num 2. 230
1 A Concilio Trid.non ſunt ſublatæ, ibid n 10 238
1 Electio ad dignitates, Perſonatus, & Canonicatus in Cathedralibus Eccleſiis neceſſariò fieri non debet juxta d. c. Quia propter, ibid num 14 2?9
1 Niſi aliud habeat conſuetudo Eccleſiæ, ibid n 15 210
1 Electionis actus non debet eſſe ſingularis, ſed Collegialis, ibid num 35 216
1 Electio clandeſtina quæ dicatur, ibid num 65. 241
4 Electio non valet, ſi ſit clandeſtina, in c.Si quis, num 4 de clandeſt deſponſ 18
4 Electio tenet, licèt electi, & eligentium conſenſus eodem tempore non concurrant, in capitul. Licèt, numer. 4 de ſponſ duor. 19

1 Electio caſſari non debet niſi ad petitionem contempti, nec per alium, quàm per ſuperiorem, & interim variare non licet, in c.Publicato, n 18. de elect. 309

1 Non vitiatur ex contemptu aliquorum, ſed caſſari debet ipſis proſequentibus contemptum, in capit. Quia propter, num. 39. de elect. 289

1 Electio epiſcopi fieri debet ſecundum formam hujus capitul. ibid. num 8. 287

1 Electio Prælatorum principalium Eccleſiarum Collegiatarum, qui generalem habent juriſdictionem, fieri debet ſecundùm hujus c formam, ibid n 32. 289

1 Electio debet eſſe Canonica, in c.Bonæ memoriæ, num 75. de poſtul.Prælat. 214

Electio per inſpirationem, vel quaſi.

1 Electio quaſi per inſpirationem quando fieri dicatur, in cap. Licèt de vitanda, n.47.de elect. 235

1 Electio quaſi inſpirata non dicitur, ſi vel unus contradicat, ibidem num 48. 235

1 Prævio tractatu celebrata potiùs dicitur per inſtigationem, quàm per inſpirationem, ibid n.50. 235

1 Electio ſuperiorum Regularum per viam compromiſſi, vel quaſi inſpirationis, eſt ſublata à Concilio Tridentino, in c.Quia propter, n.25.& ſeqq.& n.30 de elect. 288

1 Electio per veram inſpirationem eſt immediatè à Deo, nec redigitur ad aliquam formam juris poſitivi, ibid n.3. 287

1 Electio quaſi inſpirata quæ dicatur, ibid n.27. 288

1 Non eſt abſolutè à Deo, ſed quaſi à Deo, ibid.n.28. 288

1 Subjacet legi poſitivæ, & indiget canonica approbatione, ibidem num.28. 288

Electio per ſcrutinium.

1 Electionis per viam ſcrutinii primum ſubſtantiale, eſt, ut fiat per congregatos in unum, in c Quia propter, nu.36.& ſeqq.de elect. 289

1 Secundum, ut ſcrutatores aſſumantur à Collegio, ibidem num. 42. 289

1 Tertium, ut ſcrutatores ſint tres, ibid.n.43. 289

1 Quartum, ut ſcrutatores ſint de Collegio, ibid n 45. 289

1 Quintum, ut vota ſingulorum exquirantur ſecretè, ibidem numer.47. 290

1 Sextum, ut vota exquirantur ſingillatim, ibid.n.48. 290

1 Septimum, ut exquirantur vota cunctorum, ibid n.49. 290

1 Octavum, ut vota in ſpiritis redigantur, ibid n.53. 290

1 Nonum, ut vota in communi publicentur, ibid.n.55. 290

1 Decimum, ut publicentur mox, ibid.n.56. 290

1 Undecimum, ut fiat collatio numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, ibid.n.57. 290

1 Duodecimum, ut collatio fiat incontinenti poſt publicationem, ibid num.58. 290

1 Decimumtertium, ut fiat communis electio, n.59. 290

1 Decimumquartum, ut eadem electio fiat ſtatim poſt collationem, ibid.num.60. 290

1 Decimumquintum, ut electio fiat de illo, in quo major, & ſanior pars Capituli conſenſit, ibid nu 61. 291

1 Decimumſextum, ut electio ſit verbalis, ibid.n.63. 291

1 Decimumſeptimum, ut electio non ſit clandeſtina, ibidem numer.64 291

1 Decimumoctavum, ut prædictorum omnium ordo ſervetur, ibidem num.66. 291

1 Electio facta à minori parte de conſenſu totius Capituli an valeat, in c Licèt, de vitanda, n.40.de elect. 234

1 Electio ex votis ſingulorum publicatis, & invicem collatis immediate producitur, in c.Cùm pridem, n.88 de pactis. 655

1 Electio fieri debet à majori parte Collegii, in cap. Bonæ memoriæ, n 40 de poſtul.Prælat. 213

1 Fallit in electione Papæ, in qua duæ partes requiruntur, ibidem num.41. 213

1 Electio an ſit differenda, ſi aliquis publicato ſcrutinio probare velit nominatum eſſe ineligibilem, in cap. Publicato, num.44. de elect. 311

1 Electio non valet, ſi poſt collationem protrahatur per ſimplicitatem, vel negligentiam electorum: ſecus ſi mala fide, ibidem num 61. 313

1 Electio, in qua ultra ſolitos ſcrutatores electi fuerunt alii tres laici, non valet, in c Quiſquis, n 38.de elect. 297

1 Electio fieri non poteſt, niſi ſunt præſentes duæ partes vocandorum, in c.Quia propter, n.40. de elect. 289

1 Et in numero duarum partium qui debeant computari, ibidem num.41. 289

1 Electio communis poſt collationem votorum qua forma fieri debeat, ibid.num.57. 290

1 Electio ut ſit valida, non ſufficit, ut quis habuerit majorem ſuffragiorum partem, niſi etiam illa ſit ſanior, & idem in caſu converſo, ibid.num 61. 291

1 Electio publicari debet in Capitulo, & tutum eſt, ut & populo publicetur, ibid.num.64. 291

1 Electio honeſtum eſt ut fiat in eccleſia vacante, ſed hoc non eſt de ſubſtantia, niſi aliud habeat conſuetudo, ibidem numer.69. 291

1 Electio ut celebretur antequam cadaver Prælati ſit traditum ſepulturæ, non eſt de ſubſtantia, ibid.num 71. 291

Vide in verb *Scrutinium*, *Scrutatores*

1 ELECTORIS cujuslibet intereſt conſenſum ſuum explicare per ſecretum ſuffragium, in cap. Licèt de vitanda, numer. 84. de elect. 239

1 Scrutinio publicato electoribus variare non licet, in c. Bonæ memoriæ, num 48.de poſtulat.Prælator 213

1 Electores ſcrutinio publicato non poſſunt variare, ſed cogi debent ad collationem, & electionem, in cap. Publicato, num. 1. de elect. 308

1 Ampliatur ſex modis, ibid.n.11 uſque ad n 23. 309

1 Et fallit in novem, ibid. à num 45 uſque ad n 52. 311

1 Electores publicato ſcrutinio ſunt compellendi ad collationem, & electionem à ſuperiore, ad quem ſpectat confirmatio, ibid. num.3. 308

1 Electoribus cur non liceat variare ſcrutinio publicato, ibid. nu. 5. & ſeqq. 308

1 Electores nec ſingulariter, nec in communi variare poſſunt, ſcrutinio publicato, ibid num.11. 309

1 Electoribus ſicut poſt publicationem ſcrutinii non permittitur variatio, ita nec ſubſtitutis in eorum locum, ibidem numer.12 309

1 Idem in Metropolitano, ad quem jus eligendi ſit devolutum, ibid. num.13. 309

1 Electores poſt ſcrutinii publicationem excommunicati, ac deinde abſoluti, variare non poſſunt, ibid num 14. 309

1 Et an poſſint facere electionem ante abſolutionem, ibid num. 15. remiſſivè. 309

1 Electoribus aſſerentibus ſe non conſenſiſſe in eum, qui in ſcrutinio reperitur nominatus, non creditur, ibidem numer. 16. 309

1 Scrutinio publicato ſi ſuperveniat defectus in forma, an electores ad novum ſcrutinium procedentes teneantur eligere jam nominatum, ibidem num. 17. & ſeqq. & num. 28. & ſeqq. 309

1 Electores in forma peccantes privati ſunt ea vice poteſtate eligendi, ibid.num 22. 309

1 Scrutinii publicatione inchoata, ſed non conſummata, an liceat electoribus variare, ibid num.35. 311

1 Et quid ſi publicato ſcrutinio vota appareant æqualia, ibidem num. 36 311

1 Et an pars minor variare poſſit accedente majori, ibidem numer 37. 311

1 Et quid ſi nominatus in ſcrutinio juri ſuo renunciaverit, ibidem num.39. 311

1 Et quid ſi notorium ſit, nominatum eſſe ineligibilem, ibidem num 40. 311

1 Et quid ſi dubitetur, an ſit poſtulandus, vel eligendus, ibidem num 43. 311

1 Et quid in Compromiſſariis eligentibus per viam ſcrutinii, ibidem num.45. 312

1 Et quid in Patronis eccleſiarum, ibid.n. 46. 312

1 Electoribus variatio non eſt prohibita, niſi in præjudicium nominati, ibid.n.36.& ſeqq. 311

1 Variare poſſunt electores ante publicationem ſcrutinii, ibidem num.52. 312

1 Idem in ſuperiore, ad quem jus eligendi ſit devolutum, ibidem num 53. 312

1 Et quid ſi ſcrutatores receſſerint à loco ſcrutinii, ibid. n. 54. 312

1 Eligentium vota debent in ſcriptis redigi vel per ſcrutatores, vel per tabellionem extraneum, in cap Quia propter, num. 53. de elect. 290

1 Electio Prælati per laicos, & Canonicos facta non valet, etiamſi hoc habeat conſuetudo, in cap. Maſſana, numer. 1. de elect. 304

1 Eligendi jus in Collegiata eccleſia non cadit in laicum, ibidem num 2. 304

1 Electio à Canonicis celebrata an irritetur ex eo, quòd laici ignoranter fuerint admiſſi, aut violenter ſe intruſerint, ibid. num.11. 305

1 Electus in ſcrutinio poteſt diſſentire, etiam poſt electionem ſibi præſentatam, in c.Publicato, num.39 de elect. 311

3 Electus nulliter ob non ſervatam formam Concilii generalis an ſine peccato beneficium retineat, in cap.Si quis, num 45.verſ Ad quod facit, de Regular. 331

1 Electus à minori parte Capituli an, & quando ſit præferendus, ſi electio facta à majori parte ſit nulla, in cap.Publicato, num.21. de elect. 309

1 Electio Procuratoris ad eligendum non poteſt fieri ſorte, in c.Quia propter. § Illud, n.2.de elect. 292

1 Electores abſentes non poſſunt votum ſuum dare ſcripto obſignatum, ibid. num. 3. 292

Vide in verb. *Electio à quo*.

5 Electio celebrata nudo conſenſu eligentium non ſervata forma cap. Quia propter, ſuffragatur electo in foro conſcientiæ quo ad hoc tantùm ut cedere non teneatur, ſed non valet in foro externo, in cap. Poſtulaſtis, num. 22. de Cler. excomm. 196

Electio per compromiſſum.

1 In Electione per compromiſſum factum in majorem partem Collegii debent omnes ſuffragium ferre, in cap.Licèt, de vitanda, n 44 de elect. 234

1 Declaratur, ibid.num 67. 237

1 Electio Papæ per viam compromiſſi uno ex Cardinalibus diſſentiente initi irrita eſt, ibid num.74.& ſeqq. 238

1 Et quid ſi compromiſſum ſit limitatum cum forma, ut ſingulorum vota ſcrutari debeant, ibidem num. 75. & ſeqq.& numer. 82. & 83. 238

1 Electio ſuperiorum Regularium per viam compromiſſi, vel quaſi inſpirationis, eſt ſublata à Concilio Tridentino, in cap Quia propter, num 25.& ſeqq & n 30 de elect. 288

1 Electio fieri poteſt per viam compromiſſi, quamvis ab immemorabili tempore facta fuerit per viam ſcrutinii, in c Treugas, n. 63. de treug. & pace. 236

1 Electio facta à minori parte de conſenſu totius Capituli an valeat, in cap. Licèt de vitanda, n.40. de elect. 234

Vide verb *Compromiſſum*.

1 Eligendi poteſtas utiliùs committitur pluribus, quàm uni, in cap. Cauſam, num.37.de elect. 261

1 Meliùs tamen expeditur per unum, quàm per plures, ibidem num.38. 261

1 Eligendi poteſtas conſultiùs committitur in impari numero, ibid. num.42. 262

5 Eligere ſeipſum nemo poteſt, etiam cùm proceditur per viam compromiſſi, in c. Nobis, n. 29. de ſimon. 41

1 Opinio Lapi, quòd in compromiſſo limitato ſufficiat conſenſus majoris partis Capituli, declaratur, in c. Licet de vitanda, n. 33. de elect. 239

Electionis libertas.

5 Electio non dicitur libera, ſi facultas eligendi reſtringatur, ita ut certum genus perſonarum, imò una perſona eligi non poſſit, in cap. Cùm dilectus, n. 22 de conſuetud. 205

1 Declaratur, ibid. n. 29 [illegible] & 55 205

1 Electio paſſiva majorem libertatem requirit, quàm activa, ibid. num. 23. 205

1 Electio de certo genere perſonarum facta per metum, vel impreſſionem, an valeat, ibid. n. 31 206

1 Electionis libertas non violatur, ſi ab ipſiſmet Capitularibus, quorum intereſt, reſtringatur electio, ibid. n. 55. 208

1 Electio, non poteſt pendere ex conſenſu alterius, ſivè ille ſit Clericus, ſivè laicus, in c. Quiſquis, n. 14 de elect. 295

1 Regis tamen aſſenſus poteſt requiri ſuper electione jam facta, ib. num. 15 295

1 Electio quæ fit contra libertatem eccleſiæ, nulla eſt, in c. Quiſquis, ibid. num. 17 297

Vide in ver. *Electio per abuſum laicæ poteſtatis*.

1 Electorum libertas non læditur ex eo quòd non reperiatur niſi unus idoneus in Monaſterio, de cujus gremio tenentur eligere, in cap. Cùm dilectus, n. 52 de conſuetud. 20[illegible]

1 In electionibus liberum debet eſſe arbitrium non ſolùm ab oppreſſione manifeſta, ſed etiam ab occulta formidabili, in c. Quiſquis, n. 33. de elect. 296

5 Electus quamvis non concurrat in ſua electione activè, concurrit tamen paſſivè, in c. Nobis, n. 26. & 27. de ſimon. 40

1 Eligentes per metum, vel impreſſionem non puniuntur, in cap. Quiſquis, n. 26 de elect. 296

1 Conſuetudine induci poteſt, ut una eccleſia de Collegio alterius teneatur ſibi Prælatum eligere, in c. Cùm dilectus, nu. 1. & 26. de conſuetud. 204

1 Conſuetudo eligendi Prelatum ex certo genere perſonarum valet, ibid. num. 26. 205

1 Conſuetudo in electionibus, & beneficiorum collationibus ſpectanda eſt, in capitul. Cùm eccleſia Vulterana, numer. 25. de elect. 282

1 Sive collationem det ſoli Prælato, ſivè ſoli Capitulo, ſivè alteri eorum de conſenſu, vel conſilio alterius, ibid. n. 26. 282

1 Dummodò tamen ſit legitimè præſcripta, ibid. n. 27. 282

2 Electio an, & quando poſſit reſtringi ad duos, in cap. Conſtitutis, n. 2 de Appellat. 199

2 Electio honeſtius eſt ut fiat de idoneo de eodem Collegio, quàm ut fiat tranſitus ad magis idoneum alterius Collegii, ibidem num. 3. 199

Vide in Verb. *Statutum circa electionem*.

1 Electio debet eſſe in libertate eligentium, nec valet contraria conſuetudo, in c. Cùm terra, n. 1 de elect. 265

1 Conſuetudo ſecundùm quam electio non eſt in libertate eligentium, ſed pendet ex arbitrio tertii, ſive Eccleſiaſtici, vel laici, extirpanda eſt, ibid. n. 8 266

1 Conſuetudo per quam in totum tollitur electio, valida eſt, ibid. num. 10. 266

1 Secus ſi libertas eligendi remanente electione in totum tollatur, ibid. num. 11. 266

1 Electio ſi ſit facienda de certo gremio, & ibi non ſit niſi unus idoneus, ille eſt eligendus, ibid. n. 14 266

Electio per abuſum laicæ poteſtatis.

1 Electio quarumcumque dignitatum à Clericis celebrata per abuſum laicæ poteſtatis eſt ipſo jure nulla, in cap. Quiſquis, n. 2 & ſeqq. de elect. 294

1 Electioni de ſe factæ per ſæcularis poteſtatis abuſum conſentiens efficitur ineligibilis ad dignitates, & beneficia curata, non autem ad Canonicatus, ibid. n. 4 294

2 Et quid in electo in Papam, ibid. n. 6. 294

1 Electio an, & quando dicatur celebrata per ſæcularis poteſtatis abuſum, ibid. n. 11 & ſeqq. uſque in fin. 295

1 Quid ſi electores requirant Principem laicum ſuper perſonis eligendis, ut conſenſum præſtet, ibid. n. 14 295

1 Et quid ſi Princeps laicus interſit electioni ex privilegio, vel conſuetudine, ibid. n. 1[illegible]. 295

1 Et quid ſi laicus interſit ut tabellio, ibid. n. 19. 295

1 Et quid ſi interſit ut privatus ad colligendum, ibid. n. 23 295

1 Et quid ſi laicus Princeps, vel poteſtas incutiat metum electoribus, ut certam perſonam eligant, ibid. n. 24. 296

1 Et quid ſi electioni interſit authoritativè, ut coeligat, vel aliàs juriſdictionem exerceat, ibid. n. 28. 296

1 Et quid ſi aſſiſtat electoribus extra aulam Capitularem ad protegendum, ibid. n. 29. [illegible]

1 Et quid ſi in ipſa aula Capitulari, ibid. n. 30 [illegible]

1 Electio per abuſum poteſtatis ſæcularis eſt contra libertatem eccleſiaſticam, ibid. n. 1. 295

1 Electio facta per impreſſionem laicorum non valet propter abuſum poteſtatis ſæcularis, ibid. n. 31 296

1 [illegible] quando dicatur facta per impreſſionem, & quæ minæ illam inficiant, & quid differat metus ab impreſſione, ibidem num. 35 296

Vide in verb. *Electionis libertas*.

1 Eligentes per ſæcularis poteſtatis abuſum, ab officiis, & beneficiis ſuſpenduntur, & tunc eligendi ſunt poteſtate privati, in cap. Quiſquis, n. 1 & 11 de elect. 294

1 Eligendi jus ſpirituale eſt, & non cadit in laicum, in c. Cùm terra, n. 3 de elect. 265

Vide in verb. *Laicus quoad electionem*.

Electionis appellatio.

2 Appellatio contra electum, & confirmatum non admittitur ad impediendum electionis, vel confirmationis effectum, in c. Conſtitutis, il ſecondo, n. 1 & 17 de Appellat. 199

2 Fallit primo in appellatione judiciali, ibidem numer. 18. & 19 200

2 Fallit ſecundò in confirmatione clandeſtinè facta, ibidem num. 20. 200

2 Fallit tertiò ſi in loco vigeat conſuetudo confirmandi non poſitis edictis, ibid. num. 21. 200

2 Fallit quartò in collatione, ſeu proviſione, ibid. n. 22 200

Electionis confirmatio.

1 Electio ipſo jure nulla an poſſit confirmari, in c. Publicatio, nu. 10 de elect. 310

1 Electio caſſatur, ſi electus ſe immiſceat adminiſtrationi eccleſiæ ante confirmationem, in cap. Bonæ memoriæ, num. 53. de poſtul. Prælator. 211

1 Confirmatio electionis Prælati in Cathedrali, Collegiata, vel Conventuali Eccleſia, de jure pertinet ad proximum ſuperiorem, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, n. 40 de elect. 280

Vide in verb. *Confirmatio*.

1 Electo acquiritur jus petendi confirmationem, in c. Bonæ memoriæ, n. 47 & 77 de poſtul. Prelat. 213

1 Electo quale jus acquiratur ante confirmationem, n. 77 214

1 Confirmans electum indignum ad regimen animarum perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, & à perceptione proprii beneficii ſuſpenditur ad beneplacitum ſuperioris, ſi per negligentiam id fecerit, in capit. Nihil, numer. 1 & 7 de elect. 298

1 Si verò per malitiam, gravius punitur ſuperioris arbitrio, vel pœna depoſitionis, ibid. n. 8 298

1 Electi immediatè ſubjecti Papæ, per ſe, aut per perſonas inſtructas debent adire Papam pro confirmatione, ibidem num. 2 & num. 10 298

1 Et ſi ſint electi in concordia, & ſint ultra Italiam, interim adminiſtrant, ita tamen, ut nil alienent, ibidem num. 3 & n. 11. 13 & 24 298

1 Niſi in provincia ſit Legatus de latere, ibidem num. 19 verſ. Limitabis. 299

1 Et dicuntur electi in concordia, ſi nullus diſcrepet, ibidem numer. 12 298

1 Confirmator, antequam confirmet, debet electionis proceſſum, & merita electi diligenter examinare, ibid. n. 5 298

1 Idque vocatis oppoſitoribus, &c. aliàs confirmatio non valet, ibid. num. 6 298

1 Legatus de latere poteſt electos confirmare ex officio legationis, ſed alii Legati hoc non poſſunt ſine ſpeciali mandato, ibid. nu. 10 & 19. verſ. Limitabis. 299

1 Electus ut poſſit adminiſtrare ante confirmationem, quæ requirantur, ibid. n. 11 & 24 298

1 Suffraganeus quamvis ſit valdè remotus à ſuo Metropolitano, tamen adminiſtrare non poteſt ante cofirmationem, ibidem n. 11 & ſeqq. 298

1 Extravagans Injunctæ de electione, non habet locum in inferioribus à Papa confirmantibus, ibid. n. 17 299

1 Adminiſtrationem Prælaturæ an epiſcopus in partibus remotis ſuſcipere poſſit ob urgentem eccleſiæ neceſſitatem ante receptas Bullas, ibid. n. 2 [illegible]

1 Adminiſtrare poteſt Epiſcopus, ſi literas ſuæ confirmationis habere non potuit propter obitum Papæ, ibidem numer. 23 & 24 299

1 Electus in concordia in partibus remotis non cenſetur à jure [illegible] ex eo quòd ante confirmationem adminiſtraverit ob neceſſitatem eccleſiæ, ſi eſt Curia [illegible] montes, ibid. n. 25 299

1 Electus ſi non habet ſufficientem [illegible], vel ante confirmationem adminiſtret, ejus electio caſſari debet, in c. Quia [illegible], num. 1 de elect. [illegible]

1 Electus non poteſt ſe ingerere adminiſtrationi Prælaturæ ante [illegible] confirmationem, nec valet contraria conſuetudo, [illegible] dem num. 2 3[illegible]6

1 Electus an poſſit permittere ſe inſtallare ante confirmationem, ibid. num. 1 & ſeqq. [illegible]

1 Inſtallare quid ſit, ibid. n. 1 305

1 Promoti, vel etiam confirmati ad Cathedrales vel Regulares Eccleſias, non debent per eccleſiam recipi tamquam Prælati, niſi literas promotionis, vel confirmationis oſtendant, ibid. numer. 4 3[illegible]6

1 Electus qui ante confirmationem per ſe, vel per alium adminiſtrat in ſpiritualibus, vel temporalibus, eo ipſo privatus eſt jure ex electione quæſito, [illegible] 3[illegible]7

1 Sive adminiſtret œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio quovis quæſito colore, ſivè tanquam electus, [illegible] dem numer [illegible] [illegible]7

1 Fallit in electo in concordia extra Italiam, [illegible] n. 11 [illegible]

1 Proviſio Conſiſtorialis habet vim electionis, & confirmationis, in cap. Nihil, n. 20 de elect. 300

2 Confirmatio facta judiciali ordine obſervato habet vim definitivæ, in capit. Conſtitutis, il [illegible], n. [illegible] de Appellation. 200

2 Confirmatio electionis clandeſtinè facta quando dicatur, ibidem num. [illegible] 200

2 Conſuetudo confirmandi electum non poſitis edictis valida eſt, ibid. num. 21 [illegible]

1 Licentia adminiſtrandi ante confirmationem non ſufficit per [illegible], niſi fuerit obtenta, in cap. Cùm venerabilis, numer. 7 de conſuetud. [illegible]

1 Electus poteſt adminiſtrare ante confirmationem, ſi hoc habeat ex privilegio, ut Ciſtercienſes, & Præmonſtratenſes, ibidem num. 11 [illegible]

1 Electi in partibus remotis ſtante conſuetudine poſſunt adminiſtrare an-

re ante confirmationem, etiamſi Curia ſit ultra montes, ibid. num. 12. 202

1 Electi in concordia extra Italiam, & Papæ immediatè ſubjecti adminiſtrare poſſunt ante confirmationem, niſi eſſet Legatus in Provincia, ibid. num. 14. 202

Vide in verb *Conſuetudo irrationabilis*.

3 Epiſcopus electus, & confirmatus repellitur, ſi fiat inhabilis ante conſecrationem, in cap. Dilectus, il ſecondo, num. 16. de Præbend. 115

1 Electiones Præpoſiti generalis S Hieronymi de Feſulis nulliter celebratæ convalidantur, in c. Quia propter, §. Illud autem, n 8. de elect. 292

1 Electus ante confirmationem beneficia conferre, vel aliter adminiſtrare non poteſt, in c. Noſti, n. 1 de elect. 263

1 Poteſtas conferendi beneficia, & adminiſtrandi pendet ex confirmatione, non autem ex electione Collegii, ibid. n. 2 263

1 Electio dat jus Prælaturæ, & jus adminiſtrandi in habitu: confirmatio verò jus adminiſtrandi in actu, in d. cap. Noſti, nu. 3. de elect. 263

5 Electio non caſſatur, ſi crimen in modum exceptionis probatum contra electum ſit modicum, in cap. Omnipotens, num 18. de Accuſat. 7

Electio de digno.

1 Electio de digno, poſthabito digniori, poſt factum ſuſtinetur de jure communi, in c. Eam te, num 23. de ætat. & qual. 405

1 Præſumitur pro Ordinarii judicio, ibid. n. 24. 405

1 Et ad irrationabilitatem Ordinarii excludendam ſufficit, ut poſſint in electo concurrere majores qualitates, ibidem numer. 25. 405

1 In Electione qualibet eligendus eſt melior, & vitæ ſanctitate preſtantior, in cap. Cùm dilectus, n 18. de conſuet. 205

1 Declaratur, ibid. num. 53. 208

1 Electio de digno, omiſſo digniori, regulariter ſuſtinetur, ſed peccant ſic eligentes, ibid num 19. 205

1 Electio non eſt ſemper facienda de digniori ſimpliciter, ſed de digniori quoad aliquid, ibid. num. 53 208

1 Electio fieri debet de digniori, licèt ſuſtineatur de digno, in c. Bonæ memoriæ, n. 71 de poſtul. Prælat. 214

Vide in ver. *Concurſus*.

1 Eligentes ſcienter indignum ſunt ipſo jure privati pro illa vice poteſtate eligendi, ibid. num. 43 213

1 Eccleſiæ Dei nihil tam pernicioſum, quàm ut indigni aſſumantur Prælati ad regimen animarum, in cap. Nihil, num. 14. de elect. 298

1 Prælatus indignus debet dejici, etiamſi fuerit confirmatus, ibid. num. 7. 298

2 Electoribus deferri poteſt juramentum à ſuperiore, ut magis idoneum eligant, in cap. Conſtitutis, il ſecondo, num. 4. de appellat. 199

2 Electio in foro conſcientiæ debet fieri de magis idoneo, ibidem num. 8. 199

2 Eligens dignum poſthabito digniori mortaliter peccat, ibidem num. 9. 199

2 Et magis idoneus dicitur non tantum reſpectu ſui, ſed etiam in ordine ad utilitatem eccleſiæ, ibid num 14 200

2 Electio de digno omiſſo digniori in foro externo valida eſt, nec debet retractari, ibid. num. 10 200

2 Quod procedit, non obſtante juramento de eligendo magis idoneo, ibid. num 11. 200

2 Et quid, ſi à contraria electione fuerit appellatum, ibidem numer. 12. 200

2 Et quid in concurſu Parochialium eccleſiarum, ibidem numer. 13. 200

1 Electio ſi ſit facienda de certo gremio, & ibi non ſit, niſi unus idoneus, ille eſt eligendus, in cap. Cùm terra, numer. 14. de elect. 266

5 Electio non caſſatur, ſi crimen in modum exceptionis probatum contra electum ſit modicum, in cap. Omnipotens, num. 18. de accuſat. 7

Accuſatus an ſit eligibilis.

Vide in ver. *Accuſatio*, *Accuſatus*.

Infamia an repellat ab electione, & promotione.

Vide in ver. *Infamia*.

3 Epiſcopus qualis ſit eligendus, in c. Ex parte, num. 53. de Cleric. non reſiden. 45

Electio nulla.

5 Electio invalida ob occultam irregularitatem convalidatur per diſpenſationem, in cap Mandato, numer. 59. de ſimonia 65

5 Niſi ante diſpenſationem alius fuerit canonicè electus, ibidem num. 60. 65

5 Electio facta per vota non ſecreta, non eſt irrita, ubi non ſunt, niſi duo vocales, in c. Abſolutos, num. 32. de hæret. 100

Electio ſimoniaca.

Electio ſimoniaca eſt caſſanda, ſi electoribus propter hoc ſit promiſſa pecunia, quamvis electus ignoret, in cap. Nobis, nu. 1. de ſimon. 38

5 Eſt ſimoniaca etiam, cum pecunia promittitur uni tantum ex electoribus, licèt electus hoc ignoret, ibidem num. 3. & 16. & ſeqq. 39

5 Cur tota inficiatur ex voto unius ſimoniaci, non autem ex voto unius excommunicati ignoranter adhibiti, ibidem numer. 4. 39

5 Eſt ſimoniaca eodem modo, ſi pecunia electoribus ſit promiſſa, ac ſi ſoluta fuerit, ibid. num. 6. 39

5 Quamvis electio ſit ſimoniaca, non tamen vitiatur, quando pecunia eligentibus datur, vel promittitur malitioſè, & in fraudem electi, ibid. num. 8. & 32. 39

5 Non ſuſtinetur electio ſimoniaca ex eo, quòd eligentes dicant, ſe non fuiſſe pecunia motos ad eligendum, quia aliàs electuri erant, ibid. num. 19. 40

5 Declaratur, ibid num. 20. & 108. 40

5 Electio facta per ſimoniam cum electoribus commiſſam, electo ignorante, an ſit nulla ipſo jure, ibid num. 35. & ſeqq. uſque ad num. 83. 41

5 Electio eſt nulla de jure naturali, quando quis eſt intruſus, vel ſimoniacè electus, ibid. num. 46. & 52. 42

5 Contrarium, ibid. num. 80. 44

5 Declaratur, ibid. num 82. 44

5 Electio ob defectus intrinſecos redditur nulla etiam electo ignorante, ibid. num. 47. 42

5 Electionem inferiorum per ſimoniam electo ignorante commiſſam non eſſe nullam, quibus fundamentis probetur, ibidem num. 67 43

Vide in ver. *Electio Papæ per ſimoniam*.

5 Electus offerens Ordinatori, vel Conſecratori ſuo electuarium, vel aliud quidpiam modici pretii, non cenſetur ſimoniacus, in c. Tua nos, num 37 de ſimon. 59

5 Electus aliquando eſt ſimoniacus, ſed non ſimoniacè electus, in c. Nobis, num. 27. 54. & 111. de ſimon. 40

5 Electus nonnunquam eſt ſimoniacè promotus, ſed non ſimoniacus, ibid. num. 54. 42

5 Simoniaca eſt electio, licèt electores dicant, ſe non fuiſſe motos propter pecuniam ſibi datam, vel promiſſam, quia aliàs electuri erant, in cap. Naviganti, num. 22. de uſur. 160

Electio Papæ.

1 Electionis Papæ forma ſubſtantialis præſcribitur in Conſtitutione Gregorii XV. in §. Quòd ſi electio, in cap. Cauſam, num. 28. de elect. 260

1 Canones loquentes de electionibus inferiorum, an & quando locum habeant in electione Papæ, ibid. num. 43. & 45. verſ. Et cum ſimiliter. 252

1 Electionis Papæ nullus mortalium poteſt eſſe judex, in c. Licèt de vitanda, num 21. & ſeqq de elect. 233

1 Et quid de Concilio, ibid. num. 22 233

1 Electio per ſcrutinium requirit ſecreta ſchedularum ſuffragia duarum ex tribus partibus Cardinalium in Conclavi præſentium, ibid. num. 9 234

1 Electio Papæ per viam compromiſſi uno ex Cardinalibus diſſentiente initi irrita eſt, ibid num 74 & ſeqq. 238

1 Et quid ſi compromiſſum ſit limitatum cum forma, ut ſingulorum vota ſcrutari debeant, ibidem num. 75. & ſeqq. & numer. 82. & 83. 238

1 Electio Papæ ſi nulla ſit ex defectu formæ præſcriptæ in Conſtitutione Gregorii XV. an Cardinalibus in novo ſcrutinio liceat variare, in c. Publicato, num. 23. & ſeqq uſque ad num. 35 de elect. 309

1 Electio, quamvis nulla ex defectu formæ, tamen ſi adſit conſenſus eligentium, & electi, dicitur Canonica de jure naturali, ibid. num. 24 310

1 Et poſt conſecrationem nihil poteſt objicere eccleſia de forma non ſervata, ibid. num 25. 310

1 Contrarium, ibid. num. 28. & ſeqq. 310

1 Electio Papæ an vitietur ex eo, quòd aliquot ſchedulæ deperierint ante conſummatam ſcrutinii publicationem, ibid. num. 56. & ſeqq. uſque in fin. 312

1 Et quid ſi hìc caſus contingat in ſcrutinio, & acceſſu, ibidem num 65. 313

1 In electione Papæ quanta ſit virtus Spiritus ſancti, in cap Accepimus, num. 40. de pactis. 614

5 Electio Papæ per ſcrutinium debet eſſe ſecreta, itaut nomen eligentis numquam publicetur, in cap. Nobis, num. 22. de ſimon. 40

5 Electio Papæ quaſi per inſpirationem pro forma requirit, ut nullus præcedat de perſona ſpeciali tractatus, atque ut fiat ab omnibus Cardinalibus communiter nemine diſſentiente, ibidem num. 23. 40

1 In electione Papæ an ſint ſervandæ formæ ſcrutinii, compromiſſi, & quaſi inſpirationis, remiſſivè, in cap Quia propter, num. 35. in fin. de elect. 289

2 Miſſa non eſt de forma electionis Papæ, in cap. Cùm eccleſia, num. 3. de cauſ. poſſ. & propriet. 109

1 Miſſæ ſacrificium an ex forma præcedere debeat electionem Papæ, in cap. Cauſam, num. 33. de elect. 261

Vide in ver. *Papa quoad electionem*.

Et in ver. *Cardinales quoad electionem Papæ*.

Et in ver. *Papa quoad ſucceſſorem*.

1 Electus in Romanum Pontificem poteſt ſtatim ſcribere Pontificatum, in cap Licèt de vitanda, num. 2. de elect. 232

1 Electo in Papam an poſſit objici, quòd Cardinales eligentes non ſint ſaltem in Diaconatus Ordine conſtituti, ibidem numer. 18. 232

1 Vel quòd forma Conſtitutionis Gregorii XV. non fuerit obſervata, ibid. num. 19. 232

1 Et quid de exceptionibus intrinſecis electionis, vel juris naturalis, & Divini, ibid. num 20. 232

1 Electus à majori parte Cardinalium de conſenſu omnium, non à majori parte tantùm, imò à toto Collegio electus cenſetur, ibid. num 34. & ſeqq & num. 39. 233

1 Electus in Papam non ſervata forma Conſtitutionis Gregorii XV. non eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus, in cap. Publicato, num. 27. de elect. 310

1 Eligendi poteſtas tribus modis à Cardinalibus poteſt transferri in majorem partem Collegii, in cap. Licèt de vitanda, n. 55 & nu. 85 verſ. Quartus caſus, uſque in fin. de elect. 235

1 Electio Papæ an reddatur irrita ex eo, quòd ſchedulæ poſt illarum publicationem apparuerint eſſe plures numero, quàm Cardinales, & num. ſeqq. uſque in fin. in cap Maſſana, de elect. num. 21. 305

1 Quid ſi electus habuerit tantum duas tertias partes ſuffragiorum

habita ratione numeri Cardinalium, non autem numeri ſchedularum, ibid. num 22 305
3 Et quid ſi habuerit duas tertias partes ſuffragiorum, etiam ſuperfluis non computatis, num. 26. & num ſeqq. uſque in fin. ibid. d. num 22. 305
3 Vota eligentium debent eſſe certa, alias non valent, & num 25. ibid. num 21. 305
3 Electionis actus eſt individuus, ibid n. 17 & ſeqq 305
3 Electio vitiatur propter admiſſionem inhabilium etiam ignoranter ſactam, ibid. num 29. 305
3 Contrarium, num. 11 & ſeqq. 306
5 Electio Papæ per ſimoniam celebrata an & quando ſit ipſo jure nulla, in cap. Nubis, num. 10. & ſeqq uſque ad num. 10 de ſimon. 139
5 Quid ſi ipſemet electus cum Cardinalibus votum dantibus ſimoniam commiſerit, ibidem n 11 & 56. 39
5 Et quid ſi alius eam commiſerit electo contradicente, ibidem numer 30 41
5 Et quid ſi ille hoc fecerit malitioſè, & in fraudem, ibidem numer. 82. 44
5 Et quid ſi non malitioſè, ſed tamen electo ignorante, ibid. nu 35. uſque ad num 83 41
5 Et quid ſi electus poſteà ratam habuerit, ibid. n 83. 45
5 Et quid ſi ſimonia per alium commiſſa fuerit electo ſciente, & tacente, ibid num 96. 45
5 Electio Papæ celebrata per ſimoniam commiſſam cum Cardinalibus votum dantibus ab ipſomet electo, vel ab alio de illius voluntate, eſt ipſo jure nulla ex Conſtitutione Julii II. ibidem n. 11. & 56 39
5 Nec per ſucceſſivam inthronizationem, vel adorationem, aut curſum temporis convaleſcit, ibid. num. 12. 19
5 Electio ſimoniaca eſt nulla, etiamſi pecunia de voluntate electi promiſſa fuerit uni tantum ex Cardinalibus votum dantibus, ibid. n 16. & 55 39
5 Etiamſi votum illud non ſit neceſſarium ad integrandam electionem, ſed ſuperabundet, ibid num 18. 40
5 Electio ſimoniaca non ſuſtinetur ex eo, quòd eligentes dicant, ſe non fuiſſe pecunia motos ad eligendum, quia alias electuri erant, ibid. num. 19 40
5 Declaratur, ibid. num. 20. & 108. 40
5 Electio Papæ de jure communi non inficitur eo, quòd electus ratam habeat pecuniæ ſolutionem ſuo nomine factam eligentibus, ibid. num 90 45
5 Et quid ex Conſtitutione Julii II. ibid num. 93 45
5 Electio Papæ propter ſimoniam commiſſam de voluntate electi cum aliquo votum non habente, an ſit irrita, necne, ibidem num. 102 46
5 Et quid ſi pecunia alicui magnati ſoluta fuerit, ad hoc ut libertatem electionis de facto non impediat, ibid. n. 103 46
5 Et quid ſi fuerit ſoluta, ad hoc ut quempiam ex electoribus inducat ad eligendum, ibid. & num 107 46
5 Electo à duabus partibus Cardinalium objici poſſunt defectus intrinſeci, qui inficiunt naturalia electionis principia, ibidem num. 40. 41
5 Et qui ſint hujuſmodi defectus, ibid. num. 41. 42
5 Electum in Papam á duabus partibus Cardinalium non repellunt defectus extrinſeci, & qui ſint tales defectus, ibidem num 43. 41
Vide in ver. *Bulla Julii II.*
Et in ver. *Simonia in electione.*
5 Electo à duabus partibus Cardinalium de jure communi non poteſt objici, quòd electio ſit ſimoniaca, etiamſi ipſe ſimoniam commiſerit, ibid num 56 & 60. 42
5 Et quid ex Conſtitutione Julii II ibid n 71 43
5 Electus, qui novit ſimoniam cum eligentibus commiſſam, tacendo, & non contradicendo, conſentire videtur, ibid. n. 96 45

Electio Regularium.

1 Electio Provincialis facta non prævio juramento de eligendo digniorem contra Conſtitutiones Ordinis confirmatas cum decreto irritanti non eſt nulla, in cap. Cùm acceſſiſſent, num. 32. de conſtit. 109
1 Electio Abbatis Generalis tam activa, quàm paſſiva, liberè ſpectat ad univerſam Congreg in cap. Cùm dilectus, num. 10. de conſuet 104
1 Epiſcopus cum ſuo Capitulo poteſt ſtatuere, ut Monachi unius Monaſterii eligant ſibi Prælatum de gremio alterius Monaſterii, ibid. num. 31 206
1 Ut electio ab uno Monaſterio fiat de gremio alterius, non eſt contra, ſed præter jus, ibid. n 34 206
1 Electio generalis, quæ in aliquibus Religionibus fit ex ſingulis Provinciis per turnum, an ſit rationabilis, ibidem num. 38. 206
1 Electio Prioris de jure ſpectat ad Conventum, confirmatio ad ſuperiorem, in c. Nullus, num 47. de elect 210
1 Electio Prælatorum Regularium facienda eſt ſecundum formas præſcriptas in c Quia propter, n 9 de elect 157
1 Quod procedit, ſi Prælati Regulares ſint intitulati, aliàs ſecus, ibid. num. 14 & ſeqq 158
1 Electio Abbatum fieri debet juxta formam cap. Quia propter, ibid num 10. 159
1 Si ſint perpetui; ſecus ſi temporales, ibid. n 14 & ſeqq. 158
1 Electio Generalium, & aliorum ſuperiorum Regularium etiam perpetuorum, qui Monaſteria non habent in titulum, fieri non debet ſecundum formam hujus cap. ibidem numer 14 & 18 158
1 Sed ſufficiunt ſingulares conſenſus Capitularium, dummodò præſtentur in communi, ibid n 15. 158
1 Et electio fiat per vota ſecreta ad præſcriptum Concilii Tridentini, ibid num 6 & 30. 258
1 Electio Regularium, in qua duo, vel tres ſuſcipiunt vota eligentium, non eſt conformis diſpoſitioni Concilii Tridentini, ibid num. 22 258
1 Et quid in electione Abbatiſſæ, ibid. num 51. 290
1 Idem ſi ſcriba communis det ſingulis electoribus plures ſchedulas cum nomine unius tantum eligendi, ibid. n 13 258
1 Electio ſuperiorum Regularium per viam compromiſſi, vel quaſi inſpirationis, eſt ſublata à Concilio Tridentino, ibid. n. 52 & ſeqq & num 30 258
3 Fieri debet tantum per vota ſecreta, ibid. num. 30. 258
1 Electio ad eccleſiam, quam obtinet Novitius, etiam ipſo conſentiente non valet, collatio ſecus, & quæ ſit ratio differentiæ, in c Admonet, n 19. de renunc. 330
1 Electio de non Profeſſo ad regimen eccleſiæ Regularis caſſatur, conſuetudine non obſtante, in cap. Cùm cauſam, num. 2. de elect. 275
3 Eligere ſpectat ad Profeſſos tacitè, vel expreſsè, in cap Vidua, n 21. de Regular 344
1 Regulares in electionibus votum non habent, niſi ſaltem ſint Subdiaconi, in cap Quia propter, §. Illud autem, num. 6. de elect 252

Electio ad ſecundam Eccleſiam.

1 Electus ad ſecundam eccleſiam, non poteſt ſe transferre ſine licentia epiſcopi, ad quem pertinet prima eccleſia, in c Admonet, n 8 de renunc 330
1 Licèt contrarium ſervetur de facto, ibidem num. 11. verſ Veruntamen. 330
1 Et ſi tranſierit, ab epiſcopo revocari poteſt, ibidem num 9. & 10 330
1 Ac ſi monitus non redeat, eſt excommunicandus, ibidem numer 10. 334
1 Et quando ſecundæ eccleſiæ de alia perſona ſit providendum, ibid num. 11 330
1 Tranſiens ad ſecundam eccleſiam ſine licentia ſuperioris, non eſt ipſo jure privatus prima, ſed privari poteſt infra ſex menſes, ſecus ſi tranſeat cum licentia, ibid num 12. 330
1 Electus ad ſecundam eccleſiam, poteſt electioni de ſe factæ conſentire ſine ſuperioris licentia, & eum eligentes non peccant, ibid. num 20. 330
1 Fallit in epiſcopo, qui non poteſt eligi, ſed poſtulari, ibidem num. 21. 331
1 Electioni de Clerico factæ ad ſecundam eccleſiam, ſi epiſcopus primæ eccleſiæ malitioſè renuat conſentire, per ſuperiorem eſt cogendus, in c. Admonet, n 22. de renunc. 331

Electionis tempus.

Vide in ver. *Beneficium quando conferendum.*
Elector, electus.
Vide in ver *Electio.*
Electoribus an & quando liceat variare.
Vide in ver. *Electio per ſcrutinium, verſ. Electoris.*

Eleemoſyna.

5 Eleemoſynarum quæſtores ſine Apoſtolicis, vel Diœceſanorum litteris admitti non debent, in c. Cùm ex eo, n 1 & nu. 40 de pœn & remiſſ 318
5 Et debent eſſe modeſti, & diſcreti, & à locis, & expenſis incongruis abſtinere, ibid n 2 & n 9. 318
5 Eleemoſynarum quæſtores indigent litteris Papæ; vel epiſcopi, ſi eleemoſynas quærant nomine alieno, ſecus ſi proprio, ibid. num 5. 318
5 Quæſtores non poſſunt pro eleemoſynis colligendis aliud populo proponere, vel prædicare, quàm in eorum litteris continetur, ibid num 6 318
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid num 18 & 22. 318
5 Quæſtorum abuſus corrigere ad officium epiſcoporum pertinet, non obſtante exemptione, ibidem numer 7 & numer 24 318
5 Litterarum forma pro colligendis eleemoſynis, qua uti ſolet Sedes Apoſtolica, & ſecundum quam epiſcopi debent ſuas litteras moderari, refertur in textu, ibid num 8 318
5 Beguinarum fictarum hoſpitia ſunt quaſi proſtibula, à quibus modis omnibus eſt cavendum, ibid n. 10. 318
5 Eleemoſynarum quæſtores, qui per ſe, vel per alios prædicare præſumunt, ab Ordinariis locorum ſunt puniendi, non obſtantibus privilegiis, ibid num 18 & num 24 318
5 Quæſtorum nomen, atque uſum aboleri juſſit Concilium Tridentinum, ibid n 19. 318
5 Epiſcopi eleemoſynas, & oblata ſibi charitatis ſubſidia colligere poſſunt, nulla tamen mercede accepta, ibidem numer 20. 318
5 Formula litterarum in S Congregatione Concilii compilata ad colligendas eleemoſynas pro Hoſpitalibus actu hoſpitalitatem exercentibus refertur, ibid num 21 318
5 Eleemoſynarum collectores hodie quas qualitates habere, & quæ obſervare debent in quærendis eleemoſynis, ibidem numer. 22 319
5 In eleemoſynis colligendis campanellæ uſus ſoli Religioni Sancti Antonii à Sede Apoſtolica fuit conceſſus, ibidem numer 23 319
Eleemoſynarum collectores non obſervantes leges ſibi præſcriptas, publicè ſunt puniendi, & ſtatim removendi ab epiſcopo Diœceſano, ibid num 24 319
5 Eleemoſynarum collectio Monachis S Antonii non eſt prohibita à Concilio Tridentino, quam faciunt tempore æſtatis, ibidem num 25 319
5 Presbyteri non prohibentur à Concilio Tridentino accedere ad accipiendas primitias frugum, ſive animalium, ibidem numer 26. 319
5 Eleemoſynas quærere, & earum nomine triticum, & vinum tempore meſſium, & vindemiarum, & alias res colligere Fratres Ordinum Mendicantium non prohibentur, ibidem num. 27. 319

5 Dem-

5 Dummodò id non faciant per alios, ſed per ſeipſos, ibid. nu.30. & num.32. 319
5 Cruciata non obſtat, quominus Religioni S. Antonii liceat colligere eleemoſynas forma à S. Congregatione Concilii præſcripta, ibid. num 28. 317
5 Eleemoſynas colligere juxta propriorum locorum neceſſitatem non eſt prohibitum, ibid. num.31. 319
5 Regulares quærentes eleemoſynas extra diœceſim, in qua ſitum eſt Monaſterium, tenentur ſuorum Superiorum licentiam Ordinario oſtendere, & illius conſenſum obtinere, ibid. num.32. 319
5 Epiſcopus poteſt tam in ſua diœceſi, quàm in aliena de Diœceſani conſenſu per perſonas ſpectatæ probitatis, ac fidei eleemoſynas quærere pro eccleſiis, & piis locis ſuæ diœceſis, ibid. num.33.
5 Eleemoſynarum uſus an habeat locum inter Clericum, & Clericum, in c. Præterea, num 56. ne Præl. vic. ſuas. 72
5 Eleemoſynam obſtrictus facere nomine alterius, poteſt eam ſibi conferre, ſi in evidenti neceſſitate ſit conſtitutus, in c. Presbyteri, num.19. de pœn. 383
5 Eleemoſynas cur liceat recipere ab excommunicatis, & furibus non autem oblationes, in c. Cùm voluntate, num. 14. de ſent. excomm. 377
5 Eleemoſyna licitè poteſt recipi ab excommunicatis, & peccatoribus etiam notoriis de rebus licitè acquiſitis, ibidem numer. 24 378
5 Eleemoſynam de rebus reſtitutioni obnoxiis recipere non poſſunt non habentes officium prædicandi, niſi ob neceſſitatem famis, ibid. num.25. 378
5 Et quid in habentibus officium prædicandi, ibid. n.26. 378
1 Eleemoſynas pauperibus erogandas epiſcopus reducere non poteſt in vim cap 4 ſeſſ.25. Concilii Tridentini, in cap. Ex parte, num. 31. & ſeqq. de conſtit. 128
3 Eleemoſynam dantes pro Miſſa communiter intendunt, ut ſacrificium ſibi applicetur, in cap. Significatum, num. 44. de præbend. 84
3 Eleemoſynam parare etiam propriis manibus laborando tenentur ex præcepto Clerici, & laici, ut ſubveniant extremè indigenti, in c. Multa, num 50. ne Cler. vel Monach. 656
1 Eleemoſynam tempore egeſtatis poteſt facere Monachus de bonis Monaſterii etiam ſine licentia Prælati, in cap. Quæ in eccleſiarum, n 9. de conſtit. 98
1 Si neceſſitas ſit extrema, aliàs ſecus, ibid n.10. 98
1 Eleemoſyna pro nutrimento indiſtinctè danda eſt, ibidem numer. 12. 98
Vide in ver. *Regulares quoad eleemoſynam.*
1 Eleemoſynam alterius nomine facere obligatus, poteſt eam facere ſibi ipſi, ſi ſit in neceſſitate conſtitutus, vel ſuis conſanguineis, ſi ſint pauperes, in c. Dilectus, n 16. de off. Ordin. 596
1 ELIGENTES ſcienter indignum ſunt ipſo jure privati pro illa vice poteſtate eligendi, in cap. Cùm vos, num. 30. 44. & 50. de off. Ordin. 561
Vide ſupra in ver. *Electio.*
3 ELISABETH conceptio miraculoſa, in cap. Cùm ſis, nu 72. de converſ. conjug. 439
3 EMERE totum frumentum, vel merces omnes nemini licet, ut coactis aliis à ſe emere vendat ſuo arbitratu, in cap. Multa, n. 71 ne Cler. vel Monach. 657
3 Tempore tamen ubertatis poteſt quis multa victualia emere, ut abundet tempore egeſtatis, ibid. n.72. 657
3 Vel ut aliis poſſit vendere pretio tunc currenti, dummodò hoc faciat, ne in terra ſua victualia deficiant, ibid. num. 73. 657
3 Secus ſi ut vendat carius, ibid. num.74. 657
5 EMPTIONIS, & venditionis nomine in diffinitione ſimoniæ venit omnis contractus non gratuitus, in cap In ordinando, n.5. de ſimon. 30
2 EMPTOR in redemptione officii recuperare debet nedum pretium, ſed etiam pretii acceſſionem, in cap. Ex epiſtolæ, nu.11. de probationibus. 125
3 EMPHYTEUSIS ob canonem non ſolutum infra ſtatutum tempus non reſcinditur ipſo facto, ſed ita demum, ſi domino placuerit, in c. Potuit, n. 9. de locat. & conduct. 227
3 Caducitas cenſetur remiſſa, ſi dominus canonem accipiat, ibidem num.10. 227
3 Sive ſit canon temporis futuri, ſive præteriti, ibid n.11. 227
3 Emphyteuticus contractus eſt medius inter venditionem, & locationem, & particeps utriuſque, ibid. n.13. 227
3 Propius tamen accedit ad naturam locationis, ibid. n.14. 227
3 Emphyteuſis, & locatio, in quibus differant, ibid. n.15. 227
3 In emphyteuſis contractu diſpoſita, trahi non debent ad contractum locationis perpetuæ, ibid. num 16. 228
3 Emphyteuſis, & locationis perpetuæ contractus inter ſe magnam habent ſimilitudinem, ibid. num.17. 228
3 Et de utroque idem eſt judicandum, ibid. n. 18 228
3 In neutro transfertur dominium directum, ſed tantum utile, ibid. num. 19. 228
3 Non tamen ſunt per omnia ſimiles, & æquiparati, ibidem num.20. 228
3 In emphyteuſi ſolvitur quid minimum pro recognitione, ibidem num.21. 228
3 In locatione penſio debet eſſe magna, ideſt fructibus correſpondens, ibid num.22. 228
3 Locatio judicatur ex magna penſione, ex modica verò emphyteuſis, ibid. n.23. 228
3 Etiamſi contrahentes in inſtrumento appellaverint locationem, vel emphyteuſim, ibidem num.24. 228
3 Emphyteuſi conceſſa ad tertiam, vel quartam generationem, repetitur locatio, ſi penſio fructibus correſpondeat, ibidem num.26. 228
3 Pacta ne bona emphyteutica alienentur in eccleſiam, an ſint contra immunitatem eccleſiaſticam, ibid. num. 28. & ſeqq. uſque in finem. 228
3 Alienatio emphyteuſis etiam in caſibus aliàs permiſſis fieri non poteſt in perſonam potentiorem, ibid n.31. 228
3 Et talis dicitur etiam Hoſpitale, ibid. num 30. 228
3 Item eccleſia, ibid. num.33. 228
1 In emphyteuſi cenſus debet eſſe modicus, in locatione verò debet eſſe magnus, itaut fructibus correſpondeat, in cap. Requiſivit, num.4 de in integr. reſtit. 686
3 Emphyteuſis contractus de bonis eccleſiæ poteſt fieri ſine beneplacito Apoſtolico, ſi tres conditiones concurrant, in c. Nulli, num. 16. de reb. eccl. non alienan. 224
3 EMPHYTEUTA poteſt meliorationes ſuas vendere, & jus emphyteuticum in alium transferre, concurrentibus tamen ſeptem requiſitis, de quibus hic, in cap. Potuit, num. 1. & 3. de locat. & conduct. 227
3 Emphyteuta eccleſiæ ceſſans in ſolutione Canonis per biennium cadit à jure ſuo, niſi moram celeriter purgaverit, ibidem num.2. & 4. 227
3 In privato autem requiritur triennium, ibid num.5. 227
2 Emphyteutæ laici, ſi contendant de dominio utili, quod habent ab eccleſia, cauſa coram judice eccleſiaſtico agi debet, in c. Nullus, num.47. de foro compet. 48
3 ENTHUSIASTARUM error ab Auguſtino damnatus, in cap. Multa, n 48. ne Cler. vel Monach. 655
1 ENUCLEARE quid ſit, in cap. Quoniam, num.15. verſ. *Quod ſatis confirmant*, de conſtit. 132
3 ENUNCIATIVÆ infra centum annos non dicuntur antiquæ, nec probant ſaltem contra tertium, in cap. Cùm dilectus, n.28. de Relig. domib. 498
3 Enunciativæ eliduntur contrariis præſumptionibus, ibidem numer.29. 498
1 Enunciativæ Papæ per modum ſtatuti plenè probant ſituationem in diœceſi, in cap. Cùm ab eccleſiarum, num. 16. de off. Ordin. 557
1 Enunciativæ plures, & antiquiſſimæ, plenè probant ſituationem, ibid. num.19. 557
1 Præſertim ſi ſint aliis adminiculis, & probationibus fulcitæ, ibid. num.20 557
1 Enunciativa partis non probat, ibid. num 26. 558
1 Licèt Papa in ea ſe fundet, ibid. n 28. verſ. *Item non obſtat.* 558
1 Enunciativa unica non probat, etiamſi ſit ſupra centum annos, cùm ad minus debeant eſſe duæ, ibid. num.27. 558
1 Enunciativis Papæ in litteris ad ſupplicationem non ſtatur in præjudicium tertii, in c. Veniens, n 19. de tranſact. 668
1 Enunciativæ juriſpatronatus, & quædam aliæ per incuriam Miniſtrorum in expeditionibus litterarum inſertæ, declarantur erroneæ, in cap. Conſuetudines, num. 76. & ſeqq. de conſuetud. 196
2 Enunciativæ antiquiſſimæ probant famam, quæ eſt loco tituli, in c. Cùm eccleſia, num 40. de cauſ. poſſ. & propriet. 112
5 Enunciativa verba non propter ſe, ſed propter aliud prolata non probant, neque diſponunt, in cap. Quod à Prædeceſſore, num. 122. de ſchiſmat. 114
3 EPHESINI Concilii II diffinitiones Leo Papa tamquam hæreticas damnavit, in c. Majores, n.30. de baptiſm. 597
3 EPICHEJA an, & quando judicibus uti liceat, in cap. Canonum ſtatuta, n.114. de conſtit. 23

Epiſcopalis dignitas.

1 Dignitas epiſcopalis jus patriæ poteſtatis ſolvit tam de jure civili, quàm Canonico, in c. Indecorum, num. 18. de ætat. & qualit. 400
3 Inſtituta eſt à Domino propter officium, in cap. Ex parte, n.33. de Cler. non reſid. 43
3 Actus Epiſcopales ſunt in triplici differentia, ibidem numer 71. 49
1 Epiſcopatus dicitur ſummum beneficium, in cap. Cùm in cunctis, n.17. de elect. 244
1 Epiſcopatuum proviſio olim ad Papam tantum pertinebat, in cap. Nullus, num.2. de elect. 217
1 Epiſcopatus nomen eſt oneris, non honoris, in c. Niſi cum pridem, num 9. de renunc. 337
1 Epiſcopos eſſe Presbyteris ſuperiores in eccleſiaſtica hierarchia ex inſtitutione Divina eſt de fide, in cap. Cùm contingat, num.76. de ætat & qual. 423
1 Epiſcopi etiam in primitiva eccleſia, & Sacerdotes gradu, ordine, & poteſtate differebant, in cap. Quanto, num. 7. de conſuetud. 198
1 Epiſcopi ſucceſſerunt in locum Apoſtolorum, Presbyteri verò in locum Diſcipulorum, ibid. num.8. 198
1 Epiſcopi, & Presbyteri unde dicti, ibid num.11. 198
5 Epiſcopus ſolus propriè Prælatus eccleſiæ dicitur, in cap. Accedentibus, n.15. de exceſſ. Prælat. 215
1 Epiſcopi ſinguli in ſingulis urbibus ſunt conſtituendi, in cap. Perniocioſam, n 2. de off. Ordin. 550
1 Epiſcopi vocati ſunt ab eccleſia Romana in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis, ibid. n.31 & 67. 551
1 Epiſcopos eſſe poſitos à Spiritu ſancto regere eccleſiam Dei, quomodo ſit intelligendum, ibid. n.50 553
1 Ordo epiſcoporum quadripartitus eſt, in cap. Requiſivit, num. 11. de ordin. ab Epiſcopo. 378
1 Epiſcopi declarantur eſſe Presbyteris ſuperiores, & ſoli miniſtros eccleſiæ ordinare, in cap. Quanto, num. 41. de conſuetud. 201
1 Jacobus frater Domini fuit primus epiſcopus ab Apoſtolis ordinatus, in c. Requiſivit, n.18. de ordin ab epiſcopo. 378
1 Non habet epiſcopus quoad Sacramentum Euchariſtiæ poteſtatem ſuperiorem ſimplici Sacerdote, ibidem num.21. 378
1 Declaratur, ibid. num.88. 92. & ſeqq. 385
1 Actus principalis epiſcopi eſt miniſtros eccleſiæ ordinare, ibid. num.82. 384
1 Petrus fuit primus epiſcopus à Chriſto inſtitutus, ibidem numer.85. 384
3 Inſtitutio epiſcoporum, & majorum Prælatorum, in cap. Nullus, num.14. de Paroch. 305
3 Per excellentiam dicuntur epiſcopi eccleſiarum Rectores, in cap. Con-

Conſultationibus, num 20. de Cler. ægrot. 164
1 Non præſumitur epiſcopus violare Canonicas ſanctiones, in cap. Accepimus, num. 18 de ætat. & qualit. 412
1 Sanctior præſumitur quolibet Monacho, vel Abbate, in cap. cùm cauſam, num. 21. de elect. 276
1 Epiſcopus ſolus de jure communi habet jus deferendi annulum, in c. Quanto, num. 6. de translat. epiſcopi. 318
1 Epiſcopus dicitur Officialis communis, in cap Sanè, il ſecondo, num. 13. de off. Delegat. 523
1 Epiſcopatus eſt nomen oneris, non honoris, in cap. cæterum, n 74 de Reſcript. 145
5 Epiſcopalis dignitas non debet tribui, niſi locis inſignibus, & populoſis, in cap. epiſcopalia, num. 1. & num 23 & ſeqq de privileg. 235
5 Civitates majores dumtaxat privilegio epiſcopatus ſunt honorandæ, ibid. num 2 6. 23 & 24. 235
Vide in ver Civitas.
5 Epiſcopalis dignitas poſt Chriſti adventum inſtituta, ibidem num 4 235
5 Epiſcopi non in caſtellis, & modicis civitatibus debent conſtitui, ibid. num 8 235
5 Epiſcopus poteſt eſſe ſine Civitate, ibidem n. 22. 235
5 Princeps poteſt facere Civitatem, & tamen non poteſt facere epiſcopum, nec Sedem epiſcopalem creare, ibid. n. 13. 235
Vide in ver. Civitas.
5 Epiſcopalis dignitas ſui numeroſitate vileſcit, ibid. n 23. 236
5 Epiſcopi dicuntur Sanctiſſimi Chriſti Legati, & Columnæ eccleſiæ, ibid. num. 25. 236
5 Item Beatiſſimi, ac Sereniſſimi, & Principes Terræ, ibidem num. 26. 236
5 Epiſcopatus dicitur excellentiæ dignitas, ibid. num 27. 236
5 Item culmen dignitatis, ibid. num 28 236
5 Epiſcopalis ſublimitas quanta ſit, ibid. num. 29. 236
5 Locus, aut divitiarum potentia, vel paupertatis humilitas epiſcopum ſublimiorem, vel inferiorem non faciunt, ibidem num. 30. 236
5 Declaratur, ibid. num. 31. & 33. 236
3 Epiſcopatus dividitur modo hic expreſſo inter epiſcopum ſubſtitutum epiſcopo hæretico, & ipſum hæreticum reverſum, & ex diſpenſatione receptum, in cap. Si epiſcopus, num 2. de Paroch 302
3 Epiſcopi duo ex magna cauſa poſſunt conſtitui in uno epiſcopatu, ibid. num. 2 302
5 Epiſcoporum appellatione veniunt etiam eorum ſuperiores, in c. Quod nonnullis, num. 20. & 30 de privil. 273
Epiſcopi appellatione venit etiam nondum conſecratus in materia proportionabili tam confirmatu, quàm conſecrato, ibidem num 23. 273
5 Epiſcopi appellatione in materia exorbitante non venit non conſecratus, etiamſi ageretur de exercenda juriſdictione, in cap. Cùm illorum, num. 31. de ſent. excom 350
5 Epiſcopatum appetere non licet, in cap. Tua nos, num. 34 de ſimon. 59
5 Epiſcopalis dignitas poſt Chriſti adventum inſtituta, in c. Epiſcopalia, num. 4. de privil. 235

Epiſcopalis Ordo.

1 Ordo Epiſcopalis ſupponit neceſſariò Ordinem Sacerdotalem, in cap Indecorum, n 18. de ætat. & qualit. 401
1 Ordo Epiſcoporum eſt de jure Divino, & præcipuus in eccleſiaſtica hierarchia, in cap. Pernicioſam, num. 71. de offic. Ordinar. 555
5 Ordo Epiſcopalis an prærequirat characterem Presbyteralem ex neceſſitate Sacramenti, in cap. Tuæ litteræ, num 6 de Cler. per ſalt prom 199
1 Conſecrationis epiſcopalis fundamentum eſt Sacerdotium, ſine quo nihil recipitur, in cap. Requiſivit, num. 15. de ordinat. ab Epiſcop. 378
1 Contrarium, Ibid. num. 79. 384
1 Declaratur, ibidem num. 81. 384
1 Poteſtas epiſcopalis in quo excedat poteſtatem Sacerdotalem, ibid num. 97 385
1 Status Epiſcopalis perfectior eſt, quàm ſtatus Religionis, in cap. Niſi cum pridem, num 7 de renunc. 117
1 Jura Epiſcopalia, quæ competunt epiſcopo in eccleſiis ſuæ diœceſis etiam inferiori Prælato ſubjectis, ſunt decem, & octo hic per ordinem enumerata, in cap. Conquerente, num. 11 uſque ad num. 40. de off. Ordin. 587
3 Epiſcopatus eſt Ordo, in cap Aqua, num 7. de conſecr. eccleſ. vel Altar. 569
1 An ſit Ordo Sacramentalis imprimens characterem, latiſſimè diſcutitur, in cap. Requiſivit, à num. 8. uſque in fin. de Ordin. ab Epiſcopo. 317
1 Opinio eorum, qui dixerunt epiſcopatum non fuiſſe à Chriſto inſtitutum, refellitur tanquam erronea, ibid. num 9 & 89. & ſeqq. 378
1 Epiſcopatum non eſſe Ordinem, prout eſt Sacramentum, ſed prout eſt officium, & poteſtas ad actiones Hierarchicas, qui Authores ſenſerint, ibid. num 10. 378
1 Ordinis Sacramentum confertur in Sabbatho quatuor temporum, Epiſcopatus verò tantum in Dominicis, ibid n 16 378
1 Epiſcopatum eſſe Ordinem Sacramentalem, ſed non diſtinctum ab Ordine Sacerdotali, qui Theologi tradiderint, ibidem numer 26. 379
1 Epiſcopalem Ordinem imprimere characterem, & non eſſe Sacramentum, non compatiuntur, ibid. num 27 379
1 Ordo Epiſcopalis eſt ſuperior presbyterali, ibid. n 11 & 91 379
1 Canoniſtæ in quo differant ab opinionibus Theologorum circa Ordinem epiſcopalem, ibid num 11 379
1 Epiſcopatum eſſe Ordinem Sacramentalem, & diſtinctum ab Ordine presbyterali, deducitur ex Concilio Tridentino, ibidem num 4- 381
1 Canones loquentes de Ordine, & Ordinatione epiſcopi, generaliter expenduntur, ibid. num 49 382
1 Ordini Epiſcopatus convenit definitio Ordinis, & Sacramenti, ibidem num. 54. 381
1 Materia Ordinis epiſcopalis quæ ſit, ibidem num. 55. 381
1 Unctiones in conſecratione epiſcopi non ſunt de ſubſtantia, ibid. num. 56. 381
1 Opinio aſſerentium impoſitionem libri Evangeliorum non eſſe materiam Ordinis epiſcopalis, ſed manuum impoſitionem, refellitur, ibid. num 57. 381
1 Græci conveniunt cum Romana eccleſia in impoſitione libri Evangeliorum ſuper cervice epiſcopi conſecrandi, ibid n 58. 382
1 Forma in Ordinatione epiſcopi quæ ſit, ibid. n 59 382
1 Ordo epiſcopalis eſt ex Divina inſtitutione, ibidem num. 69. & ſeqq 383
1 Ordinis epiſcopalis collatio an teneat, ſi epiſcopus non ſit Sacerdos, ibid num 77. & ſeqq 384
1 Epiſcopatus cur prærequirat characterem Ordinum inferiorum, ibid. num 81 384
1 Epiſcopatus eſt ſummus Ordo, ibid num. 84 384
1 Ordo epiſcopalis quam relationem habeat ad Euchariſtiæ Sacramentum, ibid. num. 89 385
1 Epiſcopatus habet annexum Ordinem Diaconatus reſpectu actus, majores verò reſpectu aptitudinis, in cap Ut Abbates, num 46 de ætat. & qualit. 391
1 Epiſcopatus eſt verè, & propriè Ordo Sacramentalis, in cap Vel non eſt compos, num 19. de temp. Ord. 372
1 Epiſcopus Ordine non eſt minor Archiepiſcopo, Presbyter Archipresbytero, in cap. Ad hæc, n. 19. de off. Archid. 511
1 Poteſtas epiſcopi, quamvis ſit indelebilis, tamen non habet rationem characteris, in cap. Requiſivit, num. 25. de Ordin ab epiſc. 379
1 Contrarium, ibid num 34. & ſeqq. 380
1 Non eſſe epiſcopos Presbyteris ſuperiores, vel poteſtatem, quam habent confirmandi, & ordinandi, eſſe cum Presbyteris communem, eſt hæreſis, ibid n 62 & 89. 382
1 Sunt epiſcopi pares Apoſtolico quantum ad Ordinem, & poteſtatem conſecrationis, ibid. n 64 383
1 Eſt Epiſcopus major Ordine Presbytero Cardinale, ibid n 6- 383
1 In primitiva eccleſia epiſcopum non fuiſſe diſtinctum à Presbytero in collatione Sacramentorum eſt error, ibid n 72 383
1 Epiſcopi ſoli manus imponunt ob honorem Sacerdotii, non ob legis neceſſitatem, in cap. Cùm veniſſet, § Per frontis, nu 3 de ſacr Unct. 451
1 Non habent epiſcopi communem cum reliquis inferioris gradus poteſtatem chriſmandi, & ordinandi, in cap Statuimus, num 2. de ſupplen neglig. Prælator. 110
1 Ordo Epiſcoporum quadripartitus eſt, in cap. Requiſivit, num 11. de Ordin ab epiſcopo. 378
1 Actus principalis epiſcopi eſt Miniſtros eccleſiæ ordinare, ibidem num 82. 384
1 Epiſcopalis juriſdictio tota reducitur ad ea, quæ ſunt Ordinis, juriſdictionis, & ſimplicis poteſtatis, ſeu dignitatis, in c Dilectus, num 4. de off Ordin 526
1 Ordinis epiſcopalis quæ ſunt, non veniunt in generali conceſſione, niſi de illis fiat ſpecialis mentio, in c Cùm veniſſet, § Per frontis, num. 11. de ſacr. Unct. 452
5 Epiſcopatus Clero, & populo carentes, ſunt ad liberam proviſionem Papæ, in cap A nobis, il primo, num 14 de ſent. excom. 330

Epiſcopus, communia.

3 Epiſcopi appellatione in materia juriſdictionis veniunt etiam inferiores Prælati ſimilem juriſdictionem habentes, in c Tuæ, num 17 de Cler non reſiden 43
3 Secus ſi habeant ſolum jus conferendi, ibid n 2- 43
1 Epiſcopus quamvis ſit in poſſeſſione communionis cum fidelibus, tamen dicitur deponendus, eo quòd in dubio non gerat ſe pro excommunicato, in cap Ne innitaris, num 1 de conſtit 4
3 Epiſcopus qualis ſit eligendus, in c. Ex parte, num 51 de Cler non reſid 41
3 Epiſcopus debet quolibet die Dominico in propria eccleſia præſens eſſe, & ſaltem ſemel in hebdomada celebrare, in cap. Dolentes, num. 15 de celebr Miſſar. 652
3 Nec debet eum tranſire ullam diem, quin Miſſam celebret, vel audiat, ibid num 16. 652
1 Epiſcopum quem fieri ex mero laico, repugnat Canonicis inſtitutis, in c. Cùm contingat, n 110 de ætat & qualit 427
3 Epiſcopus in viſitatione inquirere poteſt nedum de rebus ſcandaloſis, & publicis, ſed etiam ſecretis, in c Pernicioſam, num 8. de off. Ordin 560
1 Epiſcopus ludens cum ſubdito non ligatur pœna excommunicationis ſuo ſtatuto contra ludentes impoſita, in c Cùm pridem, num 144. de pactis. 660
3 Epiſcopus tenetur ſervare juramentum in his, quæ ſunt ſeparabilia à præjudicio eccleſiæ, in cap Cùm veniſſent, num 28 & num 30. de inſtitut. 153

Epiſcopus quoad abſolutionem.

1 Abſolvere non poſſunt epiſcopi à caſibus occultis in Bulla Cœnæ Sedi Apoſtolicæ reſervatis, in c Quoniam, num de Conſtit 1-2
1 Item poſt Bullam S Pii V nequeunt abſolvere Moniales in materia clauſuræ ſecretò delinquentes, ibid num 1 1-6
1 Abſolventes, ac diſpenſantes in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis incidunt in Bullam Cœnæ, ibid num 11 1-6
Vide in ver Abſolutio, Caſus reſervati, Excommunicatio, Suſpenſio
1 Epiſcopi Regionum, in quibus Concilium Trident num non eſt receptum, uti non poſſunt facultate ſibi tributa in c. 6 ſeſſ 24. in c Dilectus, num 25 de tempor Ordinat. 3-4
1 Abſolvere non poteſt epiſcopus à caſibus occultis poſt Concilium

Tri-

Tridentinum Sedi Apoſtolicæ reſervatis, ibid. num 30. 375
1 Epiſcopis, & Inquiſitoribus ex Bulla Cœnæ adempta eſt facultas, quam habebant ex Concilio Tridentino abſolvendi ab hæreſi occulta, ibid. num.31 375
5 Epiſcopus non poteſt abſolvere eum, qui leviter percuſſit Clericum, ſine ſpeciali commiſſione, juxta unum intellectum, in c. Pervenit, num.1 & ſeqq. de ſent. excom. 327
5 Qui reprobatur, ibid. num 4. & ſeqq. 328
5 Epiſcopus abſolvit pro leviſſima injuria Clerico illata, ibidem num.3. 327
5 Abſolutio ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem regulariter ſpectat ad ſolum epiſcopum, ibid n.11. 328
5 Declaratur, ibid num.12. 328
Vide in ver. *Excommunicatio quoad abſolutionem*.
1 Epiſcopus ſuſpenſus ab Ordinibus conferendis non poteſt abſolvere ſubditum à ſuſpenſione, de qua in c.1. de re judic. lib.6. in c. Vel non eſt compos, n.44. de tempor. Ordinat. 371
3 Epiſcopus qui eſt in ſtudio ut ſcholaris, in actibus ſcholaſticis ſedere debet poſt Rectorem univerſitatis, in c. Poſtulaſtis, nu.27. de conceſſ. præben. 202
5 Epiſcopus dicitur habere fiſcum, in cap. Presbyteri, num. 3. de pœnis. 282
5 Epiſcopus non poteſt concedere ſuo ſubdito, ut abſolvatur in eliena Diœceſi à Sacerdote non habente juriſdictionem, in cap. Omnis, num.85. de pœn. & remiſſ. 311
5 Epiſcopus, vel Delegatus ab eo poteſt abſolvere penitentem non obſtante prohibitione Prælati, vel inferioris, vel æqualis, ibid. num.92.
Epiſcopus quoad Altare viaticum.
Vide in ver. *Altare*.
Et in ver. *Cardinalium privilegia*.

Epiſcopus quoad Beneficiorum collationem.

1 De jure communi fundat intentionem ſuper collatione omnium beneficiorum diœceſis, in cap. Eam te, num. 6. de ætat. & qualit. 403
1 Conferens epiſcopus Beneficium reſignatum contra Bullam S. Pii V. quas pęnas incurrat, in cap. Non ſine, num. 52. de arbitr. 693
1 Qui ignoranter contulit Parochialem, ob aſſecutionem alterius dimiſſam à ſuo conſanguineo, an incidat in pęnas Bullæ S. Pii V. ibid. num.49. 693
Vide in ver. *Beneficium*, *Collatio*.
3 Qui contulit beneficium alterius, an teneatur providere de æquivalenti beneficio, in cap. Cùm ſecundum, num. 42. de præbend. 92
2 Epiſcopus ſi mandet uni beneficium conferri non poteſt variare etiam re integra, in cap. Cùm olim, num. 5. de ſent. & re judic. 184

Epiſcopus quoad Capitulum, & Canonicos.

1 An poſſit ſine adjunctis procedere ad privationem Canonicorum, ex eo quòd Ordines ſuis præbendis annexos, non ſuſceperint, aut non reſederint, in cap. Quæris, numer. 34 de ætat. & qualit. 414
3 Aliquando intereſſe poteſt Capitulo tanquam Canonicus, in cap. Poſtulaſti, n.11. de conceſſ. præbend. 201
3 Quo in loco ſedere debeat, quando intereſt Capitulo tanquam Canonicus, ibid. num.25 & ſeqq. 202
1 Poteſt epiſcopus ſolus ſine Adjunctis procedere contra Portionarios, licèt ex conſuetudine, privilegio, vel ſtatuto habeant in Capitulo ſemper, vel ut plurimum vocem, in c. Nullus, num. 40. de elect. 220
5 Epiſcopus cum Capitulo faciunt unum corpus, in cap. Quod à Prædeceſſore, num. 38 de ſchiſmat. 105
1 Epiſcopus Abulen. an poſſit cognoſcere de cauſis Capitularium à ſententiis contra eos latis à Capitulo pro delictis in eccleſia patratis, in cap. Irrefragabili, §. exceſſus, num. 22. & ſeqq. uſque in fin. de off. Ordin. 576
Vide in ver. *Capitulum*, *Prælatus quoad capitulum*, *Viſitatio Capituli exempti*.
5 Epiſcopus, & Canonici ſunt unum corpus, in cap. Cùm ex injuncto, num.24. de nov. oper. nunc. 230
5 Nec decet epiſcopum in negotiis eccleſiæ omiſſis membris aliorum conſilio uti, ibid num.25. 230
5 Epiſcopus quæ negotia expedire non poſſit ſine conſenſu, vel conſilio Capituli, ibid. num 32. 230
5 Epiſcopus non cognoſcit de cauſa hæreſis ſine conſenſu, vel conſilio Capituli, in c. Ad abolendam, n.12. de hæret. 90
4 Epiſcopus de Capituli conſenſu poteſt in Cathedrali novas dignitates erigere, uſitatas tamen, & ſacris Canonibus cognitas, in c. Pernicioſam, num 70. de off. Ordin. 555

Epiſcopus captivus, vel expulſus.

3 Epiſcopo ab hoſtibus capto juriſdictio jure proprio pertinet ad Papam, in cap. Quia diverſitatem, num. 30. de conceſſ. præbend. 193
5 Epiſcopo à Paganis, vel Schiſmaticis capto, non inſtituitur alius in locum ipſius, ſed Capitulum adminiſtrat ad tempus, in cap. Per tuas, il primo, num. 13. & num. 21. & 33. de ſimon. 53
5 Epiſcopus à Paganis, vel Schiſmaticis bello captus, non efficitur ſervus capientium, ibid. num. 53
5 Epiſcopus ab hoſtibus expulſus, & in alia eccleſia intitulatus, ceſſante hoſtilitate reſtituendus eſt primæ eccleſiæ, & qui medio tempore fuit ſubſtitutus, debet dimittere, ibidem num.29. 54
3 Epiſcopus civitatis ab hoſtibus captivatæ, alteri eccleſiæ eſt præficiendus, in cap. extirpandæ, §. Qui verò, num. 49. de præben. 130
3 Officium paſcendi, cui innititur obligatio reſidentiæ, ceſſat ovibus deficientibus, ibid. num. 50. 130
Vide in ver. *Prælatus*, *communia*.
1 Epiſcopus nullum habens titulum verum, nec putativum, non ſolum poteſt, ſed etiam debet ex ſe ipſo epiſcopatum dimittere, in c. Niſi cum pridem, n.27. de renun. 338
1 Epiſcopus propter perſecutionem ſubditorum an debeat fugere, & eccleſiam deſerere, ibid. num. 72. 342
Epiſcoporum cauſæ.
Vide in ver. *Cauſæ Epiſcoporum*.

Epiſcopus quoad confeſſiones.

5 Epiſcopi, & alii ſuperiores, & minores Prælati exempti poſſunt ſine alia licentia ſibi eligere confeſſorem, in cap. Ne pro dilatione, n.1. de pœn. & remiſſ. 321
5 Poſſunt epiſcopi ſibi eligere confeſſorem, etiamſi exempti non ſint, ibid. num 2. 321
5 An epiſcopus hodie poſſit eligere confeſſorem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus ad præſcriptum Concilii Tridentini in c. 15. ſeſſ. 23. ibid. num. 5. & ſeqq. uſque ad num.31. & 62. 321
5 Eligendo confeſſorem ſibi ſubditum videtur illum approbare, ibid. num 15. 321
5 Non decet epiſcopum iter agentem confeſſorem eligere in ſingulis diœceſibus, ibid. num.30. 322
5 De jure communi confiteri debet Archiepiſcopo, Archiepiſcopus Patriarchæ, Patriarcha Papæ, ibidem num. 34. & ſeqq. & num. 39. 323
5 Poſſunt eligere ſibi Confeſſorem, ſed non tenentur eligere Curatum, ſeu approbatum ab Ordinario, ibid. num.62. 326
1 Epiſcopus lapſus in aliquod delictum poteſt etiam in Urbe ad ſe abſolvendum deputare proprium Confeſſorem ex Concilio Tridentino cap.6. ſeſſ.24. in cap. Dilectus, num.34. de tempor. Ordinat. 376
Vide in ver. *Confeſſio*, *Confeſſor*, & *Prælatus quoad Confeſſorem*.

Epiſcopus quoad conſecrationem.

1 Epiſcopus, qui renunciavit Ordini, poteſt de licentia Papæ executionem reaſſumere ſine nova conſecratione, in cap. Requiſivit, num.6. de Ordin. ab epiſcopo. 377
1 Epiſcopalis conſecrationis fundamentum eſt Sacerdotium, ſine quo nihil recipitur, ibid. num.15. 378
1 Contrarium, ibid. num.79. 384
1 Declaratur, ibid. num.81. 384
1 Epiſcopi conſecratio non fuit inſtituta immediatè à Chriſto, ibid. num.17. 378
1 Contrarium, ibid. n. 68 & ſeqq. & num.85. 383
1 Poteſtatem conſecrandi non amittunt epiſcopus, vel Sacerdos excommunicatus, depoſitus, & degradatus, in cap. Quanto, n.18. de conſuet. 199
1 Non conſecratus Ordines conferre non poteſt, ibid n.26. 199
1 Tres Epiſcopi in conſecratione epiſcopi ſunt adhibendi ex neceſſitate Sacramenti, in cap. Requiſivit, num.86. de ordinat. ab epiſcopo. 384
5 Ante conſecrationem non poteſt epiſcopus exercere ea, quæ ſunt Ordinis, ſed tantum ea, quæ ſunt juriſdictionis, in c. Nullus, num.5. de Paroch. 304
5 Electus, & confirmatus ante conſecrationem an poſſit indulgentiarum litteras dare, in cap. Accedentibus, num.9. & ſeqq. de exceſſ. Prælator. 215
5 Et quid ſi non ſit Presbyter, ibid. num 11. 215
1 Cùm conſecratur epiſcopus, inungitur Chriſmate in capite, & manibus: quod ſi fuerit omiſſum, per tres epiſcopos, eſt ſupplendum, in cap. Cùm veniſſet, n.1. de ſacr. unct. 443
5 In conſecratione epiſcopus non ſolum hæreſim, ſed etiam ſchiſma anathematizat, in cap. Quod à Prædeceſſore, num. 15. de ſchiſmat 103
1 Poteſtas, quæ confertur epiſcopo per conſecrationem, eſt indelebilis, & remanet in epiſcopo etiam excommunicato, depoſito, & degradato, in cap. Statuimus, n.7. de ſupplen. neglig. Prælator. 350
1 Poteſtatem accipiunt epiſcopi conferendi Ordines in conſecratione, ibid. num.19. 351
1 Juriſdictionem accipiunt in confirmatione etiam ante conſecrationem, ibid num 21. 351
1 Semel conſecratus perpetuò retinet nomen conſecrationis, in cap. Niſi cùm pridem, num.8. de renunciat. 337
Vide in ver. *Conſecratio*.
1 Epiſcopus electus non poteſt invitus conſecrari, ſed ſatis eſt, ut dignitati cedat, in c. Quanto, n.13. de translat. epiſc. 319
3 Electus, & confirmatus, qui ante conſecrationem officium linguæ, vel oculorum amiſit, conſecrari non debet, ſed in totum amoveri, in cap. Conſultationibus, num. 7. de Cleric. ægrot. 164
3 Et quid in inferiori Prælato, ibid. num.7. 164
3 Electus, & confirmatus in epiſcopum non eſt epiſcopus, niſi poſt conſecrationem, in c. De multa, n.14 de præben. 118
1 Promotus non dicitur quis ante conſecrationem, licèt ſit electus, & confirmatus, vel proviſus, in cap. eam te, num.3. & 5. & 15. de reſcript. 152
1 Contrarium, ibid. num.23. & ſeqq. 153
1 Declaratur, ibid. num.30. & 58 153
1 Epiſcopus non dicitur ante conſecrationem, ſed electus, ibid. num.6. & 28. 152
1 Declaratur duobus modis, ibid. n.30. & 38. 153
1 Electio, & conſecratio unum faciunt epiſcopum, ibid. n.7 152
1 Proviſus à Papa ante conſecrationem non dicitur epiſcopus, ſed electus, ibid. num.9. 152
1 Declaratur, ibid. num 30 & 38. 153
1 Proviſio, ſeu pronunciatio Papæ in Conciſtorio habet vim electionis, & confirmationis, ibid. num.15. 152
1 Epiſcopi, vel Pontificis appellatione in materia pœnali non ve-

nit electus confirmatus ante conſecrationem, ibid. num 16. 152
1 Contrarium, ibid. num.25. 152
1 Civitas interficiens electum, non incidit in pœnam interficientis Epiſcopum, ibid num.17. 152
1 Proviſi à Papa etiam ante conſecrationem appellantur promoti, ibid. num 24 & 27. 151
1 Proviſi nondum conſecrati accedentes ad Eccleſias, & adminiſtrantes ante levatas Bullas incidunt in pœnas Extravag Injunctæ, de elect ibid num 25. 151
1 Præfecti Cathedralibus Eccleſiis dicuntur etiam non conſecrati, ibid. num.29. 153
1 Epiſcopi appellatione venit etiam electus, quando in eo militat eadem ratio, quæ in conſecrato, ibid. num. 30. 153
1 Epiſcopus electus, & confirmatus tenetur perſonaliter reſidere, ſicut conſecratus, ibid. num 31 & ſeqq & 40. 153
1 Et inter eum, & eligentes contrahitur ſpirituale conjugium, ibid. num.32. 153
1 Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem non poteſt exercere ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, ſed ea tantum, quæ ſunt juriſdictionis, ibid. n 33. 153
1 Epiſcopi appellatione venit tantùm conſecratus in concernentibus exercitium, & decorem Ordinis Epiſcopalis, ibidem num 38. 154
1 Sed in concernentibus juriſdictionem venit etiam electus confirmatus, vel proviſus per Papam, ibid. num.39. 154
1 Electus confirmatus poteſt dare licentiam Clerico ſe abſentandi à Parochiali ſtudiorum causâ, ibid n 41. 154
1 Epiſcopus, qui infra ſex menſes munus conſecrationis non ſuſcipit, eſt ipſo jure privatus Eccleſia, in c. Cùm ex illo, num 23. de tranſlat. Epiſcop. 315
1 Non tamen poteſt cedere propria authoritate, niſi factum ſit notorium, vel declaratum per ſententiam, ibid.n 24. 315
1 Sed benè poteſt, ac debet cedendi licentiam poſtulare, ibidem num 24. 316
1 Conſecratio Epiſcopi à tribus ſaltem Epiſcopis facienda eſt, in c. Nec Epiſcopi, num 1. de tempor. Ordinat 365
1 Et hoc eſt de ſubſtantia conſecrationis, ibid. num. 3. & ſeqq. & num.9. 366
1 Nec eſt Epiſcopus, qui minus, quàm à tribus, auctoritate etiam Metropolitani, factus eſt Epiſcopus,, & num.5. 366
1 Quòd ſi in Provincia non ſint tot Epiſcopi, vel unus ſolus, convocari debent vicinorum auxilia, ibid n.2. 366
1 Conſecrationis Epiſcopi formam ab Apoſtolis introductam poteſt Papa immutare, ibid. n 4 8 & ſeqq. 366
1 Et ſolus ordinando cenſetur diſpenſare, ibid n.12 366
1 Conſecrationem Epiſcopi unus Epiſcopus perficit, alii verò duo ſunt aſſiſtentes, ibid. num.7. 366
1 Diſpenſandum an ſit, ut in Provincia, in qua Epiſcoporum copia haberi non poteſt, loco duorum Epiſcoporum, qui conſecrationi Epiſcopi intereſſe debent, ſubrogentur duo Abbates, vel duo alii in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, ibid. nu. 8. 9. & 10. 366
2 Epiſcopus chriſmate conſecratur in capite, in cap. Cùm non ab homine, num.19. de judic. 10
5 Epiſcopi appellatione venit etiam nondum conſecratus in materia proportionabili tam confirmato, quàm conſecrato, in c. Quod nonnullis, num 23. de privil. 273
5 Epiſcopus electus ante conſecrationem non poteſt concedere indulgentias, in cap. Cùm illorum, n.32. de ſent. excom. 352
1 Epiſcopus olim eligebatur ab univerſo Clero, in c. Cùm certum, num.33. de major. & obed. 612

Epiſcopus quoad delegationem.

3 Epiſcopi tam præſentes, quàm abſentes, an poſſint paſtoralia munia aliis delegare, in c Ex parte, n.11. & 28. & 67. verſ *Demum non obſtat*, de Cler. non reſid. 42
3 Poteſt alteri Epiſcopo ea, quæ ſunt Ordinis, demandare, in cap Aqua, n 14. de conſecr. Eccl. 570
1 Non licèt Epiſcopis, nec unquam licuit committere Sacerdoti, ut conferat Chriſma, in c Quanto, n.3. de conſuet. 108
1 Non poteſt Epiſcopus Clericorum cauſas delegare laico, & Clerico ſimul, nec Clerico conjugato, in cap Pernicioſam, num 60. de off Ordin 554
1 An poſſint Epiſcopi, Archiepiſcopi, & Legati cauſas delegare ultra duas dietas, in c Nonnulli, n.2. de reſcript. 166
1 Extra diœceſim Epiſcopus cauſas audire, vel delegare non poteſt, ibid. num 3. 166
2 Non poteſt Clericum invitum ſubmittere juriſdictioni alterius Epiſcopi, in cap. Significaſti, n 29. & 30. de foro compet. 77
2 Non poteſt cauſam committere extra diœceſim, niſi, & litigantes conſentiant, ibid num 29. & 31. 77
Vide in ver. *Delegatio*, *cauſa*.

Epiſcopus quoad delicta.

5 Epiſcopus cujus auctoritate homicidium eſt commiſſum, à miniſterio Altaris, & officio Pontificali, & Epiſcopatus adminiſtratione deponitur, in cap. Ex litteris, num. 1 de exceſſ Prælator. 214

Epiſcopus quoad diſpenſationem.

1 Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper defectu ætatis ad beneficia, in c. Indecorum, num 8 de ætat & qualit 1[illegible]
1 Præficere Parochiali Eccleſiæ non idoneum ætate, moribus, vel doctrina, etiam diſpenſativè, non poteſt, in cap. Tam te, n 8 de ætat. & qualit 424
1 Non diſpenſant Epiſcopi contra Apoſtolum, in c Super eo, nu 8. de bigam. 498
1 Nec contra Canonem etiam non Conciliarem ſtatuentem per ver. Non poteſt, ibid num 34. verſ. *Adſunt etiam* 499
1 Cur diſpenſet Epiſcopus cum illegitimo, & non cum bigamo, ibid num 37. 500
1 Quo caſu poſſit ſuper bigamia diſpenſare, ibid. n 40. 500
1 An poſſit cum bigamo diſpenſare ad beneficia ſimplicia, ibidem num 42. 501
Vide in verb. *Diſpenſatio*
1 Diſpenſat cum illegitimo, in d.c Super eo, n 24 de bigam. 499
1 Item cum Diacono, qui matrimonium contraxerat, ibidem numer 25 499
5 Item cum Monialibus, & Monachis, qui nubendo bigamiam contraxerunt, ibid num 26. 499
1 An poſſit Epiſcopus ex neceſſaria cauſa contra generale Concilium diſpenſare, ibid n 31 459
3 De jure communi diſpenſare poſſunt cum Parochis, ut ad ſeptennium ſtudiorum causâ abeſſe poſſint, & interim non teneantur ad Sacerdotium promoveri, in cap. Clericos, num. 21 de Cler. non reſid. 65
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n 22 65
3 Non habent Epiſcopi facultatem diſpenſandi contra Conſtitutiones Conciliares, ſicut nec Legati, in cap Ex parte, n 6 de Capell Monachor 505
3 Secus ſi conſtitutiones ſint editæ à Papa in Concilio, ibid n 7 505
3 Contrarium, ibid num 22. 507
3 Diſpenſare non poteſt epiſcopus cum ſibi ſubdito vero bigamo ad primam Tonſuram, & beneficia ſimplicia, ibidem numer 23. 507
5 Poſt Concilium Tridentinum an poſſit diſpenſare ſuper homicidio voluntario ſaltem occulto ad executionem minorum ordinum, & beneficia ſimplicia, in c. Henricus, num 42 de Cler. pugnan in duell. 1[illegible]5
1 Ex magna cauſa neceſſitatis, & utilitatis poteſt contra generale Concilium diſpenſare ex ſententia Rotæ, in cap. Canonum ſtatuta, n 103 de Conſtit. 22
1 Contra Canones diſpenſare non poteſt, niſi reperiatur ei à jure permiſſum, ibid num 121. 24
1 Non poteſt diſpenſare cum vero bigamo ad primam tonſuram, aut beneficia ſimplicia, in cap Quoniam, num 32. de conſtit. 1[illegible]4
4 Non diſpenſat ſuper impedimentis dirimentibus, in cap De illis, il ſecondo, n 12 de deſponſ Impuber 19
4 An ex urgentiſſima cauſa diſpenſare poſſit, ut puella pubertati proxima matrimonio copuletur, ibid num 13. 19
4 Compilato proceſſu ſuper malitia quid agere debeat, ibidem num 17. 19
1 Diſpenſare non poteſt contra Concilium Generale, licèt Concilium non prohibeat diſpenſationem, in c Nimis, num 2 de fil Presbyt & n 24 ubi rejicitur contraria opinio 475
1 An poſſint Epiſcopi ex magna cauſa diſpenſare contra generale Concilium, ibid. n 11 uſque in fin 476
1 Sine juſta cauſa diſpenſans eſt deponendus, ſi de hoc fuerit accuſatus, ibid n.19. 476
1 Contra Canones non diſpenſat, niſi diſpenſatio illi appareat permiſſa, ibid num 16 477
1 Cum verò bigamo ad primam tonſuram, & beneficia ſimplicia diſpenſare non poteſt etiam ex magna causâ utilitatis, vel neceſſitatis, ibid. n 20. 477
1 Contra generale Concilium Epiſcopum non diſpenſare etiam ex magna cauſa qui authores ſenſerint, ibid n 22 477
1 Concurrentibus requiſitis poſſunt Epiſcopi rigorem Canonum relaxare per viam diſpenſationis, non per viam ſtatuti, ibidem num 30. 4[illegible]
1 Cæteris concurrentibus diſpenſat Epiſcopus in impedimentis, ſi ſint occulta, & matrimonium publicum, & ſeparatio ſine magno ſcandalo fieri non poſſit, ibid num 31 4[illegible]
1 Sed non diſpenſat in matrimonio contrahendo in articulo mortis ad legitimandam prolem, & refellitur contraria opinio, ibidem num 34. 4[illegible]
1 Declaratur, ibid num 41 4[illegible]
1 Facultas Epiſcoporum diſpenſandi in impedimentis, & irregularitatibus occultis, habet locum in toto conſcientiæ tantum, ibid num [illegible] 4[illegible]
1 Et dummodò matrimonium ſit contractum cum probabili ignorantia impedimenti, ibid n 39 4[illegible]
1 Non poteſt diſpenſare cum Vicario perpetuo ſuper ætate, in cap Ex parte, num 27 de off Vicar 520
1 Diſpenſat Epiſcopus ſuus cum ordinato ad minores, vel ignoranter ad ſacros ab Epiſcopo, qui renunciavit loco, & dignitati, in c. Requiſivit, n.2 de ordin ab Epiſc 477
1 Diſpenſant Epiſcopi cum Simoniacis in præambulis ad Ordinem quoad pœnam juris poſitivi tantum, in c Cùm pridem, nu 5 de Pact 615
Vide in ver *Irregularitas*, *Bigamia*, *Beneficiorum pluralitas*
5 Nequeunt diſpenſare ad Parochiales Eccleſias cum minoribus 25 annorum, aut illegitimis, criminoſis, aut corpore vitiatis, in cap Quod à Prædeceſſore, num [illegible] de ſchiſmat 111
3 Nequeunt etiam pro una vice, & de Patroni conſenſu diſpenſare contra legem in fundatione beneficii, in cap Recolentes, n 42 de ſtat Monachor. 4[illegible]8
1 Epiſcopi Regionum, in quibus Concilium Tridentinum non eſt receptum, uti non poſſunt facultate ibi [illegible] in cap Dilectus, n 25 de tempor ordinat 1[illegible]4
1 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum illegitimo ad Eccleſiam paternam, in c Veniens, n [illegible] de fil Presbyter 4[illegible]5
1 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus cum illiterato, an vel ſine promovendo cenſeatur cum eo tacitè diſpenſare, in cap Accepimus, num 46 de ætat & qualit 418
1 Diſpenſatio in criminibus exceptis prohibetur propter ſcandalum, in c. Veſtra, n 117 de cohab. Cler & mulier. 15
3 Diſpenſatus ab epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus teſtibus, licèt non ſit notorium, non eſt tutus in conſcientia, ex ſententia S Congregationis Concilii, ibid. num 11[illegible] 1[illegible]
3 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum occultè excommunicato, qui publicè celebravit, ibid n 143 21
1 Secus ſi publicè ſit excommunicatus, & celebraverit occultè, ibid. num. 145. 21

1 Diſ-

1 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in materia delicti ad forum contentioſum deducti, & per ſententiam puniti; & refellitur contraria opinio, ibid. n. 140. 10
1 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum inquiſitis de delicto, quod non potuit probari, ſi nec diffinitivè, nec alio modo fuerint abſoluti, ſed dimiſſi cum cautione de ſe præſentando, ibidem num. 136. 10
1 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus contra Canonem non Conciliarem reſervantem Summo Pontifici diſpenſationem, in cap. Dudum, il ſecondo, n. 16. de elect. 269
1 Diſpenſare non poſſunt Epiſcopi contra Canones, niſi appareat eis expreſsè permiſſum, in cap. Dilectus, n. 2. & ſeq uſque ad n. 22. de tempor. ordinat. 372
1 Diſpenſare non poteſt in lege humana, niſi is, a quo lex authoritatem habet, ibid. n. 3. 372
1 Epiſcopi in criminibus diſpenſare poſſunt, niſi eis appareat prohibitum, ibid. num. 14. 373
1 Diſpenſare numquam poteſt Epiſcopus, niſi ei concedatur a Canone, etiamſi in Canone reperiatur, quòd Papa diſpenſet, ib. num. 15. 373
1 Diſpenſare poteſt Epiſcopus, ubi Canon permittit diſpenſationem licèt eam Epiſcopo non indulgeat, ibid. n. 17. 374
1 Et quid ſi Canon ſit Conciliaris, ibid. n. 18. 374
1 Caſus in quibus Epiſcopi poſſunt, vel non poſſunt diſpenſare, ibidem num. 21. 374
1 Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum Clerico in ſacris, qui de facto contraxit cum unica, & virgine, in cap. Nuper a nobis, n. 10. de bigam. 503
1 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, ſed ſolus Papa cum Subdiacono, qui de facto contraxit cum vidua, ibid. n. 15. 504
1 Et an hoc procedat tam in officio, quam beneficio, ibidem num 16. 504
Et quid ſi contraxerit ignoranter, ibid num. 17.
Vide in ver. *Diſpenſatio ſuper Bigamia*.
3 Diſpenſare qui poteſt ſuper irregularitate impoſita a Canone, poteſt diſpenſare cum Monacho irregulari ex celebratione poſt incurſam excommunicationem latam ex conſtitutione Ordinis, in c. Canonum ſtatuta, num. 33. de conſtit. 17
1 Diſpenſare nequeunt Epiſcopi contra Canones, niſi quatenus eis reperiatur permiſſum, ibid. n. 121. 24
1 Diſpenſare poteſt Epiſcopus contra Canonem in articulo dubio propter diverſas opiniones, ſaltem quoad hoc, ut non poſſit contravenire, in c. Veniens, n. 8 de fil. Presbyter. 465
3 Prælatus etiam in caſibus a jure permiſſis ſine juſta cauſa non diſpenſat contra jus, in cap. Relatum, numer. 11. de Cler. non reſiden. 32
5 Epiſcopus poteſt diſpenſare cum excommunicato, ut retineat beneficium poſt excommunicationem ſibi collatum, in cap. Poſtulaſtis, num. 4. de Cler. excom. 195
5 Dum tamen non ſit ille idem Epiſcopus, qui ſcienter contulit, ibidem num. 5. 195
5 Et quid ſi collatio fuerit ei facta per Papam, ibid. n. 6. & ſeq. 195
5 Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum filiis hæreticorum ad officia, & beneficia, in cap. Vergentis, n. 32. & n. ſeqq. uſque in finem, de Hæret. 97
5 Decretum irritans impedit, ne Epiſcopus poſſit diſpenſare in criminibus infra adulterium, ibid. n. 33. 97
5 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus cum iis, qui a Canone ſunt perpetuò privati beneficiis obtentis, vel inhabiles ad illa obtinenda, ibid. n. 34. 97
5 Nec in concernentibus fidem, vel ſtatum univerſalis Eccleſiæ, ibid. n. 35. 97
5 Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum filiis interficientis Prælatum, ibid. n. 36. 97
5 Epiſcopus diſpenſare poteſt ubicumque in materia pœnali Canon permittit diſpenſationem, ibid. n. 37 97
3 Epiſcopus diſpenſare non poteſt cum ordinato ſine titulo ad aliquem ex ſacris Ordinibus, ut ſine novo titulo ad altiores ordines aſcendat, refellitur contraria opinio Henriquez, in c. Epiſcopus, n 4. de præben. 71
3 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus contra concilium generale de ſui Capituli conſenſu, in cap. Paſtoralis, num. 4. de his, quæ fiunt a Prælat. 212
5 Non diſpenſat Epiſcopus cum electo reprobato propter vitium Simoniæ, in c. Nobis, n. 2 & 9. de Simon. 38
Epiſcopus quoad electionis confirmationem.
Vide in verb. *Electionis confirmatio*.
Et in ver. *Conſuetudo irrationabilis*.
Et in ver. *Epiſcopus quoad conſecrationem*.

Epiſcopus quoad executionem, & commutationem ultimarum voluntatum.

3 Epiſcopus propter negligentiam hæredis exequitur piam voluntatem teſtatoris, in c. Nos quidem, n. 1. de teſtam. 259
3 Omnium piarum diſpoſitionum tam inter vivos, quàm in ultima voluntate, in caſibus a jure permiſſis ſunt executores, ibidem num. 9. 260
3 Succedit Epiſcopus hærede, vel executore negligente, in facultatem exequendi etiam ad non pias cauſas, ibid. n. 10. 260
Vide in ver. *Executio, commutatio*.

Epiſcopus quoad feuda.

Vide in ver. *Feudi ſucceſſio*.
Et in ver. *Feudalia bona*.
Et in ver. *Epiſcopus Regularis*.
Et in ver *Regulares quoad ſucceſſionem feudalem*.
1 Vaſſallus factus Epiſcopus cenſetur habilitatus ad inſerviendum per ſubſtitutum, licèt feudum requirat ſervitium perſonale, in c. Quæ in Eccleſiarum, n. 83 de conſtit. 102
1 Epiſcopus eſt ſucceſſibilis in feudo paterno, ibid n. 84. 102
1 Epiſcopi, & Cardinales retinent feuda ad ſe devoluta jure ſucceſſionis, ibid. n. 85. 102
1 Epiſcopi propter excellentiam dignitatis non comprehenduntur in Capitulis feudalibus excludentibus Clericos, & Monachos a ſucceſſione, ibid n. 101. 103
1 Epiſcopus ſi fiat vaſſallus Eccleſiæ Romanæ, non deſinit eſſe miles Chriſti, ibid. n. 104. 103
1 Feudum apertum Religioſo ad Epiſcopatum aſſumpto tranſit in Cathedralem Eccleſiam quoad commoditatem dominii utilis durante vita naturali ipſius Epiſcopi, ib. n. 105 & 107. 103

Epiſcopus quoad fructus Beneficiorum.

3 Epiſcopus antequam beneficium conferat, ſi aliquid ſubtrahat de fructibus illius in pios uſus expendendum, non eſt illicitum, in cap. Niſi eſſent, numer. 31. verſ. *Tertio ad idem*, de preben. 108
3 Eccleſia non poteſt conſtitui cenſualis auctoritate Epiſcopi, ibid. num. 50. 110
3 Declaratur, ibid. n. 64. 111
Vide in ver. *Cenſus*.

Epiſcopus quoad juriſdictionem, & judicia.

1 Epiſcopus habet imperium merum in ſua diœceſi, in cap. Eccleſia num. 31. de Conſtitut. 112
1 Poteſt ac debet habere familiam armatam, immunitate Eccleſiaſtica gaudentem. ibid. n 45. 124
2 Epiſcopus ſolus de jure communi eſt Ordinarius, & habet imperium in tota diœceſi, in cap Cùm contingat, num. 23. de foro compet. 70
5 Tenetur ex officii ſui debito juriſdictionem gratis adminiſtrare, in c. Quoniam, n. 11. ne Prælat. vic. ſuas. 78
1 Poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus crimina inquirere, & punire, & cum opus fuerit invocare brachium ſæculare, in c. Pernicioſam, num 1. de off. Ordin. 550
1 In ſua diœceſi habet Epiſcopus juriſdictionem ordinariam, & merum, & mixtum imperium, ibid. n 25. & ſeqq. 551
1 An poſſint Epiſcopi in ſua diœceſi quidquid poteſt Papa in univerſali Eccleſia, exceptis his, quæ Papa ſibi reſervavit, ib. n. 28 & ſeqq. uſque ad n. 72. 551
1 An accipiant poteſtatem juriſdictionis immediatè a Chriſto, an vero a Papa, ibid. n. 29. & ſeq. uſque ad n. 57. 551
1 Poſſunt cauſas fidei ventilare, ſed non definire, ibidem numer. 55. 554
3 Poteſtatem juriſdictionis accipiunt immediatè a Papa, ſed poteſtatem ordinis immediatè a Deo, in cap. Ex parte, num. 54. de Cler. non reſid. 45
2 Fundat intentionem de jure communi ſuper juriſdictione univerſali in omnibus Eccleſiis ſuæ diœceſis, in cap. Cùm olim, n. 5. de præſcript. 178
2 Si juriſdictio ſpiritualis ſit, alias ſecus, ibid. n 6. 178
2 Poteſt cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere, prædicandi licentias concedere, & Confeſſores approbare in locis intra ſuæ diœceſis fines exiſtentibus, donec probetur ſtatus nullius diœceſis, ibid. n. 38. 180
2 Habet aſſiſtentiam juris, & Concilii Tridentini ſuper juriſdictione ſpirituali in omnibus Eccleſiis etiam Regularibus intra fines ſuæ diœceſis, quamdiu non probentur exemptæ, ibidem num. 42. 180
5 Fundat intentionem in tota diœceſi, & in qualibet ipſius parte ſuper exercitio ordinariæ juriſdictionis, in cap. Cùm capella, n. 7. de privileg. 254
4 An poſſit inhibere inferioribus poteſtatem circa ea, quæ illis commiſſa ſunt, in cap. Litteræ quas, n. 19. de matrim. contr. interd. Eccleſ. 77
4 Poteſt ſuſpendere a totali Curæ exercitio, ibid. n. 23. 77
3 Qui non utitur juriſdictione ſibi attributa in exemptos in caſibus, in quibus Concilium Tridentinum utitur verbis præceptivis, ſeu obligativis, peccat mortaliter, in cap. Si quis, n. 40. verſ. *In ſpecie vero*, de Regular. 336
5 Non poſſunt Epiſcopi Sedis Apoſtolicæ decreta in totum, vel in partem convellere, vel mutare, in cap. Reſponſo, nu. 83. de ſent. excomm. 364
3 Non poſſunt Epiſcopi, & Prælati Regulares ſupprimere Religionem a Sede Apoſtolica approbatam, in cap. Recolentes, n. 35. de ſtat. Monach. 468
1 Juriſdictionem accipiunt in confirmatione etiam ante conſecrationem, in cap. Statuimus, num. 21. de ſupplen. neglig. prælator. 351
1 An Epiſcopus poſſit omnia in ſua diœceſi, quæ poteſt Papa in univerſo Orbe, exceptis reſervatis, in c. Dilectus, n 16. de tempor. ordin. 374
3 Subſunt Epiſcopo omnia loca pia, & ad ejus ſolicitudinem debent ordinari ad uſum deſtinatum, in cap. De xenodochiis, num. 1. de Religioſ. domib. 484
1 An poſſit reo gratiam facere poſt ſententiam, in c. Irrefragabili, §. Cæterum, n. 36. de off. Ordinar. 580
1 Et quid in inferiori prælato, ibid. num. 37. 580
Vide in ver. *Gratia*.
3 Tueri poteſt poſſeſſionem ſuam armis materialibus, & ſpiritualibus, in c. Procurationes, n. 23. & 44. de cenſib. 548
3 Prudenter agit, ſi tanquam pars, & non tanquam judex procedat pro ſuo jure tuendo, ibid n 35. 549
3 In cauſa Eccleſiæ ſuæ judex eſſe non debet, ſi commodum veniat ſibi applicandum, ib. n. 41 & 43. 549
3 Fallit conſentiente adverſario, & alio procuratore conſtituto ab Epiſcopo ad cauſam defendendam, ibid. n. 47. 549
3 Imò ſatis eſt, ut non recuſetur, ibid. n. 48. 549
1 In Eccleſiis diœceſis ſuæ debet eſſe contentus juribus Epiſcopalibus, in c. Conquerente, n 1. de off. ordinar. 586
1 Ab Eccleſiis ſibi ſubjectis non poteſt petere niſi jura Epiſcopalia in jure expreſſa, ibid. n. 7. 586
1 Fundat intentionem ſuper jure inſtituendi, & deſtituendi in Eccleſiis omnibus ſuæ diœceſis, ibid. n 19. 587
1 De jure communi procedere poteſt contra omnes Clericos ſuæ diœ-

diœceſis, licèt ſubſint inferiori Prælato, ibid. n. 23 587
1 Declaratur, ibid. n. 24 587
2 Proprius Epiſcopus quis dicatur, ad hoc ut Clericus coram ipſo conveniri debeat, in c. Si quis, n. 20. de foro compet. 36
Vide in ver. *Iuriſdictio*.
1 Jura Epiſcopalia, quæ competunt epiſcopo in eccleſiis ſuæ diœceſis etiam inferiori Prælato ſubjectis, ſunt decem & octo hic per ordinem enumerata, in c. Conquerente, num. 11. uſque ad n. 40. de offic. Ordin. 587
2 Juriſdictio epiſcopalis quibus conſtet, in c. Cùm olim, num 42. de præſcript. 181
5 Epiſcopi expulſi poſſunt omnimodam juriſdictionem exercere in aliena diœceſi, petita, licèt non obtenta licentia à diœceſanis locorum, in cap. Cùm ex injuncto, num. 29 de Nov. oper. nunc. 230
5 Et dicuntur expulſi etiam non admiſſi, n. 30. 230
3 Epiſcopus judicat in eccleſiis, vel in palatio ſuo, & quandoque damnat Clericum ad perpetuam carcerem, quandoque ad verbera, in c. Inter alia, n. 74 de Immunit. eccleſ. 632
1 Epiſcopus poteſt eſſe judex in cauſa Eccleſiæ ſuæ, in cap. Noſti, n. 6 de elect. 263
1 Melius eſt tamen, ut id expediat per Delegatos, ibidem num. 11 263
1 Cauſa Eccleſiæ non eſt Epiſcopi, in c. Noſti, n. 10. de elect. 263
1 Epiſcopus in cauſa eccleſiæ ſuę poteſt recuſari, ibid. n. 12. 263
1 Idem in ejus conſanguineo, ibid n. 15. 263
1 Epiſcopus in cauſa ſuæ menſæ non poteſt eſſe judex, ibid. num. 18. 264
1 Nec teſtis, ibid. n. 19. 264
1 Et quid ſi tandet intentionem de jure communi, ſeu notorium ſit bona ad menſam Prælati pertinere, ibid. n. 20. 264
1 Epiſcopus poteſt eſſe judex in cauſa ſuæ menſæ, ſi id jus præſcripſerit ex antiqua conſuetudine, ibid. n 26. 264
1 Epiſcopo ex privilegio poſſunt committi cauſæ ſuæ menſę recuſatione remota, ibid n. 29. 265
1 Epiſcopi, & Vicarii non eſt idem tribunal in materia recuſationis, ibid n. 30. 265
Epiſcopus etiam de Capituli conſenſu non poteſt abdicare a ſe juriſdictionem in totum, in cap. Cùm veniſſent, num 27. de inſtitut. 183
1 Juriſdictio Epiſcopalis tota reducitur ad ea, quæ ſunt ordinis, juriſdictionis, & ſimplicis poteſtatis, ſeu dignitatis, in cap. Dilectus n. 4 de off. Ordin. 596
Vide in ver. *Lex quid, & quotuplex*.
Et in ver. *Epiſcopalis Ordo*.
5 Epiſcopus non debet contra ſubditum in criminalibus procedere, niſi adhibitis ſecum Canonicis eccleſiæ Cathedralis, in c. Qualiter, & quando, il ſecondo, n. 12. de Accuſ. 15
5 Epiſcopus in cauſis criminalibus non tenetur ſequi conſilium Capituli, ſed ſatis eſt, ut illud requirat, ibid. n. 13. 15
5 Sed de conſuetudine procedunt Epiſcopi ſoli ſine Capitulo, & valet talis conſuetudo, ibid. n. 14. 15
5 Et quid ſi Capitula ſint exempta, ibid. n. 15. 15
1 Epiſcopus habens facultatem etiam ut Delegatus, poteſt jure ordinario procedere in his, quæ priùs ei competebant de jure communi, in cap Quoniam, n. 6. de off. delegat 530
1 Epiſcopus in cauſa ſibi delegata non procedit ut Epiſcopus, ſed ut Delegatus, ibid. n. 12. 530
1 Epiſcopus non poteſt alteri, quàm Vicario Generali, delegare facultatem decernendi excommunicationes ad finem revelationis, ibid. n. 41. 532
3 Eccleſia ſita in diœceſi Epiſcopi, tenetur ei in Epiſcopalibus reſpondere, niſi appareant remiſſa, in c. Conſtitutus, nu. 1. de Relig. domib. 496
3 Et poteſt epiſcopus remittendo ſpiritualia cenſum ſibi retinere, ibidem. 496
1 Epiſcopi præcipuè pertinent ad Hierarchicum ordinem Divina ordinatione inſtitutum, in cap Quanto, numer. 15. de conſuet. 198

Epiſcopus quoad juriſdictionem in laicos.

5 Epiſcopus in cauſis criminalibus Eccleſiaſticis, vel mixti fori, an poſſit laicos ſibi alias in temporalibus non ſubditos carceri mancipare, & corporaliter punire, licèt ex conſuetudine adverſus laicos ad perſonalem diſtrictionem procedere non conſueverit, in cap. Pervenit, numer. 10. & ſeqq. uſque in finem de adulter. 149
5 In delictis ad ejus forum pertinentibus poteſt contra laicos pœnis etiam pecuniariis procedere, ibid n. 11. 149
5 De jure communi debet primò uti cenſura eccleſiaſtica, & in ſubſidium, brachii ſæcularis auxilio, ibid. n. 14 & 28 149
5 Carcerat laicos pro criminibus ſacrilegii, & ſtupri, quæ ſunt mixti fori, ibid n. 17 & ſeqq. 149
5 Tribuitur Epiſcopo facultas procedendi contra laicos in cauſis ad ejus forum pertinentibus, non ſolùm per ſacros Canones, ſed etiam per leges Regias, & Imperiales, ibid n. 25 150
5 An Epiſcopus poſſit procedere ad capturam contra laicos, ex c. 1. ſeſſ. 25 Concilii Tridentini, ibid n. 30 151
1 In criminibus Eccleſiaſticis inquirere poteſt contra laicos privativè ad judicem ſæcularem, in cap. Perniciofam, n. 12 de offic. Ordinar. 550
1 In criminibus mixti fori procedit tam judex eccleſiaſticus, quàm ſæcularis, & eſt locus preventioni, ibid. n. 21 550
1 Coperi poſſunt judices laicos ad præſtandum brachii ſæcularis auxilium, ſed non è converſo, ibid n. 2[illegible] 55[illegible]
1 In cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori Epiſcopus, vel alius [illegible] Eccleſiaſticus an poſſit contra laicos ſibi in temporalibus non ſubditos pœnis pecuniariis procedere, in cap. Licèt, num 12. de pœn. 2[illegible]
Quid in terminis juris communis, ibid n. 15 & 1[illegible] 2[illegible]
1 Ex Concilio Tridentino an poſſit procedere contra laicos, in cauſis ad ejus forum pertinentibus, etiam pœnis pecuniariis, ibid num. 21 & ſeq. 2[illegible]

Vide in ver. *Laicus quoad forum*.
Et in ver. *Laicus in ſ[illegible] andem ſaltus Clericus, vel profeſſus*.
2 Epiſcopus in his, in quibus vertitur intereſſe laicorum, non poteſt ſtatuere ſine illorum conſenſu, vel ſaltem debent eſſe præſentes, in c. Conqueſtus, n. 32. de feriis. 53
Epiſcopus an poſſit indicere dies feſtos ſine populo.
Vide in ver. *Dies feſti*.

Epiſcopus quoad juriſdictionem in Regulares, & exemptos.

Vide in ver. *Exempti, Regulares quoad exemptionem, & Monaſterium quoad exemptionem*.
1 Epiſcopi ſunt executores Decretorum Concilii Tridentini, non tamen contra exemptos, niſi in caſibus, in quibus hæc facultas ſpecialiter eis attribuitur, in cap. Sanè, il ſecondo, num 24. & 46. de off. & poteſt judic. Delegat 5[illegible]3
Vide in ver. *Regulares quoad Confeſſiones, &c.*
Et in ver. *Regulares quoad Conſervatores*.
5 Statutum Epiſcopi excommunicans accedentes ad monaſterium Monialium exemptum ſine ejus licentia, an valeat, in c. Quanto, n. 3 & ſeqq de privileg. 275
Vide in ver. *Monaſterium Monialium quoad clauſuram*.
Et in ver. *excommunicatio quoad denunciationem*.
1 Regulares reſiſtentes Epiſcopo exercere volenti Pontificalia in eorum Eccleſiis, non ab ipſo Epiſcopo, ſed ab eorum ſuperioribus Regularibus ſunt compellendi, in c. Quia nos, n. 19. de auth. & uſu Pallii. 427
3 Epiſcopi qui non utuntur juriſdictione ſibi attributa in exemptos in caſibus, in quibus Concilium Tridentinum utitur verbis præceptivis, ſeu obligativis, & peccant mortaliter, in c. Si quis, n. 40. de Regular. 336

Epiſcopus quoad loca exempta, & nullius diœceſis.

5 Epiſcopus in locis ipſis nullius diœceſis excepta viſitatione Jure delegato nullam prorſus authoritatem exercere poteſt, in c. Accedentibus, n. 13. de exceſſ. Prælat. 217
5 Etiam quoad ordinationem Clericorum, ibid n. 14. 217
5 Vel concernentia curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, ibid n. 15. 217
1 Epiſcopus Marſicanus non poteſt viſitare oppidum Caverſe, in quo Abbas Caſſinenſis utramque juriſdictionem exercet; poteſt tamen hominibus dicti loci dimiſſorias concedere, in c. Significaſti, n. 12. de off. Archid 516
1 Epiſcopus obtinens in Commendam monaſterium exemptum, non poteſt ibi ordinare ſæculares ſubditos ratione dicti monaſterii, ibid. num 30. 51[illegible]
3 Proximior poteſt perſonas nullius diœceſis ordinare, ſed non judicare, in c. Nullus, n 6 de Paroch. 3[illegible]4
3 An, & quomodo poſſit loca nullius diœceſis viſitare, & illorum perſonis ordines conferre, ac dimiſſorias concedere, ibid. n 10. & ſeqq uſque in fin. 304
3 Qui poteſt viſitare Eccleſias nullius diœceſis, poteſt etiam illarum ſubditos ordinare, eiſque dimiſſorias concedere, ibidem num. 11. 304
3 Vicinior habet jus viſitandi loca nullius diœceſis, ſi ſint extra fines utriuſque diœceſis, ſi verò intra, hoc jus competit Epiſcopo, intra cujus diœceſis fines exiſtunt, ibidem num. 23 & 26. 305
3 Proximitas a Cathedrali, non à diœceſi ſumenda, eſt, ibidem num 25. 306
3 Manutenetur in quaſi poſſeſſione juriſdictionis in locis, quæ probaverit eſſe intra fines ſuæ diœceſis, donec ab inferiori Prælato probetur ſtatus nullius diœceſis per rem judicatam, ibid. num 27 30[illegible]
3 Vel [illegible] utriuſque juriſdictionis, ibid n. [illegible] 3[illegible]
3 Et quando hoc procedat, ibid n. 28 3[illegible]
3 Admittendus eſt ad plenariam viſitationem locorum nullius diœceſis, ibid n 2[illegible] 3[illegible]
3 Et [illegible] in ejus Vicario, ibid 3[illegible]
3 Viſitans loca nullius diœceſis debet declarare ſe id facere ut delegatum Sedis Apoſtolicæ, ibid. n. 12 306
3 In viſitatione locorum nullius diœceſis cauſas ordinarias cognoſcendo nulliter procedit, ibid n. 4[illegible] 307
3 Secus in viſitatione diœceſis, ſed tunc datur appellatio ad utrumque effectum, ibid n. 49 30[illegible]
3 Non poteſt ordinare Clericos nullius diœceſis, niſi in ſua diœceſi, ibid. num 52. 3[illegible]7
3 In diœceſi ſua ordinare poteſt etiam ſubditos illorum locorum, in quibus capita ordinum ſedem principalem habent, vel alii inferiores utramque juriſdictionem exercent, ibidem num 53. 3[illegible]7
2 Poteſt cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere, prædicandi licentias concedere, & Confeſſores approbare in locis intra ſuæ diœceſis fines exiſtentibus, donec probetur ſtatus nullius diœceſis, in c. Cùm olim, n. 5[illegible] de præſcr. 180
2 Habet aſſiſtentiam juris, & Concilii Tridentini ſuper juriſdictione ſpirituali in omnibus Eccleſiis etiam Regularibus intra fines ſuæ diœceſis, quamdiu non probentur exemptæ, ibidem num 42. 1[illegible]0
1 Viſitans loca exempta, vel nullius diœceſis [illegible] Concilii Tridentini, an poſſit cauſas ordinarias cognoſcere, & diffinire, in cap. Dilectus, il primo, numer. 2[illegible] & ſeqq uſque in fin de reſcript. 1[illegible]
1 Extra viſitationem nullam habet juriſdictionem in locis nullius diœceſis, ibid n. 21 & 2[illegible] 1[illegible]
1 In loco exempto non poteſt [illegible] exercere, ibid n. 15 1[illegible]
Vide in ver. *Exemptio, Nullius Diœceſis, Prælati inferioris authoritas, Prælatus [illegible] quoad præſcriptionem*.
5 Epiſcopus vicinior non poteſt ordines conferre, aut Pontificalia exercere in locis nullius diœceſis ſine Ordinarii licentia, ſed ſubditos dictorum locorum debet ordinare in ſua diœceſi, in c. epiſcopalia, n. 62. de privileg 278
1 Epiſcopus viſitare volens eccleſias exemptas, vel nullius diœceſis

exprimere debet ſe id facere ut Sedis Apoſtolicæ delegatum, in c. quoniam, n.34. de off. Delegat. 531
1 Et poteſt eos viſitare etiam per Vicarum generalem, cum ſpeciali tamen in ſcriptis facultate, ibid. n.35. 531
3 Viſitare poteſt Epiſcopus hoſpitalia, & loca pia ſuæ diœceſis, etiamſi exemptionis privilegio ſint munita, in c. Ad hæc, n 20. de Relig. domib. 459

Epiſcopus quoad Moniales

1 Epiſcopus non eſt de Collegio Monialium, licèt ſit ipſarum Caput in c. Cauſam, n.8. de elect. 259
3 Negligente Abbatiſſa an poſſit Moniales creare, ſi monaſterium abundet, & Monialium defectum patiatur, in cap. Porrectum, num 28. & ſeqq. de Regular. 374
3 Non ſpectat ad Epiſcopos ſupplere negligentiam Monialium exemptarum, ſed ad earum ſuperiores, vel ad Sedem Apoſtolicam, ibid. n.29. 374
3 Non poteſt transferre Monialem ab uno ad aliud monaſterium ex cauſa furoris, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, in c. Recolente, n.49. de ſtat. Monachor. 469
Vide in ver. *Moniales*, *Monaſteria Monialium*.

Epiſcopus quoad officium Epiſcopale.

3 Epiſcopus non eſt dicendus qui tantùm præeſſe deſiderat, & non prodeſſe in c. Ex parte, n.8 de Cler. non reſiden. 41
Indicere debet obſervantiam conſuetudinis inducentis jejunium, vel abſtinentiam a carnibus in ſua diœceſi, in c. Conſilium, n. 18. de obſervat. jejun. 614
1 Debent Epiſcopi in Cathedralibus, & Collegiatis eccleſiis inſtituere viros idoneos pro Prædicationibus, viſitationibus, & confeſſionibus audiendis, in cap. Inter cætera, numer. 1. de off. Ordin. 581
1 Actus principalis epiſcopi eſt miniſtros eccleſiæ ordinare, in cap. Requiſivit, n.82. de ord. ab epiſc. 384
3 Ex ſuo officio generali providere debent, ne quis Clericorum egeat, in c. Cùm ſecundùm, numer. 31. 44. & 46. de præben. 91
1 Tenentur de fidei articulis reddere rationem omni poſcenti, & hæreticos perſequi, & confutare, in c. Firmiter, nu.24. de Sum. Trinit. & fide Cathol. 5
1 Sunt cuſtodes Canonum, & jurant ſacras Regulas defendere, & retinere, in c. Dilectus, n.6. de tempor. ordinat. 373
1 Sunt executores Canonum, & diſpenſatores, ibid. n.19. 374
1 Præcipuum Epiſcoporum munus eſt ſubditorum vitia redarguere, in c. Ex tenore, n.15. de tempor. ordinat. 360
3 Eſt epiſcopus ordinator non ſolum ſpiritualium, ſed etiam temporalium ad eccleſiam pertinentium, in c. Cùm contingat, n.38. de Decim. 219
3 Epiſcopi ex præcepto divinino tenentur ad curam animarum propter illarum ſalutem, qui eſt finis obligationis Epiſcopalis, in c. ex parte, n.32. de Cler. non reſid. 43
3 Debet in ſeipſo oſtendere, qualiter alios in domo Dei oporteat converſari, ibid. n 43. 44
1 Sanctior præſumitur quolibet Monacho, vel Abbate, in c. Cùm cauſam, n.21. de elect. 260
1 Et Religione debet omnibus præeminere, ibid. n.22. 260
3 Paria ſunt habere epiſcopum inutilem, vel non habere, in c ex parte, n.16. de Cler. non reſiden. 42
1 Non præſumitur epiſcopus violare Canonicas ſanctiones, in c. Accepimus, n.18. de ætat. & qualit. 432
1 Epiſcopus dicitur officialis communis, in cap. Sanè, il ſecondo, n.13. de off. Delegat. 523
Epiſcopus poteſt de jure concedere privilegium Altaris viatici in ſua Diœceſi tantùm, & ſolus Papa in univerſo orbe, in c. In his, n.3. de Privileg. 278
Vide in verb. *Prædicatio*, *Reſidentia*, *Prælatus quoad correctionem*.

Epiſcopus quoad ordines.

1 Epiſcopus qui ſubdito alterius epiſcopi primam tonſuram contulit, declaratur non incidiſſe in pœnam ſuſpenſionis, in c. Cùm contingat, n.38 de ætat. & qualit. 420
1 Non tenetur credere Beneficiato aſſerenti ſe non poſſe ordines recipere propter conſcientiam læſam, in c. Quæris, n.5. de ætat. & qualit. 411
1 Poteſt Clericos ab ordinibus repellere, & ſuſpendere ex delicto etiam occulto, dummodò illud noverit extra ſacramentum Pœnitentiæ, ibid. n.24. 413
1 An, & qualiter poſſit cogere Clericos ſibi ſubditos ad ordines ſuſcipiendos, ibid. n.25. & ſeqq. uſque in fin. 413
1 Quid de Clericis non Beneficiatis, ibid. n.26. 413
1 Et quid in expectantibus, ibid. n.27. 413
1 Et quid in penſionariis, ibid. n.28 413
1 Ordinans bigamum quas pœnas incurrat, in c. Super eo, num.2. & 44. de Bigam. 497
3 Non poteſt Epiſcopus, cui commendatum eſt monaſterium exemptum, ordinare ſæculares ſibi ſubditos ratione monaſterii, in c. Poſtulaſti, n.14 de conceſſ. præben. 201
5 Si conferat ordinem Diaconatus, quem non habet, characterem non imprimit, in c. Tuæ litteræ, n.8. de Cleric. per ſalt. promot. 200
1 Epiſcopus obtinens in Commendam Monaſterium exemptum non poteſt ibi ordinare ſæculares ſubditos ratione dicti monaſterii, in c. Significaſti, n.30 de off. Archid. 516
1 Epiſcopus qui renunciavit loco tantùm, invitatus poteſt ordinare ſicut priùs; ſi verò & dignitati, characterem imprimit, ſed non confert executionem, in c. Requiſivit, n.1. & ſeqq. de ordin. ab Epiſc. 377
1 Ordinem quem non habet, conferre non poteſt, ibid. n.83. 384
3 Parochianum alterius nec ordinare poteſt, in c. Nullus, num.1. de Paroch. 304
3 Ordinans etiam ad primam tonſuram alterius Diœceſanum ſine Ordinarii licentia eſt ſuſpenſus per annum a collatione ordinum, ibid. n.7. & ſeq. 304
3 Proprius Epiſcopus quoad ordines conferendos dicitur ratione originis, beneficii, vel domicilii, ibid. n.9. 304
Reliqua in ver. *Ordo*, *Character*.
3 Ignoranter ordinando ſubditum alienum, qui furtivè, aut ex ſimplicitate ſe in numerum ordinandorum ingeſſit, aut litteras detulit furtivè impetratas, in pœnam ſuſpenſionis non incidit, in c. Cùm ſecundum, n. 62. de præben. 93
3 Qui ordinavit aliquem ad ſacros Ordines ſine titulo non habentem de ſuo unde vivat, ei de proprio providere tenetur, donec aliquem titulum fuerit conſecutus, in cap. Epiſcopus, num.1. de præbend. licèt talis jam eſſet in ſacro Ordine conſtitutus, ibid. n.2. 70
3 Clericum ordinans ſine titulo, ei in neceſſariis providere tenetur, in c. Non liceat, n.1. & 3. de præb. 68
3 Promovens aliquem ſine titulo ad Minores Ordines, an teneatur ei vitæ neceſſaria miniſtrare, ibid. n.5. & ſeqq. uſque in fin. 68
1 Prohibitus a Papa chriſmare, vel ordines conferre, ſi contempta prohibitione ſecus faciat, imprimit characterem, in c. Statuimus, n.8. de ſupplen. neglig. Prælator. 350
1 Ordinando Clericos alienos imprimit characterem, ſed ordinis executionem non confert, ibid. n.24. 352
1 Idem in Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui, ibid. n.25. 352
1 Et in Epiſcopo hæretico, excommunicato, vel degradato, ibid. num.27. 352
1 De jure communi monere poteſt criminoſos occultos, ne ordinentur, ſed prohibere non debet, in cap. Ad aures, n. 5 de tempor. ordinat. 362
1 De jure communi Epiſcopi, & Prælati Regulares non poterant ſuſpendere criminoſos occultos a ſuſceptis Ordinibus, ibidem num.6. 362
1 Ex Concilio Tridentino poteſt epiſcopus ſuſpendere ſubditos ab ordinibus, gradibus, & dignitatibus jam ſuſceptis ex cauſa etiam occulta, & extrajudicialiter, ibid. n.7. 362
1 Item a ſuſcipiendis, ibid. n.9. & 12. 362
1 Recuſante Epiſcopo aliquem ordinare, qui ſtylus ſervetur in Dataria, ibid. n. 22. 364
1 Conferens eiſdem una die plures ſacros ordines etiam de mandato Metropolitani ab ordinandi poteſtate ſuſpenditur, in c. Dilectus, num.1. de tempor. ordinat. 372
4 De Diœceſani licentia ordinat ſuum ſubditum extra diœceſim jure proprio, non jure concedentis licentiam, in c. Quod nobis, n.43. de clandeſt. deſponſ. 35
Vide in ver. *Ordo*.
2 Epiſcopus poteſt ordinare eum, qui momento temporis declaratione ſua acquiſivit domicilium in diœceſi, in cap. Cùm inter vos, n.17. de ſentent. & re judicat. 188
1 Epiſcopus ordinans Bigamum, quas pœnas incurrat, in c. Super eo, n.2. de bigam. 497

Epiſcopus quoad Parochialium collationem, & concurſum.

1 Epiſcopus etiam diſpenſativè non poteſt præficere Parochiali Eccleſiæ non idoneum ætate, moribus, vel doctrina, in c Eam te, n.8. de ætat. & qualit. 404
1 In concurſu Parochialis an teneatur omninò præeligere digniorem, ita ut aliàs liceat poſtpoſito appellare, ibidem num.20. & ſeqq. uſque ad n.40. 404
1 Quid de jure communi, ibid. n.21. 404
1 Quid ex Concilio Tridentino, ibid. n.24. 405
1 Quid poſt Bullam S. Pii V. ibid. n 25. 405
1 Judicium epiſcopi in prælectione unius ex concurrentibus ad Parochialem eccleſiam ex quibus deprehendatur eſſe irrationabile, ibid. n.40. & 42. uſque in fin. 407
1 Epiſcopus, qui ignoranter contulit Parochialem ob aſſecutionem alterius dimiſſam ſuo conſanguineo, an incidat in pœnas Bullæ S. Pii V. in c. Non ſine, n.52. de arbitr. 693
1 Poteſt differre electionem magis idonei uſque ad ſex menſes, ſi Parochialis in ſuo menſe vacaverit, & uſque ad quatuor, ſi vacaverit in menſe Sedi Apoſtolicæ reſervato, c. Cùm ſit ars, num.42. de ætat. & qualit. 438
Vide in ver. *Concurſus*.
Et in ver. *Examinatores*.

Epiſcopus quoad penſiones.

Vide in ver. *Penſio a quo reſervanda*.

Epiſcopus quoad Pontificalia.

Vide in ver. *Pontificalia*.

Epiſcopus quoad prædicationem.

3 Epiſcopi, & Parochi per ſeipſos, ac ſi legitimè impediti fuerint, per alios prædicare tenentur, in cap. ex parte, num.35. & ſeqq. de Cler. non reſid. 44
5 Epiſcopi ſi legitimè impediti non fuerint, tenentur prædicare per ſe ipſos, in c. Inter cætera, n 10. de off. ordinar. 582
1 Nec excuſantur in vim contrariæ conſuetudinis, vel prætextu, quod aptitudinem non habeant ad concionandum, ibidem num. 11. 582
1 De jure communi epiſcopus fundat intentionem ſuper deputatione Prædicatorum in tota ſua diœceſi, ibidem numer. 12. 19. & ſeqq. 582
1 In Cathedrali an, & quomodo poſſit vendicare ſibi electionem Prædicatoris populo competentem ex immemorabili conſuetudine, ibid. n.24. 583
1 Quando, & quomodo poſſit vendicare ſibi electionem alteri ex conſuetudine competentem in alia eccleſia, quàm Cathedrali, ibid. n.27. & 31. 584
Vide in ver. *Prædicatio*.

5 Epiſcopus etiam non conſecratus, & Parochus non Sacerdos tenentur prædicare Populo Verbum Dei, in c. Reſponſo, nu. 18. de ſent. excommun. 360

Epiſcopus quoad promotionem, electionem, & poſtulationem.

1 Epiſcopum quem fieri ex mero laico, repugnat Canonicis inſtitutis, in cap. Cùm contingat, numer 120 de ætat. & qualit. 417
1 Qualis ſit eligendus, in c. Ex parte, num 51. de Cler. non reſid 45
1 In eminentiori gradu debet habere qualitates requiſitas in inferioribus Ordinibus, & Miniſteriis eccleſiaſticis, in c. Cùm in cunctis, num 7 de elect. 244
1 Debet eſſe natus de legitimo matrimonio, Ibid. n 12. 244
1 Olim eligebatur ab univerſo Clero, in c. Cùm certum, numer 33. de major. & obed. 610
1 Poteſt præfici regimini Eccleſiæ Regularis, licèt ſit Clericus ſæcularis, In cap. Cùm cauſam, nu. 17. & ſeqq. uſque ad num 23. de elect. 276
1 Et dicitur epiſcopus, & Abbas, & Monachis immediatè præeſt, eoſque ad profeſſionem recipit, ibid. n. 18. 276
1 Et Monachi debent illi obedientiam, quam debent Abbati, ibid. num 19 276
Vide in verb *Electio*, *Poſtulatio*.
1 Formula qua utitur Papa in promovendis epiſcopis in Conſiſtorio, In c. Eam te, n. 34. de Reſcript. 153
Promotus an dicatur ante conſecrationem.
Vide in verb. *Epiſcopus quoad conſecrationem*.
1 Epiſcopus poſtulandus eſt, non eligendus, in c. et ſi unanimiter, n. 1. de Poſtulat. Prælati 215
1 Fallit, ſi nulli ſit alligatus Eccleſiæ, ibid. n. 2. & 3 215
1 Concordia plena non ſupplet defectum modi in providendo, nec poſtulandum facit eligibilem, ibid. n. 3. 215
1 Electio de perſona poſtulanda non valet, ibid. n 4. 215
Et in verb *Electio*, *Poſtulatio*, *Prælatus qualis*, *& a quo eligendus*.
1 Epiſcopus ſi de facto eligatur ad aliam dignitatem, non debet electio per ſuperiorem confirmari, in c. et ſi unanimiter, n. 8. & ſeqq. de Poſtulat. Prælator. 216
1 Epiſcopus non poteſt electioni ſuæ conſentire, ibidem num. 10 & ſeqq. 216

Epiſcopus quoad renunciationem.

3 Epiſcopus poteſt cedere epiſcopatui, ſi in diœceſi non poteſt securè morari, vel propter aeris intemperiem, vel propter inimicitias, in c. Clericos, nu. 49. de Cler. non reſid. 67
1 Non licèt Epiſcopo Epiſcopatui renunciare propter frugem melioris vitæ, in c Niſi cùm pridem, n. 2 de renunc. 337
1 Non poteſt curam paſtoralem deſerere, ut tranſeat ad Monachatum, ibid. n. 5. & ſeqq. uſque ad n. 11. 337
1 Tamdiu obligatur ad retinendam curam paſtoralem, quamdiù poſſit ſubditis proficere ad ſalutem, ibid. n 13 338
1 Pro crimine quantumcumque gravi renunciare non poteſt ſine licentia Papæ, ibid. n. 20. 338
1 Translatio, depoſitio, & ceſſio Epiſcoporum ſunt ſoli Papæ reſervata, non tam conſtitutione Canonica, quàm inſtitutione Divina, ibid. n. 23. 338
1 Intruſus an poſſit Epiſcopatui renunciare ſine licentia Papæ, ib. n 25 uſque ad n 49. 338
Vide in verb *Intruſus*.
1 Epiſcopatum accipiens Regia ordinatione tenetur illi cedere ſine licentia Summi Pontificis, ibid n 37. 339
1 Item proviſus ab Antipapa, vel alio ſchiſmatico, ibidem num. 38. 339
1 Privatus ob crimen notorium, vel declaratum per ſententiam, cedere poteſt abſque ſuperioris authoritate, ibid n 46. 340
1 Secus ſi crimen ſit occultum, ibidem numer. 48. verſ. Aut crimen 340
1 Si propter debilitatem corporis ſit inhabilis ad ſpiritualia, ſeu temporalia, poteſt, non autem cogitur renunciare, ſed datur illi coadjutor, ibid. n. 56. 340
1 Propter ſcandalum aliquando non ſolùm poteſt, ſed etiam debet renunciare, ibid n. 73. 342
1 Epiſcopus, qui propter crimen renunciavit epiſcopatui ad Religionem deſcendens, ad epiſcopatum reaſſumi non poteſt: ſecus ſi renunciavit propter aliam cauſam, in c. Poſt tranſlationem, n. 1 de renunciat. 348
Vide in verb *Renunciatio*.
1 Simoniacus an poſſit epiſcopatum reſignare ſine authoritate ſuperioris, in cap. Niſi cùm pridem, numer. 41. de Renunciat 340
1 Electus a minori parte tenetur cedere, dummodò de non Canonica electione conſtet in figura judicii, ibid. n 19 339
1 Epiſcopus poteſt Eccleſiam deſerere, ut tranſeat ad Religionem ſine licentia Papæ, nec debet hujuſmodi licentiam petere, aut obtinere, quamdiu ſuis ſubditis prodeſſe poteſt, in cap. Licèt n 16 de Regular. 392
3 Epiſcopus non poteſt monachari, ſed Religioſus poteſt epiſcopari, ibid. n 18 392
Vide in verb *Prælatus quoad renunciationem*
1 Renunciatio Epiſcopi non valet, niſi per Papam fuerit admiſſa, in c Cùm ex illo, n 11 de tranſlat Epiſcopi. 113
1 Epiſcopus eſt eccleſiæ ſuæ alligatus vinculo matrimoniali, quod diſſolvi non poteſt niſi per Papam auctoritate Divina, In c et ſi unanimiter, n 9 de poſtulat. Prælator. 216
1 Papa concedit licentiam cedendi epiſcopo, qui ſine mortis periculo in eccleſia ſua morari non poteſt, in c. Ad ſupplicationem, n. 1 de Renunciat 332
1 Renunciationis legitima cauſa eſt, cùm epiſcopus acceſſum non habet ad Eccleſiam ſine periculo mortis, ibidem numer 2 pag. 332
1 Renuncians Archiepiſcopatui deſinit eſſe Archiepiſcopus, & remanet tantùm epiſcopus, & exhibet obedientiam Archiepiſcopo in cujus diœceſi moratur, ibid n. 3 332
1 Epiſcopus poteſt petere ceſſionem a Papa, cùm habet in eccleſia ſua capitales inimicitias, ibid num. 6. & num. ſeqq. uſque ad num. 12. 333
1 Declaratur, ibid. n. 13. & 14 333
Vide in verb. *Papa quoad Epiſcoporum promotionem*.
1 Inimicitiæ capitales præbent legitimam cauſam cedendi, dummodò ſint veriſimiliter duraturæ, ibid. n 13. 333
1 Et dummodò ſubditorum ſaluti poſſit per alium provideri, ibid. num 14 333
1 Aeris intemperies an, & quando ſit juſta cauſa petendi ceſſionem, ibid n. 15. & ſeqq uſque in fin 333
1 Peſtilentia præbet juſtam cauſam cedendi, dummodò ſit perpetua, vel longo tempore duratura; alias ſecus ſecundum opinionem Balbi, ibid. n 21. 333
1 Sed contra, ibid. n. 22. 334
1 Declaratur, ibid. n 23 334
1 Balneoregienſis epiſcopi ceſſio admittitur proptereà quod in ea civitate, vel diœceſi ob aeris intemperiem ſine mortis periculo morari non poterat, ibid. n 25. 334
1 Epiſcopus, qui renunciàvit ordini, poteſt de licentia Papæ executionem reaſſumere ſine nova conſecratione, in cap Requiſivit, n. 6 de ordinat. ab Epiſc 377
Vide in ver. *Papa quoad promotionem*.

Epiſcopus quoad reſidentiam.

3 Epiſcopus peſtis tempore an continuè reſidere, & Parochis infectis ſacramenta miniſtrare teneatur, in c. Clericos, num 45 de Cler. non reſid. 67
3 Et an ad aliquam ſuæ diœceſis partem, in qua peſtis non vigeat, ſe poſſit conferre, ibid. n. 47. 67
3 Quamvis poſſit aliquando gregem deſerere corporaliter, numquam tamen poteſt illum deſerere ſpiritualiter, in cap. ex parte, n. 17 de Cler. non reſiden. 42
3 An Epiſcopi, & alii inferiores, quibus cura animarum incumbit, teneantur de jure divino in ſuis epiſcopatibus, vel eccleſiis perſonaliter reſidere, ibidem num. 20 & ſeqq. uſque ad numer 75 42
3 Ambroſius Catharinus fortè omnium primus aſſeruit Paſtorum reſidentiam eſſe de jure poſitivo humano, ibidem, num. 21 42
3 Tenentur epiſcopi præcepto Divino oves ſuas verbi Dei prædicatione, ſacramentorum adminiſtratione, & bonorum operum exemplo paſcere, ibid. n 29 43
3 Tenentur epiſcopi præcepto Divino ad curam animarum propter illarum ſalutem, qui eſt finis obligationis epiſcopalis, ibidem num. 32. 43
3 Epiſcopus pauper ut extra ſuam diœceſim alteri epiſcopo inſerviat, abuſus eſt deteſtabilis, ibid n 44 44
3 In diœceſi aliena epiſcopus non eſt paſtor, ſed mercenarius, in d. c. ex parte, n 49 de Cler. non reſid 44
3 Quandoque per accidens ad perſonalem reſidentiam non tenetur, ibid n 74. 47
3 Quibus ex cauſis excuſetur a perſonali reſidentia, ibidem num. 75. 47
3 An poſſit ab eccleſia abeſſe ex cauſa infirmitatis, ibidem numer 77. 47
3 An poſſit abeſſe a diœceſi pro tuendis juribus eccleſiæ ſuæ, Ibidem num 80 & 88. 47
3 Et quid pro neceſſitate ſpirituali alterius epiſcopi, ibidem num. 81. 47
3 Licitè epiſcopi ſunt Legati ad pacem inter Principes Chriſtianos, ibid num 82. 47
3 Secus ad negotia temporalia, ib. num 83. 47
3 An, & quando epiſcopus licitè abeſſe poſſit a diœceſi pro negotiis univerſalis eccleſiæ, vel pro ſervitio Papæ, in d. c. Ex parte, num 84 & ſeqq de Cler non reſid 47
3 An epiſcopus eſſe poſſit Officialis in Romana Curia, ibidem num. 85. 47
3 Videtur habere eccleſiam pro derelicta epiſcopus, qui commonitus non redit ad reſidentiam, in cap Qualiter, num 4. de Cler non reſid. 49
3 Habens eccleſiam pro derelicta poteſt ea ſpoliari per Papam ſine citatione, & ſententia, ibid n. 6 49
3 Quas pœnas epiſcopi non reſidentes incurrant ex decretis Concilii Tridentini, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ibidem num 9 11 & ſeqq. 49
3 Et quibus ex cauſis abeſſe poſſint, Ibid. n. 9 49
3 Ab Imperatore, ſeu Rege vocati, an excuſentur a reſidentia, in d c. Qualiter, n 14 de Cler non reſid. 50
3 Et quid ſi a Principe habeant regalia, ibid n. 15 & ſeqq 50
3 Habens feudum a Principe ſive a Papa, etiam poſt regiam præceptionem relictis omnibus regalibus ſequatur Papam, ibid. n 17 & ſeqq. 50
3 Vocatus a Metropolitano ad Concilium, vel ad cauſam, item vocatus a Rege, cui potius parere teneatur, ibidem num. 18 50
3 Non habens regalia a Principe, nullius præceptis non eſt obnoxius, ibid num. 19. 51
3 Ratione muneris, aut Reipublicæ officii epiſcopatibus adjuncti quomodo excuſentur a reſidentia, ibid num 22. 51
3 Ultra, vel citra montes quamdiu ex cauſa viſitationis liminum abeſſe poſſint, ibid num 24 51
3 An hodie ſingulis annis abeſſe poſſint tribus menſibus a Concilio Tridentino permiſſis, in d cap Qualiter, num 27 de Cler non reſid 51
3 Temporibus Adventus, & Quadrageſimæ an in Cathedrali eccleſia reſidere teneantur, an verò ſatis ſit, ut in diœceſi reſideant, ibid n 30 & ſeqq uſque in finem 51
3 Abſens a Cathedrali, ſi in diœceſi reſideat, an incidat in pœnas Trid Concilii, ibid n 31 51
3 Ante Concilium Tridentinum tenebantur omni tempore in Cathedrali reſidere, ibid n 32 51

3 An

3 An uti poſſint abſentia trium menſium a Concilio permiſſa temporibus Adventus, & Quadrageſimæ, ibidem numer. 39. & num.44. 52

3 Ut æqua ex cauſa poſſint quotannis duos, vel tres menſes habeſſe Papæ, vel Metropolitani licentia non exigitur, in c. Relatum, num.17 de Cler. non reſid. 32

1 Tenetur præcepto Divino paſcere oves ſibi commiſſas non tantùm verbi Dei prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione, ſed etiam bonorum operum exemplo, in cap. Cùm in cunctis, num.10. de elect. 244

1 Tenentur epiſcopi etiam Cardinales præcepto Divino in ſuis epiſcopatibus reſidere, in cap. Bonæ memoriæ, num.27. de poſtulat. Prælat. 212

1 Epiſcopus Civitatis, & diœceſis ubi ſunt tantùm Græci ſchiſmatici, an ad reſidentiam teneatur, in cap. Poſt translationem, n.2. de renunc. 334

1 Ob intrinſecam perſecutionem cogi debet ab eccleſia recedere, ibid. num.5. 345

1 Ob duritiem plebis non poteſt abſcedere a reſidentia abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, ibid. num.7. 345

3 Cardinalis a Turrecremata invectiva in epiſcopos non reſidentes, in c. Qualiter, num.13. de Cler. non reſid. 50

1 Cardinalis Cajetani invectiva in ſublimes perſonas, quæ munia paſtoralia per ſe non obeunt, ſed alteri delegant, in cap. Dudum, il ſecondo, num 27. de elect. 270

1 Epiſcopatus Cardinales habent in Romana Curia reſidentiam, in cap. Bonæ memoriæ, n.38. de poſtulat. Prælat. 213

1 Epiſcopi promoti in Curia an ex Bulla Urbani VIII. teneantur ſe conferre ad reſidentiam intrà menſem computandum a die proviſionis, an verò a die conſecrationis, in c. eam te, n.4.& ſeqq. uſque in fin. de reſcript. 152
Vide in ver. *Epiſcopus quoad conſecrationem*.

1 Epiſcopi æqua ex cauſa poſſunt ſingulis annis duos, vel tres menſes abeſſe ab Eccleſia, in cap. eam te, n. 20. & 36. de Reſcript. 153

1 Et hæc facultas non fuit eis adempta per Conſtitutionem Urbani VIII ſuper reſidentia, ibid. num.21. 153

1 Et illa uti poſſunt a principio ſuæ promotionis, etiam antequam ſe conferant ad reſidentiam, ibid. num.22. 153

1 Contrarium, ibid. num. 37. 154

3 Epiſcopus an poſſit jungere trimeſtrem abſentiam unius anni cum trimeſtri anni ſequentis, in cap. Qualiter, n.40 & 44. de Cler. non reſiden 52

3 Epiſcopus in caſibus, in quibus ex rationabili cauſa abeſſe poteſt, an primò uti debeat tribus menſibus a Concilio permiſſis, & non niſi ipſis conſumptis licentiam petere non reſidendi, ibidem num 41. & 46 53

3 Epiſcopus viſitans limina in fine unius triennii, non poteſt in principio triennii ſequentis iterùm viſitare, nec ab Eccleſia abeſſe per octo continuos menſes, ex Bulla Urbani VIII. ibid. nu.42. & 47. 53

3 Epiſcopo an poſſit concedi, ut per tres menſes abeſſe queat ex ſola cauſa, quod per multos annos continuos reſederit, ibid. n 43. & 48. 53

3 Conditio perſonæ an, & quando excuſet Epiſcopum a reſidentia, in c. Ex parte, num 86. de Cler. non reſid. 48

Reſidentia Epiſcopi.

Vide in ver. *Reſidentia Epiſcopi, Cardinales quoad Epiſcopatum, Prælatus quoad reſidentiam*.

Epiſcopus quoad reſidentiam Canonicorum.

3 Epiſcopi habere poſſunt duos canonicos tantùm pro ſervitio ſuo, etiam ſine Capituli conſenſu, & non probata utilitate eccleſiæ, in c. De cætero num.5 de Cler. non reſid. 37

3 Declaratur, ibid. num 12. 38

3 An, & qualiter Epiſcopus pro ſuo ſervitio habere poſſit ultra duos Canonicos, ibid n 7. & ſeqq. 37

3 Debet concedere Canonicis licentiam non reſidendi ad quinquennium ſtudiorum cauſa, ac ſi renuerit, cogi poteſt a Superiore, in cap. Licèt, num.7. de præben. 134

3 Declaratur, ibid num 73. 138
Vide in verb. *Canonicus*, *Reſidentia Canonicorum*, *Diſtributiones*.

Epiſcopus quoad reſidentiam Parochorum.

3 Epiſcopo non licet pro Cathedralis eccleſiæ ſervitio, vel ſuo, aliquem ex curatis extra ipſorum curam adhibere, in c. Clericos, num.17. de Cler. non reſid. 65

3 Nec pro viſitatione diœceſis, niſi pro tempore à Concilio permiſſo, & tunc conſtituto in Parochiali idoneo Vicario, ibidem num.18. 65

3 Nec pro Vicario foraneo, vel ſervitio Seminarii, ibidem numer. 19. 65

3 Nec pro cura Monaſteriorum Monialium, etiam ob Sacerdotum penuriam, ibid. num.20. 65

3 De jure communi epiſcopi diſpenſare poſſunt cum Parochis, ut ad ſeptennium ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint, & interim non teneantur ad Sacerdotium promoveri, ibid. n 11. 65

3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. d. n.21. 65

3 Eil ad epiſcopi arbitrium procedere contra Parochos non reſidentes, vel cenſuris, vel ſequeſtratione, & ſubtractione fructuum, vel privatione Parochialis, in cap. ex tuæ, num.18. & 20. verſ. Poſtremò, de Cler. non reſidend 55

3 Quoties epiſcopus in pœnam non reſidentiæ vult Parochis ſubtrahere partes fructuum, quos fecerunt ſuos, quoad intervalla, & quotas, ſervare debet præſcriptum Concilii in cap. 1. ſeſſ. 6. ibid. num 24. 56

3 Secus in executione facienda ſuper fructibus, quos pro rata temporis abſentiæ ſuos non fecerunt, ibid. n.15. 56

3 Judicium epiſcopi qualiter ſit informandum in cauſis abſentiæ Parochi, in c. Relatum, num 46. de Cler. non reſid. 33
Vide in ver. *Reſidentia Parochorum*.
Et in ver. *Parochus quoad reſidentiam*.

Epiſcopus quoad ſcientiam.

3 Epiſcopum oportet eſſe Doctorem, in cap. Ex parte, numer. 35. de Cler non reſid 44

3 Dicuntur epiſcopi lux mundi, ibid. n 41. 44

1 Debet habere notitiam ſcrutabiliter novi, & veteris teſtamenti, in c. Cùm in cunctis, n.141. de elect. 254

1 Item habere debet ſcientiam juris, cùm ſecundum illud debeat judicare, ibid. n 142. 254

1 Epiſcopus ordinandus ſuper quibus examinari debeat ex decreto Concilii Carthaginenſis IV. in c. Firmiter, n 25 de Summ. Trinit. & fide Cathol. 5

1 Legem ſcire debent ſcrutabiliter, non perfunctoriè, ibidem num.49. 8

1 Tenentur de fidei articulis reddere rationem omni poſcenti, & hæreticus perſequi, & confutare, ibid. n. 14. 5

Epiſcopus quoad Synodum.

5 Epiſcopus poteſt in Synodo conſtitutiones facere de conſilio Capituli tantùm, in cap Cùm olim, il ſecondo, num.17. de privileg. 251
Vide in ver. *Synodus*.

1 Scientia conveniens ſufficit in epiſcopo, in cap. Qualiter, num.8. de elect. 267

Epiſcopus quoad translationem.

1 Epiſcopus, qui propria authoritate de ſua eccleſia ſe transfert ad aliam, carebit utraque, in cap. Quantò, num. 1. de translat. Epiſc. 318

1 Translatio Epiſcopi fieri non poteſt niſi a Papa, ibid n.10. 318

1 Papa an poſſit epiſcopum invitum transferre, ibidem latiſſimè diſcutitur, a num.11 uſque in fin. 318

1 Epiſcopus electus, & confirmatus, ſed nondum conſecratus non poteſt invitus transferri ad alium epiſcopatum, ibidem num 11. 319

1 Papam non poſſe epiſcopum transferre invitum, quibus rationibus probetur, ibid. n.15. uſque ad n.32. 319

1 Epiſcopus per translationem abſolvitur a vinculo prioris eccleſiæ non purè, ſed ſub conditione, quatenus conſenſerit, ibid. n. 16. 319

1 Declaratur, num 91. 323

1 Translatio quantumcumque pura intelligitur ſub conditione, ſi nuptiæ cum ſecunda Eccleſia ſequutæ fuerint, ibidem numer. 21. 319

1 Translatus quis non dicitur, niſi ſecundæ eccleſiæ poſſeſſionem quæſiverit, ibid. n. 26. 319

1 Contrarium, num.99. 323

1 Papam poſſe pro libito voluntatis epiſcopum transferre, quī Authores ſenſerint, ibid. n 32. 319

1 Eccleſia vacat eo ipſo quòd Papa invitum transfert, nec ad eam datur regreſſus, ibid. n.33. 319

1 Epiſcopus quoad translationem liberum diſſenſum non habet, ſed Monacho æquiparatur, ibid. n 34 & 37. 320

1 Declaratur, num.75. 322

1 Eccleſia poteſt agere contra Epiſcopum translatum, ut recedat, ibid. num.35 319

1 Epiſcopus ab initio nemo cogitur fieri invitus, ibid. n.36. 320

1 Papam non poſſe transferre Epiſcopum invitum niſi ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis eccleſiarum, qui authores ſenſerint, ibid. num.58. 320

1 Translationis juſta cauſa eſt inſuperabilis reſiſtentia Populi etiam injuſta, ibid. n.59. 321

1 Papa ſi videt membrum eccleſiæ, ideſt epiſcopum eſſe inutilem ob perſecutionem quam patitur, debet illum amovere, & ad aliam eccleſiam transferre, ibid. n.61. 321

1 Conjugium ſpirituale inter epiſcopum, & eccleſiam eſt de jure Divino, ejuſque diſſolutionem Deus ſuo judicio reſervavit, ibid. num.63. 321

1 In translationis materia ſemper jura ponderant juſtam cauſam utilitatis, vel neceſſitatis eccleſiarum, ibid. n.72. 322

1 Opinionum conciliatio circa translationem Epiſcopi inviti, num. 73 322

1 Translatio Monachi an differat a translatione epiſcopi, ibidem num.75. 322

1 Epiſcopos eſſe ad nutum amovibiles repugnat ſacris Regulis, ib. num 77. 322

1 Translatio facta in gratiam epiſcopi non inducit vacationem eccleſiæ niſi poſt conſenſum præſtitum ad ſecundam, ibid. nu. 19. uſque ad num.91. 323

1 Translatio in favorem ſolius translati improbatur a ſacris Canonibus, ibid. n.92. 323

1 Epiſcopus tranſiens ad aliam eccleſiam ſine juſta cauſa dicitur adulterium committere, ibid. n. 94. & 199. 323

1 Diſpenſatus ad majorem cur non poſſit tranſire ad parem, ibid. num.95. 323

1 Translatio in dubio cenſetur fieri de epiſcopo non invito, ibidem num.96 & 120. 323

1 Translatio facta in gratiam epiſcopi requirit illius conſenſum non ex defectu poteſtatis Papæ, ſed voluntatis, ibidem num. 97 323

1 Et ſufficit conſenſus præſumptus, ibid. num.98. 323

1 Vacatio Eccleſiæ inducitur eo ipſo quòd epiſcopus translationi conſenſit ante adeptam poſſeſſionem ſecundæ, ibidem numer.99. 323

1 In translatione duo extrema ſunt conſideranda, ibidem numer. 100 323

1 Epiſcopatus vacat eo ipſo quòd epiſcopus ex cauſa transfertur invitus, nec ad eum datur regreſſus, ibid. n.101. 323

1 Epiſcopus an contrahat ſpeciale conjugium cum eccleſia, ad quam transfertur, ibid. n. 102 uſque ad n. 118. 323
1 Vinculum fortius eſt inter epiſcopum, & eccleſiam, quam inter profeſſum, & Religionem, ib. n. 105 324
1 Ex translatione locus tantummodò variatur, non autem dignitas epiſcopalis, ibid. n. 107. 324
1 Locus vel ſubliniorem, vel inferiorem non reddit epiſcopum, ib. num. 108. 324
1 Epiſcopus durante vinculo prioris eccleſiæ non poteſt conſentire alteri matrimonio ſpirituali, alias contingeret adulterium ſpirituale, ibid. n. 109. 324
1 Translatio eſt modus providendi eccleſiæ ſicut electio, ibidem num. 110. 324
1 Translatus quoad primam eccleſiam habetur pro mortuo, ibidem num. 112. 324
1 Eccleſia ſecunda dicitur viduata per obitum epiſcopi ad eam translati, ibid. num. 113. 324
1 Epiſcopus æquè abſolvitur a vinculo eccleſiæ per translationem, ac per ceſſionem, vel depoſitionem, ibid. n. 117. 324
1 Epiſcopus an cogi poſſit cauſativè, ut translationi ad ſecundam eccleſiam conſentiat, ibid. n. 119. 325
1 Epiſcopus in dubio an cogatur tranſire, ubi non apparet, an translatio fuerit facta ex cauſa necne, ibid. n. 120. 325
1 Translatio an cenſeatur facta de epiſcopo non invito, cùm non apparet, an Papa proceſſerit providendo, vel jubendo, ibid. num. 123. 325
1 Epiſcopi qui ad aliam eccleſiam transferuntur, novo exanimi non ſubjiciuntur, in cap. Niſi cum pridem, numer. 64. de renunciat. 341
3 Epiſcopus civitatis ab hoſtibus captivatæ alteri eccleſiæ eſt præficiendus, in c. extirpandæ, §. Qui verò, n. 49. de præben. 110
Vide in ver. *Translatio*.
1 Translationes epiſcoporum, ac ſedium mutationes ſunt ex majoribus eccleſiæ cauſis, in cap. Cùm ex illo, num. 7. de translat. 315
1 Epiſcopus, qui propria authoritate ad aliam eccleſiam ſe transfert, carere debet utraque, ibid. n. 12. 315
1 Ab epiſcopatu ad ſcholaſtriam tranſire non licet, ibidem numer. 15. 315
1 Translatio epiſcopi requirit cauſam utilitatis, vel neceſſitatis eccleſiç, ibid. n. 1 315
1 Et aliter tranſiens dicitur ſpiritualis adulter, ibid. n. 18. 315
Epiſcopus translatus ad Patriarchatum.
Vide in verb. *Patriarcha*.
3 Epiſcopus canonicus dum abeſt ex cauſa viſitationis ſuç diœceſis, diſtributiones quotidianas non lucratur, in cap. Licèt, nu. 98. de præben. 139

Epiſcopus excommunicatus, vel ſuſpenſus.

3 Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo, nec ejus officialis, nec alius poteſt jus reddere, niſi Papa, in c. Quia diverſitatem, n. 25. de conceſſ. Præb. 193
Epiſcopo excommunicato, vel ſuſpenſo, an juriſdictio devolvatur ad Capitulum.
Vide in verb. *Capitulum ſede vacante*.
1 Epiſcopi ſuffraganei excommunicati juriſdictio non devolvitur ad Metropolitanum, ibid. n. 26. 193

Epiſcopus infirmus.

1 Epiſcopus quem non crimen, ſed infirmitas ab officio abducit, eccleſia privari non debet invitus, in cap. Quantò, num. 31. de transl. epiſ. 319
Vide in ver. *Coadjutor, reſidentia Epiſcopi*.
Epiſcopus quoad renunciationem.

Epiſcopus Regularis.

1 Spolia epiſcopi Regularis morientis ab inteſtato in Indiis Orientalibus ad propriam eccleſiam pertinent, in c. Quæ in eccleſiarum, num. 80. de conſtitut. 102
Regularis factus epiſcopus an ſuccedat in feudo.
Vide in verb. *Regulares quoad ſucceſſionem feudalem*.
1 Monachus factus epiſcopus paternam hæreditatem vendicat non ſibi, ſed eccleſiæ in d. cap. Quæ in eccleſiarum, num. 79. de conſtit. 102
1 Regularis ſi fiat epiſcopus non per hoc abſolvitur a voto paupertatis, ibid. n. 86. & 89. 102
1 Et cùm nihil habeat, nihil donare poteſt, ibid. n. 87. 102
1 Regularis epiſcopus quidquid poſt ſuam conſecrationem acquirit, non ſibi, ſed Epiſcopatui acquirit, ibid. n. 88. 102
1 Frater Minor ſi fiat epiſcopus, non efficitur capax ſucceſſionis, ſed tamen bona in ſuam Eccleſiam deferuntur, ibidem num. 8[illegible] 102
3 Epiſcopus Regularis eccleſiæ poteſt Monachos ſibi ſubditos ad profeſſionem admittere, in cap. Porrectum, num. 2[illegible] de Regular. 1[illegible]4
3 Idem in epiſcopo eccleſiæ ſæcularis, cui Monaſteria ita ſunt ſubjecta, ut ad eum ſpectet receptio Monachorum, vel Monialium, ibid. num. 32. 374

Epiſcopus ſchiſmaticus, & hæreticus.

5 Epiſcopus ſchiſmaticus nec poteſt excommunicare, nec abſolvere, nec indulgentias concedere, ac ſi fecerit, nihil eſt actum, in c. Quòd a Prædeceſſore, num. 13. de ſchiſmat. 1[illegible]5
5 In vim conſtitutionis Conſtantienſis validè juriſdictionem exercet, & beneficia confert, ibid. n. 52. & ſeq. 1[illegible]
5 Contrarium, ibid. n. 53. uſque ad num. 126. 1[illegible]
5 Parochialium collationes factæ a ſchiſmaticis non valent, ibidem num. [illegible] 167
5 Epiſcopo exiſtente heretico an ſubditi ab illius obedientia liberentur, in c. Abſolutos, n. 29. & n. 34. de hæreticis. 160
A quo debeant ſuſcipere ordines
Vide in ver. *Ordinum miniſter*.
Et a quo dimiſſorias petere.
Vide in verb. *Dimiſſoriæ*
Propter hæreſim epiſcopi an ſedes vacet.
Vide in in verb. *Sede vacante*.
Et in ver. *Hereticus*.
5 Epiſcopus in hæreſim lapſus epiſcopatum non recuperat niſi ex miſericordia, in c. Vergentis, n. 10. de hæret. 95
3 Epiſcopus hæreticus ad fidem converſus recuperat primum locum diſpenſativè, in c. Si epiſcopus, n. 3. de Paroch. & alien. Parochian. 302

Epiſcopus ſuffraganeus.

Vide infra in ver. *Epiſcopus titularis*.
Et in ver. *Suffraganeus, & ſuffraganeatus*.
3 Epiſcopi titulares in eccleſia ſunt per accidens, in cap. ex parte, num. 47. de Cler. non reſiden. 44
3 Quos ſine rationabili cauſa creare abuſionis eſt, ibid. n. 48 44
3 Poſſunt ordines conferre de licentia epiſcopi Diœceſani, in cap. Aqua, num. 13. de conſecr. 570
1 Habent poteſtatem ordinis, ſed non executionem, ſeu poteſtatem juriſdictionis, in cap. Pernicioſam, numer. 4[illegible]. de [illegible] ordinar. 552
1 In decreto de reſidentia non comprehenduntur, in c. Poſt translationem, num. 6. de renunc. 345
2 Epiſcopi titulares, & Comites Palatini non dicuntur propriè tales, ſed abuſivè, in c. Si quis num. 35. de ſar. compet. 37
2 Declaratur, ibid. num. 39 38
2 Quamvis Clero, & Populo Chriſtiano careant, tamen ſunt veri epiſcopi, in c. ego N. num. 83. de Jurejur. 171
3 Beneficia promoti ad epiſcopatum titularem non vacant, cum per eum non ſtet, quominus poſſeſſionem adipiſcatur, in c. De [illegible] ta, n. 11. verſ. et ex h[illegible] de præben. 118
5 Epiſcoporum titularium creatio quibus rationibus improbetur, in cap. epiſcopalia, num. 34. & ſeqq. & numer. 47. & 53. de privileg. 236
5 Epiſcopi titulares ſerenitatem Pontificalis obnubilant dignitatis, ibid. num. 35 236
5 Quærunt Vicarias epiſcoporum maximè habentium amplas diœceſes, ibid. num. 36. 236
5 Adhærent Principibus, qui honoris cauſa quærunt habere Capellanos epiſcopos, ibid. n. 3[illegible] 236
5 Fere vagabundi ſunt, & permanentem ſedem non habent, ibid. num. 37. 236
5 Quaſi epiſcopalem Cathedram eligunt in locis nullius diœceſis, ibid. dict. num. 37. & 57. 236
5 Epiſcopus titularis an ſit creandus pro Pontificalibus exercendis in nonnullis oppidis Militiarum nullius diœceſis, ibid. num. 38. & ſeqq. uſque in fin. 237
5 Epiſcoporum titularium origo, ibid. n. 30. 237
5 Epiſcopi titulares ex Concilio Lateranenſi noviſſimo conſtitui poſſunt ſuffraganei in eccleſiis Cardinalium epiſcoporum, ibid. num. 41. 237
5 Et quid ex decreto S. Pii V. ibid. num. 48 237
5 Epiſcopus titularis abſque urgenti neceſſitate creari non debet, ibid. num. 45. & 53. 237
5 Etiam mortuo epiſcopo ab infidelibus expulſo, ibid. n. 46 237
5 Et hic abuſus maximè viget in Religioſis, & cur, ibidem numer. 47. 237
5 Et quando creandus, & quibus conditionibus, ex decreto S. Pii V. ibid. num. 48 237
5 Epiſcopi titulares, & ſuffraganei dos quanta, & qualis eſſe debeat, ibid. num. 49. 237
5 Pontificalia exercere non poteſt, niſi in diœceſi, cui datus eſt ſuffraganeus, ibid. n. 5[illegible] 54. & 55 237
5 Creari non debet epiſcopus titularis, ut ſit Coadjutor Archiepiſcop. Arboren. abſentis propter infirmitatem, & capitales inimicitias, ibid. num. 5[illegible] 237
5 Epiſcopi titulares ea, quæ ſunt ordinis, exercentes in locis nullius diœceſis, ſunt ſuſpenſi per annum ab exercitio Pontificalium, ibid. num. 5[illegible] 237
5 Propoſitio eccleſiæ Tuniſen. facta in Conſiſtorio à Cardinali Pacecho pro exercendis Pontificalibus in locis Ordinis Sancti Jacobi de Spatha, ibid. n. 54 238
5 Epiſcopum titularem an deceat ſubeſſe inferiori prælato, ibidem n. 56. 60. & 61 238
5 Epiſcopum titularem non decet eſſe ſuffraganeum inferioris Prælati, ibid. num. 60. 238
5 Epiſcopi titulares ſunt veri epiſcopi, ibid. num. [illegible] 238
5 EPISTOLA quid ſit, in cap. Si aliquando, num. 1[illegible] de ſentent. excommun. 156
5 EQUUM occidens, cui Clericus inſidet, non incidit in Canonem, in c. Nuper, num. 4. de ſent. excomm. 188
2 EREMITÆ an ſint perſonæ eccleſiaſticæ, & exemptæ a ſæculari poteſtate, in cap. Nullus, n. 50. & ſeqq. uſque ad numer. [illegible] foro competent. [illegible]
2 Eremitæ quamvis non abrenuncient propriis, tamen annexum habent votum continentiæ, nec debent eſſe acephali, ibid. n. 51. 52. & 58 48
2 Non ſunt tamen verè Religioſi, niſi dent ſe alicui ex Religionibus approbatis, ibid. num. 52. & ſeq. 48
2 Eremitæ ſunt ſicut locuſtæ ſine Rege, ibid. num. 51 48
2 Declaratur, numer. [illegible] 49
2 Eremitarum quatuor ſunt ſpecies, ibid. num. 54 50
2 Eremitæ viventes in Congregatione, & habentes vivendi modum ab epiſcopo approbatum, non prohibentur teſtari, ibidem num. 55 41
2 Eremiticam vitam ducentes de Superiorum licentia in habitaculis eremi, non includuntur in prohibitione de novis ordinibus non recipiendis, ibid. num. [illegible] 48
2 Concilium Conſtantinopolitanum de Eremitis tonſuratis ad ſolitudines rejiciendis expenditur, ibid. n. 60. 49

2 Ere-

2 Eremitæ, & alii exiſtentes in ſtatu pœnitentium, & habitantes in Oratoriis authoritate Prælati, dicuntur perſonæ eccleſiaſticæ, & eorum caput eſt Chriſtus, ibid.num.61. 49
2 Eremitæ an gaudeant privilegio Canonis, ibid. num 62. 49
3 Eremitæ miraculum, cui Angelis interdum deferebat uvas acerbas, interdum maturas, interdum marcidas, in c. Presbyter, n.8.de celebr.Miſſar. 572
Eremitæ Camaldulenſes, & Montis Coronæ.
Vide in verb. *Vnio Monaſteriorum*.
3 ERGASTULORUM pœna Regularibus quando imponenda, in c.Ne Religioſi, num.30 de Regular. 416
3 Ergaſtulorum remedium ad coercendos Monachos incorrigibiles periculoſum, ibid.num. 55. 419

Error, errare.

5 Error an excuſet homicidium involuntarium, in cap.Ad audientiam, num.68 de homicid. 136
3 Errantis, & ignorantis nullus eſt conſenſus, in cap.Significatum, num.7.21 & 41.de Regular. 81
3 Errans an præſumatur facturus fuiſſe, ſi ſciviſſet, quando ex actu oritur obligatio, ibid n.35 & 38. 83
5 Error communis ad validitatem eorum, quæ geruntur ab excommunicato, vel irregulari, debet eſſe facti, non juris, in cap. Quòd à Prædeceſſore, num. 135. de ſchiſmat. 115
Vide in verb. *Prælatus putativus*.
1 Erranti in fide non imputatur, ſi ex ſimplicitate deficiat, & fidem ſuam ſupponat fidei Eccleſiæ, in c. Firmiter, num. 20. de Sum.Trinit.& fide Cathol. 5
1 Errare, ideſt aliud pro alio putare in his, quæ ad fidem aut mores non pertinent, an, & quando liceat, ibid. n.53. 9
1 Error ſtultus Joannis Vvicleff. in cap. Accepimus, num. 53.de Pactis. 665
1 Error communis excuſat Prælatos non ſervantes legem uſu non receptam à tranſgreſſione, & à pœna, in c. Treuga, num. 32. de Treug.& pac. 633
1 Contrarium, ibid.à num 47. 634
4 Error qualitatis non excludit conſenſum à matrimonio, in cap.Si conditiones, num 14.de cond. appoſ. 42
4 Fallit, ſi qualitas apponatur in conditione, ibid.n.15. 42
2 Errare poteſt, qui utitur medio fallibili, in cap. Venerabili, n. 12.de Teſtib. 156
2 Declaratur, ibid.num.40. 157
2 Errare nihil aliud eſt, quàm unum pro alio putare, ibid. numer. 25. 156
2 Error damnabilis in eccleſia eſſe non poteſt, ibid.num.32. 157
2 Error circa Reliquiarum approbationem non eſt præſumendus, maximè in eccleſia Romana, ibid.n.45. 157
2 Error juris dubii dat juſtam cauſam præſcribendi, & æquipollet errori facti, in cap. Cùm eccleſia, numer. 39. de cauſ. poſſ. & propriet. 112
4 Error conditionis dirimit matrimonium jam contractum, in cap. Ad noſtram, num. 4. de conjug.ſervor. 56
4 Procedit, ſi error ſit conditionis deterioris, ibid.n.6.& 13. 56
4 Secus ſi ſit conditionis melioris, ibid.n.8. 56
4 Et quid in errore qualitatis perſonæ, ibid.num.11. 56
4 Error eſt unum pro alio putare, ibid. n.9. 56
4 Errantis nullus eſt conſenſus, ibid. num.5. 56
4 Declaratur, ibid. num.8.& ſeq. 56
3 Error expreſſus in ſententia an eam reddat nullam ipſo jure, in cap. Odoardus, num.12.de ſolut. 239
5 ESSE, & non eſſe, contradictoriè ſunt appoſita, in cap. Falſidicus, num.101.de crimin.falſi. 174
1 ETHICÆ diviſio in monaſticam, œconomicam, & politicam, in cap. Indecorum, n 6.de ætat.& qualit. 399
3 ETYMOLOGIA dat verbis proprium ſignificatum, ubi definitio non repugnat, in cap. Cùm ſecundum, numer. 8. de præben. 90
3 Etymologia quid ſit, ibid.num.9. 90
3 Etymologia non convertitur, ſicuti diffinitio cum diffinito, ſed generalior eſt, ibid n. 11. 90
1 EVANGELIORUM liber non potuit eſſe materia conſecrationis Epiſcopalis ante obitum Chriſti, & cur, in c. Requiſivit, n. 19.& 86.de ordinat.ab Epiſc. 378
1 Evangelium quibus temporibus ſcriptum fuerit ab Evangeliſtis, in cap.Cùm veniſſet, n.18.de ſac. Unct. 446
5 EUCHARISTIA cur à jejunis tantùm ſumenda ſit, in cap. Si conſtiterit, num.4.de accuſat. 9
1 Euchariſtiæ cuſtodia an ſpectet ad Archidiaconum, vel ad Archipresbyterum, in c. Ad hæc, num. 21. de off. Archid. 511
1 Actus conſecrandi Euchariſtiam, qui ad Sacerdotem pertinet, eſt principalior, & nobilior, quàm actus conſecrandi miniſtros, qui pertinet ad epiſcopum, in c Requiſivit, num. 30. & 93. de ordinat. ab epiſc. 379
5 Euchariſtia in qua ætate ſit pueris exhibenda, in cap. Omnis, n. 33.de pœnit.& remiſſ. 311
5 Euchariſtia an amentibus, & phreneticis præberi poſſit, ibid. n. 34. verſ.An auctoritatem non habens. 311
5 Euchariſtia ſemel tantùm in anno, ideſt in Paſchate ſumenda eſt ex neceſſitate præcepti, ibid.n 40 311
5 Euchariſtiam ad minus in Paſchate non ſumere eſt ſignum hæreſis, & malæ credentiæ, ibid.n.44. 312
5 Paſchale tempus ad euchariſtiam ſumendam poteſt à proprio Sacerdote ex cauſa prorogari, ibid.num.46. 312
5 Epiſcopus non poteſt certa tempora præſcribere, quibus viris conjugatis, negotiatoribus, & mulieribus liceat euchariſtiam ſumere, in c.Omnis, num.45 de pœn.& remiſſ. 312
5 EVENTUS nihil operaturus non eſt expectandus, in c.Per tuas, num. 12 de ſent.excom. 352
Vide in verb. *Fruſtra*.
5 EUGENIANÆ conſtitutioni quoad obtinentes beneficia non fuit derogatum à Concilio Tridentino niſi in cauſis criminalibus, in cap. Ex parte, il 2.n.10.de privil. 261
2 Eugeniana conſtitutio eximens curiales ab Ordinariorum juriſdictione, comprehendit tam laicos, quàm Clericos, in c.Licèt, num.43.de for.compet. 67
2 Eſt favorabilis, & pro tutela curialium, ibid.n.44. 67
2 Suffragatur reſidentibus in curia Romana, non autem venientibus ad eam pro aliquo momentaneo negotio, & requiritur reſidentia ſaltem per annum, ibid.n.45. 45
2 Non tuetur curiales, qui recedunt à curia animo non redeundi, vel diu extra curiam morantur, ibid. num. 46. 67
2 Locum non habet, ſi curialis ſit actor, ſed tantùm ſi ſit reus, ibid.num.47. 67
2 Eugeniana non juvat curialem,qui intentat remedium l.Diffamari, niſi poſſideat ibid. num. 48. 67
2 Item non juvat obtinentes beneficium extra curiam, quin ratione illorum beneficiorum conveniri poſſint coram loci Ordinario, ibid.num.49. 67
2 Et quid in Referendariis, ibid.num.50. 67
2 Eugeniana non tuetur curialem, quin poſſit conveniri in partibus vigore l.unicæ, C.Quando Imper. inter. pupill & vid. ibid. num.51. 67
2 Eugenianæ beneficio non gaudet curialis non apponens in partibus declinatoriam fori ante litem conteſtatam, ibid.n.53. 67
Vide in verb. *Clericus agens contra laicum, &c.* 67
1 EXAMEM inter rejectum, & prælectum in concurſu coram judice appellationis fieri debet non ſolùm quoad ſcientiam, ſed etiam quoad alias qualitates, in cap. Eam te, numer.32 & 42. de ætat. & qualitat. 406
1 Examinis forma à Concilio Tridentino præſcripta in Parochialibus conferendis quæ ſit, in cap. Cùm ſit ars, num.18.de ætat. & qualitat. 436
3 Examen de qualitatibus ordinandorum quamvis ſit faciendum ab Epiſcopo dimiſſorias concedente, non autem ab ordinante; tamen ſi Epiſcopus alienus ſciret aliquem crimino ſum, peccaret ordinando, in c.Cùm ſecundum, n.59.de præbend. 93
Vide in ver. *Ordines quoad examen*.
2 Examen teſtium ſuper vita, & miraculis canonizandi poteſt committi in partibus, in c.Venerabili, n.8.de Teſtib. 155
2 Examen teſtium non poteſt dici extra terminum, quando teſtes intra terminum jurarunt, in cap.Ego N.n.46.de jurejur. 168
Examen per concurſum.
Vide in ver *Concurſus*.
1 Examinatores in concurſu Parochialium Eccleſiarum an debeant vota ſua palam dare, in cap. Eam te, num. 17. de ætat. & qualit. 404
1 Examinatores niſi retulerint concurrentes idoneos quoad omnes qualitates, concurſus eſt nullus, ibid num.5. 404
1 Sufficit tamen, ſi renuncient ſimpliciter aliquem idoneum, vel non idoneum, approbatum, vel reprobatum, n. 16. 404
1 Examinatorum officium eſt idoneos judicare, electio autem magis idonei ad ſolum Epiſcopum pertinet, in c.Cùm ſit ars, n. 5. 2.& ſeq. de ætat.& qualit. 429
1 Examinatorum Synodalium authoritas an, & quando expiret, & an Epiſcopus in locum demortuorum poſſit alios extra Synodum ſubſtituere, ibid. num.54. 440
1 Concurſus in quo unà cum tribus examinatoribus Synodalibus alii non Synodales fuerunt adhibiti, eſt nullus, & collatio Parochialis ad Sedem Apoſtolicam devolvitur, ibid.num.55. 404
4 Litteris examinatorum creditur; in cap. Cùm ſecum, num.56. de præbend. 93
1 Examinatores Synodales an ſint neceſſariò eligendi Magiſtri, Doctores, aut Licentiati, an verò ſit in optione Epiſcopi eligere alios Clericos his qualitatibus carentes, in cap. Inter cæteras, num.45.in fin.de reſcript. 150
1 Examinatores Epiſcoporum quod juramentum præſtent ante ſuſceptum officium, in cap. Niſi cùm pridem, num.66 de renunciat. 341
5 Examinatores pro examine, & approbatione ad Parochiales nihil poſſunt accipere, in cap. In ordinando, numer. 39. de ſimon. 33
Vide in ver. *Concurſus*.
3 Examinatorum ſynodalium authotitas an, & quando expiret, in c.Illa, n.20 Ne ſede vacante. 208
3 Examinatores ſynodales non unum ſolùm, ſed plures, quos judicaverunt idoneos, debent renunciare, ibid.num.22. 208
3 Ex quibus non examinatores, ſed epiſcopus, vel Vicarius Capituli ſede vacante magis idoneum eligat, ibid. n. 23. 208
1 Examinandi non ſunt quoad doctrinam proviſi de Canonicatibus in forma dignum, ſi jam Diaconi, vel Presbyteri ſunt, in c. Accepimus, n.14.de ætat.& qualit. 431
1 Examinatus, & promotus ad ordinem ſacrum, an quoad doctrinam ſit iterùm examinandus ad beneficium juriſpatronatus requirens eundem ordinem, ibidem numer. 30. & ſeqq. uſque in fin. 433
1 Examinatus ſemel quoad doctrinam, regulariter non debet iterùm examinari, ibid.num.32. 433
1 Examinatus ad ordines non poteſt ratione inſufficientiæ à beneficio repelli, ibid.num.35. 433
Declaratur, ibidem. 433
Vide in verb. *Ordines quoad examen*.
1 Examinatus ad beneficium, vel officium, non tenetur ad aliud ſimile ſe iterùm examini ſubjicere. Secus ſi ad majus, vel diſſimile ibid.num.39. 433
1 EXCEPTIO negativa pro parte rei non eſt probanda, in cap. Ne innitaris, num.3.de conſtit. 33
5 Exceptio in uno caſu non firmat regulam in contrarium in aliis caſibus, qui ſunt ſimiles excepto, in cap.Officii, n.42.de pœnit. & remiſſ. 306
5 Etiamſi caſus fuerit exceptus per dictionem taxativam, ibid. num. 3. 306
3 Exceptio non numeratæ pecuniæ poſt biennium an habeat locum in foro conſcientiæ in c. Si quis, n 29.de Regular. 335
1 Exceptio regulam firmat, ſed non ampliat, in c. Cùm veniſſet, §. Per frontis, n.11 de ſacr. Unct. 454
3 Exceptio debet eſſe de regula, aliàs eſt inepta & impertinens, in cap. Paſtoralis, n 8. de his, quæ fiunt à Prelat 213

1 Ex-

1 Exceptio criminis contra ordinatum de æqualitate ſemper eſt admittenda, in c. A[illegible] us n de ætat & qualit 431
2 Exceptiones frivolas executor debet rejicere, rationabiles admittere, & interim ſuperſedere, ibid n 3 432
1 Exceptio ætatis, dummodò adſit rationis uſus, contra electum à duabus partibus Cardinalium non admittitur, in cap. Accepimus, n 16 de pactis. [illegible]4
5 Ex[illegible] qua ſubjectum negatur, ſemper admittenda eſt, in cap. Nobis, n 42 de ſimon. 41
2 Exceptio facta per dictionem taxativam non excludit alias omnes exceptiones, in cap Conquerente, numer [illegible] de offic. ordin 319
1 Exceptio quæ non eſt de regula, eſt deriſoria, in cap. Ut juxta, n [illegible] de off ordin [illegible]
1 Declarat reg[illegible] am de materia exceptionis eſſe intelligendam, ibid num [illegible]
2 Exceptio Illegitimitatis eſt peremptoria, & ſuſpenſiva juriſdictionis latæ, in c Tuam, n 3 de ord. cognit 102
2 Et litis conteſtationem non [illegible], ibid num 4 102
4 Exceptio turbida, & altiorem requirens indaginem, non admittitur in judicio poſſeſſorio legitimitatis, in c. Lator, n 7. & n 81 Qui filii ſint legit. 91
2 Exceptio conſanguinitatis admittitur contra mulierem petentem aliquem in maritum, in c. Intelleximus, num. 2 de ordinat. cognit [illegible]
2 Si agitur judicio petitorio: ſecus ſi poſſeſſorio reintegrandæ, ibid num 3. 99
2 Et quid ſi maritus offerat probationes in continenti paratas, ibid. num 4. 99
2 Exceptionem peremptoriam non expedit reo proponere ante fundatam intentionem actoris, ibid. num 5 & n 11 [illegible]
2 Exceptio peremptoria eſt, quæ perimit petitionem actoris, ibidem num 6. 99
2 Exceptio dicitur actionis excluſio, ibid n [illegible] 99
2 Exceptio omnis peremptoria debet diſcuti, antequam diffiniatur negotium principale, ibid. num [illegible] [illegible]
2 Lite tamen priùs conteſtata, ibid n 9 & n 34. [illegible]
2 Niſi ſit exceptio litis finitæ, ibid. num 10. [illegible]
2 Vel ſit notoria, ibid num. 11 [illegible]
2 Aut contineatur in inſtrumento, vel reus offerat ſe illam in continenti probaturum, ibid num 12 [illegible]9
2 Exceptio peremptoria etiamſi veniat cognoſcenda coram diverſo judice, debet diſcuti ante diffinitionem articuli principalis, ibid num 14 & 31. [illegible]
2 Exceptiones dilatoriæ regulariter ſunt proponendæ ante litis ingreſſum, ibid. num 6. 100
2 Exceptio dilatoria ſolutionis proponi debet ante litem conteſtatam, non tamen priuſquam actor fundaverit intentionem ſuam, ibid num. 18. 100
2 Exceptio dilatoria, quæ incipit competere, aut venit ad notitiam rei poſt litem conteſtatam, tunc proponi poteſt, ibid. num. 10. 100
2 Exceptio, quæ limites exceptionis excedit non permittit quæſtionem principalem, ſed ſunt duæ petitiones viciſſim tractandæ, & terminandæ, ibid num 20 100
2 Exceptiones peremptoriæ quamvis proponi debeant ante litis conteſtationem, tamen non probantur, niſi lite conteſtata ibidem num 34 101
2 Exceptio Illegitimitatis an ſit præjudicialis, vel peremptoria ibid. num. 36. 101
5 Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, in c Illa, n. [illegible] Ne ſed vacan. 209
3 Exceptio non firmat regulam in caſibus non exceptis, quando alii caſus exprimuntur à jure, in c Inter [illegible], n 34, & [illegible] de Immun Eccleſ [illegible]
3 Etiamſi exceptio ſit cum dictione taxativa, ibid n [illegible] [illegible]
3 Exceptio non excludit caſus ſimiles exceptis, ibid n [illegible] [illegible]
2 Exceptio non excludit caſus ſimiles, in cap Cùm non ab homine, n [illegible] de judic [illegible]
5 Exceptiones tot non recipiuntur contra Regulares, quot contra ſæculares, in cap. Qualiter, il ſecondo, num. [illegible] de Accuſat. 22
3 Exceptio regulæ rei non prodeſt, niſi opponatur, in c. Ex publico, n 34 de converſ. conjugat. 447
1 Exceptio quòd non conſtet de delegatione non poteſt opponi etiam in actu executionis, in cap. Cùm in jure, num 2[illegible] de off deleg t. [illegible]4
2 Exceptiones à jure naturali, & Divino provenientes non ſunt ſublatæ per Decretalem Licèt, de elect in c. Cùm in cunctis, n 2 de elect. 141
5 EXCESSUS enormis dicitur reſpectu quantitatis facti, in c. Cùm [illegible] orum, n [illegible] de ſentent [illegible] 34[illegible]
5 Item reſpectu qualitatis perſonæ, ibid num 20. 34[illegible]
5 Item reſpectu [illegible], ibid num 2[illegible] 34[illegible]
5 Item reſpectu loci, ibid num 2[illegible] [illegible]
5 Enormis ſemper cenſetur exceſſus in Epiſcopum, vel Abbatem, vel alium ſuperiorem, ibid n 2[illegible] [illegible]
5 [illegible] in magiſtrum, ibid num 31 [illegible]
2 EXCOMMUNICANDI poteſtas eſt [illegible], in cap Cùm contingat, n 1, de foro compet.

Excommunicatio, & Excommunicatus, [illegible]

1 Excommunicatio non infligitur niſi pro culpa mortali, in c Relatum, n [illegible] de Cler. non reſiden [illegible]
1 Excommunicationis pœna non debet, niſi in caſibus in jure expreſſis, in c A[illegible], n 1 de Relig domib 4[illegible]
1 Excommunicatio juris ſemper ſupponit peccatum mortale, ibid num [illegible] 4[illegible]
5 Pœna nulla eſt major in Eccleſia quàm excommunicatio, & ideò non debet ei fieri extenſio, ſed potiùs reſtrictio, in c Nevem, n [illegible] de ſent. ex[illegible] [illegible]
1 Excommunicationis gladius nervus eſt Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & [illegible] contemnitur, pernicem potiùs parit, quàm ſalutem, in c Reſponſo, n 9 de ſent. excomm. 3[illegible]
5 Excommunicatio [illegible] mortalis. ibid num 1[illegible].
5 Excommunicationis pœna quàm gravis ſit, ibid num [illegible] 3[illegible]
5 Excommunicatio ſive juſta, ſive injuſta timenda eſt, ibid num 1[illegible] & 11. & ſeqq 31[illegible]
5 Si lata ſit ab Ordinario, & in reum, qui quamvis ſit ſine culpa, tamen culpam committere poteſt, ibid num 11 [illegible]
5 Excommunicationis ſententia contra Canonem [illegible] tenet, ſi feratur ab Ordinario, ſecus ſi à Delegato, ibid num 1[illegible]. 3[illegible]
1 Excommunicati [illegible] Epiſcopi, in c Procurationes, n [illegible] de cenſib [illegible]
1 Excommunicatio ſequitur perſonam, ſicut lepra leproſum, in c Treugas, n 7 de treug & pac [illegible]
5 Excommunicatio, quæ annexa eſt Apoſtaſiæ, non [illegible] pro peccato mortali, in cap Conſuluit [illegible], n [illegible] de Apoſtat. 118
5 Excommunicari largè [illegible] Schiſmatici, in cap Quod à Prædeceſſore, num [illegible] de ſchiſmat [illegible]
5 Excommunicatio publica, vel occultè non differunt [illegible], quæ [illegible] runtur ratione publicationis, ibid num [illegible] 11[illegible]
5 Excommunicatio non præſumitur quem Papa ad [illegible] admittit, in cap. Si aliquando, num [illegible] de ſentent excommunicat. [illegible]
2 Excommunicatus poteſt iterùm excommunicari, in c. Nobis, n. 1[illegible] & ſeq de foro compet 44
1 Excommunicatus in una diœceſi haberi debet pro excommunicato in univerſo orbe, in cap Treugas, num. [illegible] de treug & pac [illegible]
5 Excommunicationis uſus fuit in eccleſia etiam temporibus Apoſtolorum, in c Sacro, n [illegible] de ſent excom [illegible]
2 Excommunicatio, & anathema [illegible], & in quo differant, in c Cum non [illegible] n. 21. & 2[illegible] [illegible]
1 Excommunicatio vera [illegible] inter [illegible], [illegible] n 22 [illegible]
2 [illegible] ſpiritualis eccleſiæ non eſt ad [illegible], [illegible] n 4[illegible] [illegible]
5 Excommunicatus, & ſuſpenſus à jure poteſt excommunicari, & ſuſpendi ab homine, in cap Accuſatum, num [illegible] de [illegible] 35
Vide in verb. Cenſura.
2 Excommunicationis ſententia, & dilatoria in quo differant, in c Non poteſt, n [illegible] de [illegible] [illegible]
5 Excommunicatus [illegible] novo [illegible], in cap. A[illegible], n [illegible] de hæret 41
1 Excommunicationis pœna nulla eſt major in eccleſia, in c Sacro, n. 23 de ſentent. excommun. [illegible]3

Excommunicatio à quo.

1 Excommunicandi jus non competit non Prælato, in c. Procurationes, n 4 de cenſibus 14
1 Excommunicationis materia & [illegible] cognitio [illegible] eccleſiaſticum [illegible], in cap Sacro, num 2[illegible] & ſeqq [illegible] ad num [illegible] de ſent excom 3[illegible]
1 [illegible] temporibus Apoſtolorum, in cap Sacro, n [illegible] de ſentent excom [illegible]
5 Judex [illegible] eccleſiaſtico, ne [illegible] excommunicet, vel mandare, ut latam excommunicationem revocet, [illegible] 31[illegible]
1 Excommunicatio ubi [illegible], reſtè vè lata [illegible], ad [illegible] errorem [illegible] [illegible]
1 Excommunicatio lata in Ordinarium à Delegato [illegible], in c [illegible], [illegible] de off. Deleg. [illegible]4

Excommunicatio in quos.

2 Excommunicatio [illegible] Capitulum teneat, in c Olim, n [illegible] de [illegible] [illegible]
3 Excommunicatio profertur ſemper in univerſitatem, in c Ad hæc, n [illegible] de Relig [illegible] [illegible]
5 Excommunicatio non [illegible] perſonam veram, in c Reſponſo, n [illegible] de ſent ex[illegible] [illegible]
1 Excommunicatio [illegible] perſona rationalis, & capa[illegible], ibid num [illegible] 3[illegible]
5 Excommunicatione [illegible] quas [illegible] habere debeat, ibid num [illegible] [illegible]
5 Excommunicatio lata à Papa in univerſitatem an valeat, ibid num [illegible] [illegible]
1 [illegible] [illegible]
5 [illegible] [illegible]
5 Excommunicatio non poteſt [illegible] à regno [illegible] 3[illegible]
1 Excommunicatio lata in univerſitatem ab [illegible] à Papa [illegible] [illegible]
5 Excommunicatio lata in univerſitatem [illegible] [illegible], ibid num [illegible] & ſeq [illegible]
5 Contrarium, ibid num [illegible] [illegible]
5 Excommunicatio generalis [illegible] [illegible]
1 Excommunicatio lata in [illegible], [illegible] privilegium, [illegible]
1 Excommunicatio lata [illegible] Abbatem [illegible]
Vide in verb. [illegible]
1 Ex[illegible] [illegible] tenentur, [illegible] non [illegible] ad alterna, vel [illegible] tarum, in c [illegible], n [illegible] de cent. [illegible]

Excommunicatio epiſcopi in exemptos renuentes viſitari.
Vide in ver. *Viſitationem impedientes*.
Excommunicatio an, & quando ferri poſſit in Clericum non ſolventem.
Vide in ver *Clericus quoad privilegium cap.Odoardus*.
Excommunicatio in debitorem.
Vide in ver *Debitor*.
5 Privilegiati quòd excommunicari non poſſint ab Ordinariis, non debent excommunicari etiam indirectè, in cap. Quantò, n.1.de privil. 275
5 Excommunicatio lata ab epiſcopis in ſubditos ſuos, qui molunt in molendinis, vel coquunt panem in furnis Regularium exemptorum, non tenet, ibid.n.4. 275
5 Excommunicatio generalis non ligat niſi ſubditos proferentis, in c.A nobis, il primo n 1.de ſent excom. 330
5 Excommunicatio in Suffraganeos lata ab Officialibus Archiepiſcopi, qui de facili poteſt haberi, ligat, quamvis ferri non debeat, in cap. Reſponſo, num. 112 de ſentent. excommunicat. 366

Excommunicatio quoad abſolutionem.

3 Excommunicationibus pluribus ligatus poteſt abſolvi ab una, nec cenſetur à reliquis abſolutus, in cap.Majores, nu. 62. de Baptiſm 598
3 Ab excommunicatione injuſta non fit abſolutio, ſed relaxatio, in cap.Odoardus, n.6.de ſolut. 238
3 Contrarium, ibid nu.5. 238
3 Declaratur, ſi injuſtitia ſit notoria, ibid.nu.9.10.& 11. 239
5 Excommunicatus à ſuo epiſcopo non poteſt abſolvi ab alieno, in c.Omnis, n.80 de pœn & remiſſ. 314
5 Abſolutionis forma non ſervata excommunicatus non intelligitur abſolutus, in cap.Si aliquando, nu. 8. & 13. de ſentent.excommun. 356
5 Excommunicatus non præſumitur quem Papa ad oſculum ſcienter admiſit, ibid n.16. 356
5 Excommunicati vigore conſtitutionis, quam Papa vult haberi pro infecta, non indigent abſolutione, ibid.num.12. 356
2 Excommunicatus non debet abſolvi, niſi priùs de injuria ſatiſfaciat, in c.Nullus, n 15 de foro compet. 45
5 Excommunicatus ab epiſcopo ſi ad Metropolitanum appellet, poteſt ab illo abſolvi, in cap. Per tuas, numer. 1. de ſent. excomm. 352
5 Metropolitanus tamen ſuffraganeo deferens poteſt eum remittere abſolvendum, ibid.nu.2. 352
5 Et tenetur remittere, ſi ejus exceſſus fuerit manifeſtus, ibidem num.3. 352
Vide in verb. *Excommunicatio quoad appellationem*.
7 Abſolutionem petens fatetur ſe excommunicatum, niſi proteſtetur, ibid n 27. 353
Auditor Cameræ an poſſit appellantes abſolvere ab excommunicatione.
Vide in verb. *Auditor Cameræ*.
5 Excommunicatus in quo apparuerunt in morte contritionis evidentia ſigna, poſt mortem abſolvitur ab eo, à quo vivens fuerat abſolvendus, in cap. A nobis, il ſecondo, n.1. & 14. & 30. de ſent.excom. 341
Vide in ver *Abſolutio*.
Et in ver. *Excommunicatio nulla, vel injuſta*.
5 Hæredes ab eccleſia pro ipſo ſatisfacere compelluntur, in d. c. A nobis, il ſecondo, n.2.& 3.& 31.de ſentent.excom. 341
5 Excommunicato defuncto non eſt communicandum ante abſolutionem, nec pro ipſo orandum, licèt ſit quoad Deum abſolutus, ibid num.3. 341
Vide in ver. *Excommunicatio quoad participationem*.
5 Abſolutionis formula pro excommunicato, qui in excommunicatione deceſſit, ibid.n.14. 342
5 Excommunicatus ex pluribus cauſis, ſi in abſolutione omnes non expreſſit, non habetur pro abſoluto, in c.Cùm pro cauſa, n. 1. de ſent.excom. 337
5 Excommunicatione una, vel pluribus ligatus, & ex pluribus cauſis an poſſit abſolvi unica abſolutione, ibid.nu.2. 337
5 Epiſcopus non poteſt abſolvere eum, qui leviter percuſſit Clericum ſine ſpeciali commiſſione, juxta unum intellectum, in c. Pervenit, n 1 & ſeqq.de ſent.excom. 327
5 Qui reprobatur, ibid.num 4.& ſeqq. 328
5 Epiſcopus abſolvit pro leviſſima injuria Clerico illata, ibidem num 3.
Vide in ver. *Epiſcopus quoad abſolutionem*.
5 Excommunicati pro levi manuum injectione in Clericum poſſunt per epiſcopum abſolvi, ibid.nu 8. 328
3 Excommunicati ob percuſſionem Clericorum, quibus caſibus per epiſcopum abſolvi poſſint, compendioſa diſtinctio, ibidem numer.9. 328
5 Prelatus inferior habens juriſdictionem quaſi epiſcopalem an poſſit abſolvere ſubditos ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem, ibid.n 10 & ſeqq.uſque in fin 328
5 Abſolutio ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem regulariter ſpectat ad ſolum epiſcopum, ibidem numer.11. 328
5 Declaratur, ibid nu.12. 328
5 Prælatus inferior habens jura epiſcopalia poteſt abſolvere ab excommunicatione Canonis, quando Canon eam non reſervat, ibid.nu.14 328
5 Vicarius epiſcopi, & Vicarius Capituli Sede vacante abſolvunt ab excommunicatione Canonis, ſi levis ſit percuſſio, ibidem nu.16. 329
5 Excommunicatus licèt abſolutus in foro animæ non poteſt ſe immiſcere Divinis officiis, in cap Poſtulaſtis, numer 16. de Cler. excom. 196
5 Et in publico debet ſe gerere tamquam excommunicatum, ibidem num.17. 196
5 Et puniri poteſt in foro judiciali, ibid.num. 18. 196
5 Excommunicatus per abſolutionem in foro pœnitentiali à quibus liberetur, ibidem numer. 20. & ſeqq 196
5 Abſolutio ab excommunicatione in foro animæ non tollit pœnas fori externi, ibid.num.21. 196
5 Excommunicatus abſolutus in foro conſcientiæ tantùm, parte opponente, numquam debet admitti ad participationem ſacramentorum, ac divinorum celebrationem, ibid.num.23. 196
Vide in ver *Excommunicationis effectus*.
3 Excommunicatus pro manifeſta, offenſa non abſolvitur cum cautione, ſed ſatisfactione præmiſſa niſi ſatisfactio concernat ſpiritualia, in c.Ex publico, n.8 de converſ.conjugat. 445
1 Abſolvere poteſt inferior ab excommunicatione lata à Canone tam Papæ, quàm epiſcopi, ſi illius conditor abſolutionem ſibi non reſervavit, in cap. Canonum ſtatuta, numer. 32. de Conſtit. 17

Excommunicatio quoad appellationem.

5 Excommunicatus ab epiſcopo, ſi ad Metropolitanum appellat, poteſt ab illo abſolvi, in cap. Per tuas, num. 1.de ſentent. excom. municat. 352
5 Metropolitanus tamen Suffraganeo deferens poteſt eum remittere abſolvendum, ibid.nu.2. 352
5 Et tenetur remittere, ſi ejus exceſſus fuerit manifeſtus, ibidem num.3. 352
5 Excommunicatus appellans ab injuſtitia excommunicationis non auditur, niſi priùs petat abſolutionem, ibid.n 4.& n. 10. 352
5 Secus ſi dicat ſententiam nullam, ibid n 5.& 8. 352
Vide in ver. *Excommunicatio nulla*, &c.
Et in ver. *Excommunicationis exceptio*.
5 Excommunicatus poteſt appellare, & appellationem proſequi, licèt abſolutionem non petat, ibid.nu.14.& 35. 352
5 Declaratur, ibid nu.16.& 40. 352
5 Appellatio eſt ſpecies defenſionis, quæ excommunicato non denegatur, ibid.nu.15. 352
5 Appellatio ab excommunicatione operatur effectum devolutivum, non ſuſpenſivum, ibid num 19. 353
5 Excommunicatio trahit ſecum executionem, ibid nu.20. 353
5 Appellatio à comminatione excommunicationis datur ad utrumque effectum, ibid num.22. 353
5 Secus à comminatione declaratoriæ, ibid num.23. 353
5 Appellatio à declaratoria excommunicationis datur ad effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, ibid. num. 24. & 45 dum duobus ſeqq. 353
5 Appellare quis poteſt à declaratoria excommunicationis, & appellationem proſequi abſque eo, quòd petat abſolutionem, ib. num.26. 353
5 Appellans à declaratoria excommunicationis, quamvis non egeat abſolutione, tamen ad cautelam poteſt abſolvi à Metropolitano, ibid.n.28. 353
5 Niſi abſolutio ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, ibid n.30. 353
5 Appellans à declaratoria excommunicationis non auditur, ſi exceſſus ſit notorius, ibid. n 47 & 48. 354
Appellatio à comminatione, vel declaratoria cenſurarum.
Vide in ver. *Cenſura*.

Excommunicatio quoad denunciationem.

1 Excommunicatus per declarationem ampliùs non ligatur, cùm ab initio ligatus jam fuerit, in cap. Quoniam, numer. 54 de Conſtitut 136
2 Regulares excommunicati ob notorium delictum an poſſint ab epiſcopo denunciari, in cap. Non poteſt, n. 7.& ſeqq. uſque in fin de ſent.& re judic. 182
2 Miles Hieroſolymitanus, qui Parochum publicè percuſſit, non poteſt ab epiſcopo declarari excommunicatus, ibidem num. 8. & 12. 182
2 Declaratoria excommunicationis an requirat citationem partis, ibid num 9 & n 17. 182
2 Regulares ſacramenta adminiſtrantes ſine Parochorum licentia poſſunt ab epiſcopo denunciari excommunicati, ibidem numer.12. 182
2 Denunciatio, & declaratio circumſcripta citatione non eſt actus juriſdictionis, ibid.num.13 & 15. 182
2 Declaratio poſt appellationem eſt valida, ibid.num 14. 182
2 Exemptus notoriè excommunicatus poteſt declarari ab epiſcopo, ibid num 16. 183
2 Excommunicationis ſententia, & declaratoria, in quo differant, ibidem num.18. 183

Excommunicationis effectus.

5 Excommunicatus vel ſuſpenſus etiam non denunciatus de jure communi eſt deſtitutus omni facultate beneficia conferendi, in cap Quod à prædeceſſore, numer. 78. de ſchiſmat. 109
5 Et quid in occultè excommunicato, ibid num.79. 109
5 Excommunicati non ſunt privati beneficiis ante excommunicationem canonicè obtentis, nec ſunt privandi, niſi in excommunicatione inſorduerint, ibid num.92 110
5 Excommunicati in vim Conſtitutionis *Ad evitanda*, retinent juriſdictionem reſpectu non excommunicatorum, privilegio alieno, non proprio, ibid num 94. 110
5 Excommunicatus proviſus à Papa de Parochiali cum clauſula abſolutionis à cenſuris, poteſt non excommunicatis adminiſtrare Sacramenta ex Concilio Conſtantienſi, ſecus de jure communi, ibid.num.112. 113
5 Excommunicatis & interdictis prædicari poteſt verbum Dei, in c Reſponſo, n.1.de ſent excom. 358
5 Excommunicati licitè poſſunt eccleſiam ingredi, dummodò officium non audiant, ibid.num.2. 358
5 Contrarium, ibid.nu 6.& ſeqq. 359
5 Excommunicatus permittendus eſt per eccleſiam tranſire, ibid. num.3. 358
5 Excommunicato Miſſam audiente extra eccleſiam, Sacerdos ceſſare

re debet, niſi incœperit Canonem, ibidem numer 4. 359
5 Orare non licet in eccleſia in qua excommunicatus exiſtit non orandi cauſa, ibid num 5. 359
5 Excommunicatis licitum eſt communicare ad finem ut ad pœnitentiam reducantur, ibid nu 6. 359
5 Excommunicatus, ſive occultus, ſive manifeſtus nullo tempore intrare debet eccleſiam niſi ad audiendam prædicationem verbi Dei, ibid num 7 359
5 Excommunicatis non denunciatis, nec publicis Clericorum percuſſoribus, an liceat eccleſiam ingredi poſt conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, ibid. nu 11 359
5 Excommunicatus traditur Diabolo corporaliter, & ſpiritualiter, ibid. num 40. 361
3 Excommunicatorum corpora non ſunt exhumanda, ſi à fidelibus diſcerni non poſſint, in cap Cùm propter, num 54 de jurepatr 513
1 Excommunicatus in una diœceſi haberi debet pro excommunicato in univerſo Orbe, in cap. Treugas, num 6 de Treug. & pac 632
5 Excommunicatio impedit promotionem, in cap ex litteris, nu 1 de ſuitis 151
Violans immunitatem eccleſiæ an ſit excommunicatus.
Vide in verb. *Immunitas Eccleſiarum*
5 Excommunicatio ſeparat à corpore Chriſti, in c. Sacro, num 24. de ſent. excom. 378
5 Excommunicatus pro violenta manuum injectione in Clericos ante denunciationem vitandus eſt, niſi ſit occultus, in cap. Cùm non ab homine, n 1 de ſent. excom 327
Vide in verb *Excommunicatio quoad participationem*
5 Excommunicationis notitiam habens per famam, & celebrans deponitur de rigore, in cap. Illud, num. 1. de Cler. excommunic 194
3 Excommunicatus eccleſiam conſtruens de conſenſu epiſcopi, quamvis non debuerit admitti, tamen efficitur patronus, ſed exercitium non habebit ante abſolutionem, in cap Nobis, n 12. de jurepatr. 526
5 Excommunicatus per epiſcopum remanet excommunicatus etiam poſt mortem epiſcopi, in cap. A nobis, il primo, num 57 de ſentent excomm. 331
5 Excommunicato beneficii collatio facta non valet, & ſcienter conferens à beneficiorum collatione ſuſpenditur, in c. Poſtulaſtis, n 1 & 3 & 8 de Cler. excom 195
5 Secus ſi ignoranter, ibid nu 9 196
5 Excommunicatus tenetur cedere beneficio poſt excommunicationem obtento, nec poteſt illud ſalva conſcientia retinere, ibid num 3. 195
5 Excommunicato etiam occulto collatio beneficii facta eſt nulla, ibid. num 9 & ſeq 196
5 Excommunicato collatio beneficii facta non tenet etiamſi communi reputatione habeatur pro abſoluto, in d. c Poſtulaſtis, n 11 de Cler excomm. 196
5 Nec validatur per ſequentem abſolutionem, ibid num. 12 196
5 Collatio beneficii facta excommunicato abſoluto in foro pœnitentiali in vim Bullæ Cruciatæ, vel Jubilæi, an ſit valida necne, ibid nu. 12. & ſeqq uſque in fin 196
5 Excommunicatus licèt abſolutus in foro animæ non poteſt ſe immiſcere Divinis officiis, ibid num. 16. 196
Vide in verb *Excommunicatio quoad abſolutionem*.
5 Et in publico debet per ſe gerere tanquam excommunicatum, ibid. nu 17 196
5 Et puniri poteſt in foro judiciali, ibid n 18. 196
5 Excommunicatus quibus pœnis afficiatur in foro animæ, & in quibus in foro externo, ibid. nu 20 196
5 Excommunicatio occulta in foro externo non impedit beneficii aſſecutionem, ibid nu 24 196
5 Excommunicatus, qui ſcienter recipit ordines, deponendus eſt, ſi eſt Clericus ſæcularis: ſi Regularis, ab executione Ordinum eſt ſuſpenſus, in cap Cùm illorum, numer. 1. & 8 de ſententia excom 348
5 Diſpenſat ſolus Papa cum Clerico ſæculari, qui ignorans jus, vel factum in excommunicatione recipit ordines, ibidem numer 2 348
5 Sed cum Regulari diſpenſat Abbas, ſi ignorantia eſt probabilis, & factum non eſt grave, ibid nu 3 & n 26. 348

Excommunicationis exceptio.

2 Excommunicationis exceptio quamvis ſit dilatoria tamen proponi poteſt quandocumque etiam poſt ſententiam, in c Intelleximus, n 1 de ordin cognit 100
5 Exceptio excommunicationis repellit à limine judicii, & impedit litis ingreſſum, in cap. Per tuas, num 37 de ſentent. excommunicat 354
5 Et poteſt opponi in qualibet parte judicii, ibid n 38 354
5 Excommunicatus eſt officio judicis repellendus, licèt excommunicationis exceptio non opponatur, ibid nu. 40 354
5 Appellare quis poteſt à gravamine, & appellationem proſequi, non obſtante exceptione excommunicationis, ibidem numer 40 354
5 Etiamſi fuerit excommunicatus pro eadem cauſa, pro qua eſt in judicio, ibid nu 41 354
Vide in verb *Excommunicatio quoad appellationem*

Excommunicatio ad finem revelationis.

5 Monitoria ad finem revelationis decerni non poſſunt ab Abbatibus nullius diœceſis habentibus epiſcopalem juriſdictionem, ſed petenda ſunt à Sede Apoſtolica, in cap Accedentibus, num 25 & 37 de exceſſ. Prælat 316
1 Legati de Latere non prohibentur à Concilio Tridentino hujuſmodi excommunicationes decernere, in cap Quoniam, num 44 de offic Delegat 531
Quid in Vicario Epiſcopi
Vide in ver *Vicarius Epiſcopi*.
5 Excommunicationes ad finem revelationis relinquuntur arbitrio judicis, in c. Sacro, n 39. de ſent excom. 374
5 Monitoria ad finem revelationis quoad [illegible] Abbatis juriſdictionem quaſi epiſcopalem habentis petenda ſunt à Sede Apoſtolica, [illegible] 375
5 Et quid ſi Abbas habeat [illegible] juriſdictionem in una parte diœceſis, ſed appellationes ab ipſo ad epiſcopum interponantur, ibid nu [illegible] & ſeqq uſque in fin 375
1 Monitoria ad finem revelationis pro locis nullius diœceſis petenda ſunt à Sede Apoſtolica, in cap Quoniam, num 44 de off. Delegat. 532

Excommunicatio minor.

5 Excommunicati minori excommunicatione in eccleſiam intrare non prohibentur, in cap Reſponſo, numer 11. de ſent. excom 359
5 Communicans excommunicato contra ejus mandatum incurrit minorem excommunicationem, & [illegible] poteſt [illegible] per ſimplicem Sacerdotem, in cap Nuper, num 3 & 14 de ſent excom 344
5 Et quid poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, ibid numer 15 verſ Cæterùm 345
Vide *Excommunicatio quoad participationem*.

Excommunicatio latæ ſententiæ, vel ferendæ.

5 Excommunicatio latæ ſententiæ an inducatur per hæc verba, *Sicut excommunicatus ab omnibus evitetur*, in cap Super ſpecula, n 1 uſque ad n [illegible] Ne Cler vel Mon [illegible] 61[illegible]
5 *Incurrat* [illegible] importat excommunicationem ipſo jure, in cap Sacro, n 7 de ſent excom 373
Vide *Verba latæ ſententiæ*

Excommunicatio quoad monitionem.

5 Prælatus excommunicare non debet, [illegible] monitione præmiſſa, & ex manifeſta, & rationabili cauſa, in c Sacro, num 3 & 4 de ſentent excom [illegible]
5 Excommunicatio fieri non debet, niſi trina monitione præmiſſa, ibid num 6. 372
5 Vel una pro omnibus cum competentibus dierum intervallis, ibid num 16 372
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n 13 372
5 Prælatus excommunicans unica monitione præmiſſa non incurrit in pœnam c Sacro, ibid nu 7 372
5 Monitio ex cauſa eſt arbitraria, & poteſt omitti, quando eſt periculum in mora, ibid n 8 372
5 Monitio debet præmitti, quando excommunicatio fertur pro culpis præteritis, ſecus ſi pro futuris, ib c nu 9 372
5 Monitio non requiritur, ſi exceſſus ſit notorius, ibid n 10 372
5 Contrarium, ibid num. 11 372
5 Declaratur, ibid n 12 372
5 Monitio non eſt neceſſaria, ſi excommunicatio feratur ad defenſionem ſui juris, ibid n 13. 372
5 Prælatus Regularis ſi excommunicet Monachum non præmiſſa monitione, & non in ſcriptis, an incidat in pœnam interdicti per menſem ab ingreſſu eccleſiæ, ibidem numer. 14 & ſeq 373
5 Excommunicatio non præmiſſa monitione, eſt injuſta, ſed non eſt nulla, niſi feratur in participantes, ibidem numer 17. & 26. 373
5 Monitio ex Concilio Tridentino poteſt fieri etiam per edictum, ſed de jure communi fieri debet perſonaliter, ibid nu. 20 373
5 Fallit in quatuor caſibus, ibid nu 21 373

Excommunicatio nulla, vel injuſta.

1 Ab excommunicatione injuſta non fit abſolutio, ſed relaxatio, in cap Odoardus, n [illegible] de ſolut 218
5 Contrarium, ibidem num [illegible] 218
3 Declaratur, ſi injuſtitia ſit notoria, ibidem numer. 9 10 & 11 219
3 Excommunicatus injuſtè repetit fructus medii temporis, in cap. Licèt, nu 157 de præb 161
5 Nullitas, & injuſtitia excommunicationis in quibus differant, in cap. Per tuas, num 7 & ſeqq uſque ad numer. 16 de ſententia excom 318
5 Excommunicationem qui dicit nullam, auditur, licèt non petat abſolutionem purè, vel ad cautelam, ibidem numer 8 & 44 352
5 Et quid ſi fuerit excommunicatus propter notorium exceſſum, ibid nu 47. & 48 354
5 Excommunicationem qui dicit injuſtam, volens probare ejus injuſtitiam non auditur, niſi ante omnia petat abſolutionem, ib. nu 10. 352
Vide in verb *Excommunicatio quoad abſolutionem*
Et in verb *Excommunicatio quoad appellationem*
5 Excommunicatio etiam injuſta ligat quoad eccleſiam militantem, ibid num 11 352
5 Excommunicatus injuſtè non petendo abſolutionem videtur contemnere ſententiam eccleſiæ, & [illegible] contemptu ligatur etiam quoad Deum, [illegible] 352
5 Excommunicationem dicens [illegible] petit, ſed dicens nullam, quamvis non eſt abſolvendus, tamen [illegible] abſolvi ad cautelam, ibid nu 1[illegible] 352
5 Niſi decreverit, & intra octo dies probaverit excommunicationis manifeſta eſſe[illegible], ibid num 1[illegible] 352
5 Excommunicatus [illegible] non [illegible] ad ſuperiorem devolvitur, ſed [illegible] in pena[illegible] ſententiæ, ibid num 21 353
5 Sublatus [illegible] ſe excommunicatum [illegible], puniatur, in c Sacro, n 1 de ſentent excom. 371

5 Ex-

5 Excommunicatio dicitur injuſta ex cauſa, ex animo, & ex ordine ibid.num.3.& ſeqq 371
5 Excommunicatio ubi minùs ritè, rectève lata fuit, ad ſolum ſuperiorem eccleſiaſticum ſpectat errorem corrigere, ibidem numer.32. 373

Excommunicatio quoad participationem.

1 Excommunicatum vitare jubetur epiſcopus, quoties abſolutio eſt dubia, in c.Ne innitaris, n.185.de Conſtit. 49
5 Excommunicati omnes etiam non denunciati ante Concilium Conſtantienſe dicebantur non tolerati, in c. Quod à Prædeceſſore, n.36.de ſchiſmat. 105
5 Excommunicati denunciati dumtaxat, aut notorii Clericorum percuſſores, ex Concilio Conſtantienſi dicuntur non tolerati ibid.nu 40 46.& 54. 105
5 Excommunicati notoriè niſi ſint denunciati, aut notorii Clericorum percuſſores, ex Concilio Conſtantienſi non ſunt vitandi, ibid.nu.46.& 54. 106
5 Excommunicati omnes notoriè ex Conſtitutione Concilii Lateranenſis vitari debent, etiamſi non ſint nominatim denunciati, aut notorii Clericorum percuſſores, ibid.n.56. 107
5 Communicatio in Divinis cum excommunicatis eſt culpa mortalis, ibid.nu 62. 107
5 Et quid extra Divina, ibid d.nu.62.remiſſivè. 107
5 Communicantes in Divinis cum excommunicatis incidunt in excommunicationem majorem, quæ non infligitur niſi pro mortali reatu, ibid.nu.63. 108
5 Excommunicati in quibus actibus de jure communi ſint vitandi, ibid.nu.104. 112
5 Notoriè excommunicati vitari debent etiam ante declarationem, ibid.num.105. 112
5 Communicatio cum excommunicatis majori excommunicatione extra crimen an ſit mortalis, ibid.n.106. 112
5 Excommunicato in eccleſiam ad orandum ingrediente ceſſandum eſt à divinis etiam Miſſa inchoata, ſi nondum cœptus ſit Canon, ibid.nu.107. 112
5 Communicatio cum excommunicatis in adminiſtratione, vel receptione ſacramentorum eſt culpa lethalis, ibidem numer. 108. 112
5 Excommunicatum alloquens in his, quæ pertinent ad ſalutem etiamſi alia verba interponat, excommunicatus non eſt, in c. Cùm voluntate, n.1.& 8 de ſent. 376
5 Excommunicato an liceat communicare in ſpectantibus ad ſalutem corporis, ibid.num.10. 377
5 Et quid in oratione, menſa, & cohabitatione, ib.n.11. 377
5 Excommunicatum alloquens converſionis cauſa, an poſſit verba interſerere, quæ ad abſolutionem non faciant, ibidem num.12. 377
5 Excommunicatus etiam per litteras ſalutari non debet, in cap. Si aliquando, n.3.de ſent.excom. 355
5 Excommunicato licitum eſt communicare in his, quæ pertinent ad ſalutem animæ, ibid.nu.17. 356
5 Non tamen ſalutando eum, aut cohabitando, vel orando cum eo, ibid.num 18. 356
5 Contrarium, ibid.nu.21.& ſeqq. 357
5 Excommunicato licitum eſt communicare etiam per litteras in ſpectantibus ad ſalutem, ibid.num.19. 356
5 Excommunicatum alloquens correctionis cauſa, poteſt etiam interſerere verba placentia, & ſigna dilectionis oſtendere, ibid. num.21. 357
5 Imò & cum eo participare in menſa, & cohabitatione, dummodò hoc faciat principaliter, ut eum ad pœnitentiam inducat, ibid. num.22. 357
5 Communicans excommunicato ſcienter in crimine excommunicatus eſt, & non poteſt abſolvi, niſi ab excommunicatore, vel ipſius ſuperiore, & cum juramento, in cap.Nuper, num. 2. & 14 de ſent.excom 344
5 Communicans excommunicato extra crimen incurrit minorem excommunicationem, & reconciliari poteſt ſine juramento per ſimplicem Sacerdotem, ibidem num.3 & 14. 344
5 Et quid poſt Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, ibidem n.15. verſ Cæterùm adverte. 345
5 Communicans criminoſo in crimine, præſtando illi conſilium, auxilium, vel favorem, tenetur eadem pœna cum principali, ibid.num.12. 344
5 Communicare excommunicato quis dicitur non ſolùm comedendo, loquendo, vel deoſculando, ſed etiam cum ipſo orando, ibid.num 13. 345
5 Communicans ſcienter cum excommunicato extra crimen, an peccet mortaliter, ibid.nu 15 remiſſivè. 345
1 Excommunicatus non eſt qui abſolutè coactus cum excommunicato communicat: ſecus ſi coactio fuerit conditionalis, in c. Sacris, n 1.de his quæ vi met cauſ. 683
1 Excommunicato ſcienter communicans an peccet mortaliter, in c.Sacris,n.25.& ſeqq.uſque in ſin. 683
1 Quid ſi communicet per metum cadentem in conſtantem virum, ibid.n 27.31.& 45. 683
1 Quid ſi communicet in oratione, convivio, & ſimilibus, ibidem nu.33.& 35. 684
1 Et quid ſi nimis frequenter, ibidem nu.41. 684
1 Quid ſi excommunicatio ſit lata etiam in participes, ibid. numer. 34 & 40. 684
1 Quid ſi communicet in Divinis, ibid.n.35 & 40. 684
1 Quid ſi in crimine, ibid.n 35 36.& 40. 684
1 Quid ſi communicet cum excommunicatis à Canone, vel ab homine, ibid num.39. 684
1 Quid ſi in contemptum clavium, vel ſuperioris, ibid. numer. 39. & 40. 684
1 Et quid poſt Concilium Conſtantienſe, ibid.n.43. 685
1 Excommunicato communicare quis poteſt licitè ad emendum, vel recipiendum victui neceſſaria, ne fame pereat, ibid. nu. 26.&32 683
1 Excommunicato communicans etiam ſimpliciter ligatur majori excommunicatione, ſi lata fuerit etiam in participes, ib.num 34 & 40. 684
1 Idem ſi communicet in crimine, in Divinis, vel in contemptum, ibid. num. 35. & ſeq. & 40 684
1 Cum excommunicato communicans etiam in Divinis ob metum mortis non peccat mortaliter, ib. nu.36. 684
1 Contrarium, ib n.38 & 46. 684
1 Cum excommunicatis à Canone, vel ab homine poſt Concilium Conſtantienſe licitum eſt communicare etiam in Divinis, niſi ſint publicè denunciati, vel notorii Clericorum percuſſores, ib. num. 43. 685
Vide in ver. *Conſtantienſis Concilii conſtitutio.*
1 Et cum publicè denunciatis ſcienter communicare etiam ſimpliciter eſt mortale peccatum, ibid. num. 44. 685
1 Nec excuſat metus etiam cadens in conſtantem virum, ibidem num. 45. 685
1 Cum excommunicatis communicare in oratione, convivio, & ſimilibus, imò etiam in Divinis, eſt prohibitum ex Conſtitutione Eccleſiæ, ibid. n. 47. 685
5 Cum excommunicato defuncto non eſt communicandum ante abſolutionem, nec pro ipſo orandum, licèt ſit quoad Deum abſolutus, in cap. A nobis, il ſecondo, numer. 3. de ſententiam excomm. 341
Vide in ver. *Excommunicatio quoad abſolutionem.*
5 Excommunicatus pro violenta manuum injectione in Clericos ante denunciationem vitandus eſt, niſi ſit occultus, in cap.Cùm non ab homine, n.1 de ſent. excom. 327

Excommunicatio ob percuſſionem Clerici, &c.

5 Excommunicatus eſt, qui volens percutere unum Clericum percuſſit alium, in cap. Ad audientiam, n. 70.de homicid. 136
5 Excommunicatus eſt permittens Clericum percuti, ſi potuit prohibere, & non prohibuit, in cap. Suſcepimus, numer. 22. de homicid. 126
5 Excommunicatus eſt, qui Clericum detinet in cuſtodia publica, vel privata, aut in vinculis etiam ſine corporali læſione, in c. Nuper, n.1. & 4. de ſentent excomm. 344
5 Declaratur procedere, ſi hoc faciat animo inferendi injuriam, ſeu violentiam Clerico, ſecùs aliam ob cauſam, ibidem numer. 12. 344
5 Excommunicatus eſt, qui de manu Clerici rapit, vel quæ illius corpori adhærent, aut eum per veſtem tenet, aut per frœnum equi, ibidem num. 9 344
5 Mortuum Clericum percutiens, an ſit excommunicatus, in c. A nobis, il ſecondo, numer. 25. & ſequentib. de ſentent. excommun. 342
5 Excommunicatus non eſt interficiens Clericum, qui contempto Clericali habitu ſe enormitatibus immiſcuit, in c. Cùm non ab homine, n.2 de ſent. excom. 327
5 Excommunicati ob violentam manuum injectionem in Clericum non tenentur in multis caſibus adire Sedem Apoſtolicam, in c. Perpendimus, n.1 de ſent excomm. 334
5 Percutiens ſeu interficiens Clericum, qui dimiſſo habitu, ſævis enormitatibus ſe immiſcuit, non eſt excommunicatus, ibidem num. 3. & 13. 334
5 Excommunicatus pro violenta manuum injectione in Clericum regulariter non abſolvitur niſi à Papa, in c. Cùm illorum, nu 4. de ſent. excomm. 348
5 Fallit in caſibus hìc enumeratis, ibid. num.5 & ſeqq. 348
5 Clericum interficiens ob neceſſariam proximi defenſionem non eſt excommunicatus, in capitul. Petitio, numero 5. de Homicid. 139
5 Clericum percutiens quibus caſibus in excommunicationem non incidat, in capitul. Cùm voluntate, numer. 29. de ſentent. excommunic. 378

Excommunicatio quas ob cauſas.

Excommunicatio lata ab Epiſcopo in Abbatem renuentem viſitari.
Vide in verb *Viſitationem impedientes.*
3 Epiſcopus tueri poteſt poſſeſſionem ſuam armis materialibus, in c. Procurationes, num.29 & 44.de cenſ. 548
3 Epiſcopus excommunicans rebelles pro conſervatione ſuæ poſſeſſionis, non procedit ut judex, ſed ut pars, ibidem numer. 32. & 40. 548
3 Declaratur, ibidem nu 49. 549
3 Poſſeſſionem ſuam poteſt Epiſcopus excommunicatione tueri, etiam lite pendente coram Papa, vel Metropolitano, ibidem numer. 33. 548
3 Excommunicatio lata ab Epiſcopo in rebelles pro conſervatione ſuæ poſſeſſionis, tenet, etiam ſi cauſæ cognitio, & monitio non præceſſerit, ibid num 34. 548
3 Declaratur, ibid.num 49. 549
Excommunicatio in Clericum non ſolventem.
Vide in ver. *Clericus quoad privilegium c. Odoardus.*
Excommunicatio in debitorem.
Vide in ver. *Debitor.*
2 Excommunicatus poteſt iterùm excommunicari, in c. Nullus, n 12.& ſeqq. de foro compet. 44
5 Excommunicatio ab homine non fertur niſi pro contumacia, in c. Per tuas, n 43.de ſent. excomm. 354
5 Mortuos exinterantes, membratim concidentes, aut aquis coquentes, excommunicati ſunt, in c. A nobis, il ſecondo, n. 20. de ſent excomm. 342
Vide in ver *Mortuus.*
Excommunicatio ob violatam immunitatem, vel libertatem Eccleſiaſticam.
Vide in verb. *Immunitas Eccleſiarum.*
Et in verb. *Libertas Eccleſiaſtica.*
5 Prælatus excommunicare non debet, niſi monitione præmiſſa, & ex manifeſta, & rationabili cauſa, in cap. Sacro, num. 1. & 4. de ſent. excomm. 371

5 Excommunicatio fertur propter contumaciæ perſeverantiam, ibid. n 5. 12. & 22 & 29 171
5 Excommunicatio non infligitur, niſi pro culpa mortali cum contumacia, ibidem num. 14. 173
5 Excommunicationis ferendæ cauſa in obligatos in forma Cameræ eſt contumacia, ibid num. 51. 175
5 Excommunicatio regulariter non ligat niſi ex contemptu, in cap. A nobis, il primo, n. 19 de ſent. excomm 374

Excommunicatio reſervata, vel non.

5 Excommunicatio propter ingreſſum in monaſteria Monialium ad malum finem eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata, in c. Nuper, num. 16. de ſent excomm. 147
1 Excommunicatio in dantes, & accipientes aliquid ex bonis Novitii ante profeſſionem non incurritur ipſo jure, nec eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata, in cap Statuimus, numer. 58. de Regular. 413
5 Incendiarii, & effractores eccleſiarum incidunt in excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam, in c. Cùm pro cauſa, nu. 7. de ſent excom. 118
Excommunicatio ob violatam immunitatem, vel libertatem Eccleſiaſticam.
Vide in verb. *Immunitas Eccleſiarum*.
Et in verb. *Libertas Eccleſiaſtica*.
5 Epiſcopus poteſt procedere ad excommunicationem contra non communicantes in Paſchate, ſed non expedit, ut abſolutionem ſibi reſervet, in cap Omnis, numer. 46. de pœnit. & remiſſ. 122

Excommunicatio, in ſubſidium.

5 Excommunicatio lata ab epiſcopo non ſervata forma Concilii Tridentini, c 3 ſeſſ. 25. valida eſt, in cap. Reſponſo, num. 113 de ſent. excomm. 166
5 Epiſcopus de jure communi priùs debebat uti cenſura pro executione ſuæ ſententiæ, & in ſubſidium invocare brachium ſæculare, contra poſt Concilium, in cap. Licet, num 22 de pœnis. 287
Vide in verb *Cenſura*.
5 Excommunicatio ex Concilio Tridentino non fertur niſi in ſubſidium, ideſt ubi executio realis, vel perſonalis in cauſis tam civilibus, quàm criminalibus fieri non poteſt, in c. Sacro, n. 18. 25. & 35. de ſent excom. 172
5 Si tamen feratur ea forma non ſervata, eſt valida, & excommunicatus indiget abſolutione, ibid. n. 26. 173
5 Judex ſi velit excommunicare contumaces, an ſit neceſſe, ut conſtet in actis executionem realem, vel perſonalem fieri non poſſe, ibid. n 34 & ſeqq uſque ad n. 41. 173
5 Cenſuræ an poſſint relaxari contra unum ex duobus reis in ſolidum obligatis in forma Cameræ, ſi contra alium tantùm poſſit fieri executio realis, vel perſonalis, ibid. num 41 & ſeqq uſque ad num. 54. 174
5 Et quid ſi ex inſtrumento obligationis, vel ex actu judiciario ſuſceptionis cenſurarum jam legitimè fuerit irrogata excommunicatio, & ſic agatur de declaratione excommunicationis jam incurſæ, ibid n 54 55. & 56. 175
5 Cenſuræ ſecundum ſtylum hodiernum obligationis Cameralis non ſunt relaxandæ contra reos, ſi fieri poſſit executio realis, vel perſonalis, ibid. n 44 174
5 Excommunicationis gladius ex Concilio Tridentino in ſubſidium eſt adhibendus, ubi agitur de excommunicatione ferenda, non autem ubi agitur de declaratione excommunicationis jam incurſæ, ibid. n 55. 175
5 Tridentinum Concilium, c 3. verſ In cauſis, ſeſſ 25 non habet locum in penſionariis vigore litterarum, in quibus cavetur, ut lapſo termino ſententiam excommunicationis incurrant, ibid. num 56 175
3 EXCUBIÆ fieri debent viciſſim, & ſucceſſivè, niſi tanta ſit neceſſitas, ut oporteat omnes ſimul adeſſe, in c. Pervenit, num 7. de Immun. Eccleſ. 618
1 EXECUTIO non debet præcedere ſententiam, in c. Pernicioſam, n 10. de offic Ordin. 550
5 Executio eſt pars juriſdictionis, in c. Cùm capella, num 27. de privileg. 255
1 Executio ſententiæ capitalis an ſit differenda, ſi compareat aliquis dicens reum eſſe ſibi obligatum ad reddendam rationem alicujus adminiſtrationis, vel negotiationis, in c. Magnus, n. 21 de oblig. ad ratiocin 256
1 Executionem, & publicationem ſententiæ ſuæ judex unius territorii poteſt committere judici alterius territorii, in c. Treugas, n 8. de treug. & pac. 612
Vide in verb. *Simonia in executione litterarum Apoſtolicarum*.
2 EXECUTOR litterarum Apoſtolicarum tribuens jus inſtituendi præter fines reſcripti præbet juſtam cauſam præſcribendi, in c Audiris, n 9 de præſcript 176
1 Epiſcopus cogit executores ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiamſi teſtator hoc interdixerit, in c Tua nobis, n 1. de teſtam 281
3 Et dicitur pia voluntas ad hunc effectum, etiam ad non pias cauſas, ibid n 5. verſ Pia autem voluntas. 281
3 Epiſcopus exequitur ultimam voluntatem, cùm certus executor deputatus non eſt, vel ſi eſt, detrectat exequi, ibidem num 2. 281
1 Et quid ſi teſtator providerit ſibi de alio executore in caſum negligentiæ primi, ibid n 3 281
3 Epiſcopi ſunt executores piarum diſpoſitionum in caſibus à jure conceſſis, ibid n 4 281
1 Sed rationes exigere poſſunt ab adminiſtratoribus piorum locorum etiam privatorum, & in caſibus non conceſſis à jure, ibid. num 5 281
1 Executores teſtamentorum falcidiam non detrahunt, ibidem num 8 281
3 Executores compelli poſſunt ad exequendam piam teſtatoris voluntatem etiam per cenſuras, ibid n. 9. 281
3 Executoris officium ſibi delatum in teſtamento non cogitur quis acceptare, ibid 281
1 Monitiones quot, & quales requirantur, ut executor cogi poſſit ad implendam teſtatoris voluntatem, ibid. n. 10. pag 281
3 Executores teſtamentorum eſſe poſſunt Clerici, & Religioſi etiam ad non pias cauſas, ibid. n 18 282
3 Fratres Minores non poſſunt eſſe executores teſtamentorum, ibidem. 282
3 Legatarius an executor quis ſit, ex quibus probetur, ibidem num. 21 282
3 Executor cenſetur, qui habet facultatem diſponendi ad libitum juxta voluntatem ſibi à teſtatore ſecretò communicatam, ibid num 25. 283
1 Executoris officium conſiſtit in perſona, nihilque ordini acquiritur, ibid. n. 26. 283
3 Executori atteſtanti de voluntate teſtatoris ſibi ſecretò commiſſa creditur, ibid n 27 283
3 Legatarius cui imminet reſtitutio, habetur loco executoris, ibid n. 29. 281
3 Executor an teneatur revelare voluntatem teſtatoris ſibi ſecretò communicatam, ibid. n. 36 283
3 Juramentum executoris de non revelando ſuper ori ſecretam teſtatoris voluntatem eſt temerarium, ibid. n. 37 283
3 Executor ſecundum mentem teſtatoris tenetur reddere rationem, ibid. n 49. 284
1 Executori revelanti ſecretam mentem teſtatoris an ſit credendum, ibid. n 50. 284
3 Monachus executor poteſt à ſuperiore privari facultate exequendi, ſi voluntatem teſtatoris revelare noluerit, ibid n 52 284
1 Epiſcopus poteſt ſibi vendicare executionem alteri à teſtatore commiſſam, ſi ſit ſuſpicio fraudis, ibid n 54 284
3 Et fraudis ſuſpicio ex quibus oriatur, ibid n 55. 284
1 Executoris fidei ſtandum non eſt, quando non eſt perſona legalis, ibid. n. 56. 285
3 Executore renuente ſecretam mentem teſtatoris revelare, quomodo ſit facienda executio, ibid. n. 58 285
1 Executor teſtamentarius, qui ſuſcepit officium, illud exequi compellitur, in c Joannes, n 1. de teſtam 285
1 Clericus, & laicus poſſunt ſimul deputari executores in teſtamento, ibid n 4 286
3 Alternativa in deputatione plurium executorum reſolvitur in conjunctivam, ibid. n 5 286
3 Executio teſtamentorum pertinet ad Epiſcopum etiam quoad temporalia, ibid. n 6. 285
1 Prælati inferiores habentes in loco juriſdictionem quaſi Epiſcopalem poſſunt compellere executores ad exequendam teſtatoris voluntatem, ibid. n 7. 286
3 Capitulum ſede vacante ſuccedit in juriſdictione compellendi executores, ibid n 8 286
3 Executores teſtamentarii quibus nominibus appellentur, numer. 9. 286
3 Executores propriè qui ſint, n. 10 285
3 Clerici & religioſi deputari poſſunt executores in teſtamento etiam ad non pias cauſas, ibid. n 11 286
1 Canonico Regulari quem teſtator conſtituit executorem ad annuum redditum diſtribuendum cum facultate aliquid ſibi applicandi, an obſtet Concilium Tridentinum, cap 2 ſeſſ 25 de Regul. ibid n. 12. 286
3 Canonicus Regularis an poſſit eſſe executor ultimæ voluntatis, num 14 285
1 Executor ad diſtribuendum in pios uſus non poteſt ſibi aliquid applicare, ibid n 5 286
1 Executor ad diſtribuendum dicitur adminiſtrator, n 10 286
3 Executio voluntatis teſtatoris fieri debet intra annum computandum à die monitionis factæ per judicem, in c Nos quidem, n. 2 de teſtam 289
1 Executores habentes ex teſtamento facultatem declarandi voluntatem teſtatoris, à declaratione ſemel facta reſilire non poſſunt, ibid n. 70 282
2 Executor poteſt recuſari, & tamen ab eo appellari non poteſt, niſi excedat fines mandati, in c Super eo, il ſecondo, num. 14 de appellat 132
1 Executor reſcripto præſentato ſuper modo providendo in beneficialibus, quomodo debeat procedere, in c. Accepimus, nu 22 de ætat & qualit 412
3 Executor Apoſtolicus beneficium conferre non poteſt, niſi priùs cogat detentorem ad renunciandum de facto, in c Litteras, n. 20 21. de conceſſ. præb. 312
1 Executor poteſt admittere exceptiones ſententias infringentes, & de eis cognoſcere, in cap Cùm ab Eccleſiarum, nu 9 de off. Ordin. 536
5 Executores, ſi hæredis inſtitutio non valeat, an cenſeantur inſtituti hæredes, & rogati bona erogare in uſus à teſtatore præſcriptos, in c Nimis pravа n 28 & 41 de exceſſ Prælat 223
1 Executor cùm aſſumit partes judicis, judicatur de eo ſicut de judice, in c Ad audientiam, il 2 n 15 de reſcript 176
1 Executor ſpecialis ad maritandas virgines poteſt illis dotes conſtituere, non autem generalis executor, in cap Studuiſti, n 25. de offic legati. 425
1 Executores litterarum Apoſtolicarum non habent juriſdictionem niſi contra reſiſtentes de facto, ibid n 22 427
1 Executori, de cujus facultate non conſtat, impunè non paretur, in c Cùm in jure, n 41 de off Delegat 415
5 Executor datus cum poteſtate limitata nulliter procedit, ſi fines mandati non ſervet, in c Qui Presbyterum, num 22. de pœnit & remiſſ 264
5 Declaratur, ibid n 91. & ſeqq uſque ad n 101 268
5 Executor non eſt mixtus, ſed merus, ubi commiſſio dirigitur parti impetranti, ibid n 95 268
5 Executor cui aliquid certo loco expediendum committitur, ſi id eo loco ſecurè non poſſit, extra locum poterit expedire, in cap Cùm ex injuncto, n 28 de Nov. oper. nunc. 330

5 EXEMPLUM malum Monachorum eſt contagioſum, & alios inficit, in c.Relatum, n.2.Ne Clerici, vel Monachi. 664
3 Maximè ſi proveniat à Prælato, ibid num.3. 664
3 Exemplum vitæ eſt veluti quoddam perpetuum prædicandi genus, in c.Ex parte, n 22.de Cler.non reſid. 42
2 Exempla regulam non reſtringunt, in c.Ego N. num. 23. & 24. de jurejur. 167
5 Et in c. Nimis prava, n.6.de exceſſ.Prelat. 220
3 Exemplum declarat diſpoſitionem de ſimilibus eſſe intelligendam, in c.Non minus, n 29.de Immun.eccleſ. 633
3 Exempli cauſa ſunt pauca exprimenda, in c.Multa, n.1.Ne Cler. vel Monach. 653
5 Exempla non reſtringunt regulam, vel illius rationem, in cap. Per tuas, n 9.de ſent.excomm. 352

Exemptio, Exemptor, Exemptus.

1 Exemptionis privilegio eccleſia exempta non poteſt renunciare, in c.Cùm tempore, n.2.de Arbitr. 694
2 Exemptionis privilegium eximit à ſubjectione, non à ſituatione, & denominatione, in cap. Cùm contingat, num. 33. de foro compet. 71
2 Exemptio quotuplex ſit, & quando eximat à diœceſi, ibidem num.39. 72
1 Exemptionis materia eſt ſtrictè accipienda, in c.Bonæ memoriæ, n.7.de poſtul.Prælat. 211
2 Exemptio non inducitur ex ſola receptione ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, in c Cùm olim, num.49.de præſcript. 181
5 Receptio generalis perſonæ tantùm, aut perſonæ, & rerum ſub protectione Papæ, non eximit perſonam nec res à juriſdictione epiſcopi, in c.ex parte, il 2.n 1 de privileg. 259
5 Exemptio alia eſt merè perſonalis, alia localis, vel mixta, ibid. verſ.Secundò nota. 259
5 Tridentini Concilii decretum cap. 11. ſeſſ. 24. procedit in cauſis criminalibus tantùm, non autem in civilibus, ibidem num.8. 260
5 Exemptio à viſitatione ſub generali exemptione à juriſdictione non comprehenditur, ibid.num.24. 262
5 Declaratur, n.30.& ſeqq. 263
5 Exemptionis privilegium potius intelligi debet ut in ſuo caſu corrigat jus præcedens, quàm ut ſit inane, & eluſorium, ibid. num.25. 262
5 Exemptiones à juriſdictione Ordinarii etiam in poſterum concedendæ, quæ titulis honorariis ſunt annexæ, ſublatæ ſunt à Concilio Tridentino, ibidem num 28. 262
5 Exemptio à juriſdictione Ordinarii quantumcumque lata reſtringitur ad tres caſus exceptos, in cap.Volentes, de privileg in 6. ibidem num.45. 264
5 Exemptio non inducitur per ſolam receptionem ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, ibid.num.47. 265
5 Exemptiones merè perſonales non ſunt reſtrictæ ad tres caſus delicti, contractus, aut rei, de quibus in c.Volentes, de privil. in 6.ſed mixtæ tantùm, ibid.num.49. 265
5 Exemptio ſuper certo articulo conceſſa, ad alium articulum non extenditur, in c.Cùm capella, n.11.de privil. 254
5 Exemptiones ut duobus vel tribus denariis religioni oblatis acquirantur, indignum eſt, in cap. Ut privilegia, num.19.de privileg. 269
5 Tridentini Concilii requiſita in cap. 11. ſeſſ. 24. ſunt neceſſaria ad vitandum forum Ordinarii, non autem judicis laici, ibid. num. 27. 270
5 Exemptiones quantumcumque generales locum non habent, cùm exempti delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit in loco non exempto, in cap. Tuarum, numer. 1. & 14 de privileg. 244
5 Exemptiones contra generale Concilium non valent, niſi Concilio fuerit ſpecialiter derogatum, ibidem n.12. 245
5 Exemptiones ſpeciales etiam ratione delicti commiſſi, contractus celebrati, aut rei ſitæ in loco non exempto, non fuerunt ſublatæ, aut reſtrictæ per c.Volentes, de privil. in 6 ibidem num.16.& ſeqq. 246
3 Exemptionem monaſterii allegans probare debet, in cap Cùm dilectus, n 15 de relig.domib. 497
3 Dummodò antea epiſcopus probaverit illud intra fines ſuæ diœceſis exiſtere, ibid.num.16. 497
2 Exemptionis privilegium eximit univerſaliter à juriſdictione judicis ordinarii, niſi privilegium ſit præventum per actum citationis, in c Propoſuiſti, n.29.de foro compet. 81
3 Exemptione revocata à viſitatione, an cenſeatur revocata exemptio à procuratione, in cap. Venerabili, numer. 32. de cenſibus. 552
1 Exemptio ſupponit exiſtentiam in diœceſi, in c. Cùm ab eccleſiarum, num 24 de offic.Ordin. 558
1 Exemptionis privilegium ab epiſcopo conceſſum non obligat ſucceſſorem, in c.Veniens, n.12.de tranſact. 667
3 Exemptio à decimis prædialibus poſt generale Concilium obtenta an valeat, in cap.Nuper, num.25.& ſeqq.uſque ad num. 32 de Decim. 326
3 Quid ſi in privilegio fuerit expreſsè derogatum huic cap. Nuper, ibidem num.25. 326
3 Et quid ſi derogatum non fuerit, ibid.n.27. 326
3 Exemptio à decimis prædialibus non conceditur niſi magna cum difficultate, & cauſæ cognitione, ibidem num.34. 326
5 Exemptio à decimis intelligitur de extraordinariis, non autem de ordinariis, ibidem num 35. 327
Vide in ver. *Privilegium exemptionis*.
1 EXEMPTI actu exercentes utramque juriſdictionem non tenentur Synodo epiſcopi intereſſe ratione parochialium eccleſiarum, in c.Quod ſuper his, n.11.de major & obed. 611
1 Exemptus excommunicatus à jure in caſu Papæ non reſervata an poſſit abſolvi ab Ordinario loci, in cap. Grave, num. 8. de off. Ordin. 599
1 Eccleſiæ, & perſonæ exemptæ, vel nullius diœceſis tam ſæculares, quàm regulares an, & quibus caſibus hodie ſubſint viſitationi, & juriſdictioni epiſcopi, ibidem num. 9. & ſeqq. uſque in fin. 599
1 Locus exemptus in quo differat à loco nullius diœceſis, ibidem num.10. 599
5 Exempti Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti non ſubſunt viſitationi Ordinarii, in cap. ex parte, il ſecondo, numer. 33. de privileg. 263
5 Exemptorum duæ ſpecies, ibidem num.41. 264
5 Exempti generaliter, & indefinitè gaudent exemptione, etiam cùm delinquunt, ſeu contrahunt, aut res litigioſa conſiſtit in loco, ubi domicilium habent, quamvis idem locus exemptus non ſit, ibidem num.46. 264
5 Exempti à juriſdictione Ordinarii ex hoc ipſo Papæ ſunt immediatè ſubjecti, ibidem num.48. 265
5 Exempti, etiamſi exiſtant in loco exempto, ſi tamen delinquant in loco non exempto, puta projiciendo lapides, &c. puniri poſſunt ab Ordinario, ibidem num.50. 265
5 Exemptus conveniri non poteſt in loco domicilii, ſi alibi delinquat, vel contrahat, aut res litigioſa conſiſtat, n 51. 265
5 Exemptus ratione certæ rei, vel loci, non cenſetur exemptus reſpectu certæ rei, vel loci, in cap. Cùm Capella, numer. 1 de privil. 253
5 Exemptis eccleſiæ Canonicis, vel Clericis, eccleſia cenſetur exempta, ibidem num.3. 253
5 Exemptus reſpectu certi loci, ſi extra illum delinquat, non gaudet privilegio exemptionis, ibidem num.4. 254
5 Exemptus ut ſuſpendi,interdici,vel excommunicari non poſſit, in reliquis puniri poteſt ab Ordinario, ibidem num.12. 254
5 Exemptus ratione Canonicatus, reſpectu Parochialis ſubeſt juriſdictioni epiſcopi, ibidem num. 14. 254
5 Exemptus ſubeſt epiſcopo ratione rei non exemptæ, ibidem numer. 15. 254
5 Exempta eccleſia, nec Parochus quoad curam animarum, nec Parochiani intelliguntur exempti, ibidem num. 16 254
5 Exempti tam ſæculares quàm regulares ſacramentum aliquod de facto adminiſtrantes, & in aliis caſibus hic expreſſis. an ſint ſubjiciendi juriſdictioni, & punitioni epiſcopi Diœceſani, ibidem numer18.& ſeqq.uſque in fin. 254
5 Conſtitutionis Gregorii XV. de exemptorum privilegiis origo, & compilatio, ibid.num.19. 254
5 Exempti delinquentes circa clauſuram, vel perſonas intra ſepta degentes, vel adminiſtrationem monaſteriorum Monialium, an ab epiſcopo puniri valeant, ibidem num. 29. 255
5 Exemptus perſonaliter tantùm, ubilibet delinquat, contrahat, aut res ſita ſit, forum Ordinarii non ſortitur, in c. Tuarum, num.5.de privil. 245
5 Exemptus reſpectu certi loci, ſi delinquat in loco exempto, à Diœceſano puniri non poteſt, ibidem num.6. 245
5 Niſi effectus delicti extendantur, ſeu explicetur extra locum exemptum, num.7. 245
5 Projiciens lapidem extra locum exemptum, vel aliàs turbando Ordinarium cum campanis exiſtentibus in loco exempto, ab eodem Ordinario coerceri poteſt, ibid. 245
5 Exempti reſpectu certi loci ſortiuntur forumOrdinarii ratione delicti commiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ extra locum exemptum, ibidem 9. 245
5 Exemptorum à juriſdictione Ordinarii, duæ ſunt ſpecies, ibid. num.14. 245
5 Exemptorum tres ſunt ſpecies, & quibus caſibus à Tridentino Concilio ſint ſubjecti Ordinariorum juriſdictioni, ib.n.40. 249
5 Exempti à procuratione pecuniaria non videntur exempti à procuratione in victualibus, ſed tantùm ab indebita extorſione, in cap.Venerabili, n.31 de cenſib. 552
1 Exemptus à juriſdictione epiſcopi non cenſetur exemptus à jure reverentiali, in cap. Conquerente, numer. 16. de offic. Ordinar. 587
1 Eximere à ſe pleno jure non poteſt epiſcopus eccleſias ſibi ſubjectas, in c. Veniens, n 25 de tranſact. 669
1 Exempti ſimpliciter à juriſdictione epiſcopi ſunt Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti, ibidem n.26. 669
5 In exemptis poſſunt procedere epiſcopi tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati extra viſitationem, ſi in ſuis eccleſiis reſideant, aliàs ſecus, in c.ex parte il 2.n 13.de privil. 261
3 Tridentinum Concilium tribuit juriſdictionem epiſcopis tamquam Apoſtolicæ Sedis Delegatis, ubi noluit exemptorum privilegia vulnerare, in cap. Cùm dilectus, numer 42. de Relig.domib. 499
5 Juriſdictio contentioſa in exemptos non cenſetur tributa, niſi in caſibus in jure expreſſis, in cap. Cùm capella, num. 27. de privileg. 255
Excommunicatio epiſcopi in exemptos.
Vide in ver. *Viſitationem impedientes*.
5 Exempti ſubſunt Ordinariis ſuper his, quæ contra hæreticos inſtituntur, in c.Ad abolendam, n.8.de Hæret. 89
5 Exempti delictum ſi extendit vires ſuas, & effectum extra locum exemptum, licèt committatur in loco exempto, poteſt per Ordinarium puniri, in cap. Patentibus, num.4.de privileg. 241
4 Declaratur, ibidem num.5. 242
5 Exemptus an poſſit à quo maluerit epiſcopo ordines ſuſcipere, in c.Abſolutos, n.30.de Hæret. 100
Vide in verb. *Papa quoad exemptiones*.
1 Exempta loca quamvis ſint in diœceſi, cenſentur tamen ac ſi eſſent extra diœceſim, in cap.Quia nos, num.15 & 17.de Auth. & uſu Pallij. 326
1 Procedit quoad juriſdictionem contentioſam, non quoad voluntariam, ibidem num.16.& ſeqq. 326
5 Exemptus non tenetur promittere obedientiam Diœceſano, non tamen poteſt ſine ipſius licentia in loco non exempto eccleſiam conſtruere, in cap. Cùm olim, il ſecondo, num. 2 de privileg. 251
1 EXEQUI debent epiſcopi ſententias juſtas Prælatorum ſibi ſubjectorum, in cap. Cùm ab eccleſiarum, numer. 8. de Offic. Ordin. 556

1 Exequi poſſunt minores judices ſententias ſuas verbaliter, non autem realiter, ibid num. 10 356
Vide in ver. *Executio Executor*.
5 *Exercere* verbum in diſpoſitione pœnali verificatur in unico actu, in c. Ad falſariorum, num 16 de crim falſ. 185
1 EXERCITIUM cùm nec ſubſit re, nec ſpe, numquam comprehenditur in lege conjunctim reſpiciente habitum, & actum, in cap. Cùm ſit ars, num. 32. de ætat & qual 418
5 Exercitium non excedit metas habitus, à quo ut à cauſa dependent exercitii vires, in cap. A nobis, il primo, num. 5. de ſent. excom. 110
2 Exhæredatio valet, licèt fiat verbis contumelioſis, & turpibus, in c. Olim, n 19 de lit. conteſtat 84
2 EXILII pœna eſt Canonica, in c. Cùm non ab homine, num 31 de judic. 11
1 EXPECTANTES ad titulum beneficii, quamdiu expectant, ordinari non poſſunt, in cap. Quæris, numer. 27. de ætat & qualit 418
1 Expectans Apoſtolicus an poſſit acceptare præbendam, cui reſpectu actus annexus eſt ordo Sacerdotalis, ſi actu non ſit Sacerdos, in c Ut Abbates, n. 49 de ætat & qual. 371
1 Expectans poteſt renunciare litteris impetratis, & earum commodo non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, in cap. Ad audientiam il 2 n 4 de reſcript. 175
1 Expectans nullum contrahit vinculum ſpirituale cum beneficio, quod expectat, nec habet jus in re, ibid. num. 5. 175
1 Expectans an poſſit renunciare litteris pro pecunia ſine labe ſimoniæ, ibid num. 6 uſque ad n. 13. 175
1 Expectans non conſequitur jus in re, nec jus ad rem, ſed jus quoddam præparatorium ad beneficium obtinendum, ibidem num 8. 175
1 Imò conſequitur jus ad rem, num. 9. 175
1 Et quamvis non habeat jus ſpirituale completivè, habet tamen intuitivè, ibid. num 10. 175
1 Expectans non poteſt ſecundum beneficium adipiſci, niſi renunciet litteris, ibid. num. 14. 135
1 EXPECTATIVA ad beneficium ſpectans ad collationem Epiſcopi, & Capituli, non includit beneficium ad collationem Epiſcopi cum Capituli conſenſu, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, n. 6. de elect 373
3 Expectativa ſuper beneficio ſpectante ad collationem unius non poteſt impleri in beneficio, cujus collatio ad eum ſimul cum alio pertinet, in c. Fraternitatem, n 91 de ſepult. 300
3 Expectativæ reſervationes mentales, & quæcumque gratiæ ad vacatura, & indulta ad alienas Eccleſias, ex Concilio Tridentino nemini ſunt concedenda etiam S. R. E. Cardinalibus, in c. Nulla, n 8 de conceſſ. præb. 185
3 Expectativæ ad beneficia vacatura ab inferioribus à Papa concedi non poſſunt, ibid num. 71. 189
3 Expectativæ conceſſæ à Papa ſuſtinentur, etiamſi Concilio Tridentino derogatum non fuerit, ibid num 85. 190
Expectativa ad beneficium ſimplex an comprehendat beneficium curatum habitu tantùm, in cap. De multa, num 45. & ſeqq. de præbend. 121
1 Expectativę ſunt ambitioſæ, & reſtringendæ, in c Super litteris, n. 13. de Reſcript. 160
3 Expenſæ quos domi ſuæ quis feciſſet, non repetuntur, in c. Venerabili, n 10. & 12 de cenſibus. 551
1 Expenſæ repetuntur rei valore inſpecto, in cap Requiſivit, num. 10 de teſtit in integr. 687
5 Expenſæ tribunalis ad Epiſcopum pertinent, in c. Presbyteri, n. 37. de pœnis. 2°4
Vide in ver. *Impenſa*.
2 EXPRESSIO ejus quod tacitè ineſt, debet aliquid augere, in c. Paſtoralis, n 11 de appell. 201
1 Expreſſio ejus, quod de jure ineſt, quandoque eſt illicita, in c Cùm M. n 60 de conſtit. 117
1 Maximè ſi alio modo exprimatur, quàm inſit, ibidem numer. 61 117
2 Expreſſum dicitur etiam quod verbis generalibus exprimitur, in c Quod nobis, n 10. de clandeſt deſponſ. 34
2 EXTENSIO in pœnalibus non eſt facienda de caſu ad caſum, in c. Cùm veniſſent, num. 95. de judic 19
1 Extenſio non fit de caſu ad caſum etiam ex identitate rationis, in his, quæ exorbitant à jure communi, in cap Cùm ad noſtram, numer 29. de elect. 89. & In cap. Statuimus, num. 44 de Regular. 411
1 Niſi ſint correlativa, in c Nullus, n 30. de Regul. 311
1 Extenſio in odioſis, prohibitivis, & exorbitantibus non fit ad caſum, qui licèt videatur ejuſdem rationis, tamen non eſt omninò ſimilis, in c Ex tranſmiſſa, n 21 de Fil Presbyter 418
3 Extenſio non fit in pœnalibus ex identitate rationis, in c. Immunit. n. 12. de Immunit. Eccleſ 649
3 Fallit, quando agitur de puniendis delictis, ibid num 13. 649
3 Item fallit, quando ratio eſt expreſſa in lege, ibidem numer. 14. 632
3 Et quid ſi lex ſimul ſit pœnalis & exorbitans, & minuat eccleſiæ immunitatem, ibid. n. 31 631
5 Extenſio de caſu ad caſum fieri non debet etiam ex majoritate rationis ubicumque poteſtas conceditur laicis ſuper juribus, & perſonis eccleſiaſticis, in c. Perpendimus, num. 10. de ſentent excom. 115
3 EXTINGUI aliud eſt, aliud ceſſare, vel in ſuſpenſo manere, in c Dilecto, num 15. de præb 118
1 EXTRAVAGANS Ambitioſæ locum habet in alienantibus res temporales, non autem ſpirituales, in c Cùm ex eo, num 1° de Reliq & vener Sanctor 611
1 EXTREMÆ UNCTIONIS materia eſt oleum olivæ ab epiſcopo benedictum, in cap Cùm veniſſet, numer 51 de ſacr Unct 448
1 Oleum non ſanctificatum ſi adhibeatur in extrema Unctione, non fit ſacramentum, ibid num 53. 448
1 EXTRUSUS per ſententiam non dicitur cedere, ſed recedere, in c. Niſi cùm pridem, num 47 de renunciat 340

F

3 FACIES naturalis ſine peccato alterari non poteſt, in c. Multa, num 62 Ne Cler vel Monach. 616
5 FACIENS per alium, per ſeipſum facere videtur, in c. Ad falſariorum, num 34 & 43 de crim falſ 185
5 Item procedit etiam in ſtatutis pœnalibus, quæ juri communi non obviant, ibid n 35 & ſeqq. 186
1 FACTUM non attenditur, ſed potiùs quid fieri debeat, in cap. Cùm cauſam, num 2 de elect 259
1 Facta contra jus habentur pro non factis, & quæ de facto proceſſerunt, de facto retractari debent, ibid num 7. 259
3 Factum aliquid non cenſetur, ſi factum non ducet, in c. Porrectum, num 62 de Regul. 376
3 Factum hominis an, & qualiter concurrat cum miniſterio juris, in c Cùm contingat, num 50. & ſeqq. de decim 320
2 Facti quæſtio habet complicationem, & maturam inſeparabilem cum quæſtione juris, in cap Tuam, num. 54 de ordin. cognit 107
4 Facta ſunt potentiora, quàm verba, ad conſtituendum in quaſi poſſeſſione legitimitatis, in c Lator, n 30 & num. 55 Qui filii ſint legit. 54
1 Factum ſuum illicitum, & peccati nutritivum quandoque epiſcopus retractare non poteſt, in cap Veniens, num 10 de fil Presbyt. 485
4 Factis non minùs loquimur, & conſenſum exprimimus, quàm verbis, in cap. Tuæ fraternitati, num. 25. de ſponſ. & matrimon. 17
4 Imò potentiora ſunt facta, quàm verba, ibid. num 26 17
5 Facto qui mentitur, & mente concipit verum, non eſt à mendacio immunis, in cap. Falſidicus, numer 11 & 145 de crim falſi. 179
5 Factis, aut verbis ſignificare id, quod non eſt, numquam licet, ſed prætermittere ſignificare id quod eſt, aliquando licet, ibid num 164. 178
1 Factum contra legis prohibitionem non valet, quamvis lex non procedat ad annullationem actus, in c Etſi unanimiter, num 5 de Poſtulat Prælat. 215
3 Factum legitimè non retractatur, licèt deveniat ad eum caſum, à quo inchoare non potuit, ſi actus fuerit perfectus, & conſummatus, aliàs ſecus, in c Dilectus, il ſecondo, numer 11. de Præben. 115
3 Factum ab honeſta, & provida perſona, licèt aliàs videatur de genere malorum, non præſumitur factum malè, in c Nuper eſſent, n 2. de Præb. 106
5 Facta ſunt potentiora, quàm verba, in c Contingit, il ſecondo, num 4 & ſeqq. de ſent excom 318
3 Factum idem diverſis reſpectibus poteſt ſimul approbari, & reprobari, in c Dilectus il 1 n. 4 de præb. 128
5 FALLI & errare eſt unum pro alio, ſeu falſum pro falſo putare, in c Falſidicus, n 85 de crim falſi 178
5 Fallit quiſquis falſum loquitur, etiam ſi audiens non fallatur, quia fallaciam intendit ſecundum quòd eſt in fallente, ibidem num. 88 & ſeqq. 174

Falſarius, & falſitas litterarum Apoſtolicarum.

5 Falſantes per ſe, vel per alium litteras Papæ, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, in c Ad falſariorum, num 1 & 2 de crim falſ. 184
5 Et Clerici officiis, & beneficiis privati ſunt, ibidem numer 2 & 38 184
5 Item ſunt degradandi, & Curiæ ſæculari tradendi, ibid numer 3. & 4 184
5 Falſis litteris Apoſtolicis utentes, ſi Clerici ſint, officiis, & beneficiis privantur, ſi laici, excommunicati ſunt, ibidem numer 4 47 & 48 184
5 Falſis litteris utens cum ignorantia craſſa, mitiùs punitur, quàm cum dolo expreſſo, ibidem num 14 184
5 Clerici falſantes litteras Principis, & Imperatoris, quas pœnas incurrant, ibidem num 15 & 16. 184
Vide in ver *Falſum*.
5 Falſans litteras Apoſtolicas etiam ſemel tantùm, puniendus eſt pœna cap. Ad falſariorum, ibidem numer 27 185
5 Falſantes litteras Papæ ſunt excommunicati, ſive ſint laici, ſive Clerici, ſive Monachi, ibid n 25 185
5 Et quid in Epiſcopis, ibid n 26 187
5 Et abſolutio eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata, ibid n 30 185
5 Falſarii litterarum Apoſtolicarum, vel falsò eas fabricantes, aut ſupplicationes falsò ſignantes, excommunicantur in Bulla Cœnæ, ibidem num 31 185
5 Excommunicatio Bullæ Cœnæ, & excommunicatio c. Ad falſariorum, de crimine falſi, contra falſarios litterarum Apoſtolicarum in quibus differant, ibid n 32 185
5 Falſans litteras Papæ per alium, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ibid num 33 185
5 Falſans ſupplicationes manu Papæ ſignatas incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ibid n 3[illegible] 186
5 Et an incidat in pœnas cap Ad falſariorum, ibidem n [illegible] 186
5 Falſantium litteras Papæ beneficia impetrari poſſunt tamquam vacantia, ibidem num 38 185
5 Falſantes litteras Papæ ſi laici ſint, ſive dignitatibus, & officiis non ſunt ipſo jure privati, ibidem n [illegible] 1[illegible]
5 Falſarii litterarum Apoſtolicarum præviâ degradatione judicis eccleſiaſtici traduntur Curiæ ſæculari pœna legali puniendi, ſcilicet morte naturali, ibid num 45 185
5 Falſans litteras Papæ non per ſe, ſed per alium, an ſit degradandus, & Curiæ ſæculari tradendus, ibid num 42 1[illegible]
5 Laicus ratione rei eccleſiaſticæ fit [illegible] ſcriptum Papæ ſub[illegible] foro eccleſiæ, ibidem n 44 187
5 Falſis litteris Apoſtolicis utentes ſunt ipſo facto excommunicati, etiamſi ab illarum uſu deſiſtant infra viginti dies, ibidem num 48 187

5 Sc-

5 Secus in habentibus litteras falſas, quia non ſunt excommunicati ſi illas infra viginti dies laceraverint, vel reſtituerint, ibidem num.49. 187
5 Falſis litteris Clerici ſcienter utentes an ſint excommunicati ibid. numer.50. 187
5 Falſificantium litteras Papæ, & falſis litteris utentium pœnæ ſunt in triplici differentia, ibid.num.51. 187
5 Falſis litteris utentes, & falſas litteras impetrantes, ſed non exercentes per ſe falſitatem æquiparantur, ibid.num 54. 187
5 Falſitatis ſuggeſtione litteras à Papa impetrantes qua pœna puniantur, ibid num.55. 187
5 Falſantes Epiſcopi litteras Papę non incidunt in pœnam c.Ad falſariorum de crim.falſ. ibid.num.56. 187
5 Sunt tamen excommunicati ex Bulla Cœnæ, ibid.n.57. 187
5 Falſarius litterarum Apoſtolicarum etiam occultus incurrit pœnam excommunicationis, & privationis officiorum, & beneficiorum eo ipſo, quòd crimen committit, ibidem num.58. 187
5 Sed pœna degradationis ei infligitur tantùm ſi criminaliter ſit convictus, ibid.num.63. 188
5 Sive per viam accuſationis, ſive inquiſitionis, ibidem n.64. 188
5 Si verò civiliter actum fuerit, mitiùs punitur, ibidem numer.59. 187
5 De Falſitatis litterarum Apoſtolicarum crimine an alius, quàm Papa poſſit cognoſcere, ibid.num.66. 188
Falſæ an probentur litteræ Apoſtolicæ ex raſura.
Vide in ver. *Litterarum Apoſtolicarum raſura*.
5 Falſantur litteræ Apoſtolicæ novem modis expreſſis in cap. Licet, n.2.de crim.falſ. 181
5 Falſantes ſupplicationes, ſeu confingentes ſignaturam ſupplicationis Papalis, ſcribendo verbum *Fiat*, an incurrant pœnas falſantium litteras Apoſtolicas, ibid.num 3. & num. ſeqq. uſque in fin. 181
5 Falſarii ſupplicationum gratiam, vel juſtitiam concernentium à Papa ſignatarum excommunicantur in Bulla Cœnæ, ibidem num.7. 181
5 Falſificatio litterarum Apoſtolicarum enormius eſt delictum, & ſeveriùs judicandum, quàm falſificatio ſupplicationum ſignatarum, ibid.num.20. 182
5 Contrarium, ibidem numer. 26. & ſequent. uſque in finem, pag. 182
5 Falſitates faciliùs committuntur in ſupplicationibus, quàm in litteris, & cur, ibid.num 29. 182
5 Falſare ſignaturam Papæ, ſeu *Fiat*, propriiſſimè eſt falſare litteras Apoſtolicas, ibid. num.31. 182
5 Falſæ litteræ juriſdictionem non conferunt, in c. Super eo, n.2. & 8. de crim.falſ. 179
3 Falſa cauſa non obligat profitentem, in c. Significatum, nu. 16. de Regular. 360
3 Falſa cauſa obligat religioni, ubi conſtat de intentione profitentis, ibid.num.30. 361
1 Falſitas, vel ſubreptio in uno ex disjunctivè narratis non vitiat reſcriptum, in cap. Inter cæteras, numer. 35. de reſcript. 149
4 Falſum exprimere deteſtabilius eſt, quàm verum tacere, in c. Quia circa, n.5.de conſang.& affinit. 69
1 Falſitas non præſumitur in litteris ad lites, ſicut præſumitur in litteris ad beneficia, in cap. Super litteris, num. 14. de Reſcript. 160
1 Falſi crimen nemo præſumitur committere propter litteras de ſimplici juſtitia, ibid.num. 42. 161
1 Falſitas, quæ non inducit Principem ad gratiam faciliùs concedendam, ſed eſt ſuperflua, non præſumitur doloſa, ibidem num.48. 162
1 Idem, ſi vero expreſſo, Princeps difficiliùs conceſſiſſet, ibidem num.49. 162
Vide in verb *Subreptio*.
5 Falſi pœna tenetur teſtis non modò ſi falſum dicit, ſed etiamſi veritatem occultat, in cap. falſidicus, num. 2. & 124. & ſeqq. de crimin. falſ. 169
Declaratur, ibid. num.5.6.& ſeqq.& num.144. 169
5 Falſum non committitur ſine dolo, in c.Ad falſariorum, n.11.de crim.falſ. 184
5 Clerici falſantes litteras Principis, ſeu Imperatoris, quas pœnas incurrant, ibid.num.15.& 16. 184
5 Et quid in falſantibus litteras, ſeu ſigillum Regis, ibid. numer.23. 185
5 Et quid in falſantibus litteras majoris Pœnitentiarii, vel Nuntii, aut Brevia Papæ, ibid.num 24. 185
5 Et quid in falſantibus litteras Epiſcopi, vel Capituli, ibidem num.25. 185
Vide in verb. *Falſarius litterarum Apoſtolicarum*.
5 Falſi pœna de jure civili quæ ſit, ibid.n.45.& 46. 187
1 FAMA in judicio inquiſitionis obtinet vicem accuſatoris, in cap. Perniciofam, num.4.de offic.Ordinar. 550
5 Bona famæ altioris ordinis ſunt, quàm rei familiaris, in c. Officii, num.11 de pœnit.& remiſſ. 304
4 Fama probatur per teſtes deponentes per verba, *Publicè*, & *palam dicebatur*, in cap. Lator, num. 38. Qui filii ſint legitim. 86
4 Fama legimitatis non eſt neceſſario probanda in loco originis, ſed ſufficit in loco ubi filius fuit educatus, vel converſatus, ibid. num.39. 86
4 Fama probat filiationem legitimam, & illegitimam, & ſufficit major pars viciniæ, in c.Per tuas, n.7.Qui filii ſint legit. 94
2 Fama poteſt ſe habere ad bonum, & ad malum, in cap.De Priore, num.7.de Appellat. 196
3 Fama quid ſit, & quotuplex, in c. Veſtra, num. 27. de cohabit. Cler.& mulier. 12
3 Fama de homine deſcribitur, ibid.num.27.& 42. 12
3 Fama propriè loquendo non poteſt eſſe niſi bona, ibid. num. 28. & num.42 12
3 Famam ſuam negligens, crudelis eſt, ibid.num.29. 12
3 De fama cùm dubitatur, in loco converſationis eſt quærendum, ibid.num 30. 12
3 Famæ inter homines deſcriptiones variæ, ibidem num. 38. & ſeqq. 13
3 Fama eſt pica rei geſtæ, vel quæ reputatur pro geſta, ibidem numer.40. 13
3 Fama vulgaris eſt publicus præco virtutis, infamia vitiorum, ibid num 42 13
Vide in verb *Infamia*.
3 Famam ſubtractam an, & quando detractores reſtituere teneantur, ibid num.43 13
3 Famam, ſeu manifeſtum facit clamor tot hominum, quot ex clamore ſcandalum ſuſcitatur, in c.Veſtra, n. 60 & 116.de cohabit. Cler.& mulier. 15
3 Famoſum omne, & manifeſtum contradiſtinguitur à notorio, ibid.num 110. 18
3 Sacerdotibus pro crimine famoſo, & non notorio inducitur Canonica purgatio, & ſi in purgatione defecerint, ſunt deponendi, ibid.num.111. 18
5 Fama in inquiſitionis judicio tenet locum Accuſatoris, in c. Qualiter, & quando, il ſecondo, n.17.de Accuſat. 16
Vide in verb. *Inquiſitio*.
5 Probationes ſuper fama leviores ſufficiunt contra ſubditum, quàm contra Prælatum, ibid.num.48. 18
3 Fama qualiter probetur, ibid num.84. 20
5 Teſtes ſuper fama interrogati qualiter debeant deponere, ibidem num.85. 20
5 Fama in criminalibus an aliquem gradum probationis conſtituat, ibid.num.86 & ſeqq. 20
5 Fama eſt ſufficiens indicium ad inquirendum contra eum, qui maleficium commiſit, ibid num.87. 20
5 Fama in criminalibus nec ſemiplenam facit probationem, niſi de crimine civiliter agatur, ibid.num.88. 21
5 Et ſine adminiculis an ſit ſufficiens indicium ad torturam, ibid. num.89 21
2 Fama non probatur per teſtes deponentes ſe audiviſſe à multis, in c.Per tuas, num 26.de Probat. 144
1 FAMILIA Epiſcopi de ipſius licentia an poſſit deferre arma prohibita edicto Principis ſæcularis, in c.Eccleſia S. Mariæ, num. 42.de Conſtitut. 123
1 Familia Epiſcopi exempta eſt à juriſdictione ſæculari, ibidem num 44. 123
2 Familiæ appellatione qui veniant, in cap Nullus, num.21. de foro compet. 46
2 Familia Epiſcopi exempta eſt à ſæculari juriſdictione, ibidem num 23. 46
3 FAMILIARES Archimandritæ gaudent privilegio fori, ſtante etiam conſuetudine, in cap Eccleſiæ, num. 37. de Immunit. Eccleſ. 648
2 Familia Epiſcopi gaudet privilegio fori, in c.Cùm non ab homine, num 12.de Judic. 10
3 Familia Epiſcopi gaudet privilegio fori, licèt ſit ſæcularis, in c. Eccleſiæ, num.31.de Immunit.Eccleſ. 648
3 Familiares Papæ non percipiunt in abſentia diſtributiones quotidianas, in c.Licèt, n 99.de Præben. 139
3 Nec privilegiati ſuper fructibus in abſentia percipiendis, ibid. num 100 139
3 Etiamſi in reſcripto dicatur, ut pro præſentibus habeantur, numer. 101 139
3 Secus ſi dicatur, perinde ac ſi divinis intereſſent, ibid. n 103. 139
5 Familiaritas vera, & non ficta conſtituitur ex commenſalitate, & ſervitio, in cap. Ex parte, il ſecondo, numer. 35. & ſeqq. de Privileg 263
5 Familiares veri non conſtituuntur ex eo quòd recipiantur à Papa in veros, ac proprios familiares, niſi inſiſtant circa ſervitia, & vivant, expenſis illius, ibid.num 37. 263
2 Familiaris perpetuus habet privilegium perpetuum ſicut dominus, temporalis autem non niſi durante familiaritate, in cap.Nullus, num.22.de foro compet. 46
1 FAMULUS an poſſit ducere concubinam in domum heri abſque peccato, in cap.Ne innitaris, num.43 de conſtit. 33
3 Famulo ægroto an debeatur ſalarium, in cap. Licèt, num 137.de præben. 131
2 Famuli Clericorum an gaudeant privilegio fori, in c. Nullus, n. 20.& ſeqq.de foro comp. 45
3 FARFENSE, ac Sublacenſe monaſteria ſunt in Provincia Romana, in c.Nullus, n.17.de Paroch. 305
4 Farfenſis Abbatiæ Commendatarius quamvis habeat juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, tamen non poteſt denunciationes remittere, in cap. Cùm inhibitio, numer. 9 de Clandeſtin. deſponſat. 38
3 FEDERICI Imperatoris mater quinquagenaria publicè voluit parere, & cur, in c.Cùm ſis, n.54, de converſ.conjug. 438
3 FERRUM ex vena deducere, colare, & diſtinguere, & aliò lucri cauſa aſportare non eſt negotiatio, ſed artificium, de quo Monachi non tenentur ad gabellam, in c.Secundum, n.7 Ne Cler. vel Monach. 662
3 FESTA Sanctorum non omnia ubique ſunt veneranda, in c.Audivimus, num.23.de reliq.& vener.Sanctor. 604
Vide in verb. *Dies Feſti*.
Et in verb.*Feriæ*.

Feriæ.

2 Feriis introductis ob honorem Dei, & Sanctorum, niſi ob neceſſitatem, vel pietatem, judicium exerceri non poteſt, etiam de conſenſu partium, in c Conqueſtus, num 1.& 3.de feriis. 91
2 Feriis favore hominum introductis poſſunt partes renunciare, ibid.num.2. 91
2 Feriæ Sanctorum ſunt principaliter introductæ ob reverentiam Dei, ibid.num.4. 91
2 Judex non debet in cauſis procedere, nec etiam citare ad diem feriatam, ibid num.5. 92
2 Citatus in die feriata comparere poteſt, ibid.num.6. 92
2 Feriis introductis in honorem Dei partes renunciare non poſſunt, ibid.num.7. 92

2 Feriis repentinis nequeunt partes renunciare, ibid num 8. 92
2 Feriis meſſium, & vindemiarum partes renunciare poſſunt etiam tacitè, ibid.num 9 92
2 Arbiter tenetur ſervare ferias ſolemnes, ibid.n.10. 92
2 Feriæ in honorem Dei partes compromittendo tamquam in arbitrum, renunciare non poſſunt, ibid.num 11. 92
2 Secus ſi tamquam in arbitratorem, ibid num 11.& n 20. 92
2 Sententia lata, & proceſſus habitus in die feriata non tenent, ibid.num 12. 92
2 Feriatis diebus judicium exerceri poteſt, ſi ſubſit neceſſitas, tam circa temporalia, quàm circa ſpiritualia, ibid num 13. 92
2 Feriatis diebus agi poſſunt cauſæ miſerabilium perſonarum, ibid. num 14 & n.16. 92
2 Item cauſæ ſpirituales electionum, decimarum, uſurarum, inquiſitionum, & matrimoniales, ibid num 15 92
2 Decretum ſuper alienatione rerum minoris in die feriata interponi non poteſt, ibid num 17 92
2 Feriatis diebus expediri poſſunt, quæ pertinent ad pacem, vel concordiam, & pacta, & tranſactiones fieri, ibidem nu 19. 92
2 Feriatis diebus fieri poteſt compromiſſum tamquam in arbitratorem, ibid.num.20. 92
2 Appellatio interponi poteſt quolibet die feriato, ſed eam proſequi non licet, ibid num.21 92
2 Executio ſententiæ an fieri poſſit tempore feriato, ibidem numer 22. 92
2 Feriati dies quoad judicialia qui ſint, ibid. num. 24. & numer 25. & 26. 93
2 Ferias indicere non poſſunt epiſcopi in die alicujus Sancti ab eccleſia non canonizati, ibid.num.30. 93
2 Feriarum ſpecies quot ſint, & à quibus indicantur, ibid.num.35. & ſeqq. 94
2 Feriæ ruſticæ ſuffragantur etiam non occupatis in meſſibus, & vindemiis, ſi à judice ſint indictæ, ibid n.36 94
2 Citatio an fieri poſſit in die non feriata ad feriatam, ibid. num 37. & 39. 4
2 Mandatum de citando an fieri poſſit in die feriata ad diem non feriatam, ibid n 41.& n.47.& n.49. 5
2 Executio mandati de citando an die feriata fieri poſſit, ibid. num. 44 & n.45 & 53 95
2 Proceſſus ex citatione inchoandus fieri non poteſt die feriata, ibid. num.45. 5
2 Mandatum de citando in die feriata non poteſt fieri à judice pro tribunali ſedente, ibid.n.52. 95
2 Feriç repentinæ à Principe indictæ non ſunt ſervandæ in foro Canonico, ibid.n 62. 96
2 Feriis in honorem Dei, & Sanctorum Princeps laicus derogare non poteſt, ibid.num.65. 6
2 Conſtantini lex de obſervatione diei Veneris in honorem Dominicæ Paſſionis non fuit recepta ab eccleſia, ibidem num.66. 6
2 Statuto civitatis poſſe introduci ferias in honorem Dei, quo ſenſu ſit accipiendum, ibid.n.67. 97
2 Conſuetudo non poteſt inducere ferias in honorem Dei, niſi interveniat conſenſus Epiſcopi, & Cleri, ibidem num.69 97
2 Feriç repentinæ quæ ſint, & quas ob cauſas à Principe indicantur, ibid.n 76. 97
1 FEUDATARIUS ſatis eſt ut juret fidelitatem eccleſiæ, in c. His quæ, n. 5.de major.& obed. 618
1 Feudatarius obſtrictus certo ſervitio non poteſt invitò domino feudum renunciare, in cap. Admonet, numer. 27. de Renunciat. 331

Feudalis cauſa.

Cauſæ feudales coram quibus ſunt tractandæ.
Vide in ver *Vaſſallus quoad forum*.
2 Feudalis juriſdictio tamquam ſuperinducta, & præjudicans juriſdictioni ordinariæ, eſt reſtringenda, in c.Cæterùm, num.25 de judiciis. 7
2 Poſſeſſorii quæſtio eſt facti, non juris, nec tangit ſubſtantiam feudi, ibid n 27 7
2 Feudi dominus, ſive eccleſiaſticus, ſive ſæcularis feudalem cauſam cognoſcit, etiamſi vaſſalli ſint Clerici, in c Verum, num 1.10. & 12.de for.compet 60
2 Et ſi plures prætendantur domini, non poteſt unus cognoſcere, maximè alio abſente, ibid.n 2. 60
2 Res ſi negetur feudalis, de hoc ante omnia cognoſci debet, in cap. Clericus, n 12.de for compet.

Feudum quid, & quotuplex.

1 Feudum perpetuum redigitur ad inſtar proprietatis, & poteſt appellari francum, in c. Quæ in eccleſiarum, numer. 54. de conſtitut. 100
1 Feudum eſt beneficium Principis, & latiſſimè interpretandum, ibid.num 90. 103
1 Feudum proveniens ab eccleſia Romana eſt eccleſiaſticum, ibid. num 101. 101
1 Et ad illud non extenduntur jura feudalia excludentia à ſucceſſione feudi Clericos, & Monachos, ibidem n 101 103
1 Feudum eſt contractus ultrò, citròque obligatorius, ib n.112 104
2 Feudum an ſit eccleſiaſticum vel ſæculare, attenditur prima cauſa conceſſionis feudalis, in cap. Verum, num 2. de foro compet 62

Feudi alienatio.

3 Vaſſallus alienans feudum ſine conſenſu domini directi cadit ipſo jure à feudo, in c Ex parte, n 11 de feud. 211
1 Vaſſallus non poteſt ſuper feudo compromittere ſine licentia domini, in cap Cùm tempore, numer 11 & 18 de Arbitr 6[illegible]
1 Alienationem feudi in eccleſiam an Capitula feudalia prohibere poſſint, in c Quæ in eccleſiarum, n 41 & num ſeqq uſque ad nu 49 & ſeqq de Conſtitut. 100
Vide in ver *Papa quoad infeudationem*.

Feudalia bona.

3 Bona infeudari, vel emphyteoticari ſolita non ſunt de menſa eccleſiæ, in c Ex parte, n 4 & 9 de feud 212
3 Bona eccleſiæ dicuntur ſolita dari in feudum, vel emphyteuſim quando intra quadraginta annos bis fuerunt data, ibidem num 7. 212
3 Bona deſinunt eſſe feudalia, quando Prælatus ea deſcripſit inter bona menſæ eccleſiæ, vel quando ex illis fructus collegit tamquam ex bonis menſæ incorporatis, ibidem numero 8 212
3 Bona feudalia per alienationem vaſſalli ad eccleſiam devoluta epiſcopus de novo infeudare poteſt filio, vel conſanguineo alienantis, non obſtante juramento de non infeudando, ibid. num 10 212
3 Item poteſt illa infeudare etiam extraneo, ſi ſit talis, ut mediante illius perſona poſſit eccleſia bona [illegible] alienata recuperare, ibid num 11 212
3 Bona infeudari ſolita poſſunt de novo in feudum concedi, & cauſa præſumitur ab initio interveniſſe, ibid n 13 213
3 Feudalia bona eccleſiæ poſſunt infeudari non obſtante juramento de non alienando, Papa inconſulto, in c Null, n [illegible] de Reb eccleſ non alien. 214
Vide in ver *Papa quoad infeudationem*
3 Juramentum de non infeudando Papa inconſulto refertur tantùm ad bona, quæ nunquam fuerunt infeudata, non autem ad bona feudalia, in c Ex parte, n 4 de feud 212
3 Juramentum de non infeudando intelligitur, ut terram non feudalem conſtituat feudalem, ibid n 5 212
3 Juramentum non alienandi non extenditur ad bona in emphyteuſim dari ſolita, ibid n.6. 212

Feudales conſuetudines.

1 Feudales conſuetudines ſpecificè diſponentes de rebus ſpectantibus ad eccleſias, vel perſonas eccleſiaſticas ratione [illegible] non valent, in c Quæ in eccleſiam, num [illegible] 94 & ſeqq, de conſtitut 1[illegible]
1 Feudorum liber eſt authenticus, & allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, & ligat etiam eccleſiam, & Eccleſiaſticas perſonas, ibid n 94 103
1 Fallit quoad Capitula, quæ de eccleſiis, vel perſonis, ac rebus earum ſpecificè diſponunt, ibid n [illegible] 103
1 Feudorum liber non emanavit à Principe, ſed à privatis hominibus non habent [illegible] authoritatem legis condendæ, ibid n 97 103
1 Et ideò ſecundum aliquos non ligat, ibid n [illegible] 103
Sed contra, & cur, ibid n [illegible] 103
1 Conſuetudines feudorum cùm ſint ſupra hominum memoriam, habent vim privilegii, & videntur ab eccleſia approbatæ, ibid num 99 103
1 Fallit in Capitulis, quæ ſunt contra immunitatem eccleſiaſticam, ibid n 100. 103
1 Feudalia jura excludentia à ſucceſſione feudi Clericos, & Monachos, non extenduntur ad feudum proveniens ab eccleſia Romana, ibid n 102 & 101. 1[illegible]
3 Feudalia jura an poſſint allegari in emphyteuſi ad deciſionem cauſarum, in cap. Inſinuatione, numer. 14 & ſequent de feud. 1[illegible]
Vide in ver. *Argumentum a feudo*.

Feudum quoad juramentum fidelitatis, & ſervitium.

1 Feudi ſervitium an, & quando poſſit explicari per [illegible], in cap Quæ in eccleſiarum, num [illegible] & n [illegible] ſeqq uſque ad n [illegible] de conſtitut 101
1 Feudum [illegible] ſit nobile, [illegible], & [illegible], liberum, francum, & expeditum, vaſſallus intelligitur abſolutus ab omni ſervitio, præterquàm ab expreſſo in inveſtitura, ibidem numer [illegible] 1[illegible]
1 Servitium quod præſtatur in ſignum recognitionis, [illegible] annum, in quocunque ſtatu præſtari poteſt, ibidem num [illegible] 101
1 Obſequia à vaſſallo præſtanda ſunt ad inſtar eorum, quæ libertus debet patrono, ibid n [illegible] 1[illegible]
1 Homagium, & ſacramentum fidelitatis honeſtè à Religioſo vaſſallo præſtari poteſt per ſe, [illegible] ibid n [illegible] 103
1 Abbatiſſa, vel Prioriſſa ex [illegible] debet [illegible] ad homagium, & juramentum fidelitatis præſtandum pro feudo, quod monaſterium habet à domino temporali, ibid n 72. 102
1 Secus poſt Bullam S Pii V ibid n [illegible] 1[illegible]
1 Forma fidelitatis nihil continet, quod à vaſſallo Religioſo, & epiſcopo non poſſit honeſtè per ſe, vel per alium explicari, ibid n 74 102
1 Vaſſallus ex forma fidelitatis non tenetur ad militandum, præſertim in propria perſona, ibid n [illegible] 102
1 Et eſt in optione ipſius, an ad expeditionem bellicam velit ire, vel mittere, an ſubminiſtrare [illegible], ibid. n 7[illegible] & [illegible] 102
1 Non tenetur ſequi dominum in bello, neque ad alia ſervitia perſonalia, niſi hoc expreſsè ſit cautum in inveſtitura, ibidem num [illegible] 102
1 Inhabilis ad ſerviendum feudo, [illegible] ad ſuccedendum, cenſetur etiam habilitatus ad ſerviendum per ſubſtitutum, ibid num [illegible] 101
Vide in ver *Regalia quoad ſucceſſionem feudalem*.
Et in verb *Homagium*.

Feudi ſucceſſio.

3 Feudum perſonale ad filium non extenditur, in c Ex parte, n 3. de feud 211
3 Fœmina non ſuccedit in feudo, niſi expreſsè ſit cautum in inveſtitura, ibid num 1 212
1 Feudum an tranſeat in monaſterium, ſi Feudatarius fiat Monachus, in c.

in c. Quæ in Eccleſiarum, num. 53. & 57. uſque ad num. 66. de conſtit. 100
1 Feudum perpetuum ad omnem hæredem tranſit, quia redigitur ad inſtar proprietatis, & poteſt appellari francum, ibidem num.54. 100
1 Sed ſi ſit ad vitam, morte naturali finitur, ibid.num.55. 100
1 Clericorum appellatione in materia feudali veniunt Clerici etiam Regulares, & Epiſcopi, etiam ſi vocetur Clericus major natu, ibid.num.91. 103
Vide in verb. *Epiſcopus quoad feuda*.
Et in verb. *Regulares quoad ſucceſſionem feudalem*.
3 FICTIO non eſt tantæ potentiæ, quantæ eſt veritas, & naturalis actus, in cap. De cætero, num. 51. de Cleric. non reſident. 39
3 Fictiones,ſeu præſumptiones non habent locum in foro animæ,in c Si quis, num 24 de Regular. 334
3 Declaratur, num.69. & ſeqq. 339
3 Fictio non generat fictionem, in c. Quod à prædeceſſore, n 131. de ſchiſmat. 114
3 Fictio idem operatur in caſu ficto, quod veritas in caſu vero,in c. Nos quidem, n 57 de teſtam. 263
3 Fingens,ſe fœminam,& profeſſionem faciens in monaſterio Monialium, obligatur ad religionem in genere, in cap Conſulti,n.54. de Regular. 404
3 Fictio non debet eſſe majoris efficaciæ, quàm veritas, & naturalis actus, in capit. De multa, numer. 50. de præbend. pag. 122
5 Fictio non poteſt operari, quod veritas ipſa non operatur, in c. Nobis, num 91.de ſimon. 45
5 Fictum non habet eſſe realiter, ſed intellectualiter, ibidem num 92. 45
5 Fictio fundatur ſuper falſo, ibid. num.95. 45
3 Ficta præſentia an æquiparetur veræ, in c.Cùm percuſſio, nu.31. de Cler.ægrot 156
2 Fictio locum non habet niſi in caſibus in jure expreſſis, in cap. In præſentia, num.23.de probat. 134
3 Actus fictus non debet eſſe majoris potentiæ, quàm actus naturalis, & verus, in cap. Quia diverſitatem, num.23.de conceſſ. præbend. 103
3 Fingentes ſe Monachos, aut intrare, aut exire compelluntur, in c Ut Clerici, num 1.de Regul 341
1 Fingere aliud eſt, & aliud opinari, in c Ne innitaris, num.140 & num.141.de conſtit. 45
3 Ficti qui non ore, ſed corde diſſentiunt, Baptiſmi ſuſcipiunt ſacramentum, in c.Majores, nu.73 de Baptiſ. 599
3 Et dicuntur ficti,qui apparenter oſtendunt ſe rectam fidem habere,& ſacramentum venerari, & velle ſe Chriſto conformari, & corde diſſentiunt, ibid.n.74 & ſeqq. 599
3 Ficti quot modis dicantur, ibid. n.75. 599
3 Ficti accedentes ad Baptiſmum ſuſcipiunt ſacramentum,ſed non effectum ſacramenti, ibid n.76. 599
3 Et recedente fictione per cordis contritionem, Baptiſmus incipit prodeſſe in remiſſionem peccatorum, ibidem numer. 77. 599

Fideicommiſſum.

3 Puellæ monaſterium ingredi volenti an ſit indulgendum, ut fideicommiſſum non purificetur per illius profeſſionem, ſed prorogetur uſque ad diem mortis naturalis, in cap Cùm ſimus, n.13 & ſequent. uſque in finem, de Regular.pag.379
3 Præjudicium, quod ex prorogatione fit vocatis ex fideicommiſſo conditionali, non eſt conſiderabile. ibib n.17. 379
3 Subſtitutis quale præjudicium generetur ex prorogatione fideicommiſſi, & quo remedio ſit eis conſulendum, ibidem numer 18. 380
Vide *Monaſterium quoad ſucceſſionem*.
5 FIDEICOMMISSARIUS univerſalis eſt hæres in effectu, in c. Nimis prava, num 45 de exceſſ. Prælat. 224
FIDEJUBENS judicatum ſolvi, donec lata fuerit ſententia diffinitiva,liberatur lata ſententia abſolutoria,licèt illa poſteà revocetur, in cap. Epiſcopus, n.58.de præb. 74
1 Fideiubere non poteſt Clericus pro laico, & tamen poteſt pro Clerico, in c.Clerici, n.13. de poſtul. 671
5 Fidejuſſor excutiendus eſt priuſquam, deveniatur ad carcerationem principalis, in cap. Sacro, num. 49. de ſentent. excommun. 374
5 Confidejuſſoris facultates aggregatæ cenſentur,cùm quæritur,an ſolvendo ſit principalis fidejuſſor, in c. Sacro, num.50.de ſent. excomm. 375
3 FIDES de neceſſitate in baptizante non requiritur, in c. Si quis puerum, n 14. de Baptiſm. 591
1 Fides alia eſſe non poteſt apud Græcos, alia apud Armenos, alia apud Latinos, in cap. Cùm veniſſet, num. 94. de ſacr. Unct 452
1 Fides una eſt,ſimplex,& incommutabilis,quæ in omnibus univerſalibus Conciliis declaratur,in cap.Firmiter, num.4. de Summ. Trinit. & fide Cathol. 1
1 Fidei diffinitio quæ, ibid n.13.& ſeqq. 4
1 Fidei articulos explicitè credere an neceſſarium ſit ad ſalutem cuilibet habenti uſum liberi arbitrii, an verò ſufficiat illos credere implicitè, ibid.n.15.& ſeq. uſque in fin. 4
1 Fides implicita, & explicita quid ſit, ibid. n. 17. 4
1 Adulti omnes etiam ſimplices, & laici tenentur explicitè credere Deum eſſe, & eſſe remuneratorem omnium bonorum, ibidem num.18. 4
1 Laicis, & ſimplicibus an ſufficiat implicitè credere articulos fidei, ibid n 19.41.& ſeqq 4
1 Erranti in fide non imputatur,ſi ex ſimplicitate deficiat, & fidem ſuam ſupponat fidei Eccleſiæ, ibid n 20. 5
1 Clerici inferiores qualiter teneantur laicos excedere in cognitione diſtincta fidei, ibid. n 21.& 50. 5
1 Clericis an liceat explicitæ cognitioni articulorum fidei præponere alia opera pietatis, aut alias ſcientias, ibidem n 22. 5
1 Prælati Eccleſiarum,& alii curam animarum habentes,& officium docendi fidem, tenentur explicitè ſcire articulos Symboli Patrum, & Athanaſii, ibid.n.23. & 49. 5
1 Epiſcopi tenentur de fidei articulis reddere rationem omni poſcenti, & hæreticos perſequi, & confutare, ibid.n 24 5
1 Fidei articuli in Symbolo Apoſtolorum comprehenſi quot numerentur, & qualiter ſinguli ſingulis Apoſtolis attribuantur,ibid num.29. 6
1 Fidei profeſſionis formula à Pio IV. præſcripta ſymbolum appellari poteſt, ibid n.37. 7
1 Articulus fidei quid ſit, ibid n 39. 7
1 Articulus fidei tripliciter accipitur, ibid.n.40. 7
1 Fidei articulos qui continetur in ſymbolo Apoſtolorum, explicitè credere unicuique neceſſarium eſt ad ſalutem, ibidem num 41. 7
1 Laicos non teneri ad aliquem fidei articulum explicitè credendum eſt hæreſis, ibid. n.42. 7
1 Fidei objectum duplex, n 43. 7
1 Clericis an ſufficiat habere fidem implicitam de articulis ab Eccleſia diffinitis, ibid.n.50. 8
1 De articulis circa fidem continentibus ſententiam veram, ſed ab Eccleſia non diffinitam,an liceat dubitare,aut contrarium aſſerere, ibid n.51 8
1 Propoſitionum in fide peccantium tres ſunt gradus, n.92 9
1 Errare, ideſt aliud pro alio putare in his, quæ ad fidem, aut mores non pertinent, an, & quando liceat, ibidem num. 53. 9
1 Propoſitiones multæ ab Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis cenſura temeritatis notantur in articulis non diffinitis, ſi ratione, & authoritate ſint deſtitutæ, ibid n 54. 9
1 Actus fidei duplex, n. 55. 9
3 Fides præ cæteris virtutibus in miraculis operatur, in c. Audivimus, n.9.de reliq & vener Sanctor. 603
3 Fidem maximam quis poteſt habere ſine charitate, ita ut illius virtute faciat miracula, ibid n.10. 603
3 Fides ſine charitate pro canonizandis adultis non ſufficit, ibid. num 11. 603
3 In fide Chriſti omnia purgantur, ibid. n.29. 605
4 Fides officialis ſuper qualificata legitimitate facit adminiculum, in c.Lator, n 35.Qui filii ſint legitimi. 85
1 Laicis, & ſimplicibus an ſufficiat implicitè credere articulos fidei, in cap. Firmiter, num. 19. de Summ. Trinitat. & fid. Cathol. 4
1 Laicos non teneri ad aliquem fidei articulum explicitè credendum, eſt hæreſis, ibid n.42. 7
3 Fides magis adhibetur indigenis ignotis, quàm extraneis, in cap. Cùm eſſes, n.25 de Teſtam. 269
1 Errorem in fide nulli fas eſt defendere, in c.Damnamus, nu 7. de Summ.Trinit.& fid Cathol. 11
1 De fide publicè diſputare an, & quando liceat, ibid.n 8. 11
1 Fides, opinio, ſuſpicio, & dubitatio in quibus differant, in c. Ne innitaris, n.261.de Conſtitut. 60
3 Fidem Chriſtianam committere arbitrio unius hominis periculoſum, in c.Majores, n.6.de Baptiſm. 596
3 Declaratur. ibid n 11. 596
3 Fidei diffinitiones Papa etiam cum Concilio revocare non poteſt, ſed tantùm explicare, ibid.n.7. 596
3 Fides una debet eſſe totius Eccleſiæ, ibid n.16. 596
3 FIERI multa prohibentur quę facta tenent,in c.Ad Apoſtolicam, n.20.de Regular. 383
4 FILIATIONIS quaſi poſſeſſio non relevat ab onere probandi legitimitatem, in c.Lator, n.75.Qui fil ſint legit. 91
4 Filiationem, & legitimitatem probandi quatuor ſunt ſpecies, in cap. Per tuas, num 6. & numer. ſeqq. Qui fil. ſint legitim. 94
3 Filiatio verè probari non poteſt,ſed jus vehementer præſumit eum filium, qui natus eſt ex nuptiis, in cap.Veſtra, num 86.de cohabitat.Cler.& mulier. 16
3 Filiatio vera prævalet fictæ, in cap Cùm ſimus, num.5 de Regular. 373
2 Si quis nominet aliquem filium, & ita communiter reputetur,non creditur alteri eorum juranti contrarium, in cap.Per tuas, n.1. de probat 143
2 Filiatio etiam ex damnato coitu probatur præſumptivè ex tractatu, & nominatione parentum, ibid.n.2. 143
2 Et diſſolvit matrimonium cum conſanguinea patris, ibid.d.nu.2. verſ. Secunda concluſio. 143
2 Filiatio vulgò quæſiti probatur per aſſertionem matris, & tractatum ejus, qui eam domi aluit, ibid n.23. 144
2 Filiatio per ſolam formam non probatur, ibid.n.25. 144
2 Filiatio præſumpta ex tractatu,& nominatione parentum, impedit contrahendum,& dirimit contractum in gradibus prohibitis, etiam inter illegitimos, ibid n.27. 144
3 FILIA minor duodecim annis à parentibus Monaſterio tradita, ſi major facta ſponte veletur, ad ſæculum redire non poteſt, in cap.Cùm virum, n 1 de Regular. 366
3 Religioni an filius impubes alligetur ex oblatione parentum, ibid. n.3 & 24. 366
3 Profeſſus tacitè cenſetur per vim oblatus Religioni à parentibus, ſi poſt pubertatem habitum profeſſorum ſuſceperit, ibid. num.4 366
3 Et hæc eſt præſumptio juris, & de jure, ibid.n.5. 366
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, n. 8. 366
3 Puella minor duodecim annis à parentibus Monaſterio oblata, an habitum regularem ſuſcipere poſſit, non obſtante Concilio Tridentino, ibid n.9. & ſeqq.uſque ad n 23. 366
3 Filii poſt pubertatem non poſſunt inviti à parentibus religioni offerri, ibid nu 16. 367
3 Et quid poſt pubertatem, n.17. 367
3 Parentes,qui cogunt puellas invitas ad ingrediendum in Monaſterium ante duodecimum annum, an ſint excommunicati, ibid. num.18. 367
3 Licentiæ admittendi ad habitum regularem puellas duodecim annis minores peti conſueverunt à S. Congregatione Epiſcoporum,

rum, & Regularium, ibid n.23 3[illegible]2
3 Parentes, vel tutores, an poſſint religioni offerre impuberem invitum, ibid nu 24 uſque ad n 45 368
3 Filius impubes poteſt Monaſterio tradi à parentibus, ibidem num 25. 368
3 Tutores ſicut poſſunt pupillum è Monaſterio revocare, ita & religioni offerre, ibid.n 26. 368
3 Oblatio parentum de impubere ſe habet ad profeſſionem ſicut ſponſalia ad matrimonium, ibid.n.38. 368
3 Contrarium, n.41 369
3 Parentes, vel tutores poſſunt è Monaſterio revocare impuberem, licèt invitum, ibid n 34 368
3 Puellæ in electione propoſiti non coguntur ſequi parentum imperium, ſi ſint in ætate nubili, aliàs ſecus, ibid n.32. 368
4 Filia nubens invitis parentibus mortaliter peccat, in c Tua, n 12. de deſponſat impub. 23
4 Saltem ſi ex juſta cauſa contradicant, & filia non habeat legitimam cauſam non obediendi, ibid.n.1[illegible] 23
4 Filia nubens ante annum vigeſimumquintum invitis parentibus, ſecundùm leges poteſt ab eis exheredari, ibid.n.18. 23
4 Et quid ſecundùm Canones, ibid n 19. 23
1 Cujus filiam habere non licet, nec ejus neptem, in c.Ex tranſmiſſa, n 12.de fil Presbyt 467
1 Contrarium, ibid.n 18.& 19. 468
1 Filiæ tenentur alere matrem inopem jure naturæ, in c. Præterea, n.31. Ne Prælat.vices ſuas. 71
2 Filia etiam neſaria admittitur ad vindicandam necem parentum, in c.Per tuas, n.20 de probat 144
4 Filia non committit ingratitudinem, quæ poſt vigeſimumquint im annum innupta peccat in corpus ſuum, in cap.Ex litteris, n 7. de divort. 96
Vide in verb. *Novitius quoad conſenſum*.

Filius, communia.

4 Filii duorum compatrum, niſi conſuetudo repugnet, licitè contrahunt, ſi per eorum neutrum deventum eſt ad compaternitatem, aliàs ſeparantur, in cap.Utrùm autem, num.1.de cognat. ſpiritual. 58
3 Filii tergemini in utero eſſe à jure præſumuntur, in c.Cùm ſis, n. 61.de converſ conjug. 418
3 Filius natus octavo menſe an ſuccedat, & hæreditatem tranſmittat, ibid n 62 418
5 Filius in quibus cenſeatur eadem perſona cum patre, in c.Suſcepimus, n 16 de homicid. 126
1 Filius præeſſe poteſt Eccleſiæ, cui pater præfuit mediatè, in cap. Ex tranſmiſſa, n 1 de fil Presbyter. 467
1 Filius unde dicatur, ibid.n.8. 467
1 Filiorum appellatione deſcendentes omnes continentur, ibid. num 9. 467
1 Contrarium, ibid.n.15. 468
1 Declaratur, ibid.n 21 & 22. 468
1 In filio, & nepote diverſæ ſunt ſpecies, & diverſi gradus, ibidem num. 19. 468
1 Filius præeſſe poteſt Eccleſiæ, in qua pater ſine titulo miniſtravit, in c Conſtitutus, n 1 de fil.Presb. 481
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, & Conſtitutionem Clementis VII ibidem n 27. 481
3 Filii non obligantur ex ſponſalibus contractis per parentes, niſi conſentiant tacitè, vel expreſsè, in cap. Si quis, num.15 de Regular. 354
3 Filiorum favor major eſt, quàm piæ cauſæ, in cap. Cùm eſſes, n.111. de Teſtam. 274
3 Declaratur, ibid n.155 & 156 277
3 Filium exhæredare volens, & Eccleſiam inſtituere, quærat alium, qui ſuſcipiat, quàm Auguſtinum, ibid.n 111.& 156. 274
3 Religio divina eſt carior filius, ibid.n.155 277
Vide in verb *Teſtamentum ad pias cauſas*.
3 Filius non tenetur ad debita patris, niſi creditores probent eum ſe immiſcuiſſe hæreditati paternæ, in c Ad hæc, n 2 de ſolut. 235
3 Et tunc tenetur etiam ultra vires hæreditatis, ſi eam adierit ſine inventario, ibid n 3 235
3 Et quid de æquitate Canonica, & in foro animæ, ibid n 4 235
5 Filii quandoque puniuntur temporaliter propter criminis paterni immanitatem, in c.Vergentis, n.11.de hæret. 5
5 Non autem ſpiritualiter, ibid n.13 65
5 Filius regulariter puniri non debet pro delicto patris, ibid n 11 5
5 Presbyteri & illæ filii à Pœnitentiaria redduntur inhabiles ad beneficia obtinenda, ibid n° 12. 65
5 Filius hæretici an ſit ipſo jure privatus, vel privandus beneficiis obtentis, & penſionibus ſibi reſervatis, antequam pater condemnaretur, ibid.n.20. & n ſeqq uſque in fin. 66
5 Et quid in Congregatione Generalis Inquiſitionis, ibid n.31 67
Vide in ver.*Hæreticus*.
5 Filii percutientium Cardinales ſunt ipſo jure privati beneficiis obtentis, ibid n.22. 66
5 Ratio ubi eſt eadem, lex non dicitur extendi, ſed enucleari, ibid num 23 66
5 Et ubi habet locum legis ratio circa id prodita, debet lex, ibid.n.24. 66
Etiam in materia pœnali correctiva, ibid n 25.
2 Filiorum appellatione veniunt etiam naturales, quando verba diſpoſitionis ſonant in nomen potiùs naturale, quàm [illegible], in cap Puer tua, n.19 de probat 144
4 Filius tenetur jure naturæ ſubvenire patri egeſtate laboranti, in c Ex litteris, n [illegible] de divortiis. 96
1 Filius offerri poteſt Religioni à parentibus etiam invitis Tutoribus, in c Si quis, n [illegible] de Regular 3[illegible]1
3 Filius invitus an poſſit à parentibus offerri Religioni, an ve ſit obligatus exire poſſit eclamante annis pubertatis, ibid n [illegible] 371
3 Filius impubes à patre oblatus Monaſterio cogitur [illegible] uſque ad pubertatem, ſed factus pubes liberè exire poteſt, in c Cùm ſimus, n 1 de Regularibus [illegible]
4 Filios adoptivos [illegible] lex, in cap. Quanto, n [illegible] de tranſlat Epiſcopi 319

1 Filiusfamilias pater cùm ſit in poteſtate alterius, filiam non habet in poteſtate, nec eam poteſt occidere cum adultero, in c. Indecorum, n 22 de ætat & qualit. 400
1 Filiusfamilias per ſacrum Ordinem non eximitur à patria poteſtate in rebus patrimonialibus, & profectitiis, ibidem num 33. & 41 400
1 Secus in rebus Eccleſiaſticis, & in his, quæ agit ratione ordinis, vel dignitatis, ibid n 34 & 44 400
1 Filiusfamilias per ſacrum Ordinem non ſolvitur à naturali reverentia, quam tenetur patri exhibere, ibid n 42 401
1 Filiusfamilias Clericus in beneficialibus, & aliis cauſis ſpiritualibus, & ab eis dependentibus, ſine authoritate patris agere poteſt, ibid n 50 & ſeqq 401
1 Si major ſit 14 annis agit per ſe, vel per Procuratorem [illegible] per Procuratorem ſive curatorem ad lites authoritate judicis Eccleſiaſtici, ibid n 46 401
1 Filiusfamilias per ſacrum Ordinem eximitur à poteſtate patria quoad peculium adventitium, & quæſita poſt Clericatum, ibid. num 51 402
1 Licèt alias de illis teſtari non poſſit, etiam permittente parte, ibidem n.52 402
1 Filiusfamilias Presbyter quæ quod acquirit ex cauſa adventitia, & non contemplatione Sacerdotalis officii, acquirit ſibi pleno [illegible], ibid n 53 402
3 Filiusfamilias jure civili non obligatur voto, jure Canonico ſecus, in c Cùm eſſes, n 17[illegible] de teſtam. 27[illegible]
5 Filius habens patrem divitem poteſt promoveri ad ſacros Ordines abſque patrimonio, in cap. Quoniam, num. 10. Ne Prælat vices ſuas. 73
5 Contrarium, ibid n 11 76
1 Filius etiam legitimus non poteſt immediatè ſuccedere in beneficio patris, in c Ex parte, n 4 de filiis Presbyt 527
1 Idem in nepote ex filio, & aliis deſcendentibus, ibid n.5 527
1 Filius etiam legitimus removetur à [illegible], in [illegible] ſucceſſit Patri Vicario, vel Rectori, in cap. Ad extirpandas, n [illegible] & 5 de fil Presbyt 47[illegible]
1 Filius legitimus, quamvis non poſſit immediatè ſuccedere in beneficio patris, poteſt tamen beneficiari in Eccleſia, cui pater præeſt, ibid n 5. 4[illegible]
1 Secus in filio illegitimo, ibid.n.6. 470
4 Filius natus ex ſecundo matrimonio publico cenſetur legitimus, non autem natus ex primo clandeſtino, in cap.Quod nobis, n 7. de clandeſt. deſponſat. 12
4 Filius in dubio præſumitur natus poſt matrimonium, & contrarium dicenti incumbit onus probandi, in cap Lator, n 14 Qui fil. ſint legitim. 82
4 Etiamſi vir uxorem ante matrimonium cognoverit, ibid n 1[illegible] 82
4 Filius probatur legitimus à [illegible] ex qua poſſeſſione [illegible] legitimitatis, etiamſi dubium ſit, an mulier fuerit uxor, vel concubina, ibid n 55 & 61 87
4 Filius ſuſceptus ex ſponſa de futuro carnaliter cognita, eſt legitimus, licèt matrimonium nunquam fuerit publicatum, in cap. Per tuas, nu 2 Qui fil ſint legit 84
4 Secus poſt Concilium Tridentinum, ibid n 3 84
1 Filius legitimatus per reſcriptum Principis prohibetur obtinere beneficium in Eccleſia in qua pater: ſecus ſi ſit legitimatus per ſubſequens matrimonium, in cap.Ad extirpandas, num 33 de fil Presbyter 4[illegible]
Vide in verb. *Legitimatus*.
3 Filius natus ex uxore præſumitur eſſe filius mariti, in cap. Cùm eſſes, n 1[illegible] de teſtam. 2[illegible]4
3 Et ſpurius reputatur, ſi credat matri aſſerenti eum ex adulterio genitum, ibid n 164 274
3 Contrarium, ibid n 181 verſ Nec applicatur 2[illegible]
Vide in verb *Filius legitimus*
1 Filius judicatur, qui conſtante matrimonio natus eſt, niſi probetur abſentia, vel [illegible], ſeu impotentia [illegible] filii, n 11 de fil Presbyt 472
5 Filius an teneatur credere matri aſſerenti eum ex adulterio conceptum, in c Officii, n [illegible] de pœn & remiſſ 1[illegible]4
1 Filius illegitimus de jure communi poteſt [illegible] in beneficio, quod pater obtinuit mediatè, in cap Ad extirpandas, n [illegible] de fil Presbyt. 47[illegible]
1 Secus ex Conſtitutione Clementis VII & Concilio Tridentino, ibid n 9 & 11. 4[illegible]
1 Filii illegitimi non modò Presbyterorum, ſed etiam Clericorum hodie repelluntur à beneficiis parentum, ibid n 11 4[illegible]
1 Filius illegitimus non poteſt obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater de præſenti eſt beneficiatus, ibid n 11 471
1 Poteſt tamen de jure communi habere aliud beneficium [illegible], quod in eadem Eccleſia pater habuit in præteritum, niſi in caſu, & ibid n 14 471
1 Secus ex Concilio Tridentino, ibid 471
1 Filius illegitimus poteſt [illegible] in Eccleſia, cui pater præfuit ſine titulo, & tamen [illegible], ibidem num 15 471
1 Secus ex Conſtitutione Clementis VII [illegible] 471
1 Conſtitutio Clementis VII [illegible] an ſit correcta per Concilium Tridentinum, ibid n 1[illegible] 471
1 Filius illegitimus [illegible] poteſt eſſe Capellanus amovibilis in Eccleſia, in qua pater [illegible], ibid n 1[illegible] 471
1 Item [illegible] Cantor, ibid n 20 471
1 Filius illegitimus an [illegible] poſſit [illegible] gratia in Eccleſia in qua pater [illegible] 471
1 Filii illegitimi non poſſunt [illegible] beneficiis, quæ eorum patres [illegible], ibid n 23 472
1 Filius illegitimus poteſt [illegible] in Eccleſia, in qua pater [illegible] nec per ſe, nec per procuratorem habeat, ibid n [illegible] 472
1 Filius illegitimus prohibetur obtinere beneficium, quod [illegible] pater [illegible] legitimo titulo, & [illegible], ibid n 23 472
1 Filius illegitimus, cujus pater [illegible] Rector Eccleſiæ matricis, [illegible] obtinere filialem dependentem, ſeu [illegible], ibidem num 24 472

1 Filii

1 Filii illegitimi quas ob cauſas excludantur à beneficiis parentum, ibid.n.47. 474
1 Filius illegitimus de Capella patris ſcienter proviſus, & ad illius titulum ordinatus,ac deindè ſpoliatus, debet ad eam reſtitui amoto alio inſtituto,in c.Veniens, n.3.de fil Presbyt. 465
1 Filius illegitimus poteſt licitè retinere beneficium paternum ſibi ab Epiſcopo ſcienter collatum, ad cujus titulum fuit ordinatus, ibid n.9.& ſeqq uſque ad n 15. 465
1 Filii illegitimi promotio ad Eccleſiam paternam,ad cujus titulum ſcienter fuit ordinatus, licèt non valeat quoad alios, valet tamen quoad promoventem,ut retractare non poſſit,ibid.n 11. 465
1 Filius illegitimus ſpoliatus beneficio paterno debet reſtitui, antequam cognoſcatur de Canonico ingreſſu, ibid.n.12. 465
1 Licèt vitium innotuerit Epiſcopo, ibid n.13. 465
1 Filius illegitimus ab Epiſcopo ignoranter promotus ad Eccleſiam paternam,ad cujus titulum fuit ordinatus, poteſt eam licitè retinere, donec in alia Eccleſia ſibi provideatur,ibid.n.15. 465
1 Et interimerit Prælatus ex tacita diſpenſatione Papæ, ibidem num.17. 466
1 Vel Commendatarius, ibid.n. 18. 466
3 Filius an potiùs præſumatur natus ex patre ſeptuagenario,quàm ex adulterio, in c.Cùm ſis, n.69.de converſ.conjugat. 439
1 Filius vulgò conceptus nullum agnatum habet, neque cognatum, in c.Magnus, n.10.de oblig.ad ratioc. 485
5 Filius qui matri eum ſpurium aſſerenti fidem adhibuit, & regno renunciavit, deluditur à Legiſtis laudatur à Canoniſtis, in c. Officii, n.18.de pœnit.& remiſſ. 304
1 Filius an teneatur credere matri aſſerenti eum ex adulterio ſuſceptum, ibid.n.20. & in c.Ut filii, num.8. & ſeqq. uſque ad n. 13. de fil.Presbyter. 461
1 Filius illegitimus in Religione, in qua pater ſive ante, ſive poſt nativitatem filii profeſſus fuit,non admittitur patre vivente, ibid.num.18. 462
1 Filiis obeſſe non debent iniquitates parentum, ibid.n.31. 463
1 Venia ſunt digni, qui alieno vitio laborant, ibid.n.32 463
2 Filius natus ex concubina,an & quando præſumatur eſſe filius illius, qui eam domi retinebat, in cap.Per tuas, num.4.verſ.Secundò idem, & n.22.de probat. 143
Vide in verb. *Illegitimus*.
2 Filii ſpurii etiam nefarii quoad effectum matrimonii dicuntur conſanguinei, & affines, ibid n.15. 144
2 Filii nati ex damnato coitu non reputantur cognati patris quoad effectus civiles tantùm, ſecus verò quoad naturale vinculum, & jura ſanguinis, ibid.n.16. 144
2 Filiis ex inceſtuoſis nuptiis non debentur alimenta de jure civili, ſecus de æquitate Canonica, ibid n.21. 144
1 Filius Sacerdotis non concluditur in Sacerdotio genitus,in c.Inter cæteras, nu.36. de reſcript. 149
1 Filius Sacerdotis non excluditur à beneficio,niſi probetur genitus poſt ordinem ſacrum, ibid n.38. 149
1 Fallit, ſi agatur de beneficio paterno, ibid.n.39. 149
1 Item fallit in Eccleſia Orientali, ibid.n 40. 149
1 Filius Sacerdotis appellatur etiam genitus ante Sacerdotium, in c.Ad extirpandas, n 4 de fil. Presbyt. 470
1 Filium Sacerdotis legitimum Epiſcopus amovere non poteſt ab Eccleſia paterna, quam ei contulit ſcienter, in c.Veniens, n.1. de fil.Presbyter. 465
2 Filius ex Presbytero, & conjugata genitus, ex quo genere ſpuriorum ſit, in c.Per tuas, n 3.de Probat. 143
2 Filius Sacerdotis probatur ex tractatu,& nominatiòne ipſius,ibid. num. 24. 144
1 FINIS eſt potior iis quæ ſunt ad finem, in c.Requiſivit, n. 31. de ordinat.ab Epiſcop. 379
1 Finis in qualibet obligatione attendi debet,in cap.Poſt tranſlationem, n 4 de jejunc 344
1 Finis attendi debet ad dignoſcendum, an diſpoſitio cenſeatur favorabilis, vel odioſa, in cap. Ad extirpandas, num.44.de fil. Presbyter 474
Vide in verb *Inducta*, &c.
5 Fine permiſſo videntur permiſſa illa omnia, per quæ pervenitur ad illum;& excluſus à medio,excluditur à fine,in cap Per tuas, n.36.de ſent.excomm. 354
5 Finis cui conceditur,videntur conceſſa omnia,quæ ad illum finem tendunt, in c.Quanto, n 6.de privil. 275
3 FINITUM in plures diviſum minùs habetur à ſingulis, in c.Fraternitatem, n.49.53.& 91. de ſepoltur. 296
1 Finito jure datoris, finitur jus acceptoris, in c.Quæ in Eccleſiarum, n 56 de Conſtitut. 100
3 Ad FIRMAM dare, ideſt ad annuum cenſum concedere, ſeu locare etiam ad longum tempus, in c.Ex litteris, n.12.& ſeq de Jurepatr. 516
1 FIRMITAS quid ſit, in c.Firmiter, n.12. de Summ. Trinit.& fid. Cathol. 3

Fiſcus.

5 Bona Clerici damnati devolvenda ſunt in Fiſcum Eccleſiæ, in c. Presbyteri, n 6 de pœn. 282
5 Confiſcatio ex delicto Clerici fit Cameræ Epiſcopali, ubicumque ex delicto laici veniunt confiſcanda bona ipſius laici, ibidem num.7. 282
5 Bona Clerici decedentis ſine hærede ex teſtamento,vel ab inteſtato, devolvuntur ad Curiam Eccleſiaſticam, non autem ad Curiam Principis ſæcularis, ibid n 8. 282
2 Fiſcus Regius Ducatus Mediolani nihil poteſt prætendere, nec Magiſtratus extraordinarius ullam juriſdictionem ſibi vindicare in bonis à Joanne Galeazzio donatis monaſterio Carthuſien Papien. in cap.Verum, num.21.& num. ſeqq. uſque in fin. de foro compet. 61
2 FLAGITIA quædam ſunt, quæ potiùs per judices ſæculares, quàm per Eccleſiaſticos vindicantur, in c Cùm non ab homine, n.55.de Judic. 13
1 FLORENTINI Concilii diffinitio de primatu Romani Pontificis in univerſum orbem, in c Significaſti, n.50 de elect. 227
4 Florentini Concilii diffinitio de cauſa efficiente matrimonii expenditur, in c Tuæ fraternitati, n.30 de ſponſ.& matrim. 17
1 FLUCTUANS quantum ſapit fluctuationis, tantum ſapit indeterminationis, in c.Ne innitaris, n 89.& 96.de conſtit. 38
3 FOEMINÆ in veteri teſtamento non circumcidebantur, ſed decimaquarta die in templum offerebantur, ibique nomen eis imponebatur, in cap. Majores, num 44. & ſeq. de Bapt. pag. 597
5 FORENSIS an in dubio præſumatur ignorare pœnam ſtatuti, in c.A nobis, il primo, n.41 de ſent excom. 332
Vide in verb. *Statutum quoad forenſes*.
1 FORMÆ in Sacramentis tantùm ſunt præfinitæ, non autem in collatione officiorum,ſeu dignitatum,in c.Cùm contingat, n.49. de ætat.& qual. 411
1 Forma, & materia Sacramentorum ſunt ex inſtitutione Chriſti, ibid.num.51. 421
1 Formæ omnium Sacramentorum cur non habeantur ex ſacris litteris, ibid. n.52. 411
1 Forma in ordinatione Epiſcopi quæ ſit, in cap.Requiſivit, n 59 de ordinat.ab Epiſcop. 381
1 Formas,quibus in ordinatione imprimitur character,eſſe ex inſtitutione Eccleſiæ,erroneum eſt aſſerere,in c.Cùm veniſſet, n. 66. de ſacr. Unct. 449
1 Forma quid,in c.Statuimus,n.52.de ſuppl.negl Prælat 353
1 Forma in electionibus cur introducta, in cap.Publicato, nu.26 de elect. 310
1 Forma ubi ex aliquo caſu adventitio ſervari non poteſt, valeat actus etiam tali forma non ſervata, ibid.n 59. 313
1 Formæ hìc ſtatutæ non ſunt ſervandæ, niſi in electione illorum Prælatorum, per quorum mortem Eccleſiæ ſunt viduatæ, in c. Quia propter, n.6.de elect. 287
1 Forma electionis per compromiſſum quæ ſit, ibid.n.76. 291
4 Forma ſubſtantialis inducitur, ubi lex utitur verbis neceſſitatem importantibus, in cap. Tuæ Fraternitati, num.5. de ſponſ. & matrim. 15
4 Declaratur, ibid.n.18.19. & 22. 16
4 Forma dat eſſe rei, & impleri debet præcisè, & non per æquipollens, ibid.n.6. 15
4 Declaratur, ib n.22 & 27. 16
5 Forma ſubſtantialis inducitur ex verbis neceſſitatem deſignantibus, in c. Qui Presbyterum, n 26 de pœn.& remiſſ. 293
5 Declaratur quadrupliciter, ibid.à n.74.uſque ad n.93. 297
5 Forma in actibus humanis eſt partium ordinatio ſecundum prius, & poſterius, ib n.37. 294
5 Pro Forma non eſt abſurdum,ut inducatur etiam aliquod præambulum, ib nu 41. 294
5 Forma ſervari debet etiam in minimis, aliàs actus eſt nullus,ibidem num.51. 195
5 Forma à jure tradita,in dubio cenſetur ſubſtantialis,& de eſſentia actus, ibid.n.51. 195
5 Forma ſtatuti circa profeſſionem Regularem non cenſetur ſubſtantialis, niſi habeat decretum irritans, ibid.n.80. 297
5 Etiamſi datus ſit ordo per prius, & poſterius, ib.n.81. 297
5 Forma impleri debet in ſpecie, & non per æquipollens, in c.Cùm pro cauſa, n.21 de ſent.excomm. 339
1 Forma quibus verbis inducatur, in cap.Cauſam, n.23.de elect. 260.
1 Formæ renunciari poteſt,quando privatam reſpicit utilitatem, in c.Cùm acceſſiſſent, n 22.de conſtit. 109
3 Formæ an poſſit renunciari, quatenus concernit privatam utilitatem ipſius renunciantis, in cap. Ad Apoſtolicam, num 25 de Regular. 383
1 Forma juſtitiæ appellatur forma communis,in c.Accepimus,n.21. de ætat & qual. 432
1 Forma juſtitiæ regulatur ſecundùm naturam obligationis præcedentis; ibidem num.28. 432
1 FORMULA qua utitur Papa in promovendis Epiſcopis in Conſiſtorio, in c.Eam te, num.34.de reſcript. 153
3 Formula deſcribendi ſtatum cujuſque Monaſterii de mandato Congregationis ſuper ſtatu Regularium confecta, in c. Relatum, num.45.Ne Cler.vel Monach. 670
1 FORMIDO quid ſit, in c.Ne innitaris, num.93.de Conſtit. 38
1 Formido morali certitudini non præjudicat, ibidem num.255.verſ. Moventur ſeptimò. 58
1 Contrarium, num.398 verſ.Ad ſeptimum. 83
1 Declaratur, ibidem verſ.Ad rationem quintam. 83
1 Formido duplex, ibidem. 83
4 Ob FORNICATIONEM ſimplicem olim deponebatur non ſolùm Clericus, ſed etiam epiſcopus, in cap. Non debet, num. 7.de conſang & affinit. 71
4 Hodie ſecus, niſi fornicatio ſit notoria, vel ſcandaloſa, aut diù continuata, ibidem num.8. 71
2 Fornicationis ſimplicis pœna quæ ſit, in c.Pervenit, il primo, n. 22.de teſtib.cogen. 160
5 FORTITUDO nulla ſine juſtitia eſt laudanda, in c Henricus, n. 6.de Cler.pugnan.in duell. 143
1 FORUM ſortiri, & ſtatutis ligari, à pari procedunt, in c.Canonum ſtatuta, num.79.de conſtitut. 21
Et in c.Quæ in eccleſiarum, num.23 eod.tit. 99
2 Forum quis ſortitur, in cujus territorio delinquit, licèt aliàs ei ſubjectus non ſit, in c.Licèt, num.2.de foro compet. 63
2 Forum quis ſortitur in loco ubi contrahit, vel fingitur contraxiſſe, ibidem num.5. 64
2 Forum ut quis ſortiatur ratione contractus, quæ requirantur, ibidem num.6 & num. 15.& ſeqq. 64
2 Forus domicilii dicitur proprius, & naturalis forus, ibid.n.9. 64
2 Forum quis ſortitur, ubi res litigioſa, ſive illius poſſeſſio ſita eſt, ſive res ſit mobilis, ſive immobilis, ibidem num 20. 64
2 Forum ſortiendi quinquaginta duo modi numerantur à Speculatore, ibidem num.28. 65
3 Habitatio de præſenti ſufficit ad ſortiendum forum pœnitentialem, nec requiritur domicilium, in cap Conſilium, num 41 de obſerv jejun. 615
3 Forus conſcientiæ non erroneæ ſemper nititur veritati, in c. Si quis, num.15.de Regular 334

3 Forus conſcientiæ regulariter ſequitur forum judicialem, ibidem num.[illegible] 314

3 Forus conſcientiæ diſtinguitur à foro judiciali, quando lex præcipit, ut diſtinguatur, ibid.n.61 & 77. 314

2 Declinatoria fori noviter orta apponitur etiam poſt litem conteſtatam, in c. Magnus, n.44 de oblig. ad ratioc. 470

1 Fori adjectio aliud eſt, & aliud mutatio, ibid n.[illegible] 40

2 In foro domicilii, vel originis, aut contractus, vel delicti, an & quomodo Clericus abſens conveniri poſſit, in c. Licèt, num.42. de foro compet 47

2 Forum mutans ante citationem eximitur à juriſdictione primi judicis, licèt ſi non fiat mutatio, ſed accumulatio, in c. Propoſuiſti, n.11 de foro compet. 79

2 Forus domicilii eſt mutabilis, n.16. 80

2 Et quid in foro contractus, n.17. 80

2 Et quid in foro originis, ib.n.11 & ſeqq 80

2 Fori mutatio poſt citationem, in quibus caſibus non eximat à juriſdictione primi judicis, ib n.25. 80

2 Debitor ſi in loco ſui domicilii mecum contraxerit, & poſteà etiam ante citationem alio domicilium tranſtulerit, potero eum convenire in loco contractus, ib n 18. 80

2 Et an potero eum convenire in loco domicilii, quod habebat tempore contractus celebrati extra locum domicilii, ibidem numer. 19. 80

2 Fori privilegio quænam perſonæ præter Clericos gaudere debeant, latiſſimè diſcutitur in cap. Nullus, num 1. uſque in fin. de foro compet 45

2 Forum privilegiati ſortitur non privilegiatus in cauſa individua, ibidem num.30. 46

2 Fori privilegium conceſſum eſt Clericis propter characterem, qui perſonam non egreditur, ibid. n 36 & n 41. 47

2 Forus domicilii cum cæteris omnibus concurrunt, in cap. Si quis, n 10 de foro compet 35

2 Forum qualiter ſortiatur Clericus ratione beneficii, ibid n 11. 36

2 In Foro originis propriæ, vel paternæ Clericus conveniri poteſt, dummodò ibi ſit præſens, licèt alibi domicilium habeat, ib d. num 11 36

2 Forum an ſortiatur Clericus ratione Ordinis collati, ibidem num.13. 36

2 Fori privilegium quas ob cauſas à Concilio Tridentino fuerit limitatum, ibid n.73 41

1 Fori privilegium conceſſum eſt Clericis propter characterem animæ indelebiliter impreſſum, in cap Nuper à nobis, num 36 de bigam. 56

Vide in verb. *Clericus quoad fori privilegium*

5 Forum quis ſortitur ratione delicti, in c A nobis, il primo, nu.24. de ſent excomm. 331

5 Et pluribus aliis modis, ib. n.26 331

5 Forus conſcientiæ, & forus judicialis tendunt ad diverſos fines, in c Poſtulaſtis, n 13.de Cler.excomm. 176

Vide in verb *Abſolutio*.

3 De Foro Eccleſiæ ſunt omnes homines de mundo in concernentibus animam, in c. Nulli, n 6 de reb Eccl.non alienan 223

3 FRANCHITIAS in Urbe prohibuit Julius III. etiam quoad omnes Principes, & S.R.E. Cardinales, in c.Eccleſiæ, n 1 n.34.de immunit Eccleſ. 648

2 FRATER major ſi in re communi amplum ædificium fecerit, à fratre minore ſumptus non repetit, in c Requiſivit, n 20.de teſtit. in integr. 6[illegible]8

1 Frater major quoad diviſionem bonorum.

Vide in verb *Diviſio*.

Fratres Carmelitani.

5 Fratrum Carmelitarum Inſtitutum, quod occaſione c Volentes, nullum præjudicium generetur eorum exemptioni, quomodo ſit intelligendum, in c.Tuarum, n 2.de privil. 248

3 Carmelitarum Diſcalceatorum, Congregationis B Mariæ Fulgentis, & Clericorum Regularium S Pauli Decollati in [illegible] erigendi Monaſterii de ſola Ordinarii licentia expenduntur, in c. Non amplius, n [illegible] de inſtitut 178

Vide in verb *Monaſterii erectio*.

2 Fratres Conventuales qui ſint, in cap. In præſentia, num 7 de probat. 128

Fratres S. Jo. Hieroſolymitani.

1 Fratres Capellani S Joannis Hieroſolymitani curam animarum habentes tenentur Synodo intereſſe, in c Quod ſuper his, n 9. de majori & obed 111

5 Fratris nuncupatio in Religione Hieroſolymitana non convenit, niſi profeſſis, in cap Qui Presbyterum, num 1 [illegible], de pœnit & remiſſ [illegible]

Vide in verb. *Milites*

5 Fratres B Joannis Dei an ſint exempti ab Ordinariorum juriſdictione, in c Tuarum, n [illegible] de privil 247

Fratres, & Adminiſtratores Hoſpitalium B Joannis Dei tenentur ſingulis annis reddere Ordinario rationem adminiſtrationis, in c Ad hæc n 4 de Relig domib. 411

Fratres Mendicantes.

1 Fratres Mendicantes [illegible] inter ſe præcedere debeant, & quid de Confratribus [illegible], in cap Cum certum, n [illegible] de majori & obed [illegible]

3 Mendicantibus ex Conſtitutione Bonifacii VIII non licebat [illegible] loca recipere, vel [illegible] mutare ſine licentia Papæ [illegible] vita du[illegible], in cap Non amplius, n [illegible] de inſtit [illegible]

1 Mendicantes qui ſint, [illegible]

[illegible]

[illegible] Mendicantes ex [illegible] Minoribus de [illegible] poſſidere [illegible] immobilia in communi, [illegible]

2 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid n 67 & 117. 117

2 Mendicantes exceptis Capuccinis, & Minoribus de Obſervantia ex Concilio Tridentino poſſunt in communi bona immobilia poſſidere, & excludunt ſubſtitutionem ad inſtar non Mendicantium, ibid.num 67 117

2 Mendicantes qui ſint, ibid n [illegible] 11[illegible]

2 Mendicantes habent pro dote mendicitatem, ibid n [illegible] 1[illegible]

2 Mendicantes Ordines a non Mendicantibus differunt ſpecie, ibid num [illegible] 119

2 Mendicantes ad vitam activam, Monachi verò ad contemplativam ſunt inſtituti, ibid n.93 1[illegible]

2 Mendicantibus non licet ad non Mendicantes transferre, ut [illegible] officia, & adminiſtrationes aſſumant, ibid n 99. 1[illegible]

2 Mendicantium Ordinum, Monaſteriorum, vel Collegiorum nomine intelliguntur illorum perſonæ, non autem eccleſia, vel univerſitas, prout eſt perſona ficta, ib n [illegible] 14[illegible]

2 Mendicantium ſtatui, & eſſentiæ non repugnat bona immobilia in communi poſſidere, ibid n 115 14[illegible]

2 Mendicantes ſunt, qui ex fundatione ſuæ Regulæ non habent reditus, licèt de facto, vel ex privilegio non mendicent, ibidem numm 116. 14[illegible]

1 Mendicantes tranſeuntes ad non Mendicantes ſine licentia Papæ ſunt eo ipſo excommunicati per Extravag Martini IV. in cap Dilecti, n [illegible] de renunciat 34[illegible]

1 Etiamſi tranſeant ex juſta cauſa 34[illegible]

1 Et refellitur contraria opinio, ibid n 31 34[illegible]

Vide in verb *Regulares quoad tranſitum*.

5 Mendicantibus poſt Extravagantem Joann XXII *Quia canonici*, non licet in ſuis Conventibus habere, niſi unam campanam, in cap.Patentibus, n [illegible] & n.25 de privil. 2[illegible]

5 Et quid ſi unam habeant pro ſe, & aliam pro Univerſitate, ibid. num [illegible] 24[illegible]

5 Et quid ſi anteà plures habuerint ſine contradictione, ibidem n 20. & 26 24[illegible]

5 Et quid ſit ita ſe habeat conſuetudo, [illegible] 24[illegible]

5 Et quid ſi habeant Parochias, ibid n [illegible] 24[illegible]

5 Fratres Ordinum Mendicantium non prohibentur eleemoſynas quærere, & eorum nomine triticum, & vinum [illegible], & vindemiarum, & alias res colligere, in c. Cùm ex eo, n 27 de pœnit & remiſſ. 119

5 Dummodo id non faciant per alios, ſed per ſeipſos, ibid num 31 & 32. 31[illegible]

Fratres Minores.

5 Fratres Minores an ſint capaces [illegible] ea lege [illegible] bona hereditatis vendantur, & pretium erogetur in [illegible] Eccleſiæ, &c. & quatenus [illegible] non valeat, jure legati legat, in cap Nimis prava, num 20 & ſeqq uſque ad [illegible] excell Prælator 221

5 An, & quomodo ſint capaces bonorum ex diſpoſitione cap. Exiit, de verb ſignif lib 6 ibid n 21 & 25 221

5 Sunt incapaces ſucceſſionis, ibid n 23 221

5 Fratrum Minorum inſtitutio in perſonam Eccleſiæ Romanæ non ſuſtinetur &c. Exiit in hoc revocatur per Extravag. Ad conditorem, ibid n 24 221

5 Fratribus Minoribus in bonis eis, ſive Ordini relictis, vel oblatis nullum jus, ſeu dominium acquiritur, ibid n 25. 221

5 An ſubveniatur officio judicis, ut impleatur teſtatoris voluntas, ibid n 40 & 41. 22[illegible]

5 Fratres Minores ſunt incapaces annui redditus, cùm inter immobilia reputetur, ibid n.31. 222

5 Sunt incapaces fideicommiſſi, & legati univerſalis, ibid num 43 & 44 223

5 Fratres Minores tam de familia, quàm ex Reformatione, quæ [illegible] Legatorum ſint capaces, ibid n 4[illegible] & ſeqq [illegible] 22[illegible]

5 Quid de Legatis bonorum immobilium, quæ [illegible] ad implendum ibid n [illegible] & [illegible] 22[illegible]

5 Et quid de legatis annuis [illegible] fabricæ Eccleſiæ, vel Sacriſtiæ, num 48 & 51 224

5 Et quid de legatis annuis, quæ fiunt ipſis fratribus cum onere celebrationis Miſſarum, ibid n [illegible] & 53. 224

5 Et quid de legatis annuis ſine onere, ibid n [illegible] & 54 224

5 Fratres Minores Capuccinæ familiæ quibus conditionibus permiſſi fuerint Novitios ad habitum, & profeſſionem recipere, ibid n [illegible] 225

5 Fratres Minores non prohibentur annuos redditus recipere à ſponte dantibus per modum eleemoſynæ, ibid n [illegible] 226

5 Fratres Minores legata annua cum onere, vel ſine onere [illegible] tes, quam pro [illegible] facere teneantur, [illegible] & ſeqq 225

5 Fratrum Minorum incapacitas ex doctrina D Bonaventuræ, ibid num 5[illegible] 225

5 Fratribus [illegible] interdictum [illegible] 227

3 Fratres Minores [illegible] ex voto profeſſionis [illegible] Regula [illegible] oblationes [illegible] Regulam in textu [illegible] Expoſcit, n [illegible] & 3 de obſerv. jejun 618

1 Fratres Minores ad Cathedraticum non [illegible], ſed poſtulantur, in c Bonæ memoriæ, n [illegible] Præt 214

1 Fratres Minores non poſſunt eſſe executores teſtamento, in c Tua nobis, n [illegible] de teſtam 1[illegible]

1 Fratres Minores ſunt incapaces annui redditus, in cap N[illegible] quidem, n 19 de teſtam 2[illegible]

1 Poſſunt recipere legata annua à ſponte dantibus per modum eleemoſynæ, dummodo de [illegible] fuerit diſpoſitum, ibid n 25 2[illegible]

1 Fratres Minores ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna prohibentur impetrare [illegible] Apoſtolicas de Beneficiis, [illegible] legata annua [illegible] applicata ſint, ibid n [illegible] 2[illegible]

3 Fratres Minores habentes contra Regulam redditus annuos, peccant mortaliter, ibid n 4[illegible] 2[illegible]

3 Fratres Minores tranſeuntes ad Ordinem Canonicorum Regularium, anno probationis renunciare non poſſunt, in c Ad Apoſtolicam, n 37. & 64. de Regul. 3°4
3 Fratres Minores ad Conventuales ejuſdem Ordinis tranſeuntes ſunt incapaces ſucceſſionis ex Bulla Alexandri VI.ib n.66. 386
3 Fratres Minores poſſunt bona immobilia ſub modo licito ſibi legata vendere ſine ulla ſolemnitate, in c.Paſtoralis, nu.12. de his, quæ fiunt à Prælat. 213
2 Fratres Minores ſunt incapaces hæreditariæ ſucceſſionis etiam in communi, in c. In præſentia, n 39. de probat. 135
2 Sunt fundati in arctiſſima paupertate ſupra omnes Mendicantes, ibid. n.40. 135
2 Frater Minor ſi hæres inſtituatur, perindè eſt, ac ſi mortuus inſtitutus fuiſſet, ibid. n.41. 135
2 Fratres Minores non ſunt capaces fideicommiſſi univerſalis, ibid. num 43. 135
2 Nec jure Legati habere poſſunt hæreditatem, ibid. n.44. 135
2 Nec legata particularia jure inſtitutionis, ibid. d. n.44 135
2 Fratres Minores ſi hæredes inſtituantur ea lege, ut vendant, & pretium convertant in ſuas neceſſitates, inſtitutio non valet, ibid. n.45. 135
2 Idem ſi inſtituantur ea lege,ut pretium erogent in conſtructionem Eccleſiæ, ibid. n.46. 135
2 Fratres Minores non excludunt ſubſtitutum ſub conditione,ſi deceſſerit ſine liberis, ibid. n.47 135
2 Et bona profitentis Religionē Fratrum Minorum,ſi de illis anteà non diſpoſuerit,deferuntur venientibus ab inteſtato,ib.n.48. 135
2 Fratres Minores ſunt capaces legati rei immobilis, vel annui redditus, ad effectum vendendi, & convertendi pretium in ſuas neceſſitates, ibid. n.52. 136
2 Dummodò pretium ſit moderatum, ibid. n 53. 136
2 Et legatum fiat ſub modo licito, & ſimpliciter, ibid. n.54. 136
2 Infirmariæ fratrum Minorum an validè fieri poſſit legatum annui redditus, ibid. n 55. & ſeqq uſque ad n.65. 136
2 Fratribus Minoribus conceditur recurſus pro pecunia ad amicos ſpirituales pro neceſſitatibus infirmorum,& fratribus induendis duntaxat, ibid. n.56. 136
2 Fratribus Minoribus legari non poteſt annuus redditus pro alimentis, ibid. n.57 136
2 Fratribus Minoribus annuos redditus habere non licet, ibid. num.59. 136
2 Niſi pro Divino cultu, ibid. n 60. 136
2 Fratrum Minorum Eccleſiæ relinquere idem eſt, quod relinquere ipſis fratribus, ibid. n.62. 137
2 Frater Minor tranſiens ad Tertium Ordinem S Franciſci an recuperet jus ſuccedendi in bonis ſibi ex teſtamento,vel ab inteſtato poſt translationem delatis, ibid.n.69.& ſeqq uſque ad n 81. 138
2 Fratres Minores S.Franciſci de Obſervantia tranſeuntes ad Conventuales ſunt incapaces ſucceſſionis, ibid. n.78. 138
1 Frater Minor ſi fiat Epiſcopus, non efficitur capax ſucceſſionis, ſed tamen bona in ſuam Eccleſiam deferuntur, in cap. Quæ in Eccleſiarum, n.89 de conſtit. 102
Teſtamentum in quo Fratres Minores ſunt inſtituti, an valeat. Vide in ver. *Teſtamentum, communia*.
3 Fratres Minores alienare poſſunt ſine ſolemnitate bona immobilia eis legata ſub modo licito, vel ſimpliciter, in c. Nulli, nu.28. de rebus Eccleſ. non alien. 224
3 Fratres Ciſmontanæ familiæ qualiter fuerint redintegrati ad recipiendos Novitios, in c Cùm virum, n.50. de Regular. 370

Fratres Prædicatores.

5 Fratres Prædicatores præferuntur fratribus Minoribus, in cap. Nimis prava, n.1. & ſeqq de exceſſ. Prælator. 220
5 Exempti ſunt à Proceſſionibus ex privilegio Joannis XXII. ibidem n.9. 220
5 Fratres Prædicatores non ſecus, ac fratres Minores, ſunt in ſtatu arctiſſimæ paupertatis, ibid. n.12. 221
5 Et nihil proprii habere poſſunt,etiam in communi, ib.n.13. 221
5 Item ſunt incapaces annui redditus perpetui, ibid. n 14. 221
5 Fratres Prædicatores ſunt Mendicantes ex Conſtitutionibus, fratres Minores ex Regula, ibid. n.15. 221
5 Fratres prædicatores ex privilegiis ſunt capaces redditus perpetui, & hæreditatum, ibid. n.17. 221
5 Fratres prædicatores,& minores an poſſint in Clauſtro Monaſterii ſui Ordinis in Altari portatili Miſſam celebrare etiam invito Epiſcopo, & quid de illius licentia, in cap. In his, n.1 & ſeqq. uſque in fin. de privil. 278
5 Fratres prædicatores, & minores ex indulto Honorii III. uti poterant Altari viatico, etiam epiſcopo non permittente, ibid. num.4. 278
5 Fratres prædicatores, & minores etiam ante Concilium Tridentinum uti non poterant Altaris viatici privilegio, poſteàquam habuerunt eccleſias conſecratas, ibid. n.5. 278
5 Altaris viatici privilegium fuit innovatum à Sixto IV.& Alexandro VI. quoad minores tantùm, non autem quoad prædicatores, ibid. n 6. 278
5 Fratrum prædicatorum,& minorum privilegium in Altari viatico celebrandi fuit ſublatum à Concilio Tridentino, ibid.n 8. 279
5 Fratres prædicatores, & minores non poſſunt in Clauſtris ſuorum monaſteriorum celebrare in Altari portatili etiam de Epiſcopi licentia, ibid. n 14. & 19. 279
5 Secùs ſi Altare ſit fixum in Oratorio ad Divinum cultum dedicato, ibid. & n.22. 280
5 Fratrum prædicatorum, Minorum, Sancti Auguſtini, Carmelitarum, Servorum,minimorum, & Clericorum Regularium de Somaſcha exemptio à juriſdictione Ordinariorum etiam ratione delicti, contractus, ac rei, in c. Tuarum, n.19 de privil. 246
2 Fratres S. Dominici, & ſervorum mutare poſſunt Conſtitutiones ſuas, ſed non originalia inſtituta Religionis, in c. Recolentes, n.44 de ſtat. Monachor. 468
5 Ordines prædicatorum, & minorum, quo tempore fuerint per Sedem Apoſtolicam approbati, in cap. Nimis prava, nu.2. de exceſſ. Prælat. 220

Fratres S. Spiritus in Saxia.

3 Fratres Commendatarii S. Spiritus in Saxia an poſſint diſponere ultra victum, & veſtitum de fructibus ſuarum Commendarum, in cap. Monachi, n.6 de ſtat. Monach. 455
2 FRATRES TERTII ORDINIS S. FRANCISCI ſunt capaces bonorum immobilium in communi ex inſtituto, Fratres Conventuales ex privilegio, in c.In præſentia, n.79. & 80. & nu. ſeqq. de probat. 138
1 FRAUS in omni diſpoſitione intelligitur excepta, in c. Magnus, n.30. de oblig. ad ratioc. 488
1 Fraudis ſuſpicio ſicut excluditur ex temporis intervallo, ita arguitur ex brevitate temporis, ibid. n 37. & ſeqq. 489
1 Fraus an præſumatur ex infamia criminis ante Clericatum, ibid. num 39. 489
5 Fraus per conjecturas probatur, in cap. Nobis, numer. 33. de ſimon. 41
2 Fraus omnis eſt prohibita de jure naturali, in cap. In præſentia, n.64 de probat. 137
5 FREQUENTIA delicti eſt juſta cauſa reſervationis abſolutionis, in c Nuper, n.24. de ſent. excomm. 345
3 FRIGIDITAS viri, & tranſitus ad cœlibatum, an ſint juſta cauſa diſpenſandi ſuper matrimonio, in c.Ex parte, il ſecondo, n.21. de converſ. conjugat. 451
3 Frigiditatis impedimentum perpetuum dirimit matrimonium, in c. Verùm, n 13. de converſ. conjugat. 433
3 Et ſi ſuperveniat poſt matrimonium ratum, an ſit juſta cauſa diſpenſandi ſuper eo, ibid. n.14. 433

Fructus, communia.

2 Fructus intelliguntur deductis impenſis, quæ quærendorum, colligendorum,& conſervandorum eorum gratia fiunt,in cap.Gravis, n. 2. de reſtit. ſpoliat. 115
Vide in ver. *Impenſæ*.
2 Fructus alii ſunt naturales, alii induſtriales, alii civiles, ibid. num.18. 115
De quibus vide infra ſuis locis.
Fructus an, & quando faciat ſuos poſſeſſor bonæ, vel malæ fidei.
Vide in ver. *Poſſeſſor*
2 Fructuum quoad acquiſitionem ſpectanda ſunt ſingula temporis momenta bonæ, vel malæ fidei, in c.Gravis, nu. 106. de reſtit. ſpoliat. 120
2 Fructus, qui petuntur non acceſſoriè, ſed principaliter tanquam ſors, & capitale, reſtituendi ſunt à bonæ fidei poſſeſſore, etiam ante motam litem, ibid. n 123. & 127 122
5 Fructus beneficiorum vacantium ut Epiſcopo, vel alteri ex juſta cauſa ſint reſervati, introduci poteſt privilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, in cap. Præterea, num.45. ne Præl. vic. ſuas, pag. 71
5 Fructus beneficiorum à communiter accidentibus præſumuntur potiùs aucti, quàm diminuti, ibid. n 70. 74
5 Fructus beneficii an & quando vendi poſſint ſine labe ſimoniæ, ibid. n.79. 75
3 Diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia percipiendis, quotidianas diſtributiones non percipit, in cap Licèt, num.2. de præbend. 134
3 Fructuum appellatione non veniunt diſtributiones quotidianæ, ibid. num.3. 134
3 Niſi materia largè interpretanda aliud ſuadeat, ibid. n 4. 134
3 Fructus beneficiorum non debentur non reſidentibus, niſi in caſibus in jure expreſſis, ibid. n.16. 134
3 Fructus præbendæ, & diſtributiones quotidianæ, in quibus differant, ibid. n.17. 134
3 Pœna amiſſionis fructuum ob non reſidentiam non habet locum in diſtributionibus, quas Canonicus inſerviens jam lucratus eſt, ibid n.30. 135
5 Fructuum deductiones,& ſolutiones,quæ ex prava conſuetudine, aut conſtitutionibus fiunt tempore ingreſſus, vel poſſeſſionis, reprobantur à Concilio Tridentino,& Conſtitutione S. Pii V. in c. Tua nos, n.30. de ſimonia. 59
5 Diſpenſatus ſuper fructibus in abſentia percipiendis habetur pro præſente, non autem pro intereſſente, in c.Olim, num.38. de verbor. ſignif. 382
5 Fructuum appellatione non veniunt quotidianæ diſtributiones, ibid. n.48. 383
3 Fructuum appellatione veniunt decimæ, & quidquid ex fundo naſcitur, & renaſcitur, in cap. Cùm contingat, num.45. de decim. 319
3 Fructuum aſſignatio facta Eccleſiæ in perpetuum dat utile dominium, ibid n 48. 320
3 Fructus præbendæ dignitatum qualiter ſint convertendi in diſtributiones, in c. Quia nonnulli, num.15. & 21. de Cler. non reſidend. 30
Vide ver. *Diſtributionum converſio*.
1 Fructus ſuperexcreſcentes debentur Canonicis ultra numerum receptis, quando præbendæ non ſunt diſtinctæ, ſed fit diviſio per certam menſuram fructuum, in cap. Cùm M. numer.3. de Conſtitut 112
1 Fructus induſtriales cedunt lucro præbendati, ubi præbendæ ſunt diſtinctæ, ibid. n.4. & 40. 112
3 Fructus pertinent ad bonæ fidei poſſeſſorem, non ad proprietarium, in cap Conſultationibus, numer.6. de jurepatronatus. 520
1 Fructus Eccleſiæ vacantis ſucceſſori ſunt reſervandi, in c. Cùm vos, n.21. de off. Ordin. 561
1 Niſi ſint tales, qui ſervando ſervari non poſſint, ibid. numer. 22. 561
1 Vel niſi ſint fructus, ſeu ſpolia Beneficiati præmortui, ibidem num.23. 561

Fru-

Fructus civiles qui.

2 Fructus civiles qui dicantur, in c. Gravis, num 31 & num ſeqq. de reſtit.ſpoliat 116
2 Penſiones domorum, uſuræ, vecturæ navium, mercedes jumentorum, & operæ ſervorum dicuntur fructus civiles, ibid. num. 32 & ſeqq. 116
2 Penſiones domorum, quo ſenſu ab aliquibus vocentur fructus induſtriales, ibid num.34 116
2 Fructus civiles magis accedunt ad naturales, quàm ad induſtriales, ibid num 35. 116
2 Penſiones Eccleſiaſticæ abſque dubio inter fructus civiles computantur, ibid.num.36. 116

Fructus induſtriales qui.

2 Fructus induſtriales, qui ſint, in c. Gravis, num 20.de reſtit ſpoliat 115
2 Fructus an judicari debeant induſtriales, vel naturales, relinquitur arbitrio judicis, ibidem num 21 115
2 Et quando hujuſmodi arbitrium ſit regulandum, ibid n.22. 115
2 Oliva, & oleum ſunt fructus induſtriales, ibidem num 23. 115
2 Fructus omnes, qui ſeminantur, induſtriales ſunt, ibidem num. 24 115
2 Fœnum, & palea fructus induſtriales dicuntur, ibid n.25 115
2 Item lana, & lac, ibidem num.26. 116
2 Item aucupia, venationes, & piſcationes, ibid. 116
2 Item lapidicinæ, & cretofodinæ, ibidem num.28. 116
2 Item cereviſia, ibidem num.29. 116
2 Paſcua ſunt fructus induſtriales, ſi falce ſecentur, aliàs ſecus, ibidem num 30 116

Fructus naturales qui.

2 Fructus naturales qui ſint, in cap.Gravis, num 19.de reſtit ſpoliat. 115
2 Fructus an judicari debeant naturales, vel induſtriales, relinquitur arbitrio judicis, ibidem num 21 115
2 Et quomodo hujuſmodi arbitrium ſit regulandum, ibid n 22. 115
2 Paſcua ſunt fructus naturales, niſi falce ſecentur, ibidem num. 30. 116
2 Conſumptio in fructibus naturalibus idem operatur, quod induſtria, & cultura in induſtrialibus, ibid num.47 & 62. 117
Vide in ver. *Poſſeſſor bonæ fidei quoad fructum*, &c. 117

Fructuum condemnatio.

2 In fructibus perceptis ante moram litem regulariter non fit condemnatio, niſi expreſsè petantur in libello, in c.Gravis, n.11. & 15.de reſtit.ſpoliat 115
2 Fallit, quando agitur de vi expulſiva, aut compulſiva, vel petitione hæreditatis, ibid num 14 115
2 Fructus quando acceſſoriè petuntur in libello, ſi in eis non fiat condemnatio, non poteſt de eis ampliùs agi, nec ſuper omiſſio ſententia ferri, ibidem num 16 115
2 Secùs ſi petantur principaliter,& jure actionis,ibid n 17. 115
2 Condemnatio in beneficialibus ex ſtylo Rotæ non ſit, niſi cum fructibus perceptis, & ſub fructibus ſeu per comprehenduntur diſtributiones quotidianæ, ibidem n.86 119
Vide in ver. [illegible]
Et in ver. *Poſſeſſor* [illegible]
Et in ver. *Diſtributiones quotidianæ quando* [illegible]
1 FRUGIS appellatione quid veniat, in c.Niſi cum pridem, n [illegible] de renunc 117
1 FRUI pro parte poſſumus, uti parte non poſſumus, in cap Statuimus, num 4 de ſuppl negl Prælat 153
1 FRUSTRA fieri dicitur, cum non perficitur id cujus gratia fit, in cap Fraternitatem, num 55 et ſeqq 291
5 Fruſtra expectatur eventus nihil operaturus, in c. Per tuas, nu. 12 de ſentent.excom m. 352
1 Fruſtra legis auxilium invocat, qui committit in legem, in cap Immunitatem, num 10 & 17.de immunit Eccl. 49
1 FUCATIO ex ſui natura eſt illicita, & prohiberi poteſt per ſtatutum Epiſcopi, in c Multa, n 64 ne Cler vel Monach 636
1 Non tamen eſt peccatum mortale, niſi fiat propter laſciviam, vel Dei contemptum, ibidem num 95 636
5 FUMUS enumeratur inter corporalia, in cap.Patentibus, n 15 de privileg 241

Fundare, Fundator, Fundatur.

1 FUNDARE quid ſit, in c. Quoniam, num 25 de ſtatu [illegible] 512
3 Fundans non efficitur patronus, ſi nemo alius Eccleſiam conſtruat, & dotet, nec conſtruens, ſi nemo alius dotem aſſignet, nec dotans, ſi nullus Eccleſiam fundet, & conſtruat, contra Lambertinum, ibidem numer 46 & ſeqq uſque ad numer. 47 512
1 Fundator, qui compulſus Eccleſiam dotat, an ex dotatione efficiatur patronus, ibidem num 18 511
3 Fundationis qualitatibus non poteſt Ordinarius derogare etiam de conſenſu patronorum, in cap Conquerente, numer 12 de Cler non reſid. 16
1 Obſervantia longè poſt fundationem non poteſt eſſe interpretativa actus fundationis, ibidem num 21 16
3 Fundationis verba quando non reſpiciunt actum præ[illegible] ſed ſtatus profeſſionem, non requiritur Sacerdotium [illegible] num 19 16
3 Fundationis verba, [illegible] Clerici, [illegible] infer[illegible] 16
1 Epiſcopus poteſt in erectione [illegible] Cathedralis [illegible] Clerici [illegible] ætatis annum [illegible] exigere, in cap Cùm in cunctis, num [illegible] de elect [illegible]

3 FUNICULUS duplex difficilius rumpitur, in cap Explicati de obſerv jejun num 21 62
1 Funiculus triplex difficilè rumpitur, in cap.Treugas, num. 30 de treug & pac. 632
1 FURIOSUS, etiamſi reſipuerit, promoveri non poteſt abſque diſpenſatione Apoſtolica, in cap Eam te, num 47 de ætat & qual t 408
5 Furioſus habens dilucida intervalla in Subdiaconum ordinatus, an continere teneatur, & an ſit ei concedenda diſpenſatio, ut poſſit contrahere matrimonium, in cap. Tuæ litteræ, num. 80 de Cler per ſal promot 205
5 Et quid ſi tunc erat compos mentis, intentionem habuit ſuſcipiendi Diaconatum, ibidem num 81 205
5 Et quid ſi tempore ſuſceptionis non agitabatur furore, ibidem numer 82 205
5 Et quid in dubio, ibidem num 83 205
1 Furioſus habens dilucida intervalla ad Subdiaconatum promotus, an teneatur continere, in cap Nè innitaris, num 211 de conſtit 51
5 Furioſus, qui culpa propria incidit in furorem,an ſit irregularis ex homicidio in furore commiſſo, in cap. Ad audientiam, numer. 24 de homicidio 112
5 Furioſus ex culpa ſua puniendus eſt, ſed mitiori pœna, & reſolvitur contraria opinio Menochii, ibidem num 1[illegible] 112
5 Furioſus quod facit, perinde eſt, ac ſi quadrupede, vel tegula per ſe cadente factum eſſet, ibid.num 26. 112
1 Furioſus, ſeu fatuus, vel idiota præſumitur, qui venit contra jura, in c.Vel non eſt compos, n 1 de tempor Ordin. 358
1 FURORIS qualitas ex quibus probetur, in cap Eam te, numer 45 de ætat & qual 408
1 Furor probatur per teſtes ſingulares, ibid num 46 408
1 Fur de jure communi an ſit ſuſpendendus pro unico furto magnæ quantitatis, in c. Nè innitaris, n 170 de conſtit [illegible]
1 Fur ſacrilegus Judæ comparatur, in c. Dudum, il ſecondo, n [illegible] de elect 168
5 Fur,qui equus ſubtractis mulierem confregit,non tenetur legeCornelia de Sicariis, in c Ad audientiam,n 60 de homicid 115
5 Fur, & latro an & in quo differant, in c Interfeciſti, ver Quibus ponderatis, num.2 & 12 de homic. 120
5 Furem, vel latronem occidere an liceat laico pro neceſſaria rerum defenſione, ibid num 3 & ſeqq uſque in fin 121
5 Quid de jure civili,& in foro contentioſo, ibidem n 4 & 18. 121
5 Et quid de jure Canonico, & in foro pœnitentiali, ibidem num 5 & ſeqq 121
5 Fur nocturnus, vel diurnus, an & quando poſſit impunè occidi, ibid num 11. 122
1 Fures, & invaſores quò diutiùs rem detinent, eò magis peccant, in c. Niſi cum pridem, num.25 de renunc. 318
2 Contra furem omnis actio denegetur, in c Gravis, num 62.de reſtitut ſpoliat 118
5 Fur occultus poteſt poſt reſtitutionem, & pœnitentiam ad ſacros Ordines promoveri, in c Ex litteris, num 1 de furtis 151
1 Furti actio datur etiam pro re minima, in c. Nè innitaris, num. 391 de conſtit. 82
1 Furtum propriè non committitur in re immobili, aut in corporali, in c Dudum, il ſecondo, num 7 de elect. 168
2 Furtum non committitur rei, quæ caret domino, ut hæreditatis jacentis, ibidem num 9 [illegible]
5 Furtum unde dictum,in c Suſcepimus.n 4 de homicid. 125
3 Furtum an committatur, qui re aliena utitur ad alium [illegible], quàm dominus conſenſerit, in cap Ad hæc, numer 71 de Relig.dom ib. 473
5 Furtum æris, non auri committit, qui æs ſurripuit putans aurum ſurripere, in c Cùm voluntate, n 7 de ſent excom 176
2 Furtum committere dicitur malæ fidei poſſeſſor, ſine titulo fructus conſumendo, non autem percipiendo, in c Gravis, num 62 & 132 & 133 de reſt ſpoliat 118
2 Furtum cum ſacrilegio non punitur pœna degradationis, in cap Cùm non ab homine, num 4 de judic 10
2 Sacerdotis Regularis ablata, quæ dicuntur furta qualificata committit, ex [illegible] Congregationis à Sanctiſſimo deputatæ ad triremes in perpetuum tranſmiſſus fuit, ibidem num 105. 17
Vide in ver. *Clericus quoad degradationem*, &c.
4 Furari, & occidere licet in neceſſitate, non autem fornicari, & cur, in cap Ex litteris, num 1 de divortiis. 66
1 Futurum, & præteritum non eſt in Deo, in c Cùm pridem, nu 133.de pactis 58

G

Galea.

Vide in ver. Ca[illegible]
Et in ver. C[illegible] *quoad* [illegible]
1 GEMINATIO actus multiùs operatur, in c Vi[illegible], num 33 de Regular 185
1 GENUS comprehendit ſpecies, sed non infert, ſpecies verò infert genus, ſed non comprehendit, in c Cùm te[illegible], num. 11 de præbend 60
5 Genere ex[illegible] non fit d[illegible], vel diffuſio in eius [illegible] Re[illegible] Contrar[illegible], num 111 155
1 Generis p[illegible] neceſſariò ſequitur ad [illegible] ſpeciei, in c Ad hæc, num 15 de pr[illegible] 36
3 Genus idem operatur [illegible], quod ſpecies quoad ſpeciem, in c. Litteras, num 11 de [illegible] 7
1 Gen[illegible] remove[illegible] ſpecies, in c.Quæ in E[illegible] 60
1 GENERALI non [illegible] electione Proviſorum, & alter [illegible] ex quibus unus Canonicè [illegible], in c Cùm [illegible] de conſ[illegible] 135
1 Generalis Ordinis [illegible] an poſſit [illegible] Ordines conferre, [illegible]

ſuevit ab immemorabili tempore, in c. Quanto, nu. 20. & ſeqq. uſque in fin. de conſuetud. 199
1 Generalis Præpoſiti facultas deputandi Vicarium in locum alicujus Præpoſiti defuncti, an adverſetur ſacrorum Canonum, & Concilii Tridentini decretis, in c. Nullus, num. 46. uſque ad n. 53. de elect. 220
1 Generalis facultas deputandi Vicarium in locum defuncti an extendatur ad caſus infirmitatis, abſentiæ, ceſſionis, & conſimiles, ibid. num. 53. 221
1 Generales Ordinum in Concilio Tridentino poſt Abbates collocati fuerunt, & inter hos primus Generalis Ordinis Prædicatorum, in c. Ut Abbates, num. 19 de ætat. & qual. 389
3 Generalis Religionis perpetuus propter ægritudinem factus inhabilis non debet ab officio removeri, ſed eſt dandus illi Coadjutor, in cap. Conſultationibus, n. 5. de Cler. ægrot pag. 164
1 Generalis Ciſtercienſis, & Cluniacenſis ſunt etiam Abbates perpetui, ac proindè eligi debent ſecundùm formam hujus c. Quia propter, num. 19 de elect. 288
1 Generales Ordinum Regularium quinam hodie ſint perpetui, in c. Ut filii, num. 59. de fil. presbyter. 464
5 Generales, & Provinciales indulgentias concedere non poſſunt, in c. Accedentibus, num. 19. de exceſſ. Prælat. 216
1 GENTILIS poteſt licitè puniri per Papam, ſi contra legem naturę faciat, ut ſi colat Idola, in cap. Canonum ſtatuta, num. 67. de conſtitut. 20
Gentiles in lege veteri ſignificantur nomine advenarum, & peregrinorum, quando ponuntur ad differentiam filiorum Iſrael, in c. Inter alia, num. 63. de immun. Eccl. 641
5 GERMANIÆ appellatione ex ſtylo in facultatibus non venit Belgium, in c. Super eo, n. 14. de crim. falſ. 180
3 GERUNDIUM importat conditionem, in c. Qualiter, n. 31. de Cler. non reſiden. 51
1 Gerundium unde dictum, & quam vim habeat, in c. Ut Abbates, num. 57. de ætat. & qual. 392
1 GESTA contra Conſtitutiones Ordinis confirmatas cum decreto irritanti non valent, in cap. Cùm acceſſiſſent, numer. 16. de conſtitut. 108
1 Declaratur, ibid. num. 21. & 27. 108
5 Geſta à Prælato putativo non ſuſtinentur ex communi errore, ſed requiritur etiam titulus ab habente auctoritatem, in cap. Super eo, num. 9. de crim. falſi. 179
Vide in ver. *Prælatus putativus*.
1 Geſta contra formam ſunt ipſo jure nulla, in c. Cauſam, num 26. de elect. 260
5 Geſta ab excommunicato ut valeant, requiritur titulus putativus à legitimo ſuperiore, nec ſufficit à ſuperiore putativo, in cap. Quod à prædeceſſore, num. 130. de ſchiſmat. 114
5 Geſta ab intruſo non ſuſtinentur, etiam ſi gerantur prætextu publici officii, ibid. num. 132. 115
5 Geſta ab occultè excommunicato non ſuſtinentur quoad eos, qui ſciunt impedimentum, ibid. num. 134. 115
1 Electi in ſchiſmate dicuntur hæreſiarchæ, & eorum geſta ex communi errore non ſuſtinentur, in c. Niſi cum pridem, nu. 34. de renunc. 339
3 Geſta ratione publici officii non tenent poſt interdictum Superioris, in c. Sicut te, n. 38. & 40. ne Cler. Monach. 678
3 Geſta in Concilio perpetuam fidem faciunt, in c. Ex geſtis, nu. 2. de Cler. non reſid. 26
3 Dummodò ſint deſcripta per perſonam publicam, vel reperiantur in Archiviis authenticarum perſonarum, ib. n. 3 26
3 Geſta extrajudicialia ſunt, acta verò judicialia, ibid n. 4. 26
4 Geſta per electum toleratum, an ſuſtineantur ex titulo putativo, & communi errore, remiſſivè, in c. Nihil, n. 35. de elect. 300
5 Geſta contra prohibitionem legis non procedentis ad irritationem actus, an & quando ſit nulla, in c. Reſponſo, nu. 103. de ſent. excomm. 365
3 GLADIUS uterque reſtitutus Sacerdotibus, ab Ethnicis Principibus uſurpatus, in cap. Cùm ex eo, num. 27. de Reliq. & vener. Sanctor. 610
2 GLOSSÆ Cardinalis Antonii Carafæ, & Epiſcopi Mauricolæ ſuper decretis Concilii Tridentini, in c. Cùm veniſſent, n. 77. & ſeqq. de judic. 27
1 Gloſſæ authoritas, quæ in cap. Ne innitaris, num. 105. & 109. de conſtit. 40
1 Gloſſæ authoritas omnes alias antecellit, ibid. num. 352. 78
6 GNESNENSIS Archiepiſcopi litteræ ad Innocentium X. pro extenſione Bullæ ſuppreſſionis parvorum Conventuum ad Regnum Poloniæ, in cap. Relatum, num. 61. ne Cler. vel Monach. 672
5 GRADUATIO, & degradatio fit per inſignia, in c. Qui Presbyterum, num. 21. de pœnit. & remiſſ. 293
1 GRADUUM Eccleſiæ appellatione intelliguntur Ordines Eccleſiaſtici, in c. Cùm contingat, num. 57 de ætat. & qual. 421
1 Graduum, & Ordinum diſtinctio, cur à Deo conſtituta fuerit in Eccleſia militante, in c. Cùm certum, n. 3. de major. & obed. 607
1 Gradus appellatione quid veniat, in c. Requiſivit, n. 41 de Ordin. ab Epiſc. 380
4 Gradibus conſanguinitatis, & affinitatis ſublatis, cenſentur etiam ſublati gradus honeſtatis, in c. Ad audientiam, nu. 19. de ſponſ. & matrim. 8
4 Gradu quarto, vel citeriori diſtans à ſtipite, cum diſtante quinto, vel ulteriori contrahere poteſt, in cap. Vir, qui n. 1. de conſang. & affinit. 73
4 Gradu quoto remotior perſona diſtat à communi ſtipite, toto diſtat à quolibet alio deſcendente per aliam lineam, ib. num. 2. 73
4 Etiamſi eorum alter diſtet à ſtipite in primo gradu, ibid. num. 3. & ſeqq. & num 8 11. & ſeqq. 73
4 Gradum remotiorem in diſpenſationibus matrimonialibus non ſufficit exprimere, ſi alter ex conjunctis primum gradum quoquo modo attingat, ibid n 4. & n. 7. 73
4 Sed in aliis gradibus remotior attenditur, & trahit ad ſe propinquiorem, ibid. n. 5. 73
4 Gradus in aſcendentibus tot ſunt, quot perſonæ dempto ſtipite, ibid. num. 6. 73
4 Gradus primus, non autem remotior attenditur quoad obtinendam diſpenſationem, non autem ad inducendum impedimentum conſanguinitatis, vel affinitatis, aut publicæ honeſtatis, ibid. num. 7. & num ſeqq. 73
4 Gradus primus, & ſecundus publicæ honeſtatis ſublatus eſt à Concilio Tridentino, cùm fiat computatio à remotiori, ibidem num. 9. 73
4 Gradus propinquior num in diſpenſationibus ſit attendendus, ibid num 14. & num. ſeqq. 73
4 Ex Conſtitutione Pii IV gradus propinquior exprimendus, non tamen ſuper eo diſpenſandum, ibid. n. 15 74
4 Eadem Conſtitutio quoad expreſſionem gradus propinquioris revocata eſt à S. Pio V. præterquàm quoad primum gradum, & declarationem ſuper remotiori, ibid n. 6. 74
4 Gradus nullus jure Divino hodie prohibitus eſt, qui idem non ſit prohibitus jure naturæ, ibid. n. 29. & n. 31. 74
3 Grangiæ, & earum privata Oratoria, an ab Epiſcopo viſitari poſſint, ſi pertineant ad aliquod Monaſterium jurisdictioni Epiſcopi ſubjectum, in vim decret. Innocentii X. in cap. Auctoritate de cenſibus, diſcept. de Grangiis, à num. 1. & ſeqq. uſque ad num 17 556
GRANGIÆ, & membra Monaſteriorum.
Vide in ver. *Conventus Sacer*.
1 GRATIA gratum faciens datur in Sacramentis non autem in ſacris, & cæremoniis non eſſentialibus, in c. Cùm contingat, nu. 90. de ætat. & qual. t. 425
Et in c. Requiſivit num 50. de Ordin. ab Epiſcop. 381
5 Gratis recipi poteſt gratis oblatum, in cap. Tua nos, num. 24 de ſimon 58
5 Gratis data gratis dari debent, in cap. Nobis, numer. 81. de ſimon. 44
5 Gratia ex ſola ſignatura ſupplicationis perficitur, in cap. Præterea, num 84 ne Prælati vic. ſuas 75
1 Gratiam facere non eſt actus juriſdictionis, in cap. Irrefragabili, §. Cæterùm, num. 35 de off. Ordin. 580
1 Epiſcopus an poſſit reo gratiam facere poſt ſententiam, ib. num. 36. 580
1 Et quid in inferiori Prælato, num. 37. 580
3 Gratia ad beneficium curatum verificatur in curato tempore vacationis, licèt tempore datæ litterarum eſſet ſimplex, in c. De multa, num 41. de præben. 120
3 Gratia nulla ab initio ex ſuperveniente cauſa confirmari non poteſt, ibidem num. 42. 120
3 De gratia adverſarii, quæ nulla eſt, non tenetur quis in gratia ſua facere mentionem, in capitul. Illa, numer. 5 ne Sede vacante. 207
Vide in ver. *Beneficium à quibus conferendum*.
Et in ver. *Subreptio*.
5 Gratia ſui natura præjudicialis non dicitur illa, quæ frequenter præjudicat, ſed illa, quæ præjudicat ſemper, & perneceſſe, in c. Mandato, num. 50 de ſimon. 64
3 Gratia ab initio ſubreptitia ob ætatis defectum per ſupervenientiam legitimæ ætatis non convaleſcit, in c. Dilectus, il ſecondo, num. 5. de præben. 114
3 Gratia conditionalis ſuperveniente impedimento ante implementum conditionis expirat, ib. n. 7. 114
1 Gratiæ tenor poteſt probari per teſtes, ſi litterę ſint perditæ, in c. Nihil, num 30 de elect. 299
3 Gratiæ gratis datæ non poſſunt alteri communicari, niſi à Deo, in cap. Majores, num 34 de Baptiſm. 597
1 Gratia ſecunda, quamvis faciat mentionem de prima, tamen non tollit primam, niſi in ſecunda fuerit expreſsè derogatum regulæ de jure quæſito non tollendo, in cap. Cæterùm, n. 13. & 17 de reſcript. 143
Vide in ver. *Regula de jure quæſito &c.*
1 Gratia ex ſui natura præjudicialis quando dicatur, ib. num. 29. 30. & 31. 143
2 Gratia ſecunda numquam præſumitur præjudicare primæ alteri conceſſæ, in c. Cùm olim, num. 10 de ſent. & re judic. 184
2 Et potiùs præſumitur circumventio, quàm variatio, ib n. 11. 184
2 Et probatio in contrarium non admittitur ibid. n. 17. 185
2 Etiam in gratia motu proprio, ib. n. 21. 185
2 Gratia ſecunda, etiamſi videatur revocatoria primæ, tamen ſi de mente Papæ non appareat clarè, numquam præſumitur revocatio, ib. n. 13. 184
3 GRATIANI dicta non ſunt pro Canonibus recipienda, in c. Canonum ſtatuta, num. 37. de conſtit. 17
1 Gratianus quid egerit coram Pontifice, ut ſe Decreti authorem oſtenderet, ibid num. 44. 18
3 GRATIFICATIO datur Epiſcopo inter plures ſucceſſivè præſentatos à patrono laico, ſed inter præſentatos ab Eccleſiaſtico potentior eſt primò præſentatus, in c. Cùm autem, num. 2. de jurepatron. 522
3 GRATIFICARI poteſt Epiſcopus alteri ex præſentatis à patrono laico, ſi merita ſint æqualia, ibid. num 14 & 20. 523
3 Gratificari an poſſit Epiſcopus alteri ex præſentatis in diſcordia, an verò teneatur inſtituere digniorem, in c. Quoniam, nu. 61. remiſſivè, de jurepatr. 514
3 GRAVATUS in uno, in alio relevatur, in c. Cùm dilectus, nu. 45. de Relig. domib. 499
1 GRÆCI conveniunt cum Romana Eccleſia in impoſitione libri Evangeliorum ſuper cervice Epiſcopi conſecrandi, in cap. Requiſivit, num 58 de ordin. ab Epiſcop. 382
1 Græci qua utuntur forma in ordinatione Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi, ibid num. 63. 382
1 Græci in Ordinatione Sacerdotum, an utantur porrectione calicis, & patenæ, an verò ſola manuum impoſitione, in c. Cùm veniſſent, nu 27. & ſeqq. uſque ad num. 69. & num. 90. uſque in fin. de ſacr. Unct. 446
1 Græcorum ritus ordinandi Presbyteros per ſolam manus impoſitionem, an olim extiterit in Eccleſia Græca, ibidem num 69. 449
1 Græci an receperint Canones Concilii IV. Carthaginenſis, ibid. num. 70. 450

1 Græc-

1 Græcus in ſacra Ordinatione habere uſum porrectionis inſtrumentorum, multis rationibus ſuadetur, ib. n. 71. & ſeqq. 450
1 Græci an adeſſent in Concilio Florentino, quo tempore editum fuit ab Eugenio decretum fidei, ib. n. 74 450
1 Materia Ordinis Presbyteratus, quæ dicatur eſſe in Eccleſia Græca, num. 75 450
1 Græci, quam formam, & materiam adhibeant in Ordinibus conferendis, oſtenditur ex eorum Ritualibus, ib. n. 90 451
1 Græci in Ordinationibus non utuntur inſtrumentis tamquam materia, num. 91 452
1 Græcorum Euchologio manuſcripto, quod aſſervatur in Monaſterio Cryptæ Ferratæ, an, & quæ fides ſit adhibenda n. 92. 452
1 Decretum fidei Eugenii IV. editum in Concilio Florentino adſtringit etiam Græcos, ib. n. 93. 452
1 Græci non tenentur canere inter Miſſarum ſolemnia Symbolum Patrum cum additione, *Filioque*, ib. n. 95 452
1 Tenentur tamen credere Spiritum Sanctum etiam à Filio procedere, ſed, & pronunciare, ſi ſubeſſet ſcandalum, aut neceſſitas poſtularet, ib. n. 96. 452
5 Græci qui ab unitate Eccleſiæ Romanæ recedunt, ſunt ipſo jure excommunicati, in c. Quod à Prædeceſſore, n. 13. de ſchiſm. 101
5 Græci ſchiſmatici noſtri temporis ſunt formaliter hæretici, ib. d. num. 16 103
5 Patriarcha, Archiepiſcopi, & Abbates Græci ſchiſmatici in Concilio Florentino, ut tales indifferenter agniti, & tractati fuerunt ibid. n. 102. & 116. 112
5 Imperator Græcus, & Patriarcha Conſtantinopolitanus, cur ut tales habiti, & tractati fuerint in Concilio Florentino, ibid. num. 124. 114
5 Græci Epiſcopi, & Sacerdotes ſchiſmatici, an cenſeantur in ſuis regionibus Ordinarii, & Parochi titulo ſaltem putativo, & errore communi, ibid. n. 126 uſque ad n. 139. 114
5 Clementis VIII. Conſtitutio prohibens divortia fieri quoad vinculum inter Græcos, an habeat locum in matrimoniis Græcorum ſchiſmaticorum, ib. n. 140. 116
5 Græci ſchiſmatici Latinos ritus abominantur, ib. n. 141 116
5 Græci Epiſcopi non ſunt admittendi ad Ordines, vel alia Sacramenta conferenda, nec Sacerdotes in Parochialibus inſtituendi, niſi abjurato ſchiſmate, ib. n. 142. 116
1 Græci legem continentiæ non ſuſceperunt, in c. Nuper à nobis, n. 32. & 37. de bigam. 505
3 GRÆGORIUS dicitur, quaſi gregem regens, in c. Cùm ſecundùm, num. 16. de præbend. 91
4 Gregorii VIII. reſponſum petenti diſpenſationem ad matrimonium impuberis, in c. De illis, num. 46. de ſponſ. impuber. 30
5 Gregem faciunt decem oves, in cap. Reſponſo, num. 63. de ſentent. excomm. 363
GUBERNATORIS Mediolani edictum ſuper feſto S. Dominici. Vide in ver. *Dies feſti*
2 GUELPHUS non tenetur comparere, ſi citatur in loco, ubi regnant Gibellini, in c. Ad ſupplicationem, nu. 11. de renunc. 333

H

1 HABERE propriè eſt jure dominii poſſidere, in c. Cùm olim, n. 69. de major. & obed. 628
3 Habere propriè quis dicitur jure dominii, in c. De Rectoribus, n. 18. de Cler. ægrot. 159
2 Et in c. In præſentia, num. 89. de probat. 119
2 Habere quid importet, in c. Si quis, n. 14. & 17. de foro compet. 37
1 HABILITAS non eſt præſcriptibilis in c. Cùm cauſam, num. 24. de elect. 277
1 Præſertim contra jus divinum, & rationem naturalem, ibidem num. 2 277
5 Habilitas ſufficit, quando potentia explicatur ad actum, in cap. Mandato, num. 67. de ſimon. 66
3 Habilitas perſonæ ſatis eſt, ut adſit, quando potentia excitatur ad actum, in c. Dilectus, il ſecondo, n. 3. de præben. 114
3 Habilitas quando conſideretur utriuſque extremi, ibid. numer. 18. 115
5 Habilitas promoti attenditur tempore promotionis, & declaratio innocentiæ præcedere debet, in cap. Omnipotens, num. 24. de accuſat. 7
3 HABITATIO qualis requiratur ad hoc, ut quis dici poſſit alicujus Eccleſiæ Parochianus, latè diſcutitur, in c. Significavit, n. 1. 20. uſque ad num. 40. de Paroch. 110
3 Habitatio lenior, an requiratur ad recipienda ſacramenta voluntaria, quàm ad neceſſaria, ibid. n. 16. 21. & 23. 110
Habitatio ſaltem annalis requiritur ad jus Parochiæ acquirendum, ibidem n. 23. 110
3 Contrarium, num. 27. 110
3 Habitus Regularis quotuplex, in c. Ex parte, n. 3. de Regular. 405
3 Habitus non facit Monachum, ſed profeſſio regularis, in c. Porrectum, num. 11. de Regular. 372
3 Et quid in habitu profeſſionis, ibid. n. 11. & ſeqq. 372
3 Habitum portans diù extra Monaſterium, non cenſetur tacitè profiteri, num. 11. 373
1 Habitum profeſſorum ſuſcipiens in ingreſſu Religionis, an intrà triduum ſit profeſſus, num. 11 371
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, num. 16 371
Ingreſſus Monaſterii, & habitus Religionis de jure communi non ſunt de ſubſtantialibus Monachatus, ibid. num. 17 371
1 Veſtes profeſſionis tempore debent benedici, ut à Novitiorum habitu diſtinguantur, in c. Statuimus, num. 2. de Regular. 409
3 Habitus Religionis quotuplex ſit, ibid. nu. 7 409
1 Habitus profeſſorum habet votum profeſſionis annexum, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum, ibid. n. 8 409
1 Habitus probationis, vel profeſſionis extra Monaſterium ſumptus non facit Monachum, ibid. num. 409
1 Habitus Novitiorum, aut patenter, aut latenter diſtinguitur ab habitu profeſſorum, ibid. num. 10. & 11. verſ. Quod autem 410
Benedictum habitum probationis ... habitus profeſſionis, num. 11 410
3 Habitum recipiens benedictum, vel aliàs latenter diſtinctum ab habitu Novitiorum, ſciens qualitatem illam, cenſetur tacitè profiteri, ibid. num. 12 409
3 Adultus, qui per annum defert habitum latenter diſtinctum ab habitu profeſſorum, cenſetur tacitè profeſſus, ib. n. 13. 410
3 Pacta ſuper conviviis exhibendis, dum puella habitum ſuſcipit, vel profitetur, an ſint toleranda, in c. Statuimus, num. 57 de Regular. 413
3 Habitus Religionis non requiritur neceſſariò ad validitatem profeſſionis, in c. Quia ingredientibus, num. 2. de teſtam. 254
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, num. 7 254
3 Habitus non facit Monachum, ſed profeſſio regularis, ib. n. 3. 254
3 Habitus Clericorum ſæcularium debet eſſe diſtinctus ab habitu Monachorum, & Monialium, nec valet contraria conſuetudo, ibid. num. 4. 254
3 Moniales portare poſſunt pannum ſecundùm conſuetudinem loci, ibid. num. 5 254
3 Ad Epiſcopum ſpectat compellere Monachos, & Moniales ad deferendum habitum Religioni congruentem, ib. n. 5. 254
2 Habitus an ſit Clericalis, judex Eccleſiaſticus cognoſcit, in c. Si quis, num. 21. de foro compet. 1
2 Habitus Clericalis non prodeſt ei, qui anteà ſe gerebat pro Laico, ibid. n. 51. 19
5 Qui ad Monaſterium convertitur habitum ſumendo Novitii, poteſt intrà annum ad ſæculum redire, niſi appareat eum voluiſſe vitam mutare omninò, in cap. Conſulti, num. 1. de Regular. 397
3 Habitus Religionis triplex, ibid. num. 2 397
3 Habitum probationis aſſumens in dubio, non præſumitur velle profiteri, ſed tantùm probare auſteritatem Religionis, ibidem num. 23 399
3 Habitus profeſſorum extra Monaſterium aſſumptus tacitam profeſſionem non inducit, ibid. num. 37 401
Fallit, ſi præceſſerit votum continentiæ, ib. n. 38. 401
3 Habitus profeſſionis aſſumptio, & exercitium actus profeſſorum idem operantur, in c. Vidua, n. 18. de Regular. 121
5 Habitus Religionis non eſt de ſubſtantia Monachatus, in c. Qui Presbyterum, num. 70. de pœnit. & remiſſ. 266
5 Habitus profeſſorum in Militibus Hieroſolymitanis eſt Crux alba in pallio, ib. n. 104. & ſeqq. 269
5 Habitus profeſſorum geſtatio in dubio cenſetur fieri potiùs ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria, ibid. n. 106 270
3 Clericus ſæcularis utens habitu, & nomine Monachali, cogitur, ut fiat Monachus, vel ab hoc deſiſtat, in cap. Ut Clerici, nu. 1. de Regular. 381
3 Habitus profeſſorum extra Monaſterium ſuſceptus, etiam de manu habentis poteſtatem incorporandi Religioni, non ſolemnizat votum, ibid. num. 4 381
3 Inducit tamen votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, licèt non dirimat contractum, ib. n. 5 381
4 Habitus profeſſorum ſuſceptus extra Monaſterium, & de manu non habentis poteſtatem incorporandi Religioni, impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum, in c. Conſuluit, num. 1. & 2. qui Cler. vel voven. 45
4 Idem ſi fuerit ſuſceptus extra Monaſterium de manu habentis poteſtatem, ib. n. 1. 4. & 5 45
4 Habitus profeſſorum in legitima ætate inducit tacitam profeſſionem, dummodò ſuſcipiatur intra Clauſtra, aliàs ſecùs, ibidem num. 5 45
4 Habitus profeſſorum extra Monaſterium ſuſceptus inducit votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, ſed non dirimit contractum, ibid. num. 6 45
4 Et quid poſt Concilium Tridentinum, remiſſivè, ib. n. 7. 45
Vide in ver. *Profeſſio tacita*
3 HÆREDITATEM cenſetur adire gerens actus, qui fieri non poſſunt extra nomen, & jus hæredis, in c. Vidua, numer. 10. de Regular. 124
2 Hæreditatem petenti obſtat exceptio nativitatis, quæ debet prius coram Eccleſiaſtico judice terminari, in c. Tuam, num. 2. de Ord. cognit. 102
3 Hæreditas eſt quid Univerſum, in cap. Ex litteris, n. 13. de jurepatr. 519
5 HÆRES ſemel, numquam deſinit eſſe hæres, in c. Nimis, prava, num. 34. de exceſſ. Prælat. 222
5 Hæredes ad quæ teneantur, ibid. n. 18 223
3 Hæredes ſecundùm Canones etiam ex maleficio defuncti obligantur, in c. Cùm ſecundùm, num. 15. de præbend. 92
3 Hæredes an ſint diſcutiendi, priuſquam inveniatur ſucceſſor in dignitate, ſuper alimentis promoti ad ſacros Ordines ſine certo titulo, ibid. num. 19 93
3 Hæres non conficiens inventarium, an teneatur in foro conſcientiæ ultrà vires hæreditarias, in cap. Si quis, num. 18. & 21. de Regul. 135
3 Hæredi à ſeipſo legari non poteſt, in cap. Nos quidem, num. 63. de teſtam. 264
1 Hæres poteſt inſtitui in tempus, cum capere poterit, in cap. Accepimus, num. 11. de pact. 601
2 Hæres habens malam fidem, cum defunctus haberet bonam, fructus ſuos non facit, in cap. Gravis, num. 68. de reſtitut. ſpoliat. 110
Vide in ver. *Poſſeſſor bonæ ... An quoad ...*
2 Hæredibus bona fides, quæ ſuit ... octo ... fidem habenti, non prodeſt quoad fructuum ... n. 110. 112
2 Hæres ſuccedit etiam in ... & malam fidem defuncti, ibidem num. 111. & ſeqq. 112
2 Hæres poſt litem conteſtatam tenetur de fructibus perceptis, & percipiendis, ib. n. 112 112
1 Hæredis inſtitutio eſt caput, & fundamentum totius teſtamenti, in cap. Cùm eſſes, n. 4. de teſtam. 30
1 Hæredes ab inteſtato, qui non credunt duobus, vel tribus teſtibus ... teſtamenta ad non piæ cauſas, non cenſentur habere conſcientiam læſam, ib. n. 161 276
3 Contrarium, ibid. n. 1. 2. 276

Vide

Vide in ver. *Teſtamentum ad pias cauſas*.

5 Hæredes ejus, qui poſt mortem debet abſolvi, compelluntur ab Eccleſia ſatisfacere injuriam paſſo, quamvis ſint laici, in c. A nobis, il ſecondo, n.31. de ſent. excom. 342

5 Hæredes an teneantur ſatisfacere pro excommunicato abſolvendo, licet ad eos nihil pervenerit ex bonis defuncti, ibid. n.32. & ſeqq. 343

5 Qui ſi defunctus dederit ſigna conditionis, ibid. n.33. 343

5 Et quid ſi non dederit hujuſmodi ſigna, ibid. n.34. 343

5 Votum defuncti tenetur hæres adimplere, ibid. n 35. 343

3 Hæres rogatus reſtituere quidquid ſuperfuerit tempore ſui obitus, poteſt alienare bona fideicommiſſo ſubjecta, reſervata tamen quarta parte fideicommiſſariis, in c. prudentes, num.10. & n. 26. de donationib. 244

3 Hæres tenetur ſolvere omnia debita defuncti qualitercumque contracta, in c. Ad hoc, n.6. de ſolut. 235

1 HÆRESIS exceptio an poſſit opponi contra electum in Romanum Pontificem, in c. Licèt de vitanda, num 16. de elect. 232

1 Hæreſes in Eccleſia unde exortæ, in cap. Significaſti, num 43. de elect. 227

1 Hæreſeon cauſa Paſtorum abſentia, in cap. Ex parte, num.18. de offic. Vicar. 520

1 Hæreſis Macedonii, & ſequacium tolerabilior eſt, quam ſimonia, in c. Cùm pridem, num.10. de pactis. 647

5 Hæreſis eſt error in fide cum pertinacia, in c. Quod à prædeceſſore, n.17. de ſchiſmat. 103

1 In cauſa hæreſis concurrunt Legatus, & Epiſcopus cum Inquiſitore, in c. Studuiſti, n.7 de off. Legati. 545

5 Hæreſis ſtrictè ſumpta objici poteſt contra electum in Romanum Pontificem, in c. Nobis, n.70. de ſimon. 43

2 Hæreſis crimen eſt merè Eccleſiaſticum, etiamſi ſit quæſtio ſuper facto, in c. Tuam, n.48. & n.50. de Ordin. cognit. 106

1 Hæreſes plures Jo. de Parma de doctrina Abbatis Joachimi, in c. Damnamus, n.14. de Sum Trin. & fid. Cath. 11

Vide in ver. *Ioachimus Abbas*.

1 Hæreſis initium eſt error in intellectu, hæreſis complementum eſt pertinacia in voluntate, ibid. n.21. 12

1 Ad hæreſim evitandam Doctores Catholici in principio, vel in fine librorum ſuorum, quam faciant proteſtationem, ibidem numer.23. 12

1 Almarici hæreſes quæ, ibid. n 28. 12

5 Suſpectus de hæreſi, ſi ſe purgat, punitur eadem pœna, qua punitur hæreticus, in c. Ad abolendam, n 4. de hæret. 89

5 Hæreſis cauſa ſpectat ad judicem Eccleſiaſticum etiam contra exemptos, & laicos, ibid. n.10. 89

5 Sed ſi dubitetur, an aliqua aſſertio ſit Catholica, ſolius Papę eſt hoc diffinire, ibid n.11. 90

5 Epiſcopus non cognoſcit de cauſa hæreſis ſine conſenſu, vel conſilio Capituli, ibidem num.12. 90

5 Capitulum Sede vacante ſuccedit in poteſtate juriſdictionali Epiſcopi, etiam quoad judicandum hæreticos, ibid. n.13. 90

5 Hæreſis crimen eſt merè Eccleſiaſticum, ibid. n 21. 90

5 Et judex laicus ſolam habet executionem, ibid n.22. 90

5 Judex laicus in executione ſententiæ contra hæreticum latæ non poteſt cognoſcere de nullitate proceſſus, ibidem n.23. 90

5 Conſtitutiones Apoſtolicæ contra hæreticam pravitatem, quę Decretalibus Sexti non obviant, præſervantur, ibid. n.34 91

3 Hæreſis perficitur ex ſola mentis cogitatione, in cap. Dolentes, n 60 de celebr Miſſar. 585

3 HÆRETICUS eſt, qui negat aliquem ex articulis ab Eccleſia diffinitis, in c. Ex parte, n.19. de Cler. non reſid. 42

1 Hæreticus eſt, qui de Sacramentis aliter ſentit, aut docet, quàm Romana Eccleſia prædicat, & obſervat, in c. Cùm veniſſet, n.96. de ſacr. Unct. 452

5 Hæretici dicuntur, qui extollunt ſe contra Romanam Eccleſiam, & hi, qui principales ſunt hæreſiarchæ, in c. Quod à prædeceſſore, n.13. de ſchiſmat. 103

5 Hæreticus omnis eſt ſchiſmaticus, ſed non è converſo, ibidem numer.20. 104

5 Hæretici, vel ſchiſmatici, de jure communi nullam ordinum executionem, vel juriſdictionem habent, ibid. n.37. 105

5 Hæretici, & ſchiſmatici non dicuntur denunciati in Bulla Cœnę, ibid. numer 47. 106

5 Hæretici, & ſchiſmatici ex Conſtitutione Pauli IV. ſunt ipſo jure privati omnibus dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis, ibid. numer.66. 108

5 Pauli IV. Conſtitutio, Cùm ex Apoſtolatus, expenditur, ibidem numer.67. 108

5 Hæretici, & ſchiſmatici noſtri temporis ſunt irregulares, & inhabiles ad beneficia obtinenda, ibid. n.77. 109

5 Hæretici, ſeu ſchiſmatici non ſolùm ſunt inhabiles ad beneficia obtinenda, ſed etiam ipſo jure privati beneficiis ante hæreſim, vel ſchiſma canonicè obtentis, ibid. n 98. 111

5 Hæreticorum filiis ex conſuetudine, & pietate relaxantur beneficia, ibidem num 99. 111

5 Heretici & ſchiſmatici in Conciliis generalibus conſueverunt admitti diſputationis gratia, & ad eorum errores confutandos, ibid. num. 125. 114

5 Hæretici dum tolerantur in aliqua dignitate, & ſunt occulti, poſſunt excommunicare, beneficia conferre, & litteras impetrare, ibid. num.128. 114

2 Hæreticum eſt ſentire contra determinationem Concilii, in cap. Venerabili, n 34. de teſtib. 157

1 Hæreticus cenſeri non debet errans in fide, ſi Romanæ Eccleſię fidem ſuſcipere ſit paratus, in cap. Damnamus, num. 1. & 20. de Summ. Trinit. & fid. Cath. 11

1 Hæretici dictum, etſi bonum ſit, reprobatur quantum ad hoc, ut authoritatem in ſe contineat; aliàs quaſi verum, non tamen authorizabile, approbatur, ibid. num 18. 12

1 Hæreticorum libros continentes hæreſim, vel de Religione tractantes, qui legunt, aut retinent, excommunicantur in Bulla Cœnæ, ibid. num 19. 12

Vide in ver. *Liber*.

1 Joan. de Poliaco Doctor Pariſienſis non fuit hæreticus, quia licèt errorem ſuum defendere niteretur, tamen ſe ſubmiſit definitioni Apoſtolicæ Sedis, ibid. num.20. 12

5 Hæreticus malè ſentiens, vel docens de Sacramentis Eccleſiæ excommunicatus eſt, in cap. Ad abolendam, n.1. de hæret. 87

5 Et niſi ſe corrigat, & errorem abjuret, ſi Clericus eſt, degradatus, traditur Curiæ ſæculari, ibid num.8 89

5 Per quam etiam laicus legitimè punitur, ibid num.3. 89

5 Hæreticus relapſus ſæculari judici ſine ulla audientia eſt relinquendus, ibid. num.45 92

5 Hæretico relapſo in caſu poſito in c. Ad abolendam, an per Sedem Apoſtolicam ſit concedenda abſolutio, ac rehabilitatio ad honores, & dignitates, ibid. n.46. & ſeqq. uſque in fin. 92

5 Hæreticus relapſus poteſt per Sedem Apoſtolicam nedum abſolvi, ſed etiam ad honores rehabilitari, ibid. n.47. 92

5 Relapſus non eſt recipiendus ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, niſi manifeſta dederit ſiga pęnitentiæ, ibid. n.50. 92

5 Hæreticus ſe impœnitentem oſtendit, qui nondum obtenta abſolutione intereſt Divinis, ibid. num.57. 93

5 Relapſo non ſufficit levis pęnitentia ad abſolutionem obtinendam, ibid. num.61. 93

Vide in ver. *Pœnitentia*.

Et in ver. *Abſolutio*.

5 Impœnitentiæ ſignum nullum majus in relapſo, quàm hæreticos provehere, d. c. Ad abolendam, num.55. de hæret 93

5 Pœnitentiæ ſigna hæretici relapſi quæ ſint, ibid. num.51. 92

5 Hæreticus eſt non ſulum, qui malè ſentit de articulis fidei, ſed etiam de corpore, & ſanguine Chriſti, in d. cap. Ad abolendam, num.9. de hæret. 89

5 Hæreticus converſus ut effugiat pęnam mortis, quæ requirantur, ibid num.15. 90

5 Hæretici ad fidem redeuntes, quamvis evitent mortem, tamen in perpetuum carcerem detruduntur, ibid. num. 18 90

5 Niſi ſpontè compareant, antequam ſint denunciati, vel accuſati, ibid. num 19. 90

5 Et quid ſi pœniteant ſtatim poſt capturam, vel ante publicationem teſtium, ibid. num.20. 90

5 Hæreticus relapſus non eſt audiendus, licèt iterum velit abjurare, ibid. num.25. 90

5 Etiamſi tempore primæ abjurationis crimen non fuerit plenè probatum, ibid num.26. 90

5 Hæretici an ſint ipſo jure beneficiis privati, an verò privandi per ſententiam, ibid n.28. & num. ſeqq. uſque ad n.44. 92

5 Hæretici beneficia an vacent, ubi hæreſis incurritur; an verò, ubi lata eſt ſententia declaratoria, ibid. num.33 91

5 Hęretici beneficia impetrari poſſunt uti vacantia, etiam ante ſententiam declaratoriam, ibid. num.41. 91

5 Hæreticus tamen non poteſt à poſſeſſione amoveri, antequam ſit pronunciatum ſuper crimine, ibid. n.42. 92

5 Hæreticorum filii ſi à Papa inhabilitentur uſque ad quartam generationem, an hoc intelligatur tam de filiis filiarum, quàm de filiis filiorum, ibid. num.43. 92

3 Epiſcopus hæreticus ad fidem converſus recuperat primum locum diſpenſativè, in c. Si Epiſcopus, n.3. de Paroch. pag. 302

3 Epiſcopo notoriè hæretico facultas concedendi dimiſſorias pertinet ad Capitulum, in c. Quia diverſitatem, num.24. & 34. de conceſſ. præbend. 193

3 Hæreticus baptizando, aut levando de ſacro fonte acquirit cognationem ſpiritualem, ſed Eccleſiam conſtruendo non acquirit patronatum, in c. Nobis, num.10. de jurepatr. 526

5 Hæreticus perdit ipſo jure fidelitatis, homagii, & quamcumque aliam obligationem eo ipſo, quòd eſt hæreticus, in c. Abſolutus, num.1. & 4. de hæret. 98

5 Hæretici amittunt ipſo jure dominium omnium bonorum à die commiſſi criminis, ibid. n.3. & num.14 & 15. 98

5 Et eorum familiares, ſervi, liberti, & mercenarii ſunt ſoluti omni obligatione, qua eis tenebantur, ibid. num.5. 98

5 Hæreticorum filii liberantur à patria poteſtate, & emancipatio facta à patre non tenet, ibid. num.7. 98

Hæretici debitor.

Vide in ver. *Debitor*.

5 Hæreticorum bona ſunt ipſo jure confiſcata, etiamſi ſint occulti, ibid. num 14. 99

5 Hæretici beneficium vacat ipſo jure, ſed detentor non poteſt dejici à poſſeſſione ante declaratoriam ſuper facto, ibid. n 21. 99

5 Declaratoria tamen non requiritur, ubi factum eſt notorium, ibidem num 24. 99

5 Declaratur, ibidem num.34. 100

5 Sedes Epiſcopalis an vacet propter hæreſim Epiſcopi, ibid. num. 18. & 23. 99

Hæretici feudum.

Vide in ver. *Vaſſallus*.

Hæretico exiſtente Epiſcopo, à quo ſint concedendæ dimiſſoriæ.

Vide in ver. *Dimiſſoriæ*.

Vide in ver. *Epiſcopus ſciſmaticus*.

5 Hæreticorum bona confiſcantur, etiamſi Catholicos habeant filios, & in terris Eccleſiæ applicantur fiſco Eccleſiæ, in terris Imperii fiſco ſæculari, in c. Vergentis, num.1 num.3. & 16. de hæreticis. 94

5 Hæreticorum bona licèt ſint ipſo jure confiſcata, tamen apprehendi non poſſunt per poteſtatem ſecularem, niſi prius Judex Eccleſiaſticus pronunciaverit ſuper crimine, ibid. n 5. 95

3 Hæretici etiam ſpontè abjurantes non recuperant bona, niſi ex miſericordia, ibid num 9. 95

5 Hæretici committunt crimen læſæ majeſtatis Divinæ, quod eſt gravius, quàm læſæ majeſtatis humanæ, ib n.14. & n 18. & 41. 95

5 Hęreticorum filiis etiam orthodoxis nihil relinquendum eſt ex bonis parentum, licèt poſt mortem fuerint damnati, ibid. n.16. 95

5 Quod locum habet etiam in terris Imperii, ibid. n.17 95

5 Hæretici filius ſit ipſo jure privatus, vel privandus beneficiis obtentis, & penſionibus ſibi reſervatis, antequam pater condemnaretur, ibid. n.20. & ſeqq. uſque in fin. 96

5 Et quid ſervetur in Congregatione generalis Inquiſitionis, ibid. num. 31. 97

5 Nicolai III. Conſtitutio privans filios hæreticorum beneficiis obten-

obtentis, & inhabilitans ad obtinenda, refertur, ib n 18 .7
5 Conſtitutiones pœnales ad hæreſes extendas ſunt favorab les, ib. num 7 95
5 Hæreticus, & erraticus qualiter differant, in c Firmiter, n 20. de Sum Trin & fid Cathol. 5
3 Hæreticus qui non proceſſit in opus externum, ſed hæreſim tenet in corde tantùm, non eſt excommunicatus, in c Dolentes, n. 27. de celebr Miſſar 1"1
3 Contrarium, n 60 525
5 HERMAPHRODITUS an teneatur confiteri ſemel in anno, in c. Omnis, n 1º de pœn & remiſſ 110
5 Hermaphroditus, qui in ſexu fœmineo inceleſcit, niſi rec pit ordinis characterem, nec poteſt cum fœmina matrimonium contrahere, ibid n 19. 310
1 HIERARCHIA Eccleſiæ ſanctis, & cœl ſtibus hierarchiis conformis eſt, in c. Cum contingat, n 101 de ætat. & qual 426
1 Hierarchia in Eccleſia Catholica, divina ordinatione inſtituta eſt, in c. Significaſti, n 14 de elect. 225
1 Hierarchiam Eccleſiaſticam confundit, qui affirmat omnes in Eccleſia pari poteſtate præditos eſſe, in c Cùm certum, nu de major. & obed. 407
1 Hierarchia Eccleſiaſtica conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, in c Requiſivit, n 71 de Ordinat ab Epiſcop. 181
1 Hieronymi authoritas cur prævaluerit ſententiæ Concilii, in c. Ne innitaris, n 8 de conſtit 31
5 Hieronymus, & Auguſtinus contra authoritatem Papæ ſententiam ſuam non defendunt, in cap Reſponſo, numer. 7º de ſent. excom. 164
5 HIEROSOLYMITANA Religio à primæva illius fundatione non tantùm ad hoſpitalitatem, ſed etiam ad militandum pro fide fuit inſtituta, in cap. Qui Presbyterum, n 19. de pœnit & remiſſ 294
5 Hieroſolymitani milites non deſcripti in matricula non habentur pro fratribus, nec privilegiis fruuntur, ibid. num 44 & num 66. & num 100. 294
5 In Hieroſolymitana Religione profeſſio fieri non poteſt, niſi in gradibus militum, Capellanorum, & ſervientium, & factis probationibus nobilitatis, aliàs non valet, ib n 46, 1 & 3 295
5 Hieroſolymitani ſexdecim Capitulares facultatem non habent decernendi contra ſtatuta Ordinis, ibid n 48 295
5 Sed ſolùm Generale Capitulum, ibid n 54. 295
5 Et eorum ordinationes ſunt temporales uſque ad novum Capitulum Generale, etiamſi contigerit eas à Sede Apoſtolica confirmari, ib d n 47. 295
5 Declaratur, ibid n.50. 295
5 Hieroſolymitani profeſſi non ſervata forma ſtatutorum olim deſcribantur ad gradum inferiorem, ibidem num.74 & ſeqq. 297
5 Hieroſolymitani milites per cingulum diſtinguuntur à Capellanis, & ſervientibus, ibid. n 78 & ſeqq. 297
5 Hieroſolimitana in Religione fratris nuncupatio non convenit, niſi profeſſis, ibid n 109. 299
Reliqua vide ſub in ver. *Cingulum*.
Et infra in ver *Miles*.
1 HISTORIA ſuppreſſionis parvorum Conventuum refertur, in cap. Relatum, num 41. & numer. ſeqq uſque in fin. ne Cleric. vel Monach 168
Vide in ver *Conventus*.
5 HOMAGIUM facere pro habendis ſpiritualibus ſimoniacum eſt, in c Ex diligenti, n.1. de ſimon. 36
1 Homagium eſt munus ab obſequio, ibid. n 2 36
1 Homagium, & ſacramentum fidelitatis honeſtè à Religioſo vaſſallo præſtari poteſt per ſe ipſum, in c Quæ in Eccleſiarum, n. 31 de Conſtit. 102
Vide in ver. *Feudum quoad juramentum fidelitatis*.
5 HOMICIDA incorrigibilis debet deponi, & tradi Curiæ ſeculari, ut moneatur, in c Si quis, n 3 de homicid 119
5 Homicida ex propoſito debet deponi ab Altaris miniſterio, ibid. num.6 120
5 Homicida voluntarius in ſacris Ordinibus non diſpenſatur, in c Henricus, n 18. de Cler. pugnan in duello pag. 144
5 Et quid in minoribus, ibid n 10. 144
5 Homicida voluntarius etiam occultus ex Concilio Tridentino omni ordine, beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuò carere debet, ibid n 22. 144
5 Cum homicida voluntario ad effectum ingrediendi Religionem qualiter diſpenſetur, ibid n 36 146
5 Cùm homicida voluntariu numquam diſpenſatur ad Ordines ſuſcipiendus, ibid n 41 146
5 Homicida eſt, qui potuit hominem à morte liberare, & non liberavit, in c Suſcepimus, n 10 de homicid. pag 126
1 Homicida voluntarius, ejuſque ſocius poteſt obtinere, & obtentas retinere penſiones abſque diſpenſatione, non obſtante cap 7 ſeſſ 14 Concilii Tridentini, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, n 114 de reſcript 185
1 Homicida, & ſpurius licèt tonſurari non debeant, tamen tonſurati recipiunt characterem, ſed non ordinis executionem, in c. Magnus, n 75. de oblig ad ratioc pag 404
3 Homicidium per inſidias, exponitur, idelt proditoriè, & ſub ſpecie amicitiæ, in c Inter alia, num 12 de immunit Eccl 19
1 Homicida proditorius eſt, qui veneno aliquem necat, ibidem numer 50 119
Homicida quoad immunitatem Eccleſiæ
Vide in ver. *Immunitas Eccleſiæ quoad perſonas*
2 Homicida proditorius non gaudet immunitate Eccleſiæ, in cap Cùm non ab homine, num 41 de judic 11
5 HOMICIDIUM caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei illicitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam debuit, in cap Ad audientiam, n 1 de homicid 121
5 Homicidium caſuale tunc imputatur danti operam rei illicitæ, quando actus ille eſt ordinatus de ſui natura ad homicidium ſubſequutum, ib n 61 123
5 Homicidium culpoſum, non doloſum, quando dicatur, ibidem numer 6: 121
5 Homicidium ſitis pro ſola rerum defenſione an ſit permiſſum de jure civili, in c Interfeciſti, n 18. de homicid. 122
5 In homicidio ebrii conſiderari poſſunt tres actus, in c Si conſtiterit, n 32 & 46 de accuſat. 12
1 Homicidium, & mutilatio membri, in quibus æquiparentur, in c Dilectus, n 2, de tempor Ordinat 375
2 Homicidia, vel furta iterata non ſufficiunt ad tradendum Clericum Curiæ ſæculari, non data incorrigibilitate, in c Cùm non ab homine, n & ſeqq de judic 16
Vide in ver *Clericus quoad degradationem*, &c
5 Homicidium caſuale non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa, in c Quidam, n 1 de homicid. 121
5 Actu illicitus quando dicatur, ibid n.2. 121
5 Homicidium caſuale quando imputetur danti operam rei illicitæ, ibid num 3 121
5 Homicidium imputatur Clerico ad irregularitatem, ſi provenerit actu onſervan... etiam extra propoſitum, ib. n 11 121
Vide in ver *Clericus quoad irregularitatem*.
5 Clericum interficiens ob neceſſariam proximi defenſionem, non excommunicatur, in c Petitio, n 1 de homicid 139
5 Laico an liceat occidere latronem pro neceſſaria rerum defenſione in c Suſcepimus, n 19 de homicid. 127
1 HOMO non dicitur, qui eſt in utero, in c Cùm in cunctis, nu 135 de elect. 203
2 Homo videt, quæ foris apparent, Deus autem intuetur cor, in c Venerabili, n.11 de teſtib 176
3 Hominem ſimul in verſis... virtutibus impoſſibile eſt, in cap Licet, n 8 de Regular. 192
3 Profeſſiones diverſæ homines an & quando poſſint in eodem officio ſociari, in cap Non magnopere, numer 16 de Cleric vel Monach 61
1 HONORES, & munera etiam inter perſonas Eccleſiaſticas distribui debent ſecundùm diſtinctionem graduum, & ordinum, in c Cùm certum, n & ſeq. de major & obed
2 Honor, quem Sanctis exhibemus, eſt quædam ... protestio, in c Venerabilis, n ... de te... 17
3 HONORARI præ ceteris debet, qui majorem habet juriſdictionem, in c Nobis, n 11 14 & 16 de ...
3 Honor ... patrono, quot... ibid n 15 & ſeqq 117
Vide in ver. *Patronus*.

Hora Canonica.

3 Horarum momenta non ſunt digna animadverſione legiſlatorum in c Ad noſtram, n 1 de Regular. 192
3 Horis congruis non accedens ad actum explicandum, non cenſetur eidem intereſſe, in c Ad audientiam, il primo, n 3 de Eccleſ ædific n 122
3 Horarum Canonicarum majorem partem qui recitare non poteſt ad partem ſ... quam poteſt, non obligatur, in cap Cùm percuſſit, n 13 de Cler ægrot 13
3 Horas Canonicas recitare impeditus non tenetur alia die eas reaſſumere, ibid n 21 15
3 Horas Canonicas Beneficiatus recitare tenetur, quantumcumque beneficium ſit tenue, & nullum omninò ſervitium requirat, in c Conquerente, n 8 de Cler non reſid. 15
3 Quod procedit non modò, ſi beneficiatus ut dubitet, ſed etiam ſi ſit omninò certus de tenuitate beneficii, ibidem num 13
3 Horas Canonicas dicere tenetur Presbyter horis debitis, & tamen ex cauſa permittitur, ut manè illas dicat uſque ad veſperam incluſivè, in c. Presbyter, n 1 de celebr Miſſar 371
3 Horæ Canonicæ ex aliqua rationabili cauſa poſſunt ſimul dici uſque ad veſperam incluſivè, ibid n 4 373
3 In Horis Canonicis dicendis ſatius eſt prævenire, quàm præveniri, ibid num 5 373
3 Ceſſante legitimo impedimento, horæ debitis ſunt perſolvendæ, ita ut hora officii reſpondeat horæ diei, ibid n 6 pag 373
3 Horæ Canonicæ an ſint ſeptem, vel octo, ibid n 10 373
3 Horas Canonicas dicere qui teneantur, ibid num 11 & nu ſeq uſque ad num 19 373
3 Quid in Presbyteris, ibid num 11 371
3 Et quid in Diaconis, & Subdiaconis, ibid n. 14 & 15 371
3 Et quid in Clericis Minorum Ordinum Beneficiatis, ibid. num 15 n. ſeqq uſque ad num 26. 371
3 Et quid in non Beneficiatis, ibid n 16. & ſeqq. 372
3 Et quid in Clericis profeſſis, ibid n 23 375
3 Horas Canonicas omittentes Clerici in ſacris, etiam non beneficiati, graviter peccant, & puniuntur à Concilio Provinciali Mediolanenſi, ibid n 18 & n 25 373
3 Horas Canonicas an Clerici in ſacris, vel in minoribus Beneficiati teneantur dicere de jure Divino, ibid n 19 371
3 Quilibet Clericus habens ſtatum ... & tunc ... ſi per ſex menſes officium Divinum non dixerit fructus ſuos non facit pro rata omiſſionis, & temporis, & beneficio privari poteſt, ex Concilio Lateranenſi, ibid n ... 372
3 Et quomodo hæc rata ſit accipienda, ex Bulla S Pii V. ib n 25 373
3 Horas Canonicas qui primis ſex menſibus poſt obtentum Beneficium non dixit, graviter peccat, ibid n 23 374
3 Horas Canonicas tenentur dicere etiam ... præſtimonia, vel alia Beneficia nullum ſervitium requirentia, ibid num 23 pag 374
1 Ab Horis Canonicis dicendis non excuſatur, qui febre, vel alia ... valetudine ... ibid n ... 374
1 Ad Horas Canonicas tenentur profeſſi Clerici etiam in Ordinibus Minoribus conſtituti, ... 375
1 Fa... in Clericis Societatis Jeſu, ... n 20 375
Vide in ver. ...
1 Horæ Canonicæ cum ſyncopa celebrari debent, in c Dolentes, n de celebr Miſſar 371
1 Syncopa quid ſit, ibid n 7 371
1 Horas Canonicas celebrans cum ſyncopa quando habeat ... pro celebrante ſecundum opinionem Vincentii, ibidem numer 8 pag 371
1 Non peccat, niſi venialiter, ſi ex negligentia aliquam dictionem, aut

aut verſum omittat, nec tenetur ac caput Pſalmi propter hoc reverti, ibid. n.9. 58
3 Nec ſi omittatur Pſalmus, ad illum eſt redeundum, ib. n. 10 581
3 Non eſſet tamen inconveniens Pſalmum prætermiſſum dicere, ſive eſſet in eodem, ſive in alio nocturno, ut in Pſalmis veſpertinis, niſi timor ſcandali ſubeſſet, ibid. n.10. 581
5 HOSPITALARII qui mittunt pro eleemoſynis cruce falsò ſignatos, privantur prædicationis officio, & miſſi, ſi ſunt laici, excommunicantur, ſi Clerici, ab officio, & beneficio ſuſpenduntur, in c. Tuarum, n.1. de privileg. 244
3 Hoſpitalarii poſſunt in præjudicium ſuum ſe, & domum ſuam alteri Religioſæ domui ſubiicere, in c. Recolentes, n.14. & n.46. verſ. Ad tertium de ſtatu Monach. 466
2 Hoſpitalarii, leproſarii, & hujuſmodi an ſint de foro Eccleſiæ, in c. Nullus, n.72. & ſeqq. de foro compet. 51
1 HOSPITALIA, quæ in titulum conferuntur, verè, & propriè ſunt beneficia Eccleſiaſtica, in cap. Cùm pridem, numer. 138. de pactis. 659
1 Adminiſtrationes Hoſpitalium, & officiorum temporalium poſſunt committi etiam laicis, & illas vendere non eſt ſimoniacum, niſi quia prohibitum, ibid. n.139. 659
3 Hoſpitale quilibet etiam laicus poteſt ſibi conſtruere in domo propria, ſed non erit Religioſum, niſi fuerit fundatum auctoritate Epiſcopi, in cap. Ad hæc, n.2. de Relig. domib. 488
3 Hoſpitalia, & loca pia an ſubſint viſitationi, & juriſdictioni Epiſcopi Diœceſani, ibid. n 6. uſque ad n. 59. 489
3 Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata ſubſunt illius viſitationi, ibid. num.7. 489
3 Idem in aliis locis piis, n.8. 489
3 Hoſpitalia, & alia loca pia viſitari poſſunt ab Epiſcopo tam per ſeipſum, quàm per Vicarium, ſeu alios Viſitatores, ib n.9. 489
3 Etiamſi illorum cura ad laicos pertineat, ibid. num 10. & ſeqq & num.27. 489
3 Hoſpitalium Adminiſtratores, imò & Rectores eſſe poſſunt non tantùm Clerici, ſed etiam laici, num. 11. 489
3 Judices ſæculares non prohibentur à Concilio Tridentino viſitare Hoſpitalia, Confraternitates, eleemoſynas, & alia pia loca, ſi aliàs eis hoc jus viſitandi legitimè competat, n. 12. 489
3 Confraternitas laicorum, & hoſpitale ei adjunctum viſitari poteſt ab Epiſcopo, ſed eleemoſynarum diſtributio relinquenda eſt Confraternitati, ſi benè utatur, ibid. n.13. 489
3 Schola, ſeu domus Hoſpitalis S. Mariæ Mediolan. viſitari poteſt ab Archiepiſcopo, n.14 489
3 Hoſpitalia, & loca pia ſubſunt viſitationi Epiſcopi, etiamſi illorum adminiſtratores laici a Principe deputentur, n.15. 489
3 Hoſpitale majus Eugubinum viſitari poteſt ab Epiſcopo, licèt ex privilegio à ſeptem laicis à Duce Urbini confirmandis gubernetur, ibid. n.17. 489
3 Hoſpitalia ſubſunt viſitationi Epiſcopi, licèt ſint ſub cura Univerſitatum, n. 18. 489
3 Cauſa ſuper viſitatione Hoſpitalis Plateæ Nidi Neapolis committitur in Rot. ſine retardatione viſitationis Ordinarii, ib. n 23. 490
3 Conſuetudo immemorabilis, vel ſtatutum non obſtat, quominùs Epiſcopus viſitare poſſit hoſpitalia, & loca pia ſuæ diœceſis, numer.24. 490
3 Epiſcopus in viſitatione hoſpitalium, piorum locorum poteſt ſtatuere, quæ ad rectam adminiſtrationem pertinent, ib. n.25. 490
3 Hoſpitalium adminiſtratio, Rectoriſque, & Miniſtrorum deputatio, de jure communi ad Epiſcopum pertinent, n.26. 490
3 Ex conſuetudine tamen, vel privilegio poteſt competere etiam laicis, num.27. 490
3 Mulier an poſſit præfici curæ hoſpitalis, num.28. 490
3 Adminiſtratores hoſpitalium, & piorum locorum cogi poſſunt quotannis ab Epiſcopo ad reddendam rationem adminiſtrationis, ibid. n.31. 490
3 Non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, num. 32. & ſeqq. 490
3 Hoſpitalia, & alia loca pia, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione ab Epiſcopo viſitari nequeunt ſine illorum licentia, ibidem num.43. 491
3 Epiſcopus viſitare non poteſt hoſpitalia, & loca pia ex lege fundationis exempta, nec rationes exigere, ibid. n 44. & 58. 491
3 Et in fundatione ſufficit diœceſani conſenſus, ibid. n.45 491
3 Hoſpitalia, & alia pia loca Militarium Ordinum, & aliorum Religioſorum Epiſcopus viſitare poteſt, nec rationes adminiſtrationis exigere, ibid. n. 147. 491
3 Fratres, & Adminiſtratores hoſpitalium B. Joannis Dei tenentur ſingulis annis reddere Ordinario rationem adminiſtrationis, ibid. num.49. 491
3 Religioſi an præfici poſſint hoſpitalibus, n.50. 491
3 Hoſpitale conſtructum ſine authoritate Epiſcopi non eſt Religioſum, ſeu Eccleſiaſticum, nec ſubeſt illius viſitationi, n 51. 491
3 Hoſpitale ſine authoritate Epiſcopi fundatum an poſſit ad prophanos uſus reduci, num.53. 492
3 Ordinarius non habet auctoritatem viſitandi Hoſpitalia, nequè Confraternitates, quæ à laicis reguntur, niſi in caſibus à jure expreſſis, num 54. 492
3 Hoſpitale privatum eſt locus pius, & mortuo patrono ſpectat ad ſollicitudinem Epiſcopi, ut voluntas fundatoris executioni demandetur, ibid. num 55. 492
3 Hoſpitale fundatum ſine auctoritate Epiſcopi eſt privatum, poteſt tamen ab Epiſcopo viſitari in iis tantùm, quæ ad obſervandam voluntatem fundatoris pertinent, n.56. 492
4 Hoſpitale an ſit beneficium, anve de eo in litteris ſit facienda mentio, in c. Ad audientiam, il 2. n.61. & 63. de reſcript. 180
3 Epiſcopus in fundatione excluſus à viſitatione, & adminiſtratione Hoſpitalis, poteſt tamen in his ſe immiſcere, adminiſtratoribus negligentibus, in c. Tua nobis n. 16. de teſtam. 282
3 Epiſcopus fundat intentionem de jure communi ſuper ſubjectione, adminiſtratione, & ordinatione hoſpitalium, aliorumque piorum locorum ſuæ diœceſis, in cap. De Xenodochiis, num.2. de Relig. domib. 484
3 Hoſpitale, qui dicit exemptum, probare debet ſtatuto in fundatione, vel præſcriptione, aut privilegio, ib. num.3. pag. 484

Fagnani Repertor.

3 Sed poſt Concilium Tridentinum exemptionis privilegium, & conſuetudo etiam immemorabilis non ſuffragantur, ibid. n.4. 484
3 Hoſpitale Papiæ poteſt ab Epiſcopo viſitari non obſtante privilegio Nicolai V ibid. n.5. 484
3 Xenodochium propriè quid ſit, & de variis hoſpitalium nuncupationibus, num.6. 484
3 Hoſpitalium redditus in quibus ſubſint Epiſcopi diſpoſitioni, num.7. 485
3 Ordinarii curare debent, ut Hoſpitalia quæcumque a ſuis adminiſtratoribus etiam exemptis fideliter, & diligenter gubernentur, ibid. n.8. 485
3 Item ut eleemoſynæ ab adminiſtratoribus fabricæ expendantur in uſum deſtinatum, & omnia fideliter peragantur, ib. n 9. 485
3 Hoſpitalia, & loca pia ita demùm ſubſunt viſitationi Ordinarii ſi ſint Religioſa, ideſt fundata authoritate Epiſcopi, aliàs ſecus, Ibid. num.10. 485
3 Hoſpitale privatum mortuo patrono ſpectat ad curam Epiſcopi, ut pia voluntas executioni demandetur, ibid n.12. 485
3 Hoſpitalis adminiſtratoribus detrectantibus exequi voluntatem fundatoris, jus exequendi ad Epiſcopum devolvitur, ibidem num 13. 485
3 Hoſpitalium etiam privatorum adminiſtratores tenentur quotannis reddere Epiſcopo rationem adminiſtrationis, n.14. 485
3 Hoſpitalia ſub immediata Regum protectione, quæ ex fundatione, vel privilegio, aut conſuetudine non probantur exempta, an poſſint ab Epiſcopo viſitari, ib. n 15 uſque ad n.30. 485
3 Viſitatio Hoſpitalium reſtringitur à Concilio ad caſus a jure conceſſos, jus exigendi rationes non item, ibidem n.18. 485
3 Hoſpitalia ſub immediata Regum protectione non eximuntur per Concilium Tridentinum a viſitatione Epiſcopi, ſed præſervatur illorum exemptio, ibid. n.19. 485
3 Fundatio Eccleſiæ, & Hoſpitalis ſub Regia protectione non ſpectat ad laicos, ſed ad Sedem Apoſtolicam, vel Ordinarium, ibidem n.23. 486
3 Hoſpitale fundatum ſub juriſdictione Epiſcopi non fit exemptum ex eo, quòd poſteà illius Eccleſia fundetur ſub Regis protectione, ibid. num 27. 486
3 Monaſterium unitum, & commendatum Hoſpitali ſub Regia protectione exiſtenti poteſt ab Ordinario viſitari, ib n.28. 486
3 Hoſpitalia exiſtentia in ſtatu Mediolani non comprehenduntur in c.8 ſeſſ 22. Concilii Tridentini, niſi quæ expreſsè reperiuntur ſub Regia protectione, ibid. n 30. 486
3 Epiſcopo viſitare volenti ſi opponatur, quòd Hoſpitale ſit ſub Regia protectione, cognitio exceptionis non ad judices ſæculares, ſed ad ipſum Epiſcopum pertinet, ibid. num. 31. 486
3 Fructus Hoſpitalium ad uſum peregrinorum, ſi in loco non ſint peregrini, convertitur in uſum inſtitutioni proximiorem ab Ordinario cum duobus de Capitulo, in cap. Nos quidem, num. 17. da teſtam. 260
3 Hoſpitalium redditus univerſi in uſum pauperum infirmorum ſunt erogandi, in c. Venerabili, n.37 39 & 42. de cenſib. 552
3 Hoſpitalium miniſtris ex redditibus ipſorum merces eſt perſolvenda, aliàs non tenentur inſervire, ibidem num.38. & 40. 552
3 Hoſpitalium miniſtris quod erogatur, in uſum pauperum erogari intelligitur, ibid. num.41. 553
1 Hoſpitalium adminiſtrationem laici non poſſunt ſuſcipere, nec ſuſceptam deſerere ſine diœceſani licentia, in c. Admonet, n. 16. de renunc. 332
5 Hoſpitalia, & Oratoria cum non apparent conſtructa auctoritate Epiſcopi, ex quibus ſignis præſumantur publica, vel privata, in c. Patentibus, n.3. de privil. 241
3 Hoſpitalia gaudent immunitate, ſi conſtructa ſint auctoritate Epiſcopi, in c. Eccleſiæ, n.27. de immun. Eccleſiar. 641
Vide in ver. *Unio Hoſpitalium*.
1 HOSTIENSIS ex villa Secuſia oriundus, in cap. Nonnulli, n. 17. de reſcript. 167
1 HUMILITAS quæ contra obedientiam erigitur, eſt ſuperbia, in c. Niſi cum pridem, n.11. de renunc. 338
3 HUMANI moris eſt illum vereri, cujus voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, in cap. Ex parte, num 11 de Capell. Monach. 505
2 HYMNI TE DEUM LAUDAMUS decantatio non eſt de ſubſtantia electionis Papæ, in c. Cùm Eccleſia, num. 5. de cauſ. poſſeſſ. & propr. 10
3 HYPOTHECA ſpecialis bonorum Eccleſiæ eſt prohibita, in c. Nulli, n.30. de reb. Eccl. non alien. 225
3 Et quid in hypotheca generali, ibid. d. n.30 225
3 Hypotheca generalis bonorum Eccleſiæ in caſu permiſſo an fieri poſſit ſine auctoritate Epiſcopi, ibid. n.31. & 32. 225
3 Hypotheca generalis non comprehenditur in decreto Congregationis Concilii de reb. Regularium non alienan. ibid. n.32. 225
3 Hypotheca in quo differat a pignore, Ibid. n.33. 225
3 Hypotheca non oritur ex aſſignatione reddituum ſuper certo fundo, niſi aſſignatio fiat pro alimentis, in c. Ad hoc, num. 14 de ſolut. 236
3 Contrarium, ibid. n.16. in fin. 236

I

1 JACOBUS frater Domini fuit primus Epiſcopus ab Apoſtolis ordinatus, in cap. Requiſivit, num. 18. & 85. de Ordinat. ab Epiſc 378
1 Jacobum fratrem Domini tres Apoſtoli conſecrarunt, ſed unus tantùm Epiſcopus, ideſt Petrus, ibid. n.87 384
3 IDOLIS thurificare per vim abſolutam coactus, notam alicujus reatus non incurrit, in c. Majores, n.82. de Baptiſmo. 599
1 IDONEUS reputatus ad unam Dignitatem, ſi eligatur ad aliam debet ſimiliter idoneus reputari, in c. Accepimus, num. 24 de ætat. & qual. 432
1 Declaratur, ibid n.39. 433

Jejunium.

3 Conſuetudo an in jejuniis ſit ſervanda, in c. Conſilium, n. 15. & ſeqq. uſque in fin. de obſerv. jejun. 614
3 Quid in conſuetudine jejunii inductiva, ibid. num. 16. 614
3 Et quid in jejunii translativa, ibid. 30. 614
3 Conſuetudo in jejuniis non extenditur de loco ad locum, ibidem num. 16. 614
3 Nec de uno ad aliud genus perſonarum, ibid. num. 7. 614
3 Conſuetudo laicorum in jejuniis non ligat Clericos, nec Clericorum ſæcularium Religioſos, ibid. 614
3 Conſuetudo de uno in alium diem ex rationabili cauſa jejunium transferens, ſervanda, ibid. num. 28. 614
3 Conſuetudo jejunii relaxativa, valida, ſi ſit generalis in tota Eccleſia, ibid. num. 44 615
3 Conſuetudo particularis ex rationabili cauſa poteſt in parte jejunium relaxare, ſeu interpretari quoad horam, collationem, & cibos, ibid. num. 45 & ſeqq. 615
3 Conſuetudo, quæ in totum relaxat jejunium, an valeat, ibidem num. 55 616
3 Quid in jejuniis ſolemnibus, ibid. n. 56. 616
3 Et quid in aliis non ſolemnibus, ibid. num. 57. 616
3 Conſuetudo poteſt jejunium modificare, ſi ex rationabili cauſa ſit introducta, non autem ut homines intendant ventri, in c. Explicari, num. 29. de Obſerv. jejunior. 620
3 Conſuetudo præſertim jejunii relaxativa, ut tollat legem, debet eſſe rationabilis, & legitimè præſcripta, ibid. n. 39. & 41. 620
5 Jejunium naturæ, & Eccleſiæ in quo differant, in c. Si conſtiterit, n. 18. de accuſat. 10
3 Jejunium. n., & quando poſſit quis ſolvere propria auctoritate, in c. Conſilium, n. 10. de obſervat. jejun. 613
3 Quid ſi cauſa ſit evidens, n. 11. 613
3 Et quid ſi dubia ſit, num. 12. 613
3 Et quid ſi ſubſit periculum ſcandali, ibid. num. 13. 613
3 In Jejunio an ex juſta cauſa diſpenſare poſſit proprius Sacerdos, ibid. num. 14 614
3 Jejunium quid ſit, ibid. num. 16 614
3 Jejunia conſuetudinaria ſervanda ſunt a diœceſanis, & indigenis, perinde atque indicta ab Epiſcopo, ibid. num. 17 614
3 Epiſcopus indicere debet obſervantiam conſuetudinis inducentis jejunium, vel abſtinentiam a carnibus in ſua diœceſi, ibidem num. 18. 614
3 Jejunium in ſexta feria non eſt ex præcepto, ſed ex conſilio tantùm, ibid. num. 23. 614
3 Jejunium in Adventu Domini non eſt in præcepto, niſi hoc habeat conſuetudo, ibid. nu. 24. 614
3 Idem in vigiliis Rogationum, ibid. num. 25. 614
3 Jejunium propter magnam loci ſolemnitatem poteſt authoritate Epiſcopi in aliam diem transferri, ibid. n. 31 614
3 In Gallia ubi ſunt Eccleſiæ S. Quintini, non jejunatur in vigilia omnium Sanctorum, ſed in tertia præcedenti die, ibid. n. 32. 614
3 Peregrini, & viatores in jejuniis, & abſtinentia a carnibus debent ſe conformare conſuetudini loci ubi reperiuntur, ibid. n. 33 614
3 Contrarium, n. 37. Declaratur, num. 38. 615
3 Exteri in jejuniis tenentur ſervare conſuetudinem loci, ſi eò venerunt animo habitandi; aliàs ſecus, ſecluſo ſcandalo, ibid. numer. 38 615
3 De Jejunii Integritate quæ ſint, ibid. n. 46. 616
3 Jejunium ſolvitur ex geminata comeſtione, ibid. n. 47. 616
3 Secus ſi aliquid ſumatur pro collatione ſerotina magis ad ſuſtentationem naturæ, quàm ad delitias, ibid. num. 48. 616
3 Et refellitur quorundam opinio circa collationem in die Natalis Domini, ibid. num. 49. 616
3 Hora comedendi in diebus jejunii quæ ſit de conſuetudine, ibidem num. 50. 616
3 Et quæ de jure ſcripto, ibidem num. 51 616
3 Cur in quadrageſima ſit hora Veſperarum, ibid. n. 52. 616
3 Ovis, & lacticiniis veſci licet in jejuniis extra quadrageſimam, niſi obſtet conſuetudo, ibid. num. 54. 616
3 Jejunia quæ a ſingulis diœceſanis per ſingulas diœceſes indicuntur ab omnibus ſubditis ſunt ſervanda, ibid. n. 58. 616
3 Jejunium frangere an ſit peccatum inobedientiæ, vel gulæ, in c. Cùm pridem, n. 6. 22. & 28. de Pactis 647
3 Jejunium conſtituit Eccleſia in virtute obedientiæ, ibid. n. 28. 648
3 Opinio Cajetani, & Navarri circa jejunium ſenum expenditur, in c. Cùm ſis, n. 80. de converſ. Conjug. 439
Vide in verb. *Senes*
3 Opinio Sanchez, quæ excuſat mulieres quinquagenarias à jejunio Eccleſiæ, refellitur, ibid. n. 19 440
3 Mulieres jejunium facilius tolerant, quàm viri, & cur, ibidem num. 96. 441
5 JEJUNUS quando quis dicatur ad effectum ſumendi Euchariſtiam, in cap. Si conſtiterit, num. 11. & ſeqq. & num. 10. & 19. de Accuſat. 10
3 Jejunantes ſine corporis detrimento, imò & cum utilitate utuntur modica refectione loco cœnæ, in cap. Cùm ſis, n. 98. de converſ. conjugat. 441
4 Jejunare vovens in ſextis feriis tenetur etiam in die Natalis Domini, in c. Explicari, n. 27. de obſer. jejun. 620
3 Jejunandi cauſæ plures ſi concurrant eadem die, unico jejunio poteſt omnibus ſatisfieri, in c. Fraternitatem, num. 24. & 29. de Sepultur. 2 1
3 Jejuniare obſtrictus certa die, ſi in ea non poteſt, non tenetur in alia, in c. Cùm percuſſio, n. 10. de Cler. ægrot. 155
2 JESUATORUM ſtatus fuit approbatus a Martino V. & hodie profitentur regulam S. Auguſtini, & gaudent privilegiis Mendicantium, in c. Nullus, n. 75. de foro compet. 31
JESUITÆ.
Vide in ver. *Societas Jeſu*.
5 IGNORANS non dicitur contemnere, in cap. A nobis, il primo, n. 40. de ſent. excom. 113
1 IGNORANTIA juris valdè dubii, & intricati an excuſet Epiſcopum a pœna, in c. Super eo, n. 45. de Bigam. 301
3 Ignorantia juris non excuſat Parochum abſentem etiam ex juſta cauſa ſine licentia Epiſcopi, in c. Relatum, n. 45. de Cler. non reſiden. 14
5 Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat, in cap. Tuæ litteræ, n. 18. & ſeq. de Cler. per ſalt. promot. 200
5 Ignorantia non eſt tolerabilis in facto proprio, maximè recenti, & ſolemni, ibid. n. 19. 200
5 Ignorantia, & error perindè ac furor, & ebrietas excludunt conſenſum, in cap. Si conſtiterit, num. 37. de Accuſat. 12
1 Ignorantia juris dubii an, & quando excuſet, in c. Quoniam, n. 33. de conſtit. 1 4
1 Ignorantia declarationum Congregationis Concilii an, & quando excuſet, ibid. n. 46. & 50 115
1 Ignorantia juris dubii non excuſat, quando conſuli poſſunt peritiores, ibid. n. 49. 116
1 Ignorantia juris an, & quando excuſet, ibid. n. 50. 116
3 Ignorantia juris non eſt probabilis in juriſperito, in c. Cùm ſis, n. 2. de converſ. conjug. 414
1 Ignorantia promoti probatur per examinationem, in cap. Cùm in cunctis, n. 6. de ætat. & qualit. 435
3 Ignorantia facti, & juris in quibus differant, in cap. Ex parte, n. 7. de Regular. 405
3 Ignorantia juris nullitatis profeſſionis expreſsæ an proſit militibus, mulieribus & minoribus, quo minùs cenſeantur tacitè profeſſi ex perſeverantia anni in religione, ibid. n. 8 405
3 Ignorantia juris prodeſt militibus, minoribus, ruſticis, ac mulieribus, quando agitur de excuſando eos a pœna, vel de damno vitando, [illegible] ibid. n. 10. 405
3 Ignorantiæ juris exceptio ad excludendum conſenſum in matrimonio, profeſſione, & ſacris Ordinibus non admittitur, ibid. n. 12 406
3 Ignorantiæ præſumptio non prodeſt, niſi allegetur, in c. Significatum, n. 2. de Regular. 379
3 Ignorantia non currit [illegible], ibid. n. 13 [illegible]
3 Ignorantia, & error an, & quando excludant voluntarium, [illegible] num. 11. & ſeq. [illegible]
3 Ignorantia antecedens, & concomitans, [illegible] ibid. n. 22 [illegible]
3 Ignorantia an ſit antecedens, vel concomitans, [illegible] cognoſcatur, ibid. n. 25 [illegible]
3 Ignorantia non excuſat in his, quæ quis tenetur ex officio inquirere, in c. Nullus, n. 47. de Regul. [illegible]
3 Ignorantia juris excuſat [illegible], ſed non Clericum, in c. Cùm percuſſio, n. 10. de Cler. ægrot. 155
5 Ignorantia excludit [illegible], ſed non legitimat actum, in c. Nobis, n. [illegible] de ſimon. 42
5 Et quamvis excuſet a pœna, non tamen dat robur actui alias invalido, ibid. n. 49 42
5 Ignorantia excludit delictum, ibid. n. 73. & 76. 42
5 Ignorantia [illegible] præſumatur per juramentum electi, niſi ex adjuncto probetur ſcientia, ibid. n. 78 44
3 Ignorantia allegari non poteſt, ubi publica emanavit prohibitio, in c. Sicut te, n. 19. Ne Cler. vel Monach. 679
1 Ignorantia in facto proprio non præſumitur, in cap. Super litteris, n. 40. de Reſcript. 142
5 Ignorantia eorum affectata eſt, qui potuerunt certiorari, & noluerunt, in c. Quæſitum, num. 8. de pœnitent. & remiſſ. 301
3 Ignorantia excludit negligentiam, in c. Quia diverſitatem, n. 10. de conceſſ. præben. 172
5 Ignorantia quamvis præſumatur in delictis, hoc tamen [illegible], quando debet præcedere diligens inquiſitio, in cap. Ad falſariorum, n. 10. & ſeq. de crim. falſ. 1 3
5 Ignorantia affectata, craſſa & ſupina quæ, ibid. n. 11 1 4
1 Ignorantia vincibilis, & affectata æquiparatur ſcientiæ, in c. Ne innitaris, n. 262. de Conſtit. 60
1 Ignorare jus licet indoctis, ac ruſticis, non autem eis, qui ſunt prudentes, & inſtructi ſunt, ibid. num. 4 [illegible]
1 Illitteratus debet conſulere peritiores, aliquin ejus juris ignorantia non excuſatur, ibid. n. 427 & ſeq. [illegible]
1 Ignorantia nulla invincibilis eſt peccatum, ibid. n. 432 89
1 Ignorantia craſſa, & ſupina neminem excuſat, n. 430 [illegible]
1 Et quæ dicatur hujuſmodi ignorantia, ibid. n. 431 89
Vide in ver. *Cpus produ[illegible]*, &c.
1 ILLEGITIMUS abſque diſpenſatione Papæ ad Dignitatem, Perſonatum, vel Beneficium curatum promoveri non poteſt, in c. Nimis, n. 1. de fil. Presbyter. 473
5 Illegitimus ſicut non eſt capax beneficii, ita nec penſionis ſine diſpenſatione, in cap. Ad audientiam, il 2. n. 90. de reſcr. 173
1 Privilegium habilitandi illegitimos ad dignitates, & gradus aliquibus Religionibus conceſſum, non eſt ſublatum à Concilio Tridentino, in c. Pernicioſam, num. 24. de effic. Ordinar. 411
1 Cùm Illegitimo ad dignitatem, perſonatum, & beneficium curatum ſolus Papa diſpenſat, ad ſimplex verò beneficium diſpenſat etiam Epiſcopus, in cap. Ad extirpandas, num. 24. de fil. Presbyter. 473
1 Sed ad beneficium paternum etiam ſimplex requiritur diſpenſatio Apoſtolica, ibidem num. 25 473
1 Illegitimus diſpenſatus ad Ordines, cenſetur etiam diſpenſatus ad penſiones, & beneficia [illegible], ibidem num. 2[illegible] 473
1 Sex differentiæ inter jus commune, & [illegible] Conſtitutionis Clementis VII. & Concilii Tridentini circa [illegible]nem illegitimorum in beneficiis parentum, ibid. n. 10. uſque ad num. 2[illegible] 473
1 Diſpoſitio excludens illegitimum ab Eccleſia, in qua pater, [illegible] tur favorabilis, & ampliando, ibidem n. 1[illegible] & 44 473
1 Privilegium habilitandi illegitimos ad dignitates, & gradus aliquibus Religionibus conceſſum, non eſt ſublatum à Concilio Tridentino, in c. Pernicioſam, n. [illegible] de effic. Ordin. 411
1 Illegitimus non ordinatus, [illegible], nec tunc præ[illegible], in c. [illegible] 4 1
1 Illegitimi etiam ex [illegible], nec ad ſacros, nec ad minores Ordines promoveri, ibid. num. 1 4 1
1 In minoribus tamen diſpenſat Epiſcopus, in ſacris verò diſpenſat ſolus Papa, ibid. n. 2 4 1
1 Illegitimus tribus ex cauſis repellitur à promotione, ibidem num. [illegible] 501

1 Illegitimi ut plurimùm parentum vitia, & incontinentiam imitari ſolent, ibidem num.6. 461
1 Illegitimus ignoranter promotus excuſatur, ſi ignorantia ſit probabilis, aliàs ſecùs, ibidem n.7. 461
1 Profeſſio emiſſa in monaſterio monachorum, vel canonicorum regularium, aut alterius ordinis, tollit irregularitatem ex defectu natalium, ibidem n.13. 462
Procedit quoad Ordines ſuſcipiendos, & exercendos, ibidem num 14. 462
1 Non autem quoad effectum obtinendi dignitates, & Prælationes, ibidem n.15. 462
1 Conſtitutio Sixti V. contra illegitimos redacta fuit ad terminos juris à Gregorio XIV. ibidem n.17. 462
1 Illegitimus per ingreſſum Religionis non habilitatur ad Prælationem, nec in monaſteriis ſui, vel alterius ordinis, nec in Eccleſia ſæculari, ibidem n.19. 462
1 Poteſt tamen obtinere adminiſtrationem ad nutum Prælati, dummodò curam non habeat, ibidem n.20. 462
1 Illegitimus per Papam diſpenſatus ad ſacerdotium, non cenſetur diſpenſatus ad Eccleſiam curatam, ibidem n 21. 462
1 Papa ſolus diſpenſat cum religioſo illegitimo ad dignitates, ibid. num.22. 462
1 Poſſunt tamen Superiores Ordinum diſpenſare juxta eorum privilegia, dummodò ſint in uſu, & ſub ullis revocationibus non comprehenſa, ibidem n.23. 462
1 Illegitimus à ſæcularibus dignitatibus non repellitur, ib.n.24. 462
1 Filiis obeſſe non debent iniquitates parentum, ibid.n.31. 463
1 Venia ſunt digni, qui alieno vitio laborant, ibidem n.32. 463
1 Illegitimum eſſe eſt nota defectus, & vacillat ejus opinio, ibidem num.44. 463
1 Collatio beneficii facta filio illegitimo in Eccleſia, in qua pater, eſt ipſo jure nulla, etiamſi aliàs mendicare cogeretur, in c.Veniens n.20 de fil.Presbyt. 466
1 Niſi ad illius titulum fuiſſet Presbyter ordinatus, ibid.n.21. 466
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibidem n.22. 466
Vide in verb. *Filius illegitimus*.
1 Penſionem habens ſuper Parochiali, ad quam fuit præſentatus cum facultate transferendi, an poſſit eam transferre in filium illegitimum ad penſiones obtinendas diſpenſatum, in c.Ad extirpandas, n.26 de fil.Presbyt. 472
1 Illegitimus maximè ſpurius ſi inſtituitur in Eccleſia, in qua inſtitutus eſt pater, inſtitutio non valet, & inſtituens à ſuis beneficiis ſuſpendetur, in cap. Ad abolendam, num 1. de fil. Presbyter. 474
1 ILLITERATI etiam dociles, & ex magna cauſa neceſſitatis promoveri non debent ad ſacros Ordines, in cap. Cùm in cunctis, n.151. & ſeqq. de elect. 254
1 Sed jam promotis conferri poſſunt Parochiales, quando litteratiores inveniri nequeunt, ibidem n.152. 254
1 Illiteratus an poſſit privari beneficio obtento, & à promovendo, in c.Accepimus, n 48. de ætate, & qualit. 434
3 Illiterati an, & quando repellantur à promotione, in cap Grave. n 6. de præben. 123
1 IMAGINARI poſſumus, ut libet, opinari autem non eſt in nobis, in c.Ne innitaris, n 139. & 140.de conſtit. 45
3 Imagines ſunt res religioſæ, quarum uſumfructum privatus habere non poteſt, in cap.Paſtoralis, num.15. de his, quæ fiunt à Prælat. 214

Immunitas à muneribus.

3 Immunitas à muneribus publicis includit extraordinaria tantùm, nec porrigitur ad ordinaria, in cap Licèt, num.24. de cenſib. 541
5 Immunitas à tutela ſuffragatur clericis, & Monachis, quamdiu apud Eccleſiam, vel Monaſteria permanent, in c.Quoniam, n.3. de privileg. 266

Immunitas Eccleſiæ, communia.

1 Immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ violationes generaliter improbantur, in cap. Conſuetudines, num 70. & 72. de conſuetudine. 196
1 Et ad cautelam revocantur cum conſuetudinibus etiam immemorabilibus, & cum fama privilegii, ibidem n 74 196
1 Immunitati Eccleſiaſticæ, & Eccleſiis, ac perſonis Eccleſiaſticis, earumque bonis præjudicialia quæcumque ſunt irrita, nec unquam fuerunt convalidata etiam ex immemorabili cum fama privilegii, ſcientia, & permiſſione Romanorum Pontificum, ibidem n 72. 196
1 Et ad cautelam revocantur, ibidem n.74. 196
1 Et Eccleſiæ in integrum reſtituuntur, ibidem n.75. 196
Vide in verb. *Conſuetudo contra Eccleſiam*
5 Immunitas, & libertas Eccleſiaſtica an, & in quo differant, in c. Cùm pro cauſa, n.32 de ſenten. excomm. 339
5 Immunitas Eccleſiæ quid ſit, ibidem n.33. 339
3 Lex civilis non potuit reſtringere immunitatem Eccleſiæ, Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus conſtitutam, in c. Inter alia, n.38. & 64 de immunit. Eccl. 640
3 Immunitatis privilegium, quod conſequitur liber homo ad Eccleſiam confugiens, in quibus conſiſtat, ibidem n.9.& ſeqq. uſque ad num.20. 638
3 Reus ſi indebitè extrahatur ab Eccleſia, poteſt petere ſe eidem reſtitui, ibidem n.10. 638
3 Confugiens ad Eccleſiam damnari non poteſt ad mortem, vel aliam pœnam corporis afflictivam, ibid. n.11 & 17. 638
3 Judices ſæculares in perniciem animarum ſuarum proferunt ſententias capitales, vel corporis afflictivas in confugientes ad Eccleſias, vel ibi reſidentes, ibidem n.12. & ſeq. 638
3 Confugiens ad Eccleſiam non poteſt criminaliter accuſari, ibid. num 113. 638
3 Nec in carcerem conjici, ibidem n.19. 639
3 Poteſt tamen detrudi in Monaſterium ad agendam pœnitentiam, ibidem n.14. & 66. 638
3 Quod declara, ut n.15. & 96 638
3 Item poteſt puniri pœna pecuniaria, ibidem n.16. & ſeq. 638
3 Item pœna exilii, n 18. 639
3 Principes, & Prælati qualiter delinquant circa immunitatem Eccleſiaſticam, ibidem n.20. 639
3 Confugiens ad Eccleſiam an in caſibus non exceptis poſſit extrahi per Judicem Eccleſiaſticum, ibidem numer. 65. & ſeqq. 641
3 Conſuetudo favens immunitati Eccleſiæ tamquam pia eſt attendenda, ibidem n. 79. 643
3 Et in cap.Eccleſiæ, n.10. eodem tit. 647
3 IMMUNITAS in majori Eccleſia ad quadraginta paſſus extenditur circumquaque, in minoribus verò Eccleſiis, vel Capellis ad triginta, ibidem n.16. 647
3 Niſi Eccleſiæ minores, vel Capellæ ſint in caſtellis, ibid.n. 17. 647
3 Immunitatem violat, qui ſtans extra cœmeterium trahit illum, qui ſtat intùs per partem pallii, ibidem n.22 647

Immunitas Eccleſiæ quoad pœnam violantium, & abſolutionem.

5 Abſolutio a cenſuris ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam in terminis Bullæ Gregorii XIV. an ſit Sedi Apoſtolicæ reſervata, in cap. Cùm pro cauſa, num.5 & ſeqq uſque in fin. de ſent. excomm. 338
5 Immunitatem Eccleſiæ violantes inde extrahendo perſonas, vel res, de jure veteri non erant excommunicati, ſed excommunicandi, ibid. num 6. 338
5 Immunitatem Eccleſiæ violans in clauſtro laicum verberando an ſit excommunicatus, ibid n.8. & ſeqq. 338
5 Caſus violationis immunitatis Eccleſiæ, à DD. Qui ſcripſerunt ante Paulum II. recenſetur inter caſus Epiſcopales ex conſuetudine, ibid. n.11. & 34. 338
5 Extravagans Inter cunctas de privilegiis, quæ violationem immunitatis Eccleſiæ ponit inter caſus reſervatos ex conſuetudine, fuit revocata in Concilio Viennenſi, ibid. 340
5 Abſolutio a cenſuris ob violatam immunitatem in terminis Bullæ Gregorianæ recenſetur inter caſus Papales in decretis Clementis VIII. ibid n.36. 341
5 Immunitatem Eccleſiæ violans vaſa ſacra ſurripiendo non eſt ipſo jure excommunicatus, in cap. Ex litteris, numer. 2. de furtis. 153
5 Immunitatem Eccleſiæ violantes, ſecundum Canones non ſunt excommunicati, ſed excommunicandi, ibid n.4 pag. 153
5 Fallit in incendiariis, & effractoribus Eccleſiæ, ibid. n.5. 153
3 Immunitas Eccleſiaſtica violatur etiam per violentam extractionem rerum ab Eccleſiis, & locis immunibus, in cap. Inter alia, n.100 de immun. 644
3 Et extrahentes ſunt ſacrilegi, & excommunicandi, ibidem num.101. 644
3 Non tamen incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ibid. num 103 645
3 Sed ſi abſtractio fiat auctoritativè, incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, ibid. n 103. 645
3 Formula litterarum S. Congregationis Immunitatis pro extrahendis rebus ad Eccleſiam delatis ad evitandam executionem mandati, ibid. num.104. 645

Immunitas Eccleſiæ quoad perſonas.

3 Malefactor fugiens ad Eccleſiam immunitate gaudet, niſi in duobus caſibus: ſervus vero reſtituitur domino de ipſius impunitate juranti, in c. Inter alia, n.1. & 10. de immunitat. Eccleſ. 638
3 Immunitate Eccleſiaſtica reus ad Eccleſiam confugiens non eſt privandus propter quamcumque criminis atrocitatem, ibid. numer.8. 638
3 Latro publicus immunitate Eccleſiæ non gaudet, ibidem numer. 21. & 49. 639
3 Depopulator nocturnus agrorum non gaudet immunitate Eccleſiaſtica, ibid. num.27. 639
3 Immunitate Eccleſiæ non gaudet committens in ipſa Eccleſia homicidium, vel mutilationem membri, ibidem n 29. & 47. 642
3 Item nec aſſaſſinus, qui tamen extrahi non poteſt, niſi per judicem Eccleſiaſticum, ibid. n.30. & 99. 639
3 Item nec homicida proditorius, ibid. n.31. 49. & 54 639
3 Item nec hæreticus, ibid. n 33. 639
3 Item nec reus læſæ Majeſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis, ibid num 35. 639
3 Immunitate Eccleſiaſtica de jure civili non gaudent homicidæ, adulteri, & raptores virginum, ibid. n.36. 639
3 Secus de jure Canonico, cui ſtandum eſt, ibid. n. 37. & ſeq. 639
3 Immunitate Eccleſiaſtica gaudent fures, ibid. n 39 640
3 Sacrilegi, ibid. n 40 640
3 Blaſphemi, ibid. n. 41. 640
3 Excommunicati, ibid. n 42. 640
3 Banniti, ibid n.43. 650
3 Tranſeuntes per Eccleſiam, dum ad ſupplicium ducuntur, ibid. n 44 85. & 91. 640
3 Homicidæ animo deliberato ſeu ex propoſito, an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, ibid. n.45. 640
3 Immunitate Eccleſiaſtica gaudent rei in omnibus caſibus non exceptis in Bulla Gregorii XIV. etiamſi in illis ſit eadem, vel major ratio, quam in exceptis, ibid. n 51. & 55. 640
3 Et quid in terminis juris communis, ibid. n.52. 640
3 Immunitate Eccleſiæ non gaudet homicida inſidioſus, etiamſi non ſit publicus latro, ibid. n.54. 640
3 Immunitate Eccleſiaſtica an gaudeat delinquens in ipſa Eccleſia, ibid. num 56. 640
3 Et quid in confugiente ad Eccleſiam pro debito civili, ibid n 57. & n. ſeq. & 81. 641
3 Judæi vel Pagani an gaudeant immunitate Eccleſiæ, ibid. nu. 59. & ſeqq. uſque ad num.65. 641
3 Confugiens ad Eccleſiam an in caſibus non exceptis poſſit extrahi per judicem Eccleſiaſticum, ibidem numer. 65. & ſequentibus. 641
3 Clerici, & Religioſi an gaudeant immunitate Eccleſiæ, ita ut non poſ-

poſſint per judicem proprium inde violenter extrahi, late diſcutitur, ibid. n.70. & ſeqq uſque ad n.99. 642
3 Religioſi ſecundum eorum inſtituta, & jura communia poſſunt per ſuperiorem in Monaſterio coerceri, verberari, & in carcerem detrudi, ibid. n 71 & 77 642
3 Nec per hoc violatur Eccleſiæ immunitas, ibid n. 93. 644
3 Epiſcopus judicat in Eccleſiis, vel in palatio ſuo, & quandoque damnat Clericum ad perpetuum carcerem, quandoque ad verbera, ibid. n.74. 642
3 Epiſcopus tenetur omnes conſugientes ad Eccleſiam præcipuè Clericos deſendere, ibid. n.83. 643
3 Immunitas conceditur non ſolum conſugientibus ad Eccleſiam, ſed etiam in ea reſidentibus, nec attenditur, qua intentione ad eam ſe contulerint, ibid n.85 & 86. 643
3 Immunitatis privilegio non poteſt reus renunciare permittendo ſe cap in Eccleſia, ibid. n.87. 643
3 Immunitas Eccleſiæ non violatur, ſi conſugiens ad eam ſe offerat juſtitiæ, & ſpontè exeat, ibid n.90. 643
Religioſi quando ab uno Monaſterio in aliud arctius detruduntur Eccleſię immunitas non violatur, ibid. n.91. 644
3 Clericus ad Eccleſiam conſugiens in illis caſibus, in quibus non gaudet immunitate, an poſſit extrahi per judicem ſæcularem, an verò ſit extrahendus per judicem Eccleſiaſticum tantùm, ibid n 96 & ſeqq. 644
3 Et quid ex Bulla Gregorii XIV ibid. num.100. 644
2 Homicida proditorius non gaudet immunitate Eccleſiæ, in c.Cùm non ab homine, n.41 de judic. 13
3 Immunitas an ſuffragetur delinquentibus in ipſa Eccleſia, in cap. Immunitatem, num.2. & num ſeqq uſque in fin. de immun. Eccleſ. 649
3 Immunitate non gaudet committens homicidium, vel mutilationem membri in Eccleſia, vel illius cœmeterio, ibid. n 4 649
3 Etiam ex improviſo, & non ſub ſpe immunitatis, ſecundum opinionem quæ hodie eſt approbata, ibid. n 28. 651
3 Immunitate gaudent indiſtinctè committentes in Eccleſia ſacrilegium, homicidium, vel aliud crimen, juxta ſecundam opinionem Goffredi, quæ reprobatur quoad homicidium, ibidem num 5 & 6. 649
3 Immunitatem non gaudent committentes in Eccleſia adulterium, raptum, furtum, vel aliud crimen, ſecundum aliam opinionem in d. c. Immunitatem, n.8 & ſeqq. de Immun. Eccleſ. 649
3 Quæ reprobatur, ibid. num.20 & 28. 650
3 Immunitate non gaudet ſecundum aliquos, delinquens in una Eccleſia, & ad aliam confugiens, ibid.n.25 650
3 Idem in eo, qui ſemel deliquit in Eccleſia, iterùm deliquit extra Eccleſiam, & poſteà ad Eccleſiam confugit, ibid. n 16. 650
3 Immunitate non gaudent graviter in Eccleſia delinquentes, etiam ſine ſpe immunitatis conſequendæ, ibid. n.17. 650
3 Contrarium, ibid n.20 & 28 650
3 Immunitate non gaudent, qui ſub ſpe immunitatis in Eccleſiis delinquunt, ſecundum tertiam opinionem, ibidem numer.23 & num. ſeqq. 650
3 Quæ reprobatur, ibid. n.28 651
3 Et quando dicantur delinquere ſub ſpe immunitatis, ib. n.25 650
3 Delinquentes propè Eccleſiam animo ad eam confugiendi, ſecundum aliquos non gaudent immunitate, ibid. n.24 650
3 Sed declaratur, ibid n 28. 651
3 Delinquens ex propoſito in Eccleſia, præſumitur hoc feciſſe ſub ſpe immunitatis præſumptione juris, & de jure, ibid. n 25. 650
3 Subveniretur tamen ei, ſi probaretur hoc non feciſſe ſub ſpe immunitatis, ibid. n.26. 650
3 Immunitate non gaudet committens homicidium, vel mutilationem membri in Eccleſia ſub ſpe immunitatis, aliàs ſecus, ſecundum quartam opinionem, quæ hodiæ reprobatur, ibid n.27. 651
3 Homicidia, vel mutilationes membrorum in Eccleſia committentes etiam in pura rixa, & ſine ſpe immunitatis conſequendæ, ex Bulla Gregorii XIV immunitate non gaudent, ibid. num.28. 651

Immunitas Eccleſiæ quoad loca.

1 Immunitas conceſſa fuit Eccleſiæ non intuitu perſonæ, ſed ob reverentiam Deo, & ejus Eccleſiæ debitam, in c. Eccleſia S Mariæ, n.41 de Conſtit. 113
5 Immunitate Eccleſiæ an gaudeat exiſtens extra Eccleſiam, qui ſagitta interfecit aliquem in Eccleſia, in cap. Tuarum, nu 8. de Privileg. 245
4 Immunitas non fuit conceſſa perſonis ad Eccleſiam confugientibus, ſed ipſi Eccleſiæ, in cap. Magnus, num 61. de obligat.ad ration. 492
5 Clauſtrum Eccleſiæ violans, dicitur violare Immunitatem ipſius Eccleſiæ, in cap Cùm pro cauſa, num 3. de ſentent. excommunicat. 317
5 Immunitatis privilegium non reſtringitur ad portas, & parietes Eccleſiæ tantùm, ſed extenditur circumquaque per 40. vel 30. paſſus, ibid n 4. 317
5 Immunitatem Eccleſiæ violans in clauſtro laicum verberando, an ſit excommunicatus, ibid n 8. & ſeqq 318
3 Judæorum ſepulchra gaudent immunitate, in c Inter alia, n 60. de Immunit Eccleſ 641
3 Immunitatis privilegium non conceditur intuitu perſonarum, ſed propter honorem, & reverentiam, quæ locis ſacris, & divino cultui debetur, ibid. n 61. 641
3 Cœmeterium gaudet immunitate Eccleſiaſtica, in c. Immunitatem, n.1. de Immunit Eccleſ 649
IMPEDIENS
Vide in verb *Damnificans*.
Et in verb *Concurſus*.
Et in verb *Reſtitutio*.
3 IMPEDIMENTUm duplex, in cap Ex parte, num 26 de Cler non reſid 47
4 Impedimentum cognationis ſpiritualis ex conſuetudine inductum non dirimit matrimonium poſteà contractum, in cap Utrùm autem, n.6. de cognat ſpirit. 18

1 Impedimentum recurſus ad Papam ex qua diſtantia ab Urbe conſtituatur, in c Nimis, n 26 de fil. Presbyt 479
2 Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio contra formam Concilii contracto, & non conſummato non fuit a Concilio ſublatum, & durat uſque ad quartum gradum, in c. cùm veniſſent, n 49. de Judic. 24
5 Impedimento uno ex duobus ſublato actus expediri non poteſt, in c Nec pro dilatione, n 7 de pœn & remiſſ 321
3 Impedimentum oritur etiam ex actu nullo, in c. Conſuluit, n.47 de Regular. 402
2 Impedimentum citati notum judici reddit ipſo jure nullam ſententiam tam diffinitivam, quàm interlocutoria, qualis eſt receptio teſtium, in cap In nomine Domini, num 50 de teſtibus 148
2 Secus ſi judex impedimentum ignorabat, quia tenet proceſſus ipſo jure, ſed debet retractari, ibid. n 54. 149
4 Impedimenta matrimonium dirimentia poſſe conſtitui ab Eccleſia eſt de fide, in cap Quod nobis, numer 24 de clandeſtin deſponſ 13
4 Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio etiam irrito ex alia cauſa quam ex defectu conſenſus, & non conſummato, non fuit a Concilio Tridentino ſublatum, ſed durat in omnibus caſibus, & gradibus, in quibus ante oriebatur, in c. Tua, n 24 de deſponſ impub 24
4 Impedimentum conſanguinitatis, & affinitatis ultra quartum gradum non extenditur, in cap. Non debet, num 3 & num 15 de conſang. & affinit. 71
4 Impedimentum publicæ honeſtatis, quod olim oriebatur ex ſecundo, & tertio genere affinitatis, ſublatum eſt a Concilio generali, ibid n 20 72
4 Idem in publica honeſtate, quæ oriebatur ex ſecundis nuptiis inter ſobolem ex illis ſuſceptam, & conſanguineos primi viri, ibidem num 22 72
4 Sed publica honeſtas quæ oritur ex ſponſalibus de futuro, non eſt ſublata, ibid. n 23 72
4 Et multo minùs illa, quæ oritur ex ſponſalibus de præſenti, ibid num.24 72
4 De Impedimento publicæ honeſtatis tollendo, vel reſtringendo actum fuit in Concilio Lugdun. ſed nihil obtentum, ibidem numer 26 72
4 At ex Tridentino hoc impedimentum non oritur ex ſponſalibus nullis, & ex validis primum gradum non excedit, ib n 27 72
4 Et hoc in ſponſalibus de futuro, ſed in ſponſalibus de præſenti adhuc durat ad præſcriptum juris veteris, ib n 28 72
4 In Impedimento publicæ honeſtatis inducendo Eccleſia magis reſpexit ad factum, quàm ad jus, in cap. Ad audientiam, n [illegible] & 21. deſponſ & matrim 7
4 Impedimentum publicæ honeſtatis ex ſponſalibus nullis omnino ſublatum eſt a Concilio Tridentino, & ex validis reſtrictum eſt ad primum gradum, ibid n 8 7
4 Impedimentum publicæ honeſtatis an oriatur ex matrimonio contracto contra formam Concilii Tridentini, & non conſummato, ibid. n 11 & n. ſeqq uſque ad n 22 7
4 Et quatenus oriatur, an fuerit reſtrictum ad primum gradum per Concilium Tridentinum, ib n 22 & n. ſeqq uſque in fin 8
4 Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio rato, & non conſummato, non eſt ſublatum a Concilio Tridentino, ibid n 12 & 21 7
4 Impedimentum publicæ honeſtatis an obſtet in foro conſcientiæ, ſi matrimonium ſit omnino occultum, ibid n 28 9
4 Impedimentum publicæ honeſtatis oritur ex ſponſalibus mutuo conſenſu diſſolutis, ibid n 29 9
4 Impedimentum publicæ honeſtatis oritur inter ſponſam, & conſanguineos ſponſi, impediens, & dirimens matrimonium inter eos contrahendum, in c Sponſam, n 1 de ſponſ matrim [illegible]
4 Et durat uſque ad quartum gradum, ſi ſponſalia ſint de præſenti, licèt contracta fuerint non ſervata forma Concilii Tridentini, ibid num 2 9
4 Si verò ſponſalia ſint de futuro, & validè contracta, primum gradum non excedunt, ibid n 3 9
2 Impedimenta an teſtibus, vel inſtrumentis probari debeant, in c Ego N num 9 de Jurejur 1[illegible]5
2 An, &, & quando probari poſſint juramento, ibid n 10 105
2 Et an hoc pendeat ex arbitrio judicis, in d c. Ego N n 11. 105
2 Juramento impediti ſtandum eſt, quando veriſimilis præſumptio eſt pro jurante, ibid num 12 106
2 Impedimentum adeſſe non ſufficit, niſi ob illud quis impediatur, ibid num 17 106
2 Nec ſatis eſt illud in genere allegare, niſi etiam exprimatur factum, & cauſa impedimenti, ib d n 18 106
2 Impeditus probare debet ſe non potuiſſe impedimentum removere, ibid num 19 106
2 Impedimenta legitima quæ ſint, relinquitur arbitrio judicis, ibid num 20 106
2 Impedimentum juſtum dicitur neceſſitas præciſa, ſeu impoſſibilitas, ib d num 21 107
2 Impedimentum quando abſorbet omnem diligentiam prius adhibitam, tota dilatio debet inſtaurari, ibid n 15 1[illegible]
2 Impedimentum ſuperveniens in ultimo momento non excuſat quando quis poſuit ſe in neceſſitate ultimi momenti diei, cùm potuerit anteà eſſe diligens, ibid num [illegible] 1[illegible]9
1 Impedimenti tempus non computatur a tempore dato ad contendendum, ſive impedimentum ſit juris, ſive facti, in c. Quia diverſitatem, n 7 de conceſſ præb n 183
2 Impedimentum dirimens matrimonium oritur in gradibus prohibitis etiam inter illegitimos, & natos ex damnato coitu, in cap. Per tuas, n 9 & n ſeqq uſque in fin de probat. 161
2 In Impedimentis matrimonii conſtituendis Eccleſia magis reſpexit ad jus naturale, quàm civile, ibid num 15 1[illegible]4
1 IMPEDITUS ex juſta cauſa ſibi vere ordines ſuo beneficio annexos, quamvis non ſit ipſo jure beneficio privatus, tamen privari debet, in c Ut Abbates, n 11 de ætat & qualit 1[illegible]0
1 Quod procedit, ſi culpa ſua ad talem ſtatum pervenit, ut promoveri non poſſit, aliàs ſecus, ibid. n 14 100

Item

1 Item procedit in eo, qui impedimentum priùs contractum in ordinatione ſua ſubticuit, ibid. n.35. 390
1 Infirmitas præbet juſtam cauſam excuſationis a privatione beneficii ob non promotionem ad Ordines, licèt ex propria culpa provenerit, ibid. n. 36. 390
2 Impeditus ex juſta cauſa non poteſt dici contumax, in c. In nomine Domini, num.49. de Teſtib. 148
2 Impeditus citari debet, ut ſaltem compareat per procuratorem, ſi eſſet cauſa nimis gravis, ibid. num 54. 149
3 Impeditus juſtè non poteſt dici negligens, in c.Quia diverſitatem, num.8. de conceſſ. præb. 192

Impenſæ.

2 Fructus intelligitur deductis impenſis, quæ quærendorum, colligendorum, conſervandorumque eorum gratia fiunt, in c. Gravis, num.2. de reſtit. ſpoliat. 115
2 Impenſas pro quærendis, colligendis, & conſervandis fructibus deducit etiam prædo, ibid. n 3. 115
2 Et nullus caſus intervenire poteſt, qui hoc genus deductionis impediat, ſi impenſæ ſint neceſſariæ, ibidem n.4. & 5. 115
Vide in verb. *Expenſæ*.
1 IMPERATOR recognoſcit imperium ab Eccleſia, in c. Eccleſia S. Mariæ, num.17. de Conſtit. 221
1 Imperator non dicitur niſi corona ſuſcepta, in c. Licèt de vitanda, num.7 de elect. 232
2 Imperator in cauſa cum ſuo ſubdito in temporalibus ſubeſt Papæ tantum, non autem inferiori, in ſpiritualibus verò ſubeſt etiam Epiſcopo ſuo, in c. Ex Epiſtolæ, n.2. de probat. 124
2 Imperator, vel Papa nec de plenitudine poteſtatis poſſunt contravenire contractui, ibid. n.23. 126
2 Idem in ſucceſſore, num.24. 126
5 Imperator Græcus, & Patriarcha Conſtantinopolitanus cur ut tales habiti, & tractati fuerint in Concilio Florentino, in c. Quod à prædeceſſore, n.124. de ſchiſmat. pag. 114
1 Imperator poteſt auferre rem privati, & dare militibus in præmium, in c. Quantò, num.47. de translat. Epiſc. 320
3 Imperator dicitur oriri in die coronationis, nec anteà poteſt ſe immiſcere adminiſtrationi imperii, in c. Quia ingredientibus, n.10. de teſtam. 254
3 Imperator non comprehenditur in decreto Concili Trid. ſeſſ.24. c. 19. in c. Nulla, n.10. de conceſſ. præben. 186
1 Imperator unico verbo etiam procedendo, & extra ordinem prolato poteſt facere quem Doctorem, in cap. Canonum ſtatuta, n 104. de Conſtit. 22
1 Imperator, & omnes Principes Epiſcopis ſuis in ſpiritualibus ſunt ſubjecti, in c. Conquerente, n.13. de off. ordin. 587
5 Imperator adminiſtrationem Imperii non recipit ante coronationem, in cap. Qui Presbyterum, numer. 9. & 14. de pœnit. & remiſſ. 293
5 Imperator non dicitur graduatus, niſi poſtquam coronantem receperit infulam, ibid. n.14. 293
1 Imperator quamvis habeat juriſdictionem in univerſos, non tamen habet dominium rerum privatarum, in c. Quæ in Eccleſiarum, n.113. de Conſtit. 104
3 Imperator eſt Vicarius Dei, & ideò non poteſt venire contra factum Domini, in c. Cùm eſſes, n. 116. de teſtam. 274
1 Imperator non dicitur ante coronationem, in cap. Eam te, n.14. de Reſcript. 152
3 Imperator Federicus natus eſt ex matre Conſtantia quinquagenaria, quæ fuerat Monialis, in cap. Cùm ad Monaſterium, n.69. de ſtat. Monach. 480
1 Imperator poteſt eſſe judex in cauſa fiſci, in cap.Noſti, num 9. de elect. 263
1 Imperatores ex privilegio ſibi olim conceſſo eligendi, ſeu confirmandi Romanum Pontificem, nullum jus ſpirituale transferebant, in c. Maſſana, n.8. de elect. 304
3 IMPERFECTA plura in ſua ſpecie non faciunt unum perfectum in c. Veſtra, n.146 de cohabit. Cler. & mulier. 20
3 Imperfecta duo quandoque faciunt unum perfectum, in c.Conſulto, num.5. de Regular. 397
1 IMPERIUM merum quid ſit, in cap. Pernicioſam, num.27 de offic. Ordinar. 551
2 Merum Imperium an ſit præſcriptibile, in c. Cùm contingat, n. 18. de foro compet. 72
5 Imperium merum, & ea in quibus eligitur induſtria perſonæ ſubdelegari non poſſunt, in c.Majores, n.35. de baptiſmo. 597
5 Imperium Romanum à Græcis cur in Germanos translatum a Leone III. in c. Vergentis, n.8. de hæret. 95

Impetrans, Impetratio.

1 Impetrans dignitatem in Eccleſia primò vacaturam præfertur ſecundo impetranti certam dignitatem ipſius Eccleſiæ, cùm vacaret, in c. Ex parte, n 1. de off. deleg. 527
1 Impetrans an teneatur facere mentionem de litteris ad beneficia prius renunciatis, in cap. Ad audientiam, il ſecondo numer.1 de reſcript 174
1 IMPETRATIO beneficii vacantis, non facta mentione receptionis vigore litterarum ad vacatura, valet, ſi receptus velit renunciare juri quod habet ex priori receptione, ibid. n 2. 174
1 Impetrans non tenetur facere mentionem de beneficio jam reſignato, ibid. num 3. 174
2 Impetrans certo modo, qui litem infra præſcriptum tempus non movit, tamquam beneficio privatus ex vi regulæ de annali non gaudet fori privilegio, in c. Si quis, n.43. de foro compet. 38
1 Impetratio beneficii ex taciturnitate ſuppreſſionis nullæ non redditur ſubreptitia, in c Ex parte, n 7. de Conſtit. 125
2 Impetratio ſubreptitia beneficii, vel privilegii non valet, in c. Si quis, n.3. de confir. util. vel inutil. 206
5 IMPIETAS quædam infidelitatis eſt a Deo dimidiam ſperare veniam, in c Ad abolendam, n.54. de hæret. 93
4 IMPOSSIBILE dicitur quod fieri non poteſt de jure communi, ſed tantùm ex diſpenſatione Papæ, in cap. de illis, il ſecondo, n.42. de deſponſ impub 30
1 Impoſſibilia reputantur, quæ pendent a voluntate Principis, & concedi non conſueverunt, in c. Cùm ſit ars, num.31. de ætat & qual. 438
3 IMPOSSIBILITAS juris, & naturæ æquiparantur, in cap. Nos quidem, n 56. de teſtam. 263
3 Impoſſibile dicitur quoad ſalva dignitate fieri non poteſt, ibidem num 62. 264
4 IMPOTENTIA coeundi non dirimit matrimonium jure naturæ, niſi ſit perpetua, in c De illis, il ſecondo, num.16. de deſponſ. impub. 28
5 IMPUBES poteſt ad alia vota ſe obligare, non autem ad votum continentiæ, & cur, in cap. Tuæ litteræ, num.45. de Cler. per ſalt. promot. 202
3 Impubes monaſterium ingreſſus, poſt annum a parentibus revocari non poteſt, in c. Si quis, n.1. de Regular. 333
3 Impubes Religioni oblatus, infra annos pubertatis exire non poteſt, ibid num.11. 333
4 Impuberes ambo, vel alter niſi pro bono pacis conjungi non debent, in c. Ubi non eſt, n 1. de deſponſ. impub 25
3 IMPUGNARE non debet is, qui defendere debet, in cap. Inter alia, n.69. & 85. de immunit. Eccleſ. 642
5 *In* dictio deſignat intrinſecitatem in loco, ſeu in actu, in c. Cùm olim, il ſecondo, n.16. de Privileg 251
5 INCENDIARII & effractores Eccleſiarum incidunt in excommunicationem Sedi Apoſtolicæ reſervatam, in c. Cùm pro cauſa n.7. de ſent. excomm. 338
1 INCERTUM dicitur, quod ignoratur, in cap. Maſſana, num 24. de elect. 305
1 Incertitudo in cauſa inducit incertitudinem in effectu, ib. n 25. 305
1 INCESTUS committitur etiam in gradibus prohibitis ex Conſtitutione Eccleſiæ, in c. Cùm pridem, num.12. de pactis. 647
1 Inceſtus quid ſit, ibid. n.13. 648
1 INCLUSIO juris unius in beneficio eſt excluſio alterius, in cap. Ex parte, n.13. de arbitr. 702
5 Incluſio unius caſus in materia juriſdictionis omnes alios diverſos excludit, in c. Tuarum, n 43. de privileg. 249
3 INCOLA eſt adſtrictus muneribus tum loci domicilii, tum loci originis, in c. Significavit, n.14. de Paroch. 309
3 Incola non cenſetur, niſi qui in loco moratus fuit per decennium, ibid num 42. 311
3 INCONTINENTIÆ periculum oritur ex hoc ſolo, quòd conjux ſit juvenis, in c Cùm ſis, n.10. de converſ. conjug. 435
1 Incontinentiæ paternæ ſuſpicio magis viget in filia, quàm in filio in c. Ut filii, n.45. de fil. Presbyter. 463
3 INCORPORALIA dividi non poſſunt, in cap. Perlatum, n 10 de Jurepatr. 508
5 *Incurſus* verbum eſt latæ ſententiæ, niſi habeat relationem ad antiquas pœnas, requirant ſententiam hominis, in c.Sicut olim, n.108. de Accuſat. 28
3 INDEFINITA legis æquipollet univerſali, etiam in odioſis, in c. Monachi, n.57 de ſtatu Monach. 461
3 Præſertim ſi ſit negativè concepta, ibid. n.58. 461
4 Indefinita teſtis æquipollet univerſali, ut reſponſio congruat interrogationi, in c. Lator, n.37. qui filii ſint legit. 85
1 Indefinita æquipollet univerſali, in cap. De eo, nu. 9 de temp. Ordinat. 356
1 INDIGNUS ſcientia, moribus, vel ætate ad Eccleſiam curatam inſtituti non debet, in cap. Eam te, num.1. & 8. de ætat. & qual. 403
1 Indignus in uno officio debet indignus haberi in alio, in c. Accepimus, n.25. & ſeq. de ætat. & qual. 432
1 INDITIA etiam vehementia ad infligendam pœnam ordinariam non ſufficiunt, in c. Ne innitaris, n.365. de conſtit. 79
2 INDUCTA ad majorem confirmationem actus non debent ejus infirmationem operari, in c. Cùm veniſſent, n.102. de judic. 30
5 Inducta ad augmentum divini cultus non debent operari diminutionem, in c. Olim, n.59. de verb. ſignif. 384

Indulgentia.

5 Indulgentias Epiſcopi concedere non poſſunt in dedicatione Baſilicæ ultra annum, & in anniverſario dedicationis, & pro quibuslibet aliis caſibus ultra quadraginta dies, in c. Cùm ex eo, n.3. & n 14. de pœnit. & remiſſ. 318
5 Indulgentia per Prælatos concedenda debet eſſe moderata, & ſecundum quantitatem, & qualitatem cauſæ, ibid. n.11. 318
5 Per indulgentias indiſcretas, & immoderatas claves Eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio enervatur, ibidem numer.12. 318
5 Indulgentiæ proſunt ne dum in purgatorio, ſed etiam quoad pœnitentiam hic injunctam, ibid. n 13. 318
5 Papa poteſt reſtringere poteſtatem Epiſcoporum in concedendis indulgentiis, ibid. n.14. 318
5 Indulgentiæ, quæ ab Epiſcopis conceduntur ultra annum in dedicatione Eccleſiæ, & ultra quadraginta dies in aliis caſibus, ſunt ipſo jure nullæ in ea parte, in qua excedunt, ibid. n.15. 318
5 Epiſcopi habent poteſtatem concedendi indulgentias a Papa; ipſe verò à ſolo Deo, ibid n.16. 318
5 Indulgentias ultra numerum dierum hìc taxatum non prohibentur Epiſcopi concedere in foro pœnitentiali, ibid n.17. 318
5 Indulgentiæ adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus ab Epiſcopo ſunt publicandæ, ibid. n.20. 318
5 Indulgentias quæſtuandi facultatem quomodolibet continentes revocavit S. Pius V. & prætextu indulgentiarum, & facultatum quæſtus fieri prohibuit, ibid. n 29. 319
5 Indulgentiæ conceſſæ a falſis Prælatis ob communem errorem an valeant, in c. Super eo, n.6. & n.11 de crim. falſi 179
5 Indulgentiæ a falſis Prælatis conceſſæ quomodo intelligantur eſſe meritoriæ, ibid. n 11. 179
5 Indulgentias concedere non poſſunt Abbates, & alii inferiores, in c. Accedentibus, num 7. & ſeq. uſque ad num.10 de exceſſ. Prælat. 215
5 Indulgentiæ partim accedunt ad dignitatem Epiſcopalem, partim ad Ordinem, ibid. n.8. 215

5 Indulgentiæ non pertinent ad diſpenſationem Sacramentorum, ſed ad diſpenſationem bonorum communium Eccleſiæ, ibidem numer. 10. 215
5 Indulgentiæ pertinent ad clavem juriſdictionis, ibid num 11. 215
5 Indulgentiæ dari non poſſunt ab inferioribus Prælatis, etiam juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus, ibid. n.12. ſed ab Epiſcopo tantùm, n 13. 215
5 Indulgentias dare non poteſt Vicarius generalis Epiſcopi, nec Capitulum Sede vacante, ibid num. 17. 215
5 Et an valeat contraria conſuetudo, ibid. n 18. 215
5 Indulgentias concedendi poteſtas plenè reſidet in Papa, in Epiſcopis verò eſt taxata ſecundum Papæ ordinationem, ibidem numer 36. 215
3 Indulgentias animæ defunctorum non conſequuntur a Sacerdote celebrante, ſed a Pontifice concedente per modum ſuffragii, in cap. Quidam, num 15. de celebr Miſſar. 578
3 Indulgentia non acquiritur, niſi conditio ſub qua conceditur adimpleatur, ibid. num 16. 578
3 Indulgentiarum materia eſt favorabilis, ibid. n.26. 578
3 Indulgentia pro defunctis non eſt privilegium, ſed beneficium nulli noxium, & latè interpretandum, ibid. n.27 578
3 Indulgentiæ tantum valent, quantum ſonant, ibidem n.28. 578
5 Indulgentiarum litteras an poſſit dare Epiſcopus electus, & confirmatus ante conſecrationem, in cap. Accedentibus, num.9. & ſeqq de exceſſ Prælat. 215
5 Et quid ſi non ſit Presbyter, ibid. num.11 215
1 Indulgentiam plenariam pro recitantibus Salutationem Angelicam ad tria ſigna Campanæ in Solis occaſu dicitur conceſſiſſe Adrianus VI in c. Cuſtos Eccleſiæ, n 4 de off. Cuſtod. 517
5 Indulgentia an poſſit ab Epiſcopo concedi ſubditis pro opere conſtruendo in alterius diœceſi abſque diœceſani conſenſu, remiſſivè, in c. Quanto, n.7 de privileg 275
5 Indulgentia conceſſa ab Epiſcopo non prodeſt non ſubditis, in c A nobis, il primo, n.25. & ſeq de ſent. excom. 331
1 Indulgentias concedendi poteſtas plenè reſidet in Papa, in Epiſcopis verò eſt taxata ſecundùm Papæ ordinationem, in c. Perniciosam, n.66. de off. Ordin. 555
3 INDULTA perpetua de non reſidendo etiam ex juſtis, & rationabilibus cauſis conceſſa non ſuffragantur, in c Clericos, n 5. de Cler. non reſiden. 64
3 Indulta Apoſtolica de non reſidendo ſtudiorum cauſa non ſuffragantur, niſi accedat conſenſus Ordinarii loci ubi beneficia conſiſtunt, in c. Licèt, n.10 de præben. 134
3 Indultum Capituli Caurien. vacandi quinque menſes ſingulis annis a ſervitio Eccleſiæ ob aeris intemperiem, ibid. n 47. 136
3 Indultum vacandi tres menſes a ſervitio Eccleſiæ non conceditur Canonicis majori ſervitio adſtrictis, num.51 136
5 Indultum Cardinalium non ampliat poteſtatem ordinariam conferendi, ſed præſervat tollendo obſtacula, in cap. Sicut unire, n.41. & 46. de exceſſ Prælat. 210
5 Indultum Cardinalium non comprehendit beneficia reſervata duplici affectione perſonali, ſeu coæquali, ibid n 48. & 50. 211
5 Et quid ſi reſervationes ſint diſpares, ibid. verſ. Sin autem. 211
1 Indulta miſerationis cauſa non tolluntur per generales non obſtantias, in c. Significantibus, n 80. de offic. Delegat. 541
1 Nec poteſt illis expreſsè renunciari, ibid. n.81. 543

Inebriare

3 Ægrotus frequenti ebrietate a periculoſo morbo de conſilio Medici liberatus, in cap A crapula, n 34 de vit & honeſt Cler. 8
3 Inebrians ſe ad vomitum provocandum an peccet, ibid n 36. 8
3 Inebriare ſe num liceat ſine peccato ad vitandam tyranni ſævitiam, ibid num 37. 8
3 Inebriare aliquem an liceat ad detegendum aliquod ſecretum concernens publicam ſalutem, ut proditionis patriæ, vel conjurationis in Principem, in cap. Audivimus, num 13 & ſeq. uſque in finem, de reliq & vener Sanctor 605
3 INFALLIBILITAS in determinationibus fidei eſt donum Dei Petro, & ſucceſſoribus datum, quod non eſt alteri communicabile, in c Majores, n 13 & ſeqq de Baptiſm. 17
3 INFAMIA quid ſit, & quomodo contrahatur, & aboleatur, in c Veſtra, n.31 de Cohabit. Cler. & mulier. 11
3 Infamia juris quæ ſit, ibid. n.32. 11
3 Infamia facti quæ, ibid. n 33. 11
3 Infamiam facti removere ſolius Dei eſt, ibid. n 34 11
3 Infamia ſurgens a malevolis, & inimicis, non ſufficit ad inquirendum, ibid. n 35 & ſeq. 13
3 Orta ex ſententia judicis laici contra Clericum non attenditur, ibid. num 129. 13
3 Quod oritur ab inimicis & æmulis, ſuſpicione & invidia non caret, ibid. num 30. 11
3 Infamia Canonica per peccatum contrahitur, & per pœnitentiam aboletur, ibid. n 37 11
3 Infamia eſt publicus præco vitiorum, fama virtutum, ib. n 43 13
Vide in ver. *Fama*
5 Infamia facti reddit quem Ineligibilem, etiam ſine aliqua litis motione, in cap Omnipotens, n 30. de Accuſat etiamſi pœnitentiam egerit, ibid n 31. 8
5 Infamia ſola, quæ oritur ex accuſatione, denunciatione, & exceptione, non impedit electionem, ibid n 34. 8
Vide in ver *Accuſatio*, *Accuſatus*.
5 Infamia, quæ ex pœna procedit, evidentior eſt, quàm quæ ex ſententia, in c Qualiter, il ſecondo, n 97 de Accuſat 21
5 Infamia juris per ſolum Principem aboleri poteſt, non per Epiſcopum, in cap. Vergentis, n 38 de Hæret. 19
5 INFANS, furioſus, vel mentecaptus non habens dilucida intervalla non ligantur edicto de confitendo ſemel in anno, in c Omnes, num.5 de pœn & remiſſ 139
1 Infantiæ proximus quis dicatur, in c Super Inordinata, num 10. de præben 111
5 Infantes excommunicationis ſententia ligari non poſſunt, in cap Reſponſo, n.91 & 109 de ſent excom 314
3 Infans an poſſit religionem ingredi, & habitum ſuſcipere, in c. Nullus, n 13 de Regular. 329
3 Infans trad poteſt Religioni à Parentibus, in c. Cùm virum, n. 44 de Regul 369
4 Infantes ſunt matrimonii incapaces jure naturæ ob defectum conſenſus, in cap. De illis, il ſecondo, numer. 29. de deſponſat. impub. 29
1 INFERIOR conſtitutionem Superioris tollere, modificare, aut illi aliquatenus detrahere non poteſt, in cap. Contingit, nu 6. de Arbitr. 659
1 Inferior a Papa non diſpenſat contra præceptum Apoſtoli, in cap Super eo, n 33 de Bigam 419
5 Inferiorum appellatione veniunt omnes Epiſcopo inferiores, in c. Accedentibus, n 23. de exceſſ Prælat. 216
5 Declaratur, ibid. n 38. & 50 217
1 Inferior contra legem Superioris in caſibus inopinatis non diſpenſat, ſi ad Superiorem poſſit haberi recurſus, in c Nimis, n 15 de fil Presbyter 478
1 Inferior a Principe non diſpenſat ſuper jure prohibitorio, ibidem numer 36. 410
3 Inferiores a Papa non poſſunt facere de Monacho non Monachum, in c. Ne Religioſi, n 34. de Regul. 413
1 Inferior jura ſuperioris non relaxat, in cap Dilectus, n 1 de tempor. ordin. 271
1 Inferior non prohibetur cognoſcere de geſtis per Superiorem, ubi geſta ſunt nulla, in c Studuiſti, n 15 de off. Legat. 543
3 Inferior non ſupplet negligentiam Superioris, vel partis, niſi in jure ſit expreſſum, in c Nulla, n 19 de conceſſ præben 187
1 Inferior aliquando juriſdictionem habet in ſuum Superiorem, & poteſt in eum animadvertere, in cap. Sanè, il ſecondo, nu 4. de off. Deleg t. 522
1 Inferior non diſpenſat in lege Superioris, in c Dilecti, num 29 de renunc. 348
5 Inferioribus expreſſis adjecta clauſula generali non veniunt Superiores, in cap Mandato, n 6 de Simon 61
1 Inferior a Papa regulariter non poteſt eſſe judex in cauſa propria, in c. Noſti, n 15 de elect 314
1 Sed Papa regulariter contra, ibid. n 16. 314
Vide in ver *Index in cauſa propria*.
INFEUDATIO,
Vide in verb. *Feudalia bona*.
Et in ver *Papa quoad infeudationem*.
1 INFIDELES ad fidem, & obſervantiam novæ legis non coguntur inviti, in cap. Canonum ſtatuta, num 5.78 & 8 de conſtit. 15
1 Pagani, & Infideles an, & in quibus ſubſit juriſdictioni Eccleſiæ, ibid n 64 & ſeq. uſque ad n 3. 20
1 Infidelibus detinentibus terram, in qua juriſdictionem habuerunt Chriſtiani Principes, Papa poteſt prohibere, ne amplius divexent Chriſtianos, & contrafacientes juriſdictione, & dominio privare, ibid. num 70. 20
1 Item poteſt infidelibus præcipere, ut admittant Prædicatores Euangelii In terris eorum juriſdictioni ſubjectis, ibid n 71 20
1 Infidelium dominium, ſeu prælatio ſuper fideles poteſt juſtè tolli per ſententiam, & ordinationem Eccleſiæ, ibid n 75 22
1 Infideles non ſunt directè de foro Eccleſiæ, ſed alieni a Chriſto, & ſervi diaboli, ibid. n 77 20
1 Infideles Eccleſia non excommunicat, ibid n.78. 21
5 Infidelium ſectas ore profiteri, ſubaudiendo in corde, ſi mihi liceat nefas eſt Chriſtiano, in cap. Falſidicus, num 105 de crimin falſ. 174
3 INFINITORUM nullum virtutem habet finitam, in c Fraternitatem, num.21 de ſepultur. 283
2 Infirmariæ Fratrum Minorum an validè fieri poſſit legatum annui redditus, in c. In præſentia, num 5 & nu ſeqq. uſque ad num 65 de probat. 130
Vide in ver. *Fratres Minores*.
3 INFIRMITAS an excuſet Parochum a reſidentia, in cap Clericos, n 8 & n. ſeqq uſque ad n 16 de Cler non reſid 65
3 Et quid ſi in morbum incidat extra locum beneficii, ibid n 9 65
3 Et quid ſi infra limites Parochiæ, ibid n 10. 65
3 Et quid ſi deſit ibi copia medicorum, medicamentorumve, ib. n 11 65
3 Et quid ſi oporteat cœlum mutare, vel ire ad balnea, ib n.12 65
Reliqua in verb *Parochus*, *Feſtu*, *Reſidentia*.
1 Infirmitas præbet juſtam cauſam excuſationis a privatione beneficii ob non promotionem ad Ordines, licèt ex propria culpa provenerit, in c Ut Abbates, n 36 de ætat & qualitat 370
3 Tempus infirmitatis non eſt computandum pro tempore vacationum, in cap Licèt, num.140. de præben 148
3 Declaratur, num 149. 142
1 Infirmitas eſt juſta cauſa cedendi, etiamſi proveniat ex propria culpa, in c Niſi cum pridem, n 52 de renunc. 340
3 Infirmitas debilis, aut vetus quartana non eſt juſta cauſa percipiendi in abſentia redditus beneficii, in c Conſultationibus, n. 9. de Cler ægrot 134
2 Infirmitas quando excuſet Epiſcopum a liminibus per ſe ipſum viſitandis, in c Ego N n 24 de jurejur 187
1 INFIRMI remotio ab Officio, vel Beneficio eſt contra jus, & utilitatem publicam, in cap Cæterum, numer 14 & ſeqq de reſcript 144
1 Infirmus ab officio removeri poteſt de poteſtate ordinaria, quando officium datur principaliter non propter dignitatem, ſed propter exercitium, ibid n 62 144
1 Contrarium, ibid n 63 & ſeqq uſque in finem 145
1 Declaratur primò, ut procedat in officio temporali, non autem in ſpirituali & perpetuo, ibid n 65 145
5 Declatur ſecundò, ut procedat in officiali, qui ex propria culpa in morbum incidit, ibid n 68 145
1 Sed contra ſecundum Canones, ibid n 69. 145
1 Declaratur tertiò, ut procedat in remotione ab adminiſtratione, non autem a titulo, & habitu officii, ibid n 70 145
1 Declaratur quartò, ut non procedat ſtante conſuetudine inſerviendi per ſubſtitutum, ibid n 78 145
1 Declaratur quintò, ut non procedat in officiali, qui factus eſt cæcus, ibid. num 80 145

1 Ju-

1 Judíces propter longinquam infirmitatem inutiles ab adminiſtratione removentur, & alii in eorum locum ſubrogantur, ibidem num.63. 194
1 Contrarium, ibid. num.67. & 73. 144
1 Declaratur multis modis, ibid.n.65. & ſeqq. uſque in fin. 145
1 Judex datus mutari jubetur, ſi propter infirmitatem diù fuerit impeditus, ibid. num.64. 145
1 Procedit in judice delegato, ibid. n 71. 145
1 Judex propter ſurorem, vel cæcitatem ſupervenientem non debet removeri, ibid. num 67. 145
1 Judices ob adverſam valetudinem inutiles removentur ab adminiſtratione, ſed non ab officio, ibid. n. 70. 145
1 Infirmi ſive Epiſcopi, ſive Parochi, ſive ſimplices Beneficiati, ſive Officiales non removentur, ſed eis dantur Coadjutores, ibid. num.75. & num.ſeqq. 145
1 Infirmus poteſt vovere, & profiteri, niſi ſit extra mentem, in c. Ex tranſmiſſa, num.6. de renunc. 328
Vide in verb. *Cæcus*, *Officialis*, *Officium*, *Mutus*.
3 Infirmus integrè percipit beneficii ſui fructus, in c. Cùm percuſſio, num.1. de Cler. ægrot. 154
3 Infirmo debentur etiam diſtributiones quotidianæ, dummodò infirmitas ſit principalis cauſa non reſidendi, ibid.n.11.& 26. 155
3 Infirmus, qui horas Canonicas recitare non poteſt, non tenetur ilias audire, ibid. num.24. 156
3 Infirmus juris fictione habetur pro intereſſente, ibid. n.29. 156
3 Infirmi percipiunt in abſentia fructus præbendæ, diſtributiones, & portionem accreſcentem, quatenus infirmitas eſt cauſa non reſidendi, vel non inſerviendi, in cap. Ad audientiam, n 7. de Cleric. non reſiden. 60
Vide in verb. *Diſtributiones quotidianæ quibus debeantur*.
Et in verb. *Epiſcopus infirmus*.
1 INGENIO non procedendum, ſed auctoritatibus inſiſtendum, in c. Ne innitaris, num 416. de conſtit. 88
1 INGRATITUDO aboletur religionis ingreſſu, in cap.Magnus, num.17. de oblig. ad ratioc. 485
5 INGREDIENS ſepta Monaſterii Monialium abſque licentia Ordinarii, vel alterius ſuperioris, an incurrat excommunicationem Papæ reſervatam ex Bulla Gregorii XIII. in cap. Nuper, n.17. & ſeqq. uſque in fin. de ſentent excommunic. 345
5 Ingredientes ſepta Monaſterii Monialium prætextu licentię revocatæ, aut Ordinarii licentia abutentes, magis delinquunt, quàm ingredientes ſine licentia, ibid. num. 23. & ſeq. 345
1 INHIARE quid ſit, in c. Ex parte, num.3. de conſtit. 125
3 INIMICITIÆ an excuſent Parochum à reſidentia, in c. Clericos, n.22. de Cler. non reſiden. 65
3 Inimicitiæ graves, & graviſſimæ, ſeu capitales quæ dicantur, ibid. num.29. 66
2 Inimicitiæ capitales contrahuntur ex verbalibus injuriis, in cap. Veniens, num.2. de Jurejuran. 172
4 Inimicitiæ privatorum non referuntur ad publicam cauſam, in c Quia circa, n.12. de conſanguinit.& affinit. 70
5 Inimicitiæ in criminibus exceptis niſi ſint capitales, non repellunt teſtes, ſed fidem minuunt, in cap. Per tuas, il primo, n.5. de Simon. 52
1 Inimicitiæ capitales an excuſent à reſidentia, in cap. Ad ſupplicationem, n.12. de renunciat. 333
Inimicitiæ,
Vide in verb. *Epiſcopus quoad renunciationem*.
3 INIMICIS capitalibus non debet quis ſe committere etiam cum litteris ſalvi conductus, in cap. Clericos, num. 24. de Cler. non reſiden. 66
5 Inimicis ſe credere nemo tenetur etiam cum litteris conductus, & aſſecurationis, in cap. Cùm ex injuncto, num. 39. de Nov. oper. nunciat. 231
1 INITIUM ſi deſit, deeſt initiatum, in cap. Publicato, num. 6. de elect. 308
2 De INJURIIS illatis, & eatum ſatisfactione poteſt compromitti, in cap. Veniens, num 4. de Jurejur. 172
Vide in verb. *Compromiſſum*.
2 De Injuriis utrimque illatis fieri debet mutua compenſatio, ſi civiliter agatur ad pœnam parti applicandam: ſecus ſi criminaliter, ibid. num.9. & ſeq. 172
5 Injuria quot modis inferatur, in c Quanto, n.22. de privileg 276
5 Injuria atrox reſpectu quantitatis facti quando dicatur, in c.Cùm illorum, n.19. de ſentent. excomm. 349
5 Injuria atrox æſtimatur, ſi in theatro, in foro, vel in conſpectu Prætoris facta ſit, ibid. n.24 349
5 Idem ſi in Eccleſia vel Cœmeterio, ibid. n. 24. 349
5 Injuriam inferens Titio quem putabat eſſe Cajum, qua pœna puniatur, in c.Ad Audientiam, n.69. de homicid. 136
5 Injuria omnis corporalis major eſt qualibet reali, in cap Interfeciſti, num.20. de homicid. 123
5 Injuriam proximi, & vicini, qui negligit propulſare, videtur injuriantem fovere, in c.Suſcepimus, n. 21. de homic. 126
1 Injuriam non infert, qui jure publico utitur, in cap. Sanè, il ſecondo, n.31 de offic. Deleg. 524
3 Injuriarum actio proponitur tantum ad vindictam, in c. Odoardus, num.49 de ſolut. 241
Injuria an inferatur mortuo,
Vide in verb. *Mortuus*.
5 Injuria aggravatur ex dignitate perſonæ cui irrogatur, in c. Ad falſariorum, num.17. de crim. falſ. 184
4 Injuriæ remiſſæ ob nova delicta renaſcuntur, in c. Ex litteris, num 20. de Divort. 97
5 INJUSTITIA notoria nullitati æquiparatur, in cap. In civitate, num. 2 de uſuris. 154
3 *Innocentiæ* verbum importat omnimodam carentiam criminis, & doli, in c.Veſtra, n. 132. de cohabit. Cler. & mulier. 20
1 INNOCENTII, Hoſtienſis, & Joan. Andreæ authoritas quanta ſit, in c. Ne innitaris, num.163. de conſtit. 47
1 Innocentii doctrina de arbitrio tranſgrediendi leges expenditur, in c.Canonum ſtatuta, n.115. uſque ad n.121. de conſtit. 23
1 Innocentius IV. pater Juris, & cur, in c. Quoniam, num.62. de Conſtit. 138
1 Innocentii X. Decretum de parvis conventibus Ordinario ſubjectis expenditur, in cap. Quanto, num.36. de offic. Ordinar. poſt pag. 568
1 Declarationes Congregationis ſuper ſtatu Regularium ad prædictum decretum, ibid. num 42. poſt pag. 568
5 INNOVATIO jus novum non tribuit, ſed antiquum conſervat, in cap. Tuarum, num 49. de privileg. 250
5 INOBEDIENTIA, & offenſa quælibet, aut rebellio contra Papam, & Sedem Apoſtolicam, ſunt caſus Sedi Apoſtolicæ reſervati in extrav. Pauli II. & Sixti IV. in cap. Quod à prædeceſſore, num.24 de ſchiſmat. 104
3 Inobedientia regularis excluditur ex licentia Prælati petita, & obtenta, in cap. Non magnoperè, num. 4. Ne Cler. vel Monach. 659
3 INOPIA & impotentia ſolvendi non extinguit obligationem, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus proſperioris fortunæ, in cap. Odoardus, num.64. de ſolut. 242
5 INQUIRERE debet ſuperior contra ſubditum maximè Prælatum de his tantum, ſuper quibus præceſſit infamia, in c. Qualiter, & quando, il ſecondo, num.1. de Accuſat. 15
5 Inquirenda eſt veritas ab eo contra quem fit inquiſitio, prius quàm à teſtibus, ibid. num.5. 15
5 Inquirentis officium eſt veritatem invenire, ibid. n 80. 20
1 INQUISITIO extraordinaria, & generalis quæ ſit, in c. Perncioſam, num.6. de offic. Ordinar. 550
1 Fieri poteſt etiam fama non præcedente, ſummariè, & ſine ſtrepitu judiciali, ibid. num 7. 550
5 Inquiſitio, vel accuſatio, denunciatio, & exceptio an impediant promotionem, vel electionem, in cap. Accuſatum, num. 10. de Simon. 35
5 Inquiſitio non fit niſi contra infamatum, in c.Omnipotens, n.26. & 34. de Accuſat. 7
5 Inquiſitio in caſibus, in quibus poteſt fieri non præcedente infamia, non impedit electionem, ibid. n 28. 7
5 Inquiſitio eſt permiſſa non ſolum cùm agitur ad vindictam publicam, ſed etiam ubi agitur civiliter ad utilitatem Eccleſiæ, in c Qualiter, & quando, il ſecondo, n.6. de accuſat. 15
5 Inquiſitio in cauſis civilibus eſt permiſſa, ſi ſpectant ad publicam utilitatem principaliter, ibid. n.7. 15
5 Inquiſitio facienda eſt in loco, ubi quis laborat infamia, ibid. num 8. 15
5 Ad Inquiſitionem ex fama ut procedi poſſit tam contra ſubditum, quàm contra Prælatum, quæ requirantur, ibid. n 9. 15
5 Inquiſitio ut fieri debeat, requiritur, ut fama ad aures ſuperioris pervenerit, nec ſufficit, ut pervenerit ad alios, ibid n.10. 15
5 Inquiſitio nec contra Prælatum, nec contra ſubditum fieri poteſt, niſi infamia præceſſerit, ibid. n.11. 15
5 Inquiſitio an ſit remedium ordinarium, vel extraordinarium, ibid. num.18. 16
5 Inquiſitio jam incœpta ceſſat ſuperveniente Accuſatore, ibidem num.19. 16
5 Inquiſitio non ita facilè eſt facienda contra Prælatum, ſicut contra ſubditum, ibid. num.27. 16
5 Contra Prælatum requiritur infamia, quæ ſine ſcandalo diſſimulari non poteſt, vel ſine periculo tolerari, ibid d.n.27. & 47. 18
Vide in verb. *Fama*.
5 Inquiſitio quando fit contra aliquem, debet eſſe præſens, ibidem num.28. 17
5 In inquiſitione quis ordo ſit ſervandus, ibid. num.29. 17
5 Inquiſitio ſi primò fieret, & poſtea traderentur capitula, nihil ageretur, ibid. num.30. 17
5 Quod procedit in inquiſitione ſpeciali, ſecus in generali, in qua non dantur capitula, ibid. num.31. 17
5 Inquiſitionis proceſſus non traditis reo Capitulis valet, ſi non apponatur, ibid. num.32. 17
5 Inquiſitio quotuplex ſit, & an in qualibet inquiſitione ſit ſervanda forma hujus Capituli, ibid. num. 40. & ſeqq. uſque ad num.66. 17
5 Inquiſitio generaliſſima quæ dicatur, ibid. num.41. 17
5 Et quæ inquiſitio generalis, ibid. n.42. 17
5 Capitula tradi non debent, quando inquiritur ſuper ſtatu Eccleſiæ, num 43. 17
5 Inquiſitio ſpecialis quæ ſit, ibid. num. 44. & 55. 17
5 Si fiat non ad pœnam imponendam, ſed ex debito officii, non requiritur infamia, ibid. num. 45. 17
5 Idem ſi fiat ad denunciationem publici officialis, ibid. n. 46. 18
5 Inquiſitio contra Regularem ſi fiat ad correctionem, non requirit formam hujus cap. ibid. num 49. 18
5 Si verò fiat, ut ab adminiſtratione removeatur, ſervanda eſt hæc forma quoad quædam, ibid. num 50. & 98. 18
5 Inquiſitio alia eſt præparatoria, ſeu generalis ad inveniendum delinquentem, alia ſolemnis ad puniendum, quæ à Canoniſtis dicitur ſpecialis, ibid. num.54. & 56. 18
5 Inquiſitionis ſpecialis diffinitio, ibid. num 55. 18
5 Inquiſitionis generalis, & ſpecialis, communis practica quæ ſit, ibid. n.56. & num ſeq & 60. 18
5 Inquiſitio generalis, quæ fit ad inveniendum delinquentem, non requirit infamiam, ibid.num.57. 18
5 Inquiſitio generalis tranſit in ſpecialem, quando teſtes in genere interrogati nominant delinquentem in ſpecie, ibidem numer. 58 & 61. 18
5 Inquiſitio ſpecialis contra certam perſonam ſive ex officio, ſive ad denunciationem alterius fieri non poteſt niſi infamia præcedente, ibid. num.59. 18
5 Inquiſitio ſpecialis non præcedente diffamatione eſt nulla, nec obſtat contraria conſuetudo, ibid. num 60. 18
5 Inquiſitio generalis in qua per teſtes aliquis nominatur ſine alia forma, aperit viam ad ſpecialem inquiſitionem, ibid n.61. 19
5 Inquiſitio ſuper crimine, quæ fit ex mero judicis officio, an, & in quo differat ab inquiſitione, quæ fit ad querelam, ſeu denunciationem partis, ibid. n 62. & ſeqq. uſque ad n.68. 19
5 Inquiſitionis judicium in quo differat à judicio per viam accuſationis, & per viam denunciationis, ibid. n.68. & ſeqq. uſque ad num.84. 19

5 In-

5 Inquiſitio, quæ formatur contra Regulares, q[illegible] habeat ſpecialia, ibid num. 98. 21
5 Ordo juris in inquiſitione, quæ fit contra Regulares, non eſt ad unguem obſervandus quoad ſubſtantialia judicii: ſecus quoad veritatis probationem, ibid. num. 99. 21
5 Exceptiones tot non recipiuntur contra Regulares quot contra ſæculares, ibid num. 101. 22
1 INQUISITORIS hæreticæ pravitatis cujus ætatis eſſe debeant, in cap. Cùm in cunctis, num. 124 de elect. 2[illegible]3
3 Inquiſitionis officiales in regno Siciliæ ab Epiſcopo cogi poſſunt ſolvere legata pia, non obſtan allegatis exemptionibus, in cap. Ad hæc, n. 21. de Relig. domib. 4[illegible]0
3 Inquiſitor poteſt punire hæreticum mentalem, ſi liqueat de hæreſi per illius confeſſionem, in cap. Dolentes, num. 61. de celebr. Miſſar. 585
5 INQUISITUS pendente Inquiſitione ineligibilis eſt, in c. Omnipotens, n. 26. & 34 de Accuſat. 7
5 Inquiſitus non poteſt confeſſionem ſuam impugnare ſub prætextu, quòd capitula ſibi tradita non fuerint, vel infamia non præceſſerit, in cap. Qualiter, & quando, li ſecondo, nu. 33. de Accuſat. 17
5 Inquiſitus de dilapidatione, interim ab adminiſtratione removetur, conſtito de ſuſpicione: ſecus in accuſato, ibid n. 74 20
Vide in verb. *Prælatus quoad alienationem, & adminiſtrationem.*
1 INSTALLARE quid ſit, in c. Qualiter, n. 3 de elect. 2[illegible]6
1 INSTANTIA cauſæ in judicio non perimitur per mortem alterius collitigantium, ſed in hæredem continuatur, in cap. Ex parte, n. 16. de Arbitr. 702
1 Secus in arbitrio, ibid. num. 17 7[illegible]2
5 Inſtantiam dare ſufficit reſpondenti, in cap. Interfeciſti, n. 14. de homic. 122
2 Inſtantia cauſarum ante litis conteſtationem non currit, in cap. Olim, n. 7 de lit. conteſt. 83
1 Inſtantia contra laicum inchoata an tranſeat in Clericum ſucceſſorem, refertur votum D. Robuſterii à Signatura juſtitiæ approbatum, in c. Magnus, n. [illegible] & 57. de obl[illegible]gat ad ratioc. 4[illegible]0
2 Inſtantia cauſarum de jure civili perit triennio, ſed de jure Canonico cauſæ inſtantiam non habent, & cur, in c. Super eo, il ſecondo, num. 3. de Appellat. 191
2 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n. [illegible] in fin. 193
2 Inſtantia judicii non perit per lapſum triennii de jure Canonico, ſecus de jure civili, in cap. Venerabilis, num 1. & ſeq de Judiciis. 31
2 Et quæ ſit ratio diverſitatis, ibid num. 3. & ſeqq. 31
2 Inſtantia perempta, omnia acta perierunt, datur novus libellus, lis iterum conteſtatur, & omnia fiunt de novo, ibidem numer 4. & 21. 32
2 Inſtantia non perit triennio ſecundum Canones in cauſis tam ordinariis, quàm delegatis, ibid. num. 6 32
2 Inſtantia in cauſa appellationis tam ſecundum leges, quàm ſecundum Canones perit lapſu unius anni, vel ex cauſa triennii, ibid. num 8 32
2 Criminalium cauſarum inſtantia an de jure Canonico pereat per lapſum triennii, ſicut perit de jure civili, ibid. n. 9. 32
2 Inſtantia perit etiam de jure Canonico, quando reus abſolvitur propter ireptum judicium, ibid num. 1[illegible]. 32
2 Inſtantia de jure civili perit triennio, ſed non perit jurisdictio judicis, ibid. num 11. 32
2 Inſtantia ex Concilio Tridentino per lapſum biennii perit judici, cujus juriſdictio expirat, ſed non perit partibus, nec pereunt acta, ibid num. 14. 32
2 Inſtantia ex Concilio Tridentino an currat, cùm non ſtet per judicem, quominus cauſa infra biennium terminetur, ſed vel ob qualitatem cauſæ, vel ob partium cavillationes, ibid. n. 19. & ſeqq uſque in fin. 33
2 Inſtantia non currit, ſi lis protrahatur ultrà præfixum tempus ob cauſæ magnitudinem, ibid. num 20 33
2 Inſtantia non currit, cùm cauſa protrahitur partium cavillationibus, ibid. num 22. 33
2 Contrarium, ibid. num 23. 33
2 Sententia lata poſt inſtantiam peremptam nulla eſt, ibidem num. 24. 33
1 INSTITUERE quid ſit, in c. Cùm pridem, n. 91 de Pactis. 655
Vide in ver. *Ius inſtituendi.*
3 Inſtituere, & deſtituere ſpectat ad ordinariam juriſdictionem, in cap. Tuæ, num 21 de Cler. non reſiden. [illegible]8
3 Inſtitui ſcienter ſe patiens in beneficium viventis, hoc ipſo pellendus eſt, & nihilominus deponendus, in c. Litteras, n. 28 de con[illegible] Præben. 1[illegible]6
1 Inſtitutio beneficiorum de jure communi ad Epiſcopum ſpectat, in c. Eam te, n. 2. de ætat. & qualit. 4[illegible]3
1 Inſtitutio authoriſabilis non competit inferioribus Prælatis etiam ex conſuetudine, vel præſcriptione, ibid n. 3 4[illegible]3
1 Niſi habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Clerum, & populum privativè ad Epiſcopum, ibid num 4 4[illegible]3
1 Inſtitutio corporalis de jure communi ad Archidiaconum pertinet, ibid num. 5. 4[illegible]3
1 Inſtitutio collativa poteſt competere inferiori ex conſuetudine, ibid num 7. 4[illegible]3
1 Inſtitutio in beneficiis juriſpatronatus, quæ poſt Concilium Tridentinum acquiritur, reſervari non poteſt alteri, quàm Epiſcopo, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, n. 11 de elect. 2[illegible]7
1 Etiam in Eccleſiis exemptis, niſi rector ordinariam ſuggeretur juriſdictione, ibid. num [illegible] [illegible]
1 Inſtitutiones, quæ ante Concilium ex immemorabili ad inferiores ſpectabant, an ſint ſublatæ, ibid n. [illegible] [illegible]
1 Inſtitutio de Fratribus Minoribus facta ad effectum vendendi bona hæreditaria, & pretium convertendi in u[illegible] fabricæ, vel ſacriſtiæ, an teneat, in cap. Nimis prava, num 2[illegible] & [illegible] & ſeq de exceſſ. Prælat. 2[illegible]3
1 Inſtitutio cùm eſt pro non ſcripta, modus etiam illi adjectus eſt pro non ſcripto, ibid num 1[illegible] [illegible]
3 Inſtitutio de mon[illegible]erio, ſeu Eccleſia Fratrum Minorum, an valeat, & an ſuſtineatur in perſona Eccleſiæ Romanæ, ibidem num. 41 222
3 Inſtitutio de digno omiſſo digniore inter duos præſentatos à patrono laico, quamvis à principio fieri non debeat, tamen facta tenet, in c. Cùm autem, n. 2[illegible] & [illegible] de Jurepatron. [illegible]
5 Inſtitutio authoriſabilis eſt de lege juriſdictionis, in cap. Quod prædeceſſore, num 38 de [illegible] ſmat [illegible]
5 Inſtitutio canonica tanquam ſolemnitas extrinſeca non præſumitur, ſed probari debet, ibid n. 111 111
1 Inſtitutio, cui de jure communi competit, eidem & deſtitutio, in c. Conquerente, num 18 de off. Ordin. [illegible]
1 Secus ſi de jure communi, ibid n. 1[illegible] [illegible]7
1 Præſcripta inſtitutione, non cenſetur præſcripta deſtitutio, ibid. num. 20 [illegible]7
2 Canonica inſtitutio dicitur, quæ eſt ſine vitio conferentis, recipientis, vel formæ, in cap. Conſtitutus, num 12 de fil. Presbyter. 4[illegible]
4 Inſtitutio in bonis, quorum non eſt capax niſi procreatus ex legitimo matrimonio, conſtituit in quaſi poſſeſſione legitimitatis veræ, & non fictæ, in c. Lator, n. 17 Qui filii ſint legit. [illegible]
2 Inſtitutionum tres ſunt ſpecies, in cap. Cùm Eccleſia, num. [illegible] de cauſ. poſſ. & propriet. 111
2 Inſtitutio corporalis pertinet ad Archidiaconum de jure communi, ibid num 29 111
2 Inſtitutio authoriſabilis non poteſt fieri ab Archidiacono, ibid. num 30 111
2 Nec præſcribitur ſine titulo, aut immemorabili, ibid n. 31. 111
2 Inſtitutio collativa quamvis ſpectet ad Epiſcopum, tamen Canones non reſiſtunt, quin competat inferiori, ibid n. 32. 111
Inſtitutio hæredis,
Vide in ver. *Hæredis inſtitutio.*
2 Inſtitutio præſentatorum eſt juriſdictionis neceſſariæ, non voluntariæ, in cap. Illa, n. 15 Ne Sede vacante 2[illegible]8
3 Inſtitutio beneficiorum ſpectat ad Epiſcopos, vel eorum Officiales, in c. Ex frequentibus, n. 1 de Inſtitut. 1[illegible]
3 Inſtitutiones, & cuſtodiæ poſſunt de jure ſpeciali ad inferiorem pertinere, & pendente lite cum Diœceſano, in poſſeſſione defenditur, in cap. Cùm veniſſent, n. 1 de Inſtit. 181
3 Epiſcopus fundat intentionem de jure communi ſuper inſtitutione perſonarum in beneficiis ſuæ diœceſis, ibid n. 2 & 11. 181
3 Declaratur, ibid num 3. 181
Vide *Ius inſtituendi.*
3 INSTITUTUS ad præſentationem ejus, qui tunc juſpatronatus poſſidebat, & credebatur patronus, non removetur, licèt illud jus ab eo poſtea evincatur, in cap. Conſultationibus, n. [illegible] de Jurepatr. [illegible]0
2 Inſtitutus ab ingrediente Religionem Fratrum Minorum, ſtatim ſequuta illius profeſſione poteſt capere hæreditatem, etiam non expectata morte naturali, in cap. In præſentia, num [illegible] de Probat. 116
1 INSTRUENDI munus alicui ex debito incumbens poteſt alteri demandari, in c. Cùm ſit ars, n. 3 de ætat. & qualit. 415
1 INSTRUCTIO de qualitatibus promovendi extra Curiam à quibus ſumenda, in cap. Niſi cum pridem, numer 67. de renunc. 117
4 INSTRUMENTA rogata à notario contra prohibitionem ſtatuti valent, in cap. Litteræ quas, num. 10. de matrim. contract. contr. interd. Eccleſ. 75
3 Inſtrumenta à notariis Clericis confecta, in cap. Sicut te, nu 31. & ſeq uſque ad n. 42. Ne Cler. vel Monach. 6[illegible]8
3 Et quid poſt interdictum notariatus officium, ibid n. 14 & [illegible] 6[illegible]8
4 Inſtrumentum ſumptum ex ſumpto non probat, in cap. Lator, num 44 Qui filii ſint legit. 86
4 Inſtrumentum in quo millesimum repugnat indictioni, vitiatur in totum, ibid num 45 86
4 Et ſaltem non probat de ta[illegible], ibid num 4[illegible] & [illegible] 8[illegible]
2 Inſtrumentum ſi alic[illegible] ſubre[illegible] fuerit, [illegible] inſtrumento, vel ei arbitr[illegible] juramentum de[illegible], in c. Intimavit, num 11 de teſt. & atteſtat. 1[illegible]
2 Inſtrumentorum appellatione veniunt etiam teſtes, in cap. Pervenit il primo, n. 7 de teſt. cogen. 1[illegible]2
2 Procedit in materia lata, ſecus in reſtringibili, ibid n. [illegible] 1[illegible]9
1 Inſtrumenti unius falſitas, & defectus fidei influit etiam in alia inſtrumenta, in cap. Ad audientiam, il primo, num 14 de Reſcript. 155
2 Inſtrumenta communia debent edi poſtulanti ad fundandam intentionem etiam in cauſa reconventionis, in cap. G[illegible] perpetuis, num [illegible] de fid. Inſtrum. 1[illegible]2
Vide in ver. *Acta*
5 Inſtrumenti perditi tenor probari poteſt per teſtes, qui illud perlegerunt, & deponunt, quod erat ſine vitio, in cap. Cùm [illegible]m, il primo, num. [illegible] [illegible] 2[illegible]2
5 Inſtrumentum fuiſſe [illegible] non ſufficit probare, niſi etiam probetur illius tenor unà cum ſolemnitatibus neceſſariis, ibid. num [illegible] & 10 2[illegible]2
5 Teſtes deponentes ſuper inſtrumento deperdito debent eſſe per[illegible], ibid num [illegible] 2[illegible]
5 Inſtrumenti in diſcrepantiis à [illegible], ſeu protocollo, debet tamen illud corrigi, & emendari, in cap. [illegible], nu. 23 de crimi[illegible] falſi 1[illegible]2
1 Inſtrumenti regiſtratio facta in actis partibus præſentibus, & non contradicentibus, probat originale, in c. Cùm in jure, num 11 de off. Deleg. [illegible]4
1 Secus ſi [illegible] Notarius exemplaverit originale inſtrumentum referendo [illegible] tenorem ad acta, ibid n. 11 [illegible]4
1 Inſtrumenta cùm producuntur, [illegible] productio eſt de actis, & non tenor, ibid num 14 1[illegible]4
1 INSULA ſi in mari appareat, decimæ novalium cui Eccleſiæ debeantur, in cap. Quoniam, n. 11 de Decim. 1[illegible]3
1 INTELLECTUS rectus eſt, [illegible] regitur à prudentia, ſcientia, & opinione vera, non rectus verò, qui dirigitur ab eorum contrariis, in c. Ne innitaris, num [illegible] de Conſtit. 3[illegible]
1 Intellectus rectus, & non rectus qui dicatur ex ſententia Alexandri de Ales, & D. Thomæ, ibid num 79 & 80 3[illegible]

1 In-

1 Intellectus inclinatur in objectum ſuum per modum naturæ, ibidem num.83. 38
1 Intellectus ſpeculativi, & practici virtus in quo conſiſtat, ibid. num.86. 38
1 Intellectus ſpeculativus, & practicus an, & in quibus differant, ibid. num.137. & num.218. 44
1 Intellectus ita movetur ab objecto veri, ſicut appetitus ſenſitivus bruti ab objecto delectabili, ibid. num. 155. 47
1 Voluntas habet libertatem contrarietatis, intellectus ſecus, ibid. num 156. 47
1 Intellectus Divinus, & Angelicus cognoſcunt compoſitionem, & diviſionem per intellectum ſimplicis quidditatis, in d.c. Ne innitaris, num.168 de conſtit. 48
1 Intellectus humanus cognoſcit componendo, dividendo, & ratiocinando, ibid. d. num 168. 48
1 Intellectum eſſe certum practicè, & dubium ſpeculativè, vel è converſo, non eſt poſſibile, ibid. num. 219. 53
1 Intellectus non habet libertatem opinandi ut libet, ſed violenter inclinatur in eam partem, in qua ſunt fortiora motiva, ibidem num. 257. 59

Intellectus capitulorum Decreti, Decretalium, & Sexti.

1 c. *Ad abolendam*, in cap. Ad extirpandas, num.6. de fil. Presbyter. 470
1 c. *Ad Apoſtolicam*, de Regular. in c.Cùm acceſſiſſent, num.38. de conſtit. 110
4 c. *Aliter*, 30. qu. 5. in cap. Tua, num. 21. de deſponſat. impuber. 23
1 c. *Altercationis*, lib.6. in c. Nuper à nobis, num.21. & ſeq. uſque ad n 29. de bigam. 504
2 c. *Auditis*, num 5. de præſcript. 175
3 c. *Beneficium*, de Regular. lib.6. in c. Conſulti, num.34. de Regular. 401
1 c. *Canones*, & c. *Sicut*, 15. diſt. in cap. Nimis, num. 15. de fil. Presbyter. 477
1 c. *Canonum ſtatuta*, de Conſtitut. in eodem c. à num. 1. uſque ad num.10. 15
3 c. *Cauſam*, de elect. in cap. Quia ingredientibus, num.24. & 32. de teſtam. 255
3 c. *Charitatem*, 12. qu. 2. in cap. Venerabili, num. 11. & 13. de cenſib. 551
3 c. *Clerici*, 1. q. 2. in c. Significatum, n.42. de præben. 83
3 c. *Clerici*, de poſtul. in cap. Multa, num. 96. Ne Cler. vel Monach. 658
1 c. *Cleros*, 21. diſt. in cap. Cùm contingat, num. 56. de ætat. & qualit. 421
1 c. *Cleros*, 21. diſt. in cap. Requiſivit, num. 40. de ordin. ab Epiſcopo. 380
1 c. *Concilia*, §. Hinc etiam, 17. diſt. in c. Significaſti, nu. 73. de elect. 229
3 c. *Conquerente*, de off. Ordin. in c. Quoniam, n.15. 17. & 21. & 32. de Decim. 313
1 c. *Conſtitutus*, de Relig. domib. in cap. Cùm pridem, num. 38. de pact. 649
1 c. *Conſtitutus*, de fil. Presbyter. in eod. c Conſtitutus, num. 6. uſque ad num. 27. 481
5 c. *Conſuluit*, de Uſuris, in c.In Civitate, n 4 de Uſuris. 154
3 c. *Corpora Sanctorum*, de Conſecrat.diſt.1. in c.Cùm ex eo, n.16. de Reliq. & venerat. Sanctor. 609
1 c. *Cùm cauſam*, de elect. in eodem c. Cùm cauſam, n.35. 277
1 c. *Cùm creatura*, de celebrat. Miſſar. in c. Ut Abbates, num 86. de ætat. & qual 395
1 c. *Cùm in cunctis*, §. Inferiora, de elect. in d.cap. Cùm in cunctis, num.35. 257
3 c. *Cum in ſua*, de Decimis, in cap. Cùm contingat, num. 11. eod. tit. 317
1 c. *Cùm contingat*, de ætat. & qualit. in d c.Cùm contingat, n.46. & ſeqq. uſque ad num. 55. 421
1 c. *Cùm Marthæ*, §. Quæſiviſti, de celebr. Miſſar. in c. Ne innitaris, num.274. de conſtit. 63
3 c. *Cùm non deceat*, de elect. lib.6. & conciliatio cum c. Un. de Cler. non reſid.eod. lib 6. in c. Licèt, n.159 de præb 143
3 Et cujus Eccleſiæ utilitas ad hoc requiratur, ibid. n.160. 143
1 c. *Cùm omnes*, triplex intellectus, in d. cap.Cùm omnes, nu.1 & ſeqq. uſque ad n.11. de conſtit. 92
3 c. *Cùm percuſſio*, 7. q.1. in cap. Conſultationibus, numer. 48. de Cler. ægrot. 167
3 c. *Cùm perſonæ*, de privileg. lib. 6. in c. Procurationes, num. 42. de cenſib. 549
1 c. *Cùm tempore*, de arbitris, in c. Ex parte de arbitr. 702
1 c. *Cùm voluntate*, de ſentent. excom. in c. Indecorum, num. 26. & 48. de ætat. & qualitat. 400
1 c. *Decernimus*, de judiciis, in cap. Contingit, num. 29. de arbitris. 700
4 c. *De Francia*, de ſponſal. in cap. Utrum, num. 15. de cognat. ſpirit 59
1 c. *Degradatio*, de Pœnis, in 6. in c. Cùm contingat, nu. 62. de ætat. & qual. 422
1 c. *De his*, 12. diſt.in c.Ut Abbates, n 83. de ætat.& qual 395
5 c. *Delatori*, 5. q. ult. in c.Si quis, n 4. de homicid. 119
3 c. *De multa*, de præben in c Dudum, il ſecondo, n. 28. & ſeqq. de elect.4. & in c. Cùm jam dudum, n.22. de præb. 97
5 c. *Diaconus*, 27. diſt. in c. Tuæ litteræ, n 58. de Cler. per ſalt. promot. 103
1 c. *Diaconos*, 93. diſt. in ca. Requiſivit, num.44. de Ordin.ab Epiſcopo. 380
5 c. *Didicimus*, & c. *Pudenda*, 7. q. 1. in cap. Quod à prædeceſſore, num.34. de ſchiſmat. 105
5 c. *Dilecto*, de ſent. excom. lib.6. in cap. Suſcepimus, num.26. de homicid. 126
2 c. *Dilecto filio*, de offic. Archid. in cap. Nullus, num. 24. de for. compet. 46
1 c. *Domino ſancto*, 50. diſt. in c. Nonnulli, n. 37. de Reſcript. 170
1 c. *Ego ſolis*, 9. diſt. in cap. Ne innitaris, numer. 128. de Conſtitut. 43
3 c. *Eam te*, de ætat. & qualit. in cap.Ex parte, num.16. de cappell. Monach. 506
2 c. *Edoceri*, de Reſcript. in cap. Paſtoralis, num.27. de Appellat. 204
2 c. *Eos*, 32. diſtin. in c. Nullus, n.29. de for. compet. 46
3 c. *Epiſcopus*, 88. diſt. in c.Nos quidem, n. 12. de teſtam. 260
3 c. *Epiſcopus*, num.77. diſt. in c. Conjugatus, num.11. de converſ. conjugat. 443
3 c. *Et hoc attendendum*, de conſecr. diſt. 1. in cap. Cùm creatura, num 28. de celebrat Miſſar. 589
5 c. *Ex diligenti*, de Simonia, in cap. Cùm pridem, num.49. de pactis, & in d cap. Ex diligenti, num.3. 4. & ſeqq. uſque in fin. de Simon. 36
1 c. *Ex eo*, de elect. lib.6. in cap. Cùm in cunctis, num. 53. & 56. de elect. 247
1 c. *Ex litteris*, de exceſſ. Prælator. in cap. Requiſivit, num.80. de ordin. ab Epiſcopo. 384
1 c. *Ex multis*, 1. q.3. in c. Cùm pridem, n.42. de pactis. 650
1 c. *Ex parte*, de arbitris, in d. c. Ex parte, n 13 & ſeq 703
1 c. *Ex parte, il terzo*, de privileg. in c.Contingit, il ſecondo, nu. 12. de ſent. excom. 369
5 c. *Ex parte*, de tempor. ordinat. in cap Conſultationi, num 6.de apoſtat. 117
1 c. *Ex tenore*, & cap. Ad aures, de tempor. ordin in d.c. Ex tenore, num. 11. 359
3 c. *Ex tuæ*, in §. Contra eos, de Cler. non reſid. in d. c. Ex tuæ, num 2. & 18. 54
3 c. *Extirpandæ*, §. Qui verò, de præben. in c. Niſi eſſent, num 48. eodem tit. 110
3 c. *Gonſaldus*, 17. q.2. in c. Conſulti, n.35. de Regular. 401
1 c. *Gratia*, de præben. lib 6. in c. Super litteris, de Reſcript. 159
5 c. *Humanæ aures*, 22 q 5. in c Falſidicus, num.70 & ſeqq. uſque ad num.80. maximè num.76. & 162. verſ. Non obſtat ſecundum, de crim. falſ. 172
3 c *Illa*, 12 diſt. in c. Conſilium, n 37. de obſervat. jejun 615
1 c. *Illud*, 77. diſt in cap. Cùm contingat, num. 13 & num 19. de ætat & qual. 418
1 c. *Illud*, de Cler. excom. miniſtr. in cap.Ne innitaris, num 242. de Conſtit. 56
3 c. *In Eccleſiis*, de Capell. Monachor. ſecundum Abbatem, refellitur, in d. c. In Eccleſiis, n.11. verſ. Sed objicies. 501
1 c. *In iſtis*, §. leges, 4. diſt. in c. Treugas, n.25. 32. 39 49. & 56. de treuga, & pac. 633
5 c. *Innotuit*, de maled. & cap. Poſtulaſti, de Judæis, in c. Licèt, num 18. de pœnis. 286
3 c. *In nova*, 16. q. 7. in cap. Non magnoperè, num.26. Ne Cler. vel Monach. 661
1 c. *In novo*, 21. diſt. in cap. Pernicioſam, num. 34. de Offic. Ordinar. 552
5 c. *In ordinando*, de Simon. in c. Tua nos, n.45. de Simon. 60
1 c. *Inquiſitioni*, de ſent. excom. in cap. Ne innitaris, num. 241. de Conſtitut. 55
1 c. *In ſingulis*, §. Ordinentur de ſtat. Monachor. in c. Dilectus, il primo, num.13. de Reſcipt. 189
5 c. *Interfeciſti*, de homicid. in eod. cap. Interfeciſti, num. 7.& ſeq. uſque ad num 13. 121
5 c. *Interfeciſti*, de homic.in c.Suſcepimus, n.25. de homicid. 126
3 c. *Ipſi Sacerdotes*, 1 qu.1. in c.Fraternitatem, n.35. de ſepult. 294
3 c. *Iuvenculus*, 20. qu. 1. in cap. Cùm ſis, num. 74. de converſ. conjugat. 439
1 c. *Lector*, 34. diſt. in cap. Super eo, n. 23. & 32. verſ. Ad primum igitur, de bigam. 499
1 c. *Licet*, de Regular. in c. Admonet, n 17. de renunciat. 330
3 c *Licèt univerſis*, de teſtib. in c. Cùm eſſes, n.149. de teſtam. 276
1 c. *Litteras*, de reſtit. ſpoliat. in cap. Ne innitaris, num. 399. & n. ſeq. de conſtitut. 84
3 c. *Litterarum*, de vot.in c.Conſulti, n.15.& 20. de Regular. 398
5 c. *Naviganti*, intellectus varii Theologorum ad cap. Naviganti, de uſur. in eod. c. Naviganti, n. 55. uſque ad n.59. 164
3 c. *Neminem*, 70. diſt. in c Non liceat, n.7. de præben. 68
1 c. *Nemo*, 9. q 3. in cap. Significaſti, n 47. de elect. 227
5 c. *Nimis iniquè*, de exceſſ. Prælat. in cap.Patentibus, nu.7. & 13. de privileg. 242
1 c. *Niſi eſſent*, de præben. in cap. Non ſine, num. 5. & ſeqq. de arbitr. 690
3 c. *Non magnoperè*, ne Cler. vel Monach. in c. Super ſpecula, n.39. eod. tit. 686
3 c. *Non mediocriter*, de conſecr. diſt. 5. in c. Fraternitatem, nu.67. & ſeqq. uſque ad num 73. de ſepultur. 297
3 c. *Non minus*, in ver. communes, de immunit. Eccleſ. in eod. c.Non minus, num.27. 633
3 c. *Nonnulli*, de Reſcript. in c. Ex parte, n. 13. & 26. de Capell. Monachor. 505
1 c. *Nos ſi incompetenter*, 2. qu.7 in c.Significaſti, n.75. de elect. 229
5 c. *Novatianus*, 7. qu.1. in cap. Quod à prædeceſſore, num. 30. de ſchiſmat. 105
2 c. *Novimus*, de ver. ſignif. in cap. Cùm non ab homine, nu.47. de judic. 13
5 c. *Novimus*, §. fin. de verb. ſignif. in cap. Ad falſariorum, nu 61. & 65. de crim falſ. 187
1 c. *Nunc autem*, 21. diſt. in c. Significaſti, n. 74. de elect. 229
3 c. *Olim*, de verbor. Signif. in cap. De cætero, num. 19. de Cler. non reſid. 38
1 c. *Olim*, 95. diſt.in c. Quanto, n.10. de Conſuetud. 198
5 c. *Omnis*, de pœnit. & remiſſ. in c.Officii, n.36. eodem tit. 306
1 c. *Omnium*, 32. diſtin.& cap. *Quia ſanctitas*, 50. diſt. in c. Requiſivit, n.45. de Ordin. ab Epiſcopo. 381
3 c *Ordinarius*, §. In conferendis, de off. Ordin. lib 6. in cap. Cùm jam dudum, nu.62. & ſeq & n.67. de præben. 101
5 c. *Ordinarii*, de off. Ordin. lib.6. in c.Licèt Heli, nu.20. & num.21. & num.25. de Simon. 49
1 c. *Perlectis*, 25. diſt.in c. Requiſivit, n.42. de Ordin. ab Epiſc. 380

5.c *Per-*

c *Perpendimus*, de ſent. excom in cap. Contingit, num. 23. eodem tit. 369
c *Per venerabilem*, in princ. Qui filii ſint legit. in cap. Indecorum, n. 37 de ætat. & qualit. 401
c *Per venerabilem*, §. Rationibus, Qui fil. ſint legitim. in c. Quoniam, num. 11 de Conſtitut. 218
c. *Pervenit*, de Adulter. in d. c. Pervenit, n. 8. 142
c. *Pervenit*, de Immun. Eccleſ. intellectus quatuor, in eod. cap. Pervenit, num. 10. 619
c. *Petiſti*, 7. quæſt. 1. in cap. Nulla, 42. & 78. de conceſſ. præbend. 138
c *Poſtulaſti*, de conceſſ. præben. in d. c. Poſtulaſti, n. 1. 200
c. *Poſtulaſti*, de conceſſ. præben. in cap. Cùm Eccleſia Vulterana, num. 16. de elect. 221
c. *Presbyter*, 23. diſt. in cap. Cùm veniſſet, num. 64. de ſacr. Unction. 449
c *Presbyteri*, de pœnis, in eod. c. Presbyteri, n. 13. 282
c *Præſul*, 2 q 4 in c. Cùm eſſes, n. 144 de teſtamen. 276
c *Præter hoc*, 32. in cap. Quæſitum, num. 12. 17. & 26 de cohabit. Cler. & mulier. 22
c. *Preterea*, de deſponſ. impuber. in c. De illis, il ſecondo, num. 34. de deſponſ. impuber. 29
c. *Pſalmiſta*, 23. diſtin. in cap. Cùm contingat, num. 7. de ætat. & qualit. 418
c *Quacumque arte*, 22 q 5 in cap. Falſidicus, n. 67. & ſeqq. uſque ad n. 81. maximè num. 76. de crimin. falſi. 172
c. *Quamvis*, de præben. lib. 6. in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num. 66. de reſcript. 181
c. *Quicunque*, §. Inhibemus, de hæret. lib. 6. in c. Cùm veniſſent, num. 103. de judic. 30
c. *Qui ſe ſcit*, & c. Decreto, 2. q. 6. in c. Perniciosam, num 12. de off. Ordin. 551
c. *Quod interrogaſti*, 27 diſt. in c. Conſuluit, num. 13. & num. 25. & 38 Qui Cler. vel voven. 46
c *Quomodo*, 32. quæſt. 1. in cap. Cùm ſis, num. 76. de converſ. conjug. 419
c. *Quoniam*, 76. diſtin. in cap. Nonnulli, num. 24. & ſeq. de reſcript. 168
c. *Quoniam*, 18. diſt. in cap. Procurationes, num. 23. & ſeq. de cenſibus. 548
c. *Relatio*, & c. ſeq. 21. qu. 1. in cap. Dudum, il ſecondo, nu. 41. de elect. 271
c. *Religionum*, de Relig. domib. lib. 6. in cap. In præſentia, n. 112. de probat. 141
c. *Res Eccleſiæ*, & c. Si quis objecerit, 1 qu. 3. in c. Præterea, nu. 80. Ne Prælat. vices ſuas. 75
c *Romana*, §. In univerſitatem, de ſent. excom. lib. 6. in cap. Reſponſo, n. 56. 72. 80. 84. & ſeq. & 94 & 109. eod. tit. 362
c. *Sabbatho*, de conſecr. diſt. 3. & c. Quia dies, in cap. Conſilium, num. 22. de obſervat. Jejun. 624
c. *Salvator*, 1. q. 3. in c. Cùm pridem, n. 46. de pactis. 650
c. *Scripſit*, 7. quæſt. 1. in cap. Conſultationibus, num. 45. de Cler. ægrot. 166
c. *Si ad Epiſcopum*, Ne Sede vacan. lib. 6. in cap. Poſtulaſti, n. 9. de conceſſ. præben. 201
c. *Si annum*, de Judic. lib. 6. in cap. Cùm in cunctis, num. 54. & 57. de elect. 247
c. *Si autem vobis*, 11 qu 3 in cap. Reſponſo, num 53. de ſentent. excom 362
c. *Si conſtiterit*, de Accuſat. in d. cap. Conſtiterit, num. 6. uſque ad num. 22. 9
c *Sicut*, de elect. lib. 6. in cap. Licèt, de vitan. num. 40. & 56. de elect. 234
c. *Sicut*, 12. diſt. in cap. Significaſti, n. 12 de elect. 223
c. *Sicut lignum*, §. final. de homic. in cap. Petitio, num 12 de homicid. 140
c. *Si eo tempore*, de reſcript. lib. 6. In cap. Super litteris, num 35 de reſcript. 161
c. *Si Epiſcopus*, 18 diſt. & c. Si vobis fratres, 23 qu. ult. in c. Qualiter, num. 16 de Cler. non reſiden. 50
c *Si Evangelica*, 55. diſt. in cap. Conſultationibus, num. 70 de Cler. ægrot. 169
c *Si forte*, 63. diſt. in cap. Tuæ litteræ, num. 60. de Cler. per ſalt. promot. 53
c. *Si judex laicus*, de ſent. excom. lib. 6. in c. Tuam, num. 45 & ſeq. & n. 52. & ſeqq. de ordin. cognit. 176
c *Si quis*, de Regular. in cap. Perlatum, n. 13 de his, quæ vi metu cauſ. 676
c. *Si quis*, de homic. in c. Inter alia, n. 48 de Immun. Eccleſ. 640
c. *Si quis dator*, 1. q. 3. in c. Cùm pridem, n. 45. de pactis. 651
c *Si quis pecunia*, 79. diſt. In c. Nobis, n. 57. de Simon. 42
c. *Si vir, & uxor*, 27 q 2 in cap. Præterea, num 25. de converſ. conjug. 411
c. *Statuimus*, de Regular. & c. *Non ſolum*, eod. tit. lib. 6. in cap. Conſulti, n. 21. 31. & 52. de Regular. 309
c. *Statuimus*, 19. q 1 in c. Licèt, n. 33 de Regular. 304
c. *Statutum*, de elect. lib. 6. in c. Cùm ſit ars, n. 21. 25 & 30. de ætat. & qualit. 416
c. *Super eo*, de cognat. ſpirit. in c. Utrum, n. 8. & ſeq. eod. tit. in c. Tuæ litteræ, de Cler. per ſalt. promot. 58
c. *Suſcepimus*, de homic. In eod. c. Suſcepimus, n. 8. 115
c *Tuam*, de homic. in c. Ad audientiam, n. 41 de homicid. 114
c *Tua*, de pœnis, in c. Cùm non ab homine, n. 100 de Judic. 16
c. *Ubi non eſt*, de deſponſat. impuber. in d. c. Ubi, num. 2 & ſeqq. uſque num. 12 25
c *Veniens*, de Presbyter. non baptiz. in cap. Ne innitaris, n. 265 de Conſtit. 56
c *Videtur*, il primo, 27 q 1 in cap. Conſuluit, num. 10. & ſeq. Qui Cler. vel vov. 46
c *Vidua*, de Regular. in eod. c. Vidua, n. 33 & ſeqq. 141
c *Volentes*, de privil. lib. 6. in c. Ex parte, il ſecondo, n. 42 & ſeq. & num. 45 de privil. 164
c. *Ut fama*, de ſent. excom. in c. Cùm non ab homine, num. 102 de Judic. 16

Intellectus Clementinarum.

Clem. 1. §. final. de Sum. Trinit. & fid. Cathol. in c. Ne innitaris, num. 153. de conſtit.
Clem. *Quamvis*, de ſent. excom. in cap. Reſponſo, num. 22 de ſent. excom. 360
Clem. *Quia contingit*, de Relig. domib. in cap. Significatum, n. 22 de præben. 82
Clem. *Quia Regulares*, de ſupplen. neglig. Prælat. in cap. Cùm cauſam, num 37. de elect. 278
Clem. *Si furioſus*, de homic. in cap. Suſcepimus, num. 15 de homic. 115
Clem. *Sic Sumus*, de ſent. excom. in cap. Quod à Prædeceſſore, num. 118. de ſchiſmat. 113

Intellectus Extravag.

Extravag. *Ambitioſæ*, de reb. Eccl. non alien. in cap. Nulli, n. 11 & ſeqq. uſque ad n. 18. & 21 eod. tit. 127
Extrav. *Cum nonnulli*, la prima, de præben. in cap. Licèt, num. 2 de præben. 114
Extravag. Jo. XXII. *Sancta Sanctorum*, §. Quidam autem, in c. Nimis, num 21. de fil. Presbyter. 676

Intellectus Legum, Digeſtorum, & Codicis.

l. *Barbarius*, ff de offic. Prætor. in c. Quod à Prædeceſſore, num. 129. uſque ad n. 139 de ſchiſm. 114
l. *Bonæ fidei*, ff de acquir. rer. dom. in cap. Gravis, num. 103 & & 107 de reſtit. ſpoliat. 120
l. *Cui juriſdictio*, ff de juriſd. omn. judic. in c. Propoſuiſti, n. 20. de foro compet. 0
l. *Epiſcopale*, C. de Epiſc. audien. in cap. Significaſti, num. 22 de foro compet. 77
l. *Nemo Clericus*, C. de Summ. Trinit. & fide Cathol. & c. 2. §. Inhibemus, lib. 6. in c. Cùm veniſſent, n. 103. de Judic. 70
l. *Per iniquum*, C. de juriſd. omn. Judic. in c. Quoniam, num. 6 de privileg. 167
l. *Pomponius*, §. Ex facto, ff de acquir. poſſeſſ. in c. Ad hæc, n. 72. de Relig. domib. 473
l. *Qui ſcit*, §. Bonæ fidei, ff de Uſur. in c. Gravis, n. 102. & 107. de reſtit. ſpoliat. 120
l. *Qui bona fide*, ff de acquir. rer. domin. ibidem n. 107. 121
l. *Scyphi*, ff de opt. legat. in cap. Cùm dilectus, num. 17. & 30 de conſuet. 205
l. *Sed etſi in ſervum*, §. Si quis judex, ff de arbitr. in c. Ex parte, num. 26. & ſeqq. uſque ad n. 34 de Arbitr. 7
l. *Si imperialis*, C. de legib. l. 2. §. Si quid verò, C. de vet. jur. enucl. & l. Non poſſunt, ff de legib. in c. Cùm velleſſent, n. 28 de Judic. 21
l. *Si quis ita legaverit*, de aur. & arg. legat. in cap. Inter cæteras, num. 15. 17. 24. & 27 de reſcript. 148
l. *Si quos judices*, C. de off. Præſ. Prat. orien. in cap. Cæterùm, num. 63. & ſeqq. uſque in fin. de reſcript. 114

Intellectus Authentic.

Auth. *Decrevit*, C. de arbitr. in c. Non ſine, n. 20. de Arbitr. 621
§. *Si quis ædificationem*, in Auth. de Eccleſ. tit. in cap. Nos quidem, n. 3. & 6. de teſtam. 149
§. *Si quis Oratorium*, in Authen. de Sanct. Epiſcopis, in cap. Cùm vos, n. 40. & 51 de off. Ordin. 562
INTENTIO quid ſit, in c. Si quis puerum, n. 3 de Baptiſm. 590
Intentio generalis, ſeu implicita in Baptiſmo triplex eſt, ibid num. 6
Intentio univerſalis in Baptiſmate, aut eſt actualis, aut virtualis, aut habitualis, ibid. num. 7
Intentio reſpectu effectus ſupernaturalis, & non ſupremi requiritur in baptizante, & ſufficit implicita, ibid. num. 8 590
Intentio faciendi, quod facit Eccleſia, neceſſaria eſt in Baptiſmate, ibid num. 15. 592
Non autem faciendi propter id, quod facit Eccleſia, ibid n. 16. 591
Ignorantia diſpoſitionis à jure improbatæ, ſubreptionem, aut defectum intentionis non parit, in cap. Nos quidem, n. 53 de teſtam. 151
Intentionis defectus non oritur niſi ex ignorantia eorum, quæ ſi Princeps ſciviſſet, aut nullo modo, aut difficilius conceſſiſſet, ibidem num. 58 151
Intentio baptizati per ſe non requiritur ex neceſſitate Sacramenti, ſed tantùm per accidens, videlicet quando priùs contradixit, ſecundum opinionem Cajetani, in cap. Majores, num. 78 de Baptiſ. 569
Sed contra, ibid num. 79 569
Intentio non debet verbis deſervire, ſed verba intentioni, in cap. Falſidicus, n. 71 de crim. falſi 174
Intentionis defectus ſemper opponi poteſt, licèt in motu proprio ſublata ſit facultas de eo dicendi, in cap. Cauſam, quæ, n. 22 de reſcript. 165
Onus tamen probandi incumbit allegantii, ibid n. 23 150
Intentionem ſuam fundare quis dicitur, quando plenè probat id, quod intendit, vel quando habet pro ſe juris aſſiſtentiam, in c. Sicut, n. 2 de probat. 117
INTERDICTUS ab ingreſſu Eccleſiæ irregularitatem incurrit, ſi Miſſam celebret in ipſa Eccleſia, in cap. Vel non eſt compos, num. 8 de tempor. ordinat. 310
Secus in privato Oratorio, vel Altari viatico, ibid. n. 20 310
Interdictus, & excommunicatus in una Eccleſia, intelligitur ubique interdictus, & tanquam excommunicatus vitari debet etiam ab exemptis, in c. Cùm & plantare, n. 8 de privileg. 160
Interdicti tempore adminiſtrari poſſunt Baptiſmi, & Confirmationis Sacramenta etiam adultis, in cap. Reſponſo, num. 17 & 19 de ſent. excomm. 360
Item Sacramentum Pœnitentiæ etiam ſanis, ibidem n. 24. 360

§. Via-

5 Viaticum decedentibus non denegatur, num.25. 360
5 Euchariſtia ſanis non conceditur, ibid. num.26 360
5 Interdicti tempore permittitur Chriſmatis confectio in die Cœnæ Domini, & conſecratio olei baptizandorum, ibid. n.28. 360
5 Extrema unctio denegatur, ibid. num.29. 360
5 Et quid de ordine, & matrimonio, ibid remiſſivè. 360
5 Cives unius civitatis omnes, & ſimul poſſunt non tantùm interdici, ſed etiam excommunicari, ibid. n.30 360
5 Interdici quis poteſt pro peccatis alienis, ſed non excommunicari, ibid. num.41. & ſeq. & num.51. 361
5 Regnum interdicitur pro peccatis regis, civitas pro peccatis Epiſcopi, vel domini, & Monaſterium pro peccatis Abbatis, ibidem num.42. 361
5 Interdictum corporis, in materia cujus corpus non eſt capax, reſpicit ſingulos, ibid. num.73. 363
5 Interdictum violat, qui in officio ſuo miniſtrat ſicut prius, licèt ſit Clericus minorum ordinum, & irregularitatem incurrit, in c. Si quis Presbyter, n.14. & ſeqq. uſque in fin. de Cleric. excom. miniſtran. 193
5 Secus ſi exerceat aliquid non deputatum certo ordini, ut cantare Reſponſoria, dicere Pſalmos, & hujuſmodi, ibid. n 15. 193
5 Item ſecus ſi ſit deputatum certo ordini, ſed ex conſuetudine exerceatur etiam per laicos, ut in Epiſtola, quæ ſine apparatu dicitur per quemcumque, ibid. num.16. 193
5 Sed declaratur, ibid num.18. & 19. 193
1 INTERDICTUM, uti poſſidetis, ſeu retinendæ, datur, vel cùm poſſeſſor ab alio turbatur, vel cùm duo contendunt de poſſeſſione, in c. Ne innitaris, num.194. de Conſtit. 49
1 Interdictum retinendæ ut locum habeat, quæ requirantur, ibidem num.195. 49
1 Interdictum, uti poſſidetis, non datur in materia nutritiva peccari, ibidem num.209. 52
1 Nec quando jus reſiſtit, ibidem n.210. 52
3 Interdictum Prætoris non debet eſſe eluſorium, in c. Sicut te, num.36 Ne Cleric vel Monach. 678
1 Interdicto an ſupponi poſſit tota civitas, vel diœceſis ob contumaciam Epiſcopi, in c.Sanè, il ſecondo, n.6. & ſeqq. uſque ad num.15. de offic. deleg. 522
1 Interdici poteſt terra ob delictum domini, vel rectoris, ibidem num.9. & 13 522
1 Regnum ob delictum Regis, & terra feudalis ob delictum vaſalli, ibidem num.10. 523
1 Interdictum eſt pœna ſpiritualis, ibid. num. 11. 523
2 Interdictum Recuperandæ ad quæ ſe extendat, in cap. Gravis, num.7. de reſtit ſpoliator. 115
Vide in ver *Spoliatus*
5 Interdicti generalis tempore clam celebrare poſſunt Epiſcopi non prohibiti, qui non fuerunt interdicti culpabiles, in cap. Quod nonnullis, num.1 de privileg. 272
5 Idem in Cardinalibus, ibid. num.4. 272
5 Privilegium celebrandi clam tempore interdicti non ſuffragatur eis, quorum culpa, vel fraude interdictum fuit poſitum, ibidem num.3. 272
5 Interdictum magiſtratus, ne quis exerceat certam artem, expirat ipſo facto finito magiſtratu, in cap. A nobis, il primo, n.60. de ſent. excomm. 333
1 INTERPRETATIO in dubio facienda eſt ut evitetur perjurium, in c.Cùm tempore, num.26 de arbitr. 696
5 Interpretatio latiſſima fieri debet, ubi agitur de fraude tollenda, in cap. Non ſine, de arbitr. num 46. 693
5 Interpretatio paſſiva admittitur in omni materia, in cap. Tuæ litteræ, n.26. de Cler. per ſalt. promot. 201
1 Interpretatio in dubio contra tertium facienda eſt in meliorem partem, contra ſeipſum in deteriorem, & cur, in cap.Ne innitaris, num 199. & num. ſeqq. de Conſtit. 50
1 Interpretatio ſtatuti dicitur ſtatutum, ſi ſit intrinſeca, & ſubſtantialis, & inſeparabilis à ſtatuto, in cap. Quoniam, num.16 & 19. de Conſtit. 133
1 Interpretatio quid ſit, & quid differat à declaratione, ibid.n.19. 133
1 Interpretatio legis quotuplex ſit, ibid. num 60. 137
2 Interpretationum quatuor ſunt ſpecies Principis, Conſuetudinis, Judicis, & Magiſtrorum, & in quibus differant, in cap. Cùm veniſſent, num 1 & ſeq de Judic. 19
2 Interpretatio quam Princeps facit non ut legiſlator, ſed ut magiſter, probabilis eſt, non neceſſaria, ibid. num.2 19
2 Interpretatio tranſlativa quæ ſit, ibid. num.3. 19
2 Interpretatio argumentalis, & extrinſeca, propriè non ineſt legi, ibidem num 4 19
2 Interpretatio impropria quotuplex ſit, ibidem n 5. 19
2 Interpretatio propriè quid ſit, ibidem num.6. 19
2 Interpretatio alia eſt litteralis, alia quæ in obſcuritate ſenſus, ſeu dubietate verborum conſiſtit, ibid. n.8. 20
2 Interpretationis prohibitio non afficit, ubi copia Principis haberi non Poteſt, ibid. num.40. 23
2 Interpretatio dubiorum ſuper litteris Apoſtolicis emergentium indiſtinctè petenda eſt à Papa, ſi ſit præſens in loco, ibid.n.43. 24
2 Interpretationi locus non eſt, ubi verba ſunt clara, ibid. n.45. 24
2 Interpretatio Papæ, vel habentis authoritatem ab ipſo, habet vim generalis Conſtitutionis, etiamſi in aliquo ſpeciali caſu ad conſultationem alicujus edita fuerit, ibidem n.36. 21
2 Interpretatione prohibita, non cenſetur prohibita interpretatio quæ fit obiter, & incidenter, ibidem n.88. 28
2 Litteralis expoſitio abſolutè neceſſaria eſt ad intelligentiam legum, ibidem d. num.91. 29
2 Interpretatio legum naturaliter neceſſaria eſt, & ideò per Conſtitutionem, vel ſtatutum tolli non poteſt, ibidem n 96. 29
2 Interpretatio Canonum ad dogmata pertinentium aliter fieri debet à Lectoribus Theologiæ, atque à Profeſſoribus juris Pontificii, ibidem num.100. 30
1 Interpretatio obſequi debet Evangelio, aliàs non eſt interpretatio, ſed corruptio, in c. Cùm pridem, n.81. de pact. 654
1 Interpretatio lata fit etiam in odioſis, quatenus patitur verborum proprietas, in c. Inter cæteras, n.18 de reſcript. 148
1 Interpretatio ſtricta fit in legatis, ut minus gravetur hæres, quàm fieri poſſit, ibidem num.19. 148
5 Interpretatio in dubio fit pro jure communi, quando concurrit cum privilegio, in c Olim, n 21. de verb. ſignif. 391
5 Interpretatio fit contra eum, qui potuit legem apertius dicere, ibidem num.30. 382
1 Interpretatio gratiarum, & diſpoſitionum Apoſtolicarum in favorem ſupremorum Principum Regularibus, & aliis quibuſcunque interdicta eſt ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, in c. Conſuetudines, n.79 de conſuetud 196
2 Statutum prohibens interpretationem intelligitur de extrinſeca, in c. Cùm veniſſent, n.97. de judiciis. 29
Interpretatio ſtatuti.
Vide in ver. *Statutum quoad interpretationem.*
5 Interpretatio ſemper fieri debet excluſiva præjudicii tertii, etiam verba impropriando, in c.Mandato, n 47. de Simon. 63
5 Interpretatio in dubio fit pro jure communi, quando concurrit cum privilegio, in cap. Quod nonnullis, numer. 26. de privileg. 273
Vide in verb. *Privilegii interpretatio.*
Et in verb *Legis interpretatio.*
2 Interpretandi poteſtas cohæret perſonæ, & in alium non tranſit, in c. Cùm veniſſent, num.19. de judic. 21
2 Interpretandi licentia, quæ in Doctoratu confertur, quid operetur, ibidem num. 93. 29
Vide in ver. *Declaratio.*
2 INTERROGATORIIS principale negotium tangentibus non cogitur pars reſpondere, niſi dentur diſpoſitivè medio juramento per modum poſitionum, in cap. Olim, num. 60. de lit. conteſtat. 86
2 Si tamen reſpondeat, & confiteatur, ſibi præjudicat, n 61. 86
2 INTERRUPTIO non fit ſine animo, in cap. Auditis, num.16. de præſcript. 176
1 INTERSTITIA temporum etiam in minoribus ordinibus ſunt ſervanda, niſi aliud Epiſcopo magis expedire videatur, in c.De eo, num.11. de tempor. Ordinat. 356
Vide in verb. *Ordinum interſtitia.*
4 INTERVALLUM medii temporis modicum non vitiat obligationem, in cap. Licèt, num.8 de ſponſ duor. 39
4 Declaratur, ibidem num 9. 39
2 INTITULATUS plenè non dicitur in beneficio, ſi alius percipit fructus, in c. Si quis, n.38 de for. compet. 38
1 *Introducere* verbum quid importet, in cap.Presbyter, num. 15. de ſacr non iteran. 456
1 INTRUSI in quatuor ſpecies diſtinguuntur, in c. Niſi cùm pridem, num.26. de renunc. 338
1 Intruſus propriè quis dicatur, ibidem n 29. 32. & 36. 339
1 Prædo maximus eſt intrudens ſe in Eccleſiam, & falſus Prælatus, ibidem num.30. 339
1 Intruſus potius dicitur incubator, quàm poſſeſſor, ibid. n 31. 339
1 Intruſi habentes titulum putativum, ſed non à legitimo ſuperiore, cedere poſſunt, ac debent abſque alia Papæ licentia, ibidem num.32. 339
1 Prælatus intruſus non poteſt conferre Sacramenta, ac ſi conferat executionem non confert, ibidem num. 35. 339
1 Intruſus dicitur non ſolum qui ſine electione, ſed etiam qui ex electione non canonica, puta minoris partis, beneficium occupat, num.36. 339
1 Intruſus habens titulum putativum à legitimo ſuperiore cedere non poteſt ſine licentia Papæ, ibidem num. 40. 339
1 Intruſus cum titulo colorato in articulo mortis poteſt beneficium dimittere non expectata ſuperioris licentia, ibid.n.41. 340
1 Paria ſunt intrudere ſe in beneficio, vel retinere beneficium, quo aliquis canonicè eſt privatus, ibidem num.45. 340
1 Intruſus poſt rem judicatam, & executoriales non auditur, numer. 48. 340
3 Intruſus eſt qui ingerit ſe adminiſtrationi ante confirmationem, vel præter authoritatem ejus ad quem ſpectat, etiamſi præceſſerit electio, in c. Cùm jamdudum, n.3. de præben. 96
3 Intruſus propriè quis dicatur, in cap. Quia diverſitatem, num. 6. de conceſſ. præben. 192
Vide in verb. *Prælatus intruſus.*
2 INVENTARIUM non vitiatur ex omiſſione ſigni Crucis, in cap. Cùm Eccleſia, n.6. de cauſ. poſſ. & propriet. 109
2 Inventarii conficiendi obligatio non impedit, quin rei veritas aliundè probari poſſit, in c.Sicut, n.12 de probat. 128
1 INVESTITURÆ, pignorationes, & aliæ diſpoſitiones temporales de bonis Sedis Apoſtolicæ, vel inferiorum Eccleſiarum, prorogari, aut perpetuari non poſſunt, in c. Conſuetudines, nu.71. de Conſuetud. 196
3 INVITATO jus acquiritur ex invitatione, in c. Et ſi membra, n.5. de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. Capit. 219
3 INVITUS & penitus contradicens nec Sacramentum recipit, nec rem Sacramenti, in c. Majores, n.117. de Baptiſm. 601
2 INVOCATIO nominis Domini præmittenda eſt in actionibus noſtris, in c.In nomine Domini, n.2. de Teſtib. 146
2 Item in arduis, perpetuiſque inſtrumentis, ibid. n.3. & 7. 146
2 Item in ſententia, ibidem num.4. 146
2 Invocatio nominis Domini qualiter ſit facienda, ibid n.5. 146
2 Poteſt fieri à Notario Chriſtiano etiam in contractibus Judæorum, ibidem num 6. 146
2 An ſit de ſubſtantia inſtrumenti, ibidem num.7. 146
2 Facta à Notario in principio protocolli trahitur ad omnia inſtrumenta in eo comprehenſa, ibid n.8. 146
2 Invocatio nominis Machometi in terris Chriſtianorum fieri non debet publicè, etiam à Saracenis, ibid. num.9. 146
2 Privatim an ſit eis prohibita, num.10. 146
1 JOACHINUS Abbas dicitur habuiſſe ſpiritum Prophetiæ, in c. Damnamus, n.9 de Summa Trinit. & fide Cathol 11
1 Prædixit Ordines Prædicatorum, & Minorum, ibidem n.10. 11
1 De illius vaticiniis judicium, ibidem n.1. & ſeqq. 11
Vide in ver. *Prophetia.*
1 Joachinus Abbas non fuit hæreticus, ſed erraticus, ibid. numer.24 & 26. 12
1 Ejuſdem epiſtola, qua ſcripta ſua Apoſtolico ſubjecit examinan,

ni, refertur, ibidem numer. 25 12
1 Joachimus declaratur Catholicus ab Honorio III licèt ejus libellus fuerit à Concilio damnatus, ibidem n. 26. 12
1 Errores illius qui fuerint, ibid. n.27 12
1 Hæreſes plures Joannis de Parma de doctrina Abbatis Joachimi, ibid num.14 11
1 Joannis Andreæ pater quis fuerit, in cap Inter cæteras, num.17 de reſcript 147
1 Joannis Vvicleff error aſſerentis omnes eſſe Simoniacos, qui ſe obligant ad orandum pro ſubvenientibus, damnatus in Concilio Conſtantienſi, in c Significatum, n 40 de præben 83
2 Joannis de Anania reſponſum circa legatum uſusfructus factum Infirmariæ Fratrum Minorum, refellitur, in c. In præſentia, n.61. & num. ſeqq de Probat. 136
1 JOSEPH Prorex Pharaonis ſubjecit eidem, ac tributariam fecit univerſam terram Ægypti præter Sacerdotum, quæ libera ab hac conditione fuit, in c Non minùs, n.28 de Immun Eccleſ. 633
4 IPSUM eſt pronomen perſonaliſſimum, demonſtrativum ad oculum, in c. Sacro, n 45. de ſent. excomm. 374

Irregularis, Irregularitas.

5 Irregularis efficitur qui miniſtrat in ordine, à quo eſt ſuſpenſus, in c. Tuæ litteræ, n.23. de Cler. per ſalt. promot. 201
5 Irregularis eſt Clericus, ſi pugil ab eo datus adverſarium occidit; diſpenſatur tamen cum eo ad beneficium, in c. Henricus, nu. 1 de Cler pugnan. in duell. 142
5 Irregularis non eſt præbens homicidio cauſam remotam, & ad homicidium non ordinatam, etiamſi daret operam rei illicitæ, in c. Si conſtiterit, n 43. de accuſat 12
5 Et in cap Ad audientiam, n 33. & 61. de homic. 133
5 Clericus qui venando telum in feram miſit, & hominem occidit irregularis eſt, etiamſi omnem adhibuerit diligentiam, in cap Ad audientiam, n.20 de homicid. 132
5 Clericus, qui porcos ex agro fugaturus projecit lapidem, & puerum necavit, non eſt irregularis, ibid. n 21. 132
5 Conſulens alicui jactum machinæ, vel baliſtæ, aut expugnationem Caſtri, an ſit irregularis, ibid. n.28. 133
5 Aſſocians euntem ad aliquem interficiendum, an, & quando incurrat irregularitatem, ibidem num.29. 133
5 Irregularis non eſt qui caſu interfuit homicidio abſque participatione, licèt ex ejus præſentia aliquod robur accreverit adverſariis, ibidem n 30. 133
5 Irregularis efficitur inflammans animum Regis ad odium, ſi inde ſequatur mors, ibidem n.31 133
5 Irregularis eſt, ex homicidio caſuali, qui non adhibuit diligentiam quam debuit, licèt daret operam rei licitæ, ibid n 35. 133
5 Dormiens an, & quando fiat irregularis ex homicidio in ſomnis commiſſo, ibidem num 37. 133
5 Urſum, aprum, vel leonem tenens, ſi aliquem interficiat, an ſit irregularis, ibidem num 43 134
5 Clericus è campanili ſurſum trahens chordam Campanæ an ſit irregularis, ſi puer funi appenſus ceciderit, & expiraverit, ibidem num 44. 134
5 Irregularis efficitur cauſam præbens homicidio animo nocendi, licet aliàs daret operam rei licitæ, ibidem num 45. 134
5 Feneſtram faciens ea intentione, ut alter ſe per eam præcipitaret, irregularis efficitur, ſi mors ſequatur, ibid n 46. 134
5 Clericus ſe defendens in rixa an ſit irregularis, ſi ſuperveniant inimici adverſariorum, & aliquem interficiant, ibid. n.47. 134
5 Cultellum tenens in manu an ſit irregularis, ſi alter in eum inſiluerit, & vulnus lethale acceperit, ibidem n 48. 134
5 Irregularis ex eodem facto unus eſſe poteſt ex homicidio voluntario, alter ex caſuali, ibidem num 54. 135
5 Irregularis non eſt, qui omni conatu nixus eſt occidere, ſed non occidit, ibid n.56. 135
5 Irregularis an ſit conſulens alicui homicidium, ſi ille dum aggreditur occiditur, ibid num 65. 135
5 Clericus tradens officiali furem, ut eum puniat citra ſanguinis effuſionem, an ſit irregularis, ſi officialis occidat, vel mutilet, ibid. num 49. 134
5 Clericus expellens latronem de Eccleſia, qui juſtitia mediante ſuſpenſus eſt, an ſit irregularis, ibid. num 50. 134
5 Portans ligna ad comburendos hæreticos, ut indulgentiam conſequatur, an ſit irregularis, ibid. n.52. 134
5 Occidens hominem etiam infidelem eſt irregularis, ibid 72. 136
5 Irregularis eſt dans cauſam homicidio, in c. De cætero, n 1 & 7. de homicid. 127
5 Irregularis removetur ab omni altaris miniſterio, ibid. n 7 128
5 Irregularis eſt præbens cauſam proximam homicidio, licèt det operam rei licitæ, ibidem num 8 128
5 Irregularis eſt judex, qui protulit ſententiam ſanguinis, ſi exindè ſecuta ſit mors, ibidem num 9 128
5 Teſtis quoque deponens in cauſa ſanguinis, ſequuta morte irregularis efficitur, ibidem num 10 128
5 Puer qui turgidam veſicam frangens dedit cauſam abortui mulieris prægnantis, an ſit irregularis, ibid n 14 128
5 Irregularis non eſt accedens armatus ad neptem adulteram, ut cogat adulterum cum ea contrahere, ſi adulter metu ſe præcipitaverit, ibidem num 15. 128
5 Adulter irregularis non eſt ob necem à marito illatam uxori adulteræ, ibidem num 16 128
5 Inſtans apud Regem pro remedio facinorum, an ſit irregularis, ſi malefactores juſſu Regis necati fuerint, ibid n 17 129
5 Clerici poſſunt de ſuis malefactoribus conqueri coram judice ſæculari ſine pœna irregularitatis, dummodò proteſtentur expreſſè, ibid num. 18 129
5 Judex Eccleſiaſticus tradens Clericum degradatum Curiæ ſæculari prævia proteſtatione non eſt irregularis, ibid n 19 129
5 Epiſcopi deputantes ballivos in ſua juriſdictione temporali, non ſunt irregulares, licèt pœna ſanguinis inferatur, ibid n 20 130
5 Princeps qui legem condidit ſub pœna mortis, non efficitur irregularis, ſi legis authoritate aliquis [illegible], ibid num 21 130
5 Judex committens alteri cauſam irregularis eſt, ſi commiſſarius ad mortem condemnet, ibid. num.23. 130
5 Irregularis an ſit Clericus, cui Epiſcopus commiſit, ut eligat juſtitiarium, ſi juſtitiarius procedat ad pœnam ſanguinis, ibid. num.24 130
5 Irregularis non eſt qui conſulit alteri, ut morti ſe exponat pro nomine, ſive honore Chriſti, vel pro fide, aut pro ſtatu Eccleſiæ, ibid num 25 130
5 Inquiſitores pronunciantes aliquem hæreticum, licèt ſciant eum morti tradendum, aut aliàs id procurent, excuſantur, ab irregularitate, ibid num 26. 129
5 Irregularis eſt laicus occidens furem pro ſola rerum defenſione, in c. Interfeciſti, num 12 de homicid. 123
5 Irregularis non eſt, qui intereſt bello injuſto ad ineundam pacem, licèt ex illius præſentia robur accreſcat ſuis, & timor adverſariis, dummodò abſit dolus, in c. Petitio, num 13 de homicid. 120
5 Irregularis eſt Clericus, qui in bello injuſto auxilium, vel conſilium dedit, vel culpabilis, aut negligens fuit, ſi exindè ſequuta ſit mors, ibid n 12 120
5 Irregularis eſt is ex cujus illicita opera homicidium ſequitur, in cap Suſcepimus, num 1 de homicid. 125
5 Irregularis eſt qui pro neceſſaria parentis, filii, conjugis, vel alterius conjuncti defenſione interficit aggreſſorem, ibid n 16 125
5 Irregularis eſt committens homicidium pro neceſſaria defenſione proprii honoris, ibid num 19. 126
5 Irregularis an efficiatur Clericus qui pro neceſſaria rerum defenſione furem, vel ſpoliatorem occidit, in cap Suſcepimus, num 7 uſque in fin de homic. 125
1 Irregularis efficitur promotus ante ætatem ad unum ex ſacris ordinibus, etſi miniſtret in majoribus in legitima ætate ſuſceptis, in c Vel non eſt compos, n 14. de tempor ordinat [illegible]
1 Niſi ignoranter hoc fecerit, ibid num 15 [illegible]
2 Irregularis an ſit Clericus, qui fratrem ſuum criminaliter accuſatum ſuo patrocinio adjuvit, propter quod accuſatus fuit decapitatus, in c Clericis, num 24 de poſt 67
5 Canonicus irregularis ex homicidio voluntario an poſſit in Choro cum aliis pſallere, in cap. Sicut dignum, num 1 & ſeqq de homic 124
5 Lectiones non legit, nec reſponſoria ſeparatim cantat, ibidem num 2 124
5 Clericus fit irregularis, & eſt deponendus non ſolum propter homicidium per ſe commiſſum, ſed etiam propter homicidium commiſſum ejus auxilio, conſilio, vel favore, ibid n 3 & 5 124
5 Nec miniſtrat in Ordinibus etiam minoribus, ibid n 4 124
5 Irregularis an ſit Clericus, qui volens occidere hominem, eidem mortuo caput amputavit, in c A nobis, il ſecondo, num 22 & num. ſeqq de ſent. excomm 141
5 Irregularis non eſt dans cauſam abortui fœtus inanimati, ibid. num. 23. 142
2 Irregularis ex homicidio non eſt depoſitus ipſo jure, ſed deponendus, in c Cùm non ab homine, n.17 de Judic 10
5 Irregularis an efficiatur Clericus minorum Ordinum ſuſpenſus, excommunicatus, vel interdictus, miniſtrando in aliquo ex dictis Ordinibus, in c. Si quis Presbyter, n.1. & num ſeqq uſque in fin. de Cler excom miniſtr 152
5 Irregularis in dubio prohibetur miniſtrare in Ordinibus ſacris, in minoribus verò permittitur diſpenſativè, ibid. n 8. 152
5 Et an hoc caſu diſpenſet Epiſcopus, ibid. n.9. 152
5 Irregulares fiunt Clerici miniſtrantes in prima tonſura, & minoribus Ordinibus ſimoniacè ſuſceptis, ex Conſtitutione Sixti V. hac in parte non revocata per Clem VIII ibid n 11. 152
5 Clerici ſuſpenſi, excommunicati, vel interdicti, qui tanquam Clerici ex officio ſuo exercent actum alicui ex dictis Ordinibus deputatum, irregularitatem incurrunt ex voto S Pœnitentiariæ, ibidem num 17. 152
1 Suſpenſus ab homine ſi celebret, antequam ſententialiter abſolvatur, irregularis efficitur, in c Quæſitum, no 8 & 2 de cohabit Cler & mulier 21
5 Irregularis non eſt Clericus condemnatus à judice laico uti particeps homicidii, quod non commiſit, licèt contra eum eſſet publica vox, & fama, in c. Veſtra, num 139 de cohabit. Cler. & mulier 10
3 Irregulares ſunt Teſtes, Judices, Officiales, Aſſeſſores, Advocati, Medici, & Chirurgi, conſilium, vel auxilium, aut cauſam præbentes ad mortem, vel membri mutilationem, remiſſivè, in cap Sententiam, num 1 Ne Cler vel Monach 671
5 Irregularis an ſit qui in cauſa fuit, ut artifex per tectum incederet, ſi ille decidens objerit, in cap Quidam, num 1 de homicid. 111
5 Irregularis an ſit Clericus, qui puerum per funem demiſit in puteum ad res perquirendas, ſi puer dirupto fune decidens obierit, ibid. n 1. & ſeqq uſque in fin 121
5 Irregularis cenſetur percutiens, de cujus vulnere an fuerit lethale, nec ne, ſciri non poteſt, ſi percuſſus ab eo, vel ab aliis occiſus extiterit, in cap Significaſti, il ſecondo, num 1 de homicidio. 117
5 Irregularis non eſt qui judici ſæculari dedit intereſ[illegible] furis, à quo fuit vulneratus, licèt ille poſtmodum occidatur, in c Tua nos, num 2 de Homic. 118
5 IRREGULARITAS cauſata ex homicidio voluntario an ſit de jure divino, in c Henricus, n 26 de Cler pugnan duell 143
5 Irregularitas contrahitur ex homicidio preter, & præter intentionem commiſſo, quoties culpa præceſſit caſum, in cap Si conſtiterit, num 45 de Accuſat 12
5 Irregularitas contrahitur etiam ex cauſa remota ad homicidium ordinata, quando quis dabat operam rei illicitæ, ibid n 46 12
5 Irregularitatis inducendæ cauſa quæ fuerit, ibid n 12 11
5 Irregularitas in foro contentioſo in dubio non eſt præſumenda, in c. Ad audientiam, num 3 de homic 11
5 Secus in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentiali, ibidem num 4 11
5 Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione in quibus caſibus contrahatur, ibidem num. 17 uſque in fin 11

e Irre-

5 Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione, eſt in duplici differentia, ibidem num.18. 132
5 Irregularitas ex homicidio caſuali contrahitur ab eo, qui dabat operam rei illicitæ, ibid. num.19. 132
5 Irregularitas ex homicidio voluntario qualiter contrahatur, ibid. num 51. 134
5 Irregularitas incurritur etiam cum merito, in c De cætero, n.8. & in cap. Petitio, n.6. de homic. 128
5 Irregularitas ex homicidio voluntatio contrahitur indiſtinctè ab eo qui dat cauſam proximam homicidio, ſed oportet, ut homicidium ſit in ſe volitum, ibid. num.17. 129
5 Irregularitas an, & quando oriatur ex cauſa remota ad homicidium ordinata, ibid num 16. 129
5 Irregularitas an contrahatur ex homicidio, vel mutilatione pro neceſſaria defenſione patriæ, vel parentum, in c Petitio, num.1. & ſeqq. uſque in fin de homic. 139
5 Irregularitas ex occiſione, vel mutilatione ad ſui defenſionem quando incurratur, ibid num.3. 139
4 Irregularitas contrahitur etiam ex merito, ibid n.6. 139
3 Irregularitas incurritur ex homicidio patrato ob neceſſariam honoris defenſionem, ibid. num 9. 139
5 Irregularitas contrahitur ex ſola præſentia in homicidio ab aliis patrato in bello injuſto, ſecùs ſi bellum ſit juſtum, ibid n.11 140
5 Irregularitas contrahitur ab eo, qui ligavit furem, ſicut ab eo, qui interfecit, in c. Suſcepimus, n.6. de homic. 125
5 Irregularitatem an, & quando incurrat Clericus occidens, aut cauſam præbens occiſioni pro defenſione perſonæ, & rerum, ibidem num 28. 127
1 Irregularitas inducitur ex violatione ſuſpenſionis non ſolum per actum alicui Ordini competentem jure divino, ſed etiam jure Eccleſiaſtico, in cap. Vel non eſt compos, num.39 de temp. ordinat. 370
1 Irregularitas non inducitur, niſi in caſibus in jure expreſſis, ibid. num.41. 371
1 Irregularitas quid ſit, & in quo differat à ſuſpenſione, in cap. Niſi cùm pridem, num.80. de renunc. 342
1 Irregularitas tribus modis contrahitur, ibid. n.81. 342
1 Irregularitas nativa quæ dicatur, ibid num.82. 342
1 Irregularitates omnes, & earum pœnæ ſunt de jure poſitivo, ibid. num.84. 342
Irregularitas an tollatur per profeſſionem.
Vide in ver. *Profeſſio quid operetur.*
Et in ver *Illegitimus.*
5 Irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus in jure expreſſis, in c. A nobis, il ſecondo, n.34 de ſent. excomm. 342
5 Irregularitas ex defectu difficilius tollitur, quàm irregularitas ex miniſtratione in cenſura, in c Mandato, n. 64. de ſimon. 65
5 Irregularitas non incurritur, niſi in caſibus in jure expreſſis, & dicens aliquem irregularem, debet dare caſum juris, in c. Si quis Presbyter, n.4 de Cler excommun. miniſtran 192
3 Irregularitas non contrahitur, niſi ſit expreſſum in jure, in cap. Quæſitum, n.14 de cohabit Cler & mulier. 23
5 Irregularitas an contrahatur ex leviſſima culpa, in c. Quidam, n.9. de homic. 141
5 Irregularitas contrahitur ex lata culpa ad homicidium commiſſa, quantumcumque crimen ſit occultum, in c. Quæſitum, num. 9. de pœn. & remiſſ. 301
5 Idem ſi culpa ſit levis, ſecus ſi leviſſima, ibid. n.10 301
5 Irregularitas eſt impedimentum Canonicum, quo prohibetur promotio ad Ordines, & illorum executio, in c. Cùm illorum, n.28. de ſent. excomm. 349
5 Diſpenſatio in irregularitate eſt diſpenſatio circa ordines, ibid. num.30 350
1 Judex in dubio non debet judicare quemquam irregularem, ſed quilibet in dubio tenetur ſe irregularem judicare, in c. Ne innitaris, n.197. de conſtit. 50
5 Irregularitas an contrahatur ex leviſſima culpa, in cap. Quidam, num.9. de homic. 141
3 ITALIA omnium Provinciarum domina, in c. Inter alia, nu.46. de immun Eccleſ. 640
1 ITERATUM non intelligitur, quod factum eſſe neſcitur, in cap. Tuæ litteræ, n.9. de Cler. per ſalt. promot. & in c. Cùm veniſſet, n 55. de ſacr. Unct. 448
3 JUDÆI poſſunt per Papam judicari, ſi contra Euangelium faciant in moralibus, vel hæreſes circa ſuam legem inveniant, in c. Canonum ſtatuta num. 68. & 83 de conſtit. 20
1 Judæi delinquentes contra legem Moyſis, per legem Canonicam puniuntur, ibid. num.83 21
1 Item ſi obſint fidelibus, vel delinquant in opprobrium Chriſtianæ Religionis, ibid. num.84. 21
1 Item ſi Dominicis, & feſtis diebus mercimonia vendant, & artificia, ſeu opera mechanica exerceant, ibid. num.85. 21
1 Item ſi in die Paraſceves oſtia, vel feneſtras apertas habeant, aut in publicum proſiliant, ibid num 86. 21
1 Judæi & Pagani non ligantur c. Omnis utriuſque, de pœnit. & remiſſ. ibid num.87. 21
1 Judæi ſi matrimonium contrahant in gradibus lege Canonica tantum prohibitis, ad fidem converſi non ſeparantur, & eorum proles legitima eſt, ibid. num 88 21
1 Nec tenentur ſervare formam à Concilio Tridentino præſcriptam in matrimon.is contrahendis, ibid. num.89. 21
1 Judæi in ſucceſſionibus utuntur lege veteris Teſtamenti, ibidem num.91. 21
3 Judæi quamvis per circumciſionem damnationis periculum evitarent, tamen non intrabant in Regnum Cœlorum, quod fuit omnibus obſeratum uſque ad mortem Chriſti, in cap. Majores, num.47. de Baptiſm. 598
2 Judæus nil poteſt probare minus quàm per duos teſtes fideles, & honeſtos, ſi agat contra Chriſtianum, in cap. Licèt univerſis, num.1 de teſtib 150
2 Judæi teſtimonium contra Chriſtianum non admittitur, ibidem num 3 151
3 Judæi ſub defenſione, & protectione Romanæ Eccleſiæ recepti ſunt, in c. Inter alia, nu.62. de immun. Eccl. 641
Judæi, & eorum ſepulchra quoad immunitatem.
Vide in ver. *Immunitas Eccleſiæ quoad perſonas, & quoad loca.*
3 Judæus, vel Paganus non acquirit juſpatronatus, ſi Eccleſiam fundet, vel conſtruat, in c. Nobis, n.7 de jurepatr. 526
3 Judæus, vel Paganus puerum baptizans, aut levans de ſacro fonte, non contrahit cognationem ſpiritualem, ibid. n 8. 526
5 Judæorum bona, qui facti ſunt Chriſtiani, & poſteà labuntur in hæreſim, reſervantur filiis Catholicis, in c. Vergentis, nu 19. de hæret. 95
5 Judæus, qui percuſſit Clericum, temporaliter punitur, vel interdicitur commercio, donec ſatisfaciat, in cap. Poſtulaſti, nu.1. de Judæis. 87
JUDICIS officium.
Vide in ver. *Officium Iudicis.*
Judex infirmus.
Vide in ver. *Infirmus.*

Iudex, communia.

1 Judex major quomodo poſſit ſe ſubjicere minori in juriſdictione contentioſa, in c. Significaſti, n.76. de elect 229
3 Judici ſuſpecto de jure civili Epiſcopus datur adjunctus, in cap. Nullus, num 32 de Regular. 330
3 Judex dicitur habere dignitatem, in cap. Ad hæc, num. 27 de præben 87
2 Judicem qui tentat corrumpere, litem perdit, ſive privata ſit lis, ſive publica, ſive fiſcalis, in cap. Pervenit, il primo, num.16. de teſtib cogen 160
5 Judex ſuum, non tuum tibi denegat auxilium, in cap. Sacro, nu. 52. de ſent. excomm. 375
1 Judex, qui malè judicavit, qualiter ſit puniendus, in c Dilectus, il ſecondo, num.4 de reſ ripc. 188
1 Judex inquiſitor veritatis debet cuncta rimari, nec ſe adſtringere ad unam ſpeciem probationis, in cap. Ne innitaris, uum 101 de conſtit. 40
1 Judex cùm variæ ſunt opiniones, nec diſcernitur, quæ ſit verior, ſi unam ſequatur, an faciat litem ſuam, ibid. n.170. 48
1 Judex condemnando innocentem peccat contra proximum, abſolvendo nocentem peccat contram Rempublicam, ibidem numer. 201 50
1 Satius tamen eſt impunitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem damnari, ibid num.202. & 267. 50
1 Judex poteſt differentiam dividere, ſi opinio, & veritas ſe invicem confundant, ibid num 236. 55
1 Judicem poſſe judicare pro parte minus probabili, oſtenditur eſſe abſurdum, in dict. cap. Ne innitaris, num.298. & num. ſeqq. & num.353. 66
1 Judex eſt miniſter Dei; & debet conformare judicium cum veritate, ibid. num.299. 66
1 Nec poteſt contra eam pronunciare cum libera conſcientia, & ſecura, ibid. num.300. 66
1 Judex gloſſis diſcrepantibus eligere debet opinionem, cui magis ratio intellectus ſui conſentit, ibid. n.347. 77
1 Judex ſpectare non debet, an probationes Fiſci præponderent probationibus rei, ſed an ex proceſſu reſultet probatio ſufficiens ad condemnandum, ibid. num. 358. & ſeqq. 79
1 Judex abſoluto proceſſu offenſivo, & defenſivo, quomodo ſe debeat gerere in reo condemnando, vel abſolvendo, ibidem num.363. 79
1 Judices proniores eſſe debere ad abſolvendum, quàm ad condemnandum, & conſimiles regulæ, quomodo habeant locum, ibid. num.367. 79
2 Judex ex officio poteſt recipere teſtes non obſtante partium juramento, quòd veritas aliter probari non poſſit, quàm per ſcripturam, in c. Sicut, num 24 de probat. 129
1 Judex Ordinarius ſi dicat ſe procedere authoritate delegata, quam non habet, an ſententia ſuſtineatur; & quid in caſu converſo, in cap. Ex parte, num 39 de arbitr. 704
2 Judex non impartitur officium ſuum, niſi volenti, & petenti, in cap. Venerabilis, num.21. de judiciis. 33
2 Judex debet litium brevitati ſtudere, & artibus litigatorum occurrere, ibid. num 23. 33
5 Judex debet judicare ſecundum acta, & probata, in cap Sacro, num 36 de ſent. excommun. 374
5 Judex ſuum, non tuum denegat auxilium, ibid n 52. 375
5 Judex ſupplet ex officio, ubi vertitur periculum animarum, ibidem num 53. 375

Iudex quoad appellationem.

1 Judici etſi non fiat injuria per appellationem, fit tamen aliquale præjudicium ex retractatione ſententiæ, in c. Dilectus, il primo, num.3. de reſcript. 188
1 Judex à quo regulariter non eſt citandus in cauſa appellationis, ſi proceſſerit per inquiſitionem, ſeu ad inſtantiam partis, ibid. num.5. 188
1 Secus ſi ex officio, ibid. num.6. 188
1 Judicis appellationis juriſdictio expirat per ſententiam, in c. Irrefragabili, §. Cæterum, num 34. de offic. ordinar. 580
2 Judex appellationis juſtificato gravamine ante diffinitivam, an debeat principalem cauſam remittere ad Ordinarium, in c. Super eo, il ſecondo, n 45. de appellat. 194
2 Judex datus cum clauſula, *appellatione remota*, an hodie teneatur deferre appellationi ex cauſa probabili, quæ à jure non indulgetur expreſsè, & an hoc cap. ſit correctum per c. Ut debitus, infrà eodem in c. Paſtoralis, num 26. de appellat. 303
1 Judex admitti debet ad deferendam ſententiam ſuam, in c. Dilectus, il primo, num.2. de reſcript. 188
Vide in ver. *Appellatio.*

Iudicis arbitrium.

1 Judex ex magna cauſa poteſt transgredi Canones, in c Canonum ſtatuta, num. 108. de conſt tut. 23

1 Contrarium, ibidem num 114 uſque in fin. 21
1 Judices ex cauſa poteſtatem habent pœnas temperandi, ibidem num. 116. 21
1 Judex ob publicam ſalutem poteſt recedere à jure communi, in cap. Audivimus, n.42. de Reliq. & vener. Sanctor. 605
1 Contrarium, ibid. num 69. 607
Declaratur, ibid. num 49. & 70. 606
Vide in verb. *Iudex quoad pœnas*.
Et in ver. *Arbitrium*.

Judicis competentia.

5 Judex tam Eccleſiaſticus, quàm laicus eſt competens in cauſis mixti fori, & eſt locus præventioni, in cap. Pervenit, n. m 19. de adulter 142
2 Judex an poſſit cognoſcere de delicto ſuæ familiæ, in cap Cùm contingat, num.12. de foro compet 70
2 Judex ubi negatur qualitas juriſdictionem tribuens, poteſt de qualitate illa ſummariè cognoſcere, ut videat, an ſua ſit juriſdictio, in c. Si Clericus, n 8. & 10. de foro compet. pag. 51
2 Declaratur, ibid num 15. 51
2 Opinio Bartoli, & Jacobi de Arena, quòd ſufficiat ſola allegatio qualitatis tribuentis juriſdictionem, etiamſi negetur ab adverſario, refellitur, ibid. num.9. 51
2 Judex cujus juriſdictio negatur, cognoſcere poteſt, an ſua ſit juriſdictio, ibid num 11 51
2 Judex debet prius cognoſcere, an quis contraxerit, vel deliquerit in ſuo territorio, ſi hoc negatur ad ejus juriſdictionem declinandam, ibid. num.13. 53
2 Judex Eccleſiaſticus cognoſcit, ſi laicus negat raptum, vel invaſum in bonis Eccleſiæ, ibid num.18. 54
1 Judicis eſt non tantum æſtimare, ſed etiam pronunciare, an ſua ſit juriſdictio, in c. Significantibus, n 19. de Offic. Deleg 518
Cauſæ contra debitores, emphyteutas, conductores, & cenſuarios menſæ Epiſcopalis
Vide in ver. *Judex Eccleſiaſticus in laicos*.
5 De qualitate juriſdictionem tribuente ante omnia conſtare debet, in c. Contingit, il ſecondo, n.22 de ſent. excomm. 169

Judex quoad compromiſſum.

1 Judex non poteſt partes cogere, ut in ſeipſum compromittant, in c Ex parte, num 26. de arbitr 701
1 Judex in quem initum eſt compromiſſum, ân in dubio cenſeatur judicare uti judex, an verò uti arbiter, ibid. num 34 & ſeqq uſque in finem. 704
1 Judicis, & arbitri, ſeu arbitratoris poteſtas poteſt ſimul concurrere, ibid. num 41
Vide in verb. *Compromiſſum*.
2 Judex contractus non poteſt abſentem directè de debito condemnare, niſi reus eſſet præventus, vel ibi aliquando comparuiſſet, in c. Licèt, num 17. de foro compet. 64
2 Poteſt contrahentes citare extra locum, & diœceſim contractus, ibidem n 18. 64

Judex in criminalibus.

1 Judex non poteſt ad ordinariam, & ſpecialem inquiſitionem contra aliquem procedere, niſi clamoſa inſinuatione præcedente, in c Pernicioſam, n 1 de offic. ordinar 580
5 Judex in judicio inquiſitionis locum accuſatoris non tenet, in cap Qualiter, & quando, il ſecondo, num 16. de accuſationibus. 16
Vide in verb. *Inquiſitio*.
Et in ver. *Fama*.
5 Judex quot modis procedere poſſit ſuper crimine, ibid. n 34 17
5 In Romana Curia agitur de crimine duobus modis, ibid n 36 17
5 Judex inquirens ex mero officio recipit juramentum ab illis, contra quos eſt facienda inquiſitio, ſecus ſi ad alterius inſtantiam, ibid num.43. 17
5 Judex procedens ſuper crimine ex officio non tenetur recipere probationes ſuper forma, ſed ſatis eſt, ut de ea ſibi conſtet, ibid. num 64 19
5 Judex procedens ad inſtantiam alterius admittit probationes ſuper bona fama, ſecus quando procedit ex officio, ibid. n.65. 19
5 Judex in judicio denunciationis non debet pœnam ordinariam imponere, ſed ad pœnitentiam compellere, ibid n 78. 20
Vide in ver *Denunciatio*
2 Judex delicti an poſſit citare extra territorium, in c. Licèt, nu 4. & 15 de foro compet 61
Vide in ver *Exempti*
2 Judex Delegatus in cauſa ſibi commiſſa fungitur vice Papæ, & eſt major Ordinario, in cap Cùm veniſſent, n 16 de judic 21
5 Judex Delegatus, vel Ordinarius an poſſit mittere in poſſeſſionem bonorum laicalium, ſuper quibus ſententiam tulit, in c Licèt, n.17. & 20 & de pœn 286
1 Judex Delegatus nulliter procedit extra fines delegationis, in c. Nullus, num 55 de Paroch 107
1 Poſt latam ſententiam, ſi victus inquietet victorem Inductum in poſſeſſionem, an poſſit de injuria hujuſmodi cognoſcere, in c Magnus, n [illegible] de oblig. ad ratioc. 4[illegible]
Vide in verb *Delegatus*.

Judicis deputatio.

2 Judices in cauſis civilibus ut deputari poſſint regularibus à Magiſtratu ſæculari, quæ debeant concurrere, in c Si Clericus, nu. 40 & 45 de foro compet 55
2 Judex an dari debeat de partium conſenſu, in c Si quis, n 7 de foro compet 15
2 Et quid ſervet Curia, ibid num 8 15

Judex Eccleſiaſticus in Clericos.

1 Judex Eccleſiaſticus cognoſcit de Clericis vivis, & mortuis, in c Eccleſia Sanctæ Mariæ, n 11 de conſtitut. 120
1 Cognoſcit tantùm, an Clericus fuerit ordinatus in fraudem, an duxerit unicam, & virginem, & an inceſſerit in habitu, & tonſura, & interim judex laicus conquieſcit, in c Magnus, nu 74. de oblig. ad ratioc. 451
2 Judex Eccleſiaſticus, qui ſine permiſſu Epiſcopi diſtringit Clericum alterius juriſdictionis, excommunicatus eſt, in c. Nullus, num.8 de foro compet 44
Vide in ver. *Clericus quoad fori privilegium*

Judex Eccleſiaſticus in laicos.

5 Judex Eccleſiaſticus in cauſis ſpiritualibus, vel mixti fori non poteſt de jure communi procedere ad capturam contra laicos, in c Pervenit, n 12 de adulter. 142
5 Contrarium, ibid num 19 142
5 An poſſit mittere in poſſeſſionem corporalem bonorum laicalium, ibid. num.16. 142
5 Non poteſt pœnam mortis infligere, ſed debet reum ſive Clericum, ſive laicum tradere Curiæ ſæculari, ibid n [illegible] & 27 1[illegible]
1 In terris Imperii regulariter non ſe ingerit contra laicos in delictis non Eccleſiaſticis, aut mixtis, in cap Pernicioſam, n 12 de offic ordin. [illegible]
1 Procedit tantùm in crimine adulterii, quando agitur ad ſeparationem thori, ibid. n 17 [illegible]
1 Poteſt procedere ad obſervantiam pacti etiam contra laicum, in c. Antigonus, n 9 de pactis 640
5 Pro criminibus ad ejus forum ſpectantibus poteſt punire laicum etiam ſibi in temporalibus non ſubjectum, in cap. Licèt, nu [illegible] de pœnis 2[illegible]6
5 In criminibus ſui fori non poteſt laicos carceribus mancipare, ibid. num 26. 2[illegible]
5 Contrarium, ibid num 2[illegible] 2[illegible]7
5 Ad judicem Eccleſiaſticum ſpectat tam cognitio, quàm executio in cauſis civilibus, vel criminalibus, in quibus laici foro Eccleſiæ ſortiuntur, ibid. num 2[illegible] 2[illegible]
5 Judex Eccleſiaſticus in cauſa reſtitutionis dotis an poſſit ſententiam exequi in bonis laicalibus, ibid n 24 2[illegible]
1 An teneatur ſtare ſententiæ judicis laici contra Clericum, qui dum laicus eſſet, in exilium damnatus fuit, pœna adjecta in caſu tranſgreſſionis, in c Magnus, n 92 de oblig. ad ratioc 4[illegible]
1 Judex ſæcularis quando dicatur negligens ad effectum, ut Judex Eccleſiaſticus procedere debeat in cauſis miſerabilium perſonarum non pauperum, in cap Significantibus, num [illegible] de off. Delegat [illegible]
1 Et quid ſi ſit ſuſpectus de malitia, ibid num [illegible] [illegible]
2 Judex Eccleſiaſticus poteſt de quæſtione temporali cognoſcere incidenter, vel per reconventionem, in c. Tuam, num 31 de ordin cogn 1[illegible]4
Vide in verb *Laicos*.
1 Judex Eccleſiaſticus eſt judex ordinarius in cauſis contra debitores, emphyteutas, coadjutores, & cenſuarios menſæ Epiſcopalis, in c. Noſſi, num [illegible] de elect 2[illegible]4
2 Judex Eccleſiaſticus cognoſcit, ſi laicus neget raptum, vel invaſum in bonis Eccleſiæ, in cap. Si Clericus, num 18 de foro compet. 54

Judex quoad executionem.

5 Judex qui habet poteſtatem cognoſcendi, an etiam habeat exequendi, in c Pervenit, n 22 de adulter 1[illegible]
5 Judex Eccleſiaſticus in cauſa reſtitutionis dotis an poſſit ſententiam exequi in bonis laicalibus, in c Licèt, n 24 de pœnis 2[illegible]
Vide in verb *Executio*

Judex in cauſa propria.

1 Judex nemo eſſe poteſt in cauſa ſua, in c Noſſi, n 8 de elect 251
1 Et qui jus ſibi dicit in re ſibi debita, cadit à jure ſuo, ibid n 8 2[illegible]1
1 Imperator poteſt eſſe judex in cauſa ſua, ibid n [illegible] 251
1 Inferior à Papa regulariter non poteſt eſſe judex in cauſa propria, ibidem num 15 254
1 Sed Papa regulariter contra, ibid num 16 254
1 Qui tamen cauſas proprias ex conſuetudine aliis delegat, ibidem num 17. 254
Epiſcopus an poſſit eſſe judex in cauſa ſuæ Eccleſiæ, vel menſæ
Vide in ver *Epiſcopus quoad juriſdictionem, & judices*
Vicarius in cauſa menſæ Epiſcopalis
Vide in ver *Vicarius Epiſcopi*

Judex ſuper incidenti.

2 Judex hæreditatis cognoſcit incidenter de cauſa ſtatus, licèt de illa principaliter cognoſcere non poſſit, in c Tuam, num 10 de ordin cognit 1[illegible]
2 Judex qui merum, & mixtum imperium non habet, ratione incidentiæ, vel prorogationis non poteſt de his cognoſcere, quæ ſunt meri, vel mixti imperii, ibid num [illegible] 1[illegible]
2 Judex ante ſententiam de peremptoria exceptione cognoſcit, ſufficit tamen, ut ſuper principali pronunciet, in c [illegible], num [illegible] de ordin cognit [illegible]
2 Judex an, & quando ſuper incidenti debeat pronunciare, ibidem num 21 & 23. uſque ad num 2[illegible] 110
2 Judex pronuncians ſuper principali, cenſetur tacitè pronunciare ſuper incidenti, ibidem num [illegible] 1[illegible]
2 Judex Eccleſiaſticus poteſt de quæſtione temporali cognoſcere incidenter, vel per reconventionem, in cap Tuam, num 31 de ordin cognit 104
Vide in ver *Iudex laicus quoad cauſas ſpirituales*

Judex quoad juris interpretationem.

2 Judex quibus, an, & quomodo liceat jura interpretari, in c Cùm venissent, num 22 & ſeqq uſque ad num 2[illegible] & num 38 uſque ad num 44 de judic. 21

2 Ju-

2 Iudicem oportet legum, & canonum ſenſus, & mentem ſcrutari, etiam poſthabita verborum proprietate; quod ſine interpretatione fieri non poteſt, ibid.n.38. 23
2 Iudex ſuper paucis tantùm, quæ juridica ſententia decidi non poſſunt, debet Principem conſulere, ibid.num.39. 23
2 Declaratur, ibidem n.51. 24
2 Iudex in dubiis decidendis quem ordinem ſervare teneatur, in cap. Cùm veniſſent, ibidem n.51. 24
Vide in ver. *Concilium Tridentinum*.
Et in verb *Interpretatio*.

Judex laicus, communia.

5 Iudices ſæculares poſſunt compelli per Eccleſiam ad juſtitiam faciendam, in c.Vergentis, n.6.de Hæret. 95

Judex laicus quoad cauſas ſpirituales.

2 Iudex laicus de quæſtione ſpirituali nec principaliter, nec incidenter poteſt cognoſcere, in c.Tuam, num.9.& num.ſeqq. & nu. 25. de ordin.cognit. 103
2 Iudex laicus, coram quo incidit quæſtio natalium, cur debeat ſuperſedere in cauſa hæreditatis, ibid.n 16. 103
2 Iudex Eccleſiaſticus, coram quo pendet quæſtio incidens præjudicialis, poteſt inhibere judici laico, ne interim procedat, aut proceſſum inchoet ſuper principali, ibid.n.20. 103
2 Et inhibitio fieri poteſt ſine cauſæ cognitione, ibid.n.21. 103
2 Et an proceſſus ante inhibitionem ſit nullus parte opponente, vel appellante, ibid n.23. 104
2 Iudex laicus non poteſt etiam incidenter cognoſcere de exceptione excommunicationis, ſimoniæ, vel intruſionis, ibid.n.28. 104
2 Et quid in perjurio, ibid n.29 104
2 An poſſit incidenter cognoſcere de cauſa legitimitatis, ſi controverſia non in jure, ſed in facto conſiſtat, ibid n 36. 104
2 Iudex laicus, coram quo aliquis accuſatur de adulterio, ſi opponatur quòd matrimonium ſit contractum, debet hunc articulum ad Epiſcopum remittere, ibid.n.43. 106
2 Etiam incidenter non poteſt cognoſcere de quæſtione facti, an quis ſit ſimoniacus, intruſus, vel baptizatus, ibid.n.49 & 51. 106
2 Nec incidenter poteſt cognoſcere de quæſtione facti, an captus inceſſerit in habitu, & tonſura, ibid n.53. 107
2 In ſpiritualibus judex ſæcularis eſt competens, ſi cadant in laicum activè, & quæſtio ſit ſuper facto, alias ſecus, ſecundùm diſtinctionem Ancharani, ibid.n.46. 106
2 Sed contra, ibid.n. 49. & ſeqq uſque ad n.61. 106
Vide in verb. *Iudex ſuper incidenti*.
Et in verb. *Laicus*.
Et in verb. *Iudex laicus in Clericos*.
5 Parlamenti Dolenſis edictum circa cenſuras à judicibus Eccleſiaſticis latas, improbatur, in cap. Sacro, numer. 31. de ſent. excomm. 373

Judex laicus in Clericos, & Eccleſias.

1 Iudex laicus qualiter, & quando poſſit procedere contra Clericum ordinatum lite pendente, perſtringitur octo concluſionibus ex dictis Jo.Andr.& Canoniſtarum, in c.Magnus, n.54 de obligat.ad ratiocin.& concluſiones rediguntur ad unam, ib.n.55. 491
1 Iuriſdictio judicis laici in cauſa ante Clericatum præventa perpetuatur in Clericum propter principium habile, licèt devenerit ad caſum, à quo non potuit inchoari, ibid.n.56. 491
2 Iudex ſæcularis ſi Clericum per ſe diſtringit, aut condemnat, excommunicari debet, in c Nullus, n 1 de foro compet. 43
2 Non poteſt Clericum judicare etiam ex delegatione Epiſcopi, ibidem n.7. 44
2 Papa an poſſit generaliter concedere, ut judex laicus Clericum diſtringat, vel condemnet, ibid.n.9. 44
2 Iudex laicus non prohibetur ex delegatione Epiſcopi cognoſcere cauſam Clerici merè civilem, ibid.n.10. 44
2 Iudices laici, qui Clericos coercent, aut judicant, dicuntur Eccleſiæ Dei injuriam irrogare, ibid.n.11 44
2 Iudex laicus qui ſine perſonali diſtrictione Clericum condemnat, non eſt excommunicatus, licèt excommunicari debeat, ibidem numer.13. 44
2 Hodie ſecus ex Bulla Cœnæ, ibid.n.14 44
2 Inſtituendo proceſſum contra mulierem ſuper delicto commiſſo cum tali Clerico, incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, ibid. num.31. 46
2 Retinens in carcere Clericum deprehenſum in habitu laicali, an & quando excuſetur à cenſuris, in cap. Si quis, num 58. de foro compet. 40
2 Laicus nec directè, nec indirectè poteſt de crimine Clericorum cognoſcere, in cap Cæterùm, n.30.de judiciis. 8
5 Iudici ſæculari nefas eſt prohibere judici Eccleſiaſtico, ne quem excommunicet, vel mandare, ut latam excommunicationem revocet, in c Sacro, n 30.de ſent excomm. 373
2 Iudex laicus non poteſt in Eccleſia ullam juriſdictionem exercere, in c.Inter alia, n 99.de immunit Eccleſ. 644
5 Iudex laicus non poteſt prævenire Epiſcopum in proceſſu, & ſententia contra Clericum ſuper crimine atrociſſimo, niſi poſt actualem degradationem, & traditionem Curiæ ſæculari, in c. Novimus, n.3.de verbor.ſignif 385
Vide in ver. *Clericus quoad fori privilegium*.
3 Iudex laicus ſi cauſam prævenit contra Clericum in habitu non incedentem, poteſt cauſam, modò à perſona abſtineat, ad finem deducere, non obſtante reaſſumptione habitus: ſi verò prævenit perſonam, reaſſumptio habitus non impedit, quominus judicium contra perſonam proſequi valeat, in cap. Joannes, n.6.de Cler.conjug.. 25
2 Iudices ſæculares minimè poſſunt leges Cannnicas, & conciliares interpretari, in c Cùm veniſſent, n 54.de judiciis. 25
1 Iudex laicus poteſt etiam incidenter cognoſcere de exceptione excommunicationis, ſimoniæ, vel intruſionis, in cap. Tuam, n 28 de ordin cognit. 104
2 Et quid in perjurio, ibid num.29. 104
2 Iudex laicus an poſſit cognoſcere de cauſa Eccleſiaſtica per viam reconventionis, ibid.n.33.& n.ſeqq. 104

Judex quoad litteras Apoſtolicas.

2 Iudices ſuper dubiis litterarum Apoſtolicarum nullatenùs poſſunt judicare, ſeu pronunciare, ſed tantùm cognuſcere incidenter, in c.Cùm veniſſent, n.41 de judic. 23
2 Iudex in dubio arduo, & inexplicabili, ſuper litteris Apoſtolicis etiam incidenter cognoſcere non poteſt, ſed debet Papam conſulere, ibid.n.42. 24
2 Iudex inferior non cognoſcit de quæſtione, an confirmatio Apoſtolica ſit valida, necne, in cap. Si quis, num. 16. de confirm. util.vel inutil. 207
2 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid.n.26. 207
2 Iudex in dubiis decidendis quem ordinem ſervare teneatur, in cap. Cùm veniſſent, n.51.de judic. 24

Judicis officium.

Vide in ver. *Officium judicis*.

Judex quoad pœnas, & cenſuras.

5 Iudex Eccleſiaſticus in cauſis criminalibus an poſſit pœnas pecuniarias infligere, in c.Licèt, n.9 de pœn. 286
5 Quid ſi pro crimine jus ſtatuat, certam pœnam pecuniariam eſſe imponendam, ibid.n.10 286
5 Et quid ſi jus ſtatuat certam pœnam ſpiritualem, vel corporalem, non autem pecuniariam, ibid.n.11. 286
5 Et quid ſi de pœna imponenda nihil ſit jure cautum, ib.n 12. 286
5 Iudex, qui ſuper crimine diſpenſare non poteſt, an poſſit pœnam à jure ſtatutam in pecuniariam commutare, ibid n.13. 286
5 Iudex Eccleſiaſticus abſtinere debet à cenſuris etiam contra laicos, ubi executio realis, vel perſonalis fieri poteſt, ibidem num.32 287
1 Iudex ordinarius poteſt contra contumaces procedere etiam per mulctas pecuniarias, ſi illæ magis timeantur, in cap. Irrefragabili, § Cæterùm, n.4.de offic ordinar. 578
1 Et quid in Iudice delegato, ibid.n.5. 579
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n.6. 579
1 Et quid ſi in litteris data ſit certa forma procedendi per cenſuram Eccleſiaſticam, ibid.n 7. 579
1 Iudex Eccleſiaſticus, ubi certa pœna non eſt à jure ſtatuta, poteſt judicialiter pecuniariam infligere, ſi videat illam magis timeri, & abſit avaritiæ ſtudium, ibid.n.16. 579
1 Iudex Eccleſiaſticus qui poteſt ſuper crimine diſpenſare, ut Epiſcopus, poteſt per ſententiam ſuam, pœnam jure, vel conſuetudine ſtatutam in pecuniariam commutare, ibid. num. 19. & ſeqq 579
1 Secus ſi diſpenſare non poſſit, ut inferior Prælatus, Iudex Delegatus, ibid 579
1 Contrarium, ibid num 22. 580
1 Iudex quilibet, qui poteſt de cauſa cognoſcere, poteſt pœnam à jure ſtatutam alterare, & commutare, dummodò id faciat cauſa cognita, & in ipſa ſententiæ prolatione, ibidem numer. 22. 580
1 Quod procedit tam in judice ordinario, quàm delegato, ibidem numer.23. 580
1 Iudex delegatus, qui cauſa cognita temperat pœnas à jure impoſitas, non excedit fines mandati, nec jura tranſgreditur ibid. numer. 24. 580
1 Iudex etiam delegatus poſt Concilium Tridentinum uti non debet cenſuris, niſi in ſubſidium, ibid.n 25. 580
1 Iudex quibus ex cauſis temperare poſſit pœnas à jure inflictas, ibidem num 29. 580
1 Iudex Eccleſiaſticus poſt ſententiam non poteſt pœnam à jure ſtatutam in pecuniariam commutare, ibid n.30. 580
1 Niſi poſſit ſuper illo crimine diſpenſare, ibid.n.31. 589
Vide in ver. *Cenſura*, *Excommunicatio*, *Pœna*.

Judicis quale judicium.

1 Iudex non debet judicare ſecundùm propriam opinionem, ſed ſecundùm decreta Patrum, & aliorum habentium auctoritatem legis condendæ, in c.Ne innitaris, n.10 de conſtitut. 31
2 Iudicem oportet legum, & canonum ſenſus, & mentem ſcrutari, etiam poſthabita verborum proprietate, quod ſine interpretatione fieri non poteſt, in c.Cùm veniſſent, n 38.de judic. 23
2 Iudex ſuper paucis tantùm, quæ juridica ſententia decidi non poſſunt, debet Principem conſulere, ibid.n 39. 23
2 Declaratur, ibid.n.51. 24
1 Iudex an debeat judicare ſecundùm conſcientiam, an verò ſecundùm acta, & probata, in cap.Canonum ſtatuta, n. 52. & ſeqq. de Conſtitut. 29
1 Iudicis conſcientia triplex, ibid n.53. 19
5 Iudex debet ſolam veritatem indagare pro adminiſtratione juſtitiæ, in c.Falſidicus, n.155.de crim.falſ. 177

Judicis recuſatio.

1 Iudex ordinarius quando allegatur ſuſpectus, datur adjunctus, in cap Noſti, num 23 de elect. 264
Vide in verb. *Recuſatio*.
Et in verb. *Viſitatoris recuſatio*.

Judex ſynodalis.

5 Iudices ſynodales an ſint deputandi ab Epiſcopo de conſenſu ſynodi, vel de ejus conſilio tantùm, in c.Cùm olim, il ſecondo, n.11.& n.ſeqq.uſque in fin.de privileg. 251
2 JUDICIUM petitione omiſſa eſt nullum, in c.Olim, num. 15. de lit.conteſtat. 83

2 Iudicium non debet claudicare, ibid. n. 59 86
1 Et in c. Nullus, n. 44 de Regular 211
3 Iudicii verbum ſapit diſcretionem, & arbitrium boni viri, in c. Cùm autem, n. 21. de jurepatr. 124
2 Iudicium incipit à litis conteſtatione, in cap. Tuam, num. 2 de ordin. cognit. 102
2 Iudicium Eccleſiæ aliquando ſequitur opinionem, quæ ſæpè fallit, & fallitur, in c. Venerabili, n. 14 de teſtib. 156
2 Quod procedit etiam in Eccleſia univerſali in his, quæ ad fidem non pertinent, ibid. n. 15 156
2 Declaratur, ibid. num. 40 & 42. 157
2 Iudicium aliud eſt ſecundùm præſentem juſtitiam, aliud ſecundùm æternam ſententiam, ibid. n. 21 156
2 Iudicium eorum, qui præſunt Eccleſiæ, poteſt errare in quibuslibet, ſi perſonæ eorum tantùm reſpiciantur: ſecùs ſi conſideretur Divina providentia, ibid. n. 15 157
1 Iudicium ſolvitur vetante eo, qui juſſit judicare, in c. Cæterùm, n. 72 de reſcript. 145
4 Iudicandi munus magis conſilio prudentis viri, quàm corpore explendum eſt, ibidem num. 87 46
2 Iudicia ſua non præſumitur quis velle impugnare, in c. Cùm clim, n. 5 de ſent. & re judicat. 124
2 Iudicium quid ſit, & unde dicatur, in c. Veſtra, num. 26. de cohabitat. Cler. & mulier. 12
1 Iudicium duplex in quolibet ratiocinato, in cap. Ne innitaris, n. 81. de conſtit. 37
1 Iudicii bonitas non conſiſtit in ſola veritate, ſed in eo, quòd ſit firmum, & ſtabile, ibid. n. 87 38
1 Iudicium fori contentioſi non differt à judicio in foro animæ quoad obligationem eligendi opinionem magis probabilem, ibidem num. 101. 66
5 INÆQUALITAS in judiciis reprobatur, paritas approbatur, in c. Henricus, num. 5. de Cler. pugn. in duel. 148

Juramentum, communis.

4 Iuramentum non poteſt præſtari per relaxionem ad ſcripturam juratam, niſi fiat incontinenti, in cap. Veniens, num. 15 de cognat. ſpirit. 64
3 Iuramento Parochi ſuper neceſſitate cauſarum abſentiæ non ſtatur, in cap. Relatum, n. 50 de Cler. non reſiden. 14
1 Iuramenti forma in electione Romani Pontificis quæ, in cap. Cùm dilectus, num. 54. de conſuetud. 203
1 Iuramentum exigi poteſt per Nuncium, ſeu Procuratorem, in cap. Significaſti, n. 4 de elect. 123
1 Iuramentum poteſt remitti ab eo, in cujus favorem eſt juratum, c. Inter cæteras, n. 8 de reſcript. 147
2 Iuramentum non violat, qui in melius commutat, in c. Magnus, num. 18 de oblig. ad ratiocin. 485
5 Iuramentum facit, ut actus etiam nullus defectu formæ valeat omni meliori modo, quo poteſt, in cap. Naviganti, num. 67. de uſur. 165
3 Iuramenti forma à Clemente V. præſcripta in creatione Tabellionum, in cap. Sicut te, numer. 19. & 55. Ne Cleric. vel Monach. 677
2 Iuramentum eſt fortius vinculum, quàm confirmatio in forma communi, & firmat actum invalidum, in c. Si quis, num. 31. de confirm. util. vel inutil. 208
5 Iuramentum eſt actus latriæ, in cap. Falſidicus, nu. 107. de crim. falſ. 174
2 Iuramentum numquam eſt deferendum illi, contra quem vehementer præſumitur de tranſgreſſione, in cap. Conſtitutis, il ſecondo, n. 7 de appell. 19
2 Conſenſus eſt de ratione intrinſeca juramenti, in c. Veniens, n. 16. de jurejur. 171
5 Iuramentum habet vim roborativam, non extenſivam, in c. Quoniam, n. 7 de privileg. 167
5 Et in eo ſemper intelligitur excepta Superioris authoritas, ibidem num. 8. 167
2 Ad Iuramentum verbale quis cogi non poteſt præcisè, ſecùs ad actuale, in cap. Sacris, numer. 15. de his, quæ vi inet. cauſ. 681
1 Iuramentum eſt vinculum perſonale, nec tranſit in ſucceſſorem, in c. Cùm pro cauſa, n. 17 de ſent. excomm. 119
5 Iuramento partis quando ſit ſtandum ſuper ſcripturis deperditis, in c. Cùm olim, il primo, n. 7 de privil. 152
5 Iuramento damnum paſſi de rebus ſubtractis, vel abſumptis ſtatur tantùm contra eum, qui damnum dedit, non contra tertium, ibid. n. 8. 152
2 Iuramentum ſuppletorium tunc demum eſt deferendum, cùm aliæ probationes deficiunt, dummodò tamen ſaltem ſemiplenè ſit probatum, in cap. Sicut, n. 5 de Probat. 128
2 Et habito reſpectu ad legalitatem perſonæ, & quantitatem cauſæ, ibid. num. 6. & numſeqq. 128
2 Iuramentum in ſupplementum ut deferri poſſit, quæ requiſita debeant concurrere, & in quibus caſibus non ſit deferendum, ibid. num. 7. 128
2 Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis, ibidem numer. 19 129
2 Item contra bonos mores non eſt obligatorium, ibidem numer. 20 129
2 Nec de re vetita ob publicam utilitatem, ibid. n. 21 129
2 Iuramentum contra publicam utilitatem ſecundariò, non autem principaliter valet, ibid. n. 22 129
2 Iuramentum de teſtibus non inducendis non obſtat, quin produci poſſint exuberantis fidei, & authoritatis, ibid. n. 25 130

Juramentum amphibologicum, ſeu æquivocum.

5 In Juramento uti amphibologia, ſeu æquivocatione etiam ex juſta cauſa, vel jocosè, eſt mortale peccatum, ſi verba ex communi audientium uſu non admittant ſenſum verum, quem jurans intendit, in cap. Falſidicus, numer. 145 de crimin. falſ. 176
5 Servus ſi verba utrumque ſenſum admittant, ibid. n. 147 & 152. 177
5 Quid tamen ſi ſit in judicio, ibid. n. 149. 177
5 Iurare joci cauſa Principem eſſe in oppido, intelligendo pictum, eſt grave peccatum, ſeu etiam mortale, ibid. n. 24. 170
5 Imò eſt mortale, ibid. n. 145. & 199 176
5 Iurans Italicè mate Perd'o, cùm apoſtropho, ut audientem fallat intendens ſignificare Perdoio, perjurium committit, ibid. num. 145 176
5 Idem neo, qui jurat per verbum Uro, ſupprimendo litteram I, ibid. num. 1 176
5 Idem in eo qui pronuntiat juramenti verba interrogativè, ut econtrarium ſenſum intendant, ibid. num. 142 176
5 Idem in eo, qui intendit ſtationem ad fallendum proximum, ibid. num. 14. 176
5 Iurans non obligatur, niſi ſecundùm intentionem ſuam, ſi verba ita explicita ſint, ut æqualiter ſenſus exprimant, ibidem num. 147 177
5 Iurantes verba ſi non admittunt ſenſum, quem jurans mente concipit, à perjurio non excuſant, in cap. Falſidicus, num. 54. de crim. falſ. 174
2 Iuramentum temerarium an & quando repellat à teſtimonio, in cap. Intimavit, num. 2 & ſeqq. uſque ad num. 6 de teſtib. & atteſtat. 149
3 Iuramentum ubi prohibetur, temerarium tantùm cenſetur prohibitum, in cap. Licèt, num. 1 de Regular. 191
2 Iuramentum in ſupplementum deferri ſemiplenè probanti, in c. Cùm Eccleſia, n. 18 de caut. poſſeſſ. & propriet. 110
2 Niſi adverſarius habeat juris aſſiſtentiam, qui jurare velit ſe non debere, ibid. num. 19. 110

Juramentum qualiter interpretandum.

5 Iuramentum in foro animæ an ſit interpretandum juxta intentionem recipientis, vel jurantis, latè diſtinguitur, in c. Falſidicus, n. 61 & ſeqq. uſque ad n. 80 de crim. falſ. 171
5 Iuramentum in foro animæ ſecundùm intentionem jurantis recipit interpretationem, ſed in judicio ſecundùm jus, ex ſententia Innocentii, ibid. num. 71. 172
5 Contrarium, ibid. num. 74 173
5 Declaratur, ibid. num. 76. 173
5 Iuramentum, ſi non ſit eadem intentio jurantis, & ſuſcipientis, in foro animæ accipiendum eſt juxta ſanum intellectum ejus, qui dolum non adhibet, ibid. num. 76 & 80. & num. 152 verſ. Non obſtat ſecundum 173
5 Iuramentum eſt accipiendum juxta proprium, & communem verborum intelligentiam, ibid. n. 145 177
5 Iurantis intentio non eſt ita attendenda, ut ſit in libertate ſua exponere verba ut vult, ſed ſecundùm id, quod communiter intelligitur, ibid. n. 75. 172
5 Iurantis, & recipientis ſimpliciter intentionem conſiderat Deus, & ex parte utriuſque attem alternatur, & odit, ibid. n. 77. 173
Vide in verb. *Iuramentum artificioſum.*
Et in verb. *Iuramentum amphibologicum.*
2 Iuramentum non extenditur ad ea, de quibus non fuit veriſimiliter cogitatum, in cap. Veniens, numer. 11. & 24. de jurejuran. 171
2 Iurans parere mandato alicujus, ſi præcipiatur aliquid, quod non adverſetur priori juramento, ſed tamen ſit ita grave, ut de eo veriſimiliter non cogitaverit, an teneatur illud ſervare, ibid. num. 15 & ſeqq. 173
2 Conſenſus eſt de ratione intrinſeca juramenti, ibid. n. 16 171
2 Iuramentum non extenditur, niſi ad rationabilia, poſſibilia, & honeſta, ibid. n. 18. 173
2 Iurans ſtare mandato Epiſcopi, & non appellare, ſi Epiſcopus præcipiat, ut renunciet beneficio, appellare poteſt, nec non poteſt petere relaxationem à juramento, ibid. n. 19 171
2 Iurans petere reductionem ad arbitrium boni viri, ſi enormiter lædatur, poteſt illa petere juramento non obſtante, ibid. n. 20. 171
2 Etiamſi dictum fuerit, ut compromiſſarius poſſit enormiter lædere, ibid. n. 21 172
2 Iuramentum generaliter præſtitum de parendo mandatis alicujus non extenditur, niſi ad ea, de quibus cogitatum eſt, vel debuit cogitari, ibid. n. 24 171
2 Iuramentum ſpecificè præſtitum in foro animæ juxta intentionem jurantis, recipit interpretationem, ibid. n. 26. 172
2 Procedit, quando jurans dolum adhibet: aliquin interpretatur ſecundùm ſanum intellectum ſuſcipientis, ibid. n. 26 172
2 Iuramentum in foro judiciali recipit interpretationem ſecundùm jus, ibid. n. 27 172
3 In juramento, & voto ſemper intelligitur excepta Superioris authoritas, in cap. Non eſt vobis, n. 15 de Regular. 147
3 Iuramento obligatus ad aliquid ſcribendum, prohibetur ingredi Religionem, ibid. n. 19 147
3 Iuramentum non porrigitur ad incogitata, in cap. Cùm venissent, num. 32. de Inſtitut. 181
1 Iuramentum habet tacitam conditionem, rebus ſic ſtantibus, ibid. num. 4
5 Iuramentum habet vim roborativam, non extenſivam, in c. Quoniam, n. 7. de privileg. 167
5 Et in eo ſemper intelligitur excepta Superioris authoritas, ibidem num. 8 167
5 Iuramentum debitoris habet tacitam conditionem, ſi creditor in eodem ſtatu manſerit, in cap. Abſolutos, n. 9 de hæret. 98
Vide in verb. *Debitor.*

Juramentum qualiter præſtandum.

1 Iuramentum præſtari non poteſt per relationem ad ſcripturam juratam, in c. Cùm pro cauſa, n. 12 de ſent. excomm. 119
5 Pro forma exigit ſpecificam mentionem, & formalitatem verborum, ibid. n. 18 119
5 Præſtari debet corporaliter, & requirit pro forma tactum ſcripturarum, ibid. n. 20 119
5 Sub dictione, &c. non includitur, ibid. n. 23. 119

5 Nec

5 Nec ſub obligatione Camerali, ibidem numer. 23. 339
2 Iuramentum fidelitatis, de quo in cap. Ego N. de jurejuran. eſt ligium, & præſtatur ab Epiſcopis ſemel tantùm in actu conſecrationis, non autem in viſitatione Liminum, in d.cap. Ego N. nu. 71. de jurejur. 170
3 Iuramentum fidelitatis prohibetur Clericus præſtare laico, à quo nihil habet temporale, in c. Sicut te, num. 12. Ne Cler. vel Monach. 676
2 Iuramenti forma ſeptem capitula continens, ſecundum quam Papæ jurant Epiſcopi, in c. Ego N. n. 1. de jurejur. 165
2 Iuramentum quod Epiſcopi præſtant Papæ in actu conſecrationis eſt ligium, ib. n. 71. 170
5 Iuramenti finis eſt determinatam veritatem aperire, in c. Falſidicus, n. 22. & n. 133 & ſeqq. de crim. falſ. 170
5 Iuramentum quod huic fini adverſatur, non inducit mortale peccatum in materia levi, ibid. d n. 133. 176
5 Contrarium, ibid. n 137. 176
5 Iuramentum inſtitutum eſt, non per quod ſe homines fallant, ſed per quod quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat, ib. n. 133. 176

Juramenti implementum.

1 Iurans non venire contra contractum, an ſit perjurus, ſi petat pretium ſuppleri, vel contractum reſcindi, in c. Inter cæteras, n. 5. de reſcript. 147
4 Iurans cum aliqua contrahere, ſi non ſubeſt impedimentum, per cenſuram Eccleſiaſticam contrahere compellitur, in c. Ex litteris, il ſecondo, n. 1 de ſponſal. 10
4 Etiam poſt Concilium Tridentinum, quod de ſponſalibus nihil ſtatuit, ib. n. 2. 10
2 Iuramentum licitum tranſgrediens eſt perjurus, & mortaliter peccat, in c. Veniens, n. 13. de jurejur. 173

Juramentum quando obligatorium, & licitum.

1 Iuramentum à quacumque lege etiam Canonica, imò & Divina prohibitum, ſervandum eſt, ſi fieri poteſt ſine interitu ſalutis æternæ, in c. Non ſine, n. 25. de arbitr. 691
3 Iuramentum, & votum non ligant, cùm ſine interitu ſalutis corporalis ſervari non poſſunt, in cap. Conſilium, numer. 7. de obſerv. jejun. 613
1 Iuramenta contra utilitatem Eccleſiæ, perjuria potiùs dicenda ſunt, in c. Veniens, n. 20. de tranſact. 669
1 Iuramentum Prælati de non repetendis juribus Eccleſiæ ſuæ non valet, ib. n. 21. 669
2 Iuramentum de non teſtificando contra aliquem non eſt obligatorium, & cur, in cap. Conſtitutis, il primo, num. 3. & ſeqq. de teſtib. & atteſtat. 152
2 Iuramentum de teſtimonio contra aliquem non ferendo eſt illicitum, ac temerarium, in c. Pervenit, il primo, n 5. de teſtib. 159
1 Iurare in quibus caſibus liceat, in cap. Significaſti, num. 8. de elect. 223
5 Iurans ſuper falſum lapidem perjurus eſt, in cap. Falſidicus, nu. 68 de crim falſ. 172
2 Iuramentum de parendo alicujus mandato non eſt ſervandum, ſi præcipiatur aliquid, quod obviet juramento priùs licitè facto, in c Veniens, n. 1. & 12. de jurejur. 172
2 Et quid ſi obviet promiſſioni non juratæ, ib. n. 23. 173
2 Iuramentum non eſt obligatorium, quando ſervari non poteſt ſine interitu ſalutis æternæ, ibid. n. 14. 173
2 Caſuum fortuitorum renunciatio non validatur juramento ob defectum conſenſus, ibid. n. 17. 173
Vide in verb. *Perjurium*.
Et in verb. *Iuramentum amphybologicum*.
Et in verb. *Iuramentum artificioſum*.
3 Iuramentum à Prælato præſtitum in damnum Eccleſiæ, ab ipſo Prælato ſervandum eſt, in c. Cùm veniſſent, n. 22. de inſtit. 183
3 Si ſit ſeparabile à præjudicio Eccleſiæ, aliàs ſecus, ib n 28. 183
3 Iuramenta non ſunt, ſed perjuria, quæ contra utilitatem Eccleſiæ attentantur, n. 23. 183
3 Iuramentum præſtitum ab Epiſcopo Antuerpienſi de ſervandis conſuetudinibus, & privilegiis Collegiatæ Eccleſiæ, an poſt erectionem dictæ Eccleſiæ in Cathedralem obſtet, quominùs Epiſcopus uti poſſit ſua juriſdictione in ejuſdem Eccleſiæ Capitulum, & perſonas ejuſdem civitatis, ibid n 24. 183
3 Iuramentum generale de obſervandis privilegiis an extendatur ad revocata, ib n. 25. & 35. 183
3 Iuramentum de ſervando ſtatuto tollitur per ſtatuti revocationem, ib n 16 & 36. 183
3 Iuramenta ab Epiſcopis præſtita in materia viſitationis, ac privationis Capitularium, ſuos obligant authores, ib. n. 31. 183
3 Iuramentum non porrigitur ad incogitata, ib. num. 32. 183
3 Iuramentum per relationem ad aliud perindè habetur, ac ſi eſſet præſtitum ſuper re certa per ſe, ib n. 33. 183
3 Iuramentum habet tacitam conditionem, rebus ſic ſtantibus, ibid. num. 34. 183

Juramentum artificioſum, vel per ſubauditionem.

5 Iuramentum quoties exigitur ad faciendum peccatum, poteſt quis jurare ſe facturum, ſubintelligendo intra ſe, ſi abſque peccato id ſibi licuerit, in c Falſidicus, n. 45. de crim. falſ. 171
5 Contrarium, ib. n 80 uſque in fin. 173
5 Iuramentum artificioſè compoſitum ad fallendum proximum, accipit Deus, ſecundùm quòd is, cui juratur, intelligere debet juxta rectam intelligentiam verborum, ib. n. 80. 173
5 Iuramentum in quacumque materia eſt mortale, ſi verba ſunt falſa, n. 86. 173
5 Iuramenti verba ſi non admittunt ſenſum, quem jurans mente concipit, à perjurio non excuſant, ib n. 94. 174
5 Iuramento firmare id, quod nihil eſt, perjurium eſt, ibid. n. 108. 175
5 Iuramentum cui veritas non eſt comes, eſt perjurium, ibid. num. 110 & 113. 175
5 Iuramentum inſtitutum eſt, non per quod ſe homines fallant, ſed per quod quiſque in alterius notitiam cogitationes ſuas proferat, ibid. n. 133. 176
5 Iuramenti finem deſtruit modus jurandi per internas ſub auditiones verborum ſenſum invertentes, ibid. n. 135. 176
5 Iuramenti comes principalis eſt veritas in audientis notitiam delata, ibid. nu. 136. 176
5 Iurans falſum ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, an peccet mortaliter, in c. Falſidicus, n. 20 & n. ſeqq. uſque in fin. de crim. falſ. 170
5 Quid ſi id faciat ſine juſta cauſa, ibid. n. 26. & ſeqq. uſque in fin. 170
5 Iurare joci cauſa Principem eſſe in oppido, intelligendo pictum, eſt grave peccatum, ſed non mortale, ibid n. 24. 170
5 Imò eſt mortale, ibid n 145. & ſeqq. 176
5 Iurare falſum ex juſta cauſa, ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, nullam eſſe culpam, qui authores ſenſerint, ibid. n. 26. 170
5 Et quibus fundamentis, ib. n. 27. & ſeqq. uſque ad n 55. 170
5 Iurare ſe aliquid neſcire, quod expedit ſub ſecreto tegere, ſubaudiendo in mente, itaut expediat revelare, multi opinantur non eſſe perjurium, ibid. num 36. 171
5 Idem in eo, qui coactus jurat ſe pecuniam ſoluturum, ſubaudiendo intra ſe, ſi erit debitor, ibid n. 37. 171
5 Idem in eo, qui per metum jurat ſe accepturum aliquam in uxorem, ſubintelligendo ſi mihi placuerit, ibid. n. 38. 171
5 Idem in muliere, quæ ſciens occultum impedimentum dirimens metu excommunicationis, jurat ſe velle viro cohabitare, ſubaudiendo, ſi mihi licebit, ibid. n 39. 171
5 Idem in eo, qui pecunia egens jurat ſe illam non habere, intelligendo ad mutuandum, ibid. n. 40. 171
5 Idem in adultera, quæ jurat ſe adulterium non commiſiſſe, ſubaudiendo in alio die, vel loco, ib. n 41. 171
5 Idem in Clerico, qui ut ſe eximat ab indebita ſolutione Gabellæ jurat ſe nihil portare, ſubaudiendo, ex quo gabellam ſolvere teneatur, ib n. 42. 171
5 Idem in viatore venient ex loco, qui peſte infectus creditur, & jurat ſe inde non venire, ſubintelligendo tamquam ex loco infecto, ibid. num 43. 171
5 Idem in pœnitente, qui malè interrogatus à Sacerdote, falsò negat ſe confeſſum fuiſſe aliquod peccatum, ſubaudiendo, itaut illud dicere teneatur, ibid. num 44. 171
5 Iurans falſum in judicio ex juſta cauſa, ſubaudiendo in mente aliquid, quod reddat ſenſum verum, non peccat ſecundùm aliquos, ibid. num 49. 171
5 Idem putant in eo, qui occidit hominem ad ſui defenſionem, vel putans eſſe feram, & negat in judicio ſe occidiſſe, intelligendo intra ſe de facto criminoſo, ibid. num. 50. & 127. & 153. & ſeqq. 171
5 Idem in eo, qui ut ſibi ſatisfaciat de juſta taxa, negat in judicio ſe fraudaſſe, intelligendo, itaut deliquerit, ibid num. 51. 171
5 Idem in eo, qui ut ſe eximat ab imputatione homicidii, quod non commiſit, in judicio negat gladium repertum penes cadaver eſſe ſuum, ſubaudiendo in mente, quatenus eſt inducium illius delicti, ibid. num. 52. 171
5 Idem in eo, qui ad ſui ſuſtentationem abſcondi bona, ne à creditoribus capiantur, & negat judici ſe illa habere, ſubaudiendo, itaut teneatur manifeſtare, ibid. num 53. 172
5 Idem in eo, qui cùm pecunias mutuò acceptas reſtituerit, in judicio negat mutuum, ſubintelligendo, itaut teneatur ſolvere, ibidem num. 54. 172
5 Contrarium in prædictis, ibid n 120. & 149. 175
5 Iurare falſum ſubaudiendo aliquid in mente, quod reddat ſenſum verum, eſſe peccatum mortale, latiſſimè oſtenditur, ibid. numer. 79. & ſeqq. uſque ad n 138. 173
5 Iurat is dolo, in cujus mente eſt non ſic ſe facturum, ut promittit, ibid num. 104 174
5 Iurans falſum in judicio, & ſubaudiens in mente verum, eſt obnoxius Deo, ibid. n. 120. 175
5 Item judici, ibid n. 121 & ſeqq. uſque ad n. 132. 175
5 Item parti, ibid. n. 131 & ſeqq 176
5 Iurans alta voce aliquid falſum, & ſuperaddens aliquid voce ſubmiſſa, & imperceptibili, quod reddat ſenſum verum, mortaliter peccat, ibid num 138. 176
5 Opinio adſtruens perjurium non eſſe, verbis falſum jurare, & interna ſubauditione verum concipere, eſt probabilis, & ideò eligi poteſt, licèt oppoſita ſit probabilior, & tutior, in c. Falſidicus, num. 35 de crim. falſ. 171
5 Contrarium, ibid n. 166. 178
1 JURGII appellatione quid veniat, in cap. Ad hæc num. 24. de off. Archid. 511

Juriſdictio, communia.

3 Iuriſdictio ſive ordinaria, ſive delegata ſolo verbo committitur, & revocatur; poteſtas Ordinis ſecus, in c. Aqua, num. 4. de conſecr. Eccleſ. 568
1 Iuriſdictiones omnes ſunt principaliter apud Principem, tamquam apud fontem, in cap. Quoniam, numer. 64. de Conſtitut. 138
1 Iuriſdictio haberi poteſt ab alio immediatè dupliciter, in cap. Perniciosam, n 30. de offic. Ordinar. 551
1 Iuriſdictio omnium Prælatorum Eccleſiæ dependet ab Eccleſia Romana non modò quoad executionem, ſed etiam quoad ſubſtantiam poteſtatis, ibidem n. 38. 552
1 Iuriſdictio non eſt ſine ſubditis, ibid. n. 42 & ſeqq. 552
1 Iuriſdictio non poteſt eſſe, niſi in ſubjecto, & cohæret perſonæ, ibid. num. 49. 553
1 Iuriſdictio non debet eſſe vaga, & incerta, ibid. n 53. 553
2 Iuriſdictio ſi fundetur ſuper ſola dubietate qualitatis juriſdictionem tribuentis, negatio qualitatis nihil operatur, ſed ſatis eſt illam in libello allegare, in cap. Si Clericus, numer. 16. de foro compet 54
2 Ut ſi negetur Clericatus, vel contractus uſurarius, aut matrimonialis, ibid. num. 17. 54

1 Iurisdictio multoties conceditur ad cognoſcendum, non autem ad exequendum, vel perſonaliter diſtinguendum, in cap Cùm Capella, num 23. de privileg 255
1 Iuriſdictio an ſit indiviſibilis, in c Statuimus, nu.47. de ſupplen negligen Prælator. 351
2 Iuriſdictionis verbum intelligitur de ordinaria, in c Significaſti, n. 3. de foro compet 75
1 Iuriſdictionem multoties habet quis habitu, licèt non actu, in cap. Cùm olim, num 8 & 17, de major & obed 625
1 Iuriſdictio tributa ad limites conſuetudinis non [illegible] petit, ſi probata conſuetudine, in cap. Cùm ab Eccleſiarum, num 26 de offic Ordinar 558
2 Iuriſdictio in temporalibus habitu eſt penes Eccleſiam, in c Tuam, n. 32. de ord n cognit 104
2 Iuriſdictio baſſa ſeu illis præſcribitur, quàm merum imperium, in c Cùm olim, n 17. de præſcr pt 179
5 Iuriſdictione conceſſa, cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus juriſdictio expl[illegible] non poteſt, in c Cùm ex injuncto, num 31 de nov. oper nunc 210
5 De qualitate juriſdictionem tribuente ante omnia conſtare debet, in Contingit, il ſecundo, n 22. de ſent excomm 160
2 Iuriſdictio ſpiritualis, & temporalis, à Deo ſunt diſtinctæ, in cap Conquæſtus, n 60 de ferus 96
3 Iuriſdictiones ſunt principaliter apud Principem, tamquam apud fontem, in c Pernicioſam, n 39 de offic Ordin. 552
2 Iuriſdictio ordinaria ad ſui eſſentiam non requirit territorium, in c. Poſt ceſſionem, num 4. de probat 110
2 Iuriſdictio acquiritur devolutione, delegatione, & prorogatione, in c Significaſti, n.27 de foro compet. 77
2 Iuriſdictiones ſæculares nemo poteſt propria auctoritate adipiſci, nec adeptas renunciare, niſi in manibus ſuperioris, in c. Admonet, num 5 de renunc. 327
3 Iuriſdictio civilis, criminalis, & mixta poteſt acquiri ab inferiori Prælato ex immemorabili præſcriptione, quam Concilium Tridentinum non ſuſtulit, in cap Poſtulaſti, num 20 de jurepatron 517
3 Iuriſdictio ex præſcriptione regulariter cenſetur acquiſita privativè ad Epiſcopum, ibid num. 21 518

Iuriſdictio amittitur.

7 Iuriſdictio extincta non poteſt per partes reſuſcitari, in c. Significantibus, num 15. de offic Delegat 538
1 Iuriſdictio licèt competat ipſo jure, tamen ſi ope exceptionis ſit elidibilis, per pronunciationem ſuper exceptione ipſo jure extinguitur, ibid n. 20. 538
1 Iuriſdictio ſemel extincta etiam cauſa extinctionis ceſſante non reviviſcit, in c Cùm olim, num 77 de major & obed. 629
2 Iuriſdictio expirat, ſi judex recedat à loco, in quo debet judicare, & transferat ſe ad locum, in quo tenetur reſidere, in c Præſentata, n. 16. & 21. de teſtib. 153
1 Iuriſdictiones ſæculares nemo poteſt propria authoritate adipiſci, nec adeptas renunciare, niſi in manibus ſuperioris, in c Admonet, n. 5. de renunc. 129
3 Iuriſdictionem à ſe excutit, qui eam denegat exhibere, In cap. Cæterùm, num. 14. de Judiciis. 8

Iuriſdictio devolvitur.

2 Devolutio juriſdictionis in prima inſtantia non fit ad Legatos, & alios quoſcumque vigore facultatum, niſi Epiſcopo priùs requiſito, & negligente, in cap. Significaſti, num 18 & 31 de foro compet 77
2 Negligentiam debet præcedere monitio, ut ſit locus devolutioni juriſdictionis, ibid num 34 78
2 Et an debeat eſſe trina, vel ſufficiat unica, ibid n 15. 98
Iuriſdictionis devolutio à Capitulo ad Epiſcopum.
Vide in ver. *Capituli poteſtas.*
1 Devolutio juriſdictionis non inducitur, niſi in caſibus in jure expreſſis, in cap. His quæ, n 40 de major & obed. 610
Vide in verb *Devolutio.*
3 JURISDICTIO perpetuatur per ſimplicem citationem Judicis ſive Ordinarii, ſive Delegati, in cap Propoſuiſti, num. 12. de foro compet 79
2 Iuriſdictionem exercens in uno actu retinet in omnibus, ſi habeat conceſſionem ab eo, qui jus concedendi habet, in cap. Cùm olim, n 32. de præſcript. 180

Iuriſdictio probatur.

Vide in verb. *Iudicis competentia*

Iuriſdictio prorogatur

1 Iuriſdictio Delegati, qui pronunciavit ſe incompetentem, etiamſi aliàs eſſet competens, ex pacto prorogari non poteſt, in c Significantibus, num. 14 & ſeqq uſque ad numer [illegible] de offic. Delegat 538
2 Iuriſdictio judicis an & quando ex incidentia cauſæ prorogetur ad aliam ſpeciem juriſdictionis, in cap Tuam, num 24 & ſeqq de ordin cognit 104
2 Quid ſi ſpecies ſit omninò diverſæ naturæ, & altioris gradus, ibidem n 25 104
2 Et quid ſi ſit talis ex accidentali ratione perſonæ, ibid n 13 104
2 Et quid ſi ſpecies non ſit ſeparatæ naturæ, nec altioris, ſed inferioris gradus, ibid n 30. 104
2 Prorogatio cadit ſuper ſimilis ſpecie juriſdictionis, quæ prorogatur, in c Significaſti, n 5 de foro compet 76
2 Prorogatio juriſdictionis poteſt fieri etiam in cauſis ſpiritualibus, ſi judex poſſet alias de illis cognoſcere, ibid n 6 76
2 Prorogari non poteſt de perſona ad perſonam juriſdictio limitata, ibid n 7 Declaratur, n 8 & 13. 76
2 Iuriſdictio ejus, qui præeſt Collegio, eſt prorogabilis, n 8 76
2 Prorogari poteſt juriſdictio ordinaria competens alicui de conſuetudine, vel alio jure ſpeciali, ibidem numer 10 76
2 Prorogatio juriſdictionis quæ fieri poteſt à Clerico, quæ requirantur, ibid n. 11. 76
2 Prorogatio juriſdictionis judicis non ſui an inducatur ex tacito conſenſu partium, ibid n 1. 76
2 Laicus poteſt prorogare juriſdictionem judicis alieni etiam ſine conſenſu judicis proprii, Clericus autem non poteſt, & cur, ibidem num 1[illegible] & [illegible] 76
2 Prorogatio juriſdictionis fieri non poteſt, niſi in Iudicem ordinarium, ibid. n 14 76
2 Iuriſdictio delegata non eſt prorogabilis de perſona ad perſonam, ſed [illegible] 76
2 Prorogare non poteſt laicus juriſdictionem judicis laici etiam de [illegible] conſenſu, ibid num 16. 76
2 Niſi in cauſis merè civilibus, n 1[illegible] 77
2 Prorogatio juriſdictionis, & delegationis in quibus differant, ibidem num 17 77
2 In Prorogantibus juriſdictionem judicis præſentis, & acceptantis non eſt locus pœnitentiæ, ibid n 10. 77
2 Appellatur à ſententia judicis ex prorogatione juriſdictionis ad illius ſuperiorem, ib n 21 77
2 Prorogatio juriſdictionis poteſt fieri etiam in criminalibus, ubi proceditur per viam accuſationis, ibid n 24 & 32. 77
2 Et quid ſi procedatur per viam inquiſitionis, n 25 77
2 Ad prorogationem juriſdictionis ſufficit conſenſus illius, de cujus præjudicio agitur, ibid 77
1 Prorogatio juriſdictionis impeditur, ſi partes errant in jure, vel in facto, in c. Significantibus, n 17 de offic Delegat 538

Iuriſdictio ſuſpenditur.

1 Iuriſdictio minoris judicis non expirat per præſentiam majoris, ſed ſuſpenditur uſus inſigniorum, in cap Studuiſti, num 4 de offic. Legati. 544

Iuriſdictio cumulativa, & privativa

5 Iuriſdictione in certum genus perſonarum taxativè collata, non cenſetur derogatum juriſdictioni alterius in eaſdem perſonas, in cap Accedentibus, n 22 de exceſſibus Prælator 258
2 Actus juriſdictionis Epiſcopi etiam unicus an & quando interrumpat præſcriptionem juriſdictionis inferioris, in cap Auditis, n 7. de præſcript 175
2 Iuriſdictionis Epiſcopi exercitium ita demum interrumpit [illegible] inferioris, ſi inferior præſtet [illegible] per modum excluſionis Epiſcopi, ibid num 10 176
2 Iuriſdictio poteſt eſſe penes plures in ſolidum, ut penes Epiſcopum, Archidiaconum, & Archipresbyterum, [illegible] n 13 175
5 Iuriſdictio conceſſa Epiſcopo in ſcholares an [illegible] privativè ad Rectorem univerſitatis, in c Ut privilegia, n 10 de privil 271
5 Iuriſdictio Epiſcopi quibus caſibus ſit cumulativa cum inferioribus Prælatis, ibid. n 4 271
3 Iuriſdictio Epiſcopalis ex quibus cenſeatur translata in inferiorem Prælatum privativè ad Epiſcopum, in cap Cùm dilectus, n 16. de Religioſ. domib 4[illegible]
3 Iuriſdictio in favorem certarum perſonarum cenſetur tributa privativè, non autem cumulativè, ibid n 1[illegible] 4[illegible]
3 Idem in juriſdictione acquiſita per præſcriptionem, ibid n 40 4[illegible]
2 Iuriſdictio à Concilio Tridentino Ordinariis attributa in prima inſtantia cenſetur aliis adempta, in cap Significaſti, num. 26 de foro compet. 77

Iuriſdictio feudalis.

2 Feudalis juriſdictio tamquam ſuper inducta, & præjudicans juriſdictioni ordinariæ eſt reſtringenda, in cap Cæterùm, num 13 de jud[illegible] 9
Vide in verb. *[illegible] quoad ſ[illegible]*
1 Iuriſdictio in parvis Conventibus Ordinario attributa ex Decreto Innocentii X an cenſeatur ſuper omnibus Regularibus adempta, & privativè in Ordinarium translata, & num ſeqq uſque ad n 4[illegible] in c Quanto, n [illegible] de offic. Ordinar 557
Iuriſdictio ſpecialis à lege univerſaliter tributa, non cenſetur aliis adempta, ibid n 18 557
1 Iuriſdictio in dubio cenſetur cumulativè collata, ib n 19 557
1 Iuriſdictio inter Epiſcopum Burgi S. Domnini, & Præpoſitum Burgi eſt cumulativa, ibid n 30 557
1 Iuriſdictio Epiſcopo tributa à Concilio Tridentino ſeſſ. 7 & 8 & ſeſſ. 25 de Regular cap 11 intelligitur cumulativè cum inferioribus, ibid n 31 557
1 Iuriſdictio data favore certarum perſonarum, cenſetur privativè collata, ſecus in ratione cauſarum, ib n 3[illegible] 557
1 Iuriſdictio an cenſeatur collata privativè, vel cumulativè, in primis ſpectanda eſt mens concedentis, ibid n 33 557
1 Monaſteria omnia de jure communi ſubjecta ſunt juriſdictioni Epiſcopi diœceſani, ſed cumulativè cum Prælatis Regularibus, ib n 34 & 39 557
1 Iuriſdictio delegata eſt extraneæ naturæ, & odioſa, ib n 4[illegible] 558
1 Iuriſdictio ordinaria eſt favorabilis, prælata, & amplianda, ibidem dict n 40 558
JURISDICTIO EPISCOPALIS.
Vide in verb *Epiſcopi [illegible]*
5 Iuriſdictiones Eccleſiaſtica, & ſæcularis diſtinctæ ſunt, in c Per venerabilem, n [illegible] & 26 de [illegible] 199
4 Iuriſdictiones Eccleſiaſtica, & ſæcularis à Deo diſtinctæ, in eicem confundi non debent, in cap Utrùm autem, num. 20 de cognat. ſpiritual 63

Iuriſdictio delegata.

1 Iuriſdictio Papæ reſervata non comprehenditur in conceſſionem juriſdictionis quantumcumque generali, in c Cùm venientes, n 15 de Iudic 11
1 In juriſdictione univerſali conceſſa, vel abdicata non includitur juriſ-

Iuriſdictio alteri ſpecialiter attributa, in c. Cùm olim, numer. 74. de major. & obed. 629
1 Iuriſdictio delegata poteſt præveniri per ordinariam, antequam litteræ delegationis fuerint Delegato præſentatæ, in c. Studuiſti, num. 12. de offic. Legat. 545
Vide in verb. *Delegatus*.
1 Iuriſdictio delegata non extenditur de perſona ad perſonam, in c. Quoniam, num 11 de offic. Delegat. 530
1 Iuriſdictio delegata non tranſit in Capitulum Sede vacante, ibid. num. 13. 530

Juriſdictio ordinaria.

5 Iuriſdictionem ordinariam impedientes excommunicantur in Bulla Cœnæ, in cap. Pervenit, num 43 de Adulter. 152
1 Iuriſdictio ordinaria quæ dicatur, in c. Pernicioſam, num 25. de offic. Ordinar. 551
1 Iuriſdictio ordinaria, & univerſalis cohæret territorio, ibidem num. 54. 553
5 Iuriſdictione Ordinarii ſublata, non cenſetur ſublata juriſdictio per Sedem Apoſtolicam delegata, in cap. Ex parte, il ſecondo, num. 23. de privileg. 262
5 Declaratur, ibid num. 25. 262
2 Iuriſdictionis verbum intelligitur de ordinaria, in cap. Significaſti, n. 3. de foro compet. 75
1 Iuriſdictio, quæ defertur à lege, vel ſtatuto, & ad univerſitatem cauſarum, vel unum negotium univerſale, ordinaria eſt, in cap. Cùm olim n. 65. de major. & obed. 628
1 Etiamſi inter plures judices ſit partita, ibid. num 66. 629
1 Iuriſdictio ordinaria mortuo Papa non expirat, ibid. num. 67. & ſeqq. uſque ad n. 72. 629
2 Iuriſdictio ordinaria ad ſui eſſentiam non requirit territorium, in c. Poſt ceſſionem, n. 4. de probat. 130
1 Iuriſdictio Ordinarii cenſetur notoria, & ideò non eſt opus de ea fidem facere, in c. Cùm in jure, n. 23. de offic. Delegat. 534
Vide in verb. *Ordinarius*.
Et in verb. *Epiſcopus quoad juriſdictionem*.
Et in verb. *Iudex Ordinarius*.

Juriſdictio in ſubditum.

5 Iuriſdictio ſive voluntaria, ſive contentioſa non poteſt exerceri in non ſubditum, in c. Omnis, n. 81. de pœnit. & remiſſ. 314
3 Iuriſdictio Epiſcopi expirat eo ipſo, quòd incola inde diſcedit, in c. Significavit, n. 9. de Paroch. 309
3 Et transfunditur in Epiſcopum loci quò translatum eſt domicilium, ibid num. 10. 309

Juriſdictionis venditio, ſeu locatio.

5 Iuriſdictio Epiſcopalis eſt quid ſpirituale, & pretio conferri non poteſt ſine labe ſimoniæ, in cap. Prætereà, numer. 2. Ne Præl. vic. ſuas. 68
5 Iuriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates deputandi Vicarios in ſpiritualibus, locare non licet, in c. Quoniam, n. 1. Ne Prælat. vic. ſuas. 77
5 Et conceſſiones etiam à ſede Apoſtolica factæ cenſentur ſubreptitiæ, ibid. num 2. 77
5 Locatio juriſdictionis ſuper damnis bonorum Eccleſiæ illatis prohibita eſt, ibid. num 3. 77
5 Iuriſdictio Eccleſiaſtica eſt quid ſpirituale, & ſimoniacum eſt illam vendere, ibid. n. 4. & ſeq. uſque ad n. 12. 77
5 Iuriſdictio etiam merè temporalis prohibetur vendi, ibid. n. 5. 77
5 Iuriſdictio eſt res inæſtimabilis, ſicut patria poteſtas, ibidem numer. 6. 78
5 Iuriſdictionem temporalem vendere, propriè non eſt ſimoniacum, eſt tamen turpe lucrum, & ementes committunt ſimoniam laicalem, ibid. num. 7 78
5 Iuriſdictionis venditio redundat in ſubditorum gravamen, ibidem n 12. 22. & 23. 78
5 Fructus, & obventiones Eccleſiarum ex juriſdictione provenientes vendi non poſſunt juriſdictionem exercenti etiam ſeorſim à juriſdictione, ibid num. 13. 78
5 Non provenientes verò ex juriſdictione vendi poſſunt etiam juriſdictionem exercenti, dummodò juriſdictio ipſa non vendatur, ibid. num. 14. 78
5 Epiſcopus tenetur ex officii ſui debito juriſdictionem adminiſtrare, ibid num 11. 78
1 Ius, & illius executionem vendere paria ſunt, in c. Cùm pridem, n. 112. de Pactis. 656
Vide in ver. *Cancellaria*.
4 Iuriſdictio voluntaria non poteſt exerceri extra territorium, quando eſt conceſſa ab inferiore à Principe, in c. Quod nobis, num. 36. & 46. de Clandeſt. deſponſat. 35

Jus, communia.

3 Ius ſemel extinctum non reviviſcit, in cap. Epiſcopus, num. 57. de præben. 74
3 Ius ſemel extinctum ex certa ratione, vel cauſa, reviviſcit ratione illa, vel cauſa ceſſante, ibid. n. 63 75
3 Iura conſtituuntur ex iis, quæ frequentiùs accidunt, in cap. Cùm ſis, n. 56 de converſ. conjug. & in c. Super ſpecula, num. 44 Ne Cler. vel Monach. 687
3 Declaratur, in d c. Cùm ſis, n. 60. & ſeqq. 438
3 Ius deſtruere is poteſt, qui poteſt condere, in cap. Cùm ad monaſterium, n 79. de ſtat. Monach. 480
5 Iura non adaptantur ad ea, quæ ſemel tantùm, aut bis contingere poſſunt, in c. Mandato, n. 52. de Simon. 64
Iura Epiſcopalia.
Vide in ver. *Epiſcopalis Ordo*.
Et in ver. *Epiſcopus quoad juriſdictionem*.
1 Propter concurſum juris quandoque quid annectitur ad naturam alterius, in c. Ad audientiam, il ſecondo, n. 16. de Reſcript. 175

3 Iura non conſtituuntur ex iis, quæ uno aliquo caſu accidere poſſunt, in cap. Super ſpecula, numer. 44. Ne Cleric. vel Monach. 687

Jus ad rem.

3 Ius ad beneficium perditur, ſi inhabilitas jus habenti ſuperveniat antequam beneficium conſequatur, in cap. Dilectus, il ſecondo, num. 13. de præb. 115
3 Ius in re difficiliùs amittitur, quàm ad rem, in cap. Dilectus, il 2. num. 17. de Præbend. 115

Jus Canonicum.

1 Ius Canonicum majoris eſt authoritatis, quàm conſuetudo, in c. Ex parte, n 31. de arbitr. 704
1 Ius Canonicum in juramentis, & aliis ſpiritualibus ſervari debet, etiam ex præſcripto legis civilis, in cap. Non ſine, num. 24 de Arbitr. 691
1 Iuris Canonici ſtatuta ligant omnem creaturam in materia eidem adaptabili, in cap. Canonum ſtatuta, num. 81. de Conſtitution. 21
3 Ius Canonicum eſt potentius, ac dignius jure civili, in cap. Non magnoperè, n. 12. Ne Cler. vel Monach. 660
1 Ius Canonicum in cauſis mixti fori ſervari debet in foro Eccleſiæ, etiam inter laicos ſubjectos imperio, non autem jus civile diſcrepans à Canone, in cap Antigonus, n. 29. de pactis. 641
1 Ius Canonicum contrarium juri civili prævalet etiam in merè temporalibus, & inter laicos in locis, in quibus Papa habet temporalem juriſdictionem, ibid. num 30. 641
1 Ius poſitivum dupliciter conſideratur, in cap. Cùm pridem, n 127. de pactis. 658
3 Ius Canonicum an potuerit ſtatuere, ut cæcus laicus ad collectas cogi non debeat, etiam in terris Imperii, in c. Licet, n. 6 21 & ſeqq. de Cenſib. 539
3 Ius Canonicum ubi aliquid reperitur expreſſè deciſum, quod jure civili ſit dubium, ſervari debet deciſio juris Canonici, etiam in foro civili, ibid n. 25. 541
3 Ius Canonicum prævalet juri civili etiam in terris Imperii, ubi agitur de naturali æquitate, ibid. n 26 541
3 Item ubi rigor juris civilis induceret iniquum, ibid. n. 27. 541
3 Item in cauſis miſerabilium perſonarum, ibid n 28. 541
5 Ius Canonicum in materia peccatum concernente, in totum derogat juri civili, in c. Naviganti, num 9. de Uſur 160
5 Ius Canonicum eſt jus humanum, ſed largè dicitur jus Divinum, in c. Non debet, n 13. de conſang & affinit. 71
1 Iuris Canonici corpus quæ complectatur, in c. Canonum ſtatuta, n. 22. & 46. de Conſtit. 16
1 Differentia non eſt conſtituenda inter jus Canonicum, & jus civile, niſi ubi clarè id repetitur expreſſum, in c. Ex parte, numer. 32. de Arbitr. 704
Vide *Lex Canonica*.

Jus civile.

1 Ius civile ubi eſt dubium, & jus Canonicum clarum, ſervari debet ubique jus Canonicum, in cap. Ex parte, numer. 33. de Arbitr. 704
3 Studium juris civilis ad intelligentiam Canonum, regularibus aut Clericis ſæcularibus perſonatum habentibus, vel Presbyteris non prohibetur, in cap. Super ſpecula, num. 30 ne Cleric. vel Monach. 685
3 Studentibus juri civili an debeantur fructus præbendarum in abſentia, ibid. n. 33. 686
3 Studium principale juris civilis an ſit permiſſum in Camera Apoſtolica Eccleſiaſticis, de quibus in d. cap. Super ſpecula, ibidem numer. 35. 686
4 Ius civile non poteſt tollere naturalem conſenſum, ſed tantùm illius effectus, in cap. Ad audientiam, numer. 25. de ſponſ. & matrim. 8
5 Ius civile ab omnibus ſervari debet, ubi contrarium non reperitur ſtatutum per jus Canonicum, in c. Qui Presbyterum, num 54. de pœnit. & remiſſ. 294
1 Ius merè civile tolli poteſt ab eo, qui juriſdictioni præeſt, ſi ſuper eo faciat legem municipalem, in c. Quæ in Eccleſiarum, n. 140. de conſtit. 105
Vide in ver. *Princeps quoad jus quæſitum non tollendum*.
3 Inter jus civile, & canonicum diſcrepantia non eſt inducenda, ubi jus civile non reperitur expreſſè immutatum per jus Canonicum: & lex civilis ſervari debet etiam in foro Eccleſiæ, in cap. Cùm eſſes, n 18. de Teſtam. 268
Vide in ver. *Lex civilis*.
3 Ius civile contradicens juri canonico in his, quæ merè ſpiritualia non ſunt, aut à ſpiritualibus non dependent, obſervandum eſt in terris Imperii, & jus Canonicum in terris Eccleſiæ, ibidem numer. 98. 273
3 Nec Papa poteſt tollere leges civiles quantum ad eos, qui non ſunt de ſua temporali juriſdictione, ibid n. 99. 273
3 Iuris civilis authoritas non poteſt aliquem à peccato excuſare, ibid. num 139. 275
3 Ius civile correctum non dicitur ampliùs jus civile, ib. n. 167. 277

Juris civilis, & Canonici differentia.

3 Pœnæ à jure civili latæ contra ſecundò nubentes infra annum luctus, per jus canonicum hodie ſunt ſublatæ, in cap Cùm eſſes, n. 168 de Teſtam. 278
3 Nec habent locum inter perſonas ſubjectas ſtatuto Urbis, ibidem num. 169. 278
3 Leges multæ referuntur, quæ tamquam foventes peccatum ſunt ſublatæ per jus Canonicum, ibid. n. 170. & ſeqq. 278
3 Ordinandi ad Sacerdotium jure civili debent aliquid offerre ordinanti, & Notario, ſed jure Canonico eſt ſimoniacum, ibidem d. num. 170. 278

3 Pro jure judicando licitum eſt jure civili pecuniam accipere, jure Canonico ſecus, ibid num 171. 178
3 Iurare per creaturas jure Canonico non eſt permiſſum, jure civili ſecus, ibid num 172. 178
3 Pupillus à jure civili non tenetur ſervare juramentum, jure Canonico ſecus, ſi ſit doli capax, ibid n 173 178
3 Contrahentes jure civili licitè ſe invicem decipiunt, ſecus jure Canonico, ibid n 174 178
3 Bona fides non requiritur jure civili in præſcriptione, jure Canonico ſecus, ibid num 175. 178
3 Filius familias jure civili non obligatur voto, jure Canonico ſecus, ibid num. 176. 178
3 Patri ſecundum leges licet occidere adulterum cum filia deprehenſum, dummodò etiam filiam occidat: ſed non ſecundum Canones, ibid. n 177 178
2 Differentia ut inducatur inter jus civile, & jus Canonicum, ſatis eſt, ut in foro Canonico jus civile non fuerit uſu receptum, in c. Venerabilis, n 2. de Judi. 11
1 Ius commune difficiliùs tollitur, quàm privilegium, in c Eccleſia S. Mariæ, n 5 de conſtit. 119
5 Iuri communi non eſt opus derogare, ſed ſatis eſt, ut Princeps ſtatuat contrarium ejus, quod jus commune diſponit, in cap In his, n 11. de privileg 279
5 Receſſus omnis à jure communi eſt odioſus, in c Olim, num. 20. de verb. ſignif. 381
1 Jus municipale non eſt jus commune, in cap. Canonum ſtatuta, n 29. de conſtit. 17
3 Ius divinum nulla poteſt deſuetudine aboleri, in c. Ex parte, n 1. de Cler. non reſiden 42
1 Iuris naturalis, & divini tranſgreſſio periculum ſalutis inducit, in c. Antigonus, n 8. de Pact. 639
5 Ius divinum poſitivum in concurſu cedit juri divino naturali, in c. Omnis, n 20 de pœnit. & remiſſ. 310
3 Ius naturale in ſpiritualibus præfertur poſitivo, vel civili, in c. Si quis, n. 5 de Regular. 333
5 Ius divinum an dici poſſit ab Eccleſia extenſum, in c Ex diligenti, n 6 de Simon 16
1 Papa ex cauſa limitat jus divinum ejus, quæ prohibitionem relaxat, in c Cùm pridem, n. 71. de Pactis. 651
1 Declaratur, ibid. nu 81 654
1 Princeps ſæcularis an poſſit diſtinguere, limitare, & interpretari jus divinum, in cap. Quæ in Eccleſiarum, num. 142 de Conſtit 105
3 Apoſtoli dicta prævalent dictis Imperatorum, in cap Cùm eſſes, n 114. de Teſtam. 275
3 Ius honorificum in quibus conſiſtat, in c. Nobis, num. 20. & 25. de jurepatr. 527
1 Ius municipale non eſt jus commune, in cap Canonum ſtatuta, n. 29 de Conſtit 17
Vide *Statutum*.

Jus naturale, vel gentium.

1 Ius gentium dicitur etiam Jus naturale, in c Quæ in Eccleſiarum, n 112 de Conſtit. 104
3 Legi naturæ quicquid contrariatur, peccatum eſt, in cap. Cùm eſſes, n. 118 de Teſtam. 275
1 Princeps quamvis ex juſta cauſa poſſit ſtatuere contra jus gentium: tamen ubi ceſſat illa cauſa, conſtitutio ſervanda non eſt, ibidem nu 118 275
1 Lex naturæ eſt impreſſio Divini luminis in rationabili creatura, in c Ne innitaris, n. 267 de Conſtit 62
1 Lumen naturale intellectus eſt manifeſtatio veritatis, ibidem nu. 268 62
Vide in ver *Ius divinum*.
1 Ius publicum in ſacris, in Sacerdotibus, in Magiſtratibus conſiſtit, in c Indecorum, n. 25 de ætat & qualit 400
1 Iuri publico privatorum pacto renunciari non poteſt, in c Licet de vitanda, n 12 de elect. 233
Vide *Ius eligendi*.
1 Ius accreſcendi in quibus dignitatum redditibus habeat locum, in c Quia nonnulli, n. 17. de Cler non reſid 10
1 Portio portioni accreſcit, non perſonæ, & aſſumit naturam portionis cui accreſcit, in c. Cùm percuſſio, num 32. de Cler. ægrot. 136
3 Ius accreſcendi an habeat locum in emphyteuſi à duobus fratribus empta ex communi pecunia, in c Inſinuatione, n. 10 & n ſeqq uſque in fin de Feud 5 230
3 Ius accreſcendi in feudo, vel emphyteuſi non habet locum cùm plures pro ſe, & pluribus à principio ſtipulantur, ibid n 11 230
Et quid ſi feudum, vel emphyteuſis fuerint acquiſita ex bonis communibus, ibid n 12 & ſeqq 230
3 Ius accreſcendi cur habeat locum in feudo empto à fratribus ſimul habitantibus ex communi pecunia, ibid n 15 230
3 Ius accreſcendi non habet locum in contractibus, ibid. n. 17. 230
3 Ius accreſcendi an habeat locum in emphyteuſi pluribus conceſſa ex cauſa onerosa, ibid n. 19 230
Vide in ver *Diſtributiones quibus accreſcant*.
3 Ius Collegii etiam in uno retinetur, in cap. Nullus, numer 10 de elect 210
Vide in verb. *Collegium*

Jus conferendi.

1 Ius conferendi beneficia poteſt competere majori annis quatuordecim tam ex privilegio, quàm ratione Eccleſiæ à qua collatio dependet, in cap Indecorum, numer 13. de ætat & qualitat 403
3 Ius conferendi Eccleſiam liberè ad Epiſcopum devolvitur, ſi quæſtio ſuper patronatu laicali infra quadrimeſtre, aut Eccleſiaſtico intra ſemeſtre non fuerit terminata, in cap Quoniam, num 16 de Jurepatr 511
3 Sive quæſtio ſit ſuper quaſi poſſeſſione præſentandi, ſive ſuper proprietate, ibid n 17. 512
3 Quod procedit, ſi quæſtio inter compatronos verſatur, ſecus ſi inter epiſcopum, & patronum, quia tunc œconomus deputabitur, ibid. n 18 512
3 Item ſecus ſi lis verſatur inter ipſos præſentatos, aut inter patronos, & præſentatos, ibid num 19 512
3 Item ſecus ſi quæſtio ſit ſuper idoneitate præſentati, aut patroni concordare non poſſint in perſona præſentanda, ibidem numer 20 512
1 Ius eligendi Generalem ex corpore totius Congregationis eſt publicum, quod pacto, vel ſtatuto tolli non poteſt, in c. Cùm dilectus, n 16 de conſuet 205
1 Ius eligendi ex Collegio alterius eccleſiæ non eſt publicum, ſed commune, ibid n 49 207
2 Ius eligendi epiſcopum unà cum Canonicis eccleſiæ Cathedralis poteſt præſcribi à Clericis inferiorum eccleſiarum, etiam ſine titulo, in cap Cùm eccleſia, numer 23. de cauſ poſſeſſ. & propriet 110
3 In Jure eligendi attenditur uſus, & conſuetudo per teſtes probata, in c Poſtulaſti, n 19. de jurepatr 517
Vide in ver *Electio*.

Jus instituendi, & destituendi.

1 Inſtituendi, ac deſtituendi jus manat ab eodem fonte, in c Quanto, n 40 de Conſuetud 100
3 Ius inſtituendi an competat Præpoſito Buxeti tam ad beneficia in ſuo privilegio expreſſa, quàm ad alia poſtea erecta infra limites Præpoſituræ, in cap Cùm veniſſent, num. 5 & ſeqq uſque ad n 22 de inſtit 172
3 Ius inſtituendi in Beneficiis juriſpatronatus non pertinet ad Prælatum Eccleſiæ inferioris, ſed ad Epiſcopum prævia Patronorum præſentatione, num. 11. 172
3 A Jure deſtituendi non infertur ad jus inſtituendi, ſi jus deſtituendi ſit ex privilegio, ſecus de jure communi, ibid n 13. 172
3 Ius inſtituendi poteſt præſcribi ab inferiore, ibid. n 15. 172
Vide in ver *Prælatus inferioris auctoritas*.
Et in ver *Prælatus inferior quoad præſcriptionem*.
3 Ius inſtituendi, ac juriſdictio ex præſcriptione an cenſeatur privativè ad Epiſcopum, vel cumulativè, in c. Cùm veniſſent, n. 20 de inſtit. 172
3 Ius inſtituendi in beneficiis juriſpatronatus de jure non ſpectat ad inferiorem, ſed ad Epiſcopum, poteſt tamen acquiri præſcriptione, in c Audita, n 2 de Præſcript 105
Vide in ver *Inſtitutio*
3 Ius paſcendi quod habent Clerici, & Laici in diœceſi Compoſtellana, non poteſt ab universitate Clericis contra ... tibus, in cap Cùm in cunctis, num 5. de his, quæ fiunt à majori part Capituli 121
3 Ius paſcendi eſt commune pluribus ut ſingulis, non ut univerſis, ibid num 6 121
1 Ius patriæ poteſtatis à jure naturali ſumpſit originem, in c Indecorum, n 39 de ætat & qualit 401
1 Et quoad vinculum naturale debet immutabile permanere, ibid. num 40 401
3 Ius patriæ poteſtatis ſolvitur per mortem civilem, non per naturalem, in c. Cùm ſimus, n 12 de Regular. 179
Vide in ver *Patria poteſtas*
3 Ius præſentandi in multis differt à jure eligendi, in cap Quoniam, n 22 de jurepatr. 512
Vide in ver. *Præſentatio, Patronus, Ius patronatus*
2 Ius revocandi donum quid ſit, & an reverſus teneatur cavere de judicio ſiſti, in cap Licet, numer 24 de foro competen 85
3 Ius ſepulchri accedit emptioni Univerſitatis, in cap Ex litteris, num 6 de jurepatr. 516
3 Ius ſepulchri ad quod non patet aditus niſi per fundum, tranſit in emptorem ipſius fundi, ibid n. 10 517

Jus patronatus, communia.

3 Ius patronatus eſt penes omnes patronos in ſolidum, in cap Cùm propter, n 62 de jurepatron 513
3 Iuriſpatronatus origo, & prærogativæ, in cap Quoniam, numer 6. 11 de jurepatr 511
3 Iuriſpatronatus conceſſio poſteaquam redacta eſt in corpore juris non dicitur gratis, ſed juſta, ibid n 11 511
3 Ius patronatus quid ſit, ibid n 11 512
2 Iuriſpatronatus quæſtio, ſive ſit juris, ſive facti, ad judicem laicum non pertinet, in c Tuam, n 4 de ordin cognit 104
3 Ius patronatus non poteſt dividi de bonis laici, in cap. Ex litteris, n 21 de jurepatr 518
Vide in ver *Patronatus*
3 Ius patronatus inter hæredes dividi non poteſt, in cap Perlatum, n 2 de jurepatr 508
3 Declaratur, ibid nu 3 & ſeqq 508
3 Ius patronatus eſt individuum, & eſt in ſolidum penes unumquemque hæredem, ibid num 5. 508
3 Et amſi ſi ex diverſis, & inæqualibus partibus ſint hæredes, ibid. num 9 508
3 Ius patronatus alicubi ex conſuetudine dividitur per lineas, ibid. numer 11 509

Jus patronatus acquiſitum

3 Iuſpatronatus acquiritur ex fundatione vel dotatione etiam ſine expreſſa reſervatione, etiamſi patronatus non fuerit reſervatum, in c Cùm Eccleſia Vulterrana, n 2 de elect 232
3 Iuſpatronatus poteſt acquiri ex ſolo privilegio Apoſtolico, in cap Cùm propter, n 28 de jurepatr 518
3 Iuſpatronatus ex fundatione acquiritur, quòd ſi plures ſint fundatores, omnes efficiuntur Patroni, in cap Quoniam, num de jurepatr 511
3 Ex fundatione, vel dotatione non acquiritur merò jure, ſed ex gratia, & conceſſione Eccleſiæ, ibid n 4 511

3 Juſpa-

3 Iuſpatronatus an acquiratur ex ſola fundatione, an verò etiam requiratur conſtructio, & dotatio Eccleſiæ, ibid. num.23.uſque ad num.50. 512
3 Iuſpatronatus ex tribus cauſis acquiritur, ibid.n.28. 512
3 Declaratur, ibid.num.49. 514
3 Iuſpatronatus eſt individuum, & ſemel quæſitum ex una cauſa, non poteſt ex alia acquiri, ibid.n.41. 513
3 Iuſpatronatus quomodo intelligatur acquiri ex tribus cauſis alternativè, ibid.n 45. 513
3 Iuſpatronatus acquiritur, ſi unus det fundum, alius Eccleſiam conſtruat, & alius aſſignet dotem, & omnes inſolidum efficiuntur Patroni, ibid.n.49. 514
3 Iuſpatronatus an acquiratur ex reædificatione, ſeu refectione Eccleſię, ibid.n.50 & ſeqq.uſque ad n.61. 514
3 Quid ſi Eccleſia non ſit funditùs deſtructa, ibid.n.52. 514
3 Et quid ſi à fundamentis ſit diruta, ita ut egeat nova conſecratione, ibid.nu.53. 514
3 Et quid ſi reædificetur ex iiſdem cæmentis, ibid.n.58. 514
3 Iuſpatronatus Eccleſiæ quæ dotem, vel fundum amiſit, acquiritur ei, qui de novo dotat, aut fundat, non autem patrono antiquo, ibid n.59. 514
3 Iuſpatronatus conceſſum ex augmento dotis non cenſetur mixtum ex cauſa oneroſa, & privilegio, ſed abſolutè ex privilegio, in cap. Cùm propter, n 46. de Iurepatr. 532
5 Iuſpatronatus conceſſum à Papa cum clauſula, ut ſit perinde ac ſi eſſet ex fundatione, vel dotatione laicorum etiam Regum, cenſetur ex privilegio, & eſt abrogatum à Concilio Tridentino, in c Ex parte il ſecondo, n.38.de Privileg. 263
3 Iuſpatronatus Eccleſiæ noviter ædificatæ infra limites alicujus Paròchiæ, quibus ſit reſervandum, in c.Ad audientiam, il primo, n.35.de Eccleſ.ædific. 625
3 Iuſpatronatus acquiritur ex conſtructione Eccleſiæ facta de conſenſu Epiſcopi, in c.Nobis, n.1.de jurepatr. 526
3 Etiamſi conſtruens explicitè jus patronatus ſibi non reſervaverit, dummodò expreſsè illud non remiſerit, ibid.n.3. 526
3 Ius patronatus, ſeu præſentandi Prælatum in Eccleſia Conventuali, ſeu Collegiata, non acquiritur ex fundatione, vel conſtructione Eccleſiæ ſine privilegio Apoſtolico, ibid.n.14. 527
3 Excommunicatus Eccleſiam conſtruens de conſenſu Epiſcopi quamvis non debuerit admitti, tamen efficitur patronus, ſed exercitium non habebit ante abſolutionem, ibid.n.12. 526

Juſpatronatus amittitur.

3 Iuſpatronatus amittitur, ſi Eccleſia funditùs deſtruatur, in cap. Quoniam, n 32 & 56.& 58.de jurepatr. 513
3 Iuſpatronatus per totalem deſtructionem Eccleſiæ radicitùs amittitur, ibid.nu.56 & 58. 514
3 Iuſpatronatus ſurgens ex dotatione, vel fundatione, non amittitur ex ſola deſtructione Eccleſiæ, eaque reædificata erunt tres Patroni ex diverſis cauſis, ibid.n.60. 514

Juripatronatus derogatur.

3 Iuri patronatus merè laicali Papa indiſtinctè derogat pro medietate, mixto derogat in totum; beneficia verò patronatus Eccleſiaſtici confert abſque derogatione, in c Cùm propter, num 25.30. & 38 de jurepatr. 531
3 Iuri patronatus etiam Eccleſiaſtico quandoque derogatur, licèt derogatio non ſit neceſſaria, ibid.n.52. 532

Juſpatronatus probatur.

3 Iuſpatronatus de jure communi probatur ex immemorabili etiam in perſonis potentibus, & univerſitatibus, in cap.Cùm propter, n.77 de jurepatr. 534
3 Iuſpatronatus univerſitatis de jure communi an præſumatur ex uſurpatione, ibid num 78 & 87. 534
3 Parochiani in Italia cœperunt juſpatronatus uſurpare propter receſſum Curiæ, ibid.nu.79. 534
3 Iuſpatronatus mixtum æquali portione univerſitatis, & familiæ privatæ, non requirit probationes à Conc.Tridentino præſcriptas in potentibus, ibid.num 82. 535
3 Iuſpatronatus pro majori parte univerſitatis non præſumitur ex uſurpatione, ibid.num 83.& ſeqq.uſque in fin. 355
3 Uſurpatio juriſpatron.quæ in univerſitate præſumitur, privatis perſonis nocere non debet, ibid n 85. 535
3 Iuriſpatronatus titulus hodie probari debet ad præſcriptum Conc. Trident.nec ſufficit poſſeſſio præſentandi, in cap.Conſultationibus, n 8 & ſeqq.de Iurepatr. 520
3 Iuſpatronatus non probatur ex præſcriptione, niſi illa ſit immemorabilis, ibid n 12. 521
1 Iuſpatronatus qualiter ex Conc.Trident probari debeat à perſonis privatis, vel aliis, in quibus præſumitur uſurpatio, in c.Querelam, n.5.de elect. 273
1 Iuriſpatronatus uſurpatio in quibus præſumatur, ibid. num.13. n 25. 273
1 Iuſpatronatus Abbatis temporalem juriſdictionem habentis an requirat probationes, quas exigit Conc. Trident. in perſonis, in quas cadit præſumptio uſurpationis, ibid.num.14 & ſeqq. uſque in fin. 273
1 Iuſpatronatus Baronum perpetuam juriſdictionem habentium probari debet juxta formam à Concilio Trid. præſcriptam in potentibus, ibid.n 15. 273
1 Iuſpatronatus non præſumitur ex uſurpatione, ſi in eadem perſona concurrunt qualitates potentiæ, quæ præſumptionem uſurpationis includit, & qualitas Eccleſiaſtica, quæ illam excludit, ibid.num.20. 274
1 Iuſpatronatus de jure communi etiam in potentibus probatur per immemorabilem, ibid.n.25. 274
1 Iuſpatronatus Ducis Trajecti ſuper Prioratu ſancti Gregorii an probetur juxta formam Concilii Trident. in c. Cùm olim, il primo, n.2 de privileg. 253
5 Iuſpatronatus perſonarum, in quibus præſumitur uſurpatio, ultra immemorabilem probari debet per præſentationes quinquaginta annorum effectum ſortitas, ibid.n.3. 253

Vide in ver. *Iuſpatronatus mixtum.*

Juſpatronatus dividitur, &c.

Vide in ver. *Iuſpatronatus, communia.*

Juſpatronatus præſcribitur.

1 Iuſpatronatus ab Eccleſia præſcribitur per 40.annos: in laico requiritur immemorabilis, in c.Quærelam, n.22.de elect. 274

Juſpatronatus transfertur.

3 Iuſpatronatus donari poteſt perſonæ Eccleſiaſticæ ſine diœceſani conſenſu, ſed non ſæculari, in cap Cùm propter, num. 17. de jurepatr. 530
1 Iuſpatronatus transferri poteſt in Eccleſiam abſque conſenſu Epiſcopi; ſecus in laicum, in c.Querelam, n.23.de elect. 274
3 Iuſpatronatus prohibetur transferri per contractum non gratuitum, niſi talis contractus celebretur ſuper aliqua univerſitate, in c. Ex litteris, n 5.& 45.de jurepatr. 516
3 Donans Epiſcopus villam cum omnibus, quæ illic habet, non transfert jura ſpiritualia, ibid n.8 516
3 Ius patronatus particulariter donari poteſt de conſenſu Ordinarii, ibid.num 42. 518
3 Ius patronatus competens filiis, & ſucceſſoribus, dicitur translatum per ceſſionem à filio factam de omni jure, quod in hæreditate habebat, ibid.n.54. 519
3 Ius patronatus conceſſum univerſitati non poteſt transferri in eos, qui ſunt extra univerſitatem, in cap.Perlatum, num. 18. & 27.de jurepatr. 509

Juſpatronatus tranſit.

3 Ius patronatus eſt tranſmiſſibile ad quoſcumque hæredes, in cap. Quoniam, n.3.de jurepatr. 511
1 Ius patronatus tranſit vendita villa, vel caſtro cum univerſitate bonorum, in c.Cùm pridem, nu.121.de pactis. 657
1 Nec ſuper ipſo cadit venditio directè, vel indirectè, ib.n.122. 657
1 Ius patronatus Eccleſiæ competens non tranſit ad conſanguineos Prælati, in c.Querelam, n.19.de elect. 274
3 Ius patronatus conſiſtens in aliqua univerſitate temporalium tranſit cum ipſa univerſitate, in cap.Ex litteris, num 1.3.& 35. de jurepatr. 516
3 Etiamſi univerſitas tranſeat tantùm quoad utile dominium, ibid. num.2.11 & 15. 516
3 Niſi juſpatronatus ſpecificè ſit exceptum, ibid. num. 2.& 17. verſ. Limitatio Regulæ. 516
3 Ius patronatus tranſit in quemcumque cum univerſitate, cui adhæret, etiam ſine auctoritate Epiſcopi, ibid.n.3.& 45. 516
3 Villa eſt quid univerſale, ibid n.4.23 25.& 38. 516
3 Ius præſentandi non tranſit in conductorem villæ ad modicum tempus, ibid.num.13. 516
3 Ius patronatus ut tranſeat cum univerſitate, non ſufficit civilis, vel naturalis poſſeſſio, ſed omninò requiritur, ut univerſitas transferatur quoad dominium directum, vel utile, ib n.15. 516
3 Ius patronatus non tranſit in creditorem, qui tenet villam pignori obligatam, ibid num 16. 516
5 Ius patronatus quando dicatur tranſire cum univerſitate, ibid.nu. 18.& ſeqq.uſque in fin. 516
3 Quid ſi quis vendat fundum, vel Palatium, intra cujus fines Eccleſiam habeat, numquid jus patronatus tranſeat in emptorem, ibid.n 19. 516
3 Et quid ſi ſit talis fundus, qui univerſitatem conſtituat, ibidem num.21. 517
3 Et quid ſi quis vendat omnia jura, quæ habet in aliqua Villa, ibid.nu 22.& 47. 517
3 Et quid ſi vendat omnia bona, quæ habet in tali loco, ib.n.14. 517
3 Et quid ſi dicat ſimpliciter, Vendo omnia bona mea, ibid. num. 27 & 50. 517
3 Et quid ſi dicat, Vendo omnia bona mea, jura, & actiones, ibidem nu.33.& ſeqq uſque ad n 53. 517
3 Et quid ſi vendat hæreditatem, ibid n.16.& 53. 518
3 Iuſpatronatus ut veniat in contractu non gratuito, requiritur, ut res, quæ alienatur ſit talis, quæ ſine expreſſione univerſitatem, vel juſpatronatus in ſe contineat, ibid num.23.& 40. 517
3 Ius patronatus ut tranſeat cum univerſitate, requiritur ut univerſitas ſit realis, non verbalis, ibid.nu 26.& 48. 517
3 Rotæ deciſio in Lucana juriſpatronatus refertur, ibidem numer.34. 517
3 Expenditur, ibid.nu 47 & ſeqq.uſque ad n.53. 519
3 Iuſpatronatus tranſit ad hæredes quoſcumque mediante titulo univerſali hæredis, ibid num 36. 518
3 Item tranſit in emptorem hæreditatis, ibid.n.37. 518
3 Ius patronatus non tranſit mediante venditione, ſeu ceſſione etiam omnium bonorum, jurium, & actionum, niſi ſub dicta ceſſione tale quid univerſale verè comprehendatur, cui jus patronatus adhæreat, ibid.nu 38. 518
3 Contrarium, ibid nu.44.& ſeqq uſque ad n.53. 518
3 Ius patronatus tranſit cum univerſitate temporalium ſine conſenſu Epiſcopi, ſive contractus ſit gratuitus, ſive non, ibid.num. 45. 518
3 Ius patronatus tranſit cum hæreditate vendita, etiamſi in ea nil aliud ſit quàm juſpatronatus, ibid.num 49. 519
3 Ius patronatus tranſit cum univerſitate non miniſterio hominis, ſed miniſterio juris tamquam acceſſorium rei venditæ, ibidem num.52. 519
3 Ius patronatus venit in legato omnium bonorum, ibid.n.55. 519
3 Ius patronatus magis competit uſufructuariæ omnium bonorum, quàm hæredi, ibid.nu.57. 519
3 Præſcribens univerſitatem an præſcribat jus patronatus ei immixtum, ibid.num 58. 519

3 Ius patronatus an tranſeat, ſi exprimatur in venditione univerſitatis, ibid. num. 59. & ſeqq in finem. 519
3 Quid ſi exprimatur declarativè, ibid nu 61 519
3 Et quid ſi conjunctivè, ibid num 62. 519
3 Et quid ſi vendatur Villa cum jurepatronatus, ibid numer. 63 & ſeqq 519
3 Et quid ſi vendatur Villa, & juſpatronatus, ibid n. 64 519
3 Iuſpatronatus eſt tranſitorium etiam ad extraneos hæredes, in c. Perlatum, n 12 de jurepatr 509
3 Non tantùm maſculos, ſed etiam fœminas, ibid n 13. 509
3 Licèt fuerit inſtitutum per modum majoratus, ibid n 14 509
3 Iuſpatronatus gentilitium an extincta familia tranſeat ad extraneos hæredes, ibid. num 15 & ſeqq uſque in fin 509
3 Iuſpatronatus conceſſum filiis videtur denegatum extraneis hanc qualitatem non habentibus, ibid nu 16 509
3 Contrarium, ibid num 17 509
3 Declaratur, ibid num 23 & 26. 509
3 Relictum filiis, in eorum defectum non tranſit ad fœminas, ſed Eccleſia remanet libera, ibid nu 19 509
3 Contrarium, ibid nu 19. 509
3 Declaratur, ibid nu 21 & 26 509
3 Iuſpatronatus reſervatum illis de familia taxativè, ad extraneos hæredes non tranſit, ibid. num 21 509
3 Iuſpatronatus conceſſum illis de familia ſine taxatione, in eorum defectum tranſit ad hæredes extraneos, non ex proviſione hominis, ſed ex proviſione legis, ibid nu 25. 509
3 Iuſpatronatus an veniat in confiſcatione bonorum, in cap. Nobis, nu 11 de jurepatr 526

Iuſpatronatus Eccleſiaſticum.

3 Iuſpatronatus origine laicale, ſi ex donatione laicorum tranſeat in Eccleſiam, efficitur Eccleſiaſticum, in c. Cùm propter, nu. 40 de jurepatr 531
3 Iuſpatronatus competens univerſitati ſcholarium dicitur Eccleſiaſticum ſi in ea ſint plures Clerici, quam laici & è converſo, ibid nu 47 531
3 Declaratur, ibid nu 70. 534
3 Iuſpatronatus competens Prælato ratione temporalis dominii quod habet Eccleſia, cenſetur Eccleſiaſticum, in c. Querelam, num. 16 de elect 273
3 Prælatus in dubio cenſetur Eccleſiam fundaſſe, vel dotaſſe de bonis Eccleſiæ, in c. Querelam, n 17 de elect 273

Iuſpatronatus quoad inſtitutionem.

3 Epiſcopus an inter plures præſentatos à Patronis laicis, teneatur inſtituere digniorem, an verò poſſit alteri gratificari, in cap. Cùm autem, n. 20 & ſeqq uſque ad n. 32 de jurepatr 523
3 Quid ſi duo ſint præſentati à duobus patronis, vel à duabus partibus patronorum, ibid. n 22 uſque ad n. 29 524
3 Et quid ſi duo ſimul, aut ſucceſſivè ſint præſentati ab eodem Patrono, ibid n 29 524
3 Epiſcopus inter duos præſentatos à duobus patronis laicis poteſt alteri gratificari, imò & de extraneo providere, ſi lapſi ſint quatuor menſes, ibid nu 25 523
3 Idem ſi patroni promiſerint ab initio non variare, ibid. n 26. 523
3 Aut conſenſerint, ut Epiſcopus habeat gratificationem, ibid. num. 28. 524

Iuſpatronatus mixtum.

3 Iuſpatronatus mixtum regulatur ut Eccleſiaſticum, quando Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticæ perſonæ magis prodeſt, in c. Cùm propter, nu 22 de jurepatr 531
3 Declaratur, ibid num 17 531
3 Iuſpatronatus mixtum quoad formam examinis per concurſum cur cenſeatur potiùs laicale, quàm Eccleſiaſticum, ibidem num 41 532
3 Iuſpatronatus mixtum cùm dubitatur an ſit laicale, vel Eccleſiaſticum, attendenda eſt qualitas magis privilegiata, & magis favens patronatui, ibid nu. 16. & 20 531
3 Iuſpatronatus mixtum cenſetur totum Eccleſiaſticum quoad præſcriptionem, ibid num [illegible] 531
3 Item quoad tempus præfixum ad præſentandum, ibidem numer. 20 531
3 Sed quoad derogationem cenſetur totum laicale, ibid. n 30 531
3 Item quoad reſervationem, ibid num 32. 531
3 Iuſpatronatus ex dotatione bonorum laicalium, & Eccleſiarum quale cenſeatur, ibid num 40 & 41 532
3 Iuſpatronatus plurium laicorum, & unius Clerici cenſetur Eccleſiaſticum, ſi hoc magis prodeſt patronatui, ibid n 61. 533
3 In Iurepatronatus mixto ſ[illegible] officialium laicorum nomine univerſitatis laicalis, & etiam Eccleſiaſticorum privato nomine præſentantium, an requirantur probationes, quas exigit Concilium Tridentinum in potentibus, ibid num 71 & ſeqq. uſque in finem 534
3 Laicus propter mixturam Clerici non debet privari jure ſuo, ibid num 15 531
3 La[illegible] fundationibus Eccleſiarum non ſunt retrahendi, ibidem num 41 532
Vide in ver *Iuſpatronatus probatio.*
3 IUSTIFICATIO quid ſit, in c. Omnis, num 10 de pœnit & remiſs 300
3 IUSTITIA humana exemplatur à juſtitia divina, in cap Fraternitatem, nu 51 de Sepultur 2[illegible]6
3 Iuſtitia ex opere non conſummatur, niſi etiam voluntas affuerit, in c. Dolentes, num. 41 de celebr Miſſar 5[illegible]4
3 IUSTUS juſtior, & perfectus perfectior fieri poteſt, in c. Super ſpecula, n 14 de Magiſtris 56
3 IUVENIS dicitur quis ante ſexageſimum annum quoad hoc ut poſſit cum eo ſuper inceſtu diſpenſari, in c. [illegible], n 2[illegible] & [illegible] verſ. Et ex his de convers. conjugat. 416
Vide in verb *Senex.*

L

1 Læſio enormis, vel magna judicatur Iudicis arbitrio, in cap. Conſuetudines, num 12. de conſuet 193
1 Læſio dici poteſt manifeſta, ſi de illa conſtet per teſtes, vel alia legitima documenta, in cap. Requiſivit, numer 7 de reſtit. in integr 617
1 Læſæ majeſtatis crimen an committat occidens Conſiliarium Principis, in c. Nec ingratis, num 15 de conſtit 79
3 Læſæ majeſtatis crimen committitur etiam à conſpirantibus in Baronem, in cap Nobis, nu 27 de jurepatr 527
5 Læſæ majeſtatis crimen non committit non ſubditus, in cap. Ad falſariorum, num 19 de crim falſ 115

Laicus quoad Decimas, & Oblationes.

3 Laicis locari non poteſt adminiſtratio Eccleſiæ, nec decimæ, vel obventiones, in cap Secundùm, num 12 ne Cleric vel Monach 662
3 Niſi magna inſtante neceſſitate, ibid num 14 662
3 Sed bona temporalia, vel mola Eccleſiæ, item fructus decimarum poſſunt eis locari, ibid num 15 662
3 Laici etiam hodie licitè poſſunt decimas poſſidere, quas ab Eccleſiis obtinuerunt ante Concilium Lateranen in c. Cùm Apoſtolica, nu 3 de his, quæ fiunt à Prælat 210
3 Laicus in perceptione decimarum non poteſt ſe tueri immemorabili præſcriptione, ſed neceſſarius eſt titulus, ibid numer 5 & ſeqq 210
3 Laici nec ante, nec poſt Concilium Lateranenſe fuerunt decimarum capaces, ib d nu 10. 211
3 Laicus poteſt eſſe collector oblationum, & fructuum decimarum, non jure proprio, ſed ex deputatione Parochi, & tanquam nudus miniſter, in cap Paſtoralis, num 2 de his, quæ fiunt à Prælat. 214
3 Confraternitates Laicorum ex conſuetudine poſſunt recipere oblationes, dummodò nil ſibi applicent, ſed in pios uſus totum convertant, ibid num 22 214
3 Laico domino muri, ubi S. Imago depicta eſt, non poteſt Epiſcopus concedere, ut oblationes diſpenſet ad libitum ſuum, ibid. num 23. 214
3 Laicis non licet de Altari immediatè oblationes accipere, ibidem nu. 41 216
Vide in ver *Oblationes*
Et in ver *Decimarum conſortatio.*

Laicus quoad Domicilium.

3 Laicus poteſt de uno in alium Epiſcopatum transferre domicilium, etiam non habita prioris Epiſcopi licentia, in c. Significavit, nu. 2 & ſeqq de Paroch 1[illegible]
3 Laicus poteſt liberè domicilium transferre tam quoad temporalia, quam quoad ſpiritualia, ibid num 5 1[illegible]
3 Non tamen poteſt ex contemptu proprium Parochum dimittere ſine translatione domicilii, ibid num 8 1[illegible]
Vide in ver *Domicilium.*

Laicus quoad Electionem.

1 Laici poſſunt intereſſe electionibus Clericorum ex privilegio, non autem ex conſuetudine etiam immemorabili, in c. Quiſquis, nu 16 de elect 2[illegible]5
1 Laicus non poteſt intereſſe authoritativè ad aliquem actum juriſdictionis exercendum, ibid nu 28 226
1 Poteſt tamen extra aulam Capituli aſſiſtere electionibus ad protegendum etiam armata manu, ibid. num 30 & 31 2[illegible]
1 Laica poteſtas an poſſit in ipſa aula Capitulari aſſiſtere electionibus, ne veniant ad arma, vel aliud ſcandalum oriatur, ibidem num 30 & ſeqq uſque in fin 226
1 Laicorum preces, & acclamationes ſunt in electionibus prohibitæ, ibid nu 34 & 35 2[illegible]
1 Laici excludendi ſunt à Collegiatis Eccleſiis, ubi electiones celebrantur, ibid num 36 & 37 296
1 Laicus Princeps, vel poteſtas ut interſit electionibus, non eſt uſus, ſed abuſus, ibid num 36 296
1 Laici in electione Prælati admitti poſſunt non ad eligendum, ſed ad protegendum electores etiam armata manu, in c. Maſſana, nu 7 de elect 1[illegible]4
Vide in ver *Electio [illegible] laica poteſtat*

Laicus quoad Forum.

1 Laici non miſerabiles nunquam poſſunt in earum cauſis temporalibus contra laicos directè, & principaliter ad Eccleſiam recurrere, in c. Significantibus, n 3 & 4 de off deleg 1[illegible]
1 Niſi quando in Provincia nullus extat Iudex Sæcularis, vel ſi extat, recuſatur, aut negligit juſtitiam adminiſtrare, n [illegible] 142
1 Idem ſi Iudex non extet in Civitate, ibid num [illegible] 142
1 Laici non miſerabiles regulariter nec habitu, nec actu ſunt de foro Eccleſiæ, ibid n 14 143
1 Laicus in delictis Eccleſiaſticis, vel mixtis [illegible] de foro Eccleſiæ, in c. Per venit, n [illegible] 150
5 Laicus [illegible] ac [illegible] contractus, [illegible] 1[illegible]
2 Laicus an & quando pro rebus Eccleſiæ, vel Clerici conveniri poſſit coram Iudice Eccleſiaſtico, in c. Si Clerici, num 1 de foro compet 12
2 Laicus pro rebus Clerici, vel Eccleſiæ, ſi id non neget, conveniri poteſt coram Iudice Eccleſiaſtico, ibid num 5 1[illegible]
2 Laici detinentes res Eccleſiæ, vel Clerici, dicuntur quaſi ſacrilegi, & malefactores Eccleſiæ, ibid num 2[illegible] [illegible]
2 Laicum contra laicum Papa non concedit litteras, niſi in certis caſibus, ibid n 17. 15

1 Laici adulteri poſſunt ab Epiſcopo excommunicari, & in Monaſterium detrudi, in c. Pernicioſam, n. 16. de off. Ordin. 550
1 Laicus ad obſervationem pacti cogi poteſt per Eccleſiam, ſaltem indirectè, & per evangelicam denunciationem, in c. Antigonus, n. 13. & 25. de pactis. 640
3 Laicus propter mixturam Clerici non debet privari jure ſuo, in c. Cùm propter, num. 35. & 42. de jurepatr. 531
2 Laicus poteſt prorogare juriſdictionem judicis alieni etiam ſine conſenſu judicis proprii, Clericus autem non poteſt, & cur, in c. Significaſti, num. 13. & 37 de foro compet. 76
2 Laicus in cauſa ſpirituali, an poſſit prorogare jurisdictionem judicis non ſui, ibid n. 37 78
3 Laici, qui non ſunt de temporali juriſdictione Eccleſiæ, non tenentur poteſtati Eccleſiaſticæ obedire in non concernentibus animam, in c. Significatum, n 18 de præb. 82
1 Laici in metè temporalibus, & profanis non ligantur Conſtitutionibus Canonicis, niſi in terris Eccleſiæ, in c Canonum ſtatuta n. 92. de conſtitut 21
1 Laicis poteſt Eccleſia indicere ferias in actu, ex cujus exercitio arguitur quædam quaſi irreverentia Altiſſimi, in c. Treugas, n. 5. de treug. & pac. 632
Vide in ver. *Epiſcopus quoad juriſdictionem in laicos.*
Et in ver. *Papæ poteſtas, communia.*

Laicus in fraudem factus Clericus, vel Profeſſus.

1 Laicus, qui ſine ulla fraude factus eſt Clericus, an judicari, & puniri poſſit à judice ſæculari pro obligationibus contractis, vel delictis commiſſis ante Clericatum, in c. Magnus n. 25. & 64. de oblig. ad ratiocin. 187
1 Laicus conventus in Curia ſæculari, qui poſteà factus eſt Clericus, an pro illa cauſa à Iudice laico judicari, & puniri poſſit, ib n. 41 & ſeqq. uſque ad n. 77. 489
1 Theorica notabilis Io: Andr. à DD. approbata ſuper juriſdictione in laicum, qui lite pendente effectus eſt Clericus, vel profeſſus, ibid. num 51. 491
1 Laicus, qui dum detineretur in carcere Curiæ ſecularis, factus eſt Clericus, vel profeſſus, poteſt à Iudice laico diſtringi, & puniri etiam in perſona, ibid n 52. & 85. 491
1 Laicus poſt commiſſum delictum ſine ulla fraude prima tonſura initiatus, omninò eximitur à juriſdictione judicis laici, tam quoad perſonam, quàm quoad bona, ex ſententia S. Congregationis Concilii, ib n. 64. 492
1 Sed ſi in fraudem, eximitur nihilominùs, quoad perſonam, ib. num 65. 492
1 Sed non quoad bona, ib. n. 71. 493
1 Præcedere tamen debet declaratio ſuper fraude, ib. n. 74. 493
1 Quæ declaratio pertinet ad judicem Eccleſiaſticum, ibid. verſic. Quinta concluſio. 493
1 Laicus conventus in Curia ſæculari, qui poſteà in aliqua Religione profeſſionem emiſit, an poſſit pro illa cauſa à judice laico judicari, & puniri, ib n. 77 & ſeqq. 494
1 Et quid infra annum probationis, ib. n 79. 494
1 Et quid in eo, qui factus eſt Becchettus, vel Tertiarius, aut miles S. Gaudentii, ibid. n. 80 494
1 Laicus inquiſitus, & carceratus in Curia ſæculari, & poſteà dimiſſus ſub fidejuſſione de ſe repræſentando, ſi interim fuerit ordinatus, an poſſit pro cauſa illa à judice laico ad carceres revocari, & puniri, ibid. n 84 & ſeqq. 495
1 Laicus in exilium pulſus à judice ſæculari cum hoc, ut ſi exilium non ſervaret, incideret in pœnam triremium, ſi poſteà ordinatus exilium non ſervaverit, & propterea ab eodem judice in carcerem conjectus fuerit, an ſit remittendus ad judicem Eccleſiaſticum, ibid. num 89 496
5 Laicus effectus Clericus, vel Monachus poſt commiſſum delictum ſubeſt judici ſæculari provenienti quoad bona, ſed non quoad perſonam, in c. Cùm capella, n. 24 de privil. 255
1 Ordinatus in fraudem fori ſæcularis, an pro maleficiis commiſſis ante Clericatum coerceri, & puniri poſſit à judice laico, in c. Magnus, num. 28. & num. ſeqq. uſque ad n. 35. & 65. de obligat. ad ratiocin. 487
5 Ordinatus poſt commiſſum delictum, & cauſam præventam in foro laicali, non gaudet fori privilegio, in c. Omnis, n 100 de pœnit. & remiſſ. 316
1 Promotus in fraudem non poteſt à judice laico perſonaliter diſtringi, niſi perſona ſit præventa, in c. Magnus, n. 32 51. & ſeqq. & 71. de oblig. de ratioc. 488
1 Cognitio, an Clericus fuerit ordinatus in fraudem, ſpectat ad judicem Eccleſiaſticum, & interim judex laicus non poteſt procedere, ib n. 33. & ſeqq. & 74 488
1 Fraus an præſumatur ex hoc ſolo, quòd quis fuerit ordinatus poſt maleficium commiſſum, an verò requiratur, ut ante Clericatum fuerit in Curia ſæculari conventus, vel accuſatus, aut in crimine deprehenſus, ibidem num. 35. & ſeqq. uſque ad nu 41 & 72. 488
1 Quid ſi fuerit ordinatus longè poſt commiſſum delictum, ibidem num 36. 489
1 Et quid ſi in continenti, ib. n. 38. 489
1 Clericus, qui poſt quæſtionem ſibi motam in foro ſæculari ordinatus eſt, non ſponte, ſed tractus à Superiore, an in illa cauſa teneatur coram judice laico reſpondere, ib n. 62. 492
1 Clericus poſt delictum in fraudem promotus, an ſit degradandus, & tradendus Curiæ ſæculari perſonaliter puniendus, ibid. num. 66. 493
Vide in ver. *Clericus quoad fori privilegium.*

Laicus quoad immunitatem Eccleſiarum.

5 Officiales laici relegantes perſonas Eccleſiaſticas excommunicantur ab Urbano VI eorumque civitates, & terræ ſupponuntur Eccleſiaſtico interdicto, in cap. Reſponſo, num. 45. de ſent. excomm. 361
1 Laicus nullo unquam tempore poteſt præſcribere jus decimandi, niſi concurrente fama privilegii, in c. Conſuetudines, num 55. de conſuetud 195
1 Item nec per immemorabile acquirit jus nominandi Capellanos amovibiles in Parochialibus Eccleſiis, niſi cum prædicta fama, ibid. num 56. 195
1 Secùs poſt Bullam Urbani VIII. ib. n. 57. 195
1 Laicorum attentata contra Eccleſias, ac perſonas Eccleſiaſticas etiam ab immemorabili, & cum fama privilegii, ſunt ipſo jure nulla, ib. n. 69. 196
3 Laici collectas imponentes Eccleſiis, vel Clericis, vel juriſdictionem illorum uſurpantes, ſi moniti non deſiſtant, excommunicati ſunt cum ſuis fautoribus, in c Non minùs, n. 1. 33. & 36. de immunit. Eccl. 631
3 Laici collectantes Eccleſias, vel Clericos, aut Prælatorum juriſdictionem impedientes, non ſunt excommunicati ex hoc capit. niſi poſt canonicam monitionem ſe non correxerint, ibidem numer. 33. 633
3 Et ſufficit unica monitio, ib. nu. 34. 633
3 Sed hodie ex Bulla Cœnæ ſunt excommunicati ipſo jure, ibidem num. 36 633
1 Laici ſuper Eccleſiis, eorumque perſonis, ac bonis nullam habent juriſdictionem, in c. Quæ in Eccleſiarum, num. 16. 26. & 31. de conſtit 98
Vide in ver. *Immunitas.*
Et in ver. *Statutum laicorum quoad res, & perſonas Eccleſiaſticas*, Et in ver. *Conſuetudo contra Eccleſiam.*
Et in ver *Lex civilis*
Et in ver. *Eccleſia, quoad immunitatem.*

Laicus quoad onera.

5 Laicus tenetur ad onera laicalia pro emphyteuſi Eccleſiæ, in c. Ut privilegia, n. 20. de privil. 269
3 Laici non tenentur ad impoſitiones Clericorum, niſi reſpiciant communes utilitates, vel neceſſitates, in cap. Non minus, nu. 46. de immunit. Eccl. 634

Laicus quoad ſpiritualia.

1 Laico delegari non poteſt cauſa ſpiritualis, niſi per Papam in c. Contingit, num. 3 de arbitr. 698
1 Laici ſpiritualia negotia tractare non debent, ib n. 4. 698
1 Declaratur, ibid. num. 29. 700
1 Laicus nec incidenter poteſt eſſe arbiter in cauſa ſpirituali, ibidem num. 7. 699
1 Laicus non eſt capax juris ſpiritualis etiam admixto Clerico, ib. numer. 11. 699
1 Laicus an poſſit eſſe arbitrator in cauſa ſpirituali, ibid numer. 15. & ſeqq. uſque in fin. 699
1 Laici, nec principaliter, nec miniſterialiter tractare poſſunt negotia Eccleſiæ, ibidem num. 17. 699
1 Contrarium, ibid. n. 27 700
1 Laicus cur non poſſit eſſe arbiter in cauſa ſpirituali, & tamen poſſit eſſe arbitrator, ib. n. 24 & ſeqq. 700
1 Laicus etiam in ſpiritualibus procurator eſſe poteſt, & acceptare beneficium pro Clerico, ib. n. 27. 700
1 Laico cauſa civilis Eccleſiaſtica ab Epiſcopo delegari poteſt, ib. num. 28. 700
1 Laicus ſimul cum Clerico poteſt eſſe arbiter in cauſa ſpirituali, in c. Non ſine, num. 15 de arbit. 691
1 Etiamſi unus ſit Clericus, & plures laici, ibid num 16. 691
1 Laicus in cauſa ſpirituali poteſt eſse arbitrator, ibidem num. 17. pag. 691
1 Laicus non eſt capax beneficii Eccleſiaſtici, in c. Super eo, n. 41 de bigam. 501
3 Laici quantumvis graves non poſſunt hodie degradationi aſſiſtere ſicut poterant de jure communi in caſu hæreſis, in c. Aqua nu. 30. de conſecr. Eccl. vel Altar. 571
1 Laicus ex cauſa poteſt ad Synodum vocari, in c. Quod ſuper his, num. 4 de major. & obed. 611
3 Laicus circumſcripta diſpenſatione Eccleſiæ non eſt capax juriſpatronatus, quod eſt ſpirituali annexum, in c. Quoniam, n. 8. de jurepatr. 511
2 Laicus cognoſcere poteſt cauſas criminales Clericorum, & abſolvere ab excommunicatione ex commiſſione Papæ, non autem ex conſuetudine etiam immemorabili, in cap. Cùm contingat, num 9. de foro compet. 69
1 Laicus, an ex conſuetudine poſſit acquirere jus eligendi etiam in Collegiata, in c. Quærelam, num. 2 de elect. 272
3 Laicis non debet Eccleſia titulo conductionis concedi, in cap. Secundum, num. 3. & 12. ne Cler. vel Monach. 662
3 Declaratur, ibid num 14. 662
1 Laicus quamvis non poſſit eſſe Canonicus, poteſt tamen eſſe præbendatus, in c. Cùm M. nu. 31. de conſtit. 114
1 Secùs ex ſtylo curiæ, ib. n. 32. 115
3 Laici ex Concilio Tridentino poſſunt eſse Notarii in negotiis, litibus, & cauſis Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, in c. Sicut te, nu. 65. ne Cler. vel Monach. 680
1 Laicus eſt incapax juris conferendi etiam ex conditione in limine fundationis, ex immemorabili, niſi fama privilegii concurrat, in c. Conſuedine, nu. 54. de conſuetud. 195
3 Laici vacare debent Reipublicæ mundanæ, Clerici verò Reipublicæ Eccleſiaſticę, in cap. Multa, num 22. & 90 ne Cler. vel Monach. 654
1 Laicus non intromittat ſe in negotiis Eccleſiaſticis, nec ejus judicio, nec præcepto debent judices Eccleſiaſtici juſtitiam miniſtrare, in c. Decernimus, n 1. de judic. 5
5 Laici de Prælatorum licentia capere poſſunt Clericos, & ad judicium ducere, in cap. Ut famæ, num. 2 de ſent excom. 380
1 Laici ſpiritualium non ſunt capaces, etiam admixtis Clericis, in c. Maſſana, num. 3. de elect. 304
1 Spiritualia à laicis poſſideri non poſſunt, ib n 16. 305
1 Laicus poteſt eſse procurator in ſpiritualibus, & acceptare beneficium pro Clerico abſente, in capitul. Cauſam, numer. 11. de elect. 259

1 Lai-

1 Laicus non poteſt eſſe arbiter in ſpiritualibus, ib. n. 14 259
1 Laicus non prohibetur miniſterialiter tractare negotia Eccleſiaſtica, ibid. num. 15. 259
1 Et poteſt eſſe arbitrator in ſpiritualibus, ib. n. 16. 259
1 LATERANENSE Concilium ſub Innocentio III cur ſimpliciter generale Concilium fuerit appellatum, in c. Firmiter, num. 1 de Summa Trinit. & fide Cath. 2
3 Lateranenſe Concilium ſub Innocentio III. quo tempore fuerit celebratum, in c. Nuper, n. 17. de decimis 125
3 Lateranenſe Concilium ſub Alexandro III. quo tempore fuerit celebratum, in cap. Cùm Apoſtolica, num. 2. de his, quæ fiunt à Prælat. 110
3 Ubicumque in jure fit mentio ſimpliciter de generali Concilio, intelligitur de Lateranenſi ſub Innocentio III in c. Expoſuiſti n. 2. de præbend. 145
1 LATINITAS falſa vitiat reſcriptum Papæ, in c. Ad audientiam, il 1 num. 1 de reſcript. 154
1 Amplia, etiamſi falſa latinitas ſit in uno tantùm ex capitulis ſeparatis, ib. n. 4. 154
1 Limita, ſi ſit in ſupplicatione, & narrativa partis, ib. n. 8. 155
2 LATROCINIUM eſt delictum gravius, quàm furtum, in c. Cùm non ab homine, num. 101 de judic. 16
5 LATROCINANTES qui dicantur, in c. Suſcepimus, num. 3. de homicid. 125
3 LATRO publicus immunitate Eccleſiæ non gaudet, in c. Inter alia n. 21. & 49 de immunit. Eccl. 639
3 Et dicitur latro publicus, qui palàm, & publicè furatur, ibidem num. 22. 639
3 Et idem eſt quod graſſator viarum, ib. n. 23. 639
3 Et tales occidere licet ſine pœna, & etiam ſine peccato, ibidem numer. 24 639
3 Non tamen ſine irregularitate, niſi pro neceſſaria vitæ defenſione, ibid. num. 25 639
3 Item in tales omni die jus redditur, ib. n. 26. 639
1 LAUDA arbitrorum ex conſuetudine mandantur executioni judicis officio, ſicut ſententiæ judicum, in c. Cùm tempore, nu. 15. de arbitr. 695
1 Laudum arbitri appellari poteſt ſententia diffinitiva, in c. Ex parte, num. 7. de arbitr. 702
1 Laudum latum ab arbitro, & arbitratore, ſi utroque modo poſſit valere, valet fortiori modo; ſin minùs, ut valere poteſt, ib. num. 40 704
1 Laudi eſt actus per arbitrum lati contra compromittentem tranſit ad illius hæredem, ib. n. 46. 705

Lectores S. Theologiæ, & juris Canonici.

5 Prælati, & Capitula ad ſtudia Theologiæ ſcholares dociles tranſmittere tenentur, in capitul. Super ſpecula, numer. 1 de magiſtris. 85
5 Magiſtri quamdiù publicè in ſcholis Theologiam, vel jus Canonicum docuerint, & ſcholares per quinquennium gaudent fructibus beneficiorum ſuorum, amiſſis diſtributionibus quotidianis, ibid. n. 2 & 4 & 11. 85
5 Et quid ſi fructus omnes diſtributionibus conſtent, ibid. num. 3. pag. 85
5 Et quid ſi præbenda ſit in Cathedrali Civitate, ubi Lectoris munere funguntur, ib. n. 5. 85
5 Lectores Theologiæ, ut gaudeant privilegio percipiendi fructus præbendarum ſuarum in abſentia, an debeant eſſe ſtipendiati, & ex numero obtinentium Cathedras, ibid. nu. 6. & ſeqq. uſque ad num. 15. 85
5 Lectores Theologiæ, & ſcholares promovent utilitatem univerſalis Eccleſiæ, ibid. n. 7. 85
5 Stipendium ex publico quo jure lectoribus aſſignandum, ibidem num. 8 85
5 Lectores ut gaudeant privilegio Lectoribus conceſſo, ſatis eſt, ut legant in Civitate Regia, vel privilegiata, vel longiſſima poſſeſſione ſuper hoc munita, ib. n. 9. 85
3 Docentes, & ſtudentes tam in Theologia, quàm in jure Canonico in publica univerſitate, gaudent privilegio de percipiendis fructibus in abſentia, in cap. Licet, num. 8 & num. 129. de præbend. 134
3 Etiamſi præbendæ ſitæ ſint in Cathedrali ejuſdem Civitatis, ib. num. 19. 134
3 Et quid in docentibus in Eccleſia, ib. 134
Vide in ver. *Theologia*, *Theologus*, *Magiſtri*, *Scholares*, *Studium*.
1 Lectoris appellatione aliquando includuntur etiam reliqui minores Ordines, in capit. Cùm contingat, numer. 3. de ætat. & qualit. 417
1 Lectoris officium quod ſit, ibid. num. 123. 418
Lector Scripturæ Sacræ
Vide in ver. *Scriptura Sacra*
5 LECTURÆ fugiendæ ſunt, per quas Decretales reducuntur ad gratiam, in c. Pervenit, n. 5 de ſent. excom. 118
3 LEGATARIUS, an executor quis ſit, ex quibus colligatur, in c. Tua nobis, n. 11 & 10 de teſtam. 281
1 Legatarius cui imminet reſtitutio, habetur loco executoris ib. numer. 19. 281
5 Legatarius carnaliter cognoſcens uxorem teſtatoris poſt ejus mortem, indignus eſt legato, in c. A nobis, il ſecondo, nu. 18 de ſent. excomm. 142
1 LEGATUM Sempronio amico relictum, ſi duo ſint Sempronii æqua charitate conjuncti, an & cui debeatur, in c. Ne innitaris, num. 161. de conſtitut. 37
5 Legatum annui redditus factum fratribus Minoribus ſub modo licito tenet, in c. Nimis prava, n. 12 de exceſſ. Prælator. 122
5 Idem ſi ſimpliciter, quia ſub modo licito factum cenſetur, ibid. num. 31 123
5 Legatum factum eiſdem ſub conditione, ſi inſtitutio ſit nulla an valeat in caſum nullitatis inſtitutionis, ibidem numer. 11 & ſeqq. 123
5 Legatum univerſale factum fratribus Minoribus ſub modo licito antenetur, ibid. n. 44. 124
1 Legatum ſimplex cum onere aſſumendi Ordinem Sacerdotalem, & Miſſas celebrandi, nulla eget Ordinarii inſtitutione, in c. Ut Abbates, num. 77 de ætat. & qual. 354
3 Legatum ſimpliciter factum puellæ pro ſubſidio vitæ, intelligitur factum pro alimentis, in c. Epiſcopus, n. 15. de præb. 71
3 Legatum factum alicui cum filios habuerit, debetur nato filio, licèt is poſtea decedat, ibid. n. 55. 74
2 Legatum pecuniæ, quæ habetur Perugii, ſeu Paduæ, an comprehendat utramque, in cap. Inter cæteras, num. 16 & 24 de reſcript. 142
1 Et quid ſi loco dictionis, *ſeu*, poſita ſit dictio, *vel*, ib. n. 33 149
1 Legato equo albo, ſeu nigro, alter tantùm debetur, ib. n. 32. 148
1 Legatis libris impreſſis, ſeu manuſcriptis, debentur omnes, ibid. num. 35. 148
1 Legatum Digeſti Veteris, ſeu Infortiati, utrumque comprehendit, num. 29 147
3 Legatum factum Monacho ſub conditione, ut nihil quæratur Monaſterio, an valeat, in cap. Monachi, num. 21 24 & 47. de ſtatu Monach. 457
3 Legatum diſtribuendum in uſum pauperum, applicari non poteſt Presbytero pro Miſſis celebrandis, in c. Recolentes, nu. 4 de ſtatu Monach. 469
3 Falcidia non detrahitur de legatis ad pias cauſas, in c. Tua nobis, num. 7. de teſtam. 281
3 Legatum ab uxore diſtribuendum non valet ſtante ſtatuto, ut maritus non poſſit aliquid relinquere uxori ib. n. 57 285
3 Legatum diſtribuendum ſecundùm ſecretam mentem Teſtatoris dicitur ad pias cauſas, & deficiente executore fit caducum, ibid. num. 59. 285
3 Contrarium, num. 60. 285
3 Legatum annuum factum regulari pro uſu ſuo de licentia Superioris percipiendum, an de jure communi ſit validum, in cap. Joannes, num. 18. de teſtam. 286
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, num. 19. 287
3 Legatum factum regulari, nec momento temporis poteſt eſſe apud eum, ſed illicò acquiritur Monaſterio, ib. n. 20 pag. 287
3 Legatum pium non fit caducum, ſi ſimpliciter non poſſit de jure, vel de facto, ſed in alios uſus converti debet, in cap. Nos quidem, num. 14. de teſt. ni. 260
3 Legatum pro Miſſis canendis convertitur in aliud opus, ſi Miſſæ non poſſunt cantari propter interdictum, ib. n. 15 pag. 260
3 Legatum annui redditus factum fratribus Minoribus, an commutari poſſit per Papam in alios uſus, non obſtante quòd teſtator id prohibuerit, & legatum ademerit in caſum commutationis, ibid. n. 18 & ſeqq. uſque in fin. 260
3 Legatum annui redditus, vel bonorum ſtabilium relictum fratribus Minoribus ſub modo licito valet, ib. n. 31 260
3 Legatum Prædicatoribus, vel Minoribus, ut ſe conferant ad habitandum in ædibus Teſtatoris, & ibi divina celebrent, in alium uſum converti debet, ib. n. 35 261
3 Prohibitio, ne Papa poſſit commutare legatum annuum fratribus Minoribus relictum, tamquam turpis, habetur pro non adjecta, ibid. n. 10 & ſeqq. uſque in fin. 261
3 Legatum ſi de jure, vel de facto juxta mentem teſtatoris impleri non poſſit, in alium uſum convertitur, non obſtante prohibitione, quòd applicari non poſſit, niſi ad uſum deſtinatum, ibidem num. 31. 261
1 Legatum miſerabilibus perſonis dicitur ad pias cauſas, in c. Significantibus, n. 81 de off. deleg. 543
1 Nec de illo detrahitur Falcidia, ib. n. 81 543
2 Legatum uſusfructus factum infirmariæ fratrum Minorum eſt in fraudem paupertatis, in cap. In præſentia, num. 63 de probation. 117
3 Legatum omnium bonorum intelligitur univerſale, in c. Ex litteris, num. 56 de jurepatr. 519
3 Legatum Florenorum ſolvi debet ad rationem monetæ, quæ currebat tempore conditi teſtamenti, in cap. Olim, numer. 5 de cenſibus. 541
3 Idem in legato annuo, ib. n. 10. 543
3 Legata pia peti poſſunt coram judice ſæculari, qui tenetur cauſam decidere, non ſecundùm leges, ſed ſecundùm Canones, in cap. Relatum, il primo, n. 2 de teſtam. 259
3 Legatum rei, quæ mea erit, cum moriar, extinguitur per ſubſequutam ejuſdem rei alienationem, in c. Prudentes, num. 11. de donat. 144
2 Legata annua debentur decurſa non modò ante motam litem, ſed etiam ante apertas tabulas, & ſtatim à die obitus teſtatoris, in c. Gravis, nu. 125 de reſtit. ſpoliat. 132
3 Legati conſueverunt remunerari ab eo, ad quem ſunt miſſi, in c. Poſtulaſti, num. 10 de conceſſ. præb. 301
1 Legatus Cathedrales Regulares, aut Collegiatas Eccleſias, vel Cathedralium dignitates electivas majores poſt Pontificalem conferre, aut ſibi reſervare non poteſt, in c. Nullus num. 15 de elect. 218
5 Legati etiam non Sacerdotes poſſunt Indulgentias concedere, in c. Accedentibus num. 11. de exceſſ. Prælat. 115
3 Legatus non modò ſuam Conſtitutionem, ſed etiam reſcriptum Papæ poteſt interpretari, in cap. Cùm venientes, numer. 15 de judic. 21
3 Legatus de latere Tridentini Concilii decreta interpretari non poteſt abſque ſpeciali facultate, ibid. n. 20. 21
1 Legati Cæſaris cum mittuntur in Provinciam, vivere debent expenſis Imperatoris, vel ſui, in c. Inter cætera, num. 15 de off. Ordin. 152
1 Legati Papæ recipiunt procurationem ab iis, ad quos declinant, id. num. 16 152
1 Legatus de latere poteſt conferre beneficia patronatus Eccleſiaſtici, non autem mixti, in c. Cùm propter, num. 31 & 51 de jurepatr. 511
5 Legati facultas conferendi beneficia an comprehendat beneficia Papæ reſervata, in c. Ex parte, il n. 14 de privileg. 313
5 Legatos, & Nuncios Apoſtolicos impedientes excommunicantes, & eorum Regna, & Terræ interdicuntur, in c. Reſponſo, n. 47

de ſentent. excommunic. 361
2 Legati, & Nuncii poſſunt procedere in prima inſtantia Epiſcopo requiſito, & negligente, non autem conſentiente, in c. Significaſti, n. 33.de foro compet. 78
1 Legatus Papæ de cauſa alteri ſpecialiter delegata per Papam, ſe intromittere non poteſt, in capitul. Studuiſti, num.1. de offic. legation 544
1 Legatus non poteſt ſe intromittere in cauſa alteri delegata, etiam antequam delegatus incipiat cognoſcere, ib.n.4. 544
1 Declaratur, num 13. 545
1 Nec poteſt adverſus illius ſententiam reſtituere, ibidem numer. 5. pag. 544
1 Legatus in cauſis per Papam alteri univerſaliter delegatis, an poſſit ſe intromittere, ib.n.6.& ſeqq. 545
1 In cauſa hæreſis concurrunt Legatus, & Epiſcopus cum Inquiſitore, ibid. num. 7. 545
1 Legatus non poteſt ſupplere negligentiam delegati, niſi ubi vertitur periculum animæ, ib.n.11 545
1 Legati proceſſus in cauſa alteri delegata valet, niſi opponatur declinatoria ante litis conteſtationem, ib.n.13. 545
1 Legatus de latere exequi poteſt ſententiam judicis delegati, ſed ab eo non poteſt compelli, ibid n.20. 546
1 Niſi legatus aliàs eſſet ibi Ordinarius, ib. n.21. 545
1 Legatus poteſt cogere delegatum à ſuo prædeceſſore ad ſententiam ferendam, commiſſionem revocare, & malum illius proceſſum corrigere, ib. n.22. 546
1 Legatus de latere qualiter poſſit confirmare ſententiam delegati Papæ, ibidem n.27 546
3 Legati, & Nuncii Papæ pro his diebus tantùm, quibus moram trahunt, procurari debent, in c. Procurationes, numer. 2. de cenſib. 546
3 Legati, & Nuncii Apoſtolici habent jus viſitandi, & exigendi procurationem ratione viſitationis debitam, ib.n.5.pag 547
1 Legatus de latere confert beneficia intra ſuam legationem vacantia, in c. Cùm olim, n 29. de major. & obed. 626
1 Legatum mittere pertinet ad ſolum Papam de Cardinalium conſilio, ib.n 42.& 46. 627
1 Legati Apoſtolici officium non expirat per obitum Papæ, ibidem num 97 629
3 Legati nati, quamvis poſſint juriſdictionem exercere in diœceſibus ſuffraganeorum ſuorum, non tamen poſſunt conferre beneficia ad eorum collationem ſpectantia, niſi poſt devolutionem, in c. Nulla, n 38. de conceſſ. præb 187
3 Legati nati non habent niſi unum ſemeſtre ad conferendum beneficia ad ſe devoluta propter negligentiam inferiorum, ibid. numer. 38. 187
3 Legatus non diſpenſat contra Concilium, nec contra Canones non Conciliares, in c. Dilecto, num. 9. de præb. 112
3 Niſi in caſibus in quibus diſpenſat Epiſcopus, ibid n. 10. 112
1 Legati, Miniſtri Apoſtolici, & feudatarii, ſine ſpeciali mandato Papæ non poſſunt quidquam præjudiciale Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis facere, ſeu tolerare, in c. Conſuetudines, n. 61 de conſuetud. 196
2 Si legatus egrediatur Provinciam animo non redeundi, an expiret munus legationis, in c. Præſentata, n.10. de teſtib. 154
4 Legatus in Provincia ſua poteſt cauſas matrimoniales cognoſcere, ac diffinire, in capit. Ad noſtram, num 2. de conjug. ſervor. 56
4 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib.n.3. 56
1 Legati de latere poſſunt eſſe plures in una Provincia, in cap. Cùm venerabilis, num 3. de conſuet. 202
Legatus de latere quoad uniones.
Vide in ver. *Unio Eccleſiarum exemptarum*.
2 Legati æquiparantur Proconſulibus Provinciarum, in cap. Cùm cauſam, num. 12. de appell. 205
2 Legati Proconſulis delegatam habent, non ordinariam juriſdictionem, ib n 12. 205
3 Legatum dotis majoris ſi puella nupſerit, minoris ſi Religionem profiteatur, qua parte debeatur profitenti, in c. Cùm ſimus, n. 14. & 16. de Regular. 379
1 Legati de latere non prohibentur à Concilio excommunicationes ad finem revelationis decernere, in cap. Quoniam, nu. 44. de off. delegat. 532
1 Legatis ad Curiam Romanam venientibus, de ſtylo non creditur ſine litteris, in c. Cùm in jure, n.48 de offic. delegat. 535
1 Legato etiam de latere aſſerenti ſe habere mandatum Principis non creditur ſine programmate legationis in his, quæ directè concernunt præjudicium tertii, ib.n.49. 536
1 In aliis ſecùs, ibid. n. 50. 536
3 Legatus de latere non poteſt contra Concilium diſpenſare, in cap. Dilectus, il primo, num 11. de præb. 104
3 Poteſt beneficium vacaturum reſervare etiam pro certa perſona, ſed non dare jus ad vacatura, & quæ ſit ratio diverſitatis, ibid. num. 12. 104
5 LEGERE volentes non ſunt puniendi, ſi ſint idonei, & contrafacientes puniuntur, in c. Quoniam, n.3 de Magiſtris. 80
1 LEGITIMA debetur patri in bonis profanis filii, non autem in Eccleſiaſticis, in capitul. Indecorum, numer. 35. de ætat. & qualitat 401
3 Legitimam an debeatur filio ſtatim, atque pater in Religione capaci bonorum in communi profeſſionem emittit, an verò expectanda ſit ejus mors naturalis, in c. Cùm ſimus, n 6.& ſeqq. uſque ad num. 13. de Regul. 378
3 Legitima non debetur filio, niſi poſt mortem patris naturalem vel civilem, ibid. n.11 379
5 LEGITIMATIO prolis facta poſt obitum parentum non præjudicat venientibus ab inteſtato, in cap. Mandato, num.54 de ſimonia. 64
1 LEGITIMATUS per ſubſequens matrimonium an ſit eligibilis, in c. Cùm in cunctis, n. 13 de elect. 244
2 Legitimati per ſubſequens non ſuccedunt in feudo, ad quod vocantur nati, & procreati ex legitimo matrimonio, in c. Tuam, n. 44 de ordin. cognit. 106
4 LEGITIMUS præſumitur fuiſſe uſque ab initio, qui ad præſens eſt in quaſi poſſeſſione legitimitatis, in c. Lator, num.10. & ſeqq. & num 54 uſque ad 63. qui fil. ſint legit. 82
4 Legitimi appellatione intelligitur legitimè procreatus, non autem legitimatus per ſubſequens, ſaltem ex communi uſu loquendi, ibid. num. 25. 84
Vide in ver. *Filius legitimus*. 84
1 Legitimatus per reſcriptum Principis prohibetur obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater: ſecùs ſi ſit legitimatus per ſubſequens matrimonium, in cap. Ad extirpandas, num. 33. de fil. præsbyter. 472
Vide in ver *Filius illegitimus*.
4 LEGITIMITATIS quæſtio oppoſita petenti hæreditatem eſt ad Eccleſiaſtici cum judicem remittenda, in cap. Lator, nu. 1 qui fil ſint legit. 79
4 Legitimitatis cauſa eſt merè ſpiritualis, & Judex laicus nec incidenter nec alio modo poteſt de ea cognoſcere, ib n.2.pag 79
4 Et quid ſi controverſia non in jure, ſed in facto conſiſtat, ibidem numer. 3. 79
4 Legitimitatis poſſeſſio relevat ab onere probandi, ibidem numer. 4. pag. 79
4 In legitimitatis quaſi poſſeſſione, ut quis dicatur eſſe, requiritur, vel ut habeatur pro filio legitimo, vel poſſideat bona paterna, vel natus ſit de ea, quæ credebatur uxor, ibidem numer. 5. pag. 79
4 Legitimitas cũ qualitate procreationis ex matrimonio in poſſeſſorio, ſatis probatur ex matrimonio ipſo, & ſimplici quaſi poſſeſſione legitimitatis, ib n.9 & nu 73. 82
4 Etiamſi concubinatus præceſſerit, ib.n 16.& 74. 82
4 Legitimitatis quaſi poſſeſſio ſufficit ad obtinendum etiam in petitorio, ibid. num. 13. 82
4 Legitimitatis poſſeſſio acquiritur filio, ſi fideicommiſſarius patiatur eum ſuccedere in bonis fideicommiſſo ſubjectis, ib. num. 27. & num. 31. 84
4 Legitimitatis quaſi poſseſſio probatur per famam, ibid.n.41. 86
4 Legitimitatis qualitas diverſa eſt à qualitate filiationis, & ex quaſi poſseſſione unius, non infertur ad quaſi poſseſſionem alterius, ib n.58 & n.75. 88
4 Legitimitatis probatio præſumpta etiam in fideicommiſso, quod vocat filios legitimè procreatos, ib. n.60 88
4 Legitimitas probatur per teſtes deponentes de matrimonio ante nativitatem, licèt fama viciniæ, & tractatus parentum habeat contrarium, in cap. Per tuas, numer. 1 qui filii ſint legitim. pag. 94
4 Legitimitatis probatio per exiſtentiam matrimonii ante nativitatem eſt probatio vera, & vincit famam, & tractatum, quæ ſunt probationes præſumptæ, ib n 9. 95
4 Tractatus legitimitatis vincit teſtimonium parentum, & hoc vincit famam viciniæ, ib n 16. 95
3 LEGISTÆ militant in foro Juſtiniani ſecundùm leges, & Canoniſtæ in foro B. Petri, in c Cùm eſses, n 48. de teſtam. 170
3 Legiſlatores non contemnunt ea, quæ præter naturam contingunt, licèt raro, in cap. Cùm ſis, nu. 61. de converſ. conjug. pag. 438
2 Legumlatores ferè omnes ſuarum legum interpretationem prohibuerunt, in c Cùm veniſsent, n. 59 de judic. 25
1 Legiſlatoris poteſtas, & voluntas requiruntur ad hoc, ut ſubditi obligentur ad acceptandam legem, in c. Treugas, nu 50. de treug. & pace. 634
1 Legiſlator ſupremus poteſtatem habet legem ferendi abſque ſubditorum conſenſu, ib n. 51 634
1 LEO Papa quomodo ſe ſubjecerit judicio Roderici Imperatoris, in c. Significaſti, n.75 de elect 229
3 Leonis, vel ſtatuæ donum, an magis congruat Principi, quàm Oratori, in cap. Poſtulaſti, numer. 22. & ſeqq. de conceſsion. præben 201
3 LEPROSUS ſi ſit Epiſcopus, vel Superior, non cogitur cedere, ſed datur illi coadiutor; inferior autem removetur in totum, in c. Conſultationibus, n.19. & ſeqq de Cler. ægrot. 164
3 Et quæ ſit ratio differentiæ, ib n. 21. 164
3 Sed contra, ib. verſ. Tu dic meliùs. 164
3 Rectori Eccleſiæ leproſo dandus eſt coadjutor, qui ſuſtentandus eſt de facultatibus Eccleſię, in cap. De rectoribus numer. 1. de Cler. ægrotam 157
3 Leproſi à communione hominum ſeparari debent, ibid.n.2. 157
3 Eiſque interdici poteſt ingreſſus Eccleſiæ, ib.n.3. 157
3 Leproſus, ſivè ſit Epiſcopus, ſivè inferior, non removetur ex toto à prælatione, ſed datur illi coadiutor, ita ut habitus curæ ſit penès coadiutum exercitium verò penès coadjutorem, ib n. 4. & ſeqq. uſque ad n 8. 157
3 Leproſus privatur officio actualis adminiſtrationis, ſed dignitatem tenet, ſivè officium, quod in jus reſonat, ib n.7.& 39. 157

Lex communis.

2 Legibus, & non convitiis certandum eſt, in c. Olim, num. 28. de lit. conteſt. 84
3 Legem vivam periculoſus eſt, majuſque crimen contemnere, quàm legem mortuam, in capitul. Nos quidem, numer. 42. de teſtam. 262
3 Auxilium fruſtra invocant, qui in legem committunt, in capitul. Nullus, n 46 de Regular. 332
4 Legum finis eſt invariabilis, in c. Non debet, num 11.de conſang. & affinit. 71
2 Lex, vel Canon habens plures intellectus, allegari non poteſt ad deciſionem cauſarum, in cap Cùm non ab homine, num.40. de judic. 12
3 Legem poteſt aliquis ſibi imponere, à qua non liceat recedere, in c. Prudentes, n 6. de donation 244
4 Lex poſitiva, quando ejus obſervantia repugnat Legi divinæ, non obligat in foro conſcientiæ, in c. Conſuluit, num. 9. & 23. qui Cleric. vel vovent 45
5 Lex debet eſse poſſibilis in cap. Abſolutus, num.31. & ſeqq. de hæreticis. 100
5 Lex non imprimit effectum ſuum, niſi in perſonas, quibus verba

legis congruunt, in c. Nuper, n 22 de ſent. excom pag 145
1 Leges illæ optimè ſunt conſtitutæ, quæ quàm pauciſſima relinquerunt arbitrio judicantium, in cap. Ne innitaris, num. 49. de conſtit. 12
3 Lex innovata ineſt legi innovanti, in cap. Ex tuæ, num. 27 de Cleric. non reſid. 16

Lex quid, & quotuplex.

1 Lex eſt omne, quod ratione conſiſtit, in c. Cancrum ſtatuta, n 50. de conſtitut & n 107. 19
3 Lex undè dicta, in c. Super ſpecula, n. 20. ne Cler vel Monach. 685
1 Legis denominatio ſumitur à tribuente authoritatem, non à condente, in cap Antigonus, n 4. de pactis. 643
5 Lex divina, & humana, quæ dicatur, in c Ex diligenti, num 4 de ſimon 56
2 Lex ad ſui eſſentiam tria requirit, ut inſtituatur, ut promulgetur, ut moribus utentium approbetur, in c. Treugas, num 19. de treug & pace. 632
1 Contrarium, ib. n 48 & 55. 634
3 Lex eſt ſanctio ſancta, jubens honeſta, prohibens contraria, c. Cùm eſſes, n 132. de teſtam 275
3 Lex privata, idest inſpiratio divina præjudicat legi publicæ, idest communi, in c. Licèt, nu 4. de regular. 392
1 Lex diœceſana, & lex jurisdictionis ſunt diverſæ, & res judicata in una, non obſtat agenti in alia, in c. Dilectus, n. 1. de off Ordin. 595
1 Legem duplicem habet Epiſcopus Eccleſiis ſibi ſubjectis, id eſt legem juriſdictionis, & legem diœceſanam, in quibus conſiſtit totum jus, & poteſtas Epiſcoporum, ib. n 2 595
1 Leges diœceſanæ, leges juriſdictionis, quę dicantur, ib n. 3. pag. 595
1 Lex ante prohibitionem non ligat, in cap. Quoniam, num. 41 de conſtit. 135

Lex qualis, & de quibus ferenda.

5 Lex non debet ferri ſuper impoſſibili, in cap Si conſtiterit, nu. 9. de accuſat. 9
2 Non debet eſſe de indubitabili, in c. Ex parte, n 29 de arbitr. 701
1 Leges illæ optimè ſunt conſtitutæ, quæ pauciſſima reliquerunt iis, qui judicant, in c. Ne innitaris, n. 49. de conſtit. 14
1 Lex nihil debet obſcurum, vel ambiguum continere, in c. Quoniam, n 1 de conſtitut. 129
1 Declaratur, ibid n 3. verſ. Non tamen intelligas. 110
3 Lex de miraculoſis non fertur, in c Cùm ſis, nu. 58. de controverſ. conjug. 438
3 Declaratur, ibid. num 64. 438
3 Leges non aptantur ad ea, quæ ſemel tantùm, aut bis poſſunt contingere, ib. n 61. verſ. Reſpondeo 2. 438
1 Lex non debet eſſe nutritiva peccati, in cap. Perlatum, nu. 44 de iis, quæ vi met. cauſ. 679
3 Lex debet eſſe impoſita rebus, & non verbis, in c Super ſpecula, n. 21. ne Cler vel Monach. 685
1 Leges prohibitivæ feruntur ab Eccleſia etiam de his, quæ lege divina damnantur, in c. Accepimus, n 68 de pactis, pag. 666
3 Lex juſta ex quibus cauſis conſtituatur, in cap. Si quis, num 62. de Regular. 338
1 Lex injuſta eſt ex Authore, quando fertur ab eo ultrà ſibi commiſſam poteſtatem, etiamſi ordinatur ad bonum commune, in cap Quæ in Eccleſiarum, n. 45 de conſtit. 100
1 Leges auferentes rem alterius ſine juſta cauſa, ſunt tyrannicæ, ib. num 114 104
Vide in ver. *Princeps quoad jus quæſitum non tollendum*,
1 Lex debet eſſe rationabilis, & poſſibilis, aliàs non eſt obligatoria, in cap Eam te, num 1 de reſcript. 171
2 Legem ferre non poteſt homo, niſi de his, de quibus poteſt judicare: judicium autem hominis non poteſt eſſe de interioribus motibus, qui latent, in c Dolentes, num 25. & nu ſeqq. uſque ad n 31 de celebr Miſſar. 581
3 Declaratur, num 64. 586
1 Lex etiam pœnalis dicitur favorabilis, & extendenda, ubi agitur de ſecuritate animæ, in c Ne innitaris, de conſt n. 123 pag. 53

Lex uſu recepta.

1 Leges inſtituuntur, cum promulgantur; firmantur, cùm moribus utentium approbantur, in cap Treugas, num. 18. de treug. & pace. 612
1 Declaratur, ib n 18. n 25 27 32 39 40 & 56. 633
1 Lex nullam vim habet, ut ei pareatur, niſi ex more, ibidem num 20 613
1 Leges multæ legibus patriæ non conveniunt, ib 613
1 Lex ab initio cenſetur lata à Principe ſub conditione, ſi moribus utentium recipiatur, ib n 21 & 47. 633
1 Contrarium, ibid num 48 614
1 Lex non tollitur contraria conſuetudine, ſi infligat pœnam ipſo jure, ſecùs ſi mandet infligi, ib n 27. 631
1 Contrarium, ibid. num. 27. 616
1 Lex lata ſuper eo, cujus contraventio ex ſe generat mortale, non tollitur conſuetudine, etiamſi à principio non recipiatur, ibid. num 38 & 42 611
1 Lex recepta ab initio non tollitur ex conſuetudine, niſi 40 annorum, ſecùs ſi non ſit recepta, quia ſufficit de conniventi etiam Principe ignorante, ib n 31 611
1 Contrarium, ibid num 40 & 67 4
1 Lex permittens, vel puniens, aut diſponens, poteſt per deſuetudinem tolli, ibid n 35. 611
1 Lex præcipiens, aut vetans, poteſt deſuetudine abrogari, ſi lata fuerit ad commodum privatum, ib n 36 613
1 Et quid ſi lata fuerit in honorem Dei, vel ad commodum publicum, ib n 37 613
1 Lex præceptiva non ligat, ſi numquam fuit recepta in obſervantia ſciente legiſlatore, & valente contradicere, & non contradicente, ib n 38. 632
1 Nec requiritur tempus ad præſcribendum, ſed ſufficit actus, ibid num. 39. 634
1 Contrarium, ibid. n 66. & ſeqq. 636
1 Lex uſu non recepta Principe ignorante, non tollitur conſuetudine, niſi illa ſit rationabilis, & annorum quadraginta, ibid. num. 40 & 67 634
1 Legem non recipientes ab initio ex aliqua cauſa rationabili, Papa ſciente, & tolerante, non peccant, ib n 41 614
1 Lex continens jus naturale, vel divinum, aut illius declarationem nulla unquam conſuetudine tolli poteſt, licèt ab initio non fuerit recepta, ib n 42. 614
1 Secùs ſi aliquid addat juri naturali, vel divino, quia reſpectu additionis de illa judicatur tamquam de lege poſitiva, ibidem numer 43. 634
Lex conſilii tollitur indiſtinctè per deſuetudinem, ibidem num. 45. pag. 614
1 Lex Eccleſiaſtica poſt promulgationem, an ſtatim liget à principio, antequam recipiatur à ſubditis, ibid num 46 & ſeqq uſque ad num. 49 632
1 Legis non receptio indiſtinctè nihil operatur, niſi tranſeat in conſuetudinem à legiſlatore non ignoratam, ib n 48 634
1 Lex accipit ex moribus firmitatem authoritatis, ibidem numer. 49 624
1 Legis acceptatio eſt effectus, qui ſubſequitur ipſam legem, ideòque impoſſibile eſt, ut concurrat ad eſſe legis, vel ad producendam legis obligationem, ib n 55. 615
1 Non uſus legis tribus modis conſiderari poteſt, ibid num. 59 & & ſeqq 635
1 Non abrogat legem, niſi implicitum habeat contrarium uſum, ibid num. 61 636
1 Lex per non uſum nullo tempore abrogatur, ſi numquam accidit caſus, in quo potuerit obſervari, ib. num 60. pag 635
1 Lex Eccleſiaſtica non recepta ab initio, non tollitur per non uſum minoris temporis, quàm annorum 40 ſive Princeps ſciat, ſivè ignoret, ibid num 67. 636
1 Secùs in legibus civilibus, quia ſufficit ſpatium 10. annorum, ibid num. 68 636
1 Item ſecùs, ſi non uſus non ſit contra, ſed præter legem, ibid. numer. 69. 636
1 Lex recepta ab initio indiſtinctè abrogatur per deſuetudinem, vel contrariam conſuetudinem rationabilem, & legitimè præſcriptam, ibid num. 72 636
1 Prælati exequi poſſunt conſtitutionem, licèt moribus utentium approbata non fuerit, in cap Treugas, num 31 de treug & pace. 611
1 Prælati non ſervantes legem uſu non receptam, excuſantur à pœna, ſed non à culpa ſecundùm opinionem Cardinalis, num. 14 611
1 Lex declarata intelligenda erat juxta declarationem habentis authoritatem eam declarandi, etiam antequam declaratio emanaſſet, in cap Quoniam, n 4 de conſtit. pag 11
3 Lex declarata erat intelligenda juxta declarationem Principis, etiam antequam declaratio emanaſſet, in c. Super ſpecula n 3. ne Cler. vel Monach 683

Legis authoritas, & obligatio.

4 Lex naturalis, divina, & civilis, quemadmodum poſſint efficere aliquam perſonam illegitimam ad matrimonium contrahendum, in c Utrùm autem, n 24 de cognat. ſpirit 60
1 Lex habens plures intellectus, allegari non debet ad deciſionem cauſarum, in c Quoniam, n 1 de conſtitut 129
1 Lex non habet vim coactivam, niſi à Principis poteſtate 10 c Canonum ſtatuta, n 10 de conſtit 20
3 Legis tranſgreſſio, etiam ſecluſo contemptu, indiſtinctè obligat ſub mortali, quando impeditur finis legis in c Si quis, num 44. de Regular 335
3 Lex etiam pœnalis obligat in foro conſcientiæ, & improbatur contraria opinio, ibid num 48 338
3 Lex injuſta non obligat quoad Deum, ib n 62 338
3 Lex etiam injuſta obligat in foro conſcientiæ ratione ſcandali, ibid num 63 339
3 Legem vivam periculoſius eſt, majuſq. crimen contemnere, quàm legem mortuam, in capitul Nos quidem, numer 42 de teſtament 261
1 Lex præcepti neceſſitatem imponit, & contravenientes mortaliter peccant, in capitul. Treugas, numer 32 & 34 de treug & pac. 611
1 Inter leges præcipientes, & leges ſimpliciter ſtatuentes debet eſſe differentia, ib num 36 & 44 611
1 Legis primi tranſgreſſores quamvis peccaverint, tamen ſequentes non peccabunt, ib. n 29 & 41. 613
1 Contrarium, ib n 42 614
1 Lex injuſta eſt ex Authore, quando fertur ab eo ultrà ſibi commiſſam poteſtatem, etiamſi ordinetur ad bonum commune, in cap Quæ in Eccleſiarum, num 45 de conſtit 100
3 Lex correctoria dicitur favorabilis, & latè interpretanda, quando per eam fit redditus ad jus antiquum, in cap Nullus, num 41. de Regul. 331

Legis interpretatio, declaratio, & extenſio.

3 Lex ubi plura copulativè requirit, non habet locum, niſi omnia ſimul concurrant, in cap Qualiter, num 29. de Clericor non reſiden 41
5 Lex nova ſuperveniens in materia diſpoſita per leges antiquas, quamvis generaliter loquatur, tamen diſtinguitur, prout diſtinguebantur leges antiquæ, in c Tuæ litteræ, nu 25 de Cler. per ſalt promot 121
5 Lex exorbitans à jure communi non extenditur ultra caſum expreſſum etiam ex identitate rationis, ib num 47. 122

Legis derogatio.

1 Lex Canonica, vel Civilis habens clauſulam derogatoriam non tollitur per contrarium reſcriptum, niſi fiat mentio de illa ſpecialiter, vel per verba æquipollentia, in cap. Nonnulli, num 33. de reſcript. 169

1 Lex ſpecialis in materia, in qua eſt privilegium clauſum in corpore juris, tollit illud, etiamſi de eo non faciat mentionem, ibidem num. 41. 171

3 Legis diſpoſitio locum habet data aliqua ratione identitatis, ſed non illius pœna, in cap. Super ſpecula, numer. 14. ne Cleric. vel Monach 684

3 Legis intellectus referri debet ad caſum frequentiùs contingentem in c. Explicari, n.26. de obſer. jejun. 619

5 Lex quantumcumque generalis ſemper reſtringitur ad perſonas habiles, in cap. Quod à prædeceſſore, numer.113.de ſchiſmat. pag. 113

5 Lex non imprimit effectum ſuum, niſi in illas perſonas, quibus verba legis congruunt, & adaptantur ib.n.114. 113

3 Lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad caſus ſimiles, quando aliàs redderetur eluſoria, in cap. Statuimus, num. 41. de Regul. 411

3 Legis diſpoſitio non adaptatur ad caſum, ad quem verba legis non adaptantur, ibid.n 43. 411

3 Lex nova diſponens in uno ex correlativis, cenſetur diſponere in alio etiam ad correctionem juris communis, ubi eadem eſt ratio, in c. Nullus, n 38. de Regular. 331

3 Lex loquens in caſu vero, an habeat locum in caſu ficto, in c.Cùm percuſſio, n. 30. de Cler. ægrot. 156

1 Lex generalis poſterior non tollit legem ſpecialiter loquentem, ſed diſtinguitur, & limitatur per legem antiquam, in cap.Cæterùm, num.80.de reſcript. 145

1 Lex pœnalis, & exorbitans non extenditur ex identitate, vel majoritate rationis, in c. Cùm non ab homine, num. 53. & num 81. & 82. de judic. 13

1 Lex tribuens poteſtatem laico ſuper juribus, & perſonis Eccleſiaſticis, etiam ex majoritate rationis non extenditur, ibid num 54. & 82. 13

Vide in ver. *Interpretatio*, *Declaratio*, *Extenſio*, *Verborum interpretatio*, *Papa quoad interpretationem*.

5 Jus generaliter, & indiſtinctè loquens, generaliter, & indiſtinctè intelligitur, niſi per aliud diſtinguatur, in cap. Si quis presbyter, num 6.de Cler excomm miniſtran. 192

5 Lex etiam pœnalis latè interpretanda eſt, quatenùs patitur verborum proprietas, in c Quanto, num. 24. de privil. 276

3 Lex generalis poſterior non tollit legem ſpecialiter loquentem, ſed potiùs diſtinguitur, & limitatur per legem antiquam, in cap. Cùm eſſes, n.88.& 110.de teſtam. 273

3 Declaratur, ib.n.141. 275

3 Lex generalis non corrigit legem præcedentem, habentem ſpecialem rationem, ib n.91. 273

3 Declaratur, ibid.nu.141.& ſeqq 275

3 Lex generalis numquam corrigit legem ſpecialem, quando invicem compatiuntur, ib.n 92. 273

Lex Canonica.

5 Lex Canonica in foro Eccleſię prævalet legi civili etiam inter laicos ſubjectos Imperio, & in materia non concernente peccatum, in c. Pervenit, n.7 de adulter. 148

3 Legem Canonicam obſcuram malè intelligens, non peccat mortaliter, niſi poſt declaratam ejus ambiguitatem, in c. Quoniam, num. 34 de conſtitut. & in cap. Super ſpecula, nu.7. ne Cler. vel Monach 683

3 Legis Canonicæ præcepta, aut prohibitiones obligant in foro conſcientiæ etiam ſub reatu mortalis peccati, in c. Si quis, nu.38. de Regular. 336

4 Lex Eccleſiaſtica prohibens, obligat tranſgreſſores ad culpam mortalem, in c. Ubi non eſt, n 3.& 8. de diſpenſat. impuber. 25

1 Lex Eccleſiaſtica præceptum, vel prohibitionem continens, an obliget trangreſſores ad culpam, vel pœnam, ſi uſu recepta non fuerit, in c. Treugas, n 16 uſque in fin.de treug & pace 632

Vide in ver. *Lex uſu recepta*.

3 Lex Canonica, ubi agitur de peccato vitando, ſervari debet etiam in terris Imperii, & non in omni foro, in c.Cùm eſſes, nu. 133. de teſtament. 275

3 Canones prævalent legibus in his, in quorum obſervationes emergunt peccata, ibid. num. 136. 275

3 Lex Canonica ferri poteſt etiam de actibus omnibus occultis, & internis, ex ſententia Canoniſtarum, licèt de illis judicare non poſſit, quamdiù latent, in c. Dolentes, num. 58. de celebrat. Miſſar. 585

1 Legem Canonicam malè intelligens, non peccat mortaliter, niſi poſt declaratam ejus obſcuritatem, in cap. Quoniam, num. 34. de conſtit. 134

Vide in ver. *Ius Canonicum*, *Canones*.

Lex Civilis.

3 Legales materiæ quamplures in Decretalibus ſunt inſertæ, quarum vix notitia haberi poteſt ſine legali ſapientia, in c. Super ſpecula, n. 24. ne Cler. vel Monach. 685

3 Canoniſta legales materias difficiles privato ſtudio aſſequi non poteſt, ibid n.27 685

1 Lex civilis dubia intelligi debet ſecundùm determinationem legis Canonicæ, in c. Ex parte, n 30 de arbitr. 704

1 Legis Civilis præcepto contraveniens, peccat mortaliter, in cap. Non ſine, n.22 de arbitr. 691

1 Lex Civilis non poteſt impedire obligationem juramenti, ibidem num 23. 691

4 Lex Civilis non poteſt inducere nova impedimenta matrimoniis contrahendis, in c. Verùm, n.19.de cognat ſpirit. 60

1 Lex Civilis generaliter lata ad bonum publicum, an comprehendat etiam Clericos vi directiva rationis, in c Eccleſia S. Mariæ, num. 29. de conſtit. 122

1 Legis Civilis non eſt adhibenda ratio, quando opponitur Canonicæ, ibidem num. 32 122

1 Lex Civilis prohibens uſum armorum, non comprehendit familiam Epiſcopi, ibid num 43 uſque in fin. 123

3 Civilis ſcientia eſt pars Divinæ, & neceſſaria eſt in Eccleſia Dei, ſaltem in temporalibus, in c. Super ſpecula, n.25 Ne Cler. vel Monach 685

3 Civilis facultas licèt neceſſaria ad regimen Reipublicæ, tamen exerceri debet per ſuos miniſtros, ideſt laices, & Clericos non prohibitos, ibid.num.29 685

3 Leges Civiles Sacris Canonibus ancillantur, ib n.30 685

3 Civilis ſapientię laudes à Petro de Ancharano exaratę ib.n 36 686

1 Lex Civilis in locis non exiſtentibus de temporali dominio Eccleſiæ ſervanda eſt in foro laicali, & lex Canonica in foro Eccleſiæ etiam extra materiā peccati, in c.Antigonus, n.27 de pactis. 641

3 Leges Civiles, ita demùm dicuntur canonizatæ, ſi à Papa in Canonibus inſerantur, in c. Super inordinata, n.2.de præben. 152

1 Leges Civiles in volumine Decreti inſertę, ſi ſint contrarię Canonibus, non ſunt ſervandæ in foro Eccleſiæ, in c. Canonum ſtatuta, num.38. & 45 de conſtit 17

1 Nec cenſentur canonizatæ, niſi quæ à Papa Canonibus inſerantur, ibid num 39. 17

1 Leges Civiles Canonibus non contrariæ ſervari debent etiam in foro Eccleſiæ, ibid. num 45 18

4 Lex Civilis non potuit ſtatuere impedimentum dirimens matrimonium in infinitum inter aſcendentes, & deſcendentes, in c. Vir qui, n 27. de conſang & affinit 74

1 Lex ad inſtructionem, C. de Sacroſ Eccl. in c. Eccleſia S. Marię, num. 20. de conſtit. 121

3 L. Julia Poppæja prohibens viris poſt ſexageſimum annum, & mulieribus poſt quinquageſimum nuptias contrahere, à quibus, & cur fuerit abrogata, in c. Cùm in iis, num. 38.& 6[illegible]. verſ. Et hæc fuit ratio, de converſ conjug 437

1. L. Julia de arbitr. non habet locum Romæ, in c. Cùm pridem, nu. 65. de pactis 652

3 L Sancimus de jure Protomiſeos habet locum etiam in foro conſcientiæ, in c. Si quis, de regul n.75. 339

1 L. Unica, C.Quando Imper. inter pupill & vid. comprehendit tales etiam divites ſecundùm magis communem, & veriorem opinionem, quam ſervat ſignatura, in cap Significantibus, n.42. de off. delegat. 540

1 L. Unica, C Quando Imper. expenditur, ib n.45. 540

3 L Ad inſtructiones, C. de Sacroſ. Eccleſ. non fuit correcta per Authen. Item nulla de Epiſcop. & Cler. in cap Non minùs, n. 57 de immunit Eccl 636

5 L. Non dubium, C. de legib. locum habet in Regularibus, & perſonis Eccleſiaſticis etiam exemptis, contra Vaſquez, in c Qui presbyterum, n.33.de pœnit. & remiſſ 294

1 Papa in ſuo foro poteſt tollere legem civilem, etiam ubi non habet temporalem juriſdictionem, in c. Antigonus, numer. 28. de pactis. 641

Vide in ver. *Papa quoad Poteſtatem*.

1 Leges debent imitari Canones, ſed non è converſo, in c. Cæterum, n.66. de reſcript. 145

1 Lex Civilis per Papam inſerta Canoni ſervari debet tamquam lex Canonica, in capit. Quæ in Eccleſiarum, num. 20. de conſtitut. 99

Vide in ver. *Ius Civile*.

1 Lex Civilis poteſt jus naturale diſtinguere, & adjuvare, eique addere, vel detrahere, in d cap. Quæ in Eccleſiarum, nu.141. de conſtit. 105

3 Leges Civiles requirentes numerum ſeptem, vel octo teſtium, per c. Cùm eſſes, de teſtam non corriguntur, ſed declarantur irrationabiles, in d. c. Cùm eſſes, n 53 & 141. 271

3 Lex Civilis non contraria Canoni ſervari debet etiam in foro Eccleſiæ, ibid. num. 93. 273

3 Solemnitati legali non detrahitur, quatenùs invenitur expreſſum, ibid.num 97. 273

3 Lex Civilis extra materiam peccati ſervari debet in foro civili, licèt contradicat Canoni, ib n.105. 274

3 Lex Civilis poteſt jus divinum, & naturale diſtinguere, & adjuvare, illique addere, vel detrahere, ibid n. 106. 274

3 Contrarium, ib. n. 143. 276

3 Leges Civiles repugnantes legi Divinæ ſunt penitùs excludendę, ibid.num. 115 & 121 274

3 Legibus Imperatorum, quæ contra Dei veritatem feruntur, qui obtemperare non vult, grande acquirit præmium, ib.n. 117. 274

3 Leges multæ referuntur, quæ tamquam foventes peccatum ſunt ſublatæ per jus Cannonicum, ib.n.170. & ſeqq. 278

1 Leges multæ tamquam foventes peccatum abrogatæ per jus Canonicum.

Vide in ver. *Iuris Civilis, & canonici differentiæ*.

1 Lex Civilis quoad numerum teſtium.

Vide in ver. *Teſtis*.

Et in ver. *Teſtamentum quoad teſtes*.

Et in ver. *Teſtamentum de jure Canonico ad non pias cauſas*.

3 Leges Civiles ſtatuentes ſuper immunitate Eccleſiæ quandoque allegantur à Papa in dubiis decidendis, in c. Inter alia, n.2. de immunitate Eccleſiæ. 638

3 Et per hoc cenſentur canonizatæ, & non dicuntur ampliùs leges Civiles, ſed Canones, ib n.6. 638

Vide in ver. *Lex ſecularis contra libertatem Eccleſiaſticam*.

3 Leges Imperatorum, dummodò non offendant, ſunt cum Canonibus permiſcendæ, ibid. num. 7. 638

3 Lex civilis canonizata, ſeu inſerta Canoni dicitur lex Canonica, in c.Nulli, n.45 de reb. Eccl.non alien 225

3 Authentica, Si qua mulier, C. de Sacroſ. Eccl non eſt canonizata, in c. Si qua mulier, 19.q 3 & cur, in cap. Cùm ſimus, n.10. de regular. 379

1 Leges civiles diſponentes de materia ſpirituali annexa, ſicut eſt juſpatronatus etiam in favorem Eccleſię, non ſunt attendendę, in c. Cùm vos, n.53. de off. Ordin 563

1 Lex

1 Lex civilis dubia intelligi debet ſecundùm determinationem legis Canonicæ, in c. Ex parte, n 30. de arbitr. 704

Leges ſeculares contra libertatem Eccleſiaſticam.

1 Lex ſecularis generaliter lata ad Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas, aut earum bona, in earum præjudicium non attenditur, in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, n 2 de conſtit. 119
1 Lex ſæcularis diſponens de Eccleſiis, perſonis Eccleſiaſticis, vel earum bonis, etiamſi reſpiciat earum commodum, vel favorem non valet, ib n 7. 120
1 Leges civiles, C de Sacroſ. Eccl. de Epiſcop. & Cleric & conſimiles non valent ex defectu poteſtatis, ib d n 17. 121
1 Leges civiles loquentes de emphyteuſi Eccleſiaſtica non debent ſervari, ib. n. 19. 121
1 Lex civilis generaliter lata ad bonum publicum, an comprehendat etiam Clericos vi directiva rationis, ib. n 29 122
1 Lex civilis prohibens uſum armorum non comprehendit familiam Epiſcopi, ib n 41 uſque in fin. 123
3 Leges civiles in præjudicium Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum non valent, in cap. Non minus, n. 50 53. & 59. de immunit. Eccl. 635
3 Nec cenſentur canonizatæ, licèt aliquæ reperiantur inſertæ à Gratiano in volumine Decreti, ib n. 51. 635
1 Leges civiles, quæ loquuntur de emphyteuſi Eccleſiæ, ſervari non debent, in c Quæ in Eccleſiarum, n 56. de conſtit 101
1 Leges Imperatorum, ac Principum de Eccleſiis earumq, perſonis, ac bonis ſpecificè diſponentes, ſunt nullæ ex defectu poteſtatis, in c Quæ in Eccleſiarum, n. 25. de conſtit. 99
1 Etiam in materia, in qua contrarium non reperitur ſtatutum de jure Canonico, ib. num 26. 99
1 Nec ſervari debent etiam de honeſtate, ib n 27. 99
1 Quod procedit, etiamſi fuerint editæ ab Imperatoribus ad inſtantiam Eccleſiæ, ib n 28. 99
1 Item procedit, etiamſi concernant favorem, & commodum Eccleſiarum, ib n. 30. 99
1 Item procedit, etiamſi à Gratiano ſint inſertæ in volumine Decreti, ib. n 33. 99
1 Item procedit, etiamſi fuerint editæ ex juſta cauſa, ib. nu 41. & 44. & ſeqq. 100
1 Lex Principis generaliter loquens, ubi Canon non contradicit, ſervari debet etiam quoad Eccleſias, niſi de ipſis Eccleſiis, vel bonis earum ſpecificè diſponat, ib. n 12. 99
1 Leges civiles, quæ procedunt privilegiando Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas, an valeant, & ibid. nu. 34 & numer ſeqq. uſque ad num 41 99
1 Lex civilis ſpecificè diſponens de Eccleſiis inducta ſuper ratione naturali, nec contradicens Canoni, ſervatur non ratione legis Principis, ſed ratione naturali ſuper qua fundatur, ibidem num 47. 100
4 Lex civilis non poteſt inducere nova impedimenta matrimoniis contrahendis, in capit. Utrùm autem, numer. 19. de cognat. ſpirit. 60
3 Leges civiles ſtatuentes ſuper immunitate Eccleſiæ quandoque allegantur à Papa in dubiis decidendis, in cap Inter alia, nu. 2 de immunit Eccl. 638
3 Et per hoc cenſentur canonizatæ, & non dicuntur ampliùs leges civiles, ſed Canones, ib n 6 638
3 Leges Imperatorum, ac Principum ſtatuentes nominatim de Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis, ac bonis earum, ſunt invalidæ ex defectu poteſtatis, ib. n 3. & 64 638
3 Etiamſi redundent in favorem, & commodum Eccleſiarum, & diſponant in materia, in qua contrarium non reperitur ſtatutum de jure Canonico ib n 4 638
3 Eccleſia non poteſt etiam ſponte ſe ſubmittere ſuperioritati, ac legibus Imperatoris, ib n 5 638
3 Lex civilis non potuit reſtringere immunitatem Eccleſiæ, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam, ibid num 38 & 64 640
Vide in ver *Immunitas Eccleſiæ, communia.*

Lex Divina.

Vide in ver *Ius Divinum.*
3 Lex Eccleſiaſtica poteſt ordinare, & cohibere actus interiores, in quantum obligantur cum exterioribus, in c Dolentes, nu 64. & num ſeqq de celebr. Miſſar. 556
3 Permittitur aliquando concomitanter, & ratione connexionis, quod non permittitur principaliter, & directè, ib n 66 555
1 Lex diſpenſativa ceſſat ceſſante cauſa diſpenſationis, in c Nimis, num. 9 de filiis presbyt. 479
Vide in ver. *Diſpenſatio.*

Lex corrigens, & correcta.

5 Lex corrigens in uno ex correlativis corrigit etiam in alio, in cap Ne pro dilatione, n 61. de pœnit & remiſſ 316
4 Lex correcta, & corrigens idem ſunt, in cap Non debet, nu 2 de conſang & affinit 71
4 Lex generalis non corrigit legem ſpecialem, in cap Vir qui, n 24 & 26 de conſang & affinit 74
1 Lex generalis poſterior non tollit legem ſpecialiter loquentem, ſed diſtinguitur, & limitatur per legem antiquam, in c Cæterùm, nu. 80 de reſcript 145
3 Ratione legis correctæ, cenſetur etiam correcta illius diſpoſitio, in c Ex frequentibus, n. 8 de inſtit. 180
Vide in ver *Correctio.*

Lex humana.

3 Lex humana juſta obligat etiam in foro conſcientiæ, in c Si quis, n 17 de regular 116
3 Legibus humanis non ſubſunt, quæ ratione naturali nituntur, in c. Significatum, num. 36. de præben 81
4 Leges humanæ variari debent ex temporum varietate, in c. Non debet, n 1 de conſang & affinit. 71
4 Legum finis eſt invariabilis, ibid n 11 71
3 Lex humana contradicens divinæ non eſt ſervanda, ſed lex divina ſervari debet etiam in foro civili, in cap Cùm eſſes, nu. 49. 50 111 & ſeqq de teſt. m 271
4 Lex politiva, quando ejus obſervantia repugnat legi Divinæ, non obligat in foro conſcientiæ, in c Conſuluit, num 9 & 23 q 11 Cler. vel voven 45
3 Lex innovata ineſt legi innovanti, in cap Ex tuæ, num. 27 de Cler. non reſid. 56
5 Lex innovans non egreditur terminos legis innovatæ, c Tuarum, num 30 de privileg. 148
5 Lex innovata ineſt legi innovanti, cum omnibus ſuis qualitatibus, ib d n. 33. 148
3 Lex nova diſponens in materia antiqua, recipit interpretationes, & limitationes, quas materia ab antiquis legibus recipiebat, in c. Aqua, n 14. de conſecr Eccl vel Altar. 570
Vide in ver. *Innovatio.*

Lex naturalis.

Vide in ver *Ius naturale.*
5 Lex promotionis magis reſpicit ad factum, quàm ad voluntatem, in cap De cætero, n 11 de homicid 328
5 Lex promotionis conſiſtit in facto, in c Statuimus, n. 10 de ſuppl neglig Prælat. 353
3 Lex promotionis reſpicit factum, non voluntatem, in c Ex publico, n 31. & n 34 de converſ conjugat 447
5 Lex promotionis conſiſtit non ſolùm in promotione ad ordinem, ſed etiam in ordinis executione, in cap Significaſti, il ſecondo, n. 2. de homicid 137
3 LIBELLUS, quamvis non requirat cauſæ expreſſionem parte non opponente, tamen ſi exprimatur [illegible], rejicitur, in c. Conſtitutionibus, n 11. de Cler ag t. 170
1 In libello an teneatur Epiſcopus exprimere [illegible] jura, quæ ſunt in jure expreſſa, in c Conquerente, n 41 de Ordin 531
1 Secùs ſi petat jura ſibi competentia ex conſuetudine, o n 41 531
2 Libellus in cauſa legitimitatis qualiter formetur, in c Tuam, nu. 41 de ordin. cogn t 105
1 Libellus ſuper poſſeſſorio non vitiatur, ſi in eo narretur aliquid de proprietate, in c. Conſtitutus, n. 14 de fil presby. 412
1 Libellus cognoſcitur ex modo concludendi, non narrandi, ibidem num 15 412
1 Libellus coram Papa procedit etiam ſine concluſione, ibidem num. 17. 412
2 Libellum non ſufficit tranſmittere ad domum rei, [illegible] poſteà in judicio rejiciatur, in c Cùm olim, n [illegible] 13
1 LIBER Sacramentorum, id eſt Miſſale, in c Cùm in cunctis, n. 50. de elect. 247
2 Librorum impreſſio, & evulgatio etiam in materia pœnali pari paſſu ambulant, in c Cùm venerſent, n 66 de jud 26
1 Libri continentes opiniones damnatas, vel non legitimas Bellarum interpretationes etiam permiſſu legatorum editi non ſunt attendendi, in cap Cùm ſuetudines, n 66 de conſuetud. 136
Libri Hæreticorum
Vide in ver *Hæreſis, Hæreticus.*
1 Libro damnato non cenſetur damnatus illius Author, ſi librum ſupplicat correctioni Romani Pontificis, in cap. Damnamus, de ſumma Trin & fid Cath num 15. 11
1 Sed damnato Auctore ejus quoque libri cenſentur damnati, ibid. num 16 11
1 Etiamſi alias ſint boni, ibid n 17. 11
1 De libris [illegible], ibidem num 18 11
3 LIBERALIS non manderet æſtimat ſe debere, quod donat, in cap. Prudentes, num 1 de donat 144
3 LIBERE, de ſine cauſa, & pro libito voluntatis, in cap Cùm ad Monaſterium n 14 de ſtatu Monachor 428
3 Liberè id eſt ſine alicujus licentia, in c Tuæ, num 12 de Cler non reſident 58
1 LIBERORUM appellatione veniunt nepotes, & alii deſcendentes ſed appellatione filiorum regulariter ſecùs, in cap Ex tranſmiſſa, n 15 de fil presbyt 483
3 LIBERTA quinquagenaria non tenetur ad operas, in cap Cùm ſis, num 41. de converſ conjug 477
3 LIBERTAS ſi detur ſervienti per annum, acquiritur in biſſexto, ſi ſerviat per dies 365 in c Quidam, n. 33 de celebr Miſſar. 573

Libertas Eccleſiaſtica.

5 Violatores libertatis Eccleſiæ in terminis Bullæ Cœnæ non incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam, niſi id fecerint per viam ſtatuti, vel conſuetudinis, in c Cùm pro cauſa, n. 12 & 14 & 34 de ſent excom 118
5 Libertatis Eccleſiaſticæ offenſa eſt caſus Papæ reſervatus in Extra. ag Pauli II & Sixti IV ibid num 16 118
5 Libertas, & immunitas Eccleſiaſtica, an & in quo differant, ibid, num 13 118
1 LIBERTUS, qui contra Eccleſiam teſtificatur, in c Cùm Sacerdotes, n 1 de po[illegible] 673
Vide in ver *Laici, quoad libertatem Eccleſiaſticam*
Et in ver *Statuta laicorum* [illegible]
3 LIBIDINIS ſtimuli, quæ in iuventute continentur, in ſenectute frequentiùs exaſperantur, in cap Cùm [illegible], num 9. de [illegible] 475
1 LICENTIA [illegible] importet, in c [illegible], n 1 de Cler non reſid 58
1 Licentia Capituli non requiritur, ut pueri Canonici, qui abeſſe poſſint ex cauſa utilitatis Eccleſiæ, ſed ſufficit licentia Epiſcopi, in cap De cætero, numer 8 de Cler non reſid 17
3 Licentia Epiſcopi an requiratur, ut Beneficiati abeſſe poſſint temporibus à Concilio permiſſis, in c Relatum, n 13 de Cleric non reſid 12
3 Licentia an requiratur, ut docentes, vel ſtudentes in Theologia perci-

percipiant in abſentia fructus præbendarum ſuarum, ibidem num. 8. 32
3 Licentia Superioris ubi requiritur, videtur eidem reſervata cognitio, an caſus ſit licitus, ib n.30 33
3 Licentia debet præcedere, & ubi requiritur, debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita, ib.n.48. 33
3 Licentiæ ingrediendi Monaſteria Monialium pro mulieribus conjugatis, an & quomodo à Sede Apoſtolica concedantur, in cap. Prætereà, n.20 de converſ. conjug. 431
4 Licentia contrahendi matrimonium ante annos nubiles, ubi malitia ſupplet ætatem, non cenſetur adempta Ordinariis ex eo, quòd Sedes Apoſtolica ſuper hoc diſpenſare conſueverit, in cap. De illis, il ſecondo, n 43 de deſponſ.impuber 30
3 Licentia, quam Capitula Cathedralium Hiſpaniæ ab immemorabili concedere conſueverunt, ut Canonici abeſſe poſſint quoad Capitulo viſum fuerit, non excuſat eos à pœna Concilii Tridentini, in c Licèt, n.36 de præben. 135
3 Licentiam vacandi à ſervitio Eccleſiæ ultrà tres menſes nec Epiſcopus nedum Capitulum concedere poteſt etiam ex rationabilibus cauſis in jure non expreſſis, ib.n.37. 135
3 Licentiæ admittendi ad habitum Regularem puellas duodecim annis minores peti conſueverunt à S. Congr. Epiſcoporum, & Regularium, in c. Cùm virum, n 23 de regul. 368
3 Licentia quid ſit, in c. Non ampliùs, n 64.de inſtit. 177
3 Licentia erigendi Monaſterium eſt voluntariæ juriſdictionis, & gratiam ſapit, ib.num 77. 179
4 Licentia Parochi, an debeat eſſe ſpecialis ad matrimonium contrahendum, an verò ſufficiat generalis, in c Quod nobis,n.27. de clandeſt. deſponſ 34
4 Licentia tacita ad matrimonium contrahendum non ſufficit, ib num. 31. & ſeqq. 34
4 Licentia Parochi data contrahentibus adhibendi, quem maluerint Sacerdotem, ſufficit ad validitatem matrimonii, ibidem num. 32. verſ. An licentia. 34
4 Licentia ſupponit poteſtatem habitualem in eo, cui conceditur, ib. num 43. 35
3 Licentia juſtam cauſam includit, in cap. Ad audientiam, num.18. de Cler. non reſid. 61
3 Licentia ubi in aliquo caſu exigitur, non ſufficit eam petere ex poſt facto, in c. Licet, n.44. de Regular. 394
3 Licentiam, vel conſilium, qui debet petere, tenetur debito tempore reſponſum expectare, ib num 47 394
1 Licentia adminiſtrandi ante confirmationem non ſufficit petita, niſi fuerit obtenta, in cap. Cùm venerabilis, numer 7 de conſuetud pag. 102
5 Pro licentia docendi prætextu alicujus conſuetudinis nil debet exigi, vel promitti, ob hoc promiſſum remittitur, & ſolutum reſtituitur, & illam vendens eſt beneficio privandus, in c. Quoniam, num.2 4.& 12. de Magiſtris. 80
5 Quaſi ſimoniacum reputatur pro licentia docendi aliquod pretium exigere, ib.n.12 80
5 Et quid ſervandum circa expenſas in aſſumptione Magiſterii, vel Doctoratus, ib. num.13. 80
3 Licentia Capituli non prodeſt ad hoc, ut beneficiatus abeſſe poſſit ſtudiorum cauſa, in c. Cùm ad hoc,n 9 de Cler non reſid 63
1 Licentia, vel præceptum an expiret morte concedentis, vel præcipientis, in c. A nobis, il primo,n.50. de ſent excomm. 333
3 Licentiam dare non reſidendi pertinet ad legem juriſdictionis, in c. Tuæ, n.9 de Cler. non reſid. 58
3 Et eam dare poteſt non modò Epiſcopus, ſed etiam inferior Prælatus, ib. num. 19. 58
3 Licentias recipiendi Novitios Congregatio multis Religionibus conceſſit ante diem 22. Julii 1652 ſed poſteà abſtinuit de mandato Papæ uſque ad diem 3. Julii 1654 in cap. Relatum, numer. 75. ne Cler. vel Monach. 674
3 Licentiam recipiendi Novitios poſt diem 3. Julii 1654 quæ Religiones obtinuerint, ib.n.76. 674
3 Licentiæ recipiendi Novitios infra numerum præfixum in qualibet Provincia, ib n.78 674
5 LIGARI, vel abſolvi à ſeipſo nemo poteſt, in c. Cùm pridem, n.142. de pactis,& in c. Omnis, n. 54 de pœnit & remiſſ. 312
3 Ligandi, & ſolvendi Dominus pars jus eſſe voluit, in c.Cùm virum, n.35. de regul. 368
1 Ligari, vel abſolvi à ſeipſo nemo poteſt, in c. Cùm pridem, nu. 142. de pactis. 660
2 LIMINA Apoſtolorum viſitare de jure tenentur Epiſcopi ſingulis annis per ſe ipſos, vel per certum nuncium, ad idque ſe juramento adſtringunt, in c. Ego N n.2. de jure jur 165
2 Liminum viſitatio, quo tempore in Eccleſia primum inſtituta fuerit, ibid.num.3. 165
2 Quibus temporibus ſit facienda, & an Epiſcopi omnes ad id jurejurando ſe obligare debeant de jure communi, ib. n 4. 165
2 Et quid poſt Conſtitutionem Sixti V ib n.5. 165
2 Impedimenta, ob quæ Epiſcopi admittuntur ad limina per Nuncium viſitanda, an probentur juramento, ib. num.6. & num.9. uſque ad num 19. 165
2 Et quæ ſint hujuſmodi impedimenta, ib. n.7.& num.32. uſque ad num. 33. 165
2 Liminum viſitatio in quibus conſiſtat, & quid facere oporteat Epiſcopum, vel ejus Nuncium pro illa integrè abſolvenda, ib. num. 8. 165
2 Limina non viſitantium impedimenta ex Bulla Sixti V. probari debent ab Epiſcopis non juramento, ſed legitimis probationibus tranſmittendis ad primum Cardinalem Diaconum, & hodie ad S. Congregationem Conc.ib.n.13. 166
2 Liminum viſitatio ad quem finem inſtituta fuerit, ib.n.21. 166
2 Aſſimilatur hodie Synodo Epiſcopali, ib.n 22 166
2 Infirmitas quando excuſet Epiſcopum à liminibus per ſeipſum viſitandis, ib n 24. 167
2 Regia vocatio non excuſat Epiſcopum à viſitatione liminum, ib. num.26. 167
2 Liminum viſitatio ſicut à reſidentia excuſat munus, & Reipublicæ officium Epiſcopatibus adjunctum, ibid. n.27. 167
2 Item ætas gravis, ibid. n. 28. 167
2 Item hoſtilitas, & timor hoſtium, ib.n.29. 167
2 Item incurſus latronum, ib.n.30. 167
2 Item peſtis, dummodò non ſit levis, ib. n.31. 167
2 Item itineris, ſeu viarum impedimentum, ſivè terræ, ſivè maris, ibid. n. 32. 167
2 Ex prædictis impedimentis quædam excuſant à viſitatione perſonali tantùm, quædam verò etiam à tranſmiſſione Procuratoris, ibid. nu. 33. 167
2 Et hoc caſu tempus ad viſitandum dormit, & ſubducitur tempus impedimenti, eoque ceſſante tantundem temporis inſtauratur, ibid. n. 34. 167
2 Limina viſitare quibus temporum intervallis Epiſcopi teneantur, ibid n.36. 167
2 Et à quo tempore omnibus Epiſcopis incipiant currere triennia, quadriennia, quinquennia, & decennia, ib n.37 & ſeqq 168
2 Liminum viſitationis tempora quando incipiant currere Epiſcopis Italiæ, ib. n.39. 168
2 Et quando Epiſcopis Germanis, Gallis, Hiſpanis,&c. ib n 40 168
2 Et quando Epiſcopis Africanis, ib.n.41. 168
2 Et quando Epiſcopis Aſiaticis, ib.n 42. 168
2 Et quando hæc annorum ſpatia ſint computanda, ib n.43 168
2 Liminum viſitationi tempus Epiſcopis præfixum durat uſque ad ultimum momentum diei ſupremæ, & dies termini non computatur in termino, ib n.44 168
2 Imò excuſantur Epiſcopi à cenſuris, dummodò ad urbem perveniant in ultima die termini, licèt Baſilicas non viſitaverint, nec relationem ſtatus Eccleſiæ exhibuerint ante conſummationem ejus diei, ib.n 45. 168
2 Limina viſitandi tempus effluxum prædeceſſori quomodo intelligatur excurriſſe Epiſcopo ſucceſſori, ib.n.47 168
1 Et quid ſi ſpatium annorum ſit minùs breve ad viſitationem perficiendam, ibid. n 48. 169
2 Ad Limina viſitanda num admittantur Epiſcopi nuper conſecrati priuſquam ſe ad reſidentiam conferant, ib.n 49. 169
2 Limina viſitatio fieri debet in ultimo anno triennii, vel quadriennii, &c. ib.d n 50. 169
2 Limina viſitandi impedimentum, ut ſit legitimum, quo tempore debeat contingere, ibid 53. 169
2 Et an obſtacula parùm duratura legitimum præſtent impedimentum, ib. n.54. 169
2 Et quid ſi incidant in anno viſitationis, ib n 55. 169
2 Et quid ſi Epiſcopus in fine ultimi anni de induſtria viſitationem diſtulerit, ib n 56 & n. ſeqq. 169
1 Limina non viſitantes, ab ingreſſu Eccleſiæ, & adminiſtratione tam ſpiritualium, quàm temporalium, & perceptionem fructuum ſunt ipſo jure ſuſpenſi, ib n.58 169
2 Non tamen incidunt in has pœnas, niſi tranſacta ultima die ad viſitandum præfixa, ib n 59 169
2 Et poſt lapſum remanent ligati, etiamſi antea eos pœnituerit, ib. num 60. 170
2 Liminum viſitatio tribus actibus perficitur, ib.n.61. 170
2 Primus actus eſt viſitatio Baſilicarum SS.Petri, & Pauli de Urbe, ibidem n 62. 170
2 Quem actum Epiſcopi non tenentur probare juramento, aut teſtibus, vel fide Sacriſtæ, ſed ſtatur eorum aſſertioni, ibidem numer 63 170
2 Ad Limina viſitanda mandatum ſpeciale requiritur, ibidem num 64. 170
2 Et Procuratores in Curia exiſtentes nunquam admittuntur etiam cum ſpeciali mandato, ib n.65. 170
2 Quod ſervatur etiam in Epiſcopis Indiarum, ib.n.67. 170
2 Sed impeditis potiùs dantur dilationes, vel prorogationes ad viſitandum, ibid.n.66 170
2 Limina viſitantium ſecundus actus eſt exhibitio debitæ obedientiæ, & ſubjectioni Romano Pontifici, ib n.68 & ſeqq. 170
2 Limina Apoſtolorum ibi eſſe dicuntur ubi eſt Papa, ib.n. 69. 170
2 Nec eſt ſecurus Epiſcopus viſitans Legatum, ib n.70. 170
2 Limina viſitantium tertius actus eſt relatio ſtatus Eccleſiæ tam materialis, quàm formalis, ib n.72. 170
2 Status materialis Eccleſiæ in quibus conſiſtat, ib n.73. 170
2 Et an in qualibet liminum viſitatione de ſtatu materiali ſit referendum, ibid. n 74 170
2 Status formalis Eccleſiæ in quibus verſetur, ib.n.75. 171
2 Limina viſitantium relatio Congregationi Concilii exhibenda quid præcipuè continere debeat ib.n.76. 171
2 Congregatio Concilii reſpondet ad dubia ab Epiſcopis limina viſitantibus propoſita, etiamſi Concilii Tridentini interpretationem non concernant, ib. n.80. 181
2 Diſtributiones quotidianæ jubentur dari Canonicis, qui Epiſcopum limina viſitantem comitati ſunt, aut ejus nomine viſitarunt, ibid. n 81. 171
2 Limina viſitare tenentur etiam Epiſcopi, Archiepiſcopi, & Patriarchæ in partibus infidelium, ib.n.82.& ſeqq. 171
3 Epiſcopus viſitans limina in fine unius triennii, non poteſt in principio triennii ſequentis iterùm viſitare, nec ab Eccleſia abeſſe per octo continuos menſes, ex Bulla Urbani VIII. in c. Qualiter n 42.& 47. de Cler. non reſid. 53
5 LINGUAM ream non facit niſi rea mens, in c. Falſidicus, n.31. & 72. de Crim. falſ. 170
5 Lingua loquentis eſt tuba cordis, ib.n 81. 173
5 Linguam capulari, & caput amputari quomodo intelligatur, in c. Si quis, n.4 de homicid 119
3 LIS ſuper beneficio, an excuſet Parochum à reſidentia, in c. Clericos, n 32.& ſeqq de Cleric. non reſid. 66
3 Lite pendente ſuper titulo Parochialis non tenetur Parochus ad Sacros Ordines promoveri, ib. n.33. 66
2 Litis conteſtatio an, & quando inducatur per negationem rei conventi, in c. Si Clericus, n 2.de for.compet. 52
2 Litis conteſtatio ſit per petitionem in jure propoſitam, & reſponſionem ſecutam, in c Olim, n.3 de lit conteſt. 83
2 Litis conteſtatio quid ſit, ibid. latè diſcutitur à num. 4.uſque ad num. 44 83
2 Litis conteſtatio eſt fundamentum judicii, & litis exordium, ib. numer 5. 83

1 Lis mota non dicitur ante litis conteſtationem, ib n.6. 81

2 Inſtantia cauſarum ante litis conteſtationem non currit, ibidem num 7. 81

2 Litis conteſtatio eſt lapis angularis judicii, ib n 9. 81

2 Proceſſus ſine litis conteſtatione eſt irritus, ib n 10. 81

2 Sententia lite non conteſtata eſt ipſo jure nulla, ib n 11. 81

2 Nec eſt exequenda, etiamſi lapſa ſint fatalia, ib n 12. 81

2 Litis conteſtatio non inducitur per narrationem factam in libello ſine petitione, & conclusione, ib. n 13 81

2 Nec per productionem actorum, ſi nulla appareat petitio, ibid. num. 14 81

2 Litis conteſtatio non fit extra judicium, ibi n.17 81

2 Litis conteſtatio fit coram arbitris juris, & habet omnes effectus conteſtationis veræ, vel interpretativæ, ib.n 20. 81

2 Secus coram arbitratore, ib n 21 81

2 Petitio ſola litis conteſtationem non inducit, niſi ſequatur reſponſio rei, ib.n 22. 81

2 Litis conteſtatio non oritur, niſi reſponſio rei ſit relativa ad libellum, ib. n. 23. 81

2 Et ſufficit reſponſio juris, ib. n.24 84

2 Litis conteſtatio, an fiat, ſi reus neget narrata prout narrantur eſſe vera, ib. n. 26 84

2 Et quid ſi productis juribus, & parte citata rel Procurator alleget generalia contra, ib n 27 84

2 Et quid ſi reus reſpondeat, Tu mentiris, ib n.28. 84

2 Litis conteſtatio non inducitur per confeſſionem rei, ibidem numer. 30. 84

2 Confeſſio facta animo declinandi juriſdictionem non inducit conteſtationem litis, ib n 32. 84

2 Secus ſi animo litigandi poſt oblatum libellum, ib.n 33. 84

2 Litis conteſtatio mirabilis ex Hoſtienſi, ib n 34 84

2 Confeſſio rei in figura judicii, an in dubio litis conteſtationem inducat, ib n.35 84

2 Litis conteſtatio fit per reſponſionem datam ad libellum partem confitendo, & partem negando, ibid.n 36. 84

2 Litis conteſtatio fit per reſponſionem rei datam ad libellum etiam actore abſente, & ex intervallo, nec verba ſunt neceſſaria, ib. num. 37 84

2 Et quid ſi actor poſt reſponſionem rei non compareat, nec proſequatur, ibid n 38. 85

2 Litis conteſtatio dependet ab animo rei, ib n 39. 85

2 Nec inducitur, niſi reſponſio fiat propoſito litigandi, ib n.40.& ſeqq. 85

2 Conteſtari, quid ſit, ib n 41. 85

2 Conteſtandi animus præſumitur ubi verba conteſtationi ſunt apta, niſi contrarium appareat per proteſtationem, ib n 42. 85

2 Litis conteſtatio non inducitur per poſitiones, & reſponſiones datas ad eas, ib n 44 & ſeqq 85

2 Litis conteſtatio, an fiat per generalem poſitionem, & reſponſionem rei, ib.n 48. 85

5 Lites ſunt potiùs reſtringendæ, quàm ampliandæ, in c Olim, n. 29 de verb ſignif 382

5 Lis ſuper beneficio eſt qualitas ſuſpenſiva, & velut inhibitio temporalis, qua manus Ordinarii ligantur, ut interim non conferat, in c Sicut unire, n 54 de excell Prælat. 212

1 Litis conſors admittitur ſine mandato ad agendum pro conſorte, ſicut conjunctus pro conjuncto, dummodò caveant de rato, in c. Cùm M n.6 de conſtit. 112

1 Et quid in requirentibus ſpeciale mandatum, ib n 10. 111

1 Litis conſortium inducitur ex ſimultanea lite, & cauſa, ib n 7. 112

2 Litis conteſtatio non inducitur per exceptionem excommunicationis, in cap Tuam, n 5 de ordin cognit 103

4 Litis vitandæ cauſa, an ſit diſpenſandum, in c. Ex litteris, n 9 & n 18 de cognat ſpirit. 66

Litis mentio. Vide in ver *Confirmatio*.

2 Judex poteſt in cauſa procedere non obſtante privilegio poſt motam litem impetrato ſi in eo litis mentio facta non fuerit: aliàs ſecus, in cap Si quis, n 4 de confir. util vel inutil 206

2 Litium brevitati magis conſulitur per Canones, quàm per leges, & cur, in cap Venerabilis, n 1 de judiciis. 31

2 Pro Lite conteſtata, ſi Judex velit habere confeſſionem Advocati eadem die revocatam, vel proceſſum delegati ratificet, ab eo licitè appellatur, in cap Cùm cauſam, n [illegible] de Appellat 205

5 Litis conteſtatio fit cum promovente inquiſitionem, quando judex procedit ad denunciationem, in c Qualiter, il ſecondo, n. 66. de accuſat. 19

2 Lites execrari bonarum mentium eſt, & in cap. Conqueſtus, n [illegible] de ſ[illegible] 95

1 Lites plerumque de re dubia inſtituuntur, in cap Ne innitaris, n 18 de Conſtit 11

5 Litigium, & reſervatio in quibus differant, in c Sicut unire, n. 60 de excell Prælat 112

2 Litigioſa res eſt de cujus dominio cauſa movetur inter petitorem, & poſſeſſorem judicii [illegible] a conventione, in c Si quis, num 6. de Confirm util vel inutil 207

2 Idem ſi cauſa moveatur de quaſi dominio directo, vel utili, ib. num 7 207

2 Litigioſi vitium non negatur ſuper bonis, ſi actio perſonalis fuerit intentata, ib n 8 207

2 Litigioſi vitium non inducitur ſuper proprietate, ſi lis movetur ſuper poſſeſſione, ib n 9 207

2 Poſſeſſio tamen eſt res litigioſa, ib n 10 207

1 LITIGARE temerè non dicitur qui dubius eſt, ſed qui ſcit jus non habere, in c. Ne innitaris, n. 154 de Conſtit 11

Litterarum Apoſtolicarum raſura.

5 Falſum non probatur reſcriptum ex raſura paucarum litterarum in loco non ſuſpecto, in cap Ex conſcientia, num 1 & 11 de crimin falſ. 158

5 Litterarum multarum raſura, puta lineæ in reſcripto, inducit ſuſpicionem falſitatis, in c Ex conſcientia, ib n 2 158

5 Secus ſi raſura ſit parva, quæ animum ſapientis in dubitationem non vertat, ib n 3 158

5 Litteræ Apoſtolicæ non redduntur falſæ ex raſura facta ab Officiali Curiæ etiam in loco ſuſpecto, ibid.n 6. 159

5 Litteræ Bullatæ poſſunt abradi, & corrigi ab Officialibus Cancellariæ, quando non concordant cum ſupplicatione, vel quando minùs benè fuerunt expeditæ, ib n 7 159

5 In Litteris Apoſtolicis raſura quantumvis modica ab impetrante, ſeu utente facta, reddit eas falſas, & radens eſt falſarius, & excommunicatus, ib n 8 & ſeq 159

5 Non tamen incurrit pœnam legis Corneliæ de falſis, niſi hoc faciat cum dolo, ibid n 10 159

5 Et dolus præſumitur, cùm aliquid immutatur ex ſubſtantialibus, vel in loco ſuſpecto, ib n 11 159

5 Aut cùm falſificatis talibus litteris utitur, ib n 13. 159

5 In Littera Papali, nec punctus fieri, nec deleri poteſt ſine metu excommunicationis, ib n 9 159

5 Litterarum paucarum raſura cùm dubium eſt à quo facta fuerit, reddit litteras falſas, ſi ſit in loco ſuſpecto, aliàs ſecus, ibid. numer. 14 159

5 Raſura quando reperitur in loco non ſuſpecto, præſumitur facta per officialem, ſed in loco ſuſpecto præſumitur facta per impetrantem, ib n 15 159

5 Et quando dicatur locus ſuſpectus, ib n 16 160

5 Reſcriptum non redditur falſum, nec ſuſpectum ex raſura in narrativa facta, ib n 17 160

5 Reſcriptum redditur falſum ex raſura ſcripta manu diverſa etiam in loco non ſuſpecto, ib.n 18 160

5 Secus ſi eadem manu, ib n 19 160

5 Et in dubio præſumitur manus diverſa, ſi ſit in loco ſuſpecto, ib. num 20 160

5 Litteræ Apoſtolicæ ſi ſint redditæ clauſæ, non vitiantur ex raſura in quocunque loco ſit, ib n 21 160

5 Niſi character in loco raſuræ ſit valdè diſſimilis, ib.n 22 160

1 Litteræ Delegationis non oportet, ut ſint ſcriptæ, vel ſubſcriptæ à delegante, ſed ſufficit, ut ſint ejus ſigillo munitæ, in c Cùm in jure, n 37 de off deleg 375

Littera Apoſtolica.

5 Litteris Apoſtolicis, uti volentes debent prius diligenter illas examinare, an ſint veræ, vel falſæ, vel ſuſpectæ, in c. Ad falſariorum, n 6 de Crim falſ 154

5 Litteræ Papales fiunt magna cum diligentia, & exquiſita curioſitate, ibid n 7 152

5 Et nihilominus in eis quaſi imperceptibiles non mittuntur falſitates, ib n 8 154

Vide in ver *falſitas Litterarum Apoſtolicarum*.

5 Litteræ gratioſæ, vel contra jus, vel contra utilitatem publicam majorem requirunt examinationem, quàm litteræ de ſimplici juſtitia, ib n 9 154

5 Litteræ Apoſtolicæ non dicuntur expeditæ, niſi quando in plumbo ſunt, in c Licèt, n [illegible] de Crim falſ 151

5 Litterarum expeditio dat formam, & perfectionem gratiæ, ibid. num 15. 152

5 Et per illas gratia digeſta, & ſuam perfectionem realiter habere dicitur, ib n 16 152

Vide in ver *Supplicatio*

5 Litterarum regiſtrum, & inde ſumpta debent reformari, & corrigi juxta originalem ſupplicationem, ib n 22 152

5 Litterarum expeditio non requiritur ad perfectionem gratiæ, ſed ad probationem, ib n 27 152

5 Expeditiones duæ ſi ſint inter ſe difformes, recurritur ad ſupplicationem tanquam ad matricem.

Litteræ Apoſtolicæ quibus committendæ.

Vide in ver *Impoſſibilium executio*.

5 Litteras recipiens, & [illegible], cenſetur eo ipſo illas approbare, & debitum conſiteri, in cap Tuæ litteræ, num [illegible] de Cler per ſalt prom

1 Litteræ ad beneficium vacaturum non extenduntur ad beneficium de menſa, in cap Cùm acceſſiſſent, num 11 verſ Tertio [illegible], de Conſtit [illegible]7

1 Litteræ ad beneficia vacatura ſunt ambitioſæ, & ſtrictè intelligendæ, in c Nullus, n 10 de elect. 218

5 Litteræ gratioſæ relaxantur proviſis, qui poſſeſſionem beneficii ſtatim non ſunt habituri, facta obligatione de ſolvendo annatam, cùm fructus percipient, in cap Præterea, nu 58 Ne Prælat vices ſuas 75

5 Aliquando tamen ex cauſa fit ſolutio, habita, vel non habita poſſeſſione, ib n 72 76

5 Litteræ ſub obligatione de ſolvendo relaxantur habentibus gratiam conditionalem de certo corpore beneficii, vel puram ſi fructus ſint alteri reſervati, ib n 80 76

1 Litterarum commendatitiarum, & dimiſſoriarum quot ſint ſpecies, & à quibus concedi poſſint, in cap Significaſti, n [illegible] de offic Archid 113

1 Litteræ commendatitiæ juriſdictionem non conferunt, undè illarum vigore non licèt Epiſcopo alienos ſubditos ordinare, ibidem num 16 115

1 Litteræ ſecundæ de prioribus mentionem non facientes ſunt ſubreptitiæ, ubi ambæ ſuper eodem beneficio reflectuntur, in cap Ex parte, n 10 de off deleg 328

3 Litteræ impetrationis beneficii, an valeant non facta mentione de bonis patrimonialibus, in cap Si quis ſanè, n [illegible] de Peculio Cleric 340

5 Litteræ Apoſtolicæ quando [illegible] gratiam, vel juſtitiam continere, in c Ex parte, il ſecondo, n [illegible] de preb [illegible]

1 Litteræ ad hæreticos, an contineant jus trinitale, in c Ad audientiam, il ſecondo, n [illegible] & ſeq de reſcript [illegible]

1 Litteræ beneficiales ſubreptitiæ ſunt ipſo jure nullæ, ib n 30 [illegible]

1 Et de facto revocari debet quidquid earum vigore intentatum eſt, num 31 [illegible]

1 Litteræ in beneficiis per ſubreptionem obtentæ [illegible], [illegible] num 32 [illegible]

1 Tacitæ conditionis defectus impedit litteras, ne producantur in eſſe ib.n 25 [illegible]

I Li-

1 Litteræ contentioſæ per ſubreptionem non vitiantur ipſo jure, ſed annullari debent ope exceptionis, ibid. n.28. 176
1 Litteræ contentioſæ ſuper beneficiis quoad ſubreptionem regulantur ſicut aliæ litteræ contentioſæ, ibid. n.32. 176
1 Juriſdictio an tribuatur per litteras ſubreptitias, ib n.38. 179
1 Falſæ litteræ nullam conferunt juriſdictionem, ib. n 39. 179
3 Litteræ Apoſtolicæ in quibus generali Concilio non derogatur, ſunt invalidæ non ex defectu poteſtatis Papæ, qui eſt ſuprà Concilium, ſed voluntatis, in c Nonnulli, n.34. & 44. de reſcr. 169
5 Litteras ſcribens ſervo tamquam Decurioni, vel Ancillæ tamquam ſorori, non cenſetur eis tribuere libertatem, in c. Si aliquando, n.9. de ſent. excomm. 356
5 Declaratur, ibid. n 14. 356
3 Litteræ impetrationis beneficii vacantis de jure, ſed non de facto valent etiam non facta mentione poſſeſſionis alterius, quæ colorata non eſt, in c. Litteras, n.19. 22. & ſeq. & nu. 37. de conceſſ. præbend. 196
Vide in ver. *Iudex quaod litteras Apoſtolicas*.
Et in ver. *Simonia in executione, &c*
1 Litteræ Apoſtolicæ ſunt de ſubſtantia probationis, ſed non de ſubſtantia gratiæ, in c. Nihil, n.28 de elect. 299
Vide in ver. *Bullarum expeditio*.
1 Litteris miſſivis de promotione Epiſcopi atteſtantibus non eſt credendum, ibid., n 31. 300
1 Litteræ Apoſtolicæ deficiendo in figura litterarum, deficiunt in figuræ ſubſtantia, in cap. Ad audientiam, il primo, num.2. de Reſcript 154
1 Et præſumuntur falſificatæ juris, & de jure, ib n.3. 154
1 Litteræ Apoſtolicæ facultatis teſtandi, & transferendi penſiones, an ex omiſſione regiſtrationis in camera cenſeantur nullæ quoad utramque facultatem, an verò quoad facultatem teſtandi dumtaxat, ibid. n.9. 155
5 Litteræ ad beneficia non facta mentione de pendentia inquiſit. ſuper infamia, & collatio inde ſequuta, lite non terminata, non valent in c Omnipotens, n.27 de accuſ 7
2 Litteræ in forma ſignificavit, committi poſſunt Abbatibus temporalem, & ſpiritualem juriſdictionem habentibus, in c. Quoniam, n.45 de off. deleg. 532
2 Litteræ Ordinarii probant quem excommunicatum, niſi contrarium doceatur, in c. Poſt ceſſionem, n 1. de probat 130
2 Excommunicatus ſi quis probetur per litteras Ordinarii, niſi poſtea abſolutus oſtendatur, à procuratione judiciali repellitur, ibid num.2. 130
2 Litteræ non tantùm Epiſcopi, ſed etiam inferioris Ordinarii probant ſicut publicum inſtrumentum, ibid. n.8. 130
Litteræ circulares ſuper granciis, & membris monaſteriorum.
Vide in ver. *Conventus parvi*.
1 LOCATIO perpetua ſeu ad longum tempus transfert utile dominium, & in ea ſervari debent ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiæ, in cap. Requiſivit, num.2. de reſtit. in integr. 686
1 Locatio prædiorum decimalium in eos, qui ex conſuetudine non ſolvunt decimas, eſt prohibita, in cap. Sanè, il ſecondo, nu. 21. de off. deleg. 523
3 Locatio cùm poteſt fieri in perpetuum, multò magis ad tempus, ideſt ad 3 vel 4. generationem, in cap. Potuit, nu.27. de locat. & conduct. 228
Locatio, & emphyteuſis in quibus differant.
Vide in ver. *Emphyteuſis*.
3 LOCARE & conducere an, & quando ſit alienare, in c. Nulli, n.39. de reb Eccleſ. non alien. 225
3 Locatio perpetua quando dicatur, ib. n.40. 225
3 Locatio, & conductio bonorum Eccleſiæ poſt Extravag. Pauli II. fieri non poteſt ultra triennium, ib. n.42. 225
3 Et triennium computari debet ex trina fructuum collatione, ib. num.43. 225
5 LOCATOR cur juſtè ſalarium recipiat, non autem mutuans, in c. Naviganti, n.27 de uſur. 162
2 LOCUPLETIOR factus quando quis dicatur, in c. Gravis, n. 59 de reſtit. ſpoliat. 117
2 LOCUS nullius neque eſt in diœceſi, neque de diœceſi, locus verò exemptus eſt in diœceſi, licèt non ſit de diœceſi, in c. Cùm contingat, n.32. de for. compet. 71
Reliqua in ver. *Exempti*.
2 Locus an attendatur ubi delictum eſt inchoatum, an ubi eſt conſummatum, quoad effectum ſortiendi forum, in c Licèt, n.3. de foro compet. 63
2 Loca ab hoſtibus capta an deſinant eſſe religioſa, & ſacra, in c. Ego N. n.84 de jurejur. 167
2 Loca adjacentia præſumuntur de juriſdictione illius Civitatis, cujus territorio magis adjacent, in cap. Cum olim, nu.2. de præſcript. 178
3 Locus deputatus authoritate Epiſcopi ad Hoſpitalitatis uſum religioſus eſt, & ad mundanos uſus redire non debet, in c Ad hæc, n.1. de relig. domib. 488
3 Locus fit Religioſus, licèt non ſacer de jure civili, ſi mortuus inferatur etiam in ſolo alieno, ib. n.3. 488
3 Secus de jure Canonico, n 4. 488
3 Loci appellatione quid veniat, in cap. Venerabili, nu.27. de cenſibus. 552
2 Loca montium, ceſſante pacto de redimendò, an poſſint per Cameram redimi, in cap. Ex epiſtolæ, num. 17. uſque in fin. de probat. 126
Vide reliqua in ver. *Camera*.
1 Loca nullius diœceſis aut origine, aut privilegio, aut præſcriptione, in Cùm ab Eccleſiarum, n.14. de off. Ordin. 557
Vide in ver. *Nullius diœceſis*.
1 Locus probatur eſſe in diœceſi, ſi Epiſcopus ibi tribunal erexerit, ibid. n.18. 557
1 Locus eximitur à diœceſi per diſmembrationem territorii, & conceſſionem juriſdictionis in Clerum, & populum excluſo Epiſcopo, ib. num.21. 558
1 Loca nullius diœceſis præſcriptione, ibid. n.29. & 34. 558
2 Loca ab hoſtibus capta non deſinunt eſſe religioſa, & ſacra, in c. Ego N n.84. & ſeqq. de jurejur. 171
Loca exempta.
Vide in ver. *Exemptio*, *Exemptus*.
3 Locum qui mutat, de minori ad majorem mutare debet, in c. Non eſt vobis, n.23. de regul. 348
1 Locus ab authoritate infirmus, & inartificialis, in c. Ne innitaris, n 422. de Conſtit. 88
1 Locus non tutus dicitur ubi quis habet inimicos capitales, in cap. Ad ſupplicationem, n.9 de Renunc. 333
3 Loca Regia ita demum ſunt exempta à viſitatione Epiſcopi, ſi exemptionem juſto titulo acquiſierint, in c. De Xenodochiis, n. 22. de relig. domib. 486
5 LUCANA civitas, & dominium interdicitur, Vexilliferi, Antiani, & Officiales nuntiantur excommunicati ob violatam libertatem Eccleſiaſticam, in c. Reſponſo, n.48. de ſent. excom 361
5 LUDOVICUS Romanus. Vide in ver *Abbas Panormitanus*.
5 LUDUS azardi, & alearum multos depauperare conſuevit, in c. Odoardus, n.42. de ſolut. 141
3 LUMEN ſpirituale eſt magis communicabile, quàm lumen corporale, in c. Fraternitatem, n.22. & 76. de Sepultur. 293

M

3 MAGI Pharaonis an, & quæ miracula operati fuerint, in c. Audivimus, n.6 de Reliq. & vener. ſanctor. 603
5 MAGIS, & Minus non faciunt rem differre ſpecie, in c. Epiſcopalia, n 9 de Privileg. 235
5 MAGISTER, vel dominus baculo percutiens caput diſcipuli, vel ſervi, dicitur eſſe in culpa; ſecus ſi manu dando palmatam, in c. Ad audientiam, n.16. de homicid 132
3 Magiſter artium gaudens privilegiis univerſitatis Oſcen. cogi poteſt ab Epiſcopo ad exhibitionem, & executionem teſtamenti, in quo ſunt legata pia ab ipſo ſolvenda, in c. Ad hæc, n.19 de Relig. domib. 489
5 Prælatis, & magiſtris licet ſubditos, & ſcholares etiam in ſacris ordininibus conſtitutos leviter percutere ſine incurſu excommunicationis, in c. Cùm voluntate, n 30 de ſent. excomm. 379
5 Magiſter majorem habet poteſtatem in diſcipulum, quam pater in filium, ibid. n 33. 379
1 In Magiſtrum aſſumendus non eſt qui formam diſcipuli non aſſumpſit, in c Cùm ad noſtram, n.2. de elect. 283
1 Magiſterii, ſeu Doctoratus gradum præproperè aſſumentes corripiuntur, in c. Cùm in magiſtrum, n 2. de elect. 301
1 Magiſtro non prodeſt, quòd multoties fuerit approbatus, ſi apertè indignus ſit, ibid. n 4 301
3 Magiſtri qui jura cùm ſalvare poſſunt ſine cauſa corrigunt, terminorum ſunt transgreſſores, in cap. Ad Apoſtolicam, n. 3. de regular. 381
1 Magiſtrorum authoritas contra leges non excuſat, in c. Treugas, n 26. de Treug. & Pace. 631
5 Eccleſia Cathedralis, & quælibet Collegiata providere debet de una præbenda magiſtro in Grammatica, qui Clericos ejuſdem Eccleſiæ, & pauperes ſcholares gratis doceat, in c. Quoniam, n.1 & 4 de Magiſtris 80
5 Magiſter Grammatices in Cathedrali, vel collegiata deputatus tenetur gratis docere Clericos ejuſdem Eccleſiæ tantùm, alios verò non, niſi ſint pauperes, ibid. n 5. 80
2 Magiſter Gramatices eligi debet à Prælato, & Capitulo in qualibet Cathedrali, vel Collegiata in facultatibus ſufficienti: in Metropolitana vero eligi debet etiam Theologus, in c. Quia nonnullis, n.1. de Magiſtris. 81
5 Tridentinum Concilium in quo diſcrepet à jure communi circa electionem Magiſtri Grammatices in Metropolitanis Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, ibidem num 2. & ſeqq. uſque ad num.24 82
5 Magiſter Gramatices qualis eligendus, ibid. n.3. 82
5 Magiſter ludi litterarii à communitate electus poteſt ab Epiſcopo examinari in iis dumtaxat, quæ ſpectant ad fidem, doctrinam Catholicam & bonos mores, ibid. n 4. 82
5 Magiſter Gramatices de jure eligendus eſt ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli, ibid n 15. 82
5 Sed ex Concilio Tridentino eligi debet cum Capituli conſilio, quod Epiſcopus tenetur petere, ſed ſequi non cogitur, ib. n.16. 82
5 Magiſter Grammatices tenetur gratis docere Clericos etiam divites illius Eccleſiæ, in qua eſt conſtitutus: alios verò Clericos, & ſcholares non tenetur docere gratis, niſi ſint pauperes, ibid. num 17. 83
5 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid n.18. 82
5 Magiſter unus tantùm, ſcilicet Grammaticus, de jure conſtitui debet in Cathedrali, vel Collegiata: in Metropoli autem duo, ideſt Theologus, & Grammaticus, ibid. n 19. 83
5 Sed ex Concilio Tridentino in qualibet ex dictis Eccleſiis conſtituendus eſt Theologus tantùm, & in ejus defectum Grammaticus, ibid n.20 83
5 Magiſtro Grammatices de jure aſſignandi ſunt à Capitulo redditus unius præbendæ, quos tamdiu percipiat, quamdiu perſtiterit in docendo, ibid. n 22. 83
5 Et quid ex Concilio Tridentino., ibid. n.23. 83
Magiſtri. Vide in ver. *Lectores*.
1 MAGISTRATUS, & officia laicalia vendere, an, & quale ſit peccatum, in c. Cùm pridem, n.115. de Pactis. 657
1 MAJORUM, & minorum Sacerdotum diſcretio non ab ipſo Chriſto ſumpſit exordium, in c Quanto, n.13. de Conſuet 198
3 Major annis ſeptuaginta an poſſit maſculos procreare, in c. Cùm ſis, n 68. de converſ. conjug. 439
3 Major quinquagenaria, quæ concepit in quinquageſimo anno, non vacat periculo incontinentiæ, ibid n.85. 440
1 Major in honoribus reverentialibus exhibendis æſtimatur cæteris partibus, ex prioritate temporis, in c. Cùm certum, nu.1. de major & obed. 607
1 Major ordine licèt in Eccleſia poſteriùs receptus præfertur in loco, & portione, nec valet conſuetudo contraria, ibid. n.12. 607
3 Major vel minor quis non præſumitur, cùm ætas currat de momēto

in momentum, in c. Nullus, n 17. de regular 329
5 MAJOR POENITENTIARIUS diſpenſat in occultis, etiamſi agatur de homicidio voluntario, & revalidat titulos benefi[illegible]torum, In c. Mandato n 11 de Simonia. 62
5 Etiamſi in concurſu obtentorum ab inhabili ob cenſuram, vel mi[illegible]niſtrationem in cenſura, ibid n 12. & n [illegible] & [illegible] 62
5 Major Pœnitentiarius non poſſit revalidare titulos Parochialium extra concurſum obtentorum, ib n. 11 & n. [illegible] uſque ad n [illegible] 62
5 Et an poſſit in quocunque caſu revalidare titulos Parochialium in concurſu obtentarum non adjecta clauſula, Si, & poſtquam concurrentibus ſatisfecerit, &c. ibid num. 14 & n 18 uſque ad num. 61. 62
5 Et an id poſſit cum prædicta clauſula, ibid n 15 & n 65 uſque ad num. 72 62
5 Et an, & quomodo eadem clauſula ſit reducibilis ad praxim, ib. n. 16. & n 72. uſque in finem 62
5 Majoris Pœnitentiarii poteſtas revalidandi titulos beneficiorum an ſit ex ſui natura præjudicialis ad effectum, ut non intret regula de jure quæſito non tollen. ibid n 49 64
5 Major Pœnitentiarius poteſt legitimare prolem & condonare puellis violatis dotes obtentas à Confraternitatibus in præjudicium Virginum, ibid n 53. 64
5 Major Pœnitentiarius cur revalidet titulum beneficii in concurſu obtenti ab inhabili ex cenſura, vel illius violatione, non adjecta clauſula, Si, & poſtquam ſatisfecerit, ibid n. 61 & ſeq 65
Vide in ver Pœnitentiaria
1 MALA FIDES non præſumitur in eo, qui poſſidet jure non reſiſtente, in c. Cùm Eccleſia, n. 34 de cauſ poſſ & propriet. 111
1 Mala fides ſuperveniens non interrumpit præſcriptionem jam completam, ibid n 17 111
5 Mala fides an, & quando impediat fructuum acquiſitionem.
Vide in ver Poſſeſſor bonæ fidei quoad fructuum, &c.
Et in ver. Poſſeſſor malæ fidei quoad fructuum, &c.
Mala fides vera, & præſumpta.
Vide in ver Poſſeſſor malæ fidei quis
5 MALEFICIA voluntate, & propoſito diſtinguuntur, in c. Cùm voluntate, n 3. de ſent. excom. 176
5 Maleficia an tranſcendant animum, & voluntatem, ibid n. 6 176
1 Malitia graviùs punitur, quam negligentia, in c Nihil, nu 9. de elect. 248
2 Malitiæ nomine quid intelligatur, in cap. De illis, il ſecondo, n 3 & 45 de deſponſ. impuber 27
4 Malitia an ſuppleat ætatem, necne, ſpectat ad Ordinarii judicium, ibid. n 22 & n ſeqq uſque ad n 26 & n. 47 29
1 Malitia in matrimonio ſpirituali non ſupplet ætatem ſicut ſupplet in matrimonio carnali, in c Cùm in cunctis, n 20 de elect 245
3 Malitia in profeſſione regulari ætatem non ſupplet, ibid. n 1 9 & in c. Nullus, n 6 de Regular 328
1 Malitia, ſeu Juriries ſubditorum eſt juſta cauſa poſtulandi, & obtinendi ceſſionem, in c. Cum pridem, n. 70 de renunc 142
5 Malitia magis punitur, quàm negligentia, in c. Ad falſariorum, n. 52. de crimin falſ 187
4 Malitia in profeſſione regulari ætatem non ſupplet, in c. Cùm in cunctis, n. 1 9 de elect 253
5 MANDANS aliquem verberari, licèt expreſsè inhibeat, ne occidatur, irregularis eſt, ſi mandatarius occidat, in c Ad Audientiam, n 27 de homicid 113
5 Mandans aliquem percuti baculo citra mortem, aut cæſim leviter in facie vulnerari, non eſt irregularis ex homicidio voluntario, ſi mandatarius gladio interfecerit, ibid n. 55 115
5 Mandans committi homicidium in perſona unius, ſi ſequatur mors in perſona alterius, an ſit irregularis ex homicidio voluntario, ibid n 51. & ſeqq uſque in fin 114
5 Mandans percuti extra Prætorium, ſi percuſſio ſequatur in Prætorio, non tenetur de percuſſione, ibid n 50. 115
5 Mandans capi unum ex tribus Clericis, & alios duos non gravari, ſi mandatarius capiat unum ex duobus, mandans non eſt excommunicatus, ibid n 64 115
5 Mandans quando tenetur ex homicidio, ſi mandatarius erraverit in perſona occiſi, ibid. n 69 116
1 MANDATUM juriſdictionis excitativum non ampliat juriſdictionem, ſed commenſuratur poteſtati juriſdictionis antiquæ excitatæ, in c Grave, n 2 de off [illegible] 5[illegible]8
1 Mandatum ſpeciale requiritur ad erigendam novam Parochiam, in c Ad audientiam, il primo, n 41. de Eccleſ ædific 626
1 Mandatum ſpeciale derogat generali, in cap Studuiſti, n 13 de off legat 146
1 Mandatum generale non includit ea, quæ ob ſui gravitatem certæ perſonæ, vel dignitati à jure ſpecialiter ſunt commiſſa, in c. Non amplius, n 71 & 82 de conſtit. 178
2 Mandati defectus inducit etiam defectum citationis quoad ipſum principalem, in c In nomine Domini, n 41 de teſtib 148
2 Et geſta cum falſo Procuratore ſunt ipſo jure nulla, ibidem numer 41 148
2 Mandati defectus à ſignatura Papæ ſanari non ſolet neque ex ſtylo Rotæ etiam refectis expenſis, ibid. n 41 148
1 Mandatum generale comprehendit omnes actus juriſdictionis contentioſæ, in c Quoniam, n 41 de off deleg 512
1 Mandatum Principis non probatur niſi per ſcripturam, in c Cùm in jure, n 8 de off deleg. 5[illegible]1
1 In MANIFESTIS non ſunt extenuanda, quæ ſcripta ſunt, in c. Cùm contingat, n 34 de ætat & qualit. 4[illegible]1
1 Manifeſtum quot modis ſumatur, in c. Veſtra, n 54 de cohabit Cler & mulier 14
1 Manifeſtum prout diſtinguitur à notorio quid ſit, ibid n 55 14
1 Et in quo differat à publico, ibid n 56 14
1 Manifeſtum ut inducatur, quot homines requirantur, ib n 5[illegible] & 78 & 80 & 115 15
1 Manifeſtum inducit acclamatio majoris partis populi, ibidem num 61 14
1 Manifeſtum quot homines inducant, relinquitur arbitrio Judicis, dummodò non excedant majorem partem populi, vel viciniæ, ibid num 62 14
1 Nec ſint infra decem, ib n 77. & ſeqq. 16
1 Manifeſtum, & famoſum, in quo differant, ib. n 63. 14
1 Manifeſtum prout diſtinguitur contra omninò occultum, dici poteſt quodlibet probabile per duos teſtes, ib n. 64. 14
1 Imò & quod unus tantùm vidit, ibid n 65 14
1 Manifeſtum, vel famoſum, ut quid dicatur, duo copulativè requiruntur, ibid n. 115 15
Vide in ver Publicum,
Et in ver. Notorium
1 MASSA communis cujus redditus omnes in diſtributionibus conſiſtunt, non ſuccedit loco præbendæ quoad effectum vocis, in c. Exposuit, n 31 de præben 147
5 MATER an ſuadere debeat filio ſpurio, ut religionem ingrediatur, & cujus ordinis, in c Officii, n 17 de pœn & remiſſ 364
5 Cautela matris, quæ induxit filios ad cedendum juri ſuo timore declarationis, quòd unus eorum eſſet ſpurius, refellitur, ibid numer 21 365
1 Mater an poſſit offerre filium impuberem religioni ſine conſenſu patris, & è contra, in c Si quis, n 4 de regular 333
1 MATERIA ita eſt de neceſſitate Sacramenti, ut ſine ea nihil geratur, in c Cùm contingat, n 31 de ætat & qual 419
4 In Materia, & forma Sacramenti ſufficit moralis conjunctio, in c Veniens, n [illegible] de cogn. ſpirit 64
1 Materia ordinis Epiſcopatus quæ ſit, in c. Requiſivit, num 55 de ordin. ab Epiſc 381
1 Materia debet eſſe diſtincta in Sacramentis, in quibus eſt diſtincta forma, in c Cùm veniſſet, n 44 de Sacr Unct 448
1 Materia in Sacramentis debet ſignificare principaliter rem contentam, ibid n 47 448
1 Materiæ defectus in qualibet parte totum inficit Sacramentum, ibid. n 50 448
1 Materia ſemel determinata in Sacramentis eſt de eſſentia, & amplius mutari non poteſt ab Eccleſia, ib d n. 89. 451
1 MATRICI Eccleſiæ non poteſt Epiſcopus vi Concilii Tridentini aliquam pertinentiam detrahere, ratione filialis Parochialis, in qua poſuit baptiſma, in c Cùm contingat, n [illegible] de decim 321
1 Matricem Eccleſiam tenentur adire Presbyteri, & Clerici Capellarum pro feſtum [illegible], baptiſmo, & Capitulo in c His quæ, n 11. de major & obed 618
1 In his tamen prævalere debet conſuetudo, ibid n. 11. 618
1 MANSIONARIÆ, & alia beneficia quibus eſt annexum ſervitium Chori, comprehenduntur in c 12. ſeſſ 24 Concilii Tridentini, in c Ut Abbates, n 92 de ætat & qual 1[illegible]6
5 MANSUETUDINI Eccleſiaſticæ convenit potius rerum ſuſtinere jacturam, quàm in alios acriter exardeſcere, in c Suſcepimus, n 11 de homicid 1[illegible]6
1 MANUALIA opera intelliguntur omnia humana officia, ſive manibus, ſive pedibus, ſive lingua fiant, in c Multa, n 49 ne Cler. vel Monach 655
1 MANUTENERE idem eſt quod alere, & ſuſtentare, in c. Conquerente, n 11 de Cler non reſid 16
2 MANUTENTIO datur ne partes veniant ad arma, & ut ſciatur quis ſit actor, & quis reus, in cap In nomine Domini, nu 26. de teſt 147
2 Et remedium ſummariſſimum, & momentaneum, ib. n 27 147
2 Et interim appellatur, ibid n 28 147
2 Manutentio ex ſtylo Rotæ datur pro terminis penſionum decurſis etiam ante motam litem, quando ad illos principaliter agitur, in c Gravis, n 124 de Reſtit ſpoliat. 122
1 MANUS impoſitione non imprimitur character ordinis Presbyteratus, ſed tantùm confertur poteſtas ligandi, & ſolvendi, in c. Cùm veniſſet, n 42 & [illegible] & de Sacr Unct 447
1 Manus impoſitio, & unctio cur ſit de eſſentia Sacramenti Confirmationis non autem ordinis, ib n 46 448
1 Manus impoſitio ſi in ordinatione Sacerdotis fuerit prætermiſſa, ſtatutis temporibus ſupplebitur, in cap Presbyter, n 1 de Sacram non iteran 415
1 Manus impoſitio quotuplex ſit, & quæ iterari poſſit, vel non, ibid num 2 415
1 Presbytero, cùm ordinatur, manus imponuntur ab Epiſcopo, & Presbyteris adſtantibus, Diacono ab Epiſcopo tantùm, ibidem num 5 415
1 Ritus impoſitionis manuum, & ordinationis Epiſcoporum, ab Apoſtolis introductus eſt, ib d n 6 & 11 415
1 Manus impoſitio in ordinatione Presbyteri an ſit de eſſentia Sacramenti, vel de ſolemnitate tantùm, ib n 10 uſque in fin 416
1 Manus impoſitionem non eſſe de ſubſtantia ordinis, qui ſenſerint ex Theologis, & Canoniſtis, ib d n 31 424
1 Manus impoſitionem eſſe materiam eſſentialem ordinis Presbyteratus, qui Theologi affirmaverint, & quibus fundamentis, ib. numer 11 419
1 Manus impoſitione datur gratia, & Spiritus Sanctus, ib n. 35 429
1 Declaratur, n 37 429
1 Manus eſt dignum organorum, n 36 429
1 Declaratur, num 41 430
1 Manus impoſitio, in ordinatione Sacerdotis eſt de eſſentia poteſtatis juriſdictionalis, non Ordinis, ibid n [illegible] 424
1 Manus quo ſenſu dici poſſit eſſe de eſſentia Ordinationis, ibidem numer 4. 414
1 MARCELLINUS Papa à Concilio non damnatus non fuit ob defectum juriſdictionis, in c Significaſti, n [illegible] de elect 237
1 Marcellinus peccavit contra fidei profeſſionem, ſed fidem non amiſit, ibid num 60 239
1 MARIÆ Virginis corpus aſſerere non fuiſſe aſſumptum in Paradiſum, hodie eſt proximum hæreſi, in cap Ne Innitaris, n 17 de conſtit 13
1 MARITUS ad religionem tranſire non poteſt, niſi & uxor tranſeat, vel non ſuſpecta alteri continentiam promittat, in c Cùm ſis, n [illegible] de Converſ conjugat 414
Vide in ver Conjugatus, Uxor
1 Maritus, qui profeſſionem tenet, peccat, ſi ſe ab uxore abſtineat, aut ei cauſam adulterandi præbeat, in c Præterea, n 7 de Converſ Conjugat 418
2 Maritus an, & quando non liceat uxorem verberare, aut in vinculis detinere, in c Cùm contingat, n 21 de foro compet 70

5 Maritus, vel Pater poteſt occidere adulterum, vel adulteram de jure civili, ſecus de jure Canonico, in foro animæ, in c. Interfeciſti, n.6. de homicid. 121
5 Maritum, & uxorem eſſe duos in carne una, quomodo intelligatur, in c. Suſcepimus, n.17. de homicid. 122
3 Maritus non tenetur ultra quàm facere poteſt, ſi conveniatur actione perſonali; ſecus ſi actione in rem, in c. Odoardus, n. 53. de ſolut. 141
4 Maritus Religionem profeſſus uxore ſciente, & diſſimulante, ad ſæculum redire non poteſt, in cap Conſuluit, n. 28. Qui Cler. vel voventes. 47
5 Marito ex captivitate reverſo reddenda eſt uxor, licèt medio tempore bona fide alteri nupſerit; nec habenda eſt ratio juris civilis aliud ſtatuentis, in cap. Per tuas, il primo, num.34. de Simonia. 55
3 Maritus peccat vim inferendo ſponſæ, niſi prius adhibeat diligentias ad eam diſponendam, in c. Ex publico, n.33. de Converſ. Conjugat. 447
3 Maritus rapiens, & vi corrumpens uxorem, non incidit in Conſtitutionem, *Si quis intanta*; ſed aliter punitur, ib. num.42 448
4 Maritus, qui non providet uxori de neceſſariis, præbet ei occaſionem adulterandi, in c. Ex litteris, n.2. de Divortiis. 96
4 Maritus poteſt accuſare uxorem de adulterio, licèt adulterii tempore denegaverit ei providere in neceſſariis, in d. c. Ex litteris, num.4 de Divortiis. 96
4 Maritus an poſſit uxorem adulteram ſibi reconciliare invitam, non obſtante ſententia divortii, ibid. n.11. 96
4 Et quid ſi uxor poſt latam ſententiam divortii religionem ingreſſa, & profeſſa fuerit, ibid. n.12. 96
3 In MARTYRIBUS canonizandis non requiritur examinatio, ſicut in Confeſſoribus, in c. Audivimus, n.16. de Reliq. & ven. Sanctor. 604
1 Martyris præclarum triumphatæ incontinentiæ exemplum, in c. Sacris, n.12. de his, quæ vi met. cauſ. 683
1 MASCULINUM concipit fœmininum, ſed non è converſo, in c. Cùm in cunctis, n.122. de elect. 252
3 Maſculinum concipit fœmininum in lege non tantùm humana, ſed etiam Divina, in c. Majores, n.43. de baptiſmo. 597
1 Maſculinum concipit fœmininum non ex propria ſignificatione, ſed ex interpretatione, ſeu extenſione, in c. Ut filii, n.26. de filiis Presbyter. 462
1 Maſculinum in materia differenti non concipit fœmininum, ibid. numer.27. 462
1 Nec in materia odioſa odio irrationabili, ibid. n 30. & 55. 463
1 Maſculinum in diſpoſitione legis concipit fœmininum, ib n.39. 463
1 Etiamſi materia ſit odioſa, & pœnalis, ibid. n 40. 463
1 Maſculum prolatum à Canone crimina puniente comprehendit fœminas, ibid. n.47. 463
4 Maſculinum concipit fœminum, ut vitetur abſurdum, in cap. Conſultationi, n.13. de Sponſal. 19
1 Maſculus, & fœmina à jure in multis æquiparantur, in c. Ut filii, n.46. de filiis Presbyt. 463

Matrimonium, communia.

4 Matrimonium quamvis habeat rationem contractus, tamen cùm adjunctam etiam habeat rationem Sacramenti inter fideles, non ſubeſt poteſtatibus ſæcularibus, in c. Utrùm autem, n.21. de Cognat. ſpirit. 60
1 Matrimonium, de quo dubitatur, an valeat, non eſt iterùm contrahendum, ſed præſumitur pro illius validitate, in c. Ne innitaris, n 190 de conſtit. 49
4 Matrimonium inſtitutum eſt à Deo primùm in officium naturæ, & poſt lapſum in infirmitatis remedium, in c. De illis, il 2. n.39. de Deſponſ. impuber. 30
4 Matrimonium tripliciter conſideratur, in c. Litteras quas, n.21. de Matrim. contr. cont inter. Eccleſ. 77
4 Matrimonium in lege Euangelica eſt Sacramentum, ad cujus eſſentiam requiritur materia, forma, & miniſter, in cap Quod nobis, n.50. de Clandeſt deſponſ 36
4 Matrimonii Sacramentum quem habeat miniſtrum, ibidem num 52. 36
4 Matrimonii tria ſunt bona, videlicet, fides, proles, Sacramentum, & conditiones hujuſmodi bona extinguentes vitiant, & non vitiantur, in c. Si conditiones, n 2. de condit. appoſ. 41
4 Matrimonium quandoque accipitur pro ſponſalibus de futuro, in c. Tua, n.4. de deſponſ. impuber. 22
4 Matrimonii probatio ante procreationem, ac nativitatem in cauſa legitimitatis prolis reſpicit petitorium, in cap. Lator, n.8. Qui filii ſint legitimi. 82
4 Matrimonium probatum per præſumptiones eſt matrimonium verum, non fictum, vel præſumptum, ibid. num 59. 88
3 Matrimonii ſeparatio fieri non debet ſine authoritate Eccleſiæ, in c. Præterea, n.11. & 13. & ſeqq. de converſ. conjug. 430
4 In matrimonio dicitur legitima probatio, quæ fit per idoneos teſtes, in c. Conſultationi, n.3. de ſponſal. 18
4 Maximè ubi agitur de matrimonio diſſolvendo, ib. n.4. 18
Vide in ver. *Sponſalia*, *Denunciationes*.
4 Matrimonium difficiliùs ſolvitur, quam contrahatur, in d. cap. Conſultationi, n.5. de ſponſal. 18
4 Matrimonia cum ſunt contrahenda, debent per Presbyteros in Eccleſia edicta proponi aſſignato termino ad opponenda impedimenta, in c. Cum inhibitio, n.1. de clandeſt. deſponſat. 37
Vide in ver. *Denunciationes*
3 Matrimonium poſt lapſum eſt in remedium concupiſcentiæ, in c. Ex publico, n.22. de converſ. conjugat. 447
3 Matrimonium conſummatum repræſentat unionem Chriſti cum Eccleſia per carnem, & ſortitur effectum à jure Divino, & indiſſolubilitatem, ibid. num.49. 448
4 Matrimonium ſeparatum propter adulterium mulieris, redintegratur, ſi vir poſteà fornicetur, in cap. Ex litteris, num 1 de divortiis. 96
4 Matrimonium ſecundum quamvis ſit perfectum Sacramentum, tamen non habet plenam ſignificationem Matrimonii Chriſti, & Eccleſiæ, in c. Vir autem, n.5. de ſecund. nupt. 98
1 Matrimonia contracta non præmiſſis denunciationibus, valida ſunt in c. Cùm acceſſiſſent, num.29. de conſtit. 109

Matrimonium quoad ætatem.

3 Matrimonium poſt pubertatem in quacumque ætate contrahi poteſt, in c. Cùm ſis, n.39 de converſ. conjug. 437
4 Matrimonium contractum ante ætatem legitimam valet, ſi malitia ſuppleat ætatem, in c. De illis, il ſecondo, n.1. 19. & 42. de deſponſ. impuber. 27
4 Matrimonium non conſiſtit cum puella minore ſeptennio, quantumcumque fuerit cognita, niſi multùm ſit doli capax, & diſcreta, ibid. num.4. 17
4 Matrimonium jure naturæ in quacumque ætate contrahi poteſt, dummodò adſit ſufficiens rationis uſus, ibidem numer.15. & ſeqq. 28
4 Matrimonium inter impuberes ex urgentiſſima cauſa contrahi poteſt ex diſpenſatione Eccleſiæ, ibid. n.17. & 33. 28
4 Matrimonium quibus caſibus contrahi poſſit ante ætatem legitimam authoritate Eccleſiæ, ibid. nu.26. & ſeqq. uſque ad n.35. & 38. uſque in fin. 29
4 Matrimonium contrahens ante ætatem legitimam ſine juſta cauſa, & licentia Epiſcopi, peccat mortaliter, ibid. n.35. 29
4 Matrimonium puellæ, cujus malitia ætatem ſupplet, impediri non poteſt abſque peccato, ibid. n 41. 30
4 Matrimonium inter puberem, & impuberem contractum ſervata forma Concilii Tridentini, eſt nullum, niſi malitia ſuppleat ætatem; nec per cohabitationem & copulam ratificari poteſt, ibid. num.47. 30
3 Ad matrimonium ſufficit attigiſſe ultimam diem ætatis quatuordecim annorum; ſecus in matrimonio ſpirituali, & cur, in c. Ad noſtram, num.19. de regular. 351
4 Matrimonium per verba de præſenti inter puberem, & impuberem contractum non ſervata forma Concilii Tridentini, valet in vim ſponſaliorum, in cap. De illis, numer.49. de deſponſ. impuber. 30
4 Secùs in matrimonio contracto inter puberes, ib. n.52. 30
4 Matrimonium contractum coram Parocho, & teſtibus, ſed nulliter ob ætatis defectum, non convaleſcit per copulam ſubſequutam poſt legitimam ætatem, in c Si conditiones, n.26. de condit appoſ. 43
4 Matrimonium contrahentes ante pubertatem non poſſunt abſque peccato carnaliter conjungi, in cap. Ubi non eſt, num 10. de deſponſ. impuber. 25
4 Matrimonium contrahi non poteſt abſque culpa lethali ante expletum annum 12 in fœmina, & 14. in maſculo, niſi ex urgenti cauſa, & de licentia Epiſcopi, ibid. n. 11. 25
4 Matrimonium à patre contractum pro filio ante pubertatem conſentiente, valet ut ſponſalia de futuro; ſecùs ſi filius nullo modo conſentiat, in c. Tua, n.3. de deſponſ. impuber. 22
4 Epiſcopus cognoſcit, an ſubſit legitima cauſa diſpenſandi cum impubere ſuper matrimonio contrahendo, in c. De illis, n 25. de deſponſ impuber. 29
4 Impuberes ambo, vel alter, niſi pro bono pacis, conjungi non-debent, in c. Ubi non eſt, n.1 de deſponſ. impuber. 25

Matrimonium clandeſtinum.

4 De matrimonio occulto non judicat Eccleſia, ſed illud publicatum approbat, in c. Quod nobis, n.1. de clandeſt. deſponſ. 32
4 Matrimonium clandeſtinum quot modis dici poſſit, ibidem num 2 pag 32
4 Matrimonium clam contrahentes non ſunt cogendi ſimul habitare, ſi alter, vel uterque inficiat, & alia probatio non appareat, ibid num.4. 34
4 Matrimonium publicum an præjudicet clandeſtino, ſi ambo fateantur ſe clam contraxiſſe, & habeant pro ſe unum teſtem cum fama, ibid. n.9. & ſeqq ad n 20. 33
4 Matrimonia clandeſtina de jure communi valida erant, ibidem num 21 33
4 Secus poſt Concil. Tr ib. d. n 22. 33
4 Quas ob cauſas Eccleſia hujuſmodi matrimonia irrita fecerit, ib. num 26. 34
4 Matrimonium clandeſtinum ante Concilium fuit ratum, & verum Sacramentum, & contrarium aſſerere eſt periculoſum in fide, ibid num 51. 36
4 Matrimonium clandeſtinum non præſumitur, ſed illud alleganti incumbit onus probandi, in cap. Si quis, n.1. & 5. de clandeſt. deſponſ. 31
4 Et quid poſt Concil. Trid. ib. nu.6. 31
4 Matrimonium clandeſtinum de jure communi validum eſt quoad Deum indiſtinctè, & quoad Eccleſiam, dummodò ſufficienter probetur, ibid. num.2. 31

Matrimonium ſub conditione.

4 Matrimonium ſub conditione, Si es virgo, eſt nullum, ſi mulier ſit corrupta, in c. Si conditiones, n.17. de condit. appoſ. 43
4 Idem de conditionibus, Si non es cæca, leproſa, & aliis hujuſmodi, ibid. n.18. 43
4 Matrimonium contrahens ſub conditione, & ante ejus implementum deſponſatam cognoſcens, à conditione recedit, ibid num. 21. & ſeqq. 43
4 Matrimonium contrahens ſub conditione, non cenſetur à conditione recedere, ſi deſponſatam cognoſcat poſt defectum conditionis, ibid num 24. 43
4 Matrimonium contractum ſub conditione coram Parocho, & teſtibus, purificata conditione per copulam remanet firmum, nec eſt opus formam repetere, ſi conditio ſit de futuro, ib. n 25. 43
4 Matrimonium contrahens ſub conditione non improbata, non compellitur illud conſummare ante conditionis eventum, in c. Super eo, n.1. de condit. appoſ. 40
4 Matrimonium ſub conditione contractum, purificata conditione illi-

illicò eſt perfectum abſque novo conſenſu, ſecundùm opinionem Canoniſtarum contra Theologos, ibid num 2 40
4 Matrimonium ſub conditione contractum ſervata forma Concilii Tridentini, per adventum conditionis ſtatim perficitur, nec eſt opus iterùm contrahere coram Parocho, & teſtibus, ibidem num.4 40
4 Matrimonium conditionale ex Concilio Tridentino non requirit ſolemnitates Parochi, & teſtium, quando recedit a conditione, ſed quando mutuo conſenſu vir, & mulier contrahunt, ibid. num.6. 41

Matrimonium quoad conſenſum.

3 Matrimonium carnale, vel ſpirituale conſtare non poteſt ex conſenſibus iteratis, in c Quoniam, n 44 de jurepatr 113
3 Matrimonii confirmatio à principio invalidi an requirat certam notitiam amotionis obſtaculi præcedentis, in c Significatum, n.9. de regular. 159
3 Matrimonium contractum cum ancilla ignoranter, eo viro ignorante manumiſſa, non convaleſcit per copulam ſubſecutam, ibid num.10. & 26. 160
3 Matrimonium contractum per errorem, an & quando ſit nullum, ibid. num.24 & 27. 161
3 Matrimonium nuliter contractum, ſi conjuges validum credentes ſe immiſceant, an & quando convaleſcat, ibid numer. 26. & 28 pag 161
1 Matrimonium ſpirituale, ſicut & carnale, ſine conſenſu contrahi non poteſt, in c Quantò, n 103 de translat Epiſcopi 124
1 Vir ſolutus à vinculo matrimonii tam carnalis, quàm ſpiritualis cogi non poteſt alteri nubere, ibid. n.118. 124
3 Matrimonium poteſt contrahi etiam in mortis articulo, in c Sicut nobis, n.15. de regular 189
5 Matrimonium carnale, ſicut ſpirituale, libertatem conſenſus requirit, in c Nobis, n 66. de ſimon. 41
5 Matrimonium an valeat, ſi inter conſenſum unius, & alterius magnum intervallum intercedat, in c Licèt, n.7 de ſponſ. duor. 19
4 Matrimonium ſolo interiori conſenſu contrahi non poteſt, in c. Tuæ fraternitati, n.11 21. & 15. de ſponſ. & matr 15
4 Matrimonium ſeparatur, ſi liber contraxit cum ancilla ignoranter, & ex quo ſcivit, non conſenſit, & cum alia contrahere poteſt, in c. Ad noſtram, n 1 de conjug ſervor. 56
4 Is tamen, qui decipit, non poteſt divertere invito libero, ſed cogitur ab Eccleſia ſtare matrimonio, ibid n 7. 56
4 Matrimonium nullum data notitia nullitatis ratificatur per ſupervenientem conſenſum facto, vel verbis expreſſum, ibidem numer. 15. 57
4 Matrimonio probato non auditur negans ſimpliciter conſenſum, ſed aſſerens meticuloſum, & probare volens auditur, in c Conſultationi, n 1. de ſponſal. 18
3 Matrimonii conſummatio requirit conſenſum ſaltem incluſum in coactione conditionali, in c. Ex publico, n 46. & 49. de conver. conjug 448
1 Ad matrimonii conſummationem requiruntur conſenſus animorum, & commixtio corporum, ibid. n 51. 448
4 Matrimonium conſenſu contrahitur, licèt ſolemnitates, vel conſuetudines patriæ non ſerventur, in cap De Francia, n 1. de ſponſalib 5
Matrimonium quoad converſionem conjugatorum.
Vide in ver. *Conjugatus*, *Conjux*, *Uxor*, *Maritus*.

Matrimonium quoad diſpenſationem.

5 Matrimonia bona fide contracta in gradibus prohibitis vigore diſpenſationum, quas Ordinarii conceſſerunt in vim falſarum litterarum, an ſint irrita, necne, in cap Super eo, n.3. & ſeqq. uſque ad n 11 de crim falſ 179
3 Matrimonium contrahens ſcienter in gradu prohibito, caret omni ſpe diſpenſationis, in c Nimis, n 39 de filiis Presbyter. 450
1 Idem ſi ignoranter, quando ſolemnitates requiſitas neglexit, ib. numer 40. 450
4 Epiſcopus cognoſcit, an ſubſit legitima cauſa diſpenſandi cum impubere ſuper matrimonio contrahendo, in c. De illis, n.25. de deſponſ impuber 29
Vide in ver. *Diſpenſatio*.
Et in ver *Papa quoad matrimonium*.

Matrimonii impedimenta.

5 Matrimonium ut ſit irritum, neceſſe eſt, ut fiat irritum ab Eccleſia, nec ſufficit legalis authoritas, in c. Utrùm autem, n. 21. de cognat ſpirit. 60
1 Matrimonio exiſtente invalido ob occultum impedimentum, mulier non tenetur obedire præcipienti ſub pœna excommunicationis, ut adhæreat viro, in c. Si quis, n.78 de regular 340
4 Matrimonium ne contrahatur in caſibus ab Eccleſia prohibitis, quilibet de populo poteſt ſe opponere, in c Ad audientiam, n. 4 de ſponſ & matrim 7
4 Et idem poteſt eſſe denunciator, & teſtis, ibid n.6 7
4 Matrimonium etiam nullum parit infamiæ, & bigamiæ impedimentum, ibid. num 16. 8
4 Epiſcopus eſt cognitor impedimentorum matrimonialium, in cap De illis, n 21 & ſeqq de ſponſ impuber 28
1 Matrimonium per ſuperveniens impedimentum non diſſolvitur, in c Dilectus, il ſecundo, n 14 de præben 115
3 Sponſalia ſecus, ibid d. n.14 115
4 Matrimonium contractum à profeſſo contra formam Decreti Clementis VIII in loco non deſignato ad recipiendos Novitios poſt lapſum quinquennium à die profeſſionis, an ſit validum in utroque foro, in c Conſuluit, n 8 & n ſeqq uſque in finem, Qui Cler vel vovent. 45
4 Conſuetudine induci non poteſt impedimentum cognationis ſpiritualis dirimens contractum, ſed tantùm impediens contrahendum, & cæt, in c Veniens, n 1 de cognat ſpirit 65
4 Conſuetudo, qua mulier puerum geſtans uſque ad januam Eccleſiæ habetur pro commatre, licèt eum non tergat in actu baptiſmatis, an impediat matrimonium contrahendum, & dirimat contractum, in cap. Utrùm autem, num 2 & ſeqq. uſque in fin de conjug ſpirit. 58
4 Conſuetudo poteſt inducere novum impedimentum matrimonii contrahendis, ibid. num 4. 58
4 Conſuetudo inducens cognationem ſpiritualem, quæ tantùm impediat matrimonium contrahendum, non eſt ſublata a Concilio Tridentino, ibid num.5 58
4 Conſuetudo inducens impedimentum dirimens, ita demum valet, ſi ſit à Sede Apoſtolica approbata, ibid num 9 59
4 Conſuetudo inhabilitans ad contrahendum, ſi habeat concurſum juris veteris, & ex ejus obſervantia oriatur ſcandalum, an valeat, ibid. n 10 & ſeqq 59
4 Conſuetudo inhabilitans ad matrimonium contrahendum, cùm ſit contra jus divinum, nullo unquam tempore poteſt præſcribi, ibid num 16 59
4 Conſuetudo etiam immemorabilis non poteſt tollere, nec inducere impedimenta matrimonium dirimentia, in cap Quod ſuper, n 7 de conſang & affinit 68
5 Conjux ſciens pro certo impedimentum matrimonii, non debet reddere debitum, ſed potius excommunicationem pati, in cap Inquiſitioni, n.1. de ſent. excomm 317
5 Et quid, ſi credat ex cauſa probabili, vel temeraria, ibid. 317

Matrimonium infidelium.

4 Matrimonium inter infideles propriè non eſt Sacramentum, in c Utrùm autem, n 25 de cognat ſpirit. 60
1 Matrimonium validè ab infidelibus contractum, poſt converſionem non eſt iterandum coram Parocho, & teſtibus, in c. Canonum ſtatuta, n 90 de conſtit. 21
3 Matrimonium infidelium licèt ſit verum matrimonium, tamen non eſt verum Sacramentum, in c. Ex parte, il ſecundo, num.9 de converſ conjugat. 450

Matrimonium in gradibus prohibitis.

4 Matrimonia contrahi non poſſunt in gradibus prohibitis, etiamſi hoc habeat conſuetudo, in c Quòd ſuper, num 2 & 7 de conſanguin & affinit 68
4 Matrimonium an poſſit eſſe inter aſcendentes, & deſcendentes ultra quartum gradum, in c Vir qui, n 22 & ſeqq uſque in fin. de conſang & affin 72
4 Intra quartum gradum eſt prohibitum, ſaltem jure Eccleſiaſtico, ibid. num 23 72
4 In linea recta aſcendentium, & deſcendentium, an & uſque ad quem gradum ſit irritum jure naturæ, ibid. n 28 & ſeqq uſque in finem, maximè num 34 74
4 Non eſt irritum jure divino poſitivo, ibid n 29 74
4 Inter parentes, & filios conſiſtere non poteſt ipſo jure naturali prohibente, ibid n 32 75
2 Si contra petentem reſtitutionem conjugis opponitur conſanguinitas in gradu prohibito, an & quando ſit facienda reſtitutio, in c Litteras, n 1. de reſtit. ſpoliat 124

Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ.

Matrimonium contra interdictum Eccleſiæ, vel judicis contractum valet; imponitur tamen pœnitentia ſic contrahentibus, & ſeparantur, donec cognoſcatur cauſa interdicti, in c. Litteras quas, n 1. de matr contr cont interd Eccl 76
4 Matrimonium celebratum coram Parocho, cui Ordinarius interdixerat, ne ejus celebrationi interveniret, an valeat, necne, ſtante decreto Concil Trid. de reformat matrim ibid n 5 & ſeqq. uſque in fin 76
4 Matrimonium contractum contra interdictum Papæ an teneat, ibid num 8 76
4 Matrimonium fortius eſt, quàm interdictum, ibid n.9. 76
4 Matrimonium ex impedimento temporali impedire non poteſt inferior a Papa ibid. num 10. 76
4 Matrimonium contractum coram Vicario Parochi valet, non obſtante Epiſcopi interdicto, ibid num 16. 77
2 Matrimonium coram Parocho ſine celebri ſolemnitate contrahi poteſt, etiam temporibus ab Eccleſia interdictis, in c Capellanus, n 2. & 11 de feriis 89
Vide in ver. *Nuptiæ*.

Matrimonium invitis parentibus.

4 Matrimonia invitis parentibus contracta, quamvis ſint valida; tamen improbantur ab Eccleſia, in c. Tua, n 22. & ſeqq. uſque ad n 23 deſponſ impuber 23
4 Matrimonium a filiisfamilias contractum ſine conſenſu parentum de jure civili non valet, ibid n 18 23
Secus de jure Canonico, ibid num 19 23
4 Matrimonia à filiisfamilias invitis parentibus contracta, an jure Eccleſiaſtico irrita fuerint primis Eccleſiæ temporibus, ibidem num 20. & ſeqq 23

Matrimonii libertas.

5 Matrimonium metu contractum in ætate nubili de jure communi convaleſcit per copulam ſubſecutam, non autem per ſolam temporis diſcuſſionem impedimentis, in c. Tuæ litteræ, n 67. de Cler per ſalt promot 204
1 Matrimonium carnale, ſicut & ſpirituale, omnimodam libertatem requirit, in c Cùm dilectus, n 40 de conſuet 200
5 Domini temporales, & Magiſtratus quicunque impedientes libertatem matrimonii incidunt in excommunicationem c o ſeſſ 24. de reform matrim Concil Trid. non autem privatæ perſonæ, in c Nuper, n 30 de ſent excom 346
1 Vir ſolutus à vinculo matrimonii tam carnalis, quàm ſpiritualis cogi non poteſt alteri nubere, in c. Quantò, n.118. de tranſlat. Epiſcopi. 124

4 Ma-

4 Matrimonia debent eſſe libera, in c. Inſinuante, num.3. Qui Cler. vel vov. 50
4 Matrimonii libertatem impedientes excommunicantur à Concilio Tridentino, ſi ſint Domini temporales, vel Magiſtratus; ſecus ſi privatæ perſonæ, ibid. n.4. 50
1 Matrimonium tam ſpirituale, quàm carnale non vitiatur ex legitima compulſione Superioris propter principium voluntarium, in c. Publicato, n.4. de elect. 308
4 Matrimonia non poſſunt pœna conſtringi, in c. Si conditiones, n. 8. de condit. appoſ. 42
4 Matrimonium nulliter contractum ex cauſa metus, ſervata in reliquis forma Concilii Tridentini, ſi impedimentum ſit occultum convaleſcit ex mutuo conſenſu conjugum, in c. Is qui fidem, n 14. de ſponſal. 20
4 Matrimonium metu contractum, per ſpontaneam cohabitationem validatur, & contraria probatio non admittitur, in cap. Conſuluit, n.22. Qui Cler. vel voven. 46
4 Matrimonio probato non auditur negans ſimpliciter conſenſum, ſed aſſerens meticuloſum, & probare volens auditur, in c. Conſultationi, n.1. de ſponſal. 18
4 Matrimonium non valet, ſi probetur contractum per metum cadentem in conſtantem virum, vel mulierem, ib. n.3 7.11.& 14. 18
Vide in verb. *Statutum circa Matrimonium*.

Matrimonium coram Parocho, & teſtibus.

1 Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, &c. aut ex alia cauſa vocato, adhibito tamen ad illum actum, aut interdicto, vel non Sacerdote, validum eſt, in c. Quoniam, n. 25. & ſeqq.de conſtit. 133
5 Matrimonium contractum coram Parocho putativo tenet,in c.Super eo, n 7. de crim. falſ. 179
5 Declaratur, ibid n 10. 179
5 Matrimonium coram Parocho intruſo non valet, ibid. d.n.10. 179
2 Matrimonia ubi non extant Parochi, qualiter ſint contrahenda, in c. Si Clericus, n.58. de for. compet. 58
4 Matrimonium celebratum coram Parocho, cui Ordinarius interdixerat, ne ejus celebrationi interveniret, an valeat, necne, ſtante decreto Concilii Tridentini de reform. matrim. in c. Litteræ quas, n.5. & ſeqq. uſque in fin. de matrim. contr. cont. interd. Eccleſ. 76
Vide in ver. *Matrimonium contra interdictum*.
Et in ver. *Parochus quoad Matrimonium*.
4 Matrimonium contractum coram Parocho contradicente valet, ibid. num 14 77
4 Matrimonium contractum coram Vicario Parochi valet, non obſtante interdicto, ibid. num. 16. 77
4 Coram Parocho denunciato excommunicato validum eſt, ibidem num.25. 77
3 Matrimonium contractum coram Parocho loci, ubi mulier juſſu Principis ad quatuor menſes relegata fuerat, poſt quartum habitationis menſem an valeat, in cap. Significavit, numer 19 & ſeqq.uſque ad n.40. de Paroch. 310
3 Matrimonium ruri contractum an ſit nullum, ſi contrahentes ruri eſſe non ſolebant per majorem anni partem, ibid.n.25.& 36. 310
3 Matrimonium ſcholaris, qui Patavii quinque, vel ſex menſes moratus, timens impedimentum à parentibus, ibi duxit mulierem plebejam coram Parocho loci, & teſtibus, validum declaratur, ibid. num.37. 311
3 Idem de matrimonio alterius, qui ob eamdem cauſam ſe in Angliam contulit, ibique aliquantiſper moratus contraxit cum meretrice, ibid. n. 38. 311
3 Idem reſponſum de matrimonio Trajectenſium, qui Aquiſgranam ſe contulerunt, ſi ibi ſpatio ſaltem unius menſis morati fuerint, ibid. n 39. 311
5 Matrimonia in Ruſſia à Catholicis contracta coram Parochis Ruthenis an ſint irrita, necne, in cap. Quod à prædeceſſore, n.26. uſque in fin. de ſchiſmat. 104
5 Matrimonium celebratum coram Parocho intruſo, & titulum non habente, poſt Concilium Tridentinum non valet, ibidem numer 80 109
5 Matrimonium contractum coram Parocho excommunicato etiam denunciato, validum eſt, ibid n 81. 109
5 Matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico irritum eſt, ſi decretum Conc. Trid. de reform. matr. publicatum fuerit in Parochia, & lapſi ſint triginta dies à die publicationis, ibid. n.82. & 97. verſ. Unde fit. 109
5 Trid. Conc. Decretum de reform. matrim. publicari debet in ſingulis Parochiis, ut matrimonium ſit validum, nec ſufficit publicatio facta in ſynodo Provinciali, ibid. n.143. 116
5 Præſumitur tamen publicatum, ſi fuerit obſervatum tanquam decretum Conc. ibid. num 144 116
4 Matrimonium ex Conc. Trid. qua forma ſit contrahendum, in c. Quod nobis, n 22 de clandeſt. deſponſ. 33
4 Matrimonium contractum in Parochia mulieris coram Parocho viri, & è converſo, an ſit validum, n.33. 34
4 Et quid ſi contractum fuerit in Parochia mulieris coram Sacerdote non Parocho, ſed habente licentiam à Parocho viri, præſertim ſi Parochiæ ſint in diverſis diœceſibus, ibid. numer.34. & ſeqq. uſque ad num 39. 34
4 Matrimonium contractum coram Sacerdote de licentia Parochi contrahentium extra illius Parochiam, an ſit validum, necne, ibid. n.39 & ſeqq. uſque ad n 48. 35
4 Matrimonium contractum coram Parocho utcumque contradicente valet, ibid. num 40 35
4 Matrimonium cum ſola præſentia Parochi ſine conſenſu, aut alio ejus miniſterio, & coram duobus, vel tribus, an valeat, ibid. n.48. & n. ſeqq. uſque ad n 55. 36
4 Requiritur, ut Parochus ſit adhibitus, ibid. num. 54. verſ. Cave tamen. 36
4 Matrimonium cui interfuit Sacerdos juſſu Epiſcopi, ſi Epiſcopus deceptus eſt, ratus Sacerdotem illum eſſe Parochum contrahentium, cùm tamen non eſſet, an ſit validum, ib. n 55. 36
2 Matrimonium coram Parocho ſine celebri ſolemnitate contrahi poteſt etiam temporibus ab Eccleſia interdictis, in cap. Capellanus, n.2. & 11 de feriis. 89
4 Epiſcopus an poſſit revocare licentiam alicui Sacerdoti conceſſam celebrandi matrimonium, in c. Litteræ quas, n.17. & 22. de matrim. contr. cont. interd. Eccl. 77
4 Sacerdos licentiam abtinens à Paracho interveniendi matrimonio, dicitur habere authoritatem à Concilio, & non à Parocho, in c. Quod nobis, n 37.& 42 de clandeſt deſponſat 35
5 Matrimonium contractum coram Parocho publico hæretico eſt invalidum, ſi publicatum fuerit in Parochia decretum Concilii, &c. in c. Ad abolendam, n.38. de hæreticis. 91
5 Matrimonium contractum coram Parocho excommunicato etiam denunciato, validum eſt, ibid. n 39 91
5 Matrimonium contractum coram Parocho per vim adhibito, qui affectavit non intelligere, validum eſt, in c. Quæſitum, n.7. de pœn. & remiſſ. 201

Matrimonium quoad publicam honeſtatem.

4 Matrimonium de facto contractum à Monacho producit impedimentum publicæ honeſtatis, in c. Ad audientiam, n.27.de ſponſ. & matrim. 8
4 Matrimonium ratum non conſummatum non parit impedimentum affinitatis, ſed publicæ honeſtatis juſtitię,fortius tamen, quam ex ſponſalibus de futuro, in c Tua, num.23. de deſponſ. impuber. 24.
Vide in ver. *Impedimentum publicæ honeſtatis*.

Matrimonium ratum.

5 Matrimonium non conſummatum an ſolvi poſſit per papam ex alia cauſa, quàm in jure expreſſa, vel omninò ſimili, in cap. Ex parte, il ſecondo, n.2. de converſ. conjugat. 450
3 Matrimonium ratum quo jure diſſolvatur per ſolemnem profeſſionem alterius conjugis, ibid. n.8. 450
4 Matrimonium ratum ſolvitur ex conſtitutione Eccleſiæ, conjuge ad fidem converſo, ſi infidelis noluerit ei cohabitare, aut non ſine contumelia creatoris, ibid. n. 10. 450
3 Circa matrimonium ratum latiſſimè patet Papæ poteſtas, ibidem num.6. 450
3 Non diſſolvitur per ſuſceptionem Sacri Ordinis, ſed per ſolemnem profeſſionem, ibid. n.14. 450
3 Non diſſolvitur ex voto, quod emittunt Tertiariæ, & Urſulinę, ibid. num.23. 451
5 Nec Heremiticæ vitæ profeſſione, aut votis, quæ in Societate Jeſu emittuntur à Coadjutoribus formatis, ibid. n.22. 451
3 Cur diſſolvatur per ſolemnem profeſſionem, non autem per vota ſimplicia, ibid. num.23. 451
3 Et an diſſolvatur per ingreſſum domus leproſorum, ibid. n.24. 451
4 Matrimonium non conſummatum ſortitur naturam ex conſtitutione Eccleſiæ, in c. Quod nobis, n.23. de cland. deſponſ. 39
4 Matrimonium ratum non conſummatum non parit impedimentum affinitatis, ſed publicæ honeſtatis juſtitiæ, fortius tamen, quàm ex ſponſalibus de futuro, in cap. Tua, num.23. de deſponſ. impuber. 24
4 Matrimonium ratum prævalet ſecundo etiam carnali copula conſummato, in c. Si inter virum, n.7. de ſponſ. & matrim. 21
4 Matrimonium contrahere plus eſt, quàm debitum exigere, in c. Vir qui, n.19. de conſang. & affinit. 74
3 Matrimonium ratum non conſummatum dirimitur per ſolemnem profeſſionem alterius conjugum, in c. Verùm, n.2. de converſ. conjugat. 432
3 Non autem per ſuſceptionem Sacri Ordinis, ibid n 3. 432
3 Matrimonium ratum non diſſolvitur per vota ſimplicia, ibidem num 7. 432
Diſpenſatio ſuper matrimonio rato, & non conſummato.
Vide in ver. *Diſpenſatio circa Matrimonium*.
Et in ver. *Papa quoad Matrimonium*.
3 Matrimonium ratum non ſolvitur per ingreſſum Religionis, niſi ſequuta profeſſione, in cap. Ex publico, num. 13. de converſ. conjugat. 446
Vide in ver. *Sponſa*.
3 Matrimonium non conſummatum ſolvitur per profeſſionem tacitam, ſicut per expreſſam, ibid. num.18. & 37. 446

Matrimonium ſpirituale.

1 Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia non contrahunt obtinentes beneficia ſimplicia, in cap. Indecorum, numer. 4. de ætat. & qualitat. 399
1 Euangelii locus, *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*, intelligitur tam de matrimonio ſpirituali, quàm carnali, in c.Quantò, n.2 & 63. de translat. Epiſc. 318
1 Argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale validum eſt, ibidem numer.3. 318
1 Everardi error circa Sacramentum matrimonii, ibid. n.4. 318
1 Matrimonium ſpirituale cum Eccleſia contrahitur ab Epiſcopo tantùm, non autem ab inferioribus Prælatis, ibid. n.5. 318
1 Matrimonium ſpirituale in latiori ſignificatione qui dicantur cum Eccleſia contrahere, ibid. n 7. 318
1 Inſtar carnalis initiatur, firmatur, & conſummatur, ibidem numer.17. 319
1 Matrimonium tam carnale, quàm ſpirituale, ad tempus contrahi non poteſt, ibid. n.24. 319
1 Diſſolutio matrimonii ſpiritualis, ſicut & carnalis non conſummati, ſine gravi cauſa fieri non debet, ibid. n.93. 323
1 Matrimonium ſpirituale, ſicut & carnale, ſine conſenſu contrahi non poteſt, ibid. n 103. 324
3 Ad matrimonium ſpirituale non ſufficit attigiſſe ultimum diem ætatis; ſecus in matrimonio carnali, & cur, in c. Ad noſtram, n.20 de Regular. 351
3 Matrimonium tam ſpirituale, quam carnale, conſtare non poteſt ex conſenſibus iteratis, in cap. Quoniam, numer.44. de jurepatron. 513

1 Matrimonium ſpirituale quas habeat partes, in cap Publicato, num 7 de elect. 1.8
1 Matrimonium tam ſpirituale, quàm carnale celebratum non ſervata forma juris poſitivi, eſt nullum etiam in foro conſcientiæ, ibid. num 34 318
5 Matrimonium ſpirituale, ſicut carnale, libertatem conſenſus requirit, in c. Nobis, n.66 de ſimon. 41
1 Matrimonium ſpirituale inter Prælatum inferiorem, & Eccleſiam propriè non contrahitur, ſed quaſi matrimonium, in c Quia propter, n 9. & 32. de elect. 2.7
4 Matrimonium ſpirituale non contrahitur ſine verbis, in c Tuæ fraternitati, n.9. de ſponſ. & matrim. 15
4 Matrimonium ſpirituale, & carnale in pluribus differunt, ibid. num 34 18
1 Matrimonium ſpirituale in latiori ſignificatione qui dicantur cum Eccleſia contrahere, in c. Quantò, n 7 de tranſl Epiſcop. 318

Matrimonium quoad verba.

4 Matrimonium ut ſit validum, an contrahentes debeant ſibi mutuò reſpondere, antequam ad extranea divertant, in c. Licèt, n. 2 & ſeqq de ſponſ duor. 18
4 Et quid poſt Concil. Trident. ibidem n.5 19
4 Matrimonium non valet, ſi unus ex contrahentibus revocavit conſenſum ante reſponſionem alterius, ibid n.6. 19
4 Et an ſit credendum dicenti poſt reſponſionem ſe priùs conſenſum revocaſſe, ibid n.11. 19
4 In matrimonio contrahendo vir debet priùs interrogari, & loqui, quàm mulier, ibid. n 12. 19
4 Alicubi tamen contrarium ſervatur, & cur, ibid. n 13. 19
4 Matrimonium an poſſit contrahi ſine verbis conſenſum exprimentibus, in c. Si inter virum, n 3 de ſponſ. & matrim 21
4 Matrimonium contrahi poteſt non ſolùm per verba conſueta hîc expreſſa, ſed etiam per alia conſimilia, ibid. n 5 21
4 Nec requiritur, ut ambo ſint concordes in forma verborum, ibidem num.6. 21
4 Matrimonium an nutibus, & ſignis contrahi poſſit, an verò in fari valentibus requirantur verba ex neceſſitate, & quæ ſit hujuſmodi neceſſitas, in c. Tuæ fraternitati, n.1. & ſeqq & n 16. de ſponſ. matrim. 15
4 In valentibus loqui ſolo conſenſu non contrahitur, ſed ex Conſtitutione Eccleſiæ requiruntur verba, ibid. n.2.3.& num ſeqq 15
4 Contrarium, ibid. n.12. & ſeqq 16
4 Verba in fari valentibus requiri ad eſſe matrimonii, quibus argumentis probetur, ibid. n.4 & ſeqq. uſque ad n 17 15
4 In matrimonio nomine filiorum à parentibus contracto ſufficit filiorum taciturnitas, ibid. n 12. 16
4 Matrimonium uno ex conjugibus verba proferente, non requirit verba ex parte alterius, ſed ſufficiunt ſigna æquipollentia, ib. num 15. 16
4 Matrimonium facilius probatur, & certificatur Eccleſia de conjugali conſenſu, ſi verba proferantur, ibid. num.17. & ſeqq & num 31. 16
4 Matrimonium an requirat verba ex neceſſitate præcepti, ib.n.20 16
4 Non requirit verba, ubi præceſſit tractatus de matrimonio contrahendo, ibid n 21 16
4 Solo conſenſu legitimo contrahitur, ſed ad ſolemnitatem probationis in fari valentibus neceſſaria ſunt verba, vel alia ſigna æquipollentia, ibid n.22 16
4 Poſſe ſignis contrahi ſine verbis, quibus fundamentis probetur, ibid n 23. & ſeqq uſque ad n 36 17
4 Aptiùs, & decentius contrahitur verbis, quàm ſignis, ibid n 31 17
4 Verba in matrimonio non ſunt neceſſaria præcisè etiam quantum ad hoc, ut Eccleſia de matrimonio contracto certificetur, in c. Ad noſtram, n 17 de conjug. ſervor. 57

Matrimonii vinculum.

3 Matrimonium conſummatum, per adulterium, vel profeſſionem alterius conjugis, non ſolvitur quoad vinculum, in cap Cùm his, n.3. de converſ. conjugat 414
3 Matrimonium non conſummatum an ſolvi poſſit per Papam ex alia cauſa, quàm in jure expreſſa, vel non nò ſimili, in cap Ex parte, il ſecondo, n 2 de converſ conjugat. 410
Vide in ver. *Matrimonium ratum*.
1 Matrimonium fidelium eſt Sacramentum, & poſt copulam ab Eccleſia ſolvi non poteſt, ibid n 11. 410
1 Matrimonii ſeparatio fieri non debet ſine authoritate Eccleſiæ, in c Præterea, n 11 & 13 & ſeqq de converſ conjugat pag 410
4 Matrimoniale vinculum durat etiam poſt ſententiam divortii uſque ad mortem naturalem, in cap Ex litteris, numer 21 de Divortiis 97
5 MATRONÆ pudicitiam attentans in habitu meretricali deprehenſæ, non tenetur de injuria, in cap In audientia, num 4 de ſent. excomm 116
1 MATUTINUM debet inchoari media nocte, & expleri manè, in c. Presbyter, n 3 de celebr miſſar 171
3 Poteſt tamen dici de ſero ex cauſa, aliàs ſecus, ibid n 3 171
3 *Maxime* dictio implicat idem eſſe in caſu contrario, in cap Etſi membra, num 11 de his, quæ fiunt à Prælat ſine conſen Capituli 218
1 MEDICUS ſemel approbatus reprobari poteſt cauſa legitima ſubſiſtente, in c Accepimus, n 31. de ætat & qualit 441
1 Medicus peccat ſi propinet medicinam dubitans, an ſit profutura, vel nocitura, etiamſi magis credat eam profuturam debere, in c Ne innitaris, n 150 & n 151 de conſtitut 85
1 Medicus præbens ægroto medicamentum, quod probabiliùs poſſet obeſſe, peccat contra juſtitiam, & contra charitatem, ibidem num 151 & ſeqq. 85
Medicus ſalutis gratia eſt, ibid n 2 5 65
Medici ſpirituales. Vide in ver *Sacerdotes*
1 Medicus peccat, qui ſcienter applicat infirmo medicamenta dubia, etiamſi credat ea probabilius profutura, in d cap Ne innitaris, n 173 de conſtitut 85
1 Medium non opponitur extremis, ſed extrema ipſa invicem opponuntur, & mutuo per ſe per murt, ib d. nu 400 84
3 MEDIOLANENSES an potuerint præſcribere contra numerum quadraginta duorum dierum Quadrageſimæ ab Eccleſia inſtitutum, in cap Explicari, num 30 & ſeq uſque in fin obſerv. jejun. 620
3 Mediolanenſes, qui in Baptiſmate puerorum pedes lavant aqua conſecrata, excuſantur ob auctoritatem Ambroſii, ibid n 37 620
Mediolan. Gubernatoris edictum ſuper tecto S Dominici Vide in verb. *Dies feſti*
3 MEDIUM ubi eſt illicitum, acquiſitio impeditur, in cap Nos quidem, n 64 de teſtam 224
3 Medium ingredi non poſſumus, nec ad finem ullatenus pervenire niſi principio mediante, in c Quia ingredientibus, num 8 de teſtam 154
1 Media perſona purgat vitium ſucceſſionis, in c Ad extirpandas, num 8 de fil Presbyter 470
A Medio excluſus, cenſetur excluſus à fine. Vide in ver *Finis*
1 Media diſpoſitio convenienter interponitur in tranſitu de ſtatu ad ſtatum, in c. Cùm contingat, n.21. de ætat & qual pag. 419
1 Declaratur, num. 1.0. 4.8
3 Medium, ſine quo finis eſſe non poteſt, cadit ſub obligatione finis, in c Ex parte, n 30 de Cler non reſid 41
3 Media, quibus Epiſcopum uti oportet ad curam animarum, quæ ſint, ibid. num 14 44
1 Medium in omni virtute conjecturatur non ſolùm ex his, quæ per ſe incidunt, ſed etiam ex iis, quæ per accidens, in cap Cùm pridem, n 22 de pactis. 648
3 Medium cenſetur electum, quod rei gerendæ magis eſt idoneum, in c Quidam, n 22 de celebr miſſar 178
1 Meldenſis Concilii cauſa, & authoritas quæ, in c. Canonum ſtatuta, n 10. de conſtit. 15
1 MELIORAMENTA, & ſumptus ut repeti poſſint, duo ſunt probanda, ſcilicet tantum in ſumptum, & tantum ad melioratum, in c Requiſivit, n 19 de in integr reſtit 617
1 In Melioramentis, & expenſis repetendis, ſeu deducendis ſemper attenditur, quod minus eſt ſive illud minus, ſit in ſumptum, ſive melioratum, ibid. num 22. 617
1 Melioramenta, & ſumptus repeti poſſunt à bonæ fidei poſſeſſore, ibid num 22 617
1 Melioramenta bona fide facta poſſunt recuperari, vel exequendo ante ſententiam, vel officium judicis per ſententiam implorando, ibid. num 27 633
1 Melioramenta ſi nullo modo ſunt liquidata, nec in genere, nec in ſpecie, non dant retentionem, nec impediunt immiſſionem, aut ſententiæ executionem, ibidem n 28 633
1 Et multò minus mandatum de manutenendo, ibid n 31. 633
1 Neque hoc caſu petens rem melioratam tenetur cavere de melioramentis reficiendis, ibid n 32. 633
1 Melioramenta probari debent ab eo, qui dicit ſe illa feciſſe, ibidem numer 29 633
1 Melioramentorum exceptio altiorem requirit indaginem, ibidem numer 30 633
1 Melioramenta ſi ſint probata in genere tantùm, non retardant immiſſionem, ſed ſuccurritur bonæ fidei poſſeſſori per cautionem de illis reficiendis liquidatione facta, ib d. n 33 633
1 Melioramenta mala fide facta non repetuntur, ibid n 34 633
1 Declaratur, num 42. 638
1 Melioramenta facta in re fideicommiſſo ſubjecta ab eo, qui rem illam ſcienter emit, non repetuntur, ibid n.38 638
1 Idem ſi facta fuerint in re ſubjecta retractui, ibid n 37 638
1 Melioramenta faciens in re aliena domino contradicente fingitur donare, ibid n 39. 638
1 Melioramenta utilia, & neceſſaria repeti poſſunt etiam à malæ fidei poſſeſſore, ſecus ſi ſint utilia tantùm, ibid n 41 638
5 MEMBRA honorabiliora exceptis gravioribus culpis non ſunt verberibus ſubjicienda, in cap Cùm voluntate, num 32 de ſent excomm 374
3 Mutilare ſibi membrum putridum corporis corruptivum num liceat ſine incurſu irregularitatis, in c A crapula, n 38 de vita, & honeſt Clericorum 8
3 Membrum ſibi amputare ad vitandam ſævitiam Tyranni non licèt, ibid num 1. 8
2 Membra ſunt illius naturæ, cujus eſt caput, in c In præſentia, n 68 de probat 140
5 Membri appellatione quæ intelligantur, in c Cùm illorum, n.17. de ſent excom 144
1 MENDACIUM Jocoſum præcepto addito non ſolum eſt peccatum inobedientiæ, ſed etiam linguæ, in cap. Cùm pridem, n. 29 de Pactis 649
2 Mendacium aliquod ſi in Scriptura Canonica admittatur, mutabitur fides noſtra, quæ ex illa dependet, in c Venerabili, n.31. de teſt. & atteſtat 157
5 Mendacii ad rationem verba materialiter ſe habent, ſed formaliter ex mente proferentis eſt accipienda, in c Falſidicus, nu. 53 in fin de Crim falſ. 170
5 Declaratur, ibid n 161 178
5 Mendacium non eſt uti verbis falſum ſignificantibus, quando attentis circumſtantiis recipiunt ſenſum verum juxta interrogantis intentionem, quam reſpondens mente concipit, ibidem numer 55. 172
5 Contrarium, ibid num.151 177
5 Mendacium omne ex ſuo genere eſt peccatum, ibid n 50 172
5 Adeò ut nec ad vitandam mortem, aut pudicitiam ſervandam, nec pro ſalute animæ, nec pro Dei gloria mentiri liceat, ibid numer 50 172
5 Mendacium, & odium Dei adeo intrinſeca eſt malitia, ut nec per Omnipotentiam Dei abſolutam poſſit auferri, ibidem n 53 172
5 Mendacium non perniciſum, ſed officioſum, vel jocoſum, eſt peccatum veniale, ibid n 60. 172
5 Sed addito juramento fit perjurium, ibid n 60 172
5 Mendacio interveniente ex univerſali regula juramentum ſemper eſt mortale, ibid. d n 63 & n 81 172

5 Mendacium juramento firmatum in quacumque materia, & ex quacumque cauſa, ſemper eſt mortale peccatum, ibidem num 82. & 88. 173
5 Mendacium committit, qui ſcienter utitur falſa ſignificatione vocis, & aliud ſubaudit in mente, quod reddat ſenſum verum, ibid. num 83 173
5 Mendacium eſt falſa vocis ſignificatio cum intentione fallendi, ibid. num 84. 173
5 Ideſt falſum dicendi, ibid. num.88. & ſeqq. 174
5 Mendacia ſi non habent quem decipiant, ipſa ſibi mentiuntur, ibid. num.89. 174
5 Mendacii ratio ſumitur à voluntate falſum enunciandi: intentio autem imprimendi falſum in alterius opinionem fallendo ipſum, non pertinet ad rationem mendacii, ſed ad quandam illius perfectionem ibid. d. num 89. 174
5 Mendacii ratio formalis conſiſtit in difformitate, & diſſonantia verborum ab intentione, ibid. num.91. 174
5 Mendacium eſt materia omninò contraria juramento tam interiori, quàm exteriori, ibid. num.103. 174
5 Mendacium eſt non ſolùm in falſis verbis, ſed etiam in ſimulatis operibus, ibid. num.114. 175
5 Et æquale eſt peccatum, ibid. num 115. 175
5 Mendacium idem eſt, quod aſſertio falſi cogniti, ibid.n.146. 177
5 Mendacium ſalvari non poteſt ex interrogantis intentione, quam reſpondens mente concipit, attentis circumſtantiis, ibidem num.153. 177
5 Maximè in judicio, ibid. num.154 177
5 Mendacium per vetus teſtamentum tueri non licet, ibidem num. 160. & 161. 178
5 Et quomodo in Scriptura Divina à mendacio excuſentur, quæ ſecundum litteram videntur falſa, ibid. n. 161. 178
Vide in ver. *Falli*, & in ver. *Iuramentum*, & in verb. *Perjurium*.
Mendacium committi poteſt tam falſum exprimendo, quàm verum tacendo, in cap. Super litteris, num. 7. de Reſcript. 159
1 Mendacium necat privilegium, ibid. num 15. 160
3 *Mea*, hęc dictio eſt dominii ſignificativa, in c. Ex litteris, n.50. de Jurepatr. 519
5 MENDAX non eſt qui dirigit greſſus in aliquam partem, ad quam ire non intendit, in c. Falſidicus, n.34 & 164 de Crimin. falſ. 170
5 Mendax eſt, qui lingua profert contrarium ejus, quod mente gerit, ibid num 90. & ſeqq. 174
Vide plura ſupra in ver. *Fallacia*.
MENDICANTES,
Vide in ver. *Fratres Mendicantes*.
1 Mentis indiſcretio ex operibus cognoſcitur, in c. Vel non eſt compos, num.3 de tempor. ordinat. 368
3 Mens offerentium recipit interpretationem à conſuetudine, in cap. Paſtoralis, n 38. de his quæ fiunt à Pręlat. 216
3 Mens Papæ ſecundum Canones interpretanda eſt, in cap. Quidam, num.17 de celebrat. Miſſar. 578
3 Mentis evagatio quotuplex, in cap. Dolentes, num.18. de celebr. Miſſar. 582
3 Mentis evagatio in officio quando ſit culpa mortalis, ibid.n 55. 585
1 MENSA Conventualis inſtituenda eſt diſtincta, & ſeparata ab Abbatiali in omnibus Monaſteriis commendatis, in c Edoceri, num.2. de Reſcript. 186
1 Menſa Abbatialis à Conventuali ſeparari non debet in Monaſteriis, quæ dantur in titulum, ibid. num.3. 186
4 MENSTRUÆ purgationes in puella ſunt ſignum infallibile pubertatis, in cap. De illis, il ſecondo, num.36. de deſponſ. impuber. 29
5 MENTIRI eſt contra mentem ire, in cap. Falſidicus, n 32. & n. 163. de Crimin falſ. 170
5 Mentientis malum eſt unum habere clauſum in pectore, aliud promptum in lingua, ibid. n.91. 174
5 Mentiens nihil dicit, quia non dicit, quod vox ſignificat, nec dicit quod cogitat, ibid. num 111 175
5 Mentiri aliud eſt, quod numquam licet, aliud veritatem occultare, quod aliquando licet, ibid. n 144. & 164. 176
1 MERCATORES ſi in teloneis, vel in pedagiis graventur, quando ſunt in itinere, poſſunt conqueri coram Judice Eccleſiaſtico, in c. Significantibus, n. 31 de off. deleg. 539
1 Item ſi exiſtant in nundinis, ibid. n 33. 539
3 Mercatores, & captores, qui in fraudem decoquendo creditores fallunt, in Hiſpania publici latrones appellantur, in cap. Inter alia, n 58 de Immunit. Eccleſ. 641
1 Mercatores gaudent privilegiis, quandiu mercimonia exercent, & peregrini quandiu peregrinantur, & milites quandiu militant, in c. Innovamus, n.3 de Treug & Pace. 637
2 MERCEDEM prætendere non poteſt gerens negotia mea me invito, nec expenſas repetit, licèt utiliter geſſerit, in cap. Gravis, num.32. de Reſtitut. Spoliat. 120
5 MERETRICEM ancillam alienam rapiens furti non tenetur, in c. Cùm voluntate, n 4. de ſent. excommun. 376
3 Meretrices devorant animas perditorum, in cap. Odoardus, nu.40. de ſolut. 241
2 METROPOLITANUS poteſt cognoſcere de exceſſu, ſi Epiſcopus carceret ſubditos in materia correctionis, dummodò non impediat executionem, in cap. Ad noſtram, num. 10. de appellat. 189
3 Metropolitanus, vel eo abſente ſuffraganeus antiquior reſidens an hodie probare poſſint cauſas abſentiæ Epiſcoporum, in cap. Qualiter, n 12. de Cler. non reſiden. 50
1 Metropolitanus in Concilio Provinciali non poteſt Conſtitutiones facere abſque conſilio, & conſenſu Epiſcoporum ſuffraganeorum, in c. Antigonus, n 60 de pactis. 644
1 Metropolitano, & Epiſcopis comprovincialibus in Concilio diſcrepantibus, adeundus eſt ſuperior, ibid n.61. 644
1 Metropolitanus ſine conſenſu Epiſcoporum Provincialium nihil poteſt ſtatuere, neque agere, quod pertineat ad communia negotia Provinciæ, nec è converſo, & in diſcordia recurrendum eſt ad Sedem Apoſtolicam, ibid. n 61. 644
1 Metropolitanus non poteſt cauſas audire, vel committere niſi in diœceſi ſua, vel in diœceſi Judicis, à quo fuit appellatum, in c. Nonnulli, nu 5. de reſcript. 166
1 Metropolitanus in cauſa appellationis an poſſit reo ex gratia pœnam remittere, an verò id ſpectet ad Epiſcopum, à quo fuit appellatum, in cap. Irrefragabili, §. Cæterùm, num. 33. de offic. Ordin. 580
2 Metropolitanus non poteſt cognoſcere de gravamine ante diffinitivam, nec ſimpliciter mandare, ut ſibi tranſmittatur copia proceſſus expenſis appellantis, in c. Super eo, il ſecondo, num. 36. de appellat. 193
3 Metropolitanus, & Archiepiſcopus an, & in quo differant, in cap. Referente, num.2. de Præben. 78
1 Epiſcopi comprovinciales nec perſonaliter, nec per Procuratorem tenentur accedere ad Metropolitanam Eccleſiam, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, in c. Quoniam, num.57. de Conſtit. 137

Metropolitanus quoad Synodum Provincialem.

Vide in ver. *Synodus Provincialis quoad poteſtatem Metropolitani*.
4 METUS, & violentia in quacumque ætate incutiantur irritant matrimonium, in cap. De illis, il ſecondo, n. 9. de deſponſ. impuber. 28
4 Dummodo potuerint cadere in conſtantem virum, ibid. n. 10. 28
4 Metus, & violentia purgantur per liberum conſenſum ſupervenientem, & matrimonium convaleſcit, ibid n 11. 28
4 Sive conſenſus ſuperveniens ſit expreſſus, ſive tacitus, ſive præſumptus, ibidem num. 12. 28
4 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n.13. 28
5 Metus juſtus dicitur, ſive interveniat periculum vitæ, ſive amiſſionis bonorum, in c. Interfeciſti, n.10. de homicid. 121
1 Metus mortis qualiter probetur, in c. Perlatum, num.3. de iis, quæ vi met. cau. 675
1 Metus mortis in actibus à libera voluntate pendentibus inficit actum ipſo jure, ibid num.4. 675
1 Metus mortis præſumitur ſemper durare, quamdiu vivit is qui metum incuſſit, ibid. num.6. Declaratur, ibid. numer.10. verſ. Limita. 675
1 Metus continuus per patientiam non purgatur, ibid. n 7. 675
5 Metus ignominiæ viris bonis major quam mortis eſſe debet, in c. Suſcepimus, num 23. de homicid & in cap. Officii, num. 9. de pœn. & remiſſ. 304
3 Metus mortis ita demum inficit profeſſionem, ſi in ordine ad illam incuſſus fuerit, in c. Si quis, n 18 de Regular. 341
4 Metus proveniens ex imperio Principis non irritat votum, vel matrimonium, in cap. Inſinuante, num 5. & ſeqq. Qui Cler. vel voven. 50
4 Niſi Princeps conſueverit tyrannicè tractare non obtemperantes præceptis ſuis, ibid. n.8 50
4 Metus levis non impedit libertatem conſenſus, ibid. n 6. 50
4 Metus non probatur ſufficienter ex dignitate adverſarii, niſi aliter probetur oppreſſio, ibid. n.7 50
4 Metus juſtus non inducitur ex reverentia mariti, niſi proceſſum fuerit ad minas, aut verbera, ibid num 5. 50
4 Metus illatus tempore emiſſionis voti purgatur ex patientia, & perſeverantia in delatione habitus regularis, ibid. n.20. 51
3 Metus mortis an, & quando vitiet profeſſionem, in c. Sicut nobis, n.24. de regular. 389
3 Quid ſi ſit metus mortis naturalis, ibid. num.26. 389
3 Et quid ſi mortis accidentalis violentæ, ibid. n 27. 389
3 Et quid ſi metus non fuerit ordinatus ad profeſſionem extorquendam, ibid. num 29. 389
3 Metus mortis cur inficiat profeſſionem, ſi ſit incuſſus ab homine, non autem ſi divinitùs ſit illatus, ibid n.28. 389
3 Metum qui allegat, probare debet, ſed tamen uterque probare poterit, in c. Nullus, n 26. de regular. 330
3 Metus, & violentia ſicut excuſant à profeſſione expreſſa, ſic & fortius à tacita, niſi ſequatur ratificatio, in cap. Vidua, n.28. de regular 344
5 Metus electionem inficit ipſo jure, in cap. Nobis, numer. 6. de Simon. 39
1 Metus eſt inſtantis, vel futuri periculi cauſa, mentis trepidatio, in c. Sacris, n 18 de his quæ vi met cauſ. 683
1 Non excludit prorſus, ſed attenuat conſenſum, ibid. n.19. 683
1 Ejus principium eſt intra, ibid. n.21. 683
1 Facta per metum ſunt magis voluntaria, quam involuntaria, ib. num 20. & 24. 683
1 Metus excuſat à pœna, ſed non à culpa, in d. c. Sacris, n 29 de his quæ vi met. cauſ. 683
1 Metus mortis excuſat à peccato, quando eſt à cauſa naturali: ſecus ſi ab accidentali, ibid n.23. 683
1 Metus mortis non excuſat à mortali eos, qui tranſgrediuntur pręcepta, nedum Divina, ſed etiam Eccleſiaſtica, ibid. n 46. 685
3 Metus levis, ſeu vanus non attenditur etiam in actibus, in quibus requiritur omnimoda libertas, in c. Majores, n. 92. de baptiſmo. 600
3 Et dicitur metus vanus, quem conſtans vir timere non debet, ibid. numer 93. 600
3 Metus cadens in conſtantem virum, eſt juſta cauſa diſpenſandi cum Subdiacono ad matrimonium contrahendum, ibidem num.104. 600
3 Metus ſicut annullat votum continentiæ expreſſum, ita & tacitum, ſeu annexum ordini, ibid. n 107. 601
3 Metus, & violentia purgantur per liberum conſenſum ſupervenientem, ibid. num.114. 601
4 Metus cadens in conſtantem virum dicitur mortis periculum, vel corporis cruciatus, in cap. Conſultationi, numer. 10 de ſponſal. 19
4 Timor vanus non excuſat, ibid n.11. 19
4 Metus quando dicatur cadere in conſtantem virum, relinquitur arbitrio judicis, ibid. n.12. 19
4 Metus minor excuſat fœminam, quàm maſculum, ibid.n 14. 19
3 MEUM ex una cauſa, ex alia meum fieri non poteſt, niſi deſinat

eſſe meum, in cap. Quoniam, num. 42. de Jurepatr. 511
5 Miles armatæ militiæ, & cœleſtis militiæ æquiparantur, in cap Si conſtiterit, n. 29 de accuſat 11
5 Miles ebrius, qui ſeipſum vulneravit, à militia removetur, ibid. num 30 11
1 Miles creatus à rege præfertur militi creato ab inferiori, ſi ſint pares dignitate, in cap. Cùm certum, num. 15. de major & obed. 608
5 Miles cuonneatu accepto remanens in domo ſua non habet militis privilegia, in c Ut privilegia, n. 16 de privileg 270
3 Militem arma magis, quàm leges ſcire decet, in c Ex parte, n 19. de irregular. 405
3 Militem voluntarium ſibi eligit Chriſtus, coactum verò ſibi auctionatur diabolus, in c Nullus, num. 25. de regular. 310
Milites ſtudentes Vide in ver. *Tertiarii*.
2 Milites olim non gaudebant privilegiis militaribus, niſi in numeros eſſent relati, in c. Si quis, n. 41 de foro comper 38
1 Milites Calatravæ, & Alcantaræ licèt uxorati gaudent fori privilegio, in c Nuper à nobis, n 35 de Bigam 106
5 Militis exauctoratio fit per detractionem cinguli militaris, ſicut degradatio Clerici per ablationem inſtrumenti ad ſuum Ordinem ſpectantis, in cap Qui Presbyterum, num. 1 de pœnit & remiſſion 292
5 Miles in quo actu recipiat poteſtatem juris militaris, ibid. num 6. & 10 292
5 Militis ſæcularis creatio ex Pontificali Romano, ibid. num. 7 & num 59. 292
5 Miles creatur, cùm cingulo circumcingitur, ibid. n. 7. 292
5 Miles præſumitur, qui portat cingulum, & calcaria deaurata, ibid. num. 11 293
5 Militem, vel Doctorem Princeps ſolo verbo creare poteſt, ibid. num. 12. 293
5 Miles promovetur ad militiam ſæcularem per chlamydis, & cinguli dationem, ibid. num 16 293
5 Miles eſſe definit, cùm cingulum militiæ deponit, ibid. n. 17. 293
5 Milites ſi cingulo ſpolientur, perdunt omne militiæ privilegium, ibid. num 19. 293
5 Militis regularis creatio ex Pontificali Romano, ibid. num. 22 & num 59 & 72. 293
5 Miles ſemel remanet ſemper miles, quandiu non eſt exauctoratus, ibid num. 40. 294
5 Miles non matriculatus cenſetur tanquam privatus, ſeu paganus, ibid. num 45. & 63. 295
5 Miles præſumitur inducens profeſſionem tacitam ex ſuſceptione habitus, & actibus profeſſorum, & hæc ignorantia impedit tacitam profeſſionem, ibid. num. 56. 295
5 Contrarium, ibid. num 107. 299
5 Miles non præcinctus, aut non matriculatus non gaudet militum privilegiis, ibid num 63. 296
5 In Militis creatione antiquæ cæremoniæ hodie non ſunt in uſu, ibid. num 64 296
Vide in ver. *Fratres S. Io Hieroſolymitani*.
1 Miles ſæculi eſſe definit, qui factus eſt miles Chriſti, in cap. Quæ in Eccleſiarum, num 61 de Conſtitut 101
1 Declaratur, ibid. num 104 101
3 Milites armatæ, legalis, & cœleſtis militiæ æquiparantur quoad beneficium, ut non conveniantur, niſi in quantum facere poſſunt, habita ratione ne egeant, in c Odoardus, n 19. de ſolut. 240
Vide in ver. *Clericus quoad cap Odoardus*.
1 Milites gaudent privilegiis quandiu militant, in cap Innovamus, num. 1 de Treug & Pace. 617
2 Miles Hieroſolymitanus, qui Parochum publicè percuſſit, non poteſt ab Epiſcopo declarari excommunicatus, in c Non poteſt, n 8. & 12. de ſent. & re judicat. 181
5 Miles factus pendente liberali cauſa, licèt poſteà appareat liber, debet exauctorari, niſi per calumniam petitus fuerit in ſervitutem, in c Omnipotens, n 20. de Accuſat. 7
5 Milites Hieroſolymitani extra Conventum degentes an teneantur ſemel in anno confiteri Presbytero Parochiali, & ab eo in Paſchate ſacram communionem recipere; an ve de his teneantur reddere rationem loci Ordinario, in c. Cùm & plantare, n 9. & ſeqq uſque in finem de Privileg 140
5 Milites Hieroſolymitani ſunt verè Religioſi, ibid n 11 140
5 Milites Hieroſolymitani confiteri debent Priori, vel fratri Capellano ſui Ordinis, ibid. num 18. 141
5 Milites Hieroſolymitani extra Conventum degentes, qui præceptis Eccleſiæ de confitendo ſemel in anno, & communicando in Paſchate non ſatisfaciunt, ſubſunt punitioni ordinarii loci tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, ibid num. 19 141
1 MINIMORUM, & Capuccinorum religiones aliquibus reſpectibus ſunt ſtrictiores Carthuſiana, in c Ad Apoſtolicam, nu 40. de regular 184
1 MINIMA, ſeu modica in remediis ordinariis attenduntur, in cap. Conſuetudines, num 15 de Conſuetud 101
1 Pallii propter authoritatem conſuetudinis, ibid n 16. 131
1 MINISTERIA Eccleſiaſtica, beneficia, & Eccleſiæ an, & in quo differant, in c. Nulla, n 3 de Conceſſ prab 185
1 MINISTRI Eccleſiæ principaliter ordinantur ad Sacramentum Euchariſtiæ, in cap. Cùm contingat, numer 10 de ætat & qualit. 419
5 Miniſtri curiæ Epiſcopalis non obſtante conſuetudine, & Eccleſiæ paupertate nihil percipere debent ex pœnis pecuniariis, in cap Presbyteri, num 10 & 15 de pœnis 284
1 Miniſterii opus eſt magis principalis agentis, in cap Fraternitatem, n 61 de ſepultur 117
1 Miniſtri Altaris Domini ſunt non tantùm Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ſed etiam inferiores Clerici, in c Multa, num 93 Ne Cleric vel Monach 618
1 Miniſteria Sacrorum ordinum ab Oſtiariatu ad Diaconatum jubentur à Concilio Tridentino exerceri per conſtitutos in dictis Ordinibus, ibid num 95 618
2 MINORES, ſeu juniores Eccleſiæ quæ dicantur, in cap Nullus, n 5 & 16. & ſeqq de foro compet 18
1 MINORI quatuordecim annis regimen Eccleſiæ committi non debet, in cap. Indecorum, num 1 de ætat. & qualit 358
1 Minor ſtante ſtatuto tenetur compromittere ſine ſolemnitatibus, in cap Cùm tempore, n 40 de arbitr 657
1 Minor etiam proximus pubertati pro homicidio numquam poteſt affici ultimo ſupplicio, in cap. Canonum Statuta, num. 117 de Conſtit 23
1 Minor vigintiquinque, & major annis quatuordecim, pro atrocibus delictis non punitur pœna mortis, ibid. n. 118 24
1 Et quid in atrocioribus, ibid. 24
1 Et quid in atrociſſimis, ibid num. 119. 24
3 Minores tertio ſeptennio non tenentur jejunia Eccleſiæ obſervare, in c Cùm ſis, n 81 de Converſ Conjugat 649
4 Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimoniali obligantur, niſi violentia intercedat, in c. De illis, il ſecondo, nu 1 de deſponſ impuber 17
3 Minori ſatis eſt ab initio adire locupletem hæreditatem, in cap Cùm ſecundum, num 65 de præbend 92
3 Minor læſus in profeſſione non reſtituitur, in c Ad noſtram, n 11. de regular 150
3 Minor non dicitur, qui diem ſupremam agit anni vigeſimi, ibid. num 17. 150
3 Minores vigintiquinque annis dicuntur, quouſque ad horam nativitatis pervenerint, ibid. n 19 151
3 Minor, ſeu mulier ad religionem ſeducti non reſtituuntur, quia non dicuntur læſi, in c Ex parte, n 11 de regular 256
3 Minor 14. annis de jure communi non obligatur Religioni, niſi factus major ratam habuerit, in cap. Significatum, nu 43 de Regular. 353
2 Minor annis 25 profitendo Religionem alienat bona ſua etiam ſine curatore, & decreto Judicis, in cap In præſentia, num 12 de probation 113
1 Minor petens alternativè ſibi provideri de beneficio Curato, vel ſimplici, cenſetur ſe reſtrinxiſſe ad ſimplex cujus eſt capax, in c. Super litteris, num 36. de Reſcript 101
5 MINUTA ſervitia quæ, in cap. Præterea, num 22 Ne Prælati vices ſuas 69
3 MIRACULUM propriè quid ſit, & quæ requirantur de ratione miraculi, in c. Cùm ſis, n 64 de Converſ Conjugat. 648
3 Miraculum Paſchali celebrantis in Capella Columnæ intus Eccleſiam S. Praxedis, in cap Quidam, numer. 35. de Celeb: Miſſar 570
3 Miracula nova non canonizati admitti non debent, niſi recognoſcente Epiſcopo, in cap Cùm ex eo, n 7 & 9 de reliq & vener Sanctor 6
3 Qui tamen debet negotium inſtitutum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittere, & ejus reſponſum expectare, ibid n 10 609
3 Miracula ſola ad aliquem canonizandum non ſufficiunt, in cap Audivimus, n 4. & ſeqq uſque ad num. 14 de Reliq. & vener ſanctor 601
3 Miracula fiunt quandoque etiam per malos, & peccatores, ibid num 5 7 & 10 601
3 Miraculum poteſt eſſe mendax tripliciter, ibid. n 8 601
2 Miraculum ad hoc ut ſufficienter probetur ad effectum Canonizationis, quatuor requiruntur, in cap. Venerabili, num 3 de teſtib. 155
2 Miracula ex vi verborum, aut ex vi parentelæ ad canonizandum non ſufficiunt, ibid num 4 155
1 MISERABILES perſonæ quæ ſint, in c. Significantibus, nu 22 & ſeqq uſque ad n 35. de offic. delegat. 530
1 Et quæ miſerabilia, ibid num. 22 530
1 Miſerabiles qui ſint in genere, & cur ſic appellati, ibid n. 23 530
1 Miſericors quis, ibid num 24 530
1 Miſerabilis ut aliquis dicatur, num ſit relinquendum arbitrio Judicis, ibidem num 25 539
1 Miſerabiles qui ſint, ibid n 26 uſque ad n 35 539
1 Peregrini quoad res quas ſecum deferunt, & injurias quas patiuntur, & contractus in ipſa peregrinatione initos, ſunt miſerabiles, & de foro Eccleſiæ, ibid n 10 & 31 530
1 Mercatores ſi in teloneis, vel in pedagiis graventur, quando ſunt in itinere, poſſunt conqueri coram Judice Eccleſiaſtico, ibid num 31 & ſeq. 539
1 Idem ſi extant in nundinis, ibid. n 33 530
1 Moniales an veniant appellatione miſerabilium perſonarum, ibid num. 34 remiſſivè. 539
1 Vidua, pupillus, orphani, & conſimiles an ſint miſerabiles perſonæ, ſi divites ſint, ibid. n 35 & ſeq uſque ad num 38 530
1 Vidua, & pupillus non gaudent privilegio l. unicæ, C quando Imperat inter pupill & vid. niſi ſint pauperes, ibidem num 36 & ſeq. 540
1 Contrarium, num 41. 540
1 Statutum ut derelictis miſerabilibus perſonis non ſolvatur gabella non comprehendit divites, ibid n 37 540
1 Conſtitutio Regni quæ providet pupillis viduis, & aliis de Advocato, non includit tales, niſi etiam ſint pauperes, ibidem num 38 540
1 Cæcus non numeratur inter perſonas miſerabiles, niſi ſit pauper, ibid. n 19 Sed contra num 50 540
1 Viduarum, pupillorum, & orphanorum cauſas audit Eccleſia negligente Judice ſæculari, etiamſi divites ſint, ibidem numer 41 540
1 L unica, C quando Imperat inter pupill & vid. comprehendit tales etiam divites, ſecundùm magis communem, & veriorem opinionem, quam ſequitur Signatura, ibid n 42 540
1 Delegatio cauſæ inter laicos ad petitionem miſerabilis perſonæ non pauperis, non eſt nulla ab initio, ſed pendet validitas ex negligentia Judicis ſæcularis, ibid n 41 540
1 Regina vidua eſt miſerabilis perſona, & ratione ſpolii, de quo conqueritur, eſt principaliter de foro Eccleſiæ, ibid n 44 540
1 L. unica, C quando Imper inter pupill & vid expenditur, ibid num 45 540
1 Miſerabiles perſonæ quoad protectionem, & defenſionem pari paſſu ambulant cum pauperibus, ibid n 48 & 51 541
1 Cæci, & ſenio confecti, licèt divites, ſunt pauperibus miſerabiliores, ibid num. 51 541

1 Mic-

1 Miſerabiles perſonæ qualiter dicantur, quæ res proprias adminiſtrare non poſſunt, ibid. num. 54. & ſeq. 541
1 Clerici poſſunt patrocinari pro miſerabilibus perſonis etiam divitibus, quæ advocatum non reperiunt, ibid. num.55. 541
1 Miſerabiles perſonæ an, & quando ſint de foro Eccleſiæ, ibidem num 58. & num.ſeq. uſque in fin 541
1 Quid ſi ſint pauperes, ibid. num. 59. & 86. 541
1 Et quid ſi ſint divites, ibid. num 64. & 85. 542
1 Cauſæ viduarum, aliarumque miſerabilium perſonarum, ſi ſint pauperes, principaliter, & immediatè ad Eccleſiam pertinent, ibid. num 60. & 86. 541
1 Etiam extra caſum oppreſſionis, & negligentiæ judicum ſæcularium, ibid. num 61. 541
1 Delegationis litteræ contra laicos ad petitionem viduæ pauperis ſunt validæ ab initio, ibid. num 62. 542
1 Miſerabiles perſonæ pauperes ſi magnas hæreditates, vel caſtra petant, non poſſunt directè agere coram judice Eccleſiaſtico, ibid. num.63. 542
1 Cauſæ viduarum, pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum quæ pauperes non ſunt, principaliter ad Eccleſiam non ſpectant, ibid num. 64. & num.85. 542
1 Sed ſecundariò, num.67. & 85. 542
1 Niſi quoad protectionem, & defenſionem, ibid n.65. & 77. 542
1 Miſerabiles perſonæ utcumque divites ſi opprimantur, vel ſpolientur, poſſunt conqueri Eccleſiæ etiam aliis Iudicibus ordinariis prætermiſſis, ibid. num.66 & 86 542
1 Iudex ſæcularis quando dicatur negligens ad effectum, ut Iudex Eccleſiaſticus procedere valeat in cauſis miſerabilium perſonarum pauperum, ibid. num 70. 542
1 Et quid ſi ſit ſuſpectus de malitia, ibid num 71. 542
1 Laici non miſerabiles numquam poſſunt in eorum cauſis temporalibus contra laicos directè, & principaliter ad Eccleſiam recurrere, ibid. num.72. & 84 542
1 Niſi quando in provincia nullus extat Iudex ſæcularis, vel ſi extat, recuſatur, aut negligit juſtitiam adminiſtrare, ibid. num. 74. 542
1 Idem ſi Iudex non extet in Civitate, num.75. 542
1 Cauſas miſerabilium non pauperum audit Eccleſia in defectum Iudicis ſæcularis, nec rejicit illos ad proximum ſuperiorem, ibid. num.73. 542
1 Miſerabiles perſonæ non pauperes ſi in judicio, vel extra graventur injuſtè, non poſſunt ad Eccleſiam recurrere per viam appellationis, ſed per viam ſimplicis querelæ, ibid. n 76. 543
1 Miſerabiles perſonæ favorabilius ſunt exaudiendæ, quàm aliæ non miſerabiles, ibid. num.77. 543
1 Et in eorum cauſis potiori gaudent prærogativa, quàm Clerici, ibid. num.78. 543
1 Et reſcriptum contra eas impetratum non valet, niſi de illarum miſeria mentionem faciat, ibid. n.79. 543
1 Indulta miſerationis cauſa non tolluntur per generales non obſtantias, ibid. num 80. 543
1 Nec poteſt illis expreſsè renunciari, ibid. num.81. 543
1 Legatum miſerabilibus perſonis dicitur ad pias cauſas, ibidem num.82. 543
1 Nec de illo detrahitur falcidia, ibid. n 83. 543
1 Laici non miſerabiles, nec habitu, nec actu ſunt de foro Eccleſiæ, ibid. num.84. 543
1 Miſerabiles perſonæ aliquando ſunt de foro Eccleſiæ habitu tantum, aliquando verò habitu, & actu, ibid.n. 85 & ſeq 543
3 Miſerabiles perſonæ immunes ſunt ab oneribus perſonalibus, & realibus extraordinariis, non autem ab ordinariis, in c. Licèt, num 20. de Cenſib. 540
3 Et an jus Canonicum in hoc diſcrepet à jure civili, ibid. num.21. & ſeq uſque ad num.25. 541
2 Miſerabilis perſona poteſt laicum interdicto *Unde vi* coram judice Eccleſiaſtico convenire, etiamſi res ſubtracta dicatur feudalis, in cap. Ex parte, n.1. de for. compet. 74
2 Miſerabiles perſonæ habent electionem fori, & poſſunt convenire adverſarios ſuos etiam in Curia Principis, ibid n 2. 74
2 Cauſa miſerabilis perſonæ, quæ juxta Canonicas ſanctiones tractari debet in Curia, ut validè committatur, an requirat ſubſcriptionem Papæ, ibid. n 7. & ſeqq uſque in finem. 74
1 MISERIAM quilibet naturaliter fugit, & appetit felicitatem, in c. Significantibus, num.5. de offic. deleg. 541
5 MISERICORDIA quid ſit, in c. Henricus, num 14. de Cler. pugnan in duello. 143
1 MISERICORS quis, in c. Significantibus, n.14 de off deleg. 539
3 Miſericordia quid ſit, in c Licèt, n 11 de Cenſib 540
3 Miſericordiam non impendentes conſtitutis in miſeria dicuntur negare Chriſtum, qui miſericordia eſt, ibid. n.14. 540
5 Miſericordiæ genus eſt citò occidere, in cap. Novimus, num.12. de verb ſignificat 386

Miſſa, communia.

1 Miſſæ ſacrificium an ex forma præcedere debeat electionem Papæ, in cap. Cauſam, num 33. de elect. 261
Vide in verb. *Electio Papæ*.
1 Miſſa, & Jejunium ordinantis, & ordinandi an ſint de ſubſtantia Ordinis, vel de ſolemnitate tantum, in cap. Cùm veniſſent, num.8 de ſacr. unct. 445
1 Miſſam celebrans coram excomm. ob metum ſibi incuſſum ab hæretico, mortaliter peccat, ſecus ſi à tyranno, in c. Sacris, n 37. de his quæ vi met. cauſ 684
3 Contrarium, ibid. num.38 & 46. 684
3 Miſſæ ſacrificium non polluitur ex nequitia Sacerdotis, in cap. Veſtra, num 3. & ſeqq. uſque ad num. 10. de cohabit. Cler. & mulier. 10
2 Miſſa non eſt de forma electionis Papæ, in cap Cùm Eccleſia, n.3. de cauſa poſſeſſ. & propriet 109
3 Miſſas duas poteſt Rector Eccleſiæ celebrare propter neceſſitatem Anniverſariorum, in cap.Cùm creatura, num.2 de Celebrat. Miſſarum. 587
5 Miſſam bis in die celebrandi an, & quando Epiſcopus poſſit licentiam concedere, in cap. in Ordinando, num. 33 & 37. de Simon. 33
3 Sacerdos non poteſt obligari pacto, vel ſtatuto ad celebrandum quotidie, aut ſemper de uno Sancto, in c. Significatum, n 8. de præb. 81
3 In Sacramento Altaris aqua cum vino tranſubſtantiatur in ſanguinem, in cap. Cùm Marthæ, §. Quæſiviſti, numer. 1 de Celebr. Miſſar. 580

Miſſa quoad applicationem.

3 Eleemoſynam dantes pro Miſſa, communiter intendunt, ut ſacrificium ſibi applicetur, in cap. Significatum, num.44. de præben 84
3 In Miſſis ſingulis orandum eſt pro defunctis, in c. Cùm creatura, num.:8. de Celebrat. Miſſar. 588
3 Miſſæ applicatio perficitur ex intentione, & devotione ſacrificantis, in c. Fraternitatem, num 25. de ſepultur. 291
3 Contrarium, ibid. n.28. & ſeqq. 294
3 Miſſa etiam de officio currente dicenda eſt pro ſalute vivorum, & defunctorum, in cap. Quidam, num 11 & 34. de Celebrat. Miſſar. 577
3 Miſſarum ſuffragia mortuis tripliciter applicari poſſunt, ibid. num 21. 578
3 Voluntas eorum, qui dant eleemoſynam pro Miſſis, recipit interpretationem à conſuetudine, in c. Fraternitatem, num.85. & 88 de Sepulturis. 299
Vide in ver. *Miſſæ valor*, & in ver. *Miſſa quoad ſtipendium*, & in ver. *Parochus quoad Miſſam*, *Sacerdos quoad Miſſam*.
3 Declaratur, ſi conſuetudo ſit rationabilis, ibid. n 86. 300

Miſſa quoad attentionem.

1 Miſſam audiens, & Divinum officium recitans cum diſtractione voluntaria, non ſatisfacit præcepto Eccleſiæ, in c. Ne innitaris, num.325. de Conſtitut. 69

Miſſæ audiendæ præceptum.

3 Miſſam peculiarem audiens in diebus feſtis an ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, in c. Quidam, n.2. & ſeqq. uſque ad num. 7 de Celebrat. Miſſar. 576
3 Miſſas peculiares, ſeu votivas, an, & qualiter quis prohibeatur audire in diebus feſtis, ibid. num 3. 576
3 Superſtitiones aliquot referuntur audientium Evangelium, In principio erat Verbum, vel Miſſas peculiares, ibid. n.4 576

Miſſa Conventualis.

1 Miſſa Conventualis quamvis non ſit de horis, eſt tamen de officio, in c.Ut Abbates, n 82 de ætat & qualit. 395
3 Miſſa Conventualis una, vel plures an, & quando celebrari debeant in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, in c.Cùm creatura, n.3 & n. ſeqq. uſque in fin. de celebrat. 587
3 Quid de jure communi, & examinantur quatuor intellectus ad hoc capitulum à n. 3. uſque ad num.21. 587
3 Et quid ex Miſſali Romano, ibid à n 21. uſque in fin. 588
3 Miſſæ Conventuales duæ, ſcilicet de feſto, vel feria, & pro Anniverſariis defunctorum, in Collegiatis Eccleſiis ſunt celebrandæ, ibid. num 3. & 23 588
3 Miſſa Conventualis pro defunctis in Anniverſario celebrari poteſt etiam in feſto duplici, vel ſemiduplici, ibid. n 4. & 23. 588
3 Miſſa Conventualis de feria propter Anniverſaria defunctorum non eſt omittenda, ibid. n.7 587
3 Miſſæ duæ Conventuales, ſcilicet pro defunctis, & de Officio currente, in Collegiatis Eccleſiis quotidie ſunt celebrandæ, & contrafacientes peccant, ibid num. 12. & 13. 588
3 Contrarium, ibid. num.16. & 24. 588
3 Miſſæ duæ, ideſt pro defunctis, & de feria, quotidie cantari debent in Eccleſiis Conventualibus, ibid. num. 17. 588
3 Contrarium, ibid. num.20 & 24 588
3 Miſſa una Conventualis, ideſt de Officio currente, quotidie celebrari debet in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, ibidem num 21. 588
3 Fallit in caſibus hìc enumeratis, in quibus cantari debent duæ Miſſæ, ibid. num 22. 588
3 Miſſa Conventualis pro defunctis in Eccleſiis Collegiatis non debet dici quotidie, ſed prima die cujuſque menſis, & feria ſecunda cujuſque hebdomadæ, ibid. num 24 588
3 Quòd ſi tunc occurrat feſtum ſimplex, vel feria propriam habens Miſſam, cantari debent duæ Miſſæ, ibid. n 25. 588
3 Miſſa Conventualis pro defunctis, niſi occurrat Anniverſarium, vel dies depoſitionis defuncti, in feſto duplici, vel ſemiduplici celebrari non debet, ibid. num 26. 589
3 Miſſa de feria propter Miſſam ſpecialem dimittenda non eſt, in c. Quidam, num 1 de Celebrat. Miſſar. 576
3 Declaratur, ibid. num.2. & ſeqq. 576
1 Diſtributiones quotidianæ aſſignantur pro Miſſa Conventuali ſicut pro horis, cap. Ut Abbates, numer. 84. de ætate, & qualit. 395
3 MISSA DEFUNCTORUM corpore præſente omni die celebrari poteſt, præterquam in Paraſceve, & Paſchate, in c.Cùm creatura, n.5. de Celebrat. Miſſar. 587
3 Miſſa defunctorum cantari debet à Beneficiatis juxta legem fundationis, etiam in illis diebus, in quibus ex præſcripto Miſſalis Romani cantatur alia miſſa pro defunctis, ibidem numer. 11. 587
3 Miſſa defunctorum præfertur miſſæ de feria, d. cap. Cùm creatura, num. 15. 588
3 Contrarium, ibid. num 14 & 26. 588
3 Miſſa pro defunctis poteſt celebrari in diebus feſtis etiam ſolemniter, ibidem num.14. 588
3 Contrarium, ibid. num 16. 588
3 Declaratur, ibid. num.26. 589

3 Miſ-

3 Miſſæ privatæ de *Requiem* dici non poſſunt in feſtis duplicibus, & Dominicis diebus, ibid. num.27 579
3 Miſſa pro defunctis poteſt dici peculiaris, in c. Quidam, num 9 de celebrat. miſſar. 577
3 Miſſam de S. Maria celebrans dicitur celebrare pro defunctis, & è converſo, ibid. num.12 577
4 Miſſa defunctorum an ſit dicenda ad conſequendam indulgentiam Altari privilegiato conceſſam, an verò ſufficiat aliam miſſam dicere, ibid. num.13 & ſeqq uſque in fin 577
3 Privilegii tenor inſpiciendus eſt ad dignoſcendum, an pro liberatione Animæ à Purgatorio requiratur Miſſa de *Requiem*, ibid. num.14. 577
3 Miſſa pro defuncto an idem importet, quod miſſa de *Requiem*, ibid num.18 23. & 10. 578
3 Miſſa de *Requiem* cur ab Eccleſia inſtituta, ibid num 19. 578
3 Miſſa de *Requiem* ſuffragatur Animæ defunctorum, quàm Miſſa de feſto, vel feria, ibid. num 20. 578
3 Declaratur, ibid num 31. 579
3 Miſſarum ſuffragia mortuis tripliciter applicari poſſunt, ibid. num. 21. 578
3 Miſſa ex parte ſacrificii æquè prodeſt mortuis de quocunque dicatur, & quid ex parte Orationum, ibid. n.32. 579
Vide in ver. *Anniverſarium*.

Miſſa Pontificalis.

Vide in verb. *Pontificalia*.

Miſſa de S. Maria.

3 Miſſam de ſancta Maria celebrans dicitur celebrare pro defunctis, & è converſo, in c. Quidam, n.12. de celebrat Miſſar. 577

Miſſa de Sancto.

3 Miſſam de uno Sancto quotidie celebrare non licet, in c. Quidam, num.10. de Celebr. Miſſ. 577
3 Sacerdos non poteſt obligari pacto, vel ſtatuto ad celebrandum quotidie, aut ſemper de uno Sancto, in c. Significatum, nu 8. de præben 81
3 Miſſæ votivæ ex Miſſali Romano dici poſſunt pro arbitrio Sacerdotum, quocunque die officium non eſt duplex, aut Dominica, id tamen paſſim fieri non debet, in c. Quidam, num.8 de Celebrat. Miſſar. 577
3 Miſſa votiva pro ſponſo, & ſponſa non dicitur in Dominicis, & feſtis diebus, ibid. num.9. 577

Miſſarum reductio.

1 Miſſas, & Anniverſaria, aut eleemoſynas pauperibus erogandas, an Epiſcopus ex cauſa tenuitatis reducere poſſit de jure communi, in c. Ex parte, n.20. de Conſtitut. 126
1 Et an ex Concilio Tridentino, ibid num.30. 128
1 Miſſarum onera beneficio incumbentia Epiſcopus reducere non poteſt, ibid num 24. 127
1 Miſſarum onera beneficio injuncta an Epiſcopus moderari poſſit, ſi redditus poſtea diminuti ſint, ibid num.25. 127
1 Quid ſi ejuſmodi redditus ſpectent ad hæredem, ibid. n 26. 127
1 Et quid ſi ſpectent ad beneficiatum, ibid n 27 & ſeqq 127
1 Anniverſaria, & officia defunctorum Epiſcopus poteſt reducere ad præſcriptum Concil. Tridentin. cap. 4. ſeſſ 25. ibidem numer. 30. 128
1 In Miſſis, vel Anniverſariis, aut eleemoſynis reducendis, quis ordo ſervari debeat, ibid num 34 128
3 Miſſarum onera an, & quando per Sedem Apoſtolicam reduci poſſint, aut debeant, in c. Significatum, nu. 34. & ſeqq. uſque ad num 37 de præben 81
3 Quid ſi ſint impoſita ex piis defunctorum relictis, ibid n 16 82
3 Et quid ſi ex largitionibus inter vivos, ibid n 17 & ſeq. uſque ad num 23. 81
3 Miſſarum onera ante Concilium Tridentinum impoſita, aut in beneficii fundatione, Epiſcopi, & Generales Ordinum reducere non poſſunt, in vim c 4 ſeſſ 25. ibid n 17. 81
3 Etiam ſi legatum ſit adeò tenue, ut non ſit qui velit onus illi injunctum ſubire, ibid n 15 verſ Quinimò 81
3 Pecunia pro Miſſis celebrandis collata, an ſit reſtituenda, ſi illarum numerus reducatur, ibid. n 20 82
3 Miſſarum onera futura an per Papam reduci poſſint, ib. n.20. 81
3 Eccleſia recipiens rem oblatam cum onere celebrationis Miſſarum facto ipſo naturaliter obligatur ad oneris implementum, ibid. numer 10 81
3 Leonis X. Indultum Fratribus Minoribus conceſſum ſuper futuris eleemoſynis Miſſarum, dicitur ſubreptitiè obtentum, ibidem numer. 37. 38

Miſſa quoad ſtipendium.

3 Obligatus ex pluribus Miſſis ad idem numero, ſemel ſolvendo liberatur: ſecus ſi ad idem ſpecie, in cap. Fraternitatem, n 70. de ſepultur. 298
3 Miſſæ tot celebrandæ, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ ab offerente præſcriptæ fuerint, alioquin quot præſcriptæ fuerint ab Ordinario, ibid num 81 [illegible]
3 Miſſæ Sacrificium non eſt inſtitutum ad Sacerdotum inopiam ſublevandam, ibid num 83 [illegible]
3 Conſuetudine regionis an excuſetur Sacerdos obligatus ad applicationem Sacrificii, qui ab aliis quoque eleemoſynam recipit pro Miſſis peculiaribus, & unam Miſſam celebrat pro omnibus, ibid n 84 & ſeqq uſque ad n [illegible] 303
3 Voluntas eorum, qui dant eleemoſynam pro Miſſis, recipit interpretationem à conſuetudine, ibid n 85 & 86 [illegible]
3 Declaratur, ſi conſuetudo ſit rationabilis, ibid n [illegible] [illegible]
3 Miſſarum onera ſi Eccleſia non adimpleat, res oblatas non facit ſuas, & ad reſtitutionem tenetur, in cap. Significatum, nu. 14 de præben. 83
3 Simoniacum an, & quando ſit, pro celebratione Miſſæ pecuniam accipere, ibid n 19 81
3 Res, quæ donantur Eccleſiæ cum onere celebrationis Miſſarum, deſinunt eſſe laicales, & tranſeunt in proprietatem Eccleſiæ, ibid num 21 82
Vide in ver *Miſſa quoad applicationem*.
Et in ver. *Sacerdos quoad Miſſam*.

Miſſæ valor.

3 Miſſæ unius celebratione an omnibus ſatisfaciat Sacerdos, qui pro pluribus Miſſis plura ſtipendia accepit, in cap. Fraternitatem, n 13. & ſeqq uſque in fin. de ſepultur. 292
3 Miſſæ Sacrificium pro pluribus oblatum an tantum proſit ſingulis quantum ſi pro quolibet ipſorum ſingulariter offeratur, latiſſimè diſcutitur, ibid num 14 uſque ad n 79 292
3 Miſſam pro pluribus dictam non minus prodeſſe ſingulis, quàm ſi dicatur pro uno, quibus argumentis probetur, ibid n.19 & ſeqq. uſque ad num 25 291
3 Miſſa una ex parte ſui eſt valoris infiniti, & ſufficiens ad ſatisfaciendum pro omni pœna, ibid n 20 47 & 74 298
3 Miſſa æquè prodeſt iis, qui cogitantur in Memento, ſi circumſtantes ſint plures, ac ſi pauciores, ibid n 23 & 77 & 78 298
3 Miſſa uni debita, poteſt pluribus applicari, ſi Sacerdos tot multiplicet gradus devotionis, quot ſunt ii, pro quibus celebrat, ex Cajetani ſententia, ibid. num.25. 291
3 Contrarium, ibid n.28. & ſeqq 294
3 Miſſæ applicatio perficitur ex intentione, & devotione ſacrificantis, ibid. num.26. 293
3 Contrarium, ibid. num 28 & ſeqq. 294
3 In Sacrificio non perpendit Deus, quantum, ſed ex quanto offeratur, ibid num 27 293
3 Declaratur, ibid num 33 & 35 [illegible]
3 Miſſæ Sacrificium efficaciam habet ex opere operato, nec ulla offerentium malitia inquinari poteſt, ibid n 2[illegible] 294
3 Miſſæ Sacrificium ex opere operato tantumdem valet ei, cui applicatur, ſi fiat à bono, ac ſi à malo Sacerdote, ibid n 29 294
3 Miſſæ Sacrificio placatus Deus peccata dimittit ingentia, ibidem num 30 294
3 Sacrificii, & Sacramenti effectus in pluribus Miſſis multiplicatur, ibid num 31. 294
3 Miſſæ ſacrificium fit ſatisfactorium offerentibus, & iis, pro quibus offertur, ſecundum quantitatem ſuæ devotionis, ibidem numer 32 294
3 Declaratur, ibid. num 33 & ſeqq. 294
3 Miſſæ ſacrificium effectum non habet, niſi in illis, qui conjunguntur huic Sacramento per fidem, & charitatem, ibid n 34 294
3 Miſſa melioris Sacerdotis ex opere operantis eſt magis fructuoſa, ibid n.35 & 68 294
3 Miſſa an magis proſit iis, qui ſunt magis digni, quàm ei cui applicatur, ibid n 36 & ſeqq. [illegible]
3 Miſſa an tantumdem valeat ſingulis, atque omnibus, ſive Sacerdos moveatur ab uno ad celebrandum, ſive à multis, ibidem numer 39 295
3 Miſſa pro pluribus dicta, licèt non tantumdem valeat ſingulis, quantum ſi pro quolibet diceretur quoad ſatisfactionem, tamen ſecus eſt quoad impetrationem, ibid n 40. [illegible]
3 Contrarium, ibid num.41 & ſeqq 295
3 Miſſa extenſivè habet efficaciam finitam tam reſpectu impetrationis, quàm ſatisfactionis, ibid num 42 295
3 Miſſæ ſacrificium tam reſpectu remiſſionis pœnarum, quàm aliorum effectuum non operatur per modum ſatisfactionis, ut Sacramenta, ſed per modum impetrationis, ibid num 41 295
3 [illegible] Concilii [illegible] de valore Miſſæ, & deputatio Epiſcopi Brixienſis ad [illegible]andum, ibid num 45 295
3 S Thomæ ſententia circa valorem Miſſæ expenditur, ibid num. 46 & 52 [illegible]
3 Miſſam ſpecialem magis prodeſſe, quàm generalem, quibus rationibus oſtendatur, ibidem numer 47 & ſeqq uſque ad numer 63. [illegible]
3 Miſſæ valor, licèt extenſivè, & quantum ad ſufficientiam ſit infinitus, tamen extenſivè, & quantum ad efficientiam finitus eſt, ibid n ſeqq uſque ad num.63 & n 74 296
3 Miſſæ plures ad unam, & eandem rem obtinendam rationabiliter ab Eccleſia ſunt inſtitutæ, ibid n 64 296
3 Miſſæ peculiares ab Eccleſia utiliter inſtitutæ, ibid n 66 297
3 In Miſſæ ſacrificio triplex reperitur Offerens, videlicet Chriſtus, Eccleſia, & Miniſter, ibid n 60 297
3 Miſſæ privatæ cenſentur communes, quia celebrantur a publico Eccleſiæ miniſtro, ibid n. 63 297
3 Miſſæ meritum ex Soto in tres partes dividitur, & tertiam tantùm poteſt diſpenſare Sacerdos, ibid n 61 & 62 [illegible]
3 Miſſa una liberat omnes animas è Purgatorio, eſt hæreticum, ibid numer.64 297
3 Privilegia, quibus indulgetur, ut unius Miſſæ, vel Anniverſarii celebratione ſatisfiat pluribus oneribus Miſſarum in futurum ſuſcipiendis, ſunt abrogata, ibid n 66 297
3 Miſſa pro pluribus celebrata, æqualiter prodeſt ſingulis, ac ſi [illegible] unius celebretur, ibid n [illegible] 297
3 Miſſa ex virtute meriti, & operis operantis tantò eſt fructuoſior, quantò pro pluribus celebratur, ibid n 68 & n [illegible] 298
3 Miſſa non minùs prodeſt ipſi celebranti, ſi dicatur pro pluribus, quàm ſi pro uno, ibid num [illegible] 298
3 Miſſæ valor triplex, & ex applicatione unius non fit diminutio alterius, ibid num [illegible] & [illegible] 298
3 Miſſæ fructus ex opere operato tantus eſt unicuique ex circumſtantibus pro modo fidei, & devotionis cujuſcue, ibidem num [illegible] 298
3 Miſſæ ſacrificio ineſt triplex fructus, ibid n [illegible] [illegible]
3 Conſuetudo Eccleſiæ, ut eadem die non dicatur niſi una miſſa pro mortuis, & tamen miſſa ſatisfiat pluribus Anniverſariis eodem die currentibus, an ſit obſervanda, necne, in c. Fraternitatem, num.85 de ſepult. 300

3 Sa-

3 Sacerdoti non licet accipere unam eleemoſynam pro miſſa celebranda, & aliam pro applicatione fructus ſpecialis ipſius celebrantis, ibid. num 96. 301
Vide in ver. *Miſſa quoad applicationem*.
3 Sacerdos accipiens unum ſtipendium pro fructu ſatisfactorio, & aliud pro impetratorio, non ſatisfacit unica miſſa, ibidem numer. 97. 301

Miſſa ubi celebranda.

5 Miſſa de jure communi an, & quando poſſit celebrari extra Eccleſiam de licentia Epiſcopi, in cap. In his, numer. 2. de privileg. 278
5 Principis domus, arces, & palatia, in quibus Barones juriſdictionem exercent, comprehenduntur in prohibitione Tridentini Concilii de miſſa in privatis domibus non celebranda, ibidem num. 16. 280
5 Miſſa in privatis domibus celebrari non poteſt, etiam in Oratorio ad Divinum cultum dedicato, ſed celebrandi licentia petenda eſt à Sede Apoſtolica, ibid. num 17. 280
5 Epiſcopus non poteſt permittere, ut à Sacerdotibus ſæcularibus, aut Regularibus, miſſa celebretur extra Eccleſiam, & extra Oratoria ad Divinum tantùm cultum dedicata, ibidem num 19. 280
5 Epiſcopus poteſt concedere ex Tridentini Concilii præſcripto, ut miſſa celebretur in Oratorio ad divinum tantùm cultum dedicato, dummodò illud non ſit in privatis domibus, ibid. num. 21. 280
5 Miſſa in Oratoriis conſtructis pro uſu carceratorum, Confraternitatum, Hoſpitalium, & Monaſteriorum, celebrari poteſt prævia licentia, & approbatione Epiſcopi Diœceſani, ibid num. 23. 280
5 Miſſam celebrans in Eccleſia polluta non eſt ipſo jure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus; ſecus in Eccleſia interdicta, in c. Tuarum, nu. 4 de privileg. 245
Vide in ver. *Oratorium*, *Capella*.
3 MIXTUM aſſumit naturam ſpeciei, per quam juri alterius minus derogatur, in cap. Cùm propter, num 36. & 42. de Jurepatron. 531
3 Mixtum ex duabus naturis aſſumit ſibi naturam à potentiori, & digniori, ibid. num 44. 532
Declaratur, num 65. 533
3 In Mixtis naturalibus indifferenter attenditur quod potentiùs agit, in mixtis juris quod eſt favorabilius, ibid. n. 65. 533
3 Mixtionem non efficiunt multa paucis, & magna parvis appoſita, ibid. num. 68. 533
3 Et mixtio eorum non eſt, quæ ſunt diverſi generis, ibidem num. 69. 534
3 Mixtum aſſumit naturam ejus ſimplicis, per quod jus conſortis conſervatur, ibid. num. 81. 534
3 Mixtum aſſumit naturam ſimplicis, quod facit actum valere, & eſt favorabilius, ibid. num. 75. 534
1 In mixtis inſeparabilibus magis attenditur quod nocet, quàm quod prodeſt, in c. Maſſana, n. 9. & 28. de elect. 305
1 Declaratur, ibid. & num. 31. 306
1 MOLESTIÆ Legatis, & Nunciis illatæ in denegando ingreſſum in provinciam, vel eorum facultates impediendo, ac eos expellendo, damnantur in cap. Conſuetudines, numer. 67. de Conſuetud 196
1 MONACHATUS dicitur beneficium ſimplex, in c. Cùm in cunctis, num. 127 de elect. 253
1 Monachatus omnem maculam abſtergit, in c. Ut filii, num 35. de filiis Presbyter. 463
Vide in ver. *Profeſſio quid operetur*.

Monachus, communia.

1 Monachi, virgines, & viduæ Deo dicatæ, ſeu Diaconiſſæ, & laborantes in ſepeliendis mortuis, quandoque Ordines dicuntur à Patribus, in cap Cùm contingat, num. 42. de ætat. & qualit 420
3 Monachus ſine monaſterio caret vita, ſicut piſcis ſine aqua, in c. In Eccleſiis, n. 11 de Capell. Monachor. 501
1 Monachi poſſunt appellari fratres, in cap. Cauſam, numer 3. de elect. 259
1 Monachus per profeſſionem acquirit jus collegii, & habet monaſterium alligatum ad alimenta, in cap. Cùm in cunctis, nu. 128 de elect 253
1 Monachi, & Eremitæ potiùs egent contemplatione, quàm ſcientia, ibid. num 146. 254
3 Monachi in quibus differant à Canonicis Regularibus, in c. Quod Dei timorem, n. 6. & ſeqq de ſtat. Monachor. 471
3 Monachorum appellatione an veniant Canonici Regulares, ibidem num. 10. & ſeqq. & in cap. Cùm in magiſtrum, num. 8. de elect. 4-2
1 Monachus fieri non debet ſpem, vel promiſſionem habens, ut Abbas fiat; in c. Cùm ad noſtram, n 16. de elect. 284
1 Monachi officium eſt lugere, ibid. num. 17. 284
3 Monachi latè ſumpto vocabulo veniunt appellatione Clericorum, in c. Non amplius, num 8. de inſtit. 172
1 Monachorum appellatione non veniunt moniales, in c. Ut filii, num. 34. de filiis Presbyt. 463
3 Monachus nihil aliud eſt, quàm ſolitarius, & triſtis, in c. Cùm ad monaſterium, n 58. de ſtat. Monachor. 174
3 Clericus ſæcularis utens habitu, & nomine monachali, cogitur, ut fiat monachus, vel ab hoc deſiſtat, in c. Ut Clerici, nu. 3. de Regular 341
Vide in ver. *Regulares*, *Profeſſio*, *Monaſterium*.
1 Monachus qui in profeſſione ex pacto ſibi reſervat proprium, in dubio intelligitur reſervaſſe tanquam obedientiarius monaſterii, in c. Cùm in Eccleſiis, n. 8. de major & obed. 616
5 Monachus, & Religioſus an poſſit aſſumi in magiſtrum, in cap. Quia nonnullis, nu. 5 de Magiſtris. 82
5 Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium, ib n 6. 82
5 Declaratur, ibid num. 11 82
5 Monachus bonus vix bonum Clericum facit, ibid n 9. & 14. 82
5 Monachum ſcientem, & honeſtum ſatis eſt Cathedræ præficere, quàm ſæcularem Clericum ſcientem, & inhoneſtum, ibidem num 10 82
5 Monacho ſi committatur cauſa à Sede Apoſtolica non expreſſo nomine Monachatus, Delegatio tamquam ſubreptitia non valet, in c. Cùm olim, il ſecondo, n. 3. & 9. de Privileg. 251
5 Monachi à ſtrepitu cauſarum debent eſſe remoti, ibid. n. 4 251
5 Monachus non poteſt eſſe Procurator etiam pro utilitate monaſterii ſine licentia Abbatis, ibid. num. 5. 251
5 Monachis ſi ex certa ſcientia Papa committat cauſam, cenſetur ſuper inhabilitate diſpenſare, ibid. num. 6 251
5 Monacho Eccleſiæ Cathedralis Monachalis an cauſæ à Sede Apoſtolica ſint committendæ, ibid. num 11. 251
3 Monachi præeminent in contemplatione, Clerici in prærogativa officiorum, in cap. Inter quatuor, numer. 6. de Relig. domibus. 494
3 Monachus appellatur poſt profeſſionem, in c. Eccleſiæ, num. 4 de Immunit. Eccleſ. 646

Monachus contra Abbatem.

5 Monachi de Simonia, perjurio, dilapidatione, & inſufficientia ſuum denunciare poſſunt Abbatem, in cap. Licèt Heli, nu. 1. de Simon. 48

Monachus quoad Confeſſiones ſæcularium.

5 Monachi ad Confeſſiones ſæcularium à ſuis Abbatibus approbati in locis ubi dicti Abbates utramque juriſdictionem exercent, an poſſint audire confeſſiones confluentium ex aliena diœceſi, in c. Omnis, num. 69. de pœnit. & remiſs. 313
5 Monachi poſſunt audire Confeſſiones confluentium ad diœceſim, in qua ſunt ab Epiſcopo approbati, ibid num. 72. 313
Vide in verb. *Regulares quoad Confeſſiones ſæcularium*.

Monachus quoad correctionem.

2 Monachus, ſicut & Clericus, appellare poteſt à correctione, ſi fiat in forma judicii, in cap. Ad noſtram, num. 12. de appellation 190
2 Monachorum etiam Epiſcopo ſubjectorum correctio ſpectat ad Abbatem, in c. De Priore, n. 28. de appellat. 197
3 Monachi incorrigibiles de Monaſterio ſunt expellendi, & Monaſterium reformari debet de fratribus alterius Ordinis, ſi de Monachis ejuſdem Ordinis reformari non poteſt, in c Relatum, n. 1 Ne Cler. vel Monach. 664
3 Monachorum malum exemplum eſt contagioſum, & alios inficit, ibid. num. 2. 664
3 Maximè ſi proveniat à Prælato, ibid. num. 3. 664
Vide in ver. *Appellatio devolutiva*.
Et in ver. *Regulares quoad cauſas*.
Et in ver. *Monaſterium quoad reformationem*.

Monachorum creatio.

1 Monachorum creatio de jure communi ſpectat ad Abbatem, & Conventum, in cap. Cùm Eccleſia Vulterana, num. 23. de elect. 2-3
3 Monachum facit aut paterna devotio, aut propria profeſſio, in c. Cùm virum, num. 2. de Regul 366
3 Monachorum creatio ſpectat ad Abbatem, & Capitulum, in c Significatum, num. 48. de Regular 364
1 Monaſterio vacante an Conventus poſſit Monachos recipere, in c. His quæ, num. 45. de major. & obed. 610
Vide in ver. *Profeſſio quoad conſenſum*.

Monachus quoad curam animarum.

3 Monachi prohibentur curam animarum exercere, in c In Eccleſiis, num 7 de Capell. Monachor. 501
3 Monachi de jure communi an poſſint præfici Parochialibus ſæcularibus, ibid. num 9. 501
3 Monachus clauſtralis non poteſt aſſumi ad curam populi monaſterio incumbentem, & cur, ibid. num 10 501
3 Monachus Parochiali Eccleſiæ præfectus an, & quando teneatur ſecum habere ſocium ſui Ordinis, in c. Quod Dei timorem, n 7. de ſtat. Monachor. 472
3 Monachi de jure communi an poſſint aſſumi ad regimen Parochialium Eccleſiarum ſine diſpenſatione, ibid. num. 12. 472
2 Monachus, qui præeſt Eccleſiæ ſæculari, non debet ibi Divina officia celebrare juxta ritum monaſticum, niſi hoc jus præſcripſerit, in c. Cùm olim, num. 27. de præſcript. 179
Vide in verb. *Regulares quoad curam animarum*.

Monachus quoad electionem.

1 Monachus in Prælatum electus habet jus proſequendi propriam electionem etiam in judicio contentioſo, in cap. Cùm dilectus, num. 2. de Conſuet. 204
5 Monachus non poteſt conſentire electioni de ſe factæ ab extraneo collegio abſque ſui Superioris licentia, ibid. n 3. 204
1 Monachi unius monaſterii ex conſuetudine poſſunt ſibi vendicare jus eligendi Abbatem in alio monaſterio, ibid. n. 6. 204
3 Monachus promotus ad Prælaturam alterius monaſterii, facto ipſo cenſetur ibi tacitam profeſſionem emittere, in cap. Quia ingredientibus, num. 29. de texani. 156
Vide in verb *Monachus quoad tranſitum*, &c.
Et in verb. *Regulares quoad dignitates*.

Monachorum exemptio.

5 Monachorum Caſſinenſium, Carthuſianorum, Olivetanorum, Ca-

Camaldulenſium, Canonicorum Regularium Lateranenſium, Militum S. Jo. Hieroſolymitani, & Fratrum S. Spiritus in Saxia exemptio ab Ordinariorum juriſdictione etiam in tribus caſibus exceptis, in cap. Tuarum, num. 20 de privileg. 147
5 Monachorum Ciſtercienſium exemptio an habeat locum in caſibus delicti commiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ in loco non exempto, ibid. num. 21. 147
Vide in ver. *Regulares quoad exemptionem.*

Monachus quoad obedientiam.

4 Monachus ubivis degat de licentia Abbatis, fingitur degere intra clauſtra, in c. Inſinuante, n. 39 Qui Cler. vel voven. 53
3 Præſcribere non poteſt monachus contra obedientiam monachalem, quantumcumque temporis degat extra monaſterium, in cap. Sicut nobis, num. 6. de Regular. 377
3 Monachi cenſentur eſſe in poteſtate monaſterii, & Abbatis, & non habent velle, nec nolle, in cap. Non eſt vobis, num. 16. De regular. 347
3 Monachus ſi ex malitia removeatur à loco, quem Abbas ei deputavit, poteſt officium Superioris implorare in c. Cùm ad monaſterium, n. 32. de ſtat. Monach. 477
Vide in ver. *Regulares quoad obedientiæ votum.*

Monachus quoad officium Divinum.

2 Monachus, qui præeſt Eccleſiæ ſæculari, non debet ibi Divina Officia celebrare juxta ritum monaſticum, niſi hoc jus præſcripſerit, in cap. Cùm olim, num. 27. de præſcript. 179

Monachus quoad officium, vel beneficium.

3 Monachus ſi ex malitia removeatur à loco, quem Abbas ei deputavit, poteſt officium Superioris implorare, in cap. Cùm monaſterium, num. 32. de ſtat. Monachor. 477
3 Monachus ſpoliatus officio, vel beneficio manuali ſine juſta cauſa non poteſt agere interdicto recuperandæ contra ſpoliatorem, ibid. num. 35. 478
3 Monachi ſunt obedientiarii, ibid. num. 36. 478

Monachus quoad Prædicationem.

5 Monachus etiam Diaconus, vel Sacerdos de jure communi prædicare non poteſt ſine licentia Epiſcopi, vel Curati, in c. Reſponſo, n. 17. de ſent. excom. 359
Vide in ver. *Regulares quoad Prædicationem.*

Monachus quoad proprietatem.

3 Monachus ad utilitatem monaſterii eſt capax donationis, legati, & hæreditatis, tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, in c. Non in ginoperè, n. 6. & 21 Ne Cler. vel monach. 660
3 Papa an poſſit cum Monacho ſuper proprietate, vel libera peculii adminiſtratione diſpenſare, in cap. Monachi, num. 12. de ſtat. Monachor. 456
3 Aut facere de Monacho non Monachum, ibid. n. 13. 456
3 Conſuetudo etiam immemorabilis non excuſat Monachum à tranſgreſſione voti paupertatis, ibid. num. 14. 456
3 Monachus, & ſervus quoad acquiſitionem bonorum æquiparantur, ibid. num. 17. 456
3 Monachus conniventibus oculis ſuperioris poteſt habere quaſi proprium ſicut ſervus, ibid. num. 21 457
3 Contrarium, ibid. num. 22. 457
3 Monachus non dicitur proprietarius, qui nil celat Abbati, & eſt paratus totum dimittere ad illius nutum, ibid. n. 18. 457
3 Contrarium, ibid. num. 47 4[illegible]
3 Monachis Eccleſiæ Cathedralis licet accipere à monaſterio annuam penſionem ſcutorum quinquaginta, ibid. num. 19 457
3 Contrarium, ibid. num. 62. 462
3 Legatum factum Monacho ſub conditione, ut nihil quæratur monaſterio, an valeat, ibid. num. 21. 24. & 47 457
3 Argumentum de ſervo ad Monachum non procedit, ubi contrarium reperitur in jure expreſſum, ibid. num. 22. 457
3 Servitus Monachalis diſtrictior eſt quàm ſæcularis, ibidem numer. 21 457
3 Monachus an ex taciturnitate, & patientia Abbatis poſſit habere peculii adminiſtrationem, ibid. n. 19. & ſeqq. 458
3 Monachus an poſſit facere eleemoſynam de rebus monaſterii ex permiſſione Abbatis, ibid. num. 30. & 32 458
3 Conſtitutio, vel conſuetudo monaſterii, ſecundum quam [illegible] certum quid annuum Monacho pro veſtitu, an valeat, ibidem num. 13. & 62 458
3 Adminiſtratio peculii non poteſt per Abbatem concedi ſimplici Monacho, ſed officiali temporali duntaxat, ibidem numer. 40. & 41. 4[illegible]
3 Monachus legatarius cum certo onere ſecreto [illegible] non acquirit monaſterio, in c. Tua nobis, n. 28. de Teſtam. 281
2 Monachus factus Epiſcopus ſuccedit in hæreditate [illegible] delata, eamque acquirit Eccleſiæ ſuæ, in cap. In præſentia, num. [illegible] de probat. 1[illegible]8
2 Non deſinit eſſe Monachus, nec abſolvitur à ſubſtantialibus Regulæ, ibid. num. 71 1[illegible]8
3 Monachi nequeunt non [illegible] proprio conductiones [illegible] habere, in cap. Secundum, n. 2. & 11 Ne Cler. vel M[illegible]
3 Poſſunt tamen nomine Monaſterii, ſi propriæ [illegible] num. 11 [illegible]
3 Monachi nequeunt nomine ſuo aliorum [illegible] etiamſi ſubſit neceſſitas, ſed nomine monaſterii tantum, ibid. num. 11 [illegible]
Vide in verb. *Regulares quoad paupertatis votum.*
3 Monachus proprietarius in Ægypto [illegible] in c. Cùm ad monaſterium, n. [illegible] de ſtat. Monach. 4[illegible]

Monachus quoad ſucceſſionem.

3 Monachus factus Epiſcopus paternam hæreditatem vendicat non ſibi, ſed Eccleſiæ, in c. Quæ in Eccleſiarum, num. 79. & 81 de Conſtit. 121
Vide in ver. *Regulares quoad ſucceſſionem feudalem.*
Et in verb. *Monaſterium quoad ſucceſſionem.*

Monachus quoad tranſitum ad aliam Religionem.

3 Monachus translatus ad aliam Religionem nihil habet commune cum prima, in cap. Recolentes, n. 38. de ſtatu Monachor. 468
1 Monachus non poteſt contradicere ſuperiori eum transferenti de monaſterio ad monaſterium, in c. Quarto, num. 37. & 75. de tranſlat. Epiſcopi. 320
1 Tranſlatio monachi quid differat à tranſlatione Epiſcopi, ibidem num. 75 322
1 Monachus per Papam tranſlatus ad ſecundum monaſterium an poſſit ad primum redire ſine licentia Papæ, ibid. n. 112 325
3 Monachus tranſlatus ad Prælationem alterius monaſterii [illegible] neatur iterùm profiteri, in cap. Ad Apoſtolicam, num. 36 de Regular. 4[illegible]4
Vide in verb. *Monachus quoad electionem.*
Et in verb. *Regulares quoad tranſitum.*
3 Monachus morari debet apud monaſterium, ad quod tranſivit, lite pendente ſuper ejus tranſitu, in cap. Licet, num. [illegible] de Regular. 366
3 Monachus poteſt in diverſis monaſteriis locum habere quoad communicationem ſpiritualium, non autem vagationis cauſa, in c. Novit, num. 7. Ne ſede vacan. 1[illegible]4
3 Monachus tranſlatus pendente lite ſuper temerario tranſitu debet remanere in monaſterio, in quo reperitur, in c. Non eſt vobis, num. 33. de Regular. 348
3 Monachus quas ob cauſas de ſecunda Religione, ad quam tranſivit non petita licentia, cogatur ad primam regredi, ibidem num. 1[illegible] 1[illegible]
3 Monachus, vel Converſus tranſiens ad aliam Religionem ſine licentia Abbatis, per cenſuram Eccleſiaſticam regredi compellitur, ibid. num. 26. 348

Monachus quoad victum, & veſtitum.

3 Monachi uti non debent lineis camiſiis, quibus tamen uti poſſunt Canonici Regulares, in cap. Cùm ad monaſterium, num. 2. de ſtat. Monachor. 4[illegible]5
3 Monachi debiles, & infirmi, & qui minutione, vel medicina indigent, poſſunt veſci carnibus in infirmitorio tantùm, [illegible] 4[illegible]
3 Abbas poteſt ſuper regula diſpenſare quantum ad eſum carnium, & in aliis caſibus hic expreſſis, ibid. num. 18. Sed contra, ibidem num. 11 477
3 Monachi S. Baſilii ex peculiari ſuæ Regulæ inſtituto ad victum propriis manibus parandum ſaltem in communi tenentur, in c. Multa, n. 27. Ne Cler. vel Monach. 6[illegible]4
3 Et agricultura quatenus eis permittatur, ibid. n. 28 6[illegible]4
3 Monachi Ciſtercienſes tenentur Regulam obſervare ſecundum originalia inſtituta, in cap. Recolentes, num. 2. & 8. de ſtat. Monachor. 4[illegible]5
1 MONARCHIA præſtat inter omnia gubernationum genera, in c. Significaſti, num. 35. de elect. 2[illegible]5

Monaſterium, communia.

1 Monaſterii appellatione in materia exorbitanti non veniunt Eccleſiæ ſæculares, in cap. Cùm in cunctis, § Inferiora, n. 27 de elect. 2[illegible]
1 Se[illegible] latè interpretande, ibid. n. 30 [illegible]
3 Monaſterium venit beneficii appellatione, in c. Recolentes, n. 4[illegible]. de ſtat. Monachor. 465
3 Monaſteria Regularium de jure communi habent cœmeterium, etiamſi populum non habeant, & refellitur contraria opinio Abbatis, in c. Fraternitatem, n. 5. de ſepult. 2[illegible]1
1 Monaſterio vacante an conventus poſſit Monachos recipere, in c. His quæ, n. 45. de major. & obed. 620
3 Monaſteria, & domus Religioſæ gaudent immunitate, in c. Eccleſiæ, num. 18. de Immunit. Eccleſ. 6[illegible]8

Monaſterium commendatum.

1 Monaſteria commendari ſolita ex Concilio Lateranenſi noviſſimo Cardinalibus tantùm, & qualificatis, & benemeritis commendari poſſunt perſonis, in cap. Cùm ad noſtram, num. 15 de elect. 2[illegible]4
1 Monaſteria, quæ ſunt capita Ordinum, ſed nulla ſub ſe membra habent, an comprehendantur in prohibitione Conc. Trid. cap. 21, ſeſſ. 25. de Regular. ibid. num. 11 2[illegible]4
3 Monachi monaſterii exempti, & commendati non poſſunt Congregationi [illegible] ſeſe aggregare, ſed tantùm ſe cum [illegible] Congregationem [illegible] ad celebrandum commune Capitulum, in cap. In ſingulis, num. 9. de ſtat. Monachor. 4[illegible]
Vide in verb. *Commenda.*

Monaſterium curatum.

[illegible] In Monaſteriis à prima inſtitutione curatis cura exerceri debet per Vicarios ad nutum amovibiles, in c. In Eccleſiis, num. [illegible] de Capell. Monach. [illegible]
2 Monaſteria in his, quæ pertinent ad animarum curam perſonarum ſæcularium, ſubſunt juriſdictioni Epiſcopi Diœceſani, in cap. Cùm olim, num. 21. de præſcript. 1[illegible]6
2 Niſi Abbas in loco Epiſcopalem, & temporalem juriſdictionem exerceat, ibid. num. 22 1[illegible]6
2 Non tollit tamen [illegible] exercitium, ſed requiritur juſtus titulus, ibid. num. 45 1[illegible]

3 Monaſterium Curatum exemptum viſitari poteſt ab Epiſcopo jure ordinario in concernentibus curam animarum, in c. Cùm dilectus, num.41. de Relig. domibus. 489
Vide in ver. *Monaſterium quoad exemptionem ab Ordinario*.
Et in verb. *Regulares quoad curam animarum*.

Monaſterii erectio.

3 Monaſterium à teſtatore ordinatum an debeat infra annum compleri, an verò ſufficiat opus inchoare, in c. Nos quidem, nu.5. de teſtam. 259
3 Monaſterium poteſt alibi ædificari a bitrio Epiſcopi, ſi in loco à teſtatore præſcripto conſtrui non poſſit, ibid. num. 11. 260
3 Monaſteriorum fundationibus Epiſcopi, vel Prælati Regulares derogare non poſſunt, in cap. Recolentes, num 41. de ſtat. Monachor. 468
3 Monaſteria tam virorum, quàm mulierum an erigi poſſint de licentia ſolius Epiſcopi, in c. Non ampliùs, n.55. & ſeqq. uſque ad num.72 de Inſtitut. 177
3 Quid de jure communi antiquo, ibid. num.56. 177
3 Et quid ex Conſtitutione Bonifacii VIII. ibid n.59. 177
3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid n 60 177
3 Et quid ex Conſtitutione Clementis VIII ibid. n 65. & 87. 177
3 Et quid ex Bulla Innocentii X. n. 71. verſ Quartum. 178
3 Monaſterii deſtructi reædificatio fieri non poteſt ſine licentia Epiſcopi, reparatio ſecus, ibid num.57 177
3 Monaſterii erectio ſuſtinetur, ſi Epiſcopi conſenſus accedat poſt factum, ibid num.58. 177
3 Monaſteria ex Concilio Tridentino an poſſint erigi ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ibid. n.60. & ſeqq uſque ad. n.72. 177
3 Quid in non Mendicantibus, & Eremitis, ibid n.61. 177
3 Et quid in Mendicantibus, ibid. num.62. 177
3 Et quid in Monaſteriis Monialium, ibid. num 69. 178
3 Monaſteria Mendicantium erigendi licentia qua forma ab Ordinariis ſit concedenda ex Bulla Clementis VIII. ibidem num. 65. & 87. 177
3 Eadem forma ſervari debet in erectionibus, quæ fiunt de licentia Ordinarii, non autem Sedis Apoſtolicæ, ibidem numer. 66. 178
3 Monaſteria virorum in Italia poſt Bullam Innocentii X. erigi non poſſunt ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ibidem num. 71. verſ. Quartum. 178
3 Monaſterium inſtitui non poteſt ſine Abbate, vel Priore, & Monachis, ibid. num.81. 179
3 Monaſterii ædificatio eſt de majoribus, quæ non tranſeunt in generali mandato, ibid. num.84. 179
3 Monaſteria ordinantur ad Religionem, eleemoſynam, & hoſpitalitatem, io c. Novit, n.13. Ne ſede vacan. 204
3 Monaſteria ad quid fundata, & dotata, in c. Relatum, num. 21. Ne Cler. vel Monach. 666

Monaſterium quoad exemptionem ab Ordinario.

3 Monaſterium ſubjectum eſt Epiſcopo, in cujus Diœceſi ſitum eſt, niſi probetur exemptum, in c. Cùm dilectus, num 1. & 12. de Relig. domib. 497
3 Monaſteria ferè omnia in Congregationem redacta, exempta ſunt à juriſdictione Epiſcopi, etiam in tribus caſibus, in c. Volentes, de privileg. lib 6 ibid. num.17. 497
3 Niſi illis cura animarum immineat perſonarum ſæcularium, ibid. num.18. 497
3 Monaſterium Curatum exemptum viſitari poteſt ab Epiſcopo jure ordinario in concernentibus curam animarum, ibid n 41. 497
3 Monaſteria de jure communi ſubjecta erant Epiſcopo Diœceſano, & ad eum ſpectabat cura, & ſollicitudo etiam Monachorum, in c. Nullus, n.40 de regular. 331
Vide in ver. *Monaſterium curatum*.
Et in ver. *Exemptio*.
Et in ver. *Regulares quoad exemptionem*.
3 Monaſteria exempta, quamvis ſint in Parochia, vel Diœceſi, tamen nec ſunt de Parochia, nec de Diœceſi, in c.Paſtoralis, n.35. de his, quæ fiunt à Prælat. 216
3 Monaſteria tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, ex privilegiis Apoſtolicis exempta ſunt à viſitatione, & juriſdictione Epiſcopi, in c. Venerabili, unm.3. de cenſib. 550
3 Et quid ſi ſint commendata, ibid. d. num.4. 550

Monaſteria in Congregatione.

3 Monaſteria omnia, quæ ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione exiſtunt, tenentur ſingulis trienniis ſeſe in Congregationem redigere ex Concilio Tridentino, in c. In ſingulis, num.7. de ſtatu Monachor. 482
3 Non tamen poſſunt invicem, aut aliis Monaſteriis ſe unire, & aggregare, ibid. num 8. & 10. 482
3 Monachi Monaſterii exempti, & commendati non poſſunt Congregationi jam inſtitutæ ſeſe aggregare, ſed tantùm ſe cum aliis Monaſteriis in Congregationem redigere ad celebrandum commune Capitulum, ibid. num. 9. 482
Vide in verb. *Capitulum Regularium*.
3 Congregationis Ordinis S. Benedicti in Belgio erectio cum facultate aggregandi Monaſteria non exempta, in Congregatione rerum Conſiſtorialium examinatur, ibid. num. 10. 482

Monaſterium Monialium quoad Clauſuram.

3 Monaſteria Monialium ingredientes de Epiſcopi licentia ex cauſa litium matrimonialium, adulteriorum, & aliis hujuſmodi, incidunt in excommunicationem, in c. Præterea, num.19. de converſ. conjugat 431
3 Monaſterium Monialium ingredi non licet auctoritate Epiſcopi, niſi ex cauſa neceſſitatis ipſius Monaſterii, in c. Cùm virum, num.10. de regular 367
3 Epiſcopus permittere non poteſt, ut mulieres ex cauſa litium matrimonialium, adulteriorum, vel alia ſimili, ingrediantur Monaſteria monialium, ibidem num 11. 367
5 Ingrediens ſepta Monaſteria Monialium abſque licentia Ordinarii, vel alterius Superioris, an incurrat excommunicationem Papæ reſervatam ex Bulla Gregorii XIII. in c.Nuper, n.17. & ſeqq. uſque ad n.37. de ſent excomm. 345
5 Et quid in Epiſcopis, & Prælatis Regularibus ingredientibus ſui auctoritate officii, non ſervata forma ibi præſcripta, ibidem num.37. & ſeqq. 347
5 Et quas pœnas iidem incurrant, ſi ingrediantur in caſibus non neceſſariis, vel cum magno comitatu, ibid num.39. 347
5 Ingredientes ſepta monaſterii monialium prætextu licentiæ revocatæ, aut Ordinarii licentia abutentes, magis delinquunt, quàm ingredientes ſine licentia, ibid. num 23. 345
5 Monaſteria monialium ingredientes ſine licentia, ex Concilio Tridentino incidunt in excommunicationem, non tamen Sedi Apoſtolicæ reſervatam, ibid. num.29. 346
5 Excommunicatio propter ingreſſum in monaſterium monialium ad malum finem eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata, ibid n.36. 347
1 Monaſterii monialium ſepta Prælatis hodie ingredi non licet, niſi in caſibus neceſſariis, & cum parvo, ſeniore, & Religioſo comitatu, in c. Ut juxta, num.29. de offic. ordinar 594
1 Decretum prohibens Regularibus acceſſum ad Monaſteria monialium, an deroget Conſtitutioni Gregorii XIII. ibid. n.35. 594
3 Epiſcopus non poteſt concedere licentiam uxori, cujus vir ad Religionem tranſivit, ingrediend. Monaſterium monialium, & ibi degendi cum ſimplici voto caſtitatis, in c. Præterea, num.17 & ſeqq. uſque in fin. de converſ conjugat. 431
3 Ita demùm poteſt concedere licentiam ingrediendi ſepta Monaſterii monialium, ſi cauſa ſit neceſſaria, & reſpiciat Monaſterium ipſum, non autem perſonam ingredientis, ibid. num. 18. 431
Vide in ver. *Moniales*.
Et in ver. *Viſitatio Monialium*.
Et in ver. *Clauſura*.
5 Statutum Epiſcopi excommunicans accedentes ad Monaſterium monialium exemptum ſine ejus licentia, an valeat, in c.Quantò, num.3. & ſeqq de privil 275
5 Regularis accedens ad Monaſterium monialium Regularibus ſubjectarum, & ibi colloquens cum moniali, an poſſit puniri ab Epiſcopo, ibid. num.8. & ſeqq. uſque in fin. 275
5 Regulares accedentes ad Monialium Monaſteria etiam exempta incidunt in excommunicationem contra accedentes Epiſcopi edicto propoſitam, ibid. num.9. 275
5 Clauſura Monaſterii Monialium qualiter ab Epiſcopo conſervanda, & ubi collapſa fuerit, reſtituenda, ibid num.15 275
5 Clauſuræ cuſtodiam habentes, habent etiam concomitantia, ibid num. 11. 275
5 Collocutiones clandeſtinæ cum Monialibus ſuſpectæ ſunt Sacris Canonibus, ibidem num.12. 275
5 Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus poteſt corrigere abuſus circa clauſuram Monialium Regularibus ſubjectarum, ibid. num 13. 275
5 Bulla Gregorii XV. ſubjicit juriſdictioni Epiſcopi Regulares delinquentes circa clauſuram Monaſteriorum Monialium, vel circa perſonas in eis degentes, num 14. 275
5 Et verba Bullæ expenduntur, ibid. n.16. & ſeqq 275
5 Regularis colloquens cum Moniali ſine legitima licentia eſt privatus voce activa, & paſſiva, & mortaliter peccat, ibidem num 15. 275
5 Regulares mittentes Epiſtolas ad Moniales an poſſint puniri ab Epiſcopo, ibid. num.21. 276

Monaſterium quoad præfixionem numeri.

3 In Monaſteriis tam virorum, quàm mulierum non plures ſunt recipiendi, quàm quot de illorum redditibus abſque penuria ſuſtentari valeant, in c. Non ampliùs, num.2. de inſtit. 172
3 Monaſterii redditus in præfixione numeri ad quam rationem pro alimentis uniuſcujuſque de familia computari debeant, ibidem num.14 uſque ad num 26. 174
3 Quid de jure communi, ibid. num.25. 174
3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid. num 19. 174
3 Monaſteria pro duodecim Monialibus nullibi fundantur cum minori redditu, quàm trecentorum ſcutorum, præter dotes ordinarias, ibid. num.23. 174
3 Monaſteria de novo erigi non poſſunt, niſi duodecim ſaltem Religioſi in eo habitare, & commodè ali poſſint, ibidem num.51. 176
3 Alioquin ſic erecta poſt diem 21. Junii 1625 ſubjecta ſunt omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci, ibid num.51. 176
3 Et nihilominus remanet antiqua prohibitio, ibid. num.54. verſ. Et noviſſimè. 177
3 Quod locum habet etiam in Religionibus Capuccinorum, Societatis Jeſu, & aliis, quæ non conſueverunt onera Miſſarum recipere, ibid. num.53. 177
3 Item locum habet etiam extra Italiam, ibid. n.54. 177
3 Numerus perſonarum in Monaſteriis inſtitui debet ſecundum menſuram facultatum ipſorum, in cap. Non amplius, num.1. de inſtitut. 172
3 Numerus in Monaſteriis ex Concilio Tridentino qualiter conſtituendus, ibid. num 6. 172
3 Numeri præfixio in Monaſteriis tam virorum, quàm mulierum, ad quem ſpectet, ibid. num 9. 172
3 Et qualiter fieri debeat in Monaſteriis virorum Italiæ, & Inſularum adjacentium, ibid. num.10 172
3 Conſtitutio Sanctiſſimi D. N. Innocentii X circa ſtatum Regularium compilata in Congregatione, refertur, ibid. dict. n.10. verſ. Sed quia Decreta. 172
3 Numeri præfinitio in quibus Monaſteriis ſit facienda, ib. n.11. 174
3 Quid de jure communi, ibid. num.12. 174
3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid. num.13. 174
3 Numerus familiæ in Monaſteriis tam virorum, quàm mulierum ſemel præfinitus an augeri poſſit auctis redditibus, ibid. nu.33. & ſeqq uſque ad num 41. 173

3 Nu-

3 Numeri præfixio habet tacitam conditionem; niſi redditus Monaſterii augeantur, ibid num 14. 175
3 Numerus non rumpitur ipſo jure per augmentationem redditnum, ſed inducitur potentia rumpendi, ibid. num 36 175
3 Numerus augeri non poteſt, niſi ex fructibus ſuper excreſcentibus, ita ut ſupranumerarii æquale ſtipendium habeant cum exiſtentibus de numero, ibid num 37. 175
3 Numerus præfixus in Monaſteriis virorum Italiæ, & Inſularum adjacentium augeri non poteſt etiam adauctis redditibus ſine licentia S. Congregationis Concilii, ibid num 38 175
3 Numeri taxatio facta in vim Bullæ Pauli V non computatis computandis eſt iterùm facienda, ibid num 36. 175
1 Numerus familiæ à Capitulis Generalibus, vel Provincialibus præfinitus, à Superioribus regularibus augeri non poteſt etiam prætextu augmenti redditnum abſque licentia Sacræ Congregationis Concilii, in c. Cùm M. n 48 de conſtitut. 116
3 Conſtitutio Innocentii X pro numero perſonarum in ſingulis Monaſteriis præfigendo, in Congregatione ſuper ſtatu Regularium compilata, in cap Relatum, num. 43. Ne Cler vel Monach. 668

Monaſterium quoad reformationem, & ſecularizationem.

3 Religioſus locus debet reformari de Religioſis dumtaxat, non de ſæcularibus, niſi in defectum Religioſorum, in c. Inter quatuor, num 1 de relig domib 494
3 Monaſterium Regularium nullus citra Papam poteſt ad ſtatum ſæcularem reducere, etiamſi in eo Regularis diſciplina ſit collapſa, ſed reformari debet per ipſoſmet Regulares, ibidem num 2. 494
3 Quod locum habet tam in Monaſteriis Monachorum, quàm Canonicorum Regularium, & aliorum Religioſorum, ibidem numer 3. 494
3 Monaſterium reduci poteſt ad ſtatum ſæcularem, cùm non reperiuntur Regulares, qui poſſint illud reformare, ibidem numer 4. pag 494
3 Et qui gradus in hoc ſint ſervandi, ibid. num. 5. 494
3 Monaſterii S Victoris Maſſilien ſæculariſatio denegatur in Sacra Congregatione rerum Conſiſtorialium, ibid. n 7 494
3 Otho Imperator monetur ab Apoſtolo, ne Monaſterium Sancti Pauli de Urbe ad ſtatum ſæcularem reducat, ibid n 8 pag. 495
3 Monaſterio S Vincentii Meten. Ordinis S Benedicti ſæculariſatio denegatur, ibid num 9 495
3 Arces, propugnacula, & hoſpitationes militum non ſunt juſta cauſa ſæculariſandi Monaſteria Regularium, ibid n 10 495
3 Monaſteria in quibus ali non poſſunt tot Religioſi, quot ſufficiant pro regulari obſervantia, ſtatim transferri poſſunt ad ſtatum ſæcularem, ibid num. 11. 496
Vide in ver. *Conventus*.
3 Monaſterium reformari debet de Monachis ejuſdem, vel alterius Ordinis, nec transferri debet ad Clericos ſæculares, niſi in defectum regularium, in cap. Relatum, num 6. Ne Clerici, vel Monach 664
3 Declaratur, ibid. num 8. 664
Vide in ver *Monachus quoad correctionem*.
Et in ver. *Conventus parvi*.

Monaſterium quoad ſucceſſionem, & bona Novitii.

3 Monaſterium ſuccedit ex perſona Monachi incapacis, etiam Monacho invito, in c. Tua nobis, num 21 de teſtam. 282
3 Monaſterio an liceat durante anno probationis apprehendere poſſeſſionem bonorum ſibi à Novitio donatorum infra duos menſes ante profeſſionem, & cum licentia Epiſcopi, in c Statuimus, n 47. & ſeqq uſque in fin de regul. 412
3 Monaſterio nihil tribuendum eſt, vel accipiendum ante profeſſionem ex bonis Novitii, vel parentum, aut conſanguineorum, ſub pœna anathematis, ibid. num 49 & 55 412
2 Monaſterium facit deficere conditionem, ſi hæres deceſſerit ſine filiis, in c In præſentia, num 1 de probat. 111
2 Monaſterium ingrediens, & profeſſionem emittens fingitur non ſolùm decedere cum hærede, ſed etiam cum liberis, ibidem num. 10. 113
2 Monaſterium habetur loco filii, ibid. num 20. 114
2 Procedit in caſibus in jure expreſſis, aliàs ſecùs, ibid n 21 114
2 Monaſterium Mendicantium non facit deficere conditionem, ſi hæres ſine filiis deceſſerit, ibid. num 16. 115
2 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid num 67. & 117 137
Feudum an tranſeat in Monaſterium
Vide in ver *Regulares quoad ſucceſſionem*.
3 Monaſterium quamvis habeatur loco filii, non tamen excludit filium legitimum, & naturalem à ſucceſſione paterna quantum ad legitimam, in c Cùm ſimus, n 3 & ſeqq de regular 378
3 Puellæ Monaſterium ingredi volenti an ſit indulgendum, ut fidei commiſſum non purificetur per illius profeſſionem, ſed protogetur uſque ad diem mortis naturalis, ibid num 13 & ſeqq. uſque in finem 379
Vide in ver. *Novitius quoad renunciationem*.
Et in ver *Regulares quoad ſucceſſionem*.

Monaſterium quoad ſuppreſſionem.

Vide in ver *Conventus parvi*
2 Monaſterii S Joannis in Venere privilegia quæ, in c Cùm olim, num 47 de privileg 171
3 Monaſterium Turris Speculorum Urbis non eſt regulare, neque in eo emittuntur niſi duo vota perſeverantiæ, & obedientiæ, in c Ex parte, il ſecondo, n 16 de converſ conjugat. 451

Monaſterium quoad clauſuram.

5 Mulieres abſque licentia Monaſteria virorum ingredientes, ex declaratione S P I V incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam, in c Nuper, num 15. de ſent excomm. 146

Monaſterium quoad unionem.

3 Monaſterium unum poteſt alteri aggregari, & uniri ordinaria auctoritate, in c Recolentes, n 16 de ſtat Monachor 456
Contrarium, ibid num 24 457
3 Monaſteriorum fundationibus Epiſcopi, vel Prælati Regulares derogare non poſſunt, ibid num 41 463
3 Monaſterium, etſi in Cathedralem erigatur, tamen ibi ſervanda eſt Religio, in c Novit, num 12. ne Sede vacant.
Vide in ver *Unio Monaſteriorum*.

Moneta.

3 Cenſus ſolvendi ſunt ad eam quam monetam, in qua inſtituti fuerint, in c Olim, num 1 & 2 de cenſib 543
3 Niſi ſit in alterius monetæ ſolutione præſcriptum, ibid num 1 & num 14 & ſeqq 543
3 Monetæ valor alteratur intrinſecè, vel extrinſecè, ibid num 3. pag. 543
3 Monetæ valor cum alteratur intrinſecè, fieri debet ſolutio ex antiqua moneta, ſi extet, ſin minùs ad illius æſtimationem, ibidem num 4 543
3 Amplia primò, ſive monetæ valor fuerit auctus, ſive imminutus, ibid num 6. 543
3 Amplia ſecundò, & ſi creditor per plures vices receperit ſolutionem in alia moneta, ibid num 7 543
3 Amplia tertiò etiamſi illam receperit ſine ulla proteſtatione, ibid num 8 543
3 Amplia quartò, etiamſi in ultima voluntate, ibid n 9. 543
3 Amplia quintò, etiam in penſione, ibid num. 11. 543
3 Amplia ſextò, ex quacumque diſpoſitione debitum fuerit contractum, ibid num 13 543
3 Limita, niſi fuerit in alterius monetæ ſolutione præſcriptum, ibid num 14 & ſeqq 544
3 Legatum Fiorenorum ſolvi debet ad rationem monetæ, quæ currebat tempore teſtamenti, ibid num 9. 543
3 Idem in legato annuo, ibid. num 10 543
3 Solutio fieri debet ad monetam currentem tempore ſolutionis, quando obligatio eſt incerta, ibid num 11 543
3 Penſio, ſi valor monetæ alteratur intrinſecè, ſolvi debet de pecunia, quæ currebat tempore reſervationis, ibid. n 12 543
3 Præſcriptio inducitur tam pro debitore, quàm pro creditore, ſi ſoluta fuerit moneta unius ſpeciei ſpatio longiſſimi temporis, ibid num 15. 544
3 Præſcriptio ſolutionis in aliena moneta procedit non obſtante proteſtatione creditoris, ibid num 16 544
3 Præſcriptio cenſus in aliena moneta contra Eccleſiam debet eſſe quadragenaria, contra privatum ſufficit triginta annorum, ibid num 21 544
3 Monetæ valor ſi alteretur extrinſecè, fieri debet ſolutio habito reſpectu ad valorem monetæ ſecundùm tempus ſolutionis, ibid num. 2. 546
3 Moneta quando fuit taxata ab initio, in ſolutione attenditur valor taxatus, ibid num 12 544
2 Monetam Principis falſantes, de jure civili igne comburuntur, in c Cùm non ab homine, num 84 de judic. 15
2 In Gallia in aqua fervente ſuffocantur, ibid num 86. 15
1 MONIALES appellantur ſorores, in cap. Cauſam, num 2 de elect. 253
1 Moniales poſſunt compromittere in maſculum electionem Abbatiſſæ, ibid num 5 253
5 Moniales S. Claræ non comprehenduntur in exceptione Concilii Tridentini de fratribus Minoribus, in c Nimis prava, n 19 de exceſſ Prælat 111
1 Moniales agere non poſſunt ad recuperationem ſororis è Monaſterio egreſſæ ſine conſenſu Abbatiſſæ, in c Perlatum, num 2 de his, quæ vi met cauſ 618
3 Statutum, ut Moniales pro indumento habeant lucrum manuum ſuarum, validum eſt, in cap Monachi, num 14 de ſtatu Monachor 458
3 Contrarium, ibid num 62 & ſeqq 462
3 Monialis non poteſt ſibi reſervare pecuniam annuam pro ſuis neceſſitatibus, ſed pecunia ipſa, non obſtante reſervatione, Monaſterio acquiritur, ibid num 61 461
3 Monialibus non licet annuos cenſus emere nomine ſuo, aut Monaſterii, ne penitus Monaſterio ſale ad hoc, ut aliquam ſummam quotannis inde percipiant pro ſuis neceſſitatibus, etiam Monaſterii nomine, & ad nutum Abbatiſſæ, ibidem num 63 462
3 Monialibus non permittitur, ut pecunias aſſervent in propriis ſcriniis, ſed intùs arcam, cujus clavis ſit penès Abbatiſſam, ibid num 61 462
3 Monialibus vitam communem non ſervantibus interdicitur receptio puellarum ad habitum, & profeſſionem, ibidem num. 64 & 66 462
1 Monialibus vitam communem ſuſcipientibus quomodo conſulatur à Congregatione Regularium, ibid n 65 462
1 Monialibus non viv, entibus n. [illegible] quibus cautelis indulgetur, ut poſſint annuas proviſiones recipere, ibid n 66 462
3 Moniales Tertiariæ non poſſunt collegialiter tranſire ad ſtrictiorem Ordinem de licentia Provincialis Miniſtri remanente eodem Superiore, & Conventu, in cap Recolentes, num 13 de ſtatu Monachor 455
1 Moniales de jure communi poſſunt ad ſtrictiorem religionem tranſire licentia petita, licèt non obtenta, ibid n 15 455
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, & Bullam S P I V de clauſura Monialium, ibid num 19 & 48 455
1 Monialium tranſitus quoad aliud Monaſterium in quibus caſibus permittitur ex Bulla Urbani IV ibid num 21 456
3 Bulla Urbani IV ſuper tranſitu Monialium an ſit ſublata à Conc. Trid & Conſtitutione S Pii V ibid n 23 & 44 456
3 Monialibus licentia ſe transferendi ad aliud Monaſterium quibus conditionibus concedatur, ibid. num 43. 460

3 Pol-

3 Epiſcopus transferre non poteſt Monialem ab uno ad aliud Monaſterium ex cauſa furoris ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ibidem num. 49. 469
3 Prælatus regularis concedens licentiam Moniali tendenti ad epidimiam exeundi è Monaſterio, incidit in excommunicationem, ibid. num. 50 470
3 Monialis poſt Bullam S. Pii V. educi non poteſt ex uno Monaſterio, ut præfici poſſit in Abbatiſſam alterius, ibid. n 51. 470
3 Bulla S. Pii V. cur non ſuſtulerit facultatem reducendi Moniales ad Monaſteria intra Urbes, ibid. num. 52. 470
3 Monialibus an liceat egredi clauſura in caſu inevitabilis, & periculoſæ neceſſitatis, ibid. num. 54. 470
1 Bulla S. Pii V. ſuper clauſura monialium habet locum etiam in caſibus occultis, in c. Dilectus, n 32 de temp. ordin. 375
1 Moniales ſecretò delinquentes in materia clauſuræ, ab Epiſcopo abſolvi non poſſunt, ibid. num 33. 375
3 Moniales debent vinum fugere ſicut venenum, in c. A crapula, num. 7. de vit & honeſt Cleric. 6
4 Pecunia annua, quam ſibi Monialis reſervavit in actu profeſſionis, in quos uſus per Abbatiſſam erogari debeat, in c. Inſinuatione, n. 21. Qui Cler. vel voven. 51
3 Monialium receptio etiam in Monaſteriis non exemptis non pertinet ad Epiſcopum, ſed ad Abbatiſſam, & majorem partem Conventus in c Porrectum, n 30. de regul. 374
3 Nec poteſt eis præcipere, ut certam perſonam recipiant, ibid. & num. ſeqq. 374
3 Monialibus prohibitum eſt dotes accipere ante profeſſionem etiam ſub nomine depoſiti, ſeu præſtita cautione de illis reſtituendis profeſſione non ſequuta, in cap Statuimus, num. 51. de regular. 412
3 Etiamſi detur cautio banchariа, num 54 412
3 Non tamen prohibitum eſt, quin dotes realiter deponantur penes tertium, qui eas debeat dare Monaſterio poſt profeſſionem, ibid. num. 52. 412
3 Sed improbatur cautela, ut depoſitarius totum, quod in depoſitum recipit, ipſi Monaſterio ante profeſſionem conſignet, ibid. num. 53 412
3 Indulgetur tamen Monialibus Monaſterii Mediolanen ut pro diſſolutione æris alieni ante profeſſionem accipiant dotes, præſtita per Archiepiſcopum fidejuſſione de illis reſtituendis, ſi receſſerint ante profeſſionem, ibid. num. 54. 412
3 Moniales, quæ dotes acceperunt à Virginibus nondum profeſſis, abſolvuntur per Papam à peccato, ne excommunicari poſſint ab Ordinario, ibid. num. 59. 413
3 Moniales portare poſſunt pannum ſecundùm conſuetudinem loci, in c. Quia ingredientibus, num 5. de teſtam. 254
3 Monialis tacitè profeſſa teſtari non poteſt, contraria conſuetudine non obſtante, ibid. num. 11 254
3 Teſtandi facultas conceſſa Moniali per officium Pœnitentiariæ ſublata eſt à Conc. Trid. ibid n. 14 255
3 Renunciatio Monialis tacitè profeſſæ non valet, num. 15. 255
3 Monialis nondum profeſſa teſtari non prohibetur, ibidem num. 16. pag. 255
3 Monialis nondum profeſſa, ſi conſentiat ſe eligi in Abbatiſſam ante ætatem 40. annorum, an ex hoc cenſeatur tacitam profeſſionem emittere, ibid. num. 37. 257
1 Moniales an veniant appellatione miſerabilium perſonarum non pauperum, in cap. Significantibus, num. 34. de off. deleg. remiſſivè. 539
3 Moniales an poſſint portare crines, in cap. Vidua, num. 8. de regular. 343
3 Moniales ſupranumerariæ an & qualiter recipi poſſint in Monaſteriis, in quibus numerus eſt taxatus, in c. Non ampliùs, n. 4. & ſeqq. uſque ad num. 47. de inſtitut. 172
3 Monialium decedentium loca non poſſunt concedi cuiquam puellæ ante vacationem, ibid. num. 43. 176
3 Moniales ſupranumerariæ qualitates requiſitas habere debent tunc temporis, cum loca eis promittuntur, vel dantur, ibid num 44. 176
3 Monialibus ſupranumerariis ſatis eſt, ut durante anno probationis alimenta à parentibus miniſtrentur, & poſt profeſſionem ex dote redditus augeantur quantum ſufficiunt puellis recipiendis, ibid. num. 45. 176
3 Monialibus ſupra numerum recipiendis in Monaſteriis Placentiæ Congregatio Concilii probavit, ut propinqui ultra dotem ſe obligent ad annuam præſtationem, ibid. num. 46. 176
3 Et promiſſio facienda eſt Monaſterio, & pecuniæ recta deferri debent ad manus Abbatiſſæ, ibid num 47. 176
3 Moniales ſupranumerariæ non ſubrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum, ſed ſemper remanent ſupranumerariæ, ibid. num. 48. 176
3 In cæteris tamen ab aliis non differunt, ſed illis per omnia ſunt æquales, ibid. num. 45. 176
1 Monialium numerus etiam in Monaſteriis exemptis ab Ordinario præfixus augeri poteſt, ſi redditus Eccleſiæ augmententur, in c. Cùm M. n 45. de conſtit. 115
1 Monialium vota in electione Abbatiſſæ debet Epiſcopus, vel Superior ante cancellorum feneſtellam audire, vel accipere, in c. Quia propter, num. 51. de elect. 290
1 Nec lecto affixæ votum ſuum mittere poſſunt, ſed Epiſcopus debet ad eas accedere pro votis accipiendis, ibid. n. 52. 290
3 Monialibus an liceat de uno Monaſterio tranſire ad aliud ſtrictioris obſervantiæ, petita, licèt non obtenta, Superioris licentia, in c. Licèt, num 61. de regul. 396
1 Monialis illegitima an poſſit eligi in Abbatiſſam, vel Prioriſſam abſque diſpenſatione Apoſtolica, in c. Ut filii, num. 25. de filiis Presbyt. 462
1 Et quid in Italia, ubi Abbatiſſæ ſunt triennales, n 36 463
Vide in ver. *Abbatiſſa*.
1 Moniales S. Claræ non veniunt appellatione Fratrum, ibid. num. 29. & 34 463
1 Moniales veniunt Monachorum appellatione, ubi materia æquè convenit Mulieribus, ac Religioſis, ibid. n 41. 463
1 Præcipuè ubi militat eadem ratio, ibid. num. 42. 463
1 Moniales infirmæ qua ratione debeant in electione ſuffragium ferre, in c. Quia propter, § Illud autem, num. 4. de elect. 192
Vide in ver. *Monaſterium Monialium*.

Monitio.

3 Monitio trina perſonalis cur requiratur, ut Clerici carnifices, ſeu tabernarii perdant fori privilegium, in c Ex tuæ, n. 10. de Cler. non reſid. 55
3 Monitio procedit etiam de inferiori ad ſuperiorem, & de pari ad parem, in c. Qualiter, n 3. de Cler. non reſid 49
3 Monitio una ſufficit in merè extrajudicialibus; ſecùs in aliis, in cap. Tua nobis, n. 11 de teſtam. 282
2 Monitio non requiritur, ut Clericus carens qualitatibus à Concilio Tridentino requiſitis fori privilegium amittat, in c. Si quis, n. 21. de foro compet. 36
3 Monitio non requiritur, ubi apparet de contumacia manifeſta, in cap Procurationes, num. 36. de cenſib. 549
Excommunicatio an & quando requirat monitionem.
Vide in ver. *Excommunicatio quoad Monitionem*.
5 Monitio in accuſatione, & Inquiſitione non requiritur, etiamſi procedatur per inquiſitionem ad denunciationem alterius, in c Qualiter, il ſecondo, num. 83 de accuſat 20
5 Monitio requiritur in judicio inquiſitionis, etiamſi fiat ad denunciationem alterius, in cap. Licèt Heli, num. 9. de ſimon. 49

Moniteria.

Vide in ver. *Auditor Cameræ*.
Monitoria ad finem revelationis.
Vide in ver. *Excommunicatio ad finem revelationis*.
3 MONOCULUS à muneribus non excuſatur, in cap. Licèt, n. 16. de cenſib. 540
1 MONSTRUOSUM eſt, ut qui legitimus ad ſpirituales ſit actiones, circa ſæculares actus illegitimus remaneat, in c. Indecorum, num 28. de ætat & qualit 400
3 MORA purgari poteſt, quando pœna non committitur ipſo jure, in c. Potuit, n. 8. verſ Ultimò nota, de locat. & conduc 227
3 Alias ſecùs, ibid num. 11. 227
1 MORALIS materia non nititur certa demonſtratione, ſed conjecturis groſſis, & figurantibus, in c Ne innitaris, num. 51. de conſtitut. 34
1 Declaratur, ibid. num 99. 39
1 In moralibus periculum eſt diverſa ſentire, & admodùm utile veritatem inveſtigare, ibid. num. 113. 42
3 Moralia recipiunt ſpeciem non ab his, quæ per accidens eveniunt præter intentionem, ſed ab eo quod eſt per ſe intentum, in cap. A crapula, num 30. de vit. & honeſt. Cler. & in c. Audivimus, n. 66. de Reliq. & vener. Sanctor. 607
Moralis certitudo.
Vide in ver. *Certitudo*
1 MORBUS ſonticus quis dicatur, in c. Niſi cum pridem, num. 50. de renunciat. 340
5 Morbis variis parare varias medicinas oportet, in c. Qualiter, & quando, il ſecondo, num. 24. de accuſat. 16
2 *Moriatur*, verbum in dubio intelligitur de morte naturali, & non de civili, in c. Cùm non ab homine, n 39 de judic 12
2 *Moriatur*, verb. ad Eccleſiam relatum non intelligitur de morte corporali, ſed de ſpirituali, ibid. num 43. 13
5 *Moriatur*, verbum qualiter intelligatur, in c. Si quis, num. 2. & ſeq. uſque in fin de homic. 119
3 MORS civilis an & quando æquiparetur naturali, in c. Cùm ſis, num. 6. de converſ. conjug. 434
3 Mors in extrema ſenectute ſine dolore, ibid n. 92. 441
3 Morti proximus non præſumitur immemor ſalutis æternæ, in cap. Sicut nobis, num. 34. de regular. 390
3 Mortem proximi ſperare non licet, in c. Nulla, num. 13. de conceſſ. præben 386
5 Mortis eventus inter caſus fortuitos computatur, in c. Naviganti, num 53. de uſur. 163
3 Mortis cogitatione mens turbata alienatur, in cap. Cùm eſſes, n. 69. de teſtam. 272
2 Mors duplex, in c Cùm non ab homine, n. 44. de judic. 13
5 Mors magis eſt afflictiva, quæ cum longiori languore fit, in cap. Novimus, num. 11. de verb ſignific. 386
3 Mors civilis non æquiparatur naturali, niſi in caſibus in jure expreſſis, in c. Quia diverſitatem, n. 29 de conceſſ. præb. 193
1 Mors æternà longè magis eſt formidanda, quàm mors temporalis, in c. Ne innitaris, num. 297 de conſtitut. 66
1 MORTUUS ob criminis immanitatem tradi poteſt beſtiis in cibum, in c Canonum ſtatuta, num. 112. de conſtitut. 23
3 Mortui an magis participent de ſuffragiis factis in Eccleſia, in qua ſepulti ſunt, quam de factis alibi, in c. Fraternitatem, n. 9. de ſepult. 292
3 Mortui ſolvuntur à pœnis Purgatorii ad inſtar libertatis per debiti ſolutionem, ſive ex bonis liberandi, ſive alterius in c. Quidam, num. 25. de celebr. Miſſar. 578
5 Mortuus poteſt creari Miles, in c. A nobis, il ſecondo, nu. 14. de ſent. excomm. 342
5 Mortuus an poſſit fieri Doctor, ibid. num. 16. 342
5 Mortuo poteſt injuria inferri, ibid num. 17. & ſeqq. 342
5 Fictè tamen, ſed non verè, ibid. num. 21. 342
5 Mortuum ſpolians dicitur eum offendere, ibid. num 19. 342
5 Mortuos exenterantes, membratim condidentes, aut aquis coquentes, excommunicati ſunt, ibid. num. 20. 342
5 Mortuum Clericum percutiens, an ſit excommunicatus, ibidem num 25 & ſeqq. 342
5 Mortuus poteſt tradi Eccleſiaſticæ ſepulturæ tempore interdicti, ſi vivens habebat privilegium de ingrediendo in Eccleſiam, ibid. num 26. 342
5 Mortuus non poteſt tradi ſepulturæ in civitate, in qua vivens morari non poterat, ibid. num. 28. 342
5 Exanimatum corpus vulnerans non punitur tanquam de vulnere, ibid. num. 21. 342

Hæres an teneatur ſatisfacere, & adimplere ea, ad quæ tenebatur defunctus
Vide in ver *Heres*.
1 MOS non fit, niſi temporis longitudine, in c Treugas num. 70 de treug & pace. 616
2 MOTUS proprius non firmat gratiam contra præſumptam mentem concedentis, in cap. Cùm olim, num 22. de ſentent & re judic 185
2 Maximè in præjudicium tertii, ibid. num. 23 & 40 185
2 Motus proprius Principis facere non poteſt, ut quis minùs legitimè excludatur à poſſeſſione, ibid. num 17 185
1 Motus proprius omnem ſubreptionem excludit, in c Super litteris, n 17 de reſcript 161
1 Dari tamen poteſt de defectu intentionis, ibid. n 18. 161
1 Subreptio duplex, altera, quæ provenit ex parte impetrantis, altera, quæ oritur ex re ipſa, primam tollit motus proprius, ſecundam non, ibid. d. num 18 161
1 Motus proprius relevat ab onere juſtificandi gratiam, ſed probato intentionis defectu, nihil operatur, ibid num 19. 161
1 Requiritur tamen oris apertio, quando in conceſſione eſt ſublata facultas contrarium dicendi, vel operandi, dicto num 19. verſ. In præjudicium 161
3 MUCRO ſpiritualis eſt duplex, in c Aqua, num. 21. de conſecr. Eccl vel Altar. 571
1 MULCTA propter inopiam rei poteſt à quolibet Judice etiam poſt ſententiam temperari, in c Irrefragabili, §. Cæterùm, num. 12. de offic. ordin. 580
Vide in ver *Pœna pecuniaria*
1 MULIER an ſit capax Ordinum, in cap. Ut filii, num. 28 fil s Presbyt. 462
1 Mulier a ſucceſſione temporali repellitur propter illegitimitatem, ibid. num. 48 461
3 Mulier Eccleſiam conſtruens de diœceſani conſenſu, acquirit juſpatronatus, in c Nobis, n 5 de jurepatr. 526
1 Mulier dubitans de morte primi conjugis, non poteſt pergere in poſſeſſione debitum exigendi à ſecundo marito, in c. Ne innitaris, num 103. de conſtit 49
1 Mulier ſuccedens in officio habente juriſdictionem, & curam annexam, poteſt per ſeipſam adminiſtrare, ac beneficia conferre, & curam viro committere capaci talis poteſtatis, in c. Indecorum, n 14. d ætat & qualit 159
3 Mulieres ſunt viris frigidiores, in c Cùm ſis, num. 36 de converſ conjugat 417
3 Mulier non dicitur ſtudere procreationi liberorum à quinquaginta annis ſupra, ibid. num 41. 437
3 Mulieres quinquagenariæ etiam robuſtæ non tenentur ad jejunia Eccleſiæ, ibid. num 44. 417
3 Mulieres natura ſteriles ſunt præ cæteris libidinoſæ, ib n 47 417
3 Mulieres natura produxit ad generandum, & infixit eis concupiſcentiam, & deſiderium matrimonii, ibid n 48. 417
3 Mulieres in qua ætate incipiant eſſe ſteriles, ibid n 50 417
3 Mulierum exempla, quæ poſt quinquageſimum annum conceperunt, ibid. num 52 & num. ſeqq 418
3 Mulieres ſexagenariæ Apoſtolorum tempore eligebantur propter prædicationis officium, ut eis pannos lavarent, & inſervirent, ibid. num 76. 419
3 Mulieres jejunium faciliùs tolerant, quàm viri, & cur, ibidem num. 96 441
Vide in verb *Jejunium*.
3 Mulierum exempla, quæ ſine ullo cibo diù vixerunt, ib n 97 441
1 Mulier, quæ metu mortis in religionem intravit, poteſt quandocumque exire, & matrimonium contrahere, niſi mortuo viro ingreſſum ratificaverit, in cap Perlatum, num. 11 de iis, quæ vi met. cauſ 675
5 Mulier, quæ prolem ex adulterio ſuſcepit, quid facere debeat, ne legitimi hæredes hinc detrimentum patiantur, in c Officio, n. 3 de pœnit & remiſſ. 104
5 Quid ſi habeat unde ſatisfaciat, & ſciat quibus ſatisfaciendum, ibid num 4. 104
5 Et quid ſi hoc ignoret, ibid num 5 104
5 Et quid ſi non habeat unde ſatisfaciat, an teneatur fraudem revelare, ibid num 6. 104
5 Etiam cum periculo vitæ, num. 7 aut famæ, num 8 & ſeqq uſque ad num 11 104
5 Mulier non tenetur filium ex adulterio ſuſceptum revelare, ſi inde grave malum eſſet proventurum, ibid n 13 104
5 Mulier non tenetur partum ſuppoſitum, vel filium ſpurium revelare, ſi de hoc non habeat probationes paratas, ibidem numer. 14 104
5 Mulier, quæ prolem adulterinam marito patefecit eo conſentiente, an ſit abſoluta à reſtitutione, ibid n 16 104
3 Mulier an poſſit præfici curæ Hoſpitalis, in c Ad hæc, num. 28 de relig domib. 410
3 Mulierem decet ſubeſſe, non præeſſe, ibid num 10 490
5 Mulieres abſque licentia Monaſteria virorum ingredientes, ex declaratione S Pii V incidunt in excommunicationem Papæ reſervatam, in c. Nuper, n. 45. de ſent excomm 146
2 Mulieres Canonicæ inſtantes in Monaſteriis, in quibus Religio non eſt approbata, gaudent privilegio Canonis ex ſententia Rotæ, in c Nullus, num 59 de foro compet 40
3 Mulier cum qua quis juravit contrahere, ſi ante contractum matrimonium oculos, vel naſum amittat, repelli poteſt, ſecùs ſi poſt, in cap. Conſultationibus, numer. 41 de Cleric ægrotan pag 166
3 Mulierum honeſtus, pretioſus, & placitus ornatus ſine pictura, ut viris ſuis magis placeant, non reprobatur, in cap Multa, nu 68 Ne Cler vel Monach 656
3 Sed ſi fiat ad provocandum alios ad laſciviam, eſt mortale peccatum, ibid num 69 656
3 Si verò ex levitate, aut vanitate, non ſemper eſt mortale, ſed quandoque veniale, ibid num 70 656
4 Mulieri neganti ſe in matrimonium conſenſiſſe, non creditur, marito probante contrarium, in cap Conſultationi, num. 2 de ſponſal 18
4 Mulieri dicenti ſe contraxiſſe per metum incumbit onus probandi, non ſolùm ipſum metum, ſed etiam illius qualitatem, ibid. num. 9 19
1 Mulier à ſucceſſione temporali repellitur propter illegitimitatem, in c Ut filii, num. 48. de filiis Presbyt 461

Multitudo.

5 Princeps & Multitudo non eſt excommunicanda, in c. Reſponſo, num 49. de ſent excom. 361
5 Declaratur, ibid. 351
5 Multitudo etiam notorii peccati rea excommunicari non debet, ibid num. 50 361
5 Declaratur, num 57. 362
5 Multitudo an & quando excommunicari poſſit, ib n. 57. 362
5 Multitudo peccantium patrocinium errorum parit, ib. n 55. 362
5 Multitudini ut ſit parcendum, qui numerus requiratur, ibidem num. 59. 362
1 Multitudini non eſt parcendum, quando excuſat, vel defendit errorem, in c Niſi cum pridem, num 76. de renunc 342
5 Multitudo numeroſa nihil habet honeſtum, in c Epiſcopalia, num. 24 de privil 216
1 Multitudo in pluribus reprobatur, in c Quia propter, § Illud autem, num. 9 de elect 153
3 MUNERA ordinaria quæ ſint, & quæ extraordinaria, in c Licèt, num 29. de cenſib 541
3 Munera etiam ſpontè oblata in viſitatione recipientes maledictionem incurrunt, à qua non liberantur, niſi duplum reſtituant, in c. Procurationes, num 24 de cenſib 541
3 Munera ſordida quæ ſint, in c. Non minùs, num. 15 de Immunit Eccleſ. 612
5 MUNUSCULA conferentes Simoniacis, & rogantes pro beneficio accipiendo, an ſimoniam committant, in c. Tua nos, num. 16. de ſimon 59
5 Simonia judicio Eccleſiæ non committitur in parvis xeniis, & munuſculis, ibid num 17 59
5 Simonia eſt quoad Deum & in parvis, & in magnis muneribus, ſi animus judicis ex eis flectatur, ibid num 19 59
3 Ad MURORUM cuſtodiam tempore magnæ neceſſitatis tenentur etiam exiſtentes ſub protectione Romanæ Eccleſiæ, in cap Pervenit, num 1 de immunit Eccl. 618
3 Item exempti, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti, ibidem num 1 618
3 Item Eccleſiarum Rectores, ibid. num 2 628
3 Compelli tamen debent per ſuos judices, non per ſæcularem poteſtatem, ibid num 2 628
3 Ad murorum cuſtodiam inſtante neceſſitate tenentur homines Eccleſiarum, ut municipes, ruſtici, & ſimiles, ibid n 12 629
3 Ad murorum vigilias ut Clerici teneantur, quæ neceſſitas requiratur, ibid num 13 629
5 Muros municipales nec reficere licet ſine authoritate Principis, vel Præſidis, in c Epiſcopalia, num 19 de privil 216
Vide in ver *Civitas*.
1 MUTATIO frequens miniſtrorum eſt plerumque Eccleſiis perniancioſa, in c Ex parte, n 16 de offic. Vicar. 415
2 Mutationes, quæ ſine rationabili cauſa fiunt in officiis, & beneficiis Eccleſiaſticis, ſunt contra dignitatem Apoſtolicam, in cap. Cùm olim, n 9 de ſent. & re judic 184
5 MUTUANS pecuniam naviganti, ſi recipiat aliquid ultra ſortem, uſurarius cenſetur, etiamſi periculum in ſe ſuſcipiat, in c. Naviganti, num. 1 & 4 de uſur. 160
5 Quid de jure civili, ibid num 5. 160
5 Et quid de jure Canonico, ibid num 8. 160
5 Quid in foro judiciali, n 11 161
5 Et quid in foro animæ, ibid n 24 & 27 162
5 Mutuans cum pacto, ut nihil ſibi reſtituatur, ſi mutuarius intra certum tempus moriatur, ſi vivat, duplum reſtituat, an committat uſuram, ib num 61 164
5 MUTUATARIUS ex ratione mutui veri, vel palliati ſubit omne periculum rei mutuatæ, & ſemper obligatur ad ſortis reſtitutionem, ibid n 4 151
5 Mutuans ea mente, ut plus ſorte percipiatur, tenetur in judicio animarum, in c Conſuluit, n 1 & 3 de uſuris 158
5 MUTUS, vel ita æger, ut loqui non poſſit ſine periculo, aut exiſtens alterius linguæ, quàm confeſſor, per ſcripturam, vel per alium confiteri poſſunt, in c Omnis, n 16 de pœn. & remiſſ 311
5 Declaratur, ibid n 25 311
3 Mutus, & ſurdus à natura nutibus, & ſignis expreſsè profiteri poteſt, & matrimonium contrahere, in cap Vidua, num 14 de Regular 383
4 Muti, & ſurdi poſſunt contrahere matrimonium ſine verbis, ſed non ſine ſignis, in cap Tuæ fraternitati, n 7 & 28 de ſponſ. & matrim 15
1 Mutus Archidiaconus, qui amiſit officium linguæ, non removetur ab officio, in c Cæterùm, n 44 de reſcript 144
1 Idem ſi amiſerit Officium oculorum, ibid n 45 144
5 In MUTUO palliato neceſſe eſt, ut lucrum quod ſperatur proveniat ex intervallo temporis, in c Naviganti, n 45 de uſur 161
2 Mutuum per conſumptionem reconciliatur, etiamſi quis cauſam habeat à fure, & prædone, in cap. Gravis, num. 48 de reſtit ſpoliat 117
5 Mutuum interpretativum præſumptum, implicitum, aut indirectum explicatur, in c In Civitate n 8 de uſuris 154
1 MYSTERIA Chriſti præcipuè, quæ ab Eccleſia ſolemnizantur tam majores, quàm minores tenentur explicitè credere, in c Firmiter, n 44 de Summa Trin & fid Cath. 7

N

4 NATIVITATIS ſuæ diem certò ſcire nemo poteſt, in c Lator, n 20 Qui filii ſint legit 90
1 NATURA primæva faciliùs retinetur, quàm nova induratur, in c De cætero, n 11 de Cler non reſid. 40

1 Naturam immutare non eſt in poteſtate partium, in c. Maſſana, num 20. de elect. 305
3 NATURALIS cauſa præfertur accidentali, in cap. De cætero, num.33. de Cler. non reſiden. 40
5 Naturalia difficiliùs immutantur, quàm accidentalia, in c. Nobis, num.44. de ſimoñ. 42
4 NATUM eſſe, & procreatum, vel conceptum ex matrimonio, non differunt, in cap. Lator, num.40. Qui filii ſint legitimi. 86
2 NAVARRI conſilia multa contra declarationes S. Congregationis Concilii, in c. Cùm veniſſent, n.82. de judic. 27
5 NAVIGARE dicitur qui uxorem duxit, & cur, in c. Naviganti, n. 17. de uſur 161
5 NAUTICUM fœnus de jure civili etiam uſque ad uſuram centeſimam permittebatur, in c. Naviganti, n 5. de uſur. 160
4 NECESSARIUM quandoque exponitur, ideſt utile, & expediens, in cap. Tuæ fraternitati, n. 18 de ſponſ. & matrim. 16
4 Sed ex proprietate vocabuli præceptum, & obligationem importat, ibid n 19. & ſeqq. 16
5 Neceſſarium quandoque exponitur, ideſt utile, & expediens, in c. Qui Presbyterum, n 27 de pœnit. & remiſſ. 294
5 Neceſſarium ex proprietate deſignat præceptum, & obligationem, ibid. num.30. 294
1 NECESSITAS, & utilitas Eccleſiæ regulariter æquiparantur, in c. Quæris, n.2. de ætat & qualit 411
1 Et quæ dicatur neceſſitas, quæve utilitas ib n.3. 411
1 Neceſſitas à rigore juris excepta intelligitur, in c. Nimis, nu.22. de fil Presbyter. 478
1 Declaratur, ibid. n 23. 478
5 Neceſſitas inevitabilis ad evitandam irregularitatem quando dicatur, in c. Petitio, n 4. de homicid. 139
1 Neceſſitas extrema eò redigit, ut cenſeantur omnia communia, in c. Cùm pridem, n 74 de pactis. 652
1 Neceſſitas extrema excuſat à ſimonia, uſura, & furto, ibidem num 83. 654
5 Neceſſitas excuſat à furto, & rapina, in c. Cùm voluntate, nu. 18. de ſent. excómm. 377
5 Neceſſitatis tempore omnia ſunt communia, præſertim cibaria, num.19. 377
3 Neceſſitas, vel utilitas quanta eſſe debeat ad hoc, ut Clerici licitè ſolvant collectas pro ſubſidio laicorum, pendet ex arbitrio Epiſcopi, & Cleri dilucidare, in c. Non minùs, n 52. de immun. Eccleſ. 635
1 Neceſſitas facit licitum, quod aliàs eſt illicitum, in c. Nihil, n 26. de elect. 299
5 NEFAS, ideſt impium, & execrabile, in cap. Sacro, n. 30. de ſent. excomm 373
2 NEGATIO facit rem dubiam, in c. Si Clericus, num. 3. de foro competen. 53
2 Si ſit veriſimilis, aliàs ſecus, ibid. n 4. 53
2 Negatio qualitatis in qua juriſdictio fundatur, non excludit funditùs juriſdictionem, ſed tantùm impedit proceſſum ſuper principali, donec Judex de qualitate illa ſummariè cognoverit, ib. n 10. Declaratur, num.16. 53
2 Negatio qualitatis juriſdictionem tribuentis quid operetur, ib. num 15. 53
2 NEGATIVA regulariter non eſt probabilis, in cap. Olim, nu. 63. de lit. conteſt 86
2 Negativa in ſubjecto ſemper eſt probabilis, ib. n.67. 86
3 Negativa indefinita æquipollet univerſali ex proprietate ſermonis, in c. Si quis, n.65. de Regular. 339
2 Negativa aliquando habet implicitum contrarium actum, & non facere eſt aliquid facere, in c. Treug. n 66. de Treug. & pace. 636
2 Negativa ſufficienter probatur ex regiſtro, in quo diſpoſitio, de qua agitur, non reperitur deſcripta, in c Conſuetudines, num. 47. de Conſuetudine. 195
5 Negativa univerſalis, *Nullus*, excludit etiam minima, in cap. In ordinando, num 30. de ſimon 32
2 Negativa quid, quotuplex, qualiter coarctetur, & quibus modis probari poſſit, remiſſivè, in cap. Cùm Eccleſia, num.21. de cauſ. poſſ. & propriet. 110
3 NEGLIGENTER faciens opus Dei, quando maledictionem incurrat, in c. Dolentes, n.11. de celebr. Miſſar. 581
5 NEGLIGENTIA diſſoluta, propè dolus eſt, in c. Ad audientiam, n.36. de homicid. 133
1 Negligentia Superioris convincitur ex præfixione termini, in cap. Irrefragabili, § Exceſſus, nu.5 de offic. ordin. 574
5 Negligentia affectata æquiparatur ſcientiæ, ac dolo, etiam in foro pœnitentiali, in c. Quæſitum, n 6. de pœnit. & remiſſ. 301
5 Negligentia craſſa, & ſupina dolo æquiparatur, in c. Ad falſariorum, n 53 de crim falſ. 187
3 NEGOTIATIONEM etiam juſtam extra caſum neceſſitatis Clerico exercere non licet, in cap. Multa, n 9. & 46. Ne Cler. vel Monach. 653
3 Negotiatio eſt Clericis prohibita de jure divino, & contrafacientes mortaliter peccant, ibid. n.11 653
3 Negotiatio alia mundialis, alia ſpiritualis, alia temporalis, ibid. num 14. 654
3 Negotiatio propriè ſumpta in quo differat ab artificio, ibidem num.23. 654
3 Negotiatio, ſeu mercatura, quamvis ſit permiſſa laicis, tamen Clericis omninò prohibetur, ib. n 24. 654
3 Negotiatio, ſeu mercatura, nec laicis eſt licita, niſi ad aliquem finem honeſtum, vel neceſſarium, ib. n.51. 656
3 Negotiatio aliàs licita, an & quando fieri poſſit illicita, ib. nu 52. & ſeqq uſque ad num.57 656
3 Negotiatio propter avaritiam, vel alium malum finem eſt culpa venialis, vel mortalis, prout eſt ille finis, ib n.53. 656
3 Negotiatio eſt opus ſervile, quod exerceri non poteſt in Dominicis, & feſtis diebus, ib n.54. 656
3 Niſi in nundinis permiſſis, dummodò Divina non omittantur, ib. num.55. 656
3 Negotiationes maximè nundinarum in Eccleſiis, & Cæmeteriis ſunt illicitæ, ibid. n.56. 656
3 Negotiatio redditur illicita ex loco ſuſpecto, & inhoneſto, ibid. num.58. 656
3 Negotiatio fit illicita ex materia, quæ nec per ſe, nec cum admixto poteſt eſſe utilis, ibid. n.60. 656
3 Negotiationem exercens per ſe licitam, ſed ex accidenti illicitam, an teneatur reſtituere lucrum inde perceptum, ibidem numer. 76. 657
3 Negotiatio quibus Clericis ſit interdicta, ib n.77 & ſeqq uſque in fin. Quid in Clericis in Sacris, num.79. 657
3 Et quid in Clericis minorum ordinum beneficiatis, ib. n 80. 657
3 Et quid in non beneficiatis, ib n.81.& num.ſeqq. uſque in fin. 657
3 Negotiatio eſt Clericis omnibus prohibita, ſi habeant, unde commodè vivere poſſint, ſive ex beneficio, ſive aliundè, ib. n 83 & ſeqq. uſque in fin 657
3 Negotiatorem Clericum quaſi quandam peſtem fuge, ibidem num. 84. 657
3 Negotiatio quas ob cauſas ſit Clericis interdicta, ibidem numer. 87. 657
3 Negotiatio ut plurimum ſine mendacio, & perjurio exerceri non poteſt, ib n.91. 658
3 Negotiatio quæ non fit principaliter propter lucrum, non eſt Clericis, vel Monachis interdicta, in c. Secundùm, n.5. Ne Cler vel Monach. 662
3 Negotiatio, ſeu mercatura eſt Clericis permiſſa ex cauſa neceſſitatis, ibid. n.8. 662
3 Si tamen victum ſibi quærere poſſunt artificio, & labore manuali, eis negotiari non licèt, ib. n.9. 662
3 NEGOTIUM excuſans Epiſcopum à reſidentia tripliciter conſideratur, in c. Ex parte, n.79 de Cler. non reſid 47
3 Negotia ſæcularia quæ prohibentur Sacerdotibus regularibus, & ſecularibus, in cap. Non magnoperè, n.9. Ne Cler. vel Monach. pag. 660
5 Negotium ſufficit ab initio fuiſſe utiliter cœptum, licèt res effectum non habeat, in cap. Cùm voluntate, num 22. de ſent. excomm 378
5 Negotiorum geſtores vivere debent ſumptibus eorum, quorum negotia utiliter gerunt, ib. n.23. 378
2 Negotii appellatione venit cauſa tam civilis, quàm criminalis, in c. Si quis, n.2 de foro compet. 35
3 Negotium, & negotiatio quid ſint, in c. Multa, n 12. Ne Cler. vel Monach. 653
3 Negotium quotuplex, & quod ſit Clericis interdictum, ib. nu 13. & ſeqq uſque ad n 52. 654
3 Negotium ſæculare dicitur tribus modis, ib. num 15. 654
3 Negotium ſæculare accipitur largè, ſtrictè, & ſtrictiſſimè, ibid. num 18. 654
3 Negotium ſæculare prout provenit ex carnali concupiſcentia non frænata ratione, eſt omnibus prohibitum, ſed præcipuè Clericis, ibid. num.19. & 78. 654
1 NEMO poteſt per alium facere, quod per ſeipſum facere non poteſt, in c. Accepimus, num 66 de pact. 666
1 Nemo cogitur à ſeipſo, ſed tamen à ſeipſo dirigitur, & obligatur, in c. Canonum ſtatuta, n.62 de conſtit 20
1 NEPOS ex fratre, vel ſorore non prohibetur immediatè ſuccedere in beneficio patrui, vel avunculi, in cap. Non ſine, num. 27. de arbitr. 691
1 Nepotis appellatione propriè intelligitur nepos ex filio, vel filia, ibidem num 28. 691
1 Sed ex communi uſu loquendi venit etiam nepos ex fratre, vel ſorore in materia quantumcumque odioſa, ib. n 29. 691
1 Nepos de jure poteſt obtinere beneficium vacans per reſignationem avunculi, in c Ex parte, n 3. de off deleg. 527
1 Et quid poſt Conſtitutionem S. Pii V. ibid n 8. 528
1 Nepos legitimus illegitimo patre an admitti poſſit ad beneficium, quod ipſius Avus habuit, non obſtante Concilio Tridentino cap. 15. ſeſſ 25. in c. Ad extirpandas, n.35. & ſeqq. de filiis Presbyter. 472
1 Nepotes an comprehendantur filiorum appellatione, ibidem num.36. 472
1 Nepos legitimus ex filio illegitimo an prohibeatur obtinere beneficium avitum vivente avo, & patre, adeout in ejus favorem nec avus reſignare, nec penſio conſtitui poſſit, ib n.40 pag 473
1 Nepos legitimus ex patre illegitimo eo mortuo non recidit in poteſtatem avi, ibid. n 43. 473
1 Nepotes in materia favorabili veniunt filiorum appellatione, etiamſi diſpoſitio loquatur de filiis ex ſe natis, ib. n 45. 474
1 Nepos illegitimus ex filio itidem illegitimo an excludatur à beneficio avi, ibid. n.48. 474
1 Nepos an poſſit immediatè ſuccedere in beneficio avi, in cap Ex tranſmiſſa, num.5. & num.ſeqq. uſque ad num.24. de fil. Presbyter. 467
1 Referuntur Auctores, & fundamenta primæ opinionis, ibidem num. ſeqq 467
1 Nepotes veniunt filiorum appellatione ex proprietate vocabuli, ibidem n 7. 467
1 Contrarium, ibid n.15. & ſeqq. 468
1 Nepos ex filio, quamvis ſuccedere poſſit immediatè in beneficio avi vivente patre, non tamen eo mortuo, & cur, ibid n.12. 467
1 Contrarium, num 14. 467
1 Nepos ex filia poteſt immediatè obtinere beneficium avi, ſive mater vivat, ſive non, ibid. n.13. 467
1 Nepos venit appellatione filiorum ex quadam interpretatione, ibid. n.17. & 21. 468
1 Quæ locum non habet in materia odioſa, pœnali, vel contra jus commune, ibid n.20. & ſeqq 468
1 Nepos non venit appellatione filiorum, niſi materia ſit favorabilis, & tanta, vel ſimilis ratio ſit in nepote, ac in filio, ibid. num.22. 468
1 Nepos ex fratre an prohibeatur immediatè ſuccedere in beneficio patrui, vel frater fratri, ibid n 24. 468
1 *Neſcio* verbum recipit hanc interpretationem, ſcilicet ad revelandum, in c. Falſidicus, n 48 de crim falſ. 171
1 NICÆNI Concilii authoritas, & præeminentia quæ, in c. Firmiter, num.3. de Summ. Trin. & fid. Cath. 2

1 Miraculum in Nicæna Synodo, ibid num.6. 1
3 Ex NIHILO nihil producitur, in c. Nos quidem, num 55 de teſtam. 263
1 Nihil poteſt operari, antequam incipiat eſſe, in c. Quia ingredientibus, num.9. de teſtam. 254
5 *Nihil* dictio quancumque quantitatem excludit, in c. Naviganti, n 16. de uſur. 161
3 Nihil generat ſeipſum, in cap. Veſtra, n. 75. de cohabit. Cleric. & Mulier. 15
3 Nihil eſt propriè tale, quod non eſt ſimpliciter tale, ibidem num.122. 19
3 Quod nihil eſt, ſupplementum non recipit, ibid n 145. 20
1 NOBILIS cæteris paribus ignobili eſt præferendus, in c Eam te, num 44 de ætat & qualit 107
3 Nobilis, & doctus pinguiora beneficia conſequi debet, quàm ignobilis, & idiota, in c Epiſcopus, n 13. de præb 71
3 Nobilitas intelligitur non ſolùm generis, ſed & animi, & morum, in c Prudentes, n 4. de donat 144
1 NOLLE, & non poſſe jure æquiparantur, in c Quæris, n.12 de ætat & qual. 412
1 NOMEN dignitatis non ſufficit in reſcripto, & ſtylo Curiæ; ſed requiritur nomen proprium, & cognomen, in c Cùm acceſſiſſent, num 4. de conſtit 107
3 Nomina propria ad beneplacitum imponuntur, in c Cùm ſecundùm, n.15. de præben. 91
1 Nomen debet eſſe conſequens rei, in c. Ad audientiam, il ſecondo, num.111 de reſcript. 183
3 Nominum diverſitas non ſemper arguit diverſitatem in ſubſtantia, in c Ad hæc, n.13. de præben 86
1 Nomina propria in reſcriptis an & quando apponi poſſint abbreviatè per primam litteram, in cap. Cùm M. num. 15. de conſtitut 113
3 Nomina debent eſſe conſequentia rebus, in cap. Odoardus, nu.43. de ſolut. 241
1 Nominis proprii expreſſio in materia dignitatem concernente non reſtringit diſpoſitionem ad perſonam, in c. Cùm ex illo, nu. 7. de translat Epiſcop. 115
1 NOMINANTES indignum ſunt privati pro illa vice poteſtate nominandi, ſi nominatio ſit perfecta, aliàs ſecus, in cap. Bonæ memoriæ, n.45 de poſtul. Prælat 213
1 NOMINATIO facta Superiori tribuit jus nominato, ut ea pendente ad electionem non ſit procedendum, ib. n.51. & 78. 213
1 Nominatio, in qua exprimitur conſenſus de præſenti, idem eſt quod electio, ibid. n.52. 213
1 Nominatio quæ fit per unum tantùm, propriè non dicitur electio, ibid num 67. 214
1 Nominatio fit de pluribus, poſtulatio verò, & electio de uno tantùm, ibid n 68. 214
1 Nominatio fieri poteſt alternativè, poſtulatio non, ib. n.69. 214
1 Nominatus primò cenſetur dignior, major, & magis dilectus, ibid num 70. 214
1 Nominatio nullum jus tribuit, antequam fuerit Superiori præſentata, ibid. num 78. 214
1 Nominatio quæ fit ante ſcrutinium, non tribuit jus, ibidem num 79. 215
1 Nominationum tres ſunt ſpecies, ibid. n 79. 215
1 Ex Nominatione non acquiritur jus, niſi nominatio ſit ſolemnis, in c. Publicato, n 20. de elect. 109
1 Nominantes in ſcrutinio ſcienter indignum, an ſint privati pro illa vice poteſtate eligendi, ibid n 41. 311
4 Nominatio, & tractatus patris ſuper legitimitate regulariter non nocet tertio, in c Lator, n.18. Qui fil. ſint legit. 83
4 Fallit primò quoad effectum relevandi poſſeſſorem ab onere probandi legitimitatem, ibid n.19. 83
4 Fallit ſecundò in nominatione facta principaliter propter ſe, conjuncta cum inſtitutione, ibid. n 20. 83
4 Fallit tertiò, ſi cum tractatu concurrant alia adminicula, ibidem num.22. 83
4 Fallit quartò, ſi tertius, cujus intereſt, nominationi, & tractatui acquieverit, ibid. n 23. 83
4 Nominatio patris quando inferat ad veram filii legitimitatem, ibid. num.24. 83
4 Nominatio patris fortiſſima dicitur conjectura legitimitatis filii, ibid. num 16. 85
4 Nominatio patris in actu proportionabili filio legitimè procreato conſtituit eum in quaſi poſſeſſione qualificatæ legitimitatis, ibid. num 78 92
4 Nominatio ſola abſque tractatu non probat legitimitatem contra tertium, ibid. n 81 93
4 Nominatio parentum probat legitimitatem, maximè ſi fiat in actu filio legitimo proportionabili, in cap Per tuas, n 8 Qui fil. ſint legit. 95
4 Nominatio parentum ſuper legitimitate filii non datur, quando tractatus eſt in contrarium, maximè ſi cum tractatu concurrat fama, ibid n 12 & 15 95
4 Etiamſi pater nominaverit filium legitimum in extremis, eumque hæredem inſtituerit, ibid n.13. 95
Nominatio Papæ.
Vide in ver. *Papa quoad intentionem*
1 NOTABILIS ideſt infamis redditur quis propter delicta, & malos mores, in cap De priore, num 6. & num. ſeqq. de appellat. 196
5 NOTARII communiter creantur judices ordinarii, in c. Quoniam, n 16 Ne Præl vic ſuas. 78
5 Et ſunt magiſtratus inter conſentientes, habentque juriſdictionem habitu, licèt non actu, ibid. n 17 78
5 Et dicuntur judices Carthularii, ibid n 18. 78
5 Item faciunt præceptum, & guarentigiam, ibid. n 19 78
5 Eorumque juriſdictio prorogari poteſt de habitu ad actum, ibid. num 20. 78
5 Et poſſunt expedire ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, ſi ſibi committantur, ibid num.21 78
5 Notariis, ſeu Actuario vendi non poſſunt fructus ex juriſdictione provenientes, ibid n 22. 78
5 Pandecta, ſeu taxa mercedum in ædibus Notariorum affigenda, ibid num.24. 79
Reliqua in ver. *Cancellarias*
1 Notarius in cauſa electionis poteſt eſſe laicus, in c Quiſquis, nu. 19 de elect. 255
1 Notarius quoad officium ſuum ſicut eſt ſervus publicus laicorum, ita & Clericorum, ibid n 20. 295
1 Notarius in cauſa hæreſis, & in Viſitatione Capituli Cathedralis debet eſſe Clericus, ibid. n 21 295
1 Notarii duo adhiberi poſſunt in viſitatione Sanctimonialium, in c. Ut juxta, n 1. de off ordin. 551
1 Et quid in aliis viſitationibus, ibid n.10 551
3 Notarius ipſo jure privatus officio non poteſt validè inſtrumenta conficere, in c Sicut te, n. 8 Ne Cler vel Monach 676
3 Requiritur tamen declaratio ſuper facto, ib n 9. 676
3 Notariatus eſt vile officium, ibid. n 14 676
3 Notarius cùm quis creatur, quæ debeat jurare, ibid num 16. & ſeqq 677
3 Notarius requiri ſolet ſub pœna officii, ut inſtrumentum conficiat, quod ſi non fecerit, eſt perjurus, ib n 17 677
3 Notarius tenetur abbreviaturam, ſeu matricem in ſuo Carthulario ponere, ibid. n 18 677
3 Notarii an poſſint creari ab Epiſcopo, ibid n 41 679
3 Notarii creati à Papa, vel Imperatore, poſſunt officium exercere per totum orbem, ibid. n 43 & n 45. 679
3 Notarios in ſuo Regno, vel Provincia creare poſſunt reges, & Principes non recognoſcentes Superiorem, ib n 46 679
3 Item Comites, Barones, & alii feudatarii in ſuis territoriis, ibid. num 47. 677
3 Item Univerſitas, ſeu Magiſtratus, ibid. n 48 679
3 Item quivis Prælatus in terris ſuæ juriſdictionis, ib. n 29 679
3 Notarii creati ab Epiſcopo in Regno Franciæ appellantur jurati, ibid. n 50. 679
3 Notarios creandi authoritas Epiſcopo tributa extra diœceſim non extenditur, ibid n 51 & 54 679
3 Notarii non poſſunt conficere inſtrumenta extra territorium concedentis, niſi de licentia illius, ad cujus juriſdictionem declinant, ib n 52. 679
3 Confecta tamen intra territorium faciunt ubique plenam fidem, ibid num 53 679
3 Notarios creare eſt actus voluntariæ juriſdictionis, & in ſubditos exerceri poteſt etiam extra territorium, ibid n 54 679
3 Notarii creati ab Epiſcopo authoritate Papæ poſſunt officium exercere ubique terrarum, ibid. n.55 679
3 Notarius laicus non poteſt in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis inſtrumenta conficere, ibid. n 57 679
3 Contrarium, num 62 & ſeqq 680
3 Notarius quandoque accipitur pro ſcriptore, ib. n 48. 679
3 Notariis quibuslibet minùs idoneis, aut in officio delinquentibus Epiſcopi ad tempus, vel in perpetuum prohibere poſſunt ejus officii uſum in ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis, ib n 64 680
3 Notariis Epiſcopus prohibere non poteſt exercendi officii uſum in negotiis, & litibus profanis coram judice laico in terris Eccleſiæ, ib.n.66 680
3 Poteſt tamen quoad negotia, & lites locorum piorum à laicis adminiſtratorum, ib.n.67. 680
3 Item quoad contractus perſonarum Eccleſiaſticarum ſuper earum bonis patrimonialibus, ib n 68 680
5 Notarius an pro inſtrumentis conficiendis in collatione ordinis, vel beneficii, aut pro litteris dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus poſſit aliquam mercedem accipere, ſaltem à ſpontè dantibus, in c. In ordinando, n 14. & n. ſeqq uſque in fin de ſimon. 31
5 Quid ſi percipiat ſalarium ex publico, ib n 15 & n 20 & 27 31
5 Et quid ſi non percipiat, ib. n 16. & n 22. & 27. 31
5 Et quid ſi ſalarium non ſit congruum, n 21 & 29 31
5 Et quid in Notario Epiſcopi, ib n. 18 & 28. 31
5 Et quid in extraneo, ib n 19. & 23 & 28 31
5 Et quid ſi officium Notarii ſit neceſſarium ad probationem Ordinis, ib. n.20 & 28. 31
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib n 17. 32
5 Notarii Papæ poſſunt mercedem accipere juxta taxationem factam pro qualibet Bulla, ib. n 17. 31
5 Notarius accipiendo aliquid ſpontè oblatum ab Ordinatis, ſi non ea intentione ab initio ad hoc acceſſit, ſimoniam non committit, ib. n 24 31
5 Præſertim ſi conſuetudo vigeat aliquid offerendi, quod pietatem, & devotionem præſeferat, ib n 25. 31
5 Notarii, & alii miniſtri Epiſcopi abſtinere debent ab omnibus exactionibus inſolitis, vel immoderatis, ib n 45 34
5 Notarius ſi exigat pro inſtrumento ordinationis, ſeu litteris dimiſſoriis ultra decimam aurei partem, committit ſimoniam, non tamen jure Divino damnatam, ib n 48 34
1 Notarius laicus poteſt electioni intereſſe, ut ſcribat proceſſum, in c Maſſana, n 6 de elect. 304
5 NOTORIE delinquentes, etiam ſi notorium ſit facti tranſeuntis, audiendi non ſunt appellantes, in c Cùm ea injunctio, nu. 45 de nov. oper. nunc 231
Notorius Clericus fornicator, &c.
Vide in ver *Clericus quoad delicta, & pœnas*
3 Notoriè criminoſi, excommunicati, vel ſuſpenſi à Canone poſt Concilium Conſtantienſe licitè communicantur etiam in Divinis, & Sacramentis, niſi ſint nominatim denuntiati, vel notorii Clericorum percuſſores, in c Veſtra, n 17 de cohabit. Cler & mulier 12
Vide in ver *Excommunicatio quoad participantem*
3 Notorii materia difficilis eſt, & involuta, ib n 65 14
3 Notorium quid ſit, & quotuplex, & quæ ejus ſpecies, ibidem num 67. 13
3 Notorium in genere ſumptum quid ſit, & unde dicatur, ibidem n 65 & ſeqq. 14
3 Notorium aliud juris, aliud facti, aliud præſumptionis, ibid. num 69. 13
3 Notorium juris qualiter deſcribatur, ib n 70. & 71. 15
3 Confeſſio in jure facta parit notorium, ib. n 71. 15

3 Acta judicii faciunt probationem notoriam, dummodò ſint publicata, & ſit concluſum in cauſa, aliàs ſecus, ibid. n. 72. 15
3 Sententia inducit notorium, ſi ſit canonicè lata, ibid. num. 72. & 140. 15
3 Etiamſi factum, ſuper quo lata eſt, nullo modo ſit probatum, ibid. num. 74. 15
3 Notarii facti deſcriptiones variæ, ibid n. 77. 15
3 Notorium facti triplex, ideſt facti permanentis, facti tranſeuntis, & facti interpolati, ibid. num. 78. 15
3 Notorium facti permanentis quod dicatur, & ejus exempla, ibid. num. 79. 15
3 Concubinæ publicæ detentio cadit ſub notorio facti permanentis, copula verò ſub notorio præſumptionis, niſi extaret ſoboles, ibid num 80. 15
3 Vox Præconis cùm ſit tranſitoria, in notorium non tranſit: editum ſecus, ibid. n. 81. 15
3 Notorii facti tranſeuntis exempla, ibid. n. 82. 15
3 Notorium facti interpolati quod dicatur, & ejus exemplum, in d. c. Veſtra, n. 83. de cohabit. Cler. & mulier. 15
3 Notorium præſumptionis quid ſit, ibid. n. 84. 15
3 Et illius exempla, ibid. n 85. 15
3 Notorium præſumptionis ut inducatur, quæ requirantur, ibid. num. 87. 16
3 Notorium facti ut inducatur, quot hominum ſcientia ſit neceſſaria, ibid. n. 88. & ſeqq. 16
3 Decem homines faciunt Parochiam, & teſtimonium unius Parochiæ facit crimen eſſe notorium, ibidem numer. 89. & 90. & 117. 16
3 Judicis arbitrio relinquitur, quot homines faciant notorium, ibid. num 91. 16
3 Dummodò non ſit major pars viciniæ, nec pauciores, quàm decem, ibid. num. 93. 16
3 In notoriis an ordo juris ſit ſervandus, ibid. n. 94. 16
3 Citatio in notoriis an & quando requiratur, ibid n. 95. 16
3 Sententia in notoriis an ſit neceſſaria, ibid. n 96 17
3 Notorium an requirat probationem, ibid n 97. 17
3 Quid in notorio facti permanentis, in c. Veſtra, n. 98. de cohabit. Cler. & mulier. 17
3 Et quid in notorio juris, vel præſumptionis, ibid. n. 99. 17
3 Et quid in notorio facti interpolati, ibid. n. 100. 17
3 Et quid in notorio facti tranſeuntis, ibid. n. 101. 17
3 Notorium per quot teſtes probetur, ibid n. 102. 17
3 Appellatio an detur à ſententia lata ſuper notorio, ibidem numer. 103. 17
3 Notorius criminoſus non auditur appellans, ibid. n. 104. 17
2 Notorium, & publicum in quo differant, in c. Non poteſt, nu. 22. de ſent. & re judic. 183
2 De Notorio ſatis eſt ut conſtet etiam extrajudicialiter, ib. n. 25. 183
2 Notorium non inficitur ex ſola negatione, in cap. Si Clericus, n. 5. & ſeqq. de foro compet. 53
1 Notorium facti permanentis nulla eget probatione, in c. Perlatum, n. 41. de iis, quæ vi met cauſ 679
2 Judex non debet permittere, ut factum, cui notoria obſtat exceptio, in judicium deducatur, in cap. Intelleximus, nu. 11. de ord. cognit. 99
5 Verba ipſo jure licèt non excludant declarationem ſuper facto, tamen ſecus eſt, ſi factum ſit notorium, in c. Quod à Prædeceſſore, num 68. de ſchirmat. 108
2 Notorium licèt non conſtet Judici, tamen ſi verè ſit tale, ſententia irrevocabiliter tenet, ſed Judex peccat, in c. Cùm olim, nu. 43. de ſent. & re judicata. 186
2 Sententia non eſt revocanda, ſi ex poſt facto conſtat Judici factum eſſe notorium, & abſenti nullam defenſionem competere, ibid. num 44. 186
2 Notorii dicuntur multi, qui non ſunt, & ideò tutius eſt nullum quantumcumque notorium fore demandandum ſine citatione, ibid. num. 46. 186
Vide in verb. *Citatio*.
2 Super notorio poteſt procedi in abſentia partis cognoſcendo, ſed non exequendo, ibid. n. 47. 186
5 Notorium Judici ut Judici ex actis conſtare debet eſſe tale, in c. Sacro, n. 37. de ſent. excomm. 374
3 NOVALE quid ſit, in cap. Nuper, n. 13 de decim. 325
2 NOVATIO privilegii non præſumitur, niſi de eo expreſsè caveatur, in c. Cùm contingat, n. 41. de foro compet. 72

Novitiatus.

3 In Novitiatibus, & profeſſoriis Superior, & familia à quibus conſtitui, & amoveri poſſit, in c. Relatum, num. 83. Ne Cler. vel Monach. 675
3 Vita communis in novitiatibus, & profeſſoriis exactè obſervanda, ibid. num. 84. 675
5 Novitiatus prorogari non poteſt à ſuperioribus regularibus ultra annum, niſi ex juſta cauſa, & ad breve tempus, in cap. Qui Presbyterum, 122. de pœnit. & remiſſ. 300

Novitius, communia.

3 Novitius profeſſioni proximus acrius tentatur, in c. Ad noſtram, num 28. de Regular. 351
3 Regis Chriſtianiſſimi inſtantia de novitiis non recipiendis, niſi in Religionibus primævum inſtitutum ſervantibus, in c. Cùm virum, n. 51. de Regular. 370
1 Novitii latè ſumpto vocabulo Regulares appellantur, in c. Cùm in magiſtrum, n. 14. de elect. 303
4 Novitius non dicitur per ſolam acceptationem ante actualem habitus ſuſceptionem, in cap. Inſinuante, n. 45. Qui Cler. vel voven. 54
3 Fieri debet intra Monaſterii clauſtra, in cap. Porrectum, n. 26. de Regular. 374
3 Novitii qui dicantur, in c. Statuimus, n 6. de Regular. 409
3 Novitius non dicitur poſt ſuſceptum habitum probationis, ibidem num. 42. 411
3 Novitii quamvis cum effectu non ſint Religioſi, ſunt tamen perſonæ Eccleſiaſticæ, & gaudent privilegio fori, & Canonis, ibid. num 45. 412
3 Novitius præfici poteſt Abbatiæ per viam poſtulationis, vel collationis, in c. Quia ingredientibus, n. 17. de teſtam. 256
3 Contrarium, ibid. num. 36. 257
3 Novitiatus fieri debet in Religione approbata, aliàs profeſſio eſt nulla, nullamque inducit obligationem, in c. Conſulti, n 58. de Regular. 404
3 Novitius profiteri poteſt in Monaſterio, ubi commodè vivere nequit, dummodò poſteà collocetur in alio, ubi commodè ali poſſit, in c. Non ampliùs, n. 40 de inſtit. 175
2 Novitii, qui tendunt ad profeſſionem, dicuntur Religioſi, licèt non ſint tales cum effectu, in c. In præſentia de probat. n. 101. 140
3 Non tenentur ad Horas Canonicas, ſed ad aliquid indeterminatum, in c. Presbyter, n. 27. de celebr. Miſſar. 574
5 Novitii poſſunt eſſe in judicio abſque ſuperioris licentia, in cap. Qui Presbyterum, n 110. de pœnit. & remiſſ. 299
1 Novitii licitè recipiunt à Monaſterio alimenta, & portiones, quæ in eorum locum ſubrogantur, in cap Cùm in magiſtrum, nu. 16. de elect. 302
3 Novitius eſt de juriſdictione Eccleſiaſtica, in c. Cùm dilectus, num. 8. de ſucceſſ. ab inteſt 288
3 Novitii qui ſint, ibid. n. 9 & 11. 288
2 Novitius contrahit domicilium in loco, ubi agit annum probationis, in c. Cùm inter vos, n. 8. de ſent. & re judic. 187
2 Novitii decedentis canonica portio non debetur Eccleſiæ, cujus erat Parochianus ante ingreſſum Religionis, ibid. n 9. 187
2 Novitius eſt ſub juriſdictione Eccleſiæ, & conveniri debet coram Judice Eccleſiaſtico, ibid n 11. 188
2 Novitium percutiens eſt excommunicatus, ibid. n. 12. 188
2 Novitii mores pro collatione primæ tonſuræ, & minorum Ordinum qualiter præcogniti eſſe debeant, ibid. n 16 & ſeqq. 188
2 Novitius an, & quo reſpectu Religioſus ſit judicandus, ibidem num. 19 & num. 21. 188
3 Decreta S. Congregationis ſuper ſtatu Regularium pro novitiis recipiendis, in c Relatum, n. 77. & n. ſeqq. uſque in fin. Ne Cler. vel Monach. 674
3 A Novitiis nihil recipiendum excepto victu, & veſtitu tempore probationis, ibid. num. 81 674
3 Novitii poſt profeſſionem in profeſſorio ſunt collocandi, ibidem numer. 82. 674

Novitius quoad ætatem.

3 Bulla S. Pii V. de Novitiis non recipiendis, niſi poſt decimum octavum annum, an & quomodo ſit temperanda, in c. Cùm virum, num 47 de Regular. 370
3 Ætas nulla eſt in maſculis præfinita à Concilio Tridentino ad ſuſcipiendum habitum Novitiatus, in c. Ad Apoſtolicam, nu. 14. de Regular. 382
3 Et quid in mulieribus, ibid. remiſſivè. 382
3 Novitius ex voto Religionem ingreſſus profiteri non poteſt ante annum decimumſextum completum, nec infra annum probationis, in c. Conſulti, n 42. de Regular. 402
3 Ætas in Novitiis, Clericis, & Converſis quæ, in c. Relatum, nu. 80. Ne Cler. vel Monach. 674
Vide in ver *Profeſſio quoad ætatem*.
Et in ver. *Novitius quoad conſenſum*.
Et in ver. *Filia*.

Novitius quoad annum probationis.

3 Novitius, qui à Monaſterio exiit, ut aliam Religionem ingrederetur, & in ea duas horas permanſit, rediens; tenetur incipere novum annum probationis, in c. Ad noſtram, n 27. de Regular. 351
4 Novitii ex Regula S. Benedicti qualiter ſint probandi, in c. Inſinuante, n 28 Qui Cler. vel voven. 52
4 Novitius, qui ſtetit ſex menſes in Monaſterio, & poſteà exivit ſine licentia Abbatis, & infrà triduum ad Monaſterium rediit, non poteſt validè profiteri poſt alios ſex menſes, ibid. nu 31. & ſeqq. uſque ad 39 52
4 Novitius, qui peracto probationis anno rediit ad ſæculum, num ad Monaſterium reverſus profiteri poſſit ſine novo anno probationis, ibid. n. 32. 52
4 Novitius, qui ternos menſes in Monaſterio moratus bis exivit, & reverſus poſt alios novem menſes profeſſionem emiſit, habitumque profeſſorum octodecim menſes geſtavit, non obligatur ex profeſſione expreſſa, ſed ex tacita, ibid. n. 34 53
4 Novitius non tenetur probare omnes aſperitates Religionis in ſpecie, ſed ſatis eſt, ut illas probet in genere, ibid. n. 40. 53
4 Novitius qui nunquam ingreſſus eſt Monaſterium, ſed extra illud habitum Regularem ſuſcepit, poſt Concilium Tridentinum poteſt ad profeſſionem admitti, ibid n. 41. 53
3 Novitiatus, ſeu approbationis tempus quandiu duret ex veterum Canonum diſpoſitione, variæ referuntur ſententiæ, in cap. Ad Apoſtolicam, n. 2. & ſeqq. uſque ad n 13. de Regular 381
3 Novitii ex Regula S. Benedicti probantur per duodecim menſes, ibid. num 6. 381
3 Novitii poſt Concilium Tridentinum expleto anno probationis, aut ad profeſſionem ſunt admittendi, aut è Monaſterio ejiciendi, ibid. num. 7. 381
3 Novitius ob defectum ætatis, vel aliàs ad profitendum inhabilis, elapſo anno ejici non debet è Monaſterio, ſed expectari poteſt, quouſque ſit habilis ad profitendum, ibid. n. 13. & ſeqq. 382
3 Novitii in Religione Societatis Jeſu probantur biennio, ibidem num. 15. 382
3 Novitiæ Ord. S. Dominici in articulo mortis profiteri poſſunt ante annum probationis ad effectum lucrandi indulgentiam, & gratias ſpirituales, ex indulto S Pii V. ibid. n. 32. 383
3 Et quid poſt Bullam Gregorii XIII *In tanta*, ibid. n. 33. 383
3 Novitius, qui poſt annum probationis exiit è Monaſterio, inde ad triennium reverſus, poteſt ſtatim profiteri, niſi Religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata, ibid. n. 43. & 63. 384

3 Novitiatus non exigitur, ubi profeſſio non eſt neceſſaria, ibidem num 46. 174
3 Novitius ex voto Religionem ingreſſus profiteri non poteſt ante annum decimumſextum completum, nec infrà annum probationis, in c. Conſulti, n. 42 de Regular. 402
3 Novitius, qui tranſacto anno exivit è Religione, ad eam reverſus, poteſt illicò profiteri, niſi Religionis, aut perſonæ conditio ſit immutata, in cap. Qui presbyterum, num. 116 de pœnit & remiſſ. 300
3 Idem in puella, quæ finito tempore Novitiatus exivit è Monaſterio ſine licentia Ordinarii, ib n 117. 300
3 Novitius finito anno probationis arctari non poteſt à Superioribus ad alium annum Novitiatus repetendum, ib n. 121. 300
3 Maximè ſub pœna nullitatis, ibid n. 123. & 124. 300
3 Diſpenſatur cum muliere, cujus vir Sacros ordines ſuſcepit, ut ſtatim profiteri poſſit, cùm in habitu laicali quindecim menſes in Monaſterio ſteterit, in c Ad Apoſtolicam, n 17. de Regul. 381
2 Novitius contrahit domicilium in loco, ubi agit annum probationis, in c. Cùm inter vos, n 8. de ſent. & re judic. 187

Novitius in Conventibus deſignatis.

3 Clementis VIII. decreta de Novitiis non recipiendis, niſi in Conventibus deſignatis, expenduntur, in c. Cùm virum, n 49 de Regular. 370
4 Referuntur, in c. Inſinuante, n 43. Qui Cler vel voven. 54
4 Expenduntur, ibid. n. 52 & ſeqq. 55
4 Acceptatio ad Religionem facta extra Conventum deſignatum ſine habitus traditione, an ſit contra Decreta Clementis VIII. ibid. num 44. 54
4 Novitius propriè non dicitur per ſolam acceptationem ante actualem habitus ſuſceptionem, ibid n 45. 54
4 Novitii receptio extra locum ad recipiendos Novitios nomine Conventus deſignati, an ſit nulla, ibid. n. 46. 54
4 Novitius receptus extra locum non deſignatum, nomine tamen Conventus deſignati ad recipiendos Novitios, à quo tempore incipiat annum probationis, ibid n 48 55
4 Novitius quid agere debeat, ut recipi poſſit in filium Conventus ad recipiendos Novitios non deſignati, ibid. n 55. 55
1 Conventus à Congregatione ſuper ſtatu Regularium deſignati pro Novitiatibus, & profeſſoriis, in c. Relatum, num. 77. Ne Cler. vel Monach. 674

Novitii quoad diceſſum.

1 Novitius volens diſcedere è Monaſterio, non poteſt inquietari pro expenſis, in c Si quis, n. 76. de Regular. 329
1 Novitius ex voto Religionem ingreſſus, ſi infrà annum ſine ulla cauſa recedat, peccat mortaliter, ſed ſponte ingreſſus, peccat venialiter, in c. porrectum, n 71 de Regular. 377
3 Contrarium, ibid n 72. 377
3 Novitius infrà annum probationis liberè redit ad ſæculum, niſi profeſſionem fecerit tacitam, vel expreſſam, vel appareat eum voluiſſe vitam mutare, c. Statuimus, n. 1 de Regular. 409
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n. 21 & 26 410
1 Novitius recedens è Monaſterio abſque licentia Abbatis non poteſt dici fugitivus, ibid. n 4 409
3 Novitius quibus caſibus prohibeatur de jure communi è Monaſterio exire, ibid. num. 5 409
3 Novitius ad ſæculum rediens ante profeſſionem, an reciperet bona, quæ Monaſterio, vel aliis donavit, ibid n. 22 & ſeqq uſque in fin 410
1 Quid ſi fuerit proteſtatus, quòd in Monaſterium intrabat animo probandi Regulam, ibid. num. 23. 410
3 Et quid ſi nullam fecerit proteſtationem, ib. n. 25. 410
3 Et quid ſi donaverit expreſſa cauſa propter profeſſionem, ibid num 31 410
3 Et quid ſi nullam cauſam expreſſerit, ib. n 32. 410
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib n 34. & ſeqq 411
3 Novitio ante profeſſionem abeunti omnia ſunt reſtituenda, quæ ſua erant, ibid. num. 50. 411
3 Novitius ad ſæculum rediens non debet vivere ſæculariter, ideſt diſſolutè, in c. Conſulti, num 8 de Regular. 398
3 Poteſt tamen veſtes ſæculares deferre, & uxorem ducere, ibidem num 9. 398
3 Si tamen veſtes, cum quibus intravit, eſſent laſcivæ, honeſtum eſſet, ut illas deponeret, ibid. num 10 398
3 Qui ad Monaſterium convertitur habitum ſumendo Novitiorum, poteſt infra annum ad ſæculum redire, niſi appareat eum voluiſſe mutare vitam omninò, ibid num 1 397
3 Novitius poteſt ad aliam Religionem tranſire abſque Superioris licentia, in c. Licèt, num 20 de Regular 394
3 Novitius ante habitum profeſſorum ſuſceptum poteſt liberè redire ad ſæculum, niſi appareat eum voluiſſe vitam mutare, quod in dubio non præſumitur, in cap. Conjugatus, num 4 de converſ. conjugat 442
2 Novitii actus perfectè geſti non reſolvuntur per egreſſum Religionis, in c Cùm inter vos, n 20. de ſent & re judicat 188

Novitius quoad examen, & explorationem voluntatis.

1 Novitii an de cætero ſint examinandi ab Ordinariis locorum ad præſcriptum Decreti Clementis VIII in cap Ne Religioſi, nu. 58. de Regular 419
1 Novitii non ſunt ad habitum recipiendi, niſi facta diligenti perquiſitione de illorum natalibus moribus, & vita anteacta, in c. Ad Apoſtolicam, num 12 de Regular. 382
3 Novitii ex decreto Clementis VIII olim recipi non poterant ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani, hodie ſecùs, in cap. porrectum, n 11 de Regular 374
3 Tridentinum Concilium c 17 ſeſſ 25 de Regular exponitur, in c Cum virum, num 10 & ſeqq de Regular 366
3 Voluntatis exploratio, ſi puella ſit major 12 annis ex Concilio Tridentino facienda eſt tam ante habitus ſuſceptionem, quàm ante profeſſionem; ſin autem minor ante profeſſionem tantùm, & cur, ibid. num 11. 366
3 Michaelis Medinæ teſtimonium, qui Concilio Tridentino interfuit, circa decretum c 17. ſeſſ 25 de Regular ib n 12 367
3 Voluntas impuberum, qui Religionis habitum ſuſceperunt, de jure communi explorari non debet, niſi poſt pubertatem, ibid num. 13 367
3 Epiſcopus ſi velit, poteſt bis explorare voluntatem puellæ, quæ ante duodecimum annum habitum Regularem ſuſcepit, ibid num. 15. 367
Vide in ver *Filia*
Et in ver. *Novitius quoad ætatem*
3 Examen Novitiorum, in cap. Relatum, num. 79. ne Cler vel Monach. 474

Novitius à quo recipiendus.

3 Prælati immediati Conventuum ex communi obſervantia Religionum, teſte Navarro, poſſunt Novitios recipere, in c porrectum, num 35. de Regular 375
3 Novitios quis poſſit recipere in Ordine fratrum Minorum Sancti Franciſci, ibid. num 36. 375
3 Et quid in Ordine prædicatorum, Eremitarum S Auguſtini, & Carmelitarum, ibid. num 37. 375
3 Novitii à quibus, & qua forma ſint recipiendi ex Bulla, & Declarationibus Sixti V ibid num 38. 375
Vide in ver *Profeſſio, Conſenſus profitentis, & recipientis.*

Novitius quoad renunciationem.

3 Novitiorum renunciationibus neceſſe eſt adhiberi ſolemnitatem à ſtatuto laicorum requiſitam, in c Statuimus, nu 45 verſ Hinc S Congregatio Regular. 412
3 Novitius non poteſt in ingreſſu aliquid donare Monaſterio, etiamſi ſit ſui juris, & non habeat parentes, ib n 46 412
3 Novitia non prohibetur dare pecuniam Monaſterio in rationem cenſus ſuper Monaſterii bonis per Moniales convertendam in dotem illius poſt profeſſionem emiſſam, ibid n 57 413
2 Novitius poteſt licitè exhortari, ut bona ſua donet Monaſterio, in c. In præſentia, num 10 de probat 113
2 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib n 11 113
2 Poteſt in ſua profeſſione præcipere, ut aliquid ex bonis ejus expendatur, maximè in pios uſus, aut ne quid alienetur, ib n 12 113
2 Novitius in Religione Fratrum Minorum poteſt de bonis ſuis liberè diſponere, ibid num 44. 116
2 Servata tamen forma à Concilio Tridentino præſcripta, ſed ſpoſuerit inter vivos, ſecùs ſi in ultima voluntate, ib n 50 116
3 Novitius ad ſæculum rediens ante profeſſionem, an reciperet bona, quæ Monaſterio, vel aliis donavit, in c. Statuimus, n 22. & ſeqq uſque in fin de Regular 410
Vide in ver *Novitius quoad diſceſſum.*
3 Monaſterio an liceat durante anno probationis apprehendere poſſeſſionem bonorum ſibi à Novitio donatorum infrà duos menſes ante profeſſionem. & cum licentia Epiſcopi, in c Statuimus, n 47. & ſeqq uſque in fin. de Regular 412
3 Monaſterio nihil tribuendum eſt, vel accipiendum ante profeſſionem ex bonis Novitii, vel parentum, aut conſanguineorum ſub pœna anathematis, ibid n 40 & 41 412
3 Donans bona ſua in ingreſſu Monaſterii, illa recuperat, ſi exeat ante profeſſionem, in c Statuimus, n 20 de Regular. 410
3 Oblationi bonorum ineſt tacita conditio, ſi ingrediens in Religione perſeveret, ibid num 30. 410
3 Donans ex cauſa ingreſſus in Monaſterium, ſi non intret, recuperat bona donata, non obſtante juramento, ib n 31 410
3 Donatio facta Monaſterio in ipſa die ingreſſus, licèt non ſit nulla ipſo jure, tamen revocari debet, ſi profeſſio non teneat, ibid. num 32 410
3 Donatio facta Monaſterio ſimpliciter, & abſque ulla cauſa, revocari non poteſt, ibid num 33 411
3 Donatio, ſeu renunciatio bonorum facta à Novitio etiam cum juramento, poſt Concilium Tridentinum non valet, niſi fiat cum licentia Epiſcopi, vel eius Vicarii, & intra duos menſes ante profeſſionem, ibid. num 34 411
3 Nec aliàs effectum ſortitur, niſi profeſſione ſequuta & in hoc ſublatæ ſunt veterum Doctorum diſtinctiones, ib n 35 411
3 Bona Monaſterio donata retinere non poſſunt Novitio exeunte, aut decedente ante profeſſionem, ibid n 36. 411
3 Donationes, ſeu renunciationes factæ ante ſuſceptum habitum probationis, an comprehendantur in decreto Concilii Tridentini in c 16 ſeſſ 25 de Regular ib n. 40 & ſeqq uſque ad n 47 411
3 Dominium rei donatæ tranſit in Eccleſiam, vel Monaſterium etiam ſine actuali traditione, ibid n 48 412
3 Novitius an poſſit in ipſomet ingreſſu donare ſeipſum, & omnia bona ſua Religioni, in c Cùm dilectus, num 4 & ſeqq. uſque in fin de ſucceſſ. ab inteſt 188
1 Novitii tranſeuntes ad ſtatum Oblatorum non prohibentur bona ſua Monaſterio offerre, ibid num 16. 188
3 Novitius offerens perpetuò ſe, & bona ſua Monaſterio, cenſetur renunciare novitiatui, ibid n 17 180
1 Dimiſſio beneficii, quam facit Novitius, non ſortitur effectum, niſi poſt profeſſionem, in c Non ſine, n 41 de arbitr. 692
Vide in ver *Monaſterium quoad ſucceſſionem*

Novitius quoad tacitam profeſſionem.

3 Novitius per annum deferens habitum indiſtinctum, ad ſæculum redire non poteſt, in c. Quia ingredientibus, num 41 de relam. 217
3 Niſi hujuſmodi habitum ſuſceperit ante annos diſcretionis, ibid. num 38. 217
3 Et quid ſi deferat habitum Noviciorum diſtinctum ab habitu profeſſorum, ibid num 11 & 51 217
3 Et quid ſi habitum profeſſionis aſſumpſerit, ib n 41 & 40 217
3 Novitius, qui ante ætatem probationis ſuſcepit habitum indiſtinctum,

ctum, non ſit profeſſus, niſi illum deferat per annum poſt legitimam ætatem, ibid. num. 44 257
3 An ingerat ſe in actibus profeſſorum, vel habitum profeſſionis ſuſcipiat, ibid. num. 45. 257
3 Novitius ſit tacitè profeſſus, ſi elapſo anno ſe actibus profeſſorum immiſceat, quamvis deferat habitum patenter diſtinctum ab habitu profeſſorum, ibid. num. 51. 258
3 Novitius, qui per annum geſtavit habitum probationis, & poſteà propoſuit abſolutè vitam mutare, an cenſeatur tacitè profeſſus, in c. Conſulti, num. 43. de Regular. 402
3 Novitia, quæ ſpontè ſe ingerit actibus profeſſarum, per hoc cenſetur tacitè profiteri, in c. Vidua, num. 1. de Regular. 342
3 Declaratur, ibid. num. 27. uſque in fin. 344
3 Novitius, qui ſe ſcienter immiſcet actibus de jure, conſuetudine, vel ſtatuto ad ſolos profeſſos ſpectantibus, eſt profeſſus, ſi ſpontè id faciat, ætatis ſit aptæ, & triduo preſervet, ib. n. 20. & 38. 344
3 Novitius, quamvis intereſſendo electionibus efficiatur tacitè profeſſus, tamen vox ejus non valet, & cur, ibid. n. 22. 344
3 Novitius per delationem annalem habitus indiſtincti cenſetur tacitè profeſſus præſumptione juris, & de jure, niſi aliter fuerit proteſtatus, in cap. Conjugatus, num 5. de converſ. conjugat. pag. 442
3 Novitius adverſus tacitam profeſſionem poteſt ſibi cavere per proteſtationem præcedentem, in cap. Ad Apoſtolicam, num. 11. de Regular. 382
3 NOVUM dicitur, cujus facies immutatur, in cap. Non ampliùs, num 57. de inſtitut. 177
5 *Nudetur* verbum æquipollet verbo, *ſpolietur*, in cap. Ad abolendam, num 30. de hæreticis. 91
3 Epiſcopus an & quomodo poſſit loca nullius diœceſis viſitare, & illorum perſonis ordines conferre, ac dimiſſorias concedere, in c. Nullus, n. 10. & ſeqq. uſque in fin. de Paroch. 304
3 NULLIUS diœceſis loca origine, privilegio, præſcriptione, ibid. num. 12. 304
3 Nullius diœceſis locorum origo, ibid. num. 16. 305
3 Nullius diœceſis loca privilegio, ibid. num. 18. 305
3 Territorii diſmembratio cum omnimoda juriſdictione in Clerum, & populum excluſo Epiſcopo, facit locum nullius diœceſis, ibid. num 20 305
3 Nullius diœceſis loca, aut ſunt intra fines alicujus diœceſis, aut extra, ibid. num. 21. 305
3 Nullius diœceſis ſtatus præſcriptione, ibid. num 22. 305
3 Viſitatio locorum nullius diœceſis fieri non poteſt ab Epiſcopo in tribus caſibus, ibid. num 40. 306
3 S. Pii V. decretum circa viſitationem Eccleſiarum curatarum in locis, ubi regulares exercent utramque juriſdictionem, non extenditur ad loca nullius diœceſis, ibid. n. 43. & 47. 307
3 Nullius diœceſis ſtatus non conſtituitur, niſi procedatur per viam diſmembrationis territorii, in c. Cùm dilectus, num. 21. de Relig domib. 498
3 Prælatus Inferior non conſtituitur in ſtatu nullius diœceſis, niſi habeat in loco omnimodam juriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, excluſo Epiſcopo, ibid. num. 26. 498
3 Et ſit liberatus etiam à jure reverentiali, num 27. 498
2 Juriſdictio quaſi Epiſcopalis omnimoda privativè ad Epiſcopum conſtituit inferiorem veluti in propria diœceſi, in c. Cùm contingat, num. 37. de foro compet. 71
Vide in ver. *Exempti*.
Et in ver. *Viſitatio locorum*, *&c.*
2 NULLITATES ſolas ex defectu citationis, juriſdictionis, & mandati in Urbe, & in ſtatu Eccleſiaſtico judices debent attendere, & aliis rejectis ad cauſarum expeditionem procedere, in c In nomine Domini, n 47. de teſtib 148
3 *Nullus*, eſt dictio univerſalis negativa, quæ reſtrictionem non patitur, in c. Multa, n. 85. ne Cler. vel Monach 657
3 *Nullus*, eſt verbum univerſale negativum, in c. Nulli, num. 2. de reb. Eccl. non alien. 222
5 *Nullatenus*, dictio importat nullitatem actus ipſo jure, in c. Qui presbyterum, num. 82. de pœnit. & remiſſ. & habet vim Decreti irritantis, ibid. num 83. 297
1 NUMERUS præbendarum an frangatur per receptionem Canonicorum ultra numerum, & per ſuperexcreſcentiam fructuum, in c. Cùm M. num. 50. de conſtitut. 116
Numerus in Monaſteriis conſtituendus.
Vide in ver. *Monaſterium quoad præfixionem numeri*.
1 Numerus effrænatus vocalium reducitur, in c. Quia propter, §. Illud autem, num. 9. de elect. 293

Nunciatio novi operis.

5 Ædificans poſt nunciationem novi operis non ſufficit, ut patientiam præſtet operis demoliendi, ſed ædificium ejus ſumptibus eſt demoliendum, in cap. Cùm ex injuncto, num. 2. de novi operis nunciat. 229
5 Et quid ſi nunciatio facta fuerit prædeceſſori ædificantis, ibidem num. 3. & ſeqq. 229
5 Interdictum demolitorium novi operis datur hæredi, & in hæredem etiam poſt annum, ibid. num. 4. 229
5 Et in ſingularem ſucceſſorem etiam dignitatis, ibidem numer. 5. & 8. 229
5 Datur tamen ad patientiam, ſed non ad impenſam, ibid. n. 6. 229
5 Niſi ſucceſſor ratum habeat ædificium cœptum, vel ædificet, ibid. num. 7. 229
Vide in ver. *Eccleſia quoad ædificationem*, *&c.*
3 NUNCIUS, & Procurator, in quibus differant, in c. Cùm dilectus, num 2. de Relig. domib. 497
3 Nuncius ſimplex non admittitur ad agendum, vel defendendum, num 3. 497
3 Nuncius eſt veluti organum, & pica domini, ibid. n 6. 497
3 Et confert verba in perſonam domini, eique acquirit directè, ibid. num 7. 497
1 Nunciis Principis non creditur ſine litteris, & aliorum bona capientibus poteſt reſiſti de facto, in cap. Cùm in jure, num 33. de off. delegat. 535
1 Nuncio, & alii deſtinato ad aliquid non creditur, niſi doceat ſe habere poteſtatem ab eo, qui poteſt dare, ibid. n. 42. 535
5 NUPTIÆ unde dictæ in c. Naviganti, n. 70 de uſur. 165
2 Nuptiarum ſolemnitates quibus temporibus jure veteri prohibeantur, in c. Capellanus, n. 4. de feriis. 89
2 Et quibus jure noviſſimo Concilii Tridentini, ib. n. 5. 89
2 Nuptiarum benedictiones fieri non poſſunt temporibus ab Eccleſia interdictis, & eſt culpa mortalis huic præcepto contravenire, ibid num. 6. 89
2 Item prohibentur his temporibus nuptialia convivia, ibidem numer. 7. & 11. 89
2 Item traductiones uxoris ad domum viri, etiamſi fiat privatim, ac ſine ſolemnitate, ibidem num. 10. 89
2 Item carnalis copula, num. 11. 89
2 Nuptiarum ſolemnitates cur certis temporibus ſint prohibitæ, ibid. num. 9. 89
2 Toletani Concilii decretum prohibens carnalem commixtionem, & alias nuptiarum ſolemnitates temporibus ab Eccleſia interdictis, refertur, ibid. num 12. 90
4 Nuptiæ ſecundæ cur non ſint benedicendæ, in c. Vir autem, n. 3. & 5. de ſecun nupt. 98
4 NUTUS ſunt majoris potentiæ in fari valentibus, quàm in mutis, in c. Tuæ fraternitati, num. 28. de ſponſal. 17

O

3 OBEDIENTIA, ideſt prioratus, vel adminiſtratio Eccleſiæ, in c. Monachi, num. 38. de ſtatu Monach. 458
3 Obedientia, ideſt prioratus, vel officium certam habens adminiſtrationem, in cap. Cùm ad Monaſterium, num. 27. de ſtat. Monach. 477
2 Obedientiam manualem Presbyteri, & ſimplices Clerici tenentur Prælato ſuo, & ſucceſſoribus exhibere, in c His quæ, num 3 de major. & obed. 618
1 Declaratur, ibid. num. 7. 618
1 Et quæ dicatur obedientia manualis, ibid n. 3. 618
1 Obedientia, reverentia, & honorificentia, an & in quo differant, ibid. num 8 618
3 OBLATIONUM, & obventionum appellatione veniunt etiam decimæ, in c. Cùm contingat, num. 41. de decim. 319
3 Oblationes factæ imagini alicujus Sancti depictæ in pariete extra Parochialem, ſed infra limites Parochiæ, cui debeantur, in cap. Paſtoralis, n. 4. de his, quæ fiunt à Prælat. 212
3 Oblationes factæ ubivis locorum infra limites Parochiæ debentur Parocho, ibid num 16 214
3 Ampliatur ſex modis, ibid. à n. 19. uſque ad num 29. & declarantur quinque, à num. 29. uſque in fin. 214
3 Conſuetudo, ut oblationes factæ imagini alicujus Sancti debeantur laico domino muri, ubi depicta eſt illa imago, non valet, ibid. num. 19. 214
3 Etiam reſpectu adminiſtrationis, ibid. num. 20. 214
3 Fallit, num. 21 & 22. 214
3 Oblationes res ſpirituales ſunt, quarum laicus non eſt capax, ibid. num. 20. 23. & 29. 214
3 Confraternitates laicorum ex conſuetudine poſſunt recipere oblationes, dummodò nil ſibi applicent, ſed in pios uſus totum convertant, ibid. num. 22. 214
3 Laico domino muri, ubi ſacra imago depicta eſt, non poteſt Epiſcopus concedere, ut oblationes diſpenſet ad libitum ſuum, ibid. num 23. 214
3 Oblationes factæ ſacræ imagini exiſtenti in Capella, ſeu Oratorio infra limites Parochiæ, debentur Parocho, non autem Capellano ibi inſtituto, ibid num 24. 215
3 Idem ſi fiant ad Altare in Capella alicujus Eccleſiæ, ib. n. 25. 215
3 Oblationes, quæ fiunt S Imagin. exiſtenti in Cathedrali, non quæruntur Epiſcopo, ſed Archipresbytero curam animarum ibi exercenti, ibid. num. 26. 215
3 Oblationes factæ Præsbytero celebranti ſunt Rectoris Eccleſiæ, non autem Presbyteri, ibid. num. 27. 215
3 Niſi ſit Epiſcopus, qui Miſſam celebret in Eccleſia Parochiali, ibid. num. 28. 215
3 Oblationes cedunt Parocho in dubio tantùm; ſecùs ſi appareant factæ alterius contemplatione, vel in alium uſum ſint deſtinatæ ex pia intentione offerentium, ibid. num. 29. 215
3 Oblationum adminiſtratio ſpectat ad Parochum, non ut ſibi applicet, ſed ut diſpenſet in uſus ab offerentibus præſcriptos, ibid. num 30. 215
3 Oblationes an & quomodo à Parochis ſint dividendæ, ib. n. 31. 215
3 Oblationes quæruntur Epiſcopo, ſi locus ubi depicta eſt religioſa imago, non ſit intra fines alicujus Parochiæ, ib n. 32. 215
3 Canonica portio an de oblationibus Epiſcopo debeatur, ibidem num. 33. 215
3 Oblationes, quæ fiunt in Eccleſiis Regularium, quæruntur Monaſterio pro Monachis ibi ſervientibus, ibid. num. 34. 216
3 Conſuetudo, ut oblationes non debeantur Parochiali, ſed alteri Eccleſiæ, vel perſonæ Eccleſiaſticæ, valida eſt, ibidem numer 36. 216
3 Oblationes factæ novis Sacerdotibus; dum celebrant primas Miſſas, quæruntur ipſis, & non Parocho, ibid. num. 37. 216
3 Mens offerentium recipit interpretationem à conſuetudine, ibid. num. 38. 216
3 Sacerdotes novi non prohibentur primas Miſſas decantare, & in illis poſt Offertorium in medio Altaris ad populum ſe convertere, & oblationes accipere à ſponte dantibus, ſed perambulationes per Eccleſiam, & extorſiones prohibentur, ib. n. 39. 216
3 Parochi diebus feſtis poſſunt poſt Offertorium in medio Altaris vertere ſe ad populum, & invitando ad oblationes Manipulum, vel aliud offerentibus præbere deoſculandum, ſed aliis Sacerdotibus hoc non licet, ibid. num. 40. 216
3 Parochi, ſtante conſuetudine, poſſunt recedere ab Altari poſt Offertorium, & ad infimum locum Eccleſiæ accedere ad recipiendas mulierum oblationes, ibid. num 41. 216
3 Oblationes an poſſint laicis locari, aut vendi, ibid. num 42. 216

3 Laicis non licet de altari immediatè oblationes accipere, ibidem num 43 21'
3 Oblationes, quæ fiunt imagini alicujus Sancti depictæ in pariete extra Parochialem Eccleſiam, cui debeantur, in c. Quoniam, num 4 de decim 313
Vide ver *Laicus quoad decimas*.
5 OBLATI alicujus religionis an ſint judicandi perſonæ eccleſiaſticæ adeout à foro ſæculari, & vectigalibus tam quoad perſonas, quàm quoad bona debeant eſſe immunes, in c Ut privilegia, n 1 & ſeq uſque in fin. de privileg & præſertim num 26. verſ. Ex his ſequitur. 268
5 Et quatenus ſint immunes, an eorum exemptio extendatur etiam ad conjugatos, ibid. num 27 270
5 Et an exemptio à foro ſæculari ſuffragetur pro delictis ante oblationem commiſſis, ibid num 33. 270
5 Et an oblati carentes requiſitis Concilii Tridentini in c 11 ſeſſ 24. ſubſint Epiſcopo tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, ibid num.34 270
5 Et an ſubſint cumulativè, vel privativè ad Superiores religionis cui ſunt oblati, ibid num 36
5 Oblati aſſumunt privilegia religionis, cui oblati ſunt, ib.num 2. Declaratur, num 4 & ſeqq 268
5 Oblati quales eſſe debeant, ut privilegiis potiantur, ibidem num. 4. & num 11 268
5 Oblati ſunt ſervi Monaſterii, Ibid num.6 268
5 Oblati acquirunt Monaſterio, non ſibi, ibid. 268
5 Oblatus plenè non dicitur, qui ſibi uſumfructum retinuit, licèt gaudeat privilegio ſepulturæ tempore interdicti, ib n 7. 268
5 Oblatus plenè non dicitur offerens ſe, ac bona præſentia, ibid. num.8. 268
5 Oblatio plena quid requirat, num.9. 268
5 Oblati promittunt obedientiam, licèt non monachalem, ibidem num 10. 269
5 Oblatus renunciat proprio, & amittit teſtamenti factionem, ib 269
5 Bona oblata etiam ſine perſona efficiuntur eccleſiaſtica, ibidem num. 12. 269
5 Offerens bona ſine perſona non efficitur perſona eccleſiaſtica, ibid. num 13. 269
5 Offerens ſe aut ſimpliciter, aut ſive bonis, aut cum reſervatione bonorum, non eſt perſona eccleſiaſtica, ib num.14 269
5 Oblatio cenſetur celebrata juxta eccleſiæ ſtatum, vel conſuetudinem, ibid. num.15 269
5 Offerens ſe ſimpliciter non cenſetur obtuliſſe bona, ibidem, num. 17 269
5 Offerens ſe, & majorem partem bonorum, non dicitur perſona Eccleſiaſtica, ibidem num 18. 269
5 Oblatus non dicitur is, cui pars bonorum oblatorum in emphyteuſim conceditur, ibidem num 20. 269
5 Concluſiones circa oblatos, num 21. 269
5 Oblatio non excluditur ex detentione, vel uſu facti rei oblatæ, permittente ſuperiore, ibidem num.22 269
5 Oblatio an habitus mutationem requirat, & qualem, numer. 23. & 25. 269
5 Oblatio an requirat, ut ſæculum relinquatur, ibid. n 25. 269
5 Oblati plenè an gaudeant privilegiis, ſi ante, vel poſt oblationem matrimonium contraxerint, ibidem num 28. 270
5 Oblatus conjugatus gaudet omnibus privilegiis perſonæ Eccleſiaſticæ, ibidem num 32. 270
5 Oblati poſt delictum commiſſum an, & quando ſubſint foro ſæculari, ibid num.31. 270
5 Epiſcopi juriſdictio in Oblatos reſpicit ſpiritualia tantùm, ibid. num.34 270
5 Oblati non habentes requiſita an eximantur à juriſdictione Diœceſani, ibid. num.36. 270
5 Concilium Tridentinum quid ſtatuerit circa Oblatos præter jus commune, num 37. 271
5 Epiſcopi juriſdictio in Oblatos an ſit cumulativa, ib n 38. 271
3 Oblatio parentum de impubere an ſe habeat ad profeſſionem, ſicut ſponſalia ad matrimonium, in c. Si quis, n 14. de regular 334
1 Oblatus religioni poteſt quandocumque exire poſt pubertatem, niſi expreſsè, vel tacitè profeſſionem emiſerit, ib nu 16. 334
2 Oblati alicujus religionis an ſint de foro Eccleſiæ, in cap Nullus, num 48 de foro compet 48
2 OFFERENS ſimpliciter ſe, & ſua Eccleſiæ Regulari, cenſetur obtuliſſe etiam futura, in c In præſentia, nu 5. de probat 113
2 Offerens ſe, & ſua religioni ſine ingreſſu, non dicitur mortuus mundo, imò poteſt matrimonium contrahere, ibid. n.7 113
2 Offerens ſe religioni ſimpliciter, non renunciat propriis, niſi profeſſionem emittat, ibid num 8 113
2 Oblationem perſonæ, & bonorum poteſt monaſterium recipere, etiam juramento firmatam, ibid num.9. 113
2 Clericus bona à ſe collata Eccleſiæ, in qua eſt beneficiatus, auferre poteſt, & ſecum in monaſterium transferre, in c. Ex tranſmiſſa, num 10. de Renunciat 328
3 Oblatio probatur per unum teſtem de veritate, & per confeſſionem etiam incidenter factam, in c. Cùm dilectus, nu.3 de ſucceſſ. ab inteſtat. 287
1 Oblati, ſeu donati qui propriè dicantur, ibid. n.10. 258
1 Et in quo differant à Converſis, ibid n 11 258
1 Oblati comprehenduntur in cap 16 ſeſſ.25 de regul. Ibid. num 14. & ſeqq 283
3 Oblati non gaudent privilegiis Religionis, niſi ex toto ſint tranſlati, in c. Cùm & plantare, n 8. de privileg 140
3 Oblati ſunt ſui juris, proprium habent, & matrimonium contrahunt, in c. Non eſt vobis, n.17. de Regular. 147
3 Oblati cenſentur Eccleſiæ, vel Monaſterio ſe obtuliſſe ſub tacita conditione, niſi ad arctiorem regulam tranſire voluerint, ib num.18 147
3 Oblatus qui ſe, & ſua bona obtulit Eccleſiæ ſæculari, poteſt bona illa ſecum ad aliam Eccleſiam, vel Monaſterium transferre, ibid num 19 147
1 OBLIGATIO ad Religionem in genere, an dirimat matrimonium poſtea contractum, in cap Perlatum, num 34 de his quæ vi metuve cauſ. 678
3 Obligatio numquam inducitur, ubi conſtat de mente legis obligare nolentis, in c Explicari, n.10 de obſerv. jejun 118
3 Obligatio ſemel extincta in perpetuum, an reviviſcat, in c Quoniam, num 12 de jurejur 114
3 Obligatio Epiſcop. ordinantis Clericum ſine titulo, oritur ex contractu, vel quaſi, & ideò tranſit ad hæredem, in c Cùm ſecundùm, num 37 de præben. 92
3 Obligatio quæ contrahitur ex ordinatione ſine titulo, an ſit realis, vel perſonalis, ibid num 40 92
3 Obligatio ad perſeverandum in Religione unde oriatur, in cap Si quis, num 21 & 72 de Regular 334
3 Obligatio naturalis oritur ex contractu etiam nullo ex defectu ſolemnitatis, ibid num 44 336
3 Obligatio naturalis quos effectus producat, ibid. 336
3 Obligatio habetur pro non adimpleta, quando implementum non durat ſine facto illius, qui adimplere tenetur, in c.Porrectum, num 48 de Regular 375
3 Obligatio naturalis non oritur ex conſenſu, quando lex poſitiva reſiſtit actui, in c Publicato, n 31 de elect 311
3 Idem quando actus peccat in ſua forma, ibid num 32. 311
3 Vel quando lex decernit actum ipſo jure nullum, ibid n 33. 311
3 Obligatio ad Religionem in genere, quibus modis inducatur, in c Conſulti, n 6 & n 44 & 46 de Regular 157
3 Obligatus ad Religionem in genere per ſuſceptionem habitus Noviciorum cum propoſito mutandi vitam, poteſt ad laxiorem ordinem pertranſire, ibid num 7 & 27. 357
3 Eccleſia non poteſt obligare quemquam invitum ad Religionem in genere, ibid num.30. 400
3 Obligatio ad Religionem in genere per ſuſceptionem habitus profeſſorum non oritur ex voto ſimplici, ſed ex tacita profeſſione, ibid. num 6 401
3 Obligatio ad Religionem in genere an dirimat matrimonium poſt contractum, ibid num 43 & ſeq 402
3 Obligatio ad Religionem in genere non requirit conſenſum recipientis, ibid num 52 403
3 Obligatio ad Religionem in genere, quæ de jure oritur ex profeſſione emiſſa in Religione non approbata, an ſublata fuerit à Concilio Tridentino, ibid num 57 & ſeq 403
3 Fingens ſe fœminam, & profeſſionem faciens in Monaſterio Monialium, obligatur ad Religionem in genere, ibid. n 64 403
3 Obligatus ex pluribus cauſis ad idem numero, ſemel ſolvendo liberatur; ſecus ſi ad idem in ſpecie, in cap Fraternitatem, num 70 de ſepultur 218
3 Obligatio pſallendi in Eccleſia eſt unica, & individua, in c Cùm percuſſio, num 16 de Cler ægrotan. 155
3 In Obligationibus individuis qui non tenetur ad totum, ad nihil tenetur, ibid num 17. 155
4 Obligatio naturalis non oritur ex contractu omninò nullo, in cap. Ad audientiam, num 17 & 24. de ſponſ & matrim. 7

Obligatio Cameralis.

5 Obligationis Cameralis practica antiqua fuit abolita per Concilium Tridentinum, & reformationem S. Pii V in c. Sacro, n 42. de ſent excomm. 374
Vide in ver *Auditor Cameræ*.
1 Obligatus ratiociniis, depoſito onere, & reddita ratione, ordinari poteſt, priùs verò non, in c.Magnus, num.1 & num 11 & 12 de obligat ad ratiocin. 414
1 Ratiocinia quæ ſint, ibid num 11. 415
1 Obligatus ratiociniis, prohibetur promoveri ad ordines, ſed non ad dignitates, ibid. num 11. 415
1 Obligati ratiociniis prohibentur in aliqua Religione ad habitum, & profeſſionem admitti, ſed ſi de facto admittantur, profeſſio non eſt irrita, ibid num 15 415
1 Obligatus juramento ad librum ſcribendum, vel aliud ſervitium exhibendum, an poſſit Religionem ingredi, ib. n 17 415
1 Obligati ratiociniis quas ob cauſas prohibeantur ordinari, numero 19 416
1 Adminiſtratores bonorum alterius, an, & quibus caſibus prohibeantur ordinari ante dimiſſum officium, & reddita ratiocinia, ibid num 22 & num ſeqq 416
1 Quid in adminiſtratoribus Eccleſiaſticarum, vel miſerabilium perſonarum, ibid num 23. 416
1 Et quid in adminiſtratoribus perſonarum ſecularium non miſerabilium, ibid. num 24 416
2 OBSEQUIORUM neceſſitas ſubjectionem arguit, in c. Ex Epiſtola, num.6 de probat. 125
1 Obſequia, quæ debet patrono libertus, ſunt honoris, & reverentiæ, in c Quæ in Eccleſiarum, n 20 de Conſtitut 102
3 OBSERVANTIA longè poſt fundationem non poteſt eſſe interpretativa actus fundationis, in c Conquerente, n. 22. de Cler non reſid. 76
3 Obſervantia ſubſequuta ſuperat omnes alias probationes, & eſt omnium interpretationum regina, In c Tuæ, n 14. de Cler. non reſidente 18
3 OBTINERE dicitur, qui habet jus in re, & legitimè poſſidet, in cap Epiſcopus, n 27 de præbend 72
3 Obtinere idem eſt quod habere, in c De rectoribus, n 10. de Clericis ægrotan 118
3 Obtinere quis dicitur quando canonicè poſſidet, & habet jus in re, ibid num 11 119
3 Tamen verificatur etiam in detentione, ibid num 12 verſ Et eò magis 180
5 Obtinendi verbum quid propriè ſignificet, in c Dilectus, il ſecondo, num 21 de Præben 116
3 Obventionum verbum eſt valdè latum, & comprehendit decimas, & alios redditus ſpirituales, cujuſcumque ſint qualitatis, in cap Paſtoralis, n 18 de his quæ fiunt à Prælat 114
OCCASIO peccati.
Vide in ver *Peccatum*.
5 OCCIDENS furem, vel latronem, cum ſe poterat aliter liberare tenetur agere pœnitentiam, de qua in c Interfeciſti, de homicid num 1 110

5 Occidens eum qui de jure naturali, vel divino poterat occidi, non peccat, ſecus ſi de jure poſitivo tantùm, ibid n.8. 121

1 OCCULTUM dicitur quod probari non poteſt, in cap. Dilectus, num.38. de tempor. ordinar. 375

4 Occultum dicitur quod factum eſt coram paucis, in c. Quod nobis, num.3. de Clandeſt deſponſ. 32

3 Occultum propriè quid ſit, in c. Veſtra, n. 45. & ſeqq. & num.121. de Cohabit. Cler. & mulier 13

3 Solius Dei judicio relinquitur, ibid. num.46. 13

2 Occultum penè quid dicatur, ibidem n.48 & ſeqq. & n.121. 13

3 Occultum, & penè occultum, qualiter differant, ibid. n 51. 13

3 Occultum quandoque accipitur, prout diſtinguitur contra notorium, ibid. num.107. & ſeq. & n 128. 18

3 Contrarium, ibid num.109. 18

3 Declaratur, ibid. num.111. & 128. 19

3 Occultum accipitur, prout contradiſtinguitur à publico, ibid. num. 113 18

3 Contrarium, ibid. num 116. 18

3 Declaratur, ibid num.117. 18

3 Occultum accipitur pro penè occulto, & probabili, ibid. numer. 118. & ſeq. 18

3 Quod verum eſt largè, ſecus ſecundum proprietatem vocabuli, ibid. n 121. & ſeq. & num 127. 19

3 Occultum propriè dicitur, quod ex ſui natura, vel ex accidenti probari non poteſt, ibid num.121. 19

3 Occultum dici poteſt, quod non eſt notorium; ſed Concilium Tridentinum non eſt reſtringendum ad hanc acceptionem, ibidem num. 128. 19

3 Occultum vix conſiderari poteſt in materia Bullarum contra bannitos, & extrahentes frumenta; & ideò hi caſus remittendi per Epiſcopos ad ſedem Apoſtolicam, ibid. num 129. 19

3 Occultum remanet delictum etiam deductum ad forum contentioſum, ſi reus fuit abſolutus diffinitivè, ibid num.130. 19

3 Et quid ſi ab obſervatione judicii, ibid num. 133. 20

3 Et quid ſi mediis depravatis, & falſis teſtibus, ib. n.134. 20

3 Et quid ſi accuſator per annum tacuerit, ibid. n.135. 20

3 Et quid ſi reus non fuerit dimiſſus cum cautione de ſe repræſentando, ibid. num 136. 20

3 Occultum remanet delictum, non obſtante ſententia judicis ſæcularis contra Clericum lata, & fama inde ſuborta, ibid.num. 138 & num. ſeq. 20

3 Occultum dicitur delictum, ſi complicibus tantùm ſit notum, ibid. num 141 20

Vide in ver *Diſpenſatio ſuper irregularitate occulta*.

5 Crimen Acolythi adjuvantis rebaptizantem, ſi eſt occultum, non impedit promotionem, ſecus ſi publicum, niſi cum eo Religionem intrante diſpenſetur, in c. Ex litterarum, de Apoſtat. & reiteran baptiſ. num.1. 117

5 Occultum an dici poſſit crimen, ſi aliquibus ſit notum, ibidem num.2 117

5 Occultum non diſtinguitur à manifeſto in his, quæ non geruntur ratione publici officii, ſed concernunt privatam utilitatem excommunicati, in c.Poſtulaſtis, n 10. de Cler.excomm. 196

3 Occulta per ſe non ſubſunt judicio Eccleſiæ, ſed solùm occulta per accidens, in c. Dolentes, n.28. de celebr. Miſſar. 582

3 Contrarium, num 62. 585

1 OCCUPATIO, morbus, & hoſtium incurſus æquiparantur, in c. Inter cætera, num 5. de offic. Ordinar. 582

3 OCULORUM officium amiſiſſe durius eſt, quàm linguæ, in cap. Cùm percuſſio, num.14 de Cler. ægrot. 155

3 Oculos ſtibio depingere non licet, in c. Multa, num.66. ne Cler. vel Monach 656

3 Odium Parochianorum non eſt ſufficiens cauſa non reſidendi, in c. Clericos, n 30 de Cler. non reſiden. 66

3 Odium inter conjuges exortum an ſit juſta cauſa diſpenſandi ſuper rato, in cap. Ex parte, il ſecondo, num. 25. de Converſ. conjugat 451

1 OECONOMUS agit nomine Monaſterii, & ſtat in judicio pro cauſis ad Monaſterium ſpectantibus, in cap. Conquerente, n.2. de offic. ordin 586

1 Oeconomi appellatione quis veniat, ibid. num.3. 586

1 Oeconomus in Eccleſia vacante per Epiſcopum eſt ponendus, ſi illius ordinatio ex aliqua cauſa differatur, in c. Cùm vos, nu.1. & num.4. de offic. Ordinar. 560

1 Oeconomus de jure communi non poteſt conſtitui per Epiſcopum in Eccleſia vacante, ſi ea ſit juris patronatus Eccleſiaſtici, ibid. num.3 & 8. 560

1 Secus ex Concilio Tridentino, ibid n 7. 560

1 Oeconomum debet Epiſcopus conſtituere Parochiali, ſtatim habita notitia illius vacationis, ibid. d. num.7. 560

1 Oeconomus dicitur, cui res Eccleſiæ gubernanda mandatur, ib. num.10. 560

1 Oeconomus in Eccleſia vacante ab Epiſcopo deputatus habet adminiſtrationem omnium bonorum Eccleſiæ vacantis, etiamſi inſtitutio non ad Epiſcopum, ſed ad inferiorem ſpectet, ibid. num.15 560

1 Non tamen debet fructus ſibi applicare, ſed in utilitatem Eccleſiæ convertere, vel ſucceſſoribus reſervare, ibid. n.16. 560

1 Item tenetur inventarium conficere, ib. n.17. 560

1 Et debet eſſe Clericus, ib num.18 560

1 Debetur tamen illi congrua arbitrio Epiſcopi, ibid. n.19. 560

1 Et unde hæc portio ſumenda ſit, ſi fructus ſint conſumpti, vel inſufficientes, ibid.num.20. 560

1 Oeconomi deputatio in Eccleſia vacante non pertinet indiſtinctè ad Epiſcopum, ſed ad eum, qui habet jus inſtituendi, ibidem num 24 561

1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n.25. 561

1 Oeconomi deputatio in Parochialibus vacantibus non ſpectat ad Abbatem habentem jus conferendi, ſed ad Epiſcopum viciniorem, ibidem num 26 561

5 OFFENDERE plures difficilius eſt, quàm unum, in c. Mandaton, num 8. de Simonia. 61

3 OFFICIALIS Pœnitentiariæ an ex ſola cauſa quòd cæcus evaſit juſtè potuerit ab officio removeri, & alius in ejus locum ſubrogari, in cap. Conſultationibus, num.24. & ſeqq. uſque in fin. de Cler. ægrotan. 165

3 Officialis perpetuus habet titulum, ibid. num 38. 165

3 Officialis propter morbum perpetuum, & incurabilem effectus inhabilis, non poteſt ab officio removeri, ſed dandus eſt illi coadjutor, ibid. num 40. 166

3 Officiales Pœnitentiariæ percipiunt in abſentia fructus, & emolumenta, quando ſunt legitimè impediti, ibid. num 44. verſ. Corroborantur. 166

5 Officialis poteſt inire ſocietatem ſuper fructibus ſibi debitis à recognoſcentibus bonam fidem, in c.Naviganti, n 63 de uſur. 164

3 Officialis perpetuus propter morbum incurabilem ab officio non removetur, ſed datur illi coadjutor, in c. de Rectoribus, n.41. de Cler ægrot. 160

3 Officialis dicitur adminiſtrator in utilitatem Monaſterii, nec poteſt de fructibus diſponere, in cap. Monachi, num 43. de ſtat. Monach 459

1 Officialis perpetuus ſine juſta cauſa de poteſtate ordinaria amoveri non poteſt, in cap.Cæterùm, n.37. de Reſcript. 143

1 Officialis electus, qui ante confirmationem evaſit cæcus, debet in eodem officio remanere, illudque per alium exercere, ibidem num.45 & 58. 144

1 Officialis, qui ex propria culpa in morbum incidit, removetur ab officio ſecundum leges, ibid. num.68. 145

1 Secus ſecundum Canones, ibid. num.69. 145

1 Officiales Collegiorum Urbis ægritudine, vel ſenio, aut aliàs legitimè impediti, ex conſuetudine inſerviunt per ſubſtitutum, ſibique emolumenta percipiunt, ibid n.79. 145

Vide in ver *Officium*, *Cæcus*, *Mutus*, *Infirmus*.

1 OFFICIUM obtinens ad ſui vitam, ſi evadat cæcus, an valeat proviſio de eodem officio alteri facta ſine derogatione Regulæ de jure quæſito non toll. diſcutitur in c. Cæterùm, n 35. & ſeq. uſque in finem de Reſcript. 143

1 Officia de ſui natura regulariter ſunt perpetua, præſertim ſi conceduntur ad vitam, ibid. num.36. 143

1 Officium obtinens ſive gratuitum, ſive onerosum, ſi fiat inhabilis non privatur officio, ſed inſervit per ſubſtitutum, & retinet ſtipendia ſua, ibid num 46 144

1 Etiamſi officium requirat induſtriam perſonæ, ibid.n 48. 144

1 Officio, vel beneficio quem privare ſine culpa, perverſum eſt, & contra Eccleſiaſticam cenſuram, ibid. n. 57 & ſeq. 144

Vide in ver *Cæcus, Officialis*, *Mutus*, *Infirmus*.

1 Officia perpetua, & ſpiritualia regulantur per omnia, ut beneficia Eccleſiaſtica, ibid. num.76. 145

1 Imò difficiliùs quis removetur ab officio, quàm à beneficio, ibidem num.77. 145

Officium judicis.

3 Judex in materia peccati ex officio providere poteſt, ubi clauditur os agenti, in c Præterea, n.6. de Converſ. Conjugat. 429

3 Officium Judicis nobile ſemper datur, ubi deficit actio ad conſequendum quod ſibi debetur, vel ad cogendum obligatos, qui actione directa non poſſunt adſtringi, in c. Quoniam, nu.34 de decim 315

3 Fundatur in æquitate, ibid. & num.37. 315

3 Conceditur ad inſtar actionis, ibid. n 35. 315

3 Et latè ſumpto vocabulo venit actionis appellatione, ib.n.36. 315

2 Officio judicis ex æquitate ſuccurritur, ubi actio deeſt, in cap. Gravis, n.56. de reſtitut ſpoliat. 117

5 Judex ſupplet ex officio, ubi vertitur periculum animarum, in c. Sacro, n.53. de ſent. excomm. 375

2 Judex non impartitur officium ſuum niſi volenti, & petenti, in c. Venerabilis, n.21 & 26. de Judic. 33

2 Judex debet litium brevitati ſtudere, & artibus litigatorum occurrere, ib.d. num 23. 33

1 Officii nomen convenit tam majoribus, quàm minoribus ordinibus, & latiſſimè patet, in c. Cùm contingat, num 126. de ætat. & qualit. 428

3 Officium paſcendi per bonorum operum exemplum perſonaliſſimum eſt, nec poteſt impleri per miniſtros, in cap. Ex parte, nu 40. & ſeqq. de Cleric. non reſiden. 44

1 Homines diverſæ profeſſionis non ſunt in eodem officio ſociandi, in cap Cùm cauſam, n.8. de elect. 276

1 Si aſſocientur, ita ut ſint unum corpus, ſecus ſi tamquam ſinguli, ibid. num.10. 276

3 Officium tunc dicitur Papa voluiſſe alteri tradere, & privare poſſeſſorem, quando in locum ejus alium ſubrogat, in cap. De rectoribus, n 20 de Cler. ægrotan. 159

3 Declaratur, ibid. num.39. 160

1 Officii divini celebratio non refertur ad celebrationem Miſſæ, in c. Ut Abbates, n.74. de ætat. & qual. 394

Declaratur, num.82. & ſeqq. 395

Vide in ver. *Monachus quoad Officium Divinum*.

Divina officia non requirunt ordinem Sacerdotalem, ib.n.106. 397

2 Emptor redemptione officii recuperare debet nedum pretium, ſed etiam pretii acceſſionem, in c.Ex Epiſtolæ, n.11. de probat. 125

3 Officiorum omnimoda diſpoſitio in conferendo, transferendo, & removendo, pertinet ad Romanum Pontificem, in c. Conſultationibus, n.31 de Cler. ægrot. 165

3 Declaratur, ibid.num.46. verſ. Quartò, & n. 72. & 76. 166

3 Officia Eccleſiaſtica perpetua regulantur ad inſtar beneficiorum, & dignitatum, quæ in titulum conferuntur, ib n.37. 165

2 Officia, & beneficia conferri debent perſonis, quæ dignè valeant adminiſtrare, in c Nulla, n.22. de Conceſſ. præb. 186

3 Officium quid ſit, in c. Ad hæc, n.53. de præben. 88

3 Officium cui interdicitur, & executio, in c. Sicut te, n.35. Ne Cler. vel Monach. 678

3 Officium nullum Clerici poſſunt habere in Republica ſæculari, in c. Multà, n.20 Ne Cler. vel Monach 654

3 Officium tunc dicitur Papa voluiſſe alteri tradere, & privare poſſeſſorem, quando in locum ejus alium ſubrogat, in c.De rectoribus, num 20 de Cler. ægrot. 159

3 Declaratur, ibid. num.39. 160

3 Officiis manualibus ſacri ordines non annectuntur, ib n.25. 159

3 Officia quædam Pœnitentiariæ conferuntur prævio concurſu, qui in manualibus non ſervatur, ibid n.29. 159
3 Officium manuale reſpectu illius, cui ad vitam fuit collatum, cenſetur perpetuum, ibid n.31. 159
3 Officium Beatæ Mariæ Virginis, ac Defunctorum, an ex præcepto recitare teneantur Monachi S. Bernardi Hiſpaniarum Ordinis Ciſtercienſis, in c.Presbyter, n.30.& ſeqq uſque in finem, de celebr.Miſſar 575
3 Officium B.Mariæ Virginis, ac Defunctorum, &c. qui ad præſcriptum Rubricarum non dicunt, & pſallunt, non peccant, ibid.n.12. 575
3 Officium B Mariç Virginis an eſſet in prçcepto ante Bullam S.Pii, ibidem n.11.& ſeqq 575
3 Officium B.Mariæ Virginis eſt In præcepto, ſi ita ſe habeat Eccleſiæ, vel Monaſterii conſuetudo, ibid n.15. 575
3 Obligatio prædicti officii unde initium ſumpſerit, ibid n 14 575
1 Iura nihil magis abhorrent, quàm unum occupare officia plurima, in c Ad hæc, n 18 de Offic Archid. 511
3 Officium nullum præter Abbatem in Monaſterio eſt perpetuum, in c.Cùm ad Monaſterium, n.29.de ſtat.Monach. 477
3 Officium nocturnum, & diurnum à Prælatis, & Clericis ſtudioſè, & devotè celebrari debet, ib cap Dolentes, n. 1. de celebr Miſſar. 581
3 Et quomodo intelligantur verba, ſtudioſè, & devotè, ibid. & n. 39 40.& 42. 583
3 Ad Officium divinum tenentur Clerici in ſacris, non autem in minoribus ordinibus conſtituti, niſi ſint beneficiati, ibid numer 3. 581
3 Officium divinum dicentes, vel Miſſam audientes cum diſtractione voluntaria, an ſatisfaciant præcepto Eccleſiæ, ibid.num. 17. & n ſeqq uſque in fin. 582
3 Quid ſi diſtractio proveniat ex eo, quòd quis ſcienter ſe occupet in actu externo, & incompatibili cum interna attentione, ibid. & n.19.& 55. 582
3 Et quid ſi proveniat ex ſolo actu Interiori, ibid. & num.20.& ſeqq. uſque in fin. 582
3 Referuntur Authores, & fundamenta opinionis affirmativè, ibid. & n 21 & ſeqq uſque ad n 31. 582
3 Officium ſtudioſè, & devotè non celebrantes non obligantur ad culpam, ſed ad pœnam ſuſpenſionis, ibid num.35. 583
3 Contrarium, & n 37. 583
3 Officium recitans, vel Miſſam audiens, ſi cor ad Deum non habeat, mortaliter peccat, ibid. n. 38. & n. ſeqq. ad n. 51. & num. 55. 585
3 Declaratur, & n 51 & ſeqq 585
3 Officium debet dici reverenter quantum ad compoſitionem corporis, diſtinctè quantum ad pronunciationem oris, & devotè quantum ad mentis elevationem, ibid.n.39. 581
3 In Officio præcipitur devotio interna, & formalis, quæ eſt donum Dei, non autem ſola externa, & materialis, quam habent etiam hypocritæ, ibid.n.40. 584
3 Officium recitans, vel Miſſam audiens, & aliud cogitat, mentitur, ibid.n.43 584
3 Officium, ut ſatisfiat præcepto, neceſſe eſt, ut non procedat ex ſola imaginatione, ſed ex liberatione, quæ attentionem requirit, ibid.n.45. 584
3 Non tamen oportet, ut in proſecutione officii attentio ſemper duret ſecundum eſſentiam actus, ſed ſatis eſt, ut duret ſecundum virtutem, ibid n 46.& n.41 & 68 584
1 Divina officia non requirunt Ordinem Sacerdotalem, In c ut Abbates, n.106.de ætat. & qualit 397
3 OMMISSIO levis non vitiat, niſi ſit de forma, in c.Ad noſtram, n 22 de Regular 351
1 OPINARI quid ſit, in c.Ne innitaris, n 117.de Conſtitut. 41
1 Opinari non eſt in nobis; neceſſe enim falſum, aut verum dicere, ibid.n 119 & n.126 & 139.& n 154 & ſeqq 41
1 Imaginari quidem poſſumus ut volumus, ſed non opinari, ibidem n 139.& 140 45
1 Opinari aliud eſt, & aliud fingere, ibid n 140.& 141. 45
1 Opinandi libertatem non habet intellectus, ut libet, ſed cogitur objecto ſe conformare, ibid. num. 143. & n. 154 & numeris ſequentibus.. 45
1 Intellectus non habet libertatem opinandi, ut libet, ſed violenter inclinatur in eam partem, in qua ſunt fortiora motiva, ibid. numer.250. 59

Opinio, communis.

1 Opinio illa ſemper eſt præferenda, quæ habet pro ſe legem, vel probatam conſuetudinem, in cap. Ne innitaris, numer. 21 de Conſtitut 32
1 Opinio quid ſit, ibidem numer 22 numer. 1, & 91. & ſeqq. & numer.117 41
1 Opinio ſtabilitatem non habet, ſed variabilis eſt, ibid. n.65. 35
1 Opinio, intellectus, & fides in quibus differant, ib n 66. 36
1 Opinio contradiſtinguitur à virtutibus intellectualibus, ibid.num. 60 n 69.& n 83 & 87. 38
1 Opinionis diffinitio quæ ſit, ibid n 78 & n 91 & 93 37
1 Opinari quid ſit, ibid n 117 41
1 Opiniones diverſæ In nobis quotidie generantur propter diverſa phantaſmata, ibid n 118 45
1 Opinionem veritas, aut falſitas non ſeorſum eſt perpendenda, ſed per differentiam, & comparationem ad oppoſita, ibidem numer.167 48
1 Opinio vehemens pro conſuetudine habetur, ibid.n 225 51
1 In Opinio deligenda, cùm non apparet quæ tutior ſit, ſervandæ ſunt regulæ juris, In d cap Ne innitaris, num. 229 & numeris ſeq uſque ad n 243 54
1 Et quæ ſint ejuſmodi regulæ, ibid n 231 54
1 Opinionibus diſcrepantibus ſi res prorſus ambigua ſit, abſtinendum eſt à conſilio, & judicio, & conſulendus eſt Princeps, ibid n 235 & 244 55
1 Opinio, & veritas ſi invicem ſe confundant, poteſt Iudex differentiam dividere, ibid num 139 55
1 Opiniones ſi utrinque ſint probabiles, inducendæ ſunt partes ad concordiam, ibid n.237. 55
1 Doctor referens plures opiniones in dubio, quam cenſeatur approbare, ibid n 271 63
1 Doctor, qui ſimpliciter approbat unam opinionem, cenſetur contrariam refellere, ibid num 272 63
1 Idem ſi dicat unam opinionem eſſe probabiliorem, ſeu veriorem, ibid n.273 & n ſeqq 63
1 Theodoſii Imperatoris edictum de opinione præferenda in diſcordia Iuris conſultorum, in d. c Ne innitaris, num. 280 de Conſtitut 63
1 Opinionibus diſcrepantibus conari quis debet habere Iudicem propitium, non tamen claudicantem, ibid n 397. 68
3 Opiniones diſtinguens, & ad concordiam reducens, non videtur alias opiniones reprobare, ibid n 400. 84
1 Cardinalis Zabarella nulli umquam voluit in opinionibus cedere niſi urgente ratione, ibid num 411 87
3 Opiniones plures ſimpliciter referens cenſetur ultimam approbare, in c Cùm virum, n 29 de Regular 348
3 Fallit, ſi quis primò ponat ſuam opinionem, & poſteà ſubdat Alii dicunt, ibid n.30. 368
1 Opinio quandoque magis attenditur, quàm veritas, in c. Nuper A nobis, n 19 de Bigamis 504
2 Opinio media eligenda, in c Venerabilis, n 19 de teſtibus 157
4 In Opinionum varietate humanior amplectenda eſt, in c Si vir, n 3. de cognat ſpiritual. 41
5 Opinioni, vel magiſtro cuilibet non eſt credendum, In c.Per tuas, n.6 de ſent. excom. 352
5 Opinio poteſt ſe habere ad verum, & falſum, In cap A nobis il 2. n.7 de ſent excomm 341
1 Opinio eſt credulitas cum aliqua levi dubitatione, & tenet medium inter ſuſpiciones, & plenam probationem, in cap Ne innitaris, n 92 de Conſtitut 38
1 Opinionum diverſitas in aliquo articulo excuſat à contemptu, & a pœna, In c Super eo, n 46 de Bigam 503
5 Opinio Epiſcopi Montis Marani ſententiis abſolutionem in terminis Bullç Gregorii XIV non eſſe reſervatam, expenditur, in cap. Cùm pro cauſa, n.18.de ſent.excom. 338
5 Refellitur, & n ſeqq uſque in fin. 338

Opinio communis.

1 Opinio favens matrimonio, vel poteſtati clavium, præferenda eſt opinioni contrariæ etiam communi, in cap Ne innitaris, n. 231. de Conſtitut 54
Vide in ver. *Opinio ſingularis*.
1 Opinionem communem Iudex ſequi tenetur, aliàs facit litem ſuam ibid.n 232 & n 276 54
1 Opinio communis habet vim conſuetudinis, Ibidem numer 234 & num 277. 55
1 Opinio communis eſt probabilis, & amplectenda in judicando, & conſulendo, ib n.275 63
1 Niſi contraria ſit probabilior, ſeu verior, Ibidem numer. 276. & num.438 63
1 Opinionem communem ſequens poſtabita veriori excuſatur à pœna in foro externo, ſed non excuſatur in foro conſcientiæ, ibid num.279. 63
1 Opinio communis inducit errorem probabilem, ibid n 279. 63
1 Opinionem communem curia non ſequitur, ubi contraria eſt verior, ibid.n 347 78
1 Opinio communis judicanda non eſt ex multitudine, ſed ex pondere authorum materiam diligenter inquirentium, ibidem numer. 348. 78
1 Opinionem probabilem non reddit ſola authoritas unius doctoris, ſi in contrarium ſit communis opinio, ibid n 411 89
1 Niſi ille Doctor ita ſolveret argumenta contraria, & confirmaret ſua, ut ſuam redderet aut certam, aut longè probabiliorem, ibid n 418 90
1 Vox communis præfertur dictis paucorum, ib n 414 89
1 Raròbenè loquitur, qui contra omnes loquitur, ib d.n 414 89
1 Opinio communis non dicitur, quæ plures Doctores habet eam ſequentes perfunctoriè, ibid n 415 89
1 Opinio communior cenſetur, ſi ſit approbata à ſex Doctoribus Claciſſis rem ex profeſſo tractantibus, quàm ſi à quinquaginta ſola ferè authoritate priorum ductis, ib n 417 90
1 Ab Opinione communi recedere non licet, niſi habenti pro ſe rationem certam, & convincentem, ib n 441 93
4 Opinio ſingularis favens matrimonio an & quando contra communem ſit tenenda, In cap Si vir, num 4 de cognat. ſpirit. 61
Vide Infra In ver *Opinio ſingularis*.
2 Opinio melioribus rationibus fulcita eligenda eſt, etiam ſi oppoſita ſit communior, In cap Capellanus, n 3 de fer 89

Opinio probabilis, & probabilior.

1 Opinionem probabilem an ſequi liceat in quacumque materia, latiſſimè diſcutitur, in cap. Ne innitaris à num 11 uſque ad numer 403 de Conſtitut 31
1 Diviſio tractatus de opinione probabili, ibid num 14 31
1 Opinio etiam minùs probabilis eligi poteſt in materia ad fidem, aut mores non pertinente, ib n 15 31
1 Declaratur, ibid n 11. 32
1 Opiniones diverſas ſi Sancti inter ſe habeant In his, quæ ab Eccleſia non ſunt diffinita, licitum eſt cuilibet, quod vult, dicere, ibid n 16 31
1 Opiniones non probabiles an ſequi liceat in articulis non diffinitis, remiſſivè, ibid n 18 & n 31. 31
1 Opinionem alicujus magiſtri eligens contra manifeſtum ſcripturæ teſtimonium, ſive contra id, quod publicè tenetur, ſecundùm Eccleſiæ authoritatem non poteſt ab erroris vitio excuſari, ibid n 20 31
Vide in verb *Opinio ſingularis*
1 Doctrinæ de libera electione opinionis probabilis origo, & pro-

progreſſus, in d. capit. Ne innitaris, num. 23. & ſeq. de Conſtitut. 32
1 Probabilitatis gradus tres, ib. n. 25. 32
1 Referuntur Authores Doctrinæ de libera electione opinionis probabilis, & eorum aſſertiones, ibid. d. nu. 25. & nu. ſeqq. uſque ad num. 45. 32
1 Videlicet licere omnibus illam ſequi, & in omni materia, ibid. num 27. 32
1 Et in ſpecie id licere Lectoribus, & Magiſtris, ib. n. 28. 32
1 Item Advocatis, etiam in cauſa ſanguinis, ibid. num. 29 & num. 381. & 390. 32
1 Item Conſiliariis, & Conſultoribus animarum, ibid. numer. 30. & num. 354. 32
1 Item Judici, etiam contra communem, ibid. num 31. & numer. 298. & 355. 32
1 Ita ut Reo non liceat appellare, etiamſi pro ſe habeat probabiliorem, ibid. n 32. 33
1 Item Medico, in d. c. Ne innitatis, nu. 33. & num. 293. & 373. de Conſtitut. 33
1 Item Regi in bello gerendo, ib. n 34 & n. 306. & 375. 33
1 Item Sacerdotibus in eſſentialibus Sacramentorum, & illorum adminiſtratione, ibid n 35. & n. 303 & 376. 33
1 Ita ut liceat conſecrare in materia incerta, ib n. 36. 33
1 Et Confeſſarius teneatur ſequi opinionem probabilem Pœnitentis, etiamſi credat eam eſſe falſam, ibidem numer. 37. & num. 305. 33
1 Et Eccleſia tribuat juriſdictionem ad abſolvendum Sacerdoti eligenti opinionem probabilem, ib. n. 39. & n 380. 33
1 Et ſequi liceat opinionem minùs tutam etiam in articulo mortis, ibid. num. 40. 33
1 Doctrina de libera electione probabilium opinionum eſt valdè utilis Chriſtianæ Reipublicæ, & ſaluti animarum, in d. c. Ne innitaris, n. 41. & ſeqq. de Conſtitut. 33
1 Imò valdè pernicioſa, ut latè oſtenditur, ib. n. 293. & numeris ſeqq. uſque ad n. 340. & n 401. 65
1 Opinionem probabilem ſecundum ſe an in moralibus ſequi liceat, præſcindendo à quacumque probabilitate opinionis oppoſitæ latè diſcutitur, ut numeris ſequentibus, uſque ad n. 121 42
1 Referuntur fundamenta pro opinione affirmativa, ibid nu. 45 & num. ſeqq. uſque ad n. 59. 34
1 Referuntur fundamenta pro opinione negativa, ibid. à num. 59. uſque ad n. 111 35
1 Solvuntur contraria, ib. n. 111 uſque ad n. 121. 41
1 Et quid ſit fiat reflexus ad opinionem oppoſitam, n. 109. 41
1 Opinionem probabilem eligens in actionibus humanis non agit temerè, ſed prudenter, in d. cap. Ne innitaris, numer. 46. & n 56 de Conſtit. 34
1 Contrarium, ibid. n 66. & 69 & 70 & ſeqq. & nu 111 36
1 Opinionem probabilem eligens non eſt in dubio, licèt ſit cum formidine partis oppoſitæ, ib n. 58. 35
1 Declaratur ib n. 71. 36
1 Opinio probabilis indubitatam rei certitudinem non habet, ibidem num. 62 & n. 71. 35
1 Veritas, nec fallit, nec fallitur, opinio ſecus, ib n. 63. 35
1 Opinio probabilis moralem certitudinem non habet, ib. num. 71 & num 72. & 76 36
1 Opinio probabilis habet inſeparabiliter annexam formidinem, ib. n. 92. & 261 38
1 Opinionibus contrariis ſi quis adducatur in ſuſpicionem, quòd actus ſit illicitus, ex ſententia Divi Thomæ non poteſt illum explicare abſque peccato, in d capit. Ne innitaris, num. 97. de conſtitut. 39
1 Certitudinem ex probabilibus ſufficere in morabilibus, quomodo ſit intelligendum, planè explicatur, ibid. nu. 99. & numeris ſeqq. uſque ad num. 111. 39
1 Salomonis judicium non fuit probabile, ſed omninò certum, ib. num. 101. 40
1 Opinio probabilis poteſt amplecti, quando contraria utcumque tutior, eſt rationibus deſtituta, ib n 109. 41
1 Opinio probabilis, reſpectu non probabilis, poteſt dici probabilior, ib. n. 110. 41
1 Ex opinionibus duabus oppoſitis æquè probabilibus, an liberum ſit cuilibet ſequi utramque, vel alteram, quàm maluerit, latè diſcutitur, ib n. 121. & numeris ſeqq. uſque ad n 253. 42
1 Referuntur fundamenta pro opinione affirmativa, in d. c. Ne innitaris, n. 122. de conſtit. 42
Item pro opinione negativa, ib à n. 123. uſque ad n. 252. 43
1 Solvuntur contraria, ib. n 252. 57
1 Propoſitiones duæ contradictoriæ poſſunt eſse probabiles, ibidem num. 122. & 131 42
1 Opiniones oppoſitas, qui judicat eſſe æqualiter probabiles, vel quaſi æqualiter, non eſt moraliter certus, ſed dubius, latè firmatur, ibidem numer. 125. & numeris ſequentibus uſque ad num. 171. 43
1 Opiniones contrarias æquè probabiles eumdem intellectum poſſe ſimul opinari, non tantùm moraliter, ſed etiam naturaliter, & phyſicè, eſt impoſſibile, ibid. num. 126. & numeris ſequentibus. 43
1 Propoſitionem judicare probabilem, & judicare propoſitionem probabiliter eſse veram, multùm differunt, in d. c. Ne innitaris, n 130. & n. ſeqq. de conſtit. 43
1 Opiniones duæ contradictoriæ poſſunt judicari probabiles, ſed non poſsunt judicari probabiliter eſse veræ, ibid. num. 131. & numeris ſeqq. 43
Vide in ver. *Propoſitio*.
1 Opiniones contrarias, qui judicat eſse æqualiter probabiles, non poteſt earum alteram opinari, ib. n. 139 & nu. ſeqq. 45
1 Cardinales, cum rationes ſunt utrinque probabiles, quomodo debeant in Conciſtorio reſpondere, ib. n. 186. 49
1 Opinionem unam judicans probabiliorem altera, non eſt dubius, ſed moraliter certus, ib. n 225. 54
1 Opinio probabilior eligi poteſt, quamvis contraria ſit tutior, dummodò deponatur conſcientia opinionis oppoſitæ, num. 228. 54
1 Opiniones ſi utrinque ſint probabiles, inducendæ ſunt partes ad concordiam, ibid. n. 237. 55
1 Opinionem habens, quòd actus ſit licitus, ſi etiam habeat ſcrupulum de oppoſito, agit contra dictamen conſcientiæ, in d. c. Ne innitaris, n. 246. & n. 247. de conſtit. 56
1 Et multò magis, ſi de oppoſito habeat opinionem æquè probabilem, ib. num. 247. & num. ſeqq. 56
1 Opinionem minùs probabilem, & minùs tutam an ſequi liceat relicta probabiliori, ac tutiori, plenè examinatur, ibid. nu. 253. & n. ſeqq. uſque ad n 403 57
1 Referuntur authores, & fundamenta pro opinione affirmativa, ibidem n. 254 & n. ſeqq. 57
1 Referuntur quadraginta duo fundamenta pro opinione negativa, ibid. à num 256. uſque ad n. 392. 59
1 Referuntur, & expenduntur authores pro eadem ſententia, ib à n. 340 uſque ad num 392. 77
1 Solvuntur contraria, ibid à n. 392 uſque ad n 402. 82
1 Opinionem dicens probabiliorem, ſeu veriorem, cenſetur contrariam reprobare, in d. cap. Ne innitaris, num 273. & num. ſeqq de conſtitut. 63
1 Opinio communis eſt probabilis, & amplectenda in judicando, & conſulendo, ibid. num. 275 63
1 Niſi contraria ſit probabilior, ſeu verior, ib n. 276. & n. 438. 63
Vide in ver. *Opinio communis*.
1 Opinio in concurſu probabilioris non eſt probabilis, ſed reprobabilis, ibid. num 284. 64
1 Conſtitutiones nonnullorum Ordinum præcipiunt ſuis ſubditis Regularibus, ut in controverſiis moralibus ſequantur opiniones magis probabiles, ibid num. 286 64
1 Epiſcopi Graſſenſis Synodalis admonitio ad Confeſſarios nimis indulgentes, qui laxiores, minuſque probabiles opiniones ſequuntur, ibid. num. 287. 64
1 Immunis eſt à peccato relinquens opinionem, quam veram credit, & magis tutam, ut ſequatur contrariam; eſt propoſitio non toleranda, ibid. num 289. 64
1 Doctrina de electione opinionis minus probabilis continet multa abſurda, quæ referuntur, ibid. num. 292. & à num. 293 uſque ad num 340. 65
1 Judicem poſſe judicare pro parte minùs probabili, oſtenditur eſſe abſurdum, in d. c. Ne innitaris, n. 298. de conſtit. pag. 66
1 Opinionem nedum probabilem, ſed nec probabiliorem ſequi licet in adminiſtratione Sacramentorum, quando ſuppetit materia certa, ibid. num. 303 66
1 Doctrina de libera electione opinionis probabilis invertit ordinem judicii in foro pœnitentiali, ib. num. 304 & num ſeqq 67
1 Opinionem minus probabilem, & minùs tutam eligenti, non poteſt Confeſſor ſecundum aliquos denegare abſolutionem, ibid. numer. 305. 67
1 Et denegando peccat mortaliter, etiamſi credat pœnitentis opinionem eſſe falſam, ibid. d. n. 305. 67
1 Rex, qui pacificè regnum poſſidet, in paritate opinionum utrinque probabilium iniquum eſt, ut de ſua poſſeſſione, vi deiiciatur, ibid num. 307. 67
1 Doctrina de libera electione opinionis probabilis publicam pacem multoties turbat, & inflammat Principes ad bella gerenda, in d c. Ne innitaris, n. 309 de conſtit. 67
1 Opinionum oppoſitarum utrinque probabilium oportet unam eſſe veram, & alteram falſam: & qui conſulit, vel judicat ſecundum utramque, neceſſariò pro una parte eligit falſum tam materialiter, quàm formaliter, ib num 311 & num. ſeqq. 68
1 Doctrina de libera electione probabilium opinionum vix ad praxim deduci poteſt ſine ſcandalo, ibid. num. 314. 68
1 Doctrina de libera electione opinionis probabilis convellit libertatem, & immunitatem Eccleſiæ, ibid. num. 319. 68
1 Reddit homines ignavos, eoſque ab omni ſtudio contemplandæ veritatis abducit, ibid. num 320. 69
1 Relaxat fidelium conſcientias, ib num 322. & n. 337. 72
1 Parit effrænatam opinionum multitudinem, ibidem num. 330. & num. 338. 72
1 Aperit viam opinionibus falſis, temerariis, & ſcandaloſis, ibid. num 335 & num. 338. 70
1 Non tollit ſcrupulos, ſed hebetat conſcientias, ib. num 401 84
1 Opinionem minùs probabilem Confeſſor poteſt eligere, eum per eam eximit pœnitentem ab aliqua obligatione, ex quorumdam Theologorum ſententia, in cap. Ne innitaris, num. 327. de conſtit. 69
1 Et tenetur opinionem liberantem, & laxiorem indicare pœnitenti de illa interroganti, ibid. num 328. 69
1 Propoſitum habens varios Doctores conſulendi, donec aliquem juxta deſiderium ſuum reſpondentem inveniat, an ſit tutus in conſcientia, ibid n. 329. 69
1 Opinionum probabilium hodie tam ingens eſt numerus, ut libera illarum electio videatur fovere quandam veluti libertatem conſcientiæ, ibid. n. 330 & n. ſeqq. 69
1 Opinionem probabilem an faciat authoritas unius Doctoris, ex eo quòd generaliter ſic doceant quatuor, vel quinque Doctores, ibid. n. 331. 69
1 Opiniones probabiles efficere, ut quod olim peccatum erat, hodie ampliùs, non ſit, aſſertio eſt non toleranda, in d. cap. Ne innitaris, n. 332 de conſtitut. 70
1 Opinionem erroneam ſequens alicujus Magiſtri, à peccato non excuſatur, ibid n 333. 70
1 Probabilitatum uſus eſt commentum diaboli ad enervandam vim præceptorum, ibid. n. 334. & n. 337. 70
1 Opiniones plurimæ referuntur, quæ non ſunt tolerandæ, & tamen hodie à quibuſdam Theologis probabiles reputantur, ibid. numer. 335 70
1 Aſſertiones multæ, quas Parochi Pariſienſes & Rothomagenſes Clero Gallicano authoritate Superiorum damnandas propoſuerunt, referuntur, ibid. n 356 72
1 Mechlinienſis Archiepiſcopi Epiſtola adverſus Confeſſores, qui nimis laxant habenas peccatoribus, innixi pernicioſis opinionibus quorumdam Theologorum, refertur, ibid. nu 337 & numer. ſeqq. 72
1 Aſſer-

1 Aſſertiones ſeptemdecim referuntur exceptæ ex libris nonnullorum Theologorum, quas facultas Theologica Lovanienſis judicavit in praxi non tolerandas, in d. cap. Ne innitaris, n. 339. de conſtitut. 72
1 Item aſſertiones viginti ſex ab eadem facultate cenſura perſtrictæ ad requiſitionem Epiſcopi Gandavenſis, ibid. d. num 339. verſ. His addimus. 72
1 Item propoſitiones ſex à Congreg. S. Officii qualificatæ, ibid. d. n. 339 verſ. Hîc demum adjicimus. 72
1 Judex Gloſſis diſcrepantibus eligere debet opinionem, cui magis ratio intellectus ſui conſentit, ibid. n 341 77
1 Sententia judicis ſequentis unam opinionem in materia, in qua eſt magnus conflictus, valet, ſi non appareat, quæ ſit communior, & illa non ſit apertè falſa ibid. n 344 78
1 Opinio verior, & probabilior à Juriſperitis pro eodem accipitur, ibid. num 345. 78
1 Opinionem probabilem relicta probabiliori, ac tutiori ex ſententia multorum Theologorum noſtri temporis ſequi non licet Conſiliario, ſeu Conſultori animarum, ibid. n 354. 78
1 Item nec Judici, ib. n 355. & n ſeqq uſque ad n 371. 79
1 Item nec Medico, ib n 372. & n. ſeqq. 80
1 Item nec Regi in bello gerendo, ib. n 375. 80
1 Et multò minùs in eſſentialibus Sacramentorum, ibid. num. 376. & n. ſeqq uſque ad n 381 80
1 Judex in cauſis criminalibus ſequi poteſt opinionem probabilem, quæ favet reo, relicta probabiliori, quæ favet fiſco, ſi probabilitas verſetur circa factum, ibid n 356. 79
1 Imò tenetur eo caſu reum abſolvere ex ſententia nonnullorum Theologorum, ibid. n 357. 79
1 Contrarium defenditur, ſive probabilitas verſetur circa factum, ibid. num 358. & num. ſeqq. ſive circa jus, ibid. num. 366. & n. ſeq. uſque ad n. 371. 79
1 Opinioni probabili uti non licet in eſſentialibus ſacramentorum, niſi in caſu extremæ neceſſitatis, ibid. n 376. 80
1 Periculum grave facit, ut formido præponderet opinioni, ibid. num. 377. 80
1 Sacerdoti eligenti opinionem probabilem Eccleſia minimè tribuit juriſdictionem ad abſolvendum, niſi error ſit communis, & titulus putativus proveniat à legitimo ſuperiore, ibid. num. 380. 80
1 Advocato an & quando liceat patrocinari ſecundum opinionem probabilem, in d. c. Ne innitaris, num 381. & num ſeqq. uſque ad num. 392. 81
1 Advocatus in cauſa, in quo utrinque ſunt opiniones æquè probabiles, ſi proponat clientulo rem tamquam certam, mentitur, & tenetur ei ad damna, & intereſſe, ibid. n. 382 81
1 Sed non prohibetur in cauſa dubia patrocinari, ſi aperiat clientulo rem dubiam eſſe, ib. num 381. 81
1 Advocato non licet patrocinari pro parte minùs probabili contra probabiliorem, ibid n. 387. 82
1 Etiamſi pandat clientulo rationes adverſarii eſſe probabiliores, ibid num 388. 82
1 Et etiamſi ſit cauſa ſanguinis, vel majoris partis bonorum, ib. numer 390 82
1 Advocatus, qui in principio litis credidit rationes ſui clientuli eſſe probabiliores, ſi in proceſſu appareat contrarium, tenetur cauſam deſerere, aut illum ad concordiam inducere, ibidem numer. 389. 82
1 Opinionem minùs probabilem ſequens, ac minùs tutam, relicta probabiliori, ac tutiori, eſt maximè imprudens, ac temerarius, in d. c. Ne innitaris, n 392. de conſtitut 82
1 Epilogus principalium trium quæſtionum, & praxis ſervanda in opinione deligenda cum ſecuritate conſcientiæ, ibidem numer 401. 85
1 Opinionem probabilem an faciat authoritas unius Doctoris, latè diſcutitur, ib n 402 & n ſeqq. uſque in finem. 86
1 Quid ſi authoritas illa ſit rationibus deſtituta, ib. num 406. & n. ſeqq. uſque ad n 415. 88
1 Et quid ſi nitatur gravi aliquo fundamento, ibidem num 417 & num. ſeqq 88
1 Et quid de authoritate alicujus, qui ſit Princeps in aliqua facultate, ib. num 410. 88
1 Et quid ſi opinio unius Doctoris ſit contra legem Dei, vel Eccleſiæ, ib. num. 425. 88
1 Et quid ſi ſit contra communem aliorum opinionem, ibidem num. 433. & 441. 89
1 Et quid ſi opinio ſingularis ſit verior, quàm opinio communis, ib. num 438 90
1 Et quid ſi ab utraque parte ſint totidem Authores æqualis ponderis, & rationes æquè ſuaſibiles, ib. num 444 90
1 Et quid ſi pro una parte ſint Doctores numero plures, & pro contraria graviores, ibid. num 445. 90
1 Et quid ſi utrinque Doctores æquales numero, ſed pondere inæquales, ibidem num 447. 90
1 Et quid ſi pro una parte ſtet authoritas unius gravis Doctoris, & pro contraria nullus occurrat Doctor, & rationes utrinque ſint æquales, ib. num. 448 91
1 Opinionem probabilem facit authoritas unius Doctoris, etiamſi contineat errorem contra jus Divinum, ib n. 405 86
1 Contrarium, ibidem num 412 & 425 & 433 87
1 Opinionem probabilem in moralibus non facit ſola authoritas unius Doctoris utcumque gravis, & probi, in d cap Ne innitaris, num 406 de conſt. 86
1 Probabilia ſunt, quæ videntur omnibus, aut pluribus, aut Superioribus, & his vel omnibus, vel pluribus, vel maximè notis, ib num 407 & num 411 & 414 86
1 Opinionem probabilem facit authoritas unius Doctoris probi, & docti, ſi nitatur gravi aliquo fundamento, & in contrarium nulla occurrat ratio, vel authoritas movens, ibidem num 417 88
1 Opinionem ſequens alicujus Magiſtri non ſubtiliter indagatam, quæ poſtmodùm apparet falſa, excuſatur à peccato, quamdiu falſa non apparuerit, ib num. 418 88
1 Nec peccat mortaliter, qui ſequitur intellectum, alicujus gravis authoris, etiamſi erret, dummodò error verſetur circa ſubtilitates legum, ibid. n. 419. 88
1 Opinionem probabilem facit ſola authoritas unius ſapientis clariſſimi, & principis in aliqua facultate, ib. num 410. 88
1 Authoritas magni Doctoris in tantùm facit aliquam probabilitatem, in quantùm præſumitur in ſcientia verſatus, vel ſapienter loquutus, ibid. num 414 88
1 Opinio unius Doctoris quantumvis gravis, & pii, ſi ab Eccleſia ſit reprobata, aut ſit contra jus divinum, eſt improbabilis, & falſa, ibid. num 425. 88
1 Opinionem ſequens erronei Magiſtri in ſpectantibus ad fidem, & bonos mores, ex ſimplicitate, & juris ignorantia non excuſatur, ibid. num 432. 89
1 Opinionem probabilem non reddit ſola authoritas unius Doctoris, ſi in contrarium ſit communis opinio, ibid num 433 89
1 Niſi ille Doctor ita ſolveret argumenta contraria, & confirmaret ſua, ut ſuam redderet aut certam, aut longè probabiliorem, ibid. num 438. 90
1 Opinionem probabilem non facit multitudo Doctorum, ſi eam non confirmet optimis rationibus, ibid num 439. 89
1 Opinioni, quæ melioribus rationibus fulcitur, juſtius, & æquius eſt inhærere, licèt Imperator ſit in opinione contraria, ibidem num 439. 90
1 Opinionem probabilem non facit authoritas unius Doctoris, quando in contrarium ſunt plures æqualis, vel majoris ponderis, ibid num 441. 90
1 Niſi opinio paucorum eſſet validioribus rationibus munita, ibid num. 441. 90
1 Opinionem unius, vel alterius, aut etiam plurium Doctorum ſequi non licèt, quando in contrarium ſunt totidem Doctores æqualis ponderis, & rationes utrinque pares, ib num. 444 90
1 Idem ſi pro una parte ſint Doctores numero plures, & pro contraria graviores, ib num. 445. 90
1 Secus ſi Doctores utrinque ſint pares numero, ſed graviores pro una parte, ibid num. 447. 90
1 Dignitas perſonarum compenſatur cum numero, ib n. 446. 90
1 Opinionem probabilem reddit authoritas unius gravis Doctoris, ſi pro contraria nullus occurrat Doctor, & rationes utrinque ſint æquales, ibid num 448 91
3 Opiniones probabiles excuſant à pœna excommunicationis malè intelligentes Conſtitutionem, in cap Super ſpecula, num. 6. ne Cler. vel Monach. 631
3 Opinio probabilis à Concilio approbata deſinit eſſe opinio, & efficitur lex neceſſariò tenenda, in cap Majores, num 118 de Baptiſm. 621
3 Opinio ſi ſpeculativè ſit verè probabilis, eſt etiam tuta practicè, in c. Cùm ſis, num. 30 de converſ. conjug [illegible]

Opinio ſingularis.

4 Opinio ſingularis favens matrimonio an & quando contra communem ſit tenenda, in c Si vir, n 4 de cognat. ſpiritual 61
1 Opinionibus ſingularibus Conſtitutiones Decretorum ſunt præferendæ, in c. Ne innitaris, n 1. de conſtit 10
1 Opinio propria, & ſingularis erronea eſt, & potius eſt quædam ſuperſtitio, ibid n 11 11
1 Opinionem alicujus Magiſtri eligens contra manifeſtum ſcripturæ teſtimonium, ſive contra id, quod publicè tenetur ſecundùm Eccleſiæ authoritatem, non poteſt ab erroris vitio excuſari, ibid num 20. 13
1 Opinio favens matrimonio, vel poteſtati clavium, præferenda eſt opinioni contrariæ, etiam communi, ibid. num. 232 42
1 Opinionem erroneam ſequens alicujus Magiſtri ex ſimplicitate non excuſatur, in d. c Ne innitaris, n. 20 12
Opinionem probabilem an faciat authoritas unius Doctoris. Vide in verb. *Opinio probabilis*, verſ. *Opinionem probabilem an faciat*, &c.

Opinio tutior.

1 Opinio tutior ex Canonum præſcripto non eſt eligenda, niſi res dubia ſit, in c Ne innitaris, n 37 de conſtitut. 35
1 Declaratur, ibid. num 118 42
1 Opinio probabilis poteſt teneri, quando contraria, utcumque tutior, eſt rationibus deſtituta, ibid n. 109 41
1 Opinionem tutiorem ſequi tenetur non tantùm qui dubius eſt, ſed etiam qui formidat, & fluctuat, ib n 113 42
1 Opinionem tutiorem in dubio eſſe eligendam eſt velut quoddam Sacrorum Canonum axioma, ibid. num 171 num. ſeqq. uſque ad num 181 48
1 Et refellitur illorum opinio, qui dicunt hoc non eſſe in præcepto, ſed in conſilio tantùm, ibidem num 182. & num ſeqq uſque ad num 191 48
1 Opinio tutior in dubio debet eligi ex præcepto, ibid num. 184 & num ſeqq. uſque ad n 191 49
1 Opinio tutior in dubio eligenda eſt in foro pœnitentiali, vel quaſi pœnitentiali tantùm, in foro autem judiciali, ubi agitur ad pœnam, eligenda eſt benignior, in d. c. Ne innitaris, n 196 & n. ſeqq uſque ad n 201 de conſtitut. 50
1 Declaratur, ibid n 202 50
1 Opinio tutior, cur eligenda ſit in foro conſcientiæ, non autem in foro fori, ibid 193 50
1 In judicio propriè non eſt reperire partem tutiorem, ib n 201 50
1 Opinio tutior in foro conſcientiæ eſt etiam favorabilior, ib n. 201 50
1 Opinionem tutiorem an Judex aliquando ſequi teneatur, ibidem num 204 50
1 Opinio tutior in mortalibus eſt eligenda de jure naturali, & divino, contra quod nulla poſſeſſio, aut præſcriptio, vel conſuetudo ſuffragari poteſt, ibid num 206. & num ſeqq uſque ad num 211 51
1 Opinio tutior in dubio eligenda eſt, ſive dubium ſit facti, ſive juris, vel perſonæ, in d c Ne innitaris, num 212. & num. ſeqq uſque ad n 218 de conſtit 53
1 Et tam in dubio juris practico, quàm ſpeculativo, ib. n 218. 53

1 Et

1 Et in omni materia etiam extra caſum irregularitatis, ibid. num. 220. 53
1 Opininnem ſecurioreṁ tenetur eligere dubium juris habens, an ſit excommunicatus, ibid n 214. 53
1 Opinio tutior in dubio eligenda in omni materia, ubi vertitur ſalutis periculum, & refellitur contraria opinio, ibid. n 220 53
1 In opinione deligenda ſervandæ ſunt regulæ juris, cum non apparet, quæ ſit tutior, ib n. 229. & n ſeqq. uſque ad n. 242. 54
1 Et quæ ejuſmodi regulæ, ibid n. 231 54
1 Opinio tutior in dubio quæ dicatur, ibid. n. 230. 54
1 Nemo tenetur ad id, quod perfectius eſt; ſed ſufficit, ut ſequatur perfectum, ac tutum, in d cap. Ne innitaris, numer. 255. de conſtitut. 58
1 Declaratur, ib. n. 293 65
1 Opinio ſemper eligenda, per quam Deus magis glorificatur, & quæ majorem habet confirmitatem cum arcta via Evangelii, ibid n. 288. 64
1 Immunis eſt à peccato relinquens opinionem, quam veram credit, & magis tutam, ut ſequatur contrariam; eſt propoſitio non toleranda, ibid n. 289 64
1 Opinio tutior ſequenda eſt, ubi agitur de periculo animæ, etiamſi oppoſita ſit ſatis probabilis, ex ſententia Henrici Boich. & Bellameræ, ibid. n. 46 78
1 Periculum grave facit, ut formido præponderet opinioni, ibidem numer. 377. 80
5 Opinio tutior in foro pœnitentiali, vel quaſi, ex præcepto eligenda eſt tam in dubio facti, quàm juris etiam abſoluti, ubi vertitur ſalutis periculum, in c. Si conſtiterit, n. 54 de accuſat 12
5 Opinio tutior ex præcepto eligenda eſt inter opiniones utrinque probabiles, ubi vertitur ſalutis periculum, in cap. Reſponſo, n 104 de ſent excomm. 166
5 OPPOSITORI habenti qualitates requiſitas competit jus conſiderabile, ut ei liceat appellare à denagata collatione, in c. Mandato, n. 28. de Simonia 62
3 OPTIO eligendi unum beneficium, & alterum dimittendi, hodie ſublata eſt à Concilio Tridentino in quibuſcumque beneficiis, in c. Referente, n. 8 de Præben. 79
3 Fallit, ib n 10. 79
5 OPUS per ſe laudabile, ratione temporis reprobatur, in c. Tua nos, n. 28. de Simon. 58
3 Opus Dei eſt quod naſcitur, diaboli quod mutatur, in c. Multa, n. 63. Ne Cler vel Monach. 656
2 Opera quæ ſunt communia bonis, & malis, non poſſunt teſtimonium perhibere de ſanctitate alicujus, in cap. Venerabili, nu. 13 de teſtibus. 156
2 Declaratur, ibid. n. 41. 157
3 Opera juſtitiæ præponenda ſunt operibus charitatis, in cap Licèt, n 27 de Regular. 393
3 ORATIO ſpecialis an magis proſit, quàm generalis, in c. Fraternitatem, n. 15 & n. 56. de Sepultur 292
3 Orationes aliquas cur Eccleſia pro aliquibus inſtituerit, ibid. n. 37. & num 56. 294
2 Oratio fit ab Eccleſia etiam ut impleantur, quæ Deus promiſit, & infallibilia ſunt, in c. Venerabili, n. 43. de teſtibus. 157
Oratio Dominica
Vide in verb. *Symbolum Apoſtolorum*.
3 Oratio dicitur quaſi oris ratio, in c. Dolentes, num. 32. de Celebr. Miſſar. 583
3 Oratio quid ſit, ibid n. 41. 584
3 In oratione duo præcipuè requiruntur, videlicet affectus cordis, & intentio, ibid. n. 42. 584
3 Oratio quæ habet culpam adjunctam, non habet ſuam efficaciam, nec eſt ſatisfactoria, ibid n. 56. 585
3 ORATORI, ſeu Legato quod donatur, an cedat lucro ipſius, an verò mittentis, in c. Poſtulaſtis, n. 15. & ſeqq. uſque ad n. 25. de Conceſſ præben. 201
5 ORATORIA publica, & privata quæ cenſeantur, in cap. In his, n. 18. de privileg. 280
3 Oratorium cuilibet privato licet conſtruere in domo propria, dummodo non habeat formam Eccleſiæ, nec ibi celebrentur Miſſæ, in c. Ad hæc, n. 52. de relig domib 492
3 Oratorium infra quinquennium, Hoſpitale infrà annum compleri debet, in c. Nos quidem, n. 6. de teſtam. 259
5 Epiſcopus poſt Concilium Tridentinum non poteſt concedere licentiam domi celebrandi, ut infirmus pro viatico communicetur, in c. In his, n 13 de privileg 279
5 Tridentini Concilii decretum ſeſſ 22. de obſer. & evitand. in celebr. Miſſar. c. unic. §. Neve patiantur, expenditur, & explicatur, ibid. numer. 15. 279
5 Epiſcopus non poteſt permittere, ut è Sacerdotibus ſæcularibus, ſeu Regularibus Miſſa celebretur extra Eccleſiam, aut extra Oratoria ad divinum cultum dedicata, ibid. n. 19. 280
5 Poteſt concedere ex Tridentini Concilii præſcripto, ut Miſſa celebretur in Oratorio ad divinum tantùm cultùm dedicato, dummodò illud non ſit in privatis domibus, ib. n. 21. 280
5 Oratoria ad uſum Epiſcopi etiam extra illius Diœceſim conſtructa non comprehenduntur in decreto de non celebrando in privatis Oratoriis, in cap Quod nonnullis, numer. 8. de privilegiis. 272
3 Oratoria privata non ſunt ſub poteſtate Epiſcopi quoad viſitationem, & procurationem, in cap. Authoritate, num. 2. de cenſibus. 554
3 Oratorium, vel Hoſpitale non probatur eſſe publicum ex eo tantùm, quòd interdum ibi celebretur, ibid. n. 3. 554
3 Niſi actus celebrationis ſit publicus, ibid. n. 4. 554
3 Oratorium, & Eccleſia in quo differant, ibid. n. 5. & 27. 554
3 Oratoria privata non gaudent immunitate Eccleſiæ, nec poſſunt ibi publicè teneri, aut pulſari Campanæ, nec Miſſa celebrari; & quod hodie eſt Oratorium, cras poterit eſſe camera, ib. n 6. 554
3 De jure poteſt ibi celebrari de licentia Epiſcopi, qui tamen non debet eam concedere in magnis feſtivitatibus, ibid n. 7. 554
3 Et quid poſt Concilium Trid. ib. n. 9. 17. & ſeqq. 554
3 Oratorium an poſſit deſtrui Authoritate Epiſcopi, ſi honeſtè teneatur, ibid. n. 8. 554
3 Commiſſarius Cruciatæ an poſſit concedere licentiam celebrandi in Oratoriis domeſticis; an vero hæc facultas ſit Papæ reſervata, ibid. n. 11. & ſeqq uſque in fin. 554
3 Oratorium publicum quid differat à domeſtico, ibid. n 12. 554
3 Oratorium publicum tam de jure Canonico, quàm civili conſtrui non poteſt ſine authoritate Epiſcopi, ib. n. 12 554
3 Oratorium domeſticum unicuique fidelium licèt habere in domo ſua, & ibi orare; ſed Miſſas celebrare non licet, ibidem num. 13. & 16. 554
3 Tridentini Concilii decretum circa Oratoria expenditur, ibidem numer. 17 554
3 Licentia celebrandi Miſſam in Oratoriis privatis non poteſt concedi ab Epiſcopo, ſed petenda eſt à Sede Apoſtolica, ibidem numer. 18. 555
3 Domus Principis, Arces, & Palatia, in quibus Barones juriſdictionem exercent, comprehenduntur in prohibitione Concilii Tridentini de Miſſa in privatis domibus non celebranda, ibid. numer. 19 555
3 Miſſa in domo privata, ad hoc ut infirmus pro viatico communicetur celebrari non poteſt de licentia Epiſcopi, ib. n 20. 555
3 Indultum audiendi Miſſam in domo propria ſublatum eſt à Conc. Trid. ibid. n 21. 555
3 Licentię celebrandi in Oratoriis privatis quibus conditionibus concedi conſueverunt à S Congregatione Concilii, ib. n. 22. 555
3 Epiſcopus non poteſt concedere licentiam celebrandi in Oratoriis publicis, ib. num. 23. 555
3 Oratorium ut publicum cenſeatur, debet habere oſtium immediatè reſpondens in viam publicam, ſine ullo aditu, vel proſpectu è loco privato, ibid. n. 24 555
3 Oratoria, quæ in Monaſteriis, & Hoſpitalibus Eccleſiaſticis conſtructa ſunt, cenſentur publica, ib. n 25. 555
3 Oratoria pro infirmaria Monialium qualiter concedantur à Sede Apoſtolica, ibid n. 26. 555
3 Oratorii privati appellatione ex Bulla Cruciatæ non venit domeſticum, ſed publicum, quod privatum appellatur ad differentiam Eccleſiæ conſecratæ, ibid. n. 27. 555
3 Oratoria publica poſſunt viſitari ab Epiſcopo, non autem privata, ib num 29 555
3 Oratoria, quæ in domibus privatorum ſunt, gaudent immunitate, ſi auctoritate Epiſcopi ſint conſtructa, in c. Eccleſiæ, n 23. de immunit. Eccleſ. 647
3 Aliàs ſecus, num. 25. 647
Vid in ver *Miſſa ubi celebranda*.
3 Oratorium authoritate Epiſcopi ædificatum, eſt publicum, & Religioſum, nec poteſt ad humanos uſus deputari, ib. num. 24 647
3 Privatum verò hodie eſt Oratorium, & cras poteſt eſſe camera, ibid. num 26. 647
1 ORBIS major urbe qualiter eſſe dicatur, in cap Significaſti, n. 33. de elect. 225
1 ORDINARIUS mortuo uno ex duobus electis, qui in eum compromiſerunt, procedit ex poteſtate ordinaria ſuperſtitis, antequam fiat nova electio, in c. Ex parte, n. 2. de arbitris 702
1 Ordinarius an poſſit eſſe arbiter tam de jure civili, quàm de jure Canonico, ib. n 20 & ſeqq uſque ad n. 34. 703
2 Ordinarius domicilii poteſt procedere contra ſubditum licèt abſentem, & eum citare tam quoad effectus rem concernentes, quàm quoad perſonam, in c. Licèt, n 12. de foro compet. 64
2 Ordinarius domicilii poteſt contra abſentem procedere, etiam ad ſententiam excommunicationis, ib n. 14. 64
2 Ordinarius delicti, vel contractus non poteſt procedere contra abſentem quoad effectus perſonam concernentes; poteſt tamen procedere contra bona, ſi in ſuo territorio reperiantur, ib. nu. 15. & ſeq. 64
2 Ordinarii loci, de quibus loquitur cap 20. ſeſſ. 24. Concilii Tridentini, qui intelligantur, ibid. n. 26. 65
1 Ordinarius in vim reſcripti de corrigendis Clericis ſuæ diœceſis non poteſt procedere contra exemptos, in c. Grave, n. 1 de off. Ordinar. 598
5 Ordinarii debent paucos, & neceſſarios caſus reſervare, in cap. Omnis, n. 89. de pœn & remiſſ. 315
3 Ordinarius poteſt ſine Capituli conſenſu excuſare Canonicos à ſervitio Chori, ex cauſis tantùm expreſſis in Conſtitutione Bonifacii VIII. in c. Licèt, n. 135. de præb. 141
2 Ordinarius dicitur quilibet habens in loco ordinariam juriſdictionem, in c. Cùm olim, n. 8. de præſcription. 178
1 Ordinarii, quorum unus habet juriſdictionem univerſalem, alius ſpecialem, an ſimul concurrant, in c. Studuiſti, n. 9. de offic. legat. remiſſivè. 545
3 Ordinariorum appellatione, de quibus fit mentio in Bulla 99 Clementis VIII. qui comprehendantur, in cap. Non amplius, n. 87. de inſtitut. 179
1 Ordinarius Epiſcopo ſubjectus ſi in ſibi ſubditum juſtam ſententiam ferat, Epiſcopus eam ſervari faciat, & ſine ſatisfactione non relaxet, in c Cùm ab Eccleſiarum, n. 1. de offic. ord. 556
1 Ordinariam juriſdictionem qui habere dicantur, ib. n 3. 556
1 Ordinarius inferior an ſubſit Epiſcopo Diœceſano, ib. n. 12. 556
2 Ordinarius dicitur, cui cauſarum univerſitas eſt commiſſa, in cap. Cùm cauſam, n. 6. de Appellat. 205
2 Ordinarius ex ſpeciali commiſſione non efficitur Delegatus, ibid. numer. 14. 205
3 Ordinarii appellatione venit etiam inferior Prelatus inſtitutionem habens, in c. Tuæ, n. 19. de Cler. non reſid. 58
2 Ordinarii appellatione venit non ſolùm Epiſcopus, qui eſt generalis, & major Ordinarius, ſed etiam quilibet inferior, & ſpecialis Ordinarius, in c. Poſt ceſſionem, n 3. de probat. 130
2 Quod procedit, ſi materia inferiori Ordinario ſit adaptabilis, ib. num. 6. 130
2 Item procedit in Ordinario conſtituto à jure, non autem in conſtituto ex accidenti à Capitulo, vel à Papa, ib. num. 10. 130
2 Ordinarius dicitur, qui jure ſuo, vel Principis beneficio univerſaliter juriſdictionem exercere poteſt,, ibidem num. 5. & numer. 12. 130
2 Ordinarius accipitur ſecundum ſubjectam materiam, ibidem numer. 7. 130

2 Or-

2 Ordinarius reſpectu collationis intelligitur etiam is, qui tantùm habet poteſtatem conferendi, licèt aliàs non habeat ordinariam juriſdictionem, ibid n 7. 2[illegible]
1 Ordinarius, de quo in litteris Clem. VIII ſuppreſſionis Canonicorum Regularium in Principatu Cathaloniæ, non intelligitur Archipresbyter, ſed Epiſcopus, ib n 11 1[illegible]
1 Ordinarius poteſt ex officio ſuo petere, ut ſibi exhibeatur reſcriptum Delegationis, etiam parte non petente, in c Cùm in jure, n 11 de off. Deleg 5[illegible]5
1 Ordinarius prudenter agit, ſi parcat Delegato etiam non viſis litteris, dummodò ille ſit probata perſona, ibid n 44 535
Vide in ver. *Delegatus*.
3 Ordinarii juriſdictioni Concil Trid. nihil detraxit etiam in locis ſub Regum protectione exiſtentibus, in cap. De Xenodochiis, n.21. de Relig Domib 4[illegible]
5 Ordinationes generales fieri non debent in Capella privata, ſed in Eccleſia Cathedrali, in cap. In ordinando, num 45 de ſimonia. 34

Ordo, communia.

2 Ordo eſt diſtinctarum perſonarum, in c Cùm contingat, n 17 de ætat.& qualit. 419
3 Ordo ſedendi in Prætorio S. Pœnitentiariæ, In c. Poſtulaſti, n 29. de conceſſ præben 202
1 Ordo poteſtatum eſt, ut inferiora à ſuperioribus gubernentur, & ad unum tamdem redigantur, in cap. Significaſti, nu 29. de elect. 225
1 Ordo judicii in notoriis non requiritur, in c. Perlatum, n 41 de iis quæ vi met. cauſ. 670
1 Ordo litteræ non eſt attendendus, quando ex aliis juribus apparet varius, & inverſus, in cap Ut Abbates, num 32. de ætat & qualit. 3[illegible]
3 Ordinis præpoſteratio non vitiat, in cap Joannes, num 3 de teſtam. 2[illegible]6
3 Ordo ſcripturæ in Decretalibus non attenditur quoad hoc, ut illa cenſeatur prius edita, quæ in præcedenti titulo reperitur collocata, in c Referente, n.7 de præben. 7[illegible]
5 Ordo datus per prius & poſterius cenſetur datus de forma, in c Qui presbyterum, n 35. de pœn. & remiſſ. 294
5 Declaratur quatuor modis, ibid. n.74 uſque ad n 93. 297
3 Ordinare quandoque idem importat quod conferre, vel confirmare, in c. Nulla, n.80 de Conceſſ. præben 190
2 Ordo reſcripti interpretationem recipit à jure communi, in c Cauſam quæ, n 1 de reſcript 1[illegible]6
1 Ordo ſenſus, & intellectus magis ſervandus, quàm abuſivus ordo verborum, ibid.n 1. 1[illegible]6
5 Ordo juris in cauſis Regularium non ſolùm in parte remittitur, ſed etiam fit aliqualis remiſſio juſtitiæ, in c Per tuas il primo, n 6. de Simon. 53
5 Ordo juris in inquiſitione, quæ fit contra Regulares, non eſt ad unguem obſervandus quoad ſubſtantialia judicii, ſecus quoad veritatis probationem, in cap. Qualiter, il ſecondo, nu 99 de accuſat. 21
Vide in ver. *Monachus, communia*.
1 Ordo ſacer non opponitur matrimonio eſſentialiter, in c Nuper à Nobis, n.10 De Bigam. 505
5 Ordo ſacer an jus patriæ poteſtatis ſolvat, remiſſivè, in c. Cùm voluntate, n 35. de ſent.excomm. 379

Ordo quid, & quotuplex.

1 Ordo multipliciter accipitur, in c. Cùm contingat, n. 41 & ſeq. de ætat & qualit. 420
1 Ordines novem in Eccleſia numerantur ab Iſidoro, ibidem numer 56. 421
1 Ordo importat quemdam dignitatis gradum, & poteſtatem ſupra populum, ibid. n 97 425
1 Ordines novem numerantur in Eccleſia militanti, ſicut in triumphanti ſunt novem ordines Angelorum, ib n 104 426
1 Ordinum diſtinctio deprehenditur ex diſtinctione miniſterii, item ex diverſitate materiæ, & formæ, ibid n 106. 426
2 Ordo ad ſui eſſe non requirit miniſterium cooperativum in ipſo actu conſecrationis Euchariſtiæ, ibid n 111 426
1 Ordo ad ſui eſſe non requirit, ut per ſolum, & unicum exerceri debeat, ibid n 124. 428
1 Ordines omnes ſunt unum Sacramentum, in c. Super eo n.39 de bigam 500
5 Ordo quilibet in latiori ſignificatione dicitur ſacer, in c. Henricus, n.20 de Cler. pugn. in duell. 144
1 Ordo ſecundùm quòd eſt Sacramentum, ordinatur ſpiritualiter ad Sacramentum Euchariſtiæ, in c Requiſivit, n 10 de ordinat. ab Epiſcopo 378
1 Declaratur, ibid. n 58. & 91 & ſeq 385
1 Ordinum diſtinctio eſt propter altaris ſacrificium, poſt cujus conſummationem ulterius non eſt ordo, ibidem numer. 22. 88 & 91 378
1 Contrarium, ibid n 90 385
2 Ordo duplex, & de quo ordine Intelligantur Canones loquentes de ordine, & ordinatione Epiſcopi, ibid n 21 379
1 Ordines hierarchici tres à Dyoniſio aſſignantur, ibid. numer 24 & 41 379
1 Ordo unus eſt eminentior alio ſecundum quod proximiùs ordinatur ad Sacramentum Euchariſtiæ, ibid n.29 & 88 379
1 Ordo quid ſit, ibid n 52. 381
1 Ordinum diverſitas elicitur ex diverſitate materiæ, & formæ, ib. num 60 382
1 Item ex diverſitate miniſteriorum, & poteſtatis, ibid. n 61 382
1 Ordines à Chriſto inſtituti, verè & propriè ſunt Sacramentum, ibid n 63 381
1 Ordines novem computantur in Eccleſia ſicut in cœleſti Hierarchia, ib n 77 381
1 Ordo Sacramentalis non requirit ad ſui eſſe miniſterium cooperativum in ipſo actu conſecrationis Euchariſtiæ, ib n 85. 385
1 Ordinis executio dicitur ordinis perfectio, in c. Cùm pridem, n. 25 de pactis. 649
1 Ordo quid ſit, in c Cùm venisset, n 40 de ſacra unct. 447
1 Ordinum diverſitas oritur ex diverſitate materiæ, & formæ, in c. Presbyter, n 23 de ſacr non iteran 4[illegible]7
3 Ordo quilibet prout eſt Sacramentum ordinatur ad Sacramentum Euchariſtiæ, in c Multa, n.91 Ne Clerici vel Monach. 6[illegible]8
1 Ordines minores Sacramentum eſſe oſtenditur diffinitum à Concilio Florentino, & Tridentino, & refellitur contraria opinio, in c Cùm contingat, n 71 de ætat & qual 418
1 Ordinum minorum nomina, & uniuſcujuſque eorum propria miniſteria ab initio Eccleſiæ fuerunt in uſu, ibid n 77 4[illegible]3
5 Ordines minores fuerunt in primitiva Eccleſia inſtitutione Chriſti, in c Tuæ litteræ, n 5 de Cler per ſalt promot 190
1 Ordines minores non veniunt ſacrorum ordinum appellatione, etiam ſi ordines ſacri exprimantur per dictionem univerſalem, in c. Cùm in cunctis, n 1 de elect 241
1 Ordinationis denominatio cur in ſacris litteris fiat ab impoſitione manuum, in c. Presbyter, n 39 de ſacr non iteran 4[illegible]9
1 Presbyteratum, & Subdiaconatum eſſe in Eccleſia ordines diſtinctos eſt de fide, in cap Cùm veniſſet, num 4[illegible] de Sacr. Unct 448
Vide in ver *Tonſura*, & in ver. *Epiſcopalis ordo*, & in ver. *Clericus quoad Tonſuram*.
1 Opiniones de numero ordinum inter Theologos, & Canoniſtas conciliantur, in cap Cùm contingat, num 43 de ætat & qualit. 4[illegible]0
1 Contrarium Impugnatur, ibid n 44 & n 125 41[illegible]
1 Opinio Burril, & Abbatis circa poteſtatem Sacerdotalem refellitur tanquam periculoſa, in c Quantò, n.6 & ſeqq uſque ad n 20 de Conſuet 1[illegible]
1 Ordines minores largè dicuntur ſacri, in cap Ut filii, n.3 de filii Presbyt. 4[illegible]1
5 Ordines minores in quantum ſunt ſacramentum, ordinantur omnes ad Sacramentum Euchariſtiæ, in c Si quis Presbyter, n. 12 de Cler excom Miniſtr 1[illegible]
5 Et ſecundum ſe ſunt ſacri, ibid. n 13. 1[illegible]

Ordines quoad ætatem, & uſum rationis.

3 Ordines ſacri non requirunt uſum rationis ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex neceſſitate præcepti tantùm, in cap Tuæ litteræ, n 11 de Cler. per ſalt promot & in cap Super inordinata, n 37 de præben 1[illegible]1
3 Et quid in conſecratione Epiſcopali, ibid n 18 1[illegible]3
1 Ordo Presbyteratus non requirit uſum rationis ex neceſſitate Sacramenti, ordo Epiſcopalis ſecus in c. Vel non eſt compos, n 8. de tempor ordin [illegible]18
1 Ordinis defectus cur minùs obſit impetranti, quàm defectus ætatis, ſcientiæ, & morum, in cap. Cùm in Magiſtrum, num 11. de elect 301
1 Ordines minores ante ſeptimum annum completum conferri non poſſunt, in cap Cùm contingat, num 121 de ætat & qualit. 418
1 Ordines minores non requirunt ætatis maturitatem, nec litterarum ſcientiam, in c Cùm in cunctis, n 2. de elect 243
Vide in ver *Ordines Franciſco notari* & in ver. *Ætas*.
Largè tamen dicuntur ſacri, ibid n 1
3 Ordines minores in qua ætate ab Epiſcopo conferri poſſint aut debeant, in cap. Super inordinata, n 19. & ſeqq uſque in fin de præben 1[illegible]1
3 Ordines minores an de neceſſitate Sacramenti, vel de neceſſitate præcepti, an verò de honeſtate tantùm requirant uſum rationis, ibid num 35 1[illegible]3
1 Ordinans puerum tredecim annorum in Diaconum ſuſpenditur à collatione ordinum, & ordinatus ab ipſius executione uſque ad ætatem legitimam, in c Vel non eſt compos, num. 1 & 10 de tempor ordinat. 1[illegible]8
1 Ordinans Clericum ad ſacros ordines ante ætatem legitimam non eſt ipſo jure à collatione ordinum ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus, ibid num 4 1[illegible]8
1 Ordinatus ante ætatem legitimam, aut extra tempora, characterem recipit, ibid n 7. 1[illegible]8
1 Ordinatus ad Sacros ante ætatem à jure præfinitam an ſit ipſo jure ſuſpenſus, an verò ſuſpendendus ab illorum executione, ibid. num 10. 1[illegible]8
1 Et quid poſt Conſtitutionem Pii II ibid n 11 [illegible]
1 Anve ſi celebret, irregularitatem incurrat, ibid n 42 371
1 Conſtitutio Sixti V contra Epiſcopos in Ordinum collatione peccantes redacta eſt per Clem. VIII ad terminos juris, Bullæ Pii II & Concilii Tridentini, excepto capite Simoniæ, ibidem numer 12 363
5 Ordinatus ante ætatem legitimam an recipiat characterem, ſi Epiſcopus publico edicto proteſtatus fuerit ſe nolle Ordines conferre, in legitima ætate non conſtitutis, in c Tuæ litteræ, n 25 de Cler per ſalt promot 200
5 Ordinatus in ſacris ante annos diſcretionis ad ætatem legitimam perveniens an continere teneatur, ibid n 27 latiſſimè diſcutitur uſque in fin 201
5 Quid ſi factus adultus ordinationem ſuam ratificaverit expreſsè, ibid n 40 202
5 Et quid in eo, qui vult in Ordine remanere, & uti privilegiis Clericalibus, ibid n 43 & 60 202
5 Et quid ſi ordinatus ante uſum rationis poſteà contradixit, & in contradictione perſeveravit tam ante, quàm poſt finem decimiquarti anni, ibid n 10 2[illegible]
5 Et quid ſi poſt uſum rationis uſque ad finem 14 anni tacuit, ſed poſteà infra triduum reclamavit, ibid n 51. 201
5 Et quid in caſu converſo, ibid n 53 2[illegible]
5 Et quid ſi ſemper tacuit, & habuit ſe merè negativè, ibidem numer 54 2[illegible]
5 Et quid ſi tempore ordinationis erat doli capax, & poſt ſuſceptum Ordinem ſtatim contradixit, & perſeveravit in contradictione uſque in finem 14 anni, ſed poſteà tacuit, ib n 50 20[illegible]

5 Et

5 Et quid in caſu converſo, ibid. n. 73. 204
5 Et quid ſi conſentit tantummodò ante ſuſceptum Ordinem, poſtea verò nec conſenſit, nec diſſenſit, ibid n 74. 204
5 Ordinarius ante annos diſcretionis, qui nec ante, nec poſt finem 14. anni infra triduum contradixit, cenſetur ratificare, ib. nu. 33. 38. & 74. 201
5 Nec eſt opus interrogare ordinatum, an velit continere, necne, ibidem num. 34. 201
5 Secus in profeſſione, & cur, ibidem num. 35. & ſeqq. & num. 78. in fine. 205
3 Ordinatus infra annos diſcretionis non reordinatur, in c. Super inordinata, n. 39. de præbend. 153
3 Ordinantes ad primam tonſuram, vel minores, aut ſacros Ordines ante ætatem legitimam, quas pœnas incurrant in Bulla Sixti V. ibid. n 41. 153
1 Ordinans Clericum ætate inhabilem ad unum ex ſacris ordinibus an ſuſpendatur à collatione omnium, in c. Vel non eſt compos, n. 6. de tempor. ordinat. 368
1 Ordinati ad ſacros extra tempora, vel ante ætatem legitimam, aut ſine litteris dimiſſoriis, ex Bulla Pii II. an ſint perpetuò ſuſpenſi, n. 13 369
1 Ordinatus à majore, major eſt, & præcedit antiquiori, ſi ſit ejuſdem ordinis, ſecus ſi inferioris, in cap Cùm certum, n. 14 de Majorit. & obed 608
5 Ordines ſacri non requirunt uſum rationis ex neceſſitate Sacramenti, ſed ex neceſſitate præcepti tantùm, in c. Tuæ litteræ, n. 13 de Cler per ſaltum promot. 200
5 Opiniones Doctorum referuntur de continentia ordinati ante annos diſcretionis, ibid. n. 28. & n. ſeqq uſque ad n. 40. 201

Ordines beneficio annexi, vel non.

1 Ordines ſacri ex Concilio Tridentino annecti non debent Canonicatibus, & Portionibus Collegiatarum Eccleſiarum, nec dignitatibus, & dimidiis portionibus, ſed Canonicatibus tantùm, & portionibus Cathedralium, in cap Cùm in cunctis, n 82. & 85. de elect. 250
1 Ordines ſacros Dignitati, Præbendæ, vel portioni annexos in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia infra annum non ſuſcipiens an ſit ipſo jure beneficio privatus, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n 35 & ſeqq uſque in fin. de elect. 257
1 Quid ex Concilio Vienneoſi, ibid. n. 36. 257
1 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid. n 39. 258
1 Ordines ſacros Epiſcopus in vim Concilii Tridentini annectere non poteſt Dignitatibus, ſed Canonicatibus, & portionibus tantùm, in c. Ut Abbates, n. 7. de ætat. & qualit. 388
1 Ordo annexus beneficio non requiritur contemporaneè in ipſo actu collationis, ibid. n. 9. 388
1 Declaratur, ibid. n 11. 388
1 Impeditus ex juſta cauſa ſuſcipere Ordines ſuo Beneficio annexos, quamvis non ſit ipſo jure privatus beneficio, tamen privari debet ibid. n. 33. 389
1 Quod procedit ſi culpa ſua ad talem ſtatum pervenit, ut promoveri non poſſit, aliàs ſecus, ibid. n. 34. 389
1 Item procedit in eo, qui impedimentum priùs contractum in ordinatione ſua ſubticuit, ibid. n 35. 390
1 Ordinum annexio duplex, ibid. n 44. 391
1 Ordinis annexio reſpectu actus requirit ordinem in ipſo actu collationis beneficii, alias non tenet collatio, ibidem n. 45. 391
1 Ordinis annexio reſpectu aptitudinis non requirit, ut quis habeat ordinem annexum tempore collationis, ſed ſatis eſt ut infra tempus à jure ſtatutum ſe faciat promoveri, ibid. n 48. 391
1 Nec requirit ætatem ordinis in ipſo actu collationis, ſed ſatis eſt ut proviſus ſit in ea ætate, ut infra annum promoveri poſſit, ibid n 51. 391
1 Ordinis annexio an, & quando cenſeatur facta reſpectu actus, vel reſpectu aptitudinis, ibid. n. 54 uſque ad n. 60. 391
1 Exempla annexionis reſpectu actus, ib. n. 55. & ſequentibus 391
1 Ordo quibus caſibus cenſeatur beneficio annexus reſpectu aptitudinis, ibid. n. 58. 392
1 Ordines non ſuſcipere pro nuda voluntate, & ex juſta cauſa æquiparantur, in cap. Quæris, n. 46. de ætat. & qual. 415
1 Ordinum annexio reſpectu aptitudinis non requirit ætatem ordinis tempore collationis, contra opinionem Abbatis; ſed reſpectu actus dumtaxat, in c. Cum in cunctis, n. 65. & ſeqq. de elect. 248
1 Ordinum annexio duplex, ibid. n 66. 249
1 Ordo dignitati, vel beneficio annexus non requiritur in ipſo actu proviſionis, ſed ſufficit aptitudo, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n. 10. de elect 256
1 Niſi annexio facta ſit reſpectu actus, ibid. n. 12. 256
1 Ordinem Presbyteratus dignitati, vel beneficio Curato, aut Parochiali annexum non ſuſcipiens, an ſit ipſo jure beneficio privatus, vel privandus per ſententiam, ibid. n. 15. & ſeqq. uſque in finem. 256
1 Quid ex §. Inferiora, n. 18. 256
1 Et quid ex c. Licèt Canon de elect. lib 6. ibid. n 19. 256
1 Et quid ex c. Statutum, eod. tit & lib. ibid. n. 22. 256
1 Et quid ex Concilio Conſtantienſi, ib. n. 23. 256
1 Et quid ex Concilio Trid n 35. 257
1 Ordo procedendi adverſus Beneficiatos renuentes ordinari propter crimen, in c. Quæris, n 44. de ætat. & qualit. 415
1 Appellatio Clerici renuentis ordinari propter impedimentum an ſit admittenda, ibid. n. 45. 415
1 Ordo procedendi contra Beneficiatos renuentes ordinari pro ſola voluntate, ibid n 47. 415
1 Ordines Beneficio non annexos contumaciter renuens ſuſcipere neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ exigente, privari poteſt beneficio, ibid. n 48. 415
1 Ordines minores an requirantur ad obtinendum Beneficium curatum, an vero ſufficiat prima tonſura, in c. Præterea, n 2. de ætat & qualit. 409
1 Ordines minores requiruntur ad obtinendum Beneficium curatum tam per viam impetrationis, quàm electionis, vel inſtitutionis, ibid n. 6. 409
1 Ordinari renuentes ob occultum crimen perpetuò beneficiis privantur, niſi ſint valdè utiles in aliis Eccleſiæ negotiis, in cap. Quæris, n 6. de ætat. & qualit. 411
1 Declaratur, ibid n. 16. 412
1 Renuentibus verò pro nuda voluntate ſubtrahuntur redditus quouſque ordinentur, ſed beneficia non auferuntur, ib. n. 7. 412
1 Niſi rebelles extiterint, ibid. n. 8 412
1 Et Epiſcopus contra contumaces proceſſerit per ſubtractionem fructuum, & nihil profecerit, ib. n. 9. 412
1 Ordinari renuentes propter occulta peccata non coguntur præciſè, ſed cauſativè, ut de nolentibus fiant volentes, ib n. 13 412
1 Nec poſſunt excommunicari, ibid. n. 14. 412
1 Renuentes autem pro nuda voluntate præciſè ſunt compellendi, ibid num 15. 412
1 Ordinari renuentes propter occulta peccata, ſi ſint valdè utiles uni Eccleſiæ, non privantur beneficiis, ſed tantùm coguntur per ſubtractionem proventuum, ibid. n 16 412
1 Sacerdotium actu non requiritur ad obtinendas dignitates, quibus annexus eſt ordo Presbyteratus, ſed ſatis eſt ut proviſus infra annum ſe faciat promoveri, in c. Cùm in cunctis, n. 41 & 63. de elect. 146
Vide in ver. *Capellania*.
1 Laicus, aut Clericus non Beneficiatus non poteſt cogi ad Ordines ſuſcipiendos etiam ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſię, in c. Magnus, n. 63. de obligat. ad ratioc. 492

Ordines quoad Characterem.

5 Ordo cùm dubitatur an fuerit collatus ab Epiſcopo, conferri debet ſub conditione, in c. Tuæ litteræ, nu 10 & 15. de Cler per ſalt promot. 200
5 Sive dubium ſit facti, ſive juris, ibid n. 11 200
1 Ordo non prærequirit characterem alterius ordinis ex neceſſitate Sacramenti, in c. Requiſivit, n. 13 & 81. de ordinat ab Epiſc. 378
1 Ordinatus ante baptiſmum an recipiat characterem, in c. Ne innitaris, n. 245 de Conſtit. 56
3 Ordinati à non habente poteſtatem non ſunt ſuſpenſi, ſed iterùm ordinandi, in c. Aqua, n 19. de conſecr Eccleſ. vel Altar. 571
1 Ordinati cum dimiſſoriis Capituli, vel alterius ſuccedentis in juriſdictionem Epiſcopi Sede vacante, ſi in minoribus ordinibus, non gaudent privilegio Clericali, ſi in majoribus, ſunt ſuſpenſi ab executione ordinum in cap. Significaſti, num. 8. de offic. Archidiacon. 513
Vide in ver. *Ordinum miniſter*, & in ver. *Ordines quoad ætatem*, & in ver *Ordines per vim, & metum*, & in ver. *Character*.
1 Ordinatus, de quo dubitatur an receperit characterem necne, iterum ordinari debet ſub conditione, in c. Cùm veniſſet, n 98. de ſacr. unct. 453
5 Ordinatis forma Eccleſiæ non ſervata character non imprimitur, in c. Quòd a prædeceſſore, n 4 de ſchiſmat. 103
1 Ordinis Sacramentum dumtaxat prærequirit Sacramentum Confirmationis ex neceſſitate præcepti, in c. Cum contingat, n. 95. de ætat & qualit. 425
1 Ordinationem ſacram eſſe verè, & propriè Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum, eſt de fide, in c. Cùm veniſſet n. 83. de ſacr. Unct. 451

Ordines quoad continentiam.

5 Ordinem ſacrum ſuſcipiens tenetur continere, licèt ante ordinationem proteſtatus fuerit ſe nolle continenter vivere, in c. Tuæ litteræ, n 58 de Cl. per ſalt. promot. 203
5 Ordini ſacro annexum eſt votum continentię ex Conſtitutione Eccleſiæ, ibid. n. 68. & 77. 204
5 Niſi impediat defectus ætatis, ibid. n 69. 204
3 Ordini ſacro non eſt annexa obligatio continendi eſſentialiter, ſeu naturaliter, ſed tantùm accidentaliter ex ſtatuto Eccleſiæ, in c. Majores, n. 110 de Baptiſmo. 601
5 Ordinationi ſuæ contradicens ante decimumquartum annum cenſetur poſteà in priori diſſenſu perdurare, in c. Tuæ litteræ, n. 71. & ſeqq. de Cler. per ſalt. promot. 204
5 Idem in caſu converſo, ibid. n. 75 204
3 Ordinari non poteſt conjugatus ad ſacros Ordines in præjudicium uxoris, in c. Majores, n. 95. de Baptiſm. 600
3 Etiamſi matrimonium non ſit conſummatum, ib. n. 96. 600
3 Et uxor continentiam promittat ibid. n. 97. 600
Ordinatus ante ætatem legitimam an teneatur continere.
Vide in ver. *Ordines quoad ætatem*.
Ordinatus coactè an ad continentiam teneatur.
Vide in ver. *Ordines per vim, & metum*.

Ordines quoad effectus

1 Ordo ſacer an eximat a patria poteſtate, latiſſimè diſcutitur, in c. Indecorum, à n 17 uſque in fin. de ætat. & qual. pag 400
1 Referuntur Authores, & fundamenta pro opinione affirmativa, ibid. n. 20 & ſeqq. uſque ad n 33. 400
1 Item Authores, & fundamenta opinionis negativæ, ib. nu. 33. & 36. & ſeqq. 400
1 Ordo ſacer liberat a ſervitute, ib. n. 27. & 55. 400
1 Ordinibus ſacris initiati, & illuſtres interdum æquiparantur, ib. numer. 31. 400
1 Ordo ſacer non ſolvit omninò jus patriæ Poteſtatis, ibidem numer 36. 401
1 Tollit tamen illius effectus Ordini ſacro improportionabiles, & incongruos, ibid. n. 44. & ſeqq. uſque in fin. 401
5 Ordo facit quod votum facere non poſſet, in cap. Tuæ litteræ, n. 30. de Cler. per ſalt promot. 201
5 Contrarium, ibid. n 51. & 68. 203
1 Ordines minores non liberant à patria poteſtate, in c. Indecorum, n. 19. de ætat. & qualit. 400
1 Ordinatio Epiſcopi gratiam confert, in c. Requiſivit, nu. 51. de ordinat ab Epiſcopo. 381
Vide in ver. *Epiſcopalis dignitas*.

Or-

Ordines quoad examen.

1 Ordinari non debet inhabilis ad ſacros Ordines etiam ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ, in c. Quæris, nu. 17. de ætat. & qualitat. 412

1 Ordinandorum habilitas in caſibus neceſſitatis non adeò exactè exquirenda eſt, ibid. n. 19. 412

1 Ordinandus tenetur prodere impedimentum ſuum, aliàs amoveri debet à beneficio poſt ordinationem obtento, ib. n. 36. 414

1 Ordinatoris delictum probatur eo ipſo, quod conſtat de inhabilitate ordinati, in c. Cùm ſit ars, n. 7. de ætat. & qualit. 415

1 Quòd procedit ſi per ſeipſum examinaverit, ſecus ſi per alios, ib. num. 8. 415

1 Niſi inſufficientes, malos, vel negligentes ad officium examinationis elegerit, ibid. n. 9. 415

3 Ordinans ſubditum alienum ex commiſſione ſpeciali Epiſcopi proprii non tenetur inquirere, an promovendus ſit idoneus, in c. Cùm ſecundum, n. 50. & 55. de præben. 91

3 Et ſi promotus reperiatur ſine titulo, non tenetur ei providere qui ordinavit, ſed qui commiſit, ibid. n. 51 91

1 Ordinati ſine examine, & commendatitiis litteris proprii Epiſcopi poſſunt ab eo iterùm examinari, & ab Ordinum exercitio ſuſpendi ex Concilio Trid. c. 3 ſeſſ. 14 in c. Accepimus, nu. 15. de ætat. & qualit. 431

1 Quod tamen decretum non comprehendit ordinatos ab Epiſcopo prædeceſſore, niſi nova cauſa ſupervenerit, ibid. 431

1 Ordinatus poteſt iterùm examinari ab Epiſcopo ſucceſſore quoad beneficium ei de novo conferendum, non autem quoad ordinem jam collatum à prædeceſſore, ibid. num. 16. 412

5 Ordinatus ante ætatem legitimam an recipiat characterem, ſi Epiſcopus publico edicto proteſtatus fuerit ſe nolle ordines conferre, niſi in legitima ætate conſtitutis, in c. Tuæ litteræ, n. 15. de Cler. per ſalt. promot. 200

1 Ordinari quis non debet, ex cujus ordinatione Eccleſia infamatur in c. Magnus, n. 20 de oblig. ad ratioc. 486

Vide in ver. *Examen, examinatus*.

Ordinum functiones.

1 Ordinum functiones à Concilio Tridentino videntur in Eccleſia reſtitui à Diaconatu ad Oſtiariatum, in cap. Cùm contingat, n. 37. de ætat. & qualit 420

1 Ordinum minorum actus exerceri poſſunt etiam à laicis, non tamen ex officio, ibid. n. 109. 426

3 Ordinum minorum functiones exercentibus ſtipendia aſſignari debent ex redditibus beneficiorum, vel fabricæ Eccleſię, in c. Non liceat, n. 10. & 14. de præben. 69

1 Miniſtrat in ſuſceptis qui ab uno ordine ſacro ad alium aſcendit, in c. Ex tenore, n. 21 de tempor. ordin. 361

5 Ordinum minorum miniſteria exerceri debent per Clericos cœlibes tantùm, & in eorum defectum per Clericos conjugatos, non tamen bigamos, in cap. Si quis Presbyter, n. 10 de Cler. excom. Miniſtrant 192

5 Conſuetudo qua minorum ordinum functiones exercentur promiſcuè à Clericis, ac laicis, eſt corruptela à Concilio Tridentino improbata, ibid. n. 18. 191

5 Moniales, vel laicus non poſſunt canere, & lectiones in Miſſa ſolemni legere, & ſi neceſſitas urgeat, conſulendus Sanctiſſimus, ex ſententia S. Congregationis Concilii, ibid. n. 19. 193

5 Regulares comprehenduntur in decreto Concilii Tridentini ſeſſ. 23. cap. 17. de minorum Ordinum functionibus non exercendis, niſi per conſtitutos in eiſdem ordinibus, ibid. n. 20. 193

Ordines quoad interſtitia, & tempora.

1 Ordinis Sacramentum confertur in Sabbatho quatuor temporum, Epiſcopatus verò tantùm in Dominicis, in c. Requiſivit, n. 16. de ordinat. ab Epiſcopo. 378

1 Ordinum plurium collatio ſimul eſt generaliter interdicta, in cap. De eo, n. 15. de tempor. ordin. 356

1 Ordines ſacri conferri non poſſunt ab Epiſcopo, niſi in Sabbathis quatuor temporum majoris hebdomadæ, & de Paſſione, ibid. n. 17. & 18. & 16. 356

1 Nec id licet die Dominica immediatè ſequenti etiam continuato jejunio, ibid. n. 18. 356

1 Ordines ſacros ſemper, & ubique Papa poteſt conferre, ibidem numer. 19 356

1 Ordines conferre extra tempora à jure ſtatuta, & non ſervatis interſtitiis, longè differunt, ibid. n. 22. 357

1 Ordines majores cur ſtatutis temporibus ſint conferendi, ibidem numer. 38 358

1 Conſuetudo ſuſcipiendi quatuor ordines minores die Veneris, & Subdiaconatum die Sabbathi ſequentis, an excuſet non obſtante Concilio Tridentino ſeſſ. 23. c. 8 ibid. n. 21 356

1 Conſuetudo conferendi ordines ſacros extra tempora a jure ſtatuta reprobatur, ibid. n. 27. 357

1 Conſuetudo celebrandi publicas ordinationes die Veneris jejuniorum non valet, licèt eam ſervantes à pœna excuſentur, ibid. numer. 31. 357

1 Extra generales ordinationes, & in Capella privata, valida eſt, ibid. n. 34 & ſeqq 357

1 Expediret tamen eam abolere, ibid. n. 40. 358

1 Conſuetudo conferendi minores ordines extra tempora non eſt contra, ſed præter jus, ibid. n. 25 & ſeqq 357

1 Conſuetudine induci poteſt, ut una die licitè conferantur eidem quatuor minores ordines cum Subdiaconatu, ibid. n. 41 358

3 Ordines minores omnes una die conferri non debent niſi ex cauſa, in c. Super inordinata, n. 24. de præben 154

1 Ordines minores conferri poſſunt diebus feſtivis: ſacri verò debent conferri in quatuor temporibus, vel in Sabbatho Sancto, vel Sabbatho de paſſione, in c. De eo, numer. 3 & 1 & 10 de tempor. ordinat 355

1 Ordines minores extra tempora diebus ferialibus conferri non poſſunt, ibid. n. 3. 356

1 Ordines minores extra tempora Epiſcopus una die conferre non poteſt pluribus, quam duobus, ibid. n. 6. 356

1 Ordines quatuor minores an poſſit Epiſcopus eadem die uni conferre, ibid. n. 8. & ſeqq 356

1 Ordines minores, & ſubdiaconatum recipiens eadem die, indignum ſe reddit executione ordinis ſic ſuſcepti, ibid. n. 13. 356

1 Ordines quatuor minores ex conſuetudine licitè poſſunt uni eadem die conferri, ibid. n. 23. 26 & 42. in tertio dubio. 357

1 Ordines minores an conferri poſſint die Veneris præcedenti diem Sabbathi, in quo eidem ad minores ordines promoto ordo Sacer eſt conferendus, ibid. n. 24 & 27. uſque in fin. 357

1 Ordines minores conferri non debent ab Epiſcopo, niſi in temporibus a jure ſtatutis, vel in dominicis, & aliis feſtivis diebus, ibid. num. 30 357

1 Ordines minores ex conſuetudine conferuntur etiam feria quarta quatuor temporum, ibid. num. 39. 358

1 Ordines minores an urgente neceſſitate poſſit conferri extra tempora in diebus ferialibus, ibid. num. 40. 358

1 Ordines minores non poteſt Epiſcopus ex conſuetudine privatim aliquibus conferre in die Veneris quatuor temporum, ſi ſit dies feſtus, & in Sabbatho ad Diaconatum eos promovere ob neceſſitates, vel utilitatem Eccleſiæ, ibid. n. 42 358

1 Ordinationes Sacrorum Ordinum non quolibet die hebdomadæ quatuor temporum, ſed Sabbatho tantùm ſunt celebrandæ, in c. De eo, n. 18 de tempor. ordin. 357

1 Ordinati ad ſacros extra tempora, vel ante ætatem legitimam, aut ſine litteris dimiſſoriis, ex Bulla Pii II an ſint perpetuò ſuſpenſi, in c. Vel non eſt compos, n. 13. de tempor. ordin. 369

1 Ordinato una die ad omnes minores an liceat die immediatè ſequenti Subdiaconatum ſuſcipere, in c. De eo, num. 25. & 41. uſque in fin. de tempor. ordin. 357

1 Interſtitia temporum etiam in minoribus Ordinibus ſunt ſervanda niſi aliud Epiſcopo magis expedire videatur, in c. De eo, n. 11. de tempor. ordin. 356

1 Ordines ſacri duo non poſſunt conferri eidem uno die, vel duobus continuato jejunio, in c. Litteras n. 1. de tempor. ordin. 367

1 Ordinatus Diaconus in temporibus Quadrageſimæ, poteſt anno ſequenti in eiſdem temporibus ordinari Sacerdos, etiamſi Paſcha prævenerit, ibid. num. 2. 367

Vide in ver. *Interſtitia*.

1 Ordines conferri extra tempora a jure ſtatuta, & non ſervatis interſtitiis, longè differunt, in c. De eo, n. 22. de tempor. ord 357

Ordinum materia, & forma.

1 Ordinis materia quæ ſit, in c. Cùm contingat, num. 32. de ætat. & qualit. 419

1 Ordinum materias Chriſtus non inſtituit in particulari, ſed generaliter, & indeterminatè, in cap. Cùm veniſſet, num. 28. de Sacr. Unct. 447

1 Contrarium, ibid. num. 80. 451

1 Ordinis materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo, ibid. num. 32. 447

1 Materia in Ordine ita eſt ex neceſſitate Sacramenti, ut ſine illa irrita ſit Ordinatio, ibid. n. 35. 447

1 Ordinis cujuſque principalis actus eſt, ſecundùm quem magis proximè ordinatur ad Euchariſtiæ Sacramentum, ibid. n. 36. 447

1 Signi exterioris traditio requiritur ad eſſentiam Ordinis, ibidem numer. 41. 447

1 Ordinum diverſitas oritur ex diverſitate materiæ, & formæ, in c. Presbyter, n. 23 de ſacr. non iteran 477

1 Ordinum materia quæ ſit ex diffinitione Concilii Florentini, ibid. numer. 30. 458

1 Ordinis materia, & forma cur in Actibus Apoſtolorum non exprimatur, ibid. num. 38. 479

1 Ordinatio ſacra non ſolùm verbis, ſed etiam ſignis exterioribus perficitur, in c. Cùm contingat, n. 67. de ætat. & qualit 422

1 Ordinatio Presbyteri valida eſt, ſi fiat per traditionem vaſis cum alterà ſpecierum, ex ſententia Henriquez, in c. Cùm veniſſet, n. 29 de ſacr. unct 447

1 Contrarium à n. 33 uſque in fin. & præſertim n. 76. 447

1 Ordinationis denominatio cur in ſacris litteris fiat ab impoſitione manuum, in c. Presbyter, num. 39. de ſacr. non iteran 479

1 Ordo Presbyteratus an ita requirat porrectionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, ut ſi unum deſit, character non imprimatur, in c. Cùm veniſſet, n. 1 uſque in fin. de Sacr. Unct. 444

1 Calicis, & patenæ traditio, ex ſententia antiquorum Canoniſtarum non eſt de eſſentia Ordinis Sacerdotalis, ibid. n. 4 444

1 Canoniſtarum ſententia, quòd calicis, & patenæ traditio non ſit de ſubſtantia Ordinis Presbyteratus, quibus fundamentis nitatur ibid. num. 10. 445

1 Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem, ibid. num. 32. 447

1 Characterem Ordinis Presbyteratus non imprimi, ſi porrigatur calix ſine vino, quibus fundamentis probetur, ibid. n. 33 uſque ad num. 80 447

1 Manus impoſitione non imprimitur character Ordinis Presbyteratus, ſed tantùm confertur poteſtas ligandi, & ſolvendi, ibid. num. 44. & 45. 447

1 Sacerdos ordinatus ante manus impoſitionem eſt verus Sacerdos habens poteſtatem conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti, in c. Presbyter, n. 26. de Sacr. non iteran. 478

1 Materia Ordinis Presbyteratus quæ dicatur eſſe in Eccleſia Græca, in c. Cùm veniſſet, n. 65. de Sacr. Unct. 450

1 Florentini Concilii decretum de materia Ordinis Presbyteratus expenditur, ibid. n. 70 450

Ordinum miniſter.

1 Ordines ſacros conferendi poteſtas non Epiſcopo delegari non poteſt, poteſtas chriſmandi ſecus, in cap. Statuimus, num. 5 de ſupplen. neglig. Prælat. 350

1 Ordinum omnium miniſter eſt ſolus Epiſcopus, in c. Cùm contingat, n. 21. de ætat. & qualit. 419
1 Declaratur, ibid. num. 94. 425
1 Ordines conferre non eſt officii tantùm, ſed Ordinis, in c. Quantò, num. 14. de conſuetud. 199
1 Ordines minores conferre eſt Ordinis Epiſcopalis, non juriſdictionalis, ibid. num 36. 200
1 Ordinis poteſtas per reſignationem Epiſcopi mortificatur, ſed non funditus moritur, in cap. Requiſivit, num. 1. de Ordin. ab Epiſcopo. 377
1 Ordini renunciare quid importet, ibid. num 5. 377
1 Ordinis poteſtas remanet in Epiſcopo etiam degradato, ibidem num. 39. 380
3 Ordines conferre debent Epiſcopi per ſemetipſos, & ægritudine impediti ſubditos ſuos non aliter, quàm probatos, & examinatos, ad alium Epiſcopum ordinandos dimittere, in c. Cùm ſecundum, num 52. de præben. 93
5 Ordines ſuſcipere non licet, niſi ab Epiſcopo originis, beneficii, vel domicilii, in cap Quod a prædeceſſore, num. 88. de ſchiſmat. 109
1 Ordines conferre eſt principalis actus Ordinis Epiſcopalis, in c. Vel non eſt compos, n. 30. de tempor. ordin. 370
1 Ordinum minorum, & primæ tonſuræ ordinarius miniſter eſt ſolus Epiſcopus, ibid num. 34. & ſeqq. 370
1 Ordinum, & ſacramentorum collatio eſt de lege juriſdictionis, in cap. His quæ, n. 65. de major. & obed. 622
1 Conſuetudo etiam immemorabilis Ordines conferendi non ſuffragatur, in cap. Quantò, num. 30 de conſuetud. 200
1 Conſuetudo conferendi Sacramenta ſolis Epiſcopis reſervata improbatur, ibid num. 32. 200
1 Ordinatio Clericorum nullius Diœceſis pertinet ad Epiſcopum, intra cujus Diœceſis fines locus ſitus eſt, ac ſi ſit extra fines, ad proximiorem Epiſcopum, in c. Significaſti, nu. 23. de offic. Archidiac. 515
1 Et proximitas attenditur Eccleſiæ, non Territorii, ib. n. 31. 516
5 Ordinationes factæ ab eis, qui à Schiſmaticis Ordines ſuſceperunt, executionem non conferunt, in cap. Quod a prædeceſſore, num 3. de ſchiſmat. 103
5 Ordinationes factæ à Schiſmaticis irritæ ſunt quoad executionem tantùm, non autem quoad impreſſionem characteris, ibidem num. 2. & 17. 103
5 Ordinatio facta in forma Eccleſiæ ab Epiſcopo etiam hæretico, ſeu ſchiſmatico, ſive anathemate innodato, ſive ordinationem receperit in Eccleſia, ſive extra, habenda eſt rata quoad veritatem Ordinis, ibid. num 29 104
5 Ordinari poteſt Clericus primæ tonſuræ ab Epiſcopo beneficii etiam tenuiſſimi, in cap Omnis, num. 98. de pœnit. & remiſſ. 316
3 Ordinatus ab alieno ſine licentia proprii eſt ſuſpenſus ipſo jure ab executione Ordinum, quamdiù proprio Ordinario videbitur, in c. Nullus, n 8. de Paroch. 304
Vide in ver *Abbas quoad ordines*.
5 Ordinari quis poteſt ab Epiſcopo originis, licèt alibi domicilium habeat, in c. Significavit, n 11. de Paroch. 309
3 Ordinari nemo debet ab Epiſcopo alieno, niſi ejus probitas, & mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur, in cap. Cùm ſecundum, n. 53. de præben. 93
3 Etiam in vim licentiæ Apoſtolicæ de ſe promoveri faciendo ab alieno Epiſcopo, ibid. n. 54 93
3 Ordinans alienum ſubditum de Ordinarii licentia, poteſt, ſi vult, ſed non tenetur deferre Ordinarii atteſtationi, ibid. num 55 93
3 Ordinans ſubditum alienum ex commiſſione ſpeciali Epiſcopi proprii, non tenetur requirere, an promovendus ſit idoneus, in c. Cùm ſecundùm, n 50. & 55. de præben. 93
3 Et ſi promotus reperiatur ſine titulo non tenetur ei providere, qui ordinavit, ſed qui commiſit, ibid n 51. 93
1 Ordinandi poteſtas ex limitatione juriſdictionis reſtringitur, cum juriſdictio ad eſſentiam Ordinationis non ſpectet, in c. Statuimus, n. 13 de ſupplen. neglig Prælat. 351
1 Ordinandi poteſtas, licèt non competat inferioribus Prælatis ex vi conſecrationis, ſed ex conceſſione Eccleſiæ, tamen non reſtringitur ex limitatione juriſdictionis ad certas perſonas, ib. n. 28. & ſeqq. 352
1 Ordinandi poteſtatem habens ex indulto Papæ, ordinando poſt prohibitionem, non imprimit characterem, ibid n. 32. 352
1 Procedit, ſi prohibitio ſit totalis; ſecùs ſi reſtricta ad certas perſonas tantùm, ibid. n. 33. & 46. 352
1 Ordinandi poteſtas cur non poſſit pro parte conferri, & pro parte non, ibid. num. 46. 353
5 Ordinati ab Epiſcopis Schiſmaticis etiam ignoranter executionem non recipiunt, in cap. Quod a prædeceſſore, numer. 35 de ſchiſmat. 105
1 Ordinatus à Prælato non habente poteſtatem Ordinis nihil recipit, debet iterùm ordinari, in cap. Statuimus, nu. 18. de ſupplen. neglig. Prælat. 351
1 Ordinati cum dimiſſoriis Vicarii Collegiatæ Eccleſiæ an incidant in pœnas Concilii Tridentini, in cap. Significaſti, num. 10 de offic. Archid. 513
Vide in ver. *Dimiſſoriæ*.
5 Ordinari an quis poſſit ab alieno Epiſcopo, vel Metropolitano, ſi proprius Epiſcopus ſit hæreticus, & Canonici omnes ſint diſperſi, in c. Abſolutos, n. 29 & ſeqq. uſque in fin. de hæret. 100
5 Ordinari quando quis poſſit ab alieno ob delictum proprii Epiſcopi, ib. num 33 100
5 Ordines ſuſcipere an poſſit exemptus, a quo maluerit Epiſcopo, ibid. num. 30. 100

Ordines per ſaltum.

5 Ordinatus ad ſacros Ordines prætermiſſis minoribus, characterem recipit, in cap. Tuæ litteræ, num. 3. & ſeqq uſque ad nu. 6. de Cler per ſalt. prom. 199
5 Ordinato in Presbyterum conferendi ſunt Ordines inferiores, de quibus ignoratur, an fuerint collati, ibid. n 9. 200
5 Ordinatus per ſaltum, ſi nolit miniſtrare, non debet præciſè cogi ſuſcipere Ordinem prætermiſſum, n 12. 200
5 Ordinatus per ſaltum, ſi miniſtraverit, habetur pro non Ordinato in ſui præjudicium, nec poteſt eligi in Epiſcopum, ibidem numer 10. 201
1 Ordinatus in Presbyterum omiſſo Diaconatu, vel Subdiaconatu recipit characterem, licèt non Ordinis executionem, in cap. Requiſivit, num. 14 de Ordin ab Epiſcopo. 377
5 Ordo Presbyteratus non prærequirit ex neceſſitate Sacramenti Ordinem Diaconatus, in cap Tuæ litteræ, num. 2. de Cler. per ſalt. promot. 199
5 Ordinatus per ſaltum eſt ipſo jure ſuſpenſus ab executione Ordinum, ac ſi miniſtraverit, irregularitatem incurrit, ibid. n 11. & num. ſeqq. 201

Ordines quando iterandi.

1 Ordinationis, & conſecrationis ſubſtantialia quæ ſint, cap. Cùm veniſſet, n 5. de ſacr. unct. 445
1 Ordinatio, ſi quid ex ſubſtantialibus fuerit omiſſum, ex integro eſt iteranda, ac ſi nihil eſſet actum, ibid. n. 6 & 50. 445
1 Et in c Presbyter. n 11. de ſacr non iter. 456
1 Ordinatio, ſi aliquid de ſolemnitate prætermiſſum fuerit, non iteratur, ſed cautè ſuppletur omiſſum, & quæ ſint de ſolemnitate, ibid. num. 7. 445
1 In Ordinatione ſi levia fuerint prætermiſſa, ſuppleri poſſunt ad cautelam, & quæ dicantur levia, ibid num. 9 445
1 Ordinatio tota eſt repetenda, ſi aliquid omiſſum fuerit, de quo dubitetur, an ſit de ſubſtantia Ordinis, necne, ib. n. 54 pag. 448
1 Hoſtienſis dictum contra eos, qui ſuo ſenſu præſumunt articulos dubios diffinire circa ſubſtantialia ordinationis, ibid. num. 77. pag. 450
1 Ordinationis tempore ſupplendum eſt, quod in Ordinatione fuit prætermiſſum, in c. Presbyter, n. 8 de ſacr. non iter. 456
1 Ordinationis denominatio cur in ſacris litteris fiat ab impoſitione manuum, ibid. n. 29. 459
Vide in ver. *Character*.

Ordinum ritus.

1 Ordo nullus confertur, niſi in Miſſæ celebratione, in c. Cum contingat, n. 22. de ætat. & qualit. 419
1 Declaratur, ibid. n 127. 418
5 Ordinationes generales fieri non debent in Capella privata, ſed in Eccleſia Chathedrali, in c. In ordinando, n 45 de ſimon. 34
1 Miſſa, & jejunium ordinantis, & ordinandi, an ſint de ſubſtantia Ordinis, vel de ſolemnitate tantùm, in cap Cùm veniſſent, n. 8 de ſacr. unct. 445

Ordines quoad titulum.

1 Ordo, & titulus ſunt connexa, in cap. Accepimus, num. 36. de ætat. & qualit. 433
3 Ordinationes factæ ſine certo titulo olim irritæ erant quoad executionem, in cap. Cùm ſecundum, num. 18 & 67. de præb 91
3 Sed hodie ſecùs, ibid num 19 & 68 91
3 Ordinato per Epiſcopum ad ſacros Ordines ſine titulo, nemine præſentante, ordinator, vel ſucceſſor compellitur in neceſſariis providere, donec titulum habeat, in cap Cùm ſecundum, n. 1. de præben. 90
3 Ordinato ſine certo titulo an & quando teneatur vitæ neceſſaria miniſtrare, ibid. n. 20. & ſeqq. uſque in fin. 91
3 Quid ſi Ordinatus jam erat conſtitutus in ſacro Ordine, ibidem num. 23. 91
3 Et quid ſi plures Epiſcopi ordinaverint ſubditum ratione originis, domicilii, vel beneficii, ibid num. 24. 91
3 Et quid in Epiſcopi alieno, qui ordinavit ex commiſſione generali Epiſcopi proprii, ibid. num 25. 91
3 Et quid in ſucceſſore Epiſcopi Ordinantis, ibid. n. 26. 91
3 Et quid ſi Ordinatus neglexerit petere alimenta ab Ordinatore, quando erat ſolvendo, ibid. n. 33. 91
3 Et quid ſi Epiſcopus renunciaſſet Epiſcopatui, aut eſſet depoſitus, ibid n. 34. 92
3 Et quid in hæredibus Ordinatoris, ibid. n. 36. 92
3 Et quid ſi titulus Ordinato evictus fuerit, aut exinanitus, ibid. num. 41. & 45. 92
3 Et quid in promoto ad minores Ordines ſine certo titulo, ibidem num. 47. 92
3 Et quid ſi Ordinatus aliundè habeat, undè vivere poſſit, ibidem num 48. 92
3 Et quid ſi fuerit ab alio præſentatus, & examinatus, ibidem num. 49. 93
3 Et quid in Epiſcopo alieno, cui Diœceſanus commiſit, ut certas perſonas ordinaret, ibid n. 50. & 58. 93
3 Et quid in alieno, qui ordinavit in vim licentiæ de ſe promoveri faciendo à quocumque Antiſtite, ibid. n. 59 93
3 Et quid ſi ordinatus furtivè ſe in numerum Ordinandorum intruſerit, ibid. n. 61. 93
3 Et quid ſi confictο titulo Ordinatorem deceperit, ibid. num 62. & 66 uſque in fin 93
3 Succeſſor cur teneatur ex delicto Epiſcopi, qui Clericum ſine titulo ordinavit, ib. n 27. & ſeqq. 91
3 Ordinator tenetur conſtituere Ordinato ad ſacros Ordines ſine certo titulo, unde perpetuo vivere poſſit, ib. n. 35. 92
3 Obligatio Epiſcopi ordinantis Clericum ſine titulo oritur ex contractu, vel quaſi, & ideò tranſit ad hæredem, ib. n. 37. 92
3 Obligatio, quæ contrahitur ex ordinatione ſine titulo, an ſit realis, vel perſonalis, ibid. n 40. 92
3 Epiſcopus tenetur providere ordinatis, ſi eorum patrimonium pereat chaſmate, vel alluvione, ibid. n. 46. 92
3 Ordinati ad ſacros ſine titulo poſt Concilium Tridentinum an ſint ſuſpenſi ab executione Ordinum, ac ſi miniſtraverint, irregulares, ibid. n. 63. 93
3 Ordinati ſine titulo ex Conſtitutione Sixti V. ſuſpenſi erant ab exe-

executione Ordinum, ac ſi miniſtraſſent, irregulares; ſed ea Conſtitutio redacta fuit à Clemente VIII. terminos juris, & Concilii Tridentini, ibid 94
3 Ordinatus ad ſacros Ordines, qui cum ficto titulo ordinatorem decepit, an incidat in ſuſpenſionem ab ordinum executione, i. n 66. & ſeq. uſque in fin. 94
3 Ordinati ſine certo titulo beneficii, vel patrimonii, quas pœnas incurrant ſecundùm jus antiquum, medium, & noviſſimum, ibid num 67. 94
3 Ordinatus ad ſacros Ordines ſine titulo à pluribus Epiſcopis, poteſt quemlibet in ſolidum convenire pro alimentis, in cap. Epiſcopus, n 5. de præben 71
3 Is tamen, qui non ordinavit, non tenetur ex facto ordinatoris, ib. num.6. 71
3 Ordinato ad ſacros ſine titulo beneficii, vel patrimonii, ordinator tenetur vitæ neceſſaria miniſtrare, ibid. n 7 71
3 Ordinatus ad ſacros Ordines ſine certo titulo, ſi ex patrimonio ſuſtentari valeat, non poteſt petere alimenta ab ordinatore, ibid. n 16. ſeqq. 71
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, Ibid. n.19 72
3 Ordinatus ad ſacros Ordines an poſſit petere alimenta ab ordinatore, licèt habeat patrimonium ſufficiens, ſi ad illius titulum expreſsè ordinatus non fuerit, ib n 18. 71
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib n 25. & 27. 72
3 Ordinatus ſi habeat patrem divitem, à quo poſſit exigere alimenta, non poteſt illa petere ab ordinatore, ibidem numer 20. & 23. 72
3 Secùs poſt Concilium Tridentinum, ibid n.26. 72
1 Ordinatus ad ſacros Ordines ſine titulo, ab ordinatore juſtè petit beneficium, niſi poſt ordinationem ſe reddiderit indignum, in c. Accepimus, n.1. & ſeqq de ætat. & qualit. 411
1 Ordinato ad ſacros ſine titulo, ac beneficium petenti, nec ordinator, nec ſucceſſor poteſt objicere, quod ſit illiteratus, ibid. numer 11. 411
1 Ordinatus ad titulum patrimonii, de jure communi non poteſt invitus detineri in diœceſi, in c. Admonet, n.30. de te nunc. 311
1 Secus poſt Concilium Tridentinum, ib. n.31. 311
Vide in ver. *Clericus quoad titulum*.
1 Epiſcopus non poteſt quemquam ad ſacros Ordines promovere ad titulum penſionis, niſi pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, nu. 135. de reſcript 185
1 Penſio non eſt titulus ad Ordines ſacros, niſi diſpenſativè, ibid. num.136. 185
3 Ordinari nemo poteſt ad titulum officii manualis, in cap. De Rectoribus, n 17. de Cler.ægrot. 159

Ordines per vim, & metum.

1 Ordinatus per metum, ſi Ordinem exerceat ignorans nullitatem, an cenſeatur ratificare, in cap Significatum, num. 14 de regular. 160
3 Ordinatus coactè ad Ordinem Subdiaconatus an teneatur ad continentiam, in cap. Majores, nu 90. & ſeqq. uſque in fin. de baptiſm 599
3 Quid ſi coactio ſit abſoluta, ibid. n.91. 600
3 Et quid ſi coactio ſit conditionalis, ſeu per metum, ibid. num.92. pag. 600
3 Quid ſi metus ſit levis, ibid. n 93. 600
3 Et quid ſi metus ſit cadens in conſtantem virum, ib n.94. 600
3 Et quid ſi Ordinatus prius habebat uxorem, ibid. num.95. & 103. pag. 600
3 Et quid ſi uxorem non habebat, ibid n 98. 600
3 Ordinatus ad Subdiaconatum per coactionem abſolutam non tenetur continere, quia nec recepit characterem, ibidem numer.91 600
3 Ordinato per metum non ſuccurritur actione, quod metus cauſa, quia contra impreſſionem characteris reſtitutio dari non poteſt, ibid num 100. 600
3 Ordinatus ad ſacros Ordines per vim conditionalem, niſi contineat, privilegiis Clericalibus non gaudet, ibid n 101. 600
3 Ordinatus ad Subdiaconatum per vim, & metum non tenetur continere, licèt uxorem non habeat, ſecundùm opinionem, quam ultimò firmavit Rota, ibidem num. 101. & ſeqq. uſque ad num. 117. 600
3 Et ſervat Cancellaria, & Pœnitentiaria, ibid n.108. 601
3 Ordinatus ad Subdiaconatum per vim conditionalem tenetur vivere ſecundùm eſſentiam Subdiaconatus, ſed non ſecundùm illius accidentia, ibid. num 112. 601
3 Ordinatus ad ſacros per metum provenientem ab intrinſeco, & cauſis naturalibus, tenetur continentiam ſervare, ibidem numer 116. 601
Vide in ver. *Coactio*.
Et in ver. *Ordo quoad continentiam*
4 ORGANUM vocis eſt fallax, in cap Conſultationibus, n.8. de ſponſ & matrim 18
1 ORIENTALIS Eccleſia non ideò excuſatur à lege continentiæ quod illam non ſuſceperit, ſed quia Papa ejus conſuetudinem approbavit, in c Treugas, n 48 de treug & pac. 635
5 ORI. non aliud loquamur, & aliud centeo, ne ſimus Judas, & Herodiani, c. Falſidicus, n 168. de crim. falſi. 178
1 OSTIARII, Acolythi officia, quæ ſint, in c. Cùm contingat, n 60 de ætat & qual 411
1 OSTIUM continetur appellatione domus, in c. Cùm contingat, n 114 de ætat. & qualit. 419
1 OSTRACISMUS fundatur à Xenophonte, In cap. Ne ſi el gr ſi, n 51 de regul ir. 419
1 OVES Chriſti ſunt omnes tam fideles, quàm infideles per creationem, licèt non ſint de ovili Eccleſiæ, in cap. Canonum ſtatuta, n 65 de conſtitut 32
1 OZIAS cum minaretur Sacerdotibus, à Deo lepra percuſſus eſt, in c. Eccleſia S. Mariæ, n 14 de conſtitut 131

P

5 PACTUM, ut receptus ſolvat penſionem collatori debitam, non eſt ſimoniacum, in cap. Præterea, num. 82. Ne Prælat vices ſuas 75
1 Ad pacti obſervantiam paciſcens compelli debet per cenſuram Eccleſiaſticam, in c Antigonus, n 3 de pactis 613
1 Pacta contra leges, aut bonos mores, vel aliàs captioſa, non ſunt ſervanda, ib. n 4 639
1 Pactum non ſervans, peccat mortaliter, & refellitur contraria opinio quorundam Theologorum, ibid. n 5 639
1 Obligatio, quæ ex pacto proficiſcitur, habet concurſum juris naturalis, & divini, ibid n 6 639
1 Pacti violatio opponitur juſtitiæ, & charitati, ib n 8. 639
1 Pactum quantumcumque nudum parit actionem ſecundùm Canones, ibid. n.15 uſque ad n 31 640
1 Deus, & bona conſcientia non diſtinguunt inter pactum nudum, & veſtitum, ibid n 17 640
1 Pactum nudum quid ſit, ibid n 18 640
1 Pactum nudum veſtitur ſex modis, ib n 19. 640
1 Pactum nudum veſtitur chirographo, ibid n 20 640
1 Pactum nudum de jure civili parit actionem, ibid n 21 641
1 Fallit in octo caſibus, ibid n 22 641
1 Pactum nudum de jure Canonico dicitur veſtitum robore Canonicæ ſanctionis, ibid n 24 641
1 Ex pacto nudo in foro Eccleſiæ an poſſit procedi per viam actionis inter laicos ſubjectos Imperio, an verò ſit procedendum per evangelicam denunciationem, ibid n 25 641
1 Judex laicus in terris ſubjectis Imperio poteſt repellere agentem contra laicum ex nudo pacto, ibid. n 26. 641
1 Secus in terris Eccleſiæ, ibid n 27 641
1 Pactum per quod beneficium debet perunia reſignari, non valet, in c Cùm pridem, n 1. de pactis 646
1 Pacta inita à Principe cum ſubditis ſervanda ſunt etiam per ſucceſſorem, in c Ex epiſtola, num 3 de [illegible] 124
2 Pactum de redimendo in Bullis erectionum [illegible] non apponitur expreſsè, ſed ſupponitur redimendi facultas, ibidem numer.20 15
5 Pactum omne, & conventio in beneficialibus, & aliis ſpiritualibus ſimoniam inducit, in c Tua nos, n 1 de ſimon 53
5 Pactum dandi ſpirituale pro ſpirituali an fieri poſſit ſine vitio ſimoniæ, ibid. n 22 [illegible] 53
3 Pacta ſi reſpiciant [illegible] religionem [illegible] per Papam, etiamſi ſint [illegible], ſecus ſi reſpiciant commodum temporale, in c. Significatum, n 16. de præben. 82
3 Pactum inferioris non poteſt præjudicare ſuperiori, ib n 17 81
3 Papæ authoritas in pactis reſpicientibus religionem, & juramentis ſemper intelligitur excepta, ib n 28 83
3 Pactum quantumcumque ſimplex poteſt appellari fides, ib n 31 83
3 Pactum nudum, quamvis non pariat actionem, parit tamen exceptionem, & recedens à pacto, peccat mortaliter, ibidem num.34 83
3 Inter pactum nudum, & veſtitum, nec Deus, nec bona conſcientia diſtinguit, ib n.33 83
1 Judex laicus in terris ſubiectis Imperio poteſt repellere agentem ex pacto nudo, in c. Antigonus, n.26. de pact 641
1 Secus in terris Eccleſiæ, ib n 20 641
1 Pactum de ſuccedendo poſt mortem Prælati in ipſius Eccleſia non valet, in c Accepimus, n 1 11 & 16 de pact 661
1 Pactum futuræ ſucceſſionis in beneficiis Eccleſiaſticis votum captandæ mortis inducit, ibid n 1 661
1 Pactum de hæreditate viventis valet, dummodò ille conſenſerit, & in conſenſu uſque ad mortem perſeveraverit, ibidem num 5 661
1 Pactum de ſuccedendo in beneficio non ſuſtinetur ex conſenſu beneficiati, ibid n 6 661
1 Pactum initum tempore prohibito non valet, licèt ejus effectus conferatur in tempus permiſſum, ibid n 8. 661
1 Pactum juri conſonum ſimoniam inducit, in cap. Cùm M nu.36. de conſtit 115
1 Pactum initum inter eligentes non nocet electo, ib nu 18 115
3 Pacta ne bona emphyteutica alienentur in Eccleſiam, an ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, in c. Potuit, num 28 & ſeqq. uſque in fin. de locat & conduct 128
3 Pacto privatorum conveniri poteſt, ne res in Eccleſiam alienentur, ibid n 2 128
3 Idem caveri poteſt in ultima voluntate, ibid n 30. 128
5 Pactum de redimendo minuit pretium rei, in c In Civitate, num. 17 de uſur 157
2 Pactum juratum de conficiendo inventario rerum reſtituendarum ſoluto matrimonio, an impediat probationem per teſtes, in c. Sicut, num 10 de probat 120
2 Pactum ut probatio rerum reſtituendarum ſoluto matrimonio aliter fieri non poſſit, quàm per inventarium, an firmetur juramento, ibid n 11 & n.16. & ſeqq in fin 128
1 Pactum, & rerum traditio, ſi aliàs, quàm per inventarium probari non poſſit, eſt nullum, ibid n 15 & n 18 128
5 Et an infirmetur juramento, ibid num 16 & num 18 & nu. ſeqq. uſque in fin 128
2 Pactum, ut non liceat probare, niſi per ſcripturam eſt contra bonos mores, ibid n 3 129
1 Pactum per quod beneficium debet pecunia reſignari, non valet, in c Cùm pridem, n 1 de pact 646
1 PAGANI, & infideles an, & in quibus ſint juriſdictioni Eccleſiæ, in cap Canonum ſtatuta, n m 62 & ſeqq uſque ad n. 93 de conſtit 20
1 PALATIUM Epiſcopi immunitate gaudet, quamvis ſit extra fines Eccleſiæ, vel ultra quadraginta paſſus, & in eo non ſit Capella, in c Eccleſia, n 29 de immun Eccl 148
1 Et quid in palatio inferioris prælati, ibid n 35 & 36 148
1 Familia Epiſcopi gaudet privilegio fori, licèt ſit ſæcularis, ibidem numer 31. 148

3 Pa-

3 Palatja Cardinalium an gaudeant immunitate, ibid. num. 32. 648
3 Et quid in Urbe, ibid.num.33. 648
1 PALEÆ num habeant Canonis authoritatem, unde dictæ, & quis fuerit illarum author, in cap. Canonum ſtatuta, num.43. de conſtitut. 18
1 Palea eſt ſine legis authoritate, in cap. De eo, num.29. de temp. ordin 357
1 PALENINUM Concilium tempore Urbani VI. celebratum nullam habet authoritatem, in cap. Canonum ſtatuta, num. 85. de conſtitut. 21
1 PALUDES melioratæ cultorum cura non debent ſeparatim cenſeri, in cap. Cùm M. num.41. de conſtit. 115
1 PALLIUM à Sede Apoſtolica non traditur electo in Archiepiſcopum, niſi priùs præſtet fidelitatis, & obedientiæ juramentum, in c. Significaſti, num.1.de elect. 223
1 Pallium poteſt tradi per Nuncium, ibid. num 3. 223
1 Palli traditione confertur plenitudo pontificalis Officii, ibid. num.7. 223
1 Pallio non ſuſcepto Archiepiſcopus poteſt exercere ea, quæ ſunt juriſdictionis tantùm, in c.Quantò, num 37. de conſuet. 200
1 Pallium eſt pontificale Archiepiſcopi, in c. Quia nos, num 2. de auth & uſu pall. 325
1 Pallio non utitur Archiepiſcopus in Diœceſi aliena, etiam de licentia Diœceſani, niſi ſuper hoc ſit privilegiatus, ibid.num 7. 326
1 Pallii uſus ſtrictior eſt, quam pontificalium, ibid.num.8. 326
1 Sine pallio, & ſandaliis poteſt Archiepiſcopus celebrare, ibidem num.1. & 5. 325
Vide in ver. *Archiepiſcopus*.

Papæ poteſtas, communia.

1 Papam non decet uti plenitudine poteſtatis, in c. Super eo, num. 18. de bigam. 498
1 Papæ juriſdictio non reſtringitur ad limites alicujus territorii, in c.Canonum ſtatuta, num.17 de conſtit. 16
1 Papa quamvis non reſtringatur lege poſitiva, adſtringitur tamen mente legis,&æquitate naturali determinante aliquid circa peccatum, ibid. num.60. 20
1 Papa non ſolùm ſuper Chriſtianos, ſed etiam ſuper infideles juriſdictionem habet de jure, licèt non de facto, ibidem num. 66. 20
1 Contra infideles mandatis ejus inobedientes poteſt juſtè bellum in dicere, ibid.num.72. 20
1 Papa in criminibus Eccleſiaſticis exercere poteſt juriſdictionem contra infideles, ſicut contra fideles, ibid.num 73. 20
1 In miſtis verò locus eſt præventioni inter papam,& Imperatorem, ibid. num.74. 20
1 Papa an poſſit verbo facere Sacerdotem, vel Epiſcopum, ibid. num 103. 22
1 Papa dat litteras in forma Brevis, & Auditor Cameræ monitoria pro obſervatione Declarationum Congregationi Concilii, in c.Quoniam, num.41. de conſtitut. 135
1 Papa an poſſit dare licentiam non Epiſcopo conferendi Ordines ſacros, in cap. Quantò, num 4 de conſuet. 198
3 Papæ poteſtas duplex, in cap. Ex parte, il ſecondo, num.4. de converſ. conjugat. 450
1 Papa eſt Ordinarius ſingulorum, & univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus, in cap. De illis, il ſecondo, num. 44. de deſponſ. impuber. 30
4 Ac ſi aliquid faciat de plenitudine poteſtatis,inferioribus non præjudicat, ibid num 45. 30
1 Papa non gerit vices Dei in cognoſcendis conſcientiis, in cap. Significaſti, num.6. de elect. 223
1 Papa ubi primùm Canonicè eligitur à Collegio Cardinalium, ſupremam à Deo poteſtatem ſine medio conſequitur, ibidem num.32 225
1 Papa cunctos judicaturus, à nullo mortalium judicari poteſt, ſed cœlo tantùm debet innocentiam, ibid num. 42. 226
1 Papa non poteſt alteri committere, ut ipſum excommunicet, ibid. num 80. 230
2 Papa eſt Judex ordinarius ſingulorum, in cap. Licèt, num.23.de foro compet 65
5 Papa an poſſit Clericis concedere, ut ipſi manu propria poſſint hominem occidere, in cap. petitio, num.3. de homicid. 139
5 Status papæ,&Cardinalium ex Gerſonis ſententia poteſt modum, & quantam ſubventionis præſcribere,etiamſi aliundè ſit dotatus, in cap.prætereà, num.68. Ne prælatis vices ſuas. 76
3 Papa in ſuo foro poteſt tollere legem civilem, etiam ubi non habet temporalem juriſdictionem, in cap. Antigonus, num 28. de pactis. 641
3 Papa non ſubjicitur Canonibus, nec ab eis authoritatem habet, ſed è contra, ibid. num 57. 643
3 Papa facit jus de eo, quod non eſt jus, & naturam rei immutare poteſt, in cap.Cùm pridem, num.27. de pactis. 649
5 Papa an adſtringatur edicto de confitendo ſemel in anno, & communicando in paſchate, in cap. Omnis, num.20. & ſeqq. uſque ad num.26.de pœnit.& remiſſ. 310
5 Papa poteſt ligari à Sacerdote, cui ſe ſubjicit in confeſſione, ibid. num.21. 648
1 Papa an ligetur Canone, Omnis utriuſque ſexus, de pœnit,in cap. Canonum ſtatuta, num.61. de conſtitut. 20
3 Papa poteſt commitere ea, que ſunt Ordinis, etiam non Epiſcopo, in cap.Aqua, num.5 de conſecr. Eccl.vel Altar. 569
5 Papa non adſtringitur Conſtitutionibus prædeceſſorum, etiam in generali Concilio editis, vi compulſiva, ſed vi directiva rationis, in cap. Omnis, num 25 de pœnit. & remiſſ 310
5 Papa nullis ſubjacet formis juris poſitivi, in cap. Si aliquando, n. 11 de ſent.excomm. 356
1 Papa poteſt munus adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis committere etiam ſimplici Sacerdoti, in c. Cùm veniſſet, §.per frontis, num 2. & ſeqq de ſacr.unct. 453
1 Papa eſt diſpenſator principalis bonorum Eccleſiæ, in cap. Quantò, num 57.70. & 82. de translat. Epiſc. 320
1 Papæ authoritate quod fit, dicitur fieri authoritate Dei, ſi ex juſta cauſa fiat, ibid. numerum. 64. 321
1 Papa dicitur habere cœleſte arbitrium, ibid. num 65. 321
1 Nec puri hominis, ſed viri Dei vicem gerit in terris, ibidem num.66. 321
1 Petri privilegium eatenùs manet in Romano pontifice, eatnùs ex ipſius fertur æquitate judicium, ibid num 68. 321
1 Papa bonorum Eccleſiæ non eſt abſolutus dominus, ſed diſpenſator. ibid. num.70. & 79. 321
1 In cauſis majoribus Sedes Apoſtolica magna circum ſpectione, & maturitate procedere conſuevit, ibid. num.74. 322
1 De factis papæ diſputare non licet, ibid.d. num.74. 322
1 Plenitudo papalis poteſtatis quoad res temporales non exit limites poteſtatis diſpenſativæ, ibid. num.82 322
1 Papa tanquam habens apicem poteſtatis diſpenſativæ poteſt multò plus diſpenſare de rebus Eccleſiæ, quàm quicumque alius Eccleſiæ alicujus prælatis, ibid.num. 83. 322
1 Iudicium ejus debet de vulto Dei procedere ,ibid. numer.84 322
5 Inter papæ poteſtatem, & poteſtatem Epiſcoporum, quæ ſit proportio, in cap. Sicut unire, num 2. de exceſſ. prælat. 206
3 Papa ſupra jus, contra jus, & extra jus omnia poteſt, in c. Conſultationibus, num.25. de Cler. ægrot. 165
3 Peccatorum correctio ſpectat ad papam, & qui negat poteſtatem papæ, negat ſe Chriſtianum, in cap.Nos quidem, num.47. de teſtam. 262
3 Papę & Imperatori limitatæ poteſtates ſunt tributę à Deo, in cap. Conſultationibus, num.39. de Cler. ægrot. 166
3 Papa quandoq; concedit non concedendo propter importunitatem impetrantium, ibid.num.52. 167
3 Quædam ſunt poſſibilia papæ, quæ tamen non ſunt honeſta, nec laudabilia, ut Beneficium revocare, ibidem numer. 56. 167
3 Papa poteſt omnia, clave tamen non errante, ibid. num.67. 168
3 Duplex eſt poteſtas in papa, ibidem num 72. 169
1 Papa non poteſt immutare ſtatum Eccleſiæ, in cap. Accepimus, num.32. de pactis. 663
1 Papa, & Epiſcopus ſe habent ad Eccleſiam, ſicut vir ad uxorem ſuam, ibid num.37. 663
1 Papa habet immediatè à Chriſto poteſtatem ferendi leges habentes vim obligandi Eccleſiam ad illas acceptandas, & obſervandas in cap. Treugas, num.52. de treug. & pac. 635
1 Papa poteſt facere, ut tranſactio, quæ nulla eſt, ſit aliqua, in c. Veniens, num 4 de tranſact. 667
4 Papa licèt ſupremam habeat authoritatem, timet tamen ſe reprehendi, in c.Non debet, num.4. de conſang. & affinit. 71
1 Papa poteſt à ſua ſententia eximere, ſed non licentiam peccandi tribuere, in cap. Sacris, num. 30. de his, quæ vi metuſve cauſ. 683
1 Papa delegat mero laico cauſas criminales Clericorum, & facultatem excommunicandi, in cap. Pernicioſam, num. 59.de offic. ordinar. 556
2 Papa an poſſit generaliter concedere, ut Iudex laicus Clericum diſtringat, vel condemnet, in c. Nullus, num 9. de for. compet. 44
3 Papa in laicorum actiones poteſtatem non habet, niſi prout diriguntur ad beatè vivendum, in cap. Significatum, num.22. de pręben. 82
Vide in ver. *Laicus quoad forum*.
5 Papa poteſt collectare Eccleſias totius orbis, in cap. prætereà, n. 39. Ne prælat. vices ſuas. 71
3 Papæ ratione peccati omnis anima ſubjecta eſt, in c.Cùm eſſes, num.12.49.& 133. & ſeqq. de teſtam. 268
3 Papæ authoritas, ubi agitur de materia peccati, non circumſcribitur limitibus alicujus territorii, ibid.num.45.49 133. & ſeqq de teſtam. 270
3 Papa non poteſt ſtatuere contra ſtatum univerſalem Eccleſiæ,ibid. num.181. 278
3 Licèt receperit à Deo poteſtatem, & dignitatem pontificatus,non tamen poteſtatem peccandi, ibid. num 182. 278
Vide in ver. *Papa quoad delictum*.
1 Papa in ſpiritualibus omnia poteſt, & nullus poteſt quærere poſſeſſionem, quæ illi præjudicet, in cap. Cùm ex illo, num.5. de transl. Epiſcopi. 314
3 Papa de poteſtate abſoluta poteſt mutare ſubſtantiam rei, & de eo quod nihil eſt, aliquid facere, in c. Cùm ad Monaſterium, num. 54. de ſtat. Monach. 479
2 Papa licèt ſit Ordinarius ſingulorum,tamen cauſas ab Ordinariis non avocat ſine juſta, & rationabili cauſa, in c. Ex parte, nu. 34. de foro compet. 74
2 Et per reſcriptum manu propria ſignatum, ibid. num.6. & 8. 74
2 Papa explet minima per plebanos, & alios inferiores, media per Epiſcopos, & ſuprema per ſeipſum, ibid. num 5. 74
2 Papæ ſubſcriptio in cauſis avocandis ab Ordinariis in prima inſtantia quando requiratur, ibid. num.9. & ſeqq. 74
5 Papa ratione criminis poteſt abſolvere vaſſallos laicorum ab omni obligatione, & alios eiſdem obnoxios, à quocumque pacto etiam jurato, in c. Abſolutos num.2. de hæreticis. 98
3 In concernentibus animam omnes homines de mundo ſunt de foro Eccleſiæ, in cap. Nulli, num 6. de reb. Eccleſ. non alienand. 223
5 Papa in terris Eccleſię vendicat ſibi omnia jura temporalia, & habet Cameram fiſcalem, cui applicantur bona confiſcata, in cap. Vergentis, num 2. de hæret. 94
5 Papa propter injuſtitias, et alias iniquitates poteſt judices ſæculares dignitate privare, ibid. num.7. 95
2 Papa ſolus habet poteſtatis plenitudinem, & Eccleſiæ principatum, in c. Conqueſtus, num.19. de fer. 93
3 Papa habet plenitudinem poteſtatis ſingulariter, & univerſaliter in omnibus Eccleſiis, in c. Relatum, num.28. Ne Cleric. vel Monach. 667
3 Poteſt res, & bona omnium Eccleſiarum orbis adminiſtrare, & diſponere pro libito voluntatis, ibid. num. 29. & num ſeqq uſque ad num.36. 667
3 Et facere Monachum teſtabilem de bonis Monaſterio acquiſitis, ibid. num.30. 667

Et jura uni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, ibidem numer. 11 & 36. pag. 667
1 Papa eſt pater patrum, & cum omni prælato in poteſtate, & juriſdictione concurrit, ibid. num 11. 667
3 Papa ex juſta cauſa poteſt rem uni Eccleſiæ auferre, & alteri dare, & ultimas voluntates commutare, ibid nu 19. 667
Vide in ver *Papa quoad jus quæſitum*, & *quoad commutationem*.

Papa quoad beneficia.

1 Papa confert beneficia devoluta poteſtate ſpeciali, non generali tantùm, qua poteſt omnia beneficia conferre, in cap. Cùm acceſſiſſent, num. 2 de conſtit. 107
1 Duobus modis conferre poteſt beneficia devoluta, ibidem num 2. verſ porrò. 107
1 De aliquibus beneficiis Conſiſtorialiter providet, in cap Nullus, num 8. de elect. 213
1 Providere poteſt etiam de beneficiis electivis, ib n. 17. 218
3 Si velit, poteſt liberè diſponere de beneficiis patronatus laicorum etiam invitis patronis, in cap. Quoniam, num 9 de jurepatr. 511
3 Sed non expedit, ut ſic diſponat, ne laici à fundationibus retrahantur, ibid. num 10. 511
3 Non cenſetur velle patronatui laicorum derogare, niſi hoc exprimat, ibid. num 11. 511
3 Cùm ſcribit pro aliquo beneficiando in pluribus Eccleſiis, conſiderata qualitate perſonæ, quæ ſint conſideranda in beneficii aſſignatione, in c. Epiſcopus, num. 14 de præben. 71
1 Voluntas papæ in beneficialibus eſt pro ratione, in cap. Quanto, num 39 & 41. de Translat. Epiſc. 320
1 Declaratur, ibid. num. 79 & ſeqq. 322
1 Habet plenitudinem poteſtatis præſertim in beneficialibus, ibid. num 42 320
1 Et ſola poteſtas eſt pro cauſa, ibid num 41. 320
1 Declaratur, ibid. num 79 uſque ad nu 88 322
1 Quomodo intelligatur habere liberam diſpoſitionem in beneficialibus, ibid num 81 uſque ad n 88 322
1 An habeat æqualem poteſtatem in Epiſcopatibus atque in beneficiis inferioribus, ibidem num. 87. 323
3 Poteſt tribuere jus in beneficiis vacaturis, in cap Nulla, num 7. 15. & 45 de conceſſ. præben. 185
3 Quamvis poſſit conferre in genere beneficia vacatura, tamen in ſpecie, & ad inſtantiam certæ perſonæ conferre non debet, niſi ea ignorante, ibid n. 20. 186
3 Lapſo primo ſemeſtri ſtatim poteſt de beneficio providere, ibid num 36. 187
3 Et illius negligentiam nemo ſupplet, ibid n 37. 187
3 Si beneficium vacans in Curia non conferat infra menſem à die vacationis, Ordinarius confert, ibid. d num. 37. 187
3 Supra jus, contra jus, & extra jus omnia poteſt, in cap. Conſultationibus, num. 23. de Cler. ægrotan. 165
3 Maximè in beneficialibus, ibid. num. 26. 165
3 Et ideò poteſt quem privare beneficio ſuo etiam ſine cauſa, ibid. num 27 165
3 Beneficia omnia ſunt Papæ manualia, ibid. num. 29. 165
3 Declaratur, ibid num. 72 & 76. 169
3 Si conferat pluribus idem beneficium, præfertur primus, etiam ſi ſecundus obtinuerit gratiam motu proprio, & poſſeſſionem acceperit, in c Conſultationibus, n 55 de Cler ægrotan 167
3 Quædam ſunt papæ poſſibilia, quæ tamen non ſunt honeſta, nec laudabilia, ut beneficium revocare, ibid. n 56. 167
3 Si de plenitudine poteſtatis auferat alicui beneficium ſine juſta cauſa, tenetur ei ex juſtitia de æquivalenti beneficio providere, ibid num 66. 167
3 Saltem de poteſtate ordinaria non poteſt procedere ad privationem beneficii parte non citata, ibid. num. 68. & ſeq 169
3 De poteſtate ordinaria non poteſt quem privare officio, vel beneficio ſuo ſine juſta cauſa, ibid num. 76. 169
3 Papa poteſt præbendas conferre etiam non data negligentia Inferioris collatoris, in cap Quia diverſitatem, num. 14 de Conceſſ. præben 132
3 Papæ mandato de providendo non eſt obtemperandum cum peccato mortali, in cap Grave, num 5 de præben. 121
4 Papa ſub conditione, & ad certum tempus poteſt aliquem inſtituere prælatum, in cap. per tuas, il primo, num 31 de Simon. 55
Vide in ver. *Beneficium*.

Papa quoad coadjutorias.

3 Papa ex ſpeciali Indulgentia, & diſpenſatione poteſt tribuere Epiſcopo facultatem, ut in ultimo vitæ ſpiritu ſibi ſucceſſorem deſignet, in cap. Nulla, n. 44 78 & 81 de Conceſ præben 188
3 Concedendo in Germania coadjutorias perpetuas in omnibus menſibus non dicitur concordatis contravenire, ib. n. 77 190
3 Poteſt dare futuram ſucceſſionem in beneficio viventis, non ſecundum jus commune, ſed diſpenſativè, & ex plenitudine poteſtatis, ibidem num 81. 191
Vide in ver. *Coadjutor*, *Coadjutoria*.

Papa quoad commutationem voluntatum.

1 Papa ſolus poteſt commutare pias diſpoſitiones tam inter vivos, quàm in ultima voluntate, in c. Perniciosam, num 67 de off ordinar. 555
1 Item derogare juramento, pactis & privilegiis in limine fundationis, ibid num 68 555
1 Papa pias diſpoſitiones commutare poteſt, etiamſi de jure, & de facto applicari poſſint ad uſum deſtinatum, in cap Nos quidem, num 15 de teſtam 261
1 Papa poteſt commutare ultimas voluntates, & de hoc dubitare eſt ſacrilegium, ibid num 42. 261
3 Ut piæ diſpoſitiones non ſubſint papæ, repugnat juri non ſolum Canonico, ſed etiam divino, ibid num 41. 261
3 Papa in ſignatura nullam [illegible] rationem ultimarum voluntatum prohibentium, ne papa poſſit illas commutare, ibidem num. 59. & 61. 261
1 Papa ſolus poteſt alterare uſum illorum, quæ per fideles donata ſunt, vel relicta, in cap. Ex parte, num 11 de Conſtitut. 127
3 Papa in confirmatione poteſt immutare, alterare, & interpretari voluntatem ſtatuentium, teſtantium, & paciſcentium, in cap. Significatum, num 13. & 15 de præben. 81
1 Papa poteſt immutare pias diſpoſitiones, tam mortuorum, quàm viventium, ibid num. 22 82
3 Papa de poteſtate ordinaria non poteſt fundationibus Monaſteriorum derogare, & voluntates commutare, in c Relatum, nu 22. Ne Cleric. vel Monach. 666
3 Nec teſtamentum, vel contractum, aut aliam piam diſpoſitionem reſcindere, ibid num 23 666
3 Declaratur, ibid. num 36. 667
Vide ſupra in ver *Papæ poteſtas*, *commutatio*.
Vide in ver *Commutatio*.

Papa quoad Concilium.

3 Papæ ſententia prævalet diſcrepantibus ſententiis inter papam, & Concilium in cap Ex parte, nu 1.. de Capell Monach 505
3 Præſentia papæ in Generali Concilio patrum libertatem non minuit in ſententiis proferendis, ibid. num 14 507
1 Eſt ſupra Concilium, quod latiſſimè probatur, in cap Significaſti, à num. 9. uſque ad num. 10 de elect 213
1 Standum eſt ſententiæ papæ, [illegible] Eccleſiæ, vel Concilio etiam in materia dogmatum, ibid num 11 213
1 Primatus papæ in Concilium nititur principiis [illegible] naturalis, & divini, ibid num. 28 & ſeqq 215
1 Primatus papæ in Concilium ab ipſiſmet Conciliis [illegible] declaratur, ibidem num. 46. 217
1 Sententia papæ prævalet ſententiæ totius mundi, ib n 48 217
1 Authoritas papæ in omnibus Conciliis patenter exprimitur, ibidem num 52. 217
1 Superioritatem papæ in Concilium qui Authores ex Canoniſtis, & Theologis tueantur, ibid num. 55 218
1 Etiam ſponte non poteſt ſe ſubjicere Concilio, ib n 91 219
1 Solius papæ authoritas in omnibus Conciliis cenſetur [illegible] in c. Nimis, num 17 de ñl presbyter [illegible]
2 Poteſt Tridentinum Concilium interpretari, tam per [illegible], quàm per eos, quibus id munus ſpecialiter commendaverit, [illegible] Cùm veniſſent, num 14 de Judic 21
1 Pontifices Maximi quibus Conciliis univerſalibus præ[illegible] in c. Antigonus, num 11 de pact [illegible]
1 Aliquando ex humilitate conſenſerunt, ut [illegible] adſcriberentur Concilio, ibid n 42 [illegible]
1 Papa eſt ſupra Concilium, ibid num 50 [illegible]
1 In ordine ſcripturæ præferri debet Concilio, ib n [illegible]
2 In Concilio poteſt Conſtitutiones facere etiam ſine Concilio, ibid. num 53 [illegible]
1 Etiam in materia dogmatum, ib. n 54. [illegible]
1 In Concilio deponit Imperatorem, etiam non approbante Concilio, ibid. num 56. [illegible]
1 Requirit conſilium patrum in Concilio non ex neceſſitate, ſed ex ſolemnitate tantùm, ibid. num 58. [illegible]
5 Authoritatem papæ cur Concilium Tridentinum præſervaverit in his tantùm, quæ de morum reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina ſtatuta ſunt, in cap. Tuatum, n 26. verſ [illegible] Canones Concilii, de privileg. [illegible]
1 Poteſt fidei ſymbolum ordinare etiam ſine Concilio, in c Firmiter, n 3 de Summa Trinit. & fid Cathol 7
Vide in ver *Concilii authoritas*
3 Conſtitutiones in Conciliis edendæ ſunt nomine papæ, & ab ipſo tamquam digniori, & principaliori ſunt denominandæ, in cap. Ex parte, num 21 de Capell. Monach 504
Vide in ver. *Concilium*.

Papa quoad conſenſum, vel conſilium Cardinalium.

3 Papa poteſt ardua explicare ſine conſenſu Cardinalium, in cap Ex parte, num 18. de feud. 218
1 De poteſtate abſoluta, ibid num. 14 218
1 Nec valet contraria conſuetudo, ibidem num. 19. 218
3 Et lex contraria non ligat ſucceſſorem, ibid. n 21 218
3 Præſcriptio contra ſupremam papæ authoritatem non valet, ibid. num 19 218
3 Papa de honeſtate non poteſt ardua tractare ſine Cardinalibus, ibid. num 11 213
1 Valet tamen conſuetudo in contrarium, ib n 12. 218
5 Papa non conſuevit, nec poteſt ardua expedire ſine conſilio Cardinalium de poteſtate ordinaria, ſecus de poteſtate abſoluta, in c. Sicut unire, num 4 de exceſſ. prælat 107
3 Papa de honeſtate non poteſt ardua expedire ſine Cardinalium conſilio, poteſt tamen de plenitudine poteſtatis, in cap Ex geſtis, num 8 de Cler non reſiden 17
1 Papa non poteſt decidere contra ſtatum Eccleſiæ ſine conſilio Cardinalium, in cap Majores, num 4 de Baptiſm 556
1 Contrarium, ibid n. 7 556
4 Papa poteſt errare in fide, ſed tota Eccleſia errare non poteſt, ibid num 5 556
1 Contrarium, ib. num 11 556
3 Declaratur, n 11 & 12 & n ſeq; uſque ad num 14. 556

Papa quoad contractus.

2 Papa contrahendo obligatur jure naturali, à quo ſurgit æquitas obligationis, in c. [illegible] de probat 126
1 Poteſt facere, ut tranſactio quæ nulla eſt, ſit aliqua, in c. Veniens, num 4 de tranſact. 667
Vide in ver [illegible], & *effectum*.

Papa quoad delictum.

1 Papam incidere in crimen hæreſis an ſit poſſibile, in cap. Significaſti, num 68. de elect. 228
1 Si in hæreſim notoriè, & contumaciter laberetur, eo ipſo definere t eſſe Papa, ibid. num.70. 229
1 Poteſt papa involvi Simonia in prohibitis quia Simoniacis, non autem in Simoniacis quia prohibitis, in cap. Ex parte, num.22. de off. de legat 528
1 An poſſit involvi crimine Simoniæ, in c. Cùm pridem de pactis, num 53 & ſeqq uſque ad num 141. 649
1 Non poteſt Simoniam committere quoad pœnas juris poſitivi, ibid. num.55 651
1 Nec incidit in Can. Si quis ſuadente, ſi Clericum percutiat, ibid. num 56. 651
1 Si pro gratia, & Sacramentis pecuniam reciperet, Simoniam committeret, & graviùs peccaret, quàm quilibet alius, ibid num.57. 651
1 Vendere non poteſt titulum Beneficii, cui ſit annexa poteſtas clavium ſine labe Simoniæ, ibid. num 59. 652
1 Accipiens pecuniam pro collatione Canonicatus, vel alterius beneficii ſimplicis, an Simoniam committat, ibid. latiſſimè diſcutitur in utramque partem, n.60. uſque ad n 137 652
1 Non involvitur Simonia in his, quæ ſunt Simoniaca, quia prohibita, ibidem num. 62. 652
1 An poſſit Simoniam committere in Hoſpitalibus, & aliis beneficiis, quorum executio concernit temporalia tantùm, ibid. num 137. 659
5 Participando excommunicato quem nolit eſſe abſolutum, non incidit in Canonem, in cap. Si aliquando, num. 15. de ſentent excom. 356
5 Recipiendo pecuniam pro beneficii collatione, an involvatur crimine Simoniæ, in cap. Ex diligenti, n 7. de Simonia. 36
Vide in ver. *Electio Papæ per Simoniam.*
3 Papa licèt receperit à Deo poteſtatem, & dignitatem pontificatus, non tamen poteſtatem peccandi, in cap. Cùm eſſes, num.182. de teſtam 278
3 Papa volens ſine rationabili cauſa turbare ſtatum univerſalis Eccleſiæ non eſt tolerandus, in c. Cùm percuſſio, num.5. de Cler ægrot. 155
5 Papa non poteſt Canonicam irregularitatem incurrere, in cap. De cetero, num.22. de homicid. 129

Papæ dignitas.

1 Papa eſt major Apoſtolo adminiſtratione, in c. Super eo, num.16. de bigam. 498
1 Nec pauli, Nec petri preceptis adſtringitur, ſed Dei, ibidem num.17. 498
1 Ante conſecrationem, & coronationem ex ſtylo non ſcribit pontificatum in Data, in c. Licèt de vitanda, num 5 de elect. 232
1 Ante coronationem quomodo ſcribat Datam, qualiter ſe nominet & det Bullas, ibid numerum.9 232
1 Et quomodo poſt coronationem, ibid. numerum 10. 232
1 Quam gerat perſonam in Eccleſia ex Bernardi ſententia, in c. Significaſti, numerum 39. de elect. 226
1 Primatus papę in Eccleſia oſtenditur ex pluribus Summorum Pontificum, & Sanctorum patrum teſtimoniis, ibid num 40. & ſeqq. 226
5 In quibus præcellat pontificem legis veteris, in cap. preterea, n. 19 Ne prælat. vic. ſuas. 70
5 Eſt ſponſus univerſalis Eccleſię, & pater patrum, ibid. num. 29 71
5 Dicitur princeps principum, & Dominus dominantium, ibid. num 50. 72
5 Item Iudex omnium mortalium, & Ordinarius ſingulorum, ibid. num.51. 72
5 Quod datur Papę, petri ſacrario datur, ibid. numerum.57. 72
1 Papa, & omnes alii Epiſcopi ſunt coęquales in his, quę ſunt Ordinis Epiſcopalis, in cap Ad hęc, n.20. de Offic Archid. 511
1 Item ſunt coęquales in poteſtate Ordinis, in c. Pernicioſam, num. 33. de off ordin. 551
1 Aliquando papa gerit perſonam Regis, in cap. Cùm cauſam, n.20. de elect 276
1 Nec puri hominis, ſed veri Dei vicem gerit in terris, in cap. Quanto, numerum.66 de transl Epiſc. 321
1 Eſt ſponſus univerſalis Eccleſię, ibid. num.111. 324
1 Vacante Imperio vices Imperatoris gerit, in cap. Significantibus, num 69 de offic Delegat. 542
1 Eſt Metropolitanus Romanæ Eccleſiæ, in cap. Cùm olim, n 12. de major & obedient 625
1 Solus Papa eſt caput viſibile Eccleſiæ, ibid. num 23. 625
1 Papa, & Epiſcopus ſe habent ad Eccleſiam ſicut vir ad uxorem ſuam, in c. Accepimus, n.37. de pactis. 663
5 Papa eſt Iudex ordinarius exemptorum, in cap. Sacro, num 62. de ſent. excom 375
1 Pontifex non dicitur ante conſecrationem, in cap. Eam te, nu 8. de Reſcript. 152
1 Papa ante conſecrationem, & coronationem ex ſtylo non ſcribit nomen ſuum, nec Pontificatum in Data, ſed utitur dimidia Bulla, & appellat ſe electum, ibid num 11. 152
1 Aſſerentes tamen eum non debere ſe Epiſcopum, ſed electum inſcribere, ſunt eo ipſo excommunicati, ibid. num. 12. 152
5 Papa longè præſtat Imperatori, in cap. Ad falſariorum, num.16. de Crimin. falſi. 184
2 Papa non ſolùm eſt Epiſcopus univerſalis Eccleſię, ſed etiam Archiepiſcopus urbis Romæ, & Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, in c. Licèt, num.29. de foro compet. 65

Papa quoad diſpenſationem.

1 Papa diſpenſare non poteſt cum bigamo ad Ordines ſacros, in cap. Super eo, n.11 de bigam. 498
1 Quamvis in articulis fidei diſpenſare non poſſit, in aliis tamen poteſt, ut in juramento. ibid n 12. 498
1 Diſpenſat in omni Conſtitutione Eccleſiæ, ibid. n.14 498
1 Et quomodo diſpenſet contra Apoſtolum, ibid num 15. 498
1 Non diſpenſat cum bigamo de poteſtate ordinaria, ſed abſoluta, ibid. num 18. 498
1 Poteſt jure ordinario ſuper bigamia diſpenſare, ibid n 34. 499
3 Quomodo diſpenſare poſſit ſuper reſidentia in Epiſcopatibus, & beneficiis curatis, in cap Ex parte, num 56. & ſeqq de Cler. non reſiden. 45
3 Diſpenſare poteſt ſuper Euangelio, illud interpretando, ib. n 58. 45
5 In his quæ ſunt juris poſitivi, diſpenſare poteſt ſine ulla cauſa, & ſic diſpenſati ſunt tuti quoad Deum, in cap Henricus, num.15. de Cler pugn in Duel 143
5 Declaratur, ibid. n.15. verſ. Niſi lex Canonica. 143
5 Contra jus divinum non diſpenſat, ibid. num.30. 146
5 Diſpenſat cum promotis ſuper homicidio voluntario aliquando in ſignatura Gratiæ, aliquando remittit ſupplicationes ad Congregationem Concilii, ibid. num 34. 146
5 Diſpenſat ſuper omnibus irregularitatibus, ibid. n.40. 146
5 An poſſit diſpenſare quoad Ordines cum homicida voluntario, ibid num 27 145
Vide in ver. *Diſpenſatio.*
1 Poteſt diſpenſare cum promovendo ad Epiſcopatum ſuper ætate, & aliis qualitatibus hìc præſcriptis, in c Cùm in cunctis, num. 14. de elect. 244
1 Solus papa diſpenſat ad plura Curata etiam propter cauſam utilem, vel neceſſariam Eccleſiæ, in cap Dudum, il ſecondo, n. 18. de elect. 269
1 Quomodo intelligatur diſpenſare ſuper reſidentia in Eccleſiis Curatis, quæ eſt de jure divino, ibid num.22. 269
1 Diſpenſare poteſt ad duo Curata, declarando jus Divinum ob aliquam circumſtantiam in illo caſu ad perſonalem reſidentiam non obligare ibid n.24. 270
1 Diſpenſat in omnibus ſtatutis Eccleſiæ, in c. Nimis, num.15. de fil presbyter. 477
1 Solus papa diſpenſat in voto ſolemni paupertatis, & continentiæ, in c. pernicioſam, num 58 de off ordinar. 554
1 Item diſpenſat contra Apoſtolum ſuper bigamia, ibid. num.64. 554
1 Ex cauſa diſpenſat contra Evangelium, in cap. Cùm pridem, n. 75. de pactis. 653
1 Contrarium, ibid. num 81. 654
1 Ita ſe habet ad legem Divinam ſicuti quilibet privatus ad legem humanam, ibid. num.79. 653
1 In lege Divina non diſpenſat propriè, ſed declarat eam in aliquo caſu non obligare, ibid. num 80. 653
1 Faciens actum prohibitum, ſuper quo poteſtatem habet diſpenſandi cum inhabili, cenſetur tacitè diſpenſare, ibid. n. 135. 660
5 Super ſigillo Confeſſionis diſpenſare non poteſt, in cap Officii, n. 28. & 30. de pœnit. & rem ſſ. 305
3 Voluntas papæ in diſpenſationibus habetur pro ratione, in cap. Quia in tantùm, num 15 de præben. 77
3 Declaratur, ibid. num.16. 77
3 Non diſpenſat cum Religioſis juſtè ejectis ab Ordine, ut Miſſam celebrent in ſæculo, in cap. Ne Religioſi, num.10. de Regular. 415
1 Poteſt ex gravi cauſa diſpenſare, ut in una ſpecie tantùm fiat conſecratio, in c. Cùm veniſſet, num.30. de ſacr unct. 447
3 An poſſit cum Monacho ſuper proprietate, vel libera peculii adminiſtratione diſpenſare, in cap Monachi, num. 12. de ſtat. Monach. 456
3 Aut facere de Monacho non Monachum, ibid num. 13. 456
1 In his, quæ ſunt de jure Divino, non diſpenſat in caſibus ſibi permiſſis, niſi ex juſta, & rationabili cauſa, in cap. Quanto, num 62 de translat Epiſcopi, num 135. 321
1 Super pluralitate Cathedralium non diſpenſat, nec ſuper matrimonio rato, & aliis hujuſmodi ſine gravi cauſa, ib. num.89. & 93. 323
1 In omnibus irregularitatibus etiam bigamiæ diſpenſat, in cap. Niſi cum pridem, num 85 de renunc 342
3 Papa, vel Concilium admittendo Clericos ad Tabellionatum exercendum, aut officium tribuendo, videtur eos habilitare, in cap. Sicut te, n 60 & 68. ne Cler vel Monach. 680
3 Non poteſt papa diſpenſare, ut teſtis deponat ſine juramento, eique fides adhibeatur, in cap Audivimus, num 60 de reliq. & vener. Sanct. 606
1 Diſpenſare poteſt Eccleſia ſuper voto continentię ſolemnizato per ſuſceptionem ſacri Ordinis, in cap. Nuper à nobis, num.31 de bigam. 505
Diſpenſationes matrimoniales.
Vide in ver. *Papa quoad matrimonium.*
1 Diſpenſatio papæ in votis ſine juſta cauſa non prodeſt in foro animæ, in cap. Dilecti, num.21 de renunc. 347
1 Papa in votis non diſpenſat, ſed declarat, ibid num. 22. 347
Vide in ver *Diſpenſatio.*
3 Papa an poſſit diſpenſare cum Monacho, ut habeat proprium, vel uxorem ducat, latè diſcutitur, in c. Cùm ad Monaſterium, n 43. & ſeqq uſque in fin. de ſtat Monach 478
3 Papa in multis preter articulos fidei diſpenſare non poteſt, ibidem num 45. 478
3 Papa non poteſt diſpenſare in voto ſolemni continentiæ, etiam propter multitudinis bonum, ſecundum opinionem D. Thomæ, ibid. num 46. 478
3 Contrarium, ibid. num.56. & 61. 479
3 Papa diſpenſat in voto continentię ſolemnizato per ſuſceptionem ſacri Ordinis, ibid num 49 478
3 Papa ex magna cauſa poteſt diſpenſare cum Monacho ſuper voto continentiæ, & paupertatis, ibid num 56. 479
3 Sed ſine hujuſmodi cauſa non poteſt, & quę ſit magna cauſa, ibid. num.61. 62 & 64 479
3 Papa pluries diſpenſavit cum Regularibus etiam Sacerdotibus, & Epiſcopis, ut poſſent contrahere matrimonium, ut in exemplis hìc poſitis, ibid num 66. 479
3 Papa diſpenſare poteſt contra jus poſitivum etiam ſine ulla cauſa, ibid. num.78. 456

3 Diſpenſatio papæ, ut Monachus habeat proprium, nunquam valet, niſi magna cauſa, & vera ſubſit, ibidem num 81. 471
3 Secùs in diſpenſatione, ut matrimonium contrahat, quia tenet, ſi credat bonam diſpenſationem, licèt peccet exigendo debitum, ibid. num 82. 471
3 Et quæ ſit ratio diverſitatis, ibid num 83. 471
3 Papa non poteſt facere, ut Monachus habeat uxorem, vel proprium, quamdiù Monachus eſt: ſed bene poteſt ex magna cauſa facere de Monacho non Monachum, ibid num. 67 68 & 70. 480
3 Navarri diſtinctio, quòd papa diſpenſare poſſit, ut Monachus uxorem ducat, non autem ut habeat proprium, refellitur, ibid num 70. 480
Vide in ver *Regulares quoad votum paupertatis*.
5 Diſpenſat ſolus papa cum Clerico ſæculari, qui in excommunicatione recipit Ordines, etiamſi ab illa excommunicatione Epiſcopus poſſit abſolvere, in cap. Cùm illorum, num. 5. de ſentent excomm. 149
Vide in ver. *Excommunicationis effectus*.
2 Papa ſolus diſpenſat, ut laici admittantur cum collegialibus ad eligendum, in cap Maſſana, n. 5 & 29. de elect 104
2 Papa ſolus diſpenſat in matrimonio rato non conſumato, In cap perniciosam, num 61 de off. Ordin. 554
2 Item diſpenſat in aliquibus gradibus prohibitis in Levitico, ibid. num 62. 554
2 Item, diſpenſat contra Apoſtolum ſuper bigamia, ibid. n 64. 554

Papa quoad electionem.

Papæ electio de jure communi valida eſt, quomodocunque duæ partes Cardinalium conſentiant in aliquem ut in electum, in c. cauſam, num. 27 de elect 260
2 In qua ætate eligi poſſit, in cap. Cùm in cunctis, num. 28 de elect 245
2 Eligi debet ſaltem à duabus partibus Cardinalium, & aliter ſe intrudens in papatum, incidit cum ſibi adhærentibus in pœnas Conſtitutionis, in cap Licèt de vitanda, de elect n 1 233
Vide in ver *Electio Papæ*.
Et in ver. *Cardinales quoad electionem Papæ*. 1
2 Nulla exceptio opponi poteſt papæ electo à duabus partibus Cardinalium, ibid. num 11 232
2 Non poteſt opponi papæ, quòd Cardinales eligentes ſint excommunicati, vel ſuſpenſi, ibid num. 12. 232
2 Objici non poteſt papæ electo, quod non ſit de Collegio Cardinalium, aut quòd ſit uxoratus, vel Monachus, ib n. 14 & ſeqq 232
2 Pontifices ſex poſt Alexandrum III. numerantur electi, qui non erant Cardinales, ibid num. 25. 232
2 Electio papæ multa habet ſpecialia, ibid num. 21. 233
2 Et formis non eſt obnoxia, ſed quomodocunque appareat duas partes Cardinalium in unum conſenſiſſe, jus habet, & verus eſt papa, ibid num. 24. 233
2 Et quid poſt Conſtitutionem Gregorii XV ibid. num. 25. 233
2 Electio Papæ requirit duas ex tribus partibus Cardinalium tam de jure communi, quàm ex Conſtitutione Gregorii XV. ibid. num. 30. 233
2 Electio papæ ex Gregoriana Conſtitutione redacta eſt ad tres formas Concilii Generalis, ibid num 18. 214
2 Electio papæ quaſi per inſpirationem fieri debet per ver *Eligo*, intelligibili voce prolatum, ibid num 52 215
2 Ubi primùm canonicè eligitur à ſacro Collegio Cardinalium, ſupremam à Deo poteſtatem ſine medio conſequitur, in cap. Significaſti, num 32. de elect. 225
2 Electus in papam per ſimoniam non eſt Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus, in cap. Cùm pridem, num 54. de pactis. 651
2 Qualis eligendus, in cap Accepimus, n 40 de pactis. 664
2 Non poteſt alteri tribuere facultatem eligendi Romanum Pontificem, ibid num 65 666
5 Miſſa non eſt de ſubſtantia electionis papæ, in cap Qui presbyterum, num 89. de pœnit. & remiſſ. 298

Papa quoad Epiſcopatuum unionem, & diviſionem.

4 Papa poteſt Epiſcopatus unire, etiam ſine cauſa, in c. Sicut unire, num 1 de exceſſ prælat. 107
2 In uno Epiſcopatu poteſt duos Epiſcopos conſtituere, In c. Quanto, num. 51. & 80 de transl Epiſc 320
2 Uni Epiſcopo poteſt concedere duos Epiſcopatus, item plures in unum unire, & unum in plures dividere, num 53. 69. & 80. 320
Vide in ver. *Unio Epiſcopatuum*.
2 Papa Epiſcopatum dividere non poteſt ſine juſta cauſa Epiſcopo non conſentiente 328

Papa quoad Epiſcoporum promotionem, renuntiationem, translationem, depoſitionem.

2 Papa an poſſit Epiſcopum invitum transferre, latiſſimè diſcutitur, in cap Quanto, num. 11 & ſeqq uſque in fin. de translat. Epiſcop. 318
Non poſſe papam transferre Epiſcopum invitum, quibus rationibus probetur, ibid num. 15 & ſeqq uſque ad num. 32 318
2 Poſſe pro libito voluntatis Epiſcopum transferre invitum, qui Authores ſenſerint, ibid num 32 319
2 Poteſt Epiſcopum deponere etiam ſine cauſa, ibid num 40. 320
2 Contrarium, ibid num 78 328
2 Poteſt facere prælatum ad tempus, ibid num. 41. 320
2 In uno Epiſcopatu poteſt duos Epiſcopos conſtituere, ibid num 51 & 80. 320
2 Uni Epiſcopo poteſt concedere duos Epiſcopatus, item plures in unum unire, & unum in plures dividere, ib. n 53 [illegible] & 80 320
2 Si videt membrum Eccleſiæ, id eſt Epiſcopum inutilem eſſe ob perſecutionem, quam patitur, debet illum amovere, & ad aliam Eccleſiam transferre, ibid num. [illegible] [illegible]
2 An habeat æqualem poteſtatem in Epiſcopatibus, atque in beneficiis inferioribus, ibid num 87 [illegible]
3 Poteſt Epiſcopum deponere etiam ſine cauſa, in cap. Conſultationibus, num 10. de Cler ægrot. 165
3 Contrarium, ibid num. 45 & ſeqq. uſque ad n 51 & 76. 166
3 Declaratur, ibid num. 72 & 76 165
5 Papa ſolus poteſt promovere ad Epiſcopales, Archiepiſcopales, & alias majores dignitates, in cap. Quod à prædeceſſore, num 87 de ſchiſmat. 110
2 Papa ſolus diſſolvit ſpirituale conjugium, non humana, ſed divina authoritate, in cap. Cùm ex illo, num 17 de transl Epiſcopi 313
Vide in ver *Depoſitio*, *Renunciatio*, *Translatio*.
Et in ver *Epiſcopus quoad promotionem*, &c.
Et in ver *Epiſcopus quoad translationem*.

Papa quoad exemptiones, & privilegia.

2 Papa dum Eccleſiam ab aliis eximit, intelligitur eam ſibi immediatè ſubjicere, in cap Cùm tempore, num 3 de arbitr. 604
5 Poteſt concedere privilegium audiendi confeſſiones alterius Diœceſani, etiam Epiſcopo invito, & contraria opinio damnatur ut periculoſa in fide, in cap Omnis, num 71 de pœnit & remiſſ. 313
3 Poteſt tribuere facultatem teſtandi de redditibus Eccleſiaſticis tam Clericis ſæcularibus, quàm Regularibus, in cap Si quis ſanè, num 25 de pecul Cler. 252
3 Declaratur, ibid num. 26. 252
2 Gratia eſt quicquid facit papa, in c Bonæ memoriæ, num. 15 de poſtulat prælat. 214
5 Eſt judex ordinarius exemptorum, in c Ex parte, il ſecondo, nu. 27 & 48 de privil. 262
5 Nunquam ita eximit aliquem à juriſdictione, quin ipſe poſſit per ſe, vel delegatos procedere, ibid num 22 262
5 Cum tribuit jus procedendi contra exemptos authoritate delegata, non violat exemptiones, in cap. Tuarum, num. 31 de privileg. 53 243
2 Poteſt à ſua ſententia eximere, ſed non licentiam peccandi tribuere, in c Sacris, n 31. de his, quæ vi metuve cauſ. 683
5 Papa eſt Judex Ordinarius exemptorum, in cap Sacro, num 62 de ſenten. excom. 375
Vide in ver. *Exemptus*, *Exemptio*, *Privilegium*

Papa quoad fidei articulos.

2 Papa poteſt fidei ſymbolum ordinare etiam ſine Concilio, in cap. Firmiter, numerum 18 de Summa Trin. & fide Cath. 7
2 Papa cur non poſſit aliquid ſtatuere contra articulos fidei ſemel diffinitos in cap Significaſti, num 17 de elect 223
2 In particularibus actionibus poteſt errare, in cap Venerabili, numerum 11 29. & 37 de teſtib 156
2 In his, quæ ſpectant ad fidem, vel ſtatum univerſalem totius Eccleſiæ, errare non poteſt, ibidem num 10 40 & [illegible] 157
Vide in ver *Canonizatio Sanctorum*
2 Judicio papæ in determinationibus fidei magis ſtandum eſt, quàm quorumlibet ſapientum in Scripturis opinioni, ibid n 16 157
3 Ut homo privatus errare poteſt in fide, quod tamen hactenus per Dei gratiam non legitur contigiſſe, in cap. Majores, num [illegible] de baptiſm [illegible]
3 Deus non dedit Papæ impeccabilitatem in agendo, dedit tamen infallibilitatem in determinando, ibid num 14 556
Vide in ver *Concilium Generale quoad poteſtatem*.

Papa quoad infeudationem.

3 Papa an poſſit in præjudicium ſucceſſorum aliquem de feudo nondum devoluto, conſentiente vaſſallo, inveſtire, in cap Ex parte, num 11 & num ſeqq. de feud. 232
3 Et quid poſt Bullam S Pii V ibid à n 10 & ſeqq uſque in fin. 231
3 Et an poſſit ſine conſilio, & aſſenſu Cardinalium declarare ſuper evidenti utilitate, ibid n 14 18 & ſeqq uſque ad n [illegible] 231
3 Succeſſor non tenetur ratam habere inveſtituram non expectatam prædeceſſoris de feudo, quod alius tenet, niſi eo conſentiente alius fuerit inveſtitus, ibid num 15 232
3 Inveſtitura de feudo nondum aperto de conſenſu Vaſalli non expirat morte infeudantis, ibid num 16. 232
3 Et ligat ſucceſſorem, ibid. num 17 232
3 Cardinalium conſenſus in infeudatione majoris civitatis, de neceſſitate non requiritur, ſed de honeſtate tantùm, ib n 25 238
3 Princeps poteſt infeudare nedum Civitatem, ſed etiam Provinciam, & Ducatum, ibid num 26 238
3 Cauſa evidentis utilitatis infeudationis an præſumatur in papa, & an ſit ſtandum illius aſſertioni, ibid num 27 233
3 Alienatio ritè, & rectè facta non poteſt per ſucceſſorem infringi, ibid. num 29 238
3 Civitates, & loca Eccleſiæ Romanæ infeudari, & alienari ſubjecta ad eam devoluta, & devolvenda, ipſo jure Cameræ Apoſtolicæ incorporata cenſentur ex Bulla S Pii V ibid num 10 238
3 Etiam antequam devolvantur, ex declaratione Innocentii IX. ibid num 14 & [illegible] 238
3 Et de hujuſmodi infeudatione tractantes, eamque papæ [illegible] antes ſunt excommunicati, & alias pœnas incurrunt, ut in eadem Bulla S Pii V ibid num 11 238
3 Cardinales jurant loca Eccleſiæ Romanæ non infeudare, ibidem num 12 238
3 Et idem jurat electus in papam, ibid num 11 238
3 Papa poteſt cum ante generatione inveſtitis in feudo aliis inveſtituram concedere in caſu devolutionis, ibid n 36 234
3 Secùs ſtante declaratione Innocentii IX [illegible] num 34 & 35 238
3 Bulla S Pii V de non infeudando locis Romanæ Eccleſiæ comprehendit etiam gubernia [illegible] 234
3 Sed non comprehendit terras, & loca [illegible], ibid n 18 234
3 Item nec loca, quæ Camera Apoſtolica emit à Baronibus, [illegible] num 10 234
3 Papa poteſt bona Eccleſiæ Curatæ in feudum concedere, & ſtatuere ut cura per Capellanum à feudatario deputandum exerceatur, in cap. Ex parte, n 24 & 25 de Cler non reſiden. 4[illegible]
Vide in ver [illegible]
Et in ver *Feuda & bona*

Papa quoad intentionem.

5 Papa, ſi quem ſub titulo dignitatis etiam ex certa ſcientia nominet, ſeu tractet, per hoc in dignitate illa ipſum approbare non intelligitur, in c. Quod à prædeceſſore, n.116.de ſchiſmat. 113
5 Nominatio Papæ in litteris Apoſtolicis non tribuit jus intruſo, aut aliàs titulum non habenti, ibid. num.117. 113
5 Si quem admittat aſſignando ei certam ſedem, vel recipiat tamquam Abbatem ad ſuum officium exercendum, non cenſetur eum approbare in ea dignitate, ibid. num. 117. 114
5 Nominatio Papæ non inducit probationem dignitatis, vel tituli, ibid. num.123.
5 Si aliquid faciat de plenitudine poteſtatis non præjudicat inferioribus, nec contra eos præſcribit, in cap. Nuper, num 34 de ſentent. excomm. 346
5 Non ligatur Papa prædeceſſorum ſuorum conſtitutionibus tam ex defectu voluntatis, quàm poteſtatis, in cap. Reſponſo, n.76 de ſent. excom. 363
5 Si ſuis litteris excommunicatum ſalutet, non propter hoc cenſetur eum abſolvere, in cap. Si aliquando, num.1. de ſentent. excomm. 355
5 Sive excommunicatio lata fuerit à judicibus inferioribus, ſive à Sede Apoſtolica, ibid.num.2. 355
5 An cenſeatur excommunicatum abſolvere, ſi eum ſalutet ex certa ſcientia, ib d.num.7. & ſeqq. uſque ad n 15. 356
3 Intentio papæ non eſt ex bonis alterius aliquid ſibi applicare, in c. Conſultationibus, n 53. de Cler.ægrot. 167
3 Non præſumitur Papa velle contra jus, ibid.num 55. 167
3 Non præſumitur per ſuas litteras dare alicui cauſam litigii,in cap. Litteras, n.26. de conceſſ præben. 196
4 Licèt ſupremam habeat authoritatem, timet tamen ſe reprehendi, in c.Non debet, num.4.de conſang. & affinit. 71
3 Beneficium, vel officium minimè vacans papa non intendit conferre in c. de Rectoribus, n 43. de Cler.ægrot. 160
Vide in ver. *Subreptio*.
Et in ver. *Papa quoad jus quæſitum*.
2 Subreptitia dicitur collatio, & non tenet, ſi Papa contra pronunciationem ſuam conferat beneficium hoc tacito, in cap. Cùm olim, num 1. de ſent. & re judic. 184
2 Papa ſi veniat contra factum proprium concedendo alicui officium, vel beneficium à ſe priùs alteri conceſſum, præſumitur circumventus,& ſecunda conceſſio non valet,ib.nu.2. & 11 184
2 Et hæc eſt præſumptio juris, & de jure,quæ non admittit probationem in contrarium, ibid. num 17. 185
2 Etiamſi papa diſponat motu proprio, ibid n.21. 185
2 Et perviam declarationis, ibid. numerum 15. 185
2 Judicia ſua non præſumitur quis velle impugnare, ibidem numerum.3 184

Papa quoad interpretationem ſcripturarum.

1 Interpretatio papæ prævalet dictis Sanctorum patrum, & contraria opinio Abbatis refellitur tanquam erronea, in cap.Ne innitaris, num.6. de conſtit 31
2 Papa poteſt Tridentinum Concilium interpretari tam per ſe,quàm per eos, quibus id munus ſpecialiter demandaverit, in cap.Cùm veniſſent, n 14. de judic. 21
3 Papa poteſt verba dubia Generalium Conciliorum per modum legis interpretari, in cap. Super ſpecula, num 42. ne Cler.vel Monach. 687
Vide in ver. *interpretatio*.
Et in ver. *Congregatio Concilii*.

Papa quoad jus civile.

3 Papa poteſt abrogare leges Imperatoris foventes peccatum, in c. Cùm eſſes, num 11. de teſtam. 268
3 Papa ubi peccatum non imminet, non poteſt infringere leges humanas quoad forum civilem in locis, ubi juriſdictionem temporalem non habet, ibid. num 13. 268
3 Sed in ſuo foro poteſt tollere legem civilem, etiam in locis Imperio ſubjectis, ibid. num 14. 268

Papa quoad jus divinum.

1 Papa ex cauſa limitat jus divinum, ejuſque prohibitionem relaxat, in c. Cùm pridem, num 73. de pact. 653
1 Declaratur, ibid num. 81 654
3 Papa poteſt immutare authoritatem illam, *In ore duorum, vel trium, &c.* addendo, vel minuendo, in cap. Cùm eſſes, nu.107. de teſtam. 274
3 Sed contra, ibid num.121 & 143. 275
3 Papa uſque ad animam, & ſanguinem jus Divinum ſervare debet, ibid. num.165. 267
3 Princeps, etiam papa, ſi condit leges contra ea, quæ dicit Dominus, non dicitur condere, ſed potiùs convincitur errare, ibid. num.180. 278
Vide in ver, *Ius Divinum*.

Papa quoad jus poſitivum.

1 Papa quamvis non conſtringatur lege poſitiva,adſtringitur tamen mente legis,& equitate naturali determinante aliquid circa peccatum, in c. Canonum ſtatuta, n.60 de conſtit. 20
1 Papa an ligetur cap. Omnis utriuſque de pœnit. & remiſſ. ibidem num 61 20

Papa quoad jus queſitum non tollendum.

1 Papa poteſt rem uni Eccleſiæ auferre, & dare alteri, in c.pernicioſam, num 69. de off.Ordin 555
1 Papa poteſt auferre rem uni Eccleſiæ,& dare alteri etiam ſine cauſa, nec quiſquam poteſt ei dicere: Cur ita facis? in cap. Quanto, numerum 43. de tranſlat. Epiſc. 320
1 Contrarium, ibid.n.70. 321
1 Declaratur, ibid. n.79. 322
3 Papa auferre rem uni Eccleſiæ, & dare alteri poteſt, ſed ſine cauſa id facere non debet, in cap. Nos quidem, num.36. de teſtament. 262
3 Papa non poteſt ſalva juſtitia jus alteri quæſitum auferre abſq. rationabili cauſa, in cap Conſultationibus, num. 50. de Cleric. ægrot. 167
3 Declaratur, ibid.num. 72. & 76. 169
3 Papa non poteſt auferre defenſionem oppreſſo, ibid num 69. 169
3 Papa de poteſtate ordinaria non poteſt quem privare officio, vel beneficio ſuo ſine juſta cauſa, ibid num.76. 169
3 Papa quo caſu intelligatur poſſe ſine cauſa jus quæſitum auferre de plenitudine poteſtatis, ibid num.77 170
3 Quædam ſunt poſſibilia Papæ, quæ tamen non ſunt honeſta, nec laudabilia, ut beneficium revocare, ibid num.56. 167
1 Papa an ſine cauſa poſſit auferre alicui officium, vel beneficium, rem.ſivè, in c.Quæ in Eccleſiarum, n 117.de conſtit. 104
1 Cauſa juſta auferendi rem alterius eſt favor publicus, ibid num. 119. 104
Vide in ver. *Regula de jure quæſito*.
Et in ver. *Princeps quoad jus quæſitum*.
Et in ver *Papa quoad intentionem*.
2 Si papa det alicui facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, intelligitur, niſi poſſeſſio ſit plena, in c.Cùm olim, nu. 39. de ſentent & re judic. 186
3 Papa non eſt propriè dominus bonorum Eccleſiæ, in cap. Relatum num.25 ne Cler vel Monach. 666
3 Contrarium, ibid num 26 & ſeqq. uſque ad num.36. 667
3 Papa non poteſt contra alias Eccleſias præſcribere, & cur, ibidem num.27. 627
Vide ſupra in ver. *Papæ poteſtas, communia*.

Papa quoad matrimonium.

3 Papa poteſt diſſolvere matrimonium non conſummatum, tam per viam ſtatuti, quàm diſpenſationis, in cap. Ex parte, il 2 n.7. de converſ.conjugat. 450
3 Papa an poſſit ſtatuere, ut profeſſio emiſſa in domo ſæculari dirimat matrimonium ratum non conſummatum, ibid. num. 17. & ſeqq. 451
3 Papa an poſſit ſtatuere, ut matrimonium ratum diſſolvatur per ſecundum conſummatum, ibid num 19 & 20. 451
4 Papa ſolus poteſt inhabilitare ad matrimonium contrahendum, in cap Litteræ quas, num. 7. de matrim contract. contr interd. Eccleſ. 76
1 Papa inducit impedimenta dirimentia, & inhabilitat ad contrahendum, in cap pernicioſam, num 63 de off Ordin. 554
1 Papa poteſt matrimonium non conſummatum diſſolvere, in cap Quantò, num. 54.89 & 93 de tranſlat Epiſc. 324
1 Papa quandoque matrimonium conſummatum diſſolvit, ibid.nu 55. 320
4 Papa non poteſt ſtatuere, ut ſine conſenſu expreſſo, vel tacito fiat matrimonium, in c. Is qui fidem, num.7. de ſponſal 19
4 Papa ſolus diſpenſat ſuper matrimonio puellæ, quæ ſufficientem habet diſcretionem, ſed non aptitudinem ad copulam, in c. De illis, il 2. num 30. & 46 de deſponſ impuber. 29
4 Papa diſpenſat cum omnibus perſonis conjunctis, niſi cum patre, & matre, ut matrimonium contrahant, in c Vir.qui, num 35. de conſang & affinit. 75
4 Papa quamvis inter fideles non poſſit diſpenſare ſuper matrimonio conſummato, poteſt tamen recipere probationes contra matrimonium præſumptum, in cap. Conſuluit, num.37 qui Cler vel vov. 48
Vide in ver. *Diſpenſatio*.
Et in ver. *Matrimonium quoad diſpenſationem*.

Papa quoad officium.

3 Papa habet curam, vigilantiam, & ſollicitudinem omnium Eccleſiarum, & populi Chriſtiani in univerſo orbe, in c. Ex parte, num.13. de Cler. non reſiden 42
5 Conſtitutus eſt paſtor totius gregis Dominici, in c.præterea, n. 23. & ſeqq ne prælat. vices ſuas. 70
5 Eſt ſponſus univerſalis Eccleſiæ, & pater patrum, ibidem num. 29. 71
5 Neceſſitatibus papæ tenentur Eccleſiæ omnes ſubvenire, ſi requirantur, ibid. num 38. 71
3 Solus papa poteſt verba dubia generaliumConciliorum per modum legis interpretari, in cap. Super ſpecula, n 42. ne Cler.vel Monach. 687
5 Jus divinum uſque ad animam, & ſanguinem ſervare debet, in cap Omnis, num 24. de pœnit. & remiſſ. 310
1 Eſt principalis diſpenſator bonorum Eccleſiæ, in c. Quantò, nu. 57. 70. & num.82. de translat. Epiſc. 320
3 Peccatorum correctio ſpectat ad papam, & qui negat poteſtatem papæ, negat ſe Chriſtianum, in c. Nos quidem, num.47. de teſtam. 262
3 Ad Officium Romani pontificis ſpectat illicitas teſtatorum diſpoſitiones corrigere, & emendare, ibid num 60. 263
1 Officium papæ eſt Eccleſiarum indemnitati conſulere, & pernicioſas conſuetudines extirpare, in c. Conſuetudines, n 58 de conſuetud. 196

Papa quoad obedientiam, reverentiam, & ſubjectionem.

3 Papæ mandato de providendo non eſt obtemperandum cum peccato mortali, in cap. Grave, num.5. de præbend. 123

Papa quoad Regulares.

1 Papa poteſt facere de Monacho non Monachum, in c. Requiſivit num.37. de Ordin.ab Epiſcopo 380

1 Papa non facit de Monacho non Monachum, niſi ex graviſſima cauſa, in c. Ne Religioſi, num. 11 de Regular. 415

2 Papa poteſt Religioſis etiam ſtrictiorem vitam indicere, quàm eorum Regula exigat, in c. Recolentes, n. 7 de ſtat. Monachor. 465

1 Item poteſt primævum rigorem Regulæ ... ibid. n. 8 465

1 Papa poteſt novum Ordinem, ... Religionum approbare, & erigere dignitates omnino novas, in cap. Perniciosam, num. 73 de off. Ordinar.

Papæ licentia in tranſitu Regularium ad alium Ordinem.

Vide in ver. *Regulares quoad tranſitum*.

2 Papa non poteſt facere, ut Monachus habeat uxorem, vel proprium, quamdiù Monachus eſt; ſed bene poteſt ex magna cauſa facere de Monacho non Monachum, in c. Cùm ad Monaſterium, num. 67 68 & 70 de ſtat. Monach. 410

Vide in ver. *Papa quoad diſpenſationem*.

1 Regula omnis Religionis à Romani Pontificis authoritate vires ſumit, ibid. num. 59. 479

2 Papa ſicut Religionis ſubſtantiam approbat, ſic & ipſam tollere poteſt, ibid. num. 60. 479

Papa quoad ſucceſſorem.

1 Papa an poſſit ſibi ſucceſſorem ſubſtituere, in cap. Accepimus, n. 16 & ſeqq. uſque in fin. de pactis. 662

1 Referuntur Authores, & fundamenta pro opinione affirmativa, ibid. num. 17 & ſeqq. uſque ad num. 19. 662

1 Ante tranſitum ſuum poteſt cum fratribus de ſucceſſore decernere, ac deliberare, ibid. num. 23. 662

1 Declaratur, ibid. num. 62. 665

1 Poteſt ex ſpeciali gratia indulgere Epiſcopo, ut in mortis articulo ſibi ſucceſſorem deſignet, ibid. num. 24 & 61 662

1 Poteſt conſtitutiones facere ſuper electione ſucceſſoris, ibid. n. 26. Declaratur, ibid. num. 67. 666

1 Non prohibetur ſibi ſucceſſorem eligere, niſi de jure Canonico, ibid. num. 27. 663

1 Contrarium, ibid. num. 28 & ſeqq. 663

1 Non ligatur conſtitutionibus prædeceſſorum etiam in Generali Concilio editis, ibid. num. 25

1 Referuntur Authores, & fundamenta opinionis negativæ, ibid. num. 29. 663

1 Non poteſt immutare ſtatum Eccleſiæ, ibid. num. 31. 663

1 Poteſtati papæ repugnat poteſtas electiva papæ, ibid. n. 36 663

1 Non poteſt alteri tribuere facultatem eligendi Romanum Pontificem, ibid. num. 65. 665

1 Prohibetur papa ſibi inſtituere ſucceſſorem jure nedum Canonico, ſed etiam Divino, & Naturali, ibid. num. 38 & ſeqq. uſque ad num. 54. 666

1 Conſtitutio à Papa, vel à Collegio Cardinalium validè fieri non poteſt, ut Romanus Pontifex poſſit ſibi ſucceſſorem ſubſtituere, ibid. num. 31 661

1 Prælatus non poteſt ſibi eligere ſucceſſorem, niſi cum authoritate Romani Pontificis, ibid. num. 15. 661

1 Poteſtati Papæ repugnat poteſtas electiva Papæ, in c. Accepimus, num. 16 de pactis. 663

2 PARES Curiæ qui ſint, & unde dicantur, in cap. Cæterùm, num. 11 de judiciis, & à quo eligendi, ibid. num. 21. 7

2 Paria ſunt ſcire, & ſcire debere, in cap. Veniens. num. 25 de jurejuran. 171

4 Paria delicta mutua compenſatione tolluntur, in c. Ex litteris, n. 10 de divortiis. 96

5 Paria ſunt nocere injuſtè, & juſtè prodeſſe nolle, in c. Falſidicus, num. 10. de crim. falſi. 170

5 PARLAMENTI Dolenſis edictum circa cenſuras à judicibus Eccleſiaſticis latas improbatur, in c. Sacro, n. 31 & ſeqq. de ſent. excomm. 171

3 Parlamenti Domini quamvis primam ſedem obtineant, hoc tamen non intelligitur reſpectu conſiliariorum, qui in eos habent juriſdictionem, in c. Nobis, num. 10 de jurepatr. 327

3 PARENTUM appellatione aliquando veniunt attinentes, & non deſcendentes, in cap. Fraternitatem, num. 12 de ſepultur. 202

1 Parentum appellatione avi, & proavi continentur, in c. Ad extirpanda, num. 46. de fil. presbyter. 474

1 Parentum nomine comprehenduntur omnes deſcendentes, in cap. Ex tranſmiſſa, num. 10. de fil. presbyter. 467

4 Parentibus carnalibus non licet filios proprios de ſacro fonte ſuſcipere, in c. Si vir, n. 2. de cognat. ſpirit. 61

3 PAROCHIA nova erigi non poteſt ex redditibus Eccleſiç, cùm non ſuperſunt neceſſaria ad ſuſtentationem Rectoris, in cap. Ad audientiam, il. n. 4 de Eccl. ædifican. 622

3 Parochia nova erigi poteſt ab Epiſcopo infra limites parochiæ alterius etiam invito Rectore, ibid. num. 11

1 Parochia nova an erigi poſſit ab Epiſcopo infra limites alterius parochiæ, quæ requirantur, ibid. n. 11 & ſeqq. uſque in fin. 623

1 Parochiæ amplitudo an ſit juſta cauſa erigendi novam Parochiam, ibid. num. 18 624

1 Et quid ſi inter populum alicujus villæ, & parochialem intercedat flumen, quod tranſmeari non poſſit, ibid. num. 19 624

1 Parochia erigi non poteſt ex ſola cauſa, quòd populus ſit valdè numeroſus, ſed tunc cogendus eſt Rector ſibi coadjutores adjungere, ibid. num. 24

3 A Parochia ... non poteſt Epiſcopus loco erectionis novç Parochiæ aliquam partem populi ſeparare, & alteri ... applicare, ibid. num. 25

1 Nec duas Parochias unire, ibid. num.

1 Parochia ut erigi poſſit, quæ ... ſint neceſſaria, ibid.

1 Parochia erigi non poteſt, non citato Rectore Eccleſiæ Matricis, & aliis quorum intereſt, ibid. num.

1 Parochiæ erectio nulla ſit ex defectu citationis, non tamen propterea ... Epiſcopus, ſi cauſa ſubſit, iterùm ad erectionem procedere, ibid. num.

1 Pro parochia nova erigenda poteſt Epiſcopus facere unionem beneficiorum, ſi ... non ſuppetunt, ibid. num. 33

1 Et quid de Canonicis qui habent hujus curam animarum annexam in alia Eccleſia non Collegiata, ibid. num. 34.

1 Mandatum ſpeciale requiritur ad erigendam novam Parochiam, ibid. num. 41 626

1 Ad Parochiæ erectionem Epiſcopus an procedere debeat authoritate ordinaria, vel delegata, ibid. num. 42. 626

3 Parochias novas, concurrentibus requiſitis, poſſunt Epiſcopi erigere etiam in Parochiis Regularium, & Ordinum Militarium, ibid. num. 41 625

1 In Parochia erigenda an Epiſcopus teneatur adhibere conſilium, vel conſenſum Capituli, ibid. n. 49 & ſeqq. uſque ad num. 55. 627

3 Quid de jure communi, ibid. num. 50. & quid ex Concilio Tridentino, ibid. num. 51 & 54. 627

3 In Parochiæ diſmembratione requiritur tractatus, ibid. n. 51 627

1 Capituli conſenſus non requiritur, ſi nova Parochia ab Epiſcopo erigatur in Parochia Regularibus ſubjecta, ibid. num. 54 627

3 Parochias ſingulas an primus diſtinxerit Dionyſius Papa, in c. Paſtoralis, n. 2 de his, quæ fiunt à Prælat. 21

1 Parochia duplex, in c. Quoniam, n. 25 de decim. 114

4 Parochia unde dicatur, in c. Litteræ quas, n. 12 de matrim. contract. contra interd. Eccl. 76

3 Parochiam facit unus decem homines, & teſtimonium unius Parochiæ facit crimen eſſe notorium, in cap. Veſtra, num. 1 & 70 & 117 de cohabit. Cler. & Mulier. 15

3 Parochiæ ex juſta cauſa poſſunt dividi etiam invitis Clericis, in c. Ad audientiam, il primo, num. ... de Eccleſ. ædificand. 28

3 Parochianus, ſi domicilium transferre primus, Prælatus in eo Parochia alia jura nõ vindicat, in c. Significavit, n. 2 de Parochiis 109

3 Parochianus alio ſe transferens, non ex toto, priuſquam recipiatur ad Eccleſiaſtica Sacramenta, probari debet, & paulò per exſpectari, ibid. num. 7 109

3 Parochianus ut quis efficiatur, requiritur animus perpetuo habitandi, ibid. num. 21 110

3 Contrarium, num. 27 & 32. 110

3 Parochianus non efficitur, qui propter bellum, vel peſtem fugit ad Civitatem, ubi manet cum familia, ibid. num. 22 110

3 Contrarium, num. 29. Declaratur, num. 34 110

3 Parochianus Eccleſiæ quis efficitur ex ſola habitatione de præſenti, dummodò non ſit ibi ad curam ... exercendam, vel ex alia brevi cauſa, ibid. num. 27 & 31 110

3 Parochianus plurium Eccleſiarum quis eodem anno effici poteſt, ibid. num. 28 110

3 Fugiens propter bellum, vel peſtem de una in aliam parochiam animo redeundi ad primam, bello ceſſante, cenſetur parochianus ſecundæ, ibid. num. 29. & 32. 110

3 Declaratur, num. 34 111

3 Parochiani cogi poſſunt ad contribuendum pro ædificandis ædibus Parochialis Eccleſiç, cujus fructus ſummam ... non excedunt, in cap. Extirpandæ, § Qui verò, num. 10 de præb. pag. 127

3 Parochiani cogi poſſunt ſubminiſtrare, quę ſufficiant ad ſuſtentandum novi parochi ſi Eccleſia matrix redditibus non abundet, in cap. Ad audientiam, il. num. ... de Eccl. ædificand. 622

3 Et quid ſi parochiani ſint pauperes, ibid. num. 6 & ſeqq. 622

3 Parochianus quis dicatur illius Eccleſiç, in qua inhabitat, in c. Cùm contingat, num. 24 de decim. 120

3 Parochiani cogi poſſunt ad ſumptus coadjutoris miniſtrandos, ſi alia ratio non ſuppetat, in c. De Rectoribus, n. 12 de Cleric. ægrot. 158

1 Parochiani an ... præſentationem Rectoris Parochialis Eccleſiæ, in c. Querelam, num. ... de elect. 203

1 Parochianorum juſpatronatus an præſumatur quæſitum ex ... patione, itaut in eo requiratur plenior probatio à Concilio Tridentino præſcripta, ibid. num. 8. 271

1 Et quid ſi univerſitas parochianorum ſit parva, ibid. num. 9 273

1 Et quid ſi juſpatronatus ſit mixtum Parochianorum, & privatæ familiæ, ibidem num. 10 273

1 Et quid ſi ſpectat ad quartam partem parochianorum tantum, ibidem num. 11 273

Parochialis, communia.

1 Parochialis Eccleſia propriè, quæ dicatur, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, num. 8 & 9 de elect. 215

1 Parochialis appellatione non venit Eccleſia Parochialis Collegiata, ſi materia ſit odioſa, in cap. Bonæ memoriæ, num. 11 de poſtul. prælator. 211

3 Parochialem Eccleſiam non facit exiſtentia actus, ſed ſuperioris authoritas, in c. De multa, num. 1 de præben. 112

5 Parochialis Eccleſia, ſi campanas tres, ... ad ... orem, ... diam, & minimam habere non poteſt, ... debet habere, in cap. Parentibus, num. 25 de privil. 241

3 Parochialium Eccleſiarum paupertati quibus remediis ſit ſuccurrendum, in c. Extirpandæ, num. 11 de præben. 127

Vide in ver. *Parochus*.

Parochialis quoad ætatem.

1 Parochialis validè conferri non poteſt ei, qui annum vigeſimum quintum non attigerit, in cap. Ut Abbates, num. 11 de ætat. & qualit. 158

1 Parochialis conferri poteſt Clerico in tali ætate, ut infra annum ad ſacros Ordines promoveri poſſit, in c. præterea, n. 4 de ætat. & qualit. 4

Vide in ver. *Ætas in beneficiis.*

Parochialis quoad capellas.

1 Eccleſia parochialis poteſt erigi ad ... Eccleſiæ, ſeu Capellæ intra parochiæ limites, in cap. Extirpandæ, § Qui verò, num. 10 de præben. 1

Parochialis quoad decimas, & oblationes.

1 Parochialis Eccleſia de jure ... fundatam intentionem ſuper ... qui ... parochiæ, ſive parochianis, ... in c. Cùm contingat, num. 21 de decim. 117

3 Paro-

3 Parochiales Eccleſias, vel obventiones ipſarum Epiſcopus etiam de conſenſu patroni ſine conſenſu Capituli ſui Monaſterio conferre non poteſt, in cap. paſtoralis, num.1. de his, quæ fiunt a prælatis. 212
3 Parochialis Eccleſia fundat intentionem de jure communi ſuper omnibus redditus ſpiritualibus infra limites parochiæ ſuæ, ib. num.13. & 16. 213
Vide in ver. *Parochus quoad decimas*.

Parochialis quoad erectionem.

3 Parochialis Eccleſia quandoque erigi poteſt ſine dote, in c. ad audientiam, il primo, num.7. de Eccl. ædifican. 623
3 Parochialis noviter erecta quem honorem debeat impendere Matrici Eccleſiæ, ibid. n.8. 621
3 Et in quibus eidem remaneat ſubjecta, ibid. n. 9. & ſeqq. 623
3 Parochialis Eccleſia in alterius parochia regulariter ædificari non debet, ibid. num 14. 623
3 Fallit legitima ſubſiſtente cauſa, ibid. num 15. 623
3 Et cauſa juſta eſt magna difficultas parochianorum accedendi ad Eccleſiam Matricem, ibid. num 16. & 23. 624
3 Non tamen requiritur, ut aliquis deceſſerit ſine Sacramentis, ib. numer.17. 624
3 Parochialis ſi intra civitatem ſita ſit, quibus remediis conſulendum ſit parochianis extra civitatem exiſtentibus, ib. n.20. 624
3 Parochialis nova conſtrui poteſt ob neceſſitatem leproſorum, ſine gravi tamen præjudicio parochialis antiquæ, ib num 22. 624
3 Parochiali erigendæ infra limites alterius parochiæ quo ordine ſit procedendum in aſſignatione dotis, ibid. num 31. & n. ſeqq. pag. 625
3 Parochiali erigendæ aſſignari poſſunt redditus Eccleſiæ Matricis, etiamſi ſit Cathedralis, non autem aliarum Eccleſiarum, ibid. numer.32. 625
3 Parochiali noviter erectæ an poſſit Epiſcopus aſſignare campos, vel alia bona ſua ad Eccleſiam Matricem pertinentia, in c.Cùm contingat, num.37. de decim. 319
3 Parochiali, quæ noviter erigitur an Epiſcopus in vim Concilii Tridentini poſſit unire aliquem ex Canonicatibus Eccleſiæ Matricis, in c. Ad audientiam, il primo, num.56. & ſeqq. de Eccleſ. ædifican. 6:7

Parochialis quoad examen per concurſum.

Vide in ver. *Concurſus*.

Parochialis habitu.

1 Parochialis habitu tantùm curata non venit appellatione parochialis, in c. Cùm ſit ars, n.36. de ætat. & qual. 438
3 Parochialis habitu tantùm curata reſidentiam requirit, & eſt cum alia parochiali incompatibilis, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, n.41. & 45. de præbend. 129
3 Contrarium, ibid. num 42. 129
3 Declaratur, ibid n 48 130
3 Parochialis habitu an ſit incompatibilis cum Cathedrali, ibidem mumer.43. 130
5 Cancellariæ ſtylus circa collationem parochialis habitu curatæ, ibid. num.44 & 47. 130
3 Gregorii XIII. declaratio circa incompatibilitatem Parochialis habitu tantùm curatæ, ibid. num 45. 130
3 Rector Parochialis habitu ab Epiſcopo Seminario unitę an teneatur reſidere in novo pago infra limites ipſius Parochialis conſtructo, ibid num.53. 130
3 Jus Parochialis extinctum per receſſum parochianorum, reviviſcit per novorum Parochianorum habitationem, ibid. n.54. 130
3 Parochialis habitu non poteſt ab Epiſcopo uniri Seminario, ibid. numer.55. 130
3 Parochiales duæ, quarum una eſt alteri perpetuò, & acceſſoriè unita, altera verò habitu tantùm curata, an requirant reſidentiam, & ſint incompatibiles cum alia parochiali, in c.Extirpandæ, §. Qui verò, numer. 36. uſque ad numer. 53. & 56. de præben. 126
3 Parochialis habitu non comprehenditur in cap Licet Canon, de elect. lib 6. in c. De multa, num.58. de præben. 120
3 Parochus tenetur reſidere in parochiali habitu, ſi ſit ſpes, ut redeant parochiani, in c. Extirpandæ, §.Qui verò, num.56. de præben. 130

Parochialis quoad incompatibilitatem.

1 Parochialis vacans per aſſecutionem alterius non eſt papæ reſervata, in c. Non ſine, num.35. de arbitr. 692
1 Niſi ſecunda parochialis eſſet collata à Sede Apoſtolica, vel niſi poſſeſſio ſecunda capta fuiſſet in menſe reſervato, aut per proviſum ſtetiſſet, quominùs in eo menſe caperet, ibid. n.36. 692
1 Parochialis prima, quamvis vacet ipſo jure adepta pacifica poſſeſſione ſecundæ, proviſus tamen tenetur primam illicò dimittere cum effectu in manibus Ordinarii, ibid. num 37. 692
1 Parochialem unam in titulum, & aliam in commendam obtinens authoritate ordinaria, ac ſimul retinens, utraque privatus exiſtit, in c. Dudum, il 2. & n.42.ſeqq. de elect. 271
3 Parochiales duas obtinens non tenetur alteram dimittere, ſi una ex his unita ſit dignitati, vel beneficio ſimplici perpetuò, & acceſſoriè, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, n 39. de præben 129
3 Parochialis acceſſoriè unita non eſt incompatibilis cum alia parochiali, in c. Cùm jam dudum, n 41. de præbend. 99
Vide in ver. *Beneficium quoad pluralitatem*.

Parochialis juriſpatronatus.

3 Parochialium juriſpatronatus Eccleſiaſtici proviſio qua forma fieri debeat ex Concilio Tridentino, in c. Cùm propter, n. 19. de jurepatron. 530
3 Et quid in parochialibus juriſpatronatus laicorum, ib. nu.20. 531

Parochialis quoad Ordines.

1 Parochiales, quæ ſunt dignitates, vel perſonatus, licèt non ſint Collegiatę, non comprehenduntur, in c. Licèt Canon, de elect. lib.6. in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, num.20. de elect. 256

Parochialis quoad penſiones.

3 Parochiales non ſunt ita prægravandæ fructuum detractionibus, ut non ſuperſit ſufficiens portio pro Rectore, in c. Extirpandæ, n.116 de præbend. 125
3 Et quæ dicatur ſufficiens portio, ibid. n.17. 125
Vide in ver. *Penſio*.

Parochialis quoad unionem.

3 Parochialis perpetuò, & acceſſoriè unita amittit nomen Parochialis, & efficitur membrum beneficii, cui eſt annexa, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num.29. & 36 de præbend. 128
3 Nec in ejus collatione requiritur concurſus, ibid. num.39. 129
Vide in ver. *Unio Parochialium*.

Parochus, communia.

4 Parochi poteſtas ſubalternatur Epiſcopo, in c. Litteræ quas, n. 12. & 14 de matr. contr cont. interd. Eccl. 76
4 Parochus eſt veluti Epiſcopi Vicarius, & Coadjutor, ib. n.18. 77
4 Parochus ſimpliciter illegitimus, ibid. num.20 77
5 Parochi, & Beneficiati, qui ſuo muneri plenè ſatisfecerunt, non prohibentur alios impeditos coadjuvare, ſed pro licentia; ſaltem poſt Concilium Tridentinum, nihil exigendum, in c.In ordinando, num.46. de ſimonia. 34
4 Parochus contrahentium debet eſſe talis tempore benedictionis, in c. Vir autem, num.15. & num ſeqq. de ſecund. nupt. 99
Vide in ver. *Parochialis*.

Parochus quoad Confeſſiones.

5 Parochus poteſt Confeſſiones ſuorum parochianorum ubique locorum audire, aliorum non poteſt, etiam in propria parochia, in c. Ne pro dilatione, n.24. & 29 de pœn. & remiſſ. 322
5 Parochus etiam intra limites Parochiæ ſuæ non poteſt audire Confeſſiones alterius parochiani ſine proprii Sacerdotis licentia, ibidem num.64. 326
5 Parochi licentia hodie non ſufficit, ut quis confiteri poſſit alieno Sacerdoti non Parocho, aut non approbato, in c. Omnis, nu. 60. de pœnit. & remiſſ 313
1 Parochus cui debeat confiteri, in c. Conquerente, n 27. de off. ordinar. 587
4 Parochus poteſt audire Confeſſiones Parochianorum, etiam extra Parochiam, in c. Quod nobis, n.35. de clandeſt. deſponſ. 35
Vide in ver. *Confeſſio*
5 Parochus non eſt proprius Sacerdos Religioſorum, ſed eorum prælatus, vel Delegatus ab ipſo, in c. Cùm & plantare, nu. 10. & ſeqq. de privil. 240

Parochus quoad decimas.

5 Parochus fundat intentionem de jure communi ſuper decimis, & Epiſcopus ſuper quarta decimarum, in c. Præterea, nu.22. ne prælat. vices ſuas. 70
3 Parochi diebus feſtis poſſunt poſt Offertorium in medio Altaris vertere ſe ad populum, & invitando ad oblationes Manipulum, vel aliud offerentibus præbere deoſculandum; ſed aliis Sacerdotibus hoc non licet, in c. Paſtoralis, nu.40. de his quæ fiunt a prælat. 216
3 Parochi ſtante conſuetudine poſſunt recedere ab Altari poſt Offertorium, & ad infimum locum Eccleſiæ accedere ad recipiendas mulierum oblationes, ibid. num.41. 226
Vide in ver. *Decimæ*.
Et in ver. *Parochialis quoad decimas*.

Parochus infirmus.

3 Parochus leproſus ab adminiſtrationis officio removetur, ſed de bonis Eccleſiæ ſuſtentatur, in c. Clericos, num.18. de Cler. non reſiden. 66
Vide in ver. *Infirmus*, *Coadjutor*.

Parochus quoad Matrimonium.

4 Parochus non cognoſcit de impedimento matrimonii inter publicationes ſibi delato, ſed Ordinario denunciat, in c. De illis, il 2. num.14. de deſponſ. impuber. 29
4 Parochus quale miniſterium præbeat in matrimonio, in c. Litterę quas, n.13. de matrim. contr. cont. interd. Eccl. 76
3 Parochus proprius is eſt ad matrimonium contrahendum, qui ad Confeſſiones audiendas, in c. Significavit, n 33. de Paroch. 311
3 Parochus proprius quoad matrimonium contrahendum dicitur, in cujus parochia contrahentes habitant tempore contractus, ib. n.36 & ſeqq. uſque ad num.40. 311
5 Parochus non aſſiſtit matrimonio ut miniſter, ſed ut teſtis authorizabilis, in c. Quod à Prædeceſſore, n.139 de ſchiſmat. 116
5 Parochi ſervare debent edictum Epiſcopi de ſponſis matrimonio non conjungendis ſine ipſius licentia, quæ tamen gratis dari debet, licèt conſuetudo donandi aliquid Epiſcopo in ſignum lętitiæ non videatur penitùs improbanda, in c. In ordinando, n. 41. de ſimon. 34
4 Parochus alterius ex contrahentibus poteſt intervenire celebrationi matrimonii in aliena Parochia, in c. Quod nobis, num.36. de clandeſt. deſponſ. 35
4 Parochus in matrimoniis contrahendis nullam juriſdictionem exercet, ſed præſtat nudam præſentiam, ibid. num.39. 35

3 Parochus an ſit miniſter Sacramenti matrimonii, ib. num 49. 16
4 Parochus adhibetur in matrimonio, ut teſtis anthorizabilis, ib. numer. 54. 16
3 Parochus non ſufficit, ut matrimonio interſit, niſi etiam ſit adhibitus à contrahentibus, in c. Cùm eſſes, n. 20. de teſt. 268
Vide in ver. *Matrimonium coram Parocho*.

Parochus quoad Miſſam.

3 Parochus, an poſſit eleemoſynam accipere pro Miſſa celebranda in iis diebus, in quibus tenetur ex præcepto celebrare pro ſuis Parochianis, in c. Fraternitatem, num 94. de ſepultur 300
3 Parochi, an præcepto Divino teneantur diebus feſtis Miſſæ ſacrificium ſuis Parochianis applicare, & Tridentini Concilii decretum c. 1 ſeſſ 23 expenditur, ib n. 91 301
3 Parochi ex Concilio Mediolanenſi Provinciali prohibentur aliud Miſſarum onus ſuſcipere in illis diebus, in quibus tenentur pro populo Miſſas celebrare, ib n. 95 301
3 Parochus licèt teneatur ad reſidentiam, poteſt tamen per alium celebrare, in c. Conquerente, num. 15. de Cler. non reſid. 35
Vide in ver. *Miſſa*

Parochus quoad negotia ſæcularia.

3 Parochi non Præsbyteri, qui leges audiunt, vel medicinam, non ligantur Conſtitutione cap Super ſpecula, ne Cler. vel Monach. niſi Eccleſiæ fuerint Plebaniæ ſub ſe Capellas habentes, in quibus inſtituuntur Clerici perpetui, in eodem c. Super ſpecula, num. 16. 684
Vide in ver. *Clericus quoad negotia ſæcularia*

Parochus quoad Prædicationem.

1 Parochi an teneantur in ſuis Eccleſiis frequenter prædicare, in c. Inter cætera, n. 33. & ſeqq. uſque in fin. de off ordin. 584
Vide in ver. *Prædicatio*.

Parochus quoad reſidentiam.

1 Parochialem obtinens cum Canonicatu, vel Dignitate ex diſpenſatione, tenetur reſidere in Parochiali, & tunc lucratur fructus, ſed non diſtributiones, in c. Licèt, nu 121. de præben. 140
3 Niſi fructus omnes diſtributionibus conſtent, ibid. num. 124 & ſeqq 140
3 Et an excludatur à ſervitio Canonico, ib n. 122. 140
3 Et an teneatur per ſubſtitutum obire onus præbendæ Magiſtrali injunctum, ib. verſ. Amplius. 140
3 Et quid in obtinentibus duos Canonicatus, vel Canonicatum cum dignitate, ib. num. 123. 140
3 Parochialem obtinens cum dignitate, vel Canonicatu ex diſpenſatione, tenetur reſidere in Parochiali, & tunc lucratur redditus omnes dignitatis, vel Canonicatus, præter diſtributiones quotidianas, in c. Quia in tantùm, nu. 25 de præbend. 77
3 Parochiales duæ, quarum una eſt alteri perpetuò, & acceſſoriè unita, altera verò habitu tantùm curata, an requirant reſidentiam, & ſint incompatibiles cum alia Parochiali, in c. Extirpandæ, § Qui vero, numer. 36. uſque ad numer. 53 & 56. de præbend 119
3 Conſuetudo immemorabilis non reſidendi in Parochialibus ſublata eſt à Concilio Tridentino tamquam corruptela, ib n 40. 129
3 Parochi ab Eccleſias abſentes contra decretum Concilii Tridentini peccant mortaliter, niſi modicitas temporis eos excuſet, in c Relatum, n. 41. de Cler. non reſid. 129
3 Parochus tenetur reſidere in Parochiali habitu, ſi ſit ſpes, ut redeant Parochiani, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 56. de præben 130
Vide in ver. *Parochialis habitu*.
3 Parochi non reſidentes à Concilio Tridentino quibus pœnis ſubiiciantur, in c. Ex tuæ, nu. 19 de Cler. non reſid 56
3 Parochus abſens, etiamſi ignoretur, ubi ſit, ex Concilio Tridentino citari poteſt per edictum etiam unicum, & non ſolemniter publicatum, ib n 31. & ſeqq. 57
3 Et lapſo termino eidem præfixo privari poteſt Parochiali, etiam non expectatis ſex menſibus, ib. n 14 57
3 Parochialium Rectores tenentur perſonaliter reſidere, eiſque non per Vicarios, ſed per ſeipſos deſervire, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num. 1. de præbend. 116
3 Parochi cogi debent ad ſubeundum per ſeipſos, & non per ſubſtitutos omnia munia Parochialia, ib n. 4. 117
3 Et an ſit tolerandum, ut per ſubſtitutos ſuppleant in aliquibus caſibus, & in quibus, ib n. 5 117
3 Parochus tenetur ad reſidentiam, licèt redditus Eccleſiæ ſint valdè tenues, ib. n. 6 117
3 Parochus non excuſatur à reſidentia ex eo, quòd fructus omnes ſint alteri reſervati, & nihil remaneat pro Rectore, ibidem num 8 117
3 Parochi inopiæ ſubveniendum eſt ordinario, vel extraordinario auxilio, ib nu. 9. 117
3 Sed decreta de reſidentia interim ſuſpendi non debent, ibidem num. 10. 117
1 Parochus tenetur perſonaliter reſidere, etiamſi nondum ſit promotus ad Sacerdotium, in c Eam te, n. 15. de reſcript 151
5 Facultas, quam habent à jure Epiſcopi diſpenſandi cum illis, qui Parochiales obtinent, ut litterarum ſtudio ad ſeptennium inſiſtant, & interea promoveri non teneantur, niſi ad Subdiaconatum, an ſit ſublata à Concilio Tridentino, in c Super ſpecula de Magiſtris, num 16 & ſeqq uſque in finem 85
5 Congregatio Concilii non conſuevit concedere Parochis, ut ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint, niſi perrarò, & cum maxima circumſpectione, ib nu 15. 86
Vide in ver *Reſidentia Epiſcopi & Parochi*.
5 Parochi de licentia Epiſcopi ut abeſſe poſſint à Parochiali ſtudiorum cauſa, novem requiſita hìc relata debent concurrere, ibid n 16 & ſeqq 86
5 Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt cum Parochis, ut ſtudiorum cauſa abeſſe poſſint, ibid num. 17. 86
Vide infra in ver. *Parochus quoad cauſas non reſidendi*.
Et in ver. *Parochus quoad ſervitij dentiam*
3 Forma procedendi adverſus Parochos non reſidentes, à jure communi præſcripta, an immutata fuerit Decretis Concilii Tridentini, in c Ex tuæ, num. 19 de Cler non reſid. 55
3 Forma procedendi contra Parochos non reſidentes, à jure præſcripta, in quibus immutata fuerit à Concilio Tridentino, ib num. 28 56
3 Sententia privationis beneficii contra Parochum non reſidentem eſt nulla, ſi in ultima monitione Epiſcopus comminatus fuerit privationem fructuum, non autem tituli, ib n. 30. 56
3 Forma hujus Capituli an non debeat ſervari decet tantùm in obtinentibus beneficia per ſe reſidentiam requirentia extra Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias, ib. nu 36. 57

Parochus, quoad cauſam non reſidendi.

3 Parochus, qui ad curandam valetudinem morbo gravi inſtante ſine licentia abſceſſit, an ſit liber à culpa, & pœna amiſſionis fructuum, in c Clericos, nu 14 de Cler non reſid. 65
3 Parochi non excuſantur à reſidentia ob eaſdem cauſas, ob quas excuſantur Canonici, ib n 5 & ſeqq uſque ad n 22. 65
3 Parochus, ſi inimicitiæ ſint verſimiliter duraturæ, inducendus eſt ad reſignandum, vel permutandum, ib. n 26. 66
3 Parochus an excuſetur à reſidentia ob aeris intemperiem, Ibidem num. 35. & 48. 66
3 Parochus an licitè poſſint abeſſe, ut ſe defendat in cauſa criminali, qua fuit condemnatus ab Ordinario, ib nu 34 66
3 Parochi etiam per duos, vel tres menſes abeſſe non poſſunt, niſi cauſa priùs per Epiſcopum probata, ac de illius licentia in ſcriptis, in c. Relatum, num 20 de Cler. non reſid. 32
3 Conſtitutio Epiſcopi, ut Parochi abeſſe non poſſint ultra duos dies valida eſt, ib n. 22 33
3 Statutum prohibens, ne quiſpiam Curatus ab Eccleſia abſit etiam per unicum diem ſine Epiſcopi licentia, non eſt contra Concilium Tridentinum, ib. n. 21 33
3 Addendum tamen ſtatuto, ut detur facultas Vicariis foraneis concedendi talem licentiam, ib n. 24. 33
3 Parocho licèt abeſſe, ſex, vel ſeptem dies ad inviſendum parentes ſenes, & pauperes, ib. nu. 25. 33
3 Requiritur tamen licentia Epiſcopi, ib. num 26 & 49. 33
3 Parochus, an poſſit abeſſe ſine Epiſcopi licentia ob ſolam diſtantiam loci ab Epiſcopo cum æqua diſcedendi cauſa, ib num 27. & 29. uſque ad num. 50. 33
3 Et an habens juſtam cauſam abſcedendi per duos, vel tres menſes ſatisfaciat ſuæ conſcientiæ, ſi putet gravem ſe habere cauſam, & licentiam petat, licèt non obtineat, ib n 28 49 & ſeqq 33
3 Parochus de jure communi abeſſe non poteſt etiam ex juſta cauſa ſine Ordinarii licentia petita, & obtenta, ib n. 29 33
3 Parochus abeſſe non poteſt ſine licentia, niſi cauſa tantam requirat celeritatem, ut Epiſcopus conſuli non poſſit, ib. n. 33. 33
3 Etiam per hebdomadam, ib n. 40. 34
3 Parochus abſens ex cauſa repentina, & neceſſaria ſine licentia, an excuſetur in foro ſoli, ib n 45 31
3 Epiſcopi judicium qualiter ſit informandum in cauſis abſentiæ Parochi, ib n 46. 33
3 Parochus abſcedens ſine licentia ex cauſa repentina non excuſatur à pœna, niſi aut ſtatim revertatur, aut Epiſcopum certiorem faciat, ib n 47 33
Vide in ver. *Parochus tempore peſtis*.

Parochus quoad loci reſidentiam.

3 Rector duarum Parochialium unitarum, qui permittentibus Epiſcopis reſidet in domo à Parochianis conſtructa in caſtro extra limites utriuſque Parochiæ, fructus facit ſuos, in c Extirpandæ, § Quia verò, nu. 12 de præben. 117
3 Et permittitur ita pergere arbitrio Epiſcopi, dum tamen domonculam ædificet propè alteram Eccleſiam ibique alat Presbyterum, qui curam animarum exerceat, ib n 19. 117
3 Parochialem obtinens annexam dignitati, vel præbendæ, tenetur in majori reſidere, & Parochiali deſervire per Vicarium perpetuum, ibid num 24. 128
3 Parochiales duas unitas obtinens, & Præpoſituram curatam ex diſpenſatione, tenetur reſidere in Præpoſitura, tamquam in digniori, ib. n. 10 128
3 Parochiales duas obtinens æquè principaliter unitas poteſt eligere in qua maluerit reſidentiam, ſi per omnia ſint æquales, ib. num. 31. 128
3 Alias reſidendum in digniori, aut ſi id non conſtet, in frequentiori, & in ea, quæ eſt intra Urbem, ib. 128
3 Parochiales duæ, quarum una eſt alteri perpetuò, & acceſſoriè unita, altera verò habitu tantùm curata, an requirant reſidentiam, & ſint incompatibiles cum alia Parochiali, ib. nu. 36 uſque ad n 53. & 56 129
3 Parochus etſi teneatur in ædibus Parochialibus reſidere, tamen ſi reſideat extra, dummodò in Parochia, non incidit in pœnas non reſidentium, in c Qualiter, n 33 de Cler non reſid. 51
3 Reſidere tenetur parochus, etiamſi eſſent in illa parochia tres tantùm, vel quatuor incolæ, in c. Extirpandæ, § Qui verò, n 11. de præben. 117
3 Parochi tenentur habitare in domo Eccleſiæ Parochialis, ac ſi domum non habeant, debent aliquam conducere ſaltem infra limites Parochiæ, ib. n 21 117
3 Ex cauſa tamen quandoque permittuntur habitare in ædibus paternis infra limites Parochiæ, ib n 23 & 13. 117
3 Parochus reſidens in civitate, in qua ſita eſt Parochialis, licèt extra Parochiam, non tenetur ad fructuum reſtitutionem, ibidem num 14 & 16. 117
3 Cogendus eſt tamen reſidere in domo Eccleſiæ, vel ſi non habet, in propinquiore intra limites Parochiæ, ib n 15. 117
3 Parochus juſſus in ædibus Parochialibus reſidere, niſi pareant, mul-

mulctari poteſt ab Epiſcopo, ibidem num 16. 127
3 Epiſcopus permittere poteſt, ut Parochus, qui neque ex fructibus ædes conſtruere, nec aliàs intra Parochiæ fines conducere poteſt, habitet in domo in viciniori Parochia ſita, ib.n.17. 126
3 Parochialem obtinens cum dignitate, vel Canonicatu ex diſpenſatione, tenetur reſidere in Parochiali, & tunc lucratur redditus omnes dignitatis, vel Canonicatus, præter diſtributiones quotidianas, in c.Quia in tantùm, n.25.de præbeo. 77

Parochus quoad ſcientiam.

3 Illiteratis Parochialium Rectoribus dandi ſunt coadjutores ab Epiſcopo, in c.Extirpandæ, num.15. de præbend. 125
Vide in ver. *Approbatus ſemel.*

Parochus quoad ſuſtentationem.

3 Parochialium Eccleſiarum paupertati quibus remediis ſit ſuccurrendum, in c. Extirpandæ, num.13. de præbend. 125
3 Parochus non obſtante conſuetudine Epiſcopi, vel patroni, debet de redditibus Eccleſiæ ſufficientem habere portionem, in c Extirpandæ, num 1 de præben. 124
3 Parochi inopiæ ſubveniendum eſt ordinario, vel extraordinario auxilio, in c.Extirpandæ, §. Qui verò, n.9. de præben. 127
3 Sed decreta de reſidentia interim ſuſpendi non debent, ibidem num. 10. 127
3 Parochi non ſunt in totum domini fructuum, & oblationum, ſed diſpenſatores, in cap. Paſtoralis, num.3. 30 & 31 de his, quæ fiunt à Prælat. 212

Parochus quoad Synodum.

1 Parochi nullius Diœceſis tenentur accedere ad Synodum illius Epiſcopi, qui ex Concilio Tridentino poteſt eos viſitare, in c. Quod ſuper his, de major. & obed. num.10. 611
Vide in ver *Synodus*.

Parochus tempore peſtis.

3 Parochi an teneantur miniſtrare infectis peſte alia Sacramenta, quàm Baptiſmi, & pœnitentiæ, in c. Clericos, num. 38. 40. & 45. de Cler non reſiden. 66
3 Et an per ſe, vel per alium, ibid. num.39 & 45. 66
3 Parochos abeſſe poſſe ex cauſa peſtis, ſicut ob capitales inimicitias cenſuerunt multi ex Theologis, & Canoniſtis, ibid. num. 42 & 49 66
3 Parochus cur excuſetur à reſidentia propter inimicitias, & non propter peſtem, ibid. num 48. 67
3 Gregorii XIII. decretum de parochorum reſidentia tempore peſtis, ibid num.45. 67
3 Archiepiſcopi Florentini ſententia de obligatione parochorum tempore peſtis, num.40. 66
Vide in ver. *Peſtis*.
1 PARRICIDIUM dolo malo, aut ex inſidiis patratum, ruſticitatis, vel ætatis excuſatione non eſt velandum, in c. Canonum ſtatuta, num.120. de conſtit. 24
1 PARS periculoſa, in controverſiis moralibus, quæ dicatur, ex ſententia Henrici Gandavenſis, in cap. Ne innitaris, num.342. de conſtitut. 77
Pars tutior.
Vide in ver. *Opinio tutior*.
Et in ver. *Dubium*.
1 In judicio propriè non eſt reperire partem tutiorem, in c.Ne innitaris, num 201. de conſtitut. 50
1 Pars tutior in foro conſcientiæ eſt etiam favorabilior,ib.n.203. 50
1 Judex an aliquando teneatur ſequi opinionem tutiorem, ibidem num.204 50
1 Pars tutior in moralibus eſt eligenda de jure naturali, & divino, contra quod nulla poſſeſſio, aut præſcriptio,vel conſuetudo ſuffragari poteſt, ibid.n.206. & n ſeqq. uſque ad n 251. 51
4 Pars tutior in dubio eſt tenenda in ſpectantibus ad ſalutem animæ, in c Juvenis, num.1 de ſponſal. 5
5 Pars tutior in dubio eſt tenenda etiam extra materiam irregularitatis, in c. Significaſti, il ſecondo, de homicid. n.3. 137
1 Pars major an & quando faciat Collegium, in c.Licèt de vitanda, num.64.de elect 237
1 Pars major Collegium facit per repræſentationem, ſeu per fictionem, ibid. num 65 237
3 Geſta à majori, & ſaniori parte univerſitatis regulariter valent, etiam contradicente minore, in c.Cùm in cunctis, nu 1 & ſeqq. de his, quæ fiunt à major par capituli 220
3 Pars major, & ſanior, quæ dicatur, in c.Cùm in cunctis, num.3. de his, quæ fiunt à major par capituli. 220
3 Pars major in dubio cenſetur etiam ſanior, niſi contrarium probetur, ibid. num 4 210
3 Majori parti regulariter ſtandum eſt in quacumque diſpoſitione, ibid. num.5 220
3 Contemptus plus juris habet ad annullandum geſta majoris partis, quàm plures præſentes, & contradicentes, ib.n.6. 220
3 Minoris partis contradictio non impedit geſta à majori parte univerſitatis, niſi cauſa rationabilis probetur coram ſuperiore, ibid. num.7. 221
3 Major pars non poteſt ſtatuere in præjudicium minoris in his, quæ competunt pluribus ut ſingulis; ſecùs ſi pluribus ut univerſis, ibid. num. 12 221
3 Minor pars uti poteſt re communi ad uſum deſtinata, licèt major contradicat, ibid num. 14. & num 16. 221
3 Pars major trahit minorem, in c.Cùm propter, num.45. & 50. de jurepatr. Declaratur, ibid.num.66. 532
1 Pars major, ac ſanior prævalet in omnibus actibus univerſitatis, in c Ne innitaris, num.285. de conſtitut. 64
1 PARTICIPIUM reſolvitur in ſuum verbum cum relativo, in c. Inter cæteras, num.26. de reſcript. 148
3 PARTUS quinquagenariæ mirabilis eſt, quia rarus, ſed non miraculoſus, in cap. Cùm ſis, num.53. & ſeqq. & num.63. & 64. de converſ. conjugat. 438
1 PARVULI à parentibus ſubtracti, de quibus dubitatur, an ſint baptizati, ſunt iterùm baptizandi, in c. Ne innitaris, num.188. de conſtitut. 49
3 PASCENDI officium incumbit Epiſcopis ex divina inſtitutione, quæ ab Eccleſia mutari non poteſt, in cap.Ex parte, num.55.de Cler. non reſid. 55
3 Paſcendi actus eſt principalis actus Epiſcopi, ibid n.73. 46
3 Paſcendi officium, cui innititur obligatio reſidentiæ, ceſſat ovibus deficientibus, in c. Extirpandæ, § Qui verò, num.50 de præbend. 130
5 PASCHALE tempus ad Euchariſtiam ſuſcipiendam poteſt à proprio Sacerdote ex cauſa prorogari, in c. Omnis, num 46. de pœnit. & remiſſ. 312
5 PASTELLUS quid ſit, in c.In ordinando, n 3. de ſimon 30
3 PASTOR animarum, ubi neceſſe fuerit, tenetur mortem ſubire pro ovibus ſuis, in c.Clericos, n.5 de Cler non reſid. 67
3 Paſtor dicitur occidere quos tacendo noluit increpare,in c Ex parte, num 36. de Cler. non reſid 44
3 Paſtoris officium præcepto Evangelico incumbit ipſimet Epiſcopo, nec poteſt alteri demandari, ibidem num 38. & ſeqq. uſque ad num.54. 45
3 Paſtorem ita oportet eſſe aſſiduum muniis Epiſcopalibus,ut actum paſcendi ferè nunquam intermittat, ibid n.72 46
3 Paſtor non eſt, qui gregem alienum paſcit; ſed mercenarius, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, num 3. de præben 126
1 Paſtore aliquandiù carere minus malum eſt, quàm dyſcolum, ſtultum, & malum habere, in c.Accepimus, n [illegible] de pact. 666
1 PATER debet reverentiam filio Sacerdoti in orationibus, confeſſionibus, & aliis ſpiritualibus, in c. Indecorum, num 43 de ætat. & qual. 401
1 Pater percutiens filium in ſacro Ordine conſtitutum excommunicationem incurrit, ibid. num.47. 401
1 Pater ob nimiam egeſtatem diſtrahere non poteſt filium in ſacris conſtitutum, ibid. num 50. 401
5 Pater qui dormiens in lecto infantem ſuffocavit, an ſit irregularis, in c. Si conſtiterit, num 39. de accuſat 11
5 Pater poteſt cogere filios ad præſtanda ſibi alimenta, ipſos etiam vendendo, in c Prætereà, n 30 Ne prælat vices ſuas. 71
5 Patri ſpirituali non minùs obſequi debemus, quàm carnali, ibid. num 32. 71
3 Parentes revocare non poſſunt filium impuberem è Monaſterio, ſi illius ingreſſui tacitè, vel expreſsè conſenſerint, in c Si quis, num.2. de regular. 333
3 Si verò non conſenſerint, revocare poſſunt infra annum dumtaxat, ibid. num 3. 333
3 Pater non poteſt offerre filium impuberem Religioni,ſi mater contradicat, nec è converſo, ibid. num 6 333
3 Pater offerre poteſt filium Religioni, etiam invito avo, qui habet utrumque in poteſtate, ibid. num 10 333
5 Pater percutiens filium in ſacris conſtitutum incidit in ſententiam Canonis, in c.Cùm voluntate, n.34. de ſent excom 179
1 Pater prohibitus relinquere filio ſpurio, non cenſetur prohibitus relinquere nepoti legitimo ex filio ſpurio, in c Ad extirpandas, num.38. de fil presbyt 473
1 Patri ſuper fructibus beneficii, quod filius obtinet, non acquiritur uſusfructus, ſicut in peculio Caſtrenſi, vel quaſi, ibid. num.42. 473
1 Pater an prohibeatur immediatè ſuccedere in beneficio filii, in c. Ex tranſmiſſa, num 25. de filiis presbyt. 469
1 Pater ſuccedit filio, licèt turbato ordine, ſicut filius patri, & uterque habet querelam, ibid num.26. 469
1 Pater an poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua ejus filius illegitimus de præſenti reperitur intitulatus, ib. n.27. 469
4 Pater ob neceſſitatem victus poteſt vendere filium, in c. Ex litteris, num.5. de divortiis. 96
4 Patris confeſſio qualiter poſſit habilitare incapaces ad ſucceſſionem, etiam in præjudicium tertii, in c. Lator, num. 64. qui filii ſint legit. 90
4 Pater in ſuprema ſua voluntate non præſumitur voluiſſe inſtituere filios incapaces, ibid. num.77. 92
4 Pater cogere non poteſt filium invitum nubere, ſed filiam poteſt, ſecundùm leges,niſi dederit ei turpem ſponſum,vel moribus indignum, in c.Tua, num.8. de deſponſat. impuber. 23
4 Secùs ſecundùm Canones, ibid num.9. 23
1 Paternæ incontinentiæ ſuſpicio magis viget in filia, quàm in filio, in c.Ut filii, num.45. de filiis presbyter. 463
Vide in ver. *Filius illegitimus*.
5 Pater tenetur alere filios etiam ſpurios de jure Canonico, in cap Quoniam, num.7. de Magiſtris. 80
5 Patris divitiæ cenſentur divitiæ filii etiam nil actu habentis, ib. num 8 80
3 Pater ſi ſe cum bonis ſuis, & filio impubere obtulit Monaſterio, filius factus major exire poteſt, & legitimam à Monaſterio petere, in c. Cùm ſimus, num.1. de regular 378
3 PATRIAM quilibet tenetur defendere, & pro ejus defenſione excuſatur pater occidens filium, in c. Pervenit, num. 8. de immunit. Eccleſ. 629
1 Patria poteſtas quantum ad jus publicum non curatur, in c.Indecorum, num.24 de ætat. & qual. 400
1 Patria poteſtas ſolvitur per profeſſionem regularem, ibidem num. 32. & 58. 400
1 Patria poteſtas in quibus differat à dominicali, ib. n 55. 402
1 Patria poteſtas ſicut ſolvitur per dignitatem patritiatus,& conſulatus in temporalibus, ita ſolvitur per dignitatem ſacerdotalem in ſpiritualibus, ibid.num 57. 402
Vide in ver *Ius patriæ poteſtatis*.
5 Patria, & parentum defenſio eſt de jure naturæ, in c. Petitio, n. 8. de homicid. 139
3 PATRIARCHA Hieroſolymitanus, qui eſt etiam Canonicus Baſilicæ S. Petri,ſedet in Choro poſt Canonicos primò receptos, in c Poſtulaſti, num.28. de conceſſ. præbend. 202
1 Patriarcha Conſtantinopolitanus etiam poſteriùs ordinatus præfer-

ſertur inter quatuor patriarchas, in c. Cùm certum, num 19 de major. & obed. 608

5 Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates Græci ſchiſmatici in Concilio Florentino ut tales indifferenter agniti, & tractati fuerunt, in c. Quod à prædeceſſore, num. 102. & 116. de ſchiſmat. 112

1 Patriarchatus, Archiepiſcopatus, & Epiſcopatus Romana fundavit Eccleſia, in c. Quantò, n 42. de translat. Epiſcop 320

1 Patriarcha qui confirmatum in Archiepiſcopum transfert ad Sedem Apoſtolicam Epiſcupalem, ab Epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur, in c. Cùm ex illo, n 1 de translat. Epiſc 114

1 In Patriarcham Antiochiæ Maronitarum Epiſcopus de Nauca more illius nationis electus non confirmatur, ſed à vinculo ſuæ Eccleſiæ abſolvitur, & ad Eccleſiam patriarchalem transfertur, in c. Etſi unanimiter, n. 13. de poſtulat. prælat. 216

1 Patriarchalibus ſedibus vacantibus, à Canonicis fieri non poteſt electio, vel poſtulatio, quouſque ad notitiam Sedis Apoſtolicæ perducatur, ibid num 14. 216

1 Patriarchalis dignitas eſt major quacunique mundana dignitate, in c. Cùm terra, num 3. de elect. 265

1 Patriarchales ſedes an præferantur presbyteris Cardinalibus, ibid. num. 4 265

1 Patriarchæ ſunt reducti ad inſtar Regum, quia multas regunt Provincias, ibid. num. 5. 265

5 PATRIMONII ſui an magis quàm vitæ alterius teneatur quis curam habere, in c. Interfeciſti, num. 13. de homicid. 122

3 Patrimonium ad cujus titulum Clericus eſt ordinatus, ſi ſit minùs ſufficiens, tenetur Epiſcopus tamdiù ex proprio ſupplere, donec per ipſum Epiſcopum, vel alium in ſua, vel aliena Eccleſia fuerit competens beneficium aſſequutus, in c. Cùm ſecundum, num. 64 de præbend 93

3 Patrimonium non efficitur titulus Eccleſiaſticus, niſi hoc expreſsè ſit actum, in c Epiſcopus, n 19. & 13. de præben. 71

3 Patrimonium hodie non eſt titulus ad ſacros Ordines, niſi diſpenſativè, ibid. num. 24 49. & 50. 72

3 Patrimonium patris non eſt patrimonium filii, niſi interpretativè, & per juris fictionem, ibid num. 26. 72

3 Patrimonium ad cujus titulum Clericus eſt ordinatus, gaudet privilegiis bonorum Eccleſiæ, ibid. num. 30 & 33. etiam in caſibus in jure non expreſſis, ibid. num 40 73

3 Et ſubrogatur in locum beneficii, ibid num. 32. & 39. 72

3 Patrimonium Clerici ad hoc ut indiſtinctè gaudeat privilegiis bonorum Eccleſiæ, exigitur, ut Clericus ad illius titulum fuerit expreſsè ordinatus, ibid. num. 33. 72

3 Patrimonium quod remanet Clerico beneficium reſignanti, gaudet privilegio bonorum Eccleſiæ pro ea tantùm parte, quæ ad congruam illius ſuſtentationem ſufficiat, ibid. n 43. 73

3 Patrimonium reſignantis beneficium ſuccedit loco tituli, tametſi Epiſcopus hoc non declaraverit, ibid. num 44 73

3 Patrimonium ad cujus titulum Clericus eſt promotus, non poteſt ſine licentia Epiſcopi alienari, licèt poſteà Clericus adeptus ſit beneficium ſufficiens, ibid. num. 48 74

3 Patrimonii titulus eſt ſubſidiarius in Clerico ad Ordines ſacros promovendo, non autem in jam promoto, ib n 50. 74

3 Titulus patrimonii de Epiſcopi licentia poteſt commutari in titulum beneficii, & è converſo, num. 51. 74

3 Privilegium exemptionis ab oneribus Cameralibus conceſſum patrimonio, donec Clericus aſſequatur beneficium, extinguitur adepto beneficio, nec reviviſcit per beneficii dimiſſionem, in c. Epiſcopus, n. 52. & ſeqq uſque ad n. 63. de præbend. 74

3 Contrarium, num. 63. uſque in finem. 75

3 Præſertim ſi dimiſſio ſit coacta, ibid. n. 66. 75

1 Patrimonium ad cujus titulum quis ordinatur, quamvis beneficium repræſentet, non tamen eſt beneficium, in c Ad audientiam, il ſecondo, num 59 de reſcript. 180

Vide in ver. *Clericus quoad titulum*.

Et in ver *Ordo quoad titulum*.

4 PATRINUS eſt fidejuſſor baptizati apud Deum, eumque in fide catechizat, in c. Veniens, num. 2 de cogn. ſpirit. 63

4 Patrinus, etſi non excedat plena pubertate baptizatum, tamen contrahit cognationem ſpiritualem, ib n 18 65

1 PATRONUS in Collegiatis Eccleſiis de jurepatronatus præſentat prælatum, & Epiſcopus inſtituit, in c. Nullus, num. 5 de elect 218

3 Patronus laicus uno præſentato poteſt alium præſentare, Clericus hoc non poteſt, in c. Cùm autem, n 1 de jurepatr 522

3 Patronus tenetur Eccleſiam tueri ab omnibus oppreſſionibus, ibid. num 4 522

3 Patronus laicus poteſt duos præſentare ſucceſſivis temporibus, & plures ſimul eo modo, ut Epiſcopus alterum eligat, & admittat, ibid. num 5. 522

3 Patronus laicus poteſt ſecundum præſentare accumulativè, non autem ex toto, recedendo à primo, ibid num. 6. 522

3 Et præſentatio ſimpliciter facta de ſecundo, intelligitur facta cumulativè, non privativè, ibid. n. 7. 523

3 Patronus laicus poteſt ſemel tantùm variare, ib num 8 523

3 Niſi prima præſentatio ſit nulla, quia tunc poteſt præſentare tertium accumulando cum ſecundo, ib n 9. 523

3 Patronus poteſt ex toto recedere à prima præſentatione invalida, ibid num 10 & 24 523

3 Patronus laicus an poſſit recedere à præſentatione facta de indigno, & alium præſentare, ibid. num 12 523

3 Patronus Eccleſiaſticus non poteſt variare præſentando alium etiam accumulativè, ibidem num 15 523

3 Patroni laici non poſſunt recedere à promiſſione de non variando, maximè ſi ſit jurata, ibid num 27 524

3 Patroni laici an teneantur præſentare digniorem, ib n 12 514

3 Patroni laici ſi ad Eccleſiam vacantem intra quatuor menſes non præſentant, Epiſcopus ordinabit Eccleſiam, in c Cùm propter, num 1 & 9 de jurepatron 529

3 Patronus laicus habet quadrimeſtre tempus ad præſentandum, Eccleſiaſticus verò ſemeſtre, etiamſi patronatum à laico acquiſiverit, ibid num 2 529

3 Patronus laicus, & Eccleſiaſticus à quibus differant, ibidem num. 13 & ſeqq. uſque ad num. 21. 533

3 Patronus laicus præſentans ſcienter indignum, an privetur ea vice jure præſentandi, ſicut patronus Eccleſiaſticus, ib n 14 510

3 Patrono laico habenti unam vocem an inferatur præjudicium ex conſenſu, ſi Eccleſia compatrona habeat duas voces, ib. num. 70. & 71. 532

3 Patrono laico præjudicari non debet ex donatione patronatus facta Eccleſiæ à compatronis, ibid n. 61. 534

3 Patrono Eccleſiaſtico non præſentante infra legitima tempora, inſtituendus eſt præſentatus à patrono laico, ib. n. 73. 534

3 Patronis diſcordantibus præficiendus eſt præſentatus, qui plures habet voces, in c Quoniam, num 1 de jurepatr 511

3 Patroni quidquid juris habent in Eccleſia, totum ex gratia procedit, & de ſpeciali gratia toleratur, ib n 7 511

3 Patronus unus ex duobus poteſt alterum præſentare, licèt ex duobus eligentibus unus non poſſit alium eligere, ib n. 14 518

3 Patronus efficitur, qui Eccleſiam de non eſſe deducit ad eſſe, ib. num 29. 512

3 Declaratur, num. 46. 513

3 Patronus antiquus requirendus eſt, & præferendus extraneo in reædificatione Eccleſiæ dirutæ, ibid n 57 514

3 Patroni, vel adminiſtratores Eccleſiarum prætextu conſuetudinis congruam portionem Rectoris diminuere non poſſunt, in c Extirpandæ, num 5. de præben 124

3 Conſuetudo, qua patronus aliquid ſibi vendicat de fructibus Eccleſiæ ultra portionem Rectoris, an valeat de jure communi, ibidem num. 6 124

3 Et quid in Patrono laico, ibid. 124

3 Patroni qui in fructibus Eccleſiæ ſe ingerunt, ex Concilio Tridentino quas pœnas incurrant, ibid. n. 8 & ſeqq 124

3 Patronis beneficiorum prohibitum eſt bona ipſorum conducere, ibidem num 9. 124

3 Pœna à Concilio impoſita patronis occupantibus fructibus Eccleſiarum locum non habet, niſi in doloſa occupatione, numer 10. 124

3 Pater qui ſe ingerit in fructibus Eccleſiæ, cujus non ipſe, ſed filius eſt patronus, an incidat in pœnam Concilii Tridentini, num 11. 125

3 Patroni Eccleſiarum parochialium cogi poſſunt ad aſſignandam congruam portionem Rectoribus ibi inſtitutis, n 12 125

3 Patroni plures eſſe poſſunt unius Eccleſiæ ex cauſa fundationis, vel dotationis, etiamſi inæqualiter dotaverint, in c. Ad audientiam, il primo, n 36. de Eccl. ædific. 625

3 Patronus poteſt à ſua quaſi poſſeſſione repelli, niſi patronatum probaverit juxta formam Concilii, etiamſi Ordinarius poſt Concilium admiſiſſet præſentationem ſine cauſæ cognitione, in c. Conſultationibus, num. 10. de jurepatr 521

3 Etiamſi patronus probaverit ſe per 40. annos præſentaſſe, ibidem num 11. 521

3 Jus conferendi Eccleſiam liberè ad Epiſcopum devolvitur, ſi quæſtio ſuper patronatu laicali infrà quadrimeſtre fuerit terminata, in cap Quoniam, num 16. de jurepatr. 511

Vide in ver. *Jus conferendi*

3 Patronus non eſt dominus juſpatronatus, niſi abuſivè, in cap Ex litteris, n 51 de jurepatr. 519

3 Patronatus in hoc inſtrumenti venditionis univerſitatis fateri poteſt ſe deſiiſſe eſſe patronum, ibid n 60. 519

2 Patroni poteſt Epiſcopus deferre juramentum de præſentando magis idoneum, ſi ſubſit ſuſpicio, ne moveatur aliquo inordinato affectu, in cap Conſtitutis, il ſecondo, num. 5. de appellat 199

2 Fallit, ſi contra patronos eſſet præſumptio perjurii, ib n 6. 199

3 Ob patronorum diſcordiam ceſſat Eccleſia à divinis, tolluntur inde Reliquiæ, & oſtia clauduntur, in c perlatum, num. 2. de jurepatr 508

3 Patroni inter ſe convenire non poſſunt, ut unus habeat patronatum in una parte Eccleſiæ, alius in alia, ibid n 3. 508

3 Nec fructus, & poſſeſſiones Eccleſiæ poſſunt inter ſe dividere, ibid. num 4 508

3 Poſſunt tamen inter ſe paciſci de Rectore alternis vicibus præſentando, ibid. num 5 508

3 Etiam ſine conſenſu Epiſcopi, ibid num 6. 508

3 Item ſi habeant plures patronatus, convenire poſſunt, ut unus præſentet in una Eccleſia, & alius in alia, ib n 7. 508

3 Patronus in fundatione Eccleſiæ poteſt remittere juſpatronatus in totum, aut pro parte, prout ei libuerit, ib n 34 509

3 Patronus non eligit prælatum in Conventuali Eccleſia, ſed in Capella ſic, in c. Nobis, n 2 14 & 18 de jurepatr. 536

3 Patrono debetur proceſſionis honor, & alimentatur ab Eccleſia, ſi vergat ad inopiam, ibid n 3 17 & 25 & ſeqq. 526

3 Patronus an in Eccleſia juriſpatronatus in ſeſſionibus, & aliis actibus temporali domino loci ſit præferendus, ib n. 18 & ſeqq. uſque in finem. 527

3 Patrono triplex jus competit in Eccleſia patronata, utile, oneroſum, & honorificum, ibid num 10 527

3 Et jus honorificum in quibus conſiſtat, ib n 10 & 25 527

3 Patrono ad Eccleſiam venienti an & quouſque Clerici obviam exire teneantur, ibid num. 26 527

3 Patronus in ſeſſionibus, & aliis actibus an ſit cæteris præferendus, ibid. num 27. & 29 527

3 Patrono debetur honor proceſſionis, ideſt præſentationis, ibidem num. 28 & 29 527

1 Patronus laicus præſentans indignum an ſit ipſo jure privatus poteſtate præſentandi, in cap Cùm vos, num 12 & ſeqq uſque in fin de offic. ordinar 510

1 Patronus Eccleſiaſticus de jure habet cuſtodiam Eccleſiæ vacantis, ibid num 4 560

1 Contra ex Concilio Tridentino, ibid n 6 560

1 Patronus laicus non poteſt ſe ingerere in rebus Eccleſiæ, nec habet cuſtodiam, ſed defenſionem tantùm, ib n 5 560

1 Patroni tam laici, quàm Eccleſiaſtici poſt Concilium Tridentinum nullatenùs poſſunt ſe ingerere in fructibus beneficii, ibid num 6 560

1 Patronus præſentando indignum an ſit ipſo jure privatus pro illa

vice poteſtate præſentandi, latiſſimè diſcutitur, ibid. num. 27. & num ſeqq. uſque in finem. 561
1 Quid in patrono Eccleſiaſtico, qui præſentat indignum ſcienter, ibid. num. 28. & num. 49. 561
1 Et quid ſi ignoranter, ibid. num 32. 561
1 Et quid in patrono laico, qui præſentavit indignum ſcienter, ib. num. 34. & ſeqq uſque in finem. 561
1 Referuntur Authores, & fundamenta pro opinione negativa, ibid. num. 35. & ſeqq. uſque ad num. 39. 561
1 Item referuntur Authores, & fundamenta pro contraria opinione affirmativa, ibid. à d. num. 39. uſque ad num. 46. 562
1 Approbatur prima opinio negativa, ibid. à d num. 46. uſque ad num. 56. 562
1 Et refellitur diſtinctio Lambertini, ibid. num. 56. & num. ſeqq. uſque in fin. 563
1 Patronus Eccleſiaſticus non poteſt variare, & eo ipſo, quòd præſentat ſcienter indignum, jus providendi Eccleſiam ad Epiſcopum devolvitur, vel ad eum, ad quem pertinet inſtitutio, ibid num. 29 & 31. 561
1 Patronus Eccleſiaſticus, qui ignoranter præſentavit indignum, poſt collationem poteſt variare, & habet integrum tempus ad præſentandum, ibid num 32. 561
2 Patronus laicus, qui præſentavit indignum ſcienter, infrà quatuor menſes poteſt variare vel alium præſentare, ib n.33. 561
1 Patronus Clericus habet ſemeſtre ad præſentandum, quia variare non poteſt; laicus verò quadrimeſtre tantùm, quia poteſt variare, ibid num. 38. 561
1 Patronus laicus habet poteſtatem præſentandi ex gratia, ib. n. 43 Declaratur, ibid. num. 54. 563
1 Patronus laicus non obſtante reprobatione excommunicatorum de primo præſentato, & appellatione ab eo interpoſita, poteſt alterius nomen deferre, ibid. num 55. 563
3 Patronus poteſt præſentare ad Eccleſiam vacantem, non obſtante, quòd ipſo non conſentiente, alius ad præſentationem Rectoris ad titulum Eccleſiæ fuerit ordinatus, in cap. poſtulaſti, num. 1. de jurepatr. 536
1 Patroni tam Clerici, quàm laici variant indiſtinctè ante præſentationem, poſteà verò laici tantùm, in cap. publicato, num. 46. de elect. 312
1 PAUCI qui dicantur, in c. Ut juxta, n 32. de Offic. ordinar. 594
3 Pauca dicuntur reſpectivè ſecundùm ſubjectam materiam, in cap. Multa, num. 2. Ne Cler. vel Monach. 653
5 PAULUS Apoſtolus, quamvis homicida, divina miniſtravit, in c. Henricus, num. 32. de Cler. pugnan. in duello. 146
5 Phinees nepos Aaron fuit diſpenſatus ſuper duobus homicidiis, & permiſſus divina miniſtrare, ibid. num. 31. 146
5 Pauli IV. & S Pii V. diſpenſationes ſuper ſucceſſione fratrum Minorum an ſint redactæ ad terminos Concilii Tridentini, in c. Nimis prava, num. 42. de exceſſ. prælat. 224
1 Paulus III. perſuaſus à Cardinali Sancti Marci, ut ſibi ſucceſſorem eligeret, omninò reſpuit, in cap. Accepimus, num. 30. de pactis. 663

Pauper, & paupertas.

3 Pauper locare poteſt operas ſuas ſpirituales ſine labe ſimoniæ, in c. Cùm ſecundum, num. 5 de præben. 90
3 Pauper non dicitur, qui patrem habet divitem, in cap. Epiſcopus, num 21 de præben. 72
3 Paupertas excuſat à procuratione, in cap. Venerabili, num. 33. de cenſib. 552
3 Paupertas tolerabilior eſt in Canonico, quàm in Rectore Eccleſiæ, in c. Expoſuiſti, num. 9. de præben. 145
3 Pauper, quamvis directè agere non poſſit contra divitem, ut ſibi ſubveniat, poteſt tamen Judicis Eccleſiaſtici officium implorare, ut eum compellat, in c. Licèt, num. 5. de cenſib. 539
3 Pauperes ad collectas non ſunt cogendi, ibib. num. 10. 539
3 Declaratur, num 11. 540
3 Pauperum appellatione veniunt etiam Clerici, in c. Non minùs, num.18 de immun. Eccl. 632
1 Paupertas non eſt juſta cauſa auferendi bona aliena, in c. Quæ in Eccleſiarum, num 8. de conſtitut 98
1 Pauperi ſubveniendum eſt de proprio, non de alieno, ſive ſua culpa in egeſtatem inciderit, ſive non, ibid num. 11. & ſeqq. 98
1 Pauper, & inops in quibus differant, remiſſivè, ibid. num.13. 98
3 Inanis eſt actio, quam inopia debitoris excludit, in c. Odoardus, num. 26. de ſolut. 240
3 Periculo ejus, qui nihil habet, nihil eſſe poteſt, ibid. num. 27. 240
3 Paupertas in quibus proſit, ibid. num. 28. 240
3 Paupertas qualiter probetur, ibid. num 32. 241
3 Mendicans præſumitur pauper, niſi creditores probent contrarium, ibid. num. 33. 241
3 Paupertas probatur eo ipſo, quòd aliquis cedit bonis, nec ejus corpus debet poſteà detineri, ibid num. 34. 241
5 Pauperes non dicuntur, qui opibus parentum ſuſtentari valent, in c Quoniam, num. 6 de Magiſtris. 80
4 Paupertas non excuſat adulterium etiam quoad pœnam civiliter inferendam, in c Ex litteris, num. 3. de divortiis. 96
1 PAX eſt finis diſcordiæ, in c. Treugas, n 15 de treug. & pac. 632
4 Pacis bonum eſt urgens neceſſitas diſpenſandi, in c. Ubi non eſt, num 12. de deſponſ. impuber. 26
5 PECCANTES publicè, palam ſunt corrigendi, in c. Manifeſta, num. 17. & ſeqq. de pœnit. & remiſſ. 289
Vide in ver. *Pænitentia publica.*
3 PECCARE nemo debet ſub ſpe veniæ, in c. Immunitatem, num. 21. de immun. Eccl. 650
1 PECCATOR quilibet occultus poteſt peracta pœnitentia promoveri, & miniſtrare, niſi ſint crimina, quæ poſt pœnitentiam impediant Ordinis executionem, in c. Quæris, num. 43. de ætat. & qualit 414
1 PECCATUM non committitur, niſi inobedientiæ, in his, quæ non ſunt in ſe mala, niſi quia prohibita, In c. Cùm pridem, num 4. de pactis. 647
1 Contrarium, num. 12. & 22. & ſeqq. 647
1 Peccata quandoque ſimili nomine cenſentur, quæ ſimili pœna puniuntur, ibid. num. 23. 648
1 Peccatum quid ſit, ibid. num. 58. 652
5 Peccata ipſa an cadant ſub ſigillo Confeſſionis Sacramentalis, in c. Officii, n 26. & ſeqq. uſque ad nu. 33. de pœnit & remiſſ 305
5 Revelatio peccati in confeſſione detecti an cadat ſub prohibitione poſitiva Eccleſiæ, ibid. num. 33. 305
5 Peccatum originale per Baptiſmum deletur in infantibus indiſtinctè, in adultis per contritionem cordis, in c. Omnis, num.6. de pœnit. & remiſſ. 309
5 Peccatum an oporteat eſſe mortale, adhoc ut pœnitentiæ Sacramentum ſit ad ſalutem neceſſarium, ibid. num.8 & ſeqq. 309
5 Peccata venialia tantùm habens non tenetur confiteri jure divino ad obtinendam juſtificationis gratiam, ibid. num 9 309
5 Peccata venialia à gratia Dei non excludunt, ibid num. 11. 309
5 Et quamvis utiliter in confeſſione dicantur, tamen citra culpam taceri, & multis aliis remediis expiari poſſunt, ibid. n. 12. 309
5 Fallit in duobus caſibus, num 13 309
5 Peccata venialia tantùm habens an teneatur jure poſitivo ſemel in anno confiteri, ut ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ, ibid. num. 14 & ſeqq. 309
5 Peccata venialia non tenetur quis confiteri ſemel in anno ſpecialiter, & numeraliter, ſed in generali, ibid num. 17. 309
5 Peccata propria duntaxat ſunt in confeſſione aperienda, non autem aliena, ibid. num 17. 310
5 Peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum, in c. Tua nos, n. 21 de ſimon. 58
1 Peccata latentia ſolum Deum habent ultorem, in c. Ex tenore, n 10 de tempor. ordin. 359
3 Peccatum nullum eſt adeò veniale, quòd non fiat mortale, dum placet, in cap. A crapula, num 25. de vit. & honeſt. Cler. 7
3 Declaratur, num. 31. 7
3 Peccatum veniale an & quando poſſit fieri mortale, ib. n.27 & 32. 7
3 Peccata minima, ſi negligantur, occidunt, ibid. num. 28. 7
1 Peccato mortali non conſentiendum, ſed potiùs omnia mundi mala toleranda, in c. Sacris, n.28. de his, quæ vi met cauſ. 683
3 Peccatum originale ſine conſenſu contrahitur, & ideò ſine conſenſu dimittitur, ſcilicet parvulis, in cap. Majores, num 54. de baptiſm. 598
3 Actuale verò conſenſu contrahitur, & ideò ſine conſenſu minimè relaxatur, ibid. num 55. 598
3 Peccatum originale eſt peccatum naturæ, actuale verò eſt peccatum perſonæ, ibid. num. 56. 598
3 Peccatum originale non eſt fomes, ſeu pronitas ad peccandum, quæ remanet etiam poſt baptiſmum, ibid. num. 57. 598
3 Peccatum originale quid ſit, ibib. num. 58. 598
3 Languor naturæ dicitur, ibid. num 59. 598
3 Peccata Deus non dimittit ex parte, ſed ex toto, ibid. num.61 & ſeqq. 578
3 Peccati originalis pœna eſt carentia viſionis Dei, actualis verò gehennæ perpetuæ cruciatus, ibid. num. 63 558
5 Peccatum grave, & mortale idem ſunt, in cap. Falſidicus, n.146. de crim. falſ. 177
3 Peccatum eſt dictum, vel factum, vel concupitum contra legem æternam, in cap. Cùm eſſes, num 126. de teſtam. 275
3 Peccatum non eſt, quod eſt præter legem Divinam, ib. n.151. 277
2 Peccati iteratio tranſit in conſuetudinem peccandi, in c. Cùm non ab homine, num. 59. de judic. 14
3 Peccatum in Spiritum Sanctum eſt peccatum obſtinationis, in cap. Immunitatem, num. 22. de immun. Eccl. 650
5 Peccatum eadem qualitate purgatur, qua originatur, in c. Manifeſta, num. 16. de pœnit. & remiſſ. 289
1 In occaſione proxima peccati, ex ſententia cujuſdam Theologi, licitum eſt perſeverare ob ſui, vel alterius commodum ſpirituale, vel temporale, in c. Ne innitaris, n. 322. de conſtit. 69
Vide in ver. *Concubinarius.*
5 PECUNIÆ, & patrimonium dicuntur vita hominis, in c. Interfeciſti, n.15. de homicid. Declaratur, ibid. num. 16. 122
5 Pecuniam per ſimoniam collata an & quando ſit reſtituenda ei, qui contulit, in cap. Tua nos, num. 13. de ſimon. 58
3 Pecunia pro Monaſterio conſtruendo relicta, ſi non ſufficiat, convertitur in alium uſum, in c Nos quidem, n.16. de teſtam. 260
3 Pecunia ad certum uſum relicta non poteſt per ſuperiorem ad alium uſum deputari, quando in eum cauſam teſtator providit quid fieri debeat, ibid. num. 32. 261
3 Declaratur, num. ſeqq. 261
1 Pecuniæ obediunt omnia, in cap. Significantibus, num. 40. de offic. delegat. 537
1 Declaratur, ibid. 537
5 Pecunia trajectitia quæ ſit, in cap. Naviganti, n.7 de uſur. 160
5 Pecuniæ nullus eſt uſus, ibid. num 26. 162
5 Pecuniæ receptio libertatem eligentium prorſùs non tollit, in c. Nobis, num. 65. de ſimon. 43
5 Pecuniam dans, ut ſpiritualem juriſdictionem exerceat, officio privatur, & ſic conferens illud ampliùs conferre non poterit, & canonicè punietur, in cap. prætereà, num. 1. Ne prælat. vic ſuas. 68
5 PEDAGIA exigentes à Clericis incidunt in excommunicationem latæ ſententiæ, in c. Non minùs, n 35. de immun. Eccl. 633
3 *Penè*, &, *quaſi*, dictiones diminuunt aliquid de ſignificatione ejus, cui adjiciuntur, in cap. Veſtra, num.50. de cohabit. Cler. & Mulier. 13
5 *Penitùs*, dictio importat nullitatem ipſo jure, etiam ſi præponatur verbo futuri temporis, in c. Nobis, num. 36. de ſimon 41
1 *Penitùs*, adverbium adjunctum verbo futuri temporis, an importet Canonem latæ ſententiæ, in c Quiſquis, n. 10 de elect. 295
1 *Penitùs*, dictio quid importet, in c. Cùm in Eccleſiis, num 4 de major. & obed. 615

Penſio, communia.

3 Penſio cum clauſula, *Ut meliùs, & commodiùs ſuſtentar i valeat, &c.* cenſetur reſervata ex cauſa alimentorum, in c. Ad hoc, num. 13. & 15. de ſolut. 235

3 Penſio, cenſus, collecta, & decima ſunt debitum reale, & obligant poſſeſſorem etiam pro terminis præteritis, ib. n. 16. & 1[illegible] 236
3 Et an ſit in optione creditoris, vel agere contra ſucceſſorem, vel contra antiquum poſſeſſorem, ſeu ejus hæredem, ibid numer. 17 & ſeqq 236
3 Penſionem conditionalem facit clauſula, *Dummod. remaneant mulle pro Epiſcopo*, ibid. n. 24 236
3 Et in petitorio onus probandi, quòd mille remaneant, incumbit penſionario, ibid n. 25. 236
3 Etiamſi Epiſcopus reſervationi conſenſerit, ib 236
3 Et probatio debet eſſe plena, ibid 236
3 Penſio reſervata cum clauſula, *Dummod. remaneant tot pro Titulari*, ſi ſit exceſſiva, non eſt nulla in totum, ſed reducibilis, ib. numer 28. 236
3 Fallit, ſi ſit reſervata cum prædicta clauſula, *Et cum expreſſione certi valoris*, ibid. num 29. 236
3 Tridentino Concilio Papa cenſetur derogare reſervando penſionem cum clauſula, *Etiamſi non remaneant m[illegible]e pro Epiſcopo*, ibid. numer 30. 236
3 Idem ſi ſciat valorem fructuum, juxta quem non remanent mille, ibid. num 31 237
3 Penſio purè reſervata eſt reducibilis, ſi non remaneant mille pro Epiſcopo, & Papa fuerit deceptus in expreſſione valoris facta in cedula conſiſtoriali, ibid. num. 32 237
5 Penſio in materia favorabili venit appellatione beneficii, in cap. Vergentis, n. [illegible] de hæret 97
Vide in ver. *Penſio à quo reſervanda*.

Penſio quid ſit, & quotuplex.

1 Penſio de jure communi eſt quid merè temporale, nihil habens ſpiritualitatis annexum, & reſervari poteſt etiam infanti, in cap. Cùm in cunctis, n. 99. de elect 251
1 Penſiones, quæ hodie beneficii loco aſſignantur, ut commodiùs quis ſuſtentari valeat, vel ex cauſa reſignationis, ſeu ceſſionis, ſunt quid ſpirituale, ſeu ſpirituali annexum, ibid n. 1[illegible] 251
1 Penſio non eſt verè, & propriè beneficium Eccleſiaſticum, nec venit beneficii appellatione, ibid. num 101. 251
1 Declaratur, ibid num. 104 252
1 Penſio venit appellatione beneficii in materia, in qua fit reditus ad jus commune; ſecus in materia correctoria, & reſtringibili, ibid. num. 104 252
2 Penſio non comprehenditur in litteris ad beneficia, niſi de illa fiat mentio, ibid num. 105. 252
2 Penſio an ſit beneficium, & veniat beneficii appellatione, in cap Ad audientiam, il ſecondo, nu. 40. latiſſimè diſcutitur, uſque ad n 121. de reſcrip. 179
2 Penſionum duæ ſunt ſpecies, ibid. n 41. 179
2 Penſio ceſſante fraude ſuper fructibus Eccleſiæ conſtitui poteſt nomine beneficii, ibid. num. 42 179
2 Penſio, quæ in titulum beneficii aſſignatur, verè, & propriè eſt beneficium Eccleſiaſticum, ibid num. 44. 179
2 Et diffinitur ſicut beneficium, ibid num 45. 179
2 Item de illa fieri debet mentio in litteris, ſicut de beneficio, ibid. numer. 46. 179
2 Item ſimoniacum eſt pro ea obtinenda pecuniam dare, ib. n 47. 179
2 Penſio quid ſit, & unde dicatur, ibid. n. 48. & ſeqq 179
2 Penſio pendet formaliter à beneficio, a quo detrahitur, ſicut uſuſfructus à proprietate, ibid. n 49. 179
2 Penſio, quæ ſimpliciter conſtituitur ſuper fructibus Eccleſiæ, & alicui aſſignatur authoritate ſuperioris, an ſit beneficium, & beneficii nomine intelligatur, ib n 50 & ſeqq uſque ad n 74 179
2 Penſio repræſentat ipſum beneficium, ibid num. [illegible] 189
2 Penſio non includitur in mandato de providendo alicui de beneficio uſque ad certam ſummam, ibid. n [illegible]6. 181
2 Penſio ex ſtylo Concilii Tridentini non habetur pro beneficio, ib. num 69 & 110. 181
2 Penſio eſt ſtipendium merè temporale, nihil habens ſpiritualitatis annexum, & cadere poteſt etiam in laicum, ib n 71 81 & 128 181
2 Item poteſt pretio conſtitui, transferri, ac redimi ſine labe ſimoniæ, ibid num 72. 181
2 Nec de illa fieri debet mentio in litteris, ibidem n 73. & 97. 181
2 Penſio, quæ hodie ex ſtylo aſſignatur loco beneficii, an ſit beneficium Eccleſiaſticum, & veniat illius appellatione, ibid n 74. & ſeqq uſque ad num 1[illegible] 181
2 Non eſt quid merè temporale, ſed ſpirituale, vel ſpirituali annexum, & prærequirit Clericatum inſtar beneficii, ib n 75 & 81 181
2 Et in Rotæ auditorio receptum eſt, ut non ſit quid profanum, ſed annexum ſpirituali, ibid n 81 182
2 Penſio Clerico aſſignari poteſt ſine ulla erectione, aut canonica inſtitutione, ibid n 101 183
2 Penſio ex ſententia Rotæ eſt quoddam jus temporale, ideſt ad tempus, ſeparatum, & formale per ſe diſtinctum à beneficio, ibid n 11[illegible] 181
2 Penſio in materia odioſa, & ſtrictè intelligenda non venit beneficii appellatione, ibid n 111 181
2 Etiamſi beneficium exprimatur per dictionem univerſalem, *quodcumque*, ibid n 114 181
2 Secus ſi materia ſit favorabilis, ibid numer. 117 123 127 131 & 134 pag. 1[illegible]4
2 Penſio in materia favorabili venit beneficii Eccleſiaſtici appellatione, non ex proprietate vocabuli, ſed per interpretationem extenſivam, ibid n 11[illegible] & 120 1[illegible]4
3 Penſio non dicitur beneficium, in c. Multa, num [illegible] Ne Cle[illegible] vel Mon[illegible] 158
2 Epiſcopus non poteſt quempiam ad ſacros Ordines promovere ad titulum penſionis, niſi [illegible] 135
2 Penſio non eſt titulus ad Ordines niſi diſpenſativè, ibidem num 1[illegible] 135
Penſiones ſunt fructus [illegible]
Vide in ver [illegible]
3 Penſio perpetua facit Eccleſiam cenſualem, in c. Niſi eſſent, n 31 de præben 110
3 Penſionis impoſitio eſt alienatio, ſeu donatio rerum Eccleſiæ, ib. num 27. 110

Penſio quoad ætatem.

1 Penſio minori ſeptennio reſervari non poteſt ſine diſpenſatione Apoſtolica, in c. Cùm in cunctis, n 98. & 100. de elect 251
1 Penſio de jure communi eſt quid merè temporale, nihil habens ſpiritualitatis annexum, & reſervari poteſt etiam infanti, ib. num 99. 251
Vide in ver. *Ætas in penſionibus*

Penſio ſuper Cathedralibus, & Parochialibus

3 Penſionibus, & reſervationibus fructuum gravari non debent Cathedrales, quæ ducatos mille, & Parochiales, quæ ducatos centum non excedunt, in c. Extirpandæ n 18 de præben 125
3 Et ducati intelligendi ſunt juxta morem cujuſque Regionis, ibid. numer 19. 125
3 Penſio ſuper beneficio de jure imponi non poteſt, niſi ſuperſint redditus ſufficientes ad ſuſtentationem Rectoris, in c. Niſi eſſent, n 26 de præben. 1[illegible]7
3 Penſio ſuper fructibus Parochialis an poſſit Epiſcopo conſtitui pro augendis redditibus præbendæ, vel menſæ capitularis, in cap. Expoſuiſti, n. 43. de præb. 143

Penſionis extinctio.

1 Penſio extingui non poteſt anticipatis ſolutionibus ſine authoritate Papæ, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num 83. de Reſcript. 182
1 Gratis tamen remitti, & condonari poteſt in totum, vel in parte, ſimpliciter, vel ad tempus, ibid n [illegible] 182
1 Penſio extinguitur per profeſſionem Regularem penſionarii, ibid. numer [illegible] 182
1 Item per contractum matrimonii, ibid n [illegible] 182
1 Et quid ſi penſio fuerit reſervata laico de Eccleſia benemerito, aut pro ſervitio Eccleſiæ impenſo, vel impendendo, ibid. numer [illegible] 182
1 Et quid ſi fuerit reſervata Clerico pro corporali ſervitio, ibidem numer [illegible]4 182
1 Et in gratia penſionis an ſit facienda mentio de obtentis, ib. verſ Sextò facit, & n 136 1[illegible]
1 Penſio non vacat, ſed extinguitur morte penſionarii, ſicut uſuſfructus morte uſufructuarii, ibid n [illegible] 183
3 Penſio ſuper fructibus beneficii de conſenſu beneficiati authoritate ſuperioris impoſita extinguitur morte [illegible] beneficiato, vel beneficium dimittente, in cap. Niſi eſſent, num [illegible] & [illegible] de præbend. 1[illegible]6
3 Quòd ſi renunciet, & poſteà eligatur, præſumitur fraus, niſi probetur bona fides, ibid. n 9 11. & 12. 1[illegible]7

Penſionis mentio in litteris.

2 Penſionis facienda eſt mentio in litteris ad beneficia, ſicut & beneficii, in c. Ad audientiam, il [illegible] n 51 de Reſcript 179
1 Penſio non comprehenditur in litteris ad beneficia, niſi de illa fiat mentio, in c. Cùm in cunctis, n 105 de elect 252
2 De penſione, quæ in titulum beneficii aſſignatur, fieri debet mentio in litteris, ſicut de beneficio, in c. Ad audientiam, [illegible] n 46 de Reſcript 179
2 Secus de penſione, quæ eſt ſtipendium merè temporale, ibid n [illegible] & [illegible]7. 181

Penſio à quo reſervanda.

3 Penſionem an poſſit Epiſcopus imponere cum conſenſu Capituli ſuper fructibus beneficiorum ſuæ diœceſis, in c. Paſtoralis, [illegible] de his quæ fiunt à prælat 212
3 Penſio ſuper fructibus Parochialis an poſſit ab Epiſcopo conſtitui pro augendis redditibus præbendæ, vel menſæ Capitularis, in c. Expoſuiſti, n 14 de præb. 1[illegible]2
3 Penſionem annuam poteſt Judex compromiſſarius pro bono pacis uni ex duobus electis aſſignare, & alterum confirmare, in c. Niſi eſſent, n [illegible] de præb 106
3 Papa poteſt penſionem imponere nulla cauſa expreſſa, ibidem numer 16 107
3 Penſionem novam Eccleſiis imponi, vel veterem augeri, prohibet Concilium Lateranenſe, contra quod Epiſcopus non diſpenſat, ibid num 4[illegible]. 109
3 Beneficiatus conſentiendo reſervationi penſionis authoritate Epiſcopi non obligat ſucceſſorem, ibid n [illegible] 11[illegible]
3 Penſio non poteſt imponi ab Epiſcopo in actu collationis beneficii, ibid num 54 110
3 Et conſentus [illegible] eſt ſimoniacus, ib n [illegible] 110
3 Penſio ſuper beneficio, de quo alicui per obitum providetur, imponi non poteſt ſine expreſſa licentia Papæ, ex decreto Pauli IV ibid n [illegible] & [illegible] 110
3 Penſionis ab Ordinario impoſitæ non ſtatur confirmatione Apoſtolica, [illegible] papa ex integro reſervat, ibid n [illegible] 11[illegible]
3 Penſio alicui Eccleſiæ ab Epiſcopo imponi non poteſt, ex declarationibus S. Congregationis Concilii, ibid n [illegible] 110
3 Penſiones ex [illegible] Romanæ Curiæ [illegible] papa reſervat, ibid n 41. 111
3 P[illegible] reſervata non [illegible] alterius penſionis reſervatæ ſuper eodem beneficio [illegible], in c. Super [illegible] n [illegible] de Reſcript 1[illegible]
3 Epiſcopus an poſſit authoritate ordinaria penſiones imponere ſuper proventibus beneficiorum ſuæ diœceſis, [illegible], in c. Niſi eſſent, n 14 & n ſeqq [illegible] de præben 1[illegible]7
3 Sine ulla cauſa non poteſt, [illegible] n 15 & n [illegible] 1[illegible]
3 Nec ſine conſenſu titularis, ib n 22 1[illegible]
3 Nec quando beneficium confert cum pacto ſolvendi penſionem, ibid n 18 107

3 Nec

3 Nec quando fructus parochialis non excedunt ducatos centum, ibid n. 25. 107
3 Nec quando penſio excedit medietatem fructuum, ibidem numer. 27. 107
3 Epiſcopus in collatione beneficii convenire non poteſt, ut penſio ſolvatur ſibi, vel alteri, ibid. n. 18. & 55. 107
3 Penſio ſuper fructibus beneficii vacantis non poteſt ab Epiſcopo reſervari, ibid. n. 23. & n. 53. 107
3 Epiſcopus an poſſit imponere penſionem duraturam ad vitam gravati. ibid n 28 & ſeqq. 107
3 Epiſcopus an poſſit imponere penſionem ad vitam penſionarii, ita ut ſit tranſmiſſibilis ad ſucceſſorem in beneficio, ibid. num. 32. & ſeqq. uſque in fin 108
3 Penſio impoſita ab Epiſcopo pro perſona ſibi beneviſa eſt ſimoniaca, & confidentialis, ex Bulla S. Pii V. ibid n. 36. 109
3 Epiſcopus poteſt reſervare penſionem per modum quantitatis, non autem per modum quotæ, ibid. n. 37. 109
3 Sed contra, ibid. n. 38. 109
3 Epiſcopus pro bono pacis, & ex cauſa concordiæ poteſt imponere penſiones tranſmiſſibiles ad ſucceſſores in beneficio, ibidem num. 39. 109
3 Contrarium, ibid. n. 40. 109
3 Papa cenſetur derogare Concilio Tridentino reſervando penſionem cum clauſula *Etiamſi non remaneant mille pro Epiſcopo*, in cap Ad hoc n. 30. de ſolut. 236
3 Item ſi ſciat valorem fructuum, juxta quem non remanent mille, ibid. n. 31. 237
Vide in ver. *Penſio, communia*
5 Prælatus poteſt Eccleſiam conſtituere penſionariam, in c. Audivimus, n. 3. de Colluſ. detegen. 190
5 Declaratur, ibid. n. 6. 190
5 Penſio bona fide impoſita ſuper beneficio ſine auctoritate Epiſcopi non excedit vitam ſolventis: ſecus ſi cum Epiſcopi auctoritate, ibid. n. 6. 190
5 Contrarium, ibid. num. 7. 191
5 Penſiones ex ſtylo ſolus papa reſervat, & nullæ declarantur reſervationes penſionum ad vitam factæ à Vicario Leodienſi, ibid. num. 8. 191
3 Penſio purè reſervata eſt reducibilis, ſi non remaneant mille pro Epiſcopo, & papa fuerit deceptus in expreſſione valoris facta in cedula Conſiſtoriali, in c. Ad hoc, n. 32. de ſolut. 237

Penſionis quota.

3 Penſio ſuper beneficio de jure imponi non poteſt, niſi ſuperſint redditus ſufficientes ad ſuſtentationem Rectoris, in c. Niſi eſſent, n. 26. de preben. 107
Vide *Penſio ſuper Cathedralibus, &c.*
3 Papa ex ſtylo non reſervat penſionem ultra dimidiam fructuum, ibid. num. 27. 107

Penſio quad ſimoniam.

2 Penſionem dare, vel accipere in collatione juris ſpiritualis, an ſit ſimonia, in c. Cùm pridem, n 38 de pactis. 649
2 Penſio, quæ in titulum beneficii aſſignatur, verè, & propriè eſt beneficium Eccleſiaſticum, & ſimoniacum eſt pro ea obtinenda pecuniam dare, in cap Ad audientiam, il 2. num 44. & 46. de Reſcript. 179
1 Penſio poteſt pretio conſtitui, transferri, ac redimi ſine labe ſimoniæ, ibid. n. 72. 181
2 Penſionis fructus, ſicut & beneficii, licitè vendi, & locari poſſunt, dummodò non ad vitam, vel ultra triennium ſine authoritate papæ, ibid. n 95. 183
1 Penſionem transferens, aut redimens pro pecunia ſine authoritate papæ quamvis ſimoniam committat, non tamen incidit in excommunicationem Extravagan ſecundæ de ſimon. ib. n. 115. 184
1 Simoniacum eſt penſionem conſtituere, vel transferre, aut redimere pecuniæ interventu, ibid. n. 82 182
1 Penſionarius ſine beneplacito Apoſtolico non poteſt conſtituere pro pecunia procuratorem irrevocabilem ad fructus penſionis exigendos, ibid. n. 96. 183

Penſio quoad ſolutionem.

3 Penſio, ſi valor monetæ alteretur intrinſecè, ſolui debet de pecunia, quæ currebat tempore reſervationis, in cap. Olim, num. 12. de Cenſib. 543
Vide in ver *Moneta*.
3 Penſioni conſentiens ſub ſolitis cenſuris, ſi non ſolvit in tempore ex ſtylo Rotæ illas incurrit ſine alia litterarum intimatione, in c. Odoardus, n. 81. de ſolut. 243

Penſio quoad Tonſuram, habitum clericalem, & Officium.

2 Penſiones ſuper fructibus beneficiorum Eccleſiaſticorum hodie non reſervantur niſi prima tonſura initiatis, in c. Cùm in cunctis, n 94. de elect. 251
1 Penſiones notinentes ultra ſexaginta ducatos auri de Camera, ex Bulla Sixti V. tenentur habitum Clericalem, & tonſuram deferre, & non deferentes habitum, penſionibus ſunt ipſo facto privati, ibid n 95. 251
1 Item tenentur dicere Officium B. Mariæ Virginis, ex Bulla S. Pii V. ibid. n 96. 251
Vide in ver. *Penſionarius*.
1 Penſio hodie datur propter officium, ſicut beneficium, ibid. num 97. 251
1 Penſio non debet reſervari, niſi in habitu Clericali incedentibus, præterquam ſi non excedat ſexaginta ducatos auri de Camera, in c. Ad audientiam, il 2. n. 76. de Reſcript 181
1 Clericatus tamen requiritur, etiamſi ſexaginta ducatos non excedat, ibid. n 77. 182
2 Laico reſervari non poteſt niſi per papam, ibid. n. 78. 182
2 Penſio datur hodie propter officium, ſicut beneficium, ib. n. 80. 182
1 Penſio quæ hodie ex ſtylo aſſignatur loco beneficii, prærequirit Clericatum inſtar beneficii, ibid. n. 75. & 81. 181

Penſionis translatio.

1 Penſionem habens ſuper parochiali, ad quam fuit præſentatus cum facultate transferendi, an poſſit eam tranferre in filium illegitimum ad penſiones obtinendas diſpenſatum, in c Ad extirpandas, n. 26 de fil. presbyt. 472
1 PENSIONARIUS etiam ex cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ cogi non poteſt ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, in c. Quæris, n. 28 & qualit. 413
1 Penſionarius quamvis Eccleſiæ non inſerviat, tamen gaudet fori privilegio inſtar obtinentis beneficium, in c. Cùm in cunctis, n. 103. de elect. 251
3 Penſionarii an ſint cogendi contribuere ad onera, cùm non ſuperſunt centum pro rectore, in cap. Extirpandæ, num. 20. de præben. 125
1 Penſionarii olim non tenebantur ad horas, ſed hodie ex Conſtitutione S. Pii V. obligantur ad Officium parvum B. Mariæ Virginis, in c. Ad audientiam, il 2. n. 79. de reſcript. 182
Vide in ver. *Penſio*.
1 Penſionarii tenentur ad collectam per Clericos ſolvendam ſicut ceteri beneficiati, ibid. n. 87. 182
2 Penſionarius ſine beneplacito Apoſtolico non poteſt conſtituere pro pecunia procuratorem irrevocabiliter ad fructus penſionis exigendos, ibid. n 96 183
2 Cancellaria habet penſionarios pro beneficiatis, & vult in litteris fieri mentionem de penſionibus, ſicut de beneficiis, ibid. n. 97. & num. 132. 183
Vide in ver. *Penſio quoad ſimoniam*.
1 Penſionarius non dicitur ſponſus Eccleſiæ, nec ullum ſpirituale conjugium, vel quaſi cum Eccleſia contrahit, ibid. n 102 183
1 Penſionarius non intitulatur, nec ad reſidentiam tenetur, ibidem num. 105. 183
2 Penſionarius ex declaratione Gregorii XIII. cenſetur beneficiatus ad effectum gaudendi privilegio fori Eccleſiaſtici, ibidem num. 131. 185
5 Penſionarius, qui per epiſtolam interpellavit Titularem excommunicatum, ut penſionem ſolveret, cumque in fine epiſtolæ ſalutavit an incidat in excommunicationem, in c Si aliquando, n. 16. & ſeqq. uſque in fin de ſent. excomm. 356
3 Penſionarii ex Bulla tenentur dicere officium parvum B Mariæ Virginis, alias pro rata fructus ſuos non faciunt, in c. presyter, n. 24. de celebr Miſſar. 574
1 Et in c. Cùm in cunctis, n 96. de elect. 251
Contra penſionarius ac beneficiatus an frui poſſit c. Odoardus.
Vide in ver. *Clericus quoad privilegium c Odoardus*.
5 Penſionarii declarari poſſunt excommunicati, etiamſi contra eos executio realis, vel perſonalis fieri poſſit, in c. Sacro, 43. de ſent. excomm. 374
3 Penſionarius habet hypothecam ſpecialem ſuper fructibus beneficii, niſi penſio ſit perſonalis, in cap. Niſi eſſent, n 58. de præben. 110
3 PENURIA quid ſit, & unde dicatur, in cap. Non ampliùs, n. 17. de Inſtitut. 174
5 PERAGERE idem eſt quod perficere, & ad exitum perducere, in c Qui presbyterum, n. 125. de pœnit. & remiſſ. 300
5 PERCUTIENS animo occidendi armato pugno, an cenſeatur homicida voluntarius, ſi percuſſus cadendo ex alliſione ad petram obierit, in c. Ad audientiam, n. 67. de homicid. 135
5 Pœna ordinaria an ſit puniendus, qui volens percutere Titium percuſſit Mevium, ibid. n 66. 135
5 Percutere volens Titium, ac percutiens Cajum prætereuntem, tenetur lege Aquilia, ibid. n 71. 136
5 PERCUSSIO cum ſanguinis effuſione an & quando dicatur enormis, in c. Cùm illorum, n. 18. de ſent. excomm 349
2 PEREGRINI quoad res quas ſecum deferunt, & injurias quas patuntur, & contractus in ipſa peregrinatione initos, ſunt miſerabiles, & de foro Eccleſiæ, in c. Significantibus, n. 30. & 85 de off. deleg. 529
1 Peregrini gaudent privilégiis, quandiu peregrinantur, in c. Innovamus, n 3. de treug & pace 637
3 Peregrinus in caſu neceſſitatis poteſt recipere Sacramenta in parochia, ad quam divertit, in c. Significavit, n 32. de paroch 310
3 PERFECTUM moraliter dicitur quod parùm diſtat à perfectione, in c. Ad noſtram, n. 13. de Regular. 350
5 PERICULUM rei mutuatæ quod in ſe ſuſcipit creditor, cur eum non excuſet ab uſura, ſi aliquid ultra ſortem recipiat, in c. Naviganti, n. 10. & ſeq. de Uſur. 150
5 Periculum amiſſionis ſortis in ſocietate officiorum eſt pecunia æſtimabilis ad rationem duodecim pro centenario, ib. n 50. 163
1 Periculo mortalis peccati ſe exponere eſt peccatum mortale, in c. Ne innitaris, n. 207 de Conſtit. 51
1 Etiam ubi actus de genere ſuo non eſt peccatum mortale, ibid. nu. 208. & 213. 52
1 Periculum qui non æſtimat, imprudens, ac temerarius eſt; quod pluribus exemplis oſtenditur, ibid. n. 291 65
1 Periculo ſe committens, ſtultus, & fatuus dicitur, ibidem num. 294. 65
3 Periculis humanis obviandum eſt per res humanas, in cap. Cùm ad Monaſterium, n. 50. de ſtat. Monach. 478
3 PERITIA nulla, vel modica æquiparantur, in cap. Extirpandæ, n 14. de præben. 125
3 Competens tamen toleratur, ibid. 115
5 PERJURIUM eſt mendacium juramento firmatum, in c. Falſidicus, n 60. de Crimin. falſ. 172
5 Perjurium omne, quantumcumque mendacium ſit leve, ex ſui ratione eſt mortale, ibid n. 61. 172
5 Eſt grave ſcelus & in lege, & in prophetis, & in Euangelio prohibitum, ibid. n. 62. 172
5 A quo nec metus mortis excuſat, ibid. n. 63. 172
5 Per illud infertur veritati Dei atrociſſima injuria, quæ ſine mortali eſſe non poteſt, ibid. n. 64. 172

5 Per-

5 Perjurium eſt non quod quis ore, linguave protulit, ſed mente jurata concepit, & anima ibid. n 72. 172
5 Declaratur, ibid. n 76 173
5 Perjurium eſt aliquid juramento promittere, ſubaudiendo in mente conditionem natura impoſſibilem, ibid n 9 174
5 Perjurium eſt nequiter decipere credentem, ibid n 122. 175
2 Perjurus repellitur à teſtimonio etiam poſt peractam pœnitentiam, in c. Intimavit, n 5. de teſt. & atteſt. 1 9
2 Quod procedit in perjuro ſtrictè ſumpto, non autem in eo, qui temerè juravit, qui largè tantùm perjurus dicitur, ib n 6 170
5 Perjurus eſt qui apparenter jurat, ſed intentionem habet aut non jurandi, aut ſe juramento non obligandi, aut promiſſionem juratam non adimplendi, in cap Falſidicus, num 101 de crim falſi. 174
5 Perjurus eſt antequam juret, qui perjurare paratus eſt, ibidem num. 10 176
5 PERMISSUM in uno caſu, in aliis cenſetur prohibitum, in c Officii, n.27 & 42 de pœnit. & remiſſ 176
1 PERMUTATIONES beneficiorum, & reſignationes cum penſione ſine authoritate papæ ſunt ſimoniacæ de jure poſitivo tantùm, in c Cùm pridem, n.18 de pactis. 648
1 Permutationis materia favorabilis eſt, & largè interpretanda, in c. Bonæ memoriæ, n.11 de poſtulat. prelat. 211
5 PERNOCTARE quid ſit, in cap. Si conſtiterit, numer. 19. de Accuſat. 10
3 PERSECUTIONUM duæ ſunt ſpecies, & quæ præbeat Epiſcopo juſtam cauſam recedendi ab Eccleſia, in c. Ex parte, num 78 de Cler. non reſiden. 47
3 Perſecutionis tempore an liceat prælato fugere, & plebem derelinquere, ibid n 87. 48
1 Perſecutionis contra Epiſcopum duæ ſunt ſpecies, in c poſt tranſlationem, n 3 de renunc 144
1 Epiſcopus ob intrinſecam perſecutionem cogi debet ab Eccleſia recedere, ibid. n 5. 145
5 PERSONAM diſtringere magis eſt quàm bona, in c. Licèt, n 9 de pœnis. 207
3 Perſona quid ſit, in c Nulla, n 21 de conceſſ. præb. 156
3 Perſonæ Eccleſiarum in Anglia dicuntur, quæ præſunt Eccleſiis, qui alibi dicuntur Curati, in c Ad hæc, n 15 de præb 86
1 Perſonæ appellatione intelligitur Rector Eccleſiæ, in c. Conſtitutus, n 21 de fil. presbyt. 472
1 Perſona una diverſis reſpectibus poteſt eſſe ſuperior, & Inferior, in c. Sanè, il ſecondo, n 2 de off. Deleg 522
1 Perſonæ integri ſtatus debent promoveri ad honores, in c Ut filii, n 41 de fil. presbyt 463
Perſonæ miſerabiles.
Vide ver. *Miſerabilis*.
3 Perſonæ ſublimes quibus verbis à jure comprehendi conſueverint, in c. Nobis, n. 32. de jurepatr. 528
3 PERSONATUS plures non curatos in diverſis Eccleſiis obtinens an incidat in pœnam hujus conſtitutionis, in c De multa n 22 de præbend. 112
3 Perſonatus plures non curati in diverſis Eccleſiis haberi non poſſunt abſque diſpenſatione Et an Epiſcopus poſſit ſuper hoc diſpenſare, ibid n.24. 119
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, n 25. 119
3 Perſonatus plures in eadem Eccleſia haberi non poſſunt, licèt curam non habeant animarum, ibid n 26. 119
3 Et an per receptionem ſecundi vacet primus, ibid. n 27. 119
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, n.28 119
3 Perſonatus quandoque includit majora, & minora beneficia, in c Ad hæc, n 11.de præben. 86
3 Perſonatus quid ſit, ibid. n 50. 88
3 Non habet præeminentiam in gradu, ſed ſimplicem prærogativam in Choro, & in Capitulo, & in ſimilibus, ibid n.51 88
3 Et tenet medium gradum inter dignitatem, & Canonicos, ibid num 5 88
1 PERTINAX quis, in c Damnamus, n 22 de Summa Trinit & fide Cathol 12
3 PERTINET, quid importet, in cap poſtulaſti, nu 4 de Conceſſ. præb 200
3 PESTIS tempore an parochi teneantur reſidere in ſuis parochialibus, & Sacramenta per ſeipſos miniſtrare parochianis ſuis eo morbo infectis, in c. Clericos, n 17. & ſeqq. uſque in fin. de Cler. non reſiden 66
2 An vero ſi id non faciant, poſſint ſtatim privari non expectato tempore à jure præfixo, ibid n 41 & 45 66
3 Peſtis tempore adverſus parochos non reſidentes qua forma ſit procedendum, ibid n 41 & 45 66
3 Peſtis flagellum Dei, in quo magis pugnant Clerici, quàm laici, in c Non minus, n 1 de immun Eccleſ 616
3 Peſte laborantibus ut Sacramenta adminiſtrentur, quæ temperamenta Epiſcopus adhibere debeat, in c Clericos, n 41 de Cler. non reſid 67
1 Peſtis à reſidentia excuſet, in c p Ad ſupplicationem, nu 18 & 19 de renunc 131
Vide in ver. *Parochus tempore peſtis*.
Peſtilentia an præbeat juſtam cauſam cedendi.
Vide in ver. *Epiſcop quoad renunciationem*.
1 Peſtis tempore Epiſcopus non in perpetuum, ſed ad tempus poteſt Eccleſiam deſerere, in d cap Ad ſupplicationem, num 21 de renun 128
1 PETITIO ſola litis conteſtationem non inducit, niſi ſequatur reſponſio rei, in c Olim, n 2 de lit conteſt 1
2 Judicium petitione omiſſa eſt nullum, ibid n 15 81
2 Libellum neceſſe eſt intimittere ad domum rei, niſi per eum ſteterit in [illegible] ibid n 81
1 Petitio alia eſt univerſalis, alia generalis, alia ſingularis, in [illegible] n 4 de offic ordinar 5[illegible]
2 PETITORIUM, & poſſeſſorium per quæ verba cenſeantur ſimul [illegible] in [illegible] in c Cùm Eccleſia, num 12 & ſeqq de cauſ poſſeſſ & propriet 110
2 Petitorium, & poſſeſſorium an, & quibus caſibus poſſint ſimul intentari, ibid n 14 112
1 PETRUS quando, & per quæ verba fuerit conſtitutus primus Chriſti Vicarius, & papa, in c Significaſti, n 10 de elect 225
1 Petrus non modò paſcendi, ſed etiam regendi, & gubernandi univerſalem Eccleſiam, poteſtatis amplitudinem habuiſſe, definit Concil Florent ibid n 11 220
1 Petrus ſolus immediatè à Chriſto fuit creatus Epiſcopus, in c pernicioſam n 48 de offic Ordinar. 513
1 Petro, & illius ſucceſſoribus tantùm data eſt à Chriſto poteſtas regendi univerſalem Eccleſiam, ibid n 51. 513
1 Petrus fuit primus Epiſcopus à Chriſto inſtitutus, in c Requiſivit, n 27 de ord nat ab Epiſc 184
1 Petrus ſolus immediatè à Chriſto fuit ordinatus Epiſcopus, reliqui Apoſtoli ab ipſo petro, in c presbyter. num 7 de Sacramen non inter. 476
1 Petrus Clementem ſibi ſucceſſorem inſtituit, in c Accepimus, n 19. 57 & ſeqq de pactis. 662
1 Petro per illa verba, *Paſce oves meas*, non fuit collata poteſtas ſibi ſucceſſorem inſtituendi, ibid n 42 664
1 Petrus miniſterialiter etiam ab Apoſtolis electus fuit, ibid n 54 665
1 Petri factum ſibi Clementem ſucceſſorem ſubſtituentis non eſt trahendum ad conſequentiam, ibid n 57 665
3 PHYSICA, id eſt medicina, in c Non magnoperè, n 2 Ne Cler vel Monach 609
3 PIETAS nulla major, quàm pauperes, & patriam ſublevare, in c. Non minus, n 3 de immun Eccleſ. 633
5 Pietatis prætextu non debet ſalubris ſeveritas relaxari, in c Vergentis, n. 27 de Hæret. 57
1 PII II retractatio, & diffinitio de primatu Romani Pontificis ſupra Concilium, in c. Significaſti, n 24. de elect 227
1 PISTORIENSIS diœceſis fines ex Mappa Geographica, in c Cùm ab Eccleſiarum, n 1, de offic Ordin. [illegible]
5 PITTACUS ebrio delinquenti duplicem pœnam imponendam eſſe conſtituit, in c Si conſtiterit, n 12 de accuſat 11
3 PLACET verbum importat arbitrium boni viri, in c Cùm venerint, n.6 de inſtitut 171
3 PLANTA non coaleſcit, quæ ſæpè transfertur, in c Licèt, n 2 de Regular. 3 2
5 PLEBANI non ſunt propriè prælati, ſed quaſi Coadjutores Epiſcopi, in c. Accedentibus, n 16 de exceſſ prælat 313
2 Plebanus ſi præſcripſerit inſtitutionem in ſuo plebanatu, Epiſcopus non debet ſe intromittere, ſi plebanus habuit poſſeſſionem per excluſionem Epiſcopi, aliàs eſt cumulativa poteſtas, in c. Auditis, n 11 de præſcript 176
3 PLEBANIAM habens, ad quam pneri baptizandi neceſſariò ſunt deferendi, debet tempore collationis attingere annum vigeſimum quintum, & infra annum ad Sacerdotium promoveri, in c. Extirpandæ, § Qui verò, n 23 de preb 128
1 PLEBS non fundat intentionem in Capellis de jure communi, n ſi Eccleſia matrix ſit titulus Cardinalis, in c Hàc quæ, n 31 de major & obed 620
1 Plebanus an ſit prælatus, & ordinarius parochianorum ſuorum, c Cùm ab Eccleſiarum, n 4 de off ordinat 5 6
1 PLURALIS loquutio duorum ſaltem numerum requirit, in cap. Cauſam, n 36 de elect 56. & in c Ex tenore, num 14 de temp. ordinat. 2 1
1 Pluralitas an, & quando reſolvatur in ſingularitatem, in d c Cauſam, n 41 de elect 2
1 Pluralis oratio non reſolvitur in ſingularem ſecundum rigorem verborum, ſed ſecundum ſenſum, & naturam affectus, ibid. num 44 2
1 PLURALITAS ubi eſt de forma, non poteſt reſolvi in ſingularitatem, ibid n 46. 2
5 Pluralitas quandoque reſolvitur in ſingularitates, in c patentibus, n 1 per privil 141
1 PLUS eſt de ſtabilo aliquid facere, quam de alio quo [illegible], in c Venientes, n [illegible] de tranſact 647
1 Pluralis oratio duorum ſaltem conſurſuum requirit, in c Ex tenore, n 14 de temp ordin [illegible]
1 PODAGRA an præbeat legitimam cauſam renunciandi Epiſcopatum, in c. Niſi cùm pridem, n 31 de renun. 142

Pœna, communia.

1 Pœnam imponendi facultas à juriſdictione dependet, in cap Cùm omnes, n 8 de Conſtitut [illegible]
1 Pœnæ diverſitas non probat identitatem in ſpecie, in c Cùm prîmùm, n 111 de pactis 651
5 Pœna infligenda eſt quæ magis metuitur, in c Licèt, n [illegible] & ſeqq de pœnis. 2[illegible]
5 Pœna lata in præſumentes requirit dolum, & temeritatem, in cap Officii, n 41 de pœnit & remiſſ 176
2 Pœna maxima eſt inter homines eſſe, & hominum catere [illegible], in c Ex [illegible], n 2[illegible] de preb [illegible] 1[illegible]5
3 Pœna judicialis ſolvi debet etiam in foro conſcientiæ, in c Sicut, n 52 de Regular 1[illegible]
5 Pœna ſtatuti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eo [illegible] ut ad ſatisfactionem inducat, in c Cùm [illegible], n [illegible] de ſent ex. [illegible] 1[illegible]
5 Pœna gravis eſt inter homines verſari & commercio carere, in c Sicut [illegible], n 4 de ſent excom 155
3 Pœna [illegible] non habet locum, in c Non [illegible], n 41 de te[illegible] 1[illegible]
3 Pœna c Cùm in [illegible], de [illegible] non habet [illegible], in c Nimis [illegible] præb 1[illegible]
1 Pœna impoſita [illegible] de [illegible] valeant glorian, in c Tres, n [illegible] & pac [illegible]
3 Pœna [illegible] n 41 Ne Cler vel Monach [illegible]
5 Pœna [illegible] in c Querelam, n [illegible] & 11 & 124 de pœn & remiſſ 2[illegible]
2 Pœnæ debent committi [illegible], in c Cùm non ab homine, n 59 de Judic 14

2 Et augetur ex delicti iteratione, ibid. n.58. 14
2 Pœna minor eſt ſtatim mori, quàm diu affligi, & ſalutem non ſperare, ibid. n.61. 14

Pœna adulterii, & concubinatus, & ſtupri.

1 Pœna ejectionis extra oppidum contra mulieres adulteras, & concubinas non habet locum in viris, in c. pernicioſam, n.23. de off. ordin. 551
1 Pœnæ à jure communi, vel ſtatutis Synodalibus contra Concubinarios inflictæ, non ſunt ſublatæ à Concilio Tridentino, ib. numer.22. 551
5 Pœnæ concubinariorum indiſtinctè piis locis, vel pauperibus ſunt erogandæ, in c. presbyteri, n.20. de pœn. 285
5 Pœna de qua in c.Pervenerit,de Adulter. & in c.præcedenti, locum habet, ſi deflorata ſit honeſtæ vitę, aliàs ſecus, in d. c. pervenit, n 4. de Adulter. 148
5 Pœna à jure Canonico impoſita ſtupranti virginem an ſit ſervanda in terris Imperii, ibid. n 6. & ſeqq. 148
1 Pœna determinata à conſuetudine habetur pro ordinaria, perinde, ac ſi eſſet determinata a jure, in c. Irrefragabili, §. Cæterùm, n 20 de off. Ordinar. 580
Vide in ver. *Adulterium*, *Concubinatus*, & *ſtuprum*.

Pœnæ alteratio, remiſſio.

1 Epiſcopus poteſt canonem adjuvando novam pœnam adjungere, in c. Irrefragabili, §. Cæterum n. 11 de offic. Ordin. 579
1 Judex Eccleſiaſticus,qui poteſt ſuper crimine diſpenſare ut epiſcopus, poteſt per ſententiam ſuam pœnam à jure, vel conſuetudine ſtatutam in pecuniariam commutare, ib. n.19.& ſeqq. 579
1 Secus ſi diſpenſare non poſſit ut inferior prælatus,vel Judex Delegatus, ibid. 579
1 Contrarium, ibid. n.22. 580
1 Judex quilibet, qui poteſt de cauſa cognoſcere, poteſt pœnam à jure ſtatutam alterare, & commutare, dummodò id faciat cauſa cognita in ipſa ſententiæ prolatione, ibid n.21. 580
1 Quod procedit tam in Judice ordinario, quàm delegato, ibidem numer.23. 580
1 Judex delegatus,qui cauſa cognita temperat pœnas à jure impoſitas, non excedit fines mandati, nec jura tranſgreditur, ibidem numer 24. 580
1 Pœnam a jure, vel ſtatuto impoſitam non poteſt Judex per ſententiam ſuam alterare, vel commutare, ibid. n.26. 580
1 Niſi poteſtatem habeat ſuper illa diſpenſandi, ibid. n.22. 580
1 Judex quibus ex cauſis temperare poſſit pœnas a jure inflictas, ib. numer 29. 580
1 Judex Eccleſiaſticus poſt ſententiam ſuam non poteſt pęnam a jure ſtatutam in pecuniariam commutare, ibid. n.30. 580
1 Niſi poſſit ſuper illo crimine diſpenſare, ibid. n.31. 580
1 Metropolitanus in cauſa appellationis an poſſit reo ex gratia pœnam remittere, an verò id ſpectet ad Epiſcopum, a quo fuit appellatum, ibid. n 33. 580
1 Pœna mortis ex ſtatuto impoſita, commutari poteſt ratione ætatis in pupillo, qui homicidium perpetravit, in c. Canonum ſtatuta, n 109. & 117. de Conſtit. 23
1 Pœnas legum non licet exacerbare propter caſum terribilem, ib. num.110.& 116. 23
1 Mulcta propter inopiam rei poteſt à quolibet Judice etiam poſt ſententiam temperari, in c. Irrefragabilis, §. Cæterùm, n 32. de off. Ordin. 580

Pœna arbitraria.

1 Pœna ubi non reperitur ſtatuta à jure imponenda eſt arbitrio Judicis, in cap. Irrefragabili, §. Cæterum, numer. 17. de offic. Ordinar. 579
3 Pœna eſt arbitraria Judici, ubi a jure non reperitur determinata, in c. Cùm ex eo, n 35 de Reliquiis, & venerat Sanctorum. 611
1 Pœna eſt arbitraria, cùm à jure non reperitur determinata, in c. Nihil, n 8. de elect. 198
Vide in ver. *Iudicis arbitrium*.
Et in ver *Iudex quoad pęnas*.

Pœna Canonica.

2 Pœnæ Canonicæ quæ ſint, in cap. Cùm non ab homine, n.30 de Judic. 11
2 Exilii pęna eſt Canonica, ibid. n.31. 11

Pœna conventionalis.

1 Pœnam ſtipulari poſſunt paciſcendo partes etiam privatæ, in cap. Cùm omnes, n.40. de Conſtitut. 95
3 Pœna detruſionis in monaſterium Monialium an poſſit infligi mulieribus ſæcularibus, in c. Cùm virum, n.19. de Regular. 367
3 Detruſi in Monaſterium ad agendam pœnitentiam non coguntur habitum regularem ſuſcipere, ibid. n 22. 307

Pœna falſi.

2 Pœna ſurripientis inſtrumenta, & ſcripturas publicas, eſt legis Corneliæ de falſis, in c. pervenit, n.24. de teſtib. cogen. 160
2 Niſi ſcripturæ ſubreptæ ſint nullæ, & informes, ib. n.25. 161
Vide in ver. *Falſum*.

Pœna ipſo jure, vel per ſententiam.

1 Pęna in facto negativo per negligentiam non incurritur, niſi præcedat monitio, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, num. 16.de elect. 256
1 Pœn in notoriis infligitur etiam ſententia non præcedente, in c. pernicioſam, n.11. de offic. Ordinar. 550
5 Pęna impoſita per verbum futuri temporis, intelligitur per ſententiam, in c. Nobis, n.68. & 79. de Simon. 41
5 Pęna non cenſetur ipſo jure inflicta, niſi jure id caveatur, ib. 41
5 Pœna ubi non eſt ſtatuta, non eſt noſtrum eam imponere, in c.Si quis presbyter, n.3 de Cler. excom. miniſtr. 192
5 Pœna ipſo jure impoſita afficit delinquentes quantumcumque occultos, in c. Abſolutos, n.15. de Hæreticis. 91
Vide in ver. *Verba*, *latæ ſententiæ*.

Pœna pecuniaria, communia.

5 Pœna pecuniaria non eſt vindicta, in c presbyteri, num.3. de pœn. 282
5 Depoſitarius pœnarum ex Capitulo conſtitui debet, qui Epiſcopo, præſente Capitulo, rationem adminiſtrationis reddat, ib. num.33 284
1 Prælatus in impoſitione pœnæ cavere debet à quæſtu pecuniæ, in c. Irrefragabili, §. Cæterùm, n.2. de off. Ordinar. 578
1 Epiſcopus,vel alius judex Eccleſiaſticus an poſſit pœnam pecuniariam imponere, latiſſimè diſcutitur, ib.à n.3. uſque ad n.13. 578
1 Judex Ordinarius poteſt contra contumaces procedere etiam per mulctas pecuniarias, ſi illæ magis timeantur, ib. n.4. 578
1 Et quid in judice delegato, ibid. n.5. 579
1 Et quid poſt Concil. Tridentinum, ibid. n.6. 579
1 Et quid ſi in litteris data ſit certa forma procedendi per cenſuram Eccleſiaſticam, ibid. n 7. 579
1 Statutum, vel conſuetudo, ut pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria, non valet, ibid. n.8. 579
1 Statutum,vel conſuetudo, ut ultra pœnam juris imponatur pœna pecunia, tenet, niſi procedat ex radice cupiditatis, ibidem numer.10. 579
1 Epiſcopus poteſt Canonem adjuvando novam pęnam adjungere, ibid. num.11. 579
1 Epiſcopus, vel prælatus non poteſt pęnam pecuniariam exigere extra judicium, ibid. n.12. 579
1 Judex Eccleſiaſticus, ubi certa pęna non eſt à jure ſtatuta, poteſt judicialiter pecuniariam infligere, ſi videat illam magis timeri, & abſit avaritiæ ſtudium, ibid. n.15. 579

Pœnæ pecuniariæ applicatio.

5 Pęna pecuniaria debetur judici ſæculari, etiam quando punit laicum ad requiſitionem judicis Eccleſiaſtici, in cap. Licèt, n 10. de pęn. 286
5 Pęnæ presbyteri interfecti pars applicatur Eccleſiæ cui præfuit, alia pars pro ejus anima diſtribuitur, in cap. presbyteri, nu 1. de pœn. 281
5 Pœnas pecuniarias an Epiſcopus poſſit ſibi applicare, ibid n.4. & ſeqq uſque ad n 24. 283
5 Pœna pecuniaria quam judex Eccleſiaſticus imponit per ſententiam arbitrio ſuo, converti debet in utilitatem Eccleſiæ, vel in uſum pauperum, ibid. n.9. 282
5 Mulctas pecuniarias non poteſt judex Eccleſiaſticus ſibi applicare ibid.n.10. 282
5 Statuti conditor non poteſt ſibi applicare pœnam pecuniariam à ſtatuto limitatam, ibid. n.11. 282
5 Epiſcopus ſi aliundè habeat unde vivat, non poteſt in ſuos uſus convertere pœnas pecuniarias à jure, vel à ſtatuto præfinitas, ib.nu 12. & 21. 282
5 Pœnæ,quæ pro facinoribus commiſſis infliguntur,non ærario principis, ſed publicis operibus ſunt deputandæ, ibid n.14. 282
5 Pœna pecuniaria, quæ imponitur pro damnis alteri illatis, cui ſit ſit applicanda, ibid. n 17 & 19. 283
5 Epiſcopus ſi evidenter egeat, an poſſit ſibi applicare pœnas pecuniarias à jure, vel ſtatuto limitatas, ibid. n.18. & 21. 283
5 Pœnæ Clericorum non reſidentium, & concubinariorum, indiſtinctè piis locis, vel pauperibus ſunt erogandæ, ibid.n.21 281
5 Epiſcopus quas pænas pecuniarias poſſit ſibi applicare ex ſententia S. Congregationis Concilii, ibid. n.21. & ſeqq 283
5 Paupertas Epiſcoporum in materia applicationis pęnarum qualiter ſit æſtimanda, ibid. n. 22. 283
5 Pœnæ pecuniariæ pauperibus magis egentibus ſunt conferendæ, ibid. n 23. 281
5 Pęnæ pecuniariæ an poſſint pro aliqua parte applicari ab Epiſcopo procuratori fiſcali, ibid. n 24. 281
5 Et an executoribus, & miniſtris Curiæ, ibid. n 30. & 35. 284
5 Et an pro expenſis Tribunalis, ib. n. 37. 284
5 Et an in reparationem palatii Epiſcopalis, aut domus Vicarii, ibid num.38. 284
5 Procuratori fiſcali, ſi ita ſe habeat conſuetudo, aſſignari poteſt ex qualibet condemnatione decima pars ejus quantitatis, in qua reus cum Camera ſe compoſuerit, ibid. n 25. 283
5 Pœnæ pecuniariæ locis piis ſunt integrè applicandæ, ibidem numer.26. 283
5 Pœnæ pecuniariæ quibus uſibus erogari debeant ex Conciliis provincialibus Ravennaten. & Mediolanen. ibid n 28 & 34 284
5 Nulla ex parte applicari poſſunt judici ab Epiſcopo deputato ſuper damnis datis Eccleſiæ, ibid. n 19. 284
5 Miniſtri Curiæ Epiſcopalis non obſtante conſuetudine, & Eccleſiæ paupertate nihil recipere debent ex pœnis pecuniariis, ibid. num 30 & 35. 264
5 Pœnæ pecuniariæ non poſſunt ab Epiſcopo applicari fabricæ, vel ſacriſtiæ Eccleſiæ, ſi id directè cedat in alicujus utilitatem, ib. numer.31 284
5 Pœnæ, ſive ex conſtitutionibus ſynodalibus, ſive ex præcepto Ordinarii proveniant, ſive ex ſtipulatione prætoris, piis locis tantùm ſunt applicandæ, ibid. num 30. 284
5 Pœnæ non obſervantium dies feſtos pro tertia parte debent applicari accuſatori, ibid n 34 284
5 Executoribus pro quarta, ibid. n 35 284
5 Vicario Epiſcopali nulla portio ex pœnis pecuniariis aſſignari poteſt, ibid. n.36. 284
5 Pœnæ quænam indiſtinctè etiam in caſu egeſtatis Epiſcopi locis piis ſint applicandæ, ibid. num 19. 284
1 Epiſcopus ſi aliunde habeat unde vivat, non poteſt, in ſuos uſus con-

convertere pœnas pecuniarias à jure, vel ſtatuto præfinitas, in d. c. presbyteri, n. 12. & 21. de pœn. 282
5 Dicitur habere fiſcum, ibid. n. 15. Contrarium, ibid. n. 16. 282
5 Declaratur, ibid d. num. 16. & 27. 282
5 Nihil poteſt confiſcare ſuæ Cameræ, ibid num. 16. 282
5 Si evidenter egeat, an poſſit ſibi applicare pœnas pecuniarias à jure, vel ſtatuto limitatas, ibid num 18. & 21 281
5 Quas pœnas pecuniarias poſſit ſibi applicare ex ſententia S. Congregationis Concilii, ibid. num. 21. 283
Reliqua in ver. *Epiſcopus quoad juriſdictionem in laicos*.
1 Pœnas pecuniarias ex juriſdictione ſpirituali provenientes an judex Eccleſiaſticus poſſit ſibi applicare ſaltem ſtante conſuetudine, in c. Dilectus, num. 6. & num ſeqq. & num. 10. & 12. de off. Ordinar. 596
1 Ulixbonen. Archiepiſcopus an poſſit applicare Officiali Merino pœnas pecuniarias ex Conſtitutione ſynodali impoſitas exponentibus res venales tempore prædicationis, ibid. num. 8. & n. ſeqq. uſque in fin. 596
1 Pœnæ pecuniariæ ex decretis Concilii Tridentini in quibus caſibus ſint locis piis applicandæ, ibid. n. 9. & 18. 596
1 Pœnas pecuniarias à ſtatuto impoſitas poteſt Judex Eccleſiaſticus ſibi retinere, ſed impoſitas per ſententiam debet in piam cauſam expendere ex honeſtate, ibid. n. 10. 596
1 Contrarium, ibid num. 12. & 19. 596
1 Epiſcopi habent fiſcum, & ex conſuetudine ſolent pœnas pecuniarias ſuæ Cameræ applicare, ibid. num. 11. 596
1 Declaratur, ibid num 13. 596
1 Pœnas pecuniarias prælati ſibi imburſantes, vehementer præſumuntur id facere non ad correctionem, ſed ad quæſtum, ibid. num 12. 596
1 Pœnæ de jure civili quibus ſint applicandæ, ibid. num 14 596
1 Pœnas pecuniarias à jure, vel Conſtitutionibus præfinitas Epiſcopus ſibi applicare poteſt, ſi verè, & evidenter egeat, ibid. num. 15. & num. 17. 596
1 Pœnæ pecuniariæ, quæ ex arbitrio imponuntur, piis tantùm uſibus ſunt applicandæ, ibid. num 17. 597
1 Pœnę violantium dies feſtos pro tertia parte debentur accuſatori, & pro quarta executoribus, ex Bulla S. Pii V. ibid num. 23. 597
Vide in ver. *Prælatus quoad pœnas pecuniarias*.
1 Pœna privationis tituli contra tennentes ordinari non eſt puniens, ſed coercens, in c. Quæris, n. 10. de ætat. & qualit 412
5 Niſi ab initio cum obſtinatione dixerit ſe nullo modo promoveri velle, ibid. num. 11. 412
Vide in ver. *Ordines beneficio annexi*.
Et in ver. *Privatio*.
1 Pœna privationis poteſtatis præſentandi non debet induci, niſi expreſsè de jure cautum reperiatur, in c. Cùm vos, n. 46. & 48. & 51. de Offic. Ordinar. 562
5 POENITENS ut quis cenſeatur, non ſufficit docere de bonis operibus, niſi etiam appareat eum abſtinere à malis, in c. Ad abolendam, num. 58. de Hæreticis. 63
5 Pœnitentium quinque ordines, in c. Manifeſta, num. 2. de pœnit. & remiſſ. 289
5 Pœnitens debet tacere peccatum, quod in Confeſſione detectum ſibi, vel Confeſſori probabile damnum animæ, vel corporis, vel famæ inferret, in cap. Omnis, num. 30. de pœnitent. & remiſſ. 310
5 Pœnitens debet confiteri ſolus, ibid. num. 35. 311
5 Pœnitentes, qui in diœceſi aliena impetrant abſolutionem à reſervatis in propria diœceſi, an cenſeatur hoc facere in fraudem reſervationis, ibid. num. 97. 316
5 Pœnitentes habent tres judices, qui nomine proprii Sacerdotis comprehenduntur, papam, Epiſcopum, & parochum, in c. Nuper, n. 33. de ſent. excomm. 136
2 Pœnitentes, Diſciplinati, & conſimiles an ſint exempti à juriſdictione ſæculari, in c. Nullus, n. 74. de foro compet. 41
5 POENITENTIA ante adventum Chriſti non erat Sacramentum, nec eſt poſt adventum illius cuiquam ante Baptiſmum, in c. Omnis, n. 4. de pœnit. & remiſſ. 309
5 Pœnitentiæ Sacramentum dicitur ſecunda poſt naufragium deperditæ gratiæ tabula, ibid. num 7 309
1 Pœnitentia ſolemnis iterari non poteſt, & cur, in cap. presbyter, n. 4. de Sacram. non iteran. 455
1 Pœnitentiam publicam ſolus Epiſcopus poteſt injungere, pro enormibus tamen criminibus & ſcandaloſis, in c. Conquerente, n. 25. de off. Ordin. 587
1 Poteſt eam in aliam ſecretam commutare, ibid num 26 587
5 POENITENTIARIA non curat de jure eventuali, & ſecundario, in c. Mandato, n. 3[illegible]. & 35. de Simonia. 63
Vide in ver. *Major Pœnitentiarius*.
5 Pœnitentiaria non ſolet juri quæſito derogare, d. c. Mandato, n. 44. de Simonia. 63
5 In revalidatione titulorum ante Concilium Tridentinum apponebat clauſulam, ſine alicujus præjudicio, ibid. n. 45 63
5 Et fructus malè perceptos condonat ſine præjudicio illorum, quibus diſtributiones accreſcere, vel decreſcere debent, ibidem num 46 63
3 Pœnitentiariæ ſtylus in diſpenſatione utroque machinante, & in abſolutione ab hæreſi, in c. Veſtra, n. 120. verſ. porrò, de cohabit. Cler. & Mulier. 19
Pœnitentiariæ Officialis
Vide in ver. *Offi[illegible]*.
5 Pœnitentiariæ ſtylus in diſpenſationibus concedendis ſuper homicidio voluntario occulto, in c. Henricus, num. 1[illegible]. de Cler. pugn. in duello 14[illegible]
5 Et quid in atrociſſimis, ibid. num. 15. 140
3 Pœnitentiariæ Correctori quæ incumbant munera, & an à cæco præſtari valeant, in cap. Conſultationibus, num. 44. de Cler. ægrot. 106
3 Pœnitentiariæ officiales percipiunt in abſentia fructus & emolumenta, quando ſunt legitimè impediti, ibidem verſ. Corroborantur 105
Vide in verb. *Officiales Pœnitentiariæ*.
3 Pœnitentiariæ officialis [illegible] orbatus an remanſerit privatus officio ex eo, quòd major pœnitentiarius aſſeruerit alium obtinuiſſe prædictum officium facto verbo cum Sanctiſſimo, in cap. De rectoribus, num. 16. & ſeqq. uſque in finem de Cleric. ægrotan. 157
3 Pœnitentiariæ officia ſunt perpetua ſicut beneficia Eccleſiaſtica, ib. num. 22. & ſeq. uſque ad n. 32 157
3 Pœnitentiariæ officia Ordinem ſacrum habent annexum, & ideo regulantur ut beneficia Eccleſiaſtica, ibid. n. 24. & 26 159
3 Pœnitentiariæ officiales abſentes pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, vel alias legitimè impediti percipiunt emolumenta, & officio inſerviunt per ſubſtitutum, ibid. n. 32. 1[illegible]
5 POENITENTIARII Epiſcoporum, & Sacerdotes an poſſint, ac debeant publicè, & ſcandaloſè peccantibus imponere publicas pœnitentias, in cap. Manifeſta, num. 18. & ſeqq. de pœnit. & remiſſ. 289
Vide in verb. *Pœnitentia publica*.
5 Pœnitentiarii an habeant facultatem abſolvendi in foro externo, in in c. poſtulaſti, n. 27. de Cler. excomm. 137
3 Pœnitentiarius Cathedralis an habeat jus intereſſendi in Diœceſana Synodo, ita ut ab Epiſcopo repelli non poſſit, in c. Grave, n. 9. de præben. 123
3 Pœnitentiarius Cathedralis habet juriſdictionem audiendi Confeſſiones omnium Diœceſanorum, non ex commiſſione Epiſcopi, ſed à lege, & ideò habet ordinariam, ibid. num. 12 123
1 Pœnitentiarii electio ad ſolum Epiſcopum pertinet, collatio verò præbendæ fieri debet ab eo, ad quem antea ſpectabat, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, n. 15. de elect. 2[illegible]
1 Pœnitentiarii præſentatio, ſicut & collatio, fieri poteſt ab eis, ad quos ſpectabat ante Concilium Tridentinum, dummodò fiat de electo ab Epiſcopo, ibid. num. 21 [illegible]
1 Pœnitentiarius major in Conclavi poteſt perſonale officium exercere quoad eos, qui in eodem Conclavi exiſtunt: ſecus ſi maneat extra Conclave, in cap. Cùm olim, num. 82. & 83. de major. & obed. 6[illegible]
3 Pœnitentiarii præbenda cum dignitate poſt Concilium Tridentinum retineri non poteſt in vim conſuetudinis ante Concilium obtinendi duo difformia ſub eodem tecto, in c. Litteras, n. [illegible] de conceſſ. præben. [illegible]
3 Pœnitentiarii officium etiam ante vacationem præbendæ eſt beneficium incompatibile cum parochiali, ibid. n. 60. & 61 1[illegible]
3 Pœnitentiaria inſtitui debet ante vacationem præbendæ, ibidem num. 63 1[illegible]

Pœnitentia, communia.

5 Pœnitentiæ ſigna hæretici relapſi quæ ſint, in c. Ad abolendam, n. 51. de Hæreticis. [illegible]
5 Pœnitentia perfecta cogit peccatorem omnia libenter perferre, ibid. num 52. 62
5 Carnis illecebris immerſus pœnitens non dicitur quoad alia peccata, ibid. num 53. 62
5 Pœnitentia falſa quæ ſit, ibid num. 53. 62
5 Impœnitentiæ ſignum nullum majus in relapſos, quàm hæreticos provehere, ibid. n. 55 62
5 Pœnitens ut quis cenſeatur, non ſufficit docere de bonis operibus, niſi etiam appareat eum abſtinere à malis, ibid num 58 62
5 Sacramentorum frequentia in excommunicato impœnitentiam arguit, ibid num 59. 62
5 Pœnitentiam modicam Deus non reſpicit, ibid. n. 60. 53
Vide in verb. *Hæreticus*
5 Pœnitentiæ, & ea quæ conſiſtunt in animo, probantur per ſigna exteriora, in c. A nobis, il 2. n. 13. de ſent. excomm. 142
5 Pœnitentiæ ſigna quæ ſint, ibid num. 13. 142
5 Pœnitentia alia ſolemnis, alia publica, alia privata, in c. Manifeſta, n. 2. de pœnit. & remiſſ. 288

Pœnitentia publica.

5 Pœnitentia publica pro manifeſto peccato imponi debet, in c. Manifeſta, n. 1. & n. 15. & 17. de pœnit. & remiſſ. 288
5 Pœnitentia publica quæ ſit, ibid num. 11 289
5 Et pro quibus delictis ſit injungenda, ibid num. 12. verſ. De jure tamen. 2[illegible]
5 Pœnitentia quæ imponatur laico, qui presbyterum interfecit, ibid num. 12 2[illegible]
5 Pœnitentiam publicam qui poſſint imponere, ibid num. 11. & n. 18. 19. & 20. 2[illegible]
5 Pœnitentia publica injungitur pro manifeſto peccato, ib. n. 15 289
5 Tridentinum Concilium, & canones jubentes pro manifeſto peccato publicam injungi pœnitentiam, an habeant locum in foro Sacramentali, ibid num. 15 289
5 Pœnitentiarii Epiſcoporum, & Sacerdotes an poſſint, ac debeant publicè peccantibus imponere publicas pœnitentias, ibidem num. 18. & ſeqq. 289
5 Pœnitentiam publicam ex Concilio Tridentino poteſt Epiſcopus commutare in aliam ſecretam, ibid. n. 19 289
5 Prælati Regulares ex Concilio Tridentino non poſſunt ſuis ſubditis pro manifeſtis peccatis imponere pœnitentiam publicam, ſed debent eos corrigere intra ſepta Monaſterii, ibid. num. 20 290
5 Pœnitentia publica imponitur, ſi delictum ſit grave, & publicum, non tamen generans ſcandalum, in c. Qualiter, n. 1. de pœnit. & remiſſ. 3[illegible]
5 Sed contra, ibid num. 4 3[illegible]
5 Declaratur, ibid num. 5 3[illegible]
5 Pœnitentiæ publicæ finis eſt ſcandalum ſummovere, & ideò imponitur laico etiam pro levioribus delictis, [illegible] vitetur ſcandalum, ibid num. 8 3[illegible]
5 Pœnitentia publica pro delicto publico an Clerico ſit imponenda, ibid num. 11. & ſeqq. uſque in fin. 3[illegible]
5 Clericus depoſitus ſine ſpe reſtitutionis publicam, vel ſolemnem poteſt agere pœnitentiam, ibid num. 11 3[illegible]
5 Sed dum habetur ſpes reſtitutionis, nec publicè, nec ſolemniter pœnitebit, ibid num. 14 3[illegible]
5 De pœnitentia publica, & ſolemni idem eſt judicium, ib. n. 15 3[illegible]

5 Pœni-

5 Pœnitentia publica an ex ſtylo pœnitentiariæ imponatur Clerico, qui presbyterum interfecit, ibid. n 16. 302

Pœnitentia ſolemnis.

5 Pœnitentia ſolemnis, quæ ſit, in c. Manifeſta, num.3. de pœn. & remiſſ. 288
5 In uſum revocatur à Concilio provinciali Mediolanen. tertio, ib. num.3. 288
5 Pœnitentia ſolemnis imponitur ab Epiſcopo tantùm, vel a Sacerdote de illius mandato, ib. n.5. 289
5 Et pro peccato graviſſimo totam civitatem commovente, ibidem num.6. 289
5 Non iteratur, niſi aliud habeat conſuetudo, ibid. n 7. 289
5 Pœnitentes ſolemniter ſunt infames, non ratione pœnitentiæ, ſed ratione criminis publicati, ibid. n.8. 289
5 Non promoventur ad Ordines, nec in ſuſceptis miniſtrant, ibid. num.9. 289
5 Epiſcopus tamen cum eis diſpenſat ad minores, ſed non ad ſacros, ibid. num.10. 289
5 Pœnitentia ſolemnis non eſt injungenda Clerico, niſi depoſito. Et quid de pœnitentia publica, ibid n. 14. 289
5 Pœnitentia ſolemnis imponitur, ſi delictum eſt grave, & ſcandalizans totam urbem, in c. Quæſitum, num. 2. de pœnit. & remiſſion. 301
5 Pœnitentia ſolemnis non imponitur Clerico, niſi depoſito, ibid. n.12. & num.13. 302
5 Sed dum habetur ſpes reſtitutionis, nec ſolemniter, nec publicè pœnitebit, ibid. n.14. 302
5 De pœnitentia ſolemni, & publica idem eſt judicium, ibidem num.15. 302
1 POLLICITATIO quid ſit, in cap. Cùm ad noſtram, nu. 21. de elect. 284
3 PONDEROSUS, ideſt qui mente peccat, repellitur a promotione, in c. Dolentes, n.59. de Celebr. Miſſar. 585
1 PONTIFEX non dicitur ante conſecrationem, in c. Eam te, n. 8. de Reſcript. 152
Vide in ver. *Papa*.
1 Pontifices plures referuntur, qui ſucceſſores ſibi elegerunt, in c. Accepimus, n.22. de pactis. 662
1 Contrarium, ibid. n.33. 663
1 Declaratur, n.61. 665
1 Pontificum nullus præter B. petrum, & Bonifacium II. ſibi ſucceſſorem ſubſtituit, ſed tantùm deſignavit, ibid. n.61 665
1 Pontifices ſex poſt Alexandrum III. numerantur electi, qui non erant Cardinales, in c. Licet de vitanda, n.15. de elect. 232
1 Pontificalis authoritas non à quolibet, ſed a Deo inſtituta eſt, in c. Accepimus, n.56. de pactis. 665
1 PONTIFICALE Romanum habet legis authoritatem, in c. presbyter, n.41. de Sacram. non iteran. 460
3 PONTIFICALIA in aliena diœceſi ab Epiſcopo exerceri non poſſunt, in c. Cùm dilectus, n.22. de relig. domib. 498
1 Pontificalia quamvis non ſint de ſubſtantia pontificalis officii, ſunt tamen actus peculiares Ordinis Epiſcopalis, in c. Vel non eſt compos, num.36. de tempor. ordinat. 370
1 In pontificalibus Epiſcopus an poſſit celebrare, & prædicare in aliena diœceſi ſine licentia Diœceſani, in c Quia nos, n.5. & n. 12. de auth. & uſu pall. 326
1 Et quid ſi pontificalia habeant mixtionem juriſdictionis, vel officii, ibid n. 6. & 12. 326
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib. n.9 & n. 14. & 18. 326
1 Pontificalia exercere non poteſt in alterius diœceſi Epiſcopus utcumque privilegiatus, ſine Ordinarii licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas, ib. n.9. 326
1 Idem in locis nullius diœceſis, ibid n 10. 326
1 In pontificalibus an Epiſcopus celebrare poſſit, & prædicare in Eccleſiis Monaſteriorum exemptorum intra ſuæ diœceſis fines exiſtentium, invitis earundem Eccleſiarum Regularibus, ib. n.11. & ſeqq. uſque in fin 326
1 Pontificalis Miſſæ celebratio non eſt juriſdictionis, ſed honoris, & præeminentiæ, ibid. n. 13. 326
1 Pontificalia habentia mixturam juriſdictionis, vel officii, Epiſcopus exercere non poteſt in loco exempto ſuæ diœceſis, ibidem num.17. 326
1 Regulares reſiſtentes Epiſcopo exercere volenti pontificalia in eorum Eccleſiis, non ab ipſo Epiſcopo, ſed ab eorum Superioribus Regularibus ſunt compellendi, ib n.17. 326
5 POPONES in Ruſſia an ſint veri Ruthenorum parochi, in c. Quod à prædeceſſore, n.52 de ſchiſmat. 106
3 POPULUS Romanus numquam fuit uſus plenitudine poteſtatis, in c. Conſultationibus, n.74. de Cler. ægrot. 169
5 Populum quot homines faciant, in c. Reſponſo, num.54. de ſent. excomm. 362
3 Populum, ſeu plebem faciunt decem homines, in c. Veſtra, n.58. de Cohabit. cleric & mulier. 14
3 Pars major totum populum repræſentat, ib. n.68. 14
1 Populus an poſſit ſtatuta facere ſine auctoritate ſuperioris, in c. Conqueſtus, n.34. de Feriis. 94
3 Populi Eccleſiæ Romanæ in temporalibus ſubjecti poſſunt ſtatuta condere contra jus Canonicum, in c. Cùm eſſes, numer. 162. de teſtam 177
1 PORTIONES Monachales, ſeu Canonicales Eccleſiæ non numeratę non dicuntur vacare, ſed creantur ſimul, ac de iis aliqui providentur, in c. Cùm in magiſtrum, n.14. de elect. 302
1 Portionum diviſio contra ſingulos Monachos videtur contra jus, & Votum paupertatis, ib. n 15. 302
1 Portiones plures Monachales ſunt incompatibiles, n.17. 302
1 Portiones conſuetudine nedum Sabaudiæ, ſed etiam Galliæ, & Hiſpaniæ providentur ſæcularibus habitum ſuſcepturis, & profeſſionem emiſſuris, ib. n.18. 302
3 Portiones exiſtentes in Cathedralibus, vel Collegiatis inſignibus perſonalem reſidentiam requirunt, in cap. Expoſuiſti, nu.21. de præben. 146
3 Portio portioni accreſcit, non perſonæ, & aſſumit naturam portionis, cui accreſcit, in c. Cùm percuſſio, n.32. de Cler. ægrot. 156
Portio Vicariis aſſignanda, &c.
Vide in ver. *Congrua*.
3 PORTIONARIIS abſque licentia abſentibus fructus groſſi non debentur, in c Ad audientiam, n 30. de Cler. non reſid. 62
1 Portionarii Segobien. qui aliquibus tantùm diebus interſunt actibus Capitularibus, ex ſententia S. Congregationis non ſunt de Capitulo, in c. Nullus, n.34 de elect. 219
1 Idem reſponſum de portionariis Conchen. qui ingrediuntur Capitulum pro negotiis ad Eccleſiæ res, & bona pertinentibus, ibid. num.35. 219
1 De Capitulo eſſe poſſunt ex conſuetudine etiam penitùs extranei, ib. num.36. 219
1 Portionarii Calciaten. qui à Rota declarati ſunt eſſe de Capitulo, poſſunt eligi in Conjudices contra Capitulares, ibidem num.37. 219
1 Portionarii non poſſunt eligi ex Concilio Tridentino in Conjudices Capitulares, niſi ex conſuetudine, privilegio, aut ſtatuto Eccleſiæ ſint in omnibus, & per omnia de Capitulo, ibidem num.38. 220
1 Portionarii, & dimidii portionarii Seguntin. Cordub. & Abulen. declarantur propterea non eſſe Capitulares, ib. n.39. 220
3 Portionarii ſæculares in Collegiatis regularibus non lucrantur in abſentia diſtributiones quotidianas, niſi ex cauſis in jure expreſſis, in c. Licet, n.64. de præb. 137
3 Nec ipſis abſentibus debentur fructus, niſi pro tempore quo ex ſtatuto, ſeu conſuetudine Eccleſiæ ipſis abeſſe licet, modo non ultra tres menſes, ibid. n 65. 137
1 PORTUS, de portu idem judicatur, quod de urbe, in c. Inter cæteras, num 28 de reſcript. 149
1 POSITIONUM uſus admittitur etiam in ſpiritualibus, in cap. Dudum, il ſecondo, n.12. de elect. 269
2 Ponens nihil petit, ſed factum narrat, in c. Olim, n. 45. de lit. conteſtat. 85
2 Poſitiones fieri poſſunt etiam ante litis conteſtationem, ibidem num 47 85
2 Poſitiones cur in judiciis introductę, ib. n.49. & 50. 85
2 Poſitio univerſalis numquam inducit conteſtationem litis, niſi petitionem habeat admixtam, ib. n. 50. 86
2 Poſitionis diffinitio quæ ſit, & quæ ſint de illius ſubſtantia, ibid. latè diſcutitur, n.52. uſque in fin. 86
2 Definitio Authoris ponitur, & per partes explicatur, n.55, uſque in fine. 86
2 Poſitiones in cauſa fieri poſſunt tam per actorem, quam per reum, ibid. n.54. & 89. 86
2 Poſitiones in quo differant ab interrogatoriis, ib. n.56. 86
2 Ponens omnia, quæ ponit diſpoſitivè, intelligitur confiteri, ibid num. 57. 86
2 Actor ſicut per reſponſionem rei, ita & reus per poſitionem actoris relevatur ab onere probandi, ib. n.58. 86
2 Poſitio debet eſſe affirmativa, & non negativa, ibid. num. 62. & ſeqq. 86
2 Poſitio negativa nihil ponit, ſed removet, ib. n.64 86
2 Nec dicitur poſitio, ſed interrogatio, niſi quatenus habeat implicitam affirmativam, ibid. num.65. 86
2 Poſitioni negativæ an, & quando ſit reſpondendum, ibidem num.68. 86
2 Quid ſi negativa ſit coarctata, ibid num.69. 86
2 Et quid ſi poſitio negativa non coarctata ſit de facto ejus contra quem ponitur, ibid. n.70. 86
2 Poſitioni negativæ non coarctatę de facto alterius an debeat reſponderi, ibid. n.72. 86
2 Et quid ſi ſit miſta de facto partim proprio, & partim alieno, ib. num.74. 86
2 Poſitiones negativæ, ſi æquitas ſuadeat, hodie admitti poſſunt, etiamſi aliàs probari non poſſint, quam per confeſſionem partis, ibid. num.75. 87
2 Poſitioni duplici, vel multiplex factum continenti non eſt reſpondendum, niſi dividatur, vel declaretur, ibid. n 76. 87
2 Poſitionem multiplicem negans an videatur ſingula negare, ibid. num.77. 87
2 Poſitioni generali, obſcuræ, injectæ, implicitæ, æquivocæ, incertæ, captioſæ, alternativæ reſponderi non debet, ib. n.78. 87
2 Poſitio juris, ideſt de caſu legis, vel gloſſæ, non admittitur, ib. num.79. 87
2 Fallit in jure conſuetudinario, vel municipali, ibid. n. 80 87
2 Poſitio omninò impertinens non debet admitti, ib. n.81. 87
2 Poſitio pertinens quæ dicatur, ib num.82. 87
2 Poſitioni de qua dubitatur, num ſit pertinens, an, & quomodo ſit reſpondendum, ib. num.83. 87
2 Poſitiones non fiunt in criminalibus, nec recuſans reſpondere habetur pro confeſſo, ibid. num.84. 87
2 Poſitioni criminoſæ an, & quando ſit reſpondendum, ib. n.85. 87
2 Poſitiones medio juramento ſunt judici in ſcriptis offerendæ, ib. num 86 87
2 Poſitionibus an, & quando reſponderi poſſit per procuratorem, vel cum præſentia Advocati, ibid n. 87. 87
2 Reus ſuper poſitionibus à quo ſit interrogandus, ib. n.89. 87
2 Poſitiones in quo differant ab articulis, ib. num.90. 87
2 Poſitionibus an reſponderi poſſit per verbum *credit*, vel *non credit*, ibid. num.93. 88
2 Et an hujuſmodi reſponſio cenſeatur de credulitate, an de veritate, ib. num.94. 88
2 Et quid ad effectum ut incurratur perjurium, ib. n.95. 88
2 Advocatorum prava ſuggeſtio in poſitionibus negandis, ibidem num.97. 88
2 Poſitiones ſuper matrimonio an fieri poſſint coram judice ſæculari, in c. Tuam, n.56. de ordin cognit. 107
4 Poſitiones juratæ faciunt inter alios adminiculum, in c. Lator, n.34. Qui filii ſint legit. 85
2 POSSESSIO temporis, cujus initii non eſt memoria, non habet vim tituli, niſi adſit capacitas in poſſidente in c. Cùm contingat, n. 8. & ſeqq. de foro compet. 69
1 Poſſeſſio ſola non ſuffragatur inferiori contra Epiſcopum in inter-

dicto Uel poſſidetis, in c. Inter cætera, num 17 & 19 de Offi. Ordinar. 52
2 Poſſeſſio titulata in concurſu ubi probationes ſunt pares, an, & quando prævaleat, in c Auditis, num 4 verſ Quorum ſententia, de præſcript. 175
2 Poſſeſſio unius non interrumpit poſſeſſionem alterius in his, quæ poſſunt eſſe penes plures inſolidum, ib num 14 176
2 Nec in diverſo jure poſſident ous, ib num 15 176
2 Poſſeſſio unius eſt excluſiva poſſeſſionis alterius in corporalibus, vel in actibus oppoſitis ſecus in incorporalibus, vel non oppoſitis, ibid. num. 1.. 176
2 Poſſeſſio fundi ut acquiratur, non oportet omnes glebas circumvallare, in c Cùm olim, n 31 de præſcript 180
2 Poſſeſſio titulata, & quæ fomentum habet à jure, præfertur in concurſu, ibid num 51 1 1
1 Poſſeſſio non acquiritur ſine animo, in c. Quanto, n. 30. de tranſlat Epiſcop 119
1 Poſſeſſio facti ſuffulta aliquo colore tituli dimitti non poteſt ſine Superioris licentia, in cap Niſi cum pridem, num 41 de renunciat. 119
3 Poſſeſſionem ſuam poteſt Epiſcopus excommunicatione tueri, etiam lite pendente coram papa vel Metropolitano, in c. procurationis, n. 13 de Cenſib 148
3 Poſſeſſionem ſuam Epiſcopus dimittere non tenetur, quantumcunque ſubditus contradicat, & de jure ſuo probationes offerat, ibid num 4. 129
3 Poſſeſſio quando dicatur colorem juris habere, & quando non, in c Litteras, n 33. de Conceſſ præb. 197
3 Poſſeſſio incolorata differt à penitus incolorata, ſecundùm Jo. de Imol. ibid. num 35. 197
1 Contrarium, num 36. 197
1 Poſſeſſio juris Cannonicalis qualiter ſit articulanda, in c. Dilecto, n. 10 de præben 112
4 Poſſeſſio alicujus ſtatus, vel qualitatis, transfert onus probandi in Adverſarium, quando illa qualitas, quæ ineſt, ſuit capta in eſſe ab origine rei, in c. Lator, n 11 & n. ſeqq & n. 14 uſque ad n 61 Qui filii ſint legit. 82
4 Poſſeſſio bonorum ſubjectorum fideicommiſſo veram legitimitatem requirenti, non debetur niſi filius ex legitimo matrimonio procreatis, ibid. num. 26. 84
4 Quaſi poſſeſſio ex unico actu acquiritur, ibid. n 19 84
4 Nec requiritur præſcripta, niſi in petitorio, ibid n 29. 84
2 Centenaria poſſeſſio titulum non requirit, in c. Cùm Eccleſia, n. 15. de cauſ. poſ & prop. 111
2 Et quoad hoc equiparatur immemorabili, ibid. n 16. 111
2 Si papa det alicui facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, intelligitur, niſi poſſeſſio ſit plena, in c. Cùm olim, n. 10 de ſent & re judic. 186
Poſſeſſionem ſuam qualiter Epiſcopus tueri poſſit.
Vide in ver. *Viſitationem impedientes*
Et in ver. *Excommunicatio quas ob cauſas*.
3 Poſſeſſio contra jus ſufficit ad repellendum proprietarium, ſi ſit adjuta vera præſumtione alicujus tituli, licèt clarè de qualitate tituli non conſtet, in c. Cùm veniſſent, n 7 de Inſtit. 181
3 Poſſeſſio contra jus regulariter non prodeſt contra proprietarium in judicio proprietatis, nec relevat ab onere probandi, ibidem num 8. 182
3 Poſſeſſio longiſſimi temporis ſufficit ad præſcribendum etiam ſine ſcientia, & patientia, ibid num 17. 182
5 Poſſeſſio dicitur antiqua ad effectum præſumendi titulum, ſi ſit decennalis, in c. Licèt, n 11. de Simon. 10
1 Poſſeſſio in foro conſcientiæ non ſtat pro libertate humana, ſed pro obligatione abſtinendi ab actu illicito, in c. Ne innitaris, n 111 de Conſtitut 52
2 POSSESSOR beneficii habetur qui titulum obtinet quoad honorem, & miniſterium, licet beneficium ab alio poſſideatur, in c. Si quis, n 19. de foro compet. 18
3 Poſſeſſor non tenetur in præjudicium ſui juris appellationem admittere, aut probationes exemptionis recipere, in c procurationes, n 11 de cenſib. 148
3 Poſſeſſor poteſt etiam armis reſiſtere Epiſcopo violento, ibidem num 46 148
3 Quamvis de proprietate liqueat, ibid. n 46. 148
3 Poſſeſſor ſi cauſam habet à Judice, vel ab aliquo colore juris, factum Judicis tuetur prætor, in cap. Litteras, num. 34 de conceſſ. præbend 197
5 Poſſeſſor remanet qui titulum habuit ab initio, licèt per pœnam juris privetur, in c. Abſolutos, n 21 de Hereticis 9
1 Poſſeſſor dicitur habere potiora jura, etiamſi nullum jus habeat, in c Ne innitaris, n 10. de Conſtitut. 67

Poſſeſſor bonæ fidei quis.

2 Poſſeſſor bonæ fidei dicitur, qui ignorat ſe alienum poſſidere, & cogitatione domini poſſidet, in c Gravis, n 41 de reſt ſpol 115
2 Item qui credit tradentem eſſe dominum, ib num 41. 115
2 Poſſeſſorum bonæ, vel malæ fidei multiplex diviſio, ib n 44 116

Poſſeſſor bonæ fidei quoad fructuum acquiſitionem, & reſtitutionem

2 Poſſeſſor bonæ fidei ſemper ſine titulo facit fructus induſtriales ſuos, & naturales in quantum eos conſumpſit ſed naturales extantes nunquam facit ſuos, in c Gravis, n 45 de reſt ſpol 116
2 Si verò habuit titulum, fructus omnes facit ſuos etiam naturales non conſumptos, ibid. n 48 116
2 Conſumptis in fructibus naturalibus idem operatur, quod induſtria, & cultura in induſtrialibus, ib n 49 & 61 117
2 Poſſeſſor bonæ fidei etiam ſine titulo ſuos facit fructus civiles quos diligentia ſua percepit, & eiſo venit liberatur, ibid n 50 117
2 Si verò ex diligentia alterius, ſecùs quidem tunc ſi debitor liberatus non ſit, niſi habuerit in ſolidum cauſam ſolvendi, ib n 52 & 53 117
2 Poſſeſſor bonæ fidei tenetur reſtituere fructus quos non fecit ſuos, ſi extant, eo modo, quo tenetur rem ipſam reſtituere, & hoc rei vendicatione, ibid num 51. 117
2 Si verò ſunt conſumpti, & ex eis factus eſt locupletior, tenetur illos reſtituere condictione ſine cauſa, vel condictione generali ibid num 52 & ſeqq 117
2 Poſſeſſor bonæ fidei an in dubio ex fructibus naturalibus conſumptis præſumatur factus locupletior, ibid n 54 117
2 Poſſeſſor bonæ fidei in quibus caſibus facit fructus ſuos, nihilominus ſi extant tenetur illos reſtituere officio Judicis, ibidem num 55. & 59. 117
2 Poſſeſſor bonæ fidei poſt conſumptionem fructuum, quos ſuos fecerit, etiam induſtriales, & civiles, ſeu illorum æſtimationem reſtituere tenetur condictione ſine cauſa, quatenus ex illis factus eſt locupletior, ib n 57 & ſeqq ſed vide n 60. 117
2 Poſſeſſor, qui ab initio fuit bonæ fidei, & poſtea effectus eſt malæ fidei, an faciat fructus ſuos, in dict cap Gravis num 97 & ſeqq 120
2 Quid ſi mala fides ſuperveniat cum mutatione perſonarum, ibid. num 98 120
2 Et quid ſi in eadem perſona, ibid num 100 120
2 Hæres habens malam fidem, cùm defunctus haberet bonam, fructus ſuos non facit, ibid num 3
2 Mala fides ſuperveniens cum perſonarum mutatione impedit fructuum acquiſitionem, ibid num 99 120
2 Mala fides tam præſumpta, quam vera ſuperveniens ſine perſonarum mutatione non impedit acquiſitionem fructuum, ibid n. 1 & ſeqq 120
2 Et quid operetur hujuſmodi acquiſitio, n. 111. 121
2 Quoad fructuum acquiſitionem tempus inſpectandum eſt, ibid num 101. 120
2 Contrarium, ibid num 106 120
2 Mala fides ſuperveniens de jure Canonico an impediat fructuum acquiſitionem, ibid n 105 120
Diſtributiones quotidianas perceptas, vel percipiendas an poſſeſſor bonæ, vel malæ fidei reſtituere teneatur.
Vide in ver. *Diſtributiones quando reſtituenda*.
2 Et quoad acquiſitionem inſpicienda ſunt ſingula temporis momenta bonæ, vel malæ fidei, ibid num 107 120
2 Poſſeſſor bonæ fidei tenetur reſtituere fructus etiam induſtriales, & conſumptos à die motæ litis, ibid num 111 & n ſeqq 121
2 Poſſeſſores bonæ fidei poſt litem motam incipiunt malæ fidei poſſeſſores eſſe, & quaſi prædones tenentur, ibid num 111. 121
2 Et hæc eſt præſumptio juris, & de jure, adeò ut quantumvis juſtam cauſam litigandi habuerint, a ſinctione reſtitutione non excuſentur, ib num 111 121
2 Et tenentur reſtituere non tantùm perceptos, ſed etiam, quos percipi potuerunt a die motæ litis, ibid n 113 121
2 Quod procedit, ſi titulum non habeant, ibid. num 114 121
2 Niſi occupaverint rem lite pendente, ibid n 116 121
2 Poſſeſſor bonæ fidei ante litem motam non ſolet condemnari à Rota ad reſtitutionem fructuum, ibid. n 119. 121
2 Niſi adhuc extent, vel ex conſumptis factus ſit locupletior, ibid. num 121. 121
2 Neque ad hoc requiritur bona fides poſitivè, ſed ſufficit abeſſe malam fidem, ibid num 120 121
2 Poſſeſſor bonæ fidei an teneatur reſtituere fructus extantes, vel conſumptos, ex quibus factus eſt locupletior, ante æſtimationem etiam ante motam litem, ibid. num 122. 122
Poſſeſſor ab initio malæ fidei, poſtea bonæ fidei, an faciat fructus ſuos
Vide infra in ver *Poſſeſſor malæ fidei quoad fructum*, &c
3 Fructus pertinent ad bonæ fidei poſſeſſorem, non ad proprietarium, in c Conſtitutionibus, n 6 de judic 139
3 Poſſeſſor non tenetur in præjudicium ſui juris appellationem admittere, aut probationes exemptionis recipere, in c. procurationes, n 11 de Cenſib. 148

Poſſeſſor malæ fidei quis.

2 Poſſeſſor malæ fidei dicitur verè, & juris præſumptione, in cap. Gravis, n 37 de reſtit ſpoliat 116
2 Poſſeſſor malæ fidei verè dicitur, qui poſſidet rem, quam pro certo ſcit eſſe alienam, ibid n 37 & n 38 116
2 Item is, qui pro certo ſcit rem non eſſe ſuam, ibid num 39 116
2 Poſſeſſor malæ fidei juris præſumptione dicitur ille, cum quo ... perire, ſeu dum mota lis fuit conteſtata, ib n. ... & 108 & alias, n 110. & 111 116
2 Poſſeſſor malæ fidei an quis efficiatur per ſolam denunciationem, ibid num 41 116
2 Poſſeſſorum malæ, vel bonæ fidei multiplex diviſio, ib n 44 116
Vide in ver *Fructuum condemnatio*
2 Malæ fides præſumpta oritur poſt litis conteſtationem, mala fides vera poſt litem judicatam, ſeu tunc um ... in d c Gravis, n 108. de reſtit ſpoliat 121

Poſſeſſor malæ fidei quoad fructuum acquiſitionem & reſtitutionem

2 Poſſidens violentus rem, omnes fructus, etiam qui percipi potuiſſent, reſtituere, cum ... & ... in c Gravis, n 4 & 7 ... ſpoliat 115
2 Poſſeſſor malæ fidei etiam non violentus, ſive habeat titulum, ſive non, fructus etiam civiles non facit ſuos, ib n 11 118
2 Et ſi ſint conſumpti, ibid n 3 118
2 Et quid in fructibus civilibus, ibid num ... 118
2 Poſſeſſor malæ fidei tenetur reſtituere fructus perceptos, & qui percipi potuiſſent, ibid n 3 118
2 ... extant per rei vendicationem, ſi ſunt conſumpti, condictione ſine cauſa, ... aut rei vendicatione ..., ibid n ... & ſeqq 118
2 ... ibid num ... 118
2 Poſſeſſor malæ fidei ... non ſemper ..., ibid n ... 118
2 Poſſeſſor malæ fidei ... de fructibus perceptis ... officio judicis, ibid num 70 118
2 Poſſeſſor malæ fidei cum titulo tenetur de fructibus perceptis, ... 121

non autem de percipiendis, ib. num.71. 118
2 Fallit in quatuor caſibus, in quibus etiam de percipiendis tenetur, ibid num 72. 119
2 Item fallit in eo qui ſtudioſè patitur fructus maturos corrumpi, ibid num.73. 119
2 Item in eo qui mala fide poſſidet rem minoris, ib. n.74. 119
2 Item fallit generaliter, cùm titulus eſt a jure reprobatus, ibidem num 75. 119
Mala fides ſuperveniens verè, vel præſumptivè per litis conteſtationem, an impediat acquiſitionem fructuum.
Vide ſupra in ver. *Poſſeſſor bonæ fidei quoad fructuum acquiſ.*
2 Poſſeſſor, qui ante litem motam fuit in mala fide, condemnatur ad reſtitutionem fructum a die occupationis, ſeu intruſionis, in c. Gravis, n 121. de reſtit. ſpoliat. 122
2 Poſſeſſor, qui ab initio fuit malæ fidei, an faciat fructus ſuos, ib. n.128 & ſeqq. uſque ad n.142. 122
2 Quid ſi bona fides ſupervenerit cum perſonarum mutatione, ib. num.129. 122
2 Et quid ſi ſuperveniat ſine mutatione perſonarum, ib n.140. 123
2 Bona fides hæredis, qui ſucceſſit defuncto malam fidem habenti, non prodeſt quoad fructuum acquiſitionem, ibid. n.130. 122
2 Fructus percipiens cum mala fide dicitur furtum committere, & illos uſucapere non poteſt, ibid. n.133. 122
2 Succeſſor ſingularis non ſuccedit in vitium ejus, a quo cauſam habet, & bona fides ſuperveniens prodeſt ei quoad fructuum acquiſitionem, ibid n.135 122
Prælatus an ſuccedat in bonam, vel malam fidem prædeceſſoris.
Vide in ver. *Prælatus quoad ſucceſſorem*, &c.
2 Bona fides ſuperveniens in eadem perſona cum legitima cauſa putandi ſe bonæ fidei poſſeſſorem, prodeſt quoad acquiſitionem fructuum, ſecus ſi ſuperveniat abſque legitima cauſa, in d. c. Gravis, n.140. & 141. de reſtit. ſpoliat. 123
2 Poſſeſſor malæ fidei ab initio, qui poſtea ex ſola cogitatione putat ſe habere bonam fidem, non facit fructus ſuos, ib. n.121. 123
1 Poſſeſſor malæ fidei reſpectu fructuum beneficii an dicatur propriè furtum committere, in cap. Dudum, il ſecondo, num.8. de elect 269
2 In POSSESSORIO ſummariiſſimo agitur de modico, & reparabili præjudicio, in cap. In nomine Domini, numer. 24. de teſtib. 147
2 Poſſeſtorium ſummariiſſimum eſt præparatorium poſſeſſorii pleni, ad quod ſe habet ſicut plenum poſſeſſorium ad petitorium, ib. num.25. 147
1 Poſſeſſorium recuperandæ, & petitorium ab eadem perſona cumulari poſſunt, utrumque unica ſententia terminatur, in c. Conſtitutus, n 9. de fil. presbyt. 482
2 Poſſeſſorio, & petitorio ſi ſpoliatus ſimul agat, & poſſeſſionem, & ſpoliationem probet, ſed non dominium, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccumbit in petitorio, in c. Cùm Eccleſia, nu.1. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. 109
1 Poſſeſſorium datur etiam in incorporalibus, in cauſis tamen civilibus, non autem criminalibus, in c. Ne innitaris, num.205.de Conſtit. 50
Vide in ver. *Interdictum*.
3 POSSIBILE non dicitur quod fieri non poteſt abſque diſpenſatione, in cap. In Eccleſiis, numer.13. de Capellan. Monachor. 502
3 POSSIDENS nomine alieno non poteſt præſcribere, nec novum ſtatutum beneficio imprimere, in cap. In Eccleſiis, num 21.de Capell. Monachor. 502
1 Poſſidere qui non poteſt, is non poteſt præſcribere, in cap Quanto, n.34 de Conſuet. 290
1 Poſſidere tenentur jure divino in beneficiis Curatis perſonę quantumcumque illuſtres, & litteratæ, in c. Dudum, il ſecondo, n. 26. de elect. 270
2 Poſſidere quis non dicitur rem pacificè, ſi ſuper ea quæſtio ſibi moveatur, in c. Si quis, n.5. de confir. util. vel inutil. 207
2 Poſſidendi cauſam nemo poteſt ſibi mutare ſine juſta, & legitima cauſa ſuperveniente, in cap Gravis, num 141. de Reſtit. Spoliat. 123
5 Poſſidens per decennium plura beneficia incompatibilia, & allegans ſe titulum amiſiſſe, an ſit admittendus ad probationem tituli per juramentum, in c. Licèt Heli, n 32. de Simonia. 50
1 Poſſidentis melior eſt conditio in materia juſtitiæ, & in foro judiciali, non autem in materia aliarum virtutum, & in foro conſcientiæ & refellitur opinio contraria, in cap. Ne innitaris, n. 173. & n 191. uſque ad n. 211 de Conſt 48
3 POSSUMUS id ſolùm, quod commodè poſſumus, in cap. Ad audientiam, il primo, n.2. de Eccleſ ædifican. 622
5 POSTLIMINII diffinitio, in cap. per tuas, il primo, num. 35. de Simonia. 55
5 Poſtliminio reverſis ſecundum leges datur actio reſciſſoria intra quadriennium, ſed ſecundum Canones recuperant omnia non obſtante quocumque temporis curſu, ib. num.36. & ſeqq 55
5 Poſtliminii jus ſecundum Canones locum non habet quantum adhoc, ut Chriſtiani ſervi efficiantur capientium, ſed benè quantum adhoc, ut reverſi omnia recuperent, ibid. num.38. 55
3 Poſtliminio carent, qui armis victi ſe turpiter dediderunt, ib n.39. 55
5 Poſtliminii jus non habet locum in officiis minoribus Regularium, ſed benè in prælaturis electivis, etiamſi non ſint perpetuæ, ſed ad certum tempus, ib. n.41. & ſeq 56
5 Poſtliminio reverſus ſtatum recuperat priſtinum, & munera civilia etiam, & cuncta ei incolumia ſervantur, ib. n.43. 56
5 Poſtliminium duo habet capita, alterum fundatur ſuper veritate, alterum ſuper fictione, ib. n 44. 56
5 Tutor ſi ſit captus ab hoſtibus, deſinit eſſe tutor, ſed reverſus recipit tutelam jure poſtliminii, ib. num.42. 56
Vide in ver *Captivus*.
1 POSTULATIO, per quam privata, vel minor utilitas communi, vel majori præfertur, vel quę fit a minori quàm tertia parte Collegii, admitti non debet, in c. Bonæ memorię, nu. 1. & ſeqq de poſtul pręlat 211
1 Poſtulatio facta à non majori parte Capituli poteſt reſpui, nec ulla fit injuria poſtulantibus, ib. num 42. 213
1 Poſtulantes ſcienter impoſtulabilem, pro ea vice ſunt privati poteſtate poſtulandi, ib. num 44. 213
1 Poſtulato jus acquiritur, poſtquam poſtulatio fuit ſuperiori præſentata, nec licet poſtulantibus reſilire, ib n 49. & 78. 213
1 Poſtulans, & ſuperior poſſunt ſimul recedere à poſtulatione, etiam poſtulato contradicente, ibid. n.50. 213
1 Poſtulatus, qui ante admiſſam poſtulationem ſe adminiſtrationi immiſcuit, privatur omni commodo poſtulationis, ib. n.54. 213
1 Et poſtulantes, qui eum admiſerunt, eligendi, & poſtulandi facultate privantur, ib. num.55. 213
1 Idem in nominato, num.56. 213
1 Poſtulatio innititur magis gratiæ, quàm juſtitiæ, ib. n.59. 214
1 Poſtulatio quid ſit, ib. num.60. 214
1 Poſtulatio admittitur, electio confirmatur, ib num.61. 214
1 Poſtulatum non cogitur prælatus concedere, ib. num 62. 214
1 Debet tamen compelli per ſuperiorem, ſi juſta cauſa exigat, ib. numer.63. 214
1 Prælatus non concedens poſtulatum tenetur illi providere de conſimili beneficio, ib num.64 214
1 Poſtulationem concorditer factam ſi ſuperior non admittat, injuriam infert, ib. num.66. 214
1 Poſtulatio fit de ineligibili, puta extraneo, laico, vel illegitimo, ib. num 72 214
1 Criminoſus eſt impoſtulabilis, ib. num.74. 214
1 Poſtulatio, & nominatio quam ſolemnitatem requirant, ibidem numer.76. 214
1 Poſtulatus etſi beneficiari non poſſit præcisè invitus, tamen poteſt cogi, ut de nolente fiat volens, in cap. Quanto, num.119. de transl. Epiſc. 325
1 Poſtulatio, & electio ſibi invicem adverſantur, in c. publicato, num.42. de elect. 311
1 In poſtulatione an licita ſit variatio publicato ſcrutinio, ibid. n. 48. & ſeq. uſque ad n.53. 312
1 In poſtulatione nulla forma reperitur à jure præſcripta, ibidem numer.50. 312
1 Nec per eam requiritur jus poſtulato, ib. num.51. 312
1 Poſtulare quid ſit, in c Clerici n.21 de poſtul 671
1 Poſtulatio, & electio non valet, ſi quis dicat, poſtulo & eligo ut melius valere poteſt, in cap. Et ſi unanimiter, n 7. de poſtul. prælat. 215
1 Poſtulantium conſenſus, non eſt liber, cùm ab alieno arbitrio dependeat, ib. n.11. 216
1 Poſtulatus ſi conſentiat, eo ipſo refellitur tanquam ambitioſus, ibid. num.12. 216
1 Poſtulatio quid ſit, & in quo differat ab electione, ib n.15. & 19. 216
1 Poſtulari non poſſunt, qui propter vitium eligi prohibentur, ut criminoſi, ibidem num 16. 216
1 Declaratur, ibid. num.18. 216
1 Poſtulandi qui ſint, ibid. n. 18. 216
1 Poſtulantes dignum ante præſentationem factam Superiori poſſunt variare, ſed poſtulantes indignum, non, quia ſunt ipſo jure privati, in c. Cùm vos, n.45. de off. ord. 562
3 POTENTIA generandi in maſculis, & fœminis, in quam uſque ætatem protendatur, in cap. Cùm ſis, num. 40. de Converſ Conjugat 437
4 Potentia actualis coeundi non eſt de ſubſtantia matrimonii jure naturæ vel divino, ſed poſitivo tantùm, in c. De illis, il ſecondo, n.31 de deſponſ. impuber 29
1 Potentia demum attenditur, cùm eſt facilè reducibilis ad actum, in c. Cùm ſit ars, num.34. de ætat. & qualit. 438
5 Potentia eſt de genere bonorum, in c. Reſponſo, n.99 de ſentent. excomm 365
3 Potentia actui proxima in favorabilibus habetur pro actu, in c. Extirpandæ, §. Qui verò, n.52. de præben 130
1 Potentia ejus eſt cujus eſt actus, in cap. Accepimus, num. 35. de pactis. 663
3 Potentia reducta ad actum reponit rem in primo ſtatu, in c. De multa, num.37 de præben. 120
3 Potentia ad operationem reducitur, in cap. Ex parte, nu. 23. de Cler. ægrot. 162
5 POTENTIORIBUS pares eſſe non poſſumus, in cap Henricus, n 4 de Cler. pugn. in duell. 143
1 POTENTES qui dicantur, in cap. Quiſquis, num.24. de elect. pag. 296
5 *Poteſt* verbum eſt facultatis, in c. Henricus, n 11. de Cler. pugn. in duell. 143
1 Pręcedente negatione inducit neceſſitatem præciſam, & privat potentia, in c. Cùm dilectus, num.57. de conſuetud. 118
1 Et reddit actum de jure impoſſibilem, in c. Cauſam, n. 21. 30. & ſeqq de elect. 260
1 Præcedente negatione non privat potentia, quando hinc reſultaret abſonus intellectus, ibid num.32 261
3 Nagativè prolatum neceſſitatem importat, in cap. porrectum, n. 50. de Regular. 376
3 *Poſſit* verbum non importat neceſſitatem, in c. Tua nobis, n.22. de teſtam. 282
1 *Aliter fieri non poſſit*, hæc verba an importent decretum irritans, in cap. Cauſam, n.24. de elect. 260
1 *Non poteſt* verbum aliquando exponitur, ideſt non debet, ibidem num.30. 261
1 POTESTAS clavium etiam in actu poteſt eſſe ſine beneficio curato ſed non è converſo, in c. Cùm pridem de pactis, n.37 649
3 Poteſtas juriſdictionis eſt præſcriptibilis, poteſtas ordinis ſecus, in c. Nullus, n.3. de paroch 328
3 Poteſtas, & voluntas requiritur ad quemlibet actum expediendum in c. Super inordinata, n.2 de præbend. 150
1 Poteſtas Ordinis eſt indelebilis, poteſtas Juriſdictionis ſecus, in c. presbyter, n.24. de Sacram. non iteran. 457
5 Poteſtas ſpiritualis duplex, Sacramentalis, & juriſdictionalis, in Quod à prędeceſſore, n 31. de ſchiſmat 105
1 Poteſtas Sacramentalis, & juriſdictionalis quæ ſit, & in quibus differant, in c. Statuimus, n.16. de ſuppl. negl. prælat. 351
1 Poteſtas Ordinis neque ex intervallo neque in actu conceſſionis recipit diviſionem, ſeu limitationem, ibid. num.38. & ſeq. 353

1 Poteſtas Ordinis non recipit limitationem, ſive competat de jure communi, ſive ex privilegio papę, ib. n.40. & 46 351
1 Poteſtas juriſdictionis, cujuſmodi eſt abſolutio Sacramentalis, reſtringitur ad ſubditos tantùm, ibid n.44 351
1 Poteſtas ordinis ad uſum, juriſdictio ad uſumfructum proximius accedit, ibid n.48. 353
3 Poteſtas delegata cur ſit Epiſcopis per Concilium Tridentinum attributa, in cap. Ad audientiam il primo, num.46 de Eccleſ. ædific 626
3 Poteſtas Eccleſiæ ad peccatum ſe non extendit, in cap Conſultationibus, n 46. & 50 de Cleric ægrot. 176
1 Poteſtatis defectus in agente ſemper reddit actum ipſo jure nullum, in c Accepimus, num 44. de pactis. 6 4
3 Poteſtas extraordinaria magis eſt reſtringenda, quam ordinaria, in c. Litteras, n.15. de conceſſ præben 1 6
1 Poteſtas Ordinis datur determinatè ad aliquod ſpeciale miniſterium divini cultus non autem ad ea, quæ communiter ſunt à toto miniſtrorum Collegio, in cap. Cùm contingat, num.17.de ætat & qualit. 419
1 Poteſtatem duplicem habens, in dubio cenſetur ea uſus, per quam actus ſuſtinetur, in c Ex parte num 35 de Arbitr 7 4
3 Poteſtas duplex requiritur ad Ordines conferendos, in cap Aqua, n.10.de conſecr Eccleſiæ vel altar. 569
1 Poteſtas ligandi ſeu legem imponendi non poteſt eſſe niſi Superioris, in c Significaſti, n 14. de elect. 214
1 Poteſtas omnis impatiens conſortis eſt, ibid. n 16 215
1 Poteſtatis defectus nunquam ſuppletur ex cauſa quantumcumque urgenti, in c. Nimis, num 12. de fil. presbyter. 476
1 Poteſtas Sacramentalis non poteſt auferri ab Eccleſia, in c. perniciosam, n 43 de off ordin. 552
1 Poteſtas juriſdictionalis eſt ex injunctione hominis, nec immobiliter adhæret, ibid n 45 552
1 Poteſtas clavium non recipit interpretationem reſtrictivam, ibid. n 6. & in c. Niſi cum pridem, n.86. de Renunc. 343
1 Poteſtas, quæ confertur Epiſcopo in conſecratione, an attingat rationem characteris, in cap. Requiſivit, num 31 & ſeqq. de ordinat. Ab Epiſc. 3?0
1 Poteſtas conferendi minores ordines, quam accipit Abbas in impoſitione manuum, poteſt in totum ab Eccleſia auferri, ibidem numer.15. 3?0
1 Poteſtas ſpiritualis duplex, ibid. num 64. 382
1 Poteſtas tantò eſt altior, quantò ad plura ſe extendit, ibidem numer 92. 3?5
1 Poteſtas Clavium tribuitur habitu in ordinatione, actu vero in collatione beneficii curati, in cap. Cùm pridem, num 32 de pact. 643
2 Poteſtas rectè ordinandi pendet à juriſdictione, in cap Cùm inter vos, n 10 de ſent. & re jud. 1?8
3 Poteſtas duplex in papa, in c. Conſultationibus, numer. 72 de Cler ægrot 169
3 Poteſtatis plenitudo quid ſit, & qualiter diffiniatur, ib 169
1 Poteſtas Ordinis competere non poteſt niſi ex conſecratione, vel ex conceſſione papæ, in cap Statuimus, num. 41. de ſupplen. neglig. prælat. 353
1 Poteſtas clavium non recipit interpretationem reſtrictivam, in c. perniciosam, num 65 de off ordin. 554
1 Conceſſio liberæ poteſtatis cenſetur reſtricta ad limites juris, in c. perniciosam, num 35. de off ordin. 552

Præbenda, eiuſque definitio.

1 Præbenda an, & quando conſiſtat in mera temporalitate, & cadat etiam in lucrum, in c Cùm pridem, n.92 de pactis. 655
1 Præbenda quid importet, ibid num 100 6?6
3 Præbenda ratione Eccleſiæ in qua ſita eſt, dicitur major parochialis, in cap Extirpandæ, § Qui vero, numer. 25 de præbend. 118
3 Contrarium, ibid. num 27 118
3 Præbenda non eſt de ſubſtantia Canonicatus, in cap. Cùm M n. 16 de Conſtitut 111
1 Præbenda quid ſit, ibid num 17 112
1 Præbenda collata cenſetur collatus & Canonicatus, ibidem num 18. 114
1 Præbenda non eſt ita affecta Canonico noviter recepto, ut collatio alteri facta non teneat, ibid num 51 & 52 116
3 Præbenda Canonicæ annexa, eſt jus ſpirituale indiviſibile, in c Dilecto, n 7. de præben 112
Vide in ver *Canonia, Canonicatus.*
Præbendæ quoad unionem
Vide in ver *Præbenda Canonicalis*

Præbenda quoad ætatem.

1 Præbenda Sacerdotalis ab Ordinario conferri poteſt exiſtenti in vigeſimo ætatis anno, in c Cum in cunctis, n 4 de elect 148
1 Præbenda ſubdiaconalis hodie obtineri poteſt in vigeſimoprimo, ... in vigeſimoſecundo, presbyteralis in vigeſimoquarto anno inchoatis, contra opinionem quorundam recentiorum, ibid num 6? 141
1 Præbenda Subdiaconalis conferri poteſt habenti viginti annos completos, ibid num 40 347
Vide in ver *Canonicatus*
Et in ver *Ætas in Beneficiis.*

Præbendarum collatio.

1 Præbendarum collatio de generali conſuetudine ſpectat ad Epiſcopum ſolum non conſenſu Capituli, in cap Cùm Eccleſia Vulterana, num 7 de elect 1?2
1 Præbendarum collatio in Collegiata Eccleſia ad quem ſpectet de jure communi, ibid num 12 131
3 Præbenda vacans non Canonico numerato, ſed ultra numerum tenetur conferri debet, ubi præbendæ ſunt diſtinctæ, in c. Dilectus, il primo, num 11 de præb. 1?1
1 Præbendas non poteſt hodie Epiſcopus ſupprimere, ſi illarum tenuitati poſſit per unionem beneficiorum ſimplicium occurrere, in c Ex parte, num 14 de Conſtit. 126
1 Præbendas patronatus laicalis Epiſcopus ſupprimere non poteſt ſine conſenſu patroni, ſecus ſi ſint patronatus Eccleſiaſtici, ibid. num.15 126
Vide in ver. *Collatio.*

Præbendarum erectio.

1 Præbendę in dubio præſumuntur erectę de bonis communibus Eccleſiæ, in c. Cùm Eccleſia Vulterana, n 13. de elect 1?0
3 Præbendæ duæ ex una poſſunt conſtitui, ſi rationabilis cauſa ſubſit, in c Niſi eſſent, n.24 de præben 1?8
3 Præbendę duę ſi ex una conſtituantur, præbenda non dividitur, ſed ſunt duę præbendę integræ pro duobus Canonicis, ibidem numer.65. 111

Præbendarum onera.

3 Præbendæ vacanti poſſunt prælatus, & Capitulum hoc ... onus imponere, ad quod præbendarius teneatur, in c Significatum, num.1 de præbend 80
3 Contrarium, ibid. num 2. 81
Vide in ver. *Beneficium quoad fundationem, & onera.*

Præbendæ quoad Ordines.

1 Præbendę, & portiones in Cathedrali Eccleſia ex Concilio Tridentino non habent abſolutè Ordines ſacros annexos, ſed Epiſcopus cum conſilio Capituli diſtribuere debet, quibus quiſque ordo annexus eſſe debeat, in c. Cùm in cunctis, n.70. de elect 149
1 Canonicus ratione præbendæ ſubdiaconalis dicitur ſubdiaconus, licèt ex accidenti ſit presbyter, & Miſſam ſolemnem non celebrat, ſed inſervit in officio Subdiaconi, & ſedet poſt Canonicos Diaconos, ibid. num.21 14?
Vide in ver. *Canonicatus.*
Et in ver. *Beneficium quoad Ordines.*

Præbendarum pluralitas.

3 Præbendas plures obtinere an ſit prohibitum jure divino, in c. Quia in tantum, n 7. de præben 75
3 Et an jure naturali, ibid num 8 76
3 Præbendarum, ſeu beneficiorum ſimplicium pluralitas an de jure communi ſit prohibita necne, in cap Cùm jam dudum, nu 11 & ſeq. uſque ad n 31 de præb ?
3 Et quid ex Concilio Tridentino, ibid. num 31 & ſeqq uſque ad num.46. 92
3 Præbendas plures intitulatas nemo poteſt habere, niſi habeat ab eo, qui omnia poteſt, ſecundùm opinionem Oſtienſis ibid num. 18 & 32 ?7
3 Præbendæ ſingulæ requirunt ſingulos actus, & miniſtros, ibidem num 20 ?
3 Præbendarum effrenata multitudo prohibita eſt, ibidem numer. 16. & 13 & 35. ?
3 Præbendam habens ſi in eadem Eccleſia recipiat dignitatem cum præbenda, vel aliam præbendam, vacat prima, in c Litteras, num 1 de conceſſ præben 1?5
3 Præbendam obtinens in una Eccleſia, poteſt ibi aliam obtinere etiam virtute annexionis, quam habet præbenda ad dignitatem, ibid num 8. & 61 1?5
1 Præbendas duas ut quis habeat in una Eccleſia, magis abhorrent jura, quam alias duo beneficia curata, ibidem 1?5
3 Præbendę quot ſint in Eccleſia, tot Canonici debent conſtitui, ib. num 10 ?
3 Præbendatus non Canonicus, vel Canonicus non præbendatus ... quis poſſit eſſe in pluribus Eccleſiis, in c Cùm jam dudum, n 14 de præbend. ?
3 Præbenda eſt incompatibilis cum parochiali, in cap Expoſuiſti, num 3 de præben 145
Vide in ver. *Beneficium quoad pluralitatem.*

Præbenda quoad Simoniam.

1 Clerico in collatione præbendæ non confertur novum jus, ſed jus, quod habet à Deo, determinatur ab Eccleſia certa poſſeſſio, in c Cùm pridem, n.101 de pactis. 658
1 Præbenda, ſeu ſtipendii determinatio eſt de jure poſitivo, & ex conſtitutione Eccleſiæ, ibid num 104 6?6
1 Jus præbendæ, ſeu ſtipendii etiam determinati vendere prohibitum eſt, quia Simoniacum, ibid num 105 655
1 Præbenda ut res purè temporalis in ſe vendi poteſt, ibidem num. 10? 6?6
1 Sed prohibetur vendi ratione connexionis cum Clericali Officio, ibid num 1?? 656
1 Jus præbendæ eſt annexum Clericatu per identitatem, vel quaſi, ibid n.108 & 111 656
1 Præbenda, ſeu fructus illius cur beneficiato vendi non poſſint, ib n 111 656
1 Præbendam vendere duplex eſt peccatum, ibid num 113. 656
Vide in ver. *Beneficium quoad Simoniam.*

Præbendarum ſuppreſſio, & reductio numeri.

1 Præbendarum tenuitas eſt juſta cauſa ſuppreſſionis dignitatis, in c Cùm acceſſiſſent, ... de Conſtit 1?7
1 Præbendas aliquot poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli ſupprimere, & earum fructus reliquarum præbendarum diſtributionibus, ſi ſint tenues, applicare, ex Concilio Tridentino, ibid n ? 1?7
1 Præbendę Eccleſiæ Cathedralis propter ipſarum paupertatem poſſunt annecti Capellæ, reſervata ipſarum presbyteris congrua portione, in cap. Lapſus, n 4 de præben. 145

3 præ-

3 Præbendis Canonicalibus quas ob cauſas annecti poſſint Eccleſiæ parochiales, ibid. num.5. 145
3 Præbendarum tenuitati in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, qua ratione Epiſcopus providere poſſit ex Concilio Tridentino, ibid. num.17. 146
3 An ve illis unire poſſit de conſenſu Capituli aliquot portiones ejuſdem Eccleſiæ, ibid. num 18. & ſeq uſque ad n.24 146
1 Præbendas aliquot ſupprimendi legitima cauſa eſt, ut reliquarum redditus tenues augmententur, in cap. Cùm M. num.11. de Conſtit. 113
1 Præbendæ ut poſſint ſupprimi ad augendos reliquarum redditus ex Concilio Tridentino quinque conditiones requiruntur, ibid. num.12. 113
1 Præbendarum numerus per Conſtitutionem Canonicorum reſtringi non poteſt, ſi Eccleſiæ redditus non ſint diminuti, in cap. Ex parte, num 2. de Conſtitut. 125
1 Præbendarum reductio invalida non impedit vacationem præbendę in remanentibus ultra numerum, ibid n.6. 125
1 Præbendarum numerus reduci poteſt à Canonicis authoritate Epiſcopi, ſi Eccleſiæ redditus diminuti ſint, ibid num 8. 125
1 Fallit, ſi præbendę non ab Epiſcopo, vel Capitulo, ſed ab aliis fuerint dotatæ, ibid. num.9. 15. & 29. 125
1 Item fallit, ſi prębendarum numerus fuerit ordinatus, aut confirmatus authoritate Apoſtolica, ibid. num.10. & 16. 125
1 Vel juratus à Canonicis, ibid. 125
1 Item fallit, ſi negotia Epiſcopi & Capituli ſint communia, ibid. num 11. 126
1 Et quid poſt Conc. Trid. ibid. num.12. 126
1 Præbendarum numerum an, & quando Epiſcopus poſſit reſtringere in vim Concilii Tridentini, & in quibus jus commune fuerit à Concilio alteratum, ſeu declaratum, ibid. num.13. 126
1 Præbendarum numerum Epiſcopus poteſt ex cauſa reducere, ſed non tenetur, nec Metropolitanus poteſt in hoc ſupplere, ibid. num.17. 126
1 Præbendarum, & Canonicorum numerus determinatur ſecundum varias Eccleſiarum conſuetudines, in cap. Cùm M. num.2. de Conſtitut 112
Vide in verb. *Canonici ſupranumerarii, & numerarii.*

Præbenda Theologalis.

3 Præbendam Theologalem obtinens in diebus feſtis, in quibus non legitur, poteſt ſe excuſare à ſervitio Chori, & fructus percipere, amiſſis diſtributionibus quotidianis, in c. Licèt, num.115. de præben. 140
3 Sed in diebus in quibus legit, habetur pro præſente, & intereſſente ex declaratione Greg. XIII ibid. num 116. 140
3 Non tamen cenſetur præſens matutinis, quę ex conſuetudine Eccleſiæ celebrantur veſpere præcedenti, ibid. num.117. 140
3 Præbenda Theologalis erigi poteſt ex diſtributionibus, in quibus univerſi Capituli redditus conſiſtunt, in c. Licèt, num.125 de præben. 140
3 Præbenda Theologalis, & Archidiaconatus ſunt beneficia difformia, in cap Litteras, n.57. de conceſſ. præb 199
5 Theologalem præbendam obtinens an poſſit legere Theologiam ſcholaſticam, in cap. Quia nonnullis, num. 29. de Magiſtris. 83
5 Theologalis præbenda an poſſit conferri Canoniſtæ, ibid. n 32. 83
5 Præbenda primò vacatura poſt Concilium Tridentinum pro Lectore Sacræ Scripturæ ipſo facto conſtituta intelligitur, ibidem num 34 83
5 Requiritur tamen actualis Epiſcopi deputatio & erectio, ibid n. 36. & 37. 84
5 Theologalem præbendam obtinens qualiter ſit cogendus muneri ſuo ſatisfacere, ibid.num.35. 84
5 Collatio præbendæ, quæ primò poſt Concilium Tridentinum vacavit, facta perſonæ minùs idoneæ ad legendam ſacram Scripturam, valida eſt, ſi præbenda nondum fuerat deputata, & erecta in Theologalem, ibid. num 37. 84
5 Præbenda, quæ primò poſt Concilium vacavit in menſibus reſervatis, non poteſt uniri pro lectione ſacræ Scripturæ, & idem ſi in dictis menſibus Cardinalis habeat indultum, ibidem num 39. 84
Vide in verb. *Præbendarum pluralitas.*

3 PRÆCEDENTIA magis influunt in ſequentia, quàm è converſo in cap. Cùm venerabilis, n. de Cenſibus. 545
1 Præcedentia in honoribus deferenda eſt ex prioritate temporis, in c. Cùm certum, num.5. de major. & obedien. 607
1 Declaratur procedere, ſi cætera ſint paria, ibid num 11. 607
1 Præcedentia debetur ratione antiquioris ingreſſus in religionem, ibid. num.8. 607
1 Præcedentia ex prioritate temporis debetur iis, qui ſunt ejuſdem dignitatis, & ordinis aliàs ſecus, ibid. num.11. 607
1 Præcedentia Epiſcoporum in Conciliis provincialibus attendi debet ſecundum tempus ordinationis, non ſecundum dignitatem Eccleſiarum, ibid num 13. 607
1 Præcedentia in honoribus quo ordine ſingulis adjudicari debeat, ibid. num 20 608
1 Epiſcopi appellatione remota nequeunt componere controverſias de præcedentia vertentes inter perſonas Eccleſiaſticas, & ſeculares, ſed inter Eccleſiaſticas tantùm, ibid num.21. 608
1 Præcedentia arguitur ab ordine litteræ, ibid num.29. 609
1 In Concilio provinciali quem locum habeant Canonici, Abbates, Commendatarii, Dignitates, & procuratores Cathedralium, in c. Cùm certum, num 13. de major & obedient. 607
1 Præcedit antiquior, & major eſt ordinatus à majori, ſi ſit ejuſdem ordinis, ſecus ſi inferioris, ibid. num.14. 608
1 Præcedentia an ſit adjudicanda Capitulo Valvenſi, an verò Capitulo Eccleſ. Sulmonen., ibid. num.23. 608
Vide in ver. *Conſuetudo.*
3 Epiſcopus, qui eſt in ſtudio ut ſcholaris, in actibus ſcholaſticis ſedere debet poſt Rectorem univerſitatis, in cap. poſtulaſti, num. 27. de conceſſ. præben 202
1 Conſuetudo, ut non habens dignitatem præferatur illam habenti, irrationabilis eſt, in cap. Cùm certum, num.12. de major. & obed. 607
1 Conſuetudo attendi debet in deferenda præcedentia, etiamſi repugnet juri communi, ibid. num.16. 608
1 Conſuetudo, ut minor præferatur majori, vel poſterior antiquiori, eſt irrationabilis, & impræſcriptibilis, ibid num 17. 608
1 Niſi contingat ratione dignitatis, vel officii, ibid n 18 608
1 Fratres Mendicantes quo ordine inter ſe præcedere debeant, & quid de Confratribus ſocietatum, ibid. num 22. 608
5 Fratres prædicatores præferuntur Fratribus Minoribus, in c. Nimis prava, n.1 & ſeqq de exceſſ prælat. 220
3 PRAECEPTA affirmativa in quo differant à negativis, in c. Ex parte, n.69. de Cler. non reſiden. 46
1 Præceptum reſpiciens utilitatem ejus, cui præcipitur, conſilium dicitur, in c. Cùm acceſſiſſent, n.23. de Conſtit 109
3 Præcepta negativa magis præcisè obligant quàm affirmativa, in c Si quis, num.64. de Regular. 339
3 Præceptum Eccleſiæ obligans ad al quid certo modo faciendum, non obligat ad quamlibet ejus partem eo modo, quo fieri poteſt faciendam, in c. Cùm percuſſio, n 19. de Cler. ægrot. 155
1 Præcepta moralia legis veteris immutabilia ſunt, in c. Canonum ſtatuta, n 2 de Conſtit. 15
1 Præcepta cæremonialia fuerunt viva uſque ad paſſionem Chriſti, mortua deinceps, & mortifera poſt divulgationem Euangelii, ibid. num.3. 15
1 Præcepta judicialia evacuata ſunt per adventum Chriſti, & quamvis non ſint mortifera, ſunt tamen mortua, ibid num.4. 15
3 Præcepta judicialia legis veteris etſi non obligent tempore gratię, tamen ſervari poſſunt, ac etiam debent, ſi ab Eccleſia ſtatuantur, in cap. In aliquibus, n 9. de decim 322
4 Præcepta Levitici 18. quoad tot perſonarum inhabilitatem ad matrimonium contrahendum judicialia ſunt, & ideò evacuata per adventum Chriſti, in cap. Vir qui, num.30. de conſang. & affinit. 74
4 Præceptum nullum in lege Euangelica continetur, quod non ſit juris naturalis, præter præcepta de Sacramentis, & de Fide, ibid. num.31. 74
3 Præceptum Divinæ legis, In ore duorum, vel trium, &c. non eſt judiciale, ſed morale, in c. Cùm eſſes, n.118. de Teſtam. 274
3 Præcepta omnia legis Euangelicę ſunt juris naturalis pręter pręcepta de Sacramentis, & de Fide, ibid. num.119. 274
3 Præcepta moralia per legem humanam alterari non poſſunt, ibid. num 120. 275
3 Pręcepti Divini tranſgreſſio ſemper eſt mortalis, ibid n 125. 275
3 Pręcepta omnia moralia ſunt de lege naturali, ibid. n.127 275
5 Præceptum, vel licentia an expiret morte concedentis, vel præcipientis, in cap. A nobis, il primo, num. 50. de ſent. excomm. 333
5 Præceptum per modum ſententiæ, vel interdicti, expirat per mortem pręcipientis, ibid. num.52. 333
3 Præceptum recitandi horas Canonicas eſt de jure poſitivo, & ideò non refertur niſi ad ea, quę ſub judicio humano cadere poſſunt, in c. Dolentes, n.30. de celebr. Miſſar. 583
3 In horis divinis ſatis eſt labiis orare, licèt cor divertat ad alia, ibid. num.31. 583
3 Contrarium, num.38. & ſeqq. 583
3 Devotionem internam an Generale Concilium hic poſuerit in pręcepto, & expenduntur quatuor intellectus hujus capituli, ibid num.33. & n. ſeqq. uſq. ad n.51. 583
3 Pæceptum in virtute obedientię, vel ſub pœna ſuſpenſionis, abſque dubio obligat tranſgreſſores ad culpam mortalem, ibid. num. 37. 583
5 PRECES humiles à digno oblatæ pro beneficio obtinendo, Simonię, aut ambitionis vitium non inducunt, in cap. Tua nos, num.31 de Simon. 59
5 Secus ſi ab indigno, ibid. num.32 59
5 Preces quas pro ſe quis porrigit, ut in prelatum eligatur, ambitioſę ſunt, & illicitæ, ibid. n 33. 59
3 Precum primariarum indultum Imperatori conceſſum, & à Pio IV. confirmatum, eſt ſublatum à Concilio Tridentino, in cap. Nulla, num 9. de conceſſ. præb 186
5 Preces non inducunt Simoniam, ſi eligendus aliàs erat idoneus, in c. Nobis, n 109 de Simon. 46
3 Preces porrigere alicui defuncto, quem quis credebat virum probum, eumque ſecretò venerari, non eſt prohibitum, in cap. Audivimus, n.18. de reliq. & vener Sanct. 604
1 PRÆDECESSORUM ſuorum ſtatuta cuſtodiat, qui ſua à ſucceſſoribus deſiderat mandata ſervari, in cap. Canonum ſtatuta, n.58. de Conſtit. 19
1 PRÆDICANDI licentiam generalem concedit ſolus Epiſcopus in ſua diœceſi, in c. Inter cætera, n 8. de off. ordin. 582
1 Prædicare prohibentur de jure communi tam Clerici ſæculares, quàm Regulares ſine Ordinarii licentia, ibid. num.9. 582
3 PRÆDICATIO eſt munus pręcipuum ipſius Epiſcopi, in cap. Ex parte, n.37. de Cler. non reſid. 44
1 Prædicatio Verbi Dei eſt pabulum ſpirituale non minùs neceſſarium animę quàm ſit cibus materialis corpori, in cap. Inter cętera, num 2. de off. ordin. 581
1 Prædicatio Euangelii eſt præcipuum Epiſcoporum munus, in cap. Inter cætera, num 6. de off. ordin. 582
1 Incumbit tamen omnibus curam animarum habentibus, & parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ibid. num 7 582
5 Divinorum appellatione an veniat prædicatio Verbi Dei, in cap. Reſponſo, num. 13. & ſeq. uſque ad num. 22. de ſent. excomm. 359
5 Prædicatio Verbi Dei non eſt actus Ordinis ſacri, & demandari poteſt etiam Clerico in ſacris non conſtituto, ibid num. 14 & 19. 359
5 Non tamen mero laico, num 15. & 19. 359
5 Prædicatio Verbi Dei non incumbit ex officio, niſi Epiſcopo, & parocho, ibid. num 16 359
5 Monachus etiam Diaconus, vel Sacerdos de jure communi prędicare non poteſt ſine licentia Epiſcopi, vel Curati, ibid. num.17. 359

Epiſcopus etiam non conſecratus, & parochus non Sacerdos tenentur prædicare populo Verbum Dei, ibid. n. 18. 160

1 Prædicationis officium an ſit annexum ordini Diaconatus, in cap. Vel non eſt compos, num. 27 de temp. ordinat. 370

1 Prædicatio eſt præcipuum Epiſcoporum munus, nec licet illud deſerere ob ſuaſionem melioris vitæ, in c. Niſi cum pridem, n. 10. de renunc. 337

1 Parochi an teneantur in ſuis Eccleſiis formiter prædicare, in cap. Inter cætera, num. 33. & ſeqq. uſque in fin. de Offi. Ordin. 584

1 PRÆDICATORES dicuntur ſpiritualiter mortuos ſuſcitare, in cap. Inter cætera, num 4 de off ordin 181

1 Prædicatori miniſtrari debent expenſæ ab Epiſcopo de jure communi, ibid. num 14 & 19. 582

1 Prædicatoris electio tam in Cathedrali, quàm in aliis inferioribus Eccleſiis, & onus ei ſolvendi elemoſynam ad quem ſpectet, ibid. num 18. & ſeqq uſque ad num 33. 582

1 Prædicatorem eligere, & elemoſynam eidem ſolvere in Cathedrali Eccleſia circumſcripta conſuetudine ad ſolum Epiſcopum pertinet, ibid num. 19. 583

1 Prædicatoris electio, & præſtatio eleemoſynæ in inferioribus Eccleſiis cui incumbat, ibid num. 25. & ſeqq uſque in fin. 583

1 Prædicatoris electio, & præſtatio eleemoſynæ ſpectat ad Epiſcopum, donec populus probaverit immemorabilem, ib. n 29. 584

1 Quandoque tamen ex cauſa jubetur ſervari ſolitum per modum proviſionis, ibid num. 30. 584

5 Prædicatores, præſertim qui aliter ſuſtentari non poſſunt, ab excommunicatis, & detinentibus aliena poſſunt eleemoſynam recipere, in c. Cùm voluntate, n. 1. & 13. de ſent excomm. 376

5 Prædicatoribus an liceat abſque neceſſitate eleemoſynam recipere ab excommunicatis, & detentoribus rerum alienarum, ibidem num 13. & ſeqq uſque ad n. 27. 377

5 Prædicatores qui intelligantur quoad hoc, ut poſſint eleemoſynam recipere ab excommunicatis, & detinentibus aliena, ibidem num. 20 378

5 Et cur liceat eis hujuſmodi eleemoſynas recipere, n. 21. 378

1 Conſuetudo eligendi prædicatorem in Cathedrali, eique præſtandi eleemoſynam, an, & quando ſit obſervanda, in c Inter cætera, num 25. & ſeq uſque ad n. 26 de off. ordin. 582

1 Et quid ſi ſit immemorabilis, ibid num. 21. 583

1 Conſuetudo qua Epiſcopus prædicatores deputat in Eccleſiis Regularium, ſervanda eſt, ſed prædicatores ejuſdem ordinis, cæteris paribus, ſunt præferendi, ibid. num 32. 582

3 PRÆDIUM conditionale quod dicatur, in c Nulli, num. 38 de Reb. Eccleſ. non alienan. 225

3 Prædiorum domini cogi poſſunt, ut prædia colenda dent talibus, à quibus ſine contradictione Eccleſia poſſit decimas conſequi, in cap. In aliquibus, n. 1. de Decimis. 322

1 PRÆDO non debet eſſe melioris conditionis, quàm poſſeſſor cum titulo, in c Conſtitutus, n. 10. de fil presbyt. 482

1 PRÆFECTI Cathedralibus Eccleſiis dicuntur etiam non conſecrati, in c Eam te, n 9 de Reſcript. 353

3 PRÆFERTUR inter plures, qui certat de damno vitando, in cap. Cùm propter, n. 60 de Jurepatr. 513

1 PRÆJUDICIA modica non magnoperè curat lex, in c. Conſuetudines, n 22. de Conſuet. 191

1 Fallit, ſi diſpoſitio concepta ſit verbis univerſalibus, ibidem num. 23. 193

1 Præjudicium minimum non attendendum, in c. Ex parte, num. 37 de off. Vicar 521

2 Præjudiciales quęſtiones debent diſcuti, antequam ſuper principali negotio lis fuerit conteſtata, in c. Intelleximus, num. 15 de ordin cognit. 100

2 Præjudiciales quæſtiones quæ dicantur, ibid. num. 32. & ſeqq. uſq. in finem. 101

2 Præjudicialis quæſtio dicitur diverſis reſpectibus, ib. n. 33. 101

2 Præjudicialis quæſtio an, & in quo differat à peremptoria, ibid. num 33. & 35. 102

3 Præjudicium majus eſt amittere, quod competit de jure communi, quàm quod de jure ſpeciali, in c. Nuper, n 6. de decim 124

1 Præjudicium prælati quando cenſeatur dividuum à prejudicio Eccleſiæ, in cap. Cùm veniſſent, n. 30 de Inſtitut. 181

3 Præjudicium, quod ex prorogatione fit vocatis ex fideicommiſſo conditionali, non eſt conſiderabile, in cap. Cum ſimus, n 17. de Regular. 370

1 PRÆLATIONEM alicui conferre, quia conſanguineus, eſt acceptio perſonarum, quæ opponitur juſtitiæ diſtributivæ, in cap. Accepimus, n 47. de pactis. 664

Prælatus, communis.

2 Prælati, & qui alios tenentur regere, non debent eſſe ſub poteſtate alterius, in c. Indecorum, n. 21 de ætat & qualit 400

1 Contrarium, ibid. num. 51 402

3 Prælatorum appellatione veniunt etiam inferiores Epiſcopo, in c. Relatum, n 6 de Cler. non reſiden 31

3 Prælatus dicitur, qui habet in loco ordinariam juriſdictionem, ibid num 8 32

3 Prælatus largè dicitur quilibet Clericus habens curam animarum, ibid num. 9. 32

3 Pręlatorum Eccleſiarum appellatione veniunt etiam Abbates nullius Diœceſis, in cap Accedentibus, num 45. de exceſſ prælator 113

1 Prælatus Eccleſiæ dicitur ſolus Epiſcopus, in cap. Cùm contingat, num 14 de for compet 70

1 Prælatorum appellatione ex proprietate veniunt etiam prælati Regulares, in c. Ad aures, n. 14. de tempor Ordinat 368

1 Prælatos hodie, & maximè papam adoramus, & genufleclimus, in c. His quæ, n 10 de major & obed 618

1 Prælati Eccleſiarum dicuntur non tantùm Epiſcopi, ſed etiam inferiores ordinariam juriſdictionem habentes, in cap. Cùm ab Eccleſiarum, num 2 de off ordin 556

1 Pręlati propriè dicuntur illi tantùm, qui habent juriſdictionem fori contentioſi, ibid num 5. 555

1 Sed largè dicuntur prælati etiam præsbyteri parochiales, ibidem num 6. 556

1 Prælati tenentur ſibi mutuum præſtare auxilium, in c. Veniens, n 15 de tranſact 668

1 Prælati inferiores ſunt quodammodo ſponſi Eccleſiæ, in cap. Quia propter, num. 32. de elect 289

5 Prælatorum appellatione qui comprehendantur, in cap. Ne pro dilatione, n 41 de pœnit. & remiſſ. 323

1 Prælatus ſuſcipiendo prælaturam videtur cum ea quaſi contrahere, in c Niſi cùm pridem, n 24 de renunc 338

3 Prælatus Tutori, & Curatori æquiparatur, in c. Sicut nobis, n 19. de Regular. 358

3 Prælatorum affectus erga nepotes, & propinquos, pervertit judicium rationis, in c Grave, n 7 de præben. 123

5 Pręlatus ab hoſtibus captus non eſt ipſo jure privatus ſua dignitate, nec privandus per ſententiam, in cap per tuas, il primo, n. 11 de Simonia. 53

Vide in ver. *Prælatus Regularis*.

5 Prælatus non debet privari jure ſuo propter captivitatem, ibid. num 26. 54

Vide in ver *Captivitas, captus*.

5 Prælatus non poteſt inſtitui ſub conditione à jure reprobata, ſed benè ſub conditione tacitè à jure inducta, ibid num 12. 53

5 Prælatus in quibus differat à tutore, in cap. Qualiter, & quando, il ſecondo, n 4 de Accuſat 13

5 Pręlati ſunt politi tamquam ſignum ad ſagittam, ibid. n 10. 16

Vide in ver *Epiſcopus*

5 Prælatus malus timet bonum ſubditum, ibid. num 21 15

1 Prælati qua ratione dicantur Eccleſiæ ſponſi, in cap. Quanto, n. 115 de Translat 324

1 Prælati tenentur ſibi mutuum præſtare auxilium, in cap Veniens, n. 15 de tranſaction. 668

3 Prælatus an poſſit bona Monaſterii ſpecialiter hypothecare, in c. Ad noſtram, n. 2 de reb Eccleſ non alien. 225

Prælatus quoad alienationem, & adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ.

1 Prælatus exemptus cum recipiat dignitatem à papa, jurat bona Eccleſiæ non alienare, in cap Cùm tempore, num. 7 & 19. de Arbitr 605

1 Pręlatus qui, juravit bona Eccleſię non alienare, ſi compromittat, non eſt perjurus, ibid num 15 606

1 Prælati ſunt procuratores, & Diſpenſatores rerum Eccleſiæ, non Domini, in cap Quanto, n 56 de Translat Epiſc 320

3 Prælatus ſolus in quęrendis poteſt Eccleſię præjudicare, in c Sicut nobis, n 21 de Regul. 358

5 Prælatus diffamatus maximè de dilapidatione poteſt per Superiorem compelli ad reddendum rationem adminiſtrationis, in cap. Qualiter, & quando, num. 2. de Accuſat. 15

5 Secus ſi diffamatus non ſit, ibid n 1. & ſeq. 15

5 Pręlatus inquiſitus de dilapidatione, interim ab adminiſtratione removetur conſtito de ſuſpicione, ſecus in accuſato, ibidem num. 74 29

5 Pręlatus de gravi crimine inquiſitus, & convictus, ab adminiſtratione totaliter removetur. accuſatus verò deponitur, ib n. 75. 29

Vide in ver. *Inquiſitio*.

5 Prælatus ex ſola pendentia judicii ſuper dilapidatione non removetur, niſi alia probatio adſit, in cap. Licèt Heli, num. 10 de Simon. 49

5 Sufficiunt tamen conjecturæ, ibid n. 11. 49

5 Pręlatus convincitur eſſe ſuſpectus de dilapidatione, ſi probetur Eccleſiam fuiſſe divitem, & nunc eſſe pauperem, ibid n 12 49

5 Nec excuſatur, ſi dicat ſe expenſas feciſſe attenta conditione ſuæ magnæ nobilitatis, ibid. n 11. 49

5 Pręlatus quantumcumque nobilis debet reſtringere expenſas juxta facultates Eccleſiæ, ibid n 14. 49

5 Pręlatus poteſt Eccleſiam conſtituere penſionatiam, in cap Audivimus, n 3 de cenſ. decreg. 150

5 Declaratur, num. 6 150

Prælatus quoad beneficii collationem, & privationem.

1 Prælatus ſolus dicitur habere jus conferendi, licèt de conſenſu alterius conferre debeat, in cap. Cùm Eccleſia Vulterana, n. 4 de elect. 270

1 Pręlati honeſtatem non decet aliquem ſine juſta cauſa à ſuis beneficiis amovere, in c. Quanto, n 71 de Translat Epiſcopi 321

3 Pręlato ſuſpenſo jus conferendi non devolvitur ad Capitulum, nec ad Archiepiſcopum, ſed ad papam, in cap. Quia diverſitatem, n 11 & 13. de conceſſ præben 182

5 Prælatus an ſtatim lata ſententia ſuper crimine intelligatur ipſo jure privatus dignitate, vel beneficio, in cap Qualiter, il ſecondo, n 90. de Accuſat 21

Vide in ver. *Beneficium*

Prælatus quoad Capitulum, & ejus conſenſum.

1 Prælatus an poſſit compromittere ſine conſenſu Capituli, in cap. Cùm tempore, n 5. de Arbitr 605

1 Prælatus quomodo conſtet an interſit Capitulo ut prælatus, an verò ut Canonicus, in c Poſtulaſti, n 10 de conceſſ præb 202

1 In dubio cenſetur quis in actu intervenire tamquam præſens majori dignitati, ibid n 11 203

1 Prælatus, & Capitulum faciunt unum corpus, & poteſtas eſt in Eccleſia, & dignitate, in c His quæ, n 4 de major. & obed 611

Vide in ver *Epiſcopus quoad Capitulum*.

Prælatus quoad Confeſſorem.

5 Prælatus inferior non exemptus, aut exemptus non prælatus, non gaudet privilegio ſibi eligendi Confeſſorem, in cap Ne pro dilatione, n 1 de pœnit & remiſſ 111

5 Prælati inferiores exempti an poſſint ſibi eligere Confeſſorem ab Ordi-

Ordinario non approbatum, ibid. n 20. 332
5 Et an poſſint approbare ad Confeſſiones audiendas, ibidem numer.21. 322
5 Prælatus quantumcumque maximus non poteſt de jure communi ſibi eligere Confeſſorem, ibid. n.33. 322
5 Prælati exempti, qui immediatè non ſubſunt Papæ, non habent privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, ibid num.35. & 38. 323
Vide in ver. *Epiſcopus quoad Confeſſiones*.

Prælatus quoad correctionem ſubditorum.

1 Prælatus excommunicatus eſt, ſi correctionis cauſa faciat percuti Clericum per laicum, in cap. Indecorum, num. 49. de ætat. & qualit. 401
1 Prælati ſubditos corrigunt, & reformant, appellatione, vel conſuetudine non obſtante, in c. Irrefragabili, numer. 1. de offic. ordin. 573
5 Prælatis, & Magiſtris licet ſubditos, & ſcholares etiam in ſacris ordinibus conſtitutos leviter percutere ſine incurſu excommunicationis, in c. Cùm voluntate, n 30 de ſent. excom 379
2 Prælatus notoriè criminoſus non poteſt ſubditum corrigere, in c. De priore, n.4 de Appellat. 196
2 Contrarium, ibid. n 5. 196
2 Prælatus quantumcumque notoriè criminoſus, & irregularis, ante depoſitionem poteſt juriſdictionem in ſubditos exercere, ib. num. 5. 196
Vide in ver. *Epiſcopus quoad officium Epiſcopale*.
5 Prælati cùm teneantur ſubditos arguere, & increpare, odium multorum incurrunt, in c. Qualiter, & quando, il ſecondo, n.22. & 27. de Accuſat. 16
5 Prælati, qui non corrigunt ſubditos, dicuntur eos occidere, & puniuntur à Deo tam in hoc ſæculo, quàm in futuro, in c. Licèt Heli, n.3 & n. ſeq. de Simon. 48
5 Heli ſummus Sacerdos qualiter fuerit punitus à Deo, quia filios non corripuerat, ibid n.4. 48
5 Prælatus non debet eſſe facilis ad credendum in præjudicium alterius, ibid. n.7. 48
3 Prælatis Eccleſiaſticis, & præcipuè papæ dolendum eſt de peccatis, & exceſſibus ſubditorum, in cap. Dolentes, n.2. de Celebr. Miſſar. 581
3 Prælatis, & Clericis reprehenſibile eſt è ſomno non ſurgere ad diurnum concentum avium, ibid. n.4. 581

Prælatus quoad depoſitionem.

5 Prælato condemnato an ſtatim liceat electoribus ad electionem alterius procedere, in cap. Qualiter, il ſecondo, num.55. de Accuſat. 21
Vide in ver *Depoſitus*, *Condemnatus*, *Sententia*.
5 Prælatus poſt ſententiam condemnatoriam an remaneat poſſeſſor dignitatis, vel beneficii, ibid. n.96. 21

Prælatus quoad diſpenſationem.

3 Prælatus etiam in caſibus à jure permiſſis ſine juſta cauſa non diſpenſat contra jus, in c. Relatum, n.11 de Cler. non reſid. 32

Prælatus quoad excommunicationem, vel ſuſpenſionem.

3 Prælatus excommunicatus vel ſuſpenſus, pro mortuo reputatur, in c. Quia diverſitatem, n.21. de conceſſ. præben. 193
Prælato excommunicato, vel ſuſpenſo, an juriſdictio tranſeat in Capitulum.
Vide in ver. *Capitulum ſede vacante*.

Prælatus qualis, & à quo eligendus.

1 Prælatus eligendus eſt melior non ſimpliciter, ſed quoad regimen Eccleſiæ, in c. Eam te, n.11. & 22. de ætat.& qualit 404
1 Prælati proviſio in Collegiata poteſt pertinere ad alium, quam ad Capitulum, ex fundatione, vel conſuetudine, in c. Nullus, num.16 de elect. 218
2 Prælatus eligendus eſt melior non ſimpliciter, ſed in ordine ad Eccleſiam regendam, in c. Conſtitutis, il ſecondo, num.14. & ſeq. de Appellat. 200
2 Et an dives & potens, pauperi & litterato ſit præferendus, vel è converſo, ibid n.19. 200
Vide in ver. *Epiſcopus quoad promotionem*.

Prælatus inferior quoad abſolutionem

5 Prælati inferiores quamvis per ſalutationem remittant injuriam, tamen pœnam non relaxant, niſi formiter abſolvant, in c. Si aliquando, n.13. de ſent. excomm. 356

Prælati inferioris authoritas.

5 Prælati inferiores de matrimoniis cognoſcere, publicas pœnitentias injungere, & indulgentias dare non poſſunt, niſi hoc eis competat de jure ſpeciali, in c. Accedentibus, n. 1. de exceſſ. prælator 215
5 Prelati inferiores acquirere poſſunt ea, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, non ſolùm privilegio, ſed etiam præſcriptione, ibid. num 4. 215
5 Non autem ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, ibid.n.5. 215
5 Etiamſi præſcriptio ſit immemorabilis, ibid. num.6. 215
2 Prælati inferiores de jure communi territorium non habent, nec dicuntur Ordinarii locorum, in c. Cùm contingat, n 25. de for. compet 70
2 Et quid ex conſuetudine, vel præſcriptione, ibid. num.26. 70
2 Prælatus inferior an, & quando poſſit concurſus parochialium inſtituere, ibid. n. 31. & 38. 70
1 Prælati inferiores habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem excluſis Epiſcopis, non prohibentur cauſas matrimoniales, & criminales cognoſcere, in cap. Significaſti, num 16. de Offic. Archid. 514
1 Prælatus inferior non acquirit territorium, niſi tam ipſe, quàm ſubditi eximantur à juriſdictione Epiſcopi, in cap. Cùm ab Eccleſiarum, n.25. de off. Ordin. 558
3 Prælati inferiores habent poteſtatem juriſdictionis, ſed non Ordinis, in c. Nullus, n 4 de paroch. 304
3 Prælatus inferior nullius Diœceſis poteſt convocare quem maluerit Catholicum Antiſtitem pro Sacramento Chriſmatis, ibidem num.51 307
2 Prælatus inferior habens in loco juriſdictionem quaſi Epiſcopalem venit appellatione Epiſcopi proprii, ad hoc ut Clericus coram ipſo ſit conveniendus, in c Si quis, n.14. de foro compet. 36
5 Prælatus inferior habens in loco juriſdictionem quaſi Epiſcopalem poteſt explicare omnia, quæ ad Epiſcopalem juriſdictionem pertinent, in c. Sicut unire, n.16. de exceſſ prælat. 208
5 Prelatus inferior dicitur habere juriſdictionem quaſi Epiſcopalem ſi habeat Eccleſias ſibi pleno jure ſubjectas, ibid. n.17. 208
1 Prælati inferiores exceptis Cardinalibus in ſuis titulis non habent juriſdictionem ordinariam de jure communi, in cap. His quæ, num.10 de Major. & obed. 618
1 Prælati inferiores ſunt quodammodo ſponſi Eccleſiæ, in c. Quia propter, num.32 de elect 289
3 Prælati inferiores an uti poſſint opera duorum Canonicorum ſine Capituli licentia, vel non probata Eccleſiæ utilitate, in c. De cetero, n.6. de Cler. non reſid. 37
3 Prælatus inferior poteſt ex juſta cauſa impertiri licentiam Clerico a ſua Eccleſia abſcedendi, in c. Relatum, nu. 5. de Cleric. non reſid. 31
3 Declaratur, ibid. num.7. 32
1 Prælati inferioris licentia requiritur ad hoc, ut Clericus ei ſubjectus tranſire poſſit ad aliam Eccleſiam, in cap Admonet, n.14. de renunciat. 330
5 Prælati inferiores habent juriſdictionem in certa parte Diœceſis duplici modo, in cap. Sacro, num 60 de ſent. excomm. 375
5 Iiſque negligentibus an ſuccedat in eorum juriſdictione papa, an Epiſcopus, ibid num 61. 375
Prælati inferiores quoad monitoria.
Vide in verb. *Excommunicatio ad finem revelationis*.
5 Prælatus inferior habens juriſdictionem quaſi Epiſcopalem an poſſit abſolvere ſubditos ab excommunicatione ob levem Clerici percuſſionem, in cap. pervenit, num.10. & ſeqq. uſque in fin. de ſent. excomm. 328
5 Prælatis inferioribus habentibus jura Epiſcopalia competunt ea omnia, quæ ad Epiſcopalem juriſdictionem pertinent, ibidem numer 13. 328
5 Prælatus inferior habens jura Epiſcopalia poteſt abſolvere ab excommunicatione Canonis, quando Canon eam non reſervat, ib num.14. 328
Vide in ver *Epiſcopus quoad loca exempta*.
3 Prælatus inferior habet jus inſtituendi in Eccleſiis ſibi pleno jure ſubjectis, in c. Cùm veniſſent, num.14. de Inſtitut 182
3 Secus ſi ejus juriſdictio ſit cumulativa cum Epiſcopo, ib.n 15. 182
Vide in ver. *Inſtitutio*.
Et in ver. *Ius inſtituendi*, &c.
5 Prælatis inferioribus non competunt ea, quæ ſacris Ordinibus annexa ſunt, vel illos concernunt, in c. Cùm illorum, num 29. de ſent. excomm. 349
5 Prælatis inferioribus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus in locis ſuę juriſdictionis uti non licèt facultate Epiſcopis attributa Decreto Concilii Trid. c.6. ſeſſ.14. ib. num.33. 350
3 Prælatus inferior an Curatis Eccleſiarum ſibi ſubjectarum dare poſſit licentiam non reſidendi, in c. Tuæ, num 5. & num.ſeqq. uſque in fin.de Cler. non reſid. 58
1 prælati inferiores ſi ſint nullius Diœceſis, habeantque juriſdictionem Epiſcopalem, poſſunt convocare quem maluerint Epiſcopum pro Chriſmate adminiſtrando, in c. Cùm veniſſet, 6. per frontis, n.8. de ſacr. unct. 454

Prælatus inferior quoad Ordines.

1 Prælatus inferior ſæcularis habens facultatem poſt Concilium Tridentinum conferendi primam tonſuram, & minores Ordines certis perſonis, ſi alios ordinet, an characterem imprimat, in c. Statuimus, num.11. & ſeqq. uſque in fin. de ſupplen. neglig. prælator 351
1 Prælatus inferior ſæcularis habens privilegium ante Concilium Tridentinum conferendi ſuis ſubditis ſæcularibus primam tonſuram, & minores Ordines, ordinando poſt Concilium Tridentinum nihil confert, ibid. n.15. & 31. 352
1 Prælatus carens poteſtate Ordinis dicitur eſſe inſtar chimæræ ib. num.15. 351
1 Prælatus inferior, ſive regularis, ſive ſęcularis, ſi conferat primam tonſuram, aut minores Ordines, an, & quibus caſibus imprimat characterem, aut conferat Ordinis executionem, ib. numer.53. 354

Prælatus inferior quoad præſcriptionem.

2 Prelatus inferior poteſt præſcribere jura Epiſcopalia contra Epiſcopum, licèt non ſit exemptus ex privilegio, in c. Cùm olim, n 10. de præſcription. 178
2 Præſcribere poteſt inferior prælatus contra Epiſcopum jus inſtituendi, & deſtituendi, ib. n 11. 179
2 Et in inſtitutione authorizabili, ibid. n.11. 179
2 Pręſcribere an poſſit inferior jus ordinandi Clericos tam per ſeipſum, quàm per alium, ibid. n.13. 179
2 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n.14. 179
2 Prelatus inferior an poſſit pręſcribere jus abſolvendi à caſibus Epiſcopo reſervatis, ibid n 18 179
2 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. n 25. 179
2 Pręſcribi poſſunt per inferiorem Epiſcopo omnia, quę ſunt juriſdictionis, & dignitatis Epiſcopalis, ibid n.20 179
2 Pręſcribi poteſt ab inferiori prelato poteſtas excommunicandi,

interdicendi, & abſolvendi, ibid num 2 180
2 Prælatus inferior, qui nititur ſola præſcriptione, non obtinet contra Epiſcopum, niſi illam ſufficienter probet, ibidem numer 35. 180
2 Prælatus inferior ad excludendum Epiſcopum à viſitatione, an docere debeat per rem judicatam de exercitio utriuſque juriſdictione, in parochos, & parochianos, ibid. n 41. 180
2 Prælato inferiori an, & quando danda ſit manutentio contra Epiſcopum in exercitio juriſdictionis Epiſcopalis, ib n 46 181
2 Prælatus inferior non poteſt juvari ſola poſſeſſione contra Epiſcopum in interdicto retinendæ, ib. n. 50 181
5 Prælatus inferior non poteſt præſcribere jura Epiſcopalia, in c Cum ab Eccleſiarum, n. 31 de off Ordin 578
2 Prælatus inferior poteſt præſcribere in certis Eccleſiis Diœceſis totum jus Epiſcopale, ſubducitur tamen tempus, quo vacavit Eccleſia Cathedralis, in c. Auditis, n 1 de præſcript 174
2 Prælatus inferior ſi ſolus inſtituerit ſpatio annorum quadraginta, præſcribit excluſo Epiſcopo. ibid n 6. 175
5 Prælatus inferior quomodo poſſit præſcribere jura Epiſcopalia in aliqua parte diœceſis, in c. Sacro, n 63 de ſent excom 177
3 Jus inſtituendi poteſt præſcribi ab inferiore, in c. Cùm veniſſent, n 16. de inſtitut 182

Prælatus inhabilis.

Prælatus inhabilis.
Vide in ver *Coadjutor*.
Et in ver *Prælatus quoad Renunciationem*.
5 Prælatus ſi efficiatur inhabilis etiam perpetuò, non removetur, ſed datur ei coadjutor, vel adminiſtrator, in c. per tuas, il primo, n 22. de Simonia. 14
3 Prælato inhabili datur coadjutor, nec juriſdictio tranſit in Capitulum, in c. Quia diverſitatem, n 32. de conceſſ præb. 193

Prælatus intruſus.

5 Prælatus naturaliter mortuus, & intruſus æquiparantur, in cap. Quod à prædeceſſore, n. 60 de Schiſmat. 107
5 Prælatus intruſus non poteſt conferre Sacramenta, & conferendo executionem non confert, ibid n 89. 110.
4 Et in c. Niſi cum pridem, n. 35. de Renunc. 139
Vide in ver. *Intruſus*.

Prælatus quoad Judicia.

5 Prælatus poteſt eſſe in judicio ſuper re immobili Eccleſię etiam ſine Capituli conſenſu, in cap. Cùm tempore, num 36 & 41. de Arbitr. 607
5 Prælatus agere poteſt pro injuria ſuo Clerico illata, in cap. preſbyteri, num. 2. de pœn 282
2 Prælatus in juribus Eccleſiæ ſuæ poteſt eſſe arbiter & judex, in c. Cùm olim, num 4 de præſcrip. 178

Prælatus quoad pœnas pecuniarias.

5 Prælati, qui in criminibus diſpenſare non poſſunt, pęnam a jure ſtatutam nequeunt in pecuniariam commutare, in c. Licèt, numer 1. de pœnis. 185
5 Prælati nec pro criminoſis ſuſtinendis, nec correctionis cauſa ex cupiditate debent pecuniam exigere, ibid. 285
5 Prælatus qui crebrò, & facilè pœnas pecuniarias infligit, eſt vehementer ſuſpectus de avaritia, ibid. num. 3. 285
5 Item ſi hujuſmodi pœnas ſibi applicet, ibid n. 4 & ſeqq. 285
5 Prælatus qui mediante pecunia ſuſtinet criminoſos, juſtitiam vendit, ib. num. 6. 286
1 Prælatus in impoſitione pęnæ cavere debet à quæſtu pecuniæ, in c Irrefragabili, §. Cæterum, num. 2 de off. Ordin. 578
5 Prælatus, qui pecuniam recipit, ut criminoſos non corrigat, juſtitiam vendit, ibid. n 14 579
1 Prælatis, qui in viſitatione ſubditos de crimine ſuſpectos concutiunt, ut ſe nummis redimant, increpantur, ibid. n 579 579
Vide in ver *Pœnæ pecuniariæ*

Prælatus putativus.

5 Prælati putativi, ſive ordinarii, ſive delegati, geſta regulariter ſunt valida, in c. Super eo, num. 4 de Crimin. falſ. 179
5 Etiam quoad ſpiritualia, & pertinentia ad forum interiorem, ib. numer. 5. 179
5 Declaratur, ibid num. 9 179
5 Prælato putativo obediendum, eſt, ſi habeat titulum authoritate ſuperioris, ſecus ſi per falſas litteras, ibid num 11 180
5 Error communis ad validitatem eorum, quæ geruntur ab excommunicato vel irregulari, debet eſſe facti non juris, in c Quod à prædeceſſore, num 135. de Schiſmat 115
5 Titulus putativus niſi proveniat à legitimo ſuperiore, non dicitur coloratus, nec ſuſtinetur opinione communi, in cap Niſi cum pridem, num 11 de Renunc. 110
5 Geſta à prælato putativo non ſuſtinentur ex communi errore, ſed requiritur etiam titulus ab habente authoritatem, in c. Super eo, num 9 de Crim falſ 179
5 Geſta per prælatum putativum valent, quamdiu toleratur, ſecus ſi notorium ſit eum eſſe ſuſpenſum, in c Quod à prædeceſſore, num 136 de Schiſmat 115
3 Geſta non ſuſtinentur ex titulo putativo, & communi errore niſi concurrat poſſeſſio, vel quaſi, in c Conſultationibus, n 3 de Iurepatr. 520

Prælatus Regularis.

2 Prælatus Regularis corrigens ſubditorum exceſſus recuſari non poteſt, in c Ad noſtram, num 1 de appellat 178
3 Prælati Regulares Ordinum Mendicantium non dicuntur in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti quoad hoc, ut poſſint actuali degradationi aſſiſtere, in cap. Aqua, num 31 de conſecr. Eccleſ vel Altar. 172
1 Prælati Regulares habent jus ſuſpendendi ſubditos a gradibus, & dignitatibus ex quacunque cauſa, etiam occulta, & extrajudicialiter, in c Cùm dilectus, n 46 de conſuetud. 127
5 Pręlatis Regularibus nullius Diœceſis juriſdictionem habentibus quaſi Epiſcopalem competunt ea omnia in Regulares exemptos intra ſuum territorium exiſtentes, quæ ex Concilio Tridentino competunt locorum Ordinariis contra alios exemptos, in c Accedentibus, n 40 de exceſſ prælat 217
1 Pręlati Regulares poſſunt prohibere ſuis ſubditis etiam ob crimen occultum, ne aſcendant ad ſuperiores Ordines, in c Ad aures, n 2 de tempor ordinat 2
1 Prælatorum Regularium appellatione qui intelligantur, ibidem numer 1 102
1 Prælatis Regularibus ex Concilio Tridentino an liceat extrajudicialiter criminoſis occultis non ſolùm prohibere aſcenſum ad Ordines, & Dignitates, ſed etiam eos ſuſpendere a jam ſuſceptis, ibid n 4. & ſeqq. uſque in fin 102
1 Prælatorum appellatione ex proprietate veniunt etiam prælati Regulares, ibid n 14. 103
1 Prælatus Regularis de jure communi majorem habet authoritatem quoad impediendam ſubditorum promotionem, quàm Epiſcopus, ibid n 16. 103
5 Prælati Regulares ea notitia, quam in confeſſione habuerunt, uti non debent ad externam politiam, in c Officii, num 40 de pœnit & remiſſ 105
3 Prælati cogi poſſunt tot Monachos, vel Clericos inſtituere, quot poſſunt de redditibus Eccleſię ſuę ſuſtentare, in c. Non amplius, n 5. de Inſtitut 172
3 Declaratur, ibid. n. 18. 175
3 Prælati ſui appellatione venit prælatus immediatus Monaſterii, non autem Generalis, vel provincialis, niſi aliud habeat conſuetudo, vel ſtatuta Ordinis, in c Licèt, n 3 de Regul 311
Prælatus Regularis quoad tranſitum ad aliam Religionem.
Vide ſupra in ver. *Regulares quoad tranſitum*
5 Prælatis regularibus nefas eſt damnare ſubditum, ut fame pereat præcipiendo aliis, ne cibos deferant, in c Novimus, n 14 de verbor ſignific 126
5 Prælati Regulares ex Concilio Tridentino non poſſunt ſuis ſubditis pro manifeſtis peccatis imponere pœnitentiam publicam, ſed debent eos corrigere intra ſepta Monaſterii, in c Manifeſta, n 20. de pœnit & remiſſ 1[illegible]
5 Prælatus Regularis ſi ſit captus à Turcis, vel Saracenis, an alius in ejus locum eligi poſſit, an ex captivitate reverſus in priſtinum ſtatum ſit reponendus, latè diſcutitur, in c per tuas, il primo, n 7. & ſeqq uſque in fin de Simon 51
5 Prælati Regulares qui a Capitulo eliguntur, & a Superiori confirmantur, removeri non poſſunt, niſi ex juſta cauſa, & juris ordine ſervato, ibid. n 8. & 41. & 45 51
5 Non tamen in regularibus requiritur cauſa tam gravis ſicut in ſecularibus, ibid n 9 51
5 Pręlatus ab hoſtibus captus non eſt ipſo jure privatus ſua dignitate, nec privandus per ſententiam, ibid. n 12 51
5 Prælati regulares non ita pingue jus habent ſicut ſæculares, ibid. numer. 24 54
5 Prælatus regularis etſi removeri poſſit levioribus ex cauſis, requiritur tamen delictum, & illius probatio, ibid n 25 54
5 Prælatus non debet privari jure ſuo propter captivitatem, ibidem numer 26. 54
5 Prælati regulares ex levioribus cauſis ab adminiſtratione removentur, quam ſæculares, in c. Qualiter, il ſecondo, n 51 de Accuſat. 18
5 Et ſpectanda eſt conſuetudo ſpecialis locorum Religioſorum, ib numer 52 18
5 Prælati Regulares an poſſint diſpenſare ſuper irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus in vim Concilii Tridentini c 6. ſeſſ 24 in c. Cùm illorum, n. 27 & ſeqq uſque in fin de ſent excomm. 102
1 In Prælatum Regularem eligi non poteſt, qui non fuit ante Monachus, & inſtructus in Regula Monachali, in c Cùm ad noſtram, n 1 de elect 213
1 Ordinarius ſupplet negligentiam Abbatis non revocantis Monachum vagabundum, in c Quanto, n 1 de off Ordinar. 565
1 Monachus ſine Monaſterio caret vita, ſicut piſcis ſine aqua, ibid. num 2. 565
2 Epiſcopus poteſt ſibi aſſumere Monachum in cubicularium etiam contradicente Abbate, ſi ſit neceſſarius, ibid n 6 pag 565
1 Contrarium, ibid n 7 565
1 Monachorum correctio, & coertio primo loco pertinet ad Abbatem, ibid n 8 565
1 Pręlatus Collegiatę Eccleſię, qui pręficitur per electionem, habet juriſdictionem ordinariam in eos de Collegio, ibid n 11. 565
1 Declaratur, n 21 566
1 Abbas, vel prior Conventualis poteſt Monachos excommunicare, ibid n 12 565
1 Abbas habet juriſdictionem in Monachos etiam in criminalibus, niſi imponenda ſit pœna depoſitionis, ibid n 13. & n 1[illegible] 565
1 Abbas exercet juriſdictionalia ante benedictionem, ibidem numer 14 566
1 Conſecratio in Epiſcopo magis operatur, quàm benedictio in Abbate, ibid n 15. 566
1 Abbas vocatur etiam ante benedictionem, ibid n 16 566
1 Monachus in his, quæ pertinent ad obſervantiam Regulæ, magis tenetur obedire Abbati, quàm Epiſcopo, ibid n 17 566
1 Abbas poteſt Monachum vagabundum revocare, punire, & coercere ad præſcriptum Regulæ, ibid n 18 566
1 Monachus in cauſis civilibus, & pecuniariis conveniri non poteſt coram Abbate, ſed Eccleſia, vel Monaſterium convenitur coram Ordinario, ibid n 11 566
1 Abbas, vel prior in Monaſterio, provincialis in omnibus Conventibus provinciæ, & Generalis in toto Ordine habent juriſdictionem univerſalem, & ordinariam, ibid n 1[illegible] 567
1 Monachi in Monaſterio Epiſcopatui unito ſubſunt Epiſcopo, &

Præ-

præpoſito, vel priori, ibidem num.35. 568
1 Abbas habet totam poteſtatem in Monaſterio, excluſo Epiſcopo, ibidem num.39. 568

Prælatus quoad renunciationem.

3 Prælatus inhabilis propter morbum perpetuum non poteſt compelli ad cedendum, in cap. Ex parte, num. 3. de Cler. ægrotan. 161
1 Prælatus invitus cogi poteſt ad cedendum, quando ſubeſt periculum deſtructionis Eccleſiæ, dummodò detur ei bonum concambium, in c. Cæterùm, n.51. de Reſcript. 144
Vide in ver. *Epiſcopus quoad renunciationem.*

Prælatus quoad Reſidentiam.

3 Prælatus poteſt fugere, cùm ſpecialiter quæritur à perſecutoribus, & ſalus animarum per alios tuta eſſe poteſt, in c. Clericos, n 50. de Cler. non reſiden 67
3 Secus ſi periculum omnibus immineat, ibid. n. 51. 67
3 Prælatus, vel Clericus non reſidens, qui citatus non revertitur, privandus eſt, niſi habeat juſtum impedimentum, in c.Ex parte, n.1. de Cler. non reſid. 41
3 Prælatus abſens etiam per decennium ex hoc ſolo non cenſetur habere Eccleſiam pro derelicta, ibid n 2. 41
3 Prælatus, qui ad Eccleſiam revertitur, & ſtatim recedit, ampliùs non eſt movendus, ibid. n.4. 41
3 Prælatus abſcedens, cui certus terminus fuit præfixus ad redeundum, lapſo termino privari poteſt ſine alia monitione, ibidem num.5. 41
3 Dummodò in conceſſione fuerit monitus redire in termino, ibid. num 6. 41
3 Prælati curam animarum habentes tenentur in ſuis Eccleſiis perſonaliter reſidere, ibid n.9. 41
3 Prælatus ut abeſſe poſſit à ſua Eccleſia, non ſufficit legitima cauſa, ſed requiritur etiam licentia, ib n.88. 48
3 Prælatus quibus caſibus cenſeatur habere Eccleſiam pro derelicta, in c Qualiter, n.5. de Cler. non reſid. 46
Vide in ver. *Reſidentia Epiſcopi.*
Et in ver. *Parochus quoad Reſidentiam.*
Et in ver. *Epiſcopus quoad Reſidentiam.*

Prælatus quoad ſcientiam.

1 Prælatus poteſt verbum Dei prædicare, & Sacramenta adminiſtrare etiam ſine charitate, non autem ſi ſit prorſus illiteratus, in c. Eam te, n.13. de ætat. & qualit. 404
1 Prælati Eccleſiarum, & alii curam animarum habentes, & officium docendi fidem, tenentur explicitè ſcire articulos ſymboli patrum, & Athanaſii, in c. Firmiter, num. 23. & 49. de Summa Trinit. & fid. Cathol. 5
Vide. in ver. *Epiſcopus quoad licentiam.*

Prælatus quoad ſucceſſorem, & ſucceſſionem.

1 Prælatus non poteſt ſibi eligere ſucceſſorem, niſi cum authoritate Romani pontificis, in cap. Accepimus, numer. 15. de pactis. 662
2 Prælatus non dicitur ſucceſſor univerſalis ſui prædeceſſoris, nec ejus perſonam repræſentat, in cap. Gravis, nu 136. de Reſtit. ſpoliat. 122
2 Et mala fides prædeceſſoris non impedit, quin ſucceſſor habens bonam fidem faciat fructus ſuos, ib. n.137. 122
2 Prælatus quamvis ſuccedat in univerſum jus prælaturæ, non tamen ſuccedit in jus prædeceſſoris, nec ab eo cauſam habet, ſed à Superiore ipſum inſtituente, ibid. n.138. 122
2 Prælatus ſucceſſor poteſt bona fide præſcribere, licèt prædeceſſor habuerit malam fidem, ibid. n.139. 123
Vide in ver. *Papa quoad ſucceſſorem.*
1 PRÆPARATIO ad formam non eſt forma, in c.Cùm contingat, n 53. de ætat. & qualit. 421
1 Præparatio debet ſemper præcedere preparatum, ibidem numer. 100. 425
3 Præparantis, & preparati idem eſt judicium, in c. Non magnopere, n.20. ne Cler. vel Monach. 660
3 Et judex cauſæ præparantis eſt judex cauſæ preparatæ, ibid. num.21. 661
1 PRÆPOSITURA habens nudum miniſterium aliquot beneficia conferendi approbatis ab Ordinario an poſſit conferri Clerico quatuordecim annorum, in c. Indecorum, n.9. & n. ſeq. uſque ad n 17. de ætat. & qualit. 399
1 Præpoſitura præſertim commendari conſueta ſi careat cura, & conventu, cenſetur dignitas comprehenſa in c.12. §. Ad cæteras, ſeſſ. 24. in c[illegible] in cunctis, n.45. & 111. de elect. 146
1 Præpoſitura a[illegible] dignitas, in cap. Ut Abbates, n.24 de ætat & qualit. 389
1 PRÆPOSITUS Eccleſię, quæ eſt Dignitas principalis, & collegiata cum juriſdictione ſpirituali, & temporali, an ex Concilio Conſtantienſi ſit privatus ipſo jure, ſi infra annum in presbyterum ordinatus non fuerit, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n.25. & ſeqq. uſque ad n 35. de elect. 257
2 Præpoſitus piſcienſis concurſus parochialium inſtituit, & cauſas matrimoniales cognoſcit, cùm ſit nullius diœceſis, in c. Cùm contingat, n.28. de foro compet. 70
1 Præpoſiti praten. & piſcien. minores ordines conferre, ac litteras dimiſſorias concedere non poſſunt, in c Significaſti, n 29. de off. Archid. 516
1 Præpoſiti, & Decani rurales non habent dignitatem, in cap. Ut Abbates, n.23 de ætat. & qualit. 389
1 Præpoſiti in Germania, Belgio, & polonia dignitatem habent, & alicubi juriſdictionem, & curam animarum, ib. n.25. 389
2 Præpoſitus Buxeti habet juriſdictionem cumulativam cum Epiſcopo Burgi S. Donnini, in cap. Auditis, num. 8. de præſcript. 176
2 Præpoſiti quandoque ſunt merè laici, in cap. Verùm, n 11. de for. compet. 60
3 Præpoſitus qui eſt ſecundus poſt Abbatem, poteſt ab eo removeri, ſi quater admonitus ſe non emendaverit, in c. Cùm ad Monaſterium, n.33. de ſtat. Monach. 477
3 Præpoſito Buxeti an competat jus inſtituendi tam ad beneficia in ſuo privilegio expreſſa, quàm ad alia poſteà erecta infra limites præpoſituræ, in c.Cùm veniſſent, n 9. & num. ſeqq. uſque ad num.22 de Inſtitut. 182
3 Ejus juriſdictio eſt cumulativa cum Epiſcopo, ibid n.10 182
5 PRÆPOSTERATIO facti factum non vitiat, in c.Tuæ litteręe, num 4. de Cler. per ſalt. promot. 159
5 Præpoſteratio in formalibus, & in his quæ ſunt de ſubſtantia, vitiat actum: ſecus in aliis, in c. Qui presbyterum, num. 86. de pęnit. & remiſſ. 297
3 PRÆROGATIVA perſonæ quamvis interdum ſit juſta cauſa diſpenſandi ad plura incompatibilia, non tamen eſt juſta cauſa annectendi unum beneficium alteri, in cap. Expoſuiſti, nu. 6. de præben. 145
2 PRÆSCRIBENS contra univerſaliter poſſidentem in certis articulis etiam animo acquirendi juriſdictionem univerſalem, illam univerſaliter non acquirit, ſed tantùm præſcribit, quantum exercuit, in c. Cùm olim, n.29. de pręſcript. 180
2 Secus ſi nemo univerſaliter poſſidebat, quia totum præſcribit, ſi ea intentione hoc faciat, ibid. n 30. 180
2 Præſcribens unum actum univerſalem acquirit univerſam juriſdictionem, ſi habeat cauſam univerſalem, ſeu intentionem fundatam de jure communi, ibid. n 33. 180
2 Præſcribens poteſtatem excommunicandi an cenſeatur etiam pręſcribere poteſtatem interdicendi, ſuſpendendi, & abſolvendi, ibid. n.34. remiſſivè. 180
1 Præſcribi poſſunt per inferiorem Epiſcopo jura omnia Epiſcopalia ad utramque legem pertinentia, in cap. Irrefragabili, § Exceſſus, num.4. de off. Ordin. 574
1 Præſcribens contra juriſdictionem Imperatoris non remanet acephalus, ſed ſubeſt Papæ, in cap.Canonum ſtatuta, num.82. de Conſtit. 21
1 Præſcribenti abſurdum eſt minus tribuere quàm poſſidenti, in c. Querelam, n.7. de elect 273
3 Præſcribens univerſitatem an pręſcribat juſpatronatus ei immixtum, in c Ex litteris, n 58 de Jurepatr. 519
5 PRÆSCRIPTIO negativa in facultativis qualiter procedat, in c. pervenit, n.42. de adulter. 152
1 Præſcriptio non valet ſi ſit correctionis impeditiva, ſecus ſi correctionis tranſlativa, in cap. Irrefragabili, num. 5. de offic. Ordinar. 571
3 Præſcriptio juriſpatronatus contra privatum non improbatur à jure in c. Cùm propter, num. 84. de jurepatr. 535
2 Præſcriptione eximi poteſt Eccleſia à poteſtate Epiſcopi, ſi alius pręſcribat ſubjectionem; aliàs ſecus, in c. Auditis, num 1.de pręſcription. 172
2 Pręſcriptio juris inſtituendi inferioris Prælati an ſit cumulativa cum Epiſcopo, an verò actus Epiſcopi interrumpant pręſcriptionem inferioris, ibid.n.2. & ſeq. uſque in finem. 174
2 Præſcriptio, vel conſuetudo completa non tollitur, ſi ſemel, aut bis fiat contrarium: ſed requiritur contraria pręſcriptio, vel conſuetudo, ibid n.3. 174
2 Pręſcribere ſi incipiat Abbas jura Epiſcopalia contra Epiſcopum, fit interruptio, ſi Epiſcopus ſaltem una vice iiſdem juribus utatur ante completam præſcriptionem, ibid. n 4. 174
2 Declaratur, ibid. n 6. & ſeqq. 174
2 Præſcriptio qualificatur ab animo pręſcribentis, ib.n 11. 176
2 Præſcribere poteſt Abbas in Capellis jura Epiſcopalia, ſed obtinet in his ſolis, quę pręſcripſit, in c.Cùm olim, num 1. & 10. de pręſcript. 178
2 Præſcriptio juriſdictionis univerſalis in certa parte diœceſis excluſo Epiſcopo includit etiam facultatem ſibi caſus reſervandi, ibid. num.22 179
2 Præſcriptio non procedit in his, quæ ſunt contra diſciplinam Eccleſiaſticam, ibid. n.24 179
3 Præſcriptio quinquennalis in quibus caſibus habeat locum, in cap. Si quis, n 49 de Regular. 337
3 Præſcribens rem alienam, etiamſi poſt completam pręſcriptionem ſuperveniat mala fides, eſt tutus in foro conſcientiæ, ibidem num 50. 338
3 Præſcriptio inducta eſt in pœnam negligentium, & ad bonum publicum, ibid. n 53. 338
3 Præſcriptionem non inducit factum uſurpatum, in c. Quia ingredientibus, num. 12. de teſtam. 254
3 Præſcriptio eſt odioſa, & reſtringenda, in cap.Cùm contingat, nu. 7. de decim. 316
3 Præſcriptio partis indiviſibilis ad totum extenditur, ib. n.15. 317
3 Pręſcriptio non extenditur de ſpecie ad ſpeciem, ſed benè ad actus ejuſdem ſpeciei poſteà occurrentes, in c. Litteras, num.56. de conceſſ preben. 199
3 Regula, tantum pręſcriptum, quantum poſſeſſum, non habet locum in conſuetudine, ibid. n.55. 199
1 Præſcriptio Epiſcopi contra inferiorem Prelatum non requirit titulum, in cap. Cùm ab Eccleſiarum, num. 32. de offic. Ordin. 558
1 Præſcriptio inferioris nondum completa interrumpitur per actus Epiſcopi, ibid. nu.33. 558
1 Præſcriptio juriſdictionis quaſi Epiſcopalis non conſtituit inferiorem in proprio territorio, niſi ſit privativè ad Epiſcopum, ibid. num 34. 559
1 Præſcriptio in bonis patrimonialibus Clericorum de jure communi currit ſicut in bonis laicalibus, in c.Conſuetudines, num 28 & ſeqq. de Conſuet. 194
1 Et quid poſt Bullam Urbani VIII. ibid n.31. 194
2 Præſcriptio cumulativa juris inſtituendi an requirat titulum, in c.Cùm Eccleſia, n.24. & num.ſeqq. uſque in fin. de cauſ. poſſ. & propriet. 110
2 In Præſcriptione juris eligendi titulus non acquiritur, ſi ſit cumulativa, ſecus ſi privativa, ibid. n 25. & ſeqq. 111

2 In

2 In Præſcriptionibus contra jus titulus eſt neceſſarius, ibidem num 26 111
2 Præſcriptio cumulativa non eſt contra jus, ſi actus ſint ſinultanei, aliàs ſecus, ibid. n 27 111
2 Præſcriptio non habens vehementem juris reſiſtentiam titulum non requirit, ibid n 33. 111
2 In Præſcriptione juris inſtituendi ſcientia, & patientia Epiſcopi eſt loco tituli, ibid. n 38. 112
Præſcriptio cenſus
Vide in ver. *Cenſus*.
Præſcriptio ſolutionis in certa moneta.
Vide in ver. *Moneta*.
1 Præſcriptio non currit contra Eccleſiam Romanam reſpectu ſupremæ poteſtatis, in cap. Cùm ex illo, num.6 de Tranſlat Epiſcop. 315
3 Præſcriptio non currit vacante Eccleſia, in cap Cùm veniſſent, num.21. de Inſtit. 361
5 Præſcriptio non currit durante captivitate, in c per tuas, il primo, n. 37 de Simon. 55
1 Præſcriptio juris diſpenſandi in gradibus prohibitis debet eſſe immemorabilis, & cum ſcientia, & patientia principis, in c Cùm de tua, n 16. de corp. vit.
1 PRÆSENS dicitur multis modis pro ſubjecta materia, in c.Quiſquis, n.41 de elect 207
1 Præſens in judicio, & non contradicens his, quæ aguntur in ſui præjudicium, cenſetur conſentire, in c.Cùm in jure, nu.12 de off Delegat 534
3 PRÆSENTANDI poteſtatem conferunt poſſeſſio, & communis credulitas, in cap Conſultationibus, num. 1. & 3. de Jurepatr. 520
3 Præſentandi quaſi poſſeſſio ex unico actu acquiritur, ibidem num. 17. 521
3 Jus preſentandi in multis differt à jure eligendi, in cap Quoniam, num.22 de Jurepatron. 512
1 Præſentare minùs idoneum, vel nullum, paria ſunt, in c. Cùm vos, n.36. de off. Ordinat 561
1 Præſentans indignum preſumitur eum preſentare ſcienter, ibid. num 47. 562
4 Præſentans puerum baptizandum cenſetur in ipſo actu tetigiſſe, in c. Veniens, num 16. de cognat ſpirit. 64
1 Præſentationes de jure communi ſpectant ad prelatum, & Capitulum ſimul, in cap. Cùm Eccleſia Vulterana, num. 20. de elect. 281
1 Præſentatio in Canonicatibus, & prebendis de jurepatronatus ſpectat ad patronum, & inſtitutio ad Epiſcopum cum conſenſu, vel conſilio Capituli, ibid. num 34 282
3 Præſentatio nulla in numero præſentationum non computatur, in c. Cùm autem, num 11. de jurepatr. 523
3 Præſentatio Clerici patroni habet vim electionis, ibid. num. 18. pag. 523
3 Præſentatio ſecunda patroni Eccleſiaſtici non tenet, prima non caſſata, ibid num 19 523
3 Præſentatio de duobus facta à pari numero patronorum non valet, & neutri acquiritur jus petendi inſtitutionem, ib n 23. 524
3 Et poſſunt patroni aliam preſentationem facere etiam ex toto recedendo à prima, ibid n.24. 524
3 Præſentatio unius tantùm ex compatronis omnium poſſeſſionem conſervat, in c Cùm propter, n 59 & 73 de jurepatr. 533
3 Præſentatio facta à majori parte patronorum etiam reſpectu minoris valida eſt, licèt non ſit facta à majori parte omnium, in c. Quoniam, num 11 de jurepatr. 511
3 Ex preſentatione ſecunda non poteſt alicui jus competere, ſi competat ex prima, ibid num.43. 513
5 Præſentatio, collatio, & electio vitiantur ex ſimonia unius, ſi competant pluribus ut univerſis, ſecùs ſi ut ſingulis, in c Nobis, num.5. de ſimon. 30
1 Præſentatio non tribuit titulum, ſed tantummodò jus ad rem, in c Ad extirpandas, num.18. de fil presbyter 472
1 Nec per eam contrahitur ſpirituale conjugium, ſicut per inſtitutionem, & electionem, ibid. num 29 472
3 Præſentatio ut ſit valida, non requiritur, ut preſentans ſit patronus, ſed ſatis eſt, ut tempore preſentationis ſit in quaſi poſſeſſione preſentandi, & communiter reputetur patronus, in cap. Conſultationibus, n.2. & 4. de jurepatr 520
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid n.8. 520
3 Præſentatio eſt fructus juriſpatronatus, ibid n.5. 520
1 Præſentatio ut ſit valida, ſufficit, ut preſentans ſit in quaſi poſſeſſione preſentandi tempore preſentationis, etiamſi ſit talis in quem cadat uſurpationis preſumptio, in c Querelam, num.3. de elect. 272
1 Secùs poſt Concilium Tridentinum, ib. n 4 & ſeqq 273
3 Præſentatio eſt fructus juriſpatronatus, in c.Ex litteris, num.17. de jurepatron 516
4 Præſentationes effectum ſortitę probari debent authenticis ſcripturis, in c Cùm olim, il primo, n 6 de privileg 252
1 Præſentatio de non idoneo, & indigno differunt, & refellitur contraria opinio, in c.Cùm vos, n.56 de offic ordinar 563
3 PRÆSENTATUS ad Eccleſiam non confirmatus, ſi nolit reſidere non inſtituitur, & confirmatus privatur appellatione remota, in c.Relatum, n 1 de Cler. non reſiden. 31
3 Præſentari poteſt Clericus per Rectorem Eccleſiæ ad titulum beneficii, etiam invito patrono laico, in c. Cùm propter, n 15 de jurepatr. 510
3 Et quid invito patrono Eccleſiaſtico, ibid n 16. 510
3 Præſentatus à pluribus in diſcordia patronorum eſt preferendus, ſi ſit idoneus, licèt alius preſentatus ſit dignior, in c. Quoniam, num 15 de jurepatr. 511
5 Præſentato acquiritur jus ſpirituale ad beneficium obtinendum, & Epiſcopus compelli poteſt inſtituere, in c Tua nos, num 5 de ſimonia 17
3 Præſentatus à bonæ fidei poſſeſſore de jure communi debet inſtitui, & preferri preſentato à proprietario, ſecùs ex Concilio Tridentino, in c Conſultationibus, n 15 de jurepatr 521
1 PRÆSIDENTES Capituli poſſunt excommunicare, & facere excommunicatum denunciari ab Eccleſiarum prelatis, in c Ne Religioſi, num 15. de regular. 415
1 PRÆSES Capituli an ſit de ſubſtantia electionis, in c Quia propter, num 71 de elect 251
1 De PRÆSTIMONIIS an debeat fieri mentio in litteris, in c Ad audientiam, il ſecondo, n 10 & 12 de reſcript. 180
3 *Preſumant* ver non verificatur in his, qui ex ſimplicitate aliquid contra legem faciunt, in cap. Ad hæc, num. 71 de Religioſ domib 411
1 PRÆSUMPTIO validitatis actus eſt aliarum preſumptionum regina, in c Ne innitaris, n. 231. de conſtitut. & in c Nonnulli, num 47 de reſcript 172
3 Preſumitur quis continentiam ſervaturus ratione ant quæ ętatis, etiamſi tempore juventutis caſtitatem non ſervaverit, in cap. Cùm ſis, n 84 de converſ conjug 440
3 Præſumptiones, vel fictiones habent locum etiam in foro animæ, quando ex legis obſervantia non reſultat iniquitas, vel peccatum, in c Si quis, n 69 & ſeqq de regular 339
1 Præſumptio ſemper eſt pro judice, in c A nobis, num 11 de ętat & qualit 411
1 Præſumuntur omnia ritè, & ſolemniter acta, ib n 20 412
4 Preſumptio ſolemnitatis ſubſtantialis tollitur ex inſpectione ſcripturę, in c Lator, num.51 qui filii ſint legitim 87
4 Preſumptio translativa quę dicatur, ibid n 56. 87
4 Preſumptio juris, & de jure idem operatur in caſu preſumpto, quod veritas in caſu vero, in cap Is qui fidem, num 3 de ſponſalib. 19
4 Et probationem in contrarium non admittit, ib. n 4 19
4 Preſumptio juris, & de jure non habet locum in foro animę, ſed ipſa veritas, ibid num 5 19
3 Preſumptio quid ſit, in c Veſtra, num 22. de cohabit. Cleric & mulier. 12
3 Preſumptio variatur, debilitatur, & fortificatur, prout ſuadent circumſtantię, ibid num 23 12
3 Preſumptio alia temeraria, alia probabilis, alia violenta, ibid num 24. 12
3 Preſumptio alia juris, & de jure, ſeu Canonis, alia juris tantùm, alia hominis, alia naturę, alia facti, ibid n 25 12
1 Præſumptio validitatis actus dicitur aliarum præſumptionum regina, in c Nonnulli, num 47 de reſcript 172
2 PRÆTEXTUS, ſeu color quid ſit, in c. Cùm veniſſent, num 28. de judic 22
5 PRÆVENTIO in captura preferatur preventioni verbali, in cap. pervenit, num 40 de adulter 162
5 PRAGMATICA Sanctio uti ſchiſmatica à Rege, & parlamento Francię, & Lateranenſi Concilio abrogata eſt, in c pręterea, num 62 ne prelat vices ſuas 73
1 PRATI oppidum an ſit nullius diœceſis, an verò in diœceſ piſtorienſi, in c Cùm an Eccleſiarum, num 13 & ſeqq. uſque in fin. de offic. ordinar. 557
1 Pratenſis Eccleſię originalis exiſtentia in diœceſi piſtorienſi, ibid. num 15. 557
1 Prepoſiturę pratenſis privilegia conſiderari poſſunt juxta tria tempora, ibid num.22 558
1 Prati origo, ibid. num 23. 558
1 Prepoſitus pratenſis an juriſdictionem quaſi Epiſcopalem preſcripſerit privativè ad Epiſcopum piſtorienſem, ibid num.30 & ſeqq. uſque in fin. 558
3 Praxis procedendi, cum controvertitur inter Epiſcopum, & inferiorem, ad quem ſpectet juriſdictio in aliquo territorio, in cap Cùm dilectus, num.16 de relig domib 417
1 PRESBYTER de jure communi poteſt primam tonſuram conferre ſæcularibus, in quos habet Epiſcopalem juriſdictionem, in c. Cùm contingat, num 8. de ætat & qualit 418
5 Presbyter eſt capax conſecrationis Epiſcopalis, licèt non ſit Diaconus vel Subdiaconus, in c.Tuæ litteræ, num 7 de Cler c per ſalt promot 109
6 Presbyter in potatione pernoctans, & Miſſam celebrans ... & beneficio privari debet, in cap Si conſtiterit, de accuſat num 1 9
5 Presbyter, qui inter paſtum, aut potum, & Miſſæ celebrationem non dormit, an præſumatur celebraſſe non jejunus, ibid.num. 2 & num 16. 9
5 Presbyter pernoctans in taberna præſumitur bibiſſe poſt mediam noctem, ibid num 15. & num 21 10
5 presbyter poſt mediam noctem cibum, vel potum ſumpſit, & manè celebravit, an ſit beneficio privandus, ibidem num 16. & ſeqq 10
4 Presbyter, qui cibum, aut potum ſumpſit ante mediam noctem etiam non præmiſſa dormitione, vel digeſtione, poteſt celebrare, ibid num.20. 10
5 Presbyter vinolentus, ſi in taberna non pernoctaverit, an in dubio præſumatur celebraſſe non jejunus, ib n 21 10
1 Presbyteri cadaver, qui ſibi mortem conſciverat, Arreſto parlamenti remittitur ad judices Eccleſiaſticos, in c Eccleſia S Mariæ, num 11.de conſtitut 120
1 Presbyteri olim nomine ab Epiſcopis non differebant, ſed propter ſchiſmata facta eſt nominum diſtinctio, in c Quantò, num 10 & ſeqq de conſuetud 198
1 Presbyteros non differre ab Epiſcopis, Arianorum fuit hæreſis, ibid num 12 198
1 Presbyteri conficiunt, & Epiſcopi characterem Confirmationis, & Ordinis conferunt, non obſtante quavis Eccleſiæ prohibitione, ib. num 1... 199
3 Presbyteri ſæculares poſſunt eſſe de Collegio Doctorum juris civilis, in c Non magnoperè, n 1... Ne Cler. vel Monach 662
3 Presbyteri, & alii prohibiti audientes leges, vel phyſicam in propriis domibus, an incidant in excommunicationem, in c Super ſpecula, n 11 & 12 Ne Cler vel Monach 66...
1 Presbyterum cum ordinatur manus imponuntur ab Epiſcopo, & presbyteris adſtantibus, Diacono ab Epiſcopo tantùm, in c presbyter, n ... de Sacram non iteran. 406
1 Presbyter ordinatus abſque manuum impoſitione non recipit poteſtatem à peccatis abſolvendi, ibid n 21. 407

1 Presbyter in impoſitione manus non ordinatur iterùm, nec novum recipit characterem, ibid num. 21. 457
1 Presbyteri, & Diaconi in primitiva Eccleſia per manus impoſitionem ordinabantur, ibid num. 33. 459
1 Presbyter, cui papa dedit facultatem chriſmandi, poſt revocationem commiſſionis nihil confert; ſecùs in Epiſcopo, in c. Statuimus, num 34 de ſupplen. neglig. 352
3 Presbyteri nomen largè comprehendit etiam Diaconos, & Subdiaconos, in c presbyter, num. 15. de celebr. Miſſar. 573
3 Sed non alios Clericos, niſi vulgariter proferatur, ib n. 27. 574
1 Presbyteri ordinati ab Epiſcopis incognitis, de quibus dubium eſt an ſint Epiſcopi, ſunt iterùm ordinandi, in c. Ne innitaris, n. 187. de conſtitut. 49
1 Presbyteri principalis actus eſt miniſtrare corpus, & ſanguinem Chriſti, in c. Cùm veniſſet, num 38. de ſacr. unct. 447
Vide in ver. *Sacerdos*.
2 PRETII acceſſio eſt ejuſdem naturæ cum principali, in c. Ex epiſtolæ, num 12. de probat 115
2 Pretium inſpicitur de tempore venditionis, non autem promiſſionis de vendendo, ibid. num. 16. 125
5 Pretii juſtitia deſumitur ex conſuetudine longiſſimi temporis cum Superiorum tolerantia, in c. Naviganti, num. 51. de uſur 163
5 Pretium dare, & habere fidem de pretio, paria ſunt, in c. Nobis, num 14. de ſimon. 39
5 Pretia rerum ex quibus varientur, in cap. In civitate, num. 22. de uſur. 157
5 Pretium cenſus qua ratione ſit minuendus propter pactum de redimendo, vel alia onera emptioni adjecta, ibid. num. 28. 157
5 Primatus fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe horret, in cap. Tua nos, num 35 de ſimon. 59
1 PRINCEPS laicus in Eccleſias, vel Eccleſiaſtica negotia nullam habet juriſdictionem, in cap Eccleſia S. Mariæ, num. 9. de conſtitut. 447
5 Princeps ſæcularis poteſt ſubditis ſubſidium imponere, etiam ſine cauſa, in c. præterea, num. 43 Ne prælat vic ſuas. 71
1 Princeps naturaliter obligatur ex nudo pacto etiam inito cum propriis ſubditis, in c Antigonus, num 7 de pactis. 639
1 Princeps non poteſt committere ſimoniam laicalem, in c Cùm pridem, num. 64. & 115. de pactis. 652
5 Princeps non eſt ſub lege fori, ſed ſub lege poli, naturæ, & rationis, in c. Ne pro dilatione, n. 57. de pœnit & remiſſ 325
5 Princeps poteſt contra veritatem fingere, ſed non veritatem immutare, in c. Ex parte, il 2. num. 37 verſ. Et princeps, de privileg 263
2 Princeps legem facit tamquam princeps, contrarium verò tamquam privatus, in cap. Ex epiſtolæ, num. 7. & 23. de probat. 125
2 Nihil eſt quod lumine clariore præfulgeat, quàm recta fides in principe, ibid. num. 25. 126
2 Princeps ſi poſſet liberè contractum à ſe initum infringere, careret hominum commercio in contrahendo, ibid. num. 26. 126
2 Princeps debet habere unum calamum, & unam linguam, & eſſe immobilis ſicut lapis angularis, & polus in cœlo, ibid. num. 29. 126
2 Princeps etſi ſolutus ſit legibus, tamen à naturali ratione, & æquitate, quæ contractibus ineſt, non eſt ſolutus, ibidem num 30. 126
2 Princeps ex juſta, & rationabili cauſa reſpiciente publicam utilitatem poteſt contractum reſcindere, & cauſa præſumitur in principe, ibid. num. 34. 127
3 Declaratur procedere, ſi publica utilitas aliàs haberi non poſſit, quam ſi auferatur tertio jus quæſitum ex contractu, ibidem num. 35. 127
2 Princeps ex generalitate facilè poteſt circumveniri, in c. Dilectus il 1. num 13 de reſcript. 189
5 Princeps non cenſetur ſuper inhabilitate diſpenſare, quando gratia in aliqua parte poteſt operari effectum ſuum, in c. Quòd à prædeceſſore, num. 91 de ſchiſmat. 110
1 Princeps poteſt ſine cauſa jus tertii auferre de poteſtate abſoluta, non autem de poteſtate ordinaria, in c Quantò, num. 79. de translat Epiſcopo. 322
5 Principis liberalitatem temerarium eſt in diminutionem interpretari, in c. Olim, num 12 de verbor. ſignific 381
3 Princeps non tam amplam habet poteſtatem in diſpoſitionibus inter vivos, atque in ultima voluntate, in c. Significatum, num. 21. de præbend. 82
3 Princeps præſumitur circumventus præſumptione juris, & de jure, quando etiam motu proprio revocat conceſſionem à ſe priùs factam, in c Conſultationibus, n. 57. & 60. de Cleric ægror. 168
3 Princeps debet habere unum calamum, & unam linguam, & eſſe immobilis ſicut lapis angularis, ibid. num. 58. 168
3 Princeps uti non debet poteſtatis plenitudine, niſi ex magna cauſa, ibid num. 73. 169
3 Princeps in dubio poteſtatis plenitudine uti velle non præſumitur, ibid. num. 75. 169
3 Princeps, qui de plenitudine poteſtatis aufert jus tertii, præſumitur id facere cum cauſa, quando procedit per viam legis generalis; ſecùs ſi per viam reſcripti, ibid num. 79. 170
3 Item quando procedit motu proprio; ſecùs ſi ad ſupplicationem partis, ibid. num 80. 170
3 Item ſecùs, quando procedit parte non citata, ibid. num. 81. 170
3 Item ſecùs, ſi in litteris ſit expreſſa cauſa minùs juſta, n 82. 170
1 Principis ſummi inſtitutionem ſibi Deus reſervavit, in c. Accepimus, num. 39. de pactis 663
1 Principem oportet eſſe optimum, & perfectum virtute, ibidem num 48. 664
1 Princeps judicare poteſt ſecundum conſcientiam, adhibita tamen cautela hìc poſita, in c. Canonum ſtatuta, n. 54 de conſtitut. 19
1 Princeps non adſtringitur legibus ſuis, vel prædeceſſorum vi coactiva; adſtringitur tamen vi directiva rationis jure naturali, & divino, ibid num. 57. & ſeqq. uſque ad num. 64. 19
3 Principes laici facere non poſſunt omnia prædia tributaria, ita ut cum devenerint ad Eccleſias, obnoxia ſint collectis poſteà imponendis, in c. Non minùs, num 11. de immun. Eccl. 632
3 Princeps ſolus poteſt efficere, ut credatur pelli mortuæ, in c. Sicut te, num 44. Ne Cler. vel Monach. 679
1 Principes privilegia impetrantes obligantur ex ſtylo ad tuendam immunitatem Eccleſiaſticam, in c. Conſuetudines, num. 77. de conſuetud. 196
3 Princeps præ aliis publicam ſalutem tueri debet, in c. Audivimus, num. 44. de Reliq & vener. Sanctor. 606
3 Princeps poteſt manu regia cauſas cognoſcere, & terminare, omiſſo rigore judiciario, ibid num 43. 606
3 Princeps eſt ſolutus legibus humanis, ſed non jure naturali, & divino, ibid. num 71. 606
Vide in ver. *Lex Civilis*, *Imperator*.
5 Princeps poteſt facere Civitatem, & tamen non poteſt facere Epiſcopum, nec ſedem Epiſcopalem creare, in c. Epiſcopalia, num. 13. de privileg. 235
Vide in ver. *Civitas*.
1 Princeps ſæcularis an poſſit diſtinguere, limitare, & interpretari jus divinum, in cap. Quæ in Eccleſiarum, num. 142. de conſtitut. 105
3 Princeps quamvis ex juſta cauſa poſſit ſtatuere contra jus gentium, tamen ubi ceſſat illa cauſa, conſtitutio ſervanda non eſt, in c Cùm eſſes, num. 138. de teſtam. 275
2 In principe tamquam juſtitiæ fonte debet eſſe conſtans, & perpetua voluntas, in c. Cùm olim, num. 7. de ſent. & re judicat. 184
2 Principis actus debent eſſe ſtabiles, & perpetuò manſuri, ibid. num. 12. 184
2 Princeps ſicut ſolus legem condit, ita ſolus privilegium concedit nullo citato, ibid. num 26. 185
3 Principum, & prælatorum petitioni non eſt annuendum, cum æquitatem non fovent, in c. Novit, num. 30. Ne Sede vacant. 205
5 Principes ſeculares, qui jurare nolunt de Eccleſia contra hereticos defendenda, dignitate privantur, in c. Ad abolendam, num. 5. de hæreticis. 89
5 Item excommunicantur, & terræ ipſorum interdicuntur, ibid. num. 6. 89
5 Et civitates reſiſtentes privantur aliorum commercio, & Epiſcopali dignitate, ibid. num. 7 89
2 Princeps laicus ex magna cauſa poteſt ſtatuere contra præcepta moralia affirmativa, vel ſaltem judicialia, in c Licèt univerſis, num. 6. de teſtib. 151
2 Contrarium, ibid. num 11 151
5 Principis aſſertioni bona ob rebellionem publicantis non ſtatur, niſi de rebellione conſtet, in c. Sacro, num. 38 de ſentent. excommunic. 374
5 Principes ſæculares, & laici ratione criminis Eccleſiaſtici poſſunt per judicem Eccleſiaſticum privari dignitatibus, & honoribus etiam ab Imperatore habitis, in c. Ad abolendam, num. 27. de hæreticis. 90
3 Principis auctoritas exuberans eſt in gratiis dilatoriis, reſtrictior verò in peremptoriis, in cap. Cùm ſimus, num. 15. de regular. 379
1 Principes ſæculares an ex conſuetudine poſſint habere jus deputandi Oeconomum in Eccleſiis vacantibus, in c. Cùm vos, n. 14. de offic. ordinar. 560
Princeps laicus an poſſit indicere diem feſtum.
Vide in ver *Dies feſti*.
2 Principum Catholicorum eſt in adjutorium Eccleſiæ ſacrarum Conſtitutionum præcepta tueri, in c. Conqueſtus, num. 74. de feriis. 97
1 Nulla authoritas, vel Senatus poteſt facere, quin princeps ſit animal rationale, vel ut ſit ſolutus legibus naturæ, in c. Canonum ſtatuta, num 63. de conſtitut. 10

Princeps quoad jus quæſitum non tollendum.

1 Gratia principis ita eſt interpretanda, ut non noceat tertio, in c. Cauſam quæ, num. 11. de reſcript 156
1 Amplia primò, etiam in gratia conceſſa miſerabilibus perſonis, ibid. num 12. 156
1 Amplia ſecundò, etiam in gratia conceſſa Regibus, ibidem num. 13. 156
1 Amplia tertiò, etiamſi præjudicium ſit modicum, ib. nu 15. 156
1 Sed contra, num. 17. 156
1 Amplia quartò, etiam quando reſcribitur motu proprio, ibid num. 18. 156
1 Amplia quintò, etiamſi aliàs gratia nihil conferret, ibid. nu 24 & 26 156
1 Amplia quintò, etiamſi oporteat recedere à proprietate verborum, ibid num 27. 157
1 Limita, niſi verba ſint adeò clara, ut ceſſet omnis ambiguitas, ibidem num 34. 157
1 Motus proprius non firmat privilegium contra jus alterius, ibid. num. 17. 156
1 Licèt præſervet à ſubreptione, tamen operatur remotionem juris alicui, ibid num. 19. 156
1 Princeps non intendit juri alterius derogare, ibid. num. 20. 156
1 Verba reſcripti tolerabilius eſt, ut nihil operentur, quàm ut aliquis indebitè damnum patiatur, ibid num 25. 156
Vide in ver. *Reſcriptum*.
1 Princeps reſcribens ſcienter contra jus, tollit juris obſtaculum, ibidem num. 30. 157
1 Contrarium, ibid. num. 31. 157
1 Declaratur, ibid. num 32. 157
1 Princeps reſcribendo ſimpliciter contra jus, præſumitur circumventus, ibid num. 33 157
1 Princeps, ſi in ſecunda gratia non fuerit facta mentio de qualitatibus primæ, præſumitur circumventus, in c. Cæterùm, num. 16. de reſcript. 141
Vide in ver *Subreptio*, *Reſcriptum*.
Et in ver. *Regula de jure quæſito*, &c.
Et in ver. *Papa quoad jus quæſitum*.
1 Princeps in bonis ſubditorum nullum habet directum, vel utile dominium, ſed tantùm protectionem, juriſdictionem, & quoddam

domi-

dominium univerſaliter conſideratum, in c. Quæ in Eccleſiarum, num 51 & 111 de conſtit. 100
1 Principis reſcriptum, lex, vel ſtatutum in læſionem juris alterius an valeat, necne, ibid. num 108 & num. ſeqq uſque in fin pag. 104
2 Quid ſi princeps auferat jus quæſitum, vel acquirendum de jure naturali, Ideſt gentium, ibid. num. 109 104
1 Et quid ſi procedat ſine juſta cauſa, & hoc ſit certum, ibidem num 111. 104
1 Et quid ſi ex juſta cauſa, & hoc pariter ſit certum, ibid. n. 118. 104
1 Et quid ſi dubium ſit, an juſta cauſa ſubſit, ibid num. 120 104
1 Et quid ſi auferat jus alteri competens de jure civili, ibid. num. 113. 105
1 Et quid ſi jus ex toto non auferatur, ſed differatur, ib. n 119 105
1 Leges auferentes rem alterius ſine ulla cauſa, ſunt tyrannicæ, ibid. num 114 104
1 Princeps in auferendo rem alterius in dubio præſumitur motus ex juſta cauſa, ibid. num 120. 104
1 Contrarium, ibid num 124 104
1 Et contra hujuſmodi præſumptionem probatio non admittitur, ibid. num 121. 104
1 Contrarium, ibid num 121. 104
1 Declaratur quatuor modis, ibid num 122. & 125 & ſeqq 104
1 Principis aſſertio non probat juſtam cauſam auferendi rem alterius, ſed tantùm transfert onus probandi in adverſarium, ibid. num 123 104
1 Princeps reſcribendo contra jus quæſitum ex ſuo contractu, non præſumitur motus juſta cauſa, ibid. num 126. 104
2 Princeps non poteſt ſuo vaſſallo ſine cauſæ cognitione feudum auferre, ibid. num. 126 & ſeqq. 104
1 Princeps reſcribendo contra conceſſionem ſuam etiam gratuitam non præſumitur ex juſta cauſa motus, ſed circumventus, ibid. num. 128. 105
1 Et hæc præſumptio eſt juris, & de jure, non admittens probationem in contrarium, ibid. num 129 105
1 In conceſſionibus principum prima attenditur, nec per ſecundam primæ derogatur, ibid. num 130 105
1 Princeps reſcribendo contra jus tertio quæſitum de jure gentium, non præſumitur motus ex juſta cauſa reſpectu non ſubditorum, ibid num 131. 105
1 Idem ſi cauſa in reſcripto expreſſa ſit frivola, ſeu irrationabilis, ibid num 132. 105
1 Principis reſcriptum, lex, vel ſtatutum auferens ex toto jus alteri competens de jure civili, non valet, niſi adjiciatur clauſula, Non obſtante lege, ibidem num 134 105
1 Vel niſi aliàs conſtet de expreſſa voluntate principis, ib n 135 105
1 Sed in reſcriptis papæ requiritur derogatio regulæ de non tollendo jus quæſitum, ibid. num 136. 105
1 Princeps non poteſt actionem alteri competentem ſic auferre, quin reddat juſtitiam, num 137 105
1 Et hoc, etiam ſine actione formali agi poteſt ex ſola obligatione naturali, ib d. num 138 105
1 Princeps poteſt modicam læſionem inferre dando dilationem debitori, ut non poſſit interim conveniri, ibid. num 139. 105
2 Princeps quando revocat ſuam conceſſionem, præſumitur circumventus, & contrarium probari non poteſt, in c. Cùm olim, num. 19 de ſent & re judic. 185
2 Et an hoc procedat in actibus de proximo geſtis, ibid n 20. 185
5 Princeps in ſuis conceſſionibus, & reſcriptis numquam intendit jus alterius lædere, in c. Mandato, num 41 de ſimonia. 61
1 Princeps propria authoritate non poteſt in favorem Eccleſiæ privilegium concedere, in c Quæ in Eccleſiarum, num. 38 de conſtitut. 99
1 Contrarium, num 39. 99
1 Declaratur, num. 40. 100
5 PRINCIPALE quando debet eſſe gratuitum, ita & omnia acceſſoria, in c. In ordinando, num 2 de ſimon. 10
1 Principium eſt pars potiſſima cujuſque rei, in cap Cùm contingat, num 132 de ætat & qualit & in cap. Olim, num 8. de litis conteſta 416
1 Principium an ſit ſpectandum, vel finis, in c Accepimus, n. 12 de pactis. 661
2 Principium eſt ponderandum etiam in judiciis, in c. Conqueſtus, num 40. de feriis. 95

Prior, ſive Primus.

1 Primus dicitur non ſolùm quem nemo præcedit, ſed etiam qui habet alios poſt ſe, in cap Cùm contingat, num 11 de ætat. & qualit 417
1 Prior tempore potior eſt jure, in cap. Cùm ecclesia, num. 6. de major & obed 607
1 Priores, vel Decani rurales, quatum Eccleſiæ ſunt curatæ, & non Collegiatæ, non ſunt ipſo jure privati ex eo, quòd intrà annum promoti non fuerint ad Sacerdotium, in c Cùm in cunctis, § Inferiora, num 21 de elect 136
1 Priores obedientiarii deputantur per Abbatem, & ad ejus nutum ſunt amovibiles, in c Nullus, num 48. de elect 110
1 Priores facere poſſunt contra aliquod ordinamentum Adunantiæ generalis, ſi illius obſervantia ſit damnoſa Reipublicæ, in cap. Nimis, num 18 de fil presbyter 4 0
1 Priores per electionem canonicè inſtituti, niſi pro manifeſtis, & rationabili cauſa, non ſunt mutandi, in cap Quantò, num 56 de translat Ep ſcop 323
3 Prior Eccleſiæ Collegiatæ, vel Conventualis, dicitur habere dignitatem, in c. Ad hæc, de præben num 18 8
3 Priores non ſunt intitulati, ſed obedientiarii, Ideòque non ſunt Curati, nec ſponſi Eccleſiæ, in c Quod Dei timorem, num 12 de ſtatu Monachor 474
1 Prior Conventualis dicitur habere dignitatem in Eccleſia Collegiata in c Sanè, il 2 num 11 de offic deleg 526
3 Priores an poſſint amoveri ad nutum Abbatis ſine ulla cauſa, in c Cùm ad Monaſterium, num 33 & ſeqq uſque ad num 41 de ſtatu Monachor. 477
3 Quid in prioribus Conventualibus canonicè electis, & confirmatis, ib d. num 24. 477
3 Et quid in prioribus minoribus, ſeu manualibus, ibid num 26 & ſeqq uſque ad num 43. 477
3 Priores electi, & confirmati, de jure ſunt perpetui, nec amoveri poſſunt, niſi ex cauſa, & juris ordine ſervato, ib n 24 477
3 Sufficiunt tamen leviores cauſæ, ibid num 125. 477
3 Priores manuales non confirmantur, ſed ſunt ad nutum Abbatis amovibiles, ibid num 28 477
3 Priores manuales an poſſint per Abbatem amoveri ſine ulla cauſa, ibid num 31 & ſeqq uſque ad num 43. 477
3 Prior manualis poteſt amoveri ſine cauſa, etiamſi Abbas nunquam uſus fuerit tali facultate, ibid. num 37 478
3 Prior manualis, ſi per Abbatem amovetur ex malitia, apud Superiorem Abbatis poteſt querelam deponere, & Superior debet eum audire, ibid num 40. 478
3 Et amotio cenſetur facta ex malitia, ſi ſubſit præſumptio alicujus odii, ibid num 41. 478
1 Prior poteſt ſuos Canonicos excommunicare, quia Ordinarius eſt, in c Cùm in Eccleſiis, de major & obed num 2 613
5 Priores minores, & Officiales Regulares removeri poſſunt pro libito Abbatis ſine ulla cauſa, in c. per tuas, il primo, num 10 de ſimonia. 51
Vide in ver *Prælatus Regularis*
5 Priores, & Officiales minores inſtituuntur, & deſtituuntur pro libito Abbatis etiam ſine culpa, in c. Qualiter, il 2 num 93. & 102 de accuſat 18
5 Prior Conventualis poteſt eſſe delegatus Apoſtolicus, in cap Cùm olim, il 2 num 10 de privileg 151
3 PRIORATUS etiam manualis, & non curatus, vacat ipſo jure per receptionem ſecundi ſimilis, in cap De multa, num. 13 de præben 118
3 Prioratus Canonicorum Regularium ſunt in duplici differentia, in c. Quod Dei timorem, num 21 de ſtatu Monachor 474
1 PRIVATIO præſupponit habitum, in cap Cùm contingat, num 65. de ætat & qualit 422
3 Privatio revocatur, poſtquam prælatus abſens docuerit de legitimo impedimento, in cap Ex parte, num 7 de Cleric. non reſiden 41
1 Privatio beneficii eſt pœna ordinaria, quæ non imponitur, niſi pro graviſſimo crimine, prævia citatione, & legitimis exceptionibus diſcuſſis, in c. Dilectus, il primo, n 10 de reſcript. 159
1 Privatus à judice non ſervante ordinem judiciarium poteſt petere reſtitutionem in integrum tanquam ſpoliatus, ibid n 11 170
5 Privatio quandoque non eſt pœna, ſed effectus injuſtæ acquiſitionis, in c. Nobis, num. 51 de ſimon 42
3 Privatio non præſupponitur, niſi probetur, in c De rectoribus, num. 32. de Cleric ægrotan. 159
3 Privatio tituli non inducitur, niſi aptè exprimatur, nec ſine expreſſa derogatione juris quæſiti, ibid. num 17. 160
Vide in ver. *Pœna privationis*
1 Privatus beneficio, & poſteà noviter receptus, non recuperat primæva jura, in c Ex tranſmiſſa, num 11 de renunc 318
1 A privatione ad habitum non datur regreſſus, ib n 12 & 11. 318
1 Fallit, ſi habitus non eſt omninò extinctus, ſed tantùm velatus, ibid num. 12. 318
5 Privatio præſupponit habitum, in c Novimus, num 6 de verbor. ſignific 136
2 Privari ut poſſit Clericus beneficio ſuo, tria requiruntur, in cap Conquerente, n. 2 de reſtit ſpoliat. 112
5 Privatio in præteritum non inducitur ex inhabilitatione in futurum, in c Vergentis, num 26 de hæret. 56

Privilegium, communia.

3 Privilegium eſt lex privata, & contra jus commune, & ex ſui natura derogat legi, in c Ex parte, num. 3 de Capell Monachor. 505
1 Privilegium poteſt concurrere cum jure communi, in c Cùm dilectus, num. 5 de conſuetud. 225
1 Privilegio multa acquiri poſſunt, quæ tamen non poſſunt præſcribi, in c Quantò, num 21 de conſuetud 230
5 Privilegium quandoque appellatur beneficium, in c Olim, n. 2. de verbor. ſignific. 130
5 Privilegium quid ſit, ibid num 7. 130
2 Privilegio fruſtrà impetratur, quod jure communi competit, ibid num 8 & in c. paſtoralis, num 10 de appellat 102
3 Privilegium in corpore juris clauſum facit jus commune inter nominatos, in c His quæ, num 15 de major & obed 620
5 Privilegii prætextu itaque omni non creſcit authoritas, in c Tuarum, num 15 de privileg 146
1 Privilegium clauſum in corpore juris non facit jus commune, niſi inter nominatos, & ideò non extenditur de caſu ad caſum etiam ex identitate rationis, in c Nihil, num 15 de elect 1 3
1 Privilegium eſt lex, licèt ſpecialis, & privata, & differt à lege communi, ſicut ſpecies à genere, in c Quæ in Eccleſiarum, num 15 de conſtit 99
1 Privilegium regulariter ſubdito eſt concedendum, & non aliis, ibid num 16 99
1 Sed contra, num 19 99
3 Privilegia Auditoribus Rotæ conceſſa in remunerationem laborum ſunt irrevocabilia, in c Conſultationibus, non ea de Cleric. ægrot. 168

Privilegium Canonis.

5 Privilegium Canonis an datum fuerit in favorem Ordinis Clericalis, in cap A nobis, il 2 num 27 de ſentent excommunic. pag 132
5 Privilegium Canonis quo jure inductum ſit, in cap perpendimus, num 6 de ſent excommun 135
5 Favor ibi perditur, cum privilegium fori, ibid num 10 135
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid num 16 135
5 De privilegio Clericali ſecundùm Canones eſt judicandum, nec

ſuper his ſtandum eſt legibus, ſtatutis, vel conſuetudinibus laicorum, in c. Olim, num 8. de verbor. ſignific. 381

Privilegii commutatio, & extenſio.

3 Privilegiati naturam ſortitur non privilegiatus propter communionem, in c.Cùm propter, n.27. & 41. de jurepatr. 531
3 Privilegium unius in individuis trahitur ad omnes, ib.n.57. 533
5 Privilegia non extenduntur de perſona ad perſonam etiam ex majoritate rationis, in c. Ne pro dilatione, num. 32. de pœnit. & remiſſ. 322
5 Declaratur, ibid. num 40. & 47. 323
5 Privilegiorum communicatio, quam habent Ordines Regulares, comprehendit etiam exemptionem à juriſdictione Ordinarii in tribus caſibus exceptis, in c. Tuarum, nu 24. de privileg. 247
3 Privilegia militibus conceſſa competunt etiam Clericis, in c. Cùm percuſſio, num 7. de Cler ægrot. 155
Vide in ver. *Privilegii interpretatio*.
Et in ver. *Communicatio*.
3 Privilegium non cenſetur princeps voluiſſe concedere contra alium, qui eſt dignus eodem favore, in c. Nuper, num. 7. de decimis. 324
1 Privilegium clauſum in corpore juris non facit jus commune,niſi inter nominatos, & ideò non extenditur de caſu ad caſum ex identitate rationis, in c.Nihil, n 15 de elect. 299
3 Privilegio Ciſtercienſium, & Societatis Jeſu, ne illorum profeſſi tranſire poſſint ad arctiorem Religionem ſine licentia Superioris obtenta, non gaudent aliæ Religiones per cômmunicationem, in c. Licèt, num.22. de regular. 392
3 Sed ſi Superior licentiam pertinaciter denegaret, recurrendum eſſet ad proximum Superiorem, ib n.23. 393
Vide in ver. *Regulares quoad tranſitum*.
5 Privilegium Religioſis conceſſum non extenditur ad Epiſcopos, in c. Quòd nonnullis, num 2. & 28. de privileg. 272
5 Privilegia non extenduntur de perſona ad perſonam etiam ex identitate, vel majoritate rationis, ib. n.2. & 25. 272
5 Declaratur, ibid. nnm.16. & 28. 273
5 Privilegium celebrandi clam tempore interdicti non ſuffragatur eis, quorum culpa, vel fraude interdictum fuit poſitum, ibid. num.3. 272
5 Privilegia Epiſcopis conceſſa ratione pontificalis Officii competunt etiam Cardinalibus, ib. num.19. 273
5 Privilegium extenditur ex identitate rationis; ſi id patiatur lata verbi ſignificatio, vel aliàs eſſet eluſorium, ib.n.28. 273
5 Privilegium celebrandi Miſſas in Capella, ad quam confluit fidelium multitudo, extenditur etiam ad Miſſas Curatas,& ad oblationes voluntarias, ibid. num.29. 274
1 Privilegium conceſſum Abbati, ut poſſit omnia liberè ſicut verus Epiſcopus, & Ordinatius, tam in iis, quæ ſunt juriſdictionis, quàm in aliis quibuſcumque ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, non extenditur ad ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, in c. Dilectus, num.5. de offic. ordinar. 596

Privilegium eligendi Confeſſorem.

5 Privilegium habens eligendi Confeſſorem, non poteſt eligere, niſi eum, qui habet executionem, c. Ne pro dilatione, num 20. 35. de pœnit. & remiſſ. 321
5 Privilegium eligendi Confeſſorem quid operetur poſt Concilium Tridentinum, ibid num.22. & ſeqq. 322
5 Privilegium ſibi eligendi Confeſſorem,tanquam favorabile, & nulli noxium, eſt latiſſimè interpretandum, ib n 47 324
5 Privilegium eligendi Confeſſorem quam ob cauſam Epiſcopis, & prælatis exemptis conceſſum fuerit, ibidem num. 48. & ſeqq. pag. 324
5 Privilegiatus an poſſit ſibi eligere Confeſſorem non Curatum, nec approbatum ab Ordinario, ib. n.50. & 52 315
5 Privilegium habens eligendi Confeſſorem, tenetur eligere Sacerdotem habentem executionem ab Ordinario, ib.n.53. 325
5 Privilegium eligendi Confeſſorem Curatum, vel approbatum, in quo proſit Cardinalibus, ib.num 63. 315
5 Privilegium ſibi eligendi Confeſſorem in diœceſi, in qua eſt approbatus ab Ordinario, non eſt ſublatum à Concilio Tridentino, in c. Omnis, num.75. de pœnit. & remiſſ. 314
Vide in ver. *Confeſſor*.

Privilegii derogatio.

5 Privilegia regia tolluntur per legem generalem, etiamſi de illis non fiat ſpecialis mentio, in c. Cùm Capella, num.9. de privileg. pag. 254
5 Privilegia etiam in corpore juris clauſa non deſinunt eſſe privilegia, & ideò comprehenduntur in generali privilegiorum derogatione, in c. In his, num.9. & ſeqq de privileg. 279
5 Privilegiis in corpore juris clauſis ex ſtylo Concilii Tridentini non conſuevit expreſsè derogari, ib. n.12 279
1 Privilegia in corpore juris clauſa non cenſentur ſublata per generalem privilegiorum derogationem, in c. Nonnulli, num.23. de reſcript. 168
1 Contrarium, ibid. num 38. 170
1 Declaratur, ibid. num.41. 171
1 Privilegiis clauſis in corpore juris multò magis cenſetur derogatum, quàm non inſertis, ib. num.38. 170
1 Privilegium inſertum in corpore juris facit jus commune inter nominatos, & de eo judicatur quoad effectum derogatorium ſicut de jure, ibid. num.40. 170
Vide in ver. *Derogatio*.
Et in ver. *Decimarum conſuetudo*.
1 Lex ſpecialis in materia, in qua eſt privilegium clauſum in corpore juris, tollit illud, etiamſi de eo non faciat mentionem, ib. num 41. 172

Privilegium exemptionis.

3 Privilegium ſuperveniens univerſaliter eximit, & liberat ab obligatione, qua quis anteà tenebatur, in c. Magnus, num 26 de obligat. ad ratioc. 487
1 Declaratur, ibid num.42. verſ. Non obſtat. 489
2 Privilegium ſuperveniens ante actum conſummatum in futurum operatur effectum ſuum, in cap. propoſuiſti, num. 30. de for. compet. 81
2 Declaratur, ibid. num.32. 81
5 Privilegium exemptionis conceſſum perſonis reſpectu certi loci non ſequitur illas extra locum, in cap Quoniam, num. 2. & ſeqq. de privileg. 266
3 Privilegium exemptionis ab oneribus Cameralibus conceſſum patrimonio, donec Clericus aſſequatur beneficium, extinguitur adepto beneficio, nec reviviſcit per beneficii dimiſſionem, in cap. Epiſcopus, num. 52. & num. ſeqq. uſque ad num. 63. de præbend. 74
3 Contrarium, ibid. num.52. 74
5 Privilegium conceſſum perſonis cum adjectione loci eſt perſonale ad locum tamen determinatum, in c. Cùm Capella, num de privileg. 253
Vide in ver. *Exemptio*.

Privilegii interpretatio.

3 Privilegia juris ita intelligi debent, ut aliquid operentur, & non ſint eluſoria, in cap. De cætero, nu. 20 de Cleric. non reſid. 38
3 Privilegium partim favorabile, & partim odioſum, debet reſtringi, quatenùs præjudicat alteri, vel cultui divino, in c. Licèt, num.13. de præbend. 134
3 Privilegium debet latè interpretari, ut aliquid conferat, in cap. Quia in tantùm, n.30. de præbend. 77
5 Privilegia ſic debent interpretari, ut non ſint inania, ſed aliquid conferant præter jus commune, in cap.In his, num 4. de privileg. 278
5 Privilegiorum verba ſunt interpretanda largiſſimè, in cap.Olim, num.1. de verb. ſignif. 380
5 Declaratur, ibidem num.15. 381
5 Privilegia quatenùs concernunt præjudicium concedentis, ſunt latiſſimè interpretanda, ib. d.n.15. 381
5 Privilegii verba in præjudicium tertii ſtrictè accipienda, ibidem num 18. 381
5 Nec extenduntur de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, etiam ex majoritate rationis, ib.n.19. 381
5 Privilegium recipit interpretationem paſſivam à jure communi, ibid. num.22. 381
5 Privilegia etiam contra tertium ſunt latè interpretanda, quatenùs patitur verborum proprietas, ib. num.23. 381
5 Privilegium etiam in præjudicium alterius debet latè interpretari, ut aliquid conferat, ib num.24. 381
5 Item favore divini cultus, ib. num.25. 381
5 Privilegium contra legem communem debet ſtrictiſſimè interpretari, ib. num.26. 381
5 Secùs ſi contra ſtatutum, vel conſuetudinem, ib. n.27. 381
5 Privilegia in dubiis recipiunt intellectum ſecundùm intentionem concedentis, ib. num.32. 382
5 Privilegii interpretatio pertinet ad principem concedentem, ib. num 34. 382
3 Privilegium ſuper decimis an ſit latè, vel ſtrictè interpretandum, in c. Cùm contingat, num.8. de decim. 316
1 De privilegiis Apoſtolicæ Sedis inferior, nec ut Judex, nec ut Arbiter, poteſt cognoſcere, in cap. Cùm tempore, num.9. & ſeqq. uſque ad num. 16. de arbitr. 695
1 Privilegiorum verba ſi ſint obſcura, & ambigua, pro interpretatione adeundus eſt papa, nec licet in judiciis recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Epiſcopum, aut Conſervatores, in c.Sanè, ii ſecondo, num.49 de off delegat. 525
1 Privilegia ſunt reſtringenda; ut minùs lędant jus commune,quàm fieri poſſit, dum tamen aliquid conferant quantumcumque minimum in c.Cauſam quę, n.8. 24. & 26. de reſcript. 156
Vide in ver. *Interpretatio*.
1 In quantum tangunt jus concedentis, ſunt latiſſimè interpretanda, ib. num 9. 156
1 Sed in quantum tangunt jus tertii ſunt reſtringenda, ib. nu. 10. & ſeqq. 156
1 Privilegia legum in dubio ſunt interpretanda, ut minùs derogent juri communi, & ſuperioritati pontificiæ, ib.n 14 156
1 Privilegium, ubi non agitur de præjudicio tertii, non debet adeò ſtrictè interpretari, ut nihil operetur, ib.n.26. 157
3 Privilegium debet potiùs interpretari, ut nihil operetur, quàm ut juri divino præjudicet, in c.Licè, n.5 de regular. 392
5 Privilegium principis latiſſimè interpretandum eſt,in c.Quòd nonnullis, num.18. de privil. 273
5 Privilegium Monaſterio conceſſum, quòd ejus Monachi excommunicari non poſſint, intelligitur de Monachis manentibus in Monaſterio, vel Capellis ſibi utroque jure ſubjectis, in c. Quoniam, num.1. de privil. 266

Privilegium inveriſimile.

3 Privilegium in materia non veriſimili præſumitur falſum, & ſubreptitium, in c.Explicari, n.44. de obſer. jejun. 621

Privilegii novatio.

2 Privilegii novatio non præſumitur, niſi de eo expreſsè caveatur, in c. Cùm contingat, num 41. de for. compet. 72

Privilegium perſonale, reale.

3 Privilegia locis conceſſa extenduntur ad omnes perſonas ibi exiſtentes, ſive forenſes, ſive extraneas,in c.Inter alia, n 82.de immunit. Eccl. 643

Privilegii renunciatio.

1 Privilegio libertatis poteſt exemptus renunciare in ſui præjudicium,

cium, non autem concedentis, vel alterius, in c. Cùm tempore, num.4. & 20. 26. & 29. de arbitr. 676
1 Privilegio ſicut poteſt renunciari, ita & decreto irritanti, tam quam acceſſorio, in cap. Cùm acceſſiſſent, num 15. de conſtitut. 109
1 Privilegio conceſſo miſerationis cauſa renunciari non poteſt, in c. Cæterùm, num 34. de reſcript. 141
3 Privilegio Eccleſiæ nemo poteſt renunciare, in c. Inter alia, n 82. de immunit. Eccl. 641
3 Privilegio in favorem duorum conceſſo, alter altero invito renunciare non poteſt, ibid num.89. 641
Vide in ver. *Renunciatio*. 643

Privilegii revocatio, & extinctio.

2 Privilegium conceſſum ex cauſa oneroſa non poteſt per principem revocari, in c. Ex Epiſtolæ, num.19 de probat. 126
2 Privilegia Auditoribus Rotæ conceſſa in remunerationem laborum ſunt irrevocabilia, ib. num 19. 126
5 Citatio, vel præſentia partis an requiratur in modificatione privilegii, in c. Olim, num.35. de verb ſignif 392
3 Privilegium eſt revocandum, quando incipit tendere in grave præjudicium aliorum, in c. Nuper, n 11. de decim. 325
5 Privilegii cauſa ceſſante, ceſſat privilegium, in c. Ne pro dilatione, num.38 de pœnit. & remiſſ. 323
5 Declaratur, ibid. num 48. 324
2 Privilegia, & indulta contra decreta Tridentini Concilii revocantur in Bulla Pii IV. in cap. Quia propter, § Illud autem, n 7. de elect. 292
3 Privilegium ex cauſa oneroſa tranſit in contractum, qui à principe revocari non poteſt, in cap. Relatum, num.24 ne Cler. vel Monach. 666

Privilegii violatio.

5 Privilegia non ſunt violanda etiam indirectè, in c. Quantò, n 2. de privileg. 275
Vide in ver. *Privilegiati*.
1 Privilegiati ſuper abſentia coguntur redire per ſubtractionem proventuum, ſi Eccleſia patitur miniſtrorum defectum, in c. p. Cùm ad hoc, num 1 de Cler. non reſiden. 62
5 Privilegiati, quòd excommunicari non poſſint ab Ordinariis, non debent excommunicari etiam indirectè, in cap. Quantò, nu 1. de privil. 275
3 Privilegiatus, ut abſens in ſtudio fructus præbendæ recipiat, exiſtens in villa, vel caſtello, ubi nullum eſt, vel minus competens ſtudium, privilegio non utitur, in cap. Tuæ, num. 1 de Cleric. non reſid. 57
3 Opponenti plura contra electum ſufficit alterum probare, quod ad caſſationem ſufficiat, in cap. Cùm jam dudum, num.1. de prob 96
3 Probare ſufficit unum ex pluribus copulativè in reſcripto narratis, vel in judicium deductis, ſi quodlibet per ſe ſufficiat ad fundandam intentionem impetrantis, vel ad victoriam cauſæ, ibid. num 8. 96
3 Niſi quis ſe aſtrinxerit ad omnia probanda, quod in dubio non præſumitur, ibid num.9. 96
3 Ad probandum quis non debet admitti, quod probatum non relevat, in c. Audivimus, n.61. de Reliq & vener. Sanct. 607
2 Probans ſemiplenè, alio nihil probante, dicitur plus probare, ſed non pleniùs, in cap. Cùm Eccleſia, num. 17. de cauſ. poſſeſſ. & propr. 110
Probabile. Vide in ver. *Opinio probabilis*.
Et in ver. *Propoſitio*.
1 Probabilia ſunt, quæ videntur omnibus, aut pluribus, aut ſapientibus, & his, vel omnibus, vel pluribus, vel maximè notis, in c. Ne innitaris, n.407 & 421. & 414 de conſtitut. 86
1 PROBABILITAS indifferenter ſe habet ad verum, & falſum, in c Ne innitaris, num. 312 de conſtit. 68
2 PROBATIO per juramentum non ſufficit, ubi Conſtitutio requirit legitimam probationem, in cap. Ego N num. 14. de jurejur 166
2 Nec quando fieri poteſt per teſtes, ibid. num 15 166
2 Probatio directa ubi fieri non poteſt, admittitur indirecta per circumſtantias, ibid num 16. 166
2 Nihil eſt in probatione, quod priùs non ſit in natura, in c. Olim, n 71 de lit conteſt. 86
3 Probatio directa non admittitur contra præſumptionem juris, & de jure; admittitur tamen indirecta, in c Vidua, num. 11 de regul pag 143
2 Probatio plena non requiritur in ſummariſſimo poſſeſſorio, in c. In nomine Domini, num 20 de teſtib 147
2 Sed ſufficit ſummaria levis, & qualis qualis, ib num.21 147
2 Item ſufficit fides extrajudicialis, ſi concurrant adminicula, ibid. num.22. 147
2 Et admitti ſolent etiam præſumptiones, ib n 23. 147
2 Probatio ſaltem ſemiplena requiritur ex ſtylo Rotæ in judicio manutentionis, ibid. num.33 147
4 Probatio per unum teſtem cum fama conquaſſatur per pleniorem probationem etiam de tempore citeriori, in c Quòd nobis, n 11 de clandeſtina deſponſatione. 11
4 Contrarium, ibid num 1 11
4 Probationes invicem non colliduntur, niſi ſint oppoſitæ, & incompatibiles, ibid num 11 & 12 11
4 Probationes ſi ſint contrariæ, fortior prævalere debet, & minor pro non facta habetur, ibid num 13. 11
4 Probatio per duos teſtes de viſu præfertur contrariæ probationi per unicum teſtem de viſu cum fama, ibid. num 16 11
4 Probationi primæ præſumpt va ſtandum non eſt in præjudicium ſecundæ probationis veræ, ibid num 18 11
2 Probatio dubia, ſeu æquivoca non relevat probantem, in c. In præſentia, num 1 & 14 de probat 113
1 Probatio æquivoca quæ dicatur, ibid num. 1 & 14. 113
2 Probatio debet concludere per neceſſe, & non per poſſibile, ibid. num.15. 113
2 Probatio non concludens non valet, ibid.num.16. 113
2 Probatio per veriſimilitudines non ſufficit, ubi clara probatio requiritur, ibid num.17 113
2 Fallit in ſex caſibus, remiſſivè, ibid. num.18. 113
4 Probationes plures in judicio quaſi poſſeſſionis legitimitatis conjunguntur, in cap. Lator, num. 42. qui filii ſint legitimi 86
4 Et leviores ſufficiunt, ibid num 41. 86
4 Probationes contrariæ invicem conquaſſantur, ib n.47. 86
4 Probatio plena non poteſt niſi per aliam plenam elidi, ibidem num 51. 87
4 Probatio per rei veritatem vincit probationem, quæ fit per præſumptiones, & conjecturas, in cap per tuas, num 10 qui filii ſint legit 95
4 Probatio præſumptiva contra inſtrumentum non admittitur, ibid. num.11 95
2 Probatio plena per contrariam pleniorem conquaſſatur, in c.Cùm Eccleſia, num 15. de cauſ. poſſeſſ & propriet 110
2 Probatio probationem non excludit, niſi publicatis atteſtationibus, ibid. num 16. 110
2 Probationes adverſario ſubtrahens, oſtendit ſe iniquam litem fovere, in c pervenit, il 1 num.14. de teſtib. cogen. 159
2 Et pro convicto haberi debet, ibid.num 15 160
2 Sed contra, ibid num 18 Diſtinguitur, num 19. 160
5 Probatio unius modi agendi non facit fidem in alio modo agendi, vel ſuper alio articulo, in cap Qualiter, il ſecondo, num.38 de accuſat. 17
1 Probationes plures imperfectæ ſimul junguntur ad faciendam plenam, & perfectam probationem, in c Ne innitaris, nu. 103. de conſtitut. 40
1 Probationes duæ ſemiplenæ faciunt unam plenam, ibidem numer 104. 40
1 Probatio plena conficitur ex diverſis probationibus imperfectis cum tendunt ad eumdem finem, ib. n.106 40
1 Probatio plena conſurgit ex pluribus præſumptionibus ad idem tendentibus, & ex pluribus adminiculis, quando unum alteri adminiculatur, ibid. num 107 40
1 Probationes etiam certæ, & liquidæ, per contrarias ſimiles conquaſſantur, ibid. num.160. 47
1 Probatio plenior abſorbet, & confundit mieùs plenam directè oppoſitam, ibid. num 181 & ſeqq 64
1 Probationes in criminalibus debent eſſe luce clariores, ibidem num 364 79
1 Probationes cum utrinque ſunt æquales, quælibet minima præſumptio pro una parte facit eam prævalere, ib n 429 91
2 Probatio per ſcripturam in quibus caſibus requiratur, in c Sicut, n.4 de probat. 127
2 Probationum renunciatio non præſumitur, niſi probetur, ibidem num 14 128
2 Probatio per quinque teſtes æquipollet probationi inſtrumentali, ibid n 6 129
1 PROBLEMA quid ſit in cap. Ne innitaris, num 142. de conſtitut 45
1 Problemata quomodo intelligantur dubitationem habere, ibidem num 143 45
1 PROCESSIONES, & preces publicæ Sede Vacante à Capitulo indicendæ, ut bonum à Deo paſtorem valeant impetrare, in c. Cùm in cunctis, num 8 de elect 244
Vide in ver *Regulares quo ad Proceſſiones*.
2 PROCESSUS ſine litis conteſtatione eſt irritus, in c Olim, n 10 de lit conteſt. 83
1 Proceſſus habitus per litteras ſubreptitias eſt ipſo jure nullus, & poteſt detecta ſubreptione quandocumque revocari, in cap Ad audientiam, il 2 num 11 de reſcript 116
1 Proceſſus in vim litterarum ſubreptitiarum ad lites valet parte non opponente, ibid num 30 176
1 Proceſſus ſuper executione litterarum beneficialium habitus per judicem principaliter deputatum ſuper contentis in beneficiali valet, ſi de ſubreptione non fuerit oppoſitum, ib 31 176
1 Proceſſus habitus coram executore litterarum beneficialium ſubreptitiè impetratarum an valeat, ib n 34 & ſeqq. 178
1 Proceſſus venit acceſſoriè ad gratiam, & ideò vitiatur ad limites ipſius gratiæ, ibid. num 36. 178
Proceſſus inquiſitionis.
Vide in ver *Inquiſitio*
5 Proceſſus diverſi, quando diverſis modis in diverſis inſtantiis facti ſunt, & nullus per ſe ſufficit ad condemnationem, an poſſint ſimul cumulari, in c. Qualiter, & quando, il ſecondo, num 17. & ſeqq de accuſat. 17
5 Proceſſus ſuper crimine factus ſuper uno modo agendi, ſi ſit perfectus, non impedit alium procedendi modum, ib n 10 17
1 Proceſſus Delegati, qui de ſua commiſſione non docuit, eſt nullus, in c Cùm in jure, num 10 de off deleg. 115
1 PROCURATIO poſt Concilium Tridentinum non debetur Epiſcopo viſitanti Eccleſias, & loca pia ſuæ Civitatis, in cap Quoniam, num.27 de conſtitut 114
1 Procuratio non debetur Viſitatori, qui vadit pro cauſis expediendis, in c Dilectus, il 1 num 41 de reſcript 121
3 Procuratio debetur Epiſcopo ab Eccleſiis etiam Civitatis, licèt ipſum nunquam procuraverint, in cap Venerabili, num 1 de cenſib 550
3 Epiſcopus de jure communi fundat intentionem ſuper jure viſitandi Monaſteria ſuæ diœceſis, & exigendi ab illis procurationem, ibid num 2 550
3 Procuratio eſt viſitationi annexa, ibid n 5 & ſeqq & num 13 fallit, num 10 551
3 Procuratio de jure communi debetur Epiſcopo, etiam cum viſitat Eccleſias ſuæ Civitatis, ibid. num 6 551
3 Secùs poſt Concilium Tridentinum, ib n 14 15 & 18 551
3 In viſitatione victualia non ſunt Epiſcopo miniſtranda, niſi pro temporis neceſſitate, ib n 14 551
3 Procuratio poſt Concilium Tridentinum non debetur Epiſcopo viſitanti Eccleſiam Cathedralem, aut Clerum, ſeu loca pia Civitatis, ib num 15 & 18 551
3 Procuratio ratione viſitationis debita de jure communi, à ſubdito

dito non eſt præſcriptibilis, ibidem num.20. 551
3 Secùs in procuratione ratione conſuetudinis, pacti, vel privilegii, ib num.21. 551
3 Item ſecùs in præſcriptione, quæ fit nomine alterius, ibidem num.22. 551
3 Item ſecùs poſt Concilium Tridentinum, num 24. 551
3 Conſuetudo locorum, vel provinciarum, in quibus nihil ſolvitur Epiſcopo viſitanti, poſt Concilium Tridentinum eſt obſervanda, ibid. num.24. 551
3 Et quid ſi conſuetudo non ſit generalis in loco, vel provincia, ſed una tantùm, vel altera Eccleſia Epiſcopum non procuraverit, ib. num.25. & ſeqq. uſque ad num 29. 551
3 Conſuetudo non ſolvendi procurationem Epiſcopo viſitanti, qualiter & coram quo ſit probanda, ib n.29. 552
3 Procuratio in tribus caſibus hìc expreſſis non eſt annexa viſitationi, ib num.30. 552
3 Exempti à procuratione pecuniaria non videntur exempti à procuratione in victualibus, ſed tantùm ab indebita extorſione, ibid. num 31. 552
3 Exemptione revocata à viſitatione, an cenſeatur revocata exemptio à procuratione, ib. num.32. 552
3 Procuratio an debeatur Epiſcopo viſitanti Hoſpitalia pauperum infirmorum, ibid. n.34 & ſeqq. uſque in fin. 552
3 Paupertas excuſat à procuratione, ib. num.33. 552
3 Viſitatores quomodo ſe debeant gerere in victualibus accipiendis, ibid. num.36. 552
3 Procurandi ſunt prælati, cum perſonaliter viſitant; ſecùs ſi per alium, in c. procurationes, n.1 & 6. de cenſib. 549
3 Legati, & Nuncii papæ pro his diebus tantùm, quibus moram trahunt, procurari debent, ibid. num 2. 546
3 Procuratio ratione viſitationis debetur etiam Archidiaconis, & aliis inferioribus prælatis, ib. num.3. 547
3 Declaratur, num.4 537
3 Procurationis non debet recipere beneficium, qui non facit viſitationis officium, ibid. num 6 547
3 Viſitationem non licet Epiſcopis alteri demandare, niſi fuerint legitimè impediti, ibid num.7. 547
3 Procuratio non debetur Epiſcopo, cum per alium viſitat, ſed ipſi viſitanti, ibidem num 12. 547
3 Procurationem an poſſit Epiſcopus per alium viſitans recipere à volente, ibid. num.13. 547
3 Indultum recipiendi procurationem denegatur Epiſcopo, qui morbo correptus inchoatam procurationem per alium abſolvere intendebat, ib. num 14. 547
3 Procurationum numerus commenſurandus eſt numero dierum, in quibus munus viſitationis impenditur, ib num.18 547
3 Procuratio ſi ab una Eccleſia integrè ſolvi non poſſit, an liceat Epiſcopo plures Eccleſias conjungere ad unam procurationem ſolvendam, ibid. num 19. 547
3 Procuratio ab Eccleſiis pauperibus non eſt recipienda, etiamſi gratis offeratur, ibid num 20. 548
3 Procurationem indebitè exigentes, tenentur duplum reſtituere infra menſem Eccleſiæ gravatæ, ib. num.22. 548
3 Munera etiam ſpontè oblata in viſitatione recipientes maledictionem incurrunt, à qua non liberantur, niſi duplum reſtituant, ibid num.24. 548
Vide in ver. *Viſitatio quoad procurationem*.
3 Conſuetudo locorum, vel provinciarum, in quibus nihil ſolvitur Epiſcopo viſitanti, poſt Concilium Tridentinum eſt obſervanda, in c. Venerabili, num.24 de cenſ 551
3 Et quid ſi conſuetudo ſit generalis in loco, vel provincia, ſed una tantùm, vel altera Eccleſia Epiſcopum non procuraverit, ibid. num 25 & ſeqq uſque ad num.29. 551
3 Conſuetudo non ſolvendi procurationem Epiſcopo viſitanti, qualiter & coram quo ſit probanda, ibid num 29. 552
3 Procuratio non debetur propter privatum Oratorium, in cap Authoritate, num.1 de cenſib. 554
3 Procurationem non intelligitur remiſiſſe Epiſcopus remittens Eccleſiæ ſervitia, quæ ſibi debet pro annua penſione, & ſtatuens, ut aliud ſervitium non imponatur, in c. Venerabili, num.1. de cenſib. 550
3 Procuratio eſt viſitationi annexa, ib num 5. 551
3 Procurator tenetur reſtituere, ſi tanquam procurator percepit, non autem ſi tanquam quilibet, in c. poſtulaſti, num. 16. de conceſſ. præben. 201
5 Procuratori fiſcali, ſi ita ſe habeat conſuetudo, aſſignari poteſt ex qualibet condemnatione decima pars ejus quantitatis, in qua reus cum Camera ſe compoſuerit, in cap. presbyteri, num. 25. de pœnis. 283
3 Procurator ſi faciat aliquid ut nuncius, non valet, quod agitur, in c. Cùm dilectus., num 4. de Relig. domib. 497
3 Et factum à nuntio an poſſit validari ratihabitione, ib n.5. 497
3 Procurator ſubſtantiat contractum in ſe, licèt procuratorio nomine, & domino cedere tenetur, ib. n.9 497
2 Procurator curialis litem conteſtando in partibus coram loci Ordinario, cenſetur illius juriſdictionem prorogare, & excludit principalem à beneficio Eugenianæ, in cap. Licèt, num.54 de foro compet. 67
1 Procurator ad eligendum nomine abſentis, etiam legitimè impediti, non poteſt eſſe, qui non eſt de Capitulo, in cap Quia propter, num.62. de elect. 291
2 Procurator alium ſubſtituens non remanet ampliùs procurator, in cap. præſentata, num.9 de teſtib 154
1 Procurator ad eligendum conſtitui debet à vocalibus abſentibus cum generali mandato, in cap. Quia propter, §. Illud autem, num.5. de elect. 292

Profeſſio, Profeſſus.

3 Profeſſio regularis dicitur, qua quis incorporatur alicui ex Religionibus approbatis, etiamſi ſit in domo ſæculari, in c. Ex parte, num.27. de converſ conjugat. 452
1 Profeſſionis appellatione venit etiam tacita, in c. perlatum, nu.21. & ſeqq. de iis, quæ vi met. cauſ. 676
4 Profeſſio irregularis quæ dicatur, in c. Inſinuante, num. 16. Qui Cler. vel voven. 50
4 Ingreſſus in Monaſterium an ſit de ſubſtantia profeſſionis, ibid. num 24. & ſeqq. uſque ad num. 12. 51
4 Quid in profeſſione tacita, ibid. num.30. 52
4 Et quid in profeſſione expreſſa ib n.31 52
4 Profeſſionem non vitiat pactum reſervationis bonorum quoad uſum, vel adminiſtrationem, ſed vitiatur, ib n 22. 51
3 Profeſſio facta ſine ſuſceptione habitus Religionis valida eſt, in c. porrectum, n.1. & 17. de regular. 372
3 Profeſſio eſt votum de præſenti, quod diem, aut conditionem non recipit, ibid. num 6. 372
3 Et eſt ſolemne, quod impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum, ib. n.7. 372
3 Profeſſionem non impedit infirmitas corporis, ſed animi, ibidem num.9. 372
3 Profeſſio quamvis in ſcriptis fieri debeat, tamen ad ſui validitatem non exigit ſcripturam, ib. num 10. 372
3 Profeſſionem an cenſeatur emittere, qui junctis manibus tradit ſe Abbati in Monachum, & fratrem, ib. num.40. & ſeqq. uſque ad num.51 375
3 Profeſſio inducitur, quando præcedit votum profitendi, & poſteà ſubſequitur aliquod ſignum denotans profeſſionem, ibidem num.44. 376
3 Profeſſio facta non ſervata forma præſcripta in Regula, vel Conſtitutionibus Ordinis, an valeat, ib n 45. 376
3 Papa poteſt infringere poſſeſſionem, ita ut obligationem non inducat, ibid. num.48 376
3 Regula Monachorum ponens certam formam circa profeſſionis actum, non videtur ponere formam ſubſtantificam, ibidem num 46. 376
3 Niſi habeat decretum irritans, ib. num.47. 376
3 Vel ſtatuat, ut profeſſio aliter fieri non poſſit, ib. n.42. 376
3 Profeſſio Regularis eſt quædam mors quoad mundum, in c. Statuimus, num.24. de regular. 410
3 Profeſſionem nullatenùs emiſiſſe, aut nulliter, paria ſunt, ibid. num.28. 410
3 Profeſſionem qui facit, & habitum ſuſcipit, licèt nunquam ſteterit in clauſtro, ad obſervantiam Regularem compellitur, in c. Sicut nobis, num.1 de regularib. 387
3 Profiteri quis poteſt etiam in lecto, & in domo propria, ibidem num 3. 387
3 Profeſſio in genere generaliſſimo ſublata eſt à Concilio Tridentino, adeò ut nec in foro conſcientiæ inducta ſit aliqua obligatio, in c Quia ingredientibus, n 22. de teſtam 255
3 Profeſſio nulla nullum producit juris effectum, ib n 26. 256
3 Declaratur, ibid. num 35. 256
3 Profeſſio emiſſa in manibus truffatorum, an aliquam, & qualem inducat obligationem, in c Conſulti, n.49. de regular. 403
3 Profeſſio quid ſit, & quotuplex, in cap. Vidua, num. 13. de regular. 343
3 Profeſſiones eorum, qui recipiuntur in Monaſterio, ultra quàm ſuſtentari poſſint, an valeant, in c. Non ampliùs, nu. 26 uſque ad num 32. de inſtitut. 175
3 Quid in profeſſione Monialium, ib n.27. & 32. 175
3 Et quid in profeſſione Monachorum, ib. n 28. 175
3 Et quid poſt Concil. Trid. ib. n.29. 175
5 Profeſſio facta in manibus Delegati excedentis limites ſuæ facultatis non valet, in cap. Qui presbyterum, num 43. de pœnit. & remiſſ. 294
5 Declaratur, ibid n.93. & ſeqq uſque ad n.101. 298
5 Profeſſionis ſubſtantia conſiſtit in tribus votis ſolemnibus, ibid. num 69. & 73. 296
5 Profeſſio in dubio valida eſt judicanda, ib. n 102. 299
1 Non profeſſi in Collegiata Regulari exiſtentes coguntur, aut profiteri, aut beneficium dimittere, in cap. Cùm in magiſtrum, num 13. & 37. de elect. 303
3 Profeſſus in una Religione cenſetur profeſſus in omnibus quoad ſubſtantialia Regulæ, in cap Ad Apoſtolicam, num. 42. de regular. 384
3 Profeſſi in genere generaliſſimo qui dicantur; cui acquirant, & cui ſubjiciantur, in cap. Quia ingredientibus, num.19. & 22. de teſtam. 255
3 Profeſſi in genere ſubalterno qui ſint, & cui acquirant, ibidem num 20 255
3 Et quid de profeſſis in individuo, ib. n.21. 255
3 Bona profeſſi in genere generaliſſimo ſunt Religionis in genere arbitrio Epiſcopi diſtribuenda, in cap. Conſulti, num.28. de regular. 400
3 Profeſſi in Religione à Sede Apoſtolica non approbata, quam putabant approbatam, an ſint obligati ad Religionem in genere, ibid. num 44. 402
3 Profeſſus in Religione, quam credebat approbatam, peccat matrimonium contrahendo, ib. n.48. & 51. 402
5 Profeſſi ſunt cenſendi in Ordine Minimorum ducentes originem à Judæis, & Saracenis non obſtante ſtatuto, & proteſtatione eis facta, quòd eorum profeſſio foret nulla, in c. Qui presbyterum num 123 de pœnit & remiſſ 300
5 Conſtitutio diſponens aliquos non eſſe admittendos ad profeſſionem, niſi priùs facta inquiſitione de eorum qualitatibus, inducit formam, in cap. Qui presbyterum, num.36. de pœnit. & remiſſ 294
1 Profeſſio emiſſa ſub conditione, ut ſi profeſſus unquam repertus fuerit fregiſſe vota caſtitatis, paupertatis, vel obedientiæ, ejici poſſit à Religione, an ſit valida, in cap. Cùm in Eccleſiis, nu 5. & ſeqq. uſque in fin de major. & obed. 615
1 Profeſſionem non vitiat conditio reſolutiva, ſed vitiatur, ib. n. 11 & ſeqq 615
1 Profeſſio eſt votum ſolemne de præſenti, quod diem, aut conditionem non recipit, ib. n.13. 616
Vide in ver. *Regulares*, *Monachus*, *Religioſus*, *Votum*.
5 Profeſſio diſpar eſſe non debet in uno, & eodem officio, in c Quia nonnullis, num.8 de Magiſtris. 82
5 Declaratur, ibid. num 13. 82

3 Profeſſionis vim obtineat hæc verba, *Confero me, & mea in Monaſterio*, in c. Cùm ſimus, n.2. de regularibus. 378
3 Profeſſio fieri non debet ab excommunicato, ſed facta tenet, in c. Ex publico, n.9. de converſ. conjugat. 445
1 Profeſſio eſt votum ſolemne de præſenti, quod diem, aut conditionem non recipit, in cap. Cùm in Eccleſiis, num. 13. de major. & obed 616
1 Profeſſio, & votum requirunt conſenſum jure naturali divino, in c. perlatum, n.47. de his, quæ vi met. cauſa fiunt. 680
3 Profeſſio emiſſa uxore contradicente, ea mortua validatur, ſi vir per momentum temporis ſteterit in Monaſterio, licèt illius mortem ignoraverit, in c. Significatum, n.46. de regular. 364

Profeſſio quid operetur.

2 Profeſſio Regularis cur magis ſolvat jus patriæ poteſtatis, quàm ſacer Ordo; in cap. Indecorum, num. 58. de ætat. & qualit. pag 402
3 Profeſſio nulla ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus, parit naturalem obligationem, in cap. Si quis num 45 de regulat 317
3 Profeſſio per ſimulationem emiſſa obligat ad perſeverandum in Religione, & ad Regulam obſervandam, ib.n.47 317
4 Profeſſio tacita dirimit matrimonium poſt contractum, etiamſi ex eo plures filii fuerint procreati, in c Inſinuante, num 19. qui Cler. vel voven. 51
3 Diſpenſandum an ſit cum nobili conjugata, ut in domo Turris Speculorum Urbis emittat tria vota ſubſtantialia in manibus Delegati Apoſtolici, ita ut per hanc profeſſionem ſolvatur matrimonium non conſummatum, in c. Ex parte, il 2. num. 12. & ſeqq uſque in fin. de converſ. conjugat. 450
Vide in ver. *Profeſſio tacita*.
Et ſupra in ver. *Profeſſio, Profeſſus*.
3 Profeſſi invalidè an teneantur in utroque foro ad obſervantiam Regulæ, in c. Si quis, n.23 & 73. de Regular. 334
3 Profeſſus nulliter poteſt in foro conſcientiæ etiam ſine licentia ad ſæculum redire, & uxorem ducere, ſecundùm opinionem Navarri, ibid. num 34. 335
3 Contrarium, ibid. num.79. 340
3 Profeſſus invalidè an teneatur in Religione perſeverare, ut vitetur ſcandalum, ib. num. 35. & 67. 335
3 Profeſſus ob mortis timorem an poſſit tuta conſcientia ad ſæculum redire, ib. n 36. & 81. 335
3 Profeſſus invalidè poteſt etiam in foro conſcientiæ obligari ab Eccleſia ad Religionem in genere, ib num 43. 336
3 Profeſſus nulliter an obligetur ex ſimplici voto, ib n.46. 337
Profeſſio tollit irregularitatem ex defectu natalium.
Vide in ver *Illegitimus*.
1 Irregularitates, quæ ex proprio delicto proveniunt, per ſolemnem profeſſionem non abolentur, in cap. Ut filii, num. 16. de filiis presbyter. 462
4 Profeſſio irrita non dirimit matrimonium poſteà contractum, in c Conſuluit, num 10 qui Cler. vel voven. 45
4 Profeſſio ſolemnis etiam tacita, & præſumpta impedit matrimonium contrahendum, & dirimit poſt contractum, ib. n.16. 46
4 Profeſſio, quæ ab Eccleſia habetur pro valida, licèt ſit irrita quoad Deum, tamen in foro judiciali dirimit matrimonium poſt contractum, ib. num 17 46
4 Profeſſio per ſimulationem emiſſa, licèt ſit nulla quoad Deum ex defectu conſenſus, tamen obligat Religioni in foro externo, ib num 18 46
4 Profeſſus nulliter, qui ſpontè è Monaſterio exivit, & uxorem duxit, an ea contradicente poſſit in foro conſcientiæ ad Religionem redire, ib.num.21. 46
4 Profeſſus nulliter, qui ante declaratoriam nullitatis contraxit matrimonium, tenetur etiam invita uxore in utroque foro obedire Judici præcipienti, ut redeat ad Monaſterium ad agendum pœnitentiam, ib. num 24 47
4 Profeſſus per ſimulationem in Monaſterio Monialium ex inhoneſta cauſa, licèt non ſit Monachus, tamen cogitur in alio Monaſterio manere in pœnam commiſſi delicti, ib.n 25. 47
4 Profeſſus nulliter, qui elapſo quinquennio ſpontè exivit à Monaſterio, & uxorem duxit, ea conſentiente, tenetur ad Religionem redire etiam in foro conſcientiæ, ib n 27 & 29. 47
4 Profeſſio etiam nulla annexum habet votum continentiæ, quod impedit matrimonium contrahendum, ib n 33. 47
3 Profeſſus invalidè poteſt etiam in foro conſcientiæ obligari ab Eccleſia ad Religionem in genere, in cap. Si quis, num 43. de regular. 316
4 Profeſſio an vitietur ex pacto reſervationis proprii, in cap Si conditiones, num.27. de condit. appoſit. 44

Profeſſio quoad ætatem.

3 Profeſſio poſt Concilium Trid. facta ante annum decimumſextum ætatis completum, aut ante exactum probationis annum, non valet, in cap Ad noſtram, num 4. de regular. 150
3 Profeſſio tacita ante annum decimumſextum, aut non tranſacto probationis anno, ſublata eſt à Concilio Trident ib. n 5. 350
3 Minor læſus in profeſſione non reſtituitur, ib n.22 350
1 Profeſſio emiſſa per aliquot horas ante decimumſextum annum expletum, an valeat, ib. n 10. & ſeqq. uſque in fin. 150
3 Profeſſio in Monaſteriis, ubi eſt dura Congregatio, emitti non poteſt ante plenam pubertatem, in cap. Nullus, num. 13. de regular 119
3 Profeſſio ex ſtatuto ſpeciali in aliquibus Religionibus, ut Capuccinorum, fieri non poteſt ante annum decimumoctavum expletum, ibid. num 14. 119
5 Profeſſio quamvis ex ſtatutorum præſcripto fieri non debeat ante annum ætatis 18 & 22 in Religionibus Minimorum, & Redemptionis Captivorum; tamen ſi fiat, valida eſt, in c Qui presbyterum, num 85 de pœnit. & remiſſ. 107
4 Profeſſio emiſſa ante annum decimumſextum completum, vel infra tempus probationis, poſt Concilium Tridentinum non obligat ad Religionem in genere, in c. Conſuluit, num. 15. qui Cleric. vel voven. 44
Vide in verb *Profeſſio tacita*, *Ætas in profeſſione*, *Novitius quoad ætatem*.

Profeſſio quoad annum probationis.

3 Dies cœpta in materia profeſſionis non habetur pro completa, ſed tempus currit de momento ad momentum, in cap. Ad noſtram, de regul. num.9. 21. 22. & 23. 350
3 Profeſſio emiſſa peracto anno probationis eodem die ſuſcepti habitus, ſed ante horas circiter quinque, aut emiſſa per aliquot horas ante decimumſextum annum expletum, an valeat, ib n. 10 & ſeqq uſque in fin. 350
3 Profeſſio emiſſa eadem die, & hora ſuſcepti habitus, quo anno Gregorius XIII decem dies ſuſtulit à menſe Octobris, invalida eſt, ib. num.24. 351
3 Annus tacitæ profeſſionis quando incipiat, & finiatur, ibid. num.30. 351
3 Profeſſio facta ante annum probationis nullam parit obligationem etiam ad Religionem in genere, ib n.34 352
3 Profeſſio facta ante annum probationis etiam de jure communi in Ordinibus Mendicantium nulla erat, in c Significatum, nu. 44. de regular. 363
4 Profeſſio ejus, qui per ſexquimenſem anni Novitiatus ſtetit in Monaſterio, & reſiduum anni extra illud ſub obedientia prælati, valida eſt, in cap. Inſinuante, nu 25. & 32. & ſeqq qui Cler. vel voven. 52
4 Profeſſio expreſſa de jure communi fieri poterat in ipſomet ingreſſu etiam non data perſeverantia tridui, ib. n 26. 52
3 Profeſſio nec fieri, nec recipi debet intra tempus probationis, ſed facta, & recepta tenet, in cap. Ad Apoſtolicam, num. 1. de regular. 321
3 Et quid poſt jura ſexti, & Concilii Trident ib. n.23. 321
3 Profeſſio emiſſa ante annum probationis expletum ex Concilio Tridentino eſt nulla, nullamque inducit obligationem, ibidem num.52. 323
3 Profeſſio emiſſa infra annum probationis in Ordinibus Mendicantium an pariat obligationem ad Religionem in genere, dirimentem matrimonium poſt contractum, in c. Conſulti, num.50. de regular. 403
3 Et quid ſi profitens intendat ſe obligare illi Religioni in ſpecie, ibid d. num.50 & ſeqq. 403
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib.n 57. & ſeqq 403
3 Profeſſio emiſſa à Monialibus S. Dominici in articulo mortis conſtitutis ante annum probationis elapſum, ex indulto S. Pii V. prodeſt quoad ſpiritualia tantùm, non autem quoad temporalia, in c. Sicut novis, num 33 de regular 389
5 Profeſſio tacita induci non poteſt, niſi priùs annus probationis fuerit completus, in cap. Qui presbyterum, nu. 111 de pœnit. & remiſſ. 103
3 Profeſſus non dicitur de jure communi, qui ſine probatione habitum profeſſorum non ſuſcepit, niſi triduo perſeveret, in c Ad noſtram, num.1. de regular. 350
3 Sed profeſſus dicitur, qui præcedente probatione, habitum profeſſorum aſſumpſit etiam non data perſeverantia tridui, ib n 3. 350
3 Tridui perſeverantia ad profeſſionem tacitam non requiritur, quando ingreſſus præter ſuſceptionem habitus profeſſorum ſe immiſcuit etiam actibus, qui à ſolis profeſſis fieri conſueverunt, ibidem num.2. 350
3 Profeſſus ante annum probationis elapſum, & ad ſæculum rediens recuperat bona donata quaſi cauſa non ſecuta, in c Statuimus, num.27 de regular. 413
3 Declaratur, ib. num 31 & 34. 419
1 Profeſſio infra annum probationis emiſſa de jure an obliget ad Religionem in genere, in c. Perlatum, num.21 & ſeqq & nu 71. de his, quæ vi met. cauſ 6..
1 Profeſſio emiſſa in Religione non approbata an obliget ad Religionem in genere, ib n 28 & 30. 67.
Vide in ver *Novitius*, *Novitiatus*, *Annus probationis*, *Profeſſio tacita*.

Profeſſio conjugatorum.

3 Profeſſio unius conjugis non valet, niſi uterque profiteatur, aut remanens in ſæculo caſtitatem voveat, & careat periculo incontinentiæ, in c. Cùm ſis, n 3 de converſ conjugat 414
3 Profeſſio conjugis ut dirimat matrimonium ratum non conſummatum, tria requiruntur, in c. Ex parte, il ſecondo, nu. 13 de converſ. conjugat. 451
3 Profeſſio facta à conjuge de licentia alterius caſtitatem voventis, tenet etiam ſine Epiſcopi licentia, in cap præterea, num. 12. de converſ conjugat 410
3 Diſpenſandum an ſit cum nobili conjugata, ut in domo Turris Speculorum Urbis emittat tria vota ſubſtantialia in manibus Delegati Apoſtolici, ita ut per hanc profeſſionem ſolvatur matrimonium non conſummatum, in c Ex parte, il 2 num.12. & ſeqq. uſque in fin de converſ. conjugat 450
3 Profeſſus de uxoris licentia poteſt, & debet è Monaſterio revocari, ſi uxor ſit ſuſpecta, & continentiam non promiſerit, in c. præterea, num 1 de converſ conjugat 419
3 Secùs ſi promiſerit continentiam, ſive ſit ſuſpecta, ſive non, ib. num.1 419
4 Profeſſio emiſſa à viro uxore contradicente, an ea mortua obliget ad Religionem in genere, & dirimat matrimonium poſt contractum, in cap. Conſuluit, num 14 & ſeqq qui Cleric. vel voven 45
Vide in ver *Conjux matrim.*

Profeſſio quoad conſenſum profitentis, & recipientis.

3 Profeſſio Regularis non dicitur, niſi adſit conſenſus Religionis recipientis, in cap Ex parte, il ſecondo, num. 10 de converſ. conjugat. 451

1 Pro-

1 Profeſſio non eſt irrita ex eo, quòd facta fuerit à puella ante explorationem voluntatis, in cap. Cùm acceſſiſſent, nu. 31. de conſtit. 109

5 Profeſſio majorem requirit deliberationem, quàm votum continentiæ, in c. Tuæ litteræ, n 43. de Cler perſalt. promot. 202

3 Profeſſio nulla convalidatur per ſolam ratificationem profitentis abſque nova acceptatione Religionis, in cap. Significatum, nu. 47 de regular. 364

1 Profeſſio Regularis ad ſui validitatem requirit conſenſum, qui ab Eccleſia ſuppleri non poteſt, in cap. Quantò, numer 105 de translat. Epiſcop. 324

4 Profeſſio fieri poteſt etiam in manibus privati Religioſi habentis ſpeciale mandatum à Superiore, in c. Inſinuante, num. 18. qui Cler. vel voven. 51

3 Profeſſio eſt contractus ultrò citròque obligatorius, in c. Ex parte, num. 26. de regular. 407

3 Epiſcopus Eccleſiæ Regularis poteſt Monachos ad profeſſionem recipere, in cap. Ad Apoſtolicam ad num. 17. verſ. Rurſus, de regular. 382

3 Profeſſio ſatis eſt ut recipiatur à Superiore mandante, vel poſteà ratificante, ibidem 19. 383

3 Profeſſio eſt contractus ultrò citròque obligatorius inter profitentem, & Monaſterium, in cap. porrectum, n. 19. de regular 373

3 Et inter eos eſt quaſi matrimonium, ibid. n. 20 373

3 Profeſſionem Regularem quis poſſit recipere, ibidem n 22. & ſeqq. uſque ad num 30. 374

3 Quid in Abbate, vel Abbatiſſa, ibid. 374

3 Quid in Epiſcopo, ibid num. 23. uſque ad num. 31. 374

3 Et quid in Archidiacono, & aliis inferioribus prælatis, ibid. num. 24. 374

3 Profeſſionis receptio à ſuperioritate dependet, ibid. num 32 374

3 In profeſſione recipienda in primis recurrendum eſt ad conſuetudines, privilegia, vel ſtatuta cujuſque Ordinis, ibid. num. 34. 375

3 Profeſſio emiſſa à Novitia in mortis articulo per circumventionem Abbatiſſæ an valeat, & an dos ſit Monaſterio acquiſita, in c. Sicut nobis, n. 7 & ſeqq uſque in fin. de regul 387

3 Promiſſio emiſſa per dolum, & circumventionem Abbatis an obliget profitentem, anve illius bona ſint hæredibus reſtituenda, ibid. num. 8. & ſeqq. uſque ad num. 22. 387

3 Profeſſio puellæ non eſt irrita ex eo, quòd Epiſcopus illius voluntatem non exploraverit, ibid n 12. 388

3 Bona ſeducti ad profeſſionem cur Monaſterio non acquirantur, ibid. num. 14 388

3 Profeſſio emiſſa in articulo mortis obligat profitentem, ſi ſit mentis compos, aliàs ſecùs, ibid. num. 22. 389

3 Profeſſio in mortis articulo an cenſeatur emiſſa in fraudem ſubſtituti, ſeu venientium ab inteſtato, ibid. num. 30. & ſeqq. uſque in fin. 389

3 Profiteri non videtur ſuſcipiens habitum Religionis in morte, nec ejus bona Monaſterio deferuntur, ibid n. 31. 389

3 Profeſſio emiſſa à Monialibus S. Dominici in articulo mortis conſtitutis ante annum probationis elapſum, ex Indulto S. Pii V. prodeſt quoad ſpiritualia tantùm, non autem quoad temporalia, ibid. num. 33. 389

3 Profeſſio ad ſui validitatem requirit ſpontaneam voluntatem, in cap. Nullus, num. 20. de regul. 330

3 Et quæ dicatur voluntas ſpontanea, ibid. num. 22. 330

3 Profiteri poteſt validè etiam ſeductus, & circumventus, ibidem num 21. 330

5 Profeſſio tacita requirit conſenſum tum Religionis, tum profitentis, in cap Qui presbyterum, num. 55. de pœnit. & remiſſ. 295

5 Profeſſio quamvis à puella fieri non debeat ante explorationem voluntatis, tamen ſi fiat valida eſt, ibid. n. 84. 197

1 Profeſſus nulliter non poteſt cogi ad iterùm profitendum, in cap. Perlatum, num. 48. de iis, quæ vi met cauſ. 680

3 Profiteri an, & quando aliquis præcisè cogi poſſit, in c. præptereà, num. 4. de converſ. conjugat. 429

3 Profeſſus nulliter an præſumatur perſeveraturus fuiſſe in Religione, ſi nullitatem ſciviſſet, in cap. Significatum, num. 31. de regul. 361

3 Profeſſus allegans ſe non habuiſſe animum profitendi, non auditur, ibid. num. 4. 363

3 Profeſſus in manibus ejus, qui non habet poteſtatem recipiendi non eſt Monachus ante ratificationem Abbatis, in c. Porrectum, num 8. de regul. 372

3 Profeſſus non obligatur etiam ex ſimplici voto, nec valet profesſio, niſi recipiatur ab habente poteſtatem incorporandi Religioni, ibid. num. 18. 373

3 Promittere obedientiam Monachalem idem eſt, ac profiteri, ibid. num 42. 375

5 Profeſſi ſunt cenſendi in Ordine Minimorum ducentes originem à Judæis, & Saracenis, non obſtante ſtatuto, & proteſtatione eis facta quòd eorum profeſſio foret nulla, in c. Quia presbyterum, num. 123. de pœnit & remiſſ. 300

3 Profeſſio irrita ex defectu recipientis an obliget Religioni in genere, in cap. Conſulti, num. 51. & 55. de regular. 403

1 Monaſterio vacante, an Conventus poſſit Monachos recipere, in cap His quæ, num 45 de major. & obed. 621

1 Profeſſio emiſſa ſub conditione, ut ſi profeſſus unquam repertus fuerit fregiſſe vota Caſtitatis, paupertatis, vel Obedientiæ, ejici poſſit à Religione, an ſit valida, in cap. Cùm in Eccleſiis, n 5 & ſeqq uſque in fin. de majorit. & obed. 615

1 Profeſſionem non vitiat conditio reſolutiva, ſed vitiatur, ibidem n. 11. & ſeqq. 616

4 Profesſio per ſimulationem emiſſa, licèt ſit nulla quoad Deum ex defectu conſenſus, tamen obligat Religioni in foro externo, in cap. Conſuluit, num. 18. qui Cler vel voven. 46

Vide in ver. *Monachor. creatio*.

Profeſſio in Conventu non deſignato.

1 Profeſſio in Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios, nec expreſsè, nec tacitè fieri poteſt, in cap. perlatum, n. 21. de iis, quæ vi met. cauſ. 676

4 Ad validitatem profeſſionis an ex Decretis Clement. VIII. requiratur, ut tam receptio ad habitum cum perſeverantia annali, quàm profeſſio ipſa fiat in Conventu deſignato, in cap. Inſinuante, numer. 42. & ſeqq uſque in fin. qui Cleric. vel voven. 54

4 Profeſſio eſt nulla, ſi Novitius annum probationis fecerit extra locum deſignatum, licèt receptus fuerit, & profeſſionem emiſerit in loco deſignato, ibid num. 49. 55

4 Profeſſio ejus, qui fecit annum probationis in Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios, an ſit nulla, ſi extra Conventum non deſignatum emiſſa fuerit, ibid num 50. 55

4 Quid ſi Novitius fuerit receptus ad profeſſionem in Conventu non deſignato ſine admiſſione, & litteris teſtimonialibus Conventus deſignati, ibidem num. 51. 55

4 Et quid ſi prævia admiſſione, & litteris hujuſmodi, ib n. 52. 55

1 Profeſſi in Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios contra formam decretorum Clementis VIII an poſſint liberè ad ſæculum redire tam intra, quàm poſt quinquennium à Concilio Tridentino præfixum in cap. 19. ſeſſ. 25. de regular. in cap. perlatum, numer. 20. & ſeqq uſque in fin de iis, quæ vi met. cauſ. 676

1 Profeſſi in locis non deſignatis ad recipiendos Novitios, an ſint obligati ad Religionem in genere, ibid. n. 27 & 32. 677

1 Profeſſi in Conventibus non deſignatis ad recipiendos Novitios, an teneantur deducere cauſas nullitatis profeſſionis infra quinquennium, & coram Superiore Regulari, & Ordinario, ibid. num. 35 & 37. 678

1 Litteræ Urbani VIII. de admittendis profeſſis in locis non deſignatis ad novam profeſſionem qualiter intelligendæ, ibidem numer. 56. 681

Profeſſio infra quinquennium.

1 Profeſſionem tacitam Concilium Tridentinum per præfixionem quinquennii non inducit, ſed audientiam denegat, in cap. perlatum, num. 45. de iis, quæ vi met. cauſ. 679

3 Profeſſio tacita obſtat tam ſubdito diſceſſum petenti, quàm Superiori expellere volenti, in cap. Nullus, n. 35. de regul. 331

3 Ordinarius cur ex Concilio Tridentino ſit adhibendus in judicio nullitatis profeſſionis, ibid num 31. 330

5 Profeſſio in Religione Hieroſolymitana non poteſt declarari nulla à magno Magiſtro, niſi adhibito Ordinario, in cap Qui presbyterum, num 101 de pœnit. & remiſſ. 299

1 Epiſcopus, aut Capita Ordinum non poſſunt reſtituere Regulares adverſus lapſum quinquenii, in cap. Perlatum, num. 52. de iis, quæ vi met cauſ. 680

1 Profeſſus nulliter an poſſit in foro conſcientiæ è Monaſterio exire non ſervata forma à Concilio Tridentino præſcripta, in cap. perlatum, num. 19. de iis, quæ vi met. cauſ. 676

1 Profeſſi per vim, & metum, elapſo quinquennio à die profeſſionis, etiamſi prætendant vim, & metum ſemper duraſſe non ſunt audiendi, niſi infra quinquennium reclamaverint, ibidem numer 40. 679

1 Vir profeſſus in Monaſterio Monialium eſt illicò ejiciendus, non obſtante lapſu quinquenii, ib num. 41. 679

4 Profeſſionis nullitas licèt proveniat ex perpetuo impedimentum, tamen elapſo quinquennio allegari non poteſt, in cap. Conſuluit, num 12. & 21 & 32. qui Cler vel voven. 45

4 Profeſſus nulliter, qui elapſo quinquennio ſponte ad ſæculum rediit, & uxorem duxit, eſt tutus in foro conſcientiæ, licèt poſſit puniri ab Eccleſia, ibid num 13. 45

4 Declaratur, ib. num. 27. & 29. 47

4 Profeſſio quælibet elapſo quinquennio in foro fori præſumitur valida, & contrarium de jure probari non poteſt, ibidem numer. 31 pag. 47

Vide in ver. *Profeſſio in Conventu non deſignato*.

Et in ver. *Profeſſio per vim, & metum*.

Profeſſio tacita.

5 Profeſſio ante annos diſcretionis emiſſa, an & quando poſt ætatem legitimam cenſeatur tacitè ratificata, in cap. Tuæ litteræ, n. 64. & 76 de Cler. per ſalt. promot. 203

1 Profeſſionis appellatione venit etiam tacita, in cap. perlatum, numer. 22. & ſeqq. de iis, quæ vi met. cauſ. 676

1 Profeſſionem expreſſam qui non poteſt emittere, nec poteſt tacitam, ibid. num. 22. 676

1 Profeſſio expreſſa an ſit majoris virtutis, quàm tacita, ibidem num. 24. 677

1 Profeſſio etiam tacita ſublata eſt à Tridentino Concilio c. 15. ſeſſ. 25. de regul. ibid. num. 25. 677

1 Profesſionem tacitam Concilium Tridentinum per præfixionem quinquennii non inducit, ſed audientiam denegat, ib n 45. 679

1 Profesſio tacita an ſit à Concilio ſublata, & quando incipiat, & finiatur, ibid. num. 46. 680

2 Profesſionem tacitam inducit tonſura magna in Novitio, in cap. Cùm inter vos, num. 14 de ſent. & re judic. 183

2 Profesſio tacita non inducitur per ſuſceptionem primæ tonſuræ, vel minorum Ordinum, ibid num 15. 188

3 Profesſio tacita per ſuceptionem habitus profeſſorum hodie non inducitur, niſi poſt annum ætatis decimumſextum, & expleto anno probationis, in c. Cùm virum, n 8 de regul. 366

3 Profeſſio tacita poſt Concilium Tridentinum non inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum, non præcedente probatione, etiam data perſeverantia tridui, & in hoc corrigitur Decretalis prima, de regular. in cap. Ad noſtram, num. 6. de regular. 350

3 Profesſionem tacitam poſt annum decimumſextum ætatis, & expletum annum probationis, Concilium Tridentinum non ſuſtulit, ibidem num. 8. 359

3 Profesſio emiſſa ante annum decimumſextum, cenſetur tacitè ratificata ex perſeverantia annali cum habitus delatione poſt ætatem legitimam, in cap Ex parte, num. 5. de regul. 405

3 Non obſtante ignorantia nullitatis profeſſionis, ſive ignorantia ſit facti, ſive juris, ibidem num 6. 405

3 Ignorantia juris nullitatis profeſſionis expreſſę an proſit militibus, mulieribus, & minoribus, quominùs cenſeantur tacitè profeſſi ex perſeverantia annali in Religione, ibid num 8. 405

3 Ignorantia facti ex quo oritur nullitas profeſſionis expreſſæ, non impedit; quo minùs inducatur tacita profeſſio ex perſeverantia annali cum delatione habitus indiſtincti, ibid num.14 406

3 Reclamatio qualis requiratur ad impediendam tacitam profeſſionem, ibid num.15. 406

3 Proteſtatio formalis requiritur ad impediendam tacitam profeſſionem, quæ oritur ex delatione annali habitus indiſtincti, ibid n. 17. 406

3 Profeſſionem tacitam non impediunt verba ex paſſione animi prolata, ibid. num 19. 406

3 Profeſſio tacita inducitur per delationem annalem habitus indiſtincti, licèt præceſſerit expreſſa irrita, abſque eo, quòd probetur ſcientia nullitatis profeſſionis expreſſæ, in cap. Significatum, num 3 de regul 159

3 Ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ an tacitam profeſſionem excludat, ibid num 4 159

3 Profeſſio tacita neceſſariò requirit conſenſum profitentis, ibidem num 5 & num 19. 159

3 Profeſſio expreſsè emiſſa ab eo, qui falsò opinabatur ſe jam eſſe profeſſum, an valeat, ibid num.8 & num 41. 159

3 Præſumptio tacitæ profeſſionis per delationem habitus annalem non admittit probationem in contrarium, ib. n 17 & 40. 160

3 Profeſſio tacita non requirit conſenſum expreſſum, ſed ſufficit tacitus & præſumptus, ibid num 19. 160

3 Præſumptio taciti conſenſus ex delatione habitus habet locum etiam cum præceſſit expreſſa profeſſio irrita, ibid n 20. 160

3 Pręſumptio tacitę profeſſionis inductæ ex delatione habitus annali eſt juris, & de jure, nec admittit probationem in contrarium, niſi per proteſtationem præcedentem, ibid. num.19 161

4 Profeſſio tacita non inducitur ex ſuſceptione, vel geſtatione habitus Regularis, niſi intra Monaſterium, & Congregationem Monachorum, in cap. Inſinuante, num 10. qui Cler vel voven. 51

3 Profeſſio tacita per ſuſceptionem habitus profeſſorum infra annum probationis hodie non inducitur etiam in Ordinibus non Mendicantium, in cap. porrectum, num 15 de regul. 171

3 Profeſſio tacita, quæ de jure communi inducebatur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, vel aliàs infra annum probationis, ſublata eſt à Concilio Tridentino, in cap Statuimus, num 21 & 26. de regul. 410

3 Tonſura arguit profeſſionem, ſi per eam profeſſi à Novitiis diſtinguantur, in cap. Nullus, num.1 de regul 328

3 Profeſſio tacita ex geſtatione annali habitus indiſtincti, vel indiſtinctiſſimi, non inducitur, niſi elapſo anno poſt ętatem pręfixam ad emittendam profeſſionem expreſſam, ib n 7 & ſeqq 328

3 Profeſſio tacita quandoque non inducitur, niſi poſt annum ætatis decimumnonum, vel vigeſimum primum, ibid. num.9 329

3 Profeſſio tacita, quę inducitur ex ſuſceptione habitus profeſſorum, & de jure communi requirit ætatem pubertatis, & ex Concilio Tridentino annum decimumſextum completum, ibid num. 10. & ſeqq. 329

3 Profeſſio tacita non eſt excluſa à decretis Concilii Tridentini ſervato tempore, quod Concilium requirit, ibid. num 11 329

3 Profeſſio tacita obſtat tam ſubdito diſceſſum petenti, quàm ſuperiori expellere volenti, ibid. num 15 331

3 Profeſſio tacita an inducatur ex eo, quòd quis ſuſcipiat munus Abbatis, vel Abbatiſſæ, in cap Quia ingredientibus, num 24. de teſtam 255

3 Proteſtatio præcedens impedit, ne inducatur profeſſio tacita per geſtationem annalem habitus indiſtincti, ibid num 47. vel per receptionem habitus profeſſorum, ibid. num 49. 258

3 Sed non impedit, quin inducatur ex ſuſceptione Abbatiæ, ibidem num 48 & 50. 257

3 Profeſſio tacita obligans ad Religionem in genere, dirimit matrimonium tam priùs contractum, & non conſummatum, quàm poſt contractum, & conſummatum, in c. Conſului, num 16. & ſeqq. de regular. 400

3 Profeſſio tacita inducitur præſumptione juris, & de jure per aſſumptionem habitus profeſſionis, & exercitium actus profeſſorum, in cap Vidua, num 10 de regul 141

3 Profeſſio tacita quot modis inducatur, ibid. num 15 141

3 Profeſſio tacita an inducatur ex eo, quòd quis voluerit abſolutè vitam mutare, ibid num 16. 141

3 Profeſſio tacita inducitur ex eo, quòd Novitius interſit electionibus una cum Capitularibus, ibid num 21 141

3 Item ex ſuſceptione muneris Abbatis, vel Abbatiſſæ, ibid. num. 24. 144

3 Item ex ſuſceptione tonſuræ Monachalis, ibid. num 25. 144

3 Item ex ſuſceptione ſacrorum Ordinum ad titulum Religionis, ibid num 26. 144

3 Profeſſio tacita ut inducatur per exercitium actus profeſſorum, quæ conditiones requirantur, ibid num.27. & ſeqq uſque in finem 144

3 Profeſſio tacita an requirat animum poſitivum profitendi, ibidem num 40 144

3 Profeſſio tacita non inducitur, niſi ſcientibus, & conſentientibus iis, quorum intereſt Religioni incorporare, ibid n 41 145

3 Profeſſio tacita an & quando ſit excluſa decretis Concilii Tridentini, ibid num 49. 145

5 Profeſſioni tacitæ obſtant impedimenta omnia, quæ obſtant profeſſioni expreſſæ, in cap Qui presbyterum, num 51 de pœnit & remiſſ. 105

4 Profeſſio in Conventibus non deſignatis ad recipiendos Novitios nec poteſt expreſsè fieri, nec tacitè unquam induci, in c Conſuluit, num 11 & 21. qui Cler. vel voven 45

4 Profeſſio emiſſa contra formam Decretorum Clementis VIII in foro conſcientiæ eſt nulla, licèt poſt lapſum quinquennium ab Eccleſia habeatur pro valida ibid num 21 46

5 Profeſſio tacita requirit conſenſum tum Religionis, tum profitentis, in cap Qui presbyt de pœnit & remiſſ num 55 105

5 Profeſſio tacita locum habet juxta juris diſpoſitionem etiam in Militibus Hieroſolymitanis extra Conventum degentibus, ibid num. 101 259

5 Profeſſio tacita inducitur per ſuſceptionem habitus profeſſorum patenter diſtincti ab habitu Novitiorum, etiam ſine actibus, qui à ſolis profeſſis fieri ſolent, ibid num.105 299

5 Profeſſio tacita juxta juris diſpoſitionem inducitur etiam in milite, qui ignoravit ſuam profeſſionem expreſſam fuiſſe irritam, ibid num 107 259

5 Inducitur per actus ſolis profeſſis convenientes, ibid. num.108 & ſeqq 299

5 Profeſſio tacita induci non poteſt, niſi priùs annus probationis fuerit completus, ibid num 111 299

3 Triduo perſeverantia ad profeſſionem tacitam non acquiritur, quando ingreſſus poſt ſuſceptionem habitus profeſſorum ſe immiſcuit etiam actibus, qui à ſolis profeſſis fieri conſueverunt, in c Ad noſtram, num 2 de regul 150

3 Profeſſus tacitè cenſetur, qui in legitima ætate in Monaſterio ultra annum geſtat habitum indiſtinctum, etiamſi poſteà triduo non perſeveret, ibid. num 7 150

3 Profeſſus tacitè cenſetur præſumptione juris, & de jure, qui ultra annum portat habitum Monachalem in Monaſterio, ubi ſunt habitus indiſtincti, in cap Ex parte, n 1 & 5 de regular 405

3 Habitum Novitiorum diſtinctum ab habitu profeſſorum quantocumque tempore quis geſtat, nunquam dicitur tacitè profeſſus, ibid num 2. 405

3 Habitus Regularis quotuplex, ibid num 1 405

3 Profeſſus tacitè an cenſeatur, qui ante annum decimumquartum profeſſionem emiſit in Religione Hieroſolymitana, & poſteà in ea ſtetit per plures annos, ignorans de jure profeſſionem fuiſſe nullam, ibid. num 4 & ſeqq uſque in fin 405

3 Profeſſus nulliter, quo tempore debeat reclamare, ad hoc ut non cenſeatur tacitè profiteri, ibid num 16 406

3 Profeſſus tacitè an cenſeatur, qui ante annum decimumſextum ignorans defectum ætatis expreſſam profeſſionem emiſit & poſteà credens ſuam profeſſionem validam, in Monaſterio per plures annos in habitu regulari abſque reclamatione perſeveravit, in cap Significatum, num 1 & ſeqq uſque in fin de regular. 159

3 Profeſſus nulliter an præſumatur perſeveraturus fuiſſe in Religione, ſi nullitatem ſciviſſet, ibid num.31 161

3 Profeſſus tacitè cenſetur, qui cum debitis præſuppoſitis ingerit ſe actibus profeſſorum, in cap Quia ingredientibus, num 30 de teſtam 256

3 Profeſſus tacitè ſicut habet actionem, ut recipiatur à Conventu ad profeſſionem expreſſam, ita à Conventu cogi poteſt, ut expreſsè profiteatur, ibid num 32. 256

3 Non profeſſus Abbatiam ſuſcipiens, quibus caſibus intelligi poſſit tacitè profiteri, ibid num 38 & ſeqq uſque in fin. 257

3 Abbatiam recipiens ante ſuſceptum habitum, vel ante annum probationis elapſum, non fit tacitè profeſſus, & in hoc corrigitur Decretalis, ibid num.39 257

3 Profeſſus tacitè iterùm fieri non poteſt, qui ſemel tacitè fuit profeſſus, ibid num 40. 257

3 Profeſſus contra formam decretorum Clemen VIII in Conventibus ad recipiendos Novitios non deſignatis aut aliàs nulliter ex perpetuo impedimento, an teneatur in foro conſcientiæ elapſo quinquennio à die profeſſionis in Religione perſeverare, in cap Si quis, num. 20 & ſeqq uſque in fin de regular. 114

3 Profeſſus tacitè an cenſeatur immiſcens ſe actibus profeſſorum, in cap Vidua, n.17 & ſeqq uſque ad num 27. de regular 143

3 Ignorans actum ad profeſſos tantùm pertinere, per alius exercitium non præſumitur tacitè profiteri, ibid num 29. 144

3 Novitii qui habitum Religionis S Baſilii de manu Commendatarii non expreſsè profeſſi ſuſceperunt, cenſentur tacitè profeſſi, in c Ad Apoſtolicam, num 17 de regular 131

3 Monaſterium ingrediens ſine proteſtatione, & diſponens de bonis ſuis, cenſetur abſolutè voluiſſe vitam mutare, & exire non poteſt, in cap Statuimus, num 25 de regul. 410

3 Secùs poſt Concilium Tridentinum, ibid num 26 410

3 Profeſſio tacita numquam inducitur per delationem habitus Novitiorum diſtincti ab habitu profeſſorum diſtinctione patenti, in cap Conjugatus, num 1 de converſ. conjugat 442

3 Profeſſio tacita de jure communi non inducitur quoad impuberes per annalem habitus delationem, ſi habitus ſit diſtinctus diſtinctione latenti, ſecùs quoad puberes, ibid num 6. 442

3 Idem ſi habitus ſit indiſtinctiſſimus, ibid num.7. 442

Profeſſio per vim, & metum.

1 Profeſſio metu mortis emiſſa non obligat, niſi ſponte ratificetur, in cap Perlatum, n 1 & 5 & ſeqq de iis, quę vi metusve cauſ 675

1 Profeſſio metu mortis emiſſa non eſt nulla, niſi metus fuerit incuſſus in ordine ad profeſſionem extorquendam, ibid n 5. 675

1 Profeſſio expreſſa non inficitur ex metu, niſi cadente in conſtantem virum, ibid num 14 676

1 Profeſſionem tacitam impedit qualiſcumque metus, aut alia præſumptio, vel proteſtatio ſuper hoc habita, ibid num 15 676

1 Et quid in metu reverentiali, ibid num 16 676

1 Profeſſio non eſt irrita ex eo, quòd facta fuerit à puella ante explorationem voluntatis, in cap Cùm acceſſiſſent, num 31 de conſtit 109

Vide in ver *Profeſſio quoad conſenſum*, &c

Et in ver *Profeſſio infra quatuordecimum*

3 Metus mortis ita demùm irritat profeſſionem, ſi in ordine ad illam incuſſus fuerit, in cap Si quis, num 51 de regul 120

3 Profeſſio emiſſa ob timorem ultimi ſupplicii præ conſcientia ſcelerum, eſt valida, ibid num 8 120

3 Profeſſio emiſſa per metum eſt ipſo jure nulla, nec eſt opus, ut reſcindatur actione quod met. cauſ in cap Nullus, num 22 de regular 110

1 Profeſſus metu mortis, an ſtatim ceſſante metu, cenſeatur profeſſionem ratificaſſe, in cap Perlatum, num 11 de iis, quæ vi metusve cauſ 675

3 Pro-

1 Profeſſi per vim, & metum, elapſo quinquenio à die profeſſionis, etiamſi prætendant vim,& metum ſemper duraſſe, non ſunt audiendi, niſi infra quinquennium reclamaverint, ibid. n.40. 679
4 Profeſſus contra formam decretorum Clem. VIII. in Conventu non deſignato ad recipiendos Novitios, qui poſt quinquennium dimiſit habitum, & uxorem duxit, cogendus eſt in foro externo ad Monaſterium redire, in c. Conſuluit, num.30. qui Cler. vel voven 47
Vide in ver. *Novitius in Conventu deſignato*.
1 Prooemii verba cauſam finalem important in cap. Ad aures, num. 11.de tempor. ordinat. 362
1 Prooemii ratio præſumitur finalis,& regulat totam diſpoſitionem, eamque extendit etiam ad caſus non comprehenſos, in cap. Ex tenore, num.16. de tempor. ordinat. 361
1 Prooemium denotat cauſam finalem, & regulat diſpoſitionem, in cap Quia propter, num.5. de elect. 287
1 PROHIBITIO legis concernens principaliter favorem ejus, cui fit, habet vim exhortationis, in cap. Cùm acceſſiſſent, n.24. & 34. de conſtit. 107
1 Prohibitio juris naturas rerum non mutat, in cap. Cùm pridem, num 5 de pact. 647
1 Contrarium, ibid. num.27. 649
1 Prohibitio juris non mutat res ſecundùm naturam, ſed ſecundùm rationem, ibid. num.25. 648
5 Prohibito aliquo, prohibetur omne, per quod pervenitur ad illud, in cap. Officii, num.35. de pœnit. & remiſſ. 306
1 Prohibitum ſimpliciter, an ſit etiam prohibitum alternativè, in cap. Inter cæteras, num 6. & 9 de reſcript. 147
5 Prohibitio nonnunquam fit generaliter, ad cautelam eorum, quæ poſſunt contingere, in cap. Reſponſo, num.80. de ſentent. excomm. 364
5 Penitùs prohibere quid importet, ibid. num.94 & 105. 365
5 Prohibitio legis non eſt inutilis, licèt geſta contra prohibitionem ſint valida, ibid. num.114. 367
3 Cum aliquid prohibetur, cenſetur prohibitum omne id, per quod pervenitur ad illud, in cap. Illa, n.37 ne Sede vacant. 209
3 Et in cap. Recolentes, num.37. de ſtat. Monach. 468
3 Prohibitum cenſetur, quod non apparet conceſſum, in his, quæ generaliter ſunt prohibita, in cap. Illa, num.6. ne Sede vacante. 207
3 In aliis procedit contraria regula, ibid num.7. 207
3 Prohibito conſequenti, cenſetur etiam prohibitum omne neceſſarium antecedens, ibid num.38. 209
3 Quod procedit, quando conſequens eſt deſtructum, aut perpetuò prohibitum, ibid. num.39. 209
5 Prohibitio divinorum eſt ſuſpenſio, in c. Accuſatum, num.5. de ſimonia. 35
1 Prohibitio generalis non excludit caſum aliàs licitum, in c. Nihil, num.22. de elect. 299
5 PROIICIENS aliquid per locum inſolitum non tenetur clamare, in cap Ad audientiam, num 22 de homicidio. 132
5 Clamantes ſubmiſſa voce, vel poſt caſum contingentem, non tenentur clamare, ibid num.23. 132
3 Proles ex presbytero eſt adeò ſacris Canonibus exoſa, ut nec matri ſuccedat, in cap. per tuas, num.4. de provat. 143
3 Promittentes aliquid donare, illud tanquam debitum adimplere tenentur, in cap. prudentes, num.2. de donat 244
1 Promotio fit de minori ad majus, in cap. Non ſine, num.39. de arbitr. 692
1 Promotio non fit, niſi de minori ad majus, in c. Quantò, num.9 de conſuet. 198
1 PROMOVENDUS de jure communi priùs examinandus eſt quoad doctrinam, deindè quod alias qualitates, in c. Eam te, num. 33. & num 49. de ætat. & qualit. 406
1 Promovendus faciliùs repellitur, quàm dejiciatur promotus, in c. Henricus, num.25. de Cler. pugnan. in duello, & in cap. Ex tenore, num. 20. de tempor. ordinat. 361
1 In promovendis ad ſacros Ordines, dignitates, & officia Eccleſiaſtica, requiritur ætatis maturitas, morum gravitas, & litterarum ſcientia, in c. Cùm in cunctis, num.6. de elect. 243
1 Promotum qui poteſt dejicere, multò magis poteſt impedire promovendum, in cap. Aures, n.9. de tempor. ordin. 362
1 Promovendi ad Cathedrales, & alias majores Eccleſias, etiam inſignis litteraturæ, ſubjiciuntur examini, in c. Niſi cum pridem, num 62. de renunc. 341
1 Promovendi ad Cathedrales in partibus infidelium, an & quando ſubjiciantur examini, ibid. num.65. Et inſtructio de qualitatibus promovendis extra Curiam à quibus ſit ſumenda, ibidem num.65. 341
1 Inquiſitio de ſcientia promovendi extra Curiam quomodo formari debeat, ibidem num.68. 341
5 Promoti per ſimoniam ipſis ignorantibus commiſſam de rigore juris tenentur Eccleſias dimittere, in cap. Nobis, num.37. & 58. de ſimon. 41
5 Sed poſt dimiſſionem ex miſericordia tolerantur, ibid num.38. & 70 41
Promotus an dicatur ante conſecrationem.
Vide in ver. *Epiſcopus quoad conſecrationem*.
1 Promoti in Curia ad Epiſcopatum tenentur viſitare Cardinales præſentes, in cap. Eam te, num.18. de ſcript. 152
5 Filius habens patrem divitem poteſt promoveri ad ſacros Ordines abſque patrimonio, in cap. Quoniam, n.10 de Magiſtr. 80
5 Contrarium, ibid. num.11. 80
5 Promovendus faciliùs repellitur, quàm dejiciatur promotus, in c. Henricus, num.25. de Cler. pugn in duel. 145
1 PROPHETIA ut eſt ſimpliciter littera in Eccleſia non habet Ordinem ad ſe ordinatum, ſed ut eſt lecta cum explanatione, in c. Cùm contingat, num.14. de ætat. & qualit. 418
1 Contrarium, ibid. num.121. 428
1 Non prophetico ſpiritu aliqui futura prædicunt, ſed conjectura mentis humanæ, quæ aliquando ad verum pervenit, aliquando fallitur, in cap. Damnamus, num.12. de ſumma Trinit. & fide Cath. 11
1 Prout fecit Abbas Joachimus ex ſententia Div.Thom.ib. n 13. 11
Vide in ver. *Joachimus Abbas*.

Propoſitum, Proponere, Propoſitio.

3 PROPOSITUM relinquendi religionem ex quibus verbis eliciatur, in cap. Ex parte, num.19. de regular. 406
3 Propoſitum abſolutè vitam mutandi cum ſuſceptione habitus probationis, an tacitam profeſſionem inducat, impediens matrimonium contrahendum, & dirimens poſt contractum, in c Conſulti, n.13. & ſeqq. uſque ad n.40 de regular. 398
3 Propoſitum mutandi vitam, quale eſſe debeat, ut obligationem inducat, ibid. num.18. 398
3 Propoſitum in jure multoties accipitur pro voto ſolemni, ibidem num.26. 400
3 Propoſitum mutandi vitam cum ſuſceptione habitus probationis, quibus fundamentis oſtendatur non eſſe votum ſolemne, ibid. num.22. 399
3 Proponere abſolutè vitam mutare quid ſit, ibid. num.27. 400
3 Propoſitum mutandi vitam abſolutè cum ſuſceptione habitus probationis eſſe votum ſolemne,quibus fundamentis probetur,ibid. num.29. 400
3 Propoſitum mutandi vitam abſolutè non præſumitur, niſi competentibus inditiis oſtendatur, & quæ ſint hujuſmodi inditia, ib. num.40. 402
3 Propoſitum mutandi vitam an poſt Concilium Trident. ſolemnizetur per ſuſceptionem habitus probationis, ibid. num.42. & ſeqq. & num.55. 402
1 Propoſitum habens varios Doctores conſulendi, donec aliquem juxta deſiderium ſuum reſpondentem inveniat, an ſit tutus in conſcientia, in cap. Ne innitaris, num.329. de conſtit. 69
3 Proponens ſimpliciter Religionem ingredi, licèt non ingrediatur, non eſt reus voti, in cap Litteraturam, num.1. de voto. 452
3 Ex ſola conceptione boni explicandi non obligatur quis ad bonum conceptum exequendum, ibid. num.2. 452
1 Propoſitionum in fide peccantium tres ſunt gradus,in c.Firmiter, num.52. de Summa Trinit. & fid. Cath. 9
1 Propoſitiones multæ ab Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis cenſura temeritatis notantur in articulis non diffinitis, ſi ratione,& authoritate ſint deſtitutæ, ibid num.54. 9
1 Propoſitiones duæ contradictoriæ poſſunt eſſe probabiles, in cap. Ne innitaris, num.122. & 131. de conſtit. 42
1 Propoſitionem judicare probabilem, & judicare propoſitionem probabiliter eſſe veram, multùm differunt, & in quibus, ibid. num.130. & num. ſeqq. 43
1 Probabile eſt hoc eſſe verum, vel licitum, & probabile eſt hoc eſſe falſum, vel illicitum, non ſunt contradictoria, ib. n.132. 43
1 Propoſitiones contradictoriæ non poſſunt unquam verificari etiam reſpectu duarum cauſarum, ibid. num.133. & ſeqq. 44
1 Contradictoria ſimul eſſe vera non poteſt eſſe in mente hominis, etiamſi voce proferatur, ibid. num.134 44
1 Contradictoria duo judicari non poſſunt ſimul probabiliter eſſe vera,etiam ex diverſis principiis, & refellitur contraria opinio, ibid. num. 135. 44
1 Aſſenſus duo contrarii opinativi ſimul eſſe non poſſunt in eodem intellectu, unus ſcilicet ex principiis intrinſecis rationum, & alius ex principio extrinſeco authoritatum, ib. n.135. 136. 44
Propoſitiones plures non tolerandæ.
Vide in ver. *Opinio probabilis*.
1 Propoſitiones ſex à Congregatione S. Officii qualificatæ, ibidem num.339. & 340. verſ. His demùm adjicimus. 72
3 Proponens non jejunare, vel Miſſam non audire, peccat mortaliter, licèt propoſitum non perficiat, in c. Dolentes, num.67. de celebr. Miſſar. 586
3 PROPRIUM eſt duplicis generis, in c. Monachi, num.2. de ſtatu Monach. 455
PROROGATIO Jurisdictionis.
Vide in ver. *Jurisdictio prorogatur*.
3 PROSPER unde dicatur, in c. Cùm ſecundùm, num.17. de præbend. 91
3 PROTECTIO legitima, & juſta tantùm præſervata eſt à Concilio Tridentino, non autem ea, quæ de facto aſſumitur, in cap. De Xenodochiis, num.24. de relig. domib. 486
1 PROTESTATIO durante metu mortis an & quando ſit facienda coram probis viris, in cap. perlatum, num.10 de iis, quæ vi met. cauſ. 675
1 Proteſtatio debet eſſe veſtita juſto timore, ibid. num. 15. 676
3 Proteſtatio formalis requiritur ad impediendam tacitam profeſſionem, quæ oritur ex delatione annali habitus indiſtincti, in c. Ex parte, num 17. de regular. 406
3 Proteſtatio non valet in his, quæ pendent conſecutivè ex diſpoſitione juris, ibid. num.17. 405
3 Proteſtationis actus eliditur per ſubſequentes actus contrarios, ibid num.20. 406
3 Proteſtatio præcedens ita demùm impedit validitatem matrimonii ſubſequentis, ſi fiat immediatè ante matrimonium; ſecùs ſi ex intervallo, ibid num.21. 406
Et quid in profeſſione, num 22. 407
3 Proteſtatio an impediat validitatem matrimonii tam carnalis, quàm ſpiritualis,ſi pars proteſtationi non conſentiat,ibid. num. 23. & ſeqq. uſque in fin. 407
3 Proteſtatio in his, quæ pendent à poteſtate proteſtantis, valet, & actum vitiat, ibid. 407
3 Secùs in his, quæ pendent à conſenſu duorum, quia proteſtatio non valet abſque conſenſu alterius partis, ibid. num.24. 407
3 Proteſtatio in matrimonio tam carnali, quàm ſpirituali, an requirat conſenſum expreſſum alterius partis, ibid num.25. 407
3 Proteſtatio declarat animum proteſtantis in facto multipliciter intelligibili, in cap. Conſulti, num.11 de regul. 398
3 Proteſtatio non proficit, niſi ſit contemporanea actus geſti, ibid. num.12. 398
1 Proteſtatio contra ſubſtantiam rei, ſuper quam interponitur, non relevat, in c. Cùm M. num.18. de conſtitut. 113
1 Proteſtatio contraria facto regulariter non prodeſt, ib. n 17. 113
1 Declaratur, num.22. 114
1 Proteſtationis materia quàm ſit profunda,& pericoloſa,ib.n 20. 114

1 Proteſtatio contraria conſecutivis facti, ſeu dependentibus à facto, an & quando valeat, ibid. n. 11 114
1 Et quid ſi ſit contraria facto, ibid. num. 12. 114
1 Et quid ſi ſit declaratoria facti multipliciter intelligibilis, ibidem num. 13. 114
1 Proteſtatio relevat, quando eſt contraria facto, ſed tollit mentem à facto, ibid. n. 14 114
1 Proteſtatio cedit facto omninò contrario, in c. Cæterùm, num. 31. de reſcript. 141
3 Proteſtatio non interrumpit præſcriptionem, niſi in caſibus, in cap. Olim, num. 10. de cenſib 544
4 PROTOCOLLUM, de cujus rogitu, & publicatione non conſtat, non probat in c. Lator, num 68 qui filii ſint legit. 90
5 PROTONOTARII Apoſtolici ex privilegio deferentes habitum, & rocchettum, non poſſunt in prima inſtantia coram Ordinariis locorum conveniri in cauſis civilibus ſummam 25. ducatorum auri de Camera non excedentibus, in c. Ex parte, il 2. num. 11. de privileg. 261
3 PROVENTUUM ſpiritualium appellatione veniunt decimæ, primitiæ, oblationes, mortuaria, fructus, & redditus ex Parochia provenientes, in c. Paſtoralis, num 17 de his, quæ fiunt à Prælat. 214
3 Proventus ſpirituales noviter emergentes infra limites Parochiæ non debentur Epiſcopo, ſed Parocho, in cap. Quoniam, n. 3. de decim. 111
2 PROVINCIALES ſunt Ordinarii in Provincia, & comparantur Prælatis habentibus quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, in cap. De Priore, num. 17 de appellat 198
5 Provincialis Carmelitarum à Barbaris captus, ac poſteà liberatus, à Sac. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium jubetur in poſſeſſione Provincialatus manuteneri, & ad liberum illius exercitium reintegrari, caſſata alterius Provincialis electione, in cap. Per tuas, il primo, num. 40 de ſimonia. 55
2 PROVISIO Conſiſtorialis habet vim electionis, & confirmationis, in cap. Nullus, num 21 de elect 218
1 Proviſionis verbum comprehendit nominationem, poſtulationem, præſentationem, & collationem, ſed non electionem, ibidem num. 24. 219
1 Proviſio hominis licita facit ceſſare proviſionem legis, in cap. Cùm ſit, num. 26. de ætat. & qualit. 418
3 Et in cap. Nos quidem, num. 14 de teſtam. 161
3 Proviſio generalis non extenditur ad ea, de quibus ſpecialiter eſt proviſum, in cap. Ut juxta, num. 36 de off Ordin. 554
3 Proviſio hominis regulariter non tollit proviſionem juris communis in eodem caſu, in cap. Perlatum, num 19. de jurepatron. 509
3 Proviſio legis quotieſcumque facta eſt in defectum proviſionis hominis, tunc ſilet lex, ubi loquitur homo, ibid. n. 21. 509
3 Proviſio hominis non facit ceſſare proviſionem legis etiam ſpecialis, & extraordinariæ, quando concurrunt circa diverſa, ibidem num 22. 509
1 Proviſio, ſeu pronunciatio Papæ in Conſiſtorio habet vim electionis, & confirmationis, in cap. Eam te, n 15. de reſcript 152
1 Proviſio, & collatio ſunt ſynonyma, in cap. Nullus, num. 16. de elect. 219
1 PROVISUS ante conſecrationem non dicitur Epiſcopus, ſed electus, in cap Canonum ſtatuta, n 105. de conſtit. 22
Vide in ver. *Epiſcopus quoad conſecrationem*.
5 Proviſi in ſchiſmate ab Antipapis fuerunt rehabilitati ad dignitates, & beneficia in Concilio Conſtantienſi, non obſtante vitio hæreſis, vel ſchiſmatis, in c. Quod à prædeceſſore, numer. 110. de ſchiſmat. 113
1 Proviſus per Papam in Conſiſtorio eſt verus Prælatus ante levatas Bullas, in cap. Nihil, n. 17 de elect. 297
Vide in ver. *Bullarum expeditio*.
1 Proviſi à Papa in Conſiſtorio conſequuntur plenum jus prælaturæ, & adminiſtrandi in habitu, & actu, in cap. Noſti, de elect. num 4 263
1 Non tamen ſunt recipiendi, niſi oſtendant litteras ſuæ promotionis, ibidem num. 5. 263
5 Proximè cingendus habetur pro cincto, in c. Qui presbyterum, n. 61 de pœnit & remiſſ. 296
1 PRUDENTIÆ ſuæ inniti quis dicatur, in c. Ne innitaris, nu. 1. de conſtit. 30
1 Prudentia eſt de non neceſſariis, ib. n. 58. 34
1 Declaratur, ibid. n 116. 42
1 Prudentia hominis non eſt omninò certa propter variabilitatem ſingularium, ibid num 34. 35
1 Prudentia quid ſit, ibid. num 64. 36
1 Prudentia eſt generalis regula humanorum actuum, & completiva omnium virtutum moralium, ibid. num 67 36
1 Prudentiæ materia ſunt agibilia, ſecundùm quòd ſunt objectum rationis, ſcilicet ſub ratione veri, ibid. n 116. 42
1 PSALMISTA, & Cantor idem ſunt, ejuſque officium eſt non ſolùm Pſalmos cantare, ſed etiam alios cantus armonicus lectionibus interſerere, in cap. Cùm contingat, num. 13 & 19. de ætat. & qualit 419
1 Pſalmiſtatus eſt officium Communitatis totius corporis Eccleſiæ, ibid. num 16 & 17 417
1 Contrarium, n 108. & 124. 426
1 Pſalmiſtatus eſt officium Lectori annexum, ibid. n. 18. & 41. 419
Contrarium, n 55 uſque ad n 62 & n. 71. 421
1 Pſalmiſtæ officium non habet aliquam relationem ad Euchariſtiam, ibidem num 10. & 18. 419
Contrarium, num 110 426
1 Pſalmiſtatum non eſſe officium Lectori annexum, quibus argumentis probetur, ib n 55. & 56 uſque ad n 71. & 71 421
1 Pſalmiſtatus Ordo cur aliquando à Patribus ponatur poſt Oſtiariatum, ibidem num 58 421
1 Pſalmiſtarum, ſeu Cantorum origo, & antiquitas, ib. n 51 424
1 Pſalmiſtatus forma quæ, ibid num 88 424
1 Pſalmiſtæ officium quodnam ſit, & in quo diſtinguatur ab officio lectoris, ibid num 107 425
1 Pſalmiſtæ officium non convenit multitudini, ibid num 108. 426
1 PSALMORUM cantu, aut datur ſpiritus compunctionis, aut ſpiritus Prophetiæ, in cap. Cùm contingat, num. 125 de ætat & qualitat. 426
3 Pſalmorum aliquot decantatio cum alacritate magis prodeſt, quàm totius pſalterii modulatio cum anxietate cordis, in c Fraternitatem, num 70 de ſepult 298
4 PUBERTATEM non metimur ex annorum numero, ſed vigore naturæ, & rationis, in cap De illis, il 2. ou. 8 & 13 de deſponſ impuber. 28
4 Pubertas ſola jure poſitivo ſufficit ad validitatem matrimonii, ibidem num 18 28
4 Pubertas ut plurimùm contingit in fœmina anno duodecimo, & in maſculo anno decimoquarto completo, ibidem n. 19. 28
4 Pubertas, ſeu impubertas præſumptio ante, & poſt ætatem legitimam non eſt juris, & de jure, ſed juris tantùm, ibidem num 21. 28
5 PUBLICATIO bonorum ſi fiat in terris Imperii, applicatio fit fiſco ſæculari, licèt publicatio fiat ratione criminis merè Eccleſiaſtici, in c Urgentis, num 3 de hæret 55
5 Niſi is, cujus bona publicantur, ſit Clericus, quia tunc applicatio fit fiſco Eccleſiæ etiam in terris Imperii, ibid num 4 55
1 Publicationis effectus varii, in publicato, n 8 de elect 3 8
1 Publicatio electionis, ſi omittatur fraudulenter, non nocet electo, ibidem num 60 311
1 Publicatio eſt ultimus actus perficiens legem, in c. Treugas, num. 57 de treug & pac 635
Publicato ſcrutinio an liceat variare
Vide in ver. *Electores*
1 Publicatio eſt de forma electionis, non autem per quem fiat, in c Quia propter, num 55 de elect. 250
3 PUBLICUM quot modis dicatur, in c Veſtra, numer 51 de cohabit Cler & mulier. 13
3 Et in quo differat à manifeſto, ibidem num. 56. 14
3 Publicum ut quid dicatur, non eſt neceſſe, ut ſingulorum auribus inculcetur, ibid num 53 14
3 Publicum eſt quod patet omnibus, ibid num 108. 18
3 Publicum dicitur, quod eſt notum in Civitate, vel Parochia, ſeu vicinia, vel majori parte ipſius, dummodò ibi ſint ſaltem decem homines, ibid. num. 114. 18
2 Publicum, & notorium in quo differant, in c Non poteſt, num. 12. de ſent. & re judic. 181
3 PUDOR eſt mulieribus, nuptiarum præmia non habere, in cap. Cùm ſis, num 49 de converſ conjug 437
4 PUELLA duodecim annis minor, cujus malitia ſupplet ætatem an poſſit matrimonium contrahere de licentia Epiſcopi, an verò ſit opus diſpenſatione Apoſtolica, in cap De illis, il 2 numer. 14 & numer ſeqq uſque in fin præſertim à num 31 de deſponſ impuber. 28
3 Puella duodecim annis minor à parentibus Monaſterio oblata, an habitum regularem ſuſcipere poſſit, non obſtante Concilio Tridentino in c 17. ſeſſ. 25 de regular. in c Cùm virum, num 9 & ſeqq uſque ad num 2 de regular. 316
Vide in ver. *Filia*.
Et in ver *Notitius quoad conſenſum*.
3 Puellæ Monaſterium ingredi volenti an ſit indulgendum, ut fideicommiſſum non purificetur per illius profeſſionem, ſed prorogetur uſque ad diem mortis naturalis, in c Cùm ſimus, n 13. & ſeqq in fin. de regul 379
1 PUERI in quibus differant ab adultis, in c Indecorum, num 3 de ætat & qualit 398
4 Puerum præſentans Presbyter baptizandum an contrahat cognationem ſpiritualem, in c Veniens, n 13 de cognat ſpirit. 14
5 Puero in clinis ordinato non præjudicatur, ſi adveniente ætate adulta contradicat, in c. Tuæ litteræ, n 52 verſ Idem apertiùs tenet Hugo, & n ſeqq de Cler per ſalt promot 201
3 Puer 7 annorum capite admodùm ſano apud Cardinalem Paleottum, in c Cùm ſis, num 19 de converſ conjugat 416
1 Pueri tenentur ſemel in anno confiteri, cum ſint doli capaces, quod ut plurimùm contingit circa ſeptennium, in c Omnis, n. 32. de pœnit & remiſſ 111
1 Pueri, & aliàs beneficiati non ſunt idonei ad beneficia conſequenda, in c. Super inordinata, num. 1 de præben. 150
3 Pueri qui dicantur, ibid num 11 150
3 Puer præſentari poteſt ad beneficium juriſpatronatus in duodecimo ætatis anno, ſi ita in illius fundatione ſit cautum, n 16. 151
3 Pueri, & uſu rationis carentes poſſunt ſuſcipere Sacramenta omnia in quibus non requiritur actus ſuſcipientis, ibidem n 38 153
3 Pueros an expediat religioni tradere, in c Cùm virum, num 41 de regular. 319
3 Pueri à teneris annis ad pietatem, & religionem informandi, ibidem num 46. 319
3 Romani, & nobiles dabant B Benedicto filios nutriendos, ib 319
3 Pueros quibus religionibus expediat tradere, ex ſententia Cajetani, ibid num 47 320
3 Pueris, & ſtultis baptizatis ſuffragatur meritum Chriſti, cujus facti ſunt participes in perceptione Sacramenti in c Firmiter, n 16 de Summa Trin & fid Cath 4
3 Pueri baptizati, & ſtatim mortui non ſunt canonizandi, & niſi ſpeciale in Innocentibus, ut pro Sanctis colantur, in c Audivimus, num 14 de Reliq & vener Sanct 604
3 Puer ordinatus ad ſacros non tenetur continere, in c. Majores, nu 106. de bapt Imo 600
1 PUNITUR quis ſine culpa, ſed non ſine cauſa, in c Clericos, nu. 27 de Cler non reſid 16
1 Puniendus eſt qui non eo, in quo deliquit, in c Vel non eſt compos, num 6 de temp. ordin 153
3 Et in c. Immunitatem, n 9 & n 10 de immun Eccl 649
3 Mitiùs agitur cum eo, qui ex mera liberalitate convenitur, quàm ex debito, in c Prudentes, num 25 de donat 245
1 PUPILLUS major ſeptennio poteſt præſentare, & in concurſu præſentatus ab eo præfertur præſentato à tutore, in c Indecorum, num 13 de ætat & qualit 400
1 Pupillus pubertati proximus abſque tutoris authoritate naturaliter obligatur, in c. Cauſam, num 31 de elect. 291

1 Pupillus,& orphanus in quibus differant, in c.Significantibus, n. 29.de off deleg. 539
1 Pupillus,& vidua, orphani, & conſimiles, an ſint miſerabiles perſonæ,ſi divites ſint,ibid n.35.& ſeqq.uſque ad n.58. 539
1 Pupillus, & vidua non gaudent privilegio l.un. C. quando Imper. inter pupillum,& viduam,niſi ſint pauperes, ibid.n 36. 540
1 Contrarium, num.42. 540
1 Conſtitutio regni,quæ providet pupillis, viduis, & aliis de advocato, non includit tales, niſi etiam ſiot pauperes, ibid.n.38. 540
2 Pupilli cauſa, maximè ſuppoſita perhorreſcentia,apud Principem tractari debet, in c.Ex parte,n.10 de foro compet. 75
3 In PURGATORIO exiſtentes non orant pro aliis, in c. Fraternitatem, nnm.17.de ſepult. 292
3 A Purgatorii pœnis per plura ſuffragia quis citiùs liberatur, ibid. num. 58. 297
3 In Purgatorio de uno bono facto non minùs lætantur multi,quàm unus, ibid.n.72. 298

Q

3 QUADRAGESIMA ratione jejunii eſt de jure divino, ratione temporis ex traditione Apoſtolorum, in c. Explicari, num. 31. de obſerv.jejun. 620
3 Quadrageſima quot habeat hebdomadas, ibid.num 32. 620
3 Quadrageſima nulla reperitur, quæ ſaltem quadraginta duos dies non habeat, ibid.n.33.& 42. 620
3 Quadrageſima in Eccleſia Orientali, in qua non jejunatur Sabbatho, incipit in Quinquageſima,ibid n.34. 620
3 Quadrageſimæ quadraginta duorum dierum, qua utitur Eccleſia Romana,additi fuerunt alii quatuor, ibid. 620
3 Mediolanenſis Eccleſia hos quatuor dies non admiſit, ibidem numer. 37. 620
3 Quadrageſima S. Ambroſii quæ ſit,ibid.n 35.& 38. 620
3 Quadrageſima eſt decima pars totius anni inſtituta, ut decima temporis Deo redderetur, ibid.num.36. 620
3 Quadrageſima Mediolanenſis Eccleſiæ in quo differat à quadrageſima Eccleſiæ Romanæ, ibid.num.38. 620
3 Quadrageſimam totam violavit, qui unam diem non abſtinendo prætermiſit, ibid num 42. 620
4 QUÆ in continenti fiunt, ineſſe dicuntur, in c.Veniens,num.12. de cognat.ſpirit. 64
2 QUÆCUMQUE dictio facit venire majora expreſſis,non obſtante verbo *Alia*,in c.Cùm non ab homine,n.93.de judic. 16
3 QUÆSTIO ſuper patronatu laicali infra quatuor,ſuper Eccleſiaſtico infra ſex menſes eſt decidenda, in c.Cùm propter, nu. 5. de jurepatr. 529
1 Quæſtio de ambagibus,& ineptiis fieri non debet, in c. Accepimus, num.51.de pact 664
2 Quæſtio præjudicialis ſi incidat in cauſa aliqua, ſuperſedendum eſt in principali, donec præjudicialis reſecetur, in c.Tuam,n.12. de ordin cognit. 103
2 Sive incidat civilis,quæ præjudicat civili,ibid.num 13. 103
2 Sive incidat civilis, quæ præjudicat criminali, & è converſo, ibid.nu 14. 103
2 Sive incidat criminalis,quæ præjudicat criminali,ibid.n.15. 103
2 Quæſtio natalium an ſit præjudicialis cauſæ hæreditatis, ibidem num.6. 103
2 Quæſtio facti,an matrimonium fuerit contractum, non minùs eſt ſpiritualis, & de foro Eccleſiæ, quàm ſit quæſtio facti, an quis fuerit ordinatus, ibid.n.45.& 52. 106
2 Quæſtio facti habet complicationem, & mixturam inſeparabilem cum quæſtione juris, ibid.n.54. 107
2 Quæſtio incidentis an, & in quo differat ab emergente, in cap.Intelleximus, num.22.de ordin.cogn. 100
Quæſtio præjudicialis.
Vide ſupra in ver. *Præjudicialis*.
2 Pronunciandum eſt ſuper emergenti, ibid.num.23. 100
2 Secùs ſuper incidenti regulariter, ibid.n.24. 100
2 Fallit primò,ſi incidens proponatur in vim dilatoriæ ad impediendum proceſſum, ibid.n.26. 100
2 Fallit ſecundò,ſi incidens debeat cognoſci coram alio judice, ibid. num.27.& 31. 100
2 Iudex pronunciando ſuper principali, cenſetur tacitè pronunciare ſupra incidenti, ibid n.25. 100
2 Pronunciandum eſt indiſtinctè ſuper incidenti, vel emergenti, quando ſine tali pronunciatione proceſſus cauſæ principalis expediri non poteſt, ibid.num.28. 101
2 Aliàs non tenetur judex pronunciare, ibid.num.29. 101
2 Poteſt tamen ſi vult, nec ob id proceſſus redditur nullus, ibid. num.30 101
2 Niſi incidens, vel emergens ventilari debeat coram judice, ibid. num.31. 101
2 Quæſtio principalis, & incidens, ubi ſunt tractandæ coram diverſis judicibus, pendentia incidentis ſuſpendit juriſdictionem in principali, in c.Tua,num.19 & 22.de ordin.cognit. 100
1 Quæſtio omnis, in qua de peccato mortali quæritur, niſi expreſsè veritas habeatur, periculosè determinatur, in c.Ne innitaris, n.264.de conſtit. 61
5 QUÆSTORES, qui ad eleemoſynas colligendas ab Hoſpitalariis mittuntur, quas qualitates habere debeant, in c. Tuarum, n. 2. de privileg. 245
5 Quæſtorum nomen, & uſum prorsùs abolerii, juſſit Concilium Tridentinum, ibid.num.3. 245
3 Quæſtorum fraudes, & figmenta varia, in c.Cùm ex eo, num 13. de Reliq.& vener Sanct. 609
Vide in ver. *Eleemoſyna*.
1 QUALITATES ſcientię,& morum in Paſtore,vario ordine recenſentur à ſacris Canonibus, & Conciliis, in c.Eam te, nu. 14 de ætat.& qualit. 404
3 Qualitas appoſita circa aliquas perſonas primò nominatas non cenſetur repetita quoad alias perſonas poſteà nominatas etiam in eadem oratione, in cap. Ex tuæ, num.21. de Cler. non reſiden. 56
1 Qualitas non poteſt eſſe ſine ſuo ſubjecto, in c. Cùm acceſſiſſent, num.9 de conſtitut. 107
1 Qualitates omnes, quæ inſunt legi declaratæ, cenſentur ineſſe illius declarationi,in c.Quoniam,num.23.de conſtit. 133
2 Qualitatem non ſufficit in libello allegare ad fundandam judicis juriſdictionem, ſi probabiliter negetur, in c.Si Clericus, n. 7. & ſeqq.de foro compet. 53
2 Declaratur, ibid.n.19.& 25. 54
Qualitas tribuens juriſdictionem.
Vide in ver. *Iudicis competentia*.
1 Qualitas adjuncta verbo, intelligitur ſecundùm tempus verbi, id eſt in ipſo actus initio, in cap Ut Abbates, num. 56.de ætat. & qualit. 392
3 Qualitatibus duabus concurrentibus, quæ diverſam habent naturam, attenditur illa, quæ magis favet juri communi, in c. Cùm propter, num.76.de jurepatr. 534
1 Qualitates actu requiſitæ debent actu concurrere, nec ſufficit aptitudo, in c.Inter cæteras, num 52.de reſcript. 150
3 Qualitates requiſitæ in ſubjecto concurrere debent actu, & habitu in diſpoſitione hominis; ſecùs in diſpoſitione legis,in c.De multa, num.46.de præbend. 121
5 Qualitas eadē adeſſe debet in cauſa extinctiva, quę adeſt in cauſa productiva, in c.Manifeſta,num.16.de pœnit.& remiſſ. 280
5 Qualitas adiecta verbo,intelligitur ſecundùm tempus verbi, in c. Cùm illorum,n 15.de ſent.excomm. 289
2 QUARTA decimarum Epiſcopo debita præſcriptibilis eſt, in cap. Cùm olim,num.26.de præſcript. 179
1 Super quarta decimationum Epiſcopus fundat intentionem de jure communi contra Parochus,non contra Parochianos, in c.Conquerente, num.28 de offic.ordin. 587
1 Quarta mortuariorum quæ dicatur,ibid.n.29. 587
1 Debetur Epiſcopo non jure conſuetudinario, ſed jure communi, ibid num.30. 587
1 Item debetur etiam cum Eccleſia hæres ex aſſe inſtituta eſt, ibid. num.31. 587
1 Super quota ſtandum eſt conſuetudini, ibid.n.32. 588
1 Et poteſt Epiſcopus iuxta conſuetudinem exigere trigeſimam ratione viſitationis teſtamentorum, ibid.num 33. 588
1 Quarta Canonica, & alia Epiſcopalia præſervata ſunt à Concilio Tridentino, ibid.n.57. 589
3 Conſuetudo exigendi trigeſimam ex relictis piis in viſitatione teſtamentorum ſervanda eſt; ſecùs ſi in teſtamentis nullum eſſet relictum pium, in c.Venerabili,num.18.de cenſibus. 551
5 QUINDENNIUM quid ſit, in c. Prætereà, num.13. Ne Præl. vices ſuas. 69
3 QUINQUAGESIMA, vel centeſima redditumm Eccleſiaſticorum an, & quando ab Epiſcepo Aſſignari poſſit Monaſteriis, vel locis piis,in c.Paſtoralis,n.6.de his,quæ fiunt à Pręlat. 213
4 QUINQUAGINTA & quinquaginta non ſunt centum, in c. Inſinuante, n.34 qui Cler.vel voven. 53
3 QUINQUENNIUM ad deducendas cauſas nullitatis profeſſionis quas ob cauſas à Concilio Tridentino pręfixum fuerit, in c. Si quis, n.41.& 51.de regular. 336
3 Quinquennii terminus ad reclamandum inductus eſt à Concilio Tridentino ad inſtar pręſcriptionis,ibid.n.48. 337
1 QUISQUIS habet alium ſub ſe, neceſſe eſt, ut recognoſcat alium ſuper ſe, excepto Papa, in c. Indecorum, numer.54.de ętat. & qualit. 492
1 QUOD pendet, non eſt pro eo quaſi ſit, in c. Publicato, num. 65. de elect. 313
1 Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, in c. Archiepiſcopus, num. 17.de temp.ord. 365
1 Declaratur procedere in his, quę competunt pluribus uti ſingulis, non autem in his, quę competunt pluribus ut univerſis, ib. num.18. 365
3 Quod caret eſſe, caret virtute, & operatione, in c.Quęſitum, nu. 27 de cohabit.Cler.vel mulier. 24
2 *Quomodolibet*, dictio quid importet,in c. Verum, n.30.& 32. de foro compet. 62
Quondam, dictio ſolet communiter apponi, quando fit mentio de mortuo, in c.Cùm ſimus,num.8.de regul. 378
3 *Quoque*, dictio eſt continuativa ejuſdem materię, in c. Cùm dilectus,num.15.de ſucceſſ.ab inteſt. 288
3 QUOT capita, tot ſententię,in c.Quia diverſitatem, numer.3. de conceſſ.pręben. 132

R

1 RAPIENS publicam meretricem an incidat in pœnam raptus, in c.Ne innitaris,n.371 de conſtit. 80
1 Et quid de muliere rapiente virum, ib n 372. 80
2 RAPTUS pœna quæ ſit,ſecundùm leges,& Canones, in cap. Cùm non ab homine, n.64.de judic. 14
1 RARO benè loquitur, qui contra omnes loquitur, in c. Ne innitaris, n.424.de conſtitut. 83
RASURA litterarum Apoſtolicarum, & reſcriptorum.
Vide in ver. *Litterarum Apoſtolicarum raſura*.
3 RATAM habens percuſſionem Clerici in corde tantùm, non incidit in ſententiam Canonis quoad Eccleſiam militantem, in c. Dolentes, num.26.de celebr.Miſſar. 582
3 Declaratur, num.64. 586
5 RATIFICANS Ordinem ſacrum ante annos diſcretionis ſuſceptum, non poteſt validè matrimonium contrahere, in cap. Tuæ litteræ, n 40.de Cler per ſalt promot. 201
5 Anve ratificatio hujuſmodi hodie fieri poſſit ante annum decimumſextum expletum,ibid.n.41.& ſeqq uſque ad n.48. 202
4 Ratificans dicitur auctor facti, in c. Inſinuante, numer. 47. qui Cleric.vel voven. 54
4 RATIFICATIO actus nulli non inducitur ſine ſcientia nullitatis, in c Ad noſtram, num 11. de coniug.ſervor. 57
4 Procedit,ſi nullitas cognita veriſimiliter retraxiſſet ab actu gerendo, aliàs ſecùs, ibid.n.13. 57
5 Ratificatio tacita obligat ad votum continentiæ Ordini ſacro an-

nexum, ſicut expreſſa, in c. Tuæ litteræ, num. 48. de Cler. per ſalt. promot 202

5 Idem in profeſſione, ſponſalibus, & matrimonio, ibid n 49. 202

5 Ratificatio inducitur propter præcedentis actus continuationem, ibid. num. 78 205

5 Ratificatio Ordinis ante annos diſcretionis ſuſcepti inducitur eo ipſo, quòd ordinatus poſt pubertatem infra triduum non reclamaverit, ibid num 79 205

1 RATIHABITIO actus invalidi an requirat ſcientiam nullitatis cum qualitatibus, & voluntatem eam ſanandi, in cap. Significatum, num. 12 & 41 de regular 170

5 Ratihabitio actus irriti ex defectu conſenſus per ſolam remotionem impedimenti non inducitur, in c. Tuæ litteræ, num. 65. & 84 de Cler perſalt promot 204

5 Ratihabitio in maleficiis retrotrahitur, & mandato comparatur, in c. Nobis, num. 84 de ſimon 45

5 Ratum quis habere non poteſt, quod ſuo nomine geſtum non eſt, ibid num 85 45

1 RATIOCINIA quæ ſint, in c. Magnus, num. 11 de oblig. ad ratioc. Reliqua, in ver Obligatus ratiociniis. 475

4 RATIONIS uſus in matrimonio eſt ex neceſſitate Sacramenti, in c. De illis, il 2 num. 27 de deſponſ impub 29

2 Rationis finalis reliquæ ſatis ſunt ad ſuſtinendam diſpoſitionem, in c Cùm veniſſent, num 75 de judic. 27

2 Ratio expreſſa per gerundium cenſetur finalis, ibid. num 79. 27

3 Ratione legis manente, non conſuetudo legem, ſed lex conſuetudinem vincit, in c. Explicari, num 40 de obſer. jejun 610

5 Ratio in proœmio poſita reſtringit diſpoſitionem generalem ad limites ipſius rationis, in c Ex parte, il 2 num. 9. de privil. 260

3 Rationis uſu ſeipſum privare an ſit culpa lethalis, in c A crapula, num 11 de vit. & honeſt Cler. 7

5 Ratione legis ceſſante, an ceſſet illius diſpoſitio, in c Sicut unire, num 45. de exceſſ Prælat 210

1 Ratio generalis expreſſa in lege ampliat diſpoſitionem ſpecialem etiam in pœnalibus, & exorbitantibus à jure communi, in cap. Nuper à nobis, num 42 de bigam 507

1 Et quæ ſunt ejuſdem rationis, includuntur ſub diſpoſitione ex ſignificatione, tanquam expreſſa propriè, non tacitè, ibid num. 43 & 44 508

5 Ratio ſtatuti abrogati allegari poteſt ad deciſionem cauſarum, in c Qui Presbyterum, num 77 de pœnit & remiſſ. 207

1 Ad rationem naturalem recurrendum eſt Canone, vel lege deficiente, in c Quæ in Eccleſiarum, num 48. de conſtitut. 100

3 Ratio legis ubicumque eſt generalior dicto, ad latitudinem rationis extenditur ipſa diſpoſitio, in c. Immunitatem, num. 11 de Immunit Eccleſ. 649

3 Ceſſante una ex duabus rationibus finalibus non ceſſat legis diſpoſitio, ibid. num 18. 650

1 Ratio generalis ampliat dictum ſpeciale, in c. Ne innitaris, num. 212. de conſtit 53

1 Ratio ſi ſit expreſſa in Canone, ubicumque ratio illa viget, caſus dicitur in jure expreſſus, ibid. num. 224 54

1 Rationis dictamen quid ſit, num 258. 59

1 Ratio eſt dux intellectus, ibid num. 259. 59

1 Rationem dimittens propter authoritatem humanam incidit in inſipientiam beſtialem, ibid num. 278. 63

1 Rationes duæ vincunt unam, & ratio fortis minùs fortem tollit, in d. c Ne innitaris, num. 281. de conſtit. 64

1 Ratio naturalis ſe ipſam oſtendit, & veritatem occultam non ſinit, ibid. num. 298 81

3 Ratio in lege expreſſa ejus eſt potentiæ, ut determinet omnes caſus ſub ratione comprehenſos, etiam ad correctionem juris communis, in c. Nuper, num 4 de decim. 324

3 Ratione legis correcta, cenſetur etiam correcta illius diſpoſitio, in c Ex frequentibus, num 8 de inſtitut. 180

2 Ratio ubi eſt eadem, non dicitur extenſio, ſed comprehenſio, in c Cùm non ab homine, num 81 de judic. 28

2 Fallit, ibid num 82. 28

5 Ratio ubi eſt eadem, lex non dicitur extendi, ſed enucleari, in c. Quod nonnullis, num 22. de privil. 271

1 RAVENNATENSIS Eccleſia duplex habet Collegium ideſt Cardinalium, & Canonicorum, in c. Bonæ memoriæ, num 2. & 14 de poſtul Prælat 211

2 RAYNERIUS Jacobi Butrigarii Pædagogus, & tranſcriba, in c. Olim, num 71 de lit. conteſt. 85

5 REBELLIS quis dicatur, in c Quod à prædeceſſore, num. 24. de ſchiſmat. 104

5 Rebelles dicuntur, qui Principem, vel ejus Nuncium volentem ingredi in civitatem non admittunt, in c. Cùm ex injuncto, num. 40. de novi oper. nunciat 211

5 REBELLIO an committatur tantùm contra Imperatorem, & ejus Officiales, an verò etiam contra Reges, & Principes non recognoſcentes Superiorem, ibid. num 41 211

5 Rebellis dicitur, qui de facto reſiſtit Superiori, vel juriſdictioni, ibid. num 42 211

5 Et omnis exiſtens in protervia, & notoria inobedientia, ibidem num 41. 211

5 Rebellis notorius dicitur vaſſallus, qui ſe tuetur contra dominum, & non vult eum admittere in caſtrum, ibid num 46 212

2 Rebellantes Sedi Apoſtolicæ non traduntur Curiæ ſæculari, niſi ſequuta incorrigibilitate, in cap Cùm non ab homine, num 88. de judic 16

1 RECONCILIATIO Eccleſiæ pollutæ, ſi ſit conſecrata, non facilè committitur à Papa ſimplicibus Sacerdotibus, in c Aqua, n 6 de conſecr Eccleſ vel Altar 5 9

1 RECONVENTIO coram Judice Delegato fieri poteſt etiam in cauſa ſpirituali, in c Perpetuus, num 7 de fide inſtrum 102

5 RECTORES Eccleſiarum, item Scholares, Epiſcopo, vel ejus Pœnitentiario, aut Archipresbytero Civitatis confiteri debent, in c Ne pro dilatione, num 4 de pœnit & remiſſ 311

1 Rectori Eccleſiæ leproſo dandus eſt coadjutor, qui ſuſtentandus eſt de facultatibus Eccleſiæ, in c De rectoribus de Cleric ægrotan num 1 157

1 Rectores Eccleſiarum ex proprietate vocabuli dicuntur Inferiores Curati, ibidem. num 5. 157

5 Rectoris univerſitatis juriſdictio in Lectores, & ſtudentes, non complectitur alias cauſas, quam eas, quæ oriuntur occaſione ſtudiorum, ac profeſſionis, in c Quoniam, n 6 de privil 266

4 Rector ſcholarium ſatis eſt, ut ſit annorum viginti, in c Cùm inhibitio, num 7 de clandeſt. deſponſ 18

4 Rector univerſitatis habet juriſdictionem in ſcholares cumulative cum Epiſcopo, ibid num 8 18

3 Rectori inteſtato decedenti, ſi non habeat conſanguineos, ſuccedit Eccleſia, ſecùs ſi appareat eum fuiſſe Monachum vel ſana mente teſtatum, in c Cùm dilectus, n 1 de ſucceſſ ab inteſt 217

3 RECUSARI poteſt locus, ubi ſunt inimici, vel eorum domeſtici, ſeu amici, in c Clericos, num 21 de Cler non reſiden. 66

2 RECUSATIO an & qualiter rejecta cenſeatur, appellatione remota, in c. Super eo, il 2 num 7. & 12 de appel 151

2 Recuſatio juriſdictionem ſuſpendit ſicut appellatio, ibid num 8. pag. 191

5 Clericus poſſidet Eccleſiam, Diœceſanus [illegible], quòd minùs canonicè eam tenet, Clericus petit libellum ſibi offerri, Epiſcopus vult inquirere, dicens collationem ad ſe devolutam, an ei ſit locus recuſationi, in c Licèt Heli, num 18 de ſimon 49

Vide in ver Viſitatoris recuſatio

Et in ver Iudicis recuſatio.

3 REDIISSE non dicitur, qui ſtatim recedit, in c Ex parte, n [illegible] de Cler non reſid. 41

4 REDDITUS Eccleſiarum quomodo intelligantur eſſe pauperum ſecundùm authoritatem Hieronymi, Ambroſii, & Bernardi, in cap. Si quis ſanè, num. 4 & ſeqq num 11 30 & 31 de pecul Cleric. 247

3 Reddituum Eccleſiaſticorum diſpenſatio, ſeu applicatio conſiderari debet juxta tria tempora, ib num 14 uſque ad n [illegible] 250

3 Redditus Eccleſiarum poſt inſtitutionem titulorum beneficialium principaliter ſunt deputati in uſu miniſtrorum, ſecundariò autem in ſubſidium pauperum: redditus hoſpitalium ſecùs, ibid num 16. & 22. 250

3 Conſanguineos de redditibus Eccleſiaſticis ditare, quàm grave ſit ſcelus, ibid num. 20 251

3 Pauperum appellatione quoad fructuum Eccleſiaſticorum diſtributionem intelliguntur omnia pia opera, ibid. num. 1 251

3 Papa poteſt tribuere facultatem teſtandi de redditibus Eccleſiaſticis tam Clericis ſæcularibus, quàm regularibus, ibid n 25 252

3 Declatur, num 26. 252

3 Redditus ſpirituales debent dividi in quatuor partes, ſi ſpectent ad Eccleſias matrices, ſecùs ſi ad Capellas, in c. Quoniam, n. 5 de decim 311

1 Redditus Eccleſiarum dare conſanguineis cur gravius ſit peccatum quàm dare extraneis, in c Accepimus, n 45 de pactis. 6 4

3 Redditus Eccleſiæ an ſint in diſpoſitione Rectoris infirmi, an verò coadjutoris, in cap De rectoribus, num 14 de Cleric ægrotan. 158

2 Redditus, proventus, & obventiones lucrum ſignificant, in cap. Gravis, num 5. de reſtit ſpoliat 115

3 Conſuetudo, diſponendi in vita, & in morte de redditibus Eccleſiaſticis valida eſt, in c. Si quis ſanè, num 1 verſ Cum ſententiæ, de pecul. Cleric. 246

3 Declaratur, ibid num. 27 252

3 Conſuetudo qua patronus aliquid ſibi vendicat de fructibus Eccleſiæ ultra portionem Rectoris an valeat de jure communi, in c. Extirpandæ, num. 6 de præben. 124

3 Et quid in patrono laico, ibid. num 7. 124

1 Conſuetudo, ut Clericus teſtari poſſit de fructibus ſuæ præbendæ percipiendis poſt ejus obitum uſque ad annum valida eſt, in c. Conſuetudines, num 29 de conſuetud. 154

3 Annuus redditus computatur inter bona ſtabilia, in c Joannes, n 1 de teſtam 217

3 REFERENDARII in Quadrageſima ovis, & lacticiniis, & de conſilio utriuſque Medici, carnibus veſci poſſunt, in c Conſilium, num 9 de obſerv jejun. 611

5 Referendarii utriuſque, vel alterius ſignaturæ, eorumque familiares, an etiam ratione delicti, contractus aut rei, de qua contra ipſos agitur, ſint exempti ab Ordinariorum juriſdictione, in c Ex parte, il 2. n 1 & ſeqq uſque in fin de privileg 259

5 Referendariorum exemptio à juriſdictione Ordinarii ex Bulla Pauli III an ſublata fuerit ex c 11 ſeſſ 14 Concilii Tridentini, ibid. 259

5 Referendarii ſunt cæteris Officialibus, & miniſtris Curiæ digniores, & cur, ibid. num 1. 260

5 Referendarii non habent ſimpliciter titulum honorarium, ſed officium, & in quibus conſiſtat, ibid num 4 & 21 260

5 Referendarii qualiter, & quando admittantur ad ſignaturam Juſtitiæ, vel Gratiæ, ibid num 5 260

5 Exemptionis indultum Referendariis conceſſum eſt ex debito juſtitiæ in remunerationem laborum, quos ſubiiſſet pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, & univerſalis Eccleſiæ utilitate, ibid n [illegible] 260

5 Referendariorum, eorumque familiarium exemptio ex Bulla Pauli III ſublata fuit à Concilio Tridentino in c 3 ſeſſ 6 & c 2 ſeſſ. 14 ibid num 12 260

5 Declaratur, num 16. 261

5 Familiarium Referedariorum exemptio, de qua in Bulla Pauli III ſublata fuit à Concilio Tridentino in favorem Epiſcoporum reſidentium, ibid num 15 260

5 Nec revixiſſet per conſtitutionem Sixti V ibid num 20 & 51 261

5 Referendariorum exemptio, de qua in Bulla Pauli III ſublata eſt à Concilio Tridentino etiam in cauſis civilibus, ibidem num 17 260

5 Referendariorum exemptionem à Concilio Tridentino ſublatam fuiſſe probatur etiam ex Conſtitutione S Pii V ibid n 18 261

5 Bulla Sixti V qua Referendarii eximuntur à juriſdictione Ordinariorum, expenditur, ibid num 19 & ſeqq 261

5 An eadem Bulla ſuſtulerit decreta Concilii Tridentini, quibus exempti ſubjiciuntur Ordinariis ut Sedis Apoſtolicæ delegatis, ibid num 21 262

5 Referendarii an ſint veri familiares Papæ an verò ex privilegio, n 34 uſque ad num 42. 26[illegible]

5 Con-

5 Conſtitutio Pauli III. ſuper familiaritate Referendariorum expenditur, ib. num.37. 263
5 Referendarii ratione beneficiorum, quæ obtinent, an ſubſint juriſdictioni Ordinarii, ib. n 39 263
5 Referendariorum exemptio ab Ordinariorum juriſdictione an ſit reſtringenda, ut non habeat locum ratione delicti, ſeu contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, ib. num.40. uſque in finem. 264
5 Referendarii ſi obtineant beneficia Ordinariis ſubjecta, eorundem beneficiorum ratione, Ordinariis ſubjiciuntur, ibidem num. 52. 265
2 REGALIUM conceſſio non valet in præjudicium ſucceſſoris, niſi ſint ſolita concedi per Principem, cap. Ex epiſtolæ, num.33. de probat. 127
1 REGERE, & gubernare, an & in quo differant, in c. Indecorum, num.5 & ſeqq. de ætat. & qualit. 399
3 REGIA evocatio non excuſat Epiſcopum à viſitatione liminum, in c. Ego N num.26 de jurejur. 167
3 REGIMEN ex ſui natura eſt officium utile, in c. Ad hæc, num.29. de relig. domib. 490
1 Abſurdum eſt, ut carens monaſtica elevetur ad canonicam, & carens œconomica ad politicam, in c. Indecorum, num 2. de ætat. & qualit. 398
5 Regiminis locus quærentibus, & ambientibus eſt denegandus, in c. Nobis, num.112. de ſimon. 47
1 REGINA vidua eſt miſerabilis perſona, & ratione ſpolii, de quo conqueritur, eſt principaliter de foro Eccleſiæ, in c. Significantibus, num 54 de offic. deleg. 540
1 REGISTRATIONIS omiſſio adimit fidem Brevi Apoſtolico quoad facultatem teſtandi, ſed non quoad facultatem transferendi penſiones, in c Ad audientiam, il 1.n.10. de reſcript. 155
1 REGNUM interdicitur pro peccatis regis, Civitas pro peccatis Epiſcopi, vel Domini, & Monaſterium pro peccatis Abbatis, in c. Reſponſio, num.42. de ſent. excomm 361
1 REGRESSUM habens, dicitur habere jus ad beneficium, in c. Ad audientiam, il 2. num.124. de reſcript. 184
Vide in ver. *Beneficium quoad regreſſum*.
3 Regreſſu uti non poteſt Regreſſatarius propter ſupervenientem inhabilitatem, in c. Dilectus, il 2. n.15. de præben. 115

Regula de jure quæſito.

1 Regulæ de jure quæſito non tollendo debet expreſsè derogari, nec ſufficit ſcientia Papæ implicita, vel explicita ex narratis, quòd agebatur de præjudicio tertii, in c. Cauſam quæ, num. 35. de reſcript. 157
1 Nec ulla formula introduci poteſt, per quam dici poſſit conſtare de mente Papæ volentis tertio præjudicare, niſi faciat regulæ mentionem, ib num.36. 157
1 Fallit in gratia ex ſui natura præjudiciali, ib n 37 157
1 Item fallit in gratia, quæ fit ob publicam utilitatem, ibidem num.38. 157
1 Papa non cenſetur velle derogare, quibuſcumque utatur verbis, & clauſulis, niſi eidem Regulæ expreſsè deroget, in c. Cæterùm, num.8. & 26. de reſcript 142
1 Amplia primò, etiamſi habuerit certam ſcientiam ex narratis de præjudicio tertii, ib. num 19. 142
1 Amplia ſecundò, in jure quomodolibet quæſito ex privilegio, ib. num 20. 142
1 Amplia tertiò, in gratia motu proprio, ib. num.21. 143
1 Amplia quartò, etiamſi Papa proceſſerit de plenitudine poteſtatis, ib. num.23. 143
1 Amplia quintò, etiamſi generaliter derogaverit Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Regulis Cancellariæ, etiam cum clauſula, Quorum tenores, ib. num.26. 143
1 Limita primò, in gratia ex ſui natura præjudiciali, ib. n.28. 143
1 Limita ſecundò, in gratia, quæ fit ob publicam utilitatem, ibid. num 32 & 49. 143
1 Proteſtatio de qua in regula de non tollendo jus quæſitum, tollit conſenſum, & voluntatem Papæ ab actu gerendo, ib n 25. 143
1 Gratia ex ſui natura præjudicialis quando dicatur, ibid. num.29. 30. & 31. 143
1 Scientia Papæ de præjudicio tertii, ſi proveniat ex narratis, non ſufficit ad tollendum jus quæſitum ſine expreſſa derogatione regulæ, ib n.30. 143
1 Officium obtinens ad ſui vitam ſi evadat cæcus, an valeat proviſio de eodem officio alteri facta ſine derogatione regulæ de jure quæſito non tollen. latè diſcutitur, ib. num. 35. & ſeqq. uſque in finem. 143
1 Regula de non tollendo jus quæſitum obſtat ſecundæ gratiæ de officio priùs alteri ad vitam conceſſo, ib n.38 143
5 In regulæ obſervatione gravitas eſt, & labor, in c. Tuæ litteræ, n 44. de Cler. per ſalt promot. 202
5 Regula de tutiori parte in dubio eligenda à recentioribus Theologis multipliciter oppugnatur, in c Ad audientiam, num. 7. de homicid 131
3 Regula Prædicatorum non obligat transgreſſores ad aliquam culpam, neque mortalem, neque venialem, ſed tantùm ad pœnam taxatam, in c. Explicari, n.4 & 9. de obſer. jejun. 618
3 Præcepta regulæ ex ſui natura obligant ad mortale, ib. n.9. 618
3 Regulæ reſervatoriæ non intrant in beneficiis patronatus mixti, in c. Cùm propter, num 32. de jurepatr. 531
3 Regulam ſervare tenetur etiam nulliter profeſſus elapſo quinquennio à die profeſſionis, in c. Si quis, n.73 de regular 339
1 Regula de triennali tuetur Clericum ſæcularem in poſſeſſione beneficii regularis, in c. Cùm in magiſtrum, n 12 de elect. 301
3 Regula de triennali an habeat locum contra decreta Concilii Tridentini, in c De multa, num.48. & ſeqq. uſque ad num. 52. de præben 121
3 Regula de annali an tueatur poſſeſſorem plurium beneficiorum incompatibilium contra eum, qui contenta in ſecunda parte illius non adimplevit, ib. n.52. & ſeqq uſque in fin. 122
3 Regula de annali non adverſatur decretis Tridentini Concilii prohibentibus pluralitatem beneficiorum, ib. n.53. 122
3 Regula de triennali inducta eſt in favorem poſſeſſoris, ibidem num. 54. 122
3 Et tribuit robur juri invalido, ib. n.55. 122
3 Et tuetur poſſeſſorem quoad omnes, ib. nu 57. 122
3 Regula de annali inducta eſt in odium impetrantium, & exquirentium lites, ib num 54 122
3 Nullum jus tribuit poſſeſſori, ſed tantùm adimit ab impetrante, ibid. num.56. 112
3 Nec excludit omnes, ſed ſolum impetrantem, qui contenta in regula non adimplevit, ib. n 58 122
3 Et illius beneficio uti poteſt poſſeſſor execrabilis, ibidem numer. 59. 122
2 Regula non dicitur reſpectu alicujus membri, ſeu partis integralis, ſed reſpectu totius corporis Religionis, in c In præſentia, n.113. de probat 141
3 Regulæ Socini falsò eidem tribuuntur, in c. Relatum, il 1.num 13. de teſtam. 280
3 Regula omnis Religionis à Romani Pontificis auctoritate vires ſumit, in cap. Cùm ad Monaſterium, num. 59. de ſtatu Monachor. 479
5 Regulæ Monachali, & Eccleſiaſticis officiis nemo poteſt ſimul deſervire, in c Quia nonnullis, n 7 & 12. de Magiſtris. 81
3 Regula eſt in præcepto, in c. Relatum, num.4. Ne Clerici, vel Monachi. 664
3 Declaratur, ibid. num.5. 664

Regulares apoſtatæ, & ejecti.

3 Regulares quàm pernitiosè à Religione deficiant, in c. Ad Apoſtolicam, num 60. de regul. 385
3 Religioſi fugitivi, & ejecti annuatim ſunt requirendi, & cogendi, ut ad Monaſterium redeant, in c. Ne Religioſi, num.1. de regular. 414
3 Prælati regulares non revocantes ad Ordinem quotannis ſuos ejectos, & fugitivos, mortaliter peccant, ib. n.2. 414
3 Religioſi ab Ordine ejecti, etiam juſtè, remanent ſubditi Prælatorum regularium, & votis ligati, ib num.6. 414
3 Conſuetudo ſecundùm quam Prælati regulares non revocant ad Monaſterium ſuos ejectos, & fugitivos, eſt nutritiva peccati, ib num 7. 414
3 Abbas debet recolligere Monachum ſuum, ne damnabiliter evagetur, & pereat, ib. num.8. 414
3 Religioſi ejecti, quamdiù ad cor non redeunt, ſunt in malo ſtatu, & tenentur ſuam reductionem procurare, licèt non requirantur, ib. num.9. 414
3 Papa non diſpenſat cum Religioſis juſtè ejectis ab Ordine, ut Miſſam celebrent in ſæculo, ib n.10. 415
3 Religioſus fugitivus quis dicatur, & quis ejectus, ibidem numer. 13 415
3 Apoſtata dicitur Religioſus eo ipſo, quòd diſcedit à Monaſterio, & non eſt ſub obedientia Prælati, ib. n.14. 417
3 Prælati regulares etiam immediati, ut Abbates, & Priores locales, tenentur quotannis reducere ad Monaſterium ſuos fugitivos, & ejectos, ib. num 16. 415
3 Religioſi etiam juſtè, & diffinitivè ejecti, ſunt annuatim requirendi, & cogendi ad Monaſterium redire, & latè refellitur contraria opinio, ib. n.17. uſque ad num 36. 415
3 Prælati, qui Religioſos ab Ordine injuſtè ejecerunt, ſunt ſpoliatores, & in mora reſtituendi ſicut fur, ib n 18 415
3 Religioſis indebitè ejectis impiè à Prælatis Regularibus denegantur alimenta, ib. n.20. 415
3 Quomodo ſint ad Ordinem recipiendi Religioſi ejecti, & fugitivi, ſi regula contradicat, ib num 21. 415
3 Diſciplina Monachi delinquentis in quibus gradibus conſiſtat ſecundùm regulam S Benedicti, ib. num 22. 415
3 Monachus expulſus ſecundùm regulam S Benedicti ultra tertiam vicem non recipitur tanquam incorrigibilis, ib. n 23. 415
3 Scandalum in recipiendis religioſis ejectis qualiter conſideretur, ib. num 26. 415
3 Religioſi fugitivi, & ejecti, ubi ex regula recipi non debent, in quo loco ſint ponendi, ib. num 28 416
3 Regularibus indebitè ejectis, & ſpoliatis nullum crimen objici poteſt, ſed ante omnia ſunt reſtituendi, ib. n 29. 416
3 Ergaſtulorum pœna regularibus quando imponatur, ibidem num 30. 416
3 Regularibus perpetuò ejectis ab Ordine res judicata non ſuffragatur, ib. num.33 416
3 Regulares etiam incorrigibiles ex decreto S Congregationis Concilii edito ſub Pio IV. prohibentur ejici è Monaſterio, ibidem num. 36 416
3 Diſcutitur, an expediat ejuſmodi decretum confirmare, ib n.36. & num. ſeqq uſque in fin 416
3 Regularium incorrigib lium ejectio de jure communi permiſſa eſt à ſocietate, & conſortio, non autem ab Ordine, ib n.37. 416
3 Regularis proprietarius an poſſit ejici è Monaſterio, ibidem num.38. 417
3 Regularium incorrigibilium ejectio quibus nominibus probetur eſſe neceſſaria, ib. num 39. & 44. 417
3 Regula S. Auguſtini de ejectione incorrigibilium qualiter ſit intelligenda, ib num 40 & 46. 417
3 Regulares incorrigibiles cur malint è Monaſterio ejici, quàm apoſtatare, ib. num.41. & 48. 417
3 Regularium expulſio quæ damna Eccleſiæ, & Religionibus afferat, ib num.42 & 49 417
3 Regula S Benedicti, & S. Baſilii de Monachis incorrigibilibus ab Ordinario ejiciendis, ib. num 43. & 46. 417
3 Regulares incorrigibiles diuturno carcere intra clauſtra punire quàm ſit grave Religionibus, ib n.44. 418
3 Expulſionis cauſa graviſſima eſt, & quibus committenda, ibidem num 45. 418
3 De expulſione regularium ab Ordine quid ſenſerint S Thomas, & S Bonaventura, ib. num 46. 418
3 Regulares incorrigibiles an expediat intra clauſtra coercere, an verò è Monaſterio expellere, ib. num.52. 419

3 Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, & Congregationis Concilii decreta, de regularibus ab Ordine non ejiciendis, ibid. num.53. 419
3 Ergaſtulorum remedium ad coercendos Monachos incorrigibiles periculoſum, num. 55. 419
3 Expulſio an præbeat regularibus anſam faciendi ſe inobedientes, ut ad ſæculum revertantur, n.56. 419
3 Incorrigibilis quando quis cenſeatur ad hoc, ut expelli poſſit à Religione, ib n 59. 419
3 Generali an, & quibus adhibitis ſit tribuenda facultas ejiciendi incorrigibiles, n.60. 419
3 Conjudices in cauſa expulſionis à quo ſint deputandi, n.61. 420
1 Regularibus ejectis an & qualis ratio præſcribenda ſit vivendi in ſæculo, ib n.62. & 66. 420
3 Regulares incorrigibiles quamdiu in carcere ſint detinendi priùs quàm ejiciantur ab Ordine, ib n 63. 420
3 Litteræ teſtimoniales ejectis non concedendæ à Superioribus Regularibus, n 64. 420
3 Ejecti ſunt perpetuò ſuſpenſi ab executione Ordinum, n 65. 420
3 Diſpenſatio cum Religioſis ejectis an ſit locorum Ordinariis prohibenda, ib. n 66. 420
3 Regulares delinquentes an ſint puniendi pœna triremium ad tempus, num.67. 420
3 Carcer privatus inſtituendus à Religionibus in qualibet ſaltem Provincia, n.68. 420
3 Regulares juſtè per ſententiam diffinitivam ejecti, an ſint per Superiores quotannis requirendi, ut redeant ad Religionem, num.69. 420
3 Apoſtatis infra certum tempus ad Religionem redeuntibus an ſit concedenda impunitas, ib. n 71. 421
5 Regularis in Apoſtaſia ordinatus ad ſacros ſine diſpenſatione Papæ, non miniſtrat in illis, in c.Conſultationi, n 1 de Apoſtat. 117
5 Nec ad ſuperiores aſcendit, ib. n 4 117
5 Et quid in promoto ad minores, ib n 3. 117
5 Regularis Apoſtata poſt reconciliationem ordinatus ſine diſpenſatione remanet in Ordine ſic ſuſcepto, ib n.2 117
5 Regularis tranſiens ad laxiorem Religionem licentia petita, & non obtenta, non dicitur propriè Apoſtata, & cur, ib. n.15.& 10. cum duobus ſeqq. 118
5 Regularis migrans ad Ordinem laxiorem abſque licentia incidit in Apoſtaſiam minorem, non autem majorem, & indiſpenſabilem, ib n.18. 118
5 Regularis ejectus à laxiori Religione ad quam de facto tranſivit, non dicitur Apoſtata, ſi per eum non ſtet quo minus redeat ad primum Ordinem, ib. n.21. 119
5 Prælati Regulares tenentur ſuos ſubditos ad laxiorem Ordinem abſque legitima licentia tranſeuntes ad Monaſterium revocare, ib. n.22. 119
Vide in ver *Apoſtata*.
5 Ejecti extra Religionem degentes ſunt perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, in c.A nobis, il primo, n.15. de ſent. excom. 331

Regulares quoad cauſas, & judicia.

2 Regularibus à correctione prælatorum ſuorum appellare non licet, in c.Ad noſtram, n 1 de appellat. 189
5 Veniunt Regulares appellatione inferiorum, qui à Concilio Tridentino cauſas criminales, & matrimoniales cognoſcere prohibentur, in c. Accedentibus, n.20. de exceſſ. prælat. 216
5 Declaratur, ib. n 40. & 50. 217
2 Regulares agentes contra laicum an & quando teneantur ſequi forum judicis laici, in c.Si Clericus, n 54. de foro comp. 56
2 Quibus concurrentibus poſſint petere judices in eorum cauſis civilibus à magiſtratu ſæculari, ibid n 45. 56
2 Monachus ſicut & Clericus appellare poteſt à correctione, ſi fiat in forma judicii, in c Ad noſtram, n 12. de appellat. 190
5 Regulares excuſantur ab apicibus juris quoad extenuandam delicti gravitatem, non quoad excludendum delictum in totum, in c. Sacris, n 15. de ſent excomm. 172
2 Cauſæ inter Regulares, & ſæculares, ſive Clericos, ſive laicos, à quibus ſint cognoſcendæ, in c De priore, n 21. de appell. 197
2 Cauſas prælatorum regularium Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectorum cognoſcere poſſunt tam Legati, & Nuncii Apoſtolici, quàm Auditor Cameræ, & inter eos eſt locus præventioni, ib. num 22. 197
2 Curiales etiam regulares pro debitis, & contractibus in Curia initis, & pro ſalario conveniri poſſunt coram Auditore Cameræ, ibid. n 23 197
2 Cauſæ inter Religioſos ab illorum Superioribus ſunt terminandæ juxta quarumcumque Religionum inſtituta, ib. n.33. 198
Appellationes regularium.
Vide in ver *Appellatio ad quem*.
Et in ver. *Auditor Cameræ*
2 Congregatio Epiſcoporum, & Regularium cognoſcit cauſas vertentes inter diverſas religiones, dummodò formam judiciariam non requirant, ib n 20 190
Vide in ver *Auditor Cameræ*
5 Inquiſitio, quæ formatur contra regulares, quot habeat ſpecialia, in c Qualiter, il ſecondo, n 98 de accuſat 21
5 Ordo juris in inquiſitione, quæ fit contra regulares, non eſt ad unguem obſervandus quoad ſubſtantialia judicii, ſecus quoad veritatis probationem, ib n 99. 21
5 Exceptiones tot non recipiuntur contra regulares, quot contra ſæculares, ib. n.101. 22

Regulares quoad ipſorum confeſſiones.

5 Regulares itinerantes confiteri non poſſunt Sacerdotibus ſæcularibus, niſi de ſuorum Superiorum licentia, in c. Cùm & plantare, n 15 de privileg 140
5 Monachi, ſive ſint in Monaſterio, ſive extra, tenentur ſemel in menſe confiteri, & quando ſunt extra poſſunt confiteri prælatis, in quorum parochia degunt, vel aliis Religioſis, vel Epiſcopo, ib. num.16. 140
5 Niſi obſtent Conſtitutiones à Sede Apoſtolica confirmatæ, ibidem num 17 241
Quid militibus Hieroſolymitanis
Vide in ver. *Milites*.

Regulares quoad confeſſiones ſæcularium, & prædicationem.

5 Regulares habentes privilegium abſolvendi alienos parochianos, an poſſint illos abſolvere ſine proprii Sacerdotis licentia, in cap. Ne pro dilatione, n.9 & 18. de pœn & remiſſ. 321
5 Regulares poſſunt audire confeſſiones ſæcularium etiam tempore Paſchatis, in c Omnis, n 58 de pœnit & remiſſ 313
5 Sine licentia Epiſcopi hodie nequeunt audire confeſſiones ſæcularium, etiamſi Epiſcopus ſine juſta cauſa licentiam denegaverit, ib n.62. 313
5 Poſſunt tamen ſine Epiſcopi approbatione audire confeſſiones ſuorum ſubditorum Regularium, ib n.61. 313
5 Item ſæcularium, qui ſunt de familia, & continui commenſales, non autem deſervientium in eorum Monaſteriis, ib n 63 313
5 In locis ſibi ſubjectis utramque juriſdictionem exercentes, ſicut non ſubſunt Epiſcopo in concernentibus curam animarum, ita nec ſubſunt eidem quoad examen pro confeſſionibus audiendis, ib num 77. 314
5 Regulares ab Epiſcopo approbati cum facultate abſolvendi à caſibus illi reſervatis, an poſſint abſolvere confluentes ex aliena diœceſi à reſervatis in diœceſi pœnitentium duntaxat, ib. n 78. & ſeqq uſque in fin. 314
5 Poſſunt in diœceſi in qua ſunt approbati, audire confeſſiones pœnitentium etiam alterius diœceſis, ib n 79 314
5 Regulares audientes confeſſiones perſonarum ſæcularium ſine Epiſcopi examine, & approbatione, in vim Concilii Tridentini non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus Regularibus ſunt puniendi, in c Cùm Capella, n.28 de privileg 265
1 Regulares poſſunt ſæcularium confeſſiones audire abſque Epiſcopi licentia, quoties Epiſcopus eam exhibere recuſaverit, in cap. Nonnulli, n 22 de reſcript. 167
1 Contrarium, ib num 41 171
1 Regulares ſemel ab Epiſcopo approbati ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, an & quando poſſint iterùm examinari, & reprobari, in c Grave, n 50 de off. ordin. 602
1 Angelopolitani Epiſcopi in Indiis Occidentalibus cum Societate Jeſu controverſia ſuper confeſſionibus, prædicatione, & conſervatorum juriſdictione refertur, in c Sanè, il ſecondo, n 18.& 46. de offic. & poteſt. judic Deleg 521
1 Examinatur, ib n 19 & ſeqq uſque ad n 40. 523
1 Deciditur in Congregatione ad hoc deputata, & deciſio à Sanctiſſimo confirmatur, ib n 40 & ſeqq. uſque in fin 524
1 Societatis JESU, & aliorum Ordinum Regulares audire non poſſunt confeſſiones perſonarum ſæcularium ſine approbatione Epiſcopi diœceſani, ib n 22 42 54 & 55 523
1 Nec prædicare in Eccleſiis ſui Ordinis non petita Epiſcopi benedictione, nec in aliis Eccleſiis ſine ejus licentia, nec in Eccleſiis etiam ſui Ordinis ipſo contradicente, ib n 23. 523
Vide in ver *Monachus quoad Confeſſiones ſæcularium*
1 Non tamen poſſunt ab Epiſcopo prohiberi per cenſuras, & alias pœnas, & ſi contrafecerint, in vim Concilii non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus ſunt puniendi, ib. n.25. 523
1 Secus ex Bulla Gregorii XV ib n 27 41 & 55. 524
1 Confeſſariis omnibus unius Conventus Epiſcopus ſimul adimere non poteſt facultatem audiendi confeſſiones ſæcularium, Sacr. Congregatione inconſulta, ib. n 28 524
1 Quod locum non habet in Epiſcopis Indiarum, qui bus tamen ab hac generali ſuſpenſione abſtinendum, niſi graviſſima ſubſiſtente cauſa, ib. n.29 & 62 524
1 Confeſſarios Regulares liberè à ſe prævio examine approbatos Epiſcopus ſuſpendere non poteſt ſine nova cauſa, eaque ad confeſſiones pertinente, ib n 30 & 65 524
1 Regularibus etiam Societatis JESU, qui non docent ſe obtinuiſſe approbationem, ſeu licentiam Epiſcopi pro confeſſionibus audiendis, & verbi Dei prædicatione, poteſt Epiſcopus per cenſuras præcipere, ut ab his abſtineant, ib n 44 525
1 Non tamen in vim Concilii Tridentini, ſed in vim Bullæ Gregorii XV. ibid n 67. 526
1 Nec ob eam cauſam licet Regularibus quaſi à manifeſtis injuriis ad Conſervatores recurrere, ib. n. 45. 525
1 Regulares etiam Societatis JESU in una diœceſi approbati ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, non poſſunt eas audire in alia diœceſi ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani, ib. num 54. 525
1 Regularibus audientibus confeſſiones ſæcularium, vel prædicantibus ſine licentia Epiſcopi, &c poteſt Epiſcopus adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, & prædicationem interdicere, ib num 55 525
1 Societatis JESU Religioſi familiaribus degentibus in eorum officinis, & domibus ſæcularibus Sacramenta hic enumerata adminiſtrare non poſſunt, &c ib n.62 526
1 Conſtitutio S Pii V ſuper adminiſtratione Sacramentorum in Indiis non eſt revocata, ſed non ſuffragatur, niſi in locis ubi non ſunt parochi, ib n 66. 526
1 In Regulares inobedientes in confeſſionibus audiendis, & prædicatione verbi Dei, poteſt Epiſcopus per cenſuras procedere non in vim Concilii Tridentini, ſed in vim Bullæ Gregorii XV ib. num 67 526
1 Licentia audiendi confeſſiones, & prædicandi poteſt Epiſcopus concedere etiam per litteras miſſivas, vel oretenus, ibid. num 68 526
5 Regulares prædicantes abſque licentia, vel benedictione Epiſcopi, aut Epiſcopo contradicente, in vim Concilii non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus Regularibus ſunt puniendi, in cap. Cùm Capella, n 21 de privileg. 264
1 Regulares ſemel ab Epiſcopo approbati ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, an & quando poſſint iterum examinari, & reprobari, remiſſivè, in cap. Accepimus, num 40. de ætat & qualit 474

Vide in ver. *Prædicatio*, *Monachus quoad prædicationem*, *Monachus quoad Confeſſiones*; *&c. Confeſſor*.

Regulares quoad Conſervatores.

2 Regulares convenire debent laicum coram Judice ſæculari, non autem coram ſuis Conſervatoribus, niſi hoc habeant ex indulto Sedis Apoſtolicæ, in cap. Si Clericus, numer. 22. de foro compet. 54
2 An liceat Regularibus in eorum cauſis civilibus petere Judices, vel Conſervatores a Magiſtratu ſæculari, ibid. n.38. 55
2 Regularium objecta ad Conſtitutionem Clementis VIII. de Conſervatoribus, ib. n.4. 56
2 Regulares quibus concurrentibus poſſint petere Judices in eorum cauſis a Magiſtratu ſæculari, ibid. n.45. 56
2 Conſervatoribus ab officio ſuſpenſis, coram quo Regulares conveniri debeant, ibid. n.51. 57
2 Regularia loca in quibus cenſeantur excepta à Concilio Tridentino in materia Conſervatorum, ibid. n.54. 57
Vide in ver. *Conſervator*.
1 Conſervatores Regularium an poſſint procedere per cenſuras contra Epiſcopos, & alios Superiores, in c. Sanè, il ſecondo, n. 17. & 37. de offic. & poteſt. Judic. Deleg. 523
1 Conſervatores dicuntur contra notorias injurias ſervatores, ib. numer.26. 524
1 In Conſervatorem an eligi poſſit prior Conventualis, ibid. nu. 32. & ſeqq. 524
1 Prior Conventualis dicitur habere dignitatem in Eccleſia Collegiata, ibid. n 33. 524
1 Diffinitores Ordinis prædicatorum nullam habent dignitatem Eccleſiaſticam, nec poſſunt eſſe Conſervatores, ibid. n.34. 524
1 Conſervatores ultra unam dietam aliquós à fine diœceſum eorum trahere non poſſunt, ibid n 35. 524
1 Et privilegium de tribus dietis, quod habet Societas Jeſu à Gregorio XIII. ſublatum eſt per Conſtitutionem Gregorii XV. ibid. num.36. 524
1 Conſervatores in cenſuris contra Epiſcopos ferendis deferre debent dignitati Pontificali, nec incipere ab excommunicatione, ibid. n.38. 524
1 Si tamen incipiant, excommunicatio tenet, ſed ipſi male faciunt, ibid. n.39. 524
1 Conſervatores eligere non licet ex eo, quòd Epiſcopus injungat Regularibus obſervantiam alicujus decreti Concilii Tridentini in illis caſibus, in quibus exempti ſubjiciuntur juriſdictioni, & correctioni Epiſcopi, ib n.46 525
1 Idem ſi Epiſcopus in prædictis caſibus contra Regulares procedat juris ordine ſervato. 525
1 Conſtitutio Gregorii XV. de Conſervatoribus æquè afficit Religioſos Societatis Jeſu, atque aliorum Ordinum, eorumque privilegia ad illius terminos ſunt redacta, ibid. n.50. 525
1 Regulares in cauſis civilibus coram Ordinario loci ſunt conveniendi, ſi Conſervatores infra tempus præſcriptum in Conſtitutione Gregorii XV. non elegerint, &c ib. n.51 515
1 Regulares in cauſis coram ſuis Conſervatoribus non tenentur cavere de judicio ſiſti, & judicatum ſolvendo, ib. n.52. 525
1 Ad Conſervatores recurrere non licet, ſi Epiſcopi coram Judice competente jura Eccleſiarum ſuarum producant, & immoderatas regularium acquiſitiones veraciter, ac modeſtè referant, ibid. nu 53. 525
1 Conſervatores tenentur ante exercitium ſuæ juriſdictionis exhibere ſuæ electionis documentum coram Ordinario ſub pęna nullitatis actuum, ib. n.58. 526
1 Societatis Jeſu privilegium eligendi conſervatores an ſuffragetur ubi non ſunt Judices Synodales, ibid. n 69. 526
1 Conſervatores Societatis Jeſu poſſunt compeſcere Vicarios Generales Epiſcoporum à manifeſtis injuriis & violentiis, etiam cenſuris, & pęnis Eccleſiaſticis, ibid. n.70. 526

Regulares quoad curam animarum.

5 Regulares, & ſæculares exempti curam animarum exercentes, in concernentibus curam ſubſunt Epiſcopi juriſdictioni, in c. Cùm Capella, n 17 de privileg. 254
5 Regulares curam animarum non exercentes, ſed aliquod Sacramentum adminiſtrantes, ex Concilio Tridentino non ſubſunt Epiſcopo, ibid n.20. 254
3 Regulares, quibus conceſſa eſt Parochialis intra civitatem, cogi poſſunt ab Epiſcopo ad conſtruendam Capellam extra civitatem eique inſerviendum per ſeipſos, vel Capellanum amovibilem, in c. Ad audientiam, il primo, n.21 de Eccl ædific. 624
3 Eccleſias Regulares ob Sacramentorum neceſſitatem non poſſunt Epiſcopi in Parochiales erigere, ib. n 44 626
3 Regulares ad alios Ordines tranſlati, etiamſi Canonici Regulares ſint, ex Concilio Tridentino prohibentur inſtitui in Parochialibus Eccleſiis, in c. Quod Dei timorem, num. 15 de ſtat. Monachor. 472
3 Regulares quorumcumque Ordinum pręfici non poſſunt curę animarum perſonarum ſæcularium ſine diſpenſatione Apoſtolica, quæ non conceditur, niſi inſtante Epiſcopo, pro neceſſitate, vel utilitate Eccleſiæ, ibid. n.17 473
Vide in ver. *Monachus quoad curam animarum*.
Et in ver. *Monaſterium curatum*.

Regulares quoad Dignitates, officia, & beneficia.

1 Regularis eligi non poteſt ad prælaturam, ſeu adminiſtrationem ſuæ, vel alterius Religionis, niſi ſit expreſsè profeſſus, alias irrita eſt electio, in c Cùm cauſam, n 14. & 34 de elect. 276
Vide in ver. *Monachus quoad electionem*.
1 Regularis an poſſit fieri Canonicus in Eccleſia ſæculari, ibidem num.16. 276
1 Regulares non graduati an poſſint eligi in examinatores Synodales, exiſtentibus graduatis, in cap. Inter cæteras, numer.50.de reſcript. 150
1 Regulares deputari non poſſunt judices ſynodales, aut Conſervatores, niſi habeant qualitates requiſitas, ib. n 52. 150
3 Regularis datus executor ad diſtribuendum non dicitur habere bonorum adminiſtrationem, in cap Monachi, num. 27 de ſtatu Monachor. 457
3 Ut Regularis habeat beneficium ad nutum amovibile in titulum non repugnat voto paupertatis, Nec Concilio Tridentino, ib. num 41. 479
3 Regulares ad alios Ordines tranſlati, etiamſi Canonici Regulares ſint, ex Concilio Tridentino prohibentur inſtitui in Parochialibus Eccleſiis, in cap. Quod Dei timorem, n. 15. de ſtatu Monachor. 472
3 Obtinere non poſſunt Præbendas in Collegiata Canonicorum ſæcularium, nec beneficia ſæcularia, etiam ex diſpenſatione Epiſcopi, ibid. n 18 473
1 Regulares pro dignitatibus obtinendis debent aut eſſe Sacerdotes, aut in tali ætate, ut infra annum ad Saderdotium promoveri valeant, in c. Ad aures, n 20. de temp ordin. 364
1 Regularis ad Cathedralem aſſumendus, à quibus habere debeat teſtimonium, an ſit idoneus ad alios docendos, in c. Niſi cùm pridem, n.69. de renunc. 341
3 Beneficiati regulares, & ſæculares æquiparantur quoad poteſtatem diſpenſandi fructus beneficiorum, in c. Ad audientiam, n.18. de Cler. non reſid. 61
3 Regulares quoad dignitates, & officia, quæ habent in titulum, comprehenduntur in Decreto Concilii Tridentini c. 2. ſeſſ.25. de Regular. ibid. n.23. 61
3 Religioſus poteſt epiſcopari, ſed Epiſcopus non poteſt monachari, in c. Licèt, n.18. de Regular. 392
1 Regularis an poſſit fieri Canonicus in Eccleſia ſæculari, in c Cùm cauſam, n.16. de elect. 276
Vide in ver. *Monachus quoad officium*, *vel beneficium*.

Regulares quad Eleemoſynas.

5 Regulares mendicantes non ſunt permittendi quærere eleemoſynas per alios, quàm per ſui Ordinis fratres, in c. Tuarum, n. 3. de privileg. 245
1 Eleemoſinam tempore egeſtatis poteſt facere Monachus de bonis Monaſterii, etiam ſine licentia prælati, in cap. Quæ in Eccleſiarum, n 9. de conſtitut. 98
1 Si neceſſitas ſit extrema, aliàs ſecus, ib. n.10. 98
Vide in ver. *Eleemoſyna*.

Regulares quoad Euchariſtiam. Extremam unctionem, & Matrimonium.

5 Regulares poſſunt miniſtrare Euchariſtiam intra Dominicam palmarum, & Dominicam in Albis; ſed communicantes non ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ, in cap. Omnis, n 42. de pœnit. & remiſſ 112
5 Regulares miniſtrantes Laicis, aut Clericis extremam Unctionem, Euchariſtiam, vel matrimonium ſine Parochi licentia, ſunt excommunicati, ib. nu.68. 113
5 Regulares adminiſtrantes laicis Sacramenta Extremæ Unctionis, Euchariſtiæ, vel Matrimonii abſque Parochi licentia an ſint excommunicati, in c. Cùm Capella, n.26. de privileg. 255

Regulares quoad executionem teſtamentorum.

3 Regularis, cui in teſtamento commiſſa eſt diſtributio annui redditus ſecundùm mentem teſtatoris ei ſecretò commiſſam, an ſit executor, vel legatarius, itaut Monaſterium poſſit dictum redditum ſibi vendicare, in c. Tua nobis, n.20. & ſeqq. ad n.36. de teſtam. 282
3 Et an cogi poſſit ſecretam mentem teſtatoris revelare, ib. n.36 & ſeqq. uſque ad n 50. 283
3 Et an ei revelanti fides ſit adhibenda, ibid. n 50. 284
3 Eique recuſanti an ſit interdicendum executoris officium, ibidem num.52. 284
3 Et quomodo tunc exequendum, ibid n 58. 285
3 Regularis executor, & legatarius ſuſtinet vices duarum perſonarum, in c. Joannes, n 11. de teſtam 286
3 Regulari quem teſtator conſtituit executorem ad annum redditum diſtribuendum cum facultate aliquid ſibi applicandi, an obſtet Concilium Tridentinum c.2.ſeſſ.25. de Regular in c Joannes, n 12. de teſtam. 286
3 Monachus executor poteſt à Superiore privari facultate exequendi, ſi voluntatem teſtatoris revelare noluerit, in c. Tua nobis, n.52. de teſtam. 284

Regulares quoad exemptionem.

1 Regulares privilegiis Apoſtolicis ſine licentia papę renuntiare non poſſunt, in c. Quod ſuper his, n.17. de major. & obed. 612
1 Exempti ſunt a juriſdictione Epiſcopi etiam ratione rei contractus vel delicti, ib. n 20 613
1 Tanquam ſpecialiter exempti à juriſdictione Ordinarii non comprehenduntur in c. Volentes de privil. lib. 6. nec in c.14. ſeſſ 7. Concilii Tridentini, ibid n.20. 613
1 Privilegia Regularium in caſibus non exceptis præſervantur a Concilio Tridentino, ibid. n.23 & ſeqq 613
1 Et ab Epiſcopis inviolabiliter cuſtodiri debent, ib n.28. 614
1 Regulares ſunt Coadjutores Epiſcoporum in iis, quæ ad ſalutem pertinent animarum, ibid n.29. 614
1 Regulares ſubſunt Epiſcopo in caſibus infraſcriptis, videlicet cum delinquunt in adminiſtratione alicujus Sacramenti, in c. Grave, n.37. de offic. ordinar. 601
1 Cùm delinquunt circa perſonas, clauſuram, & adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium, ibid. n.38. 601
1 Quoad præſidendum electioni Abbatiſſæ, & Quoad Confeſſiones Monialium, & bonorum adminiſtrationem, ib. n.39. 601
1 Cùm evulgant libros non ſervata forma Concilii Tridentini, ib num.40. 601

1 Quoad

1 Quoad electionem Sacræ Scripturæ, ib. n 41 601
1 Cùm prædicant ſine licentia Epiſcopi, vel benedictione, aut eo contradicente, ibid. n 41. 601
1 Cùm prædicant errores, & ſcandala, & quoad fidei profeſſionem, ibid num 42. 602
1 Quoad Conſervatores, ibid. n 44. 601
1 Quoad Indulgentias, & Eleemoſynas, ibid. n 45. 601
1 Quoad celebrationem Miſſarum, ibid. n 46. 602
1 Cum adminiſtrant bona Confraternitatum, vel Hoſpitalium, ib. num 47. 602
1 Quoad Viſitationem Confraternitatum in Eccleſiis Regularium, ibid. n 48. 602
1 Quoad interſtitia, & Ordines, ibid. n. 49 603
1 Cùm audiunt Confeſſiones ſine Epiſcopali licentia, aut ea expirata, vel revocata, & an & quando ſemel approbati ad Confeſſiones reprobari poſſint, ibid n 50. 602
1 Quoad acceſſum ad ſynodum Diœceſanam, ibid. n 51 603
1 Quoad præfixionem numeri Monialium, ib. n 52. 603
1 Quoad erectionem Monaſteriorum utriuſque ſexus, & qua authoritate, & quibus conditionibus Monaſteria ſunt erigenda, ib. num 53 603
1 Cùm reperti fuerint extra Conventus ſine mandato ſuorum Superiorum, ib num. 54. 603
1 Cùm ſtudiorum cauſa abſentes in Conventibus non habitant, num.55. 603
1 Quoad clauſulam Monaſteriorum Monialium, n. 56. 604
1 Quoad licentiam Monialium exeundi è Monaſterio, n.57. 604
1 Quoad licentiam impediendi Monaſteria Monialium, n 58. 604
1 Quoad licentias accedendi ad colloquia cum Monialibus, numer.59. 604
1 Quoad jus educendi Abbatiſſam pro inſtitutione alterius Monaſterii, ibid. n.60. 604
1 Quoad oblationem Confeſſoris extraordinarii pro Monialibus, num.61 604
1 Cùm ſe in Congregationem redigere neplexerunt, n.62. 604
1 Quoad Monaſteria Monialium Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecta, num.63. 605
1 Quoad Vicarios perpetuos in Parochialibus Monaſterio unitis, & amovibiles in Monaſteriis curatis, ib. n.64 605
1 Quoad publicationem Cenſurarum Epiſcopalium, ib n 65 605
1 Quoad dies feſtos ab Epiſcopo indictos, & quid quoad ritus, & conceſſiones, n. 66. 605
1 Quoad controverſias de præcedentia, n.67. 605
1 Quoad publicas proceſſiones, n.68. 605
1 Cum delinquunt extra Clauſtra notoriè, & cum ſcandalo, num.69 605
1 Quoad Novitiorum renunciationes, ibid. n 70. 605
1 Quoad explorationem puellarum Deo dedicandarum, n.75. 605
1 Quoad judicium nullitatis profeſſionis, n.72 606
1 Quoad executionem decretorum ſeſſ.25. de Regular. ibidem numer.73. 606
1 Quoad quartam funeralium, n 74. 606
1 Cùm ob notorium delictum ſunt excommunicati, & cùm impediunt Epiſcopum in exercitio juriſdictionis, ibid. n. 76. 606
1 Quoad expoſitionem Sacramenti Euchariſtiæ, ib n. 77 606
1 Cùm in Monaſteriis poſthac recipiendis actu non inhabitant duodecim Religioſi, ib n.78. 606
1 Cùm monetam auream, vel argenteam in Italia adulterant, ib num.79 606
1 In Conventibus ſuppreſſis, ac poſteà reſtitutis, donec habuerint redditus pro duodecim Religioſis, ib. n.81 606
1 In Conventibus in quibus non aluntur ſex Religioſi, ibidem numer.82. 606
5 Regulares in locis ſibi ſubjectis utramque juriſdictionem exercentes, ſicut non ſubſunt Epiſcopo in concernentibus curam animarum, ita nec ſubſunt eidem quoad examen pro confeſſionibus audiendis, in c Omnis, n 77. de pœn & rem. 314
1 Regulares omnes, qui vel Capitulis Generalibus non ſubduntur, vel curam animarum exercent, cogi poſſunt ab Epiſcopo etiam ſub pęna excommunicationis venire ad ſynodum, & illius decreta obſervare, in c. Quod ſuper his, n.8 de major. & obed. 611
1 Notoriè, & cum ſcandalo extra clauſtra delinquentes, quando ab Epiſcopo puniri poſſint, ib. n 21 613
1 Degentes extra clauſtra, ſi delinquant, puniri poſſunt ab Epiſcopo in actu Viſitationis tantùm, ib. n.22. 613
5 Regulares an ratione delicti commiſſi, ſeu contractus initi, aut rei exiſtentis extra locum exemptum ſubjiciantur Ordinariorum juriſdictioni, & an ligentur excommunicatione Epiſcopi edicto propoſita, in cap. Tuarum à numer. 10. uſque in fin de privil 245
5 Exemptio regularium comprehenditur in c. Volentes, de privil. lib 6 ib. num 11. 245
5 Regulares quorumcumque Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, ſuffulti ſunt ſpecialibus privilegiis exemptionis à juriſdictione Ordinariorum, ubivis delinquant, ſeu contrahant, aut res litigioſa conſiſtat, ib n 18 246
5 Correctio regularium de jure communi pertinet ad Prælatos Regulares, non autem ad Epiſcopum, niſi Prælatis negligentibus, ib n.25. verſ. Clauſura enim. 247
5 Derogationem ad cap Volentes, de privileg lib 6 perperam regulares inſerendam curarunt in eorum privilegiis, ibidem num 27 248
6 Non comprehenduntur regulares in decreto cap 11 ſeſſ 7. Concilii Tridentini innovante Conſtitutionem c. Volentes, de privil lib 6. ibid n 29. 248
5 Exemptio regularium ratione delicti extra locum exemptum commiſſi deducitur ex pluribus Tridentini Concilii decretis, ibid num 12 248
5 Regulares circumſcriptis exemptionibus de jure communi originaliter ſubſunt Epiſcopis quoad legem juriſdictionis, ibid numer 11 248
5 Extra clauſtra degentes ſi delinquant, puniri poſſunt ab Ordinario loci tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato in actu viſitationis tantum, ib. n.31. 248
5 Extra Monaſterium degentes in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, indiſtinctè conveniri poſſunt coram Ordinario, in aliis verò caſibus ita demum, ſi certum judicem in partibus non habuerint, ib. n 36 249
5 Intra clauſtra degentes conveniendi ſunt coram Superioribus, vel Conſervatoribus, non autem coram Ordinariis, aut alibi, ib. num.38 249
5 Privilegia Regularium à Tridentina ſynodo præſervantur, ib. num.39. 249
5 Regulares degentes intra clauſtra, & extra ea delinquentes, ut puniri poſſint ab Epiſcopo, quæ debeant concurrere, ibid. num 42. 249
5 In prima inſtantia conveniri non poſſunt coram Ordinariis locorum in vim c.20. ſeſſ 24. Concil. Trident ib num 44 249
5 Regulares etiam pro delictis extra locum exemptum commiſſis ab Ordinariis locorum excommunicari, ſuſpendi, aut interdici non poſſunt, ib n 45 249
5 Epiſcoporum cenſuræ in Regulares exemptos promulgatę, irritæ ſunt, & non ligant ex defectu juriſdictionis, ib. n 46. 249
5 Non tenentur regulares eorum exemptionem, utpotè notoriam, coram Ordinariis locorum allegare, ib num 47. 249
5 Bulla Pii IV. privilegia, & exemptiones regularium non ſuſtulit, niſi quatenus contrariantur decretis Concilii Tridentini, ibid. num 50. 250
1 Regulares Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti, nec tacitè, nec expreſsè poſſunt renunciare privilegio exemptionis, in c. Significaſti, n.79. de elect. 210
5 Regulares omnes etiam Prædicatores, & Minores de jure communi ſunt Epiſcopo ſubjecti, in cap. Nimis prava, n.3 de exceſſ. Prælator. 220
5 Sed ex privilegiis ſunt exempti etiam ratione delicti commiſſi, contractus initi, & rei ſitæ extra locum exemptum, ib. n 4 220
1 Regularis, qui ex diſpenſatione Apoſtolica matrimonium contraxit, eſt perſona Eccleſiaſtica, & gaudet fori privilegio, in c. Nuper a nobis, n 38 de bigam. 505
1 Profeſſi, & Clerici quoad privilegium fori a pari procedunt, in c. Magnus, n.78 de obligat ad ratioc. 254
1 Regularibus aſſerentibus ſe habere privilegia, &c non tenetur Ordinarius fidem adhibere abſque integrali illorum exhibitione, in c. Sanè, il ſecondo, n 48 de off & pot. Jud. Deleg. 515
Vide in ver *Exempti*.
Et in ver. *Monachus quoad exemptionem*.
Et in ver *Monaſterium quoad exemptionem*.
1 Regulares inſurgentes maledictis contra Epiſcopum cum populi ſcandalo, an & quando ab Epiſcopo puniri poſſint, ib n 57 516
1 Et quid ſi ad aliam diœceſim migraverint, d n.57 516
1 Regulares ſi uti voluerint privilegiis contra juriſdictionem Epiſcopi, tenentur coram eo illa exhibere, ib. n 59 516
1 Regularibus non poteſt Epiſcopus prohibere, ne illicita negotia exerceant, ſed ſi in his notoriè, & cum populi ſcandalo deliquerint ſervandum Concilium Tridentinum cap. 14 ſeſſ.25. de Regular. ib n 61. 516
5 Regulares, qui ſtudiorum cauſa ad univerſitates mittuntur, ſi in Conventibus non habitent, ab Ordinariis puniuntur, in cap. Quoniam, n 4 de privileg 266
5 Regularis Lector in publica univerſitate, ſi delinquat contra inſtituta ſui Ordinis, an ſit puniendus à Rectore ipſius univerſitatis an verò a ſuis Superioribus, ibidem n. 5 & ſeqq uſque in fin 266
5 Regulares extra clauſtra degentes non ſubſunt Epiſcopo, niſi ratione delicti, in c. Cùm & plantare, n.14. de privileg 240

Regulares quoad Jejunium.

3 Regulares in ſexta feria an teneantur carnibus abſtinere ex voto, an ex regula, in c Explicari, num 2 & ſeqq uſque ad nu 11. de obſerv jejun. 617
3 Et an, & quando teneantur ex voto ad obſervantias Regulares, ibid n 2 617
Vide in ver *Jejunium*.

Regulares quoad Miſſas.

3 Regulares Ordinum Mendicantium non conſueverunt permittere, ut in ſuis Eccleſiis erigantur Capellæ perpetuò officiandę a Presbyteris ſæcularibus, neque ad id cogi poſſunt, in c. Nos quidem, n 69 de teſtam. 214
Vide in ver *Miſſas*

Regulares quoad Moniales.

5 Regulares audientes confeſſiones Monialium ipſis ſubjectarum, aut bona Monaſteriorum earundem Monialium adminiſtrantes, non ſubſunt Epiſcopi juriſdictioni in vim Concilii Trident in c. Cùm Capella, n 28. de privileg. 255
Vide in ver *Moniales*

Regulares quoad negotia ſæcularia.

3 Regularis in ſæculo admiſſus ad Collegium Doctorum utriuſque Iuris, an de ſui Superioris licentia in eo intereſſe, & ſuffragari valeat, in c. Non magnoperè, n. 3 & ſeqq uſque in fin Ne Cler vel Monach 660
3 Regularis, qui in ſæculo juri civili operam dedit, de ſui Superioris licentia promoveri poteſt ad gradum Doctoratus, ib n 8 660
3 Poſſunt regulares eſſe de collegio Eccleſiaſtico, ſeu Doctorum juris Canonici, ib n 16 660
3 Poſtulare poſſunt pro ſui Monaſterii utilitate ex ſui Superioris licentia, ib n 18 660
3 Procuratores eſſe poſſunt pro amico ſui Monaſterii etiam laico, ibid n 19 660
3 Exeuntes è clauſtro ad audiendas leges, vel Medicinam, an ſint excommunicati ipſo facto, an verò poſt lapſum duorum menſium, in cap Super ſpecula, n.45. Ne Cler. vel Monach 617

1 Tem-

3 Tempus duorum menſium, quo elapſo Eccleſiaſtici audientes leges, vel medicinam ſunt excommunicati, quando incipiat currere, ib. num.46. 687
3 Audientes leges extra Monaſterium, ſi certum ſit eos infra duos menſes ad clauſtrum redire non poſſe, an ſtatim ligentur excommunicatione, ib. num 47. 687
3 Audientes extra clauſtra leges vel medicinam, poſt duos menſes à die exitus ſunt excommunicati, licèt ante eos pœnituerit, ib. num.48. 687
Vide in ver. *Negotiatio*.
3 Regulares ad curias Principum accedentes animo nocendi ſunt ipſo facto excommunicati, in cap. Dolentes, num. 62. de celebr. Miſſar. 585

Regulares quoad Novitios.

3 Regulares Prælati quanta cum cautela debeant Novitios ad profeſſionem recipere, in c. Ad Apoſtolicam, n.59. de Regul 385
3 Regulares Prælati, qui admittunt Novitios ad profeſſionem ante annum probationis elapſum, aut in Conventibus non deſignatis, quas pœnas incurrant, in c. Nullus, n 45. de Regul. 331
Vide in ver. *Novitius*.

Regulares quoad nova loca, vel Monaſteria.

3 Regulares, qui multitudinem Novitiorum, & nova loca in dies recipiunt, corripiuntur, in cap Cùm ſit ars, nu. 25. de ætat. & qual. 436
Vide in ver. *Monaſterium quoad erectionem*

Regulares quoad nullitatem profeſſionis.

3 Regularis, qui ex cauſa nullitatis profeſſionis è Monaſterio exivit de jure communi poteſt in ſæculo remanere, quamdiu cauſa nullitatis diſcutitur, in c. Perlatum, n.17. de iis, quæ vi met. cauſ. 676
1 Secus poſt Concilium Tridentinum, ib. n.18. 676
3 Regulares,qui nullitatem ſuę profeſſionis infra quinquennium deducere non potuerunt, habente remedium reſtitutionis in integrum, in c. Si quis, n 54. de Regular. 338
3 Regularis prætendens ſe per vim, & metum, aut aliàs nulliter profeſſum fuiſſe, cauſas nullitatis infra quinquennium deducere debet coram Superiore ſuo, & Ordinario, aliàs non eſt audiendus, in c. Nullus, n.27. de Regular. 330
3 Regulares Prælati volentes aliquem à Religione expellere tanquam nulliter profeſſum, an teneantur ſervare formam à Concilio Tridentino præſcriptam in c.19. ſeſſ.25. de Regular. ib. nu. 28. & ſeqq. uſque in fin. 330
3 Regulares Prælati de jure communi poterant nulliter profeſſos ejicere etiam non adhibito Ordinario, ib. n.29 & 40. 330
3 Regulares Prælati ex Concilio Meldenſi prohibentur expellere Monachos profeſſos non adhibito Ordinario, ib. num. 33. 331
3 Regulares tam ſubditi, quàm Prælati allegantes nullitatem profeſſionis ob non ſervatam formam decretorum Clementis VIII. tenentur cauſas infra quinquennium deducere in S. Congregatione Concilii, ib. n.42. 331
3 Reſtitutio adverſus lapſum quinquennii an ſit concedenda Superioribus Regularibus, ſicut ſubditis profeſſionis nullitatem allegantibus, ib n 43 331
Vide in ver. *Profeſſio quoad nullitatem infra quinquennium*.

Regulares quoad obedientiæ votum

3 Regulares non habent velle, aut nolle, ſed ſunt mortui mundo, & ſervo æquiparantur, in c. Non magnopere, nu.16. Ne Cler. vel Monach. 660
3 Declaratur, ib n. 17. & 22. 660
1 Regulares non habent velle, nec nolle, in cap. Ad aures, n.17. de tempor. ordin. 363
1 Regularis magis tenetur obedire ſuo Prælato, quam Clericus ſæcularis Epiſcopo, ib. n.18. 363
1 Regulares inobedientes, & incorrigibiles excludendi ſunt à conſortio fratrum, ſed non expellendi è Monaſterio, in c. Cùm in Eccleſiis, n.3. & ſeqq de major. & obed. 615
Vide in ver. *Monachus quoad obedientiam*.

Regulares quoad Ordines, & Dimiſſorias.

2 Regulares non poſſunt ſuos ſubditos ordinandos dimittere, niſi ad Epiſcopum Diœceſanum, in cap. Cùm olim, num. 15. de præſcript. 179
2 Et quid ſi ſint nullius Diœceſis, ib. n.26. 179
1 Prælati Regulares poſſunt prohibere ſuis ſubditis etiam ob crimen occultum, ne aſcendant ad Superiores Ordines, in c. Ad aures, n 2. de tempor. ordin 362
1 Prælatis Regularibus ex Concilio Tridentino an liceat extrajudicialiter criminoſis occultis non ſolum prohibere aſcenſum ad ordines, & dignitates, ſed etiam eos ſuſpendere à jam ſuſceptis, ib. n.4 & ſeqq. uſque in fin. 362
1 Epiſcopi, & Prælati regulares de jure communi non poterant ſuſpendere criminoſos occultos à ſuſceptis Ordinibus, ibidem num.6 362
1 Prælatus regularis de jure communi majorem habet authoritatem quoad impediendam ſubditorum promotionem, quam Epiſcopus, ib n.16. 363
1 Regulares ſuſpenſi ob crimen occultum à ſuis Prælatis, habent remedium recurſus ad Sedem Apoſtolicam, ib.n.21. 364

Regulares quoad Proceſſiones.

5 Regulares de jure communi tenentur ex magna cauſa comitari Epiſcopum perſonaliter tam intra, quàm extra civitatem, & quæ ſit magna cauſa, in c. Nimis prava, n. 5. de exceſſ. Prælator. 220
5 An per exemptiones releventur ob onere accedendi ad proceſſiones ex magna cauſa indictas ibid. n.7. & ſeqq. 220
5 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib. num.10 221
5 Regulares exempti etiam Monachi hodie cogi poſſunt ab Epiſcopo ad publicas proceſſiones accedere, non obſtantibus conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, ib. n. 10. 221
5 Niſi diſtent à civitate ultra medium milliare, ib. num.11. 221
Vide in ver. *Proceſſiones*.

Regulares quoad Reformationem.

1 Regulari nefas eſt reluctari Summo Pontifici reformationem indicenti, in c. Ne innitaris, n 326. de conſtit. 69
1 Regulares intrantes religionem collapſam non excuſantur à mortali culpa, ſi regulam, quam profeſſi ſunt, ad unguem non ſervent, in c. Cùm cauſam, n.37. de elect. 177
3 Regulares tenentur vitam inſtituere, & reformare ad præſcriptum regulæ, quam profeſſi ſunt, etiam antequam Monaſterium, vel religio ipſa à Superiore inſtituatur, vel reformetur, in c. Monachi, n.60. de ſtatu Monachor. 461
3 Regulares utriuſque ſexus tenentur ad obſervantiam regulæ ſecundum primævam inſtitutionem, circumſcriptis privilegiis Apoſtolicis, in c. Recolentes, n 4. & 8. de ſtat. Monach. 465
3 Prælati regulares poſſunt indicere reformationem juxta ipſorum inſtituta, ſi eorum Monaſteria ſint relaxata, & regula collapſa, & ad illam omnes obligare, ib. num. 5. & ſeqq. 465
3 Regulares profitentur regulam, non conſuetudinem, ib. n.6. 465
3 Tenentur in ſubſtantialibus Regulæ ſe conformare cum originalibus inſtitutis, licèt religio ipſa à Superioribus non reformetur, ib. num.9. 465
3 Et quæ ſint ſubſtantialia regulæ, ib num.10. 465
3 Religioſus locus debet reformari de religioſis dumtaxat, non de ſęcularibus, niſi in defectu religioſorum, in c. Inter quatuor, n.1. de relig. domib. 494
Vide in ver. *Monaſterium quoad reformationem, & ſæculariza-tionem*.
1 Regulares Canonici debent in clauſtro divinis obſequiis vigilare, nec hodie poſſunt exercere curam animarum in Parochialibus annexis eorum Monaſteriis, in cap. Quantò, num.3. de offic. ordinar. 565
1 Regulares accedentes ad curiam Principis ſine licentia Superioris ſunt ipſo facto excommunicati, ib. num.4. 565
1 Regulares de licentia ſui Superioris non prohibentur eſſe in obſequio alicujus Principis, vel Epiſcopi, ib. num. 5. 565
1 Sed hodie contra, num.7. 565
1 Regularibus concedi non poſſunt facultates degendi extra clauſtra, niſi ex graviſſima cauſa a Sede Apoſtolica approbanda, ib. num 7. 565
1 Regularium cauſæ an ab Epiſcopo, vel Abbate cognoſci, ac diffiniri debeant, diſtinguitur, ut n. ſeqq ib. nu.9. 575
1 Regularium coercitio, quando agitur criminaliter in figura judicii ſpectat ad ſolum Epiſcopum, ibidem num. 10. 565
1 Sed de pertinentibus ad regulam Clauſtralem cognoſcit Abbas, ibid. num.10. 565
1 Regularis eſt puniendus ab Epiſcopo tantùm, quando agitur judicialiter, & ad pœnam ordinariam, ib. num 20. 566
1 Regularis vagabundus à quibus & quo Ordinario ſit revocandus, & puniendus, ibid. num.22. 566
1 Regulares exempti tam in civilibus, quàm in criminalibus, reſpondere debent coram Superiore ſacro, & non coram Ordinario, ib. num. 24. 566
1 Et quid poſt Conſtitutionem Gregorii XV. de Conſervatoribus, ibid. num.25. 566
1 Regulares delinquentes in caſibus Conſtitutionis Gregorii XV. de Exemptorum privilegiis, quamvis ſubſint juriſdictioni Ordinarii, tamen puniri poſſunt etiam à ſuis Superioribus, ibid. num.37. 568
1 Idem in regularibus degentibus in Monaſteriis poſt Decretum Urbani VIII. erectis cum minori numero, quàm duodecim Religioſorum, ib. num.38 568
1 Regulares ſunt ſubjecti Prælatis ſuis ex obligatione ſurgente à voto ſolemni obedientiæ, quod tenetur eſſe de jure naturæ, ib. num.41. 568

Regulares quoad ſtatum Regularem.

1 Regulares ſunt Coadjutores Epiſcoporum in iis, quæ ad ſalutem pertinent animarum, in cap. Quod ſuper his, nu.29 de major. & obed. 614
3 Non habent velle, aut nolle, ſed mortui ſunt mundo, & ſervo æquiparantur, in cap. Non magnopere, num.16. Ne Cler. vel Monach. 660
3 Declaratur, ib. n.17 & 22. 660
3 Retinent generis nobilitatem, jus ſanguinis, ſuitatis, & Civitatis, ibid. num.22. 661
3 In materia favorabili veniunt Clericorum appellatione, ibidem num.23. 661
1 Prælatorum regularium appellatione qui intelligantur, in c. Ad aures, num.3. de tempor. ordinat. 362

Regulares quoad ſucceſſionem feudalem.

1 Regularis ex Ordine fratrum Prædicatorum ad Epiſcopatum aſſumptus, an ſuccedat in feudo aperto, poſtquam fuit conſecratus Epiſcopus, latiſſimè diſcutitur, in c. Quæ in Eccleſiarum, a n.57. uſque ad n.108 de conſtitut. 100
1 Feuda ſecundum Canones poſſunt habere Clerici, Religioſi, & Epiſcopi, ib. num.58. 100
1 Vaſſallus ſi fiat Clericus, vel Monachus in feudo non ſuccedit, & ſi quod habet, perdit, ib. num.59. 101
1 Declaratur, ib. n.61 & ſeqq. uſque ad n.66. 101
1 Feudum ita demum tranſit in Monaſterium, ſi tale requirat ſervitium, quod à Religioſo vaſſallo, vel Monaſterio poſſit honeſtè per ſe, vel per alium explicari: aliàs ſecus, ib. num.60 & ſeqq.

uſque ad num. 66. & num. 79. uſque ad num. 105. 101
3 Declaratur, ib. num 105 103
3 Feudalia jura in excluſione Regularium à ſucceſſione feudi ſolummodò contemplantur eorum inhabilitatem ad ſerviendum, ib num. 61 101
1 Feudum ſive fuerit apertum ante, ſive poſt profeſſionem vaſſalli, tranſit in Monaſterium, ſi ſervitia poſſint honeſtè à Monacho, vel Monaſterio, per ſe, vel per alium exhiberi, ibidem num. 65. 101
1 Homagium, & Sacramentum fidelitatis honeſtè à religioſo vaſſallo præſtari poteſt per ſeipſum, ib num. 71. 102
Vide in verb. *Feudum quoad juramentum fidelitatis*.
3 Feudum regularis ad Epiſcopatum aſſumpti tranſit in Eccleſiam, ſi ſervitium honeſtè præſtare poſſit per ſe, vel per ſubſtitutum, ib. n 81. & ſeqq. uſque ad num. 108. 102
3 Monachus factus Comes per Papam ſuccedit in feudo aperto, poſtquam factus eſt Comes, ib. num 81. 102
1 Feudum proveniens ab Eccleſia Romana eſt Eccleſiaſticum, & jura feudalia excludentia à ſucceſſione feudi Clericos, & Monachos, ad illud non extenduntur, ib. n 102. & 103. 103
3 Religioſus, & Epiſcopus ſi fiat Vaſſallus Eccleſiæ Romanæ, non deſinit eſſe miles Chriſti, ib num 104. 103
3 Feudum apertum Religioſo ad Epiſcopatum aſſumpto tranſit in Cathedralem Eccleſiam quoad commoditatem dominii utilis durante vita naturali ipſius Epiſcopi, ib. n 105. & 107. 103
1 Feudalia jura, quæ ex ſui natura non tranſeunt, niſi ad hæredes ſanguinis, ut Regnum, Ducatus, & Baronia, non tranſeunt in Monaſterium, vel Eccleſiam, ſed remanent generi, ib. num 109. 104
1 Declaratur, ib num. 107. 104
2 Monaſterium an ſuccedat in feudo, In cap. In præſentia, num. 68. de probat. 137

Regulares quoad tranſitum ad aliud Monaſterium, vel Ordinem.

3 Regularium perſonæ totius Conventus an poſſint ad ſtrictiorem Ordinem ſe transferre, licentia petita, licèt non obtenta, in cap. Recolentes, n 15. 17. 24. & ſeqq de ſtat Monachor 465
3 Tranſlationem unius Conventus ad alium fieri poſſe de licentia Ordinarii, qui Authores ſenſerint, ib. n 22. 466
3 Tranſitus ad ſtrictiorem Religionem cur faciliùs permittitur ſingularibus perſonis, quàm Conventui, vel Ordini, ibidem num. 28. 467
3 Concilium Lugdunenſe de tranſitu totius Conventus, vel Ordinis, an habeat locum in Ordinibus non revocatis, ibidem num. 32 467
3 Regularis translatus à Religione fratrum Minorum ad tertium Ordinem S. Franciſci, recuperat jus ſuccedendi in bonis ſibi poſt translationem delatis, ib. num 39. 468
3 Subjiciuntur regulares Superioribus illius religionis, ad quam canonicè ſunt translati, num 40. 468
3 Regularis non cogitur invitus ad arctiorem religionem tranſire, niſi propter demerita, ib. num 51. 470
3 Regulares de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem Religionem ejuſdem Ordinis tranſeuntes, an per alium annum in probatione ſtare, atque iterùm profiteri teneantur, in c. Ad Apoſtolicam, n 34 & ſeqq uſque in fin de regular. 383
3 Duobus modis transferri poteſt regularis ab uno ad aliud Monaſterium, ib. num 35. 383
3 Regulares translati de ſtrictiori ad laxiorem ejuſdem Ordinis, ex conſuetudine illicò admittuntur ad officia, & dignitates ſecundæ religionis, ib num 47 & 61. 384
3 Translatio regularium canonicè fieri debet, ib num 54. 385
5 Regularis tranſiens ad ſtrictiorem Religionem licentia petita, licèt non obtenta, non peccat, in cap. Conſultationi, num. 9. de Apoſtat. 118
5 Regularis canonicè translatus ad arctiorem religionem non poteſt redire ad primum Ordinem abſque licentia Papæ, ibidem num. 10. 118
5 Regularis tranſiens ad alium Ordinem ſine legitima licentia non poteſt ibi promoveri ſine diſpenſatione Superioris regularis, ſi tranſitus ſit publicus. quòd ſi occultus, nulla eget diſpenſatione, ib. num 13. 118
5 Regularis tranſiens ad laxiorem religionem licentia petita, ſed non obtenta, peccat mortaliter, ib n 15 118
5 Sed non dicitur propriè Apoſtata, & cur, ib. num 15 & 16. cum duob. ſeqq. 118
2 Regularis ad alium Ordinem translatus nihil habet commune cum primo, in c In præſentia, n 72 de probat. 118
2 Et deſinit eſſe filius Monaſterii, ib. num. 71. 118
2 Et regulatur ſecundum inſtituta Ordinis, ad quem transfertur, ib. num 74 118
2 Regularis ſua culpa translatus à religione incapaci ad capacem non recuperat jus ſuccedendi, ib num 75. 118
2 Regularis translatus ad religionem capacem non ſuccedit in hæreditate ſibi delata ante translationem, atque agnita per venientes ab inteſtato, ib. num 76 118
2 Et quid ſi nondum ſit agnita, ib num 77 118
3 Regularis zelo ſanctioris vitæ ad arctiorem Ordinem tranſire poteſt licentia petita, licèt non obtenta, etiamſi prima religio ſuper hoc ſit privilegiata, in c Licèt, n 1 & 11 de regular 191
3 Declaratur, ib num 22 & 23 192
3 Privilegium aliquibus religionibus conceſſum de non tranſeundo ad arctiorem, intelligitur de tranſitu indiſcreto, ib. num 2. 22 & 23. 191
Vide in ver *Monachus quoad tranſitum*.
3 Religioſi manere debent in ea vocatione qua vocati ſunt, in d cap. Licèt, num 6 de regular 192
3 Nec tranſire debent ad aliam religionem ſine magna neceſſitatis, vel utilitatis cauſa, ib num 7 192
3 Manere quis debet in ſua vocatione, niſi inſtinctu Spiritus Sancti ad perfectiorem vitam inducatur, ib num 10 192
3 Regularis petita, licèt non obtenta licentia, tranſit ad ſtrictiorem religionem authoritate propria, vel potiùs Spiritus Sancti, & ſic jure divino naturali, ib. num. 11. & ſeqq & n. 19. 192
3 Prælatus regularis ſine juſta cauſa denegans licentiam ſubdito tranſeundi ad arctiorem religionem, mortaliter peccat, ibid. num. 15. 192
3 Regularis ut tranſire poſſit ad arctiorem religionem licentia petita, licèt non obtenta, requiritur primò, ut ſecunda religio ſit ſtrictior quoad actualem obſervantiam, ib n. 19 & 20. 192
3 Secundò, ut prima religio non ſit ſuper hoc ſpecialiter privilegiata, ib. n. 22. 192
3 Tertiò, ut tranſitus non redundet in jacturam, vel infamiam primæ religionis, ibid num 24 & ſeqq. uſque ad num 30 & num. 45 193
3 Quartò, ut tranſiens non moveatur ex temeritate, vel levitate, ſed zelo ſanctioris vitæ, ib. n 30. 193
3 Et quomodo de hujuſmodi zelo conſtare debeat, ib n 31 193
3 Et quid ſi de hoc probabiliter dubitetur, ib n 32 193
3 Et quando dicatur probabiliter dubitari, ib n 33 & 35 193
3 Quintò, ut licentiam petat à ſuo Prælato immediato, ibidem num 36. 193
3 Et an debeat eam petere etiam à Conventu, ib n 37 & ſeqq 194
3 Sextò, ut ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus, ib n 40 194
3 Septimò, ut ſit ſubditus, non autem Prælatus, ib n 41 194
3 Octavò, ut licentiam petat ante tranſitum, ib n 44 194
3 Nonò, ut eam petat cum humilitate, & puritate, ib. n 45. 194
3 Decimò, ut cauſam ſui tranſitus aſſignet Prælato ſuo, ib n 46. 194
3 Undecimò, ut debito tempore expectet reſponſum, ibidem numer 47 194
3 Et quid ſi Prælatus non reſpondeat, aut non probabiliter, ibid. num 48 194
3 Duodecimò, ut conſtet Prælato ſecundam religionem paratam eſſe illum recipere, ad quam rectè ſe transferat, ibidem numer. 49. 194
3 Decimotertiò, ut veniat cum litteris dimiſſoriis Prælati ſui, ib. num. 50 195
3 Quòd ſi venerit ſine dictis litteris, quid facere debeat Prælatus ſecundæ religionis, ib. num 51 195
3 Regularis poteſt tranſire à religione, in qua remiſſius vivitur, ad minorem religionem melius obſervatam. ſed cùm dubitatur, an ſecunda religio ſit arctior, Superioris judicium eſt requirendum, ib num 21 192
3 Privilegio Ciſtercienſium, & Societatis Jeſu, ne illorum profeſſi tranſire poſſint ad arctiorem Religionem ſine licentia Superioris obtenta, non gaudent aliæ Religiones per communicationem, ib n 22. Sed ſi Superior licentiam pertinaciter denegaret, recurrendum eſſet ad proximum ſuperiorem, ib n 21 193
3 Regularis, qui ad arctiorem tranſivit, revocari poteſt, ſi prior Eccleſia enormiter lædatur, ib. n 25. 193
3 Et hoc per viam juris communis, ſi teneret tranſitus, vel per viam reſtitutionis, ſi non teneret, ib. d num 25. 193
3 Regularis petita licentia præſumitur bono zelo ad arctiorem Religionem tranſire, ib. num 31 193
3 Quòd ſi de hoc dubitetur, recurrendum eſt ad ſuperiorem, ad quem ſubditus appellaret, ſi gravaretur, & requiritur ejus licentia petita, & obtenta, ib. num 32. 193
3 Regularis quibus conjecturis deprehendatur tranſiiſſe ad arctiorem Ordinem ex cauſa temeritatis, ſeu levitatis, ib n 33 193
3 Canonicus Regularis, qui non poteſt vivere ſine carnibus, dicitur tranſire ad Monachos ex temeritate, ib n 34 193
3 Regularis tranſiens ad ſtrictiorem ordinem non alienatur, ſed in melius commutatur authoritate ſuperioris, ib n 38 194
3 Novitius poteſt ad aliam Religionem tranſire ſine ſuperioris licentia, ib num 40. 194
3 Prælatus an poſſit ad ſtrictiorem Religionem tranſire petita, licèt non obtenta Superioris licentia, ib n 41 194
3 Quid ſi habeat alium Superiorem citra Papam, ib n 42. 194
3 Et quid ſi ſit Papæ immediatè ſubjectus, ib num 43 194
3 Regularis an poſſit tranſire ad arctiorem, ſi petita licentia Prælatus nil reſpondeat aut non probabiliter, vel ſine cauſa licentiam deneget, ib. n 48 194
3 Regularis diſcedens è Monaſterio, ut tranſeat ad arctiorem Religionem, antequam conſtet eam paratam eſſe illum recipere, fugitivus eſt, & apoſtata, ib num. 49 194
3 Tranſitus ad arctiorem ordinem non petita licentia an ſit irritus, ita ut regularis ad primum ordinem revocari poſſit, ibid. n. 52 & ſeqq uſque ad num 60 195
3 Quid ſi tranſierit ex temeritate, ſeu levitate, ib num 53 195
3 Et quid ſi zelo melioris frugis, ib n 54 195
3 Licentia tranſeundi ad ſtrictiorem ordinem peti debet à Monacho ex honeſtate, non autem ex neceſſitate, ib num 55. 195
3 Contrarium, ib n 50. 195
3 Regularis tranſiens ad arctiorem non petita licentia, præſumitur motus ex animi levitate, ib n 57. 195
3 Religio tota, ſeu domus Religioſa, an poſſit ſe ad ſtrictiorem Religionem tranſferre, ib n 62 196
Monialis quoad tranſitum ad aliud Monaſterium
Vide in ver *Moniales*
3 Canonicus Regularis ſi fiat Monachus Religionis arctioris, manet Monachus, ſed ſi laxioris, redire compellitur, in cap Sanè, n 1 de Regular 334
3 Fratres Prædicatores etſi profiteantur Regulam Sancti Auguſtini, quæ laxior eſt, tamen per Conſtitutiones arctiorem vitam ducunt, quàm Monachi, ib n 5 334
3 Et tranſeundo ad Monachos apoſtaſiam non effugiunt, ibidem num 6 334
3 A religione majori, in qua remiſſius vivitur, fieri poteſt tranſitus ad minorem melius obſervatam, ib num 24 336
3 Quod locum habet, ſi totus ordo ſit collapſus, nec ſit ſpes reformationis, aliàs ſecus, ib n 25 335
3 Regularis, qui zelo ſanctioris vitæ tranſivit ad arctiorem Religionem non petita Superioris licentia, permittitur diſpenſativè in ea remanere, licèt de rigore cogendus ſit redire ad primam, ib num 11 335
3 In tranſitu de una ad aliam Religionem ſecundùm Theologos non atten-

attenditur, quæ ſit aſperior, ſeu durior; ſed quæ ſit perfectior, ſeu fructuoſior, ib. num.50. 356
3 Sed contra ſecundùm Canoniſtas, ib. n 55. & ſeqq. 357
3 Religio Prædicatorum cum ad prædicandum ſit principaliter inſtituta, aliis eſt perfectior, & ex omni alia licet ad eam tranſire, ibid. num.52. 357
3 Etiam ex Carthuſienſi, ib. num 53. 357
3 Sed è converſo ex Ordine Prædicatorum ad alios tranſire non licet, niſi in illo foret remiſſa Religio, ib. num.54. 357
3 Contrarium, ibid. num.57. & 58. 357
3 Canoniſtæ rejectis Theologorum ſubtilitatibus in tranſitu de una ad aliam Religionem attendunt ſolùm, quis ſit arctior, diſtrictior, durior, vel fortior modus vivendi, ib. num.55. 357
3 Et hanc opinionem ſervat Curia, ib. num.58. 357
3 Carthuſianus tranſiens ad Prædicatores punitur tanquam apoſtata, ibid. num.58. 357
3 Sed ad Carthuſiam datur tranſitus ex quacumque Religione etiam Minimorum, & Minorum de Obſervantia, vel Capuccinorum, ibid. num.59 & 60 357
3 Et quid de Eremo Camaldulenſi, ibid. num.62. 357
3 Ad Eremitas Camaldulenſes ex Indulto Eugenii IV tranſire licet ex quocumque Ordine, etiam Carthuſienſium, licentia petita, licèt non obtenta, ibid num.62. 357
3 Et an hodie ſit locus hujuſmodi indulti, ibid. num. 63. & num. ſeqq. 357
3 Ad militares Ordines Curia non dat tranſitum à Religionibus Mendicantium, vel non Mendicantium, etiam laxioribus, ib. num.65. 357
3 Regularis profeſſus in laxiori Religione an teneatur adimplere votum ſimplex, quod prius promiſerat de intrando Religionem arctiorem, ibid. num.66 & ſeqq. 357
3 Ciſtercienſes, ut tranſire poſſint ad ſtrictiorem Ordinem, non ſufficit licentia Abbatis petita, niſi etiam ſit obtenta, in c. Non eſt vobis, n.21. 25 & 30. de Regular. 347
3 Monachus, vel Converſus tranſiens ad aliam Religionem ſine licentia Abbatis, per cenſuram Eccleſiaſticam regredi compellitur, ibid. num.26. 348
Vide in ver. *Monachus quoad tranſitum*.
3 Ciſtercienſis tranſiens ad Carthuſiam non petita ſui Abbatis licentia, an ſit ante omnia reſtituendus primo Monaſterio, ib. n.28. & ſeqq. uſque in finem, maximè à num.35. 348
3 Tranſitus ad arctiorem Religionem ut ſit licitus, quæ requirantur, ibid. num.29. 348
1 Regularis ut ex una ad aliam religionem tranſire valeat, cujus licentia requiratur, diſtinguitur, in cap. Dilecti, n.5. & ſeqq. uſque ad n.36. de renunciat. 346
1 Quid ſi tranſire velit ad ſtrictiorem, ibid. n.36. 348
1 Et quid ſi ad parem, ibid. n 8. 346
1 Et quid ſi ad laxiorem, ibid. num.20. 346
1 Regularis tranſire poteſt ad arctiorem religionem de licentia ſui Prælati immediati petita, licèt non obtenta, ib. n.6. 346
1 Nec eſt neceſſarium eam petere a Conventu, licèt ſit tutius, ib. num.7. & 19. 346
1 Regularis non poteſt tranſire ad parem religionem ſine legitima cauſa, niſi de licentia Papæ, ibid. num. 8. 346
1 Et an hujuſmodi licentia ſuffragetur etiam in foro poli, ibidem num 9 346
1 Et an inferiores à Papa ex juſta cauſa poſſint hujuſmodi licentiam indulgere, ibidem, num 10 346
1 Quid ſi Monaſterium ſit exemptum; ib. n.12. & 15. 346
1 Et quid ſi ſit ſubjectum Epiſcopo, ib. n.14. 347
1 Tridentinum Concilium nihil novi induxit ſuper tranſitu regularium ad ſtrictiorem, vel parem religionem, ib. n. 11. 356
1 Epiſcopus an poſſit diſpenſare, ut regularis Monaſterii non exempti tranſeat ad æqualem religionem, ibid. n.14. 347
1 Quid ſi monaſterium, ad quod fit tranſitus, ſit in aliena diœceſi, ibid. d. n.14. 15 & 16. 347
1 Et quid ſi utrumque monaſterium ſit in diœceſi ipſius Epiſcopi, ibid num.17. 347
1 Regularis ut ex juſta cauſa tranſire poſſit ad parem religionem præter licentiam Abbatis, requiritur etiam licentia Conventus ibid. n.18 & ſeqq. 347
1 Secus ſi tranſire velit ad ſtrictiorem, & quæ ſit ratio differentiæ, ibid. n.19. 347
1 Regularis ut tranſeat ad laxiorem ſine cauſa, ſolus Papa poteſt diſpenſare, ibid num.20. 347
1 Sed talis diſpenſatio non excuſat quoad Deum, ibid. n. 21. 347
1 Regularis ut tranſeat ad laxiorem ex legitima cauſa, etiam inferiores à Papa poſſunt diſpenſare, ibid. nu.23. 347
1 Et qui ſint iſti inferiores, ſi monaſterium ſit exemptum, ibidem num.24 348
1 Et quid ſi ſit ſubjectum Epiſcopo, ibid. n.25. 348
1 Et an requiratur etiam licentia Conventus, ibid. n 26. 348
1 Sed contra, quia ſolus Papa diſpenſat ex cauſa ſuper tranſitu ad laxiorem, ibid. n.27. 348
Mendicantes quoad tranſitum ad non Mendicantes.
Vide in ver. *Fratres Mendicantes*.
1 Regulares cujuſcumque facultatis vigore prohibentur à Concilio Tridentino transferri ad laxiorem religionem, ibidem numer.34 348
1 Etiamſi juſta cauſa ſubſit, refellitur opinio contraria, ibidem num.35. 348
1 Regularis ut tranſeat ad laxiorem religionem, quæ ſint cauſæ legitimæ diſpenſandi, ibid. n.36. 348
1 Quid de cauſa infirmitatis, ibid. num.37. & 40. 348
1 Et quid de cauſa ſenectutis, ib. num.38. 349
1 Et quid ſi religioſus ſit exoſus fratribus, vel infamia notatus, ib. num.39. 349
1 Et quid ſervetur in ſignatura gratiæ, & in ſacra Pœnitentiaria, ib. num. 40. 349
1 Regularis unius Ordinis, ſi in ſecundo Ordine, ad quem tranſivit, recipit Sacerdotium, ad primum Ordinem rediens in eo liberè miniſtrabit, in c. Ex parte, n 1 de tempor ordinat. 366
5 Regularis tranſiens à ſtrictiori ad laxiorem religionem abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, an ſit apoſtata, & excommunicatus, aut ſaltem ſuſpenſus, in cap. Conſultationi, num.5. de apoſtat. 117

Regulares quoad votum Paupertatis, & Caſtitatis

3 Regularibus utriuſque ſexus an liceat habere annuos redditus nomine Conventus, ac de ſuorum ſuperiorum licentia, & ad eorum nutum, in c. Monachi, num.1 & ſeqq. uſque in finem, de ſtat. Monachor. 455
3 Peculii, ſeu adminiſtrationis bonorum ſtabilium tres ſunt ſpecies, & quæ illarum ſit Regularibus prohibita à Concilio Tridentino ſecundùm opinionem Navarri, ibid. n 2. 455
3 Regularis, cui conceditur à Superiore adminiſtratio alicujus villæ cum onere ſolvendi certam portionem Monaſterio, an poſſit de reſiduo diſponere in ſuos uſus ſine proprietatis, vitio, ib nu.3. & num 49. & ſeqq. 455
3 Adminiſtratio bonorum ſtabilium an poſſit per generalem Ordinis concedi alicui regulari ad vitam, & an liceat eidem Generali, vel ſucceſſori illam revocare, ibidem n. 4. 20. & 25. 455
3 Opiniones nonnullorum Theologorum circa peculium regularium referuntur, ib. n.7 & ſeqq. 456
3 Confutantur in terminis juris communis à numer.13. uſque ad num.44 456
3 Et in terminis Concilii Tridentini, à n.44 uſque in fin. 460
3 Regularis etiam non Officialis poteſt habere peculium non ſuperfluum, ſeu annuos redditus ad ſuos honeſtos uſus de Superiorum licentia, & dependenter ab eorum voluntate, ib. n.8. 456
3 Contrarium, ib num 49 uſque in fin. 460
3 Peculium regulari conceſſum, vel ſimpliciter, vel cum facultate adminiſtrandi liberè, prout ei videbitur, & placebit, an intelligatur in uſus licitos, & ad arbitrium boni viri, ibidem numer. 9. & 26. 456
3 De jure communi regularibus non permittitur haberi peculium, ſeu annuos redditus, vel bonorum ſtabilium adminiſtrationem, ib. n. 10. 456
3 Pœna in regulares proprietarios à jure communi ſtatuta quæ ſit, ib. num 11. 456
3 Neceſſitas niſi ſit extrema non excuſat à vitio proprietatis regularem, qui aliquid celat Superiori, aut detinet eo invito, ib. num. 15. 456
3 Regularem poſſe habere peculii adminiſtrationem in uſus licitos de licentia Abbatis, quibus fundamentis probetur de jure communi, ib. n.16 uſque ad n.44. 456
3 Regularis datus executor ad diſtribuendum, non dicitur habere bonorum adminiſtrationem, ib. n.27. 457
3 Regularis ſicut eſt incapax proprietatis, ita & uſusfructus, vel uſus juris, ib. n.31. & 41. 458
3 Regulares Capellani Papæ recipiunt de ſervitiis portionem ſicut alii, ſed teſtari non poſſunt, ib. num.35. 458
3 Ut Regularis habeat beneficium ad nutum amovibile in titulum non repugnat voto paupertatis, nec Concilio Tridentino, ibid. num.41. 459
3 Concilium Tridentinum quid ſtatuerit circa Regularium proprietatem, ib. n.44. & ſeqq. uſque ad n.68. 460
3 A Concilio Tridentino prohibetur Regularibus non ſolùm proprietas, & poſſeſſio quorumcumque bonorum, ſed etiam nuda detentio, etiam nomine Conventus, ib. n.45. 460
3 Mobilium uſus permittitur regularibus à Concilio, antequam Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, ib. n 46. 460
3 Adminiſtratio bonorum ſtabilium non permittitur à Concilio, niſi Officialibus temporalibus Monaſterii, ib. n.48. & 74. 460
3 Adminiſtratio peculii etiam dependenter à voluntate Superiorum, & ad eorum nutum, prohibita eſt à Concilio Tridentino Regularibus non Officialibus, ib. n.49. & ſeqq. uſque ad num. 54. & 72. 460
3 Non licet Regularibus habere uſum ſuperfluum bonorum mobilium etiam de licentia Superioris, & dependenter ab illius voluntate, & nutu, ib. num 50. 460
3 Regulares tenentes mobilia ſuperflua, aut immobilia, à culpa, vel à pœna ipſo facto incurrenda non excuſantur propter diſpenſationem Superiorum, ib. n.51. 460
3 Prælatis Regularibus aſſerentibus ſe poſſe concedere licentiam tenendi mobilia ſuperflua, aut immobilia quæcunque, fides non eſt adhibenda, ib. n.52. & 69. 460
3 Regularibus non licèt ex diſpenſatione Superiorum habere adminiſtrationem peculii, etiam in uſus licitos, ibid. numer. 54. & 56 461
3 Regularis habens adminiſtrationem cum facultate diſponendi de fructibus in quoſcumque uſus, dicitur habere uſumfructum, ib. num.55. 461
3 Peculii etiam non ſuperflui adminiſtratio interdicta eſt Regularibus à Concilio Tridentino, ib. n.59. 461
3 Decreta Clementis VIII. circa Regularium proprietatem expenduntur, & conferuntur cum c.2. ſeſſ.25. de Regular. Conc. Trid. ib. num.69. & ſeqq. 462
3 Differentia inter bona propria, & aliundè quæſita à Regularibus rejicitur à Concilio Tridentino, & à decretis Clementis VIII. ib. num.70. 463
3 Bona undecunque à regularibus acquiſita, cum cæteris Monaſterii bonis confundi debent, ut communis inde victus, & veſtitus omnibus ſuppeditetur, ib. n.71. 463
3 Regularibus non poſſunt concedi à Superioribus bona ſtabilia etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam, etiam depoſiti, aut cuſtodiæ nomine, ibidem num. 73. 463
3 Superiores regulares non poſſunt habere adminiſtrationem temporalem bonorum Monaſterii, ib. n.74. 463
3 Adminiſtratio temporalis bonorum monaſterii à Clem. VIII. tribus Officialibus demandatur, ideſt, exactori, depoſitario, & diſpenſatori, ib. n 74. 463
3 Regulares non excuſantur ab obſervantia decretorum Clem. VIII. hoc prætextu, quòd uſu recepta non fuerint, ibidem num.75. 463

3 Non

3 Non licet Regularibus interpretari Decretum c. 2. ſeſſ. 25. de Regular. ibid num 76. 473
3 Bona ſtabilia etiam in adminiſtrationem Regulari concedi non poſſunt, in c. Joannes, n. 16 de teſtam. 286
3 Qui prætextu regulares ſe excuſent à proprietate, in c. Ad Apoſtolicam, n 61. de Regular. 385
3 Regularis non poteſt aliquid etiam minimum poſſidere tanquam proprium, ſed totum debet incontinenti reſignare Prelato ſuo, alioquin mortaliter peccat, in cap. Cùm ad Monaſterium, num. 3. & ſeqq. uſque ad num. 12. de ſtatut Monachor. 476
3 Regularis deprehenſus in vita aliquam proprietatem habere, canonica monitione præmiſſa, expellitur à Monaſterio, & in aliud arctius detruditur, & ab Altaris miniſterio removetur, ibidem num 7 476
Vide in ver. *Monachus quoad proprietatem.*
3 Regularis deprehenſus in morte habere proprietatem, debet cum ipſa ſubterrari extra monaſterium in ſterquilinio in ſignum perditionis, in d. c. Cùm ad Monaſterium, n 8. & 12. de ſtatu Monachor. 476
3 Nec pro ipſo orandum, ibid. n 10. 476
3 Regularis, qui in mortis articulo non reſignavit proprium, non debet in cœmeterio ſepeliri, & de facto ſepultus exhumari debet, ſi ſine ſcandalo fieri poteſt, ibid n. 11 476
3 Religioſi proprietas non debet tota cum ipſo ſubterrari, ſed aliqua pars illius, ibid. n 12. 476
3 Sed inventa in vita debet converti in utilitatem Eccleſiæ, ibidem num. 13 476
3 Regularis non debet munus licèt minimum ſibi oblatum accipere, ſed illud recta eſt deferendum ad manus Superioris, ib. num 14 476
3 Et hodie debet incorporari, & confundi cum reliquis bonis monaſterii, ibid. n. 15. 477
3 Si Regulari legetur fundus, itaut habeat uſumfructum, poterit illum habere ſecundùm opinionem Vincentii, ib. nu. 16. 477
3 Contrarium, ibid. n 17. 477
3 Caſtitatis cuſtodia, & abdicatio proprietatis ſunt eſſentialiter annexa regulæ Monachali, ib n 44. 478
Papa an poſſit diſpenſare cum Regulari, ut habeat proprium, vel uxorem ducat.
Vide in ver. *Papa quoad diſpenſationem.*
3 Profeſſi ſunt mortui mundo, nec ſunt vocandi ad vitam humanam occaſione cujuſcumque eventus, ibid num. 51. 478
3 Contrarium, ibid num. 61 479
3 Matthæus Apoſtolus dicitur noluiſſe diſpenſare cum Iphigenia moniali, ut nubere poſſet propter bonum fidei, ibid n. 52. 479
3 Sed vide, num 76. 480
3 Caſtitas, & paupertas ſunt annexa regulæ Monachali de jure poſitivo, ibid n 57. 479
3 Religioſus perſeverans Religioſus, inhabilis eſt ad matrimonium non ex ſtatuto, ſed ex natura, ibid num. 68. 480
3 Imperator Federicus natus eſt ex matre Conſtantia quinquagenaria, quæ fuerat Monialis, ibid. n. 69 480
Reliqua Vide in verb. *Monachus*, *Religioſus*, *Monialis*, *Monaſterium*, *Conventus*, *Clauſura*, *Profeſſio*.
1 RELATIO non eſt facienda ad præcedentia, quando induceretur correctio juris communis, in c. Conquerente, num. 56. de offic. ordin. 589
3 Relatio fit ad præcedentia cum omnibus qualitatibus, in c. Conquerente, n. 19. de Cler. non reſid. 36
2 Relatio fit ad præcedentia cum ſuis qualitatibus, in c. In præſentia, n 110. de probat. 141
5 Relatio fieri debet ad proxima, in c. Qui Presbyterum, num. 92. de pœnit & remiſſ 198
5 Expreſſio per relationem ad aliud ſufficit etiam in his, quæ ſpecificam mentionem requirunt, in cap. Cùm pro cauſa, nu 29. de ſent excomm. 330
5 RELATIVA diſpoſitio non ſufficit in iis, quæ ſunt formalia, ut in quarentigia, in cap. Cùm pro cauſa, num 19. de ſentent. excomm. 319
3 RELATIVUM *quis*, Univerſitatem non comprehendit, in cap. Ad hæc num. 61 de relig. domib 491
5 Relatum verè, & propriè dicitur eſſe in referente, imò dicitur pars referentis, in cap Cùm pro cauſa, num. 26 & 30. de ſent. excomm. 319
2 RELAXARI debet de facto, quod de facto proceſſit, in c. Grave, n. 7. de offic. ordin. 598
3 Relaxari, & abſolvere, an & in quo differant, in c Odoardus, n 7 & 19 de ſolut. 219
3 RELEGATUS in eo loco, in quo relegatus eſt, interim neceſſarium domicilium habet, in cap Significavit, num. 35 de Paroch. 311
3 Relegatus in civitate, ſi dominus juſſerit eum recedere, non tenetur pœna etiam conventionali, & jurata, in c. Porrectum, n 60. de regular. 376
5 RELICTUM modo licito quando dicatur, in cap. Nimis prava, n 22 de exceſſ. Prælat. 221
5 Relicta pro fratrum Minorum Eccleſiis, oratoriis, officinis, & habitationibus, ac vaſis, libris, & veſtimentis divinis officiis dedicatis, vel dedicandis ſuſtinentur, in c Nimis prava, n. 25 de exceſſ Prælator 221
3 Relicta ad pias cauſas integrè ſolvi debent infra ſex menſes, in c. Nos quidem, n 7 de teſtam 260
3 Relicta Eccleſiæ, ſeu Monaſterio conſtruendo, debentur integra, etiam cum fructibus medii temporis, ib n. 8 260
3 Relictum nullum ob incapacitatem cauſatam à prohibitione juris reſiſtentis potentiæ capiendi, & relinquendi, habetur pro non ſcripto, ib n. 11 260
3 Declaratur, & reſellitur opinio Angeli de Peruſio, n 12. & ſeqq 260
3 Relictum fratribus Minoribus, cenſetur factum principaliter pro anima, ib d n 8 261
3 Relicta in Religioſis ſub modo licito, aliis uſibus applicari non debet per Papam, quando teſtator alios ſubſtituit caſu quo, onera non impleantur, ibidem num 13 261
3 Relictum ſub modo illicito Religioſis incapacibus ea conditione, ut quatenus impleri non poſſit de jure, vel de facto, deveniat ad alium, an debeat aliis uſibus applicari, ibid n 37. 262
3 Relictum fratribus Minoribus ſub modo illicito, commutari poteſt ad alium uſum, non obſtante prohibitione teſtatoris, & ademptione relicti in caſum commutationis, ib num 38. 262
5 Relictum Altari, ſeu Capellæ exiſtenti in Eccleſia fratrum Minorum pro Miſſis celebrandis, cenſetur relictum ipſis fratribus, ſicut & relictum Eccleſiæ ib n. 65 67 & 73 264
3 Relictum pro dote Altaris in Eccleſia fratrum Eremitarum an cenſeatur factum Deo immortali repræſentando per Presbyteros ſæculares inibi deſervientes, n 73 265
3 Pœna ſunt relinquere Eccleſiæ fratrum incapacium, atque Altari, ſeu Capellæ ibi exiſtenti, num. 74 265
3 Relictum ſub conditione, ſi in Monaſterium intraverit, an debeatur ei, qui intravit, & poſtea exivit, in cap. Porrectum, nu. 57 de Regular. 376
5 In RELIGIONEM Divinam quod committitur, in omnium fertur injuriam, in c Vergentis, n 15. de Hæret 65
5 Religiones omnes, exceptis Capuccinis, & Minoribus de Obſervantia, hodie poſſidere poſſunt bona immobilia in communi, in c Nimis prava, n 18 de exceſſ Prælat. 221
2 Religionem ingrediens metu mortis, quando, & qualiter teneatur proteſtari, in cap Perlatum, numer 9 de iis quæ vi metu. cauſ. 675
3 Religionem coactè ingreſſi in adulta ætate dicuntur potiùs peccata committere, quàm plangere, in cap Cùm virum, num. 42 De Regular. 369
3 Religiones plures in Concilio Lugdunenſi extinctæ, ib n 52. 370
3 Religionem ingreſſus propria authoritate intrà annos pubertatis poteſt quandocumque exire, in cap. Si quis, num. 12 de Regular. 331
3 Religionem ingreſſus in legitima ætate per vim, & metum, ſi intra annum potuit reclamare, & non reclamavit, eo elapſo exire, vel à parentibus revocari non poteſt, ib. n 18. 334
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, in cap 19 ſeſſ. 25 de Regular. num 19 334
3 Religio an teneatur nulliter profeſſo ad alimenta, ibidem num. 13 & 74 335
3 Religio una non poteſt ad aliam Religionem etiam ſtrictiorem tranſire ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, in c. Recolentes. n 31 de ſtatu Monachor. 468
3 Religionem novam ſolus Papa poteſt approbare, ſeu confirmare, ib num. 32. 468
3 Epiſcop., & Prælati regulares ſupprimere non poſſunt Religionem à Sede Apoſtolica approbatam, ib num 35 468
3 Religio ſtrictior non dicitur conſiderata primæva regula, ſed habito reſpectu ad præſentem obſervantiam, & conſtitutiones ultra regulam factas, in c. Ad Apoſtolicam, n 49 de Regular. 383
3 Religionem intrare animo probandi melius eſt, quàm nullatenus intrare, in c Porrectum, n. 66. de Regular 377
3 Religionem ingrediens animo exeundi, ſed cum voluntate, ut Deus immutet propoſitum ſuum, ſatisfacit voto, ibidem numer 69. 377
3 Religionem ingreſſus ex voto an exire poſſit ſine ulla cauſa ex ſola ratione libertatis, ib n. 70 377
2 Religionum diverſitas ſumitur ex fine, ad quem ordinantur, in c. In præſentia, n 100 de probat. 140
2 Religio poteſt eſſe mendicans ex regula, licèt aliquod ejus membrum non mendicet, ib n 116 141
2 Religio una non poteſt eſſe diverſorum Ordinum, ibid. num 92. & ſeqq. 119
3 Religio an ſit una tantùm, vel plures, & in quo differant, in cap. Sanè, n 11. & ſeqq. ad n 24 de Regular 355
3 Religio omnis hoc habet commune, ut quis ſe totaliter præbeat ad ſerviendum Deo, ſecundum tria eſſentialia vota, ib num 13. 21. & ſeqq. 355
3 Religionis ſtatus eſt quoddam exercitium, quo quis exercetur ad perfectionem charitatis, ib. num 14 16 & 56. 355
3 Religiones diverſificantur ſecundum diverſitatem operum, ad quæ ordinantur, ib n 15. 355
3 Item ſecundum diverſos actus exercitiorum, ib n 16 355
3 Religiones etſi conveniant in tribus ſubſtantialibus, tamen diverſificantur ſecundum diverſos fines ad illa tria ſubſtantialia ordinatos, & n. 17. & 45 355
3 Et quatenus aliquæ ſint ordinatæ ad eoſdem fines, tamen dicuntur diverſæ propter diverſas inſtitutiones, habitus, & denominationes, ib num 18. & 20. 355
3 Religio ſecundum Theologos eſt una tantùm, ſeu unum genus, licèt plures ſint ſpecies, ib num 21. 355
3 Religiones omnes conveniunt in ſummo fine, qui eſt charitas, & in tribus ſubſtantialibus regulæ, ib num 22. 355
3 Et ideò non differunt niſi per accidens, ib. n. 22. 355
3 Sed contra, ib num. 23 & 43 355
3 Religio principaliter ordinata eſt ad opera vitæ contemplativæ, quæ in oratione, & ſtudio conſiſtunt, ib n 25. & 33. 355
3 Religiones quædam ordinatæ ſunt ad opera vitæ activæ, & aliquæ ad mixta, ib num 26 355
3 Et activorum actuum quidam conſiſtunt in prædicatione, & doctrina, & conſiliis animarum, ut in Prædicatoribus, & Minoribus, ib num 27 355
3 Quidam in Militia, ut Templarii, & Hoſpitalarii, ib n 28. 356
3 Quidam ad Hoſpitalitatis, & Infirmorum obſequia, ut in Ordine Cruciferorum, & S Antonii Viennen in d. c Sanè, num 29 de Regular. 356
3 Religionum aliquæ ſunt ordinatæ ad ſolitudinem, aliquæ ad ſocietatem, quædam habent propria in communi, & quædam non, ib num 30. 356
3 Religio major, ſeu perfectior an dicatur, quæ habet opera contemplativa, ib num 31. 356
1 An verò quæ habet opera activa, ib n 32 356
3 Militares ordines ordinati ſunt ad effuſionem ſanguinis activam, non autem paſſivam, licèt per accidens etiam paſſiva evenire poſſit, ib. num. 33. 356

3 Quo

3 Qin caſu propter Martyrium cæteris religionibus eſſent præferendi, ibid. num.34 356

3 Religionum majoritas, ſecundum Theolgos, attenditur principaliter ex parte finis, ſecundariò ex parte exercitii, ib. n 35. 356

3 Et quid ſi finis Religionum ſit idem, ibid. num.36. 356

3 Diſcretio in religionibus præfertur jejuniis, vigiliis, & hujuſmodi obſervantiis, ibid. num.37. & 46. 356

3 Religiones quæ ordinantur ad docendum, & prędicandum, tenent ſummum gradum, ſecundum verò quæ ordinantur ad contemplationem, ibid. num.41. & 50 356

3 Militiæ opus dicitur nobilius aliis operibus activis, & cur, ibid. num.43. 356

3 In Religionibus ordinatis ad ſubventionem privatam proximi, primum eſt infirmos recreare, ſecundum captivos redimere, tertium hoſpites recipere, quartum ad ſuum victum manibus operari, ibid. num.44 356

3 Ad continentiam convenientiùs ordinatur maceratio corporis per abſtinentiam cibi, quàm per ſubtractionem veſtium, ib. n.45. 356

3 Vigiliæ, nuditas, & hujuſmodi, non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt, ibid. num.47. 356

3 Religiones omnes conveniunt in communi exercitio circa tria ſubſtantialia, ſed in obſervantiis variant, ibid num.48. 356

3 Religionum præeminentia triplex, ibid. num. 49. 356

5 Religionem novam erigere pertinet ad ſolum Papam, in c. Cùm & plantare, num 1. de Privileg. 239

2 Ad Religionem pertinet cultum Deo exhibere, in c. Conqueſtus, num.77. de terris. 97

3 Religiones plurimæ, & Monaſteria per Papam ſuppreſſa, & eorum bona aliis piis uſibus applicata, referuntur, in cap. Relatum, num.40 Ne Cler. vel Monachi. 668

Religio ſtrictior, vel laxior.

3 Religio una ut ſit arctior altera, non attenditur, an habeat ſtrictiorem regulam, ſed an modò in ea arctior vita ducatur, in c. Licèt, num.20. de Regular. 392

3 Religio tota, ſeu Domus religioſa an poſſit ſe ad ſtrictiorem religionem transferre, ibid. num.62. 396

Vide in ver. *Regulares quoad tranſitum.*

3 Religio ſtrictior non dicitur, quæ à principio ſuæ fundationis habet ſtrictiorem regulam, ſed in qua modò arctior vita ducitur, in c. Sanè, num 2 de Regular. 354

3 Fratres Prædicatores etſi profiteantur regulam S Auguſtini, quæ laxior eſt, tamen per Conſtitutiones arctiorem vitam ducunt quàm Monachi, ibid. n.5. 354

3 Religio, ut dicatur arctior, non tantùm regula, ſed etiam Conſtitutiones debent attendi, ibid. num. 5 354

3 Religio quæ dicatur arctior, ſeu diſtrictior, vel major, ibid. n.24 & ſeqq. uſque ad num.76. 355

3 Religiones arctiores non ſunt, quia arctiores habent obſervantias, ſed quia obſervantiæ majori diſcretione ordinatæ ſunt ad ſuum finem, ibid. num.49. 51. & 55. 356

3 Carthuſienſium ſtrictior clauſura cum abſtinentia à carnibus in quocumque caſu præponderat aliis religionum aſperitatibus, ibid. num 61. 357

3 Religio una ut ſit ſtrictior altera, non attenditur tempus inſtitutionis regulæ, ſed actualis obſervantia tempore tranſitus, in c Non eſt vobis, num 31. de Regular. 348

Vide in verb. *Regulares quoad tranſitum.*

3 Carthuſiana religio eſt aliis religionibus ſtrictior, ibid. n.32. 348

Vide in ver. *Regularis, quoad tranſitum.*

5 RELIGIOSI Societatis Jeſu cogi non poſſunt accedere ad publicas proceſſiones ex privilegio Gregorii XIII. in c. A Nimis prava n.8. de exceſſ. Prælat. 220

2 Religioſi Societatis Jeſu, & eorum familiares Clerici obtinuerunt litteras Conſervatorias in omnibus cauſis, ſive actores, ſive rei forent, in cap Si Clericus, n 36. de for compet. 55

3 Religioſi exeuntes ad audiendas leges, vel phyſicam, niſi infra duos menſes ad clauſtrum redeant, excommunicati ſunt, & alias pœnas incurrunt, de quibus in c. Non magnoperè, n.1 Ne Cleric. vel Monach. 659

3 Religioſus non eſt proprietarius, qui emolumenta Collegii non ſibi, ſed Monaſterio lucratur, ibid. num 5. 659

3 Religioſus ex ſententia D. Thomæ poteſt eſſe de Collegio ſæcularium magiſtrorum, ibidem num.25. 661

3 Pariſienſium quorumdam error, qui ſtatum religioſorum Mendicantium damnatum aſſerebant, confutatur à D. Thoma in opuſculo juſſu Clem. IV. edito, & ab eodem approbato, ib. n.28. 661

3 Religioſi, qui in clauſtris audiunt leges, vel medicinam, an ſint excommunicati, in c. Super ſpecula, n.8. Ne Cler. vel Monach. 683

3 Religioſi potiùs competit lacrymari, legere, & orare, quàm leges, & medicinam audire, ibid. num.9. 683

3 Religioſus graviùs delinquit attentando illicita extra Monaſterium, quàm intra illud, ibid. num.11. 684

3 Novitii audientes leges, vel phyſicam, non incidunt in pœnam excommunicationis, ibid num.15. 684

3 Religioſi, & alii Eccleſiaſtici hìc prohibiti, qui leges, vel medicinam legunt, ſeu docent, an ſint excommunicati, ibid. num 18. & ſeq uſque ad n.21. & à n 37. uſque ad n 45. 684

3 Religioſi qui leges, vel medicinam audiunt intra clauſtra, non ligantur excommunicatione, ſecus ſi extra, ibid. num.22. 685

3 Religioſi, & alii prohibiti non excuſantur à pœnis hujus Conſtitutionis, eò quòd leges civiles audiant ad intelligentiam Canonum, ibid. num 32. 686

3 Religioſi qui leges, vel phyſicam docent intra Clauſtra, non ligantur conſtitutione cap. Non magnoperè, ne Cler. vel Monach. ibid. num.37. 686

3 Et quid ſi extra clauſtra, ibid. num 38. & ſequen ad n 45. 686

3 Religioſi cur potiùs prohibeantur leges audire, quàm docere, ibid. num 43. 687

3 Religioſi ad quæ obligentur ultra communia Chriſtianorum vincula, in cap Explicati, n 5. de obſer. Jejun 618

1 Religioſi, qui canones ignorant, reputandi ſunt idiotæ, in c. Cùm ſit ars n.12. de ætat. & qualit. 435

5 Religioſus exemptus ſi accipiat executionem ultimæ voluntatis pro hujuſmodi executione conveniri poteſt coram Ordinario, in c. Ex parte, il 2. n. 53. de privileg. 265

5 Idem ſi ſuſcipiat adminiſtrationem Confraternitatis, vel Hoſpitalis, ibid. num.54 265

3 Religioſum eſt quidquid eſt ſacrum, ſed non è converſo, in c. Ad hæc, n.5. de Relig. domib. 489

3 Religioſi an præfici poſſint Hoſpitalibus, ibid. num.50. 491

3 Domus religioſa aggregata Ciſtercienſibus, eorum mores ſervare tenetur, in c. Recolentes, n.1. de ſtatu Monach. 465

3 Domus religioſa poteſt ex toto ſe transferre ad religionem arctiorem alterius Ordinis, ibid. num 11. 465

1 Religioſus contra prohibitionem Prælati ſui ordinari non debet, in c Ad Aures, n 1. de tempor. ordinat. 362

1 Religioſus non poteſt obtinere prælationem abſque ſui Superioris licentia petita, & obtenta, ibid. num.23. 364

3 Religioſi etiam exempti cogi poſſunt ab Epiſcopo ad exequendam teſtatoris voluntatem, in c. Tua nobis, num.19. & 49. de Teſtamen. 282

3 Religioſus à ſuperiore privatus officio Executoris etiam ſine cauſa propter bonum obedientię non poteſt contradicere, ib n.53 284

3 Religioſum locum nemo poteſt efficere ſine Epiſcopi authoritate, in c. De Xenodochiis, n 11 de Relig domibus. 485

4 Religioſus an poſſit habere bona ſua ad uſum fructum, vel uſum, aut adminiſtrationem de licentia Prælati, & dependenter ab illius voluntate, in c. Inſinuante, n.21 Qui Cler. vel voven. 51

3 Religioſorum ſpecies diſcernuntur ex diverſitate religionis, in c. Ad Apoſtolicam, n.48. de Regular. 384

3 Religioſis non licet temerè concurſare ab uno ad aliud Monaſterium, ibid num.57. 385

2 Religioſi omnes approbatam regulam profitentes, & eorum Converſi, & Novitii, fori privilegio gaudent, in cap. Nullus, n. 49. & 54. de foro compet. 48

2 Religioſus, qui jocoſa levitate ad horam dimittit habitum, & alium aſſumit, non incidit in pœnam Apoſtaſiæ, in c. Si quis, n 55. de ſoro competent. 39

2 Religioſis quæ adhærent, Religioſa ſunt, in c. In præſentia, n. 109 de probat. 141

5 Religioſis an liceat in eorum oratoriis, vel Monaſteriis unam, vel plures habere Campanas, in c. Patentibus, n 6. & ſeqq. uſque in finem, de Privileg. 242

5 Religioſi etiam exempti non poſſunt Eccleſias, aut decimas recipere de manibus laicorum abſque authoritate Diœceſani, in c. Cùm & plantare, n.2. de Privileg. 240

5 Religioſi in Eccleſiis ſibi pleno jure non ſubjectis quale jus conſequantur, in d c. Cùm & plantare, n 5. de privileg. 240

5 Et quale in ſubjectis pleno jure, ibid. num 6. 240

5 Religioſi prohibentur alteri confiteri, quàm propriis Prælatis, ibid. num.13. 240

3 Religioſus locus debet reformari de Religioſis dumtaxat, non de ſæcularibus, niſi in defectum religioſorum, in cap. Inter quatuor, n 1. de Relig domib. 494

Vide in ver. *Regularis quoad reformationem.*

5 Religioſi ab excommunicatione Canonis Si quis ſuadente, abſolvi poſſunt per proprium Prælatum, ſi ipſum habeant, & ſit Preſbyter, alioqui per Diœceſanum, in c. Cùm illorum, n.6. & 11. de ſent. excomm. 348

3 Religioſam licèt non profeſſam opprimens eſt ſacrilegus, & excommunicatus, in c. Ex publico, n.40. de Converſ. Conjugat. 448

3 Et impediendo religionis propoſitum eſt excommunicandus, ibid. num 41 448

5 Religioſus chirurgiam exercens, ſi ex ea mors ſequitur, irregularis eſt, etiamſi ſit peritus, & diligens, in c. Tua nos, num. 1. de Homicid. 138

5 Religioſi prohibentur alteri confiteri, quam propriis Prælatis, in c. Cùm & plantare, n 13. de privileg 240

3 RELIQUIAS vendere, vel paſſim oſtendere, aut de novo inventas ſine licentia Papæ venerari non licet, in cap Cùm ex eo, num.1. de Reliq. & vener. Sanctorum. 608

3 Reliquiæ non debent extra capſam oſtendi, præſertim quæſtus cauſa, ibid. num 4. 608

3 Reliquias novas an, & quando venerari liceat ſine licentia Papæ, ibid. num.5. 609

3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, num 6. 609

3 Reliquias non Canonizati an hodie poſſit Epiſcopus recognoſcere, & approbare, ibid. num 6. & ſeqq. uſque ad n 10. 609

3 Reliquias novas Sancti non Canonizati ſecretò venerari, ſeu ad illas devotionem habere, non eſt prohibitum, ibid. n 11. 609

1 Reliquiæ portari poſſunt ſuſpenſæ ad collum, dummodò id fiat ex fiducia Dei, & Sanctorum, non autem ſuperſtitiosè, ib n.12. 609

3 Reliquiæ transferri poſſunt Epiſcopi authoritate, ibid. n.15. 609

3 Reliquiarum translationem cur Concilium Moguntinum fieri decreverit authoritate Epiſcoporum, ibid. n.28 631

3 REMEDIO extraordinario uti licet, quando per ordinarium non eſt ſufficienter conſultum, in c Audivimus, num.48. de Reliq. & vener. Sanctor. 606

3 Dummodò tamen extraordinarium non ſit à jure improbatum, ibid num 49. 606

3 Remedium juris quando ſuppetit, non eſt recurrendum ad remedium facti, ibid. num 50 606

3 Remedio quolibet utendum eſt ad eum tantùm finem, ad quem, eſt introductum, ibid. num.56. 65. & 67. 606

5 Remedia ſeveriora non ſunt adhibenda, ubi leviora ſufficiunt, in c Sacro, num.35. de ſent. excommun. 373

5 Remedio ordinario quandiu locus eſſe poteſt, non eſt confugiendum ad extra ordinarium, ibid. num.48. 374

3 REMISSIONES Auguſtini Barboſæ Indici librorum prohibitorum adjectæ ex ſententia S Congregationis Concilii, in c. Cùm veniſſent, num.58 de judic. 25

3 REMISSORIA non datur, ubi articuli ſunt irrelevantes, in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, num 62. de Præbn. 111

1 *Remittere* verbum quid importet, in cap. Conſuetudines, num 4. de Conſuetud. 192

1 RENUNCIARE beneficio ſuo non poteſt Clericus ſine licentia Epiſ-

Epiſcopi diœceſani, in c. Admonet, n 4 de renunciat. 329
3 Renunciari non poteſt beneficium ſine licentia Superioris propter ejus præjudicium, ib. n.12 311
5 Renunciare liberè poteſt Clericus non habens alas ligatas, ibidem num 16. 311
3 Renunciari non poteſt beneficio in ſavorem duorum indulto, niſi de conſenſu utriuſque, in cap. Ad Apoſtolicam, num. 21. de Regular. 381
5 Renunciari poteſt iuri etiam in favorem plurium introducto, quatenus tangit perſonam renunciantis, ibid num 21. 381
Vide in ver. *Privilegii Renunciatio*
3 Renunciatio tacita inducitur, ſi quis conſentiat, ut ſuum beneficium alteri conferatur, in c. Statuimus, n.17. de Regul. 410
3 Renunciatio facta in articulo mortis præſumitur in fraudem expectantis, in c. Sicut nobis, n.32. de Regular. 389
1 Prælatus inferior cum Capitulo an poſſit ſtatuere, ut præbendatus non poſſit præbendæ ſuæ renunciare, niſi de ipſorum conſenſu, in c. Significatum; n.12. de præben. 61
1 Renunciatio beneficii facta ſine Superioris authoritate non tenet etiam in præjudicium renunciantis, in c. Admonet, nu.6 de renunc. 329
1 Nec impedit eum agere contra Invitum in beneficio ſic renunciato, ib. num.7. 329
1 Poſſeſſio tamen amittitur, ib. verſ. Advette. 330
Renunciatio ingredientis Religionem.
Vide in ver *Novitius quoad Renunciationem*.
1 Renuncians beneficio ſuo expreſsè, vel tacitè, illud repetere non poteſt, in c Ex tranſmiſſa, n.1. de Renunciat. 328
1 Renunciare beneficio intelligitur eo ipſo, quòd quis auſert bona collata Eccleſiæ, in qua eſt beneficiatus, & habitum probationis aſſumit, licèt profeſſio non ſequatur, ib. n 7. & 8. 328
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib n.9. 328
1 Jus renunciatione ſopitum non reviviſcit, ib. n 13. 328
3 Renunciaſſe non videtur, qui ſtatim iterùm eſt aſſumptus, in c. Niſi eſſent, n 10. de Præben. 107
3 Renunciatio præſumitur facta in fraudem Penſionarii, ſi beneficium conſanguineo renunciantis conferatur, ib. num 12. 107
1 Renunciatio beneficii an fieri poſſit ſine authoritate ſuperioris, in c. Admonet, n 24 de Renunc. 331
1 Quid de beneficiis curatis, ib num.5 331
1 Et quid in beneficiis ſimplicibus perſonalem reſidentiam requirentibus, ib. num.26. 331
1 Et quid in non requirentibus reſidentiam, n 28. 331
1 Et quid ſi Clericus ad illius titulum fuerit ordinatus, ibid verſ. Modo. 331
3 REPERIRE. Verba, quæ reperientur, ſive quæ reperirentur tempore obitus, faciunt legatum conditionale, in c Prudentes, num. 11. de Don 11. 244
1 REPETITIO nunquam fieri intelligitur etiam in eadem clauſula quando ex illa reſultat aliquid exorbitans à jure communi, in c. Cæterùm, n.61 de Reſcript 144
5 REPRESALIÆ conceſſæ contra Cives Tuſcos non afficiunt Pratenſes, in c. Epiſcopalia, n.19. de privileg. 236
3 REPUDIARE quis non poteſt, quod habere non poteſt, in cap. Nos quidem, n 71. de Teſt. m. 165
3 RESCRIPTUM contra legem regulariter non valet; non tamen requiritur ſpecialis derogatio, ſed ſufficit generalis niſi lex ſit conciliaris, in c. Ex parte, n 4 de Capell Monach 505
1 Reſcripti, vel privilegii idem continentis, quod jus commune, non oportet mentionem facere in ſecundo reſcripto, vel privilegio, in c Cùm omnes, n 6 de Conſtit 91
1 Idem in ſtatuto, vel conſuetudine, ib. n.7 91
5 Reſcriptum falſum, cujus falſitas ignoratur, tribuit jurisdictionem, in c. Super eo, n 8. de Crimine falſi. 179
1 Contrarium, n 11 179
1 Reſcriptum ſubreptitiè impetratum ob taciturnitatem primi non eſt nullum, in cap Ad audientiam, il ſecondo, num. 29. de Reſcript 176
1 Reſcriptum ſubreptitium tribuit juriſdictionem, ſi de ſubreptione oppoſitum non fuerit, ib. n.21. & 18 176
3 Reſcriptum ſuper reſtitutione beneficii non valet tacita cauſa excommunicationis, & privationis impetrantis, in cap. Dilectus, n 1 & 7. de reſcript. 188
1 In Reſcripto non ſufficit factum narrare, niſi cauſa facti adjiciatur, quam judex prætendit, ib n.8. 188
1 Et de pluribus cauſis facienda eſt mentio, ſi plures ſint, ibidem num. 189
1 Modus ita'em exprimendus, ſi cauſa dandi, vel negandi præſtaret, ib num 10. 189
1 Reſcriptum non valet, cùm proceſſus ſupprimitur, ib.n 11 189
1 Reſcriptum redditur ſubreptitium non ſolum tacendo id quod eſt factum, ſed etiam tacendo quomodo, & ex qua cauſa ſit factum, ib n.12. 189
1 Reſcriptum impetranti ſufficit alterum probare ex disjunctivè probatis, in c. Inter cæteras, n.1. de Reſcript 147
1 Reſcriptum contra generale Concilium cur non valeat, niſi Concilium fuerit ſpecialiter derogatum, in c. Nonnulli, num. 31 de Reſcript 139
5 Reſcriptum quid ſit, & ad quid impetretur, in cap Olim, n .de verbor ſignif. 381
5 Reſcripta contra jus electa non valent, ib. n.10 381
5 Reſcriptum quotuplex, & an beneficium, vel privilegium dici poſſit, ib num 11 381
5 Reſcripta ad lites ſunt interpretanda ſtrictiſſimè, ib n 18 382
5 Reſcripta ad beneficia ſunt ambitioſa, & ſtrictiſſimè intelligenda, ib. num 11 382
5 Infamis eſt, qui reſcriptum Principis aſtutè, vel maliotiosè interpretatur, ib num 11 382
1 Reſcripta, quæ abrogant jus tertii, cenſentur extorta principe connivente, & ſunt nulla ex defectu voluntatis, in c Conſultationibus, n . de Cler. ægrot 167
1 Reſcriptum, quo mandatur alicui provideri de beneficio, non extenditur ad Prælaturas, in cap A. . . n 19 de ætat & qualit 411
1 Reſcriptum, quo mandatur alicui provideri in Eccleſia Cathedrali, an habeat locum, & è converſo, ib. n.17. & ſeqq 432
3 Reſcripto ut quis recipiatur in Eccleſia non numerata, ſi facultates non ſuppetant, obſtat exceptio paupertatis, in c. Non amplius, n.3. de Inſtit. 172
3 Niſi Papa faciat Canonicum honorarium ib. n 4. 172
1 Reſcriptum falſum, & obreptitium in quo ceſſerant, in c. Super litteris, n.9 de reſcript. 110
Reſcriptum ſubreptitium.
Vide in ver Subreptio.
1 Reſcriptum Principis debet reduci ad terminos juris communis etiam improprizando verba, in c. Cauſam, quæ, nu 4 de Reſcript. 156
1 Et quid in privilegiis, ib. n.7 & ſeqq. 156
1 Reſcripta contra jus elicita niſi aliud appareat de voluntate Principis, non valent, ib n 5 & n 11 156
1 Reſcriptum conceditur ad juris communis obſervantiam: aliàs tranſit in privilegium, ib. n 6 156
1 Reſcripti verba quòd aliquis ſit privatus beneficio propter crimen non inducens privationem, ipſo jure improprianturr, & exponuntur, quòd ſit privandus, ib n 19. 157
Reſcriptum in quo eſt raſura an, & quando valeat.
Vide in ver. *Litterarum Apoſtolicarum raſura*.
1 Reſcriptum ſecundum in eodem negotio ab adverſario impetratum non valet, ſi de primo non faciat mentionem, & primum remanet in ſuo robore, in c. Cæterum, n.1 & 30. de Reſcr 141
1 Reſcriptum ſecundum non valet, ſi taceat primum fuiſſe impetratum communi conſenſu, ibid. n 2 & 14. 141
1 Reſcriptum primum ſi non ſit præſentatum, & illius authoritate facta citatio, valet ſecundum priùs præſentatum, licèt de primo mentionem non faciat, ib num 4. 141
1 Reſcriptum ſecundum ad lites non faciens mentionem de primo an ſit ipſo jure nullum, an verò ſit annullandum ope exceptionis, ib. num.5 141
1 Et quid in litteris beneficialibus, & gratioſis, ib n 8 142
1 Reſcriptum ſecundum ſi faciat mentionem de primo, valet ſecundum, & non primum, ib. n.11. 142
1 Reſcriptum ſecundum faciens mentionem de primo an tollat primum ipſo jure, ibid. num 12. 142
1 Reſcriptum ſecundum non ſufficit ut faciat mentionem de primo, niſi etiam faciat mentionem de illius qualitatibus, quæ redderent Principem difficiliorem ad ſecundas litteras concedendas, ibid num 14 142
5 Reſcripta ad lites ſunt interpretanda ſtrictiſſimè, in c Olim n. 28. de Verbor ſignific 382
Vide in ver. *Subreptio*.
1 Res omnis per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, in c. Requiſivit, n.75 de ordin. ab Epiſc. 311
5 Res una, & eadem diverſis reſpectibus poteſt diverſo jure cenſeri, in c Cùm Capella, n 11 de privileg 254
3 Res inter alios acta inducit ſaltem præſumptionem contra tertium, in c Cùm dilectus, n 10 de Relig domib 438
3 Et ſecundum aliquos facit etiam plenam probationem, ibidem num 11. 438
1 Res alterata vel conſecrata non reſtituitur priori domino, in c. Magnus, n 45 de obligat. ad ratioc. 410
1 Declaratur, ibid n 60 411
1 Res ſacra nullo caſu contrectari poteſt niſi à ſacratis, & Deo dicatis omnibus, ibid n 60 332
5 Res verbis accomodare non eſt in facultate hominis, ſed ſolius Dei, in c Falſidicus, n 117 & n 136 de Crimin falſ 175
5 Nec verbis ſignificationem imponere, ib n 118 175
2 Rei vindicatio non datur contra dominum, ſed ipſi domino, in c. Gravis, n . & 51 de Reſtit ſpoliat 117
2 Rei vendicatio utilis datur adverſus eum, qui dolo deſiit poſſidere, ib num 61. 118
Res feudalis Vide in ver *Feudalis cauſa*

Res Eccleſiæ.

2 Res Eccleſiæ donata Sanctum eſt Sanctorum Domino, nec ſubeſt niſi authoritati Judicis Eccleſiaſtici, & in ea ſacrilegium committitur, in c Verùm, n 20. de foro compet. 61
3 Res, quæ donantur Eccleſiæ cum onere celebrationis Miſſarum, deſinunt eſſe laicales, in c Significatum, n 21 de præb 52
3 Res de facili revertuntur ad naturam ſuam, in c Novit, n 44 Ne Sede vacant. 206
3 Res de facili redit ad primævam naturam, in cap Inſinuatione, n 3 de feud. 219

Reſervatio.

2 Reſervato aliquo caſu Papæ, cenſetur etiam reſervata illius cognitio, in c Licet, n 12 de foro compet 26
5 Caſuum reſervatio non afficit Sacerdotes, vel pœnitentes, in c. Omnis, n 81 de pœnit & remiſſ. 115
5 Caſus reſervare quid ſit, ib n 84 115
5 Reſervationis actus eſt localis, ibid n 86 115
5 Decretum Clem VIII quoad caſuum reſervationem ſubjicit regulares Epiſcopo, in cujus diœceſi morantur, non autem alieno, ibid num 8. 115
5 Ordinarii debent paucos, & neceſſarios caſus reſervare, ibidem num 89 115
5 Reſervationis cauſa eſt etiam Sacerdotis imperitia, ib. n 90. 115
5 Reſervatio unius Epiſcopi non afficit alium, ib nu 91 116
5 Reſervatio caſuum eſt ſtrictè accipienda, ib n 96 116
1 Caſuum reſervatio facta ab Epiſcopo Diœceſano non afficit perſonas nullius diœceſis, in c Cùm olim, n 21 de privileg 179
2 Caſus ſibi reſervare an, & quando poſſit inferior Prælatus, ibid n 21 & ſeq 179
5 Epiſcopi non debent promiſcuè ſibi reſervare caſus, quibus à jure annexa eſt excommunicatio, niſi propter frequentiam, ſcandalum, vel aliam neceſſariam cauſam, in c Nuper, n 21 de ſent excomm. 146

5 Reſervatio caſus non inducitur ex eo quòd Summus Pontifex abſolutionem ab illo caſu impertitus fuerit, ibid.num 32. 336
5 Reſervatio ob vacationem in Curia eſt clauſa in corpore juris, & nulla major, aut potentior invenitur, in c.Sicut unire, n 57. de exceſſ Prælat. 211
1 Reſervationibus Apoſtolicis ſublatum eſt jus eligendi Prælatum, quod habent Capitula de jure communi, in c. Nullus, numer 10 de Elect. 113
3 Reſervatio in aliquibus arguit conceſsionem in reliquis in c. Cùm dilectus, num 18 de relig. dom.b. 409
1 Reſervatio juris nihil dat, & nihil aufert, ſed tantùm jus reſervantis conſervat, in cap.Veniens, n 14 pe Tranſact 658
5 Reſervatio afficit etiam ſucceſſorem, ſi fiat per modum legis, ſeu ſtatuti, in cap. Cùm pro cauſa, numer. 28. de ſentent. excomm 339
5 Reſervatio abſolutionis poteſt dici pœna, ibid.num 31. 339
1 *Reſideant*, *caveant*, *interſint*, ſunt æquipollentia, in c. Ut Abbates, n.102.de ætat.& qualit. 397

Reſidentia, communia.

3 Reſidentia eorum, qui deſervire non tenentur, inanis eſt, in c. In Eccleſiis, n.27 de Capel.Monachor. 503
3 Reſidentiæ decreta non ſunt amatè intelligenda, in c.Relatum, n.38.de Cleric.non reſid. 31
3 Reſidere quid ſit, in c. Licèt, n.23 de præben. 135
3 Reſidentiæ onus intelligendum eſt cum effectu, in c.Conquerente, n 14 de Cler.non reſid 35
3 Reſidere nihil aliud eſt, quàm deſervire, ibid.num 16. 35
3 Reſidentia continua requirit ſervitium magis præciſum, ibidem num 17. 35
3 Reſidentia ex vulgari uſu loquendi fundatorum intelligitur perſonalis, ibid num.21. 36
3 Reſidentia debet eſſe laborioſa, & non otioſa, in c. Ex parte, n.15 de Cler.non reſid. 42
Diſpenſationes ſuper reſidentia.
Vide in verb *Diſpenſatio ſuper reſidentia*.

Reſidentia in Beneficiis ſimplicibus.

1 Reſidentia perſonalis, & obligatio Miſſas celebrandi, & inſerviendi per ſeipſum in Capellis, & Beneficiis ſimplicibus, quibus caſibus cenſeatur inducta ex ſententia Sacr Congregationis Concilii, in cap. Ut Abbates, numer. 78. de ætat. & qualit. 394
1 Reſidentia intelligitur de perſonali ex vulgari modo loquendi eorum, qui fundant Capellanias in Cathedralibus, & Collegiatis, ibid.num.101. 397
3 Reſidentia in beneficiis non curatis eſt de jure poſitivo, in c.Extirpandæ, § Qui verò, n.28.de præben. 128
3 Reſidentiam non faciens in beneficio etiam modicæ æſtimationis illo privari debet, in cap. Conquerente, numer.1.de Cler. non reſid. 34
3 Reſidentiam facere in Eccleſia non Parochiali, nec Collegiata, an importet, ut Capellanus celebrare debeat per ſeipſum, & ſit actu Sacerdos, ibid.num 12. 35
3 Reſidentia etiam in beneficiis ſimplicibus de jure communi per alium impleri non poteſt, ibid.num.13. 35

Reſidentia quoad conſuetudinem, & ſervitium.

3 Conſuetudo non reſidendi in Monaſteriis commendatis arguit curam animarum non incumbere ipſis Commendatariis, in cap. In Eccleſiis, n.28.de Capell.Monachor. 503
3 Conſuetudo inſerviendi per Vicarium beneficio curato, & fructus in abſentia percipiendi, valida eſt ſecundum aliquos, in cap. Ex parte, n 22.de Cler.non reſid. 42
3 Contrarium, ibid.n.27. 43
3 Conſuetudo etiam immemorabilis percipiendi fructus beneficii Curati in abſentia, eique per Vicarium inſerviendi, eſt corruptela, ibidem num.27. 43
1 Et in c.Cùm omnes, n 36.de Conſtit. 95
1 Conſuetudo non reſidendi, & percipiendi fructus beneficii in abſentia an valeat, in d.cap. Cùm omnes, n.11.& ſeqq. uſque ad num.36. 93
1 Quid in beneficiis ſimplicibus, ibid.num 12. 93
1 Et quid in beneficiis in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, num.18. 93
1 Et quid in beneficiis curatis, ibid n.36. 95
1 Conſuetudo non reſidendi in Beneficiis ſimplicibus valida eſt, ibidem num.16. 93
1 Conſuetudo percipiendi fructus præbendæ in abſentia in Cathedralibus Eccleſiis non valet de juri communi, ibid n.18 93
1 Conſuetudo percipiendi fructus præbendæ in abſentia an valeat eo caſu, in quo Canonicus abſens non inſervit per ſubſtitutum, ibid.num.20. 94
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid.num 21. 94
1 Conſuetudo immemorabilis, ſecundùm quam ex quamvis cauſa, & ultra tres menſes ab Eccleſiis Cathedralibus abeſſe licet, ſublata eſt à Concilio Tridentino, ibid.num 13. 94
Conſuetudo Eccleſiæ Compoſtellanæ, qua dignitates abſentes pro juſtitia miniſtranda habentur pro præſentibus, ſublata eſt à Concilio Tridentino, ibid num.23. 94
1 Conſuetudo etiam immemorabilis non excuſat Canonicos ab aliqua hora illius diei, quo choro intereſſe tenentur, eo prætextu, quòd adſint alii ab ipſis miſſi, ibid.num 24. 94
1 Conſuetudo non reſidendi, cum Eccleſia, vel dignitas nullos habet redditus, licèt valeat de jure communi, tamen ſublata eſt à Concilio Trid.in Canonicatibus, & Curatis, ibid num.25. 94
1 Conſuetudo etiam immemorabilis non reſidendi in Collegiatis Eccleſiis inſignibus non valet, ibid.num 31. 94
1 Et quid in non inſignibus, ibid.num 31. 94
1 Conſuetudo immemorabilis percipiendi in abſentia quotidianas diſtributiones non tenet, ibid.n.34. 95
1 Conſuetudo etiam immemorabilis non reſidendi in beneficiis curam animarum habentibus, eiſque per alium deſerviendi, eſt corruptela, ibid.num 36. 95
3 Conſuetudo vacandi à ſervitio Chori ultra tres menſes ſublata eſt à Concilio Tridentino, in cap Licèt, n 31.de præben. 135
1 Etiamſi ſit immemorabilis in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, ibidem num 32. 135
3 Conſuetudo percipiendi in abſentia quotidianas diſtributiones non valet, in cap. Licèt, num.77.de præben. 138
3 Et etiamſi ſit immemorabilis, ibid num 79. 138
3 Conſuetudo ſecundùm quam, qui non ſunt Presbyteri, licèt inſerviant, diſtributiones non lucrantur, ſervanda eſt ib.n.95. 138
3 Conſuetudo quà nullus participat de maſſa communi niſi per annum gratis inſervierit, non eſt ſublata à Concilio Tridentino, nec à Conſtitutione S Pii V.ibidem n.96 138
3 Conſuetudo, qua abſentes per tres menſes à Concilio permiſſos admittunt etiam fructus maſſæ groſſæ, eſt laudabilis, & obſervanda, ibidem num.94 139
1 Immemorabilis conſuetudo non reſidendi intelligitur, ſi à nullo prorſus ſolitum fuerit reſideri: ſecus ſi alii reſederint, alii non, in c.Cùm omnes n.32.de Conſtit. 94
3 Conſuetudo longiori quàm novem menſium ſpatio quotannis inſerviendi in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, an ſit ſublata à Concilio Tridentino, in c.Ad audientiam, numer.8. & ſeqq uſq.ad n.16.de Cler.non reſid 60
3 Conſuetudo aut ſtatutum vacandi ultra tres menſes à ſervitio Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ, reſtringitur à Concilio Tridentino ad tres menſes, ibid n.9. 60
3 Conſuetudo, ſecundùm quàm Canonici Regulares abſunt cum licentia per quadraginta dies, & lucrantur diſtributiones, an valeat, ibid.n 16.& ſeqq.uſque in fin. 61
Reſidentia Canonicorum.
Vide in ver. *Canonici quoad Reſidentiam*, *&c.*
Et in verb. *Reſidentia*, *Conſuetudo*.
Reſidentia Cardinalium.
Vide in ver. *Cardinales quoad reſidentiam*.

Reſidentia Epiſcopi, & Parochi.

3 Reſidentiam Paſtorum an Concilium Tridentinum diffinierit eſſe de jure Divino, in cap.Ex parte, n.10.uſque ad n.20.& nu. 26. de Cleric.non reſiden. 41
3 Reſidentiam in Epiſcopatibus, & beneficiis Curatis eſſe de jure divino, qui authores ſenſerint, ibid.num.25. 42
3 Reſidentię pręceptum quo ſenſu dicatur eſſe de jure divino, ibidem num 26. 43
3 In Epiſcopatibus, & beneficiis curatis eſſe de jure divino multipliciter oſtenditur, ibid.n.28. 43
3 In Epiſcopatibus, & curatis per ſe obligat non tantùm ſemper, ſed etiam ad ſemper, ibid n 68. 44
3 Licèt affirmativum includit in ſe pręceptum negativum, ib.n 70. 46
3 Cardinalis à Turrecremata invectiva in Epiſcopos non reſidentes, in c.Qualiter, n 3 de Cler non reſident. 50
1 Cardinalis Cajetani invectiva in ſublimes perſonas, quę munia Paſtoralia per ſe non obeunt, ſed alteri delegant, in cap. Dudum, il ſecondo, n.27 de elect. 170
1 Reſidere tenentur Epiſcopi apud ſuam Cathedralem temporibus Adventus, Quadrageſimę, &c. nec ſufficit, ut in diœceſi reſideant, in c.Canonum ſtatuta, n.101.de Conſtitut. 22
Vide in ver. *Epiſcopus quoad reſidentiam*.
Et in verb. *Parochus quoad reſidentiam*.
Et in ver. *Prælatus quoad reſidentiam*.
3 Juramento Parochi ſuper neceſsitate cauſarum abſentię non ſtatur, in c.Relatum, n.50.de Cler non reſid. 34
3 Concilium Tridentinum in quibus innovet antiquos canones contra Paſtores non reſidentes, in cap. Qualiter, num. 10 de Cler. non reſiden. 50
3 Cauſa negativa an in foro conſcientiæ excuſet Parochum ab obtinenda licentia abeundi extra Parochiam, in c.Relatum, n.34. & 44 de Cler.non reſiden. 33
3 Cauſas abſentiæ repentinas Epiſcopus non tenetur Metropolitano ſignificare, ibid.num.36. 33
Vide in verb *Parochus quoad reſidentiam*.
3 Statutum prohibens, ne quiſquam curatus ab Eccleſia abſit, etiam per unicum diem, ſine Epiſcopi licentia, ſub pœnis pecuniariis, non eſt contra Concilium Tridentinum, in c. Relatum, n 23 de Cler.non reſid. 33
3 Addendum tamen ſtatuto, ut detur facultas Vicariis foraneis concedendi talem licentiam, ibid.n 24. 33
3 Statuta Epiſcoporum, ne Parochi abſint ultra duos dies, licèt non ſint contra Concilium Tridentinum, ex iis tamen jubetur tolli pœna excommunicationis, ibid.n 40. 33
3 RESIGNANS cum pacto ut beneficium alteri conferatur, ſimoniam committit, in c.Dilecto, n 6 de præben. 112
1 RESIGNATIO in manibus Ordinarii eſt ſimoniaca, ſi reſignans tacitè, vel expreſsè in pactum deducat, ut beneficium certæ perſonæ conferatur, in c Non ſine, n.33 de arbitr. 692
1 Reſignationis appellatione ex proprietate vocabuli venit etiam dimiſſio, ibid.n 44. 693
1 Reſignatio facta in manibus Ordinarii eo pacto, ut beneficium certæ perſonæ conferatur, eſt ſimoniaca, in c. Ex parte, nu. 13.de Offic.delegat. 528
1 Vitium tamen purgatur, ſi Papę authoritas intercedat, ib.n 14 528
1 Reſignatio non ſubtrahit Epiſcopo ordinem, ſed executionem, in c. Requiſivit, num 4.de ordin.ab Epiſcop. 377
1 Reſignationis cauſæ reducuntur omnes ad impedimentum exequendi officium paſtorale, in c.Niſi cùm pridem, n.12 de ren. 337
Vide in verb. *Bulla S. Pii V.*
1 Reſignationes reciprocæ parentum Clericorum in favorem filiorum reprobantur à Concilio Tridentino, in c. Ad extirpandas, n.41.de fil.Presbyter. 478
3 Reſignatio fieri poteſt ea intentione, ut beneficium alteri conferatur, dummodo id non deducatur in pactum, in c. Dilecto, n. 5. de præben. 112

3 Reſignatio beneficii cum reſervatione penſionis non poteſt fieri coram Epiſcopo, in c. Niſi eſſent, n.20. de Præbend. 167
3 Simoniaca an ſit reſignatio facta ea intentione, ut beneficium cōferatur nepoti, vel alteri, in c. Ex parte, n.15 de Offic.deleg. 528
1 RESOLVERE, decidere, reſpondere, quid importent, in cap. Quoniam, n.18. de Conſtitut. 111
2 RESPONSIO debet congruere interrogationi, in cap. Cùm contingat, n.47. de ætat. & qualit. & in cap. Cùm non ab homine, num.4. & 9. de Judic. 19
3 Reſponſio ut ſit latior quàm interrogatio, non eſt inconveniens, in c. Super inordinatæ, num.4 de præben. 150
4 Reſponſio facta ex intervallo non nocet in his, quæ conſenſu contrahuntur, in c. Licèt, n.3 & 9. de ſponſ. duor. 38
5 Reſpondere nihil, vel ita reſpondere, ut incertus dimittatur interrogator, paria ſunt, in cap. Falſidicus, num.119. de crimin. falſ. 176
1 REIPUBLICÆ intereſt peccata nocentium eſſe nota, in c. Pervenit, il primo, n.6 de teſtib. cogen. 159

Reſtitutio.

Poſſeſſor bonæ, vel malæ fidei an, & quando teneatur fructus reſtituere. 130
Vide in ver. *Poſſeſſor &c. quoad fructuum reſtitutionem.*
2 Dæmonium non ſufficit ejicere per pœnitentiam in oratione, & jejunio, niſi reſtituantur fructus injuſtè percepti, in c. Gravis, n.90 de reſtit. ſpoliat. 120
Vide in ver. *Fructuum condemnatio.*
Et in verb. *Diſtributiones quotidianæ quando reſtituendæ.*
5 Reſtitutio eſt prioris ſtatus reparatio, in cap. Mandato, num.56. de ſimonia. 64
5 Reſtitutio facta per Papam, ubi aliud non exprimitur, intelligitur fieri ſine juris præjudicio alieni, ibid. n.57. 64
5 Reſtitutio non eſt neceſſe, ut præcedat abſolutionem, ibidem num.66. 65
5 Reſtitutio dicitur facta qualitercumque ſatisfiat, ibid. n.68 66
5 Reſtitutio à malè proviſo in concurſu fieri poteſt competitoribus in multis caſibus ſine ullo periculo detegendi delictum occultum, ibid. num.73 66
5 Reſtituendi impotentiam non extinguit ſubſtantiam obligationis, ſed ſuſpendit illius effectum in tempus, quo impedimentum ceſſaverit, ibid. num.74 66
5 Reſtitutio quibus facienda ſit ab eo, qui in fraudem obtinuit beneficium in concurſu, ibid. num.75. 66
2 Reſtitutio pecuniæ an poſſit fieri per partes invito domino, in c. Ne innitaris, n.42. de Conſtitut. 31
1 Reſtitutio adverſus lapſum quinquennii ad deducendam profeſſionis nullitatem quibus clauſulis concedatur, in c. Perlatum, n.26. & 33. & 38. de iis quæ vi met. cauſ. 677
1 Reſtitutio in integrum contra profeſſionem non datur, etiamſi dolus interceſſerit, ibid. n.50. 680
1 Reſtitutio in integrum adverſus lapſum quinquennii an poſſit juſtè denegari nulliter profeſſis, ibid. n.55. 681
5 Reſtituere quis non tenetur bona ordinis inferioris cum jactura ordinis ſuperioris, in c. Officii, n.11. de pœnitent. & remiſſ. 104
3 Reſtitutio in integrum non competit Clerico in bonis patrimonialibus, ſicut competit in bonis Eccleſiæ, in c. Epiſcopus, num.19. de præbend. 71
1 Reſtitutio in integrum minori ſeducto ad profeſſionem non datur, in c. ſignificatum, n.16. de Regular. 362
1 Reſtitutio in integrum non datur Clerico ratione læſionis in bonis patrimonialibus, vel in redditibus Eccleſiarum ei debitis, in c. Conſuetudines, n.30. de Conſuetudine. 174
1 Reſtitutio in integrum ut Eccleſiæ poſſit concedi, requiritur, ut ſit læſa, & de læſione appareat manifeſtè, in cap. Requiſivit, n.6. de reſtit. in integr. 687
1 Item ut læſio ſit magna, ſeu enormis, ibid. num.8. 687
1 Item ut Eccleſia ſit infrà tempus reſtitutionem petendi, ibidem num.9 687
1 Item ut remedium ordinarium non competat, ibid. num.10. 687
1 Reſtitutio in integrum poſt quadriennium non datur minori, neque Eccleſiæ, quæ vice minoris cenſetur, niſi ex rationabili cauſa, ib. num.11 & ſeqq. 687
1 Et quadriennium non currit, quamdiu vivit Prælatus, qui malè alienavit, ibid. num.14 687
1 Reſtitutio in integrum datur Eccleſiæ etiam poſt quadriennium, ſi enormiſſimè ſit læſa, ibid. num.11 687
1 Reſtitutio in integrum eſt remedium extraordinarium, quod non datur niſi in ſubſidium, & ubi remedium ordinarium non competit, ibid. num.16. 687
3 Reſtitutio in integrum non datur contra factum Principis, in c. Novit, n.15 Ne ſede vacante. 205
5 Nec ſupplicatio admittitur niſi infra biennium, ibid. n.16 205
5 Reſtitutio eſt actus juſtitiæ commutativæ, in c. Mandato, n.14 de ſimonia. 62
Vide in ver. *Concurſus.*
Et in ver. *Damnificans.*
5 Impediens ex injuſta cauſa, ne Præbenda detur ei, cui firmatum erat ut daretur, tenetur ad reſtitutionem æqualis, n. d. c. Mandato, n.10. ſimon. 62
8 Sed ſi impediat, antequam firmatum ſit, tenetur ad aliquam compenſationem arbitrio ſapientis, ibid. n.11 63
1 Reſtitutio ad bona publicata non trahitur ad ea, quæ medio tempore in alium legitimè tranſlata fuerunt, in c. ſi Epiſcopus, n.2. de Paroch. 102
1 Reſtituitur Eccleſia contra contractum, per quem fuit enormiter læſa, in c. Ad noſtram, n.1 de Reb. Eccleſ. non alien. 220
4 Reſtitutio in integrum adverſus lapſum quinquennii an ſit concedenda nulliter profeſſo, qui ſponte ad ſæculum redüt, & uxorem duxit, in c. Conſuluit, n.34 Qui Cler. vel vov. 47
4 Reſtitutio in integrum adverſus lapſum quinquennii non poteſt concedi ab inferiore à Papa, ibid. n.35 42
4 Et paria ſunt eam non obtinuiſſe, vel obtinuiſſe à poteſtatem non habente, ibid. n.36. 48
3 RETENTIO facilìus datur, quàm nova acquiſitio, in c. Quoniam, n.33. de Jurepatr. 515
5 Retentio facilìus datur, quàm petitio, in cap. Tua nos, n.14 de ſimon. 58
5 RETROTRACTIO in gratioſis numquam fit in præjudicium tertii, niſi aliud in litteris exprimatur, in cap. Mandato, n.58. & ſeqq. de ſimonia. 65
5 REVALIDATIO beneficii in concurſu obtenti eſt ex ſui natura præjudicialis, in c. Mandato, n.62 de ſimonia. 65
Vide in ver. *Concurſus.*
3 REVELARE non licet quod notum eſt per viam ſacramenti, etiamſi eſſet in præjudicium totius Mundi, in cap. Tua nobis, n.40. de Teſtam. 181
3 Jurans non revelare ſuperiori præcipienti eſt perjurus, ibidem num.44. 284
3 Et quando hoc procedat, n.45. 284
1 Reverentia in quibus conſiſtat, in c. Conquerente, n.15. de Offic. ordin. 587
1 Debetur Epiſcopo ſuo etiam ab exemptis, ibid. n.15 587
1 Item à regibus, & Presbyteris ſæculi, ibid. n.17 587
3 Reverentia duplex, in cap. Audivimus, n.19 de Reliq. & vener. ſanctor. 604
2 REUS ſi vigore ſuæ exceptionis agat præveniendo actorem, vel implorет officium judicis, ſequi debet forum actoris, in cap. ſi Clericus, n.24 de foro compet. 14
2 Reus actori ſua propria inſtrumenta edere non tenetur, in cap. Ex Epiſtola, n.1 de probat. 122
1 Reus coram delegato Papæ trahi non poteſt ultra duas dietas extra ſuam diœceſim, in c. Nonnulli, n.1 de Reſcript. 166
1 Reus in qualibet parte diœceſis citari poteſt coram delegato ab Epiſcopo etiam ultra duas dietas, ibid. n.4 166
1 Reus tantùm gaudet beneficio, ut trahi non poſſit ultra duas dietas, non autem actor, ibid. n.9. 166
1 Reus conveniri poteſt ultra duas dietas, ſi partes expreſsè conſentiant in judices remotos, ibid. n.12 167
1 Idem ſi Papa reſcribat ex certa ſcientia, n.11. 167
1 Rei ex ſtylo ad Curiam trahuntur etiam ultra duas dietas, niſi ſint privilegiati, ibid. n.14. 167
1 Reus per Eccleſiam tranſiens, dum ad ſupplicium ducitur, gaudet immunitate, nec poteſt inde violenter extrahi, in cap. Magnus, n.41. & 61. de oblig. ad ratioc. 490
1 Reus ad mortem damnatus Euchariſtiam ſuſcipiens non gaudet immunitate, ibid. n.51 491
4 Reus excipiens de illegitimitate actoris exiſtentis in quaſi poſſeſſione, eſt actor, & probare debet, in c. Lator, num.57 & 70. Qui filii ſint legitimi. 18
5 Reus non juridicè interrogatus poteſt jurare ſe delictum non commiſiſſe, intelligendo intra ſe, prout ſubeſt illi judicio, in cap. Falſidicus, n.46 & n.119. de Crim. falſ. 171
5 Et idem in teſte, qui jurat ſe neſcire, ibid. n.47. 171
5 Contrarium, ibid. n.119. 176
5 Reus non tenetur reſpondere, ſi judex exquirat quod non debet, ſecundum ordinem juris, ſed poteſt appellare, vel aliàs licitè ſubterfugere, ſed non poteſt uti mendacio, ibid. n.120. 175
5 Reis duobus in ſolidum obligatis, creditor à quo maluerit poteſt debitum exigere, in c. ſi, n.42 de ſentent. excomm. 176
5 Nec conventus poteſt opponere exceptionem diviſionis, ut correus conveniatur, ibid. n.47. 176
Declaratur, ibid. n.51. 176
3 Reus quando diffinitivè abſolvatur ex capite innocentiæ, & quando ab obſervatione judicii tamquam non repertus culpabilis, in cap. Veſtra, n.131 & 133. de cohabit. Cler. & Mulier. 20

Rex.

1 Reges plures in uno regno eſſe poſſunt, in c. ſignificaſti, num.1 de elect. 11
1 Reges efficere debent, ut cuſtodiantur leges, & præcepta Dei, in c. Cùm veniſſent, n.17 de Judic. 11
5 Regia privilegia tolluntur per legem generalem, etiamſi de illis non fiat ſpecialis mentio, in cap. Cùm Capella, num.6 de privileg. 114
2 Reges multi ſunt, qui Superiorem in temporalibus non recognoſcunt, in c. Ex Epiſtolæ, n.4 de probat. 125
3 Reges ſicut dignitatis altitudine præeminent, ita potioris prærogativa gratiæ ſunt attollendi, in cap. Ad hæc, num.16. de Relig. domibus 2.1
3 Rex alienare, ſeu donare non poteſt in præjudicium regni ſui, & contra Regis honorem, in cap. Recolentes, num.10 de Statu Monach. 2.7
3 Regum jura Concilium Tridentinum præſervavit, ſed nova illis non attribuit, in cap. De Xenodochiis, num.25. de Relig. domibus 216
3 Regia protectio de facto à ſæcularibus miniſtris aſſumpta, Ordinariis juriſdictionem non lædit, ibid. n.26 216
1 Rex Angliæ ſi de jure faciat mentionem, de ſuo regno intelligitur, in c. Canonum ſtatuta, n.22 de Conſtit. 16
3 Rex in ſuo Regno eſt Monarcha, & totum continens, ib. n.1 16
Reges, & eorum Officiales an, & quando intereſſe poſſint in Concilio
Vide in ver. *Synodo provinciali qui debeant intereſſe.*
1 Rex, qui credidit matri aſſerenti eum ex adulterio genitum, & renunciavit regno, de fatuitate redarguitur à Legiſtis, in c. Ut filii, n.9 & 22. de filiis Presbyter. 481
2 Rex eſt ſæcularis perſona, in cap. Cùm non ab homine, num.1 de Judiciis 19
2 Rex non ungitur chriſmate in capite, ſed oleo delinitur in brachio, ſive humero, vel in armo, ibid. n.9 19
5 Rex habet in Regno ſuo jura ſupremi Principis, ideſt Imperatoris, in c. Ad falſariorum, n.22 de Crim. falſ. 181
1 Rex, qui pacificè Regnum poſſidet, in paritate opinionum utrinque probabilium nunquam eſt ut de ſua poſſeſſione vi dejiciatur, in c. Ne innitaris, n.107 de Conſtit. 67
1 Rex Portugalliæ inhabilis à Regno non removetur, ſed datur illi

coadjutor à Romano Pontifice ob publicam utilitatem, in c. Cæterùm, num. 56. de Reſcript. 144
1 RIGOR quid ſit, in c. Nimis, n. 5 de fil. Presbyter. 475
1 RITUS propriè quid ſit, in c. Presbyter, nu. 16 de Sacram. non iteran. 456
1 ROBOAM reprehenditur, quòd ſequutus fuerit conſilium juvenum derelicto conſilio ſeniorum, in c. Ne innitaris, nu. 265. de Conſtitut. 62
2 ROMÆ quilibet Clericus, aut etiam laicus in cauſis ad forum Eccleſiæ ſpectantibus conveniri poteſt, licèt aliàs ibi forum ſpecialiter non ſortiatur, in c. Licèt, n. 22. de foro compet. 64
1 ROMANAM Eccleſiam excuſat neceſſitas, cùm non poſſit de ſuo omnibus providere, in c. Inter cætera, n 17. de offic. ordin. 582
3 Romanæ Eccleſiæ vacantis paſtor, ſponſus, & caput viſibile eſt Chriſtus, in c. Cùm olim, n. 16 & 24 de major. & obed. 625
1 Romana Eccleſia, mortuo Papa, dicitur acephala, & viduata, ibid. num 22. 625
1 Declaratur, n 24. & 25. 625
2 Romana Eccleſia numquam à tramite Apoſtolicæ traditionis erraſſe probatur, in c. Venerabili, n. 17. de teſtibus. 156
3 ROFREDUS Beneventanus increpatur, quòd irreverenter de Papa loquutus fuerit, in c. Super ſpecula, n. 26. Ne Cler. vel Monach. 685
5 ROTÆ deciſio de Abbatibus ordinantibus ſæculares cum dimiſſoriis Epiſcopi expenditur, in cap Aqua, n. 17 de Conſecr. Eccleſ vel Altar. 570
1 Rotæ deciſio, quòd Epiſcopus ex magna cauſa diſpenſare poſſit contra Canones etiam Concilii, multipliciter declaratur, in cap. Nimis, n 24. & ſeqq. uſque in fin. de fil. Presbyter 478
2 Rotæ Romanæ deciſiones ſunt magiſtrales, & probabiles tantùm, licèt magnum habeant pondus authoritatis, in c. Cùm veniſſent. num. 31 de Judic. 22
2 Rotæ Romanæ deciſiones prævalent communi opinioni, ibidem num. 32. 22
2 Item faciunt jus in Curia ad inſtar ſtyli, ſaltem ſi ſecundùm eas fuerit ſæpiùs judicatum, ib n. 33. 23
2 Rotæ Romanæ in ſuis deciſionibus non licèt Tridentini Concilii decreta interpretari abſque ſpeciali facultate, ibidem num 34. & ſeqq. 23
1 Rotæ deciſio in cauſa Salamantina juriſdictionis cur non impreſſa inter deciſiones Cardinalis Seraphini, in c Significaſti, n. 15. & 20 de Offic Archid. 514
5 Rotæ Auditores non ſunt familiares Papæ, in c. Ex parte, il ſecondo, n 36 de privil 261
1 Rotæ Auditorum juriſdictio eſt ordinaria in procedendo, ſed delegata in ſententiando, in c Cùm olim, n. 7. de major. & obed 625
4 Rotæ deciſio in cauſa Parmen. ſtatus refertur, in c Lator, num 6. Qui filii ſint legit. 79
4 Expenditur, ib. n 7. & num. ſeqq. uſque ad n. 54. & n. 71. uſque ad num 88. 82
4 Revocatur, ib n 88. 91
5 Rotæ deciſio in cauſa Cordubenſi ſuper unione beneficii litigioſi refellitur. in c. Sicut unire, n 58. de Exceſſ. Prælat. 212
3 RUBRICÆ Miſſalis Romani ſervari debent non obſtante quocumque prætextu, & contraria conſuetudine, in c. Cùm creatura, n. 29 de Celebr. Miſſar. 589
3 Rubricæ Decretalium ut legum ſunt authenticæ, & allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum, ſi habeant orationem perfectam, ib num. 30 589
3 Secus in rubricis Decreti, & cur, ib. n. 31. 589
1 Rubricæ Decreti non ſunt authenticæ, excepta prima, in c Canonum Statuta, n. 40. & ſeqq de Conſtit. 17
1 An illarum author fuerit Gratianus, ib n. 41. 18
1 Rubrica prima Decreti, quo ſenſu dicatur authentica, ibidem numer 41, 18
5 Rubrum declarat materiam nigri eſſe illius naturæ, cujus eſt rubrum, in c. Qui Presbyterum, n. 79. de pœnit & remiſſ. 207
1 Rudes, & ignari in quo differant, in cap. Cùm ſit ars, num 5. de ætat. & qualit. 435
3 Rumor quid ſit, & in quo differat à fama, in c. Veſtra num. 44. de cohabit Cler & Mulier. 11
2 Ruſtici, & coloni Eccleſiæ an, & quibus caſibus ſint exempti à juriſdictione ſæculari, in c Nullus, n. 46. de foro compet. 48
1 Ruſticis tamdiu privilegia ſuffragantur, quamdiu agros colunt, & vadunt, & recedunt, in cap. Innovamus, num 2. & 10. de Treug. & pace. 637

S

Sacerdos, communia.

1 Sacerdos ſupremus in primitiva Eccleſia conſecrabatur ſpeciali conſecratione, & ad ſpecialem actum, in c. Quantò, num. 14. de Conſuet 198
5 Sacerdotibus debentur ſtipendia laboris jure Divino, naturalique, in c. Prætereà, n. 24 Ne Prælat vices ſuas. 70
5 Sacerdotes Gentilium in ingreſſu Sacerdotii mediam partem redituum ſummo Sacerdoti miniſtrabant, ib. n. 42. 71
1 Sacerdotum Ordo bipartitus eſt, in c. Requiſivit, n. 70. de Ordin ab Epiſcopo. 183
2 Opinio Butrii, & Abbatis circa poteſtatem Sacerdotalem refellitur tamquam periculoſa, in c. Quantò, num. 6. & ſeqq uſque ad num 20. de conſuetud 198
1 Sacerdotes, & Curati ſuper quibus ſint examinandi, in c. Cùm ſit ars, n 10 de ætat. & qual. 435
3 Sacerdotis verbum aut ſacrum, aut ſacrilegium, in c. Cùm autem, n 17. de Jurepatr. 523
3 Sacerdotibus, & Eccleſiæ miniſtris debentur alimenta ex redditibus Eccleſiæ de jure divino, in c. Cùm ſecundum, num. 2. de præben. 90
3 Sacerdotibus de altario vivere, non luxuriari, permittitur, ibid. num. 3 90
1 Sacerdos ordinatus ante manus impoſitionem eſt verus Sacerdos

habens poteſtatem conſecrandi corpus, & ſanguinem Chriſti, in c. Presbyter, n 26. de Sacram. non iteran. 458
Vide in ver. *Ordinum materia*.
1 Sacerdotes etiam inviti poſſunt à ſuis Epiſcopis ex una ad aliam Eccleſiam transferri, in cap. Quantò, nu. 50. & 88. de translat. Epiſcopi. 320
1 Sacerdotes non poſſunt ad aliam Eccleſiam transferri inviti, niſi ex cauſa communis utilitatis, vel neceſſitatis, ib n. 88 323
3 Vinolentum Sacerdotem Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet, in c. A crapula, n. 5. de vit. & honeſt. Cler. 6
2 Sacerdos Regularis apoſtata, qui decem furta qualificata commiſit, ex voto Congregationis ad triremes in perpetuum transmiſſus fuit, in c Cùm non ab homine, n. 106. de Judic. 17
Vide in ver. *Clericus quoad degradationem*.
3 Sacerdos quantum ad virtutem Sacramenti eſt merè inſtrumentum, & organum inanimatum, licèt ſit organum vivum quantum ad meritum perſonale, in c. Veſtra, n. 5. de cohabitat. Cler. & Mulier 11
3 Oratio ſancti fulcitur duplici merito, ſed profani unico tantùm, ib num. 6. 11
3 Eccleſia quo ſenſu dicatur pollui ab indignis, ibidem num. 7. & ſeqq. 11
3 Sacerdos quantumcumque pollutus non poteſt divina Sacramenta polluere, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt, ibid n 8. 11
Vide in ver. *Presbyter*, *Ordo*, *Character*
3 Sacerdotes mali Sacramenta adminiſtrando ſe tantummodò lædunt, in d c. Veſtra, n. 9. de cohabit Cler. & Mulier. 11
Sacerdos Concubinarius.
Vide in ver. *Clericus quoad delicta*.
3 Sacerdotibus pro crimine famoſo, & non notorio indicitur Canonica purgatio, & ſi in purgatione defecerint, ſunt deponendi, in c. Veſtra, n 111. de cohabit Cler. & Mulier. 18
5 Sacerdos qui depoſito habitu, & tonſura in ſævis enormitatibus deprehenditur, non gaudet privilegio Canonis, in c. Contingit, il ſecondo, n 13. & ſeq. de ſent. excomm. 369
5 Gaudet tamen privilegio fori, niſi ter monitus non deſiſtat, ibid n 13. & ſeq. 369
1 Sacerdotes, & Paſtores Eccleſiæ ſunt Medici ſpirituales, qui medentur languoribus animarum, in c. Ne innitaris, num. 296. de Conſtitut. 66
1 Sacerdotis officium eſt nulli nocere, omnibus autem velle prodeſſe, in c. Cùm Sacerdotis, n 3. de poſtulan. 672
1 Sacerdos poteſt eſſe Advocatus pro conjunctis, qui alium Advocatum non reperiunt, vel non æquè bonum, ib. n 7. 672
1 Conjuncti dicuntur conſanguinei, & affines ex licita copula uſque ad quartum gradum, ib n 8. 673
1 Illicita verò uſque ad ſecundum, ib. n 9. 673
1 Sacerdos poteſt patrocinari pro miſerabilibus perſonis, etiamſi divites ſint, ib. n. 12. 673
1 Non tamen contra Eccleſiam ſuam, niſi immineat neceſſitas, ibid num. 13. & n. 20. 671
1 Sacerdos qui eſt Advocatus, vel Procurator pro extraneo contra Eccleſiam, in qua, vel à qua beneficium obtinet, tamquam ingratus eſt ipſo jure privatus beneficio, ib. n. 14. 673
1 Sacerdos, ſi neceſſitas immineat, poteſt pro conjunctis contra Eccleſiam ſuam patrocinari, ib. n. 20. 673
5 Sacerdoti an liceat comedere poſt Matutinum, cùm dicitur ſerò, & manè Miſſam celebrare non præmiſſa dormitione, aut digeſtione, in c. Si conſiſterit, n. 14 de Accuſat. 10

Sacerdos quoad Confeſſiones.

1 Sacerdos exiſtens in peccato mortali, ſi tempus ita urget, ut non ſit locus pœnitentiæ, poteſt miniſtrare Sacramentum abſque peccato, in c. Ne innitaris, n. 179 de Conſtit. 63
1 Sacerdos excommunicatus denunciatus non poteſt Sacramentaliter abſolvere pœnitentem, etiam in articulo mortis, in c. Quoniam, n. 28 de Conſtit. 134
5 Sacerdos ut validè à peccatis abſolvat, debet non ſolùm eſſe approbatus ab Ordinario, ſed etiam habere juriſdictionem in pœnitentes, in c. Ne pro dilatione, n. 8 de pœnit. & remiſſ 321
5 Sacerdos ab Ordinario non approbatus habet juriſdictionem habitu, ſed non actu, ib n. 12. 321
5 Sacerdos de jure communi ſatis eſt ut habeat poteſtatem abſolvendi habitu ad hoc, ut illius executio per electionem prorogetur, ſecus poſt Concilium Tridentinum, ib. n. 14. 321
5 Sacerdotes ſæculares non Curati non poſſunt audire Confeſſiones confluentium ex alienis diœceſibus etiam in diœceſi, in qua ſunt approbati, ib. n 23. & 27. 322
5 Sacerdotes non Curati ſive ſæculares, ſive Regulares non poſſunt audire Confeſſiones etiam ſubditorum epiſcopi approbantis, extra diœceſim, in qua ſunt approbati, ib. n. 26. 322
5 Sacerdotes ſimplices an habeant privilegium ſibi eligendi Confeſſorem, ib. n 51 325
5 Sacerdos ſæcularis etiam in illa diœceſi, in qua eſt approbatus, non poteſt audire Confeſſiones confluentium ex alia Diœceſi, ibid. n. 67 326
5 Sacerdos revelans peccatum ſibi confeſſum punitur tanquam ſimoniacus, & hæreticus ad fidem reverſus, in c. Officii, n 24. de pœnit. & remiſſ. 305
5 Declaratur, ib. n 25 & 38 305
5 Sacerdos quod ſcit in Confeſſione, non ſcit ut homo, ſed ut Deus, & dicitur quaſi neſcitum, ibid n. 29. 305
5 Sacerdos in actu Confeſſionis eſt Vicarius Dei ſpecialis, ibidem num. 30 305
5 Sacerdos proprius quis dicatur, in c. Omnis, nu. 55. & ſeqq. de pœnit & remiſſ. 313
5 Sacerdos ſæcularis etiam in diœceſi ubi eſt approbatus, non poteſt audire Confeſſiones confluentium ex Diœceſibus alienis, ibid. num 70. 318
3 Sacerdos proprius dicitur is, in cujus Parochia quis habitat de præſenti, in cap. Significavit, num. 31. & ſeqq uſque ad nu. 40. de Paroch. 310

5 Sacerdos notoriè excommunicatus de jure communi poteſt validè quem abſolvere in articulo mortis, ſecus ex Concilio Conſtantienſi, in c. A Prædeceſſore, n. 111. de ſchiſm. 113

Sacerdos quoad Miſſam.

1 Sacerdos Officium, vel Miſſam celebrans per alium, ſatisfacit his, pro quibus tenetur offerre, ſed non ſuæ obligationi, in cap. Ex parte, n. 51 de Cler. non reſid. 45

3 Sacerdotes non prohibentur primas Miſſas decantare, & in illis poſt Offertorium in medio Altaris ad populum ſe convertere, & oblationes accipere à ſponte dantibus; ſed perambulationes per Eccleſiam, & exhortationes prohibentur, in c. Paſtoralis, n. 19. de his quæ fiunt à Prælat. 215

3 Sacerdos poteſt locare operas ſuas ſpirituales abſque vitio ſimoniæ, in c. ſignificatum, n. 7. & n. 19. de Præbend. 81

3 Sacerdos non poteſt obligari pacto, vel ſtatuto ad celebrandum quotidiè, aut ſemper de uno ſancto, ibid. n. 8. 81

3 Sacerdos, qui tenetur ad ſolam Miſſæ celebrationem, non autem ad illius applicationem, an poſſit pro applicatione eleemoſynam accipere, ibid. n. 38. 83

3 Sacerdos poteſt accipere eleemoſynam pro Miſſa, etiamſi aliundè habeat ſuſtentationem, ibid. n. 41 81

3 Sacerdos in conſecratione, quæ eſt eſſentialis oblatio, non Eccleſiæ ſed Chriſti perſonam agit, in cap Fraternitatem, num. 62 de ſepultur. 297

3 Sacerdos, qui tot Miſſas non celebrat, quot ſtipendia accepit, tenetur ad reſtitutionem ex decretis S. Congregationis Concilii de celebrat. Miſſar. ibid. n. 65. 297

3 Sacerdos an pro unica Miſſa poſſit plura ſtipendia incongrua accipere, ibid. n. 80. & ſeqq. uſque ad n. 84 299

3 Sacerdos qui alicui promiſit gratis, & liberaliter Miſſam dicere, tenetur ſtare promiſſis, quantumcumque nudum ſit pactum, ibid. num. 81. 299

3 Sacerdos obligatus ad plures Miſſas excuſatur celebrando unam pro omnibus propter impoſſibilitatem celebrandi pro quolibet ſpecialiter, aut propter conſenſum expreſſum, vel tacitum eorum, qui eleemoſynam conferunt, ibid. n. 88 300

3 Sacerdos, qui tenetur ad ſolam Miſſæ celebrationem cum commemoratione, vel collecta, poteſt ſacrificium quibus voluerit applicare, ibid. n. 90 300

3 Sacerdos graviter peccat, ſi Miſſam non celebret ſaltem quater in anno, ſcilicet in præcipuis feſtis, in cap. Dolentes, num. 3 de celab. Miſſar. 581

3 Cogi tamen non poteſt ab Epiſcopo ex Decreto Concilii Tridentini, ſed moneri tantùm, ut non impeditus celebret, ib. n. 14. 582

Vide in ver. *Miſſæ*.

1 Sacerdotali dignitati nulla dignitas ſæcularis æquiparari poteſt, in c. Indecorum, n. 30. & 56 de ætat. & qualit. 400

1 Sacerdotalis dignitas eſt eminentior qualibet dignitate ſæculari quantum ad ſpiritualia, ibid. n. 56. 402

3 Sacerdotalis dignitas excedit omnem dignitatem ſæcularem, in c. Qualiter, n. 10. de Cler. non reſid. 51

1 Sacerdotale officium poteſt eſſe ſine Pontificali ſed non è converſo, in cap. Requiſivit, num. 46. & 79 & ſeqq. de ordinat. ab Epiſc. 181

1 SACERDOTIUM actu non requiritur ad obtinendas dignitates, quibus annexus eſt ordo Presbyteratus; ſed ſatis eſt, ut proviſus infra annum ſe faciat promoveri, in cap. Cùm in cunctis, nu. 41. & 61 de elect. 245

Vide in ver. *Ordines beneficiis annexi*.

1 Sacerdotium ſuperveniens tollit munus publicum, & ſolvit compromiſſum priùs initum, in c. Magnus, num. 17. de obligat. ad ratiocin. 497

2 Sacerdotio nulla dignitas ſæcularis adæquatur, in cap. Cùm non ab homine, n. 8. de Judic. 10

Sacramentum, communia.

1 Sacramentorum eſſentialia diſpoſitioni juris Eccleſiaſtici non ſubſunt, in c. Cùm contingat, n. 79. de ætat. & qualit. 424

1 Sacramentum quid, ibid. n. 92 425

1 Sacramentum ordinis eſt voluntarium, in cap. Quæris, num. 16. de ætat. & qualit. 411

4 Sacramenta Eccleſiaſtica non ſubduntur humanis legibus, in cap. Utrùm autem, n. 26 de cognat. ſpir. 58

1 Sacramentum quid, in c. Requiſivit, n. 53. de ordin. ab Epiſc. 181

3 Sacramentum quodlibet non iterabile non requirit aliquam diſpoſitionem ex parte ſuſcipientis, ſed tantùm ut obex contrariæ voluntatis non obſiſtat, in c. ſuper inordinata, n. 40. de præben. 151

1 Sacramenta omnia ſunt ex inſtitutione Chriſti, in c. Cùm veniſſet n. 13. de ſacr. Unct. 446

1 Eccleſia ſicut non poteſt nova ſacramenta inſtituere, ita nec materiam, & formam ſacramentorum immutare, ibidem numer. 20. 446

1 Sacramenta ſunt fundamenta religionis, ibid. n. 21. 446

1 Ritus, qui in ſacramentis ſunt ex inſtitutione Eccleſiæ, non ſunt de eſſentia, ſed de ſolemnitate tantùm, ibid. n. 23 446

1 Sacramentorum uniformitas pertinet ad unitatem fidei, ibidem num. 26. 446

1 Sacramenta omnia tribus perficiuntur, materia, & forma, & miniſtro, ibid. n. 31. 447

1 Sacramentis, in quibus imprimitur character, illud eſt eſſentiale, in quo, ſive per quod character imprimitur, ibid. n. 14 447

1 Materia in ſacramentis debet ſignificare principaliter rem contentam, ibid. n. 47 448

1 Significatio rei Sacramentalis eſt de eſſentia ſacramenti, & habetur ſufficienter per materiam ejus, ibid. n. 48. 448

1 Materiæ defectus in qualibet parte totum inficit ſacramentum, ibid. n. 50. 448

1 In Sacramentis requiruntur res determinatæ ex inſtitutione Chriſti, ibid. n. 80 451

1 Sacramentum ſine materia, & forma determinata non eſt realiter ſacramentum, ibid. n. 81 451

1 Sacramentum eſt ſacræ rei ſymbolum, & inviſibilis gratiæ viſibilis forma, ibid. n. 85 451

1 Sacramentum aliquod Chriſtus non exhibuit, niſi quod ipſe accepit in exemplum, excepto Pœnitentia, & extrema Unctione, num. 88 451

1 Materia ſemel determinata in ſacramentis eſt de eſſentia, & ampliùs mutari non poteſt ab Eccleſia, ibid. n. 89. 451

1 Sacramenta omnia, & eorum eſſentialia ſunt immediatè ex inſtitutione Chriſti, in c. Presbyter, n. 13 de ſacram. non iteran. 456

1 Eccleſia in ſacramentorum diſpenſatione poteſtatem habet ſtatuendi, vel mutandi, ſalva eorum ſubſtantia, ibidem numer. 14. 456

1 Sacramentum quid, ibid. n. 17. 457

1 In ſacramentis habentibus materiam corporalem actus humani non ſunt de eſſentia ſacramentorum, ibid. n. 18 457

1 Res ſenſibilis, & verba ſunt de eſſentia ſacramenti, ib. n. 19. 457

5 Sacramentum poteſt tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus, in c. Quòd à prædeceſſore, n. 18 de ſchiſmat. 104

5 Sacramenta recipiens ab excommunicato tolerato an peccet mortaliter, ibid. n. 64. 108

3 Sacramenti vinculum majus quovis hominis præcepto, in c. Tua nobis, n. 19 de Teſtam. 181

4 Sacramentorum immutatio ſpectat ad ſolum inſtitutorem Chriſtum, in c. Quod nobis, n. 51 de Clandeſt. deſponſ. 36

2 Sacramenta Eccleſiæ vera ſunt apud hoſtes, in c. Ego N. n. 15 de Jurejur. 171

3 Sacramenta tranſeunt per ſacerdotes ſicut aqua per lapideos canales, in c. Veſtra, n. 4 de Cohab. Cleric. & Mulier. 11

1 SACRÆ res an poſſint in profanos uſus converti authoritate Epiſcop., in c. Requiſivit, n. 38 de ordinat. ab Epiſcop. 180

1 Sacra ex Conſtitutione Eccleſiæ tantùm poſſunt fieri non ſacra authoritate Papæ, in c. Cùm pridem, n. 26 de pactis 621

1 Sacrum omne quod eſt, vel alterius rei ſignum, illius debet eſſe ſimile, in cap. Ex publico, num. 40. de Converſ. Conjugat. 641

3 Sacræ res non ſunt in dominio alicujus, nec recipiunt æſtimationem, in c. Cùm ex eo, n. 2 de Reliq. & vener. Sanctorum. 608

3 In SACRIFICIO non perpendit Deus quantum, ſed ex quanto offeratur, in c. Fraternitatem, n. 27 de ſepultur. 293

Declaratur, ibid. n. 33 & 35 294

3 Sacrificii, & Sacramenti effectus in pluribus Miſſis multiplicatur, ibid. n. 33. 294

3 Sacrificium Crucis cruentum quamvis ſit infinitæ virtutis, tamen non producit niſi effectus finitos, ibid. n. 4[illegible] 295

3 Sacrificii virtus non adæquatur valori ejus, quod continetur in ſacrificio, ſed correſpondet alicui merito in Eccleſia, ibid. num. 74 [illegible]

3 Sacrificium Altaris ſoli Deo offerendum eſt, qui ſolus adorandus eſt latria, in c. Quidam, n. [illegible] de celebr. Miſſar. 577

2 SACRILEGII crimen eſt mixti fori, in cap. Nullus, n. 17. de foro compet. 46

2 Sacrilegii crimen eſt Eccleſiaſticum, in cap. Cæterùm, num. 11 de Judiciis 5

3 Sacrilegium æquè committitur auferendo de Eccleſia rem ſacram, vel non ſacram, & inter hæc nulla eſt differentia quoad immunitatem, in cap. Immunitatem, num. 19. de Immunit. Eccleſiaſt. 619

5 SÆVITIA nimia adſcribitur culpæ, in c. Ad audientiam, n. 11. de homicid. 118

5 SALARIUM debetur ex publico cuilibet Judici ordinario, in c. Prætereà, n. 40. Ne Prælati vic. ſuas 78

2 Salarium debetur etiam exercenti miniſterium alteri demandatum, ſi in tali miniſterio non ſit electa induſtria perſonæ, ſed tantùm effectus operæ, in c. Gravis, num. 8, & 93 de Reſtit. ſpoliat. 118

1 SALAMONIS judicium non fuit probabile, ſed omninò certum, in c. Ne innitaris, n. 101 de Conſtit. 40

5 *Saltem*, dictio eſt ſubſidiaria, in cap. Quia nonnullis, num. 21 de Magiſtris. 51

1 SALUTANDI modi complures referentur ſecundùm diverſas nationes, in c. His quæ, n. 9 de major. & obed. 618

SALUTATIO Angelica

Vide in ver. *Oratio Dominica*.

1 SALVUSCONDUCTUS datus in eundo intelligitur datus etiam in redeundo, in c. Innovamus, n. 4 de Treug. & pac. 619

1 Salvus-conductus eundi, & redeundi an intelligatur datus pro una vice tantùm, an verò pro pluribus, diſtinguitur, ibid. n. 5 & nu. ſeqq. uſque ad n. 10. 619

1 Salvus-conductus eundi, & redeundi datus alicui pro pace facienda, intelligitur, ut poſſit ire, & redire, donec pendet tractatus pacis, ibid. n. 9 619

1 Salvo-conductui non tenetur quis credere, quando habet in loco capitales inimicos, in cap. Ad ſupplicationem, num. 7 de Renunciat. 118

3 SACRIFICATUM ſemel Domino non poteſt per Eccleſiæ authoritatem in alios uſus commutari, in cap. Cùm ad Monaſterium, n. 47. de ſtat. Monach. 478

3 Declaratur, ibid. n. 71 & 72 480

3 Sacra transferri poſſunt ad alios uſus in articulo neceſſitatis, ibid. num. 72. 480

1 SANTIUS eſt paucos bonos, quàm multos malos habere miniſtros, in c. Cùm ſit ars, n. 11 de ætat. & qualit. 415

3 SANCTI orationes non exaudiunt, ſed apud Deum pro nobis interpellant, in c. Quidam, n. 6 de celebr. Miſſar. 577

3 Sancti plures coluntur in una tantùm Eccleſia, vel Provincia, in c. Audivimus, num. 24 de Reliq. & vener. ſanctor. 604

3 Pro ſancto aliquem venerari non licet ſine licentia Papæ, etiamſi in vita feciſſet miracula, ibid. n. 1 & n. 20 604

3 Declaratur, n. 18 604

1 SANCTITATIS VESTRÆ titulo in veteribus Conciliis aliquando Epiſcopi deſignabantur, in cap. Antigonus, num. 2. de Pactis 619

1 Sanctuarium Dei jure hæreditario poſſideri non poteſt, in c. Accepimus, n. 41 612

1 SAN-

1 SANDALIA ſunt calceamenta purpurea, quibus utuntur Epiſcopi, in c. Quia nos n, 3. de Auth & uſu Pall. 325
5 SANGUINEM elicit, qui multùm emungit, in c. In ordinando, n.10. de ſimon. 31
3 Sanguinem minuens die 13. Februarii non morietur illo anno ex febrili diſtemperantia, in cap. Cùm ad Monaſterium, n 21. de ſtat. Monachor. 477
3 Et quid poſt Calendarium Gregorianum, ibid. n 22. 477
1 SAPIENTIA, vel ſtultitia hominis ex dictis, vel factis dignoſcitur, in c. Ne innitaris, n 3 de Conſtitut. 30
1 Magis tamen ſpectanda ſunt facta, quàm verba, ibid. n.4. 30
3 SARDINIÆ Inſulæ Parochiales unitæ Canonicatibus Cathedralium poſteà deſtructarum an obligentur ad reſidentiam, in cap. Extirpandæ, §. Qui verò, n 34. de præben. 129
3 Sardinię Inſulę Parochias ad primævum ſtatum reduxit S Pius V. ibid. n.35. 129
3 SATISDATIO vitioſè præſtita non dicitur præſtita, in cap. Ex publico, n 44 de Converſ. Conjugat. 448
5 SCANDALUM utiliùs naſci permittitur, quàm ut veritas relinquatur; & quomodo hoc ſit intelligendum, in c. Officii, nu. 13 de pænit. & remiſſ. 304
3 Scandalum Phariſæorum, & Puſillorum quando dicatur, in cap. ſi quis, n 85. de Regular. 340
1 Scandalum omninò vitandum, ſi ſine peccato vitari poſſit, aliàs ſecus, in c. Niſi cùm pridem, n.74. de Renunc. 342
1 Scandalum potiùs vitandum, quàm peccatum, cùm dubium eſt, an ſcandalum ſit peccatum necne, ibid. n 78. 342
1 Scandalum quid ſit, & unde dicatur, n.79. 342
5 Scandali in materia quæ regulæ ſint obſervandæ, in c. Cùm ex injuncto, n.9. de Nov. oper. nunciat. 229
4 Propter ſcandalum receditur à diſpoſitione juris poſitivi, in c. Quia circa, n.8. de Conſanguinit & affinit. 63
4 Scandalum quod orietur, ſi nuptiæ jam publicatæ non ſequerentur, non eſt juſta cauſa diſpenſandi in ſecundo gradu affinitatis, ibid num. 14. 70
3 SCEPTRUM vel corona regalis ſi donetur Oratori, non ipſi, ſed Regi acquiruntur, in cap. Poſtulaſti, num.13. de Conceſſ. præben. 252
1 SCHEDULÆ ſi poſt illarum publicationem repertæ fuerint eſſe plures, quàm Cardinales, an ſint comburendæ ex Gregoriana Conſtitutione, in c. Maſſana, n 35. de Elect. 306
5 SCHISMATICORUM geſta viribus carent, etiamſi gerantur prætextu publici officii, in cap. Quòd à Prædeceſſore, num 1. de Schiſmat. 103
5 Ordinationes à ſchiſmaticis factæ irritæ ſunt quoad executionem tantùm, non autem quoad impreſſionem characteris, ibid. n 2. & n.27. & ſeqq 103
5 Ordinationes factæ ab eis, qui à ſchiſmaticis ordinem ſuſceperunt, executionem non conferunt, ibid n.5. 103
5 Schiſmatici an ſint ipſo jure excommunicati, vel potiùs excommunicandi, ibid. n.6. uſque ad n.25. 103
5 Schiſmatici quot modis accipiantur, ibid. n 7. 103
5 Excommunicati largè dicuntur ſchiſmatici, ibid n.8. 103
5 Schiſmatici propriè qui dicantur, ibid. n 9 & ſeqq. 103
5 Schiſma unde dicatur, ibid. n 10. 103
5 Schiſma quid ſit, ibid. n.11 & 24. 103
5 Schiſmatici ſine hæreſi qui dicantur, ibid. n.18. 103
5 Schiſmaticus, & hæreticus eſſet qui duos ſummos Pontifices ſimul crederet veros, ibid. n 19. 103
5 Schiſma nullum eſt, niſi ſibi aliquam hæreſim confingat, ut rectè ab Eccleſia receſſiſſe videatur, ibid. n.21. 104
5 Schiſmatici omnes propriè ſumpti hodie ſunt vinculo excommunicationis innodati, ibid n.23 104
5 Beneficiorum collationes à ſchiſmaticis factæ ſunt ipſo jure nullę, ibid n.25. 104
5 Epiſcopi ſchiſmatici nec poſſunt excommunicare, nec abſolvere, nec indulgentias concedere, ac ſi fecerint, nihil eſt actum, ib. num 33. 105
5 Ordinati ab Epiſcopis ſchiſmaticis etiam ignoranter executionem non recipiunt, ibid. n.35. 105
5 Epiſcopi ſchiſmatici in vim Conſtitutionis Conſtantienſis validè juriſdictionem exercent, & beneficia conferunt, ib. n 50. 106
1 Electi in ſchiſmate dicuntur hæreſiarchæ, & eorum geſta ex communi errore non ſuſtinentur, in c. Niſi cùm pridem, num 34. de renunciat. 339
3 SCHOLARES, & peregrini ligantur conſuetudinibus loci, ubi moram trahunt, in c. Conſilium, n.39. de obſer. Jejun. 615
5 Scholares, peregrini, & vagabundi abſolvi poſſunt à quolibet ſacerdote approbato à caſibus Epiſcopo reſervatis, in c. Omnis, n.93. de pœnit. & remiſſ. 316
5 Iidem ſortiuntur forum pœnitentiale ubi moram trahunt, ibidem num.94. 316
3 Scholares, & incolæ, ac Mercenarii debent confiteri ſacerdoti Parochiæ quam incolunt, in cap. ſignificavit, num. 24. & 31. de Paroch. 310
3 Scholares non contrahunt domicilium ubi ſtudiorum cauſa morantur, niſi tranſacto decennio, & cur, ibid. n.52. 312
3 Idem in mercatore, & Lectore publico, ibid n.53. 312
1 Scholaris ſi faciat pactum de litigando coram uno ex Judicibus ſuis, tenet pactum, in cap. ſignificantibus, num.16. de offic. Deleg. 538
3 Scholares ut in abſentia licitè percipiant fructus præbendarum ſuarum, requiruntur licentia Epiſcopi, & privilegium, in cap. Cùm ad hoc, n.6. de Cler. non reſiden. 63
3 Et ſufficit privilegium generale, de quo in cap. final. de Magiſtris, ibid. n.7. 63
3 Sholares debent eſſe dociles, & Epiſcopus debet cognoſcere, an ſint ætate, natura, & ingenio tales, qui poſſint in litteris proficere, ibid n.10. 63
3 Scholares negligentes, & inutiliter ſtudentes revocari poſſunt ad reſidentiam, ibid. n. 11. 63
3 Scholares facientes caſtra, & numerantes tegulas, non ſunt ſcholarium privilegiis honorandi, ibid. n.12. 63
Vide in ver. *Thologia*, *Theologus*, *Lector Theologiæ*.
4 SCHOLASTICUS univerſitatis ſalamantinæ an poſſit remittere denuntiationes matrimoniorum, quæ à perſonis ſuæ juriſdictioni ſubjectis contrahuntur, in c. Cùm inhibitio, n.4. & ſeqq uſque in fin. de clandeſt. deſponſ. 37
4 Scholaſticus, ſeu Rector univerſitatis habet juriſdictionem ordinariam ex privilegio in corpore juris clauſo, ibid num 5. 37
2 SCIENTIA, & patientia Epiſcopi elicitur ex illius viſitationibus, in c. Auditis, n.18. de præſcr. 176
3 Scientia, & patientia Epiſcopi ex quibus præſumatur, in c. Cum veniſſet, n.18. de Inſtitut. 182
5 Certa ſcientia excluditur ab actu ex negligentia, multiplici occupatione agendorum, & ſubreptione, in c. ſi aliquando, n.5. de ſent. excomm. 355
1 Scientia in Epiſcopo eſt neceſſaria tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, in c. Niſi cùm pridem, n.58. de renunc. 340
1 Scientiæ defectus promotum dejicit invitum, ibid. n. 59 340
1 Scientia eminens deſideratur in Paſtore, competens tamen ſufficit, nec defectus eminentis præbet juſtam cauſam cedendi, ibidem num.60. 340
1 Scientia Papę ubi requiritur vera, non ſufficit ficta, vel præſumpta per clauſulam, *Quorum tenores*, in c Veniens, n.24 de tranſact. 669
5 Scholares Clerici non ſubſunt Rectori univerſitatis, niſi quoad ea, quæ profeſſionem reſpiciunt, in c. Quoniam, n.9. de Privileg. 267
3 Scientia in promovendo ad beneficium curatum an ſit moribus præferenda, in c. Eam te, n 9. de ætat & qualit. 404
1 Scientiæ defectus evidentiùs, faciliùs, & promptiùs probari poteſt per examen, quàm defectus perſonæ, ibid. n.49. 408
1 Scientia qualis requiratur ad dignitates, & ordines Eccleſiaſticos, in c. Cùm in cunctis, 137 & ſeqq uſque in fin. de elect. 254
1 Scientia alia eminens, alia mediocris, alia ſufficiens, ibidem num. 138. 254
1 Scientia potiſſimùm æſtimanda eſt ſecundum qualitatem Eccleſiæ ad quam quis aſſumitur, ibid. n 139. 254
1 Scientia eminens requiritur in promovendo ad dignitatem Epiſcopalem, ibid. n.140. & 141 254
1 Scientia competens in Epiſcopo toleratur ex cauſa, & diſpenſativè, ibid. n.143. 254
1 Scientia competens juris requiritur in Archidiaconis, Præpoſitis, & aliis habentibus juriſdictionem contentioſam; in aliis verò ſufficit ſcientia ſecundum qualitatem officii, vel beneficii, ib. num. 144. 254
1 Et quid ex Concilio Tridentino, n.145. 254
1 Scientia qualis requiratur in Abbate, ibid. n.147. & ſeq. 254
1 Et qualis requiratur in Presbytero, n. 149. 254
1 Et qualis requiratur in Diacono, & ſubdiacono, ibid. n.153. 254
3 Scientiam prohibitam diſcere, vel docere, culpa ſimilis eſt, in c. ſuper ſpecula, n.19. Ne cler. vel Monach. 685
4 Scientia juris eſt de æternis quantum ad ſuam originem, quæ eſt dictamen rectæ rationis, in c. Non debet, n.10. de conſang & affinit. 72
3 SCIRE propriè quid ſit, in cap. Quòd Dei timorem, n.3. de ſtatu Monach. 471
3 Scire aliquid per cauſas intrinſecas rei eſt perfectiùs ſcire, quàm per cauſas extrinſecas, ibid. n.4 471
2 Scire dicimur non ſolùm, quæ videmus, ſed etiam, quæ ab aliis audivimus, & quæ vehementer opinamur, in c. Venerabilis, n. 26. de Teſtib. 156
1 SCRIPTURÆ fides eſt diviſibilis, in c. Ad audientiam, il primo, n.5. de Reſcript. 154
1 Declaratur, ibid. n.13. 155
1 Scriptura continens capitula ſeparata quamvis non probet quoad unum, poteſt tamen probare quoad aliud, ibid. num.11 155
1 Niſi defectus proveniat ex dolo illius, à cujus authoritate fides ſcripturæ dependet, ibid. n.12. 155
5 Scriptura ſacra frequenter utitur verbis, quę ſecundum litteram videntur falſa, ſunt tamen vera ſecundum implicitas ſubauditiones, in c. Falſidicus, n.27 & n.161. de crim. falſ. 170
5 Declaratur, ibid. num.156. & ſeqq. 177
5 Scripturæ ſacræ præter ſenſum litteralem inſunt alii ſenſus ſpirituales, & myſtici, ibid. num.156. 177
5 Omnes ſcientias tranſcendit, quia dum narrat geſtum, prodit myſticum, ibid num.157. 177
5 Nec multiplicitas ſenſuum facit æquivocationem, nec aliquam ſpeciem multiplicitatis, ibid. n 158. 177
5 In nulla ſcriptura humana poteſt reperiri, niſi ſenſus litteralis, ſed tantùm in Divina, cujus ſpiritus ſanctus eſt auctor, homo verò inſtrumentum, ibid. num 159. 177
5 Lectio ſcripturæ ſacræ ex Concilio Tridentino haberi debet in Monaſteriis Monachorum, in Conventibus Regularium, & in publicis Gymnaſiis, in cap. Quia nonnullis, num. 25. de Magiſtris. 83
5 Lector ſacræ ſcripturæ examinandus eſt ab Epiſcopo loci de vita, & moribus, & ſcientia; quod tamen de Lectoribus in clauſtris Monachorum non intelligitur, ibib. num. 26. 83
5 Nec de Lectoribus in Conventibus Regularium, ibid. n.27. 83
5 Scriptura ſacra propriè dicitur, quæ in ſacris litteris continetur, ibidem num.30. 83
2 Scriptura ex eo, quòd de illa conficienda partes paciſcantur, non efficitur de ſubſtantia actus, in c. ſicut, n.13 de probat. 128
1 SCRUPULUS mors eſt conſcientię, ſi applicatio ad opus fluctuat circa rectum, & obliquum, in cap. Ne innitaris, num.88. & 99. de conſtitut. 38
1 Scrupuloſa cum conſcientia operari peccatum eſt, niſi priùs error deponatur, ibid. num 95. & ſeqq. & num.246. 39
1 Scrupulus eſt credulitas ex levibus conjecturis; & plus credulitatis habet, quàm dubitatio, & minùs, quàm opinio, ibidem num.148. 56
1 Scrupulis vincendis ſaluberrimum eſt remedium, contra illos operari, ibid. num.251. 56
1 Declaratur, ibid. d. num.251. 56
1 SCRUTATORIBUS an fides adhibeatur contra tenorem ſcripturæ, in c. Publicato, num. 17. de elect. remiſſivè. 309
1 Scrutatores non debent ſe ultrò ingerere, alinquin redderentur ſuſpecti, in c. Quia propter, num.41. de elect. 289

4 Scrutatores ſi ſint plures, quàm tres, vitiatur electio, ibidem num. 43. 289
4 Scrutatores ore proprio vota electorum ſcrutari debent, ibidem num 49 290
1 Scrutatores duos ſecundum omnem practicam ſcrutantur tertium ibid. num. 50. 290
1 Scrutatores ut ſint fide digni, non pertinet ad ſubſtantiam electionis, ſed ad juſtitiam, ibid. num 76. 291
1 SCRUTINII forma eſt difficilis obſervatu, & boni Juriſtæ practicam ignorantes in ea deficiunt, in c. Licèt de vitando, n. 71 de elect. 217
1 Ex ſcrutinii publicatione an, & quale jus acquiratur nominato, In c. Publicato, n. 10. & 20 de elect. 308
1 Scrutinium nondum publicatum an deſtrui poſſit de conſenſu majoris partis capituli, etiam ſine ulla cauſa, ibidem numer. 55. 312
2 Scrutinium quot modis accipiatur, In cap. His quæ, num 13 de major. & obed. 618
1 Scrutinii forma eſt incompatibilis cum forma Concili Tridentini, in c. Quia propter, nu. 21. de elect. 288
2 Scrutinii forma eſt valdè difficilis obſervatu, ibid. n. 24 288
Vide in verb. *Electio per Scrutinium*.
2 Scrutinio publicato cur electoribus variare non liceat, in c. Maſſana, n. 36. de elect. 106
3 SECRETUM aliud receptum ſimpliciter, aliud In Sacramentu Pœnitentiæ, in c. Tua nobis, num 38. de teſtam. 283
3 Secretum quod vulgò injungitur ſub Confeſſione, non eſt ſub ſigillo Confeſſionis, ib. num 41. 284
3 Secreti fides non habet vim obligandi contra jus, ibidem numer. 43. 284
3 Secretum quibus caſibus revelandus, ibid. n. 47. 284
4 Secretè quomodo exquirantur vota eligentium, in cap Quia propter, n. 47. de elect. 290
3 Secretum dicitur, quod fit in præſentia quinque perſonarum, antequam judicialiter ſit diſcuſſum, in c. Veſtra, nu. 47. & 118. de cohabit. Cler. & mulier. 21
Vid in ver. *Occultum*.
4 SECURITATIS privilegio quæ perſonæ gaudeant tempore guerræ, in c. Innovamus, n 1 de treug. & pac. 617
1 Item quæ animalia, ib. num 10. 11. & 12. 618
4 Sede vacante juriſdictio ordinaria non expirat, in c Cùm olim, n. 67. & ſeqq uſque ad n 72. de major & obed. 619
Vide in ver. *Cardinales Sede vacante*.
Et in ver *Capitulum Sede vacante*.
3 Viſitator Eccleſię vacantis, non confert beneficia, niſi ſit datus à Papa, In c. Illa, n 31 Ne Sede vacante. 209
3 Sede vacante ſtatus Eccleſiæ mutari non debet, in c. Novit, n. 1. & 14 Ne Sede vacante. 204
3 Sedis vacantis tempus non eſt conveniens ad aliquid agendum, vel tractandum ſuper ſtatu Eccleſiæ, ibid n. 14 205
3 Etiamſi negotium fuerit cœptum in Sede plena, ibidem numer. 15. 205
3 Præſcriptio dormit vacante Eccleſia, ibid. n 16. 205
3 Sede Epiſcopali vacante non debet aliquid innovari, cum non ſit, qui Epiſcopale jus tueatur, ib n 17. 205
3 Sententia lata contra Eccleſiam vacantem non valet, ſicut nec contra minorem, qui non habet tutorem, vel curatorem, ib. num 18. 205
3 Vicarius Capitularis cum Clero ſede vacante non ſuppelet conſenſum Epiſcopi, adhoc ut Eccleſiaſtici graventur gabellis, ibid. num. 21. 205
3 Sede vacante nihil fieri debet, in quo Eccleſiæ præjudicetur. ib. num. 28 205
3 Eccleſia vacante illius fructus diminui non poſſunt, in c. Niſi eſſent, num. 22. de præben. 107
3 Declaratur, ibid n 30. 108
5 Sede vacante interpretativè, & non verè, juriſdictio non devolvitur ad Capitulum, in cap. Ad abolendam, num. 37. de hæreticis. 91
Vide in ver. *Capitulum Sede vacante*.
3 Sedes vacat interpretativè, ſi Prælatus ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus, in cap Quia diverſitatem, num 17. de conceſſ præbend. 193
3 Aut ſit inutilis ad agendum de jure, Ib n 18. & n 31 193
3 Declaratur, ibidem, n 20 & 21. 193
3 Sede vacante interpretativè ob ſuſpenſionem Prælati, Oeconomus non poteſt convenire, nec conveniri, Ibid n 33. 194
3 Sedes quaſi vacat, Epiſcopo à Paganis, Schiſmaticis capto, & juriſdictio tribuitur Capitulo, ib n. 28. & ſeqq. 191
5 Sedes Epiſcopalis an vacet propter hæreſim Epiſcopi, in c. Abſolutos, num 18 & 23. de hæreticis. 99
Vide in ver. *Dimiſſoria*
SEMESTRE ad eligendum, ſeu conferendum
Vide in ver *Beneficium quando conferendum*.
3 SEMINARIO Clericorum non eſt contribuendum ex diſtributionibus quotidianis, In c Licèt, n 19. de præben. 114
1 Seminarii taxa ſolvi debet ex fructibus non modò beneficiorum, ſed etiam penſionum, in c. Ad audientiam, il 2 n 86 de reſcr. 132
5 Seminario non eſt contribuendum ex diſtributionibus quotidianis, In c. Olim, n 47 & verb ſignific 183
5 Etiamſi dividantur in fine anni, & in illis univerſi Capituli redditus conſiſtant, n. 64 184
Seminarium quoad unionem beneficiorum.
Vide in ver. *Unio Seminario*.
3 SENECTUS non excuſat Parochum à reſidentia, In c. Clericos, n 16. de Cler non reſid 65
3 Senectus quid ſit, in c Cùm ſis, nu 11 de converſ conjug. 415
3 Senectutis initium aliter conſtituendum eſt quoad univerſam hominis ſpeciem, & aliter quad ſingulos homines, de quorum ſenectute agitur, ibid n 12 415
3 Senectus in univerſum quando incipiat, variæ referuntur ſententiæ, ibid n 11 415
3 Senectus quoad ſingulares homines an & quomodo probetur ex aſpectu corporis, ibid n 17. 416
3 In ſenectute judicanda quomodo arbitrium ſit regulandum, ibid num 23 416
3 Senectus, & ſterilitas copulativè requiruntur, ad hoc ut uxor poſſit remanere in ſæculo cum voto ſimplici caſtitatis, ib. n 65 417
3 Senectus ſola non excuſat à jejunio Eccleſiæ, niſi adſit aliqua ſenilis ætatis infirmitas, ib n. 79. 419
3 Senectutis initium ut minimum conſtituitur in quinquageſimo anno, ibid. n. 81 420
3 Senectus ſola non ſufficit, ut abſit incontinentiæ periculum, ib num 83 41-
3 Senectus, & ſterilitas non ſufficiunt, ad hoc ut uxor remaneat poſſit in ſæculo, ſi aliunde appareat de illius intemperantia, ibidem, num 86. 420
3 SENIS centum annorum mirabile exemplum à Hieronymo recenſetur, in c Cùm ſis, num 10 de converſ conjug 416
3 Senes qui dicantur, arbitriu judicis relinquitur in caſibus, in quibus nulla certa ætas à jure præfinita eſt, ibidem nu 21 416
3 Senior quandoque eſt aliquis in quinquageſimo anno, quàm alius ſexageſimo, ibid. num. 21. 416
3 Senes ante quinquageſimum annum ut quis dicatur, non reperitur jure cautum, ibid. num. 23. 416
3 Senes octuagenarii non excuſantur à perſonaliter comparendo, ſi ſint robuſti, ibid. num 25. 416
3 Senes ſexagenarii an excuſentur à jejunio, ib. n. 32. & n 78 & ſeq 417
3 Senes ſexagenarii non includitur in exceptione Bullæ Cruciatæ ab indulto veſcendi lacticiniis, ib num 34 & 95. 417
3 Senes vivide gubernationi ſunt aptiſſimi, ib nu. 76. 419
3 Senes in qua ætate à jejunio excuſentur, non eſt a jure determinatum ib num 78 419
3 Senes qui jejunium ferre non poſſunt, ſed egent cibo crebro, & modico, ex ſententia Hippocratis, ib num. 91 41
3 Procedit in decrepitis, & ſenio confectis tantum, ib n 91. 420
3 Senes non decrepiti facillimè jejunium ferunt, ib n 93 421
3 Senes majores annorum ſeptuaginta ſunt immunes ab excubiis, in c. Pervenit, num. 5 de immunit Eccleſ 6.8
3 Si tamen ſint divites, tenentur alium mittere pro ſe, ib n 6 628
3 Opinio Cajetani, & Navarri circa jejunium ſenum expenditur, in c Cùm ſis, num. 80. de converſ. conjug 419
1 Senum gloria eſt canities, in c Ne innitaris, num 166. de conſtitut. 54
3 Senilis ætas pro materiæ diverſitate vario modo a jure præſcribitur, in c. Cùm ſis, num. 16 & 26 de converſ conjug 416
3 Senilis corporis ſtatus ex levi momento in morbum decidit, ibid. num 11 417
1 SENTENTIA Theologorum refertur, qui cenſent tonſuram non eſſe Ordinem, ſed præparationem ad Ordines & Pſalmiſtatum eſſe officium Lectori annexum, in c Cùm contingat, num 12 de ætat & qualit 418
1 Sententia contra Capitulum lata præjudicat etiam ſucceſſoribus, in c. Ex parte, num 42 de arbitr 704
4 Sententia privationis beneficii contra Parochum non reſidentem eſt nulla, ſi in ultima monitione Epiſcopus comminatus fuerit privationem fructuum, non autem tituli, in c Ex tuæ, n 30. de Cler. non reſiden. 66
1 Sententia certa in re dubia ferri non poteſt, in c Ne innitaris, num. 144. de conſtit 4
1 Sententia Judicis ſequens unam opinionem in materia, in qua eſt magnus conflictus, valet ſi non appareat, quæ opinio ſit communior, & illa non ſit apertè falſa, ibid. num 144 73
2 Sententia lata contra caſum legis, vel ſtatuti, de cujus intellectu probabiliter dubitatur, non dicitur continere errorem expreſſum, in c. Quoniam, n 3 de conſtitut 110
1 Sententia Principis declaratoria juris habet vim generalis ſtatuti, ibid. num. 67. 1 8
5 Sententia lata per falſas litteras non debet executioni mandari, in c Super eo, n 1. de crim falſ 1.9
1 Sententia privationis contra beneficiatum non promotum ſuſtinetur ſine juris ſolemnitate, in c Cùm in cunctis, § Inferiora, n 17. de elect. 3.5
2 Sententia lite non conteſtata eſt ipſo jure nulla, In c Cùm olim, num 11 de lit. conteſt 81
2 Nec eſt exequenda, etiamſi lapſa ſint fatalia, ibid n. 12. 81
2 Sententia diffinitiva non fertur, ſi reus confiteatur ante oblatum libellum; ſed fit ei præceptum, ut ſolvat intra certum tempus. Ibid. num. 31. 81
4 Sententia debet eſſe conformis non poſitioni, ſed petitioni, ibid num. 46 81
1 Sententia Ordinarii in exemptos eſt ipſo jure nulla ex defectu juriſdictionis, in c Grave, num. 6 & ſeqq de offic ord n 103
1 Sententia contra jus lata in vim conſuetudinis irrationabilis valet ipſo jure, licèt ſit retractanda, in c Cùm cauſam, num 3 de elect. 175
2 Sententiæ acquieſcit qui non appellat, in cap. Auditis, num 17 de præſcript. 176
3 Sententia declaratoria nullum jus tribuit, in c Ad hæc, num 16 de relig. domib. 460
3 Sententia cenſuræ lata poſt appellationem etiam extraiudicialiter interpoſitam eſt ipſo jure nulla, in c Cùm dilectus, num 10 de relig domib 467
3 Sententia in exemptum lata non valet ex defectu juriſdictionis, ibid num 11 467
1 Sententia non nimia feſtinatione, ac præcipitanter ferenda eſt, in c Dilectus, il 1 num 37 de reſcript 1.9
1 Et debent ſaltem præcedere termini ſubſtantiales, ib n 38. 100
5 Sententia lata contra privilegium non tenet in cap Reſponſo, n. 108 & 115 de ſent excomm 365
5 Sententia lata à non ſuo Judice eſt ipſo jure nulla, ib n 105 366
1 Sententia qua quis pronunciat ſe incompetentem eſt interlocutoria, in c. ſignificantibus, n 1 de offic deleg. 5..
1 Habet tamen vim diffinitivæ, ibid n 4 5..
1 Et ab ea appellari poteſt etiam ſecundum leges, ibid n 5 5..
1 Sententia interlocutoria regulariter revocari poteſt ab eodem Judice, qui eam tulit, reponendo partem appellantem, ibidem num 6. 517

I Se-

1 Sententia, qua quis pronuntiat ſe juriſdictionem non habere, non poteſt contrario imperio revocari, ibid. num 7. 517
1 Etiamſi Judex malè pronunciaverit, eo quòd aliàs eſſet competens ibid. num. 8. 532
2 Sententiæ appellatione venit diffinitiva, in c. Super eo, il 2. n. 6. de appell. 191
2 A ſententia, qua quis pronunciat ſe Judicem incompetentem, appellari poteſt etiam ſecundum leges, ibid num 27. 193
2 Sententia diffinitiva quæ ſit, ibid. num. 31. 193
2 Et quæ ſententia quaſi diffinitiva, ibid. num 32. & 34. 193
2 Sententia lata ſuper poſſeſſorio dicitur quaſi diffinitiva, ibidem num 33. 193
2 Sententia interlocutoria quæ dicatur, ibid num. 38. 193
2 Sententia excommunicationis eſt potiùs interlocutoria, quàm diffinitiva, ibid. n 47. 1^4
1 Sententia Judicis, vel arbitri, an, & quando poſſit pro parte valere, & pro parte non, in c. Cùm tempore, n. 13 de arbitr. 695
1 Sententiæ Eccleſiaſticæ appellatione venit excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, in cap. Cùm Eccleſiarum, num. 7. de offic. ordin. 556
4 Sententia ſuper ſtatu facit jus quoad omnes, in c. Lator, num. 33 qui filii ſint legitimi. 85
4 Sententia quæ nullum continet verbum, per quod appareat lecta, eſt nulla, non obſtante clauſula, *Data*, ibid num. 69 92
1 Sententia ſi ſit nulla, agendum eſt via ordinaria nullitatis, non autem remedio reſtitutionis in integrum, in c. Requiſivit, num 17. de reſtit. in integr 687
4. Sententia, in qua exprimitur duplex cauſa, ſuſtinetur ex cauſa vera, licèt Judex principaliter moveatur ex cauſa falſa, in cap. Per tuas, num. 4. qui filii ſint legit. 94
4 Secùs ſi una tantùm cauſa exprimatur, & illa ſit falſa, ibidem num. 5. 94
5 Sententia ferri debet ſecundum acta, & probata, in c. Falſidicus, num. 123. de crim. falſ. 175
2 Sententia non eſt revocanda, ſi ex poſt facto conſtat judici factum eſſe notorium, & abſenti nullam defenſionem competere, in c. Cùm olim, num. 44 de ſent & re judic. 186
2 Sententia lata ſub conditione extrinſeca non valet; ſecùs ſi conditio dependeat à natura negotii in judicium deducti, in c. G. Perpetuus, num. 24 de fid inſtrum 163
2 Sententia non viŋs actis etiam probatoriis eſt nulla, ib n. 19 162
2 Sententiam, ſi judex à quo, vel pars negaverit ſe habere, vel nnlnerit exhibere, quo remedio ſit ſuccurrendum appellanti, ibidem num. 23. & num. 29. 263
Vide in ver. *Acta*.
5 Sententia abſolutoria, vel condemnatoria in uno foro parit exceptionem rei judicatæ in alio, in c. Contingit, il 2. num. 24. de ſent excomm 370
2 Sententia requirit juſtitiam cauſæ, & poteſtatem judicantis, in c. Non poteſt, num. 6. de ſent. & re judic. 183
2 Sententia lata poſt appellationem eſt nulla, ibid. num 14. 182
5 Sententia condemnatoria ſuper crimine aliàs famoſo, ſi nulla ſit, non imprimit notam infamiæ, in c. Omnipotens, num. 14. de accuſat. 6
2 Sententia lata poſt inſtantiam peremptam nulla eſt, in c. Venerabilis, num. 24. de judic. 33
2 Sententia contra jus litigatoris valet, ſi ab ea infra decem dies non fuerit appellatum, in cap. Cùm inter vos, num. 1. de ſent. & re judicat 187
5 Sententia ſimpliciter lata non durat poſt obitum, vel remotionem proferentis, niſi ſucceſſor eam confirmet, & ratam habeat, in c. A nobis, il 1. num. 53. & ſeqq. uſque in fin de ſent. excomm. 333
5 Sed ſi lata ſit ſub conditione, expirat per mortem proferentis ante conditionis implementum, ibid n 54. & n 59. & 61 333
5 Sententia excommunicationis à delegato prolata in contradictores expirat mortuo, vel revocato delegato, ibidem num 55. 333
5 Sententia, quæ tempore proferentis injecit vinculum, durat ultra tempus proferentis, ibid. num. 56. 333
5 Sententia reſpectu proceſſus, vel effectus producendi in futurum, tollitur per remotionem proferentis, ibid. num. 58. 333
5 Sententiæ forma in quolibet procedendi modo ſequi debet juxta formam judicii, in c. Qualiter, & quando, il 2. num. 35. & 79. de accuſat 17
5 Prælatus an ſtatim lata ſententia ſuper crimine intelligatur ipſo jure privatus dignitate, vel beneficio, ibid. num. 90. 21
5 Sententia lata ſuper crimine quos effectus producat, ibidem num. 91. 21
Sententia, & illius exequutio in die feriata.
Vide in ver. *Feriæ*.
1 Sententia diffinitiva fertur ex violenta præſumptione, in cap. Ne innitaris, num. 102 de conſtitut. 40
1 Sententiæ in qua judex aſſerit ſe delegatum, non ſtatur, niſi oſtendatur commiſſio, in c. Cùm in jure, num. 24. de offic. delegat. 534
1 Etiamſi lata ſit contra contumaciter abſentem, ib. n 27. 534
1 Secùs ſi pars fuerit præſens in Prolatione ſententiæ, & non appellaverit. Item ſecùs, ſi quandoque comparuerit ante litis conteſtationem, & non contradixerit, ibid num. 26. 534
1 Sententia Principis declaratoria juris habet vim generalis ſtatuti, in c. Quoniam, num. 67 de conſtit. 118
2 SEPTIMI libri Decretalium compilatio ſub Gregorio XIII. inchoata, & ſub Clemente VIII. abſoluta, cur publicata non fuerit, In c. Cùm veniſſent, num. 61. & ſeqq de judic. 26
3 SEPTUAGENARII indiſtinctè dicuntur ſenes, nec quoad eos eſt locus arbitrio judicis, in cap. Cùm ſis, num. 24. de converſ. conjug 436
3 SEPULCRUM tángere olim non licebat etiam reficiendi cauſa, in c. Cùm ex eo, num. 26. de Reliq & vener. Sanctor. 610
2 SEPULTURA, ſeu jus liberè recipiendi aliquem ad ſepulturam poteſt præſcribi, in c. Cùm olim, n 25. de preſcript. 179
3 Sepulturæ electio in loco minùs religioſo an & quando valeat, in c. Fraternitatem, num. 1. & ſeqq de ſepulturis. 291
3 Sepultura, relicto ſepulcro majorum ſuorum, eligi non poteſt in Eccleſia, quæ de jure, vel privilegio cæmeterium non habet, ibid. num 2 291
3 Sepulturæ privilegium poteſt Epiſcopus concedere ex juſta cauſa, & de capituli conſenſu, dimiſſa tamen Parochiali Eccleſiæ Canonica portione, ibid. num 7. 292
3 Sepultura cur potius ſit eligenda in locis magis religioſis, ibidem num 8. 292
3 Sepultus apud Martyrem orationi Martyris commendatur, ibidem num. 10 292
3 Sepulturam non eligentes, aut minùs rationabiliter, ſepeliendi ſunt in ſepulcro majorum ſuorum, ibid. num. 12. 292
Vide in ver *Simonia in Sepultura*.
5 SERMO malus toties procedit de ore noſtro ad deſtructionem audientium, quoties loquimur, non ut convenit audientibus, in c. Falſidicus, num. 69. & num. 136. de crim falſ. 172
1 Sermo ſimplex regulariter verificatur pro prima vice, in c. Innovamus, num. 7. de treug. & pac. 637
1 Fallit in ſeptem caſibus, ibid. num 8. 637
2 Servientes, circumſcripta conſuetudine, vel privilegio, an ſint ſub juriſdictione illorum, quibus ſerviunt, in c. Cùm contingat, num 19. de foro compet 70
3 Servitutem non recipit, quod humani juris eſſe deſiit, in c. Quoniam, num 51. de jurepatr 514
5 Servi Eccleſiarum gaudent Eccleſiaſticis privilegiis, in c. Ut privilegia, num. 5. de privil. 268
2 Servi Eccleſiarum ſunt de foro Eccleſiæ, in c. Nullus, num 17 de foro compet. 45
2 Si perpetuo Eccleſiæ ſervitio ſunt adſtricti; ſecùs ſi conductitii, ibid. num 18. 45
2 Servientes Militiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, vel Collegiis, an, & quando fori privilegio gaudeant, ibid. num. 71. 50
2 SERVITIUM, & labor non attenditur à jure, niſi habentibus legitimum ingreſſum in caſibus, locis, & temporibus permiſſis, in c. Gravis, num. 91. de reſtitut. ſpoliat. 120
1 SERVITUS aquæ ducendæ numquam perditur per non uſum, ſi fons aruerit, in c. Treugas, num 61. de treug & pac. 635
5 Servitus eſt mors civilis, quæ morti naturali aſſimilatur, in c. Per tuas, il 1. num 18. de ſimonia. 53
3 SERVUS non poteſt eſſe Notarius, in c. Sicut te, num 50. Ne Cler vel Monach. 679
4 Servus præſumitur fuiſſe ab origine, qui nunc reperitur in quaſi poſſeſſione ſervitutis, licèt de jure non præſumatur, in c. Lator, num. 62. qui filii ſint legitim. 82
3 Sicera quid ſit, in c. A crapula, n 11. de vit. & honeſt. Cler 6
3 *Sicut* dictio importat omnimodam ſimilitudinem in ſubſtantia, qualitate, & modo ſimul, in cap Quæſitum, num. 23. de cohabit. Cler. & mulier. 24
5 SIGILLUM Confeſſionis, ſicut & Confeſſio, eſt de neceſſitate Sacramenti, & de jure divino, in c. Officii, num 27. de pœnit. & & remiſſ. 305
5 Papa ſuper ſigillo Confeſſionis diſpenſare non poteſt, ibid. num. 28 & 30. 305
5 Sigillum Confeſſionis ſine pœnitentis licentia nullus mortalium violare poteſt, etiam pro ſalute totius mundi, ib. n 32. 305
2 Sigillum Epiſcopi ex conſuetudine generali totius Orbis reputatur authenticum in ſpectantibus ad officium ſuum, in cap. Poſt ceſſionem, num. 9. de probat. 130
2 Sigilli appoſitio tantum probat, quantum ſubſcriptio manu propria, in c. Cùm in jure, num. 38. de off. deleg. 534
2 SIGNATURA juſtitiæ cum in genere, & confusè petitur, commiſſio cauſæ debet in commiſſione addere clauſulam: Dummodò non agatur de interpretatione decretorum Concilii Tridentini, in c. Cùm veniſſent, num 35. de judic. 23
1 Signatura quid ſenſerit in muliere, quæ lite pendente in foro ſæculari effecta eſt Mantellata, ſeu Pizzocara S. Auguſtini, in c. Magnus, num. 80. de oblig. ad ratioc. 494
1 Signaturæ Cardinales, & Prælati Sede vacante ſupplicationes, vel commiſſiones ſignare non valent, in c. Cùm olim, num 75. de major. & obed. 626
2 Signaturæ juſtitiæ commiſſio ſufficit in cauſis, quæ in curia tractari debent, in c. Ex parte, num. 12. de foro competent. 75
1 SIGNI exterioris traditio requiritur ad eſſentiam Ordinis, in c. Cùm veniſſet, num 41. de ſacr unct. 447
1 SIGNIFICATIO rei Sacramentalis eſt de eſſentia Sacramenti, & habetur ſufficienter per materiam ejus, ibid. num. 48. 448
1 Significatio ſanguinis Chriſti non habetur ſufficienter per traditionem patenæ cum pane, ibid. num. 78. 450
1 Signum illud exterius in quolibet Ordine eſt eſſentiale, in quo principalis actus illius Ordinis deſignatur, in c. Presbyter, n. 17. de Sacram non iteran. 457
1 SILENTIUM quando habeatur pro diſſenſu, in cap Perlatum, num 8 de iis, quæ vi met cauſ. 675
1 SIMILE nullum eſt idem, in c. Ad audientiam, il 2. num. 54. de reſcript. 180
2 SIMILITUDO, & effectus facit, ut quis dicatur de numero eorum, de quorum numero non eſt, in c. Nuper à nobis, num 7. de bigam. 501
1 Nullum ſimile eſt idem, in c. Damnamus, num. 5. de Summ. Trinit. & fide Cathol. 11
1 SERVITUS aquæ ducendæ nunquam perditur per non uſum, ſi fons aruerit, in c. Treugas, num. 61. de treug & pac. 635
5 Servitus eſt mors civilis, quæ morti naturali aſſimilatur, in cap Per tuas, il 1 num. 18. de ſimonia. 53

Simonia, communia.

1 Simoniæ Authores qui fuerint in novo, & veteri Teſtamento, in c. Cùm pridem, num. 8 de pact. 647
1 Simonia quales habeat ex jure naturali inordinationes, & deformitates, ibid num. 9. 647
1 An, & quando ſit propriè hæreſis, ibid. num. 14. 648
5 Simoniæ crimen eſt merè Eccleſiaſticum, in c. Ex diligenti, n.‹ de ſimon. 16
1 Simoniacum non eſt in pactum deducere etiam in ſpiritualibus

ea, quæ præcipiuntur à jure, in c. Ad audientiam, il 2. num. 13. de reſcript. 175
5 Dummodò deducantur eo modo, quo tacitè inſunt, ibidem num 17. 175
5 Epiſcopus nihil poteſt accipere in caſibus enumeratis, in c. In ordinando, num. 32. & ſeqq. uſque in fin de ſimonia. 36
5 Et quid in Notario, ibid. 36
Vide in ver. *Notarius*
1 Simoniacum, & doloſum arbitrium non valet, in c. Non ſine, num 3. de arbitr 690
1 Simoniam committens non excuſatur ex eo, quòd ſe peccare non crediderit, in c. Ne innitaris, num. 418 de conſtit 89
5 Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, niſi actus ſint correſpectivi, & unus cauſetur ab alio, in c. Præterea, n 97 Ne prælat vices ſuas. 76
5 Simonia non committitur in Curia Romana in his, quæ ſimoniaca ſunt, quia prohibita, ſi fiant Principe authorizante, & ſciente, in c. præterea, n 3 Ne prælat. vic ſuas 68
5 Secùs in his, quæ prohibita ſunt, quia ſimoniaca, ib n 4. 68
5 Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, niſi actus ſint correſpectivi, & unus cauſetur ab alio, ib. num 97 76
1 Simoniam an inducat ſola voluntas in his, quæ ſimoniaca ſunt, quia prohibita, in c. Ex parte, n. 19. de off deleg 518
1 Simonia an, & quando ſit propriè hæreſis, in cap. Cùm pridem, num. 14 de pactis. 648
1 Simonia in his, quæ ſimoniaca ſunt, quia prohibita, non habet locum in Curia Romana, ib n 63. 658
5 Simonia non eſt deducere in pactum juris communis diſpoſitionem, in c. Tua nos, n. 16 de ſimon. 58
5 Etiamſi in actu receptionis fuerit appoſitum, n. 17. 58
5 Simoniam non inducit datio mutua ſpiritualium, & temporalium, quoties una non cauſatur ab alia, ib. n. 25. 58
5 Secùs ſi actus ſint correſpectivi, ib n. 26. 58
5 Eſt tamen vitanda propter ſpeciem mali, ib n 27 58
5 Simonia judicio Eccleſiæ non committitur in parvis xeniis, & munuſculis, ib. num 37. 59
5 Simonia eſt quoad Deum & in parvis, & in magnis muneribus, ſi animus judicis eis flectatur, ib n 39. 59
1 Simoniam an committat, qui debitori ſuo dat aliquid ſpirituale, ut quod ſuum eſt recuperet, in c. Ad audientiam, il 2. nu 19. de reſcript. 175
5 Simonia dicitur hæreſis, ſed largè, & impropriè, in c. Nobis, n. 61 de ſimon 43
5 Declaratur, ib num 82. 44
5 Simonia quamvis aliqualiter captivet affectum, tamen naturali conſenſui directè, & per ſe non obviat, ibidem num. 62. & 65. 43
5 Simonia punibilis non committitur abſque peccato, ibidem numer 72 43
5 Non cadit in ignorantem, ib. n. 74 & 77. 44
5 Simonia non committitur in contractu gratuito, in c. In ordinando, num 4. de ſimon 30
1 Simoniaca quædam dicuntur, quia prohibita, quædam prohibita, quia ſimoniaca, in c. Ex parte, il 1. num. 17. de offic delegat. 518
1 Et an convenienter ſic diſtinguant Canoniſtæ, in c. Cùm pridem, num. 1. & ſeqq. uſque ad num. 30 de pactis. 647
1 Durandi objecta referuntur adversùs prædictam diſtinctionem, ib. num 3. 647
1 Diluuntur, ib. n 11 & 22. 647
1 Officium Oeconomi, Sacriſtæ, aut Protectoris vendere non eſt ſimoniacum, niſi quia prohibitum, ib. n 17 648
1 Vendere gratiam, & Sacramenta eſt in ſe ſimoniacum, & jure divino, ac naturali prohibitum, ib n 7 647
5 Simoniacum non eſt in actu receptionis, vel ingreſſus ad jus ſpirituale, aliquid dare, vel offerre ſine pacto, vel conditione, in c. Tua nos, num 23 de ſimon. 58
5 Simoniaca hæreſis, quæ ex natura rei impedit acquiſitionem ſpiritualium, quæ ſit, in c. Nobis, n. 81. de ſimon. 44
Papa an poſſit committere ſimoniam.
Vide in ver. *Papa quoad delictum.*
5 Simonia ſolo affectu animi non committitur, ſed aliquo dato, vel recepto, in c. Mandato, num 2. de ſimonia. 61
5 Simonia eſt morbus cancroſus, in quo opus eſt ferro ignito, in c. Accuſatum, num 8 de ſimon. 35
5 Simonia dicitur hæreſis, ad cujus comparationem cætera crimina quaſi pro nihilo reputantur, in cap. Per tuas, il 1. num 4 de ſimon. 58

Simonia quoad abſolutionem, & diſpenſationem.

1 Simoniacum occultum poteſt Epiſcopus rehabilitare ad Ordines, & cum eo diſpenſare quoad ſuſpenſiones tam ab Ordinibus, quàm beneficiis, ſed non diſpenſare quoad beneficia obtenta, vel obtinenda, in c. Dilectus, n 8 de tempor ordin. 373

Simonia in admiſſione ad Canonicatum.

5 Conſuetudo, ſecundum quam Canonici dant aliquid in ſua receptione, an valeat, in c Præterea, num 65 & 81. Ne prælat. vic. ſuas. 74
5 Conſuetudo, ut dimidia fructuum primi anni præſtimoniorum vacantium cedat in utilitatem menſæ Capitularis, non eſt ſublata à Concilio Tridentino, ib. num 81. 75
5 Conſuetudo, cujus vigore Canonicus novus ſingulis Canonicis chirothecas diſtribuit poſt admiſſionem ad fructus, & diſtributiones, ſublata eſt à Concilio, & Bulla S. Pii V in cap Tua nos, num 38. de ſimon 59
5 Ex conſuetudine exigendi à beneficiatis donativum in ingreſſu, Epiſcopis non licet denegari litterarum executionem, vel poſſeſſionem beneficiatis poſt ingreſſum non ſoluto donativo, in c In ordinando, num 22. de ſimon 34
5 Simoniacus eſt Clericus, qui confert Eccleſiæ bona ſua eo pacto, ut recipiatur in Canonicum, & illa ſibi retineat pro præbenda, in c. Tua nos, num 1 de ſimon 57
5 Simoniacum non eſt in actu receptionis, vel ingreſſus ad jus ſpirituale, aliquid dare, vel offerre ſine pacto, vel conditione, ib. num 23. 58
1 Simoniacum non eſt recipere aliquem in Canonicum eo pacto, ut de præbendis diſtinctis nihil percipiat, in cap Cum M. num. 33. de conſtitut. 115
1 Secùs ſi recipiatur cum pacto, ut nec de Canonia, nec de præbendis diſtinctis, nec de communibus proventibus aliquid habeat, ib. num. 35. 115

Simonia in beneficio.

1 Simonia ſicuti committitur in beneficii aſſecutione, ita & in illius dimiſſione, in c. Non liceat, n 4 Ne prælat. [illegible] 150
5 Beneficium Eccleſiaſticum vendere an ſit ſimoniacum, quia prohibitum, vel è converſo, in c. præterea, num 4 Ne prælat. vices ſuas 69
1 Simonia in beneficialibus an excludatur ex eo, quòd vendantur fructus beneficii, ſeu præbendæ, non autem beneficium, ſeu Canonia, in c. Cùm pridem, num. 90 & ſeqq uſque ad nu 114 & num 123 de pactis. 655
1 Simonia non committitur, ſi purè renuncietur litteris ad vacatura, & poſteà reſervetur renuncianti annua penſio, in c. Ad audientiam, il 2 num. 21. de reſcript. 175
5 Simonia in beneficialibus an ſit prohibita de jure divino, item ſive, in c. Tua nos, n 43 de ſimon 60
1 Simoniacum eſt redimere adverſantium obſtacula ſuper dignitate, vel præbenda ante jus quæſitum, ſecùs ſi poſt, in cap Non ſine, num 7. de arbitr. 690
1 Simoniacæ non ſunt partium conventiones ſuper modo permutationum, & reſignationum cum penſione, modò ſint independentes à voluntate Superioris, in c Cùm pridem, num. 15 de pactis. 648
1 Simoniacum non eſt concludere tractatum permutationis, aut reſervationis cum penſione ſub conditione, ſi Papæ placuerit, ib num 21 [illegible]
1 Simoniacum eſt, & jure divino prohibitum accipere pecuniam pro collatione beneficii, cui ſit annexa executio Ordinis, vel poteſtas Clavium, ib n 32 uſque ad n 39 649
1 Canonicatum vendere, vel aliud ſimplex beneficium, an ſit ſimoniacum, quia prohibitum, vel è converſo, ib. num 39 & ſeqq. uſque ad num. 43 & num 67 650
1 Simoniaci in ordine, & in beneficio à Concilio Chalcedonenſi ſimili pœna damnantur, ib num 40. 650
1 Simoniacum eſſe vendere titulum Canonicatus, quibus rationibus probetur, ib num 41 651
1 Miniſtrum templi pro pecunia inſtituere ſimoniacum eſt in lege veteri, ib num 11. 657
1 Simoniaci an ſint dantes pecuniam Papæ pro collatione beneficii, ib. n. 141. & ſeqq uſque in fin 660
1 Simoniaci in Ordine gravius puniuntur, quàm ſimoniaci in beneficio, ib. n 170. 668
5 Epiſcopus nihil poteſt accipere in caſibus enumeratis, in c In ordinando, n 32 & ſeqq uſque in fin de ſimon 32
5 Et quid in Notario, ib
Vide in ver *Notarius*
5 Simoniacum eſt contra Divinas, & humanas leges dare aliquid temporale pro collatione beneficii Eccleſiaſtici, in c Ex diligenti, num 1 de ſimon 16
5 Simoniacum eſt beneficium fundare, vel dotare eo pacto, ut ſibi conferatur, ib d num 3 16
5 Simoniacè promotus ignoranter, tenetur reſignare beneficium cum fructibus extantibus, non autem bona fide conſumptis, in cap Nobis, n. 51 & 80. de ſimon. 42
3 Conditio omnis, quæ jure non ineſt, adjecta collationi beneficii efficit eam ſimoniacam, in cap Non ſatis, num 19 de præben. 107
3 Simoniaca eſt pactio inter partes ſine Judice, ut una pars cedat liti, & recipiat penſionem ab altera, ſi pars cedens habeat jus in cauſa, aliàs ſecùs, ib num. 21. 107
5 Simoniacum eſt beneficium fundare, vel dotare eo pacto, ut ſibi conferatur, in c Tua nos, num 3 de ſimon 57
1 Simoniacum eſt arbitrium, ut una pars cedat liti ſuper beneficio, & recipiat pecuniam ab altera, in cap Non ſine, num 3. de arbitr. 690
1 Fallit, ſi intercedat authoritas Papæ, ib d n 5 690
1 Item fallit, ſi renuncians nullum jus habeat in beneficio, ibid. num 6 690
1 Et quid in dubio, ib. num 8 690
3 Simoniaca quædam dicuntur, quia prohibita, quædam prohibita, quia ſimoniaca, in cap Super ſpecula, num 20 Ne Cler. vel Monach. 185

Simonia in electione.

1 Simoniæ exceptio an contra electum in Papam admittatur, in c Licèt de vitanda, num 17 de elect 232
Vide in ver *Electio Papæ per Simoniam.*
5 Simonia non tantùm realis ſed etiam conventionalis reddit electionem ipſo jure nullam, in cap Nobis, num 7 & 11. de ſimon. 19
5 Simonia cum electoribus commiſſa non imputatur electo contradicenti, ib n [illegible] 41
5 Niſi poſteà ratum habuerit, ib n 21 41
5 Simonia malitiosè, & in fraudem commiſſa, adhoc ut electio ſit nulla, non nocet electo, ib num 22 41
5 Simonia eſt defectus intrinſecus eligentium, animos ab intra vulnerans, & inficiens, ib num 25 42
5 Simonia perindè nocet ſi fuerit commiſſa cum uno eligentium, ac cum omnibus, quoad vitium electionis, ſed non quoad pœnam reorum, qui non peccaverunt, ibidem numer. 55 41

5 Si-

5 Simoniam committitur, quandocumque electus conſenſerit, ſive ante electionem, ſive poſt, ib. num.83. 45
5 Declaratur, ib num.85. 45
5 Simoniam propriè non committit, qui poſteaquam contradixit, & jus plenum non acquiſivit pecuniam ſolvit, ibidem numer. 86. pag. 45
5 Simoniam committere non dicitur, ratam habens dationem pecuniæ, non ſuo nomine factam; ſed tamen cogendus eſt beneficio renunciare, ibid. num.87. 45
5 Fallit in Papa, ibid. num 89. 45
5 Simoniam ſcientes, ſive expreſsè conſenſerint, ſive tacuerint, ſive turbare noluerint, ſimoniaci, ſunt, & ſimoniacè promoti, ib. num.97 45
5 Simoniam non committit verè, ſed præſumptivè, qui tacet, & non contradicit, ibid. num.98. 45
5 Simoniaca eſt electio, licèt electores dicant ſe non fuiſſe motos propter pecuniam ſibi datam, vel promiſſam, quia aliàs electuri erant, in c. Naviganti, n.22 de uſur. 161
5 Simoniaca eſt electio, etiam cum quis promittit, quòd ſe obligabit pecuniam ſolvere, poſtquam fuerit electus, in c. Nobis, n. 15 de ſimon. 39
5 Simoniacus eſt electus, & beneficio renunciare tenetur, ſi de illius voluntate pecunia ſoluta fuerit contradictori, ut à contradictione deſiſtat, ib. n. 105 46
5 Simoniacum non eſt, ſi eligentes inſcio electo dent alicui Magnati pecuniam, ut eos in ſua libertate eligendi de facto non impediat, ib. num. 106. 46
5 Simoniacum eſt dare pecuniam amico, vel conſanguineo eligentis, ut eum inducat ad eligendum, idque ſi fiat de voluntate electi, irrita eſt electio, ib. num.107. 46
5 Fallit, ſi eligens aliàs electurus erat, ib. num. 108. 46
5 Simoniacus eſt electus, quis pecuniam dedit amico, vel conſanguineo eligentium; ſed electio non eſt ſimoniaca, ſi alias electuri erant, ib. num.111. 46

Simonia in executione litterarum Apoſtolicarum.

5 Epiſcopi, vel eorum Officiales pro executione litterarum Apoſtolicarum, diſpenſationum matrimonialium, & præſentatione cujuſlibet reſcripti, nihil accipere poſſunt, in c. Quoniam, n. 30. Ne Prælat. vic. ſuas. 79
Simonia in juriſdictione.
Vide in ver. *Iuriſdictionis venditio*.

Simonia in officio.

1 Officium Oeconomi, Sacriſtæ, aut Protectoris vendere non eſt ſimoniacum, niſi quia prohibitum, in c. Cùm pridem, num. 17. de pactis. 648
1 Docendi licentiam vendere an ſit prohibitum, quia ſimoniacum, ibid. num.86. 655

Simonia in Ordine.

5 Conſuetudo etiam immemorabilis accipiendi ab Ordinatis ad primam tonſuram forfices, pectines, & mappas præter faculas eſt corruptela, in c. In ordinando, n.12. de ſimon. 31
5 Epiſcopi, vel eorum Miniſtri pro collatione Ordinum, & litteris dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus nihil poſſunt accipere etiam ſpontè oblatum, in c. Quoniam, n.25. ne Prælat. vic. ſuas 79
5 Nec pro ſigillo in collatione beneficiorum, etiam ubi extaret talis conſuetudo, ib. num.29. 79
1 Simoniaci, in Ordine, & in beneficio à Concil Chalcedonenſi ſimili pœna damnantur, in cap Cum pridem, num 40. de pactis pag 650
1 Simoniaci in ordine graviùs puniuntur, quàm ſimoniaci in beneficio, ibid. num.130. 658
5 Epiſcopus nihil poteſt accipere in caſibus enumeratis, in c. In ordinando, n.32. & ſeqq. uſque in fin. de ſimon. 32
Et quid in Notario, ib.
Vide in ver *Notarius*.
5 Simoniacum non eſt, ſi quis dat pecuniam non Ordinatori, ſed alteri pro Ordine, quem aliàs obtenturus erat, in c. Nobis, n. 110. de ſimon. 46
5 Simoniacus in Ordine habet characterem vitioſum, in c. Accuſatum, n 2. de ſimon. 35
1 Ordinis executionem vendens, cenſetur vendere ipſum Ordinem, & donum Dei, in c Cùm pridem, n.33. de pactis. 649
5 Pro Ordinibus conferendis, vel inſtrumentis ſuper eis conficiendis Epiſcopus, vel Miniſtri, aut Notarii nihil temporale exigere debent, in c. In ordinando, n.1 & ſeqq. de ſimon. 30
5 Ordinatori non licet aliquid temporale, etiam ſpontè oblatum, accipere pro collatione Ordinum, ib. n.6. 30
5 Ordinatori an liceat aliquid ultrò oblatum ab Ordinato accipere non pro ſpiritualibus, ſed ex charitate, ſine pacto expreſſo, vel tacito, ib. n.8. & n. ſeqq. 30
5 Et quid poſt Conc. Trid. ib. num 11. 31
5 Ordinator nullam oblationem ab Ordinatis poteſt accipere præter eam, quæ ex Pontificali Romano fieri conſuevit, ibidem num.13. 31

Simonia mentalis.

1 Simonia mentalis reſignationem, aut collationem non inficit, nec obligat ad beneficium dimittendum, in c. Ex parte, num 19. de off delegat. 528
1 Inducitur ſola voluntate, & propoſito quoad Deum, licèt non quoad Eccleſiam, ibid. num.21. 528
5 Solum Deum habet ultorem, in c. Tua nos, n.40. de ſimon. 59
5 Non inducitur in ſimoniacis de jure Eccleſiaſtico, ſed tantùm in ſimoniacis de jure divino, ib. n.42. 59
5 Contrarium, ibid. num.44. 60
5 Simoniæ mentalis peccatum per ſolam pœnitentiam aboletur, ib. num 44. 60
1 Simonia mentalis non obligat ad beneficii dimiſſionem, ſed tantum ad ſatisfaciendum Deo per pœnitentiam, in c. Cùm ad noſtram, num. 19. de elect 284
5 Simoniam non committit verè, ſed præſumptivè qui tacet, & non contradicit, in c. Nobis, num 98. de ſimonia. 45

Simonia in penſione.

1 Simoniacum eſt penſionem conſtituere, vel transferre; aut redimere pecuniæ interventu, in cap. Ad audientiam, il 2. nu. 82. de reſcript. 182
Vide in ver. *Penſio quoad ſimoniam*.

Simonia in præſentatione.

5 Simoniacum eſt pactum præſentandi ſeipſum à fundatore appoſitum in erectione beneficii, & irrita eſt creatio, & inſtitutio inde ſequuta, in c. Tua nos, num.4 de ſimon. 57
5 Simoniacum eſt pro præſentatione aliquid temporale dare, vel accipere, ibid. num.6. 57

Simonia quoad reſtitutionem.

5 Pecunia per ſimoniam collata an & quando ſit reſtituenda ei, qui contulit, in c Tua nos, num.13. de ſimon. 58
5 Simoniacus eſt intruſus carens titulo vero, & putativo, ibidem num 8. 57
5 Et ſemper eſt in mora reſtituendi ſicut fur, ib. n.9. 57
5 Et tenetur ad reſtitutionem omnium fructuum, etiam qui percipi potuiſſent à diligenti poſſeſſore, ib num.10. 57
5 Simoniacè promotus ignoranter, tenetur reſignare beneficum cum fructibus extantibus, non autem bona fide conſumptis, in c. Nobis, n.71. & 80. de ſimon. 42

Simonia in Sacramentis.

5 Simoniæ ſuſpicione non caret accipiens pecuniam etiam ſpontè oblatam in actu adminiſtrationis Sacramenti, in cap. Cum voluntate, n.28. de ſent excom. 378
5 Simoniæ ſuſpicionem præſefert nummos in concham mittere, dum Baptiſmus ſuſcipitur, in c Tua nos, n 29. de ſimon. 58
1 Vendere gratiam, & Sacramenta eſt in ſe ſimoniacum, & jure divino, ac naturali prohibitum, in cap. Cùm pridem, num.7 de pactis. 647
1 Simoniacum eſt vendere Sacramenta, vel principaliter, vel per connexionem, ib. num 36. 649
1 Simoniaca hæreſis eſt altare, & decimas, & Spiritum Sanctum vendere, vel emere, ib. n 50. 651
1 Simoniacum non eſt, niſi quia prohibitum, vendere Sacramenta aut principaliter, aut per connexionem, ib. n.67. 652
1 Contrarium, ib num.118. 657
1 Simoniacus non eſt pater dans pecuniam Sacerdoti nolenti aliter baptizare parvulum in extremis poſitum, ib n 84. 654
5 Simoniacus non eſt Sacerdos abſolvens pœnitentem eo pacto, ut rem ſibi ſubtractam reſtituat, in cap. Tua nos, num 20 de ſimon. pag. 58
3 Simoniacum an & quando ſit pro celebratione Miſſę pecuniam accipere, in c. Significatum, n.9. de præben. 83
5 Parochi ſervare debent edictum Epiſcopi de ſponſis matrimonio non conjugendis ſine ipſius licentia, quæ tamen gratis dari debet, licèt conſuetudo donandi aliquid Epiſcopo in ſignum lætitiæ non videatur penitùs improbanda, in c. In ordinando, n. 41. de ſimonia. 34
5 Parochi, & beneficiati, qui ſuo muneri plenè ſatisfecerunt, non prohibentur alios impeditos coadjuvare, ſed pro licentia, ſaltem poſt Concilium Tridentinum, nihil exigendum, ibidem num.46. 34

Simonia in ſepultura.

5 Conſuetudo, ne quis in Eccleſia ſepeliatur ſine licentia Epiſcopi ſervari debet, ſed ut pro dicta licentia ſex ſcuta exigantur, tollenda eſt, vel ita moderanda, ut exactum pauperibus, vel Eccleſiæ erogetur, in c In ordinando, n. 40. de ſimon. 34
1 Simoniacum eſt ex pacto ſepulturam eligere in eo loco, in quo quis de jure ſepeliri debet, in c. Ad Audientiam, il 2. num. 17. de reſcript 175
1 SIMPLICITATI, & imperitiæ parcitur, in c. Super litteris, n. 51. de reſcript. 162
1 Simplicitas reſpicit jus, ignorantia factum, ib. n.73. 164
5 Simulatio, ſeu fictio, cui mendacium non ineſt, utilitatis cauſa interdum eſt licita, in cap. Falſidicus, num. 165. de crimin. falſ. 178
5 Singularitas non ſemper pluralitatem excludit, in c. Patentibus, n 15. de privileg. 242
3 *Si quis*, verbum tam maſculos, quàm fœminas complectitur ex propria ſignificatione, in c. Nobis, n.6. de jurepatr. 526
5 SOCIETAS eſt quædam fraternitas, in c. Naviganti, num.29. de uſur. 162
5 Societas inita ab Officiali Romanæ Curiæ ſuper officio ultra valorem gravato, contemplatione tamen alterius perſonę recognoſcentis bonam fidem, & ſervantis eum indemnem, an ſui natura ſit illicita, & uſuraria, ib. num. 36. 162
5 Societas contrahi non poteſt ſuper re non exiſtenti, ibidem num 37. 162
5 Societas officii ſine officio ſuper ſolo periculo vitæ conſtitui non poteſt, ib. 162
5 Declaratur, ib. num.73. 166
5 Societas requirit ſubjectum communicativum lucri, & damni, ibid. n.38. 163
5 In ſocietate officiorum pecunia non ſit recipientis, ſed remanet ſolventi, ſub ſolo periculo, in caſu mortis, ibid. n.44. 163
5 In ſocietate ſuper officio ultra valorem gravato fructus non accipiuntur ratione mutui, ſed ratione periculi, quod ſui natura non eſt

eſt illicitum, ibidem num. 49. & ſeqq. & num. 71. 163
5 Societatis contractus tunc juſtus dicitur, cùm inter ſocios lucri, & damni ſervatur æqualitas, ib. n. 52. 163
5 In ſocietatibus officiorum ceſſat ſuſpicio uſurarum propter incertitudinem vitæ, ib. n. 53. 163
5 In ſocietate officiorum fructus juſtè percipiuntur non ratione ſocietatis, ſed ratione periculi, ib. n. 54 163
5 Societas officii congruè appellari poteſt, etiamſi contracta fuerit ſuper officio ultra valorem gravato, ib. n. 69. 165
5 In ſocietate officiorum non deſerviunt officia, niſi pro colorando contractu, qui ſolùm ſuſtinetur ratione periculi amiſſionis capitalis, ib. n. 71 165
5 Societas contracta ſuper officio ultra valorem gravato extinguitur ſublato officio, ib. n. 72 165
5 Societas officiorum an contrahi poſſit ſuper officiis extra Romanam Curiam exiſtentibus, ib. n. 78 166
5 Societatem ignoranter contrahens ſuper officio gravato præter ſortem, poteſt etiam fructus recuperare, ib. n. 80. 166
5 Societates officiorum ex ſtylo curiæ fiunt etiam ſuper officiis ultra valorem gravatis, ib. n. 82. 166
3 Societatem iniens cum negotiatore, quem ſcit malæ conſcientiæ, tenetur eam diſſolvere, ſi commodè poteſt, aliàs proteſtari debet, in cap. Multa, numer. 75. ne Cleric. vel Monach. 607
5 Societatis Jeſu Presbyteris Altaris viatici privilegium à Concilio Tridentino ademptum reſtituitur à Gregorio XIII. in c. In his, num. 7. de privileg. 278
5 Societatis Jeſu exemptio à juriſdictione Ordinariorum an ſit reſtricta ad terminos cap. Volentes de privileg. in 6. in c. Tuarum, num. 21 de privileg. 247
5 Societatis Jeſu litteræ conſervatoriæ redactæ ſunt ad terminos Conſtitutionis Gregorii XV. de Conſervatoribus, ib. verſ. Niſi dixerimus. 247
5 Societatis Jeſu religio comprehenditur in derogationibus generalibus per illa verba, *Societatum, & cujuſvis alterius inſtituti*, ibid. 247
3 Societatis Jeſu Religioſi diſpenſati ſunt à Gregorio XIV. in recipiendis Novitiis non ſervata forma Conſtitutionis Sixti V. in c. Porrectum, num. 39. de regul. 375
3 Diſpenſatio an ſit concedenda, ut matrimonium ratum diſſolvatur per vota ſimplicia à viro emittenda in Religione Societatis Jeſu, & in cap. Verum, num. 6. & ſeqq. uſque in fin. de converſ. conjugat. 412
5 Conſtitutio ſynodalis Regni Poloniæ inhabilitans dimiſſos à Societate Jeſu ad Prælaturas, & Canonicatus Cathedralium Eccleſiarum, an obſtet, quominùs ſic dimiſſus poſſit eſſe Epiſcopus ſuffraganeus, in cap. A nobis, il primo, numer. 10. & ſeqq. uſque ad num. 22. de ſent. excomm. 310
5 Societatis Jeſu Religioſi, qui vota ſubſtantialia ſimplicia emiſerunt non comprehenduntur in decretis de apoſtatis, & ejectis, ib. num. 16. 311
5 Poſſunt à ſocietate dimitti à Præpoſito Generali, & ſic dimiſſi non ſunt apoſtatæ, & ſunt liberi ab omni obligatione dictorum votorum, ib. n. 17 311
1 Societatis Jeſu prædia ruſtica, opificinæ, & domus ſæculares, in quibus unus, vel duo Religioſi degunt, non gaudent privilegiis Collegiorum, in cap. Sanè, il 2. num. 60. de off. & pot. Judic. delegat. 526
1 Societatis Jeſu Religioſi familiaribus degentibus in eorum opificinis, & domibus ſæcularibus Sacramenta hìc enumerata adminiſtrare non poſſunt, &c. ib. n. 62. 526
1 Nec in Diœceſi Angelopolitana vaſa Sacra, Altaria, & ſimilia conſecrare, ib. num. 63 526
Angelopolitani Epiſcopi in Indiis Occidentalibus cum Societate Jeſu controverſia ſuper Confeſſionibus, Prædicatione, & Conſervatoribus.
Vide in ver. *Regulares quoad Confeſſiones*
Et in ver. *Regulares quoad Conſervatores*
5 Societatis Jeſu Religioſi cogi non poſſunt accedere ad publicas Proceſſiones ex privilegio Gregorii XIII. in c. Nimis prava, n. 8. de exceſſ. Prælator. 220
2 Societas Jeſu eſt capax poſſeſſionum, etiam per viam inſtitutionis, ut vendat, & pretium eroget in ſuas neceſſitates, & alios pios uſus, in c. In præſentia, num. 66. de probat. 117
2 Societas Jeſu, ejuſque domus, Collegia, & perſonæ, an verè, & propriè ſint Ordinis Mendicantium, ib. num. 81 & num. ſeqq. uſque in fin. 138
2 Quid in profeſſis quatuor votorum, ib. n. 83 138
2 Et quid in Coadjutoribus formatis, ib. num. 85. 139
2 Et quid in ſcholaſticis, ib. num. 87. & ſeqq. uſque in finem 139
2 Societas Jeſu fundata eſt in arctiſſima paupertate, ib. n. 81. 138
2 Ceſſit juri ſuo in domibus profeſſis, & renunciavit conceſſioni Concilii Tridentini, ib. n. 85 139
2 Societas Jeſu ex primævo inſtituto poteſt habere Collegia habentia redditus ſtudentium uſibus applicandos, ib. n. 86 139
2 Societatis Jeſu ſcholaſtici poſt votum paupertatis retinere poſſunt dominium bonorum ſuorum conſcio, & approbante Superiore, ib. num. 90 139
2 Declaratur, ib. num. 118 141
2 Societatis Jeſu corpus conſtat ex profeſſis, coadjutoribus, & ſcholaſticis, ib. num. 91 139
2 Societas una non debet diverſo jure cenſeri, ib. num. 118 141
2 Societatis Jeſu ſcholaſtici, quamvis habeant dominium bonorum ſuorum, tamen ſunt verè Religioſi, eorumque vota ſimplicia ſunt ſubſtantialia, & in dubium hoc revocantes ſunt ipſo jure excommunicati, ib. n. 118. 142
3 Jeſuitæ non comprehenduntur in Decreto Concilii Trid. de renunciationibus Novitiorum, in c. Statuimus, n. 10. de regul. 411
3 SOCII criminis regulariter in criminalibus recipi non poſſunt, nec eis receptis creditur, in c. Veſtra, num. 142. de cohabit. Cler. & Mulier. 30
3 Etiamſi ſint duo, vel plures contra eamdem perſonam deponentes, ib. num. 143 30
3 Socii criminis in criminibus exceptis recipi poſſunt in teſtes, ſed probationem non faciunt, ibidem num. 147 23
3 Socio imputatur, ſi occaſione ſocietatis damnum ſit paſſus, non ſocietati, in cap. Poſtulaſti, n. 18. de conceſſ. præben. 201
5 Socius ponens pecuniam, licitè poteſt habere partem lucri, ſi pecuniam periculo exponat, in c. Naviganti, n. 28. de uſur. 162
2 SODOMITÆ ſecundùm Canones deponuntur, & in Monaſterium detruduntur, in c. Cùm non ab homine, n. 89. de judic. 16
5 Bulla S. Pii V. contra exercentes vitium nefandum an habeat locum in iis, qui unica tantùm vice illud committunt, in c. Ad falſariorum, num. 28. de crim. falſ. 185
3 SOLEMNITAS eadem, quæ requiritur ad conſtructionem actus, requiritur ad illius deſtructionem, in cap. Recolentes, n. 35. de ſtatu Monach. 416
1 Solemnitas introducta ab Imperatore in alienatione bonorum Eccleſiæ non attenditur, in cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 12. de conſtitut. 129
1 Solemnitas ſuppleri debet eo tempore, quo ſubſtantialiter actus non poteſt celebrari, in cap. Presbyter, num. 9. de Sacram. non iteran. 416
2 Solemnitatis levis omiſſio actum non vitiat, in c. Cùm Eccleſia, num. 4. de cauſ. poſſ. & propriet. 107
4 Solemnitas probatoria poteſt adimpleri per æquipollens, in c. Tua fraternitati, n. 7. de ſponſ. & matrim. 17
5 Solemnitas, quæ poteſt ſubſequi, nunquam dicitur de ſubſtantia, vel forma, in c. Qui Presbyterum, n. 62. de pœnit. & remiſſ. 290
3 Solemnitati legali non derogatur, niſi quatenùs invenitur expreſſum, in c. Cùm eſſes, num. 97. de teſtam. 291
1 SOLIDI appellatione intelligitur aureus, & quot ſolidi conſtituant libram, in cap. Conquerente, n. 47. de off. Ordin. 518
3 Solidorum appellatione veniunt uſuales, in cap. Conquerente, num. 1. de Cler. non reſid. 14
1 SOLVENDI, & ligandi eadem poteſtas, in cap. Eccleſia S. Mariæ, num. 33. de conſtit. 112
3 Solvere non dicitur, qui ſolvit, & incontinenti recuperat, in cap. Porrectum, num. 56. de regul. 370
3 *Solus*, dictio eſt excluſiva aliorum, in cap. Cùm venerabilis, n. 5. de cenſibus. 545
3 Includit tamen connexa, ib. num. 6. 545
3 Solus Epiſcopus intelligitur cum Capitulo, ubi materia inter Epiſcopum, & Capitulum eſt ſimultanea, ib. d. n. 6. 545
SOLUTIO in qua moneta fieri debet.
Vide in ver. *Moneta*.
3 Solutio partis debiti regulariter non admittitur creditore invito, ſed fallit in Clerico, qui pro parte non eſt ſolvendo, in c. Odoardus, num. 29. de ſolut. 240
Vide in ver. *Clericus quoad cap. Odoardus*
3 Solutum indebitè repeti non poteſt, quando à pietate cauſatur error, in c. Significatum, n. 17. de regular. 362
2 SOPITUM perfectè non eſt, quod reiterari, & rejudicari poteſt, in c. Venerabilis, num. 3. de judic. 31
5 SORORES non veniunt fratrum appellatione, in cap. Nimis prava, num. 19. de exceſſ. Prælat. 221
4 Sororum, & fratrum commiſtio, quantò fuit antiquior compellente neceſſitate, tantò poſteà facta eſt damnabilior Religione prohibente, in c. Vir qui, n. 33. & 34. de conſang. & affinit. 75
1 Socialitatem allegare non licèt, niſi ratio ſpecialitatis reddatur, in c. Antigonus, num. 21. de pact. 621
3 Specialis declaratio validius operatur, quàm quod in genere prædicatur, in c. Fraternitatem, n. 57. de ſepultur. 297
1 SPECIES contraria generi, ſive præcedat genus, ſive ſequatur, limitat, & reſtringit genus, in cap. Cùm dilectus, nu. 69. de conſuetud. 200
1 Species neceſſariò infert genus, licèt non comprehendat, in cap. Cùm pridem, num. 16. de pactis. 628
1 Species ubicumque ponit aliquid ultra genus ſuum, appellatione generis non venit illa ſpecies, in c. Bonæ memoriæ, num. 22. de poſtul. Prælat. 111
3 Specialia duo non debent concurrere circa idem, in cap. Licèt, nu. 12. de præben. 174
2 Species extracta de genere non perimit genus, in c. Ex epiſtolæ, num. 5. de probat. 125
1 Species una ſufficit ad eſſentiam ſacrificii, in cap. Cùm veniſſet, nu. 10. de ſacr. unct. 440
1 Contrarium, num. 46. 448
1 Papa poteſt ex gravi cauſa diſpenſare, ut in una ſpecie tantùm fiat conſecratio, ib. 448
1 Species una nullo caſu poteſt ſine alia ex intentione conſecrari, ib. num. 45. 448
1 Species quando evellitur de generali corpore, ſemper derogat generi, aliàs ſecùs, in c. Studuiſti, n. 24. de offic. legat. 546
3 Species derogat generi, in c. Cùm eſſes, nu. 70. de teſtam. 278
3 Inter ſpecies illa derogat alteri, quæ ſpecialior eſt, ſicut individua derogant ſpeciei, in c. Cùm eſſes, n. 122. de teſtam. 274
1 SPES eſt cupidorum, in c. Firmiter, n. 14. de Summa Trin. & fid. Cath. 4
2 Spes aſſequendi Prælaturam in eo, qui Monachus, aut Clericus ordinatur, an & quomodo ſit à jure improbata, in c. Cùm ad noſtram, num. 18. & ſeqq. de elect. 214
2 Spes ex pacto proveniens repellit Monachum ab Abbatia, ſed non à Monachatu, ib. num. 21 214
3 SPIRITUS Dei ubi eſt, ibi libertas, in c. Recolentes, num. 26. de ſtatu Monachor. 416
3 Declaratur, ib. num. 48. verſ. Ad confirmationem 419
1 Spiritum Sanctum à Filio procedere, quando & cur ab Eccleſia diffinitum fuerit, in c. Firmiter, nu. 11. & ſeqq. de Summ. Trin. & fid. Cath. 6
2 Spiritus Sancti invocatio non eſt de ſubſtantia electionis, nec de jure, ſed ex laudabili conſuetudine introducta, in c. Cùm Eccleſia, num. 2. de cauſ. poſſ. & propriet. 102
3 Spiritus ubi vult ſpirat, nec eſt in hominis poteſtate prohibere ſpiritum, in c. Non eſt vobis, n. 12. de regular. 147
1 SPIRITUALIA in actibus Eccleſiæ corporalibus reſpondent, in c. Cùm contingat, n. 31. de ætat. qualit. 431
3 Spiritualia faciliùs conſtituuntur, quàm deſtruuntur, in c. Aqua, nu. 23.

num 14. de Conſecr. Eccl. vel Altar. 571
5 Spiritualia ſine corporalibus diù eſſe non poſſunt, in c. Præterea, num. 52. ne Prælat. vices ſuas. 72
3 Spiritualia debent eſſe firmiora, quàm temporalia, in c. Cùm autem, n. 16. de jurepatr. 523
1 Spiritualium author eſt Deus, in cap Cùm pridem, n.98 & 120. de pactis. 655
1 Spiritualium genus totum eſt materia repugnans venalitati, ibid. num. 99. 655
1 Spiritualia in nullius ſunt dominio, niſi ſolius Dei, ib n 116. 657
1 Actus omnes ſpirituales lege divina prohibétur vendi, ib n 118 657
1 Spirituali formaliter accidit, ut habeat cauſam ſpiritualem divinam, ib. n 120. 657
1 Spiritualitas quæ ſufficiat, ad hoc ut ſpiritualium venditio ſit prohibita, quia ſimoniaca, ib. n 124. & ſeqq. 658
3 Spiritualia non regulantur jure fori, ſed jure poli, in c. Si quis, n 26 de regular 335
1 Spirituale vinculum fortius eſt, quàm carnale, in c. Niſi cùm pridem, num 21. de renunc. 338
5 Spiritualia quæcumque qui muneris interventu aſſequitur contra voluntatem, & ordinationem Domini, ea licitè retinere non poteſt, in cap Nobis, n. 50. de ſimon. 4[illegible]
5 Declaratur, num 81. 44
3 Spiritualia vendens, capitale crimen cum ſimonia committit, in c. Cùm ex eo, n. 3. de Reliq. & vener ſanctor 608
2 SPOLIATOR violentus Clerici eſt ſacrilegus, in c. Cæterùm, n. 32. de judiciis. 8
3 SPOLIATUS Injuſtè, ſeu juris ordine non ſervato, illicò eſt reſtituendus, in c. Ne Religioſi, n 17. de regul. 415
2 Spoliato per ſupremum Principem non dantur remedia reſtitutoria, in c. De Rectoribus, n 21. de Cleric. ægrotan. 159
1 Spoliatus beneficio an, & quando ſit reſtituendus, antequam doceat de Canonica inſtitutione, in cap. Conſtitutus, n. 2. & ſeqq. uſque ad num. 21. de fil. presbyter. 481
1 Spoliato petenti reſtitutionem beneficii regulariter objici non poteſt de Canonica inſtitutione, ib. n 3. & 11 481
1 Fallit, ſi ſpoliatus conſentiat, ut cognoſcatur de bono jure, ibid. num. 5. 481
1 Item fallit, ſi defectus tituli non Canonici ſit notorius, ibidem num 6. 481
1 Item fallit, ſi ſpoliatus ſimul intentaverit poſſeſſorium, & petitorium, ib num. 9. & 12. 482
1 Spoliatus non tenetur reſpondere ſuper petitorio, ib. n. 6. 481
1 In beneficialibus ſecùs, ſive ſit notorium de jure, ſive per confeſſionem ſpoliati, ſive per evidentiam facti, vel probationum judicialium, ib. num 8. 481
1 Spoliatus agens poſſeſſorio, & petitorio, ſi probet poſſeſſionem, & ſpoliationem, ſed non proprietatem, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccumbit in petitorio, ib. num. 13. 482
1 Spoliatus reſtituitur unà cum fructibus perceptis, & qui percipi potuerunt, ib num 18. 482
1 Etiamſi egerit ſimul poſſeſſorio, & petitorio, ib. n 19. 482
1 Spoliato injuſtè etiam judicialiter datur poſſeſſorium recuperandę, non ſolùm contra ſpoliantem, ſed etiam contra ſuccedentem in vitium, in c. Veniens, n. 14. de fil. presbyter. 405
2 Spoliato facienda eſt integerrima reſtitutio etiam quoad locum, in quo res poſita erat, in c. Gravis, n. 8 de reſtit ſpoliat. 115
2 Item reſarcienda ſunt damna illata in ſpoliatione, ib n 9. 115
2 Item de illatis injuriis competenter ſatisfaciendum, ib n 10. 115
2 Item reſtituendi ſunt fructus, etiam qui percipi potuiſſent, ibid. num 11. 115
2 Spoliato non ſatisfit de injuriis, niſi de iis ſpecialiter agatur; ſed reſtitutio fructuum, & reſarcitio damnorum veniunt, etiamſi non fuerint petita, ib. n 12. 115
2 Spoliatus authoritate propria, & in vim clauſulæ, Motu proprio, poteſt agere remedio reſtitutorio contra talem ſpoliatorem, in c. Cùm olim, num. 36. de ſent & re judic. 185
2 Spoliatus etiam à judice juris ordine prætermiſſo, ante omnia reſtituitur, in c. Conquerente, n. 1 de reſtitut. ſpoliat. 112
2 Si contra petentem reſtitutionem conjugis opponitur conſanguinitas in gradu prohibito, an & quando ſit facienda reſtitutio, in cap. Litteras, num 1. de reſtit ſpoliat. 124
5 *Spolietur*, verbum ſupponit privationem ipſo jure, in cap. Ad abolendam, n 29. de hæreticis. 90
5 SPOLIENTUR, ideſt, per ſententiam, in c. Ad falſariorum, nu. 47. de crim. falſ. 187
3 Spolia ex Bulla Pii IV. fiunt de bonis Cleric. ex illicita negotiatione acquiſitis, in c. Multa, n. 97. ne Cleric vel Monach. 658
3 Spoliis ex Bulla S. Pii V. non ſubjacent bona Clericorum, quorum beneficia, vel penſiones non excedunt ducatos triginta dummodò ab illicita negotiatione abſtinuerint, ib. n. 98. 658
3 Spoliis ex Bulla Pauli V. non ſubjacent bona Clericorum in Urbe, vel infra decem milliaria decedentium, etiam ſub prætextu, vel cauſa illicitæ negotiationis, ib n 100. 659
1 Spolia Epiſcopi Regularis morientis ab inteſtato in Indiis Orientalibus ad propriam Eccleſiam pertinent, in cap. Quæ in Eccleſiarum, num 80. de conſtitut. 102
5 SPONSALIA contracta ante uſum rationis, per ſupervenientiam ætatis non convaleſcunt, niſi verbo, vel facto ratificentur, in c. Tuæ litteræ, n. 66. de Cler. per ſalt promot. 104
5 Sponſalia de pręſenti per religionis profeſſionem, non per propoſitum caſtitatis ſervandæ in ſæculo diſſolvuntur, in c. Ex parte, il 2 n. 1. de converſ. conjugat. 450
4 Sponſalia de futuro de jure communi tranſeunt in matrimonium per ipſam copulam, non autem per oſcula, vel amplexus, aut niſum ad copulam, in c. Litteræ quas, n. 2. de matrim contr. cont. interd. Eccl. 76
4 Sponſalia de præſenti ab impuberibus contracta tranſeunt perfecta ætate in matrimonium per receptionem munerum, per oſcula, & alia hujuſmodi ſigna, ib num 3. 76
4 Et quid poſt Concilium Trident. ib num 5. 76
3 Sponſalia quid ſint, & quid differant ab oblatione, quæ fit à parentibus religioni de filio impubere, in cap. Cùm virum, nu. 41. de regular. 369
3 Impuberes ex ſponſalibus obligantur infra annos pubertatis, ibid num 42. 369
3 Sponſalia ab infante contracta ſunt nulla ex defectu conſenſus, nec pariunt impedimentum publicæ honeſtatis, ib n 43. 369
4 Sponſaliorum validitati non obſtat clandeſtinitas, in cap. De illis, num 48. & ſeqq de deſponſ. impub. 30
4 Sponſalia an licitè contrahi poſſint ante ſeptennium, in cap. Ubi non eſt, num 2. de deſponſ. impub 25
4 Sponſalia amborum infantium, vel alterius publicæ honeſtatis juſtitiam non inducunt, ib. num 4. 25
4 Sponſalia contrahi poſſunt ante ſeptennium, ſi uſus rationis præveniat ætatem, ib. num. 5. 25
4 Sponſalia poſt ſeptennium ante pubertatem contrahentes, peccant mortaliter, ib. num. 6. & 8. 25
4 Contrarium, num 9. 25
4 Sponſalia contracta ab impuberibus poſt ſeptennium inducunt publicæ honeſtatis juſtitiam, ib. n. 7. 25
4 Sponſalia non ſunt conjunctio, ſed promiſſio conjunctionis futuræ, ib, num. 8. 25
4 Sponſalia contrahit pater pro filio impubere, ſed non pro pubere, niſi conſentiat, in c. Tua, n 1. de deſponſat impuber. 22
4 Sufficit tamen, ut filius conſentiat expreſsè, vel tacitè, verbo, vel facto, ib. n. 2. 22
4 Sponſalia poteſt pater contrahere pro filio infante, ib n. 5. 22
4 Quod intelligitur de facto, & ex quadam honeſtate; nam verè ex illis quoad ipſum filium nulla oritur obligatio, nec publicæ honeſtatis juſtitia, ib. n 6. 22
4 Sponſalia pro infante à parentibus contracta poſt ætatem legitimam tenetur filius adimplere ex debito honeſtatis, non neceſſitatis, ib. num 7. 22
4 Declaratur, ib. n. 14 & 15. 2[illegible]
4 Sponſalia jurata non impediunt, quominùs ſponſa poſſit Religionem ingredi, & profiteri, in cap. Ex litteris, il ſecondo, num. 3. de ſponſal. 1[illegible]
4 Sponſalia impuberum doli capacium firmantur juramento, ibid num 4 1[illegible]
4 Sponſalia de futuro de jure communi tranſeunt in matrimonium per carnalem copulam ſubſequutam, ſed non per niſum carnalis copulæ tantùm, in c. Is qui fidem, n. 1. de ſponſal. 19
1 Et præjudicant matrimonio poſteà contracto, ib n 2. 19
4 Sponſalia non tranſeunt in matrimonium quoad Deum, ſi copula non interceſſerit affectu conjugali, ſed fornicario, ib. n 6 19
4 Sponſalia poſt Concilium Tridentinum non tranſeunt in matrimonium per copulam ſubſequutam, ib n 8. 19
4 Et poſſunt mutuo conſenſu partium diſſolvi, ib. n 10 20
4 Sponſalia de futuro contracta pręſente Parocho, nullis tamen adhibitis teſtibus, non ſunt invalida ex Concilio Tridentino, ſed remanent in diſpoſitione juris communis, ib. num 9. 20
4 Sponſalia per verba de præſenti contracta, non ſervata forma à Concilio præſcripta per copulam ſubſequutam, in matrimonium non tranſeunt, ſi decretum de reformatione matrimonii in Parochia fuerit publicatum, ib n. 11. 20
4 Sponſalia de præſenti inter puberem, & impuberem coram Parocho, & teſtibus contracta, poſt Concilium non tranſeunt in matrimonium per cohabitationem, & copulam, ib n. 13. 20
4 Sponſalia contracta cum conſanguinea pariunt publicæ honeſtatis juſtitiam, in c. Ad audientiam, n 1. & 6 de ſponſal. & matrim 6
4 Sponſalia ſub conditione à parentibus contracta, non ſunt conditionalia, ſi purè à filiis contracta fuerint, ib. n. 2. 6
4 Sponſalia conditionalia non pariunt publicam honeſtatem ante eventum conditionis, ib. n. 3. 7
4 Sponſalia nulla ex alia cauſa, quàm ex defectu conſenſus, de jure communi inducunt publicam honeſtatem, quæ impedit, & dirimit matrimonium cum conſanguineis ſponſi, uſque ad quartum gradum, ib. num 6. & 10. 7
4 Secùs ex Concilio Tridentino, ib. n 8. 7
4 Sponſalia nulla ex defectu conſenſus, juſtitiam non inducunt, ib. num 9. 7
4 Sive ſint de futuro, ſive de præſenti, ib num. 18. 7
4 Sponſalia propriè dicuntur ante matrimonium contractum; poſteà verò non, niſi impropriè, ib num 13. 7
4 Sponſalia de præſenti inducunt majorem honeſtatem, quàm ſponſalia de futuro, ib n. 15 & num. 22. 7
4 Sponſalia mutuo conſenſu diſſoluta inducunt publicæ honeſtatis impedimentum, ib. num 20 9
4 Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens matrimonium etiam carnali copula conſummatum, in cap. Licèt, num. 1 de ſponſ. duorum. 38
4 Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens matrimonium etiam conſummatum, in cap. ſi inter virum, n. 1. & 7 de ſponſ & matrim. 21
4 Sponſalia de futuro etiam jurata ſolvuntur per ſubſequentia de præſenti, ib. num. 2. 21
4 Sponſalia de futuro contrahi poſſunt per quæcunque verba conſenſum exprimentia non de præſenti, ſed de futuro, ib n 8 21
4 Sponſalia de futuro propriè dicuntur ſponſalia, de præſenti autem impropriè, & reſpectu futuræ executionis matrimonii, ib. num. 9. 21
4 Sponſalia de futuro tranſeunt de jure communi in matrimonium per copulam ſubſequutam præſumptione juris, & de jure, licèt verba omninò deficiant, in cap. Tuæ fraternitati, num. 13 de ſponſ. & matrim. 14
4 Nec in foro Eccleſiæ admittitur probatio defectus conſenſus, ib. num. 14. 10
4 Sed quoad Deum non eſt matrimonium, & in judicio animæ ſtandum eſt veritati, & confeſſioni peccatoris, ib. d n 14 14
4 Sponſalia à pubere contracta cum puella minore ſeptennio an pariant publicæ honeſtatis juſtitiam, in cap Juvenis, num. 1. de ſponſalibus. 5
3 Ætas ſeptennii ſufficit ad ſponſalia contrahenda, in c ſuper inordinata, num 43. de præbend. 1[illegible]4
3 SPONSIO, quòd alter alterum in bibendo ſuperabit, non eſt rata, in c. A crapula, n 15. de vita, & honeſt. Cleric. 6

4 SPON-

Sponſus, Sponſa.

4 SPONSI impuberes facti puberes cogi non poſſunt per cenſuras Eccleſiaſticas ad contrahendum per verba de præſenti, in c. De illis, num. 50. de deſponſ. impuber 30
4 Niſi ſponſalia fuerint jurata, ib. num. 51. 30
4 Sponſus cogi debet ab Ordinario per cenſuras ad implendum juramentum, & ſuper voto petenda eſt diſpenſatio ab eo, qui poteſt concedere, iſ e Is qui fidem, n 12. de ſponſal. 20
4 Sponſus, qui ſponſam ſtupravit, non poteſt puniri pœna ſtupri, ſed graviter arbitrio Epiſcopi, ib. n. 15. 20
4 SPONSA de futuro non comprehenditur in ſtatutis odioſis loquentibus de uxore, in c. Ad audientiam, num. 14. de ſponſalib. & matrim. 7
3 Sponſa de præſenti non cognita, quæ dicit Religionem ingredi velle, compellitur intra certum tempus Religionem profiteri, vel adhærere marito, in c. Ex publico, nu 1 & 10. de converſ. conjugat. 445
3 Sponſa de præſenti poteſt compelli per cenſuras Eccleſiaſticas ad matrimonium conſummandum, & mutuam cohabitationem, ib. num. 1 445
3 Et cogi poteſt præciſè, & adduci ad domum viri, ib n. 4 445
3 Sponſus etiam ſi fieret Papa, nec aliàs Religionem intiaret, tenetur matrimonium conſummare, ib nu 6. 445
3 Sponſa de præſenti volens ad Religionem tranſire, præſtare debet cautionem ſaltem juratoriam, quòd infra duos menſes tranſibit, vel adhærebit marito, ib. n. 10. 445
3 Et quæ ſint rationes, ib. num 11. 446
3 Et an hoc tempus duorum menſium detur ad profitendum, an verò ad ingrediendum Religionem, ib. num. 11. & num. ſeqq uſque ad num. 27. 446
3 Sponſa de præſenti ingrediens Religionem ſine licentia ſponſi non habet, niſi duos menſes ad profitendum; ſed ſi cum licentia, habet integrum annum, quo elapſo intelligitur tacitè profiteri, ib num. 16. 446
3 Et quid in Ordinibus Mendicantium, ib. n. 19. 446
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib. n. 24 & 36. 447
3 Sponſa ingrediens Religionem ſine licentia viri, an lapſis duobus menſibus tacitè profeſſa intelligatur, ib. num. 17 446
3 Sponſa ingrediens Religionem non mendicantem ſine licentia viri de jure cenſetur anno probationis renunciare, ib. n 22. 446
3 Bimeſtre tempus, quod datur conjugi ad intrandum Religionem currit à die præfixionis factæ à Judice, ib. n. 26. 447
3 Sponſa de præſenti, ſi fuerit violenter cognita à marito, an poſſit ipſo invito ad Religionem tranſire, latè diſcutitur, in d. c. Ex publico, n. 27 & n ſeqq. uſque in fin. de converſ conjugat. 447
3 Sponſus de præſenti an licitè poſſit ſponſam rapere, & vi corrumpere, ib n 32. 447
3 Quid ſi ſponſa non excipiat ſe velle ad Religionem tranſire, ibid. num. 33. 447
3 Et quid ſi excipiat, ſed lapſi ſint duo menſes, vel annus probationis, ib. num. 35 & 36. 448
3 Et quid ſi tempus hujuſmodi nondum ſit elapſum, ib. n. 38. 448
3 Sponſus, qui infra bimeſtre ſponſam de præſenti violenter cognoſcit, multipliciter delinquit, ib. n 45. 448
3 Sponſa per vim deflorata perdit privilegium virginitatis, & conſequenter conſecrationis, & aureolæ, ib. n 19. & 55 448
3 Sponſa de præſenti cognita à marito per coactionem conditionalem, non poteſt eo invito ad Religionem tranſire, ib. n 45. 448
3 SPORTULÆ à paupere non ſunt exigendæ, in cap. Venerabili, n 15. de cenſib. 1. 552
1 Sportulas levare poteſt Judex Eccleſiaſticus, in c. Dilectus, n 7. de off. Ordin. 596
2 SPURII ex damnato coitu patri non ſuccedunt, nec dicuntur agnati, ſed tantùm lineam maternam agnoſcunt, in c Per tuas, num. 3 verſ Tales, de probat. 141
2 Spurius dicitur cognatus cognatione naturali, ib. n 17. 144
Vide in ver. *Filius illegitimus*.
1 *Statim*, dictio quid importet, in c Qualiter, nu. 45. de Cler. non reſiden. 51
2 STATUERE neceſſitatem inducit, & in materia declaratoria non importat, niſi interpretationem authoritativam, in cap. Cùm veniſſent, n. 19. de judiciis. 22
1 Statuere quid ſit, in cap. Canonum ſtatuta, num. 19. de conſtitut. 17
1 Statuere ex propria ſignificatione eſt jus novum inducere, ibidem num 14 16
1 Statuere, & decernere ſe compatiuntur etiam cum verb. Declarare, ib num. 26. 17
5 Statuimus, & decernimus, ſunt verba novi juris inductiva, in c. Nuper, num. 18 de ſent. excomm. 347
1 Statuendi poteſtas à juriſdictione dependet, in c. Eccleſia, n. 8 de conſtit & in c Canonum ſtatuta, n 80. 110
Et in c. Quæ in Eccleſiarum, n 17. eod. tit.
2 STATUS ultimus Eccleſiarum, earumque jurium, non eſt attendendus, ubi de antecedenti contrario ſenſu conſtat, in cap. Conſuetudines, n 18 de conſuetudine. 98
3 Status ultimus non attenditur, ubi conſtat de contrario ſtatu præcedenti, in cap. Conquerente, num. 25. de Cleric non reſiden. 36
1 Status Religioſus eſt perpetuus, & ſua ratione immobilis, in cap. Cùm in Eccleſiis, n. 12 de major. & obed. 616

Statutum, communia.

1 Statuti, & conſuetudinis æqualis eſt auctoritas, in cap. Cùm dilectus, n 17 de conſuetud. 105
1 Statuta prædeceſſorum à ſucceſſoribus cuſtodiri debent, in c. Ex parte, il ſecondo, n. 3 de converſ conjugat. 410
3 Ad ſtatuti validitatem non ſolùm requiritur rationabilis, & honeſta cauſa, ſed etiam ſtatuentis juriſdictio, in c Cùm in cunctis, num. 23 de his, quæ fiunt à majori parte Capituli 111
1 Statutum non valet, per quod cultus divinus ſine cauſa diminuitur, etiamſi in forma communi à Papa fuerit confirmatum, in c. Ex parte, num. 1. & 3. de conſtitut 125
1 Statutum, & confirmatio ſtatuti limitantur ad limites cauſæ ſtatuti, in c. Cùm M num. 47. de conſtitut. 115
3 Statutum ad pœnam trahi non debet ad gratiam, in cap. Ex tuæ, num. 20. de Cler. non reſid. 56
Vide in ver. *Indulta*.
Et in ver *Fons*.
1 Statuendi poteſtas à juriſdictione regulatur, in cap. Quæ in Eccleſiarum, num 17. de conſtitut. 58
1 Statutum excedens poteſtatem ſtatuentium eſt ipſo jure nullum, ib. num 18. 58
5 Statutum eſt lex territorii, in cap A nobis, il primo, num. 9. de ſent. excomm. 310
5 Statutum, & ſententia in quo differant, ib. num. 28. & num. 51 & ſeqq. uſque in fin 311
5 Statutum eſt quædam lex, quæ ſemper loquitur, & niſi expreſsè revocetur, ſemper durat, ib n 29. & n 44 & 51 311
5 Habet tractum ſucceſſivum, & incipit ligare tempore patrati delicti, ib. n 30 & num. 51. & ſeqq. 311
5 Statutum puniens factum non damnatum à jure, non ligat ignorantes, ib num 33 & 35. 312
5 Niſi ignorantiam ſit craſſa, & ſupina, ib. n 34 312
3 Statutum laicorum denegans audientiam propter bonum publicum ligat etiam in foro conſcientiæ, in c. Si quis, n. 55. de Regular 316
5 Statutum valet, quo cavetur, ut quis non poſſit allegare illius ignorantia, in c. ad falſariorum, n. 5 de crim falſ 184
2 Statutum ubi eſt nullum ex defectu poteſtatis, adjectio pœnæ non tenet, in c. Conqueſtus, n 72 de feriis. 57
Statutum ſuper feriis
Vide in ver. *Feria*.
1 Statuti ad utilitatem non ſufficit juſta cauſa, ſed præcipuè poteſtas ſtatuentis requiritur, in cap Quæ in Eccleſiarum, nu. 41 de Conſtitut. 120
1 Cauſa etiam graviſſima non tribuit ſtatuendi poteſtatem non habenti, ibidem num. 44 120

Statutum circa Beneficia.

1 Statuta excludentia à beneficiis certum genus perſonarum dicuntur contra jus, in c Cùm dilectus, n 24 de Conſuetud 205
5 Statutum Epiſcopi privans Beneficiatos, qui infra menſem titulum inſtitutionis ſuæ in memorialibus Epiſcopi non ponunt, validum eſt, in c. Licèt Heli, n. 22. de ſimon. 52

Statutum Capituli.

1 Statuta Capituli cum pœnæ adjectione non afficiunt ſucceſſores, niſi ab Epiſcopo fuerint confirmata, in c. Cùm omnes, nu 14 de conſtit. 54
3 Statutum Capituli, ut recipiendi in Eccleſia non ordinentur ſine Capituli licentia, & ſic Ordinati gratis per biennium inſerviant, valet, in c Licèt, n 87 de præb. 113
3 Et ſervari debet etiam in proviſo de dignitate, ib. n 88 118
Vide in ver *Statutum quoad reſidentiam, & ſervitium Chori*.
Et in ver. *Statutum circa numerum Canonicorum*
Et in ver. *Capituli poteſtas*.

Statutum confirmatum.

1 Statuta confirmata per Papam dicuntur Papalia, in c. Antigonus, num 49. de pactis. 143
1 Statutum non valet, per quod cultus Divinus ſine cauſa diminuitur, etiam ſi in forma communi à Papa fuerit confirmatum, in c. Ex parte, n 1 & 4 de conſtitut 125
Vide in ver *Confirmatio*
Et in ver. *Statutum quoad reſidentiam*

Statutum circa contractus.

1 Statuto ſi caveatur, ut minor, vel mulier non poſſit vendere ſine conſenſu conſanguineorum, ſi aliter vendant, contractus eſt nullus, in c Cùm dilectus, n 58. de conſuetud. 108
Vide in ver. *Contractus*.

Statutum circa delicta, & pœnas.

1 Statutum, & conſuetudo, ut pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria, non valet, in c. Irrefragabili, § Cæterùm, n 8 de offic. ordinar. 579
1 Statutum, vel conſuetudo, ut ultra pœnam juris imponatur pœna pecuniaria, tenet, niſi procedat ex radice cupiditatis, ib. n 10 579
1 Statutum puniens utentem falſo inſtrumento locum habet etiam in utente per alium, in c Ad falſariorum, n. 36. de crim falſ. 186
Vide in ver *Pœna pecuniaria*.

Statutum circa electionem.

1 Statutum reſtringens libertatem electionis, an ſit contra jus, in c Cùm dilectus, n. 11. & 14 de conſuetud. 204
1 Statutum Principis, ut electio fieri non poſſit de extraneis, vulnerat libertatem electionis, ib. d. n. 20. 205
1 Statutum reſtringens electionem ad certum genus perſonarum ſuſtinetur, quatenus concernit præjudicium ſtatuentis, ib n 20 205
1 Statutum reſtringens electionem valet, ſi fiat ex juſta cauſa, ib. num 15 206
Vide in ver *Electionis libertas*.

Statutum quoad derogationem.

1 Statutum ſpeciale derogat generali, ſi ab eo diſcrepet, aut illi videatur contradicere, in c. Cùm dilectus, n 14 de conſuet 209
1 Statuta ſi ſint contraria, eſt attendendum ſpeciale licèt non habeat clauſulam derogatoriam, ib. n. 16. 209

3 Statutum, quod poteſt unum, vel duo operari contra jus commune interpretari debet, ut unum tantum operetur, in c. Nullus, n.30. de Regular. 330

Statutum quoad forenſes, & ſubditos.

5 Statutum imponens pœnam excommunicationis, an liget ſubditos delinquentes extra territorium ſtatuentis, in cap. A nobis, il primo, n.8 de ſent. excomm. 330
5 Statutum non porrigit vires extra territorium ſtatuentis, ibidem num.12 330
5 Statutum imponens certam pœnam, putà excommunicationis, an liget forenſem delinquentem in territorio ſtatuentis, ibid nu. 22. & ſeqq. uſque ad n 45. 331
5 Statutum generaliter loquens data illius ſcientia, ligat etiam forenſem in loco ſtatuti delinquentem, ibid n.23 & ſeqq. 331
5 Statutum Epiſcopi excommunicans ludentes ad azardum in ſua diœceſi, an liget Metropolitanum ibi ludentem, ibid.n.31. 332
5 Statutum puniens factum à jure damnatum, ligat forenſes etiam data ignorantia, ibid n.32. 332
5 Contrarium, ibid. n.36. 332
5 Sed primum verius, ibid. n.37. 332
5 Niſi quoad pęnam excommunicationis, ibid. n. 38. 332
5 Statutum puniens factum non damnatum a jure, non ligat ignorantes, ibid. n.33. & 35. 332
5 Niſi ignorantia ſit craſſa, vel ſupina, ibid. n 34. 332
5 Statuti pœnam an forenſis in dubio præſumatur ignorare, ibidem num.41. 332
5 Statutum Patriarchæ excommunicans Archiepiſcopos ſuffraganeos in ſua Provincia delinquentes valet, ibid. num 42. 332
5 Statutum Archiepiſcopi imponens pœnam excommunicationis Archiepiſcopis, qui in Provincia ſua fecerint ante ſe Crucem ferri, an valeat, ib. num.43. 332

Statutum circa gabellas.

1 Statutum, ut derelictis miſerabilibus perſonis non ſolvatur gabella, non comprehendit divites, in c. Significantibus, n 37. de offic. delegat. 540

Statuta circa homicidium.

2 Statutum imponens pœnam pro homicidio quomodocumque patrato, an comprehendat etiam homicidium caſuale, & ſine dolo, in c. Cùm veniſſent, n.69. de Judiciis. 27
5 Statuta punientia homicidas verificantur etiam in mandantibus fieri homicidium, in c. Sicut dignum, n.5. de homicid. 124
5 Niſi aliquid exprimat, per quod reale homicidium intelligatur, ibid. num.6. 124

Statutum circa judicia.

1 Statutum prohibens opponi contra ſententiam non impedit, quin poſſit dici de nullitate, in c. ſtuduiſti, n.16. de offic Legat. 545

Statutum juri communi conforme, vel contra jus.

3 Statutum eſt nullum, ſi diſponat idem, quod jus commune, in c. Explicari, n 21. de obſerv. jejunii. 619
1 Statuta à Clero etiam cum Epiſcopo fieri non poſſunt contra Canones, ſed benè à populo contra jus commune, in c. Quę in Eccleſiarum, n.6. de Conſtit. & quæ ſit ratio differentiæ, ib.n.7. 98
Statutum quòd ſervetur jus civile.
Vide in ver *Statutum quoad teſtamenta.*

Statuta quoad interpretationem.

2 Statutum prohibens interpretationem, intelligitur de extrinſeca, in c. Cùm veniſſent, n 97. de Judiciis. 29
2 Statutum debet interpretari, ut non ſit de caſu indubitabili, & à jure communi deciſo, in c. Paſtoralis, n.12. de appellat. 202
2 Verba ſtatuti debent impropriari, ut aliquid operentur, ibidem num.13. 202
3 Statutum diſponens idem, quod jus commune, & juramentum ſuper eo interpoſitum, recipit omnes limitationes, quas recipit jus commune, in c. Ad audientiam, n.2. de Cler. non reſid. 59
3 Statutum excipiens duos caſus, cenſetur excipere etiam alios caſus, in quibus viget eadem ratio, ib. num.3. 59
3 Declaratur procedere, ſi ſtatutum ſit ſecundùm jus ſecus ſi ſit contra, vel præter, ibid. num.4. 60
5 Statutum ſi in una parte apponat decretum irritans, in alia non, cenſetur formam ſubſtantialem inducere, licèt verba apta non ſint illam importare, in c. Qui Presbyterum, n. 87. & ſeqq. de pœnit. & remiſſ. 198
5 Statuta Ordinis Jeroſolymitani, ubi voluerunt actum eſſe nullum explicitè, appoſuerunt decretum irritans, ib. n.90 298
3 Statutum, quod poteſt unum, vel duo operari contra jus commune, interpretari debet, ut unum tantum operetur, in c. Nullus, n.30. de Regular. 330
3 Statutum de lucranda parte dotis uxoris pręmortuę comprehendit dotem ante ſtatutum exceptam, ſi uxor poſt ſtatutum moriatur, in c. Dilectus, il ſecondo, n.22. de præbend. 115
3 Statutum prohibens, ne mulieres deferant veſtes ſericas, includit etiam uſum veſtium jam factarum, ib. num.23. 115
5 Statutum excludens à minoribus dignitatibus, multò magis cenſetur excludere à majoribus, in c. A nobis, il primo, nu.19. de ſent. excomm. 331
Vide in ver. *Interpretatio.*
5 Niſi quoad majores ſint defectus in poteſtate, ib. n.20. 331

Statutum laicorum quoad res, & perſonas Eccleſiaſticas.

1 Statutum generale laicorum non ligat Clericos, ſive redundet contra ea, quæ ſunt Clericis conceſſa in privilegium, ſive contra ea, quæ illis competunt de jure communi, in c. Eccleſia S. Mariæ, n.3. & ſeqq. de conſtit. 119
3 Statutum Univerſitatis etiam generaliter conceptum in ſubditos eſt nullum in præjudicium Clericorum, in cap. Cùm in cunctis, n.24. de his, quæ fiunt à major. par. Cap. 221
3 Statutum Univerſitatis adimens Clericis jus paſcendi eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam, ibid nu.25. 222
3 Statutum editum in odium Clericorum non valet, etiamſi odium redundaret in perſonam ſubditam, ibid. num.26. 222
2 Statuta laicorum pœnalia contra concubinas Clericorum an valeant, in c. Nullus, n.28. & 22. de foro compet 46
5 Statuens contra libertatem Eccleſię magis punitur, quàm ſtatuens contra jus Eccleſiæ, licèt minùs delinquat, & cur, in c. Nuper, n.25. verſ. Hinc etſi ſtatuens, de ſent. excomm. 346
1 Statutum inferens gravamen Eccleſiis non valet, etiamſi ſit Legati de Latere, in c. Conſuetudines, n 7 & 9. de Conſuet. 193
1 Laici cogi poſſunt per Judicem Eccleſiaſticum ad declarandum eorum ſtatutum non comprehendere Eccleſias, in c. Eccleſia S Mariæ, num.6. de conſtitut. 119
1 Laicus non poteſt relaxare Clericis prohibitionem juris Canonici de armis non deferendis, ib. n.36. 113
1 Conſtitutio facta ſuper rebus non ſuppoſitis juriſdictioni ſtatuentis ipſo jure non valet, in c Quę in Eccleſiarum, n.1. de conſt. 98
1 Conſtitutio laicorum non poteſt tribuere vaſſallo poteſtatem alienandi feudum, quod tenet ab Eccleſia, ibid. n 2. 98
Vide in ver. *Cives.*
Vide in ver. *Laicus quoad immunitatem Eccleſiarum.*
Et in ver. *Lex ſecularis.*
1 Statutum laicorum ſpecificè diſponens de Eccleſiis, vel earum bonis non valet, etiamſi alios conjungat, in cap. Quæ in Eccleſiarum, n.14. de conſtit. 98
1 Idem in conſuetudine laicorum, num 52. & 57 100
1 Nec inde ullum præjudicium Eccleſiis generatur, ib. n.19. 98
1 Ampliatur novem modis, ut n.20 & ſeqq. & n 57. 98
1 Et ſtatutarii ſunt ipſo facto excommunicati, & privandi ſunt feudo, quod habent ab Eccleſia, ibid. n. 15. 98
1 Statuentes contra immunitatem, ſeu libertatem Eccleſiaſticam ſunt ipſo jure excommunicati, in cap. Eccleſia, num.23. de conſtit. 99
1 Statutum laicorum diſponens ſuper rebus, quæ ratione ſolius dominii directi pertinent ad Eccleſias, & ratione utilis dominii pertinent ad laicos, vel è converſo, non tenet, in cap. Quæ in Eccleſiarum, n.20. de conſtit. 98
1 Idem ſi diſponat de bonis patrimonialibus Clericorum, ib.n 21. 98
1 Bona patrimonialia Clericorum non ſunt de foro laicorum, nec eorum ſtatutis ligantur, ib. num. 22. 98
1 Statutum factum à laicis contra perſonas ſæculares intuitu Clericorum, puta contra eorum conſanguineos, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, ib. n 24. 99
1 Statuta laicorum an poſſint præjudicare Eccleſiæ in acquirendis, ibid. num.49. 100
5 De privilegio Clericali ſecundùm Canones eſt judicandum, nec ſuper his ſtandum eſt legibus, ſtatutis, vel conſuetudinibus laicorum, in c. Perpendimus, num.11 de ſent. excom. 335
Vide in ver. *Libertas Eccleſiaſtica.*
Et in ver. *Immunitas Eccleſiarum.*
5 Statutum laicorum puniens declinantes juriſdictionem poteſtatis ad Clericos non extenditur, in c. A Nobis, il primo, n.6. de ſent. excomm. 330
5 Statutum laicorum prohibens alienationem ſtabilium in non ſubditos, non includit Clericos, ibid. n.7. 330
5 Statuta laicorum quantumvis generalia non extenduntur ad Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas, ib. n.18. 331
2 Statutum laicale poteſt pœnam infligere violantibus dies feſtos ab Eccleſia inſtitutos, in c. Conqueſtus, n.73. de feriis. 79
Vide in ver. *Dies feſti.*

Statutum circa Matrimonium.

1 Statutum adigens ad contrahendum matrimonium cum certo genere perſonarum, vel prohibens, ne puella nubat extra loca, ubi poſſidet hæreditatem, eſt nullum, in c. Cùm dilectus, n.42. de Conſuetudine. 206
1 Secus ſi ſtatutum excipiat tantùm certùm genus perſonarum, ib. num.43. 207
1 Statuta civitatum ſuper matrimonio non valent ex defectu poteſtatis, etiam reſpectu pœnæ, ibid n.44. 207
Vide in ver. *Matrimonii libertas.*

Statutum circa numerum Canonicorum.

1 Statutum excludens Canonicos ſupernumerarios à redditibus ſuperexcreſcentibus, quamvis ſit malum, non eſt ſimoniacum, in c. Cùm M. n.37. de conſtit. 115
1 Statutum taxans numerum Canonicorum habet tacitam conditionem, niſi redditus Eccleſiæ augmententur, ib. n 41. & ſeqq. 115
1 Etiamſi fuerit à Sede Apoſtolica confirmatum cum decreto irritanti, ibid. num.46. 115
Vide in ver. *Canonici ſupernumerarii.*

Statutum circa reſidentiam, & ſervitium Chori.

3 Statuta Eccleſiarum, quæ longius abſentiæ tempus indulgent, quam trium menſium, ſublata ſunt à Concilio Tridentino, in c. Licèt n 34. de præbend. 115
3 Statutum, ut una, vel duabus horis intereſſentes lucrentur maſſam groſſam, ſive præbendam, amiſſis diſtributionibus quotidianis, non valet, ib. n.35. 115
3 Statutum, vel conſuetudo, qua mulctantur non intereſſentes Congregationibus Capitularibus, valet, ibid. n.43. 136
3 Statutum, ut Canonici in uno ex novem menſibus reſidentiæ uni horæ quotidiè interſint, eſt contra Concilium Tridentinum, non tamen prædicti incidunt in pœnam, quaſi abſint ultra tres menſes, ibid. num 57. 136

3 Sta-

3 Statuta à Sede Apoſtolica confirmata, ut Canonici abeſſe poſſunt ultra tres menſes, an ſint ſublata à Concilio Tridentino, ibid. num.59. 117

3 Et quid de ſtatuto, ut Canonici in vita per annum abeſſe poſſint, Jeruſalem proficiſcendi cauſa, ib. n.6. 117

3 Et quid in ſtatutis confirmatis à Cardinali authoritate Apoſtolica, ibid n 61. 117

3 Et quid in confirmatis à Papa in forma communi, ib.n.62. 117

3 Statuta, ut diſtributiones quotidianæ debeantur non intereſſentibus ſublata ſunt à Concilio Tridentino, ib.n.80. 118

3 Statutum Eccleſiæ Compoſtellanæ, ut Beneficiati, qui diu inſervierunt, habeantur pro jubilatis, an valeat, ib n 81 & 166 118

3 Statutum Capituli, ut recipiendi in Eccleſia non ordinentur ſine Capituli licentia, & ſic ordinati gratis per biennium inſerviant, valet, ib n 87. 118

3 Et ſervari debet etiam in proviſo de dignitate, ib n.88. 118

3 Statutum à Canonicis generaliter juratum, quo centum dies abeſſe licet, & diſtributiones lucrantur, ſublatum eſt à Concil. Tridentino, ib. num.93. 119

3 Statutum Capituli, ut ægrotis non dentur diſtributiones, non valet, ib. n.138. 132

3 Statuta, ut qui per quadraginta annos Divinis interfuerunt, habeantur pro jubilatis, ſunt toleranda, ib. n 166. 143

Vide in verb. *Canonici quoad reſidentiam*.

Statutum circa reſidentiam Parochi.

Vide in ver *Parochus quoad cauſas non reſidendi*.

2 Conſtitutio circa reſidentiam Canonicorum.

Vide in verb *Canonici quoad reſidentiam, fructus, & diſtributiones*.

2 Circa Capellanias.

Vide in ver. *Capellania*, verſ. *Conſtitutio*.

Statuti revocatio.

1 Statutum poteſt à ſtatuentibus revocari, quatenus concernit eorum favorem, non obſtante confirmatione Superioris, in cap. Cùm acceſſiſſent, num 19 de conſtit. 108

1 Et cenſentur revocaſſe per unicum actum Capitulariter geſtum contra ſtatutum, aut ſaltem ſuſpendiſſe pro illa vice, ib.n.20. 108

1 Statutum poteſt revocari à ſtatuentibus, quatenus concernit eorum favorem, etiamſi fuerit confirmatum cum decreto irritanti, ib. num.21. 108

1 Statutum concernens favorem publicum, à ſtatuentibus revocari non poteſt, ſi fuerit à Superiore confirmatum, in c. Cùm dilectus, num 60. de conſuetud 208

1 Statutum concernens publicam utilitatem, etiamſi confirmatum non fuerit, revocari non poteſt à ſtatuentibus, ib n.62. 209

3 Statutum, qui poteſt tollere, poteſt etiam tollere juramentum illi acceſſorium, in c. Dilecto, n 18. de præben. 113

3 Niſi juraverit non contravenire, quia tunc requiritur Superioris authoritas, ib. num 19 113

1 Statuta, & privilegia cùm trahuntur ad iniqua, ſunt revocanda, in c Nihil, n 12. de elect. 300

1 Statuentes poſſunt recedere à ſtatuto edito contra jus, non obſtante confirmatione Apoſtolica, in cap. Cùm acceſſiſſent, nu. 11. de conſtitut. 108

1 Declaratur, ib. num 19. 108

5 Statutum durat etiam poſt mortem, vel receſſum ſtatuentis, in c. A nobis, il primo, de ſent. excom. num. 35. & 51. & ſeqq. uſque ad num.57. 331

5 Statutum Capituli ſede vacante, etiamſi imponat pœnam pro futuro delicto, non expirat ſede plena, ib. n 51. 331

Statutum quoad teſtamenta.

3 Teſtamentum Romæ conditum ad pias cauſas coram Parocho, & duobus teſtibus, an valeat, ſtante ſtatuto Urbis, quod præcipit ſervari jus civile, & eo deficiente jus Canonicum, in cap. Cùm eſſes, n.157 & ſeqq. uſque in fin. de Teſtam. 177

3 Statutum Urbis diſponens inter Cives Romanos, & diſtrictuales ſervandum eſſe jus civile, declaratur, ib n 174 & 166. 177

3 Rotę deciſio in Romana Bonorũ de Stocchis, refertur, ib n 158. 177

3 Refellitur, ib num.163. & ſeqq. uſque in fin. 177

3 Statutum loci attenditur quoad ſolemnitatem teſtamenti, ibidem num 160. 177

3 Statutum Ravennæ, quòd ſervetur jus civile, quando contradicit juri Canonico, valet etiam ſine confirmatione Apoſtolica, ib num.163. & ſequent 177

3 Statutum Urbis de ſervando jus Civile non extenditur ad leges requirentes numerum ſeptem teſtium in teſtamentis, tamquam foventes peccatum, rebellantes juri divino, ſtatutis Patrum, & generali Eccleſiæ conſuetudini, ib.n 164 & ſeqq uſq. in fin. 177

3 Item non extenditur ad leges per jus Canonicum abrogatas, ibid. num 166 177

3 Non obſtante confirmatione Apoſtolica, ib n 178 178

3 Statutum, ut in teſtamento ſervetur jus civile quoad numerum ſeptem teſtium, non valet, ib n. 179. 178

3 Statuta, & conſuetudines locales requirentes numerum ſeptem teſtium in teſtamento rebellant juri Divino, ib n 181. 178

1 STEPHANUS ab Apoſtolis fuit ordinatus Diaconus, & miniſtravit in Altari Jacobo Apoſtolo, in cap Cùm veniſſet, nu 17 de Sacr Unct 446

1 Stephanus, & alii Diaconi antequam ſcriptum eſſet Evangelium quomodo fuerint ab Apoſtolis ordinati, ib. n 61 446

3 STERILITAS ratione naturæ non aufert incontinentiæ ſuſpicionem, in c. Cùm ſis, n 46 de Converſ Conjugat 417

3 Sterilis à natura, & major quinquagenaria, æquiparantur, ibid. num 55. 418

3 Sterilitas mulierum juris præſumptione præcurrit ſterilitatem virorum annis decem, & ſecundum philoſophos annis viginti, ib. num 70 410

1 Jus STIPENDII ſpirituale eſt, & competit Clericis de jure divino, in c Cùm pridem, n 101. de Pactis. 656

1 Stipendium eſt quid temporale, ſed Clericis divino jure debitum, ibid. num 102. 656

4 STIPULATIO requirit contextum ſicut quilibet actus formalis, in cap. Licèt, n.10. de ſponſ. duor. 30

Studium, Studere.

3 STUDIORUM cauſa abſentes de jure communi integrè percipiunt diſtributiones quotidianas, in quibus reddicus omnes conſiſtunt, in c. De Cætero, n 12 de Cler non reſid. 19

3 Idem in obtinentibus ex diſpenſatione Apoſtolica Canonicatum, & Parochialem, ibid n.31 19

3 Studens per ſeipſum, ignorat, in c. Super ſpecula, n.18. Ne Cler. vel Monach 615

3 Studere quid ſit, ibid n 41. 616

3 Privilegiatus, ut abſens in ſtudio fructus præbendæ recipiat, exiſtens in villa, vel caſtello, ubi nullum eſt, vel minus competens ſtudium, privilegio non utitur, in c. Tuæ, n. 1. de Cleric. non reſident. 57

2 Licentia Prælati, & privilegium requiruntur, ad hoc ut abſens in ſtudio fructus præbendæ percipiat, ibid n 2. 57

3 Et licentia non ſufficit petita, niſi etiam ſit obtenta, ib n.3 58

3 Quod ſi Prælatus eam deneget, adeundus eſt Superior, ut eum dare compellat, ib. n 4 58

1 Studia litterarum pertinent ad communem utilitatem, in c. Cæterum, n 11 de Reſcript. 141

5 STUPRANS virginem de jure Canonico tenetur copulativè eam dotare, & uxorem ducere, in c Pervenit, n 1 de Adult. 148

5 Sed ſi omnino eam noluerit, non erit cogendus, ſed tamen eam dotabit, & punietur, ut in d c Pervenit, ibid. num.2. 148

5 Stupranti virginem ſine vi ex conſuetudine non infligitur alia pœna quam ut eam ducat in uxorem, vel condecenter dotet, ibid. num.4. 148

5 STUPRUM eſt crimen mixti fori, in c Pervenit, n 8. de adult 148

2 Stupri pœna de jure Canonico eſt depoſitio, & perpetua detruſio in Monaſterium, in c. Pervenit, il primo, n 10 de Teſt cogen. 160

1 STYLUS in cauſis Rotalibus, cùm dubia emergunt ad interpretationem Concilii pertinentia, in c. Quoniam, n.18 de Conſtit. 114

5 Stylus ſtatuentium maximè eſt attendendus ad intelligentiam ſtatutorum, in c Qui Presbyterum, n 88 de pœnit & remiſſ. 258

2 Stylus Curiæ quoad citationem in impetrationibus litterarum eſt ſervandus, in c. Cùm olim, n 14 de ſent. & re judicat. 115

1 Stylus Principis attenditur ad dignoſcendum, an veriſimiliter litteras dederit, necne, &c. in c. Super litteris, nu 57 verſ. Ad dignoſcendum, de reſcript. 162

1 Item attenditur, an gratia præjudicium inferat, ibid. num.57 & verſ. Ad dignoſcendum. 162

4 SUBARRHATIO ſubſequuta poſt verba alterius ex contrahentibus ad matrimonium apta, arguit conſenſum matrimonialem, in c. Si inter Virum, n 5. de ſponſ & matrim. 11

4 Subarratio poſt verba unius ex contrahentibus ad matrimonium apta efficit matrimonium, in c Tuæ fraternitati, n 16 de ſponſ. & matrim. 16

5 SUBAUDITIO implicita in mente retenta non excuſat, quin ſit falſa vocis ſignificatio, in c. Falſidicus, n 87. & 97. uſque ad n 102. & 111 & 146. de Crim falſ. 17

1 SUBDELEGARE poteſt de partium conſenſu is, cui committitur negotium perſonaliter exequendum, niſi in duobus caſibus, in c. Quoniam, n 2. de offic. Delegat 510

1 Secus ſi committatur nudum miniſterium, ibid n 3. 510

Subdiaconus.

1 Subdiaconatus ordo non eſt de minoribus, ſed de ſacris, licèt in primitiva Eccleſia ſacer ordo non reputaretur, in c Præterea, n 1 de ætat & qual 43

5 Subdiaconus, qui ignoranter per ſaltum fit presbyter, poſt pœnitentiam in Diaconum ordinatur, & demum poterit ſecum in Sacerdotio diſpenſari, in c Tuæ litteræ, n 1 de Cler per ſalt prom. 139

1 Subdiaconi principalis actus eſt vaſa Dominici Corporis offerre, in c. Cùm veniſſent, n.17 de Sacr Unct 447

1 Subdiaconatus materia eſt traditio Calicis vacui, & Pateną vacuę, ibid num.41 448

1 Subdiaconus non recipit manus impoſitionem, ſed ordinatur per traditionem Calicis vacui, & Patenæ vacuæ, in c. Presbyter, n.40. de Sacram. non iter. 450

1 Subdiaconus, qui cum vidua contraxit, & eam cognovit, bigamię pœnam incurrit, licèt bigamus non ſit, in c Nuper à nobis, n 1 de bigam 502

1 Subdiaconus à Summo Pontifice diſpenſatus ad matrimonium contrahendum, qui poſtea cum vidua contraxit, & conſummavit, an fori privilegio gaudeat, ib n 2 29 & ſeqq uſque in fin. 502

1 Subdiaconis licuit habere uxores uſque ad tempora Gregorii I nec antea Subdiaconatus ordo inter ſacros computabatur, ibidem num.11 506

1 Subdiaconus gaudet privilegio fori, etiamſi habitum, & tonſuram deferat, ib n 14 506

1 Subdiaconis olim licebat matrimonium contrahere, in cap. Majores, num 111. de Baptiſm 601

2 SUBDITUS poteſt contra Prælatum ſuum propter ejus exceſſus manifeſtos appellare ad Superiorem, in c. de Priore, n 1 de Appellat 113

1 *Subjaceat* verbum eſt latæ ſententiæ, in c. Quia nonnulli, n 8 de Cler non reſid. 29

2 SUBJECTIO Sedi Apoſtolicæ non importat ſtatum nullius diœceſis, ſed exemptionem, in cap. Cùm contingat, numer.14 de foro compet 71

1 Subjectus propriè non dicitur quis poteſtati delegatæ, in cap Licèt, n 11 de foro compet 64

3 Subjecta talia ſunt, qualia prædicata demonſtrant, in c. Authoritate, n 18 de Cenſibus. 555

3 SUBLIMES perſonæ quibus verbis à jure comprehendi conſueverint, in c. Nobis, n 13 de Jurepatr 538

Su-

Subreptio, communis.

1 Deciſio c. Super litteris de Reſcriptis in materia ſubreptionis habet locum etiam inter Legiſtas, in d. c. Super litteris, n 1 159
1 Subreptio an, & in quo differant, ibid. n. 5. 159
1 Cauſantur ex duplici cauſa, ibid n 6. 159
1 Subreptio, & obreptio quid ſit, ibid. n. 8. 159
1 Subreptio magis vitiat litteras gratioſas, quam litteras ad beneficia, ibid. n 16. 160
1 Subreptio faciliùs inficit litteras beneficiales, & gratioſas, quàm reſcripta ad lites, ibid. n. 21. 160
1 Subreptio duplex, altera, quæ provenit ex parte impetrantis, altera, quæ oritur ex re ipſa, primam tollit motus proprius, ſecundam non, ibid. n. 38. 161
Vide in ver. *Motus proprius*.
1 Litteræ non vitiantur ex eo, quod impetrans tacuerit beneficium ab alio injuſtè poſſideri, vel per ſimoniam, ibid. n. 55. 162
1 Litteræ impetrationis ob taciturnitatem beneficii etiam modici vitiantur, ibid n. 58. 163
1 In litteris beneficialibus non tenetur impetrans facere mentionem, niſi de qualitatibus in jure expreſſis, ibid. n. 59. 163
1 Reſcriptum inutile fit, ſi talis veritas taceatur, vel talis falſitas exprimatur, qua tacita vel expreſſa Papa litteras non dediſſet, ibid. n. 63. 163
1 Reſcriptum commiſſionis cauſæ ſuper re feudali non facta mentione de feudo non valet, ibid. n. 65. 163
1 Reſcriptum vitiatur tacendo id, quod ſi fuiſſet expreſſum, nihilominus fuiſſet obtentum, ſed non ita facilè, ibid. n. 67 163
1 Subreptio vitiat privilegia, & beneficia Principum ipſo facto, in c. Ad audientiam, il 2. n. 26. de Reſcript 176
1 Subreptio vitiat litteras gratioſas, etſi ignoranter, & per ſimplicitatem fuerit ſubreptum, ibid. n 27. 176
1 Subreptio cur magis inficiat litteras gratiæ, quàm juſtitiæ, ibid. num 37. 166
4 Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ non retraxiſſent Principem à gratia concedenda, in c. Ad noſtram, n. 14. de Conjug. ſervor. 57
Vide in ver. *Litteræ*, & in ver. *Papa quoad intentionem*.
4 Subreptio in expreſſione falſæ cauſæ vitiat dyſpenſationem ipſo facto, in c. Quia circa, n 4. de Conſang. & affinit. 69
1 Subreptio non inficit litteras contentioſas ipſo jure, ſed ope exceptionis, in c. Cæterùm, n 9. de Reſcript. 142
1 Secus ſi litteræ ſint gratioſæ, ibid. num. 10. 142
1 Subreptionem inducit omne tacitum, quo expreſſo Princeps non tam facilè dediſſet litteras, ib. n. 15. 142
1 Princeps, ſi in ſecunda gratia non fuerit facta mentio de qualitatibus primæ, præſumitur circumventus, ib. n 16. 142
1 Subreptio in una parte non vitiat totum reſcriptum in partibus ſeparatis, in c. Ad audientiam, il primo, n 6. de Reſcript. 154
1 Declara, quando eſt in parte, quæ non cauſat principaliter conceſſionem gratiæ, ibid. n 7. 154
Vide in ver. *Reſcriptum*.

Subreptio doloſa.

1 Tacens verum, vel exprimens falſum in reſcripto, ſi per malitiam, caret funditùs impetratis, in c. Super litteris, n. 1. & 3. de Reſcript. 159
1 Subreptio doloſa vitiat reſcriptum in totum, ſi autem proceſſit ex ſimplicitate, vel ignorantia, eatenus vitiat, quatenus fuit cauſa conceſſionis, ibid. n. 4. 159
1 Subreptio doloſa vitiat reſcriptum, ib. n. 10. 170
1 Ampliatur primò, etiamſi impetrans eſſet ſanctus, ib. n. 11. 160
1 Sed contra, ib. n 12. 160
1 Ampliatur ſecundò, etiam in litteris Beneficialibus, ib. n 13. 160
1 Ampliatur tertiò, etiam in privilegiis, ib. n. 15 160
1 Ampliatur quartò, etiamſi fuerit cauſa partis reſcripti tantùm, ibid. n. 18. 160
1 Et reſcriptum contineat plura capitula ſeparata, & ſureptio non fuerit cauſa obtinendi omnia, ibid n 19. 160
1 Maximè in litteris gratiæ, ibid. n. 20. 160
1 Et in expectativis, ib. n. 23. 160
1 Ampliatur quintò, ſive fuerit commiſſa exprimendo falſum, ſive tacendo verum, ib. n 25. 160
1 Ampliatur ſextò, etiam ſi non fuerit cauſa conceſſionis, ib. n. 33 161
1 Limita primò, niſi ſubreptio doloſa ſit circa ea, quæ non tangunt ſubſtantiam, vel formam reſcripti, ib. n. 34. 161
1 Limita ſecundò, niſi reſpiciat unum tantùm ex duobus alternativè narratis, ib. n. 35. 161
1 Limita tertiò, niſi litteræ fuerint obtentæ motu proprio, ibidem num 37. 161
1 Subreptio doloſa in gratioſis, etiam ſi minima ſit, eſt attendenda, ib. num 17. 160
1 Etiamſi Papa aliàs fuiſſet conceſſurus, ib. 160
1 Subreptio etiam doloſa non vitiat reſcripta ad lites ipſo jure, ſed ope exceptionis; ſed litteras gratioſas, & beneficiales vitiat ipſo jure, ib. n. 22. 160
1 Expreſſio falſitatis, & ſuppreſſio veritatis facta per dolum æquiparantur, ib. n. 26. 160
1 Exempla doloſæ ſubreptionis per falſi expreſſionem in reſcriptis ad lites, ibid. n 27. 160
1 In litteris gratiæ, ib. n 28. 160
1 Exempla doloſæ ſubreptionis per veri ſuppreſſionem in reſcriptis ad lites, ibidem n 29 160
1 In litteris gratiæ, ib n. 30. 161
1 Subreptio doloſa vitiat reſcriptum in totum, etiamſi Princeps aliàs conceſſiſſet, ib n. 33. 161
1 Subreptio in dubio an præſumatur doloſa, ib. n. 40. 161
1 Quid in reſcriptis ad lites, ib. n 41. 161
1 Et quid in litteris gratioſis, ib. n 45. 161
1 Subreptio in gratioſis ſemper præſumitur cum dolo, ſed hæc præſumptio eſt juris tantùm, & ideò poteſt contrarium probari, ibid. n 45. 161
1 Et ſi gratia ſit modica, dolus non præſumitur, ib. n. 46. 161
Vide in ver. *Dolus*, & in ver. *Falſitas*.

Subreptio non doloſa.

1 Tacens verum, vel exprimens falſum in reſcripto, ſi per malitiam, caret funditùs impetratis, ſi per ſimplicitatem; aut aliàs non obtinuiſſet reſcriptum, & idem; aut obtinuiſſet, & ſecundùm juris ordinem Delegatus procedit, in c. Super litteris, n. 2 & 3. de Reſcript. 159
1 Subreptio doloſa vitiat reſcriptum in totum, ſi autem proceſſit ex ſimplicitate, vel ignorantia, eatenus vitiat, quatenus fuit cauſa conceſſionis, ib n. 4. 159
1 Subreptio non doloſa non vitiat litteras in totum, ſed eam partem tantùm, cujus fuit cauſa, ib. n. 14. 161
1 Subreptio per ſimplicitatem, vel ignorantiam, ſi non fuit cauſa conceſſionis, reſcriptum non vitiat, ib n 52. 161
1 Quod procedit, etiamſi impetrans tacuerit ea, quæ de proceſſu ſunt neceſſario exprimenda, ib. n. 53. 162
1 Item procedit etiam in Beneficialibus, ib. n. 54. 162
1 Sed vide, ib num 57. 162
1 Sed fallit, ſi qualitates ſint tales, ad quarum expreſſionem impetrans tenetur de jure communi, ib. n. 57. 162
1 Item fallit, ſi ſubreptio cadat in id, ad quod verba conceſſionis non adaptantur, ib. d. n 57. verſ Motivum autem. 162
1 Item fallit, ſi expreſſio falſitatis facta fuerit non cauſa demonſtrationis, ſed cauſa taxationis, ibid. n. 61. 163
1 Item fallit, ubi eſt diverſitas perſonarum, vel cauſarum actoris, vel rei, ib n. 60. 163
1 Litteræ non vitiantur ex eo, quòd impetrans tacuerit beneficium ab alio injuſtè poſſideri, vel per ſimoniam, ib. n. 55. 162
1 Et exprimens beneficium cum cura, vel reſidentia, obtinebit beneficium ſimplex, & reſidentiam non requirens, ib. n 56. 162
1 Subreptitia non eſt impetratio Theſaurariæ ſub nomine Dignitatis cum ſit officium, ib n. 57 verſ. At ſecus eſt. 162
1 Subreptio per ſimplicitatem vel ignorantiam, vitiat reſcriptum in totum, ſi ſit ſubſtantiæ reſcripti inductiva, ib. n 62. 163
1 Quod à fortiori procedit in beneficialibus, & gratioſis, ibidem num 66. 163
1 Item procedit etiam quando ſubreptio non fuit cauſa finalis, ſed impulſiva, ib. n. 67. 163
1 Et quid ſi alius pro abſente litteras impetravit, ib. n 71. 164
1 Exempla non doloſæ ſubreptionis ſubſtantiæ reſcripti inductivæ, ib num 64 & n. ſeqq. 163
1 Reſcriptum commiſſionis cauſæ ſuper re feudali non facta mentione de feudo, non valet, ib. n. 65. 163
1 Reſcriptum vitiatur tacendo id, quòd ſi fuiſſet expreſſum, nihilominus fuiſſet obtentum, ſed non ita facilè, ibid. n 67. 163
1 Fallit, ſi taciturnitas proveniat ex probabili ignorantia, ibidem num 68. 163
1 Niſi taceatur id, quod erat de jure exprimendum, ibid n. 69 164
1 Subreptitia eſt reſignatio ejus, qui expreſſit ſe eſſe forenſem, cùm in impetratione beneficii expreſſiſſet ſe eſſe Civem Romanum, ib. n 67. verſ. Et millies. 163
1 Subreptitia eſt penſio reſervata non facta mentione alterius penſionis reſervatæ ſuper eodem beneficio, ibid. d. num 67. & verſ. Et millies. 163
1 Reſcriptum non vitiatur, ſi taceatur id, quod de jure non debet exprimi, licèt eo expreſſo, Princeps non ita facilè litteras conceſſiſſet, ibid. n. 69. 164
1 Subreptio per ſimplicitatem, vel ignorantiam, ſi non fuit cauſa totius conceſſionis, ſed partis tantùm, eam ſolam vitiat, & non totum reſcriptum, ib. n 72. 164
1 Quod procedit etiam in beneficialibus, ib. n. 76. 164
1 Sed fallit, ſi obtentum per ſubreptionem habeat connexitatem cum reliquis, ib. n. 78. 164
1 Item fallit ſecundum aliquos in privilegiis, ib. n. 79. 164
1 Sed contra, ib. n. 80. 165
1 Simplicitas reſpicit jus, ignorantia factum. 165
1 Exempla non doloſæ ſubreptionis, quæ non fuit cauſa totius conceſſionis, ſed partis dumtaxat, ib. n. 75. 164
1 Vitium eatenus vitiare debet, quatenus ingreditur ſubſtantiam actus, ibid. n. 74. 164
1 Privilegia & litteræ beneficiales in materia ſubreptionis æquiparantur, ib. n. 80. 165
1 Subreptio vitiat litteras gratioſas, etiamſi ignoranter, & per ſimplicitatem fuerit ſubreptum, in cap. Ad audientiam, il 2. num. 27 de Reſcript. 176
3 SUBROGATIO quæ fit juris interpretatione, cenſetur fieri cum omnibus qualitatibus, in c. Epiſcopus, n. 45 de Præben. 73
1 Subrogatum ſapit naturam ejus in cujus locum ſubrogatur, in c. Ad audientiam, il 2. n. 57 de reſcript. 180
1 Sed non eſt idem cum ſubrogato, n 58 180
4 SUBSCRIPTIO, & ſigillum Notarii ſunt de ſubſtantia inſtrumenti, in c. Lator, n 48. Qui fil ſint legit. 86
5 SUBSIDIUM charitativum debetur Epiſcopo indigenti ab omnibus Eccleſiis ſuę diœceſis, in c. Pręterea, n 36. Ne Præl. vic. ſuas. 71
5 Et contraria præſcriptio non valet, ib. n 37. 71
3 Subſidium vitæ, & neceſſaria vitæ idem important, in c. Epiſcopus, n 15 de Præben. 71
1 Subſidium charitativum ſolvitur de penſione. ſicut de beneficio, in c. Ad audientiam, il 2. n. 85. de Reſcript. 182
1 SUBSTANTIAM impoſſibile eſt eſſe ſeparatam ab en, cujus eſt ſubſtantia, in c. Cùm veniſſet, n. 82. de Sacr. Unction. 451
Et in c. Præsbyter, n. 17 de Sacram non iteran. 458
1 Subſtantialia rei quæ dicantur, & quæ accidentalia, in eod. c. Presbyter, n. 28 de Sacr. non iter. 458
1 Subſtantia deficiente, deficit ipſum totum, in c. Publicato, nu. 19. de elect. 310
4 Subſtantia actus non præſumitur ex diuturnitate temporis, ſed ſolemnitas tantum, in c. Lator n. 50 Qui filii ſint legit. 87
5 Subſtantia rei gravius eſt corrumpere, quàm illius accidentia, in c. Licèt, n 28. de Crim. falſ 132
5 SUBSTANTIALE in quolibet gradu, & ordine dicitur eſſe illud,

in

in cujus traditione poteſtas illius gradus, ſeu ordinis confertur, in c. Qui Presbyterum, n 5 de Pœnit. & remiſſ. 152
1 Subſtantialia actus intelliguntur eſſe illa omnia, de quibus in jure cautum invenitur, ut debeant fieri, ib n.15. 103
1 Subſtantialia actus debent ſimul,& contemporaneè cum ipſo actu explicari, ibid n 58 & 62. 104
5 Declaratur, num.59. & 41 194
2 Subſtantialia actus ubi interveniunt, actum ipſum intervenire neceſſe eſt, in c. Conqueſtus, n 56. de Feriis. 96
3 SUBSTITUTUS non admittitur, ubicumque electa eſt induſtria perſonæ, in c Ex parte, n.52 de Clericis non reſiden. 45
4 Subſtitutione prohibitus poteſt explicare per nuncium, in c. Cùm dilectus, num 8. de relig domib. 497
3 Paria ſunt ſubſtitutionem non fuiſſe ſcriptam à teſtatore, & de jure haberi pro non ſcripta, in c. Nos quidem, num 54 de teſtam. 267
1 SUBSTITUTIO expirat, ſi filius gravatus reſtituere partem hæreditatis patruo, ſi ſine liberis decedat, Monaſterium ingrediatur, in c In præſentia, num 21. de probat. 114
2 Subſtitutio facta filio ſine liberis decedenti evaneſcit, ſi filius profeſſionem emittat Regularem, & hæreditas applicatur Monaſterio, ib num.24 114
2 Secùs ſi decedat ante profeſſionem, vel infra tempus probationis exeat, ibid. num.25. 114
2 Et an hoc procedat, ſive ſubſtitutio ſit fideicommiſſaria, ſive directa, ibid num.26. 114
2 Et quid ſi ſubſtituti ſint fratres teſtatoris, ibid. num 27. 114
2 Et quid ſi teſtatoris filii, ibid. num.28. 114
2 Subſtitutio facta ſub conditione, ſi deceſſerit ſine filiis ex ſe, vel ex ſuo corpore natis, an evaneſcat, ſi gravatus fiat Monachus, ibidem num.29 114
2 Subſtitutio facta ſub conditione, ſi ſine liberis deceſſerit, an expiret, ſi gravatus fiat Clericus Eccleſiæ ſæcularis, ib n 30. 115
2 Et quid ſi ſubſtitutus ſit locus Religioſus, vel Eccleſia ſæcularis, aut alius locus pius, ibid. num 31. 115
2 Et quid ſi conditio illa fuerit appoſita in contractu gratuito, vel oneroſo, aut in ſtatuto, ib d num 32. 115
2 Et quid ſi relata fuerit in perſonam ipſius teſtatoris, ib.n 33 115
2 Et quid ſi gravatus ingrediatur Monaſterium in fraudem ſubſtituti, ibid num 34. 115
2 Et quomodo hujuſmodi fraus probetur, ib num 35. 115
3 Subſtitutis quale præjudicium generetur ex prorogatione fideicommiſſi, & quo remedio ſit eis conſulendum, in c. Cùm ſimus, num 18. de regular. 180
3 SUBTILITAS, quæ veritatem lædit, per Judicem non eſt recipienda, in c.Cùm eſſes, n.41 de teſtam. 270
2 SUBTRAHENS adverſario copiam probationum an habeatur pro convicto, & cauſam perdat, in c. Intimavit,num.20. de teſt. & atteſt. 150
2 Subtrahens inſtrumenta præſumitur habere malam cauſam, nec eſt opus aliud probare ad eum convincendum, in c. Pervenit, il 1. num 17 de teſt. cogen 169
2 Subtrahens adverſario probationes experiri debet in ſe Judicis authoritatem eluſam, ibid. num.23. 150

Succeſſio, & ſucceſſor.

5 Succeſſio immediata collateralium in beneficiis Eccleſiaſticis de jure communi non eſt prohibita, in c Non ſine, num. 30. de arbitr. 691
1 Etiam in vacantibus per liberam reſignationem, ib. n 31. 692
1 Succeſſio immediata tranſverſalium in beneficiis à jure non improbatur, in c. Ex parte, num 2 de offic. deleg 527
1 Succeſſio hæreditaria in collateralibus non conſideratur,ib n 6. 527
3 Succeſſio in beneficio viventis à jure improbatur in vacatione per obitum dumtaxat, non autem per matrimonium, per ingreſſum religionis, aut per alios modos vacationis, in c.Accepimus, nu. 7. de pact. 661
5 Succeſſio in Eccleſia Dei eſt deteſtabilis, & Canonibus inimica, ibid. num.11. 662
3 Succeſſio propriè adaptatur ad defunctum, in cap Cùm ſimus, num.6. de regular. 178
3 Succeſſionis verbum adaptatur etiam ad Monachum viventem, cùm juris fictione dicatur mortuus, ib n.9 179
5 Succeſſor factum prædeceſſoris revocat in quatuor caſibus hic expreſſis, in c.Conſultationibus,n 78. de Cleric. ægrot 170
1 SUCCESSOR tenetur non ex delicto, ſed ex facto defuncti, in c. Accepimus, n 12 de ætat. & qualit 411
3 Succeſſor ſingularis non ſuccedit in vitium ejus, à quo cauſam habet, & bona fides ſuperveniens prodeſt ei quoad fructum acquiſitionem, in c Gravis, n 135 de reſtit ſpoliat. 120
2 Prælatus non dicitur ſucceſſor univerſalis ſui prædeceſſoris, nec ejus perſonam repræſentat, ib n.136. 120
2 Et mala fides prædeceſſoris non impedit, quin ſucceſſor habens bonam fidem faciat fructus ſuos, ib n 137. 122
Vide in ver. *Poſſeſſor, &c quoad fructuum acquiſitionem.*
Et in ver. *Prælatus quoad ſucceſſorem, &c.*
3 Succeſſor in beneficio tenetur ſolvere debita prædeceſſoris,pro neceſſitate Eccleſiæ contracta, in c Ad hoc n 1 & 1 de ſolut. 215
3 Succeſſor in beneficio, & hæres, in quibus æquiparentur,vel non, ib num 5 215
3 Succeſſor in beneficio tenetur ad debitum prædeceſſoris,quod conſtat in ſe contractum pro neceſſitate Eccleſiæ, licèt non probetur verſum, ib n.7. & 9. 215
3 Pallit in mutuum, in depoſito, & cum res Eccleſiæ pro delicto venditur, ibid num 8 215
3 Succeſſor in beneficio tenetur ad debita, quæ prædeceſſor pro ſui ſuſtentatione, vel infirmitate contraxit, ib. n 10. & 200. 215
3 Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad expenſas Advocati pro defenſione, & neceſſitate prædeceſſoris carceribus mancipati, ibidem num 11 215
3 Succeſſor in beneficio an teneatur ad penſiones tempore prædeceſſoris decurſas, & non ſolutas, ib num. 21. & ſeqq. uſque ad num.25. 215
3 Succeſſor in beneficio ex ſtylo Rotæ non tenetur ad penſiones decurſas tempore prædeceſſoris, niſi factis à penſionario diligentiis contra prædeceſſorem, vel illius hæredes, ib n 21 216
3 Succeſſor pro penſionibus ſolutis pro antiquo poſſeſſore habet actionem contra eum, vel illius hæredes, ib n 22. 216
3 Succeſſor in Epiſcopatu, vel Parochiali, etiam factis per penſionarium diligentiis contra prædeceſſorem, non tenetur ad penſiones ante ſuam proviſionem decurſas, niſi detracta congrua, ib num 21. 216
3 Succeſſor an teneatur ad penſiones antiquas pro terminis decurrendis,licèt ſibi non remaneat congrua,diſtinguitur,ib n 22 216
3 Quid ſi penſio ſit reſervata cum clauſula: Dummodò remaneant mille pro Epiſcopo, vel centum pro Rectore, ib n 23. 216
3 Et quid cum clauſula: Etiamſi non remaneant mille, vel centum, ib. num 30 216
3 Et quid ſi cum eadem clauſula non expreſſa,ſed tacitè ſubintellecta, ib num 31 217
3 Et quid ſi reſervatio ſit pura, ibid n 32. 217
3 SUFFRAGANEATUS non eſt titulus perpetuus, nec per illius acceptationem Parochialis intelligitur vacare, in cap Ad hæc, num 14. de præben 87
5 Suffraganeatus non eſt titulus perpetuus, in c. Epiſcopalia, n 58. de privil. 212
5 Suffraganeatus non eſt Prælatura, ſed Officium, in c A nobis, il 1 num 11 de ſent excomm 111
5 SUFFRAGANEUS non datur Eccleſiæ, nec populo, ſed Epiſcopo, per cujus obitum expirat ſuffraganeatus, in c.Epiſcopalia, n.57 & 59 de privileg 2 8
1 Epiſcopus ſuffraganeus conſecratur à tribus Epiſcopis Metropolitano jubente, in c. Si Archiepiſcopus, num.1 & 10 de tempor. ordin 164
1 Vel à Metropolitano cum duobus Epiſcopis, ib n 10. 165
1 Debent tamen omnes ſuffraganei conſentire expreſsè, vel tacitè, ib num 11 165
1 Alioquin conſecratus non recipit executionem, ib n 12. 165
1 Declaratur, ibid. num 15 & 16. 1 5
1 Suffraganei nec per ſe, nec per procuratorem extra Concilium Provinciale cogi poſſunt accedere ad Metropolitanam Eccleſiam, & contraria conſuetudo ſublata eſt à Concilio Tridentino, etiamſi ſit immemorabilis, ib n 5 7. & 8 164
1 Suffraganei defuncto Archiepiſcopo conſecrant Epiſcopum propria authoritate, ib. n 14 165
1 Epiſcopi Comprovinciales tenentur unà omnes convenire ad Sedem Metropolitanam pro conſecratione Archiepiſcopi, ibidem num 3 164
1 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ib n 4 & ſeqq 164
1 SUFFRAGIUM ſuum alteri dare nemo invitus compellitur, in c. Licèt de vitanda, num 22 & de elect. 1 8
3 Suffragia,quæ fiunt à Presbyteris gerentibus perſonam totius Eccleſiæ, proſunt mortuis, etiamſi tales Presbyteri ſint peccatores, in c.Cùm creatura, n 15. de celebr Miſſar. 587
1 Suffragium an majorem conferat honorem animæ illius pro quo fit, & in quo ejuſmodi honor conſiſtat, in c. Fraternitatem, nu. 16. de ſepultur. 202
3 Suffragia ſi conſiderentur ex virtute charitatis, magis proſunt iis, qui majoris ſunt charitatis, quàm illis pro quibus fiunt, ib num 58 & 71 294
3 Suffragia valent per modum ſolutionis debiti, ib n 60 286
3 Suffragia prout ſunt ſatisfactiones quædam per intentionem facientis tranſlatæ in mortuos, magis valent ei pro quo ſingulariter fiunt, quàm quæ pro eo communiter fiunt, ib n 71 288
3 Suffragia ut ſunt ſatisfactiones non proſunt per modum actionis, ib num 75 288
5 SUGGERERE quid ſit, in cap Ad audientiam, num 32 de homicid. 131
1 SULMONENSIS Eccleſiæ origo, in c. Cùm certum, num 25 & 27. de major. & obed. 608
1 Blondi error, quòd Sulmo eſſet caput Epiſcopatus Valvenſis, ibidem num.26 608
1 SUPELLECTILIA in locis ſacris aſſervari non debent,niſi fortè ad tempus, urgente neceſſitate, in c Multa, nu. 5 Ne Cler vel Monach. 654
1 SUPERIOR lege inferioris non ligatur, in c Cùm in cunctis, n. 17 de his, quæ fiunt à major. par cap 221
1 Superiores Regulares allegantes ignorantiam ætatis Novitiorum ſunt audiendi, in c Significavit, n 10 de regular 1
1 SUPERPELLICIUM in ... tonſuræ non eſt neceſſitatis, ſed congruitatis, in c. Ci... gat, nu.14 de ætat & qualit 412
3 SUPERSTITIONES aliquando ... um Evangelium, In principio erat Verbum, vel Miſſas peculiares, in c. Quidam, num ... de celebr Miſſar 5...
3 SUPPLETIONES ad Decretalia non ſunt permiſſæ, & qui ſupplet corrigit, in c Relatum, il 1 n ... telam ...
1 SUPPLICATIONI tanquam ... magis ... dum eſt, quàm litteris, in c.Veniens, n 11 de tranſact 618
5 Supplicatio non eſt littera Bullata, eſt tamen littera Papalis, in c Licèt, n 6 & n 31 & 32 de crim falſ 151
5 Supplicationes à Papa ſignatæ in materia odioſa non veniunt appellatione litterarum Apoſtolicarum, ib nu 7 & 8 151
5 Contrarium, ib num 31 & 32 152
5 Supplicatio ſola non probat jus alicui competere, ib n 8. 151
5 Et illius clauſulæ quando ab Officialibus alter extenduntur, & reſtringuntur, ib n 9 & num ſeqq. 152
5 Et quando jus ... ex ea ſupplicatione laceratur, ib n 10 1
5 Supplicatio ſola jus certum non ... ntinet, nec ſuffragatur litteris non expeditis, ib num 11 & 12 152
5 Sed continet præambulum ... ib n 12 & 18. 152
5 Et intrans in poſſeſſionem beneficii, litteris non expeditis, licèt habeat ſupplicationem ſignatam, perdit omne jus, ib n 15 152
5 Et ſola ſupplicatio non dat Canonicum titulum, ... in ſucceſſione ... ib num 14 152
3 Supplicatio adhuc in utero exiſtere dicitur, donec per expeditionem litterarum in mundum producatur, ib n 17. 152

5 Et ſumptum de regiſtro ſupplicationum in judicio fidem non facit; ſecus in ſumpto litterum Bullatarum, ibid. n. 18. 182
5 Supplicatio attenditur, etiamſi exhibeantur litteræ expeditæ, ubi non agitur de canonizanda gratia, ibid. n 25. 182
5 In ſupplicatione, & ſignatura Papæ conſiſtit tota ſubſtantia gratiæ, ibid num.27 182
5 Supplicatio quando eſt regiſtrata, & ſoluta componenda, non habet locum regula de non judicando juxta formam ſupplicationis ibid. num.33. 182
5 Nec poteſt lacerari ab Officialibus, cum ſit gratia perfecta, ibid. num.34. 182
Supplicationem falſantes
Vide in ver. *falſarius litterarum Apoſtolicarum*.
SUPPRESSIO. Vide in ver. *Præbenda*
3 SURDUS, & mutus a muneribus civilibus ſunt immunes, non autem a muneribus patrimonialibus, in c. Licet, n.17. de cenſib. 540
3 Declaratur, ibid num 24. 541
4 SUSCIPERE de baptiſmo, vel in baptiſmo quid importet, & quid de verbis levare, tenere, vel tangere, in c. Veniens, n.3. de cognat. ſpirit. 63

Suſpenſio, Suſpenſus.

4 Suſpenſio non inficit Sacramentum, niſi in his, quæ ſunt juriſdictionis, in c Litteræ quas, n.24 de matrimonio contracto contra inter Eccl. 77
4 Suſpenſio irrogatur ipſo jure ob manifeſtum crimen, etiam non enorme, in c Ad aures, n.8. de tempor ordin. 362
1 Suſpenſionem violans adhuc ut contrahat irregularitatem, requiritur, ut actus à quo eſt ſuſpenſus, ſit proprius alicujus Ordinis, in c Vel non eſt compos, n.21. de tempor ordin 369
1 Item requiritur, ut actum illum exerceat tanquam miniſtet, ibid. num 28. 370
1 Suſpenſio à collatione Ordinum eſt verè, & propriè cenſura Eccleſiaſtica, ibid. n.31. 370
1 Suſpenſio ab actu Ordinis Epiſcopalis non includit ſuſpenſionem ab actu Ordinum inferiorum, ibid. num 45. 371
3 Suſpenſus ab officio an ſit ſuſpenſus à beneficio, in c. A crapula, num 21. de vita, & honeſt. Cleric. 6
3 Suſpenſio minor irregularitatem non inducit, in c. Quæſitum, n. 10. & 22. de cohabit. Cleric. & mulier. 22
3 Suſpenſio quoad ſe non eſt cenſura, ſed eſt ſuſpenſio illata a Deo, quæ irregularitatem non inducit, ibid num 22. 23
3 Suſpenſio quoad alios eſt ſuſpenſio inducta non inducens irregularitatem, ibid num.25. 24
3 Et hodie etiam quoad notorios fornicatores ſublata eſt per Extravag. Martini V. Ad evitandam, ibid. n.26. 24
3 Suſpenſio illata à Deo irregularitatem non inducit, in c. Veſtra, num.13. de cohabit Clericor 11
5 Prohibitio Divinorum eſt ſuſpenſio, in c. Accuſatum, num.5. de ſimonia. 35
1 Pęna ſuſpenſionis inflicta Epiſcopo bigamum ordinanti an ſit latæ ſententiæ, vel ferendæ, in c. Super eo, n.44. de bigam. 501
1 Suſpenſus ab Ordinum executione non eſt capax pœnæ depoſitionis ab Ordine, in c. Super eo, n.3. de bigam. 497
1 Suſpenſus non poteſt eligere, nec eligi, in c. Cùm dilectus, n.8. de conſuetud 204
5 Suſpenſus à divinis non intelligitur ſuſpenſus à prædicationis officio, nec è converſo, in c Reſponſo, n.20 de ſent.excom. 360
5 Suſpenſus à divinis celebrando efficitur irregularis; ſecus in ſuſpenſo ab officio prædicationis, ibid. n 21 360
1 Suſpenſus ab Ordinibus ſacris ſuſcipiendis, cenſetur etiam ſuſpenſus à dignitatibus Ordinem ſacrum annexum habentibus, in c. Ad aures, n.10. de tempor.ordin 362
1 Clericis ob occultum crimen ab Epiſcopo ſuſpenſis ab Ordinibus, & dignitatibus obtentis, vel obtinendis, appellare non licet, ib. num.12. 363
1 Tridentini Concilii decretum in c.1.ſeſſ.14. expenditur, ib.n.13. 363
1 Suſpenſus ab Ordine an ſit inhabilis ad beneficium obtinendum, in c. Vel non eſt compos, n 9. de tempor. ordin. 368
1 Suſpenſus à collatione certi Ordinis an ſit etiam ſuſpenſus à collatione Ordinis ſuperioris, vel inferioris, ibid. n.16. 369
1 Epiſcopus à collatione Ordinum ſuſpenſus, ſi illos conferat, an efficiatur irregularis, ib. n.17. & ſeqq. uſque ad n.42. 369
1 Epiſcopus à Pontificalibus ſuſpenſus Miſſam celebrando in apparatu Pontificali non ſit irregularis, ib. n. 20. 369
1 Contrarium, n.36. 370
1 Suſpenſus non ſit irregularis abſolvendo ab excommunicatione, aut excommunicando, niſi hæc faciat tanquam Sacerdos, & cum ſolemnitate, ibid. n 23. 370
1 Epiſcopus à collatione beneficiorum ſuſpenſus, ſi illa conferat, in irregularitatem non incidit, ib n.25. 370
1 Suſpenſus ab officio prædicandi, ſi contraveniat an efficiatur irregularis, ib. n 26. 370
1 Epiſcopus ſuſpenſus à collatione Ordinum an fiat irregularis, ſi minores Ordines conferat, ibid. n.32. 370
1 Suſpenſus ab Ordinibus an per exercitium ſolemne minorum Ordinum irregularitatem incurrat, ib. n.33. 370
1 Epiſcopus à collatione Ordinum ſuſpenſus an efficiatur irregularis conferendo primam tonſuram, ib n.35. 370
1 Epiſcopus ſuſpenſus, ſi ſolemniter benedicat, irregularis efficitur, ib num.37. 370
1 Epiſcopus ſuſpenſus à collatione Ordinum an ſit ſuſpenſus a collatione tonſuræ, ib n.40. 370
1 Epiſcopus à collatione Ordinum ſuſpenſus, ſi Miſſam celebret, an efficiatur irregularis, ib. n 42. & ſeqq uſque in fin. 371
2 Suſpenſus à Deo quoad ſe propter peccatum, non autem à canone niſi per approbationem, miniſtrando irregularitatem non incurrit, ib. num 43. 371
1 Epiſcopus ſuſpenſus ab Ordinibus conferendis non poteſt abſolvere ſubditum à ſuſpenſione, de qua in c. 1. de re judic. lib. 6. ibidem num.44. 371
3 Suſpenſus ab homine, ſi celebret, antequam ſententialiter abſolvatur, irregularis efficitur, in c.Quæſitum, num.8. & 20. de cohabit. Cleric. & mulier. 22

Vide in ver. *Irregularis*, & *Irregularitas*
3 Suſpenſus à Canone propter crimen celebrando non ſit irregularis niſi Canon hoc exprimat, ibid. num.15. 23
3 Suſpenſus à Canone tunc demum incurrit irregularitatem, quando per modum ſententiæ ſit in Canone ſuſpenſio, ib nu.16. 23
3 Suſpenſus uſque ad congruam ſatisfactionem, cui citò ſatisfacit, officium ſuum, & beneficium recuperat, in d. cap. Quæſitum, num 18. de cohabit. Cler. & mulier. 23
3 Suſpenſus ab officio, cenſetur etiam ſuſpenſus à beneficio tribus concurrentibus, ibid. num.30. 24
3 Suſpenſo non currit tempus ad conferendum, niſi ſit negligens in petenda abſolutione, in c. Quia diverſitatem, num.10. de conceſſ præb. 192
Vide in ver. *Beneficium quando conferendum*.
5 Suſpenſus, & excommunicatus à jure, poteſt ſuſpendi, & excommunicari ab homine, in c. Accuſatum, nu. 7. de ſimon. 35
3 Suſpenſus ab officio an ſit ſuſpenſus à beneficio, in c. A crapula, num 21. de vit. & honeſt. Cler 6
5 SUSPICIO modica non debet ſapientis animum immutare, in c. Ex conſcientia, n.4. de crim. falſ. 188
1 Suſpicio eſt credulitas ex levibus conjecturis, & tenet medium inter dubitationem, & opinionem, in c. Ne innitaris, num.94. & 261. de conſtitut 38
3 SUSTENTATIONIS duplex titulus haberi non poteſt, niſi pro rebus diverſis, in c. Significatum, n 43. de præb. 84
3 SYMBOLI nova editio pertinet ad ſolam authoritatem Summi Pontificis, in c. Majores, n 15. de baptiſm. 596
1 Symbolum quid ſit, & quotuplex, inc. Firmiter, n.26. de Summa Trin. & fide Cath 5
1 Symbolum Apoſtolorum ubi, quando, & cur ab Apoſtolis compoſitum fuerit, ibid. n. 27. 5
1 Symbolum unde dictum, num.28. 5
1 Fidei articuli in Symbolo Apoſtolorum comprehenſi quot numerentur, & qualiter ſinguli ſingulis attribuantur, ibid. n.29. 6
1 Symbolum Nicænum ubi quando, & cur editum, ibid. n.30 6
1 Symbolum majus cujus auctoritate decantetur in Miſſa, ib.n 32. 6
1 Symbolum, *Quicumque vult*, ubi, quando, & cur editum ab Athanaſio, & quomodo Eccleſiæ authoritate receptum fuerit, ibid. num.33. 6
1 Symbolum fidei ordinare Summi Pontificis munus eſt, non privatorum Patrum, ibid num 34 & 38. 6
1 Symbolo Apoſtolorum alia ſymbola à diverſis Conciliis fuerunt addita ad explanationem veritatis, & excluſionem errorum inſurgentium, ibid. n.35 & ſeqq. 6
1 Conſtitutio c. Firmiter, an congruè dici poſſit quartum ſymbolum, ibid num 36. 6
1 Fidei profeſſionis formula à Pio IV. præſcripta, ſymbolum appellari poteſt, ibid num 37. 7
1 Papa poteſt fidei ſymbolum ordinare etiam ſine Conc. ib. n. 38. 7
1 Symbolum Apoſtolorum, & Orationem Dominicam omnis Chriſtianus ex neceſſitate ſalutis tenetur memoriter retinere; ſymbolum verò Patrum Sacerdotes, & omnes gradus Eccleſiæ, ib. num.45 7
1 Concilii Forolivienſis decretum de ſymbolo fidei expenditur, ib. num 46. 8
1 SYMMACHUS Papa à Concilio non fuit abſolutus, ſed dimiſſus tam ex capite innocentiæ, quàm ex defectu juriſdictionis, in c. Significaſti, num 73. de elect. 226
3 SYNCOPA quid ſit, in c Dolentes, n 7. de celebr. Miſſar. 581
3 SYNDICI, Procuratores, Sacriſtæ, & alii Miniſtri, qui ſine ulla juriſdictione officium aliquod habent, non dicuntur in dignitate conſtituti, etiamſi ſint perpetui, ib. n. 36 & 54. 583

Synodalis Conſtitutio.

Vide in ver. *Conſtitutio Synodalis*.
Et in ver. *Synodi Provincialis auctoritas, & acta*.

Synodus diœceſana.

1 Epiſcopi in Synodo non poſſunt quidquam ſtatuere, quod obviet Canonicis inſtitutis, in c. Quod ſuper his, num.26. de major. & obed. 614
5 Synodum diœceſanam Epiſcopi tenentur cogere ſingulis annis, & in ea publicare ſtatuta Provincialis Concilii, in c. Sicut olim, num 10. & 109. de accuſat. 24
5 Et legitimè impediti poſſunt illam celebrare per Procuratorem, vel Vicarium generalem, ib. num.11. 24
5 Requiritur tamen ſpeciale mandatum, ib. n.12. 24
5 Synodum diœceſanam Epiſcopi negligentes celebrare infra ſex menſes, & in ea publicare decreta Provincialis Concilii, incurrunt pœnam ſuſpenſionis duorum menſium, ib n.109. 29
5 Et qui verentur accedere, mittant Procuratores ad ſe excuſandum, non impediti cogantur, & fiat Synodus cum iis, qui poſſunt venire, & veniunt, ib. num 110 29
1 Synodo diœceſanæ qui exempti intereſſe teneantur ex Concilio Tridentino, in c Quod ſuper his, n.5 de majorit.& obed. 611
1 Epiſcopus in diœceſana ſynodo, & Archiepiſcopus in Concilio Provinciali, an poſſint aliquid ſtatuere adversùs Regularium privilegia, ib. num 14. 612
1 Synodi Cracovienſis, & Gneſnenſis decreta circa Regularium exemptionem an ſuſtineantur, ib d. num.14. & num. ſeqq. uſque in fin. 612
1 Synodi Cracovienſis decreta contra Regulares expenduntur, ibid. num 15. 612
1 Abbates in Diœceſi Epiſcopi exiſtentes tenentur accedere ad ejus ſynodum diœceſanam, ſi habeant populum, licèt ſint exempti, in d. c. Quod ſuper his, n.1. de major. & obed. 611
Vide in ver. *Abbas quoad Synodum*.
1 Sacerdotes cogi poſſunt accedere ad ſynodum Epiſcopi, ſi curam habeant animarum, aliàs ſecùs, ibid. n 2.& ſeqq. 611
1 Clerici Civitatis, & Diœceſis an, & quando teneantur accedere ad diœceſanam ſynodum, in d. c. Quod ſuper his, o.3. de majorit. & obed. 611

1 Laicus ex cauſa poteſt ad ſynodum vocari, ibid n.4 611
Synodo diœceſanæ qui exempti intereſſe teneantur ex Conc. Trid. ibid num.5. 611
1 Regulares omnes, qui vel capitulis Generalibus non ſubduntur, vel curam animarum exercent, cogi poſſunt ab Epiſcopo, etiam ſub pœna excommunicationis, venire ad ſynodum, & illius decreta obſervare, ibid n 8. 611
1 Fratres Capellani S Joannis Hieroſolymitani curam animarum habentes tenentur ſynodo Epiſcopi intereſſe, ib n 9. 611
1 Parochi nullius diœceſis tenentur accedere ad ſynodum illius Epiſcopi, qui ex Concilio Tridentino poteſt eos viſitare, ibid. num 10. 611
1 Exempti actu exercentes utramque juriſdictionem non tenentur ſynodo Epiſcopi intereſſe ratione Parochialium Eccleſiarum, ib num.11. 611
3 In ſynodo diœceſana an Pœnitentiarius Cathedralis habeat jus intereſſendi, itaut ab Epiſcopo repelli non poſſit, in c. Grave, num.9. de præben. 123
3 Ad ſynodum diœceſanam vocandi ſunt Abbates, Sacerdotes, & Univerſus Clericus, ibidem n. 10. 123
3 Item ſpecialiter invitandi ſunt Canonici Cathedralis, ibidem n. 11.& 15. 123
3 Item Curati omnes tenentur accedere, ib n 11. 123
1 Synodo diœceſanæ an ex Decreto Innocentii X intereſſe teneantur Abbates, Priores, & Guardiani parvorum Conventuum, latè diſcutitur, in c Quantò, n.43. & n. ſeqq. uſque ad num. 64. de off ordin. 569
1 Abbates non ſunt cogendi ab Epiſcopo ad ſynodum accedere, niſi rationabilis cauſa ſubſit, ib. n.44. 569
1 Declaratur, n.58. 571
1 Regulares lege diœceſana Epiſcopo ſubjecti cogi poſſunt illius ſynodo intereſſe, ib. n. 44. 569
1 Declaratur, n.53. 570
1 Vocatio ad ſynodum eſt de lege diœceſana, ib. n 45. 570
1 Declaratur, n.53. 570
1 Intellectus c. Nimis prava de exceſſ. Prælat. ib.n.46.59. & 60. 570
1 Fratres Mendicantes an cogi poſſint accedere ad ſynodum diœceſanam, ib. n 47. 59. & 60 570
1 Exempti, qui ſubſunt Generalibus Capitulis, non tenentur ſynodo inter eſſe, ib. n.48. 570
1 Declaratur, n.62. 571
1 Exempti habentes Capellas, vel populum ſubjectum Epiſcopo, vel Parochiales Eccleſias, ab acceſſo ad ſynodum diœceſanam non eximuntur, ib. n 49. 570
1 Synodus celebratur ab Epiſcopo auctoritate ordinaria, & eſt de juribus Epiſcopalibus, ib. n.50. 570
1 Declaratur, n.63. 572
1 Exempti à juriſdictione Epiſcopi non tenentur ad illius ſynodum, ibid n 51. 570
1 Declaratur, n.57. 571
1 Abbates, & alii Superiores Regulares, qui ſubſunt juriſdictioni Epiſcopi, tenentur accedere ad illius ſynodum, quamvis ſub ſe non habeant Capellas, vel populum, ib. n 52. 570
1 Synodus mixta eſt de lege juriſdictionis, ib. n 53. 570
1 Prælati Regulares juriſdictioni Epiſcopi ſubjecti, quamvis non teneantur ad ea, quæ ſunt de lege Diœceſana, tamen tenentur ire ad ſynodum, ibid. n. 54. 570
1 Abbatibus bonum eſt accedere ad ſynodum Epiſcopi, & cur, ib. num.55. 571
1 Synodus eſt præambulum viſitationis, ib. n 56. 572
1 Regulares parvorum Conventuum hodie ſunt exempti à juriſdictioni Epiſcopi ordinaria, ſed non à delegata, ib n 57 571
1 Abbates Ciſtercienſes non tenentur ire ad ſynodum, ib n 58 571
1 Priores, & Guardiani cogi poſſunt ad ſynodum venire, ſed non fratres, ib. n 60. 571
1 Monachus Clauſtralis non tenetur ire ad ſynodum, ib n 61 571
1 Abbas habens Eccleſias in diverſis Epiſcopatibus, ad ſynodum unius ire tenetur per ſeipſum, ad alias per ſubſtitutos, ſi ſynodi eodem tempore celebrentur, ib. n 62. 572
1 Jura Epiſcopalia exercentur ab Epiſcopo in ſubditos auctoritate ordinaria, in exemptos vero delegata, ib. n 63. 572
1 Declaratio Apoſtolica ſuper acceſſu Superiorum parvorum Conventuum ad diœceſanam ſynodum, ib. n.64. 572

Synodus Provincialis à quo, & quibus ex cauſis, & quando indicenda.

5 Concilia Provincialia quibus ex cauſis olim à ſancti Patribus inſtituta fuerint, in c. Sicut olim, n 13. de accuſat. 24
5 Ad Metropolitanum ſpectat Provinciale Concilium indicere, convocare, & celebrare, ib n 14. 24
5 Etiam ſine auctoritate Primatis, ſeu Patriarchæ, ib n.15 24
5 Et Metropolitano impedito, ad Coepiſcopum antiquiorē, ib.n 16 24
5 Et idem Sede Metropolitana vacante, ib. n 17. 24
5 Et antiquior dicitur Epiſcopus, qui eſt antiquior inter Comprovinciales, non autem exemptos, licèt ſit Comprovincialibus antiquior, ibid. n.18. 24
5 In Concilio quolibet Provinciali indicendus eſt dies futuri Concilii, ib. num 24. 25
5 Formula litterarum indictionis, remiſſivè, ib. n 25. 25

Synodus Provincialis à quibus, & quando, & ubi celebranda.

5 Concilium Provinciale celebrare tenentur Metropolitani ſingulis annis de jure communi, in c Sicut olim, n.1 & 19 de accuſat 23
5 Concilium Provinciale quoties, & quando ſit celebrandum, ib. num 19. & ſeqq. 24
5 Quid ex Concilio Nicæno, ib. num 20. 24
5 Quid ex Concilio Chalcedonenſi, ib n.21. 25
5 Et quid ex Concilio Lateranenſi noviſſimo, & Tridentino, ibid. num.22. 25
5 Indulgetur Archiepiſcopo Lincino in Indiis ob nimiam ſuffraganeorum diſtantiam, ut Concilium Provinciale ſtato quoque anno celebrare valeat, ib n 23. 25
5 Concilium Provinciale fieri debet in loco proportionato reſpectu eorum, qui convenire debent, in c Sicut olim, n 26 de accuſat. 25
5 Et electio loci ad Archiepiſcopum pertinet, qui tamen ſine cauſa neceſſaria Eccleſiam Metropolitanam relinquere non debet, ib. num 27 25

Synodo Provinciali qui debeant intereſſe, & quo ordine.

5 Concilio Provinciali qui teneantur intereſſe, In c. Sicut olim, n. 28. de accuſat. 25
5 Et in quo ordine ſedere debeant, ib n 29 & ſeq. 25
5 In Epiſcopis attenditur tempus Ordinationis, non dignitas Eccleſiarum, vel Ordo, & præeminentia, ib n 30 25
3 Ad Concilium Provinciale debent vocari, & admitti Cathedralium Eccleſiarum Capitula, in c Etſi membra, num 1 de his, quæ fiunt à Prælat. 217
3 Et an hoc procedat ex honeſtate, vel neceſſitate, ibid n.2 & num. 37 40 & ſeqq. & n 47 218
3 Admitti debent ad tractatum, & ad conſulendum, non autem ad decidendum, ib. n 10 41 & ſeqq & n 53 218
3 Et pro negotiis etiam ipſa capitula non contingentibus ib n 11 218
3 Niſi Prælati aliqua ſecreta haberent, quæ revelare non poſſent ſine transgreſſione obedientiæ, vel juramenti, ib. n 12. 218
3 Vel niſi alia juſta cauſa ſubeſſet ea non admittendi, ib n 15 218
3 Canonici Eccleſiarum Collegiatarum, & alii Clerici inferiores non ſunt vocandi, ib n 2 & 17 217
3 Niſi habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ib n. 3 218
3 In Concilio Provinciali Capitula Cathedralium poſſunt comparere per Procuratorem, ibid n 6. 218
3 In Concilio Provinciali an laici intereſſe poſſint, aut debeant, diſtinguitur, ib. n 16 & ſeqq 218
3 Intereſſe non debent, niſi ſpecialiter vocentur, ib n 17 & 50. 218
3 Vel niſi tractaretur cauſa fidei, ib. n.18. 218
3 Declaratur, ib n 27 & 28. 218
3 Vel niſi tractaretur de gradibus circa matrimonium contrahendum, ibidem n 19 218
3 Et in his admitti debent ad audiendum, non ad judicandum, vel docendum, ib. n 20. 218
3 Item ad conſulendum, & ad juſtitiam petendam, vel defendendam, ib n.21 & 50. 218
3 Ab Eccleſiaſticis negotiis, & ubi agitur de correctione Clericorum, laici omninò ſunt excludendi, ib n 22. 218
3 Utile tamen eſt eos vocari in cauſis communibus, ib n.29 218
3 Nullo caſu intereſſe poſſunt authoritate propria, ſed ita demùm, ſi vocentur ex electione Synodi, ib n.30 & 50 218
3 Legati Regii non debent intereſſe ſub quovis titulo, ib num. 21 & ſeqq. 218
3 Reges, ſeu eorum officiales Synodalibus conventibus intereſſe non debent, niſi in caſibus à jure expreſſis, ib. n 24 218
3 Ideſt in Concilio Generali, ubi agitur de fide, reformatione, & pace, ib. n 26. 218
3 Item in Provinciali ad recipiendam fidem, ad tuendos Patres ab infidelibus, & ad petendum conſilium inſpectantibus ad Regnum, ib. n 27 218
3 In Concilio Provinciali quinam ſint vocandi, & admittendi, ib. n.31. & ſeqq. uſque in fin. 218
3 Epiſcopi ſuffraganei revocari debent ex neceſſitate, ibidem num 32. & 44. 218
3 Et ſi non veniunt, ceſſante legitimo impedimento, puniuntur, ibidem num.45. 219
3 Exempti tenentur ſemel eligere aliquem vicinum Metropolitanum, in cujus Synodo Provinciali interſint, ib. n.33. 218
3 Nec requiritur conſenſus Capituli, ib n 35 219
3 Quod locum habet etiam in Prælatis inferioribus nullius diœceſis, ibidem num.34 219
3 Epiſcopi exiſtentes in Provincia Romana non tenentur eligere Metropolitanum, cujus Synodo interſint, ib n 36 219
3 Presbyteri, & clerici inferiores, an ſint vocandi ad concilium Provinciale, ib n 37 & ſeqq 219
3 Convenire debent omnes, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe tenentur, ibid. n 38 219
3 Non omnes de Provincia ſunt vocandi, ſed qui ſe læſos exiſtimant, ib n. 39. 219
3 Capitula cathedralium non tenentur accedere, niſi velint, nec poſſunt compelli, ib n 41 & 42 219
3 Abbates, & alii inferiores Epiſcopo ſubjecti non coguntur venire, licèt ſit expediens, ut veniant, ib n 43 219
3 Exempti, & Abbates non tenentur venire, ſed ſolùm qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent, ib n 48 219
3 Capitula cathedralium ſunt ſpecialiter invitanda, ib n 46 219
3 In concilio Provinciali quo ordine capitula, Abbates, commendatarii, Dignitates, & Procuratores cathedralium conſidere debeant, ib n 47 219
3 Ad concilium Provinciale de neceſſitate vocandi ſoli Epiſcopi, ſi tamen alii veniant, ſunt admittendi, in c Grave, num 12 de præbend. 123

Synodum Provincialem non celebrantium, vel non intereſſentium pœnæ.

5 Metropolitani, & Epiſcopi negligentes cogere Provincialem, vel Diœceſanam Synodum, qua pœna ſint puniendi, in cap Sicut olim, n 105 & num ſeqq de accuſat 18
5 Suſpenduntur ab executione officii, non ipſo jure, ſed per ſententiam, ib n 106. 18
5 Nec quid novi induxerunt Concilium Lateran. & Tridentinum, ib n 107 & 109 19
5 Ad concilium Provinciale Epiſcopi non accedentes quas pœnas incurrant, ibid n 111. 20
5 Et quæ ſint legitima impedimenta non accedendi, remiſſivè, ib n 112 20
2 Synodum Provincialem, vel Diœceſanam Archiepiſcopi, vel Epiſcopi non celebrantes quas pœnas incurrant, in c Ego N n 10 de jurejur. 171

Sy-

Synodi Provincialis authoritas, & acta.

1 Conciliorum Provincialium decreta in Gregoriana compilatione inſerta habent vim generalium Conſtitutionum, in cap. Canonum ſtatuta, num. 13. & ſeqq. de conſtitut. 16

1 Concilia Provincialia etiam per Sedem Apoſtolicam confirmata regulariter non obligant extra Provinciam, ib. n. 14. 16

1 Concilium Provinciale ſtatuere non poteſt, ut aliquis Baro propter inimicitias cum Epiſcopo, & Clero confiteatur extero Sacerdoti etiam approbato à ſuo Ordinario, in c. Nimis, n. 32 de fil presbyt. 473

1 Nec poteſt quidquam ſtatuere contra Concilium generale, nec contra Regularium privilegia, in c. Quod ſuper his, num. 14. & 28 de major & obed. 612

1 Nec poteſt ſuper Regularium exemptionibus ſtatuere etiam illud idem, quod Concilium Tridentinum ſtatuit, ib. n. 25. 614

1 Concilii Provincialis Gneſnen decreta contra Regularium exemptiones expenduntur, ib. n. 27. 614

1 Concilia Provincialia Mediolanenſia approbantur per litteras in forma Brevis, alia recognoſcuntur, & emendantur à S. Congregatione Concilii, in c. Firmiter, num. 48. de Summ. Trin. & fid. Cathol. 8

1 Conciliorum Provincialium decreta in Gregoriana compilatione inſerta vim habent generalium Conſtitutionum, in c. Canonum ſtatuta, n. 13. de conſtit. 16

1 Concilia Provincialia etiam per Sedem Apoſtolicam confirmata regulariter non obligant extra Provinciam, ib. n. 14 & ſeqq. 16

1 Conciliorum Provincialium decreta an poſſint Canones appellari, ib. num. 34. 17

2 Conſtitutiones Concilii Provincialis non tribuuntur Concilio, ſed Archiepiſcopo, & quomodo verba concipiantur, in c. Antigonus, num. 64. de pactis. 644

5 Concilium Provinciale debet examinare, quas Cathedrales invicem unire, vel novis proventibus augere expediat, in c. Sicut unire, num. 6. de exceſſ. Prælator. 207

5 In Concilio Provinciali quæ ſint tractanda, & ſtatuenda, & quæ ſit illius authoritas, & juriſdictio, in c. Sicut olim, num. 35. & nu. ſeqq uſque ad n. 97. de accuſat. 26

5 Decreta Concilii Tridentini recipienda, ib nu. 36. 26

5 Et perlegenda, ib. n. 39. & n. 71. 26

5 Hæreſes anathematizandæ, ib. num. 37. 26

5 Fidei profeſſio facienda, ib num 38. 26

5 Exceſſus corrigendi, & controverſiæ componendæ, ib. n. 40. & 61. 26

5 Quærelæ etiam contra Metropolitanum recipiendæ, & terminandæ, ib n. 41 & n. 46. 26

5 Si cauſæ expediri non poterunt, judicibus deputatis committendæ, ib. num. 42. 26

5 Contra Epiſcopos etiam ex officio inquirendum, & ſuper quibus, ib. n 43. 50 & 59. 26

5 De gravioribus cauſis Epiſcoporum non cognoſcendum, ib n. 44. 26

5 Sed ſummariæ informationes ſumi poterunt ad Papam tranſmittendæ, ib n 45. 26

5 Minores cauſæ qualiter recipiendæ, & terminandæ etiam contra Metropolitanum, ib n 46 & ſeqq. 26

5 Epiſcopis tantùm committendæ, niſi ex cauſa Concilium aliter judicaverit, ib. nu. 46. 26

5 Negotia indefinita extra Synodum non committenda, niſi in caſibus in jure, & in Concilio Tridentino expreſſis, ib. n. 48 26

5 A deputatis à Concilio appellandum ad Primatem, Patriarcham, vel Papam, ib. n. 49. 26

5 Ab examinatoribus ſynodalibus officii ratio expoſcenda, ibidem numer. 51. 26

5 Cauſæ inferiorum Clericorum minùs propriè ad Provinciale Concilium pertinent, ib. num 52. 26

5 Cauſæ vertentes in prima inſtantia coram ſuffraganeis, quando in Concilio tractandæ, ib n 53. 26

5 Introductæ coram Ordinariis, in prima inſtantia non avocandæ, ib. n. 54. 26

5 Sed pendentes coram Archiepiſcopo avocari poterunt, ib. n. 55. 26

5 Appellari poteſt ab Ordinario ad Concilium Provinciale omiſſo Archiepiſcopo, & ab ipſo Archiepiſcopo ad Concilium, ſed non è converſo, ib. n. 56. 26

5 Viſitationem Diœceſis, quam Epiſcopi impediti facere poſſunt per ſuos generales Vicarios, Concilium Provinciale ſuſpendere non poteſt, ib n. 57. 27

5 Procedit in cauſis criminalibus contra Proviſores, ſeu Vicarios Generales etiam Archiepiſcopi, ib. n 58. 27

5 Pauperum querelas contra quoſcumque Judices, & Potentiores recipit, ib n 60. 27

5 Poſt cauſas, & controverſias ad correctionem, & reformationem procedet, ib n. 61. 27

5 Ut ſeminaria in Diœceſi, vel Provincia erigantur, & ſalubriter ordinentur, providebit, ib n 62. 27

5 Formam inſtructionis pro promovendis ad Cathedrales Eccleſias præſcribet arbitrio Papæ approbandam, ib. n. 63. 27

5 Cognoſcet de cauſis, ob quas Eccleſiæ ſuffraganeorum à Metropolitano viſitari debent, ib. n. 64. 27

5 Præſcribet formulam ad debitum in divinis officiis regimen, ibid. num 65. 29

5 Formam examinis per concurſum obſervandum curabit ſcietque ſibi à S. Pio V. ademptam facultatem eidem formæ aliquid addendi, vel minuendi, ib. n. 66. 27

5 Expendet, ſi quæ Cathedrales ſint uniendæ, & redditibus augendæ, & confecta inſtrumenta ad Papam traſmittet, ibid. num. 67. 27

5 De abuſibus, & quæſtionibus circa Imagines, & reliquias Sanctorum judicabit, & qualiter, ib. n. 68. 27

5 In Capitulorum generalium defectum circa Regularium reformationes providebit, ib. n. 69 & n. 90. 27

5 Abuſus circa Indulgentias ad Papam deferet, ib. n 70. 27

5 Decretum de matrimoniis clandeſtinis in ſingulis Parochis publicari præcipiet, ib n 72. 27

5 Judices ſynodales deſignabit, ib. n. 73. 27

Item Judices, qui de alienationibus etiam à Sede Apoſtolica confirmatis judicent, ib. n 74. 27

5 Majorem auctoritatem habet ſynodus Provincialis ex Concilio Tridentino, quàm de jure communi, ib. n. 75 27

5 Contra jus regulariter ſtatuere non poteſt, ſed ſolùm præter, ib. n. 76 & 79. 27

5 De rebus fidei, & majoribus cauſis non poteſt quidquam tractare, vel diffinire, ib. n. 78. 27

5 Suis decretis poteſt adjuvare jus commune, pœnas novas addendo, vel antiquas augendo, ib n. 79. 27

5 Abſtinere debet à novis decretis, quæ juri communi, & Pontificiis Conſtitutionibus minùs conſonent, etiam in caſibus à jure permiſſis, ib n. 80. 27

5 Supplere debet, ubi per antiquos Canones, vel ultimum generale Concilium non eſt ſufficienter proviſum, ib n 81. 27

5 In quæſtionibus controverſis à diffinitionibus abſtinebit, præſertim circa Sacramenta, cenſuras, & alios conſcientiæ caſus, ib. num. 82. & 91. 27

5 Cauſam non ſummariam non poteſt ſummariam efficere, nec inſtantiam facere breviorem, ib. n. 83. 27

5 Nec appellationes prohibere, ib. n. 84. 28

5 Nec ordinem judicii prætermittere, ib n. 85. 28

5 De juriſdictione Eccleſiaſtica, & ſæculari conſultius erit nihil ſtatuere, ib. n. 86. 28

5 Exemptos non ligat ſuis decretis, niſi in caſibus, in quibus Epiſcopis, vel Concilio poteſtas in eos tributa eſt, ib. n 87. 28

5 Cum Capitulis, Exemptis, & Regularibus quomodo ſe gerere debeat, ib n. 88. 28

5 Quoad monaſteria exempta Epiſcopi ſunt executores eorum, quæ continentur in Concilio Trident. ſeſſ. 25 de Regular ib. n. 89. 28

5 Et eorum negligentiam ſupplebit ſynodus Provincialis, ibidem num. 90. 28

5 Explicabit quæ ſcitu ſunt neceſſaria circa Sacramenta, & Clericorum functiones, ib. n. 91. 28

5 Adhortationes frequentes interferet in his, quæ ſub juriſdictione ipſius non cadunt, ib n. 92. 28

5 Concilii Provincialis decreta quo ſtylo ſint conſcribenda, ib. n 93. 28

5 A Metropolitano, & Epiſcopis ſubſcribantur ſub correctione Sedis Apoſtolicæ, ib. n. 94 28

5 Ad quam in unum volumen redacta pro emendatione, & approbatione tranſmittantur, ib n. 95. 28

5 His additis quæ Synodus judicabit Sanctiſſimo proponenda pro felici profectu Provinciæ, ib n 96. 28

1 Epiſcopus in diœceſana Synodo, & Archiepiſcopus in Concilio Provinciali an poſſint aliquid ſtatuere adverſus Regularium privilegia, in c Quod ſuper his, n. 14 de major & obed. 612

1 Synodi Cracovien & Gneſnen decreta circa Regularium exemptionem an ſubſtineantur, ibid n. 14 & ſeqq. uſque in fin. 612

1 Synodi Cracovien decreta contra Regulares expenduntur, ibid. num. 15. 612

5 Synodus Provincialis facultatem non habet derogandi Concilio generali, nec obligat extra provinciam, in c. Quod à Prædeceſſore, n. 49 de Schiſmat. 106

3 Concilii Provincialis decreta ſubditi omnes Epiſcoporum obſervare tenentur, in c Et ſi membra, n. 51. de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Capituli. 220

3 Exempti compelli poſſunt ad eorum obſervantiam in caſibus, in quibus de jure communi, vel ex Concilio Tridentino poteſtas in ipſos tributa eſt Epiſcopis, vel ſynodo Provinciali, ib. n 52. 220

5 Synodus Provincialis non poteſt inhabilitare ſubditos ad Epiſcopatus in partibus infidelium, in c. A nobis, il primo, n. 11 de ſent. excomm. 330

Vide in ver. *Conſtitutio ſynodalis*.

5 Synodi Provincialis ſtatuta non obligant extra Provinciam, ibid. num. 13. 330

1 Concilium Provinciale non poteſt quicquam ſtatuere contra Concilium generale, nec contra Regularium privilegia, in c Quod ſuper his, n. 24. de Major. & Obed. 613

Synodus Provincialis quoad poteſtatem Metropolitani.

5 In Concilio Provinciali quæ ſit Metropolitani auctoritas, in c. Sicut olim, n. 97. & n. ſeqq. uſque ad n. 105. de Accuſat. 28

5 Diſſolvere non poteſt Concilium ſine conſilio, & aſſenſu Coepiſcoporum, ib. n 98. 28

5 Nec cupiam ſilentium indicere, aut alia hìc expreſſa facere ſine eorum conſilio, & aſſenſu, ib. n 98. 28

5 Poteſt tamen mandare, ne quis loquatur extra locum, aut ſynodum perturbet, ib. n 99. 28

5 An, & quando poſſit cognoſcere cauſas ſuffraganeorum, vel eis ſubjectorum, ib n. 100. 28

5 Contra Epiſcopos uſurpantes in Concilio, vel extra illius juriſdictionem, non poteſt procedere niſi extra Concilium, ibidem num. 101. 28

5 Non poteſt viſitare ſuffraganeos niſi cauſa cognita, & probata in Concilio Provinciali, ib n 102. 28

5 Nec ſufficit, ut Concilium declaret eum poſſe viſitare, eo quòd adſint querelæ contra Epiſcopos, ib n. 103. 28

5 Metropolitanus, & Epiſcopi in Concilio Provinciali ſunt cojudices, ib. n. 104. 28

Vide in ver. *Synodus Provincialis à quo indicenda.*

Et in ver. *Synodus Provincialis quoad votum.*

Et in ver. *Metropolitanus.*

Synodus Provincialis quoad votum.

5 In Concilio Provinciali qui votum habeant deciſivum, vel conſultivum, in c. Sicut olim, n. 31 & 34. de Accuſat. 25

5 Votum priùs dandum ab iis, qui inferioris Ordinis ſunt, ibid. numer. 32. 25

5 Metropolitano, & ſuffraganeis diſcrepantibus, quænam ſententia prævalere debeat, ibid n. 33. & n ſeqq. & n. 104. 25

1 Suffraganei in Synodo provinciali habent votum deciſivum, & ſunt conjudices, in c. Antigonus, n. 62 de Pactis. 644

3 Capitula Cathedralia in Concilio Provinciali votum habent conſultivum, non deciſivum, in c. Etſi membra, n. 10. 41. & ſeqq & n. 53. de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. Cap. 218
3 Et poſſunt contradicere, & appellare, ib. n. 13 218
1 Omnia ſunt gerenda de conſilio Capitulorum Provinciæ, Ibidem num 46. 219
3 Abbates, Commendatarii, & Capitulorum deputati vocem habent conſultivam tantùm, ib n 53. 220
3 Procuratores Epiſcoporum vocem habent etiam deciſivam, ſi Concilio Provinciali placuerit, ib. num 54 220

T

3 TABELLIO factus Clericus non perdit ipſo facto tabellionatus officium, in c. Sicut te, n 6. Ne Cler. vel Monach. 676
3 Idem ſi fiat Religioſus, Decurio, vel Advocatus, ib n 7 676
3 Tabellio eſt ſervus publicus, ib. n. 13. 676
3 Tabellio factus Clericus, vel Monachus, poteſt rogationes ſupplere, & authenticare, ib. num 32. 678
5 Tabellio in electionis negotio poteſt eſſe laicus, in c. Quia propter, num. 54 de elect. 200
3 TABELLIONATUS officium non poteſt Clericis interdici authoritate laicali, ſed Eccleſiaſtica tantùm, in c. Sicut te, num 4. Ne Cler. vel Monach. 676
3 Tabellionatus officium cur non liceat Clericis exercere, ib. nu. 10. & ſeqq. 676
3 Tabellionatus exercitium eſt genus rogationis, ib. n. 11. & 15. 676
3 Tabellionatus officium quibus Clericis interdicatur, ibidem nu. 20. & ſeqq uſque ad num. 13. 677
3 Quid in Clericis Sacrorum Ordinum beneficiatis, ib. n. 21. 677
3 Et quid in non beneficiatis, & indigentibus, ib n. 22. 677
3 Et quid in Clericis minorum Ordinum beneficia obtinentibus, ib. num. 26. 677
3 Et quid ſi beneficium non habeant, ſed patrimonium ſufficiens, ib. num. 27 677
3 Et quid ſi egeant, ib. num. 28. 677
3 Tabellionatus officium an prohibeatur Clericis cauſativè, quatenus velint beneficia retinere, an verò præciſè, ib. n 24. 677
3 Tabellionatus officium regularibus exercere non licet, niſi in cauſa hæreſis, ib. num. 30. & 61. 678
3 Privilegium tamen Apoſtolicum ſuper hoc Regularibus conceſſum nullo Trid. decreto eſt revocatum, ib. n 31. 678
3 Tabellionatus officium an Clerici exercere poſſint, in cauſis Eccleſiaſticis, ſeu ſpiritualibus coram Eccleſiaſtico Judice, ib. nu. 56. & ſeqq. uſque in fin. 679
3 Tabellionatus officium in cauſa hæreſis exercere poſſunt Religioſi, & Clerici etiam in ſacris, & beneficiati, ib. n 61. 680
5 TACENS veritatem quando teneatur pœna falſi, & peccet, latè declaratur, in c. Falſidicus, n 7 & n. ſeqq de crim. falſi. 169
5 Peccat quando aſſumit officium teſtificandi, ib. d. n. 7. 169
5 Eſt peccatum mortale, ibid n 8. & 124. 169
5 Idem eſt quando aliter ex alio officio aſſumpto tenetur dicere veritatem, ibid. num 9. 169
5 Et idem quando ex alia cauſa ad id tenetur, ib. n 10. 170
5 Tacens veritatem Superioribus ſuis peccat, ib. n. 11. 170
5 Quod etiam procedit in tacente crimen capitale per ipſum commiſſum, ibid. num. 125. 175
5 Tacens veritatem non peccat, quando non compellitur reſpondere, & veritas aliter haberi poteſt, ibid. n. 12. 170
5 Limitatur, quando procuraret, ne veritas ab aliis poſſet haberi, ib. num. 13. 170
5 Tacens veritatem peccat, quando non poteſt aliter de veritate liquere, & proximus inde damnum patitur, ib n. 14. & n. 131. 170
5 Tacens veritatem ad favorem proximi, ne puniatur in cauſa criminali, non peccat, ibid. n. 15. 170
5 Fallit primò, quando aſſumpſit officium teſtificandi, vel aliàs ex officio tenetur, ibid. num. 16. 170
5 Fallit ſecundò, in ſubſidium quando veritas aliter haberi non poteſt, ib. num 17. 170
5 Tacens veritatem in impetratione à Principe peccat, ib. n 18. 170
5 Tacens veritatem Judici non juridicè interroganti non peccat, ib. num. 127. 176
Tacens verum, vel exprimens falſum in reſcripto.
Vide in ver. *Subreptio*.
5 TACITURNITAS ratihabitionem non inducit, in c. Tuæ litteræ, n. 39. & 56. de Cler. per ſal. promot. 202
5 Declaratur, num 58. uſque ad n. 65. 203
5 Taciturnitas an & quando habeatur pro conſenſu, ib. n. 55. 203
5 Et quid in præjudicialibus, & ubi agitur de obligatione inducenda, ibid. n. 56. 203
5 Et quid ſi cum taciturnitate concurrat actus poſitivus, ib. n 57. & ſeqq. uſque ad num. 65. 203
5 Et quid in favorabilibus, ibid n. 63. 203
5 Taciturnitas eſt quid medium inter conſenſum, & contradictionem, in c. Nobis, n 99. de Simon. 46
5 Taciturnitas non ſufficit in re gravi, & oneroſa, ſed requiritur expreſſus conſenſus, ibid num. 100. 46
4 TACTUS moralis an ſufficiat ad contrahendam cognationem ſpiritualem, in c. Veniens, n. 1 de Cognat. ſpirit. 63
4 Tactus corporalis requiritur ad cognationem ſpiritualem contrahendam, Ibid. n. 4. 63
4 Tactus immediatè præcedens, vel ſubſequens baptiſmum, an ſufficiat ad cognationem ſpiritualem contrahendam, ib. n 10 64
3 Talis dictio eſt reſtrictiva ad ſimilia, & diſſimilium excluſiva, in c. Relatum, il primo, n 4. de Teſtam 179
5 Talis quis eſſe præſumitur, in quali habitu reperitur, in c. In audientia, n. 3. de ſent. excom. 116
5 Talis intereſt divinis Officiis pro denario, qui non intereſſet pro Deo, in c Olim, n 41. de verb. ſignif. 132
4 TANGENS linteum, quo puer eſt involutus aut ſimulans puerum tangere, an contrahat cognationem ſpiritualem, in c Veniens, num. 7. de Cognat ſpirit. 63
3 TAXATIO, ſeu modificatio in ejus eſt arbitrio, in cujus totali s eſt denegatio, in c Statuimus, n. 36. de ſuppl. neglig Prælat. 358
1 Declaratur, ibid n 42. 44. & 46. 358
5 TAXATIVÆ dictiones non ſemper in oratione ſubaudiuntur, in c. Petentibus, n. 12 de Privileg. 242
5 TAXILLOS faciendi ars prohibita eſt, in c De cætero, n 13. de homic. 128
2 TEMPLARIORUM Ordo extinctus à Clemente V. in Concilio Viennenſi, in c Nullus, n. 73. de foro compet. 51
5 Templarii, & Hoſpitalarii ſemel in anno admitti poſſunt ad divina Officia in Eccleſia interdicta, in cap Cùm & plantare, nu. 7. de Privileg. 240
3 TEMPUS ad præſentandum præfixum currit etiam patronis non valentibus præſentare propter litis impedimentum, in cap. Cùm propter, n 3 de Jurepatr 529
3 Et an currat patronis ignorantibus, ibid n 4 529
3 Temporis curſus ubi non fundatur ſuper negligentia, ad ſuperiorem devolvitur ipſum jus, non autem modus ordinandi Eccleſiam, ibid num. 6. 529
3 Tempus Epiſcopo præfixum ad nominandum Clericos idoneos, vel edictum apponendi in Parochialibus devolutis, quando incipiat, ibid. n. 11 530
3 Et quid in bimeſtri Epiſc. præfixo ad inſtituendū ex Bulla S. Pii V patronis non præſentantibus intra legitima tempora, ib n 12 530
3 Tempus an currat de momento ad momentum, ſpectanda eſt forma verborum, in c. Ad noſtram, n 35 de Regul 352
3 Tempus tranſgreſſionis exilii an debeat attendi ad dignoſcendum quis ſit Judex competens tam contra Clericum, quàm contra laicum, in c. Magnus, n 50. de oblig ad ratioc 406
2 Tempus delicti attenditur quoad pœnam imponendam, non quoad competentiam Judicis, in c. Si quis, n 17 de foro compet 40
1 Tempore habili, vel inhabili aliquid gerere paria ſunt, ſi effectus conferatur in tẽpus inhabile, in c Accepimus, n. 34 de Pact 661
1 Tempus non eſt modus tollendæ obligationis, in c Treugas, n 24 de Treug. & pac. 673
1 Declaratur, ib. n. 10 611
1 Tempus non eſt de ſubſtantia Ordinis, in c. De eo, n 10. de temp Ordinat. 358
3 Tempus vacationis beneficii attenditur, ubi agitur de habilitate, vel inhabilitate perſonæ, in c Dilectus, il ſecondo, n 19. de Præb. 115
3 Tempus currit etiam ignoranti, ſi præfixum ſit non in odium negligentiæ, ſed in favorem alterius, in c. Quia diverſitatem, n 12 de conceſſ. præb 153
4 TENENS puerum ad effectum unctionis, & Catechiſmi, non autem Baptiſmi, non contrahit cognationem ſpiritualem, in c. Veniens, n 17. de Cognat Spirit 64
1 TERMINUS ad ſententiam præfixus à Judice, vel arbitrio, extinguitur per mortem citati, & ſententia poſteà lata non tenet, in c. Ex parte, n 15. de Arbitr. 701
4 Terminus decem dierum à Concilio Tridentino præfixus in c 18. ſeſſ 24. an ſit computandus à die habitæ notitiæ vacationis Eccleſiæ, an verò liberum ſit Epiſcopo quandocumque illum præfigere, in cap. Cùm ſit ars, n 41 & ſeq uſque ad n 48 de ætat. & qualit. 419
1 Terminum implicat currere ipſo jure, & eſſe ab Epiſcopo aſſignandum, ibid. n 45. 419
1 Terminus Capitulo præfixus ab Epiſcopo ad corrigendos Capitulares non eſt expectandus, ſi Capitulum dicat ſe nolle corrigere, in c. Irrefragabili, §. Exceſſus, n. 6 de off ordin. 578
2 Terminus Judici aſſignatus in reſcripto ad cauſam definiendam currit à tempore præſentationis litterarum, & non ante, in c. Super eo il ſecondo, n e. de appell. 191
2 Quod procedit quoad exercitium juriſdictionis, non autem quoad juris reſcripti, ibid. n 10. 191
2 Item procedit, ſi tempus fuerit limitatum per numerum dierum, hebdomadarum, menſium, vel annorum, ſecus ſi ad certum diem, ibid n. 11 192
2 Et facta aſſignatione per numerum menſium quot dies ſint computandi, ibid n. 12 192
2 Et an dies aſſignationis computentur in termino remiſſivè, ibidem num 13. 192
2 Terminus à Papa, vel alio Superiore Judici Eccleſiaſtico eſt præfigendus, infra quem natalium quæſtionem proſequatur, & de hæreditate nullatenus ſe intromittat, in c Tuam, n 60 de Ordin. cognit 101
3 Terminus alicui datus ad ſuam voluntatem declarandam non eſt expectandus, ſi ille prius voluntatem ſuam declaraverit, in c Potuit, n. 6 de locat & conduct 227
3 Terminus ubi præſcribitur ad aliquid faciendum, non eſt opus denunciatione aliqua ad moram contrahendam, n 7. 227
3 Termini habiles præſupponuntur, cùm de una re diſputatur, in c Non eſt vobis, n 15 de Regul 148
5 Terminus ad quem, non in quo diſpoſitio celebratur, debet conſiderari, in c Quanto, n. 5 de Privileg 275
2 TERRITORIUM proprium habere idem eſt atque extra diœceſim exiſtere, in c Cùm contingat, n 35 de foro compet 51
1 Territorium proprium ab Inferiori Prælato ſine omnimoda juriſdictione privativè ad Epiſcopum acquiri non poteſt, in c Significaſti, n 19. de Offic. Archid 515
3 Territorium proprium non fit inferioris Prælati, niſi tam ipſe, quàm Clerus, & Populus eximatur à Juriſdictione Epiſcopi, in c. Cùm dilectus, n 13 de relig domib 108
3 TERRULÆ, vel vineolæ Eccleſiæ alienari poſſunt de conſenſu Epiſcopi tribus concurrentibus, in c. Nulli, n 24 de reb Eccl. non alien 124
3 Terrulæ exigui valoris quæ dicantur, ad hoc ut alienari poſſint ſine beneplacito Apoſtolico, ib n 26 124
1 TERTIARIIS viris, & mulieribus non poſſunt Regulares miniſtrare Sacramenta Pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ in Paſchate, Viatici, vel Extremæ Unctionis, in c Omnis, n. 61 de pœn & rem 111
6 Tertiarii S Dominici eodem jure cenſentur cum tertiariis S. Franciſci, ibid. n 65. 111
5 Tertiariorum non eſt aliqua religio, ſed modus vivendi à Sede Apoſtolica approbatus, ibid. n. 64. 111

3 Tertiarii ſuſcipere debent Sacramenta à Parocho, de cujus Parochia exiſtunt, ib.n.67. 311
1 Tertiarii, qui lite pendente in foro ſæculari, tertiæ regulæ habitum aſſumpſerunt, an in cauſa illa teneantur coram Judice laico reſpondere, in c.Magnus n.80 de oblig.& ratioc 494
2 Tertiarii, ſeu Fratres de pœnitentia, & milites gaudentes an ſint perſonæ Eccleſiaſticæ, & fori privilegio gaudeant, in c.Nullus, n.65.& ſeqq uſque ad n.72.de foro compet. 51
2 Tertiarii ex Concilio Lateranenſi non potiuntur privilegiis Ordinis, & exemptione ab Ordinario, niſi collegialiter vivant, ſeu cum clauſtralibus habitent, ibid n.66. 50
2 Niſi aliter ſe habeat conſuetudo, ib n.70 50
2 Tertiariæ domi ſuæ, vel conſanguineorum habitantes, nulla exemptione fruuntur, niſi emiſerint expreſſum votum Caſtitatis, vel Cœlibatus, ib.n.67.& 69. 50
2 Sed etſi votum emiſerint, tamen ſervari debet conſuetudo, qua Ordinarius jus adminiſtrandi Sacramenta, vel aliam in eas juriſdictionem acquiſivit, ib.n.69. 50
2 Bulla S. Pii V. qua Tertiarii ad clauſuram adſtringuntur, non comprehendit eas, quæ in ſuis, vel conſanguineorum domibus habitant, ib n.68. 50

Teſtamentum, communia.

3 Teſtamentum quovis tempore fiat, dicitur factum tempore mortis, in c. Cùm eſſes, n.71.de teſtam. 272
3 Inſtitutio hæredis eſt caput, & fundamentum totius teſtamenti, ib.num.74. 272
3 Teſtandi facultas generaliter conceſſa non comprehendit perſonas alioquin inhabiles, ib.n.94. 273
3 Declaratur, ib.n.142. 276
3 Teſtamentum eſt in quo hæres inſtituitur, in c. Relatum, il primo, n 6 de teſtam. 279
3 Teſtamentum in vita teſtatoris ordinatur, & perficitur, in cap. Prudentes, n.20.de Donation. 245
3 Teſtator cenſetur ſe retuliſſe ad diſpoſitionem juris communis, in cap Conquerente, n.18.de Cler non reſid 35
5 Teſtamentum B. Dominici, in c. Nimis prava, num.16. de exceſſ. Prælat. 221
5 Teſtamentum, in quo Fratres Minores ſunt inſtituti hæredes eſt nullum, & ſuccedunt venientes ab inteſtato, niſi adſit cohęres, vel ſubſtitutus, ib.n.41. 223
1 Teſtamenti utriuſque author eſt Deus, in c. Cùm pridem, n.132. de Pactis. 658
2 Teſtamentum primum habens clauſulam derogatoriam rumpitur per ſecundum, in quo ſit clauſula generalis: Non obſtantibus quibuſcumque aliis teſtamentis, in cap. Nonnulli, num. 36 de Reſcript. 170
3 Teſtamentorum publicatio ad Epiſcopum non ſpectat, niſi conſuetudo aliud inducat, in c.Nos quidem, n.11 & ſeqq.de teſt. 260
3 Nemo poteſt cavere, ne leges in ſuo teſtamento locum habeant, ib n.41. 262
3 In teſtamentis attenditur, quale fuerit perſonale objectum, & finis teſtatoris, ib.n.63. 264
3 Teſtamenti factionem impedit profeſſio tacita, ſicut expreſſa, in c.Quia ingredientibus, n.13 de teſtam. 255
3 Teſtamenta, & aliæ ultimæ voluntates non comprehenduntur in decreto Concilii Tridentini de renunciationibus non faciendis, niſi cum licentia Ordinarii, & intra duos menſes ante profeſſionem, n 17. 255
1 Teſtamentum inter liberos quamvis valeat ſine publicatione, tamen ſi teſtator voluerit illud publicari, & ante publicationem obierit, eſt nullum ex defectu voluntatis, in c. Publicato, n. 63.de elect. 313
3 Teſtamentum an inducat ſufficientem probationem propoſiti mutandi vitam, in c.Conſulti, n.41 de Reguſ. 402
2 Teſtamentum in quo monaſterium non fuit inſtitutum, ſaltem in legitima, an rumpatur, ſi teſtator fiat Monachus, in cap. Pręſentia, n 22.de Probat. 134
2 Teſtamentum in quo fratres Minores ſunt inſtituti, non valet niſi adſit cohęres, & hęreditas defertur venientibus ab inteſtato, ib. num 42. 135
Vide in ver. *Fratres Minores.*
4 Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis non valet, in cap. Lator, n.49.Qui filii ſint legit. 87

Teſtamentum cœci.

3 Teſtamentum cęci ad non pias cauſas conditum coram Parocho, & duobus teſtibus, an valeat, latiſſimè in utramque partem diſcutitur, in cap.Cùm eſſes, num.77 & num.87.uſque ad numer. 157 de teſtam 272
3 Cœcus de jure civili quam formam ſervare debeat in ſuo teſtamento, ib.n.78. 272
3 Quamvis teſtamentum cœci ſignetur à teſtibus, non eſt nuncupativum, ib n.79. 272
3 Non requirit, ut ſigilla teſtium apponantur in chordulis, ſicut requirit teſtamentum in ſcriptis, ib.n.80. 272
3 Et an inſtitutio hæredis fieri debeat ante legata, ib.n.81. 273
3 Cœci teſtamentum non ſervata forma l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam.facere poſſunt, de jure civili non valet, ib.n.82.& 96. 273
3 Et quid in Codicillis, ib n 83. 273
3 Et quid in donatione cauſa mortis, ib.n.84. 273
3 Cœcus non poteſt teſtari inter liberos niſi ſervata forma l. Hac conſultiſſima, C.Qui teſt.fac.poſſ.ib.n 89. 273
3 Contrarium, ib n.154. 277
3 Cœci teſtamentum etiam ad pias cauſas conditum non ſervata forma l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam. fac.poſſ.non valet, ibid. num.110. 274
3 Contrarium, ib.n.152. 277
3 Cœcus ita demum teſtari poteſt ad pias cauſas non ſervata forma legis civilis, ſi relinquat piis, & venerabilibus locis, ſecus ſi privatis perſonis pauperibus, ib.n.151. 277
3 Contrarium, ib.n.153. 277
3 Cęcus an poſſit teſtari ad pias cauſas non ſervata forma l. Hac conſultiſſima, C Qui teſtam.facere poſſunt, remiſſivè, in cap. Relatum, il 1., n.15.de teſtam. 280

Teſtamentum inter liberos.

3 Teſtamentum inter liberos ſcriptum, vel ſubſcriptum manu teſtatoris ſine aliquo teſte valet quoad liberos, ſed non quoad extraneos, niſi ſaltem duo teſtes intervenerint, in c. Relatum, il primo, n.10.de Teſtamentis. 279

Teſtamentum Militare.

3 Teſtamentum Militare non ſolùm requirit militiam, ſed etiam ut miles ſit in conflictu belli, in cap.Cùm eſſes, de teſtam. nu. 64. & 70. 272

Teſtamentum non ad pias cauſas de jure Canonico.

3 Teſtamentum, quod Parochianus facit coram Presbytero ſuo, & duobus teſtibus valet, nec tenet conſuetudo contraria, in c.Cùm eſſes, n.1 de teſtam. 268
3 Teſtamentum etiam ad non pias cauſas conditum coram Parocho, & duobus teſtibus, valet nedum in foro Canonico, ſed etiam in foro civili, contraria conſuetudine non obſtante, ib.n.2 & 40. 268
3 Teſtamentum de jure Canonico non requirit, ut teſtes ſint rogati, ib.n.15. 268
3 Contrarium, ib.n.17.& ſeqq.uſque ad n.33. 268
3 Teſtamentum de jure Canonico coram duobus, vel tribus teſtibus non valet, niſi etiam adhibeatur proprius Parochus teſtatoris, ib.num.24 269
3 Parochus dicitur Pater ſpiritualis omnium ſuorum Parochianorum, ib num 26. 269
3 Nec eſt veriſimile, ut conſentiat falſitati, ib n.27.44.& 57. 269
3 Parochus in teſtamento æquipollet quinque teſtibus, ib n.28. 269
3 Contrarium, ib.n.29. 269
3 Parochus eſt teſtis authorizabilis, de quo Canones multùm confidunt, ib n 31.& 44. 269
3 Teſtes duo in teſtamento adhibendi de jure Canonico debent eſſe idonei, ideſt in aliquo non ſuſpecti, ib.n.32. 269
3 Mulier, & ſervus an de jure Canonico poſſint eſſe teſtes in teſtamento, ib.n.34. 269
3 Quid in teſtamento ad pias cauſas, ib.n.35. 269
3 Et quid in teſtamento ad non pias cauſas, ib.n.36. 269
3 Teſtamentum, de quo certitudinaliter conſtat per duos teſtes omni exceptione majores, mandari debet executioni ſaltem per viam denuntiationis Evangelicæ ad peccatum vitandum, ibid. num 54. 271
3 Contrarium, ib n.59.60.& 62. 272
3 Teſtes duo quando ſufficiant, & quando tres requirantur, & quales eſſe debeant, ad Eccleſiam pertinet determinare, neque hoc legi Divinæ adverſatur, ib.n.56 & 146. 271
3 Parochus, & duo teſtes idonei in teſtamento adhibiti excludunt omnem falſitatis ſuſpicionem, ib.n.57. 271
3 Teſtamentum ad non pias cauſas coram tribus teſtibus ſine Presbytero Parochiali non valet, ib n.58. 271
3 Valet tamen, ſi quatuor teſtes ſint adhibiti, ib.n.59. 271
3 Hæredes ab inteſtato, qui non credunt duobus, vel tribus teſtibus fidem adſtruentibus teſtamenta ad non pias cauſas, non cenſentur habere conſcientiam læſam, ib.n.101. 274
3 Contrarium. ib.n.133. 275
3 Lex divina, In ore duorum, vel trium ſtet omne verbum, non refertur ad majorem numerum, ſed ad minorem, ib.n.108. 274
3 Imò refertur etiam ad majorem, ib.n 144.& ſeqq. 276
3 Leges civiles requirentes in teſtamentis numerum ſeptem teſtium ſunt contra jus divinum, ib.n.114. 274
3 Item ſunt contra jus naturale, ib.n 118 & 127. 274
3 Item contra inſtituta SS Patrum, ib n.122. 275
3 Item contra generalem Eccleſiæ conſuetudinem, ib.n.123. 275
3 Item fovent peccatum, ib n 141.& 160. 275
3 Teſtamentum impugnans ob defectum ſolemnitatis in numero ſeptem teſtium peccat mortaliter, & poteſt excommunicari, ibid. n.123.& ſeq.uſque ad n.141. 275
3 Leges civiles irritantes teſtamentum cum pauciori numero, quàm ſeptem, vel octo teſtium, tamquam peccati nutritivæ non ſunt ſervandæ, ib.n.131. 275
3 Teſtamentum coram duobus, vel tribus teſtibus, ſecundum Apoſtolū impugnari non poteſt ex defectu ſolemnitatis, ib n.135. 275
3 Hæredes ab inteſtato contra conſcientiam occupant bona defuncti qui coram quatuor, vel quinque teſtibus extraneum hæredem inſtituit, ib.n.137. 275
3 Judices ſęculares cogi poſſunt ad obſervantiam hujus c.ib.n.140. 275
3 Teſtamentum Romæ conditum ad non pias cauſas coram Parocho, & duobus teſtibus, an valeat ſtante ſtatuto Urbis, quod præcipit ſervari jus civile, & eo deficiente jus Canonicum, ib. n.157.& ſeqq.uſque in fin. 277
Vide in ver. *Statutum quoad teſtamenta.*
3 Teſtamentum ad pias cauſas conditum per verba enunciativa, & propter aliud prolata, valet etiam ad excluſionem alterius Eccleſiæ, in c.Cùm dilectus, n.2.de ſucceſſ.ab inteſt. 287

Teſtamentum ad pias cauſas.

3 Teſtes in teſtamento ad pias cauſas an debeant eſſe rogati, in cap. Cùm eſſes, n.21.de teſtam. 269
3 Mulier, & ſervus an de jure Canonico poſſint eſſe teſtes in teſtamento ad pias cauſas, ib.n.34. 269
3 Teſtamentum ad pias cauſas conditum in mortis articulo coram duobus teſtibus non valet, ſi teſtator reconvaleſcat, ibid.nu 66. & ſeqq. 272
3 Contrarium, ib n 71 272
3 Teſtamento ad pias cauſas magis favetur, quàm teſtamento inter liberos, ib n 155. 277
3 Fallit quoad legitimam filiis debitam, ib.n 156. 277

3 Teſtamentum in quo Eccleſia inſtituitur, & filius exhæredatur, eſt contra officium pietatis, ib. d. n 156. 277
Vide in ver. *Filius*.
5 Teſtamentum favore piæ cauſæ valet ſine hæredis inſtitutione, in c. Nimis prava, n.29 de exceſſ. Prælat. 222
3 Ultima voluntas ad pias cauſas coram duobus teſtibus valet, in c. Relatum, il primo, n 1. de teſtam. 279
3 Differentiæ ſex inter c. Relatum, il primo, & cap Cùm eſſes, de teſtam. ib. n.3 & ſeqq uſque ad n.15. 279
3 Ad pias cauſas valent non modò legata, & fideicommiſſa, ſed etiam inſtitutio hæredis, de qua conſtat per duos teſtes, ib n 5. & ſeqq 279
3 Teſtes duo in teſtamento ad pias cauſas non ſunt de ſolemnitate ſubſtantiali, ſed probatoria, quæ poteſt adimpleri per æquipollens, ib. n.8. & ſeq. 279
3 Teſtamentum ad pias cauſas ſcriptum manu teſtatoris valet ſine ullo teſte, ib. n 9. 279
3 Teſtamentum ad pias cauſas coram duobus teſtibus valet etiam in Terris Imperii, & in ſoro Civili, ib. n 11. 279
3 Teſtes in teſtamento ad pias cauſas non requiritur, ut ſint rogati, ib. num. 12 279
3 Et poteſt adhiberi etiam mulier, ib. n.14. 280
Cæcus an, & quomodo teſtari poſſit ad pias cauſas.
Vide in ver. *Teſtamentum cæci*.

Teſtamentum quoad teſtes de jure civili.

3 Teſtamentum ſive in ſcriptis, ſive nuncupativum de jure civili requirit ſeptem teſtes, in cap. Cùm eſſes, num.3. & 159 de teſtamen. 268
3 Et hic numerus non tantùm eſt de forma probatoria, ſed etiam de forma ſubſtantiali, ib. n.4 268
3 Et ſi unus deficiat, teſtamentum corruit, ib.n.37. 269
3 In teſtamento ruri condito ſufficiunt quinque teſtes, ib n.6. 268
3 Sive fiat in ſcriptis, ſive per nuncupationem, ib.n.7. 268
3 Teſtamentum tempore peſtis an fieri poſſit cum quinque teſtibus, remiſſivè, ib n 8. 268
3 Teſtamentum ſolemne requirit teſtium ſubſcriptionem, ib n 9. 268
Nuncupativum ſecus, ib. n.10. 268
3 Teſtes in teſtamento tam in ſcriptis, quàm nuncupativo debent eſſe rogati, ib.num.19. 268
3 Teſtes idonei in teſtamento de jure civili dicuntur maſculi, puberes, & liberi, ib.n 11. 269
3 Teſtium ſolemnitas in teſtamento introducta eſt propter ſuſpicionem falſitatum, ibid n 100. 274
3 Teſtes in dominio Mediolanenſi dicuntur ſenes in ſexageſimo anno quoad examen ad æternam rei memoriam, in c Cùm ſis, nu. 88 de Conver. Conjugat. 440
3 Teſtator non poteſt prohibere, quin in caſum negligentiæ jus exequendi devolvatur ad Epiſcopum, in c. Tua nobis, n.12.& ſeqq. de teſtam. 282
3 Sicut nec poteſt cavere, ne tutor teneatur de dolo, licèt malè adminiſtret, ib.num 11. 282
3 Voluntas teſtatoris pro lege ſervanda eſt ſi ſit licita, aliàs ſecus, ibid.num. 14. 282
3 Teſtator non præſumitur voluiſſe, ut judicium ſuum reddatur eluſorium, ib.num.17. 282
3 Præſumptio aliqualis oritur tacitæ fidei in fraudem legis acommodatæ, ſi ex verbis teſtatoris non appareat, cui facienda ſit reſtitutio, ib.n 55. 284
3 Teſtator non poteſt diſponere, ut impoſſibile transferatur ad poſſibile, in c Nos quidem, n.52.de teſtam. 261
2 Teſtandi facultate poteſt quis ſe privare, offerendo ſe, & bona ſua loco religioſo, in c. Præſentia, n 4 de probat. 133
3 Teſtatoris prohibitio, ne pia ejus voluntas poſſit per Papam commutari, non tenet, in c. Relatum n.19. Ne Cler. vel Monach. 668

Teſtium exceptio.

5 Abbas adverſus teſtes deponentes contra eum ſuper ſimonia in judicio Inquiſitionis poteſt excipere, quòd ſunt inimici, & conſpiratores: alias verò exceptiones criminum opponere non poteſt, c. Licèt Heli, n.2 de Simon. 48
5 Teſtes in crimine læſæ Majeſtatis, Hæreſis, & Simoniæ admittuntur etiam criminoſi, dummodò non ſint conſpiratores, vel inimici capitales, ib.num. 16. 49
5 Teſtes ſuper Immemorabili quomodo deponere debeant, in c Cùm olim, il primo, n.5 de Privileg. 152
5 Teſtes deponentes ſuper inſtrumentis deperditis debent eſſe periti, ib.num 9. 151
4 Teſtes inducendi contra matrimonium debent eſſe omni exceptione majores, in c.Conſultationi, n 6.de Sponſ. l. 18
4 Et hæc qualitas articulanda, & probanda eſt ab inducente, ibid. num 7. 18
5 Teſtes criminoſi, concurrentibus qualitatibus hic præſcriptis, admittuntur in criminibus exceptis, non tamen ut faciant plenam fidem, niſi conjunctis aliis adminiculis, in c. Per tuas, il primo, n. 5 de Simon. 52
5 Teſtes recipi poſſunt etiam publicatis atteſtationibus, quando Judex procedit ex officio, in c. Qualiter, il ſecondo, num. 67. de Accuſat. 19
5 Teſtes in judicio Inquiſitionis recipiuntur lite non conteſtata, ib. num 70. 19
5 Teſtes admittuntur etiam minùs idonei, quando fit inquiſitio tam in capite, quàm in membris, & ſuper ſtatu Eccleſiæ, ib n.71 19
5 Teſtes ſuper fama interrogat qualiter debeant deponere, b n 31. 20
3 Teſtes an dicantur ſenes in quinquageſimo anno, ad hoc ut examinari poſſint ad æternam rei memoriam, in c.Cùm ſis, nu. 43. & 88.de Converſ conjugat. 437
5 Teſtes etiam coacti in cauſa criminali ſunt irregulares, ſi inde ſequatur mors, aut mutilatio, in c Petitio, n 10 de homicid 119
2 Teſtes ſuper articulis debent deponere de ſcientia per ſenſus corporeos, non autem de credulitate, in c Olim, nu 92.de lit. conteſtat. 13
3 Teſtis tenetur propalare, quod accepit ſub ſigillo confeſſionis, extra Sacramentum Pœnitentiæ, in c Tua nobis, n 42 de teſtam. 284
3 Teſtis legitimè interrogatus tenetur revelare ſecretum non obſtante fide, ac juramento de non revelando, ib n 41 & 48. 284
3 Teſtis magis repellitur, cùm ſe offert ultrò, quàm cùm requiritur, in c Nullus, n 15.de Regul 111
2 Teſtium receptio contra non citatum eſt nulla, in c. In nomine Domini, n 1 & 12 de Teſtib. 146
2 Teſtes ſecretò, & ſingillatim ſunt examinandi, ib n.11. 146
2 Teſtium depoſitiones ſi pars audierit, non poterit poſteà ſuper iiſdem capitulis teſtes producere, ib n 15 146
2 Teſtes examinati, parte non citata, an ſufficiant pro mandato de manutenendo, ib n.23 & ſeqq uſque ad n 48. 148
2 Teſtes recepti ſine citatione partis præſumptionem faciunt, ibid. num 29 147
2 Item faciunt indicium, n.30 Sed contra n.34. 147
2 Faciunt ſaltem adminiculum, ib n 33 & 35. 147
2 Fallit, ib num 45 148
2 Et ſufficiunt pro mandato de manutenendo ex multorum ſententia, ib n.33 Sed alii contra n.36. 147
2 Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam ſine citatione partis non probant etiam in judicio manutentionis, ib n 38 148
2 Teſtes recepti ante litis conteſtationem regulariter non probant, nec faciunt indicium, ibid n 39 148
2 Teſtes recepti citato procuratore non habente mandatum, vel minùs ſufficiens, non probant etiam in ſummariſſimo, ib n 40 148
2 Teſtes examinati coram Judice incompetenti fidem non faciunt etiam in ſummariſſimo poſſeſſorio, ib n 44 148
2 Nec ullum faciunt adminiculum, ſi cum defectu juriſdictionis concurrat defectus citationis, & juramenti, ib n 45 148
2 Teſtes non jurati, & recepti parte non citata, æquiparantur, ib. num. 46. 148
2 Teſtium receptio an valeat, ſi citatus ob inevitabilem neceſſitatem comparere non potuit, ib n 48 & ſeqq uſque in fin. 148
2 Teſtes recepti contra citatum legitimè impeditum faciunt ſaltem indicium, ib n 51 148
3 Teſtes de honeſtate examinati non debent niſi jejuni, in c Audivimus, n.58 de reliq & vener Sanctor 606
3 Teſtis non juratus non probat, ib n 59 606
4 Teſtis unicus cum fama plenè probat, in cap. Quod nobis, 10. de Cland deſponſat. 11
4 Teſtium præſentia non circumſcribitur territorio, ſicut juriſdictio, ibid n 41. 15
4 Teſtes contra legitimitatem debent eſſe omni exceptione majores, in c Lator, n 52 Qui filii ſint legit 92
2 Teſtes diligenter, & ſingillatim ſunt examinandi, præſertim ſi agatur de vita & miraculis canonizandi, in c Venerabili, nu 1. & 15 de teſtib. 155
2 Teſtes niſi ſeorſim examinentur, teſtimonium non valet, & cur, ib n.5 155
2 Teſtes deponere non debent per eumdem præmeditatum ſermonem, in d c. Venerabili, n 6 de Teſtib 155
1 Teſtes omnes in publicatione teſtamenti coadunantur, ib n 7 155
4 Teſtis deponens in mortis articulo non habet majorem fidem, quàm haberet in vita, in c.Per tuas, n.14. Qui filii ſint leg 95
2 Teſtium fidei detrahitur, ſi ſunt varii, ſi vacillant, ſi ſatagunt probare negativam, in cap Cùm Eccleſia, num 20. de cauſ. poſſ. propriet. 110
2 Teſtis in odium illius qui eum juramento adſtrinxit ad non deponendum, teſtificari compellitur, etiamſi perſeveret in crimine & veritas per alios probari poſſit, in c. Intimavit, num. 1 & 7 de Teſtib 149
2 Sed contra alium non admittitur, niſi pœnituerit, Ib n.4 & 7 149
1 Teſtes publicatis, atteſtationibus, ulteriùs producendi non ſunt, ib. num.7. 150
2 Niſi per viam reſtitutionis in integrum, ib.n 9. 150
2 Teſtis ſubtractus ab adverſario habetur pro producto, perinde ac ſi contra eum depoſuiſſet, ib n 11 & ſeqq 150
2 In teſtibus producendis partem impedientes excommunicari poſſunt, in cap. Conſtitutis, il primo, numer. 1. de teſtibus, & atteſtat. 152
2 Teſtis compellitur fraudem illius detegere, qui probationis copiam adverſario ſubtrahit, in cap. Pervenit, il 1. num 1 de teſtib cogen 159
2 Teſtes compelluntur etiam in criminali, quos accuſatus malitiosè accuſatori ſubtraxit, ib.num 2 159
2 Teſtis, qui juravit contra aliquem non teſtificari, juramento non obſtante debet compelli, ib n 4 159
2 Teſtem occultans domi ſuæ qua pœna puniatur, b n 8. 159
2 Teſtis in criminali compellitur teſtificari, an fuerit adſtrictus à parte ad non deponendum, ib n 9 159
5 Teſtis falſidicus tres lædit, Deum, Judicem, & partem, in c Falſidicus, num 1 & 120 uſque ad n 123 de crim falſ 169
5 Teſtis tenetur de falſo, ſi interrogatus ſuper certo articulo dicat ſe neſcire, aut non recordari, vel ſi deponat obſcurè, verſutè, vel per malitiam, ib n 5 & 140.& ſeqq 169
5 Teſtis tenetur pœna falſi, qui obſcurè, verſutè, aut per malitiam teſtificatur, ib n 141 177
3 Teſtes in actibus humanis regulariter non requiritur, ut ſint rogati, in c Cùm eſſes, n.22 de teſtam 268
3 Teſtes duo idonei præferuntur unico, quantæcumque ſit dignitatis, ib n 30 & 49 269
3 Teſtes duo quando ſufficiant, & quando tres requirantur, & quales eſſe debeant, ad Eccleſiam pertinet determinare, neque hoc legi Divinæ advertatur, ib n 31 & 146 271
3 Teſtes ſeptuaginta duo requiruntur ad damnandum Cardinalem Epiſcoporum, ib n 144 276
3 Declaratur, ib n 145 276
1 Teſtium defectus ſupplet numerus, ib. num. 146 276
3 Teſtes duo, vel tres, ſi habeant qualitates requiſitas de jure Canonico ſufficiunt in omni materia quantumvis gravi, ib. num. 117 & 118. 275
Vide in ver *Teſtamentum*
2 Teſtes in multis cauſis plures quàm duo requiruntur, ſed nonnun-

lum-

ſufficit unus, in c. Licèt univerſis, n. 2 4. & 13. de teſtib. 150
2 Declaratur, ibid. num 7. & num 12. uſque in fin. 151
2 Teſtes ultra duos in multis caſibus ſunt neceſſarii, ſed in nullo caſu ultra tres, ſi habeant qualitates à jure requiſitas; & explicatur lex Divina, In ore duorum, &c. ibid. num. 4 & 7 151
2 Leges civiles requirentes majorem numerum, quàm duorum, vel trium teſtium, valent, & cenſentur approbatæ à Canone, ibid. num. 5. 151
2 Contrarium, ibid. num. 7. & 9. 151
2 Teſtes tres in multis caſibus requiruntur, ibid. num 8. 151
2 Lex civilis, quæ in divortio requirit ſeptem teſtes, non valet ex defectu poteſtatis, ibid num. 11. 151
2 Teſtis unicus, quamvis legitimus, non probat, ibid. num 13. 151
1 Teſtis unus, & confeſſio facta abſente parte, plenè probat, in cap. Ne innitaris, num. 105. de conſtit. 40
1 Teſtes plures in concuſſu prævalent paucioribus, ibid. n. 282. 64
1 Teſti unico atteſtandi de morte mariti non eſt credendum, ibid. n. 415. 88
2 Quod locum habet in omnibus cauſis, tam profanis, quàm ſpiritualibus, in cap Licèt de teſtib num 14. 151
2 Teſtimonio unius creditur, ubi de nullius præjudicio agitur, putà an aliquis ſit baptizatus, an Eccleſ. ſit conſecrata, &c. ib. n. 15. 151
2 Idem ſi agatur de modico præjudicio, ibid. n. 17. 151
2 Idem in pluribus aliis caſibus, remiſſivè, ibid. num 19. 151
2 Clericatus poteſt probari per unum teſtem, ibid num. 16. 151
2 Teſtis unicus ſufficit ad probandam poſſeſſionem in judicio manutentionis, ibid. num. 18. 151
2 Teſtis unicus in judicio præſumptionem inducit, ibid. n. 20. 151
3 Teſtes ubi ſunt prorſus inhabiles ad teſtimonium faciendum, numerus non ſupplet defectum, in cap. Veſtra, num. 144. de cohabitat. Cler. & Mulier. 10
5 Teſtes ſynodales per ſingulas diœceſes deputari debent In quolibet Provinciali Concilio, in c. Sicut olim, num 2. de accuſat. 24
5 Quod ſit eorum officium, & poteſtas, ibid & num. ſeqq. & n. 6. 24
5 Quibus qualitatibus præditi eſſe debeant, ibid. num. 3. 24
5 Et in quibus differant à teſtibus ſynodalibus deputandis in Synodo Diœceſana, ibid. num 5. 24
5 Teſtes ſynodales in Provinciali Concilio deputandi non requiritur, ut ſint jurati, ibid num 6. 24
5 Si ſint de loco, ubi inquirunt, propriis ſumptibus vivere debent, ibid. num 7. 24
5 Sin minùs, à quo ſint procurandi, ibid. num. 8. 24
5 Sumptus habere debent moderatos, ſed non poſſunt aliquem coercere, ibid. num 9. 24
5 Teſtes ſynodales in ſynodo ab Epiſcopi conſtitui debent, in cap. Cùm olim, il ſecondo, num. 14 de privil. 251
2 Teſtes, & inſtrumenta eamdem vim habent ad plenam probationem faciendam, in cap. Sicut, num. 1. de probat. 127
2 TESTIFICARI compellitur, qui juravit teſtimonium non dicere, ſi atteſtationes publicæ non ſunt, nec renunciatum teſtibus, in cap. Intimavit, num 1 & 8. de teſtibus, & atteſtat. 147
2 TESTIMONIUM, accuſatio, & ordo æquiparantur in repellendo, in cap. Non debet, num. 7 de teſtib. 158
1 TEXTUS in c. Prætereà de ætat. & qual. an fuerit corruptus per cap. Si pro Clericis, de præben. in 6. in d. c. Prætereà, n 5. 409
1 THALMUD Judæorum librum plures Romani Pontifices juſſerunt concremari, in c. Canon. Statuta, n. 69. de conſtit. 20

Theologia, Theologus.

1 Theologi, & Canoniſtæ quomodo ſe invicem habeant in juribus, & rationibus pendendis, in c. Cùm contingat, num. 11. de ætat. & qualit. 418
3 Theologiæ appellatione venit etiam ſcientia Canonica, in c. Non magnoperè, num 15 ne Cler. vel Monach. 660
3 Theologiæ appellatione an comprehendatur ſcientia Canonica, in cap. Super Specula, num 31. ne Cler. vel Monach. 685
3 Theologus Cathedralis habet onus legendi injunctum præbendæ per ſe ſtans, in cap. Litteras, num 62. de conceſſ. præb 199
5 Theologiæ Lector de jure eligi debet tantùm in Metropolitana Eccleſia, ſed ex Concilio etiam in Cathedrali, & Collegiata, in cap Quia nonnullis, num 24. de Magiſtris. 83
5 Theologi officium eſt, Sacerdotes, & alios docere Sacram Scripturam, & in his præſertim inſtruere, quæ ad curam pertinet animarum, ibid. num. 28. 83
5 Theologia ſcholaſtica eſt, quæ legitur in libris ſacrorum ſcriptorum, ibid num. 11. 83
5 Theologus in Metropolitana Eccleſia electus, de jure efficitur Canonicus, ibid. num. 33. 83
5 Secùs ex Concilio Trident. ibid. num. 34. 83
5 Theologi electio ſpectat ad Epiſcopum, Præbendæ verò Theologalis collatio facienda ab eo, ad quem ante Concilium Tridentinum ſpectabat, ibid. num. & ſeqq. 84
Theologalis præbenda.
Vide in ver. *Præbenda Theologalis*.
Magiſtri, ſeu Lectores, & Scholares Theologiæ.
Vide in ver. *Lectores Theologiæ*.
3 THESAURARIA an ſit dignitas, in cap. Ad hæc, num. 39. de præben. 87
4 S. THOMÆ loca de poteſtate legali in inducendo impedimenta matrimoniis contrahendis conciliantur, In cap. Utrùm autem, num. 23. de cognat. ſpirit. 60
3 S. Thomæ doctrina ab Eccleſia eſt approbata tamquam veridica, & Catholica, in cap. Fraternitatem, num. 25. de ſepult. 293
5 S. Thomæ doctrina de ignoranter promoto per ſimoniam expenditur, in cap. Nobis, num. 50. & 80 & ſeqq. de ſimonia. 42
4 Timor vanus non excuſat, in c. Conſultationi, n 11 de ſponſal. 19
Vide in ver. *Matrimonii libertas*.
1 TINTINNABULORUM ſex ſunt genera, in cap. Cuſtos Eccleſiæ, num. 7 de off. cuſtod. 518
3 TITULUS de Clericis non reſidentibus in quibus beneficiis procedat, in cap. Clericos, num. 36. de Cler. non reſid. 66
1 Tituli beneficiales ſunt de jure poſitivo, in cap. Cùm pridem, n. 69. de pactis. 652
1 Titulus Eccleſiaſticus eſt ſpiritualis poteſtas ad actus ſpirituales exercendos, ibid. num 117 657
1 Tituli beneficiales ſunt ex ſe formaliter ſpiritualia, licèt effectivè per Eccleſiam, ibid. num 126. 658
1 Tituli Epiſcopatus ſunt de jure poſitivo, & tamen vendi non poſſunt ſine labe ſimoniæ, ibid. num 129. 658
1 Titulus, & beneficium pro eodem aſſumuntur, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, num. 104 de reſcript. 183
1 Titulus putativus, niſi proveniat à legitimo Superiore, non dicitur coloratus, nec ſuſtinetur opinione communi, in cap. Niſi cum pridem, num. 33. de renunc. 339
Vide in ver. *Prelatus putativus*.
3 Titulus ratificatus in perſona unius non evellitur, licèt alteri exercitium, & adminiſtratio concedatur, in cap. De Rectoribus, num. 36 de Cler. ægrotan 159
2 Titulus reprobatus à jure habetur pro non titulo, in cap. Gravis, num. 75. de reſtit. ſpoliat. 119
3 Titulus juſtus elicitur ex facto executoris inſtitutionem tribuentis, in cap. Cùm veniſſent, num. 19 de inſtitut. 182
3 Tituli non ſunt ab Epiſcopo transferendi ab una aliam Eccleſiam ſine magna cauſa, in cap. Ad audientiam, il 1. num. 58. de Eccleſ ædific. 628
5 Titulum ſuæ poſſeſſionis licèt non cogatur quis oſtendere, tamen ſpeciale eſt in poſſeſſione beneficii, ut cùm de inſtitutione agitur, eam probare debeat per inſtrumentum, in cap. Licèt Heli, num. 19. & 22. de ſimon. 49
5 Titulum ſui beneficii non cogitur Clericus oſtendere, quando tertius agit contra ipſum, allegans ſe habere jus in præbenda, ib. num. 24. 50
Vide in ver. *Beneficiatus*.
5 Epiſcopus in viſitatione poteſt cogere Clericos viſitatos ad exhibitionem ſuorum titulorum, ex ſententia S. Congregat. Concilii, ibid. num 26. 50
5 Epiſcopi noviter promoti ſolent publicare edictum generale, ut unuſquiſque teneatur fidem facere de titulo ſui beneficii, ibid. num 30 50
5 Poſſeſſio dicitur antiqua ad effectum præſumendi titulum, ſi ſit decennalis, ibid. num. 31. 50
Titulus ordinandorum.
Vide in ver. *Ordo quoad titulum*.
3 TOLERANTIA, & patientia Superioris, delictum ſubditi non excuſat, in cap Sicut nobis, num. 4. de regul. 387
3 Tolerantia Papæ non operatur, ut pluralis juſtè poſſideat, ſed ut ſubditi ab ipſo juſtè ſacramenta percipiant, in c. Cùm jam dudum, num 12. de præben 95
3 *Toleramus*, verbum inducit tacitam diſpenſationem ſuper facto aliàs illicito, in cap Niſi eſſent, n 29. & n 31. de præben. 108
3 TOLETANI Concilii decretum de his, qui poſt aſſumpta Eccleſiarum dignitatum officia ad conjugia redeunt, expenditur, in cap. Majores, num. 113. & ſeqq. de baptiſm. 601
1 TONSURA, ſeu Pſalmiſtatus an poſſit conferri à ſimplici preſbytero, in cap Cùm contingat, num. 6. de ætat. & qualit. 417
1 Tonſura Clericalis, ſeu Pſalmiſtatus an ſit Ordo, ibid. num. 10. & ſeqq. uſque in fin. 418
1 Tonſuram Clericalem non eſſe ordinem propriè, quibus fundamentis probetur, ibid. num 13. & ſeqq. uſque ad num. 45. 418
1 Tonſura eſt media diſpoſitio inter ſtatum laicalem, & Clericalem, ibid. num. 24. & ſeqq. num. 40. & 41. 419
1 Contrarium, num 128. 428
1 Tonſura Clericorum, & Monachorum quid ſignificet, ib. n. 26. 419
1 Tonſura Clericalis relationem non habet ad Euchariſtiæ Sacramentum, ibid. num. 28. 419
1 Contrarium, num. 110 426
1 Tonſura non eſt repetenda, ſi ea omiſſa reliqui ordines fuerint collati, ibid. num. 29. 419
1 Contrarium, num. 100. & ſeqq. 425
1 Tonſura confertur ſine ulla rei traditione, ibid. num. 33. 429
1 Contrarium, num. 69. & 87. 422
1 Concilium Tridentinum non habuit tonſuram Clericalem pro Ordine Eccleſiaſtico, ibid. num. 36. & ſeqq. 420
1 Declaratur, ibid. num. 132. 429
3 Concilii Tridentini decreta de Clericali tonſura expenduntur, ibid. num 12. 327
1 Tonſuram Clericalem, ſeu Pſalmiſtatum eſſe Ordinem propriè, & characterem imprimere, qui authores ſenſerint, ib. n. 45. 420
1 Referuntur fundamenta pro ſententia Cannoniſtarum, ibid. n. 46. & ſeqq uſque ad num 119. 421
1 Tonſuræ collatio irrita eſt, ſi fiat non ſervata forma præſcripta Eccleſiæ, ibid. num 50. 421
1 Tonſura Clericalis, & Pſalmiſtatus idem ſunt, ibid. num. 80. & num. 88. 424
1 Tonſura Clericalis unde ortum duxerit, ibid. num. 84. 424
1 Tonſura à Pontificali Romano inter Ordines computatur, ibid. num 95. & ſeqq. 425
1 Datur inter Miſſarum ſolemnia, ſicut & reliqui Ordines, in ſolemnibus Ordinationibus, ibid. num. 86. 424
1 Tonſuræ Clericalis materia, & forma quæ ſit, ib n 87. & ſeqq. 424
3 In tonſuræ collatione confertur gratia, ibid. num 89. 423
1 Tonſura Clericalis, ſeu Pſalmiſtatus, jure ordinario conferri non poteſt, niſi ab Epiſcopo, ibid num. 94. 425
1 Tonſuratus ante ſuſceptum Chriſma eſt malè promotus, & eget diſpenſatione Apoſtolica, ibidem num 96. 425
1 Tonſura, ſeu Pſalmiſtatus eſt principium, & quaſi fundamentum militiæ Clericalis, ibid. num. 101. 426
1 Tonſura Clericalis, ſeu Pſalmiſtatus, quam relationem habeat ad Euchariſtiæ Sacramentum, ibid. num. 119. 427
1 Tonſuræ Clericalis effectus memorabiles complures recenſentur, ibid num. 112. 427
1 Tonſuræ Clericalis miniſterium, ibid. num 115. 427
1 Tonſura, & minores Ordines extra ſolemnes Ordinationes dari poſſunt etiam ſine celebratione Miſſæ, ibid. num. 117. 428
3 Tonſura requirit ætatem ſeptem annorum completam, in c Super inordinata, num 10. de præben. 152
1 Tonſuræ collatio facta ab Epiſcopo familiari ſuo triennali valida

eſt, ſi ſtatim ei reſervata fuit penſio, in cap. Ad audientiam, il ſecondo, n 37 de reſcript 155
3 Tonſura arguit profeſſionem, ſi per eam profeſſi à Novitiis diſtinguantur, in c Nullus, n 1 de regular. 328
1 Tonſura Clericalis quocumque die, & hora conferri poteſt, in c. De eo, n 4 de tempor. Ordin. 356
1 Tonſura, & quatuor minores Ordines eodem die ab Epiſcopo uni conferri non poſſunt, ib. n 14. 356
1 Tonſura in minoribus Ordinibus continetur, ib n 16. 356
1 Sixti V. conſtitutio de prima tonſura expenditur, in c. Cùm contingat, n 113 de ætat & qualit. 417
2 Tonſura Monachalis, de qua in c. Monaſterium, 19. quæſt 3 inſtè accipitur à Summiſtis pro tonſura Clericali in c. Cùm inter vos, n 11 & ſeqq. de ſent. & re judic. 188
2 Tonſura magna in Novitio inducit tacitã profeſſionem, ib n 14 188
1 TORQUERI nemo poteſt, niſi legitimis præcedentibus inditiis, in c Audivimus, n 52. de Reliq & vener. Sanct 636
1 Etiam pro crimine læſæ majeſtatis, & proditionis patriæ, ib n 51. 636
2 TORTURA infert gravamen irreparabile, & ideò ab illius comminatione datur appellatio, in c. Super eo, il ſecondo, n 9. de appellat. 121
3 TORTURA adeò purgantur inditia, ut reus puram veritatem dixiſſe cenſeatur, in c. Audivimus, n 45. de reliq & ven Sanct 636
3 Tortura ſine novis inditiis repeti non debet, ib n. 44 636
1 Tortura inuſitato tormenti genere inferenda non eſt, ib n.51 636
1 *Tractare*; verbum quid importet, in c. Contingit, num. 18. & 19. de arbitr. 689
4 TRACTATUS parentum ad conſtituendum filium in quaſi poſſeſſione legitimitatis fortior eſt, quàm nominatio, in c. Lator, n.21. & 30. qui filii ſint legitimi. 83
4 Tractatus legitimitatis cum adminiculis nocet etiam fideicommiſſariis, ibid. n 63. & 79. uſque ad n.88. 89
4 Tractatus, & nominatio patris ſuper legitimitate filii, an & quando noceat tertio, ib. n 79. & n. ſeqq. uſque ad n.98 2
4 Tractatus, & nominatio patris non nocet tertio, quando agitur de præjudicio fœderis alterius matrimonii, ſecùs ſi de ſucceſſione, ib n 80. & 87. 92
4 Tractatus parentum cum adminiculis probat legitimitatem ad effectum ſucceſſionis etiam in petitorio, & contra tertium, ibid. n 81 & num 86. 92
4 Tractatus legitimitatis filii, quando adeſt contrarius tractatus, non nocet fideicommiſſariis, ib. n. 84. 93
4 Tractatus ſimplex ſine adminiculis an ſufficiat in petitorio ad ſucceſſionem obtinendam excluſo tertio, ib. n.85 93
4 Tractatus legitimitatis vincit teſtimonium parentum, & hoc vincit famam viciniæ in c. Per tuas, n.16 qui filii ſint legit. 95
1 Tractatus non includit deliberatum conſenſum, in c. Cùm pridem, num.20. de pactis. 648
1 Tractatus in electione per compromiſſum eſt unum de eſſentialibus requiſitis, in c. Licèt de vitanda, n.49. de elect. 235
3 Tradere quid importet, in c Porrectum, n 41 de regul. 375
1 TRANSACTIO de ſpiritualibus fieri non poteſt, in cap. Contingit, n 19 de arbitr. 699
1 Tranſactio ex ſui natura requirit, ut aliquid detur, promittatur, vel retineatur, ibid. num 31. 700
1 Et dicitur ſpecies alienationis, ibid n 32. 700
1 Tranſactio facta per eum, qui non poteſt alienare, valida eſt, ſi per ipſum non fiat alienatio, in c. Cùm tempore n 27. de arbitr 696
1 Tranſactio facta de rebus Eccleſiæ per Prælatum ſine conſenſu ſuperioris non obligat ſucceſſorem, in cap. Veniens, num 1. de tranſact. 667
1 Sed valet in præjudicium tranſigentis, & quandiù Eccleſiam poſſidebit, ibid. n 2 667
1 Tranſactio perſonalis efficitur realis, & obligat etiam ſucceſſores, ſi fuerit per Sedem Apoſtolicam confirmata ex certa ſcientia, ibid num 3. 667
1 Tranſactio omnis eſt pactum, ſed non è converſo, ib n 8 667
1 Tranſactionis ſubſtantia eſt, ut aliquid utrimque detur, aut remittatur, ib n.11 668
1 Tranſactio fit ſuper re dubia, & lite incerta, aliàs non tenet, ibid. num 16 668
3 TRANSITUS ad arctiorem religionem qualiter ſit permittendus, in c. Ne Religioſi, n 70. de regular 420
1 Tranſitus à perfectiori ſtatu ad minùs perfectum eſt licitus, in c. Niſi cum pridem, n 6. de renunciat 117
3 Tranſiens ab uno ad aliud Monaſterium non eget nova probatione, in c Ad Apoſtolicam, n 45 de regul. 184
3 Tranſitus à Fratribus Capuccinis ad Minores de Obſervantia non datur, ibid. num.50. 385
3 Nec à Calceatis ad Diſcalceatos ejuſdem Ordinis, n.51 185
3 Tranſiens ad laxiorem religionem ejuſdem Ordinis poteſt quandocumque ad primum redire, niſi in ſecunda fuerit tacitè, vel expreſsè profeſſus, ibid. n 55. 385
3 Tranſitus ad laxiorem religionem cauſa præcipua eſt infirmitas, ac debilitas complexionis, ibid num 62 186
1 Tranſiens ad ſecundam Eccleſiam ſine licentia Superioris non eſt ipſo jure privatus prima, ſed privari poteſt intra ſex menſes, ſecùs ſi tranſeat cum licentia, in c Admonet, n 12 de renunc 330
Electus ad ſecundam Eccleſiam non poteſt ſe transferre, &c.
Vide in ver. *Electio ad ſecundam Eccleſiam*
1 Tranſitus eſt facilior in habentibus ſymbolum, in cap. Sanè, il 2. n 12 de off Deleg. 523
1 TRANSLATIO Reliquiarum, & Corporum Sanctorum fieri non debet authoritate Principis ſæcularis, in c Cùm ex eo, n. 18 de Reliq & vener Sanct 112
1 Translatio Reliquiarum eſt ſpecies alienationis, ib. n 33 611
1 Translatio Epiſcoporum, ac ſedium mutationes ſunt ex majoribus Eccleſiæ cauſis, in c Cùm ex illo, n 8 de transl. Epiſc. 115
Vide in ver. *Cauſæ majores*
Et in ver. *Papa quoad Epiſcoporum promotionem*.
1 Translatio Epiſcopi requirit cauſas utilitatis, vel neceſſitatis Eccleſiæ, ib. n.16 315
1 Et aliter tranſiens dicitur ſpiritualis adulter, ib. n 18 315
Vide in ver. *Epiſcopus quoad translationem*
1 In dignitatibus Eccleſiaſticis non licet de majori ad majorem tranſire, ibid. num 6. & 15. 315
1 Declaratur, ib num 20 & ſeqq. 315
3 Translatio titulorum de una ad aliam Eccleſiam non poteſt fieri ab Epiſcopo ſine magna cauſa, in cap Ad audientiam, il primo, n.58 de Eccleſ ædific. 628
3 TRANSLATA Eccleſia, omnia jura ad eam pertinentia tranſeunt in Eccleſiam, ad quam facta eſt translatio, in c. Extirpandæ, § Qui verò, num 6 de præben. 227
3 Translatus ab uno ad aliud Monaſterium ejuſdem religionis poteſt per Abbatem ad libitum revocari ad priorum, in c Ad Apoſtolicam, num 56 de regul 385
3 Translatus ad laxiorem religionem poſt Concilium Tridentinum anno probationis renunciare non poteſt, ib num 64 316
1 Translatus ad ſecundum beneficium ignorans malignitatem aeris habet regreſſum ad primum, in cap Ad ſupplicationem, num 16 de renunciat. 333
1 TREUGÆ Canonicæ quibus diebus, & quas ob cauſas ſunt ſervandæ, in cap Treugas, num 1 de treug & pac 633
1 Treugæ conventionales omni tempore ſervari debent, ib. n.2 632
1 Treuga eſt ſecuritas præſtita rebus, & perſonis, diſcordia nondum finita, ib num 11 632
1 Treuga, & induciæ, in quo differant, ib num 14 632
1 TRIBURIENSIS Concilii Canon de Clericali tonſura expenditur, in c Cùm contingat, num 13 de ætat & qualit 424
5 TRIBUTA ſolvuntur Principi ex publico in recognitionem univerſalis dominii, & ſunt in præſcriptibilia, in cap Præterea, n. 48 Ne Præl vices ſuas. 71

Tridentinum Concilium, communia.

1 Tridentinum Concilium, ubi voluit imponere pœnam nullitatis actus, id diſertis verbis expreſſit, in cap Cùm acceſſiſſent, nu. 30 de conſtit. 103
3 Tribuit juriſdictionem Epiſcopis tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, cap. Cùm dilectus, num 42 de relig domib 433
1 Non conſuevit nominatim derogare antiquioribus Conciliis, aut privilegiis clauſis in corpore juris, quod pluribus exemplis oſtenditur, in cap Nonnulli, n 42 & ſeqq de reſcript. 171
1 Quibus verbis uti conſueverit, ubi loquitur de Summo Pontifice, in c Cùm Magiſtrum, n 27 de elect 302
3 Quo ſenſu in aliquibus prohibitionibus intelligatur includere Summum Pontificem, in c Nulla, n 75 de conceſſ præb. 189
3 Tridentinum Concilium, ubi loquitur de concernentibus jurisdictionem, non intendit eam uni auferre, & dare alteri, in c. Tuæ, num 8 de Cler non reſid. 66
2 Tridentinum Concilium præcipiens Beneficia Regularia conferri Regularibus, vel iis, qui habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, procedit in inferioribus collatoribus, in c. Cùm in Magiſtrum, n 24 de elect. 102
5 Tridentinum Concilium non voluit, nec potuit adimere Papæ poteſtatem diſpenſandi in ſacris Ordinibus cum voluntario homicida, in c Henricus, n.26. de Cler pugn in duell 145
2 Tridentinum Concilium in cap 20 ſeſſ 24 nihil immutavit Sedis Apoſtolicæ authoritatem in cauſis cognoſcendis, in cap. Licet, n.35. de foro compet. 66

Tridentinum Concilium quoad derogationem.

1 Tridentino Concilio in cap 10. ſeſſ 23. obiici non poteſt, quod non derogaverit ſeptimæ ſynodo, aut privilegiis clauſis in corpore juris, in c Significaſti, n 14 de off Archid 514
1 Tridentinum Concilium antiquioribus Conciliis, aut privilegiis clauſis in corpore juris non conſuevit nominatim derogare, quod pluribus exemplis oſtenditur, in c. Nonnulli, num 42 & ſeqq de reſcript. 171
3 Concilio Tridentino nec ſolet, nec oportet generaliter, aut ſpecialiter derogari, dummodò ſupplicatio manu Papæ ſignata fuerit ex motu proprio S Pii V in c Nulla, n 68 de conceſſ præb 189
5 Conſtitutio poſterior tollit decreta Concilii Tridentini contraria, etiamſi eidem Concilio ſpecialiter non deroget, in c Ex parte, il 2 n 26 de privil. 262
1 Concilium Tridentinum, c 14 ſeſſ 25 de reform. circa concubinarios nihil ex veteri jure immutat, vel ex ſtatutis Eccleſiæ, ſed tantùm juri communi addit, in cap. Quæſitum, num. 28. & n. 31 de cohabit. Cler & Mulier 24

Tridentini Concilii interpretatio, & executio.

2 Tridentini Concilii decreta an & quibus liceat interpretari, in c Cùm veniſſent, n 1 & 9 uſque in fin de judic 19
2 Bulla Pii IV circa prohibitionem interpretationis Concilii Tridentini, ibid n 9 19
2 Bulla Pii IV prohibens Tridentini Concilii interpretationem, de qua interpretationis ſpecie ſit intelligenda, ib n 10 20
3 Tridentini concilii canones, & decreta nemo poteſt per modum legis univerſalis interpretari, niſi ſolus Papa, ib n 12 & ſeqq 20
2 Papa poteſt Tridentinum concilium interpretari tam per ſe ipſum, quàm per eos, quibus id munus ſpecialiter demandaverit, ib num 14 21
2 Congregatio Epiſcoporum, & Regularium non habet jus Tridentini concilii decreta interpretandi, ib n 18 21
2 Legatus de latere Tridentini concilii decreta interpretari non poteſt abſque ſpeciali facultate, ib n 20 21
2 Epiſcopi in ſuis decretis, & conſtitutionibus, & Judices in ſuis ſententiis, & interlocutoriis interpretari non poſſunt decreta Concilii Tridentini, ib n 23 & ſeqq uſque ad n 32 21
2 Bulla S Pii V dum prohibet, ne quis audeat ſtatuere ſuper decretis Concilii Tridentini, intelligitur de ſtatutis declaratoriis, ib n 33 & ſeqq 22
2 Epiſcopis tanquam executoribus Concilii Tridentini in ſua Diœceſi licet pro hujuſmodi executione edicta proponere, ibidem num 36 22
1 Epiſcopis, ſi in ſuis Diœceſibus, & jurisdictionibus in cauſis pendentibus

tibus liceret Concilium Tridentinum interpretari, quæ incommoda ſequerentur, ibidem num. 17. 21
2 Epiſcopi, & Judices, etiamſi difficilis ſit acceſſus ad Sedem Apoſtolicam, dubium arduum, & difficile ſuper decretis Con. Trid. etiam incidenter decidere non debent, ibid. num. 50 24
2 Judex cùm incidit dubium concernens interpretationem Concilii Tridentini, quomodo ſe gerere debeat in cognitione, & expeditione cauſæ, ibid num 44. 24
2 Judex cum directè, & principaliter vertitur dubium ſuper intellectu alicujus decreti Concilii Tridentini, omninò abſtinere debet ab interpretatione, ibid. num. 46. 24
2 Judex etiam incidenter de dubiis ſuper decretis Concilii Tridentini cognoſcere non poteſt, ſi commodè pateat aditus ad Congregationem, ibid. num 47. 24
2 Judices, qui ob locorum diſtantiam, vel aliud legitimum impedimentum nequeunt ad Congregationem Concilii recurrere, poſſunt, ſi periculum ſit in mora de dubiis non arduis decretorum Concilii Tridentini incidenter cognoſcere, & ſuper negotio principali diſpenſare, ibid. num. 48. 24
5 Epiſcopi, & Prælati ſunt executores decretorum Concilii, Principes verò tantùm ſunt moniti, ut ad ea exequenda Prelatis auxilium præſtent, in cap. Sacro, num. 33. de ſent. excom. 373
2 Doctores, & Magiſtri prohibentur gloſſas, commentarios, adnotationes, & ſcholia ſuper decretis Conc. Trid. typis mandare, atque impreſſa edere, in c. Cùm veniſſent, num. 52. & ſeqq. uſque ad num. 63 de judic. 25
2 Declaratur, ibid num. 71. & 76. 27
2 Bulla Pii IV. prohibens, ne quis edat ullum genus interpretationis ſuper decretis Conc. Trid. includit etiam interpretationem probabilem, ibid. num 53. & ſeqq. 25
2 Juriſperitus, qui edidit gloſsam impreſſam Hiſpano idiomate ſuper Conc. Trident. declaratur excommunicatus à S. Congregatione, ibid num. 57. 25
2 Remiſſiones Auguſtini Barboſæ indici librorum prohibitorum adjectæ ex ſententia S. Congreg Concilii, ibid. num. 58. 25
2 Doctores, qui gloſſas, & commentarios manuſcriptos ſuper decretis Conc. Trid. non evulgant, ſed ad uſum ſuum ſibi reſervant, non incidunt in pœnas Conſtitutionis Pii IV. ibid. num. 76. 27
2 Gloſſæ Cardinalis Antonii Carafæ, & Epiſcopi Theatini ſuper decretis Conc. Trident. ibid. num. 77. 27
2 Congregationis Concilii Miniſtri an includantur in Bulla Pii IV. de non interpretandis decretis Conc. Trident. ibid. num. 78. 27
2 Doctores, & Advocati, qui aliquod Trid. Conc. decretum incidenter interpretantur, eamque interpretationem ſcriptam, aut impreſſam edunt, excuſantur à cenſuris Bullæ Pii IV. ib. n. 80 27
2 Bulla Pii IV. accipit interpretationem ex communi obſervantia, ut non comprehendat editiones interpretationum, quas faciunt Magiſtri, & Doctores ſuper aliquo decreto Conc. Trident. ibid. num 83. 28
2 Bulla Pii IV. non ſuſtulit facultatem, quam Doctores habent publicè interpretandi Concilium Tridentinum, ibid. num. 94. & ſeqq. uſque in fin. 29
2 Magiſtri, & Lectores licitè poſſunt in ſcholis Trident. Conc. decreta oretenùs interpretari, ibid n. 89 & ſeqq. uſque in fin. 29
2 Tridentinum Concilium in Græcam, Arabicam, Chaldæam, aliaſque exteras linguas verſum, ibid. num 90. 29
2 Concilii Tridentini decretum in cap. 2. ſeſſ. 25. de reformat. expenditur, ibid. num. 99. 29
2 Doctoribus, & Magiſtris an liceat interpretationes ſuper decretis Conc. Trident. ſcholaribus ſcribentibus dictare, ib. n. 104. 30
1 Obſervantia generalis Epiſcoporum plurimùm valet ad interpretationem Conc. Trident. in cap. Cùm ſit ars, num. 47. de ætat. & qualit. 439
2 Tridentinum Concilium in quo diſcrepet à jure civili in præfixione inſtantiæ, in c. Venerabilis, n. 13. & n. ſeqq. de judic. 32
Vide in ver. *Congregatio Concilii*.
Et in ver. *Declarationes*.

Tridentinum Concilium expenditur.

1 *Seſſ. 7. c. 13.* in cap. Accepimus, num. 31. de ætat. & qual. 433
1 *Seſſ. 14. c. 1* in cap. Ad aures, num 13. de temp. Ordin. 363
5 *Seſſ. 14.* cap Henricus, num 23. & ſeqq. de Cler. pugn. in duel. & in cap. Petitio, num. 15. de homicid. 140
1 *Seſſ. 14. c. 10.* in cap. Cùm cauſam, num 36. de elect. 177
3 *Seſſ. 21. c. 1.* in cap. In ordinando, num. 17. & ſeqq de ſimon. 32
3 *Seſſ. 21. c. 2.* in cap. Epiſcopus, num. 25 de præb. 72
3 *Seſſ. 21. c. 3.* in cap. Quia nonnulli, n. 11. de Cler. non reſid. 30
5 *Seſſ. 22.* de obſer. & evitan. in celebr. Miſſ. cap. un. §. Neve patiantur, in cap. In his, num. 15. de privil. 179
3 *Seſſ. 22. c. 3.* in cap. Quia nonnulli, num. 11. de Cler. non reſid. 30
1 *Seſſ. 22. c. 4* in cap. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n. 40. de elect. 258
3 *Seſſ. 22. c. 8.* in cap. De Xenodochiis, n. 20. de Relig. domib. 486
3 *Seſſ 23. c. 1.* §. Eadem, in cap. Ex tua, n. 26. de Cler. non reſid & in cap Qualiter, num. 10. eod tit & in cap. Fraternitatem, n. 93. de ſepul. & in cap. Tuæ, num. 16. & 18. de Cler. non reſid. 301
3 *Seſſ. 23. c. 10.* in cap. Aqua, n. 12. de Conſecr. Eccl. vel Altar. 569
1 *Seſſ. 14 c. 3.* in cap. Conquerente, num 55. de off. Ordin. 589
1 *Seſſ. 14. c. 6.* in cap. Henricus, num. 41. de Cler. pugn. in duel. & in cap. Dilectus, num. 13. de tempor. Ordin. 373
5 *Seſſ. 24. c. 11.* in cap Ex parte, il 2. num. 8. de privileg. & in cap. Ut privilegia, num. 27 eod. 260
3 *Seſſ. 24. c. 17.* in cap. Cùm jamdudum, num. 31. & ſeqq. ad n. 38. & num. 97. de præben. 98
5 *Seſſ. 24. c. 8.* in cap. Manifeſta, n. 18. & ſeqq de pœnit & remiſſ. 289
1 *Seſſ. 24. c. 18* in cap. Cùm ſit ars, num. 41. de ætat. & qualit. 439
2 *Seſſ. 24 c. 20* in cap. Ex parte, num 9 de foro compet. 74
1 *Seſſ. 25. de Regular. c. 6* in cap Quia propter, n. 27. de elect. 288
2 *Seſſ. 25. de Regular. c. 11.* in cap. Cùm olim, num. 43. & 58. de preſcript. 180
3 *Seſſ. 25. de Regular. c. 16.* in cap. Cùm dilectus, num. 14. de ſucceſſ. ab inteſtat. 288
3 *Seſſ. 25. de Regular. c. 17.* in cap. Cùm virum, num. 10. & ſeqq. de regular. 366

3 *Seſſ. 25. de Regular. c. 18.* ibid. num. 18. 367
1 *Seſſ. 25. de Regular. cap. 19.* verſ. in cap. Dilecti, num. 35. de renunciat. 348
2 *Seſſ. 25. de reform. c. 2.* in cap. Cùm veniſſent, n. 99. de judic. 29
5 *Seſſ. 25. de reform. c. 3.* in cap. Licèt, num. 27 de pœnit. & in cap. Quoniam, num. 40. de off. deleg. & in cap. Sacro, à num. 20. uſque ad num 64. de ſent. excom. 287
3 *Seſſ. 25 de reform. c. 7.* in cap. Nulla, à num. 69. uſque ad num. 78. de conceſſ. præb. 139
3 *Seſſ. 25. c. 14. de reform.* in cap. Quæſitum, num. 28. & ſeqq. de cohabit. Cler. & Mulier. 14
1 *Seſſ. 25 de reform. c. 15.* in cap. Veniens, num. 22. de filiis presbyt & in cap Ad extirpandas, à num 9. uſque ad num. 26. & à n. 35 uſque ad num 48. end. tit. 456
Tridentinum Concilium quoad Magiſtrum.
Vide in ver. *Magiſter*
Tridentinum Concilium quoad Theologum.
Vide in ver. *Theologus*.
3 TRIDUI perſeverantia poſt profeſſionem in quibus caſibus requiratur, in cap. Vidua, num. 32. & ſeqq. uſque ad num. 39. de regular. 345
3 Tridui perſeverantia an requiratur in eo, qui infra annum probationis profitetur expreſsè, ibid. num. 34. 345
3 Et quid in eo, qui in infirmitate ſuſcipit habitum profeſſorum, ibid num. 35. 345
3 Et quid in eo, qui poſt votum de ingrediendo religionem habitum profeſſionis aſſumit, ibid. num. 36. 345
3 Et quid poſt Concilium Tridentinum, ibid. num 38. 345

SS. Trinitas.

1 Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus vera unione, & non ſimilitudinaria vel collectiva ſunt una ſubſtantia, quæ non eſt generans, nec genita, nec procedens, in cap. Damnamus, num. 2. de Summ. Trinit. & fid. Cath. 1
1 Nec per hoc in Trinitate Dei eſt quaternitas, ibid. num. 3. 1
3 *Tunc*, dictio denotat extremitatem temporis, in c. Nulli, n. 17. de reb. Eccl. non alienan. 220
5 TUNISEN. Eccleſia eſt ſuffraganea Eccleſiæ Carthaginenſis, in cap. Epiſcopalia num. 55. de privil. 230
3 TURPITUDINEM corporis ex ægritudine provenientem occultare licet, pulchritudinem fingere non licet, in cap. Multa, n. 67. ne Cler. vel Monach. 656
1 TUTELA legitima eſt, quæ jure agnationis, vel cognationis defertur, in cap. Magnus, num 9. de oblig ad ratioc. 489
3 Tutela finitur morte pupilli, ſeu naturali, ſeu civili, in c. Ex parte, num. 12. de Cler. ægrot. 162
1 TUTOR non debet eſſe ſub tutela, nec curator ſub cura, in cap. Indecorum, num 23 de ætat. & qualit. 400
3 Tutor offerre poteſt pupillum religioni ſicut parentes, in cap. Si quis, num 7. de regul. 332
3 Et ex pluribus tutoribus ſufficit oblatio unius, alio non contradicente, ibid num 8. 333
1 Tutor teſtamentarius, vel dativus ordinari non debet ante depoſitam tutelam, & redditas rationes; ſecùs ſi tutor ſit legitimus, in cap. Magnus, num 6. de oblig. ad ratioc. 485
1 Tutor, qui malè ſe geſſit, ſi detur curator, ut ſuſpectus removeri debet, in cap. Accepimus, num. 26. de ætat. & qualit. 432
2 Tutor factus inutilis propter adverſam valetudinem non removetur, ſed datur illi coadjutor, c. Ceterùm, n 73. de reſcript. 145
5 Tutor ſi ſit captus ab hoſtibus, deſinit eſſe tutor, ſed reverſus recipit tutelam jure poſtliminii, in c Per tuas, n 42. de ſimon. 56
2 TYPOGRAPHIÆ uſus quo tempore incœperit, in cap. Cùm veniſſent, num. 65 de judic. 26
1 TYRANNUS oritur ſæpiùs ex principatu plurium, quàm ex principatu unius, in cap. Significaſti, n. 37 de elect. 125
3 Tyranno præcipienti eſum carnium in diebus prohibitis obtemperari non poteſt ſine peccato, in cap. A crapula, num. 40. de vita & honeſt. Cler. 8

V

5 *Vacare contigerit*, hæc verba ſunt futuri temporis, & excludunt vacantia, in cap. Sicut unire, num. 43. de exceſſ. Prælat. 210
1 VACATIO an detur mortuo uno ex pluribus curam animarum exercentibus in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia, in c. Cùm ſit ars, num. 22. & ſeqq. & num. 26. de ætat. & qual. 432
3 Vacatio præbendæ non eſt poſſibilis in Eccleſia non numerata, in c. Quantò, n. 12. qui fil ſint legit & c. Dilecto, n. 12. de præb. 113
3 Vacatio in manualibus non datur, in c. De Rectoribus, num. 28. de Cler. ægrot. 159
3 Vacatio beneficii juſtificari debet de jure, & de facto, aliàs gratia de cujus validitate agitur eſt obreptitia, ibid. num 44. 160
5 Vacationis appellatione an veniat vacatio de jure, & de facto, in cap. Abſolutos, num. 10. & 22. de hæret. 99
2 VAGABUNDI, qui certum forum, vel habitationem non habent ſortiuntur forum, ubi reperiuntur, in cap. Licèt, n 17. de foro compet. 65
1 VALVENSIS Eccleſia ubi & quo tempore conſtructa fuerit, in cap. Quod ſuper his, num. 24. & 29. de major. & obed. 613
1 Præcedentia an ſit adjudicanda Capitulo Valven. an verò Capitulo Eccleſiæ Sulmonen. ibid num 23. 613
1 Valvenſis Provincia pro dote Eccleſiæ S. Pelini à Romano Imperio donata, ibid. num. 28. 614
1 Concordia Capituli Valven. ac Sulmonen an præſumatur confirmata, ibid. num. 30. 614
5 VALERII Reginaldi opinio, quòd pro ſalvandis rebus trium, vel quatuor ducatorum liceat Clerico furem occidere, reprobatur, in cap Suſcepimus, num. 14. de homic 126
5 VALOR beneficii intelligitur deductis omnibus expenſis, & oneribus conſuetis, in c Prætereà, n. 71. ne Præl. vic. ſuas. 74
5 Valor beneficiorum Galliæ qualiter in litteris ſit exprimendus, ibid. num. 72. 74

1 VARIARE an poſſit quis conſentiendo electioni de ſe factæ, in c. publicato, num. 17 de elect. 111
1 VARIATIO eſt quædam illuſio, & in Principem Eccleſiaſticum plurimùm damnata, in cap. Conſultationibus, num. 13 & 61. de Cler. ægrot. 168
2 Variatio, & inconſtantia reprobatur maximè in perſonis Eccleſiaſticis, in cap. Cùm olim, num 4 de ſent. & re judic. 184
2 Et præcipuè in Papa, ibid num 6. 184
1 Variatio faciliùs permittitur, quando actus eſt illicitus, in cap. Cùm vos, num 71 de offic. Ordin. 1
Vide in ver. *Approbatus ſemel.*
1 Variatio faciliùs permittitur, quando actus eſt illicitus, in cap. Cùm vos, num 17 de off. Ordin. 161
1 Vaſa ſacra poſſunt licitè vendi, dummodò non pluris vendantur ratione conſecrationis, in c. Cùm pridem, n. 65 de pact. 12
1 VASSALLUS non poteſt ſuper feudo compromittere ſine licentia domini, in cap. Cùm tempore, num 13 & 18 de arb. tr. 656
Vide in ver. *Feudi alienatio*
2 Vaſſallus ab origine nativitatis probatur quis ex ſimplici quaſi poſſeſſione vaſſallatus, in c. p. Lator, n. 12 qui filii ſint legit. 82
Vaſſallus ſi fiat Clericus, vel Monachus, an ſuccedat in feudo
Vide in ver. *Regulares quoad ſucceſſionem.*
Et in ver. *Feudi ſucceſſio.*
5 Vaſſalli liberantur ab omni debito fidelitatis, ſi domini labantur in hæreſim manifeſtè, in cap. Abſolutos, num. 12. de hæret. 99
5 Et quid ſi occultè, ibid num 13. & ſeqq. 99
1 Vaſſallus, qui eſt Advocatus, vel Procurator contra dominum, poteſt feudo privari, in c. Cùm Sacerdotis, n. 16 de poſtulan. 673
1 Vaſſallus, qui contra dominum eſt advocatus pro conjuncto, non poteſt ob id feudo privari, ibid. num. 11. 673

Vaſſallus quoad forum.

2 Vaſſallus paratus coram domino reſpondere, coram alio ſuper feudo conveniri non debet, in c. Cæterùm, n. 1 de judic. [illegible] 6
2 Feudi cauſas inter Vaſſallos cognoſcit ſolus dominus, quamdiu poteſt, vel non negligit exhibere juſtitiam, ib. num. 2. 6
2 Vaſſallus coram domino feudi conveniendus eſt, ibid. num. 6
2 Declaratur primò, ſive feudum proveniat ab Eccleſia, ſive à laico, ibid. num 5. 6
2 Declaratur ſecundò, ſi quæſtio feudalis ſit inter duos vaſſallos confitentes rem eſſe feudalem, ibid num 11 6
2 Secùs ſi quæſtio ſit ſuper dominio directo inter dominum, & vaſſallum negantem feudum, ibid num. 13. 7
2 Et quid ſi quæſtio ſit ſuper dominio utili, vel alio jure ad vaſſallum pertinente, ibid num. 18 7
2 Declaratur tertiò, niſi inter dominum, & vaſſallum, vel inter vaſſallos agatur perſonali actione, quæ non ſit de jure feudali, ib. num. 24 7
2 Declaratur quartò, niſi quæſtio ſit inter vaſſallum, & alium non vaſſallum actorem, ibid num 28 8
2 Declaratur quintò, ut habeat locum in judicio petitorio, non autem poſſeſſorio, ibid num 26. 7
2 Niſi victoria poſſeſſorii adminiculetur proprietati, ibid n. 28. 8
2 Declaratur ſextò, niſi contra Clericum vaſſallum agatur criminaliter, ibid num 29. 8
2 Declaratur ſeptimò, niſi Clericus vaſſallus fuerit ſpoliatus, ibidem num. 31 8
2 Declaratur octavò, dummodò vaſſallus coram domino feudi poſſit juſtitiam conſequi, aliàs ſecùs, ibidem num 34 8
2 Feudi dominus habet juriſdictionem ordinariam in vaſſallos reſpectu cauſæ concernentis feudum, ibid num 4. & 6 6
2 Clericus habens feudum à Principe laico in quæſtione feudali, coram eo conveniendus eſt, ib. n. 6. 6
2 Idem in Eccleſia, ibid num 8. 6
2 Feudi dominus etiam laicus in cauſa feudali eſt Judex ordinarius Clerici, ib. num 7. 6
2 Feudales Judices ſunt dominus feudi, Pares curiæ, & arbitri quilibet, tamen in ſuo caſu, ibid num 9. 6
2 Et in cauſa appellationis juriſdictio non revertitur ad illos, ſed appellatur ad eum, ad quem appellaretur à ſententia Ordinarii, ibid num 10. 6
2 Feudi controverſia ſi ſit inter duos Vaſſallos, cognitio ſpectat ad dominum, ib num 11. 6
2 Licèt dominus aliàs juriſdictionem non habeat, ib n. 12. 7
2 Feudalis quæſtio coram Ordinario rei tractanda eſt, ſi dominus dicat rem eſſe feudalem, & reus neget, ib num 13. 7
2 Et ubi conſtat, rem eſſe feudalem, cauſa rei remittitur ad dominum, ib num. 14 7
2 Feudi Regalis quæſtio inter Regem, & Epiſcopum coram Metropolitano tractari debet, ſi Rex actor prætendat rem eſſe feudalem, & Epiſcopus neget, ib num 15 7
2 Vaſſallus negans feudum, ſi convincatur, eo ipſo cadit à jure feudi, ib num. 16 7
2 Niſi negaverit per ignorantiam, vel errorē juris, vel facti, ib. n. 17 7
2 Feudi controverſia inter dominum, & Vaſſallum ſuper dominio utili, vel alio jure ad Vaſſallum ſpectante, coram Paribus Curiæ terminari debet, ib num 18 & 20 7
2 Et quid ſi dominus Pares Curiæ non habeat, ib. n. 22 & 23 7
2 Feudalis cauſa tractari debet coram Ordinario, ſi inter dominum, & Vaſſallum, vel inter duos vaſſallos agatur perſonali actione, quæ non ſit de jure feudi, ib num 24. 7
2 Feudalis quæſtio in poſſeſſorio, ſive ſit inter dominum, & vaſſallum, ſive inter duos vaſſallos, ſive inter vaſſallum, & non vaſſallum, tractari debet coram Ordinario, non autem coram domino feudi, ib num 26 7
2 Et quid ſi victoria poſſeſſoria in nititur proprietati, ib n. 28 8
2 Vaſſalli Clerici cauſa criminalis, vel civilis criminaliter intentata non cognoſcitur per dominum feudi, ſed per Ordinarium ipſius Clerici, ib num 29 8
2 Vaſſallus Clericus ſi fuerit ſpoliatus, non cognoſcit dominus feudi, ſed Ordinarius, ib num 31 8
2 Etiamſi dubium ſit ſpoliatione, ib num 33 8
2 Feudi dominus, ſive Eccleſiaſticus, ſive ſæcularis, cauſam feudalem cognoſcit etiamſi vaſſalli ſint Clerici, in c. Verùm, n. 1. 10. & 12 de foro compet. 60
2 Et ſi plures prætendantur domini, non poteſt unus cognoſcere, maximè alio abſente, ibid num 2. 60
2 Clericus poteſt eſſe vaſſallus nedum Eccleſiæ, ſed etiam laici ratione feudi obtenti, ib num 3. 60
2 Feudi dominus, licèt ſæcularis, juriſdictionem habet in vaſſallos ſuos etiamſi ſint Clerici, ibid num 10 60
2 Baroniæ ſi concedantur in feudum, de his dominus feudi etiam laicus quantumcumque vilis, & ruſticus cognoſcit inter vaſſallos etiam Clericos, ib num 12. 60
2 Secus ſi donentur Eccleſiæ ſimpliciter, ib num 12. 60
2 Feudi dominus eſt Judex ordinarius in cauſis feudalibus, ibidem num 21. 60
2 Et quamvis laicus, poteſt ſententiam exequi etiam contra Clericum vaſſallum ſine metu excommunicationis, ib n. 14 60
2 Dummodò tamen in perſonam Clerici manus non injiciat, ibidem num 15 60
2 Executio ſententiæ feudalis per laicum contra Clericum reſiſtentem fieri poteſt realiter, non perſonaliter, ib num 17. 60
2 Feudalis quæſtio eo ipſo, quòd reus negat rem eſſe feudalem, coram Ordinario ipſius rei terminanda eſt, ib n. 24 61
2 Cauſæ civiles, & criminales ad Eccleſiam Cathedralem ſpectantes ratione directi domini, quod habet in bonis ab ea in feudum conceſſis, an comprehendantur decreto Concilii Tridentini, c. 20 ſeſſ. 24 ib num 28 61
3 VELUM religionis quotuplex ſit, in c. Viduæ, n. 1 de Regul. 142
3 Velum probationis eſt album, alia autem vela ſunt nigra, ibid. num. 4 142
3 Vidua poteſt velum profeſſionis accipere à Presbytero, vel ab Epiſcopo, ait ſibimet imponere, ib. num 5 142
3 Velum conſecrationis datur ab Epiſcopo ſolis Virginibus in vigeſimo quinto anno, ib n. 6 142
3 VÆ eſt comminatio pœnæ æternæ, in c. A crapula, n. 16 de Vita & hon. Cleric. 7
3 VENATIO omnibus ſervis Dei interdicitur, in c. Multa, n. Ne Cler. vel Monach. 677
1 VENDENS unum ſine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit, in c. Cùm pridem, n. 32 104 & ſeq. & n. 121 de Pactis 62
5 Vendens rem cariùs, quàm valeat ob dilatam pretii ſolutionem, excuſatur ab uſura, quæ debeant concurrere, in c. Navigant, n. 14 de Uſur. 152
5 Vendens rem pluris quàm valeat dilata pretii ſolutione, certè quaſi uſurarius in foro animæ, & ad reſtitutionem tenetur, in c. Conſuluit, n. 2 & 3 de Uſur. 153
5 Fallit, ſi duo copulatè concurrant, ib num 9 15
5 Et quid in foro judiciali, ibid num 10 15
5 Vendens rem pluris, quàm valeat, ob ſolutionem differt, peccat, niſi dubium ſit, an res tempore ſolutionis plus, minuſve ſit valitura, & vendens non erat ſtatim venditurus, in c. In Civitate, n. & 12 de uſur. 154
5 Vendens majori pretio ob dilatam ſolutionem, an ſtatim non ne jure damnari poſſit, ib. n. & n. ſeqq. uſque ad n. 1 1
5 Vendens cariùs ob dilatam ſolutionem, in foro externo uſurarium nomine non tenetur, ſecus in foro animæ, ib num 3 & ſeq. & n. 10 & 11 154
5 Declaratur, ib. num 7 15
5 Vendens cariùs ob dilatam ſolutionem, ubi de prava intentione conſtat, cenſetur uſurarius in foro contentioſo, ib. n. 7
5 Et ex quibus conſtet de hujuſmodi prava intentione, ib. n. 8 155
5 Vendens cariùs licèt fateatur in judicio, ſe id fecit ob dilatam ſolutionem, tamen ſi pravam intentionem neget, jure damnari non poteſt, ibid num 155
5 Vendens cariori pretio ob dilatam ſolutionem, quando excuſetur in foro conſcientiæ ab uſuraria pravitate, ib. n. 12
5 Vendens plus quàm valeat ex eo quòd differt ſolutionem, excuſatur ab uſura ratione dubii, ſi non erat alias venditurus, in c. Naviganti, n. 3 de Uſur.
3 VENETI olim non habebant uſum Tabellionum, ideò Presbyteri conficiebant inſtrumenta, in c. Sicut te, n. 3 Ne Cl. vel Mon.
3 Hodie tamen, ib num 3
1 VENIA ſunt digni qui alieno vitio laborant, in c. Ut filii, num 12 de filiis Presbyt. 491
3 VENISSE non dicitur qui acceſſerit, in c. Perfectum, num de Regul. 17
3 Declaratur, ibid. num. 3

Verbum comminativa.

2 Verbo non præſumitur quis exprimere, quod mente non cogitavit, in c. Olim, n. 11 de Litis conteſtat 5
1 Verba diſpoſitionis magis attendenda ſunt, quàm præfationis, in c. Ad aures, n. 15 de tempor. ordin.
1 Verba per vim extorqueri non poſſunt ſine conſenſu, in c. Inſecris, n. 16 de his, quæ vi metuve cau.
5 Verba deſerviunt intentioni, non intentio verbis, in cap. Fabricus, n. 10 & 71 de Conſtit.
5 Verba uſurpata ad actum, non ad quod inſtituta ſunt, ib. ibid num 118
1 Verbo certo non, deputatione pugnandum, ratione verborum, in c. Ne in ter. n. 440 de Conſtitut.
5 VERBA ENUNCIATIVA non propter ſe, ſed propter alia prolata non probant, neque diſponunt, in c. Quoniam, ſoler, n. de Schiſmat. 124
Vide in ver. *Enunciativa*
1 Verba futuri temporis non important rē prolata, non ſunt diſpoſitiva, in c. Cùm acceſſiſſent, n. de Conſtitut. 110
5 Verbum futuri temporis quando eſt executivum, importat latam à lege ſententiam, in c. Ad abolendam, n. de Hæret. 82
1 Verba generalia, & indefinita, in præjudicium conceden ad ſtatuta extenduntur, in c. Olim, n. 16 de verb. ſignif. 151
1 Verba obſcura propter eorum generalitatem ex obſervantia veniunt declaranda, in c. Cùm veniſſent, n. 13 de judic. 31

3 Verba generalia, & adulatoria ad complacentiam alterius prolata non inducunt obligationem, ſeu diſpoſitionem, in c. Cùm veniſſent, n 5. de Inſtitut. 181
5 Verba generalia ſtatuentis, vel ſententiam proferentis, reſtringuntur ad limites poteſtatis ſuæ, in c. A nobis, il primo, n.2. de ſent. excomm. 330
5 Diſpoſitio generalis commenſuratur agentis poteſtati, ib.n.3. 330
5 Verborum larga prolatio commenſuratur organizaotis potentiæ, ib. num.4. 330

Verba hortatoria.

3 verba hortatoria juncta verbis obligationem importantibus non excludunt obligationem, in cap. Qualiter, n. 38. de Cler. non reſid. 52
1 Impropriartur, quando ſubjecta materia eſt de præcepto, in cap. Canonum ſtatuta, n.45. de Conſtit. 18
3 Verbum, *Hortamur*, quandoque eſt neceſſitatis, in c. Cùm percuſſio, n.2. de Cler. ægrot. 154
3 VERBA IMPERATIVA neceſſitatem important, in cap Si quis, num.63. de Regular. 338
3 An obligationem inducant, in c. A crapula, nu.19. de vit. & honeſt. Cleric. 6
3 Verba imperativi modi æquipollent verbis præceptivis, in c. Veſtra, n.2. de Cohabit. Cler. & Mulier. 10

Verborum interpretatio.

3 Verba legis clara non admittunt interpretationem, vel voluntatis conjecturam, in c Ex tuæ, n 28. de Cler. non reſiden. 27.& & in c. Inſinuante, n. 56 Qui Cler vel vov. 56
3 Verba in quacumque diſpoſitione cum effectu ſunt accipienda, in c. Relatum, n 2. de Cler. non reſid. 31
1 Verba in materia pœnali, & exorbitanti, ſecundum propriam ſignificationem ſunt intelligenda, in c. Cùm in cunctis, §. Inferiora, n 30. de elect. 257
5 Verba ſequentia reſtringuntur ad præcedentia, quando ad illa veniunt continuativè, in c. Accedentibus, n.41. de exceſſ Præl 217
2 Verba legis cùm exponimus, legem non interpretamur, ſed declaramus, in c. Cùm veniſſent, n.7. de Judic. 20
2 Verba obſcura propter eorum generalitatem ex obſervantia veniunt declaranda, ibid. num 85. 28
1 Verba ex communi uſu loquendi ſunt accipienda etiam contra naturam vocis, in c. Nonnulli, n.18. de Reſcript. 167
1 Verba realiter, & cum effectu ſunt accipienda, in c. Cùm veniſſet, num 84. de Sacr. Unct. 451
5 Verba etiam in beneficiis Principum tenaciſſimè obſervari debent, in c. Olim, n.14. de ver ſign. 381
2 Verba cum effectu ſunt, intelligenda, in c. Si quis, n 33. de foro comper. 37
2 Verba ſunt accipienda in potentiori ſignificatu, ib. n 36. 38
2 Verba legis civiliter, & non amarè ſunt intelligenda, ib n.52. 39
2 Verba ſtatuti debent impropriari, ut aliquid operentur, in c. Paſtoralis, n 13. de Appellat. 202
5 Verba intelligi debent ſecundum veritatem, & non ſecundum fictionem, in c. Nobis, n 83. de Simon. 45
3 Verba ſunt impropriandа, ne jus tertio quæſitum tollatur, in c De Rectoribus, n.38 de Cler. ægrot. 160
3 Verba habentia tractum ſucceſſivum non requirunt qualitatem actu, ſed ſufficit aptitudo, in c. Conquerente, n. 30. de Cler. non reſid 36
3 Verbum idem reſpectu diverſorum importare poteſt privationem juris, & facti, in c. Ad audientiam, n 32. de Cler non reſid. 62
1 Verbis edicti in re dubia tutius eſt deſervire, in c. De eo n.7. de tempor. Ordin. 366
1 Verba clara interpretationem non admittunt, in c. Cauſam quæ, n 34. de reſcript. 157
3 Verba ſecundùm propriam ſignificationem ſunt accipienda, & propria ſignificatio eſt, quæ ſtricta eſt, non larga, in c. Veſtra, n.113. & 126. de Cohabit. Cler. vel Mulier. 19
3 Verbum, *Debet* regulariter neceſſitatem importat, in c Qualiter, n.37. de Cler. non reſid 52
1 Verbum, *Conventus*, quid importet, in c. Antigonus, nu.16. de Pactis. 640
2 Verbum, *Credimus*, exponitur, ideſt ſcimus, in c Cùm olim, n 18. de ſent. & re Judicat 185
Vide in ver. *Legis interpretatio*.
Et in ver. *Verba ſuperflua*.
3 Verbum, *Pertineat*, quid importet, in c. Poſtulaſtis, n.4. de conceſſ. præben. 200
3 Verba, *Salva ordinis diſciplina*, quid importent, in c. Ne Religioſi, n.24. de regular. 415

Verba latæ ſententiæ.

5 Verba, *Ipſo jure*, licèt non excludant declarationem ſuper facto, tamen ſecus eſt ſi factum ſit notorium, in c. Quod à Prædeceſſore, n 68 de Schiſmat. 108
3 Verba, *Sub anathematis diſtrictione*, non important Canonem latæ ſententię, in c. Non minus, n.20. & ſeqq. de Immun Eccl. 632
3 Secus in verbis, *Excommunicationi te noveris ſubjacere*, ib. n.21. 632
1 Verba, *Careat commodo*, inducunt nullitatem ipſo jure, in c. Quiſquis, n.3. de elect. 294
1 Verba futuri temporis quamvis innuant Canonem non eſſe latæ ſententiæ, hoc tamen fallit, quando ex ſequentibus apparet de contraria mente, ib. n.5. 294
5 Verba neceſſitativa, & ordo datus non inducunt formam annullativam actus, quando eadem, vel alia jura dicunt actum valere, in c. Qui Presbyterum, n.74 & 91. de Pœnit. & remiſſ. 297
Vide in ver. *Excommunicatio latæ ſententiæ*.
5 Verbum, *Spolietur*, ſupponit privationem ipſo jure, in c. Ad abolendam, n.29. de Hæret. 90
5 Verbum futuri temporis quando eſt executivum importat latam à lege ſententiam, ibid. n.31. 91

Verba ſuperflua.

3 Verborum inculcatio etiam ſuperflua admittitur ad tollendam ſophiſticam malignorum interpretationem, in c. Ex parte, n.26. de Capell. Monach 507
5 Verba ſuperflua ſtipulationem non vitiant, in c. Si aliquando, n. 10. de ſent. excomm. 356
2 Verba ſtatuti debent impropriari, ut aliquid operentur, in c Paſtoralis, n.13. de Appellat. 202

Verba univerſalia, & geminata.

2 Verba geminata, & prægnantia important omnimodam ſeparationem Territorii, in c. Cùm contingat, n.36. de foro compet. 71
2 Verba univerſalia includunt etiam ea, quæ aliàs in diſpoſitione generali non includerentur, in c. Cùm veniſſent, n.55. de Judic. 25
2 Verba univerſalia, *Quocunque modo*, reſtringuntur ad ſubjectam materiam, ibid. n.84. 28
5 Verba univerſalia, & geminata includunt etiam ea, quæ alias non includerentur, in c. Ex parte, il ſecondo, n. 31. & 44. de Privileg. 263
1 Verba univerſalia comprehendunt etiam minima, in c. Conſuetudine, n.24 de Conſuet. 193
3 Verba geminata oſtendunt magis enixam voluntatem, in c. Conquerente, n 20. de Cler. non reſid. 36
2 Verba, *Nullius momenti*, excludunt inditium quantumcumque leve, In c. nomine Domini, n.34. de Teſtib. 147
3 Verba univerſalia negativa includunt etiam Eccleſiaſticos, in c. Inter alia, n.68. de Immunit Eccleſ. 642
5 Verba univerſalia, & geminata extendunt diſpoſitionem ad ea, quæ aliàs non comprehenderentur, in cap Quantò, n. 19. de Privileg 276
3 Verba univerſalia, & geminata quam habeant vim, in c. Ad Apoſtolicam, n.53. de Regular. 285
2 VERISIMILITUDO in probationibus præcipuè ſpectanda eſt, c. Sicut, n 27. de probat. 129
3 VERITAS Deus eſt, & in omnibus prævalet, in c. Cùm eſſes, n.42. & 47. de teſtam. 270
3 Subtilitas quæ veritatem lædit, per Judicem non eſt recipienda, ibid. n.43. 270
3 Veritas prævalet ſolemnitati, ibidem numer. 47. & 141 verſ. Ac demum. 270
3 Veritas debet eſſe condita ſale ſacrarum Conſtitutionum, nec eſt peccatum illas ſequi nuda veritate relicta, ibidem numer. 60. & 102. 271
3 Contrarium, ibid. num.137. & 141. 275
3 Veritas legum adminicula deſiderat, ibid. num. 61. 271
1 Veritas quid ſit, in cap. Damnamus, n. 6. de Summa Trinit. & fid. Cathol. 11
5 Veritas, & opinio, in quo differant, in c. A nobis, il 2. n 4.& ſeqq. de ſent. excomm. 341
5 Vero omnia conſonant, ib num.5. 341
5 Veritas eſt ſolidiſſima res, & murus inexpugnabilis, ib.n.6. 341
4 Veritas narratorum eſt conſideranda ſecundùm tempus datæ impetrationis, in c. Quia circa, n 2. de Conſang. & affinit. 69
3 Ad Veritatis notitiam pluribus modis pervenitur, & quilibet modus habet ſuum peculiare vocabulum, in c. Veſtra, nu. 20. de Cohabit. Cler. & Mulier. 12
5 Veritas rerum erroribus geſtorum non vitiatur, in c. Omnipotens, n.13. de Accuſat. 7
1 Veritas eſt indubitata rei certitudo, in c. Ne innitaris, nu.61. de Conſtitut. 35
1 Veritas nec fallit, nec fallitur, opinio ſecus, ib. n.63. 35
1 Veritas manet, & invaleſcit in æternum, ib. n.64. 35
1 Veritatem amat omnis homo natura non degenerans, & eam ſcire ſuper omnia deſiderat, ib. n.84. & 115. 38
1 Ad Veritatem nati homines, & ut plurimum veritatem conſequuntur, ib. n.114. 42
1 Verum eſt bonum intellectus, falſum autem eſt malum ipſius, in d. c. Ne innitaris, n.394 83
1 Veritas potiſſimùm indaganda eſt in foro conſcientiæ, qui dicitur forus Veritatis, ib. n.395. 83
3 Veritas, & fictio opponuntur, in cap. Epiſcopus, num.28. de Præben. 72
3 Veritas in ſpiritualibus præfertur opinioni, in c. Ex parte, n.13. de Regular. 406
3 Veritas celari poteſt hoſti, vel perſecutori, non Judici, in c. Tua nobis, n.46. de Teſtam. 284
1 Veritas diſciplinæ deſeri poteſt propter multitudinem peccantium, in c. Niſi cum pridem, n.75. de Renunc. 342
1 Veritas bonæ vitæ, vel juſtitiæ, propter ſcandalum nunquam deſerenda eſt, ib n 77. 343
3 Veritas in ſpiritualibus præfertur opinioni, in c. Conſulti, n.46. de Regular. 402
2 Veritatem in judiciis occultare eſt mortale peccatum, in c. Conſtitutis, il primo, n 4. de teſt. & atteſtat. 152
5 Veritas, aut falſitas ſermonis non accipienda ex verbis externis, ſed ex intentione proferentis, in c. Falſidicus, n. 19. de crim. falſ. 170
5 Contrarium, ib. n 84. 173
3 Declaratur, ib. n.76. & 162 verſ. Non obſtat ſecundum. 171
5 Verum, & falſum invicem ſunt contraria, & eſſe non poſſunt in eodem ſubjecto, ib. n 98. 174
5 Verum, & nihil ſunt contradictoriè oppoſita, ib. n.109. 175
5 Veritas eſt, ut quod eſt dicatur, ib. n.112. 175
5 Veritas in juramento eſt adæquatio vocis ad rem, ib. n.119. 175
5 Veritatem occultans metu cujuslibet poteſtatis, iram Dei ſuper ſe provocat, ib. n.124 175
5 Veritatis proditor eſt, qui in judicio non liberè veritatem pronunciat, quam liberè pronunciare poteſt, ib. n.150. 177
3 VERSELLIZANTES qui dicantur, in c. A crapula, n.14. de vit. & honeſt. Cler. 6
1 VESTIS traditio in collatione tonſuræ non eſt congruitatis tantùm,

tàm, ſed neceſſitatis, in cap. Cùm conti rgat, num 70. de ætat. & qualit. 422
3 Veſtimenta ſacra non debent contrectari niſi a ſacratis hominibus, nec ſemel conſecrata iterùm conſecrantur, in c. Cùm veniſſet, num 12 de Sacr Unct. & reſici poſſunt filo ſeu panno non ſacro, ib. num 13. 445
2 Veſtis Sacerdotalis traditio quid ſignificet, ib. n. 69. 449
5 Veſtis civilis, vel pretioſæ effectus, & refertur cujuſdam Theologi argutia, in cap Epiſcopalia, n. 32. de Privileg. 216
4 VETERANUS non dicitur, ſed Novitius, qui per annum geſtavit habitum extra Ordinem, in c. Inſinuante, nu. 29. qui Cler. vel vovent. 42
5 VEXATIONEM pecunia redimere in jure ſpirituali quæſito non eſt licitum, ſecus in jure quærendo, in cap Nobis, n. 164. de ſimon 46
4 Viaticum, Extrema unctio, & Pœnitentia in articulo mortis an poſſint miniſtrari à Sacerdote excommunicato, & præciſo, in c. Non eſt vobis, n 1 & n. ſeqq uſque in fin. de ſponſalib. 10
3 VIATORES non ſortiuntur forum loci, per quem tranſeunt, in c. Conſilium, nu 42 de Obſerv jejun. 615
3 Nec dicuntur moraliter in eo eſſe, ib n 44. 615
5 Viatores, & peregrini an in terra excommunicatorum poſſint ab ipſis aliquid recipere, in cap. Cùm voluptate, n. 15. de ſententr. excomm. 377

Vicarius Apoſtolicus.

3 Vicarius Apoſtolicus deputatus cum juriſdictione contentioſa, & voluntaria, excepta beneficiorum collatione, an poſſit concurſus inſtituere, in cap. Illa, num. 30 & ſeqq. uſque in fin. Ne Sede vacante. 209

Vicarius Capituli ſede vacante.

1 Vicarius Capituli ſede vacante non prohibetur dare dimiſſorias ad primam tonſuram præſentato ad Capellam ſimplicem, in c Cùm contingat, n. 19 de ætat. & qualit 420
1 Vicarius Capituli ſede vacante ſuccedit in bis, quæ ſunt juriſdictionis, non autem in bis, quæ ſunt ordinis, in c. Quantò, n 19. de Conſuetud. 200
1 Vicarius Capituli ſede vacante concedens dimiſſorias non incidit in pœnam interdicti à Concilio Tridentino impoſitam, in c. Significaſti, n. 9 de offic. Archid. 513
1 Vicarius Capituli ſede vacante non poteſt eligi non Doctor, aut Licentiatus, niſi in defectum aliorum his qualitatibus præditorum, in c Inter cæteras, n 40 de Reſcript. 150
3 Vicarius Capituli ſede vacante poteſt transferre beneficia ſimplicia ab Eccleſiis collapſis, in c. His quæ, num. 56. de Major. & obedien 621
1 Vicarius ſede vacante datus etiam ad certum tempus, poteſt ad libitum Capituli revocari, ib. n. 69. 622
3 Non obſtante juramento, licèr revocantes ſint perjuri, ib n. 70. 622
1 Aliquando tamen dat ſ. lent litteræ ad Capitulum, ut Vicarium non amoveat, ib. num 71. 623
1 In Vicarii deputatione ſede vacante Capitulum poteſt præfinire tempus, quo elapſo ejus juriſdictio expiret, ib. n 72. 623
3 Vicarius Capituli ſede vacante an dare poſſit licentiam erigendi novum Monaſterium, in c. Non amplius, n 70. de Inſtit. 178
Vide in ver Capitulum ſede vacante.
Et in ver. Sede vacante.
3 Vicarius Capituli ſede vacante conſtituit Vicarium in Parochiali vacante cum congrua fructuum aſſignatione, in c. Illa, n 18. & 28. Ne ſede vacante. 208
1 Item vocat per edictum publicum omnes, qui volunt examinari, & concurſum inſtituit, & magis idoneum eligit juxta formulam præſcriptam à S Congregatione Concilii, ib n 19. 208
1 Vicarius Capituli ſede vacante qua formula concipiat litteras teſtimoniales concurſus peracti tranſmittendas ad Papam pro collatione Parochialis Eccleſiæ, ib n. 24. 208
3 Vicarius Capituli ſede vacante non poteſt eum, quem magis idoneum judicavit, in Parochiali vacante Vicarium conſtituere, ibid. num. 29 209
3 Vicarius Capituli ſede vacante beneficium non confert, & tamen concurſus inſtituit, ibid n 34 209
3 Vicarius Capitularis cum Clero ſede vacante non ſupplet conſenſum Epiſcopi, ad hoc ut Eccleſiaſtici graventur gabellis, in cap. Novit, n 21. Ne ſede vacante. 205
5 Vicarius Capituli ſede vacante, & Vicarius Epiſcopi abſolvunt ab excommunicatione Canonis, ſi levis ſit percuſſio, in c Pervenit, n. 16 de ſent excomm 320
5 Vicario ſede vacante per Capitulum conſtituto non abdicatur juriſdictio ab ipſo Capitulo, in cap A nobis, il primo, num 48 de ſententr. excomm 333
5 Nec in eum tranſeunt, quæ requirunt ſpeciale mandatum, ibidem num 49. 333

Vicarius foraneus.

3 Vicarii foranei licentia permittitur ſufficere, ut Parochus abeſſe poſſit in caſibus repentinis, in cap. Relatum, num 42. de Cler. non reſid 31
3 Vicarius foraneus non eſt Ordinarius, ib n 43. 33

Vicarius Epiſcopi.

3 Vicarius Epiſcopi, qui etiam eſt Canonicus, in Choro non debet ſedere primus, quando eſt ibi in apparatu Canonicali, in c. Poſtulaſti, n 24 de Conceſſ præben 162
1 Vicarius generalis poſſit concedere Parocho licentiam abſcedendi, in c Relatum, n 44 de Cler. non reſid. 33
5 Vicario, ſeu Officiali Epiſcopus tenetur ex Camera ſua ſalarium conſtituere, in c. Quoniam, n 8 Ne Prælat. vic. ſuas 78
5 Vicarius locat Epiſcopo operas ſuas, nec tenetur ſuis ſtipendiis militare, ibid n 9. 78
3 Vicarius Epiſcopi an, & quando poſſit concedere dimiſſorias ad Ordines, in cap. Significaſti, num. 6 de Offic. Archid. 513
5 Vicario Epiſcopali nulla portio ex pœnis pecuniariis aſſignari poteſt, in c Presbyteri, n 36. de Pœn. 214
1 Vicarius non poteſt totam ſuam poteſtatem alteri committere, in c Accepimus, n 43. de Pactis. 664
3 Vicariatum Epiſcopi acceptans an perdat dignitatem, vel beneficium Curatum, in c. Ad hæc, n 25. de Præben 87
3 Vicarius Epiſcopi dignitatem habet ratione præeminentiæ provenientis ex juriſdictione, & Tribunali Epiſcopi, ibidem num. 26 & 28. 87
3 Vicarius tam abſente, quàm præſente Epiſcopo præcedit Canonicos, Dignitates, & Capitulum etiam in actibus differentibus, ib. n 26. 87
3 Vicarius generalis Epiſcopi abſque ſpeciali mandato an poſſit licentiam concedere noviter Monaſterium erigendi, in c. Non amplius, n 72. & ſeqq. uſque in fin. de Inſtitut 178
3 Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non poteſt beneficium ſupprimere, ib n 74. & 76 178
3 Vicario generali non cenſetur conceſſa facultas, quæ non competit Epiſcopo de jure communi, ib n. 75. 178
3 Vicario Epiſcopi regulariter non competunt ea, quæ ſunt juriſdictionis voluntariæ, & ſapiunt gratiam, ib n. 76. 178
3 Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non poteſt novam dignitatem erigere, ib n 79. 179
3 Et ſicut non poteſt beneficium conferre, ita nec creare, ib n 80 179
3 Vicarius Epiſcopi non poteſt Eccleſias de loco ad locum transferre, ib num 85. 179
4 Vicarius Epiſcopi habens facultatem conferendi beneficia, poteſt ea conferre etiam extra diœceſim, in cap Quod nobis, n. 31 de Clandeſt deſponſ. 15
4 Vicario Epiſcopi juriſdictionem ordinariam dat lex, non Epiſcopus, ibid. n 25. 11
2 Vicarius egrediendo è loco Vicariatus animo non redeundi, cenſetur officio renuntiare, in c Præſentata, n 12 de Teſtib. 124
2 Vicarius Epiſcopi habens ſpeciale mandatum ad conferendum beneficia, poteſt ea conferre etiam extra diœceſim, ib. n 1. 124
2 Niſi per abſentiam extra diœceſim Vicariatus expiraverit, ibid. num 11. 124
1 Vicarius generalis habens mandatum generale in forma poteſt abſente Epiſcopo ſuper interſtitiis diſpenſare, in c De eo, nu 12. de Tempor. ordinat 356
2 Collatio beneficii facta à Vicario Epiſcopali poſtea quàm à diœceſi, ubi erat Vicarius, abſceſſit, & ad locum ſui Canonicatus ſe contulit, an valeat, in cap. Præſentata, n 2 & ſeqq. uſque in fin. de Teſtib. 121
2 Collatio beneficiorum non poteſt demandari ab Epiſcopo, niſi Vicario generali, ib num 14. 124
3 Vicarius Epiſcopi ſine Capituli commiſſione non confert beneficio, & tamen inſtituit concurſus Epiſcopo impedito, in c Illa, n 35 Ne ſede vacante. 209
1 Vicarius Epiſcopi qualiter dicatur habere dignitatem, licèt non ſit perpetuus, in c Ut filii, n 57. de filiis Presbyt 474
3 Vicarius Epiſcopi, qui in concurſu Parochialis vacantis magis idoneum elegit, an poſſit Parochialem eidem conferre vigore generalis mandati, in c Ex frequentibus, n 22 de Inſtit. 110
3 Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali mandato non poteſt facere collationes voluntarias, ib n. 4 110
3 Sed neceſſarias poteſt, ibid n 5 110
5 Vicarius, cui data eſt poteſtas ab Epiſcopo conferendi beneficia, poteſt conferre etiam Curata, in c Mandato, n 36 de Simon. 63
1 Vicarius in cauſa menſæ Epiſcopalis ſi recuſetur ut ſuſpenſus, datur ei adjunctus, non autem Conſervator, in c Nobis, nu 21. & 25. de elect. 224
1 Vicarius Epiſcopi ſuppoſita immemorabili conſuetudine an poſſit procedere contra laicos in cauſa menſæ Epiſcopalis ad inſtantiam Procuratoris fiſcalis, ib. n 24 & ſeqq uſque in fin 264
1 Vicarii, & Epiſcopi non eſt idem tribunal in materia recuſationis, ib. num 10. 265
5 Vicarius Epiſcopi, & Vicarius Capituli ſede vacante abſolvunt ab excommunicatione Canonis, ſi levis ſit percuſſio, in c Pervenit, num 16 de ſent excomm. 320
5 Vicarii juriſdictio an expiret Epiſcopo ab hoſtibus capto, in c Per tuas, n 11. de Simonia. 47
1 Vicarius Epiſcopi an poſſit ſine ſpeciali mandato procedere in illis caſibus, in quibus ex Concilio Tridentino tribuitur Epiſcopo facultas tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, in cap. Quoniam, n. 4 de Offic Deleg 510
1 Et an Epiſcopus poſſit hujuſmodi facultatem Vicario ſuo ſpecialiter ſubdelegare, ibid n. 5. 510
1 Diſtinguitur, ibid & num ſeqq. uſque in fin. 510
1 Quid ſi Epiſcopo tribuatur facultas in his, quæ jure ordinario ei competebant ante Concilium, ib. n. 6. 510
1 Et quid in his, quæ Epiſcopo non competebant, ib n 7 510
1 Et quid ſi Epiſcopus jubeatur procedere per dictionem taxativam *tantum*, vel *ſolum*, ib n 17 18 21 & 60. 510
1 In Vicarium generalem non tranſit facultas, quæ competit Epiſcopo de jure ſpeciali, ib n 10 510
1 Delegatio facta Vicario non tranſit in Epiſcopum, ib n 14. 510
1 Vicarii, & Epiſcopi unum eſt tribunal in juriſdictione ordinaria, ſecus in delegata, ib n 15 510
1 Vicario non poteſt Epiſcopus ea ſubdelegare, in quibus induſtria Epiſcopi cenſetur, ib n 18 & 21. 510
1 Vicarius Epiſcopi an poſſit ſine ſpeciali commiſſione explicare inſtruſt. ipſa, ib n 16. 510
1 Abbates compellere ad lectionem Sacræ Scripturæ, ib n 20 510
1 Procedere contra Regulares prædicantes hæreſes, ib n 20 510
1 Vicario in Parochialibus deputare abſentibus Rectoribus, ibidem num 21 510
1 Regulares extra clauſtra degentes punire, ib n 22 510
1 Cognoſcere de obreptione, vel ſubreptione gratiæ abſolutionis, vel remiſſionis pœnæ à Sede Apoſtolica obtentæ, ib n 23. 510
1 Exceſſus privilegiatorum corrigere, ib n 24 510
1 Tertiam partem fructuum præbendarum, & dignitatum in diſtributiones convertere, ibid. n 25. 510

1 Præ-

1 Parochos cogere ad Coadjutores ſibi adjungendos, & novas Parochias erigere, ib. n 26 531
1 Viſitare Monaſteria beneficia commendata, Hoſpitalia, Confraternitates laicorum, & alia pia loca, ib. n. 27. & 30. 531
1 Exequi decretum de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ, ib. n.28. 531
1 Cognoſcere de obreptione, & ſubreptione Apoſtolicarum diſpenſationum, ibid. n 29 531
1 Notarios imperitos ab officio ſuſpendere, ib n 31. 531
1 Viſitare Eccleſias exemptas, vel nullius diœceſis, ibidem num. 33. & 39. 531
1 Clauſuram Monaſteriorum Monialium reſtituere, & conſervare, & gubernare Monaſteria Monialium Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecta, ibid. n.36. 531
1 Cognoſcere de ſubreptione unionum à quadraginta annis citra ad Eccleſias juriſpatronatus, ibid. n.37. 531
1 Clericos concubinarios à beneficiorum adminiſtratione ſuſpendere, & beneficiis privare, ibid. n.38. 531
1 Vicario Epiſcopi an cenſeantur ſubjecta Monaſteria Regularium in congregationem non redacta, ibid. n.39. 531
1 Vicarius Epiſcopi, & capituli ſede vacante an poſſint decernere excommunicationes ad finem revelationis, ib.n.40 & n.ſeqq. 532
1 Vicarius generalis Epiſcopi, & capitulum ſede vacante, in his, quę pertinent ad juriſdictionem, nec competunt Epiſcopo jure aliquo ſpeciali, continentur Epiſcopi appellatione, ib n.41 523
1 Vicarii poteſtas an extinguatur extincta poteſtate principalis Prælati, in c. Expoſuiſti, n.38. de Præben. 148

Vicarius Papæ.

1 Vicarii Papæ ad vitam deputati officium durat ſede vacante, cùm ejus juriſdictio ſit ordinaria, in cap. cùm olim, n.69. de major. & obedien. 629
1 Vicarius Urbis non cognoſcit de cauſis ſub titulis Cardinalium, in c. His quæ, n.7. de major. & obed. 618

Vicarius perpetuus.

3 Vicarius perpetuus dicitur curatus, & Paſtor animarum, in c. Ex parte, n.67. de cler. non reſident. 46
1 Vicarii perpetui in Eccleſiis cathedralibus ſunt ad præſentationem capituli, & inſtitutionem Epiſcopi, in c.cùm Eccleſia Vulterana, n.37. de elect. 282
1 Et quid in undecim Vicariis à S. Pio V. inſtitutis in totidem Urbis Baſilicis, ib. num 38 282
1 Vicarii perpetui compelluntur ordinari, & Eccleſiis deſervire per ſubtractionem proventuum, & Vicariarum, in c.Ex parte, nu.1. de off. Vicar. 518
1 Vicarii perpetui tenentur ad reſidentiam ſicut Parochi intitulati, ibid. num.2. 518
1 Vicarius perpetuus tenetur habitare in domo Parochialis Eccleſiæ, & in ejus defectum in alia à ſe conducta infra limites Parochiæ, ib. num.3. 518
1 Vicarius perpetuus tenetur ſe facere in Presbyterum ordinari, ſicut Rector principalis, ib. num 5. & 25. 519
1 Vicarii perpetui habent curam animarum, ib. n 7. 519
1 Et in eis habent locum jura de pluralitate incompatibilium, de ætate, & promotione ad Sacerdotium, ib. n.8. 519
1 Vicarii perpetui inſtituendi ſunt in Parochialibus unitis Capitulis, collegiis, Monaſteriis, & piis locis, ib. n.11. 519
5 Vicarii perpetui, in quos tota cura animarum tranſlata eſt, habent curam tam in habitu, quàm in exercitio, ib. n 19 520
1 Item habent verum titulum, ib. n.20. 520
1 Item veniunt Parochi appellatione, ib n.21. 520
1 Vicaria perpetua comprehenditur in Extravag Execrabilis, & eſt incompatibilis cum alia ſimili Vicaria, vel beneficio curato, ib. num.22. 520
1 Vicarius perpetuus comprehenditur in Clem. Gratiæ, de Reſcript. ibid. num 24. 520
1 Vicarius perpetuus tenetur infra annum ſuſcipere Ordinem Presbyteratus, ibid. n 25. 520
1 Regula de annali, & de idiomate habet locum in Vicariis perpetuis, ib. num.26. & ſeq. 520
1 Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum Vicario perpetuo ſuper ætate, ib num 27. 520
1 Vicarii perpetui privari non poſſunt abſque legitima cauſa, ibid. num. 28 520
1 Vicarius perpetuus fundat intentionem ſuam ſuper decimis, ibid. num.29. 520
1 Vicarius Eccleſiæ an dici poſſit Rector Eccleſiæ, ib. n.31. 520
1 Vicarii perpetui utiliter conſtituti in Eccleſiis Patriarchalibus, & collegiatis urbis curam animarum habentibus, ib n.35. 520
1 Vicarii perpetui an ſint conſtituendi in Monaſteriis curam animarum habentibus, ib n 36. 521
1 Vicarius perpetuus conſtitui non poteſt ſine erectione tituli vicariæ, in c. Ad audientiam, il ſecondo, n 100. de Reſcr. 183
3 Vicarius perpetuus ſæcularis deputari poteſt ab Epiſcopo in Parochialibus unitis etiam Monaſteriis canonicorum regularium, ex Concilio Tridentino, in c Quod Dei timorem, nu.14 de Stat. Monach. 472
3 Vicarios duos perpetuos in Parochiali Epiſcopus erigere non poteſt ex eo quòd populus ſit valdè numeroſus, in c. Ad audientiam, il primo, n.27. de Eccleſ. ædif. 625
3 In Vicarium perpetuum S.Petri de urbe tranſlatum eſt ſolùm curę exercitium privativè ad capitulum, cura verò habitu penes capitulum remanſit, in c.Expoſuiſti, n 41. de Præben. 148
3 Vicarii poteſtas an extinguatur extincta poteſtate principalis Prælati, ibid.n.38. & 40 148
3 Vicarios reſtituendi authoritas eſt penes Epiſcopum, ſi ſint perpetui; ſed ſi temporales, eſt penes curatos, & Vicarios perpetuos, in c. Conſultationibus, n.13. de cler ægrot. 164
4 Vicarius Parochi poteſt audire confeſſiones Parochianorum, etiam extra Parochiam, in c.Quod nobis, n 47. de Cland. deſponſ. 36
3 Vicaria perpetua, & Rectoria à pari procedunt quoad repellendos filios à beneficiis parentum, in cap. Conſtitutus, nu 22. de fil Presbyt. 482
1 Vicarius perpetuus jus habet in Eccleſia, & ſine cauſa removeri non poteſt, ib num 23. 482
1 Item pro Rectore habetur, & ſicut Rector dicitur intitulatus, ib. num.24. 482
1 Vicarius perpetuus, & Rector eamdem curam habent in ſolidum, ib. num.25. 482
2 Vicarii perpetui qui ſint, in c.G Perpetuus, n.3. de fide Inſtrum. Et an habeant Eccleſiam in titulum, ib. n 4. 162
2 Vicarius perpetuus pro ſpectantibus ad vicariam ſuam poteſt agere, & conveniri, ib. n.6. 162

Vicarius Regularis.

1 Vicepræpoſiti, ſeu Vicarii deputati à Præpoſito generali, an poſſint ad ejus nutum amoveri, in c Nullus, n.49. de elect. 221
1 Vicarii, ſeu Præſidentes in locum Priorum, ſeu Guardianorum defunctorum, vel abſentium, de jure non eliguntur à Capitulo, ſed deputantur à Provincialibus, ib. n.50. 221

Vicarius ſpecialis.

5 Vicarius ſpecialis quoad illum actum eſt major generali, in c.Officii, num.31. de Pœnit. & remiſſ. 105

Vicarius temporalis.

3 Vicarius amovibilis an arguat curam eſſe penes deputantem, in c. Eccleſiis, n.25. de Capell. Monach. 503
1 Vicarii temporales inſtitui poſſunt à capitulis in Parochialibus ſibi pleno jure ſubjectis, in c.Ex parte, n.12. de offic. Vicar. 519
1 Vicarii temporales non poſſunt conſtituere Procuratores ad agendum, ſicut poſſunt perpetui pro juribus ſuis, ibid n.30. 520
1 Vicarii amovibiles an comprehendantur in diſpoſitione de Vicariis perpetuis, ib. n.32. 520
1 Vicarii temporales non habent titulum, ib. n.33. 520
3 Vicarius amovibilis judicat curam animarum eſſe penes Rectorem, in c.Cùm jam dudum, n 40 de Præbend. 99
3 Vicarii amovibiles deputatio arguit curam eſſe penes deputantem, ſi deputans ſit ſæcularis, ſecus ſi Regularis, in c. Quod Dei timorem, n 21. de ſtat Monach. 473
4 Vicarius temporaneus Parochi eſt Ordinarius, in c. Quod nobis, n.28. de Clandeſt. deſponſat. 34
3 Vicarios inſtituendi authoritas eſt penes Epiſcopum, ſi ſint perpetui; ſed ſi temporales, eſt penes Curatos, & Vicarios perpetuos, in c.Conſultationibus, n 13 de cler. ægrotan. 164
4 Vicarius Parochi poteſt audire Confeſſiones Parochianorum etiam extra Parochiam, in cap. Quod nobis, num. 47. de Clandeſt. deſponſat 36
3 Vicarii temporales in Eccleſia curata, & ſæculari, poſſunt ſine cauſa amoveri, in cap.Cùm ad Monaſterium, num. 38. de ſtat. Monach. 478
3 Vicarii amovibiles à Capitulo deputati pro exercitio curæ, & ab Ordinario approbati, poſſunt amoveri ad nutum capituli, non autem ab Ordinario, niſi ex legitima cauſa, ib.n.39. 478
2 Vicarius temporalis non eſt cenſendus Vicarius, nec comprehenditur Vicarii appellatione, in c. G. Perpetuus, num 5. de fid. Inſtr. 162
4 VICES ſuas, qui committit, cenſetur in totum committere, in c. Quod nobis, n.29. de Clandeſt. deſponſ 34
3 VICTUALIA cur dicantur diſtributiones quotidianæ, in cap. De cætero, n 17. de cler non reſid. 39
3 Victualia, ſeu manualia magis dantur Regularibus ratione ſui victus, quorum præbendæ olim in his ſolis conſiſtebant, in cap. Ad audientiam, n 22. de Cler non reſid. 61
1 *Videtur* verbum refertur ad arbitrium boni viri, in c. Cùm dilectus, n.63. de Conſuetud. 209
5 *Videtur* verbum in legiſlatore eſt expreſſivum veritatis, in cap. De cætero, n 2. de homicid. 127
5 Doctor reſpondens per verbum, *Videtur*, intelligitur affirmativè reſpondere, ib. n.3. 128
5 Medicus ſimiliter per verbum, *Videtur*, affirmat, ib.n.4. 128
5 Judex quoque pronuncians per ver *Videtur*, affirmat, ib.n 5. 128
5 Teſtis deponens per verbum, *Videtur*, an, & quando probet, ibid. num 6. 128
3 VIDUA an poſſit eligi in Abbatiſſam, in c.Cùm ſis, n.31.de Converſ. Conjugat. 437
1 Vidua eſſe non poteſt, quæ virum non habuit, in c.Quantò, n.114. de Tranſlat. 324
1 Viduarum, & miſerabilium perſonarum cauſæ ſine qualitate paupertatis contra laicos non pertinent ad Eccleſiam principaliter, ſed ſecundariò, in cap Significantibus, num.2. & 64 de Offic. Deleg. 517
1 Vidua dicitur non tantùm cujus maritus eſt mortuus, ſed etiam quæ virum non habuit, ib n.17 539
1 Item illa, quæ virum habet inutilem, vel proſcriptum, aut damnatum ad perpetuum carcerem, ib. n.28. 539
1 Vidua, pupillus, orphanus, & conſimiles an ſint miſerabiles perſonæ, ſi divites ſint, ib.n.35. & ſeq. uſque ad n 58. 539
1 Vidua, & pupillus non gaudent privilegio l.unicę, C.quend. Imper. inter pupill. & vid. niſi ſint pauperes, ib.n.36. & ſeqq. 540
1 Contrarium, num 42. 540
1 Viduarum, pupillorum, & orphanorum cauſas audit Eccleſia negligente Judice ſæculari, etiamſi divites ſint, ib n 41. 540
1 Cauſæ Viduarum, aliarumque miſerabilium perſonarum, ſi ſint pauperes, principaliter, & immediatè ad Eccleſiam pertinent, ib. num 60. & 80. 541
1 Etiam extra caſum oppreſſionis, & negligentiæ Judicum ſæcularium, num.61 542
1 Cauſæ Viduarum, pupillorum, & aliarum miſerabilium perſonarum, quæ pauperes non ſunt, perſonaliter ad Eccleſiam non ſpectant, ib. n. 64. Sed ſecundariò, n.67. & 85. 542
1 Niſi quoad protectionem, & defenſionem, ib. n.65 & 87. 542

3 Vi-

2 Vidua poteſt velum profeſſionis accipere à presbytero, vel ab Epiſcopo, aut ſibimet imponere, in c. Vidua, n. 5. de Regul. 342
1 VIDUATA dicitur Eccleſia habens Prælatum inutilem, in c. Quia diverſitatem, n. 19 de Conceſſ. Præb. 193
Vide in ver. *Eccleſia communia*.
3 VIENNENSIS Concilii tractatus ad clamorem Joannis Andreæ, in c. Ex parte, n. 24. de Capell. Monach. 507
3 VIGILIÆ omnium Apoſtolorum ſunt in præcepto præter vigilias Apoſtolorum Jacobi, & Philippi, & Joannis Evangeliſtæ, in c. Conſilium, n. 1 de obſerv. jejun. 612
3 Nec valet contraria conſuetudo Gallicana, ib. n. 2. 612
3 Vigiliæ nocturnæ quæ ſint, & quot, & quibus temporibus dicantur, in c. Presbyter, n. 11. de celebr. Miſſar. 573
3 VILLÆ appellatione quandoque venit civitas, in c. Venerabili, n. 71 de Cenſib. 551
3 Villa propriè quid ſit, ibid. n. 8 551
3 Villa eſt quid univerſale, in c. Ex litteris, num. 4. 13. 15. & 18. de Jurepatr. 516
2 VINCENTIUS profundiſſimæ ſcientiæ Pater dictus à Joanne Andrea, in c. Cùm veniſſent, n. 71 de Judiciis. 27
1 VINDICTÆ ratio ceſſat in occultis criminibus, in c. Ex tenore, n. 10. de Tempor. Ordinat. 329
3 VINUM bibere an propter ſcandalum ſit peccatum, in c. A crapula, n. 18 de vit. & honeſt. Cler. 6
3 In Vino veritas, in cap. Audivimus, nu. 26. & 45. de Reliq. & vener. Sanct. 604
Vide in ver. *Ebrietas*.
VIOLANS libertatem Eccleſiaſticam, vel immunitatem Eccleſiarum.
Vide in ver. *Libertas Eccleſiaſtica*.
Et in ver. *Immunitas Eccleſiarum*.
5 VIOLENTIA in Clericum perpetratur etiam citra Injectionem manuum, ſeu corporalem læſionem; quod pluribus exemplis oſtenditur, in c. Nuper, n. 8. de ſent. excom. 334
1 Violentum eſt cujus principium eſt extra, nihil conferente vim paſſo, in c. Sacris, de his quæ vi met. cauſ. n. 6 681
1 Violentum aliud eſt ſimpliciter, aliud mixtum, ib. n. 23. 681
1 Violentum mixtum eſt voluntarium ſimpliciter, involuntarium ſecundum quid, ibid. n. 24. 681
5 Violentia corporum major eſt, quàm rerum, in c. Cùm pro cauſa, n. 10. de ſent. excomm. 318
3 VIRI juris præſumptione uſque ad ſexageſimum annum poſſunt progenerare, ideòque ante eam ætatem non carent ſuſpicione incontinentiæ, in c. Cùm ſis, n. 85. de Converſ. Conjug. 438
3 Niſi contrarium appareat, in quo Judicis arbitrium verſabitur, ibid. num. 66 439
3 Virorum exempla, qui poſt octuageſimum annum liberos procrearunt, in c. Cùm ſis, n. 67. de Converſ. Conjugat. 439
3 Vir & mulier per copulam fornicariam non efficiuntur una caro, in c. Ex publico, n. 51. de Converſ. Conjugat. 449
4 Vir, & uxor non judicantur ad imparia, in cap. Ex litteris, n. 15. de Divortiis. 97
3 Vir, cujus uxor duodecim annis major Monaſterium ingreſſa habitum Regularem ſuſcepit, expectare debet, donec annus probationis labatur, & profeſſio ſit emiſſa, in c. Ad Apoſtolicam, n. 28. de Regular. 254
1 VIRGIS, & loris verberari quis poteſt, & cuſtodiæ cauſa in vinculis poni, in c. Ad audientiam, n. 9. de Homicid. 111
1 VIRGINITAS eſt voti, non præcepti, in c. Tuæ litteræ, n. 31. & 51. de Cler. per ſalt. promot. 2 1
4 Virginalis pudoris non eſt maritum eligere, ſed judicium parentum expectare, in c. Tua, n. 12. de deſponſ. impub. 21
1 Virginitatis flos perditur etiam per vim attractivam in fœmina, in c. Sacris, n. 10 de his quę vi met. cauſ. 681
1 Secus in maſculo, ibid. n. 13. 683
1 Vis quotuplex, in c. Sacris, num. 8. 17. & 19. de his quæ vi met. cauſ. 683
3 Vis præciſa impedit conſummationem matrimonii tam ſpiritualis, quam carnalis, in cap. Ex publico, num. 52 de Converſ. Conjugat. 449
5 Vim vi repellere licet cum moderamine inculpatæ tutelæ, & in quo conſiſtat hujuſmodi moderamen, in cap. Interfeciſti, n. 19. de Homicid. 123

Viſitatio, communis.

1 Viſitatio Prælati curam animarum habentis eſt de jure divino, in c. Ex parte, n. 19. de Cler. non reſid. 44
1 Viſitationis finis quis ſit, in c. Dilectus, il primo, num. 27 de Reſcript. 190
1 Viſitatio, & correctio ſit ad pœnitentiam, & extra formam judicii, ibid. n. 28. 40. & 42. 190
1 Epiſcopus in viſitatione non poteſt imponere pœnas ordinarias, ſed eas tantùm, quę morum correctionem reſpiciunt, ib. n. 44. 191
Vide in ver. *Viſitatoris poteſtas*
3 Eccleſia eadem à pluribus viſitari poteſt, in cap. Nullus, nu. 30. de Paroch. 306
3 Viſitationem non licet Epiſcopis alteri demandare, niſi fuerint legitimè impediti, in c. Procurationes, n. 7 de Cenſ. 547
3 Viſitationum omnium ſcopus quis ſit, ibid. n. 21. 545
1 Viſitare non prohibetur Ordinarius, ſi Papa det ſpecialem viſitatorem, in c. Studuiſti, n. 8 de off. Legat. 545
3 Jus viſitandi eſt publicum utilitate, & authoritate, & ideò impræſcriptibile, in c. Venerabili, n. 23 de Cenſib. 552
1 Viſitans Epiſcopus Monaſterium non introducat Sæculares, ſed duos, vel tres Canonicos ſuos cum aliquot Religioſis, in c. Ut juxta, n. 2. de off. Ordin. 592

Viſitatio Capituli exempti.

1 Epiſcopus in viſitatione Capituli exempti poteſt ſine adjunctis punire crimina, ſed non pęna ordinaria, in c. Dilectus, il ſecondo n. 41. de Reſcript. 191
3 Capitula exempta Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum nequeunt ab Epiſcopis viſitari niſi per ſeipſos, in c. Procurationes, n. 11 de Cenſib. 547
1 In viſitatione Capituli Cathedralis præcipuè Regularis Epiſcopus poteſt ſecum habere tres Clericos, quorum unus ſit Religioſus, item Notarium, qui ſit Clericus, in cap. Ut juxta, n. 10. & 33. de off. Ordin. 592
1 Viſitans Epiſcopus Capitulum ſuæ Cathedralis vigore Concilii Tridentini ſeſſ. 6. cap. an teneatur ſibi adjungere aliquem ex Canonicis, ibid. n. 27 594
Vide in ver. *Capituli, & Capitularium exceſſus*.
3 Epiſcopus in viſitatione ſuæ Cathedralis an teneatur ſibi adjungere aliquos ejuſdem Eccleſiæ Canonicos, in c. Cùm venerabilis, n. 4 de Cenſib. 545
3 Epiſcopus in viſitatione Capituli ſuæ Cathedralis poteſt aſſumere ſibi quos vellit adjunctos, etiam extra gremium Capituli, ibid. num. 8. 545

Viſitatio diœceſis.

2 Viſitatio facta ab Epiſcopo in ultima die anni non debet repeti, nec procuratio exigi in principio anni ſequentis, in c. Ego N. de Jurejuran. 169
2 Viſitatio diœceſis ſaltem biennio ab Epiſcopo facienda eſt, ibid. num. 79. 171
1 Viſitatio debet ab Epiſcopo quàm celerrimè abſolvi, debita tamen cum diligentia, in c. Dilectus, il primo, n. 36. de Reſcr. 190
1 Viſitare poteſt Epiſcopus Eccleſias ſuæ diœceſis ſemel tantùm in anno, niſi neceſſitas aliter poſtulaverit, in c. Conquerente, n. 34 de off. ordin. 580
1 Ad viſitationem diœceſis abſolvendam Concilium Trid. nullum tempus præfixit, ſed reliquit arbitrio Epiſcopi, ib. n. 35 588
1 Debet tamen eam continenter proſequi, nec ad extraneos actus divertere, ib. n. 36. 588
1 In viſitatione an Epiſcopus poſſit ſecum ducere Clericos ſæculares, in c. Ut juſta, n. 4. de off. ordin. 592
1 In viſitatione laici non admittendi, ibid. n. 5. 592
1 Nec advocati, ibid. n. 6. 592
1 In viſitatione poteſt Epiſcopus ſecum ducere aliquot Religioſos, ſi ita expedire judicaverit, ibid. n. 14. 598
1 Archiepiſcopus in viſitatione poteſt uti opera trium Canonicorum Eccleſiæ ſuæ, ibid. n. 11 592
1 Et quid in Epiſcopo, ibid. n. 12. & 25. 592
1 Viſitationis Eccleſiæ typus & compendioſa deſcriptio, in c. Conquerente, n. 61. de off. ordin. 589
Vide in ver. *Viſitatoris poteſtas*
Et in ver. *Viſitatoris comitatus*.
3 Viſitatio ab Epiſcopo ſemel tantùm in anno eſt facienda, niſi utilitas, vel neceſſitas aliud poſtulaverit, in c. Cùm venerabilis, n. 3 de Cenſib. 545

Viſitationem impedientes.

3 Excommunicatio lata ab Epiſcopo in Abbatem, qui eum viſitare volentem renuit recipere, & procurare, appellationemque interpoſuit, an valeat, in c. Procurationes, n. 27. & ſeqq. uſque in fin. de cenſib. 548
3 Quid ſi Epiſcopus ſit in quaſi poſſeſſione viſitandi, ib. n. 28. 548
3 Et quid ſi non ſit in ejuſmodi quaſi poſſeſſione, ibid. n. 37 549
3 Et quid ſi de quaſi poſſeſſione ſit dubium, ibid. n. 38. 549
3 Et quid ſi Monaſterium ſit in aliena Diœceſi, ibid. n. 40. 549
3 Et quid ſi non agatur de viſitatione, ſed de aliis juribus Epiſcopo competentibus, ibid. n. 43. 549
3 Vel de conſervatione corporalis poſſeſſionis, ibid. n. 44 549
3 Et an hæc procedant in his tantùm, quæ notoria ſunt, ib. n. 47 549
3 Epiſcopus, qui excommunicat exemptum renuentem viſitari, non eſt puniendus, niſi appareat de illius malitia, vel craſſa ignorantia, ibid. num. 37. 549

Viſitatio inferiorum Prælatorum.

3 Archidiaconi, Decani, & alii inferiores viſitare debent per ſe ipſos aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi, in cap. Procurationes, num. 8 de Cenſib. 547
3 Nec poſſunt viſitare per alios etiam in caſu legitimi impedimenti, ibid. n. 9. 547
3 Archidiaconum per alium viſitare volenti prohibere poteſt Epiſcopus, non obſtante quòd ab immemorabili poſt alium viſitaverit, ibid. n. 10. 547
Viſitatio Liminum
Vide in ver. *Limina*.

Viſitatio locorum, ac perſonarum Regularium exemptarum, vel nullius diœceſis.

3 Eccleſiæ Regulares nullius diœceſis non poſſunt ab Epiſcopo viſitari, in c. Nullus, n. 31 & 32 de Paroch. 305
1 Idem in Eccleſiis Regularibus exemptis, ibid. n. 34 305
3 Eccleſiæ Regulares commendatæ ſubſunt viſitationi Epiſcopi, ſi tantùm ſint exemptæ, ibid. n. 35. 305
3 Secus ſi nullius diœceſis, n. 36. 306
3 Eccleſiæ Regulares nullius diœceſis etiam curatæ non poſſunt ab Epiſcopo viſitari, ib. n. 38 306
3 Eccleſiæ Regulares curatæ, in quibus viget regularis obſervantia viſitari non poſſunt ab Epiſcopo jure Delegato, ſed jure Ordinario tantùm, in c. Cùm dilectus, n. 11 de relig. domib. 458
1 Viſitationi, vel juriſdictioni Epiſcopi an, & quando ſubſint Eccleſiæ exemptæ Regulares, in c. Grave, n. 13 de off. ordin. 590
1 Monaſteria in Congregationem non redacta, ibid. n. 13. 597
1 Monaſteria Curata, ibid. n. 24 Parochiales Monaſterio unitæ, & ibid. n. 11 599
1 Monaſteria non curata, in quibus viget Regularis obſervantia, ibid. num. 16. 600
1 Monaſteria commendata, ib. n. 17 599
1 Eccleſiæ Regulares non curatæ, nec commendatæ, ib. n. 18. 599

1 Eccleſiæ nullius diœceſis Regulares, ib. n.19. 599
1 Beneficia Regularia nullius diœceſis quoad Seminarium, ibidem num.20. 599
1 Regulares perſonæ nullius diœceſis, ib. n.24. 600
1 Regulares curati nullius diœceſis, ibd n.25. 600
3 Regulares nullius diœceſis quoad proceſſiones, ib. n.26. 600
1 Item quoad ordines, & dimiſsorias, ibid. n.27. 600
9 Regulares degentes extra clauſtra, ib. n.31 600
1 Apoſtatæ, & ejecti, ibid. n.32. 600
1 Regulares extra clauſtra in civilibus cauſis, ib. n.33. 600
1 Regulares degentes intra clauſtra, ib. n.34. 600
1 Et quando cenſeantur intra clauſtra degere, ib. n 35. 601
3 Viſitari an poſſint jure ordinario Monaſteria curata, ſæculares verò Eccleſiæ jure delegato, in cap. Cùm dilectus, num.44. de relig. dom. 499
3 Epiſcopus viſitans Eccleſias monaſterio Caſſinen. unitas an ſit admittendus ad viſitationem plenariam, ib. n 46. 499
1 Viſitare poteſt Epiſcopus de jure communi Monaſteria Regularium, ſicut Eccleſias ſæculares, in cap. Ut juxta, num. 2. de off. ordin 592
Vide in ver. *Exempti*.
Et in ver. *Nullius diœceſis*.
3 Eccleſia eadem à pluribus viſitari poteſt, in cap. Nullus, nu.39. de Paroch. 306
2 Viſitationi non Epiſcopi ſubſunt loca, in quibus inferior exercet utramque juriſdictionem, niſi idem Epiſcopus majorem in illis auctoritatem exerceat, in c. Cùm olim, n.39. de Præſcr. 180
3 Viſitatio cenſetur facta jure ordinario, quando fieri non poteſt jure delegato, in c. Cùm dilectus, n.34. de Relig. domib. 499
1 Epiſcopus viſitans loca exempta, vel nullius diœceſis, in vim Concilii Tridentini an poſſit cauſas ordinarias cognoſcere, ac diffinire, in cap. Dilectus, il primo, num.26 uſque in fin. de Reſcript. 190
1 Epiſcopus extra viſitationem nullam habet juriſdictionem in locis nullius diœceſis, ibid. n.31. 190
1 Epiſcopus in viſitatione Eccleſię exemptę non debet ad ſpecialem inquiſitionem deſcendere, nec ſententias ferre, ib. n 46. 191

Viſitatio Monialium.

2 In viſitatione Monialium ſervari debet Clem. Attendentes, de Stat Monachor in viſitatione Capituli Cathedralis Extravag. Debent, de off ordin. in aliis viſitationibus, c. Ut juxta, de off. ordin. in d. c. Ut juxta, n.15 & 33. 593
1 Differentiæ ſex quoad numerum, & qualitatem perſonarum, quas Epiſcopus poteſt ſecum ducere in viſitatione Monialium, & in aliis viſitationibus, ibid. n 17. 593
1 In viſitatione Monaſterii Monialium Epiſcopus poteſt ſecum ducere Clericos ſæculares, ib n.22. 593
2 Et quid de laicis, ibid. n 23. 593
1 Et quid de Religioſis, ibid. n 24 & 35. 593
1 In viſitatione Epiſcopus de Religioſis, & Clericis ſæcularibus poteſt tot ſecum ducere, quot expedire judicaverit, ib. n.25. 593
2 Viſitatores Monaſteriorum Monialium quot, & quales perſonas poſſint ſecum introducere, ib n 6. 593
3 Viſitans Monaſterium Monialium ſi introducat ultra octo perſonas à jure præſcriptas, an Moniales poſſint propria authoritate omnes ejicere, an verò illas tantùm, quæ ſunt ultra numerum, ibid. num 26. 593
1 Viſitationes, qui intra ſepta Monaſterii Monialium introducunt ultra octo perſonas, incidunt in pœnas Conſtitutionis Gregorii XIII. ibid n.10. 594
1 Bulla Gregorii XIII. an reſtringat numerum perſonarum, quas viſitatores de jure poſſunt ſecum ducere intra clauſtra Monialium, ibid. n.31. 594
Vide in ver. *Monaſteria Monialium*.

Viſitatio locorum, ac perſonarum Sæcularium exemptarum, vel nullius diœceſis.

1 Viſitationi, vel juriſdictioni Epiſcopi an, & quando ſubſint Eccleſiæ ſæculares exemptæ, in cap. Grave, num. 11. de offic. ordin. 599
1 Eccleſiæ ſæculares nullius diœceſis, ib n.21. 600
1 Perſonæ ſæculares nullius diœceſis, ib. n.22. 600
3 Clerici nullius diœceſis quoad ſynodum, ibid. n 23. 600
1 Perſonæ ſæculares exemptæ curam animarum exercentes, ibid. num.28. 600
2 Aut non exercentes, ib n.29. 600
1 Sæculares exempti privilegio perſonali, vel locali, & Capitulari Cathedralium, ibid. n.30 600
1 Perſonæ ſæculares extra clauſtra degentes, ib. n.36. 601
3 Viſitare poteſt Epiſcopus proximior ut Sedis Apoſtolicę delegatus Eccleſias nullius diœceſis ſæculares, non autem Regulares, in c. Cùm dilectus, n 33 de Relig domib. 498
3 Viſitatio cenſetur facta iure ordinario, quando fieri non poteſt jure delegato, ibid n.34 499
3 Viſitari poſſunt ab Epiſcopo Eccleſiæ ſæculares exemptæ etiam curatæ, & à Monaſterio dependentes, vel unitæ, ſed jure delegato tantùm, ibid. n.43. 499
3 Idque expreſsè ab Epiſcopo declarandum, ibid. 499
Vide in ver. *Exempti*.
Et in ver. *Nullius diœceſis*.

Viſitatio quoad Procurationem.

3 Munera etiam ſpontè oblata in Viſitatione recipientes maledictionem incurrunt, à qua non liberantur, niſi duplum reſtituant, in c. Procurationes, n.24. de Cenſibus. 548
1 Procuratio non debetur Viſitatori, qui vadit pro cauſis expediendis, in c. Dilectus, il primo, n.43 de Reſcript. 192
Vide in ver. *Procuratio*.

Viſitator Apoſtolicus.

1 Viſitator generaliter datus à Papa poteſt Clericos beneficiis privare propter eorum graves, & manifeſtos exceſſus, in c. Dilectus, il ſecondo, n 14. de Reſcript. 189
1 Si hoc habeat ex litteris delegationis, aliàs ſecus, ibid. num.15. & ſeqq. 189
1 Viſitatores generales poſſunt inquirere, & referre, ſed non privare, ibid. n.18. 189
1 Viſitator datus à Papa cenſetur datus ad corrigendum, ibidem num 22. 190
3 Viſitator Eccleſiæ vacantis non confert beneficia, niſi ſit datus à Papa, in c. Illa, n.31 Ne Sede vacante. 209

Viſitatoris comitatus.

1 Viſitans Epiſcopus Monaſterium non introducat ſæculares, ſed duos, vel tres Canonicos ſuos cum aliquot Religioſis, in c. Ut juxta, num. 1 de off. ordin. 592
1 Viſitator poteſt majorem numerum perſonarum adhibere, dum ad locum viſitationis accedit, quàm in actu ipſius viſitationis, ib. num.13. 593
3 Viſitatores contenti eſſe debent modeſto equitatu, famulatuque, in c. Procurationes, num.15 de cenſibus. 547
3 Nec vecturæ, aut ferraturæ equorum eis debentur, ſed tantummodò victus pro equis, ibid. 547
3 Nec ſi equi moriantur, poſſunt alios emere, aut expenſas itineris recuperare, ib. n.17. 547
Vide in ver. *Viſitatio Monialium*.

Viſitatoris poteſtas.

1 Epiſcopus in viſitatione inquirere poteſt nedum de rebus ſcandaloſis, & publicis, ſed etiam ſecretis, in c. Pernicioſam, n. 8. de off. ordin. 550
1 Epiſcopus in viſitatione non poteſt imponere pœnas ordinarias, ſede eas tantùm, quæ morum correctionem reſpiciunt, in cap. Dilectus, il 2. de reſcript. num 44. 192
1 Cauſæ ordinariæ extra viſitationem non ſunt cognoſcendæ, ibid. num.45. 191
1 Viſitator, & judex cenſetur uti ea poteſtate, per quam actus ſuſtinetur, ibid. num. 17. 189
1 Viſitator poteſt à beneficiis ſuſpendere, ibid. n.23. & ſeqq. 190
1 Viſitator an poſſit contra contumaces ad pœnam privationis procedere, ibid. num.25. 190
Vide in ver. *Viſitator Apoſtolicus*
2 Viſitatores licèt procedant ſine ſtrepitu, & figura judicii; tamen legitimæ defenſiones ſemper ſunt ſalvæ, ibid. num.33. 190
1 Viſitatoris Regularium officium eſt, abſque judiciorum ſtrepitu intendere Regulari diſciplinę, & reformationi Ordinis, ib. n 42. 192
1 Viſitator inquirit de his, quæ ſecretò denunciantur, in cap. Ut juxta, num.7 de off. ordin. 592
Vide in ver. *Viſitatio Diœceſis*.

Viſitatoris recuſatio.

1 Viſitator non poteſt recuſari, niſi judicialiter procedat, vel modum excedat in corrigendo, in cap Conquerente, num 37. de off ordinar. 588
3 VITA in calore ſita eſt, in cap. Cùm ſis, num.35. de converſ. conjugat. 437
3 Vivere præſumitur, qui non probatur mortuus poſt annum centeſimum, ibid num.59. 438
1 Vita in Prælato an ſit ſcientiæ præferenda, in cap. Cùm in cunctis, num 5. de elect. 143
1 Vitæ integritas à puerilibus exordiis requiritur in aſſumendo ad dignitatem Epiſcopalem, ibid. num. 11. 144
2 Vita contemplativa an ſit præferenda activæ, in cap. Niſi cum pridem, num. 10. de renunc. 337
Vide in ver. *Religio*.
3 Vita activa eſt fructuoſior, quàm contemplativa, in c. Licèt. n. 17. de regular. 392
3 Vitæ activæ opus duplex, unum derivat ex contemplationis plenitudine, ut prædicatio, & doctrina, in cap. Sanè, num.39. de regular. 356
3 Et hoc præfertur ſimplici contemplationi, ibid. num 40. 356
2 Aliud totaliter conſiſtit in exteriori occupatione, ut eleemoſynas dare, & hoſpites recipere, &c. quæ ſunt minora operibus contemplativis, ibid. num 42. 356
5 VITII remiſſio, ſeu approbatio ex ſola communione non inducitur, niſi data ſcientia in communicante, in c. Si aliquando, n. 6. de ſent. excomm. 356
2 Vitium ſucceſſionis in beneficio paterno purgatur ex intitulatione extraneæ perſonæ inter patrem, & filium, in c. Ex tranſmiſſa, num.2. de fil. presbyter 467
1 Vitia realia in ſucceſſores tranſeunt, perſonalia verò non tranſeunt in ſingularem ſucceſſorem, ſed benè in univerſalem, ibid. num.3. 467
4 Vitium quoties ex una radice naſcitur, conſequens eſt, ut una lege tollatur, in c. Non debet, n.21 de conſanguin. & affinit. 72
2 Vitium eatenùs vitiare debet, quatenùs ingreditur ſubſtantiam actus, in c. Super litteris, num.74 de reſcript. 164
3 VIX quod fit, tamen fit, in c. Audivimus, num.31. de Reliq & vener. Sanctor. 605
3 VNA, & eadem perſona poteſt vices duarum repręſentare, & reſpectu diverſæ qualitatis, diverſo jure cenſeri, in c. Poſtulaſti, num.12. de conceſſ præben 201
3 Etiam in actibus incompatibilibus, ibid. num.13. 201
1 Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea æqualiter determinare, in c. Cauſam, num.35. de elect. 161
2 VNANIMITER fieri dicitur, quod fit nemine diſcrepante, in c. Cùm Eccleſia, n 7. de cauſ. poſſ. & propriet. 110
1 VNCTIONES in conſecratione Epiſcopi non ſunt de ſubſtantia,

ſed

ſed de ſolemnitate tantùm, in c. Cùm veniſſet, num 72 de ſacr. unct. 450
1 Eccleſia Græca in Ordinationibus, & conſecrationibus ſervare debet unctiones, quas ſervat Eccleſia Romana, in cap Cùm veniſſet, num. 1 de ſacr. unct. 443
1 Vnctio exterior, & interior an congruè hìc deſcribantur, & an interior unctio ſit gratia, vel character ſacramentalis: anve codex ſit mendoſus, & quonam modo reſtituendus ex manuſcripto Bibliothecæ Vaticanæ, ib n. 2 443
1 Vnctio in Ordine Presbyteri eſt de ſolemnitate tantùm, ib n. 57 443
4 Vnctio extrema, Viaticum, & Pœnitentia in articulo mortis an poſſint miniſtrari a Sacerdote excomunicato, & præciſo, in cap. Non eſt vobis, n 1. & ſeqq uſque in fin. de ſponſal. 10
5 VNICVIQVE licet in in ſuo facere, quod vult, dummodò nihil in alienum immittat, etiamſi per hoc alius lædatur, in cap Patentibus, num. 9. de privil. 142
5 Quod intelligitur de immiſſione rei incorporalis, ibid. n. 17. 142

Vnio, communia.

1 Vnio æquè principalis operatur, ut quælibet Eccleſia ſuas retineat prærogativas, in cap. Cùm certum, num. 11. de major. & obed. 609
3 Vnio tranſlativa dicitur incorporatio, quæ æquiparatur alluvioni, in c. Recolentes, num. 36. de ſtat Monachor 469
3 Vnio non præjudicat Epiſcopo, in cujus diœceſi erat Eccleſia unita, in c. De Xenodochiis, n 29 de relig domib. 485
3 Vnio in dubio præſumitur perpetua, ut facta contemplatione Eccleſiæ, in c Extirpandæ, §. Qui verò, n. 18. de præbend. 111
5 Vnire eſt juriſdictionis Epiſcopalis, in c Sicut unire, num. 16 de exceſſ. Prælator. 208
5 Vnio concernit proprietatem beneficii, collatio verò titulum, ib num 20. 208
5 Vnio eſt actus omninò voluntarius, ſed requirit cauſam utilitatis, vel neceſſitatis, ibidem num 21 208
5 Vnio in quibus differat à collatione, ibid num 61. 213
3 In unionibus, & aliis actibus, quæ fiunt authoritate delegata, non requiritur capituli conſenſus, in c. Ad audientiam, n. 53 de Eccl. ædific. 627
3 Declaratur, ibid. num 54. 627
3 Prærogativa perſonæ, quamvis interdum ſit juſta cauſa diſpenſandi ad plura incompatibilia, non tamen eſt juſta cauſa annectendi unum beneficium alteri, in cap. Expoſuiſti, num 6. de præbend. 145
3 Vnio incompatibilium ad vitam non eſt propriè unio, ſed magis quædam palliata diſpenſatio, & reprobatur à Concilio Tridentino, ibid num. 7 145
3 Vniones ſunt odioſæ, & reſtringendæ, ibid. num 19. 146
3 Vniendi facultas extendi non debet de caſu ad caſum ad correctionem juris communis, ibid num 27 146
3 Vnio facta ab Ordinario ſine cauſa non valet, ib n 15. 146
3 Vnio acceſſoria quæ dicantur, qui ſit illius effectus, in c Novit, num. 3. & 8 Ne Sede vacan 104
3 Vnionum quinque ſunt ſpecies, ibid num. 6. & num. ſeqq. uſque ad num 11. 104
3 In unionibus Eccleſiarum attendendus eſt tenor privilegii, ibid. num 11 104
3 Vniendi facultas non venit in generali diſpoſitione, in c. Ad audientiam, il 1 num. 57 de Eccl. ædific. 627
3 Vnio quotuplex ſit, in c Expoſuiſti, n. 34 de præbend 148
3 Vnio æquè principaliter quæ, & illius effectus, in cap. Novit, num 4. 9. & 10. Ne Sede vacant 104

Vnionis derogatio, & ſuſpenſio.

5 Vnionibus Papa non conſuevit derogare in vacationibus per obitum, ſed ex cauſa reſignationis dumtaxat, in cap Sicut unire, num. 27 de exceſſ. Prælator. 209
5 Vnio de beneficio viventis valet, ſed ſuſpenditur, ſi contingat illud reſignari, & reſignationem admitti per Sedem Apoſtolicam, ibid. num 28. 209
5 Vnio facta Seminario comprehenditur in clauſula ſuſpenſiva quarumcumque unionum, ibid num 28 209

Vnio dignitatum.

5 Vnire poteſt Epiſcopus dignitati curatæ aliam dignitatem, in c. Sicut unire, num 13. de exceſſ Prælator. 209
3 Vnio Eccleſiarum quot modis fieri poſſit, in c Novit, num. 2 & ſeqq uſque ad num 12 Ne Sede vacant. 104

Vnio Eccleſiarum exemptarum.

5 Vnio Eccleſiarum exemptarum cujus authoritate ſit facienda, in c. Sicut unire, num 11. de exceſſ Prælat. 207
3 Legatus de latere non poteſt diſſolvere uniones factas à Papa de plenitudine poteſtatis, in c. Novit, n. 38 Ne Sede vacante 105
3 Nec revocare uniones Eccleſiarum exemptarum, quia nec poteſt illas unire, ibid. num 39. 105
Vide in ver. *Vnio Præbendis Canonicalibus.*

Vnio Eccleſiarum inferioribus ſubjectarum.

5 Vnire an poſſit Prælatus inferior Eccleſias ſibi pleno jure ſubjectas, in c Sicut unire, num 12 & ſeqq uſque ad num 15 de exceſſ. Prælator 207
Quid ſi Prælatus ſit exemptus, ibid num 13. 207
5 Et quid ſi in certa parte diœceſis juriſdictionem habeat quaſi Epiſcopalem, ibid num. 14 & 16 207
5 Et quid ſi facultatem uniendi acquiſierit præſcriptione, vel privilegio, ibid. num. 15. 207

Vnio Epiſcopatuum.

5 Unio, & ſubjectio Epiſcopatuum eſt ſoli Papæ reſervata, in cap Sicut unire, n 5 de exceſſ. Prælator. 207
5 Concilium Provinciale debet examinare, quas Cathedrales invicem unire, vel novis proventibus augere expediat, ib n 6 207
3 S Angeli in Vado, & Caſtri Durantis Eccleſiæ in Cathedrales erectæ ab Urbano VIII. & æquè principaliter unitæ, in c Novit, num 5 Ne Sede vacan. 104
3 Vniones Cathedralium Eccleſiarum Papa ſolus poteſt diſſolvere, in d. cap. Novit, num. 34 Ne Sede vacan. 105
Vide in ver. *Papa quoad Epiſcopatuum unionem.*

Vnio Hoſpitalium.

5 Hoſpitalia Epiſcopus unire non poteſt, etiamſi dentur in titulum, & in eis nulla exerceatur hoſpitalitas, in c Sicut unire, num 34 de exceſſ Prælator 209
Vide in ver. *Hoſpitale.*

Vnio menſæ Capitulari.

3 Vnire an poſſit Epiſcopus beneficia ſimplicia menſæ Capitulari ob præbendarum tenuitatem in vim Concilii Tridentini, in c Expoſuiſti, num 14 & 17 de præben 148
3 Vnio beneficii facta ab Epiſcopo menſæ Capitulari etiam de capituli conſenſu, de jure communi eſt ipſo jure nulla, ib n 15 146
3 Et de hoc requiritur authoritas Papæ, nec ſufficit Metropolitani, ibid num 16. 146
3 Vnio beneficiorum ſimplicium facta ab Epiſcopo menſæ Capitulari an valeat, ſi in Eccleſia nullæ ſint præbendæ diſtinctæ, ſed tantùm maſſa communis in diſtributionibus conſiſtens, ibid n 28 & ſeqq uſque ad num 33 147
Vide in ver *Vnio præbendis.*

Vnio Monaſteriorum.

3 Vnio, ſeu aggregatio unius Conventus, quatenùs fieri poſſit ſine authoritate Papæ, non tamen fieri poteſt multorum Conventuum, vel omnium, & cur, in c Recolentes, num 47 de ſtat. Monachor. 469
5 Vnire non poteſt Abbas, vel alteri ſubjicere Monaſterium ſuum ſine authoritate diœceſani etiam de Metropolitani conſenſu, in c Sicut unire, num. 1 de exceſſ Prælator 206
5 Epiſcopus authoritate propria poteſt Monaſteria ſuæ diœceſis non exempta invicem unire, aut unum alteri ſubjicere, ib n 2. 207
3 Eremitarum Camaldulenſium, & Montis Coronæ unionem factam ab Urbano VIII confirmavit Sanctiſſimus Dominus Noſter Innocentius X in c. Sanè, num 64. de regular. 3[illegible]
Vide in ver. *Monaſterium quoad unionem.*
3 Religiones diverſas, vel Monaſteria diverſorum Ordinum ſolus Papa poteſt unire, & uniones diſſolvere, in c Novit, num 22. Ne Sede vacan 106
3 Camaldulenſes, & Montis Coronæ Eremitas univit Urbanus VIII. ibid num 40. 106
3 Quæ unio ab eis diſſolvi non potuit, ibid num 41 106
3 Regulares de jure facultatem non habent uniendi Eccleſias etiam ſibi pleno jure ſubjectas, in c. Relatum, n 69. verſ. Præterea, Ne Cler. vel Monach 671
3 Vnio parvorum Conventuum ejuſdem Religionis in eodem loco exiſtentium, qua lege facta fuerit, d verſ Præterea 671

Vnio Parochialium.

3 Vnio Parochialis ad vitam non liberat obtinentes, qui tenentur ſe promoveri facere, & reſidere in eis, in c Extirpandæ, § Qui verò, num 11 de præbend. 111
5 Vnire poteſt Epiſcopus ex Concilio Tridentino beneficia curata cum Curatis, qualitercumque ſint reſervata, in c Sicut unire, num 11 de exceſſ Prælat 209
5 Et quid in reſervatis diſpoſitioni, vel ordinationi Apoſtolicæ, ib num 32. 209
3 Vniri non debet Parochialis Eccleſia præbendæ Canonicali, niſi ſuperſit congrua portio pro Vicario perpetuo, in c Expoſuiſti, num 8 de præben. 145
3 Vniri poſſunt ab Epiſcopo de jure communi Parochiales Eccleſiæ præbendis, vel dignitatibus ob illarum paupertatem, ibidem num 10. 145
3 Secùs poſt Concilium Tridentinum, ibid. num 11. 145
3 Vnio æquè principaliter Parochialis cùm præbenda, vel dignitate an ſit prohibita à Concilio Tridentino, ibid num 11 & n. ſeqq. uſque ad num 18. 145
3 In unione æquè Principali unus eſt Rector utriuſque beneficii, ibid num. 14 145
3 Curatus, & Rector Parochialis annexæ quis dicatur, ibid num 12 & ſeqq uſque in fin. 148
3 Quid ſi Parochialis ſit annexa præbendæ Canonicali, ib n 31 148
3 Et quid ſi ſit annexa Capitulo, vel menſæ Capitulari, ib. n 32 148
3 Et quid ſi ſit aſſignata certa portio ſuper fructibus Parochialis alicui ex Canonicis, vel Capitulo, ibid num 33 148
3 Cura habitualis in foro animæ an ſit penès Canonicum, cujus præbendæ unita eſt Parochialis, ibid num 36 148
Vide in ver *Parochialis quoad unionem*

Vnio præbendis Canonicalibus.

5 Metropolitanus Epiſcopo nolente, aut negligente non poteſt unire beneficia ſimplicia præbendis Canonicalibus, in c. Sicut unire, num 8 de exceſſ Prælator 207
5 Vnire non poſſunt beneficia ſimplicia præbendis Canonicalibus Abbates exempti, & juriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem habentes, ibid num 18 208
5 Vnire poteſt Epiſcopus beneficia ſimplicia etiam reſervata, vel

aſſe-

affecta, præbendis Cathedralium, vel Collegiatarum Eccleſiarum, ibid num.35. 209
5 Item Seminario Clericorum, ibid num.36. 209
5 Et quid poſt Decretum Clementis VIII ibid. num.37. 210
3 Præbendis Eccleſiæ Cathedralis propter illarum paupertatem poſſunt annecti Capellæ, reſervata ipſarum Presbyteris congrua portione, in c. Expoſuiſti, num 1. de præben. 145
1 Præbendis Canonicalibus quas ob cauſas annecti poſſint Eccleſiæ Parochiales, ibid. num 5. 145
3 Præbendatum tenuitati in Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, qua ratione Epiſcopus providere poſſit ex Concilio Tridentino, ibid. num 17. 146
3 Anve illis unire poſſit de conſenſu capituli aliquot portiones ejuſdem Eccleſiæ, ibid. num 18. uſque ad num.24. 146
3 Vnio fieri non poteſt ab Epiſcopo portionibus privilegiatis, ibid. num.30. 147
3 Maſſa communis, cujus redditus in diſtributionibus conſiſtunt non ſuccedit loco præbendæ quoad effectum unionis, ibidem num 31. 147
Vide in ver. *Unio menſæ Capitulari*.

Unio de reſervatis, vel devolutis.

4 Vnire an poſſit Epiſcopus beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata, vel affecta, in c Sicut unire, num 22. & ſeqq. uſque ad num.38. de exceſſ. Prælator. 208
5 Vnio facta ab Epiſcopo de beneficio reſervato, ſuſpenditur, donec Papa contulerit, & proviſus Apoſtolicus beneficium dimiſerit, ibid. num 23. 208
5 Declaratur, ibid. num.25. & 33. 209
5 Vnio non ſortitur effectum in præjudicium expectantis, ſed manet in ſuſpenſo uſque ad illius obitum, vel reſignationem, ibid. num 24. 209
5 Quod procedit, ſi gratia expectativa præcedat unionem, ſed ſi unio præcedat gratiam, vel reſervationem, collatio Apoſtolica eſt nulla, non facta mentione unionis, ibid. num.25. 209
5 Et quid ſi collatio facta fuerit motu proprio, ibid. num.26. 209
5 Vnire non poteſt Epiſcopus beneficium reſervatum diſpoſitioni, ſeu ordinationi Apoſtolicæ, ibid. num.29. 209
5 Idem in reſervato collationi, vel proviſioni Papæ, ſi reſervatio ſit perpetua, ibid num 30. 209
5 Vnire an poſſit Epiſcopus beneficia propter ſuam negligentiam ad Sedem Apoſtolicam devoluta, in c. Sicut unire, num.19. de exceſſ. Prælator. 208
Vide in ver. *Unio Seminario*.
Et in ver. *Unio Parochialium*.
Et in ver. *Unio Præbendis Canonicalibus*.

Unionis revocatio.

3 Vnio ab initio valida, & effectum ſortita non reſcinditur ipſo jure ex eo, quòd deveniat ad caſum, à quo incipere non poteſt, in c. Extirpandæ, § Qui verò, num.57. de præbend. 131
3 Vnione diſſoluta, Eccleſia unita redit ad primævam naturam, & ſtatum, in quo erat ante unionem, in c Novit, num. 43. Ne Sede vacan. 206
3 Congregatio Clericorum Doctrinæ Chriſtianæ unita Religioni Clericorum Regularium de Somaſcha, diſſoluta unione, redacta fuit ad antiquum ſtatum ſæcularem, ibid. num. 45. 206

Unio Seminarii.

3 Vnio beneficiorum ſimplicium Diœceſis facta Seminario ab Epiſcopo non valet, in c. Recolentes, n.29 de ſtat. Monachor. 467
5 Vnio facta Seminario comprehenditur in clauſula ſuſpenſiva quarumcumque unionum, in cap Sicut unire, num 28. de exceſſ. Prælator. 209
5 Epiſcopus poteſt unire beneficia ſimplicia etiam reſervata, vel affecta, Seminario Clericorum, ibid n.36 209
5 Et quid poſt Decretum Clementis VIII. ibid. num. 37 210
5 Cardinalis Epiſcopus an unire poſſit Seminario ante vacationem ea beneficia, quæ ſi ipſo vivente vacarent, non obſtantibus reſervationibus ad ſuam collationem pertinerent, ib n. 38 uſque ad num 47 210
5 Vnire poteſt Epiſcopus in vim Concilii Tridentini Seminario Clericorum beneficia etiam tempore unionis reſervata, vel affecta, ibid. n 19 & 43 210
5 Clementis VIII. decretum de beneficiis affectis Seminario non uniendis expenditur, ib n 40 & ſeqq 210
5 Cardinalis Epiſcopus habens indultum, an unire poſſit Seminario beneficia reſervatione perſonali reſervata, vel affecta, non obſtante decreto Clementis VIII. ib.n 47 & ſeqq.uſque ad n.51. 211
5 Litteræ Urbani VIII declaratoriæ decreti Clementis VIII. de beneficiis affectis Seminario non uniendis, referuntur, ib n 49. 211
5 Vnio beneficii litigioſi facta Seminario ad præſcriptum Concilii Tridentini an ſit valida, necne, ibid num.51 212
5 Rotæ deciſio in cauſa Corduben. ſuper unione beneficii litigioſi refellitur, ibid num 58. 212
5 Vnire an poſſit Epiſcopus Seminario beneficia litigioſa, non obſtante decreto Clementis VIII. prohibentis fieri uniones de reſervatis, vel affectis, ibid. num 64 213
3 Vnio Parochialis habitu facta Seminario, quamvis fuiſſet valida, tamen eſſet diſſolvenda ob reditum Parochianorum, in c. Extirpandæ, § Qui verò, n.59. de præben. 131
Vide in ver *Seminarium*
5 Vnitas Eccleſiæ in quibus conſiſtat, in c. Quod à prædeceſſore, n. 12. de ſchiſmat. 103
2 Vnitas orationis regulata ab eodem verbo operatur, ut æqualis ſit determinatio quoad omnes, in c Si quis, n. 54. de foro compet. 39
2 VNIVERSITATES generales an ſint comprehendendæ in Bulla de Conſervatoribus, in c. Si Clericus, n.46. de foro compet. 56
3 Vniverſitas non poteſt ſtatuere de paſcuis, niſi omnibus conſentientibus, in c. Cùm in cunctis, num.11. de his, quæ fiunt à major. par. capituli. 214
3 Vniverſitas non poteſt prohibere, ne incolæ utantur paſcuis juxta conſuetudinem, ibid. num.15. 221
3 Vniverſitas etiam in re communi pluribus ut univerſis non poteſt ſtatuere in præjudicium domini temporalis, ib. n.18. 221
2 Vniverſitas, vel Collegium non poteſt excommunicari, in cap. Olim, n.1. de lit. conteſt. 83
3 Vniverſitas in, qua ſunt plures laici, quàm Clerici, cenſetur laicalis, & ſubiicitur foro ſæculari, in cap. Cùm propter, n. 48. & 70. de jurepatr. 532
3 Vniverſitas, ſeu illius officiales, qui pecunias ad Eccleſiam ſpectantes eidem Univerſitati mutuarunt ad emendam annonam, an inciderit in excommunicationem c 11. ſeſſ. 22. Concilii Tridentini, in c. Ad hæc, num 61 & ſeqq uſque in fin. de relig. domib. 493
3 Relativum, *Quis*, Vniverſitatem non comprehendit, ib n.63. 493
3 Vniverſitas eſt perſona ficta, ſeu repræſentata, n 64 493
3 Excommunicatio prohibetur ferri in Univerſitatem, ib n.66. 493
3 Statutum Vniverſitatis in favorem Eccleſiæ editum an ab ipſa revocari poſſit, ibid. n.69. 493
5 Vniverſitas an excommunicari poſſit, in c. Reſponſo, num 31.& ſeqq uſque in fin. de ſent excom. 360
5 Vniverſitas unde dicta, ibid. n.32. Quid ſit, n.33 360
5 Et quot homines faciant Vniverſitatem, n 34. 360
5 Vniverſitatis nomine quid veniat, ib. n.35. 360
5 Vniverſitas ex tenore ſacrorum Canonum interdicitur, ſingulares perſonæ excommunicantur, ibid num. 43. 361
5 Vniverſitatem excommunicari non poſſe, qui authores ſenſerint, ibid num.51. 361
5 Vniverſitas, & Capitulum jure veteri poterant excommunicari, ibid. num.52. 362
5 Vniverſitas duplex, ibid num.55. 362
5 Vniverſitas dupliciter accipitur, ibid n.60. 363
5 Vniverſitas prout eſt quid abſtractum à ſingularibus perſonis, nulla authoritate excommunicari poteſt, ibid. n.61. & ſeqq. uſque ad num.72 363
5 Vniverſitas, Communitas, Societas, Collegium, ſeu Capitulum dicuntur unum non ſimpliciter, ſed aggregativè, n.62. 363
5 Collegium, & Vniverſitas non dicitur perſona vera, ſed ficta, & repræſentata, carens anima, & baptiſmo, ibid. n.64. 363
5 Vniverſitatis res non ſunt ſingulorum, neque è converſo, ibidem num 68. 363
5 Animæ ſingulorum non ſunt univerſitatis, ibid n.68. 363
5 Actus, & paſſiones, prout conſiſtunt in facto, ſunt ſingulorum, non univerſitatis, ibid. num.69. 363
5 Vniverſitas, ut eſt quid præſcindens à ſingularibus perſonis, non eſt capax interdicti, ibid. num.71 363
5 Excommunicare univerſitatem, vel omnes de univerſitate, non differunt, ibid. n.72. 363
5 Declaratur, num.84. 364
5 Vniverſitas, Collegium, vel Senatus an poſſit per Papam excommunicari, ibid. n.75. & ſeqq. uſque ad n.79. 364
5 Vniverſitas, vel Collegium, an ab inferioribus à Papa excommunicari valeat, ibid. n 79. & ſeqq uſque ad n.88 364
5 Excommunicari poſſunt ab Epiſcopo Priores, & omnes de univerſitate mandatis ejus rebelles, ibid. n. 84. 364
5 Et an liget innoxios, num.89 364
5 Et in foro poli, num 90 364
5 Excommunicatio lata in univerſitatem ab inferioribus à Papa an liget, & timenda ſit, ib. n.93. & ſeqq. uſque in fin. 365
5 Excommunicatio lata in univerſitatem non poteſt referri ad ſingulos, ibid. num 95. 365
5 Contrarium, num 106. & ſeqq. 366
5 Univerſitas nihil aliud eſt, quam ſinguli homines, qui ibi ſunt, ibid. num. 106. 366
5 Actus, qui non poteſt applicari univerſitati, applicatur ſingularibus perſonis, ibid. num 108. 366
5 Excommunicatio generaliter lata in univerſitatem referri non poteſt, niſi ad capaces excommunicationis, ibid. n.109. 366
5 Excommunicatio lata in univerſitatem, an dicatur lata contra illius prohibitionem, ibid. n. 115. 367
3 Vniverſitatem ſæcularem Clerici non conſtituunt, in c. Multa, n. 21. Ne Cler. vel Monach. 654
2 Vniverſitas eſt illius naturæ, cujus eſt major illius pars, in c. In præſentia, n.95. de probat. 139
2 Vniverſitas, in qua ſunt plures laici, quàm Clerici, cenſetur laicalis, & è converſo, ibid num 96. 139
2 Vniverſitas mixta aſſumit naturam à potentiori, ſeu digniori, ibidem num 97. 139
2 Vniverſitas nihil aliud eſt, niſi homines, qui ibi ſunt, ib.n.103. 140
1 Vniverſitas an conſtituatur ex quarta Parochianorum parte, in c. Querelam, n.12. de elect. 173
1 In univerſitate Eccleſiaſtica juſpatronatus non præſumitur quæſitum ex uſurpatione, ibid num.21. 274
3 Vniverſitas verbalis reſolvitur in ſingularitates, in Ex litteris, n. 23 25 & 39 de jurepatr. 517
3 Realis ſecus, ibid, num.41. 518
3 Vniverſitas quando dicatur verbalis, & quando realis, ib.n.48. 519
3 Vniverſitatem conſtituunt Prælati Provinciæ, ſeu Regni, in c. Non eſt vobis, n 2. de regular. 346
3 Vniverſitas quandoque reſolvitur in ſingulares perſonas, ib.n.5. 346
3 Natio quælibet in Concilio Generali conſtituit univerſitatem, & valent geſta à majori parte nationis, ibid. n.3. 346
3 Et nationes omnes conſtituunt univerſitatem totius Eccleſiæ, ibid. num.4. 346
5 Vniverſitas congregari debet in loco publico, & ſolito, niſi ibi non poſſit congregari propter bellum, vel aliud impedimentum, in c. Cùm ex injuncto, n.12. de nov. oper. nunc. 210
5 Vniverſitatis pars minor inſtante termino ad expeditionem actus præfixo poteſt convocare majorem, & ea accedere tenuente, actum explicare, ibid. n.50. 232
5 VOLUNTATEM immutatam allegans probare debet, in c. Tuæ litteræ, n.72. & 75. de Cleric per ſalt. promot. 104
1 Voluntati nihil eſt ſub cęlo ita contrarium, ſicut metus, in cap. Cùm dilectus, n.32. de conſuet. 106

3 Vo-

3 Voluntatis declaratio, & juris effectus reſultat ex actibus certæ obligationi attributis, in c. Cùm virùm, n 6. de regul. 366
3 Voluntatis exploratio, ſi puella ſit major duodecim annis, ex Concilio Tridentino facienda eſt tam ante habitus ſuſceptionem, quam ante profeſſionem; ſin autem minor, ante profeſſionem tantùm, & cur, ib. n.11. 366
3 Voluntas impuberum, qui religionis habitum ſuſceperunt, de jure communi explorari non debet, niſi poſt pubertatem, ib n 11. 367
3 Epiſcopus ſi vellit, poteſt bis explorare voluntatem puellæ, quæ ante duodecimum annum habitum regularem ſuſcepit, ib. n. 15. 367
3 Voluntas non fertur, niſi in præcognitum, in c. Significatum, n.23. de regular. 161
3 Mens, & voluntas declaratur etiam ex actu nulliter geſto, ibid. num 32. 162
3 Voluntatis Mutatio in Monacho non præſumitur, niſi probetur, ibidem 162
3 In voluntatis perſeverantia dignoſcenda magis ſpectatur initium, quam factum poſteà ſubſecutum, ibid n.33. 162
3 Voluntas mutari non poteſt re non integra, & in præjudicium alterius, ibid num 34. 162
5 Voluntate, & propoſito maleficia diſtinguuntur, in c. Cùm voluntate, num.4 de ſent. excom 376
3 Commutatio voluntatum fieri non poteſt ab inferiori à Principe etiam in melius, in c Recolentes, n 45. de ſtatu Monach. 469
3 Voluntas teſtatoris pro lege ſervanda eſt, ſi ſit licita, aliàs secùs, in c Tua nobis, n.14. de teſtam. 282
3 Diſpoſitio ſecundum voluntatem ſecretò à teſtatore executori participatam an valeat, ibid. n 31. 283
3 Voluntas ſecretò commiſſa an ſit captatoria, & an hæres teneatur ſtare dicto executoris, ibid num 32 283
3 Captatoria voluntas an teneat quoad non pias cauſas, ib n 33. 283
3 Captatoria voluntas quæ ſit, ibid n 34 283
3 Voluntas coacta voluntas eſt, ſed non ſpontanea, ſeu libera, in c. Quia ingredientibus, n.15. de teſtam 203
1 Voluntas non habetur pro facto, quando actus non tenet ex impedimento juris, in c Nuper à nobis, n 25 de bigam. 505
1 Voluntas in maleficiis ſpectatur, non exitus, ib. n 41. 507
2 Voluntas legiſlatoris obligandi ſubditos ad acceptandam legem præcipuè ex verbis conjecturatur, in c Treugas, num 53. de treug. & pac. 635
3 Voluntas ſpecificatur ab objecto, in c. Audivimus, n.40 de Reliq & vener. ſanctor. 605
1 Voluntas coacta, voluntas eſt, in c. Sacris, nu.22. de his, quæ vi met cauſ. 681
3 Voluntas ſemel poſita præſumitur ſemper durare, niſi probetur mutata, in c Majores, n.71. de baptiſmo 599
3 Voluntas coacta, voluntas eſt, non tamen abſoluta, ſeu libera, ibid. num 85. 599
3 Voluntas coacta non ſufficit in actibus, in quibus requiritur omnimoda libertas, ut in matrimonio, ibid. n.86. 599
3 In electione, ibid n.87. 599
3 In dotis conſtitutione, ibid. num.88. 599
3 Et in profeſſione, ibid. n.89. 599
3 Ultima voluntas effectum non ſortitur, niſi poſt mortem, in c Prudenter, n 18. & 20 de donat. 244
1 Voluntas habet libertatem contrarietatis: intellectus ſecus, in c. Ne innitaris, num 156. de conſtit 47
5 VOLUNTARIUM duplex, in c. Si conſtiterit, num. 18 de accuſat. 11
5 Voluntarium ſecundùm ſe eſt de ratione intrinſeca peccati actualis, non autem irregularitatis, & cur ibid num 16. 11
4 Voluntarium eſt de ratione intrinſeca voti, in c Conſuluit, nu 20. qui Cler. vel vov. 46
5 VOTO continentiæ nec tacitè, nec expreſsè poteſt quis ſe adſtringere ante 14. annos, in c. Tuæ litteræ, num 32 45. & 66 de Cler. per ſalt. promor. 201
5 Votum tam profeſſionis, quàm continentiæ expreſsè, & tacitè ratificari poteſt, ibid n 36. 202
5 Votum caſtitatis hodie tam expreſsè, quàm tacitè fieri poteſt à majore annis 14 ſicut poterat ante Concilium Tridentinum, ibid. num 42 & ſeqq 202
5 Votum continentiæ facilius introducitur in eo, qui characterem habet Ordinis ſacri, quàm ingreſſo in monaſterium, qui Monachus non eſt, ibid. num.46 202
5 Votum à viro emiſſum uxore contradicente, ſtatim ea mortua ex perſeverantia in Monaſterio ſolemnizatur, ibid. num 75 204
3 Voti ſolemnitas eſt de jure poſitivo, in c. Ex parte, num. 13 de converſ. conjugat. 450
5 Votum virginitatis firmatur, ex quo ætas jam adulta eſſe cœpit, in c. Tuæ litteræ de Cler. per ſalt promot n 76. 204
5 Votum continentiæ ineſt profeſſioni de ſui natura, & eſt de ipſius ſubſtantia, ibid. n 77. 205
3 Votum religionis emiſſum à conjuge de licentia alterius non ſolemnizatur, niſi votum remanentis in ſæculo ſit perpetuum; ſecùs ſi temporale durante vita ingreſſi, in c. Prætereà, n 8. de converſ. conjugat 410
1 Vota ſingulorum an ſint ſervanda in electione, quæ fit per viam compromiſſi in eo in majorem partem Collegii, in cap. Licèt de vitando, n 67 de elect 217
3 Votum in dubio intelligitur de ſimplici, in c Explicari, nu 8. de obſer. jejun 618
3 Authoritas legis, vel Superioris in juramento, & voto ſemper intelligitur excepta, ibid. n 19. 619
3 Votum debet intelligi, ut non ſit inutile, ſed aliquid operetur, ibid. n 13 & n 14. & n.20. & 21. 619
1 In voto magis attenditur intentio voventis, quàm verba, ib n 14 619
3 Voveſe adſtringere ad id, quod eſt in præcepto, non eſt inutile, ibid. n 22. 619
1 In voto non fit extenſio de caſu ad caſum, ibid n 15. 610
5 Votum ſolemnizatur per ſuſceptionem ſacri Ordinis, vel per profeſſionem, in c Ut privilegia, n 30 de privileg 370
3 Votum filii impuberis poſſunt parentes irritum facere, ſed non poſſunt eum cogere ad vovendum, in c. Cùm virum, num 16. de regular. 378
3 Votum neceſſariò exigit deliberationem, propoſitum, & promiſſionem, ibid num 17. 369
3 Infans ex voto non obligatur, ib. num.38. 369
3 Votum obligat puerum doli capacem, quamdiù parentes non contradicunt, ib num 39. 369
3 Votum denuò factum propter dubium validitatis prioris voti an obliget, in c Significatum, n 9. 13 & 42 de regular. 159
3 Vovens ante pubertatem, ſi poſt pubertatem votum ratificet credens eſſe validum, an obligetur coram Deo, ib n 11 & n 42 160
3 Votum ſimplex non minùs obligat ad Deum, quam ſolemnis profeſſio, in cap. Si quis, num 46 verſ. Ergo cum profeſſ. de regular. 117
3 Vovens ingredi religionem, ſi fiat Epiſcopus, tenetur Eccleſiam reſignare, & ad religionem tranſire, ibid verſ Facit textus 117
1 Voti ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa, in cap. Quantò, n 106 de transl Epiſcop. 124
4 Votum ſolemne impedit, & dirimit matrimonium poſt contractum, in c. Inſinuante, n 1. qui Cleric vel vov n 1 50
4 Vovens caſtitatem reſpectu certæ regulæ approbatæ, an obligetur ad omnia ſubſtantialia regulæ, ibidem num.10 & ſeqq. uſque ad num 18. 50
4 Quid ſi habitum ſuſcipiat animo omnia ſubſtantialia profitendi, num. 11. 50
4 Et quid ſi intendat ſe obligare ad ſolam continentiam, n 12. 50
4 Et quid ſi de illius intentione dubitetur, num 14 50
4 Votum ſolemnizari reſpectu ſolius caſtitatis, & dirimere matrimonium poſt contractum, eſt error, ib. nu.13 50
4 Votum caſtitatis ſolemnizatur per ſuſceptionem, & delationem habitus, etiam extra Monaſterium, ib n 15. 50
3 Votum profitendi, & profeſſio in quibus differant, in cap Porrectum, n.2 & ſeqq uſque ad n 9. de regular. 172
3 Votum profitendi habet conditionem ſubintellectam, ſi recipiatur ab Abbate, ib. num 3 & 8. 172
3 Votum profitendi non eſt ſolemne, nec dirimit matrimonium poſt contractum, ib num 4 172
3 Votum non determinatum ad certam religionem à Sede Apoſtolica approbatam non poteſt dici ſolemne, ib n 25. 174
3 Votum ſimplex pendet ex voluntate ſolius voventis, votum ſolemne ſecùs, ib num 41 375
3 Voti, & juramenti obligatio non extenditur ad impoſſibile, numer. 59. 170
3 Voti obligatio in tantùm fertur, in quantùm ſe extendit voluntas, & intentio voventis, ib. n.67 177
3 Votum ingrediendi religionem non efficit voventem de foro Eccleſiæ, in c. Statuimus, num 45 de regular 412
3 Votum non ſolemnizatur per ſuſceptionem habitus profeſſorum extra Monaſterium, in c Sicut nobis, n.2 de regular. 187
3 Votum ſolemnizatur per profeſſionem tacitam, ſicut per expreſſam, in c Quia ingredientibus, n 25 de teſtam. 253
3 Votum ultra intentionem voventis non extenditur, ib n 14 256
1 Votum præcedens Clericatum, vel Monachatum, excludit ſuſpicionem fraudis, in c Magnus, n 40 de oblig ad ratioc. 480
3 Votum neceſſariò requirit deliberationem, propoſitum, & promiſſionem, in c. Conſulti, n 16. & ſeqq. de regular. 168
3 Quæ tamen ſufficiunt implicita, & præſumpta, ib. num.18. 168
3 Votum quid ſit, ibid num 17. 168
3 Votum quando dicatur ſolemne ad effectum dirimendi matrimonium poſt contractum, ib num 24. 400
3 Votum ſimplex alicujus ex ſubſtantialibus Monachatus ſolemnizatur per ſuſceptionem habitus probationis, ib n.16. 401
3 In materia voti ſi non valet quod ago ut ago, valet ut valere poteſt, ib. num 53 & 56 403
1 Votum ſolemnizatur per ſuſceptionem Subdiaconatus, in c A nobis, num.11 de bigam 503
3 Votum ſimplex non dirimit ſecundum ſolemne, in c Nulla, n. 12. de conceſſ. præbend 116
3 Votum proprium jure divino naturali licitum eſt in melius commutare, in c Licèt, num 12 de Regular 103
1 Regularis profeſſus in laxiori Religione, an teneatur adimplere votum ſimplex, quod priùs emiſerat de intrando Religionem arctiorem, in c Sanè, n 66. & ſeqq de Regular 157
3 Votum ſecundum ſolemne derogat primo ſimplici, pro quo tamen venit pœnitentia imponenda, ib.n 67. 157
3 Epiſcopus qui priùs voverat ingredi Religionem, tenetur cedere Epiſcopatui, & votum implere, ib n.68. 157
3 In Voto, & juramento ſemper intelligitur excepta Superioris authoritas, in c. Non eſt vobis, n.15 de Regular 147
3 Voti obſervantia eſt de jure divino, & ejus tranſgreſſio ſemper eſt mortalis, in cap Cùm ad Monaſterium, num 6 de ſtatu Monachor. 476
3 Voti ſolemnitas conſiſtit in quadam conſecratione, ſeu benedictione voventis, ibid num 48 478
3 Votum eſt de jure naturali, in quo non cadit diſpenſatio, ibid. num 33 479
3 Declaratur, ibid num 74 & 75. 480
3 In voto ſemper intelligitur excepta voluntas Dei, & authoritas Papæ, ibid num 63. 479
3 Voto non poteſt quis ſe deobligare ab eo, in quo alteri tenetur, ibid. num 65. 479
3 Impedito ad tempus exequi votum ultramarinum, conceditur dilatio perpetuò verò impedito indulgetur redemptio in eo, quod magis expediat Terræ Sanctæ, in c Quod ſuper his, num 1 de Voto. 451
3 Votum ſolemnizatur per ſuſceptionem habitus Monachalis extra Monaſterium etiam de manu habentis poteſtatem incorporandi Religioni, in c Ut Clerici, num 4 de Regular 141
3 Inducitur tamen votum ſimplex, quod impedit matrimonium contrahendum, licèt non dirimat contractum, ib n 5 141
3 VOVENS ingredi Religionem etiam in genere cogi poteſt, & debet intrare aliquam ex approbatis, in c Porrectum, num 5 de Regular 172
3 Vovens Religionem ingredi, & in ea perſeverare, ſi exeat intra probationis annum, non eſt liber à voto, ex Concilio Tridentino c.15. ſeſſ.25. de regular. Ib. verſ. Neque verò. 372

3 Vovens ingredi Religionem an teneatur, & cogi poſſit ibi perpetuò manere, ib. n. 51 & ſeqq. uſque in fin. 376
3 Quid in foro externo, ib n. 52. 376
3 Et quid ſi à Monaſterio exivit non ſponte, ſed coactus, ibidem n. 58 & ſeqq. 376
3 Et quid ſi exivit ſponte, & ſtatim poſt ingreſſum, ib. n. 62. & 68 376
3 Et quid ſi non ſtatim exivit, ſed aliquandiù in Monaſterio perſeveravit, ib num. 63 377
3 Et quid in foro conſcientiæ, n 67. 377
3 Vovens perpetuò ſe religioſè victurum, & certam religionem ſervaturum, ad ſæculum redire non poteſt, niſi ex cauſa contrarium proteſtetur, num. 51. 376
3 Vovere Religionem ingredi, & ſe fieri Monachum, an differant, num 54 376
3 Vovens ingredi certam religionem non intendens ad aliam ſe obligare, ſi ibi non recipiatur, non tenetur intrare aliam, ib n. 61. 376
3 Vovens ingredi religionem, cenſetur ingreſſum voviſſe ſecundùm formam juris communis, quæ eſt, ut ingredienti detur annus probationis, ib n. 63. 68 & 70. 377
3 Proponens ſimpliciter Religionem ingredi, licèt non ingrediatur, non eſt reus voti, in c Litteraturam, num. 1. de Voto 452
3 Vovens abſtinere à carnibus in diebus aliàs permiſſis, tenetur abſtinere etiam in die Nativitatis, in c. Explicari, num. 24. de obſerv jejun. 619
5 VOCES cùm ſint ſigna intellectus, innaturale eſt, ut aliquis voce ſignificet, quod non habet in mente, in c. Falſidicus, num. 93. de crim falſ. 174
5 Vox externa, quæ ſignificat falſum, in nullo caſu admittit ſubauditionem internam, quæ ſignificet verum, ib. n 97. & ſeqq. uſque ad num. 102. 174
5 Voces inſtitutæ ſunt, ut adſtruatur veritas apud audientem, quæ eſt apud loquentem; & qui ad aliud utitur, incurrit peccatum mendacii, ib num. 136. 167
3 Vox populi vulgò dicitur vox Dei, in c. Veſtra, nu. 39. de cohab. Cleric. & Mulier 13
1 Vox unius, vox nullius, in c Ne innitaris, n 409. de conſtitut. 87
1 Vox communis præfertur dictis paucorum, ib n 434. 89
3 URBES, & loca, quibus Primates præſidere debent, ante adventum Chriſti ſtatuta fuerunt, in c Nullus, n. 13 de Paroch. 325

Uſucapio.

2 Fructus percipiens cum mala fide, dicitur furtum committere, & illos uſucapere non poteſt, in cap Gravis, num. 133. de reſtit. ſpoliat. 122
2 Uſucapere qui non poteſt, longè minùs poteſt acquirere, ibidem num 134 122
3 USUFRUCTUARII jus deperit corpore perempto, in cap Ex parte, num. 11. de Cleric. ægrot 162
1 Uſufructuarius non acquirit dominium meliorationum, quas ſciens fecit, nec ſumptus repetit, in c. Requiſivit, num. 38 de reſtit. in integr 688
5 USURA centeſima quæ ſit, in c. Naviganti, n. 6. de uſur. 160
5 Uſura nautica de jure Canonico reprobatur ſecundùm Canoniſtas, ib num. 8. 160
5 Contrarium ſecundùm Theologos, ib. nu. 12. 160
5 Diſtinguitur, ib. num. 21. 161
5 Uſura committitur, ſi aliquid quantumcumque modicum ultra ſortem accipiatur, ib num 15 161
5 Uſura eſt aliquid ultra ſortem accipere ratione mutui, & periculi ſimul; ſed non ratione periculi tantùm, ſecundùm Theologos, ib num 18 161
5 Et ratione mutui tantùm intelligitur, quando creditor vult omninò in ſe ſuſcipere ſortis periculum, aliàs non mutuaturus, ib. num. 19. 161
5 Idem ſi non exprimat, an lucrum recipiat propter mutuum, vel propter periculum, ib num 20. 161
5 Uſura ſola voluntate committitur, ib n 24. 162
5 Uſura non eſt, ſed locatio operarum, ſi navigans recipiat pecuniam ultra mare vehendam ſub certa mercede, ib. n 25. 162
5 Uſura non cadit, niſi ubi mutuum verum, vel fictum intercedit, ib. num. 39 163
5 Uſura eſt lucrum ex mutuo, vel quaſi mutuo, ib n 40. 163
5 Uſura ex mutuo vero quando dicatur, ib n. 42. 163
5 Uſura palliata eſſe non poteſt, ubi ceſſat depravata intentio contrahentium, ib n 47. 163
5 Uſura mentalis committitur, cùm quis ex mutuo lucrum ſperat; ſecus ſi ex alia juſta cauſa, ib. n. 48. 163
5 Uſura an ſit mutuare pecuniam ruſtico, ut juſta mercede agros mutuantis colat, ib. num 55 & 57. 164
5 Uſura non eſt, ſecundariò aliquid ſperare ex mutuo, in c. Conſuluit, num. 5 de uſuris 158
5 Niſi ſpes iſta deducatur in pactum, ib num 7. 158
1 Uſurarum crimen eſt prohibitum de jure divino, & ſuper eo Papa non diſpenſat, in c. Cùm pridem, n 82. de pactis. 654
2 Uſurarum quæſtio an pertineat ad Judicem laicum, ſi ſit contentio ſuper facto, & non ſuper jure, in c. Tuam, n. 37. & num ſeqq & n. 55 de ordin. cognit. 104
3 Uſura reſpectu laicorum eſt execranda, ſed reſpectu Clericorum execrabilior, in c Inſinuatione, n. 5. de feud. 229
3 Lex poſitiva non poteſt ſuper uſuris quemquam privilegiare, ibid. num 6 229
5 Uſura propriè non committitur in contractu emptionis, & venditionis, ſed in mutuo, in c. In Civitate, n. 5. de uſuris. 154
Vide in ver. *Vendens*. 154

Uſura ex pignore.

3 Eccleſia ſi à Vaſſallo recipit feudum in pignus, abſtinendo ab ejus ſervitio, non tenetur fructus in ſortem computare, in c. Inſinuatione, ib n 1 de feudis. 229
3 Idem in feudo ſæculari, ib n 4. & ſeqq 229
3 Uſura eſt lucrifacere fructus rei pignoratæ, ib. n. 12. 230
3 Dominus recipiendo rem emphyteuticam in pignus ab emphyteuta, cui pecuniam mutuavit, an teneatur computare fructus in ſortem, ibidem numer. 7. 229
1 USURARIA quæſtio an poſſit in laicum compromitti, tenuiſſè, in c. Contingit, num. 14 de arbitr. 699
1 Uſurarius mentalis tenetur ad reſtitutionem rei acceptæ ultra ſortem, in c Ex parte, n. 20. de offic. Deleg. 528
5 Uſurarius non eſt emens rem minùs vero pretio, ſi tunc veriſimiliter dubitetur, an tempore traditionis plus vel minus ſit valitura, in c. Naviganti, nu. 2. & 30. de uſur 160
5 Uſurarius an judicetur, qui priùs liberè mutuat, & poſteà ſub certa mercede periculum in ſe ſuſcipit, ib n 23. 161
5 Uſurarius eſt, qui nunc emit rem minùs quàm valeat, ob eam cauſam, quia rei traditio differtur, & nunc ſolvit pretium, ibidem num. 30 162
5 Niſi dubium ſit, an tempore traditionis plus, minoſve ſit valitura, ib. num. 31. 162
5 Et in æſtimatione valoris conſiderari debet, quod communiter ſolet contingere, ib. n. 32. 162
5 Uſurarius mentalis eſt, qui cariùs vendit credita, quàm numerata pecunia, ib. n 35 & 45. 162
5 Uſurarium putatur ex re infructifera lucrum ſperare, ib. n 38. 163
5 Declaratur, num. 74. 166
5 Uſurarius cenſetur contractus, qui ex ſui forma uſurarius non eſt, ob depravatam contrahentium intentionem, ib n 46. 163
5 Uſurarium non eſt periculum in ſe ſuſcipere, & aliquid ultra ſortem recipere, niſi in contractu mutui, ib. n. 58. 164
5 Uſurarius mentalis tenetur in foro conſcientiæ ad reſtitutionem ejus, quod ultra ſortem accepit, in c conſuluit, n. 3 de uſuris. 158
5 Quod verum eſt, ſi habuit intentionem ad lucrum principaliter: ſecùs ſi ſecundariò, ib num. 4 158
1 USURPATIONIS præſumptio ceſſat, ubi Eccleſia eſt patrona, in c. Querelam, num. 18. de elect. 274
5 Uſurpationis præſumptio cadit in dominis perpetuam juriſdictionem habentibus, in c. Cùm olim il primo, n 4 de privileg. 252
1 UTENS Conſtitutionibus abrogatis, incidit in pœnam falſi, in c Canonum ſtatuta, n 42 de conſtit. 18
1 UTILE per inutile vitiatur ratione inſeparabilitatis, in cap. Ut juxta, n 27 de offic. ordin 593
1 Et inſeparabilitas intelligitur non reſpectu juris, ſed reſpectu facti, ib num 28 593
1 Utile per inutile vitiatur, ubi aliquid inducitur pro forma ſubſtantiali, in c. Quia propter, num. 44 de elect. 289
1 Utile an, & quando vitietur per inutile, in c. Maſſana, n. 19. & 26. & ſeqq. de elect. 305
1 Utile vitiatur per inutile propter aſſumptam formam juri contrariam, ib. num. 30. 305
3 UTILITAS publica prætextu privilegii vacillare non debet, in c Nulla, n. 19 de conceſſ. præben. 186
1 Utilitas publica præfertur privatæ, in c. Cæterùm, num. 52. de reſcript. 134
1 Communis, & major utilitas præfertur ſpeciali, & minori, in cap. Bonæ memoriæ, num 37 de poſtul. Prælat. 213
5 VULADICÆ Ruthenorum an ſint veri Epiſcopi, in c. Quod à prædeceſſore, n. 27. de ſchiſmat 104
5 Popones in Ruſſia an ſint veri Ruthenorum parochi, ib. n. 52. 106
5 Vuladicæ, & Popones Rutheni, quorum ſchiſma notorium eſt, hodie dicuntur excommunicati non tolerati, ib. n 57. 107
2 VULGO concepti finguntur patrem non habere, in d c. Per tuas, num. 5. de probat. 143
2 Vulgò conceptus non venit filiorum appellatione etiam in materia, in qua jus naturæ inſpicitur, ib. n. 6. 143
2 Declaratur, ib. n. 18 & 22. 144
2 Vulgò quæſitus quomodo intelligitur poſſe cum omnibus matrimonium contrahere, ib num. 22. 144

Vulnus.

5 Exanimatum corpus vulnerans, non punitur tamquam de vulnere, in c. A nobis, il ſecondo, n 21 de ſent. excomm. 342
Vide in ver. *Mortuus*.
3 UXOR in qua ætate dicatur ſenex ad hoc, ut cum ſimplici caſtitatis voto poſſit in ſæculo remanere, & maritus ad religionem tranſire, in c Cùm ſis, num 7 & ſeqq uſque in finem de converſ. conjug. 434
3 Uxor ut poſſit in ſæculo remanere, viro ad Religionem migrante, debet eſſe ita ſenex, ut non ſit ſuſpecta de incontinentia, ibid. num. 8. 435
3 Uxor in qua ætate judicanda ſit ſenex, ut poſſit in ſæculo remanere cum voto ſimplici caſtitatis, jura non præſcripſerunt, ibid. num. 27. 436
3 Dicitur ſenex, & non ſuſpecta, ſi ſit ſexagenaria, juxta opinionem Soti, ib. num. 28. 436
3 Contrarium, n. 45. uſque ad num. 82. & præſertim n 65. 437
3 Uxor quinquagenaria poteſt in ſæculo remanere cum voto ſimplici caſtitatis, ſecundùm opinionem Sanchez, ibidem numer 37. 337
3 Contrarium, num. 82 uſque in finem. 440
3 Uxor, de cujus licentia maritus profeſſionem emiſit, ſi ſit ſuſpecta de incontinentia, & caſtitatem promiſerit, an ſit cogenda ingredi Monaſterium, ut cuſtodiatur à vagatione, an verò ut ſolemniter profiteatur, ib num. 87 440
3 Uxori ante quinquageſimum annum licentia remanendi in ſæculo non eſt concedenda, poſt annum verò quinquageſimum concedi poteſt arbitrio Epiſcopi, & quomodo ejuſmodi arbitrium regulari debeat, ib num. 99. 441
3 Uxor juvenis, quæ dedit viro licentiam profitendi, & caſtitatem vovit, an cogenda ſit non ſolùm ingredi Monaſterium, ſed etiam profeſſionem emittere, in c. Præterea, num. 3. de converſ. conjugat. 419
3 Uxor, quæ dedit viro licentiam ingrediendi religionem, ſed caſtitatem non vovit, an poſſit directè virum repetere, & ille propria auctoritate, ib. num. 3 & ſeqq 419
3 Et quid ſi ſit juris conſcia, ibid. num. 7. verſ. Prædictam concluſionem. 419

3 Vxor ſenex, & non ſuſpecta, ut poſſit in ſæculo remanere cum ſimplici voto caſtitatis, & vir ad religionem tranſire, an requiratur licentia Epiſcopi, ibidem num 9. & num. ſeqq uſque ad num 17. 430

3 Vxor quando dicatur ſenex, & ſterilis ad hoc, ut poſſit in ſæculo remanere cum voto caſtitatis, relinquitur arbitrio Epiſcopi, ib. num. 14. & ſeqq 430

2 Vxor ſi petatur ut uxor, nec dubitetur de juribus matrimonii, cauſa tractari poteſt coram Judice ſæculari, in c. Tua, n.40. de ordin. cognit Declaratur, ib n 62 105

4 Vxor ante carnalem copulam, & traductionem ad domum viri, multis in locis appellatur Sponſa, in c. Si inter virum, num 10. de ſponſ. & matrim. 1c

3 Vxor cenſetur ſe ad caſtitatem obligare, ſi vir de ejus licentia ſacros ordines ſuſcipiat, in c Conjugatus, num 8. de converſ. conjugat. 442

3 Et quid ſi uxor ignoraverit quoad hoc juris diſpoſitionem, Ibid. num 9 442

3 Vxor de cujus licentia vir ad ſacros ordines aſcendit, ſi ſit juvenis, ſive ſit ſuſpecta de incontinentia, ſive non, tenetur Religionem ſolemniter profiteri: ſecus ſi ſit ſenex, & non ſuſpecta, quia ſufficit votum caſtitatis in ſæculo, ibid. n. 10 443

3 Vxor innocens an poſt thori ſeparationem habeat jus petendi, ut ſibi vir reconcilietur, ib. num 15. 443

3 Vxor, quæ ſciens viri ordinationem tacuit, & diſſimulavit uſque ad divortii ſententiam, videtur ei licentiam dediſſe, & juri ſuo renunciaſſe, ib. num. 16. 443

3 Vxor, cujus vir ſacris Ordinibus eſt initiatus ipſa ignorante, induci debet, ſed cogi non poteſt ad profeſſionem emittendam, aut ad perſeverandum in clauſura, ibid. num. 18 444

2 Vxor Clerici an gaudeat privilegio fori, in c Nullus, num 33 & ſeqq uſque ad num. 46. de foro compet. 47

2 Quid in uxore Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti, ib. n. 37. 47

2 Quid in uxore Clerici minorum Ordinum, ib num. 39. 47

2 Et quid in cauſis civilibus, ib num. 40. 47

2 Et quid in criminalibus, num. 41. 47

2 Vxores coruſcant radiis maritorum, & ex eorum perſona forum ſortiuntur, ib num. 14. & 42. 47

3 Vxores Sacerdotum in Eccleſia Orientali gaudent privilegio fori etiam in civilibus, ib. num. 37. 47

2 Vxorem poteſt Clericus alere ex fructibus beneficii, ibidem num. 38. 47

2 Vxores Clericorum majoribus privilegiis potiuntur, quàm uxores laicorum, ib. num. 41. 48

2 Privilegium competens uxori ex perſona viri, expirat eo mortuo, ibidem num 44 48

2 Canonis privilegium non extenditur ad uxores Clericorum, nec ad alias perſonas non Eccleſiaſticas fori privilegio gaudentes, ib. num 45 52. & 61 48

4 Vxor traducta ad domum viri efficitur de ejus foro, & Parochiana Eccleſiæ, cujus eſt maritus, in cap. Vir autem, num. 13 de ſecundis nupt 58

4 Vxor non eſt petenda à Principe, in c. Inſinuante, n. 2 qui Cler. vel voven 50

2 Vxor ſortitur forum viri, & in loco originis ampliùs conveniri non poteſt, in c Propoſuiſti, n 13. de foro compet 80

4 Vxor juvenis, vel ſuſpecta de incontinentia, an poſſit ratificare profeſſionem mariti, in c. Conſuluit, num. 19. Qui Cleric. vel voven. 47

5 Vxor non recedit ab excommunicato, ſed ab hæretico ſic, in cap. Abſolutos, num. 6 de hæreticis 98

3 Vxor non cognita, etiam invito viro poteſt ad religionem tranſire, licèt inter eos diſcordia præceſſerit, cap Ex publico, num 7. de converſ conjugat. 445

3 Vxor tenetur maritum cruceſignatum expectare quantiſcumque annis abfuerit, licèt voto peregrinationis mariti non conſenſerit, ib num 21. 445

4 Vxor ob viri adulterium an poſſit Monaſterium ingredi, & in eo profiteri, in c Ex litteris, n. 13. & num ſeqq. uſque ad num. 23 de divortiis. 96

4 Anve ſubſit juſta cauſa cum ea diſpenſandi ſuper anno probationis, ib. num 14. & 21. & ſeqq. 96

4 Vxor adultera poſt thori ſeparationem an poſſit ingredi Religionem, ib. num 18. 57

4 Vxor reconciliata viro adultero cenſetur injuriam remiſiſſe, & obligationem mutuæ ſervitutis redintegraſſe, ib n. 19. 57

4 Vxor per Religionis ingreſſum non deſinit eſſe uxor, niſi quoad temporalia, & jus ſæculi, ib. num. 22. 57

4 Vxori, cujus vir ſacros ordines ſuſcepit, licet ingredi religionem etiam poſt matrimonium conſummatum, ib. n. 25. 97

L A U S D E O.

BINDING SECT. JUL 24 1969

BX 1935 F3 t.4-6

Fagnanus, Porsper
Commentaria in primum
⌐-quintum⌐ librum Decretalium

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 14 03 21 04 037 9